Библїа сирѣ́чь книгы

ве́тхаго и҆ но́ваго завѣ
та, по ѧ҆зы́кꙋ словенскꙋ.

Ѿ евре́иска, въ е҆ллиньскїи ѧ҆зы́къ,
седми десѧтъ и҆ двѣма, б҃гомꙋ
дрыми преводники. преж҃е воплоще́
нїѧ г҃а б҃а и҆ сп҃са на́шего і҃с х҃а, т҃ и҃
лѣта, на жела́емое повелѣнїе п҆толо
меѧ филадельфа цр҃ѧ е҆гѵ́петска.
преведе́наго зводꙋ съ тща́нїемъ,
и҆ прилѣжа́нїемъ е҆ли́ко мо́щно,
помощїю б҃жїею послѣдоваса, і҆ и҆
спра́виса. в лѣто, по воплощенїи
г҃а б҃а и҆ сп҃са на́шего і҃с х҃а.

҂аф па.

Острог 1581 р.б.

Львів 2006 р.б.

ББК 86.37
Б.59

Українське Біблійне Товариство
03190, м. Київ — 190, вул. Баумана 18

Благодійний Фонд „КНИГА”
79000, м. Львів, пл. Св. Юра, 5
тел.: (0322) 72-80-12

Віддруковано з готових діапозитивів
ТзОВ „Мастіг”
79039, м. Львів, вул. Луцького, 28
тел./факс: (0322) 33-62-74

ОСТРОЗЬКА БІБЛІЯ

Опрацював та приготовив до друку єрмн. архимандрит др. Рафаїл (Роман Торконяк)

В цьому томі подано повністю текст **Острозької Біблії** з 1581 р.б з українським перекладом, включно з усіма передмовами. Текст друковано такими самими черенками, що й оригінальний текст, тільки додано пробіли між словами та вкінці критичний апарат, в якому вказано старогрецькі, єврейські та латинські тексти, вживані при перекладі Біблії. Паралельно подано також український переклад.

ISBN 966-7136-37-X

Зри сїѧ знаменїѧ кнѧжате славнаго.
Ижє съдръжитъ домъ єго ѿ вѣка давнаго.
И разꙋмѣи ꙗко не тꙋне. и не безъ причины,
о чом властнѣи и ширѣи повѣсть ти кто иныи.
Но ꙗко достоинъ дѣлатель своєѧ заплати,
не щадаще здравїѧ никоєѧ оутраты.
Крѣпко побѣждалъ различныхъ сѫпостатъ полки.
и разгонѧлъ скор оны драпѣжныѧ волки.
И єще можетъ,
аще Бгъ поможє.

Гляди на це знамя князя славного,
що оберігає рід його від віку давнього,
і збагни, що не марно, ні без причини,
про це саме і широко розповість тобі хто інший.
Але як робітник гідний своєї заплати,
не зважаючи на деяке здоров'я утрати
кріпко побіджував він ворогів полки
і швидко розганяв він ті хижі вовки.
І ще він зможе,
як Бог допоможе!

Въѡрꙋженъ воинъ ѕмїѧ поправъ мꙋжественно.
копїємъ сего посредѣ пронзе ꙗвственно.
Ꙗко древнаго враждебника члческаго рода,
понеже зломꙋ з добрымъ не бываєтъ згода.
Бѫди в кнѧзе избранныи мысльнаго сопостата,
сего бо побѣждающимъ вѣчнаѧ заплата.
І инымъ подавай сїє непобѣдимо орꙋжїє,
острѣишее меча ѡбоюдꙋ ѡстра слово бжїє.
Въ времѧ рати
потреба дбати.

Озброєний лицар змія побив мужньо,
списом наскрізь його прошив явно,
як давнього ворога людського роду,
бо добро зі злом не знайде згоду.
Бий, вибраний княже, умного ворога,
бо тих, що перемагають, вічна нагорода.
Та й іншим давай це вістря непобідиме –
слово боже, що двосічного меча гостріше.
В часі війни
потрібно дбати.

Вторыи воинъ храбростїю пръвомꙋ подобныи.
токмо орꙋжїємъ ѿмѣненъ и то посел гробныи.
Мечь бо ѡбнаженъ в десницы имѣа острыи ѡбоюдꙋ
имже крѣпцїи на враги прїємлютъ побѣдꙋ.
Ѿсѣкаи Константине мракъ идолскїа лести,
хощетъ бо Бгъ всѣмъ члком сѧ спасти.
И ѿгонѧи єретиковъ полки оумовредныѧ,
прїидоша бо в миръ волки нещадныѧ.
Иже не свыше щепитсѧ,
сїє искоренитсѧ.

Другий вояк хоробрістю першому подібний, –
тільки зброєю відмінний і він посол гробний.
Бо держачи в правиці гострий меч двосічний,
яким сильні одержують побіду проти ворогів,
рубай, Константине, морок ідольської обмани,
бо хоче Бог, щоб всі люди спаслись.
І проганяй єретиків нищівні полки,
бо прийшли вони у світ, як безпощадні вовки.
Хто згори не нащеплений,
той буде викорінений!

К К

К Ѡ

Ясно на сході засяяла звізда,	Возсїѧла ѕвѣзда ѩсно ѿ востока,
ідучи за першою сповіщеною пророком,	послѣдꙋѧ прьвеи возвѣщенои ѿ пррка.
І приводить вона з Персії трьох царів з дарами,	И приводитъ ѿ прьсиды трехъ црей съ дары,
щоб з вірою поклонилися вони царю над царями.	поклонитисѧ съ вѣрою цреви надъ цры.
Сьогодні звізда твоя йде за тим же царем,	Твоѧ ѕвѣзда нынѣ томꙋже послѣдꙋє цреви,
бажаючи всіх зробити жителями раю.	хотѧ всѣхъ сътворити жителѧ раєви.
І заходить місяць старого завіту,	И оубываетъ лꙋна ветхаго завѣта,
бо сяє сонце неприступного світла.	сїѧетъ бо слнце непристꙋпнаго свѣта.
Хто в ньому ходить – не спотикнеться,	В немже ходѧ не потикнетсѧ,
і з певністю спасеться.	но паче спсетсѧ.

Спасіння Христос Бог вчинив посеред землі,	Спсенїє Хс Бгъ съдѣлѧ посредѣ землѧ,
пригорнув він всіх до себе, коли простягнув руки на хресті.	на крстѣ рꙋцѣ простръ всѣ к себѣ прїемлѧ.
На ньому подерши письмо з нашими гріхами, –	На немже рꙋкописанїє грѣхъ нашихъ растерзавъ,
зі старої людини створив він нову.	из ветхаго члка нетлѣнно новаго создавъ.
І ти знак хреста не даремно носиш,	И ты крстное знаменїє не тꙋне носиши,
ним великому Костантинові ти себе подібним робиш.	великомꙋ конст҃антинꙋ им сѧ подобиши.
Бо він, побачивши його на небі, побідив ворогів,	Онъ бо на небеси сїє видѣвъ побѣдилъ съпостаты,
ти ж побіджуй єретичних і бісівських начальників.	ты же побѣждаи єретикъ и бѣсовъ тристаты,
Бо хрест – похвала для царів	Крстъ бо похвала цремъ,
і незносне ярмо для бісів.	бѣсомъ же незносныи ѩремъ.

Княже, що носиш ім'я превеликого богослова,	Великоѧ глꙋбины бгослова кнѧже съименныи.
хай дасть тобі Господь Бог одержати нетлінний вінець,	да сподобитъ тѧ гь бгъ вѣнецъ прїѧти нетленныи.
чесно в тілі прожити довгі дні в здоров'ї,	въ здравїи же телеснѣ блгообразно долгоднествовати.
і з вибраними в небесному царстві радісно веселитись.	и въ црствїи нбно съ избранными радостно ликоствовати.
Бо всім належно подав ти божественне писання	Ѩко всѣмъ по чинꙋ представилъ єси бжтвное писанїє,
на правдивого Бога і правди його похвали і пізнавання,	истиннаго бга и правды єго, въ похвалꙋ и познанїє.
щоб кожний, хто читає, належно дякував Творцеві	Да всѧкъ читаѧи бголѣпно блгодаритъ създателѧ.
і пам'ятав гідного своєї нагороди працівника.	и да не забываетъ достоина мзды своеѧ дѣлателѧ.
У того, хто добру часть вибирає,	Иже блгꙋю часть избираетъ.
від нього її ніхто не забирає.	ѿ него сѧ не ѿимаетъ.

Бже ѿч҃е вседръжителю. превѣчныи, пребезначалныи, и всеси҃ныи. единъ имѣай бесмертїе, и въ свѣтѣ живыи неприступнѣ. вѣдыи вся прежде бытїя его. всяческая бо са҃ твориши якоже хощеши слово҃ повелѣнїя твоего. Ты вѣси г҃и б҃е мои еди҃ съвѣдыи ср҃чная, яко въ твое прест҃ое имя оумысли҃ и нача҃ сие пре҃чтное дѣло егоже нн҃ѣ твоего м҃лрдїа б҃лговоленїе҃ и щедротами, сподоби҃ся видѣти съвершенїе. Сего ради благодарю и величаю твое пр҃тое имя. и преклоняю колѣнѣ мои руцѣ въз҃дѣвал, стра҃ныя власти твоея пр҃тла по҃ножїю. величеству же неизреченныя славы твоея се дѣло пре҃лагаю. дръзну҃ бо на се оуповая м҃лрдїю твоему. вѣдыи яко не оудобно ч҃лкомъ сп҃тися, токмо хранѣнїе заповѣдеи твои҃ с вѣрою. ихже роду ч҃лчкому б҃лгоизволилъ еси пре҃ложити, и възвѣстити бж҃твены҃ своим, и всесвѣтлы҃ писанїем. еже б҃лговоли нн҃ѣ прїяти ѿ мене грѣшнаго, и оумаленаго раба твоего. твоя бо ѿ твои҃ яко въистин҃у тебѣ приносяся. все бо еже далъ ми еси б҃е мои твое есть, якоже и азъ. и аще за немощь прегрѣшенїи моихъ, и мнѣ повинующихся дѣлателеи недооумѣнїе҃, оукратися, или приложися, или ѿмѣнися. Самъ исправи своимъ б҃лговоленїе҃, дѣиство҃ прест҃го твоего д҃ха. тѣми оние болши҃ дарованїи по достоянїю своему ѿ тебе сподобиша҃. да всѣми съгласно славися твое великолѣпное и

Ω Θεὲ πάτερ παντοκρατωρ αἰώνιε ἄναρχε και παντοδύναμε. σὺ οὖν μόνος ἀθανασιοσ και φαιδρύνων ἀιδίως, οὐθὲν οὖν γειτνιάζων ἐν σοὶ. συνιστάνων τὰ πᾶντα προ τοῦ γὲ ἀπαρτίσθαι ταυθὰ, καὶ ἁρμόζων τὰ πᾶντα ὡς οὖν κατανέυει σὺ λόγου προςτάγματος. εἱδώς τε καὶ συνίστων τὰ της καρδίας οὖν παντῶν. ὦ κ̄ ὲ θεὲ. μνηςθεις σου τοῦ παναγίνου ὀνόματος. ἠρξάμην γὲ τοῦ πᾶν ἐντίμου ἔργου σου, νῦν γὲ σοὶ χάριτι ἐυδοκίᾳ και οἰκτιρμῷ, ἠξίωσασ μὲν εἰδεῖν με δὲ καὶ πληροῦσθαι τὸ ἔργον ἑμοῦ. εὐχαριστῶ σου γὲ τῷ παναγίῳ και μεγίςτῳ ονόματι. καὶ γονυπετῶν δὲ τῷ θαυμαστῷ θρῴνῳ τῆς δόξησου. και τῆ μεγίστῃ και ἄῤῥιτή σου δόξῃ. ὅτι οὖν τολμησασ τὸ παρὸν ἔργον προτέθεικα, ἐλπίζων δὲ τὴν ἐυσπλαχνίαν σου. ἒιδα γὲ σωθῆναι τοὺς ἀνθρωπουσ δυσχερὲσ. ἐι μὴ τῶν ἐντολῶν σου φυλακῆ, οἷς ἐυδόκησας γὲ σὺ, τῆ γενεᾷ ἅνθρώπων ἐντίθεσθαι. καὶ τὴν μὲν ἱεράν σου καὶ θειάν τε γραφὴν πεφανῶς ἀπηγγῆλαι. ἧ γὲ νῦν ἐυδόκησον ἐξἀμαρτολοῦ δούλου σοὺ τοῖς ἅνθρώποις οὖν δέξασθαι. ὅτι δὲ τὰ σὰ ἐκ τῶν σῶν ὡς ἁληθές σοὶ προςφέρονται. καὶ πᾶν μοι δὴ τὸ δοθέν σοι ὡς αυτὸς οὖν σό ἐστιν. νῦν δὲ ἐαν τὶ ἀσθενες πλημμελείασ μου εἰ γὲ τῶν ἐργάτῶν μου συνετεθέντι βραχὺ, εἰ τοῦ σχηματιςθέντοσ πλεοναςμὸσ, ἐν παντὶ γὲ τῃ σῆ ἐυλογίᾳ ἐυθέτησον. ὧν παρὰ σοῦ σχέωντων ἐν ἀυτοῖσ οὖν πν̃εμα ἅγιον. ἵνα σοῦ τὸ ὑπέρτιμον και μεγαλόπρε-

Боже, Батьку, Вседержителю, превічний, без початку, і всесильний, єдиний, що маєш безсмертя і що живеш у неприступному світлі, ти знаєш все, заки станеться.Бо сам ти твориш усе, як хочеш, словом твого приказу. Ти знаєш, Господи Боже мій, єдиний, що знаєш серця, що для твого пресвятого імені задумав я і почав я це дуже шляхетне діло, якого завершення я сьогодні удостоївся побачити через щедрість і доброзичливість твого милосердя. Тому дякую Тобі і прославляю твоє пресвяте імя, тож, піднімаючи руки, клякаю я перед підніжжям престолу твоєї подивогідної влади і величності твоєї невимовної слави я це діло передаю. Адже ж відважився я на це, надіючись на твоє милосердя, знаючи, що нелегко людям спастися, хіба зберіганням твоїх заповідей з вірою. Їх ти зволив подати людському родові, і сповістити через своє божественне і пресвітле письмо. Його зволь ти сьогодні прийняти від мене грішного і нікчемного раба твого, бо поправді тобі приносимо твоє від твоїх. Бо це, що ти мені дав, мій Боже, є твоїм, так як і я сам. І якщо через неміч моїх гріхів і незнання працівників мені підвладних, щось скорочено, або додано, або змінено, Сам Ти виправи в своїй доброті через дію пресвятого твого Духа, послуговуючись тими, що за твоїм промислом удостоїлися більших дарів, щоб всі одноголосно прославляли твоє величне і шани

гідне і'мя. разом з твоїм єдинородним сином і всесвятим, добрим і оживляючим твоїм Духом, амінь.

А вам в Христі за передбаченням вічного Бога перед віками вибраним з руського народу, синам східньої Церкви, і всім, що спілкуються словянською мовою, і що єднається в православі тієї ж Церкви, християнським людям кожної професії, я, Константин, що у святому хрещенні був названий Василем, з божої ласки Князь Острозький, Воєвода Київський, Маршалок Волинської Землі, і так далі, улюбленим братам, не лишень за тілом, але в Дусі Святому, всім усюди, що православні, сповіщаю таке: З божої волі, Його милосердя і ласкавості я удостоївся почати і побачити завершення цього чесного і превеликого діла, яке сьогодні бачите перед собою: книга з двома завітами, що грецькою мовою називається Біблією, в якій все за порядком надруковане в Богом спасенному і матірному місті моїм Острозі, що на Волинській землі, в 7089 році від створення світу, а 1581 році від втілення через Святого Духа і народження з Діви Марії Христа, нашого Спасителя, в 12 дні місяця серпня. Прийміть її не як людську річ, але як духовний подарунок, який сходить з висот. Шукайте за дорогою свого спасіння, а Тому, Хто дав вам це побачити, віддавайте хвалу і подяку.

πον ὄνομα σύντονος δοξασθήσεσθαι. Κἀγὼ κωνσταντίνος ἀγορευώμενος καὶ ἐν ἁγίῳ βαπτίσματι βασίλῃος. χάριτι σωτῆρος ἡμῶν θεοῦ δούξ ὀστροβίασ, βοηβόδας κιοβίας καὶ πρόέδρος βολινδίασ τοῖσ δὲ ἐκλελεγμένὸις ἐν χρστῷ και πεφιλιμενόις ἀδὲλφοῖς μὴ μόνον κατὰ σάρκα ἀλλα ἐν πνι ἁγίῳ πάσοις τοῖσ ἑυρισκομενόις πανταχοῦ ἐν σλοβαϊκῆ γλῶττα. τοῖς κοινωνοῦσ οις ἐν πάσῃ τάξεως οὖν ὀρθοδοξως, κατά τὴν ἀποστολικὴν τε καὶ καθολικὴν ἐκκλισίαν, ποθεινῶς ἀγορέυω ὅτι ουν ευλογίᾳ, καὶ ὀικτιρμῷ καὶ φιλανθροπίᾳ θῦ ἠξιώθην ἀρχη ποιῆσαι καὶ ἰδεῖν με οὖν τὸ τέλος ἕνεκεν τοῦ παρόντοσ. ὅν νῦν γὲ ὑμῖν πανταχοῦ θεωρῆσθαι ὥστε οὖν τετυπομένην παλαίαν τε και νέαν διαθήκην δηλοῦσθαι ἐν θεωφύλακτη πόλει και ἀρχηκίᾳ ἡμῶν ὀστροβιασ ἐν βολινδίᾳ ἔτει ἀπο κτίσεως κόσμου ἑπταχιλιοστῷ, ὀγδοηκοστῷ ἐνάτω και χῦ γονίας χιλιοστῳ, πεντακοσιοστῷ, ὀγδοηκοστῳ, πρώτῳ. Βοηδρημιῶνος ισταμένου. καἴ ὀι γὲ λαμβάνοντεσ ἀυτὴν μὴδὲ ὡς ἔργον ἀνθρώπου λαβεῖν γὲ ἀυτὴν. ἀλλ'οὖν οίος ἄνωθεν ἀφικνούμενον δόρον πνι̃κόν. και ὀδόν γὲ σωτηρίου ἡμῶν ἀιτεῖσθαι. τῶδε εὐδοκοῦντι ὑμὶν γνῶναι αυτὴν δόξαν τε οὖν καὶ ἐυχαριστιᾳ ἀναδιδόσθε·

пречтное и́мѧ. ку́пно съ е̂ді́нородны́ мъ ти сно́мъ. и̂ всесты́мъ и̂ бл҃гим и̂ животворѧщи́ м дх҃омъ твои́м, а̂ми́нь·

Ва́м же о̂ хрⷭ҇тѣ и̂збранны́ м прежде вѣкъ. по пре̂оу̂вѣде́нїю вѣчнаго б҃а въ наро́дѣ руско́мъ сно́мъ цркве восто́чныѧ. и̂ всѣ́мъ съгласу́ющимсѧ ѧ̂зыку словенскому, и̂ съе̂дїнаю́щи́ сѧ тоѧ́жде цркве православїю. всѧческаго чи́на христоименитымъ лю́демъ. а̂зъ конста́нти́нъ, нарече́ныи въ сто́мъ крще́нїи васи́лїе. бл҃гтїю бж҃їею кнѧжа о̂строзкое, воє̂во́да кїевскїи, ма́ршалокъ земли́ волынское и̂ проча. Братїи возлю́бленои не то́чїю е̂же по пло́ти но и̂ по дх҃у стⷭ҇а. всѣ по всюду православны́ съ любовїю се възвѣщаю́. ѧ̂ко бл҃говоле́нїемъ, щедрота́ми, и̂ чл҃колю́бїе бж҃їимъ, сподобихсѧ нача́ло положи́ти и̂ съвръшенїе ви́дѣти дѣ́ла сего̀ чтнаго, и̂ всѧ превъсходѧ́щаго. е̂же ва́мъ нн҃ѣ по всюду пре̂лагаемо зри́сѧ, кни́ги о̂бо́его завѣта, гл҃емыѧ греческимъ ѧ̂зыко́мъ вивлїю, всѧ порѧ́ду напеча́тана, въ бг҃оспсаемомъ и̂ домонача́лном градѣ моемъ о̂строзѣ, в земли́ волынском· в лѣто ѿ создáнїа ми́ра, ҂з҃пд. ѿ въплощенїѧ же ѿ дх҃а ста, и̂ марїѧ дв҃ы вочл҃ченїа х҃а спса наше́, ҂а҃ ф҃ па, мца а̂вгуста в҃і дн҃ѧ· Е̂же прїе́мше не ѧ̂ко ве́щи чл҃ческїа, но ѧ̂ко съвы́ше съходѧ́щее дарова́нїе дх҃овное. пу́ть правъ своего спсенїа и̂зъо̂брѣта́йте. и̂зво́ливше́му же ва́мъ сїе ви́дѣти, хвалу и̂ бл҃годаренїе въздава́йте·

Ѡ нашем же изволенїи. иже вашеа ради любве, и д҃шевныѧ ползы нѣкогда пре҃оумыслихомъ, не хощꙋ да не разꙋмѣете. помѧнꙋхъ бо г҃лы г҃а б҃а и сп҃са нашего і҃с х҃а ѧже рече. *Ищѣте прежде ц҃ртвїѧ б҃жїѧ, и правды его, и сїа вся приложатсѧ вамъ. тѣмже въжеленїемъ жела҃ прежде даже не ѿидꙋ, вашемꙋ бл҃гочестїю, нѣкое дарованїе д҃ховное оставити, в немже ц҃ртвїе б҃жїе и правдꙋ его хотѧще обрѣсти възможете. и о семъ всегда б҃га бл҃годарѧще памѧть творите. внегда бо видѣхъ ц҃рковь х҃вꙋ *ч҃тною его кровїю искꙋпленꙋю ѿ клѧтвы законныѧ, ѿ всюдꙋ врагы противѧщимисѧ попираемꙋ, *и неща҃ными волки пришешими в миръ безм҃лрдїа пожираемꙋ. тѣмже поминахъ словеса пр҃рческаѧ, ѧже нѣкогда и г҃ь нашъ і҃с х҃с рече. *жалость домꙋ твоего снѣсть мѧ. кто бо есть ѿ бл҃говѣрныхъ, и б҃горазꙋмныхъ. егоже не по҃движе жалость зрѧще ве҃хость ц҃ркве х҃вы на паденїе клонѧщꙋсѧ. или кто не смиритсѧ, и не смꙋтитсѧ видѧ виноградъ б҃гомъ насаженыи, *егоже объимаютъ вси мимоходѧщеи пꙋт҃е разоренїѧ ради оплотовъ его, и попадаетъ и инокъ дивїи, и вепръ ѿ лꙋга озоба и. и никтоже може҃ стати противꙋ ѧрости его *скꙋдости ра҃ д҃ховныѧ бронѧ, еже есть слово б҃жїе. или кто не оумили҃ ср҃ца своего, и не плачесѧ зрѧще разоренїе ц҃ркве х҃вы і испровержень хвалꙋ его. и *ѧко волци лютїи нещадно расхищаю҃ и распꙋжаю҃ овчее стадо х҃во. различныѧ бо съпостаты, и многообразныѧ лꙋкавъства объстоѧтъ ны· Сего ради не а҃ рабъ г҃а моего сътвори҃ се, но всесилнаа десница его състави. не по достоѧнїю бо моемꙋ ни по силѣ подвига моего, но по бл҃говоленїю м҃лрдїа своего, славы ради прехвалнаго своего имене, и нашего ради сп҃сенїѧ вл҃ка мой х҃с изволи сїа вся· Начало же нашего дѣиства се есть, произволенїе бо всесилнаго б҃а. *Он же рече из тмы свѣтꙋ въсїѧти, иже въсїѧ въ ср҃цех нашихъ къ просвѣщенїю разꙋма славы б҃жїѧ, о лици і҃с х҃вѣ. тѣмже желанїемъ възревнова҃ на дѣло сїе. и разꙋмѣхъ ѧко се не бы҃ ѿ плоти ни ѿ крови, ѧко в похвалꙋ плотьскꙋю, но бл҃гтїю и ч҃лколюбїемъ б҃жїимъ. да писанїꙋ исполнитсѧ. *ѧко нѣсмы доволни еже ѿ себе что добро творити, или мыслити. но довольство наше ѿ б҃а. *да не похвалитсѧ всѧка плоть пре҃ величествїемъ пр҃тла славы б҃жїѧ. но и аще хва-

ма҃ ѕ҃ за҃ ді҃ лꙋ҃ ві҃ за҃ ѯѕ҃ ѱло҃ ли҃ — гала҃ г҃ за҃ сѕ҃ — дѣѧ҃ к҃ за҃ мд҃ — ѱло҃ ѯи҃ іоа҃ в҃ за҃ з҃ — ѱло҃ од҃ — ефе҃ ѕ҃ за҃ слг҃ ісаїа нд҃ а҃ селꙋ҃ е҃ за҃ соа҃ — іоа҃ і҃ за҃ лѕ҃ — в҃ крн҃ д҃ за҃ роѕ҃ — в҃ крн҃ г҃ за҃ рог҃ — а҃ крн҃ а҃ за҃ рке҃ їере҃ д҃ а҃ цр҃ в҃

Не бажаю, щоб ви зле зрозуміли наше рішення, яке ми колись прийняли з любові до вас і для *вашої* духовної користі. Бо згадав я слова Господа Бога і Спасителя нашого Ісуса Христа, який сказав: *Шукайте скорше божого царства і його справедливості, і все вам додасться. Тому я дуже бажав скорше, ніж відійду, залишити вашій високоповажаній *особі* якийсь духовний дар, яким, якщо забажаєте, зможете знайти боже царство і його справедливість. І завжди пам’ятайте про це, постійно віддаючи подяку Богові. Адже коли я побачив, що Христову Церкву, яка його *чесною кров'ю викуплена від клятви закону з усіх сторін топчуть вороги-противники і її пожирають *безпощадні вовки, які прийшли у світ, тоді згадував я слова пророка, які і колись вимовив Господь наш Ісус Христос: *Ревність твого дому з’їла мене. Бо кого з вас, що вірні та побожні, не огорнув жаль, коли бачите, що древня Христова Церква клониться до упадку, або хто не відчує впокорення і не засмутиться, бачачи, що Богом засаджений виноградник *обскубує кожний, хто йде дорогою, тому що знищена його огорожа і на ньому пасеться дикий осел, і його погриз дик польовий. І ніхто не спроможний протиставитися його люті *через брак духовної зброї, якою є Слово боже. Або в кого серце не сповниться жалощами і хто не заплаче, коли дивиться на руїну Христової Церкви і в землю затоптану її хвалу, *і *бачить* як жорстокі вовки безпощадно граблять і розганяють стадо христових овець. Адже нас оточили різні вороги і різнородні нещастя. Тому не я, раб Господа мого, зробив це, але зробила *це* Його всесильна правиця. Не через мою гідність, ані задля великого мого подвигу, але з превеликого милосердя свого і задля слави свого прехвального ім’я, і задля нашого спасіння мій Владика,Христос, зробив це все. Це правило нашого діяння – *чинити*, згідно з бажанням всесильного Бога. *Бо ж Він сказав, щоб з темряви засяяло світло, яке засяяло в наших серцях, щоб просвітити розум славою божою, образом Ісуса Христа. Тому я дуже захопився цим ділом і я зрозумів, що це не було від тіла ні від крові, наче на тілесну похвалу, але з благодаті і божого чоловіколюбя, щоб сповнилося писання, *бо ми не спроможні від себе щось доброго робити чи думати, але спроможність наша від Бога, *щоб ніяке тіло не похвалилося перед величністю престолу Божої Слави. Але, і хоч хто хва-

мат. 6 зач.19 лук. 12 зач. 66 пс. 38 — гал. 3 зач. 206 — дія. 20 зач. 44 — пс. 68 ів. 2 зач. з — пс. 79 — еф. 6 зач. 233 іс. 59 сол1. 5 зач. 271 — ів. 10 зач. 36 — кор2. 4 зач. 176 — кор2. 3 зач. 173 — кор1. 1 зач. 125 єре. 9 црс1. 2

литься, хай в Бозі хвалиться. Одначе, ми не знаходили ні чим діло почати, ані робітників на це спроможних. Бо і книг, що називаються біблія, на виконання цього діла на початку ми не мали, які за нашою думкою, щоб почати це діло, в усьому були б задовільні. Але і в усіх країнах нашого роду і слов'янської мови не знайдено ні однієї, що містила б всі книги Старого Завіту, хіба що у шляхетного і у видатного світоча православ'я, пана і Великого Князя Івана Васильовича московського, і так далі. Ревним проханням випрошену боговибраним чоловіком Михайлом Гарабурдою, писарем Великого Литовського Князівства, повну біблію ми удостоїлися одержати, що з грецької мови сімдесять і двома перекладачами, більше ніж п'ятьсот літ тому перекладена на слов'янську *мову* ще за великого Володимира, який охрестив Руську землю. Ми також знайшли і багато інших біблій, різні письма і різними мовами, і ми приказали дослідити їх вміст, чи всі відповідають в усьому божественному писанні. І знайдено багато відмінностей, не лише відмінності, але і зіпсутий текст, через що ми були дуже розстроєні. До цього ж, нашіптуванням диявола, противника всякого добра, повстало багато противників і хулителів цього преславного і небуденного діла, а видавців-помічників дуже мало. Це ж все я дослідив докладно і був дуже здивованим та задумався, вважаючи, що нелегко буде завершити це пресвяте діло з таких причин. І так роздумуючи у своєму серці чи робити, чи перестати, тоді, тому що так забажав Бог, я рішив мої негативні думки підкорити добрим, знаючи, що те, що в людей вважається за неможливе, це Богові дуже можливе. Бо, де бажає, там Він перемагає закони природи, і вхопившись за це непохитною вірою і сміливим умом, я впевнено взявся зрушити *справу*, промовляючи з Давидом: *Наскільки солодкі моєму горлу твої слова, більше, ніж мід для моїх уст. І милий мені закон твоїх уст, більш, ніж тисячі золота і срібла. Тому своїми посланнями і письмами, обходячи численні країни світу, як римські краї, так і кандійські острови, також і численні грецькі, сербські і болгарські монастирі, я прийшов аж до самого намісника апостолів і голови правління всієї східної Церкви, пречесного Єремія, архиєпископа Константинопо-

пс. 118

лит҃сѧ, въ бг҃у да хвалитсѧ. Ѡбаче ни дѣла зачати ниже дѣлателеи еже творити на сїе изобрѣтохомъ. ибо и книгъ глм҃ыхъ вивлїа, въ зводъ сего дѣла начальством не имѣхомъ. дабы нашему изволенїю, к начальству сего съдѣанїѧ въ всемъ была доволна. но и въ всѣхъ странахъ роду нашего ꙗзыка словенскаго, ни єдина обрѣтесѧ съвръшена въ всѣх книгахъ ветхаго завѣта. токмо ѿ блгочестива, и въ православїи изрѧдно сїателна гдрѧ, и великаго. кнзѧ, Їоанна Василїевича московскаго, и прочаѧ. бг҃о избраннымъ мужемъ, михаиломъ гарабурдою, писаремъ великаго кнѧства литовскаго. съ прилѣжнымъ моленїемъ испрошеную, сподобихомсѧ прїати съвръшеную вивлїю. з греческа ꙗзыка, седмьдесѧтъ и двѣма преводники, множае пѧтисотъ лѣтъ на словенскїи преведеную еще за великаго владимера, крстившаго землю рускую. таже і иныx вивлїи много изобрѣтохомъ, различныхъ писменъ, и ꙗзыковъ. и сихъ слѣдованїемъ испытати повелѣхомъ. аще вси съгласуютсѧ въ всемъ бж҃твеномъ писанїи. и обрѣтесѧ много различно, не токмо разньствїѧ, но и развращенїѧ. чесо ради велїе смущенїе прїѧхомъ. к сему же наважденїемъ противника всѧкому добру дїавола, много разорителеи, и хулниковъ. сеѧ преславныѧ, и неизреченныѧ вещи показовашесѧ. помощнико же изидателеи велми мало. Се же все оувѣдѣхъ извѣстно. въ оудивленїи и размышленїи бѣ велицѣ. непщуѧ ꙗко неоудобно сїе дѣло престое съвръшитисѧ можетъ винъ ради сицевыхъ. и се размышлѧѧ въ срци своемъ, аще дѣлати, или престати по сем же хуждьшее размышленїѧ моего бу тако хотѧщу. покорити изволих лучшему. вѣдыи ꙗко еже члкомъ мнитсѧ невъзможно. сїе бу ѕѣло оудобно. идеже бо хощетъ тои побѣжаютсѧ и естества чинове. и сего несумѣнною вѣрою, и оумысломъ мужественымъ емшисѧ подвигнути крѣпко потщахсѧ. глѧ съ двдомъ, *коль сладка грътани моему словеса твоа и паче меда оустомъ моимъ. и блг҃ мнѣ закон оустъ твоих паче тисѧщ злата и сребра. сего ради посланьми и писаньми своими много странъ далекихъ вселенныѧ проходѧ. ꙗко римскїѧ предѣлы, тако и кандїискїѧ островы. паче же много монастыреи грецкихъ, сербъских, и болгарских. даже и до самаго аплов намѣстника. и всеѧ црькве восточныѧ строенїю чиноначалника. пречтна Їеремїѧ архиепспа констѧнтина града, новаго рима, вселенныѧ патрїарха, высоко пртол-

Ѱло рıı

ныѧ црькве доидохъ. требꙋѧ съ тщанїемъ, и моленїемъ прилежнымъ. тако люди накаꙁаны въ писанїи стыхъ еллинскихъ и словенскихъ. ꙗкоже и изводовъ добрѣ исправленыхъ, и порока всѧкаго кромѣ свѣдительствованыхъ. и сицевымъ всесилныи Бъ по обычнои своеи блгости сподобити мѧ блгоизволи. книгъ бо и книгочїи ꙗкоже прѣречесѧ настоѧщемꙋ дѣлꙋ пресвѧтомꙋ, по достоанїю изобрѣтох. с ними же кꙋпно, и съ инѣми многими наказаными добрѣ в писанїи бжтвеных доволно совѣтовавъ. и съ общимъ совѣтом, і изволенїемъ единомысльным, извод древнаго писанїѧ славнаго, и глꙋбочаишаго ꙗзыка, и писма еллинскаго. ѿ об блаженныхъ и бгомꙋдрыхъ преводниковъ, на ꙋмоленїе желаемое книгорачителѧ Птоломеѧ Филаделфа црѧ егѵпетска. ѿ ꙗзыка еврейска во еллинскїи преведенꙋю избрахъ. она же паче инѣх множае со еврейскою и словенскою съглашашесѧ. и сего въ всемъ неизмѣнно, и несꙋменно послѣдовати повелѣхъ. нн҃ѣ же блгдтїю и щедротами Ба вседръжителѧ съвръшенїе сподобихсѧ видѣти. емꙋже сїе пресвѧтое дѣло съ благодаренїемъ, и моленїемъ прелагаю, ꙗко всевидцꙋ, и содѣтелю жизни нашеѧ. Потом же вамъ блгочестивымъ, и православнымъ хрстїаномъ повсюдꙋ. еже прїемлите, не ꙗко вещи земныѧ, но ꙗко дарованїе нбное. творѧще и хранѧще всѧ заповѣди гнѧ непорочны. да сподобимсѧ достигнꙋти въ вѣчныи его покои неприкосновенныѧ славы. идеже бꙋдетъ житїе всѣмъ вѣрꙋющимъ въ имѧ Га Ба и спса нашего Іс Ха. и възлюбившимъ хвалное ꙗвленїе пришествїа его. емꙋже бꙋди чть и слава, црство, и дръжава. и всѧко поклоненїе на нбси и на земли съ безначалным его Ѿцемъ и прстымъ блгымъ и животворѧщимъ Дхомъ. нн҃ѣ и всегда въ безконечныѧ вѣки, аминь.

ля, нового Риму, вселенського патріярха високопрестольної церкви, просячи уклінно та ревно як людей обізнаних з грецькими та слов'янськими святими писаннями, так і добре справлені списки, які з певністю без помилок. І всесильний Бог за своєю великою добротою подав це мені, бо, як раніше було сказано, знайшов я потрібні книги і працівників для пресвятого цього діла. Добре порадившись з ними і з багатьма іншими, що добре вишколені в божественних писаннях, і зі спільною порадою та однозгідним рішенням я вибрав список древнього славного письма і преглибокої мови, і тексту грецького 72-ма блаженними і богомудрими перекладачами на ревне благання любителя книг Птоломея Филадельфа, єгипетського царя, перекладений з єврейської мови на грецьку. Він більше, ніж інші, годився з єврейським та грецьким *текстами*, і я наказав в усьому його держатися упевнено і без змін. Сьогодні ж з благодаті і щедрот Бога Вседержителя я удостоївся побачити завершення; і Йому це пресвяте діло я передаю з вдячністю і молитвою, як Всевидцеві і Творцеві нашого життя, а відтак і вам шановним і всюди православним християнам. Приймайте його не як земні речі, але як небесний дар, чинячи і зберігаючи всі господні заповіді непорочними, щоб ми удостоїлися увійти у вічний спокій його недосяжної слави, де буде життя для всіх, що вірять в ім'я Господа Бога і Спасителя нашого Ісуса Христа, і тим, що полюбили славну появу його приходу. Йому хай буде честь, і слава, і влада, і панування, і всякий поклін на небі і на землі з його безначальним Отцем і пресвятим і животворним Духом, нині і завжди на безконечні віки, амінь.

Въ градъ крѣпокъ невозможно внити, развѣ враты. и въ дворъ овчїи недостоитъ входити, токмо дверми. Тако и всѧкъ хотѧи внити в сеи градъ црѧ великаго, и въ дворъ овець пастырѧ нбнаго, бжтвенаго писанїа. подобаетъ входити искꙋсно съ тщанїемъ. въземше ключъ совѣсти съ вѣрою, сквозѣ двери, сего пресловнаго възвѣщенїа. да ꙗвитсѧ гражданинъ нбныи. и овца знающа пастырѧ своего.

Инакоже входѧщихъ, вѣждь како именꙋетъ писанїе.

іѡа і, зач ле

Не можна ввійти до сильного міста, хіба брамою. І до загороди овечої не можна входити, хіба дверима. Так і кожний, хто хоче ввійти до цього міста великого царя і до загороди овець небесного пастиря, до божественного писання, треба йому входити з вмінням і старанням, взявши ключ совісті з вірою, крізь двері вступу цієї передмови, щоб став він небесним громадянином і овечкою, що знає свого пастиря.

Довідайся як писання називає тих, що іншим способом входять.

ів. 10
зач. 35

ПЕРЕДМОВА

До віруючого і православного читача всякого стану, віку ж і сану

Пре́словїє

Къ благовѣрному, и православному всякаго чина, вора́ста же и сана, читателеви

(ів. 5 зач. 17) Дослідіть писання, бо ви вважаєте, що в них маєте вічне життя, і вони свідчать про мене.

(іоа е за зі) Испытайте писанїа, яко вы мните в них имѣти живо́тъ вѣчныи· и та суть свѣдительствующа о мнѣ·

І знову:

И паки·

(мат.19 зач. 78) Хто може вмістити, хай вмістить.

(ма ді за ои) Могїи въмѣстити, да вомѣстит·

І ще:

І еще·

(мат. 7 зач. 23) Не кожний, що каже мені Господи! Господи! – ввійде до небесного царства, але хто чинить волю мого Батька, що є на небесах.

(ма з за кг) Не всякъ глаи ми Ги Ги, вниде въ црство нбсное, но творяи волю Отца моего иже есть на нбсѣхъ·

Шановний чатачу, треба руками ума пильно і сильно держати ці три керма христово корабля, коли пускаєшся на море недослідимої глибини божественних і всесвітлих писань обох завітів; і потрібно неземними очима пильно стежити, щоб кожне з них, належний йому напрям несхибно держав, коли бажаємо спастися від бушування противних вітрів єретичного хитрування, обмани, гордості з дії антихриста, освободитися від недуги самовпевненості, недбання ж і недбалості з лінивством, та прибути до пристані горішнього Єрусалиму, ревно молячись до того, що панує над морем і над вітрами.

Амінь.

Сїа три кормилца корабля хва о благочестивыи читателю, пускающеса на море неизслѣдимыя пучины, бжтвеныхъ, и всесвѣтлыи обоего завѣта писанїи. потреба въ мысльныхъ рукахъ опасно, и крѣпко съдержати. и невеществеными зѣницами непомизаа назирати. да коеждо от нихъ настоащее себѣ строенїе неизмѣнно съдръжитъ· Хощемъ ли избавитиса тревлънєнїа противныхъ вѣтровъ еретическаго ухищренїа, само мнитеньа прелести антихристова дѣиства. нераденїа же, и небреженїа съ унынїемъ свободитиса самовлъннаго недуга. и достигнути въ пристанище горнаго Ієрлима. моляшеса прилѣжно моремъ, и вѣтры обладающему.

амин·

Творець закону і Творець усього – Христос, що є одним з Батьком і Святим Духом, *що сидить по правиці престола величності на висотах. *В ньому ми маємо спасіння його кров'ю і відпущення гріхів. Він є образом невидимого Бога, перводродний усього створіння, бо в ньому все було створене, що на небі і на землі видиме, чи то престоли, чи господства, чи начала, чи влада, все ним і в ньому створене. І Він є раніше всіх, і все в ньому держиться. *Він гріха не вчинив і обмани не знайдено в його устах. Його чисті і пречесні уста сказали і приказали, улюблений читачу, досліджувати писання, і знаходити в них вічне життя. Адже і верховний апостол, згадуючи про віру і спасіння, сказав *про те спасіння, яке шукали й досліджували пророки; і пророк, що держав скипетр, повний

(єв. 1 зач. 303; кол. 1 зач. 250; єв. 1 зач. 303; іс. 53; пет1. 2 зач. 59; ів1. 3 зач. 71; пет1. 1 зач. 58)

Съдѣтель закону, и всяческимъ творецъ Хс. едино сыи съ Отцемъ и стымъ Дхомъ. *сѣдяи одесную пртла величествїа на высокихъ· *о немже имамы избавленїе кровїю его, и оставленїе грѣхомъ. иже е образъ Ба невидимаго. прьворожде всея твари. яко о немъ създана быша всяческая. яже на нбси, и яже на земли. видимая. аще пртли, аще гдьствїа, аще начала, аще власти, всяческая тѣмъ, и о немъ създашася. и тои есть прежде всѣхъ. и всяческая о немъ състоятся. *иже грѣх не сътвори, и лесть не обрѣтеса въ устѣхъ его· Сего чтая, и пречтнаа уста рекоша, и повелѣша възлюбленныи читателю, испытовати писанїа, и обрѣтати в немъ живо́тъ вѣчныи. и аплъмъ бо верховныи, въспоминаа вѣру, и спсенїе, рече. *о немже спсенїи възыскаша, і испыташа пррцы. о сем же и скѵптро дръжавныи

(*евреом а за тг; *кола а за сн; евреом а за тг; ісаїа нг; а пер в за нд; а іоа г за оа; а пер а за ни)

ψлѡ рні

прⷪрокъ дх҃а ст҃го исполнъ, се преварѧѧ гл҃а. *вразꙋми мѧ, рече, і испытаю законъ твои. не просто же, но и съхраню и всѣ ср҃цемъ моимъ· Знаменаи сїѧ словеса съ вниманїемъ, і искꙋсно разꙋмѣи. и ѿвръзи оумныѧ зѣница ср҃ца твоего, и остави тщеславїе, и самомнителное мꙋдрованїе. *зе҃мно, дꙋшевно, и бѣсовско, не свыше съходѧщее. но горнѧѧ мꙋдръствꙋюще, разꙋмѣи словесемъ гн҃имъ. ꙗко не просто читати повелѣваетъ но і испытовати. испытавши же, и съхранѧти. могꙋщаѧ же въмѣстити въмѣщати. невъмѣстимаѧ же црк҃ви съ вѣрою прелагати, она же не обыче заблꙋждати. *читанїе бо писменное оумръщвлѧетъ, испытанїе же дх҃овное оживлѧетъ. инакоже мꙋдръствꙋюще прельстишасѧ мнози, и на пꙋти погибели сташа. сїе же, молю да никогоже ѿ чтꙋщихъ, и слышащихъ ожеститъ. не къ всѣмъ бо речесѧ. но токмо къ ненаказанымъ, и не оутвержденымъ. приникшіи законꙋ гн҃ю оутро, въ вечер же оучителми звати сѧ изволѧющіи. искꙋсныи же и бг҃оразꙋмныхъ, въ писанїахъ бж҃твеныхъ, и в добродѣтелехъ, прилѣжно молю. да и азъ недостоиныи ѿ нихъ наказанъ, і исправлен бꙋдꙋ. *ꙗкоже бо здравїи не требꙋютъ врача. тако і искꙋснїи сицеваго възвѣщенїѧ. но понеже не вси искꙋсни. ниже вси читаютъ съ испытанїемъ, и вниманїем, ѿ них же и заблꙋдиша мнози. аще оубо невѣрꙋющимъ повелѣ хс҃ испытати писанїѧ. обличаѧ ихъ безꙋмїе и слѣпотꙋ. ꙗко безъ рассꙋжденїѧ дх҃овнаго читаютъ телесне, мнѧт в писанїахъ живот вѣчныи имѣти. неразꙋмїемъ же писанїи живота ѿмѣтаютсѧ. глетъ бо и та сꙋть свѣдительствꙋюща о мнѣ. сирѣч о животѣ вѣчнѣмъ. ꙗкоже инде рече. *азъ есмь пꙋть, і истинна, и животъ. *и вѣрꙋѧи в мѧ имать животъ вѣчныи. аще же они въ ветхомъ сѣнѣм писанїи, неразꙋмїем помрачени сꙋще, мнѧще животъ имѣти, не вѣдатъ живота вѣчнаго. обличаеми, и оукорѧеми ѿ живота ꙗвлѧютсѧ. Комꙋ оуподобатсѧ сїи, иже в новѣи паче слн҃ца сїающеи бл҃гти, тщеславїемъ, и самомнѣнїем ослѣпше. хр҃та единосꙋщна, и съпрⷭтлна ѡц҃ꙋ же, и ст҃омꙋ дх҃ꙋ, прежде всѣхъ вѣкъ сꙋща прелщенныхъ оухищренїемъ, по лѣты токмо, и тварїю ѕлохꙋлно съ арїемъ исповѣдати дръзаютъ. *на соблазнъ не оутвержденымъ, на свою же погибель· о немже оубо *оуголь горѧщь въ оуста прїемыи прⷪрокъ, дх҃о

іакѡ г
за не

в кор г
за рог

ма҃ д
за л

іоа҃ ді
за мз

іоа҃ ѕ
за кв

в пет г
за ѯи

ісаїа ѕ

Святого Духа, випереджуючи, сказав це: *Врозуми мене, сказав, і досліджу твій закон, не тільки ж, але й зберігатиму його всім серцем моїм. Уважно запам'ятай ці слова, і правильно зрозумій, і відкрий духовні очі твого серця, і відкинь марнославство і горді роздуми – *це* *земське, душевне і бісівське, що не сходить згори. Але думаючи про горішнє, зрозумій господні слова, що не просто Він наказує читати, але й досліджувати; а дослідивши, й зберігати; що можна помістити, вміщати, а те, що не можна помістити, з вірою церкві представляти; а вона не має звичаю помилятись. *Бо читання письма забиває, а духовне дослідження оживляє. Думаючи по іншому, численні впали в оману і стали на дорогу погибелі. Це ж прохаю, щоб ніхто з читачів і слухачів не став твердим. Бо не до всіх сказано, але лишень до ненавчених і не утверджених, що вранці приступили до господнього закону, а ввечері вже учителями називатися хочуть. Досвідчених же і богорозумних в божественних писаннях і в чеснотах ревно благаю, щоб і мене недостойного вони повчили і виправили. *Бо так, як здорові не потребують лікаря, так і досвідчені *не потребують* цього заклику. Але тому що не всі досвідчені і не всі читають і досліджують уважно, то з них і численні заблудили. Адже ж, отже, Христос наказав тим, що не вірять, досліджувати писання, оскаржуючи їхню безумність і сліпоту, бо вони без духовного розсуду читають, потілесному думають, що в писаннях мають вічне життя, а не розуміючи писання, вони відрікаються життя. Він каже: Бо і те свідчить про мене, – значить про вічне життя, – так як в іншому місці Він сказав: *Я є дорогою, і правдою, і життям; *і хто вірить у мене – має вічне життя. Якщо ж вони у старому писанні – в тіні, затьмарені нерозумінням, вважаючи, що мають вічне життя, не знають Вічне Життя, є оскаржені і докір приймають від Життя – до кого подібними будуть ці, що в новій благодаті, яка сяє понад сонце, осліплені марнославством і гордістю, єдиносущного Христа і сопрестольного Батькові ж і Святому Духові, що є перед віками, відважуються хульно визнавати за вигадками обманених з Арієм, що він тільки в часі і створіння, *на згіршення не утвердженим, а на свою погибель. Його, отже, наперед духом побачивши *пророк, що до уст взяв горюче вугілля, ясно сповістив, кажучи, що нам народилася *дитина – син, і дано його нам. Його влада на його

пс. 118

як. 3
зач. 55

кор2. 3
зач. 173

мат. 9
зач. 30

ів. 14
зач. 47
ів. 6
зач. 22

пет2. 3
зач. 68

іс. 6

іс. 9

раменах, і його мирові немає межі. І його імя називається Ангел великої поради, Подиву гідний радник, Бог сильний, Володар, Князь лагідності, Батько майбутнього віку. Йому з вірою *царі принесли дари, як страшному, і тому, хто забирає духи князів, і що страшніший понад всіх царів землі. Про нього і *пречудно піднятий до третього неба є вірогідним свідком і великим розповідачем божествених таємниць, який там чув невимовні слова, яких не можна людині говорити; він зміцнюючи і скріплюючи господню Церкву, так написав до Тимотея: *Справді великою є таємниця віри. Бог з'явився в тілі, оправдався в дусі, показався ангелам, був проповідуваний між народами, в нього повірили у світі, він піднявся у славі. *Один же з дванадцятьох, що звався Близнюк, за божим передбаченням не був з учнями, коли вони побачили Господа. А по вісьмох днях знову з'явився їм Ісус, бажаючи і його до віри привести, а радше нас, і сказав: Мир вам. Потім сказав він Томі: Принеси сюди свій палець, і поглянь на мої руки. І принеси твою руку і вклади в мої ребра, і не будь невірним, а вірним. А він, доторкнувшись, сказав: Господь мій і Бог мій. Коли сказав: Господь мій, – вказує на людську природу, а коли сказав: Бог мій, – на божественну сутність вказує. Його одного Тома визнає Господом і Богом, Господа баченням з дотиканням, Бога ж думкою з вірою, промовляючи з псальмом: *Шукав я Бога моїми руками, і не був я обманутий. Чому ж йому не відповів Христос за безглуздям марнодумних: Чому ти мене Богом називаєш? – Бо немає Бога, хіба Той один, що на небесах. Але це прийнявши від нього, як єдиносущний з Батьком, сказав до учнів, що з ним стояли: *Тому що ти мене побачив, – ти повірив; блаженні ж ті, що не бачили і повірили. Одначе, православний читачу, галузка не нащеплена згори, що не досліджує писання, але взяла вудку обмани, представляє тобі Христове слово, яке Він на запит юнакові відповів: *Чому мене звеш добрим? Ніхто не добрий, хіба один Бог. І цим словом та іншими йому подібними нищить уми не утверджених, бажаючи захопити в свою обманою сплетену сітку. О безумність! О засліплення! О нетверезе похмілля, не лише він не розсуджує господніх слів, але й робить його двоїстим, там приймає що Христос визнає себе Богом, а тут

пс. 71

кор2. 12
зач. 194

тим1. 3
зач. 284

ів. 20
зач. 61

пс. 76

ів. 20
зач. 61

мат. 19
зач. 79

провидѣвъ, ꙗсно прⷣевозвѣсти гл҃а. *Ꙗко ѻтроча родиса нам снъ, и дасться намъ. Емуже власть бы҃ на рамѣ его. и миру его нѣсть предѣла. и нарицаетса има его велик҃ совѣта аг҃глъ. чюденъ совѣтник҃. бъ крѣпо҃. влка. кназь смиреніа. ѡцъ будущаго вѣка. Емуже съ вѣрою *црїе дары принесоша, ꙗко страшному, и ѿемлющему духи кнѕ҃е, и страшному паче цреи земныхъ. ѻ немже *и въсхищеныи пречюдно до третїаго нбсе, достовѣренъ свѣдитель, и бж҃твеныхъ таинъ сказатель великїи. слышавыи тамо неизреченныа гл҃ы. ихже не лѣтъ есть чл҃ку гл҃ати. сеи оутвѣраа и оутвержаа црквь гн҃ю, къ тимодею сице написа. *Въистинну велїа есть бл҃гочтїа таина, бъ ꙗвиса въ плоти. ѻправдаса въ дсѣ. показаса аг҃гломъ. проповѣданъ бы҃ въ ꙗзыцѣх. вѣрова же са въ мирѣ, възнесеса въ славѣ. *Единъ же ѿ ѻбоюнадесате гл҃емыи близнецъ, по смотренїю бж҃їю не ѻбрѣтыиса съ оучн҃ки егда видѣша г҃а. по ѻсми же днехъ, паки ꙗвиса і҃с х҃с, хота и сего оувѣрити, паче же насъ. и ре҃ миръ вамъ. потомъ гл҃а домѣ, принеси прьстъ твои сѣмо. и виждь руцѣ мои. и принеси руку твою и вложи въ ребра моа. и не буди невѣренъ, но вѣренъ. ѻн же ѻсазавъ и рече, г҃ь мои, и бъ мои. еже рече г҃ь мои, чл҃чьское естство показуе҃ а еже рече бъ мои, бж҃твеное существо ꙗвлаетъ. единаго же того г҃а и б҃а исповѣдуетъ дома. г҃а бо виденїемъ съ ѻсазанїемъ, б҃а же смышленїемъ съ вѣрою. ѱаломски гл҃а, *Б҃а възыскахъ рукама моима и не прелщенъ быхъ. почто не ѿвѣща ему х҃с по суемудрьныхъ ѕлооумїю, что ма гл҃еши б҃а. никтоже бо бъ, токмо единъ иже на нб҃сехъ. но сїе ѿ него прїемъ ꙗко единосущен ѿцу, и рече прⷣестоащимъ ему оучн҃ком, *ꙗко видѣ ма вѣрова, бл҃жни не видѣвшеи, и вѣровавшеи. сирѣч ꙗкоже ты вѣрова, і исповѣда· Ѡбаче православныи читателю, не свыше прицепленаа ѿрасль, не испытуа писанїа. но ꙗко ѻудицу прелести въсхитивъ, прⷣелагае҃ ти слово хв҃о. иже въпросившему юноши ѿвѣща. *что ма гл҃еши бл҃га, никтоже бл҃гъ токмо единъ бъ. и симъ словесемъ, і инѣми сему подобными повреждаетъ ѻумы неоутвръжⷣеныхъ хота оуловити въ свою козноплетенную пленицу. Ѡ безумїа, Ѡ помраченїа, Ѡ пїанства неистрезвенаго, не токмо не рассуждаа словесъ гн҃их, но и несъгласна сего творитъ. тамо б҃а себе исповѣдающа х҃с прїемлет. зде же ѿрицаетъ бл҃гость. не самое ли помраченїе въ тмѣ ходащихъ неразу-

ісаїа д҃

ѱло҃ оа

в кри҃ бі
зач рчд

а ти҃ г
зач спд

іоа к
зач ѯа

ѱло҃ ѻѕ

іоа к
зач ѯа

ма҃ ді
зач ѻд

мїѧ. и҆нако бо х҃с ѿвѣщаваше вѣрꙋющимъ по вѣрѣ. и҆нако же не вѣрꙋющимъ, и҆ не вѣдꙋщимъ по невѣдѣнїю. сей оу҆бо ꙗ҆ко ч҃лка проста мнѧ̀ г҃летъ, оу҆чителю б҃гый. х҃с же вѣдый ср҃це є҆го ꙗ҆ко сѫздавый є҆̀, невѣденїемъ, и҆ сребролюбїемъ и҆же є҆сть всемꙋ ѕл҃ꙋ корень помрачено. ѡ҆бличаѧ є҆го невѣденїе, и҆ неразꙋмїе г҃лѣ, никтоже б҃гъ, токмо є҆динъ б҃ъ. домꙋ же ꙗ҆ко а҆п҃ла б҃горазꙋмна, б҃а себѐ и҆сповѣдающа прїемлетъ. вѣдый ꙗ҆ко ѿ всеѧ д҃ша и҆ ѿ всегѡ̀ помышленїѧ съ вѣрою несꙋменною се творитъ. что̀ бо оу҆добїе прїѧти, б҃а себе и҆сповѣдающаго. и҆ли ѿрещи б҃га себе г҃лющемꙋ· Сїе же слово не токмо б҃ꙋ, но и҆ ч҃лком боѧщимсѧ є҆го, самъ х҃с ѡ҆бще твори. г҃лтъ бо прїемшимъ таланты, и҆ сꙋгꙋбо ѿдавшимъ. *б҃гый рабе добрый, и҆ вѣрный, и҆ прочаѧ. д҃вдъ же *б҃гъ мꙋжъ милꙋѧй, и҆ даѧй. х҃с ли по и҆хъ сꙋемꙋдрїю въ словесехъ своихъ не съгласꙋетсѧ, и҆ли ѡ҆ни. да не бꙋдѣ. х҃с бо и҆стиннаѧ правда, г҃летъ. *н҃бо и҆ землѧ мимоидетъ, словеса же моѧ̀ не мимоидꙋтъ. но сїи въи҆стиннꙋ ходѧщеи въ тмѣ, и҆ не видѧщеи свѣта. *лжа̀ ѿц҃а и҆мꙋщеи, и҆ с҃нове лжѝ ѡ҆брѣтаеми ꙗ҆влѧютсѧ· что же болше требовати и҆мамы въѕысканїѧ, и҆ли свѣдительства ѿ писанїи, паче прележащаго, и҆ є҆мꙋ послѣдꙋющаго, и҆же д҃хъ с҃тый и҆стиннаѧ премꙋдрость, въ ветхѣмъ, и҆ новѣмъ завѣтѣ є҆динѣмъ писанїемъ б҃жтво х҃во ꙗ҆вѣ възвѣщаетъ. пророча бо словеса̀ а҆п҃лъ заемлетъ, *б҃гти б҃жїѧ богатно паче и҆нѣхъ сподобивыйсѧ, жиды̀ оу҆вѣрѧѧ. въ свѣдительство и҆стинное сїѧ прелагаѧ г҃летъ. къ с҃нꙋ же рече. *престолъ твой б҃е въ вѣки вѣка. жезлъ правости. жезлъ ц҃ртвїѧ твоего. възлюбилъ є҆си правдꙋ, и҆ възненавидѣ беззаконїе. сего ради помаза тѧ б҃е б҃ъ твой є҆леомъ радости, паче причастникъ твоихъ· И҆ паки, *ты в началѣ г҃и землю ѡ҆снова̀. и҆ дѣла рꙋкꙋ твоею сꙋть н҃беса та погибнꙋтъ, ты же пребываеши и҆ всѧ̀ ꙗ҆ко риза ѡ҆бетшаютъ, и҆ ꙗ҆ко ѡ҆деждꙋ свїеши ѧ҆̀, і и҆змѣнѧтсѧ. ты же тожде є҆си, и҆ лѣта твоѧ̀ не ѡ҆скꙋдѣютъ· видиши ли ꙗ҆ко про҃ча словеса̀ а҆п҃лъ въ оу҆вѣренїе жидомъ прелагаетъ. и҆ многи въ познанїе и҆стинны наставил, не б҃го ли борци сꙋть, и҆ жидомъ невѣрꙋющимъ равни, симъ противѧщейсѧ. сам же с҃нъ, б҃ъ сый и҆стиненъ. ѿц҃ꙋ же, и҆ с҃томꙋ д҃хꙋ є҆диносꙋщенъ. оу҆чителеи законꙋ въпрошаѧ г҃летъ. *что сѧ вамъ мни҃ ѡ҆ х҃ѣ чїй є҆сть с҃нъ· ѡ҆ни̇ ꙗ҆коже и҆ нн҃ѣшнїи б҃гопротивницы,

ма҃ к҃е за҃ р҃е
ѱло҃ р҃ді
ма҃ к҃д за҃ р҃а
іѡа҃ к҃и! за҃ л҃а и҆ л҃в
а҃ кри҃ е҃і за҃ р҃ни
ѱло҃ м҃д є҆вре҃ а҃ за҃ т҃д
ѱло҃ р҃а є҆вре҃ а҃ за҃ т҃д
ма҃ к҃в за҃ ч҃в
ма҃ в҃і за҃ н҃ѕ
лꙋ҃ к҃ за҃ р҃в

відкидає доброту. Чи це не сама засліпленість тих, що ходять в темряві безумності? Бо інакше відповідав Христос тим, що вірили по вірі, а інакше тим, що не вірили і не знали з незнання. Бо цей, вважаючи його простою людиною, каже: Добрий учителю. А Христос, знаючи як Сотворитель, що його серце затьмарене незнанням і грошелюбством, що є коренем всякого зла, оскаржуючи його незнання і безумність, каже: Ніхто не є добрий, хіба один Бог. А тому він приймає, як розумного апостола, що Богом його визнає, знаючи, що з усієї душі і всієї думки, з безсумнівною вірою це робить. Бо що легше прийняти, чи того, хто Богом визнає, чи відповісти тому, що добрим його називає? Це ж слово не тільки Богові, але й людям, що його бояться, сам Христос спільним чинить. Бо Він говорить тим, що одержали таланти і подвійно віддали: *Добрий, добрий рабе і вірний, і далі. А Давид *добрий чоловік, що милував і давав. Чи Христос за їхньою безумністю в своїх словах є двоїстим, чи вони? Хай не буде! Бо Христос, істинна правда, мовить: *Небо і земля мине, мої ж слова не минуть. Але вони справді ходять в темряві і не бачать світла, – *за батька брехню мають, і вони сини брехні. Навіщо нам ще пошуків, або свідчень з писань, опріч покладеного і того, що слідує, якими Святий Дух – правдива премудрість, – у старому і новому завіті одним писанням явно сповіщає Христове божество. Бо апостол, що щедро, більше від інших, *удостоївся божої ласки, вживає слова пророків, коли переконує жидів, і це кладучи, як правдиве свідоцтво, говорить: До сина ж сказав: *Престіл твій, Боже, навіки-віків, – жезл праведності, жезл царства твого. Ти полюбив справедливість і зненавидів беззаконня. Тому помазав тебе, Боже, Бог твій олією радості понад спільників твоїх. І знову: Ти, Господи, *на початку заснував землю, і небеса є ділом твоїх рук. Вони згинуть, а Ти остаєшся, і все постаріється, наче одіж, і наче одіж ти їх згорнеш, і вони зміняться. Ти ж тим самим є, і тобі літа не зменшаться. Чи бачиш, що апостол, переконуючи жидів, послуговується словами пророків, і він багатьох наставив на пізнання правди. Чи не богоборцями є і рівними невіруючим жидам ті, що цьому протиставляться? Сам Син, будучи правдивим Богом, єдиносущним з Батьком і Святим Духом, ставлячи запитання учителям закону, каже: *Що вам здається про Христа, чий він син?

мат. 25 зач. 105
пс. 114
мат. 24 зач. 101
ів. 28!=8 зач. 31 і 32
кор1. 15 зач. 158
пс. 44 єв. 1 зач. 304
пс. 101 єв. 1 зач. 304
мат. 22 зач. 92
мат. 12 зач. 56
лук. 20 зач. 102

Вони так як і сьогоднішні богопротивники відповіли з писання по-тілесному, кажучи: Давидів. А Христос їх по-духовному випитує, бо так їм сказав: Як же Давид духом його, господом називає, коли каже: [пс. 109] *Сказав Господь моєму Господеві: Сядь по моїй правиці доки не покладу твоїх ворогів, як підніжок твоїм ногам. Отже, якщо Давид його називає Господом, як він йому син? І ніхто не міг відповісти йому й слова. Тако і ти, православний читачу, відповідай по-духовному з божественного писання, [пс. 1] *і заніміють всі обманливі уста, що з гордості говорять хули й образи проти праведного божого Сина; що син Давида є під роками і є створінням без божественної природи. Ви не бажаєте цього зрозуміти, ви горді, що повстаєте проти божого розуму, бо земний ум не знає божої таємниці, ані створіння не доходить до розуму Творця. Бо Господь, що народився від Діви перевищає людський ум, так як Він сам сказав: [лук. 10, зач. 52] *Ніхто не знає Сина, лиш Батько, ані Батька, – лиш Син, і кому захоче син відкрити. Це ж і блаженний апостол, розуміючи не людським умом, взявши пророцтво Ісаї, каже: [іс. 59, рим. 11, зач. 107] *Спаситель прийшов з Сіону і ведверне від Якова безчестя. І ось їм від мене завіт, коли Я відніму їхні гріхи. Тоді, як Він це вкладає і чинить, захоплений недослідимими божими присудами, заклич: [рим. 11, зач. 107] *О глибина багацтва і премудрости, і божого розуму! Адже недослідимі його присуди і недослідимі його дороги. [іс. 40, муд. 9, сир. 1, кор1. 2, зач. 127] *Хто ж зрозумів господній ум, або хто був його радником, і далі. Хоч і багато іншого свідчення з божественного писання можна навести, тому що слово передмови звичайно не є довгим, тому по-можності коротко подано, і це дещо дивним вважається відносно діла представлення божественного писання обох завітів. Але тому що не знаю, чи комусь не є явним, що в цьому теперішньому останньому часі через недбання за гріхи і наше погане виховання, розгорівся великий полумінь підступних і багатоголових єресей, що поволі в часі, хульно виступають проти церковних передань з одного на друге, що аж і до самої голови Церкви прийшли, відновляючи всі давні єресі своїх начальників, і насмілилися торкнутися троїчного божества, що єдинстві славно по світі славиться. Але так як сіно вкидають в огонь і як нозі шкодить удар об камінь, так і вони цьо-

ѿвѣщаша ѿ писанїи телесне, глюще. двдвъ. хс же ихъ дховне испытꙋетъ, сице бо рече имъ· Како ѹбо двдъ дхомъ га его нарицаетъ гла. *рече гь гви моемꙋ сѣди ѡдеснꙋю мене, [ѱлѡ рі] дондеже положꙋ враги твоѧ, пдножїе ногама твоима. аще ѹбо двдъ нарицаетъ его га, и како снъ емꙋ есть. и никто можаше ѿвѣщати емꙋ словесе· Тако и ты православныи читателю дховне ѿвѣщаи ѿ писанїи бжтвеныхъ. *и нѣмы бꙋдꙋт вса ѹстны лстивыѧ, глющаѧ на правднаго сна бжїѧ хꙋленїе гордынею, [ѱлѡ а] и ѹничиженїем, ꙗко снъ двдвъ есть под лѣты, и тварь кромѣ сꙋщества бжтвенаго· Сего не хотаще разꙋмѣти, ѡ само мнивїи, и превъзносащеиса на разꙋмъ бжїи, ꙗко земныхъ ѹмъ нбныѧ таины не вѣсть. ни тварь творча разꙋма домыслитса. преходитъ бо ѹма члча ѿ двы раждаѧса гь. ꙗкоже сам рече, *никтоже вѣсть кто есть снъ токмо ѿцъ. и кто есть ѿцъ, токмо снъ. и емꙋже аще хощет снъ ѿкрыти· [лꙋ ї, зач нв] Се же и блженныи аплъ. не плотьскимъ ѹмомъ разꙋмѣваѧ ѿ исаина прречества прїемъ глет. *прїидет ѿ сїона избавлаѧи, и ѿвратитъ нечестїе ѿ їакова. и се имъ ѿ мене завѣтъ егда ѿимꙋ грѣхи ихъ. [ісаїа нд, кри аі, зач рз] посем же како се ѹстраѧетъ и творитъ, неисслѣдимымъ сꙋдбам бжїимъ ѹдивлъса возъпи. *ѡ глꙋбина богатства, и премꙋдрости, и разꙋма бжїѧ. [кри аі, зач рз] ꙗко неиспытани сꙋдове его, и неизследовани пꙋтїе его. *кто бо разꙋмѣ ѹмъ гнь, или кто совѣтник емꙋ бысть. и прочая· [ісаїа м, мꙋдро д, сира а, а кри в, зач ркз] Аще ѹбо і инаго свѣдительства ѡ семъ много ѿ писанїи бжтвеныхъ привести бы моглоса. но понеже предсловное сказанїе не ѡбыче длъготы словесъ въмѣщати. сего ради елико мощно въкратцѣ преложиса. и се ꙗко бы нѣчто мнитса странно вещи прележащеи, възвѣщенїю бжтвеных писанїи ѡбоего завѣта. но понеже не вѣмъ аще комꙋ нѣсть ꙗвно, ꙗко в настоащее се време послѣднее, по грѣхомъ нераденїѧ, и ненаказанїѧ нашего, разгорѣса велик пламень, злохитрыхъ, и многоглавныхъ ересеи, по малѣ по временехъ въстꙋпающихъ ѕлохꙋлно на преданїѧ црковнаѧ, ѿ едіноа, на едінꙋ. даже и до самыа главы црькве прїидоша. вса древнаѧ ѡбновлающе начальникъ своихъ ереси. таже и въ едінъствѣ свѣтозарно по вселеннѣи славимаго трехъставнаго бжества, коснꙋтиса дрьзнꙋша. но ꙗко сѣно ѡгню постоитъ, и ꙗко нога камень претыканїѧ вредит. тако и тїи сего гонзнꙋти могꙋт. исчезнꙋтъ бо, и погибнꙋтъ по ѡбразꙋ

начáлникъ своихъ. ѡ҆бáче прежде намъ подобáетъ ꙗ҆ви́тисѧ и҆скꙋ́снымъ, въ вѣ́рѣ и҆ добродѣ́телеⷯ҇ по предáнїю цр҇ковномꙋ. на нáсъ бо нн҃ѣ в нерадѣ́нїи сꙋщихъ сбыстьсѧ а҆п҇льское сло́во, и҆́же гл҃а. *подобаеⷮ҇ и҆е́ресемъ въ вас быти, да и҆скꙋ́снїи ꙗ҆вѧ́тсѧ· Сего рáди правосла́вныи читáтелю. видѧще толикъ ѡ҆блежа́щь ны ѡ҆́блакъ рꙋгáтелей различныхъ, и҆ многохꙋлныхъ сопостатъ. неи҆скꙋ́сныхъ же, и҆ неꙋ҆твержеⷩ҇ныⷯ҇, пáче же незлобивыхъ, мнѧщихъ и҆́стиннꙋю вѣ́рꙋ ѡ҆брѣсти, то́ль вели́ко поплъзновенїе. и҆ си́цевыѧ рáди вины сїе прело́жисѧ. понеже врачеⷨ҇ досто́итъ съ прилежáнїемъ прилагáти плáстырь тамо и҆́деже е҆сть телеснаѧ ꙗ҆́зва. во́инѡм же въздвизáти ѡ҆́рꙋжїе, и҆ ѡ҆полчатисѧ крѣпко тáмо, и҆́деже е҆сть сопостатнаѧ брáнь. строи́телемъ же корáбелныⷯ҇ и҆скꙋ́ство хи́трости своеѧ показовáти, въ врема зимы, и҆ бꙋрнаго противлéнїа· Таꙗ҆ко и҆ нáмъ достои́ всѧ чꙋвствїѧ нáша ѡ҆чи́стивше. и҆ *ѡ҆блекшесѧ въ всѧ ѡ҆рꙋжїѧ бж҃їѧ, зрѣти, и҆ ѡ҆бращати тáмо, *ѿкꙋдꙋ дїаволъ рыкáѧ ꙗ҆́ко левъ прихо́дитъ и҆скїи цр҇ковь бж҃їю растерзáти, ѡ҆полчáтисѧ, и҆ бранити мꙋжественно. повинꙋющесѧ по крѣпкꙋю рꙋкꙋ бж҃їю. и҆ ничто́же нáсъ вреди́ти мо́жетъ· Тебе же вторицею молю̀ не прогнѣвáйсѧ мои сверстникꙋ, ненаказáныи добрѣ, и҆ неꙋ҆твержде́ныи. рече бо бж҃твеныи прⷪ҇ркъ. *коль слáдка гртáни моемꙋ словесà твоѧ, и҆ пáче меда ꙋ҆стомъ мои. ты́ же читáюще слáдость бж҃твенныⷯ҇ писáнїи, блюди̇ ꙋ҆дицы снѣсти самозако́нныѧ прелести. мно́ги бо сꙋ бѣсовъскїѧ ко́зни, и҆ прелестнича соблазны. *ꙋ҆мѧкчáютъ бо словесà своѧ пáче е҆леа и҆ тà сꙋть стрѣлы· Но поминáи сло́во хв҃о и҆́же гл҃а, *могїи вмѣсти́ти да вмѣсти́тъ. *не е҆ди́но бо даровáнїе дх҃а ст҃аго всѣⷨ҇ дáстьсѧ, ꙗ҆́но по мѣрѣ. ты́ же е҆ли́ко мо́жеши вмѣщáи. пло́тьски же не высо́ко мꙋдрствꙋи. *пло́тьское бо мꙋдровáнїе смр҇ть е҆сть а҆ мꙋдровáнїе дх҃овное живо́тъ и҆ мирⷪ҇. сꙋть бо в писáнїахъ *неꙋ҆добъ рáзꙋмна нѣкаѧ ꙗ҆́же ненаꙋ҆че́ни, и҆ неꙋ҆твержде́ни, развращаю̑ къ свое́й поги́бели и҆мъ. ꙗ҆́но пáче проси *ѿ даю́щаго всѣмъ премꙋдрость дх҃овнꙋю и҆ тебѣ дáстьсѧ. то́кмо читáи прилѣжно, ревнꙋѧ ꙋ҆че́нїю. *послеⷮ҇ бг҃ъ филиппа ꙗ҆́коже и҆ногда си́лномꙋ е҆внꙋхꙋ, въ наставлéнїе твое. цр҇ковнаго бл҃гочестїѧ, и҆ предáнїѧ безъ сꙋмнéнїѧ крѣпко придръжисѧ и҆ ꙗ҆́же в не́и добродѣтели наслѣдꙋи. *начáло же всеи премꙋдрости, и҆мѣ́и вы́нꙋ въ ср҇ци, и҆́же е҆сть стрáхъ

а҆ кор҃і а҃і зач҃ рм҃и
е҆фе҃ ѕ҃ зач҃ сл҃г
а҆ пе҃р е҃ зач҃ ѯ҃г
ѱа҃л рі҃и
ѱа҃л н҃д
*ма҃ ді зач҃ ѻ҃и
*е҆фе҃ д҃ зач҃ ск҃д
а҆ кор҃ ві зач҃ рн҃ и҆ рн҃а
*кор҃ и зач҃ ч҃ѕ
в҃ пе҃р г҃ зач҃ ѯ҃и
і҆а҆ко҃ а҃ зач҃ н҃
дѣа҃ и зач҃ к҃
ѱа҃л рі прі а҃

го оминути не зможуть, бо зникнуть і згинуть так, як їхні начальники. Одначе потрібно нам раніше показатися досвідченими у вірі і чеснотах за церковним переданням, бо на нас, що сьогодні недбалі, сповнилося слово апостола, що каже: *Треба, щоб у вас були єресі, щоб виявити досвідчених. Тому, православний читачу, бачачи таку велику хмару різних кепкунів і дуже хульних ворогів, що нас оточує, і такий великий упадок недосвідчених та не утверджених, а також невинних, які вважають, що вони знайшли правдиву віру, задля того це подано. Адже лікарям треба уважно прикладати пластир на те місце де на тілі є рана, а вояки мають брати зброю і впевнено ставати до бою там, де йде війна з ворогами, а керманичам корабля дісвідчено за своїм вмінням провадити в часі морозів і лихої бурі. Так і нам потрібно, очистивши всі наші почуття *і зодягнувшись в усю божу зброю, глядіти і повернутися туди, *звідки приходить диявол, рикаючи, наче лев, і намагається роздерти божу Церкву, *потрібно* ставати до бою і сміливо боротися, підкоряючись під сильну божу руку, і ніщо не зможе нам пошкодити. Тебе ж вдруге прохаю не гнівайся, мій співмандрівнику, що не навчений як належиться і не утверджений. Бо божественний пророк сказав: *Які солодкі для мого горла твої слова, і вони *солодші* від меду для моїх уст. А ти, читаючи з насолодою божественні писання, вважай, щоб ти не схопив принаду, що на вудці обмани власних законів, бо багато бісівських затій, і обманливих згіршень. Та вони *пом'якшують свої слова понад олію, то є стріли. Однак згадуй слово христове, що каже: *Хто може вмістити, хай вмістить. *Всім не дано один дар Святого Духа, але за мірою, Ти ж, наскільки можеш, вміщай, а тілесно не носися думками високо, *бо тілесне мудрування – це смерть, а духовне – життя і мир. Бо в писаннях є *дещо нелегко зрозумілого, що ненавчені і неутверджені перекручують собі на власну погибель, то радше проси *у того, хто дає усім духовну премудрість, і тобі буде дано, лишень читай пильно, бажаючи навчитися. *Тоді* Бог *тобі* *пошле Филипа, так як колись *послав* сильному скопцеві, щоб він тебе настановив. Непохитно і сильно тримайся церковного навчання і передання, і наслідуй ті чесноти, що в них є. *Постійно держи в серці початок всієї премудрості, яким є страх господній і добрий розум всім, що за ним живуть; а в ньому зможеш ви-

кор1. 11 зач. 148
еф. 6 зач. 233
пет1. 5 зач. 63
пс. 118
*пс. 54
*мат. 19 зач.78
* еф. 4 зач. 224
кор1. 12 зач. 150 і 151
* рим. 8 зач. 96
* пет2. 3 зач. 68
як. 1 зач. 50
дія. 8 зач. 20
пс. 110 при. 1

як. 3
зач. 54

*лук. 4
зач. 14
* рим. 2
зач. 81

як. 1
зач. 51

лук. 11
зач. 58

пс. 102

лук. 12
зач. 68

мат. 10
зач. 35
мат. 6
зач. 23

пет1. 1
зач. 60

як. 1
зач. 51

тим1. 2
зач. 294
тит. 3
зач. 302

рим. 16
зач. 121

пс. 17

тим1. 6
зач. 287

повнити всі заповіді. *Бо нечисленні повинні бути учителями, і їм приписано це раніше самим чинити, а тоді інших навчати. Бо сам голова учителів сказав: *Лікарю вилікуй себе самого. *Також і не ті, що слухають закон, праведні перед Богом, а творці закону – вони оправдаються. І знову: *Будьте творцями закону, а не тільки слухачами, бо Христос блаженними назвав тільки *таких, що слухають боже слово і його зберігають. А пророк *передав клятві всіх, що відступають від господніх заповідей. І також знову каже: Я побачив нерозумних, я ослаб, бо вони не зберегли твоїх слів. Та сам, показуючи шляхетний образ і чинячи, мовить: Дай мені розуміння, і я досліджу твій закон, і збережу його всім серцем моїм. І знову: *Господнє милосердя від віку і до віку на тих, що його бояться; і його справедливість на синах синів, що зберігають його заповіді і чинять їх. Також і сама природа нас навчає і христовий наказ підсилює: *Якщо хтось знає бажання свого пана і не чинить, одержить більший осуд, ніж ті, що не знають. Спаситель сказав, *що відраднiше буде содомянам і гоморянам в день суду, ніж тим, що не прийняли божого слова, а тим більше яка *може бути* відрада для всіх, що прийняли і не зберегли. Про це ревно дбай, адже верховний апостол наказав, *щоб ви завжди були готові відповісти з лагідністю та страхом кожному, що вас запитує про вашу надію, маючи добру совість, і т.д. Чи ти зможеш, якщо ти ненавчений? *Будь швидким слухати, а повільним говорити, однак прикладайся до науки наскільки можеш і проси у того, хто дає, мудрість і добру відповідь. *В особливий спосіб стережися безумних та нерозумних диспутів, знаючи, що вони породжують сварку. А господньому рабові не годиться сваритися, але в усьому бути тихим, повчальним і невинним, що лагідно картає противників. Нечистих балачок цурайся, бо вони радше провадять до безчестя. *Треба стерегтися тих, що вводять сварки і роздори, бо такі не служать нашому Господеві, Ісусові Христові, але власному череву. Завжди слід стерегтися поганих розмов, бо вони нищать добрі звичаї. Бо каже пророк: *З праведним будеш праведним, а з зіпсутим – зіпсутим. *Погані розмови нищать уми людей, і позбавляють їх правди. Ти ж пильно слухай божественне писання, і

і҆а́кѡ г҃
за҃ н҃д

*лꙋ҃ д҃
за҃ д҃і
*крї҃ в҃
за҃ п҃а

і҆а́кѡ а҃
за҃ н҃а

лꙋ҃ а҃і
за҃ н҃и

ѱло҃ р҃иі

ѱло҃ р҃в

лꙋ҃ в҃і
за҃ ѯ҃и

ма҃ і҃
за҃ л҃е
ма҃ ѕ҃
за҃ к҃г

а҃ пе́р а҃
за҃ ѯ҃

і҆а́кѡ а҃
за҃ н҃а

а҃ ті҃ в҃
за҃ с҃ч҃д
ті҃ г҃
за҃ т҃в

крї҃ ѕ҃і
за҃ р҃к҃а

ѱло҃ з҃і

а҃ ті҃ ѕ҃
за҃ с҃п҃з

гн҃ь и҆ ра́зꙋмъ бл҃гъ всѣ́мъ творѧ́щимъ и҆̀, в не́мже всѧ̀ за́повѣди, и҆спо́лнити мо́жеши. *ᲂу҆чи́телемъ бо не мно́гимъ подоба́етъ быва́ти. и҆ си́мъ пре́жде само́мъ твори́ти, та́же и҆нѣ́хъ ᲂу҆чи́ти заповѣ́дано. са́мъ бо ᲂу҆чи́телемъ нача́лникъ речѐ. *вра́чꙋ себѐ и҆сцѣлѝ. та́коже, *и҆ не слы́шателе зако́нꙋ пра́ведни пре҃ бг҃омъ, и҆ тво́рци зако́нꙋ, сі́и ѡ҆правда́тсѧ. и҆ па́ки, *быва́йте творци зако́нꙋ, а҆ не то́чїю слы́шателе. си́хъ бо то́кмо хс҃ бл҃же́нъствомъ почтѐ, *и҆ слы́шатъ сло́во бж҃їе, и҆ хранѧтъ є҆̀. прⷪ҇ркъ же клѧ́твѣ предасть всѣхъ *ᲂу҆клонѧ́ющихсѧ ѿ за́повѣдей гн҃ихъ, ꙗ҆́коже и҆ па́ки рече, ви́дѣхъ неразꙋмѣва́ющаѧ, и҆стаа́хъ, ꙗ҆́ко слове҃ твои́хъ не съхрани́ша. са́м же бл҃гочести́вый ѡ҆́бра҃ показꙋ́ѧ, и҆ творѧ̀ гл҃етъ· вразꙋми́ мѧ, і҆ и҆спыта́ю зако́нъ твой, и҆ съхраню̀ и҆̀ всѣ́мъ срⷣцемъ мои́мъ· и҆ па́ки, *мл҃тъ же гн҃ѧ ѿ вѣ́ка и҆ до вѣ́ка на боѧ́щихсѧ є҆го, и҆ пра́вда є҆го на сн҃охъ сн҃овъ· хранѧ́щихъ завѣтъ є҆го, и҆ помнѧ́щихъ за́повѣди є҆го, твори́ти ѧ҆̀· ꙗ҆́коже и҆ самое є҆стество ᲂу҆чи́тъ ны и҆ повеле́нїе хв҃о понꙋжда́етъ· *и҆́же а҆́ще кто҃ вѣстъ во́лю гд҃ина своє́го, и҆ не тво́ритъ, бо́лшее ѡ҆сꙋжде́нїе прїє́млетъ, нежели не вѣ́дꙋщїи· *ѿра́днѣе ᲂу҆бо бꙋ́детъ, сп҃съ рече, содо́млѧномъ, и҆ гомо́рѧномъ въ дн҃ь сꙋ́дный, нежели не прїє́мшимъ сло́ва бж҃їѧ. прїє́мшимъ же, и҆ не съхрⷩ҇а́шимъ, ко́льми паче, и҆́ли каѧ ѿра́да· и҆ ѡ҆ се́мъ слове́сѝ прилежа́нїе и҆ попече́нїе тщи́сѧ твори́ти, и҆́же а҆п҃ломъ верхо́вный повелѣ̀, *гото́вѡ бы́ти пр҃но къ ѿвѣ́тꙋ всѧ́комꙋ въпроша́ющомꙋ вы, сло́во ѡ҆ ва́шемъ ᲂу҆пова́нїи съ кро́тостїю, и҆ стра́хѡ, совѣсть и҆мꙋще бл҃гꙋ, и҆ прочаѧ, мо́жеши ли, а҆́ще ли не ᲂу҆мѣ́єши, *бꙋди ско́ръ слы́шати, гл҃ати же ко́сенъ. ѡ҆ба́че ᲂу҆че́нїю є҆ли́ко мо́жеши прилежѝ, и҆ просѝ ѿ даю́щаго премꙋдрость, и҆ ѿвѣтъ бл҃гъ· Па́че же, и҆ наипа́че *блю́ди́сѧ бꙋи́хъ, и не наказа́ныхъ стѧза́нїи, вѣ́дый ꙗ҆́ко ражда́ютъ сва́ры. рабꙋ же гн҃ю не подоба́етъ свари́тисѧ, н҆о ти́хꙋ бы́ти къ всѣ́мъ, ᲂу҆чи́телнꙋ, и҆ незло́бивꙋ. съ кро́тостїю наказꙋ́ющꙋ проти́вныѧ· Скве́рныхъ же тщеглаʹсїи ѿмѣта́исѧ, на́ипаче бо преспѣ́ютъ въ нече́стїе· *Блюсти́ же сѧ достои́тъ ѿ творѧ́щихъ ра́спрѧ, и҆ раздо́ры· таковї́и бо гв҃и нашемꙋ і҆с҃ хр҃ꙋ не рабо́таю҃, н҆о своє́мꙋ чре́вꙋ. бесѣ҃д же злы́хъ ѡ҆ все́мъ хранисѧ поне́же тлѧ́тъ ѡ҆бы́чаѧ бл҃ги· *съ прпⷣбны҃ бо прпⷣбенъ, гл҃а прⷪ҇ркъ, съ стропти́вым же развраще́нъ бꙋдеши· *бесѣ́ды бо злы̀, растлѣва́ютъ чл҃комъ ᲂу҆́мы, и҆ лиша́ютъ и҆́стинны· ты же бꙋди ᲂу҆сръ́денъ на послꙋ́шанїе бж҃ственыⷯ писа́-

в҃ ти҃м г҃
за҃ с҃чз

нїи· и҆ си́хъ гл҃ы ꙗ҆́ко водо́ю напаѧ́й свою дш҃ꙋ· *всѧ́ко бо писа́нїе бг҃одх҃нове́нно, поле́зно є҆́сть къ ѹ҆че́нїю, къ ѡ҆бличе́нїю, къ и҆справле́нїю, къ наказа́нїю є҆́же въ пра́вдꙋ. да съвръшенъ бꙋде҃ чл҃къ бж҃їи, и҆ на всѧ́ко дѣ́ло бл҃го ѹ҆гото́ванъ. и҆ тщи́сѧ є҆ли́ко мо́щно по си́хъ твори́ти. *си́мъ бо ѡ҆́бразомъ мно́га поживе́ши лѣ́та, и҆ приложа́тъ ти сѧ лѣ́та животꙋ. ꙗ҆́коже и҆ прⷪ҇ркъ рече, *кто҃ є҃ чл҃къ хотѧ́и живо́тъ, и҆ лю- бѧ́и дн҃и видѣ́ти бл҃ги. ѹ҆дръжи ꙗ҆зы҃ свои ѿ зла, и҆ ѹ҆стнѣ свои̑ не гл҃ати льсти ѹ҆клони́сѧ ѿ зла и҆ твори̑ бл҃го· ве́лїе въи҆́стиннꙋ ѡ҆бращенїе, і҆ и҆змѣненїе. и҆ вѣчныхъ бл҃гъ при- ѡ҆брѣтенїе. а҆́ще кто ѹ҆клони́сѧ ѿ зла́го въ бл҃гое. ѿ нече́стїѧ въ бл҃гоч҃тїе, ѿ прегрѣше- нїи въ покаа́нїе. *ѡ҆ се́м бо и҆ мно́жество а҆гг҃лъ ра́дꙋютсѧ на́ нб҃сѣхъ, ѡ҆ є҆ді́номъ възыска́ю- щи́исѧ ѿ поги́бели грѣховныѧ. ѿ смр҃ти въ живо́тъ. ѿ и҆стлѣнїѧ въ нетлѣнїе. ѿ мно́го- ѡ҆́бразныхъ и҆ мно́горазли́чныхъ мꙋкъ непре- ста́нны· в неи҆згл҃анныѧ, и҆ пр҃но пребыва́емаѧ въдворенїѧ ра́дости нб҃ныѧ. *и҆́хже ѡ҆́ко не ви- дѣ, и҆ ѹ҆хо не слыша̀, и на ср҃це чл҃кꙋ не взы́де, ꙗ҆̀же ѹ҆готова бъ любѧщимъ є҆го. се же все и҆- ща̀ ѡ҆брѧщеши, възлю́бленныи чита́телю, въ пре҃лежа́щихъ ти ѡ҆́боего завѣта бж҃твеныхъ книгахъ. є҆́же всѣмъ твое́ю рꙋкꙋ творе́нїю да- рꙋи полꙋчи́ти, ѡ҃ мно́го мл҃тиве, моли́мсѧ прилѣжно, вл҃ко чл҃колю́бче бе на́шъ. ꙗ҆́ко твоѐ є҆сть бл҃говоленїе, всѣмъ чл҃комъ сп҃тисѧ. и҆ въ позна́нїе твоеѧ и҆́стинны прїити.

а҆ми́нь·

його словами, наче водою, напоюй свою душу. *Бо всяке богом надхненне писання є корисне для навчання, оскарження, виправлення, наставляння до праведності, щоб божа людина була досконалою і готовою до всякого доброго діла. І ти старайся, наскільки можливо, так чинити, *бо так поживеш багато літ і додані будуть тобі роки життя. Адже так сказав пророк: *Хто є та людина, що бажає мати життя і любить бачити добрі дні? Обережи свій язик від зла і свої губи, щоб не говорили обмани; відступи від зла і твори добро. Це поправді великий поворот і переміна і придбання вічних дібр, якщо хто перейде від зла до добра, від безбожності до побожності, від гріхів до покаяння. *Адже цим на небі радіє і безмежне число ангелів – одним, що відвернувся від гріховної погибелі, від смерті до життя, від зітління до нетлінності, від різнородних і різновидних безперервних мук до невимовного і вічного перебування в небесній радості, того, *що око не бачило і ухо не чуло, і людині на серце не спало те, що Бог приготовив тим, що його люблять. Шановний читачу, шукаючи за цим всім, ти знайдеш в божественних книгах обох завітів, що перед тобою лежать. О Багатомилосрдний, ревно прохаємо, щоб ти дав це осягнути всім ділам рук твоїх, бо ти маєш бажання, щоб всі люди спаслися і прийшли до пізнання твоєї правди.

Амінь.

при҃ д҃

ѱло҃ лг҃

лꙋ҃ еі҃
за҃ ѻи

а҃ кор҃ в҃
за҃ рк҃з

тим2. 3
зач. 297

при. 9

пс. 33

лук. 15
зач. 78

кор1. 2
зач. 127

ви́дѣх же мно́го разли́чно въ писа́нїахъ и҆́ноѧ цр҃- кве и҆ ꙗ҆зы́ка. в си́цевыхъ пре҃сло́вїахъ, ѡ҆ зац- ности и҆ пожи҃кꙋ слова бж҃їѧ пи́шꙋщихъ мно́- го. а҃ же мно̀гогрѣшныи, и҆ недосто́йныи, сего̀ за́цности и҆ пожи́ткꙋ, сирѣчь вели́чїа и҆ по́лзы, и҆зрещи не могꙋ̀. н҆и пре҃словномꙋ сказа́нїю въ- мѣсти́ти непщꙋю. *ꙗ҆́коже бо ѡ҆снова́нїѧ и҆́ного никто́же положити мо́жетъ па́че лежа́щаго, и҆́же є҆сть і҃с х҃с. та́ко и҆ сего на не҃ зида́нїѧ съ- стави́ти никтоже мо́жетъ, па́че съставлена- го, и҆́же є҆сть бж҃твеное писа́нїе, ветхаго завѣ- та и҆ но́выѧ бл҃гти. подобно бо є҆сть мо́рю ѡ҆- блежа́щемꙋ вселе́ннꙋю, ѿ негоже и҆сходѧтъ всѧ мо́рѧ. і҆ и҆стѣка́ютъ разли́чныѧ рѣки і҆ и҆сточники, напаѧ́ти чл҃кы и҆ ско́ты, и҆ всѧ дви́жащаѧсѧ по землѝ. та́ко и҆ се мо́ре пꙋчи́- ны неи҆сслѣдимыѧ ѡ҆бъе́млетъ, и҆ напаѧ́етъ, не то́кмо вселе́ннꙋю. н҆о и҆ всѧ̀ превы́спрънѧѧ,

а҃ кор҃ г҃
за҃ рки

Я побачив багато різного в писаннях іншої церкви та мови в таких передмовах, що багато пишуть про шляхетність і пожиточність божого слова. А я многогрішний і недостойний, не спосібний подати виклад про його шляхетність і пожиточність, значить велич і користь, і вважаю, що слово передмови цього охопити не може. *Адже, так як ніхто не може покласти іншої основи за винятком існуючої, якою є Ісус Христос, також і на ньому збудованого ніхто не може поставити, за винятком існуючого, яким є божественне писання старого завіту і нової благодаті. Бо воно подібне до моря, що огортає світ, від нього виходять всі моря і витікають різні ріки та джерела, щоб напоювати людей і скотину, і все, що рухається по землі. Так і це море містить недослідимі глибини і не тільки напоює світ, але й всі вершини та преглибокі

кор1. 3
зач. 128

безодні, і сягає до самого престолу величі на висотах, наскільки дозволяє Той, що сидить на ньому на свою прославу, а для нашого спасіння. А що Він мовчанням оповив людський ум зовсім збагнути не спроможний. Адже той, хто чув невимовні слова, він сказав, *що їх не можна людині вимовити. Для сіна дотик огня є страшним. І оскільки Він є Богом, *що духів робить своїми посланцями, і палаючий огонь своїми слугами, *тож і його слово є живим і діяльним, та гострішим від всякого обосічного меча, і проходить воно до поділу душі і тіла, членів та мозгів, і судить думки та задуми серця, і немає створіння невідомого йому. Все наге і явне перед його очима, воно дорожче від золота, срібла та дорогоцінного каміння, і солодше від солодості меду. Коротко сказавши, який пан, така й його будова. Це не потребує великої похвали, бо саме добро хвалить. Відкрий лежачі книги; і поглянь на них з божим страхом і покірною мудрістю, і досліди божественні писання з розумінням, а не недбайливо, і на кожній сторінці знайдеш велич і похвалу божественного писання, користь і правильну дорогу свого спасіння, і винагороду – одержання різнородних вічних благ. Бо сама правда виявляє правду і явно оскаржує тих, що їй противляться. Тільки, читаючи, розумій і ревно дякуй тому, що дав тобі це побачити, і не забувай про робітника, що гідний своєї нагороди, бо в раніших часах ніколи ніхто з царів і побожних князів не поспішився ні не удостоївся такого скарбу, що більший від тисячі різних скарбів цього світу; ввесь подати за порядком, так як сьогодні *дав* цей побожний князь, якого ім'я вгорі і вдолі звісне, який всі божественні писання обох завітів передав всім усюди православним християнам, як також і інші книги, які він вже видрукував і які має на меті видати. Треба ревно молитися до Бога, щоб і його ім'я було записане в книгах життя разом з його батьками і прабатьками, що раніше побожно відійшли, і також з благословенними нащадками з роду в рід на вічні часи.

Амінь.

кор2. 12 зач. 194

пс. 103

єв. 4 зач. 310

и҆ преисподнаа. та҃ и҆ самаго прⷭ҇тла величествїа касаесѧ на высокихъ, є҆лико бл҃говолитъ сѣдѧи на немъ. въ славословїе свое, въ спⷭ҇нїе же наше. ч҃ е҆же се оумолча, оумъ чл҃чь никакоже дрьзнꙋти можетъ. и҆же бо слыша неизреченныѧ гл҃ы, сеи рече *ꙗ҆ко сихъ не лѣтъ є҆сть чл҃кꙋ гл҃ати. страшно бо сѣнꙋ ѻ҆гньное прикосновенїе. и҆ ꙗ҆коже бг҃ъ є҆сть. *творѧи а҆гг҃лы своѧ дх҃ы, и҆ слꙋги своѧ ѻ҆гнь палѧщь. *тако и҆ слово є҆го живо, и҆ дѣиство вено. и҆ ѻ҆стрѣише паче всѧкаго меча ѻ҆боюдꙋ ѻ҆стра. и҆ проходѧ даже до раздѣленїѧ дш҃и и҆ дх҃ꙋ, членов же и҆ мозговъ. и҆ сꙋдително помышленїемъ, и҆ мысле срⷣчнымъ. и҆ нѣсть тварь не ꙗ҆влена пре҆ нимъ. всѧ же нага, и҆ ѻ҆бъꙗ҆влена пре҆ ѻ҆чима є҆го. на҆ злато же и҆ сребро, и҆ каменїе чтⷭ҇но є҆сть дражаише. и҆ сла҆чаише паче меда и҆ всѧкоа сладости. Кратко же рещи, ꙗ҆коⷤ҇ господинъ, такова и҆ строенїѧ є҆го. не требꙋетъ многа похваленїѧ, се бо само все бл҃гое хвалитъ. разгни книги пре҆лежащаѧ. и҆ възри съ страхомъ бж҃їимъ, и҆ съ смиреною мꙋдростїю, і҆ и҆спытаи бжⷭ҇твенаѧ писанїѧ съ внимамїемъ, не нерадиво. и҆ ѻ҆брѧщеши в коемждо листѣ величїѧ, и похвалꙋ бжⷭ҇твенаⷢ҇ писанїѧ. ползꙋ же, и҆ пꙋть правъ своего спⷭ҇енїѧ. и҆ много различно вѣчныⷯ бл҃гъ въспрїатїѧ възданїе. сама бо правда ꙗ҆влѧетъ и҆стиннꙋ. и҆ ѻ҆бличаетъ и҆звѣстно противлѧщаасѧ єи. токмо чтꙋще разꙋмѣи. И҆ бл҃годари прилѣжно и҆зволⷡ҇шаго тебѣ видѣти се. и҆ не забываи достоина дѣлателѧ мзды своеа. и҆же бо николиже никтоже мимоше҆шиⷯ времен, ѿ црⷭ҇еи, и҆ кнѧзеи бл҃гочестивыхъ таково съкровище, паче тысѧщь всѧческихъ съкровищь мира сего, всѣⷯ по чинꙋ пре҆ложити потщасѧ, и҆ сподобисѧ. ꙗ҆ко в настоѧщее времѧ, сеи бл҃гочестивыи кнѧѕь. є҆гоже и҆мѧ горѣ и҆ долѣ, по достоѧнїю възвѣстисѧ. и҆же всѧ бжⷭ҇твенаѧ писанїѧ ѻ҆боего завѣта, всѣⷯ повсюдꙋ православнымъ хрⷭ҇тїаномъ предаде. такоже і҆ и҆ныѧ книги, и҆хже напечата, и҆ ѻ҆ ниⷯ же є҆ще попеченїе и҆мать. молитисѧ бг҃ꙋ прилѣжно достоитъ, ꙗ҆ко да и҆ є҆го и҆мѧ написано бꙋдетъ въ книгаⷯ жизни, кꙋпно съ прежде бл҃гочтⷭ҇но оусопшими родительми, и҆ прародительми є҆го, такожде съ бл҃веными ѿраслми ѿ рода в ро҆ въ вѣчное времѧ,

а҆минь.

к҃ кри҃ ві҃ за҃ рчд

ψлѡ рг

євреѡ д за҃ ті

Перейшовши цю передмову, мій пане – шановний читачу, прийми як бажаєш, тільки прохаю не зненавидтіти, ані не погордити мене, що недостойний через ненавченість, але

Сїе пре҆дсловїице прозрѣвъ мои господине читателю бл҃гочестивыи, прїемли ꙗ҆коже хощеши. токмо молю, мене недостоинаго ненеоученїѧ ради, не възненавиди, ни поноси. но паче ꙗ҆ко пра-

вѣ҃никъ, покажи млⷭ҇тїю, и҆ ѡ҆бличѝ. гото́въ є҆смь прїѧ́ти паче нежели грѣшникⷦ҇ є҆леѡⷨ҇ главꙋ мою̀ мастѧ́ща· вѣмъ оу҆бо въи҆́стиннꙋ вѣмъ, ꙗ҆́ко сїѧ вся превъсходѧ́щаѧ ве́щь, требова́ше кратч҇шихъ гл҃ъ, множа́йшаⷢ҇ ра́зꙋма· а҆з же съставихъ є҆ли́ко могохъ оу҆маленїемъ є҆и смы́сла, и҆бо оу҆чи́лища николи́же видѣхъ. но поне́же лю́дїе молча́тъ, ка́менїе вопи́ти понꙋди́сѧ. и҆ а́ще своє́ю во́лею дръзнꙋлъ быхъ на сїе, безъѿвѣтенъ оу҆бо былъ быхъ· но повеле́нїѧ бл҃гоу҆ⷱ҇тиваго кнѧ́зѧ ѿрещи́сѧ ѿнꙋдъ не възмогохъ· ѡ҆баⷱ҇ же си́цеваѧ ве́щь, и҆скꙋсныхъ понꙋжда́етъ показа́ти ѡ҆́бразъ лꙋчшаⷢ҇. ненаказа́нных же влеⷱ҇ къ оу҆че́нїю, нерадивых же и҆ самомни́выхъ ничтоже по́лзꙋетъ·

радше, як праведник, повчи з милосердям і напімни; я готовий це прийняти радше ніж грішника, що олією намащує мою голову. Тож знаю, поправді знаю, що це діло, що все перевищує, потребувало коротшого, розумнішого слова. Я ж склав, так як міг своїм малим розумом, адже школи я ніколи не бачив, та оскільки люди мовчать, каміння було вимушене закричати. І якщо б я з власного бажання на це відважився, я не мав би виправдання, але я аж ніяк не міг відмовитися від прохання шани гідного князя. Одначе це діло досвідчених спонукає показати образ кращого, ненавчених тягне до навчання, а недбалим і гордим ніякої користі не приносить.

Словеса̀ хв҃а въ нача́лѣ, въ мѣсто ѡ҆снова́нїѧ пре́ложе́ннаѧ, и҆мѣѝ въ срⷣ҇цы вынꙋ· си́рѣчъ, писа́нїѧ и҆спытꙋи· могꙋщаѧ въмѣсти́ти въмѣщаи, твори́ти прилѣжно не преста́и· довлѣ́єшисѧ оу҆бо симѝ, ї и҆́нымъ ѡ҆бразъ бл҃гъ пока́жеши· па́че же є҆ретикомъ, и҆ пога́номъ, ѡ҆ни́ же видѣвше на́ша добраѧ дѣла въ правосла́вной вѣрѣ· с на́ми прославѧⷮ҇ ѿц҃а на́шего и҆же на нб҃сехъ, кꙋпно съ є҆дїнородн҃ымъ є҆го сн҃омъ, и҆ всесвѧ҃тымъ бл҃имъ и҆ животворѧ́щимъ є҆го дх҃омъ, въ трехъ съставѣхъ въ є҆дїномъ же сꙋществѣ· є҆мꙋже бꙋ́ди бл҃годаре́нїе по достоѧ́нїю, сла́ва че́сть и҆ дръжа́ва, нн҃ѣ и҆ всегда и҆ въ вѣки вѣкомъ,

а҆ми́нь.

Постійно в серці держи христові слова, що на початку були покладені як основа – значить: досліджуй писання. Те, що можеш вмістити, вміщай, і не переставай ревно працювати, бо це тобі буде достатнім, і ти іншим покажеш добрий образ *життя*, особливо ж єретикам і поганам. А вони, побачивши наші добрі діла в православній вірі, з нами прославлять нашого Батька, що на небесах, разом з його єдинородним Сином і з його всесвятим, добрим і життєдайним Духом, в трьох особах, а в одній природі. Йому хай буде належна подяка, слава, честь і влада сьогодні і завжди, і на віки віків.

Амінь

Сїѧ пре́сло́вназ сказа́нїѧ, и҆ двостро́чное съгла́сїе, мно́гогрѣшнымъ гера́симомъ дани́ловичемъ състо́влено бѣ·

Ця передмова і дволінійне слово було складене многогрішним Герасимом Даниловичем.

Всѧ́каго чи́на правосла́вный чита́телю,
Гдⷭ҇ꙋ бг҃ꙋ бл҃годаре́нїе въздаимо ꙗ҆́ко бл҃года́телю·
Сподоби́лъ оу҆бо насъ а҆́ще и҆ напослѣдокъ лѣтомъ,

Позна́ти во́лю свою съ бл҃гим ѿвѣтомъ·

Въ се вре́мѧ лю́то и҆ плача досто́йно,
Оу҆жаса́етсѧ сїе зрѧ̀ срⷣ҇це бг҃обо́йно·

Ꙗ҆́кихъ мно́го съпоста́тъ, ꙗ҆́кїи хи́щныи во́лковъ,
Бѣсовскихъ наважде́нїи є҆ретическихъ по́лковъ·

Всякого сану православний читачу,
Добродієві Господеві Богові віддаймо подяку.
Адже він удостоїв нас, хоч і вкінці віків,
З доброю відповіддю пізнати його волю.
В цей лютий час і плачу гідний,
Жахається на вид цього серце богобійне
Які численні вороги та безпощадних вовки,
Бісами під'юджені єретиків полки.

Бог же поклав у серце благовірного князя,
щоб через нього показати нам душеспасенні стежки
Східної Церкви в руськім народі,
Якої ясність сяє серед поганської незгоди.
Поглянув бо на дім цей Бог на початку,
Про це прочитай в *листі* до Римлян у 99-му початку.
Він покликав тих, кого раніше назначив,
А кого оправдав, цих Він і прославив.
Бо діє Бог, як сам Він знає,
Свого створення людський ум не пізнає.
Слово ж боже в нічому не зміниться,
Праведних рід в усьому благословиться
Слава і багатство в його домі браку не зазнає,
І по дочасних добрах він на вічні надію покладає.
З блаженного кореня виріс добрий плід,
Бо так Бог благословить православний рід.
Його раніше Великий Володимир хрещенням просвітив,
Всю Руську землю побожністю *віри* він просвітив.
І послав він вибраних послів, щоб пильно розвідали
В якій церкві правила для божої слави,
Щоб вміли вони за ними належно іти,
І на літа вічні їх потомству передати.
Вони, як досвідчені, пильно сприймали,
І добрим умом вивідавши, тому, хто послав, дали:
Східної Церкви, як дня, правило!
І богоподібними діями неабияке світило,
Західної Церкви, як правило ночі –
І збагнули, якого дерева овочі.

Бг҃ъ же положи̏ въ ср҃це бл҃говѣрна кнѧ́зѧ,

да и҆мъ ꙗ҆ви́тъ на́мъ дш҃е сп҃сны стезѧ́·

Восто́чныѧ цр҃кве в рꙋсїнскомъ наро́дѣ,
Е҆ꙗ̂же свѣтлость сїѧ́етъ в҃ пога́нскои незго́дѣ·

Прозрѣнъ бо̂ е̂сть до́мъ се́и ѿ б҃а в нача́лѣ,

ѽ чо́мъ чита́и до ри́млѧнъ въ ч҃д зача́лѣ·

Ꙗѣхъ и҆ призва̀, и҆хже пр҃еоу̂ста́ви,

А҆̂ и҆́хже ѽправда̀ си́хъ и҆ просла́ви·

Дѣиствꙋ́етъ бо̂ б҃ъ ꙗ҆́коже са́мъ вѣ́сть,
Свои̂мъ създа́нїемъ оу́мъ ч҃лчь не съвѣ́сть·

Сло́во бо̂ бж҃їе ни в чо́мъ не мѣни́тсѧ,

Ро́дъ пра́выхъ въ всемъ бл҃ви́тсѧ·

Сла́ва и҆ бога́тъство в домꙋ̀ е̂го не ѽскꙋдѣ́етъ,
И҆ по вре́менныхъ бл҃гахъ вѣчных сѧ надѣ́етъ·

ѽ бл҃женна бо̂ корене бл҃гїи прозѧбѐ пло́дъ,

Ꙗ́ко бо̂ бл҃ви́сѧ ѿ б҃а правосла́вныи ро́дъ·

Прежде бо̂ вели́кїи влади́меръ кр҃щенїемъ просвѣти́лъ,
всю̀ землю рꙋскꙋю бг҃оразꙋмїемъ ѽсвѣти́лъ·

И҆ сла́лъ послы̀ и҆збра́нны да оу̂вѣдѧтъ ꙗ҆вѣ,

в кое́и цр҃кви оу̂ста́вы къ бж҃їеи сла́вѣ·

Зразꙋмѣ́ютъ досто́инны си́хъ послѣдова́ти,

И҆ на лѣта вѣчныи потомъствꙋ пода́ти·

ѽни ꙗ҆́ко и҆скꙋсни прилѣжно внима́ли,

И҆ бл҃горазꙋмно оу̂вѣдѣвши посла́вшемꙋ да́ли·

Восто́чныѧ цр҃кве ꙗ҆́ко дн҃еви нача́ло,
И҆ дѣ́иствы бг҃оподобными и҆зрѧ́дно сїѧ̂ло·

Западныѧ же цр҃кве ꙗ҆̂ко нача́ло нощи,
И҆ поразꙋмѣли дре́во по̂е̂го ѽво́щи·

Нн҃ѣ же конъстантинъ ѡстрозское кн҃жа,	Сьогодні ж Константин, князь Острога,
Єгоже бг҃ъ самъ избра ꙗко вѣрна стража·	Якого сам Бог вибрав, як вірного сторожа
Праѡ҃цъ своихъ изволенїю православныѧ вѣры,	Любові своїх прабатьків до православної віри,
В немъ бо сѧ показали бж҃ственныѧ дары·	В ній бо з’явилися божественні дари.
Нам же преславно ꙗвисѧ всемирнаѧ радость,	А нам преславно з'явилася всесвітня радість –
Всесвѣтлыхъ писанїи неизгл҃аннаѧ сладость.	Всесвітлого писання невимовна солодість.
Владимеръ бо свои нар҃ѡ кр҃щенїемъ просвѣтилъ,	Адже Володимир свій народ хрещенням просвітив,
Конъстантинъ же бг҃оразꙋмїѧ писанїемъ ѡсвѣтилъ·	А Константин богорозумними писаннями освітив.
Тогда многобожїе оупразнисѧ идольскїѧ лести,	Тоді зникла многобожність ідольської омани,
Нн҃ѣ же славитсѧ бж҃ство єдиноѧ власти·	Сьогодні ж прославляється божество єдиної влади.
Єрославъ зиданїемъ црк҃овны кїевъ и черниговъ оукраси,	Ярослав церковними будовами Київ та Чернігів прикрасив,
Констанин же єдинꙋ съборнꙋю црк҃овь писанїемъ възвыси·	А Константин єдину соборну церкву писанням прославив.
Болше ѡ семъ недооумѣю ниже дръзаю писати,	Більше про це не вмію і не смію писати,
Ини бо ѡ семъ множае могꙋтъ и лꙋчше сказати·	Бо інші про це можуть ще більше і краще сказати.
Паче же польска кронника, и рꙋскїи лѣтописецъ,	Особливо ж польська хроніка і руський літописець,
Свѣдительствꙋютъ домъ сеи ꙗко побѣдоносецъ·	Свідчать про дім цей, що він побідоносець.
Ꙗвлѧшесѧ преславно ѿ начала даже и до нн҃ѣ,	Таким є він преславно від початку й до сьогодні,
Видимыхъ бо врагъ и невидимыхъ низлага҃ гръдынѣ·	Бо видимих і невидимих ворогів торощить він гордощі.
Вѣчныи и всесилныи бж҃е всѧкоѧ бл҃гти,	Вічний і всесильний Боже всякої благодаті,
Своимъ мл҃рдїемъ бл҃говоли намъ се дати·	Своїм милосердям Ти зволь нам це дати.
Да домъ сеи бог҃но бл҃вится на многїе лѣта,	Хай дім цей благословенним буде на численні літа,
И да не ѡскꙋдѣетъ слава єго до скончанїѧ свѣта·	І слава його хай не зменшиться до кінця світу.
В день же страшныи ѡдеснꙋю себе стати,	Щоб у страшному дні вони праворуч тебе стали,
И съ избранными радостныи гл҃ оуслышати·	І з вибраними вони голос радості почули.

Тут слідує список книг, поміщених у біблії, старого і нового завітів.	Послѣдѹє сице рѧдовыи чин єгоже съдръжитъ книга библїа. ветхаго и новаго завѣта·
1. Перша книга Мойсея, Буття. глав 50	а Прьвые книги моѵсїовы бытїа· главъ, н.
2. Друга книга Мойсея, Вихід. глав 40	в Вторые книги моѵсїовы исходъ· главъ, м.
3. Третя книга Мойсея, Левіт. глав 27	г Третїе книги моѵсїовы левитъ· главъ, кз.
4. Четверта книга Мойсея, Числа. глав 36	д Четвертые книги моѵсїовы числа· главъ, лѕ.
5. П’ята книга Мойсея, Повторення Закону, глав 34	е Пѧтые книги моѵсїовы вторыи законъ, главъ, лд.
6. Ісус Навин. глав 24	ѕ Ісѹсъ навѵнъ · главъ, кд·
7. Суддів ізраїльських. глав 21	з Сѹдеи іилевьі · главъ, ка·
8. Рут. глав 4	и Рѹдь главъ, д·
9. Царства 1 (Самуїла 1). глав 21	ѳ Прьвые цртвъ· главъ, ка·
10. Царства 2 (Самуїла 2). глав 24	і Вторые цртвъ· главъ, кд·
11. Царства 3 (Царства 1). глав 22	аі Третїе цртвъ· главъ, кв·
12. Царства 4 (Царства 2). глав 25	ві Четвертые цртвъ· главъ, ке·
13. Паралипоменон 1 (Хроніка 1) глав 29	гі Пръвые паралипоменонъ, или словеса днїи· главъ, кѳ·
14. Паралипоменон 2 (Хроніка 2) глав 36	ді Вторые паралипоменонъ, или словеса днїи· главъ, лѕ·
15. Ездра 1. глав 10	еі Прьвые ездра· главъ, і·
16. Неемія. глав 13	ѕі Неемїа· главъ, гі·
17. Ездра 2. глав 9	зі Вторые ездра· главъ, ѳ·
18. Ездра 3. глав 16	иі Третїе ездра· главъ, ѕі·
19. Товит. глав 14	ѳі Товидъ· главъ, ді·
20. Юдита. глав 16	к Юдидъ· главъ, ѕі·
21. Естира. глав 9	ка Есдиръ· главъ, ѳ·
22. Йов. глав 42	кв Іовъ· главъ, мв·
23. Псалтир. псалмів 150	кг Ѱалтырь· ѱалмовъ, рн·
24. Притчі Соломона. глав 31	кд Притчи соломони· главъ, ла·
25. Еклезіяст (Проповідник) глав 12	ке Еклесїа сир црковни· гла, ві·
26. Пісня пісень. глав 8	кѕ Пѣсни пѣснемъ· главъ, и·
27. Премудрість Соломона глав 19	кз Прѹмѹдрости соломони· гла, ѳі·
28. Ісус Сирах. глав 51	ки Ісѹсъ сираховъ· главъ, на·
29. Ісая, пророк. глав 66	кѳ Ісаїа прркъ· главъ, ѯѕ·
30. Єремія, пророк. глав 52	л Іеремїа прркъ· главъ, нв·
31. Плач Єремії. глав 5	ла Плачъ іеремїевъ· главъ, е·
32. Варух, пророк. глав 6	лв Варѹхъ прркъ· главъ, ѕ·
33. Єзекиїл, пророк. глав 52	лг Іезекїиль прркъ· главъ, нв·
34. Даниїл, пророк. глав 14	лд Данїилъ прркъ· главъ, ді·
35. Йосія, пророк. глав 14	ле Іосїа прркъ· главъ, ді·
36. Йоіл, пророк. глав 3	лѕ Іоиль прркъ· главъ, г·
37. Амос, пророк. глав 9	лз Амосъ прркъ· главъ, ѳ·
38. Авдій, пророк. глав 1	ли Авдїа прркъ· глава, а·
39. Йона, пророк. глав 4	лѳ Іона прркъ· главъ, д·
40. Михея, пророк. глав 7	м Михеа прркъ· главъ, з·

Наоу́мъ прⷪ҇ркъ· гла́въ, г҃· м҃а
Ґвваку́мъ прⷪ҇ркъ· гла́въ, г҃· м҃в
Софо́нїа прⷪ҇ркъ· гла́въ, г҃· м҃г
Ґгге́и прⷪ҇ркъ· гла́въ, в҃· м҃д
Захарі́а прⷪ҇ркъ· гла́въ, д҃і· м҃е
Малахі́а прⷪ҇ркъ· гла́въ, д҃· м҃ѕ
Прьвые макавеискїе· главъ, ѕ҃і· м҃з
вторые макавеискїе· главъ, е҃і· м҃и
Третїе макаве́искїе· м҃д
главъ, з҃·

41. Наум, пророк. глав 3
42. Аввакум, пророк. глав 3
43. Софонія, пророк. глав 3
44. Ангей, пророк. глав 2
45. Захарія, пророк. глав 14
46. Малахія, пророк. глав 4
47. Макавеї 1. глав 16
48. Макавеї 2. глав 15
49. Макавеї 3.
глав 7

Ѻглавле́нїе книгъ но́ваго завѣта·

прїиде бо и҆стинна гь҃ на́шъ і҃с х҃с
сн҃ъ и҆ сло́во бж҃їе, начинаетъ єѵ҃лїе·

Єѵ҃лїстъ мⷴ҇ гл҃а к҃и· за҃ р҃ѕі· н҃
Єѵ҃лїстъ мⷬ҇ гл҃а ѕ҃і· за҃ о҃а· н҃а
Єѵ҃лїстъ лꙋ҃ гл҃а к҃д· за҃ р҃ді· н҃в
Єѵ҃лїстъ і҆ѡ҃ гл҃а к҃а· за҃ ѯ҃ѕ· н҃г
дѣѧ҃ а҆п҃льскаѧ гл҃а к҃и· за҃ н҃а· н҃д
І҆а́ковле посла́нїе гл҃а е҃· за҃ и҃· н҃е
Петрово по҃ а҃ гл҃а е҃· за҃ ѕ҃· н҃ѕ
Петрово по҃ в҃ гл҃а г҃· за҃ е҃· н҃з
І҆ѡа҃ново по҃ а҃ гл҃а е҃· за҃ з҃· н҃и
І҆ѡа҃ново по҃ в҃ гл҃а а҃· за҃ а҃· н҃д
І҆ѡа҃ново по҃ г҃ гл҃а а҃· за҃ а҃· ѯ҃
І҆оу́дино по҃ гл҃а а҃· за҃ в҃· ѯ҃а
Кри҃лѧно҃ посла҃е гл҃а ѕ҃і· за҃ м҃д· ѯ҃в
Ккорі҃ посла҃е а҃ гл҃а ѕ҃і· за҃ м҃з· ѯ҃г
Ккорі҃ посла҃е в҃ гл҃а г҃і· за҃ л҃в· ѯ҃д
Кгала҃ посла́нїе гл҃а ѕ҃· за҃ д҃і· ѯ҃е
Кєфе҃ посла́нїе гл҃а ѕ҃· за҃ к҃а· ѯ҃ѕ
Кфилі҃ посла҃е гл҃а д҃· за҃ д҃і· ѯ҃з
Кколо҃ посла́нїе гл҃а д҃· за҃ г҃і· ѯ҃и
Ксе҃лꙋ посла҃е а҃ гл҃а е҃· за҃ в҃і· ѯ҃д
Ксе҃лꙋ посла҃е в҃ гл҃а г҃· за҃ е҃· ѻ҃
Ктимо҃ посла҃е а҃ гл҃а ѕ҃· за҃ д҃і· ѻ҃а
Ктимо҃ посла҃е в҃ гл҃а д҃· за҃ і҃· ѻ҃в
Ктитꙋ посла҃е гл҃а г҃· за҃ д҃· ѻ҃г
Кфилимо́нꙋ по҃ гл҃а а҃· а҃· ѻ҃д
Квєвре́о҃ посла҃е гл҃а г҃і· за҃ л҃в· ѻ҃е
На концы́ же всѣхъ си҃ а҆покали́ѱи҃· ѻ҃ѕ
гл҃а, к҃в·

Список книг нового завіту.

Прийшла бо правда Господь наш
Ісус Христос, Син і Слово боже,
починаються євангелія.

50. Євангелист Матей. глав 28, п.116
51. Євангелист Марко. глав 16, п.71
52. Євангелист Лука. глав 24, п.114
53. Євангелист Іван. глав 21, п.67
54. Діяння апостолів. глав 28, п.51
55. Послання Якова. глав 5, п.8
56. Послання Петра 1. глав 5, п.6
57. Послання Петра 2. глав 3, п.5
58. Послання Івана 1. глав 5, п.7
59. Послання Івана 2. глав 1, п.1
60. Послання Івана 3. глав 1, п.1
61. Послання Юди. глав 1, п.2
62. До Римлян. глав 16, п.44
63. До Коринтян 1. глав 16, п.47
64. До Коринтян 2. глав 13, п. 32
65. До Галатів. глав 6, п.19
66. До Ефесян. глав 6. п.21
67. До Филип'ян. глав 4, п.14
68. До Колосян. глав 4, п.13
69. До Солунян 1. глав 5, п.12
70. До Солунян 2. глав 3, п.5
71. До Тимотея 1. глав 6, п.14
72. До Тимотея 2. глав 4, п.10
73. До Тита. глав 3, п.4
74. До Филимона. глава 1, п.1
75. До Євреїв. глав 13, п.32
76. Вкінці цих всіх Апокаліпсис
глав 22.

Коне́цъ ѻ҆главле́нїа книгъ
ве́тхаго и҆ но́ваго завѣта

Кінець списка книг
старого та нового завітів.

Пе́рвая кни́га Моисе́ова Бытiя

Гла, а҃.

Искони́ *сотвори́ бг҃ъ нбо и зе́млю. земля́ же бѣ неви́дима и неукраше́на. и тма̀ ве́рху бе́здны. и дх҃ъ бж҃iи ноша́шеся ве́рху воды̀. и рѐ бг҃ъ, да бу́детъ *свѣтъ, и бы́сть свѣтъ. и ви́дѣ бг҃ъ свѣтъ я́ко добро̀. и разлучѝ бг҃ъ ме́жду свѣ́томъ и ме́жду тмо́ю. и наречѐ бг҃ъ свѣ́тъ днь, (а҃)[1] тму̀ наречѐ но́щъ, и бы́сть ве́черъ и бы́сть у́тро днь е́динъ. и речѐ бг҃ъ *да бу́детъ тве́рдь посредѣ̀ воды̀, и бу́детъ разлуча́я посредѣ̀ воды̀ и воды̀, и бы́сть та́ко. и сотворѝ бг҃ъ тве́рдь. и разлучѝ бг҃ъ ме́жду водо́ю, я́же бѣ̀ по̀ тве́рдiю. и посредѣ̀ воды̀, я́же [бѣ̀][2] на̀ тве́рдiю. и наречѐ бг҃ъ тве́рдь нбо. и ви́дѣ бг҃ъ я́ко добро̀. и бы́сть ве́черъ, и бы́сть у́тро днь вторы́й. и речѐ бг҃ъ, *да собере́тся вода̀ я́же по̀ не́бесемъ, въ совокупле́нiе е́дино. и да я́вится су́ша, и бы́сть та́ко. и собра́ся вода̀ я́же по̀ не́бесемъ въ со́нмы своя̀, и я́вися су́ша. и наречѐ бг҃ъ су́шу зе́млю, (а҃)[3] соста́вы во́дныя наречѐ (мо́ре)[4] и ви́дѣ бг҃ъ я́ко добро̀. и речѐ бг҃ъ, да прорасти́тъ земля̀ бы́лiе травно́е, сѣ́юще сѣ́мя по ро́ду и по подо́бiю, и дре́во плодови́то творя́щее пло́дъ, е́муже сѣ́мя е́го въ не́мъ по ро́ду на землѝ, и бы́сть та́ко. и изнесѐ земля̀ бы́лiе травно́е, сѣ́юще сѣ́мя по ро́ду и по подо́бiю и дре́во плодови́то творя́щее пло́дъ, е́муже сѣ́мя е́го въ не́мъ по ро́ду на землѝ, и ви́дѣ бг҃ъ я́ко добро̀. и бы́сть ве́черъ и бы́сть у́тро днь тре́тiи. и речѐ бг҃ъ, *да бу́дутъ свѣти́ла на тве́рди нбснѣи, освѣща́ти зе́млю, [и][5] разлуча́ти ме́жду днемъ и ме́жду но́щiю. и да бу́дутъ въ зна́менiя и въ времена̀, и въ дни и въ лѣта. и да бу́дутъ въ просвѣще́нiе на тве́рди нбснѣи, я́ко свѣти́ти по землѝ и бы́сть та́ко. и сотворѝ бг҃ъ двѣ̀ свѣти́лѣ вели́цѣ свѣти́ло вели́кое, въ нача́токъ дни. свѣти́ло (же)[6] ме́ньшее, въ нача́токъ но́щи и звѣ́зды. и поста́ви и́хъ бг҃ъ на тве́рди нбснѣи, я́ко свѣти́ти по землѝ, и

Перша Книга Мойсея
Буття

Глава 1

1 Спочатку Бог *створив небо і землю. **2** Земля ж була без вигляду і невпорядкована, і над пропастю *була* темрява. І божий дух носився над водою. **3** І сказав Бог: Хай буде світло, і повстало *світло. **4** І побачив Бог світло, що *воно* добре. І розділив Бог між світлом і між темрявою. **5** І назвав Бог світло днем, а темряву назвав ніччю, і був вечір, і був ранок, перший день. **6** І сказав Бог: *Хай буде твердь між водою, і *хай* буде поділ між водою і водою, і сталося так. **7** І створив Бог твердь, і розділив Бог між водою, яка була під твердю, і між водою, що була над твердю. **8** І назвав Бог твердь небом. І побачив Бог, що добре. І був вечір і був ранок, другий день. **9** І сказав Бог: *Хай збереться вода, що під небом, в один збір, і хай з'явиться суша, і сталося так. І зібралася вода, що під небом, у свої збори, і з'явилася суша. **10** І назвав Бог сушу землею, а збори вод назвав морем, і побачив Бог, що добре. **11** І сказав Бог: Хай видасть земля зілля трави, що сіє насіння за родом і за подобою, і плодовите дерево, що родить плід, якого насіння його в ньому за родом на землі, і сталося так. **12** І земля видала зілля трави, що сіє насіння за родом і за подобою, і плодовите дерево, що родить плід, якого насіння його в ньому за родом на землі, і побачив Бог, що гарне; **13** і був вечір і був ранок, третій день. **14** І сказав Бог: *Хай будуть світила на небесній тверді, щоб освічувати землю і розділяти між днем і між ніччю. І хай будуть на знаки, і на пори, і на дні, і на роки. **15** І хай будуть на світіння на небесній тверді, щоб світити на землю, і так сталося. **16** І створив Бог два великі світила: велике світило на володіння днем, менше ж світило на володіння ніччю, і зірки. **17** І поставив їх Бог на небесній тверді, щоб світили на землю, **18** і володіли днем і ніччю, і розлучали між світлом і між темрявою. І

сир. 18; дія. 14; пс. 145 і 135; апо. 14; йов. 38
єв. 11; пс. 88
єре. 10 і 51; пс. 32 і 135 і 148
пс. 135
пс. 135

побачив Бог, що добре; **19** і був вечір, і був ранок, четвертий день. **20** І сказав Бог: Хай виведуть води плазунів живих душ і птахів, що літають над землею по небесній тверді, і так сталося. **21** І створив Бог великих китів, і всяку живу душу плазунів, яких вивели води за їхнім родом, і всяку оперену птицю за родом. І побачив Бог, що добре. **22** І Бог поблагословив їх, кажучи: Ростіть, і множтеся і наповняйте води, що в морях, і птахи хай розмножаться на землі. **23** І був вечір, і був ранок, п’ятий день. **24** І сказав Бог: Хай земля виведе живу душу за родом: четвероногих, і плазунів, і диких звірів землі за родом; і сталося так. **25** І створив Бог диких звірів землі за родом, і скотину за їхнім родом, і всіх плазунів землі за їхнім родом. І побачив Бог, що добре. **26** І сказав Бог: *Створім людину за нашим образом і за подобою. І хай володіє рибами моря, і небесними птахами, і звірами, і скотиною, і всією землею, і всіма плазунами, що плазують по землі. **27** *І створив Бог людину. За божим образом створив її. Чоловіком і жінкою створив їх. **28** І поблагословив їх Бог, кажучи: Ростіть і множіться, і наповніть землю, і пануйте над нею. І володійте рибами моря, і звірами, і небесними птахами, і всією скотиною, і всією землею, і всіма плазунами, що плазують по землі. **29** І сказав Бог: Ось Я дав вам всяку траву з насінням, що сіє насіння, що є на всій землі. І всяке дерево, що має в собі плід насіння, що сіється – буде вам *на їжу; **30** і всім диким звірам землі, і всім небесним птахам, і всякому плазунові, що плазує по землі, що має в собі душу життя, і всяку зелену траву на їжу, і сталося так. **31** І побачив Бог все, що створив, і ось дуже добре. І був вечір, і був ранок, шостий день.

ниж. 5 і 4
муд. 2
сир. 17

мат. 19
кор1. 11
кол. 3
ниж. 8 і 9

ниж. 9

Глава 2

1 І довершені були небо і земля, і все їх упорядкування. **2** *І закінчив Бог в шостім дні свої діла, які зробив. І спочив у сьомім дні від всіх своїх діл, які створив. **3** І Бог поблагословив сьомий день і освятив його, бо в ньому спочив від всіх своїх діл, які Бог почав творити. **4** Це книга буття неба ж і землі. Коли сталося, в той день, в якому створив Господь Бог небо і землю, **5** і всю зелень поля раніше, ніж були на землі, і всю траву поля раніше, ніж посходила. Бо ані не дав

2 мой. 20 і 31
єв. 4

владѣти днемъ и нощїю. И разлучати межꙋ свѣтомъ и межꙋ тмою. И видѣ Бъ ꙗко добро, и бысть вечеръ, и бысть оутро днь четвертыи. И рече Бъ, да изведꙋтъ воды, гады дшъ живыхъ, и птицы лѣтающа на земли по тверди нбнѣи, и бысть тако. И сътвори Бъ киты великїа, и всакꙋ дшꙋ животныхъ гадъ. ꙗже изведоша воды по родꙋ ихъ, и всакꙋ птицꙋ пернатꙋ по родꙋ. И видѣ Бъ ꙗко добро. И блви а Бъ гла, раститеса и множитеса, и наполните воды ꙗже въ морѣхъ, и птицы да оумножатса на земли. И бысть вечеръ и бысть оутро днь патыи. И рече Бъ, да изведетъ земла дшꙋ живꙋ по родꙋ, четвероногаа и гады, и ѕвѣра земли по родꙋ. и бысть тако, и сътвори Бъ, ѕвѣра земныа по родꙋ и скоты по родꙋ [ихъ][7], и вса гады земли по родꙋ ихъ. И видѣ Бъ ꙗко добро И рече Бъ, *сътворимъ члка по образꙋ нашемꙋ, и по подобїю. И да обладаетъ рыбами морскими, и птицами нбными, и ѕвѣрми и скоты, и всею землею, и всѣми гады пресмыкающимиса по земли. *И сътвори Бъ члка. По образꙋ бжїю сътвори его. Мꙋжа и женꙋ сътвори ихъ. И блви ихъ Бъ гла, раститеса и множитеса и наполните землю, и обладаите ею. І обладаите рыбами морскими (и ѕвѣрми) и птицами нбными, и всѣми скоты, и всею землею, и всѣми гады пресыкающимиса по земли. И рече Бъ, се дахъ вамъ всакꙋ травꙋ сѣменнꙋю сѣюще сѣмена иже есть верхꙋ (земла всеа)[8]. И всако древо иже имать в себѣ плодъ сѣмене сѣменна, вамъ бꙋдетъ *въ снѣдь. И всѣмъ ѕвѣремъ земныхъ, и всѣмъ птицамъ нбнымъ, и всакомꙋ гадꙋ пресмыкающемꙋса по земли, иже имать в себѣ дшꙋ животнꙋ, и всакꙋ травꙋ зеленꙋ въ снѣдь, и бысть тако. И видѣ Бъ вса елика сътвори, и се добра ѕѣло. И бысть вечеръ, и бысть оутро днь шестыи.

нижє є и д
мдр в
сира зі

мф ді
а корі аі
кола г
ниж и и д

ниж д

Гла, в.

Исъвершишаса нбо и земла, и все оукрашенїе ихъ. *и съверши Бъ въ днь шестыи дѣла своа ꙗже сътвори. И препочи въ днь седмыи ѿ всѣхъ дѣлъ своихъ, ихже сътвори И блви Бъ, днь седмыи, и освяти его, ꙗко въ тои почи ѿ всѣх дѣлъ своихъ, ихже начатъ Бъ творити. Сїа книга бытїю нбси же и земли. Егда бысть, въньже днь сътвори [Гь][1] Бъ нбо и землю, и всакъ злакъ селныи прежде даже быти на земли, и всакꙋ травꙋ селнꙋ прежде даже прозабнꙋти. Ни бо одо-

в мос к
и ла
евреомъ д

жди Бг҃ъ на землю, и члвкъ не бяше дѣлати [ю][2]. Источникъ же исхождаше изъ земля, и напаяше все лице земли. И създа Бг҃ъ члка, персть [възем][3] ѿ земля, и въдуну въ лице его дыханїе жизни, *и бысть члкъ въ душу живу. И насади (-)[4] Бг҃ъ раи [на востоцѣхъ въ едемѣ][5], и въведе ту члка егоже създа. И прозябе. Бг҃ъ еще ѿ земля всяко древо, красно въ видѣнїе, и добро въ снѣдь. И древо жизни посредѣ рая. и древо еже вѣдѣти разумно добру и лукаву. Рѣка же исходитъ изъ едема напаяти раи. Тамо разлучаетсѧ въ четыри начала. Имя единои Фисонъ сїя обходитъ всю землю евилатьску, тамо убо есть злато, злато же (оноя земля)[6] добро. [Тамо][7] есть андраксъ и камень зеленыи. (-)[8] Имя рѣцѣ вторѣи Геонъ, сїя обходящи всю землю едїопьску. И рѣка третїя тигръ, сїя идущи прямо асурѣомъ. Рѣка же четвертая (-)[9] ефратъ. И поятъ Гь Бг҃ъ члка егоже създа, и въведе его въ раи [пища][10], дѣлати его и хранити. И заповѣда Гь Бг҃ъ адаму гля, ѿ всякаго древа иже въ раи снѣдїю снѣси. ѿ древа же еже разумѣти добро и лукаво, не снѣсте ѿ него. воньже убо днь аще снѣсте ѿ него, смртїю умрете. И рече Гь Бг҃ъ, не добро быти члку единому, сътворим ему помощника по нему. И създа Бг҃ъ еще ѿ земля, вся звѣри селныя, и вся птицы нбныя, и приведе тя къ адаму видѣти что наречет тя и всяко еже аще нарече [-][11] адамъ душу живу, се имя ему. И нарече адамъ имена всѣмъ скотомъ, и всѣмъ птицамъ нбнымъ, и всѣмъ звѣремъ земнымъ. Адаму же не обрѣтеся помощникъ подобенъ ему. И вложи Бг҃ъ сонъ въ адама, і усне. И възятъ едино ѿ ребръ его, і исполни плотїю в него мѣсто. И създа Гь [-][12], ребро еже възятъ ѿ адама, жену, и приведе ю къ адаму. И рече адамъ, *се нынѣ кость ѿ костей моих и плоть ѿ плоти моея, сїя наречеся жена, яко ѿ мужа своего възята бысть [сїи][13]. *Сего ради оставит члкъ ѿца своего и мтрь, и прилѣпится къ женѣ своей, и будета оба въ плоть едину.

Гла, г.

Бѣста оба нага адамъ же и жена его и не стыдѣстася. *Змїи же бяше мудрѣиши всѣхъ звѣрїи сущихъ на земли иже сътвори Гь Бг҃ъ. И рече змїи женѣ, что яко рече Бг҃ъ, да не ясте ѿ всякаго

а корин еі (1 Кор. 15); а корин аі (1 Кор. 11); мат дї, мар ї, а корин ѕ, ефе е (Мт. 19, Мк. 10, 1 Кор. 6, Еф. 5); мудро в (Муд. 2)

Бог дощу на землю, і не було людини, щоб її обробляти. **6** Джерело ж виходило з землі і напоювало все обличчя землі. **7** І створив Бог людину, взявши порох з землі, і вдихнув в її лице подих життя, *і людина стала живою душею. (корі. 15) **8** І Бог насадив рай на сході, в Едемі, і ввів туди людину, яку створив. **9** І виростив Бог ще з землі всяке дерево гарне на вигляд і добре до їжі, і дерево життя посеред раю, і дерево пізнання добра і зла. **10** Ріка ж виходить з Едему, щоб напоїти рай. Звідти розділяється на чотири начала. **11** Ім'я одного Фісон: вона окружає всю Евілатську землю, отже там є золото, **12** золото ж тієї землі добре. Там є антракс і зелений камінь. **13** Ім'я другої ріки Ґеон: вона та, що окружає всю ефіопську землю. **14** І третя ріка Тигр: вона та, що пропливає напроти Ассирійців. Ріка ж четверта Евфрат. **15** І взяв Господь Бог людину, яку створив, і ввів її до раю їжі, щоб його обробляла і охороняла. **16** І заповів Господь Бог Адамові, кажучи: З усякого дерева, що в раю, з'їси як їжу, **17** з дерева ж пізнання добра і зла, не їстимите з нього. В тому ж отже дні, в якому з'їсте з нього, смертю помрете. **18** І сказав Господь Бог: Не добре, щоб чоловік був сам; створім йому помічника такого, як він. **19** І створив Бог ще з землі всіх пільних звірів, і всіх небесних птахів, і привів їх до Адама, щоб побачити, як їх назве, і всіляко, як лиш назвав Адам живу душу - це її ім'я. **20** І назвав Адам імена всім скотам, і всім небесним птахам, і всім земним звірам. Для Адама ж не знайшлося помічника подібного до нього. **21** І наклав Бог сон на Адама, і він заснув. І взяв одне з його ребер, і наповнив тілом замість нього. **22** І створив Господь ребро, яке взяв від Адама, в жінку, і привів її до Адама. **23** І сказав Адам: *Це сьогодні кість з моїх костей і тіло з мого тіла; вона назветься жінкою, бо з свого чоловіка вона взята була. (корі. 11) **24** *Задля цього полишить чоловік свого батька і матір і пристане до своєї жінки, і обоє будуть одним тілом. (мат. 19, мар. 10, корі. 6, еф. 5)

Глава 3

2,25 І оба були нагі, Адам же і його жінка, і не соромилися. **1** *Змій же був найхитріший з усіх звірів, що є на землі, яких же створив Господь Бог. І сказав змій жінці: як то, що Бог сказав: Не їжте з усякого дерева, що (муд. 2)

в раю? **2** І сказала жінка: З плоду дерева, що є в раю, можемо їх їсти, **3** з плоду ж дерева, що є посеред раю, сказав Бог: Не їжте з нього, ані не доторкайтеся до нього, щоб ви не померли. **4** І сказав змій жінці: Не помрете смертю; **5** бо знав Бог, що в тім дні, в якому з'їсте з нього, відкриються ваші очі, і будете як боги, що знають добро і зло. **6** І побачила жінка, що дерево добре до їжі, і що приємне очам на вид, і є гарним пізнати, і, взявши з його плоду, і з'їла, і дала його своєму чоловікові, що з нею, і їли. **7** І відкрилися обом очі, і пізнали, що були нагі. І пошили листя фіги, і зробили собі опаски. **8** І почули голос Господа Бога, що ходив в раю в полудне, і поховалися, Адам же і його жінка, від лиця Господа Бога посеред дерев раю. **9** І закликав Господь Бог до Адама, і сказав йому: Адаме, Адаме, де ти є? **10** І сказав: Я почув твій голос, як ти ходив в раю, і я злякався, бо я є нагий, і сховався. **11** І сказав йому Бог: Хто сповістив тобі, що ти є нагий? Хіба не від дерева, з якого я наказав, тобі з цього одинокого, не їсти з нього, ти їв? **12** І сказав Адам: Жінка, яку ти мені дав зі мною, вона мені дала з дерева, і я їв. **13** І сказав Бог жінці: Що це ти зробила? І сказала жінка: Змій мене обманув, і я з'їла. **14** І сказав Господь Бог змієві: Тому що ти це зробив, проклятий ти з-поміж всіх скотів і з-поміж всіх диких звірів землі, і на твоїх грудях і животі пересуватимешся, і їстимеш землю всі дні свого життя. **15** І покладу ворожнечу між тобою і між жінкою, і між твоїм насінням і між її; воно стерегтиме твою голову, і ти стерегтимеш його п'яту. **16** І сказав жінці: Множачи, помножу твої болі і твій стогін, в болях родитимеш дітей, і до твого чоловіка ти звертатимешся, *і він пануватиме над тобою. **17** І Адамові сказав: Тому що ти послухав голос твоєї жінки, і з'їв з дерева, з якого Я тобі заповів, з цього одинокого, не їсти з нього, ти їв – проклята земля в твоїх ділах, в болях їстимеш її всі дні твого життя. **18** І терня, і хабаз виростить тобі, і їстимеш траву поля, **19** і в поті твого лиця їстимеш твій хліб, доки не вернешся в землю, з якої ти був узятий, бо ти є земля і в землю відійдеш. **20** І назвав Адам ім'я своєї жінки Життя, бо вона матір всіх живих. **21** І Господь Бог зробив Адамові і його жінці шкіряну одіж і зодягнув їх. **22** І сказав Бог: Ось Адам став наче один з нас, що знає добро і зло. І

кор1. 4

древа иже въ раи. И рече жена [-][1] ѿ плода древа сущаго, въ раи да ꙗмы (и). Ѿ плода же древа иже есть посредѣ раꙗ ре҃ б҃ъ, да не ꙗсте ѿ него ниже прикоснетеся ему да не умрете· И рече ѕміи женѣ, не смертію умрете, вѣдаше бо б҃ъ ꙗко вънже д҃нь аще снѣсте ѿ него, ѿверзутся [очи ваши][2], и будете ꙗко б҃зи, вѣдаще добро и зло· И видѣ жена ꙗко добро древо въ снѣдь, і ꙗко угодно очима видѣти, и красно есть еже разумѣти, и възємши ѿ плода его (и) ꙗде, и дастъ (и)[3] мужу своему съ собою и ꙗдоста· И ѿверзостася очи обѣма, и разумѣша ꙗко нази бѣша· И съшиста листвіе смоковное, и сътвориста себѣ препоꙗсаніꙗ· И слышаста г҃ла г҃а б҃а ходяща въ раи въ полудн҃е, и скрыстася адамъ же и жена его, ѿ лица г҃а б҃а посредѣ древа раискаго· И призва [-][4] б҃ъ адама, и рече ему. Адаме (адаме), гдѣ еси· И рече [-][5] гласа твоего слышахъ ходяща въ раи и убояхся, ꙗко нагъ есмь и скрыхся· И рече ему [б҃ъ][6], кто възвѣсти тебѣ ꙗко нагъ еси, аще не бы ѿ древа егоже заповѣдахъ тебѣ, сего единаго не ꙗсти ѿ негоже ꙗлъ еси· И рече адамъ, жена юже [ми][7] дасть съ мною, та ми даде ѿ древа и ꙗдохъ. И рече б҃ъ женѣ, что се сътворила еси· И рече жена, ѕміи прельсти мя и ꙗдохъ· И ре҃ г҃ь б҃ъ змію, ꙗко сътворилъ еси се, проклятъ ты ѿ всѣхъ скотъ, и ѿ всѣхъ звѣріи земныхъ, (и) на персехъ твоихъ і чревѣ да пресмыкаешися, и землю ꙗси вся д҃ни живота своего· И вражду положу посредѣ тебе, и посредѣ жены, и посредѣ сѣменемъ твоимъ, и посредѣ (-)[8] тоя. то тебѣ блюдетъ главу, и ты блюдеши ему пяту· И женѣ рече. умножа умножу печали твоя, и въздыханіꙗ твоя, въ болѣзнехъ родиши чада, и къ мужу твоему възвращеніе твое, *и тои тя обладаетъ· [И][9] адаму рече, ꙗко послушалъ еси гласа жены твоея, и ꙗлъ еси ѿ древа егоже заповѣдахъ тебѣ сего единаго не ꙗсти ѿ негоже [ꙗлъ еси][10]. проклята земля въ дѣлехъ твоихъ, въ печалехъ снѣси ту вся д҃ни живота твоего· [И][11] терніе и влъчецъ възрастить тебѣ, и ꙗси траву селную, [и][12] въ потѣ лица твоего снѣси хлѣбъ твои, донелиже възвратишися въ землю ѿ неяже взятъ бысть, ꙗко земля еси и въ землю поидеши· И нарече адамъ имя женѣ своеи жизнь, ꙗко та м҃ти всѣмъ живущимъ· И сътвори г҃ь б҃ъ адаму и женѣ его ризы кожаны, и облече ихъ· И рече б҃ъ, се адамъ бысть ꙗко единъ ѿ насъ, еже разумѣвати добро и лукаво· И н҃нѣ да не

а҃ коръ҃ д҃

когда простре руку, и възметъ ѿ древа жизни и снѣсть, и живъ будетъ въ вѣкы· (-)[13] Изгна его Гъ Бъ из рая пища, дѣлати землю ѿ неяже взя бысть· І изятъ адама, и всели его прямо раю пища· И постави херувимъ и пламенно оружїе, обращающееся хранити путь древа жизни·

Гла, д·

Адам же позна евву жену свою, и зачѣнши ро каина. И рече, приобрѣтохъ члка бга ра· И приложи родити брата ему авеля, і бысть авель пастырь овцам· Каин же бѣ дѣлая землю· И бысть по днехъ, принесе каинъ ѿ плодовъ земля жертву (бгу)· І авель принесе и той, ѿ первородныхъ овецъ его, и ѿ туковъ ихъ· И *призрѣ (Гь)[1] на авеля, и на дары его. на каина же и на жертвы его не вня. и оскорбѣ каин ѕѣло, и испаде лице [его][2]· И рече Гь Бъ каину, что оскорбленъ бысть, и въскую испаде лице твое. не (убо) аще праведно принесе [ми][3], правѣ же не приносиши· Съгрѣшилъ еси умолкни, к тебѣ обращенїе его и ты [тѣмъ обладаеши][4]. и рече каинъ къ авелю брату своему, поидевѣ убо на поле, і бысть внегда быти имъ на поли, и въста каинъ на авеля брата своего *и уби его· И рече [Гь][5] Бъ къ каину, гдѣ есть авель бра твои. Он же рече, не вѣдѣ, еда стражъ брату моему есмь азъ· И рече [Гь][6], что сътворилъ еси [се][7], гла крове брата твоего въпїетъ къ мнѣ ѿ земля, и нн҃ѣ проклятъ ты на земли, яже разверзе уста своя прияти кровь брата твоего ѿ руку твоею· (І) егда дѣлаеши землю (-)[8] не приложи силы своея дати тебѣ, стеня и трясыйся будеши на земли· И ре каинъ къ [Гу Бу][9], вящшая вина моя еже оставити ми ся· [І][10] аще изгониши мя днесь ѿ лица земли, и ѿ лица твоего скрыюся, и буду стеня и трясыйся на земли, и будетъ всякъ обрѣтаяи мя убїетъ мя· И рече ему Гь Бъ, не тако, всякъ убивыи каина седмь ѿмщенїи прїиметъ· И положи Гь Бъ, знаменїе на каинѣ, еже не убити его, всякому обрѣтающему его. [І изыиде][11] каинъ ѿ лица бжїя, и вселися въ землю наидъ, прямо едему· И позна каинъ жену свою, и зачѣнши роди еноха· І бѣ ѕижда градъ, і именова имя граду, въ имя сна своего енохъ· Роди же ся еноху гаидадъ, И гаидадъ роди [малелеила][12]· И [малеле

(marginal notes: євреѡ аі; мудро і ма кг а іоа кг іюда а)

тепер, щоб часом не простягнув руки, і не взяв з дерева життя, і не їв, і не жив навіки. **23** Вигнав його Господь Бог з раю їжі, щоб обробляти землю, з якої був узятий. **24** І забрав Адама, і поселив його напроти раю їжі. І поставив херувимів, і полум'яний меч, що повертається, щоб стерегти дорогу до дерева життя.

Глава 4

1 Адам же пізнав Еву, свою жінку, і зачавши, породила Каїна. І сказала: Я придбала людину задля Бога. **2** І додала родивши йому брата Авеля. І Авель був пастирем овець. Каїн же був працівником на землі. **3** І сталося, що по днях приніс Каїн з плодів землі в жертву Богові. **4** І Авель приніс, і він з первородних своїх овець і з їх лою. І *споглянув Господь на Авеля і на його дари, **5** на Каїна ж і на його жертви не звернув уваги. І Каїн дуже засмутився, і спохмурніло його лице. **6** І сказав Господь Бог Каїнові: Чому ти став сумним, і чому спохмурніло твоє лице? же, **7** Чи не, отже, якщо правильно приніс мені – правильно ж не приносиш. Згрішив ти, замовкни, до тебе звертатиметься він, і ти над ним володітимеш. **8** І сказав Каїн до Авеля, свого брата: Підім, отже, на поле, і сталося, як були вони на полі, і наскочив Каїн на Авеля, свого брата, *і убив його. **9** І сказав Господь Бог до Каїна: Де є Авель, твій брат? Він же сказав: Не знаю: чи я є сторожем мого брата? **10** І сказав Господь: Що це ти зробив? Голос крові твого брата кричить до мене з землі, **11** і тепер проклятий ти на землі, яка відкрила свої уста, щоб прийняти кров твого брата з твоїх рук. **12** І коли оброблятимеш землю, не добавить своєї сили, щоб тобі дати, будеш стогнати і тремтіти на землі. **13** І сказав Каїн до Господа Бога: Дуже велика моя провина, щоб мені відпустити. **14** І якщо виганяєш мене сьогодні з лиця землі, і від твого лиця сховаюся, і буду стогнати і тремтіти на землі, і станеться, що кожний, хто знайде мене, уб'є мене. **15** І сказав йому Господь Бог: Не так: кожний, хто вб'є Каїна, одержить сім помст. І поклав Господь Бог знак на Каїні, щоб його не убив кожний, хто його знайде. **16** І відійшов Каїн від божого лиця, і поселився в землі Наїд напроти Едему. **17** І пізнав Каїн свою жінку, і, зачавши, породила Еноха. І будував місто, і назвав ім'я міста іменем свого сина Енох. **18** Народився ж Енохові Гаїдад. І Гаїдад породив Малелеїла. І Малелеїл породив Матуса-

(marginal notes: єв. 11; муд. 10 мат. 23 ів1. 3 юда 1)

ла, Матусал же породив Ламеха. **19** І взяв собі Ламех дві жінки: ім’я однієї Адда, а ім’я другої Селла. **20** Породила ж Адда Йовила: цей був батьком тих, хто живе в шатрах, що годують худобу. **21** Й ім’я його брата Йовал: цей був тим, хто винайшов псалтир і гуслі. **22** Селла ж породила Товела, цей був молотобійцем, ковалем міді і заліза. Сестра ж Товела – Ноема. **23** І сказав Ламех своїм жінкам: Адда і Селла, послухайте мій голос, жінки Ламеха, зважте на мої слова. Бо мужа забив я за мою рану і молодця за мій струп. **24** Бо сім разів відімститься за Каїна, за Ламеха ж – сімдесять разів по сім. **25** Пізнав же Адам свою жінку Єву, і зачавши, породила сина, і назвав йому ім’я Сиф, кажучи: Бо Бог воскресив мені інше насіння замість Авеля, якого забив Каїн. **26** У Сифа ж був син, і назвав його ім’я Енос. Цей надіявся прикликати ім’я Господа Бога.

Глава 5

1 Це книга буття людей: в якому дні Бог створив Адама, *за божим образом створив його, **2** чоловіком і жінкою створив їх, і поблагословив їх, і назвав йому ім’я Адам, в тім дні, в якому створив їх. **3** Пожив же Адам 130 літ і породив сина за своїм видом і за своїм образом, і назвав йому ім’я Сиф. **4** Були ж дні Адама, які пожив після того, як народив Сифа, 8 сот літ і породив синів і дочок. **5** І всі дні Адама, які пожив, були 9 сот і 30 літ, і помер. **6** Пожив же Сиф 205 літ і породив Еноса. **7** І пожив Сиф, після того як породив Еноса, 7 сот і 7 літ, і породив синів і дочок. **8** Були ж всі дні Сифа 9 сот і 12 літ, і помер. **9** Пожив же Енос 190 літ і породив Каїнана. **10** І пожив Енос, після того як породив він Каїнана, 7 сот і 15 літ, і породив синів і дочок. **11** І були всі дні Еноса 9 сот і 5 літ, і помер. **12** І пожив Каїнан 170 літ, і породив Малелеїла. **13** І пожив Каїнан, після того, як він породив Малелеїла, 7 сот 40 літ, і породив синів і дочок; **14** і були всі дні Каїнана 9 сот і 10 літ, і помер. **15** І пожив Малелеїл 165 літ, і породив Ареда. **16** І пожив Малелеїл, після того як породив Ареда, 7 сот і 30 літ, і породив синів і дочок. **17** І були всі дні Малелеїла 8 сот і 95 пfive літ, і помер. **18** І пожив Аред 162 літа, і породив Еноха. **19** І пожив Аред, після того як породив Еноха, 8 сот літ і породив синів і дочок. **20** І були всі дніАреда 9 сот і 62 літа, і

бут. 1
ниж. 9
муд. 2
сир. 17

илъ][13] родѝ мадꙋ́сала. мадꙋса́лъ (же)[14] родѝ ламе́ха· И҆ вза́тъ себѣ̂ ламе́хъ двѣ̂ женѣ̂, и҆́мѧ є҆ди́нои а҆́дда, і҆ и҆́мѧ вто́рѣи се́лла. роди (же)[15] а҆́дда і҆ѡ҆ви́лѧ, се́и бѧ́ше ѿц҃ъ живꙋ́щи҃и въ селе́нихъ скотопита́телныхъ. І҆ и҆́мѧ бра́тꙋ є҆го і҆ѡ҆ва́лъ се́и бѧ́ше показа́выи пѣ́вницꙋ и҆ гꙋ́сли· Се́лла же родѝ [-][16] дове́ла, [се́и][17] бѧ́ше млатобї́ецъ кова́чъ мѣ́ди и҆ желѣ́зꙋ· Сестра́ же дове́лова, ное́ма· [И҆ ре́че][18] ламе҃ свои́ма жена́ма а҆́дда и҆ се́лла, оу҆слы́шите [гла́съ мо́и][19] жены̀ ламе́ховы вънꙋши́те моѧ̀ словеса̀· Ꙗ҆́ко мꙋ́жа оу҆би҃ въ ѧ҆́звꙋ себѣ̂ и҆ ю҆́ношꙋ въ стрꙋ́пъ мнѣ̂· Ꙗ҆́ко се҃мице́ю ме́ститсѧ ѿ ка́ина, ѿ ламе́ха҃ се́дмьдесѧ́тъ се҃мице́ю· Позна́ же а҆да́мъ (женꙋ̀ свою є҆́вꙋ)[20], и҆ заче́нши родѝ с҃на і҆ и҆менова̀ и҆́мѧ є҆мꙋ сифъ, г҃лющи, въскре́си бо ми б҃ъ сѣ́мѧ дрꙋго́е въ мѣ́сто а҆́велѧ, є҆гоже оу҆бѝ ка́инъ· Сифꙋ (же)[21] бы҃ с҃нъ, [и҆ и҆менова̀][22] и҆́мѧ є҆мꙋ є҆но́съ· Се́и оу҆пова̀ призва́ти и҆́мѧ г҃а б҃а·

Гла҃, є҃·

Сїа кни́га бы́тї̈а ч҃лча, въ и҆же д҃нь сътворѝ б҃ъ а҆да́ма. *по ѡ҆́бразꙋ б҃жї́ю сътворѝ є҆го, мꙋ́жа и҆ женꙋ̀ сътворѝ и҆҃, и҆ бл҃ви и҆́мъ. и҆ наречѐ и҆́мѧ [є҆мꙋ][1] а҆да҃ вънже д҃нь сътворѝ и҆҃. Жи́тъ же а҆да́мъ лѣ́тъ, (р҃л)[2], и҆ родѝ [с҃на][3] по видѣ́нї́ю своє҆мꙋ и҆ по ѡ҆́бразꙋ своє҆мꙋ, и҆ наречѐ и҆́мѧ є҆мꙋ си́фъ, бы҃ же д҃нї́и а҆да́мовы҃ [ѧ҆́же пожи́тъ][4] [ро́ж҃ь][5] си́фа лѣ́тъ, (и҃)[6], с҃о, и҆ родѝ с҃ны и҆ дщє́ры· И҆ бы́сть всѣ́хъ д҃нї́и а҆да́мовыхъ и҆́же поживѐ лѣ́тъ, д҃, с҃о и҆ л҃, и҆ оу҆́мрѣтъ· Поживѐ же си́фъ лѣ́тъ, с҃е, и҆ родѝ є҆́носа, и҆ поживѐ си́фъ ро́ж҃ь (-)[7] є҆но́са, лѣ́тъ, з҃, со́тъ и҆ з҃, и҆ р҃о с҃ны и҆ дщє́ры· Бы́сть (же)[8] всѣ́хъ д҃нї́и си́фовыхъ лѣ́тъ, д҃, с҃о и҆, в҃і, и҆ оу҆́мрѣтъ· [Поживе́ же][9] є҆но́съ, лѣ́тъ, р҃ч, и҆ родѝ каи҆на́на· И҆ жи́тъ є҆но́съ повнегда̀ роди́ти є҆мꙋ каи҆на́на, лѣ́тъ, з҃, сотъ [и҆][10] є҃і, и҆ родѝ с҃ны и҆ дщє́ры, и҆ бы́сть всѣ́хъ д҃нї́и є҆но́совы҃, лѣ́тъ, д҃, с҃о и҆ є҃ и оу҆́мрѣтъ· И҆ жи́тъ каи҆на́нъ, лѣ́тъ р҃о, и҆ родѝ малеле́ила, и҆ поживѐ каи҆на́нъ повнегда̀ роди́ти є҆мꙋ малеле́и҆ла, лѣ́тъ, з҃, сотъ м҃, и҆ родѝ с҃ны и҆ дщє́ры, и҆ бы́ша вс҃и д҃нї́е каи҆на́новы, лѣ́тъ, д҃ со́тъ [и҆][11] і҃, и҆ оу҆́мрѣтъ· И҆ поживѐ малеле́илъ лѣ́тъ р҃ѯе, и҆ родѝ а҆́реда· И҆ жи́тъ малеле́илъ роди́въ а҆́реда, лѣ́тъ, з҃, со́тъ [и҆][12] л҃, и҆ родѝ с҃ны и҆ дщє́ры· И҆ бы́сть всѣ́хъ д҃нї́и малеле́иловыхъ, лѣ́тъ и҃, со́тъ и҆ ч҃е, и҆ оу҆́мрѣтъ· И҆ поживѐ а҆́редъ, лѣ́тъ, р҃ѯв, и҆ родѝ є҆но́ха, и҆ жи́тъ а҆́редъ ро́ж҃ь є҆но́ха лѣ́тъ, и҃ с҃о, и҆ родѝ с҃ны и҆ дщє́ры· И҆ бы́сть всѣ́хъ д҃нї́и а҆́редо-

бы҃ а҃
ни҃ д҃
мꙋдро в҃
сира҃ з҃і

вы̑ лѣтъ д҃, со [и][13] ѕ҃в, и оумрѣтъ· И҆ поживѐ є҆нохъ, лѣтъ̑, р҃ѕе, и роди мадусала. оугоди же є҆нохъ б҃гу· [И҆ поживѐ є҆нохъ][14] по роже̑ніи мадусаловѣ, лѣтъ, с҃, и роди с҃ны и дщери· И҆ быша вси дн҃іє є҆ноховы, лѣтъ т҃ѯе· *И҆ оугоди є҆нохъ б҃гу, и не ѡ҆брѣташесѧ зане престави є҆го б҃ъ· И҆ житъ мадусалъ, лѣтъ, [р҃пз][15], и роди ламеха· [Житъ же][16] мадуса̑ рож҃ь ламеха, лѣтъ, з҃, сотъ и [п҃в][17], и роди с҃ны и дщеры· И҆ бысть всѣхъ дн҃іи мадусаловыхъ ꙗ҆же жи̑ лѣтъ, д҃, со и ѯ҃д, и оумрѣтъ· И҆ житъ ламех лѣтъ, р҃пи, и роди с҃на, и нарече и҆мѧ є҆му ное, г҃лѧ· Сей покоитъ насъ ѿ дѣлъ наши, и ѿ печали рукъ наши, и ѿ землѧ ю҆же проклѧтъ г҃ь б҃ъ· І житъ ламе̑ родивъ ноѧ, лѣтъ̑, е҃, со [и][18] ѯ҃е, и роди с҃ны и дщеры· І бысть всѣх дн҃іи ламеховыхъ лѣтъ, з҃, сотъ н҃г, и оумрѣтъ·

сира̑ м҃д
єврео̑ а҃і

помер. **21** І пожив Енох 165 літ, і породив Матусала. **22** Вгодив же Енох Богові. І пожив Енох, після того як породив Матусала, 200 літ, і породив синів і дочок. **23** І були всі дні Еноха 365 літ. **24** *І вгодив Енох Богові, і не знаходився, тому що Бог його переставив. **25** І пожив Матусал 187 літ, і породив Ламеха. **26** Пожив же Матусал, після того як породив Ламеха, 7 сот і 82 літа, і породив синів і дочок. **27** І були всі дні Матусала, які пожив, 9 сот і 69 літ, і помер. **28** І пожив Ламех 188 літ, і породив сина, **29** і назвав йому ім’я Ной, кажучи: Цей дасть нам спочинок від наших діл, і від болів наших рук, і від землі, яку Господь Бог прокляв. **30** І пожив Ламех після того, як породив Ноя, 5 сот і 65 літ, і породив синів і дочок. **31** І були всі дні Ламеха 7 сот 53 літа, і помер.

сир. 49
єв. 11

Глава̀, ѕ҃·

И҆ бѣ ное лѣтъ, е҃, со и роди [-][1] [с҃ны три][2], сима, хама ꙗ҆фета. И҆ бысть є҆гда начаша ч҃лвцы мнози бывати на земли, и дщерѧ родишасѧ и҆мъ· видѣвше же с҃нве дщерѧ родишасѧ и҆мъ· видѣвше же с҃нве б҃жіи дщерѧ ч҃лча ꙗ҆ко добры суть, [и][3] поѧ̑ша себѣ жены ѿ всѣхъ ꙗ҆же и҆зъбраша· И҆ рече г҃ь б҃ъ, не и҆мать д҃хъ мои пребывати въ ч҃лвцѣхъ сихъ [-][4], зане суть [-][5] плътъ· Будутъ же дн҃іє и҆хъ, [лѣтъ, р҃к][6]· и҆сполини же бяху на земли въ дни ѻ҆ни· И҆ потом ꙗ҆коже въхожаху с҃нве б҃жіи къ дщере̑ ч҃лческим, и рожаху себѣ (сіи), (и) тіи бяху и҆сполини, и҆же ѿ вѣка ч҃лвцы и҆менити· видѣвъ же г҃ь б҃ъ, ꙗ҆ко оумножишасѧ злобы ч҃лвкомъ на земли, *и всякъ кто помышлѧєтъ въ с҃рцы свое̑ прилѣжно всякъ кто помышлѧєтъ въ с҃рцы свое̑ прилѣжно на злаѧ всѧ дни· І помысли б҃ъ ꙗ҆ко сътвори ч҃лвка на з҃ели, и размысли· И҆ рече [-][7] да потреблю ч҃лвка є҆гоже сътворих ѿ [-][8] землѧ, ѿ ч҃лвка даже (и до) скота, и ѿ гадъ даже (и) до птицъ н҃бныхъ, ꙗ҆ко размыслихъ и҆же сотворихъ (-)[9] Ное же ѡ҆брѣте б҃лгтъ пре г҃мъ б҃гм. Сіѧ̑ же бытіѧ ноєва. *ное [бѣ][10] ч҃лкъ праведенъ, (и) съвръшенъ въ (все̑) родѣ своемъ, (и) (оугоди ное б҃гу)[11]· Роди же ное три с҃ны, сима, хама, ꙗ҆фета ѡ҆скверни же сѧ землѧ предъ б҃мъ, и наполнися [-][12] неправды· І видѣ г҃ь б҃ъ землю (и҆же)[13] бѣ ѡ҆скверне̑на, ꙗ҆ко ѡ҆скверни всѧка плъть путь свой на земли· І рече [г҃ь][14] б҃ъ

ни̑ и
ма̑ е҃і

сира̑ м҃д

Глава 6

5,32 І мав Ной 5 сот літ, і породив трьох синів: Сима, Хама, Яфета. **1** І сталося, коли почали люди численними ставати на землі, і їм народилися дочки. **2** Побачивши ж божі сини людських дочок, що є гарні, і взяли собі за жінок з усіх, яких вибрали. **3** І сказав Господь Бог: Мій дух не перебуватиме в цих людях, бо вони є тілом. Будуть же їхні дні 120 літ. **4** Велетні ж були на землі в тих днях. І після того, як входили божі сини до людських дочок, і ці собі родили, і це були велетні, які від віку славні люди. **5** Побачив же Господь Бог, що розмножилося зло людей на землі *і кожний-хто роздумує пильно в своїм серці про зло всі дні, **6** і подумав Бог, що створив людину на землі, і роздумався. **7** І сказав: Знищу з землі людину, яку я створив: від людини і аж до скотини, і від плазунів і аж до небесних птиць, бо я розкаявся, що створив. **8** Ной же знайшов ласку перед Господом Богом. **9** Це ж покоління Ноя: *Ной був праведний чоловік і досконалий в усім своїм роді, і вгодив Ной Богові. **10** Породив же Ной трьох синів: Сима, Хама, Яфета. **11** Земля ж була опоганеною перед Богом, і наповнилася неправедністю. **12** І побачив Господь Бог землю, яка була опоганена, бо всяке тіло опоганило свою дорогу на землі. **13** І сказав Господь Бог Ноєві: Вік кожної людини прой-

ниж. 8
мат. 15

сир. 44

шов передімною, бо земля наповнилася неправедністю від них, і ось я знищу *землю*. **14** Ти ж, отже, зроби собі ковчег з негниючих чотирикутних дощок, зробиш в ковчезі переділки, і посмолиш всередині і зі зовні смолою. **15** І так зробиш ковчег: 300 ліктів в довжину ковчега, 50 в ширину, 30 йому в висоту; **16** і зібраним зробиш ковчег, закінчиш вгорі на один лікоть. Двері ж ковчега зробиш зі сторони: кімнати, і переділки з подвійними і потрійними поверхами зробиш в ньому. **17** І ось Я наведу потоп на землю, щоб знищити всяке тіло, в якому є дух життя під небом, і все, що є на землі, вимре. **18** І покладу мій завіт з тобою. Ввійдеш же до ковчега ти і твої сини, твоя жінка і жінки твоїх синів з тобою. **19** І з усієї скотини, і з усіх плазунів, і з усіх звірів, і з усякого тіла – два *і* два з усіх введеш до ковчега, і прогодуєш з собою: хай будуть чоловічого і жіночого роду, **20** з усіх птахів за родом і з усієї скотини за родом. І з усіх плазунів, що повзають по землі, за родом – два *і* два з усіх цих ввійдуть до тебе, щоб прогодуватись з тобою, чоловічого і жіночого роду. **21** Ти ж візьми собі з усякої їжі, яку будете їсти, і збереш до себе, і буде для тебе і для них їжа. **22** І зробив Ной все, що заповів йому Господь Бог, так зробив.

нѡю, врема всакого чл҃вка прїиде пре мA, нако наполънисA земла неправды ѿ них, и се азъ рассыплю (-)[15] [Ты же [оубо] сътвори][16] себѣ ковчегъ ѿ древъ [негнїющи][17] на четыри оуглы, предѣлы сътвориши въ ковчезѣ, и посмолиши [-][18] вънутрьоуду и внѣоуду смолою, и тако съверши ковчегъ, т҃, лакотъ въ долготу ковчегу, н҃ (-)[19], въ широту, л҃ (-)[20], въ высоту ему. и оуза, сътвориши ковче (-)[21] въ единъ лакоть скончаеши (-)[22] съверху. двер [ковчегу][23] сътвориши въ страну, полати (и предѣлы) съ стропы сугубы и трегубы сътвориши въ не· [І се азъ][24] (потопъ наведу)[25] [-][26] на землю погубити всаку плъть въ нейже есть духъ животенъ по нбсемъ, и елико есть на земли изъмре· І поставлю завѣт мои к тебѣ· Вънидеши въ ковчегъ ты, и сн҃ве твои, (-)[27] жена твоа, и жены сн҃въ твоихъ с тобою. и ѿ всакого скота, и ѿ всѣхъ гад, и ѿ всакого звѣри, и ѿ всакїа плъти двое двое, ѿ всѣхъ въведеши въ ковчегъ, (и) да питаеши съ собою, мужескїи полъ и женьскїи, да буде ѿ всѣхъ птицъ (-)[28] по роду. и ѿ всего скота по роду· І ѿ всѣхъ гадъ ползающи по земли по роду [-][29], двое двое ѿ всѣхъ (сих), вънидутъ к тебѣ питатиса с тобою мужескїи полъ и женьскїи· Ты же възми себѣ ѿ всѣх брашенъ наже имате нести, и събереши къ себѣ и буде тебѣ и онѣмъ брашно. І сътвори ное все елико заповѣда ему г҃ь б҃ъ, тако сътвори·

Глава 7

1 І сказав Ноєві Господь Бог: *ввійди до ковчега ти і ввесь твій дім, бо я побачив тебе праведним передімною в цім роді. **2** З скотини чистої ж введи до себе сім *і* сім, чоловічого і жіночого роду, з скотини ж нечистої — два *і* два, чоловічого і жіночого роду, **3** з птахів же небесних чистих — сім *і* сім, чоловічого і жіночого роду, з птахів же нечистих — два *і* два, чоловічого і жіночого роду, щоб прогодувати плем'я по всій землі. **4** Бо ще сім днів, і я наведу дощ на землю 40 днів і 40 ночей. І знищу все, що рухається, що я створив, з лиця всієї землі. **5** *І зробив Ной все, що йому заповів Господь Бог. **6** Мав же Ной 6 сот літ, і був потоп на землі. **7** Ввійшов же Ной і його сини, його жінка і жінки його синів з ним в ковчег через води потопу. **8** І з чистих птахів, і з нечистих пта-

пет2. 2

мат. 24 лук. 17 пет1. 3

Глава, з҃·

И рече г҃ь б҃ъ ноеви, *вънїиди ты и весь дом твои въ ковчегъ, нако (видѣхъ тA)[1] праведна предо мною въ родѣ сем. ѿ скот же чистыхъ въведи къ себѣ седмеро седмеро, мужескїи полъ и женьскїи. ѿ скот же нечистыхъ двое двое мужескїи по и женьскїи· [ѿ птицъ же][2] нб҃ныхъ [-][3] чистых, седмь седмь мужескїи полъ и женьскїи. [ѿ птицъ же][4] нечистыхъ двое двое мужескїи полъ и женьскїи, препитати племA по всеи земли· Еще бо днїи седмь, [и][5] азъ наведу дожь на землю м҃ днїи, и м҃ нощїи· И потреблю всA движущаасA наже сътворихъ ѿ лица [всеа][6] землA· *І сътвори ное [-][7] елико заповѣда ему г҃ь б҃ъ. Ное же бѣ лѣтъ ѕ҃ со, и потопъ бысть [-][8] на земли· Вънїиде же ное, и сн҃ве его (-)[9] жена его, и жены сн҃въ его съ нимъ въ ковчегъ, воды ради потопныA. І ѿ птицъ [чистыхъ, и ѿ пти

в҃ пер в҃

мат кд лу зі а҃ пер г҃

нечистыхъ][10], и ѿ [всѣхъ][11] скотъ чистыи, и ѿ скотъ нечистых, (и ѿ звѣреи), и ѿ всѣхъ гадъ [пол҃ъзающихъ][12] по земли двое двое, вънидоша до ноа въ ковчеⷢ мужескіи полъ и женьскіи, якоже заповѣда ему бг҃ъ. [Бысть же][13] по семи днїи [-][14] вода потопнаа (-)[15] на землю. Въ ѕ҃ сотное [а҃ е][16] лѣто житїа ноева втораго мц҃а въ кз҃ днь [-][17]. Въ (сїи днь)[18] разъверзошася вси источницы безныя и хляби нбныя ѿверзошася, и бысть дождь на землю м҃ днїи и м҃ нощїи. Въ (сїи днь)[19] вънїиде ное, [и сн҃ве его][20], симъ, хамъ, иафетъ, и жена ноева, и три жены сн҃въ его съ нимъ въ ковчегъ. І всяк звѣрь по роду и всѣ скоти по роду, и всякъ гадъ движущїися на земли по роду. И всяка [птица][21] пернатаа по роду внидоша къ ноеви въ ковчегъ двое двое [мужескїи полъ и женьскїи][22] ѿ всякїа плоти, въ неи же есть дх҃ъ животенъ. І въходящє (ѿ всякїа плоти вънидоша мужескїи полъ и женьскїи)[23], якоже заповѣда (ноеви бг҃ъ)[24]. І затвори гь бг҃ъ вънѣоуду [-][25] ковчегъ и бысть потопъ м҃ днїи и м҃ нощїи, на земли, и оумножися вода и възя ковчегъ, и вънесеся ѿ земля. І одръжашеся вода и множашеся ѕѣло на земли, и ношашеся ковчегъ верху воды, вода же одръжашеся ѕѣло [-][26] на земли, и покры вся горы высокїа, яже баху подъ нбсем. Еі, лакотъ верху възнесеся вода, и покры вся горы высокїа. *І оумре всяка плоть движущаяся по земли птиць (же) и скотовъ, и звѣреи и все (-)[27] движущееся по земли, и (вси члцы)[28] и все еже имать дыханїе животно, и все елико бѣ на сусѣ оумре, и потреби вся движущаяся иже баху на лицы всея земля. Ѿ члка до скота гада (же)[29] и птиць нбныи, [-][30] потребишася на земли. И оста единъ ное, и сущїи съ нимъ въ ковчезѣ, и стояше вода на земли (рн҃ днїи)[31].

мдр

Глава, и҃.

Помяну бг҃ъ ноа, и всякъ звѣрь, и всякъ скотъ, и вся птица, и вся гады, иже баху с нимъ въ ковчезѣ. И наведе бг҃ъ вѣтръ на землю и оуста вода. И заключишася источницы безныя, и хляби нбныя и оуста дождь ѿ нбси, и въспять поиде вода (-)[1] съ земля. Начатъ сякнути и оубывати воды по рн҃ днїи. И сѣде ковчегъ въ мцъ з҃, въ кз҃ [днь][2], на горахъ араратъскихъ. Вода же оуходящи маляшеся

хів, і з усієї чистої скотини, і з нечистої скотини, і з звірів і з усіх плазунів, що повзають по землі – **9** два *і* два, ввійшли до Ноя до ковчега, чоловічого і жіночого роду, так, як заповів йому Бог. **10** Після ж сімох днів була вода потопу на землю. **11** У 6 сот 1-у році життя Ноя, в другім місяці, в 27 дні. В цім дні відкрилися всі джерела безодні, і небесні загати відкрилися, **12** і був дощ на землі 40 днів і 40 ночей. **13** В цьому дні ввійшов Ной, і його сини Сим, Хам, Яфет, і жінка Ноя, і три жінки його синів з ним до корабля. **14** І всі звірі за родом, і вся скотина за родом, і всякий плазун, що просувається по землі, за родом, і всякий оперений птах за родом **15** ввійшли до Ноя в ковчег – два *і* два: чоловічий і жіночий рід з усякого тіла, в якому ж є дух життя. **16** І те, що входило з усякого тіла, ввійшло чоловічого і жіночого роду, так як заповів Ноєві Бог. І Господь Бог замкнув з зовні ковчег. **17** І був потоп 40 днів і 40 ночей на землі, і помножилася вода, і взяла корабель, і він піднявся з землі. **18** І вода набрала сили і дуже помножилася на землі, і ковчег носився по поверхні води. **19** Вода ж дуже дужчала на землі, і покрила всі високі гори, які були під небом. **20** Вода піднялася вгору *на* 15 ліктів, і покрила всі високі гори. **21** *І померло всяке тіло, що рухається по землі: птахів же, і скотини, і звірів, і всякий, що рухається по землі, і всі люди, **22** і все, що має дух життя, і все, що було на суші, померло; **23** і *вода* знищила все, що рухається, що було на лиці всієї землі: від людини до скотини, плазунів же і небесних птахів; вони були знищені на землі. І остався сам Ной і ті, що були з ним в ковчезі. **24** І вода стояла над землею 150 днів.

муд. 10

Глава 8

1 І згадав Бог Ноя, і всіх диких звірів, і всю скотину, і всіх птахів, і всіх плазунів, які були з ним в ковчезі. І навів Бог вітер на землю, і вода стала, **2** і замкнулися джерела безодні, і небесні загати, і перестав дощ з неба, **3** і спала вода з землі. Вода почала спадати і зменшуватися по 150 днях. **4** І сів корабель в 7 місяці, в 27 дні на Араратських горах. **5** Вода ж, ідучи, маліла до десятого місяця. В 11 місяці, в 1 дні місяця, з'явилися

шпилі гір. **6** І сталося, по 40 днях відкрив Ной віконце корабля, яке зробив, **7** і послав ворону, щоб побачити чи відступила вода з лиця землі, і полетівши, не повернулася, доки не висохла вода з землі. **8** І послав голубку після нього, щоб побачити чи відступила вода з лиця землі, **9** і голубка не знайшла спочинку для своїх ніг, і повернулася до нього в ковчег, бо вода була на лиці всієї землі, і простягнувши свою руку, взяв її і вніс її до себе до ковчега. **10** І почекавши ще 7 днів, знову випустив голубку з ковчега, **11** і повернулася до нього коло вечора, *і* мала галузку оливки з листям в своїх устах. І пізнав Ной, що вода відійшла з лиця землі, **12** і почекавши ще других 7 днів, знову випустив голубку, і більше не додала до нього повернутися. **13** І сталося в шістьсот і першому році життя Ноя, в 1 дні, 1 місяця, зійшла вода з лиця землі. І відкрив Ной покрівлю ковчега, якого зробив, і побачив, що вода уступила з лиця землі. **14** В другому ж місяці, в 27 дні місяця, висохла земля. **15** Сказав Господь Бог Ноєві, мовлячи: **16** Вийди з ковчега, ти і твої сини, твоя жінка і жінки твоїх синів з тобою. **17** І виведи з собою всяке тіло від птахів і до скотини, і всякого плазуна, що повзає по землі, ростіть *і множіться на землі. **18** І вийшов Ной і його сини, його жінка і жінки його синів з ним. **19** І всі дикі звірі, і вся скотина, і всякий птах, і все, що рухається, за своїм родом на землі, вийшли з корабля. **20** І збудував Ной жертовник Господеві, і взявши з усієї чистої скотини і з чистих птахів, і приніс на всепалення на жертовнику. **21** І понюхав Господь милий запах. І сказав Господь Бог: Більше не додам прокляти землю через діла людини, *бо задуми людини пильно звернені до зла від її молодості, і задля того не додам більше убити всяке живе тіло, так як я зробив **22** в усі дні на землі. Сівба і жнива, холод і спека, літо і осінь, день і ніч не перестануть.

бут. 1 ниж. 9

бут. 6 мат. 15

до деса́тагѡ м҃ца. въ (-)[3] а҃і м҃цъ, въ а҃ (дн҃ь) м҃ца, ꙗ҆ви́шасѧ ве́рси гора́мъ. И҆ бы́сть по м҃ дн҃їи ѿве́рзе но́е (ковче́гꙋ оконце)[4] ꙗ҆́же сотворѝ, и҆ посла̀ вра́нъ видѣ́ти а҆́ще е҆́сть ѹ҆стꙋпи́ло воды̀ [ѿ лица̀ земли̇̀][5], и҆ ше́дъ не ѡ҆братисѧ до́ндеже и҆зъсѧ́че вода̀ ѿ землѧ̀. И҆ посла̀ голꙋби́цꙋ по не́мъ, видѣ́ти а҆́ще е҆́сть ѹ҆стꙋпи́ло воды̀ ѿ лица̀ зе́мнагѡ, и҆ не ѡ҆брѣтѐ голꙋби́ца поко́ѧ но- га́ма свои́ма, (и҆) възвратисѧ къ немꙋ̀ въ ков- че́гъ, вода̀ бо̀ бѧ́ше на [-][6] лицы̀ всеѧ̀ землѧ̀, и҆ простеръ рꙋ́кꙋ свою̀ ꙗ҆́тъ ю҆̀, и҆ въ́несе́ ю҆̀ къ себѣ̀ въ ковче́гъ. И҆ преме́дливъ е҆́ще, [з҃ дн҃їи][7], па́ки и҆спꙋсти́въ голꙋби́цꙋ и҆с ковче́га, и҆ ѡ҆бра- ти́сѧ къ немꙋ̀ [-][8] къ ве́черꙋ, (-)[9] и҆мѣ́аше сꙋ- че́цъ масли́ченъ съ ли́ствїемъ въ ѹ҆стѣ́хъ сво- и҆́хъ. И҆ разꙋмѣ̀ но́е ꙗ҆́кѡ ѿстꙋпѝ вода ѿ [ли- ца̀][10] земли̇̀, и҆ ѹ҆держа́въ е҆́ще [з҃ дн҃їи][11] дрꙋ- ги́хъ, па́ки и҆спꙋстѝ голꙋби́цꙋ, и҆ не приложѝ (къ немꙋ̀ ѡ҆брати́тисѧ)[12] пото́мъ. І҆ бы́сть въ е҆ди́но и҆ въ шестьсо́тное лѣ́то жи́тїѧ но́ева въ а҃ дн҃ь [-][13], а҃ го м҃ца, и҆съсѧ́че вода̀ ѿ [лица̀][14] земли̇̀. И҆ ѿкры̀ но́е покро́въ ковче́гꙋ и҆́же сътворѝ, и҆ видѣ̀ ꙗ҆́кѡ и҆съсѧ́че вода̀ ѿ лица земли̇̀. Въ м҃цъ же вторы́и, въ к҃з [дн҃ь][15] м҃ца исъше зем- лѧ̀. [-][16] Ре́че г҃ь б҃ъ но́еви г҃лѧ, и҆зы́ди и҆с ковче́- га ты̀, и҆ [с҃нве твоѝ, (-) жена твоѧ̀][17], и҆ же́ны с҃нвъ твои́хъ с тобо́ю. (-)[18] И҆ всѧ́ка пло́ть ѿ пти́цъ (и҆) до ско́та, и҆ всѧ́къ га́дъ движꙋ- щїисѧ по земли̇̀ и҆зведѝ съ собо́ю, (-)[19] растѣ́те- сѧ *и҆ множи́тесѧ на земли̇̀. І҆ и҆зы́иде но́е [и҆ с҃н- ве е҆го (-) жена̀ е҆го][20], и҆ же́ны с҃нвъ е҆го съ ни́мъ. И҆ всѝ звѣ́рїе и҆ вси ско́ти, и҆ всѧ пти́ца, и҆ всѧ (-)[21] движꙋ́щаасѧ (по ро́дꙋ своемꙋ̀ на земли̇̀)[22], и҆зы́идоша и҆с ковче́га И҆ създа но́е тре́бникъ г҃ви, и҆ възе́мъ ѿ всѣ́хъ ско́тъ чи́стыхъ, и҆ ѿ [-][23] пти́цъ чи́стыхъ и҆ възнесѐ всеспъжжига́емое на тре́бникъ, и҆ ѡ҆бонѧ̀ г҃ь [-][24] воню̀ бл҃гоѹ҆ха́нїѧ. И҆ ре́че г҃ь б҃ъ (-)[25], не приложꙋ̀ ктомꙋ̀ прокла́ти зе́млю за дѣ́ла ч҃лчка. *занѐ прилежи́ помышле́нїе ч҃лкꙋ прилѣ́жно на зла́ѧ ѿ ю҆́ности [е҆го][26] (и҆ то- го ради) не приложꙋ̀ (-)[27] ктомꙋ̀ ѹ҆би́ти всѧ́кїѧ пло́ти живы́ѧ, ꙗ҆́же сътвори́хъ всѧ̀ дн҃и на земли̇̀. Сѣ́ѧтва и҆ жа́тва, зима̀, и҆ зно́и, лѣ́то, и҆ ѡ҆́сень, дн҃ь и҆ но́щь не преста́нꙋтъ.

бы҃і а҃ ни҃ д҃

бы҃і ѕ҃ ма҃ єі

Глава 9

1 І Бог поблагословив Ноя і його синів, і сказав: *Ростіть і множіться, і наповніть землю, і володійте нею. **2** І страх, і ваше тремтіння хай буде на всіх диких звірах землі, і на всіх скотах, на всіх не-

бут. 1 і 8

Глава̀, д҃.

Ибл҃ви б҃ъ но́ѧ и҆ с҃ны е҆го, и҆ ре́че [-][1], *рас- тѣ́тесѧ и҆ множи́тесѧ, и҆ напо́лъните зе́млю, и҆ ѡ҆блада́ите е҆ю̀. И҆ [стра́хъ и҆ тре́петъ ва́шъ][2] да бꙋ́детъ на всѣ́хъ звѣ́рехъ зе́мныхъ, и҆ [на всѣ́хъ ско́техъ][3], на

бы҃і а҃ и҃ и҃

всѣхъ птицахъ нбⷭ҇ныхъ, и҆ на всѣхъ движꙋщихсѧ по землѝ, и҆ на всѣхъ рыбахъ морьскихъ, въ рꙋцѣ ваши вдаⷣ (ѧ)· І҆ всѧкъ [-][4] и҆же е҆сть живъ, вамъ бꙋдетъ въ снѣдь, ꙗ҆ко зелїе травное даⷯ ваⷨ всё, *точїю мѧса въ крови (е҆го) дш҃а да не снѣсте, [-][5] крови бо вашеи дш҃ъ ваши [-][6], ѿ рꙋкѝ всѧкого звѣри и҆зыщꙋ (-)[7], И҆ ѿ рꙋкѝ чл҃чки брата и҆зыщꙋ [е҆ѧ][8]. *Проливаѧи (бо) кровь чл҃чꙋ, въ неѧже мѣсто (-)[9] е҆го пролїетсѧ, *ꙗ҆ко въ о҆бразъ бж҃їи сътворихъ чл҃ка· *Вы же раститесѧ и҆ множитесѧ, и҆ наполните землю и҆ множитесѧ на неи· І҆ рече б҃ъ нѡеви и҆ сн҃ѡⷨ е҆го [-][10] гл҃ѧ, се а҆зъ поставлю завѣтъ мои ваⷨ, и҆ сѣмени вашемꙋ по васъ, и҆ всѧкои дш҃и живꙋщеи съ вами, ѿ птицъ до скота, и҆ всѧкого звѣри земнаго [и҆же е҆сть съ вами][11], ѿ всѣхъ и҆зъшешихъ и҆с ковчега, И҆ поставлю завѣтъ мои къ вамъ, и҆ не ꙋ҆мретъ всѧка плоть ксемꙋ ѿ воды потопныѧ, и҆ не бꙋдетъ ([потоⷫ][12] ксемꙋ)[13] на погꙋбленїе всеи землѝ. І҆ рече б҃ъ нѡеви, се *знаменїе завѣта, е҆же а҆зъ даю, междꙋ мною и҆ вами, и҆ междꙋ всѧкою дш҃ею живою ꙗ҆же е҆сть съ вами въ роды вѣчныѧ· Дꙋгꙋ мою (на о҆блацехъ поставлю)[14], и бꙋдеⷮ знаменїе завѣта [вѣчнаго][15], междꙋ мною (и҆) [вами][16] и҆ землею· *І҆ бꙋдетъ е҆гда пооблачꙋ о҆блаки землю, [и҆][17] ꙗ҆витсѧ дꙋга моѧ на о҆блацѣ, и҆ помѧнꙋ завѣтъ мои, е҆же е҆сть межꙋ мною и҆ вами, и҆ межꙋ всѧкою дш҃ею живою, и҆ всѧкою плотїю· И҆ не бꙋдеⷮ по семъ вода въ потопъ, ꙗ҆ко потребити всѧкꙋ плоть. и҆ бꙋдеⷮ дꙋга моѧ на о҆блацѣ, и҆ ꙋ҆зрю и҆ помѧнꙋ завѣⷮ вѣчным, (и҆же поставиⷯ) межꙋ мною [и҆ межꙋ землею][18], и҆ межꙋ всѧкою дш҃ею живою, и҆ всѧкою плотїю и҆же е҆сть на землѝ· И҆ рече б҃ъ нѡеви, се знаменїе, завѣта ꙗ҆же [е҆][19] межꙋ мною, и҆ межꙋ всѧкою плотїю ꙗ҆же е҆сть на землѝ, быша же сн҃ве нѡевы, и҆зъшеⷣше и҆с ковчега, симъ, хамъ, і҆афетъ, хамъ [же][20] бѧше ѿц҃ъ ханаань· (Сїи сꙋть трїе)[21] сн҃ве нѡевы, ѿ сиⷯ расплодишасѧ по всеи землѝ, и҆ начатъ нѡе чл҃къ дѣлатель [быти][22] землѝ (-)[23] насади виноградъ, и҆ пи ѿ вина, (-)[24] ꙋ҆пиⷭсѧ [и҆ ꙋ҆спе][25]· І҆ о҆бнажисѧ въ домꙋ своемъ, и҆ видѣ хамъ ѿц҃ъ ханаань наготꙋ ѿц҃а своего, і҆ и҆зшеⷣ вонъ повѣда о҆бѣма братома своима [-][26], І҆ възємша симъ [-][27] і҆афетъ ризꙋ [и҆][28] възложиста ю҆ на о҆бѣ рамѣ свои І҆ и҆доста въспѧть, и҆ покрыста наготꙋ ѿц҃а своего, и҆ лице е҆ю въспѧть зраⷯ, и҆ наготы ѿц҃а своего не ви дѣста. И҆стрезви же сѧ нѡе ѿ вина, и҆ разꙋмѣ е҆лико сътвори е҆мꙋ

бесних птахах, і на всьому, що рухається по землі, і на всіх рибах моря; у ваші руки Я їх віддав. **3** І все, що живе, вам буде на їжу. Так, як зілля трави, Я дав вам все, **4** *лиш м’яса в крові його душі не їстимете, **5** бо вашу кров, душ ваших, вимагатиму з руки всякого дикого звіра. І з руки людини брата вимагатиму її. **6** *Бо, хто проливає людську кров, замість неї його проллється, *бо на образ Божий Я створив людину. **7** *Ви ж ростіть і множіться, і наповняйте землю, і множіться на ній. **8** І сказав Бог Ноєві і його синам, мовлячи: **9** Ось Я покладу мій завіт вам і вашому насінню по вас, **10** і всякій душі, що живе з вами, від птахів до скотини, і всякому дикому звіру землі, що є з вами, з усіх, що вийшли з корабля. **11** І покладу мій завіт з вами, і більше не помре всяке тіло від води потопу, і більше не буде потопу на вигублення всієї землі. **12** І сказав Бог Ноєві: Ось *знак завіту, який Я даю між мною і вами, і між всякою живою душею, яка є з вами, на вічні роди. **13** Покладу на хмарах мою веселку, і буде знаком вічного завіту між мною і вами, і землею. **14** *І буде, коли Я наведу хмари на землю, і з’явиться моя веселка в хмарах, **15** і пригадаю мій завіт, який є між мною і вами, і між всякою живою душею, і всяким тілом. І після цього вода не буде на потоп, щоб знищити всяке тіло. **16** І моя веселка буде на хмарах, і побачу, і згадаю вічний завіт, який я поставив між мною і між землею, і між всякою живою душею, і усяким тілом, що є на землі. **17** І сказав Бог до Ноя: Ось знак завіту, який є між мною і між усяким тілом, яке є на землі. **18** Сини ж Ноя, які вийшли з корабля, були: Сим, Хам, Яфет; Хам же був батько Ханаана. **19** Це є три сини Ноя, від цих розплодилися по всій землі. **20** І Ной почав бути чоловіком-рільником землі, насадив виноград **21** і випив вина, упився і заснув, і обнажився у своїй хаті. **22** І побачив Хам, батько Ханаана, наготу свого батька, і вийшовши надвір, розповів двом своїм братам. **23** І взявши Сим і Яфет плаща, і накинули його на оба рамена свої, і пішли задом, і накрили наготу свого батька, і їх обличчя дивилося відвернене взад, і не побачили наготу свого батька. **24** Ной же витверезився від вина і впізнав, що зробив йому його молодший син,

Маргіналії (ліворуч): г҃ мѡ҃ з҃і; маⷮ к҃в; а҆покаⷧ г҃і; вы҃і а҃; вы҃і а҃ и҃ и҃; і҆саі҆а н҃д; сиⷬа м҃г

Маргіналії (праворуч): мой3. 17; мат. 26; апо. 13; вищ. 1; вищ. 1 і 8; іс. 54; сир. 43

25 і сказав: Проклятий будь Ханаан – буде рабом своїм братам. **26** І сказав: Благословенний Господь Бог Сима, і Ханаан буде йому рабом, **27** і хай Бог розширить Яфета, і хай поселиться в мешканнях Сима, і хай буде Ханаан його рабом. **28** Ной же пожив після потопу 350 літ. **29** І всі дні Ноя були 9 сот і 50 літ, і помер.

сн҃ъ єго юнѣишіи. И҆ рече, проклѧтъ бꙋди ханаа҃, рабомъ бꙋдє҃ братома своима. И҆ рече, бл҃внъ г҃ь б҃ъ симовъ, и҆ бꙋдетъ ханаанъ рабъ ємꙋ, (и҆) да распространитъ б҃ъ а҆фета и҆ да вьселитсѧ в села симова, и҆ да бꙋдє҃ ханаанъ раб҃ [єго][29]. (Ноє же житъ)[30] по потопѣ (лѣтъ, тн҃)[31]. И҆ быша всѝ днїє ноєвы (лѣтъ д҃ со҃, и҆ н҃)[32]. И҆ оумрѣтъ.

Глава 10

1 Це ж є роди синів Ноя, Сима, Хама, Яфета, і народилися їм сини після потопу. **2** *Сини Яфета: Ґемер, і Маґоґ, і Мадай, і Онан, і Елиса, і Товал, і Мосох, і Тирас. **3** Сини ж Ґемера: Асханаз, і Риват, і Тормаґ. **4** Сини ж Йонана: Елиса і Тарсис Критський і Родійський. **5** З цих розділилися острови всіх народів в їхній землі, кожний за мовою і племенами і в їхніх народах. **6** Сини ж Хама: Хус і Месраїм, Фуд і Ханаан. **7** Сини Хуса: Сава, і Евила, і Савата, і Реґма, і Саватака. Сини ж Реґми: Сава і Дадан. **8** Хус же породив Неврода: цей почав бути великаном на землі. **9** Цей був великаном мисливцем перед Господом Богом. Задля цього говорять: Як Неврод великан перед Господом. **10** І початок його царства був Вавилон, і Орех, і Архад, і Халаан на землі Сенаар; **11** з землі ж тієї вийшов Ассур, і збудував Ниневгію **12** між Халахом, це є велике місто. **13** Месраїм же породив Людиїма, і Неталима, і Енеметиїма, і Лавиїма, 10,14 і Патросиніїма, і Хазмоніїма, звідти вийшов Филистим і Гафторіїм. **15** Ханаан же породив і Сидона первородного, і Хеттея, **16** і Евусея, і Аморея, і Гергесея, **17** і Евея, і Арукея, і Асенея, **18** і Арадия, і Самария, і Матию; і після цього розсіялися хананейські племена. **19** І хананейські границі були від Сидона і аж до Герари і Гази, доходячи до Содому і Гомори, і до Адами і Севоїма, і до Даси. **20** Це сини Хама в своїх племенах, і в своїх народах, і в своїх поселеннях, і в своїх країнах. **21** Сим, той що був батьком всіх синів Евера, братом Яфета старшого. **22** *Сини Сима: Елам, і Асур, і Арфаксад, Люд, і Арам і Каїнан. **23** І сини Арама: Ос, і Ул, Ґатер, і Мосох; **24** Арфаксад породив Каїнана, Каїнан породив Салю, Саля ж породив Евера. **25** І народилися Еверові два сини, ім'я одному Фалек, бо в його

пар1. 1

пар1. 1

Глава, і҃.

Сии же (сꙋть) бытїѧ сн҃въ ноєвыхъ, сима хама, иафета, и҆ родишасѧ имъ сн҃ве по потопѣ. *Сн҃ве а҆фетовы, (гемеръ)[1], и҆ магог҃ и мадаи, і [онанъ][2], и҆ єлиса, и҆ (довалъ)[3], и҆ мосо҃, и҆ дирасъ. (-)[4] Сн҃ве (же) гемеровы а҆сханазъ, и҆ ривадъ, и҆ (дормагъ)[5]. (-)[6] Сн҃ве (же) (ионани)[7], єлиса и҆ дарсисъ, (критьстїи)[8], и҆ родъстїи. ѿ сих разделишасѧ острови странъ (всѣхъ) въ земли и҆, кождо по ꙗзыкомъ и҆ роженїѧ [-][9], и҆ въ страна҃ ихъ. Сн҃ве же хамовы, хꙋсъ, и҆ месъраимъ, фꙋдъ, и҆ ханаанъ. Сн҃ве (-)[10] хꙋсовы, сава, и҆ евила, и҆ савата и҆ регма, и҆ [савадака][11]. Сн҃ве же регмановы, сава и҆ дада҃, хꙋсъ же роди неврода, сеи начатъ (гигантъ быти)[12] на земли, сеи бѣ исполинъ, ловецъ предъ гм҃ъ бг҃омъ. Сего ради рекꙋтъ ꙗко невродъ исполинъ [-][13] предъ гм҃ъ. И҆ бысть начало цр҃тва єго, вавило҃, [и҆][14] орехъ, и҆ архадъ, и҆ (халаань)[15], на земли сенааръ. ѿ землѧ (же) тоѧ. Изыде [асꙋръ][16], и҆ създа (ниневгию)[17] (-)[18] посредѣ [халахо҃][19], се (єсть) гра҃ великїи. (-)[20] Месраи҃ (же) роди людиима, (и҆ недалима и҆ енеметима, и҆ лавиима)[21], и҆ (патросниима)[22] и҆ [хазмонїима][23] ѿнюдꙋже изыиде филистимъ, и҆ (гафдорїимъ)[24]. Ханаань же роди (и҆) сидона первеньца, и҆ хетьдеѧ, и҆ євꙋсеѧ, и҆ [амореѧ][25], и҆ гергесеѧ, и҆ євеѧ и҆ арꙋкеѧ, и҆ [асенеѧ][26], и҆ арадиѧ, и҆ самариѧ, и҆ (мадию)[27], и҆ посемъ разсѣѧшасѧ племена хананеискаѧ. И҆ быша предѣлы хананеистїи ѿ сидона даже (и҆) (-)[28] до герара, и҆ газы, доидꙋще содо҃ и҆ гоморъ [и҆][29] (до) адамы, и҆ севоима, даже (и҆ до) (даса)[30]. Сии сн҃ве хамовы въ племене҃ своихъ, [и҆][31] въ ꙗзыцехъ своихъ, и҆ въ селехъ своихъ, и҆ въ странахъ своихъ. (-)[32] Симꙋ бывшꙋ томꙋ ѡ҃цꙋ всѣхъ сн҃въ еверовы҃, братꙋ а҆фетовꙋ старѣишемꙋ. *Сн҃ве симовы, єламъ, и҆ асꙋръ, и҆ арфаза҃, [-][33] людъ, и҆ арамъ, и҆ каинанъ. И҆ сн҃ве арамли, осъ, и҆ оуль, [-][34] гатеръ, и҆ мосохъ, (-)[35] арфазадъ роди каинана. (-)[36] Каинанъ роди салю, Салѧ же роди євера. И҆ (родистасѧ єверꙋ)[37] два сн҃а, имѧ єдиномꙋ фа-

а пара а

а пара а

лекъ, (въ дни бо)[38] его раздѣлисѧ земля. (-)[39] имѧ братꙋ его иектанъ, иектан же роди елмодада, и [саледа][40] и асармода, (-)[41] ираха, и [одора][42], и [евила][43], и декла, и авимеила и совева, и ѹфира, и евила, и овава вси сии сн҃ве иектановы. и бысть въселенїе ихъ ѿ маси, даже идꙋще сафира, горы въсточныѧ. сїи сн҃ве симовы въ племенехъ своихъ, по ѩзыкомъ ихъ въ селехъ ихъ, и въ странахъ ихъ. си племена сн҃въ ноевыхъ, по родꙋ ихъ, по ѩзыкомъ ихъ, (въ селехъ ихъ и въ странахъ ихъ,) ѿ сихъ разсѣѧшасѧ ѡстрови странъ, на земли по потопѣ.

днях поділилася земля. Ім'я його брата Єктан. **26** Єктан же породив Ельмодада, і Салета, і Асармота, Яраха **27** і Одора, і Евиля, і Декля, **28** і Авимеїля, і Совева, **29** і Уфира, і Евила, і Овава. Всі ці сини Єктана. **30** І їх поселення було від Маси аж до приходу до Софира, східної гори. **31** Це сини Сима в своїх племенах, за їхніми мовами, в їхніх поселеннях і в їхніх країнах. **32** Це племена синів Ноя за їхніми родами, за їхніми народами, в їхніх поселеннях і в їхніх країнах. Від цих розсіялися острови країн на землі після потопу.

Глава, а҃і

И бѣ всѧ земля ѹста едина и гласъ единъ всѣмъ. и бысть егда поидоша имъ ѿ востокъ, (и) ѡбрѣтоша поле въ земли сенааръ, и въселишасѧ тꙋ, и рече чл҃къ къ дрꙋгꙋ своемꙋ, прїидѣте (и) да сотворимъ плинъды, и испечемъ ѧ ѡгнемъ, и быша имъ плинъды въ камень, и бренїе [-][1] (въ мѣсто) мѣла. и рѣша прїидѣте да созиждемъ себѣ градъ и столпъ емꙋже (бꙋдетъ верхъ)[2] до небесъ. и сътворимъ себѣ имѧ, прежде даже не разыидемсѧ по лицꙋ всеѧ земля. и сниде гь҃ видѣти градъ и столпъ, иже зидаша сн҃ве чл҃чтїи. и рече гь҃, се родъ единъ, и ѩзыкъ единъ всѣмъ, и се начаша творити. и [-][3] не престанꙋтъ (дондеже скончаютъ)[4] . прїидѣте и изшедше смѣсимъ [и тꙋ][5] ѩзыки (их), да не ѹслышатъ кождо [-][6] дрꙋга [своего][7]. и расѣѧ их (ѿтꙋдꙋ гь҃)[8] по лицꙋ всеѧ земля, и престаша зиждꙋще градъ и столпъ. сего ради наречесѧ имѧ (мѣстꙋ томꙋ)[9] смѣшенїе, ѩко тꙋ смѣси гь҃ ѹста (всѣхъ ѩзыкъ)[10]. и ѿтꙋдꙋ расѣѧ их гь҃ [-][11] по лицꙋ всеѧ земля. [-][12] *си бытїѧ симова, симꙋ [бѣ][13] [-][14] р҃ лѣтъ, егда роди арфаксада, въ второе лѣто по потопѣ. и жив симъ рожь арфаксада [лѣтъ, тле][15], и роди сн҃ы и дщеры, и ѹмрѣтъ. (-)[16] (арфаксад (же) житъ)[17] лѣтъ рле, и роди каинана, и житъ арфаксадъ рожь каинана, лѣтъ тл, и роди сн҃ы и дщеры, и ѹмрѣтъ. и житъ каинанъ лѣтъ, рл, и роди салꙋ, и жив каинанъ рождь салꙋ, лѣтъ тл, и роди сн҃ы и дщеры, и ѹмрѣтъ. и житъ сала лѣтъ рл, и роди евера, и жив сала рождъ евера лѣтъ тл, и роди сн҃ы и дщеры, и ѹмрѣтъ. и житъ *евера лѣтъ, рлд, и роди фалека, и жив евер рождь фалека, лѣтъ то, и роди сн҃ы и дщеры, и ѹмрѣтъ.

а҃ пара а҃

а҃ пара а҃

Глава 11

1 І вся земля була одними устами, і один голос в усіх. **2** І сталося, коли вони пішли зі сходу, і знайшли поле в землі Сеннаар, і поселилися там. **3** І сказав чоловік до свого друга: Прийдіть і зробім цегли, і випечім огнем. І цегла була їм замість каменя, і глина замість розчину. **4** І сказали: Ходіть, збудуймо собі місто і башту, якої вершок буде до неба. І зробім собі ім'я раніше, ніж розійдемося по лиці всієї землі. **5** І зійшов Господь побачити місто і башту, яку будували людські сини. **6** І сказав Господь: Ось рід один і мова одна в усіх, і ось зачали робити, і тепер не перестануть – доки не закінчать. **7** Ходіть, і зійшовши, помішаймо їм там їхні мови, щоб не почув кожний свого друга. **8** І Господь розсіяв їх звідти по лиці всієї землі, і перестали будувати місто і башту. **9** Задля цього названо ім'я того місця Змішання, бо там Господь змішав уста всіх народів. І звідти Господь розсіяв їх по лиці всієї землі. **10** *Це роди Сима: Симові було 100 літ, коли породив Арфаксада: в другому році після потопу. **11** І пожив Сим після того, як породив Арфаксада, 335 літ, і породив синів і дочок, і помер. **12** Арфаксад же пожив 135 літ і породив Каїнана, **13** і пожив Арфаксад після того, як породив Каїнана, 330 літ, і породив синів і дочок, і помер. І пожив Каїнан 130 літ, і породив Салу, і пожив Каїнан після того, як породив Салу, 330 літ, і породив синів і дочок, і помер. **14** І пожив Сала 130 літ, і породив Евера, **15** і пожив Сала після того, як породив Евера, 330 літ, і породив синів і дочок, і помер. **16** І пожив *Евер 134 літа, і породив Фалека, **17** і пожив Евер після того, як породив Фалека, 370 літ, і породив синів і дочок, і помер. **18** І пожив Фалек 130 літ, і породив Рагава, **19** і

пар1. 1

пар1. 1

пожив Фалек після того, як породив Рагава, 209 літ, і породив синів і дочок, і помер. **20** І пожив Раґав 132 літа, і породив Есеруха, **21** і пожив Раґав після того, як породив Есеруха, 207 літ, і породив синів і дочок, і помер. **22** І пожив Есерух 130 літ, і породив Нахора, **23** і пожив Есерух після того, як породив Нахора, 200 літ, і породив синів і дочок, і помер. **24** І пожив Нахор 79 літ, і породив Тару, **25** і пожив Нахор після того, як породив Тару, 129 літ, і породив синів і дочок, і помер. **26** *І пожив Тара 70 літ, і породив Аврама, і Нахора, і Арана. **27** Це ж роди Тари: Тара породив Аврама, і Нахора, і Арана. Аран же породив Лота. **28** І помер Аран перед своїм батьком Тарою в землі, в якій народився, в поселеннях халдійських. **29** І Аврам, і Нахор взяли собі жінок; ім'я жінки Аврама – Сара і імя жінки Нахора – Мельха, дочка Арана; він є батько Мельхи і батько Єсхи. **30** Була ж Сара неплідною і не родила дітей. **31** *І взяв Тара Аврама, свого сина, і Лота, сина Арана, сина свого сина, і Сару, свою невістку, жінку Аврама, свого сина, і вивів їх з халдейської землі, щоб піти до ханаанської землі, і прийшли аж до Хари, і там поселилися. **32** Були ж всі дні Тари в Хараані 205 літ. І Тара помер в Хараані.

іс нав. 24 пар1. 1

іс нав. 24

И житъ фалекъ лѣтъ рл, и роди рагава, и житъ фалекъ рождь рагава лѣтъ сд, и роди сны и дщеры, и оумретъ. И житъ рагавъ, лѣтъ рлв, и роди (есеруха)[18], и житъ рагавъ рождъ (есеруха)[18] лѣть, сз, и роди сны и дщеры, и оумретъ. И житъ (есерухъ)[18] лѣтъ рл, и роди нахора, и житъ (есерухъ)[18] рождь нахора лѣтъ с, и роди сны и дщеры, и оумретъ. И житъ нахоръ лѣтъ од, и роди дару, и житъ нахоръ рождъ дару лѣтъ ркд, и роди сны и дщеры, и оумретъ. *И житъ дара лѣтъ о, и роди аврама, и нахора і [арана][19]. Си же бытїа дары, дара роди аврама, и нахора, и [арана][20]. [Аран же][21] роди лота. И оумре [аранъ][22] предъ дарою отцемъ своимъ, въ земли в нейже са роди въ селехъ халдѣискихъ. И поаста аврамъ и нахоръ себѣ жены, има женѣ аврамли сара. І има женѣ нахоровѣ мельха дщи арана, (се есть) отцъ мелшинъ, и отцъ (есхи)[23] (-)[24] Баше (же) сара неплоды, и не ражаше дѣтей. *И поа дара аврама сна своего, и лота сна арана, сна, сна своего и сару сноху свою жену аврамлю сна своего, І изведе а из земла халдѣиски, ити на землю ханаанську, и прїидоша даже и до [хары][25], и вселишаса ту. (-)[26] Быша (же) [вси][27] днїе дары въ хараанѣ лѣ, се, и оумретъ, дара въ [хараанѣ][28].

ісу на кд а пара а

ісу на кд

Глава 12

1 І Господь сказав Аврамові: *Вийди з твоєї землі, і з твого роду, і з дому твого батька, і йди до землі, до якої тобі покажу, **2** і зроблю тебе у великий народ, і поблагословлю тебе, і звеличу твоє ім'я і будеш благословенний, **3** і поблагословлю тих, що тебе благословлять, і проклену тих, що тебе проклинають, *і в тобі будуть благословенні всі племена землі. **4** І пішов Аврам, так як йому сказав Господь, і з ним ішов Лот. Аврам же мав 75 літ, коли вийшов з хараанської землі. **5** І взяв Аврам свою жінку Сару, і Лота, сина свого брата, і всі свої маєтки, які придбали, і всі душі, які придбали в Хараані, і ті вийшли до хананейської землі. **6** І обійшов Аврам всю землю до місця Сихем, до високого дуба. Ханане ж тоді жили на тій землі. **7** І з'явився Господь Аврамові, і сказав йому: *Твому насінню дам цю землю. І збудував там Аврам жертовник Господеві, який йому з'явився. **8** І відійшов звідти до гори на сході, лицем напроти Ветилю, і поставив своє шат-

дія. 7

ниж. 8, 22, 26 гал. 3

ниж. 13, 15, 26 мой5. 34

Глава, ві

Рече Гь авраму, *изыиди от земла твоеа, и от рода твоего, и от дому отца твоего, [І иди][1] въ землю в нюже ти покажу, и сътворю та въ языкъ велїи, и благословлю та, и възвеличю има твое, и будеши благословенъ, и благословлю благословащаа та, и кленущаа та проклену, *и благословатса о тебѣ вса племена земнаа. І иде аврам якоже гла ему Гь, (-)[2] идаше с нимъ и лотъ. Аврам же баше лѣтъ ое, егда изыиде от (земла) хараана. И поа аврамъ (жену свою сару)[3], и лота сна брата своего, и вса имѣнїа своа елико приташаша, и вса душа яже приташаша въ хараани, (-)[4] изыидоша (и тїи) (-)[5] въ землю хананею (-)[6]. І обыиде авраа землю (всю) [-][7], до мѣста, сихемска, къ дубу высокому, хананеи же тогда живаху на земли [той][8]. И ависа Гь авраму, и рече ему *сѣмени твоему дам землю сїю. И създа ту авраа требникъ Гу явльшемуса ему. И въступи отуду въ гору на въстокъ (лице прамо) ведиль, и постави [-][9]

дѣа з

ниж ни, кв кѕ, гал г

ниж гі, еі кѕ, е мо лд

храмъ свой въ ведиль ѿ морю [-][10] къ востокомъ, и созда тꙋ требникъ гꙋ, и помолися во имѧ га. [ѧвльшагосѧ емꙋ][11]. И въздвижеся авраа, і иде въ ѻрꙋжіи сквозѣ пꙋстынꙋ, и бысть гла на земли. И пріиде авраа въ егѵпетъ, (хотѧ) жити тꙋ, ꙗко ѡдолѣлъ баше гла на земли. Бысть же егда приближися аврамъ внити въ егѵпетъ, рече авраа сарѣ женѣ своей, вижꙋ азъ ꙗко (добра еси жена в лицѣ)[12], бꙋдетъ ꙋбо егда ꙋвидѧт тѧ егѵптѧне, (и) рекꙋтъ ꙗко жена (еси емꙋ)[13] и ꙋбіютъ мѧ а тебе поимꙋт, *рцы ꙋбо ꙗко сестра емꙋ есмь, да (и) (мнѣ добро)[14] бꙋдетъ тебе ради. и бꙋдетъ жива дша моѧ тебе ради. Бысть же егда вънііде авраа въ егѵпет, (и) видѣвше егѵптѧне женꙋ [его][15], ꙗко добра баше ѕѣло. [-][16] видѣша ю кнѧзи фараѡни, и похвалиша ю къ фараѡнꙋ, и въведоша ю въ домъ фараѡновъ і аврамꙋ добрѣ баше еѧ дѣлѧ. И быша (аврамꙋ)[17] ѻвца (-)[18] говѧда и ѻслѧта, рабы и рабынѧ [и][19] мщата ии вельблюди. И мꙋчи [гь][20] (мꙋками великими фараѡна)[21] и домъ его, сары дѣлѧ жены аврамлѧ. Възва же фараѡнъ аврама, (и) рече [емꙋ][22] что се сътвори ми, (-)[23] не повѣда [-][24] ꙗко на ти есть, почто ли рече ꙗко сестра ми есть, (-)[25] поѧх ю себѣ в женꙋ. И нінѣ се жена твоѧ пре тобою поемъ [ю][26] ѿиди. И повелѣ фараѡнъ мꙋже аврама дѣлѧ, проводити его и женꙋ его, и все елико баше его, и лота с нимъ

ни к

ро у Ветилі до моря, на сході, і збудував там жертовник Господеві, і помолився в ім'я Господа, що йому з'явився. **9** І піднявся Аврам, і пішов в зброї крізь пустиню, **10** і був голод на землі. І прийшов Аврам до Єгипту, бажаючи жити там, бо голод запанував на землі. **11** Сталося ж, коли приблизився Аврам, щоб ввійти до Єгипту, сказав Аврам Сарі, своїй жінці: Бачу я, що ти лицем є вродливою жінкою, **12** отже буде, коли тебе побачать єгиптяни і скажуть, що ти є його жінка, і уб'ють мене, а тебе візьмуть; **13** *отже, скажи, що: Я є його сестрою, щоб і мені добре було задля тебе, і живою буде моя душа задля тебе. **14** Сталося ж, коли ввійшов Аврам до Єгипту, і побачили єгиптяни його жінку, що була дуже вродлива. **15** Побачили її князі Фараона і розхвалили її перед Фараоном, і ввели її до дому Фараона. **16** І Аврамові було добре задля неї. І були в Аврама вівці, телята і осли, раби і рабині, і мули, і верблюди. **17** І мучив Господь Фараона і його дім великими муками через Сару жінку Аврама. **18** Покликав же Фараон Аврама і сказав йому: Чому це ти мені зробив – не звістив, що вона є твоєю жінкою? **19** Чому ти сказав, що: Є моєю сестрою? Я взяв її собі за жінку. І тепер ось твоя жінка перед тобою, взявши її, відійди. **20** І Фараон заповів мужам про Аврама, *щоб* провести його і його жінку, і все, що було його, і Лота з ним.

ниж. 20

Гла, гі.

Изыиде же аврам ѿ егѵпта самъ и жена его, и все елико его (въ пꙋстынꙋ, и лотъ с нимъ)[1]. Аврам же баше богатъ ѕѣло, скотомъ, [-][2] златомъ, и сребромъ. І иде ѿнюдꙋже бѣ пришелъ, въ пꙋстынꙋ до ведилѧ. до мѣста идѣже бѣ (емꙋ храмина)[3] первѣе междꙋ ведилемъ, и междꙋ агге, въ мѣстѣ требища, *идеже сътворилъ бѣ первѣе [храм][4], и моли тꙋ (имѧ аврамъ)[5] га. И лотꙋ (же) иже хождаше съ аврамомъ бахꙋ ѻвца и говѧда, и [скота][6] (много), и не въмѣщаше ихъ землѧ жити вкꙋпѣ, *ꙗко (имѣніе ихъ баше)[7] много, и не можахꙋ жити вкꙋпѣ. (-)[8] Бысть (же) сваръ междꙋ пастꙋхи скота аврамлѧ, и междꙋ пастꙋхи скота лотова, хананеи же, и ферезеи тогда населницы бахꙋ въ земли (той). Рече же аврамъ лотꙋ, да не бꙋдетъ

ви ві

ни лг

Глава 13

1 Вийшов же Аврам з Єгипту, сам і його жінка, і все, що його, до пустині, і Лот з ним. **2** Аврам же був дуже богатий скотиною, золотом і сріблом. **3** І він пішов звідки був прийшов: до пустині, до Ветилю, до місця, де він раніше мав шатро, між Ветилем і між Анге, **4** до місця жертовника, *де поставив був перше шатро; і там призвав Аврам ім'я Господа. **5** І в Лота ж, який ходив з Аврамом, були вівці, і телята, і багато скотини, **6** і земля не поміщала їх, *щоб* жити разом, *бо їх маєток був великий, і не могли жити разом. **7** Була ж бійка між пастухами скота Аврама і між пастухами скота Лота. Хананеї ж і Ферезеї тоді були поселені на тій землі. **8** Сказав же Аврам Лотові: Хай не буде бійки між

вищ. 12

ниж. 33

мною і тобою і між твоїми пастухами і між моїми пастухами, бо ми є собі чоловіки – брати. **9** Чи ось не вся земля перед тобою, відлучися ти від мене. Або ти на-ліво, а я на-право; або ти на-право, а я наліво. **10** І Лот, піднявши свої очі, і побачив усю околицю Йордану, що вона вся була наводнена водою, раніше від знищення Содоми і Гомори, наче божий рай, і наче єгипетська земля, і аж до Зогора. **11** І вибрав собі Лот усю йорданську околицю, і відійшов Лот від сходу, і відлучилися оба брати від себе. **12** Аврам же поселився в ханаонській землі. Лот же поселився в місті околиці, і замешкав у Содомі. **13** Люди ж, що в Содомі, дуже погані й грішні перед Богом. **14** Сказав же Бог до Аврама, як Лот відлучився від нього: Підніми свої очі і глянь з місця, де ти тепер є, на північ, і на схід, і до моря, **15** *бо всю землю, яку ти бачиш, Я її дам тобі і твому насінню навіки. **16** І зроблю твоє плем'я, як пісок землі. І якщо хтось може почислити пісок землі, то й почислить твоє насіння. **17** Вставши, й пройди землю по її довжині і по ширині, бо дам її тобі і твому насінню навіки. **18** І відселився Аврам, і, прийшовши, поселився при мамврійському дубі, який був у Хевроні, і там збудував жертовник Господеві.

вищ. 2
ниж. 15, 26
мой5. 39

Глава 14

1 Сталося ж, в царство Марфала, царя Сеннаара, і Аріох, цар еласарський, і Ходологомор, цар еламерський, і Таргал, цар народів, **2** і звели війну з Валаком, царем содомським, і з Варсавою, царем гоморським, і з Сеннааром, царем адаманським, і Симовором, царем севоімським, і царем Валаком, цей є Сигор, **3** і всі погодилися на долину ликію, це є море солі. **4** 12 літ служили Ходологоморереві, тринадцятого ж року відкинули його. **5** І в 14 році прийшов Ходологомор і царі, що з ним, і вирубали велетнів, і тих, що в Настароті і в Канаїмі, і сильні народи разом з ними, і Соміїв, що в місті Саві, **6** і Хорреїв, що в сиірських горах, до терпетинного дерева фараона, що є в пустині. **7** І повернувшись, прийшли до джерела суду, що є Кадис, і вирубали князів Амалика і Аморреїв, що мешкали в Асан Тамарі. **8** Вийшов же цар содомський, і цар гоморський, і цар адаманський, і цар се-

сва́ръ между мно́ю и тобо́ю, и ме́жду пастухи твои́ми, и [ме́жду][9] пастухи [мои́ми][10], я́ко чл҃ка бра́та есвѣ себѣ. Не се́ ли вся̀ земля̀ пре тобо́ю [-][11], ѿлучи́ся ты̀ ѿ менѐ, любо ты̀ на́ лѣво (а) а́зъ на́ десно, любо (-)[12] ты̀ на десно (а) а́зъ на́ лѣво. И възве́дъ ло́тъ о́чи своѝ (и) видѣ ве́сь предѣлъ иорда́нескъ, я́ко ве́сь (наводне́нъ бя́ше)[13] (водо́ю), пре́же рассыпанїя (-)[14] содо́мска и гоморска, я́ко ра́и бж҃їи, и я́ко земля егѵпетска, да́же (и)[15] до зогора. І избра̀ себѣ ло́тъ ве́сь предѣлъ иорда́нескъ, и ѿиде ло́тъ ѿ въсто́ка, и разлучи́стася (о́ба бра́та ѿ себе)[16]. Аврам же всели́ся в зе́млю ханао́ньску. Лот же всели́ся въ гра предѣлескъ, и всели́ся в содо́мъ. Чл҃цы же и́же в содо́мѣ злѝ, и грѣшни пре бм҃ъ ѕѣло̀. Рече же бг҃ъ къ авра́му, я́коже ѿлучи́ся ло́тъ ѿ него, въздвигни о́чи своѝ (и) вижь, ѿ мѣста и́дѣже (ты̀ нн҃ѣ)[17] еси, к сѣверу и (-)[18] (ко) въсто́ку и (къ) мо́рю, *я́ко всю̀ зе́млю ю́же ты̀ ви́диши, тебѣ да́мъ ю̀, и сѣмени твоему въ вѣки, и сътворю̀ племя̀ твоѐ я́ко пѣсо́къ зе́мныи. (И) а́ще (кто мо́жетъ)[19] исчестѝ пѣсо́къ зе́мныи, то̀ и сѣмя̀ твое изочте. Въста́въ (и) обыиди землю въ длъготу ея̀ и въ широту, я́ко тебѣ дамъ ю̀, [и сѣмени твоему въ вѣки][20], і ѿсели́ся авра́мъ, (и) пришедъ въсели́ся оу дуба мамврїя, и́же бя́ше въ хевро́нѣ, и създа ту тре́бникъ гв҃у.

вн҃ в
нѣ҃ еі кѕ
е мѡ лд

Гл҃а, дї.

Бы́сть же въ црт҃во [марфа́ле][1] цр҃я сеннаарьска, (и) арио́хъ цр҃ь [еласа́рескъ][2], и [ходологоморъ][3] цр҃ь еламе́ресъ, и даргалъ цр҃ь я́зыческїи. (И) сътвориша ра́ть, съ [вала́комъ][4] цр҃емъ содо́мъскимъ, и съ варса́вою цр҃емъ [гомо́рскїмъ][5], и [съ][6] сеннаа́ромъ цр҃емъ адама́ньскимъ, и симово́ромъ цр҃ем севои́мскимъ. И цр҃емъ вала́комъ се́и е́сть сиго́ръ, (и) вси (-)[7] совѣщашася на де́брь (лѵкїю)[8], се [е́сть][9] море солиное ві лѣ҃, рабо́таша [ходологомо́рю][10]. Третї́аго же на́десять лѣта, ѿвергъго́шася [его][11]. [И][12] въ дї лѣто, прїиде [ходологомо́ръ][13], и цр҃и и́же с ни́ми и съсѣко́ша гига́нты (і) е́же въ (настаро́дѣ)[14] [и][15] (въ) [канаи́ме][16], и я́зыцы крѣпки въкупѣ с ни́ми. и [съмѣя][17] и́же въ са́вѣ гра́дѣ и хорре́я и́же въ гора̀ сѵиръскихъ. до тереми́нда (фараона)[18], и́же е́сть въ пусты́ни. І обратившеся прїидо́ша къ исто́чнику судному. е́же е́сть кади́съ, и съсѣко́ша [-][19] кн҃зя амали́чески, і аморре́я живущая въ [аса̀][20] дама́рѣ, изы́де же цр҃ь содо́мскїи и цр҃ь [гомо́рскїи][21], и

цр҃ь ада́маньскїи, и цр҃ь севои́мскъ, и цр҃ь [валак҇][22] си есть сиго́рскїи, и въполчи́шасѧ на сѣ́чю въ ю̂до́лїи (лѷкїи)[23] на [ходологомо́ра][24], цр҃ѧ ела́мска. и даргáла цр҃ѧ ꙗзы́ческа, і амарфáла цр҃ѧ сеннаáрска. і арїо́ха цр҃ѧ [еласáрска][25], четы́ри цр҃и на е҃ ю. доли́на же алѷкїа, (имѧ́ше) клáдези [-][26] вѣ́верны· [И][27] побѣже цр҃ь содо́мъскїи, и цр҃ь гомо́рскїи и въпадо́ша в на̀, о̂ставльшїи же (бѣжа́ша въ горѹ)[28] (і о̂держа́ша ю)· [И][29] поѧ́ша [вс҃ѧ конѧ̀][30] содо́мскїи и [гомо́рскїи][31], и вс҃е [о̂рѹжї е][32] и́хъ и ѿидо́ша· Поѧ́ша же и ло́та сн҃а брата аврáмова, і имѣнїе его и ѿидо́ша· Бѣ бо (въ содо́мѣх живыи)[33], прише҃ же (е̂ді́нъ ѿ исцелѣвшїи)[34] повѣда авра́мѹ пришéлцѹ· (авра)[35] же жи́тъ ѹ дѹба мамврї ѧ· аморéи (же) бра́та есхо́лѧ, и бра́та [еоѹна́нѧ][36], иже бѣша ро́тницы авра́мовы· ѹслы́шав же авра́мъ, ꙗко (плѣнишa)[37] ло́та сн҃вца его, (и) събра̀ (вс҃ѧ)[38] домоча҃ца (-)[39], т҃ и и҃і. и гна́ша въ слѣдъ и́х до (до́на)[40], и нападѐ на́ нѧ но́щїю, са҃ и о̂троцы его [с нимъ][41]. и поразѝ и́хъ и гонѝ и́хъ до [сова́ла][42], ꙗже есть о̂шѹю̀ дама́ска· И възвратѝ вс҃ѧ и конѝ содо́мъска и ло́та [сн҃а][43] бра́та своегѡ̀ возъвра́тѝ, и [вс҃ѧ̀][44] имѣнїа его и жены̀ и люди· Изы́де же цр҃ь содо́мскїи въ сърѣтéнїе емѹ, егда̀ възврати́сѧ ѿ сѣ́чѧ [ходологомо́ра][45] и цр҃еи сѹщи́х с ни҃ въ ѹдо́ле са́винѣ, сїе бѧ́ше поле цр҃во· И *мелхиседéкъ цр҃ь сали́меск, изнесè хлѣ́б и вино̀, бѧ́ше же сщ҃éнни҃ б҃а вы́шнего. и бл҃ви авра́ма и рече, бл҃вен авра́мъ б҃ѹ вы́шнемѹ, иже созда̀ н҃бо и зе́млю, и бл҃венъ б҃ъ вы́шнїи, иже преда̀ врагѝ твоѧ в рѹцѣ твоѝ, и да́сть емѹ десѧти́нѹ [авра][46] ѿ всего̀· Рече же цр҃ь содо́мескъ къ авра́мѹ. да́ж ми мѹ́жа, а конѧ̀ възмѝ себѣ. рече же авра къ цр҃ю содо́скѹ, въздви́гнѹ рѹкѹ мою къ [г҃ѹ][47] б҃ѹ вы́шнемѹ, иже сътворѝ н҃бо и землю, аще ѿ ве́рви до възвѹзы сапо́жныѧ, възмѹ ѿ вс҃е твоего, да не рече́ши [-][48] о̂богати́х авра́ма, ра́звѣ иже сѹть изъѧ́ли о̂троцы, и ча́сть мѹжїи, иже сѹть ходи́ли со мно́ю, есхо́лъ і (еоѹна́нъ)[49] ма́вре, сїи да во́змѹтъ ча́сти [своѧ̀][50].

Гл҃а, еі҃·

По гл҃анїи же се́м, бы́сть сло́во г҃не къ авра́мѹ въ видѣ́нїи [въ нощѝ][1] гл҃ѧ не бо́исѧ авра́ме азъ защищѹ тѧ м҃зда ти (бѹдетъ ѕѣло̀ мно́га)[2]· Гл҃а же авра́мъ вл҃ко [г҃и][3] что̀ ми дасѝ аз же ѿпѹщѹсѧ без ча́да. сн҃ъ же масе́ковъ домоча́дица

єврєѡ̃ з҃

воїмський, і цар Валак, це є сигорський, і отаборилися на битву в долині ликій **9** проти Ходологомора, царя еламського, і Тарґала, царя народів, і Амарфала, царя сеннаарського, і Аріоха, царя еласарського; чотири царі проти п'ятьох. **10** Долина ж аликія мала джерела смоли. І втік цар содомський і цар гоморський, і впали в них, а ті, що зосталися, втекли в гірську околицю і вдержали її. **11** І взяли всіх содомських і гоморських коней, і всю їхню зброю, і відійшли. **12** Взяли ж і Лота, сина брата Аврама, і його майно, і відійшли; бо він жив в Содомах. **13** Прийшовши ж, один з тих, що спаслися, сповістив Аврамові-приходькові. Аврам же жив при мамврійському дубі. Аморей же, брати Есхола і брати Еунана – вони були союзники Аврама. **14** Почувши ж Аврам, що взято в полон Лота, його братанича, і зібрав всіх, що народилися в домі, 300 і 18, і гнали вслід за ними до Дана; **15** і напав на них вночі сам і його слуги з ним. І побив їх, і гнався за ними до Совала, що є по лівиці Дамаску. **16** І повернув все: і содомські коні, і Лота, сина свого брата, повернув, і ввесь його маєток, і жінок, і нарід. **17** Вийшов же цар содомський йому назустріч, коли повернувся з битви Ходологомора і царів, що з ним, до долини Сави – це було царське поле. **18** І *Мелхиседек, цар салимський, виніс хліб і вино: був же священиком Бога вишнього; **19** і поблагословив Аврама, і сказав: Благословенний Аврам Богові вишньому, який створив небо і землю, **20** і благословенний Бог вишній, що передав твоїх ворогів у твої руки; і Аврам дав йому десятину з усього. **21** Сказав же цар содомський до Аврама: Дай мені мужів, а коней візьми собі. **22** Сказав же Аврам до царя содомського: Підніму мою руку до Господа Бога вишнього, який створив небо і землю, **23** якщо візьму з усього твого від шнурочка до ремінця обуви, щоб ти не сказав: Я збагатив Аврама, **24** за вийнятком того, що з'їли молодці, і часть мужів, які пішли зі мною: Есхол й Еунан Мамвре – ці хай візьмуть свої часті.

єв. 7

Глава 15

1 Після ж цієї мови було господнє слово до Аврама у видінні вночі, кажучи: Не бійся Авраме, Я тебе обороню, твоя винагорода буде дуже велика. **2** Сказав же даси? Аврам: Владико, Господи, що мені Я ж відійду бездітним. Син же Масека, що народився в моїм домі, він Да-

маск Еліезер. **3** І ще сказав Аврам: Оскільки ж мені ти не дав плоду, той, що народився в моїм домі, буде по мені наслідником. **4** І зараз до нього був господній голос, кажучи: Не буде цей твоїм наслідником, але той, що вийде з тебе, той буде тобі наслідником. **5** І вивів його надвір, і сказав до нього: Поглянь на небо і почисли зірки, якщо зможеш почислити, і сказав: *Так буде твоє насіння. **6** Повірив Аврам Богові і почислено йому за праведність. **7** І сказав до нього: Я є Бог, що вивів тебе з халдейської країни, щоби дати тобі цю землю одержати її. **8** І сказав: Владико, Господи, з чого це пізнаю, що маю її одержати? **9** Сказав же до нього: Візьми мені трилітню ялівку, і трилітню козу, і трилітнього барана, і голуба з горлицею. **10** Як взяв же він усе, і поділив їх пополам, *і поклав їх напроти себе; птахів же не розсік – **11** злетіли ж птахи на розтесані тіла і сів з ними Аврам. **12** Як же заходило сонце, захват напав на Аврама, і ось великий темний страх напав на нього. **13** І було сказано Аврамові: Знаючи, знай, *що мешканцем буде твоє насіння в не своїй землі, і будуть рабами, і заподіють їм зло, і упокорять їх чотириста літ. **14** Нарід же, якому будуть рабами, судитиму Я. Після того ж вийдуть з великим маєтком; **15** ти ж, поживши, з миром відійдеш до твоїх батьків в добрій старості. **16** *Четверте ж покоління повернеться сюди. Бо не сповнилися гріхи амореїв дотепер. **17** І коли сонце було на заході, був полумінь, і ось піч, що димілася, і огняні свічі пройшли між цими розрубаними. **18** В тому дні завіщав Господь Аврамові завіт, кажучи: Твоєму насінню дам цю землю, *від єгипетської ріки до великої ріки Евфрат. **19** Кенеїв, і Кенезеїв, і Кедмонеїв, **20** і Хеттеїв, і Ферезеїв, і Рафаїнів, **21** і Аморреїв, і Хананеїв, і Евуеїв, і Енесеїв, і Евусеїв.

рим. 4
гал. 3
як. 2

єре. 34

дія. 7

мой2. 12

вищ. 12 і 13
ниж. 26
мой2. 34

моєѧ, сї дамаскосъ єлїезеръ. І (еще) рече аврам, єльмаже мнѣ не даст плода, домочадецъ мои наслѣдникъ будетъ по мнѣ. І абїе гласъ [гнь][4] бысть къ нему гла, не будетъ [сеи наслѣдник твой][5], но иже изыдетъ ис тебе, тои будетъ наслѣдник тебѣ. (И) изведе (-)[6] и вонъ и ре къ нему, възри на нбо и съчти ѕвѣзды, аще можеши исчести [-][7] и рече *тако будет сѣмѧ твое. (-)[8] вѣрова аврамъ бу и въмѣнисѧ єму въ правду. [И][9] рече къ нему азъ єсмь бъ изведыи тѧ ѿ страны халдѣискїа, нако дати тебѣ землю сїю прїѧти [ю][10]. (И) рече (-)[11] влко ги по чесому [се][12] разумѣю, нако прїѧти ю имамъ. Рече же къ нему. възми ми юницу трилѣтну, и козу трилѣтну і овенъ трилѣтен, и (съ горлицею)[13] (-)[14] голубъ. възѧвшу же єму всѧ (-)[15] и претеса ѧ на полы, *и положи ѧ различно прѧмо къ себѣ, пти же не претеса. сълетѣвша же птица на телеса растесанаѧ [-][16], и сѣде съ ними аврам. Заходѧщу же слнцу ужасъ нападе на аврама, и се стра темен велїи нападе нань. И речено бысть авраму вѣдѧ вѣждь, *нако обыталницы будут сѣмѧ твое в землѝ не своеи, и поработѧтъ [-][17] и зазлѧтъ и, и смира ѧ четыриста лѣ назыку же ємуже поработают сужду азъ. Посем же изыдутъ [-][18] съ имѣнїемъ многимъ, ты же ѿидеши къ ѿцем твоимъ, [живъ съ миро][19] въ старости добрѣ. *Четвертое же колѣно обратитсѧ сѣмо. Не суть бо скончалисѧ грѣси аморрѣи доселѣ. (І) нако (-)[20] бысть слнце на заходѣ, пламы бысть и се пещъ курѧщисѧ, и свѣща огнены проидоша между полотми сими. въ (тои днь)[21] завѣща гь авраму завѣтъ гла, сѣмени твоєму да землю сїю, *ѿ рѣки єгупетскїѧ, до рѣки великїѧ [-][22] єфратъ. кенеѧ, и кенезеѧ, и кедмонеѧ и хетдеа и ферезеа, и рафаины, і аморреа и хананеѧ, і еувеѧ, і (енесеѧ)[23], і евусеѧ.

крн д
гала г
іако в

єре лд

дѣа з

в мо ві

бы ві
и гі
ни кѕ
в мо лд

Глава 16

1 Сара ж, жінка Аврама, не родила йому. Була ж у неї рабиня, єгиптянка, якій ім’я Агар. **2** Сказала же Сара до Аврама: Ось мене замкнув Господь, щоб не родити, отже, ввійди до моєї рабині і породиш від неї. Послухав же Аврам мову Сари, **3** і взяла жінка Аврама свою рабиню Агар, єгиптянку, по 10-ох роках поселення Аврама у Ханаанській землі, і дала її за жінку Аврамові, своєму мужеві. **4** І він

Гла, ѕі.

Сара же жена аврамлѧ, не раждаше єму. Бѧше же раба у неѧ єгуптѧныни, сеи имѧ агаръ, рече же сара къ авраму, се заключи мѧ гь не раждати, вънииди убо къ рабѣ моеи и родиши ѿ неѧ. Послуша же аврамъ гланїѧ сарина, и поимши [-][1] жена аврамлѧ, агаръ єгуптѧнынѭ [рабу свою][2] по і мъ лѣтѣ вселенїа аврамлѧ въ землю хананѭ, и даде ю (въ жену авраму мужу своєму)[3]. И

вѣниде къ агарѣ и зачатъ. И видѣ ꙗко во ѹтробѣ имать, и въ ѹкоризнѣ бысть гж҃а еѧ предъ нею. (И) рече (-)[4] сара къ аврамꙋ, обида ми ѿ тебе, (се) азъ да҃ рабꙋ мою [въ рꙋцѣ][5] твои. Она же видѣвши ꙗко во ѹтробѣ имать, въ ѹкоризнѣ быхъ ѿ неѧ, сꙋди б҃ъ междꙋ мною, и тобою. Рече же аврамъ къ сарѣ, се раба твоѧ въ рꙋкꙋ твоею, твори ей ꙗкоже ти есть годнѣ. И бѣдно ей сътвори сара и пробѣже ѿ лица еѧ. (І) обрѣте [-][6] ю аг҃глъ г҃а б҃а, ѹ источника воды въ пꙋстыни [на земли][7], на пꙋти сѵръ. И рече ей аг҃глъ г҃нь агаръ раба сарина ѿкꙋдꙋ идеши и камо грѧдеши. Она же ѿвѣща ѿ лица сары гж҃а моеѧ, азъ пробѣгаю. Рече же [-][8] аг҃глъ г҃нь, обратисѧ къ гж҃и своей, и покорисѧ по҃ рꙋкꙋ еѧ. И рече (-)[9] аг҃глъ г҃нь, множа ѹмножꙋ сѣмѧ твое, и не сочтесѧ ѿ множества. И рече ей аг҃глъ г҃нь, се ты въ ѹтробѣ имаши и родиши с҃нъ и наречеши имѧ емꙋ измаилъ. Ꙗко призрѣ г҃ь на смиреніе твое. Сей бꙋдетъ полныи ч҃лкъ, рꙋцѣ его на всѣ и рꙋки всѣ на немъ, и пре҃ лицемъ всеѧ братіа своеѧ въселитсѧ. И призва агаръ имѧ г҃не г҃люща́го къ ней, ты б҃ъ иже призрѣ на мѧ, ꙗко рекохъ се (видѣхъ прѧмо)[10] мнѣ видѧщаго мѧ, *сего ради прозва кладѧзь [той][11] кладѧзь иже пре҃ ними видѣхъ се меж҃ꙋ кади и меж҃ꙋ варадъ. *И роди агаръ (с҃на аврамꙋ)[12], и нарече аврамъ имѧ с҃нꙋ своемꙋ иже роди емꙋ агаръ измаилъ. Аврам же бѣ [лѣ҃ пѕ][13], егда роди агаръ [аврамꙋ измаила][14].

нѣ кд

гала д

ввійшов до Агар, і зачала. І побачила, що має в лоні, і її господиня була в упокоренні перед нею. **5** І сказала Сара до Аврама: Обида мені від тебе: ось я дала мою рабиню у твої руки, вона ж, побачивши, що має в лоні — я була упокорена перед нею; хай Бог судить між мною і тобою. **6** Сказав же Аврам до Сари: Ось твоя рабиня в твоїх руках, роби з нею, як тобі завгодно. І Сара завдала їй зла, і вона втекла від її лиця. **7** І знайшов її ангел Господа Бога при джерелі води в пустині, на землі, на дорозі Сир. **8** І сказав до неї господній ангел: Агар, рабине Сари, звідки ідеш і куди прямуєш? Вона ж відповіла: Я втікаю від лиця Сари, моєї господині. **9** Сказав же господній ангел: Повернися до своєї господині і впокорися під її руки. **10** І сказав господній ангел: Множучи, помножу твоє насіння, і не почислиться від великого числа. **11** І сказав їй господній ангел: Ось ти маєш в лоні, і породиш сина, і назвеш його ім'я Ізмаїл. Бо Господь споглянув на твоє упокорення. **12** Цей буде пільною людиною, його руки на всіх, і руки всіх на ньому, і перед лицем усіх своїх братів поселиться. **13** І Агар прикликала ім'я Господа, що говорив до неї: Ти Бог, що споглянув на мене, бо я сказала: Ось я побачила передімною того, що мене бачить. **14** *Задля цього прозвала ту криницю Криниця, де перед ними я побачила, ось, між Кадисом і між Варадом. **15** *І породила Агар сина Аврамові, і Аврам назвав ім'я свого сина, якого йому породила Агар, Ізмаїл. **16** Аврам же мав 86 літ, коли Агар породила Аврамові Ізмаїла.

ниж. 24

гал. 4

Г҃ла, ѕі.

Бысть же, аврамꙋ лѣ҃ ч҃д. І ꙗвисѧ г҃ь аврамꙋ, и рече емꙋ азъ есмь б҃ъ твой, бл҃гоѹгоди предо мною, и бꙋди непороченъ. И положꙋ завѣ҃ мой меж҃ꙋ мною и меж҃ꙋ тобою, і ѹмножꙋ тѧ ѕѣло. И паде аврамъ на лицы свое. И г҃ла емꙋ б҃ъ рекіи, [-][1] *азъ [и][2] завѣтъ мой с тобою, и бꙋдеши ѿц҃ъ многимъ ꙗзыкомъ. И не прозоветсѧ ктомꙋ имѧ твое авра҃ но бꙋдетъ имѧ твое аврамъ. Ꙗко ѿц҃а многим ꙗзыкомъ положи҃ тѧ, и възращꙋ тѧ ѕѣло ѕѣло и поставлю тѧ въ народы, и ц҃ри ис тебе изыдꙋтъ, и поставлю завѣ҃т мой меж҃ꙋ мною и меж҃ꙋ тобою, и меж҃ꙋ сѣменемъ твоимъ, по тебѣ в ро҃ ихъ, въ завѣтъ вѣченъ. (И бꙋдꙋ)[3] тебѣ б҃ъ, и сѣмени твоемꙋ по тебѣ, и да҃ тебѣ и сѣмени твоемꙋ [-][4], землю въ нейже ты оби-

сира мд

ри д

Глава 17

1 Було ж Аврамові 99 літ. І Господь з'явився Аврамові, і сказав йому: Я є Бог твій. Добре вгоди передімною і будь непорочним. **2** І покладу мій завіт між мною і між тобою, і дуже тебе помножу. **3** І впав Аврам на своє лице. І сказав йому Бог, мовлячи: **4** *Я і мій завіт з тобою, і будеш батьком великого числа народів. **5** І не називатиметься більше твоє ім'я Аврам, але твоє ім'я буде Авраам. Бо батьком численних народів Я тебе поставив, **6** і дуже, дуже тебе побільшу, і покладу тебе в народи, і з тебе вийдуть царі, **7** і покладу мій завіт між мною і між тобою, і між твоїм насінням після тебе в їхнім роді, на вічний завіт. І буду тобі Богом, і твому насінню по тобі, **8** і дам тобі і твоєму насінню землю, в якій ти жив, всю Ханаанську землю

сир. 44
рим. 4

на вічне посідання, і буду їм Богом. **9** І сказав Бог до Авраама: *Ти ж збережи мій завіт і твоє насіння з тобою в їхньому роді. **10** Це є завіт, який збережеш між мною і тобою, і твоїм насінням по тобі в їхніх родах. *Обріжеться кожний з чоловічого роду, **11** обріжете ваше тіло на переді, і буде на знак завіту між мною і вами, **12** і вашими дітьми. В 8 дні обріжете ввесь чоловічий рід у вашім роді. Народжений в домі, і куплений, і всякий, хто не є з твого плоду. Обрізанням обріжеться роджений у твоїм домі і куплений. **13** І мій завіт буде на вашім тілі на вічний завіт. **14** Необрізаний же з чоловічого роду, який не обріже собі тіла на своїм переді у восьмому дні, – та душа буде вигублена зі свого роду, бо знищила мій завіт. **15** І сказав Бог Авраамові: Сара, твоя жінка, не зватиметься більше Сара, але Сарра хай буде її ім'я. **16** І поблагословлю її, і дам тобі з неї дитину, і поблагословлю її, і буде в народи, і царі народів вийдуть з нього. **17** Впав же Авраам на своє лице, і засміявся, і подумав у своїм умі, кажучи: Чи 100-літньому чоловікові народиться син, чи ж і Сарра, будучи 90-літньою, родитиме? **18** І сказав Авраам до Бога: Ізмаїл – цей хай живе перед тобою. **19** Сказав же Бог до Авраама: Хай буде, *і ось Сарра, твоя жінка, породить тобі сина, і назвеш його ім'я Ісаак, *і покладу мій завіт з ним на вічний завіт, щоб бути йому за Бога, і його насінню по ньому. **20** Ось я вислухав тебе про Ізмаїла, і я поблагословив його, і побільшу його, і дуже його розмножу. 12 Народів породить, і зроблю його великим народом. **21** І покладу мій завіт з Ісааком, якого тобі породить Сарра у цім часі в наступному році. **22** Закінчив же Бог говорити до Авраама, і піднявся Бог від Авраама. **23** І взяв Авраам Ізмаїла, свого сина, і всіх роджених в його домі, і всіх своїх куплених, і кожного, і чоловічий рід свого дому, і обрізав тіло на переді в них в часі того дня, так як йому сказав Бог. **24** Авраам же мав 90 і 9 літ коли обрізав тіло в себе на переді; в часі того дня обрізався Авраам **25** **26** і Ізмаїл, його син, **27** і всі мужі його дому, і всі народжені в домі, і куплені з усіх народів. Їх він обрізав.

дія. 7

мой3. 12
лук. 2
ів. 7

ниж. 18
і 21

лук. 1

талъ еси, всю землю ханаанську, въ одръжаніе вѣчно, и буду имъ бгъ. И рече бгъ къ авраму, *ты же завѣтъ мои сънабди, [-][5] и сѣмѧ твое с тобою въ родъ их, [-][6] се (е) завѣтъ егоже съблюдеши межу мною и [тобою][7], и (-)[8] сѣменемъ твоим по тебѣ в родѣхъ ихъ. *Обрѣжетъ (же) сѧ (-)[9] всѧк мужескъ полъ, [-][10] обрѣжете плоть конечную вашу, и будетъ въ знаменіе завѣту, между мною и вами. (и младенцы ваши), (въ и днь обрѣжете)[11] весь мужескіи полъ въ родѣ вашемъ. домочадець [-][12] и купленыи (-)[13], (и всѧкъ) иже нѣста ѿ плода твоего обрѣзаніемъ обрѣжетсѧ, домочадець дому твоего и купленыи. И будеть завѣтъ мои на плоти вашеи въ завѣтъ вѣченъ. (-)[14] Необрѣзаныи (же) мужескыи полъ, иже не обрѣже си плоти конечныѧ ему въ днь осмыи погубитсѧ дша та ѿ рода своего, яко завѣтъ мои разори. И рече бгъ аврааму сара жена твоа, не прозовесѧ [ктому][15] [-][16] сара. но сарра буди имѧ ей, [и][17] блвлю ю, и дамъ тебѣ ѿ неа чадо, и блвлю (е)[18], и буде въ языкы. и цри языкомъ из [него][19] [изыидутъ][20]. (-)[21] Паде (же) авраамъ на лицы [своемъ][22], и посмѣѧсѧ и помысли въ умѣ [свое][23] глѧ. аще, р. лѣтъ (мужу) родисѧ снъ, аще же (и) сарра, ч лѣтъ сущи роди. (И) рече [-][24] авраамъ къ бу. Измаилъ си да живетъ пре тобою. Рече бгъ къ аврааму буди, [*и][25] се сарра жена твоа родитъ тебѣ снъ, и наречеши имѧ ему исаакъ, *и положу завѣ мои къ нему, въ завѣтъ вѣченъ, [быти ему въ бгъ][26], и сѣмени его по не. Измаила же ради, се послуша тебе. [и][27] блвихъ и, и възвращу и, и умножу и ѕѣло. ві. языка родитъ. и сътворю и въ языкъ веліи. (и) завѣ [-][28] мои поставлю къ исааку его родитъ тебѣ сарра, въ времѧ нынѣшнее. въ лѣто второе, сконча же [бгъ][29] глъ къ (аврааму)[30], и възыде бгъ ѿ авраама. И поѧ авраамъ. измаила сна своего, и всѧ домочаца своѧ. и всѧ купленыѧ [своѧ][31], и весь и мужескъ полъ дому [своего][32], и обрѣза пло конечную и, въ времѧ дни того, якоже гла ему бгъ. Аврааму же бы [лѣтъ, ч и д][33]. егда обрѣза плоть конечную ему, (-)[34] въ времѧ дни того обрѣзасѧ авраамъ, і измаилъ снъ его, и вси мужи дому его, и (вси) домочацы. и купленыи, ѿ (вьсѣхъ)[35] народовъ. обрѣза ѧ.

дѣа з

г мо ві
лу в
іоа з

ни и
и іа

лу а

Гла, иі҃

дѣѧ̑ гі

Ѩви* же сѧ ємꙋ бгъ оу дꙋба мамврїѧ, сѣдѧщемꙋ прє двєми храмꙋ єго въ полꙋдне. възрѣв же ѻчима своима. (и) оузрѣ, и се трїє мꙋжи стоѧхꙋ прѧмо ємꙋ, и видѣвъ (и) притече въ срѣтенїє имъ ѿ деврїи храма єго, и поклонисѧ до землѧ, и рече Ги аще ѻбрѣтохъ блгть, пред (лицємъ твоимъ)[1], не мини раба своєго, да сѧ принесетъ вода, и ѻмыютсѧ ногы ваша. и прохладитесѧ по (дꙋбомъ)[2]. и принесꙋ [хлѣбы][3] (-)[4] да ꙗсте· И посем минете на пꙋть свои єго ради съвратистесѧ сѣмо къ рабꙋ своємꙋ. и рѣша тако сътвори, ꙗкоже гла· И потъщавсѧ аврамъ въ храминꙋ къ саррѣ и рече єи, оускори (-)[5] (взѧти)[6] три спꙋды мꙋки чисты, и сътвори потребники· И (тече аврамъ въ кравы)[7]. и поѧ телецъ мла и добръ, и дасть и рабꙋ, и оускори приготовити є, [И][8] взѧ масло, и млеко, и телє, єже приготова, и постави прє ними и ꙗдоша, сам же стоѧше прє ними. по древомъ· (И) [рекоста][9] къ немꙋ гдѣ сарра жена твоѧ, ѻн же ѿвѣщавъ рече се въ храминѣ· (*И) рече (се)[10] ѻбращъсѧ прїидꙋ к тебѣ, ѻ времени семъ въ часѣ, и роди снъ сарра жена твоѧ, сарра же оуслыша прє двєрми храмины сꙋщи за нимъ· Авраам же и сарра стара (бѣста), живши дни (многы), (и) минꙋла (-)[11] баше сарры женскаѧ немощъ, [и посмѣѧсѧ][12] сарра (глющи в себѣ)[13], не оубо (было ми)[14] доселѣ, (*се)[15] мꙋ мо ста· И рече гь къ авраамꙋ, что ꙗко посмѣѧсѧ сарра въ себѣ глющи, и аще право рождꙋ, азъ бо състарѣхсѧ. єда немощно єсть ѿ ба [всѧко][16] слово, въ (се времѧ)[17] възвращꙋсѧ [-][18] въ часѣ. и бꙋдет саррѣ снъ· (И) ѿвръжесѧ [-][19] сарра глющи, не посмѣѧсѧ, оубоѧ бо сѧ, и рече ни но посмѣѧсѧ, въставши же [мꙋжи ѿтꙋдꙋ][20] (и) (ѻбратиша лица своѧ)[21] къ содомѣ, и къ гоморѣ, авраам же идѧше с ними проводѧ ѧ· Рече же гь, не почаю азъ ѿ авраама раба моєго, єже азъ творю, авраа же бꙋдыи бꙋде въ ꙗзы велик, и многъ· *И блвѧтсѧ ѻ нє вси ꙗзыци земнїи, вѣмъ оубо ꙗко скажетъ снмъ своимъ, и домꙋ своємꙋ по себѣ, [да сънабдѧтъ][22] (заповѣди)[23] га [ба][24] творити правдꙋ и сꙋ· дондеже сътворитъ гь авраамꙋ все єлико гла к немꙋ· [И рече][25] гь вопль содомскїи, и гоморскїи оумножисѧ [ко мнѣ][26] и грѣсї ихъ велицы ѕѣло, сьшє оубо да виждꙋ, аще по во-

вы зі, ни ка, кри д

а петр г

вы ві, ни кв

Глава 18

1 З'явився* ж йому Бог при мамврійському дубі, як сидів перед дверима свого шатра в полудень. **2** Поглянувши ж своїми очима, і побачив: і ось три мужі стояли напроти нього; і побачивши, і вибіг їм назустріч від дверей свого шатра, і поклонився до землі, **3** і сказав: Господи, якщо я знайшов ласку перед твоїм лицем, не мини свого раба; **4** хай принесеться вода, і вмиються ваші ноги, і прохолодіться під дубом, **5** і принесу хліби, і їстимете. І після цього підете своєю дорогою, задля якої звернули сюди до свого раба. І сказали: Так зроби, як ти сказав. **6** І поспішившись Авраам у шатро до Сарри, і сказав їй: Поспішися взяти три мірки чистої муки, і зроби паляниці. **7** І побіг Авраам до корів, і взяв молоде і гарне теля, і дав його рабові, і поспішився його приготовити. **8** І взяв масло, і молоко, і теля, яке приготовив, і поклав перед ними – і поїли. Він сам же стояв перед ними під деревом. **9** І сказали до нього: Де Сарра, твоя жінка? Він же, відповівши, сказав: Ось у шатрі. **10** *І сказав: Ось, повернувшись, прийду до тебе коло цього часу, у годину, і Сарра, твоя жінка, породить сина; Сарра же почула перед дверима шатра, будучи за ними. **11** Авраам же і Сарра були старі, поживши багато днів, і минула у Сарри жіноча неміч, **12** і засміялася Сарра, кажучи в собі: Отже, не було в мене дотепер, *ось мій чоловік старий. **13** І сказав Господь до Авраама: Чому то засміялася Сарра в собі, кажучи: І чи поправді народжу, бо я постарілася. **14** Чи безсильним у Бога є всяке слово? У цім часі повернуся, в годині, і в Сарри буде син. **15** І Сарра заперечила, кажучи: Я не засміялася, бо побоялася. І сказав: Ні, але ти засміялася. **16** Вставши ж мужі звідти, і звернули свої лиця до Содоми і до Гомори; Авраам же ішов з ними, супроводжаючи їх. **17** Сказав же Господь: Я не сховаю від Авраама, мого раба, те, що Я роблю, **18** Авраам же, будучи, стане великим і численним народом, *і благословенні будуть в ньому всі народи землі. **19** Знаю, отже, що скаже своїм синам і свому домові по собі, щоб зберегли заповіді Господа Бога, щоб чинити справедливість і суд, поки зробить Господь Авраамові все, що сказав до нього. **20** І сказав Господь: Крик содомський і гоморський збільшився до мене, і їхні гріхи дуже великі; **21** отже, зійшовши, погляну, чи згідно з їхнім криком, що приходить до мене, кінчаються або

дія. 13

вищ. 17, ниж. 21, рим. 9

пет1. 3

вищ. 12, ниж. 22

ні, щоб я знав. **22** І повернувшись мужі звідти, прийшли до Содому, Авраам же ще стояв перед Господом. **23** І приступивши, Авраам сказав: Чи знищиш праведника з неправедними і буде праведник, як неправедний? **24** Якщо є 50 праведників в місті, чи знищиш їх? Чи не відпустиш всякому містові задля 50 праведників, якщо є у ньому? **25** Зовсім не зробиш за цим словом: щоб убити праведника з неправедними, і будуть праведні, як неправедні. Зовсім ні: ти суддя всієї землі, чи не зробиш суд? **26** І Сказав Господь: Якщо знайдеться в Содомі 50 праведних – відпущу усій околиці задля них. **27** І відповівши, Авраам сказав: Тепер я почав говорити до мого Господа, я ж є земля і попіл; **28** якщо забракне з 50 праведників 5 – чи погубиш задля 45 праведних усе місто? І сказав: Не вигублю, якщо знайду там 45. **29** І додав ще говорити до нього, і сказав: Якщо знайдеться їх там 40? І сказав: Не вигублю, якщо знайдеться 40. **30** І сказав: Ще, Господи, заговорю. Якщо знайдеться їх 30? І сказав: Не вигублю задля 30. **31** І сказав: Що ще скажу, Господи, якщо знайдеться їх 20? І сказав: Не вигублю задля 20. **32** І сказав: Але, Господи, що коли заговорю ще раз. Якщо знайдеться їх там 10? І сказав: Не вигублю задля 10. **33** Відійшов же Господь, як закінчив говорити до Авраама, і Авраам повернувся до свого місця.

плю ї҃, приходѧщꙋ къ мнѣ. кончаюсѧ или ни, да разꙋмѣю· И ѡбратившесѧ [мꙋжи ѿтꙋдꙋ][27], прїидоша въ содомъ аврамъ же бѧше еще стоѧ пре г҇дмъ· И приступивъ авраамъ рече, погꙋбиши ли праве҇наго съ нечестивыми, и бꙋдетъ праве҇ныи ꙗко нечестивыи· Аще есть, н҃, праве҇ныхъ въ градѣ погꙋбиши ли ѧ, не оставиши ли всѧкомꙋ градꙋ. н҃. праве҇ныхъ ради, аще сꙋть в немъ, никакоже сътвориши по словеси семꙋ, еже оубити праве҇наго, съ нечестивыми, и бꙋдꙋть праве҇нїи ꙗко нечестивїи, никакоже ты сꙋдїѧ (земли всеи)[28], не сътворити сꙋ҇· [И рече][29] г҇ь аще обрѧщетсѧ въ содомѣхъ, н҃. праве҇ныи [-][30], оставлю весь предѣлъ тѣхъ ради· И ѿвѣщавъ авраамъ рече, нн҃ѣ нача г҇лати къ г҇ꙋ моемꙋ [-][31], аз же есмь землѧ и пепелъ, да аще оубꙋдетъ, ѿ н҃, праве҇ныхъ е҃. погꙋбиши ли, [м҃е][32], ради [праве҇ныхъ][33] весь гра҇· И ре҇ не погꙋблю, аще обрѧщꙋ тꙋ, м҃е· И приложи еще г҇лати къ немꙋ. и ре҇, аще [-][34] обрѧщетсѧ и҃ тꙋ м҃· И рече, не погꙋблю, (аще обрѧщꙋсѧ). м҃. і рече елма г҇и има г҇лати, аще (-)[35] обрѧщетсѧ (и҃)[36] л҃· И рече не погꙋблю л҃, [ради][37]· и рече, да что еще г҇лю· (г҇и)[38], аще (-)[39] обрѧщꙋсѧ (и҃)[40], к҃· И ре҇ не погꙋблю. к҃ ради· И рече, еда г҇и что аще г҇лю [единою еще][41]· Аще [-][42] обрѧщесѧ (и҃) тꙋ, і҃· И рече не погꙋблю і҃. ра҇ ѿиде же г҇ь, ꙗко сконча г҇ла къ авраамꙋ, и авраамъ обратисѧ на мѣсто свое·

Глава 19

1 Прийшли ж два ангели до Содому ввечері. Лот же сидів перед содомською брамою, і коли побачив їх Лот, встав і зустрів їх, і поклонився лицем до землі. **2** І сказав: Ось пани, заверніть до дому вашого раба, спочиньте і помийте ваші ноги, як же засвітає, вийдете на свою дорогу. Сказали ж: Ні, отже, спочинемо на вулицях. **3** І спонукав їх, і завернули до нього, і прийшли до його дому. І зробив їм прийом, і подав їм спечених опрісноків, і поїли **4** перед спанням. Мужі ж содомського міста окружили його дім, від молодих аж і до старих, увесь народ разом; **5** і викликали Лота, і говорили до нього: Де є мужі, які прийшли до тебе вночі? Виведи їх до нас, щоб ми були з ними. **6** Вийшовши же Лот перед двері до них, двері ж замкнув за собою, **7** і сказав їм: Зовсім ні, брати, не робіть, **8** бо є у мене дві доч-

Г҇ла, д҃і·

Прїидоста же два аг҇гла въ содомъ вечеръ, лотъ же сѣдѧше пре҇ враты содомскыми, (и) егда (-)[1] видѣ [ихъ][2] ло҇ въста (и срѣте)[3] ѧ, и поклонисѧ лице҇ до земли· И рече се г҇дїе оуклонитесѧ въ домъ раба вашего, (да)[4] почиета и омыета нозѣ ваши, (-)[5] освѣтша (же) изыдета на пꙋть свой, рѣша же ни оубо на стъгнах, почиевѣ· И нꙋждаше ѧ, и съвратистасѧ к немꙋ, и прїидоста въ домъ его, и сътвори има оучрежденїе, и опрѣсноки (спечены пре҇стави)[6] има, и ꙗдоста пре҇ спанїемъ· Мꙋжїе [же][7] града [содомска][8] обыдоша домъ (его) ѿ юнош даже и до старецъ, весь наро҇ вкꙋпѣ і иззывахꙋ лота и г҇лахꙋ къ немꙋ, где еста мꙋжа ꙗже прїидоста к тебѣ нощїю, изведи ѧ к намъ, да бꙋдемъ с ними изше҇ же лотъ (пре҇ двери къ нимъ)[9], двери же затвори за собою [и][10] рече имъ, никакоже братїа не дѣите, еста бо ми (дщери двѣ)[11], иже

не знаєта мꙋжа изведꙋ и къ вамъ. и сътворита с нима, ꙗкоже годѣ єсть ва҃. Точїю мꙋжема сима не сътворите [-][12] зла, понеже прїидоста по҃ кров домꙋ моєго. [И][13] рѣша ѿиди ѿселѣ, пришє҃ єси сѣмо, (оу на҃) обитати, (а) не (-)[14] сꙋда сꙋдити. нн҃ѣ бо тѧ (более оубїємъ)[15] нежели оны. И насилѣє творѧхꙋ [-][16] лотꙋ ѕѣло, и приступиша да разбиютъ двери. Ислѧгша [-][17] мꙋжа рꙋкама въсхитиста лота къ себѣ въ храминꙋ, и двери храмꙋ заключиста *мꙋжа же сꙋща пре҃ двєрми домꙋ побиста слѣпотою ѿ мала до велика, и погибоша ищꙋщеи двереи. Рѣста же мꙋжа (тїи) къ лотꙋ. Єста ли кто҃ здѣ твои зѧтїє, или с҃нове, или дщери, или кто инъ (-)[18] въ градѣ, изведї [ѧ][19] ѿ мѣста сего, ꙗко погꙋблѧємъ (-)[20] мѣсто сє. понеже възвысисѧ вопль ихъ пре҃ б҃гомъ, и посла (-)[21] г҃ь потребитї ѧ. Изыиде же лот и г҃ла къ зѧтемъ своимъ, поимъшемъ дщери єго. И рече, въстанѣте [-][22] изыидѣте бо ѿ мѣста сего, ꙗко погꙋблѧє҃ г҃ь гра҃. [и мнѣша][23] (зѧтѧ єго играюще к ни҃м)[24]. ꙗкоже оутро бысть тщахꙋ агг҃ли лота г҃лще, въстав поими женꙋ твою и двѣ дщери [твои][25] ꙗже имаши, і изыиди да не и ты погибнеши въ безаконїи града, и оужасошасѧ. И ємши агг҃ли за рꙋкꙋ єго, и за рꙋкꙋ женꙋ єго, и за рꙋкꙋ двѣ дщери єго, понеже пощадї (и г҃ь)[26]. *И бы҃ єгда изведоша ѧ вонъ, и рѣста спасаи (и) сп҃си (дш҃ꙋ твою)[27], не озираисѧ въспѧть, ни постои въ всемъ предѣлѣ (семъ). (но) въ горѣ сп҃сешисѧ, да и тѧ сїє не обыидетъ. Рече же лотъ к нима, молю тѧ г҃и, єлмаже обрѣте рабъ твои бл҃гть пре҃ тобою, и оувеличи правдꙋ твою юже сътвори мнѣ, да живетъ дш҃а моѧ. Аз же не могꙋ цѣлити до горы єгда постигнє҃ (-)[28] ѕло и оумрꙋ, се (бли҃ єсть град, вонь же оубѣгаю)[29], онже єсть малъ въ томъ сп҃сꙋсѧ, нѣсть бо малъ, но живетъ дш҃а моѧ [тебе ради][30]. И рече ємꙋ се чюди҃сѧ [лицꙋ твоємꙋ][31], и словꙋ семꙋ, да не погибнетъ гра҃, о немже г҃лєши. *Потщисѧ оубо да сѧ сп҃сеши тꙋ. не могꙋ бо сътворити дѣтели, дондеже внидеши тамо. Сего ради прозва имѧ градꙋ [томꙋ][32] сигоръ. (възыиде (же) с҃лнце)[33] на землю. [-][34] лотъ (же) внїиде въ сиго҃р. (-)[35] *г҃ь (же) надождивъ содомъ, и гомо҃р, камы горѧщїи (-)[36] огнь ѿ г҃а съ н҃беси, и преврати грады [-][37] и весь предѣл, (и все вселенїє въ оградѣ). и всѧ живꙋщаѧ въ градѣхъ, и все прозѧбъ-

мꙋдро҃ ді — мꙋдро҃ і — мꙋдро҃ і

є мо҃ і҃д ісаїа г҃і єрє҃м и єзе҃ ѕі амо҃ д лꙋ ѕі іюда а в петр в

ки, які не знають мужа, виведу їх до вас, і вчиніть з ними, як вам завгодно. Лишень цим мужам не зробіть зла, тому що прийшли під крівлю мого дому. **9** І сказали: Відійди звідси: ти прийшов сюди у нас жити, а не суд судити. Бо тепер тебе більше уб'єм ніж їх. І дуже чинили Лотові насильство, і приступили, щоб розбити двері. **10** Простягнувши *руки*, мужі руками схопили Лота до себе, до хати, і замкнули двері дому. **11** *Мужів же, які були перед дверима дому, побили сліпотою від малого до великого, і згинули, шукаючи дверей. **12** Сказали ж ті мужі до Лота: Чи є хтось тут з твоїх: зяті, чи сини, чи дочки, чи хтось інший в місті; виведи їх з цього міста, **13** бо вигублюємо це місто, бо їх крик піднявся перед Богом, і Господь послав вигубити їх. **14** Вийшов же Лот і сказав своїм зятям, які взяли його дочок. І сказав: Встаньте, вийдіть геть з цього міста, бо Господь вигублює місто. І зяті думали про нього, що він з ними жартує. **15** Коли настав ранок, ангели підганяли Лота, кажучи: Вставши, візьми твою жінку і дві дочки твої, які маєш, і вийди, щоб і ти не згинув в беззаконні міста; **16** і перелякалися. І ангели, взявши його за руку, і його жінку за руку, і його дві дочки за руку, тому що його пощадив Господь; **17** *і сталося, коли вивели їх геть, і сказали: Спасаючи, і спаси твою душу, не оглядайся назад, ані не останься в усій цій околиці. Але спасешся в горі, щоб і тебе це не захопило. **18** Сказав же Лот до них: Благаю тебе, Господи, **19** оскільки знайшов твій раб ласку перед тобою і звеличив ти твою справедливість, яку ти вчинив на мені, щоб жила душа моя. Я ж не можу спасатися до гори, коли захопить *мене* зло, і помру; **20** ось близько є місто, до якого втікаю, воно є мале, в ньому спасуся; бо чи не є мале? Але житиме моя душа задля тебе. **21** І сказав йому: Ось я зачудувався твоєму обличчю і цьому слову, щоб не згинуло місто, про яке ти говориш. **22** *Поспішися, отже, щоб ти там спасся. Бо не можу зробити діло доки ти не ввійдеш туди. Задля цього назвав ім'я того міста Сигор. **23** Зійшло ж сонце на землю, Лот же ввійшов до Сигору. **24** *Господь же зіслав дощ на Содом і Гомору, горіючу сірку, вогонь від Господа з неба, **25** і знищив міста, і всю околицю, і все поселення в огорожах, і всіх, що жили в містах, і все, що виростало з землі. **26** *І його жінка

муд. 19 — муд. 10 — муд. 10 — мой5. 29 іс. 13 єре. 8 єз. 16 ам. 4 лук. 17 юда 1 пет2. 2 — лук. 17

озирнулася взад, і стала стовпом соли. 27 *Вставши ж Авраам вранці на місці, де стояв перед Господом, 28 і поглянув до лиць Содоми і Гомори, і до лиць землі їхньої околиці, і побачив: і ось підносився полумінь з землі, наче дим з печі. 29 І сталося, що коли *Бог* знищив усі міста і їхні околиці, і згадав Бог Авраама, і випустив Лота з землі знищення, коли Господь знищив міста, в яких жив Лот. 30 Вийшов же Лот із Сигору, і сів на горі і дві дочки його з ним, бо боявся жити в Сигорі, і поселився в печері сам і його дочки з ним. 31 Сказала ж старша до молодшої: Наш батько старий і немає нікого на землі, хто ввійде до нас, за звичаєм всієї землі. 32 Ходи, отже, упоїмо нашого батька вином, і будемо з ним, і піднімемо від батька насіння. 33 Упоїли ж свого батька вином тієї ночі, і прийшовши, старша була з своїм батьком тієї ночі – він же не взнав, коли отверезів, що був з нею, і встав. 34 Сталося ж на другий день, і сказала старша до молодшої: Ось я вчора була з своїм батьком; отже, упиймо його вином і цієї ночі, і ввійшовши, будь з ним, і піднімемо насіння від свого батька. 35 Упоїли ж його вином – ввійшовши, молодша була з своїм батьком; і не взнав, коли витверезився, що був з нею, і встав. 36 І зачавши обі дочки Лота від свого батька, 37 і породила старша сина, і назвала його ім’я Моав, кажучи: Цей є від мого батька; і той батько Моавітів і до сьогоднішнього дня. 38 Породила ж і молодша сина, і назвала його ім’я Амман, кажучи: Син мого роду; він є батько аммонитів до сьогоднішнього дня.

вищ. 18

шее ѿ земля· *И озрѣся жена его вспять, и бысть столпъ сланъ. *встѣнув же авраамъ заоутра, на мѣстѣ, идѣже бѣ стоя. пред гмъ и вьзрѣ къ (содомѣ и гоморѣ лицъ)[38], и къ (земли лицъ)[39] предѣла (ихъ), и видѣ и се вьсхождаше пламы ѿ земля, аки дымъ пещныи· И бысть егда преврати [-][40] вся грады (и предѣлы их)[41]. (И) помяну бгъ авраама, і испусти лота ѿ земля, превращеныя, егда преврати гь грады, въ нихже житъ лотъ· възыиде же лотъ ѿ сигора и сѣде въ горѣ и двѣ дщери его с нимъ боаше бо ся жити в сигорѣ, и въселися въ пещеру самъ, и [-][42] дщери его с нимъ· Рече же старѣишаа къ юнѣишеи, ѿцъ нашъ старъ, и (нѣсть никтоже)[43] на земли, иже вниде к намъ по обычаю въсея земля· Ходи [оубо][44] оупоимы ѿца нашего виномъ, и будемъ с нимъ, и въставимо ѿ ѿца (-)[45] сѣмя· Оупоиста же ѿца своего виномъ на (тую нощъ)[46], и пришедши старѣишаа бысть съ ѿцемъ своимъ, (тои нощи)[47], (-)[48] онже не разумѣ (егда истрезвися), иже бывъ с нею и въста· Бысть же наоутріе, и рече старѣишаа къ юнѣишеи, се азъ быхъ вчера съ ѿцемъ [своимъ][49], оупоимъ (оубо) его виномъ, и въ (сію нощъ)[50] і въшедши буди с нимъ, и въставимо ѿ ѿца своего сѣмя· Оупоиста же и (-)[51] виномъ, (-)[52] въшедши юнѣишаа бысть съ ѿцемъ своимъ, и не разумѣ (егда истрезвися) иже бывъ с нею, и въста· И зачении обѣ дщери лотовѣ ѿ ѿца своего, и роди старѣишаа снъ, и прозва имя ему моавъ, [рекущи][53] ѿ ѿца моего (сии), (и) тои ѿцъ моавитомъ, (и) до нынѣшнего дне· Роди же и меншаа снъ, и прозва имя ему амманъ, (рекущи) снъ рода моего, сии ѿцъ, аммонитомъ, до нынѣшнего дне·

Глава 20

1 І пішов звідти Авраам на південну землю, і поселився між Кадисом і між Сиром, і замешкав в Герарах. 2 Сказав же Авраам про Сарру, свою жінку: Вона є моєю сестрою; бо побоявся сказати: Вона є моєю жінкою, щоб часом не убили його мужі міста через неї. Послав же Авимелех, цар герарський, і взяв Сарру, 3 і прийшов Бог до Авимелеха вночі у сні, і сказав йому: Ось ти вмираєш через цю жінку, яку ти взяв, бо вона жила з мужем. 4 Авимелех же не доторкнувся до неї. І сказав: Господи, чи вигубиш народ-невіжу і справедливий? 5 Сам мені сказав: Вона є моєю сестрою, і ця мені сказала: Він є моїм

Глава, к·

И поиде ѿтуду авраамъ на землю полуденную. и вселися между кадисомъ, и между суромъ, и обита въ герарехъ· Рече же авраамъ о саррѣ женѣ своеи, [-][1] сестра ми есть. оубоя бо ся рещи [-][2] жена ми есть, еда побиютъ и мужи градніи ея ради· посла же авимелехъ црь герарьскыи и взя сарру, и пріиде бгъ къ авимелеху [нощію въ снѣ][3] и рече [ему][4]. се ты оумреши жены ради (сея). юже поя, та бо есть жила съ мужемъ. авимелехъ же не прикоснуся еи, И рече ги языкъ невѣдущіи, и праведныи погубиши. (-)[5] самъ ми вѣща сестра ми есть, и сія ми рече братъ ми есть, чистымъ срдцемъ и праведною рукою

сътвори се· рече же ему бгъ въ снѣ, и азъ вѣмъ яко чистымъ срцемъ сътвори се, и пощадѣ тя да не съгрѣшиши къ мнѣ. сего ради не дахъ ти коснутися ея· Нинѣ же възврати жену мужу, яко прркъ есть, и молитъ за тя и живеши. аще ли не възвратиши, вѣжь яко умреши ты, и все твое· (-)[6] въста (же) (рано авимелех)[7], [-][8] призва вся отрокы своя, и гла (имъ) словеса (си вся)[9] въ уши и, убояша же ся вси чловци ѕѣло· И възва авимелех, авраама, и рече ему. что еси сътворилъ намъ, еда что съгрѣшихомъ тебѣ, да възложи на мя и на црство мое грѣх великъ (ѕѣло)· (И) дѣло егоже никтоже сътвори, ты сътвори мнѣ· (И) рече (-)[10] авимелехъ къ аврааму, что умысливъ сътвори се· Рече же авраамъ, рекох (-)[11] еда нѣсть боязни бжія въ мѣстѣ семъ, да мя убіютъ жены ради моея. (-)[12] *Право бо сестра ми есть ѿцмъ но не мтрію, (и) (поахъ)[13] (-)[14] (ю) себѣ въ жену· (И) бысть (-)[15] егда изведе мя бгъ ѿ дому ѿца моего, и рчх ей (правду сътвори съ мною сію)[16], въ всѣхъ мѣстехъ в няже пріидемъ, тамъ рцы (-)[17] братъ ми есть· Взя же авимелехъ тысящу дидрагмъ (сребра), овца, и волы, рабы, и рабыня, и дасть аврааму, и възврати (-)[18] сарру жену его· И рече авимелехъ къ аврааму се земля [-][19] пре тобою, идѣже ти есть годѣ уселися· Саррѣ же рече. се дахъ тысящу дидрагмъ брату твоему, то да будет [-][20] почесть лицу твоему, и всѣмъ яже суть с тобою, и [все][21] правду· Молил же авраамъ ба, і исцѣли бгъ авимелеха, и жену его, и рабыня [-][22], и начаша раждати, заключа бо заключилъ гь вънѣудуу всю роженицу. въ дому авимелеха, сарры ради жены авраамля·

братом. Чистим серцем і праведною рукою я це зробив. **6** Сказав же йому Бог у сні: І я знаю, що чистим серцем ти це зробив, і я тебе пощадив, щоб ти не згрішив проти мене, задля цього я не дав тобі доторкнутися до неї. **7** Тепер же поверни жінку чоловікові, бо пророком є, і помолиться за тебе, і житимеш; якщо ж не віддаси, знай, що помреш ти і все твоє. **8** Встав же вранці Авимелех, прикликав всіх своїх слуг, і сказав їм всі ці слова до їхніх вух – злякалися ж усі мужі дуже. **9** І прикликав Авимелех Авраама, і сказав йому: Що ти нам зробив? Чи ми чимось згрішили проти тебе, що ти навів на мене і на моє царство дуже великий гріх? І ти зробив мені діло, яке ніхто не вчинив. **10** І сказав Авимелех до Авраама: Що задумавши, зробив ти це? **11** Сказав же Авраам: Я сказав... Може немає божого страху в цьому місці, і мене уб'ють задля моєї жінки. **12** *Бо поправді вона є моєю сестрою від батька, але не від матері, і я взяв її собі за жінку. **13** І сталося, коли мене вивів Бог з дому мого батька, і я сказав їй: Вчини зі мною цю справедливість: на всіх місцях, до яких прийдемо, там скажи: Він є моїм братом. **14** Взяв же Авимелех тисячу дідрахм срібла, овець і волів, рабів і рабинь, і дав Авраамові, і повернув Сарру, його жінку. **15** І сказав Авимелех до Авраама: Ось земля перед тобою, поселися де тобі до вподоби. **16** Саррі ж сказав: Ось я дав тисячу дідрахм твоєму братові; хай це буде на честь твого лиця і всім, що є з тобою; і все чини правду. **17** Помолився же Авраам до Бога, і Бог вилікував Авимелеха, і його жінку, і рабинь і почали родити; **18** бо, замикаючи, замкнув Господь ззовні кожне лоно в домі Авімелеха через Сарру, жінку Авраама.

бы ві — вищ. 12

Гла, ка·

Гь присѣти сарру, яко рече, *и сътвори гь саррѣ, якоже гла. *и заченши [сарра. роди][1] аврааму снъ въ старости въ время якоже гла ему гь. И нарече авраамъ имя сну своему [-][2], иже роди [-][3] сарра исаакъ. Обрѣза же авраамъ исаака въ осмыи днь, *якоже заповѣда ему бгъ. авраамъ же бѣ (р. лѣтъ)[4]. егда бысть ему исаакъ снъ его· (И) рече (-)[5] сарра радость [сътвори мнѣ][6] гь, иже бо кто услышит обрадуется съ мною. и рече, кто възвѣститъ аврааму, (яко родихъ снъ въ старости (-)[7], и яко доитъ

бы ві, и ні; дѣя з, кга д, евреѡ аі, ма а; бы зі

Глава 21

1 І Господь відвідав Сарру, так як сказав, *і зробив Господь Саррі, так як сказав, **2** *і зачавши, Сарра породила Авраамові сина у старості, в часі, так як сказав йому Господь. **3** І назвав Авраам ім'я свого сина, якого породила Сарра, Ісаак. **4** Обрізав же Авраам Ісаака восьмого дня, *так як заповів йому Бог. 5 Авраам же був 100-літним, коли народився йому Ісаак його син. **6** І сказала Сарра: Господь зробив мені радість, бо той, хто почує, зрадіє зі мною. **7** І сказала: Хто звістить Авраамові, що я породила сина в старості, і що Сарра грудьми годує дитину. **8** І виросла дити-

вищ. 16 і 18; дія. 7, гал. 4, єв. 11, мат. 1; вищ. 17

на, і була відлучена, і Авраам зробив велике прийняття в день, коли був відлучений Ісаак, його син. **9** Побачивши ж Сарра сина Агари, єгиптянки, який народився Авраамові, як грався з Ісааком, її сином, **10** *і сказала до Авраама: Прожени цю рабиню і з її сином, бо не унаслідить син цієї рабині з моїм сином Ісааком. **11** Дуже жорстоким же здавалося це слово перед Авраамом задля його сина Ізмаїла. **12** І сказав Бог до Авраама: Хай не буде тобі жорстоким це слово перед тобою про дитину і про рабиню, все, що тобі скаже Сарра, послухай її слів, *бо в Ісааку назветься тобі насіння. **13** Сина ж цієї рабині... у великий народ його зроблю, бо є твоє насіння. **14** Вставши ж Авраам вранці, і взяв хліби, і міх води, і дав Агарі; і завдав же на плечі їй і дитину, і відпустив її. Вона ж, пішовши, заблукала в пустині коло колодязя клятви. **15** Скінчилася ж вода в міху, і вкинула дитину під одну елію; **16** пішовши ж, сіла напроти нього здалека, як на постріл з лука. І сказала: Щоб я не бачила смерть своєї дитини, – і сіла напроти нього здалека. Закричала ж дитина і заплакала. **17** І почув Бог голос дитини з місця, де була. І закликав божий ангел до Агари з неба і сказав їй: Що є, Агар? Не бійся. Бог почув голос дитини з місця, де є. **18** Встань, візьми дитину і держи її за її руку, бо зроблю її великим народом, **19** І Бог відкрив її очі, і побачила колодязь живої води, і пішовши, налила в міх води, і напоїла дитину. **20** І Бог був з дитиною, і виріс він, і поселився в пустині, і став стрільцем, **21** і жив у пустині Фаран. І привела йому його матір жінку з Єгипту. **22** Сталося ж в тім часі, що сказав Авимелех і Хозаф, його друг, і Філох, воєвода війська і його округи, до Авраама, мовлячи: Бог з тобою є в усьому, що чиниш. **23** Тепер, отже, клянися мені Богом, що не вчиниш зла мені, ані моєму насінню, ані моєму імені; але за справедливістю, яку я вчинив з тобою, вчиниш і зі мною в землі, на якій ти замешкав, на ній. **24** І сказав Авраам: Я клянуся, **25** і заговорив Авраам у гніві Авимелехові про криницю води, яку відібрали раби Авимелеха. **26** І сказав йому Авімелех: Не взнав я хто зробив це діло, ані ти мені не сповістив, ані я не почув, аж до сьогодні. **27** І пригнав Авраам овець і телят, дав же Авімелехові, і оба склали завіт. **28** І оставив Авраам 7 ягниць окремо.

гал. 4

рим. 11

дѣтищь сарра)[8]. И възрасте отроча, и ѿдоєно. И сътвори авраамъ оучреженіє веліє, въ днь єгда ѿдоисѧ ісаакъ снъ єго. видѣвши же сарра, сна агарина єгѵптѧныны, иже бысть аврааму, играюще съ исаакомъ сномъ своимъ· *И рече къ аврааму, ѿжени рабу сїю, и съ сномъ єѧ, не причаститъ бо сѧ снъ рабы сеѧ, съ сномъ моимъ ісаакомъ. порочно же ꙗви слово (се) ѕѣло, прѣ авраамомъ сна ради єго [измаила][9]· (И) рече [-][10] бгъ къ аврааму, да не (будетъ (ти) порочно)[11] слово [се][12] прѣ тобою, о отроцѣ, и о рабѣ. все єлико ти речетъ сарра, послушаи словесъ єѧ, *ꙗко въ ісаацѣ прозоветсѧ ти сѣмѧ. (-)[13] сна (же) рабы [сеѧ][14], въ ꙗзыкъ великъ сътворю и, ꙗко сѣмѧ твоє є· въставъ же авраамъ заоутра, и взѧ хлѣбы, и мѣхъ воды, и дастъ агарѣ, и задѣ (же) за плещи (еи) и отрокъ, и пусти ю. она же шедши заблудисѧ въ пустыни, оу кладѧзѧ клѧтвенаго. скончасѧ же сѧ вода із мѣха. и поверже отроча подъ (єлїю єдиною)[15]. шедъши же сѣде прѧмо єму подали. ꙗкоже [дострѣлити з лука][16]. (и) рече (-)[17] да не виждү смерти дѣтища своєго, и сѣде прѧмо єму [здалече][18]. въскрича же отроча [и][19] въсплакасѧ. [И][20] оуслыша бгъ гла отрочате, ѿ мѣста идѣже бѣаше· И възва агглъ бжїи агарь съ нбси, и рече еи, что єсть. агарь. не боисѧ. послуша [-][21] бгъ гласъ отрочища [-][22] ѿ мѣста идѣже єсть. въстани поими отроча, і ими (єго) [по руку єго][23], въ ꙗзыкъ бо великъ сътворю и, и ѿверзе бгъ очи єѧ, и оузрѣ кладѧзь воды живы. и шедши (-)[24] налїѧ мѣхъ воды. и напои отроча, и бѧше бгъ съ отрочатемъ, и възрасте, и въселисѧ въ пустыню, (и) бысть (-)[25] стрѣлецъ. и житъ въ пустыни фаран. и приведе єму мти [єго][26] женү ѿ (-)[27] єгѵпта. бы же в (то времѧ)[28], [-][29] рече авимелехъ, и (хозафъ)[30] другъ єго, и [филохъ][31] воєвода вои, (и области) єго, къ аврааму глѧ. бгъ с тобою (єсть) въ всемъ єже твориши. нынѣ оубо клени ми сѧ бгомъ, да не вредиши мене, ни сѣмени моєго, ни имени моєго. но по правдѣ юже сътворихъ с тобою, сътвори, (и) съ мною, (-)[32] въ земли, юже ты обита на неи· И рече авраамъ, азъ кленусѧ, и гла въ гнѣвѣ авраамъ авимелеху, о кладезь водныи, ꙗже ѿнѧша раби авимелеховы. и рече єму авимелехъ. не разумѣхъ кто сътвори вещь сїю, ни ты ми повѣда, ни азъ слышахъ аже до днесь· И пригна авраамъ, овца, и юнца, (-)[33] дасть (же) авимелеху. и завѣщаста оба завѣтъ. и остави авраамъ, з҃,

кга҃ д҃

кри҃ д҃ єврео҃ аі

агнецъ [-][34] на единѣ. и рече авимелехъ, аврааму. что суть, з҃, (сїи агнецъ овчиихъ)[35], яже постави єдины. И рече авраамъ, яко, з҃, (сию агнецъ)[36] възмеши оу мене, да будетъ ми въ послушество. яко азъ ископахъ кладязь сїи. Сего ради прозваша имѧ мѣсту тому кладѧ клѧтвеныи, яко ту клѧстасѧ оба, и завѣщаста [оба][37] завѣтъ оу кладѧзѧ клѧтвенаго. Въставъ же авимелехъ, и охозафъ другъ его, и [филохъ][38] воєвода вои (и области) его, и възвратиша сѧ въ землю филистимску. И насѣѧ авраамъ нивы оу кладѧзѧ клѧтвенаго. и призва ту имѧ г҃а б҃а вѣчнаго. Обита же авраамъ в земли филистимстѣи д҃ни многи.

Г҃ла, кв҃.

єврєѡ҃ аі

И бысть по г҃ланїи семъ, *б҃ъ искушаше авраама. и рече къ нему, аврааме, аврааме, сеи же рече се азъ. и рече, поими с҃на своего възлюбленнаго, егоже възлюби исаака, і иди на землю высоку, и възведи и [тамо][1] въ требу, на едину ѿ горъ юже ти [покажу][2]. Въставъ же (заоутра авраамъ)[3], осѣдла ослѧ свое, [и][4] поѧ съ собою два раба, і исаака с҃на своего, і исцѣпивъ дрова требѣ. [и][5] въставъ поиде и прїиде на мѣсто, на неже бѣ єму реклъ б҃ъ, [въ третїи д҃нь][6]. и възрѣвъ авраамъ очима оузрѣ мѣсто издалече, и рече авраамъ рабома своима, сѧдѣта ту съ ослѧтемъ, азъ же и дѣтищь доидевѣ до онде, и поклонившасѧ възвратимъсѧ къ вамъ. Взѧ же авраамъ дрова требнаѧ, и задѣ исааку с҃ну своему. взѧ же и огнь в руку, и ножь, і идоста оба въ купѣ. [И рече исаакъ][7] къ аврааму ѿц҃у своему, ѿче, онже рече что есть чадо. (-)[8] се огнь и дрова, гдѣжъ есть овча на требу. [и рече][9] авраамъ, б҃ъ да оузритъ себѣ овча еже на требу чадо. [і][10] идоша оба купно, прїидоста на мѣсто, на неже бѣ єму реклъ б҃ъ. и създа ту авраа҃ требникъ, и възложи дрова и свѧза исаака с҃на своего, [и][11] възложи (-)[12] на требникъ, връху дровъ. (-)[13] Изъсѧ (же) авраамъ руку свою, взѧти ножь да заколе с҃на своего. И възва и аг҃глъ г҃нь съ н҃беси и р҃е (-)[14], аврааме аврааме, сеи же рече се азъ, и рече не възложи руки твоеѧ на отрочищь, ни сътвори єму ничтоже. н҃нѣ бо разумѣ, яко боишисѧ ты б҃а, и не пощадѣ с҃на своего любимаго мене ради. И възрѣвъ авраа҃ очима своима (и) оузрѣ, и се

29 І сказав Авімелех Авраамові: На що є цих 7 ягниць овечих, яких ти поставив осібно? 30 І сказав Авраам, що: 7 цих ягниць візьмеш від мене, щоб були мені на свідчення, що я викопав цю криницю. **31** Задля цього назвали ім'я того місця Криниця клятви, бо там оба клялися, **32** і оба склали завіт при Криниці клятви. Вставши ж, Авимелех і Охозаф, його друг, і Філох, воєвода війська і його округи, і повернулися до филистимської землі. **33** І посіяв Авраам ниву при Криниці клятви, і прикликав там ім'я Господа Бога вічного. **34** Проживав же Авраам у филистимській землі численні дні.

Глава 22

1 І сталося, що після цієї мови *Бог випробовував Авраама, і сказав до нього: Аврааме, Аврааме! Він же сказав: Ось я. **2** І сказав: Візьми свого улюбленого сина, якого ти полюбив, Ісаака, і йди до високої землі, і принеси його там у жертву на одній з гір, яку тобі покажу. **3** Вставши ж вранці, Авраам засідлав свого осла, і взяв з собою двох рабів й Ісаака, свого сина, і наколовши дров на жертву, і, вставши, пішов; і прийшов до місця, про яке йому сказав Бог, на третій день. **4** І поглянувши Авраам, очима побачив місце здалека. **5** І сказав Авраам своїм рабам: Сидіть тут з ослом – я ж і дитина підемо аж туди, і поклонившись, повернемось до вас. **6** Взяв же Авраам дрова на жертву і поклав на Ісаака, свого сина. Взяв же й вогонь в руку і ніж, і йшли оба разом. **7** І сказав Ісаак до Авраама, свого батька: Батьку. Він же сказав: Що є дитино? Ось вогонь і дрова – де ж є вівця на жертву? **8** І сказав Авраам: Хай Бог постарається собі вівцю, що на жертву, дитино. І йшли оба разом. **9** Прийшли до місця, на яке йому вказав Бог, і збудував там Авраам жертовник і поклав на ньому дрова, і зв'язав Ісаака, свого сина, і поклав на жертовник на дрова. **10** Простягнув же Авраам свою руку, щоб взяти ножа, щоб зарізати свого сина, **11** і закликав до нього господній ангел з неба, і сказав: Аврааме, Аврааме! Він же сказав: Ось я. **12** І сказав: Не накладай твоєї руки на дитину, і не вчини йому нічого, бо тепер я пізнав, що ти боїшся Бога, і не пощадив свого улюбленого сина задля мене. **13** І поглянувши Авраам своїми очима, і побачив, і ось один баран заплутався рогами в саді Савек. І пішов Авраам,

єв. 11

пс. 140
сир. 44
мак1. 2
лук. 1
єв. 6

вищ. 12
і 18
ниж. 26
сир. 44
дія. 3
гал. 3

і взяв барана, і приніс в жертву замість Ісаака, свого сина. **14** І назвав Авраам ім'я того місця Господь побачив, і щоб сказали і до сьогодні: На горі Господь з'явився. **15** І закликав господній ангел вдруге до Авраама з неба, **16** кажучи: *Собою поклявся Я, каже Господь, тому що ти це вчинив і не пощадив свого улюбленого сина задля мене; 17 тому, благословляючи, поблагословлю тебе, і розмножуючи, розмножу твоє насіння як небесні зірки, і як пісок при березі моря, і твоє насіння одержить міста ворогів, **18** *і в твоїм насінні будуть благословенні всі народи землі, за те, що ти послухав мій голос. **19** І повернувся Авраам до своїх рабів, і вставши, відійшли до криниці клятви. І поселився Авраам при криниці клятви. **20** Сталося ж після цієї мови, сповістили Авраамові, кажучи: Ось породила Мелха, і вона, синів твоєму братові Нахорові: **21** Окса первородного, і Вакса, його брата, і Камуела, батька Сирійців, **22** і Хазада, і Назава, і Фалдаса, і Елдафа, і Ватуїла. **23** Ватуїл же породив Ревеку. Ці вісім – сини, яких породила Мелха Нахорові, братові Авраама. **24** І його наложниця, якій ім'я Реїма, породила і вона Тавека, Таама, і Тохоза, і Моха.

ѻвенъ єдинъ оувязе (по рогъ в садѣ савековѣ)[15], і иде авраамъ и поя ѻвнъ, и положи (-)[16] требу въ исаака мѣсто сна своего. и прозва авраамъ имя мѣсту тому гь видѣ, и да рекутъ (и до) днє на горѣ гь явися. И възва аггелъ гнь [второе авраама][17] ѿ нбси гля, *собою клялся глє гь, понеже сътворилъ єси (-)[18] се, (иже)[19] не пощадѣ сна своего, любимаго мене ради. тѣмже блгвя блгвлю тя, и множа оумножу сѣмя твое, яко звѣзды нбныя, и яко пѣсокъ по краю морску. и прїиметъ сѣмя твое грады супостатъ, *и блгвятся ѻ сѣмени твоемъ вси языцы земнїи, иже послушалъ єси [гласа моего][20]. [И][21] възвратися авраамъ къ рабома своима, и въставше ѻтыдоша [-][22], къ кладязю клятвеному, и вселися авраамъ оу кладяза клятвенаго. Бысть же по глагѡлѣхъ сихъ, повѣдаша аврааму глющи, се роди мелха и та сны (брату твоему нахору)[23], ѻзъ прьвенецъ, и [вазъ][24]. брата его и камуела ѿца сирска, и [хазада][25], и (назава)[26], и фалдаса и (єлдафа)[27], и вадуила. [вадуил же][28] роди ревеку. ѻсмь сїи сновъ яже роди мелха нахору брату авраамлю. И заложница его, єйже имя реима, роди и си [тавека][29], [таама][30], и тохоза, и моха.

ѱало рм
сира мд
а маха в
лу а
евреѡ ѕ

вн ві
и иі
ни кѕ
сира мд
дѣя г
кга г

Глава 23

1 Було життя Сарри 127 літ, **2** і померла Сарра в місті Авруці, яке є в долині, це ж є Хеврон в ханаанській землі. Прийшов же Авраам голосити по Саррі і ридати. **3** І вставши Авраам від свого мерця, і сказав хеттеовим синам, мовлячи: **4** Мешканець я, прийшов я до вас, дайте мені, отже, місце для гробу у вас, щоб я поховав мого мерця. **5** Відповіли хеттеові сини Авраамові, кажучи: **6** Ні, пане, послухай нас. Царем від Бога ти є в нас, в знатних наших гробівницях поховай твого мерця. Бо ніхто з нас не заборонить тобі свого гробу, щоб поховати свого мерця в ньому. **7** Вставши ж, Авраам поклонився народові землі, хеттеовим синам, **8** і заговорив до них Авраам, кажучи: Якщо маєте в умі вашім, щоб поховати мого мерця перед моїм лицем, послухайте мене, і заговоріть про мене до Ефрона Саорового, **9** хай дасть мені подвійну печеру, що є його, що є в часті його поля, за відповідну ціну, і хай дасть мені її перед вами в посілість гробу. **10** Ефрон же сидів серед хеттеових синів. І відповівши, Ефрон хеттейский сказав до

Гла, кг.

Бысть житїе саррино, [лѣ ркз][1], и оумре сарра въ градѣ авруцѣ, иже єсть въ раздолїи, се же єсть хевронъ въ земли ханаанстѣи. Прїиде же авраамъ битися, по саррѣ, и плакати. И въставъ авраамъ ѿ мертвеца своего, и рече сномъ хетдеовомъ гля, ѻбиталецъ, (прїидохъ)[2] азъ єсмь въ васъ, дадите (ми оубо)[3] мѣсто гробу въ васъ, (да)[4] погребу мртвецъ свой [-][5]. ѿвѣщаша [-][6] снове хетдеовы, къ аврааму глюще, ни, гдне слушай [-][7] насъ црем ѿ бга (ты єси)[8] в насъ, въ чтныхъ гробехъ нашихъ погреби мртвеца своя. Никтоже бо ѿ насъ возбранитъ гроба своего тебѣ, погрести мртвеца своя в немъ. Въстав же авраамъ поклонися народу селному, сномъ хедеовымъ, и рече к нимъ авраамъ гля. Аще имате въ оумѣ си, яко погрести мртвецъ мой пред лицемъ моимъ. Послушайте мене, и поглите ѻ мнѣ, єфрону (саѻрову)[9], (да)[10] дастъ ми пещеру сугубую, яже єсть его, си є на предѣлѣ села его, на цѣнѣ подобнѣ. (и) да дасть ми ее предъ вами, въ имѣнїе гробу. єфрон же сѣдяше посредѣ сновъ хетдеовъ. [И ѿвѣщавъ][11] єфронъ хеденскый къ

авраа́му гла, слы́шащимъ сно́во́мъ хеттде́о́вомъ, и всѣмъ приходѧ́щии въ гра рече· Приступѝ здѣ гдне, и послу́шаи менѐ. село̀ и пещеру ѧ́же в не тебѣ даю̀ пре всѣми гражданы мои́ми, (даю̀)[12] тебѣ, [и][13] погребѝ мртвецъ свои· И поклони́сѧ авраа́мъ пре народомъ насе́лнымъ, и рече ефрону въ слы́шаніе пре [всѣ́мъ][14] наро́домъ насе́лнымъ· Елма же (еси по мнѣ)[15], послу́шаи же менѐ, цѣну се́лную възмѝ оу мене, и погребу мртве свои тү. Ѿвѣщав же ефро́нъ авраа́ му гла, ни, гдне, слы́шахъ бо у. дидра́гмъ сребра̀· межди мною и тобою. что оубо есть се, ты (оубо)[16] (погребѝ сво́и мртве́ць)[17] (та́мъ)· *И послу́ша авраа, ефрона и даде [-][18] (ему) сребро̀, еже гла въ слухъ сновъ хедеовъ. у, дидра́гмъ, сребра̀ чиста купе́чьска· И бысть село̀ ефро́ново. иже бѣ въ сугубѣ́и пещерѣ. еже есть къ (ма́врїи лице)[19], село̀ и пеще́ра ѧ́же бѣ в немъ, и всѐ садо́віе еже бѣ в селѣ, и еже есть въ предѣле его окрт, авраа́му (бысть) въ имѣ́нїе пре сны хедеовыми, и пре всѣми приходѧ́щими въ гра· По се́м [же][20] погребѐ авраа сарру жену свою, въ пеще́рѣ се́лнѣи сугубѣи, ѧ́же есть проти́ву ма́врїи се́и есть хевро́нъ въ землѝ ханаа́ньстѣи. и оутвержде́но есть село̀ и пеще́ра ѧ́же [-][21] въ не́мъ авраа́мови въ имѣнїе гробу ѿ сновъ хеттдеовъ·

дѣѧ ѕ
іс на кд
ниж ке
и н

Авраама, як слухали хеттеові сини, і всі, що приходили до міста, сказав: **11** Приступи сюди, пане, і послухай мене. Поле і печеру, що в ньому, тобі я даю, перед всіма моїми громадянами даю я тобі, і поховай свого мерця. **12** І поклонився Авраам перед народом землі, **13** і сказав Ефронові вголос перед всім народом землі: Оскільки ж ти є за мною, послухай же мене: Візьми у мене ціну за поле, і поховаю там свого мерця. **14** Відповів же Ефрон Авраамові, кажучи: **15** Ні, пане... Бо я чув, що 400 дидрахм срібла. Між мною і тобою, що, отже, є це? Ти, отже, поховай свого мерця там. **16** *І послухав Авраам Ефрона, і дав йому срібло, яке сказав вголос хеттеовим синам, 400 дидрахмів чистого купецького срібла. **17** І стало поле Ефрона, яке було з подвійною печерою, яке лицем є напроти Мамврії, поле і печера, що була в ньому, і все насаджене, що було на полі, і що є в границях його довкруги, **18** Авраамові було в посілість перед хеттеовими синами і перед всіма, що приходили в місто. **19** Після цього ж поховав Авраам Сарру, свою жінку, в подвійній печері поля, що є напроти Мамврії, це є Хеврон в ханаанській землі. **20** І затверджено поле і печеру, що в ньому, Авраамові в посілість гробу хеттеовими синами.

дія. 6
іс нав. 24
ниж. 25
і 50

Гла, кд·

Авраа́мъ (-)[1] (же) бѧше ста́рецъ, [и][2] бы́въ дни (мно́гы), (-)[3] гь (же) блсви авраа́ма въ все· И ре авраа́мъ рабу своему старѣ́ишему до́му его, обладаю́щему всѣмъ его· *Положѝ руку твою по стегно мѝ, и заклену тѧ гмъ бмъ нбнымъ, и бмъ землѧ̀, да не приведе́ши (сну моему исаа́ку жены̀)[4] дщерїи ханане́искъ, съ нимиже а́зъ живу въ нихъ, но до землѧ̀ [-][5] идѣ а́зъ бѣхъ, иде́ши до племе́ни моего и по́имеши жену сну моему исаа́ку, ѿтудѣ. рече [рабъ к нему][6], а егда не восхо́щетъ [итѝ жена][7] (въ слѣ́дъ со мно́ю)[8] на землю̀ сїю̀, (то) обращу ли сна твоего въ зе́млю ѿ неѧ́же изы́де ты [-][9]· Рече́ же к нему авраа́мъ, блю самъ себѐ, да не обрати́ши сна мое та́мо, гь бъ нбныи и бъ землѧ, иже поѧ́ мѧ из до́му ѿца моего, и ѿ землѧ̀ в не́иже родисѧ, иже гла мнѣ и клѧ́сѧ къ мнѣ, глѧ, *тебѣ дам зе́млю сїю̀, и сѣ́мени твоему. (и той) по́слетъ а́ггла своего предъ тобо́ю, и по́имеши жену сну мо-

ниж мд

вы вı
гı и еı
ниж кѕ

Глава 24

1 Авраам же був старим і мав багато днів, Господь же поблагословив Авраама в усьому. **2** І сказав Авраам своєму рабові, старшому над його домом, що володів усім його: *Поклади твою руку під моє стегно, **3** і заклену тебе Господом Богом небесним і Богом землі, щоб ти не привів моєму синові Ісаакові жінку з ханаанейських дочок, з якими я живу між ними, **4** але підеш до землі, де я був, до мого плем'я і візьмеш жінку моєму синові Ісаакові звідти. **5** Сказав же раб до нього: А коли не захоче жінка піти вслід за мною до цієї землі, то чи повернy твого сина до землі, з якої ти вийшов. **6** Сказав же до нього Авраам: Вважай на себе самого, щоб ти не повернув мого сина туди. **7** Господь Бог небесний і Бог землі, який взяв мене з дому мого батька і з землі, в якій я народився, що мені сказав і мені поклявся, мовлячи: *Тобі дам цю землю і твоєму насінню, і він пошле свого ангела перед тобою, і візьмеш жінку моєму синові Ісаакові звідти. **8** Якщо ж не

ниж. 44

вищ. 12
13 і 15
ниж. 26

бажає жінка прийти з тобою до цієї землі, будеш чистим від цієї клятви, тільки не поверни туди мого сина. **9** І поклав раб свою руку під стегно Авраама, свого пана, і поклявся йому про це слово. **10** І взяв раб 10 верблюдів з верблюдів свого пана і з усіх дібр свого пана взяв з собою, і вставши, пішов до межиріччя, до міста Нахора. **11** І поставив верблюдів поза містом під вечір коло криниці води, куди виходять черпати воду. **12** І сказав: Господи Боже мого пана Авраама, вчини передімною сьогодні: зроби милість з моїм паном Авраамом. **13** Ось же я стою біля криниці води, дочки ж тих, що живуть у місті, вийдуть зачерпнути води; **14** хай буде, щоб дівиця, якій же я скажу: Схили мені твоє відро, щоб я пив, і скаже мені: Пий ти і напою твоїх верблюдів, аж доки нап'ються, – цю ти приготовив твому рабові Ісаакові; і з цього пізнаю, що ти зробив милосердя моєму панові Авраамові. **15** І сталося, як ще не скінчив говорити в своїм умі; і ось виходила Ревека, яку породив Ватуїл, син Мелхи, жінки Нахора, брата Авраама, держачи відро на раменах. **16** Дівиця ж була дуже вродливою, була ж дівчиною, що не знала мужа. Приступивши ж до криниці, зачерпнула відро води і пішла. **17** Підбігши ж раб їй назустріч, і сказав: Дай мені пити трохи води з твого відра. **18** Вона ж сказала: Пий, пане. І поспішившись, зняла відро на свої руки і дала йому пити, доки не напився. **19** І сказала: Влию твоїм верблюдам, доки всі не нап'ються. **20** І поспішившись, влила відро до корита, і побігла знову до криниці, зачерпнула води, і влила всім верблюдам. **21** Чоловік же вивчав її, і мовчав, щоб пізнати, чи добре повів Бог його дорогу, чи ні. **22** Сталося ж, коли перестали всі верблюди пити, і взяв чоловік золоті кульчики, міркою драхми, і дві запинки на її руки, і 10 мір золота, **23** і питав її, і сказав: Чия ти дочка? Скажи мені, чи є у твого батька місце для нас завітати? **24** І сказала йому: Я дочка Ватуїла від Мелхи, якого породила Нахорові. **25** І сказала йому: І соломи, і сіна у нас є багато, і місце завітати. **26** Задоволений же був чоловік, і поклонився Господеві, **27** і сказав: Благословенний Бог мого пана Авраама, який не полишив справедливість і правду від мого пана Авраама; мене в дорозі Господь добре повів і завів до хати брата мого пана. **28** І побігши, дівчина сповістила своїй матері всі ці слова. **29** В Ревеки ж був брат, якому ім'я Лаван. І побіг Лаван до чоловіка

ємꙋ ӥсаа́кꙋ ѿтꙋ́дꙋ, а̂ще же не хо́щетъ [прїити жена̀][10] с тобо́ю въ зе́млю сї̀ю, чи́стъ да бꙋ́деши ѿ закла́тїа сего̀, то́чїю с҃на моє̂го не ô̂братѝ тамо· Ӥ положѝ ра҃ рꙋкꙋ свою, подъ стегно҃ а̂враа́ма г҃на своего, и̂ кла́са є̂мꙋ словеси ра҃ сего̀· Ӥ поа̀ рабъ, ӏ҃, велб҃лю ѿ велб҃лю гд҃на своего и̂ ѿ всего добра гд҃на своє̂го (вза҃) съ собо́ю. и̂ въста҃ и̂де въ междорѣчїе, въ гра҃ нахо́ровъ. и̂ поста́ви велб҃лю́ды вн҃ѣ града оу̂ кла́дяза во҃днаго по҃ ве́черъ, гдѣ̂ и̂схо́дятъ почрьпати воды̀· Ӥ рече г҃и б҃же г҃на моего а̂враа́ма, оу̂стро́и прѣдо мно́ю днесь, (-)[11] сътворѝ м҃лть, съ (мои҃ г҃номъ)[12] а̂враа́момъ· се (же) а́зъ стою̀ оу̂ кла́дяза во́днаго, дщє́ри же живꙋщихъ, въ́ градѣ, и̂зы́дꙋть почерпати воды̀, да бꙋдетъ дв҃ца, е́и же а̂зъ рекꙋ прѣклони́ ми вѣдро̀ твоѐ да пї̀ю, и̂ речет ми пї́и ты̂ и̂ вельблю́ды твоа̀ напою̀, до́ндеже напї́ются, тꙋ҃ оу̂готовалъ еси рабꙋ твоє̂мꙋ и̂саа́кꙋ, и̂ по се́мъ оу̂вѣмъ, ꙗ҃ко сътвори҃ є̂си м҃лть г҃нꙋ моемꙋ а̂враа́мꙋ. Ӥ бысть даже не конча̀ г҃ла въ оу̂мѣ [є̂и][13], и̂ є̂се ревє́ка и̂схождаше, є̂а́же родѝ вадꙋилъ с҃нъ ме́лхинъ жены̀ нахо́ровы, бра́та [-][14] а̂враа́мля, дръжа̀ вѣдро̀ на рамꙋ, дв҃ца же бя́ше доброзра́чна ѕѣло, дѣва (же) бѣ̂ и̂же мꙋжа не зна́аше, състꙋпи́вши же на кладязь начерпѐ (воды̀ вѣдро)[15] и̂ и́де· Тек же рабъ противꙋ е́и и̂ рече, напои мя мало воды̀ ѿ вѣдра̀ твоє̂го. сия́ же рече пїи гд҃не и̂ потща́вся (-)[16] сня̀ вѣдро на рꙋцѣ своѝ, и̂ напо́й я̀ до́ндеже напи́ся. и̂ рече велб҃лю́домъ ти҃ въливю̀, до́ндеже вс҃и напї̀ются. и̂ потща́вся [-][17] вълїа̀ вѣдро̀ въ пои́ло, и̂ течѐ па́кы на кла́дя҃, почерпѐ [воды̀][18] и̂ волїа̀ (вельблю́до҃ всѣ҃)[19]. мꙋжъ же вырозꙋмѣва́ше ю̀, и̂ помо̂лчеваше да оу̂разꙋмѣ́етъ, а̂ще оу̂стро́илъ (б҃ъ)[20] пꙋть є̂мꙋ, и̂ли ни̂. бысть же ꙗ҃ко престаша вси̇̀ вельблю҃ пию́ще, (и̂) взя̀ мꙋжъ оу̂серя́зи златы, въ мѣ́рѣ драхмы, и̂ два запястїа на рꙋкꙋ е́й, (и̂) ӏ҃, (мѣ́ръ злата)[21] и̂ въпраша́ше я̀ и̂ рече, чїя̀ є̂си дщ҃е повѣжд́ь ми, а̂ще є̂сть оу̂ ѿц҃а ти мѣ́сто намъ ô̂битати· Ӏ рече є̂мꙋ дщерь вадꙋ́илева є̂́смь мелхи́нина, є̂гоже родѝ нахо́рꙋ. и̂ ре҃ є̂мꙋ, и̂ плѣвы и̂ сѣ́на мно́го (є̂́сть) оу̂ насъ, и̂ мѣсто ô̂битати, (-)[22] бл҃говоли́ (же) мꙋжъ (и̂) поклони́ся г҃у, и̂ ре҃, бл҃венъ [-][23] б҃ъ гд҃на моє̂го а̂враа́ма. и̂же не ô̂ста́ви пра́вды ӏ̂ и́стинны гд҃на моє̂го [а̂враа́ма][24], менѐ на пꙋти̇̀ оу̂строи̇̀ г҃ь, и̂ въ до́мъ брата гд҃на моего (въведѐ)· Ӥ те́кши дв҃ца повѣ́да [мт҃ри][25] свое́й (вс҃и) г҃лы сїа̀ ревє́цѣ же

[бѣаше бра][26], ѥмуже има лаванъ. И тече лаванъ къ мужу вонъ на кладязь. И бысть ѥгда видѣ усеразя и запястїя на руку сестры своея, и яко слыша словеса [-][27] ѿ сестры своея глющя, сице гла къ мнѣ мужъ. И прїиде [лаванъ][28] къ мужу стоящу, у вельблюдъ у кладязя [воды][29], и рече ѥму ходи и вниди, блвенъ гь, почто стоиши внѣ азъ [-][30] (клѣть уготовахъ)[31], и станїе вельблюдомъ. (И) вниде (-)[32] мужъ въ домъ и (вельблюды вгна)[33], и дасть плѣвы и сѣно вельблюдомъ, и воду [умыти][34] нозѣ ѥму и (-)[35] мужемъ, иже (баху) с нимъ. И постави имъ хлѣбъ ясти. И ре, не ям дондеже не глю бесѣды своея. И рече гли. (-)[36] Рече (же) рабъ авраамль ѥсмь азъ [и гь][37] блвилъ ѥсть гдна моѥго зѣло и възвеличися. И далъ ѥму овца и волы, [-][38] [злато, и сребро][39]. [-][40] рабы и рабыня, вельблюды и ослы. И роди сарра жена гдна моѥго сна (ѥдинородна)[41] гдну моему, състаревшуся, и дасть ѥму елико имѣ. И закля мя гднъ мой гля, не поемли жены сну моему ѿ дщерїи ханнаонскы, въ нихже аз обитахъ въ земли ихъ, но в домъ ѿца моѥго идеши (-)[42] въ племя мое, и поими жену сну моему ѿтуду. Рѣ же азъ гдну своему, ѥда не [похощеть жена по мнѣ ити][43]. И рече ми гь [бгъ][44], ѥмуже угодих. Пре (лицем) ѥго, онже пошлеть аггла своѥго с тобою, и устроить путь твой, и поимеши жену сну моему, ѿ племени моѥго, и ѿ дому ѿца моего, тогда (будеши простъ)[45] ѿ заклинанїа моего. Ѥгда же дойдеши въ [племя мое][46], и не [дадять ти][47], [-][48] будеши простъ ѿ заклинанїя моего. И пришед днесь на кладязь, рекохъ, ги бже гдна моѥго авраама аще устроиши путь мой, воньже нынѣ иду [-][49], (и) се стахъ на кладязѣ воднѣмъ, дщери же гражданъ изыидуть почрпати воды, и да будеть дѣвца ѥйже реку напои мя (воды мало)[50] (-)[51], и да речеть [-][52] (-)[53] (пїи ты)[54] и вельблюдомъ твоимъ въсплїю, си (будеть) жена юже уготова (бгъ)[55] [рабу своему][56] исааку, и по семъ разумѣю яко сътворилъ ѥсть млсть гдну моему аврааму. И бысть даже не кончахъ (въ умѣ [своемъ][57] гля)[58] внезаапу ревека исхождаше, дръжащи вѣдро на раму, [-][59] въступивши же на кладязь, и почрьпе (вѣдро воды), [и рекохъ][60] ей напои мя, и потщався сня вѣдро съ себе и рече [ми][61] пїи ты и вельблюды твоя напою. И напися и вельблюды моя на-

надвір, до криниці; **30** і сталося, коли побачив кульчики і запинки на руках своєї сестри, і коли почув слова від своєї сестри, що говорила: Так сказав до мене чоловік, і прийшов Лаван до чоловіка, що стояв коло верблюдів при криниці води, **31** і сказав йому: Ходи й увійди, благословенний Господь, чому ти стоїш надворі? Я приготовив кімнату і місце для верблюдів. **32** І увійшов чоловік до хати, і загнав верблюдів, і дав соломи і сіна верблюдам, і води, умити ноги йому і мужам, що були з ним. **33** І поклав їм хліби їсти. І сказав: Не їстиму доки не скажу своєї бесіди. І сказав: Говори. **34** Сказав же: Я є раб Авраама. **35** І Господь дуже поблагословив мого пана, і він прославився. І дав йому овець і волів, золото і срібло, рабів і рабинь, верблюдів і ослів. **36** І породила Сарра, жінка мого пана, одного сина моєму панові, коли він постарівся, і дав йому все, що мав. **37** І закляв мене мій пан, кажучи: Не візьмеш жінку моєму синові з ханаонських дочок, між якими я жив в їхній землі, **38** але підеш до дому мого батька, до мого племені, і візьмеш жінку моєму синові звідти. **39** Сказав же я своєму панові: Якщо жінка не захоче за мною піти? **40** І сказав мені: Господь Бог, якому я угодив перед його лицем, він пішле свого ангела з тобою, і добре поведе твою дорогу, і візьмеш жінку моєму синові з мого племені і з дому мого батька. **41** Тоді будеш вільний від моєї клятви. Коли ж дійдеш до мого племені і не дадуть тобі – будеш вільний від моєї клятви. **42** І прийшовши сьогодні до криниці, я сказав: Господи Боже мого пана Авраама, чи ти добре поведеш мою дорогу, по якій сьогодні я іду? **43** І ось я став при криниці води, дочки ж громадян вийдуть зачерпнути води, і хай буде, щоб дівчина, якій скажу: Дай мені пити трохи води, **44** і хай скаже: Пий ти, і налию твоїм верблюдам, – ця буде жінка, яку Бог приготовив своєму рабові Ісаакові, і з цього знатиму, що вчинив милосердя моєму панові Авраамові. **45** І сталося, що я ще не закінчив в своїм умі говорити, зразу виходила Ревека, держачи відро на раменах; підійшовши ж до криниці, і зачерпнула відро води, і я сказав їй: Дай мені пити. **46** І поспішившись, зняла відро з себе, і сказала мені: Пий ти, і напою твоїх верблюдів. І напився я, і напоїла моїх верблюдів. **47** І я питав її, і сказав: Чия ти дочка? Вона ж мені сказала: Я дочка Ватуїла, сина Нахора, якого йому породила Мелха. І я дав їй

кульчики і запинки на її руки, **48** і я став щасливий, я поклонився Господеві і поблагословив Господа Бога мого пана Авраама, який добре повів мене в цій дорозі правди, щоб взяти дочку брата мого пана його синові. **49** Якщо ж, отже, чините милосердя і справедливість моєму панові, скажіть мені, щоб я повернувся або направо, або наліво. **50** Відповівши ж, Лаван і Ватуїл сказали: Від Господа прийшла ця заповідь, не можемо тобі відповісти злого за добре; **51** і ось Ревека перед тобою, візьми її, і йди, і хай буде жінкою сина твого пана, так як сказав Господь. **52** Сталося ж, коли раб Авраама почув цю мову, поклонився до землі Господеві, **53** і раб, взявши золотий і срібний посуд і одяг, дав Ревеці, і дар її братові і її матері. **54** І поїли, і попили вони і мужі, що були з ним. І переспавши, вставши вранці, сказав: Відпустіть мене, щоб я ішов до мого пана. **55** Сказали ж її брати і матір: Хай дівчина перебуде з нами десять днів, і після цього підете. **56** І сказав до них: Не держіть мене, бо Бог добре повів мою дорогу. Відпустіть мене, щоб я пішов до мого пана. **57** Вони ж сказали: Покличмо дівчину і запитаємо її з уст. **58** І покликавши Ревеку, сказали їй: Чи підеш з цим чоловіком? Вона ж сказала: Піду. **59** І відпустили Ревеку, свою сестру, і її майно з рабом Авраама і тими, що були з ним. **60** І поблагословили Ревеку, і сказали їй: Ти є нашою сестрою, стань тисячами десятьох тисяч, і хай твоє насіння одержить міста ворогів. **61** І вставши, Ревека і її рабиня, і сіли на верблюдів, і пішли з чоловіком, і раб, взявши Ревеку, відійшов. **62** Ісаак же ходив крізь пустиню *коло криниці видіння. Він же жив у землі на півдні. **63** І вийшов Ісаак у поле пройтися під вечір, поглянувши ж очима, побачив верблюдів, що йшли. **64** І поглянувши ж, Ревека очима побачила Ісаака і зіскочила з верблюда. **65** І сказала до раба: Хто є цей чоловік, що іде по полю нам назустріч? Сказав же раб: То мій пан. Вона ж, взявши намітку, і зодягнулася. **66** Розповів раб Ісаакові слова, які зробив. **67** Прийшов же Ісаак до хати своєї матері і взяв Ревеку, і стала йому жінкою, і полюбив її, і потішився Ісаак по Саррі, своїй матері.

вищ. 16

пои, и въпрашахъ ея, и рекохъ, чия еси дщерь. сія (ми) рече дщерь вадуилева есмь, сына нахорова, иже роди ему мелха. И дахъ ей усерязя и запястія на руцѣ ей, и благовѣливъ есмь поклонихся Господу, и благвихъ Господа Бога, господина моего авраама иже устрои мнѣ на пути (семъ) истинны, пояти дщерь брата господина моего сыну его. Аще (же) убо творите милость и правду господину моему, повѣдите ми (-)[62] да ся обращу, (или) на десно, или на лѣво. Ѿвѣщав же лаванъ, и вадуилъ рекоста, ѿ Господа пришла заповѣдь сія не можемъ [-][63] ти ѿвѣщати злаа за благаа (и) се ревека пред тобою поими [ю][64] (і) иди, и да будетъ жена сыну господина твоего, якоже глагола Господь. Бысть же егда слыша раб авраамль, рѣчи [сію][65], поклонися до земля Господу, и въземъ рабъ съсуды [златы и сребрены][66] и ризы дасть ревецѣ и дарь (-)[67] брату ея, и матери [ея][68]. и ядоша и пиша (они)[69], и мужи иже (бяху с нимъ)[70]. И (пролежавъ)[71] (-)[72] въставше заутра, рече, ѿпустите мя. да иду къ господину моему. Рѣша же братія ея и мати, да пребудеть дѣвица с нами [десять дніи][73], и по семъ да идете. [И рече][74] к нимъ не дръжите мя, (-)[75] Богъ (бо) устрои путь мнѣ ѿпустите мя, да иду къ господину моему. Сии же рѣша да възовемъ дѣвицу, и въпрошаемъ ([ея из устъ][76])[77]. и [възвавше][78] ревеку [-][79] рѣша ей, идеши ли съ мужемъ симъ, она же рече иду, и ѿпустиша ревеку сестру свою, і имѣніе ея (с рабомъ)[80] авраамлимъ, і иже с нимъ [быша][81]. И благвиша ревеку [-][82], и рѣша ей сестра наша еси буди въ тысущи темъ, и да пріиметъ сѣмя твое грады съпостатъ. [И въставши][83] ревека и рабыня ея, [и][84] въсѣдоша на велблюды, і идоша с мужемъ, и поимъ рабъ ревеку отыде. Ісаакъ же хождаше сквозѣ пустыню, *у кладязя видѣннаго, сей же живяше на земли на полудне. І изыиде ісаакъ поглумитися на поле ку вечеру. (-)[85] възрѣвъ (же) очима видѣ велблюды идуща. и възрѣвше (же) ревека очима видѣ ісаака, и скочи со вельблюда. И рече к рабу кто есть мужъ онъ, иже идетъ по полю противу намъ. Рече рабъ, то [-][86] господичичъ мои сія же взємши. ризы утвореныя (и) облечеся. (-)[87] Исповѣда рабъ ісааку (-)[88] словеса, яже сътвори пріиде же ісаакъ в домъ матери своея, и поя ревеку, и бысть ему жена, и възлюби ю, и утѣшися, ісаакъ о сарѣ, матери своей.

вѣ ѕі

Гла҃, ке҃·

Приложи́вше (-)[1] а҃враа́мъ. поѧ̀ женꙋ̀ е́йже и́мѧ хеттꙋ́ра, (и҆) роди́ же е҆мꙋ̀ земъвра́ма, [-][2] [е҆ктана][3], и҆ мадана, и҆ мадїа́ма, и҆ [е҆во́ка][4], и҆ сое́на· (Нектанъ)[5] же родѝ сава́на, и҆ дема́на, и҆ деда́на· *Сн҃ове же деда́ни быша, рагꙋилъ, и҆ навде́илъ, и҆ а҆сꙋри́мъ, и҆ [латꙋрїимъ][6], и҆ [лоо̂ми́мъ][7], сн҃ве же ма́дїамли, (е҆фа́ръ)[8], и҆ а҆фи́ръ, и҆ е҆но́хъ, и҆ [а҆ви́да][9], и҆ [е҆льдага][10], сі́и [же][11] бѣша сн҃ве хеттꙋ́рины· Дасть же а҆враа́мъ все (своѐ и҆мѣ́нїе)[12] і҆саакꙋ сн҃ꙋ своемꙋ, (-)[13] сн҃омъ (же) заложницъ свои҆ дасть а҆враа́мъ да́ры, и҆ ѿпꙋсти ѧ҆̀ ѿ і҆саа́ка сн҃а свое҆го, е҆щѐ живъ сы́й, [-][14] до землѝ въсто́чныѧ, си҆ же (дн҃и и҆ лѣта)[15] а҆враа́млѧ, е҆ли́ко жи́тъ, (лѣ҃, р҃, о҃, е҃)[16], и҆ скончавъ оу҆́мре а҆враа́мъ въ ста́рости до́брѣи, ста́рець [-][17] и҆спо́лненъ дн҃и, и҆ приложи́сѧ къ лю́демъ своимъ· И҆ погребо́ша е҆го і҆саа́къ і҆ и҆змаилъ [два][18] сн҃ве е҆го, в пеще́рѣ, сꙋгꙋбѣи, на селѣ е҆фро́новѣ сн҃а саа́рова хеттде́анина, е҆же е҆сть прѧ́мо мамврї́и· *Село, и҆ пещерꙋ, ю҆́же притѧжа̀, а҆враа҃ ѿ сн҃овъ хеттде́о̂въ, тꙋ погребо́ша а҆враа́ма и҆ (женꙋ̀ е҆го са́ррꙋ)[19]. Бысть же по оу҆мртвїи а҆враа́мли, блг҃ви б҃ъ і҆саа́ка сн҃а е҆го, и҆ оу҆сели́сѧ і҆саа́къ *оу҆ кладѧзѧ видѣ́ннаго· Си҆ же бытї́а и҆змаила сн҃а а҆враа́млѧ, е҆го҃ родѝ а҆гарь раба са́ррина а҆враа́мꙋ· (-)[20] Си҆ и҆мена сн҃овъ и҆зма́илевъ по и҆менѝ (и҆хъ, и҆ в) ро́дѣхъ и҆хъ *первене́ць и҆змаилевъ, навао́фъ, [-][21] кыда́ръ, и҆ навде́илъ, [маса́нъ][22], (масма́и)[23], [-][24] и҆дꙋма, и҆ [масѝ][25], и҆ (хода҃н)[26], [-][27] дема́нъ, (-)[28]не́тꙋръ, и҆ нафесъ, и҆ ке́дма· Си сꙋ́ть сн҃ове и҆зма́или, и҆ е҆си и҆мена и҆хъ в домѣ́хъ и҆хъ. и҆ въ се́лѣхъ и҃, в҃і, кн҃зѧ, въ ѩ҆зы́цѣхъ и҆хъ· (-)[29] (лѣта (же) е҆и)[30] житїѧ и҆змаилѧ, [лѣтъ, р҃, л҃з][31], (-)[32] кончавъ оу҆́мре, и҆ приложи́сѧ къ рождені́ю своемꙋ· Въсели́ же сѧ ѿ е҆оулата, до сѷра, и҆́же е҆сть лицъ е҆гѷптꙋ, даже доходѧ́ще сѷрїи, пре҃ лице҃ (-)[33] братїѧ своеѧ оу҆сели́сѧ· [Сі́и же][34] бытїѧ̀ і҆саа́кова сн҃а а҆враа́млѧ, а҆враа́мъ роди и҆саа́ка, бѧше (-)[35] і҆саа́къ, (м҃, лѣ)[36] е҆гда̀ поѧ̀ ревекꙋ, дще́рь вадꙋи́левꙋ, сѷрина [-][37] (въ женꙋ̀ себѣ)[38]. Молѧ́ше же сѧ і҆саа́къ [-][39] ревекы ради жены̀ свое҆ѧ, ѩ҆́ко непло́ды бѧше· Послꙋша же е҆го б҃ъ, (-)[40] зачатъ въ оу҆тро́бѣ ревека жена е҆го· И҆граста же младе́нца въ не́й, [и҆ рече][41] а҆ще (хо́щетъ си́це [-][42])[43] быти, то что̀ (се ми)[44] (е҆сть)· (і҆) и҆де (-)[45] въпрашати г҃а, и҆ рече (е́й г҃ь)[46], *два ѩ҆зы́ка въ оу҆тро́бѣ твое́й е҆ста, и҆ двои лю́дїе, ѿ оу҆тро́бы твое́ѧ, разлꙋчатсѧ, и҆ лю́дїе лю́дїи прѣсп-

(margin: а҃ пара҃ а҃; в҃и кг҃; в҃и ѕ҃і и҆ кд҃; а҃ пара҃ а҃; к ри҃ д҃)

Глава 25

1 І додавши, Авраам взяв жінку, якій ім'я Хеттура. **2** І породила ж йому Земврама, Єктана, і Мадана, і Мадіама, і Евока, і Соена. **3** Нектан же породив Савана, і Темана, і Дедана. *Сини ж Дедана були: Рагуїл, і Навдеїл, і Асурим, і Латуріїм, і Лоомим. **4** Сини ж Мадіама: Ефар, і Афир, і Енох, і Авида, і Ельдага. Це ж були сини Хеттури. **5** Дав же Авраам всі свої маєтки Ісаакові, своєму синові; **6** синам же своїх наложниць Авраам дав дари, і відпустив їх до східної землі від Ісаака, свого сина, ще як він жив. **7** Це ж дні і літа Авраама, які він прожив, 175 літ. **8** І закінчивши, помер Авраам в гарній старості, старцем повним днів, і додався до свого народу. **9** І його поховали Ісаак і Ізмаїл, два його сини, в подвійній печері на полі Ефрона, сина Саарового, хеттеянина, що є напроти Мамврії; **10** *поле і печеру, яку придбав Авраам у хеттеових синів, там поховали Авраама і його жінку Сарру. **11** Сталося ж, після смерті Авраама Бог поблагословив Ісаака, його сина. І поселився Ісаак *при криниці видіння. **12** Це ж роди Ізмаїла, сина Авраама, якого ж породила Авраамові Агар, рабиня Сарри. **13** Це імена синів Ізмаїла за їхніми іменами, і в їхніх родах: *первородний Ізмаїла Наваоф, Кидар, і Навдеїл, Масан, **14** Масмай, Ідума, і Маси **15** і Ходан, Теман, Нетур, і Нафес, і Кедма. **16** Це є сини Ізмаїла, і це їх імена в їх домах і в їх поселеннях, 12 князів в їхніх народах. **17** Це ж літа життя Ізмаїла – 137 літ; скінчивши, помер і додався до свого роду. **18** Поселився ж від Еуалата до Сира, який є в лице Єгипту, як доходити до Сирії, поселився перед лицем своїх братів. **19** Це ж роди Ісаака, сина Авраама. Авраам породив Ісаака. **20** Ісаак був 40 літнім, коли взяв Ревеку, дочку Ватуїла, сирійця, собі за жінку. **21** Молився же Ісаак задля Ревеки, своєї жінки, бо була неплідною. Вислухав же його Бог – зачала в лоні Ревека, його жінка. **22** Скакали ж діти в ній. І сказала: Якщо так має бути, то навіщо це мені? І пішла питатися в Господа, **23** і сказав їй Господь: *Два народи є в твоїм лоні, і два народи розділяться з твого лона, і народ народ перевищить, і старший хай послу-

(margin: пар1. 1; вищ. 23; вищ. 16 і 24; пар1.; рим. 9)

жить меншому. **24** І сповнилися її дні родити, вони були близнята в її лоні. **25** Вийшов же первородний син ввесь рудий і волохатий, наче кожух, і назвала його ім'я Ісав. **26** *І по цьому вийшов його брат, його ж рука держалася п'яти Ісава, і назвала його ім'я Яків. Ісаак же мав 60 літ, коли йому породила Ревека. **27** І виросли юнаки. І був Ісав чоловіком-мисливцем і орачем, Яків же був нелукавим чоловіком, що жив в хаті. **28** І полюбив Ісаак Ісаву, бо його лов був його їжею; Ревека ж любила Якова. **29** Зварив же собі Яків варене, і прийшов же Ісав з поля змучений, **30** і сказав до Якова: Дай мені їсти з цього вареного, щоб я підкріпився, через це прозвано його ім'я Едом; **31** і сказав Яків Ісаву: Віддай же сьогодні мені своє первородство. **32** Сказав же Ісав: Ось я іду вмерти, навіщо мені це первородство. **33** І сказав йому Яків: Клянися мені сьогодні. І поклявся йому. *І віддав Ісав Якову своє первородство. **34** Яків же дав Ісаву хліб і зупу з сочевиці, він з'їв же і випив, і вставши, відійшов, і за ніщо вважав собі Ісав первородство.

йос. 12 дія. 7

єв. 12 ниж. 27

ютъ, и старѣишіи да поработаетъ меньшему. И кончашася днїе родити ей, (-)[47] сїи бѣста близнята, въ оутробѣ ей. Изыде же снъ первенецъ чрьменъ весь, [и][48] яко кожа косматъ, (и) нарече (-)[49] имя ему исавъ. *И по семъ изыде братъ его (-)[50] рука (же) его придержася пятѣ исавовѣ, и нарече имя ему іаковъ. Исаакъ же имяше, [ѯ, лѣтъ][51], егда роди [ему][52] [ревека][53], (и) възрастоста (-)[54] юнотѣ. И бысть ісавъ мужь [ловець][55] (и) орачь, іаковъ же [бысть][56] мужь нелукавъ живыи въ дому. (И) възлюби (-)[57] ісаакъ исава, яко ловитва его [бяше][58] брашно его, ревека же любляше іакова. Звари же (себѣ) іаковъ варенїе. [и][59] прїиде же ісавъ с поля, оутрудився, и рече [-][60] къ іакову напитаи мя, варенїа [-][61] сего, яко да укрѣплюся, сего ради прозва имя ему едом. [и рече][62] іаковъ ісааву. Ѿдаи (же) [-][63] днесь прьвеньство свое мнѣ. Рече же ісав се азъ иду оумрѣти, [-][64] въскую ми [первеньство се][65], и рече (іаковъ ему)[66] клени ми ся днесь, и кляся ему. [*И ѿдасть][67] ісавъ, [іакову первеньство][68] [свое][69]. Іаков же дасть ісаву хлѣбъ, и варенїе сочевно, (-)[70] ясть (же) и питъ, и въставъ отыде, и нивъчтоже вомени себѣ, ісавъ первеньство.

іосїа ві дѣа з

евреѡ ві нн кз

Глава 26

1 Був же голод на землі після голоду, що був передше в роки Авраама. Відійшов же Ісаак до Авимелеха, до филистимського царя, до Герари. **2** З'явився же йому Господь і сказав: Не іди до Єгипту, поселися в землі, про яку тобі скажу, **3** і живи в тій землі, і буду з тобою, і поблагословлю тебе. Бо тобі і твоєму насінню дам цю землю, *і поставлю клятву, якою Я клявся Авраамові, твому батькові. **4** І помножу твоє насіння як небесні зорі, і дам твоєму насінню усю цю землю. *І благословенні будуть у твоєму насінні всі народи землі, **5** тому що твій батько Авраам послухав мій голос, і зберіг всі мої заповіді, і мої накази, і мої оправдання, і мій закон. **6** Поселився же Ісаак у Герарах. **7** І питали його мужі, що там мешкали, про Ревеку, його жінку. І сказав: Вона є моя сестра: бо побоявся сказати: Вона є моя жінка, щоб не убили його місцеві мужі задля Ревеки, його жінки, бо була вродлива. **8** Був же там багато літ. Схилившись же Авимелех, цар герарський, крізь вікно, побачив, що Ісаак грається з Ревекою, своєю

вищ. 12 13 і 15

вищ. 12 і 8 і 22 ниж. 28

Гла, кѕ.

Бысть же гла на земли, по гладѣ, иже бѣ прьвѣе въ лѣта авраамля. Отыде ісаакъ къ авимелеху, къ црю филистимъску, въ герару. Яви же ся ему гь, и рече не ходи въ егупетъ, всели ся [-][1] въ земли, въ нежe ти реку, и обитаи въ земли той, и буду с тобою. и блвлю тя. Тебѣ бо и сѣмени твоему дам, [-][2] землю сїю, *и оуставлю клятву [-][3], еюже кляхся къ аврааму ѿцу твоему. И оумножу сѣмя твое, яко звѣзды нбныя, и дамъ сѣмени твоему всю землю сїю. *И блвятся о сѣмени твоемъ вси языцы земнїи, понеже послуша [ѿцъ твои авраамъ][4] [гласа моего][5], и съблюде [вся][6] заповѣди моа и повелѣнїя моя, и оправданїя моя, и законъ мои. [Всели же][7] ся ісаакъ въ герары [и въпрашаху его][8] мужи тамо обитающеи, о [ревецѣ][9] женѣ его. И рече сестра ми есть, оубоя бо ся рещи [-][10] жена ми есть, да не оубїютъ его мужи обитателнїи, [ревекы][11] ради [жены его][12], понеже (бѣ доброзрачна (-)[13])[14]. Бысть же многа лѣта ту, преклонив же ся авимелехъ црь герарскїи, окномъ, видѣ ісаака играюща съ ревекою

вп ві гі и еі

вп ві и и і кв нп ки

женою своею, възва же авимелехъ исаака, и рече ему яко жена ти есть, почто [рече яко][15] сестра ми есть· Рече же ему исаакъ· Рекохъ бо да не умру ея ради· Рече же ему авимелехъ что се еси сътворилъ нам, мало, не бы, некто от рода моего съ женою твоею, и възложилъ бы на ны съблазнъ· Заповеда же авимелехъ [-][16] людем своим гла, всякъ иже прикоснется мужи сему, или жене его, (повиненъ будетъ смерти)[17]. Сея же исаакъ въ земли той, и приобрете въ (то лето)[18] стократныи плод ячменю, (яко) блгви [-][19] его [бгъ][20] и възвысися (-)[21], и (-)[22] умножися, даже (и) великъ бывъ зело· Бысть же ему скотъ овчии. и скотъ говяжии, и притяжаниа многа· (И) възревноваша (-)[23] ему филистимове, и вся кладязя, яже ископаша раби отчи ему въ лета отца его. насыпаша я филистимове, (плъны земля)[24] · (И) рече (-)[25] авимелехъ къ исааку отыди от насъ. яко силнее (еси насъ)[26] (зде)· И отыде отътуду исаакъ, и обита въ дебри герарьстеи, и вселися ту· (-)[27] Пакы (же) исаакъ ископа кладязя водныа, яже ископаша раби авраамли отчи ему. (яже)[28] беша насыпали (-)[29] филистимяне· По умертвии авраамли отца его. и прозва имъ имена [-][30], якоже бе прозвалъ [авраамъ][31] отецъ его· [Ископаше же][32] раби исаакови въ дебри герарьстеи, и обретоша же ту кладязь воды живы· И пряхуся пастуси герарьстеи, съ пастухы исаакова выми глюще, (наша)[33] есть вода, и прозва имя кладязю [тому][34] обида обидаху бо и· (И) въставъ (-)[35] отътуду [исаакъ][36], ископа кладязь другии, пряху же ся и о томъ, [прозва же][37] имя ему вражда· Въстав же отътуду, ископа (же) кладязъ другии, и не пряхуся о томъ, и прозва имя ему пространство гля· Яко ныне упространи гь намъ, и въстави насъ на земли· (И) възыде (-)[38] отътуду къ кладязю клятвеному, и явися ему гь въ (ту нощъ)[39], и рече [ему][40], азъ есмь бгъ (отца твоего авраамль)[41], не бойся с тобою бо есмь. и блвлю тя и умножу семя твое авраама ради отца твоего· И създа ту требник, и призва имя гне, и постави ту, ку свой· Ископаша же ту раби исаакови [въ дебри герарьстеи][42] кладязь· (-)[43] Авимелехъ (же) прииде къ нему от герарь, и охозадъ другъ его, и фихолъ воевода людии его, и рече имъ исаакъ, въскую (къ мне приидосте)[44], вы бо ненавидесте мене, и отпустисте мя от себе· [Они же][45] реша видевше [тя][46] узрехом яко бе гь с тобою, и глахом буди клятва

жінкою. **9** Покликав же Авимелех Ісаака і сказав йому: То вона є твоєю жінкою, чому ти сказав, що: Вона є моєю сестрою? Сказав же йому Ісаак: Бо я сказав, щоб я не вмер задля неї. **10** Сказав же йому Авімелех: Як це ти нам зробив? Мало що не був хтось з мого роду з твоєю жінкою, і наклав би на нас згіршення. **11** Заповів же Авімелех своєму народові, кажучи: Кожний, хто доторкнеться до цього чоловіка, чи його жінки, буде винен смерті. **12** Посіяв же Ісаак в тій землі, і одержав в тому році стократний плід ячменю, бо його поблагословив Бог, **13** і прославився, і помножився так, що й став дуже великим. **14** Був же в нього скот овець, і скот волів, і багато майна. І позаздрили йому филистими – **15** і всі криниці, які викопали йому раби батька в роки його батька, засипали їх филистими повними землі. **16** І сказав Авимелех до Ісаака: Відійди від нас, бо ти є сильнішим від нас тут. **17** І відійшов звідти Ісаак, і замешкав в герарській долині, і там поселився. **18** Знову ж Ісаак викопав криниці води, які викопали раби Авраама, його батька, які засипали филистими по смерті Авраама, його батька, і назвав їх іменами так, як був назвав Авраам, його батько. **19** Викопали ж раби Ісаака в герарській долині і знайшли ж там криницю живої води. **20** І билися герарські пастухи з пастухами Ісаака, кажучи, що вода є наша, і назвав ім'я тієї криниці Обида, бо його обидили. **21** І вставши звідти, Ісаак викопав другу криницю, змагалися ж і про неї, прозвав же її ім'я: Ворожнеча. **22** Вставши ж звідти, викопав же іншу криницю, і не билися за неї, і прозвав її ім'я: Широта, кажучи: Тому що нині Господь нам поширив і підняв нас на землі. **23** І вийшов звідти до криниці клятви, **24** і з'явився йому Господь в тій ночі, і сказав йому: Я є Бог твого батька Авраама; не бійся, бо я є з тобою, і поблагословлю тебе, і розмножу твоє насіння задля Авраама, твого батька. **25** І збудував там жертовник і прикликав господнє ім'я, і там поставив своє шатро. Викопали ж там криницю раби Ісаака, в герарській долині. **26** Авімелех же прийшов до нього з Герар, і Охозат, його друг, і Фихол, воєвода його народу. **27** І сказав їм Ісаак: Чому ви до мене прийшли? Ви бо зненавиділи мене і відпустили мене від себе. **28** Вони ж сказали: Бачачи тебе, ми побачили, що Господь був з тобою, і ми говори-

ли: Хай буде клятва між нами і тобою, і завіщаймо між нами і тобою, **29** щоб ти не зробив з нами злого, так як і ми тебе не відкинули, і так як ми тобі зробили добро і відпустили тебе з миром, і тепер ти благословенний Господом. **30** І зробив їм гостину, поїли і попили, **31** і вставши вранці, поклялися друг другові; і відпустив їх Ісаак, і відійшли від нього з миром. **32** Сталося ж в тім дні: прийшли раби Ісаака, і звістили йому про криницю, яку викопали, і сказали: Ми не знайшли води; **33** і назвав її Клятвою. Через це назвав ім’я того міста Криниця клятви і до сьогоднішнього дня. **34** Ісав же мав 40 літ і взяв жінку Юдин, дочку Веїла, хеттеїна, і Васемат, дочку Елома Евсу, **35** *і ревнували Ісаакові і Ревеці.

ниж. 27

межꙋ нами и [-][47] тобою, и завѣщаимъ между (нами и) тобою (-)[48]. да не сътвориши с нами зла, якоже [и][49] мы тебе не ѿвръгохомся, и якоже сътворихомъ тебѣ добро, и ѿпꙋстихо͠м тя съ миромъ, и нынѣ ты бл͠венъ ѿ г͠а. И сътвори имъ гостинꙋ (-)[50] ядоша и пиша, и въставъ заоутра клятся (дрꙋгъ)[51] къ дрꙋгꙋ, и ѿпꙋсти а͠ їсаакъ. и ѿидоша ѿ него съ [миро͠м][52]. Бысть же въ (тои дн͠ь)[53] [-][54] прїидоша раби їсаакови, [и][55] повѣдаша емꙋ о кладязи еже ископаша, и рекоша не обрѣтохо͠м воды, и прозва и клятва. Сего ради прозва имя гра͠д [тои][56], кладязь клятвеныи, (и) до дн͠ешнаго дн͠е. Бяше же їсавъ, [м лѣ͠т][57], и поя женꙋ їоудинъ дщерь [веила][58] хеденина, и [васематъ][59] дщерь еломлю (евсꙋ)[60], *и быша ревнꙋющи їсаакови и ревецѣ.

ниж кз

Глава 27

1 Сталося ж, коли постарівся Ісаак, і осліпли його очі до небачення, і покликав Ісава, свого старшого сина, і сказав йому: Сину мій. Як Ісав відповів до нього: Ось я. **2** Сказав же йому: Ось я постарівся і не знаю дня мого кінця. **3** Тепер, отже, візьми твою зброю, сагайдак же і лук, вийди на поле, і вполюй мені дикого звіра, **4** і зроби мені їжу, так як люблю, і принеси мені, щоб я їв, щоб тебе поблагословила моя душа раніше, ніж помру. **5** Ревека ж почула, як Ісаак говорив до свого сина Ісава. І пішов Ісав на поле вполювати дичину своєму батькові. **6** Сказала ж Ревека до Якова, свого меншого сина: Ось я почула твого батька, що говорив до Ісава, твого брата: **7** Принеси мені дикого звіра і зроби мені страву, щоб поївши, і поблагословив я тебе перед Богом раніше, ніж помру. **8** Тепер, отже, послухай мене, мій сину, як я тобі накажу: **9** Пішовши між овець, візьми з них двоє молодих і гарних козлят, і зроблю страву твоєму батькові, так як любить; **10** і внесеш твоєму батькові, і поїсть, і поблагословить тебе твій батько скорше, ніж помре. **11** Сказав же Яків Ревеці своїй матері: Мій брат є волохатим мужем, а я ж голий муж; **12** коли обмацає мене мій батько, і буду перед ним як обманець, і принесу на себе клятву, а не благословення. **13** Сказала ж йому матір: На мені твоя клятва, дитино, лиш послухай мого голосу, і пішовши, принеси мені. **14** Пішовши ж, взяв і приніс матері, і зробила йому матір страву, так як любив його батько.

Гл͠а, кз.

Бысть же яко състарѣся исаакъ, и ослѣпоста очи емꙋ въ [не][1] видѣнїе. И възва исава (сн͠а своего)[2] старѣишаго, и рече емꙋ сн͠е мои, ѿвѣща [иса͠в к немꙋ][3] се азъ, [рече же емꙋ][4], се а͠з състарѣхся, и не вѣмъ дн͠и скончанїю моемꙋ, нынѣ оубо възми съсꙋ͠д свои тꙋл (же) и лꙋкъ, (-)[5] изыди на поле, и оулови ми звѣрь, и сътвори ми ядь якоже люблю, и принеси ми да ямъ, да бл͠вит тя дш͠а моя прежде даже не оумрꙋ, [ревека][6] же слышавши гл͠ща їсаака къ (сн͠ꙋ своемꙋ исавꙋ)[7], [і иде][8] исавъ на поле ловй ловꙋ ѿц͠ꙋ своемꙋ. [Рече же [ревека][9]][10] къ їаковꙋ сн͠ꙋ своемꙋ меншемꙋ, се азъ слыша͠х ѿц͠а твое͠г [-][11] къ исавꙋ братꙋ твоемꙋ гл͠юща, принеси ми звѣринꙋ, и сътвори ми ядь, да ядше [и][12] бл͠влю тя пре͠д б͠мъ прежде нежели оумрꙋ. Нынѣ оубо послꙋшаи мене [сн͠е мои][13], якоже (ти азъ)[14] повелю. (-)[15] шедъ въ овца поими (-)[16] (ѿ нихъ)[17] два козлища юна, и добра и сътворю [-][18] ядь ѿц͠ꙋ твоемꙋ, якоже любитъ, и внесеши ѿц͠ꙋ твоемꙋ и бꙋдетъ ясти, (и)[19] бл͠вит тя ѿц͠ъ твои прежде даже не оумре. Рече же їаковъ [ревецѣ][20] мт͠ри своеи, ([-][21] братъ мои есть)[22] мꙋжь косматъ, (а) аз же мꙋжь голъ егда обыщетъ мя оц͠ъ мои, и бꙋдꙋ пред нимъ яко обидливъ, и принесꙋ на ся клятвꙋ а не бл͠венїе. Р͠е же емꙋ мт͠и на мнѣ клятва твоя чадо, точїю послꙋшаи гласа моего, и ше͠д принеси ми, ше͠д же поя и принесе матери, и сътвори (емꙋ) мт͠и (-)[23] ядь, якоже любляше ѿц͠ъ его. (-)[24] въземши (ж) [ревека][25] ризы исавля, сн͠а своего ста-

рѣ́ншаго красны, ꙗже бѧхꙋ ѹ̂ неѧ̀ в домꙋ, и̂ ѡ̂блечѐ (сн҃а своє̂го ме́ншаго і̂а́кова)[26], и̂ (козли́нама ко́злицєю)[27] ѡ̂бви̂ (є̂мꙋ рꙋцѣ)[28]. и̂ наго́е шиѧ́ є̂го. и̂ вда̀ ꙗ́дь, и̂ хлѣбы ꙗже сътвори̂, в рꙋцѣ і̂а́ковли сн҃а своє̂го· И̂ принесѐ ѿц҃ꙋ своє̂мꙋ, [и̂ рече][29] ѿч҃е, се́й же рече се а̂зъ. кто є̂си ты ча́до, и̂ рече і̂а́ковъ ѿц҃ꙋ а̂зъ [є̂смь][30] и̂са́въ прьвене҃ц твой, сътвори́х ꙗкоже [ми гл҃а][31], въста́вши сѧ́ди, да ꙗси ловитвꙋ мою̀, да бл҃ви́т мѧ дш҃а твоѧ̀· Р҃е же і̂саа҃к сн҃ꙋ своє̂мꙋ, что̀ се ꙗко ско́ро ѡ̂брѣте. ѿ ча́до, се́й же р҃е, є̂же вда̀ г҃ь б҃ъ твои пре҃д (лице҃ мои҃)[32]. Р҃е же і̂саа҃к къ і̂а́ковꙋ, приступи̂ (ча́до) ко мнѣ (да)[33] (тѧ ѡ̂сѧжю)[34], (-)[35] а̂ще ты́ є̂си сн҃ъ мо́й і̂са҃в и̂ли ни̂. приступи́ і̂а́ко҃в къ [-][36] ѿц҃ꙋ своє̂мꙋ и̂ ѡ̂сѧза и̂, и̂ р҃е се гл҃а ꙗко гласъ і̂а́ковль, рꙋцѣ же (ꙗко) рꙋцѣ и̂са́вовѣ, и̂ не позна є̂го, бѣста бо рꙋцѣ є̂го ꙗко рꙋцѣ и̂савовѣ бра́та є̂го косма́тѣ· (-)[37] Бл҃ви (же) є̂мꙋ и̂ р҃е ты́ ли є̂си сн҃ъ мой и̂са҃в, о́н же р҃е а̂зъ є̂смь. и̂ р҃е принеси́ ми (да)[38] ꙗ́мъ лови́твꙋ твою̀ ча́до, да бл҃вить тѧ дш҃а моѧ̀, и̂ принесѐ є̂мꙋ і̂ ꙗ́сть, и̂ принесѐ є̂мꙋ вино̀ и̂ пи· (-)[39] Рече (же) є̂мꙋ і̂саа́къ ѿц҃ъ є̂го, приступи̂ къ мнѣ. (да)[40] (мѧ лобыжеши)[41] ча́до, (-)[42] приступи́в (же и̂) лобза̀ и̂· и̂ ѡ̂бонѧ̀ воню ри́зъ є̂го, *и̂ бл҃ви є̂мꙋ и̂ р҃е се вънѧ̀ сн҃а моє̂го, ꙗко вънѧ̀ нивъ по́льны́х, є̂мꙋже бл҃ви г҃ь, да да́сть тебѣ [г҃ь][43] ѿ росы̀ нб҃ныѧ̀, и̂ ѿ вла́гы земны́ѧ· [-][44] ѹмно́жество̀ пшени́чно и̂ ви́нно, и̂ да (ти̂ рабо́тають)[45] ꙗзы́цы, и̂ да покло́нѧт ти сѧ кн҃ѕи, и̂ бꙋди г҃днъ братꙋ твоє̂мꙋ, (да)[46] (ти сѧ покланѧ́ють)[47] сн҃ве ѿц҃а твоє̂го, проклинаѧ тѧ бꙋде҃т про́клѧ҃т, (и̂) бл҃вѧ́й (-)[48] тѧ бꙋдеть бл҃венъ· И̂ бы́сть ꙗко скончѧ̀ и̂саа́къ бл҃вѧ і̂а́кова сн҃а своє̂го и̂ [-][49] ꙗко ѿ̂ты́де і̂а́ко҃в ѿ лица̀ і̂саа́ка ѿц҃а своє̂го· [-][50] И̂са́въ братъ є̂го прїиде з лови́твы, (-)[51] сътвори́ (же) и̂ се́и ꙗ́дь, и̂ принесѐ ѿц҃ꙋ своє̂мꙋ, и̂ рече [-][52] въстани ѿч҃е мой і̂ ꙗ́ждь ѿ лови́твы сн҃а своє̂го, да бл҃ви́ть мѧ дш҃а твоѧ̀, (-)[53] рече (же) є̂мꙋ і̂саа́къ ѿц҃ъ є̂го, кто̀ є̂си ты, (и̂са́въ)[54] же рече а́зъ є̂смь сн҃ъ твой прьве́нецъ и̂са́въ· Чюди́ же сѧ і̂саа́къ чю́днѣ вельми ѕѣло [-][55], кто ѹ̂бо (лови́твꙋ)[56] принесѐ ми̂. и̂ ꙗ́до҃х ѿ (него̀)[57], пре҃д прише́ствіемъ твои́мъ, и̂ бл҃вихъ є̂мꙋ, и̂ бл҃венъ є̂сть· Бы́сть же ꙗко слы́ша и̂са́въ рѣчь і̂саа́ка ѿц҃а своє̂го, и̂ възопѝ гласомъ велі́емъ, и̂ го́ркымъ ѕѣло, и̂ рече бл҃ви и̂ менѐ ѿч҃е, рече҃ є̂мꙋ прише҃д братъ твой съ ле́стїю

євр҃є аі

15 Взявши ж Ревека гарну одіж Ісава, свого старшого сина, яка була в неї в хаті, і зодягнула свого молодшого сина Якова, **16** і шкурами козлів обвинула йому руки, і нагі часті його шиї, **17** і дала страву і хліби, які приготовила, в руки Якова, свого сина. **18** І приніс своєму батькові, і сказав: Батьку. Цей же сказав: Ось я! Хто ти є, дитино? **19** І сказав Яків батькові: Я є Ісав, твій первородний, я зробив так, як ти мені сказав; вставши, сядь, щоб їсти мою дичину, щоб мене поблагословила твоя душа. **20** Сказав же Ісаак своєму синові: Що це, що швидко ти знайшов, дитино? Цей же сказав: Те, що дав твій Господь Бог перед моїм лицем. **21** Сказав же Ісаак до Якова: Приступи до мене, дитино, щоб я тебе обмацав, чи ти є мій син Ісав, чи ні. **22** Приступив же Яків до свого батька, і обмацав його і сказав: Ось голос, наче голос Якова, руки ж, наче руки Ісава. **23** І не впізнав його, бо його руки були волохаті, як руки Ісава, його брата. Поблагословив же його, **24** і сказав: Чи ти є мій син Ісав? Він же сказав: Я є. **25** І сказав: Принеси мені, щоб я їв твою дичину, дитино, щоб тебе поблагословила моя душа. І приніс йому – і з'їв, і приніс йому вина – і випив. **26** Сказав же йому Ісаак, його батько: Приступи до мене, щоб мене поцілувати, дитино. **27** Приступивши ж, і поцілував його, і понюхав запах його одежі, *і поблагословив його, і сказав: Ось запах мого сина, як запах пільних нив, якого поблагословив Господь. **28** Хай дасть тобі Господь від небесної роси і від земної вологи, багато пшениці і вина, **29** і хай тобі служать народи, і хай тобі поклоняться князі, і будь паном твоєму братові, хай тобі покланяються сини твого батька. Хто тебе проклинає, буде проклятий, і хто тебе благословить, буде благословенний. **30** І сталося, коли скінчив Ісаак благословити Якова, свого сина, і як відійшов Яків від лиця Ісаака, свого батька: Ісав, його брат, прийшов з полювання. **31** Приготовив же і він страву, і приніс своєму батькові, і сказав: Встань, мій батьку, і їж з дичини свого сина, щоб мене поблагословила твоя душа. **32** Сказав же йому Ісаак, його батько: Хто ти є? Ісав же сказав: Я є твій первородний син Ісав. **33** Зачудувався ж Ісаак дуже великим дивом: Хто, отже, приніс мені дичину? І я з'їв з неї перед твоїм приходом, і я його поблагословив, і він є благословенним. **34** Сталося ж, коли почув Ісав мову Ісаака, свого батька, і закричав великим і дуже гірким голосом, і сказав: Поблагослови і мене, батьку. **35** Сказав же йому: Прийшовши, твій брат обманом взяв твоє благословення. **36** І сказав

єв. 11

Ісав: Справедливо названо його ім'я Яків, бо обманув мене ось вдруге. *І моє первородство забрав, і тепер забрав моє благословення. Сказав же Ісав своєму батькові: Чи не зосталося мені благословення, батьку? **37** Відповівши ж Ісаак, сказав Ісаву: Вже я його зробив паном над тобою, і всіх братів я зробив його рабами, я його закріпив пшеницею і вином, що ж тобі зроблю, дитино? **38** Сказав же Ісав своєму батькові: Чи є одне благословення у тебе батьку? Поблагослови, отже, і мене, батьку. Розжалобився же Ісаак, і закричав великим голосом Ісав, і заплакав. **39** Відповівши ж, Ісаак, його батько, сказав йому: *Ось від вологи землі хай буде твоє життя і від небесної роси зверху. **40** І житимеш своїм мечем, і своєму братові послужиш. Буде ж час, коли розіб'єш і скинеш його ярмо з своєї шиї. **41** *Противився же Ісав Яковові через благословення, яким батько його поблагословив, і сказав Ісав у своїм умі: Коби наспіли дні смерті мого батька, щоб я убив Якова, свого брата. **42** Звіщено ж було Ревеці слова її старшого сина, і пославши, покликала Якова, свого молодшого сина, і сказала йому: Ось Ісав, твій брат хоче тебе убити. **43** Тепер, отже, дитино, послухай мій голос, вставши ж, втечи до межиріччя, до Лавана, мого брата до Харану, **44** і будь з ним декілька днів, доки не мине лють і гнів твого брата на тебе, **45** і забуде те, що ти йому зробив, і пославши, приведу тебе звідти, щоб часом не стала я бездітною від вас обох в один день. **46** Сказала же Ревека до Ісаака: *Набридло мені моє життя задля дочок синів хеттеових, якщо візьме Яків жінку з дочок цієї землі, то навіщо мені жити?

вищ. 25; єв. 11; ав. 1; вищ. 26

Глава 28

1 Прикликав же Ісаак Якова, і поблагословив його, і заповів йому, кажучи: Не візьмеш жінки з ханаанських дочок. **2** Вставши ж, відійди до межиріччя, до дому Ватуїла, батька твоєї матері; звідти візьми собі жінку з дочок Лавана, брата твоєї матері. **3** Ось мій Бог поблагословить тебе, побільшить тебе і розмножить тебе, і станеш збором народів. **4** І хай дасть тобі благословення мого батька Авраама, тобі і твоєму насінню по тобі, щоб одержати землю твого замешкання, яку Бог дав Авраамові. **5** *Послав же Ісаак Якова, і він відійшов до

йос. 12

взятъ бл҃веніе твое. И рече [ісавъ][58] поправдѣ прозва имя ему іаковъ, прельсти бо мя се вторицею, *и прьвеньство мое взя, и нн҃ѣ взя бл҃веніе мое, [рече же][59] ісавъ ѿц҃у своему, нѣ҃ ли остало мн҃ѣ (ѿч҃е бл҃веніа)[60]. ѿвѣщав же ісаакъ рече ісаву, [оуже][61] гд҃на его сътворихъ тебѣ и всю братію (-)[62] сътвори (рабы ему)[63], пшеницею и вино оутверди его, тебѣ же что сътворю чадо. Рече же ісавъ ѿц҃у своему, еда (едино есть бл҃веніе оу тебе)[64] ѿч҃е, бл҃ви оубо и мене ѿч҃е. съмили же ся ісаакъ, (и) възопи гласомъ [велі-имъ][65] ісавъ, и въсплакася. ѿвѣщав же ісаакъ ѿц҃ъ его рече ему, *се ѿ влаги земныя буди (ти веленіе)[66], и ѿ росы нб҃ныя свыше, и мечемъ своимъ живъ буди, и брату своему да поработаеши. Будет же часъ егда рассыплеши, и ѿрѣшиши яремъ его, ѿ выя своея. (-)[67] *Съпротивляше (же) ся ісавъ іакову, о бл҃веніи иже бл҃ви [-][68] ѿц҃ъ его, [и рече][69] ісавъ въ оумѣ [свое][70], аще быша приспѣли дн҃іе [см҃рти][71] ѿц҃а моего. да быхъ оубилъ іакова брата своего. Възвѣщена же быша [ревецѣ][72] словеса [-][73] сн҃а ея старѣишаго, и посла призва іакова сн҃а своего юнѣишаго, и рече ему се ісавъ братъ твой [-][74] хоще оубити тя. Нн҃ѣ оубо чадо послушай [гласа моего][75]. (-)[76] въстав (же) бѣжи в междорѣчіе, къ лавану брату моему въ харанъ, и буди с нимъ (нѣколико дн҃іи)[77], дондеже мине лютость и гнѣвъ брата твоего ѿ тебе, и забудетъ еже (ему сътворилъ еси)[78], и пославъ приведу тя ѿтуду, да не когда бесчаду буду обою ваю въ единъ дн҃ь. Рече же [ревека][79] къ ісааку. *стужихъ си жизнію своею, дщерей ради сн҃овъ хедеовъ, аще поиметъ іаковъ жену ѿ дщерей земля сея, то въскую ми есть жити.

вї ке; євре аі; авде а; вї кѕ

Гл҃а, кі.

П(ризва)[1] же ісаак іакова (и) благослови и, и заповѣда ему гл҃я, да не поимеши жены ѿ дщеріи ханаански, въставъ [же][2] ѿбѣжи въ междорѣчіе, въ домъ вадуилевъ ѿц҃а матере твоея. (-)[3] (ѿтуду поими)[4] себѣ жену ѿ дщерии лавана брата мт҃ре твоея, сеже бъ мои бл҃витъ тя, (-)[5] възраститъ тя, и оумножи тя, и да будеши въ соборъ языкомъ. И дастъ ти бл҃веніе [ѿц҃а мое авраама][6], тебѣ и сѣмени твоему по тебѣ, пріяти землю обитаніа твоего, юже дасть бъ аврааму. (-)[7] *Посла (же) ісаакъ іакова, и отыде въ междорѣчіе къ лавану (-)[8] вадуилеву сири-

іосіа ві

нꙋ, къ братꙋ же [ревекы][9] мт҃ре ꙇаковлѧ ꙇ и-савлѧ· видѣвъ же ꙇсавъ ꙗко бл҃ви ꙇсаакъ ꙇакова, ꙇ иже ѿтыиде въ междорѣчїе сѵрьско, поѧти (ѿтꙋдꙋ себѣ)[10] женꙋ· И вънегда бл҃ви (-)[11] и заповѣда емꙋ гл҃ѧ, да не поимеши жены ѿ дщерїи хананеискъ, и послꙋша ꙇаковъ ѿц҃а и мт҃ре своеѧ, и ѿтыде въ межорѣчїе [сѵрьско][12]. И видѣ ꙇсавъ ꙗко злы сꙋть дщери хананьскы пре҃ ꙇсаакомъ ѿц҃емъ его, и ше҃ ꙇсавъ къ из-маилꙋ и зваⷭ҇ маеледъ дщерь измаила сн҃а авра-амлѧ. сестрꙋ навеѡдовꙋ женꙋ (предъ)[13] женами своими (-)[14]. И отыиде ꙇаковъ ѿ кладѧзѧ клѧтвенаго, ꙇ изыде в хара҃ и обрѣте҃ мѣсто, и ꙋспе тꙋ (слн҃це бо заиде)[15], и взѧ ѿ каменїа мѣста [того][16], и положи възглавїе себѣ, и ꙋспе на мѣстѣ то҃, и видѣ сонъ· И се лѣс-твица ꙋтвръждена на земли, еѧ҃ конѣ҃ досѧ-заше до н҃беси, и агг҃ли бж҃їи въсхождахꙋ, и нис-хождахꙋ, по неи, *г҃ь же ꙋтвръждашесѧ на неи, и рече азъ б҃ъ авраамов ѿц҃а твоего, и б҃ъ ꙇсааковъ, не боисѧ землѧ идѣже ты спиши на неи, тебѣ дамъ ю и сѣмени твоемꙋ, и бꙋ-детъ сѣмѧ твое ꙗко пѣсо҃ зе҃мныи, *и распро-странитсѧ до морѧ, и до (въстокъ, и запа҃, и до сѣвера)[17]. *И бл҃словатсѧ о тебѣ вси ꙗзы-ци земнїи въ сѣмени твоемъ· [-][18] Се (же) азъ с тобою, [съхраню][19] тѧ, на [всемъ пꙋти][20] аможе идеши, и възвращꙋ тѧ на землю сїю, ꙗко не оставлю (тѧ) дондеже сътворю все еже гл҃а тебѣ· И въставъ ꙇаковъ ѿ сна своего, и рече ꙗко есть г҃ь въ мѣстѣ семъ, аз же не вѣдахъ. (-)[21] ꙋбоꙗ (же) сѧ и рече ꙗко страшно мѣсто се, нѣсть се но домъ бж҃їи, и си врата н҃бнаа· И въставъ ꙇаковъ заꙋтра, *и взѧ ка-мень иже бѣ положилъ [-][22] възглавїе себѣ, и постави то въ столпъ, и възлїѧ елеи верхꙋ его, и прозва ꙇаковъ имѧ мѣстꙋ томꙋ до҃ бж҃їи. (-)[23] (ꙋлимаꙋсъ)[24] (же) бѣ имѧ градꙋ прьвѣе· И молисѧ ꙇако҃ млтвою гл҃ѧ, аще г҃ь б҃ъ съ мною и да (мѧ снабдит҃)[25] на пꙋти семъ, воньже азъ идꙋ, и дасть ми хлѣбъ ꙗсти, и ризы облещисѧ, и възвратитъ мѧ съ [ми-ромъ][26] в домъ ѿц҃а моего· И да бꙋдет҃ ми г҃ь въ б҃ъ, и камень сеи егоже поставихъ въ столпъ, бꙋдеть ми въ домъ бж҃їи, и ѿ всего ꙗже ми даси, (или) (ѡдесѧтьствꙋю тебѣ де-сѧтинꙋ [-][27])[28].

межиріччя, до Лавана Ватуїлевого, сирійця, до брата ж Ревеки, матері Якова й Ісава. **6** Побачивши ж Ісав, що Ісаак поблагословив Якова, і що відійшов до сирійського межиріччя взяти звідти собі жінку, і коли поблагословив його, заповів йому, кажучи: Не візьмеш жінки з хананейських дочок; **7** і послухав Яків батька і свою матір, і відійшов до сирійського межиріччя. **8** І побачив Ісав, що хананські дочки є поганими перед Ісааком, його батьком, **9** і пішовши Ісав до Ізмаїла, і взяв Маелет, дочку Ізмаїла, сина Авраама, сестру Навеота, як жінку перед своїми жінками. **10** І відійшов Яків від криниці клятви і вийшов до Харану. **11** І знайшов же місце, і заснув там, бо сонце зайшло; і взяв з каміння з того місця, і поклав собі під голову, і заснув на тому місці. **12** І побачив сон. І ось драбина закріплена на землі, якої верх досягав до неба, і божі ангели піднімалися і сходили по ній. **13** *Господь же закріплявся на ній, і сказав: Я Бог Авраама, твого батька, і Бог Ісаака. Не бійся, земля, де ти спиш на ній, тобі її дам і твоєму насінню. **14** І твоє насіння буде як пісок землі, *і пошириться до моря, і до сходу, і заходу, і до півночі. *І благословенні будуть в тобі всі народи землі, в твоєму насінні. **15** Ось же я з тобою, збережу тебе на всій дорозі, куди підеш, і поверну тебе до цієї землі, бо не покину тебе доки не зроблю все, що я тобі сказав. **16** І вставши Яків зі свого сну, і сказав, що: Є Господь на цьому місці, я ж не знав. **17** Злякався же, і сказав, що: Страшне це місце, це не є хіба дім божий і це небесні двері. **18** І вставши Яків вранці, *і взяв камінь, який був поклав собі під голову, і поклав його як стовп, і вилив олію на його верх. **19** І назвав Яків ім'я того місця Божий Дім, Улимаус же раніше було ім'я міста. **20** І помолився Яків молитвою, кажучи: Якщо Господь Бог зі мною, і хай мене оберігає на цій дорозі, по якій я іду; і дасть мені хліб їсти і одіж зодягнутися, **20** і поверне мене з миром до дому мого батька, і хай буде мені Господь за Бога, **22** і цей камінь, якого я поклав як стовп, буде мені за божий дім; і з усього, що мені даси, поправді дам тобі десятину.

ниж҃ л҃е и҃ м҃и сир҃ м҃д
е мо҃ ві и҃ ді
вы҃ к҃s
ниж҃ л҃а
ниж. 35 і 48 сир. 44
мой5. 12 і 19
вищ. 26
ниж. 31

Глава 29

1 І вставши Яків на ноги, пішов до східної землі, до Лавана Ватуїлевого, сирійця, до брата Ревеки, матері Якова і Ісава. **2** Поглянув же: і ось криниця на полі, і були там три стада овець, що спочивали при ній, бо з тієї криниці напували стада. Камінь великий же був над отвором криниці; **3** і збиралися туди всі стада, і відкочували камінь з отвору криниці, і напували стада, і знову клали камінь на отвір криниці, на своє місце. **4** Сказав же їм Яків: Браття, звідки ви є? Ці ж сказали: Ми є з Харану. **5** Сказав же їм: Чи знаєте Лавана, сина Нахора? Сказали йому: Знаємо. **6** Сказав же їм: Чи здоровий є? Ці ж сказали: Здоровий. І ось Рахиль, його дочка, йшла з вівцями. **7** І сказав Яків: Ще день довгий, ще не час збирати худобу, напоївши овець, відійшовши, пасіть. **8** Вони ж сказали: Доки не зберемося всі пастухи, не можемо відкотити камінь від отвору криниці, щоб напоїти овець. **9** Ще як він говорив до них і Рахиль, дочка Лавана, ішла з вівцями свого батька. Бо вона пасла вівці свого батька. **10** Сталося ж, як побачив Яків Рахиль, дочку Лавана, брата своєї матері, і вівці Лавана материного брата, і приступив Яків, відкотив камінь від отвору криниці, **11** і напоїв овець Лавана, брата своєї матері. І поцілував Яків Рахиль, і закричав своїм голосом, заплакав, **12** визнав Рахилі, що є братом її батька. Вона ж, побігши, сповістила своєму батькові за цими словами. **13** Сталося ж, як почув Лаван ім'я Якова, сина своєї сестри, і побігши йому назустріч, і взявши його, поцілував його, і ввів його до своєї хати. Він же визнав Лавановi всі свої слова. **14** І сказав йому Лаван: Ти є з моїх костей і з мого тіла. І був з ним дні місяця. **15** І сказав Лаван до Якова: Отже, не працюватимеш мені даром, тому що ти є моїм братом. Скажи мені, яка, отже, буде твоя винагорода. **16** У Лавана ж були дві дочки, ім'я старшої Лія, ім'я ж меншої Рахиль. **17** Очі ж Лії хворі, Рахиль же була вродлива і гарна на вид. **18** Полюбив же Яків Рахиль, і сказав: Працюватиму тобі сім літ за Рахиль, твою молодшу дочку. **19** І сказав йому Лаван: Краще мені тобі її дати, ніж віддати іншому мужеві, тільки живи зі мною. **20** І працював Яків за Рахиль сім літ, і були перед ним наче мало

Гла, кд·

И въставъ ïаковъ на нозѣ. иде на землю въсточную, къ лавану (-)[1] вадуилеву сvрину, къ брату [-][2] [ревекы][3] матере ïаковла, ï исавла· (-)[4] Оузрѣ (же) и се кладазь на поли, (и) бахꙋ (-)[5] тꙋ три стада овець почивающе при немъ, ѿ (того бо кладаза)[6] напоахꙋ стада· Камень же (велïи баше)[7] надъ оустïе кладаза, и събирахꙋса тꙋ вса стада, и ѿвалахꙋ камень, ѿ оустïа кладаза, и напаахꙋ стада, и [паки][8] полагахꙋ камень на оустïи кладаза на мѣстѣ свое· Рече же имъ ïаковъ братïа ѿкꙋдꙋ есте вы. сïи же рѣша ѿ харана есмы ре же имъ, знаете ли лавана сна нахорова. рѣша (емꙋ)[9] знаемъ. рече же имъ здравъ ли есть. сïи же рѣша здравъ, и се рахиль дщи его идаше съ овцами· И рече ïаковъ еще (-)[10] днь долгъ не оу (събирати часъ)[11] скота, напоивше овца ѿшеше пасете. сïи рѣша не можемъ дондеже съберемса вси пастꙋси [-][12] [ѿвалити][13] камень ѿ оустïа кладазю, да напоимъ овца. Еще емꙋ глющꙋ к нимъ, и рахиль дщи лавана градаше съ овцами ѿца своего, она бо пасаше овца. ѿца своего· Бысть же нако оузрѣ ïаковъ рахиль дщерь лаваню брата мтре своеа, ï овца лавана брата матерна, и приступи ïаковъ ѿвали камень ѿ оустïа кладазю, и напои овца лавана брата мтри своеа и цѣлова ïаковъ рахиль, и възопи гласомъ своимъ проплакаса, (-)[14] исповѣда рахили нако бра ѿца еа есть. (-)[15] [сïа же][16] (повѣда текши)[17] ѿцꙋ своемꙋ по словесемъ симъ· Бысть же нако оуслыша лаванъ имa ïакова сна сестры своеа (и текши)[18] противꙋ емꙋ, и прïимъ (и)[19] лобза [и][20], и въведе и в до свои. (-)[21] исповѣда (же) лаванꙋ вса словеса своа· И рече емꙋ лаванъ, ѿ костей моихъ и ѿ плоти моеа еси ты и бѣ с нимъ (дни мца)[22]· [И рече][23] лаванъ къ ïаковꙋ, нако оубо братъ мои еси ты, да не трꙋдишиса мнѣ тꙋне, повѣждь ми что (оубо) мзда твоа бꙋдеть· Оу лавана же бѣста двѣ дщери, има старѣишеи лïа, (-)[24] има (же) меншеи рахиль, очи же лïинѣ болѣзнивѣ, рахиль же [бѣ][25] доброобразна и красна възорꙋ· Възлюби же ïаков рахиль, и рече да ти работаю седмь лѣтъ за рахиль дщерь твою меншꙋю· [И рече][26] емꙋ лаванъ оуне (ми тебѣ дати ю)[27] нежели (иномꙋ ѿдати мꙋжеви)[28], (токмо) (со мною живи)[29]· И работа ïаковъ за рахиль [седмь лѣ][30]. и бахꙋ пред нимъ нако

(ма́ло дн҃ї и)[31], занеже люба́ше ю̀· (и҆) рече (-)[32] і҆а́ко҃в къ лава́ну даждь [ми][33] жену̀ мою̀, поне́же съвръшишася дн҃їе (съвѣща́нїа)[34] да вни́ду къ не́и· Събра́ же лава́нъ вс҃а мужа насе́льники, и҆ сътворѝ бра́къ и҆ [ꙗ҆́ко][35] бы́сть ве́черъ [-][36] поимъ лава́нъ [дще́рь свою ли́ю][37], [и҆][38] въведѐ ю̀ къ і҆а́кову, и҆ вънидe къ не́и і҆а́ковъ· Да́сть же лава́нъ (зе́лфу рабу̀ дще́ри своеи лїи̇)[39] (-)[40], [и҆][41] бы́сть же заоу́тра и се ба́ше лїа̀· [И҆ рече][42] і҆а́ковъ лава́ну что се сътвори҃ еси [-][43] (а҆́зъ)[44] рахи́ли ради рабо́та҃ оу҆ тебѐ, [-][45] въскую (же) о҆би́ди ма̀· Р҃е же лава́нъ нѣсть тако въ (на́шемъ мѣстѣ)[46], вда́ти ме́ншаа̀ прѣжде старѣишеи̇ скончаи оу҆бо (се́дмь дн҃їи)[47], и҆ да҃ ти̇. (-)[48] сїю за (-)[49] не́же дѣлаеши оу҆ менѐ, (и҆) е҆щѐ се́д҃ лѣтъ другую, сътвори́ же і҆а́ко҃ тако и҆ скончà седмицу сїю, и҆ да́сть [-][50] лава҃ рахи́ль дще́рь свою е҆му въ жену· да́сть же лава́нъ рахи́ли дще́ри свое́и валлу рабу̀ [-][51] [-][52], и҆ въни́де [і҆а́ковъ][53] къ рахи́ли· Възлюби́ же рахи́ль паче, нежели ли́ю, и҆ рабо́та е҆му се́дмь лѣт҃ другую. видѣв же г҃ь [б҃ъ][54] ꙗ҆́ко не люби҃ лїи́, ѿвръзе оу҆тро́бу еа̀, рахи́ль же ба́ше непло́ды· И҆ (заче́нши)[55] лїа́ (-)[56] роди̇ [і҆а́кову сн҃ъ][57] [и҆ наречѐ][58] и҆́ма е҆му рув҃и, сирѣчь ꙗ҆́ко призрѣ (г҃ь на моѐ)[59] смире́нїе [и҆ даде́ ми сн҃ъ][60], нн҃ѣ ма̑ възлюбѝ м҃у мои· И҆ (заче́нши)[61] паки лїа и҆ родѝ сн҃ъ вторыи і҆а́кову, и҆ рече ꙗ҆́ко оу҆слы́ша г҃ь ꙗ҆́ко не люби́ма а҆́зъ и҆ прида́ ми и҆ се҃ [и҆ наречѐ][62] и҆́ма е҆му симео́нъ, и҆ зача҃ паки и҆ родѝ сн҃ъ и҆ рече въ нынѣшнее врѣмà, оу҆ менѐ будеть мужь мои̇, родихъ бо е҆му три сн҃ы, сего̀ ради нарече и҆́ма е҆му левгїи· И҆ заче́нши па́ки, (и҆) родѝ сн҃ъ. и҆ рече нн҃ѣ е҆щѐ [-][63] и҆сповѣмъ г҃у, сего̀ ра́ди наречѐ и҆́ма е҆му *і҆оуда. и҆ преста̀ ражда́ти·

мѳ҃ а҃

днів, тому що її любив. **21** І сказав Яків до Лавана: Дай мені мою жінку, бо сповнилися домовлені дні, щоб я увійшов до неї. **22** Зібрав же Лаван всіх мужів, жителів, і зробив весілля. **23** І як був вечір, Лаван, взявши свою дочку Лію, і ввів її до Якова, і Яків ввійшов до неї. **24** Дав же Лаван Зелфу, рабиню своїй дочці Лії. **25** І сталося ж вранці, і ось була Лія. І сказав Яків Лаванові: Чому це ти зробив? Я працював у тебе за Рахиль, чому ж ти мене обманув? **26** Сказав же Лаван: Не так є у нашому місці, щоб віддати молодшу раніше від старшої. **27** Отже, закінчи сім днів і дам тобі цю, за яку попрацюєш у мене іще других сім літ. **28** Зробив же Яків так, і закінчив той тиждень, і Лаван дав Рахиль, свою дочку, йому за жінку. **29** Дав же Лаван Рахилі, своїй дочці, Валлу, рабиню, **30** І ввійшов Яків до Рахилі. Полюбив же Рахиль більше ніж Лію, і працював йому других сім літ. **31** Побачивши ж Господь Бог, що не любить Лії, відкрив її лоно. Рахиль же була неплідною. **32** І зачавши, Лія породила Якову сина, і назвала його ім'я Рувим, значить що: Господь поглянув на моє впокорення, і дав мені сина, тепер мене полюбив мій муж. **33** І знову зачавши Лія, і породила другого сина Якову, і сказала, що: Почув Господь, що я не улюблена, і додав мені і цього, і назвала його ім'я Симеон. **34** І зачала знову, і породила сина, і сказала: В нинішний час у мене буде мій муж, бо я породила йому трьох синів, задля цього назвала його ім'я Левгій. **35** І зачавши знову, і породила сина, і сказала: Тепер ще визнаюся Господеві, задля цього назвала його ім'я *Юда. І перестала родити.

мат. 1

Гл҃а, л҃·

Р҃идѣвши же рахи́ль ꙗ҆́ко не роди́ть і҆а́кову, и҆ възревновà рахи́ль сестрѣ своеи и҆ рече і҆а́кову даждь м҃и ча́да. а҆́ще ли н҃и то оу҆мру а҆́зъ· Разгнѣва же са і҆а́ковъ на рахи́ль, и҆ речѐ [е҆́н҃][1], е҆да въ б҃ъ [е҆смь а҆́зъ][2] мѣсто. (и҆́л҃и)[3] лиши́х та плодà оу҆тро́бнаго· Рече́ же [рахиль][4] къ і҆а́кову, се рабà моа валла вънúди къ не́и и҆ да роди́ть на [лонò][5] моѐ, (-)[6] сътворю́ (же) и҆ сн҃ъ, а҆́зъ ѿ неа̀ и҆ да́сть е҆му ва́ллу рабу̀ свою̀ [-][7] въ жену· И҆ вни́де к не́и і҆а́ковъ, и҆ зача́тъ ва́лла рабà рахи́лина и҆ роди̇ [сн҃ъ і҆а́кову][8]. и҆ речѐ рахи҃ право судѝ ми б҃ъ. и҆ послуша гласа моего, и҆ да́сть ми сн҃ъ,

Глава 30

1 Побачивши ж Рахиль, що не родить Якову, і заревнувала Рахиль своїй сестрі, і сказала Якову: Дай мені дітей, якщо ж ні, то я помру. **2** Розгнівався ж Яків на Рахиль, і сказав їй: Чи я є замість Бога? Чи я тебе позбавив плоду лона? **3** Сказала же Рахиль до Якова: Ось моя рабиня Валла, ввійди до неї, і хай вродить на моє лоно, народжу ж і я сина від неї. **4** І дала йому Валлу, свою рабиню, за жінку. І ввійшов до неї Яків. **5** І зачала Валла, рабиня Рахилі, і породила сина Якову. **6** І сказала Рахиль: Правильно судив мені Бог, і вислухав мій голос, і дав мені сина, задля цього

назвала його ім’я Дан. **7** І зачала знову Валла, рабиня Рахилі, і породила Якову другого сина. **8** І сказала Рахиль: Підняв мене Бог, і я зрівнялася з моєю сестрою, і побідила, і назвала його ім’я Нефталим. **9** Побачивши ж Лія, що перестала родити, взяла Зелфу, свою рабиню, і дала її Якову за жінку. **10** І зачала Зелфа, рабиня Лії, і породила Якову сина. **11** І сказала Лія: Добро трапилося, і назвала його ім’я Ґад. **12** І зачавши знову Зелфа, рабиня Лії, породила Якову другого сина. **13** І сказала Лія: Я блаженна, бо блаженною зватимуть мене всі жінки, і назвала його ім’я Асир. **14** Пішов же Рувим в день жнив пшениці, і знайшов мандраґорове яблуко на полі, і приніс до Лії, своєї матері. Сказала ж Рахиль до своєї сестри Лії: Дай мені з мандраґорів свого сина. **15** Сказала ж Лія: Чи не досить тобі, що ти забрала мого мужа, але й мандраґори мого сина забереш? Сказала ж Рахиль: Не так, але хай буде цієї ночі з тобою за мандраґори твого сина. **16** І прийшов Яків з поля ввечері, і вийшла Лія йому назустріч, і сказала: Сьогодні ввійди до мене, бо я найняла тебе за мандраґори мого сина. Був же з нею тієї ночі **17** і Бог вислухав Лію, зачавши, породила Якову п’ятого сина. **18** І сказала Лія: Бог мені дав мою винагороду, тому що ж я дала мою рабиню моєму чоловікові, і назвала його ім’я Ісахар, що значить Винагорода. **19** І зачавши, Лія породила Якову шостого сина. **20** І сказала Лія: Мені мій Бог дав гарний дар в цьому часі. Мене полюбив мій муж, бо я йому породила шістьох синів. І назвала його ім’я Завулон. **21** І після цього породила йому дочку, і назвала її ім’я Діна. **22** Згадав же Бог Рахиль, і Бог її вислухав, і відкрив її лоно; **23** і зачавши, породила Якову сина, і сказала Рахиль: Господь відкрив моє лоно, відняв мою обиду, **24** і назвала його ім’я Йосиф, кажучи: Бог мені додасть другого сина. **25** Сталося ж, як Рахиль породила Йосифа, Яків сказав до Лавана: Пусти мене, щоб я пішов до мого місця і до моєї землі. **26** Дай мені моїх жінок і моїх дітей, задля яких я тобі працював, щоб я відійшов. Бо ти знаєш роботу, яку я для тебе робив. **27** Сказав же Лаван: Якщо я знайшов ласку перед тобою, треба мені дивитися, тому що знаю, що мене Бог поблагословив твоїм приходом. **28** Відлучи твою зарплату від мене, і дам тобі. **29** Сказав же Яків: Ти знаєш як я для тебе працював, і скільки твоєї худоби було у мене. **30** Мало твого було у мене, і виросло в множество, і тебе поблаго-

сегѡ ради прозва имѧ ему данъ. И зачатъ паки валла раба рахилина, и роди снъ вторый іакову. и рече рахиль подъѧ мѧ бъ и съравнихсѧ съ сестрою моею и възмогохъ, и прозва имѧ ѥ нефталимъ. видѣвши же ліа, ꙗко престала есть раждати, [-][9] поѧ зелду рабу свою, и дасть ю іакову въ жену, [-][10] и зача зелфа раба ліина, и роди іакову снъ, и ре ліа блго случисѧ и нарече имѧ ему гадъ. И (зачениши)[11] (паки) зелда раба ліина (-)[12] роди [-][13] іакову снъ вторый, и рече ліа блажена а, ꙗко облажать мѧ [всѧ][14] жены, и прозва имѧ ему асиръ. Иде же рувим въ днь жатвы пшеница, и обрѣте ꙗблоко мандрагорова на поли, и принесе (-)[15] къ ліи матери своеи. Рече же рахиль [къ сестрѣ своеи][16] ліи, даждь ми ѿ мандрагоръ сна своего. рече же ліа не доволѣ ли ти ꙗко ѿприꙗсни мужа моего, но и мандрагоры сна моего возмеши. ре же рахиль не тако [но][17] да будеть (сеѧ нощи с тобою)[18], за мандрагоры сна твоего, [І иде][19] іаковъ с полѧ въ вечеръ, і изыде ліа противу ему. и рече къ мнѣ въниди днесь наѧла бо тѧ есмь, за мандрагоры сна моего. [Бысть же][20] с нею (тои нощи)[21] и послуша бъ ліи, (-)[22] зачениши роди іакову снъ пѧтый. и рече ліа да [ми][23] бъ мзду мою, занеже да рабу мою мужу моему, и прозва имѧ ему исахаръ, сеже есть мзда, и (зачениши)[24] [-][25] ліѧ (-)[26] роди снъ шестый, іакову. и рече ліа дасть ми бъ [мой][27] даръ добръ въ нынѣшнее врѣмѧ. възлюби мѧ мужь мой. родихъ бо ему (шесть сновъ)[28], и прозва имѧ ему завулонъ. и посемъ роди (ему) дщерь, и прозва имѧ ей дина. Помѧну же бъ рахиль, и ѹслыша еѧ бъ и ѿверзе [ѹтробу еѧ][29] и зачениши роди іакову снъ. [и ре][30] рахиль (ѿверзе гь ѹтробу мою), (ѹкоризну мою ѿꙗть)[31], и нарече имѧ ему іосифъ, глющи придасть [ми бъ][32] снъ другіи. Бысть же ꙗко роди рахиль іосифа, рече іаковъ къ лавану, пусти мѧ, да иду на мѣсто мое, и в землю мою даждь [ми][33] жены моѧ и дѣти [моѧ][34], ихже ради. работахъ тебѣ, да ѿтиду, ты бо вѣси работу юже работахъ ти. Рече же [-][35] лаванъ, аще есмь обрѣлъ блгть прѣд тобою. да смотрю понеже вѣ (ꙗко) блви (-)[36] мѧ бъ [пришествіемъ твоимъ][37], ѿлучи мзду свою ѿ мене и дам [ти][38]. Рече же [-][39] іаковъ ты вѣси еже работа тебѣ и колико бѣ скота твоего ѹ мене, мало (-)[40] бѣ твоего ѹ мене, и възрасте въ множество. И блви тебѣ гь

[бгъ][41] пришествїемъ моимъ, нн҃ѣ оубо да (ї азъ сътворю)[42] себѣ домъ· И рече къ немꙋ лаванъ что ти да҃. рече же ї͗аковъ не даждь ми ничтоже, аще сътвориши [-][43] [се слово][44] (и) паки да пасꙋ овца твоѧ, и съхраню. Обыди [вся][45] овца твоѧ нн҃ѣ, и разлꙋчи ѿтꙋдꙋ всякꙋ овцꙋ пелѣсꙋю въ овца҃ и всю бѣлꙋ, и пестрое [оу овнахъ и][46] в коза҃ да бꙋдеть ми мзда [и бꙋдеть мое][47]. и послꙋшаетъ мене правда моѧ въ (оутрешнїи дн҃ь)[48], ꙗко есть мзда моѧ предъ тобою· [И][49] все еже не (-)[50] пестро ни бѣло в козахъ, и не пелесо въ овцахъ (ѿлꙋченое), оукрадено да бꙋде҃ мною· Рече же емꙋ лаванъ бꙋди ꙗко҃ (гл҃еши)[51], и разлꙋчи въ (тои дн҃ь)[52] козы (бѣлыѧ и пестрыѧ)[53], и вся козы еже (бѣ) (бѣло и пестро)[54] (-)[55] в нихъ, и все еже (-)[56] пелесо въ овцахъ, и въдасть въ рꙋцѣ сн҃омъ своимъ, и распꙋсти (ѧ) (три дни пꙋти)[57] междꙋ ими и междꙋ ї͗аковомъ· Ꙗков же пасяше овца лавановы оставшаа. вѕя же (ї͗аков себѣ)[58] жезлъ стꙋракининъ [-][59] и орѣхов и репиненъ, и обѣли ѧ ї͗аковъ пестренїемъ бѣлымъ състрꙋгаѧ корꙋ ꙗвляше же ся на жезлахъ бѣло еже обѣли пестрымъ· И положи жезлы ꙗже обѣли в корытехъ полны҃ воды да гдѣ прїидꙋтъ овца пити, въ жезлы зрять. (и) пришедши (овца)[60] пити (зрѧще)[61] въ жезлы, и ражахꙋ овца бѣло и пестро (-)[62]. Ѻвны же разлꙋчи ї͗аковъ, и постави прямо овцамъ, овенъ бѣлъ, и весь пестръ въ овцах, и разлꙋчи [-][63] стадо к себѣ, и не смѣси сихъ съ овцами лавановыми· Бысть же въ время въ неже овца зачинающи въ чревѣ, положи ї͗аковъ жезлы предъ овцами в корытехъ, да зачинаютъ зряще въ жезлы, егда родиша овца не положи· [И быша][64] незнаменыѧ лавана а знаменыѧ ї͗аковлѧ. и разбогатѣ мꙋжъ ѕело ѕело, и бысть емꙋ ско҃ многъ (-)[65] вълове (-)[66] рабы и рабыня, и вел҃блюды и ослы·

Гл҃а, л҃а·

С(лышав)[1] же ї͗аковъ рѣчь сн҃въ лавановъ гл҃ющихъ, вѕя ї͗аковъ все ѿц҃а нашего, и ѿц҃емъ наши҃, сътвори [себѣ][2] всю славꙋ (свою)[3]· И оузрѣ ї͗аковъ лице лаване, и се не бяше къ немꙋ, ꙗко вчера и третїемъ дн҃и· Рече же г҃ь къ ї͗аковꙋ, възвратися въ землю ѿц҃а твоего в ро҃ твои и бꙋдꙋ с тобою· (Посла)[4] же ї͗аковъ (и) възва лию и рахиль на поле, идѣже стада [бяхꙋ][5], и рече

словив Господь Бог моїм приходом; тепер, отже, хай і я зроблю собі дім. **31** І сказав до нього Лаван: Що тобі дам? Сказав же Яків: Не давай мені нічого. Якщо зробиш це слово, і знову пастиму твої вівці і стерегтиму. **32** Обійди всі твої вівці сьогодні, і відлучи звідти кожну чорну вівцю між вівцями і кожну білу, і переполасу між вівцями і між козами; хай буде мені винагородою, і буде моїм. **33** І свідчитиме мені моя праведність у завтрашній день, бо моя винагорода є перед тобою. І все, що не переполасе і біле в козах, і не чорне в вівцях, відлучене, хай буде мною украдене. **34** Сказав же йому Лаван: Хай буде так, як говориш. **35** І в тому дні він розлучив білих кіз і переполасих, і всі кози: те, що було біле і переполасе в них, і все, що чорне в вівцях, і дав у руки своїх синів. **36** І розділив їх трьома днями дороги між ними і між Яковом. Яків же пас вівці Лавана, які осталися. **37** Взяв же Яків собі палицю з тополі, й горіхів, і з каштану, і оббілив їх Яків на білі паси, зістругуючи кору – показувалося ж на палицях біле, що обілив, пасастим. **38** І поклав палиці, які оббілив, в коритах повних води, щоб, де прийдуть вівці пити, дивилися на палиці. І вівці, прийшовши пити, дивилися на палиці, **39** і вівці родили біле і полосисте. **40** Баранів же відлучив Яків, і поставив перед вівцями білого барана і всякого переполасого в вівцях. І відлучив стадо по собі, і не змішав їх з вівцями Лавана. **41** Сталося ж в часі, в якому вівці зачинали в лоні: поклав Яків палиці перед вівцями в коритах, щоб зачинали, дивлячись на палиці; **42** коли породили овець, не поклав. І непозначені – були Лавана, а позначені – Якова. **43** І чоловік дуже-дуже розбагатів, і було в нього багато худоби, волів, рабів і рабинь, і верблюдів, і ослів.

Глава 31

1 Почув же Яків мову синів Лавана, що говорили: Забрав Яків все, що нашого батька, і нашим батьком зробив собі всю свою славу. **2** І Яків побачив лице Лавана, і ось не було до нього, як вчора і третього дня. **3** Сказав же Господь до Якова: Повернися до землі твого батька, до твого роду, і буду з тобою. **4** Послав же Яків і покликав Лію і Рахиль на поле, де були стада, **5** і сказав їм: Я бачу лице вашого батька, що не є

до мене, як учора і третього дня. Ось же Бог мого батька є зі мною, **6** і ви знаєте, що я всією силою попрацював на вашого батька. **7** Ваш батько ж обманув мене, бо перемінив мою винагороду десяти ягниць, але Бог мого батька не дав йому зло мені вчинити. **8** Якщо, отже, так сказав: Пасасте – хай буде винагорода твоя, – всі вівці родять пасасте. Якщо ж сказав так: Білі хай будуть твоєю винагородою, – всі вівці родять біле. **9** Відібрав Бог всю скотину вашого батька і дав її мені. **10** І сталося, коли вівці зачинали в лоні, я у сні побачив своїми очима: Ось козли ганяли за вівцями: і білі кози, і пасасті, і різної вовни. **11** І сказав мені божий ангел у сні: Якове. Я ж сказав: Що є? **12** І сказав: Поглянь твоїми очима і подивись на козлів, що гоняться за вівцями: і білі кози, і пасасті, і всі різнородні, бо я побачив скільки тобі зробив Лаван. **13** Бо я є твій Бог, що з'явився тобі в божому місці, *де ти мені помазав там стовп, і помолився до мене там молитвою. І нині, отже, встань і вийди з цієї землі, і йди до землі твого народження, і буду з тобою. **14** І відповівши, Рахиль і Лія сказали йому: Немає нам більше часті чи насліддя в хаті нашого батька. **15** Наче чужі ми йому стали. Бо продав нас і їдженням з'їв нашу ціну. **16** Усе багатство і славу, яку Бог забрав у нашого батька, буде нам і нашим дітям; тепер, отже, чини, що тобі сказав Бог. **17** Вставши ж, Яків взяв своїх жінок і своїх дітей, посадив обох на верблюдів, **18** і забрав ввесь свій маєток і все майно, що придбав у межиріччі, і все своє, щоб відійти до Ісаака, свого батька, до ханаанської землі. **19** Лаван же відійшов стригти своїх овець, і вкрала Рахиль ідоли свого батька. **20** Яків же затаїв від Лавана, сирійця, щоб не сповістити йому, що відходить. **21** Відійшов же Яків з усім своїм, і перейшов ріку, і вийшов на гору Галаад. **22** І сказали Лаванові, сирійцеві, третього дня, що Яків втік, **23** і взяв всіх своїх братів з собою. Гнався же у слід за його дорогою сім днів, і окружив його на горі Галаад. **24** Прийшов же ангел до Лавана, сирійця, вночі у сні, і сказав йому: Вважай на себе, щоб ти не заговорив до нього зле. **25** І наздогнав Лаван Якова. Яків же поставив своє шатро на горі. Лаван же розставив своїх братів в горі Галаад. **26** Сказав же Лаван до Якова: Що це ти зробив? Чому

вищ. 28

и̂ма вижду а̂зъ лицѐ ѿца вашего, ꙗ́ко нѣ̂ къ мнѣ, ꙗ́ко вчерà и̂ третїемъ дни· Се́ же б҃ъ ѿца моего съ мною (е̂сть)[6], и̂ вы [-][7] вѣсте ꙗ́ко всею силою (-)[8] работахъ ѿцу вашему. ѿцъ же вашъ ѡ̂би́ди мѧ, (-)[9] и̂змѣни (бо) мъздꙋ мою десѧть а̂гн҃ць и̂ не дастъ е̂му б҃ъ ѿца (моего) зла сътворити мнѣ· Ѫ҆ще ѹ҆бо тако рече пестрыѧ да будетъ твоѧ мзда (-)[10] родѧтъ вьсѧ ѡ̂вца пестра· Ѫ҆ще ли речетъ тако бѣлыѧ да будетъ ти мзда. (-)[11] родѧтъ вьсѧ ѡ̂вца бѣло (-)[12] ѿнѧ б҃ъ весь скотъ ѿца вашего, и̂ дастъ мнѣ е̂го· И̂ бы́ст е̂гда (ѡ̂вца зачинающи)[13] [въ чревѣ][14], [-][15] видѣхъ (въ снѣ ѡ̂чима своима)[16] [-][17] (-)[18] (се козли)[19] гонѧхꙋ ѡ̂вца и̂ козы бѣлы и̂ пестры и̂ различны волны· И̂ рече ми а̂гг҃лъ б҃жїи въ снѣ, ї̂акове а̂з же рѣхъ что е̂сть· И̂ рече възри ѡ̂чима твоима и̂ виждь. козлы (-)[20] гонѧща ѡ̂вца и̂ козы бѣлыѧ и̂ пестрыѧ, и̂ всѣ разноличны, видѣхъ бо колико ти лаванъ сътвори· Ѧзъ [бо][21] е̂смь б҃ъ [твои][22] ꙗ҆вивыисѧ тебѣ на мѣстѣ б҃жїи, *еже помаза ти ми тамо столпъ, и̂ молисѧ мнѣ тамо м҃твою· (И̂) нн҃ѣ ѹ҆бо въстани. ї̂ изыди ѿ землѧ сеѧ, ї̂ и̂ди в землю рожденїа твоего, и̂ бꙋдꙋ с тобою· И̂ ѿвѣщавши рахиль и̂ лиа рекоста е̂му. нѣ̂ ли нама еще части ни прїатїѧ въ домꙋ ѿца нашего (-)[23] ꙗко чꙋжди быхомъ е̂му· Прода бо ны и̂ (ꙗ҆денїемъ снѣсть)[24] цѣнꙋ нашꙋ. все богатство и̂ славꙋ юже ѿѧтъ б҃ъ ѿ ѡ̂ца нашего нама бꙋдетъ и̂ чадом нашим, нн҃ѣ ѹ҆бо е̂лико (ти г҃ла)[25] б҃ъ твори ти· въставъ же ї̂аковъ поѧ жены свои и̂ дѣти своа [всади ѡ̂бѣ][26] на вельблюды, и̂ забра все и̂мѣнїе свое, и̂ вьсѧ и̂мѣнїа [-][27] ꙗже приташа въ междорѣчїи, и̂ все свое ꙗкоже ѿити къ ї̂саакꙋ ѿцꙋ своемꙋ, въ землю ханаанскую· лаванъ же ѿиде стрещи ѡ̂вецъ своих, (и̂) ѹ҆краде (-)[28] рахиль и̂долы ѿца своего, [ї̂аковъ же потаи][29] лаванꙋ сѵринꙋ, не повѣдати е̂му ꙗко ѿходитъ· (-)[30] ѿиде (же) (ї̂аковъ)[31] (съ)[32] [всѣмъ своим][33], и̂ преиде рѣкꙋ, и̂ възыиде на горꙋ галаадъ. [и̂ повѣдаша][34] лаванꙋ сѵринꙋ. [третїи днь][35] ꙗко побѣже ї̂аковъ, и̂ (поѧ)[36] всю братїю свою съ собою. гна (же) въ слѣ (пꙋти е̂го)[37] (седмь днїи)[38]. и̂ ѡбиде е̂го на горѣ галаад· Прїиде же [а̂гг҃лъ][39] къ лаванꙋ сѵринꙋ (нощїю въ снѣ)[40], и̂ рече е̂му съблюдисѧ самъ, да не възглешѝ [е̂мꙋ][41] злѣ· И̂ постиже лаванъ ї̂акова, ї̂аковъ же потъкнꙋ кꙋщꙋ свою въ горѣ. лаван же расстави братїю свою въ горѣ галаадъ· Рече же лаванъ къ ї̂аковꙋ. что се сътвори, въскꙋю (-)[42] ѿтиде и̂ ѡ̂краде мѧ и̂

нѝ ѝз

ѿведѐ дщери моѧ̀ ꙗ҆́ко плѣ́нницы ѻ҆рꙋ́жїемъ. но а҆́ще бы (ми повѣда̀)[43] ѿпꙋстилъ тѧ быхъ съ весе́лїемъ, (-)[44] (съ) тимпаны и҆ гꙋсльми. не быхъ ли а подо́бенъ цѣловати дѣти (-)[45], ни дщерїю [моею][46]. Нн҃ѣ же несмы́сльнѣ сътвори, [*нн҃ѣ бо][47] (рꙋка моѧ̀ мо́жетъ)[48] вредити тѧ. но б҃ъ ѻ҆ц҃а твоего вчера рече къ мнѣ̀ гл҃ѧ схранисѧ самъ, е҆гда̀ възглешѝ къ і҆а́кωвꙋ злѣ. Нн҃ѣ ꙋ҆бо и҆дѝ, помышле́нїемъ бо помысли ѿити въ до́мъ ѻ҆ц҃а твоего, вскꙋю (же) ꙋ҆краде бо́гы моѧ̀. ѿвѣща̀ же і҆а́кωвъ рече къ лаванꙋ, р҃ѣ бо да не ѿимеши дщери своѧ̀ ѿ менѐ, и҆ всѧ моѧ̀. (-)[49] И҆ рече і҆а́кωвъ ꙋ҆ негоже а҆́ще ѻ҆брѧщеши боги твоѧ̀, да не бꙋ́деть ти живъ прⷣ҇ братїею нашею. (сеже моѐ все и҆щи и҆ познавай, и҆ что е҆сть твоего ꙋ҆ менѐ възми. и҆ не позна ꙋ҆ него ничто́же,) не вѣдѣ бо і҆а́кωвъ ꙗ҆́ко рахиль жена е҆го ꙋ҆краде а҃. [внидѐ][50] же лаванъ [въ кꙋщꙋ лїинꙋ и҆зыска̀][51] (и҆мѣнїе еѧ), и҆ не ѻ҆брѣте. (-)[52] [и҆зъшедъ][53] (же) ѿ кꙋщи лиины, (-)[54] и҆зыска̀ кꙋщꙋ і҆а́кωвлю. и҆ кꙋщꙋ ѻ҆бою рабынꙋ и҆ не ѻ҆брѣте. Прїиде же въ кꙋщꙋ рахилинꙋ, рахиль же (възе́мши)[55] и҆долы, и҆ полⷪ҇жї е҆ пⷪ҇ сѣдло вельбꙋже, и҆ сѣде връхꙋ и҆҃. (-)[56] рече ѻ҆ц҃ꙋ своемꙋ не (и҆мѣй си тѧжка)[57] гⷣ҇не не могꙋ [бо][58] въстати прⷣ҇ тобо́ю ꙗ҆́ко ве́щь же́ньска ми е҆сть. и҆ска же лаванъ въ всей кꙋщи и҆ не ѻ҆брѣте и҆долъ. Разгнѣва же сѧ і҆а́кⷪ҇. и҆ свари лаванꙋ. (И҆) ѿвѣщав же і҆а́кωвъ рече лаванꙋ, что ли (пра́вда)[59] моѧ, [-][60] что ли гр҃ѣ мой, ꙗ҆́ко (жене́ши)[61] въ слⷣ҇ѣ менѐ, и҆ ꙗ҆́ко и҆зыска̀ всѧ съсꙋды моѧ̀. что ѻ҆брѣте ѿ всего̀ съсꙋда домꙋ твоего. Положи здѣ прⷣ҇ братїею твоею, и҆ братїею моею, и҆ да разсꙋдѧть междꙋ ѻ҆бѣма нама се, к҃, лѣтъ а҆зъ е҆смь с тобо́ю ѻ҆вца твоѧ̀ и҆ ко́зы твоа̀ не быша без плода̀. ѻ҆венъ (твой стадъ)[62] нѣсмь и҆зъѧлъ, звѣроꙗ҆дины не принесохъ к тебѣ. *а҆зъ напⷪ҇нихъ ти татьбины дньныѧ̀ и҆ [-][63] нощныѧ, быхъ днью жего́мъ зно́емъ, (а҆)[64] стꙋденїю в нощи, и҆ ѿхожаше сⷩ҇ ѿ ѻ҆чїю моею. Си мнѣ, к҃. лѣтъ, а҆зъ [бѣхъ][65] въ домꙋ твое́мъ работа́ⷯ ти, д҃і, лѣтъ, двою ради дщерїю твоею. и҆ ѕ҃, лѣтъ за ѻ҆вца твоѧ̀, и҆ преѻбидѣ мздꙋ мою, і҃, а҆гнецъ. а҆ще не бы б҃ъ ѻ҆ц҃а моего а҆враама [и҆ страхъ і҆саа́ковъ не бысть мнѣ][66], нн҃ѣ ꙋ҆бо тща бы мѧ ѿпꙋстилъ, на смире́нїе мое и҆ трꙋдъ рꙋкꙋ моею ꙋ҆видѣвъ б҃ъ, и҆ наказа (мѧ)[67] вчера̀. ѿвѣщав же лаванъ рече къ і҆а́кωвꙋ, дщери дщери мои, и҆ с҃нове. с҃нове мои, [-][68] скотъ, скотъ мои, и҆ все е҆ли́ко видиши моѐ е҆сть, и҆ дщерїю мои что съ-

ниж. 47

є҃ мⷪ҇ ѯв

мой2. 22

ти відійшов і обікрав мене, і відвів моїх дочок, як полонених зброєю. **27** Але, якщо б мені ти звістив, я відпустив би тебе з радістю, з тимпанами і гуслями. **28** Чи не був я гідний поцілувати дітей і моїх дочок. Тепер же ти вчинив безглуздо, **29** *бо тепер моя рука може тобі пошкодити. Але Бог твого батька вчора промовив до мене, кажучи: Стережися сам, щоб ти не заговорив до Якова зле. **30** Тепер, отже, іди, бо думкою ти задумав відійти до дому твого батька. Чому ти викрав моїх богів? **31** Відповівши ж, Яків сказав до Лавана: Бо я сказав: Щоб ти не відібрав від мене своїх дочок і все моє. **32** І сказав Яків: В кого лиш знайдеш твоїх божків, хай не буде тобі живим перед нашими братами. Ось обшукай все моє і пізнавай, і що є твого у мене, візьми. І не впізнав у нього нічого. Бо Яків не знав, що Рахиль, його жінка, викрала їх. **33** Увійшов же Лаван до шатра Лії, обшукав її майно – і не знайшов. Вийшовши ж з шатра Лії, обшукав шатро Якова і шатра обох рабинь, – і не знайшов. Прийшов же до шатра Рахилі. **34** Рахиль же, взявши ідоли, і поклала їх під верблюдже сідло, і сіла на них. **35** Сказала своєму батькові: Не бери собі за зле, пане, бо не можу встати перед тобою, бо мені є за звичаєм жінок. Обшукав же Лаван по всім шатрі і не знайшов ідолів. **36** Розгнівався ж Яків і сварив на Лавана. І відповівши ж, Яків сказав Лаванові: Яка ж справедливість моя, який же мій гріх, що ти женешся вслід за мною, **37** і що ти обшукав ввесь мій посуд? Що знайшов ти з усього посуду твого дому? Поклади тут перед твоїми братами і моїми братами, і хай це розсудять між нами обома. **38** Ось я є з тобою 20 літ. Твої вівці і твої кози не були без плоду. Баранів твоїх стад я не з'їв. **39** Вбитого звірем я не приніс до тебе. *Я відшкодував тобі вкрадене вдень і вночі. **40** Днем я був палений спекою, а в вночі морозом, і відходив сон від моїх очей. **41** Це мені 20 літ, що я був у твоїм домі. Я працював для тебе 14 літ задля двох твоїх дочок і 6 літ за твоїх овець, і ти підмінив мою зарплату 10 ягниць. **42** Якщо б не Бог мого батька Авраама і страх Ісаака не був на мені, нині, отже, порожнім ти б мене відпустив. Бог поглянув на моє приниження і труд моїх рук, і скартав мене вчора. **43** Відповівши ж, Лаван сказав Якову: Дочки – мої дочки, і сини – мої сини, скотина –

моя скотина, і все, що бачиш, є моїм і моїх дочок. Що сьогодні зроблю їм і їхнім дітям, яких породили? **44** Тепер, отже, ходи і завіщай завіт, я і ти, і буде свідком між мною і тобою. І сказав йому: Ось з нами немає нікого, Бог побачив і є свідком між мною і тобою. **45** І взявши ж камінь, Яків поставив його як стовп. **46** Сказав же Яків своїм братам: Зберіть каміння – і зібрали каміння, і зробили могилу, і поїли ж там при могилі. Сказав же йому Лаван: Ця могила свідок між мною і тобою сьогодні. **47** І назвав Лаван: Могила свідчення; Яків же назвав: Могила – свідок. **48** Сказав же Лаван до Якова: Ця могила і стовп, який ти поклав між мною і тобою, ця могила є свідком, і свідком є і цей стовп, є свідком. Задля цього назвав: Могила свідчення **49** і Бачення, бо сказав: Хай бачить Бог між мною і тобою, якщо відречемося друг від друга, **50** і якщо упокориш моїх дочок, і візьмеш жінок над моїх дочок, – гляди; немає нікого з нами, хай бачить Бог і є свідок між мною і тобою. **51** І сказав Лаван Якові: Ось могила – свідок і цей стовп. **52** Отже, якщо я не перейду до тебе, то й ти не перейди до мене, цю могилу і стовпа, зі злобою. **53** Бог Авраама, Бог Нахора, хай судить між нами. І поклявся Яків за страхом свого батька Ісаака. **54** І Яків приніс жертву на горі, і закликав своїх братів, їли ж, і пили, і спали на горі. **55** Вставши ж Лаван вранці, поцілував своїх синів і своїх дочок, і поблагословив їх, і повернувся Лаван, пішов до свого місця.

Глава 32

1 Яків пішов своєю дорогою, поглянувши, і побачив божі полки, що вишикувалися в лави, і зустріли божих ангелів. **2** Сказав же Яків, коли їх побачив: Це божий полк. І назвав ім'я того місця: Полки. **3** Послав же Яків послів перед собою до Ісава, свого брата, до землі Сир, до околиці Едом, **4** і заповів їм, кажучи: Так скажіть моєму панові Ісаву: Так говорить твій раб Яків. Я жив у Лавана і забарився дотепер, **5** були в мене воли, і осли, і вівці, раби і рабині, і я послав сповістити моєму панові Ісаву, щоб твій раб знайшов ласку перед тобою. **6** І повернулися посли до Якова, кажучи: Ми ходили до твого брата Ісава, і сам іде тобі назустріч, і з ним 400 мужів. **7** Дуже злякався ж Яків, і був розгублений, і поділив свою челядь: волів, овець і верблюдів –

творю има днь и чадомъ еа, яже родиста. Нн҃ѣ оубо ходи, [и][69] (завѣщаи)[70] завѣтъ азъ и ты. и буде в послушаніе между мною и тобою. [И рече][71] ему се (нѣсть с нами никогоже)[72], видѣ бъ (и) послухъ (есть) между мною и тобою. (И) възем же (камень іаковъ)[73] постві и въ столпъ, рече же іаков братіи своей, съберите каменіе, и събраша каменіе и сътвориша могилу, и ядоша [-][74] (же) ту оу могилы. [Рече же][75] ему лаван могила си [послу][76] между мною и тобою днь, и прозва [-][77] лаван могила послушнаа, іако же прозва (-)[78] могила послу. Рече же лаванъ къ іакову, (-)[79] могила си и столпъ, иже [поставилъ еси][80] между мною и тобою, послухъ есть могила си, и [послух][81], и столпъ си (послухъ)[82]. Сего ради (прозва) могила [послушнаа][83], и видѣніе еже рече да видѣ бъ между мною и тобою. Аще ѿвръжевѣса другъ ѿ друга, (и) аще съменши дщери мои, [и][84] поимеши жоны надъ дщери мои, вижд (нѣсть никогоже с нама)[85], [види][86] [бъ (и) послухъ (есть) между мною и тобою. И рече лаванъ іакову се могила (послухъ) и столпъ си][87], аще оубо азъ не мину к тебѣ, то и ты не мини къ мнѣ могилы сеа, и столъпа [-][88] съ злобою, бъ авраамль (-)[89] бъ нахоров суди между нама, и кляся іаковъ по боязни ѿца своего ісаака. И сътвори требу іаковъ на горѣ. и възва братію свою (-)[90] ядоша (же) и пиша. и спаша на горѣ. Въстав же лаван заоутра, цѣлова сны своа и дщери своа и блві а, и възвратися лаван ѿиде на мѣсто свое.

Гла, лв.

И (-)[1] аковъ иде на [свои путь][2], (-)[3] възрѣвъ (и) видѣ полкы бжіа вополъчившася, и срѣтоша аггли бжіи. Рече же іаков егда (и видѣ)[4] плъкъ бжіи си, и прозва имя мѣсту тому полкы. Посла же іаковъ послы пре собою, къ ісаву брату своему въ землю сиръ, въ село едомъ, и заповѣда и гла. Тако рцѣте гдну моему ісаву, тако глетъ рабъ твои іаковъ, оу лавана обитахъ и оумедлѣхъ доселѣ. [-][5] быша ми воловe и ослы. і овца [-][6] рабы и рабыня, и послах повѣдати гдну моему ісаву, дабы обрѣлъ рабъ твои блгть предъ тобою. И възвратишася послы къ іакову глще, ходихомъ къ брату твоему ісаву. и [самъ][7] идетъ противу тебѣ, и у мужъ с нимъ. Оубоя же ся іаковъ ѕѣло, и въ недооумѣи бысть, и разлучи челядь [свою][8] (-)[9] говяда

(-)[10] о̑вцы, [и̑ вельблю́ды][11] на два̑ плъка· И̑ рече ї̑а́кѡвъ а̑́ще прїидетъ ї̑са́въ на [є̑ді́нъ по́лкъ][12], ї̑ и̑съсѣчетъ и̑̀. [-][13] бꙋдетъ (вторыи по́лкъ)[14] въ сп҃нїи̑· Рече же ї̑а́кѡвъ бг҃ъ ѡ҃ца моегѡ а̑враа́ма, и̑ бг҃ъ ѡ҃ца моегѡ ї̑саа́ка [и̑ г҃и бж҃е][15] є̑́же гл҃авыи мнѣ, и̑ди̑ въ зе́млю рожде́нїѧ твоегѡ и̑ бл҃га тѧ̑ сътворю, довлѣ̑етъ ми ѿ всеѧ́ правды̀, и̑ ѿ всеѧ̀ и̑стины, ю̑́же сътвори̑ рабꙋ своемꙋ. Съ жезло̑ бо [симъ][16] преи̑дохъ ї̑ѻрданъ сїи, нн҃ѣ же быхъ въ два̑ по́лка, и̑зба́ви мѧ ѿ рꙋкꙋ брата моегѡ ї̑са́ва ꙗ̑́кѡ бою́сѧ є̑го, є̑гда пришедъ оу̑би- є̑тъ мѧ̑, и̑ мт҃ри с чады· А ты рече до́брѣ бл҃га тѧ сътворю̀, и̑ поставлю сѣмѧ твоѐ ꙗ̑́кѡ пѣсо́къ морскїи и̑же сѧ не и̑зо́чтетъ ѿ мно́- жества. И̑ спа тꙋ̑ (тои̑̀ нощи)[17], и̑ вз҃ѧ даръ [ѿ него́же и̑мыи̑][18] [в рꙋцѣ сво́и][19], и̑ посла ї̑савꙋ братꙋ своемꙋ, ко́зъ, с҃, [и̑][20] ко́зловъ, к҃, о̑ве́цъ, с҃, [и̑][21] о̑венъ, к҃, вельблю́довъ доиныхъ (со)[22] жребѧты и̑хъ, л҃, воло́въ, м҃. бы́къ, і҃ (и̑) о̑с- лицъ, к҃, [-][23] жребе́цъ (и̑хъ), і҃, (и̑) и̑ дасть [и̑][24] в рꙋцѣ рабо́мъ свои̑мъ коеждо стадо кромѣ· [И̑ рече][25] рабо́мъ свои̑мъ и̑дѣте предо мно́ю и̑ межда сътвори́те междꙋ ста́домъ, и̑ ста- домъ· И̑ заповѣ́да старѣ́ишемꙋ гл҃ѧ, а̑́ще ли тѧ̑ ([-][26] братъ мо́и срѧ́щетъ)[27], и̑ (а̑́ще) въ- проша̑е тѧ̑ гл҃ѧ. чи́и є̑си, (и̑́ли)[28] камо и̑́дешн, и̑ чї́е се и̑же предъ тобо́ю и̑детъ, [рцы][29] [є̑- мꙋ][30] раба̀ твоегѡ ї̑а́кова да́ръ, посла̀ гдн҃ꙋ [сво- є̑мꙋ][31] ї̑са́вꙋ, и̑ се самъ за нами [и̑детъ][32]. И̑ заповѣ́да пр҃ъвомꙋ (-)[33] второ́мꙋ и̑ тре́тїемꙋ и̑ всѣмъ предъи̑дꙋщимъ (и̑) заднимъ (-)[34]. (И̑ ре- че)[35] по (семꙋ̀ словеси̑̀)[36] гл҃ете ї̑савꙋ, є̑гда дости́- же̑ вы (-)[37] гл҃ите, се̑ рабъ твои ї̑а́кѡвъ и̑детъ за на́ми, вѣща оу̑бо оу̑крощꙋ̀ лице є̑го, (да́- ромъ)[38] [мои̑мъ][39], пре̑и̑дꙋщи̑ є̑го и̑ по се̑ оу̑зрю лице є̑го [и̑ да][40] прїиметъ лице моѐ лице є̑го· И̑ пре̑и̑дѧ́ше даръ [пре̑][41] ни́мъ са́м же лежа тои̑̀ нощи въ полцѣ· Въста́в же (то́и̑̀ нощи)[42] поѧ̀ о̑бѣ̑ женѣ [свои̑̀][43]. и̑ о̑бѣ̑ рабы́ни. и̑ о̑ а҃і, сн҃въ свои̑хъ, и̑ преи́де бро́дъ [ѧ̑во́дъ][44], и̑ (пои́мъ)[45] ѧ̑̀ минꙋ̀ водоте́чь, и̑ преведѐ вс҃е своѐ· О̑ста же ї̑а́кѡвъ є̑ді́нъ, и̑ борѧ́шесѧ [с ни̑̑ мꙋжъ][46] до оу̑- трїѧ· Ви́дѣв же ꙗ̑́кѡ не мо́жетъ противꙋ є̑мꙋ, и̑ принѧ́сѧ [-][47] въ стъгна є̑го. и̑ оу̑те́рпе пре- сѣча стъгна ї̑а́ковлѧ̀, є̑гда̀ борѧ́шесѧ с нимъ· (-)[48] Рече (же) є̑мꙋ пꙋсти̑̀ мѧ̑ възы́де бо свѣтъ, се́и̑ же рече не [пꙋщꙋ̀ тебе][49], а̑́ще не [бл҃ви́ши мене][50]. (и̑) рече (-)[51] є̑мꙋ ка́ко (ти и̑́- мѧ)[52] є̑сть, се́и̑ же рече ї̑а́кѡвъ· Рече же є̑мꙋ (*николи́же) не прозове́тсѧ и̑́мѧ твоѐ ї̑а́кѡвъ, н̑о ї̑н҃ль бꙋдетъ и̑́мѧ твоѐ, понеже оу̑крѣпи́сѧ съ

нӣ ле

на два полки. **8** І сказав Яків: Якщо прийде Ісав на один полк, і його вирубає, другий полк буде в спасінні. **9** Сказав же Яків: Боже мого батька Авраама, і Боже мого батька Ісаака, і Господи Боже, що сказав мені: Іди до землі твого народження і зроблю тобі добро, **10** вистачає мені з усієї справедливості і з усієї правди, яку ти вчинив своєму рабові. Бо з цією палицею я перейшов цей Йордан, тепер же я став двома полками. **11** Визволи мене з руки мого брата Ісава, бо боюся його, щоб прийшовши, не убив мене і матері з дітьми. **12** А Ти сказав: Добре, добро тобі вчиню і поставлю твоє насіння як морський пісок, що не почислиться через велике число. **13** І спав там тієї ночі, і взяв дар з того, що мав у своїй руці, і послав Ісавові, своєму братові: **14** 200 кіз і 20 козлів, 200 овець і 20 баранів, **15** 30 дійних верблюдів з їхніми жеребями, 40 волів, 10 биків, і 20 ослиць, 10 їхніх ослят. **16** І дав їх в руки своїм рабам, кожне стадо осібно. І сказав своїм рабам: Ідіть передімною, і зробіть відстань між стадом і стадом. **17** І заповів старшому, кажучи: Якщо тебе зустріне мій брат і якщо тебе запитає, кажучи: Чий є ти, або куди ідеш, і чиє це, що йде перед тобою? **18** Скажеш йому: Твого раба Якова, послав дар своєму панові Ісаву, і ось сам іде за нами. **19** І заповів першому, другому і третьому і всім, що випереджали, і тим, що позаду. І сказав: За цим словом промовите до Ісава, коли вас дожене, **20** скажіть: Ось твій раб Яків іде за нами. Сказав, отже: Умилостивлю його лице моїм даром, що йде перед ним, і після цього побачу його лице. І хай моє лице прийме його лице. **21** І йшли перед ним дари, він сам же спав тієї ночі в полку. **22** Вставши ж тієї ночі, взяв обі свої жінки і обі рабині і 11 своїх синів, і перейшов брід Явот, **23** і взявши їх, перейшов струмок, і перевів все своє. **24** Залишився же Яків сам, і боровся з ним чоловік до ранку. **25** Побачивши ж, що не може проти нього, і доторкнувся до його стегна, і затерпло в перебитті стегно Якова, коли з ним боровся. **26** Сказав же йому: Відпусти мене, бо зійшло світло. Він же сказав: Не пущу тебе, якщо не поблагословиш мене. **27** І сказав йому: Яке є твоє ім’я? Цей же сказав: Яків. **28** Сказав же йому: *Ніколи не назветься твоє ім’я Яків, але твоє ім’я буде Ізраїль, бо ти скріпився з Богом, і

ниж. 35

будеш же сильний з людьми. **29** Запитував же Яків, і сказав: Скажи мені твоє ім'я. І сказав: Навіщо питаєш моє ім'я? Бо є чудне. І поблагословив його там. **30** І назвав Яків ім'я того місця Божий Образ, бо я побачив Бога лицем в лице, і моя душа спаслася. **31** І зійшло сонце, коли відійшов Божий Образ. Він же кульгав своїм стегном. **32** Задля цього не мають їсти ізраїльські сини нерва, бо затерп в перебитті його стегна, і до нинішнього дня, тому що перебиті нерви його стегна, і *стегно* затерпло.

бгомъ, и съ чл҃кы (же) силенъ [будеши][53]. въпрошаше же іаковъ и рече, повѣждь ми имѧ твое, и ре въскую [-][54] въпрашаеши имени моего. (чюдно бо есть)[55]. И блви его ту, и прозва іаковъ имѧ мѣсту тому образъ бжїи. видѣхъ бо ба лицє къ лицу, и спсе ми сѧ [душа моа][56]. (и) възыиде (-)[57] [-][58] слнце егда ѿиде обра бжїи. Сеи же похрама стъгномъ своимъ сего ради не имуть ꙗсти снве ізлевы жилы, ꙗкоже утръпѣ (-)[59] въ пресѣченїи стъгна (его и) до (днешнего дни)[60], того ради иже (пресѣчены)[61] (жилы)[62] стегна [его][63], и утерпѣ.

Глава 33

1 І поглянувши, Яків побачив, і ось Ісав, його брат, іде і 400 мужів з ним. І розділив Яків дітей Лії, і Рахилі, і двох рабинь; **2** і поставив дві рабині і їхніх синів першими, Лію ж і її дітей нижче, Рахиль же і Йосифа зізаду. **3** Сам же вийшов першим перед ними, і поклонився до землі сім разів доки не приблизився до свого брата. **4** І прийшов Ісав скоро йому назустріч, і обнявши, поцілував його, і припав йому до шиї, і оба заплакали. **5** Поглянувши ж, побачив жінок і дітей, і сказав: Хто є ці? Він же сказав: Діти, якими Бог помилував твого раба. **6** І приступили ж рабині і їх діти, і поклонилися; **7** приступила ж Лія і її діти, і поклонилися; після цього ж приступила Рахиль і Йосиф, і поклонилися. **8** І сказав: Що це є ці всі полки, які я зустрів? Він же сказав: Щоб твій раб знайшов ласку перед тобою, пане. **9** Сказав же йому Ісав: Вистачає мені, брате, ти ж твоє собі задержи. **10** І сказав Яків: Якщо я знайшов ласку перед тобою, прийми дар з моїх рук. Задля цього я побачив твоє лице, наче хто бачить боже лице; покажи мені любов, **11** і прийми моє благословення, яке я тобі приніс, як мене помилував Бог; я маю все. І змусив його, і взяв. **12** І сказав: Вставши, підемо по-простому. **13** І сказав Яків: Пане, знаєш, що мої діти малі, вівці ж і воли стомлені. Якщо, отже, пожену їх один день або два – вимре вся худоба. **14** Ти піди вперед, мій пане, перед своїм рабом; я, отже, скріплюся в дорозі за можливістю мого часу, що передімною, і як зможуть іти мої діти, доки не прийду до мого пана до Сиір. **15** І сказав Ісав: Чи оставлю з тобою з мужів, з тих, що є зі мною? Він же сказав: Навіщо це?

Гла, лг.

И () възрѣвъ (-)[1] іаковъ, видѣ и се ісавъ братъ его идыи и у, мужъ съ нимъ. И разлучи іаковъ дѣти, лии и рахиль и дву рабынь, и постави обѣ рабыни и сны ею въ прьвыѧ. (-)[2] лию (же) и дѣти еѧ пониже, [рахиль же][3] і иосифа съзади. сам же изыде прьвѣе пре ними и поклонисѧ до землѧ седмижды, дондеже приближисѧ къ брату своему. И прїиде ісавъ въскорѣ противу ему, и объимъ [-][4] цѣлова [и][5], и припаде къ выи его. и плакастасѧ оба. [възрѣвъ же][6] видѣ жены и дѣти, и рече что си суть. сеи же рече дѣти имиже помилова бгъ раба твоего. И приступиста (же) рабыни и дѣти еѧ, и поколонишасѧ. (-)[7] приступи(*) лїѧ и дѣти еѧ, и поклонишасѧ. (-)[8] посем (же) приступи рахиль і иосифъ, и поклонистасѧ. И рече что (се)[9] суть (полцы си вси)[10] ꙗже срѣтох, сеи же ре да обрѧщетъ рабъ твои блгть пре тобою гдне. Рече же (ему) ісавъ довлѣет ми брате. ты же твое собѣ съдержи. (И) рече (-)[11] іаковъ, аще обрѣтохъ блгодать пре тобою, прїими даръ ѿ (руку моею)[12], сего ради видѣх лице твое, ꙗкоже (видитъ кто)[13] лицє бжїе, (-)[14] покажи ми любовъ. [и][15] прїими блвенїе мое еже принесохъ ти, ꙗкоже помилова мѧ бгъ, [-][16] имамъ все. и принуди его и взѧ. И рече въставше поидемъ попросту. (и) рече (-)[17] [-][18] [іаковъ][19] господине (-)[20] [вѣси][21], ꙗко дѣти [мои][22] юны, (-)[23] овца (же) и говѧда истомлены, аще убо пожену ѧ единъ днь, [или два][24] измреть весь скотъ. Преди ты поиди гдне мои пре рабомъ [своимъ][25], азъ (убо)[26] крѣплю на пути, по моженїю года моего иже прѣдо мною. и ꙗко да возмогут ити дѣти [мои][27], дондеже прїиду къ гдну моему въ сїиръ. (И) рече (-)[28] ісавъ оставлю ли (ѿ муж с тобою)[29] иже съ мною (суть). сеи же

рⷪ҇е вѣскую се довлѣетъ ми ꙗко обрѣтохъ благть предъ тобою гдне· Възврати же сѧ Ісавъ в (томъ дни)[30] (своимъ путемъ)[31] в сиръ, [Іаковъ же][32] пріиде въ (сохотъ)[33], и постави себѣ [-][34] храмину и (разби кущу скоту (-)[35])[36], (и)[37] нарече имѧ мѣсту тому (сохотъ)[38], (сирѣчъ станы)· [Пріиде же][39] Іаковъ въ салимъ град сикемъскъ иже есть въ земли ханаанъстѣи, егда пріиде ѿ междорѣчіѧ сурьска, и ста пред лицемъ, града и купи часть села, въ немже постави [храм свои ту][40] ѿ еммора ѿца сухемлѧ стомъ овенъ. и постави ту олтарь, и помоли Ба Іилева·

Досить мені, що я знайшов ласку перед тобою, пане. **16** Повернувся же Ісав в тому дні своєю дорогою до Сиріа. **17** Яків же прийшов до Сохот, і поставив собі хату, і розставив шатро скотові, і назвав ім’я того місця Сохот, значить табір. **18** Прийшов же Яків до Салиму, сикемського міста, яке є в ханаанській землі, коли прийшов з сирійського межиріччя, і став перед лицем міста, **19** і купив частину поля, в якому поставив там свою хату, від Еммора, батька Сихема, стома баранами. **20** І поставив там жертовник, і помолився до Бога ізраїлевого.

Гла, лд·

Изыде же дина дщи лиина, юже роди Іакову, познати дщери обытателеи· (-)[1] Видѣвъ (же) ю сихемъ снъ еммворовъ. Хоръреосъ, кнѧзь тоѧ земли, и поимъ ю бысть с нею и смирі еѧ. и възлюби душу динину, дщеръ Іаковлю, и възлюби дѣцу и гли (къ неи по мысли дѣца)[2]· Рече же сихемъ [снъ][3] еммворовъ ѿцу своему глѧ, поими ми отроковицу сію въ жену· Іаковъ же слышавъ ꙗко осквернени [дину дщеръ его снъ еммворовъ][4], снове же его бѧху съ скоты [-][5] на поли, премолчавъ же Іаковъ дондеже пріидуть сіи· Изыде же (самъ) еммворъ ѿцъ сихемль къ Іакову глати к нему· Снове же Іаковли пріидоша с полѧ, (и) ꙗкоже слышаше смутишасѧ мужи, и жалостно (пред ними бысть)[6] ѕѣло ꙗко не лѣпо сътвори Іилю бывши съ дщерію Іаковлею, и не (будетъ сице)[7]· (-)[8] Рече (же) имъ еммворъ глѧ сихем снъ мои избра души [своеи][9] дщеръ вашу, дадите [убо][10] ю (въ жену ему)[11], [и][12] сватитесѧ с нами. дщери ваша дадите [сномъ нашимъ][13], и дщери наша поимите сновомъ своимъ. и у насъ уселитесѧ, и землѧ [-][14] пространна пред вами, уселитесѧ, и притѧжите на неи, и въздѣлаите на неи· (Сихемъ же рече)[15] ѿцу еѧ, и братіи еѧ глѧ, да обрѧщу благть пред вами. и еже аще речете дади. умножите вѣно ѕѣло, и [дадимъ][16] (вам). ꙗкоже речете [-][17], (-)[18] дадите (же) ми отроковицу сію въ жену· ѿвѣщаша (-)[19] снве Іаковли сихему, и еммвору ѿцу его, на лукавствѣ, и глаша к нимъ ꙗко осквернъни дину сестру ихъ· (-)[20] Рекоста (же) имъ симеонъ и левіи брата динина снове ліи. не възможемъ сътворити словеси сего, дати сестру свою члку иже иматъ конечну плоть необрѣзанну, есть

Глава 34

1 Вийшла ж Діна, дочка Лії, яку породила Якову, запізнати дочок мешканців. **2** Побачивши ж її Сихем, син Еммора Хорреос, князь тієї землі, і взявши її, був з нею, і упокорив її. **3** І полюбив душу Діни, дочки Якова, і полюбив дівчину, і говорив до неї за задумами дівчини. **4** Сказав же Сихем, син Еммора, своєму батькові, мовлячи: Візьми мені цю дівчину за жінку. **5** Яків же, почувши, що син Еммора опоганив Діну, його дочку, сини ж його були з скотом в полі; промовчав же Яків доки вони не прийдуть. **6** Вийшов же сам Еммор, батько Сихема, до Якова, говорити до нього. **7** Сини ж Якова прийшли з поля, і як почули, мужі засмутилися; і дуже болісним було перед ними, бо негарно зробив Ізраїлеві, бувши з дочкою Якова, і так не буде. **8** Сказав же їм Еммор, мовлячи: Сихем, мій син, вибрав вашу дочку своїй душі, дайте, отже, її йому за жінку **9** і сватайтеся з нами; ваші дочки дайте нашим синам, і наших дочок беріть вашим синам. **10** І поселіться в нас, і перед вами широка земля. Поселіться, і придбайте на ній, і працюйте на ній. **11** Сихем же сказав її батькові і її братам, мовлячи: Хай знайду я ласку перед вами, і що тільки скажете, дамо. **12** Дуже помножіть віно — і дамо вам, як скажете; дайте ж мені цю дівчину за жінку. **13** Відповіли сини Якова Сихемові і Еммору, його батькові, з лукавством, і промовили до них, тому що опоганив Діну, їх сестру. **14** Сказали ж їм Симеон і Левій, брати Діни, сини Лії: Не зможемо вчинити це слово: дати свою сестру чоловікові, який має кінцеву скіру необрізану; отже, це є для нас зневагою. **15** Цим уподібнимося до вас, і поселимося у вас, якщо будете як і

ми, коли обріжете ввесь чоловічий рід, **16** і дамо наших дочок вам, і візьмемо собі з дочок наших за жінок, і поселимося серед вас, і будемо як один рід. **17** Коли ж не послухаєте нас, і не обріжетеся – взявши своїх дочок, відійдемо. **18** І вгодили ці слова перед Еммором і перед Сихемом, його сином; **19** і не забарився молодець зробити це слово, бо любив дочку Якова. Він же був найславніший з усіх, що в домі його батька. **20** Прийшли ж Еммор і Сихем, його син, перед браму їхнього міста, і сказали до мужів свого міста, мовлячи: **21** Ці чоловіки є мирні, хай з нами поселяться на землі, і хай придбають на ній, перед ними ж широка земля. І візьмім їхніх дочок, дочок же наших даймо їм. **22** Лиш в цьому уподібняться ці люди, щоб жити з нами, щоб стати одним народом, коли себе обріжемо, кожного з чоловічого роду, так як вони є обрізані. **23** І чи їх скотина, і їх маєтки не будуть наші? Тільки в цьому уподібнимося їм, і поселяться з нами. **24** Вислухали ж Еммора і Сихема, його сина, і всі, що виходили з брами їхнього міста, і обрізали тіло їхньої передньої шкіри в усього чоловічого роду. **25** Сталося ж третього дня, коли були в болі: і взяли два сини Якова, Симеон і Левій, брати Діни, кожний свій меч, і безпечно ввійшовши до міста, *і забили ввесь чоловічий рід. **26** Еммора ж і Сихема, його сина, забили вістрям меча, і взяли Діну з хати Сихема, і вийшли. **27** Сини ж Якова, ввійшовши на побитих, розграбували місто, в якому опоганили Діну, їхню сестру, **28** взяли вівці, і їхні воли, і осли, і все, що в місті, і все, що на полі, **29** і все ними поховане, і ввесь їхній посуд, і взяли в полон їхніх жінок, і ограбили все, що було в місті, і що було в хатах. **30** Сказав же Яків до Симеона і Левія: Ви мене зробили зненавидженим, так що я є злим для всіх, що живуть на землі, в хананеїв і в ферезеїв. Мене ж є мало числом, і зібравшись, вигублять мене, і згину я і мій дім. **31** Вони ж сказали: То чи матимуть нашу сестру за розпусницю?

ниж. 49

(оубо)[21] оукоризна намъ. Симъ сподобимса къ вамъ, и вселимса оу ва, аще будете ꙗко (и) мы (-)[22], вънегда обрѣжете весь мужескіи полъ, и дамы дщери наша вамъ. и ѿ дщеріи нашихъ поимемъ себѣ жены, и оуселимса оу васъ и будемъ ꙗко (единъ ро)[23], аще ли не послушаете насъ, [и не][24] обрѣжетеса, поимъше дщери своа ѿидемъ. И оугодиша словеса (си) пре еммором, и пре сихемомъ снмъ [его][25], и не премели юноша, сътворити словеси сего, люблаше бо дщеръ іаковлю. сей же баше славнѣе всѣхъ, иже в дому ѿца его. Пріидоста же еморъ и сихемъ снъ его, пре врата града ихъ, и гласта къ муже града своего рекуще. Члци си мирни суть, съ нами да са оуселатъ на земли, и да въстажа на неи, земла же [-][26] пространна пре ними. (И) дщері ихъ да поимемъ (-)[27]. (-)[28] дщери (же) наша дадимъ имъ. точію си да сподобатса (-)[29] члци [си][30]. жити с нами еже быти людемъ единѣм обрѣзаніемъ на, всего мужеска полу, ꙗкоже [-][31] си суть обрѣзани, и скоти ихъ, і имѣніе ихъ, [-][32] не наше ли будетъ. Точію симъ сподобимса и и вселатса с нами. [Послушаше же][33] еммора и сихема сна его, [и][34] вси исходащіи из вратъ града и. И обрѣзаша плоть конечную ихъ, всего мужеска полу. Бысть же въ (третіи днь)[35], егда бѣху в болезни, (и) взаста (сна два)[36] іаковла симеонъ, и левіи, братіа дины. кождо (свои ме)[37]. и въшеша въ градъ безъ съблазна, (-)[38] *и исѣкоста весь мужескъ полъ, еммора же и сихема сна его оусѣкнуста остріемъ оружіа, и поаста дину ѿ дому сихемла і изыидоста. Снове же іаковли въшеше въ мртвеца (-)[39] разграбиша гра въ немже осквръниша дину сестру ихъ [-][40] овца [-][41] и говада ихъ, и ослы. и все иже въ градѣ и (все) еже на поли взаша. и все съпратаніе ихъ, и вса сосуды ихъ, и жены ихъ плѣниша, и разграбиша, (все) еже бѣ въ градѣ, и еже бѣ в домѣхъ. Рече же іаковъ къ симеону и левіи, ненавистна ма сътвористе, ꙗко злу мнѣ. быти всѣмъ живущимъ на земли въ хананей и въ ферезеи. Щене же есть мало числомъ. и събравшеса [-][42] погуба ма. и погибну азъ и домъ мой. они же рекоша, то ли ꙗко блудницу имут сестру нашу.

нп мд

Гл҃а, лє҃

Рече (-)[1] (іаковꙋ бгъ)[2], въставъ изыди в мѣсто ведїилево (-)[3] живи тꙋ, (-)[4] сътвори (же) [-][5] олтарь бгꙋ. *явльшемꙋся тебѣ, егда бѣжа ѿ лица (брата своего ісава)[6]· Рече же іаков домꙋ своемꙋ, и всѣмъ иже с нимъ, повръзѣте (вы) богы чюждаѧ, иже с вами, (и) ѿ срѣды (и)[7] (-)[8] очиститеся, і измѣните ризы своѧ. и въставъше идѣте въ ведель, да сотворим тꙋ олтарь бгꙋ, иже послꙋша мене въ днь скръбѣнїа [моего][9], иже бѣ со мною, и снабдѣ мѧ на пꙋти воньже ходих· И въдаша іаковꙋ богы чюждаѧ, иже бахꙋ въ рꙋкꙋ ихъ, и оусеразы (оушесъ)[10] ихъ· и съкры ѧ, іаковъ под дꙋбомъ, иже въ сикемъ, и погꙋбї ѧ до днешнаго дне· И въздвижеся ійль ѿ сикема, и бысть страхъ бжїи на градѣхъ, иже окрестъ ихъ, и не гнашася въ слѣд сновъ ійлевъ· Прїиде же іаковъ в люзꙋ яже есть в земли хананьстѣи, яже есть (самъ ведель)[11], и вся челѧдь яже бахꙋ с нимъ· И създа тꙋ олтарь, и прозва имѧ мѣстꙋ [томꙋ][12] видель, тꙋ бо сѧ (емꙋ яви)[13] бгъ, егда бѣжа ѿ лица (брата своего ісава)[14]· Оумре же девора доилица ревечина, [и погребоша ю][15], ниже веделиѧ, под дꙋбомъ и прозва имѧ емꙋ дꙋбъ плачевъ· Яви же сѧ (гь)[16] іаковꙋ, (и) еще [сꙋщꙋ][17] в люзѣ, егда прїиде ѿ междорѣчїа сѵрска, и блгви емꙋ бгъ· (-)[18] *Рече (же) емꙋ бгъ имѧ тебѣ [-][19] не прозоветсѧ іаковъ, но ійль бꙋдет имѧ тебѣ, [и възва имѧ емꙋ ійль][20]. [И рече][21] емꙋ бгъ, азъ [есмь][22] бгъ твой расти и множися, языцы (бо мнози)[23] бꙋдꙋтъ ѿ тебе, и цри ѿ чреслъ твоихъ изыдꙋтъ. и землю юже дахъ авраамꙋ, і исаакꙋ, тебѣ (даю)[24] (-)[25], [-][26] и сѣмени твоемꙋ, по тебѣ дамъ землю сїю [въ род ихъ][27]. възыде же бгъ [-][28] ѿ мѣста идѣже гла съ нимъ, и постави іаковъ столпъ на мѣстѣ идѣже (с ним гла)[29] столпъ каменный, и [жрахꙋ][30] на немъ (жертвы)[31], (-)[32] облїа [-][33] (виномъ и) елеомъ, и прозва іаков имѧ мѣстꙋ [томꙋ][34], идѣже гла [-][35] [бгъ с нимъ][36] видель· въстав же іаковъ ѿ видели, [и][37] постави кꙋщꙋ свою недалече столпа гадеръ· [И бысть][38] егда приближися (харадѣи)[39] [прейти до земли][40] ефрада. роди (же) рахиль, и възбѣднова родствомъ· [И бысть][41] егда болѣзнено ей родити, рече ей баба не боисѧ (-)[42] (се бо)[43] тебѣ есть снъ· Бысть егда оставлѧше свою дшꙋ, оумираше бо, [и][44] прозва имѧ емꙋ снъ болѣзни мо-

бй кн — бй лв

Глава 35

1 Сказав Бог Якову: Вставши, вийди до місця Ветиль, жий там, зроби ж жертовник Богові, *що з’явився тобі, коли ти втікав від лиця свого брата Ісава. **2** Сказав же Яків свому домові і всім, що з ним: Ви викиньте чужих богів, що з вами, і очистіться зпосеред них, і змініть свою одіж, **3** і вставши, підіть до Ветиля, щоб ми там зробили жертовник Богові, що мене вислухав в день мого смутку, який був зі мною, і спас мене в дорозі, якою я ходив. **4** І дали Якову чужих богів, які були в їхніх руках, і кільця їхніх вух, і Яків заховав їх під дубом, що в Сикемі, і знищив їх до сьогоднішнього дня. **5** І піднявся Ізраїль, з Сикема, і божий страх був на містах, що довкруги них, і не гналися вслід за ізраїлевими синами. **6** Прийшов же Яків до Лузи, яка є в ханаанській землі, яка є самим Ветеїлом, і вся челядь, яка була з ним. **7** І збудував там жертовник, і назвав ім’я того місця Витель, бо там йому з’явився Бог, коли він втікав від лиця свого брата Ісава. **8** Померла же Девора, годувальниця Ревеки, і поховали її нижче Ветеїла, під дубом, і назвав його ім’я: Дуб Плачу. **9** З’явився ж Господь Якову, і як він ще був у Люзі, коли прийшов з сирійського межиріччя, і Бог його поблагословив. **10** *Сказав же йому Бог: Твоє ім’я не зватиметься Яків, але твоє ім’я буде Ізраїль, і назвав його ім’я Ізраїль. **11** І сказав йому Бог: Я є твій Бог; рости і множся, бо з тебе будуть численні народи, і царі вийдуть з твоїх стегон. **12** І землю, яку я дав Авраамові й Ісаакові, Я даю тобі і твоєму насінню після тебе, дам цю землю в їхній рід. **13** Піднявся же Бог з місця, де говорив з ним, **14** і Яків поставив стовп на місці, де з ним говорив, камінний стовп, і приніс на ньому жертви: злив вином й олією. **15** І назвав Яків ім’я того місця, в якому Бог говорив з ним, Витель. **16** Вставши ж, Яків з Витеїла, і поставив своє шатро недалеко від стовпа Ґадер. І було, коли приблизився до Харатії, щоб перейти до землі Ефрата, породила ж Рахиль, і тяжко їй було в родах. **17** І сталося, коли тяжко їй було родити, сказала їй повитуха: Не бійся, бо ось в тебе є син. **18** Сталося ж, коли відпускала свою душу, бо вмирала, і назвала його ім’я: Син мого болю. Батько ж назвав

вищ. 28 — вищ. 32

ниж. 48 його Веніамин. **19** *Померла ж Рахиль, і поховали її в дорозі Ефрати, це є Вифлеом, **20** і Яків поставив стовп на її гробі. Це є стовп гроба Рахилі і до цього дня. **21** Вийшов же звідти Ізраїль, поставив шатра за стовпом Ґадер. **22** І сталося, коли ниж. 49 Ізраїль поселився в тій землі: *пішовши Рувим, і спав з Валлою, наложницею свого батька. Почув же Ізраїль, поганим було перед ним. Синів же Якова було 12. **23** Сини Лії: Рувим, первородний Якова, Симеон, Левій, Юда, Ісихар, Заулон. **24** Сини ж Рахилі: Йосиф і Веніамин. **25** Сини Валли, рабині Рахилі: Дан і Неталим. **26** Сини ж Зелфи, рабині Лії: Ґад і Асир. Це є сини Якова, які йому народилися в сирійськім межиріччі. **27** Прийшов же Яків до Ісаака, свого батька, і як ще він був живим в Мамврії, в місті на рівнині, і це є Хеврон в ханаанській землі, де жив Авраам й Ісаак. **28** Були ж дні Ісаака, які пожив, 180 літ, **29** і скінчившись, помер, і додався до свого роду старцем повним днів, і його поховали Ісав і Яків, два його сини.

ѥа. Ѿцъ же прозва и веньаминъ· *Оумре же рахиль. и погребоша ю на пути ефраты. сїи е (вифлеомъ)[45], и постави іаковъ стлъпъ на гробѣ ей сии есть столпъ гроба рахилина (и) до сего дне. изыде же ѿтуду інль. [постави куцїи за столпомъ гадеръ][46]· (И) бысть (-)[47] егда оуселися інль в земли той, (*шедъ)[48] рувимъ и спа съ валлою, заложницею ѿца своего, (-)[49] слыша (же) інль (-)[50] злѣ явися пред нимъ· Бѣша же сынове іаковли, ві, сынове лии (рувимъ прьвенецъ іаковль)[51], симеонъ, левїи. іоуда, (исихаръ)[52] заоулонъ. Сынове же рахили, иосифъ, и венїаминъ. сынове [-][53] валлиины рабы рахилѧ данъ и (недалим)[54]. сынове же зелды рабы лиины гадъ, и асиръ· Сии (суть) сынове іаковли еже быша ему в междорѣчїи сурьстѣи· Прїиде же іаковъ къ ісааку ѿцу своему, (и) [еще живу сущу ему][55] въ мамврїи, въ градѣ польномъ, (и) си есть хевронъ, въ земли, ханаанъстѣи. идѣже обита авраамъ і исаакъ· Быша же днїе ісааковы, яже житъ, (рп, лѣтъ)[56], и скончавъ оумре. и приложися къ рожденїю своему, старецъ исполнъ днїи. и погребоста и ісавъ і иаковъ [два][57] сынове его·

Глава 36

1 Це роди Ісава, він є Едом. **2** Ісав же взяв собі жінок з ханаанських дочок: Аду, дочку Елона-хеттея, Оливаму, дочку Анана, сина Севеґона Евія, **3** і Васемату, дочку Ізмаїла, сестру Навеота. **4** Породила ж Ада Ісавові Елифаса, і Васемат породила Раґуїла, 5 і Оливема породила Іуса, і Еґлома, і Корея. Це сини Ісава, що народилися йому в ханаанській землі. **6** Взяв же Ісав своїх жінок, і своїх синів, і своїх дочок, і все майно свого дому, і ввесь маєток, і ввесь скот, і все, що придбав, і все, що зробив в ханаанській землі, і відійшов з ханаанської землі від лиця Якова, свого брата. **7** Бо їхній маєток був великий і не було можливим їм разом жити, бо замешкана земля не могла їх помістити через численність їхнього маєтку. **8** Поселився же Ісав в горі Сир. Він є Ісав – пар1. 1 Едом. **9** *Це є роди Ісава, батька Едома, в горі Сир, **10** це ж імена синів Ісава: Елифас, син Ади, жінки Ісава, і Раґуїл, син Васемати, жінки Ісава. **11** Сини ж Еліфаза були: Теман, Оман, Софар, Готом і Кенез. **12** Тамна ж була наложниця Елифаса, сина Ісава; породив же Елифас Амалика. Це є сини Ади, жінки

Гла, лѕ·

Сїи [-][1] бытїа ісавлѧ, сїй есть едомъ, ісав же поѧ [себѣ жены][2] ѿ дщерїи ханааньскъ, аду дщерь елоню хеттеи, (-)[3] оливаму дщерь ананю. сына севегонѧ евїю, и [васемаду][4], дщерь измаилю сестру навеодову. Роди же ада. ісаву, елифаса, и [васемафъ][5]· Роди рагуилѧ и оливема роди иоуса, и егломъ, и кореѧ, сїи сынове исавли еже быша ему въ земли ханаанъстѣи· Поѧ же ісавъ жены своѧ, и сыны [своа][6] и дщери [свои][7] и вся сътрѧтанїе дому своего, и все имѣнїе и весь скотъ, и все яже притѧжа, и [все][8] еже сътвори въ земли ханаанстѣи и ѿиде съ землѧ ханаанскыѧ. ѿ лица іаковлѧ брата своего· Бѧше бо [имѣнїе ихъ][9] много, (и не бѧше лзѣ жити има вкупѣ)[10], (-)[11] не можаше (бо) землѧ обителнаа [-][12] въмѣстити ихъ ѿ множества, имѣнїѧ ихъ оуселиже сѧ ісавъ на горѣ (сиръ)[13]. (сей есть ісавъ едомъ)[14]. *сїй есть роженїѧ ісавлѧ, ѿца едомлѧ, на горѣ сиръ· (-)[15] Сїи (же) имена сыновъ ісавлихъ. елифасъ, сынъ ады, жены ісавлѧ и рагуиль сынъ [васемадъ][16] жены ісавлѧ· Быша же сынове (елифасу)[17], деманъ, [оманъ][18], софаръ, годомъ, и кенезъ, дамна же бѧше заложница, [елифаса][19] сына ісавлѧ, [роди же][20] [елифасъ][21] амалика, сїи (суть) сынове, ады жены ісавлѧ·

нѣ ми

нѣ мд

а пара а

сїи (сꙋть) сн҃ове рагꙋилевы, нахоѳъ, заре, соме, и мозеи. сїи бѣша сн҃ове [васемади][22] жены ісавлѧ· а҃ сїи быша сн҃ове [єливемаши][23] дщери анана, сн҃а севегона жены ісавлѧ. роди же ісавꙋ єоуса, и єглома и кореа сїи (сн҃ове) старѣишины сн҃ове ісавли сн҃ове [єлифаси][24]· Прьвенецъ ісавль старѣишина, деман, старѣишина, (овмаръ)[25]. старѣишина, содаръ. старѣишина, кенез, старѣишина, кореи. старѣишина годомъ. старѣишина, амаликъ. сїи старѣишины [єлифаса][26], въ земли идꙋмеистѣ· Сїи сн҃ове адасы, (а)[27] сїи сн҃ове рагꙋили. сн҃а ісавлѧ. старѣишина, нахоѳъ. старѣишина, заре. старѣишина, соме. старѣишина, мозе сїи, старѣишины, рагꙋилевы, в земли єдомъ. сїи сн҃ове, (авасемады)[28] жены исавлѧ· Сїи [-][29] сн҃ове, оливемасы жоны ісавлѧ старѣишина єоусъ. старѣишина єгломъ. старѣишина кореи, сїи [же][30] старѣишины, оливемаши [дщери анана жены исавлѧ][31], сїи [сꙋть][32] сн҃ве исавли и си старѣишины ихъ, си сꙋ сн҃ове єдомли· к҃ сїи [сꙋть][33] сн҃ове сиръ хорреовы єже жиша в земли (єдомли). лотанъ, съвалъ севегонъ, ана, и дисонъ, и асаръ, и рисонъ. си (сꙋ сн҃ове) старѣишїи хорреовы, сн҃а (сир)[34] в земли єдомъ· Быша же сн҃ове лотани, хорри, и єманъ, сестра же лотана дамна. (а) сїи же сн҃ове (савали)[35], (огломъ)[36], и (манаи, хадъ)[37], и гевилъ, и [содарь][38], и [оманъ][39]· [-][40] Сїи сн҃ове севегони, (гаїє)[41], и [онанъ][42], сїи єсть (и) [онанъ][43], иже обрѣте іаминъ в пꙋстыни єгда пасѧше волы севегона ѡтца своєго· Сїи же сн҃ове анани, дисонъ, и оливема, дщи анана. сїи же сн҃ове дисонъ, амада і (азванъ)[44], і (єсранъ)[45], и харранъ· Сїи сн҃ове асарь, [валамъ][46], и зꙋкамъ, [-][47] [іоикамъ][48], и [оукамъ][49]. а сїи сн҃ове, рисони, осъ, и [аранъ][50]· Сїи [же][51] старѣишины хорреовы, старѣишина лотанъ, старѣишина, (соволь)[52], старѣишина, севегонъ, старѣишина, анаанъ, старѣишина дисон старѣишина асаръ, старѣишина рисонъ, сїи старѣишины хорреовы въ области ихъ, въ земли єдомли· (-)[53] Сїи (же) цр҃и иже цр҃ствоваша въ єдомѣ прѣжде цр҃ствованїѧ цр҃еи въ іи҃ли, и цр҃ствоваша въ єдомѣ, [валаакъ][54], сн҃ъ (веир)[55], (-)[56] имѧ (же) градꙋ єго, деньнава· Оумре же [валаакъ][57], и цр҃ь бы҃ по немъ, иовавъ, сн҃ъ заринъ ѿ [въсоры][58]· Оумре же иовавъ, и цр҃ь, бысть по немъ, асомъ ѿ землѧ, демановъ· Оумре же асомъ [єже (бы҃) съ демановъ][59], и цр҃ь бысть по немъ ададъ сн҃ъ вараждъ, иже иссѣче мадїама на поли моавли, (-)[60] имѧ (же) градꙋ єго (сетдемъ)[61]· Оумре же адад и цр҃ь бысть по немъ [самада][62] ѿ [масекасъ][63]· Оумре же [сама-

Ісава. **13** А це є сини Раґуїла: Нахот, Заре, Соме і Мозей. Це були сини Васемат, жінки Ісава. **14** А це були сини Еливеми, дочки Анана, сина Севеґона, жінки Ісава. Породила ж Ісавові Еуса, і Еглома, і Корея. **15** Це сини старшини, сини Ісава. Сини Еліфаза: первородний Ісава, старшина Теман, старшина Овмар, старшина Сотар, старшина Кенез, **16** старшина Корей, старшина Готом, старшина Амалик. Це старшини Елифаса в ідумейській землі. Це сини Ади. **17** А це сини Раґуїла, сина Ісава: старшина Нахот, старшина Заре, старшина Соме, старшина Мозе. Це старшини Раґуїла в землі Едом. Це сини Авасемати, жінки Ісава. **18** Це сини Оливеми, жінки Ісава: старшина Еус, старшина Еглом, старшина Корей. Це ж старшини Оливеми, дочки Анана, жінки Ісава. **19** Це є сини Ісава, і це їхні старшини. Це є сини Едома. **20** А це є сини Сира Хоррея, що жили в землі Едома: Лотан, Совал, Севеґон, Ана, **21** і Дисон, і Асар, і Рисон. Це є сини старшини Хоррея, сина Сира, в едомській землі. **22** Сини ж Лотана були: Хорри і Еман, сестра ж Лотана Тамна. **23** А це ж сини Совала: Оглом і Манай, Хат і Ґевил, і Сотар, і Оман. **24** Це сини Севеґона: Гає і Онан. І це є Онан, що знайшов Яміна в пустині, коли пас воли Севеґона, свого батька. **25** Це ж сини Анана: Дисон і Оливема, дочка Анана. **26** Це ж сини Дисона: Амада, і Азван, і Єсран, і Харран. **27** Це ж сини Асара: Валам, і Зукам, і Іокам, і Укам. **28** А це сини Рисона: Ос і Аран. **29** Це ж старшини Хоррея: старшина Лотан, старшина Совол, старшина Севеґон, старшина Анан, **30** старшина Дисон, старшина Асар, старшина Рисон. Це старшини Хоррея в їхніх володіннях в землі Едом. **31** Це ж царі, що царювали в Едомі раніше, ніж царювали в Ізраїлі царі. **32** І царювали в Едомі: Валаак син Веіра, ім'я ж його міста Деннава. **33** Помер же Валаак і царем був після нього Йовав, син Зари з Восори. **34** Помер же Йовав, і царем був після нього Асом з землі Теманон. **35** Помер же Асом, що був з Теманон, і царем був після нього Адад, син Варада, що вибив Мадіама на полі Моава, ім'я ж його міста Сеттем. **36** Помер же Адад, і царем був після нього Самада з Масекас. **37** По-

мер же Самада, і царем був після нього Саул з Роговот, що є недалеко ріки. **38** Помер же Саул, і царем був після нього Валаенон, син Аховора. **39** Помер же Валаенон, син Аховора, і царем був після нього Аряд, син Варяда, ім'я його міста Фогор, ім'я його жінки Метевеїл; а *(вона)*, дочка Матраїта, сина Мезова. **40** Це імена старшин Ісава в їхніх племенах, і в їхніх поселеннях, і в їхніх народах: старшина Фрамна, старшина Гола, старшина Етар, **41** старшина Оливемас, старшина Ілас, старшина Финон, **42** старшина Кенез, старшина Теман, старшина Мазар, **43** старшина Маедил, старшина Зафой. Це старшини Едома, що жили в землі своєї посілості. Це Ісав, батько Едома. **37,1** Поселився же Яків в землі, де жив Ісаак, його батько, в ханаанській землі. **2** Це роди Якова.

да][64], и ц҃рь бы҃ по немъ, саоулъ съ (роговодъ)[65] еже (есть) недалече рѣки· Оумре же саоу҃ и ц҃рь бысть по немъ, (валаенонъ)[66], с҃нъ аховоръ. оумре же валаенонъ, с҃нъ аховоръ, и ц҃рь бы҃ по не҃ [арѧ҃][67] с҃нъ варѧдъ, [-][68] имѧ градꙋ его фогоръ, имѧ [-][69] женѣ его метевеилъ, (а) дщери матраидъ с҃на [мезовъ][70], сїи имена старѣишинъ исавль, въ племенехъ ихъ, [-][71] (и) въ селѣхъ ихъ, (и) въ ꙗзыцехъ ихъ. старѣишина (фрамна)[72], старѣишина гола. старѣишина [едаръ][73]. старѣишина оливемасъ. старѣишина иласъ. старѣишина финонъ. старѣишина кенезь. старѣишина деман. старѣишина мазаръ. старѣишина (маедилъ)[74], старѣишина (зафои)[75]· Сїѧ старѣишины едомли, (живꙋщїи)[76] в земли притѧжанїѧ ихъ, сїи исавъ ѿ҃цъ едомль· Оуссели же сѧ іаковъ в землі идѣже обита [ісаакъ][77] ѿ҃цъ его в землі ханаани, си бытїа іаковлѧ·

Глава 37

Йосиф же мав 17 літ, він пас вівці свого батька з своїми братами будучи молодим: з синами Валли і з синами Зелфи – жінок свого батька. Нанесли на Йосифа погану хулу до Ізраїля, свого батька. **3** Яків же любив Йосифа більше від усіх своїх синів, бо син народився йому в старості, і зробив йому гарну одіж. **4** Побачивши ж його брати, що його любить батько більше від усіх своїх синів, і зненавиділи його, і не могли говорити до нього нічого мирного. **5** Побачив же Йосиф сон і розповідав своїм братам, **6** і сказав їм: Послухайте мій сон, який я побачив. **7** Мені здавалося, що ми серед поля в'язали снопи, і мій сніп встав прямо, ваші ж снопи, стоячи довкруги, покланялися моєму снопу. **8** Сказали ж йому його брати: Чи царюючи, царюватимеш над нами; чи пануючи, пануватимеш над нами? І додали ще більше його ненавидіти через сни і його мову. **9** І побачив другий сон, і розповідав своєму батькові і своїм братам, і сказав: Ось я побачив інший сон, наче сонце, і місяць, і одинадцять зірок мені поклонялися. **10** Заборонив же йому батько, і сказав: Що це за сон, цей, який ти побачив? Чи ж, прийшовши, я і твоя матір з твоїми братами, поклонимося тобі до землі? **11** Позаздрили ж йому його брати, а його батько зберіг це слово. **12** І пішли його брати пасти вівці свого батька до Сихему. **13** Сказав же Ізраїль Йосифові: Чи твої брати не пасуть в Си-

Г҃ла, л҃з·

Іосифъ же (бѧше з҃і, лѣ҃)[1], пасыи (овца [ѿ҃ца своего][2] съ братїею своею)[3], (юнъ сыи)[4], съ с҃нъми валлы, и съ с҃нъми зелдины (ѿ҃ца своего женъ)[5]· Приложиша на іосифа (злꙋ хꙋлꙋ)[6] къ і҃илю ѿ҃цꙋ своемꙋ, іаковъ же люблѧше іосифа паче всѣхъ с҃новъ свои҃, ꙗко с҃нъ въ старости (емꙋ бысть)[7], (и) сътвори (-)[8] емꙋ ризꙋ краснꙋ· Видѣвше же братїа его ꙗко [любитъ его ѿ҃ць][9] паче всѣхъ с҃новъ его. (и) възненавидѣша и, и не можахꙋ г҃лати к немꙋ, ничтоже мирнаго· [Видѣ][10] же іосифъ сонъ, [и][11] повѣдаше братїи своеи, и рече имъ. послꙋшаите с҃на [моего][12] [-][13] иже видѣ· Мнѣхомсѧ (средѣ полѧ, вѧжꙋще снопы)[14]. и ста҃ мои снопъ простъ (ваши же снопове окр҃тъ стоѧще)[15] (кланѧшесѧ)[16] моемꙋ снопꙋ· Рѣша же емꙋ братїѧ [его][17], егда ц҃ртвꙋѧ ц҃ртвовати бꙋдеши над нами. или владыи владѣти бꙋдеши над нами, и приложиша еще ненавидѣти (его сновъ ради)[18] и [-][19] рѣчи его· (И) видѣ (-)[20] сонъ дрꙋгїи и повѣдаше [-][21] ѿ҃цꙋ своемꙋ, и братїи своеи. и рече се видѣхъ (дрꙋгїи сонъ)[22] аки слн҃це и м҃ць, и единънадесѧть звѣздъ покланѧхꙋ ми сѧ· (-)[23] Запрѣти (же) емꙋ ѿ҃ць [-][24], и рече [-][25], что (есть) сонъ сеи, иже еси видѣлъ. еда ли приш҃е [-][26] азъ и м҃ти твоѧ (съ)[27] братиею твоею. [поклонимсѧ][28] тебѣ до землѧ· Възревноваша же емꙋ братїѧ его, а ѿ҃цъ его сънабдѣ слово [се][29]· (И) ѿидоша (-)[30] братїѧ его пасти овецъ ѿ҃ца своего въ сихемъ. (-)[31] рече (же) і҃иль іосифꙋ, еда ли братїѧ твоѧ не пасꙋтъ в

сихемъ. ходи да пошлю тѧ къ нимъ. рече же [-][32] се азъ· [И рече][33] ему iилъ шедъ виждь аще ли (братiѧ твоѧ здрави)[34] и овца и повѣси ми· И посла (iосифа)[35] ѿ разлои хеврона, и пришедъ в сихемъ. и срѣте и мужь (-)[36] глѧ. что ищеши сеи же рече братiѧ своеѧ ищу, повѣждь ми гдѣ пасутъ· Рече же ему мужь ѿидоша ѿсюду слышахъ бо (глющa ихъ)[37]. поидемъ доданмъ· I иде iосифъ въ слѣд братiа своеѧ и обрѣте ѧ в доданмъ· (И) оузрѣша (-)[38] и издалече, прежде приближенiѧ его къ нимъ и злѣ умыслиша (и оубити)[39], вѣщаша бо кождо (ихъ) брату своему. о се сновидецъ онъ идетъ, нн҃ѣ оубо ходите, да оубiемъ и, и въвръжемъ и въ единъ ровъ, и речемъ звѣрь лютъ сънѣлъ и есть, и да оузримъ что будетъ сонъ его· Слышавъ же рувимъ хотѧ избавити его ѿ руку и. и рече не оубiемъ его на душу. рече же имъ рувимъ *не пролеите кровы. [но][40] въвръзите и въ ровъ тои еже есть въ пустыни. а руку не възложите нань. (и тщасѧ) ꙗко да избавитъ его ѿ руку ихъ. и (ѿпустититъ)[41] (-)[41] къ ѿцу своему· Бысть же егда прiиде iосифъ къ братiи своеи. съвлекоша съ iосифа ризу красную иже на немъ (бѣ). и понимше (въвръгоша и)[43] в ровъ (въ немже)[44] (не бѣ вода)[45]. [и сѣдоша][46] ꙗсти хлѣбъ· И възрѣвше очима, видѣша и се путници измаилтѧне идутъ ѿ галада, и вельблюди ихъ полны димiана. и смолы i истакти идоша [-][47] въ егупе· Рече же иоуда къ братiи своеи что потребно аще (брата нашего оубiемъ)[48]. и скрыемъ кровь его. (но) идѣте (и) ѿдадимъ и измаилтѧномъ симъ. а руцѣ наши не будета на немъ. ꙗко братъ нашь и плоть наша есть· Послушаша же братiа его. (-)[49] *минаша (же) мужи (мадiанѣ)[50] и купцы· I извлекоша (вонъ)[51] iосифа ѿ рова. и ѿдаша [и][52] [-][53] на двадесѧти златника. и поведоша iосифа въ егупетъ· Възврати же сѧ рувимъ ко рову. (-)[54] не оузрѣ iосифа в ровѣ. и разверзе ризы своѧ. и прiиде къ братiи своеи, и рече, отрочища нѣсть, азъ бо камо иду [-][55]· Вземше же ризу iосифову, *заклаша козлище (-)[56], и помазаша (кровiю. ризу)[57] (его красную), и послаша ризу (окровавлену)[58]· И принесоша къ ѿцу своему и рекоша. (ризу) сiю обрѣтохомъ познавай (оубо), аще ли риза сн҃а твоего есть (се) или ни· И позна ю, и рече, риза сн҃а моего есть се звѣрь лютъ изѣлъ есть его, звѣрь въсхити iосифа. [и растерза][59] iаковъ ризы своѧ. и възложи ризы вла-

ни҃ мв (margin, at "*не пролеите")

ψл҃о ҃рд мудро ҃i (margin, at "*минаша")

ни҃ мд (margin, at "*заклаша")

хемі? Ходи, щоб я послав тебе до них. Сказав же: Ось я. **14** І сказав йому Ізраїль: Пішовши, подивися, чи здорові твої брати і вівці, і скажеш мені. І послав Йосифа з долини Хеврону. І як він прийшов до Сихему, **15** і зустрів його чоловік, кажучи: Що шукаєш? **16** Він же сказав: Шукаю своїх братів, скажи мені де пасуть. **17** Сказав же йому чоловік: Відійшли звідси. Бо я чув як вони говорили: Підемо в Дотаїм. І Йосиф пішов вслід за своїми братами, і знайшов їх в Дотаїмі. **18** І побачили його здалека, раніше ніж він наблизився до них, і зле задумали, його убити. **19** Бо кожний з них сказав до свого брата: О, ось іде той сновида, **20** тепер, отже, ходіть, уб'ємо його і вкинемо його в одну з ям, і скажемо: Жорстокий звір його з'їв, і побачимо, що буде з його сну. **21** Почувши ж, Рувим, бажаючи його спасти з їхніх рук, і сказав: Не уб'ємо його до душі. **22** Сказав же їм Рувим: *Не проливайте крові, але вкиньте його в цю яму, що є в пустині, а рук на нього не піднесіть. І старався, щоб спасти його з їхніх рук, і відпустити до свого батька. **23** Сталося ж, коли прийшов Йосиф до своїх братів, скинули з Йосифа гарну одіж, що була на ньому, **24** і взявши, вкинули його до ями, в якій не було води, **25** і сіли їсти хліб. І поглянувши очима, побачили, і, ось, мандрівники ізмаїлтяни ідуть з Ґаладу, і їхні верблюди повні ладану і смоли, й істакту; ішли до Єгипту. **26** Сказав же Юда до своїх братів: Яка користь, коли заб'ємо нашого брата і скриємо його кров? **27** Але ходіть і віддаймо його цим ізмаїлтянам, а наші руки хай не будуть на ньому, бо є нашим братом і нашим тілом. Послухали ж його брати. **28** *Проходили ж люди: мадіяни і купці. І витягнули Йосифа з ями, і віддали його за двадцять золотих, і повели Йосифа до Єгипту. **29** Повернувся ж Рувим до ями, не побачив Йосифа в ямі, і роздер свою одіж. **30** І прийшов до своїх братів, і сказав: Хлопця немає, я ж куди піду? **31** Взявши ж одіж Йосифа, *зарізали козла і замазали кров'ю його гарну одіж, **32** і послали окровавлену одіж, і принесли до свого батька, і сказали: Цю одіж ми знайшли, пізнавай, отже, чи це є одіж твого сина, чи ні. **33** І впізнав її, і сказав: Це є одіж мого сина, жорстокий звір його пожер, звір схопив Йосифа. **34** І роздер Яків свою одіж, і наклав на себе одіж з мішка, і опла-

ниж.42 (margin, at "*Не проливайте")

пс. 104 муд. 10 (margin, at "*Проходили")

ниж. 44 (margin, at "*зарізали")

кував свого сина багато днів. **35** Зібралися ж всі його сини і його дочки, прийшли потішити його, і не бажав потішитися, кажучи, що: Коби я зійшов до мого сина до аду, плачучи. І плакав його батько. **36** Мадіяни ж віддали Йосифа до Єгипту Пентефрієві, евнухові фараона, воєводі його вояків.

Глава 38

1 Сталося ж, в тім часі відійшов Юда від своїх братів і пішов до одного чоловіка-оделамита, якому ім'я Ірас. **2** *І побачив там Юда дочку хананейського чоловіка, якій ім'я Сава, і взяв її, і ввійшов до неї. **3** І зачавши, породила сина, і назвала його ім'я Ір. **4** *І зачавши знову, і породила сина, і назвала його ім'я Аннан. **5** І додавши, ще породила третього сина, і назвала його ім'я Силом. Вони ж були у Хазві, коли їх породила. **6** І привів Юда жінку своєму первородному Ірові, якій ім'я Тамар. **7** Був же Ір, первородний Юди, злий перед господнім лицем, і Бог його забив. **8** Сказав же Юда Аніянові: Ввійди до жінки твого брата, і злучися з нею, і воскреси насіння твоєму братові. **9** Зрозумів же Аніян, що не йому буде його насіння. І сталося, коли він ввійшов до жінки свого брата, і вилив насіння на землю, щоб не було насіння його братові. **10** Поганим же виказався перед Богом, бо зробив це, і Він його забив. **11** Сказав же Юда до Тамари, своєї невістки, по смерті двох його синів: Сиди вдовою в домі твого батька доки Силом, мій син, не стане великим. Бо сказав у своїм умі: Щоб часом не помер і цей, так як його брати. І відійшовши, Тамара сіла в домі свого батька. **12** Помножилися ж дні і померла Сава, жінка Юди. Утішившись же, Юда пішов до стрижіїв своїх овець і Ірас, пастух його стад, оделамит – до Тамни з ним. **13** І сповістили Тамарі, його невістці, кажучи: Ось твій тесть входить до Тамни стригти свої вівці. **14** Вона ж, скинувши з себе одіж свого вдівства, і зодягнулася в гарну одіж, і прикрасилася, і сіла перед брамою Еннану, що є в дорозі до Тамни. Бо вона знала, що Силом став великим – він же не дав йому її за жінку. **15** Побачивши ж її, Юда подумав, що вона є розпусницею, бо покрила своє лице, і не впізнав її. **16** Повернув же до неї дорогою, і сказав їй: Дозволь мені ввійти до себе, бо не впізнав, що вона є його

пар1. 2

мой4. 26
ниж. 46
пар1. 2
і 4

сѧ́ныѧ на (сѧ)[60]. и̂ сѣтова сн҃а своего дн҃и мно́ги· Събра́ша же сѧ вси сн҃ове е̂го и̂ дщє́ри [е̂го][61] [-][62] прїидо́ша оу̂тѣ́шити е̂го. и̂ не хотѧ́ше оу̂тѣ́шитисѧ гл҃ѧ ꙗ̂́ко да сни́дꙋ къ сн҃ꙋ моемꙋ сѣтꙋѧ въ а́дъ. и̂ пла́касѧ (-)[63] ѿц҃ъ е̂го· (Мадїа́не)[64] же ѿдаша і̂о́сифа въ е̂гѵ̂петъ пентефри́ю е̂внꙋхови фарао́новꙋ вое̂во́дѣ вои̂ (е̂го)·

Гл҃а, л҃и·

Бы́сть же в (то врє́мѧ)[1] ѿи̂де и̂оꙋ́да ѿ бра́тїѧ своеѧ. і̂ и́де до мꙋ́жа е̂дїнаго, (о̂деламитина)[2] е̂мꙋже и́мѧ и̂ра́съ. *И̂ ви́дѣ тꙋ і̂оꙋ́да дщє́рь чл҃ка хананє́иска, е̂и́же и́мѧ сава̀. и̂ поѧ̂ ю̂, и̂ вни́де къ нє́и, и̂ заче́нши роди̂ сн҃ъ. и̂ нарече и́мѧ е̂мꙋ и́ръ· *И̂ заче́нши паки (и̂) роди̂ сн҃ъ, и̂ нарече и́мѧ е̂мꙋ [а̂нна́нъ][3] и̂ приложивъ е̂щѐ роди сн҃ъ [трє́тїи][4], и̂ нарече и́мѧ е̂мꙋ си̂ло́мъ. сии же бѣша в ха́звѣ, е̂гда̀ роди сїѧ̀· И̂ приведѐ і̂оꙋ́да женꙋ (пръвє́нцꙋ своемꙋ и́рꙋ)[5], е̂и́же и́мѧ дамар· Бы́сть же и́ръ пръвенє́цъ і̂оꙋ́динъ, зо́лъ пред (лицє́мъ гд҃нимъ)[6], и̂ оу̂би̂ е̂го б҃ъ. рече же і̂оꙋ́да, (а̂нїа́нꙋ)[7], вни́ди къ женѣ бра́та твое̂го, и̂ съвокꙋписѧ с нє́ю, и̂ въста́ви сѣмѧ бра́тꙋ твое̂мꙋ. разꙋмѣ же (а́нїа́нъ)[8] ꙗ̂́ко не себѣ бꙋде (е̂го) сѣмѧ· (И̂) бы́сть е̂гда̀ вни́де къ женѣ бра́та свое̂го (и̂) пролїѧ̀ [сѣмѧ][9] на́ землю, да не бꙋде сѣмени бра́та е̂го, зо́л же сѧ ꙗ̂ви̂ пред б҃мъ, поне́же сътвори̂ се і̂ оу̂би̂ [-][10] е̂го· Рече же і̂оꙋ́да къ дамарѣ невѣстъцѣ свое́и [по смерти двꙋ сн҃ов е̂го][11], сѣди̂ вдово́ю в домꙋ ѿц҃а твое дондеже вели́къ бꙋдеть сило́мъ сн҃ъ мои̂, рече бо [въ оу̂мѣ си][12] е̂да̀ оу̂мре и̂ се́и ꙗ̂́ко бра́тїѧ е̂го· (И̂) ше́ши [-][13] дамар сѣде въ домꙋ ѿц҃а свое̂го, оу̂мно́жиша же сѧ дн҃їе. и̂ оу̂мрѐ сава̀ жена̀ і̂оꙋ́дина, (-)[14] оу̂тѣшив (же) сѧ і̂оꙋ́да взы́де къ стрыгꙋщи́мъ о̂вца̀ е̂го, (-)[15] і̂ и̂ра́съ пастырь ста́дъ е̂го, (о̂делами́тъ)[16] въ да́мнꙋ [с ни́мъ][17]. И̂ повѣда́ша дамарѣ невѣстце е̂го, гл҃юще се свекор твои̂ въхо́дитъ въ да́мнꙋ стры́щи о̂вє́цъ е̂го, (о̂на́же)[18] съвръгши ризы вдовъства̀ [свое̂го][19] съ себѐ, (и̂) о̂блече́сѧ въ ри́зы лѣпотныѧ и̂ оу̂краси́сѧ, и̂ сѣде пред вра́ты (е̂нна́ни)[20], ꙗ̂́же сꙋть на пꙋти̂ дамни́нъ, вѣ́даше бо ꙗ̂́ко вели́къ бы́сть сило́мъ се́и же не да̀ [е̂мꙋ е́и̂][21] въ женꙋ· [Ви́дѣв же][22] ю̂ і̂оꙋ́да мнѣ ю̂ (ꙗ̂́ко) любодѣю́ сꙋща, покры̀ бо лицѐ свое, и̂ не позна̀ еѧ̀, съвратив сѧ къ нє́и пꙋтє́мъ, и̂ рече е́и. попꙋсти̂ ми вни́ти къ себѣ, не разꙋмѣ бо, ꙗ̂́ко невѣстка е̂мꙋ е̂· Сїа же рече что ми даси̂ е̂же вни́деши къ мнѣ о̂н же ѿвѣща а̂зъ тебѣ пошлю̀

а̂ пара в

д мо кѕ
нѵ мѕ
а̂ пара в
и̂ д

ко́злищь (-)[23] ѿ стадъ [своихъ][24]· Сїа же рече аще даси зало, дондеже пришлеши. сей же рече кїи залогъ тебѣ дамъ· она же рече прьстень твой и гривну, и жезлъ иже въ руцѣ твоей, и дасть ей, и вънииде къ ней, и (зача въ оутробѣ)[25], ѿ него· (-)[26] въставши (же) ѿиде, и съвръже ризы лѣпотныа съ себе, и облечеса в ризы вдовства своего· Посла же Іоуда козлищь ѿ козъ, рукою пастыра своего [одоломита][27], (и) взати залогъ ѿ жены, и не обрѣте еа· въпроша же мужей населныхъ, [и рече имъ][28]. гдѣ есть любодѣавшаа еже баше въ Енанѣ на распутїи. [сии же][29] рѣша нѣсть здѣ любодѣи· (-)[30] възвратиса къ Іоудѣ, и рече не обрѣтохъ, и мужи населнїи рѣша, не бываеть здѣ любодѣица· Рече же Іоуда да имать то, но егда когда посмѣють ны са, азъ бо послахъ козлищь [-][31] а ты не обрѣте· Бысть же (третїи мць)[32], (и) повѣдаша Іоудѣ глюще, съблуди Дамаръ невѣстъка твоа, и се въ оутробѣ имать ѿ блуда. рече же Іоуда изведите ю да ю сожгуть· Сей же егда ведомѣ, (и) посла къ свекру своему глюще, ѿ негоже члка есть се (ѿ тогоже и) азъ (имамъ въ оутробѣ)[33], и рече познай чии (се) прьстень и гривна и жезлъ сїи. [И позна][34] Іоуда, и рече, очистиса Дамаръ паче мене, і иже азъ не дахъ еа силому сну своему, и не приложи по семъ прилѣпатиса еа· Бысть же егда раждаше, и бѣста близнаата въ оутробѣ еа. бысть же въ рожденїи еа, единъ извлече руку, въземши же баба навяза на руку его, чрьвлень. глюще сей изыидеть прьвѣе, іако (-)[35] въвлече руку, и абїе изыде братъ его· Сїа же рече что прѣрѣзаса тебе ради преграждєнїе, и прозва *има ему Фаресъ. и по семъ изыиде братъ его, емуже бѣ на руцѣ его чрьвлень, и прозва има ему Зара·

а пара в

невістка. Вона ж сказала: Що мені даси, якщо ввійдеш до мене? **17** Він же відповів: Я тобі пошлю козля з своїх стад. Вона ж сказала: Якщо даси залог доки не пришлеш. **18** Він же сказав: Який залог тобі дам? Вона ж сказала: Твій перстень, і ланцюжок, і палицю, що в твоїй руці. І дав їй і ввійшов до неї, і вона зачала в лоні від нього. **19** Вставши ж, відійшла і скинула гарну одіж зі себе, і зодягласяв одіж свого вдівства. **20** Послав же Юда козля з кіз рукою свого пастуха-одоломита, і щоб взяти залог від жінки, і не знайшов її. **21** Запитав же місцевих мужів, і сказав їм: Де є розпусниця, що була в Енані при дорозі? Вони ж сказали: Не було тут розпусниці. **22** Повернувся він до Юди, і сказав: Я не знайшов; і місцеві чоловіки сказали: Немає тут розпусниці. **23** Сказав же Юда: Хай має те, але щоб часом нас не висміяли. Бо я послав козеня, а ти не знайшов. **24** Був же третій місяць, і сповістили Юді, кажучи: Розпустилася Тамара, твоя невістка, і ось має в лоні від розпусти. Сказав же Юда: Виведіть її, хай її спалять. **25** Вона ж, коли провадили, і послала до свого тестя, кажучи: Від чоловіка, якого це є, від того і я маю в лоні. І сказала: Пізнавай чий це перстень, і ланцюжок, і ця палиця. **26** І пізнав Юда, і сказав: Тамара чистіша від мене, і тому що я не дав її Силомові, своєму синові. І не додав після цього приставати до неї. **27** Сталося ж, коли родила, і були близнята в її лоні. **28** Сталося ж, коли вона родила, один витягнув руку. Повитуха ж, взявши, нав'язала на його руку червону нитку, кажучи: Цей вийде першим. **29** І як він втягнув руку, і зараз вийшов його брат. Вона ж сказала: Як то перервано тобою перегородку? І назвала *його ім'я Фарес. **30** І після цього вийшов його брат, в якого була на його руці червона нитка, і назвала його ім'я Зара.

пар1. 2

Глава, лд·

Іосифа же приведоша въ Египетъ, и купи его [Пентефрїи][1] евнух фараоновъ воевода вои мужъ египетьскъ, ѿ руку измаилтеску, иже приведоша тамо· И бѣ гь съ Іосифомъ, и баше мужь худогъ, и бысть (у гдна в дому)[2] оу египтенина, вѣдаше бо гдинъ его іако гь с нимъ [есть][3], и елико сътвори, гь оустрояше [в руку его][4]· И обрѣте Іосифъ блгть предъ гдномъ своимъ, [и оугождаше][5] ему и постави его в дому своемъ, и въ всемъ елика имаше дасть в руцѣ

Глава 39

1 Йосифа ж привели до Єгипту, і його купив Пентефрій, євнух фараона, воєвода вояків, муж-єгиптянин, з руки ізмаїлітів, які привели туди. **2** І Господь був з Йосифом, і він був здібним чоловіком, і був у пана, у єгиптянина, в домі, **3** бо його пан знав, що Господь є з ним, і що він зробив; Господь добре провадив в його руках. **4** І Йосиф знайшов ласку перед своїм паном, і догоджував йому, і поставив його над своїм домом, і все, що мав, дав в руки Йосифа. **5** І ста-

лося, коли його поставив над всім своїм домом і над усім, що мав, і поблагословив Бог дім єгиптянина задля Йосифа. І Господнє благословення було на всьому його маєтку в домі і в полях, **6** і він передав все, що було його, в руки Йосифа, і не знав про своє майно нічого, хіба про хліб, який сам їв. І Йосиф був гарний на вид і дуже красивий лицем. **7** І сталося після цих слів, жінка його пана накинула очі на Йосифа, і сказала: Будь зі мною. **8** Він же не бажав. Сказав жінці свого пана: Хоча мій пан не знає через мене нічого, що в своїм домі, і все, що має, дав в мої руки, **9** і немає нікого вищого від мене в цій хаті, і нічого не забрано від мене, за вийнятком тебе, тому що ти є його жінкою; як вчиню це погане діло, і згрішу перед Богом? **10** Коли ж говорила день за днем Йосифові, і не слухав її, щоб лежати і бути з нею. **11** Сталося ж, що в один якийсь день Йосиф прийшов до дому робити свої діла, і в хаті не було домашніх, **12** і схопила його за його одіж, кажучи: Лягай зі мою. І оставивши свою одіж в її руках, і втік і вийшов геть. **13 14** І закликала до себе тих, що були в домі, і сказала їм, мовлячи: Глядіть, ввів раба-еврея, щоб насміявся з нас, прийшов до мене, кажучи: Будь зі мною – і я закричала великим голосом. **15** І коли він почув, що я підняла голос і закричала, залишивши свою одіж у мене, втік, і вийшов геть, **16** і залишив свою одіж у мене доки не прийде пан до свого дому. **17** І розповіла йому за цими словами, кажучи: До мене ввійшов раб-еврей, якого ти ввів до нас, щоб поглузувати з мене, бо сказав до мене: Щоб я був з тобою. **18** Коли ж почув, що я, піднявши свій голос, і закричала, залишив свою одіж, втік, і вийшов геть. **19** І сталося, як почув його пан слово своєї жінки, що казала: Так мені вчинив твій раб, і розгнівався злістю, **20** і взявши пан Йосифа, кинув його до в'язниці, до місця де держаться там в'язні царя, у в'язниці. **21** І Бог був з Йосифом, і пролив на нього милосердя, і дав йому ласку перед лицем сторожа в'язниці. **22** І старшина сторожі в'язниці дав в руки Йосифові всіх в'язнів, які у в'язниці, і все, що там чинили, чинив їм. **23** Старшина ж сторожі в'язниці не знав нічого, бо все було в руках Йосифа, тому що Господь був з ним, і все, що він чинив, Господь чинив його руками.

іѡсифовы· [И][6] бысть егда постави его на (всѣмъ) домомъ своимъ, и на всѣмъ елико имѣаше. и блви (бгъ)[7] домъ егѵптѧнина, іѡсифа ради· И бысть блвеніе гдне на всемъ имѣніи его, въ дому, и в селехъ, и предасть все елико бѧше его в руцѣ іѡсифови, и не вѣдаше въ свое (имѣніи) ничтоже развѣ хлѣба, ꙗже [самъ ꙗдаше][8]. и бѧше іѡсифъ добра образу и лѣпа възору ѕѣло· И бысть по словесѣхъ сихъ, [-][9] положи жена господина ему очи (-)[10] на іѡсифѣ, и рече буди съ мною, сеи же не хотѧше· Рече (-)[11] женѣ гдна своего, ꙗко гдиъ мой не вѣсть мене ради ничтоже въ дому своемъ, и все елико имать вда в руцѣ мои, и нѣсть (никтоже вышше мене в дому семъ)[12]. и (ничтоже взѧто есть ѿ мене)[13], развѣ тебе, имже жена [еси ему][14], [-][15] какоже сътворю дѣло злое се, и съгрѣшу пре бгомъ· Егда же глаше (днь дне іѡсифу)[16] и не послушаше еѧ, лежати (-)[17] (и) быти с нею· Бы же въ единъ нѣкіи днь пріиде іѡсифъ въ дом дѣлати дѣлесъ своихъ, и (не бѧше въ дому домашнихъ)[18], и похвати и за ризы [его][19] глюще, лѧзи съ мною, и оставивъ ризы [своѧ][20] въ руку еѧ, и ѿбѣже, і изыде вонъ· [-][21] И възва (к себѣ) иже бѧху въ дому, и рече имъ глюще, видите привелъ есть [-][22] отрока жидовина наругатисѧ намъ, пріиде къ мнѣ глѧ буди съ мною. и възпих гласомъ великимъ· [И][23] егда услыша ꙗко въздвигохъ гласъ (-)[24], и възопих оставль ризы своѧ у мене ѿбѣже, і изыиде вонъ. и остави ризы своѧ у мене дондеже пріидетъ гдиъ в дом свои. и повѣда ему по словеси семъ глюще· Вънііде къ мнѣ отрокъ жидовинъ, егоже еси въвелъ къ нам. поругатисѧ мнѣ. [рече бо][25] ми ꙗко да буду с тобою. егда же слыша, ꙗко въздвигнувши гласъ свои, и възопихъ. остави ризы [своѧ][26] (-)[27] ѿбѣже. і изыиде вонъ· [И][28] бысть ꙗко услыша гдиъ его глъ жены своеѧ [глюща][29]. сице сътвори ми отрокъ твои· И разгнѣвасѧ ꙗростію, и пріимъ господинъ іѡсифа въверже и въ темницу, въ мѣсто идѣже ужники црвы дръжатъ. ту въ твердилѣ· И бѧше (бгъ)[30] съ іѡсифом. и поліѧ и млтію и дасть ему блгть. пре (лицем) [стража темница][31]. и вдасть старѣишина стражеи темница въ руцѣ іѡсифу. (-)[32] всѧ темьничьники. еликоже ихъ въ темницы. и все елико творѧху ту (творѧше имъ)· Старѣишина (же) стража темница. невѣдыи ничтоже, все бо бѣаше въ руку іѡсифову. иже гь [бѧше с ним][33] и все елико творѧше гь творѧше въ руцѣ его·

Гла, м҃.

Бысть же по словесѣхъ сихъ, съгрѣши старѣишина винарьскъ. цря єгѵпетьска, и старѣишина житарскъ (євнухистъ). гдну ихъ црю єгѵпетьску. И разгнѣвася фараонъ на оба рабичища своя. на старѣишину винарьска. и на старѣишину житарьска. И въвръже я въ темницу. оу стража темница въ оузницы въ мѣстѣ, идѣже іосифъ въвержень бяше. таможе и съвъкупи (я старѣишина темница къ іосифу)[1]. и прѣстоя [єму][2]. (И) бѣста (-)[3] (има) дни (нѣкія) въ темници. и видѣста оба (-)[4] кождо ихъ сонъ, въ єдину нощь. видѣніє сонноє [-][5]. старѣишины винарьска. и старѣишины житарьска. яже бѣста цря єгѵпеска. (і) иже бѣста въ темници. въниде же [іосифъ к нимъ][6] заутра. (-)[7] видѣ я (иже)[8] бѣста смущенна, и въпрашаше євнуху, фараоню, яже бѣста [въ темницы с нимъ][9] (всажена) ѡ гдна своєго рекуще. что яко лица ваю оуныла днесь, она же (єму рекоста)[10] сонъ видѣховѣ, и разумѣвающаго нѣсть. рече же има іосифъ єда не на ба належитъ проповѣданіє єю. повѣдѣта [ми оубо][11]. И повѣда старѣишина винарьскъ, [іосифу сонъ свои][12], и рече. въ снѣ моємъ бяше виноградъ предо мною, въ винограде же три лѣторасли, (-)[13] сіи (же) прозябоша, лозіє принесше зрѣлы. грозны винныя, и чаша фараонова в руцѣ моєи, (-)[14] и съжахъ (грознъ)[15] в чашу, и дах чашу въ руцѣ фараону. [-][16] рече єму іосифъ, се разумъ сему. три лѣторасли, три дни суть, (и) єще три дни. и помянетъ фараонъ санъ твои, и прѣставитъ тя старѣишинъству винарьску (-)[17]. и подаси чашу [в руцѣ фараони][18] по сану [прьвому ти][19], о (винѣ и службѣ)[20]. Но помяни мя съ собою, єгда благо ти будетъ. и сътвори съ мною млть, и помянеши [фараону мене][21], і изведеши мя ѡ твердыни сея, яко татбою оукрадоша мя, из земля жидовьскія. и здѣ нѣсмь, сътворилъ ничтоже [зло][22]. [и][23] въвръгоша мя в ровъ сеи. И видѣ старѣишина житарьскъ, яко прямо сказа. и рече іосифу. и азъ видѣхъ сонъ. и мняхся три кошница хлѣба [на главѣ моєи, и дръжа][24]. въ кошницы же верхнеи ѡ всея твари. яже [-][25] фараонъ ястъ дѣло пекарьско, и птица небныя ядаху (-)[26] ѡ кошница яже на главѣ моєи. ѡвѣщавъ же іосифъ рече єму. се разумъ тому. три кошница, три дніє суть. [и][27] єще три дніє. (и) възметъ фараонъ главу твою, ѡ тебе. и повѣситъ тя на древѣ, (-)[28] изъядятъ

Глава 40

1 Сталося ж, після цих слів згрішив старшина-підчаший єгипетського царя і старшина-пекар євнух перед їхнім паном, єгипетським царем. **2** І розгнівався фараон на обох своїх рабів, на старшину-підчашого і на старшину-пекаря. **3** І кинув їх до в'язниці, до сторожа в'язниці, до в'язниці, до місця, куди кинено Йосифа, **4** і там причислив їх старшина в'язниці до Йосифа, і він служив йому. І були деякі дні у в'язниці **5** і оба побачили, кожен з них, сон в одній ночі. Сонне видіння старшини-підчашого і старшини-пекаря, які були при єгипетському царі, і які були у в'язниці. **6** Ввійшов же Йосиф до них вранці, побачив їх, що були стривожені, **7** і питав євнухів фараона, які були з ним посаджені до в'язниці від свого пана, кажучи: Чому то ваші лиця сьогодні занепалі? **8** Вони ж йому сказали: Ми побачили сон і немає пояснювача. Сказав же їм Йосиф: Чи не Богові належить їх пояснювання? Розповіжте, отже, мені. 9 І старшина-підчаший розповів Йосифові свій сон, і сказав: У моєму сні був виноград передімною. **10** У винограді ж три галузки, вони ж розрослися, видали галузки, дозрілі грона винограду. **11** І чаша фараона в моїй руці, і я видушив грона до чаші, і я дав чашу в руки фараонові. **12** Сказав йому Йосиф: Це значення цього: Три галузки – є три дні, **13** і ще три дні – і фараон згадає твоє становище, і поставить тебе старшиною-підчашим, і подаватимеш чашу в руки фараона за твоїм попереднім саном, як підчаший і служачий. **14** Але згадай мене з собою, коли тобі буде добре, і вчини зі мною милосердя, і згадаєш мене фараонові, і виведеш мене з цієї в'язниці, **15** бо крадіжжю мене викрали з єврейської землі, і тут я не зробив нічого злого, і кинули мене до цієї ями. **16** І побачив старшина-пекар, що прямо вияснив, і сказав Йосифові: І я побачив сон, і мені здавалося, що три коші хліба на моїй голові. **17** І я держав. У верхньому ж коші з усякого роду, що фараон їсть, пекарське діло, і небесні птахи їли з коша, що на моїй голові. **18** Відповівши ж, Йосиф сказав йому: Це пояснення того: три коші – є

три дні, **19** і ще три дні – і фараон забере в тебе голову твою, і повісить тебе на дереві, небесні птахи з'їдять твоє тіло. **20** Були же третього дня уродини фараона, він робив гостину усім своїм рабам, і згадав сан старшини-підчашого і старшини-пекаря серед своїх рабів. **21** І поставив старшину-підчашого на свій сан, і дав чашу в руки фараона. **22** А старшину-пекаря повісив на дереві, так як їм сказав Йосиф. **23** Старшина ж підчаший не згадав Йосифа, і забув про нього.

Глава 41

1 Сталося після цього, в другий рік днів, фараон побачив сон. Здавалося йому, що він стояв при березі ріки, **2** і ось, наче з ріки виходило сім корів, гарних на вид і вибраних тілом, і паслися при березі. **3** І інших же сім корів вийшли після цих з ріки, погані на вид і худі тілом, і паслися з коровами при березі ріки. **4** І з'їли сім, погані видом і худі тілом, сімох корів гарних на вид, вибраних; і цих не видно було, що ввійшли в їхні животи. Вставши ж фараон, **5** і побачив другий сон, і ось виходило сім колосків з одного стебла, вибрані і гарні, **6** другі ж сім колосків, тонкі, висушені вітром, виростали після них. **7** І пожерли сім, тонкі і висушені колоски, сім вибраних і повних колосків. Вставши ж фараон зі сну, **8** бо був ранок, і був стурбований своєю душею, пославши ж, покликав усіх єгипетських пояснювачів і всіх їхніх мудреців, і розповів їм фараон сон; але не було нікого, хто пояснив би це фараонові. **9** І сказав старшина-підчаший до фараона, мовлячи: Я сьогодні згадав мій гріх. **10** Коли фараон розгнівався на своїх рабів, і кинув нас до в'язниці в домі воєводи вояків, мене і старшину-пекаря, **11** і ми оба побачили сон в одній ночі, я і він, кожний побачив свій сон. **12** І був там з нами молодець Пентефрія, хлопець-єврей, і ми йому розповіли, і він вияснив нам. **13** І було ж так, як нам вияснив, так і сталося, що я є у своїм старшинстві, а його повішено. **14** *Пославши ж, фараон покликав Йосифа, і вивели його з в'язниці, і підстригли його, і змінили його одіж, і він прийшов до фараона. **15** Сказав же фараон Йосифові: Я побачив сон, який коби мені хто його пояснив, такого немає, я ж чув про тебе, що кажуть, що послухавши, ти пояснюєш сни.

пс. 104

птица нбсныя плоть твою [-][29]· Бысть же въ (третїи днь)[30] [-][31] рожества [-][32] фараона, [-][33] творяше пиръ всѣмъ отрокомъ своимъ. И помяну старѣйшинъство, старѣйшины винарьска и [-][34] старѣйшины житарьска, посредѣ отрокъ своихъ· И постави старѣйшины винарьска въ старѣйшинство свое, и вда (в руцѣ фараони чашу)[35]· А старѣйшину житарьска повѣси [на древѣ][36], якоже сказа има иосифъ· Не помяну же старѣйшина винарьскъ їосифа (и)[37] забы его·

Гла, ма·

Бысть (-)[1] (посе въ второе)[2] лѣто дни. (видѣ фараонъ)[3] сонъ. мняшеся стоя [на брезѣ][4] рѣчнѣмъ, и се аки ѿ рѣки исхождаше седмь кравь добра взору і избранны телесы, и пасяхуся по брегу· [И другїя][5] же [кравы седмь][6], (по сихъ изыдоша)[7] из рѣки злы, образо и (телесы худы)[8] и пасяхуся съ кравами по брегу рѣчному. І изиндоша семь [-][9] злыя [възоромъ][10], и худыя телесы семь кравы добрыхъ. образо (-)[11] избранны. [и сїя невидими быша, иже вънидоша въ чресла и][12]· Въстав же фараонъ и видѣ сонъ вторыи, и се семь кла исхождаху ис стеблїя єдинаго избранїи и добры· [другая же][13] семь класъ тонцы (-)[14] истончени вѣтромъ, изницаху по нихъ, и пожроша семь кла тонцы (-)[15] истончени. семь класъ избранныхъ и плъны· Въставъ же фараонъ [ѿ сна][16], (яко) бѣ (-)[17] заоутра. и възмутися дша єго. [-][18] пославши (же) съзва вся сказателя єгvпетъскы, и вся мудрыя ихъ. і исповѣда имъ фараонъ сонъ. (но)[19] не бяше никтоже сказати то фараону· И рече старѣйшина винарьскъ къ фараону гля, грѣхъ мои (помнухъ)[20] днесь. Фараонъ (єгда) разгнѣвася на рабы своя, и въвръже ны въ темницу, в дому воеводы вои мене и старѣйшину житарьска· И видѣховѣ сонъ [оба][21] [єдиной нощи][22], азъ и онъ кождо свои сонъ видѣховѣ· (И) бяше [-][23] тамъ с нама отрокъ, юноша жидовинъ (пентефриевъ)[24]. і исповѣдаховѣ єму и сказа намъ· (И) бысть же яко сказа намъ, тако и случися мнѣ быти въ (своемъ старѣйшинъствѣ)[25] а оного повѣсити· *Пославши же фараонъ възва їосифа і изведоша и с твердила и остригоша и. і измѣниша ризы єму, и прїиде къ фараону· Рече же фараонъ їосифу. се видѣхъ (-)[26] иже бы ми кто сказалъ єго, нѣсть сего, азъ же слышахъ о тебѣ глющa, слышавшая тя сны проповѣдающа [-][27]·

ѱло рд

ѿвѣщавъ же іѡсифъ [рече фараѡну][28], безъ бга не ѿвѣщаютсѧ (фараѡнови спсеныѧ вещи)[29]. рече же фараѡнъ, іѡсифу гла, въ снѣ моемъ мнѧсѧ стоѧ на брезѣ рѣчнѣмъ и аки ѿ рѣки исхожаше седмь кравъ. избранныхъ телесы и добры ѡбразомъ и пасѧхусѧ по брегу. и се (другїѧ) седмь кравъ иныхъ исхождаху въ слѣдъ ихъ, из рѣки, (и) злы (-)[30] не добры ѡбразомъ и худы телесы, ꙗцѣхъ (же) нѣсмъ видѣлъ. тацѣхъ в (-)[31] земли егѵпетьстѣи [-][32]. І изꙗдоша седмь кравъ злыѧ и не добрыѧ (ѡбразомъ) (-)[33] худыѧ седмь (-)[34] пръвыхъ добрыхъ і избранных. И вънидоша въ утробу ихъ и не ꙗвишасѧ. ꙗко вънидоша въ утробу ихъ, и ѡбличїѧ (же) их зла (быша) ꙗко и споръва. въставъ же [пакы][35] легохъ, и видѣхъ паки въ снѣ [-][36], (-)[37] аки седмь класъ исхождаше изъ (единаго стеблїѧ)[38] полны и добры. другаѧ же седмь класъ тонци и тщи вѣтромъ истончени, изницаху въ слѣдъ ихъ. И пожроша седмь класъ тщи, и вѣтромъ истончени. седмь класъ добрыхъ и полныхъ, [и повѣдахъ][39] (се) сказателемъ, и не быстъ кто повѣдыи (-)[40]. [Рече же][41] іѡсифъ фараѡну, сонъ фараѡне едино есть, елико бгъ творит. ѹказа фараѡну седмь (сїю) кравъ добрыхъ, седмь лѣтъ есть. И седмь класъ добрыхъ седмь лѣтъ есть, сонъ фараѡне едино есть. (-)[42] Седмь кравъ худыхъ ꙗже изыдоша по сихъ, седмь лѣтъ есть, и седмь класъ тщих, (-)[43] истонченыхъ вѣтромъ. [седмь лѣтъ есть][44], [и][45] будетъ седмь лѣтъ гладъ. Се же слово еже рекохъ фараѡну елико бгъ творитъ ѹказа фараѡну. (И) се, седмь лѣтъ прїидетъ ѡбилность [-][46], въ всю землю егѵпетьскую. Прїидетъ же (по сихъ седми, седмь лѣтъ гладу)[47], и забудетъ (по всеи земли егѵпетстѣи сытость)[48]. и погубитъ гладъ землю и не будетъ знати, ѡбилїѧ земнаго, ѿ глада будущаго по семъ, (и) великъ [-][49] будетъ ѕѣло. Ѡ вторици же сна фараѡне еже двоично (видѣ) ꙗко право есть слово се ѿ бга, (-)[50] ѹскоритъ бгъ слово (се сътворити)[51]. Нынѣ ѹбо ищи члка мудра и смыслена, и пристави его [всеи][52] земли егѵпетьстѣи. И да сътворитъ фараѡнъ (-)[53] старѣишины по (всеи) земли и да събираютъ всѧкъ плодъ житенъ [-][54] тыхъ седмь лѣтъ ѡбилных (еже имутъ быти). (-)[55] И да съберет (пищу и) пшеницу въ руцѣ фараѡни, [и][56] пища въ градѣхъ да сѧ съблюдет, и будетъ пища съблюдена на земли. на седмь лѣтъ гладныхъ. еже имут быти в земли егѵпетьстѣ (-)[57] да не погибнетъ землѧ въ гладъ. Ѹдивиша же сѧ словеса пред фараѡномъ. и пред всѣми рабы его. И рече

16 Відповівши ж, Йосиф сказав фараонові: Без Бога не сповістяться фараонові діла спасіння. **17** Сказав же фараон Йосифові, мовлячи: В моїм сні мені здавалося, що я стояв при березі ріки, **18** і наче з ріки виходило сім корів, вибраних тілом і гарних видом, і паслися по березі. **19** І ось других сім корів інших виходили вслід за ними з ріки, і погані, недобрі видом і худі тілом, яких же не бачив я таких в єгипетській землі. **20** І сім корів, погані і негарні видом, худі, з'їли сімох перших, гарних і вибраних. **21** І ввійшли в їх черева, і не було видно, що ввійшли в їхнє черево, і вид же їхній був поганий, так як і спочатку. Вставши ж, я знову ліг, **22** і я знову побачив в сні, наче виходило з одного стебла сім повних і гарних колосків. **23** Інші ж сім колосків, тонкі і порожні, спалені вітром, виходили вслід за ними. **24** І сім порожніх колосків і спалених вітром пожерли сімох гарних і повних колосків, і я розповів це пояснювачам, і не було нікого, хто пояснив би. **25** Сказав же Йосиф фараонові: Фараоне, сон є один. Те, що Бог чинить, Він показав фараонові. **26** Ці сім гарних корів – є сім років. І сім гарних колосків – є сім років, фараоне; сон є один. **27** Сім худих корів, що вийшли після них, є сім літ, і сім порожних колосків, спалених вітром, є сім літ, – і буде сім літ голоду. **28** Це ж слово, яке я сказав фараонові: Бог показав фараонові те, що чинить. **29** І ось іде сім літ достатку в усій єгипетській землі. **30** Прийде ж, після цих сімох, сім літ голоду, і забудеться достаток в усій єгипетській землі, і голод знищить землю, **31** і не буде пізнати достатку на землі через голод, що буде після цього, і буде дуже великим. **32** Що ж до повторення сна, фараоне, що двічі ти побачив, бо це слово від Бога, є правдивим; Бог поспішить виконати це слово. **33** Тепер, отже, шукай мудрого і розумного чоловіка, і настанови його над всією єгипетською землею. **34** І хай фараон настановить старшин по всій землі, і хай збирають увесь урожай жита тих сімох літ достатку, які мають бути. **35** І хай збере їжу і пшеницю в руки фараона, і їжа хай буде збережена в містах, **36** і їжа буде збережена на землі на сім літ голоду, які мають бути в єгипетській землі, щоб

земля не згинула в голоді. **37** Подивугідними ж видалися слова перед фараоном і перед всіма його рабами. **38** І фараон сказав усім своїм рабам: Не знайдемо такої людини, яка має в собі божого духа. **39** Сказав же фараон Йосифові: Тому що ж тобі Бог показав все, і немає мудрішої ані розумнішої людини від тебе, **40** *ти будь над моїм домом, і хай ввесь мій народ слухається твоїх уст. Тільки престолом я буду більший від тебе. **41** Сказав же фараон Йосифові: Ось сьогодні настановляю тебе над усією єгипетською землею. **42** І фараон, знявши перстень зі своєї руки, і поклав його на руку Йосифові, і зодягнув його в червону одіж, і поклав золотий ланцюжок на його шию, **43** і посадив його на свою другу колісницю, і перед ним голосив проповідник, і поставив його над усією єгипетською землею. **44** Сказав же фараон Йосифові: Я фараон, без тебе ніхто не піднесе своєї руки в усій єгипетській землі. **45** І фараон назвав ім'я Йосифа Псонтомфаних. І дав йому Асенту, дочку Пентефрія, жерця міста Сонця, за жінку. **46** Йосиф же мав 30 літ, коли прийшов перед фараона, єгипетського царя. Відійшов же Йосиф від лиця фараона і пройшов увесь Єгипет. **47** І земля в сімох роках видала обильні жнива. **48** І він зібрав їжу в сімох роках, в яких був достаток в єгипетській землі, і поклав їжу в містах тих піль, поклав їх з довколішних міст. **49** І Йосиф зібрав багато пшениці, як морський пісок, дуже багато, доки не можна було почислити, бо була безчисленна. **50** *В Йосифа ж було двоє синів перед сімома роками голоду, яких йому породила Асента, дочка Пентефрія, жерця міста Сонця. **51** І Йосиф назвав ім'я перворідного Манассій, кажучи: Бо мені Бог дав всі мої болі і все мого батька. **52** І другому назвав ім'я Ефрім, кажучи: Бо Бог виростив мене в землі мого упокорення. **53** Минули ж сім літ достатку, які були в єгипетській землі, **54** *і почали надходити сім літ голоду, так як сказав Йосиф. І був голод в усій землі, і в усій же єгипетській землі не було хліба. **55** І вся єгипетська земля зголодніла, закричав же народ до фараона за хлібами. Сказав же фараон усім єгиптянам: Ідіть до Йосифа, зробіть же те, що вам скаже. **56** І ось був голод на лиці всієї землі. Йосиф же відкрив усі шпихлірі і продавав всім єгиптянам, **57** і всі країни прийшли до Єгипту, до Йосифа, купувати, бо голод охопив всю землю.

пс. 104
мак1. 2
дія. 7

ниж. 47
і 48

пс. 104

фараѡ́нъ всѣ́мъ рабо́мъ свои́мъ, не ѡ҆брѧ́щемъ чл҃ка сицева́го, и҆́же и҆́мать дх҃ъ бж҃їи в себѣ. Рече же фарао́нъ і҆о́сифꙋ, є҆лма́же (ти показа бг҃ъ)[58] все (-)[59], [и҆][60] нѣсть чл҃ка мꙋдрѣ́иша, ни смыслен́ѣиша тебѐ. *Ты бꙋ́ди въ домꙋ̀ мое́мъ. и҆ ѹ҆́стъ твои́хъ да послꙋ́шаютъ вси лю́дїе мои̇̀, ра́звѣ прⷭ҇толомъ (а҆́зъ бо́лее тебѐ бꙋ́дꙋ)[61]. Рⷱ҇е же фарао́нъ і҆о́сифꙋ. се поставлѧ́ю тѧ дн҃ь въ все́и земли̇̀ є҆гѷпе́стѣи. И҆ съне́мъ фарао́нъ прьстень с рꙋки̇̀ своеѧ, (и҆) възложи є҆го [і҆о́сифꙋ на́ рꙋкꙋ][62]. и҆ ѡ҆блечѐ и҆̀ въ ри́зꙋ чръвле́нꙋ, и҆ възложи̇̀ гри́внꙋ зла́тꙋ на вы́ю є҆го. и҆ всади є҆го на колесни́цꙋ (своѝ вторꙋ́ю)[63], и҆ проповѣ́даѧ пре́ ни́мъ проповѣ́дателникъ, и҆ поста́ви є҆го все́и земли̇̀ є҆гѷпетъстѣи. Рⷱ҇е же фарао́нъ і҆о́сифꙋ, а҆́зъ фарао́нъ безъ тебѐ не въздви́гнетъ (рꙋки своеѧ. и҆никтоже)[64] въ все́и земли̇̀ є҆гѷпе́стѣи. И҆ прозва̀ фарао́нъ и҆́мѧ і҆о́сифꙋ ѱонъдомъфанихъ. и҆ да́сть є҆мꙋ а҆се́ндꙋ дще́рь пентефрїинꙋ, жерца̀ (града со́лнечна)[65] [-][66] въ женꙋ. І҆о́сифъ же и҆мѣ́ѧше [л҃, лѣтъ][67]. є҆гда̀ прїиде пре́ фарао́на црѧ є҆гѷпетъска, ѿи́иде же і҆о́сифъ ѿ лица̀ фарао́нѧ, и҆ прои́де весь (-)[68] є҆гѷпетъ. И҆ сътвори̇̀ землѧ̀ в се́дмь лѣтъ ѡ҆би́лнꙋ жатвꙋ, и҆ съб́ра̀ [-][69] пищꙋ в се́дмь лѣтъ. въ ни́хъже бѧ́ше ѡ҆би́лность, въ земли̇̀ є҆гѷпетъстѣи, и҆ положи̇̀ пища въ градѣхъ (-)[70] се́лъ тѣхъ и҆з гра́дъ ѡ҆́кръ́тныхъ положи ѧ҆̀. И҆ събра і҆о́сифъ пшени́цꙋ [мно́гꙋ][71], ꙗ҆́ко пѣсо́къ морьскы́и мно́го ѕѣло, до́ндеже не можа́хꙋ и҆̀зчести̇̀ безъ числа̀ бо бѣ́ѧше. *І҆о́сифꙋ же бѣста два сн҃а, прѣ́жде се҃ми̇̀ лѣтъ, гла́дныхъ. ꙗ҆́же роди є҆мꙋ (асе́нъда)[72], дще́рь пентефрїина, жрьца̀ (града со́лнечна)[73]. [И҆ нарече][74] і҆о́сифъ и҆́мѧ прьвенцꙋ̀ манасїѧ [гл҃юще][75], ꙗ҆́ко (-)[76] мнѣ̀ сътвори̇̀ бг҃ъ вс҃ѧ болѣ́зни моѧ и҆ все ѿц҃а моє́го. [І҆ и҆́мѧ][77] (нарече второ́мꙋ)[78] є҆фрⷨ҇ѣ [гл҃юще][79], ꙗ҆́ко възрасти мѧ бг҃ъ въ земли̇̀, смире́нїѧ моє́го. Ѕинꙋ́ же се́дмь лѣтъ ѡ҆би́лныхъ, ꙗ҆́коже бы́ша въ земли̇̀ є҆гѷпетъстѣи. *И҆ нача́ша се҃мь лѣтъ гла́дныхъ прихо́дити, ꙗ҆́коже рече и҆о́сифъ. И҆ бысть гла́дъ по все́и земли̇̀, (и҆) въ все́и же земли̇̀ є҆гѷпетъстѣи [не][80] бѧ́ше хлѣ́ба, и҆ възалче вс҃ѧ землѧ̀ є҆гѷпе́скаѧ, възопи же наро́дъ къ фарао́нꙋ ѡ҆ хлѣбехъ. Рече же фарао́нъ всѣ́мъ є҆гѷптѧномъ, и҆дѣте къ і҆о́сифꙋ [-][81] є҆же (бо) речетъ вамъ сътвори́те, и҆ (се) гла́дъ бѧше на лицы̇̀ всеѧ̀ землѧ̀. ѿвръзе же і҆о́сифъ вс҃ѧ жи́тница, и҆ продаѧ́ше всѣ̀мъ є҆гѷптѧнѡⷨ, и҆ вс҃ѧ страны̇̀ прїидо́ша въ є҆гѷпетъ, кꙋпова́ти къ і҆о́сифꙋ. объдръжа́ше бо гл҃а всю зе́млю.

ѱа҃ло рд҃
а҃ ма҃ в
дѣ҃а з҃

нн҃ мз҃
и҃ ми

ѱа҃ло рд҃

Глава, мв·

дѣѧ з҃

Видѣвъ* же іаковъ ꙗко [купля єсть][1] [пшеницы][2] въ єгѵптѣ рече сн҃омъ своимъ. Почто нерадите, се (слышахомъ)[3] ꙗко (пшеница єсть)[4] въ єгѵптѣ, идѣте тамо [-][5] купите намъ мало пища да живи будемъ, и не оумремъ· (і҃) идоша [-][6] братїа іосифлѧ десѧть купити пшеницы [въ *єгѵптѣ][7] веніамина же брата іосифова не пусти съ братїею єго, рѣща бо єгда случитсѧ ([на пути][8] єму зло)[9]· Прїидоша же сн҃ове іи҃лєви, купити съ приходѧщими, бѧше бо гладъ въ [всеи][10] земли ханаанъстѣи· Іосифъ же бѧше кнѧзь [всеи][11] земли, сїи продаѧше всѣмъ людемъ населнымъ· Прїидоша же братїѧ іосифовы, [и][12] поклонишасѧ єму ницъ до землѧ, видѣвъ же іосифъ братїю свою, (и) позна [ѧ][13] и ѿметашесѧ ихъ, и глаше имъ пороко· [Рече же][14] имъ ѿкуду ходите, сїи же рѣша ѿ землѧ ханаанскїа, купити пища· Позна же іосифъ братїю свою, сїи же не познаша єго. и помѧну іосифъ сны [своѧ][15] ꙗже видѣ, и рече имъ прелагатаа єсте. съглѧдати путїи землѧ (сїѧ) прїидосте· Сїи же рѣша ни гд҃не раби твои (купити пища [прїидоша][16])[17], вси [бо][18] єсмы сн҃ове єдиного мужа мирницы єсмы, не суть раби твои прелагатаи· Рє же имъ ни но пути (съглѧдати прїидосте из землѧ сеѧ)[19]· Сїи же рѣша дванадесѧт єсмы [братїа, (и) раби твои][20] въ земли ханаани, и се мнїи [насъ][21] оу ѿца [-][22] днесь (єсть), а другаго нѣсть. рече же имъ іосифъ се єсть. єже рекохъ вамъ глѧ, ꙗко прелагатаи єсте, сим сѧ ꙗвисте, тако ми здравїѧ фараона, не изыдете ѿсюду, аще не (прїидетъ братъ вашъ меншїи)[23] сѣмо· Пошлѣте ѿ себе єдинаго и поимѣте брата ваю, а вы ждѣте дондеже ꙗвѣ будетъ глъ ва аще истинъствуете или ни, аще ли то тако ми здравїѧ фараона оубо прелагатаи єсте, и даде ѧ по стражу, г҃ дни· Рече же имъ въ дн҃ь третїи се сътворите (да)[24] живи будете б҃а бо сѧ азъ бою· Аще мирницы єсте братъ вашъ [-][25] да сѧ дрьжитъ в темницы, вы же [шедше][26] (-)[27] донесите купленую пшеницу (-)[28]. [*а][29] брата ваю меншаго приведѣте къ мнѣ, и вѣрна будетъ рѣчь ваша, аще ли ни то оумрете· Сътворишa же тако, и рѣща кождо къ брату своєму, въ грѣсѣ бо єсмы брата ради нашего, ꙗко презрѣхомъ скрьбѣнїе д҃ша єго, єгда молѧшесѧ нам, и не послушахомъ єго. сего ради,

ни҃ мг҃

ни҃ мг҃

Глава 42

1 Побачивши* ж Яків, що є купівля пшиниці в Єгипті, сказав своїм синам: Чому ви не дбаєте, **2** ось ми почули, що є пшениця в Єгипті – підіть туди купіть нам трохи їжі, щоб ми жили і не померли. **3** І десять братів Йосифа пішли купити пшениці до *Єгипту. **4** Вениамина же, брата Йосифа, він не впустив з його братами. Бо сказав: Йому може трапитися в дорозі зло. **5** Прийшли ж сини Ізраїля купити з тими, що приходили, бо був голод в усій ханаанській землі. **6** Йосиф же був князем всієї землі, він продавав всьому народові землі. Прийшли ж брати Йосифа, і поклонилися йому лицем до землі. **7** Йосиф, побачивши ж своїх братів, і впізнав, їх і відсторонювався від них, і говорив до них жорстоко. Сказав же їм: Звідки ідете? Вони ж сказали: З ханаанської землі, щоб купити їжу. **8** Йосиф же впізнав своїх братів – вони ж його не впізнали. **9** І Йосиф пригадав свої сни, які побачив, і сказав їм: Ви є розвідники, ви прийшли розвідати дороги цієї землі. **10** Вони ж сказали: Ні, пане, твої раби прийшли купити їжу, **11** бо ми всі є синами одного чоловіка. Ми є мирні, твої раби не є розвідниками. **12** Сказав же їм: Ні, але ви прийшли підстежити дороги цієї землі. **13** Вони ж сказали: Ми є дванадцять братів, і твої раби в ханаанській землі, і ось наймолодший з нас сьогодні є з батьком, а іншого немає. **14** Сказав же їм Йосиф: Це є те, що я вам сказав, мовлячи, що: Ви є розвідниками, 15 ви цим виявилися, так мені здоров'я фараона, не вийдете звідси, якщо ваш наймолодший брат не прийде сюди. **16** Пошліть одного зпоміж себе і візьміть вашого брата; а ви чекайте доки ваша мова не стане явною, чи кажете правду, чи ні. Якщо ж ні, то так мені здоров'я фараона, отже, ви є розвідниками. **17** І дав їх під сторожу 3 дні. **18** Сказав же їм третього дня: Зробіть це, щоб ви жили, бо я боюся Бога. **19** Якщо ви є мирними, один ваш брат хай буде затриманий у в'язниці, ви ж, пішовши, донесіть куплену пшеницю, **20** *і приведіть до мене вашого найменшого брата, і ваша мова буде вірною, якщо ж ні – то умрете. Зробили же так. **21** І кожний сказав до свого брата: Бо ми є в грісі задля нашого брата, бо ми не зважали на біль його душі, коли нас благав, і

дія. 7

ниж. 43

ниж. 43

ми не вислухали його. Задля цього найшов на нас ввесь смуток. **22** Відповівши ж, Рувим сказав їм: *Чи не сказав я вам, мовлячи: Не робіть дитині зла, і ви не послухали мене. І ось домагаються його крові. **23** Вони ж не знали, що Йосиф розуміє, бо не було між ними перекладача. **24** Йосиф же відвернувся від них і заплакав, і знову повернувся, промовив до них, взяв від них Симеона і зв'язав його перед ними. **25** І Йосиф наказав насипати в їхній посуд пшеницю і повернути їм ціну, кожному до свого мішка, і дав їм поживу на дорогу, і було їм. **26** Вони поклали пшеницю на своїх ослів і відійшли звідти. **27** Один же з них, розв'язавши свій мішок, щоб нагодувати своїх ослят там, де стали, побачив вузол своїх грошей при отворі мішка. **28** І сказав своїм братам: Мені повернено гроші, і ось є в моїм мішку. І їхнє серце жахнулося, і злякалися, кажучи: Що це Бог нам зробив? **29** Прийшли ж до Якова, свого батька, до ханаанської землі і розповіли йому все, що їм трапилося, кажучи: **30** Чоловік, пан мешканців, заговорив до нас жорстоко, і кинув нас до в'язниці, наче: Ви прийшли розвідати нашу землю. **31** Ми йому говорили: Ми є мирні, а ми не є розвідниками. **32** Ми є дванадцять братів, сини одного нашого батька. І одного немає, а найменший сьогодні є у батька в ханаанській землі. **33** Сказав же нам чоловік, пан місцевих: З цього пізнаю, що ви є мирними: оставте у мене одного брата, а взявши ваші ціни і пшеницю, підіть до вашого дому. **34** Приведіть же вашого найменшого брата до мене, і пізнаю, що ви не є розвідниками, але, що ви є мирними, і дам вам вашого брата, і робіть закупи в землі. **35** Сталося ж, коли висипали свої мішки, і вузол грошей був у мішку кожного. І побачивши вузли їхніх грошей, вони самі і їхній батько, і перелякалися. **36** І сказав їм Яків, їх батько: Ви мене зробили бездітним: Йосифа немає, Симеона немає, і візьмете Веніамина. На мене впало це все. **37** Рувим же сказав своєму батькові, мовлячи: Убий моїх двох синів, якщо його не приведу до тебе. Дай його мені в руки, я ж приведу його до тебе. **38** Він же сказав: Мій син не піде з вами, бо його брат помер. Цей же один остався. Коли йому трапиться зло в дорозі, якою лиш підете, і зведете старість мою зі смутком до аду.

вищ. 37

прїиде на ны [всѐ][30] скръбѣнїе (-)[31], ѿвѣщав же рꙋвимъ рече имъ, *не рекох ли вамъ гл҃ѧ. не преобидѣте дѣтища. и не послꙋшасте мене, и се кровь его възыскаетсѧ, сїи же не вѣдахꙋ ꙗко (їосифъ разꙋмѣетъ)[32] толмача бо (не) (бѧше междꙋ ими)[33]. ѿврати же сѧ ѿ нихъ (и) проплакасѧ їосифъ, и паки възвратисѧ [-][34] рече имъ, (-)[35] поѧ симеона ѿ н҃и и свѧза и пред ними. [И повелѣ][36] їосифъ насыпати съсꙋды ихъ пшеница, и възвратити цѣнꙋ [имъ][37], комꙋждо въ вретище свое и въдаст [брашно имъ][38] на пꙋть, и бысть и҃ (-)[39]. (възложиша)[40] пшеницꙋ на ослы своѧ [и][41] ѿидоша ѿтꙋдꙋ. ѿрѣшив же ([их][42] єдинъ)[43], вретище свое, напитати ослѧта [своѧ][44], идѣже сташа видѣ оузолъ сребра своего, [-][45] въверхꙋ оустїа вретищнаго. И рече братїи своей, възвращено ми е҃ сребро, и се (есть) въ вретищи моемъ. И оужасесѧ ср҃це ихъ и възмѧтошасѧ гл҃юще, что се сътвори б҃ъ намъ. Прїидоша же къ їаковꙋ ѿц҃ꙋ своемꙋ въ землю ханааню, и повѣдаша емꙋ всѐ слꙋчшеесѧ имъ гл҃юще. Гл҃а мꙋжъ (населникъ г҃нь)[46] намъ пороко, и въвръже ны в темницꙋ, аки съглѧдающе землѧ (наша прїидосте). Гл҃ахомъ (-)[47] емꙋ мирницы есмы, (а) нѣсмы прелагатаи, дванадесѧть братїа есмы с҃нове [единаг҃][48] ѿц҃а нашего. (і) единаго нѣсть, а мнїи оу ѿц҃а [-][49] есть днесь в землѝ ханаани. Рече же намъ мꙋжъ г҃нь населникъ, по семꙋ оувѣмъ ꙗко мирницы есте, брата единаго оставите [-][50] оу мене, а цѣны (ваша и пшеницꙋ въземше до домꙋ вашего)[51] идѣте. [-][52] Приведѣте (же) брата вашего меншаго къ мнѣ, и оувѣмъ ꙗко нѣсть прелагатаи, но [-][53] мирницы есте, и брата вашего (вамъ дамъ)[54] и (кꙋплю творите в землѝ)[55]. Бысть же егда высыпахꙋ вретища своѧ, и бѧше оузолъ сребра въ вретищи коегождо. И видѣвше оузлы сребра и҃ сами и ѿц҃ъ ихъ, и оубоꙗшасѧ. [И рече][56] имъ їаковъ ѿц҃ъ ихъ, мене бесчада сътвористе, їосифа нѣсть симеона нѣсть и венїамина поимѣте, на мѧ бысть (се всѐ)[57]. (Рꙋви҃ же рече)[58] ѿц҃ꙋ своемꙋ гл҃ѧ. (с҃на моѧ оба)[59] оубїи, аще не приведꙋ его к тебѣ, даждь его (мнѣ въ рꙋцѣ)[60] (аз же)[61] приведꙋ и к тебѣ. Сеи же рече не идетъ с҃нъ мои с вами, ꙗко братъ емꙋ оумре. (сїи же)[62] единъ оста, (егда)[63] сѧ емꙋ лꙋчитъ зло на пꙋти, наньже аще поидете, и проводите [старость мою][64] съ печалїю въ адъ.

вї лз

Гла, мг҃·

Глад же съѡдолѣ на земли. (и) бысть (-)[1] егда скончаша (пшеницꙋ ѧдꙋщїе)[2], юже принесоша изъ Егѵпта, [-][3] рече (же) имъ ѡц҃ъ ихъ пакы идѣте кꙋпите намъ (пищѧ мало)[4]· (И) рече (-)[5] емꙋ Їоуда гл҃ѧ послꙋшаемъ оукрѣпи намъ под клѧтвою мꙋжь [гн҃ь][6] гл҃ѧ, не ѧвите ми сѧ прⷣе лицемъ (-)[7], аще братъ вашъ мнїи не (прїидетъ) с вами (-)[8]. (И) аще ли [-][9] послеши брата нашего с нами то идемъ (кꙋпити)[10] тебѣ пищѧ аще ли не послеши брата нашего с нами, то не идемъ· Чꙋжь бо рече намъ гл҃ѧ *нѣсть вамъ видѣти [лица моего][11], аще братъ вашъ мнїи не (прїидетъ) с вами (-)[12]. (И) рече (-)[13] Їил҃ь что ѧко зло сътвористе ми, повѣдавше мꙋжꙋ ѧко есть [намъ][14] братъ. Сїи же рѣша въпрашаѧ въпроси насъ мꙋжь и рода нашего гл҃ѧ, и еще ли ѡц҃ъ вашъ живъ есть, и есть ли вамъ братъ (-)[15] повѣдахомъ емꙋ по въпросꙋ семꙋ, или вѣдахомъ ѧко речетъ намъ приведите брата вашего, (и) рече же Їоуда къ Їил҃ю ѡц҃ꙋ своемꙋ, пꙋсти ѡтрочищѧ съ мною и въставше да идемъ и да живи бꙋдемъ, (а)[16] не оумремъ и мы и ты, *и [все][17] имѣнїе наше азъ же възмꙋ его, [и][18] ѡ рꙋкꙋ моею възыщи его· Аще не приведꙋ его к тебѣ, и поставлю и предъ тобою, грѣшенъ бꙋдꙋ к тебѣ всѧ дни. Аще бо быхомъ не оумедлили, възвратилисѧ быхомъ дважды· Рече же имъ Їил҃ь ѡц҃ъ ихъ, аще тако есть, (-)[19] сътворите възмѣте ѡ плода земнаго въ сосꙋды своѧ и донесите мꙋжꙋ дары смолꙋ, (-)[20] медъ, [и][21] димїама і истакти, и теревїндꙋ і ѡрѣхїю и сребро сꙋгꙋбо възмѣте в рꙋцѣ свои· Сребро еже (ѡбрѣтесѧ)[22] въ вретищихъ вашихъ, ѡбратите съ собою, еда съблазнъ есть, и брата своего поимѣте, и въставше идѣте къ мꙋжꙋ бг҃ъ же мои дасть вамъ бл҃гть прⷣе мꙋжемъ (-)[23] да ѡпꙋститъ брата вашего единаго, и Венїамина азъ бесчаденъ быхъ и бесчаденъ бꙋдꙋ. Въземше же мꙋжи дары [-][24], и сребро сꙋгꙋбое [-][25] въ рꙋцѣ свои, и Венїамина, и въставше прїидоша въ Егѵпетъ и сташа прⷣе Їосифомъ, видѣв же [ѧ Їосифъ][26], и Венїамина брата своего, и рече строителю домꙋ своего въведи мꙋжи [сїи][27] в домъ, и заколи ѡ скота и оуготовай, съ мною бо ѧсти мꙋжемъ [симъ][28] хлѣбъ въ полꙋдне· Сътвори же строитель, ѧкоже рече Їосифъ, и въведе мꙋжа въ домъ Їосифовъ· Видѣвше же мꙋжи, ѧко въведошаѧ в домъ Їосифовъ, рѣша сребра ради възвращеннаго

бй мв
нй мд

Глава 43

1 Голод же заволодів на землі. **2** І сталося, коли закінчили їсти пшеницю, яку принесли з Єгипту, сказав же їм їх батько: Знову підіть, купіть нам трохи їжі. **3** І сказав йому Юда, мовлячи: Свідчачи, потвердив нам під клятвою чоловік, пан, кажучи: Не з'явіться мені перед лицем, якщо ваш найменший брат не прийде з вами. **4** І якщо ж пошлеш нашого брата з нами, то підемо купити тобі їжу. **5** Якщо ж не пошлеш нашого брата з нами, то не підемо. Бо чоловік сказав нам, мовлячи: *Не можна вам побачити мого лиця, якщо ваш найменший брат не прийде з вами. **6** І сказав Ізраїль: Чому ви мені вчинили зло, сказавши чоловікові, що є у нас брат? **7** Вони ж сказали: Питаючи, запитав нас чоловік і про наш рід, кажучи: І чи ще живе ваш батько? І чи є у вас брат? Ми йому розповіли за цим запитом. Чи знали ми, що нам скаже: Приведіть вашого брата? **8** І сказав же Юда до Ізраїля, свого батька: Пусти хлопця зі мною, і вставши, підемо, і будемо живі, а не помремо: і ми, і ти, *і ввесь наш маєток. **9** Я ж його візьму, і домагайся його з моєї руки. Якщо не приведу його до тебе і поставлю його перед тобою, буду грішним перед тобою всі дні. **10** Бо якщо б ми не забарилися, повернулися б двічі. **11** Сказав же їм Ізраїль їхній батько: Якщо так є, зробіть: візьміть з плодів землі до вашого посуду і принесіть дари чоловікові: смолу, мед, і ладан, й істакт, і терпентину, й горіхи, **12** і візьміть в свої руки подвійні гроші. Гроші, що знайшлися у ваших мішках, поверніть з собою: чи часом не є помилка. **13** І візьміть свого брата, і вставши, підіть до чоловіка. **14** Бог же мій дасть вам ласку перед чоловіком: хай відпустить одного вашого брата і Веніамина. Я був бездітним і бездітним буду. **15** Взявши ж мужі дари, і подвійні гроші в свої руки, і Веніамина, і вставши, прийшли до Єгипту, і стали перед Йосифом. **16** Як же їх побачив Йосиф і Веніамина, свого брата, і сказав наглядачеві свого дому: Ввівши цих людей до хати, і заколи зі скота і приготов, бо зі мною мають їсти хліб в полудне ці люди. **17** Зробив же наглядач так, як сказав Йосиф, і ввів людей до хати Йосифа. **18** Побачивши ж люди, що ввели *їх* до хати Йосифа, сказали: Через гроші,

вищ. 42
ниж. 44

повернені раніше в наших мішках, вводять нас, щоб оскаржити нас, щоб взяти в рабство нас і наших ослів. **19** Приступивши ж до наглядача дому Йосифа, сказали йому перед брамою дверей, **20** мовлячи: Благаємо, пане, *ми прийшли передше купити їжу. **21** Сталося ж, коли ми прийшли на спочинок і відкрили свої мішки — і ось гроші кожного в його мішку. Наші гроші в міру, які ми взяли в наші руки, повертаємо, **22** і ось ми принесли з собою інші гроші, щоб купити їжу, бо не знаємо хто вклав гроші до наших мішків. **23** Сказав же їм: Мир вам, не бійтеся, ваш Бог і Бог вашого батька дав вам скарб у ваших мішках; гроші ж ваші добрі маю. І вивів до них Симеона. **24** І приніс воду, щоб помити їм ноги, і дав сіно їхнім ослам. **25** Приготовили ж дарунки, поки не прийде Йосиф в полудень, бо почули, що там їм обідати. **26** Прийшов же Йосиф до хати, і принесли йому дари, які мали в своїх руках з дому, і поклонилися йому лицем до землі. **27** І питав їх: Чи ви є здорові? І сказав: Чи є здоровим ваш батько, старець, про якого ви говорили? Чи ще є живим? **28** Вони ж сказали: Твій раб, наш батько, є здоровий і є ще живий. І сказав: Благословенний цей чоловік Богові. Схилившись же, поклонилися йому. **29** Поглянувши же очима, Йосиф побачив Веніамина свого одноматірного брата, і сказав: Чи цей є ваш найменший брат, про якого ви сказали, що приведете до мене? Сказав же: Хай Бог помилує тебе, дитино. **30** Зворушився же Йосиф, і його лоно ридало через свого брата, і хотів плакати; ввійшов же до кімнати, заплакав, **31** і помивши лице, і вийшов, здержувався, і сказав: Покладіть хліб; **32** і поклали йому самому і їм окремо, єгиптянам, що з ним їли, після них: бо єгиптяни не могли їсти хліб з євреями, бо єгиптянам огидний всякий пастух овець. **33** Сів же напроти нього первородний за своїм старшинством і найменший за своєю молодістю; і люди дивувалися, кожний до свого брата. **34** Взяли ж собі часть від нього, бо найбільшою була часть Веніамина понад всіх частей, п’ять разів більша від них; пили ж і повпивалися з ним.

вищ. 42

въ вретищихъ нашихъ, прьвѣе, (въводятъ ны)[29] оболгати насъ, (-)[30] да ны поимутъ въ работу и ослы наша. Приступивши къ строителю дому Іосифова рекоша ему пре враты дверными глющи. Молимтися гдне, *пріидохомъ прьвѣе купити пища, бысть же егда пріидохомъ на станъ, и отрѣшихомъ вретища своя, и се сребро коегождо въ вретищи (его)[31]. (сребро наше мѣрно егоже взяхомъ въ руку свою възвращаемъ,) и (се) сребро другое принесохомъ съ собою купити пища, не вѣмы (бо) кто вложи сребро въ вретища наша. Рече же имъ миръ вамъ не боитеся бгъ вашъ, и бгъ отца вашего даде вамъ богатьство въ вретищихъ вашихъ сребра же вашего благоволящаго имамъ і изведе к нимъ симеона. И принесе воду омыти нозѣ имъ, и дасть сѣно осломъ ихъ. Оуготоваша дары, дондеже пріидетъ Іосифъ въ полудне, слышаша бо яко тамо (и) обѣдовати. Пріиде же Іосифъ въ домъ, и принесоша ему дары иже имѣяху в руку своею (из дому)[32], и поклонишася ему ницы до земля. (И) въпрашаше (-)[33] я здрави ли есте, и рече [-][34] здрав ли есть отецъ вашъ старецъ егоже рекосте еще ли живъ есть, сіи же рѣша здравъ есть рабъ твой отецъ нашъ, и еще живъ есть. И рече благословенъ человѣкъ сіи бгу, (-)[35] преклонша (же) ся, поклонишася ему. Възрѣв же очима [Іосифъ][36] видѣ веніамина брата своего едіноматерня. И рече сеи ли есть братъ вашъ меншіи, егоже рекосте къ мнѣ привести, (-)[37] рече (же), бгъ помилуетъ тя чадо. Възмути же ся Іосифъ, [и][38] рыдаше оутроба его брата ради своего, і искаше плакатися, вниде же въ клѣть плакася [-][39], и оумывъ лице (і) изыде, въздрьжашеся, и рече положите хлѣбъ, и положиша ему едіному, и симъ особъ, (-)[40] египтяномъ еже (с нимъ ядяху)[41] подлѣ них, не можаху бо египтяне ясти [хлѣба съ евреи][42], хуляно бо [-][43] египтяномъ [всякъ пастухъ овчіи][44]. Сѣде же прямо ему прьвенецъ по старѣишинъству своему, и меншіи по меньшеству своему, [и дивляхуся][45] мужи къждо къ брату своему. Взяша же часть (къ себѣ от него)[46] вящши бо бысть часть веніаминова, паче (всѣхъ [частіи][47])[48], пять кратъ съгубѣиши онѣхъ, пиша же и оупишася с нимъ.

вӣ мв

Гла҃, м҃д.

И заповѣда іѡсифъ домостроителю своему гл҃а, наполните вретища мужъ пища е-лико могутъ въздвигнути, (-)[1] вло-жите (же) къмуждо и сребро връху ус-тїа вретищу, и чашу [-][2] сребраную вложите въ (мн҃шего вретище)[3], и цѣну пшеничную [-][4]. Бысть же по словесѣхъ іѡсифовыхѣ якоже гл҃а, заоутра [же][5] на свитанїи (-)[6] мужи ѿпусти-шася [-][7] и ѡслята ихъ [і изше̑шим имъ][8] из града, не ѿидоша далече. И [рч҃е іѡсифъ][9] домо-строителю своему [гл҃а][10], въставъ иди въ слѣдъ мужїи, и постигни а҆ и (съ гнѣвомъ) рцы имъ. Почто тако ми въздасте зло за до-бро, въскую оукрадосте (чашу ми)[11] сребряну, та е̑ еже пїетъ гд҃нъ мои самъ (и)[12] влъхвова-нїемъ волхвуетъ въ неи. злѣ скончаетеся еже сътвористе. Постигше же а҆ (мужъ) рече имъ по словесемъ симъ. Сїи же рѣша [-][13] въскую гл҃етъ гд҃нъ словеса с̑и. не буди рабомъ тво-имъ сътворити (сего) по словесе̑ сим. понеже сре-бро еже ѡбрѣтохомъ въ вретищихъ своихъ. възвратихомъ къ тебѣ ѿ земля ханананя. како убо да оукрадемъ (сребро и злату (чашу) ѿ дому гд҃на твоего)[14]. Оу негоже ѡбрящеся чаша ѿ ра̑ твои да оумре̑, [-][15] а мы буде̑ раби гд҃на (твоего)[16]. Се же рече (еи), [-][17] нн҃ѣ якоже гл҃ете тако будетъ, оу негоже ся ѡбрящетъ чаша. да будетъ (гд҃ну моему рабъ)[18], а вы будете чисти. [И потщавшеся][19] съвръже кож-до вретище свое (-)[20], и ѿтвориста каждо (свое вретище)[21]. изыска же, ѿ старѣишаго. заченъ дондеже прїиде до меншаго, и [скончи̑ше][22] ѡб-рѣте чашу въ вретищи венїамини. И растръ-заша ризы своя, и възложиша кож̑о вретище свое на ѡслы своя, и ѡбратишася въ градъ. Вънииде же іоуда и братїя его къ іѡсифу. еще ему сущу тꙋ, и припадоша прѣд нимъ до земля. Рече же имъ іѡсифъ что дѣтель сїю [-][23] сътвористе. не вѣсте ли яко (нѣсть враж-битъ)[24] ч҃лкъ якоже азъ. Рече же іоуда что ѿвѣщаемъ гд҃ну, или что ѿгл҃емъ, или чимъ ѡправдимся. б҃ъ бо ѡбрѣте зло рабовъ твоих. (и) с̑е мы раби гд҃на нашего, и мы и оу негоже ѡбрѣте чаша. Рече же іѡсифъ не (буди ми)[25] сътворити словеси сего, мужъ оу негоже ѡбрѣ-теся чаша (сїя), тои да будетъ ми рабъ, а вы да идете в цѣлости къ ѿц҃у своему. При ступивъ же [-][26] іоуда, (и) рч҃е молюся гд҃не да речетъ рабъ твои [-][27] пре̑ тобою, и не прогнѣ-

Глава 44

1 І Йосиф заповів своєму наставникові, кажучи: Наповніть мішки людей поживою, скільки можуть підняти, вкладіть же кожному і гроші при отворі мішка, **2** і срібну чашу вкладіть в мішок найменшого, і ціну за пшеницю. Сталося ж за словами Йосифа, так як сказав. **3** Вранці ж, на світанку, були відпущені чоловіки і їхні осли. **4** І, як вони вийшли з міста, не відійшли далеко. І сказав Йосиф наставникові свого дому, мовлячи: Вставши, іди вслід за чоловіками, і дожени їх, і з гнівом їм скажеш: Чому ви так мені віддали: зло за добро? **5** Чому ви мені вкрали срібну чашу, це є та, з якої п'є сам мій пан, і ворожбою ворожить в ній. Зле закінчиться, тому що ви *це* зробили. **6** Догнавши ж їх, муж сказав їм за цими словами. **7** Вони ж сказали: Навіщо пан говорить ці слова. Хай не буде, щоб твої раби вчинили це за цими словами. **8** Якщо гроші, які ми знайшли в своїх мішках, ми тобі повернули з ханаанської землі, отже, як украдемо гроші і золоту чашу з дому твого пана? **9** У кого з твоїх рабів знайдеться чаша – хай помре, а ми будемо рабами твого пана. **10** Це ж сказав: Так! Так як тепер кажете, так буде. У кого знайдеться чаша, хай буде рабом моєму панові, а ви будете чисті. **11** І поспішившись, стягнули кожен свій мішок, і відкрили кожен свій мішок. **12** Пошукав же, почавши від старшого, доки не прийшов до наймолодшого, і закінчивши, знайшов чашу в мішку Веніамина. **13** І розірвали свою одіж, і поклали кожен свій мішок на свої осли, і повернулися до міста. **14** Ввійшов же Юда і його брати до Йосифа, ще як він був там, і припали перед ним до землі. **15** Сказав же їм Йосиф: Що це за діло ви вчинили? Чи не знаєте ви, що немає чоловіка ворожбита, як я? **16** Сказав же Юда: Що відповімо панові, або, що скажемо, або чим оправдаємося? Бо Бог знайшов зло твоїх рабів. І ось ми раби нашого пана, і ми, і той, у кого знайшлася чаша. **17** Сказав же Йосиф: Хай не буде мені, щоб я зробив це слово. Чоловік, у якого знайшлася ця чаша, він хай буде мені рабом, а ви ідіть цілими до свого батька. **18** Приступивши ж Юда, і сказав: Благаю, пане, хай твій раб заговорить перед тобою, і не прогнівайся на твого раба, бо ти

є по фараонові. **19** Володарю, пане, *ти запитав твоїх рабів, кажучи: Чи не маєте батька і брата? **20** І ми, пане, сказали: Є у нас старий батько, і наймолодша дитина на старість у нього, брат же його помер; цей же одним остався у своєї матері, батько ж його полюбив. **21** Ти ж сказав своїм рабам: Приведіть його до мене, щоб я його побачив. **22** І ми, пане, сказали: Дитина не може залишити батька, коли ж залишить батька, то він помре. **23** Ти ж відповів своїм рабам: *Якщо не приведете сюди вашого наймолодшого брата, то не додасьте більше побачити моє лице. **24** Сталося ж, коли ми прийшли до твого раба, нашого батька, і розповіли йому мову пана. **25** Сказав же нам наш батько: Ідіть знову, купіть нам трохи поживи. **26** Ми ж сказали: Не можемо піти, але хіба, що наш наймолодший брат піде з нами, то підемо. Бо не можемо побачити лице чоловіка, якщо найменший брат не є з нами. **27** Сказав же твій раб, наш батько, до нас: Ви знаєте, що двох мені породила жінка. **28** *І один пішов від мене, і ви сказали, що його звір з'їв, і я не побачив його дотепер. **29** Якщо бо візьмете і цього з перед мого лиця і трапиться йому зло в дорозі, зведете мою старість зі смутком до аду. **30** Тепер, якщо підемо, отже, до твого раба, нашого батька, і з нами не буде дитини, бо його душа прив'язана до його душі; **31** і буде, коли сам побачить, що немає з нами дитини, – помре; і ось твої раби зведуть старість твого раба, нашого батька, з болем до аду. **32** Бо твій раб, наш батько, передав дитину в мої руки, і я сказав: *Якщо не приведу його до тебе і не поставлю його перед тобою, – буду грішним перед батьком всі дні. **33** І тепер, отже, я буду твоїм рабом на місце хлопця, рабом моєму панові, а дитина хай піде з братами. **34** Бо, як підемо до батька, як з нами немає дитини? Щоб я не побачив зло, яке має найти на мого батька.

вищ. 42
вищ.43
вищ. 37
вищ. 43

ваꙗсѧ на раба̀ твоегѡ. ꙗ҆́кѡ ты̀ є҆сѝ по фарао́нѣ (властели́нѣ) г҃дне, *ты̀ вопроси̑ ра́бы твоѧ̑ гл҃ѧ, не и҆́мате ли ѻ҆ц҃а и҆ бра́та, и҆ рѣ́хомъ (г҃дне)[28], є҆́сть н҆ы ѻ҆ц҃ъ ста́ръ. и҆ ѻ҆трочища на ста́рость мнѣ́и є҆мꙋ̀. (-)[29] бра́тъ (же) є҆мꙋ̀ ᲂу҆мрѐ, се́и же є҆ди́нъ ѡ҆ста̀ ᲂу҆ мт҃ре своеѧ, ѻ҆ц҃ъ же [возлюби̑ и҆][30]. Ты же рече рабо́мъ свои́мъ приведѣ́те є҆го къ мнѣ̀ (да)[31] (и҆ ви́ждꙋ)[32]. и҆ рѣ́хомъ (г҃дне)[33] не мо́жетъ (ѡ҆ставити ѻ҆трочищъ)[34] ѻ҆ц҃а. а҆́ще ли ѡ҆ста́витъ ѻ҆ц҃а, то ᲂу҆́мретъ. Ты же ѿвѣща̀ рабо́мъ свои́мъ, *а҆́ще (не приведе́те)[35] бра́та ва́шего ме́ньшего (сѣмо)[36], (то) не приложи́те ктомꙋ̀ ви́дѣти лица̀ моегѡ̀. Бысть же є҆гда̀ прїидо́хомъ къ рабꙋ̀ твоемꙋ̀ ѻ҆ц҃ꙋ (-)[37] на́шемꙋ, (и҆) повѣ́дахомъ є҆мꙋ̀ рѣ́чь г҃дна. Рече же на̑ ѻ҆ц҃ъ на́шъ. и҆дѣ́те па́ки кꙋпи́те на́мъ ма́ло пи́щꙋ, мы же реко́хомъ не мо́жемъ и҆тѝ. [а҆́ще ли][38] бра́тъ на́шъ мнѣ́и и҆́детъ с на́ми. (то̀) и҆́демъ, не мо́жемъ бо ви́дѣти лица̀ мꙋ́жꙋ. бра́тꙋ ме́ньшемꙋ не сꙋ́щꙋ с на́ми. Рч҃е же ра́бъ твои ѻ҆ц҃ъ на́шъ къ на́мъ, вы вѣ́сте ꙗ҆́кѡ двꙋ̀ мѝ є҆́сть породѝ жена̀ *і и҆зы́иде є҆ди́нъ ѿ менѐ и҆ реко́сте [-][39] звѣ́рь и҆зъѣ́лъ и҆̀ є҆́сть, и҆ не ви́дѣхъ є҆го досе́лѣ. А҆́ще бо по́имете и҆ сего̀ ѿ лица̀ моегѡ. и҆ слꙋчи́тсѧ є҆мꙋ̀ зло на пꙋтѝ [-][40] спрово́дите [ста́рость мою][41] с печа́лїю въ а҆́дъ. Нн҃ѣ [-][42] а҆́ще и҆́демъ (ᲂу҆бо) къ рабꙋ̀ твоемꙋ̀ ѻ҆ц҃ꙋ [-][43] на́шемꙋ. и҆ ѻ҆тро́чища не бꙋ́детъ с на́ми, дш҃а бо є҆го свѧ́зана є҆́сть съ [дш҃ею сего̀][44]. И҆ бꙋ́детъ ꙗ҆́кѡ ᲂу҆́зритъ са́мъ. не сꙋ́ща ѻ҆тро́чища съ на́ми. ᲂу҆́мретъ, и҆ (се) прово́дѧтъ рабѝ твои̇̀ ста́рость раба̀ твоего ѻ҆ц҃а (-)[45] на́шего съ болѣ́знїю въ а҆́дъ. Ра́бъ бо твои [ѻ҆ц҃ъ на́шъ][46] вда̀ ѻ҆тро́ка (в рꙋцѣ̀ мои̇̀. и҆ а҆́зъ реко́хъ)[47] *а҆́ще не приведꙋ̀ є҆го к тебѣ̀. и҆ не поста́влю є҆го пре̑ тобо́ю грѣ́шенъ бꙋ́дꙋ къ ѻ҆ц҃ꙋ всѧ̑ дни̑. (И҆) нн҃ѣ ᲂу҆бо бꙋ́дꙋ а҆́зъ [ра́бъ твои][48] въ ѻ҆тро́чища мѣ́сто ра́бъ г҃днꙋ [моемꙋ][49]. А҆ ѻ҆тро́чищь да и҆́детъ съ бра́тїею. ка́кѡ бо [и҆́демъ][50] къ ѻ҆ц҃ꙋ ѿ ѻ҆тро́чищꙋ не сꙋ́щꙋ с на́ми. да не ви́ждꙋ зла є҆́же и҆́матъ бы́ти на ѻ҆ц҃а моегѡ.

в҃ѝ м҃в
в҃ѝ м҃г
в҃ѝ л҃з
в҃ѝ м҃г

Глава 45

1 І Йосиф не міг здержатися, бачачи всіх, що стояли перед ним, і сказав: Відступіть всі від мене. І ніхто не стояв перед Йосифом, коли об'являвся своїм братам, **2** і підняв голос з плачем. Почули ж усі єгиптяни, і було чути в домі фараона. **3** І сказав

Гл҃а, м҃е.

Не можа́шесѧ і҆ѡ́сифъ ᲂу҆дръжа́ти. (зрѧ) всѣ́хъ пре̑стоѧ́щихъ є҆мꙋ̀. [и҆][1] рече [ѿстꙋпи́те][2] (ѿ менѐ [вси][3])[4]. И҆ не стоѧ́ше никто́же [-][5] пре̑ і҆ѡ́сифо̑, є҆гда̀ позна́вшесѧ бра́тїи свое́и, и҆ въздви́же гла́съ съ пла́чемъ. Слы́шаша же вси̇̀ є҆гѵ́птѧне. и҆ ᲂу҆-

слышано быстъ въ дому фараони. [И рече][6] Іосифъ братіи своей. азъ есмь Іосифъ. аще ли отецъ мой живъ. [-][7] Не можаху братія [его][8] отвѣщати (словеси) ему устрашиша бо ся. Рече же Іосифъ братіи своей. приступите къ мнѣ. и приступиша. *И рече азъ есмь Іосифъ братъ вашъ. егоже вы продасте въ Египетъ. Нынѣ убо не печѣтеся. ни пороко вы буди. иже продасте мя сѣмо. *на жизнь бо пусти мя Богъ предъ вами. се бо двѣ лѣтѣ гладъ на земли. и еще (пять лѣтъ оста)[9] въ нихже не будетъ оратвы (и)[10] жатвы. Пусти бо мя Богъ предъ вами (останокъ вамъ оставити)[11] на земли. и прекръмити васъ оставленіе велико. Нынѣ убо не вы [посласте мя][12] сѣмо. но Богъ, и сътвори мя яко отца фараону. и властелина всему дому его, и князя всей земли египетьстѣи. Потщавшеся [-][13] идѣте къ отцу моему, и рцѣте ему. Тако глаголетъ сынъ твой Іосифъ. сътвори мя Богъ господина всей земли египетьстѣи. пріиди убо къ мнѣ, и не премедли, и уселишися въ земли Гесемли въ Аравіи. и будеши близъ мнѣ, ты и сынове твои, и сынове сыновъ твоихъ. (и) овца твоя. и волове твои, и [все][14] елико же ти есть. и прекоръмлю тя ту. (И) еще бо пять лѣтъ гладъ [будетъ на земли][15]. и да не погибнеши ты и сынове твои. и все имѣніе твое. [и][16] се (очима видита)[17], і очи Веніамина брата моего. яко уста моя глаголютъ к вамъ. повѣдите убо отцу моему всю славу мою. яже въ Египтѣ. и елико видѣсте. и потщавшеся, приведѣте отца моего сѣмо. И припадъ на выю Веніамина брата своего плакася о немъ. и Веніаминъ плакася обьимъ выю его. и цѣлова всю братію свою. [и][18] плакася о нихъ. и посемъ глаголаша братія его къ нему. И пронесеся рѣчь до дому фараона глаголюще. пріидоша братія Іосифова. (и) възрадовася (-)[19] фараонъ и раби его. Рече же фараонъ къ Іосифу, рцы братіи своей се сътворите. наполните съсуды ваша, і идѣте в землю Ханааню. (-)[20] поимше (же) отца вашего і имѣніе ваше. (и) пріидѣте къ мнѣ. И дамъ вамъ от всего добра египетьска. и да ясте благоту земную. Ты же заповѣждь (имъ)[21] да възмутъ кола от земля египетьски дѣтемъ (ихъ)[22] и женамъ (ихъ). и поимше отца своего, (да и приведутъ)[23]. (-)[24] не пощадите (же) очима съсудъ своихъ, все бо добро египетьско вамъ будетъ. Сътвориша же (сынове Израилевы тако)[25]. дасть же [имъ Іосифъ][26] кола. по повелѣнію фараона царя [египетьска][27] и дастъ имъ

дѣа з

вї и

Йосиф своїм братам: Я є Йосиф. Чи ще мій батько живий? Не могли його брати відповісти йому слово, бо перелякалися. **4** Сказав же Йосиф своїм братам: Приступіть до мене, і приступили. *І сказав: Я є Йосиф, ваш брат, якого ви продали в Єгипет. **5** Тепер, отже, не журіться, ані хай вам не видається поганим, що ви мене сюди продали, *бо мене послав Бог перед вами на життя. **6** Бо ось два роки голод на землі і ще зосталося п'ять літ, в яких не буде оранки, ані жнив. **7** Бо мене Бог послав перед вами, щоб залишити вам останок на землі, і перегодувати вас, великий останок. **8** Тепер, отже, не ви мене сюди послали, але Бог, і зробив мене, наче батьком, фараонові і володарем всього його дому, і князем всієї єгипетської землі. **9** Поспішившись, підіть до мого батька, і скажіть йому: Так говорить твій син Йосиф: Бог зробив мене паном всієї єгипетської землі. Отже, прийди до мене і не барися, **10** і поселишся в землі Ґесем, в Аравії, і будеш близько мене, ти і твої сини, і сини твоїх синів, і твої вівці, і твої воли, і все те, що є твоє, **11** і там тебе годуватиму. Бо іще п'ять літ буде голод на землі, і щоб не згинув ти, і твої сини, і ввесь твій маєток. **12** І ось очима бачите, і очі Веніамина, мого брата, що мої уста до вас говорять. **13** Сповістіть, отже, моєму батькові всю мою славу, що в Єгипті, і те, що ви побачили, і поспішившись, приведіть сюди мого батька. **14** І припавши на шию Веніамина, свого брата, заплакав на ньому, і Веніамин плакав, обнявши його шию. **15** І він поцілував усіх своїх братів і заплакав на них, і після цього заговорили до нього його брати. **16** І понеслася чутка до дому фараона, кажучи: Прийшли брати Йосифа. І зрадів фараон і його раби. **17** Сказав же фараон до Йосифа: Скажи твоїм братам: Це зробіть: Наповніть ваш посуд і підіть до хананської землі, **18** взявши ж вашого батька і ваше майно, і прийдіть до мене. І дам вам з усього добра Єгипту, і їстимете доброту землі. **19** Ти ж заповідж їм, щоб взяли вози з єгипетської землі для їхніх дітей і їхніх жінок, і взявши свого батька, хай їх приведуть. **20** Не щадіть же очима свій посуд, бо все єгипетське добро буде для вас. **21** Зробили ж ізраїльські сини так. Дав же їм Йосиф вози згідно з приказом фараона, єгипетського царя, і дав

дія. 7

вищ. 8

їм харчі на дорогу, **22** і всім дав дві одежі. Веніаминові ж дав 300 золотих і п'ять одежей на зміну. **23** Своєму батькові послав так само: і 10 ослів, що везли з усього єгипетського добра, і десять ослиць, що везли хліб на дорогу їхньому батькові, **24** і відпустив своїх братів, і відійшли. Сказав же їм: Не гнівайтеся в дорозі. **25** Вийшли ж з Єгипту і прийшли до ханаанскої землі, до Якова, свого батька, **26** і розповіли йому, кажучи, що: Твій син Йосиф є живий, і панує по всій єгипетській землі. І Яків здивувався у своїм умі, бо не вірив їм. **27** Сказали ж йому всі ці слова, які сказав їм Йосиф, все, що сказав їм. Побачивши ж Яків вози, які Йосиф послав, щоб узяти його, і ожив дух Якова, їхнього батька. **28** І сказав Ізраїль: Велике мені є це, якщо мій син Йосиф є живий; пішовши, побачу його, поки я ще не помер.

Глава 46

1 Вставши ж, Ізраїль і все його прийшов до криниці клятви і приніс жертву Богові свого батька Ісаака. **2** Сказав же Бог до Ізраїля в видінні вночі, мовлячи: Якове, Якове. Він же сказав: Що є? **3** Він же сказав: Я є Бог твоїх батьків, не бійся піти до Єгипту, бо зроблю тебе там великим народом; **4** і Я піду з тобою до Єгипту, Я ж тебе виведу до кінця, Йосиф покладе свої руки на твої очі. **5** *Вставши ж Яків від криниці клятви, і взяли сини Ізраїля, свого батька, і їхнє майно, і їхніх жінок на вози, які послав Йосиф, щоб їх взяти, **6** і взявши своє майно і все придбане, що придбали в ханаанській землі, і *прийшов же Яків до Єгипту, і все його насіння з ним, **7** і його сини, і сини його синів з ним, і його дочки, і дочки його дочок, і все його насіння з ним ввійшло до Єгипту. **8** *Це імена синів Ізраїля, які прийшли до Єгипту з Яковом, їхнім батьком. Це ж його сини: *первородний Якова Рувим. **9** Сини ж Рувима: Енох, і Фалюс, Асрон, і Ахармій. **10** *Сини ж Симеона: Емуїл, і Амін, і Аод, і Ахин, і Саар, і Саул, син ханаанейки. **11** *Сини ж Левгія: Герсон, Кат і Мерари. 12 *Сини ж Юди: Ір, і Аннан, Силом, і Фарес, і Зара. Померли же Ір і Аннан в ханаанській землі. Сини ж Фареса були: і Асрон, і Емуїл. **13** *Сини ж Ісахара: Толя, і Фуа, і Асув, Замвран. **14** Сини ж

дія. 7

йос. 24
пс. 104
іс. 52

мой2. 1

мой2. 1
і 6
мой4. 26
пар1. 5

пар1. 4

пар1. 6
мой2. 6
мой4. 3

вищ. 38
пар1. 2
і 4

пар1. 7

брашно на путь. и всѣмъ дасть сугубы ризы. Веніамину же дасть. т҃, златнихъ и пятеры [ризы измѣненыя][28], [-][29] отцу своему посла такожде, и і҃, оселъ, носяще от всего добра египетьска. и десять мъскъ носяще хлѣбъ (на путь отцу [ихъ][30])[31], [и отпусти][32] братію свою. и отидоша. (-)[33] рече (же) имъ не гнѣвайтеся на пути. (-)[34] Изыдоша (же) изъ египта, и пріидоша в землю ханааню, къ іакову отцу своему, и повѣдаша ему глющи, яко сынъ твой іосифъ живъ есть, и [-][35] владѣетъ въ всей земли египетьстѣй. И въчюдися въ умѣ си іаковъ, не вѣроваше бо имъ, глаша же ему вся [словеса][36] си, яже гла имъ іосифъ, елико (же) рече имъ. Оузрѣвъ же кола (іаковъ) яже посла іосифъ, яко въздвигнути и (и) ожи дхъ іакова отца ихъ. [И рече][37] іиль велико ми есть (се) аще (-)[38] есть [іосифъ снъ мой][39] живъ, шедъ да вижду его дондеже не оумру.

Гла, мѕ҃.

Въставъ же іиль, [-][1] и все его пріиде къ кладязю клятвеному, и положи жертву бу отца своего ісаака. Рече бъ къ іилю, въ видѣніи в нощи гла. іакове іакове, сей же рече что есть, [он же рѣ][2]. Азъ есмь бъ отцъ твоихъ, не бойся ити въ египетъ, въ языкъ бо велій сътворю тя тамо, и азъ иду с тобою въ египетъ, (-)[3] аз (же) възведу тя до конца. [-][4] іосифъ возложитъ руцѣ [свои][5] на очи твои. *Въставъ же іаковъ от кладяза клятвенаго, и взяша снве [-][6] іиля отца своего и стяжаніе [ихъ][7] и жены ихъ на кола, яже посла іосифъ въздвигнути (и)[8], и въземше имѣніе свое, и все пристяжаніе еже пристяжаша в земли ханааньстѣй. И *пріиде (же) [іаковъ въ египетъ][9], и все сѣмя его с нимъ (и) снве [его][10] и снве сновъ его с нимъ, и дщери [его][11], и дщери [дщеріи][12] его и все сѣмя его (с нимъ) въниде въ египетъ. *Си [-][13] имена сновъ іилевъ пришедшихъ въ египетъ [съ іаковомъ отцемъ ихъ][14]. [Си же][15] снове его. *Пръвенецъ іаковль рувимъ, снове же рувимли енохъ и [фалюсъ][16], асронъ, и (ахарміи)[17], *снове же симеони, емуилъ, и (аминъ)[18], и аодъ, и ахинъ, и саръ, и саоулъ. снъ ханаанитяны. *снве же левгини, герсонъ, кадъ, и мерари. *Снове же іоудины, иръ, и [анънанъ][19], [-][20] силомъ, и фаресъ, и зара. оумроша же иръ и [анънанъ][21] в земли ханаани. Быша же снове фаресу, (і) асронъ, и емуилъ. *Снове же [исахари][22], доля, и фуа, и

дѣя з҃

іосіа кд
ѱало рд
ісаія нв

в мо а
в мо а
и ѕ
д мо кѕ
а пара е
а пара д
а пара ѕ
в мо ѕ
д мо г
вы ли
а пра в
и д
а пара з

[асувъ][23], (-)[24] (замврі)[25]· Сн҃ове же (заоулони)[26], серѣдъ, [-][27] аллонъ, и [еиль][28], сїи сн҃ове лїини ꙗже роди іакову въ междорѣчїи сѵрьстѣмъ, и дину дщерь его. всѣхъ (же) дш҃ъ [сн҃овъ и дщерїи][29] лг· Сн҃ове же галъ, сафонъ, и (аннъгисъ)[30], и [санъниcъ][31] (-)[32] дасованъ, (-)[33] аидисъ и (адисъ,) (іодисъ)[34] и (ареилисъ)[35]· [*Сїи же сн҃ове][36] асировы, емна, і есуа, и еуль, и варїа, и [сарра][37] сестра ихъ. сн҃ове же варїини, ховоръ, мелхїилъ· Сїи сн҃ове зелфины, ꙗже далъ лаванъ [дщери своей лїи][38], еже роди [-][39] іакову (дш҃ъ, ѕі)[40]· сн҃ове же рахилини жены, іаковля, іосифъ и вениаминъ· *Быша же сн҃ове іосифли, въ земли егѵпетстѣи, ꙗже роди ему (асенда)[41], дщи пентефрїина жрьца (града слн҃чна)[42], [манасїю][43], и [ефрѣма][44]· Быша же сн҃ве [манасїины][45] ꙗже роди ему заложница сѵра, махиръ, махиръ же роди галаада, сн҃ове же [ефрѣмли][46], брата [манасїина][47], [суталамъ][48], и таамъ сн҃ове же [суталали][49] едемъ· *Сн҃ове же венїамини вала и ховоръ, и (асфил)[50]. Быша же сн҃ове вала, гира, и ноеман и (нъхимъ)[51], и росъ, и мамъфинъ, и [офимимъ][52]· Гира же роди арада· сїи [же][53] сн҃ове рахили, ꙗже роди іакову всѣхъ дш҃ъ, иі· Сн҃ове же дановы, асомъ, и сн҃ове (же) (недалимли)[54], иасилъ, [-][55] [гонїи][56], [-][57] [исахаръ][58], и [силимъ][59], (-)[60] сн҃ове (же) валлины, юже дасть лаван рахили дщери своей, [и][61] роди [-][62] іакову всѣхъ дш҃ъ, з· Всѣхъ [-][63] дш҃ъ ꙗже прїидоша съ іаковомъ, въ егѵпет, ꙗже изыдоша ис чреслъ его, развѣ же҃н. сн҃овъ іаковль, всѣ дш҃ъ, ѯ, и ѕ, сн҃ове же іосифли еже быша ему въ земли егѵпетъстѣи [-][64]· (и) всѣ [же][65] дш҃ъ дому іаковля, ꙗже прїидоша [с нимъ][66] въ егѵпетъ, ое· Іоуду же (послаша)[67] предъ собою къ іосифу, срѣстї и, оу иромска града в земли (рацѣсїинѣ)[68]. Въпрягъ же іосифъ колесницу свою, (і) изыде противу ізл҃я ѿц҃а своего, к (афирону)[69] граду, (показа же ся)[70] ему (самъ). (и) припаде на выю его, и плакася (-)[71] много· (рече)[72] ізл҃ь къ іосифу, да оумру по семъ, елмаже видѣхъ лице твое, еще бо ты еси живъ· Рече же іосифъ къ братїи своей шедъши повѣмъ фараону, и реку ему братїа моа, и домъ ѿц҃а моего, иже бѣша въ земли ханаани. прїидоша ко мнѣ. сїи же (суть мужи)[73] пастуси, (скотопитателницы)[74]. (-)[75] скотъ (же) и волове и все ихъ еже имѣша привели суть (съ собою)· Аще [-][76] възоветъ вы фараонъ, иречетъ вамъ, что дѣло ваше есть, рцѣте (-)[77] скотопи тателницы есмы, (издѣтъска раби твои)[78] [и][79] доселѣ [-][80] мы, и ѿц҃ы наши. да въселитеся въ землю гесемлю

а пара з · вн ма · а пара з и и

Заулона: Серед, Аллон і Еіль, **15** Це сини Лії, яких породила Якову в сирійськім межиріччі, і Діну, його дочку. Всіх же душ синів і дочок, тридцять три. **16** Сини ж Гала: Сафон, і Аннгис, і Саннис, Тасован, Айдис, і Адис, Йодис, і Ареілис. **17** *Це ж сини Асира: Ємна, і Єсуя, і Єуль, і Варія, і Сарра, їхня сестра. Сини ж Варії: Ховор, Мелхіїл. **18** Це сини Зелфи, яку Лаван дав своїй дочці Лії, яка породила Якову 16 душ. **19** Сини ж Рахилі, жінки Якова: Йосиф і Веніамин. **20** *Були ж сини Йосифа в єгипетській землі, яких йому породила Асента, дочка Пентефрія, жерця міста Сонця: Манасія і Ефрім. Були ж сини Манасії, яких йому породила наложниця Сира: – Махир, Махир же породив Галаада. Сини ж Ефріма, брата Манассії: Суталам і Таам. Сини ж Суталама: – Едем. **21** *Сини ж Веніамина: Вала, і Ховор, і Асфил. Сини ж Вали були: Гира, і Ноеман, і Нхим, і Рос, і Мамфин, і Офимим. Гира ж породив Арада. **22** Це ж сини Рахилі, яка породила Якову. Всіх душ 18. **23** Сини ж Дана: Асом. **24** І сини ж Неталима: Ясил, Гоній, Ісахар, і Силим. **25** Сини ж Валли, яку дав Лаван Рахилі, своїй дочці, і породила Якову; всіх душ 7. **26** Усіх душ, які прийшли з Яковом до Єгипту, які вийшли з його бедер, за винятком жінок синів Якова, всіх душ 60 і 6. **27** Сини ж Йосифа, які народилися йому в єгипетській землі, і всіх же душ дому Якова, які прийшли з ним до Єгипту, 75. **28** Юду ж послали перед собою до Йосифа, щоб зустріти його у місті Іромску, в землі рацисійній. **29** Запрягши же Йосиф свою колісницю, і вийшов назустріч Ізраїлю, своєму батькові до міста Афирона. Показався ж йому сам. І припав на його шию, і плакав багато. **30** Сказав же Ізраїль до Йосифа: Хай помру по цім, бо ж я побачив твоє лице, бо ти ще є живим. **31** Сказав же Йосиф до своїх братів: Пішовши, сповіщу фараонові, і скажу йому: Мої брати і дім мого батька, які були в ханаанській землі, прийшли до мене, **32** вони ж є мужі-пастухи, скотарі скотів і волів, і все своє, що мали, привели з собою. **33** Якщо вас покличе фараон і скаже вам: Яка є ваша праця? **34** Скажете: Ми, твої раби, є скотарі від дитинства і дотепер, ми і наші батьки, щоб ви

пар1. 7 · вищ. 41 · пар1. 7 і 8

поселилися в землі Ґесем, в Аравії, бо єгиптянам огидний є кожний пастух овець.

Глава 47

1 Прийшовши ж, Йосиф сповістив фараонові, і сказав: Мій батько, і мої брати, і скот, і воли, і все їхнє прийшли з ханаанської землі; і ось є в землі Ґесем. **2** З братів же своїх взяв 5 мужів, поставив перед фараоном. **3** І сказав фараон до братів Йосифа: Яка ваша праця? Вони ж сказали фараонові: Ми, твої раби, є пастухи овець, ми і наші батьки, від дитинства і дотепер. **4** Сказали ж фараонові: Ми прийшли жити в *твоїй* землі, бо немає пасовиська для скота твоїх рабів, бо голод заволодів на ханаанській землі. Тепер, отже, хай твої раби поселяться в землі Ґесем. **5** Сказав же фараон Йосифові, мовлячи: Твій батько і твої брати прийшли до тебе. Ось же єгипетська земля є перед тобою. Посели ж твого батька і братів на добрій землі, і хай живуть в землі Ґесем. Якщо ж знаєш, що в них є сильні мужі, то постав їх старшинами мого скоту. І Яків, і його сини прийшли до Єгипту, до Йосифа, і почув фараон, єгипетський цар. **6** **7** Ввів же Йосиф Якова, свого батька, і поставив його перед фараоном, і Яків поблагословив фараона. **8** Сказав же фараон до Якова: Скільки літ дні твого життя? **9** Сказав же Яків фараонові: Дні літ мого життя, які живу, 130 літ. Малі і погані були дні літ мого життя, бо не досягли днів літ життя моїх батьків, які дні вони жили. **10** І Яків поблагословив фараона, і відійшов від нього геть. **11** І Йосиф поселив батька і своїх братів, і дав їм посілість в єгипетській землі на добрій землі, і в землі Рамеси, так як заповів фараон. **12** І Йосиф виділяв пшеницю своєму батькові, і своїм братам, і всьому домові свого батька: кожному за числом осіб. **13** Пшениці ж не було в усій землі, бо панував голод на землі, бо єгипетська земля і ханаанська земля гинули від голоду. **14** Зібрав же Йосиф всі гроші, які знайшов в єгипетській землі і в ханаанській землі, за пшеницю, яку купували, і оцінював їм. І Йосиф вніс всі гроші до дому фараона. **15** І закінчилися всі гроші в єгипетській і ханаанській землі. Прийшли ж всі єгиптяни до Йосифа, кажучи: Дай нам хліб, навіщо ми вмираємо перед тобою? Бо

въ аравїи, хꙋлно бо [єгѵптѧномъ єсть][81], (пастꙋхъ всѧкъ)[82] овчїи·

Гл҃а, мз҃·

Пришедъ же їосифъ, повѣда фараонꙋ, (и рече)[1]. ѿц҃ъ мои и братїа моѧ и скоти и воловє [-][2] и всє ихъ прїидоша изъ землѧ ханаанѧ, и се сꙋть в земли гесемли. ѿ братїа же своеѧ поѧ, є҃, мꙋжїи, (-)[3] постави [-][4] пре фараоном· И рече фараонъ къ братїи їосифли, что дѣло ваше, сїи же рѣша фараонꙋ, пастꙋси овчїи раби твои [єсмы][5], (-)[6] мы, и ѿц҃ы наши, [ѿ дѣтъска и доселѣ][7]· Рекоша же фараонꙋ, обитати въ землю прїидохомъ нѣсть бо паствы скотꙋ рабъ твоихъ, съодолѣ бо гла҃ на земли ханаани, нн҃ѣ ꙋбо да въселѧсѧ раби твои, в землю гесемлю. рече фараонъ їосифꙋ [гл҃ѧ][8] [ѿц҃ъ твои и братїа твоа прїидоша к тебѣ. се (же) землѧ єгѵпетскаѧ пре тобою єсть. на добрѣи (же) земли (ѿц҃а твоєго и братїю (-)[9] ꙋсели)[10]][11], [и][12] да живꙋть въ земли гесемли· Аще ли вѣси ꙗко сꙋть (мꙋжи в нихъ)[13] силнїи, (то) постави ѧ старѣишины [скотомъ моимъ][14]· (И) прїидоша (-)[15] въ єгѵпетъ къ їосифꙋ їаковъ и сн҃ове єго, и слыша фараонъ црь єгѵпетъскыи [-][16]· Въведе же їосифъ їакова ѿц҃а своєго, и постави єго предъ фараономъ, и бл҃ви їаковъ фараона рече же фараонъ къ їаковꙋ, колико лѣтъ дн҃и житїа твоєго. (-)[17] рече (же) їаковъ фараонꙋ, дн҃їи лѣтъ житїѧ моєго ꙗже обитахъ, рл҃, лѣтъ, мали и зли быша дн҃їе лѣтъ житїѧ моєго, не постигоша (бо) дн҃їе лѣт житїа ѿц҃ъ моихъ, ꙗже дн҃їи обиташа· И (бл҃ви)[18] їаковъ фараона, (и) ѿиде ѿ него (вонъ)· И ꙋсели їосифъ ѿц҃а и братїю свою, и дасть им обдръжанїє в земли єгѵпестѣи, на добрѣи земли, (и) в земли [рамесїинѣ][19]. ꙗкоже повелѣ фараонъ· И дѣлѧше їосифъ пшеницꙋ ѿц҃ꙋ [своємꙋ][20] и братїи своеи и всемꙋ домꙋ ѿц҃а своєго (-)[21] (коємꙋждо) по числꙋ лицъ· Пшеница же не бѧше въ всеи земли, съодолѣваше бо гла҃ (-)[22] [на земли][23], скончеваше бо сѧ землѧ єгѵпетъскаѧ, и землѧ ханаанѧ ѿ глада· Събра же їосифъ всє сребро, єже обрѣте в земли єгѵпетъстѣ, и в земли ханаани, за пшеницꙋ єже кꙋповахꙋ и цѣнѧше имъ· И внесе їосифъ всє сребро въ домъ фараоновъ, и скончасѧ [всє][24] сребро ѿ землѧ єгѵпескїа и (-)[25] ханааньскїа· Прїидоша же вси єгѵптѧне, къ їосифꙋ гл҃юще, даждъ намъ хлѣбъ, [-][26] въскꙋю мы ꙋмираемъ пре тобою, скончѧ бо

сѧ сребро наше· Рече же имъ Іѡсифъ, приженѣте скотъ свои, (да)[27] дамъ вамъ за скотъ вашъ хлѣбъ, аще сѧ скончало сребро. пригнаша скотъ къ Іѡсифу, и дастъ имъ Іѡсифъ хлѣбы за кони и за овца, и за говѧда, и за ослы. и прекорми ѧ хлѣбы за [-][28] скотъ ихъ в [томъ лѣтѣ][29]· Изыде же (то лѣто)[30], (-)[31] (пришедши)[32] [же][33] [-][34] въ (второе лѣто)[35] (-)[36] рекоша ему, еда погибнемъ ѿ г҃на нашего, егда бо скончишасѧ сребро і имѣніе и скотъ к тебѣ г҃не. и нѣсть остало намъ предъ [тобою][37] (г҃не нашъ)[38], но точїю (-)[39] тѣло и землѧ наша, да [-][40] (-)[41] оумремъ предъ тобою, и землѧ опустѣетъ, купи насъ, и землю нашу хлѣбы, и да будемъ мы и землѧ наша рабона фараону, даждь [намъ][42] сѣмѧ, да въсѣемъ и живи будемъ, (да)[43] не оумремъ и землѧ не опустѣетъ· И купи (всю землю егѵпескую Іѡсифъ)[44] фараону, [и поѿдаваше][45] егѵптѧне [всю][46] землю [-][47] фараону, съодолѣ бо имъ гладъ, и бысть землѧ фараону· И люди поработи ему в рабы, ѿ краѧ предѣлъ егѵпетьскъ до краѧ [еѧ][48], развѣ землѧ жреческы (-)[49], [тоѧ бо][50] не купи Іѡсифъ дань бо дастъ [-][51] жрьцемъ фараонъ. и ядаху дань юже дастъ имъ фараонъ сего ради не ѿдаша землѧ своеѧ· Рече же Іѡсифъ всѣмъ егѵптѣном се купихъ васъ и (всю) землю вашу (фараону днесь)[52]. възмѣте (-)[53] сѣмена и сѣите на нивахъ, (а)[54] иже будутъ жита по нихъ, да дасте пѧтую часть фараону, четыре (-)[55] части будутъ вамъ, сѣмена нивамъ, и на препитанїе вамъ, и всѣмъ домомъ вашимъ, и рекоша оживилъ ны еси обрѣтохомъ благодать пред [тобою][56], господиномъ нашимъ, (да)[57] будемъ раби фараони· И оуставі имъ [заповѣдь Іѡсифъ][58], до [днешнѧго дне][59] на земли егѵпестѣи, пѧтую часть давати фараону, кромѣ землѧ жреческы (-)[60], (та бо точїю) не бѧше фараонѧ· Всели же сѧ Ізраиль в земли егѵпестѣи, на земли Гесемли, и прїаша ю и расплодишасѧ и оумножишасѧ (на неи) ѕѣло, живе же Іаковъ в земли егѵпетьстѣи, з҃і, лѣтъ· [Бысть же][61] днїи Іаковли лѣтъ жизни его. р҃м (и) з҃· [И приспѣша][62] же днїе Ізраилѧ оумрѣти. и призва [Іѡсифа с҃на своего][63], и рече ему. аще есмь обрѣлъ благодать пред тобою *положи руку твою под стегно мое, (да)[64] сътвориши со мною милость, і истинну, да не [погребеши мене][65] въ егѵптѣ. но (положиши мѧ)[66] съ ѿцы моими, і изнесеши мѧ из егѵпта и погребеши мѧ въ (гробѣ)[67] ихъ. Сеи же

скінчилися наші гроші. **16** Сказав же їм Йосиф: Приженіть свою скотину, щоб я дав вам хліб за вашу скотину, якщо скінчилися гроші. **17** Пригнали ж скотину до Йосифа, і Йосиф дав їм хліби за коней, і за овець, і за волів, і за ослів, і прогодував їх хлібами за їхню скотину в тому році. **18** Вийшов же той рік, прийшовши ж в наступному році, сказали йому: Чи маємо загинути перед нашим паном? Бо, якщо не стало грошей, і маєтку, і скотини перед тобою, пане, і не остало нам перед тобою, наш пане, але тільки тіло і наша земля. **19** Хай помрем перед тобою і запустіє земля, купи нас і нашу землю хлібами, і будемо ми і наша земля підчинені фараонові. Дай нам насіння, щоб ми посіяли, і були живими, щоб не померли, і земля не запустіла. **20** І Йосиф купив фараонові усю єгипетську землю, і єгиптяни повіддавали всю землю фараонові, бо над ними заволодів голод. І земля стала фараона. **21** І поставив народ йому в рабів від краю єгипетської границі до її краю, **22** за винятком землі жерців, бо тієї Йосиф не купив, бо даром дав жерцям фараон; і їли дар, який дав їм фараон. Задля цього не віддали своєї землі. **23** Сказав же Йосиф всім єгиптянам: Ось я купив вас і всю вашу землю сьогодні фараонові. Візьміть насіння і сійте на нивах, **24** а той врожай, що буде по них, дасьте п'яту часть фараонові, чотири частини будуть вам на насіння для нив і для прогодування, вам і всім вашим домам. **25** І сказали: Ти дав нам життя, ми знайшли ласку перед тобою, нашим паном, щоб ми були рабами фараона. **26** І Йосиф постановив їм заповідь до сьогоднішнього дня: в єгипетській землі давати п'яту частину фараонові, за винятком землі жерців, бо тільки вона не була фараоновою. **27** Поселився ж Ізраїль в єгипетській землі, в землі Ґесем, і одержали її, і розплодилися, і дуже розмножились на ній. **28** Пожив же Яків у єгипетській землі 17 літ. Були ж дні Якова, літ його життя, 140 і 7. **29** І приблизилися ж дні Ізраїлю померти, і прикликав Йосифа, свого сина, і сказав йому: Якщо я знайшов ласку перед тобою, *поклади твою руку під моє стегно, щоб ти зробив зі мною милосердя і правду, щоб ти мене не поховав в Єгипті; **30** але покладеш мене з моїми батьками, і винесеш мене з Єгипту, і поховаєш мене в їхніх гробах. Він же сказав:

вн҃ мд нн҃ н

вищ. 44 ниж. 50

Зроблю за твоїми словами. **31** Сказав же йому: Поклянися мені. І поклявся йому. І поклонився Ізраїль на кінець своєї палиці.

Глава 48

1 Сталося ж, після цієї мови сповістили Йосифові, що: Твій батько знемагає. І взявши ж обох своїх синів, Манасію і Ефрема, і прийшов же до Якова. **2** Сказали ж Якову, мовлячи: Ось твій син Йосиф прийшов до тебе, і скріпившись Ізраїль, і сів на ліжку. **3** Сказав же Яків Йосифові: *Мій Бог з'явився мені в Люзі, в ханаанській землі, поблагословив же мене, **4** і сказав мені: Ось Я побільшу тебе, і розмножу, і зроблю тебе в збір народів, і дам цю землю тобі і твому насінню по тобі у вічне насліддя. **5** *Тепер, отже, оба твої сини, які народилися в єгипетській землі перед моїм приходом до тебе до Єгипту, моїми є, Ефрім і Манасія, як Рувим і Симеон, моїми будуть. **6** Сини ж, якщо народиш після цього, твоїми будуть в імені твоїх братів, і прозвуться в їхній часті. **7** Бо коли я йшов з сирійського межиріччя, *померла Рахиль, твоя матір, в ханаанській землі, як я був близько до іподрома Хаврата, в землі, як я входив до Ефрати; і я її поховав в дорозі іподрома, і це є Вифлеом. **8** Побачивши ж Ізраїль синів Йосифа, і сказав: Хто є ці тобі? **9** Сказав же Йосиф своєму батькові: Це мої сини, яких Бог мені тут дав. Сказав же Яків: Приведи мені їх, і поблагословлю їх. **10** Очі ж Ізраїля не бачили від старости, і не міг дивитися. Привів же їх до нього, і поцілував їх, і прийняв їх, **11** і сказав Ізраїль до Йосифа: Ось я побачив твоє обличчя, і Бог мені показав і твоє насіння. 12 Відвів же Йосиф *їх* від його колін, і поклонився йому лицем до землі. **13** Взявши ж Йосиф обох своїх синів, Ефріма в правицю, напроти лівиці Ізраїля, Манасію ж в лівицю, напроти правиці Ізраїля, і привів їх до нього. **14** Простягнувши ж Яків правицю, і поклав на голову Ефрімову – цей же був молодший, – а лівицю – на голову Манасії, перехрестивши руки, **15** *і поблагословив їх, і сказав: Бог, якому вгодили мої батьки, Авраам, Ісаак, перед ним, Бог, що мене прогодував від молодості і до сьогоднішного дня, **16** *і ангел, що мене спасає від усякого зла, хай поблагословить цих дітей. І хай прикличеться моє ім'я й ім'я моїх бать-

вищ. 28
вищ. 41
вищ. 35
єв. 11
вищ. 11

речѐ сътворю̀ по словесѝ твоемꙋ. рече же [ѥмꙋ][68], клени́ ми сѧ, и҆ клѧ́тсѧ ѥмꙋ, и҆ поклони́сѧ і҆и҃ль конецъ жезла ѥго·

Гл҃а, м҃и·

Бысть же по гл҃ѣ се́мъ, (-)[1] повѣдаша і҆о́сифꙋ, ꙗ҆́ко ѿц҃ъ ти и҆знемога́етъ. и҆ пои҆ (же) о҆́ба сн҃а своа̀ [манасїю][2] і҆ [ѥ҆фрема][3]. [и҆][4] прїиде (же) къ і҆а́коѵꙋ· Повѣ́даша же і҆а́коѵꙋ гл҃юще, се сн҃ъ твои і҆о́сифъ прїиде к тебѣ, и҆ оу҆крѣпи́всѧ і҆и҃ль и҆ сѣде на о҆́дрѣ· [рѣ же][5] і҆а́ковъ і҆о́сифꙋ. *бг҃ъ мои ꙗ҆ви́сѧ мнѣ в лю́зѣ въ землѝ ханаа́ни, (-)[6] благослови́ (же) мѧ и҆ рече ми. се а҆́зъ възращꙋ тѧ и҆ оу҆мно́жꙋ [-][7] и҆ сътворю тѧ въ собо́ръ ꙗ҆зы́комъ. и҆ да́мъ ти землю̀ сїю, и҆ сѣмени твоемꙋ по тебѣ, въ прїа́тіе вѣ́чное· *Нн҃ѣ оу҆бо о҆́ба сн҃а твоа, ꙗ҆́же быста [-][8] въ [земли][9] ѥ҆гѵ́петьстѣи, прѣжде пришѐствїа моѥго [въ ѥ҆гѵ́петъ к тебѣ][10]· ꙵоа̀ ѥ҆ста̀ [ѥ҆фрѣмъ][11] и҆ [манасїа][12], а҆́ки рꙋви́мъ и҆ симео́нъ, бꙋ́дета ми· Сн҃ы же [а҆́ще][13] роди́ши посемъ [бꙋ́дꙋтъ ти][14] въ и҆́мѧ братӥа твоѥа, [и҆][15] прозовꙋтсѧ къ (прича́щенію о҆ны҃ѣ)[16]. а҆́зъ бо ѥ҆да̀ и҆дѧх ѿ междорѣчїа сѵ́рьска, *оу҆мре рахи́ль мт҃и твоа̀, въ землѝ ханаа́ни близъ сꙋщꙋ ми и҆подро́ма, хавра́да, землѧ̀ ѥ҆гда вхожда́хъ до ефра́ды, и҆ погребохъ ю̀ на пꙋти и҆подрома, (и҆) то ѥ҆сть вифлео́мъ· Ви́дѣв же і҆и҃ль сн҃а і҆о́сифла (и҆) рече, что (ѥ҆ста сїа тебѣ)[17]. рече же і҆о́сифъ ѿц҃ꙋ своемꙋ сн҃а ми ѥ҆ста̀, ꙗ҆́же дасть ми бг҃ъ здѣ· [рече же][18] і҆а́ковъ приведи ми ѧ̀ [и҆][19] бл҃влю и҆хъ, о҆́чи же (і҆и҃лю)[20] неви́дѣста ѿ старости, и҆ не можа́ше гладати. (-)[21] приведе (же) ѧ̀ к немꙋ и҆ лобза и҆̀, и҆ прїѧ ѧ̀, и҆ рече і҆и҃ль, къ і҆о́сифꙋ се лице твое (-)[22] (ви́дѣхъ)[23], и҆ [-][24] показа ми бг҃ъ и҆ сѣмѧ твое· (-)[25] ѿведе́ (же) і҆о́сифъ ѿ колѣ́нꙋ ѥго, и҆ поклони́сѧ ѥмꙋ ни́ць до землѧ̀· Пои́м же і҆о́сифъ о҆́ба сн҃а своѧ (ѥ҆фрѣма)[26] въ десни́цꙋ прѧмо леви́цы (-)[27] і҆и҃лѧ. [манасїю][28] же в лѣвꙋю прѧмо десни́цы [-][29] і҆и҃лвы [и҆][30] приведе ѧ̀ к немꙋ· Простерґъ же (і҆а́ковъ)[31] десни́цꙋ (и҆) возложѝ на главꙋ̀ [ѥ҆фрѣмлю][32], сей же бѣше мнїи, а҆ лѣвицꙋ на главꙋ [манасїинꙋ][33] премѣни́в рꙋцѣ, *и҆ бл҃ві ѧ̀ и҆ рече. бг҃ъ ѥмꙋже оу҆годи́ша ѿц҃ы моѝ. пре нимъ а҆враа҆, (-)[34] і҆саа́къ бг҃ъ и҆же (мѧ кормѝ)[35] и҆з млада (и҆) до (дн҃ешнѧго дн҃е)[36], [*и҆][37] а҆́гг҃лъ и҆же (мѧ и҆збавлѧ́етъ)[38] ѿ всего зла, бл҃ви дѣтища сїѧ· И҆ да прозоветсѧ (-)[39] и҆́мѧ мое, і҆ и҆́мѧ ѿц҃ъ мои҆хъ. а҆враа́ма, (-)[40] і҆саа́ка, (да)[41] сѧ (оу҆мно́житъ)[42] въ мно́жество вели́ко на землѝ· Ви-

вї ки
вї ма
вї ле
ѥвре аі
вї ла

дѣв же їосифъ ꙗко възложи ѡтцъ [єго][43] десницу свою на главу [єфрѣмлю][44], [и][45] тяжко єму бысть, и прїятъ їосифъ руку ѡтца своєго ѿяти [-][46] ѿ главы єфрѣмля на главу манасїину. [И рече][47] їосифъ ѡтцу своєму, не тако ѿче, се бо [є][48] прьвенецъ, възложи [руку][49] десную [-][50] на главу єго и не хотяше· (И)[51] рече вѣмъ чадо вѣмъ, и той будетъ в людъ и той вьзнесет ся, но братъ єго мнїи [будетъ болїи єго][52], и сѣмя єго будетъ въ множество ꙗзыкомъ, и блвї а в (томъ дни)[53] гля, въ васъ блвитса їилъ гля сътвори тя бъ ꙗко [єфрѣма][54] и [-][55] [манасїю][56], и постави (єфрѣма)[57] выше [манасїи][58]. рє же їилъ їосифу. [-][59] азъ умираю. (-)[60] буди (же) бъ с вами, и възвратит вы [-][61] ѿ земля сея, на землю ѡтцъ ваших, *азъ же даю ти (сикемъ)[62] избранъ излиха братїа твоея юже вз из руки [аморїискы][63], мечемъ своимъ (-)[64].

їосиа кн
їоа д

ків, Авраама, Ісаака, хай розмножаться у дуже велике число на землі. **17** Побачивши ж Йосиф, що його батько поклав свою правицю на голову Ефрімову, і тяжким йому видалося; і взяв Йосиф за руку свого батька, щоб забрати з голови Ефріма на голову Манассії. **18** І сказав Йосиф своєму батькові: Не так, батьку, бо цей є первородний; поклади праву руку на його голову. **19** І не хотів. І сказав: Знаю, дитино, знаю: і цей стане народом, і той піднесеться; але його молодший брат буде більшим від нього, і його насіння буде в множество народів. **20** І поблагословив їх в тому дні, кажучи: У вас поблагословиться Ізраїль, мовлячи: Хай Бог тебе зробить, як Ефріма і Манасію, і поставив Ефріма вище від Манасії. **21** Сказав же Ізраїль Йосифові: Я вмираю, хай же Бог буде з вами і поверне вас з цієї землі до землі ваших батьків. **22** *Я ж даю тобі Сикем, вибраний понад твоїх братів, якого я взяв з амо-рійської руки своїм мечем.

йос. 28
ів. 4

Гла, мд·

Призва же їаковъ сны своя, и рє [им][1] събери́теся да повѣм вамъ чему быти въ васъ в послѣдняя дни, съвокупитеся и послушайте [мене][2], снове їаковли, послушайте [-][3] ѡтца вашего· Рувим первенецъ мои, ты крѣпость моя и зачало чад моих порокъ бысть, и порокъ лютъ (и) оукоривъ (и) аки вода (расплынешися)[4]. *възыде бо на ложе ѡтца своего, тогда ѡскверняви постелю, идѣже вьниде, симеонъ и левгїи братїа скончаста ѡбиду волею своею. (не прїиди дше моя въ съвѣтъ их)[5], и въ оуста их, да не прелепится внутреняя моя, ꙗко гнѣвомъ (-)[6] избиста члкы и помысломъ своимъ прерѣзаста жилы воловы. проклята лютость и ꙗко люта (быста), и гнѣвъ их, ꙗко порокъ раздѣлю их въ їаковѣ, и разсѣю их въ їили· Їудо тебе похвалиша братїа твоя руцѣ твои на плещу врагъ твоих, поклонят ти ся снове ѡтца твоего. (*снъ їуда скименъ)[7], ѿ лѣторасли сне мои възыде, възлегъ (и) поспа ꙗко левъ и ꙗко скименъ, кто възбудит и· (*І) не скончаєся кнзь ѿ їуды [ни][8] старѣишина ѿ чреслъ єго. дондеже прїидет намѣненїе єму, и той чаанїе ꙗзыкомъ привязая къ винограду ѡсля свое, и винничїю ѡсличищъ свои, исперетъ (ризы своя виномъ)[9], и во крови грозновѣ ѡдежду свою, веселы ѡчи єму ѿ вина, и бѣлы зубы єго паче млека· Завулон на брегу

вн ле
а пара є

а пара є

їоа а
н є

Глава 49

1 Прикликав же Яків своїх синів, і сказав їм: Зберіться, щоб я сказав вам, що має статися у вас в останніх днях. **2** Зберіться і послухайте мене, сини Якова, послухайте вашого батька. **3** Рувим, ти мій первородний, моя сила і початок моїх дітей: вадою ти був, і поганою вадою, **4** і впокорюючим – і наче вода розплинешся. *Бо ти ввійшов на ліжко свого батька, тоді ти забруднив постелю, куди ввійшов. **5** Симеон і Левгій: брати сповнили обиду своєю волею. **6** Не прийди, моя душе, на їхню раду, і до їхніх рішень хай не пристане моє нутро, бо в гніві вигубили мужів, і в своїм замислі перерізали жили биків. **7** Проклятий їхній гнів, бо вони були жорстокими, і їхня лють; наче ваду, розділю їх в Якові і розсію їх в Ізраїлі. **8** Юдо, тебе похвалили твої брати. Твої руки на раменах твоїх ворогів, тобі поклоняться сини твого батька. **9** *Син Юда – левеня; мій сину, ти вийшов з трави, лігши, і ти поспав, як лев і як левеня; хто його розбудить? **10** *І не забракне князя з Юди, ані старшини з його лона, доки не прийде йому призначене. І той, очікування народів, **11** що прив'язує своє ослятко до винограду і свого осла до лози, випере свою одіж у вині і свій одяг в крові лози. **12** Веселі в нього очі від вина, і його зуби білі більше, ніж молоко. **13** Завулон при березі моря хай поселиться і при

вищ. 35
пар1. 5

пар1. 5

ів. 1
і 5

пристані кораблів, і простягнеться до Сидону. **14** Ісахар же задумав добро, спочиваючи серед наслiддя. **15** І побачивши спочинок, що добрий, і землю, що добра, схилив свої рамена на працю, і став чоловіком-працівником. **16** Дан хай судить свій народ, бо є одне плем'я в Ізраїлі. **17** І хай буде Дан змією на дорозі: сидячи на дорозі і хапаючи за п'яту коня, – **18** і впав кіннотчик назад. Він очікує господнє спасіння. **19** Ґад випробовуванням випробує те саме, щоб випробувати і за п'яти. **20** Асир, добрий його хліб, бо цей дасть їжу князям. **21** Неттали́м, наче вітка випущена, що додає, ростучи, красу саду, галузці. **22** Йосиф, син дорослості, завидний син дорослості, мій наймолодший син, і до мене повернувся. **23** До нього, змовляючись, обмовлять його; і противилися йому пани, знавець стріляння, **24** і силою знищені були їхні луки, і охляли нерви їхніх правиць рукою сильного Якова – звідти скріпив тебе Ізраїль від Бога твого батька. **25** І тобі поможе мій Бог, і поблагословить тебе небесним благословенням згори і благословенням землі; маючи всі благословення задля грудей і лона, **26** благословення твого батька і твоєї матері, скріпився в благословенні вічних гір і в благословенні вічних вершків, що будуть на голові Йосифа, і на його версі, який став старший над братами. **27** Веніамін – вовк, що схоплює вранці, що їсть ще і на вечір сховає їжу. **28** Це всі сини Якова – 12; це сказав їм їхній батько, і благословлячи кожного з них благословенням, за своїм благословенням, **29** і сказав їм: Я переставляюся до свого народу, поховайте мене з моїми батьками в печері, яка є в полі Ефрона-хеттея, **30** в подвійній печері, що напроти Мамврії, в ханаанській землі; печера, яку купив Авраам у Ефрона-хеттея, щоб зробити гроби, **31** там поховали Авраама і Сарру, його жінку, там поховали й Ісаака і Ревеку, його жінку, і там поховали Лію, **32** в купленім полі і печері, що є в ньому, у синів хеттея. **33** І Яків заповк, заповідаючи своїм синам, *і Яків витягнув ноги на ліжку, і помер, і переставився до свого народу.

дія. 7

Глава 50

1 І Йосиф припав до лиця свого батька, і гірко плакав по нім, і поцілував його. **2** І наказав Йосиф своїм рабам, що хоронили, похоронити свого батька; похоронили ж

мора да ся вселитъ и [-][10] на пристанищи кораблей, и продолжится до сидона. Исахар (же) доброе помысли, почивая посредѣ предѣлъ. и видѣвъ покой яко добръ и землю яко благу, преклони рамѣ свои на дѣло и бысть, мужъ стяжатель. данъ да судитъ [людемъ своимъ][11] яко [-][12] едино (есть) племя въ израили, и да будетъ данъ змія на распутіи сѣдя на пути [и][13] хапляа пяту коньску, и спадется конникъ въспять спасенія ждыи господня. гадъ вкусомъ искуситъ (-)[14], тоже (искусити)[15] и за пяти. Асиръ благъ его хлѣбъ (-)[16] сей (бо) дасть пищу князем. [Нефталимъ][17] (яко) лѣторасль пущенъ придая растущи (доброту садовныя вѣтвѣ)[18]. [Іосифъ сынъ возрасли][19] сынъ възрасли завистныи, сынъ мои юнѣишіи, (и) ко мнѣ ся возврати до негоже завѣщающе оболгахуть (и), и спротивляхуся ему господіе умѣтель стрѣлянія, и сътрошася одолѣніемъ луки и, и расслабиша жилы мышца [-][20] ихъ. рукою силнаго іаковля отъ туду укрѣпи [тя][21] израиль отъ бога отца твоего. и поможетъ ти богъ мой, и благослови тя благословеніемъ небеснымъ съвыше. и благословеніе земное имуще вси благословенія ради сосцу и утробы. благословеніе отца твоего, и матере твоея, преспѣвъ благословенія горъ пребывающихъ. и въ благословеніи холмовъ вѣчныхъ [еже][22] будутъ на главѣ іосифовѣ, и на версе (его) яже бысть старіи братія. веньяминъ, волкъ, восхищая заоутра, ядыи еще и на вечеръ сокрыетъ пищу. вси (сынове си)[23] іаковли, ві, (-)[24] се глагола имъ отецъ ихъ, и благословя а коегождо (ихъ) по благословенію своему (благословенія)[25] и рече имъ. азъ прилагаюся къ [людемъ своимъ][26], погребѣте мя съ отцы моими въ пещерѣ, яже есть в селѣ ефроновѣ, хеттеанина въ пещерѣ сугубѣи прямо мамвріи въ земли ханаани, юже прикупи авраамъ пещеру, у ефрона хеттеанина на сътвореніе гробомъ, тамо погребоша авраама, и сарру жену его. (-)[27] тамо погребоша (і) исаака. и ревеку жену его и (лію таможе погребоша)[28], въ прикупленіемъ села и пещеры яже есть въ немъ, у сыновъ хеттеовѣхъ, и умолча іаковъ заповѣдая сыномъ своимъ, *и възложи [іаковъ][29] нозѣ на одрѣ (и) умре, и приложися къ людемъ своимъ.

дѣа з

Глава, н.

И (припаде)[1] іосифъ на лице отца своего, (и) плакася [горко][2] по немъ, и лобыза его и повелѣ іосифъ рабомъ своимъ иже погребаху, погрести отца своего. погребоша (же)

погребатели ізл҃ѧ и скончаса ему, м҃, днїи. тако бо оучитаютсѧ дни погребалныѧ. и плакахуса по немъ [єгѷптане][3], о҃ днїи· Ꙗкоже минуша дни плачу, рече [же][4] іѡсифъ къ велможамъ фараоновѣмъ гл҃ѧ, аще єсмь обрѣлъ бл҃тъ пред вами гл҃ите въ оуши фараону гл҃юще, ѿц҃ъ *мой заклѧ мѧ гл҃ѧ [прежде нежели оумре][5], въ гробѣ иже ископа себѣ. въ землі ханаани, тамо мѧ погреби. нн҃ѣ оубо ше҃д да погребу ѿц҃а моего, и пакы же сѧ обращу [И рекоша фараону по словеси іѡсифовѣ][6], и рече фараонъ [къ іѡсифу][7] иди [и][8] погреби ѿц҃а своего ꙗкоже заклѧ тѧ· І иде іѡсифъ погребъсти ѿц҃а своего. і идоша с нимъ всѧ слуги фараони и старѣишины дому его и вси старцы землѧ єгѷпетъскїѧ и весь домъ іѡсифовъ, и братіа его и весь домъ ѿц҃а его. и сердоболѧ [его][9] (скот же весь) [волы и овца][10] оста в землі гесемли, (-)[11] идоша (же) с нимъ [-][12] колесница и конницы, и бысть полкъ великъ ѕѣло· И прїидоша на гумно атадово еже є҃ обону страну (рѣки) іѡрдана, и плакашаса ([тамо][13] по нем)[14] плачемъ великимъ (-)[15] ѕѣло, и плакаху по ѿц҃ы его, з҃ днїи· И видѣша населницы землѧ ханаанѧ, плачь на гумнѣ атадовѣ, и рѣша плачь великъ єсть [-][16] єгѷптѧномъ, сего ра҃ прозваша имѧ мѣсту [тому][17] плачь єгѷпетскъ ꙗже єсть об ону страну іѡрдана· И сътвориша ему (сн҃ове его тако)[18] ꙗкоже заповѣда имъ (-)[19]. и взѧша его [-][20] до землі ханаани, *и погребоша и въ пещерѣ сугубѣи, *еже прикупи авраамъ, [-][21] на сътворенїе гробомъ, (пещеру) оу ефрона (хетдеанина)[22], прѧмо мамврїи· И възвратиса іѡсифъ въ єгѷпетъ самъ и братіа его і иже бѣша шли погрести ѿц҃а его. видѣвше же братіа іѡсифовы ꙗко оумре ѿц҃ъ ихъ, [и][23] рѣша еда како въспомѧнетъ злобу нашу іѡсифъ. и ѿмщенїе ѿмстить на҃ все зло еже сътворихомъ ему· И [прїидоша къ іѡсифу гл҃юще][24], ѿц҃ъ твой заклѧ [тѧ][25] прежде оумрътвїа его гл҃ѧ· Тако рците іѡсифу прости (-)[26] (неправости грѣха)[27] ихъ, ꙗко зло (сътвориша тебѣ)[28], и нн҃ѣ остави кривину рабъ б҃а ѿц҃а твоего· И проплакаса іѡсифъ егда гл҃аху єи к нему, и [-][29] рекоша се єсмы твои раби, (-)[30] рече (же) к нимъ іѡсифъ, не боитесѧ бж҃іи бо єсмь азъ, *вы съвѣщасте на мѧ ѕлаѧ. а б҃ъ (претвори)[31] мнѣ на добраѧ да будетъ аки днесь, да сѧ прекормлѧтъ людіе мнози, [рече же][32] имъ не боитесѧ азъ прекор-

вн҃ мз дѣꙗ҃ з вн҃ кг вн҃ ме

погребники Ізраїля, **3** і йому сповнилося 40 днів, бо так начисляються дні похорону. І єгиптяни оплакували його 70 днів. **4** Коли ж минули дні плачу, сказав же Йосиф до вельмож фараона, мовлячи: Якщо я знайшов ласку перед вами, заговоріть у вуха фараона, кажучи: **5** *Мій батько мене закляв раніше, ніж він помер, кажучи: У гробі, який я собі викопав в ханаанській землі, там мене поховай. Тепер, отже, пішовши, поховаю мого батька і знову ж повернуся. І сказали фараонові за словами Йосифа. **6** І сказав фараон до Йосифа: Іди і поховай твого батька, так як тебе закляв. **7** І пішов Йосиф поховати свого батька, і з ним пішли всі слуги фараона, і старшини його дому, і всі старшини єгипетської землі, **8** і ввесь дім Йосифа, і його брати, і ввесь дім його батька, і його кревні; скотина ж уся, воли і вівці, залишилася в землі Ґесем. **9** Пішли ж з ним колісниці і вершники, і був дуже великий полк. **10** І прийшли до току Атада, що є на другому боці ріки Йордан, і там його оплакували дуже великим голосінням. І голосили 7 днів по його батькові. **11** І побачили мешканці ханаанської землі голосіння на току Атада, і сказали: Це велике голосіння для єгиптян. Через це назвали ім’я того місця Єгипетський плач, що є на другому боці Йордана. **12** І його сини зробили йому так, як їм заповів, **13** і взяли його до ханаанської землі, *і поховали його в подвійній печері, *яку купив Авраам, щоб зробити гроби, печеру в Ефрона-хеттея, напроти Мамврії. **14** І повернувся Йосиф до Єгипту, сам і його брати, і ті, що були, пішли поховати його батька. **15** Побачивши ж брати Йосифа, що помер їх батько, і сказали: Щоб часом Йосиф не згадав нашу злобу і помстою не відімстив нам все зло, яке ми йому зробили. **16** І прийшли до Йосифа, кажучи: Твій батько закляв тебе перед його смертю, кажучи: **17** Так скажіть Йосифу: Прости несправедливість їхнього гріха, бо зробили тобі зло, і тепер прости кривду рабів Бога твого батька. І заплакав Йосиф, коли вони говорили до нього, **18** і сказали: Ось ми є твої раби. **19** Сказав же до них Йосиф: Не бійтеся, бо я є божий. **20** *Ви змовилися проти мене на зло, а Бог перетворив мені на добро, щоб сталося, так як сьогодні, щоб прокормився численний народ. **21** Ска-

вищ. 47 дія. 7 вищ. 23 вищ. 45

зав же їм: Не бійтеся, я прогодую вас і ваші доми, і потішив їх, говорячи їм до серця. **22** І поселився Йосиф в Єгипті, сам і його брати, і ввесь маєток його батька. Пожив же Йосиф 110 літ, **23** і Йосиф побачив Ефраїмових дітей до третього роду, і *сини Махира, сина Манасії, народилися при бедрах Йосифа. **24** *Сказав же Йосиф своїм братам, мовлячи: Я вмираю. Відвідинами ж відвідає вас Бог і виведе вас з цієї землі до землі, яку обіцяв нашим батькам: Авраамові, Ісаакові, Якову. **25** І Йосиф закляв синів Ізраїля, кажучи: У відвідинах, якими вас відвідає Бог, *винесете звідси з собою мої кості. **26** І Йосиф помер, маючи 110 літ, і поховали його в єгипетській труні.

мой4. 32; єв. 11; мой2. 13 йос. 24

Кінець першої з книг Мойсея, і має в собі 50 глав.

млю вы и домы ваша, и оутѣши ѧ, (глѧ)[33] и прис҃рдно, и оуселисѧ іѡсифъ въ єгѵпетъ самъ и братїа єго, и все имѣнїе ѿца єго· (-)[34] Живе (же) іѡсифъ лѣтъ, рі, и видѣ іѡсифъ, [єфремлѧ][35] дѣти, до третїаго рода, и *сн҃ове махировы, сн҃а [манасїина][36], родишасѧ при бедрѣ іѡсифовѣ· (-)[37] *Рече (...) іѡсиф братїи своєи, глѧ, азъ оумираю, посѣщенїемъ же посѣтитъ васъ бг҃ъ, і изведе вы ѿ землѧ сїа въ землю юже обѣща [-][38] ѿцемъ нашим, авраамꙋ. [-][39] ісаакꙋ, (-)[40] іаковꙋ· И заклѧ іѡсифъ сн҃ы ізл҃вы глѧ. посѣщенїемъ имже посѣтитъ васъ бг҃ъ, (*да)[41] изнесете кости моѧ ѿсюдꙋ съ собою, и скончасѧ іѡсифъ [бывъ][42] лѣтъ, рі, и погребоша и [-][43] в рацѣ [єгѵпетъстѣи][44]·

д мо лв; євре аі; в мо гі іосїа кд

Конецъ, а, книгъ моѵсїовыхъ. и маютъ в себѣ, глѧ, н·

ДРУГІ КНИГИ МОЙСЕЯ - ВИХІД

Вторыѧ книги Моѵсеωвы исходъ

Глава 1

1 Це* імена синів Ізраїля, які входили до Єгипту разом з їхнім батьком Яковом. Кожен ввійшов з усім своїм домом: **2** *Рувим, Симеон, Левій, Юда, **3** Ісахар, Завулон і Веніямин, **4** Дан і Неталім, Ґад і Асир. **5** Йосиф же був у Єгипті. Було ж усіх душ, що вийшли з Якова, 75 **6** Помер же Йосиф і всі його брати і ввесь той рід. **7** *Сини ж Ізраїля побільшилися і розмножились. і стали численними, і ставали сильними, дуже-дуже; земля ж розмножилася від них. **8** Повстав же в Єгипті інший цар, який не знав Йосифа. **9** І сказав до свого народу: Ось рід синів Ізраїля – велике число, стає сильнішим від нас. **10** Ходіть, отже, перехитрім їх, щоб часом не розмножилися; і коли лиш трапиться нам війна, і ті пристануть до наших ворогів, і, перемігши нас, вийдуть з нашої землі. **11** І він наставив наглядачів над роботами, щоб їх гнітили в роботах.

мой1.; мой1. ниж. 6; дія. 7 пс. 104

Глѧ, а·

Си* имена сн҃омъ ізл҃евимъ въходѧщим въ єгѵпетъ, вкꙋпѣ съ іаковом ѿцемъ ихъ, кождо съ всѣмъ домом своимъ внидоша· *Рꙋвим, симеонъ, левїи, іоуда, исахаръ, завꙋлонъ; и венїаминъ, данъ, и недалим, гадъ и асиръ· Іѡсиф же бѧше въ єгѵптѣ. Бѣ же всѣх дꙋшъ [изшедшихъ][1], изъ іакова, ое, оумрѣтъ же іѡсифъ, и вся братїа єго, и весь родъ онъ· *Сн҃ове же ізл҃евы възрастоша, и оумножишасѧ, и много быша· И крѣплахꙋсѧ зѣло зѣло, оумножи же сѧ землѧ ѿ нихъ· Въстав же цр҃ь инъ въ єгѵптѣ, иже не знаше іѡсифа· [И рече][2] къ людемъ своим се народ сн҃овъ ізл҃евыхъ. велико множество (-)[3] оукрѣплаєтсѧ паче насъ· Прїидѣте оубо премꙋдримъ ихъ, да не когда оумножатсѧ, и внегда аще приключитсѧ намъ брань, приложатсѧ и тїи к сꙋпостатомъ (нашимъ). и одолѣвше нас изыдꙋтъ, из землѧ [нашеѧ][4], и пристави (-)[5] настоятелѧ дѣломъ, да озлобятъ ѧ в дѣлѣх. И

а мо мв двѣ гі; а мо мв ниж в; двѣ з ψло рд

оуꙁиждаша грады твердꙑ, фараѡну. (пидо)[6], и [рамеси][7], і ѡнъ, се є слнцъ град. По елику же ихъ смирахꙋ, толико множайши бывахꙋ, и оукрѣплѧхꙋсѧ [велми ѕѣло][8]. И гнꙋшахꙋсѧ егуптѧне ѿ сновъ іилевъ, и насильствовахꙋ егуптѧне сномъ іилевымъ нꙋждею. И болѣзненꙋ жизнь творѧхꙋ имъ въ дѣлехъ жестокыхъ бренїемъ, и плинъдами, и всѣми дѣлы еже в полехъ въ всѣхъ (-)[9] ихже поработѧхꙋ ихъ съ нꙋждею. И рече црь егупетъскый бабамъ еврейским, имѧ единой сепфора, (-)[10] имѧ второй фꙋа, и гла [имъ][11]. *Егда бабите еврѣанынѧ, и сꙋть къ рожению, аще оубо мꙋжескый полъ бꙋдетъ, оубїите и, аще ли женъскїи соблюдѣте и. оубоѧвше же сѧ бабы ба, и не сътвориша, ꙗкоже повелѣ имъ црь егупетьскый, и живлѧхꙋ мꙋжескый полъ. Призва же црь егупетьскый бабы, и рече имъ, что ꙗко сътвористе вещь сїю, и оживлѧете мꙋжескїи полъ. Рекоша бабы фараѡнꙋ, не тако жены егуптѧнынѧ, ꙗко жены еврѣанынѧ (сꙋ) раждають бо прежде. егда же не внїити къ нимъ бабамъ. И раждахꙋ (и того ра) бло [-][12] творѧше бъ бабамъ. И множахꙋсѧ людїе и крѣплѧхꙋсѧ ѕѣло, ельма же боѧхꙋсѧ бабы ба, сътвориша себѣ хлѣвины. Заповѣда же фараѡнъ всѣмъ людемъ своим гла, весь мꙋжескїи полъ, иже сѧ родитъ евреѡмъ, въврьзѣте (и) в рѣкꙋ, и весь женьскїи полъ снабдите и живо.

I будували фараонові сильні міста: Піто і Рамеси, і Он, яке є Місто Сонця. **12** На скільки ж їх впокоряли, настільки ставали численнішими і ще більше ставали дуже сильнішими. І єгиптяни мали огиду до синів Ізраїля. **13** І єгиптяни силою чинили насильство синам Ізраїля. **14** І чинили їх життя заболеним в тяжких роботах глиною і цеглою, і всіма ділами, що на полях, згідно з усім, чим їх уярмували силою. **15** І єгипетський цар сказав єврейським повитухам, – ім'я однієї Сепфора, ім'я другої Фуа, – **16** і сказав їм: *Коли услуговуєте єврейкам, і як вони при родах: якщо ж буде чоловічого роду – забийте його, якщо ж жіночого – збережіть його. **17** Злякалися ж повитухи Бога, і не зробили так, як їм наказав єгипетський цар, і оставляли чоловічий рід при житті. **18** Прикликав же єгипетський цар повитух і сказав їм: Чому то ви зробили це діло і оставляєте чоловічий рід при житті? **19** Сказали ж повитухи фараонові: Жінки-єгиптянки не є такі, як жінки-єврейки, бо вони родять раніше; поки не прийдуть до них повитухи – і вродили. **20** І задля того Бог чинив добро повитухам, і народ множився і ставав дуже сильним. **21** А томущо повитухи боялися Бога, збудували собі доми. **22** Заповів же фараон всьому своєму народові, кажучи: Кожного з чоловічого роду, який народиться євреям, вкиньте його в ріку; і кожну з жіночого роду оставте її живою.

мꙋдро ні

муд. 18

Гла, в.

Бѧше же единъ ѿ колѣна левїина, иже поѧтъ ѿ дщерїи левїиныхъ. і имѣ ю. *и зачѧтъ въ чревѣ, и роди мꙋжескый полъ. видѣвше же его добра (и лѣпа), ша его три мцы. Егда же не можахꙋ (-)[1] оукрыти его, (и) взѧтъ мти его, ковчежецъ ситовый и посмоли и клїем и смолою, и вложи отроча вонь, и положи его в лꙋцѣ, при брегꙋ рѣки. [блюдѧше же][2] сестра его издалеча да видитъ что бꙋдетъ емꙋ. *Изыде же (тогда) дщерь фараѡнова. изъмытисѧ в рѣцѣ, и рабынѧ еѧ. (И) хождахꙋ по брегꙋ рѣки, (-)[3] оузрѣвши (же) ковчежецъ в лꙋцѣ, (посла)[4] рабыню (и) взѧтъ и, (и) ѿвръзши (-)[5] видѣ отроча плачющесѧ въ ковчежцѣ, и пощади е дщерь фараѡнѧ, и рече. ѿ дѣтей еврѣйскыхъ (есть) се. И рече сестра его дщери фараѡновѣ, хощеши ли призовꙋ ти женꙋ доилицꙋ ѿ еврѣи, и въздоитъ (и въскормитъ) ти отро-

ниѣ и
д мо кѕ
а пара
кг
дѣа з
евре аі

дѣа з

Глава 2

1 Був же один з племені Левія, який взяв з дочок Левія, і мав її. **2** *І вона зачала в лоні, і породила дитину чоловічого роду. Побачивши ж, що він гарний і красивий, і скривали його три місяці **3** Коли ж не могли його скрити, його матір і взяла кошик з тростини, і посмолила його клеєм і смолою, і вклала до нього дитину; і поклала його в очерет при березі ріки. **4** Його ж сестра стежила здалека, щоб побачити, що з ним буде. **5** *Вийшла ж тоді дочка фараона і рабині її помитися в ріці, і ходили по березі ріки. Побачивши ж кошик в очереті, вона послала рабиню і взяла його; **6** і відкривши, побачила дитину, що плакала в кошику; і пощадила його дочка фараона, і сказала: Воно є з єврейських дітей. **7** І сказала його сестра дочці фараона: Як хочеш, покличу тобі жінку-годувальницю з єврейок; і тобі вигодує і викормить дитину? **8** І сказала їй дочка фараона:

ниж. 8
мой4. 26
пар1. 23
дія. 7
єв. 11

дія. 7

Іди. Пішовши ж, дівчина покликала матір дитини. **9** Сказала ж до неї дочка фараона: Припильнуй мені цю дитину, і мені її вигодуй; я ж тобі дам твою винагороду. Жінка ж взяла дитину й годувала її. **10** Як же хлопчина змужнів, вона і впровадила його до дочки фараона; і став їй за сина. І назвала його ім'я Мойсей, кажучи: Що з води я його забрала. **11** *Сталося ж по багатьох тих днях, коли Мойсей став великим, і вийшов же до своїх братів, синів Ізраїля. *Пізнавши ж їхнє терпіння, побачив чоловіка-єгиптянина, що б'є якогось еврея з його братів, синів Ізраїля. **12** Оглянувшись же сюди і туди, і не побачив нікого – і вбивши єгиптянина, і сховав його в піску. **13** *Вийшовши ж і на другий день, побачив двох мужів-євреїв, що билися; і сказав тому, що кривдить: Чому ти б'єш ближнього? **14** Він же сказав: Хто тебе наставив володарем і суддею над нами? Чи ти не хочеш забити мене, так як ти забив вчора єгиптянина? Злякався ж Мойсей і сказав: Хіба таким явним стане це слово? **15** Почувши ж фараон цю мову, шукав забити Мойсея. Мойсей же відійшов від лиця фараона, і поселився в мадіямській землі. І коли прийшов до мадіямської землі, і сів при криниці. **16** У мадіямського ж священика було сім дочок, що пасли вівці свого батька Йотора. І прийшовши, черпали, доки не наповнили корита, щоб напоїти вівці свого батька Йотора. **17** Прийшовши ж, пастухи відігнали їх. Вставши ж, Мойсей визволив їх, і налив їм, і напоїв їхніх овець. **18** Прийшли ж вони до свого батька Йотора, а він сказав їм: Що це ви сьогодні поспішилися прийти? **19** Вони ж сказали: Чоловік-єгиптянин спас нас від пастухів; і набрав нам води, і напоїв наших овець. **20** Цей же сказав до своїх дочок: Де він? І чому ви так оставили чоловіка? Отже, покличте його, щоб їв хліб. **21** Поселився ж Мойсей у чоловіка, і він дав Мойсеєві за жінку Семфору, свою дочку. **22** *Зачавши ж в лоні, жінка породила сина, і Мойсей назвав його ім'я Гирсем, кажучи: Бо я є приходьком в чужій землі. І знову зачавши, породила другого, і назвав його ім'я Елиезер, кажучи: Бог мого батька мені помічник; Він визволив мене з руки фараона. **23** А після багатьох тих днів помер єгипетський цар. І сини Ізраїля застогнали від робіт, і закричали; і їхній крик від робіт піднявся до Бога. **24** І Бог почув їхній стогін, і згадав Бог свій завіт, що з Авраамом, Ісааком, Яковом. **25** І

єв. 11
дія. 7
дія. 7
ниж. 18
пар1. 23

ча· [И рече][6] ей дщерь фараонова, иди. шедши же отроковица призва мтрь отрочате· рече к ней дщерь фараонова, съблюди ми отроча сие, и въздой ми е, аз же дамъ ти мзду [твою][7]· взят же (отроча жена)[8], и доаше его, възмужавшу же отрочати, (и) въведе и къ дщери фараоновѣ, и бысть ей въ сна· [И нарече][9] имя ему моусіи, глюще, яко ѿ воды [взяхъ его][10]· *Бысть же въ дни многия оны егда великъ бывъ моусіи, (і) изыде (же) къ братіамъ своимъ сномъ ійлевы, *разумѣв же болѣзнь их, видѣ члка егуптянина, биюща нѣкоего еврѣанина ѿ [братіа его][11] сновъ ійлевы· озрѣв же ся тамо, и само, (и) не видѣ никогоже, и оубивъ егуптянина, (и) скры его в песцѣ· *Изшед же (и) въ вторый днь, видѣ два мужа еврѣанина. прящася, и гла, къ обидящему, что ради ты біеши искренаго· он же рече кто тя постави кнзя и судію на нами, егда оубити мя ты хощеши, якоже оуби вчера егуптянина, оубоав же ся моусіи и рече, аще сице явленъ будетъ глъ сіи· (Оуслышав)[12] же фараонъ рѣчь сію, (-)[13] искаша оубити моусіа. ѿиде же моусіи ѿ лица фараонова, и въселися въ землй [мадіамъстѣи][14]· (И егда) же пришедъ въ землю [мадіамъскую][15], [и][16] сѣде при кладязи· Сщенніку же [мадіамъскому][17] бѣша, з, дщеріи пасуще овца ѿца своего, [иодора][18]· (И) пришедше [-][19] черпаху дондеже наполъниша корыта, напоити овца ѿца своего [иодора][20], пришедше же пастыріе изгнаша я· въстав же моусіи избави ихъ, и наліа имъ, и напои овца ихъ· Пріидоша же къ [іодору][21] ѿцу своему, сей же рече имъ, что яко оускористе пріити днь· они рекоша, члкъ егуптянинъ избави насъ ѿ пастырей, и начерпа нам, и напои овца [наша][22]· Сей же рече къ дщеремъ своимъ, [-][23] гдѣ есть (онъ) и въскую сице остависте члка, възовѣте оубо его да ястъ хлѣбъ· въсели же ся моусіи оу члка, и даде [семъфору][24] дщерь свою, моусію въ жену· (*Зачен же въ оутробѣ)[25] жена роди сна, и нарече [имя ему моусіи][26], [гирсемъ][27] гла, яко пришлецъ есмь [аз][28] въ землй чуждей· [(И) пакы (-)[29] зачен породи (-)[30] другіи и нарече имя ему елиезеръ [гля][31], бгъ (-)[32] ѿца моего, помощникъ мнѣ, (-)[33] избави мя из руки фараоновы][34]· По днех же многыхъ тѣхъ, оумрѣтъ црь егупетскыи, и въстенаша снове ійлевы ѿ дѣлъ, и възопиша, и възыде вопль ихъ къ бгу ѿ работъ· И оуслыша бгъ стенаніе ихъ. и помяну бгъ

еврѣ аі
дѣа з
дѣа з
нѣ иі
а пара іг

завѣ́тъ свои, иже къ авраа́му, исаа́ку, іа́кову. и въз̾зрѣ́ бг҃ъ на сн҃ы і҃илевы, и възвѣ́стися имъ·

Гл҃а, г҃·

Мѡ[ѷсїи же][1] бѧ́ше, пасы́и ѡ҆́вца іѡ҆́дора тѣ́стѧ своего, сщ҃енника [мадїа́ска][2], и гнаше ѡ҆́вца въ пꙋсты́ню. и прїи́де въ го́рꙋ [бж҃їю][3] хори́въ· *Ꙗви же сѧ емꙋ а҆́гглъ гн҃ь въ пла́мени ѻ҆гненѣ иꙁ кꙋпи́ны, и видѣ ꙗко кꙋпи́на горѧ́ше ѻ҆гнемъ, [и не съгара́ше][4]· рече же моѷсїи мимоше́д (и) виждꙋ (что) видѣнїе великое се, [-][5] ꙗко не съгара́ше кꙋпина· (И) егда (-)[6] видѣ гь ꙗко приствпаетъ видѣти, (и) възва его гь иꙁ кꙋпи́ны гл҃ѧ· Моѷсїи, моѷсїи, ѻ҆н же рече [се азъ гн҃и][7]· [рече][8] [гь][9] не приближа́исѧ сѣмо, иꙁꙋи сапоги ѿ ногъ твои́хъ, мѣсто бо, на не́мже ты стоиши землѧ́ стаѧ е҆· И рече емꙋ, *азъ есмь бг҃ъ ѡ҆ц҃а твоего, бг҃ъ авраа́мовъ, (-)[10] бг҃ъ исаа́ковъ, (-)[11] бг҃ъ іа́ковль. Ѿвратилъ же (лице свое моѷсїи)[12], не смѣ́аше бо възрѣти пре́д бг҃а· [И рече][13] гь къ моѷсїю, видѧ видѣхъ бѣ́дꙋ, людїи моихъ иже въ егѷ́птѣ, и во́пль ихъ оуслы́шахъ ѿ дѣ́лъ настоѧ́тел. (и) видѣхъ (-)[14] болѣзни ихъ, и снидо́хъ иꙁѧти ихъ ѿ рꙋкꙋ егѷптескꙋ, і извести ѧ иꙁ землѧ́ тоѧ́, и въвести ихъ въ зе́млю бл҃гꙋ и мно́гꙋ, въ зе́млю кипѧ́щꙋ млекѡ́ и медо́· въ мѣсто хананеиско, и хеттеиско, и аморреиско, и ферезеиско, (-)[15] и гергесеиско, и евѵсеиско· (-)[16] Нн҃ѣ (бо)[17] во́пль сн҃овъ і҃илевы прїи́де къ мнѣ, и а҆́зъ видѣхъ тꙋгꙋ [ихъ][18], иже егѷптѧне стꙋжа́ютъ имъ· (*Ты же)[19] хо́ди да (тѧ послю)[20] къ фарао́нꙋ црю егѷпескомꙋ, да изведе́ши люди моѧ, сн҃ы і҃илевы, ѿ землѧ́ егѷпескы· [Рече же][21] моѷсїи къ бг҃ꙋ, кто есмь [а҆́зъ][22], ꙗко да идꙋ къ фарао́нꙋ црю егѷпетскомꙋ, [-][23] да изведꙋ сн҃ы і҃илевы, ѿ землѧ́ егѷпетскы· [И рече][24] бг҃ъ къ моѷсїю гл҃ѧ бꙋдꙋ с тобо́ю, (-)[25] се (же) ти зна́менїе, ꙗко аз тѧ посыла́ю, извести люди моѧ. иꙁъ егѷпта. (да)[26] сѧ помо́лѧтъ бг҃ꙋ въ горѣ се́и· (-)[27] Рече (же) моѷсїи, къ бг҃ꙋ, се аз идꙋ к сн҃омъ і҃илевы, и рекꙋ к нимъ· бг҃ъ ѡ҆ц҃ъ [на́ших][28] посла́ мѧ къ ва́мъ. [А҆́ще же][29] въпра́шати начнꙋть мѧ, ка́ко (емꙋ есть имѧ)[30], (и) что ѿвѣщаю къ нимъ· И рече бг҃ъ къ моѷсїю *азъ есмь иже есмь, и рече тако гл҃и сн҃ом і҃илевымъ сыи [мѧ посла́][31] къ ва́мъ бг҃ъ· И рече [паки бг҃ъ][32] моѷсїю, тако гл҃и сн҃омъ і҃илевымъ. гь бг҃ъ ѡ҆ц҃ъ [наши][33] бг҃ъ, авраа́мовъ, [-][34] бг҃ъ исаа́ковъ, (-)[35] бг҃ъ іа́ковль посла́ мѧ къ ва́мъ. се ми (-)[36] имѧ вѣчное и па́мѧть ѿ рода въ ро́д· Пришедши

Бог, поглянувши на синів Ізраїля, і дав себе їм знати.

Глава 3

1 Мойсей же пас вівці свого тестя Йотора, мадіямського священика, і гнав овець до пустині, і прийшов на божу гору Хорив. **2** *З'явився ж йому господній ангел у вогнянім полум'ї з куща; і він побачив, що кущ горів огнем, і не згоряв. **3** Сказав же Мойсей: Пройшовши, й подивлюся, що це за велике видіння: що кущ не згаряв. **4** І коли Господь побачив, що він приходить подивитися, і закликав до нього Господь з куща, кажучи: Мойсеє, Мойсеє. Він же сказав: Ось я, Господи. **5** Сказав же Господь: Не приближайся сюди; визуй обуву з твоїх ніг, бо місце, на якому ти стоїш, – є свята земля. **6** І сказав йому: *Я є Бог твого батька, Бог Авраама, Бог Ісаака, Бог Якова. Мойсей же відвернув своє лице, бо не смів поглянути перед Богом. **7** І сказав Господь до Мойсея: Бачачи, Я побачив біду мого народу, що в Єгипті, і Я почув їхній крик від наставлених над роботами, і Я побачив їхні болі; **8** і Я зійшов вирвати їх з руки єгиптян і вивести їх з тієї землі, і ввести їх до доброї і великої землі, до землі, що кипить молоком і медом, до місця хананеїв і хеттеїв, і амореїв, і ферезеїв, і гергесеїв, і евусеїв. **9** Бо тепер крик синів Ізраїля прийшов до мене, і Я побачив їхню тугу, якою єгиптяни їх гноблять. **10** *Ти ж ходи, щоб Я тебе послав до фараона, єгипетського царя, щоб ти вивів мій народ, синів Ізраїля з єгипетської землі. **11** Сказав же Мойсей до Бога: Хто є я, що маю піти до фараона, єгипетського царя, щоб я вивів синів Ізраїля з єгипетської землі? **12** І мовив Бог до Мойсея, кажучи: Я буду з тобою. Це ж тобі знак, що Я тебе посилаю вивести мій народ з Єгипту, щоб помолилися Богові на цій горі. **13** Сказав же Мойсей до Бога: Ось я піду до синів Ізраїля і скажу до них: Бог наших батьків послав мене до вас; якщо ж зачнуть мене питати: Як йому на ім'я, – і що відповім їм. **14** І сказав Бог до Мойсея: *Я є той, що є. І сказав: Так скажеш синам Ізраїля: Той, що є, послав мене до вас, Бог. **15** І сказав знову Бог Мойсеєві: Так скажеш синам Ізраїля: Господь Бог наших батьків, Бог Авраама, Бог Ісаака, Бог Якова, послав мене до вас. Це моє вічне ім'я і пам'ять з роду в рід.

дѣѧ з҃ / дія. 7
мф҃ кв / мр҃ ві / лꙋ к҃ / мат. 22 / мар. 12 / лук. 20
ѱа р҃д / пс. 104
апока а҃ / апо. 1

16 Прийшовши ж, збери старшин синів Ізраїля, і скажеш до них: Господь Бог наших батьків мені з'явився, Бог Авраама, Бог Ісаака, Бог Якова, кажучи: Відвідинами Я вас відвідав – і те, що вам трапилося в Єгипті. **17** І сказав: Виведу вас з землі і від гніту єгиптян до землі хананеїв і хеттеїв, і евеїв, і аморреїв, і ферезеїв, і ґерґесеїв, і євусеїв до землі, що кипить молоком і медом. **18** І послухаються твого голосу. І ввійдеш ти і старшини Ізраїля до фараона, єгипетського царя, скажеш же до нього: *Господь Бог єврейський покликав нас; і підемо дорогою три дні в пустиню, і принесемо жертву нашому Господеві Богові. **19** Я ж знаю, що фараон, єгипетський цар, не відпустить вас, щоб піти, хіба рукою сильною. **20** І простягнувши свою руку, вигублю єгиптян всіма моїми чудами, які зроблю в них. *Після цього ж відпустить вас, **21** і дам ласку цьому народові перед єгиптянами. Коли ж відходите, не відходіть порожні. **22** Але хай жінка випросить у сусідки срібний і золотий посуд і одіж, і прикрасите ваших синів і ваших дочок – і обманите єгиптян.

ниж. 5 і 8

ниж. 11 і 12

(же)[37] събери старца сновъ iилевъ. и рцы къ нимъ· Гь бъ ѡцъ [нашихъ][38] явии ми са, бъ авраамовъ, [-][39] бъ исааковъ, (-)[40] бъ иаковль, гла· Присѣщенiемъ. присѣтихъ васъ, и елико случиса вамъ въ егvптѣ. и рече изведу вы [ѿ земла][41] (и) ѿ работы егvпетьскiа въ землю хананеиску и хетдеиску, и евеиску, i аморреиску, и ферезеиску, и гергесеиску, и евусеиску, въ землю кипащу млекомъ и медомъ, и послушаютъ [гласа твоего][42]· И внидеши ты. и старѣишины iлвы къ фараону црю егvпетьскому, (-)[43] глеши (же) къ нему· [*Гь][44] бъ еврейскiи възва насъ (и) да идемъ [-][45] путемъ три дни въ пустыню, [и][46] положимъ требу гу бу нашему· Азъ же вѣмъ яко не ѿпуститъ васъ фараонъ црь егvпетьскiи ити, дондеже рукою крѣпкою, и простеръ руку [свою][47] погублю егvптяны, всѣми чюдесы моими яже сътворю в нихъ· (-)[48] *По сем (же) ѿпуститъ вы, и дамъ блгть людемъ симъ предъ егvптяны· Егда же ѿходите не ѿходите тще. но да испроситъ жена ѿ суседы (-)[49], съсуды сребрены и златы, и ризы и (украсите)[50] сны ваша, и дщери ваша, и (прелестите)[51] егvптяны·

ни е и и

ни ан и бы

Глава 4

1 Відповівши, Мойсей і сказав: Якщо, ж не повірять мені, ані не вислухають мого голосу, бо скажуть, що Бог мені не з'явився; що їм скажу? **2** І сказав йому Господь: Що є в твоїй руці? Він же сказав: Палиця.**3** І сказав йому: Вкинь її на землю. І вкинув її на землю – і стала гадиною; і Мойсей втік від неї. **4** І Господь сказав до Мойсея: Простягни руку і візьми її за хвіст. І Мойсей простягнув руку і взяв її – і стала знову палицею в його руці. **5** І сказав йому: Щоб тобі повірили, що тобі з'явився Господь Бог твоїх батьків, Бог Авраама, Бог Ісаака, Бог Якова. **6** Сказав же йому знову Господь: Вложи твою руку за твою пазуху. І він вложив свою руку за свою пазуху, і вийняв її з-за своєї пазухи – і його рука стала прокажена і біла, наче сніг. **7** І знову сказав йому Господь: Вложи твою руку за твою пазуху. І він вклав свою руку за свою пазуху, і вийняв її з-за своєї пазухи – і знову була в нього рум'яною, як його тіло. **8** І, отже, якщо тобі не повірять і не послухають голосу першого чуда, то повірять *через* голос другого чуда. **9** Якщо тобі не повірять через ці два чуда, ані не послухають твого голо-

Гла, д·

Ѿвѣщавъ (-)[1] моvсiи и рече, аще ли не увѣрують ми, ни послушаютъ гласа моего, рекутъ бо яко нѣсть (бъ. явилъ ми са)[2] что реку к нимъ· [И ре][3] к нему гь, что е въ руцѣ твоеи, сеи же ре жезлъ· И рече [ему][4] повръзи его на землю, и верже и на землю, и бы змiи, и ѿбѣже моvсiи ѿ него· И ре гь къ моvсiю, простри руку, i ими (и) за хвостъ, [и (простре)[5]][6] [моvсiи][7] руку (и) ятъ (его)[8] и бысть (пакы) жезлъ в руцѣ его· [И рече ему,][9] да увѣруют ти, яко явисѧ ти са есть гь бъ ѡцъ (твои)[10] бъ авраамовъ, [-][11] бъ исааковъ, (-)[12] бъ иаковль· Рече же ему гь паки. вложи руку твою в надра твоа, и вложи руку (свою) въ надра своа, i изя [еа][13] ѿ надръ своихъ, и бысть рука его (прокаженна и бѣла) яко снѣгъ· И ре паки [ему гь][14], вложи руку твою въ надра твоа, и вложилъ руку [свою][15] въ надра своа, i изять ю ѿ надръ своихъ, и (бысть пакы)[16] руманiа ему плоти своеа· (I) аще убо не увѣрують ти и не послушаютъ гласа чюда прьваго, (то) вѣрують (-)[17] гласу чюда [втораго][18]· (-)[19] Аще не вѣрують ти, (сима двѣма чюдома)[20], ни послушаю гласа твоего. да възмеши ѿ воды рѣчныа. и пролиеши

на сухо, и будетъ вода юже възмеши ѿ рѣки кровїю, на сусѣ. Рече же моѵсїи къ Господу, молю ти ся Господи, (яко) нѣсмь рѣчистъ ѿ вчерашнаго (и)[21] третїаго дне ни понелиже начатъ глаголати рабу твоему худогласенъ, и косноязыченъ азъ есмь. (И) рече (-)[22] Господь къ моѵсїю *кто дасть уста человѣку. (-)[23] кто ли сътворилъ есть нѣма и глуха, [и слѣпа, и видяща][24]. не азъ ли, Господь Богъ. (-)[25] (иди нынѣ)[26], (-)[27] *азъ (бо) ѿверзу уста твоя, и устрою тя, еже ти будетъ глаголати. [Рече же][28] моѵсїи, молю ти ся Господи, избери могуща иного егоже послеши. И [разгнѣвася][29] яростїю Господь на моѵсїя, [и][30] рече. Нѣсть ли се братъ твой ааронъ левитинъ, вѣмъ (бо) яко глаголя възглаголетъ (-)[31]. (-)[32] се (же) сей изыдетъ противу тебѣ, и узрѣвъ тя възрадуется въ себѣ. *И речеши ему, и въдаси (ему) словеса моя въ уста его. (-)[33] Азъ (же) ѿвръзу уста твоя, и уста его, и устрою вамъ еже имате творити. (-)[34] Сей (же) [глаголетъ ѿ тебе][35] къ людемъ. и сей (же убо) да будетъ (уста твоя)[36] ты же (буди ему)[37] въ Бога. И жезлъ сей испровергїйся въ змїю. възми, въ руку твою, симъ (бо) сътвориши [-][38] чюдеса. Иде же моѵсїи, и възвратися къ їодору тестю своему, и рече иду [-][39] възвращуся къ братїи своей еже суть въ египтѣ, (да)[40] вижду, еще ли живи. [Рече же][41] їодоръ къ моѵсїю. иди здравъ. по днех же [оныи многихъ][42], умре царь египетскїи. (И) рече (-)[43] Господь къ моѵсїю въ [земли][44] мадїамстѣи, ходи, [і][45] иди (пакы) въ египетъ, измроша бо вси ищущеи [душа твоеа][46]. Поятъ же моѵсїи жену [свою][47], и отрочата [и][48] всади я на ослята, и обратися въ египетъ. (И) взятъ (-)[49] моѵсїи жезлъ иже (имѣ) ѿ Бога в руку своею. Рече же Господь къ моѵсїю, идущу тебѣ, и възвращающуся въ египетъ, смотри всѣхъ чюдесъ яже дах въ руцѣ твои, да сътвориши я предъ фараономъ. Азъ же ожещу сердце его, (яко не испустити)[50] людїи. Ты же глаголеши фараону, сице глаголетъ Господь [Богъ еврейскїи][51], (и) сынъ [мой прьвенецъ][52] їзраиль. рѣх же тебѣ ѿпусти люди моя да ми требу положатъ, не хощеши ли ѿпустити ихъ, блюди се азъ убїю (прьвенецъ сынъ твой)[53]. Бысть же на пути, на стану, срѣте и ангелъ Господень, (-)[54] искаше его убити и въземши семфора, [камень несѣкомъ изощренъ][55]. (И) обрѣза конечьную плоть, сына своего. и (припадши)[56] к ногамъ и рече, бысть кровь обрѣзанїя сына моего. [-][57] Рече же Господь къ аарону изыди противу моѵсїю въ пу-

Ѱло ч҃д

мѳ҃ і
лу҃ ка

сир҃ ме

су – візьми води з ріки і вилиєш на сушу; і стане вода, яку візьмеш з ріки, на суші кров'ю. **10** Сказав же Мойсей до Господа: Прохаю тебе, Господи, бо я не є промовистим від вчорашнього і третього дня: ані від коли ти почав говорити твоєму слузі. Я є гикавим і повільної мови. **11** І сказав Господь до Мойсея: *Хто дав людині уста? Хто ж створив німого і глухого, і сліпого і видючого? Чи не я, Господь Бог? **12** Тепер іди, *бо Я відкрию твої уста, і Я тобі дам те, що ти маєш говорити. **13** Сказав же Мойсей: Прохаю тебе, Господи, вибери іншого, спосібного, якого пошлеш. **14** І Господь розгнівався гнівом на Мойсея, і сказав: Чи ось не Аарон Левіт є твій брат? Знаю бо, що, говорячи, заговорить. Ось же він вийде тобі назустріч, і побачивши тебе, зрадіє в собі. **15** *І скажеш йому, і даси йому мої слова в його уста. Я ж відкрию твої уста і його уста, і дам вам, що маєте робити. **16** Цей же говоритиме від тебе до народу, і цей же, отже, хай буде твоїми устами; ти ж будь для нього за Бога. **17** І цю палицю, що змінилася в гадину, візьми в твою руку, бо нею зробиш чуда. **18** Пішов же Мойсей і повернувся до свого тестя Йотора, і сказав: Піду, повернуся до своїх братів, що є в Єгипті, щоб подивитися, чи ще живі. Сказав же Йотор до Мойсея: Іди здоровий. **19** А по багатьох тих днях помер єгипетський цар. І сказав Господь до Мойсея в мадіямській землі: Ходи і піди знову до Єгипту, бо вимерли всі, що шукають твоєї душі. **20** Взявши ж Мойсей свою жінку і дітей, і посадив їх на ослята, і повернувся до Єгипту. І Мойсей взяв палицю, яку мав від Бога, в свої руки. **21** Сказав же Господь до Мойсея: Як ти будеш іти і повертатимешся до Єгипту, гляди, щоб всі чуда, які я дав в твої руки, ти їх зробив перед фараоном. Я ж зроблю його серце твердим, щоб він не відпустив народу. **22** Ти ж говоритимеш фараонові: Так говорить Господь Бог єврейський й Ізраїль мій первородний син: **23** Сказав же я тобі: Відпусти мій народ, щоб мені принесли жертву. Якщо не бажаєш їх відпустити – гляди, ось я уб'ю твого первородного сина. **24** Сталося ж в дорозі, на спочинку: зустрів його господній ангел – шукав його убити. **25** І Семфора, взявши вигострений несікомий камінь, і обрізала передню шкіру свого сина; і припавши до ніг, і сказала: Була кров обрізання

пс. 94

мат. 10
лук. 21

сир. 45

мого сина. **26**, **27** Сказав же Господь до Аарона: Вийди назустріч Мойсеєві до пустині. І він пішов, і зустрів його на божій горі; і поцілували один одного. **28** І Мойсей розповів Ааронові всі господні слова, які послав, і всі знаки, які йому заповів. **29** Пішовши ж, Мойсей і Аарон зібрали всіх старшин синів Ізраїля. **30** І Аарон сказав їм всі ці слова, які Господь сказав Мойсеєві; і він зробив чуда перед всім народом. **31** І народ повірив їм і зрадів, що Бог відвідав синів Ізраїля, і що поглянув на їх скорботу; і народ схилився, поклонився.

стыню, і иде· И срѣте и въ горѣ бжїи и цѣловастася оба. и повѣда моѷсїи аарону вся словеса гна яже посла и вся чюдеса яже заповѣда ему· (шедше)[58] же моѷсїи і ааронъ, (-)[59] събраста [вся][60] старца снов ілевыхъ. и гла [имъ][61] ааронъ вся словеса сїя яже гла [гь][62] моѷсїови, и сътвори чюдеса пре [всѣми][63] людми· И вѣроваша [имъ][64] людїе, и възрадовашася. яко посѣти бъ сны ілевы, і яко призрѣ на ихъ скорбѣнїе, [и преклонишася][65] людїе, поклонишася·

Глава 5

1 Після цього ж ввійшов Мойсей і Аарон до фараона і сказали йому: Так говорить Господь Бог Ізраїля: Відпусти мій народ, щоб мені принесли жертву в пустині. **2** Сказав же фараон: Хто Він є, якого голос я вислухаю, щоб відпустити ізраїльських синів. Не знаю Господа – не відпущу Ізраїля. **3** *Сказали йому: Єврейський Бог наказав нам, щоб ми пішли дорогою три дні в пустиню, і принесли жертву нашому Господеві Богові; щоб часом не трапилась нам смерть чи війна. **4** Сказав же їм єгипетський цар: Навіщо мені, Мойсею і Aароне, відвертаєте мій народ від їхніх робіт; ідіть же кожний з вас до своєї роботи. **5** І сказав фараон: Ось тепер цей народ став дуже численним на землі – не полегшимо їм робіт. **6** Приказав же фараон наставникам над роботами людей і писарям, кажучи: **7** Відтепер не можете давати народові соломи на творення цегли так, як вчора, і третього дня, і нині. Але самі, пішовши, хай збирають солому. **8** І кількість виробленої цегли, яку вироблять, хай роблять всі дні. Додайте – а нічого не відніміть, бо вони є бездільні, і задля цього кажуть: Підім і принесім жертву нашому Богові. **9** Тяжчими зробіть роботи цьому народові, щоб дбали за них, і не вигадували своїми думками марноти. **10** Приспішували ж наставники і писарі, і говорили народові, кажучи: Так каже фараон: Відтепер не дам вам соломи, **11** але, пішовши, самі собі збирайте солому, де знайдете; і норму виготовлення щоб ви дали, бо не відніметься від вашого обов'язку анітрохи. **12** І ввесь народ розійшовся по всій єгипетській землі, щоб зібрати тростину на солому. **13** Наставники ж змушували їх, кажучи: Кінчайте ваші роботи за нормою кожного дня так, як і коли ми вам давали

вищ. 3

Гла, е·

Т(о сем же)[1] вънидe моѷсїи, і ааронъ, къ фараону, и рекоста ему· Сице глетъ гь бъ ілевъ. Отпоусти люди моя, да [требу положа ми][2] въ пустыни· [рече же][3] фараонъ кто (той) есть егоже азъ послушаю гласа [-][4], яко отпустити има сны ілевы, не вѣмъ га (-)[5] іля не отпущу· [-][6] *рекоста ему. бгъ еврейскїи, повелѣ намъ, да идемъ (-)[7] путемъ три дни въ пустыню, (и)[8] положимъ требу [гу][9] бу нашему, да не когда случися намъ смертоносїе или рать· [рече же][10] има црь егѵпетскїи, въскую (ми), моѷсїи, і ааронъ, обращаета люди моя от дѣлъ [ихъ][11], идѣта (же) кождо васъ на дѣло свое· И рече фараонъ, се нны оумножишася людїе [сїи][12] [на][13] земли, не (-)[14] полегчимъ имъ дѣлесы· Заповѣда же фараонъ приставникомъ дѣлесъ людьскыхъ и книгочїамъ гла. отселѣ не мозите даяти плѣвъ людемъ къ зданїю плинъдомъ якоже вчера и третїего дне [и нны][15]. [но][16] сами (шедше)[17] да събираю (-)[18] плѣвы, и зарокъ зданїя плинъденнаго яже [-][19] сътворятъ, [да творя][20] вся дни· [Приложите][21] (-)[22], (а) не [оуемлите][23] ничтоже, празныя бо дѣютъ, [и][24] сего ради (глютъ)[25] да идемъ и положимъ требу бу нашему. отягчите дѣла людемъ симъ, (-)[26] да ся (ими пекутъ)[27], и не помыслятъ мысльми (своими) суесловїя· Тщаху же ся приставницы, и книгочїя, и глаху людемъ рекуще· Се глетъ фараонъ, отселѣ не дамъ ва плѣвъ [но][28] (шедше сами себѣ)[29] събираите (-)[30] плѣвы, идеже обрящете. (и зарокъ зданїя да даете,) не оуиметъ бо ся от завѣта вашего, ни маложе· И разыдошася [вси][31] людїе по всеи [земли][32] егѵпетьстѣи, да съберутъ тростїе на плѣвы· Приставницы же нуждаху ихъ, глюще, скончеваите дѣла [ваша][33] зарочнаа на всякъ

вѣи г

дн҃ь ꙗ҆́коже и҆ є҆гда̀ плѣ́вы дава́хѡ̑ вамъ. И҆ да- ꙗ҆́ше (же) ра́ны книгочі́ѧ наро́ду с҃нѡвъ і҆и҃левыхъ, и҆̀же бѣ́ша приста́вленіи и҆́хъ ѿ преста́вникъ фарао́новыхъ гл҃юще, почто̀ не сконча́сте. заро́ка ва́шего плиндѐннаго ꙗ҆́коже вчера̀ и҆ третї́его дн҃е та́коже и҆ дн҃е. въше́дше же книгочі́ѧ с҃нѡвъ і҆и҃левъ, възопи́ша ко фарао́ну гл҃юще, почто̀ тако твори́ши (рабо́мъ твои́мъ)[34] плевелъ не дада́тъ рабомъ твои́мъ (-)[35] [веля́тъ (же) намъ пли́нды твори́ти][36]. (-)[37] се (же) рабѝ твоѝ мꙋ́чими сꙋ́ть, кри́вдꙋ твори́ши [-][38] людемъ свои́мъ. И҆ рече и҆мъ (ꙗ҆́коже) пра́здныѧ дѣ́ете пра́здныѧ [-][39] (и҆ гл҃ете), [и҆][40] сего ради гл҃ете, ꙗ҆́ко да и҆- демъ [и҆][41] положи́мъ тре́бꙋ б҃ꙋ нашемꙋ. Нн҃ѣ оу҆̂бо (дѣ́лайте ше́дше)[42], а҆̂ плѣ́въ не (дамъ)[43] вамъ, (-)[44] заро́къ (же) зда́нїѧ плинде́ннаго да да́ете. Вида́хꙋ же книгочі́ѧ с҃нѡвъ і҆и҃левыхъ себе (бы́ти) въ злѣ̀, гл҃ще не [съста́нетсѧ][45] плиндъ заро́ка дн҃и. Срѣто́ста же (и҆́хъ) мѡѷсі́и, і҆ а҆арѡ̑н [-][46] и҆дꙋща ѿ фарао́на, и҆ рѣ́ша и҆́ма, ви́ждь [вамъ б҃ъ][47], и҆ сꙋдѝ [ва́ма][48], ꙗ҆́ко ѻ҆гнꙋси́сте (насъ)[49] пред фарао́номъ. и҆ пред мꙋжмѝ є҆го, да- ти ме́чъ въ рꙋцѣ (-)[50] оу҆би́ти насъ.

солому. **14** І завдавали ж ран писарям народу синів Ізраїля, які були настановлені над ними наглядачами фараона, кажучи: Чому ви не закінчили вашої норми цегли, так як вчора і третього дня, також і сьогодні? **15** Увійшовши ж, писарі синів Ізраїля закричали до фараона, кажучи: Навіщо так чиниш з твоїми рабами? **16** Соломи не дадуть твоїм рабам, велять же нам робити цеглу – ось же твої раби карані; чиниш кривду своєму народові. **17** І сказав їм: Тому що ви байдикуєте – ви бездільні; і говорите, і задля цього кажете, що: Підім і принесім жертву нашому Богові. **18** Тепер, отже, пішовши – працюйте; а соломи вам не дам, а норму виготовленої цегли давайте. **19** Бачили ж писарі синів Ізраїля, що вони є в біді, кажучи: Не зменшиться денна норма цегол. **20** Зустріли ж їх Мойсей і Аарон, як ішли від фараона, **21** і сказали їм: Хай на вас гляне Бог і хай вам судить: бо ви нас зробили огидними перед фараоном і перед його слугами, щоб дати меч в руки, щоб нас забити.

Гл҃а, ѕ҃.

Възвра́ти же сѧ мѡѷсі́и къ г҃ꙋ, и҆ ре҃. [Мо- лю́ ти сѧ][1] г҃и, почто̀ вредѝ лю́ди сїѧ, (-)[2] въскꙋ́ю (же) (мѧ̑ посла̀)[3]. Ѿнели́же [бо][4] [въхождꙋ̀][5] къ фарао́нꙋ. гл҃ати тво- и́мъ и҆́менемъ, ѻ҆́нъже вредѝ лю́ди [твоѧ̀][6]. и҆ не и҆зба́ви людїи твои́хъ. [Рече же][7] г҃ь къ мѡѷсі́ю, се оу҆зри́ши что̀ сътворю̀ фарао́нꙋ, рꙋ́кою бо крѣ́- пкою и҆спꙋсти́тъ и҆́хъ, и҆ мы́шцею высо́кою и҆з- жене́тъ ѧ҆̀ ѿ землѝ своеѧ. Гл҃а же г҃ь къ мѡѷ- сі́ю, и҆ ре҃ є҆мꙋ. а҆́зъ г҃ь [-][8] (ꙗ҆вле́нсѧ)[9] а҆враа́мꙋ, і҆ и҆саа́кꙋ, (-)[10] і҆а́ковꙋ, б҃ъ сы́и и҆́хъ, (-)[11] и҆́мѧ (же) ми г҃ь, [сего̀][12] не ꙗ҆ви́хъ и҆мъ. (-)[13] По ста́вихъ (же) завѣ́тъ мои к ни́мъ, ꙗ҆́ко да́ти и҆мъ зе́- млю ханаа́ньскꙋ, зе́млю пришествї́а и҆́хъ на не́и- же ѻ҆бита́хꙋ (-)[14]. (-)[15] А҆́зъ (же) оу҆слы́шахъ сте- на́нїе с҃нѡвъ і҆и҃левыхъ, и҆̀мже є҆гѷптѧне порабо́- тиша и҆́хъ. И҆ помѧнꙋ̀ завѣ́т [мои][16], и҆дѝ [и҆][17] рцы̀ с҃номъ і҆и҃левы̑ гл҃ѧ. А҆́зъ г҃ь [б҃ъ][18] [-][19] и҆зве- дꙋ̀ васъ ѿ наси́лїѧ є҆гѷпетъска, і҆ и҆зба́влю васъ ѿ рабо́ты [и҆́хъ][20], и҆ ѿи́мꙋ в҃а мы́шцею высо́кою, и҆ сꙋдо́мъ вели́кимъ. и҆ прі́имꙋ вы (се- бѣ̀ въ лю́ди)[21], и҆ бꙋ́дꙋ вамъ б҃ъ. и҆ вразꙋмѣ́ете ꙗ҆́ко а҆̑ [є҆смь][22] г҃ь б҃ъ вашъ, и҆зведы́и васъ ѿ [землѧ̀ є҆гѷпетъски. и҆][23] ѿ наси́лїѧ є҆гѷпе҃ска. И҆ въведꙋ̀ васъ въ зе́млю на ню́же простро̑ рꙋ́кꙋ мою да́ти ю̀ а҆враа́мꙋ, [-][24] і҆саа́кꙋ, (-)[25] і҆а́ковꙋ, и҆

Глава 6

22 Повернувся ж Мойсей до Господа і сказав: Благаю тебе, Господи: чому ти вчинив зло цьому народові? **23** Чому ж ти мене послав? Бо відколи я входжу до фараона говорити твоїм іменем: він же вчинив зло твоєму народові, і не визволив твій народ. **6,1** Сказав же Господь до Мойсея: Ось побачиш, що зроблю фараонові; бо сильною рукою відпустить їх, і високим раменом вижене їх з своєї землі. **2** Заговорив же Бог до Мойсея і сказав до нього: Я Господь, **3** що з'явився Авраамові й Ісаакові, і Якову, будучи їхнім Богом, а моє ім'я Господь; цього я їм не об'явив. **4** Я ж поклав з ними мій завіт, щоб дати їм ханаанську землю, землю, куди вони прийшли, на якій жили. **5** Я ж почув стогін синів Ізраїля, яким єгиптяни їх пригнобили. І Я згадав мій завіт; **6** іди і скажи ізраїльським синам, мовлячи: Я Господь Бог; виведу вас від єгипетського насильства і визволю вас від їхнього рабства, і відберу вас високою рукою і великим судом, **7** і візьму вас собі за народ, і буду вам Богом; і пізнаєте, що Я є ваш Господь Бог, що вивів вас з єгипетської землі і з єгипетського насильства. **8** І введу вас до землі, на яку Я простягнув мою руку, щоб

її дати Авраамові, Ісаакові, Якову; і дам її вам в спадщину. Я Господь. **9** Заговорив же Мойсей так до ізраїльських синів, і не вислухали Мойсея через насильство душ і гнітючі роботи. **10** І сказав Господь до Мойсея, мовлячи: **11** Ввійди і заговори до фараона, єгипетського царя, щоб відпустив ізраїльських синів з своєї землі. **12** Сказав же Мойсей перед Господом, мовлячи: Ось сини Ізраїля не вислухали мене, і як мене вислухає фараон? Я ж є некрасновний. **13** І сказав Господь до Мойсея і Аарона: Ідіть і скажіть фараонові, єгипетському цареві, щоб відпустив ізраїльських синів з єгипетської землі. **14** Це ж старшини домів їхнього роду. *Сини Рувима, первородного Ізраїля: Енох і Фалус, Асрон і Хармі; це рід Рувима. **15** *Сини ж Симеона: Емуїл і Амин, і Аод, і Ахин, і Саар, і Саул, що з Тинисина. Це роди синів Симеона. **16** *Це імена синів Леві за їхніми родами: Ґирсон, Каат і Мерарі. Роки ж життя Леві 137. **17** *Це ж сини Ґирсона: Ловені і Семени. Це доми їхніх родин. **18** Сини ж Каата: Амврам і Саар, і Хеврон, і Оезіїл. Роки ж життя Каата 130. **19** Сини ж Мерарі: Моолі, і Омусі. Це доми родин Леві за їхніми родинами. **20** *Взяв же Амврам Йохавету, дочку брата свого батька, собі за жінку; породила ж йому Аарона і Мойсея, і Маріяму, їхню сестру. Роки ж життя Амврама 137. **21** Сини ж Ісаара: Коре, Нефек і Зехрі. **22** Сини ж Йозеїла: Місаїл, Елисафан, Сегри. **23** Аарон же взяв Елисавету, дочку Аминадава, сестру Нассона, собі за жінку. Породила ж йому *Надама, і Авиюда, і Елиазара, і Отамара. **24** Сини ж Коре: Асир і Елкана, і Аваасар. Це роди Коре. **25** Елиазар, син Аарона, взяв дочку Футина, собі за жінку; вона ж йому породила Финееса. Це старшини Левітів за їхніми родами. **26** Це Аарон і Мойсей, яким же сказав Бог вивести з Єгипту ізраїльських синів з їхньою силою. **27** Це є ті, що говорили до фараона, єгипетського царя, щоб вивести ізраїльських синів з єгипетської землі. Це Мойсей і Аарон; **28** в дні, в якому Господь заговорив до Мойсея в єгипетській землі. **29** І сказав Господь до Мойсея, мовлячи: Я Господь; скажи фараонові, єгипетському цареві, те, що я до тебе говорю. **30** Сказав же Мойсей перед Господом: Ось я є гикавий, і як мене може вислухати фараон?

мой1. 46
мой4. 26
пар1. 5

пар1. 4

пар1. 6
і 23
мой4. 3
1 26

мой4. 3
пар1. 6

вищ. 2
мой4. 26
пар1. 3
і 23

мой4. 3

да́мъ (ю̀ вамъ)[26] въ прича́стїе. а҆́зъ гь҃· Гл҃а же мѡѷсїи тако сн҃омъ і҆и҃левымъ, и҆ не послꙋ́шаша мѡѷсїа наси́лїа ради дш҃ъ и҆ рабо́тъ жесто́кихъ· [И҆ рече][27] гь҃ къ мѡѷсїю гл҃а вънидѝ (и҆) гл҃и къ фарао́нꙋ цр҃ю є҆гѷпетьскомꙋ да и҆спꙋститъ сн҃ы і҆и҃левы ѿ землѧ̀ своеа́· Рече же мѡѷсїи пре҄ гм҃ъ гл҃а, се сн҃ове і҆и҃левы не послꙋ́шаша менѐ, (да)[28] како послꙋшати (фарао́нꙋ менѐ)[29], а҆́зъ же не оу҆милéнъ є҆смь· [И҆ рече][30] гь҃ къ мѡѷсїю, и҆ а҆аро́нꙋ, (и҆дѣте и҆ завѣща́йте)[31], къ фарао́нꙋ цр҃ю є҆гѷпетьскомꙋ, да ѿпꙋститъ сн҃ы і҆и҃левы ѿ землѧ̀ є҆гѷпетьскїа· (-)[32] Сїа (же) старѣ́йшины до́мꙋ родꙋ и҆хъ. *сн҃ове рꙋви́мовы. пе́рвенца̀ і҆и҃лева, є҆но́хъ, и҆ [фалꙋсъ][33], а҆сро́нъ, и҆ ха́рми, се племѧ̀ рꙋви́мово· (-)[34] *Сн҃ове (же) симео́новы, є҆мꙋи҆лъ, и҆ [а҆ми́нъ][35], и҆ (а҆о́дъ)[36], и҆ [а҆хи́нъ][37], и҆ саа́ръ, и҆ саоу́лъ, и҆же ѿ динисина. сїи рожденїа сн҃овъ симео́новы· [-][38] *Си и҆мена сн҃овъ левїиныхъ по съро́дьствꙋ и҆хъ, [гирсо́нъ][39], [-][40] каа́дъ, и҆ мера́ри· (-)[41] лѣтъ (же) житїа левїина, рл҃з· (-)[42] *Си́ (же) сн҃ве [гирсо́ни][43], ловéни, и҆ [семéни][44]. си до́мове рожденїа и҆хъ· (-)[45] Сн҃ове (же) каа́довы, [а҆мвра́мъ][46], и҆ (саа́ръ)[47], [и҆][48] хевро́нъ, и҆ [ѻ҆є҆зї́иль][49]. (-)[50] лѣ҃ (же) житїа каа́дова, рл҃ [-][51]· (-)[52] Сн҃ве (же) мера́ри, моо́лѣ, и҆ ѻ҆мꙋси. си до́мове ѿ рожденїа левїина. по сърод̾ствꙋ и҆х҃· (-)[53] *Поѧ́тъ (же) [а҆мвра́мъ][54], [і҆ѻ҆хаве́дъ][55] дщерь брата ѿц҃а своегѡ, себѣ въ женꙋ. (-)[56] роди (же) є҆мꙋ а҆аро́на, и҆ мѡѷсїа, и҆ марїа́мъ сестрꙋ и҆хъ. лѣтъ же житїа [а҆мвра́мова][57], [рл҃з][58]· (-)[59] Сн҃ве (же) и҆саа́ровы, ко́ре, [-][60] [нефе́къ][61], и҆ зе́хри· (-)[62] Сн҃ове (же) (і҆ѻ҆є҆зї́иловы)[63], мисаилъ, [-][64] є҆лиса-фанъ, [-][65] [сегри][66]· Поѧ́тъ же а҆аронъ, [є҆лисаведъ][67], дщерь а҆минада́вовꙋ, сестрꙋ нассо́новꙋ, себѣ в женꙋ· (-)[68] Породи́ (же) є҆мꙋ, [*нада҃][69], и҆ авиоу́да, и҆ [є҆ли҆а҆за́ра][70], [-][71] [і҆ѻ҆дама́ръ][72]· Сн҃ве же корео́вы, а҆си́ръ, и҆ є҆лка́на, и҆ (а҆ваа҆са́ръ)[73]. си рожде́нїа корео́ва· [-][74] Є҆ли҆а҆за́ръ, сн҃ъ а҆аро́новъ, поѧ́тъ [дще́рь][75], [фꙋти́на][76], себѣ въ женꙋ· (-)[77] породи́ (же) є҆мꙋ финее́са· Сїи старѣ́йшинъства (-)[78] левитьска по съро́дьствꙋ и҆хъ· Се а҆аро́нъ, и҆ мѡѷсїи, и҆ма (же) ре҄ (-)[79] бг҃ъ, и҆звестѝ сн҃ы і҆и҃лвы, [ѿ][80] є҆гѷпта въ крѣпости и҆хъ· Си сꙋть ıа҆же гл҃аста къ фарао́нꙋ цр҃ю є҆гѷпетьскомꙋ, [ıа҆́ко и҆звестѝ][81] сн҃ы і҆и҃лвы ѿ [землѧ̀][82] є҆гѷпетьскїа· Се [мѡѷсїи і а҆аро́нъ][83], въ́ньже дн҃ь гл҃а гь҃ къ мѡѷсїю въ землѝ є҆гѷпетьстѣи· И҆ рече гь҃ къ мѡѷсїю гл҃а, а҆зъ гь҃, гл҃и къ фарао́нꙋ цр҃ю є҆гѷпет̾скомꙋ. є҆ликоже а҆́зъ гл҃ю к тебѣ· (-)[84] Рече (же) мѡѷсїи пре҄ гм҃ъ, се а́зъ хꙋдорѣ́чивъ є҆смь (да)[85] ка́ко послꙋшати мене и҆́мать фарао́нъ·

а҃ мѡ҃ м҃s
д҃ мѡ҃ к҃s
а҃ пара҃ є҃

а҃ пара҃ д҃

а҃ пара҃ ѕ҃
и҃ к҃г
д҃ мѡ҃ г҃
и҃ к҃s

д҃ мѡ҃ г҃
а҃ пара҃ ѕ҃

в҃и в҃
д҃ мѡ҃ к҃s
а҃ пара҃ г҃
и҃ к҃г

д҃ мѡ҃ г҃

Гл҃а, з҃.

И рече гь҃ къ мѡѵсїю гл҃ѧ. се дахъ тѧ б҃а фараѡну. (-)[1] (бра҃ (же) твой аарѡнъ)[2], будетъ тебѣ прр҃къ. Ты же гл҃еши [-][3] вс҄е елико ти (заповѣдахъ)[4]. ааронъ е братъ твой, да гл҃етъ къ фараѡну, да ѿпуститъ сн҃ы і҆и҃левы ѿ землѧ̀ его. Азъ же ѻжещу ср҃це фараѡну, и оумножу знаменїѧ [-][5] и чюдеса̀ [моѧ̀][6] въ земли̇ егѵ҆петьстѣи. И не послушаетъ васъ фараѡнъ, и възложю̀ руку мою на егѵ҆петъ, і изведу съ силою моею люди моѧ, сн҃ы і҆и҃левы ѿ землѧ̀ егѵ҆петьскїѧ, съ ѿмщенїемъ великимъ. И оувѣдатъ вси егѵ҆птѧне ꙗко азъ есмь гь҃ простираѧ руку на егѵ҆петъ, [-][7] [изводѧ̀][8] сн҃ы і҆и҃левы ѿ среды̀ ихъ. Сътвористa же мѡѵсїи, і аарѡнъ, ꙗкоже заповѣда имъ гь҃ [-][9]. Мѡѵсїи же бѣ (тогда̀), (п҃, лѣтъ)[10]. аарѡнъ (-)[11] [-][12], (п҃г, лѣтъ)[13]. егда̀ гл҃аста къ фараѡну. И рече гь҃ къ мѡѵсїю і аарѡну гл҃ѧ, [-][14] *аще речетъ фараѡнъ къ вамъ гл҃ѧ, покажите намъ знаменїе или чюдо. и речеши брату твоему (аарѡну), възми̇ жезлъ и поверзи [-][15] [-][16] пре҃ фараѡномъ, и пре҃ мужми̇ его, и буде҃ ѕмїи. [Внїидоста][17] же мѡѵсїи і ааро҃ пре҃ фараѡна и [пре҃][18] мужи̇ его, и сътвориста тако ꙗкоже заповѣда има гь҃. (-)[19] Поверже аарѡнъ жезлъ пре҃ фараѡно҃, и пре҃ мужми̇ его, и бысть ѕмїи. Съзва же фараѡнъ [вс҄ѧ][20] мудрьца егѵ҆петьскїѧ, и вльхвы̀. (-)[21] *сътвориша (же)[22] вльхвы егѵ҆петьстїи, чарованїемъ своимъ такожде. и поверго́ша кождо жезлъ свои, и быша ѕмиеве. и пожрѐ жезлъ аарѡновъ ѻнѣхъ жезлы̀. И оукрѣпи̇ ср҃це фараѡнъ, (да)[23] не послушаетъ ихъ, ꙗкоже гл҃а има гь҃. [И рече][24] гь҃ къ мѡѵсїю, ѻтѧгчисѧ ср҃це фараѡну (и не хощетъ ѿпустити)[25] людїи, иди̇ къ фараѡну, заоу҃тра, се (бо) тои исходитъ на воды, (-)[26] буди (же) срѣтаѧ его на брезѣ рѣчнѣмъ, и (възми̇ жезлъ въ руку твою иже бѣ испровергльсѧ въ ѕмїю)[27], и речеши къ нему. Гь҃ б҃ъ еврѣискїи посла̀ мѧ к тебѣ гл҃ѧ, ѿпусти̇ люди моѧ, да ми помолѧтсѧ въ пустыни, (ты же)[28] не послушалъ доселѣ. Се҃ гл҃етъ гь҃ по сему оувѣси, ꙗко а҃ [есмь][29] гь҃. се азъ оударю жезломъ, иже в руцѣ моей въ воду рѣчную, и спровержетсѧ въ кровь, и рыбы иже в рѣцѣ изъмрутъ, и въсмердитсѧ рѣка, и не възмогутъ егѵ҆птѧне пити воды̀ ѿ рѣки̇. [И ре҃][30] гь҃ къ мѡѵсїю. *рцы аарѡну брату твоему. възми̇ жезлъ твои и простри̇ руку [твою][31] на воды егѵ҆петьскїѧ. и на рѣки и҃, и на вс҄ѧ кла-

Ѱало рд (пс. 104) · в тим г (тим2. 3) · ниж и (ниж. 8)

Глава 7

1 І сказав Господь до Мойсея, мовлячи: Ось я тебе дав, як бога для фараона, а твій брат Аарон буде тобі пророком. **2** Ти ж скажеш все, що Я тобі заповів, а брат твій Аарон хай говорить до фараона, щоб відпустив ізраїльських синів з його землі. **3** Я ж вчиню серце фараона твердим і помножу мої знаки і чуда в єгипетській землі. **4** І фараон не вислухає вас, і Я накладу мою руку на Єгипет, і моєю силою виведу мій народ, синів ізраїльських, з єгипетської землі з великою помстою. **5** І всі єгиптяни пізнають, що Я є Господь, що простягає руку над Єгиптом, виводячи зпосеред них ізраїльських синів. **6** Зробили ж Мойсей і Аарон, так як їм заповів Господь. **7** Мойсей же тоді був вісімдесятилітнім, Аарон 83-літнім, коли говорив до Фараона. **8** І сказав Господь до Мойсея й Аарона, мовлячи: **9** *Якщо фараон скаже до вас, промовляючи: Покажіть нам знак, чи чудо; і скажеш твоєму братові Ааронові: Візьми палицю і кинь перед фараоном і перед його слугами – і буде змією. **10** Ввійшли ж Мойсей і Аарон перед фараона і перед його слуг, і зробили так, як Господь їм заповів. Аарон вкинув палицю перед фараоном і перед його слугами – і стала змією. **11** Прикликав же фараон всіх єгипетських мудреців і ворожбитів – *а єгипетські ворожбити зробили своїми чарами так само. **12** І вкинули кожний свою палицю – і стали зміями; і палиця Аарона пожерла їхні палиці. **13** І фараон скріпив серце і не послухав їх, так як їм сказав Господь. **14** І сказав Господь до Мойсея: Серце фараона стало твердим і не хоче відіслати народ. **15** Іди вранці до фараона, бо ось той виходить на воду; зустрінь же його на березі ріки, і візьми у свої руки палицю, яка була обернулася в змію; **16** і скажеш до нього: Господь Бог єврейський послав мене до тебе, кажучи: Відпусти мій народ, щоб мені помолилися в пустині. Ти ж не вислухав дотепер. **17** Ось говорить Господь: З цього пізнаєш, що Я є Господь. Ось я ударю палицею, що в моїй руці, по воді ріки – і перетвориться в кров; **18** і риби, що в ріці, вимруть, і ріка засмердиться, і єгиптяни не зможуть пити води з ріки. **19** *І сказав Господь до Мойсея: Скажи Ааронові, твоєму братові: Візьми твою палицю і простягни

ниж. 17
пс. 78
муд. 17

твою руку на єгипетські води, і на їхні ріки, і на всі їхні колодязі, і на їхні мочари, і на всю їхню питну воду – і хай будуть кров'ю в усій єгипетській землі, у дерев'яних і кам'яних посудинах. **20** Зробили ж так Мойсей і Аарон, так як їм наказав Господь. *Аарон же, взявши свою палицю, і вдарив по воді ріки перед фараоном і перед усіма його слугами – *перетворив всю воду ріки у кров. **21** І риби, що були в ріці, вимерли, і ріка засмерділася, і єгиптяни не могли пити води з ріки, і була кров по всій єгипетській землі. **22** *Зробили ж і єгипетські ворожбити своїми чарами так само; і серце фараона стало твердим, і він їх не вислухав, так як їм сказав Господь. **23** А фараон, повернувшись, і прийшов до своєї хати, не поклав собі цього в ум. **24** Викопали ж усі єгиптяни по березі ріки, щоб пити; бо не могли пити води ріки. **25** І сповнилося сім днів після того, як Господь ударив ріку.

дла́за и҆́хъ, и҆ на де́бри и҃, и҆ на всѧ (во́ды питі́ѧ)[32] и҆́хъ, и҆ да бꙋ́дꙋ въ кро́вь, (-)[33] по все́й землѝ є҆гѷпе́стѣй въ съсꙋ́дѣхъ древѧ́ныхъ и҆ ка́менныхъ· (-)[34] Сътвори́ста (же) та́ко мѡѵсі́й, і҆ а҆арѡ́нъ, ꙗ҆́коже повелѣ̀ и҆̀ма гь҃· (*Вьзе́мъ же)[35] а҆арѡ́нъ же́злъ свой, (и҆) оу҆да́ри въ во́дꙋ рѣ́чнꙋю пре́д фараѡ́номъ. и҆ пре́д [всѣ́ми][36] людмѝ є҆гѡ̀, (-)[37] *и҆спрове́рже всю̀ во́дꙋ рѣ́чнꙋю въ кро́вь, и҆ ры́бы ꙗ҆̀же (бы́ша) в рѣцѣ̀ и҆змро́ша· И҆ въсмерде́сѧ рѣка̀, и҆ не можа́хꙋ є҆гѷптѧ́не пити воды ѿ рѣкѝ. и҆ бѧ́ше кро́вь, по все́й землѝ є҆гѷпе́стѣй· *Сътвори́ша же (и҆ волхвѝ є҆гѷпе́стїи волхвова́нїемъ свои́мъ та́кожде)[38]· И҆ ѡ҆жестѣ̀ срце фараѡ́нꙋ, и҆ не послꙋ́шаше и҆́хъ, ꙗ҆́коже (и҆̀мъ) ре́клъ гь҃· ѡ҆братив же сѧ фараѡ́нъ. (и҆) прїи́де въ до́мъ свой, (-)[39] не положѝ (себѣ̀ сегѡ̀ въ оу҆́мѣ)[40]. И҆скопа́ша же вси̑ є҆гѷптѧ́не (по̀ бре́гꙋ)[41] рѣкѝ да пїю́тъ (-)[42], (-)[43] не можа́ше (бо) (воды̀ рѣ́чныѧ пити)[44]. и҆ скончѧ́сѧ се́дмь днїи по оу҆дарє́нїи гдни в рѣкꙋ̀·

Глава 8

26 І Сказав Господь до Мойсея: Ввійди до фараона і скажи йому: Так говорить Господь: Відпусти мій народ, щоб мені помолився. **27** Якщо ж не відпустиш – ось я поб'ю всі твої границі жабами. **28** І ось ріка видасть жаби, і вилізши, ввійдуть до твоїх домів, і до твоїх спалень, і на твої ліжка, і в доми рабів, і твого народу, і в твої тіста, і в твої печі. **29** І на тебе, і на твоїх слуг, і на твій народ вилізуть жаби. **1** *І сказав Господь до Мойсея: Скажи Ааронові, твоєму братові: Простягни твою руку і твою палицю на ріки і на джерела, і на мочари, і вижени жаб на єгипетську землю. **2** Простягнувши ж Аарон руку на єгипетські води, *і вигнав жаб. І жаби вилізли на єгипетську землю і покрили всю єгипетську землю. **3** *Зробили ж так само і єгипетські ворожбити своїми чарами: вигнали жаби на єгипетську землю. **4** Закликав же фараон Мойсея й Аарона і сказав їм: Благайте Господа за мене: хай віджене жаби від мене і від мого народу – і відпущу народ, хай принесуть жертву Господеві. **5** Сказав же Мойсей до фараона: Погодь зі мною, коли благатиму за тебе, і за твоїх рабів, і за твій народ: щоб жаби згинули від тебе і від твого народу, і з ваших хат. Але тільки хай залишаться в ріці. **6** Він же сказав: Вранці. І сказав: Хай буде так, як ти кажеш,

вищ. 7
пс. 77 і 104
муд. 17

Гла, и҃·

И҆ ре́че[1] гь҃ къ мѡѵсі́ю, вънидѝ къ фараѡ́нꙋ, и҆ рцы̀ є҆мꙋ̀. си́це гле́тъ гь҃, ѿпꙋстѝ лю́ди моѧ да ми помо́лѧтъсѧ· А҆́ще ли не (ѿпꙋ́стиши)[2], се а҆́зъ (побїю̀)[3] (предѣ́лы твоѧ всѧ)[4] жа́бами. и҆ (се) и҆зве́ржетъ рѣка жа́бы, і҆ и҆злѣ́зъше вънї́дꙋтъ въ до́мы твоѧ и҆ въ клѣ́ти ѡ҆́дръ твои́хъ, и҆ в посте́лѧ твоѧ̀. и҆ в до́мы рабо́въ (-)[5] и҆ людїи твои́хъ, и҆ въ тѣ́ста твоѧ, и҆ въ пе́щи твоѧ, и҆ на̀ тѧ. и҆ на мꙋ́жа твоѧ. и҆ на̀ лю́ди твоѧ възлѣ́зꙋ жа́бы· [*И҆ рече][6] гь҃ къ мѡѵсі́ю. рцы̀ а҆арѡ́нꙋ бра́тꙋ твое́мꙋ. простри рꙋ́кꙋ [твою][7], (и҆) же́злъ твой на рѣ́ки, и҆ на и҆сто́чники и҆ на де́бри. і҆ и҆зженѝ жа́бы [на̀ зе́млю є҆гѷпетъскꙋю][8]· (Простре́тъ же)[9] а҆арѡ́нъ рꙋ́кꙋ на̀ воды є҆гѷпетъскі́ѧ, *і҆ и҆згна жа́бы, і҆ (и҆злѣзо́ша жа́бы)[10] [на̀ зе́млю є҆гѷпетъскꙋю][11], и҆ покры́ша [всю̀][12] зе́млю є҆гѷпе́скꙋю· *Сътвори́ша же си́це и҆ въл҃хвы є҆гѷпе́стїи, въл҃хвова́нїемъ свои́мъ, (-)[13] и҆згна́ша жа́бы на̀ зе́млю є҆гѷпе́скꙋю· Призва́ же фараѡ́нъ мѡѵсе́ѧ і҆ а҆арѡ́на, и рече [и҆́ма][14]. моли́те (га҃ за мѧ)[15], (да)[16] ѿжене́тъ (ѿ менѐ жа́бы)[17], и҆ ѿ [людїи мои́хъ][18], и҆ ѿпꙋщꙋ̀ лю́ди, [да][19] тре́бꙋ гꙋ҃ положа́тъ· Рече же мѡѵсі́й къ фараѡ́нꙋ. завѣща́й съ мно́ю къгда̀ молю̀ за̀ тѧ, и҆ за рабы̀ твоѧ̀, и҆ [за̀][20] лю́ди твоѧ̀, да поги́бнꙋтъ жа́бы ѿ тебѐ, и҆ ѿ людїи твои́хъ, и҆ ѿ домо́въ ва́ших· Нѡ то́чїю въ рѣцѣ̀ да ѡ҆ста́нꙋтъ. се́й же рече оу҆́тро (и҆) рече (-)[21] ꙗ҆́ко

ты гл҃еши (буди). (но) да оувѣси ꙗко нѣсть иного развѣ г҃а. И ѿженутся жабы ѿ тебе, и ѿ домовъ вашихъ, и ѿ селъ, и ѿ рабовъ твоихъ. и ѿ людїи твоихъ, точїю в рѣцѣ да останутъ. (І) изыде (-)[22] моүсїи і ааронъ ѿ фараона. и възопи моүсїи къ г҃у, о заречєнїи жабъ, ꙗкоже съвѣщаша съ фараоном. Сътвори же г҃ь, ꙗкоже рече моүсїи, і изъмроша жабы ѿ домовъ [ихъ][23], и ѿ селъ (их), и ѿ нивъ (ихъ), и събраша а въ стоги (и) стоги. И въсмердѣся земля. видѣвъ же фараонъ ꙗко бысть покои. ожесточа (же) ср҃дце єго, и не послуша єю, ꙗкоже реклъ г҃ь. [И рече][24] г҃ь къ моүсїю, рцы аарону простри рукою жезлъ твои, и оудари в персть земную, и да будутъ скнипы въ чл҃цѣхъ, и въ скотѣхъ. и [на фараонѣ и дому єго и рабохъ єго, и весь пѣсокъ земныи станетъ скнипами][25] въ всеи земли єгуптьстѣи, [и простеръ][26] ааронъ рукою жезлъ и оудари в персть земныи, и бысть скнипы въ чл҃цѣхъ въ скотѣхъ, и на всякомъ пѣску земномъ бысть скнипы, въ всеи земли єгупетьстѣи. (И) твориша (-)[27] такожде вълъсви вълъхвованїемъ своимъ извести скнипы и не възмогоша. и быша скнипы въ чл҃цѣхъ и [-][28] скотѣхъ. [И][29] рѣша (-)[30] волъсвы фараону прьстъ бж҃їи [се єсть][31]. [ожесточа же][32] ср҃дце фараоново, и не послуша их, ꙗкоже ([имъ][33] бѣ реклъ)[34] г҃ь. [И рече][35] г҃ь къ моүсїю, (въставъ)[36] заоутра, (-)[37] стани пред фараоном, се (бо) онъ изыдетъ на [воды][38], и речеши єму, сице гл҃етъ г҃ь. ѿпусти люди моя да ми помолятся [въ пустыни][39]. Аще ли не (ѿпустиши)[40] людїи моихъ. се азъ [пущу][41] на тя и на рабы твоя, и на люди твоя, и на домы ваша песїя мухи, и наполънятся домове єгуптъстїи песїихъ мухъ, и в земли на нейже суть (-)[42]. И сътворю в (тои дн҃ь)[43] дивну землю гесемску, на нейже людїе мои сташа (-)[44], на нейже (ту не будетъ)[45] песїя мухи. (и) да оувѣси, ꙗко азъ г҃ьствую [-][46] всеи земли. И положу разлученїе между [лю҃ми моими][47], и [-][48] (лю҃ми твоими)[49]. въ оутрѣи же да будетъ знаменїе се на земли. Сътвори же г҃ь тако *и прїидоша песїа мухи многы въ домы фараоновы, и въ домы рабовъ єго, и въ всю землю єгуптьску, и погибе земля ѿ песїя мухи. Възва же фараонъ моүсїя і аарона, гл҃я. (поидѣте)[50], положите требу [г҃у][51] бг҃у вашему в тои земли. [Рече же][52] моүсїи не можетъ се (тако быти)[53], (хулно бо се)[54] єгуптяномъ, [не положимъ требу][55] г҃у бг҃у нашему. Аще бо поло-

муд҃ро ѕ҃і
ѱло р҃д

але щоб ти знав, що немає іншого за вийнятком Господа. **7** І жаби будуть прогнані від тебе, і від ваших домів, і від поселень, і від твоїх рабів, і від твого народу; хай остануться тільки у ріці. **8** І вийшов Мойсей і Аарон від фараона; і Мойсей закликав до Господа про пошесть жаб, так як погодив з фараоном. **9** Зробив же Господь так, як Мойсей сказав – і жаби вимерли з їхніх домів, і з їхніх поселень, і з їхних піль: **10** і зібрали їх на купи і купи, і засмерділася земля. **11** А як фараон побачив, що був спокій – ствердло ж його серце; і не вислухав їх, так як сказав Господь. **12** І сказав Господь до Мойсея: Скажи Ааронові: Простягни рукою твою палицю і вдар в порох землі, і хай будуть блохи на людях, і на скотині, і на фараоні, і його домі, і його слугах, і ввесь пісок землі стане блохами в усій єгипетській землі. **13** Й Аарон, простягнувши рукою палицю, і вдарив в порох землі – і були блохи на людях, на скотині, і на всякому поросі землі, були блохи в усій єгипетській землі. **14** І ворожбити робили так само своїми чарами, щоб вивести блохи, – і не змогли. І були блохи на людях і скотині. **15** І сказали ворожбити фараонові: Це є палець божий. Ствердло ж серце фараона, і не послухав їх, так як їм сказав був Господь. **16** І сказав Господь до Мойсея: Вставши вранці, стань перед фараоном: бо ось він вийде на воду; і скажеш йому: **17** Так каже Господь: Відпусти мій народ, щоб мені помолився в пустині. Якщо ж не відпустиш мій народ – ось Я нашлю на тебе, і на твоїх рабів, і на твій народ, і на ваші доми псячі мухи; і єгипетські доми наповняться псячими мухами, і земля, на якій вони є. **18** І в тім дні подиву гідною зроблю Ґесемську землю, на якій є мій народ на ній: там не буде псячої мухи. І щоб ти знав, що я паную всією землею. **19** І поставлю поділ між моїм народом і твоїм народом. Завтра ж хай буде цей знак на землі. **20** Зробив же Господь так, *і прийшли численні псячі мухи до домів фараона і до домів його рабів, і на всю єгипетську землю; і згинула земля від псячої мухи. **21** Закликав же фараон Мойсея й Аарона, кажучи: Підіть, принесіть жертву вашому Господеві Богові в тій землі. **22** Сказав же Мойсей: Не може це так бути, бо це огидне єгиптянам; не принесемо жертви нашому Господеві Богові. Бо якщо

муд. 16
пс. 104

принесемо жертву за єгипетськими гидотами перед ними, поб'ють нас камінням. **23** Але, пішовши в пустиню, три дні дороги, принесемо жертву нашому Господеві Богові, *так як нам сказав. **24** І сказав фараон: Я відпущу вас, щоб ви принесли жертву вашому Господеві Богові в пустині, але не простягнетеся іти далеко, помоліться ж і за мене до Господа. **25** Сказав же Мойсей: Так, то я вийшовши від тебе, помолюся за тебе до Бога, щоб псячі мухи відійшли від фараона, і від слуг, і від його народу завтра. Але не додай більше ще нас обманути, щоб не відпустити народ і принести жертву Богові. **26** Вийшовши ж Мойсей від фараона, і помолився до Бога. **27** Зробив же Господь так, як сказав Мойсей: і відігнав псячі мухи від фараона, і від його рабів, і від його народу, і не осталося ані одної. **28** І фараон твердим вчинив же серце в цьому часі, і не захотів відпустити народ.

вищ. 3

жи́мъ тре́бу по хуле́нїю є҆гѵ́петьску, пре҄ними, каменї́ем побию́ть ны· ([Но])[56] три дн҃и пу́ть)[57] (ше҄ше)[58] въ пусты́ню, (-)[59] положи́мъ тре́бу г҃у б҃гу на́шему, *ꙗ҆́коже є҆́сть рекл́ъ на́мъ· И҆ рече фарао́нъ, а҆́зъ ѿпущу̀ вы, (да)[60] положите тре́бу г҃у б҃гу ва́шему въ пусты́ни. Но не далече са протѧ́гнете итѝ, моли́те (же)[61] са [и҆][62] за́ мѧ къ г҃у· Рече же мѡѷсе́ї, та́ко а҆́зъ (и҆зъше҄)[63] ѿ тебѐ, (-)[64] молю́сѧ [за тѧ][65] къ б҃гу, да ѿи҆дуть пе́сїѧ мухи [ѿ фарао́на][66], и҆ ѿ муже́й (-)[67], и҆ ѿ люде́й [є҆го][68] оу҆тро. (Но) не приложѝ є҆ще [-][69] прельсти́ти (насъ ктому) не ѿпусти́ти людїи, и҆ положи́ти требу [б҃у][70]· (И҆зше҄ же)[71] мѡѷсе́ї ѿ фарао́на, и҆ помолисѧ б҃у· Сътвори́ же г҃ь ꙗ҆́коже рече мѡѷсе́ї, и҆ ѿгна̀ пе́сїѧ мухи ѿ фарао́на, и҆ ѿ рабо́въ є҆го, и҆ ѿ людїи є҆го, и҆ не о҆ста̀ ни є҆ди́на· И҆ ѿтѧгчи́ (же) [с҃рце фарао́нъ][72] [-][73] в (сїе време́)[74], и҆ не хотѣ ѿпусти́ти людїи·

вй г҃

Глава 9

1 І сказав Господь до Мойсея: Ввійди до фараона і скажи йому: Так каже Господь Бог єврейський: Відпусти мій народ, щоб мені помолився. **2** Якщо ж не хочеш відпустити мій народ, але й ще його задержиш **3** – ось господня рука на твоїй скотині в полях, і на конях, і на ослах, і на верблюдах, і на рогатій худобі, і на вівцях – дуже велика смерть. **4** І Я зроблю себе подиву гідним в тім часі між єгипетською скотиною і між скотиною синів Ізраїля. І ані одне ж не помре з усього скота ізраїльських синів. **5** І Господь Бог дав час, кажучи: У завтрішнім дні Господь Бог зробить це слово на землі. **6** І Господь зробив це слово на другий день – і вимер ввесь єгипетський скот, а з скота ізраїльських синів не померло ні одне. **7** Побачивши ж фараон, що з скотини ізраїльських синів не померло ні одне – затвердло серце фараона, і не відпустив народ. **8** І Сказав Бог до Мойсея й Аарона, мовлячи: Візьміть собі повні руки попелу з печі: хай посипле його Мойсей до неба перед фараоном і перед його слугами. **9** І хай буде порох по всій єгипетській землі. І хай будуть на людях і на скотині великі загноєні струпи, на людях і на скотині, і по всій єгипетській землі. **10** І Мойсей взяв попіл з печі перед фараоном і висипав до неба – і були загноєні струпи, що пекли, на людях і

Гл҃а, д҃·

И҆ [рече][1] г҃ь къ мѡѷсе́ю, вънѝди къ фарао́ну, и҆ рцы̀ є҆му· Сице гл҃еть г҃ь б҃ъ є҆врейскїи ѿпустѝ люди моѧ, да ми помо́лѧтсѧ· А҆́ще ли (-)[2] не хо́щеши ѿпусти́ти людїи моихъ, но [и҆][3] є҆щѐ (и҆хъ оу҆дръжи́ши)[4], се рука̀ г҃нѧ. (-)[5] на ско́ты твоѧ в по́лѧхъ, и҆ на ко́нѧ, и҆ на о҆слы̀, и҆ на вельблю́ды и҆ на говѧ́да, и҆ на о́вца, см҃рть вели́ку ѕѣло· И҆ ди́вна сътворю̀ себѐ а҆́зъ [в (той часъ)[6]][7] между ско́ты є҆гѵ́петьскими, и҆ между ско́ты с҃нѡвъ і҆и҃левыхъ. (и҆) ни (є҆ди́но же) оу҆мреть ѿ всѣхъ скотъ с҃нѡвъ і҆и҃льскыхъ (-)[8]· И҆ даде [г҃ь][9] б҃ъ заро́къ гл҃ѧ, въ оу҆трьнїи д҃нь сътвори́ть г҃ь [б҃ъ][10] слово се на землѝ· И҆ сътворѝ г҃ь (се сло́во)[11] на оу҆трїи, [-][12] и҆змре ве́сь скотъ є҆гѵ́петьскыи, а҆ ѿ скота́ же с҃нѡвъ і҆и҃левѣхъ не оу҆мре ни є҆ди́но· Видѣв же фараѡ҄ ꙗ҆́ко (ѿ ско́тъ с҃нѡвъ і҆и҃левыхъ не оу҆мре)[13] ни є҆дїно, о҆тѧжча̀ с҃рце фарао́ну, и҆ не ѿпустѝ людїи· [И҆ рече][14] (б҃ъ)[15] къ мѡѷсе́ю і҆ а҆арѡ́ну гл҃ѧ· Възми́те себѣ по́лны руцѣ пе́пела пе́щнаго, (да)[16] въсы́плеть (и҆) мѡѷсе́ї, къ н҃беси пре҄ фарао́номъ, и҆ пре҄ мужьми є҆го· И҆ да бу́деть пра҄ по всеи землѝ є҆гѵ́петьстѣи· И҆ да бу́деть на чл҃цѣхъ и҆ на скотѣхъ, (гно́иныѧ стру́пы, вели́кы)[17] на чл҃цѣхъ, и҆ на скотѣхъ, и҆ по всеи землѝ є҆гѵ́петьстѣи· И҆ взѧ́тъ пе́пелъ пе́щныи пре҄ фарао́номъ, и҆ всы́па (-)[18] мѡѷсе́ї къ н҃беси, и҆ бы́ша гно́иныѧ стру́пы, (горѧ́щїи)[19]. на чл҃цѣхъ и҆ на скотѣхъ· И҆ не можа́ху

волхвы стоѧти прѣ мѡѵсїомъ струповъ ради· Быша бо струпы на волхвѣхъ, и на всеи земли егѵпетьстѣи· ожесточи же гь срце фараоново, и не послуша ихъ, якоже повелѣ гь мѡѵсїю· [И рече][20] гь къ мѡѵсїю (въставъ)[21] заоутра, (-)[22] стани прѣ фараономъ, и рцы к нему· Сице глетъ гь бгъ еврѣискыи· ѿпусти люди моѧ да (ми сѧ помолѧ)[23] в сїи бо часъ· Азъ [испущу][24] всѧ казни моѧ въ срце твое, и рабовъ твоихъ, и людїи твоихъ, да оувѣси, яко нѣсть ([инъ бгъ][25] якоже азъ)[26] по всеи земли· И нн҃ѣ оубо (пущу)[27] руку мою (и) побїю тѧ, и люди твоѧ [изморю мором][28], и потребишисѧ ѿ землѧ· *И сего (бо) ради пощадѣсѧ [доселѣ][29], да покажу тобою крѣпость мою· И яко проповѣстьсѧ имѧ мое по всеи земли· Аще оубо ты се твориши людемъ моимъ, и не ѿпустиши и· Се азъ испущу в тои (же) часъ оутро градъ многъ ѕѣло· [Яковъ][30] (же) нѣсть былъ въ егѵптѣ, ѿ негоже дне яко сътворисѧ и до дне· Нн҃ѣ оубо потщисѧ събрати [весь][31] скотъ свои, и (все) еже ти есть на поли. вси бо чл҃цы и скоти, (і) иже (суть)[32] на (поли)[33], (аще)[34] не внидутъ въ домы. падетъ же ли на нѧ градъ измрутъ· Оубоявши же сѧ слова гн҃ѧ ѿ мужїи фараоновы. въгнаша скоты своя въ домы, а иже не прїаша (слова гн҃ѧ въ оумѣ)[35], (сїи) оставиша скоты [своѧ][36] на поли· [И рече][37] гь къ мѡѵсїю, простри руку [-][38] на нбо, и да будетъ градъ по всеи земли егѵпетьстѣи, на чл҃кы, и на скоты, и на всю траву (земную)[39]· *Простре же мѡѵсїи руку на нбо, [гь же][40] дасть гла грома, и градъ, и (огнь течаше)[41] по земли. и надожди гь градъ, по всеи земли егѵпестѣи· Бѣ же градъ и огнь горяше въ градѣ, (и) гра же мно ѕѣло ѕѣло, яковъ (же) (не бысть сицевъ)[42] въ егѵптѣ. понелико, (и) быша (люди в немъ)[43]· Изби же гра [всю землю][44] егѵпетьскую, ѿ чл҃ка (и) до скота, и все (-)[45] иже бяше на поли, (и всю траву земную) избилъ гра· И все древо польное, сътре градъ, развѣ землѧ гесемьски идѣже бяху снове ізлевы не бысть гра· [Посла][46] же фараонъ, [и][47] призва мѡѵсїа, і аарона. и рече има, съгрѣшихъ до нн҃ѣ, гь праведенъ, аз же и людїе мои беззаконни, молитесѧ [-][48] за мѧ къ гу (-)[49] дабы престали громи бжїи, и гра, и огнь [на земли][50], и ѿпущу вы и ктому не приложите премедлити· Рече же ему мѡѵсїи, яко изыду изъ града, [и][51] въздвигну руцѣ [-][52] ([на нбо][53] къ гви)[54], и громи оустанутъ, (-)[55] града и дожда не будетъ ктому· (*И) да оувѣси, яко

крѣ д

мудро ѕі
ѱло оз
и рд

ѱло кд

на скотині. **11** І чародії не могли стояти перед Мойсеєм через струпи; бо були струпи на чародіях і на всій єгипетській землі. **12** Твердим же зробив Господь серце фараона, і не вислухав їх, так як приказав Господь Мойсеєві. **13** І сказав Господь до Мойсея: Вставши вранці, стань перед фараоном і заговори до нього: Так говорить Господь Бог еврейський. Відпусти мій народ, щоб мені помолився, **14** бо в цьому часі Я випущу всі мої кари у серце твоє і твоїх рабів, і твого народу: щоб ти знав, що немає іншого Бога, такого як Я, в усій землі. **15** Тепер, отже, пущу мою руку і поб'ю тебе, і твій народ виморю мором, і будеш знищений з землі. **16** *Бо і задля цього Я тебе пощадив дотепер, щоб Я виказав на тобі мою силу, і щоб моє ім'я було розголошене по всій землі. **17** Отже, якщо ти це робиш моєму народові: і не відпустиш їх, **18** ось Я випущу в ту ж годину завтра дуже великий град, якого не було в Єгипті від того дня, коли його створено, і до сьогодні. **19** Тепер, отже, поспішися зібрати всю твою скотину і все те твоє, що є на полі, бо всі люди, і скотина, і те, що є на полі, якщо не ввійдуть до домів, а впаде на них град, вимруть. **20** Дехто з рабів фараона, злякавшись же господнього слова, вгнали свою скотину до домів; **21** а хто не сприйняв господнього слова в умі – ці оставили свою скотину на полі. **22** І сказав Господь до Мойсея: Простягни руку до неба – і хай буде град по всій єгипетській землі; на людей, і на скотину, і на всю траву землі. **23** *Простягнув же Мойсей руку до неба, а Господь дав голос грому і град, і огонь пробігав по землі, і Господь послав град на всю єгипетську землю. **24** Був же град, і огонь горів в граді, і град же дуже-дуже великий, якого ж не було, такого, в Єгипті відколи і був у ньому народ. **25** А град побив всю єгипетську землю від людини і до скотини, і все, що було на полі, і всю траву землі побив град. І град знищив всі дерева на полях. **26** Тільки в Гесемській землі, де були ізраїльські сини, не було граду. **27** Післав же фараон і покликав Мойсея й Аарона і сказав їм: Я згрішив дотепер. Господь справедливий, я ж і мій народ беззаконні. **28** Помоліться за мене до Господа, щоб перестали божі громи, і град, і огонь на землі; і відпущу вас, і більше не додасьте забаритися. **29** Сказав же йому Мойсей: Як вийду з міста й підніму ру-

рим. 9

муд. 16
пс. 77
і 104

ки до неба, до Господа – і громи перестануть, граду й дощу більше не буде. *І ти щоб знав, що земля є господня. **30** Ти ж і твої раби, знаю, що зовсім ви не побоялися Господа. **31** Льон же й ячмінь побиті, ячмінь, отже, видавав колоски, а льон же цвів. **32** Пшениця ж і жито не пропали: бо були пізні. **33** Вийшовши ж Мойсей від фараона, з міста, й підняв свої руки до Господа, і перестали громи і град, і дощ більше не падав на землю. **34** Побачивши ж фараон, що перестав дощ, і град, і громи – і додав ще згрішити, і зробив твердим своє серце і його слуг; **35** ствердло ж його серце і його рабів – і не відпустив ізраїльських синів, так як Господь сказав до Мойсея.

пс. 24

Глава 10

1 І сказав Господь до Мойсея, мовлячи: Ввійди до фараона. Бо я тяжким вчинив серце його і його слуг, щоб іще сталися на них ці знаки. **2** Щоб ви визнали в уха своїм дітям і своїм внукам скільки Я наглумився над єгиптянами, і мої знаки, які Я в них зробив, і щоб ви пізнали, що Я Господь. **3** Ввійшовши ж Мойсей і Аарон перед фараона, вони і сказали йому: Так говорить Господь Бог єврейський: Доки не бажаєш засоромитися переді мною? Відпусти мій народ, щоб мені помолилися. **4** *Якщо ж не хочеш відпустити мій народ, ось Я завтра наведу велику саранчу на всі твої границі, **5** і вона покриє все лице землі, і не зможеш побачити землі. І вона поїсть весь останок, що остався від граду, і з'їсть всяке дерево, що виростає з землі. **6** І наповняться твої доми, і доми твоїх слуг, і всі доми по всій єгипетській землі таким, чого ніколи ж не побачили твої батьки ані їхні прадіди від того дня, коли були на землі, і до сьогоднішнього дня. І сказавши це, він вийшов від фараона. **7** Сказали ж слуги фараона до нього: Доки нам цей є мукою, відпусти відпусти народ, щоб помолився своєму Господеві Богові. Якщо ж ні, то знай, що Єгипет згине. **8** І повернули Мойсея і Аарона перед фараона. І сказав їм фараон: Ідіть моліться вашому Господеві Богові. Хто і хто є ті, що підуть? **9** Сказав же Мойсей: Підемо з нашими дітьми і з старцями, з синами і дочками, і з вівцями, і нашим скотом, бо буде великий день нашого Господа Бога. **10** І сказав їм фараон: Хай так буде Господь з вами, як я вас відпущу з

пс. 104

гн҃ѧ [єсть][56] землѧ. (-)[57] ты́ (же) и҆ раби̑ твои̑, вѣмъ ꙗ҆́ко николи́же ᲂу҆боѧ́стесѧ г҃а. ле́н же и҆ ꙗ҆чме́нь поби́тъ є҆сть, ꙗ҆чмень (ᲂу҆бо)[58] и҆спꙋща́ше кла́сы, (а҆) ле́н же (процвѣта́ше)[59]. пшеница же и҆ жито не и҆згыбнета по́зд҃ны бо бѧ́ше. (И҆шє҃)[60] же мѡѷсі́и ѿ фарао́на и҆з гра́да, и҆ въздви́же рꙋцѣ [свои̑][61] къ г҃ꙋ, и҆ [преста́ша гро́мове][62], и҆ гра҃, и҆ дождъ не ᲂу҆ка́нꙋ (на́ землю бо́лее)[63]. ви́дѣв же фарао́нъ, ꙗ҆́ко преста до́ждъ, и҆ гра́дъ, и҆ гро́ми, [и҆][64] приложи̑ (съгрѣши́ти [є҆щє][65])[66], и҆ о҆тѧгча [ср҃цє є҆мꙋ][67]. и҆ мꙋжі́и є҆го, (-)[68] ѡ҆жесточа́ (же) ср҃цє [є҆го, и҆ рабо́въ є҆го][69], и҆ не ѿпꙋсти̑ с҃нов і҆и҃левыхъ, ꙗ҆́коже г҃ла г҃ь къ мѡѷсі́ю.

Гл҃а, і҃.

И҆ [рече][1] г҃ь къ мѡѷсі́ю г҃лѧ, въни́ди къ фарао́нꙋ. а҆́зъ бо ѡ҆тѧгчи́хъ [ср҃цє є҆го][2], и҆ мꙋжі́и є҆го, да (и҆) єщѐ пребꙋ́дꙋтъ зна́менїѧ сїѧ на ни́хъ. Ꙗ҆́ко дабы̀ и҆сповѣ́дали є҆сте (ча́домъ свои́мъ въ ᲂу҆́ши)[3], и҆ (внꙋ́комъ свои̑мъ)[4], є҆ли́ко сѧ нарꙋга́хъ є҆гѷптѧномъ. И҆ зна́менїѧ моѧ є҆же (в ни́хъ сътвори́хъ)[5], и҆ да ᲂу҆вѣ́сте ꙗ҆́ко (-)[6] (г҃ь [є҆смь][7])[8]. (Въшє҃)[9] же мѡѷсі́и, і҆ а҆а҆ро́нъ пред фарао́на, и҆ рѣ́ста є҆мꙋ, си́це г҃летъ г҃ь б҃ъ є҆вре́искый. доко́лѣ не хо́щеши ᲂу҆срамлѧ́тисѧ менѐ, ѿпꙋсти̑ лю́ди моѧ̀. да [ми помо́лѧтсѧ][10]. а҆́ще ли не хо́щеши ѿпꙋстити лю́ди моѧ, *се а́зъ (заᲂу́тра (-)[11] пꙋщꙋ)[12] прꙋ́ги мно́ги на всѧ предѣ́лы твоѧ, и҆ покрыю́тъ [все][13] лицѐ земно́е, и҆ не възмо́жеши ви́дѣти землѧ̀. И҆ поꙗ҆́дѧтъ ве́сь ѡ҆ста́нокъ, и҆́же ѡ҆ста̀ (ѿ гра́да)[14], і҆ и҆зъꙗ҆́дѧтъ всѧ́ко дре́во растꙋ́щее [-][15] и҆з землѧ̀. И҆ напо́лнѧтсѧ [до́мове твои̑][16] и҆ до́мове мꙋжі́и твои́хъ, и҆ вси до́мове по все́и земли̑ є҆гѵпетъстѣи. є҆го́же не ви́дѣ никогда́ же ви́дѣли ѡ҆ц҃и твои̑ ни пра́дѣди и҆́хъ. ѿ него́же дн҃е бы́ша на земли̑, (и҆) до [днешнѧ́го дн҃е][17], и҆ (сїѧ ре́кши)[18] и҆зы́де ѿ фарао́на. [Реко́ша же][19] мꙋжи фарао́новы к немꙋ̀, доколѣ (намъ (є҆сть)[20] сїѧ̀)[21] мꙋ́ка, ѿпꙋсти̑ лю́ди, да помо́лѧтсѧ г҃ꙋ б҃гꙋ своє҆мꙋ а҆́ще ли ни, то да вѣ́си. ꙗ҆́ко поги́бнетъ єгѷпетъ. И҆ ѡ҆брати́ша мѡѷсі́ѧ і҆ а҆а҆ро́на, предъ фарао́на. И҆ рече и҆ма [фарао́нъ][22], и҆дѣ́та моли́тасѧ г҃ꙋ б҃ꙋ вашемꙋ. кто (-)[23] и҆ кто сꙋть и҆дꙋ́щїи. [Рече же][24] мѡѷсі́и, съ ю҆́нотами [нашими][25], и҆ [съ][26] ста́рцы, да и҆́демъ, съ сынми, и҆ дщ҃е́рми, и҆ [съ][27] ѡ҆вца́ми, и҆ говѧ́ды нашими. бꙋ́детъ бо вели́къ дн҃ь г҃а

ѱа҃ло рд҃

б҃а нашего· И҆ ре҃ (и҆ма [фараѡ҃][28])[29]. да бѹ́деть тако г҃ь с вами, ꙗ҆́коже (вась [пѹщѹ][30])[31] [съ][32] [-][33] стѧжа́нїемъ ваши҃· ви́дите (ꙗ҆́ково)[34] лѹка́въствїе ѻ҆брѣта́етсѧ въ ва҃. не тако, н҆о да и҆дѹть (точїю) мѹжи и҆ да сѧ помо́лѧть б҃ѹ, сего бо вы сами про́сите, [і изгнаша][35] и҆хъ ѿ лица фараонова· [И҆ рече][36] г҃ь мѡѵсі́ю, простри рѹкѹ [твою][37] на з҃млю е҆гѵпетьскѹю, и҆ да и҆злѣзѹ прѹзи на зе́млю [е҆гѵ́пескѹ][38], и҆ да снѣдать всю травѹ земнѹю и҆ весь плодъ древный е҆же ѻ҆ста ѿ града· И҆ въздвиже мѡѵсі́и. жезлъ на н҃бо, (-)[39] г҃ь (же) наведе вѣтръ (въсточный)[40] на (всю землю)[41], въ (той д҃нь)[42] и҆ (тои)[43] нощи· (Бысть (же) заоу́тра)[44] [-][45] вѣтръ (въсточный)[46] (за- и҆мъ)[47] прѹги, (-)[48] наведе [-][49] на всю землю е҆гѵпетскѹ, *и҆ налѧгоша на всѧ предѣлы е҆гѵ́пески мно́ги ѕѣло, прежде (бо) сихъ не быша сицевї и прѹѕи (на земли), [ниже][50] по семъ бѹдѹть (-)[51]. И҆ покрыша лице земно́е, і истлѣ землѧ, *и҆ снѣдо́ша всю травѹ земнѹю, и҆ ве́сь плодъ древный, (і) е҆ли́ко (же) бѣ ѻ҆стало ѿ града· (И҆) не ѻ҆ста зелено ничто на древѣхъ и҆ въ всеи травѣ е҆же на поли, по всеи земли е҆гѵпетьстѣи· (Потща́в)[52] же сѧ фарао́нъ, (възва)[53] мѡѵсі́ѧ і аарона г҃лѧ, съгрѣшихъ къ г҃ѹ б҃ѹ вашемѹ и҆ к вамъ, простѣте мои грѣхъ· (І) еще н҃нѣ. да молите г҃а б҃а вашего, дабы ѿнѧлъ (смрть сію ѿ мене)[54]· (И҆зшедъ)[55] же мѡѵсі́и ѿ фарао́на и҆ молисѧ къ [г҃ѹ][56]. и҆ прѣмени г҃ь [ѿ морѧ вѣтръ велик]ъ[57], и҆ (заимъ)[58] прѹги и҆ вгна и҆хъ въ [море чермное][59]. и҆ не ѻ҆ста [ни][60] (е҆ди҆н прѹгъ)[61] на всеи земли е҆гѵпетьстѣи· (-)[62] ѻ҆жесточи (же) г҃ь ср҃це фарао́ново, и҆ не ѿпѹсти с҃нов і҆и҃левѣхъ· [И҆ рече][63] г҃ь мѡѵсі́ю простри рѹкѹ [твою][64] на н҃бо, и҆ да бѹдеть (-)[65] [тма ѻ҆сѧжима по всеи земли е҆гѵпестѣи][66]· Простре же мѡѵсі́и [на н҃бо рѹкѹ][67] [свою][68], и҆ *бысть тма, мгла (и҆) дымъ по всеи земли е҆гѵпетьстѣи, три д҃ни· И҆ *не видѣ никтоже брата своего. и не въста никтоже ѿ ѻ҆дра своего три д҃ни· всѣм же с҃номъ і҆и҃левымъ бѧше свѣтъ [въ всѣхъ предѣлехъ][69], в нихже пребывахѹ· [Призва же][70] фарао́нъ, мѡѵсі́ѧ, і аарона г҃лѧ· И҆дѣте помолитесѧ г҃ѹ б҃ѹ вашемѹ, развѣ ѻ҆вецъ и҆ говѧ҃ (-)[71], (-)[72] стѧжа́нїе (же) (все)[73] да и҆деть с вами· (-)[74] Рече (же) мѡѵсі́и [никакоже][75]. н҆о [-][76] ты ли (намъ даси)[77] [требѹ, и҆ всесъжеже́нїе][78], (да)[79] положимъ г҃ѹ б҃ѹ нашемѹ, (н҆о) да и҆ скотъ нашъ и҆деть с нами, (да)[80] не ѻ҆ставимъ и҆ копыта· ѿ сихъ же (възе́мше, положи҃ требѹ)[81] г҃ѹ б҃ѹ нашемѹ, (и҆) мы (-)[82] не вѣмы

ѱа҃ло ѻ҃ѕ

ѱа҃ло р҃д

ѱа҃ло р҃д

мѹ҃дро з҃і и҃ и҃і

вашим маєтком. Бачите, яке лукавство знаходиться у вас. **11** Не так! Але хай підуть тільки мужі, і хай помоляться Богові, бо цього ви самі просите, і вигнали їх з-перед лиця фараона. **12** І Господь сказав Мойсеєві: Простягни твою руку на єгипетську землю, і хай саранча вилізе на єгипетську землю, і хай виїсть всю траву землі, і ввесь плід дерев, який залишився від граду. **13** І Мойсей підняв палицю до неба, а Господь навів східний вітер на всю землю в тім дні і тієї ночі. Сталося, що вранці східний вітер, взявши саранчу, **14** навів на всю єгипетську землю, *і дуже багато її насунулося на всі околиці Єгипту. Перед цим не було такої саранчі на землі, ані після цього не буде. **15** І вона покрила лице землі, і земля зітліла. *І вона поїла всю траву землі, і ввесь плід дерев, і те, що осталося було від граду. І не зосталося нічого зеленого на деревах і на всякій траві, що на полі, в усій єгипетській землі. **16** А фараон, поспішившись, покликав Мойсея і Аарона, кажучи: Я згрішив перед вашим Господом Богом і проти вас. **17** Простіть мій гріх, і ще тепер благайте вашого Господа Бога, щоб забрав від мене цю смерть. **18** А Мойсей, вийшовши від фараона, й помолився до Господа. **19** І Господь повернув сильний вітер з моря, і схопивши саранчу, загнав її в Червоне море, і не осталося ні одної саранчі в усій єгипетській землі. **20** Господь же твердим вчинив серце фараона і він не відпустив ізраїльських синів. **21** І Господь сказав Мойсеєві: Простягни твою руку до неба і хай буде відчутна темрява по всій єгипетській землі. **22** Простягнув же Мойсей свою руку до неба – і *була темрява, і мла, і дим по всій єгипетській землі три дні. **23** І *ніхто не побачив свого брата, і ніхто не встав зі свого ліжка три дні. А для всіх ізраїльських синів було світло в усіх околицях, в яких вони були. **24** Покликав же фараон Мойсея й Аарона, кажучи: Ідіть, помоліться вашому Господеві Богові без овець і скота, а все майно хай іде з вами. **25** Сказав же Мойсей: Зовсім ні! Але чи ти нам даш жертву і всепалення, щоб ми принесли нашому Господеві Богові? **26** Хай з нами піде і наш скот, не оставимо й копита. А з них, взявши, принесемо жертву нашому Господеві Богові. І ми не знаємо, що принесемо нашому Господеві Богові, доки не прийдемо

пс. 76

пс. 104

пс. 104

муд. 17 і 18

туди. **27** Твердим же стало серце фараона і він не забажав їх відпустити. **28** І сказав йому фараон: Відійди від мене! Вважай на себе далі, щоб ти не додав побачити моє лице. Якщо ж ні, то в тому дні, в якому з'явишся мені, помреш. **29** Сказав же Мойсей: Так як ти говориш, не покажуся тобі перед лицем.

Глава 11

1 І Сказав Господь до Мойсея: Я наведу на фараона і на Єгипет ще одну кару, і після цього вас відпустить. Коли ж вас відпустить, то й вижене вас з усім майном. **2** Скажи, отже, потайки в вуха народу: хай випросять у сусіда і жінка у своєї сусідки золотий і срібний посуд і одіж. **3** *Бо Господь дав ласку своєму народові перед єгиптянами – і дали їм. *А чоловік Мойсей став дуже великим перед єгиптянами, і перед фараоном, і перед його слугами, і перед очима всього народу. **4** І сказав Мойсей: Так говорить Господь. Опівночі Я пройду посеред Єгипту **5** *і помре кожний первородний в єгипетській землі, від первородного фараона, який сидить на престолі, аж до первородного рабині, що при жорнах, і до первородного всієї скотини. **6** І буде великий крик по всій єгипетській землі, якого не було, і такого більше не буде. **7** А між всіма ізраїльськими синами ані пес не заїнчить своїм язиком, від людини і до скотини, щоб ти побачив наскільки прославиться Господь між єгиптянами й ізраїльськими синами. **8** І всі ці слуги закричать до мене і поклоняться мені, кажучи: Відійди ти і ввесь твій народ, якого ти провадиш. А після цього відійду. Вийшовши же Мойсей від фараона з гнівом. **9** І сказав Господь до Мойсея: Фараон не вислухає вас, щоб я помножив знаки і чуда в єгипетській землі. **10** Мойсей же й Аарон вчинили знаки і всі ці чуда перед фараоном. І Господь твердим вчинив серце фараона, і він не забажав відпустити ізраїльських синів з єгипетської землі.

вищ. 3

сир. 45

муд. 18

Глава 12

1 І сказав Господь до Мойсея й Аарона в єгипетській землі, мовлячи: **2** Цей місяць для вас - початок місяців, буде для вас першим в місяцях року. **3** Промов до всього збору ізраїльських синів, кажучи: В

што принесемъ г҃у б҃у нашему. дондеже до́иде тамо· ѡ҆жесточа́ же (-)[83] се҃рдце фараоново, и҆ не хотѣ ѿпустити и҆хъ· И҆ [рече е҆му][84] фарао́нъ, ѿи҆ди ѿ мене. блюди́ (же) ся ктому, да не приложи́ши ви́дѣти [лица̀ мое҆го][85]. (а҆́ще ли ни), то во́нже д҃нь ꙗ҆ви́шися мнѣ оу҆мреши. гл҃а же мѡѷсі҆и [ꙗ҆́ко][86] гл҃еши не ꙗ҆влю́ ти ся предъ лицемъ·

Гл҃а, а҃і·

И [рече][1] г҃ь къ мѡѷсі҆ю, (и҆) е҆ще е҆ди҃н вредъ приведу на фарао́на, и҆ на е҆гѷпетъ, и҆ по семъ ѿпуститъ вы (-)[2]· Е҆гда же ѿпуститъ вы, (то и҆) съ все҃ [(и҆мѣні҆емъ)[3] и҆зженетъ вы][4]· Гл҃и оу҆бо ѡ҆таи́ въ оу҆ши лю́демъ, (-)[5] да [и҆спро́сятъ][6] (-)[7]. оу҆ сусѣда, и҆ жена̀ оу҆ сусѣды [свое́и][8], съсуды (златы, и҆ сребрены)[9] и҆ ри́зы, *г҃ь бо далъ бл҃гть лю́демъ свои҆мъ, пред̾ е҆гѷптяны, и҆ да́ша и҆мъ· (-)[10] *Чл҃къ (же) мѡѷсі҆и вели́къ бысть ѕѣло предъ е҆гѷптяны, и҆ предъ фарао́номъ, и҆ предъ [-][11] мужмѝ е҆го, [и҆ пре҃ ѡ҆чи́ма всѣхъ люді҆и][12]· И҆ рече мѡѷсі҆и си́це гл҃етъ г҃ь. въ полунощи а҆́зъ прі҆иду посредѣ е҆гѷпта, *і и҆змретъ ве́сь прьвене́цъ въ землѝ е҆гѷпе҃стѣи ѿ пръвенца̀ фарао́нова е҆же сѣди́тъ на пр҃толѣ, даже до прьвенца̀ рабы́ня ꙗ҆же оу҆ же́рновъ, и҆ до прьвенца̀ всего скота̀· И҆ будетъ въпль вели́къ по все́и землѝ е҆гѷпетъстѣи. ꙗ҆ко́въ (же)[13] не бѣ, и҆ си́цевъ ктому не будетъ· а҆ въ всѣхъ сн҃ѣхъ і҆и҃левѣхъ. не въско́млетъ ни песъ ꙗ҆зы́комъ свои҆мъ ѿ чл҃ка. (и҆) до скота̀, да оу҆́зриши е҆ли́ко просла́витъ г҃ь, между е҆гѷптяны, и҆ [сн҃ъми][14] і҆и҃левыми. и҆ възскли́кнутъ вси ѡ҆́троцы [-][15] си къ мнѣ. и҆ покло́нятся мнѣ гл҃юще, ѿи҆дѝ ты и҆ вси лю́ді҆е твоѝ, и҆хже ты во́диши. (-)[16] по се́мъ (же) ѿи҆ду· И҆зшед же мѡѷсі҆и ѿ фарао́на съ гнѣвомъ· [И҆ рече][17] г҃ь къ мѡѷсі҆ю, не послуша́етъ васъ фарао́нъ, да оу҆мно́жу [-][18] зна́мені҆я и҆ чюдеса̀ въ землѝ е҆гѷпетъстѣи· Мѡѷсі҆и же і҆ а҆а́ронъ, сътвори́ша [зна́мені҆я и҆ вси][19] чюдеса сі҆и [-][20] пре҃ фарао́номъ [и҆ ѡ҆жесточѝ][21] г҃ь се҃рдце фарао́ново, и҆ не хотѣ ѿпустити сн҃овъ і҆и҃левѣхъ ѿ земля̀ е҆гѷпетъскі҆я·

вѣ҃ г

сира҃ м҃е

мудро҃ и҃і

Гл҃а, в҃і·

И [рече][1] г҃ь къ мѡѷсі҆ю, і҆ а҆а́рону, въ землѝ е҆гѷпе҃стѣи гл҃я. м҃ць се́и вамъ нача́ло м҃цем̾. пр҃ъвыи будетъ вамъ въ м҃цехъ лѣту· Рцы̀ къ всему со́нму сн҃овъ і҆и҃левъ гл҃я. въ, і҆, м҃ца сего да прі҆иметъ ко́ждо

ѻ҆вча̀ на до́мъ, въ ѿчество [своѐ][2]. ѻ҆вча̀ на до́мъ· А҆́ще ли же ма́ло и҆́хъ є҆сть въ домꙋ̀, ꙗ҆́ко не доволномъ быти на ѻ҆вча̀, да прїиметъ съ собо́ю сꙋсѣ́да ближнего своє҆го, по числꙋ̀ дш҃ь, ко́ждо дово́лное себѣ, [съчте́тъ][3], на [-][4] ѻ҆вча̀ съверше́но, мꙋ́жеска полꙋ [непоро́чно][5] (и҆) є҆ді́нолѣтно (-)[6], ѿ а́гнецъ, и҆ (ѿ) ко́злищъ прїимѣте· И҆ да бꙋ́де вам съблюде́но, даже до четвертаго на́десѧть дн҃е мц҃а сего, и҆ заколю̀ то, все мно́жество събо́ра сн҃въ і҆и҃левыхъ къ ве́черꙋ· И҆ прїимꙋтъ ѿ кро́ви, и҆ пома́жꙋтъ на ѻ҆бою̀ подво́ю и҆ на пра́гъ, [и҆][7] въ домѣ́хъ, (є҆го́же съѣ́дѧтъ в нихъ)[8] (сеѧ̀ но́щи мѧса)[9] (та) пече́на ѻ҆гне́мъ. и҆ ѻ҆прѣ́снокъ съ желтани́цею, съѣдѧтъ· [И҆][10] не съѣ́сте ѿ нихъ сꙋ́рово, ниже съваре́но въ водѣ, но пече́но ѻ҆гне́мъ. (съ главо́ю)[11] съ нога́ми, и҆ съ ѹ҆тро́бою· [І҆][12] не ѻ҆ста́вите ѿ него̀. (ничто́же) на заѹ҆́тръ. и҆ ко́сти не съкрꙋшите ѿ него̀, (въ ѹ҆́трѣи) же ѻ҆ста́нки сꙋщаѧ ѿ него̀ ра́но, ѻ҆гне́мъ съжже́те· (И҆) тако (-)[13] ꙗ҆́сти бꙋдете [ѿ него̀][14], чресла̀ ва́ша препоꙗ҆́сана, и҆ сапозѝ [ва́ши][15] на ного̑ ва́шихъ, и҆ жезлы̀ [ва́ши][16] въ рꙋка́хъ вашихъ· И҆ съѣ́сте (-)[17] съ тща́нїем ско́ро, па́сха є҆сть [гн҃ѧ][18]. И҆ проидꙋ̀ землю є҆гѷпетъскꙋю. (сеѧ̀ но́щи)[19] (ѹ҆би-ва́ѧ)[20] всѧ́къ прьвене́цъ въ землѝ є҆гѷпетъстѣи, ѿ чл҃ка до скота̀. и҆ въ всѣ́хъ бо́ѕѣхъ є҆гѷпетъскихъ сътворю̀ ѿмщенїе а҆́зъ г҃ь· И҆ (да) бꙋ́де кро́вь вамъ въ зна́менїе на домо́хъ. в ни́хъ (же) вы [бꙋ́дете][21] тамо, и҆ (ѹ҆зрю̀)[22] кро́вь (-)[23] покры́ю вы, и҆ не бꙋдетъ въ ва̑ вре́да поги́бнꙋти, є҆гда̀ ѹ҆бїю̀ зе́млю є҆гѷпетъскꙋю· И҆ (да) бꙋдетъ [вамъ дн҃ь се́и][24] въ па́мѧть, и҆ чте́те [-][25] пра́зни гꙋ въ ро́дѣхъ вашихъ, зако́нно [и҆][26] вѣ́чно, пра́знꙋи-те [-][27] з҃ дн҃ии ѻ҆прѣ́сноки, да ꙗ҆́сте· ѿ (-)[28] [прьваго дн҃е][29] и҆змѣте квасъ, ѿ домо́въ ва-шихъ· всѧ́къ бо и҆́же съѣ́сть кисело, поги́бнетъ дш҃а та ѿ і҆и҃лѧ· ѿ дн҃е пе́рваго, [и҆][30] до дн҃е седма́го· (-)[31] [Пе́рвыи (же) дн҃ь][32] да сѧ прозове́тъ ст҃ыи, (а҆)[33] (се́мыи дн҃ь)[34] наро́читъ ст҃ъ да бꙋ-детъ ва̑· всего̀ дѣ́ланїѧ рабо́тна да не сътво-ри́те в о́нь, развѣ є҆ли́ко (съѣ́сть), сътвори́тсѧ всѧ́кои дш҃и, (то́чїю сїѧ)[35] да сътво́рѧтсѧ вамъ· (-)[36] Съблюди́те (же) за́повѣди сїѧ, в (сїи бо дн҃ь)[37] и҆зведꙋ̀ си́лꙋ вашꙋ ѿ землѧ̀ є҆гѷпетъ-скїѧ, и҆ да сътвори́те въ сїи дн҃ь въ ро́ды

г҃ мо҃ кг
д҃ мо҃ ки

ваша, зако́нно (и҆) вѣ́чно начина́юще· *въ, д҃і, дн҃ь. [пе́рваго мц҃а][38] съ ве́чера да ꙗ҆́сте ѻ҆прѣ́сноки, до (двадесѧти, и҆ є҆ді́наго дн҃е)[39] мц҃а до ве́чера. се́дмь дн҃ии ква́съ да сѧ не ꙗ҆витъ въ домѣ́хъ вашихъ· всѧ́къ и҆́же а҆́ще ꙗ҆́сть ква́сно, погꙋбит-сѧ дш҃а та ѿ со́нма [сн҃овъ][40] і҆и҃левыхъ. и҆ въ

10 дні цього місяця хай кожний візьме вівцю на дім, для свого роду, вівцю на дім. **4** Якщо ж мало їх є в домі, так що немає досить на вівцю, хай візьме з собою свого близького сусіда за числом душ. Кожний для себе вичислить: скільки вистачає **5** на вівцю без вади, чоловічого роду; непорочну і однолітну візьмете з ягнят і з кіз. **6** І хай буде вам збереженою аж до чотирнадцятого дня цього місяця, і заріжуть його все множество збору синів ізраїлевих увечері. **7** І візьмуть з крові, і помажуть на обох одвірках, і на порозі, і в хатах, в яких їстимуть там **8** цієї ночі те м'ясо, печене огнем, і їстимуть опрісноки з гіркими зелами. **9** І не їстимете його сирим ані звареним в воді, але печеним на вогні, з головою, з ногами і з нутрощами. **10** І не оставите з нього нічого до ранку, і кості в ньому не зломите. А вранці останки, що є з нього, рано огнем спалите. **11** І так його будете їсти: стан ваш підперезаний, і ваша обува на ваших ногах, і ваші палиці у ваших руках. І їстимете з поспіхом, скоро: це господня пасха. **12** І Я пройду цієї ночі по єгипетській землі, вбиваючи кожного перворордного в єгипетській землі, від людини до скотини, і вчиню помсту на всіх єгипетських богах. Я Господь. **13** І хай кров буде вам на знак на домах, в яких ви там будете; і як Я побачу кров – покрию вас, і не буде у вас пошесті знищення, коли поб'ю єгипетську землю. **14** І хай цей день буде вам на пам'ять; і святкуватимете празник Господеві у ваших родах, святкуватиме за законом і вічно. **15** – 7 днів їстимете опрісноки, з першого дня заберіть квас з ваших домів. Бо кожний, хто з'їсть квашене, з першого дня і по сьомий день, та душа буде вигублена з Ізраїля. **16** Перший день хай назветься святим, а сьомий, святковий день, хай буде вам святий. Всяке робоче діло не робитимете в ньому, лише те, що їсться, зробиться кожною душею; тільки це хай вами робиться. **17** Збережіть же ці заповіді, бо в цьому дні Я виведу вашу силу з єгипетської землі, і в цьому дні у ваших родах чинитимете за законом, і вічно; **18** почавши *в 14 дні першого місяця з вечора, їстимете опрісноки до двадцять першого дня місяця до вечора. **19** Сім днів квас хай не знайдеть-

мой3. 23
мой4. 28

ся у ваших домах. Кожний, хто з'їсть квашене, вигубиться та душа зі збору ізраїльських синів і з приходців землі. **20** Не їстимете ніякого квасу, а в усіх домах їстимете опрісноки. **21** Мойсей же скликав усю ізраїльську старшину і сказав їм: Пішовши, візьміть собі вівцю за родом вашим і жертвуйте пасху. **22** *Візьміть же в'язанку іссопу, а замочивши в крові, помажете кров'ю пороги дверей і оба одвірки, що є при дверях. А ви не виходьте ніхто до ранку з дверей свого дому. **23** І Господь, коли проходитиме вигублюючи єгиптян, побачить кров на порозі і на обох одвірках, і Господь мине двері, і не дозволить нищителеві ввійти до ваших домів, щоб убивати. **24** Збережіть же це слово як закон собі і вашим синам навіки. 25 Коли ж увійдете до землі, яку Господь дасть вам, так як сказав, збережете цю службу, **26** щоб було, коли ваші сини скажуть вам: Що це за служба? **27** То скажете їм: Це жертва пасхи Господеві, який покрив доми ізраїльських синів в Єгипті, коли побив єгиптян, а наші доми спас. І народ, схилившись, поклонився. **28** А ізраїльські сини, пішовши, зробили так як Господь заповів Мойсеєві і Ааронові, так ці зробили. **29** *Сталося ж, що опівночі Господь побив кожного первородного в єгипетській землі, *від первородного фараона, що сидить на престолі, до первородного полоненої, що в ямі, і кожного первородного зі скотини. **30** Встав же вночі фараон, і всі його слуги, і всі єгиптяни, і був великий крик по всій єгипетській землі. І не було дому, в якому не було мерця. **31** Покликав же фараон вночі Мойсея й Аарона та сказав їм: Вставши, вийдіть з мого народу; і ви, й ізраїльські сини ідіть помолитися вашому Господеві Богові, так як ви сказали. **32** І взявши овець і вашу скотину, ідіть; поблагословіть же й мене. **33** І єгиптяни силкувались скоро випустити народ з землі, бо сказали, що: Всі вимремо. **34** Взяв же народ муку перед викисненням їхнього тіста і зав'язавши в одежі, поклали на свої рамена. **35** І вони зробили так, як заповів їм Мойсей. І випросили в єгиптян срібний і золотий посуд і одежу. **36** *А Господь дав своєму народові ласку у єгиптян – і дали їм; і вони пограбували єгиптян. **37** *Ізраїльські сини піднялися з Рамеси до Сокхоту, до шістьсот тисяч піших мужів без челяді, 38 і численні приходьки вийшли з ними, і дуже багато овець, і худоби, і скотини. **39** І випекли тісто – муку, яку винесли з

єв. 11

пс. 77 і 135 і 104 і 134

муд. 18

вищ. 3 пс. 104

мой4. 33 20 і 24 пс. 135

пришельцѣхъ (-)[41] земли, всякого кваса да не ꙗсте. въ всѣхъ (же) (домѣхъ)[42] [-][43] да ꙗсте ѡпрѣсноки· Съзва же моѵсїи вся старца, їилевы. и рече имъ. шедше поимѣте себѣ агнъца по сродству вашему, и жертвуите пасху· *Възмѣте же кисть иссопа (-)[44] ѡмочивши (же) въ кровь, дверныя [-][45] помажете праги, и ѡбою подвою ѿ крови ꙗже есть близу дверей. а вы да не исходите, никтоже ѿ дверїи дому своего до заоутрїя· И миная гь избивая егѵптяны, и оузрить кровь на празѣ, и на ѡбою подвою, и минеть гь двери, и не попуститъ оубивающему вънити въ домы ваша оубивати· (-)[46] Снабдите (же) слово, се законно себѣ, и снмъ вашимъ до вѣка· Аще же внидете въ землю юже дасть гь вамъ, ꙗкоже гла. снабдите служенїе се· (да)[47] будетъ егда възглють вамъ снове ваши, что (есть) служенїе се, (то)[48] речете имъ, жертовная пасха (есть)[49] гу. иже покры домы сновъ їилевых въ егѵптѣ· Егда поби егѵптяны, а домы наша избави· И преклоншеся (поклонишася людїе)[50]. (-)[51] шедше (же) [снове їилеви сътвориша][52] ꙗкоже заповѣда гь моѵсїю, і аарону такоже сътвориша (сїи)· *Бысть же въ полунощи, (-)[53] гь изби всякъ первенецъ въ земли егѵпетьстѣи, *ѿ первенца фараонова. сѣдящаго на пртолѣ, до первенца плѣннича. ꙗже въ долѣ· и [всякъ первенецъ][54] скотїи· [Въста же][55] фараонъ нощїю, и вся мужи его, и вси егѵптяне, и бысть вопль велїи по всеи земли егѵпетьстѣи, (и) не (-)[56] бѣ домъ в немъже не бѣ мртвца· [Възва же][57] фараонъ моѵсїа, і аарона въ нощи, и рече има. (въставше)[58] ѿидѣта ѿ людїи моихъ, и вы и снове їилевы, идѣте да ся помолите, гу бгу вашему, ꙗкоже [гласте][59]. и ѡвца и говяда ваша поимше, идѣте, блвите же и мене· И нужаху егѵптяне (ѿпустити люди скоро)[60] [-][61] ѿ земля, рекоша бо ꙗко вси измремъ· Взяша же людїе муку прежде въскисенїя тѣсту ихъ, [и въвязавше][62] в ризы (-)[63] [възложиша][64] на рамы [своя][65]. (и)[66] сътвориша ꙗкоже заповѣда имъ моѵсїи· І испросиша ѿ егѵптянъ съсуды, сребряны, и златы, и ризы, [*гь же][67] дасть блгть людемъ своимъ пре егѵптяны, и даша имъ, и плѣниша егѵптяны, *въздвигоша же ся снове їилевы, ѿ рамеси въ сокходъ до шести сотъ тысущъ, пѣшихъ мужїи развѣ челяди, и пришелцы (же) мнози изыидоша с ними, и ѡвца и волы и скоти мнѡѕи ѕѣло· І

испекоша тѣсто (муку) еже изнесоша из егѵпта, (-)[68] опрѣсноки не въскиснеша бо· Изгнаша же ихъ егѵптяне, и не могоша пребыти ни брашна сътвориша (-)[69] на путь· *обитаніа же сновъ ізлевѣхъ. еже обиташа въ земли египетьстѣи, и въ земли ханаани, [сіи, и ѿцы ихъ][70], ул, г, (и) л· И бысть по четырехъ стѣхъ, [и][71] тридесяти лѣтѣхъ, изыиде вся сила гня ѿ земля египескія, в нощи стражьба есть гу· Извести ихъ ѿ земля египетскія, (и) сія нощь (-)[72] стражьба гу, яко всѣмъ сномъ ізлевымъ, будетъ въ родъ ихъ· [И рече][73] гь къ моѵсію, і аарону, се законъ пасхи. всякъ иноплеменникъ да не ястъ ѿ нея, и всякого раба (-)[74] купленаго обрѣжеши [-][75], и тогда да ястъ ѿ нея, пришлец [и][76] купленъ да не ястъ ѿ нея· въ храмѣ едіномъ да съньстся· (Аще же останетъ мясъ на утріа, и) не износите (мяс вонъ из храма)[77], *и кости не съкрушите ѿ него. весь сонмъ сновъ ізлевъ сътворитъ сіа· Аще ли кто пріидетъ (пришлецъ к вамъ)[78], [и сътвори][79] пасху гу· обрѣжеши его всякъ мужескіи полъ, и тогда да пріидет сътворити ю, и да будетъ аки [-][80] съжитель [-][81]. всяк [же][82] необрѣзаныи да не ястъ ѿ нея· Законъ единъ да буде, (и) съжителю и пришелцу пришедшему въ ва· И сътвориша снове ізлевы, якоже заповѣда гь моѵсію і аарону [-][83], тако сътвориша. и бы въ (иже днь)[84] изведе гь сны ізлевы ѿ земля египескія съ силою и·

Єгипту – на опрісноки, бо не викисли. А єгиптяни вигнали їх, і вони не змогли остатися ані не приготовили харчів на дорогу. **40** *А перебування ізраїльських синів, яке прожили в єгипетській землі і в ханаанській землі, вони і їхні батьки, було 430 літ. **41** І сталося, що після чотириста і тридцятьох років вийшла вся господня сила з єгипетської землі вночі. **42** Це сторожа Господеві, щоб їх вивести з єгипетської землі. І ця ніч – сторожа Господеві, щоб була для всіх ізраїльських синів в їхні роди. **43** І Господь сказав до Мойсея і Аарона: Це закон пасхи. Жодний чужинець хай з неї не їсть; **44** і всякого купленого раба обріжеш, і тоді хай з неї їсть. **45** Приходько і куплений – хай з неї не їсть. **46** Хай з'їсться в однім покою. Якщо ж зостане м'ясо до ранку, не винесете м'ясо надвір з хати, *і кістки не зломите в ньому. **47** Це зробить ввесь збір ізраїльських синів. **48** Якщо ж хто прийде приходьком до вас і зробить пасху Господеві – обріжеш в нього кожного з чоловічого роду; і тоді хай прийде її зробити, і хай буде так, як місцевий мешканець; а всякий необрізаний хай з неї не їсть. **49** Один закон хай буде і для місцевого жителя, і для приходька, що до вас прийшов. **50** І зробили ізраїльські сини так, як Господь заповів Мойсеєві і Ааронові, так вони зробили. **51** І так було в тому дні, в якому Господь вивів ізраїльських синів з єгипетської землі з їхньою силою.

мой1. 15; мой4. 9, ів. 19

Гла, ГІ

И [рече][1] гь къ моѵсію гла, *освятите ми всякъ первенец перворожденыи ѿверзая (бо) утробу всю, въ снохъ ізлевыхъ, ѿ члка до скота, ([да будетъ][2] мнѣ)[3]· Рече же моѵсіи къ людемъ, *помните днь сеи. въньже исходите ѿ [земля][4] египетскы, ѿ дому работнаго. рукою [-][5] крѣпкою. изведе васъ гь ѿтуду. и не ядите квасна, понеже въ днешніи днь исходите въ мѣсяцъ житъ новыхъ· И будетъ егда въведет тя гь бъ твои, въ землю хананеиску, и хеденску, (і амореиску, і евеиску, і евусеиску, и гергесеиску, и ферезеиску)[6], еюже кляся къ ѿцем твоим дати тебѣ землю точащую млеко и медъ· И сътвориши (убо) службу сію [сего мца][7]. шесть днии да ясте опрѣсноки, въ (седмыи же днь)[8] празни гу. опрѣсноки да ясте седмь днии, да ся не явитъ тебѣ квасно. и да не будетъ [-][9] квасъ

Глава 13

1 І промовив Господь до Мойсея, кажучи: **2** *Освятіть мені кожного первородного, що першим народився; бо те, що відкриває всяке лоно між ізраїльськими синами, від людини до скоту, хай Мені буде. **3** Сказав же Мойсей до народу: *Запам'ятайте цей день, в якому виходите з єгипетської землі, з дому неволі. Господь вивів вас звідти сильною рукою, і не їжте квашене, **4** тому що виходите в сьогоднішнім дні, в місяці нового збіжжя. **5** І буде, коли твій Господь Бог введе тебе до хананейської, і хеттейської, і аморейської, і евейської, і євусейської, і гергесейської, і ферезейської землі, яку поклявся твоїм батькам тобі дати, до землі, що тече мо локом і медом; і принесеш цю службу в цьому місяці. **6** Шість днів їстимете опрісноки, а в сьомім дні – празник Господеві. **7** Їстимете о-

ниж. 22 і 34; мой3. 27; мой4. 3 і 8; єз. 44; лук. 2; ниж. 23

прісноки сім днів. Хай не появиться в тебе закваска, і хай не буде закваски в усіх твоїх границях. **8** І розкажеш твому синові в тому дні, кажучи: Задля цього зробив мені Господь Бог, коли я виходив з Єгипту. **9** І хай буде в тебе знак на твоїй руці, і пригадка перед твоїми очима, щоб господній закон був у твоїх устах. Бо Господь вивів тебе з Єгипту сильною рукою. **10** І зберігатимеш цей закон у належному часі, з року до року. **11** І буде, коли твій Господь Бог введе тебе до хананейської землі, так як поклявся твоїм батькам, і її тобі дасть: **12** відлучиш *Господеві кожного з чоловічого роду, що відкриває лоно. Кожний, що відкриває лоно зі стад і з твоєї скотини, і яке буде чоловічого роду, освятиш Господеві. **13** Все, що відкриває лоно ослиці, заміниш вівцею. Якщо ж не заміниш, то викупиш його. Кожного первородного людини, з твоїх синів, викупиш. **14** Якщо ж запитає тебе твій син після цього, кажучи: Що це? То скажеш йому, що: Господь сильною рукою вивів нас з єгипетської землі, з дому неволі. **15** Бо коли фараон зробився затверділим, щоб нас не відпустити, Господь вигубив всіх первородних в єгипетській землі, від первородного людини до первородного скотини. Задля цього я приношу в жертву Господеві кожного, хто відкриває лоно чоловічого роду, – він Господеві, і кожного первородного з моїх синів викуплю. **16** І хай буде на знак на твоїй руці, і непорушним перед твоїми очима, бо сильною рукою Господь нас вивів з Єгипту. **17** А коли фараон відпустив народ – Господь не попровадив їх дорогою филистимської землі, хоч близько було. Бо Господь сказав: Щоб часом народ, побачивши бій, не розкаявся і не повернувся до Єгипту. **18** *І Бог обвів народ дорогою до пустині, до Червоного моря. В п'ятому поколінні вийшли ізраїльські сини з єгипетської землі. **19** І Мойсей взяв з собою *кості Йосифа. Бо Йосиф клятвою закляв був ізраїльських синів, кажучи: У відвідинах, коли вас відвідає Господь Бог, винесіть з собою звідси мої кості. **20** *Піднялися ж ізраїльські сини з Сокхота і отаборилися в Отомі при пустині. **21** *А Бог провадив їх в дні стовпом хмари, щоб показати їм дорогу, а вночі стовпом огня, щоб світити їм. **22** І не забракло стовпа хмари в дні і огняного стовпа вночі перед всім народом.

ниж. 22 і 34 єз. 44

пс. 77

мой1. 50 іс нав. 24

мой4. 33

ниж. 14 мой5. 1 і 4 пс. 77 і 104 ез2. 9

въ всѣхъ предѣлехъ твоихъ· И повѣси сну твоему въ днь онъ гла. сего ради сътворилъ гь бъ мнѣ егда исхождахъ ѿ егѵпта· И да будеть тебѣ знаменїе на руцѣ твоеи, и поминанїе пре очима твоима. нако да будеть законъ гнь въ оустѣхъ твоихъ, рукою бо крѣпкою изведъ тѧ гь и египта· И [снабдиши][10] законъ сеи. въ времѧ подобно. ѿ дне до дне, и будеть егда въведеть тѧ гь бъ твои въ землю хананеиску, нкоже есть клѧлсѧ ѿцемъ твоимъ, и дасть (ю тебѣ)[11]· [-][12] ѿлучиши весь ѿверзающъ оутробу, *мужескъ полъ гу, весь ѿверзающїи оутробу, ѿ стадъ [и][13] ѿ скотъ твоихъ, (и) еликоже будеть [-][14] мужеска полу освятиши гу· весь ѿверзаа оутробу ослю, измѣниши овцею. аще ли не измѣниши, (то) избавит (и)[15] всѧкъ первенецъ члчь сновъ твоихъ да избавиши· Аще же въпрашаеть тѧ снъ твои по семъ гла, что се (есть). то речеши къ нему, нко рукою крѣпкою, изведе насъ гь, ѿ землѧ египетски. ѿ дому работнаго· Егда бо ожесточѣ фараонъ. не ѿпустити насъ, изби [гь][16] всѧ первенца в земли египетстѣи, ѿ первенца члча до первенца скотїѧ· Сего ради азъ покладаю требу гу. весь ѿверзаан оутробу мужескъ полъ [гу][17] (да)[18] весь первенецъ сновъ моихъ избавлю· И да будеть въ знаменїе на руцѣ твоеи, и не ослаблено пре очима твоима· Рукою бо крѣпкою изведе [насъ][19] гь изъ египта· Егда же ѿпусти фараонъ люди, не веде ихъ (гь)[20] путемъ, землѧ филистимскїѧ, нко близь баше. Рече бо [гь][21], да не когда раскаютсѧ людїе видѣвше рать и възвратѧтсѧ въ египе· *И обведе бъ люди путемъ, въ пустыню къ чрьмному морю. пѧтого же колѣна изыдоша снове ійлевы ѿ землѧ египетьскїѧ· И взѧть моисїи *кости іосифовы съ собою, клѧтвою бо бѣ заклѧ іосифъ сны ійлевы гла. въ присѣщенїи, имже посѣтить васъ гь (бъ), (да)[22] изнесете (ѿтуду кости моѧ)[23] съ собою· (*въздвигоша)[24] же сѧ снове ійлевы, ѿ сокъхода, (и) ополчишасѧ въ одомѣ при пустыни. *Бъ же вождаше ихъ въ днь столпо, облачномъ, показати имъ путь. нощїю же столпомъ огненымъ [свѣтити имъ][25]· [И][26] не оскудѣ столпъ облачныи въ дне, и столп огненыи нощїю, пре всѣми людми·

нп кв и лд езка мд

ѱло оз

а мо и іс на кд

д мо аг

нп ді д мо ді е мо а и д ѱло оз и рд в езра д

Гл҃а, ді.

И рече Гь къ Моѷсїю глѧ, рцы сн҃омъ Іи҃левымъ, (-)[1] ѻбратившесѧ да ѻполчатсѧ прѧмо придворїю, посредѣ Магдалы, и посредѣ морѧ. прѧмо Веельсепфону, пред ними [ѻполчитесѧ][2] при мори. И речетъ фараѡ людемъ своимъ [ѡ сн҃охъ][3] Іи҃левыхъ. блудѧтъ сїи по земли, затвори бо ихъ пустына. Азъ же ѻжесточю срдце фараоново, и поженетъ създади ихъ, и прославлюсѧ ѡ фараонѣ, и ѡ всѣхъ воехъ его, и разумѣютъ вси егѵптѧне ꙗко азъ есмь Гь, и (сътворивыи)[4] сице. (-)[5] възвѣщено (же) бы цр҃ю егѵпетъскому, ꙗко бѣжаша людїе. и превратисѧ срдце фараоново, и слугъ его на люди. и рекоша, что се сътворихомъ, еже ѿпустити сн҃ы Іи҃левы, да не поработаютъ намъ. (И) въпрѧже (-)[6] фараонъ колесница своѧ, и всѧ люди своѧ събра съ собою, и поѧть, х҃, колесницъ избранныхъ, и всѧ конѧ егѵпеска, и тристаты на всѣми. І ожесточи Гь срдце фараона црѧ егѵпетска, и погна създади сн҃овъ Іи҃левыхъ. сн҃ове же Іи҃левы, исхождаху, рукою высокою. *И погнаша егѵптѧне въ слѣдъ ихъ, и ѻбрѣтоша ихъ. ѻполчившисѧ при мори. и (-)[7] конѧ. и колесница фараоновы, (и воинство его (-)[8] конницы)[9] прѧмо придворїю, противу Веельсепфону. и фараонъ приближашесѧ. [възрѣвше же][10] сн҃ове Іи҃левы ѻчима, видѣша, і [се][11] егѵптѧне ѻполчишасѧ въ слѣдъ ихъ, и убоѧшасѧ ѕѣло. [И възопиша][12] сн҃ве Іи҃левы къ Гу, и рекоша къ Моѷсїю, зане (лучши ли быти)[13] гробомъ (нашимъ) въ Егѵптѣ, извелъ еси насъ умрѣти въ пустыни. что се сътворилъ еси намъ, [извелъ еси на][14] изъ Егѵпта. Не сеи ли баше глъ иже рекохомъ [въ Егѵптѣ. к тебѣ][15] глюще. ѻстави насъ работати егѵптѧномъ, лучше бо [баше][16] намъ работати егѵптѧномъ, нежели умрѣти въ пустыни сеи. Рече же Моѷсїи къ людем дерзаите стоите, и зрѣте спсенїе еже ѿ Га, еже сътворитъ нам днесь ꙗкоже [-][17] узрѣсте егѵптѧны днесь, не приложите ктому видѣти ихъ въ вѣчное лѣто, Гь [бо][18] поборитъ по [на][19] (-)[20] вы (же) умолкнѣте. [И рече][21] Гь къ Моѷсїю что въпиеши къ мнѣ, рцы сн҃ом Іи҃левымъ (-)[22] да съберутсѧ. (-)[23] ты (же) възми жезлъ твои, и простри руку твою на море, и раздѣли е. и да вънидутъ сн҃ове Іи҃левы посредѣ морѧ по суху. И се азъ ѻжещу срдце

іс на҃ кд, а мах д

Глава 14

1 І промовив Господь до Мойсея, кажучи: **2** Скажи ізраїльським синам, щоб повернувшись, отаборилися перед селом, між Маґдалом і між морем, напроти Веельсепфона. Перед ними отаборитеся при морі. **3** І фараон скаже своєму народові про ізраїльських синів: Вони блукають по землі, бо їх замкнула пустиня. **4** Я ж вчиню серце фараона твердим і гнатиметься за ними, і Я прославлюся над фараоном і над усіма його вояками, і всі єгиптяни пізнають, що Я Господь, і що Я так зробив. **5** Сповіщено ж було єгипетському converting цареві, що народ утік. І серце фараона і його слуг повернулося проти народу, і вони сказали: Що це ми зробили, що відпустили ізраїльських синів, щоб не працювали на нас? **6** І фараон запряг свої колісниці, і зібрав з собою ввесь свій народ, **7** і взяв 600 вибраних колісниць, і всіх єгипетських коней, і тристатів над усіма. **8** І Господь твердим вчинив серце фараона, єгипетського царя, і він погнався вслід за ізраїльськими синами. А ізраїльські сини виходили рукою сильною. **9** *І єгиптяни погнали вслід за ними, і знайшли їх отабореними при морі. І коні і колісниці фараона, і його військо, і кіннотники – перед селом, напроти Веельсепфона; **10** і фараон наближався. А ізраїльські сини, поглянувши, побачили очима: і ось єгиптяни отаборилися вслід за ними, і вони дуже налякалися. І закричали до Господа ізраїльські сини, **11** і сказали до Мойсея: Чи томущо наші гробниці в Єгипті кращі, ти вивів нас умерти в пустині? Що це ти нам зробив і вивів нас з Єгипту? **12** Чи не це було слово, яке ми тобі сказали в Єгипті, мовлячи: Остав нас служити єгиптянам. Бо краще нам служити єгиптянам, ніж померти в цій пустині. **13** Сказав же Мойсей до народу: Будьте мужні! Стійте і дивіться на спасіння, що від Господа, яке Він зробить нам сьогодні. Так, як ви сьогодні побачили єгиптян, більше їх не побачите на вічний час. **14** Бо Господь воюватиме за нас, ви ж замовчіть. **15** І Господь сказав до Мойсея: Чому ти до мене кричиш? Скажи ізраїльським синам, щоб зібралися. **16** А ти візьми твою палицю і простягни твою руку над морем, і розділи його, і хай ізраїльські сини ввійдуть посеред моря по суші. **17** І ось Я твердим вчиню серце фараона і всіх єгиптян, і вони ввійдуть вслід за ними; і Я прославлюся над фараоном,

іс нав. 24 мак1. 4

і над всіма його вояками, і над колісницями, і над його кіньми. **18** Хай впізнають всі єгиптяни, що Я Господь, що прославляється над фараоном, і над колісницями, і над його кіньми. **19** *І божий ангел, що йшов перед полком ізраїльських синів, піднявся і пішов позаду них, піднявся і стовп хмари з-перед їхнього лиця і став зізаду них. **20** І він увійшов між єгипетський полк і між полк ізраїльських синів. І була темрява і мряка, і прийшла ніч, і не зійшлися один з одним усю ніч. **21** *А Мойсей простягнув руку над морем, і Господь відігнав море потужним південним вітром всю ніч, і зробив море сушею, *і вода розступилася. **22** *І ввійшли ізраїльські сини посеред моря по суші, і вода була їм стіною справа і стіною зліва. **23** Погналися ж єгиптяни і ввійшли вслід за ними, і всі коні фараона, і колісниці, і кіннотники – посеред моря. **24** Сталося ж, що в ранішню сторож Господь поглянув на єгипетський полк з вогняного стовпа і хмари, і послав замішання в їхній табір. **25** І Він зв'язав колеса їхніх колісниць, і провадив їх з трудом. І сказали єгиптяни: Втікаймо від лиця ізраїльтян, бо Господь їм помагає проти єгиптян. **26** І Господь промовив до Мойсея: Простягни твою руку над морем, і розірви його, щоб вода злучилася, і хай покриє єгиптян, колісниці і вершників. **27** Простягнув же Мойсей руку над морем, і вода повернулася на дно, на своє місце, перед днем. Єгиптяни ж втекли під водою, і Господь стряс єгиптян посеред моря. **28** *І вода, повернувшись, покрила колісниці, і вершників, і всю силу фараона, що йшла вслід за ними у море. І не остався ні один з них. **29** Сини ж ізраїльські пройшли по сухому посеред моря, а вода була їм стіною справа і стіною зліва. **30** І Господь в тому дні визволив Ізраїль з єгипетської руки, й ізраїльські сини побачили мертвих єгиптян при березі моря. **31** А коли побачили велику руку, те, що Господь вчинив єгиптянам, і злякався народ Господа, і повірив Богові й Мойсеєві, його угодникові. **15,1** І тоді заспівав Мойсей та ізраїльські сини цю пісню Господеві, і сказали, мовлячи:

вищ. 13

пс. 77 і 105

іс нав. 4 пс. 113

пс. 78 юдт. 5 кор1. 10 єв. 11

пс. 105 і 135

фараóново и҆ [всѣ́хъ є҆гѵ́птѧнъ][24], и҆ вънидꙋ́тъ въ слѣ́дъ и҆́хъ, и҆ прослáвлюсѧ ѡ҆ фараóнѣ, и҆ ѡ҆ всѣ́хъ вóехъ є҆гѡ, и҆ ѡ҆ колесни́цахъ, и҆ ѡ҆ кóнѣхъ є҆гѡ. (да)[25] оу҆вѣ́дѧтъ вси҆ є҆гѵ́птѧне, ꙗ҆́кѡ а҆́зъ є҆смь г҃ь прославлѧ́ющїисѧ ѡ҆ фараóнѣ и҆ ѡ҆ колесни́цахъ и҆ ѡ҆ кóнехъ є҆гѡ· [*И҆][26] въздвижесѧ а҆́гг҃лъ бж҃їи ходѧ́и пр҃е пóлкомъ сн҃овъ і҆и҃левыхъ, и҆ пóиде съзади [и҆́хъ][27], вънесесѧ [-][28] и҆ стóлпъ ѡ҆́блачныи ѿ лица̀ и҆́хъ и҆ ста̀ съзадѝ и҆́хъ, и҆ въни́де посредѣ̀ пóлка є҆гѵп҃ска, и҆ посредѣ̀ пóлка [сн҃овъ][29] і҆и҃левы̑· И҆ бы́сть тма̀ и҆ мгла̀, и҆ прї́иде нощь и҆ не съвокꙋпи́шасѧ дрꙋгъ дрꙋгꙋ всю̀ нóщь· *Прострé же мѡѷсїи рꙋкꙋ на́ мóре, и҆ възгна̀ г҃ь мóре вѣ́тромъ ю҆́жнымъ нꙋ́жнымъ всю̀ нóщь, и҆ сътворѝ мóре сꙋшꙋ, *и҆ расстꙋпи́сѧ вода̀, *и҆ внидóша сн҃ове і҆и҃левы посредѣ̀ мóрѧ пó сꙋхꙋ. и҆ вода̀ и҆́мъ стѣна (бы́сть) ѡ҆деснꙋ́ю, и҆ стѣна̀ ѡ҆шꙋ́юю· Гнáша же є҆гѵ́птѧне и҆ внидóша в слѣ̑ и҆́хъ, [и҆][30] всѧ́къ кóнь фараóновъ, и҆ колесни́ца, и҆ всадники посредѣ̀ мóрѧ. Бы́сть же въ стражꙋ оу҆́тренюю̀, и҆ възрѣ̀ г҃ь на пóлкъ є҆гѵпетскїи, въ стóлпѣ ѡ҆́гненомъ и҆ ѡ҆́блачномъ, и҆ смѧте пóлкъ [и҆́хъ][31], и҆ свѧза̀ кола колесни́цъ и҆́хъ. и҆ водѧ́ше ѧ҆ съ нꙋждею и҆ рекóша є҆гѵ́птѧне. бѣжи́мъ ѿ лица і҆и҃лева, г҃ь бо пособъствꙋ́етъ по ни́хъ. на є҆гѵ́птѧны· (И҆) рече (-)[32] г҃ь къ мѡѷсїю, прострѝ рꙋкꙋ твою на́ мóре, [и҆ растрóгни є҆̀][33], (-)[34] да съвокꙋпи́тсѧ вода̀, и҆ да покры́етъ є҆гѵ́птѧны. на колесни́ца же и҆ всáдники· Прострé же мѡѷсїи рꙋкꙋ на́ мóре, и҆ оу҆стрóисѧ вода̀ (ко днꙋ [на мѣ́сто своѐ][35]. предо днемъ)[36]. Є҆гѵ́птѧне же бѣжáша пѡ̑ водóю, и҆ сътрѧсѐ г҃ь є҆гѵ́птѧны посредѣ̀ мóрѧ, *и҆ ѡ҆бративши́сѧ вода̀ покры̀ колесни́ца и҆ всáдникы, и҆ всю̀ си́лꙋ фараóновꙋ, и҆дꙋщꙋю въ слѣ́дъ и҆́хъ въ мóре, [и҆][37] не ѡ҆ста̀ ѿ ни҃ ни є҆ди́нъ· Сн҃ове же і҆и҃левы пройдóша пó сꙋхꙋ посредѣ̀ мóрѧ, вода́ же и҆ стѣна̀ [бы́сть][38] ѡ҆деснꙋ́ю, и҆ стѣна̀ ѡ҆шꙋ́юю, і҆ и҆збáви г҃ь і҆и҃лѧ въ дн҃ь ѡ҆ и҆з рꙋкѝ є҆гѵпетски· И҆ [видѣ́ша сн҃ове][39] і҆и҃левы є҆гѵ́птѧны и҆змéрша при крáи мóрѧ, (видѣ́вше)[40] же (-)[41] рꙋкꙋ вели́кꙋю, ꙗ҆́же сътворѝ г҃ь є҆гѵ́птѧномъ [и҆ оу҆бóꙗшесѧ][42] лю́дїе г҃а, и҆ вѣ́роваша бг҃ꙋ, и҆ мѡѷсїю оу҆гóдникꙋ є҆гѡ· [И҆][43] тогда̀ възопѝ мѡѷсїи, и҆ сн҃ове і҆и҃левы пѣ́снь сїю [гв҃и][44], и҆ рекóша гл҃юще·

вї г҃і

ѱ҃ло ѻ҃з и҆ р҃є

і҆с на҃ д҃ ѱ҃ло р҃гі

ѱ҃ло ѻ҃и ю҆ди́дъ є҃ а҃ кри҃ і҃ є҆врео҃ а҃і

ѱ҃ло р҃є и҆ р҃лє

Глава 15

Заспіваймо Господеві, бо й славно прославився. Коня і вершника Він скинув у море. **2** *Він був мені помічником і покровителем на спасіння. Він Бог, і я його просла-

пс. 117 іс. 12

Гл҃а, є҃і·

Поимъ гв҃и слáвно бо (и҆) прослáвисѧ, конѧ̀ и҆ всáдники въвéрже въ мóре· *Помóщникъ и҆ покрови́тель бы́сть мнѣ̀ въ сп҃сéнїе· [Сє][1] (-)[2] бг҃ъ и҆ прослáвлю и҆, бг҃ъ ѿц҃а моегѡ и҆

ѱ҃ло р҃зі і҆саі҆а в҃і

възнесу и҆, г҃ь съкрушаѧ брани, г҃ь имѧ ему. Колесница фараѡновы, и҆ силу ѥго въверже въ море, и҆збраннъıѧ всадники тристаты, потопи въ чрьмнемъ мори, пучиною покрыи и҆хъ, погрѧзоша въ глубинѣ ꙗко камень. десница твоѧ г҃и прославися въ крѣпости. деснаѧ ти рука г҃и съкруши враги, и҆ множество҃ славы твоеѧ сътерлъ еси сопостаты, (посла)[3] гнѣвъ свои, поꙗстъ и҆хъ ꙗко стеблїе, и҆ д҃хомъ ꙗрости твоеѧ раступися вода. ѡ҆густѣша ꙗко стѣна воды, ѡ҆густѣша волны посредѣ морѧ. Рече вра҃ гнавъ постигну раздѣлю користь, и҆сполню д҃шу мою, оутну мечемъ моимъ, поѡ҆бладаетъ рука моѧ. Послалъ еси д҃хъ твой, покры и҆хъ море. погрѧзоша ꙗко ѡлово въ водѣ зелнѣи. Кто подобенъ тебѣ въ бозѣхъ г҃и, кто подобенъ тебѣ, прославленъ въ с҃тыхъ дивенъ, въ славѣ творѧи чюдеса. (Простр҃ѣ)[4] десницу свою, пожрѣт и҆ землѧ. Наставилъ еси правдою твоею люди твоѧ сїѧ, ꙗже и҆збави. оутѣши҃ еси крѣпостїю своею, въ обитель с҃тую твою. Слышаша (же) ꙗзыцы и҆ прогнѣвашасѧ, болѣзни прїѧша живущаѧ въ филистимѣ. Тогда потщашасѧ влки҃ едомскїѧ, и҆ кнѧѕи моавитстїи, прїѧтъ и҆хъ трепетъ. Растаѧшасѧ вси живущїи въ ханаанѣ, [нападе][5] на нѧ страхъ и҆ трепетъ. величїемъ мышца твоеѧ да ѡ҆каменѧтсѧ. донделе проидоша людїе твои г҃и, донделе проидоша людїе твои сїи, и҆хъже стѧжа. въведъ насади ѧ въ гору достоѧнїѧ твоего. въ готовое жилище твое, еже съдѣла г҃и, с҃тыню г҃и, еже оуготоваста руцѣ твои Г҃ь ц҃рьствуѧ вѣки, и҆ на вѣкъ, [-][6] еще ꙗко въниде конь фараѡновъ, съ колесницами, и҆ всадники въ море, и҆ наведе на нихъ г҃ь воду морскую. С҃нове же і҆и҃левы проидоша по суху посредѣ морѧ. (-)[7] Поꙗтъ моѷсїи с҃ны і҆и҃левы ѿ морѧ чрьмнаго, и҆ въведе и҆ въ пустыню сѷръ. і и҆дѧху три д҃ни въ пустыни, и҆ не ѡ҆брѣтаху воды (-)[8] пити. Прїидоша же въ мерру, и҆ не можаху пити воды ѿ мерры, горка бо бѣ. сего ради нарече сѧ и҆мѧ мѣсту тому горесть, и҆ роптаху людїе на моѷсїѧ г҃люще, что пїемъ. Възопи же моѷсїи къ г҃у, и҆ показа ему г҃ь древо, и҆ вложи и҆ въ воду *и оусладисѧ [-][9]. Ту (бо) положи ему ѡ҆правданїѧ и҆ судбы, и҆ ту [его и҆скуси][10], и҆ рече. аще слухо҃ оуслышиши гласъ (-)[11] б҃а твоего, и҆ оугоднаѧ пред нимъ сътвориши, и҆ внушиши заповѣдем его, и҆ съхраниши вѧ ѡ҆правданїѧ его. всѧку болѣзнь ꙗже

сира҃ ли

влю, Бог мого батька, і я його піднесу. Господь, що нищить війни, Господь йому ім'я. **4** Колісниці фараона і його силу він кинув у море, потопив у Червоному морі вибраних вершників, тристатів. **5** Морем Він їх покрив, вони потонули в глибині, як камінь. **6** Твоя правиця, Господи, прославилася в силі, твоя права рука, Господи, знищила ворогів, **7** і величчю твоєї слави Ти розгромив противників. Ти послав твій гнів, він пожер їх, як тростину, **8** і духом твого гніву розступилася вода. Води згусли, наче стіна, згусли хвилі посеред моря. **9** Сказав ворог: Погнавши, я наздожену, розділю здобич, наповню мою душу, зарубаю моїм мечем, пануватиме моя рука. **10** Ти послав твій дух, море їх покрило, вони потонули, наче олово, у глибокій воді. **11** Хто подібний до тебе між богами, Господи? Хто подібний до тебе, прославлений у святих, подиву гідний у славі, Ти, що твориш чуда? **12** Ти простягнув свою правицю – їх пожерла земля. **13** Ти твоєю справедливістю наставив цей твій народ, якого Ти визволив, Ти потішив твоєю силою до твого святого помешкання. **14** Почули ж народи й розгнівалися. Болі охопили тих, що живуть у Филистимі. **15** Тоді поспішилися едомські володарі й моавітські князі, їх охопило тремтіння; розтанули всі, що живуть у Ханаані. **16** На них напав страх і тремтіння. Від величі твоєї руки хай закаменіють, доки не пройшов твій народ, Господи, доки не пройшов цей твій народ, якого Ти придбав. **17** Ввівши, насади їх в горі твого насліддя, у твому приготованому помешканню, яке Ти зробив, Господи, у святині, Господи, яку приготовили твої руки. **18** Господь царює на віки і на віки, і ще, **19** бо ввійшов кінь фараона з колісницями і вершниками в море. І Господь навів на них морську воду, а ізраїльські сини пройшли по сухому посеред моря. **22** Мойсей взяв ізраїльських синів від Червоного моря і запровадив їх у пустиню Сир. І вони ходили три дні в пустині і не знаходили води пити. **23** Вони прийшли до Мерри і не могли пити води з Мерри, бо гірка була. Задля цого прозвано ім'я того місця Гіркота. **24** І народ нарікав на Мойсея, і Господь показав йому дерево, і він кинув його у воду – *і стала солодкою. **25** Там же Він поклав йому оправдання і суди, і там його випробував. **26** І Він сказав: Якщо слухом послухаєшся голосу твого Бога, і зробиш те, що миле перед ним, і сприймеш його заповіді, і збережеш всі його оправдання – не наведу на тебе

сир. 38

усі хвороби, які Я навів на єгиптян. Бо Я адже Господь, що тебе оздоровляє. **27** *І вони прийшли до Елиму, і було там 12 джерел води і 70 пальмових дерев. І вони отаборилися там при воді.

мой4. 33

наведо́хъ егѵптѧномъ, не наведꙋ на́ тѧ. а́зъ бо есмь Гь исцѣлѧѧй тѧ. *И прїидоша въ Еле́имъ, и бѣ тꙋ, ві, источника водъ, и о, стеблїи финикѡ, [и ополчишасѧ][12] тꙋ при водах.

д мо лг

Глава 16

Гла, ѕі.

1 Вони ж піднялися з Елиму, *і ввесь збір ізраїльських синів прийшов до пустині Син, що є між Елимом і між Синаєм. А в п'ятнадцятім дні другого місяця, після того, як вони вийшли з єгипетської землі, **2** ввесь збір ізраїльських синів почав нарікати на Мойсея і Аарона. **3** І сказали до них ізраїльські сини: Краще було, щоб ми були померли побиті Господом в єгипетській землі, коли ми там сиділи при котлах м'яса, і ми їли хліби досита, ніж щоб ви нас вивели у цю пустиню, щоб голодом виморити цей збір. **4** І сказав Господь до Мойсея: Ось Я вам дам хліб з неба, і народ вийде, і хай збере кожного дня, щоб Я їх випробував чи вони підуть за моїм законом, чи ні. **5** І буде в шостому дні, що приготують те, що винесуть, і те, що зберуть; хай буде подвійним в порівнянні до кожного дня. **6** Сказав же Мойсей і Аарон до всього народу ізраїльських синів: У цьому вечорі пізнаєте, що Господь – Той, хто вивів вас з єгипетської землі. **7** Вранці побачите господню славу, тому що Господь почув ваше нарікання проти Бога. Отже, чим є ми, що ви нарікаєте на нас? **8** І сказав Мойсей: Коли Господь дасть вам ввечері м'ясо їсти і хліби вранці до сита, зрозумієте; бо Господь почув ваше нарікання, яким ви нарікаєте проти нас. А чим є ми? Отже, ваше нарікання не проти нас, але проти Бога. **9** І сказав Мойсей до Аарона: Скажи до всього збору ізраїльських синів: Прийдіть перед Бога, бо він почув ваше нарікання. **10** Коли ж Аарон говорив до всього збору ізраїльських синів, і вони повернулися до пустині, господня слава з'явилася на хмарах. **11** І Господь заговорив до Мойсея, кажучи: **12** *Я почув нарікання ізраїльських синів. Промов же до них, кажучи: Ввечері їстимете м'ясо, а вранці насититеся хлібом, щоб ви пізнали, що Я ваш Господь Бог. **13** Настав же вечір, *і прийшли перепилиці та покрили ввесь табір. Вранці ж, як випала роса довколо табору: **14** *і ось на лиці пустині наче біле насіння, наче лід на землі. **15** А ізраїльські сини, побачивши, сказав один

муд. 11
дія. 7
і 13

сир. 45

мой4. 11
пс. 77
і 104

мой4. 11
пс. 77
муд. 16

Воздвигоша же сѧ ѿ Елима, *и прїиде ве́сь сонмъ снѡвъ Ійлевъ въ пꙋстынѭ Синъ. ѩже есть междꙋ Елимъ, и междꙋ Синаю. въ пѧтыи же надесѧтыи днь, (втора́го мца)[1], изшедшимъ ѿ землѧ̀ егѵпетъски. возропта́ша ве́сь събо́ръ снѡвъ Ійлевыхъ, на мѡѵсїѧ, и аа́рона. И реко́ша к нимъ снове Ійлевы, оу́не бѣ да быхомъ, измерли оуѩзвени ѿ Га в земли̇ егѵпетъстѣи, егда̀ сѣда́хомъ (тамъ), на котлы̀ мѧсны́ми, и ѧда́хомъ хлѣбы до сы́тости, не́жели ѩко изведо́сте ны въ пꙋстынѭ сїю, оуморити [-][2] со́нмъ се́и гла́домъ. (И) рече (-)[3] Гь къ мѡѵсїю, се а́зъ ѡдождꙋ вамъ хлѣбъ съ нбсе, і изы́идꙋтъ лю́дїе, и да съберꙋтъ на всѧ́къ днь ѩко да искꙋшꙋ ихъ, а́ще идꙋтъ въ законѣ моемъ или ни. И бꙋдетъ въ днь шесты́и, (да)[4] оуготоѡвѧтъ, иже изнесꙋтъ и да бꙋдетъ сꙋгꙋбо, ѩже съберꙋтъ ѿ днеи (всего)[5] дне. Рече же мѡѵсїи и аа́ронъ къ всемꙋ [наро́дꙋ][6] снѡвъ Ійлевыхъ. въ ве́черъ (се́и) оувѣсте, ѩко Гь (изведы́и)[7] вы ѿ землѧ̀ егѵпетъски, [-][8] заоутра оузрите сла́вꙋ Гню, поне́же ([Гь][9] оуслы́ша)[10] ропта́нїе ваше на́ Бга, мы (оу́бо)[11] что есмы̀, да ро́пщете на́ ны. И рече мѡѵсїи, егда̀ да́стъ Гь вамъ ве́черъ мѧсо ѩсти, и хлѣбы заоутра до сы́тости. поне́же (Гь слы́ша)[12] ропта́нїе ва́ше, иже [-][13] ро́пщете на́ ны, а мы̀ что есмы̀, не (на́ ны (оу́бо)[14])[15] ропта́нїе ваше [-][16], но на́ Бга. (И) рече (-)[17] мѡѵсїи къ аа́ронꙋ, гли къ всемꙋ со́нмꙋ снѡвъ Ійлевъ, прїидѣте пред Бга, оуслы́ша бо [ропта́нїе ваше][18]. Егда́ же глаше аа́ронъ, всемꙋ со́нмꙋ снѡвъ Ійлевъ, и ѡбратишасѧ въ пꙋсты́нѭ, и сла́ва Гнѧ ѩвисѧ на ѡблацѣхъ. И рече Гь къ мѡѵсїю глѧ, *слышахъ ропта́нїе снѡвъ Ійлевыхъ, рцы̀ (же) к нимъ глѧ. на́ ве́черъ да ѩсте мѧ́са, (а)[19] заоутра насытитесѧ хлѣба. и да оувѣсте, ѩко а́зъ [есмь][20] Гь Бгъ вашъ. Бы́сть же ве́черъ, (-)[21] *прїидо́ша крастели, и покры́ша [ве́сь][22] по́лкъ. заоутра же (-)[23] ѡсѧза́ющи росѣ ѡколо по́лка, *и се на лицы̀ пꙋсты́ни (-)[24], ѩко сѣмѧ бѣло а́ки ледъ на земли̇. Оузрѣвше же [-][25] снове Ійлевы, рече дрꙋгъ къ дрꙋгꙋ, что̀ (се есть)[26]. не вѣдахꙋ бо что̀ (се) [есть][27]. Рече же мѡѵсїи к ним, *се хлѣбъ, иже

мꙋдро аі
дѣѧ з
и гі

сира ме

д мо аі
ѱло оз
и рд

д мо аі
ѱло оз
мꙋдро ѕі

а кри і
иоа ѕ

да́сть гь (ꙗ́сти ва҃)[28], [и҆][29] се сло́во е҆́же (обѣща̀)[30] гь, събере́те ѿ него̀ ко́ждо ва҃, въ (сво́и)[31] гомо́ръ, на главꙋ̀ по числꙋ̀ дш҃ъ ва́шихъ, ко́ждо (васъ). съ дома́шними свои́ми събира́йте· [И҆ сътвори́ша][32] тако сн҃ове і҆и҃левы, и҆ събра́ша о҆́въ мно́го (-)[33] о҆́въ (же) ма́ло, (в мѣ́рꙋ ко́ждо гомо́ръ свои)[34], (*и҆) не и҆збы́сть оу҆ него́же мно́го, и҆ (недоста̀ оу҆ него́же ма́ло)[35], ко́ждо (е҆ли́коже бѣ̀ е҆мꙋ̀)[36] събра̀· [И҆ рече][37] мѡѷсі́и к ни҃, никто́же да о҆ставитъ на оу҆́тріа ѿ него, и҆ не послꙋ́шаша мѡѷсі́ꙗ, но о҆ста́виша дрꙋ́зіи ѿ него̀ на оу҆́тріа, и҆ съгни́ѧса чръвми и҆ въсмердѣ́сѧ. (-)[38] о҆скорби́ (же) сѧ [на́ на мѡѷсі́и][39], и҆ забра̀ [-][40] ра́но ра́но ко́ждо доста́точное е҆мꙋ̀, и҆дѣ́же о҆грѣва́ше слнце, раста́ꙗше· Бы́сть же въ дн҃ь шесты́и, [и҆][41] събра́ша доста́точное сꙋгꙋ́бо два гомора въ е҆дино, (комꙋ́ждо,) пріи҆до́ша же вси кнѕи со́нъма, и҆ повѣ́даша мѡѷсі́ю· Рече же мѡѷсі́и к нимъ, се е҆сть сло́во е҆́же гла гь, сꙋбо́та поко́и стъ гꙋ· Оу҆́тро е҆ли́ко а҆́ще и҆спече́те, пецѣ́те, и҆ е҆ли́ко а҆́ще свари́те, свари́те, (-)[42] все (же) и҆збы́точное о҆ставите въ скро́вѣ, на оу҆́тріа· И҆ о҆ста́виша (-)[43] до оу҆́тріа, ꙗ҆́коже заповѣ́да и҆мъ мѡѷсі́и. и҆ не въсмердѣ́сѧ, и҆ че́рвь не бы́сть въ не́мъ· Рече же [и҆́мъ][44] мѡѷсі́и ꙗ҆ди́те дн҃ь. е҆сть бо сꙋбо́та [поко́ище][45] [гꙋ дн҃ь][46]. не о҆бра́щете на́ поли. ше́сть бо дні́и да събира́ете, а҆ въ седмы́и дн҃ь сꙋбо́та. не [о҆бра́щете][47] в немъ· Бы́сть же въ [седмы́и дн҃ь][48], и҆до́ша нѣцыи (-)[49] събира́ти, и҆ не о҆брѣто́ша· Рече же гь мѡѷсі́ови, доко́лѣ не хо́щете послꙋ́шати запо́вѣдеи мои́хъ, и҆ зако́на мое҆го (блю́сти)[50]. гь бо далъ вамъ (сі́и дн҃ь)[51] сꙋбо́тꙋ, сего̀ ра́ди далъ вамъ въ дн҃ь шесты́и хлѣба на два дн҃и, да сѣди́те ко́ждо васъ въ домꙋ̀ свое҆мъ [о҆ себѣ][52], [и҆][53] да никто́же [ва҃][54] и҆схо́дитъ [ко́ждо][55] ѿ мѣ́ста свое҆го, въ дн҃ь седмы́и· И҆ (сꙋбо́тьствꙋѧ)[56] лю́діе въ дн҃ь се҃мы́и. и҆ прозва́ша сн҃ове і҆и҃леви и҆́мѧ е҆го [ма́нна][57]. [о҆на́ же бѧше][58] ꙗ҆́ко сѣмѧ кориꙗ҆́ндрово. (и҆ ꙗ҆́ко мꙋка̀) бѣ́ло, а҆ въкꙋше́ніе е҆ѧ̀ а҆́ки мꙋка̀ с ме́домъ· Рече же [и҆́мъ][59] мѡѷсі́и, се сло́во е҆́же вѣща̀ гь, напо́лните гомо́ръ ѿ [ма́нны][60] въ кро́вь роже́ніи ва́шихъ. да вѣ́дѧтъ хлѣ́бъ е҆го́же е҆сте ꙗ҆́ли [-][61] въ пꙋсты́ни, е҆гда̀ и҆зведѐ вы гь ѿ землѧ̀ е҆гѵ́петъски· И҆ рече мѡѷсі́и къ а҆а҆ро́нꙋ, възми съсꙋ́дъ златы́и е҆ді́нъ, и҆ вложѝ в него̀ (гомо́ръ по́лныи)[62] ѿ [ма́нны][63], и҆ положи́ши то́е пре (гмъ)[64], въ снабдѣ́ніе роже́нію ва́шемꙋ. ꙗ҆́коже заповѣ́да гь мѡѷсі́ю. и҆

а҆ кр҃н и҆

до одного: Що це? Бо не знали, що це є. Сказав же Мойсей до них: *Це хліб, який Господь дав вам їсти. **16** І це слово, яке обіцяв Господь. Зберіть з нього кожний з вас до свого гомора, по одному на голову, за числом ваших душ; кожний з вас збирайте з своїми домашніми. **17** І зробили так ізраїльські сини, і зібрали один багато, а один мало. **18** За мірою, кожний свій гомор, *і у кого багато, він не мав понад міру, і у кого мало, не мав браку. Кожний, скільки було йому належно, зібрав. **19** І Мойсей промовив до них: Хай ніхто не залишить з нього до ранку. **20** І вони не послухали Мойсея, але деякі оставили з нього до ранку, і воно згнило від червяків і засмерділося. А Мойсей засмутився на них. **21** І кожний рановранці взяв собі скільки потрібно, а де гріло сонце, воно топилося. **22** А в шостому дні сталося: що зібрали подвійно за потребою, два гомори на одного в кожного. Прийшли ж усі князі збору і розповіли Мойсеєві. **23** А Мойсей сказав їм: Це слово, яке Господь сказав: Субота - це святий відпочинок Господеві, завтра. Те, що печете – печіть, і що варите – варіть. А все, що зостанеться, залишіть в посудині на завтра. **24** І вони оставили на завтра, так як їм заповів Мойсей, і воно не засмерділося, і не було в ньому хробака. **25** Сказав же їм Мойсей: Їжте сьогодні, бо це субота, сьогодні спочинок Господеві, не знайдете нічого на полі. **26** Бо шість днів будете збирати, а в сьомому дні – субота, в ній не знайдете. **27** Сталося ж, що деякі пішли збирати в сьомому дні, і не знайшли. **28** Промовив же Господь до Мойсея: Доки не хочете слухати мої заповіді і зберігати мій закон? **29** Бо Господь дав вам цей день в суботу, задля цього Він дав вам у шостому дні хліби на два дні, щоб ви сиділи, кожний з вас, у своїм домі самі, і щоб ніхто з вас не виходив з свого місця у сьомому дні. **30** І народ у сьомому дні зберігав суботу. **31** І прозвали ізраїльські сини йому ім'я Манна. Вона була, наче насіння коріяндра і наче біла мука, а її смак, наче мука з медом. **32** Сказав же їм Мойсей: Це слово, яке сказав Господь: Наповніть гомор манною, щоб сховати для ваших поколінь, щоб знали про хліб, який ви їли в пустині, коли Господь вивів вас з єгипетської землі. **33** І сказав Мойсей до Аарона: Візьми одну золоту посудину, і вклади до неї повний гомор манни; і покладеш те перед Господом на зберігання для ваших поколінь, **34** так як Господь заповів Мойсеєві; і Аарон

кор1. 10 ів. 6

кор1. 8

поклав її перед свідченням на зберігання. **35** А ізраїльські сини їли манну сорок літ, доки не прийшли до заселеної землі. І вони їли манну, поки не прийшли до финикійського краю. **36** А гомор був десятою частиною трьох мірок.

положи [ю][65] ааронъ, пре свѣдѣнїемъ, въ снабдѣнїе. Сн҃ве же і҆и҃левы ꙗ҆дошѧ [маннꙋ][66], л҃ѣ четыридесѧтъ донъдеже прїидошѧ въ землю о҆битающꙋю, [и҆][67] (ꙗ҆дошѧ [маннꙋ][68])[69] донде же прїидошѧ къ краю финичномꙋ, гоморъ же десѧтаѧ часть тре мѣръ бѧше.

Глава 17

1 І ввесь збір ізраїльських синів, піднявшись з пустині Син за своїми полками, за Господнім словом, стали в Рафиді. І не було питної води для народу. **2** *І народ хулив Мойсея, кажучи: Дай нам води, щоб ми пили. Промовив же Мойсей: Чому хулите на мене, і чому спокушаєте Господа? **3** А народ там був спрагнений води і нарікав на Мойсея, кажучи: Навіщо ти нас вивів з Єгипту, щоб спрагою заморити нас, і наших дітей, і нашу худобу? **4** Закричав же Мойсей до Господа, кажучи: Що зроблю з цим народом? Іще трохи й поб'ють мене камінням. **5** І Господь промовив до Мойсея: Піди перед народ, і візьми з собою старшин народу, і візьми в твою руку палицю, *якою ти вдарив море, і піди. **6** *А Я стану там, перед твоїм приходом, при скелі, в Хориві. *І вдариш в скелю, і з неї вийде вода, щоб народ пив. Зробив же так Мойсей перед синами Ізраїля. **7** І назвав ім'я місця, того місця Спокуса і Хула, через хулу ізраїльських синів і тому що спокусили Господа, кажучи: Чи є в нас Господь, чи ні? **8** *Прийшов же Амалик і воював проти Ізраїля в Рафидині. **9** А Мойсей сказав до Ісуса: Вибери собі сильних мужів, і, пішовши, ополчися завтра проти Амалика. А ось я стану на верху гори, і палиця божа в моїй руці. **10** І зробив Ісус так, як сказав йому Мойсей, і ополчився проти Амалика. Мойсей же, й Аарон, і Ор вийшли на верх гори. **11** І сталося, що коли Мойсей піднімав руки, – перемагав Ізраїль, коли ж опускав руки, – перемагав Амалик. **12** А руки Мойсея стали тяжкі, і взявши камінь, підклали йому, і він сидів на ньому. Аарон же й Ор піддержували його руки, один звідси а один звідти. І руки Мойсея були скріплені до заходу сонця. **13** І розгромив Ісус Амалика, і порубав ввесь народ мечем. **14** І сказав Господь до Мойсея: Запиши це на пам'ять до книги, і дай у вуха Ісуса, що: Знищенням знищу пам'ять Амалика з землі. **15** І Мойсей збудував жертовник Господеві, і назвав його ім'я

мой4. 20
мой5. 32
вищ. 7
пс. 80
мой4. 20
пс. 77
і 104
муд. 11
кор1. 10
мой5. 27
юдт. 4
муд. 11

Гл҃а, з҃і.

И (въставше)[1] весь сонмъ сн҃въ і҆и҃лвъ, ѿ пꙋстынѧ синъ. по полкомъ и҆хъ, словесемъ гн҃имъ, и҆ сташа в рафидѣ, [и҆ не бѧше][2] воды [пити людемъ][3], *и хꙋлѧхꙋ людїе мѡѷсїа гл҃юще, даждь намъ водꙋ да пїемъ. [рече же][4] [-][5] мѡѷсїи, что хꙋлите мѧ. и҆ что и҆скꙋшаете г҃а. жаждаша же тꙋ людїе воды, и҆ роптахꙋ [-][6] на мѡѷсїа гл҃юще. вскꙋю (на и҆зведе)[7] и҆з є҆гѷпта. оуморити насъ, и҆ чада наша, и҆ скоты [наша][8] жаждею. возпи же мѡѷсїи къ г҃ꙋ гл҃ѧ. что сътворю людемъ симъ, (и҆) є҆ще мало и҆ побїютъ мѧ каменїемъ. И҆ рече г҃ь къ мѡѷсїю, поиди пред людми, [и҆ поими][9] съ собою ѿ старецъ людскихъ, и҆ жезлъ *имже преби море възми в рꙋкꙋ твою, и҆ поиди. [*азъ же][10] [станꙋ тꙋ][11] прежде пришествїѧ твоего оу камени въ хоривѣ. *и оудариши въ камень, і и҆зыдетъ ѿ него вода, (да)[12] пїютъ людїе. Сътвори же [тако мѡѷсїи][13] пред сн҃ы і҆и҃левыми. и҆ прозва и҆мѧ мѣстꙋ томꙋ и҆скꙋсъ, и҆ похꙋленїе хꙋлы ради сн҃овъ і҆и҃левъ. і и҆скꙋшенїѧ ради г҃а гл҃ще, а҆ще є҆сть в насъ г҃ь, и҆ли ни. *Прїиде же а҆малик, и҆ въєва на і҆и҃лѧ въ рафидинѣ, рече же мѡѷсїи къ і҆с҃ꙋ, и҆збери себѣ мꙋжа силны. и҆ шедъ ополчисѧ къ а҆маликꙋ, оутрѣ, (-)[14] се (же) а҆зъ [станꙋ][15], на верхꙋ горы, и҆ жезлъ (же) бж҃їи в рꙋцѣ моеи. И҆ сътвори і҆ꙋсъ, ꙗ҆коже рече є҆мꙋ мѡѷсїи, и҆ ополчисѧ къ а҆маликꙋ, [мѡѷсїи же][16], і а҆ронъ, і ѡ҆ръ, възыдоша въ верхъ горы. И҆ бысть є҆гда въздвизаше мѡѷсїи рꙋцѣ, ѡ҆долѣваше і҆и҃ль, є҆гда же пригинаше рꙋцѣ, ѡ҆долѣваше а҆малик. рꙋцѣ же мѡѷсїовѣ тѧжцѣ бѣша, и҆ въземше камень подложиша є҆мꙋ, и҆ сѣдѧше на немъ. а҆аронъ же і ѡ҆ръ, поддержаста рꙋцѣ є҆мꙋ, (є҆динъ ѿсюдꙋ)[17] (а дрꙋгїи ѿтꙋдꙋ)[18], и҆ быша (мѡѷсїовѣ рꙋцѣ)[19] оукрѣплени, до захода слн҃цꙋ, и ѡ҆долѣ і҆ꙋсъ а҆маликꙋ, и҆ всѧ люди (посѣче мечемъ)[20]. [И҆ рече][21] г҃ь къ мѡѷсїю въпиши се на памѧть въ книги, и҆ въдаи въ оуши і҆ꙋсꙋ ꙗ҆ко пагꙋбою погꙋблю памѧть а҆маликовꙋ ѿ (землѧ)[22]. И҆ създа мѡѷсїи ѡ҆лтаръ г҃ꙋ, и҆ прозва и҆мѧ є҆мꙋ г҃ь мои, прибѣжище [мое][23]. ꙗ҆ко рꙋкою крѣпкою

боретъ г҃ь на амалика, ѿ рода въ родъ·

Мій Господь – моя охорона, **16** бо сильною рукою воює Господь проти Амалика з роду в рід.

Гл҃а, и҃і·

Оуслыша же іѻдоръ ієрѣи мадиамъскіи. тесть моѵсіовъ, все єлико сътвори г҃ь іи҃лю своимъ людемъ. (и) [ꙗко изведе][1] г҃ь іи҃лѧ из єгѵпта· [И поѧ][2] іѻдоръ, тесть моѵсїовъ, (сепфиру)[3] женꙋ моѵсїовꙋ, съ имѣнїемъ еѧ, и съ двѣма с҃нома єго. *имѧ єдіномꙋ, герсамъ, гл҃ѧ пришлецъ [єсмь][4] въ земли чюждеи. (-)[5] имѧ второмꙋ єлиезеръ, [гл҃ѧ][6], б҃ъ [-][7] ѿц҃а моєго помощникъ мои, (-)[8] избави мѧ из рꙋки фараона· И пріиде іѻдоръ. тесть моѵсїовъ, и с҃нове и жена къ моѵсїю въ пꙋстыню, идеже стоѧхꙋ (въ пꙋстыни) при горѣ б҃жїи· Възвѣстиша же моѵсїю гл҃юще, (сеи)[9] іѻдоръ тесть твои идетъ к тебѣ, и жена [твоѧ][10], и оба с҃на твоѧ с ни҄· Изыде же моѵсїи противꙋ тестю своємꙋ, и поклонисѧ ємꙋ, и цѣлова и, и пыталъ другъ друга здравїа, и въведе и [моѵсїи][11] въ кꙋщꙋ, і исповѣда моѵсїи тестю [своємꙋ][12], все єлико сътвори г҃ь фараонꙋ, и єгѵптѧно іи҃лѧ ради. и весь трꙋдъ имъже бы҃ (-)[13] на пꙋти. и ꙗко избави ихъ г҃ь ѿ рꙋки фараонѧ, и ѿ рꙋки єгѵпетъски· Чюди же сѧ іѻдоръ всеи бл҃гти, ꙗже сътвори [г҃ь съ ними][14], ꙗко избави [г҃ь][15] ихъ ѿ рꙋки єгѵпетъски и ѿ рꙋки фараонѧ· И рече іѻдоръ бл҃гвенъ г҃ь [иже][16] избави люди (-)[17] из рꙋки єгѵпеcкїа, і из рꙋки фараонѧ· Нн҃ѣ оувѣдѣ ꙗко великъ (єсть) г҃ь, паче всѣ боговъ, сего ради ꙗко налегоша на нихъ (въздаⷭ҇ имъ г҃ь). и положи іѻдоръ тесть моѵсїовъ, всесъжеженїа и жертвы (-)[18]· Пріиде же ааронъ, и вси старцы іи҃левы ꙗсти хлѣба съ тестемъ моѵсїовымъ, преⷣ б҃омъ· И бысть [по сеⷨ][19] на оутріє. сѣде моѵсїи, сꙋдити люди. стоѧхꙋ же преⷣ [моѵсїомъ вси людїе][20], ѿ оутра и до вечера. [видѣв же][21] ([тесть моѵсїовъ][22] іѻдоръ)[23], все єлико творѧше людемъ· [И][24] рече что се ты твориши людемъ, почто ты (єдінъ сѣдиши)[25], а вси людїе престоѧⷮ тебѣ, ѿ оутра до вечера· [Рече же][26] моѵсїи тестю, понеже приходѧтъ [людїе къ мнѣ][27], въпрашающе сꙋда ѿ б҃а, єгда же бꙋдетъ имъ прѧ, и пріидꙋтъ къ мнѣ, разъсꙋждꙋ комꙋждо. и накажꙋ ѧ, по повелѣнїю б҃жїю, и законꙋ єго· Рече же тесть моѵсїовъ къ немꙋ, неправедно твориши слово се, (се бо) разсыпанїємъ разсыплеши [-][28] ты и вси людїе сїи, иже с тобою. тѧжко тебѣ слово се, (и) не

Глава 18

1 Почув же Йотор, мадиямський священик, тесть Мойсея, все, що зробив Господь для свого народу Ізраїля, і що Господь вивів Ізраїль з Єгипту. **2** І тесть Мойсея Йотор взяв Сепфиру, жінку Мойсея, з її маєтком **3** і з двома його синами. *Ім'я одного Герсам, кажучи: Я є приходьком в чужій землі. **4** Ім'я другого Елиезер, кажучи: Бог мого батька – мій помічник; Він визволив мене з руки фараона. **5** І прийшов тесть Мойсея Йотор, і сини, і жінка до Мойсея в пустиню, де стояли, в пустині при божій горі. **6** Сповістили ж Мойсеєві, кажучи: Ось Йотор, твій тесть, приходить до тебе, і твоя жінка, і оба твої сини з ним. **7** Вийшов же Мойсей назустріч своєму тестеві, і поклонився йому, і поцілував його, і випитував один одного про здоров'я; і Мойсей ввів його до шатра. **8** І Мойсей визнав своєму тестеві все, що Господь зробив фараонові і єгиптянам задля Ізраїля, і ввесь труд, який був в дорозі, і що Господь визволив їх з руки фараона і з руки єгиптян. **9** Здивований же був Йотор всім добрим, яке вчинив Господь з ними, бо Господь визволив їх з руки єгиптян і з руки фараона. **10** І сказав Йотор: Благословенний Господь, що визволив народ з руки єгиптян і з руки фараона. **11** Тепер я пізнав, що Господь великий, понад всіх богів; задля цього, що на них налягли, Господь їм віддав. **12** І Йотор, тесть Мойсея, приніс всепалення і жертви. Прийшов же Аарон і всі ізраїльські старшини їсти перед Богом хліб з тестем Мойсея. **13** І сталося після цього, натупного дня, Мойсей сів судити народ. А увесь народ стояв перед Мойсеєм від ранку й до вечора. **14** Тесть же Мойсея Йотор, побачивши все, що він робив для народу, й сказав: Що це ти чиниш для народу? Чому ти сам сидиш, а ввесь народ стоїть перед тобою від ранку до вечора? **15** Сказав же Мойсей тестеві: Тому що народ приходить до мене, просячи суду від Бога. **16** Коли ж буває в них спір і приходять до мене, я розсуджую кожному, і повчаю їх за божим приказом і його законом. **17** Сказав же тесть Мойсея до нього: Неправильно чиниш це слово, **18** бо ось знесилишся знесиленням ти і ввесь цей народ, що з тобою. Тяж-

вы҃ ѕ

вищ. 2

ке тобі це слово, і не зможеш ти сам один виконати. **19** Тепер же послухай мене, щоб я тобі порадив, і буде з тобою Бог. Ти будь для народу в тому, що відноситься до Бога, і донесеш їхні слова до Бога. **20** І засвідчуй їм Божі заповіді і його закон, і звістиш їм його дороги, якими підуть, і діла, які чинитимуть. **21** А ти вибери собі з усього народу сильних мужів, що бояться Бога, праведних мужів і що ненавидять звеличування. Постав же над ними тисяцькими, і сотниками, і п'ятдесяцькими, і десяцькими, **22** і писарями, щоб судили їх в усі години. А надмірно тяжку справу принесуть до тебе, малі ж суди хай вони судять; і зменшать тобі труд, і поможуть тобі. **23** Якщо виконаєш це слово, Бог тебе скріпить; і зможеш служити, і ввесь народ прийде на своє місце, кожний з миром. **24** Послухав же Мойсей голос свого тестя і вчинив все, що він сказав йому. **25** І Мойсей вибрав сильних мужів з усього Ізраїля, і зробив їх над ними тисяцькими, і сотниками, і п'ятдесяцькими, і десяцькими, **26** і писарями; і вони судили народ кожної години. Кожну ж надмірно важку справу приносили до Мойсея, а малу судили самі. **27** Відпустив же Мойсей свого тестя, і він відійшов до своєї землі.

възмо́жеши твори́ти ты̂ є̂ді́нъ· Нн҃ѣ (же)[29] послꙋ́шаи менѐ, (да)[30] съвѣтꙋю тебѣ, (-)[31] бꙋдетъ бг҃ъ с тобо́ю. бꙋди ты лю́демъ ꙗ҆же къ бг҃ꙋ. и҆ донесе́ши словеса̀ и҆хъ къ бг҃ꙋ· И҆ възвѣща́й и̂мъ повелѣ́нїа бж҃їа, и҆ зако́нъ є̂го. и҆ повѣ́си и̂мъ пꙋти̂ є̂го, в на́же по́идꙋтъ [-][32], и҆ дѣлеса̀ ꙗ҆́же сътворѧ́тъ, (а̂)[33] ты̂ [и҆збери̂ себѣ]34 ѿ всѣ́хъ людїи мꙋжа си́лны, бг҃а боѧ́щихсѧ. мꙋжа̂ пра́ведны. [и҆]35 ненави́дѧщаа величанїѧ· (Поста́ви же)[36] [-][37] над ни́ми ты́сѧщники, и҆ сотники, и҆ пѧтьдесѧ́тъники, и҆ десѧ́тники, [и҆ кни́гочїѧ][38], (да)[39] сꙋдѧтъ (ѧ)[40] по вс҃ѧ часы̀, а̂ рѣчь оу҆си́лнаа, донесꙋтъ до тебѐ малы́ѧ же сꙋды̀ да сꙋдѧтъ о̂ни̂, и҆ оу҆ма́лѧ тѝ трꙋда̀. и҆ попомо́гꙋтъ тѧ· Аще (сътвори́ши сло́во се)[41], оу҆крѣпи́ тѧ бг҃ъ. и҆ възмо́жеши слꙋжи́ти, и҆ вс҃и лю́дїе [-][42] прїидꙋтъ въ своѐ мѣ́сто (ко́ждо) с ми́ромъ· Послꙋша же мѡ҆ѵ҆сїи гласа те́стѧ [своѐго][43], и҆ сътвори̂ [вс҃е][44] є̂ли́ко [рѐ є̂мꙋ][45]· І҆ и҆збра̀ мѡ҆ѵ҆сїи мꙋжа си́лны ѿ всего̀ і҆и҃лѧ. и҆ сътвори̂ ѧ҆̀ на̂ ни́ми ты́сѧщники и҆ со́тники, и҆ пѧ҃десѧ́тники и҆ десѧ́тники, [и҆ кни́гочїѧ][46], и҆ сꙋжа́хꙋ лю́демъ по всѧ̀ часы̀. (всю)[47] же рѣчь оу҆си́лнꙋю приноси́ша къ мѡ҆ѵ҆сїю, (а̂ ма́лꙋю же)[48] (сами сꙋжаше)[49]· Ѿпꙋсти́ же мѡ҆ѵ҆сїи те́стѧ своѐго, и҆ ѿи́де въ (свою̀ зе́млю)[50]·

Глава 19

1 А в третьому місяці, після виходу ізраїльських синів з єгипетської землі, в цьому дні вони прийшли до синайської пустині, **2** і піднялися з Рафидина, і прийшли до синайської пустині. І там став Ізраїль напроти Гомори, **3** *а Мойсей вийшов на божу гору, і Бог покликав його з гори, кажучи: Так скажеш домові Якова. І скажи ізраїльським синам: **4** *Самі бачите, що Я зробив єгиптянам; і Я взяв вас, наче на крилах орла, і Я привів вас до себе. **5** *І тепер, якщо слухом послухаєте мій голос і збережете мій завіт, будете мені особливим народом з усіх народів. *Бо вся земля моя. **6** *Ви ж будьте мені царським священством і святим народом. Ти скажеш ці слова ізраїльським синам. **7** А Мойсей, прийшовши, покликав всіх старшин народу, і сказав, і визнав їм всі ці слова, які Бог їм заповів. **8** Відповів же ввесь народ разом і сказав: Все, що сказав Бог, зробимо і слухатимемось. А Мойсей доніс ці слова до Бога. **9** І сказав Господь до Мойсея: Ось я

дія. 7

мой5. 29

мой5. 5

пс. 23

пет1. 2

Гл҃а, д҃і·

Мца же тре́тїаго и҆зшествїа сн҃овъ і҆и҃левъ ѿ землѧ̀ є̂гѵ̂петъскїѧ, в (сїи дн҃ь)[1], прїидо́ша въ пꙋстыню сина́искꙋю, и҆ въздвиго́шасѧ ѿ рафиди́на, и҆ прїидо́ша въ пꙋсты́ню сина́искꙋю. и҆ ста̀ тꙋ̂ і҆и҃ль прѧ́мо гомо́рѣ. [*Мѡ҆ѵ҆сїи же][2] възы́иде на горꙋ̂ бж҃їю, и҆ възва̀ и҆̀ бг҃ъ ѿ горы̀ гл҃ѧ. си́це гл҃еши до́мꙋ і҆а́коввлю, и҆ повѣ́ждь сн҃омъ і҆и҃левымъ. *са́ми види́те є̂ли́ко сътвори́хъ є̂гѵ̂птѧномъ, и҆ взѧ̂ вы̂ ꙗ҆́ко на крилѣ̂ о̂рли, и҆ приведо̂ вы̂ к себѣ· *И҆ нн҃ѣ а́ще послꙋша́нїемъ послꙋша́ете (гла́са моѐго)[3], и҆ снабди́те завѣтъ мои. бꙋде́те ми лю́дїе сꙋщїе ѿ всѣ́хъ ꙗ҆зы́къ, *моѧ̀ бо є̂сть вс҃ѧ землѧ̀. *вы́ же бꙋдѣте ми̂ цр҃ьское сщ҃енїе, и҆ ꙗ҆зы́къ ст҃ъ. сі̂и словеса̀ да гл҃еши сн҃омъ і҆и҃левымъ· (Пришедъ)[4] же мѡ҆ѵ҆сїи (-)[5] възва̀ вс҃ѧ ста́рца лю́дъски, [и҆ рече][6], і҆ и҆сповѣ́да и̂мъ вс҃ѧ словеса̀ сі̂и, ꙗ҆́же завѣща̀ [и҆м][7] бг҃ъ· Ѿвѣща́ша же вс҃и лю́дїе кꙋпно и҆ реко́ша. вс҃е є̂ли́ко ре́клъ бг҃ъ, сътвори́мъ, и҆ послꙋшаемъ. доне́съ же мѡ҆ѵ҆сїи словеса̀ [сі̂и][8] къ бг҃ꙋ· [И҆ рече][9] гь҃ къ мѡ҆ѵ҆сїю се а́зъ прїидꙋ̂ к тебѣ въ столпѣ о̂блачнѣ. да оу̂-

дѣѧ̑ з

є҃ мѡ̑ кд

є҃ мѡ̑ є

ѱло кг

а҃ петр в

слышатъ люді́е гл҃юща мѧ к тебѣ̑, и҆ да тебѣ̑ вѣрꙋютъ въ вѣки. повѣ́да же мѡѷсі́и, словеса̀ люді́и къ г҃ꙋ· [И҆ рече][10] г҃ь мѡѷсі́ю съни́ди, възвѣсти лю́демъ, и҆ ѡ҆чисти а҆̀ днесь и҆ оу҆́трѣ. и҆ да и҆сперꙋт̾ ри́зы, и҆ да бꙋдꙋтъ гото́ви, въ дн҃ь третіи, въ [тре́тіи бо дн҃ь][11] сни́дет̾ г҃ь на горꙋ̑ сина́искꙋю, пред̾ лицемъ всѣхъ люді́и, и҆ оу҆строи́ши лю́ди ѡ҆боня́мо гл҃а, вънемлите себѣ̑ не въсходи́ти на горꙋ̑ и҆ (ничи́мже коснꙋтисѧ)[12] е҆ѧ̀, *всѧкъ [бо][13] прикоснꙋвыйсѧ горѣ̑ смр҃тію оу҆́мретъ. (пріе́мшаѧ҆сѧ е҆́и рꙋка̀)[14] ка́меніемъ [-][15] побі́етсѧ, и҆ли̇ стрѣло́ю оу҆стрѣ́литсѧ. любо звѣ́рь, любо чл҃къ, не бꙋдетъ жи҃ е҆гда́ (же) гласъ (-)[16] трꙋбы̀ и҆ ѡ҆́блакъ ѿи́де ѿ горы̀, сі́и да възы́идꙋтъ на горꙋ̑· И҆зы́де же мѡѷсі́и съ горы̀ къ лю́демъ и҆ ѡ҆чисті а҆̀, і испра́ша ри́зы [своѧ][17], (-)[18] рече (же) лю́демъ, бꙋдите гото́ви три дн҃и (и҆) не ходи́те къ жена́мъ· Бысть же въ [тре́тіи дн҃ь][19], къ свита́нію, [и҆][20] бы́ша гла́си, и҆ мо́лніѧ, и҆ ѡ҆́блакъ мо́лніанъ на горѣ̑ сина́истѣи [и҆][21] гла́съ трꙋбныи. глаша́ше си́лно (ѕѣло), и҆ оу҆боѧ́шасѧ вси людіе въ по́лцѣ· (-)[22] И҆зведе́ (же) мѡѷсі́и, лю́ди проти́вꙋ б҃ꙋ, ѿ полка̀, и҆ ста́ша подъ горо́ю. *гора́ же сина́искаѧ кꙋрѧ́шесѧ всѧ. схожде́ніѧ ради бж҃іѧ на ню̀, въ ѡ҆гни̇. и҆ схожда́ше [же][23] дымъ, ꙗ҆́ко ды́мъ пе́щныи. и҆ оу҆жасо́шасѧ вси лю́діе ѕѣло· Быша же гла́си трꙋбніи, сходѧ́ще крѣпцѣ̑ ѕѣло. *мѡѷсі́и [же][24] гл҃аше, а҆ б҃ъ ѿвѣща́ва́ше е҆мꙋ гласомъ· Сни́де же г҃ь на горꙋ̑ сина́искꙋю, на ве́рхъ горы̀, и҆ възва̀ г҃ь мѡѷсі́ѧ на ве́рхъ горы̀, и҆ възы́де мѡѷсі́и· (-)[25] Рече (же) б҃ъ к [немꙋ][26] гл҃ѧ. (съни́ди, и)[27] възвѣсти̇ лю́демъ. да не когда̀ прист8пла҃ [къ горѣ̑][28], къ бг҃ꙋ разꙋмѣти, и҆ падꙋтъ ѿ нихъ мно́ѕи, и҆ жерцы́ [же][29] пристꙋпа́ꙗи къ г҃ꙋ б҃ꙋ да сѧ ѡ҆ст҃ѧт̾. да не когда̀ и҆змѣнитъ ѿ нихъ г҃ь· [Рече же][30] мѡѷсі́и къ б҃ꙋ, не возмо́гꙋтъ лю́діе възы́ти на горꙋ̑ сина́искꙋю, ты бо завѣща́лъ е҆си насъ гл҃ѧ. предѣли́ти, оу҆ горы̀, и҆ ѡ҆ст҃ити ю҆̀· [И҆ рече][31] е҆мꙋ г҃ь. и҆ди̇ съни́ди, и҆ възы́ди ты, і аа́ронъ с тобо́ю. жерцы́ же и҆ лю́діе да сѧ не нꙋдѧтъ възыти̇ къ б҃ꙋ. да не когда̀ погꙋбитъ ѿ ни҃ г҃ь. сни́де же мѡѷсі́и, къ лю́демъ и҆ рече и҃·

Margin (left): єврє҃ ві; є мѡ҃ д; дѣѧ҃ з

прийду до тебе в стовпі хмари, щоб почув народ, як Я розмовляю з тобою, і щоб тобі повірили навіки. Сповістив же Мойсей слова народу Господеві. **10** І повелів Господь Мойсеєві: Зійди, сповісти народові, і очисть їх сьогодні і завтра; і хай виперуть одіж, **11** і хай будуть готові на третій день. Бо в третьому дні Господь зійде на Синайську гору перед лицем усього народу. **12** І поставиш народ довкола, кажучи: Вважайте на себе, щоб не виходити на гору і нічим не доторкнутися до неї. *Бо кожний, хто доторкнеться до гори, смертю помре. **13** Та рука, що доторкнеться до неї, буде побита камінням або буде застрілена стрілою, чи то звір, чи то людина; не буде живою. Коли ж від гори відійде голос труби і хмара, вони хай вийдуть на гору. **14** Зійшов же Мойсей з гори до народу і очистив їх, і вони випрали свою одіж. **15** А він сказав народові: Будьте готові три дні, і не входіть до жінок. **16** Сталося ж в третьому дні на світанку: і були голоси, і блискавки, і хмара з блискавками на Синайській горі, і голос труби лунав дуже сильно, і ввесь народ в таборі перелякався. **17** А Мойсей вивів народ назустріч Богові з табору, і вони стали під горою. **18** *Та Синайська гора вся курилася, тому що на неї зійшов Бог в огні. І дим підносився, наче дим з печі, і ввесь народ дуже перелякався. **19** Були ж дуже сильні голоси труби, що сходили. *А Мойсей говорив, та Бог відповідав йому голосом. **20** Зійшов же Господь на Синайську гору, на вершок гори, і покликав Господь Мойсея на вершок гори, і Мойсей вийшов. **21** Сказав же Бог до нього, кажучи: Зійди і сповісти народові, щоб часом не приступив до гори, до Бога, щоб поглянути, і впаде багато з них. **22** І священики, як хто наближається до Господа Бога, хай освятяться, щоб часом не відступив від них Господь. **23** Сказав же Мойсей до Бога: Народ не зможе вийти на синайську гору, бо Ти завіщав нам, кажучи: Відділити гору і освятити її. **24** І сказав йому Господь: Іди, зійди і вийди ти і Аарон з тобою. А священики і народ хай не намагаються вийти до Бога, щоб часом не погубив Господь декого з них. **25** Зійшов же Мойсей до народу і сказав їм.

Margin (right): єв. 12; мой5. 4; дія. 7

Глава 20

мойЗ. 5, пс. 80 — мойЗ. 26, мой5. 5, пс. 96 — ниж. 34, мой5. 5 — мойЗ. 19, мой5. 5, мат. 5 — мой5. 5, єз. 20, ниж. 31, мат. 12 — мой1. 2, ниж. 31, єв. 4 — мой5. 5, мат. 15, еф. 6, мар. 7, сир. 3 — мой5. 5, мат. 5, і 19, мар. 10 — мой5. 5, рим. 7, і 13 — мой5. 18, єв. 12

1 І промовив Господь всі ці слова до Мойсея, кажучи: **2** *Я є Господь Бог твій, який вивів тебе з єгипетської землі, з дому рабства. **3** Ти не матимеш інших Богів, окрім мене. **4** *Ані не зробиш собі ідола і будь якої подоби, яка на небі, – вгорі, і яка на землі, – вдолі, і яка в водах і під землею. **5** Не поклонишся їм, ані не послужиш їм. Бо Я є Господь Бог твій, Бог ревнивий, який віддає гріхи батьків на дітях до третього і до четвертого покоління, тим, що ненавидять мене, **6** *а що чинить милосердя в тисячі, тим, що люблять мене, і бережуть мої заповіді. **7** *Не бери ім'я Господа Бога твого надаремно, бо Господь не очистить тих, що беруть його імя надаремно. **8** *Пам'ятай про день суботи, щоб його святити. **9** Шість днів працюй, і робитимеш в них всі твої діла; **10** а сьомий день, субота Господеві Богові твому. Не зробиш ніякого діла в ньому ти, і твій син, і твоя дочка, і твій раб, і твоя рабиня, і твій віл, і твоє осля, і вся твоя скотина, і твій приходько, що живе в тебе. **11** *Бо в шістьох днях Господь створив небо і землю, море і все, що в них, і спочив у сьомому дні. Задля цього Господь поблагословив сьомий день і освятив його. **12** *Шануй твого батька і твою матір, щоб тобі було добре, і ти був довголітнім на добрій землі, яку тобі дасть твій Господь Бог. **15** *Не убий, **13** не чини перелюбу, **14** не кради, **16** не свідчи на твого ближнього ложним свідченням. **17** Не жадай жінки твого ближнього. *Не жадай дому твого ближнього, ані його поля, ані його раба, ані його рабині, ані його вола, ані його осла, ані будь якої його скотини, ані всього, що твого ближнього. **18** А ввесь народ дивився на голос і блискавки, і голос труби, і гора курилася; і ввесь народ перелякався та став здалека. **19** І вони сказали Мойсеєві: *Ти говори з нами, хай не говорить до нас Бог, щоб часом ми не померли. **20** Сказав же їм Мойсей: Майте надію, не бійтеся, бо задля випробування прийшов до вас Бог, щоб його страх був у вас, щоб ви не грішили. **21** А ввесь народ стояв здалека, Мойсей же ввійшов у мряку, де був Господь. **22** І сказав Господь до Мойсея: Це скажеш домові Якова, і сповісти ізраїльським синам: Ви побачили, що Я з неба заговорив до вас, **23** щоб ви самі собі не зробили срібних богів, і самі собі не зробите золотих богів. **24** А зробіть мені жертов-

Гла, к·

И гла гь вса словеса си [ко мωѵсїю][1] гла. *азъ есмь гь бъ твои, изведыи тя ѿ земля егѵпетьскы, ѿ дому работнаго· да не будутъ тебѣ бози ини развѣмене. *ни сътвори себѣ кумира, и всякого подобїа, еже на неси горѣ, и елико на земли низу, и елико въ водахъ и подъ землею. да ся не поклониши имъ· ни да послужиши имъ, азъ бо есмь гь бъ твои. бъ ревнивъ, ѿдая грѣхы ѿцъ на чада, до третїаго и до четвертаго рода, ненавидящихъ мене. (-)[2] *творяи (же) млть въ тысящах любящимъ мя, и снабдящимъ заповѣди моя· *Не прїемли имени га ба твоего всуе, не очистит бо гь, прилагающихъ имя его тунѣ· *Помни днь субоныи, стити его шесть дни дѣлаи и сътвориши (в нихъ) вся дѣла твоя. а днь семыи субота гу бу твоему· да не сътвориши [всего дѣла вонь][3]. ты и снъ твои, и дщерь твоя, [и][4] рабъ твои, и раба твоя, и волъ твои, и осля твое, и весь скотъ твои, и пришелець [твои][5] обитая оу тебе, *зане в шести днех сътвори гь нбо и землю, [-][6] море и вся яже на ни. и почи въ днь семыи. сего ради блви гь днь семыи и ости его· *Чти ѿца твоего, и мтрь [твою][7], да бго ти будетъ. и (-)[8] долголѣтенъ будеши на земли блазѣ, юже гь бъ твои да тебѣ· [*Не оубїи не любодѣи не оукради][9], не послушествуи на друга своего свѣдѣтельства ложна· Не пожелаи жены искренего твоего, *не пожелаи дому ближнего твоего, ни села его, ни раба его, ни рабыни его, ни вола его, ни осла его, ни всего скота его, ни (все) елико ближнего твоего· [Вси же людїе][10] смотряху гласа и свѣщъ, и гласа трубнаго, и гору курящуся, (и оубоашася)[11] вси людїе сташа подалѣ· И рекоша мωѵсїю *гли ты с нами, да не глетъ к нам бъ да некогда оумрем· (-)[12] [Рече][13] (же) имъ мωѵсїи оуповаите не боитеся искушенїа [-][14] бо ради. прїиде бъ к вамъ, яко да будетъ страхъ его въ васъ, да не съгрѣшаете· Стояху же [вси][15] людїе подалѣ. мωѵсїи же вниде въ мглу, идѣже бяше (гь)[16]. [И рече][17] гь къ мωѵсїю. се рцы дому їаковлю. и възвѣсти сномъ їилевым. вы видѣте, яко с небсе глахъ к вам. да не сътворите себѣ сами боговъ сребреныхъ, и боговъ златыхъ не сътворите сами себѣ· олътара съ земли, да сътворите ми. и

е мо е, ѱло п — г мо кѕ, е мо е, ѱло чѕ — ни лд, е мо е — г мо ді, е мо е, ма е — е мо е, езе к, ни ла, ма ві — а мо в, ни ла, евре д — е мо е, ма еі, ефе ѕ, ма з, сира г — е мо е, ма е, и ді, ма і — е мо е, ри з, и гі — е мо иі, евре ві

положите на немъ, всесъжеженїа и спсенїа ваша. овца, и телца ваша, на всякомъ мѣстѣ. идѣже нарекꙋ имя мое, тꙋ и прїидꙋ к тебѣ, и благословлю тя. *Аще же олтарь ѿ каменїа сътвориши ми, да не гладиши его сѣчивомъ, сѣчиво бо [свое][18] аще възложиши на, то осквернениши [и][19]. да не въсходиши на стоѧла олътара моего, яко да не явиши оскврънѣнїа своего на немъ.

є мо кз
іс на и

ник з землі, і принесете на ньому цілопалення і за ваше спасіння, ваші вівці й телята, в кожному місці, де назву там моє ім'я; і прийду до тебе, і поблагословлю тебе. **25** *Якщо ж зробиш мені жертовник з каміння, щоб ти його не вигладжував знаряддям, бо якщо прикладеш до нього своє знаряддя – то його опоганиш. **26** Щоб не виходив ти на сходи мого жертовника, щоб ти не відкрив на ньому твого сорому.

мой5. 27
іс нав. 8

Гла, ка.

И сїя оправданїа (и сꙋды) [-][1] положи пре ними, *аще притяжеши ра еврѣинъ, шесть лѣ да (ти работаетъ)[2]. а въ [седмое лѣто][3] [ѿпꙋстиши его свобода][4] тꙋне. Аще самъ единъ внидетъ то единъ (и) изыдетъ, аще ли [и][5] жена внидетъ с нимъ, то и жена ѿидетъ с нимъ. Аще ли господи дастъ емꙋ женꙋ, и родитъ емꙋ снъ или дщерь, жена и дѣти да бꙋдꙋтъ господинꙋ его, а самъ единъ. да ѿидетъ. Аще ли ѿвѣщавъ [рабъ речетъ][6], възлюби гдна моего и женꙋ [мою][7] и дѣти [мои][8]. не ѿхождꙋ свободенъ. да приведе и господи его пре сꙋдище бжїе. (-)[9] тогда (же) приведе его пре двери на стоѧла, и да проврътитъ емꙋ (ꙋхо гднъ [его][10])[11] шиломъ, и да работаетъ емꙋ въ вѣки. Аще кто продастъ свою дщерь в рабыню, (и) да не ѿидетъ, якоже ѿходятъ рабыня. аще же не ꙋгодитъ [пред очима][12] господина своего яже емꙋ помысливъ обѣща, да ѿпꙋсти ю. языкꙋ же чюжемꙋ (гднъ да не продастъ)[13] ея, понеже погордѣ ею. Аще ли снꙋ своемꙋ обещалъ ея, по оправленїю дщерню да сътворитъ ей. аще ли инꙋ поиметъ себѣ, (и) потребныа и ризы и вѣно ея (дастъ ей.) не ꙋменшитъ, аще ли (сего троего)[14] не творитъ ей, да ѿидетъ (бес цѣны тꙋне)[15]. (*И) аще (-)[16] (кого кто ꙋдаритъ)[17] и ꙋмретъ, смртїю да ꙋмре [и той][18]. Аще ли не хотя, но бъ бꙋдетъ предалъ въ рꙋцѣ его, *то дамъ ти мѣсто, в неже бѣжитъ тамо ꙋбивыи. Аще ли кто приложитъ (ꙋбити ближнего своего)[19] остаи, [-][20] прибѣгнетъ [къ олтарю][21], [и][22] ѿ олтаря моего възметсѧ (-)[23] ꙋмрѣти. Иже бие ѿца своего, или мтрь [-][24], смртїю да ꙋмретъ, *иже аще кто злоречитъ ѿцꙋ или мтри [-][25] смртїю да ꙋмре. (И) (аще кто ꙋ кого ꙋкрадетъ)[26] сновъ їилевъ, и съодолѣвъ семꙋ продастъ [и][27], и явитсѧ нанъ, смртїю да скончаетсѧ. Аще же сварятасѧ два мꙋжа. и

є мо єі
єрѣа лд

г мо кд

є мо ді

г мо к
при к
ма єі
ма з

Глава 21

1 І покладеш перед ними ці оправдання і суди. **2** *Якщо придбаєш раба-еврея – хай тобі служить шість літ, а в сьомому році даром відпустиш його свобідним. **3** Якщо сам один ввійде, то один і вийде. Якщо ж з ним ввійде і жінка, то і жінка вийде з ним. **4** Якщо ж пан дасть йому жінку – і народить йому синів чи дочок, жінка і діти хай будуть його пана, а він сам один хай відійде. **5** Якщо ж, відповівши, раб скаже: Я полюбив мого пана, і мою жінку, і моїх дітей, не відходжу на свободу. **6** Хай його приведе його пан до божого судилища, тоді приведе його перед двері, до одвірка; і хай проколе йому шилом вухо його пан, і він хай служить йому навіки. **7** Якщо хтось продасть свою дочку в рабиню, і хай не відійде, так як відходять рабині. **8** Якщо ж не догодить перед очима свого пана, в тому, що для неї задумавши, обіцяв, хай її відпустить. А чужому народові хай пан її не продасть, бо він погордив нею. **9** Якщо ж обіцяв її своєму синові, за правилами дочок хай вчинить з нею. **10** Якщо ж візьме собі іншу, і дасть їй потрібне: й одежі, й її віно не зменшить. **11** А якщо ці три речі не робить їй, хай вона відійде даром без грошей. **12** *І якщо когось хто ударить і він помре, хай смертю помре і той. **13** Якщо ж це нехотячи, але Бог його видав в його руки, *то дам тобі місце, до якого втече вбивця туди. **14** Якщо ж хто додасть підступно убити свого ближнього і прибіжить до жертовника, і буде забраний від мого жертовника, щоб вмерти. **15** Хто б'є свого батька або матір – смертю хай помре. **16** *Той, хто проклинає батька або матір, хай помре смертю. **17** І якщо хто у кого вкраде ізраїльських синів і, заволодівши ним, продасть його, і докажеться йому – хай смертю помре. **18** Якщо ж сперечаються два чоло-

мой5. 15
єре. 34

мой3. 24

мой5. 19

мой3. 20
при. 20
мат. 15
мар. 7

віки, і один одного вдарить каменем або п'ястуком, і не помре, але цей ляже на ліжко; **19** якщо ж чоловік, вставши, ходитиме з палицею, той, хто його вдарив – невинний, лише хай дасть за втрату його праці і на лікування. **20** Якщо ж хто палицею б'є свого раба або свою рабиню, і помре від його руки – судом хай мститься на смерть. **21** Якщо ж проживе день або два, не буде йому помсти, бо цей – його гроші. **22** Якщо б'ються два чоловіки і вдарять вагітну жінку, і вийде її дитина не вповні сформована, хай заплатить кару, яку накладе чоловік жінки; з оцінкою хай віддасть ціну. **23** Якщо ж буде вповні сформована, хай дасть душу за душу, **24** *око за око, руку за руку, зуб за зуб, ногу за ногу, **25** опік за опік, рану за рану, удар за удар. **26** Якщо ж хто виб'є око своєму рабові або око своїй рабині, і осліпить, хай їх відпустить свобідними задля їхнього ока. **27** Якщо виб'є зуб своєму рабові або зуб своїй рабині, хай відпустить їх свобідними задля їхнього зуба. **28** Якщо віл рогами поколе чоловіка або жінку, і помре, той віл хай буде побитий камінням, і хай не їдять його м'яса; а пан вола буде чистий. **29** Якщо ж віл коле рогами передучора і третім днем, і говорять його панові, і він не вигубить його, і рогами заколе чоловіка або жінку, хай віл буде вигублений, і його пан хай помре. **30** Якщо ж накладуть на нього викуп, хай дасть викуп за свою душу, згідно з тим, що накладуть на нього. **31** І якщо заколе рогами сина або дочку, то за цим же приписом хай з ним зроблять. **32** Якщо ж віл заколе рогами раба або рабиню, хай дасть їхньому панові тридцять дідрахм срібла, а віл хай буде побитий камінням. **33** Якщо хто відкриє колодязь чи викопає яму, і її не закриє, і до неї впаде теля або осля, **34** пан ями віддасть панові скотини оплату; а те, що згинуло, хай буде йому. **35** Якщо чийсь віл заколе рогами вола свого сусіда, і він помре, хай живого вола продадуть і розділять його ціну, і хай поділять вола, що згинув. **36** Якщо ж про вола відомо, що він коле рогами, раніше, відучора і третього дня, і говорили його панові, і той його не охороняє, або його не уб'є, хай дасть вола за вола; а мертвий хай йому буде.

мой3. 24
мой5. 19
мат. 5

оударитъ єдинъ (другаго)[28] каменемъ, или пастїю, и не оумретъ, но (сей) лѧжетъ на одрѣ, аще [же][29] въставъ мужь. [и][30] походитъ [-][31] о жезлѣ, чистъ (-)[32] (єго) оударивыи, точїю на дѣланїе єго да дастъ и на цѣлбу. аще же кто биетъ раба своего, или рабу свою жезломъ, и оумретъ ѿ руки єго, судомъ да сѧ мститъ (оубити). аще ли пребудетъ днь или два, да не мститсѧ (єму), сребро бо єго єму єсть. аще сѧ биюще два мужи, и оуразита жену непразну, [-][33] изыидетъ младенецъ еѧ не обличенъ желѣдбою да жьлѣдетъ, якоже задежетъ мужъ жены (с подобою да ѿдасть цѣну)[34]. аще ли обличенъ будетъ, да дастъ душу за душу. *око въ очесѣ мѣсто. (руку въ руку мѣсто, зубъ въ зуба мѣсто)[35]. нога въ ноги мѣсто. ижженїе въ ижженїа мѣсто. вредъ вреда мѣсто, язву въ язву мѣсто. аще ли кто истыкнетъ око рабу своєму, или око рабыни своей, и ослѣпитъ. свободъ да ѿпуститъ ѧ въ ока мѣсто их. аще [-][36] зубъ рабу [своєму][37], или зубъ рабѣ своей, избиетъ, свободъ да ѿпуститъ ѧ въ зуба мѣсто ихъ. аще [-][38] (волъ оубодетъ)[39] мужа, или жену, и оумретъ, каменїемъ да сѧ побиетъ волъ (той), и да не ядѧтъ масса єго. а господинъ вола чистъ будетъ. аще же волъ бодливъ будетъ прѣвѣе вчерашнего и третїаго дне, и глютъ гдну єго, и не изгубитъ єго, (и) оубодетъ (-)[40] мужа или жену волъ да сѧ погубитъ. а гднъ єго, да оумретъ. аще ли вину задежутъ єму, да дастъ вину за душу свою, єлико задежутъ єму. (и) аще (-)[41] сна [или дщерь оубодетъ][42], (то) по (семуже оправленїю)[43] да сътворѧтъ єму. аще ли раба, (или рабу, оубодетъ волъ)[44], сребра, л҃ дидрагмь, да дастъ гдну ихъ, (а)[45] волъ каменїемъ да сѧ побїетъ. аще [-][46] кто ѿврьзетъ кладѧзь, или ископаетъ ѧму, и не покрыетъ еѧ и впадетсѧ (в ню)[47] телѧ, или ослѧ, гднъ ямы ѿдастъ (гдну скотїю цѣну)[48], а оумрьшее єму да будетъ. аще [-][49] (чїй волъ оубодетъ)[50] вола подруга [своего][51] и оумретъ, да продастъсѧ волъ живыи, и раздѣлита цѣну єго и вола оумрьшего да раздѣлита. аще же знаютъ вола яко бодливъ є прежде вчерашнего, и третїаго дне и суть глали гдну єго, и (той не брежетъ и или) не оубїетъ єго, да дастъ волъ въ вола мѣсто, мртвыи же єму да будеть.

г҃ мо ід҃ є҃ мо ді ма҃ є҃

Глава, кв҃·

(в҃ црс ві)

Аще [-][1] ктѡ оукрадетъ телѧ или овцꙋ, и заколетъ и, или продастъ пѧтеро телѧ да въздастъ въ телѧте мѣсто. (*а)[2] четыри овцы въ овцы мѣсто· Аще (-)[3] в подкопании застанетсѧ тать, и язвенъ оумре, нѣсть емꙋ (вины крови его)[4]. аще же възыдетъ слнце нань повиненъ е оумрѣти (за него)· аще ли не има, да сѧ прода въ татбы мѣсто· Аще ли ѧ бꙋде и обрѧщетсѧ (татьбы обра въ рꙋкꙋ его)[5] ѿ ослѧте до овца живо сꙋгꙋбъ [-][6] да ѿдастъ. аще [-][7] [ктѡ испꙋститъ скотъ его і испасетъ нивꙋ (дрꙋгаго), или виноградъ][8] (дрꙋга своего) да дастъ цѣнꙋ ѿ нивы своеѧ (и) ѿ жита своего· Аще (-)[9] всю нивꙋ испасетъ оунее нивы своеѧ, [и][10] оуніе винограда своего да тѧжитъ· Аще (-)[11] исшедъ огнь, [и][12] обрѧщетъ тръніе, и запалитъ гꙋмно, или стогъ, или нивꙋ, (и) тѧжи, иже [възгнѣщъ огнь][13]· Аще же ктѡ дастъ дрꙋгꙋ сребро, или сосꙋдъ съкрыти, и оукрадетсѧ, из домꙋ мꙋжа (того), (и) аще обрѧщетсѧ оукрадыи, да въздастъ сꙋгꙋбо. аще ли не обрѧщесѧ тать. да пріидетъ гднъ домꙋ пре бга (-)[14] да сѧ кленетъ, аще самъ его (не корыстовалъ и) не лꙋкавъствова, на все положеніе дрꙋжне· По семꙋ словеси въ кривинꙋ, о телѧти, и ослѧти, и овцы, и о ризѣ, и о всеи погибели енже именꙋетъ (своею прѣніе оубо да есть)[15] пре бгмъ, да пріидетъ сꙋдъ обою, (кого сꙋдіа повинитъ)[16] да тѧжи сꙋгꙋбо оу ближнего· Аще же ктѡ дастъ дрꙋгꙋ ослѧ, (или телецъ, или овцꙋ)[17], или всѧкъ скотъ, снабдѣти. и оумретъ, или погибнетъ, или плѣнѧтъ е, и никтоже не вѣсть, клѧтва да бꙋдетъ бжіа междꙋ има. аще самъ нѣсть слꙋкавствовалъ, до всего (дрꙋжнего положеніѧ)[18], и тако пріемлетъ господинъ его· и да не тѧжитъ [гднꙋ его][19]·

(а҃ мо ла)

*Аще [-][20] оукрадетсѧ ѿ него, да тѧжитъ гднꙋ· Аще [-][21] ѕвѣръ сънѣлъ, да ведетъ (ихъ)[22] на ѕвѣроядинꙋ, и да не тѧжетъ· Аще же [ктѡ испроситъ][23] оу дрꙋга и погибнетъ, или оумретъ, [или плѣнитсѧ][24], а гднъ [его][25] не бꙋдетъ с ним, (тое) да тѧжитъ, аще [-][26] гднъ [его][27] бꙋдетъ с нимъ, (то) да не тѧжитъ. аще ли наемникъ есть, да бꙋдетъ емꙋ въ мздꙋ его·

(е мо кв)

*Аще же (ктѡ прельститъ не обѣщанꙋ девицꙋ)[28], и бꙋдетъ с нею вѣномъ да вѣнитъ еѧ, (и пойметъ еѧ) себѣ въ женꙋ· Аще възбранѧѧ възбранитъ, и не хо-

Глава 22

37 Якщо хто вкраде теля або вівцю, і їх заріже або продасть, хай за теля віддасть п'ять телят, *а за вівцю чотири вівці. **22,1** Якщо в розбої застануть злодія, і він зранений помре, немає йому вини за його кров. **2** Якщо ж на нього зійде сонце, він є винним, щоб за нього вмерти. Якщо ж він не має вкраденого, хай буде проданий за вкрадене. 3 Якщо ж його зловлять, і в його руці знайдеться образ крадіжі живим: від осла до вівці, хай віддасть подвійно. **4** Якщо хто випустить свою скотину і випасе чуже поле або виноград свого друга, хай віддасть ціну з свого поля і з свого зерна. Якщо випасе усе поле, хай віддасть найкраще свого поля і найкраще свого виноградника. **5** Якщо вогонь, вийшовши, знайде терня і запалить тік, або стіг, або ниву – віддасть той, хто запалив вогонь. **6** Якщо ж хто дасть другові срібло або посуд на зберігання, і буде викрадене з хати тієї людини, і якщо знайдуть хто вкрав, він хай віддасть подвійно. **7** Якщо ж не знайдуть злодія, хай прийде пан дому перед Бога, хай поклянеться, якщо сам цим не скористався і не вчинив лукавства, відносно всього даного другом на зберігання. 8 За цим словом, відносно несправедливості до теляти, і осла, і вівці, і плаща, і всякої втрати, яку називає своєю; отже, хай спір буде перед Богом, хай буде суд обом, і кого суддя визнає винним, хай віддасть подійне ближньому. **9** Якщо ж хто дасть другові осла, або теля, або вівцю, або будь яку скотину на зберігання, якщо помре, або згине, або його візьмуть в полон, і ніхто не знає; **10** хай між ними буде божа клятва, якщо він сам не вчинив зло щодо всього повіреного другом. І так прийме його пан, і хай не віддасть його панові. **11** *Якщо украденим буде у нього, хай віддасть панові. **12** Якщо з'їв звір, нехай веде їх до розшматованого, і хай не заплатить. **13** Якщо ж хто попросить у друга, і воно згине, або помре, або попаде в полон, а його пана з ним не було – те хай віддасть. **14** Якщо його пан буде з ним, то хай не віддає. Якщо ж це найманий, нехай буде йому за його наєм. **15** *А якщо хто обманить незаручену дівчину і буде з нею, віном хай її вивінує, і візьме її собі за жінку. **16** Якщо, забороняючи, заборонить і

(црс2. 12) (мой1. 31) (мой5. 22)

не захоче батько віддати її йому за жінку, дадуть ціну грошей батькові, згідно з віном дівчат. **17** Чародій хай не живе. **18** І потім кожного, що буває з скотом, смертю уб'єте. **19** А хто приносить жертву богам, але хіба що одному Господеві, того вигубите. **20** *І не шкодьте приходькові, ані не засмутіть його, бо ви були приходьками в єгипетській землі. **21** *І ніякій вдові і сироті не чиніть шкоди, **22** бо якщо зашкодите їм зі злобою і ті, застогнавши, закричать до мене; Я слухом вислухаю їх голос, **23** і розніваюся гнівом, і поб'ю вас мечем, і ваші жінки будуть вдовами, і ваші діти сиротами. **24** Якщо ж даси гроші в позичку бідному братові, що є у тебе, не спіши його, не накладеш на нього лихву, **25** і якщо в залог дасть твій друг одіж, віддаси йому до заходу сонця. **26** Бо це його одяг, одиноке покриття його встиду, в якому йому спати. Бо якщо закличе до мене – слухом вислухаю, бо Я милосердний Бог. **27** Не говоритимеш зла, *ані володарям твого народу не скажеш зла. **28** А первоплоди твого току і точила мені принесеш, *первородних твоїх синів мені даси. **29** Так вчиниш з твоїм телям і тим, що від твоєї вівці і від твоєї ослиці. Сім днів хай буде при матері, а в восьмому дні віддаси його мені. **30** *Будьте для мене святим народом. І роздертого звірами не їжте, псам же хай віддасться.

мой3. 19
зах. 7
дія. 23
вищ. 12
лук. 2
єз. 44
мой3. 22
єз. 44

щетъ ѿцъ ѥ҆а̀ да́ти [-][29] є҆мꙋ̀ въ женꙋ̀, [цѣ́нꙋ дада́тъ сребра̀][30] ѿцꙋ̀, ꙗ҆́коже є҆́сть вѣ́но дѣ́вьско· Волхвъ да не живе́тъ. (И҆ пото́мъ) всего (съ ското́мъ быва́ющꙋ)[31], смр҃тїю ꙋ҆бие́те [-][32]· (Ѥ҆) И҆́же требꙋ̀ кладе́тъ бого́мъ да потребите (и҆̀), но то́чїю Гв҃ꙋ є҆ді́номꙋ *и пришелца не вреди́те, ни сжа́лите є҆мꙋ̀, [пришелцы бо бѣ́сте][33] въ земли̇̀ є҆гѵ́петьстѣи· (*И҆) вса́кою вдовы̀, и҆ сироты̀ не вреди́те, а҆́ще бо зло́бою вредите ѧ҆̀, и҆ (тї́и) въстена́вше възопїю́тъ къ мнѣ̀, слꙋ́хомъ ꙋ҆слы́шꙋ гла҃ и҆́хъ, и҆ разгнѣваюсѧ ꙗ҆́ростїю и҆ побїю вы мече́мъ, и҆ бꙋ́дꙋтъ жены̀ ваша вдовы̀, и҆ ча́да ваша сироты̀. А҆́ще же даси сребро̀ взае́мъ братꙋ ни́щемꙋ и҆́же ꙋ҆ тебе є҆҃, не бꙋди [тща-ли́въ є҆мꙋ][34] ни зажеди̇̀ є҆мꙋ лихвы въ зало́гъ, (и҆) а҆́ще (-)[35] [-][36] [зало́житъ][37] ризꙋ дрꙋгъ [твои][38] до за́хода слн҃цꙋ ѿда́ждъ є҆мꙋ є҆сть бо (о҆-де́жда є҆мꙋ сїи)[39], є҆ді́на (-)[40] риза стыде́нїемъ є҆го, въ чемъ є҆мꙋ спа́ти, а҆́ще [бо][41] възопїетъ къ мнѣ̀ [слꙋ́хомъ][42] ꙋ҆слы́шꙋ, млⷭ҇тивъ бо є҆смь богомъ да не гл҃еши зла· (*ни кн҃зю)[43] людїи твои́хъ [не рцы зла][44]· Нача́тко (же) ѿ гꙋмна̀ и҆ ѿ точи́ла твоего (да ми принесе́ши)[45]. *прьвенца сн҃овъ твои́, да ми даси̇̀· Та́кожде сътвориши ѿ телца твоего, и҆ ѿ о҆вцы̀ твоеѧ̀, и҆ ѿ о҆сла́те твоего седмь днїи да бꙋде́тъ ꙋ҆ матери, а҆ [въ о҆смы́и же днь][46] ѿдаси [ѧ҆̀ мнѣ̀][47]· [-][48] *Лю́ди стї́и да бꙋдете ми и҆ звѣрогла́дины да не ꙗ҆́сте, (псо́мъ)[49] (же) (да дастъсѧ)[50].

г҃ мо҃ ді
заха҃ з҃
двѣ҃ кг
вы҃ ві
лꙋ҃ в
є҆зе҃ мд
г҃ мо҃ кв
є҆зе҃ мд

Глава 23

1 Не сприймай безглуздих чуток. Не приставай з неправедними, щоб стати неправедним свідком. **2** Не будеш з багатьма на зло. Не пристанеш з багатьма, щоб часто сваритися, щоб відхилити суд. **3** І не помилуєш бідного на суді. **4** *Якщо ж зустрінеш скотину твого ворога, або коли його осля заблукавши, блукає – повернувши, віддаси йому. **5** Якщо ж, побачиш осла твого ворога, що впав під своїм тягарем, не минеш його, але підведеш його з ним. **6** Не зміниш вирок бідного на його суді. **7** Відступиш від всякого несправедливого слова. Не уб'єш невинного і праведника, ані не виправдаєш неправедного задля хабарів. **8** І *не візьмеш хабарів, бо хабар засліплює очі видючих і нищить справедливі слова. **9** На приходька не ворогуйте, ані не докучайте йому, бо ви знаєте душу приходька, тому що і ви були *приходьками в єгипет-

мой5. 22
мой5. 16
сир. 20
мой1. 46

Гла҃, кг·

Да не прїимеши слы́шанїѧ сꙋѧ́, да не приложи́шисѧ съ строптивыми быти. по́слꙋхъ непра́веденъ. да не бꙋдеши съ мно́гими на зло́е. да не приложи́ши съ мно́жество (свари́тисѧ)[1] мно́гажды, ꙗ҆́ко превратити сꙋдъ. и҆ ни́щаго да не ми́лꙋеши на сꙋдѣ· *А҆́ще же сра́щеши говѧ́до врага̀ твоего, и҆ли о҆слѧ є҆го (блꙋ́дитъ заше́дъше)[2]. о҆брати́въ даси̇̀ є҆мꙋ· А҆́ще же ꙋ҆́зриши о҆слѧ̀ врага̀ твоего па́дъшесѧ съ бре́менемъ є҆го, да не мине́ши є҆го, но да въздви́гнеши є҆го с ни́мъ· да не превратиши сꙋда̀ ни́щаго въ сꙋдѣ̀ є҆го. ѿ вса́кого сло́ва непра́ва да ѿстꙋ́пиши· Чта҃ и҆ правди́ва да не ꙋ҆бїе́ши. Ни о҆правди́ши нечти́ваго, мъзды̀ ра́ди· И҆ *да (не възмеши мъзды̀)[3], мъзда̀ бо ослѣпла́етъ о҆́чи ви́дѧщимъ, и҆ разсыпа́етъ словеса̀ пра́ведна. [-][4] пришле́цꙋ [не вражꙋ́ите, ни стꙋжи́те є҆мꙋ][5], вы бо вѣ́сте дш҃ю пришелчю, (поне́же и҆ вы)[6] (бѣсте *пришелцы)[7] въ земли̇̀ є҆гѵ́петьстѣй, ѕ҃, *лѣтъ да сѣ́еши зе́млю

є҃ мо҃ кв
є҃ мо҃ ѕі
сира҃ к
а҃ мо҃ мѕ
г҃ мо҃ кг

твою, и да събереши плоды ея. въ седмое же оставленїе да сътвориши, и пустиши ю. (да)[8] ядятъ убозїи языка твоего. останокъ же да ядятъ звѣрїе дивїи. тако да сътвориши (и) винограду твоему, и масличїю твоему· *шесть днїи да сътвориши дѣло твое, въ [седмыи же днь][9], да почиеши, да почиетъ волъ твои, и оселъ твои. (-)[10] да почиетъ снъ рабы твоея, и пришлецъ: все елико глахъ вамъ снабдите, (-)[11] имен (же) боговъ инѣхъ не поминаите, ни да слышатся изъ устъ вашихъ· По три краты в лѣтѣ (сътворите)[12] ми *великъ днь. опрѣсноки, снабдите [-][13], седмь днїи. (и) ядите опрѣсноки, якоже заповѣдахъ [вамъ][14], по времени новомѣсечїа, въ тои бо [изыдосте][15] изъ егупта, *да не явишися предо мною тощь· *И великъ днь въ [прьвыхъ, жатвъ житъ][16] [твоихъ][17] (-)[18] якоже сѣеши на нивѣ твоей· И великъ днь сконча-нїа преходящу лѣту, въ събранїе дѣлесъ [-][19] ѿ нивъ твоихъ· въ три времена лѣтныя да ся явитъ всякъ мужескъ полъ твои прѣ гмъ бгомъ твоимъ. егда же ѿжену языки ѿ лица твоего, и разширю предѣлы твоя, (и) [(никто не пожадае)[20] земли твоей][21]. да не положиши на квасъ крови (и) жрьтвы моея, и да не долежитъ тукъ велика дне моего на утрїя· Начатокъ прьвых житъ земля твоея, да внесеши въ до га бга твоего. *да не свариши ягнятє въ млецѣ мтре его. (-)[22] Се (же) азъ пошлю агтла моего прѣ лицемъ твоимъ, да (тя снабди)[23] на пути, яко да въведетъ тя въ землю, юже уготовахъ тебѣ. вонми себѣ и послушаи его и не ослушайся его, не (-)[24] опуститъ тя, имя бо мое есть на немъ· Аще слухомъ послушаеши гласа моего, и сътвориши [-][25] елико азъ [заповѣдахъ][26] тебѣ, врагъ буду врагомъ твоимъ, и съпротивлюся съпротивникомъ твоимъ *поидетъ бо агглъ мои (прѣ тобою)[27], и въведетъ тя въ аморрея, и хеттея, и ферезея, и хананея, и гергесея, и еввея, и евусея, и потреблю я [ѿ лица вашего][28]· Не (покланяитеся)[29] богомъ ихъ, и не послушаите ихъ. да не сътворите по дѣломъ ихъ. но очищенїя [ихъ][30] разориши, и съкрушая съкрушиши столпы ихъ, и послужиши гу бгу твоему. и блвлю хлѣбъ твои, и вино твое, и воду твою, и ѿвращу разслабленїа (твоя)[31]· [*И][32] не (будете)[33] бесчадны, ни неплоды на земли твоеи, (и) число днїи твоихъ [съврьшая][34] съврьшу, и страхъ пошлю ведущи

ській землі. **10** 6 *літ засіватимеш твою землю і збереш її плоди; **11** а в сьомому зробиш відпущення і облишиш її, хай їдять бідні твого народу, останок же хай їдять дикі звірі; так зробиш і з твоїм виноградником і з твоїми оливками. **12** *Шість днів робитимеш твоє діло, а в сьомому дні спочинеш, щоб спочив твій віл і твій осел, щоб спочив син твоєї рабині і приходько. **13** Збережете все, що Я вам сказав. А імена інших богів не згадаєте, ані не почується з ваших уст. **14** По три рази в році святкуватимете мені *великий день. **15** Зберігайте опрісноки сім днів, і їжте опрісноки, так як Я вам заповів, за часом новомісяччя; бо в ньому ви вийшли з Єгипту. *Не з'явишся переді мною порожнім. **16** І великий день в перших жнив твого хліба, якого сієш на твоїй ниві. *І великий день закінчення, як минає рік на зібрання діл з твоїх нив. **17** В три часи в році з'явиться кожний з твого чоловічого роду перед твоїм Господом Богом. **18** Коли ж вижену народи з-перед твого лиця, і поширю твої границі, і ніхто не пожадатиме твоєї землі – не принесеш кров і мою жертву в квасі, і не лежатиме лій мого великого дня до ранку. **19** Первоплоди перших жнив твоєї землі принесеш до дому твого Господа Бога. *Не звариш ягня в молоці його матері. **20** Ось же Я пошлю мого ангела перед твоїм лицем, щоб тебе стеріг в дорозі, щоб ввів тебе до землі, яку Я тобі приготовив. **21** Вважай на себе і слухайся його, і не будь непослушний йому; він не відступить від тебе, бо на ньому є моє ім'я. **22** Якщо слухом почуєш мій голос, і зробиш те, що Я тобі заповів, буду ворогом для твоїх ворогів, і противитимуся твоїм противникам. **23** *Бо мій ангел піде перед тобою і введе тебе до Аморрея, і Хеттея, і Ферезея, і Хананея, і Ґерґесея, і Еввея, і Євусея, і знищу їх з-перед вашого лиця. **24** Не поклоняйтеся їхнім богам, і не слухайтеся їх, щоб ви не вчинили за їхніми ділами; але знищиш їхнє очищення, і нищачи, знищиш їхні стовпи. **25** І послужиш твоєму Господеві Богові, і поблагословлю твій хліб, і твоє вино, і твою воду, і відверну хвороби від тебе. **26** *І не буде бездітного ані неплідної на твоїй землі. І завершуючи, завершу число твоїх днів **27** і, ведучи тебе, пошлю страх і перелякаю всі народи, до яких ти входиш, до них. І зроблю твоїх против-

мой3. 23
вищ. 20
вищ. 13
сир. 35
ниж. 34 мой5. 16
ниж. 34 мой5. 14
ниж. 33 мой5. 7 іс нав. 24
мой1. 7

мой5. 7
іс нав. 24

ників втікачами, **28** *і пущу шершнів перед тобою; і вижену Аморрея, і Еввея, і Євусея, і Хананея, і Хеттея від тебе. **29** Не вижену їх в одному році, щоб земля не була пусткою, і численними не стали проти тебе дикі звірі. **30** Помало – помало вижену їх від тебе, доки не побільшишся і не забереш землю. **31** І покладу твої границі від Червоного моря до Филистимського моря, від пустині до великої ріки Євфрат. І віддам у ваші руки тих, що сидять на землі, і віджену їх від тебе; **32** *щоб ти не змішався з ними, і щоб ти не уклав завіту з їхніми богами, **33** і щоб вони не осталися на твоїй землі, щоб не привели тебе до гріха проти мене. Бо, якщо послужиш їхнім богам, вони будуть тобі на спотикання.

ниж. 34
мой5. 7

тебѣ̀, и҆ оу҆страшꙋ̀ вса ꙗ҆зы́ки, в наже ты̑ вхо́диши к нимъ· И҆ вда̑ [-][35] сѫпроти́вники твоа̀ в бѣгꙋ́ны̀, *и пꙋщꙋ̀ ше́ршены пре̑ тобо́ю, и҆ [ѿженꙋ̀][36] а҆мо́ррꙗ, и҆ е҆ввеа, [и҆ е҆вꙋсеа][37], и҆ хананеа, и҆ хетѳеа ѿ тебѣ̀. не и҆зженꙋ̀ и҆хъ въ лѣтѣ е҆ди́номъ, да не бꙋ́детъ землѧ̀ пꙋста̀· И҆ мнѡ́ѕи бꙋ́дꙋтъ на тѧ звѣрі́е (дивїи)[38], пома́лꙋ пома́лꙋ ѿженꙋ̀ ѧ҆̀, ѿ тебѣ̀, до́ндеже възрасте́ши, и҆ прїи́меши зе́млю. и҆ положꙋ̀ предѣ́лы твоѧ̀ ѿ чрьмна́го морѧ. до мо́рѧ фили́стимлѧ, (-)[39] ѿ пꙋсты́нѧ до рѣкѝ вели́кїѧ е҆ѵфра̑· И҆ преда́мъ в рꙋцѣ̀ ваши сѣдѧ́щаа на землѝ, и҆ ѿженꙋ̀ ѧ҆̀ ѿ тебѣ̀, *да не смѣсишисѧ с ними, и҆ бого́мъ и҆хъ да [не завѣща́еши][40] завѣта, и҆ да не ѡ҆ста́нꙋтъ на землѝ твое́и, да (тебѣ не сътворѧ́тъ съгрѣши́ти)[41] къ мнѣ̀, а҆́ще бо рабо́таеши бого́мъ и҆̀хъ, сі̑и бꙋ́дꙋтъ тебѣ на съблазнъ·

є҆ мѡ̑ з
і҆с на̑ кд

нї̑ лд
є҆ мѡ̑ з

Глава 24

1 А до Мойсея сказав: Вийди до Господа ти, й Аарон, і Надав, і Авиюд, і 70 старшин Ізраїля – хай поклоняться здалека Господеві. **2** І приступив Мойсей сам до Бога. І вони хай не приступають та народ, що з ним, не вийде. **3** *Прийшов же Мойсей, визнав народові всі Божі слова і суди. Відповів увесь народ гучним голосом, кажучи: Всі слова, які Господь сказав, зробимо і послухаємось. **4** І Мойсей написав всі господні слова. А Мойсей, вставши вранці, збудував жертовник під горою і 12 каменів за 12 ізраїльських племен. **5** І розіслав молодь ізраїльських синів, і принесли всепалення, і принесли телят в жертву спасіння Господеві Богові. **6** *А Мойсей, взявши половину крові, налив до чаші, а половину крові вилив на жертовник. **7** Взявши книги завіту, він прочитав народові до ух; і всі сказали: Зробимо все, що сказав Господь, і послухаємося. **8** А Мойсей, взявши кров, покропив народ і сказав: Ось кров завіту, який заповів Господь з вами про всі ці слова. **9** І вийшов Мойсей, і Аарон, і Надав, і Авиюд, і 70 з старшин ізраїльських **10** і побачили місце, де стояв ізраїльський Бог, і під ногами його, наче діло каменя сапфіра, і світле, наче вигляд небесної тверді; **11** і з вибраних з Ізраїля ні один не заперечив, а з'явилися на Божому місці, і їли, і пили. **12** І сказав Господь до Мойсея: Вийди до мене на гору і стань там, і дам тобі кам'яні таблиці: закон і заповіді, які Я на-

ів. 7

єв. 9

Гла̑, к҃д·

Моѵ҆сі́ю (же)[1] ре̑ възы́иди къ г҃ꙋ, ты̑ и҆ а҆арѡ́нъ, и҆ нада́въ, и҆ а҆виоу́дъ, и҆ о҃, ста́рецъ і҆и҃левъ, (да)[2] сѧ покло́нѧтъ и҆здалеча г҃ꙋ· И҆ приститꙋпѝ моѵ҆сі́и е҆ди́нъ къ б҃гꙋ, (и҆) ѡ҆́ни (-)[3] да не пристꙋпа́ютъ, (и҆) лю́дїе (-)[4] (е҆́же с нимъ) не взы́дꙋтъ (-)[5]· *Прїи́де же моѵ҆сі́и, (-)[6] и҆сповѣ́да лю́демъ вса словеса̀ б҃жї́а, и҆ сꙋды̀· ѿвѣща́ша (-)[7] вси лю́дїе гласо̑ [вели́кимъ][8], г҃люще, вса словеса̀ ꙗ҆́же г҃ла г҃ь, сътвори́мъ и҆ послꙋ́шаем. и҆ написа̀ моѵ҆сі́и вса словеса̀ г҃нѧ· ѡ҆бꙋтрѣ́въ же моѵ҆сі́и заоу́тра, създа̀ ѡ҆лтарь по̑ го́рою, и҆ в҃і, ка́менїи, въ в҃і, племе́нъ і҆и҃левъ. и҆ распꙋстѝ ю҆́ноты с҃нѡвъ і҆и҃левъ, и҆ принесо́ша вс̑есъжеже́наа, и҆ положи́ша требꙋ̀ сп҃се́нꙋю [г҃ꙋ][9] б҃гꙋ телца̀· *Възе́мъ же моѵ҆сі́и полъ кро́ви вълїа̀ въ ча́шꙋ, по́лъ же кро́ви възлїа на ѡ҆лта́рь, (-)[10] възе́мъ кни́ги завѣ́тныѧ почтѐ [лю́демъ въ оу҆́ши][11]. и҆ реко́ша (вси), все е҆́же г҃ла г҃ь сътвори́мъ и҆ послꙋ́шаемъ· Възе́мъ же моѵ҆сі́и кро́вь ѡ҆кропѝ лю́ди, и҆ рече, сі̑и кро́вь завѣта е҆́же завѣща̀ г҃ь къ вамъ, ѡ҆ всѣ́хъ словесе́хъ сихъ· И҆ възы́иде моѵ҆сі́и, и҆ а҆арѡ́нъ, и҆ нада́въ, и҆ а҆виоу́дъ, и҆ о҃, ѿ ста́рецъ і҆и҃левъ, и҆ видѣ́ша мѣ́сто и҆де́же стоѧ̀ [-][12] б҃ъ і҆и҃левъ, и҆ под нога́ма е҆го ꙗ҆́ко дѣ́ло ка́мени сапфи́ра, и҆ ꙗ҆́ко видѣ́нїе тверди н҃бныѧ свѣ́тлы, і҆ и҆збра́нныхъ і҆и҃левъ не разгласѝ ни е҆ді́н же, [-][13] ꙗ҆ви́шасѧ на мѣ́стѣ б҃жїи і҆ ѧ҆́ша, и҆ пи́ша· И҆ рече г҃ь къ моѵ҆сі́ю, възы́ди къ мнѣ̀ на го́рꙋ и҆ ста́ни тꙋ̀, и҆ да̑ ти дᲂ́сцѣ ка́меннѣ, зако́нъ и҆ заповѣ́ди, ꙗ҆́же писа́хъ зако́нъ положи́ти и҆мъ· И҆ въставъ

і҆ѡ҃а з

є҆вро̑ д

моѷсїи, і і҃с (предъстоѧше)[14] ѥмꙋ, (въшедше же)[15] на горꙋ бж҃їю, и старцемъ рѣша. пождите въ молчанїи тꙋ, дондеже възвратимсѧ к вамъ, (-)[16] се (же) аарωнъ и оръ, с вами, аще комꙋ слꙋчитсѧ прѧ, да идꙋтъ к нима. И взыде моѷсїи [-][17] на горꙋ и покры облакъ горꙋ, и сниде слава бж҃їѧ на горꙋ синаискꙋю и покры еѧ облакъ, шесть днїи. И възва гь моѷсїѧ въ днь седмыи. ω среды облака обличїе же славы гн҃ѧ ꙗко огнь пламенꙋѧ, верхꙋ горы пре сн҃ы і҃илевы. и вниде моѷсїи, въ средꙋ облака, и въстꙋпи на горꙋ. *и бѣ тꙋ на горѣ, м҃, днїи, и м҃, нощїи.

писав щоб покласти їм закон. **13** І Мойсей, вставши, вийшов на Божу гору, й Ісус служив йому. **14** І старшинам сказали: Почекайте в мовчанці тут, доки не повернемося до вас. А ось з вами Аарон і Ор; якщо кому трапиться суперечка, хай ідуть до них. **15** І Мойсей вийшов на гору, і хмара покрила гору. **16** І Божа слава зійшла на синайську гору та її покрила хмара, шість днів. І покликав Господь Мойсея в сьомому дні з-посеред хмари. **17** А вид господньої слави наче палаючий огонь на верху гори перед ізраїльськими синами; **18** і Мойсей ввійшов у середину хмари, і піднявся на гору, *і був там на горі 40 днів і 40 ночей.

нѣ҃ лд҃ є҃ мо҃ д҃ и҃ ні — ниж. 34 мой5. 9 і 18

Гл҃а, кє҃.

Глава 25

И гл҃а гь къ моѷсїю, рекїи, *рцы сн҃омъ і҃илевымъ, (да)[1] [принесꙋтъ][2] ми начатки ω всего имже възлюбисѧ въ срцы [ихъ][3]. [-][4] възмѣте начатки моѧ. (-)[5] Се (же) ѥсть начатки, иже возмете ω нихъ злато, сребро мѣдь, [и][6] синетꙋ, [и][7] багрѧницꙋ [и][8] чрьвленицꙋ, сꙋгꙋбо прѧденꙋю, и виссонъ тканыи, и волнꙋ козїю, и кожа овна, очрьмнены, (-)[9] кожа сина, и древо негниющее. (-)[10] Камени сардионъскїѧ, [и елеи къ свѣтилом димїамъ (омазанъ въ иелеи)[11], въ сложенїе димїамꙋ][12]. и камени въ валѧнїе, ѥпимида (окринꙋ), и подира. И да сътвориши ми осщенїе, и ꙗвлюсѧ въ васъ, и сътвориши ми по всемꙋ ѥлико *азъ [покажꙋ тебѣ][13] на горѣ образъ храмꙋ, и образъ (съсꙋдъ ѥго всѣ)[14]. сице да сътвориши. И сътвориши киωтъ свѣденїа ω дре негниющихъ двою лактїи, и полъ въ дльготꙋ. (-)[15] лакти (же), и полъ въ широтꙋ. (-)[16] лакти (же) и полъ въ высотꙋ, и позлатиши и златомъ, чистымъ вънꙋтроудꙋ, и вн҃ѣоудꙋ, позлатиши и. И сътвориши (на верхꙋ ѥго вѣнецъ, златомъ обоюдꙋ)[17], и скꙋеши ѥмꙋ, (ободи четыри)[18] златы, и възложиши на четыри оуглы [ѥмꙋ][19] двѣ ободи на (ѥдинъ оуголъ)[20], (-)[21] двѣ (же) [-][22] на (вторыи оуголъ)[23]. Сътвориши же носила ω древа негниюща и позлатиши и златомъ [чистыи][24], и въставиши носила въ ободи ꙗже (сꙋть) на оуглѣхъ киωтꙋ, да носисѧ (ими киωтъ [завѣта][25])[26], (и да)[27] бꙋдꙋтъ носила незыблющисѧ, и положиши въ киωтъ завѣтъ, ꙗже дамъ тебѣ. И да сътвориши покровъ очищенїю златомъ, чистымъ, двою лактїи (-)[28] полъ въ долготꙋ. (-)[29] лакти, и

нѣ҃ ле҃ — ниж. 35

нѣ҃ кѕ҃ — ниж. 26

1 І Господь заговорив до Мойсея, кажучи: **2** *Скажи ізраїльським синам: Хай принесуть мені первоплоди з усього, що сподобалося їхньому серцю. Візьміть мої первоплоди. **3** Це ж є первоплоди, які візьмете в них: золото, срібло, мідь, **4** і синє полотно, і багряницю, і подвійно прядений кармазин, і тканий виссон, і козячу вовну, **5** і шкіри баранів забарвлені на червоно, сині шкіри, і негниюче дерево, **7** сардійський камінь, і олію для світел, ладан помазаний в олії на виготовлення ладану, і каміння для різьби нагрудника, для бедр, і довгий одяг. **8** І зробиш мені освячення, і Я з'явлюся у вас, **9** і зробиш мені згідно з усім, що *Я тобі покажу на горі: образ храму і образ всього його посуду. Так зробиш. **10** І зробиш кивот свідчення з негниючого дерева: два лікті і пів в довжину, та лікоть і пів в ширину, та лікоть і пів у висоту. **11** І позолотиш його щирим золотом, позолотиш його всередині і ззовні. І на його верху зробиш вінець з золота довкруги, **12** і викуєш йому чотири золоті перстені, і покладеш йому на чотири кути: два перстені на одну сторону, а два на другу сторону. **13** А зробиш носилки з негниючого дерева, і його позолотиш щирим золотом. **14** І вкладеш носила в перстені, що є по боках кивоту, щоб носити ними кивот завіта; **15** і хай носила будуть непорушні. **16** І покладеш до кивоту завіта те, що Я тобі дам. **17** І зробиш покриття очищенню з щирого золота: два і пів ліктів у довжину, лікоть і пів у ширину. **18** І зробиш два золоті, ковані херувими, і покладеш їх з сторони обох боків очищення. **19** Хай один херувим буде зроблений з однієї сторони, а другий з другої сторони очищення. Також

зробиш двох херувимів з обох сторін **20** з простягненими крилами зверху, що отінюють очищення своїми крилами, а їх лице до себе, до очищення; **21** і покладеш очищення на кивот згори, а до кивоту вкладеш свідчення, які Я тобі дам. **22** І звідти Себе дам тобі пізнати, і говоритиму до тебе з-над очищення, між двома херувимами, що є над кивотом свідчення, і згідно з усім, що Я тобі заповів для ізраїльських синів. **23** І зробиш трапезу з негниючого дерева: два лікті в довжину, а лікоть в ширину та лікоть і пів у висоту, **24** і позолотивши щирим золотом, зробиш йому золоте покриття, вповні округле. **25** І зробиш вінець в долоню довкруги, і зробиш окружаючі вінці довкруги. **26** І зробиш 4 золоті перстені, і покладеш 4 перстені на боки її ніг, **27** що піднімають вінцями; і хай будуть перстені на вкладання, щоб підносити на них трапезу. **28** І зробиш її носилки з негниючого дерева, і позолотиш чистим золотом, іноситимуть на них трапезу. **29** І зробиш посудини, і кадильницю, і потрібний посуд, і чаші, до яких вливаєш, зробиш їх зі щирого золота. **30** І на трапезу покладеш хліби предложення переді мною завжди. **31** І зробиш світильник зі щирого золота, кованим зробиш світильник. І його стебло, його галузки, і його чашки, і його кружки, і його квіти хай будуть з нього. **32** Шість галузок, що виходять з боків свічника: три галузки з одного боку свічника, а три галузки свічника з другого боку свічника, **33** і три чашки на вид горіха на кожній галузці, кружок і квітка, так само на шістьох галузках, що виходять з свічника. **34** А в свічнику по три чашки на вид горіха на кожній галузці, її кружки і квітки: **35** кружок під двома галузками з нього і кружок під його чотирма галузками, так само і для шістьох галузок, що виходять з свічника, і в свічнику чотири чаші на образ горіха; **36** галузки і кружки з нього хай будуть ковані з одного, з щирого золота. **37** І зробиш сім світел, і вставиш його світла, щоб світили з одного лиця. **38** І йому зробиш його щипці та його підставки зі щи-

полъ въ широтꙋ. И сътвориши два херꙋвима злата, изваꙗна, и възложиши ѧ҃ на полы (оуглꙋ обою)[30] оучищениꙗ. да сътворитсѧ херꙋвимъ е-динъ ѿ оугла (единаго, а дрꙋгїи)[31] ѿ оугла втораго оучищенїю· (Такоже)[32] сътвориши два херꙋвима ѿ обою оуглꙋ. (-)[33] [-][34] раскрылѧющисѧ врьхꙋ осенѧюще крилы своими оучищенїе, (-)[35] ли-це (же) ею к себѣ къ оучищенїю (-)[36], и да въ-зложиши оучищенїе, на киотъ врьхꙋ, (-)[37] въ киотъ (же) да вложиши свѣдѣнїѧ, ꙗже дамъ тебѣ· И въздвѣщꙋсѧ тебѣ ѿтꙋдꙋ, и глю те-бѣ свыше оучищенїѧ, междꙋ двѣма херꙋвимо-ма, ꙗже сꙋть на киотомъ свѣдѣнїѧ, и по все-мꙋ елико заповѣдахъ тебѣ къ снѡмъ ислевымъ· И сътвориши трапезꙋ [ѿ древа негнилюща][38] двою лактїи въ долготꙋ, (-)[39] лакти (же) в ши-ротꙋ, (-)[40] лакти же и полъ въ высотꙋ [и позла-тивши (-)[41] златом чистыи][42], и сътвориши емꙋ (покровъ златъ. осѧзающи обоѧмо)[43], и сътвориши (-)[44] вѣнецъ пѧди обоѧмо, и сътвориши (осѧзающа)[45] (обоѧмо вѣнца)[46]· И сътвориши, д҃, ободи златы, и възложиши, [д҃][47], ободи на (-)[48] оуглы ногъ еѧ. (подобъемлющим)[49] вѣнцемъ, и да бꙋдꙋтъ ободи въ обнѧтїе (-)[50], ꙗкоже въздвизати на нихъ трапезꙋ· И сътвориши носила [еѧ][51], ѿ древа негнилюща, и позлатиши (-)[52] зла-томъ чистымъ, и въздвигнетсѧ на нихъ тра-пеза· И сътвориши блюда [-][53], и димїамникъ, и съсꙋды требныѧ, и чаша в нѧже вливаеши (-)[54], ѿ злата чта. да сътвориши ѧ҃, и положиши на трапезѣ хлѣбы предложенїѧ предо мною прно· И да сътвориши свѣтилникъ ѿ злата чиста, ваѧнно сътвориши свѣтилникъ, и стеблїе его, (-)[55] вѣтви его, и чаша [его][56], и крꙋѕи [его][57], и цвѣцы [его][58] ѿ него да бꙋдꙋт· шесть (-)[59] вѣтвїи, исходѧщи ѿ странꙋ [свѣтилнꙋю][60]. три вѣтви свѣтилныѧ, ѿ страны [-][61] единоѧ, (-)[62] три (же) вѣтви свѣтилныѧ ѿ страны вторыѧ, и три чаши въ образъ орѣха въ е-диной вѣтви крꙋг и цвѣтецъ, такоже по шес-ти вѣтвїи исходѧщихъ, ѿ свѣтила· (-)[63] въ свѣтилѣ (же) по (три)[64] чаши въ обра орѣха, (въ единой вѣтви) крꙋѕи и цвѣтцы его, крꙋгъ под двѣма вѣтвѣма ѿ него. и крꙋгъ под че-тырма вѣтви еѧ, такоже [и][65] по шести вѣт-вемъ исходѧщимъ ѿ свѣтила, [и въ свѣтилѣ четыри чаши въ обра орѣха][66], вѣтви и крꙋзи ѿ неѧ, да бꙋдꙋтъ оуваѧна, ѿ единаго злата чиста· И да сътвориши свѣтилъ [-][67] седмь, и въставиши свѣтила [его][68], (да)[69] свѣтѧтъ.

ѿ є҆ди́наго лица̀ [є҆мꙋ]70 и҆ щипцы̀ є҆го, и҆ по́ставы є҆го ѿ злата чиста сътвори́ши. (тала́нтѡ злата чиста, [сътвори́ши]71 вся сѫꙋ́ды сі́ꙗ)72. *Смотри̑, да сътвори́ши по (-)73 оу҆казанномꙋ тебѣ на горѣ.

дѣѧ̑ з҃ єврѣ̑ и҃

рого золота. **39** З таланту щирого золота зробиш ввесь цей посуд. **40** *Гляди, щоб ти зробив за вказаним тобі на горі.

дія. 7 єв. 8

Гл҃а, к҃ѕ.

Храмъ (же)[1] да сътвори́ши ѿ десятѝ о҆по́нъ, ѿ багряни́ца пря́дены, и҆ ѿ синеты̀, (-)[2] и҆ ѿ чрьвленица пря́дены, и҆ (мно́жествомъ) херꙋви́мъ дѣломъ шве́ннѡ҃ да сътвори́ши ѧ҆̀, въ долготꙋ̀ о҆по́ны є҆ди́ноѧ, [к҃. и҆ и҃, лактїи]3. (а҆)4 широта̀ (є҆ѧ҆), д҃, лактїи. (и҆ да бꙋ́детъ о҆по́на є҆ди́ноѧ мѣры)5. (та́коже)6 (всѣмъ о҆по́намъ да бꙋ́дет)7. Пѧть же о҆по́нъ, да бꙋ́дꙋтъ вкꙋпѣ съдрьжа́щися, дрꙋга о҆ дрꙋзѣ. и҆ пѧть о҆по́нъ съдрьжа́щися дрꙋга о҆ дрꙋзѣ. И҆ сътвори́ши [-]8 пе́тлѣ съ синеты̀, оу҆ края о҆по́ны (-)9 є҆ді́наго конца̀ въ сложе́нїе, (-)10 сице (же) сътвори́ши на кра́и о҆по́ны вышнеѧ, къ сложе́нїю второ́мꙋ, н҃ же [сътвори́ши пе́тлей]11, (є҆ди́нои о҆по́ны)12, (-)13 н҃. пе́тлеи да сътвори́ши ѿ края о҆по́ны, по сложе́нїю второ́мꙋ лицє҆̀ къ лицꙋ̀ състоѧ́щаѧсѧ к себѣ ка́ждо. И҆ сътвори́ши, (н҃. крючко́въ)14 зла́тыхъ, и҆ съвокꙋпи́ши о҆по́ны дрꙋгъ ко̀ дрꙋзѣ крючка́ми, и҆ бꙋ́детъ храмъ є҆ди́нъ. И҆ сътвори́ши о҆по́нъ, (а҃і,) ѿ волны въ покро́въ храмꙋ (-)15, дльгота̀ о҆по́ны є҆ді́ноѧ, да бꙋ́детъ, л҃, лако́тъ, (-)16 д҃ (же) лакти широта̀ о҆по́ны є҆ді́ноа, (и҆) во є҆ді́нꙋ мѣрꙋ, (та́ко) да бꙋ́детъ, а҃і, о҆по́нъ. И҆ съвокꙋпи́ши, є҃, о҆по́нъ вкꙋпѣ, и҆ ше́сть о҆по́нъ вкꙋпѣ, и҆ пригне́ши о҆по́нꙋ ше́стꙋю въ хо́дѣ храма. И҆ да сътвори́ши пе́тлеи. н҃, на кра́и о҆по́ны є҆ді́ноѧ, сре́днѧ по сложе́нїю, (-)17 н҃ [да сътвори́ши пе́тлей]18 на кра́и о҆по́ны по съвокꙋпле́нїю второ́ѧ. И҆ (та́ко) сътвори́ши крючко́въ мѣдѧ҃нъ н҃, (-)19 съвокꙋпи́ши крючки с петлѧми [ве́рхними]20, и҆ да совокꙋпи́ши о҆по́ны, и҆ бꙋ́детъ є҆ді́но. И҆ да положи́ши (-)21 и҆збыва́ющее (-)22 о҆по́нъ хра́мныхъ, (закры́ти)23 за́днѧѧ храмꙋ, лакти є҆ді́наго ѿ сего̀ (-)24 лакти (же) ѿ (дрꙋга́го)25, ѿ и҆збыва́ющихъ (-)26 в долготꙋ̀ о҆по́нъ хра́мныхъ, (и҆) да бꙋ́детъ покрыва́ѧ съ странꙋ̀ храма, ѿсю́дꙋ и҆ ѿо́нꙋдꙋ, да покрые́тъ. И҆ да сътвори́ши покро́въ храмꙋ, ко́жами о҆внѧми, червле́ными, и҆ (све́рхꙋ покро́въ ко́жами си́нѧми)27. И҆ да сътвори́ши столпы̀ храмꙋ, ѿ дре́въ негнию́щихъ, і҃, лактїи [-]28 (въ высотꙋ̀) сто́лпъ є҆ди́нъ, (-)29 лакти (же) є҆ді́наго и҆ по́лъ. въ ширинꙋ̀ столпꙋ̀ є҆ди́номꙋ. два̀ лакти столпа̀ є҆ді́наго, ѿстоѧ́щꙋ дрꙋгъ ѿ

Глава 26

1 А храм зробиш з десяти завіс, з пряденої багряниці, і з синього полотна, і з пряденого кармазину, і з багатьма херувимами, вишиваним ділом зробиш їх. **2** Довжина однієї завіси – 28 ліктів, а її ширина – 4 лікті, і хай завіса буде однакової міри. Так само хай буде з усіма завісами. **3** Нехай же п'ять завіс будуть злучені разом одна до одної, і п'ять завіс злучені одна до одної. **4** І зробиш петлі з синього полотна на краю завіси з одного кінця на злуку; так же зробиш на краї горішньої завіси на злуку другій. **5** Зробиш же 50 петельок одній завісі; 50 петельок зробиш з краю завіси на другу злуку; лицем до лиця собі співпадаючими кожна. **6** І зробиш 50 золотих кілець і злучиш завіси одну з одною кільцями, і буде один храм. **7** І зробиш 11 завіс з вовни на покриття храму. **8** Довжина однієї завіси хай буде 30 ліктів, а ширина однієї завіси – 4 лікті; і так хай буде: 11 завіс на одну міру. **9** І злучиш 5 завіс разом і шість завіс разом. І пригнеш шосту завісу на вході храму. **10** І зробиш 50 петельок на краю однієї, – середньої завіси, по злуці. Зробиш 50 петельок на краю завіси по другій злуці. **11** І так зробиш: 50 мідяних кілець, злучиш перстені з верхніми петельками, і злучиш занавіси, і буде одне. **12** І покладеш надмір занавіс храму, щоб закрити зад храму: **13** один лікоть – з цього, а лікоть – з другого, з надміру – в довжину занавіс храму, і хай покриває зі строни храму, звідси і звідти хай покриє. **14** І зробиш покриття храму зі шкір баранів, забарвлених на червоно, і зверху покриття синіми шкірами. **15** І зробиш стовпи храму з негниючого дерева: **16** 10 ліктів в висоту один стовп, а один і пів ліктів у ширину одного стовпа, **17** два лікті одному стовпові, відповідно один до одного. Так зробиш всі стовпи храму. **18** І зробиш 20

стовпів храму з північної сторони. **19** А зробиш їм 40 срібних стояків для двадцятьох стовпів: два стояки для одного стовпа на оба його кінці і два стояки одному стовпові на оба кінці. **20** З другої сторони, до півночі, – 20 стовпів; **21** а для них 40 срібних стояків: два стояки для одного стовпа, на оба його кінці, два стояки для одного на оба його кінці. **22** І зізаду храму, на стороні що до моря (=західній), зробиш шість стовпів. **23** Два стовпи зробиш в куті храму зізаду, **24** і хай будуть однакові з долу і до верху на один вид, так зробиш з обома, хай мають рівні кути. **25** І буде 8 стовпів, і їхніх 16 срібних стояків: два стояки для одного стовпа і два стояки для стовпа другого, на обі його сторони. **26** І зробиш поперечки з негниючих дерев: 5 поперечок для одного стовпа з одного боку храму, **27** а 5 поперечок стовпові для другої сторони храму, 5 же поперечок для стовпа з задньої сторони храму, що до моря (=заходу). **28** Середня ж між стовпами: два проходять від однієї сторони до другої сторони. **29** А стовпи позолотиш золотом, перстені ж зробиш золотими, до яких вкладеш поперечки, і позолотиш поперечки золотом. **30** *І поставиш шатро, за образом, показаним тобі на горі. **31** Зробиш завісу з синього полотна, і порфіри, і кармазину, і пряденого виссону. Ділом тканим – витканим зробиш в ньому херувимів. **32** І розтягнеш на чотирьох негниючих і позолочених золотом стовпах. І їхні верхи золоті, і їхні 4 стояки срібні. **33** І повісиш занавісу на стовпах. Внесеш туди, до середини, за завісу, кивот свідчення. І хай розділяє завіса, між святим і між святим, святих. **34** І завісою закриєш кивот свідчення в святому святих. **35** І покладеш трапезу ззовні завіси і світило перед трапезою, на боці храму, що до полудня, а трапезу поставиш зі сторони храму, що до півночі. **36** Зробиш закриття в дверях з синього полотна, і порфіри, і пряденого кармазину, і тканого виссону, діло вишите. **37** І зробиш для завіси п'ять стовпів з негниючого дерева, і позолотиш їх золотом, і їхні верхи золоті, і їм зробиш 5 мідяних стояків.

вищ. 25

дрꙋга, тако [сътвори][30] всѣмъ столпомъ храмным. И да сътвориши столпы храмꙋ, к [-][31], ѿ оуглa сѣверна. (-)[32] м, (же) стоѧлъ (имъ) сребраnъ да сътвориши двѣма десѧтма столпѡ двѣ стоѧлѣ (єдиномꙋ столпꙋ)[33], на обою концꙋ ємꙋ. и двѣ стоѧлѣ (єдиномꙋ столпꙋ)[34] на обою концꙋ (-)[35] (въ оуглѣ вторѣмъ)[36], къ [сѣверꙋ][37], к, столпѡ, (-)[38] м. (же) стоѧлъ имъ сребреныхъ, двѣ стоѧлѣ столпꙋ єдиномꙋ, на обою концꙋ ємꙋ, (-)[39] двѣ (же) стоѧлѣ єдиномꙋ на обою концꙋ ємꙋ. И съ за храмꙋ по странѣ ꙗже къ морю, да сътвориши шесть столповъ. (-)[40] два (*) столпа сътвориши в оуглꙋ храма ѿ запада, и да бꙋдꙋтъ равна, ѿ долꙋ и (до верха, въ составъ єдинъ)[41], тако сътвориши [-][42] обѣма оуглома [равна][43] да бꙋдꙋтъ. И бꙋдетъ, и. столповъ, и стоѧла ихъ сребрѧна, ѕı, двѣ стоѧлѣ столпꙋ єдиномꙋ, и двѣ стоѧлѣ столпꙋ єдиномꙋ. на обою концꙋ ємꙋ. И да сътвориши разворы, ѿ древесъ негниющихъ, є, [разворъ][44] [столпꙋ єдиномꙋ][45], ѿ єдиноѧ страны храма, (-)[46] є (же) разворъ столпꙋ (второмꙋ оуглꙋ храма)[47], (-)[48] є (же) разворъ столпꙋ заднемꙋ оуглꙋ храма, иже къ морю. (-)[49] Срѣдниѧ (же) межи столпы, два проходѧтъ ѿ єдинаго оугла, въ дрꙋгїи оугол. (-)[50] Столпы (же), да позлатиши златомъ, (-)[51] ободи (же) сътвориши златы, в нѧ вложиши разворы. [-][52] позлатиши, (и) разворы златомъ, *и съставиши храмъ по образꙋ показанномꙋ тебѣ на горѣ. (-)[53] Сътвориши завѣсꙋ ѿ синеты и порфиры, и червленица (-)[54] и виссонꙋ прѧденаго дѣломъ тканомъ (влачено). да сътвориши єн, херꙋвим, и распрострєши [-][55] на четырехъ столпѣхъ негниющихъ, [и][56] позлащеныхъ златомъ и верхи ихъ златы, и стоѧла ихъ, д. сребрена, и повѣсиши завѣсꙋ на столпѣхъ. (-)[57] внесеши тꙋ внꙋтрь завѣсы кiотꙋ свѣдѣнїѧ, и да раздѣлѧєтъ завѣса (-)[58] междꙋ стыиѧ, и междꙋ стаѧ стыхъ. и закрыєши завѣсою, кiотъ свѣдѣнїа въ стаѧ стыхъ. И поставиши трапезꙋ вне оудꙋ завѣсы, и свѣтило прѧмо трапезы, на странѣ храма ꙗже къ югꙋ. (-)[59] трапезꙋ (же) поставиши на странѣ храмꙋ, ꙗже къ северꙋ. (да)[60] сътвориши закровъ въ дверехъ, ѿ синеты, и порфиры, и червленица съпрѧдены, и виссонꙋ тканаго, дѣломъ пестрѧщаго. И да сътвориши завѣсѣ пѧть столпъ (ѿ древъ негниющих), и позлатиши ихъ златомъ, и верхи их златы, и да съдѣлаєши им, є стоѧлъ мѣданъ.

Гла҃, к҃з·

ни҃ ли

И да сътвориши *олтарь ѡ дре҃ негниющихъ, є҃, лакотъ въ долготу, (-)[1] є҃ же лакотъ в широту, на д҃, оуглы, да будетъ олтарь, (-)[2] г҃, лакти высота єго. и да сътвориши роги, на четырехъ оуглѣхъ, из него да будутъ роги, и покрыєши є мѣдїю. и да сътвориши вѣнецъ олтару, и покровъ єго, и панвица єго, и вилицы єго, (кадилникы)[3] єго, и вся съсуды єго, да сътвориши (єму) мѣдяны· И да сътвориши [-][4] огнище въ подобїє мрежи (-)[5], и сътвориши огнищу, д҃, ободи мѣдяны, на д҃ оуглы, и подложиши (-)[6] по҃ огнище олтаря, ниже. (и) будетъ (-)[7] огнище до среды олтаря· И да сътвориши [олтарю носила][8], (по странѣ), ѡ древесъ негнїющихъ, и окуєши и мѣдїю. и вложиши носила въ ободы, и да будутъ носила (олтарю, на двѹ странахъ)[9] по҃держати єго, (*и) (сътвориши єго внутрьоуду тощъ съ доскъ)[10] по оуказанному тебѣ на горѣ, тако сътвориши [и][11]· И да сътвориши притворъ храму на оуглы, иже на въстокъ, къ сѣверу, [и][12] (да будутъ) опоны притвору съ виссону тканаго. долгота, сто лакотъ, [оуглу єдиному][13], и столповъ ихъ, к҃, и стоялъ ихъ, к҃. мѣдяныхъ (-)[14] крючкы ихъ, и ободи [и҃][15] сребренѣ· Сице (же) въ оуглѣ къ [югу][16] опоны, р҃. лакотъ въ долготу, и столповъ єму, к҃, и стояла єму, к҃. мѣдяны. (-)[17] ободи и верхи столпнїи, и [вся][18] стояла посребрена сребромъ· широта же притвору яже (єсть) къ морю опоны, н҃, лакотъ. столповъ єго і҃, и стояла ихъ, і҃· [-][19] И є҃і лакотъ [высота опонъ][20] оуглу єдиному, столпы ихъ, г҃, и стояла ихъ, г҃· (-)[21] оуглу (же) второму (опонъ, є҃і, лако҃)[22], высота, столпы ихъ, г҃. и стояла ихъ, г҃, (-)[23] вратомъ притворным завѣса, к҃, лакотъ высота, ѡ синеты, и порфиры, и червленица [-][24], и виссону прядено, пестрєнїємъ швенным. столпы ея, д҃. [-][25] стояла ея, д҃, вси столпы притворные обоямо окована сребромъ, и верхи ихъ сребрени, и стояла ихъ мѣдяны, долгота же притвору, р҃, до, р҃, (-)[26] широта (же), н҃. до, н҃, (-)[27] высота же, є҃, лакотъ ѡ виссону пряденаго, (-)[28] стояла (же) ихъ мѣдяны и вся оутварь и вси съсуды и колки притвору мѣдяны, [и сътвориши ризы, съ синеты, и порфиры, и червленицы, и да служиши в нихъ въ с҃ты ни][29]· (-)[30] Ты (же) заповѣждь с҃ном і҃илевымъ (да)[31]

Глава 27

ниж. 38

1 І зробиш *жертовник з не гниючого дерева: 5 ліктів в довжину та 5 ліктів в ширину; хай чотирокутним буде жертовник, 3 лікті його висота. **2** І зробиш роги на чотирьох кутах. З нього хай будуть роги. І покриєш його міддю.**3** І зробиш вінець для жертовника і його покривало, і його казани, і його вилки, його кадильники, і зробиш йому ввесь його посуд мідяним. **4** І зробиш посуд на вогонь подібний до сітки, і зробиш посудині на вогонь 4 мідяні обручки на 4 кутах. **5** І покладеш їх під посудину на вогонь вдолі жертовника. І посудина на вогонь буде до половини жертовника. **6** І зробиш жертовникові носилки збоку, з негниючого дерева, і окуєш їх міддю. **7** І вкладеш носилки до каблуків, і хай будуть носилки жертовника на двох сторонах, щоб його піддержувати. **8** *І зробиш його всередині порожнім, з дощок, за взором показаним тобі на горі, таким його зробиш. **9** І зробиш притвір храмові на сторонах, що до сходу, до півночі; і хай будуть завіси притвору з тканого виссону: довжина однієї сторони сто ліктів, **10** і до них 20 стовпів, і до них 20 мідяних стояків; їхні кільця і їхні защіпки – зі срібла. **11** Так же на стороні до півдня. Завіси – 100 ліктів в довжину, і для них 20 стовпів, і для них 20 мідяних стояків, кільці, і вершки стовпів, і всі стояки посріблені сріблом. **12** Широта ж притвору, що є до моря (=заходу), завіси – 50 ліктів, для них 10 стовпів і 10 їхніх стояків. **14** І 15 ліктів висота завіс однієї сторони. Для них 3 стовпи і для них 3 стояки. **15** А на другій стороні завіси – 15 ліктів висоти; для них 3 стовпи і для них 3 стояки. **16** Для дверей притвору завіса – 20 ліктів в висоту, з синього полотна, і порфіри, і кармазину, і пряденого виссону, діло вишите. Стовпи її – 4, стояки її – 4. **17** Всі стовпи притвору довкола оковані сріблом, і їхні верхи з срібла, і їхні стояки з міді. **18** А довжина притвору – 100 на 100, ширина ж – 50 на 50, а висота – 5 ліктів; з пряденого виссону, а їхні стояки з міді. **19** І ввесь посуд, і все знаряддя, і кілки притвору з міді. І зробиш одіж з синього полотна, і порфіри, і кармазину, і служитимеш в них в святині. **20** Ти ж за повіж ізраїльським синам: хай візь-

ниж. 38

муть собі для світла олію з оливок, чисту, биту, і хай постійно світить в храмі свідчення **21** ззовні завіси, що висить над моїм завітом. Хай його запалює Аарон і його сини, з вечора до ранку, перед Господом. В закон вічний, на роди ваші, між ізраїльськими синами.

вьзмѹтъ себѣ елеи ѿ маслинчїѧ, чисто сьмлено въ свѣтила, (и) да свѣтитъ (-)[32] въ храмѣ свѣдѣнїѧ. (всегда) внѣѹдѹ завѣсы, ѧже (виситъ) ѹ завѣта (моего) да вьжизаетъ еѧ, ааронъ, и сн҃ове его съ вечера до заѹтрїѧ пре гм҃ъ въ законъ вѣчныи, въ роды ваша ѹ сн҃овъ іилевъ·

Глава 28

1 Ти ж приведи до себе твого брата Аарона і його синів, з синів Ізраїля, щоб мені приносили жертви: Аарона, і Надава, й Авиюда, й Елиазара, і Фамара, синів Аарона. **2** І зробиш святу одіж для твого брата Аарона на честь і славу. **3** Ти ж скажи всім мудрим, умним, яких Я наповнив духом мудрості і хистом, і хай зроблять святу одіж для Аарона, в якій хай приносить мені жертви у святому. **4** Ці ж ризи хай зроблять: нагрудник, її верхню ризу, і довгу ризу, і мережану ризу, і мітру, і пояс. І хай зроблять святі ризи для Аарона і його синів, щоб мені приносили жертви. **5** Вони ж хай візьмуть золото, і синє полотно, й порфіру, і кармазин, і виссон. **6** І хай зроблять верхню ризу з пряденого виссону, діло шите, митця. **7** Дві верхні ризи хай будуть злучені одна з одною, простягнені на обі сторони. **8** А тканина верхних риз, що є на ній, хай буде за її ділом зі щирого золота і з синього полотна, й багряниці та тканого кармазину і пряденого виссону. **9** І візьмеш два камені, смарагдові камені, і вкарбуєш на них імена синів Ізраїля: **10** шість імен – на одному камені, а шість імен – на другому камені, за їхніми родами. **11** Діло митця в камені: карбування печаті, оба камені з іменами синів Ізраїля. **12** І покладеш оба камені на оба рамена наплечника. Камені в пам'ять синів Ізраїля; й Аарон носитиме імена синів Ізраїля перед Господом на обох своїх раменах, в пам'ять від них. **13** І зробиш два щити зі щирого золота, **14** і зробиш два ланцюжки зі щирого золота, перемішані з цвітами, діло плетіння, і покладеш плетені ланцюжки на щити, злучиш їх при раменах. **15** І зробиш судове слово, діло мистецьке. За складом ризи зробиш його: з золота і синього полотна й багряниці та кармазину, пряденими і з тканого виссону зробиш. **16** А хай буде чотирокутним, подвійним: долоня в довжину, долоня ж в ширину. **17** І нашиєш на ній шви,

Гл҃а, ки·

Ты же][1] приведи к себѣ, аарона брата твоего и сн҃ы его, ѿ сн҃овъ іилевъ, жрети мнѣ, аарона, и надава, и авиоуда, и елиазара, и (фамара)[2], сн҃ы аарона· И да сътворишѝ ризы ст҃ы, ааронѹ братѹ твоемѹ на честь и славѹ· (-)[3] Ты (же) гл҃и къ всѣмъ премѹдрымъ оумнымъ, ѧже наполнихъ дх҃а [мѹдрости, и][4] смышленїѧ, и да сътворѧт ризы ст҃ы, ааронѹ (въ нихже въ ст҃омъ)[5] да жретъ мнѣ· (-)[6] Сиѧ (же) ризы (-)[7] (да) сътворѧтъ на перси (ей)[8] ризѹ верхнюю, и долгѹю ризѹ, и ризѹ тресновитѹ. и наглавїе, и поѧсъ. и да сътворѧт ризы ст҃ы ааронѹ, и сн҃омъ его, жрѣти мнѣ· (-)[9] Сїи (же) да возмѹтъ злато, и синетѹ, и порфирѹ и червленицѹ, и виссонъ. и да сътворѧтъ ризѹ верхнюю ѿ виссонѹ съпрѧденаго дѣло швенно пестрѧще. двѣ ризы верхнїѧ да бѹдета [-][10]. сьдержащисѧ, дрѹга дрѹзѣ. на обѣ странѣ исходѧще· (-)[11] Наволоченїе (же) ризъ верхнїи еже есть на неи по сътворенїю еѧ, да бѹдетъ ѿ злата [чиста][12], и ѿ синеты, и багрѧница, и червленица, сътканыѧ, и виссонѹ прѧденаго· И возмеши (камени) два камена змарагда, і изваеши на них имена сн҃овъ іилевъ. ѕ҃, именъ на камени единомъ, (-)[13] ѕ҃ (же) именъ [-][14] на камени дрѹгомъ. по родѹ их дѣло каменныѧ хитрости, ваѧнїе знаменїѧ (-)[15] оба камена именемъ сн҃овъ іилевъ· И положиши оба камена, на (обѣ) рамѣ рамныхъ ризъ камена, въ памѧть [-][16] сн҃овъ іилевъ. и въздвигнетъ ааронъ, имена сн҃овъ іилев пре гм҃ъ, на обѣ рамѣ свои въ памѧть ѿ нихъ· И да сътвориши (два) щита, ѿ злата чиста, и да сътвориши двѣ тресновици ѿ злата чиста, съмѣшенїе цвѣтѹ, дѣло плѣтенїѧ, и положиши тресновица плетенїи на щитѹ, на рамѹ их съпрѧже· И да сътвориши слово сѹдное, дѣло пестрѧщаго, по съставѹ ризы, сътвориши е ѿ злата, и синеты и багрѧница, и червленица съпрѧдены, и виссонѹ тканаго. сътвориши (же)[17] на четыри оуглы, да бѹдетъ сѹгѹбъ. пѧди въ долготѹ, (-)[18] пѧди (же) въ широтѹ· И нашиеши на неи

швы по камени, четырми рѧды, рѧдъ каменїи да будетъ, сардїи топазионъ змарагдъ, рѧдъ єдинъ. (-)[19] рѧдъ (же) вторыи, андраксъ, и (санфиръ)[20] и асписъ. (-)[21] рѧд (же) третїи лигирион и ахатисъ, и амедистосъ· (-)[22] Рѧд (же) д҃, хрисолидосъ и вириллионъ, и онихионъ, обѧта златомъ, (и) сплетена въ златѣ, да будетъ по рѧду ихъ· (-)[23] Камени (же) да будутъ ѿ именъ, (в҃і, сн҃овъ і҃илевъ)[24], [пре г҃мъ на двѣ рамѣ єго, в҃і,][25] по имене ихъ, [и по родѣхъ ихъ][26], въ валѧнїи знаменїи, кождо именемъ да буду в҃і, племенъ, и да сътворишi въ слову тресни плетены, и обличїем верижнымъ ѿ злата чиста· И възметъ ааронъ имена сн҃овъ і҃илевъ, на словѣ суднѣмъ на персехъ входѧще, въ (сщ҃енїе) ст҃ое, на памѧть пре б҃мъ· И да положиши на словесѣ суднѣм тресны плѣтенїѧ, на оба оугла словеснаѧ възложиши. и оба щита възложиши на обѣ рамѣ, ризъ спрѧженїѧ (-)[27], [-][28] възложиши на слово судное, проповѣданїе, і истину. и да будетъ на персехъ аарону. єгда (внидетъ)[29] въ ст҃ое предъ б҃а. и да носитъ ааронъ, суды сн҃овъ і҃илевъ на персехъ пре (лицемъ г҃нимъ)[30] всегда· И да сътвориши ризу (оутрьнюю) до землѧ синю, и да будетъ оустїе [-][31] посредѣ, (и ожерелїе ѿ него,) ометы имѣа обоюду ожерелїѧ дѣло швенно, съставъ швенъ ѿ него да не раскрилѧетсѧ· И да сътвориши на ометѣ ризнѣмъ долѣ, аки (шипка цвѣтущїа)[32], пугвица съ синетою и багрѧницею, и червленицею спрѧденою и виссону тканаго на ометѣ ризы обоюду· в тои же обра пугвичьныи, [и златы][33] звонца, межу сими обоюду, при пугвицы златъ звонецъ, и цвѣтъ на ометѣ ризнѣмъ, обоимо. *И да будетъ аарону, єгда служитъ. оуслышитсѧ гласъ єго входѧщи въ сщ҃енїе пре г҃мъ, і исходѧщи да не оумретъ· И да сътвориши доску злату чисту, и да сътвориши в неи образъ знаменїѧ осщ҃енїѧ г҃нѧ· И да възложиши єѧ на синету спрѧдену. и да будетъ на оуваслѣ, съ преди оувасла да будетъ. и да будетъ на челѣ аарону, и да ѿиметъ ааронъ съгрѣшенїѧ [ихъ][34], єликоже да оставѧтъ сн҃ове і҃илевы всего (дѣѧнїѧ)[35] ст҃ыхъ (-)[36]. и да будетъ на челѣ аарону всегда, прїѧто им предъ г҃мъ· (-)[37] тресновi ризъ, ѿ черьвленица, и да сътвориши клобукъ червленъ, и поѧсъ да сътвориши дѣла пестрѧщаго. и сн҃омъ аароновымъ, да сътвориши ризы, и поѧсы, и клобукы, да сътвориши и въ ч҃е и

сирѧ м҃е

наче каміння, чотирма рядами. Хай ряд каміння буде сардія, топаза, смарагда, – перший ряд. **18** А другий ряд – антракс, і сапфир, і аспис. **19** Ряд же третій – лігурій і ахат та аметист. **20** А 4 ряд – хризоліт і вириллій та оних. Вони окружені золотом і заплетені в золоті, хай будуть у своїм ряді. **21** Камені ж хай будуть від імен 12 синів Ізраїля перед Господом, на двох раменах у нього: 12 за їхніми іменами, і за їхніми рядами в карбуванні печатей, кожний за іменем хай буде для 12 племен. **22** І зробиш на слові плетені мережки і на вид ланцюжка, зі щирого золота. **29** Й Аарон візьме імена синів Ізраїля на суднім слові, на грудях, як він входить до священого святого, на пам'ять перед Богом. І покладеш на суднім слові плетені мережки, на обох сторонах слова покладеш, і покладеш два щити, на обох раменах риз, – злука. **30** На суднім слові покладеш проповідь і правду. І хай буде на грудях Аарона, коли він увійде до святого, перед Бога. І хай носить Аарон суди синів Ізраїля на грудях, перед господнім лицем, завжди. **31** І зробиш доземну синю ранню ризу. **32** І хай буде отвір посередині, і рубець з нього, що має мережку довкола отвору; діло плетене, злука шита з нього, щоб не роздиралася. **33** І зробиш на рубці ризи, вдолі: наче цвітучий ґранат, ґранатові яблука з синьої тканини і пряденим з багряниці та кармазину і з тканого виссону на рубці одежі, довкола. На такий же вид ґранатових яблук – і золоті дзвіночки між ними, довкруг. **34** При ґранатовім яблуку золотий дзвіночок і цвіток на рубці ризи, довкруг. **35** *І хай буде для Аарона, коли служить, і чути буде його звук, коли він входить до святого, перед Господа, і коли виходить, щоб не помер. **36** І зробиш чисту золоту дошчину, і зробиш на ній образ печаті, господнє освячення. **37** І покладеш її на прядену синю тканину, і хай буде на мітрі, хай буде на переді мітри. **38** І хай буде на чолі Аарона, і хай забере Аарон їхні гріхи, все, що освятять сини Ізраїля, з всякого діла святих. І хай буде на чолі Аарона завжди, прийнятне для них перед Господом. **39** Рубці одежі з кармазину, і зробиш червоний клобук, і зробиш пояс, діло вишите. **40** І для синів Аарона зробиш одежі й пояси та клобуки; зробиш їм на честь і славу. **41** Вбери ж у них Аарона, твого брата, і його синів з ним, і пома-

сир. 45

жеш їх, і сповниш їхні руки, і освятиш їх, щоб мені приносили жертви. **42** І зробиш для них льняні штани, щоб покрити встид їхнього тіла: від бедр аж до стегон. **43** І їх матимуть Аарон і його сини, коли входять до храму свідчення, і коли приходять служити до жертовника святині, щоб не навели на себе гріх, щоб не померли. Це хай буде на вічний закон йому і його насінню після нього.

Глава 29

1 Це ж є те, що зробиш їм, і освятиш їх, щоб вони мені приносили жертви. *Візьмеш одне теля з скота і двох чистих баранів, **2** і прісні хліби, вимішені в оливковій олії й опрісноки вимішені з олією. Зробиш їх з пшеничної муки. **3** І покладеш їх до одного кошика, понесеш, і віднесеш в кошику це теля і двох баранів. **4** Та Аарона і двох його синів приведеш перед двері храму свідчення, і помиєш їх водою. **5** І взявши святі ризи, зодягнеш Аарона, твого брата, в доземну ризу і ранню ризу, і слово. Прикріпиш йому слово до ранньої ризи. **6** І покладеш клобук на його голову, і покладеш дошку освячення на мітру. **7** І візьмеш олію помазання, і злиєш на його голову, і помажеш їх. **8** І приведеш його синів, і зодягнеш їх в ризи, **9** і підпережеш їх поясами, і покладеш їм клобуки. І хай вони приносять мені жертви навіки. І завершиш руки Аарона і руки його синів. **10** *І приведеш теля перед двері храму свідчення, й Аарон та його сини покладуть свої руки на голову теляти, перед Господом, при дверях храму свідчення. **11** І заколеш теля перед Господом, при дверях храму свідчення. **12** І візьмеш з крові телята, і покладеш на головах жертовника твоїм пальцем, а осталу кров вилиєш при ногах жертовника. **13** *І візьмеш ввесь жир, що на нутрощах, і чепець печінки, і дві нирки, і жир, що на них, і покладеш на жертовник. **14** А м'ясо теляти й шкіру, і кал спалиш на вогні, поза табором: бо це за гріх. **15** Візьмеш же одного барана, й покладе Аарон та його сини руки на голову барана, **16** і заколеш його; та взявши кров, вилієш перед жертовником довкруг. **17** А барана розшматуєш на

мойЗ. 9

мойЗ. 1

мойЗ. 3

сла́вꙋ. (-)[38] ѻ҆блецы (же) в ни́ а҆арѡ́на бра́та твое҆го, и҆ сн҃ы е҆го с ни́мъ, и҆ пома́жеши а҆̀, і҆ и҆сполниши [рꙋцѣ и҆́хъ][39], и҆ ѻ҆ст҃иши а҆̀, да (мнѣ жертвꙋютъ)[40]. И҆ да сътвори́ши и҆́мъ надра́гы полотна́ны, покрыва́ти стыдѣні́а пло́ти и҆́хъ, ѿ бе́дръ даже до сте́гнъ [-][41] и҆ да (а҆ и҆ма́ть а҆аро́нъ)[42], и҆ сн҃ове е҆го, е҆гда̀ въхо́дѧтъ въ хра̑ свѣдѣні́а· (і҆)[43] егда̀ прихо́дѧтъ слꙋжи́ти, къ жертвени́кꙋ ст҃ыни. да не възлажа́тъ на сѧ грѣха̀ да не оу҆́мрꙋтъ. въ зако́нъ вѣ́чныи е҆мꙋ, (да бꙋдетъ се) и҆ сѣ́мени е҆го по не́мъ·

Гл҃а, к҃д·

Се́ (же)[1] е҆сть е҆же сътвори́ши и҆̀ [и҆][2] [ѻ҆ст҃иши][3] а҆̀ ꙗ҆́ко жре́ти (и҆мъ мнѣ)[4]· *да по́имеши теле́цъ [е҆ди́нъ ѿ говѧ́дъ][5], и҆ ѻ҆вна̀ [два чи́ста][6], и҆ хлѣбы прѣсны смѣшены с ма́сломъ древѧны̑. и҆ ѻ҆прѣснокы пома́заны е҆ле́омъ. с мꙋки̑ пшени́чны сътвори́ши а҆̀· И҆ да възложи́ши а҆̀ в ко́шъ е҆ди́нъ, [понесе́ши][7], и҆ ѿнесе́ши се в коши̑ (-)[8] теле́цъ, и҆ ѻ҆́ба ѻ҆вна· (-)[9] а҆арѡ́на (же) и҆ [ѻ҆́ба][10] сн҃а е҆го приведе́ши (а҆̀) пре двери храмꙋ свѣдѣні́а, і҆ и҆змые́ши а҆̀ водо́ю, и҆ взе́мъ ри́зы ст҃ыѧ, [и҆][11] ѻ҆блече́ши а҆арѡ́на бра́та твое́го, (-)[12] до земли̑ ри́зою и҆ ри́зꙋ оу҆́тренюю, и҆ сло́во (-)[13] съвокꙋ́пиши е҆мꙋ, слово къ оу҆́тренїи ри́зѣ· И҆ възложи́ши (на главꙋ е҆го клобꙋ́къ)[14], и҆ възложи́ши доскꙋ ѻ҆ѱ҃ені́а на оу҆вѧ́ѕло, и҆ да во́змеши ѿ е҆ле́а пома́заннаго, и҆ да възлі́еши [-][15] на главꙋ е҆го, и҆ ма́жеши и҆̀· И҆ сн҃ы е҆го приведе́ши, и҆ ѻ҆блече́ши а҆̀ въ ри́зы, и҆ ѻ҆пѧ́шеши а҆̀ по́ѧсы, и҆ възложи́ши и҆ма клобꙋка̀, и҆ да бꙋ́детъ и҆ма жре́ти мнѣ въ вѣкы. и҆ съверши́ши рꙋцѣ а҆арѡ́ни и҆ рꙋцѣ сн҃овъ е҆го· *И҆ да въведе́ши теле́цъ, пре двери храмꙋ свѣдѣні́а, и҆ възложи́тъ а҆арѡ́нъ и҆ сн҃ове е҆го рꙋцѣ свои на главꙋ тельцꙋ, пре гд҃мъ оу҆ две́рїи хра́ма свѣдѣні́а. и҆ да зако́леши теле́цъ предъ гд҃мъ оу҆ две́рїи хра́ма свѣдѣні́а· И҆ да во́змеши ѿ крови тельча, и҆ положи́ши на (глава́хъ)[16] ѻ҆лтарю̀, прьстомъ твои̑ ѻ҆ста́нокъ же [-][17] кро́ви пролиеши, оу҆ стопѧла ѻ҆лтарю̀· *И҆ да возмеши весь тꙋкъ, и҆же на оу҆тро́бѣ и҆ повра́зъ и҆́тренїи, и҆ ѻ҆бѣ и҆стесѣ, и҆ тꙋкъ и҆же на нею, и҆ възложи́ши на ѻ҆лтарь мѧса же те́льча, и҆ ко́жꙋ, и҆ мотыла да съжже́ши на ѻ҆гни̑. внѣ полка̀ грѣхъ е҆о е҆сть. (-)[18] ѻ҆ве́н (же) да по́имеши е҆ди́нъ, и҆ да [възложи́тъ][19] а҆арѡ́нъ, и҆ сн҃ове е҆го рꙋцѣ [-][20] на главꙋ ѻ҆вню, и҆ (зако́летъ)[21] и҆̀. и҆ възе́м кровь пролие́ши предъ ѻ҆лтаремъ ѻ҆бою́дꙋ, (-)[22] ѻ҆ве́н (же) да расплата́еши на оу҆ды. (-)[23] и҆змые́ши оу҆тробꙋ, и҆ ноги въ водѣ· (И҆ во́змеши оу҆ды и҆ главꙋ)[24]. и҆

г҃ мо҃ ѳ҃

г҃ мо҃ а҃

г҃ мо҃ г҃

вꙿзложиши [ве́сь ѻ҆ве́]^25 на ѻ҆лта́рь, вꙿ всесъже-же́нїе (гу҃)^26 въ ѻ҆бона́нїе бл҃гоѹха́нїѧ же́ртва гу҃ е҆сть· *И҆ да по́имеши (вторы́и ѻ҆ве́нъ)^27, и҆ вꙿзложитъ а҆арѡ́нъ и҆ сн҃ове е҆го, рꙋ́цѣ на главꙋ̀ ѻ҆́вню, и҆ заколе́ши и҆̀, и҆ во́змеши ѿ кро́ви е҆го, (-)^28 вꙿзложиши на слꙋ́хъ, ѹ҆́шеси а҆арѡ́нѧ десна́го, и҆ на коне́цъ [рꙋ́ки десныѧ]^29, и҆ на коне́цъ ноги̑ десны́ѧ, и҆ на слꙋ́хъ ѹ҆́шеси сн҃овъ е҆го деснꙋ́ю, и҆ на коне́цъ рꙋ́кꙋ и҆хъ деснꙋ́ю, и҆ на коне́цъ но́гꙋ и҆́ деснꙋю· И҆ да возмеши ѿ кро́ве ꙗ҆́же на ѻ҆лтари, и҆ ѿ ѥ҆леѧ̀ пома́занаго, и҆ да вꙿскропиши на а҆арѡ́на, и҆ на ри́зꙋ е҆го и҆ на сн҃ы е҆го, и҆ на ри́зы сн҃овъ е҆го, съ ни́мъ, и҆ ѻ҆ст҃итсѧ са́мъ, и҆ ри́зы е҆го, и҆ сн҃ы е҆го и҆ ри́зы сн҃овъ е҆го съ ни́мъ. кро́вь же ѻ҆́вню да пролїе́ши ѹ҆ ѻ҆лтарѧ ѻ҆бою́дꙋ· *И҆ да возмеши ѿ ѻ҆вна̀ тꙋ́къ е҆го, и҆ тꙋ́къ и҆̀же (на ѹ҆тро́бѣ е҆мꙋ̀)^30, и҆ повра́зъ ꙗ҆́тренїи, и҆ ѻ҆бѣ̀ и҆́стесѣ и҆ тꙋ́къ, и҆̀же на ни́хъ и҆ ра́мо десное. е҆́сть бо съверше́нїе то· И҆ хлѣ́бъ е҆ди́нъ ма́сличенъ, и҆ ѻ҆прѣ́снокъ е҆ди́нъ ѿ ко́ша, ѻ҆прѣсноковъ. положе́ныхъ предъ гм҃ъ, и҆ вꙿзложиши все на рꙋ́цѣ а҆арѡ́нѣ, и҆ на рꙋ́цѣ сн҃овъ е҆го, и҆ нарече́ши ѧ҆̀ наро́къ предъ гм҃ъ, [и҆ положи́ши все на рꙋ́цѣ а҆арѡ́новы]^31· (Посе́м же)^32 во́змеши ѿ рꙋ́кꙋ и҆́хъ, и҆ вꙿзложиши на ѻ҆лта́рь въ всесъжеже́нїе (пре́дъ гм҃ъ, въ во́нѭ бл҃гоѹха́нїѧ)^33 же́ртва е҆сть гу҃· И҆ да во́змеши гр́ꙋди ѿ ѻ҆вна̀ съверше́наго, (і) и҆̀же е҆сть а҆арѡ́нꙋ. и҆ нарече́ши е҆мꙋ̀ наро́къ предъ гм҃ъ, и҆ да бꙋ́детъ тебѣ̀ въ ча́сть· И҆ ѻ҆ст҃иши гр́ꙋди ѻ҆с҃щенны, и҆ ра́мъ ѿлꙋче́нїѧ (нарече́тсѧ)^34, и҆̀же ѿлꙋчи́сѧ ѿ ѻ҆вна̀ съверше́наго, ѿ а҆арѡ́на и҆ ѿ сн҃овъ е҆го [-]^35 да бꙋ́детъ а҆арѡ́нꙋ и҆ сн҃омъ е҆го, зако́нъ вѣ́чныи, ѿ сн҃овъ і҆и҃левъ· Е҆сть ѹ҆бо ѿлꙋче́нїе се, и҆ нарече́нїе да бꙋ́де ѿ сн҃овъ і҆и҃левыхъ, ѿ тре́бъ сп҃се́ныѣ ѿлꙋче́нїе гу҃· (-)^36 Ри́зы (же) посщ҃ены, ꙗ҆́же сꙋ́ть а҆арѡ́новы, да бꙋ́дꙋ сн҃омъ е҆го по не́мъ. пома́затисѧ и҆мъ въ ни́хъ, и҆ съверши́ти рꙋ́цѣ и҆́хъ, се́дмь дн҃їи, да сѧ ѻ҆блачи́тъ в нѧ̀ і҆ере́и [вели́кїи]^37, и҆̀же (е҆сть) в него̀ мѣ́сто ѿ сн҃овъ е҆го, и҆̀же вꙿни́детъ въ хра́мъ свѣдѣ́нїѧ слꙋжи́ти, въ ст҃ыни· І҆ ѻ҆ве́нъ съверше́нъ да [во́змеши]^38, и҆ да свари́ши мѧ́са въ мѣ́стѣ ст҃ѣ, и҆ да ꙗ҆да́тъ а҆арѡ́нъ, и҆ сн҃ове е҆го, мѧ́са ѻ҆внѧ, *и҆ хлѣ́бъ ꙗ҆́же в коши̑, ѹ҆ две́рїи хра́ма свѣдѣ́нїѧ ꙗ҆да́тъ сїи, и҆ми же сѧ ѻ҆ст҃иши в ни́хъ, съверши́ти рꙋ́цѣ и҆́хъ, (и҆) ѻ҆ст҃ити ѧ҆̀ (-)^39 и҆ноплеме́нникъ да не ꙗ҆́сть ѿ ни́хъ (ст҃и бо сꙋ́ть)^40. Ѡ҆́ще же ѻ҆ста́нетъ ѿ мѧ́са тре́бнаго. съверше́нїа и҆ ѿ хлѣ́бовъ на ѹ҆́трїе да съжже́ши

г҃ мѡ̑ а҃ (19); г҃ мѡ̑ а҃ (22); г҃ мѡ̑ и҃, и҃ кд҃, ма҃ ві, ма҃ в҃, лꙋ҃ ѕ҃ (32)

частини, помиєш нутрощі й ноги в воді. І візьмеш частини й голову; **18** та покладеш цілого барана на жертовник, на цілопалення Богові, на милий запах – це жертва Господеві. **19** *І візьмеш другого барана, і покладе Аарон та його сини руки на голову барана, **20** і заколеш його; і візьмеш з його крові – покладеш на кінець правого вуха Аарона, і на кінець правої руки, і на кінець правої ноги, і на кінці правого вуха його синів, і на кінці їхніх правих рук, і на кінці їхніх правих ніг. **21** І візьмеш з крові, що на жертовнику, і з олії намащення, і покропиш на Аарона і на його ризу, і на його синів, і на ризи його синів з ним. І освятиться він сам і його ризи, і його сини, і ризи його синів з ним. А кров барана вилиєш при жертовнику, довкруг. **22** *І візьмеш з барана його жир і жир, що на його нутрощах, і чепець печінки, і обі нирки, і жир, що на них, і праве рамено: бо це завершення, **23** і один хліб з олією, і один опріснок, з коша опрісноків, що покладені перед Господом, **24** – і покладеш все на руки Аарона і на руки його синів, і назвеш їх: Відділене перед Господом. І покладеш все на руки Аарона. **25** Після цього ж візьмеш з їхніх рук і покладеш на жертовник, на всепалення перед Господом, як приємний запах – це жертва Господеві. **26** І візьмеш груди барана, завершення, і це є для Аарона, і назвеш йому: Відділене перед Господом, і хай буде тобі, як частка. **27** І освятиш освячені груди, і назветься раменом відділення, те, що було відділене від барана, – завершення від Аарона і від його синів. **28** Хай воно буде для Аарона і для його синів на вічний закон від синів Ізраїля. Отже, це відлучення, і хай буде названим: від синів Ізраїля, з жертв спасіння, відлучене для Господа. **29** А посвячені ризи, які є Аарона, хай будуть для його синів по ньому, щоб помазати їх в них, і завершити їхні руки. **30** Сім днів хай їх зодягає великий священик, з його синів, що є замість нього, який ввійде до храму свідчення, щоб служити у святині. **31** І візьмеш барана-завершення – і звариш м'ясо на святому місці. **32** І хай їдять Аарон і його сини м'ясо барана *і хліб, що в коші при дверях храму свідчення. **33** Їстимуть ці, якими освятишся в них, щоб завершити їхні руки, і освятити їх. Чужинець хай не їсть з них, бо це святе. **34** Якщо ж останеться з м'яса жертви завершення і з хлібів до ранку – спалиш те, що осталося, вогнем, щоб не їлося, бо воно освячене. **35** А

мойЗ. 1 (19); мойЗ. 1 (22); мойЗ. 8 і 24, мат. 12, мар. 2, лук. 6 (32)

зробиш Ааронові та його синам так за всім, що Я тобі заповів. В сімох днях завершиш їхні руки. **36** А теля за гріх принесеш на очищення, і очистиш жертовник, коли освячуєш на ньому, і помажеш його, щоб він був освячений. **37** В сімох днях очистиш жертовник і освятиш його, і жертовник буде святе-святих. Кожний, хто доторкнеться до жертовника освятиться. **38** Це ж те, що принесеш *на жертовнику. Двох однолітних чистих ягнят, кожного дня принесеш жертву, завжди. **39** Одне ягня принесеш вранці, а друге ягня принесеш ввечері **40** і десяту частину пшеничної муки, вимішеної в олії: в мірі – четверта часть іна, й напиток: четверту часть іна вина, для одного ягнати. **41** А друге ягня принесеш звечора, так як ранню жертву, і принесеш його напиток – на милий запах, постійна жертва Господеві; **42** на вислухання і у ваші роди, перед дверима храму свідчення, перед Господом, в яких Я тобі об'явлюся звідти, щоб говорити з тобою. 43 І там заповім ізраїльським синам і освячу їх у моїй славі. 44 І освячу храм свідчення і жертовник, і Аарона та його синів, освячу, щоб мені приносили жертви. 45 І прикликуватимуся в синах Ізраїля, і буду їм Богом, 46 і впізнають, що Я є їхній Господь Бог, що вивів їх з єгипетської землі, щоб бути прикликаний ними, і бути для них Богом.

мой4. 28

ѻ҆ста́нокъ ѻ҆гнє́мъ, да не ꙗ҆́стьсѧ, ѻ҆сщ҃е́нїе бо є҆́сть· (-)[41] Сътвори́ши (же) а҆арѡ́нꙋ, и҆ сн҃омъ є҆гѡ та́кѡ по всемꙋ̀ є҆ли́кѡ заповѣда́хъ тебѣ̀, седмь дн҃їи съверши́ши [рꙋцѣ̀ и҆́хъ][42]· (-)[43] Телє́цъ (же) грѣха̀ ра҃ди, да сътвориши въ (-)[44] ѻ҆чище́нїе. и҆ да ѻ҆чи́стиши ѻ҆лта́рь вънегда̀ ѻ҆сщ҃аеши на не́мъ, и҆ пома́жеши є҆гѡ да бꙋдетъ посщ҃енъ. седмь днїи ѻ҆чи́стиши ѻ҆лта́рь и҆ ѻ҆ст҃иши є҆гѡ и҆ бꙋдетъ ѻ҆лта́рь ст҃аѧ ст҃ыхъ· всѧкъ прикоснꙋвыисѧ ѻ҆лтарю̀ ѻ҆ст҃итсѧ. (-)[45] се (же) є҆́сть є҆́же сътвори́ши *на ѻ҆лтарѣ̀ а҆́гньца є҆дїнолѣ́тна [два, чи́ста][46] [-][47] на всѧкъ дн҃ь (же́ртвꙋеши прно)[48]. а҆́гнецъ є҆ді́нъ да сътвори́ши ра́но, (-)[49] (вторы́и (же) а҆́гнецъ)[50] да сътвори́ши въ ве́черь, и҆ десѧ́тꙋю ча́сть мꙋкѝ пшени́чны въ ма́слѣ вмѣше́ны въ (мѣ́рꙋ) четве́ртꙋю ча́сть и҆́на, и҆ пролїѧ́нїе четве́ртꙋю ча́сть и҆́на. вина̀ [є҆ді́номꙋ ѻ҆́внꙋ][51]· (-)[52] А҆́гнецъ (же) вторы́и да сътвори́ши ѿ ве́чера, ꙗ҆́коже (ꙋ҆́тренюю тре́бꙋ)[53], и҆ пролїа́нїе є҆гѡ, сътвори́ши въ ѻ҆бонѧ́нїе бл҃гоꙋ҆ханїѧ требꙋ г҃ꙋ. (всегда̀ въ послꙋша́нїѧ)[54], (и҆) в ро́ды ва́ша, пре две́рми хра́мꙋ свѣде́нїѧ предъ гм҃ъ, въ ни҆хже (же) ꙗ҆влю́сѧ тебѣ̀ тꙋ, ꙗ҆́коже гл҃ати тебѣ̀· И҆ завеща́ю тꙋ сн҃омъ і҆и҃левымъ, и҆ ѻ҆сщ҃ꙋ (ѧ҆) въ сла́вѣ мое́и, и҆ ѻ҆сщ҃ꙋ хра́мъ свѣде́нїѧ, и҆ ѻ҆лта́рь, и҆ а҆аро́на, и҆ сн҃ы є҆гѡ, ѻ҆сщ҃ꙋ жрѣти мнѣ̀· И҆ прозовꙋ́сѧ въ сн҃охъ і҆и҃левыхъ, и҆ бꙋдꙋ и҆́мъ бг҃ъ, и҆ ꙋ҆вѣдѧ́тъ ꙗ҆́кѡ а҆́зъ є҆́смь г҃ь бг҃ъ и҆́хъ, и҆зведы́и ѧ҆̀ ѿ земла̀ є҆гѵ̀петски, прозва́тисѧ и҆́мъ, и҆ (бы́ти и҆́мъ бг҃ъ)[55].

д мо ки

Глава 30

1 І зробиш мені кадильний жертовник для ладану, з негниючого дерева його зробиш. **2** Лікоть в довжину і лікоть в ширину, квадратним хай буде, а два лікті в висоту; з нього хай будуть його роги. **3** І позолотиш щирим золотом: його вогнище, і його стіна довкруг, і його роги. І зробиш йому золотий вінець довкруг, **4** і по два обводи зі щирого золота йому зробиш під його вінцем довкруг на обох кутах, зробиш йому по обох сторонах; і будуть носила і шнури, щоб ними держати. **5** І зробиш носила з негниючого дерева, і позолотиш їх золотом. **6** І положиш їх перед занавісою, що є перед кивотом свідчення, в яких Я об'явлюся тобі, звідти. **7** І хай кадить над ним Аарон зложеним запашним кадилом рано в ранці, коли готує світила, щоб кадити на ньому; **8** коли Аарон запалює світила з вечора, хай ка-

Гл҃а, л҃·

И҆ да сътвори́ши [мнѝ][1] ѻ҆лта́рь кади́ленъ, (димїѧ́мꙋ,) ѿ дре́ва негнї́юща· [-][2] Сътвори́ши и҆̀ ла́кти в долготꙋ̀. (-)[3] ла́кти (же и҆) въ широтꙋ̀, на д҃, ꙋ҆́глы да бꙋ́детъ, (-)[4] двою́ (же) ла́кти въ высотꙋ̀, ѿ самого да бꙋдꙋтъ ро́ги є҆мꙋ̀· и҆ позлати́ши [-][5] зла́томъ чи́стымъ, ѻ҆́гнище є҆мꙋ, и҆ стѣ́нь є҆гѡ ѻ҆́коло и҆ ро́ги є҆гѡ· И҆ да сътвори́ши є҆мꙋ [-][6] вѣне́цъ зла́тъ ѻ҆́коло, и҆ по двѣ̀ ѻ҆́боди зла́та чиста, да сътвори́ши є҆мꙋ, под [-][7] вѣнце́мъ є҆гѡ (ѻ҆́коло) на ѻ҆бою̀ ꙋ҆́глꙋ, да сътвори́ши (є҆мꙋ), по ѻ҆бѣма странама, и҆ бꙋдꙋтъ носи́ла и҆ ве́рви ꙗ҆́коже держа́ти (-)[8] и҆́ма· И҆ да сътвори́ши носи́ла ѿ древе́съ негнї́ющихъ и҆ позлати́ши ѧ҆̀ зла́томъ, и҆ да положи́ши ѧ҆̀ прѧ́мо завѣсѣ, ꙗ҆́же є҆́сть ꙋ҆ кио́та свѣдѣнїѧ, в ни́хже ꙗ҆влю́сѧ тебѣ̀ ѿтꙋдꙋ· И҆ да кади́тъ надъ ни́мъ а҆аро́нъ димїѧ́момъ сложе́нымъ бл҃говоннымъ ра́но ра́но, є҆гда̀ потворѧ́етъ свѣти́ла кади́ти ꙋ҆ него̀, [-][9] є҆гда̀

въжигаетъ ааронъ. свѣтила с вечера, да кади оу него, димїамъ всегда прно предъ гмъ въ роды их. И да не [принесетсѧ][10] к нему димїамъ инъ. приносъ, [и][11] треба и проливанїѧ. да не пролїеши нань. *И да очиститъ [оу него][12] ааронъ, оу роговѣ его единою лѣтом, ѿ крови оцыщенїѧ грѣхъ оумоленїѧ единою лѣта, очистити е въ родѣ и, стаа стыхъ есть гу. И гла гь къ моусїю рекїи, *аще възнемлеши смышленїе сновъ iилевъ, въ присѣщенїе ихъ, и дадѧтъ кождо избавленїе за дша ихъ гу, и не будет (паденїе между ими)[13] въ посѣщенїе ихъ. (-)[14] Се (же) есть елико дадѧтъ (ихъ)[15], егда приходѧтъ, въ присѣщенїе полъ дидрагмъ, еже есть *дидрагму стому, к, цѧтъ (-)[16] полъ дидрагма дань гу, всѧкъ въходѧи въ присѣщенїе ѿ, к, лѣтъ и выше дадутъ дань гу. богатыи да не приложитъ, и нищїи да не оумнитъ, ѿ полъ дидрагмы. Егда даютъ дань гу [ѿ сновъ iилевыхы][17], оумоленїѧ о дшахъ ваши, и да возмеши сребро дани ѿ сновъ iилевыхъ, (-)[18] даси (же) (-)[19] на сдѣланїе храму свѣдѣнїѧ, и да будетъ сномъ iилевымъ памѧть предъ гмъ, оумоленїѧ о дшахъ вашихъ. И рече гь моусїю глѧ, сътвори оумывалницу мѣдану, и стоѧла ей мѣдана, ꙗкоже оумыватисѧ. И да поставиши ю между храмомъ свѣдѣнїѧ, и (-)[20] олтаремъ, и да влїеши в ню воду, и оумываетъ ааронъ, и снове его, руки [свои][21], и ноги [-][22], егда ходѧтъ въ храмъ свѣдѣнїѧ, да сѧ омываютъ водою, и не оумрутъ. Или егда приходѧт къ олтарю служити, и [приносѧтъ][23] [требы][24] гу, оумыют руцѣ и нозѣ водою. [егда входѧтъ въ храмъ свѣдѣнїѧ][25] да не оумрутъ, и да будетъ (ему)[26] (се) въ законъ вѣчныи, [-][27] и [сномъ][28] (его) [въ роды ихъ][29] по нем. И рече гь къ моусїю глѧ, (-)[30] ты (же) възми вонѧ, цвѣта мирра избранна, пѧть со сикле и цыномону бговонна полъ сего, с, [и][31] н, (-)[32] мѧты бгобонны, с н и ерео, пѧть со сиклевъ. стго (-)[33] масла древѧнаго ин (-)[34] сътвориши се иелеи помазанїе сту воню, хитрости варѧщаго вонѧ (и) елеи, (стое помазанїе)[35] будетъ. И да помажеши ѿ него храмъ свѣдѣнїѧ, и кїотъ свѣдѣнїѧ, [и всѧ (его съсуды)[36]][37] и свѣщникъ и всѧ съсуды его, и олтарь кадилныи, и олтарь всесъжеженїѧ и всѧ его съсуды, и трапезу и всѧ [еѧ съсуды][38], и оумывалницу и (всѧ) стоѧла еѧ. І остиши (-)[39] и будутъ стаѧ стыхъ, [и][40] всѧкъ прикоснувыисѧ (-)[41], ос-

дить на ньому; кадило постійно, завжди перед Господом, в їхні роди. **9** І не принесеться до нього іншого кадила в принос і в жертву, і проливання не пролиєш на ньому. **10** *І Аарон очистить його роги раз в році від крові очищення гріхів, молитви раз у році, щоб очистити його в їхніх родах – це святе-святих Господеві. **11** І промовив Господь до Мойсея, кажучи: **12** *Якщо візьмеш перечислення синів Ізраїля в їхніх відвідинах, і кожний дасть викуп за свою душу Господеві, – і не буде погиблих між ними в їхніх відвідинах. **13** Це ж є те, зі свого, що дадуть, коли прийдуть у відвідини: пів дідрахми згідно з *святою дідрахмою. Пів дідрахми – дань Господеві. **14** Кожний, що приходить у відвідини, від 20-літніх і вище, дадуть дань Господеві. **15** Багатий хай не додасть і бідний хай не зменшить від пів дідрахми, коли дають дань Господеві від синів Ізраїля, щоб помолитися за ваші душі. **16** І візьмеш гроші данини у синів Ізраїля та даси на діла храму свідчення, і хай буде синам Ізраїля на пам'ять перед Господом, щоб помолитися за ваші душі. **17** І промовив Господь до Мойсея, кажучи: **18** Зроби мідяну вмивальницю і мідяні ноги для неї, щоби вмиватися. І поставиш її між шатром свідчення і жертовником, і влиєш до неї води. **19** І Аарон та його сини вмиють свої руки і ноги, **20** коли входитимуть до храму свідчення; хай миються водою – і не помруть. Або, коли приходять до жертовника служити, і приносять жертви Господеві; **21** помиють руки і ноги водою, коли входять до храму свідчення, щоб не померли. І хай це йому буде на вічний закон і його синам, в їхні роди після нього. **22** І промовив Господь до Мойсея, кажучи: **23** Ти ж візьми пахощі: цвіту вибраної смирни, пятсот сиклів і запашного циннамону пів цього – 250, пахучої м'яти – 250, **24** та ірея п'ятсот сиклів, ін святої олії з оливок. **25** З цього зробиш святу запашну олію помазання – діло виробника миру. І олія буде святим помазанням. **26** І помажеш нею храм свідчення і кивот свідчення, і ввесь його посуд, **27** і свічник і ввесь його посуд, і кадильний жертовник, **28** і жертовник цілопалення і ввесь його посуд, і трапезу і ввесь її посуд, і вмивальницю і всі її ноги. **29** І освятиш, і будуть святе-святих. І кожний, хто доторкнеться, освятиться. **30** Аарона ж і його

еврєо л
д мо а
є мо кз
д мо г
єзе ме

єв. 9
мой4. 1
мой5. 27
мой4. 3
єз. 45

синів помажеш і освятиш їх, щоб мені приносили жертви. **31** І синам Ізраїля скажеш, мовлячи: Олія - масть святого помазання – хай це буде вам у ваші роди. **32** Тіло людини хай не буде помазане нею, і за цим складом не зробите самі собі іншої в такий спосіб. Вона є святою і буде для вас святою. 33 Якщо ж хтось так зробить, або якщо хто дасть з неї чужинцеві – хай буде вигублений зі свого народу. **34** І сказав Господь до Мойсея: Візьми собі пахощі: стакту, і ониха, і запашного й білого халвану, і чистого ладану – все те хай буде в рівну міру. **35** І зробиш ладан, запашну суміш; діло того, що виготовляє запахи, вимішане, чисте і святе діло. **36** І це роздробиш намілко і покладеш перед свідченням в храмі свідчення, звідки Я тобі об'явлюся, звідти, і цей ладан буде для вас святе-святих. **37** А за цим складом не зробите собі самим. Бо воно хай буде вам на освячення, для Господа. **38** Якщо ж хтось зробить так, щоб ним кадити, – та душа згине зі свого народу.

Глава 31

1 І промовив Господь до Мойсея, кажучи: **2** *Ось Я назвав по імені Веселеїла, що є син Урі, сина Ора, з племені Юди. **3** І Я його наповнив божим духом і мудрістю, і розумом, і хистом в усякому ділі, **4** щоб почати працювати проєктуванням в золоті, і сріблі, і міді, і синій тканині, і багряниці, і пряденому кармазині, і тканому виссоні, **5** і ділі з каменів, і різне столярство, в усіх ділах. **6** Бо Я дав йому Ахимасового Еліава, з племені Дана; і цьому Я дав розумне серце і розуміння, і хай вони роблять і творять все, що Я тобі заповів: **7** Храм свідчення і кивот завіту і очищення, що над ним, посуд храму **8** і жертовники, і трапезу та ввесь її посуд, і чистий світильник та ввесь його посуд, **9** і умивальницю і її ноги, **10** і священні ризи Аарона і ризи його синів, щоб мені приносили жертви, **11** й олію помазання; і зроблять складений ладан в святині за всім, що Я тобі заповів. **12** І промовив Господь до Мойсея, кажучи: **13** Ти ж скажи синам Ізраїля, *мовлячи: Глядіть і дотримуйте мої суботи, бо вони є знаком між мною і вами у ваші роди; щоб ви знали, що Я Господь, Який вас освячує. **14** І зберігайте суботу, бо вона є свята для Господа і для вас. Бо хто осквернить – смертю помре. І хто в

ниж. 35

вищ. 20
єз. 20

тится. (-)[42] Аарона же и сны его помажеши, и осТиши а, жрѣти мнѣ. И сномъ Iилевымъ да глеши рекiи. елей масть помазанiа стго да будеть се вамъ, въ роды ваша. плоть чл҃ка да са непомажетъ имъ, и по образу сего, да не сътворите сами себѣ (иного) сице. сто есть, и сто буде ва. Аще (же) кто (сице сътворитъ)[43], (или)[44] аще кто дастъ ѿ сего, иноплеменнику да потребися ѿ людiи свои. И рече гь къ моvсiю, възми себѣ вона, стакти, [и][45] онiха, [и][46] халвану, благовонна (и бѣла), и димiамъ чистый. все то в равну мѣру да буде и да (сътвориши)[47] димиамъ, вонно дѣло варащаго вона, смѣшено (дѣло чисто (и) сто)[48], и съдробиши (тонко ѿ сего)[49], и положиши прамо свѣдѣнiю, въ храмѣ свѣдѣнiа ѿнудуже авлюся тебѣ, ѿтуду стаа стыхъ (и) будетъ вамъ димiамъ (сей). По сложенiю (же) сему, да не сътворите себѣ сами, въ осщенiе (бо) да будетъ вамъ гу. Аще же кто сътворитъ сице обоневати ѿ него, погибнетъ [дша та][50] ѿ людiи своихъ.

Гла, ла.

И рече гь къ моvсiю гла, *се нарекохъ, именемъ, веселеила еже есть оури сна орова, с племене iоудина. И наполнихъ и дха бжiа, (и) премудрости и смышленiа, и оумѣнiа. въ всяком дѣлѣ, (начати древодѣльством дѣлати)[1]. Злато и сребро и мѣдь, и синету, и багряницу, и червленицу съпрадену, и виссонъ тканый, и каменное дѣло, и (различное древодѣльство)[2] въ всѣхъ дѣлехъ. (-)[3] Азъ (бо) дахъ [ему][4] [-][5] елiава ахисамахова, ѿ племене данова. и (сему)[6] смысленно срце, дахъ (и) смысл и да дѣлаютъ (и творатъ) все елико [заповѣдахъ тебѣ][7]. Храмъ свѣдѣнiа, и кiотъ завѣта и очищенiе еже верху его, [-][8] оутварь храма, и потребникы и трапезу, и вса съсуды его, и свѣтилникъ чистыи, и вса съсуды его. и оумывалницу и стоала еа. и ризы жреческiа, аарона и ризы сновъ его жрѣти мнѣ. и масло помазанiа, и димiамъ сложенiа въ стыни, по всему елико повелѣхъ тебѣ сътворатъ. И рече гь къ моvсiю гла, (-)[9] ты (же) [гли][10] сномъ Iилевымъ, *рекiи смотрите, и суботы моа сънабдите, есть бо знаменiе между мною и вами. въ роды ваша, да вѣсте яко аз гь, осщаа вы. И да сънабдите суботу, яко ста [-][11] есть [гу и][12] вамъ. оскверникыи (бо) [-][13] смртiю оумретъ. (і)[14] иже сътворитъ

в ню дѣло, потребитсѧ душа та ѿ среды людїи своихъ, ѕ҃, днїи да (сътворите)[15] дѣлеса, въ днь же седмыи сѹбота. покои стъ гу, всѧ иже сътворитъ дѣло, въ (седмыи днь)[16], смертїю оумретъ· И да сънабдаютъ снове ї̈илевы сѹботы, держати [-][17] въ роды ихъ, въ завѣтъ вѣчен въ мнѣ, и въ снохъ ї̈илевыхъ. знаменїе есть вѣчное. *яко въ ѕ҃, днеи сътвори гь нбо и землю, (-)[18] въ (семыи (же) днь)[19] преста и почи· (-)[20] дасть (же бгъ) моѵсїю егда преста гла ему, на горѣ синаистѣи двѣ досцѣ свѣдѣнїа досцѣ каменнѣ написанѣ, перстомъ бжїимъ·

а҃ мо҃ в҃ / вы҃ к҃ / евре҃ д҃

ній чинитиме роботу, та душа буде вигублена зпоміж свого народу. **15** 6 днів чинитимеш діла, а в сьомий день, суботу – святий відпочинок, Господеві. Кожний, хто зробить діло в сьомому дні, – смертю помре. **16** І хай сини Ізраїля зберігають суботи, щоб дотримуватись, в їхні роди, в завіт вічний. **17** В мене і в синах Ізраїля – це вічний знак, *бо в 6 днях Господь створив небо і землю, а в сьомому дні перестав, і спочив. **18** А Бог дав Мойсеєві, коли перестав до нього говорити на Синайській горі, дві таблиці свідчення, таблиці кам'яні, записані божим пальцем.

мой1. 2 / вищ. 20 / єв. 4

Глава, лв·

Р[идѣвше же][1] людїе яко оумедли моѵсїи снити съ горы, въсташа людїе на аарона, и глаша ему, встани *и сътвори намъ боги, иже поидутъ пред нами. моѵсїи бо сїи члкъ (і) иже изведе нас [ѿ][2] егѵпта не вѣмы что (ему бысть)[3]. (-)[4] [рече][5] (же) имъ аарон измѣте оусерязы златыя, [изъ][6] оушїю женъ вашихъ и дщерїи, и принесѣте къ мнѣ· (-)[7] Изимаша (же) вси людїе, оусерязи златы, иже въ оушесѣхъ [женъ ихъ и дщерїи][8], и принесоша, къ аарону· *И взя ѿ рукѹ ихъ, и (излїявъ)[9] [-][10] образъ, и сътвори [имъ][11] телецъ лїянъ. и [рекоша][12] си бози твои ї̈илю, иже [тя изведоша][13] из земля егѵпетъскы· (-)[14] видѣв (же) ааронъ създа олтарь прямо ему, и проповѣда ааронъ гла вели, днь гнь, оутрѣ· И обутривъ наоутрїа, и възнесе [и][15] съжеженїя, и принесе требу спсенїя *и сѣдоша людїе ясти и пити, и въсташа и грати· И рече гь къ моѵсїю гла [-][16] *сънїди скоро ѿсюду, безаконнша бо людїе твои, ихже извелъ еси из земля египетски· Преступиша (с пути скоро)[17], иже (заповѣдалъ еси)[18] имъ, [и][19] сътвориша себѣ телецъ, и поклонишася ему, и жертвоваша (глюще)[20] *си бози твои ї̈илю иже изведоша тя из земля егѵпетски· (-)[21] *Нынѣ (же) не дѣи мене, (да)[22] възъярився гнѣвомъ на ня потреблю я, и сътворю тя въ языкъ великъ· И молися (пре гмъ бмъ своимъ моѵсїи)[23], и рече *въскую ги яришися гнѣвом на люди твоя ихже извелъ еси из земля египетъски. крѣпостїю великою, и мышцею [твоею][24] высокою· *да не когда рекутъ египтяне глюще, на лукавъствѣ изведе я погубити в горахъ, [-][25] потребити я ѿ земля. оустави гнѣвъ ярости твоея, и милостивъ буди до злобы людїи твоихъ, *помя-

дѣя҃ з҃ / ѱло҃ ре҃ / а҃ кор҃ і҃ / е҃ мо҃ д҃ / г҃ цр҃ ві҃ / ни҃ лг҃ / е҃ мо҃ д҃ / ѱло҃ ре҃ / д҃ мо҃ ді҃ / а҃ мо҃ ві҃ / и҃ е҃ / и҃ ми҃ / ѱло҃ рд҃

Глава 32

1 А народ, побачивши, що Мойсей забарився зійти з гори, народ повстав проти Аарона, і говорили до нього: Встань *і зроби нам богів, які йтимуть перед нами. Бо цей чоловік, Мойсей, який і вивів нас з Єгипту, – не знаємо, що з ним сталося. **2** Сказав же до них Аарон: Зніміть золоті кульчики з вух ваших жінок і ваших дочок і принесіть мені. **3** Зняв же ввесь народ золоті кульчики, що в вухах їхніх жінок і їхніх дочок, і принесли до Аарона. **4** *І він взяв з їхніх рук, і вилив образ, і зробив їм вилите теля. І вони сказали: Це твої боги, Ізраїле, які вивели тебе з єгипетської землі. **5** Аарон же, побачивши, збудував перед ним жертовник, й Аарон проголосив, кажучи: Завтра великий господній день. **6** І вставши вранці, на другий день, він і приніс всепалення, і приніс жертву спасіння, *і народ сів їсти і пити, і встали, забавлятися. **7** І Господь промовив до Мойсея, кажучи: *Скоро зійди звідси, бо твій народ, який ти вивів з єгипетської землі, вчинив беззаконня. **8** Швидко вони зійшли з дороги, яку ти їм заповів, і зробили собі теля, і поклонилися йому, і принесли жертву, кажучи: **9** *Це твої боги, Ізраїле, які тебе вивели з єгипетської землі. **10** *Тепер же не спиняй мене, щоб розгнівавшись на них гнівом, Я їх вигубив. І зроблю тебе великим народом. **11** І помолився Мойсей перед своїм Господом Богом, і сказав: *Навіщо, Господи, Ти гніваєшся гнівом на твій народ, який Ти вивів з єгипетської землі великою силою і твоєю сильною рукою? **12** *Щоб часом не сказали єгиптяни, мовлячи: Він їх вивів з лукавством, щоб вигубити в горах, знищити їх з землі. Спини гнів тво-

дія. 7 / пс. 105 / кор1. 10 / мой5. / црс3. 12 / ниж. 35 / мой5. 9 / пс. 105 / мой4. 14

мой1. 12 і 15 і 48 пс. 104

її люті і будь милосердним до злоби твого народу, **13** *згадавши твоїх рабів, Авраама й Ісаака та Якова, яким Ти поклявся Собою, сказавши до них: Дуже розмножу ваше насіння, як небесні звізди множеством, і всю цю землю, про яку ти сказав, що Ти її даси їхньому насінню, і що одержать її навіки. **14** І очистив Господь злобу, яку сказав, що зробить цьому народові. **15** І Мойсей зійшов з гори, і дві таблиці завіту в його руках, кам'яні таблиці написані з обох своїх сторін; вони були записані звідси і звідти. **16** І таблиці були – боже діло, і письмо – боже письмо викарбоване на таблицях. **17** А Ісус, почувши голос народу, що кричав, то сказав до Мойсея: В таборі голос війни. **18** А Мойсей каже: Я чую не голос тих, що зачинають перемагати ані голос тих, що зачинають знемагати, але голос тих, що упиваються вином. **19** Коли ж наближався до табору, і побачив теля та хороводи, Мойсей, розлютившись гнівом, кинув зі своїх рук обі таблиці і розбив їх під горою. **20** І взявши теля, яке зробили, він спалив вогнем і роздробив намілко; і розсипав його по воді, і напоїв нею синів Ізраїля. **21** І сказав Мойсей до Аарона: Що зробив тобі народ, що ти навів на них великий гріх? **22** Промовив же Аарон до Мойсея: Не гнівайся, пане, бо ти знаєш наглість цього народу. **23** Бо він мені говорив: Зроби нам богів, які йтимуть перед нами, бо цей чоловік, Мойсей, що вивів нас з Єгипту, – не знаємо, що з ним сталося. **24** Я ж сказав їм: Хто має золото – зніміть. І вони його зняли і дали мені. І я його кинув у вогонь, і вилито це теля. **25** А Мойсей, побачивши, що народ розділився, бо їх розділив Аарон, на потіху їхнім ворогам, **26** Мойсей став у брамах табору і сказав: Якщо хто є Господа, хай іде до мене. І прийшли всі сини Левві. **27** Тож він сказав їм: Так говорить Господь Бог Ізраїля: Підпережіть кожний свій меч на бедра й ідіть, і поверніться від брами до брами, крізь табір, та убийте кожний свого брата, і кожний свого друга, і кожний свого сусіда. **28** І сини Леві зробили так, як сказав їм Мойсей, і у тому дні упало з народу до трьох тисяч чоловік. **29** І сказав до них Мойсей: Сьогодні ви посвятили ваші руки Господеві, кожний у сині своєму і у браті своєму, і вам дано благословення. **30** І сталося наступного ранку, що Мойсей сказав до народу: Ви згрішили великим гріхом. Тепер же я піднімуся до Бога, щоб надолужити за ваш гріх. **31** І повернувся Мойсей до Господа, і про-

нꙋвъ а̂враа́ма, і̂ и̂саа́ка, і̂ ꙗ̂́кова, твоѧ̀ рабы̀, и̂́мже сѧ е̂си клѧлъ собо́ю, (ре́клъ)[26] къ ни́мъ гл҃ѧ. ѕѣло ꙋ̂мно́жꙋ сѣмѧ ваше, ꙗ̂́ко звѣ́зды нб҃ныѧ мно́жествомъ, и̂ всю̀ (сїю землю)[27] ю̂̀ рече, да́ти (ю̂̀) сѣмени и̂̃, и̂ да прїимꙋтъ ю̂̀ въ вѣкы. и̂ ѡ̂чи́сти г҃ь злобꙋ ю̂́же рече твори́ти лю́демъ (си̃)[28]· И̂ [-][29] [съни́де мѡѷсїи][30] со горы̀, и̂ двѣ̀ до́скѣ свѣдѣнїѧ в рꙋкꙋ е̂го. до́скѣ камен҃нѣ написаны ѡ̂бѣ̀ странѣ е̂ю̀, сю́дѣ, и̂ ѡ̂нꙋдѣ. быша напи́саны, и̂ до́скѣ (бж҃їе дѣло)[31] бѣста, и̂ написа́нїе. писа́нїѧ бж҃їѧ (-)[32], въва́ѧно въ доска́х· (-)[33] Ѹслы́шав (же) і̂с҃ꙋ гласъ людїи крича́щих. (и̂) [рече][34] къ мѡѷсїю, гласъ ра̂ныи въ полцѣ. (-)[35] [рече (же) мѡѷсїи][36], нѣсть гласъ начина́ющихъ си́лою, ни гла̂ побѣжда́емыхъ ѡ̂долѣ́нїемъ. н̂о гласъ напива́ющи̂сѧ вино̂ а̂́зъ слы́шꙋ· Е̂гда же приближа́шесѧ къ по̂кꙋ, [и̂ ꙋ̂зрѣ][37] теле́цъ и̂ ли́кы, и̂ въза̂ривсѧ гнѣвомъ мѡѷсїи, поврьже и̂с рꙋкꙋ своею̀ ѡ̂бѣ̀ до́скѣ. и̂ сьıкрꙋши̂ ѧ̂̀ подъ горо́ю· И̂ взе́мъ теле́цъ, и̂́же сътвори́ша. съжежѐ [-][38] на ѡ̂гни̂, и̂ сътрѐ [-][39] по́ тонкꙋ, и̂ разсы́па и̂̀ по водѣ, и̂ напо́и е̂ю̀ сн҃ы і̂и҃левы· И̂ рече мѡѷсїи къ а̂аро́нꙋ. что̂ сътвори́ша (лю́дїе тебѣ)[40] [-][41], да приведѐ на́ нѧ грѣх великъ· (-)[42] Рече (же) а̂аро́нъ къ мѡѷсїю не гнѣвaисѧ г̂дне, ты̀ бо вѣси (людїи сихъ нра́вы)[43], (гл҃аше)[44] бо мѝ, сътвори̂ на́мъ боги̂, и̂́же по́идꙋтъ предъ на́ми. мѡѷсїи бо се́и чл҃къ и̂́же и̂зведе ны̀ [ѿ][45] е̂гѷпта, не вѣмы что̂ (е̂мꙋ быстъ)[46] (-)[47] рекохъ (же) и̂мъ и̂́же и̂́матъ злато и̂змѣте, [і̂ и̂зѧ́ша][48], и̂ да́ша ѧ̂̀ мнѣ и̂ въвергохъ [и̂̀][49] въ ѡ̂гнь, и̂ ꙋ̂лїѧ́сѧ теле́цъ сїи· (-)[50] Ви́дѣв (же) мѡѷсїи люди̂ ꙗ̂́ко раздѣли́шасѧ, раздѣли бо и̂хъ а̂аро́нъ, въ пора́дованїе сꙋпоста́то̂ и̂хъ· (ста́в)[51] же мѡѷсїи въ вратѣхъ полкꙋ, и̂ рече. [а̂́ще][52] кто̂ е̂сть г҃нь, да и́детъ къ мнѣ, [и̂ снидо́шасѧ][53] [-][54] вси̂ сн҃ове левви, и̂ [рече][55] и̂мъ· Се гл҃тъ г҃ь б҃ъ і̂и҃левъ, препоѧ́шитесѧ ко́ждо своимъ мечем̆ по бедрѣ, и̂ по́идѣте, и̂ възврати́тесѧ, ѿ вра́тъ до вра́тъ сквозѣ полкъ, і̂ ꙋ̂бїе́те ко́ждо брата своего, и̂ ко́ждо дрꙋга своего, и̂ ко́ждо сꙋсѣда своего· И̂ сътвори́ша сн҃ове левїинѣ, ꙗ̂́коже гл҃а и̂м̆ мѡѷсїи, и̂ падѐ ѿ людїи, въ [то́и дн҃ь][56] до трехъ ты́сѧщъ мꙋжїи· И̂ рече и̂мъ мѡѷсїи, пости̂сте рꙋкы ваша днесь г҃ꙋ ко́ждо въ сн҃ꙋ [своемъ][57] и̂ въ бра́тѣ [своемъ][58], (и̂ дастьсѧ)[59] на вы бл̂венїе· И̂ быстъ на ꙋ̂́трѣе, рече мѡѷсїи къ лю́демъ, вы съгрѣши́сте грѣхъ вели́къ. (-)[60] нн҃ѣ (же) възы́дꙋ къ б҃ꙋ. да ѡ̂чи́щꙋ ѡ̂ грѣсѣ

вашемъ· [И възвратися][61] моусіи къ гу, и рече молю ти ся ги, съгрѣшиша людіе сіи грѣхъ великъ, (сътворивше)[62] сами себѣ, боги златы. (-)[63] нынѣ аще оставиши имъ грѣ [ихъ][64], то остави, аще ли ни, изложи мя ис (книгъ)[65] яже въписа· (-)[66] Рече (же) гь къ моусїю, иже кто съгрѣшилъ къ мнѣ, извергу и ѿ (кни своихъ)[67]. нынѣ же иди [и сниди][68], и възведи люди [-][69] на мѣсто еже есмь реклъ тебѣ, се аггль мои прейдетъ пре лицемъ твоимъ, вонже днь присѣщу (и), [и][70] възложу на ня грѣхъ ихъ· И поби гь люди, сътворенїя ради телча, иже сътвори ааронъ·

Гла, лг·

И рече гь къ моусїю, иди [и][1] възыди ѿсюду ты, и люди твоя, ихже изведе ѿ земля египетьски, на землю еюже клях-ся къ аврааму, і исааку, і якову гля сѣмени (твоему)[2], дамъ ю· *И послю аггла моего предъ тобою, и [ѿженеши][3] [хананея][4], аммореа, и хеттеа, и ферезея, и гергесея, і евея, евусея. и [въведу][5] тя въ землю текущую млекомъ, и медомъ. (и сам) же не пойду с тобою, *яко людіе жестоковыйи суть, да не оубію тебе на пути· (-)[6] Оуслышавше (же) людіе слово [-][7] се, (боязнено) въскорбѣша, (и въстужиша)[8]· И рече гь [къ моусїю][9], [гли][10] сномъ ійлевымъ, вы людіе жестоковыйи блюдѣтеся, да не вредъ другіи възложу на вы, и потреблю вы, (и) нынѣ оубо съимѣте ризы славы вашея, и оутвари, и покажу [-][11] еже сътворю тебѣ· І ѿяша снове ійлевы оутварь ихъ, и ризы ѿ горы хорива· (-)[12] Възем (же) моусіи, [свой храмъ][13], потче [и][14], внѣ полка, (и) подалѣ ѿ пока, и прозвася храмъ свѣдѣнія· И бы всякъ възыщаи га, изыде въ хра иже внѣ полка· Егда же [исхождаше][15] моусіи (ѿ полка)[16], стояху вси людіе смотряще кождо пре двермі храму своего, и разумѣваху ѿходящу моусїю, якоже внити ему въ хра· (І) яко (-)[17] въхождаше моусіи въ храмъ, сниде (же) столпъ облачныи, и ста пре двермі храма, и гла [гь][18] моусїю· (-)[19] Видяху (же) вси людіе, столпъ облачныи стоящъ пре двермі храму. и ставше вси людіе поклонишася кождо си, з дверіи храма своего· И глаше гь къ моусїю, лицемъ къ лицу, якоже кто възглетъ, (другъ къ другу своему)[20], и посылаше (и) въ полкъ. слуга же ісу снъ навинъ юноша, не исхождаше из храма· (-)[21] Рече(*) моусіи къ гу, се ты мнѣ глеши, изведи

вы кг
ісу на кд
є мо з

вы лв

мовив: Благаю Тебе, Господи. Цей народ згрішив великим гріхом, зробивши самому собі золотих богів. **32** Тепер, якщо відпускаєш їм їхній гріх, то відпусти. Якщо ж ні – викресли мене з книги, в яку ти вписав. **33** А Господь сказав до Мойсея: Той, хто згрішив переді мною, його Я викреслю з своїх книг. **34** Тепер же іди й зійди, та поведи народ до місця, про яке Я тобі сказав. Ось мій ангел ітиме перед твоїм лицем. В той день Я навідаюся до них і наведу на них їхній гріх. **35** І Господь побив народ за те, що зробили теля, яке зробив Аарон.

Глава 33

1 І сказав Господь до Мойсея: Іди і піди звідси ти і твій народ, якого вивів з єгипетської землі до землі, про яку Я клявся Авраамові й Ісаакові та Якову, кажучи: Я дам її твоєму насінню. **2** *І Я пошлю мого ангела перед тобою, і виженеш хананея, амморея, і хеттея, і ферезея, і ґерґесея, і евея, євусея; **3** і Я тебе введу до землі, що пливе молоком і медом. А сам же не піду з тобою, *томущо це народ твердошийний, щоб Я не забив тебе в дорозі. **4** А народ почувши це слово, засумував зі страхом і засмутився. **5** І промовив Господь до Мойсея: Скажи ізраїльським синам: Ви твердошийний народ. Вважайте, щоб Я не навів на вас іншу пошесть, і не винищив вас. І тепер, отже, зніміть одіж вашої слави й прикраси; і покажу, що тобі зроблю. **6** І зняли ізраїльські сини їхню прикрасу й одіж з гори Хориву. **7** А Мойсей, взявши своє шатро, поставив його поза табором і подальше від табору, і воно назване було храмом свідчення. І було, що кожний, хто шукав Господа, вийшов до храму, що поза табором. **8** Коли ж Мойсей виходив з табору, увесь народ стояв, дивлячись, кожний перед дверима свого шатра, і стежили як відходив Мойсей, доки він не ввійшов до храму. **9** І як входив Мойсей до храму, то сходив стовп хмари і ставав перед дверима храму; й Господь говорив до Мойсея. **10** А ввесь народ бачив стовп хмари, що стояв перед дверима храму, і ввесь народ, ставши, поклонився сам, кожний від дверей свого шатра. **11** І говорив Господь до Мойсея, лицем до лиця, так, як якийсь друг говорить до свого друга, і Він посилав його до табору. А

вищ. 23
іс нав. 24
мой5. 7

вищ. 32

молодий слуга Ісус, син Навина, не виходив з храму. **12** Промовив же Мойсей до Господа: Ось ти мені кажеш: Виведи цей народ. Ти же не сказав мені кого посилаєш зі мною. Ти ж мені сказав: Знаю тебе понад всіх, і маєш у мене ласку. **13** Якщо ж я знайшов ласку перед тобою, покажися мені сам, явно і зрозуміло, щоб я тебе побачив, оскільки я знайшов ласку перед тобою, щоб я пізнав, що цей народ є твоїм народом. **14** І сказав йому Господь: Я сам піду, перед тобою, і заспокою тебе. **15** А він сказав до нього: Якщо Ти сам не йдеш з нами, то не виводи нас звідси. **16** Як же, поправді, явним буде, що я знайшов ласку перед тобою, я і народ твій; але Ти іди з нами, і прославлюся я і твій народ понад всі народи, які є на землі. **17** І сказав Господь до Мойсея: Це слово, яке Я тобі сказав; і зроблю, бо ти знайшов ласку переді мною, і Я знаю тебе понад всіх. **18** Сказав же: Покажи мені твою славу. **19** І сказав Господь до Мойсея: Я піду перед тобою з моєю славою і назву моє ім'я перед тобою, Господь, і помилую, кого лиш помилую, і змилосерджуся, над ким лиш змилосерджуся. **20** І сказав: Не зможеш побачити моє лице, бо людина, якщо побачить моє лице, не може живою бути. **21** І сказав Господь: Ось місце коло мене, і станеш на камені. **22** Коли ж прийде моя слава, і Я покладу тебе до кам'яної печери і покрию моєю рукою над тобою, доки не мину. **23** І Я заберу мою руку – тоді побачиш Мене ззаду; а моє лице тобі не покажу.

люди сїа, ты же не повѣда мнѣ, кого посылаеши съ мною, ты мнѣ рече вѣдѣ тѧ, паче всѣхъ, и блгть имаши ѿ мене, аще (же)[22] обрѣтохъ блгть предъ тобою, яви ми сѧ самъ, (явѣ и) разумно да вижду тѧ. якоже обрѣтохъ блгть предъ тобою [-][23] да познаю, яко людїе твои, языкъ сїи. И [рече ему гь][24], азъ самъ пойду предъ тобою, и оуставлю тѧ. (-)[25] [рече][26] (же) к нему, аще самъ ты не идеши с нами, то не [изводи насъ][27] ѿсюду, (-)[28] како ли явѣ будетъ истинною яко обрѣтох блгть предъ тобою, азъ и людїе твои. но (иди)[29] ты с нами, и прославленъ буду азъ и людїе твои, паче всѣхъ языкъ елико на земли есть. [И рече][30] гь къ мосїю, (-)[31] се (-)[32] слово еже (вѣщахъ)[33] (тебѣ, и) сътворю. обрѣлъ бо еси блгть предо мною, и вѣмъ тѧ паче всѣхъ. (-)[34] [рече][35] (же) покажи ми [славу твою][36]. И рече [гь къ мосїю][37], азъ иду предъ тобою съ славою моею, и прозову имѧ мое (предъ тобою гь)[38]. и помилую, егоже аще помилую, и оущедрю, егоже аще оущедрю. И рече, не възможеши видѣти [лица моего][39]. нѣсть бо, (аще) видитъ члкъ лице мое, (-)[40] живъ быти. И рече гь се мѣсто оу мене, [и станеши][41] оу камене, егда же прїидетъ [слава моа][42], и поставлю тѧ оу пещеры каменны. и покрыю рукою моею надъ тобою, дондеже мину. и ѿиму руку [мою][43]. (-)[44] тогда оузриши задняа моа. лице мое не явитъ ти сѧ.

Глава 34

мой5. 10

1 І сказав Господь до Мойсея: *Витеши собі дві кам'яні таблиці, такі як були й раніше; і вийди до мене на гору, хай напишу на таблицях слова, які були на перших таблицях, які ти розбив. **2** Будь же готовий вранці, щоб вийти на Синайську гору, і станеш там на версі гори. **3** І хай з тобою ніхто не вийде ані хай хто не покажеться в усій горі. І вівці, й скотина хай не пасуться близько тієї гори. **4** І він витесав всі кам'яні таблиці такими, як же й перші, і Мойсей, вставши вранці, вийшов на Синайську гору, так як йому заповів Господь. І Мойсей взяв з собою дві кам'яні таблиці. **5** І Господь зійшов у хмарі і став перед ним там; і закликав Господнім іменем. **6** І Господь пройшов перед його лицем. І закликав: Господи, Господь *Бог щедрий і милосердний, терпеливий і правдивий, **7** Він держить справедливість *і чи-

пс. 85
йон. 4
йоі. 2
вищ. 20
мой5. 5
єре. 32

Гла, лд.

є мо і

И рече гь къ мосїю, *истеши себѣ двѣ досцѣ каменнѣ, яцѣ (бѣста) и (первѣе)[1], и възыди къ мнѣ на гору. (да)[2] впишу [словеса на доску][3], яже бѣша на (первую доску)[4], яже еси съкрушилъ. (-)[5] Буди (же) готовъ заоутра, (да)[6] възыдеши на гору синаискую, и станеши [-][7] ту, на версѣ горы. и да никтоже възыдетъ с тобою, ни да сѧ явитъ (кто) в (сеи)[8] горѣ, и овца и говѧда, да сѧ не пасутъ, близь горы тоа. І истеса двѣ досцѣ каменны, яцѣ (же) и прьвѣи, и (оурани)[9] мосїи заоутра, (и) възыде на гору синаискую, якоже завѣща ему гь. и възѧтъ мосїи съ собою двѣ досцѣ каменнѣ. И съниде гь въ облацѣ, и ста пред нимъ ту, и възва именемъ гнимъ. и мину гь предъ лицемъ его. И призва (га)[10], *гь бгъ щедръ, и млтивъ, терпеливъ (-)[11] і истиненъ, [-][12]

ѱло пе
іона д
іои в

вы҃і к҃ е҃ мо҃ е҃ ере҃ л҃в

правду снабдѧ *и творѧи мл҃ть въ тысѧщахъ, ѿємлѧ безаконїѧ и неправды, и грѣхи, и не потребитсѧ вина єго, възлагаѧ грѣхи ѿц҃ъ на чада, и на с҃ны с҃новъ, до третїаго и до четвертаго роду. и потщавсѧ моѵсїи, (преклонисѧ)[13] до землѧ, (и) поклонисѧ [б҃у][14], и рече. аще обрѣтохъ бл҃гть предъ тобою (молю ти сѧ г҃и) да (идеши)[15] с нами, людїе бо жестоковыи суть, (да)[16] оставиши [-][17] грѣхи и неправости наша, и да будемъ твои· И рече г҃ь къ моѵсїю, се азъ полагаю тебѣ завѣтъ, пре҃ всѣми людми твоими, сътворю [великаѧ и][18] славнаѧ, ꙗковаже не бѣша по всеи земли. (ни въ всѣхъ странахъ,) ни въ всѣхъ ꙗзыцехъ, и оузрѧтъ вси людїе в нихже [суть][19] дѣла г҃нѧ, ꙗкоже чюдна суть, ꙗже сътворю азъ тебѣ. вънми (же) ты все єлико азъ заповѣдаю тебѣ· Се азъ [ѿжену][20] предъ лицемъ вашимъ, аморреѧ, и хананеѧ, и хеттеѧ и ферезеѧ, и евеѧ, и гергесеѧ, и евусеѧ· вонми себѣ самъ, да не когда завѣщаєши завѣтъ сѣдѧщимъ на земли. в нюже внидеши (-)[21], да не будетъ съблазнъ въ васъ· [И][22] олтарѧ ихъ разсыплете, и кумиры ихъ да съкрушите, и сады ихъ да посѣчете и ваѧнїѧ богъ ихъ, да съжежете на огни· да сѧ не поклоните богу иному, (-)[23] г҃ь б҃ъ ревно имѧ. б҃ъ ревнивъ єсть, *да не когда завѣщаєши завѣ҃ сѣдѧщимъ на земли, и съвратѧсѧ въ слѣдъ боговъ ихъ, и требу положатъ богомъ ихъ, и възовутъ тѧ, і ѧси (требу)[24] ихъ. *и поимеши дщери ихъ с҃номъ твоимъ, и дщери твоѧ, даси с҃номъ ихъ, и съвратѧтсѧ дщери твоѧ въ слѣдъ боговъ ихъ, и (с҃нове твои съвратѧсѧ)[25] въ слѣдъ боговъ ихъ· И богъ сълїѧнъ да не сътвориши себѣ, [-][26] праздникъ опрѣсночныи снабдиши. з҃, д҃нїи да ѧси опрѣснокы, ꙗкоже (ти заповѣдахъ)[27] (вса)[28] лѣта в новыи м҃цъ, въ м҃цъ бо новыи. изшелъ єси ѿ [землѧ][29] єгѵпетскы· *всѧкъ ѿверзаѧи ложесна мнѣ мужеска полу (да будетъ) первенецъ телца, и первенецъ агньца, (-)[30] первенецъ ослѧте измѣниши овцею, аще ли не измѣниши [-][31], (то) цѣну [єго][32] даси. [и][33] всѧкъ первенецъ с҃новъ твоихъ измѣниши, да сѧ не ѧвиши предо мною тощъ· в шесть д҃нїи дѣлаєши. въ [седмыи же д҃нь][34] да почїєши, сѣѧтвы, и жатвы престанеши. и великъ д҃нь недѣленъ да сътвориши ми, начала жатвъ пшеница. и великъ д҃нь съвокуплєнїѧ посредѣ лѣта· *въ три времена в лѣтѣ, да сѧ ꙗвитъ всѧкъ мужескъ полъ твои, предъ г҃мъ б҃мъ

вы҃і к҃г е҃ мо҃ з҃

г҃ ц҃р а҃і

вы҃і г҃і и в҃і и к҃в езе҃ м҃д лу҃ в҃

вы҃і к҃г

нить милосердя в тисячах, мстить беззаконня і неправди, й гріхи, і його вина не буде усунена. Він кладе гріхи батьків на дітей і на синів синів, до третого й до четвертого покоління. **8** І Мойсей, поспішившись, прихилився до землі і поклонився Богові, **9** і сказав: Якщо я знайшов ласку перед тобою, благаю тебе, Господи, щоб Ти йшов з нами. Тому що народ є твердошийний, відпусти наші гріхи і беззаконня, і щоб ми були твої. **10** І Господь сказав до Мойсея: Ось Я кладу тобі завіт; зроблю перед усім твоїм народом велике і славне, якого не було в усій землі, ані в усіх країнах, ані в усіх народах; і увесь народ, в яких вони є, побачить, бо подиву гідними є господні діла, які Я тобі вчиню. **11** Вважай же ти на все, що Я тобі заповідаю. Ось я вижену перед вашим лицем аморрея, і хананея, і хеттея, і ферезея, і евея, і ґерґесея, і євусея. **12** Вважай на себе самого, щоб часом ти не уклав завіт з тими, що живуть на землі, до якої ввійдеш; щоб у вас не було спотикання. **13** І знищите їхні жертовники і розіб'єте їхніх бовванів, і вирубаєте їхні гаї, та образи їхніх богів спалите на вогні, **14** щоб ви не поклонилися іншому богові. Господь Бог – ревниве ім'я, Він ревнивий Бог; **15** *щоб часом ти не уклав завіт з тими, що живуть на землі, і ви не повернулися вслід за їхніми богами, і не принесли жертву їхнім богам, і вони не покликали тебе, і ти не їв їхню жертву; **16** *і ти не взяв їхніх дочок для твоїх синів, і ти не дав твоїх дочок їхнім синам, і щоб твої дочки не зверули вслід за їхніми, і щоб твої сини не звернули вслід за їхніми богами. **17** І не зробиш собі вилитих богів. **18** Зберігатимеш празник опрісноків: 7 днів їстимеш прісне так як Я тобі заповів, в усі пори в новий місяць, бо в новому місяці ти вийшов з єгипетської землі. **19** *Все чоловічого роду, що відкриває лоно, мені хай буде: первородне з телят і первородне з овець. **20** Первородне з ослят заміниш вівцею. Якщо ж не заміниш, то даси його ціну. І заміниш кожного первородного з твоїх синів, щоб ти не з'явився переді мною порожнім. **21** Впродовж шістьох днів працюй, а в сьомому дні, щоб ти спочив. В часі сівби і жнив спочинеш **22** і великий день тижнів Мені святкуватимеш, початок жнив пшениці і великий день збору посеред року. **23** *Три рази в році хай кожний в тебе чоловічого роду з'явиться пе-

вищ. 23 мой5. 7

црє3. 11

вищ. 13 і 12 і 22 єз. 44 лук. 2

вищ. 23

ред Господом Богом Ізраїля. **24** Бо коли прожену народи зперед твого лиця і поширю твої границі – бо ніхто не задумає чогось проти твоєї землі, коли ж прийдеш з'явитися перед твоїм Господом Богом три рази в році. **25** Не заколиш з квасом кров моєї жертви і не зостане до ранку жертва великого дня пасхи. **26** Первоплоди зерна твоєї землі внесеш до дому твого Господа Бога. *Не звариш ягнати в молоці його матері. **27** І сказав Господь до Мойсея: Запиши собі ці слова, бо в цих словах укладаю тобі завіт, Ізраїле. **28** *І Мойсей був там перед Господом, 40 днів і 40 ночей. Хліба він не їв ані води не пив. І Мойсей записав на плитах ці слова завіту, 10 слів. **29** Як же Мойсей сходив з синайської гори, і дві таблиці були в руках Мойсея. А як він сходив з гори, Мойсей же не знав, що прославився вид шкіри його лиця, коли він говорив з ним. **30** І побачив Аарон та всі сини Ізраїля Мойсея, що був прославлений вид шкіри його лиця, і побоялися до нього приступити. **31** І закликав їх Мойсей, і повернулися до нього Аарон і всі князі збору. І Мойсей до них промовив; **32** і після цього вони прийшли до нього, всі ізраїльські сини, і він їм заповів все, що сказав до нього Господь на Синайській горі. **33** Коли ж він перестав до них говорити, *він поклав покривало на своє лице. **34** Коли ж Мойсей входив перед Господа, щоб говорити до нього, він знімав покривало, доки не виходив. І вийшовши же, говорив до всіх синів Ізраїля те, що йому заповів Господь. **35** І побачили сини Ізраїля, що прославилося лице Мойсея, і Мойсей клав покривало на своє лице, доки не приходив говорити до них.

вищ. 13 мой5. 15

мой5. 9

кор2. 3

ї҆и҃лєвымъ. Е҆гда̀ бо ѿженꙋ̀ ꙗ҆зы́кы ѿ лица̀ твое҃, и҆ разширю̀ предѣлы твоꙗ̀, нѣсть (бо) помы́слити никомꙋже́ на зе́млю твою̀. Е҆гда (же) а҆́ще прїидеши ꙗ҆ви́тисѧ предъ гмъ бмъ твои҆мъ, въ три времена̀ лѣта, да не зако́лешь съ ква́сомъ крови тре́бы моеѧ, и҆ да не прележитъ на ѹ҆́трїа, заколе́нїа вели́ка дни пасхи. Нача́ла житъ землѧ̀ твоеѧ, да внесе́ши въ до́мъ га ба твоего, *да не свари́ши а҆́гньца въ мле́цѣ ма́тере е҆го. И҆ рече гь къ мѡѷсїю, пишѝ себѣ словеса̀ сї, въ словесѣхъ бо си́хъ полага́ю тебѣ завѣтъ [-][35] ї҆илю. *И҆ бѣ тамо мѡѷсїи предъ гмъ, м҃, днїи, и҆ м҃, но́щїи, хлѣба не ꙗ҆́дый ни воды̀ пїѧ̀, и҆ въписа (мѡѷсїи) [въ до́сцѣ словеса̀ сї][36] завѣта, і҃, слове́съ. Сходѧ́щꙋ мѡѷсїю съ горы̀ [синаи́скї][37], и҆ обѣ до́сцѣ въ рꙋкꙋ (бѣста) мѡѷсїинꙋ. сходѧ́щꙋ же е҆мꙋ съ горы̀, мѡѷсїи же не вѣ́дѧше, ꙗ҆́ко просла́висѧ о҆бли́чїе пло́ти лица̀ е҆го, е҆гда̀ глаше с ни҆м. І ѹ҆зрѣ а҆аро́нъ, и҆ вси [снове][38] ї҆илевы мѡѷсїѧ, (-)[39] бѧ́ше (бо) просла́влено о҆бли́чїе пло́ти лица̀ е҆го. и҆ ѹ҆боѧ́шасѧ приступи́ти ко немꙋ, и҆ възва̀ ѧ҆̀ мѡѷсїи, и҆ възврати́шасѧ к немꙋ, а҆аро́нъ, и҆ вси кнѧѕи со́нма. И҆ гла (мѡѷсїи къ нимъ)[40], и҆ посе́мъ прїидо́ша к немꙋ вси снове ї҆илевы, и҆ заповѣ́да и҆мъ все е҆ли́ко гла [к немꙋ гь][41] на горѣ синаи́стѣи. (-)[42] Е҆гда́ (же) преста̀ глѧ к нимъ, *възложѝ на лице свое покро́въ. е҆гда̀ же въхожда́ше мѡѷсїи предъ га глати к немꙋ, снима́ше покро́въ, до́ндеже схожда́ше. И҆ съше́дши (же) глаше къ всѣмъ снмъ ї҆илевымъ е҆ли́ко заповѣ́да е҆мꙋ гь. И҆ видѣша снове ї҆илевы, [ꙗ҆́ко просла́висѧ лицѐ мѡѷсїово][43]. и҆ възложѝ мѡѷсїи покро́въ на лицѐ своѐ, до́ндеже прїидетъ глати (к нимъ)[44]

вы҃ ѓі є҃ мо҃ ді

є҃ мо҃ д҃

в҃ кори҃ г҃

Глава 35

1 І зібрав Мойсей усю громаду синів Ізраїля, і сказав до них: Це слова, які Господь сказав,щоб їх чинити. **2** Працюй шість днів, а в сьомому дні відпочинеш, він святий, субота, спочинок Господеві. Кожний, хто чинить діло в ній, хай помре. **3** Не запалите вогонь в усіх ваших домах у день суботи. Я Господь. **4** І промовив Мойсей до всього збору синів Ізраїля кажучи: Це слово, яке Господь заповів, кажучи: **5** Візьміть в себе самих часть Господеві. *Кожний за бажанням свого серця хай дасть на часть Господеві: золото і срібло, і мідь, **6** і синю тканину, і багряницю, і подвійний прядений кармазин, і тканий виссон, і козячу вовну, **7** і на червоно

вищ. 25

Гла, л҃е.

Исъбра̀ мѡѷсїи ве́сь со́нм снов ї҆илевъ, и҆ рече к ни́мъ, сї словеса̀ ꙗ҆́же гла гь твори́ти ѧ҆̀. ше́сть днїи дѣла́й, а҆ въ днь седмы́и почї́еши. стаа сꙋбо́та поко́и гꙋ, всѧ́къ творѧ́и дѣло в ню да ѹ҆́мретъ. да не възгнѣти́те о҆гнѧ̀, въ всѣхъ домѣ ва́шихъ. въ днь сꙋбо́тныи, а҆́зъ гь. И҆ рече мѡѷсїи къ всемꙋ со́нмꙋ снвъ ї҆илевъ, глѧ се сло́во, е҆же завѣща̀ гь глѧ, възмѣте ѿ себѐ са́ми ѹ҆ча́стїе гꙋ, *всѧ́къ по во́ли срдца [своего][1]. да да́стъ на ѹ҆ча́стїе гꙋ, зла́то [и҆][2] сребро̀, [и҆][3] мѣдь, [и҆][4] синетꙋ, [и҆][5] багрѧни́цꙋ, [и҆][6] червлени́цꙋ, сꙋгꙋбъ съпрѧ́денꙋ, и҆ виссо́нꙋ тканаго, и҆ (ко́злїю волнꙋ)[7], и҆ ко́жа о҆внѧ червле́ны, и҆

вы҃ ке

кѡжа сина, и древеса негниюща, и камени сардаꙗнескы· И камени въ ваꙗнїе ризѣ, верхнеи, и а҃ до землѧ. и всакъ премꙋдрыи оумо҃ въ васъ, пришедъ да дѣлаетъ, все елико заповѣда г҃ь· Храмъ [-][8] опоны, и покровы, и разворы, и затворы, и столпы. и кїотъ свѣдѣнїа и носила его и очищенїе его, и завѣсꙋ· и опонꙋ притвора, и столпы его, [-][9] камени измарагдовы· И димиа҃ и масло древаное помазанное [и масло свѣтилное, и арамааты на нелеи помазанїа, и димїамъ служенїа][10]· И трапезꙋ, и вса съсꙋды его и свѣщникъ свѣщенїа, и вса съсꙋды его, [и димїамъ служенїа, и опонꙋ оу двери храмꙋ][11]. и олтарь, и вса съсꙋды его и ризы с҃таа аарона жерца, и ризы в них (же служитъ)[12] въ (с҃тыни)[13], и ризы с҃номъ аароновѣ жреческїа [-][14]· (-)[15] Изыде (же) весь сонмъ с҃новъ ї҃илевъ, ѿ мосеїа, и принесоша кождо (ихъ), ꙗко (с҃рце ихъ облюби)[16], и ꙗкоже помысли д҃ша его, (нарокъ и) принесоша оучастїе г҃ꙋ. на все дѣло храмꙋ свѣдѣнїа, и на вса съсꙋды его, и на вса ризы с҃тыа. (-)[17] принесоша (же не точїю) мꙋжи (но и)[18] жены, кождо, ꙗкоже помысли оумо҃· Принесоша печати, и оусеразза, и перстени пленица, и монистa, [и][19] всакꙋ кꙋзнь златꙋ. (-)[20] вси елико принесоша оучастїе [-][21] г҃ꙋ· И [всакъ][22] оу негоже са обрѣте виссонъ, [и (всакъ оу негоже са обрѣте) кожи овни чергълены, и кожа сина][23]· (-)[24] все (же) оучащаа оучастїе, сребро и мѣдь. принесоша оучастїе г҃ꙋ, и в нихже са обрѣтоша древеса негниюща, на все съдѣлованїе съсꙋдовъ принесоша· и всака жена мꙋдра оумомъ, (и) рꙋкама [праде][25], принесоша прадєнїе синетꙋ, и багранницꙋ, и червленицꙋ, и виссонъ, и вса жены, имже любовь въ оумѣ ихъ, хитростїю, съпрадоша волнꙋ козлїю· [Кнази же][26] принесоша камени измарагдовы, и камени на совершенїе. ризѣ врьхнеи, и на слово и зложенїа, и древано масло помазанїа, и сложенїа димиама· И всакъ мꙋж и жена, имже разꙋмѣваше оумъ ихъ. въшедше творити вса дѣлеса, елико заповѣда г҃ь [-][27] мосеїомъ, [и][28] принесоша с҃нове ї҃илевы оучастїе г҃ꙋ· (-)[29] *Рече (же) мосеи с҃номъ ї҃илевымъ, се нарече б҃ъ именемъ веселеила оурїина с҃на орова ѿ племене їоудина, и наполни и д҃ха б҃жїа. премꙋдрости, и разꙋма, оумѣнїа всего древа дѣланїа. въ всѣх дѣлесѣхъ древодѣланыхъ творити злато, и сребро, [-][30] мѣдь, и ваꙗти, камени, и дѣлати древо, и творити по всемꙋ дѣлꙋ премꙋ-

бѯ҃ ла

забарвлені шкіри баранів і на синьо забарвлені шкіри, і негниюче дерево, **9** і камені сардія, і камені на карбування для верхньої ризи, і те, що для доземної. **10** І кожний мудрий умом у вас, прийшовши, хай робить усе, що Господь заповів: **11** храм, занавіси, і покриття, і поперечки, і засуви, і стовпи; **12** і кивот свідчення, і його носила, і його очищення, і занавісу; і занавісу притвору, і його стовпи; смарагдові камені, і ладан, і олію з оливок на помазання, і олію для світла, й аромати для олії помазання, і ладан для служіння, **13** і трапезу, і ввесь її посуд; **14** і свічник світла, і ввесь його посуд, і ладан для служіння, і занавісу при дверях храму; **16** і жертовник, і ввесь його посуд; **19** і святі ризи священика Аарона, і ризи, в яких він служить у святині, і ризи священичі для синів Аарона. **20** Вийшов же увесь збір синів Ізраїля від Мойсея. **21** І вони принесли, кожний з них, як сподобалося їхньому серцю, і вибране, як задумала його душа; і принесли дар Господеві на кожне діло храму свідчення і на ввесь його посуд, і на всі святі ризи. **22** А принесли не тільки мужі, але й жінки, кожний, як задумав умом. Принесли печаті, й кульчики, і перстені, ланцюжки, і каблучки, і всяку ковану золоту річ: всі, що принесли, – дари Господеві. **23** І кожний, у кого знайшовся виссон, і кожний, у кого знайшлися шкіри баранів забарвлені на червоно, і шкіри забарвлені на синьо. **24** Все, що відносилося до дару: срібло і мідь – принесли в дари Господеві. І ті, у кого знайшлося негниюче дерево на всі діла посуду, принесли. **25** І кожна жінка, мудра умом і руками, пряла і принесла прядиво: синє полотно, і багряницю, і кармазин, і виссон. **26** І всі жінки, в яких була любов в їхньому умі, вміло випряли козлячу вовну. **27** Князі ж принесли камені смарагду і камені на виконання для верхньої ризи і для слова, **28** складники і олію помазання з оливок, і складники ладану. **29** І кожний чоловік і жінка, в яких спр僅ймав їх ум, прийшли робити всі діла, які заповів Господь Мойсеєм; і принесли сини Ізраїля дар Господеві. **30** *Сказав же Мойсей до синів Ізраїля: Ось назвав Бог по імені Веселеїла, сина Урія, сина Ора, з племені Юди; **31** і наповнив його божим духом, мудрістю і розумом, хистом всякого **32** виду виробів в усіх виробничих ділах: щоб опрацьовувати золото і срібло, і мідь, **33** і обробляти камінь, і робити столярку; і працювати в кожному мудрому ділі. **34** І до-

вищ. 31

дати ж в умі, дав цьому і Еліаву, синові Ахисамаха, з племени Дана; **35** і наповнив їх мудрістю і розумом, і умом, щоб усе розуміти, чинити діла для святині: ткане, шите, виткати кармазин і багряницю, і виссон, робити всяке мистецьке діло уміння.

Глава 36

1 Зробив Веселиїл і Еліав, і кожний мудрий умом, якому дано мудрість і вміння розуміти і чинити всі гарні діла, що є для святині за всім, що Господь заповів. **2** І Мойсей покликав Веселеїла та Еліава і всіх, що мали мудрість, яким Бог дав розум і хист у серці, і всі, що свобідно приходили на діла, щоб завершити їх. **3** І вони взяли в Мойсея всі дари, які принесли сини Ізраїля на все діло святині, щоб їх чинити; ці ж далі приймали після цього все те, що приносили від тих, хто приносив рано-вранці. **4** І приходячи, всі мудрі, які виконували діла святині, кожний за своїм ділом самі робили. **5** І сказали Мойсеєві, що народ приносить багато для всіх діл, які Господь заповів зробити. **6** І Мойсей приказав, і проголосили у таборі, кажучи: Чоловік і жінка більше хай не приносять на дари для святині, і після цього народ перестав приносити. **7** А праці було їм багато, щоб робити потрібне; і вони закінчили. **8** І зробив кожний мудрий і між працівниками святі ризи, які є для Аарона, священика, так як заповів Господь Мойсеєві. **9** Зробили ж ризу верхню з золота, і синього полотна, і багряниці, і пряденого кармазину, і тканого виссону. **10** І вони розділили золото по волоску, щоб зішити з синім полотном, і з багряницею, і з пряденим кармазином, і з виссоном; зробили його досконалим ділом. **11** Ризу ж верхню – злучену з обох сторін: **12** діло шите одне з одним, сплетене само від себе зробили за його ділом, з золота, з синього полотна, й багряниці, і пряденого кармазину, і тканого виссону, так як Господь заповів Мойсеєві. **13** Зробили ж оба камені смарагду защіплені брошкою і обложені золотом, викарбовані кабруванням печаті з іменами синів Ізраїля. **14** І поклали на оба рамена верхньої ризи камені, – це память синів Ізраїля, так як Господь заповів Мойсеєві. **15** І зробили слово, діло шите з вишиттям, на діло верхньої ризи з золота, і синьо-

дрости. И приложити же, (въ оумѣ дастъ семꙋ)[31], [-][32] і елиавꙋ ахисамаховꙋ, ѿ племени дановa, и наполни ѧ премꙋдрости, и разꙋма, оумомъ всѧ разꙋмѣти. Творити дѣло стыни (-)[33] тканїа и спестренїѧ, истькати червленицꙋ (и багрѧницꙋ), и виссонъ, творити все дѣло древодѣли хꙋдожна.

Гла, ѕ҃і.

[Сътворилъ][1] веселеилъ, і елиавъ, и всѧкъ мꙋдрыи оумомъ, емꙋже дана есть премꙋдрость, и хитрость разꙋмѣти. творити всѧ дѣлеса лѣпотна, [ѧже стыни][2] по всемꙋ елико заповѣда гь. И възва моѷсїи веселеила, і елїава, и всѧ имꙋщаѧ премꙋдрости. [имже][3] даст бъ [разꙋмъ и][4] хитрость въ срцы, и всѧ волею приходѧщаѧ къ дѣлеси, ꙗко съвершити е. И взѧша ѿ моѷсїѧ всѧ приношенїѧ ѧже принесоша снове їилевы на все дѣло стыни творити ѧ, (-)[5] си (же) прїимахꙋ. посемъ более всѧ приносимаѧ, ѿ приносѧщихъ заоутра, заоутра. И [приходѧще][6] вси мꙋдрїи, иже творѧхꙋ дѣлеса стыни, кождо по своемꙋ дѣлꙋ [сами][7] дѣлахꙋ. и рекоша моѷсїю, ꙗко много приносѧтъ людїе (всѧ)[8] дѣлеса, елико же заповѣда гь сътворити. И повелѣ моѷсїи [проповѣдати][9] въ полцѣ глѧ, мꙋжъ и жена, ктомꙋ не приноситѣ, въ приносъ стыни, и престаша людїе посемъ приносити. (-)[10] дѣлеса (же) бѧхꙋ имъ (многа)[11], на сътворенїе творити, и скончаша. И сътвори всѧк премꙋдрыи, (и) въ дѣлающихъ ризы стыѧ, ѧже сꙋть ааронꙋ жерцꙋ, ꙗкоже заповѣда гь моѷсїю. (-)[12] Сътвориша (же) ризꙋ верхнюю, ѿ злата, и синеты, и багрѧница, и червленица спрѧдены, и виссонꙋ тканаго. и раздѣлиша (злато)[13] по власꙋ, ꙗкоже сшити съ синетою, и багрѧницею, и съ червленицею прѧденою, и съ виссоном [-][14] дѣло (съвершеное)[15] сътвориша [в не][16]. Ризꙋ (же) верхнюю съдрьжащꙋсѧ, съ обою странꙋ, дѣло швенно к себѣ съплетено, сами ѿ себе сътвориша, по его твари ѿ злата, ѿ синеты, и багрѧница, и червленица спрѧдены, и виссонꙋ тканаго, ꙗкоже заповѣда гь моѷсїови. (-)[17] Сътвориша(*) оба камени измарагдова състѣгана своротою, и обложена златом. (-)[18] извѧано изваѧнїемъ знаменїѧ, ѿ имен сновъ їилевъ, и възложиша (-)[19] на [обѣ][20] рамѣ ризы верхнѧѧ. каменїе памѧть [еста][21] сновъ їилевъ, ꙗкоже заповѣда гь моѷсїю. И сътвориша слово дѣло швенно пестротою на дѣло ризы верхнѧѧ, ѿ

злата и синеты, и багряница, и червленица съпрядены, и виссону тканаго четвероуголно (же), сугубо сътвориша слово. пяди в долготу, (-)[22] пяди (же) в широту сугубъ· И съшиста в не швенiемъ (по три камени)[23] четырми ряды, рядъ каменiи сардiонъ, топазiонъ, и змарагдъ, (сими единъ рядъ)[24]. (-)[25] ряд (же) вторыи анъдраксъ и сапфиръ i асписъ. (-)[26] ряд (же) третiи, лигирiонъ, i ахатисъ, i амедистъ, (-)[27] ряд (же) четвертыи хрисолидъ, и вирилiонъ i онихiон. окованѣ около златомъ, i осажено въ златѣ· (-)[28] Камени (же) баху, ѿ именъ сновъ iилевъ, вi, по именемъ ихъ изваяно знаменiя кождо своимъ имене, въ, вi. племенъ· И сътвориша около. слова тресны съплетены, дѣло плетенично ѿ злата чиста. и сътвориша два щита злата, и двѣ ободѣ златѣ, и възложиша (-)[29] на оба конца слова· И вложиша плетеница златы въ [обѣ][30] ободѣ, съ обою концу слова. [-][31] въ обѣ сложенiи двѣ плетеница. и възложиша на оба щита, и възложиша на [обѣ][32] рамѣ ризы верхняя, съпротивъ лицемъ [его][33]· И сътвориша двѣ ободѣ златѣ, и възложиша на оба (-)[34] угла слова до конца създади ризѣ, внутрьоуду (ризѣ верхнеи)· И сътвориша двѣ ободѣ златѣ, и положиша въ обѣ рамѣ ризѣ верхнеи ниже (-)[35] на лицы по съставленiю, выше състава ризнаго, и стягнуша слово ободми, иже на немъ. въ ободѣ ризныя съдръжащися, синетою съпрядены, въ швенiи ризнѣ, да не спадетъ слово ѿ ризы, якоже заповѣда гь мосiю· И сътвориша подолную ризу еже подъ верхнею. дѣло (швено) плетено все синетою· ожерелiе же внутренеи ризѣ, на средѣ швенно, съплетено. ометы, имущи около ожерелiе нераллучено· И сътвориша ометы, ризѣ оутренеи долѣ яко процвѣтающа шипка пугви, ѿ синеты, и багряница. и червленица, съпрядены, и виссону тканаго· И сътвориша звонца златы, и възложиша звонца на ометы ризы внутреняя, окртъ между пугвами, звонца златы. таже пугви на ометахъ ризы окртъ въ службу, якоже повелѣ гь мосiю· И сътвориша ризы съ виссону дѣло ткано аарону, и снмъ. его, и клобуки съ виссону, и оувясло съ виссону, и надрагы со виссону тканаго и поясы и съ виссону, и синеты и багряница, и червленица [-][36] дѣло пестрящаго, якоже заповѣда гь мосiю· И сътвориша доску злату (въ освщенiе)[37] стыни. ѿ злата чиста. и въписаша на неи писмена въваяные знаменiя освще-

го полотна, і багряниці, і пряденого кармазину, і тканого виссону. **16** Чотирикутним, подвійним зробили слово: долоня в довжину, долоня ж у ширину, подвійним. **17** І нашили в ньому шиттям по три камені в чотири ряди; ряд каменів: сардій, топазій і смарагд – з цих один ряд. **18** А другий ряд: антракс, і сапфір, і яспис. **19** Ряд же третій: ліґурій, і ахат, і аметист. **20** Та четвертий ряд: хризоліт, і верилій, і оних. Вони кругом оковані золотом і всаджені в золото. **21** Камені ж були за іменами синів Ізраїля, 12 за їхніми іменами викарбовані як печать, кожний за своїм іменем, на 12 племен. **22** І зробили довкруги слова плетені мережки, діло плетене з чистого золота. **23** І зробили два золоті щити і два перстені, і поклали на обох кінцях слова. **24** І поклали золоті плетінки на оба перстені з обох кінців слова, **25** на двох припинках дві плетінки; і поклали на оба щити, і поклали на оба рамена верхньої ризи, навпроти, його лицем. **26** І зробили два золоті перстені, і поклали на обох кутах слова: на кінці, зізаду ризи, всередині верхньої ризи. **27** І зробили два золоті перстені, і поклали на обох раменах верхньої ризи: нижче – на лиці, після припинки, вище – від злуки ризи; **28** і стягнули слово перстенями, які на ньому в перстені ризи, що прикріплені з синього полотна, спрядені в шитті ризи; щоб не відпало слово від ризи, так як Господь заповів Мойсеєві. **29** І зробили доземну ризу, що під верхньою: діло шите, плетене, усе з синього полотна. **30** А отвір у внутрішній ризі на середині, шитий, сплетений, що має мережки довкола отвору нерозлучно. **31** І зробили мережки на ранній ризі вдолі, наче квітучого ґранату, ґранатові яблука з синьої тканини, і багряниці, і пряденого кармазину, і тканого виссону. **32** І зробили золоті дзвіночки, і поклали дзвіночки на рубці внутрішньої одежі довкруги, між ґранатовими яблуками; **33** золотий дзвінок і ґранатові яблука на рубцях одежі довкруги – для служіння, так як Господь заповів Мойсеєві. **34** І зробили ризи з виссону, діло ткане, для Аарона і його синів, **35** і клобуки з виссону, і мітру з виссону, і штани з тканого виссону, **36** і їхні пояси з виссону, і синього полотна, і багряниці, і кармазину, діло вишите, так як Господь заповів Мойсеєві. **37** І зробили золоту дощину на освячення святині, з чистого золота; і вписали

на ній викарбовані слова, як на печаті: Освячення Господеві. **38** І поклали її на синє тло, щоб лежало на мітрі зверху, вгорі, так як Господь заповів Мойсеєві. **37,1** І зробили для храму 10 занавіс: **2** 28 ліктів – довжина однієї занавіси. Такими ж були всі. А чотири лікті – ширина кожної занавіси. **3** І зробили занавісу з синьої тканини, і багряниці, і пряденого кармазину, і тканого виссону; діло шите, херувим на занавісі, херувим нашитий шиттям. **4** І поклали її на 4 негниючі позолочені золотом стовпи, і їхні верхи золоті, і їхні 4 стояки срібні. **5** І зробили занавісу для дверей храму свідчення з синьої тканини, й багряниці, та пряденого кармазину, і тканого виссону: херувим – діло вишите. **6** І для неї п'ять стовпів; і їхні каблуки, і їхні запинки, і їхні вершки позолотили золотом, і 5 їхніх стояків з міді. **7** І зробили притвір до сходу і до півдня; широта притвору з виссону тканого – 100 на 100. **8** І їхніх стовпів – 20, і їхніх стояків – 20 з міді. **9** І сторона до півночі 100 на 100 і їхніх стовпів 20, і їхніх стояків 20 – з міді. І сторона до півночі 100 на 100, його стовпів – 20, і їхніх стояків 20 – з міді. **10** І сторона до моря (=заходу) завіси – 50 ліктів, її стовпів – 10 і їхніх стояків – 10. **11** І сторона до сходу – 50 ліктів; **12** занавіси – 50 ліктів до півдня, їх стовпи три, і їхні стояки три; і на другій, до півдня, звідси і звідти при дверях притвору, занавіси на 15 ліктів **13** і їхні стовпи три, і їхні стояки три. **14** Всі ж занавіси храму з тканого виссону, **15** і їхні стояки для стовпів мідяні, і їхні краї срібні, і їхні верхи посріблені сріблом, і їхні стовпи посріблені сріблом, всі стовпи притвору. **16** І занавіса дверей притвору – діло шите з синьої тканини, і порфіри, і пряденого кармазину, і тканого виссону, – 20 ліктів довжина і висота, а ширина – п'ять ліктів; рівні до занавіс притвору. **17** І їхні 4 стовпи, і їхні 4 стояки з міді, і їхні краї срібні, і їхні верхи посріблені сріблом. **18** І всі колики притвору довкруги з міді. **19** І це будова храму свідчення, так як Господь заповів Мойсеєві, щоб було на служіння левітам через Ітамара, сина Аарона, священика **20** і Веселеїла, сина Урія, з племені Юди; зроблене було так, як Господь заповів Мойсеєві; **21** і Еліява, сина Ахісамаха, з племені Дана, який творив ткані речі і шиті, оздоблені, з кармазину і виссону.

нїе г҃ꙋ. и҆ въꙁложи́ша (ю҆) на по҃метъ си́нь, ꙗ҆́коже лежа́ти, на ѹ҆вѧ́слѣ верхꙋ̀ свы́ше ꙗ҆́коже заповѣ́да г҃ь мѡѷсі́ꙋ. И҆ сътвори́ша храмꙋ, і҃, ѡ҆по́нъ, (к҃. и҆, и҃)[38]. лако́тъ долгота̀ (є҆ді́ноа ѡ҆по́ны)[39], [(-)[40] си́цє (жє) бѣ́ша вси, (-)[41] четы́ре (жє) лакѡ̑ широта̀ (коє҆ѧждо̀ ѡ҆по́ни)[42]][43]. И҆ сътвори́ша завѣсꙋ ѿ синеты̀ и҆ баграни́ца, и҆ червлени́ца спрѧ́дены, и҆ виссо́нꙋ тка́наго, дѣ́ло шве́нно (на завѣсѣ) херꙋви́мъ, (швенїе́мъ навлаче́нъ херꙋви́мъ). И҆ въꙁложи́ша ю҆̀ на д҃, стол̾пы̀ негнїю́ща позлаще́ны зла́томъ. и҆ верхѝ и҆́хъ зла́ты. и҆ стоѧ́ла и҆́хъ. д҃, сре́брѧны, и҆ сътвори́ша (две́рем̾ запо́нꙋ)[44] храмꙋ свѣдѣнїѧ, ѿ синеты̀ и҆ баграни́ца. и҆ червлени́ца съпрѧ́дены. и҆ виссо́нꙋ тка́наго, дѣ́ло шве́нно херꙋви́мъ и҆ стол̾пы̀ є҆ѧ пѧ́ть. и҆ ѡ҆́боди и҆́хъ, и҆ разво́ры и҆́хъ, и҆ верхѝ и҆́хъ позлати́ша зла́томъ, и҆ стоѧ́ла и҆́хъ, є҃ мѣдѧна. и҆ сътвори́ша притворъ къ (восто́кꙋ і҆ ю́гꙋ)[45]. простра́нство притво́ра съ виссо́нꙋ тка́наго, р҃. до р҃ и҆ стол̾пы̀ и҆́хъ, к҃, и҆ стоѧ́ла и҆́х, к҃ [мѣдѧна][46], і҆ ѹ҆́гол къ сѣ́верꙋ, р҃ до р҃ и҆ стол̾пы̀ и҆́хъ, к҃, и҆ стоѧ́ла и҆́х, к҃ [мѣдѧны][47]. (і҆ ѹ҆́гол къ сѣ́верꙋ, р҃ до р҃ стол̾пы̀ є҆го. к҃, и҆ стоѧ́ла и҆́хъ. к҃ мѣдѧна,) і҆ ѹ҆́голъ къ мо́рю, попо́ны, н҃, ла́ктїи, стол̾пы̀ є҆го, і҃, и҆ стоѧ́ла и҆́хъ, і҃, і҆ ѹ҆́голъ къ восто́кꙋ, н҃, ла́ктїи. ѡ҆по́ны. (н҃)[48], ла́ктїи къ ю́гꙋ. [-][49] стол̾пы̀ (є҆го)[50] трѝ. и҆ стоѧ́ла и҆́хъ трѝ. и҆ на (второ́м̾ ѹ҆ ю́га)[51] ѿсю́дꙋ и҆ ѡ҆́бꙋдꙋ. ѹ҆ две́рїи притво́рꙋ ѡ҆по́ны, є҃і, ла́ктїи. и҆ стол̾пы̀ и҆́х трѝ, и҆ стоѧ́ла и҆́хъ трѝ, всѧ́ (жє) ѡ҆по́ны хра́мꙋ съ виссо́нꙋ тка́наго. и҆ стоѧ́ла стол̾по́въ [и҆́хъ][52] мѣдѧны и҆ кра́ѧ и҆́хъ сре́брѧны. и҆ верхѝ и҆́хъ посре́брены сре́бромъ, и҆ стол̾пы̀ [и҆́хъ][53] посре́брены сре́бром. вси стол̾пы̀ притво́рꙋ, и҆ покрыва́ло две́рїи притво́рꙋ, дѣ́ло шве́нно ѿ синеты̀ и҆ порф́иры и҆ червлени́ца прѧ́дены, и҆ виссо́нꙋ тка́наго. к҃, ла́ктїи долгота̀ и҆ высота̀. (-)[54] широта́ (жє) пѧть ла́ктїи ра́вны ѡ҆по́намъ притво́рꙋ. и҆ стол̾ъпы̀ и҆́хъ, д҃. и҆ стоѧ́ла и҆́хъ. д҃, мѣдѧны, и҆ кра́ѧ и҆́хъ сре́брены, и҆ верхѝ и҆́хъ посре́брены сре́бром, [-][55] и҆ вси колкѝ притво́рꙋ ѡ҆́коло мѣдѧны. и҆ сїє ѕиждє́нїє хра́мꙋ свѣдѣнїа ꙗ҆́коже заповѣ́да [г҃ь][56] мѡѷсі́ю въ слꙋже́нїє бы́ти леви́томъ. чрєзъ и҆дама́ра с҃на а҆аро́на жерца̀, и҆ веселеи́ла ѹ҆рі́ина ѿ племенѐ і҆ꙋ́дина сътворе́но бѣ ꙗ҆́ко заповѣ́да г҃ь мѡѷсі́ю. і҆ є҆лиа́ва а҆хисама́хова ѿ племенѐ да́нова, ꙗ҆́жє съѕида́ше тка́ныѧ ве́щи и҆ швеныѧ (-)[57] пестрѧ̀ [-][58] с червлени́цы и҆ виссо́нꙋ.

Глава, ЛЗ

Исътвори веселеилъ кїотъ, и позлати и златомъ чистымъ, внутрьоуду и внѣоуду. (-)[1] сътвори ему (злат обводъ)[2] обоюду, и сътвори ему, д ободы златы, [на, д, страны его][3] два (единому оуглу)[4], и два (другому оуглу)[5] широки носиламъ яко носити его ими. и сътвори оцыщенїе надъ кїотомъ ѿ злата чиста. и два херувима златы, херувимъ единъ ѿ оугла (единаго оцыщенїа)[6]. и херувимъ [другїи][7] ѿ (втораго оугла)[8] оцыщенїа осѣняюще крылами ихъ надъ оцыщенїемъ. и сътвори трапезу предложенїа ѿ злата чиста. и сътвори ей, д, ободы златы, два [ободы][9] (единому оуглу)[10], и два ободы (оуглу второму)[11] широки яко подносити носилами еа. и носила кивоту и трапезѣ (-)[12] позлати златомъ. и сътвори съсуды трапезѣ блюда, и димїанникъ и чаша (златы), (-)[13] в нихже пролїанїе възлїати (-)[14]. и сътвори свѣтилникъ яже свѣтити златыи крѣпкїи [і][15] (-)[16] и стеблїе по обою страну его. [и][17] ѿ стеблїи его вѣтви (исхождаху)[18], три ѿ (единоа)[19]. и три ѿ (вторыа)[20] (страны) равны купно. и свѣтила ихъ яже (-)[21] на верху [ихъ][22] въ образъ орѣха ѿ них, и цвѣтцы ѿ них, (и крузи ихъ,) (и) да будутъ (свѣтила на нихъ)[23]. и кругъ седмый на краю свѣтила, на верху крѣпкїи весь златъ, и седмь свѣтилъ на немъ златыхъ, и щипцы его златыи. (-)[24] подставы его златы, сице (же) посребри столпы, и сътвори столпомъ ободы златы. [и съверши][25] и позлати разворы златомъ. и (посрѣбри)[26] столпы завѣсе златыи. и сътвори лукоты златы. Сице сътвори ободы храма златы, и ободы опонѣ, и ободы на роспростренїе опоны сверху мѣданы. тако сътвори [чаши][27] сребрены храма, и верхи мѣдяны дверїи храма, и дверїи притвора. И лукоты сътвори сребряны на столпы, сице посребри их такоже сътвори и кокы храма и коки притвора мѣданы.

Глава 37

38,1 І Веселеїл зробив кивот, **2** і позолотив його щирим золотом всередині і зізовні, і зробив йому золотий вінець довкруги. **3** І він зробив йому 4 золоті перстені на його 4 сторонах: два на одній стороні і два на другій стороні; **4** широкі для носил, щоб носити його ними. **5** І він зробив очищення над кивотом зі щирого золота, **6** і два золоті херувими: **7** один херувим з одного боку очищення і другий херувим з другого боку очищення, **8** що отінювали їхніми крилами над очищенням. **9** І він зробив трапезу предложення зі щирого золота. **10** І він зробив для неї 4 золоті перстені: два перстені з одного боку і два перстені з другого боку; широкі, щоб підносити її носилами. **11** І носила кивоту, і трапези він позолотив золотом. **12** І він зробив посуд трапези: полумиски, й кадильницю, й золоті чаші, якими зливати виливання. **13** І він зробив світильник, щоб світити, золотий, сильний; **14** і рамена з обох його сторін, **15** і галузки, що виходять з його рамен: три з одного і три з другого боку, рівні, однакові; **16** і їхні лампи, які наверху в них, на вид горіха, з них і квіти, з них і їхні круги, і щоб були на них світила, і сьомий круг на краю світильника наверху – сильний, увесь золотий. **17** І на ньому сім золотих світил, і його золоті щипці, його золоті підставки. **18** Він так же посріблив стовпи і зробив для стовпів золоті перстені, і завершив, і позолотив палиці золотом, і посріблив стовпи, золоті занавіси, і зробив золоті запинки. **19** Він так зробив: золоті перстені храму, і перстені притвору, і мідяні перстені зверху для розвішання завіси. **20** Так зробив він срібні чаші храму, і мідяні вершки дверей храму і дверей притвору. І він зробив срібні запинки над стовпами, так їх посріблив. **21** Так само зробив він і колики храму, і мідяні колики притвору.

Глава, ЛИ

вы ис в пара а

Сице* сътвори олтаръ мѣдянъ (и)[1] огнище мѣдяно яже бы людемъ стоящимъ (сонмища кореова)[2], [и][3] тако сътвори вся съсуды олтаря и стояла его, и огнище (его) и чаши, и вилицы (его)[4]. сице сътвори олтарю, окрестъ положенїе дѣломъ, mрежны огнище, под нимъ до среды его. и положи на немъ, д. ободы ѿ четырехъ странъ положенїа

Глава 38

вищ. 27 пар2. 1

22 Так* зробив він мідяний жертовник та мідяне вогнище, які були для мужів з громади Корея, що стояли. **23** І так він зробив ввесь посуд жертовника, і його стояки, і його вогнище, і чаші, і його вилки. **24** Він зробив так для жертовника: довкруг додаток мереженим ділом, під ним вогнище до його половини. І він поклав на ньому 4 мідяні пер-

стені з чотирьох сторін додатку жертовника, широкі, для носил, щоб на них носити жертовник. **25** І так він зробив святу олію помазання і склав ладан, діло чисте запашне. **26** Він так зробив і мідяну умивальницю, і її мідяний стояк, дзеркала тих, що постили, які постили при дверях храму свідчення; в тому дні він його поставив. **27** І він зробив умивальницю, щоб у ній умивали Мойсей і Аарон, і його сини їхні руки і ноги, коли вони входили до храму свідчення, чи коли приходили служити до жертовника; щоб умивалися в ньому, так як Господь заповів Мойсеєві. **39,1** А все золото, яке було вжите на діла за кожною роботою з первоплодів святих, було з золота первоплодів: 29 талантів і 720 сиклів за святим сиклем. **2** І срібло - це дар від переписаних чоловіків, зі збору 100 талантів і 1775 сиклів: **3** одна драхма на голову, пів сикля за святим сиклем; і кожний, що приходив до перепису від 20 літ і вище, до 60 *літ* 10,000 і 3,550. **4** І було 100 талантів срібла на завершення, 100 вершків храму і завітного вершка, 100 вершків по 100 талантів і талант на вершок. **5** А тисячу сімсот і 75 сиклів вони вжили на запинки стовпів, і позолотили їхні вершки, і їх прикрасили. **6** А мідь дару: 70 талантів і 2,400 сиклів; **7** і з неї вони зробили стояки дверей храму свідчення, **8** і стояки храму довкруги, і стояки дверей притвору, колики храму і колики притвору довкруги, **9** і мідяний додаток довкруг жертовника, і ввесь посуд храму свідчення. **10** І сини Ізраїля зробили так, як Господь заповів Мойсеєві, так вони зробили. **11** А з зосталого золота дару вони зробили посуд, щоб служити в ньому перед Господом.

Глава 39

12 А з зосталої синьої тканини, й багряниці, й кармазину, і виссону вони зробили ризи для служби для Аарона, щоб він служив в них у святині. **13** І вони до Мойсея принесли ризи, і храм, і ввесь його посуд, і його підставки, і стовпи, і його стояки, **14** і кивот завіту, і його підпори, **15** і жертовник, і ввесь його посуд, і олію помазання, і зложений ладан, **16** чисте світило, і світильники для палення, і олію для світла, **17** і трапезу предложення, і ввесь її посуд, і хліб предложення, **18** і святі ризи, в яких слу-

ѡ҆лтаря̀ мѣдяны широ́кы носи́ламъ носи́ти ѡ҆лтарь на нихъ. си́це (же) сътворѝ (и҆) еле́и помаза́нїя с҃тыи и҆ сложе́нїе димїа́ма (дѣло чи́стое)[5] (бл҃гоoу҆ха́нїя)[6]. Сице сътворѝ (и҆) оу҆мыва́лницу мѣдяну и҆ стоя́ло ея̀ мѣдяно смотре́нїя постя́щихъ ѧ҆ҳ пости́шася оу҆ две́рїи хра́ма свѣдѣнїя, во́нже дн҃ь поста́ви и҆̀. и҆ сътворѝ оу҆мыва́лницу (ꙗ҆́же)[7] оу҆мыва́хуся ѿ нея̀, моѷсїи и҆ а҆а҆ро́нъ и҆ сн҃ове е҆го, руцѣ и҆хъ и҆ но́ѕѣ входя́щимъ и҆мъ въ хра́мъ свѣдѣнїя. и҆ли когда̀ прихожда́ху къ ѡ҆лтарю слу́жити ѡ҆мыва́хуся ѿ него̀, ꙗ҆́коже заповѣ́да г҃ь моѷсїю. вся́кое (же) зла́то е҆же дѣлано бысть в дѣлѣ по вся́кому дѣла́нїю [перв҃ѣчества][8], с҃тыхъ. бя́ше зла́та первенъства̀. к҃д, тала́нътовъ, и҆ з҃емь со́тъ. и҆ (к҃)[9]. си́клевъ по си́клю с҃тому. и҆ сребра оу҆ча́стнаго ѿ смотре́нїя людїи со́нму, р҃, тала́нтовъ. и҆ ҂а҃, и҆ се́дмь с҃о, и҆ седмьдеся́тъ и҆ пять си́клевъ, дра́хма е҆ді́на на главѣ полъ си́кля, по си́клю с҃тому. [и҆][10] вся́къ приходя́и къ присѣще́нїю. ѿ к҃ лѣтъ. и҆ вы́шшеи, на ѯ҃ тмемъ, и҆ на ҂г҃ пятьсо́тъ, и҆ н҃ и҆ быша р҃ тала́нтъ сребра̀, на съверше́нїе [р҃][11] (до́скъ)[12] храму и҆ (до́ски)[13] (завѣтныя)[14], р҃ (до́скъ)[15] р҃ тала́нтъ. и҆ тала́нтъ (до́скъ)[16]. (а҃)[17] ты́сящу [-][18] з҃емьсо́тъ, и҆ о҃е си́кль, сътвори́ша на лукоты̀ сто́лпныя. и҆ позлати́ша (до́ски)[19] и҆хъ и҆ оу҆кра́сиша я҆. (ч҃)[20] мѣдь оу҆ча́стная, о҃, тала́нтъ, и҆ ҂в и҆ у҃ си́клевъ. и҆ сътвори́ша ѿ него стоя́ла две́рная хра́му свѣдѣнїя, и҆ стоя́ла хра́му ѡ҆́крестъ. и҆ стоя́ла две́рїи притвору. колкы̀ храму и҆ колкы̀ притвору ѡ҆́крестъ, и҆ ѡ҆бложе́нїе мѣдяно [ѡ҆́крестъ][21] ѡ҆лтаря и҆ вся съсуды (-)[22] хра́му свѣдѣнїя. и҆ сътвори́ша сн҃ове і҆и҃леви, ꙗ҆́коже заповѣ́да г҃ь моѷсїю, тако сътвори́ша. И҆збыва́ющим же зла́томъ оу҆ча́стїя створи́ша съсуды, слу́жити в нихъ пре́д г҃мъ.

Гл҃а, л҃д

Отъ и҆збыва́ющаа (же)[1] синеты̀, и҆ багряница и҆ червлени́ца [и҆ висо́ну][2] сътвори́ша ри́зы служебныя̀ а҆а҆ро́ну, ꙗ҆́коже слу́жити в ни́хъ въ с҃тыни. и҆ принесо́ша ри́зы къ моѷсі́ю. и҆ хра́мъ и҆ [вся][3] съсуды е҆го. [и҆ разворы е҆го и҆ столпы и҆ стоя́ла е҆го][4]. и҆ кио́тъ завѣта, и҆ по́поръ е҆го. и҆ ѡ҆лтарь и҆ вся съсуды е҆го, и҆ еле́и помаза́нїа, и҆ дїмия́мъ сложе́нїя, свѣти́ло ч҃тое. и҆ (-)[5] свѣти́ла въжига́нїа, и҆ ма́сло свѣще́нїа. и҆ трапе́за пре́лага́нїа и҆ [вся съсуды ея][6], и҆ хлѣбъ пре́ложе́ныи, и҆ ри́зы с҃тыя ꙗ҆́же служитъ а҆а҆ро́нъ, и҆ ри́зы сн҃овъ е҆го въ жре́чество. И҆

о҆по́ны притво́ру и҆ столпы̀ и҆ стоѧ́ла є҆го, и҆ завѣ́са две́рїй хра́му, и҆ две́рїй притво́ру. и҆ всѧ̑ съсꙋ́ды хра́ма, и҆ всѧ дѣ́ла є҆го, и҆ (-)[7] ко́жи о҆́внѧ о҆червле́ны и҆ покро́вы ко́жа си́нѧ. и҆ (всѣхъ)[8] о҆по́нъ, и҆ колꙋко́въ и҆ всѧ̑ дѣ́ла на съдѣ́ланїє хра́ма свѣдѣнїю, є҆ли́ко (же) (заповѣ́да)[9] гь҃ мѡѷсїю, та́ко сътвори́ша сн҃ове і҆и҃лви все схожде́нїе. И҆ ви́дѣ мѡѷсїи всѧ̑ дѣ́ла (иже)[10] сътвори́ша є҆̀, ꙗ҆́коже заповѣ́да гь҃ мѡѷсїю, та́ко сътвори́ша є҆̀, и҆ бл҃ви а҆̀ мѡѷсїи.

жить Аарон, і ризи священства для його синів, **19** і занавіси притвору, і стовпи, і його стояки, і завісу дверей храму і дверей притвору, і ввесь посуд храму, і все його приладдя, **20** і на червоно забарвлені шкіри баранів, і покривала з шкіри забарвленої на синьо, і всі покривала, **21** і колики, і все приладдя для діл храму свідчення; **22** все, що Господь заповів Мойсеєві; так зробили сини Ізраїля, зробили все, що потрібно. **23** І побачив Мойсей всі діла, які зробили; так як заповів Господь Мойсеєві, так їх зробили. І Мойсей поблагословив їх.

Гл҃а, м҃.

И҆ рече гь҃ къ мѡѷсїю гл҃ѧ. въ (прьвыи дн҃ь)[1] мц҃а прьваго (-)[2] поста́виша хра́мъ свѣдѣнїа, и҆ да положи́ши кио́тъ свѣдѣнїѧ. и҆ да покры́єши кїо҃ завѣсою, и҆ да принесе́ши тра́пезꙋ, и҆ пре́ложи́ши пре́ложе́нїе є҆ѧ̀, и҆ да внесе́ши свѣти́лникъ, и҆ да въста́виши свѣти́ла є҆го. и҆ зложи́ши о҆лта́рь зла́тыи въ ка́жде́нїе пре кїо́томъ [свѣдѣнїѧ][3], и҆ да положи́ши закро́въ завѣсы, оу҆ две́рїи хра́ма свѣдѣнїѧ и҆ о҆лта́рь приноше́нїа, поста́виши оу҆ две́рїи хра́ма свѣдѣнїѧ. и҆ да поста́виши храмъ [и҆ все є҆же в не́мъ, и҆ да о҆свѧ́тиши][4] (и҆) о҆́крꙋтъ. и҆ во́змеши ма́сло помаза́нїѧ, и҆ да пома́жеши хра̑ и҆ все є҆же в немъ, и҆ о҆свѧ́тиши и҆̀, и҆ всѧ̑ съсꙋды є҆го, и҆ да бꙋдетъ ст҃ъ. и҆ да пома́жеши о҆лта́рь, приноше́нїи, и҆ всѧ̑ (съсꙋды є҆го)[5], и҆ о҆свѧ́тиши о҆лта́рь, и҆ да бꙋдетъ о҆лта́рь ст҃аѧ ст҃ыхъ. и҆ да приведе́ши а҆аро́на, и҆ сн҃ы є҆го, пре две́ри хра́мꙋ свѣдѣнїѧ и҆ да и҆змы́єши а҆̀ водо́ю, и҆ да о҆блече́ши а҆аро́на, в ри́зы ст҃ыѧ, и҆ пома́жеши и҆̀ и҆ о҆свѧ́тиши и҆̀, и҆ да жре мнѣ и҆ сн҃ы є҆го да приведе́ши (и҆̀), (-)[6] о҆блече́ши а҆̀ в ри́зы, и҆ да пома́жеши а҆̀, ꙗ҆́коже пома́за ѿц҃а и҆мъ, и҆ да жрꙋтъ мнѣ, и҆ да (бꙋтъ)[7], ꙗ҆́коже бы́ти и҆мъ в пома́занїе жре́чествꙋ въ вѣкы в ро҃ и҆хъ. и҆ сътворѝ мѡѷсїи все є҆лѝко заповѣда є҆мꙋ гь҃ си́це сътворѝ. И҆ бысть въ (прьвыи мц҃ъ)[8] въ второ́є лѣто и҆сходѧ́щимъ и҆мъ ѿ є҆гѷпта, [въ прьвыи (дн҃ь) мц҃а][9] ст҃а̀ хра́мъ. И҆ поста́ви мѡѷсїи хра́мъ, и҆ въложѝ (доски)[10], и҆ въве́рзе разво́ры, и҆ поста́ви столпы̀, и҆ прострѐ о҆по́ны о҆коло хра́ма, и҆ възложѝ о҆поны хра́ма на́нь горѣ, ꙗ҆́коже заповѣда гь҃ мѡѷсїю. И҆ взе́мъ свѣдѣнїѧ вложѝ в҃ кио́тъ, и҆ поста́ви но́ги по҃ кїо́тъ, и҆ внесѐ кїо́тъ въ хра́мъ и҆ вложѝ покро́въ, (и҆ завѣсы)[11] и҆ закры̀ кио́тъ свѣдѣнїѧ ꙗ҆́коже

Глава 40

1 І промовив Господь до Мойсея, кажучи: **2** В першому дні першого місяця поставили храм свідчення. **3** І поставиш кивот свідчення, і закриєш кивот занавісою, **4** і принесеш трапезу, і покладеш її предложення, і внесеш свічник, і поставиш його світила, **5** і зложиш золотий жертовник для кадження перед кивотом свідчення, і покладеш покриття завіси на дверях храму свідчення. **6** І поставиш жертовник дарів при дверях храму свідчення. **8** І поставиш храм та все, що в ньому, й освятиш його довкруг. **9** І візьмеш олію помазання, і помажеш храм і все, що в ньому; й освятиш його та ввесь його посуд; і хай буде святим. **10** І помажеш жертовник дарів та ввесь його посуд, і освятиш жертовник; і хай буде жертовник святеє-святих. **12** І приведеш Аарона та його синів перед двері храму свідчення, й умиєш їх водою. **13** І зодягнеш Аарона у святі ризи, і помажеш його, й освятиш його; і хай мені приносить жертви. **14** І приведеш його синів, і зодягнеш їх в ризи, **15** і помажеш їх, так як ти помазав їхнього батька; і хай приносять мені жертви, і хай буде, щоб вони були на помазання священства навіки в їхні роди. **16** І Мойсей зробив все, що йому Господь заповів, так він зробив. **17** І сталося, що в першому місяці, в другому році після того, як вони вийшли з Єгипту, в першому дні місяця поставлено храм. **18** І Мойсей поставив храм, і поклав вершки, й поставив поперечки, та поставив стовпи; **19** й розтягнув занавіси довкруги храму, й поставив на них згори покривала храму, так як Господь заповів Мойсеєві. **20** І взявши свідчення, він вклав до кивоту, й поставив під кивот ноги; **21** та вніс кивот до храму, і поклав покриття й занавіси та закрив кивот свідчення, так як Господь заповів Мойсеєві. **22** І він поставив трапезу в

храмі свідчення, поклав його на стороні храму свідчення, що до півночі, поза занавісою храму; **23** і поклав на ній хліби предложення перед Господом, так як Господь заповів Мойсеєві. **24** І він до храму поклав свічник свідчення, і на боці храму, що до півдня; **25** і поклав його світила перед Господом, так як йому заповів Господь. **26** І він поставив золотий жертовник в храмі свідчення перед занавісою, **27** і покадив його зложеним ладаном, так як Господь заповів Мойсеєві. **29** І він поставив жертовник дарів при дверях храму свідчення, **33** і поклав занавісу довкола храму й жертовника. І Мойсей закінчив все діло. **34** *І хмара покрила храм свідчення, і храм наповнився господньою славою. **35** І Мойсей не міг ввійти до храму свідчення, бо хмара його отінила; і храм наповнився господньою славою. **36** Отже ж, коли відступала хмара з храму, сини Ізраїля піднімалися зі своїм майном. **37** Якщо б не відступила хмара, не піднімалися б аж до дня, в якому піднялася хмара. **38** Бо хмара була над храмом вдень, а вогонь був над ними вночі, перед усім Ізраїлем в усіх їхніх подорожуваннях.

мой4. 9
црс3. 8

заповѣда гь моѵсїю. И постави трапезꙋ въ храмѣ свѣдѣнїа, (вложи) на оуголъ храмꙋ свѣдѣнїа, иже къ сѣверꙋ, внѣоудꙋ завѣсы храмꙋ, и възложи на ню хлѣбъ прѣложеныи прѣ гмъ, ꙗкоже заповѣда гь моѵсїю. И постави свѣтило въ храмѣ свѣдѣнїа и на оуголъ храмꙋ иже къ югꙋ, и въстави свѣтила его прѣ гмъ, ꙗкоже заповѣда [емꙋ][12] гь. И постави олтарь златыи въ храмѣ свѣдѣнїа противꙋ завѣсѣ, и окади и дїмиꙗмомъ сложенымъ, ꙗкоже заповѣда гь моѵсїю, и олътарь приношенїа постави оу дверїи храмꙋ свѣдѣнїа и положи опонꙋ окрестъ храма и олтаря, и скончà моѵсїи все дѣло. *И покры облакъ храмъ свѣдѣнїа, и славы гна наполнися храм. и не можаше (внити моѵсїи)[13], въ храм свѣдѣнїа, ꙗко осѣнѧше и облакъ, и славы гна наполнися храмъ. Егда же оубо въступлаше облакъ (въ)[14] храмъ въздвигахꙋсѧ сн҃ове їилеви съ имѣнїем своим. аще бы не въступилъ облакъ не въздвигнꙋлибысѧ ажъ до дне, вонже въступи облакъ. облак бо бяше над храмом въ днь, (-)[15] огнь бяше над ними в нощи прѣ всѣмъ їилемъ, въ всѣхъ пошествїи ихъ.

д мо д
г цр и

ТРЕТІ КНИГИ МОЙСЕЯ - ЛЕВІТІВ

ТРЕТІИ КНИГИ МОИСЕОВЫ ЛЕВИТЪ

Глава 1

1 І Господь покликав Мойсея, і промовив до нього з шатра свідчення, кажучи: **2** Говори до ізраїльських синів, і скажи їм: Коли з вас чоловік принесе дар Господеві, приносіть ваші дари: від скотини, і від волів, і від овець. **3** Якщо ж його дар цілопалення, хай принесе з волів, чоловічого роду, непорочне. *І хай принесе його до дверей шатра свідчення, прийнятним перед Господом. **4** І хай покладе руку на голову дару, воно прийнятне для нього, щоб за нього помолитися. **5** І хай заріжуть бичка перед Господом, і сини Аарона - священики хай принесуть кров і хай виллють кров довкруг на жертовник, що у дверях шатра свідчення. **6** І здерши шкіру з цілопалення, хай розділять його на частки. **7** І хай сини Аарона – священики покладуть вогонь на жертовник, і хай накладуть дрова на вогонь; **8** і

мой2. 29

ГЛА, А.

И възва [гь][1] моѵсїа и рече [-][2] емꙋ ис храма свѣдѣнїа гла, гли сн҃омъ їилевым, и рцы к нимъ. члкъ ѿ васъ аще принесе даръ гꙋ ѿ скота, и ѿ говѧд и ѿ овецъ, да принесете дары ваша. Аще [же][3] съжженїа даръ его ѿ говѧд, мꙋжескъ пол непороченъ, да принесетъ прѣ двери храма свѣдѣнїа, [*и][4] да принесе е прїатно прѣ гмъ, и да възложи рꙋкꙋ на главꙋ приношенїю, прїатно емꙋ молитисѧ о нем. И да заколют юнецъ прѣ гмъ, и да принесꙋтъ сн҃ове аароновы, жерцы кровь и да пролїют кровь на олтарь окрстъ, иже оу дверїи храма свѣдѣнїа. И одравши всесъжженїе, да раздробѧт е на оуды. И да възложат сн҃ове аарони жерцы огнь на олтарь, и да въскладꙋтъ дровà на огнь, и да въскладꙋтъ сн҃ове аарони жерцы, раздробленое, и главꙋ и тꙋкъ, на дровà (го-

в мо кд

рѧ́щаа)[5] ꙗ́же [-][6] на олтари· оутробꙋ же и но́гы да измыю́тъ водо́ю, и да възложи́тъ жре́цъ вс҃ѧ на олта́рь, приношенїа (жрътва е́сть)[7] вонѧ блгооуханїа гу. а́ще ли же ѿ о́вецъ да҃р свои гви [принесе́тъ][8] ѿ а́гнецъ, (и́ли)[9] ѿ ко́злищъ, въ всесожже́нїе, мꙋже́скъ полъ чи́стъ да принесе́тъ и, и да възложи́тъ рꙋкꙋ на главꙋ его. и да закóлютъ е въ стране олтара къ се́верꙋ пре гмъ· И да пролїю́тъ сн҃ове аарони жерцы кро́вь его оу олътара [-][10]. и да раздробѧтъ его на оу́ды, и главꙋ, и тꙋкъ [его][11] [-][12] да въскладꙋ е жеръцы (на олта́рь на дрова ꙗ́же на огни)[13]. Оутро́бꙋ [же][14] и но́ги измыю́т водо́ю. и принесе́тъ жре́цъ все, и да възложи́т на олта́рь, принесе́ное е жрътва вонѧ блгооуханїа гу· А́ще ли ѿ птицъ даръ приноси́т (-)[15] гу, и принесе́тъ ѿ го́рлицъ, и́ли ѿ го́лꙋбовъ, даръ сво́и, и да принесе жре́цъ къ олта́рю, и да оутор́гнетъ главꙋ [его][16], и да възложи́тъ жре́цъ на олта́рь. і исцѣди́тъ кро́вь оу стоѧ́ла олтара. и да ѿлꙋчи гортань с пе́рїемъ. и да изнесетъ (-)[17] ѿ олта́рѧ на восто́къ, на мѣсто попела, и да изломитъ его ѿ крилꙋ и да не раздѣлитъ. и да възло́житъ е жре́цъ на олта́рь, на дрова (горѧ́щаѧ)[18], принесеное е́сть жрътва вонѧ блгооуханїа гу.

хай сини Аарона – священики покладуть розчленоване: і голову, і жир на горіючі дрова, що на жертовнику; **9** а нутрощі та ноги хай помиють водою і хай священик покладе все на жертовнику. Принос – це жертва, приємний запах для Господа. **10** Якщо ж Господеві принесе свій дар на цілопалення – хай його принесе з овець, з ягнят, або з козенят, чоловічого роду, без вади; і хай покладе руку на його голову. **11** І хай його заріжуть з північної сторони жертовника, перед Господом. І хай сини Аарона – священики вилиють його кров при жертовнику. **12** І хай розділять його на члени; і його голову та жир – хай їх священики покладуть на жертовник, на дрова, що на вогні. **13** А нутрощі і ноги хай помиють водою. І священик принесе все, і хай покладе на жертовник. Принесене – це жертва, приємний запах для Господа. **14** Якщо приносить Господеві дар з птахів, і принесе свій дар з горлиць або з голубів; **15** і хай священик принесе до жертовника, і хай скрутить йому голову; і хай священик покладе на жертовник і зліє кров при ногах жертовника. **16** І хай забере воло з пір'ям, і хай віднесе від жертовника до сходу, на місце попелу; **17** і хай розломить його при крилах, і хай не розділить, і хай покладе його священик на жертовник, на горіючі дрова. Принесене - це жертва, милий запах для Господа.

Гла, в·

Аще ли (безъ) дшa принесе́тъ даръ гу, мꙋка пшени́чна да бꙋдетъ даръ его. и да възлїетъ на ню е́леи, и да възложи́тъ на ню дїмїам бѣлыи жрътва е́сть, и да несе́тъ [ю][1] къ сн҃омъ аарони́м жерцемъ· И [възметъ][2] ѿ неѧ по́лнꙋ го́рстъ мꙋки пшени́чны съ елео́мъ, и весь дїмїа бѣлыи еѧ, и да възложи́тъ жре́цъ въ па́мѧть его на олта́рь, жрътва вонѧ блговонїа гу· *И оста́нокъ ѿ жрътвъ аа́ронꙋ и сн҃омъ его, стаѧ стыхъ, ѿ жертвъ гнь· А́ще же принесе даръ тре́бꙋ пече́нꙋ в пещи ѿ мꙋки пшени́чны, (жрътвꙋ) хлѣбы прѣсны спрѧ́жены со елеом и опрѣсноки, пома́занны елеом· А́ще ли тре́ба сковрана да́ръ твои, мꙋка пшени́чна спрѧ́жена со елео́мъ прѣсна да бꙋдетъ. и да сла́млеши ю на оукрꙋхи, и да възлїе́тъ на нѧ еле́и. жрътва есть гу· А́ще ли жрътвꙋ огни́чнꙋю (сътвори)[3] ѿ мꙋки пшени́чны съ елео́мъ да ю сътвори́тъ, и да принесе́тъ тре́бꙋ ю́же а́ще твори ѿ си́хъ гу· И да принесе́тъ къ жерцꙋ,

д мо ни іс сн з

Глава 2

1 Якщо ж бездушне принесе в дар Господеві, хай буде його дар – пшенична мука. І хай поліє на неї олію, і хай покладе на неї білий ладан – це жертва; **2** і хай несе її до синів Аарона – священиків. І він візьме з неї повну пригорщу пшеничної муки з олією і ввесь її білий ладан, і хай священик покладе на його пам'ять на жертовник, жертва – милий запах для Господа. **3** *І останок з жертви є для Аарона та його синів, святе-святих з жертов Господніх. **4** Якщо ж хто принесе в дар жертву печену в печі з пшеничної муки, жертва – прісні хліби замісені в олії і прісні пляцки помазані олією. **5** Якщо ж твій дар жертва з сковороди – пшенична мука замісена в олії, хай буде прісною. **6** І розломиш її на шматки, і полиєш на них олію. Це жертва для Господа. **7** Якщо ж він зробив жертву печену на вогні, зробить її з пше ничної муки з олією; **8** і хай принесе жертву, яку лиш з цих приносить, до Господа. І хай принесе до священика, і приступить до жертовника. **9** І свя-

мой4. 18 сир. 7

щеник хай візьме з жертви в пам'ять її, і хай священик покладе на жертовник – це дар на милий запах для Господа. **10** А що зостало з жертви – для Аарона і його синів. Святе-святих з жертов для Господа. **11** Всяка жертва, яку лиш приносите Господеві, хай не буде зроблена з квасом, бо всякий квас і всякий мід – хай з нього не приноситься в дар Господеві. **12** Тільки дар первоплодів принесете Господеві. А на жертовник же хай не приноситься в милий запах для Господа. *мар. 9* **13** *І всякий дар ваших жертов сіллю посолите. І хай не забракне солі господнього завіту на ваших жертвах, на кожнім дарі принесете сіль. **14** Якщо ж принесеш Господеві жертву первоплодів твого хліба: нове зерно, спечене, розмелене – для Господа; і принесеш жертву первоплодів, **15** і полієш на неї олію, і покладеш на неї білий ладан – це жертва. **16** І хай принесе священик в пам'ять її зі спеченого з олією і ввесь її білий ладан – це дар Господеві.

Глава 3

1 Якщо ж жертва спасіння – буде його дар для Господа; якщо ж її принесе з волів, чи чоловічого чи жіночого роду, хай принесе його чистим перед Господом. **2** І покладе свої руки на голову дару, і хай заріжуть його при дверях шатра свідчення. І хай сини Аарона – священики виллють кров на жертовник довкруг, **3** і хай принесуть з жертви! спасіння дар Господеві. *мой2. 29* *І жир, що покриває нутрощі, і ввесь жир, що є у нутрощах, **4** і обидві нирки, і жир, що на них і що на стегнах, і чепець печінки хай забере з нирками. **5** І хай сини Аарона – священики принесуть це до жертовника на всепалення, на горіючі дрова на жертовнику; дар – милий запах для Господа. **6** А якщо його дар з овець – жертва спасіння для Господа – чоловічого або жіночого роду, без вади хай його принесе. **7** Якщо ж ягня принесе як свій дар, хай принесе його перед Господом; **8** і хай покладе руки на голову його дару, і хай заріже його при дверях шатра свідчення, і хай сини Аарона – священики виллють кров довкруг жертовника, **9** і хай принесуть з жертви спасіння дар Господеві: жир і задню частину, хай її чисто відлучить від хребта, і ввесь жир, що покриває нутрощі, і ввесь жир, що у нутрощах, **10** і обі нирки, і жир, що на них і що на стегнах, і чепець печінки хай забере з нирками. **11** Хай принесе священик до жертовника на милий запах для Господа,

и҆ [приступитъ][4] къ ѡ҆лтарю [и҆][5] да ѿиме҃ жрецъ ѿ требы памѧть еѧ̀. и҆ да възложитъ жрецъ на ѡ҆лтарь, приносъ въ вонѧ̀ бл҃говоні́а гꙋ҃. ѡ҆станокъ же ѡ҆ требы а҆арѡнꙋ и҆ с҃номъ е҆го ст҃аѧ ст҃ыхъ, ѿ приносъ гꙋ҃· всю требꙋ юже а҆ще приносите гꙋ҃, да сѧ не сътворитъ квасна, всѧкъ бо квасъ и҆ всѧкъ ме҃, да не принесетсѧ ѿ него̀ приносъ гꙋ҃· (Точ҃ію) даръ начатковъ да принесете (-)[6] гꙋ҃. на ѡ҆лтар҃ же да не принесетсѧ въ воню̀ бл҃говоні́а гꙋ҃· *И҆ *ма҃р д҃* всѧкъ даръ требъ ваши҃ соліѩ да солитсѧ, [и҆][7] да не ѡ҆станетсѧ соль завѣта гн҃ѧ ѿ требъ ваши҃, въ всѧкомъ дарѣ [-][8], да [сѧ принесетъ][9] [-][10] соль· А҆ще ли принесеши требꙋ начатки житъ (твоѝ) гꙋ҃, ново спражены класы и҆стлачены гꙋ҃, и҆ принесеши требꙋ нача҃ки, и҆ да възліеши на ню̀ е҆леи, и҆ да възложиши на ню̀ бѣлыи дїмїамъ, треба е҆сть· И҆ да принесе҃ жрецъ памѧть еѧ̀, ѿ спраженыхъ съ е҆леомъ, и҆ весь дїмїамъ бѣлыи еѧ̀ приносъ е҆сть гꙋ҃·

Гла҃, г҃·

А҆ще ли жрътва сп҃сеніа (бꙋде҃) даръ е҆го гꙋ҃. а҆ще оубо ѿ говѧдъ е҆ принесе҃, а҆ще мꙋжеск҃ полъ и҆ли женеск҃, чистъ (и҆) да принесет҃ е҆ пре҃ гь҃. и҆ възложитъ рꙋцѣ [свои][4] на главꙋ дарꙋ. и҆ да (заколютъ)[1] и҆, оу двеpїи храма свѣдѣніа, и҆ да възлїютъ с҃нове а҆арѡни жерцы̀ кровь на ѡ҆лтарь [-][2] ѡ҆кр҃тъ, и҆ да принесꙋтъ ѿ требы сп҃сеніа приносъ гꙋ҃. *в҃ мо҃ к҃д* [*и҆][3] тꙋ҃ (же) покрывающїи оутробꙋ, и҆ весь тꙋкъ и҆же е҆сть въ оутробѣ, и҆ ѡ҆бѣ и҆стеси, и҆ тꙋк҃ и҆же на нею̀, [и҆][4] е҆же на стегнахъ, и҆ повразъ ѩтренїи, съ и҆стесами да ѿи҆месѧ. и҆ да принесꙋтъ сїѧ с҃нове а҆арѡни жерцы̀ къ ѡ҆лтарю, въ всесъжженїе на дрова̀ (горѧщаѧ)[5] [на ѡ҆лтарь][6], приносъ вонѧ̀ бл҃говоніа гꙋ҃· А҆ще ли ѿ ѡ҆ве҃ да҃ е҆го треба сп҃ніа гꙋ҃, мꙋжескъ по҃ и҆ женескъ, непорочена да принесе҃ е҆· А҆ще ли а҆гнеца принесетъ даръ е҆го, да принесетъ и҆ пре҃ гь҃, и҆ да възложи҃ рꙋкꙋ на главꙋ дара е҆го, и҆ да заколет҃ е҆го оу двеpїи храма, свѣдѣніа и҆ да пролїю҃ с҃нове а҆арѡни жерцы̀ кровь (ѡ҆кр҃тъ ѡ҆лтарѧ)[7], и҆ да [принесꙋтъ][8] ѿ требы сп҃сеніа приносъ [гꙋ҃][9]. тꙋ҃ (же) и҆ чресла̀ чисто ѿ хребта̀ да ѿлꙋчи҃ и҆, и҆ [весь][10] тꙋкъ покрывающїи оутробꙋ, и҆ [весь][11] тꙋкъ и҆же въ оутробѣ, и҆ ѡ҆бѣ и҆стеси и҆ тꙋкъ и҆же на ни҃, [ї][12] и҆же на стегна҃, и҆ повразъ ѩтренїи, съ и҆стесеми да [ѿлꙋчитъ][13]. да принесетъ жрецъ къ ѡ҆лтарю, въ воню̀ бл҃говоніа (гꙋ҃) приносъ гв҃и· А҆ще

ли ѿ козелъ даръ его гу, и да принесетъ предъ га и възложитъ руку на главу его, и да заколютъ е пре гмъ, у дверїи храма свѣдѣнїа и да пролїю снове аарони жерцы кровь (ѻколо ѻлтаря)[14], и да принесутъ ѿ него приносъ гу, тукъ (иже)[15] на утробѣ, и весь тку иже въ утробѣ, и обѣ истеси, и весь тукъ иже на ни, [и][16] еже на стегна, и поваз ꙗтренїи съ истесема да ѿлучи, и да принесе жрецъ къ ѻлтарю, приносъ вонѧ бговонїѧ гу. весь (бо) тукъ гу, законъ въ вѣкы, в роды ваша въ всемъ, ѻбитанїи вашем всего тука, и всеѧ крови да не ꙗсте·

Гла, д·

И рече гь къ моусїю гла, гли къ сномъ ійлевымъ, рекїи дша аще съгрѣшитъ предъ гмъ, не хотѧщи ѿ [всѣхъ][1] повелѣнїи гнихъ, ихже не лѣпо творити, и сътворитъ (ѿ сихъ едино что)[2]· аще ли убо архїереи помазанныи съгрѣшитъ, иже и людїе грѣшатъ. и да приведе грѣха ради своего, еже есть съгрѣшилъ, юнецъ ѿ воло непороче гви, грѣха ради [-][3] и да приведе юнецъ къ двере храма свѣдѣнїа пре га, и да възложитъ руку свою на главу юнцу [-][4], и да заколетъ юнца пре гмъ· И въземъ жрецъ помазаныи емуже съвръшенѣ руцѣ, ѿ крови юнца, [-][5] да принесетъ ю въ храмъ свѣдѣнїа, и да ѻмочитъ жрецъ перстъ въ крови и да ѻкропитъ кровїю семижды, престомъ пре гмъ, у завѣсы стыни· И да възложитъ жрецъ ѿ крови юнча на (углы)[6] ѻлтаря дїмїама сложенаго иже пре гмъ. иже есть, въ храмѣ свѣдѣнїа. (-)[7] всю (же) кровь юнчю да пролїетъ, у стоѧла ѻлтарѧ (приносьнаго)[8], еже есть у дверїи храма свѣдѣнїа· И весь тукъ юнца грѣховнаго, да възме ѿ него тук иже (на)[9] утробѣ· И весь тукъ иже въ утробѣ, и обѣ истеси и тукъ иже на нихъ, (і) иже есть на стегна, и повразъ ꙗтренїи съ истесема да възметъ [-][10], ꙗкоже възметъ и у юнца требы спсенїа· И да възложитъ жрецъ на ѻлтарь приносныи (-)[11] кожу юнчу и все его тѣло съ главою, и с ногами, и съ утробою, и съ мотылы и да изнесутъ всего юнца ис полка на мѣсто чисто, идѣже иссыпываютъ попелы. и да съжгутъ и дровы на ѻгни, на (мѣсте) просыпанїа попела да сѧ съжжетъ· Аще ли не хотѧщи весь сонмъ [сновъ][12] ійлвъ

дар для Господа. **12** А якщо з козлів його дар для Господа, і хай принесе перед Господа, **13** і покладе руки на його голову; і хай заріжуть його перед Господом при дверях шатра свідчення, і хай сини Аарона – священики вилиють кров довкруг жертовника **14** і хай принесуть з нього дар Господеві: жир, що на нутрощах, і ввесь жир, що у нутрощах, **15** і обі нирки, і ввесь жир, що на них і що на стегнах, і чепець печінки хай відлучать з нирками; **16** і хай принесе священик на жертовник дар – милий запах для Господа. Бо ввесь жир для Господа. **17** Закон навіки в роди ваші: в кожнім вашім поселенні не їстимете ввесь жир і всю кров.

Глава 4

1 І промовив Господь до Мойсея, кажучи: **2** Промов до синів Ізраїля, кажучи: Якщо душа згрішить перед Господом несвідомо проти однієї з усіх господніх заповідей, яких не личить робити, і зробить щось одне з цих; **3** якщо ж, отже, архиєрей помазаний згрішить те, що і народ грішить, і хай приведе за свій гріх, яким згрішив, теля з волів, без вади, Господеві за гріх. **4** І хай приведе теля до дверей шатра свідчення, перед Господом, і хай покладе свою руку на голову теляти, і хай заріже теля перед Господом. **5** І помазаний священик, в якого були посвячені руки, взявши з крові теляти, хай принесе її до шатра свідчення. **6** І хай священик замочить палець в крові, і хай покропить кров'ю сім разів пальцем перед Господом, напроти занавіси святині. **7** І хай священик покладе з крові теляти на кути жертовника складеного ладану, що перед Господом, який є в шатрі свідчення. А всю ж кров теляти хай проліє при ногах жертовника приношення, який є у дверях шатра свідчення. **8** І ввесь жир теляти, що за гріх, хай забере в нього: жир, що на нутрощах, і ввесь жир, що у нутрощах, **9** і обі нирки, і жир, що на них, і той, що на стегнах, і хай забере чепець печінки з нирками, **10** так як забирає його в теляти жертви спасіння. І хай священик покладе на жертовник приношення **11** шкіру теляти і все його м'ясо: з головою, і з ногами, і з нутрощами, і з калом; **12** та хай винесуть ціле теля за табір, на чисте місце, де висипають попіл. І хай його спалять на дровах, на вогні. Хай буде спалене на місці, де висипається попіл. **13** Якщо ж несвідомо згрішить увесь збір синів Ізраїля, і слово затаїться перед лицем збору, і

вчинять одну з усіх господніх заповідей, яку не личить творити, і згрішать, **14** і відомим стане їм гріх, яким згрішили, то хай збір приведе теля з волів, без вади, за гріх. І приведуть його перед двері шатра свідчення. **15** І старці збору хай покладуть свої руки на голову теляти перед Господом, і хай заріжуть теля перед Господом. **16** І помазаний священик хай внесе з крові теляти до шатра свідчення. **17** І хай священик замочить свій палець у крові теляти, і хай покропить сім разів перед Господом, перед занавісою святині. **18** І хай священик покладе з крові на кути жертовника складеного ладану, який є перед Господом, що є в шатрі свідчення. Всю ж кров хай вилиє при ногах жертовника приношення, що є при дверях шатра свідчення. **19** І з нього хай візьме ввесь його жир і покладе на жертовник; **20** і з цим телям зробить, так як зробив з телям, що за гріх, так буде зроблено. І хай священик помолиться за них, і їм будуть відпущені гріхи. **21** І хай винесуть ціле теля за табір, і хай спалять теля, так як спалили перше теля за гріх, бо це гріх збору. **22** Якщо ж згрішить князь, і несвідомо вчинить одну з усіх заповідей свого Господа Бога, яку не личить чинити, і зробить; **23** і йому гріх, яким згрішив, стане відомий, хай за гріх принесе свій дар: козеня з кіз, чоловічого роду, без вади. **24** І покладе свою руку на голову козеняти, і хай заріжуть його на місці, де ріжуть цілопалення за гріх перед Господом, бо це за гріх. **25** І хай візьме священик з крові, що за гріх, пальцем *покладе* на кути жертовника цілопалення, а всю його кров хай пролиє при ногах жертовника цілопалення. **26** І ввесь його жир покладе на жертовник, так як і жир жертви спасіння. І хай помолиться за нього священик за його гріх, і буде йому відпущений. **27** Якщо ж несвідомо згрішить одна душа з народу цієї землі, і зробить одну з усіх господніх заповідей, яку не годиться робити, і згрішить, **28** і відомим стане йому гріх, яким згрішив, хай принесе свій дар: козу з кіз, жіночого роду, без вади, хай принесе за свій гріх, яким згрішив. **29** Хай покладе свою руку на голову кози, і заріже її, що за гріх, на місці, на якому ріжуть цілопалення. **30** І хай священик візьме з її крові пальцем, і хай покладе на кути жертовника цілопалення, а всю її кров хай пролиє довкруг ніг жер-

съгрѣшит и оутаитсѧ слово ѿ лица сонма, и сътворѧть єдино ѿ всѣхъ заповѣдїи гнихъ, ѥаже нѣсть лѣпо творити, и съгрѣшать, и ѩвитсѧ имъ грѣхъ ѩже съгрѣшиша в немъ· И да приведеть сонмъ, юнець ѿ воловъ чисть грѣха ради, и приведуть и пре двери храма свѣдѣнїѧ. и да възложать старци сонма руки своѧ на главу юнца пре гмъ, и да заколють юнца пре гмъ. и да вънесеть жрець помазаныи, ѿ крови юнца въ храмъ свѣдѣнїа· И да омочить жрець перстъ [свои][13] въ крови юнчи и да покропить седмижды пре гмъ, пре завѣсою стни· И ѿ крови да възложить жрець на (оуглы)[14] олтарѧ, димїама сложенаго иже єсть пре гмъ, иже єсть въ храмѣ свѣдѣнїа· (-)[15] всю (же) кровь да пролїеть оу стоѧла олтарѧ приносънаго, иже єсть оу дверїи храма свѣдѣнїа· И весь тукъ [єго][16] да възметь ѿ него и възложить на олтарь, и сътворить юнцу (сему), ѩкоже сътвори юнцу єже о грѣсѣ, тако сътворитсѧ. и да помолитсѧ о нихъ жрець, и оставатсѧ имъ грѣси· И да изнесуть юнца всего внѣ полка, и да съжгуть юнца, ѩкоже сожгоша юнца перваго [о грѣсѣ][17] грѣхъ (бо) сонма єсть. Аще ли кнѧзь съгрѣшить, и сътворить єдино ѿ всѣхъ заповѣдїи га бга своєго не хотѧ єже нѣсть лѣпо творити (-)[18] (и сътвори)[19], и оувѣстьсѧ єму грѣхъ, имже съгрѣши в немъ. (да)[20] принесеть даръ свои, козелъ, ѿ козъ мужескъ полъ чисть [грѣха ради][21]· И възложить руку [свою][22] на главу козла, и да заколють и на мѣстѣ, идѣже закалають всѧсъжженїа (грѣха ради) пре гмъ, [о грѣсѣ][23] бо єсть· И да възметь жрець ѿ крови єже о грѣсѣ перстомъ на (оуглы)[24] олтарѧ, всегосъжженїѧ, (-)[25] всю (же) кровь єго да пролїєть оу стоѧла олтарѧ всесъжженыхъ· И весь тукъ єго възложить на олтарь, ѩкоже (и) тукъ требы спсенїа· И да помолитсѧ о немъ жрець грѣхъ єго ради, и оставитсѧ єму· Аще ли дша єдина (презрѣвъ съгрѣшить)[26] ѿ людїи из землѧ (сеѧ), (и сътвори)[27] єдино ѿ [заповѣдеи всѣхъ][28] гнихъ, єже нелѣпо творити, и съгрѣши, и оувѣститсѧ єму грѣхъ иже съгрѣши в немъ· [-][29] да принесеть [даръ свои][30] козу ѿ козъ женескъ полъ непорочну, да принесеть грѣха ради [своєго][31] имъже съгрѣши· (да)[32] възложи руку [свою][33] на главу (козѣ)[34], и заколеть (ю)[35], ѩже грѣха ради, на мѣстѣ, на немже закалають всесъжженїа· И да възметь жрець ѿ крови єѧ перстомъ и да възложить на (оу-

глы)[36] олтарѧ, всесъжженїѧ, и всю (же) кровь еѧ пролїетъ окрстъ стоѧла олтарѧ [всесъжженїа][37]. И весь тукъ да ѿиметъ (и) ꙗкоже [ѿемлетъ][38] тукъ ѿ требы спнїѧ, и да възложитъ жрецъ на олтарь, въ воню бл҃говонїѧ г҃у, и да помолитсѧ [жрец о немъ][39] и оставитсѧ ему. аще ли овцу принесетъ даръ свои грѣха ради женескъ полъ, непороченъ да принесетъ ю. И да възложитъ руку [свою][40] на главу еже о грѣсѣ, и да заколютъ ю [грѣха ради][41], на мѣсте на немже закалаютъ всесъжженїѧ [на мѣстѣ стѣ][42]. и вземъ жрецъ ѿ крови еже о грѣсѣ перстомъ [своимъ][43] [и][44] да възложитъ на (оуглы)[45] олтарѧ всесъжженыхъ, и всю [кровь еѧ][46] да пролїетъ оу стоѧла олтарѧ всесъжженїѧ, и весь [туку еѧ][47] да ѿлучи, ꙗкоже ѿемлетъ тукъ овцы ѿ требы спнїѧ. и да възложитъ [-][48] жрецъ на олтарь на всесъжженїе г҃не, и да помолитсѧ о немъ жрец, о грѣсѣ [его][49] иже съгрѣши, и оставитсѧ ему.

товника цілопалення. **31** І хай забере ввесь жир, так як забирає жир з жертви за спасіння, і хай священик покладе на жертовник – на милий запах для Господа. І хай священик помолиться за нього, і йому відпуститься. **32** Якщо ж в дар принесе вівцю за свій гріх, жіночого роду, без вади, хай її принесе. **33** І хай покладе свою руку на голову її, що за гріх, і хай заріжуть її за гріх на місці, на якому ріжуть цілопалення, на святому місці. **34** І священик, взявши своїм пальцем з крові її, що за гріх, хай покладе на кути жертовника цілопалення, і всю її кров хай виллє при ногах жертовника цілопалення. **35** І ввесь її жир хай забере, так як забирає жир вівці за жертву спасіння. І священик хай покладе на жертовнику на всепалення Господеві, і хай за нього помолиться священик за його гріх, яким згрішив, і йому відпуститься.

Гл҃а, е҃.

Аще ли дш҃а съгрѣшитъ, (слышащи)[1] гл҃а клѧтвеныи и (послухъ сего будуще)[2], аще есть видѣлъ, или совѣсть, (и) аще не повѣсть, прїиметъ грѣхъ. Или дш҃а ꙗже аще прикоснетсѧ къ всѧкои вещи нечистѣи, или мертвечинѣ, или ѕвѣроꙗдинѣ нечистѣи, или мертвечинахъ или гнусе нечистыхъ (или) мертвечины ско҃ нечисты҃, (и мертвечине гадъ нечисты҃ и забывъ ихъ осквернитсѧ,) или прикоснетсѧ нечистотѣ чл҃чи, ѿ всѧкоѧ нечистоты его, иже прикоснувсѧ оскверниса, и забуде (-)[3]. посем же оувѣсть повинн҃ грѣху. (-)[4] дш҃а иже аще обѣщаетъ (-)[5] оустнама [своима][6] злѣ или добрѣ сътворити, по всему елико намѣнитъ чл҃къ съ клѧтвою, и забудетъ [-][7] [-][8], (а потомъ)[9] оувѣсть (иже)[10] съгрѣшитъ едино ѿ сихъ, і исповѣсть грѣхъ, егоже дѣлма съгрѣши есть в немъ. И да принесетъ (г҃у о грѣсѣ имже съгрѣши)[11], женескъ по҃ ѿ овецъ, агницу, или козу ѿ ко҃ грѣха ради, и да помолитсѧ о не҃ жрецъ грѣха ради имже съгрѣши и оставитсѧ ему [-][12]. Аще ли не може҃ рука его спостигнути съ овцу, да принесетъ грѣха ради своего имже съгрѣши, двѣ горлицы или два птенца голубина г҃у, единъ грѣха ра҃ и единъ въ всесъжженїе. и да принесетъ ѧ къ жерцу, и възметъ жрец еже за грѣхъ преже. и да оурѣжет жрецъ главу его, съзади но да не перерѣжетъ, и да покропитъ ѿ крови иже за

Глава 5

1 Якщо ж душа згрішить, чуючи голос клятви, і будучи свідком цього: чи побачив, чи знає, і якщо не звістить – візьме на себе гріх. **2** Або душа, яка лиш доторкнеться до будь-якої нечистої речі, або мертвечини, або нечистого, розшарпаного звірами, чи мертвечин, чи огидних нечистих, чи мертвечин нечистих звірів, **3** і мертвечини нечистих гадів, і забувши про них, стала нечистою; чи доторкнеться до нечистоти людини, з усякої нечистоти її, яка доторкнулася – стане нечистою і забуде, *а* після цього ж пізнає, що вчинила проступок; **4** душа, яка лиш поклянеться своїми устами, щоб чинити зло чи добро в усьому, що намітить людина з клятвою, і забуде, а потім дізнається, що згрішила в одному з цих, **5** і визнає гріх, який вчинком згрішила у ньому. **6** І хай принесе Господеві за гріх, яким згрішила, жіночого роду з овець, ягня чи козеня з кіз за гріх; і хай помолиться за неї священик, за гріх, яким згрішила, і відпуститься їй. **7** Якщо ж не спромо жеться рука її на вистарчальне для вівці, хай принесе за свій гріх, яким згрішила, дві горлиці чи два пташенята голубині Господеві: одне за гріх і одне на всепалення. **8** І хай принесе їх до священика, і візьме священик те, що за гріх, перше. І хай надріже священик голову його ззаду, але хай не переріже; **9** і хай

покропить кров'ю того, що за гріх, на стіну жертовника, зосталу ж кров хай зцідить при ногах жертовника; бо є за гріх. **10** З другим же хай зробить всепалення, так як має бути. І хай помолиться за неї священик, за гріх, яким згрішила, і відпуститься їй. **11** Якщо ж не знайде її рука пару горлиць чи двох пташенят голубиних, хай принесе свій дар за гріх: десяту частину міри ефи пшеничної муки за гріх; і хай не налиє на неї олії, ані хай не покладе на неї білого ладану, бо є за гріх; **12** але хай принесе її до священика, і хай візьме священик з неї повну пригорщу в пам'ять її, і хай покладе на жертовник господнього всепалення, бо є за гріх. **13** І хай помолиться за неї священик, за гріх, яким згрішила в одному з цих; і відпуститься їй, остале ж буде для священика, так як жертва пшеничної муки. **14** І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **15** Душа, якщо несвідома буде через забуття, і згрішить несвідомо в святих речах господніх, і хай принесе за свій проступок Господеві барана без вади – з овець, якого оцінка два сиклі срібла, за сиклем святим, – за те, в чому згрішила **16** у святих речах, хай віддасть, і п'яту частину додасть до нього, і дасть це священикові. Священик же хай помолиться за неї перед Господом за проступок її, і відпуститься їй. **17** І душа, яка лиш згрішить, і зробить одне з усіх заповідей господніх, яких не годиться чинити, і не знає; згрішить і пізнає свій гріх. **18** Хай принесе до священика барана без вади, з овець, оціненою сріблом за гріх. І хай помолиться за нього священик за його незнання, в якому несвідомий був, і відпуститься йому; **19** і сам, бо несвідомий був, бо зробив через забуття гріх перед Господом.

грѣх, на стѣну олтаря. Останокъ же крови да исцѣдитъ оу стоала олтаря, о грѣсѣ бо есть, (-)[13] вторым (же) да сътворитъ всесъжженіе, якоже есть· И да помолится о немъ жрецъ, грѣха ради [-][14] иже съгрѣши и оставится ему· Аще ли не обрящетъ [рука его][15] супруга горлицъ, или двою (-)[16] голубиничищу, (да)[17] принесетъ даръ свой за грѣхъ, десятую часть мѣры ефи муки пшеничны за грѣхъ, (и) да не възливаетъ на ню елея, ни да възложитъ на ню діміяма бѣлаго, понеже о грѣсѣ есть, (но)[18] да принесетъ ю къ жерцу, и да възметъ жрецъ от нея полну горсть в память его, [и][19] да възложитъ на требникъ всесъжженія гня, [о грѣсѣ бо есть][20]· И да помолится о немъ жрецъ, грѣха ради [-][21] имже съгрѣши от единаго сихъ и оставится ему, останокъ же будетъ жерцу, якоже треба муки пшеничны· И рече гь къ моvсію гля душа аще забывшися забвеніемъ, и съгрѣшитъ не хотя от стыне гне, и да принесетъ о преступленіи своем гу, овенъ непороченъ от овецъ, (емуже) цѣна сребра сиклевъ (два), по сиклемъ стымъ, о нихже съгрѣши, (-)[22] от стыхъ да отдасть, и пятую часть приложитъ нань, и да е жерцу· (-)[23] жрец (же) да помолится о немъ [пре гмъ][24] преступленія его, и оставится ему· И душа яже аще съгрѣшитъ и сътвори едину от всѣхъ заповѣдіи гнь, ихже не лѣпо творити, и не оувѣде, (-)[25] съгрѣшитъ, и оувѣсть грѣх свой· (да)[26] принесетъ овенъ непороченъ от овецъ цѣною сребра, грѣха ради къ жерцу. И да помолится о немъ жрецъ о невѣденіи его егоже невѣде (и оставится ему, и самъ (бо) невѣдаше)[27], сътвори бо забвеніемъ грѣ пре гмъ·

Глава 6

20 І сказав Господь до Мойсея, і незглядаючись, не зважила на господні заповіді, і обманить ближнього в позиченому, чи в спільному, кажучи: **21** Душа, якщо згрішить, чи в пограбуванні, чи зло вчинив чимось ближньому, **22** чи знайшла, що згублене, і обманить в цьому, і клястиметься неправедно *в одному з усіх, з яких лиш зробить людина, тому що в них гріх; **23** і буде, коли згрішить, і вчинить проступок, і віддасть забране, яке забрала, чи зло, яке вчинила, чи позичине, яке передане було, чи згубу, яку лиш знайшла – **24** з усіх речей,

мой4. 5

Гла, ѕ·

И рече гь къ моvсію гля, душа аще съгрѣшитъ, и презрѣвъ презритъ заповѣди гня, и сължетъ къ другу о вданіи, или о общинѣ, или о хищеніи, или преобидилъ что друга, или обрѣлъ что погублено и сължетъ о немъ, и кленется въ неправду, *единаго ради о всѣхъ, от нихже аще сътворитъ члкъ, яко съгрѣшеніе в нихъ, и будетъ егда съгрѣшитъ и преступитъ, и отдасть отнятіе еже есть отня, или обиду еюже преобидѣ, или вданіе емуже есть вдано, или погибшее иже аще обрѣлъ от всѣхъ вещіи егоже ради кляся въ неправду, [-][1] да отдастъ

д мо е

самое то истое, и пятую часть [свою][2] приложитъ к тому, егоже есть тому да ѿдастъ· вонъже днь ѡбличится, (-)[3] ѡ преступленїи своемъ, да принесетъ гу ѡвенъ ѿ ѡвецъ непороченъ, цѣны по рассуждению преступленїя, и да помолися (жрецъ ѡ немъ)[4] пре гмъ, и ѡставися ему (всякъ грѣхъ)[5] егоже сътвори (преступленїемъ)[6]. И рече гь къ моvсїю гла, заповѣжъ аарону и снѡмъ его рекїи сїи законъ всесъжженїя· Сїе всесъжженїе (-)[7] его, оу ѡлтаря всю нощь до заоутра [-][8] ѡгнь ѡлтаря да горитъ оу него [и][9] не оугасаетъ, и да ѡблечется жрецъ въ срачицу льняну, и надраги льняны да възвлечет на тѣло свое· и да изнесетъ прино иже аще ижжетъ ѡгнь. всегосъжженїа, ѿ ѡлтаря, и да поставитъ [-][10] подлѣ ѡлтаря· И да съвлечетъ ризы своя, и да ѡблечется в ризы ины, и да изнесетъ приносъ внѣ полка на мѣсто чисто· (*ч)[11] ѡгнь оу ѡлтаря да горитъ на немъ и не оугасаетъ, и да ижжетъ (оу него жрецъ)[12] дрова по вся оутра, и да въскладет нань, всесъжженїе, и да възложит на ня тукъ ѡ мирѣ, (-)[13] ѡгнь (же) по вся часы да горитъ ([и][14] не оугасаетъ на ѡлтари)[15]. [И][16] сїи законъ требы юже принесутъ ея снове ааронi [жрецы][17] (прямо ѡлтаря пре гмъ)[18]. И да възметъ [-][19] [жрецъ][20] [горъсть][21] муки пшеничны, (ѿ ѡлтаря)[13], съ елеомъ [-][23] и съ дїмїямомъ бѣлымъ ея сущимъ съ требою, (да)[24] принесетъ къ ѡлтару приносъ въ воню блговонїя, въ память ея гу· (И) ѿ избытка (-)[25] ея да ястъ ааронъ и снове его, прѣсна да ядятся въ мѣстѣ стѣ, въ притворѣ храма свѣдѣнїя да ядя я, да не испечется квасна, зане часть ея далъ есмь имъ ѿ приносъ гнь, стая (бо) стыхъ есть· Якоже грѣха ради, [тако и][26] преступленїя вся мужескъ по жреческъ да ясть я, законно вѣчно въ роды ваша. (И) ѿ приносъ гнь, всякъ иже аще прикоснется ихъ ѡстится· И рече гь къ моvсїю гла, сїе дарованїе аарону и снѡмъ его, иже принесутъ гу. въ днь въньже аще помажеши ихъ, десятую часть мѣры ефи муки пшеничны въ требу всегда, пол ея заоутра, полъ же ея ѿ вечера, въ сковрадѣ въ елею да сътворится, съпряжену да принесетъ ю, [-][27] требу ѿ оукрухъ, требу въ воню блговонїя гу· Жрецъ помазаный иже въ него мѣсто ѿ сновъ его, да сътворит ю законно вѣчно, всегда да съвершися· И всяка жер-

в҃ маⷦ а҃

про що клялася неправедно, хай віддасть саме власне те і п’яту частку від себе додасть до того, кого є, тому хай віддасть. В тому дні, в якому оскарженою буде, **25** хай принесе за свій проступок Господеві барана, з овець без вади, оціненого за мірою проступку; **26** і хай помолиться священик за неї перед Господом, і відпуститься їй всякий гріх, який вчинила проступком. **6,1** І сказав Господь до Мойсея кажучи: **2** Заповіси Ааронові і його синам кажучи: Це закон цілопалення. Це його цілопалення на жертовнику: цілу ніч до ранку вогонь жертовника хай горить на ньому, і не загасає; **3** і хай вдягне священик льняну одіж, і льняні штани хай зодягне на своє тіло. І хай винесе приношення, які лиш спалив вогонь всепалення від жертовника, і хай покладе під жертвоником. **4** І хай стягне одіж свою, і хай зодягнеться в іншу одіж, і хай винесе принос за табір, на чисте місце. **5** *А вогонь на жертовнику хай горить, на ньому, і не згасає; і хай палить на ньому священик дрова кожного ранку, і хай накладає на ньому цілопалення, і хай покладе на ньому жир за мир; **6** вогонь же на всі часи хай горить і не згасає на жертовнику. **7** І це закон жертви, яку принесуть, її, сини Аарона – священики напроти жертовника, перед Господом. 8 І хай візьме священик пригорщу пшеничної муки з олією з жертви і з її білим ладаном, що є з жертвою, хай принесе на жертовник приношення – на запах милий, в пам’ять її Господеві. **9** І з осталого з неї хай їсть Аарон і його сини, прісним хай їдять на святім місці, в притворі шатра свідчення хай їдять їх, **10** хай не спечеться квашене. Тому що її частку дав я їм з приношень господніх, бо є святе-святих. Так, як те, що за гріх, так і те, що за проступок; **11** кожний чоловічого роду, з священиків, хай їсть їх, законно, вічно в роди ваші. І від господніх приношень кожний, хто лиш доторкнеться до них, освятиться. **12** І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **13** Це дар Ааронові і його синам, який принесуть Господеві. В день, в якому лиш помажеш їх, десяту частину міри ефи пшеничної муки в жертву постійно: половина її вранці, половина ж її ввечері, – **14** на скоровородці в олії хай буде зроблена, замісеною хай принесе її, жертву з кусків, жертву на милий запах Господеві. **15** Помазаний священик, який замість його, з його синів, хай принесе її законно, вічно, завжди хай буде звершена. **16** І всяка священича жертва

мак2. 1

хай буде цілопаленою, і хай не їсться. **17** І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **18** Скажи Ааронові і його синам, і це закон гріха: в місці, на якому ріжуть всепалення, хай заріжуть його, те, що за гріх, перед Господом, бо є святе-святих. **19** Священик же, що приносить її, хай їсть її, на місці святому хай їсться, в притворі шатра свідчення. **20** Кожний, що доторкнеться до її м’яса, освятиться. На кого покапає її кров, на одіж, на кого лиш покапає, на неї, – хай випраною буде на святому місці. **21** І всякий глиняний посуд, в якому вариться, хай буде розбитий. Якщо ж в мідяному посуді буде вареним, хай його випалить і вимиє водою. **22** Кожний *з* чоловічого роду, в священиках, хай їсть її, бо є святе – святих Господеві. **23** *Приношення ж, яке за гріх, з якого кров вноситься до шатра свідчення на очищення, в святому хай не їсть, але на вогні хай спалиться.

вищ. 4 єв. 13

Глава 7

1 І це господній закон про проступок, що є святе-святих. **2** На місці, на якому ріжуть всепалення, хай заріжуть барана, що за проступок перед Господом, а кров хай виллють довкруг ноги жертовника; **3** і ввесь його жир хай принесе з нього, і задню частину, і жир, що покриває нутрощі. І ввесь жир, що у нутрощах, **4** і обі нирки, і жир, що на них і що на стегнах, і чепець печінки з нирками – хай забере їх **5** і принесе їх священик до жертовника – принос на милий запах Господеві, бо є за проступок. **6** Кожний *з* чоловічого роду, з священиків, хай їсть їх на святому місці; хай їдять їх тому що є святе-святих. **7** Так як за гріх, так і за проступок – один закон має; священик, який молиться за нього, для нього хай буде. **8** І священик, що приносить людські всепалення, шкіра всепалення, яку він приносить, йому хай буде. **9** І кожна жертва, яку зроблять в печі, і кожна, яку роблять на вогні чи на скороворідці, для священика, який її приносить, для нього хай буде. **10** І всяка жертва замісена на олії і яка не замісена, для всіх синів Аарона: кожному порівну хай буде. **11** Це закон мирної жертви, яку принесуть Господеві. **12** Якщо, отже, її принесуть на похвалу: і хай принесе з жертвою похвали хліби з пшеничної муки, замісені на олії, і прісні пляцки помазані олією, і пшеничну муку, замісену в олії; **13** з прісними хлібами хай принесе дар свій; з жертвою жертви –

ства жреческа, всесъжженіа да будут, и да не ястся. И рече гь къ моvсїю гла, гли аарону и сномъ его (-)[28], (и) сїи законъ съгрѣшеніа, на мѣстѣ, на немже закалаютъ всесъжженїа. да закалаютъ (и) еже грѣха ради пре гмъ стаа (бо) стых есть. жрец (же) приносай ю да ясть ю, въ мѣстѣ стѣ, да ястьса, въ притворѣ храма свѣдѣніа, всакъ прикасаайса масе еа остится. Емуже са въскропи ѿ крови еа на ризу, емуже са аще въскропитъ на ню да са исперетъ на мѣстѣ стѣ. и (всакъ) съсудъ глинанъ в немже са вари [-][29] да разбїетса. аще ли в (мѣданѣ съсудѣ)[30] са сваритъ, да (и пожже)[31] и омыетъ водою. всакъ мужескъ полъ въ жерцѣхъ да ясть ю стаа (бо) стыхъ е гу. (*Приношеніа же)[32] еже грѣха ради ѿ негоже (кровь вноситса)[33] въ храмъ свѣдѣніа, къ очищенїю въ стыни да са не ясть (но)[34] на огни да съжжеса.

вѣї д єврєѡ гі

Гла, з.

Ие законъ гнь о преступленїи, (иже) (есть стаа сты)[1]. На мѣстѣ на немже закалаютъ всесъжженїе, да заколютъ овенъ иже преступленїа ради пре гмъ, а кровь да [пролиютъ][2] окртъ стоала олтара, и весь тукъ его да принесетъ ѿ него. и чресла и [-][3] тукъ покрывающїи утробу. І весь тукъ иже въ утробѣ и обѣ истеси и тукъ иже на нею, (і) иже на стегну. и поразъ ятренїи съ истесами да ѿиметъ а, и принесе а жрецъ къ олтарю, приносъ въ [воню блговоніа][4] гу преступленіа (бо) ради есть. всакъ мужескъ полъ ѿ жрецъ да ястъ а на мѣстѣ стѣ да ядатъ ю [понеже][5] (бо) стаа сты е. Якоже грѣха ради, тако и преступленїа ради законъ, единъ (имать)[6], жрецъ иже молитса о немъ, ему да будетъ. І жрецъ приносаи всасъжженїа члча, кожа всесъжженїа, еже [приноситъ онъ][7] ему да будетъ. И всака треба яже сътворитса в пещи, и всака еже творитса на огнищи, или въ сковрадѣ, жерцу иже приноси ю, тому да буде. И вса треба съпражена съ елеомъ, и яже не съпражена, всѣмъ сномъ аарониимъ (комужо равно да буде)[8]. Сїи законъ требы мирны, юже принесутъ гу. аще убо похваленїа ра принесутъ ю. и да принесетъ съ требою похваленїа хлѣбы, ѿ муки пшеничны пражены въ їелею, и опрѣсноки помазаны елеомъ. и муку пшеничну съ елеомъ

съ хлѣбы прѣсными. да принесе́ дар҄ъ є҆го, съ требою тре́бы похвале́нїа сп҃се́ннаго и҆ да принесе́тъ (ѿ него̀ є҆ди́нъ)[9] ѿ всѣ́хъ да́ръ свои҆̆ ѹ҆ча́стїе г҃ꙋ, жерцꙋ̀ възлива́ющемꙋ кро́вь же́ртвы сп҃се́ныѧ томꙋ̀ да бꙋ́детъ, и҆ мѧ́са тре́бы похвале́нїи҆̆ [ми́рныхъ][10] томꙋ̀ да бꙋ́дⷮе· [-][11] во́нже дн҃ь принесетсѧ, да и҆зънѧ́стъсѧ, да не ѡ҆ста́нⷮе ѿ неѧ̀ на ѹ҆́трїа· (-)[12] а҆́ще ли мл҃твꙋ во́лнꙋю (да́ръ свои принесе́тъ)[13], во́нже дн҃ь (же́ртвꙋ своѭ̀ принесе́тъ)[14] (въ то́и) да сѧ и҆знѧ́стъ и҆ на ѹ҆́трїе, и҆ ѡ҆ста́вшее мѧ̑ (ѡ҆лтарьнѣ̑и)[15] до (дн҃е тре́тїаго)[16] на ѡ҆́гни да съжжⷮе́сѧ. а҆́ще ли ꙗ҆дыи ꙗ҆́сть ѿ мѧ́съ, въ дн҃ь третїи не прїиме́сѧ приносѧ́щемꙋ ю҆̀, не [и҆][17] въмѣни́тсѧ є҆мꙋ, ѡ҆скверне́нїе (бо) є҆сть. [и҆][18] дш҃а ꙗ҆́же а҆́ще ꙗ҆́стъ ѿ ни҆̑ гр҃ѣ прїиметъ, и҆ мѧ́са ꙗ҆́же а҆́ще сѧ притикнꙋ́тъ къ всемꙋ̀ нечи́стꙋ, да сѧ не ꙗ҆дѧ̑, [но][19] на ѡ҆́гнѝ да съжгꙋтсѧ, (и҆) всѧ́къ чи́стыи да (не) ꙗ҆́стъ мѧ́са· И҆ дш҃а ꙗ҆́же а҆́ще ꙗ҆́стъ ѿ мѧ́са тре́бы сп҃се́ныѧ ꙗ҆́же є҆сть г҃ꙋ, и҆ нечистота̀ є҆го на не́мъ, погꙋби́тсѧ дш҃а ѡ҆на̀ ѿ людїи свои҆́хъ· І҆ дш҃а ꙗ҆́же а҆́ще притикне́сѧ къ всѧ́кои ве́щи нечи́стѣи. и҆́ли ѿ нечистоты̀ чл҃ча, и҆́ли ѿ четвероно́гихъ нечи́стыи҆̆, и҆ всѧ́кои ѡ҆скверне́нѣи нечистотѣ, и҆ ꙗ҆́стъ ѿ мѧ́са тре́бы сп҃се́нїа и҆́же є҆сть гн҃ѧ, погꙋби́тсѧ дш҃а та ѿ людїи свои҆̆· І҆ рече г҃ь къ мѡѷсі́ю гл҃ѧ, рцы сн҃омъ і҆и҃левы҆̆ рекїи, всего̀ тꙋ́ка говѧ́жа, и҆ ѡ҆́вча, и҆ ко́зїа, да не ꙗ҆́сте, и҆ тꙋ́къ мертвечи́ненъ и҆ ѕвѣроꙗ҆́дныи да сътвори́сѧ на всѐ дѣ́ло, въ ꙗ҆́де́нїихъ [же][20] да сѧ не ꙗ҆́стъ. всѧ́къ ꙗ҆́дыи тꙋ́къ ѿ скота̀, и҆́же [принесе́те][21] ѿ ни҆̑ дар҄ъ г҃ꙋ, погꙋби́тсѧ дш҃а та ѿ людїи свои҆̆, [и҆][22] всеѧ̀ кро́ви да не ꙗ҆́сте, въ всѣ́хъ селе́нїи҆̆ ва́шихъ, [и҆ ѿ скота̀ и҆ ѿ пти́цъ][23]. [и҆][24] всѧ дш҃а а҆́ще ꙗ҆́стъ кро́вь погꙋби́тсѧ дш҃а та ѿ людїи свои҆̆· І҆ рече г҃ь къ мѡѷсі́ю гл҃ѧ, [-][25] (да ре́ши сн҃омъ і҆и҃левы҆̆)[26] рекїи. принося́и тре́бы сп҃се́нїа г҃ꙋ, да принесе́тъ да́ръ свои г҃ꙋ, ѿ тре́бы сп҃се́нїѧ· Рꙋцѣ (же) є҆го да принесе́та прино́съ г҃ꙋ, тꙋ́къ и҆́же на́ грꙋдехъ, и҆ по́вразъ ꙗ҆́трені́и, да да принесе́ ѧ҆̀, ꙗ҆́коже (възложи ѧ҆̀)[27] прⷣе г҃ь. и҆ да възложи́тъ жре́цъ тꙋ́къ [и҆́же на́ грꙋдехъ][28], на ѡ҆лтарь, (а҆)[29] (грꙋди да бꙋ́дꙋ)[30] а҆арѡ́нꙋ и҆ сн҃омъ є҆го, и҆ ра́мо десно́е (да сѧ да́стъ)[31] ѹ҆ча́стїе же́рцꙋ, ѿ тре́бъ сп҃се́нїи ва́шихъ· [И҆][32] приносѧ́щемꙋ (же) кро́вь сп҃се́нꙋю и҆ тꙋ́къ, ѿ сн҃овъ а҆арѡ́новы҆̆ томꙋ̀ да бꙋ́детъ ра́мо десно́е ѹ҆ча́стїе. грꙋди [-][33] възложе́нїѧ, (-)[34] ра́мо (же) ѹ҆ча́стїѧ взѧ́хъ ѿ

похвали спасіння. **14** І хай принесе від нього один з усіх своїх дарів, як частку Господеві, священикові, що зливає кров жертви спасіння, для нього хай буде; **15** і м’ясо мирної жертви похвали йому хай буде. В тому дні, в якому принесеться, хай з’їсться, хай не зостане з неї до ранку. **16** Якщо ж принесе свій дар – добровільну молитву – в якому дні принесе свою жертву, в тому хай з’їсть, і на наступний; **17** і останки з м’яса жертви до третього дня хай спаляться на вогні. **18** Якщо ж, ївши, з’їсть з м’яса в третьому дні – не прийметься тому, що її приносить, і не припишиться йому, бо є нечистотою. І душа, яка лиш їсть з нього, гріх одержить; **19** і м’ясо, якщо якесь доторкнеться до всього нечистого, хай не їдять, але на вогні хай спалиться, і кожний чистий хай не їсть м’ясо. **20** І душа, яка лиш їсть з м’яса жертви спасіння, яке є Господеві, і її нечистота на ній – вигубиться та душа зі свого народу. **21** І душа, яка лиш доторкнеться до всякої нечистої речі, чи з людської нечистоти, чи з чотироногих нечистих, і всякої нечистої огиди, і з’їсть з м’яса жертви спасіння, яке є господнім, – вигубиться душа та зі свого народу. **22** І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **23** Скажи ізраїльським синам, кажучи: Ввесь жир рогатої худоби, і овець, і кіз не їстимете, **24** і жир мертвечини, і убитого звірами хай вжиєтся на всяке діло, а їжею ж хай не їсться. **25** Кожний, хто їсть жир з скота, якого принесете, з них, дар Господеві, вигубиться та душа зі свого народу; **26** і всю кров: і з скотини, і з птахів не їстимете в усіх ваших поселеннях. **27** І всяка душа, якщо з’їсть кров, вигубиться та душа зі свого народу. **28** І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **29** Скажи синам ізраїльським, кажучи: Хто приносить жертву спасіння Господеві, хай принесе свій дар Господеві з жертви спасіння. **30** Руки ж його хай принесуть принос Господеві: жир, що на грудях, і чепець печінки – хай їх принесе, щоб покласти їх перед Господом. **31** І хай покладе священик жир, що на грудях, на жертовник, а груди хай будуть Ааронові і його синам, **32** і праве рамено хай дасться, як частка, священикові з ваших жертв спасіння. **33** І тому ж з синів Аарона, хто приносить кров спасіння і жир, тому хай буде праве рамено, як частка. **34** Груди принесеного і рамено жертви взяв я в ізраїльських синів з ваших жертв спасіння, і дав я їх Ааронові-священикові і його синам в закон вічний

від ізраїльських синів. **35** Це помазання Аарона і помазання його синів від господніх жертв в той день, коли приведе їх приносити жертви Господеві, **36** так як заповів Господь їм дати. В тому дні, коли помазав їх з-поміж ізраїльських синів – закон вічний в їхні роди. **37** Це закон цілопалення і жертви за гріхи, або за проступок, або завершення жертви спасіння; **38** так як заповів Господь Мойсеєві на Синайській горі. В тому дні, коли заповів ізраїльським синам приносити свої дари перед Господом, у Синайській пустині.

снѡвъ ілвъ, ѡ требъ спсеныхъ вашихъ, и дахъ ѧ аарону жерцу и снѡмъ его въ закѡ вѣчныи, ѡ снѡвъ ілвъ. Сїе помазанїе аарону, и помазанїе снѡмъ его ѡ приносъ гнь, вонже днь приведетъ ѧ жрѣти гу, ıакоже заповѣда гь, дати имъ. вонже днь помаза ѧ ѡ снѡвъ ілвъ, законъ вѣчныи в роды ихъ. Сеи законъ всесожженїи и требы [-][35] за грѣхи. (или)[36] за преступленїе, (или)[37] съвершенїю [-*και*][38] требы спсенїа, ıакоже заповѣда гь моѵсїю, на горѣ синаистѣи. вонже днь заповѣда снѡмъ ілвымъ, приносити дары своѧ пре га, въ пустыни синаистѣи.

Глава 8

1 І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **2** Візьми Аарона, і його синів, і його одіж, і олію помазання, і теля, яке за гріх, і двох баранів, і кошик опрісноків, **3** і ввесь збір церки, який був перед дверима шатра свідчення. **4** І зробив Мойсей так, як наказав йому Господь, і зібрав збір перед двері шатра свідчення. **5** І сказав Мойсей до збору: Це є слово, яке заповів Господь чинити. **6** І привів Мойсей Аарона і його синів, і помив їх водою, **7** і зодягнув його в сорочку, і підперезав його поясом, і зодягнув його в одіж, і поклав на нього верхню ризу, і підперезав його поясом ефуда, і стягнув його на ньому. **8** І поклав на нього слово, і поклав на слово проповідь правди, **9** і поклав мітру на його голову, і поклав на мітру, спереду його, золоту плитку освячену святим, так як наказав Господь Мойсеєві. **10** І взяв Мойсей олію помазання, **11** і покропив нею на жертовник сім разів, і помазав жертвник, і освятив його, і ввесь його посуд, і умивальницю, і її стояки, освятив він їх. І помазав шатро, і ввесь його посуд і освятив його. **12** І злив Мойсей олію помазання на голову Аарона, і помазав його, і освятив його. **13** І привів Мойсей синів Аарона, і зодягнув їх в сорочки, і підперезав їх поясами, і поклав на них клобуки, так як заповів Господь Мойсеєві. **14** І привів Мойсей теля, що за гріх, і поклав Аарон і його сини руки на голову теляти, що за гріхи, **15** і зарізав його Мойсей. І взяв з крові пальцем своїм, і поклав на роги довкруг жертовника, і очистив жертовник. І кров вилив у ногах жертовника, і освятив його, щоб молитися на ньому. **16** І взяв Мойсей ввесь жир, що у нутрощах, і чепець печінки, і обі нирки, і жир, що на них, і приніс Мойсей до жертовника. **17** А теля: і шкіру його, і м'ясо його, і кал його спалив на вогні поза табором,

Гла, и.

Иречe гь къ моѵсїю гла, поими аарона и сны его и ризы его, и елеи помазанїа. И юнецъ иже за грѣхъ и два овна, и кошницу опрѣсночную. и весь соньмъ [цркви ıаже бѣ][1] пре двери храма свѣдѣнїа, и сътвори моѵсїи ıакоже повелѣ ему гь, и зве сонмъ пре двери храма свѣдѣнїѧ И ре моѵсїи къ сѡму, се есть слово иже завѣща гь творити. и приведе моѵсїи аарона и сны его, і измы ѧ водою и облече его, въ срачицу, и опоѧса его поѧсомъ и облече и в ризу, и възвлече нань верхнюю ризу, и опоѧса его поѧсомъ ефудным и стисну его въ не. и възложи нань слово, и възложи на слово (проповѣданїе истинны)[2] и възложи оуваѧсло на главу его, и възложи на оуваѧсло противъ лица его, дыску златую осщную стым ıакоже повелѣ гь моѵсїю. И взѧ моѵсїи ѡ елеѧ помазанїа, и въскропи ѡ него на олтарь седмижды, и помаза олтарь и ости и и всѧ сосуды его, и оумывалницу, и стоѧла еѧ, [-][3] ости ѧ. и помаза храмъ и всѧ [съсуды его][4] и ости ѧ. И възлїѧ моѵсїи елеи помазанїа на главу аароню, и помаза и и ости и. И приведе моѵсїи сны аарона и облече ѧ въ срачицѧ, и опоѧса ѧ поѧсы, И възложи на на клобуки, ıакоже повелѣ гь моѵсїю. И приведе моѵсїи телецъ иже за грѣхъ, и възложиша ааронъ и снове его руки на главу телцу иже за грѣхи, и закла его (моѵсїи. И взѧ)[5] ѡ крови, (пѣрстомъ его), и възложи на (оуглы)[6] (окрестъ олтарѧ)[7] (-)[8], и очисти олтарь, и кровь пролїѧ оу стоѧла олтарѧ, и ости и еже молитисѧ оу него. И взѧ моѵсїи весь тукъ иже въ оутробѣ и поврازъ ıатренїи, и обѣ истеси, и тукъ иже на нею, и принесе моѵсїи къ олтарю. (ѳ)[9] телецъ и кожу его, и мѧса его и мотылы его,

съжже [-][10] на огни вне полка, ıакоже повеле гь моѵсїю. И приведе моѵсїи овенъ, иже въ всесъжженїе. И възложи ааронъ и снове его руце свои на главу овню. и закла моѵсїи овенъ, и пролїѧ моѵсїи кровь [окртъ олтарѧ][11], (ѧ)[12] овенъ раздроби на уды [его][13]. И възѧ моѵсїи главу и уды и тукъ, и утробу и ноги (і) измыи (ѧ) водою. И възложи моѵсїи весь овенъ на олтарь въ всесъжженїе, (иже есть)[14] вонѧ благовонїѧ, приносъ есть гу ıакоже заповеда гь моѵсїю. И приведъ моѵсїи овенъ вторыи, овенъ съвершенїа. и възложи ааронъ и снове его руце свои на главу овню, и закла и. И взѧ моѵсїи ѿ крови его и възложи на обушїе уха аарона деснаго, и на конец руки [его][15] десныѧ, и на конецъ ноги [его][16] десныѧ. И приведе моѵсїи сны аарона, и възложи моѵсїи ѿ крови на обушїе ушесу [их][17] десную, и на конецъ руку ихъ десную и на конецъ ногу ихъ десную. И пролїѧ моѵсїи кровь (окртъ олтарѧ)[18]. И взѧ [моѵсїи][19] тукъ и чресла и тукъ иже на утробе, и повразъ ıатренїи и обе истеси и тукъ иже на нею, и рамо десное (-)[20] ѿ кошницы съвершенїю иже есть пре гмъ. [И][21] взѧ хлебъ единъ прїсныи, и хлебъ елеенъ един и опресенокъ единъ, и възложи на тукъ, и рамо десное. И възложи все на руце аарони, и на руце сновъ его, и приведе ѧ участїе пре гь. И взѧ [их][22] моѵсїи ѿ руку их, и принесе ѧ [-][23] къ олтарю къ всесъжженїю съвершенїѧ, еже есть вонѧ благовонїѧ, приносъ (бо) естъ гу. И [взѧ][24] моѵсїи груди ѿлучи ѧ положенїа пре гмъ. ѿ овна съвершенїа, и бысть моѵсїю участїе, ıакоже повеле гь моѵсїю И взѧ моѵсїи ѿ елеѧ помазанїа. и ѿ крови ıаже на олтару. И въскропи на аарона и на ризы его, и на сны его и на ризы сновъ его с нимъ. И освти аарона, и ризы его, и сны его и ризы сновъ его с нимъ. И рече моѵсїи аарону и сномъ его. сварите мѧса у двереи храма сведенїа. въ месте сте, *и тамо да изъѧсте ѧ, и хлебы иже въ кошницы съвершенїа (да ѧдѧтъ ѧ, ааронъ и снове его, ıакоже заповеда мне (гь) глѧ)[25]. и останокъ мѧсъ и хлебовъ на огни [да съжжете][26] (-)[27] из дверїи храма сведенїа, да не исходите. з, днїи, доньдеже (скончаетсѧ днь дне)[28] съвершенїѧ вашего. въ седмь бо днїи да съвершите руце ваши, ıакоже сътвори въ днь сїи, воньже заповеда гь творити, ıако молитисѧ о васъ. И да у дверїи храма сведенїа, седите

в мо кд
ма ві
ма в
лу ѕ
ни кд

так як заповів Господь Мойсеєві. **18** І привів Мойсей барана, що на цілопалення. І поклав Аарон і його сини свої руки на голову барана. **19** І зарізав Мойсей барана, і вилив Мойсей кров довкруг жертовника; **20** а барана розділив на його часті. І взяв Мойсей голову, і частки, і жир, **21** і нутрощі, і ноги, і помив їх водою. І поклав Мойсей всього барана на жертовник на цілопалення; що є запах милий – це принос Господеві, так як заповів Господь Мойсеєві. **22** І, привівши Мойсей другого барана, барана посвячення. І поклав Аарон і його сини свої руки на голову барана, **23** і зарізав його. І взяв Мойсей з його крові і поклав на кінець правого вуха Аарона, і на кінець його правої руки, і на кінець його правої ноги. **24** І привів Мойсей синів Аарона, і поклав Мойсей з крові на кінці їхніх правих вух, і на кінці їхніх правих рук, і на кінці їхніх правих ніг. І вилив Мойсей кров довкруг жертовника. **25** І взяв Мойсей жир, і задню частку, і жир, що на нутрощах, і чепець печінки, і обі нирки, і жир, що на них, і праве рамено **26** з кошика посвячення, що є перед Господом. І взяв один прісний хліб, і один хліб з олією, і один пляцок, і поклав на жир і праве рамено. **27** І поклав все на руки Аарона і на руки його синів, і привів їх, як частку, перед Господом. **28** І взяв їх Мойсей з їхніх рук, і приніс їх до жертвоника на цілопалення – посвячення, що є милий запах, бо є принос для Господа. **29** І взяв Мойсей груди барана посвячення, відділив їх, щоб покласти перед Господом, і було Мойсеєві часткою, так як заповів Господь Мойсеєві. **30** І взяв Мойсей з олії помазання і з крові, що на жертовнику, і покропив на Аарона, і на його одіж, і на його синів, і на одіж його синів з ним. І освятив він Аарона, і його одіж, і його синів, і одіж його синів з ним. **31** І сказав Мойсей до Аарона і його синів: Зваріть м'ясо в дверях шатра свідчення, на святім місці, *і там з'їсьте його і хліби, що в коші посвячення. Хай їдять їх Аарон і його сини, так як заповів мені Господь, кажучи. **32** І зостале з м'яса і хлібів на вогні спаліть. **33** Від дверей шатра свідчення не відходьте сім днів, доки скінчиться день за днем вашого посвячення. В сімох бо днях посвятите ваші руки, **34** так як зроблено в цьому дні, в якому заповів Господь чинити, щоб молитися за вас. **35** І сидіть при дверях шатра свідчення сім днів, день і ніч, і збережіть господні накази, щоб ви не померли. Так

мой2. 29
мат. 12
мар. 2
лук. 6
ниж. 24

бо мені наказав Господь. **36** І зробив Аарон і його сини всі слова, які Господь заповів Мойсеєві.

седмь днїи, днь и нощъ, и съхраните повелѣнїа гн҃а, да не оумрете тако бо (ми повелѣ)[29] гь. И сътвори ааронъ и снове его, вся словеса, ꙗко повелѣ гь моvсїю.

Глава 9

1 І сталося в восьмому дні, і прикликав Мойсей Аарона, і його синів, і старших Ізраїля. **2** І сказав Мойсей до Аарона: *Візьми собі теля, зі скоту, за гріх і барана без вади на цілопалення, і принеси їх перед Господом. **3** І старшим Ізраїля скажеш, кажучи: Хай візьмуть одного козла, з кіз, за гріх, і барана, і теля, і однолітнє ягня без вади для приносу. **4** І теля, зі скотини, і барана для жертви спасіння перед Господом, і пшеничну муку, замісену в олії, бо сьогодні Господь з'явиться у вас. **5** І взяли, так як заповів Мойсей, перед шатром свідчення. І прийшов ввесь збір, і став перед Господом. **6** І сказав Мойсей: Це слово, яке сказав Господь, зробіть, і з'явиться у вас господня слава. **7** І сказав Мойсей Ааронові: Приступи до жертовника, і зроби те: що за гріх свій – цілопалення своє; і помолися за себе і за дім твій. І принеси дар народу, і помолися за них, так як заповів Господь. **8** І приступив Аарон до жертовника, і зарізав теля, що за гріх його. **9** І принесли сини Аарона до нього кров, і замочив свій палець в крові, і поклав на роги жертовника, а кров вилив при ногах жертовника. **10** Жир же, і обі нирки, і чепець печінки, що за гріх, поклав на жертовник, так як заповів Господь Мойсеєві. **11** М'ясо ж і шкіру спалив на вогні поза табором. **12** Зарізав же для цілопалення, і принесли сини Аарона до нього кров, і вилив довкруг жертовника, **13** і принесли до нього цілопалення, і ті частки, і голову, і поклав на жертовник, **14** і помив нутрощі і ноги водою, і поклав на цілопалення на жертовнику. **15** Приніс же і дар народу, і взяв козла, що за гріх народу, і зарізав його, і очистив його, так як попереднього; 16 і приніс цілопалення, і зробив, як належиться. **17** Приніс же і жертву, опріч ранішнього цілопалення, і наповнив нею руки, і поклав на жертовник. **18** Зарізав же теля і барана з жертви – спасіння народу. І принесли сини Аарона до нього кров, і вилив довкруг жертовника. **19** Жир же теляти і барана, і задню частку, і жир, що покриває нутрощі, і обі нирки, і жир, що на них, і чепець печінки; **20** і поклав жир на груди, і приніс жир на жертовник. **21** Груди ж і праве ра-

мой2. 29

Гл҃а, д҃.

И быстъ въ днь осмыи, [и][1] призва моvсїи аарона и сн҃ы его и старцы ін҃львы. И рече моvсїи къ аарону. *поими себѣ телецъ ѿ говѧ, грѣха ра и овенъ (непороченъ въ всесъжженїе)[2] и принеси ѧ пре га. И старцемъ ін҃левымъ. речеши гл҃ѧ, (да възмутъ)[3] козелъ ѿ козъ единъ грѣха ради, [и овенъ][4] и телецъ и агнецъ единолѣтныи, (непорочныи, въ приносы)[5]. И телецъ [ѿ говадъ][6], и овен на жертву спсенїа пре гь, и муку пшеничну спраженъ съ елеомъ зане днь гь ꙗвится въ васъ, и поѧша ꙗкоже заповѣда моvсїи пре храмомъ свѣдѣнїа. И прїиде весь сонмъ и [ста][7] пре гмъ. И рече моvсїи, се слово иже, рече гь сътворите, и ѧвится въ васъ слава гн҃ѧ. И рече моvсїи аарону, приступи къ олтару. и сътвори грѣха ради своего (-)[8] всесъжженїе свое, и помолися о себѣ, и о дому твоемъ. и сътвори даръ люскїи, и помолися о нихъ ꙗкоже заповѣда гь [-][9]. И приступи ааронъ къ олтару, и закла телецъ иже грѣха ради [его][10]. И принесоша снове аарони кровь к нему, и омочи пръстъ [свои][11] въ кровь, и възложи на (оуглы)[12] олтарѧ, (а)[13] кровь пролїи оу стоѧла олтарѧ. (-)[14] Тукъ (же) и [обѣ][15] истеси, и повразъ ꙗтренїи иже грѣха ради, възложи на олтаръ, ꙗкоже заповѣда гь моvсїю. (-)[16] Мѧсо (же) и кожу съжже [-][17] на огни внѣ полка (-)[18] закла (же) въвсесъжженое, и принесоша снове аарони кровь к нему. и пролїѧ (окрстъ олтарѧ)[19], и всесъжженїе принесоша к нему, [и][20] оуды оны и главу, и възложи на олтаръ і измы оутробу и ноги водою, и възложи въ всесъжженїе на олтаръ. (-)[21] Принесе (же) (и) даръ люскїи, и взѧ козла иже грѣха ради люска, и закла и, и оцысти и ꙗкоже [-][22] первыи, и принесе всесъжженїе и сътвори (-)[23] ꙗкоже достоитъ. (-)[24] Принесе (же и) требу и наполни руцѣ ѿ неѧ, и възложи на олтаръ, кромѣ съжженїѧ заоутренѧго. (-)[25] Закла (же) телецъ и овенъ требы спсенїа люска. и принесоша снове аарони кровь к нему, и пролїѧ (окрстъ олтарѧ)[26]. (-)[27] Тукъ (же) телчїи и овнїи (и) чресла, и тукъ покрывающїи оутробу. и обѣ истеси, і тук иже

в мо кд

на нею, и поворазъ ѧтренїи, и възложи тѹки на грѹди. И принесе тѹки на олтаръ, (-)[28] грѹди (же) и рамо десное. раздѣли ааронъ ѹчастїе пре гмъ, ѧкоже повелѣ [-][29] [моѵсїи][30]. И въздвигъ ааронъ рѹцѣ к людем [и][31] блави ѧ и снїиде [сътворити][32] [приношенїе][33] грѣха ради, и всесъжженїе, и еже о спсенїи. И вшедъ моѵсїи і ааронъ въ храмъ свѣдѣнїа, і изшедше блависта вса люди, и ѧвиса слава гнѧ всѣмъ людемъ. *І изыиде огнь ѿ га, и съжже еже на олтари, и всесъжженїе и тѹ, И видѣша вси людїе и ѹжасошаса, и падоша на лица.

мено відняв Аарон – частка перед Господом, так як заповів Мойсей. **22** І, піднявши Аарон руки до народу, і поблагословив їх, і зійшов, щоб зробити приношення за гріх, і цілопалення, і те, що за спасіння. **23** І ввійшовши, Мойсей і Аарон, до шатра свідчення, і вийшовши, поблагословили ввесь народ; і господня слава з'явилася всьому народові. **24** *І вийшов вогонь від Господа, і пожер те, що на жертовнику: і цілопалення, і жир. І побачив ввесь народ, і жахнувся, і припав до землі.

ма бі

мак2. 12

Гла, і.

И [възѧста][1] оба сна аарона надавъ, и авиоудъ, кождо (свою кадилницѹ)[2], [*и][3] въложиста в нѧ огнь. и възложиста нань дїмїам, и принесоста пре га огнь чюжь егоже не повелѣ [има гь][4]. (-)[5] Изыиде (же) огнь ѿ га и потреби ѧ, и ѹмроста пре гмъ. И рече моѵсїи къ ааронѹ се есть иже рече гь гла. въ приближающихъсѧ мнѣ осщѹсѧ, и въ всем сонмѣ прославлюсѧ. (Оубоѧ же сѧ) (ааронъ и опечалисѧ)[6] и възва моѵсїи мисаила, и елисафана. сны озиилевы, сны брата оца аарона, и рече има приступита и възмѣта брата своѧ ѿ (мѣста стаа)[7] внѣ полка. И приступиша и взѧша [ихъ][8] в ризы своѧ, (і изнесоша) внѣ полка (ѧкоже рече моѵсїи). И рече моѵсїи къ ааронѹ и елеазарѹ и [дамарѹ][9], снома его оставшима. главъ вашихъ не ѿкрывайте, и ризъ вашихъ не раздирайте, да не ѹмрете, и на весь сънмъ бѹдетъ гнѣвъ. Братїѧ же ваша весь домъ інлвъ да сѧ плачють запаленїѧ, имже запалишасѧ ѿ га, і из дверїи храма свѣдѣнїа не исходите, да не ѹмрете. Єлеи бо помазанїѧ еже (есть) ѿ га на васъ [есть][10] и сътвориша по словеси моѵсїовѹ. И гла гь къ ааронѹ рекїи, вина и сикера не [пїи][11] ты и снове твои с тобою. Єгда въходите въ храмъ свѣдѣнїа. или приступающимъ вамъ къ олтарю, (да)[12] не ѹмрете, (и бѹдетъ се) въ законъ вѣчныи въ родѣхъ вашихъ. [ѿлѹчите][13] междѹ вещьми стыми, и междѹ скверна́выми, и междѹ нечистыми, и междѹ чистыми. и да ѹстроите сно інлевы все законное еже гла гь к нимъ рѹкою моѵсїовою. И рече моѵсїи къ ааронѹ, и елиазарѹ, и [дамарѹ][14] снома [его][15] оставшима. възъмѣте требѹ оставленѹю ѿ приносъ гнь. и ѧдите опрѣсноки ѹ олтарѧ, [ѧко][16] стаа стыхъ есть, и да ѧсте ѧ в мѣстѣ стѣ. Законно бо тебѣ есть, и законно

д мо г
и кв

Глава 10

1 І взяли два сини Аарона – Надав і Авіюд, кожний свою кадильницю, *і вклали до них вогонь, і кинули на нього ладан, і принесли перед Господом вогонь чужий, який не заповів їм Господь. **2** Вийшов же вогонь від Господа і знищив їх, і вмерли перед Господом. **3** І сказав Мойсей до Аарона: Це є те, що сказав Господь, кажучи: В тих, що приближаються до мене, освячуся, і в усьому зборі прославлюся. Злякався ж Аарон і засмутився. 4 І покликав Мойсей Мисаїла і Елісафана, синів Озіїла, синів брата батька Аарона, і сказав їм: Приступіть і візьміть своїх братів зі святого місця за табір. **5** І приступили, і взяли їх в своїй одежі, і винесли поза табір, так як сказав Мойсей. **6** І сказав Мойсей до Аарона, і Елеазара, і Тамата, його осталих синів: Голів ваших не відкривайте і одежу вашу не роздирайте, щоб ви не померли, і на всьому зборі не було гніву. Брати ж ваші, ввесь дім Ізраїля, хай оплакують спалення, яким спалені були від Господа. **7** І від дверей шатра свідчення не відходьте, щоб не померли ви. Бо олія помазання, що є від Господа, є на вас; і зробили за словами Мойсея. **8** І сказав Господь до Аарона кажучи: 9 Вино і кріпкий напій не пий ти і твої сини з тобою, коли входите до шатра свідчення чи ви приступаєте до жертовника, щоб не померли; і буде це у вічний закон у ваші роди. **10** Відлучіть між речами святими і між опоганеними, і між нечистими і між чистими. **11** І наставте ізраїльських синів на все законне, що сказав Господь до них рукою Мойсея. **12** І сказав Мойсей до Аарона, і Елеазара, і Тамара, його осталих синів: Візьміть жертву, що осталася з господніх дарів, і їжте прісне при жертовнику, бо це святесвятих, **13** і їжте їх на святому місці. За законом, бо є для тебе, і за законом для твоїх синів – це з гос-

мой4. 3
і 26

подніх приносів. Так бо мені заповів Господь. **14** І груди участі, і плече участі їжте на святім місці, ти, і твої сини, і твій дім з тобою. Бо за законом тобі і за законом твоїм синам дано із жертв спасіння ізраїльських синів. **15** Рамено участі, і груди участі, з жертв жиру – хай принесуть участь, яку приносять перед Господом. І хай буде тобі, і твоїм синам, і твоїм дочкам з тобою у вічний закон, так як заповів Господь Мойсеєві. *Після цього **16** ж Мойсей, шукаючи, шукав за козлом, що за гріх, – він же був спалений. І розгнівався Мойсей на Елеазара і Тамара, осталих синів Аарона, кажучи: **17** Чому не їли ви на святім місці те, що за гріх, бо є святесвятих. Це вам дано їсти, щоб ви відняли гріх збору, і помолилися за них перед Господом. **18** Бо не внесено з його крові до святого. Перед лицем, всередині їжте його, на святім місці, так як мені заповів Господь. **19** І сказав Аарон до Мойсея, кажучи: Хіба сьогодні принесуть за їхній гріх і їхнє цілопалення перед Господом? І трапилося мені це, і їстиму сьогодні те, що за гріх, чи буде миле Господеві? **20** І почув Мойсей, і було йому до вподоби.

мак2. 2

сн҃ома твоима, се ѿ приносъ гн҃ь. сице бо [ми заповѣда][17] [г҃ь][18]. И груди оучастїа, и рамо оучастїа. да ядите в мѣстѣ ст҃ѣ ты и с҃нове твои и домъ твои, с тобою· законно бо тебѣ и законно сн҃ома твоима, дастъся (и) ѿ требы спсенныя с҃новъ ї҃илвъ· Рамо оучастїя и груди оучастїя, въ приносехъ тучныхъ да принесутъ, оучастїа (иже приносятъ)[19] пр҃е г҃ь· И да будетъ тебѣ и сн҃омъ твоимъ, и дщеремъ твоимъ с тобою, въ законъ вѣчныи, якоже повелѣ г҃ь моусїю· (*Посем же)[20] (моусїи възыскаа възыска козла, иже грѣха ради)[21], (-)[22] сеиже съжженъ баше· И разгнѣвася моусїи на елиазара, и (дамара)[23] с҃ны аарона оставшаа, гл҃а· Почто не ясте (въ мѣстѣ ст҃ѣ, еже грѣха ради)[24]. яко [-][25] ст҃аа ст҃ыхъ есть· Се дастъся вамъ ясти. да ѿвержете грѣхъ сънма, и помолитеся о ни пр҃е г҃мъ· Не внесе бо ся ѿ крови его въ ст҃ое. на лице внутрь да ясте е, въ мѣстѣ ст҃ѣ, якоже [повелѣ мнѣ г҃ь][26]· И рече ааронъ къ моусїю гл҃а, аще дн҃е принесутъ грѣха ради и и всесъжженїе ихъ пр҃е г҃а· И лучитъ ми ся тако, и ямъ еже грѣха ради дн҃е. будет ли годе г҃у. и слыша моусїи и оугодно ему бысть·

б҃ ма҃ б҃

Глава 11

1 І сказав Господь до Мойсея і Аарона, кажучи: **2** Скажіть ізраїльським синам, кажучи: *Це звірі, яких їстимете, з усіх звірів, що на землі. **3** Кожного звіра, що ділить на два копито, і роздвоює на два копита, що румиґає між звірами, цих їстимете. **4** Тільки з цих не їстимете, які не румиґають, і які на два ділять копита, а не роздвоюють. Верблюда, бо румиґає, але копито не ділить на два – нечистий він вам. **5** Хирогрил, бо не румиґає і копита не ділить – нечистий він вам. **6** І заяць, бо румиґає, але копита не ділить на два – нечистий він вам. **7** *І свиня, бо ділить на два копито і копито розділює, але не румиґає – нечиста вона для вас. **8** З м'яса їх не їстимете і мертвечини їхньої не доторкнетеся – нечисті вони для вас. **9** І це їстимете з усього, що у водах. Все, що має плавники і луску в водах, і в морях, і в озерах, це їстимете. **10** І все, що не має плавників і луски в водах, і в морях, і в озерах, з усього цього, що виносить вода. І всяка душа, що живе в воді, є нечиста, **11** і гидотою хай буде для вас. З їхнього м'яса не їжте і гидуйте їхньою мертвечиною. **12** І все, що не має плавників і луски, що в водах, – нечисте це є для вас; **13** і цим гидуйте. І з

мой4. 14

мак2. 2

Гл҃а, ал҃

И рече г҃ь къ моусїю і ааронү гл҃а, гл҃ите сн҃омъ ї҃илвымъ рекуще. *сїи скоты иже ясте ѿ всѣхъ скотъ иже на земли· Всякъ скотъ на двое дѣла пазноготь, и копыто копыта на двое, (-)[1] ѿрижаи жванїе, въ скотѣхъ сїа да ясте· Развѣ ѿ сихъ да не ясте, иже [не][2] ѿрыжутъ жванїе· І иже на двое дѣлатъ пазногти, (а)[3] [не][4] копытатъ. вельблуда, яко износитъ жванїа [-][5] но пазногти не дѣлитъ на двое, нечистъ сїи вамъ· [[-][6] Хирогриль яко [не][7] износи жванїа [-][8] и пазногти не дѣлитъ нечистъ сїи вамъ· И заяцъ (иже)[9] ѿрыжетъ жванїе [-][10] [но][11] пазногти не дѣли на двое, нечистъ сїи вамъ][12]. *И свинїа яко дѣлитъ пазногти на двое [-][13], и копыто копытитъ, (но)[14] [-][15] не ѿрыжетъ жванїа, нечиста сїа вамъ. ѿ мясъ ихъ да не ясте, и мертвечине и да не прикасаетеся нечиста сїа вамъ, и сїа да ясте ѿ всѣхъ иже въ водахъ· Всѣмъ имже сутъ [-][16] пера и чешуя въ водахъ и въ морихъ, и въ езерехъ. сїа да ясте· И всѣмъ имже нѣсть [-][17] пера и чешуя. въ водахъ [и][18] въ мори и въ езере, ѿ всѣхъ (ихъ) иже изъносятъ воды· И всяка дш҃а живущаа въ водѣ. скверна есть, и

д҃ мо҃ д҃

б҃ ма҃ б҃

скве́рна да бꙋ́дꙋтъ вамъ ѿ мѧ́съ и́хъ да не ѧ́сте, и̂ мертвечи́ны и̂хъ гнꙋша́йтесѧ· И̂ всѣ́мъ и̂́мже нѣ́сть (-)[19] пера̀ и̂ чешꙋѧ̀ и̂́же въ вода́хъ скве́рна сїѧ̀ є̂́сть вамъ, и̂ си́хъ гнꙋша́итесѧ· ѿ пти́цъ, и̂ да не [ѧ́сте и̂́хъ][20] гнꙋси сꙋть. о̂рла̀ и̂ но́га, и̂ морьска́го о̂рла̀ и̂ неѧ́сыти, и̂ (кти́на)[21], и̂ є́же к си̂ подо́бна. (вра́бїѧ, и̂ вра́на, и̂ совы̀ и̂ подо́бнаѧ и̂́мъ)[22]. и̂ вы́пелица, и̂ сꙋхо- ла́плѧ, і̂ и̂́же и̂́мъ подо́бнаа, и̂ ѧ́стреба и̂́же подо́бно к немꙋ, и̂ вра́на нощнаго, и̂ лили́ка і̂ и́вина и̂ порфꙋрио́на. [-][23] пелика́на (-)[24], и̂ (о̂ро- дио́на)[25], и̂ харадрио́на, и̂ є́же подо́бна [симъ][26], и̂ вдо́да и̂ но́щна нетопырѧ̀, и̂ всѧ̀ га́ды пти́- чїѧ, и̂́же хо́дѧтъ на четырехъ скве́рны [вамъ да бꙋ́дꙋтъ][27]· Но сїѧ (же) да ѧ́сте, ѿ [всѣхъ][28] гадъ пти́чныхъ и̂́же хо́дѧтъ четвероно̂ и̂́же и́- мꙋтъ го́лени выше пле́снꙋ и̂́хъ скака́ти и̂́ми ѿ землѧ̀· И̂ сїѧ̀ да [не][29] ѧ́сте, ѿ си́хъ, оу́се- ница и̂ є́же подобно є̂́сть є́и. Сверче́къ и̂ є́же по- до́бно к семꙋ, и̂ прꙋ́ги (-)[30] и̂́же подо́бно к ни̂ и̂ сꙋпротивлѧю́щагосѧ змиѧ̀, и̂ є́же подо́бно к не- мꙋ· (И̂) всѧ́къ га ѿ пти́цъ и̂́мже сꙋ́ть четы- рино́гы. скверна́во вамъ є̂́сть, и̂ в си́хъ да [не][31] о̂скверна́витесѧ, [и̂][32] всѧ́къ и̂́же прикаса́ѧсѧ мер- твечи́нѣ и̂́хъ нечи́стъ бꙋ́детъ до́ вечера· И̂ всѧ́къ носѧ́и мертвечи́нꙋ и̂́хъ да и̂спере́тъ ри- зы [своѧ̀][33], и̂ нечи́стъ бꙋ́детъ до́ вечера· [-][34] въ все̂ скотѣ́хъ, и̂́мже дѣ́литсѧ на́ двое па́з- ногоѣть, и̂ копы́то копы́титъ и̂ жва́нїѧ не жꙋ- є́тъ нечи́сти да бꙋ́дꙋ вамъ. всѧ́къ прикаса́ѧ- сѧ мертвечи́нѣ и̂́хъ нечи́стъ бꙋ́детъ (і̂) и̂ всѧ̂ и̂́же хо́дитъ на ла́пахъ. въ всѣ́хъ ѕвѣ́рехъ ѩ̂́же хо́дѧтъ на четы́рехъ нечи́сто є̂́сть вамъ· Всѧ́къ прикаса́ѧсѧ мертвечи́нѣ и̂́хъ нечи́стъ бꙋ́детъ до́ вечера, и̂ носѧ́и мертвечинꙋ и̂́хъ да и̂спере́тъ ри́зы [своѧ̀][35] [-][36] нечи́стъ бꙋ́детъ до́ вечера, нечи́с- та сїѧ [бꙋ́дꙋтъ вамъ][37]· И̂ сїѧ вамъ нечи́ста ѿ га плѣжꙋ́щихъ по земли̂. ла́сица, (черепа́ха,) и̂ мы́шь, [-][38] коркоди́лъ (земны́и), пнѧ́вица (є̂́жь) мигали̂, хамалео́нъ, (бѣ́лка), и̂ калаво́тисъ, и̂ ѧ́- щеръ, и̂ кроторы́ѧ· Сїи нечи́сти ва́мъ, ѿ всѣхъ га́дъ [плѣжꙋщихсѧ][39] по земли̂. всѧ́къ прикаса́- ѧсѧ [мертвечи́нѣ и̂́хъ][40], нечи́стъ бꙋ́детъ до́ вечера· И̂ всѧ́къ [и̂́же][41] а̂́ще впаде́тъ ѿ нихъ в нѣ́что, ѿ мертвечи́ны и̂́хъ нечи́сто бꙋ́детъ· въ всѧ́къ съсꙋ́дъ дре́вѧнъ, и̂́ли въ ризꙋ, и̂́ли въ мѣ́хъ, и̂́ли въ вре́тище [и̂́ли][42] въ всѧ́кїи со- сꙋ́дъ в не́мже твори́тсѧ дѣ́ло (-)[43]. въ водѣ да и̂змо́читсѧ, и̂ нечи́стъ бꙋ́детъ до́ вечера, и̂ (паки) чи́стъ бꙋ́детъ· И̂ всѧ́къ съсꙋ́дъ гли- ненъ во́ньже а̂́ще впаде́тъ ѿ си̂ внꙋ́тръ (а̂) є́же (є̂́сть в не́мъ)[44]. нечи́сто бꙋ́детъ, и̂ (сосꙋ́дъ)[45]

птахів, не їжте їх, гидотою є: орел, і шуліка, і морський орел, **14** і кібець, і сокіл, і те, що подібне до них. **15** Горобець, і ворона, і сова, і подібне до них. **16** І страус, і сухолапля, і те, що подібне до них. І яструб, і те, що подібне до нього. **17** І нічна ворона, і лилик, й івин, **18** і порфиріон, пелікан, **19** і ородион, і харадрион, і те, що подібне до них. І вдод, і кажан, **20** і всі птичі гади, що ходять на чотирьох, – нечистими для вас хай будуть. **21** Але ці ж їстимете з усіх птичих гадів, які ходять на чотирьох, які мають коліна над стопами їхніми, щоб ними відскакувати від землі. **22** І ці, не їстимете з них: гусеницю і те, що подібне є до неї, цвіркуна і те, що подібне до нього, і саранчу і подібне до неї, і богомольця і те, що подібне до нього. **23** І всякий плазун з птиць, який має чотири ноги, – нечистим є для вас; **24** і цими не знечиститесь. І кожний, хто доторкається до їхньої мертвечини, буде нечистий до вечора. **25** І кожний, що носить мертвечину їхню, хай випере одіж свою; і нечистий буде до вечора. **26** В усіх скотах, в яких ділиться надвоє копито, і розділюють копита, і не румигають – нечисті хай будуть для вас. Кожний, хто доторкається до їхньої мертвечини, нечистим буде, **27** і кожний з усіх звірів, що ходить на лапах, що ходить на чотирьох, нечистим буде для вас. Кожний, що доторкається до їхньої мертвечини, нечистим буде до вечора; **28** і хто несе їхню мертвечину – хай випере свою одіж – нечистим буде до вечора. Нечистим буде це для вас. **29** І це для вас нечисте: з плазунів, що повзають по землі. Ласиця, черепаха, і миша, крокодил, що на суші, **30** пнявиця, що є мигали, хамелеон, білка, і калавотис, і ящірка, і кріт. **31** Ці нечисті для вас з усіх плазунів, що повзають по землі. Кожний, хто доторкається до їхньої мертвечини, нечистим буде до вечора. **32** І кожний, хто тільки впаде, з них в що – будь, з їхніх мервечин, нечистим буде – від всякого дерев'яного посуду, чи одежі, чи шкіряного міха, чи мішка, чи кожна посудина, в якій робиться діло, – в воді вимочиться і нечистим буде до вечора, і знову буде чистим **33** І кожний глиняний посуд, до якого лиш впаде з цього всередину, а те, що всередині, в ньому, нечистим буде, і посуд хай буде розбитий; **34** і всяка їжа, яку їсьте, до якої лиш поллється вода і впаде з їх мертвечини, нечистою буде вам; і вся-

кий напиток, який п'єте, в кожній посудині, нечистим буде для вас; **35** і все, куди лиш впаде, до нього з їхньої мертвечини, нечистим буде. Печі хай будуть розбиті, бо є нечисті, і нечистими хай будуть для вас. **36** Тільки джерела вод, і потоків, і збірників води, хай будуть чистими. А хто доторкається їхньої мертвечини, нечистим буде; **37** і якщо впаде з їхньої мертвечини на всяке насіння, що сіється, яке засівається, чистим буде; **38** якщо ж злиється воду на всяке насіння, і впаде з їх мертвечини на нього– нечистим буде для вас. **39** Якщо ж згине скот, який вам *можна* їсти, а хтось доторкнеться до його мертвечини – нечистим буде до вечора. **40** І хто їсть з їх мертвечини, хай випере свою одіж, – нечистим буде до вечора. І хто носить їхню мертвечину, хай випере свою одіж, – нечистим буде до вечора. **41** І всякий плазун, що плазує по землі, огидним є це для вас; хай не їсть. **42** Кожний, що ходить на животі, і кожний, що ходить на чотирьох, і всяке, що має багато ніг, в усіх плазунів, які плазують по землі, не їжте їх, бо нечистим для вас є; **43** *і не знечистите ваших душ в усіх плазунах, що повзають по землі. Не осквернитеся в них, і не будете нечистими в них. **44** Бо Я є Господь Бог ваш, – і освятитеся, і будете святими, – бо святим є Я, Господь Бог ваш. І не знечистите ваших душ в усіх плазунах, що рухаються по землі, **45** бо Я є Господь, що вивів вас з єгипетської землі, щоб бути для вас Богом; і будете святі, бо Я є святий. **46** Це закон про скотину, і про птахів, і всяку душу, що рухається в воді, і всяку душу, що плазує по землі, **47** щоб розділити між нечистими і між чистими, щоб навчити синів Ізраїля *розрізняти* між тваринами, що їдяться і між тваринами, що не їдяться.

петі. 1 ниж. 19

да разбіе́тся, и҆ всѧ́кꙋ ꙗ҆́дь ю҆́же ꙗ҆́сте. на нюже а҆́ще въ́зліе́тсѧ (-)[46] вода̀, [и҆ впаде́тъ ѿ мертвечи́ны и҆́хъ][47] нечи́сто бꙋ́детъ [ва҃][48] и҆ всѐ пи́тїе є҆́же пїе́те въ всѧ́комъ сосꙋ́дѣ, нечи́сто бꙋ́детъ [ва́мъ][49], и҆ всѐ є҆́же а҆́ще въпаде́тъ (в нѐ ѿ мертвечи́ны и҆́хъ)[50] нечи́сто бꙋ́детъ· Пе́щи (-)[51] о҆́гнища да съкрꙋша́тсѧ нечи́сты [бо][52] [-][53] сꙋ́тъ, и҆ нечи́сты [-][54] [да бꙋ́дꙋтъ ва́мъ][55] ра́звѣ и҆сто́чникъ во́дныхъ, и҆ пото́къ и҆ сне́мъ во́дный, да бꙋ́дꙋтъ чи́сты· а҆ и҆́же прикаса́етсѧ мертвечи́намъ и҆́хъ нечи́стъ бꙋ́детъ, (и҆) а́ще (-)[56] впаде́тъ ѿ мертвечи́ны и҆́хъ на всѐ сѣ́мѧ сѣ́мѧнное є҆́же сѣ́етсѧ чи́сто бꙋ́детъ, а҆́ще ли возліе́тсѧ вода̀ на всѐ сѣ́мѧ, и҆ въпаде́тъ ѿ мертвечи́ны и҆́хъ на нѐ, нечи́сто бꙋ́детъ ва́мъ, а҆́ще ли ᲂу҆́мретъ ѿ скота̀, и҆́же ва́мъ [-][57] ꙗ҆́сти, (а҆) прикаса́ѧсѧ мертвечи́нѣ (є҆го)[58], нечи́стъ бꙋ́детъ до́ ве́чера. и҆ ꙗ҆́дый ѿ мертвечи́нъ и҆́хъ, да и҆спере́тъ ри́зы [своѧ̀][59], (-)[60] нечи́стъ бꙋ́детъ до́ ве́чера. и҆ носѧ́й мертвечи́нꙋ и҆́хъ, да и҆змы́етъ ри́зы [своѧ][61] [-][62] [-][63] нечи́стъ бꙋ́детъ до ве́чера· И҆ всѧ́къ га́дъ плѣ́жꙋщїйсѧ по землѝ, скверна́во [ва́мъ][64] [є҆́сть сѐ][65] да сѧ не ѧ́стъ· [-][66] Всѧ́къ ходѧ́й чре́вомъ и҆ всѧ́къ ходѧ́й на четве́рехъ, (и҆ всѧ́ко)[67] многоно́жное, въ всѣ́хъ га́дѣхъ, и҆́же плѣ́жꙋтъ по землѝ. да не ѧ́сте и҆́хъ, ꙗ҆́ко скверна́во ва́мъ є҆́сть, и҆ да не ѡ҆скверна́вите дꙋ́шъ ва́шихъ· Въ всѣ́хъ га́дѣхъ плѣ́жꙋщихсѧ на землѝ, (да)[68] не ѡ҆скверна́витесѧ в ни́хъ и҆ да не (бꙋ́дете нечи́сти)[69] в ни́хъ. ꙗ҆́ко а҆́зъ є҆́смь г҃ь б҃ъ ва́шъ, и҆ да ѡ҆ст҃ите́сѧ и [бꙋ́дете ст҃и][70], ꙗ҆́ко ст҃ъ є҆́смь а҆́зъ г҃ь б҃ъ ва́шъ· *И҆ да не ѡ҆скверна́вите дꙋ́шъ ва́шихъ въ всѣ́хъ га́дѣхъ, движꙋ́щихсѧ по землѝ, ꙗ҆́ко а҆́зъ є҆́смь г҃ь, и҆зведы́й ва́съ ѿ землѝ є҆гѵ́петскїѧ да бꙋ́дꙋ ва́мъ б҃ъ, и҆ бꙋ́дете ст҃и, ꙗ҆́ко (а҆́зъ є҆́смь ст҃ъ)[71] [-][72]· Сѐ зако́нъ ѡ҆ ско́тѣхъ, и҆ ѡ҆ пти́цахъ и҆ всѧ́кой дꙋ́ши движꙋ́щейсѧ въ во́дахъ, и҆ всѧ́кой дꙋ́ши движꙋ́щейсѧ по землѝ· Разлꙋчи́ти ме́ждꙋ нечи́стыми и҆ ме́ждꙋ чи́стыми. [къ наꙋче́нїю сн҃овъ і҆и҃левы́][73] (-)[74] ме́ждꙋ ѡ҆живлѧ́ющими, ꙗ҆́домыми и҆ ме́ждꙋ ѡ҆живлѧ́ющими неѧ҆́до́мыми·

а҃ петр҃ а҃ ни҃ ді

Глава 12

1 І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **2** Скажи ізраїльським синам і скажеш до них, кажучи: *Жінка, яка лиш зачне і вродить чоловічого роду, нечистою буде сім днів, і за днями природного відлучення її нечистоти нечистою буде. **3** *І в дні восьмому хай обріже його кінцеве тіло, **4** і хай сидить тридцять і три дні в крові її

лук. 2

мой1. лук. 2 ів. 7

Гла҃, в҃і·

И҆ рече г҃ь къ мѡѷсе́ю гл҃ѧ. гл҃и сн҃омъ і҆и҃левымъ, и҆ рече́ши к ни́мъ гл҃ѧ. *жена̀ и҆́же а҆́ще зачне́тъ и҆ роди́тъ мꙋ́жескъ по́лъ [-][1] нечи́ста бꙋ́детъ з҃ дні́и, [и҆][2] по дне́хъ є҆́стествена́го разлꙋче́нїѧ скве́рны є҆ѧ̀ нечи́ста бꙋ́детъ· *И въ дн҃ь ѡ҆́смый да ѡ҆брѣ́жетъ пло́ть коне́чнꙋю є҆го, и҆ да (сѣди́тъ, л҃, и҆ г҃ дні́й)[3], въ кро́ви [ѡ҆чище́нїа][4] є҆ѧ̀, [и҆][5] всѧ́кой ве́щи ст҃ѣй да

лꙋ҃ в҃

а҃ мѡ҃ зі
лꙋ҃ в҃
іѡа҃ з҃

не прикасаетсѧ, и въ стѧилище да не въходитъ, доньдеже скончаютсѧ днїе очищенїю еѧ. аще ли женескъ полъ родитъ. [-][6] нечиста будетъ дı днїи. по естественѣи сквернѣ [еѧ][7], (-)[8] [з҃, и ѕ҃ днїи][9] да сѣдитъ въ крови нечистоты еѧ. И егда сѧ скончаютъ днїе очищенїѧ еѧ. о снꙋ или дщери да принесетъ агнецъ [непороченъ єдінолѣтенъ][10], въ всесъжженїе. И голубичища, или горличища грѣха ради, пре двери храма свѣдѣнїа къ жерцу, и да принесетъ е пре гь. и помолитсѧ о неи жрецъ, и да очиститъ ю ѡ вреда крови еѧ. Сеи законъ ражающеи мужескъ полъ [и][11] женескъ, аще ли не [постигнетъ] рука еѧ (-)[12] съ агнеца, и да възметъ двѣ горлицѣ или два голубичища. Єдінъ на всесъжженїе (а другїи)[13] грѣха ради, и помолитсѧ о неи жрецъ, и очиститсѧ.

очищення, і хай не доторкається до всякої святої речі, і хай не входить до святого місця, доки не закінчаться дні її очищення. **5** Якщо ж вродить жіночого роду, нечистою буде **14** днів за природною її нечистотою, **60** і **6** днів хай сидить в крові її нечистоти. **6** І коли закінчаться дні її очищення по сині чи дочці, хай принесе однолітнє ягня без вади в цілопалення. І пташеня голубине або горлиці за гріх перед двері шатра свідчення, до священика; **7** і хай принесе його перед Господом. І помолиться за неї священик, і хай очистить її від нечистоти її крові. Такий закон тієї, що родить чоловічого і жіночого роду. **8** Якщо ж не спроможеться її рука на ягня, і хай візьме дві горлиці або два пташенята голубині. Одне для цілопалення, а друге за гріх, і помолиться за неї священик, і очиститься.

Гла, гı

И гла гь къ моѵсїю і аарону рекїи. члку емуже аще будетъ на кожи плоти его струпъ знаменїа, (или начало) прокаженїю, и будетъ на кожи плоти его блескъ прокаженїѧ. [-][1] да прїведетсѧ къ аарону жрьцу, или къ єдіному ѡ сновъ его жрьцу, и оузри жрецъ блескъ на кожи плоти его, и власъ в блеску измѣнилсѧ будетъ в бѣло. И взоръ блеску оумалѧетсѧ ѡ кожа плотныѧ [его][2]. блескъ прокаженїѧ есть и оузритъ жрецъ, и осквернавитъ и. Аще ли прокаженїе бѣло есть на кожи плотнѣи [его][3], и не худѣе будетъ взоръ (плоти) его ѡ кожа (плотныѧ), и власъ его нѣсть сѧ измѣнилъ в [бѣло][4], (и) сїе (-)[5] есть теменъ и ѡлучитъ жрецъ блескъ на з҃ днїи и оузритъ жрецъ блескъ въ днь седмыи. И се блескъ пребываетъ пре нимъ, [и][6] не измѣнилсѧ блескъ в кожи и ѡлучитъ его жрецъ [на другую з҃, днїи][7], и оузритъ его жрецъ в [седмыи днь][8] вторицею, и се (блескъ потемнѣ)[9] [и][10] не измѣнилъсѧ блескъ в кожи, и очиститъ его жрецъ знаменїе бо есть. (-)[11] Исправъ ризы [своѧ][12] чистъ будетъ. аще ли измѣнѧющи измѣнитсѧ знаменїе в кожи. по видѣнїи его жерцу и очиститъ его, и навитсѧ второе жрьцу. и оузритъ его жрецъ, и се измѣнисѧ знаменїе в кожи, и да осквернавитъ и жрецъ прокаженїе бо есть. И блеск прокаженїѧ аще будетъ на члцѣ, и прїиде къ жерцу и оузри [и][13] жрецъ и се струпъ бѣлъ на кожи. (-)[14] сїи (же) измѣнилъ будетъ власы въ бѣлы. И ѡ здравїѧ плоти живыѧ въ струпѣ прокаженїа, ветхо есть въ кожи плоти

Глава 13

1 І сказав Господь до Мойсея і Аарона, кажучи: **2** Людину, в якої лиш буде в шкірі її тіла знак струпа або початок прокази, і буде на шкірі її тіла блеск прокази, хай буде приведена до Аарона-священика або до одного священика з його синів; **3** і побачить священик блеск на шкірі її тіла, і волос в блеску змінився набіло. І поле блеску нижче від шкіри її тіла – це блеск прокази. І побачить священик, і проголосить її нечистою. **4** Якщо ж є біла проказа на шкірі її тіла і не гіршим буде вигляд її тіла від шкіри тіла, і її волос не змінився набіло, і ось є темний – і відлучить священик блеск на сім днів, **5** і побачить священик блеск в сьомому дні. І ось блеск остається перед ним, і не змінився блеск в шкірі – і відлучить її священик на других сім днів. **6** І побачить її священик в сьомому дні вдруге: і ось блеск потемнів, і не змінився блеск в шкірі; і очистить її священик, бо це знак, виправши свою одіж, чистою буде. **7** Якщо ж, міняючись, зміниться вигляд в шкірі після того, як оглянув її священик, і очистить її; і з'явиться вдруге перед священиком. **8** І побачить її священик: і ось змінився вид в шкірі; і хай священик проголосить її нечистою, бо це проказа. **9** І якщо буде на людині блеск прокази, і прийде до священика, **10** і огляне її священик: і ось на шкірі білий струп, він же змінив волоски на білі. І з здорового тіла, живого в струпі прокази, **11** старим є в шкірі його тіла, – і священик проголосить його нечистим і відлучить його, бо є нечистим. **12** Якщо ж, процвітаючи, зацвіте проказа в

шкірі, і покриє проказа всю шкіру блеском, від голови до його ніг, – по всьому виду священика; **13** і побачить священик: і ось проказа покрила всю шкіру його тіла; то хай очистить священик блеск, бо ввесь змінився набіло, він чистий. **14** І в той день, коли в ньому з'явиться живе тіло, – проголоситься нечистим. **15** І побачить священик здорове тіло, і нечистим проголосить його здорове тіло: він нечистим є, це проказа. **16** Якщо ж обновиться здорове тіло і зміниться на біле, – і прийде до священика; **17** і побачить священик: і ось блеск змінився набіло – і хай очистить священик блеск, він чистий. **18** І тіло, якщо ж буде на його шкірі загноєна болячка, і виздоровіє, **19** і буде на місці болячки білий струп або проказа, що біліє або червоніє, – і з'явиться перед священиком. **20** І побачить священик: і ось вигляд гірший від шкіри, і волос його змінився набіло, і священик проголосить його нечистим – це блеск прокази, вона на болячці зацвіла. **21** Якщо ж побачить священик: і ось немає в ньому білого волоска, і не є гіршим від шкіри тіла, і він же є темний – і відлучить його священик на сім днів. **22** Якщо ж, розходячись, розійдеться в шкірі – хай священик проголосить його нечистим, – це блеск прокази, в гної зацвів. **23** Якщо ж в тілі остається проказа і не розходиться, це струп болячки, – хай очистить його священик. **24** І тіло, якщо в його шкірі буде вогняне запалення, і в його шкірі буде оздоровлення: біле або червоне запалення прокази, що блещить або біліється; **25** і побачить його священик: і ось змінився волос на блещачий, і вид його гірший від шкіри – це проказа. В запаленні процвіло. І хай священик нечистим його проголосить – це блеск прокази. **26** Якщо ж огляне його священик: і ось немає в блеску білого волоска, і не є гіршим від шкіри, сам же він темний, – хай відлучить його священик на сім днів. **27** І огляне його священик у сьомому дні. І якщо, розходячись, розійдеться в шкірі, хай проголосить його священик нечистим, – це блеск прокази, він зацвів з загноєнням. **28** Якщо ж в тілі останеться блеск і не розійдеться в шкірі, він же є темним, – це струп запалення. Хай очистить його священик, бо це знак запалення. **29** Чоловік же або жінка, в яких лиш буде, в них, блеск прокази на голові або на бороді. **30** І огляне священ-

(єго)[15], и оскверна́витъ и жрецъ и ѡлꙋчитъ и ꙗко нечистъ єсть. Аще ли же процвѣтаꙗ процвѣтетъ прокаже́нїє въ кожи, и покрыетъ прокаже́нїє всю кожꙋ блескомъ, ѿ главы до ногꙋ [єго][16], по всемꙋ взорꙋ жерьцовꙋ. И оузритъ жрецъ. и се покрыло прокаже́нїє всю кожꙋ плоти [єго][17], и да оцыстй [-][18] жрецъ блескъ. ꙗко весь измѣнися єсть въ бѣло, чистъ єсть. И во иже днь аще ꙗвится в немъ плоть жива оскверна́вится, и оузритъ жрецъ плоть цѣлꙋ, и оскверна́вит ю плоть здрава [-][19] нечиста єсть, прокаже́нїє єсть. Аще ли съставится плоть здраваꙗ, і измѣнится въ бѣло, и прїидетъ къ жерцꙋ. и оузритъ жрецъ, и се измѣнилъсꙗ блескъ въ бѣло, и да оцыститъ жрецъ блескъ чистъ єсть. И тѣло аще ли бꙋдетъ на кожи єго болачка гнойна, і исцѣлѣетъ, и бꙋдетъ на мѣстѣ болачки стрꙋпъ бѣлъ, или прокаже́нїє бѣлꙋꙗсꙗ или рдꙗсꙗ и ꙗвится жрьцꙋ. и оузритъ жрецъ и се взоръ хꙋдѣє кожи, и власъ єго измѣнилъсꙗ въ бѣло, и оскверна́вй ю жрецъ [блескъ прокаже́нїꙗ][20] єсть, на болачки процвелъ. Аще ли видй жрецъ, и се нѣсть в нє власъ бѣлъ и не хꙋдѣи єсть ѿ кожа плотныꙗ. и сїи (же) єсть теменъ, и ѡлꙋчитъ єго жрецъ на з҃. днїи. Аще ли расыпанїемъ разсыплетсꙗ в кожи [-][21] да оскверна́витъ и жрецъ блескъ прокаже́нїꙗ єсть, въ гнои процвелъ. Аще ли в тѣле пребываетъ прокаже́нїє и не разсыпаетсꙗ, стрꙋпъ болачки єсть, [-][22] да оцыститъ и жрецъ. И плоть аще бꙋдетъ в кожи єго ижженїє огнено, и бꙋдетъ въ кожи єго немощь исцѣлѣвши, ижженїє блескꙋꙗсꙗ прокаже́нїꙗ бѣло [или][23] червлено, или пробѣлꙋетсꙗ и оузритъ и жрецъ и се премѣнилсꙗ єсть власъ въ блещанїє. и взоръ ємꙋ хꙋдѣє ѿ кожа. прокаже́нїє єсть, въжженїю процвело, и да оскверни́тъ и жрецъ, блескъ прокаже́нїꙗ єсть. Аще ли оувидитъ и жрецъ, и се нѣсть въ блещанїю власа бѣла, и не хꙋдѣє єсть ѿ кожа, само же темно. [-][24] да ѡлꙋчитъ и жрецъ на, з҃, днїи, и оузритъ и жрецъ въ днь семыи. [и аще][25] разсыпанїемъ разсыплетсꙗ в кожи. [-][26] да оскверна́вй и жрецъ блескъ прокаже́нїꙗ єсть, съ гноемъ процвелъ. Аще ли в тѣлѣ пребꙋдетъ блещанїє, и не разсыпаєтсꙗ в кожи. сїє же [темно єсть][27], стрꙋпъ съжженїꙗ єсть. [-][28] да оцыстй и жрецъ, образъ бо съжженїа єсть. (-)[29] Мꙋжꙋ (же) [или][30] женѣ, [ємꙋже][31] аще бꙋдетъ в нихъ прокаже́нїꙗ, на главѣ, или на брадѣ. И оузрй жрецъ блескъ. и се обличїє єго хꙋ-

дебе кожа, в немже власъ желтꙋѧсѧ тонокъ, и оскверна̀витъ и жрецъ вредъ есть, прокаже́нїе главы̀, или прокаже́нїе брады̀ есть. И аще оувидитъ жрецъ блескъ вредныи и се не [бꙋдетъ][32] обличїе хꙋдѣе кожа, и власъ желтꙋѧсѧ не бꙋдетъ в нем, и да ѿлꙋчитъ жрецъ блескъ вредныи на з҃, днїи. И оузритъ жрецъ блескъ въ дн҃ь седмыи, и [-][33] не разсыпасѧ вред, и власъ съжелтꙋѧсѧ нѣсть в не́, и обличїе вреда нѣсть хꙋдѣе кожа, и острижетъ кожꙋ. а вредъ да сѧ не бросне́тъ, да ѿлꙋчитъ жрецъ вре на з҃, днїи второе, и оузритъ жре вредъ въ дн҃ь седмыи, и се не разсыпасѧ вре въ кожи по обросненїю его, и обличїе вреда нѣсть хꙋдѣе кожа, и да оцыститъ и жрецъ, і исправъ ризы чистъ бꙋдетъ. Аще ли разсыпанїемъ разсыплетсѧ вредъ въ кожи по оцыщенїю его. и оузритъ и жре и се разсыпасѧ вредъ въ кожи, да не присѣщаетъ жрецъ о власѣ желтꙋющемсѧ, [-][34] нечистъ есть. Аще ли (-)[35] пребꙋдетъ [в тѣле вредъ][36], и власъ черн ꙗвитсѧ в немъ, (і) исцѣлѣ вре чистъ есть, и оцыститъ и жрецъ. (-)[37] Мꙋжꙋ или женѣ [емꙋже][38] аще бꙋдетъ на кожи плоти его блещанїѧ блещасѧ бѣлꙋющеесѧ, и оувидитъ жрецъ, и се на кожи плоти его блескъ, (и) блещасѧ бѣлꙋетсѧ, влага есть, [-][39] процвела кожа плоти его чистъ е҃. Аще [-][40] комꙋ оползе глава [-][41] плѣшивъ есть чистъ есть. аще ли съ преди оползе глава (-)[42] възлысъ есть, чистъ есть. аще ли бꙋдетъ на плѣши его, или на възлысинѣ его, блескъ бѣлъ, [или][43] червленꙋѧсѧ, прокаженїе процвитающе [-][44] на плѣши его, (и)[45] на възлысинѣ его. И оувидитъ и жрецъ и се обличїе блеска бѣла, [или][46] червлена, на плѣши его, или на възлысинѣ его ꙗко обличїе прокаженїа на кожи плоти его. Члкъ прокаженъ есть, осквернѣнїемъ оскверна̀витъ (-)[47] жрецъ на главѣ его блескъ (есть)[48]. И прокаженъ на немже есть блескъ, ризы его да бꙋдꙋтъ взѧты, и глава его непокровена, и около оустъ его да обвїетсѧ, (-)[49] нечистъ прозоветсѧ. вса дни в нѧже бꙋдетъ в немъ блескъ нечистъ [есть][50], [и][51] нечистъ бꙋдетъ ѿлꙋченъ кромѣ да сѣдитъ внѣ полчища да бꙋдетъ емꙋ пребыванїе. И риза аще бꙋдетъ на неи блескъ прокаженїа, на ризѣ сꙋкнѧнѣ, или на (-)[52] изгребнѣ или на прѧденѣ, или на клокахъ, или на лнѣхъ, или на волнѣ, или на кожи, или на всѧкои (кожи квашенѣ)[53]. И ꙗвит

ник блеск: і ось вид його гірший від шкіри, в ньому ж тонкий волосок, що жовтіє, – і нечистим проголосить його священик: це хворе *місце*, це проказа голови або проказа бороди. **31** І якщо побачить священик блек хвороби: і ось не буде вид гіршим від шкіри, і волосок в ньому не буде жовтуватим – і хай відлучить священик блек хворого на сім днів. **32** І огляне священик блеск в сьомому дні: і не розійшлася хвороба, і в ньому немає волоска, що жовтіється, і вид хворого не є гіршим від шкіри, **33** і обстриже шкіру, а хворе хай не обстриже. Хай вдруге відлучить священик хворе *місце* на сім днів. **34** І огляне священик хворе *місце* в сьомому дні: і ось не розійшлася хвороба в шкірі після її обстриження, і вид хворого *місця* не є гіршим від шкіри – і хай очистить його священик, і виправши одіж, чистим буде. **35** Якщо ж, розходячись, розійдеться хворе *місце* в шкірі після того, як його очищено, **36** і огляне його священик: і ось хвороба розійшлася в шкірі – хай не дивиться священик за волоском, що жовтіє, він нечистий. **37** Якщо ж зостане в тілі хворе місце і в ньому з'явиться чорний волос – і виздоровіло хворе місце, він чистий, і очистить його священик. **38** Чоловік або жінка, в яких, якщо будуть на шкірі тіла їх блески, що блещать біліючись; **39** і огляне священик: і ось на шкірі тіла його блеск і блещачи біліється – лишаєм є, процвіла шкіра його тіла, чистим є. **40** Якщо кому облисіє голова – лисим є, чистим є. **41** Якщо ж спереду облисіє голова – лисим є спереду, чистим є. **42** Якщо ж буде на його лисині або на його лисині спереду білий блеск, або який червоніє – проказа, що процвітає на його лисині, і на його лисині спереду. **43** І огляне його священик: і ось вид блеску білий або червоний, на його лисині, або на його лисині спереду, наче вид прокази в шкірі його тіла. **44** Чоловік є прокаженим. Проголошуючи нечистим, нечистим проголосить священик: на його голові є блеск. **45** І прокажений, на якому є блеск, – його одіж хай буде забрана, і голова його непокрита, і хай завинеться довкруг його уст – назветься нечистим. **46** Всі дні, в яких буде на ньому блеск, він нечистим є і нечистим буде: відлучений хай сидить окремо, хай поза табором буде йому перебування. **47** І одіж, якщо буде на ній блеск прокази: в одежі сукняній, чи на повздовжній, **48** чи на прямовистій, чи на поземній нитці, чи на лляних, чи на вовняних, чи на шкірі, чи на всякій

виправленій шкірі. **49** І з'явиться зелений або червонявий блеск на шкірі, або на одежі, або на прямовистій, або на поземній нитці, і на усякій посудині з виправленої шкіри, – це блеск прокази. І покаже священикові, **50** і огляне священик блеск, – хай відлучить священик блеск на сім днів; **51** і хай огляне священик блеск в сьомому дні. Якщо розійшовся блеск по одежі і по прямовистій або по поземній нитці, або по шкірі, за всім, що робиться виправленням зі шкіри, – поправді є прокаженим, блеск є нечистим. **52** Хай спалить одіж і прямовисту чи поземну нитку, або на вовняному, або на льняному, або на усякому шкіряному посуді, на якому лиш буде проказа: бо це поправді проказа, – хай буде спалене на вогні. **53** Якщо ж огляне священик: і не розійдеться блеск по одежі або по прямовистій і по поземній нитці, або по усякому посуді шкіряному – **54** хай прикаже священик: хай виперете, на чому буде блеск, хай відлучить священик блеск на других сім днів; **55** і хай побачить священик після прання його блеск. І якщо блеск не змінив свій вигляд і блеск не розійшовся – він нечистий, на вогні хай спаленим буде або те, що на одежі, або на прямовистій, або на поземній нитці. **56** І огляне священик: і блеск буде темнішим після його випрання, – хай відкине його з одежі, або з прямовистої, або з поземної нитки, або зі шкіри. **57** І якщо появиться знову на одежі, або на прямовистій, або на поземній нитці, або на усякому шкіряному посуді, проказа, що цвіте,– на вогні хай буде спалене те, на чому є блеск. **58** А одіж, і прямовиста, і поземна нитка, і всякий шкіряний посуд, який випереться, і відійде від нього блеск, і випереться вдруге – і чистим буде. **59** Це є закон блеску прокази шерстяної чи сукняної одежі, чи прямовистої і поземної нитки, і всякого шкіряного посуду на його очищення або на неочищення.

Глава 14

1 І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **2** Це закон прокаженому, в тому дні, коли очиститься *і приведеться до священика. **3** Хай вийде священик поза табір і огляне священик: і ось виздоровів блеск прокази з прокаженого. **4** І накаже священик, і хай візьмуть очищеному дві живі чисті курки, і кедрове дерево, і тканий кармазин, і іссоп. **5** І накаже священик, і хай заріжуть одну курку до святого: у глиняний посуд над

мат. 8
мар. 1
лук. 5
і 17

ся блескъ зеленъ и҆лѝ червленꙋѧсѧ на ко́жи, и҆лѝ на ри́зѣ, и҆лѝ на прѧ́денехъ, и҆лѝ на кло́кахъ, и҆ на все́мъ сꙋсꙋдѣ ква́шенѣ (-)[54] бле́скъ прокаже́нїа е҆сть· И҆ пока́жетъ жерцꙋ, и҆ ᲂу҆ви́дитъ жре́цъ бле́скъ (да)[55] ѿлꙋчитъ жре́цъ бле́скъ на з҃, дні́и и҆ да ᲂу҆ви́дитъ жре́цъ бле́скъ въ днь седмы́и а҆́ще (-)[56] сѧ разсы́палъ бле́скъ по ри́зѣ, (и҆)[57] по прѧденꙋ и҆лѝ по кло́кахъ и҆лѝ по ко́жи. по всемꙋ є҆ли́ко твори́тсѧ ко́жа ква́шенї-емъ. прокаже́но и҆́сто є҆сть, бле́скъ нечи́стъ є҆сть. да съжже́тъ ри́зꙋ (и҆)[58] прѧ́денїѧ, (и҆)[59] кло́ки, (и҆лѝ) на во́лнѣ, и҆лѝ на лнѣ, и҆лѝ на всѧ́комъ сосꙋдѣ ко́жанѣ. на не́же а҆́ще бꙋ-детъ (прокаже́нїе)[60], поне́же прокаже́нїе и҆́сто є҆сть на о҆гнѝ да сожже́тсѧ· А҆́ще ли ᲂу҆́зритъ жре́цъ, и҆ не разсы́плетсѧ бле́скъ по ри́зѣ, и҆лѝ по прѧ́денꙋ, (и҆)[61] по кло́кѡ, и҆лѝ по всѧ́комꙋ со-сꙋдѣ ко́жанѣ [-][62] да повели́тъ жре (-)[63] да и҆с-пере́тъ, на не́мже бꙋдетъ (-)[64] бле́скъ, (да)[65] ѿлꙋ́читъ жре́цъ бле́скъ на (дрꙋгꙋю седмь дні́и)[66], и҆ да ви́дитъ жре по и҆спра́нїи є҆го бле́скъ· И҆ а҆́ще не бꙋдетъ (бле́скъ и҆змѣни́лъ лица)[67] [своє҆го][68] и҆ бле́скъ не разсы́палъсѧ нечи́стъ є҆сть, на о҆гнѝ да сѧ съжже́тъ, (и҆лѝ)[69] на ри-зѣ, и҆лѝ на прѧ́денѣ· И҆лѝ на кло́кахъ, и҆ (-)[70] ви́дитъ жре́цъ. и҆ бꙋдетъ темнѣе бле́скъ по и҆с-пра́нїи є҆го, да ѿве́ржетъ є҆̀ ѿ ри́зы, (и҆лѝ ѿ прѧ́дена и҆лѝ ѿ ко́жа)[71], и҆лѝ ѿ кло́къ· (И҆) а́ще (-)[72] сѧ ᲂу҆ви́дитъ є҆́ще на ри́зѣ, и҆лѝ на прѧ́де-нѣ, и҆лѝ на кло́кахъ, и҆лѝ на всѧ́комъ сꙋсꙋдѣ ко́жанѣ. прокаже́нїе процвѣта́ѧ [-][73], на о҆гнѝ да сѧ сожже́тъ на не́мже є҆сть бле́скъ. (а҆)[72] ри́за [и҆][75] прѧ́дено (и҆)[76] кло́ки, [и҆][77] всѧ́къ со-сꙋдъ ко́жанъ и҆́же и҆спере́тсѧ, и҆ да ѿи́детъ ѿ него̀ бле́скъ, і҆ и҆спере́тсѧ второ́е, и҆ чи́стъ бꙋ-детъ· Сї́и (є҆сть) зако́нъ бле́скꙋ, прокаже́нїѧ ри́зѣ сꙋкнѧ́нѣ и҆лѝ згре́бнѣ, и҆лѝ прѧ́денѣ, (и҆)[78] кло́кѡ (и҆)[79] всѧ́комꙋ сꙋсꙋдꙋ ко́жанꙋ на о҆чи-ще́нїе є҆мꙋ, и҆лѝ не на о҆чище́нїе [-][80]·

Гла҃ва, д҃і·

И҆ рече Гь҃ къ мѡѷсе́ю гла҃, се зако́нъ про-каже́номꙋ, во́ньже днь а҆́ще о҆чи́ститсѧ, *и҆ приведе́тсѧ къ жерцꙋ. [-][1] да и҆-зы́идетъ жре́цъ во́нъ полка, и ᲂу҆́зритъ жре́цъ, и҆ се и҆сцѣлѣ бле́скъ прокаже́нїѧ ѿ про-каже́ннаго· и҆ повели́тъ жре́цъ (да)[2] [сѧ во́з-метъ][3] о҆чище́номꙋ двѣ кꙋрати живѣ чи́стѣ и҆ дре́во ке́дрово, и҆ соска́нꙋ червленицꙋ і҆ и҆ссо́пъ· И҆ повели́тъ жре́цъ. (да)[4] зако́лютъ кꙋра є҆ді́но (въ ст҃ое), въ сосꙋдъ гли́нѧнъ, на҆ водо́ю жи-

ма҃ и҃
ма҃ а҃
лꙋ҃ є҃
и҆ з҃і

вою (-)[5] (живо еже кура)[6] да възметъ [-][7] и древо кедрово и соскану червленицу і иссопъ, и да омочитъ ихъ и кура живое въ крови (заклaнаго) курати, еже ся закла на водою живою, и да въскропитъ на оцыстившагося ѿ прокаженія, семижды, и чистъ будетъ· И да ѿпуститъся кура живое на поле, и да исперетъ оцыстивыйся ризы своя и да обросенетъ [вся власы его][8], и да измыется водою, и чистъ будетъ· и по семъ да внидетъ въ полкъ, и да ходитъ в полчищи, (з҃, днiи, кромѣ дому своего)[9], и будетъ въ днь седмый, да обросенутся вси власы его главу его, и браду, и брови, и всякъ власъ его, да обросенется, и да исперетъ ризы [своя][10], и да омыется плоть его водою, и чистъ буде (-)[11] въ днь (же) осмыи да възметъ два агньца единолѣтна непорочна, и овцу едину единолѣтну непорочну· И тридесяте части муки пшеничны въ требу съпряжену съ елеомъ, и чашу елея едину· И да поставитъ жрецъ оцыщаа члка оцыщаемаго. (-)[12] се (же) пре гмъ у двери храма свѣдѣнія. и да възметъ жрецъ, агнец единъ. и да приведетъ его преступленія ради и чашу елея, и да ѿлучитъ его [жрецъ][13] ѿлученіе пре гмъ. и заколютъ агнецъ на мѣстѣ, идѣже закалаютъ всесъжженіе, [-][14] еже грѣха ради на мѣстѣ стѣ, е бо еже грѣха ради якоже [и][15] преступленія ради да будетъ жрьцу, стая стыхъ есть, и възметъ жрецъ ѿ крови яже престепленія ради· И възложитъ жрецъ на обушіе уха (деснаго оцищаемаго)[16] , и на конецъ руки [его][17] десныя, и на конецъ ноги его десныя· И въземъ жрецъ ѿ чаши елея, да възліетъ (жрецъ на руку лѣвую свою)[18], и да омочитъ [жрецъ][19] прьстъ [свои][20] десныи, въ елеи еже есть въ руцѣ [его][21] лѣвѣи· И да въскропитъ [ѿ елея][22] [прьстом, з҃ жды][23], пре гмъ (і) избывшее (-)[24] елея еже есть въ руцѣ [его][25] да възложитъ жрецъ, на обушіе уха, оцыщаемаго десное, и на конецъ руки [его][26] десныя, и на конецъ ноги [его][27] десныя, [и][28] на мѣсто крови еже преступленія· оставшее же елея, еже въ руцѣ жрьцу да възліетъ жрецъ на главу оцыщеному, и да помолится о немъ жрецъ пре гмъ, и да сътворитъ жрецъ еже грѣха ра и да оцыститъ жрецъ оцыщающагося ѿ грѣха его· (-)[29] По сем (же) заколе жрецъ всесъжженіе, и да възнесетъ жрецъ всесъжженіе, и требу на олтарь пре гмъ· (да)[30] помолится о немъ жрецъ, и оцыстится, аще ли убогъ есть и рука его не

живою водою. **6** І хай візьме курку, що є живою, і кедрове дерево, і тканий кармазин, і іссоп; і хай замочить їх і живу курку в крові зарізаної курки, яка була зарізана над живою водою; **7** і хай покропить на очищеного з прокази сім разів – і буде чистим. І хай відпустить живу курку на поле, **8** і хай очищений випере свою одіж, і хай обголить все своє волосся, і хай помиється водою, – і буде чистим. І після цього хай ввійде до табору, і хай ходить в таборі сім днів поза своїм домом. **9** І буде в сьомому дні: хай обголене буде все його волосся, його голова, і борода, і брови, і все його волосся хай обголить, і хай випере свою одіж, і хай помиє своє тіло водою – і буде чистим. **10** В день же восьмий хай візьме два однолітні ягнята без вади, і одну однолітню вівцю без вади, і три десяті частини пшеничної муки, вимісені з олією, на жертву, і одну чашу олії. **11** І хай поставить священик, що очищує, чоловіка, який очищується, і це ж перед Господом, при дверях шатра свідчення. **12** І хай візьме священик одне ягня, і хай приведе його і чашу олії за переступ, і хай відлучить його священик, як відлучення перед Господом. **13** І заріжуть те ягня, що за гріх, на місці, де ріжуть цілопалення, на місці святім, бо те, що за гріх, є так, як і за переступ, – хай буде для священика, воно святе-святих. **14** І візьме священик з крові того, що за переступ, і покладе священик на кінчик правого вуха того, що очищується, і на кінець його правої руки, і на кінець його правої ноги. **15** І священик, взявши з чаші олії, хай священик виллє на свою ліву руку, **16** і хай священик замочить свій правий палець в олії, що є в його лівій руці. І хай пальцем покропить олією сім разів перед Господом. **17** І зосталу олію, що є в його руці, хай покладе священик на правий кінчик вуха очищуваного, і на кінець його правої руки, і на кінець його правої ноги, і на місце крові, що за переступ. **18** Осталу ж олію, що в руці священика, хай виллє священик на голову очищуваного, і хай священик помолиться за нього перед Господом, **19** і хай зробить священик те, що за гріх, і хай священик очистить очищуваного від його гріха. Після цього ж заріже священик цілопалення; **20** і хай принесе священик цілопалення і жертву на жертовник перед Господом. Хай помолиться за нього священик – і о

чиститься. **21** Якщо ж є бідним і його рука неспроможна, хай візьме однолітнє ягня одне за те, що переступив, на відлучення, щоб очиститися за нього, і десяту частину пшеничної муки, замісеної в олії, на жертву, і одну чашу олії, **22** і дві горлиці або дві пташини голубині: наскільки спроможеться його рука; і хай буде одна за гріх, а друга на цілопалення. **23** І хай принесе їх в восьмому дні, щоб очистити його, до священика перед двері шатра свідчення, перед Господом. **24** І хай візьме священик ягня, що за переступ, і чашу олії, і покладе їх, як дар, перед Господом. **25** І заріже ягня, що за переступ; і хай візьме священик з крові того, що за переступ, і хай покладе на правий кінчик вуха очищуваного, і на кінець його правої руки, і на кінець його правої ноги. **26** І священик вилиє з олії на свою ліву руку **27** і хай покропить своїм правим пальцем олією, що в його лівій руці, сім разів перед Господом. **28** І з олії, що є в руці священика, хай покладе на правий кінчик вуха очищуваного, і на кінець його правої руки, і на кінець його правої ноги, на місці крові, що за проступок. **29** Остале ж з олії, що є в руці священика, хай вилиє на голову очищуваного, і хай помолиться за нього священик перед Господом. **30** І хай зробить одну з горлиць або пташенят голубиних, так як спромоглася його рука: **31** одну за гріх, а другу на цілопалення з жертвою; і хай помолиться священик за очищуваного перед Господом. **32** Це закон, в якому є блеск прокази, і не спроможний він рукою на своє очищення. **33** І сказав Господь до Мойсея і Аарона, кажучи: **34** Як лиш ввійдете до ханаанської землі, яку Я даю вам в посілість, і дам блеск прокази в хаті, в усіх землях придбаних вами; **35** і прийде до якогось їхнього дому, і сповістить священикові, кажучи: Наче блеск являється у моїй хаті. **36** І хай зарядить священик: випорожнити посуд дому раніше ніж ввійде, і побачить священик блеск; і якщо не буде нечистим – є все, що в хаті. Після цього ж ввійде священик поглянути на хату, **37** і огляне священик блеск: і ось блеск на стінах хати, заглиблення наче зеленкуваті або червоніються, і вид їх гірший від стін. **38** Вийде ж священик з хати до дверей дому – хай відлучить священик дім на сім днів. **39** Хай повернеться священик сьомого дня і огляне хату: і ось розійшовся блеск по стінах хати;

постигнетъ да поиметъ агнецъ [единолѣтенъ][31] единъ, воньже есть преступилъ на ѿлученїе, ꙗко очиститисѧ о немъ. И десѧть частїи муки пшеничны спражены съ елеомъ въ требу, и чашу елеа едину, и два горличища, или два голубичища, ꙗко постигнетъ рука его, и да будетъ единъ грѣха ради, (а другїи)[32] въ всесъжженїе. И да принесетъ ѧ въ днь осмыи, въ еже очистити его къ жрьцу, пред двери храма свѣдѣнїѧ пред гь, и (да поиметъ)[33] жрецъ агньца еже преступленїѧ ради, и чашу елеа възложи еѧ, ꙗко възложенїе пред гмъ, и заколетъ агньца преступленїа, и да възметъ жрецъ ѿ крови преступленїѧ. И да възложитъ на обушїе ѹха очищаемаго десное, и на конецъ руки [его][34] десныѧ, и на конецъ ноги [его][35] десныѧ. И ѿ елеа възлїетъ жрецъ на руку [свою][36] лѣвую, и да въскропитъ прьстомъ [своимъ][37] десным ѿ елеа еже въ руцѣ его лѣвѣи, седмижды пред гмъ. И [ѿ елеа сущаго въ руцѣ жрьцу, да възложитъ][38] на обушїе ѹха очищаемаго десное, и на конецъ руки его десныѧ, и на конецъ ноги его десныѧ на мѣстѣ крови ꙗже преступленїѧ. оставши же ѿ елеа еже есть въ руцѣ жрьцу. да възлїетъ на главу очистившемусѧ, и да помолитсѧ о немъ жрецъ пред гмъ. И да сътворитъ едину ѿ горлицъ, или голубичищъ, ꙗкоже постигнула [рука его][39], единъ грѣха ради, (а другїи)[40] въ всесъжженїе съ требою, и да помолитсѧ жрецъ о очищаемѣмъ пред гмъ, сїи законъ въ немже есть блескъ прокаженїѧ, и не обрѣтающе рукою очищенїѧ своего. И рече гь къ моѷсїю і аарону глѧ, ꙗко аще внидете въ землю (ханаоньску)[41] ꙗже азъ даю вамъ въ приѧжанїе, и дамъ блескъ прокаженїа въ дому въ всѣхъ землѧхъ приѧжанныхъ ва и прїидетъ къ которому (дому и)[42], и повѣстъ жрьцу глѧ аки блескъ ꙗвлѧетсѧ [въ дому моемъ][43], и да велит жрецъ испразнити сосуды дому. Преже внитїѧ и видѣнїа жрьцу блеска и аще не не будетъ, нечисто есть все еже въ дому. (-)[44] По сем (же) внидет жрецъ съглѧдати домъ, и узри [жрецъ][45] блескъ, [и се блескъ][46] на стѣнах дому, удоли ꙗко зеленующасѧ, или червленующасѧ, и обличїе ихъ худѣе стѣнъ. (-)[47] [Изыиде][48] (же) жрецъ ис дому къ дверемъ дому, да ѿлучит жрецъ домъ на з, днїи, (да)[49] обратитсѧ жрецъ въ (з днь)[50], и узрит домъ, и се разсыпалсѧ блескъ по стѣнахъ дому, и да повелитъ жрец [-][51] да измутъ камыки на нихъже есть блескъ, и да изнесутъ (-)[52] вонъ из града на мѣсто

нечи́сто. И҆ да постро́жꙋ (и҆з внꙋ́три до́мъ)[53] ѡ҆́крестъ, и҆ да просы́плютъ пе́рсть [посостро́ганꙋю][54] внѣ̀ гра́да на мѣ́стѣ нечи́стѣ. И҆ да возмꙋ́тъ ка́мыки [и҆́ны ѡ҆стро́ганы][55], и҆ да вложа́тъ (ѧ҆̀) въ ка́мыкъ мѣ́сто и҆ пе́рсть и҆́нꙋ да возмꙋ́тъ, да и҆стреба́тъ до́мъ. А҆́ще ли [па́ки на́йдетъ][56] бле́скъ, и҆ ꙗ҆ви́тсѧ в до́мꙋ, по и҆знесе́нїю ка́мыкъ, и҆ по строга́нїю до́мꙋ и҆ по и҆стребле́нїи, и҆ вни́детъ жре́цъ, и҆ ѹ҆зри́тъ а҆́ще разсы́палсѧ бꙋ́детъ бле́скъ по до́мꙋ, въ прокаже́нїе пребыва́етъ въ до́мꙋ, нечи́стъ е҆́сть, и҆ да (разори́тъ)[57] до́мъ, и҆ дре́ва е҆го̀ и҆ ка́менїе е҆го̀, и҆ всю̀ пе́рсть [до́мꙋ][58] и҆звнѣ̀ гра́да на мѣ́сто нечи́сто, и҆ входѧ́и въ до́мъ всѧ̑ дни̑, в нѧ́же (е҆́сть ѿлꙋче́нъ)[59] нечи́стъ бꙋ́детъ до̀ ве́чера. (Ѳ)[60] лежа́и въ до́мꙋ да и҆спере́тъ ри́зы своѧ̀, и҆ нечи́стъ бꙋ́детъ до̀ ве́чера, и҆ ꙗ҆дꙋ́и въ до́мꙋ, да и҆спере́тъ ри́зы своѧ̀, и҆ нечи́стъ бꙋ́детъ до̀ ве́чера, а҆́ще ли прише́дый вни́детъ жре́цъ, и҆ ви́дитъ, и҆ се҆ разсы́панїемъ не разсы́палсѧ е҆́сть бле́скъ въ до́мꙋ. По постро́ганїи до́мꙋ, [-][61] да ѡ҆чи́ститъ жре́цъ до́мъ, ꙗ҆́ко и҆сцѣлѣ́лъ е҆́сть бле́скъ и҆ да во́зметъ ѡ҆чи́стити до́мъ два̀ кꙋрѧ́ти жи́вѣ чи́стѣ. И҆ дре́во ке́дрово и҆ соска́нꙋ червлени́цꙋ, ї и҆ссо́пъ и҆ да зако́летъ кꙋ́рѧ є҆ди́но, въ сосꙋ́дъ гли́нѧнъ на̑ водо́ю живо́ю. И҆ да во́зметъ дре́во ке́дрово, и҆ съска́нїе черъвле́ное, ї и҆ссо́пъ, и҆ кꙋ́рѧ живо́е, и҆ да ѡ҆мо́читъ ѧ҆̀ въ кро́вь (заколе́наго кꙋрѧ́те)[62] на̑ водо́ю живо́ю, и҆ да ѡ҆кро́питъ и҆́ми въ до́мꙋ з҃ жды, и҆ ѡ҆чи́ститъ до́мъ кро́вию кꙋрѧ́чїю, и҆ водо́ю живо́ю, и҆ кꙋрѧ́темъ живы́мъ, и҆ дре́вомъ ке́дровомъ ї и҆ссо́помъ и҆ соска́ною червлени́цею, и҆ да ѿпꙋ́ститъ кꙋ́рѧ живо́е во́нъ и҆з гра́да на̀ по́ле (ѡ҆чи́стит)[63] ѡ҆ до́мꙋ и҆ чи́стъ бꙋ́детъ, сї́и зако́нъ ѡ҆ всѣ́мъ бле́скꙋ прокаже́нїѧ (-)[64]. И҆ прокаже́нїѧ ри́зы и҆ до́мꙋ и҆ ꙗ҆́звы и҆ зна́менїѧ [-][65] блеща́щагосѧ, [-][66] и҆сповѣ́дати во́ньже де́нь нечи́сто и҆ во́ньже де́нь (ѡ҆чи́стите)[67], сї́и зако́нъ прокаже́нїѧ.

40 і хай прикаже священик: хай виберуть каміння, на яких є блеск, і хай викинуть їх геть з міста на нечисте місце. **41** І хай зішкребуть зсередини хату довкруг, і хай висиплять порох зіструганого поза містом, на нечисте місце. **42** І хай візьмуть інше обстругане каміння, і хай покладуть їх на місце каміння, й іншу глину хай візьмуть, хай обліплять хату. **43** Якщо ж знову прийде блеск і з'явиться в хаті після того, як вибрано каміння, і після того, як обшкрябано хату, і після того, як обліплена, **44** і ввійде священик, і побачить. Якщо розійшовся блеск по хаті – в проказі перебуває хата, нечистою є; **45** і хай знищить хату: і її дерево, і її каміння, і всю глину дому винесуть поза місто на нечисте місце. **46** І хто входить до хати всі дні, в яких є відлученою, – нечистим буде до вечора. **47** А хто спить в хаті, хай випере свою одіж, і нечистим буде до вечора, і хто їсть в хаті, хай випере свою одіж, і нечистим буде до вечора. **48** Якщо ж, прийшовши, ввійде священик і побачить: і ось, розходячись не розійшовся блеск в хаті після того, як обшкрябано хату, – хай очистить священик хату, тому що вилікувався блеск. **49** І, щоб очистити хату, хай візьме дві живі чисті курки, і кедрове дерево, і тканий кармазин, й іссоп. **50** І хай заріже одне курча до глиняної посудини над живою водою. **51** І хай візьме кедрове дерево, і тканий кармазин, і іссоп, і живе курча; і хай замочить їх в крові курчати заколеного над живою водою; і хай покропить ними в хаті сім разів; **52** і очистить хату кров'ю курчати, і живою водою, і курчам живим, і деревом кедровим, і іссопом, і тканим кармазином. **53** І хай відпустить живе курча геть із міста, на поле, і очистить хату – і чистою буде. **54** Це закон, про всякий блеск прокази: **55** і прокази одежі, і хати, **56** і струпа, і знаку, що блистить, **57** щоб визнавати, в якому дні нечисте і в якому дні очистите. Це закон прокази.

Гл҃а, є҃і.

И҆рече Гь҃ къ мѡѷсе́ю ї а҆арѡ́нꙋ гл҃ѧ, гл҃и сн҃омъ ї҆и҃левымъ и҆ рече́ши к ни́мъ, мꙋ́жꙋ мꙋ́жꙋ є҆мꙋ́же а҆́ще бꙋ́детъ и҆злїѧ́нїе ѿ тѣ́ла є҆го̀, и҆злїѧ́нїе є҆го̀ нечи́сто є҆́сть. (-)[1] Сї́и (же) зако́нъ нечи́стоты (є҆́сть)[2] и҆злива́ѧй сѣ́мѧ ѿ тѣ́ла є҆го̀, ѿ и҆злїѧ́нїѧ и҆́мже съставле́но є҆́сть тѣ́ло є҆го̀, въ и҆злїѧ́нїе. Сї́ѧ нечистота̀ є҆го̀ (є҆́сть)[3], всѧ̑ дни̑ и҆злїѧ́нїе тѣ́ла є҆го̀, и҆́мже съставле́но є҆́сть тѣ́ло є҆го̀

Глава 15

1 І сказав Господь до Мойсея і Аарона, кажучи: **2** Скажи ізраїльським синам, і скажеш до них: Чоловік, в якого лиш буде вилив з його тіла, його вилив є нечистим. **3** Це ж є закон нечистоти: хто виливає насіння з його тіла, з виливу, з якого складається його тіло, у виливі. Це є його нечистота всі дні вилиття його тіла, з якого складається його тіло, у його вилитті, це його нечистота. **4** Всяке

ліжко, на якому лиш спатиме той, хто виливає насіння, нечистим буде, і всякий посуд, на якому лиш, на ньому, сяде той, хто проливає насіння, нечистим буде. **5** І людина, яка лиш доторкнеться до його ліжка, хай випере свою одіж хай помиє своє тіло водою – і нечистим буде до вечора. **6** І хто сідає на посуд, на якому лиш, на ньому, сяде той, хто проливає насіння, хай випере свою одіж і хай помиється водою – і нечистим буде до вечора. **7** І хто доторкнеться до тіла того, хто проливає насіння, хай випере свою одіж і хай помиється водою – і нечистим буде до вечора. **8** І якщо до чистого доторкнеться той, хто проливає насіння, хай випере свою одіж і хай помиється водою – і нечистим буде до вечора. **9** І хай кожне осляче сідло, на яке лиш сяде той, хто проливає насіння, нечистим буде до вечора. **10** І кожний, хто доторкнеться, – з усього, що лиш є під ним, – нечистим буде до вечора. І хто підносить їх, хай випере свою одіж і помиється водою – і нечистим буде до вечора. **11** І кого доторкнеться той, хто проливає насіння, і не обмив своїх рук водою, хай випере свою одіж і помиє собі тіло водою – і нечистим буде до вечора. **12** І посуд глиняний, до якого лиш доторкнеться той, хто проливає насіння, хай буде розбитий, а посуд дерев'яний хай буде обмитий водою, і чистим буде. **13** Якщо ж очиститься той, хто проливає насіння зі свого проливу, хай почислить собі сім днів на своє очищення, хай випере свою одіж і хай помиє своє тіло живою водою – і буде чистим. **14** І в восьмий день хай візьме дві горлиці, або два пташенята голубині, і хай принесе їх перед Господа, до дверей шатра свідчення, і дасть їх священикові; **15** і хай зробить з ними священик, – один за гріх, а другий на цілопалення. І хай помолиться за нього священик перед Господом за його проливання. **16** І чоловік, в якого лиш вийде з його ложа насіння, і хай помиє водою все своє тіло,– і буде нечистим до вечора. **17** І всяка одіж, і всяка шкіра, на яких же лиш буде ложе насіння, хай випереться водою, – і нечистим буде до вечора. **18** І якщо спатиме чоловік зі своєю жінкою ложем насіння, хай помиються оба водою – і нечистими будуть до вечора. **19** І жінка, якщо матиме сплив крові, і її сплив буде в її тілі – сім днів хай буде в її відлученні. І кожний, хто дотор

въ ꙵзліѧ́нїє [є҆го][4] нечи́стота є҆го є҆сть, всѧ́ко ложе на немже а҆́ще лѧ́жетъ [-][5] и҆зливаѧ́й сѣмѧ нечи́сто бꙋ́детъ, и҆ всѧ́къ сосꙋ́дъ на не́мже а҆́ще сѧ́детъ ве́рхъ є҆го и҆зливаѧ́й сѣмѧ, нечи́стъ бꙋ́детъ· И҆ чл҃къ и҆́же а҆́ще прико́снетсѧ ло́жа є҆го, да и҆спере́тъ ри́зы своѧ̀, и҆ да ѡ҆мы́етъ [тѣ́ло свое][6] водо́ю, и҆ нечи́стъ бꙋ́детъ до́ вечера, и҆ сѣдѧ́и на сосꙋ́дѣ на не́мже а҆́ще сѧ́детъ ве́рхъ є҆го и҆зливаѧ́и сѣмѧ, да и҆спере́тъ ри́зы своѧ, и҆ да ѡ҆мы́етсѧ водо́ю, и҆ нечи́стъ бꙋ́детъ до́ вечера, и҆ прикоснꙋвыисѧ къ плоти и҆зливаю́щаго сѣмѧ да и҆спере́тъ ри́зы [своѧ̀][7], и҆ да ѡ҆мы́етсѧ водо́ю и҆ нечи̇́стъ бꙋ́детъ до́ вечера, (и҆) а҆́ще (-)[8] прико́снетсѧ и҆зливаѧ́й сѣмѧ къ чистомꙋ да и҆спере́тъ ри́зы [своѧ̀][9], и҆ да и҆змы́етсѧ водо́ю и҆ нечи́стъ бꙋ́детъ до́ вечера· И҆ на всѧ́ко сѣдло ѡ҆́слее на неже а҆́ще всѧ́детъ [-][10], и҆зливаѧ́й сѣмѧ, нечи́сто бꙋ́детъ до́ вечера, и҆ всѧ́къ прикоснꙋвыисѧ ѿ всѣхъ ꙗ҆́же сꙋть по́ нимъ, (и҆) нечи́стъ бꙋ́детъ до́ вечера· І҆ и҆́же въздви́жетъ ѧ҆̀, да и҆спере́тъ ри́зы своѧ и҆ ѡ҆мы́етсѧ водо́ю, и҆ нечи́стъ бꙋ́де до́ ве́чера· І҆ и҆́же сѧ прико́снетъ и҆зливаѧ́и сѣмѧ, и҆ рꙋ́къ свои́хъ не ѡ҆мы́ [водо́ю][11], да и҆спере́тъ ри́зы [своѧ̀][12] и҆ ѡ҆мы́етъ (є҆и) тѣ́ло водо́ю, и҆ нечи́стъ бꙋ́детъ до́ вечера· И҆ сосꙋ́дъ глинѧ́нъ є҆мꙋ́же а҆́ще прико́снетсѧ и҆зливаѧ́и сѣмѧ, да разбие́тсѧ (а҆)[13] сосꙋ́дъ древѧ́ныи да сѧ и҆змы́етъ водо́ю, и҆ чи́стъ бꙋ́детъ· А҆́ще ли ѡ҆чи́ститсѧ и҆зливаѧ́и сѣмѧ, ѿ и҆зливанїѧ своє҆го, да съчтетъ себѣ се́дмь дн҃їи на ѡ҆цыще́нїє є҆го, да и҆спере́тъ ри́зы своѧ̀, и҆ да ѡ҆мы́еть тѣ́ло [свое водо́ю живо́ю][14] и҆ чи́стъ бꙋ́детъ· И҆ въ дн҃ь ѡ҆смы́и да възметъ [-][15] два̑ го́рличища, и҆́ли два̑ голꙋби́чища, и҆ да принесе́тъ ѧ҆̀ пр҃е г҃ь, къ две́ремъ хра́ма свѣдѣнїа и҆ дасть ѧ҆̀ жрьцꙋ, и҆ да сътвори́тъ ѧ҆̀ жре́цъ, є҆ді́нъ грѣха̀ ра́ди, (а҆ дрꙋгїи)[16] въ всесъжже́нїє· И҆ да помо́литсѧ ѡ҆ не́мъ жре́цъ пр҃е г҃мъ, ѡ҆ и҆злиѧ́нїи̇ є҆го· И҆ чл҃къ є҆мꙋ́же а҆́ще и҆зы́детъ ѿ (ло́жа є҆го)[17] сѣмѧ, и҆ да ѡ҆мы́етъ водо́ю все тѣ́ло своѐ, и҆ нечи́стъ бꙋ́детъ до́ вечера, и҆ всѧ́ка ри́за, и҆ всѧ́ка ко́жа на ни́хъ же а҆́ще бꙋ́де (-)[18] ложе сѣмѧнное, [-][19] да и҆спере́тсѧ водо́ю, и҆ нечи́сто бꙋ́де до́ вечера· И҆ (-)[20] а҆́ще лѧ́жетъ мꙋжъ съ (женою своею)[21] ложа сѣмени, [-][22] да и҆змы́ютсѧ (ѡ҆́ба) водо́ю и҆ нечи́сты бꙋ́дꙋтъ до́ вечера, и҆ жена́ а҆́ще бꙋ́детъ (кро́вь точа́щи)[23], [и҆][24] бꙋ́детъ тече́нїе є҆ѧ̀ въ тѣ́леси є҆ѧ̀ з҃ дн҃їи, да бꙋ́детъ въ скве́рнѣ є҆ѧ̀· [И҆][25] всѧ́къ прикасаѧ́исѧ є҆и нечи́стъ бꙋ́детъ до́ вечера, и҆ все на не́мже а҆́ще сѣдитъ [-][26] въ тече́нїю є҆ѧ̀

нечисто бꙋдетъ, и всѧко на неже аще присѧдетъ (она)[27] нечиста бꙋде и всѧкъ иже аще прикоснетсѧ ложа еѧ да исперетъ ризы своѧ и да омыетъ (водою тѣло свое)[28], и нечистъ бꙋдетъ до вечера. И всѧкъ прикасаѧйсѧ всѧкомꙋ съсꙋдꙋ, на немже аще сѣдитъ (-)[29], да исперетъ ризы своѧ, и да измыетсѧ водою и нечистъ бꙋдетъ до вечера. Аще же (и) на ложи (сꙋщи ей)[30], или на сосꙋдѣ на немже аще (сѣдитъ она)[31] (-)[32], елма же прикоснетсѧ ей, нечистъ бꙋдетъ до вечера, аще ли (кто бꙋде на ложи с нею)[33] и бꙋдетъ нечистота еѧ на немъ [-][34] нечистъ бꙋдетъ з҃ дни, и всѧко ложе на немже аще лѧжетъ (-)[35] нечисто бꙋдетъ. И жена аще течетъ, теченїе крови, дни многи не въ времѧ скверны еѧ, и аще течетъ по скверненїи еѧ, всѧ дни теченїѧ нечистоты еѧ. ѩкоже въ дни скверны [еѧ][36], нечиста бꙋдетъ. И всѧко ложе на немже аще лежитъ (-)[37] всѧ дни теченїе (еѧ) ѩкоже (скверны есть)[38], и всѧкъ съсꙋдъ на немже сѧдетъ (-)[39] нечистъ бꙋдетъ. По нечистотѣ скверны [еѧ][40], [и][41] всѧкъ прикасаѧйсѧ ей нечистъ бꙋдетъ, [-][42] да исперетъ ризы [своѧ][43], и омыетъ (водою тѣло [свое][44])[45], и нечистъ бꙋдетъ до вечера, аще ли очиститсѧ ѿ теченїѧ [еѧ][46], [-][47] да съчтетъ себѣ з҃ дни, и по сихъ да очиститсѧ. И въ [осмый день][48] да възметъ [-][49] два горличища, или два птенца голꙋбина и принесетъ ѧ къ жерцꙋ, къ дверемъ храма свѣдѣнїѧ, и да сътворитъ жрецъ единъ грѣха ради, (а дрꙋгїи)[50] въ всесъжженїе, и да помолитсѧ о ней жрецъ предъ Гдмъ, о теченїи нечистоты еѧ, и благобоѧзнены сътворитъ сны Їилевы ѿ нечистотъ ихъ (-)[51] да не оумрꙋтъ нечистоты ради ихъ, вънегда осквернити имъ храмъ [свѣдѣнїѧ][52] собою. Сїи законъ изливающемꙋ сѣмѧ, [-][53] аще комꙋ изыйде из него ложе сѣменное, ѩкоже оскверлѧвитисѧ в немъ, и точащеи кровь въ скверни еѧ. [-][54] Изливаѧй сѣмѧ излиѧнїемъ своимъ мꙋжескꙋ полꙋ и женьскꙋ, и мꙋжꙋ иже аще бꙋде съ сквернавою.

кнеться до неї, буде нечистим до вечора, **20** і все, на чому лиш сидить в її спливі, нечистим буде, і все, на що лиш сяде вона, нечистим буде, **21** і кожний, хто тільки доторкнеться до її ложа, хай випере свою одіж, і хай помиє водою своє тіло – і буде нечистим до вечора. **22** І кожний, хто доторкається до всякого посуду, на якому лиш сидить, хай випере одіж свою і хай помиється водою – і нечистим буде до вечора. **23** Якщо ж і на ложі є вона або на посудині – на якому лиш сидить вона – як тільки ж доторкнеться до неї – нечистим буде до вечора. **24** Якщо ж хто буде на ложі з нею, і її нечистота буде на ньому – нечистим буде сім днів, і всяке ложе, на якому лиш ляже, нечистим буде. **25** І жінка, якщо тече сплив крові багато днів, не в часі її нечистоти, і якщо тече після її нечистоти, – всі дні спливу її нечистоти, так як в дні її нечистоти, буде нечистою. **26** І всяке ложе, на якому лиш лежить всі дні її спливу, – так як *дні* нечистоти є, і кожний посуд, на який сяде, буде нечистим, за нечистотою її відлучення; **27** і кожний, хто доторкається до неї, нечистим буде; хай випере свою одіж і помиє водою своє тіло – і нечистим буде до вечора. **28** Якщо ж очиститься від її спливу, хай почислить собі сім днів, – і після цих хай очиститься. **29** І в восьмому дні хай візьме дві горлиці або два пташенята голубині, і принесе їх до священика, до дверей шатра свідчення; **30** і хай зробить священик – одного за гріх, а другого в цілопалення,– і хай помолиться за неї священик перед Господом за сплив її нечистоти. **31** І побожними зробить синів ізраїльських від нечистот їхніх, хай не помруть через їхню нечистоту, коли занечищують вони шатро свідчення собою. **32** Це закон тому, хто проливає насіння, – якщо комусь вийде з нього *в* ложе насіння, – щоб занечиститись в ньому, **33** і кровоточивій в її нечистоті; хто виливає насіння виливанням своїм, чоловічого роду і жіночого, і чоловікові, який лиш спатиме з нечистою.

Глав, ѕі҃

И рече Гдь къ Моѷсїю по оумрътвїи двꙋ (ааронихъ сновъ)[1], вънегда принесоста огнь чюждь предъ Гдь, и скончастасѧ и рече Гдь къ Моѷсїю. Гли Ааронꙋ братꙋ твоемꙋ, [-][2] *да не внидетъ по всѧ часы въ стое, внꙋтрь завѣсы, предъ лице оцыщенїю, иже есть предъ кїотомъ свѣдѣнїѧ (-)[3] да не оумретъ, въ облацѣ бо ѩвлюсѧ оу оцыщенїѧ,

Глава 16

1 І сказав Господь до Мойсея після смерті двох Ааронових синів, коли принесли чужий вогонь перед Господом, і померли, **2** і сказав Господь до Мойсея: Скажи Ааронові, твоєму братові, *хай не входить кожної години до святого, всередину занавіси, перед лице очищення, що є перед кивотом свідчення, щоб не помер, бо в хмарі Я появлюся на очи-

є҃ мо҃ л҃ євре҃ д҃

мой2. 30 єв. 9

щенні. **3** Так ввійде Аарон до святого: з телям, з волів, за гріх а з бараном на цілопалення. **4** І хай зодягнеться в освячену полотняну одіж: полотняні штани хай будуть на його тілі, і хай підпережеться полотняним поясом, і хай поклаладе полотняний клобук – це святі ризи; і хай помиє водою все своє тіло, і хай зодягнеться в них. **5** І від збору ізраїльських синів хай візьме два козли, з кіз, за гріх і одного барана на цілопалення. **6** І хай приведе Аарон теля, що за його гріх, і хай помолиться за себе і за свій дім, **7** і хай візьме двох козлів і поставить їх перед Господом, при дверях шатра свідчення. **8** І хай кине Аарон на обох козлів жереби, один жереб – Господній, а другий жереб – відпущення. **9** І хай приведе Аарон козла, на якого випав жереб Господеві, і хай принесе за гріх. **10** А козла, на якого випав жереб відпущення, хай його поставить живим перед Господом, щоб помолитися над ним і щоб відпустити його у відпущення. І хай відпустить його в пустиню, **11** і хай візьме козел на себе їхній гріх у непрохідну землю; і хай приведе Аарон теля, що за його гріх, і хай помолиться за себе і за свій дім, і хай заріже теля, що за його гріх. **12** І хай візьме кадильницю повну жевріючого вугілля з жертовника, що перед Господом, і хай наповнить руки чистим складеним ладаном. І хай принесе до середини занавіси, **13** і хай покладе ладан на вогонь, перед Господом, і покриє дим ладану очищення, що є над їхнім свідченням, і хай не помре. **14** І хай візьме з крові теляти, і хай покропить пальцем на очищення до сходу, перед лицем очищення хай покропить сім разів кров'ю своїм пальцем. **15** І хай заріже козла, що за гріх, що за народ, перед Господом, і хай внесе його кров до середини занавіси, і хай зробить з кров'ю його так, як зробив з кров'ю теляти, і хай покропить його кров'ю на жертовник перед лицем очищення. **16** І хай очистить святесвятих від нечистот ізраїльських синів і від їхньої неправди, за всі їхні гріхи; і так зробить з шатром свідчення, *тому, що зроблене в них, посеред їхньої нечистоти. **17** І ніяка людина хай не буде в шатрі свідчення, як входить молитися в святе, аж доки не вийде, і хай помолиться за себе, і за свій дім, і за ввесь збір ізраїльських синів. **18** І вийде до жертовника, що є перед Господом, і хай помолиться за нього. І хай візьме з крові теляти, і з

лук. 1

сице вниидетъ ааронъ въ стое, съ телцемъ ѿ говадъ грѣха ради, (а)[4] овенъ въ всесъжженїе, и въ ризꙋ платнагꙋ осщеннꙋ да сѧ облечет· (-)[5] Надраги платнаны да бꙋдꙋтъ на тѣло его, и поѧсомъ платнаным да сѧ опоѧшетъ, и клобꙋкъ платнанъ да възложитъ, ризы сты сꙋть, и да омыетъ водою все тѣло свое, и да облечеса в нѧ, и ѿ сонма снѡвъ їилвъ, да възметъ два козла ѿ козъ грѣха ради, и овенъ единъ въ всесъжженїе· И да приведетъ ааронъ телец иже грѣха ради своего и да помолитсѧ о себѣ, и о домꙋ своемъ, и да възметъ два козла, и поставитъ ѧ пре гмъ, ꙋ дверїи храма свѣдѣнїѧ, и да възложитъ ааронъ на оба козла жребїѧ, жребїи единъ гнь, (а)[6] жребїи (дрꙋгїи)[7] ѿпꙋщенїю, и да приведетъ ааронъ козла на немже палъ есть [-][8] жребїи гꙋ, и да принесетъ грѣха ради· (а)[9] козла на немже палъ есть [-][10] жребїи ѿпꙋщенїа да поставитъ и [пре гмъ жива][11], ꙗко помолитисѧ о немъ (и) ꙗко ѿпꙋстити его въ ѿпꙋщенїе· [И][12] да пꙋститъ его въ пꙋстыню, [и да възметъ козелъ на сѧ беззаконїѧ ихъ въ землю непроходимꙋ,][13] и да приведет ааронъ телца иже грѣха ради своего и да помолитсѧ о себѣ и о домꙋ своем, и да заколетъ телца иже грѣха ради своего, и да възметъ кадилникъ полнъ ꙋглиѧ огнена ѿ олтарѧ иже пре гмъ, и да наполнитъ рꙋцѣ димїама сложенаго чиста· И да принесетъ внꙋтрьꙋдꙋ завѣсы, и да възложитъ димїѧма на огнь пре гмъ, и покрыетъ дымъ димиамныи оцыщенїѧ еже (есть) на свѣдѣнїи (ихъ), и да не ꙋмретъ, и да възметъ ѿ крови телца, и да въскропит перъстомъ на оцыщенїю на въстоки пре лицемъ оцыщенїю, да въскропит седмижды, ѿ крови перстом [своим][14]· И да заколет козелъ иже грѣха ради еже за люди пре гмъ, и да внесетъ ѿ крови его внꙋтрь завѣсы, и да сътворитъ кровь его, ꙗкоже сътвори крови телчи, и да въскропит кровїю его на олтарь пре лицем очищенїю· И да оцыститъ [ѿ стыхъ стое][15], ѿ нечистотъ снѡвъ їилвъ, и ѿ неправды ихъ, о всѣхъ грѣсѣхъ ихъ, и тако сътвори храмꙋ свѣдѣнїѧ· *Сътворенꙋ в нихъ посредѣ нечистоты ихъ, и всѧкъ чкъ да не бꙋдет въ храмѣ свѣдѣнїа, егда въходит молитисѧ въ стое. дондеже изыдетъ, и да помолитсѧ о себѣ, и о домꙋ своемъ и о всемъ сънъмѣ снвъ їилвъ· І изыидетъ къ олтарю, иже есть пре гмъ, и да помолитсѧ о немъ, и да възмет ѿ крови телца и ѿ крови козла, и да възложитъ на ꙋглы

лꙋ а

ѻ҆лтаря ѻ҆́крⷭ҇тъ, и҆ да въскропи́тъ (прьстомъ [своимъ][16] нань седмижды, ѿ крови)[17], и҆ ѻ҆чи́ститъ и҆, и҆ ѻ҆свѧ́титъ [-][18] ѿ нечистоты сн҃въ і҆и҃лвъ, и҆ съвершитъ ѻ҆цыщаѧ стⷪ҇е и҆́хъ, и҆ хра́мъ свѣдѣ́ні́ѧ, и҆ ѻ҆лта́рь, и҆ ѻ҆ жерцѣ́хъ ѻ҆цыститъ· И҆ да приведе́ козла̀ жива́го, и҆ да възложитъ ааро́нъ [ѻ҆бѣ][19] рꙋцѣ свои, на главꙋ̀ козла̀ жива́го, и҆ да и҆сповѣсть на не́мъ всѧ безако́ні́ѧ сн҃въ і҆и҃лвъ. и҆ всѧ непра́вды и҆́хъ, и҆ всѧ грѣхи̑ и҆́хъ, и҆ възложитъ ѧ҆̀ на главꙋ̀ козла̀ жива́го, и҆ да ѿпꙋститъ рꙋко́ю чл҃ка оу҆гото́ваннаго, въ пꙋсты́ню и҆ възметъ козе́лъ на́ сѧ непра́вды и҆̀, въ зе́млю непрохѡди́мꙋ, и҆ да ѿпꙋститъ козла̀ (жива́го) въ пꙋсты́ню, и҆ да вни́детъ аа҆ро́нъ въ хра́мъ свѣдѣ́ні́а, и҆ да съвлече́тъ ри́зы платна́ны в на́же ѻ҆болче́нъ въхода́щꙋ є҆мꙋ̀ въ стⷪ҇е, да положи́тъ ѧ҆̀ та́мъ, (да)[20] ѻ҆мы́етъ тѣ́ло своѐ водо́ю на мѣ́стѣ стⷮѣ, и҆ да ѻ҆блече́тсѧ в ри́зы своѧ̀ і҆ и҆зше́дъ да сътвори́тъ всесъж҄же́ні́е своѐ и҆ (-)[21] лю́дское, и҆ да помо́литсѧ ѻ҆ себѣ̀ и҆ ѻ҆ до́мꙋ свое́мъ, и҆ ѻ҆ лю́дехъ ꙗ҆́коже и҆ ѻ҆ жерце́хъ· (ч҃)[22] тꙋкъ и҆́же грѣха̀ ра́ди да възложи́ на ѻ҆лта́рь, (-)[23] ѿпꙋстивы́ (же) козла̀ ѿпꙋще́наго, въ ѿпꙋще́ні́е, да и҆спере ри́зы [своѧ̀][24], и҆ да ѻ҆мы́етъ пло́ть свою̀ водо́ю, и҆ посе́мъ да и҆детъ въ по́лкъ· *И҆ те́лца̀ и҆́же грѣха̀ ра́ди и҆ козла̀ и҆́же грѣха̀ ра́ди, и҆́хже кро́вь внесе́сѧ ѻ҆цы́стити въ (мѣсто) стⷪ҇е да и҆знесꙋтъ ѧ҆̀ внѣ̀ полка̀, и҆ да съжгꙋтъ ѧ҆̀ на ѻ҆́гни, и҆ ко́жи и҆́хъ и҆ мѧ́са и҆́хъ, и҆ мо́тыла и҆́хъ· И҆ жгі́и (-)[25] ꙗ҆́же (жжетъ) да и҆спере́тъ ри́зы [своѧ̀][26], и҆ да ѻ҆мы́етъ тѣ́ло своѐ водо́ю, и҆ по се҃ да вни́детъ в по́лкъ, и҆ да бꙋ́детъ се ва́мъ зак҃ вѣ́чныи, *въ мц҃ъ з҃ (и҆) въ і҃, (дн҃ь) мц҃а, покори́те дш҃а ва́ша, и҆ вса́ка дѣ́ла да не сътвори́те ни тꙋ̀зе́мецъ ни прише́ле прилежа́и въ ва́съ· въ (то́и бо дн҃ь)[27] мо́литсѧ ѻ҆ ва́съ, [и҆][28] (ѻ҆чи́ститесѧ)[29] вы̀ ѿ (-)[30] грѣхъ ва́шихъ, пре гм҃ъ, и҆ чи́сти бꙋ́дете· Сꙋбота сꙋбо́тъ поко́и (да бꙋ́детъ сі́ѧ)[31] ва́мъ, [-][32] покори́те дш҃а ва́ша, зако́нъ вѣ́чныи· [И҆][33] да помо́литсѧ (за нѧ) жре́цъ, є҆гоже а҆́ще помажꙋтъ (и҆́мъ)[34], [-][35] є҆мꙋже съвръше́нѣ рꙋцѣ є҆го, жрети [є҆мꙋ][36] по ѿцы свое҃, и҆ да ѻ҆блече́тсѧ в ри́зы платна́ны [ст҃ѣ][37], ри́зы ст҃ы, и҆ да ѻ҆цы́сти стⷪ҇е стⷪ҇го и҆ хра́мъ свѣдѣ́ні́ѧ, и҆ ѻ҆лта́рь да ѻ҆цы́ститъ, и҆ ѻ҆ жрецѣ́хъ и҆ ѻ҆ все́мъ сонмѣ̀ да ѻ҆цы́ститъ, и҆ да бꙋ́детъ сѐ ва́мъ зако́нъ вѣ́чныи· Молитесѧ ѻ҆ сн҃ѣхъ і҆илвыхъ, ѻ҆ всѣхъ грѣсѣ́хъ и҆́хъ, є҆ди́ною въ лѣ́то да сътвори́те ꙗ҆́коже заповѣ́да г҃ь мѡѵсі́ю·

є҆вре҃ г҃і

ни҃ к҃г

крові козла, і хай покладе на роги жертовника довкола; **19** і хай покропить своїм пальцем на нього сім разів кров'ю, і очистить його, і освятить від нечистоти ізраїльських синів. **20** І очищаючи, завершить їхнє святе: і шатро свідчення, і жертовник, і очистить за священиків. І хай приведе живого козла, **21** і хай Аарон покладе обі свої руки на голову живого козла, і хай визнає над ним всі беззаконня ізраїльських синів, і всі їхні неправди, і всі їхні гріхи, і покладе їх на голову живого козла, і хай відпустить в пустиню рукою приготовленої людини. **22** І козел візьме на себе їхні неправди в непрохідну землю, і хай відпустить живого козла до пустині. **23** І хай ввійде Аарон до шатра свідчення, і хай скине полотняну одіж, якою зодягнений був, коли він входив до святого, хай покладе її там, **24** хай помиє своє тіло водою на святім місці, і хай зодягнеться у свою одіж, і вийшовши, хай зробить своє цілопалення і народу, і хай помолиться за себе, і за свій дім, і за народ так, як і за священиків; **25** а жир, що за гріх, хай покладе на жертовник. **26** Той же, хто відпустив козла відпущення у відпущення, хай випере свою одіж, і хай помиє своє тіло водою, і після цього хай іде до табору. **27** *І теля, що за гріх, і козла, що за гріх, яких кров внесена була в святе місце, щоб очистити, хай винесуть їх поза табір, і хай спалять їх на вогні, і їхні шкіри, і їхнє м'ясо, і їхній кал. **28** І хто спалює, той, що спалює, хай випере свою одіж і хай помиє своє тіло водою, і після цього хай ввійде до табору. **29** І хай це буде вам вічним законом, *в **7**-му місяці і в **10**-му дні місяця, упокорите ваші душі і ніякого діла не чинитимете ви, ані туземець, ані приходько, що проживає у вас. **30** Бо в тому дні молиться за вас, і ви очиститеся з ваших гріхів перед Господом, і будете чисті. **31** Субота субот – спочинок хай буде вона вам, упокорите ваші душі – це вічний закон. **32** І хай помолиться за них священик, якого лиш їм помажуть, якому наповнять його руки, щоб бути йому священником після свого батька, і хай зодягнеться в його полотняну одіж, святу одіж; **33** і хай очистить святе-святого, і шатро свідчення, і хай очистить жертовник, і хай очистить за священиків і за ввесь збір, **34** і хай буде це вам вічним законом. Моліться за ізраїльських синів, за всі їхні гріхи; раз у році зробите так, як заповів Господь Мойсеєві.

єв. 13

ниж. 23

Глава 17

1 І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **2** Скажи Ааронові і його синам, і до всіх ізраїльських синів, і скажеш до них: Це слово, яке заповів Господь, кажучи: **3** Чоловік з ізраїльських синів або з приходьків, що живуть у вас, який лиш заріже теля, чи вівцю, чи козу в таборі, хто заріже за табором – **4** і хай не принесе перед двері шатра свідчення, щоб принести його в цілопалення чи за спасіння Господеві, як прийнятне в милий запах. Хто лиш заріже поза – і хай не принесе його перед двері шатра свідчення, щоб принести в дар Господеві перед шатром свідчення. Кров зарахується тому чоловікові, він кров пролив – хай вигубиться та душа зі свого народу; **5** щоб принесли ізраїльські сини жертви свої. Що ж лиш вони ріжуть на полі, і хай принесуть його до дверей шатра свідчення, до священика, – і принесуть жертву спасіння Господеві. **6** І хай проліє священик кров на жертовнику, довкола, перед Господом, при дверях шатра свідчення, і хай принесе жир – на милий запах Господеві. **7** І після цього хай не приносять своїх жертов марним *богам*, за якими вони самі підуть, услід за ними. Це буде вічний закон вам у ваші роди. **8** І скажеш до них: Людина: з ізраїльських синів і з синів приходьків, що мешкають у вас, яка лиш зробить цілопалення чи жертву – і хай не принесе до дверей шатра свідчення, щоб зробити її Господеві. Вигубиться та душа зі свого народу. **10** І людина: з ізраїльських синів чи з приходьків, що мешкають у вас, яка лиш їсть всяку кров, – то покладу моє лице проти душі, що їсть кров, і вигублю її зі свого народу. **11** *Бо душею всякого тіла є його кров – Я ж дав її вам, щоб на жертовнику очищати за ваші душі, бо їх кров за душі очищує. **12** Через це сказав Я ізраїльським синам: Всяка душа з вас хай не їсть крові а також приходько, що мешкає у вас, не їстиме крові. **13** І людина: з ізраїльських синів або з приходьків, що мешкають у вас, хто лиш зловить звіра чи птаха, що їсться, і проліє він кров їх, і покриє її землею, – **14** бо його кров є душею всякого тіла. І Я сказав ізраїльським синам: Не їстимете кров всякого тіла, бо його кров є душею всякого тіла; кожний, хто їсть її, вигубиться. **15** І кожна душа з місцевих чи з приходьків, яка їсть мертвечину чи розірване звірами, хай випере свою одіж, і

мой1. 9

Гла, зі

И рече Гь къ мѡѵсїю гла, гли аарону и сном его, и къ всѣ сномъ іилевым, и речеши къ нимъ. се слово еже заповѣда Гь гла, члкъ [-][1] ѿ снвъ іилевъ, [или ѿ пришелецъ иже прилежатъ въ васъ][2]· Иже аще заколе телецъ, или овцу или козу, въ полку· (-)[3] Иже заколетъ внѣ полка, и пре двери храма свѣдѣнїа да не принесетъ, якоже (сътворитъ)[4] е въ всесъжженїе, или спсенїе Гу прїатно въ воню бговонїа· (-)[5] Иже аще заколетъ внѣ и пре двери храма свѣдѣнїа да не принесетъ его, яко принести даръ Гу, пре храмъ [свѣдѣнїа][6] [-][7]· [Кровь въмѣнитса члку тому][8] кровь пролиа, да потребитса дша она ѿ людїи своихъ, яко да принесу снове іилвы требы своа· Елико же аще сїи закалаютъ на поли и да принесутъ (е)[9] къ дверемъ храма свѣдѣнїа къ жерцу, и положатъ требу спсенїа Гу [-][10], и да възлиетъ жрецъ кровь на олтарь окртъ, пре Гмъ, оу дверїи храма свѣдѣнїа· И да възнесетъ тукъ, въ воню бговонїа Гу, и посемъ да не полагаютъ треб своихъ, суетнымъ. Имже сами [изыидутъ][11] въ слѣдъ ихъ, законъ вѣчныи будетъ вамъ в роженїи ихъ вашихъ, и да речеши к нимъ· Члкъ [-][12] ѿ снвъ іилвъ, и ѿ сновъ пришелецъ иже прилежитъ въ васъ, иже аще сътворитъ всесъжженїе, или требу и къ дверемъ храма свѣдѣнїа, да не принесетъ сътворити е Гви. потребитса [дша та ѿ людїи своих][13]· И члкъ ѿ снвъ іилвъ, или ѿ пришелецъ, прилежащихъ въ васъ, иже аще ястъ всакую кровь, то опру лице мое на дши ядущеи кровь, и погублю ю ѿ людїи своихъ· *Занеже дша всакїа плоти кровь его есть, (-)[14] аз (же) дахъ ю вамъ оу олтара очищати о дшахъ вашихъ, кровь бо ихъ въ дши мѣсто очищаетса· Сего ради рекохъ сномъ іилвымъ, всака дша ѿ васъ да не астъ крови, (или)[15] пришелецъ прилежащїи въ васъ не ястъ крови· И члкъ [-][16] ѿ сновъ іилвъ [или][17] ѿ пришелецъ прилежащихъ въ васъ, иже аще уловитъ [-][18] звѣрь, или птицу, еже са яст, и (пролию)[19] кровь [еа][20] и покрыютъ ю землею· дша бо всакїа плоти кровь еа есть. И рекохъ сномъ іилвымъ крови всакїа плоти да не асте, яко дша всакїа плоти кровь еа есть, всакъ ядыи ю потребитса· И всака дша яже ястъ мертвечины или звѣроядину ѿ тоземецъ, или ѿ пришелецъ, да исперетъ ризы своа, и да омыетъ [тѣло][21]

водо́ю, и҆ нечи́стъ бꙋ́детъ до̀ ве́чера, (-)[22] [посе́мъ][23] (же) чи́стъ бꙋ́детъ. А҆́ще ли не и҆спере́тъ ри́зъ [свои́хъ][24], ни (ѡ҆мы́етъ тѣ́ла)[25] водо́ю, то прїи́метъ беззако́нїе своѐ.

Гл҃а, и҃і.

И҆ рече Гь къ мѡѷсїю гл҃а, гл҃и сн҃омъ і҆и҃львымъ, и҆ рцы̀ къ ни́мъ, а҆́зъ Гь бг҃ъ ва́шъ. По тваре́нїемъ земла̀ є҆гѷпетьскїа в не́йже ѡ҆бита́сте [-][1] да не сътвори́те. [-][2] по тваре́нїю земла̀ хананеискїа в ню́же а҆́зъ веду̀ вы та́мъ да не сътвори́те, и҆ по зако́нѡмъ и҆́хъ да не ходи́те. Сꙋды̀ моа̀ да сътвори́те, и҆ повелѣ́нїа моа̀ снабди́те, *да ходи́те в ни́хъ, а҆́зъ Гь бг҃ъ ва́шъ. И҆ снабди́те вса повелѣ́нїа моа̀, и҆ вса̀ сꙋды̀ моа̀ (да)[3] сътвори́те а҆̀, (а҆) сътвори́вый а҆̀ чл҃къ жи́въ бꙋ́детъ в ни́хъ, а҆́зъ Гь бг҃ъ ва́шъ. Чл҃къ [-][4] (своемꙋ ближнемꙋ)[5] да не престꙋ́питъ ѿкры́ти стыдѣ́нїе, а҆́зъ Гь. Стыдѣ́нїе ѡ҆ц҃а твоего, и҆ стыдѣ́нїе ма́тери твоеа̀ да не ѿкры́еши, мт҃и бо твоа є҆сть. [-][6] да не ѿкры́еши стыдѣ́нїа є҆а̀. *Стыдѣ́нїа жены̀ ѡ҆ц҃а твоего да не ѿкры́еши, стыдѣ́нїе [бо][7] ѡ҆ц҃а твоего є҆сть. Стыдѣ́нїе сестры̀ твоеа̀ [и҆́же][8] ѿ ѡ҆ц҃а твоего (и҆)[9] ма́тери твоеа̀ роже́нои ѿ ни́хъ, и҆ли роже́нои внѣ, да не ѿкры́еши стыдѣ́нїа [и҆х][10]. Стыдѣ́нїа дще́ри сн҃а твоего, и҆ли дще́ри дще́ри твоеа̀ да не ѿкры́еши стыдѣ́нїа и҆́хъ, ꙗ҆́ко твое стыдѣ́нїе є҆сть. Стыдѣ́нїа дще́ри жены̀ ѡ҆ц҃а твоего, не ѿкры́еши є҆ди́нако роже́ны ѿ ѡ҆ц҃а твое́го, сестра̀ (бо) ти є҆сть, да не ѿкры́еши стыдѣ́нїа є҆а̀. Стыдѣ́нїа сестры ѡ҆ц҃а твое҃ да не ѿкры́еши, и҆з до́мꙋ бо ѡ҆ц҃а твое҃ є҆сть. Стыдѣ́нїа сестры ма́тери твоеа̀ да не ѿкры́еши, ѹ҆́жика бо ма́тери ти є҆сть. Стыдѣ́нїа бра́та ѡ҆ц҃а твое҃ да не ѿкры́еши и҆ къ женѣ̀ є҆го да не вни́деши, сро́дни бо ти є҆сть. Стыдѣ́нїа невѣ́стки твоеа̀ да не ѿкры́еши, жена̀ бо сн҃а твоего є҆сть, да не ѿкры́и стыдѣ́нїа є҆а̀. Стыдѣ́нїа жены̀ бра́та твоего да не ѿкры́еши, стыдѣ́нїе бра́та твое҃ є҆сть, стыдѣ́нїе жены̀ и҆ дще́ри є҆а̀ да не ѿкры́еши, дще́ри сн҃а є҆а̀ и҆ дще́ри дще́ри є҆а̀ да не по́имеши ѿкры́ти стыдѣ́нїа и҆́хъ ближнїи бо ти сꙋть, бесчестїе є҆сть. Жены̀ сестры̀ є҆а̀, не приводѝ на ню̀, ре́вности, ѿкры́ти стыдѣ́нїе є҆а̀ пре́ нею̀ є҆же живѣ сꙋщи е҆и. И҆ къ женѣ̀ ѿлꙋче́нои въ нечистотѣ є҆а̀, да не вни́деши ѿкры́ти стыдѣ́нїа є҆а̀. И҆ къ женѣ̀ дрꙋга своего да не дасѝ ло́жа сѣмени твоего ѡ҆скверни́тисѧ къ не́и. *и ѿ сѣмени твоего да не дасѝ работати *кна́зю (и҆́долꙋ). (да)[11]

є҆зе҃ к҃ / к҃рм і҃ / гала҃ г҃ / неемиа д҃

а҃ к҃рн е҃

н҃и и҃ / д҃ ц҃р к҃г

молохꙋ

хай помиє тіло водою – і нечистим буде до вечора; після цього ж буде чистим. **16** Якщо ж не випере своєї одежі ані не помиє тіло водою, то візьме він своє беззаконня.

Глава 18

1 І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **2** Скажи ізраїльським синам, і скажеш до них: Я Господь Бог ваш. **3** За звичаями єгипетської землі, в якій ви жили, не чиніть, за звичаями ханаанської землі, до якої Я вводжу вас, туди, не робіть, і за законом їхнім не ходіть. **4** Чиніть мої суди і зберігатимете мої накази, *щоб ви ходили в них, – Я Господь Бог ваш. **5** І зберігатимете всі мої накази, і будете чинити всі мої суди, а коли хто вчинить їх, – людина живою буде в них; Я Господь Бог ваш. **6** Людина хай не приступить до свого ближнього, щоб відкрити встид, – Я Господь. **7** Встид твого батька і встид твоєї матері не відкриєш, бо є твоя матір; не відкриєш встид її. **8** *Встид жінки твого батька не відкриєш, бо встид є твого батька. **9** Встид твоєї сестри, що від твого батька і твоєї матері, що народилася від них чи народилася поза, не відкриєш встиду їх. **10** Встид дочки твого сина чи дочки твоєї дочки, не відкриєш їхнього встиду, бо є твоїм встидом. **11** Встид дочки жінки твого батька не відкриєш, що від одного батька народжені, від твого батька, бо є тобі сестрою, не відкриєш її встид. **12** Встид сестри твого батька не відкриєш, бо є з дому твого батька. **13** Встид сестри твоєї матері не відкриєш, бо тобі є кревною матері. **14** Встид брата твого батька не відкриєш і до його жінки не ввійдеш, бо є тобі кревним. **15** Встид твоєї невістки не відкриєш, бо є жінкою твого сина, не відкриєш її встид. **16** Встид жінки твого брата не відкриєш, це є встид твого брата. **17** Встид жінки і її дочки не відкриєш, не візьмеш дочки її сина і дочки її дочки, щоб відкрити їхній встид, бо тобі є кревними, – це безбожне. **18** Жінку – її сестру не приводи до неї, задля ревнощів, щоб відкрити встид її перед нею, як ще вона є живою. **19** І до жінки, відлученої в її нечистоті не ввійдеш, щоб відкрити її встид. **20** І жінці твого ближнього не даси ложа твого насіння, щоб занечиститися з нею. **21** *І з твого насіння не даси на службу *володареві – ідолові – не опоганиш святе ім'я, – Я Господь. **22** І з чоловіком не спатимеш жіночим

єз. 20 / рим. 10 / гал. 3 / нее. 9

кор1. 5

ниж. 8 / црс4. 23

молохові

ложем, бо є нечистим. **23** І всякому чотироногому не даси твого ложа для насіння, щоб опоганитися з ним, і жінка хай не стане перед всяким чотироногим, щоб опоганитися, – нечистим є. **24** Не опоганитеся, бо всіма цими опоганилися народи, які Я вижену з – перед вашого лиця. **25** І земля занечистилася, і Я віддав їм за їхню неправедність через це, і земля зогиділа тих, що живуть на ній. **26** І зберігатимете всі мої закони і всі мої накази: і ви не зробите з усіх цих гидот, туземець і приходько, що прийшов між вас. **27** Бо всі ці гидоти зробили люди землі, що були перед вами, і земля опоганилася. **28** І щоб не зогиділа вас земля, коли ви її занечищуєте таким чином, як засмутилася народами, що *були* перед вами. **29** Бо кожний, хто лиш вчинить з усіх цих гидот, вигублені будуть зі свого народу ті душі, що це чинять. **30** І зберігатимете мої накази: щоб не чинити усі огидні закони, які були перед вами, – не опоганитеся в них – бо Я Господь Бог ваш.

не ѡ҆скверни́ши и҆́мени ст҃аго, а҆́зъ г҃ь. И҆ с мꙋже́мъ да не ля́жеши (же́ньска ло́жа)[12], ѡ҆скверне́нїе бо є҆сть. И҆ къ вся́комꙋ четвероно́гомꙋ да не да́си ло́жа своє҆го, въ сѣ́менїе, ѡ҆скверни́тися в нё, и҆ жена да не ста́нетъ къ вся́комꙋ четвероно́гомꙋ, ѡ҆скверни́тися, нечи́сто [-][13] є҆сть. да не ѡ҆скверня́итеся [-][14]. въ всѣ́хъ бо си́хъ ѡ҆скверни́шася ꙗ҆зы́цы, и҆̀хже а҆́зъ [ѿженꙋ][15] пре лице́мъ ва́шимъ. и҆ ѡ҆скверни́ся земля̀ и҆ въздахъ непра́вдꙋ и҆́хъ є҆я̀ ра́ди, и҆ възненави́дѣ земля̀ сѣдя́щихъ на не́и. И҆ да съхрани́те вся̀ зако́ны моя̀, и҆ вся̀ повелѣ́нїя моя̀, и҆ да не сътвори́те ѿ всѣ́хъ гнꙋсъ си́хъ тꙋзе́мецъ и҆ прибы́вшихъ пришле́цъ въ васъ. вся̀ бо (сїя̀ гнꙋсы)[16] сътворѝша чл҃цы зе́мнїи, бы́вшїѝ пре́же васъ и҆ ѡ҆скверни́ся земля̀. И҆ да не ѡ҆печа́литъся ва́ми земля̀ внегда̀ ѡ҆скверни́ти вамъ ю҆̀, и҆́мже ѡ҆бразо́мъ ѡ҆печа́лися ꙗ҆зы́ками, и҆́же пре́жде васъ ꙗ҆́ко вся́къ и҆́же а҆́ще сътвори́тъ ѿ всѣ́хъ гнꙋсъ си́хъ потребя́тся дш҃и творя́щя [є҆є][17] ѿ лю́дїи свои́хъ. И҆ да съхрани́те повелѣ́нїя моя̀. ꙗ҆́ко да не сътвори́те ѿ всѣ́хъ зако́нъ гнꙋсныхъ, и҆́же бѣ́ша пре́жде васъ. (да)[18] не ѡ҆скверни́теся в ни́хъ, ꙗ҆́ко а҆́зъ г҃ь б҃ъ вашъ.

Глава 19

1 І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **2** Скажи всьому зборові ізраїльских синів, і скажеш до них: *Святими будете, бо Я є святий, Господь Бог ваш. **3** Кожний хай боїться свого батька і своєї матері, і берегтимете мої суботи – бо Я Господь Бог ваш. **4** Не ідіть вслід за ідолами, і не зробите собі вилитих богів – Я Господь Бог ваш. **5** І якщо принесете Господеві жертву спасіння, принесете вашу прийнятну *жертву*. **6** В якому лиш дні принесете, в тому дні хай з'їдять їх і на другий день. І якщо останеться до третього дня – на вогні хай буде спалене. **7** Якщо ж їдою з'їсться в третьому дні – не жертвованим є, і не прийметься; **8** і хто їсть його – гріх прийме, бо опоганив господні святощі; і вигублена буде з народу свого та душа, що їсть. **9** *І як жнете ви жнива ваших нив, і не закінчуйте жнива ваші – жаття твоєї ниви і те колосся, що паде з твоїх жнив, не збиратимеш. **10** І не обриватимеш вдруге твого виноградника, ані грона винограда твого не збереш. Бідному і приходькові оставиш їх. Я Господь Бог ваш. **11** Не крастимете, не говоритимете неправди, і не свідчитимете неправдиво – кожний проти ближнього, **12** *і не клястиметеся іменем моїм на неправду, і не опоганите святе

вищ. 11 пет1. 1

ниж. 23

мой2. 20 мой5. 5 і 20 мат. 5

Гл҃а, ді

И҆ рече г҃ь къ мѡѷсе́ю гл҃я, гл҃и [всемꙋ][1] со́ньмꙋ сн҃въ і҆и҃левъ и҆ рече́ши к ни́мъ, *ст҃и бꙋдете, ꙗ҆́коже а҆́зъ ст҃ъ [е́смь][2] г҃ь б҃ъ ва́шъ. Ко́ждо ѻ҆ц҃а своє҆го и҆ м҃тре своє́я да бои́тся, и҆ сꙋбо́ты моя̀ да съхрани́те [ꙗ҆́ко][3] а҆́зъ г҃ь б҃ъ ва́шъ, не послѣ́дꙋите и҆́доломъ, и҆ бо́гъ слїанъ не сътвори́те себѣ̀, а҆́зъ г҃ь б҃ъ вашъ, и҆ а҆́ще положи́те же́ртвꙋ сп҃сенїя г҃ꙋ, прїя́тнꙋ ва́шꙋ да положи́те. во́нже дн҃ь а҆́ще положи́те (въ то́и дн҃ь) да и҆зъя́дятъ я̀, и҆ наоу́трїя. И҆ а҆́ще ѡ҆ста́нется до (тре́тїяго дн҃е)[4], на ѻ҆гнѝ да съжже́тся. А҆́ще ли ꙗ҆де́нїемъ съя́стъся въ дн҃ь тре́тїи нетре́бно є҆сть, (и҆) не прїиме́тся, (і) и҆́же ꙗ҆́стъ я̀ грѣхъ прїи́метъ. ꙗ҆́ко ст҃ая г҃ня ѡ҆сквернѝ, и҆ потреби́тся дш҃а и҆́хъ ꙗ҆́дꙋщая̀ ѿ лю́дїи свои́хъ. *И҆ пожина́ющимъ вамъ жа́твꙋ нивъ ва́шихъ, (и҆) да не сконча́ваете жа́твы ва́шея, ни́вы (твоє҆я) пожина́нїя, и҆ ѿпа́дающїи кла́сь жа́твы ва́шея, да не побира́еши. И҆ виногра́да твоє҆го да не ѡ҆бира́еши, и҆ зе́рно виногра́да твоего да не събира́еши, ни́щемꙋ и҆ пришле́цꙋ да ѡ҆ста́виши є҆̀. А҆зъ [-][5] г҃ь б҃ъ вашъ, да не оу҆кра́дете, ни сълже́те (и҆) не [ѡ҆болже́те][6] ко́ждо подрꙋга, *и҆ не клени́теся и҆́менемъ мои́мъ на непра́вдꙋ, и҆ да не ѡ҆скверни́те и҆́мени [ст҃го][7] б҃а ва́шего. а҆́зъ [-][8] г҃ь б҃ъ вашъ. *да не ѡ҆би́диши бли́жнаго, и҆ да не ѿ-

вы҃і а҃і а҃ петр҃ а҃

ни҃ і҃г

в҃ мо҃ і҃ є҃ мо҃ є҃ и҃ і҃ м҃а є҃

сира҃ і҃ є҃ мо҃ і҃д товия д҃

и҆́мешi, и҆ да не прележи́тъ мзда наéмника [твоегѡ][9] оу҆ тебѐ до оу҆́трїѧ зла да не речéшi глꙋхо́мꙋ, и҆ прⷣе слѣпымъ да не положи́шi препо́ны, и҆ да оу҆боишиса гⷭа бⷢа твоегѡ, а҆́зъ [-][10] гⷭь бⷢъ ва́шъ· (И҆) да не сътвори́те неправды въ сꙋдѣ. *не пре́зри лица̀ ни́щагѡ, ни въ́зри лица̀ могꙋ́щагѡ, по пра́вдѣ да сꙋдиши ближнемꙋ твое́мꙋ, да не хо́дишi ле́стїю въ (своемъ ѧ҆зы́цѣ)[11], [и҆][12] не въста́ни на кро́вь ближнѧгѡ твоѐ а҆́зъ [-][13] гⷭь бⷢъ ва́шъ· *да не възненави́дишi бра́та твоегѡ въ оу҆мѣ своемъ, ѡ҆бличе́нїемъ да ѡ҆бличи́шi ближнегѡ твоегѡ, [-][14] да не прїиме́шi ѥ҆ ра́ды грѣха̀ [-][15] да не ѿмсти́тъ ти сѧ рꙋка̀, и҆ да не дръжи́шi лю́тости до сыно́въ лю́дїи свои́хъ, (-)[16] *люби́ (же) ближнѧгѡ своегѡ а҆ки са́мъ себѐ, а҆́зъ [-][17] гⷭь бⷢъ [ва́шъ][18]· Зако́нъ мои съхрани́те, [и҆][19] скота̀ твоегѡ да не спрѧже́шi съ и҆ны́мъ ꙗ҆рмо́мъ, и҆ виногра́да твоегѡ да не насади́шi разли́чь, и҆ в ри́зꙋ и҆стка́нꙋ разноли́чнꙋ не ѡ҆де́жисѧ в ню̀· [-][20] А҆́ще кто̀ бꙋ́детъ съ жено́ю, ло́же сѣме́нѣ, (-)[21] ѥ҆и (же) раба̀ снабдѣ́нїѧ чл҃кꙋ, (-)[22] ѥ҆и (же) цѣно́ю да не и҆збавлена ѥ҆сть, и҆ли свобода̀ не дана̀ ѥ҆сть е́й, даби ты бꙋ́дꙋтъ, (а҆) не оу҆́мрꙋтъ, ꙗ҆ко не свободи́сѧ· И҆ да приведе́тъ за престꙋпле́нїе своѐ гⷭꙋ къ две́рїи хра́ма свѣдѣ́нїѧ, ѡ҆ве́нъ престꙋпле́нїѧ, и҆ да помо́литсѧ ѡ҆ не́мъ жре́цъ, въ ѡ҆внѣ̂ престꙋпле́нїѧ прⷣе гм҃ъ, грѣха̀ ра́ди и҆́мже съгрѣши, и҆ ѡ҆стависѧ ѥ҆мꙋ грѣхъ ѥ҆гѡ и҆же сътворѝ ѥ҆г-да же вни́дете въ зе́млю, ю҆же гⷭь бⷢъ ва́шъ да́сть ва́мъ и҆ насади́те всѧ́ко дре́во снѣ́дное, и҆ ѡ҆чи́стите нечистотꙋ̀ ѥ҆гѡ, пло́дъ ѥ҆гѡ три лѣ́та (нечи́стъ да бꙋ́детъ ва́мъ)[23] да не ꙗ҆́стъсѧ, [в лѣ́то же][24], д е (-)[25] всѧкъ пло́дъ ѥ҆гѡ ст҃ъ [и҆][26] похва́ленъ гⷭꙋ· в лѣ́то же пѧ́тое да ꙗ҆сте пло́дъ [ѥ҆гѡ][27], прибы́токъ ва́мъ пло́дъ ѥ҆гѡ, а҆́зъ [-][28] гⷭь бⷢъ ва́шъ· Не (ꙗ҆́дите с кро́вїю скота и҆ не ходи́те)[29] на́ горы, и҆ не вражи́те, и҆ ни срѧ́ща смотри́те ѿ пти́цъ, (и҆) да не сътвори́те стриже́нїѧ вла́съ гла́въ ва́шихъ, ниже брие́те бра́дъ ва́шихъ, и҆ кроéнїѧ на дш҃и да не сътвори́те, въ тѣ́лѣ ва́шемъ, (-)[30] ꙗ҆́звъ настрека́нныхъ да не сътвори́те въ ва́съ, а҆́зъ [-][31] гⷭь бⷢъ ва́шъ. да не ѡ҆скверни́те дще́ри твоеѧ̀ преблꙋди́ти ю̀, и҆ да не прелюбы̀ дѣ́етъ землѧ̀, и҆ [напо́лнитсѧ землѧ̀][32] безако́нїи· Сꙋбо́ты моѧ̀ да съхрани́те, и҆ ѿ ст҃ыхъ мои́хъ оу҆бо́итесѧ, а҆́зъ [-][33] гⷭь. да не послѣ́дꙋите оу҆тро́бнымъ ба́снемъ и҆ къ волхво́мъ не прїиди́те (и҆ не ѡ҆скверни́тесѧ)[34] въ ни́хъ, а҆́зъ [-][35] гⷭь бⷢъ ва́шъ. прⷣе лице́мъ сѣда́гѡ въста́ни, и҆ почтѝ лицѐ ста́рче, и҆ да бои́шисѧ [гⷭа][36] бⷢа твоегѡ, а҆́зъ [-][37] гⷭь бⷢъ

ім'я вашого Бога. Я Господь Бог ваш. **13** *Не кривдитимеш ближнього, і не грабуватимеш, і не лежатиме заробіток твого наємника у тебе до ранку. **14** Зла не говоритимеш до глухого, і перед сліпим не покладеш перепони, і боятимешся Господа Бога твого. Я Господь Бог ваш. **15** І не чинитимете неправди на суді, *не погордиш лицем бідняка ані не захоплюватимешся лицем могутнього – в справедливості судитимеш ближнього твого. **16** Не ходитимеш обманою в твоєму народі, і не повстанеш проти крові твого ближнього. Я Господь Бог ваш. **17** *Не ненавидітимеш твого брата в своїм умі,– оскарженням оскаржиш твого ближнього, – не візьмеш за нього гріх. **18** Не мститиме тебе рука і не держатимеш злість проти синів свого народу – *полюби ж свого ближнього, як себе самого. Я Господь Бог ваш. **19** Закон мій зберігатимете: і твоєї скотини не спряжеш з іншим ярмом, і твого виноградника не насадиш різнородними *рослинами*, і в одіж, виткану з різнородної *матерії,* не зодягнешся в неї. **20** Якщо хто буде з жінкою ложем насіння, а вона рабиня бережена для чоловіка, вона ціною не була викуплена, або свободи не дано їй, – щоб тобі були, вони не помруть, бо не освободжені. **21** І хай приведе за свій проступок Господеві: до дверей шатра свідчення барана за проступок. **22** І хай помолиться за нього священик бараном переступу перед Господом за його гріх, який зробив. **23** Коли ввійдете до землі, яку Господь Бог ваш дасть вам, і насадите всяке їстивне дерево, і очистите його нечистоту, – плід його три роки хай буде вам нечистий, хай не їсться. **24** А в **4**-ий рік всякий його плід святий і похвали гідний – Господеві. **25** В п'ятому році ж їстимете плід його, його плід – прибуток для вас. Я Господь Бог ваш. **26** Не їжте скотину з кров'ю, і не ходіть на гори, і не ворожитимете, ані не розглядайте політ птахів; **27** і не зробите обстригу волосся ваших голів, ані не оголите ваших борід, **28** і нарізки за душу не чинитимете на вашому тілі, ран наколених не чинитимете в себе. Я Господь Бог ваш. **29** Не опоганиш твоєї дочки, щоб зробити її розпусницею, і хай земля не чинить перелюбу, і не наповниться земля беззаконня. **30** Суботи мої збережете, і моїх святощів боятиметеся. Я Господь. **31** Не ходитимете за ворожбитами і не пристанете до чародіїв – і не опогани-

сир. 10
мойс5. 24
тов. 4

мойс5. 1
і 16
сир. 42
при. 24
як. 2

мат. 18
лук. 17
як. 5

мат. 5
і 22
мар. 12
рим. 13
як. 2

теся в них. Я Господь Бог ваш. **32** Перед лицем сивого встань і пошануй лице старця, і боятимешся Господа Бога твого. Я Господь Бог ваш. **33** І якщо хто прийде до вас, – приходько у вашу землю, – не докучайте йому, **34** буде між вами, як туземець. *Приходька, що прийде до вас, полюбиш його, як себе самого, бо і ви були приходьками в єгипетській землі. Я Господь Бог ваш. **35** Не чинитимете несправедливості на суді, в мірках, і в вагах, і в мірилах, – **36** справедливі ваги і праведний суд хай завжди будуть у вас. Я є Господь Бог ваш, що вивів вас з єгипетської землі. **37** Зберігайте ж мої свідчення і ввесь мій закон, і чиніть всі мої накази, бо Я Господь.

мой2. 22

ва́шъ· (И҆) а҆́ще (-)[38] кто̀ прїи́детъ [к ва́мъ прише́лецъ][39] въ зе́млю ва́шꙋ да не стꙋжи́те е҆мꙋ, ꙗ҆́ко тꙋзе́мецъ [бꙋ́детъ въ ва́съ][40]. *Прише́лецъ и҆́же прїи́детъ къ ва́мъ, [-][41] да лю́биши и҆̀ ꙗ҆́ко са́мъ себѐ, ꙗ҆́ко [и҆ вы][42] прише́лцы (въ земли̇̀ бѣсте)[43] е҆гѷпетьстѣ́и̇, а҆́зъ [-][44] г҃ь б҃ъ ва́шъ, да не сътвори́те непра́вды въ сꙋдѣ̀, въ мѣ́рилехъ, и҆ въ стоѧ́лехъ и҆ въ превѣ́сѣ (прно пра́вди́вы мѣ́ры, и҆ сꙋдъ праведенъ)[45] да бꙋ́детъ въ ва́съ. а҆́зъ е҆́смь г҃ь б҃ъ ва́шъ, и҆зведы́и вы̀ ѿ земли̇̀ е҆гѷпетскїѧ, (-)[46] снабди́те (же) (свѣдѣ́нїа моѧ и҆) ве́сь зако́нъ мои и҆ всѧ повелѣ́нїѧ моѧ̀ [-][47] сътвори́те [-][48], [ꙗ҆́ко][49] а҆́зъ [-][50] г҃ь [-][51]·

е҃ мо̀ к҃в

Глава 20

1 І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **2** Скажи ізраїльським синам, кажучи: *Якщо хтось з ізраїльських синів чи народжених в Ізраїлі приходьків, – хто лиш дасть своє насіння *князеві – ідолові, – смертю хай помре; народ землі хай поб'є його камінням. **3** Я ж покладу моє лице проти того чоловіка і вигублю його з його народу, тому що дав *князеві – ідолові своє насіння, щоб опоганити мої святощі і щоб опоганити ім'я мною освячених. **4** Якщо ж незваженням незважатимуть тубільці землі своїми очима щодо того чоловіка, – коли він дасть насіння *князеві – ідолові, – щоб його не вбити; **5** і покладу моє лице проти того чоловіка і проти його кревних, і вигублю його і всіх однодумців з ним, тому що розпуствували вони з ідолом, з їхнього народу. **6** І душа, яка лиш піде за ворожбитами чи до чародіїв, щоб повернутися вслід за ними, поверну моє лице проти тієї душі і вигублю її з її народу. **7** *І будете святі, бо Я Господь Бог ваш – святий. **8** Зберігайте ж мої заповіді і чиніть їх, бо Я Господь, що вас освячує. **9** *Людина, людина, яка лиш зло говоритиме до свого батька чи до своєї матері, хай смертю помре. Хто сказав зло своєму батькові і своїй матері – винний буде. **10** *Чоловік, чоловік, який лиш чинить перелюб з заміжньою жінкою чи який чинить перелюб з жінкою свого ближнього, хай смертю помруть перелюбодій і перелюбодійка. **11** І той, хто лиш буде з жінкою свого батька, відкрив встид свого батька, – смертю хай помруть обоє, вони винуваті. **12** І якщо хто буде з своєю невісткою, – смертю хай помруть обоє, нешляхетне вчинили, вони винні. **13** І якщо хто буде з чо-

вищ. 18
црс4. 23
молохові
молохові
молохові
пет1. 1
вищ. 11
і 19
мой2. 21
при. 20
мат. 15
мар. 7
мой5. 22
ів. 8

Г҃ла, к҃·

Рече г҃ь къ мѡѷсїю гл҃ѧ, [рцы сн҃омъ і҆и҃львымъ гл҃ѧ][1]. *а҆ще кто̀ ѿ сн҃овъ і҆и҃лвъ, и҆́ли роди́вшихсѧ прише́лецъ въ і҆и҃ли· и҆́же а҆́ще (кто̀) да́сть сѣ́мени своегѡ *кнѧ́ѕю (и҆́долꙋ), с҃мртїю да оу҆́мретъ, лю́дїе землѧ̀, да побию́тъ и҆̀ ка́менїемъ. (-)[2] а҆́зъ (же) ѡ҆прꙋ лицѐ мое на ч҃лка того̀ и҆ погꙋблю̀ и҆̀ ѿ людї̈и е҆го, ꙗ҆́ко сѣ́мени своегѡ да́стъ *кнѧ́ѕю (и҆́долꙋ). да ѡ҆скверни́тъ ст҃ынѧ моѧ, и҆ да ѡ҆скверни́тъ и҆́мѧ ѡ҆с҃щенныхъ мнѣ· а҆́ще ли презрѣ́нїемъ пре́зрѧтъ тꙋзе́мцы землѧ̀ ѡ҆чи́ма свои́ма, [ꙗ҆́же][3] ѿ ч҃лка того вънегда̀ да́ти е҆мꙋ ѿ сѣ́мени *кнѧ́ѕю (и҆́долꙋ), е҆́же не оу҆би́ти е҆го. и҆ ѡ҆прꙋ лицѐ моѐ на ч҃лка того̀, и҆ на сро́дники е҆гѡ, и҆ погꙋблю̀ и҆̀ и҆ всѧ смыслѧ́ющї̈и е҆дина́ко с ни́мъ, ꙗ҆́коже съблꙋжа́ти и҆́мъ къ и҆́долꙋ ѿ людї̈и и҆́хъ. и҆ дш҃а ꙗ҆́же а҆́ще послѣ́дꙋетъ оу҆тро́бнымъ ба́снемъ, и҆́ли къ волъхвова́нїемъ, ꙗ҆́ко ѡ҆братитисѧ въ слѣдъ и҆хъ. ѡ҆прꙋ лицѐ моѐ на́ дш҃ꙋ тꙋ, и҆ погꙋблю̀ ю҆̀ ѿ людї̈и е҆ѧ̀. *и да бꙋ́дете ст҃и, ꙗ҆́ко (а҆́зъ ст҃ъ)[4] г҃ь б҃ъ ва́шъ· (-)[5] Снабди́те (же) повелѣ́нїѧ моѧ̀ и҆ сътвори́те ѧ҆̀, [ꙗ҆́ко][6] а҆́зъ г҃ь ѡ҆с҃щаѧ вы· *Ч҃лкъ ч҃лкъ и҆́же а҆́ще злорѣчи́тъ, ѿц҃ꙋ своемꙋ, и҆́ли м҃три своеи̇̀ с҃мртїю да оу҆́мретъ, ѿц҃а своегѡ и҆ м҃трь свою̀ злорѣ́чивъ повинен бꙋ́детъ· *Ч҃лкъ [ч҃лкъ][7] и҆́же а҆́ще прелюбы̀ дѣ́етъ с мꙋжескою жено́ю, и҆́ли кто̀ прелюбы̀ дѣетъ съ жено́ю по́дрꙋга [своегѡ][8], с҃мртїю да оу҆́мрета, прелюбодѣи и҆ прелюбодѣ́ица· І и҆́же а҆́ще кто̀ бꙋ́детъ съ жено́ю ѿц҃а своегѡ, стыдѣ́нїе ѿц҃а своегѡ ѿкры́лъ е҆́сть, с҃мртїю да оу҆́мрета ѡ҆ба повинна сꙋть. И҆ а҆́ще кто̀ бꙋ́детъ с невѣ́сткою своею̀ с҃мртїю оу҆́мрета ѡ҆ба, безче́ствоваста [-][9], пови́нна сꙋть· И҆ а҆́ще кто̀ бꙋ́детъ с мꙋжескимъ по́ломъ ло́же же́ньско гнꙋсъ

в҃ї и҃і
д҃ ц҃р к҃г
молохꙋ
молохꙋ
молохꙋ
а҃ петр
а҃
в҃ї а҃і
и҃ д҃і
в҃ мо̀ к҃а
при к҃
м҃а е҃і
м҃а з҃
е҃ мо̀ к҃в
іѡа и҃

сътворили оба, съмертїю да оумрета, повинна суть· [І][10] иже аще поиметъ жену и мтрь ея безаконїе есть въ огни да съжгут его і ихъ, и да не будетъ безаконїе въ васъ· І иже аще дастъ ложе свое четвероножному смртїю да оумрета (-)[11] четвероножное (же) да [побїеся][12]. И жена яже (аще) приступит къ всему скоту быти с нимъ, (да побиютъ)[13] жену, и скотъ смртїю да [оумретъ][14], повинни суть· [І][15] иже аще кто пойметъ сестру свою ѿ оца своего или ѿ мтри своея, и оувидитъ стыдѣнїе ея, и она оувидитъ стыдѣнїе его, оукоризна (бо ему) есть, да потребятся пре сны рода ихъ, стыдѣнїе сестры своея ѿкрылъ грѣхъ [себѣ][16] прїемлю. И мужъ иже будет съ женою сквернавою и ѿкрыетъ стыдѣнїе ея, теченїе ея ѿкры, и она ѿкры теченїе крови своея, да потребятся оба ѿ рода ихъ· (-)[17] Стыдѣнїя (же) сестры ѿца твоего, и сестры мтри твоея да не ѿкрыеши, оужичьство бо ѿкры грѣхъ ѿнесутъ. Иже аще будет съ сродницею своею, стыдѣнїе сродства ея ѿкры, без чадъ да измрутъ· [И члкъ][18] иже аще поимет жену брата своего нечист есть, стыдѣнїе брата своего ѿкрылъ есть бес чад измрут· И снабдите вся повелѣнїя моя, и [вся][19] судбы моя, и сътворите я· И (аще ли ни,) да не опечалится вами земля, в нюже азъ въведу вы, тамо вселитеся на ней, и да не ходите въ законы страньскїя ихже а ѿгоню ѿ васъ, яко сїя вся сътвориша, и гнуси быша мнѣ. И рѣхъ къ вамъ вы наслѣдите землю ихъ, и азъ дам вамъ ея въ приятажанїе· Земля из неяже течет [мед и млеко][20], азъ Гь Бгъ вашъ, ѿлучивыи васъ ѿ всѣх странъ· И да ѿлучите себе межи скотомъ чистымъ, и межи [-][21] нечистымъ, и межи птицами чистыми и нечистыми· И да не осквернитe душь вашихъ, въ скотѣхъ и въ птицахъ, и въ всѣхъ гадехъ земли, яже азъ раздѣлих [я][22] въ нечистотѣ, и да будете ми сти яко азъ стъ [есмь][23] Гь Бгъ вашъ· Иже ѿлучихъ вы ѿ всѣхъ языкъ быти моимъ, *и мужъ (и)[24] жена, иже аще будетъ в нихъ въ оутробѣ басни или вълъшвленїе, смртїю да оумрета оба. каменїем да побїете я повинни суть·

ловіком ложем жінки, – огиду зробили оба, смертю хай помруть, вони винні. **14** І хто лиш візьме жінку і її матір – це беззаконня, в вогні хай спалять його і їх; і хай не буде у вас беззаконня. **15** І хто лиш дасть своє ложе чотириногому – смертю хай помруть, чотириногого ж хай уб'ють. **16** І жінка, яка лиш приступить до всякої скотини, щоб бути з нею, – хай уб'ють жінку і скотину на смерть хай уб'ють, вони винні. **17** І той, хто лиш візьме свою сестру від свого батька чи від своєї матері, і побачить її встид, і вона побачить його встид, – це ж зневагою йому є, хай вигублені будуть перед синами їхнього роду – він відкрив встид своєї сестри – вони беруть на себе гріх. **18** І чоловік, який буде з нечистою жінкою і відкриє її встид, – відкрив її джерело і вона відкрила тік своєї крові, – хай вигублені будуть обоє з їхнього роду. **19** Встид же сестри твого батька і сестри твоєї матері не відкриєш, бо відкрив ти кревність – гріх понесуть. **20** Хто лиш буде зі своєю кревною, – відкрив встид її кревності, – хай помруть бездітними. **21** І чоловік, який лиш візьме жінку свого брата, нечистим є, – відкрив встид свого брата, – бездітними вимруть. **22** І зберігайте всі мої накази, і всі мої суди, і чиніть їх. І якщо ж ні, хай не засмутиться вами земля, до якої Я вас введу, там ви поселитеся, на ній. **23** І не ходіть в законах сторін, яких Я виганяю від вас, бо це все вони вчинили, і огидними мені стали. **24** І сказав Я до вас: Ви унаслідите їхню землю, і Я вам дам її в посілість. Земля, з якої пливе мед і молоко. Я Господь Бог ваш, що вилучив вас з-поміж усіх народів. **25** І відлучіть собі :між скотом чистим і між нечистим, і між птахами чистими і нечистими. І не занечистите ваших душ скотом, і птахом, і всіма плазунами землі, яких Я, їх, відділив до нечистоти. **26** І будете мені святі, так як Я є святий – Господь Бог ваш, Той, хто відлучив вас з-поміж всіх народів, щоб бути моїм. **27** *І чоловік, і жінка, що лиш буде в них ворожіння чи чарування, – смертю хай помруть обоє. Камінням їх закаменуєте, вони винні.

а црќи е мо ни

црс1. 28 мой5. 18

Гла, ка·

Глава 21

И рече Гь къ моусїю [-][1], гли жерцемъ снмъ ааронемъ, и рцы имъ, *въ душах да ся не оскверняйте в людехъ (-)[2]. но развѣ въ дому ближнего вашего, къ ѿцу или къ

1 І сказав Господь до Мойсея: Скажи священникам, синам Аарона, і скажи їм: *Хай за душі не опоганяться в народі, **2** але хіба в хаті вашого ближнього: за батька і за

езе мд

єз. 44

матір, і за синів і за дочок, і за брата **3** і за свою сестру – дівчину, що є кревною йому, яка не віддана чоловікові, – в цих хай занечистяться. **4** Хай не занечиститься нагло у своєму народі, в його опоганенні. **5** І хай не оголять голови за мерця, і хай не оголять вид бороди. І на їхньому тілі хай не чинять нарізів, **6** хай будуть святими їхньому Богові, хай не опоганять ім'я їхнього Господа Бога. Бо самі принесуть господні жертви, – дар їхньому Богові, – і будуть святі. **7** Жінку – розпусницю, опоганену, не візьмуть і жінку, відпущену від її мужа, не візьмуть, – бо святими є своєму Господеві Богові. **8** І освятиш його, бо дари вашого Господа Бога цей приносить. Будуть святими, бо святим є Я Господь Бог ваш, що освячує їх. **9** І якщо дочка чоловіка – священика опоганиться, вчинить розпусту, – вона опоганює ім'я свого батька, – хай буде спалена вогнем. **10** І великий священик, з його братів, на якого вилито, на голову, олію помазання і освячено, – що зодягнеться в одіж, – хай не відкриє голови і свою одіж хай не розідре, **11** і хай не ввійде до всякої душі, що померла, ані до його батька, ані до матері, хай не занечиститься. **12** Зі святих хай не вийде і хай не опоганить імені свого святого Бога, бо на ньому свята олія помазання його Бога. Я Господь. **13** *Цей хай візьме жінку – дівицю з роду свого народу. **14** Вдову ж, і відпущену, і розпусницю – цих хай не візьме. Але дівицю з свого роду хай візьме за жінку. **15** Хай не опоганить своє насіння в своїм народі. Я Господь Бог, що його освячує. **16** І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **17** Скажи до Аарона, кажучи: Чоловік,з твого роду, в роди ваші, і якщо в когось буде порок на ньому, хай не приходить приносити дар свого Бога. **18** Кожний чоловік, в якого лиш буде порок в ньому, хай не приходить: чоловік сліпий, чи кульгавий, чи з носом несформованим, чи з вухом відрізаним, **19** чи чоловік, в якого є зломана рука чи зломана нога, **20** чи горбатий, чи має гнійні очі, чи в нього більмо на оці, чи чоловік, на якому є дивні струпи чи лишай, чи з одним ядром; **21** кожний з насіння Аарона – священика, в якого лиш буде на ньому порок, хай не приступить принести жертви твоєму Богові, бо на ньому порок, хай не принесе божі дари; **22** дари його Бога – святе-святих. А з святих хай їсть. **23** Лиш до занавіси хай не приступить і до жертовника хай не приблизиться, бо має порок, і хай не опоганить імені свого святого Бога, – бо Я Господь, що освячує їх. **24** І

єз. 44

матери, и къ сномъ, и къ дщеремъ, [и][3] къ братѹ, и къ сестрѣ [своеи][4] дѣци, еже есть ближнѧа емѹ не данои мѹжеви в сихъ да [осквернѧтсѧ][5]· да не осквернѧтсѧ внезаапѹ в людех своихъ, въ оскверненіи е· И да не обросѹсѧ главы по мртвѣмъ, и обличіе брады да не обросѹтъ· И на плоти ихъ да не сътворѧтъ ıазвы, сти да бѹдѹтъ бѹ ихъ, (-)[6] да не осквернѧт имени [га][7] ба ихъ. требы бо гни да ба ихъ, сами принесѹт, и бѹдѹт сти, жены блѹдница (-)[8] оскверненны да не поемлютъ, и жены ѿгнаныѧ ѿ мѹжа еѧ [да не поемлют][9], ıако [сти сѹть][10] гѹ бѹ своемѹ· И да остиши его, дары [бо][11] га ба вашего сіи да приноситъ [сти бѹдѹтъ][12], ıако стъ азъ есмь гь [бъ вашъ][13], осщаѧ ихъ, и дщи члка жрьца, аще осквернитсѧ проблѹдитъ имѧ ѿца своего сіѧ оскверняетъ, огнем да съжжетсѧ и жрецъ великіи ѿ братіѧ е, емѹже возліенъ на главѹ елеи помазаніѧ, и съвершенныи. еже облачитсѧ в ризы· Главы да не ѿкрыетъ, и ризъ [его][14] да не раздрет, и на всю дшѹ оумершѹ да не внидетъ, [ни][15] на оца его ни на мтръ [-][16], да не оскверна-витсѧ· (-)[17] ѿ стыхъ да не изыидетъ, и да не осквернитъ [имени][18] стго ба своего, ıако стыи елеи помазаніѧ бга [его][19] на немъ, азъ гь· *сеи женѹ дѣвою ѿ рода (людіи) свои да поимет· вдовицы же, и пѹщеницы, (-)[20] и блѹдницы, сихъ да не поиметъ· Но дѣвицѹ ѿ племени своего да поиметъ въ женѹ. [-][21] да не осквернитъ сѣмени своего в людехъ своихъ, азъ гь [бъ][22] осщаѧи е· И рече гь къ моѵсію гла рцы къ ааронѹ [глѧ][23]. члкъ ѿ рода твоего в рожденіѧхъ вашихъ, (и) аще коемѹ бѹдетъ на немъ порокъ, да не приходитъ приносити даръ ба своего, всѧкъ члкъ емѹже аще бѹдет на нем порокъ, да не приходит члкъ [слѣпъ или хромъ][24] или корнъ, или оухомъ оурѣзаномъ или члкъ емѹже есть (-)[25] съкрѹшеніе рѹцѣ, или съкрѹшеніе нозѣ, или горбат, или гноеточив очима, или бѣлмо на оцѣ [емѹ][26]. Или члкъ на немже сѹть (-)[27] красты дивиѧ, или лишаи, или о единомъ истесѣ, всѧкъ емѹже аще бѹдетъ на немъ порокъ, ѿ сѣмени аарона жерца, да не приступит принести требъ бѹ твоемѹ, зане порокъ на нем даровъ бжіихъ да не [-][28] принесет, дары ба [его][29] стаѧ стыхъ· [ч][30] ѿ стыхъ да ıасть развѣ къ завѣсѣ да не приступитъ, и къ олтарю да не приближитсѧ ıако порокъ иматъ, и да не осквернитъ [имени][31] стго ба своего, ıако

ıезе мд

а҆́зъ [-][32] г҃ь ѡ҆с҃ща́ѧ и҆́хъ. И҆ гл҃а мѡѷсі́и къ а҆арѡ́ну и҆ сн҃ѡмъ е҆го, и҆ къ всѣ́мъ сн҃ѡмъ і҆и҃лвымъ.

Гл҃а, к҃в.

И҆ рече г҃ь къ мѡѷсе́ю гл҃ѧ. рцы̀ а҆арѡ́ну и҆ сн҃ѡмъ е҆го да сѧ блюдꙋтъ ѿ (прино́съ) ст҃ыхъ е҆́же ѿ сн҃въ і҆и҃лвыхъ, и да не ѡ҆скверна́ѧтъ и҆мени [мое҃ ст҃го][1] е҆ли́ка ѡ҆нѝ сщ҃а́ютъ мн҃и а҆́зъ г҃ь. рцы̀ и҆мъ в рожє́ні́ѧ ва́ша, всѧ́къ чл҃къ и҆́же а҆́ще (и҆) приступи́тъ ѿ всегѡ̀ (племе́ни)[2] ва́шего къ ст҃ы́мъ е҆ли́ко ст҃ѧ́тъ сн҃ве і҆и҃лвѣ г҃у. и҆ нечистота̀ е҆го на не́мъ, потреби́сѧ дш҃а (е҆го)[3] ѿ менѐ, а҆́зъ г҃ь [-][4], и҆ чл҃къ ѿ сѣ́мени а҆арѡ́на жерца̀ (-)[5] прокаже́нъ и҆лѝ сѣ́мѧ и҆злива́ѧ, ѿ ст҃ыхъ да не ꙗ҆́стъ до́ндеже ѡ҆чи́ститсѧ, [-][6] прикаса́ѧисѧ всѧ́кои нечистотѣ̀ дш҃а и҆лѝ чл҃къ е҆мꙋ́же а҆́ще и҆зы́идетъ ѿ е҆гѡ ло́жа сѣ́мѧ, (і҆)[7] и҆́же а҆́ще кт҃о прико́снетсѧ всѧ́комꙋ га́дꙋ нечи́стꙋ [ѡ҆скверни́тсѧ][8]. И҆лѝ ѿ чл҃ка и҆́же е҆́сть ѡ҆скверне́ныи по всѧ́кои нечи́стотѣ е҆го дш҃а и҆́же а҆́ще прико́снетсѧ и҆́хъ, нечи́ста бꙋдетъ до́ ве́чера, да не ꙗ҆́стъ ѿ ст҃ыхъ. А҆́ще (-)[9] ѡ҆мы́етъ пло́ть свою водо́ю, и҆ за́идетъ сл҃нце [-][10] чи́стъ бꙋ́детъ, и҆ тогда̀ да ꙗ҆́стъ ѿ ст҃ыхъ, ꙗ҆́ко хлѣ́бъ [е҆го е҆сть][11], *мертвечи́ны и҆ звѣрогꙗ́дины да не ꙗ҆́стъ, ѡ҆скверна́витъсѧ въ ни́хъ. а҆́зъ г҃ь, и҆ да [снабди́те][12] [свѣдѣ́нїа моѧ̀][13] да не прї́имꙋтъ си́хъ ра́ди грѣха̀, [-][14] и҆змрꙋ́тъ за ни҆́ а҆́ще ѡ҆скверна́ѧтъ и҆́хъ. А҆́зъ г҃ь [-][15] ѡ҆сщ҃а́ѧ и҆́хъ, и҆ всѧ́къ и҆ноплеме́нникъ да не ꙗ҆́стъ ст҃ыхъ, [и҆][16] се́лникъ (и҆лѝ нае́мникъ е҆ре́евъ)[17] да не ꙗ҆́стъ ст҃ы́. А҆́ще же жре́цъ притѧ́житъ дш҃у. притѧжа́нїемъ сребра̀, сі́и да ꙗ҆́стъ хлѣ́бъ е҆го, и҆ домоча́децъ е҆го [-][18] да ꙗ҆́стъ хлѣ́бъ е҆го. И҆ дщ҃и чл҃ка жръца̀ а҆́ще посѧ́гнетъ къ мꙋ́жꙋ и҆ноплеменникꙋ, сі́ѧ ѿ прино́съ ст҃ыхъ да не ꙗ҆́стъ. И҆ дщ҃ѝ жрьца̀ а҆́ще бꙋдетъ вдова̀ и҆лѝ ѿпꙋще́на, [и҆ плода̀][19] не бꙋде ѿ неѧ̀, ꙗ҆́же възврати́тсѧ въ до́мъ ѿц҃а [е҆ѧ̀][20], (-)[21] въ ю́ности е҆ѧ̀, ѿ хлѣ́бъ ѿч҃ь (-)[22] да ꙗ҆́стъ, и҆ всѧ́къ и҆ноплеме́нникъ да не ꙗ҆́стъ ѿ ни́хъ. И҆ чл҃къ и҆́же а҆́ще ꙗ҆́стъ ст҃аѧ не разꙋмѣ́въ, и҆ да приложи́тъ пѧ́тꙋю е҆го ча́сть къ и҆́стовомꙋ и҆ да да́стъ (е҆е) жрьцꙋ ст҃ое. И҆ да не ѡ҆скверна́ваютъ (прино́съ ст҃ыхъ)[23] е҆́же ѿ сн҃овъ і҆и҃лвъ, ꙗ҆́же ѡ҆нѝ прино́сѧтъ г҃у, и҆ да (не) приведꙋ́тъ на ни́хъ безако́нїе престꙋпле́нїѧ, внегда̀ ꙗ҆дѧ́тъ ст҃ынѧ и҆̀, ꙗ҆́ко а҆́зъ г҃ь ѡ҆сщ҃а́ѧ и҆́хъ. И҆ рече г҃ь къ мѡѷсі́ю гл҃ѧ, гл҃и а҆арѡ́ну и҆ сн҃ѡмъ е҆го, и҆ всемꙋ со́ньмꙋ і҆и҃лвꙋ, и҆ рече́ши к ни́мъ. чл҃къ чл҃къ ѿ сн҃въ і҆и҃лвъ, и҆лѝ ѿ пришле́цъ

в҃ мѡ̀ к҃в
е҆зе҃ м҃д

сказав *це* Мойсей до Аарона і його синів, і до всіх ізраїльських синів.

Глава 22

1 І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **2** Скажи Ааронові і його синам, хай стережуться від приносів святих, що від ізраїльських синів, і хай не опоганять моє святе ім'я в тому, що вони освячують мені. Я Господь. **3** Скажи їм: У родах ваших кожна людина, яка лиш прийде з усього вашого племені до святого, – те, що освятять ізраїльські сини Господеві, і на ньому його нечистота – вигубиться його душа від мене. Я Господь. **4** І чоловік з насіння Аарона – священика, що прокажений чи виливає насіння, хай не їсть з святого, доки не очиститься. Хто доторкнеться до всякої нечистоти душі чи чоловік, в якому лиш вийде, з нього, *в* ложе насіння, **5** і той, хто лиш доторкнеться до всякого нечистого плазуна і опоганиться, або, хто є опоганений від людини за всією її нечистотою, **6** душа, яка лиш доторкнеться їх, – нечистою буде до вечора, хай не їсть з святого. Якщо помиє своє тіло водою, **7** і зайде сонце – чистим буде; і тоді хай їсть з святого, бо є його хліб. **8** *Мертвечини і вбитого звірем хай не їсть, щоб *не* осквернитися в них. Я Господь. **9** І збережіть мої свідчення, щоб не одержали через них гріх, не померли через них, якщо опоганять їх. Я Господь, що освячує їх. **10** І жодний чужинець хай не їсть святого, і мешканець чи наймит священика хай не їсть святого. **11** Якщо ж священик придбає душу придбанням грошей, цей хай їсть його хліб, і його домашній хай їсть його хліб. **12** І дочка чоловіка-священика, якщо вийде заміж за чоловіка іншого племені, вона хай не їсть з святих дарів. **13** І дочка священика, якщо буде вдовою чи відпущеною, і не буде від неї плода, яка повернеться до дому її батька, як в її молодості, хай їсть з хлібів батька; і жодний чужинець хай не їсть з них. **14** І чоловік, який лиш з'їсть святе з незнання, і хай додасть п'яту його частину до нього, і хай дасть це святе священикові. **15** І не опоганять святих дарів, що від ізраїльських синів, які вони приносять Господеві. **16** І хай не наведуть на них беззаконня переступу, коли їдять їхні святощі, – бо Я Господь, що їх освячує. **17** І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **18** Скажи Ааронові і його синам, і всьому ізраїльському зборові, і скажеш до них: Людина, людина з ізраїльських синів чи з приходьків, що мешкають у вас в Ізраїлі,

мой2. 22
єз. 44

мой5. 15
сир. 35

*хто лиш принесе дар, за всім їхнім визнаванням чи за всім їхнім баженням, те, що лиш принесуть Господеві в цілопалення, – **19** в прийнятне від вас чоловічого роду – непорочне з стад волів, або з овець, або з кіз. **20** Все, що лиш має на собі ваду, хай не приноситься Господеві, бо не буде прийнятим від вас. **21** І людина, яка лиш принесе жертву спасіння Господеві, вимовивши моління за вибором чи в празники ваші, і з стад волів чи з овець, непорочне хай буде в прийняте, хай не буде ніякої вади на ньому. **22** Сліпе, чи побите, чи ранене, чи з болячками, чи з струпами, чи з лишаями– хай не приносять їх Господеві, і в цілопалення хай не дасться з них на жертовник Господеві. **23** Коли ж маєш теля чи вівцю зі скорченими членами, заріжеш за бажанням; в молитву ж твою хай не приведеться. **24** Оскоплене ж і пошкоджене: і те, що з вадами, і оскоплене, - цих не принесете Господеві, і в вашій землі не зробите. **25** З руки ж чужинця не принесете дари вашому Богові, з усіх цих, бо на них є ушкодження і на них вада – це не прийметься від вас. **26** І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **27** Теля, чи ягня, чи козеня, як народиться, хай буде сім днів при своїй матері, а з восьмого дня і пізніше принесеться в дар, дар Господеві. **28** Теля ж і ягня разом з матір'ю не заріжете в одному дні. **29** Якщо ж принесеш - жертву молитви радості Господеві, щоб було прийняте від вас, принесете її. **30** Це в тому дні хай з'їсться, хай не зостане з м'яса до ранку. Я Господь. **31** І збережете мої заповіді, і зробите їх – Я Господь. **32** І не опоганите святого ім'я, і Я освячуся посеред ізраїльських синів. Я Господь, що вас освячує, **33** що вивів вас з єгипетської землі, щоб бути вам Богом. Я Господь.

прилежащихъ въ [васъ][24] въ ї҆илѣ, *и҆́же а҆́ще принесетъ даръ [-][25], по всемꙋ̀ и҆сповѣ́данїю и҆хъ, и҆ли по всемꙋ̀ и҆зволе́нїю и҆хъ, є҆ли́ко а҆́ще принесꙋтъ [гꙋ̀][26], на всесъжже́нїе въ прїꙗ́тїе ѿ васъ мꙋжескъ по́лъ непоро́ченъ, ѿ ста́дъ воло́въ [и҆ли][27] ѿ ѻ҆ве́цъ, (и҆ли)[28] ѿ козъ. всѧ́ко и҆́же а҆́ще и҆мать поро́къ на себѣ, да не (прино́ситсѧ)[29] гꙋ, поне́же непрїꙗ́тно бꙋ́детъ ѿ ва́съ· и҆ чл҃къ є҆ли́ко а҆́ще принесе́тъ тре́бꙋ спсе́нїꙗ гꙋ, разлꙋчи́въ мо́лбꙋ по и҆збра́нїю и҆ли въ пра́зники ва́ша, (и҆) ѿ ста́дъ воло́въ и҆ли ѿ ѻ҆ве́цъ, непоро́чно да бꙋ́детъ въ прїꙗ́тїе, (да не бꙋ́детъ никоего поро́ка)[30] на не́мъ, слѣ́по и҆ли сокрꙋше́но, и҆ли ꙗ҆звено и҆ли червиво, и҆ли краставо, (-)[31] и҆ли лишаво, да не прино́сѧтъ тѣ́хъ [гꙋ̀][32], и҆ въ всесъжже́нїе да не да́стьсѧ ѿ ни́хъ на ѻ҆лта́рь гв҃и· (-)[33] Телецъ (же) и҆ли ѻ҆вцꙋ̀ (-)[34] и҆ли сла́ки ᲂу҆ды и҆мѣ́ѧ, въ заколе́нїꙗ сътвори́ши (по и҆зволе́нїю)[35], въ молбꙋ же твою да не приведетсѧ· Ї҆щене (же) и҆ требенна́го, и҆ вреже́на, и҆ скопца, да не принесе́те си́хъ гꙋ, и҆ въ земли ва́шеи да не сътвори́те· (-)[36] ѿ рꙋки (же) и҆ноплеме́никъ да не принесе́те даро́въ бꙋ ва́шемꙋ ѿ всѣ́хъ си́хъ, ꙗ҆́ко вреже́нїꙗ є҆́сть на ни́хъ [и҆][37] поро́къ на ни́хъ не прї́иметсѧ сїꙗ ѿ ва́съ· И҆ рече гь къ мѡѷсе́ю гл҃ѧ, телчѧ̀ и҆ли ѻ҆вчѧ̀ и҆ли козлѧ̀ є҆гда̀ сѧ роди́тъ, [-аі][38] да бꙋ́детъ се́дмь днїи подъ мтрїю [своє́ю][39], а҆ ѿ дне ѻ҆смаго и҆ да́лее принесе́тсѧ въ да́ръ прино́съ гꙋ· (-)[40] телца̀ (же) и҆ ѻ҆вча́те, (вкꙋпѣ съ мтрїю)[41] да не [заколете][42] въ (є҆ди́нъ днь)[43], а҆́ще ли поло́жиши тре́бꙋ млтвꙋ ра́дованїꙗ гв҃и, въ прїꙗ́тїе ва́мъ да положи́те ю҆· [Сїꙗ][44] въ днь тои да и҆зъѧ́стьсѧ, да не [ѻ҆ста́нетъ][45] ѿ мѧ́съ наᲂу҆трїꙗ. а҆зъ [-][46] гь, и҆ да снабди́те за́повѣди моѧ, и҆ сътвори́те ѧ҆̀ [а҆ гь][47] и҆ не ѻ҆скверни́те и҆мени стго и҆ ѻ҆сщꙋсѧ посредѣ снвъ ї҆илевъ, а҆зъ гь ѻ҆сщаѧ вы и҆зведыи вы и҆з земли є҆гѵпетьскїꙗ ꙗ҆коже бы́ти ва́мъ бꙋ а҆зъ гь

є҆ мо ѕі
пра̑ ле

Глава 23

1 І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **2** Скажи ізраїльским синам, і промовиш до них: Празники господні, що їх назвете святими зібраннями, це є мої празники. **3** *6 днів чинитимеш діла, а в сьомому дні – субота – спочинок, названий святим, Господеві; ніяке діло не вчиниш – це субота Господеві. В усьому поселенні вашому **4** це празники Господеві, названі святі, так як назвете їх в їхніх порах. **5** *В 1-му місяці: у 14-му дні місяця, між вечорами, – пасха Господеві. **6** І в

мой2. 20
мой5. 5
єв. 4

мой2. 12
мой4. 20

Гла, кг·

Рече гь къ мѡѷсе́ю гл҃ѧ, гли снмъ ї҆илвымъ, и҆ рече́ши къ ни́мъ, пра́зники гнѧ, ꙗ҆́коже прозове́те сїѧ нарѣ́ны сты́мъ, се сꙋть пра́зницы мои, *ѕ҃ днїи да сътвори́ши дѣла· [а҆][1] въ (се́мыи днь)[2] сꙋбо́ты поко́и нарече́ныи стъ гв҃и, всѧ́кого дѣла да не [твори́те][3] сꙋбота є҆сть гв҃и· въ всемъ ѻ҆бита́нїи ва́шемъ, сїи пра́зницы гꙋ [-][4] нарече́ны сты, ꙗ҆коже нарече́те сїꙗ въ времена̀ и҆хъ· *въ а҃. мцъ, дї, и҆ днь мца, межꙋ вечерними пасха гꙋ· И҆ въ еі, днь, мца [а҆ го][5], пра́зникъ ѻ҆прѣсно́къ гꙋ·

в҃ мо к
є҆ мо є
євре д

в҃ мо ві
д мо к

Се́дмь дн҃їи да (ꙗ́сте ѡ҆прѣсноки)[6], (-)[7] (прѣ́вый (же) дн҃ь)[8] нарече́нъ ст҃ъ бꙋ́детъ ва́мъ. вса́кого дѣ́ла слꙋ́жна да не твори́те, и҆ да принесе́те всесъж҆же́нїе г҃ꙋ, з҃, дн҃їи, (-)[9] [седмы́й (же) дн҃ь][10] нарече́нъ ст҃ъ бꙋ́детъ ва́мъ, вса́кого дѣ́ла слꙋ́жна да не твори́те· И҆ рече г҃ь къ мѡѵсе́ю гл҃а, гл҃и сн҃омъ і҆и҃лвымъ, и҆ рече́ши къ ни́мъ, е҆гда̀ вни́дете въ зе́млю ю҆́же а҆́зъ да́ю вамъ, и҆ пожнѣ́те жа́твꙋ е҆а̀, и҆ да принесе́те пе́рвыа снопы̀ жа́твы ва́шеа, къ же́рцꙋ, и҆ принесе́тъ сно́пъ пр҃е г҃ь прїа́тенъ вамъ· На заоу́трїе перваго [дн҃а сꙋбо́ты][11], да възнесе́тъ и҆̀ жре́цъ, и҆ да сътвори́те въ дн҃ь вонже а҆́ще принесе́те сно́пъ, ѻ҆вча̀ непоро́чно е҆ді́нолѣ́тно, въ всесъж҆же́нїе г҃ꙋ, и҆ тре́бꙋ е҆го, два̂ деса́тые ча́сти мꙋкѝ пшени́чны, спра́жены въ е҆ле́ю, тре́бꙋ г҃ꙋ въ воню бл҃гово́нїа г҃ꙋ, и҆ възлїа́нїе е҆го четве́ртꙋю ча́сть и҆́нъ вина̀, (-)[12] хлѣ́б (же) и҆ пра́жены кла́сы но́вы да не ꙗ́сте, дажъ до того̀ дн҃и само̀, донде́же принесе́те вы̂ да́ры б҃ꙋ ва́шемꙋ, зако́нъ вѣ́чный в роже́нїа ва́ша въ все́мъ вселе́нїи ва́шемъ и҆ съчтете себѣ̀, ѿ наоу́трїа сꙋбо́ты (до)[13] дн҃е во́ньже а҆́ще принесе́те снопы̀ възложе́нїа се҃мь недель цѣлы́· [да сочте́ши][14] даже до наоу́трїа послѣ́днїа недели, да съчте́те, н҃, дн҃їи, и҆ да принесе́те тре́бꙋ но́вꙋ г҃ꙋ. ѿ вселе́нїа ва́шего, да принесе́те хлѣ́бы· възложе́нїа, в҃, хлѣ́ба, з двꙋ деса́тыхъ ча́стеи мꙋкѝ пшени́чны, да [бꙋ́детъ хлѣ́бъ е҆ді́нъ][15] (ква́шеный)[16]· да са и҆спекꙋтъ с пе́рвыхъ жи́тъ г҃ꙋ, и҆ да принесе́те съ хлѣ́бы з҃, а҆́гнецъ, непоро́ченъ е҆ді́нолѣ́тныхъ, (и҆ ѻ҆вна̀ два̂ непоро́чна, и҆ теле е҆ді́нъ ѿ ста́)[17], [и҆][18] да бꙋ́дꙋтъ въ всесож҆же́нїе г҃ꙋ, и҆ тре́бы и҆́хъ и҆ възлїа́нїа и҆҃, тре́ба вона̀ бл҃гово́нїа г҃ꙋ· И҆ да сътвори́те козелъ ѿ ко́зъ е҆ді́нъ грѣха̀ ра́ди и҆ два̂ а҆́гньца е҆ді́нолѣ́тна въ тре́бꙋ сп҃нїа съ хлѣ́бы прьвы҃ жи҃, и҆ да возложи҃ а҆̀ жре҃. съ хлѣ́бы пе́рвы҃ жи҃, възложе́нїе пре҃ г҃мъ, съ ѻ҆бѣма а҆́гньцема. ст҃а бꙋдꙋ г҃ꙋ (и҆) жрьцꙋ и҆́же прино́си҃ а҆̀ томꙋ̀ да бꙋде҃· И прозове́те сїи дн҃ь, наро́чи҃ ст҃ъ да бꙋ́детъ ва҃, вса́каго дѣ́ла слꙋ́жна да не твори́те вонь· Зако҃ вѣ́чныи в роже́нїа ва́ша, въ все́мъ въселе́нїи ва́шемъ, (-)[19] *е҆гда̀ пожнете жа́твꙋ земла̀ ва́шеа, да не потребите ѻ҆ста́нка жа́твы (-)[20] своеа̀, внег҃а жнете, и҆ ѿпадающаа̀ жа́твы (ва́шеа̀)[21], да не [побира́ете][22], ни́щемꙋ (и҆ чюжемꙋ) и҆ пришелцꙋ да ѻ҆ста́вите а҆̀ а҆́зъ г҃ь б҃ъ ва́шъ· И҆ рече г҃ь къ мѡѵсе́ю гл҃а, гл҃и сн҃омъ і҆и҃лвымъ рекїи *мц҃а се́дмаго, въ а҃, дн҃ь мц҃а да бꙋ́детъ ва́мъ поко́и, па́мать

вы҃і д҃і
е҃ мѡ҃ к҃д

вы҃і ѕ҃і

15-му дні 1 го місяця– празник прісних Господеві. Сім днів їстемете прісне. **7** Перший же названий день буде вам святий. Ніякого діла служіння не вчините, **8** і приноситимете цілопалення Господеві 7 днів, а сьомий день буде називатися вам святим, – ніякого діла служіння не вчините. **9** І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **10** Скажи ізраїльським синам, і скажеш до них: Коли ввійдете до землі, яку Я даю вам, і пожнете її жнива, то принесете перші снопи ваших жнив до священика; **11** і він принесе сніп перед Господа, як прийнятний від вас. Вранці першого дня суботи хай принесе його священик, **12** і зробите в дні, в якому лиш принесете сніп: непорочне однолітнє ягня в цілопалення Господеві; **13** і його жертву: дві десятини пшеничної муки замісеної в олії, – жертву Господеві, на запах милий Господеві, і його дар напитку: четверту частину іна вина. **14** Хліб же і зв'язані нові колоски не їстимете аж до того самого дня, доки ви не принесете дари вашому Богові, – закон вічний у ваші роди, в усім вашім поселенні. **15** І почислите собі: від ранку суботи до дня, в якому лиш принесете снопи покладення, сім цілих тижнів. **16** Почислиш аж до ранку останнього тижня, почислите 50 днів, і принесете нову жертву Господеві. **17** Від вашого поселення принесете хліби предложення. **2** Хліби з двох десятин пшеничної муки, – один хліб хай буде квасний, – хай будуть спечені з перших жнив Господеві. **18** І принесете з хлібами: 7 непорочних однолітних ягнят, і два непорочні барани, і одне теля зі стад, і будуть на цілопалення Господеві; і їхні жертви, і їхні дари – напитки – жертва, милий запах Господеві. **19** І зробите одного козла, з кіз, за гріх і два однолітні ягнята в жертву спасіння з хлібами первоплодів жнив. **20** І священик покладе їх з хлібами первоплодів жнив, як предложення перед Господом, з двома ягнятами. Святими будуть Господеві, і священикові, що їх приносить, тому хай буде. **21** І назвете цей день славним – святим хай буде для вас. Всяке діло служіння не зробите в ньому. Закон вічний у ваші роди, в усьому вашому поселенні. **22** *Коли пожинаєте жнива вашої землі – не зберете останку ваших жнив, коли жнете, і те, що з ваших жнив впаде, не збирайте – бідному, і чужинцеві, і приходькові оставите їх. Я Господь Бог ваш. **23** І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **24** Скажи ізраїльським синам, кажучи: *Сьомого місяця, в 1-й день місяця, хай буде вам спочинок, – па-

вищ. 19
мой5. 24

вищ. 16

м’ять труб – назване святим Господеві. **25** Ніяке діло служіння не чинитимете, і принесете цілопалення Господеві. **26** І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **27** В 10-му дні цього, 7-го місяця, – день очищення, названий святим, хай вам буде. І впокорите ваші душі, і принесете цілопалення Господеві. **28** Ніяке діло не чинитимете в цьому дні, бо він є днем очищення для вас, щоб очистити за вас перед вашим Господом Богом. **29** Бо всяка душа, яка не впокориться в тому дні, вигубиться зі свого народу, **30** і всяка душа, яка чинить діло в цьому дні, вигубиться та душа зі свого народу. **31** Ніяке діло не чинитимете – закон вічний у ваші роди, в усіх ваших поселеннях; **32** празником празників хай вам буде; і впокорите ваші душі, від 9 го дня місяця, ввечері, аж до десятого дня місяця, до вечора, святкуйте ваш празник. **33** І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **34** Скажи ізраїльським синам, кажучи: В **15**-му дні цього, 7-го місяця, *празник шатер 7 днів – Господеві. **35** І перший день хай буде названий святим, ніякого діла служіння не чинитимете. **36** 7 днів приноситимете цілопалення Господеві, восьмий же день хай буде названий святим вам: принесете цілопалення Гoподеві; він вихідним є, ніякі діла служіння не чинитимете. **37** Це господні празники, які назвете славними й святими, щоб Господеві принести дар: і цілопалення, і їхні жертви, і їхні жертви – напитки на кожний день, удень, **38** за винятком господніх субот, і за винятком ваших дарів, і за винятком всіх ваших молитов, і за винятком ваших добровільних жертов, які дасьте Господеві. **39** В 15–му дні цього, 7 го місяця, коли закінчите жнива землі, святкуйте Господеві **7** днів. В перший день – спочинок і в 8-й день – спочинок. **40** І візьмете собі в 1-й день: гарний плід дерева, і гілки пальм, і галузки дерева з густим листям, і верби з потоку – і звеселитеся перед вашим Господом Богом 7 днів в році. **41** Закон вічний у ваші роди, в 7-му місяці святкуватимете його: **42** житимете в шатрах 7 днів. Кожний туземець в Ізраїлі хай живе в шатрах, **43** щоб бачили у ваші роди, що Я в шатрах поселив ізраїльських синів, коли виводив Я їх з єгипетської землі. Я Господь Бог ваш. **44** Переказав Мойсей ізраїльським синам всі Господні празники.

ів. 7

(тре́бъ)[23] нарече́на ст҃а [г҃ꙋ][24], всѧ́каго дѣ́ла слꙋжнаѧ да не твори́те, и҆ да принесе́те всесъжже́нїе г҃ꙋ· И҆ рече г҃ь къ мѡѷсї́ю гл҃ѧ, (-)[25] въ ҃і и, д҃нь, (҃з, м҃ца)[26] сего д҃нь ѡ҆чище́нїѧ, нарече́нъ ст҃ъ, да бꙋ́детъ ва́мъ· И҆ да поꙁори́те д҃ша ва́ша, и҆ да принесете всесъжже́нїе г҃ꙋ, всѧ́каго дѣ́ла да не твори́те в сїи д҃нь, є҆сть бо д҃нь ѡ҆чище́нїѧ сїи ва҃ ѡ҆чи́стити ѡ҆ ва́съ, пр҃е г҃мъ б҃мъ ва́шимъ, всѧ́ка [бо][27] д҃ша ꙗ҆́же не покори́тсѧ въ то́и д҃нь, да потреби́тсѧ ѿ людїи свои́хъ, и҆ всѧ́ка д҃ша ꙗ҆́же твори́тъ дѣ́ло в сїи д҃нь, поги́бнетъ д҃ша т҃а ѿ людїи свои́хъ· всѧ́каго дѣ́ла да не твори́те, зако́нъ вѣ́чныи в роже́нїѧ ва́ша, въ всѣхъ селе́нїи҃ ва́шихъ, пра́з҃никъ пра́з҃никовъ да бꙋ́детъ ва́мъ, и҆ да покори́те д҃ша ва́ша, ѿ ҃д го, д҃не м҃ца, ѿ вече́ра даже до [десѧ́таго д҃не м҃ца][28] до ве́чера пра́з҃нꙋите пра́зникъ ва́шъ· И҆ рече г҃ь къ мѡѷсї́ю гл҃ѧ, гл҃и с҃номъ і҆и҃лвы҃ рекі́и, въ ҃єі, д҃нь, м҃ца ҃з го сего, *пра́з҃никъ кꙋщныи, ҃з, д҃нїи г҃ꙋ, и҆ (первыи д҃нь)[29] нареченъ ст҃ъ [да бꙋдетъ][30] всѧ́каго дѣ́ла слꙋжнаѧ да не твори́те ҃з, д҃нїи да прино́сите всѧсъжже́нїа г҃ꙋ, (-)[31] (ѡ҆смы́и (же) д҃нь)[32] нареченъ ст҃ъ да бꙋ́детъ ва́мъ, (да)[33] принесе́те всесъжже́нїе г҃ꙋ, и҆схо́дно є҆сть, всѧ́каго дѣ́ла слꙋжнаѧ да не твори́те· се пра́з҃ницы г҃ни ꙗ҆́же наречете наро́читы ст҃ы, ꙗ҆́коже (принесе́те)[34] прино́съ г҃ꙋ, (и҆) всесъжже́нїѧ, и҆ тре́бы и҆́хъ, и҆ възлїѧнїѧ и҆́хъ ѿ д҃не до д҃не, ра́звѣ сꙋбо́тъ г҃нь, и҆ ра́звѣ да́ръ ва́шихъ и҆ ра́звѣ всѣхъ моле́нїи ва́шихъ, и҆ развѣ бл҃говолныхъ ва́шихъ, ꙗ҆́же да́сте г҃ꙋ, (-)[35] въ ҃єі, д҃нь м҃ца, ҃з го сего, є҆гда сконча́ете жи́та землѧ̀, да пра́знꙋете г҃ꙋ, ҃з, д҃нїи, въ д҃нь первы́и поко́и, и҆ д҃нь и҃, поко́и, (и҆) и҆ да възме́те [себѣ̂][36] въ д҃нь ҃а, пло́дъ дре́ва кра́сенъ, и҆ вѣ́твь фини́ческꙋю и҆ вѣ́тви дре́ва ча́стаго ли́стїѧ, и҆ ве́рби [-][37] [-][38] ѿ водоте́чи, [и҆ възвесели́тесѧ][39] пр҃е г҃мъ б҃мъ ва́шимъ, ҃з, д҃нїи въ лѣ́тѣ зако́нъ вѣ́чныи, в роже́нїѧ ваша, въ м҃цъ, ҃з. пра́знꙋите [-][40], [и҆][41] въ кꙋщахъ, да пребꙋдете, ҃з, д҃нїи всѧ́къ тꙋзе́мецъ въ і҆и҃лꙋ, да пребꙋ́детъ въ кꙋщахъ ꙗ҆́ко ви́дѧтъ в роже́нїѧ ва́ша, ꙗ҆́ко въ кꙋщахъ всели҃ с҃ны і҆и҃лвы· є҆гда̀ и҆зво҃жꙋ ѧ̀ и҆́хъ, и҆з землѧ̀ є҆гѷпетьскїѧ· а҆́зъ г҃ь б҃ъ ва́шъ, (-)[42] и҆сповѣда мѡѷсї́и (всѧ̀) пра́з҃ники г҃нѧ с҃номъ і҆и҃львымъ·

іоа҃ ҃з

Гла, кд.

И рече гь къ мѡѵсїю гла, заповѣждь сн҃омъ ї҃илвымъ, (да)[1] принесꙋ ти єлеи ѿ древа чиста, (и) цѣжена въ свѣтѣнїе. да горитъ свѣтило всегда. внѣꙋдꙋ за вѣсы въ храмѣ свѣдѣнїѧ, и да жгꙋтъ є, аа-ронъ и снове єго, ѿ вечера до заоутра пре гмъ, не престающе законъ вѣчный в роженїѧ ваша, на свѣтилѣ чистѣ да [жжетъ][2] въ свѣтилѣ пре гмъ до заоутра, и да възмете мꙋки пше-ничны, и да сътворите ѿ неѧ, вı хлѣбовъ. двꙋ десятинъ да бꙋдет хлѣбъ єдинъ, и въз-ложите ихъ на два положенїѧ. По ѕ, хлѣбовъ (-)[3] на трапезѣ чистѣ пре гмъ. и да възло-жите на [єдино][4] положенїе димиꙗ чистъ и соль, и да бꙋдꙋтъ хлѣбы въ памать пре-лежащїи пре гмъ, въ днь сꙋботы, да пре-лежитъ пре гмъ всегда ѿ сновъ ї҃илвъ, завѣт вѣчный, *и да бꙋдет ааронꙋ и сном єго, и да ꙗдатъ ѧ въ мѣстѣ стѣ сꙋть бо стаа стыхъ. се [и][5] ѿ требы гꙋ закон вѣчный. І изыде снъ жены ї҃ильтески, и се же бѣаше снъ єгѵпътанина въ снѣхъ ї҃илвых, и [которо-ашесѧ][6] въ полчищи, иже ѿ ї҃ильтеныны (-)[7] мꙋжъ ї҃ильтанинъ [-][8] нарекъ снъ жены ї҃иль-таныни имѧ [гне][9] проклѧ. И приведоша и къ мѡѵсїю, (-)[10] имѧ (же) мтри єго саломидъ. дщи давриина ѿ племени данова, и въвергоша и въ темницꙋ осꙋдити и по велѣнїемъ гнимъ. И рече гь къ мѡѵсїю глѧ, изведите клавшаго внѣ полчища, и да възложат вси слышавшїи рꙋцѣ свои на главꙋ єго, и да побиютъ и каменїемъ весь сонм. И сномъ ї҃илвым гли, и речеши к нимъ, члкъ члкъ иже аще проклenетъ ба [своєго][11] грѣх прїиметъ. Кленый же имѧ гне, смртїю да оумретъ каме-нїемъ да побиютъ и весь сонмъ [-][12], аще ли [земецъ или пришелецъ][13], внегда проклenетъ, имѧ гне да оумретъ. *И члкъ иже аще оубїетъ [всѧкꙋ][14] дшꙋ члчꙋ смртїю да оумретъ, иже аще кто оубїетъ говѧдо и оумрет, да тѧжет дшꙋ въ дши мѣсто, и аще кто сътворитъ порокъ ближнемꙋ, ꙗкоже сътвори ємꙋ такоже (и) (ємꙋ сътворѧтъ)[15], изломленїе въ изломленїѧ мѣсто, *око въ ока мѣсто, зꙋбъ въ зꙋба мѣсто. ꙗкоже сътво-рилъ порокъ члкꙋ такоже сътворѧт (и) ємꙋ, иже аще кто оударитъ члка и оумрет [и тои][16] смртїю да оумре. оправленїе єдино єсть, при-шелцꙋ и населникꙋ, ꙗко азъ [-][17] гь бъ вашъ, и гла мѡѵсїи къ сномъ ї҃илвымъ, і изведоша

в мо кд, вы н, ма вı, ма в

в мо ка

в мо ка, є мо дı, ма є

Глава 24

1 І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **2** Заповіси ізраїльським синам, хай візьмуть тобі чисту і ціджену олію з *оливкового* дерева, щоб світити. Хай горить світило завжди **3** ззовні занавіси, в шатрі свідчення, і хай запалюють його Аарон і його сини, з вечора до ранку, перед Господом, безупинно – закон вічний у ваші роди. **4** На чистому світилі хай запалює, в світилі перед Господом, до ранку. **5** І візьмете пшеничну муку, і зробите з неї **12** хлібів: дві десятини хай буде в одному хлібі; **6** і покладете їх у два ряди по **6** хлібів на чистій трапезі перед Господом. **7** І покладете на один ряд чистий ладан і сіль, і хай будуть хліби на пам'ять, хай лежать перед Господом. **8** У суботній день – хай лежать перед Господом завжди від ізраїльських синів – завіт вічний; **9** *і хай буде Ааронові і його синам, і хай їдять їх на святому місці, бо це святе-святих. Це їм з жертвуваного Господеві – закон вічний. **10** І вийшов син жінки-ізраїльтянки, і він же був сином єгиптянина, між ізраїльськими синами, і билися в таборі, той чоловік, що від ізраїльтянки, і ізраїльтянин; **11** *і* прикликавши, син жінки-ізраїльтянки, господнє ім'я, прокляв. І привели його до Мойсея, ім'я ж матері його Саломіт, дочка Дабрі з племені Дана, **12** і кинули його до в'язниці, щоб судити його за господнім приказом. **13** І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **14** Виведіть поза табір того, що прокляв, і хай покладуть усі, хто чув, свої руки на його голову, і хай ввесь збір поб'є його камінням. **15** І скажи ізраїльським синам, і промовиш до них: Людина, людина, яка лиш проклене свого Бога, одержить гріх. **16** Хто ж проклинає господнє ім'я, хай смертю помре, хай ввесь збір поб'є його камінням: чи приходько, чи туземець, як проклене господнє ім'я; хай помре. **17** *І людина, яка лиш уб'є всяку душу людини, смертю хай помре. **18** Той, хто лиш уб'є худобу, – і помре, хай віддасть душу за душу. **19** І якщо хто вчинить ваду ближньому, так як зробив тому, так само і йому зроблять. **20** Злом за зло, *око за око, зуб за зуб. Так, як зробив ваду людині, так зроблять і йому. **21** Той, хто лиш вдарить людину, і вона помре, і той хай смертю помре. **22** Закон один є приходькові і місцевому, бо Я Господь Бог ваш. **23** І промовив Мойсей до ізраїльських синів, і ви-

мой2. 29
вищ. 8
мат. 12
мар. 2

мой2. 21

мой2. 21
мой5. 19
мат. 5

вели того, що прокляв, поза табір, і ввесь збір ізраїльських синів побив його камінням; зробили те, що Господь заповів Мойсеєві.

Глава 25

1 І сказав Господь до Мойсея на Синайській горі, кажучи: **2** Скажи ізраїльським синам, і скажеш до них: Коли ввійдете до землі, яку Я вам даю, хай спочине даю, – суботи Господеві. **3** *6 літ засіватимеш твою ниву і 6 літ різатимеш твій виноград, і збереш його плід. **4** А в 7-му році субота, – хай буде спочинок землі, – субота Господня: не сіятимеш твоєї ниви, не різатимеш твій виноград, **5** і те, що само від себе *виросте* на твоїй ниві, не жатимеш, і винограду твого відлучення не збиратимеш – буде землі рік спочинку. **6** І будуть суботи землі їжею тобі, і твоїй дитині, і твоєму рабові, і твоїй рабині, і твоєму наємникові, і тубільцеві, що проживає з тобою, **7** і твоїй скотині, і звірам, що на твоїй землі, – хай буде всякий плід його *(=поля)* в їжу. **8** І вичислиш 7 літ спочинку, це є **7** літ по сім; і будуть тобі цих **7** літ спочинку – 49 літ; **9** і сповістите трубним голосом по всій вашій землі в **7**-му місяці, в 10-му дні місяця, в день очищення сповістите трубою по всій вашій землі, **10** і освятите цей рік, рік 50-ий. І розголосите відпущення всім, що живуть на ній, рік відпущення, це буде вам знаком; і хай кожний з вас відійде до своєї власності, і всі відійдете до своєї батьківщини. **11** І відпущення, хай це буде вам знак: рік 50 ий, рік хай вам буде – не сіятимете ані не жатимете те, що саме зійде на ній, і не збереш оставленого на ній, – **12** бо це знак, хай буде вам відпущення святе. З нив їстимете її плоди, **13** і в році відпущення – знак їх, хай прийде кожний до своєї посілості. **14** Якщо продажжю віддаси ближньому твоєму, якщо ж купиш у твого ближнього, хай не засмучує людина ближнього. **15** За числом років, після знаку, хай купить у ближнього, за числом років жнив хай дасть тобі. **16** Як лиш є більше років – побільшить *вартість* його посілості, як менше років – зменшить *вартість* його посілості, так і хай тобі віддасть число жнив. **17** Хай не засмутить людина ближнього, і боятимешся Господа Бога свого. Я Господь Бог ваш. **18** І зробите всі мої оправдання і всі мої суди, їх збережете і зробите, і поселитеся

мой2. 23

клѧвшагѡ внѣ полчища и побиша и [каменїемъ весь сонмъ][18] (снвъ їилвъ)[19], сътвориша еже заповѣда гь моѷсїю·

Глва, ке·

Глагола гь къ моѷсїю на горѣ синаистѣи рекїи, гли снмъ їилвымъ, и речеши къ ним вънегда вънидете въ землю юже азъ даю вамъ, да почїетъ землѧ юже азъ даю вамъ сѹботы гѹ, *ѕ, лѣтъ да сѣеши нивѹ твою, и ѕ, лѣ, да рѣжеши виноградъ твои и ѡбьемлеши плодъ его· а въ [з е лѣто][1] сѹбота покои да бѹдетъ землѝ, сѹбота гнѧ, нивы своеѧ не сѣеши, (-)[2] винограда свое да не рѣжеши, и никнѹща ѡ себѣ, нивы твоеѧ да не жнеши, и винограда ѿлѹченїа твоего да не ѡбьемлеши, лѣто покоѧ бѹде земли· И бѹдѹтъ сѹботы землѝ ꙗдь тебѣ и дѣтищѹ твоемѹ, и рабѹ твоемѹ и рабыни твоеи, и наемникѹ твоемѹ и ѡбиталникѹ прилежащемѹ тебѣ и скотѹ твоемѹ, и звѣри сѹщемѹ въ землѝ твоеи, да бѹдетъ всѧк плодъ его въ ꙗдь· И съчтеши (-)[3] з, (лѣтъ покою)[4] (се есть) з, лѣтъ седьмижды, и бѹдѹтъ тебѣ, з, (-)[5] лѣ (сихъ покою), мд лѣтъ, и да расповѣсте трѹбнымъ гласомъ въ всеи землѝ вашеи· Мца з го, і го дня мца, въ днь ѡчищенїа, да расповѣсте трѹбою въ всеи землѝ вашеи и да ѡстите сїе лѣто, (лѣто н е)[6], и да прославите ѡставленїе (-)[7] всѣмъ живѹщимъ на неи, лѣто ѡставленїа, знаменїе се бѹдетъ вамъ, и да ѿидетъ кождо (васъ) въ притѧжанїе свое, и кождо въ ѿчтво свое ѿидетъ· (И) ѡставленїе, знаменїа (да бѹдетъ) се (вамъ), лѣто, н е, лѣто бѹди вамъ, да не сѣете ни жнете еже само изникнетъ на неи и да не ѡбьемлеши ѡставленыхъ, на неи, ꙗко знаменїе есть, (ѡставленїа) сто да бѹдетъ вамъ· ѿ нивъ да ѧсте жита еѧ, [и][8] въ лѣто ѿставленїа знаменїа ихъ, да прїидетъ кождо въ притѧжанїе свое, аще (-)[9] ѿдаси кѹплю ближнемѹ твоемѹ аще ли притѧжеши ѿ ближнаго твоего да не ѡскорблѧетъ члкъ ближнаго· по числѹ лѣтъ по знаменїю да притѧжитъ ѿ ближнаго по числѹ лѣ житъ да дасть ти, ꙗкоже аще болїи лѣтъ, ѹмножитъ притѧжанїе его, [-][10] ꙗкоже мнѣе лѣтъ, ѹменшитъ притѧжанїа его· Такѡ (и) число житъ [-][11] да (ти ѿдасть)[12], да не ѡскорбитъ члкъ ближнаго, и да ѹбоишисѧ га ба своего, азъ [-][13] гь бъ вашъ и да сътворите вса ѡправданїа моѧ и всѧ сѹды моѧ, [-][14] снабдите и сътворите ѧ, и вселитесѧ на зем-

є мѡ кг

лѝ, оу҆пова́юще. И҆ да́стъ землѧ̀ пло́дъ сво́й, и҆ ꙗ҆́сте в сы́тость, и҆ всели́тесѧ (на не́й оу҆пова́ющеи)[15], а҆́ще [-][16] глаго́лите что̀ ꙗ҆̀ѵы ꙗ҆́сти бꙋ́детъ, въ [седмо́е лѣ́то][17], а҆́ще не сѣ́емъ, ни събира́емъ жи́тъ свои҆́хъ, [-][18] пошлю̀ бл҃гослове́нїе моѐ ва́мъ, въ лѣ́то ѕ҃ е, и҆ сотвори́тъ жи́та ѥ҆ѧ̀, въ г҃ лѣ́та [-][19] да сѣ́ете (до) лѣ́та о҆сма́го, и҆ да ꙗ҆́сте ѿ жи́тъ ве́тхи҃ да́же до лѣ́та д҃ го, до́ндеже приспѣ́ютъ жи́та ѥ҆ѧ̀, да ꙗ҆́сте ве́тхаѧ̀ ве́тхихъ, (-)[20] землѧ́ (же) не преда́сте въ о҆скверне́нїе, моѧ̀ бо е҆́сть землѧ̀, ꙗ҆́ко прише́лцы и҆ о҆бита́тели вы е҆́сте предо мно́ю (-)[21] по все́й земли̇̀ о҆дръжа́нїѧ ва́шего, и҆́скꙋпъ да да́ете земли̇̀, а҆́ще ли ни́щꙋетъ бра́тъ тво́й и҆́же с тобо́ю, и҆ ѿда́стъ ѿ о҆дръжа́нїѧ своего (-)[22] да прїи́детъ, оу҆́жикъ бли́жнїи е҆мꙋ и҆ да и҆скꙋпи́тъ прода́нїѧ бра́та своего, а҆́ще ли не бꙋ́детъ е҆мꙋ оу҆́жикъ, и҆ възмо́жетъ рꙋка (е҆го) (пости́гнꙋти)[23] дово́лныи и҆́скꙋ е҆го, и҆ да съчтꙋтсѧ лѣ́та кꙋ́пли е҆го и҆ да възда́стъ е҆́же и҆́мать чл҃кꙋ е҆мꙋже до́лженъ бѣ̀, и҆ възврати́тсѧ въ о҆дръжа́нїе е҆го. А҆́ще ли не пости́гнетъ рꙋка̀ е҆го дово́лное ꙗ҆́коже ѿда́ти е҆мꙋ [-][24] да бꙋ́детъ притѧжа́нїе прода́вшемꙋ сїѧ, до лѣ́та о҆ставле́нїѧ. (е҆гда̀)[25] и҆зы́иде (лѣ́то о҆ставле́нїѧ)[26] и҆ прїи́детъ въ о҆дръжа́нїе е҆го, а҆́ще ли кто̀ прода́стъ до́мъ всѐле́нїѧ (о҆гражде́нїѧ въ гра́дѣ)[27], [-][28] да бꙋ́детъ и҆скꙋпле́нїе е҆го, до́ндеже скончаю́сѧ лѣ́та дн҃и. (и҆) да бꙋ́детъ и҆скꙋпле́нїе е҆го, а҆́ще ли не и҆скꙋпи́тъ до́ндеже скончае́тсѧ лѣ́то все, да о҆дръжи́тсѧ до́мъ сꙋщїи въ гра́дѣ, и҆мꙋщемꙋ о҆гражде́нїе, въ тве́рдь притѧжа́вшемꙋ е҆̀, (и҆) в роже́нїѧ е҆го, и҆ да не възврати́тсѧ въ о҆ставле́нїе. до́ми же и҆́же на се́лехъ и҆́мже нѣ́сть (о҆́коло и҆́хъ о҆гражде́нїѧ)[29], къ селꙋ земли̇̀ да сѧ приложа́тъ, и҆скꙋпи (е҆го) всегда̀ да бꙋ́дꙋтъ, и҆ въ о҆ставле́нїе да сѧ възвратѧтъ. (-)[30] Гра́ди (же) леви́тьстїи̇̀ [и҆][31] до́мы (-)[32] о҆дръжинїѧ (и҆) и҆скꙋпи (да бꙋ́дꙋтъ, прис҃но)[33] леви́томъ. И҆́но и҆́же кто̀ а҆́ще и҆скꙋ́питъ ѿ леви́тъ да и҆зы́идетъ прода́нїе [-][34] дворо́въ гра́ныхъ о҆дръжа́нїѧ и҆́хъ, въ о҆ставле́нїе, ꙗ҆́ко дворо́ве гра́дъ леви́тьскихъ, о҆дръжа́нїѧ и҆́хъ посреди̇ сн҃въ і҆и҃левъ, и҆ се́ла нарече́нїѧ въ гра́дехъ и҆́хъ, да сѧ не прода́дꙋтъ ꙗ҆́ко о҆дръжа́нїе (и҆́хъ вѣ́чное (-)[35] е҆́сть)[36], а҆́ще ли же ни́щꙋетъ бра́тъ тво́й, [и҆́же с тобо́ю][37] и҆ зне-мо́жетъ (оу҆ тебѐ рꙋка́ми)[38], по́дъи҆ми е҆го. ꙗ҆́ко прише́лца и҆ о҆бита́лника. (да)[39] поживе́тъ бра́тъ тво́й с тобо́ю не въ́зъмеши ѿ него̀ ли́хвꙋ, ни́же сꙋгꙋ́бины и҆ оу҆бо́йшисѧ б҃а твое́го, а҆́зъ г҃ь, (да)[40] поживе́тъ бра́тъ тво́й с тобо́ю. сребра̀

впевнено на землі. **19** І земля дасть свій плід, і їстимете до ситості, і поселитеся на ній впевнено. **20** Якщо скажете: Що нам буде їсти в сьомому році, якщо не сіємо ні не збираємо своїх плодів? **21** Я пошлю вам моє благословення у 6-му році, і вона дасть свої плоди на 3 роки, **22** щоб ви сіяли до восьмого року, і їстимете з плодів старих аж до 9-го року, поки не настануть її жнива, їстимете старе-старих. **23** Землю ж не передасьте на опоганення, бо моя є земля, ви є переді мною так, як приходьки і мешканці **24** по всій землі вашої посілості; дасьте викуп за землю. **25** Якщо ж бідним є твій брат, що з тобою, і віддасть з своєї посілості, хай прийде близький йому родич і хай викупить продаж свого брата. **26** Якщо ж не буде у нього родича, і спроможеться його рука роздобути досить для його викупу, **27** і хай почисляться роки його продажі, і хай віддасть те, що має, людині, якій був винен, і повернеться в його посілість. **28** Якщо ж не роздобуде рука його досить, щоб віддати йому, хай посілість буде того, що продав його, до року відпущення. Коли ж закінчиться рік відпущення, – і дійде до його посілості. **29** Якщо ж хто продасть дім мешкання з мурами в місті, хай буде його викуп, доки не сповниться рік днів, і хай буде його викуп. **30** Якщо ж не викупить, поки не скінчиться повний рік, хай підтверджений буде дім: що є в місті, що має мури, на постійно тому, що вкупив його, і в його роди; і хай не повернеться в відпущення. **31** Доми ж, які на селах, в яких немає довкруг їх муру, хай причисляться до поля землі. Його викуплення хай завжди будуть *можливі*, і хай повернуться в відпущення. **32** Міста ж левітів і хати їхньої посілості – хай завжди будуть до викуплення для левітів. **33** Інше, що хто лиш викупить у левітів, – хай вийде продажа хат в місті їхньої посілості в відпущення, бо доми в місті левітів – це їх посілість серед ізраїльських синів, **34** і поля, відділені в їхніх містах, хай не продадуть, бо є їхньою вічною посілістю. **35** Якщо ж бідним є твій брат, що з тобою, підупаде у тебе руками, підніми його, як приходька і мешканця; хай твій брат живе з тобою. **36** Не візьмеш у нього надмірних відсотків ані подвійних відсотків, і боятимешся твого Бога. Я Господь. Хай твій брат живе з тобою. **37** Не даси йому твоє

срібло під відсотки і твою їжу не даси йому за подвійні відсотки. **38** Я Господь Бог ваш, що вивів вас з єгипетської землі, щоб дати вам ханаанську землю, щоб бути мені вашим Богом. **39** І якщо збідніє твій брат у тебе, і продасться тобі, хай не служить тобі службою раба, **40** хай буде тобі, як найманий чи місцевий до року відпущення, щоб працювати у тебе. **41** І хай вийде від тебе і його діти з ним в рік відпущення, і хай іде до свого роду, і хай іде до його батьківської посілості, **42** тому що вони є мої раби, яких Я вивів з єгипетської землі; – хай не буде проданий продажжю раба. **43** Не гнітитимеш його роботою, боятимешся Господа Бога твого. **44** Раб же твій і рабиня, які лиш будуть у тебе, з народів, які навколо тебе є, з них купите раба і рабиню. **45** І з синів поселенців, які є у вас, з цих купите, і від їхніх кревних; всі, що лиш будуть у вашій землі, хай будуть вам в посілість, **46** і розділите їх вашим дітям по вас, і хай будуть вам в посілість на-віки; братів же ваших – ізраїльських синів, ніхто свого брата хай не гнітить роботою. **47** Якщо спроможеться рука приходька і поселенця, що з тобою, і збіднівши, твій брат, і продасться приходькові чи поселенцеві, що у тебе, чи тому приходькові, що тут народився, – **48** після продажі йому, хай йому буде викуп. Один з братів хай його викупить: **49** брат його батька чи син брата його батька, хай його викупить, або з кревних по тілі, з його племені, викупить його. Якщо ж спроможеться його рука викупити себе, **50** хай розчислиться з тим, хто його купив від року, в якому продав себе йому, аж до року відпущеня. І хай буде срібло його купівлі, як день найманця, від року до року хай буде з ним. **51** Якщо ж в кого є більше років, згідно з цим, віддасть свій викуп зі срібла купівлі. **52** Якщо ж зостанеться мало років до року відпущення, і хай почислить йому за його роками, і хай віддасть його викуп; **53** як і найманець з року до року, хай буде з ним. Не гнітитимеш його працею перед тобою. **54** Якщо ж не викупиться після цього, хай вийде в році відпущення сам і його діти з ним, **55** бо ізраїльські сини – мої раби, вони є мої раби, яких Я вивів з єгипетської землі.

твоего не даси ему въ лихву· и (пища твоѧ не даси ему въ сугубину)[41], азъ гь бгъ ваш, изведый вы изъ землѧ егvпетьскиѧ, дати вамъ землю ханааньску. ꙗко быти (мнѣ бу вашему)[42]. (И) аще (-)[43] оубожаѥ братъ твой оу тебе. и продастъсѧ тебѣ, да не работаетъ тебѣ работы рабиѧ, аки наемникъ, или населникъ да будетъ ти до лѣта оставлениѧ, да дѣлаетъ оу тебе, и да изыидетъ [-][44] [ѿ тебе][45] и дѣти его с ним въ (лѣто оставлениѧ), и да идетъ в рожение свое, и въ одръжание ѿчества его да идетъ· Понеже раби (суть сии мои)[46], ꙗже изведохъ изъ землѧ егvпетьски, да сѧ не продаст проданиемъ рабием, да не стужиши ему трудомъ, [-][47] да оубоишисѧ га ба твоего, (-)[48] рабъ (же твой) и раба иже аще будет оу тебе ѿ ꙗзыкъ, иже окрстъ тебе суть ѿ тѣхъ, да притѧжитсѧ рабъ и рабынѧ, и ѿ снвъ населныхъ иже суть въ васъ ѿ сихъ да притѧжите, и ѿ рожениѧ ихъ. елицы иже аще будутъ в земли вашеи да будет вамъ въ одръжание и да раздѣлите ѧ дѣтемъ вашимъ по васъ, и да будетъ вамъ во одръжание въ вѣки, братиѧ же вашеѧ снвъ ийлвъ коиждо брата своего, да не стужитъ [-][49] трудомъ, аще (-)[50] постигне рука пришелцу и обитѧннику иже оу тебе, и оубожалъ братъ твои (и) продастьсѧ къ пришелцу, или къ обиталнику иже оу тебе, или родившемусѧ ту пришелцу по продании к нему, искупъ да будет ему, единому ѿ братиѧ [-][51] да искупитъ его братъ ѿца [его][52], или снъ брата ѿца [его][53], да искупитъ его или ѿ своиственыѧ плоти [-][54] рода его, искупитъ его, аще ли возможет рука его искупити себе (да)[55] съчтетсѧ съ притѧжавшй его, ѿ лѣта еже вдасѧ ему, даже до лѣта оставлениѧ· И да будетъ сребро продаиѧ его, аки днь наемънику, ѿ лѣта до лѣта да будетъ с нимъ, аще ли кому болии лѣ есть, противу тому ѿдаст искупъ свои· ѿ сребра проданаго (-)[56], аще ли мало останетсѧ ѿ лѣтъ, до лѣтъ оставлениѧ, и да съчтетъ ему по лѣтом его, и да ѿдастъ искупъ его аки наемникъ ѿ года до года, да будет с нимъ· да не стужиши ему трудом пре тобою, аще ли не искупитсѧ, посемъ да изыидетъ въ лѣто оставлениѧ, самъ и дѣти его с нимъ, ꙗко мои (раби снове ийлвы)[57], раби мои си суть, ихже изведох изъ землѧ егvпеткиѧ (-)[58].

Гл҃а, к҃ѕ·

в҃ мѡ҃ к҃
є҃ мѡ҃ є҃
ѱа҃ло ч҃ѕ

Не* сътворите себѣ образа рукотворена, ниже начертаныхъ, ниже столпа поставите себѣ, и (не поставите (себѣ болванъ) каменъ истуканъ)[1] въ земли вашей, (и не поклонитеся имъ)[2], азъ есмь г҃ь б҃ъ вашъ, суботы моя снабдите, и ѿ ст҃ыхъ моихъ убоитеся азъ есмь г҃ь· *Аще въ повелѣніихъ моихъ ходите и заповѣди моя снабдите и сътворите я, и дам дождь ва҃ въ время свое, и земля дасть плодъ свои, и древеса селная дадут овощь свои, и спостигнетъ васъ млаченіе жит (і) иманіе вина, (-)[3] иманіе же вина постигнетъ время сѣанія, и ясте хлѣб вашъ в сытость, *и вселитеся без страха на земли вашеи и рать не пройдетъ сквозѣ землю вашу, и да҃ миръ в земли вашеи, и уснете, и не будетъ [устрашаяй васъ][4], и погублю ѕвѣри лютыя ѿ з҃ела вашеа [и рать (сквозѣ земля вашея не пройде)[5]][6] и поженете врагы ваша, и падутъ пр҃е вами убоемъ· И поженутъ ѿ васъ є҃ р҃, (а)[7] р҃, васъ поженет тму и падутъ врази ваши пр҃е вами мечемъ· И призрю на васъ [и бл҃гвлю васъ][8], и възвращу васъ и умножу васъ, и поставлю завѣ мои с вами· и ясте ветхая, и ветхая ветхи҃ и ветхая ѿ лица новыхъ изнесете и поставлю [завѣтъ][9] мои въ васъ и не похулитъ д҃ша моя васъ· *И похожду въ васъ, и буду вамъ б҃ъ, (а)[10] вы будете ми въ люды· Азъ [-][11] г҃ь б҃ъ вашъ, изведыи вы изъ земля єгѵпетьскія сущимъ вамъ рабомъ, и съкрушихъ узы ярма вашего, (-)[12] изведохъ вы съ властію· *Аще ли не послушаете мене и не сътворите повелѣніи моихъ сихъ, (и супротивитеся мнѣ)[13], и судомъ моимъ не угодитъ д҃ша ваша, якоже [не сътворити вамъ][14] всѣхъ заповѣдіи моихъ, [и][15] яко разсыпати завѣтъ мои, и азъ сътворю сице вамъ, и приставлю на вы неимѣніе, и раны и красты, [-][16] врѣжающи очи ваши, и д҃шу вашу сушащу, и всѣете въ тще сѣмена ваша, (-)[17] изъядат (бо) [є][18] супостаты ваша. И опру лице мое на ва҃, и падете пр҃е враги вашими, и поженутъ вы ненавидящіи васъ, и пробѣгнете не гоними никимже· И аще до сего не послушаете мене, и приложу наказати вы вредъ з҃. за грѣхи ваша, и съкрушу укорину презора вашего, и положу н҃бо вамъ аки желѣзно и землю вашу аки мѣдяну· И будетъ въ тще крѣпость ваша, и не дастъ земля ваша сѣмени своего, и древа села вашего не дадут

іѡ҃ аі

в҃ кѡ҃ри ѕ҃

є҃ мѡ҃ кн
пла҃ в҃
мала҃ в҃
вару҃ в҃

Глава 26

1 *Не зробите собі образа: зробленого руками, ані різьблених, ані не поставите собі стовпа, і не поставите собі камінного різьбленого божка у вашій землі, і не поклонитеся їм, – Я є Господь Бог ваш, – **2** зберігайте суботи мої, і бійтеся моїх святощів. Я є Господь. **3** *Якщо ходитимете за моїми наказами, і збережете мої заповіді, і виконаєте їх – **4** і дам вам дощ у час свій, і земля дасть свій плід, і пільні дерева дадуть свої плоди. **5** І захопить вас молотіння жнив і збір винограду, збір же винограду захопить час посіву, і їстимете хліб ваш до ситості, *і поселитеся без страху на вашій землі, **6** і війна не перейде через вашу землю; і дам мир у вашій землі, і спатимете, і не буде нікого, хто страшитиме вас, і вигублю лютих звірів з вашої землі, і війна не перейде через вашу землю; **7** і поженете ваших ворогів, і впадуть перед вами вигубленням. **8** І 5-ть з вас поженуть 100, а 100 з вас пожене десять тисяч; і ваші вороги впадуть перед вами від меча. **9** І погляну на вас, і поблагословлю вас, побільшу вас, і розмножу вас, і покладу мій завіт з вами. **10** І їстимете старе і старе старих, і винесете старе з – перед лиця нових, **11** і покладу мій завіт у вас, і не зогидить вас моя душа. **12** *І ходитиму у вас, і буду для вас Богом, а ви будете мені народом. **13** Я Господь Бог ваш, що вивів вас з єгипетської землі, як ви були рабами, і розбив Я кайдани вашого ярма, Я вивів вас з владою. **14** *Якщо ж не послухаєтесь мене, і не зробите цих моїх наказів, **15** і будете мені противитися, і ваша душа зневажить мої суди, щоб не чинити вам всі мої заповіді і щоб знівечити мій завіт, **16** і Я так з вами зроблю: і наведу на вас бідноту, і рани, і хвороби, і те, що нищить ваші очі і сушить вашу душу, і надармо посієте ваше насіння, бо його з'їдять ваші противники. **17** І покладу моє лице проти вас, і впадете перед вашими ворогами, і поженуть вас ті, що вас ненавидять, і втікатимете, хоч ніхто не женеться за вами. **18** І якщо до цього не послухаєте мене, і додам карати вас 7-ма пошестями за ваші гріхи, **19** і знищу зарозумілість вашої гордості, і покладу вам небо, як залізне, і вашу землю, як мідяну. **20** І даремною буде ваша сила, і ваша земля не дасть свого насіння, і дерева вашого поля не

мой2. 20
мой5. 5
пс. 96

мой2. 28

йов. 11

кор2. 6

мой5. 28
пл.єр. 2
мал. 2
вар. 2

дадуть свого плоду. **21** І якщо після цього заблудите на сторони, і не забажаєте мене послухатися, додам проти вас сім пошестей, за вашими гріхами. **22** І *пошлю на вас лютих звірів землі, і пожеруть вас, і вигублять вашу скотину, і зроблю вас нечисленними, і ваші дороги запустіють. **23** І якщо цим не будете направлені, але підете до мене в неправді, **24** і піду і Я проти вас в моїм гніві, з розгоном, і поб'ю вас Я всемеро за ваші гріхи. **25** І наведу на вас меч, що мстить суд завіту, і як втечете до ваших міст, пошлю на вас смерть, і впадете в руки ваших ворогів. **26** Коли ви будете пригнічені голодом хліба, тоді десять жінок спечуть ваші хліби в одній печі, і віддадуть ваші хліби в міру, і їстимете, і не насититеся. **27** Якщо ж і цим не послухаєтеся мене, але підете до мене боком, **28** і Я піду проти вас в гніві з розпалом, і Я вас покараю всемеро за ваші гріхи. **29** І їстимете тіла ваших синів, і їстимете тіла ваших дочок. **30** І зроблю ваші храми запустілими, і винищу ваші дерев'яні ручні вироби, і покладу ваші трупи на трупи ваших ідолів, і вас зненавидить моя душа. **31** І зроблю ваші міста пустими, і розсиплю ваші святощі, і не нюхатиму запах ваших жертов. **32** І Я зроблю запутілою вашу землю, і здивуються з неї ваші вороги, які живуть на ній; **33** і розсію вас поміж народи, і вигубить вас надходячий мечем, і ваша земля буде пустою, і ваші міста стануть пустими. **34** І ви будете в землі ваших ворогів, і тоді земля святкуватиме і милуватиметься її празниками в усі дні її опустіння, **35** святкуватиме те, чого не святкувла у ваші празники, коли ви на ній жили. **36** І на ваш останок наведу страх в їхні серця, в землі їхніх ворогів, і гнатиме їх голос листка, що паде, і втечуть так, як ті, що втікають від бою, і впадуть, хоч ніхто не женеться. **37** І знехтує брат братом, так як в бою, – ніким не переслідувані, – і не зможете протиставитися вашим ворогам. **38** І згинете в країнах, і пожере вас земля ваших ворогів. **39** І осталі з вас зітліють через їхні гріхи і за гріхи їхніх батьків, зітліють в землі їхніх ворогів. **40** І вони визнають свої гріхи і гріхи своїх батьків, бо переступили і знехтували мною, і тому що ходили переді мною в неправді, **41** і Я піду проти них в гніві, в люті, боком, і введу їх до землі їхніх ворогів. Тоді упокориться їхнє непокірне серце, і тоді

муд. 11

плода своего. И аще посемъ соблудите на страны, и не изволите послушати мене, приложю на вы вредъ седмь по грехомъ вашимъ. И *напущу на вы ѕвери лютыя земныя, і изъядятъ вы, и потребя скотъ вашъ, и мали [сътворю][19] вы, и пусты будутъ путіе ваши, і аще симъ не накажетеся, но поидете къ мне [в неправде][20], (и) поиду и азъ противу вамъ во ярости (моеи) съ рвеніемъ и погублю вы (-)[21] азъ седмижды грехъ ради ваших. И наведу на вы мечъ мьстяи суда заветнаго, и въбегнете ли въ грады ваша, [-][22] пущу (на вы смрть)[23], и въпадете въ руце врагъ [вашихъ][24]. Вънегда скорбети вамъ пища хлебовъ. (тогда)[25] испекутъ десять женъ хлебы ваша, въ (єдінои пещи)[26], и ѿдадятъ хлебы ваша въ меру, и ясте и не насытитеся. Аще же [и][27] симъ не послушаете мене, [и][28] поидете къ мне страною и азъ поиду противу вамъ въ ярости съ рвеніемъ и накажу вы азъ седмижды грехъ ради вашихъ. И ясти будете плоти сынъ вашихъ, и плоти дщереи вашихъ ясте. И сътворю пустыя капища ваша, и потреблю древеная рукотворенія ваша, и положу трупы ваша на трупехъ куміръ вашихъ, и възненавидитъ (васъ душа моя)[29]. И сотворю грады ваша пусты и разсыплю стая ваша, и не обоняю воня требъ вашихъ. И сътворю пусту азъ землю вашу, и въздивятся о неи врази ваши живущеи на неи, и разсыплю вы въ языки и потребитъ вы приходяи мечемъ, и будетъ земля ваша пуста, и гради ваши будутъ пусты. (-)[30] И вы будете въ земли врагъ вашихъ, (и) тогда празнуетъ земля, (и благоволитъ) празника ея, въ вся дни опустенія ея, празнуетъ яже не празнова въ празницехъ вашихъ, єгда живясте на неи. И о(с)тавльшимъ ѿ васъ вложу страхъ въ срдца ихъ, въ земли врагъ ихъ, и поженетъ ихъ гласъ листа летяща и пробегнутъ яко бежащіи ѿ рати, и падутъ никимже гоними. и презритъ братъ брата аки на рати никимже гоними и не възможете супротивитися врагомъ вашимъ. И погибнете въ странахъ, и сътребитъ вы земля врагъ вашихъ. И оставшіи ѿ васъ истлеютъ за грехи ихъ [и за грехи ѿцъ ихъ][31], въ земли врагъ ихъ истлеютъ. І исповедятъ грехи своя и грехи ѿцъ своихъ, яко преступиша и презреша мя, и яко ходиша предо мною (в неправде)[32], и азъ [поиду][33] противу имъ въ гневе (въ ярости) страною и (въведу)[34] я въ земли врагъ ихъ. тогда смирится срдце ихъ непокоривое, и тогда

мудрѡ аі

познаютъ грѣхъ ихъ, и въспомѧну завѣтъ іаковль, и завѣтъ ісааковъ, и завѣтъ авраамль помѧну, и землю помѧну· (-)[35] [землѧ (же) останетсѧ][36] ѿ нихъ, тогда прїиметъ землѧ празники своѧ, вънегда опустѣти ей ихъ ради, и они прїимутъ своѧ беззаконїѧ, сего ради иже (презрѣша суды моѧ)[37], и повелѣнїи моихъ въззнегодова д҃ша и҃· И ꙗко не бѧху ли въ земли врагъ своихъ (и) не призрѣх ихъ, ниже възнегодовахъ ихъ, ꙗко потребити ѧ, (и) разсыпати завѣтъ мои иже с ними, азъ [-][38] г҃ь б҃ъ ихъ. и помѧнухъ [-][39] на завѣтъ (мои) прьвыи, ꙗко изведохъ ихъ изъ землѧ єгѵпетьскїѧ, ѿ дому работы пр҃е странами єже (быхъ)[40] имъ б҃мъ азъ [-][41] г҃ь· Се суды, и повелѣнїѧ и зако҃н, иже далъ г҃ь, между собою, и меж҃у с҃ны і҃илвы въ горѣ синаистѣи, рукою моѵсїевою·

Глав, к҃з·

Рече г҃ь къ моѵсїю г҃лѧ, г҃ли с҃номъ і҃илвымъ, и речеши къ ни҃м [г҃лѧ][1], ч҃лкъ иже аще молитсѧ молбою, за изъмѣну д҃ша своеѧ г҃у, да будутъ цѣна мужеска полу, ѿ, к҃, лѣтъ, до ѯ҃, лѣтъ, да будетъ [цѣна его][2], н҃, дидрагмъ сребра мѣрою с҃тою· а женьска полу да будетъ цѣна, л҃, дидрагмъ. аще же ѿ є҃ лѣтъ, до к҃, лѣтъ. да будетъ цѣна мужеску полу к҃, дидрагмъ, женьску же полу і҃, дидрагмъ· ѿ м҃ца же єдинаго до, є҃, лѣтъ. да будетъ цѣна мужеска полу є҃, дидрагмъ сребра. а женьска полу, г҃, дидрагмы [сребра][3], аще ли ѿ ѯ҃, лѣтъ и выше, аще ли (есть) мужескъ полъ да будетъ цѣна [его][4], еі҃, дидрагм сребра, а женьска полу і҃, дидраг҃м· Аще ли оубогъ есть цѣною [его][5] да станетъ пр҃е жерцемъ, и да оцѣнитъ его жрецъ ꙗкоже можетъ рука обѣщавшагосѧ, тако оцѣнитъ его жрецъ· Аще ли ѿ скота, приносимаго ѿ ни҃х даръ г҃у, иже аще дастъ ѿ сихъ г҃у, будетъ с҃то· да не измѣниши [-][6] добра за зло, а ни зла за добро, аще ли измѣнѧѧ измѣниши се скотъ скотомъ, да будетъ (и то)[7] измѣненїе с҃то· Аще ли всѧкъ ско҃т нечистъ (есть), ѿ нихже не приноситсѧ (-)[8] даръ г҃у. да поставитъ скотъ пр҃е жрьцемъ, и оцѣнитъ и жрецъ между добрымъ и между злымъ, [-][9] ꙗкоже оцѣнитъ жрецъ тако да будетъ· Аще ли искупляѧ искупи҃т и да приложи҃т пѧтую часть къ цѣнѣ его· и ч҃лкъ [аще][10] с҃титъ домъ свои с҃тынею г҃у, [-][11] да оцѣнитъ и жрецъ между добрымъ и между злымъ. ꙗкоже оцѣнитъ и жрецъ, тако да станетъ· Аще ли ос҃щаѧ его

пізнають їхній гріх; **42** і Я згадаю завіт Якова і завіт Ісаака, і згадаю завіт Авраама, і згадаю землю. **43** Земля ж останеться без них. Тоді земля одержить свої празники, коли вона запустіє через них, і вони одержать свої беззаконня через те, що знехтували моїми судами, і їхня душа погордила моїми наказами. **44** І тому що – чи не були в землі своїх ворогів – і не погордив Я ними, ані не знехтував я ними, щоб вигубити їх, і щоб розірвати мій завіт, що з ними. Я Господь Бог їхній. **45** І згадав Я мій перший завіт, бо Я вивів їх з єгипетської землі, з дому рабства, перед народами, щоб бути їхнім Богом. Я Господь. **46** Це суди, і накази, і закон, який Господь дав між собою і між ізраїльськими синами, на Синайській горі рукою Мойсея.

Глава 27

1 І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **2** Скажи ізраїльським синам, і скажеш до них, кажучи: Людина, яка лиш помолиться молитвою, по вартості своєї душі, Господеві, **3** – хай буде ціна чоловічого роду від 20 літ до 60 літ, хай буде його ціна 50 дідрахм срібла за святою міркою. **4** А жіночого роду – хай буде ціна 30 дідрахм. **5** Якщо ж від 5 літ до 20 літ – хай буде ціна чоловічого роду 20 дідрахм, жіночого ж роду 10 дідрахм. **6** Від одного ж місяця до 5 літ – хай буде ціна чоловічого роду **5** дідрахм срібла, а жіночого роду 3 дірахми срібла. **7** Якщо ж від 60 літ і вище, якщо ж є чоловічого роду, – хай буде його ціна 15 дідрахм срібла, а жіночого роду 10 дідрахм. **8** Якщо ж є забідний для його ціни, хай стане перед священиком, і хай священик його оцінить. Згідно з тим, як спроможна рука того, що дав обітницю, так оцінить його священик. **9** Якщо ж зі скотини, що з них приноситься дар Господеві, як хто дасть з цих Господеві – воно буде святим. **10** Не заміниш доброго на погане ані погане на добре. Якщо ж, міняючи, заміниш його: скот скотом, хай і його заміна буде святою. **11** Якщо ж це всякий нечистий скот, з яких не приноситься дар Господеві, хай поставить скотину перед священиком, **12** і її оцінить священик між добрим і між поганим; так як оцінить священик, так хай буде. **13** Якщо ж викуповуючи, викупить її, хай додасть п'яту частину до її ціни. **14** І людина, якщо освятить свій дім, як святощі для Господа,

хай її оцінить священик між добрим і між злим. Так, як його оцінить священик, так хай буде. **15** Якщо ж хто освятив його – він викупить свій дім, хай додасть до цього п'яту частину срібла його ціни, і хай йому буде. **16** Якщо ж з нив її посілості освятить людина Господеві, і хай буде ціна її за її посівом: міра ячменю – 50 дідрахм срібла. **17** Якщо ж від року відпущення освятить свою ниву, за її ціною хай стане. **18** Якщо ж після відпущення освятить свою ниву, хай йому священик почислить срібло, 7 зосталих літ до літа відпущення, і хай відчислить від його ціни. **19** І якщо викупить свою ниву той, хто освятив її, хай додасть п'яту частину срібла до її ціни, і хай буде йому. **20** Якщо ж не викупить ниви, хай віддасть ниву іншій людині; після цього хай не викупить її, **21** але хай буде нива, коли мине відпущення, свята і схвальна Господеві, так як відлучена земля, хай буде для священика в його посілість. **22** Якщо ж придбає з ниви, яка не є з поля його посілості, і освятить Господеві, **23** хай почислить йому священик остаточну ціну від року відпущення, і хай віддасть ціну в тому дні у святе Господеві. **24** І в році відпущення хай віддасть поле людині, від якої його придбав, якої була посілість землі. **25** *І вся ціна хай буде за святою мірою: 20 мір хай буде дидрахма. **26** *Кожний первородний, який лиш народиться в твоїм скоті, хай буде Господеві, і хай не освятить його ніхто – чи теля, чи вівця – воно є Господеві. **27** Якщо ж з нечистих чотироногих, хай виміняє за його ціною, і хай додасть 5-ту його частину до цього, і хай буде йому. Якщо ж не викупиться, хай продасться за його ціною. **28** Всякий же обіт, який лиш обіцяє Господеві людина з усього, що є його,– від людини до скотини, і від поля його посілості, – не віддасться ані не викупиться всякого обіту, буде святе – святих Господеві. **29** І з всякого обіту, що лиш обіцяє людина, не викупиться, хай смертю помре. **30** Всяка десятина землі – від насіння землі і від плоду дерева – є Господеві; святе – Господеві. **31** Якщо ж, викуповуючи, викупить людина його десятину, – 5-у його частину хай додасть до нього, і хай йому буде. **32** І всяка десятина волів, і овець, і все, що лиш прийде в число під палицю, хай буде десятина; святе – Господеві. **33** Не заміниш гарне поганим ані злого добрим; якщо ж, замінюючи, заміниш його, тоді те і його заміна буде святим, хай не викупиться. **34** Це є заповіді, які Гос-

мой2. 30
мой4. 3
і 18
єз. 45

мой2. 13
мой4. 3

ѝскꙋпитъ хра́мъ сво́и, да приложи́тъ на се̏ пѧ́тꙋю ча́сть сребра̀ цѣны̀ [ѐго][12] ѝ да бꙋ́детъ ѐмꙋ. а҆́ще лѝ ѿ ни́въ ѡ҆дръжа́нїѧ ѐго, ѡ҆сти́нтъ чл҃къ г҃ꙋ, ѝ да бꙋ́детъ цѣна̀ ѐго по сѣѧ́нїю ѐго, спꙋ́дъ ꙗ҆чме́ню н҃, дидра́гмъ сребра̀ а҆́ще лѝ ѿ лѣ́та ѡ҆ставле́нїѧ, ѡ҆сти́тъ ни́вꙋ свою̀, по цѣнѣ̂ ѐѧ̀ да ста́нетъ. А҆́ще лѝ послѣ́ди ѡ҆ставле́нїѧ̀ ѡ҆сти́тъ ни́вꙋ ѐго, да сꙿчте̑ ѐмꙋ [сребро̀ жре́цъ][13], [з҃][14], лѣ́тъ ѡ҆ста́вшаѧ̀ до лѣ́та ѡ҆ставле́нїѧ̀, ѝ да ѹ҆иметъ ѿ цѣны̀ ѐго. [Ѝ а҆́ще][15] ѝскꙋпитъ ни́вꙋ свою̀ ѡ҆сщ҃аѧ ю̀ да приложи́тъ, пѧ́тꙋю ча̀сть сребра̀, къ цѣнѣ̂ ѐго ѝ да бꙋ́детъ ѐмꙋ. А҆́ще лѝ не скꙋ́питъ ни́вы да ѿда́стъ ни́вꙋ [ѝномꙋ чл҃кꙋ][16] по се́мъ да не ѝскꙋпитъ ѝ. Но да бꙋ́детъ ни́ва минꙋвша́го ѡ҆ставле́нїѧ, ст҃а [ѝ хва́лна][17] г҃ꙋ, а҆́ки зе́млѧ̀ ѿлꙋче́наѧ жрецꙋ, да бꙋ́детъ въ ѡ҆дръжа́нїе [ѐго][18]. А҆́ще лѝ ѿ ни́вы [-][19] притѧжетъ, ѝже нѣ́сть ѿ села̀ ѡ҆дръжа́нїѧ ѐго ѡ҆сти́тъ г҃ꙋ, да сꙿчте́тъ ѐмꙋ жре́цъ съвръше́нїе цѣны̀, ѿ лѣ́та ѡ҆ставле́нїѧ, ѝ да ѿда́стъ цѣнꙋ въ то́и дн҃ь въ ст҃ыню г҃ꙋ. Ѝ въ лѣ́то ѡ҆ставле́нїѧ да сѧ ѿда́стъ ни́ва чл҃кꙋ ѿ него́же ѐсть притѧжа́лъ ю̀, ѐгоже бѣ̀ ѡ҆дръжа́нїе земно́е. *Ѝ всѧ́ка цѣна̀ да бꙋ́детъ въ мѣ́рꙋ ст҃ꙋ к҃, мѣ́ръ да бꙋ́детъ дидра́гмъ. [-][20] *Всѧ́къ прьвене́цъ ѝже а҆́ще роди́тсѧ въ ско́тѣ твое́мъ да бꙋ́детъ г҃ꙋ, ѝ да не ѡ҆сти́тъ [ѐго никто́же][21], а҆́ще теле́цъ а҆́ще ѡ҆вча̀ г҃ꙋ ѐсть. А҆́ще лѝ ѿ четвероно́жныхъ нечи́стыхъ да ѝзмѣни́тъ по цѣнѣ̂ ѐго, ѝ да приложи́тъ є҃ ю ча́сть [ѐго][22] к семꙋ, ѝ да бꙋ́детъ ѐмꙋ. А҆́ще лѝ не ѝскꙋпитсѧ. да сѧ прода́стъ по цѣнѣ̂ ѐго. Всѧ́къ же ѡ҆бѣ́тъ ѝже а҆́ще ѡ҆бѣща́етъ чл҃къ г҃ꙋ, ѿ всего̀ ѐли́ко ѐмꙋ ѐсть ѿ чл҃ка до скота̀, ѝ ѿ ни́въ ѡ҆дръжа́нїѧ ѐго, не ѿда́стъ ни́же ѝскꙋпи́тъ всѧ́каго ѡ҆бѣ́та ст҃аѧ ст҃ыхъ бꙋ́детъ г҃ꙋ. Ѝ ѿ всѧ́каго [ѡ҆бѣ́та][23] ѝже а҆́ще ѡ҆бѣща́етъ чл҃къ, не ѝскꙋпитсѧ, [-][24] сме́ртїю да ѹ҆́мретъ. Всѧ́ка десѧти́на земна́ѧ ѿ сѣ́мене земна́го ѝ ѿ плода̀ дре́вна, г҃ꙋ ѐсть, ст҃о г҃ꙋ. А҆́ще лѝ ѝскꙋпа́ѧ ѝскꙋпитъ чл҃къ десѧти́нꙋ ѐго є҃ ю ча́сть [ѐго][25] да приложи́тъ к немꙋ, ѝ да бꙋ́детъ ѐмꙋ. Ѝ всѧ́ка десѧти́на воло́въ ѝ ѡ҆ве́цъ, ѝ всѧ́ко ѐже а҆́ще прїи́детъ въ число̀ подъ же́злъ десѧ́тое да бꙋ́детъ ст҃о г҃ꙋ. Не ѝзмѣнѝ до́браго злы́мъ (а҆ ни до́брымъ зла́го), а҆́ще ли ѝзмѣне́нїемъ ѝзмѣни́ши ѐ (тогда̀ то) ѝ ѝзмѣне́нїе ѐго бꙋ́детъ ст҃о, да сѧ не ѝскꙋпитъ. Се [сꙋ́ть][26] за́повѣди, ꙗ҆́же запо-

в҃ мо҃ л҃
д҃ мо҃ г҃
и҃ і҃і
єзе҃ ме

в҃ мо҃ гі
д҃ мо҃ г҃

вѣда̀ г҃ь моѷсїю (и҆) къ с҃ном і҆и҃лвымъ въ горѣ синаистѣи·

подь заповів Мойсеєві й ізраїльським синам на Синайській горі.

Конецъ книгамъ третимъ моѷсїовымъ·
имать в себѣ гл҃а, кз·

Кінець третих книг Мойсея.
Має в собі 27 глав.

Четверты книги моѷсїевы числа

ЧЕТВЕРТІ КНИГИ МОЙСЕЯ - ЧИСЛА

Гл҃а, а҃·

И҆ гл҃а г҃ь къ моѷсїю, въ пꙋстыни синаистѣи, въ храмѣ свѣдѣнїѧ, въ а҃ дн҃ь, м҃ца втораго, [втораго лѣта][1], по изъшествїи и҃, ѿ землѧ̀ єгѵпетьскїѧ· *Гл҃ѧ възмѣте съчтенїє всего сонма с҃новъ і҆и҃лвъ по рожєнїѧ҆ ихъ, [и][2] по домомъ ѻчьства ихъ, (и) по числꙋ именъ ихъ, [всѧкъ мꙋжескъ полъ][3], по главамъ ихъ· [-][4] ѿ двоюдесѧти лѣт и выше, (и) всѧк идыи съ силою і҆и҃лвою, [съглѧдати][5] ихъ по силе ихъ, ты, і ааронъ, съзирайте ихъ· И с вами да бꙋдꙋт [по силе ихъ кождо][6] (ихъ). кождо по племени, каждого ѿ кн҃ѕеи, по домом ѿчьства да бꙋдетъ· И сїѧ имена̀ мꙋжеи, иже станꙋтъ с вами. ѿ рꙋвима, єлисꙋръ, с҃нъ седиоꙋровъ· [И][7] ѿ симеона, саламиил, с҃нъ сꙋрисадаи· [И][8] ѿ іюды, наассонъ, с҃нъ аминадавль· [И][9] ѿ исахаръ, наданаиль, с҃нъ согаровъ· [и][10] ѿ заоулона, елиа҃в, с҃нъ хелонь· ѿ с҃нов иосифль (и) ѿ єфрѣмль, єлисамъ, с҃нъ [семиоудовъ][11]· [И][12] ѿ манасїѧ гамалїилъ, с҃нъ фадасꙋровъ· [и][13] ѿ веньамина, авиданъ, с҃нъ гедеонов· [И][14] ѿ дана ахезеръ с҃нъ [аммисадаев][15]· [и][16] ѿ асира, [фагаилъ][17], с҃нъ єхрановъ· ѿ гада єлисафъ, с҃нъ рагꙋиловъ· [И][18] ѿ недалима, ахиреи с҃нъ єнань· Сїи нареченїи сонма, кн҃ѕи ѿ племенъ, по ѿчьствахъ ихъ, тысꙋщницы і҆и҃лвы сꙋть· И поѧ̀ моѷсїи і ааронъ мꙋжа сїѧ нареченыѧ именемъ· (-)[19] весь (же) сонм събраша въ а҃ дн҃ь м҃ца, втораго, [втораго][20] лѣта· И съглѧдаша (ѧ) по рожєнїѧхъ ихъ, [и][21] по ѿчьствахъ ихъ, (и) по числꙋ имени ихъ ѿ к҃ лѣтъ и выше, всѧкъ мꙋжескъ полъ по гла-

в҃ мо̀ л҃

Глава 1

1 І сказав Господь до Мойсея в синайській пустині, в храмі свідчення, в 1-му дні другого місяця, другого року, після їхнього виходу з єгипетської землі, *кажучи: **2** Візьміть перелік всього збору ізраїльських синів за їхніми родами і за домом їхніх батьків, і за числом їх імен, кожного, з чоловічого роду, за їхніми головами. **3** Від двадцятилітніх і вище, і кожного, що йде з ізраїльською силою, *щоб* почислити їх за їхньою силою. Ти і Аарон почислите їх. **4** І з вами хай будуть за їхньою силою, кожний з них; кожний за племенем кожного, від князів, за домом батьків, хай будуть. **5** І це імена мужів, які стануть з вами: з Рувима: Елисур, син Седиура; **6** і з Симеона: Саламиїл, син Сурисадая; **7** і з Юди: Наассон, син Аминадава; **8** і з Ісахара: Натанаїл, син Согара; **9** і з Завулона: Елиав, син Хелона; **10** з синів Йосифа – і з Ефріма: Елисам, син Семиуда; і з Манасії: Гамалиїл, син Фадасура; **11** і з Венямина: Авидан, син Гедеона; **12** і з Дана: Ахезер, син Аммисадая; **13** і з Асира: Фаґаїл, син Ехрана; **14** з Гада: Елисаф, син Регуїла; **15** і з Неталима: Ахирей, син Енана. **16** Це назначені збору, князі з племен за їхніми батьківщинами. Вони тисяцькі ізраїльські. **17** І взяв Мойсей і Аарон цих мужів, названих по імені. **18** Ввесь же збір зібрали в 1-му дні другого місяця, другого року, і переписали їх за їхніми родами, і за їхніми родинами, і за числом імені їх, від 20 літ і вище, кожний з чо-

мой2. 30

ловічого роду, за їхніми головами, **19** так, як наказав Господь Мойсеєві. Ці почислили в синайській пустині. **20** І було синів Рувима, первородного Ізраїля: за їхніми родами, і за їхніми зборами, і за домами їхньої родини, і за числом їхніх імен, і за їхніми головами, всі чоловічого роду від 20 літ і вище, кожний, що іде з силою, **21** – перепис їх з племені Рувима – 40000, *і* 6000, і 5 сот. **22** Синів же Симеона: за їхніми родами, і за їхніми зборами, і за домами їхнього роду, і за числом їхніх імен, і за їхніми головами, кожний з чоловічого роду від 20 літ і вище, кожний, що іде з силою, **23** – перепис їх з племені Симеона – 50000, *і* 9000, і 300. **24** Синів Юди: за їхніми родами, і за їхніми зборами, і за домами їхнього роду, і за числом їхніх імен, і за їхніми головами, всякий з чоловічого роду від 20 літ і вище, кожний, що іде з силою, – **25** перепис їх з племені Юди – 70000, *і* 4000, і 600. **26** І з Синів Ісахара: за їхніми родами, і за їхніми зборами, і за домами їхншого роду, і за числом їхніх імен, і за їхніми головами, всіх чоловічого роду від 20 літ і вище, кожний, що іде з силою, **27** – перепис їх з племені Ісахара – 50000, *і* 4000, і 400. **28** І з синів Завулона: за їхніми родами, і за їхніми зборами, і за домами їхнього роду, за числом їхніх імен, і за їхніми головами, всіх з чоловічого роду від 20 літ і вище, кожний, що іде з силою, – **29** перепис їх з племені Завулона – 50000, *і* 7000, і 400. **30** І з синів Йосифа, і синів Ефріма: за їхніми родами, і за їхніми зборами, і за домами їхнього роду, і за числом їхніх імен, і за їхніми головами, всіх чоловічого роду від 20 літ і вище, кожний, що іде з силою, **31** – перепис їх з племені Ефріма – 40000 *і* 5 сот. **32** І з синів Манасії: за їхніми родами, і за їхніми зборами, і за домами їхнього роду, і за числом їхніх імен, і за їхніми головами, всіх з їхнього чоловічого роду від 20 літ і вище, кожний, що іде з силою, **33** – перепис їх з племені Манасії – 30000, і 2000, і 200. **34** І з синів Венямина: за їхніми родами, за їхніми зборами, за домами їхнього роду, за числом їхніх імен, за їхніми головами, всіх їхнього чоловічого роду від 20 літ і вище, кожний, що іде з силою, **35** – перепис їх з племені Венямина – 30000, і 5000, і 400. **36** І з синів Гада: за їхніми родами, за їхніми зборами, і за домами їхнього роду, за числом їхніх імен, і за їхніми головами, всіх їхнього чоловічого роду від 20 літ і вище, кожний, що іде з силою, **37** – перепис їх з племені Гада – 40000, *і* 5000, і

ва́мъ и҆́хъ, ꙗ҆́коже повелѣ̀ гд҇ь мѡѷсе́ю, (-)[22] съ-гладаша сїѝ въ пꙋсты́ни сина́истѣи. И҆ бы́-ша сн҇ове рꙋви́мли прьве́нца, і҆и҃лва, по рожде́нїю и҆́хъ, (и҆) по соньмо́мъ и҆́хъ, [и҆][23] по домо́мъ ѿ-чьства и҆́хъ, (и҆) по числꙋ̀ и҆ме҃ и҆́хъ, [и҆][24] по по-глáвїю и҆́хъ, вся́къ мꙋжескъ полъ ѿ к҃ лѣтъ и҆ вы́ше, вся́къ и҆ды́и съ си́лою съгладáнїꙗ и҆҃ ѿ племе́ни рꙋви́мля. ҂м҃, ҂ѕ҃, и҆ є҃, со́тъ. Сн҇овъ (же) симео́новыхъ, по роже́нїю и҆́хъ [и҆][25] по сонь-мо́мъ и҆́хъ, [и҆][26] по домо́мъ ѿчьства и҆҃, [и҆][27] по числꙋ̀ и҆менъ и҆҃, [и҆][28] по поглáвїю и҆́хъ, вся́к҇ мꙋже́скъ полъ ѿ к҃, лѣт҇ и҆ вы́ше, вся́къ и҆-ды́и съ си́лою съгладáнїе и҆҃ ѿ племе́ни симе-о́на. ҂н҃, ҂д҃, и҆ т҃. Сн҇овъ і҆ꙋ́диныхъ по роже́нїю и҆́хъ, [и҆][29] по соньмо́мъ и҆́хъ, [и҆][30] по домо҇ ѿ-чьства и҆́хъ, [и҆][31] по числꙋ̀ и҆ме́нъ и҆҃, [и҆][32] по поглáвїю и҆́хъ, вся́къ мꙋжескъ полъ, ѿ к҃ лѣтъ и҆ вы́ше, вся́къ и҆ды́и съ си́лою, съгла-дáнїꙗ и҆́хъ, ѿ племе́ни і҆ꙋ́дина ҂о҃, ҂д҃, и҆ х҃. [И҆][33] ѿ сн҇овъ и҆саха́ровъ, по роже́нїю и҆҃, [и҆][34] по соньмо́мъ и҆́хъ, (и҆) по домо́мъ ѿчьства и҆́хъ, (и҆) по числꙋ̀ и҆ме́нъ и҆́хъ, [и҆][35] по поглáвїю и҆́хъ, вся́къ мꙋжескъ полъ, ѿ к҃ лѣтъ и҆ вы́ше, вся́къ и҆ды́и съ си́лою, съгладáнїе и҆́хъ ѿ племе́ни и҆саха́рова, ҂н҃, и҆ ҂д҃, и҆ ѵ҃. [И҆][36] ѿ сн҇овъ заоу́лонь по роженїю и҆́хъ, (и҆) по со́ньмомъ и҆х҇, [и҆][37] по домо҇ ѿчьства и҆҃ по числꙋ̀ и҆ме́нъ и҆́хъ, [и҆][38] по поглáвїю и҆́хъ, вся́къ мꙋжескъ полъ, ѿ к҃, лѣт҇ и҆ вы́ше, вся́къ и҆ды́и съ си́-лою съгладáнїе и҆́хъ, ѿ племе́ни заоу́ло́на, ҂н҃, и҆ ҂з҃, и҆ ѵ҃. [И҆][39] ѿ сн҇овъ и҆ѡ́сифль, (и҆) сыновъ є҆фрѣмль, по роже́нїю и҆́хъ, [и҆][40] по сонмо́мъ и҆́хъ, [и҆][41] по домо́мъ ѿчьства и҆́хъ, [и҆][42] по числꙋ̀ и҆ме́нъ и҆́хъ, (и҆) по поглáвїю и҆́хъ вся́къ мꙋжескъ полъ, ѿ к҃, лѣт҇ и҆ вы́ше вся́къ и҆-ды́и съ си́лою съгладáнїе и҆҃, ѿ племе́нъ є҆ф-рѣмль, ҂м҃, и҆ є҃ со҃. [И҆][43] ѿ сн҇овъ манаси́инъ по роже́нїю и҆҃, [и҆][44] по соньмо́мъ и҆́хъ, [и҆][45] по до-мо́мъ ѿчьства и҆́хъ, [и҆][46] по числꙋ̀ и҆ме́нъ и҆́хъ, [и҆][47] по поглáвїю и҆́хъ вся́къ мꙋжескъ по҇ [и҆́хъ][48], ѿ к҃, лѣтъ и҆ вы́ше, вся́къ и҆ды́и съ си́лою съгладáнїе и҆́хъ ѿ племе́ни манаси́ина, ҂л҃, и҆ ҂в҃, и҆ с҃. [И҆][49] ѿ сн҇овъ веньа́минъ, по роже́-нїю и҆҃ по соньмо́мъ и҆́хъ, по домо́м҇ ѻ҇чьства и҆́хъ по числꙋ̀ и҆ме́нъ и҆́хъ, по поглáвїю и҆́хъ, вся́къ мꙋжескъ полъ [и҆҃][50], ѿ к҃ лѣтъ и҆ вы́-ше, вся́къ и҆ды́и съ си́лою, съгладáнїе и҆́хъ ѿ племе́ни веньа́мина, ҂л҃, и҆ ҂є҃ и҆ ѵ҃. [И҆][51] ѿ сн҇ов҇ га́довъ по роже́нїю и҆́хъ, по соньмо́мъ и҆́хъ, [и҆][52] по домо́мъ ѿчьства и҆́хъ, [и҆][53] по числꙋ̀ и҆ме́нъ и҆́хъ, (и҆) по поглáвїю и҆́хъ, вся́къ мꙋ-жескїи полъ [и҆́хъ][54], ѿ к҃, лѣтъ, и҆ вы́шеи,

всякъ идыи съ силою съглядание ихъ ѿ племени гадова, м, е, и х, и н. [И][55] ѿ сновъ дановъ по рожению ихъ, [и][56] по соньмомъ ихъ, [и][57] по домомъ ѿчьства ихъ, по числу именъ ихъ, [и][58] по поглавию ихъ, всякъ мужескъ полъ [ихъ][59], ѿ к лѣтъ и выше, вся идыи съ силою, съглядание ихъ, ѿ племени данова, з, и в, и з со. [И][60] ѿ сновъ асировъ по рожению ихъ, [и][61] по соньмомъ ихъ, [и][62] по домомъ ѿчьства ихъ, [и][63] по числу именъ ихъ, по поглавию ихъ, всякъ мужескъ полъ [ихъ][64] ѿ к лѣтъ и выше, вся идыи съ силою съглядание ихъ, ѿ племени асирова м, и а, и е со. [И][65] ѿ сновъ недалимль по рожению ихъ [и][66] по соньмомъ ихъ, [и][67] по домомъ ѿчьства ихъ, [и][68] по числу именъ ихъ, [и][69] по поглавию ихъ, всякъ мужескъ полъ [ихъ][70] ѿ к лѣтъ и выше, всякъ идыи съ силою съглядание ихъ, ѿ племени недалимля, н, и г, и у. Сия съглядания еже глядаша моусии (съ)[71] аарономъ, и кнзи иилвы, ві мужии. мужъ единъ ѿ племени единаго, ѿ племени дому ѿчьства ихъ [-][72]. и бысть всего съглядания, сновъ иилвъ, съ силою ихъ, ѿ к лѣ и выше, всякъ исходяи въполчатися въ иилви, х, тысущь и г, и е сотъ, и н. Левити же отъ племени ѿчьства ихъ, не съглядашася въ снохъ иилвыхъ. И рече гь къ моусию (-)[73] вѣждь племя (левгино)[74], да не съглядаеши е, и числа ихъ да не приимеши среди сновъ иилвъ. (-)[75] Ты (же) пристави левиты къ храму свѣдѣния, и къ всѣмъ съсудомъ его и къ всему елико же есть в немъ. [да въздвижутъ сии][76] храмъ, и вся съсуды его, и (-)[77] да служатъ в немъ, и окрстъ храма да ся въполчатъ. И вънегда въздвигнути храмъ, да разрушатъ [-][78] левиты, и вънегда поставити храмъ да поставатъ, (а)[79] иноплеменникъ прикасаяся да оумре. И да въполчатся снове иилвы, мужъ въ своемъ чину, и мужъ въ своемъ старѣишинъствѣ, съ силою своею. Левити же да ся въполчатъ съпротивъ окртъ храма свѣдѣния, и да не будетъ съгрѣшения въ снохъ иилвыхъ, и да снабдятъ левити сами, снабдѣние храма свѣдѣния. И сътвориша снве иилвы по всему, елико же заповѣда гь моусию [-][80], тако сътвориша.

600, і 50. **38** І з синів Дана: за їхніми родами, і за їхніми зборами, і за домами їхнього роду, за числом їхніх імен, і за їхніми головами, всіх їхнього чоловічого роду від 20 літ і вище, кожний, що іде з силою, **39** – перепис їх з племені Дана – 60000, і 2000, і 7 сот. **40** І з синів Асира: за їхніми родами, і за їхніми зборами, і за домами їхнього роду, і за числом їхніх імен, за їхньою головою, всіх їхнього чоловічого роду від 20 літ і вище, кожний, що іде з силою, **41** – перепис їх з племені Асира – 40000, і 1000, і 5 сот. **42** І з синів Неталима: за їхніми родами, і за їхніми зборами, і за домами їхнього роду, і за числом їхніх імен, і за їхніми головами, всіх з їхнього чоловічого роду від 20 літ і вище, кожний, що іде з силою, **43** – перепис їх з племені Неталима – 50, і 3000, і 400. **44** Це перепис, який почислили Мойсей з Аароном та ізраїльські князі – 12 мужів: один муж з одного племені, з племені дому їхнього роду. **45** І був ввесь перепис ізраїльських синів з їхньою силою від 20 літ і вище, кожний, що іде ставати в лави в Ізраїлі, **46** – 600 тисяч, і 3000, і 5 сот, і 50. **47** Левіти ж: з племені їхнього роду не були почислені між ізраїльськими синами. **48** І сказав Господь до Мойсея: **49** Гляди, племені Леві – не почислиш його і числа їхнього не візьмеш між ізраїльськими синами. **50** Ти ж пристав Левітів до храму свідчення, і до всього його посуду, і до всього, що є в ньому. Хай ці несуть храм і ввесь його посуд, і хай служать в ньому, і хай отаборяться довкруг храму. **51** І коли треба нести храм, хай Левіти складуть, і коли треба поставити храм, хай поставлять, а чужинець, що доторкнеться, – хай помре. **52** І хай отаборяться ізраїльські сини: муж – за своїм чином і муж – за своїм старшинством, зі своєю силою. **53** Левіти ж хай отаборяться навпроти і довкруг храму свідчення, і хай не буде гріха в ізраїльських синах, і хай зберігають Левіти самі сторожу храму свідчення. **54** І зробили ізраїльські сини за всім, що заповів Господь Мойсеєві, так зробили.

Гла, в.

И рече гь къ моусию і аарону гля, чякъ дръжаися [по чину своему][1], [и][2] знамению [и][3] по домомъ ѿчьства ихъ, да ся въполчаютъ снве иилвы [пре гмъ][4], окртъ

Глава 2

1 І сказав Господь до Мойсея і Аарона, кажучи: **2** Людина, що держиться за своїм чином, і за знаком, і за домом їхньої родини, – *так* хай отаборяться ізраїльські сини перед

Господом, довкруг храму свідчення хай отаборяться ізраїльські сини. **3** Ті, що отаборяться першими на сході – чин табору Юди з їхньою силою, і князь, з синів Юди, – Наассон, син Амінадава. **4** Його почислена сила: 70000, і 4000, і 600. **5** І отабориться з ним плем'я Ісахара, князь же синів Ісахара – Натаїл, син Согара. **6** Його почислена сила: 50000, і 4000, і 400. **7** І отабориться плем'я Завулона, князь же синів Заулона – Еліяв, син Хелона. **8** Його почислена сила: 50000, і 7000, і 400. **9** Всі ж почислені з табору Юди: сто тисяч, і 80000, і 6000, і 400 – з їхньою силою. Вони першими хай ставлять **10** чини полку. Рувим – до півдня, з його силою; князь же синів Рувима – Елисур, син Седиура. **11** Його почислена сила: 40000, і 6000, і 5 сот. **12** І отабориться з ним плем'я Симеона, князь же синів Симеона – Саламіїл, син Сурисадая. **13** І його почислена сила: 50000, і 9000, і 300. **14** І отабориться плем'я Гада, князь же синів Гада – Елисат, син Рагуїла. **15** Його почислена сила: 40000, і 5000, і 600, і 50. **16** Всіх же почислених з табору Рувима: 100000, і 50000, і 1000, і 400, і 50 – з їхньою силою. Вони другими хай поставлять чини полка. **17** І хай піднімається шатро свідчення з табором Левітів посеред таборів. Так, як отаборяться, так і хай підведуться: кожний держачись свого чину, під знаком свого чина. **18** Знак же табору Ефріма – до моря *(=заходу),* з їхньою силою; князь же синів Ефріма – Елисама, син Аміюда. **19** Його почислена сила: 40000 і 5 сот. **20** І отабориться з ним плем'я Манасії, князь же синів Манасії – Гамалиїл, син Фаддасура. **21** Його почислена сила: 30000, і 2000, і 200. **22** І отаборяться ті, що держаться племені Вениямина, князь же синів Вениямина – Авидан, син Ґадеона. **23** Його почислена сила: 30000, і 5000, і 400. **24** Всіх же почислених з табору Ефріма: 100000, і 8000, і 100 – з їхньою силою. Вони третіми хай поставлять **25** чини табору. Дан – до півночі, з їхньою силою; князь же синів Дана – Ахиєзер, син Амисадая. **26** Його почислена сила: 60 тисяч, і 2000, і 7 сот. **27** Отаборяться же ті, що держаться його, з ним :плем'я Асира, князь же племені Асира – Фаґена, син Ехрана. **28** Його почислена сила: 40000, і 1000, і 5 сот. **29** І отабориться плем'я Неталима, князь же синів Неталима – Ахирей, син Енана. **30** Його почислена сила: 50000, і 3000, і 400. **31** Всі ж почислені табору Дана: 100 тисяч, і 50000, і 7000, і 600 – з їхньою силою. Вони останні ж кладуть чини табору

храма свѣдѣнїа, да са въполчаютъ снове ійлвы· (-)[5] въполчающїйса первїи, на въстокъ чина полка їюдина, съ силою ихъ, и кнзь ѿ сновъ їюдинъ наассонъ, снъ аминадавль, сила его съгладанаа, ҂о, и ҂д, и х· И (въполчитса)[6] с нимъ плема исахарово, (-)[7] кнзь (же) сновъ исахаровъ надаиль снъ согаровъ, сила его съгладанаа, ҂н, и ҂д, и у· И (въполчитса)[8] плема заоулоне, (-)[9] кнзь (же) сновъ заоулонь, елїавъ снъ хелонь сила его съгладанаа ҂н, ҂з, и у· всѣхъ (же) съчтени ѿ полка їюдина, р, тысущъ, ҂п, ҂ѕ, и у, съ силою ихъ· Прьвыи да поставлаютъ чины полка, рувим къ [югу][10] съ силою его, (-)[11] кнзь (же) сновъ рувимль, елисур снъ седиоуровъ, сила его, съгладанаа ҂м, и ҂ѕ, и е со· И (въполчитса)[12] с нимъ, плема симеоне (-)[13] кнз (же) сновъ симеонь саламиль, снъ сурисадаинъ, [и][14] сила его съчитанаа, ҂н, и ҂д, и т· И (въполчитса)[15] плема гадово (-)[16] кнзь (же) снвъ гадовъ, елисадъ, снъ рагуиль, сила его съгладанаа ҂м, и ҂е, и х, и н· всѣхъ (же) съчтенїи полка рувимла, ҂р, ҂н, и ҂а, и у, и н, съ силою ихъ· вторыи да поставлаютъ (чины полка), и да въздвизаетса храмъ свѣдѣнїа, (съ)[17] полком левитьскии средѣ полковъ, якоже [-][18] въполчаютса, таже и да въстаю коиждо держаса (по чину своему) по знаменїемъ (чина своимъ)· Знаменїе (же) полка ефрѣмла, подле мора съ силою и, (-)[19] кнзь (же) сновъ ефрѣмль, елисама снъ амїюдовъ, сила его съчетанаа ҂м, и е со· И (въполчитса)[20] с нимъ плема манасиино (-)[21] кнзь (же) сновъ манасиинъ, гамалиилъ снъ фадасуровъ, сила его, съгладанаа, ҂л, и ҂в, и с· И (въполчитса иже дрьжатса)[22] плема вениаминово (-)[23] кнзь (же) сновъ веньаминь авиданъ снъ гадеонинъ, сила его съчетанаа ҂л, ҂е, и у,· всѣх (же) съчтенїи полка ефрѣмла ҂р, и ҂и, и р, съ силою ихъ· Третїи да поставлаютъ чины полка, данъ, къ сѣверу съ силою ихъ (-)[24] кнзь (же) снвъ дановъ, ахиезеръ снъ амисадаи, сила его съгладанаа ѯ, тысущъ, и ҂в, и з со· (въполчит же са иже дрьжатса его с нимъ)[25] плема асирово, (-)[26] кнзь (же) (племени)[27] асирова [фагена][28], снъ ехрановъ, сила его съгладанаа ҂м, и ҂а, и е со· И (въполчитса)[29] плема недалимле, (-)[30] кнзь (же) сновъ недалимль, ахиреи снъ енань сила его съгладанаа, ҂н, и ҂г, и у· всѣх (же) съчтенїи полка данова р тысущъ, и ҂н, и ҂з, и х, съ силою ихъ. послѣднїи да поставлаю (чины полка) по знаменїю ихъ· Сїе съчитанїе сновъ

і҆и҃левъ, по до́мѡмъ ѿе́чества и҆́хъ всѧ̀ соглѧда́нїѧ по́лковъ съ си́лами и҆́хъ, х҃, тысѧ́щь, и҆ г҃, и҆ є҃ со́, и҆ н҃. леви́ти же не соглѧда́шасѧ, средѝ [сн҃овъ і҆и҃левъ][31], ꙗ҆́коже заповѣ́да гдⷭ҇ь мѡѷсе́ю. И҆ сотвори́ша сн҃ове і҆и҃лвы всѐ є҆ли̑ко заповѣ́да гдⷭ҇ь мѡѷсе́ю. Та́ко ополча́хꙋсѧ по̀ чи́нехъ и҆́хъ, и҆ та́ко востава́хꙋ є҆ді́ныи ко́ждо и҆ держа́щесѧ по со́ньмꙋ и҆, [и҆][32] по до́мѡ ѿе́чества и҆.

за їхнім знаком. **32** Це перелік ізраїльських синів за домами їхніх родин. Все число таборів, з їхніми силами: 600 тисяч, і 3000, і 5 сот, і 50. **33** Левіти ж не були почислені між ізраїльськими синами, так як заповів Господь Мойсеєві. **34** І зробили ізраїльські сини все, що заповів Господь Мойсеєві: так отаборювалися – за їхнім чином і так підводилися – один і кожний з них, держачись їхнього збору і домів їхніх родин.

Гла҃, г҃.

Сі́ѧ же[1] рожде́нїѧ [мѡѷсе́ѧ і҆ а҆арѡ́на][2], въ де́нь во́ньже гл҃а гдⷭ҇ь мѡѷсе́ю на горѣ̀ сина́истѣй. (-)[3] Сі́ѧ (же) и҆мена̀ сн҃овъ а҆арѡ́нь *пе́рвенецъ, нада́въ, и҆ а҆вїꙋ́дъ, є҆леаза́ръ. (-)[4] и҆ѳама́ръ. Сі̑и и҆мена̀ сн҃овъ а҆арѡ́нь (жрецы пома́заныѧ)[5], и҆̀мже соверши́шасѧ рꙋ́цѣ и҆́хъ жрѣ́ти, *и҆ сконча́сѧ нада́въ, і҆ а҆вїꙋ́дъ, пред гдⷭ҇емъ, принося́щи и҆мъ ѻ҆́гнь чꙋ́ждь пред гдⷭ҇емъ, въ пꙋсты́ни сина́истѣй, (-)[6] ча́дъ (же) (ꙋ҆ ни́хъ) не бы́сть и҆́мъ и҆ жре́чествовахꙋ, є҆леазаръ (-)[7] и҆ѳама́ръ, съ а҆арѡ́номъ ѻ҆́цемъ и҆́хъ. И҆ рече гдⷭ҇ь къ мѡѷсе́ю гл҃а, *поими пле́мѧ леві́ино, и҆ поста́ви ѧ҆ предъ а҆арѡ́номъ жре́цемъ, и҆ да слꙋ́жатъ є҆мꙋ̀. И҆ да стрегꙋ́тъ стра́жбы є҆го и҆ стра́жбы сн҃овъ і҆и҃левъ предъ хра́момъ свѣдѣ́нїѧ, слꙋжи́ти слꙋ́жбꙋ хра́мнꙋю. И҆ да снабдѧ̀ всѧ̀ сосꙋ́ды хра́ма свѣдѣ́нїѧ, и҆ стра́жбы сн҃овъ і҆и҃левъ по всѣ́мъ дѣ́ломъ хра́ма, и҆ да даси леви́ты а҆арѡ́нꙋ [бра́тꙋ твое́мꙋ][8], и҆ сн҃омъ є҆го жре́цемъ да́ни, да́ни бо сꙋ́ть (є҆мꙋ̀) сі̑и (-)[9] ѿ сн҃овъ і҆и҃левъ. (-)[10] А҆арѡ́на (же) и҆ сн҃ы є҆го, пристави въ хра́мѣ свѣдѣ́нїѧ и҆ да снабдѧ́тъ жре́чество и҆́хъ. и҆ всѐ є҆́же ꙋ҆ ѻ҆лтарѧ̀ и҆ внꙋ́треннѧѧ завѣ́сы, (-)[11] и҆ноплемéнникъ (же) прикаса́ѧсѧ да ꙋ҆́мретъ. И҆ рече гдⷭ҇ь къ мѡѷсе́ю гл҃а, [сѐ а҆́зъ][12] взѧ́хъ леви́ты, ѿ средѝ сн҃овъ і҆и҃левъ, въ мѣ́сто всегѡ̀ пе́рвенца̀, ѿверза́ющагѡ ꙋ҆тро́бꙋ ѿ сн҃овъ і҆и҃левъ, [-][13] и҆ да бꙋ́дꙋтъ мнѣ̀ леви́ты. Мнѣ̀ бо всѧ́къ пе́рвенецъ во́ньже де́нь поби́хъ всѧ́къ пе́рвенецъ въ землѝ є҆гѵ́петстѣй, (и҆) *ѡ҆сти́хъ себѣ̀ всѧ́къ пе́рвенецъ во і҆и҃ли, ѿ чл҃ка до скота̀ мнѣ̀ да бꙋ́дꙋтъ, а҆́зъ гдⷭ҇ь. И҆ рече гдⷭ҇ь къ мѡѷсе́ю въ пꙋсты́ни сина́истѣй гл҃а, соглѧда́й сн҃овъ леві́инъ по до́мѡмъ ѿе́чества и҆́хъ, (и҆) по со́ньмꙋ и҆́хъ, [и҆][14] по рожде́нїю и҆́хъ, всѧ́къ мꙋ́жескъ по́лъ ѿ мц҃а (є҆ди́нагѡ) и҆ вы́шше, соглѧда́еши и҆́хъ. И҆ сочтѐ и҆́хъ мѡѷсе́й [-][15] по велѣ́нїемъ гдⷭ҇нимъ ꙗ҆́коже повелѣ̀ (є҆мꙋ̀)[16] гдⷭ҇ь. (-)[17] *Бѣ́ахꙋ (же) сі̑и сн҃ове леві́ини ѿ и҆ме́нъ и҆́хъ, [гирсѡ́нъ][18], каа́ѳъ, и҆ мера́-

в҃ мо҃ ѕ҃ / а҃ пара҃ кд — г҃ мо҃ і / ни҃ кѕ / г҃ цр҃ кд — а҃ є҆зра ѕ҃ — в҃ мо҃ г҃і / кв и҆ лд / г҃ мо кз / ни҃ и҆ / є҆зе҃ мд / лꙋ҃ в҃ — а҃ мо҃ мѕ / в҃ мо҃ ѕ҃ / а҃ пар҃ ѕ҃ / и҆ кг / ни҃ кѕ

Глава 3

1 Це ж роди Мойсея і Аарона в дні, в якому заговорив Господь до Мойсея на Синайській горі. **2** Це ж імена синів Аарона: *первородний Надав, і Авиуд, Елиазар і Тамар. **3** Це імена синів Аарона, помазаного на священика, в яких їхні руки сповнені, щоб служити. **4** *І помер Надав і Авиуд перед Господом: як вони приносили чужий вогонь перед Господом в Синайській пустині; у них же дітей не було їм, і служили Елиазор і Тамар з Аароном, їхнім батьком. **5** І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **6** *Візьми плем'я Левія, і постав їх перед Аароном – священиком, і хай служать йому. **7** І хай стережуть його сторожі і сторожі ізраїльських синів перед храмом свідчення, щоб служити службу храму. **8** І хай зберігають ввесь посуд храму свідчення і сторожі ізраїльських синів, за всіма ділами храму, **9** і даси левітів Ааронові, твоєму братові, і його синам – священикам. В дар бо дані є йому ці з-поміж ізраїльських синів. **10** Аарона ж і його синів настанови в храмі свідчення, і хай зберігають їхнє священство і все, що у вівтарі і всередині занавіси. Чужинець же, що доторкається, хай помре. **11** І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **12** Ось Я взяв левітів з-посеред ізраїльських синів замість кожного первородного з ізраїльських синів, що відкриває лоно, і хай мої будуть левіти. **13** Моїм бо – кожний первородний. В тому дні, коли вигубив Я кожного первородного в єгипетській землі, *і освятив Я собі кожного первородного в Ізраїлі – від людини до скотини. Моїми хай будуть. Я Господь. **14** І сказав Господь до Мойсея в Синайській пустині, кажучи: **15** Почисли синів Левія за домами їхніх родин і за їхнім збором, і за їхніми родами. Кожного з чоловічого роду: від одного місяця і вище – почислиш їх. **16** І почислив їх Мойсей за наказом господнім, так як наказав йому Господь. **17** *Ці ж були сини Левія за їхніми іменами: Ґерсон, Каат і Мерарі.

мой2. 6 пар1. 24 — мой3. 10 ниж. 26 црс3. 24 — ез1. 6 — мой2. 13 22 і 34 мой3. 27 ниж. 8 єз. 44 лук. 2 — мой1. 46 мой2. 6 пар1. 6 і 23 ниж. 26

18 Це ж імена синів Ґерсона за їхнім збором: Ловеній, Семеї. **19** Сини ж Каата за їхніми племенами: Амврам, і Сагар, і Хеврон, і Озіїл. **20** Сини ж Мерарі за їхніми племенами: Мули і Мусил – це є збори Левітів за домом їхніх родин. **21** Від Ґерсона – збір Ловені і збір Семеї. Це є збори Ґерсона, **22** почислені вони за числом всіх чоловічого роду: від одного місяця і вище, число їх – 7 тисяч і 5 сот. **23** Сини ж Ґерсона хай отаборяться за храмом, до моря *(=заходу)*. **24** Князь же дому їхньої родини, збору Ґерсона – Елисаф, син Даїла. **25** Сторожа ж синів Ґерсона в храмі свідчення: храм, і його покривало, і покривало дверей храму свідчення, **26** і завіси дверей, і завіса дверей притвору, що є при храмі, і всі його діла. **27** Від Каата: збір Амврама – один, і збір Ісаара – один, і збір Хеврона – один, і збір Озієла – один. Це є збори Каата: **28** за числом кожний, кожний чоловічого роду від одного місяця і вище – 8 тисяч і 600, що стережуть сторожі святих. **29** Збори синів Каата хай отаборяться зі сторони храму до півдня, **30** князь же дому їхньої родини, збору Каата – Елисафан, син Озіїла. **31** Сторожа ж їх: кивот, і трапеза, і світило, і жертовник, і посуд святого, все, що в них служать, і покривало, і всі їхні діла. **32** Князь же над князями у левітів – Еліазар, син Аарона – священика, що сторожать сторожі святих. **33** Від Мерара ж: збір Мули, і збір Мусіїла. Це є збори Мерарі, **34** і почислені вони за числом: кожний чоловічого роду від одного місяця і вище – 6000 і 200. **35** Князь же дому їхньої родини, племені Мерарі, – Суріїл, син Авихея. Хай отаборяться з боку храму до півночі. **36** Нагляд сторожі синів Мерарі: дошки храму, і його поперечки, і його стовпи, і їхні підставки, і ввесь його посуд, і всі його діла, **37** і стовпи притвору, що довкруг, і їхні підставки, і їхні кілки, і їхні шнури. **38** Вони отаборяться перед храмом зі сходу. Мойсей же й Аарон, і його сини стережуть сторожі святого на сторожах синів ізраїльських. А чужинець, що доторкнеться, хай помре. **39** Все число левітів, яких почислив Мойсей і Аарон за наказом господнім: за їхніми племенами, кожний чоловічого роду від одного місяця і вище, – 20000 і 2000. **40** І сказав Господь до Мойсея, кажучи: Почисли всіх первородних, чоловічого роду, ізраїльських синів від одного місяця і вище, і візьми число їхнє по їхньому імені. **41** І візьмеш мені левітів, замість всіх первородних синів Ізраїля, – Я Господь, – і їхню скотину, замість всіх первородних в скотини си-

ри· (-)[19] Сїи̑ (жє) и̑мєна с҃новъ [гєргъсѡ́нь][20] по сонькмꙋ и̑хъ ловєнїи (симє́н)[21]· (-)[22] С҃нове (жє) каа́довы по плємє́ни и̑хъ, [а̑мъврамъ][23], и̑ [сага́ръ][24], и̑ хєвро̑, и̑ о̑зїиль· (-)[25] С҃новє (жє) мєра́рины по плємє́ни и̑хъ, (мꙋли)[26], и̑ (мꙋсилъ)[27], сїи̑ сꙋть со́ньми левъвѝстїи, по до́момъ ѿчьства и̑хъ. ѿ [гєрсо́на][28] со́ньмъ ловєнїинъ, и̑ соньм̑ симєи̑нь, сїи̑ [сꙋть][29] со́нми гєрсо́новы съгладанїє и̑хъ по числꙋ всєгѡ̀ мꙋжєска полꙋ, ѿ м҃ца (є̑ді́наго) и̑ вы́шє, съглада́нїѧ и̑хъ, ꙁ҃ тысꙋщъ, и̑ є҃ со҃· (-)[30] [-][31] С҃новє (жє) [гєргъсо́новы][32] за хра́момъ (да въполча́ютсѧ къ мо́рю)[33]. (-)[34] кнзь (жє) до́мꙋ ѿчьства (и̑хъ) со́ньма [гєргъсо́нѧ][35], є̑лисафъ с҃нъ [даи̑лъ][36]. (-)[37] Стража (жє) с҃новъ [гєргъсо́новъ][38], въ хра́мѣ свѣдѣ́нїѧ, хра́мъ и̑ покро́въ [є̑го][39], и̑ покро́въ двє́рїи хра́ма свѣдѣнїѧ, и̑ ѻ̑по́ны двє́рныѧ, и̑ завѣса двє́рнаѧ притво́ра, и̑жє є̑сть оу̑ храма, и̑ (-)[40] всѧ дѣла є̑го· ѿ каа́да соньмъ [а̑мъврамль][41] (є̑ді́нъ), и̑ со́ньмъ и̑саа́ровъ (є̑ді́нъ), и̑ со́ньмъ хєвро́нь, (є̑ді́нъ) и̑ со́ньмъ ѻ̑зі́єль (є̑ді́нъ), сїи̑ сꙋть со́ньми каа́довы по числꙋ, всѧ҃ (всѧ҃) мꙋжєскъ по̑, ѿ м҃ца (є̑ді́на҃) и̑ вы́шє и̑ ты́сꙋщъ, и̑ х҃, стрєгꙋщїи̑, стра́жбы с҃тых· Соньми с҃новъ каа̑довъ да въполча́ютсѧ по странѣ̑ храма къ [югꙋ][42]. (-)[43] кнѕь (жє) до́мꙋ ѿчьства (и̑хъ) со́ньма каа́дова, є̑лисафа́нъ, с҃нъ ѻ̑зі́иль· (-)[44] Стра́жба (жє) и̑хъ, ковчє́гъ и̑ трапє́за, и̑ свѣти́ло, и̑ ѻ̑лтарь и̑ сосꙋды с҃тго, є̑ли́ко (в ни́хжє слꙋжа҃)[45] и̑ покро́въ, и̑ вс҃ѧ дѣ́ла и̑҃х· (-)[46] Кнѕь (жє) на҃ кнѕи лєви́тъскими, є̑лїа́заръ, с҃нъ а̑а̑ро́на жєрца̀, стрєгꙋщїи стра́жбы с҃тыхъ· ѿ мєра́ра (жє) соньмъ [мꙋлинь][47], и̑ со́ньмъ мꙋсїилинь, сїи̑ сꙋт҃ со́ньми мєра́рини, [и̑][48] съглада́нїє и̑хъ, по числꙋ всѧ́къ мꙋжєскъ полъ, ѿ м҃ца (є̑ді́наго) и̑ вы́шє, ҂ѕ҃, и̑ [с҃][49]· (-)[50] Кнѕь (жє) домꙋ ѿчьства (и̑хъ), плєм҃ни мєра́рина, [и̑сꙋрїи́ль][51], с҃нъ а̑вихєѡ̑въ, ѿ странѣ̑ хра́ма, да сѧ въполча́ютъ къ сѣ́вєрꙋ· Съглада́нїє стра́жбы с҃новъ мєра́ринъ, дъски хра́ма, и̑ розво́ры є̑го, и̑ столпы̀ є̑го и̑ стоѧ́ла и̑хъ, и̑ всѧ̀ съсꙋды є̑го, и̑ вс҃ѧ дѣ́ла є̑го, и̑ столпы̀ притворъныѧ́, и̑жє ѻ̑́кр҃тъ, и̑ стоѧ́ла и̑хъ, и̑ коликѝ [и̑хъ][52], и̑ вє́рви и̑хъ [-][53] въполча́ющисѧ съ прє́ди хра́ма [-][54] на въсто́ки· Мѡѷсїи (жє) і̑ а̑а̑ро́нъ и̑ с҃новє є̑го, стрєгꙋщє стра́жбы с҃тго. въ стра̀жбах с҃новъ і̑и҃лвъ, (а̑)[55] и́ноплємє́нникъ прикоснꙋвыисѧ да оу̑́мрєт҃· вс҃є съглада́нїє лєви́тъско, ѥ̑жє съглада̀ мѡѷсїи, і̑ а̑а̑ро́нъ по вєлѣ́нїєм г҃ним по плємє́ни и̑хъ. всѧ́къ мꙋжєскъ полъ, ѿ м҃ца (є̑ді́наго) и̑ вы́шє, ҂к҃, и̑ ҂в҃· И̑ рєчє г҃ь къ мѡѷсїю гл҃ѧ съгла-

да́и всѧ̑ пе́рвенца̀ мꙋ́жеск҃ по́лъ сн҃въ і҆и҃левъ ѿ мц҃а (є҆ді́наго) и҆ вы́ше, и҆ вꙁмѝ число̀ и҆́хъ по и҆́мени [и҆́хъ][56], и҆ да пои́меши (мнѣ̀ леви́ты за всѧ̑ пе́рвенцы сн҃овъ і҆и҃левъ, а҆́ꙁъ г҃ь)[57]. И҆ ско́ты (и҆́хъ)[58] за всѧ̑ пе́рвенцы въ скоте́хъ сн҃овъ і҆и҃левъ (ѿлꙋчи́ши мнѣ̀). (-)[59] Сꙋглада́ (же) мѡѷсі́и, ꙗ҆́коже заповѣ́да [є҆мꙋ̀][60] г҃ь, всѧ́къ перве́нецъ въ сн҃ѣхъ і҆и҃лвыхъ, и҆ бы́ша всѝ пе́рвенцы̀ мꙋ́жескаго по́лꙋ, по числꙋ̀ и҆ме́н҃ ѿ мц҃а (є҆ді́наго), и҆ вы́ше ѿ сꙋглада́нїѧ и҆́хъ ҂к҃, тысꙋ́щъ и҆ ҂в҃, и҆ с҃, и҆ ѻ҃г. И҆ ре҃ г҃ь къ мѡѷсі́ю гл҃ѧ, пои́мѝ леви́ты за всѧ̑ пе́рвенцы̀ сн҃въ і҆и҃левъ, и҆ ско́ты леви́тьскы въ скота̀ мѣ́сто и҆́хъ, и҆ бꙋ́дꙋтъ мнѣ̀ леви́ты, а҆́ꙁъ г҃ь. (-)[61] И҆скꙋ́пъ (же) ѿ двꙋ̀ со́тъ, ѻ҃г, ѿ и҆ꙁбыва́ющихъ (прьвенцъ сн҃въ і҆и҃левъ на҃ леви́ты)[62] (да)[63] вꙁме́ши по є҃, си́кль на главꙋ̀, по си́клю ст҃омꙋ [-][64], (и҆ да бꙋ́дет҃) к҃, пѣ́нѧѕеи си́кль. И҆ дасѝ сребро̀ а҆арѡ́нꙋ, и҆ сн҃омъ є҆го, и҆скꙋ́пъ ѿ и҆ꙁбыва́ющихъ надъ ни́хъ. И҆ вꙁѧ̑ мѡѷсі́и сребро̀, и҆скꙋ́пное ѿ и҆ꙁбыва́ющи҆ [на҃ ни́хъ][65], на и҆скꙋ́пъ леви́тѡ҃. ѿ перве́нецъ (же) сн҃овъ і҆и҃левъ, вꙁѧ̑ сребро̀, ҂а҃, т҃ѯ҃е си́клевъ, по си́клю ст҃омꙋ. И҆ даде мѡѷсі́и ѡ҆кꙋ́пное сребро̀, и҆ꙁбы́вшихъ а҆арѡ́нꙋ и҆ сн҃омъ є҆го по велѣ́нїемъ гн҃имъ, ꙗ҆́коже заповѣ́да г҃ь мѡѷсі́ю.

нів Ізраїля, відлучиш мені. **42** Почислив же Мойсей, так як заповів йому Господь: всіх первородних між ізраїльськими синами. **43** І були всі первородні: чоловічого роду, за числом імен, від одного місяця і вище, за їхнім почисленням – 20 тисяч, і 2000, і 200, і 73. **44** І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **45** Візьми левітів, замість всіх первородних ізраїльських синів. І скотину левітів, замість їхньої скотини, – і будуть мені левіти. Я Господь. **46** Викуп же від двох сот – 73 від тих, що перевищує число первородних ізраїльських синів, – *число* левітів. **47** Візьмеш по 5 сиклів за голову, за святим сиклем, і хай буде 20 мідяків до сикля. **48** І даси срібло Ааронові і його синам як викуп від тих, що числом перевищають їх. **49** І взяв Мойсей срібло – викуп від тих, що числом перевищають їх, – на викуп левітам. **50** Від первородних же ізраїльських синів взяв срібло: 1000 і 365 сиклів, за святим сиклем. **51** І дав Мойсей викуп – срібло, за тих, що перевищували числом, Ааронові і його синам за господнім наказом, так як заповів Господь Мойсеєві.

Гл҃а, д҃.

И҆ речѐ г҃ь къ мѡѷсі́ю і҆ а҆арѡ́нꙋ гл҃ѧ, поими старѣ́йшинъство сн҃въ каа́довъ ѿ среды̀ сн҃овъ леві́инъ по со́ньмꙋ и҃, [и҆̀][1] по до́момъ ѿч҃ьства и҆́хъ, ѿ к҃, и҆ є҃, лѣ́тъ и҆ вы́ше, да́же до̂ н҃, лѣ́тъ, всѧ́къ въходѧ́и слꙋжи҃ сътвори́ти всѧ̑ дѣ́ла, въ хра́мѣ свѣдѣ́нїѧ. (-)[2] Сїѧ (же) дѣлеса̀ сн҃овъ каа́довъ, [ѿ среды̀ сн҃овъ леві́инъ, по соньмꙋ и҆́хъ, (и҆) по домо́мъ ѿч҃ьства и҆́хъ][3], въ хра́мѣ свѣдѣ́нїѧ ст҃ого ст҃ыхъ. И҆ да [вънидꙋтъ][4] а҆арѡ́нъ и҆ сн҃ы є҆го, є҆гда̀ въздви́гнетъсѧ по́лкъ, и҆ да съи́мꙋтъ завѣ́сꙋ ѡ҆сѣнѧ́ющꙋю, и҆ да ѡ҆бовью́т҃ в ню̂ ковче҃ свѣдѣ́нїѧ, и҆ да покры́ютъ є҆го покро́вомъ ко́жанымъ си́нимъ, и҆ да възложа́тъ на́нь ѡ҆де́ждꙋ всю̂ си́нетъннꙋю съверхꙋ̀, и҆ да вложа́т҃ носи́ла. (-)[5] На трапе́ꙁѣ (же) пре҃ложе́нїѧ да положа́тъ на не́и, ѡ҆де́жꙋ всю̂ багрѧ́нꙋю и҆ блю́да и҆ кади́лница и҆ ча́ша, і҆ и҆ꙁлива́лница и҆́миже възлива́ют҃, и҆ хлѣ҃б (на не́и въсегда̀)[6] да бꙋ́дꙋтъ. И҆ да възложа́тъ на ню̀ ѡ҆де́ждꙋ червле́нꙋ, и҆ да покры́ютъ є҆ѧ̀ покро́вомъ ко́жаны҃ си́нимъ, и҆ да въложа҃ [-][7] носи́ла [є҆ѧ̀][8]. И҆ да възмꙋтъ ѡ҆де́ждꙋ багрѧ́нꙋ, и҆ покры́ютъ свѣти́ло свѣтѧ́щеѐ, и҆ свѣщѝ є҆го, и҆ щипьцы̀ є҆го, и҆ ѡ҆цыщала є҆го и҆ всѧ̑ съсꙋды ма́сла [є҆го][9], и҆́миже слꙋжатъ (є҆мꙋ)[10].

Глава 4

1 І сказав Господь до Мойсея й Аарона, кажучи: **2** Візьми старшинство синів Каата, з-посеред синів Леві, за їхнім збором і за домами їхніх родин: **3** від 20 і 5 літ і вище, аж до 50 літ, кожний, що входить служити, чинити всі діла в храмі свідчення. **4** Це ж діла синів Каата, з-посеред синів Левія, за їхнім збором і за домами їхньої родини, в храмі свідчення – святе-святих. **5** І хай ввійдуть Аарон і його сини, коли підведеться табір, і хай знімуть занавісу, що покриває, і хай обвинуть в ній кивот свідчення, **6** і хай покриють його синім шкіряним покривалом, і хай покладуть на нього зверху одіж – всю синю, і хай вкладуть носила. **7** На стіл же предложення хай покладуть, на нього, одіж – всю багряну, і полумиски, і кадильниці, і чаші, і посудини, з яких лиють; і на ньому хай завжди будуть хліби. **8** І хай накладуть на нього одіж кармазинову, і хай покриють його шкіряним синім покривалом, і хай вкладуть до нього носила. **9** І хай візьмуть багряну одіж і покриють світило, що світить, і його світла, і його щипці, і його наливачі, і ввесь посуд його олії, якими служать йому.

10 І хай вкладуть його і ввесь його посуд до шкіряного синього покривала, і хай покладуть його на носила. **11** На золотий же жертовник хай положать багряну одіж, і хай покриють його шкіряним синім покривалом, і хай вкладуть його носила. **12** І хай візьмуть ввесь посуд для служіння, в якому служать у святих, і вкладуть до синьої одежі, і хай покриють їх шкіряним синім покривалом, і хай покладуть на носила. **13** І хай покладуть покривало на жертовник і покриють його одежею – всією багряною, **14** і хай покладуть на нього ввесь його посуд, яким служать в ньому: і кадильниці, і вилки, і чаші, і покриття, і ввесь посуд жертовника. І хай накинуть на них шкіряне синє покриття, і хай вкладуть його носила. І хай візьмуть багряну одіж, і хай покриють умивальник і його стояки, і хай вкладуть його до шкіряного синього покривала, і хай покладуть на носила. **15** І коли закінчать Аарон і його сини покривати святе і ввесь святий посуд, і коли підноситься табір, тоді ж хай ввійдуть сини Каата нести, *хай не доторкнуться святих, щоб не померли. І це є служіння синів Каата в храмі свідчення. **16** Наглядачем же є Еліазар, син Аарона – священика. І олія світила, і ладан складений, і жертва, що на всі дні, і олія помазання – нагляд всього храму і того, що є в ньому, в святому, і в усіх ділах. **17** І сказав Господь до Мойсея і Аарона, кажучи: **18** Не вигубіть збору племені Каата з-посеред Левітів. **19** Це ж вчините їм, і будуть живими, і не помруть, коли вони приходять до святого-святих – Аарон і його сини хай ввійдуть, і хай настановлять їх, кожного за його ношенням; **20** хай не ввійдуть нагло, щоб побачити святе, і не помруть. **21** І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **22** Візьми старшинство синів Ґерсона і тих, що за домами їхньої родини, і за їхніми зборами, і за їхнім племенем: **23** від 20 і 5 літ і вище, аж до 50 літ, почисліть їх: кожного, що входить служити службу і чинити діла в храмі свідчення. **24** *Це служба збору Герсона – служити і носити. **25** Хай носять завіси храму, і храм свідчення, і його покривало, і покривало синіх шкір, що є зверху, і покривало дверей при храмі свідчення, **26** і завіси притвору, і завісу дверей притвору, що при храмі свідчення, і те, що довкруг вівтаря, і їхні шнури, і ввесь посуд служіння, і все, чим служать в них,

пар1. 11

пар1. 15

И да вложатъ и и вся съсуды его, въ покровъ кожанъ синїи, и да възложатъ его на носила· (-)[11] На олтарь (же) златыи да положатъ, одежу (багряну)[12], и да покрыютъ его покровомъ кожаннымъ синимъ, и да вложатъ носила его· И да възмутъ вся сосуды служебныя. (-)[13] (в нихже служатъ)[14] въ стыхъ, и вложатъ въ одежу (багряную)[15], и да покрыютъ ихъ покровомъ кожанымъ синимъ, и да возложатъ на носила· И покровъ да [възложатъ][16] на олтарь, и покрыютъ его одежею всею багряною, и да възложатъ нань вся сосуды [его][17] иже служатъ въ нихъ, и кадилники и вилицы, и чаша, и покровъ, и вся сосуды олтаря, и да възложатъ на ня покровъ кожанъ синь, и да вложатъ носила его· И да възмутъ одежу багряну, и да покрыютъ оумывалницу и стояла ея, и да вложатъ ю в поволоку кожану синю, и да възложатъ на носила· И (егда) свершатъ ааронъ и снове его, покрывающи стая, и вся сосуды стая, (и) въ негда въстаетъ полкъ· (-)[18] Тогда (же) да внидутъ снове каадовы въздвигнути, * (да)[19] ся не прикоснутъ стыхъ, да не оумрутъ, (и) се (есть служенїе)[20] сновъ каадовы, въ храмѣ свѣдѣнїя· Смотритель (же) елїазаръ снъ аарона жерца, (и) елеи свѣтилныи, и демїямъ сложеныи, и требу иже вся дни, и елеи помазанїя смотренїе всего храма, і еликоже есть в немъ въ стомъ, [и][21] въ всѣхъ дѣлехъ· И рече гь къ моусїю і аарону гля, да не потребите сонма племени каадова, ѿ средѣ левитъ· Се (же) да сътворите имъ, и живи будутъ и не оумрутъ, приходящимъ имъ, къ стымъ стыхъ, ааронъ и снове его, да внидутъ, и да оустроятъ ихъ, коегождо по ношенїю его (да)[22] не внидутъ [внезапу видѣти][23] стое и оумрутъ· И рече гь къ моусїю гля. Поими старѣишинство сновъ [герьсоны][24], і иже по домомъ ѿчьства ихъ, и по сонмомъ ихъ, [и][25] по племенемъ ихъ, ѿ к, и е лѣ и выше, даже до н, лѣтъ, съглядаите я, всякъ въходяи служити службу и творити дѣлеса въ храмѣ свѣдѣнїя· *Сїя служба сонма [герсонова][26], служити и въздвизати (да)[27] въздвижутъ опоны храма, и храма свѣдѣнїя, и покровъ его, и покровъ (кожъ) синь сущїи сверху, и опону двери оу храма свѣдѣнїя, и опону притворную, и завѣсу вра притворныхъ, еликоже оу храма свѣдѣнїя, і (иже окрстъ олтаря и верви ихъ)[28], и вся сосуды служенїя и вся елика служатъ в нихъ· да сътворятъ по слову аарона и сновъ его, [и][29] да будетъ [вся][30], по всѣмъ службамъ

а пара аі

а пара еі

и҆хъ, и҆ по всѣ́мъ дѣ́лесемъ и҆хъ, и҆ да съгладаѥши и҆хъ по и҆ме́немъ вса дѣ́леса ꙗ҆̀же в ни҃· Сї́а слꙋ́жба со́ньма с҃новъ [гєръсо́новъ][31], по всѣ́мъ слꙋ́жбамъ и҆хъ, и҆ по всѣ́мъ дѣ́лесемъ и҆хъ, и҆ да съглада́ѥши и҆хъ по и҆ме́немъ вса дѣ́леса ꙗ҆́же в ни҃· Сї́а слꙋ́жба со́ньма с҃новъ [гєръсо́новъ][32], въ хра́мѣ свѣдѣ́нїа, и҆ стра́жба и҆хъ въ рꙋцѣ [дама́ра][33], с҃на а҆а҆ро́на жерца̀· С҃нове (же) мерарї́ины по племе́ни и҆хъ, [и҆][34] по домо́мъ ѿчьства и҆хъ съглада́йте и҆хъ ѿ к҃, и҆ є҃, лѣтъ и҆ вы́ше да́же до҆ н҃, лѣтъ, (и҆) съглада́йте и҃, вса́къ входа́и слꙋжи́ти, въ дѣ́ла хра́ма свѣдѣ́нїа· (-)[35] Сї́а снабдѣ́нїа въздви́женыхъ и҆ми, по всѣ́мъ дѣлесе́мъ и҃, въ хра́мѣ свѣдѣ́нїа· дъски хра́мныа и҆ заво́ры є҆го, и҆ столпы є҆го, и҆ стоа́ла є҆го, [и҆ запо́ны две́рїи хра́ма][36], (и҆ покро́въ є҆го)· (-)[37] Столпы (же) притворны́а (-)[38] и҆ стоа́ла и҃, [и҆ столпы̀ завѣ́сныа вратъ притво́ра и҆ стоа́ла и҆хъ][39], и҆ колкѝ и҆хъ и҆ ве́рви и҆хъ, и҆ вса съсꙋ́ды и҆хъ, и҆ вса слꙋ́жба и҆хъ, по и҆ме́немъ [и҆хъ][40], съглада́йте и҆хъ, и҆ вса съсꙋ́ды стра́жбы въздви́жемыхъ и҆ми· Сї́а слꙋ́жба племе́ни с҃нвъ мера́ринъ въ всѣ́хъ дѣлесѣ́хъ и҆хъ, въ хра́мѣ свѣдѣ́нїа въ рꙋцѣ [дама́ра][41], с҃на а҆а҆ро́на жерца̀ и҆ съглада̀ мѡѷсїи і҆ а҆а҆ро́нъ, и҆ кн҃зи і҆и҃лвы, с҃ны каа́довы по племе́ни и҃, [и҆][42] по домо́мъ ѿчьства и҃, ѿ к҃, и҆ є҃, л҃ѣ и҆ вы́ше да́же до҆, н҃, лѣтъ, вса́къ въходаи слꙋжи́ти и҆ сътвори́ти дѣлеса̀, въ хра́мѣ свѣдѣ́нїа· И҆ бы́сть съглада́нїє и҆хъ, по племе́немъ, и҆хъ, ҂в҃, з҃, со́тъ и҆ н҃· Сеѐ съчте́нїє соньма, каа́дова, всѣ́хъ слꙋжа́щихъ въ хра́мѣ свѣдѣ́нїа, ꙗ҆́коже съглада̀ мѡѷсїи і҆ а҆а҆ро́нъ, по велѣ́нїемъ г҃нимъ, въ рꙋцѣ̂ мѡѷсїи҆ни· (-)[43] [Съглада́нїє][44] (же) с҃новъ [гєръсо́новъ][45], по племе́немъ и҆хъ, [и҆][46] по домо́мъ ѿчьства и҆хъ, ѿ к҃, и҆ є҃, лѣтъ и҆ вы́ше, да́же до҆ н҃, лѣтъ, вса҃ въходаи слꙋжи́ти и҆ твори́ти дѣлеса̀ въ хра́мѣ свѣдѣ́нїа· И҆ бы́сть съглада́нїє и҆хъ, по соньмо́мъ и҆хъ, по домо́мъ ѿчьства и҆хъ, в҃ ты́сꙋщи, и҆ х҃, и҆ л҃· Сї́а съглада́нїа, со́ньма с҃нвъ [гєръсо́новъ][47], всѣ́хъ слꙋжа́щихъ въ хра́мѣ свѣдѣ́нїа, ꙗ҆́же съглада́ша мѡѷсїи і҆ а҆а҆ро҃ по г҃лꙋ г҃ню (-)[48] [Съглада́нїє][49] же [-][50] (-)[51] с҃новъ мера́ринъ, по племе́немъ и҆хъ, [и҆][52] по домо́мъ ѿчьства и҆хъ, ѿ к҃, и҆ є҃ лѣтъ и҆ вы́ше, да́же до҆ н҃ лѣтъ, вса́къ входа́и слꙋжи́ти на слꙋже́нїє хра́ма свѣдѣ́нїа· И҆ бы́сть съчте́нїє и҆хъ [по племе́немъ и҆хъ][53], по со́ньмо́мъ и҆хъ, [и҆][54] по домо́мъ ѿчьства и҆хъ, ҂г҃. и҆ с҃· (Сї̀и чи́сла)[55] со́ньма с҃нвъ мера́ринъ, ꙗ҆́же съглада̀ мѡѷсїи і҆ а҆а҆ро́нъ, по г҃лꙋ г҃ню (-)[56]· всѣх (же) съглада́нїи (леви́товъ) ꙗ҆́же съглада̀ мѡѷсїи і҆ а҆а҆ро́нъ, и҆

– хай зроблять **27** за словом Аарона і його синів, і хай буде вся служба синів Ґерсона, за всіма їхніми службами, і за всіма їхніми ділами, і наглядатимеш за ними по іменах, – всі діла, що в них. **28** Це служба збору синів Ґерсона в храмі свідчення, і їхня сторожа під рукою Тамара, сина Аарона – священика. **29** Сини ж Мерарі: за їхніми племенами і за домами їхньої родини – почисліть їх. **30** Від 20 і 5 літ і вище, аж до 50, літ, і почисліть їх: кожного, що входить служити в діла храму свідчення. **31** Це оберігання того, що носять вони, за всіма їхніми ділами, в храмі свідчення: дошки храму, і його поперечки, і його стовпи, і його стояки, і завіси дверей храму, і його покриття, **32** стовпи ж притвору, і їхні стояки, і стовпи завіси дверей притвору, і їхні стояки, і їхні кілки, і їхні шнури, і ввесь їхній посуд, і вся їхня служба – почисліть їх по їхніх іменах і ввесь посуд сторожі того, що ними несеться. **33** Це служба племені синів Мерарі, в усіх їхніх ділах, в храмі свідчення під рукою Тамара, сина Аарона – священика. **34** І почислив Мойсей і Аарон, й ізраїльські старшини синів Каата: за їхніми племенами і за домами їхньої родини, **35** від 20 і 5 літ і вище, аж до 50 літ, – кожного, що входить служити і творити діла в храмі свідчення. **36** І було число їх за їхніми племенами – 2000, і 7 сот, і 50. **37** Це перечислення збору Каата, всіх, що служать в храмі свідчення, так як почислив Мойсей і Аарон за наказом господнім під рукою Мойсея. **38** Почислення ж синів Ґерсона: за їхніми племенами і за домами їхньої родини, **39** від 20 і 5 літ і вище, аж до 50 літ – кожний, що входить служити і чинити діла в храмі свідчення. **40** І було число їх за їхніми зборами, за домами їхньої родини – 2 тисячі, і 600, і 30. **41** Це число збору синів Ґерсона, всіх, що служать в храмі свідчення, яких почислили Мойсей і Аарон за словом господнім. **42** Почислення ж синів Мерарі: за їхніми племенами і за домами їхньої родини, **43** від 20 і 5 літ і вище, аж до 50 літ – кожного, що входить служити на служіння храму свідчення. **44** І було число їх, за їхніми племенами, за їхніми зборами і за домами їхньої родини – 3000 і 200. **45** Це число збору синів Мерарі, яких почислив Мойсей і Аарон за словом господнім. **46** Всі ж почислені левіти, яких почислив Мойсей і Аа рон, і князі ізраїльських синів: за

їхнім збором і за домами їхньої родини, **47** від 20 і 5 літ і вище, аж до 50 літ – кожний, що іде на діло, працювати за ділами ношення в храмі свідчення. **48** Було ж число їх 8000, і 5 сот, і 80 – **49** за наказом господнім. І почислили їх рукою Мойсея, мужа за його служінням, за його ділами, і тим, що ці несли, і почислені були так, як наказав Господь Мойсеєві.

кн҃зи [сн҃въ][57] ї҆и҃лвъ (-)[58] по со́нмѹ и҆хъ, [и҆][59] по домо́мъ ѿчьства и҆хъ, ѿ к҃, и҆ є҃, лѣтъ, и҆ вы́ше, да́же до҆, н҃, лѣтъ, всѧ́къ и҆ды́и на дѣло (дѣ́лати)[60], [по][61] дѣлесе́хъ въздвиже́нїѧ, въ хра́мѣ свѣдѣ́нїѧ· (-)[62] Бы́ша (же) съглада́нїѧ [и҆][63], и҃, є҃ со҃, и҆ п҃, по велѣ́нїемъ гн҃имъ· (И҆) [съгла-да́ша][64] и҆хъ рѹко́ю мѡѷсі́евою, (мѹжа по слѹже́нїи є҆го)[65], по дѣлесе́мъ є҆го, и҆ е́же въздвиза́хѹ сі́и, и҆ съглада́ни сѹть, ꙗ҆́коже повелѣ̂ г҃ь мѡѷсі́ю·

Глава 5

1 І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **2** Накажи ізраїльським синам, і хай проженуть з табору всіх прокажених і всіх, що виливають насіння, і всіх нечистих душею. **3** Від чоловічого роду до жіночого. І вижеініть геть з табору, хай не опоганюють свої табори, в яких Я перебуваю. **4** І зробили ізраїльські сини так: прогнали їх геть з табору. Так, як сказав Господь Мойсеєві, так зробили ізраїльські сини. **5** І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **6** Скажи ізраїльським синам, кажучи: Чоловік чи жінка, і жінка, якщо вчинить *з усяких гріхів людських, і незваживши, незважить в Господі, і та душа зробить проступок, **7** хай визнає гріх, який вчинила, і хай віддасть за проступок приписане і п'яту його частину хай додасть до нього, і хай віддасть тому, проти кого згрішила. **8** Якщо немає в чоловіка кревних, щоб віддати йому за проступок, хай віддасть проступок Господеві. Проступок же, який віддається Господеві, хай буде священикові, за винятком барана очищення, яким помолиться за нього задля його гріха. **9** І всі первоплоди, і все, що освячується в ізраїльських синів, що лиш приносять Господеві, хай буде священикові. **10** І освячене кожного йому хай буде, і якщо чоловік дасть священикові, йому хай буде. **11** І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **12** Говори до ізраїльських синів і скажи до них: Коли проти чоловіка вчинить проступок його жінка і, не зважаючи, не зважатиме на нього: 5,**13** і буде хто з нею ложем насіння, і вона скриє від очей свого чоловіка, і сховається, а вона ж буде опоганена, і свідка не буде проти неї, і вона не схоплена, **14** – і найде на нього дух ревнощів, і буде ревнувати своїй жінці, – вона ж буде опоганена; чи найде на нього дух ревнощів, щоб ревнувати своїй жінці, а вона ж буде не опоганеною, **15** – і хай приведе чоловік свою жінку до священика, і хай

мой3. 6

Гл҃а, є҃·

И҆ рече г҃ь къ мѡѷсі́ю гл҃ѧ, повелѝ сн҃омъ ї҆и҃лвымъ, и҆ да вы́гонѧтъ и҆с полка̀ всѧ̑ прокаже́ныѧ, и҆ всѧ̑ пролива́ющїѧ сѣмѧ, и҆ всѧ̑ нечи́стыѧ дш҃ею, ѿ мѹжеска по́лѹ до же́ньска, [и҆][1] да и҆зго́ните во́нъ полка (да)[2] не ѡ҆скверна́тъ по́лкъ свои́хъ, в ни́хже а҆зъ бы-ва́ю [-][3]· И҆ сътвори́ша (сн҃ове ї҆и҃лвы та́ко)[4], [-][5] и҆згна́ша и҆хъ во́нъ полка̀, ꙗ҆́коже гл҃а г҃ь мѡѷсі́ю, та́ко сътвори́ша сн҃ове ї҆и҃лвы· И҆ рече г҃ь къ мѡѷ-сі́ю гл҃ѧ, гл҃и сн҃омъ ї҆и҃лвымъ рекї́и мѹжъ, и҆́ли жена̀, (и҆ жена)[6] а҆́ще сътвори́тъ, *ѿ [всѣхъ][7] грѣхъ чл҃къ, и҆ презрѣвъ пре́зритъ [въ г҃ѣ][8], и҆ престѹпитъ дш҃а та· да и҆сповѣсть грѣ҆ и҆же (сътвори́ша)[9], и҆ да ѿда́стъ престѹпле́нїе гла́в-ное, и҆ пѧтѹю ча́сть є҆го, да приложи́тъ к не-мѹ, и҆ да ѿда́стъ є҆мѹже съгрѣши [-][10]· А҆́ще нѣсть чл҃кѹ ѹ҆́жикы ꙗ҆́ко ѿда́ти є҆мѹ престѹп-ле́нїе [-][11], (да ѿдасть престѹпле́нїе г҃ѹ), прес-тѹпле́нїе (же) ѿда̂емое г҃ѹ, жерцѹ̑ да бѹ́детъ, ра́звѣ ѻ҆вна̀ ѻ҆цыще́нїѧ, и҆же помо́литсѧ ѻ҆ немъ (грѣха̀) є҆го ра́ди· И҆ всѧ́къ нача́токъ, и҆ всѧ́ка сщ҃аема въ сн҃ѣхъ, ї҆и҃левѣхъ, є҆ли́ко а҆́ще прино-сѧтъ г҃ѹ жерцѹ̑ [-][12] да бѹ́детъ· И҆ коє҆го́ждо ѻ҆сще́нїе, томѹ̑ да бѹ́детъ, и҆ мѹжъ (а҆́ще)[13] да́стъ жерцѹ̑ томѹ̑ да бѹ́детъ· И҆ рече г҃ь къ мѡѷсі́ю гл҃ѧ, гл҃и сн҃омъ ї҆и҃лвымъ, и҆ рцы̀ къ нимъ. мѹжѹ [-][14] а҆́ще престѹпи́тъ жена̀ є҆го, и҆ [презира́ѧ пре́зритъ є҆го][15], и҆ бѹ́детъ кто с не́ю ло́же сѣмени, и҆ ѹ҆таи́тъ ѿ ѻ҆́чїю мѹжа своє҆го, и҆ ѹ҆крыє́тсѧ, а҆ ѻ҆на́ же бѹ́детъ ѡ҆скверне́на, и҆ по́слѹха не бѹ́детъ на не́ѧ, и҆ сїѧ нѣсть ꙗ҆́та· И҆ прїи́детъ на него дх҃ъ ревнова́нїѧ, и҆ възрев-нѹ́єтъ женѣ своє́и, ѻ҆на́ же бѹ́детъ ѡ҆скверне́на, и҆́ли прїи́детъ є҆мѹ дх҃ъ ревнова́нїю (да)[16] възрев-нѹ́є женѣ своє́и, а҆ ѻ҆на же бѹ́детъ неѡ҆сквернена· И҆ да приведе́тъ мѹжъ женѹ̑ свою къ жерцѹ̑, и҆ да принесе́тъ да́ръ за ню, деса́тѹю ча́сть мѣ-ры є҆фи мѹкѝ ꙗ҆́чныѧ, [и҆][17] да не влїє́тъ на́ ню є҆ле́ѧ ниже да възложи́тъ на нѭ̀ бѣлаго димї-а́ма. [тре́ба бо ревнова́нїѧ є҆сть][18], тре́ба па́-мѧти, помина́ющи грѣхъ· И҆ да приведе́тъ ю҆̀

г҃ мѡ ѕ҃

жрецъ, и поставитъ ю предъ гмъ. И да возметъ жрецъ водꙋ [живꙋ чистꙋ][19] въ сосꙋдѣ глинанѣ и персти земли сꙋщїа оу [-][20] храма свѣдѣнїа, и (да возметъ)[21] жрецъ да въсыплетъ въ водꙋ, и да поставитъ жрецъ женꙋ предъ гмъ, и да ѡткрыетъ главꙋ женѣ, и да дастъ в рꙋцѣ [-][22] требꙋ памати, требꙋ ревнованїа, а в рꙋцѣ жерцꙋ да бꙋдетъ вода ѡбличенїа, кленомаа єи. И да закленетъ ю жрецъ, и речетъ женѣ, аще не бысть никтоже с тобою, и нѣси ли пристꙋпила ѡскверънитиса ѿ мꙋжа своєго, невинна бꙋди ѿ воды ѡбличенїа кленомыа сеа. Аще ли престꙋпила єси мꙋжата сꙋщи или ѡсквернена єси, и дастъ кто (тебѣ ложе свое)[23], развѣ мꙋжа твоєго. И да закленетъ жрецъ женꙋ кла̑твами кла̑твы своєа, и да речетъ жрецъ женѣ, да дастъ [та гь][24] въ кла̑твꙋ, и прокла̑тїе среди людїи твоихъ, вънегда дастъ гь (и бꙋди) стегно твое ѿпадше, и чрево твое ѿпадше, (и ѡтекше). И да внидетъ вода кленомаа єи, въ чрево твое, (и) [надышетъ][25] (ти) оутробꙋ, и [ѿпадетъ][26] стегно твое. и ѿвѣщаетъ жена (та). бꙋди то бꙋди то. И да въпишетъ жрецъ кла̑твы сїа въ книги, и да ѡмочитъ въ водѣ ѡбличенїа кленомыа, (да)[27] напоитъ женꙋ водою ѡбличенїа, (и) прокла̑тїа и да внидетъ в ню вода кла̑таа ѡбличенїа. И да возметъ жрецъ ѿ рꙋки женьски требꙋ ревнованїа. и да возложитъ требꙋ пре гмъ, и да приведетъ ю къ ѡлтарю. И да възметъ жрец горъстїю требы памати єа, и да принесетъ ю [жрец][28] на ѡлтарь, (-)[29] посем (же) напоитъ (водою женꙋ)[30] (тꙋ). И бꙋдетъ аще єсть ѡсквернена, и аще татбою, оутаилаcа єсть мꙋжа своєго, и да внидетъ в ню вода кла̑таа ѡбличенїа, и да надметъ чрево [єи][31], и да ѿпадетъ стегно єа, и да бꙋдетъ жена въ прокла̑тїе въ людехъ своихъ. Аще ли не бꙋдетъ ѡсквернена жена, и чиста єсть, и невинна бꙋдетъ, и да прїиметъ въ чревѣ и всѣетъ сѣма. Сїи законъ ревнованїа (єсть) єже аще престꙋпитъ жена мꙋжата сꙋщи, и ѡскверниттса. Или чл҃къ ємꙋже аще найдетъ нань дхъ ревнованїа, и възревнꙋетъ женѣ своеи да поставитъ женꙋ свою пре гмъ. И да сътворитъ єи жрецъ весь законъ сїи, и чистъ бꙋдетъ чл҃къ ѿ грѣха. (-)[32] жена (же) та възметъ грѣхъ свои.

принесе за неї дар: десяту частину міри ефи ячмінної муки, і хай не поліє на неї олію ані хай не покладе на неї білого ладану, – бо це жертва ревнощів, жертва пам'яті, що згадує гріх. **16** І хай приведе її священик і поставить її перед Господом, **17** і хай священик візьме живу чисту воду в глиняну посудину і пороху землі, що є при храмі свідчення, і хай візьме священик, і хай всипає до води. **18** І хай поставить священик жінку перед Господом, і хай відкриє голову жінки, і хай дасть в руки жертву пам'яті, жертву ревнощів, а в руці священика хай буде вода оскарження цього прокляття. **19** І хай закляне її священик, і скаже жінці: Якщо не був ніхто з тобою і ти не переступила, щоб опоганитися, від свого мужа – будь невинною від води оскарження цього прокляття, **20** хіба що ж ти переступила, будучи заміжньою, чи є опоганена, і дав хто тобі своє ложе, за винятком твого мужа. **21** І хай закляне священик жінку клятвами своєї клятви, і хай скаже священик жінці: Хай дасть тебе Господь на клятву і прокляття посеред твого народу, коли дасть Господь, і хай стегно твоє відпаде, і твій живіт відпаде і витече. **22** І хай ввійде ця вода проклята в твій живіт і роздує тобі лоно і відпаде твоє стегно. І та жінка відповість: Хай буде те, хай буде те. **23** І хай священик напише ці клятви в книгу, і хай замочить у воду оскарження, прокляття, **24** хай напоїть жінку водою оскарження і прокляття, і хай в неї ввійде проклята вода оскарження. **25** І хай священик візьме з руки жінки жертву ревнощів, і хай покладе жертву перед Господом, і хай приведе її до жертовника. **26** І хай візьме священик пригорщу жертви на пам'ять її, і хай принесе її священик до жертовника, – після цього ж напоїть водою ту жінку. **27** І буде, якщо вона є опоганеною і якщо скриванням скрилася від свого мужа: і хай ввійде в неї проклята вода оскарження і хай роздує її живіт, і хай відпаде її стегно, і хай буде жінка на прокляття у своєму народі. **28** Якщо ж не буде жінка опоганеною, і є чистою, і буде невинною – і хай прийме в лоні і засіє насіння. **29** Це є закон ревнощів, коли переступить жінка, що є заміжня, і опоганиться **30** чи чоловікові, на якого лиш найде на нього дух ревнощів, і заревнує своїй жінці – хай поставить свою жінку перед Господом. І хай зробить їй священик за всім цим законом **31** – і невинним буде чоловік від гріха, а та жінка візьме свій гріх.

Глава 6

1 І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **2** Скажи ізраїльським синам, і скажеш до них: Чоловік чи жінка, що лиш сильно обіцяється молитою до Господа, хай очиститься чистотою, **3** і здержиться від вина і п'янкого напитку, і винного оцту і оцту з п'янкого напитку хай не п'є, і хай не п'є те, що робиться з винограду. І свіжого, і сухого винограду хай не їсть **4** в усі дні їх молитви. З усього, що буде з винограду і вина, з кісточок і до шкіри, хай – не пийте ані не їжте з усього. **5** І в усі дні його молитви очищення *бритва хай не підніметься на його голову, – доки не скінчаться дні, які обіцяв Господеві, – буде святим, вирощуючи волосся своєї голови. **6** І в усі дні його молитви Господеві хай не ходить до всякої душі, що померла: **7** до батька, і до матері, і до брата, і до сестри, – хай не опоганиться від них, коли вони помруть, бо молитва його Бога на його голові, **8** всі дні його молитви він святим є Господеві. **9** Якщо ж хто смертю нагло помре зразу при ньому, хай опоганиться голова його молитви, хай остриже волосся своєї голови. В тому дні, в якому очиститься, в дні 7-му хай остtopижеться, **10** а в дні 8-му хай принесе дві горлиці або два голуби до священика перед двері храму свідчення. **11** І хай священик зробить: одне – за гріх, а друге – на цілопалення, і хай помолиться священик за нього, за душу, задля гріха, і хай освятить його голову. В тому дні, **12** в якому освятиться Господеві, в дні його молитви, і хай приведе однолітнє ягня за проступок, а попередні дні хай не будуть йому почислені, тому що опоганена була голова його молитви. **13** Це ж закон молитви, в якому дні скінчить день своєї молитви, хай принесе сам до дверей храму свідчення. **14** І хай принесе дар свій Господеві: одне однолітне ягня, без вади, – на цілопалення і однолітню ягницю, без вади, – за гріх, і одного барана, без вади, – за спасіння, **15** і кіш опрісноків – хлібів з пшеничної муки, замісеної в олії, і опрісноки, помазані олією, і їхню жертву, і їхнє поливання. **16** І хай священик принесе перед Господом, і хай зробить: те, що за його гріх і його цілопалення. **17** Барана же – хай зробить в жертву спасіння Господеві над кошем опрісноків, і хай зробить священик жертву і його поливання. **18** *І хай той, що обіцявся, остриже перед дверима храму свідчення голову його молитви, і хай покладе волосся на вогонь, що є під жертвою спасіння.

суд. 13

дія. 21

Глава҃, ѕ҃.

И рече Гь къ Моѵсїю гла, гли снѡмъ Їилевымъ, и речеши къ нимъ, мужъ или жена иже аще (обещаетсѧ ѕѣло)[1] молбою къ (Гу. да очиститсѧ чистотою)[2], (и) (въздержитсѧ ѿ вина и сикера)[3] (-)[4], и оцта винна, и оцта оловинна, да не пїетъ, и еликоже съдѣлаетсѧ ѿ гроздъ винныхъ да не пїетъ. И вина свѣжаго и сухого да не ꙗстъ, въ всѧ дни молитвы его, ѿ всего еже будетъ ѿ виннични [и][5] вина, ѿ кости [и][6] до скорълупы да [не (пїете)[7], ниже (ꙗсте)[8] ѿ (всего)[9]][10]. (И) въ всѧ дни молбы очищенїѧ [его][11], *бричь да не възыидетъ на главу его, дондеже скончаютсѧ днїе, еликоже обѣщалъ есть Гу, стъ будетъ растѧи власы главы [своеѧ][12]. (И) въ всѧ дни молбы [его][13] Гу. на всею душею скончавшеюсѧ, да не ходитъ. надъ ѡца, и на мтрь, и на брата и на сестру, да сѧ не оскверн итъ ѿ нихъ умершимъ имъ. ꙗко молба Ба его [-][14] на главѣ его, всѧ дни мольбы его, стъ есть Гу. Аще ли кто смртїю внезапу умретъ у него абїе, да осквернитсѧ глава мольбы его, (да)[15] обрїетъ (власы) главы своеѧ. воньже днь очиститсѧ, въ днь з҃ да обросенетъсѧ, (а)[16] въ днь, и҃, да принесетъ два горличища или два голубичища, къ жрецу пре двери храма свѣдѣнїа. И да сътворитъ жрецъ единъ грѣха ради, (а)[17] (другую)[18] въ всесожженїе, и да помолитсѧ [жрецъ о немъ][19] съгрѣшенїѧ ради о души, и да ос҃титъ главу его. в тои днь воньже ос҃титсѧ Гу въ дни молбы [его][20], и да приведетъ агнецъ единолѣтенъ въ преступленїе, [днїе же][21] прежнїи, да не будутъ ему въ число, понеже оскверниcѧ глава мольбы его. (-)[22] Сїи (же) законъ моленїѧ, въньже днь скончаетъ, днь мольбы своеѧ, да принесетъ самъ къ дверемъ храма свѣдѣнїѧ. И да принесетъ даръ свои Гу, агнецъ единолѣтенъ, [единъ непороченъ][23] въ всесъжженїе, и агницу единолѣтну непорочну [-][24] грѣха ради, и овенъ единъ непороченъ спсенїѧ. И кошъ опрѣсночныи (хлѣбовъ ѿ муки пшеничны)[25], въмѣшены съ елеомъ и опрѣсноки помазаны елеомъ и требу ихъ и възлїанїе ихъ. И да принесетъ жрецъ пре Гь, и да сътворитъ еже грѣха ради его, и всесъжженїе его. (-)[26] овенъ (же) да сътворитъ требу спсенную Гу на кошницѣ опрѣсночнѣи, и да сътворитъ жрецъ требу [-][27], и възлїанїе его. *И да обросенетсѧ обѣщавыи,

суди ҃гі

дѣѧ ка

прє двєрми храма свѣдѣнїѧ глава молбы єго, и да възложи власы на огнь, иже єсть оу трєбы спсєныѧ· И да възмєт жрєць рамо варєно ѿ овна, и хлѣбъ єдинъ (принєсєнъ)[28] ѿ кошницы, и опрѣснокъ єдинъ, и да възложить на руцѣ обѣщавшємꙋсѧ, по обросновєнїи [главы][29] єго· И да принєсєть ѧ жрє, възложєнїє прєдъ гь. (сє) сто да будєть жєрцу къ грудєм възложєнїѧ и къ раму оучастїѧ, (-)[30] по сєм (жє) (обѣщавыисѧ, да пїєть)[31] вино. сїи закон обѣщавшємꙋсѧ, иже аще обѣщаєть [-][32] даръ [-][33] гу о молбѣ [своєи][34], [-][35] иже аще обращєть рука єго, по силѣ молбы єго, юже аще обѣщаєть, [сє да принєсєт][36] по законꙋ очищєнїѧ [єго][37]· И рєчє гь къ моѷсїю гла, гли аароꙋ и сномъ єго рєкїи *сицє· блвитє сны їилвы глщи имъ, и (възложитє)[38] имѧ моє на сны їилвы· И азъ гь блвлю ихъ, [глющи имъ][39], [и][40] [блвитъсѧ][41] [-][42] гь, и снабдить тѧ [и][43] просвѣтить гь лицє своє на тѧ, и помилуєть тѧ· възвигнєть гь лицє своє на тѧ, и даст ти миръ [и да възложать имѧ моє на сны їилвы (-)[44] азъ гь, блвлю ѧ][45].

Гла, з·

*Бысть въ днь вонжє скончѧ моѷсїи, ꙗкожє поставити храмъ и помаза и, и освти и, и вся сосуды єго, (-)[1] олтаръ, и вся сосуды єго, и помаза ѧ и освти ѧ· И привєдоша кнѕи їилтьстїи, вı, кнѕь домꙋ ѿчьства ихъ, сїи кнѕи коєгождо племєни, сїи (жє) прєстоѧть надъ съгладанїи· И привєдоша [дары][2] своѧ прєдъ гмъ ѕ, колєсницъ, црьскыхъ, и вı, воловъ, [и][3] [колєсница єдина][4] ѿ двою кнѕю, и тєлєць кождо (ихъ), и принєсоша прє хра· И рєчє гь къ моѷсїю гла. възми ѿ нихъ, и да бꙋдꙋть на дѣлєса служєбнаѧ храма свѣдѣнїѧ, и даждь ѧ лєвитомъ кождо (ихъ), по [дѣлꙋ и][5]· И поимъ моѷсїи колєсницы и волы, [и][6] дасть ѧ лєвитомъ· двѣ колєсницы, и д, волы, дасть сномъ [гєръсонимъ][7] по служьбамъ ихъ, (-)[8] чєтыри (жє) колєсницы, и и воловъ, дасть сномъ мєраринsocialм, по служьбамъ ихъ [и][9] (под рꙋкꙋ)[10] [дамара][11] сна аарона жєрца· (-)[12] Сном (жє) каадовымъ нє дасть, ꙗко служьбы стго имѣахꙋ, на рамꙋ [ихъ][13] да въздвижꙋт· И принєсоша кнѧѕи на осщєнїє олътара, въ днь вонжє помаза єго, и принєсоша кнѕи [дары][14] своѧ прє олътарь· И рєчє гь къ моѷсїю кнѕь єдин на днь, [и][15] кнѕь въ днь (другїи), да принєсєть [дары][16] своѧ, на осщєнїє олътара· (-)[17] Бꙗшє (жє) приносѧи ([дары своѧ][18], въ

сирѧ ѯѕ

ѿ мѡ м

19 І хай священик візьме варене рамено з барана, і один хліб принесений з коша, і один опріснок, і хай покладе на руки того, що обіцявся, по обстриженні його голови. **20** І хай принесе їх священик, як принос, перед Господа. Це святе – хай буде священикові в додатку до грудей приносу і до рамена відлучення. Після цього ж, той, що обіцявся, хай п’є вино. **21** Це закон тому, що обіцяв, хто лиш обіцяє дар Господеві за свою молитву, те, що лиш знайде його рука, за силою його молитви, яку лиш обіцяє, це хай принесе за законом його очищення. **22** І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **23** Скажи Ааронові і його синам, кажучи *так: Поблагословіть ізраїльських синів, кажучи їм, і покладіть ім’я моє на ізраїльських синах. І Я, Господь, поблагословлю їх, кажучи їм: **24** І благословенний буде Господь, і обереже тебе, **25** і просвітить на тебе Господь своє лице, і помилує тебе, **26** підніме Господь своє лице до тебе, і дасть тобі мир. І хай покладуть моє ім’я на ізраїльських синів. Я Господь поблагословлю їх.

сир. 36

Глава 7

1 І *сталося в тому дні, коли закінчив Мойсей ставити шатро, і помазав його, і освятив його і ввесь його посуд, і жертовник і ввесь його посуд, і помазав їх, і освятив їх. **2** І принесли *дари* ізраїльські старшини, 12 князь дому їхнього роду. Це старшини кожного племені, вони стоять, як наглядачі. **3** І принесли свій дар перед Господа: 6 царських колісниць і 12 волів, і одна колісниця від двох князів, і теля від кожного з них, і привели до шатра. **4** І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **5** Візьми від них і будуть на діла служебні шатра свідчення, і даси їх левітам: кожному з них за ділом їх. **6** І взявши Мойсей колісниці і волів, і дав їх левітам. **7** Дві колісниці і 4 воли дав синам Ґерсона за служінням їхнім, **8** а чотири колісниці і 8 волів дав синам Мерарі за служінням їхнім, під руку Тамара, сина Аарона – священика. **9** Синам же Каата не дав, бо служіння святого мали, на раменах хай носять. **10** І принесли князі на посвячення жертовника в дні, в якому помазав його, і принесли князі свої дари до жертовника. **11** І сказав Господь до Мойсея: Один князь – на день, князь, щодень інший, хай принесе свої дари на посвячення жертовника. **12** А приніс свої дари в першому дні Наассон,

мой2. 40

син Аминодава, князь юдиного племені. **13** І приніс свій дар: одне срібне блюдо, а міра його – 100 і 30 сиклів, і одну срібну чашу – 70 сиклів, згідно з сиклем святим – оба повні пшеничної муки, замісеної в олії, – на жертву. **14** І одну кадильницю – 10 золотих – повну ладану. **15** І 1 теля, з волів, барана – 1, 1 однолітне ягня на цілопалення. **16** І 1 козла, з кіз, – за гріх. **17** На жертву ж спасіня: 2 телички, 5 баранів, 5 козлів, 5 однолітніх ягниць – це дар Наассона, сина Аминодава. **18** І в 2-й день приніс Натанаїл, син Соґара, князь племені Іссахара. **19** І приніс свій дар: 1 срібне блюдо, а його міра – 100 і 30 сиклів, і одну срібну чашу – 70 сиклів, за святим сиклем, – оба повні пшеничної муки, замісеної в олії, – на жертву. **20** І одну кадильницю – 10 золотих – повну ладану. **21** І 1 теля, з волів, і 1 барана, і 1 однолітнє ягня – на цілопалення, **22** і 1 козла, з кіз, – за гріх,. **23** на жертву. На жертву ж спасіння: 2 телички, 5 баранів, 5 козлів, 5 однолітніх ягниць – це дар Натанаїла, сина Соґора. **24** І в 3-му дні – князь синів Завулона Еліяв, син Хелона. **25** Дар його: 1 срібне блюдо, його мірка – 100 і 30 сиклів, одну срібну чашу – 70 сиклів, згідно з святим сиклем, – оба повні пшеничної муки, замісеної в олії, – для жертви. **26** І одну кадильницю – 10 золотих – повну ладану, **27** і 1 теля, з волів, і 1 барана, і 1 однолітнє ягня – на цілопалення, **28** і 1 козла, з кіз, – за гріх. **29** На жертву ж спасіння: 2 телички, і 5 баранів, і 5 козлів, і 5 однолітніх ягниць – це дар Еліява, сина Хелона. **30** І в 4-му дні – князь синів Рувима Елісур, син Сеудира. **31** Дар його: 1 срібне блюдо, його мірка – 100 і 30 сиклів, і 1 срібну чашу – 70 сиклів, згідно з святим сиклем, – оба повні пшеничної муки, замісеної в олії, – для жертви. **32** І одна кадильниця – 10 золотих – повна ладану, **33** і 1 теля, з волів, і 1 баран, і 1 ягня однолітне – на всепалення. **34** І 1 козел, з кіз, – за гріх. **35** На жертву ж спасіння: 2 телиці, і 5 баранів, і 5 козлів, і 5 однолітніх ягниць – це дар Елисура, сина Седеура. **36** І в 5-му дні – князь синів Симеона Саламіїл, син Сурісадая. **37** Дар його: 1 срібне блюдо, його мірка – 100 і 30 сиклів, і 1 срібна чаша – 70 сиклів, згідно з святим сиклем, – оба повні пшеничної муки, замі-

а҃ дн҃ь)[19] наассо҃н, с҃нъ аминодавль, кн҃зь племени іюдина, и принесе даръ свои блюдо сребрано едино, (а) (мѣра его, р҃, и л҃)[20], (сикль), [и][21] чашу едину сребрану, о҃, сикль, по сиклю ст҃ому, обое полны муки пшеничны, спражены съ елеомъ на требу· [И][22] димїамникъ единъ і҃ златникъ полны каденїа· [И][23] телецъ а҃, ѡ҃ воловъ, [и][24] овенъ а҃, [и][25] агнецъ а҃, единолѣтенъ. въ всесъжженїе· И козелъ ѡ҃ козъ а҃, грѣха ради· (-)[26] На требу (же) спсенную, юница в҃, [и][27] овенъ е҃, [и][28] козелъ е҃, агнецъ единолѣтенъ е҃, сїи даръ наассона с҃на аминодавла· [И][29] въ (в҃, дн҃ь)[30] принесе наданаилъ с҃нъ согаровъ кн҃зь, племени [исахара][31], и принесе даръ свои блюдо сребрано а҃, (а) (мѣра его р҃, и л҃)[32] (сикль), [и][33] чашу едину сребрану о҃ сикль, по сиклю ст҃ому, обое полны муки пшеничны, спражены съ елеомъ на требу· [И][34] димиамникъ единъ, і҃, златникъ, полнъ каденїа· [И][35] телецъ а҃ ѡ҃ воловъ [и][36] ове҃н, а҃, [и][37] агнецъ, а҃, единолѣте҃н въ всесъжженїе· И козелъ ѡ҃ козъ, а҃ грѣха ради· (-)[38] На требу (же) спсенную юнъца, в҃, [и][39] ове҃н, е҃, [и][40] козе҃л, е҃, [и][41] агне҃ц единолѣтенъ, е҃, сїи даръ наданаиле҃в с҃на согорова· [И][42] въ (г҃ дн҃ь)[43] кн҃зь с҃новъ заоулонь елїавъ с҃нъ хелоновъ, да҃р его блюдо сребрано, а҃, (мѣра его р҃ и л҃)[44] (сикль) [и][45] чашу едину сребрану о҃, сикль, по сиклю ст҃ому обое полно муки пшеничны спражены съ елео҃м на требу· [И][46] дїмиамникъ еди҃н, і҃, златникъ полнъ каденїа, [И][47] телецъ, а҃, ѡ҃ воло҃в [и][48] овенъ, а҃, [и][49] агне҃ц а҃ единолѣтенъ въ всесъжженїе· И козелъ ѡ҃ козъ а҃ грѣха ради· (-)[50] На требу (же) спсенную, юнца в҃. [и][51] овенъ е҃, [и][52] козелъ, е҃. [и][53] агнецъ единолѣтенъ, е҃. сїи даръ елїавль, с҃на хелонова· [И][54] въ (д҃, дн҃ь)[55], кн҃зь с҃новъ рувимль елисуръ, с҃нъ (сеоудировъ)[56]. даръ его блюдо сребрано. а҃, (мѣра его. р҃, и л҃)[57], (сикль), [и][58] чашу едину сребрану. о҃, сикль по сиклю ст҃му, обое полны муки пшеничны, спражены съ елеомъ на требу· [И][59] димїамникъ единъ. і҃, златникъ, полнъ каденїа· [И][60] телецъ а҃ ѡ҃ воло҃в, [и][61] овенъ а҃, [и][62] агнецъ а҃, единолѣтенъ, въ всесъжженїе· [И][63] козелъ ѡ҃ козъ а҃ грѣха ради· (-)[64] На требу (же) спсенную юнца, в҃, [и][65] овенъ, е҃, [и][66] козелъ. е҃, [и][67] агнецъ единолѣте҃н, е҃, сїи даръ елисуровъ с҃на (седеоурова)[68]· [И][69] въ. (е҃, дн҃ь)[70] кн҃зь с҃новъ симеонь, саламїиль, с҃нъ сурисадаиль. даръ его блюдо сребрано. а҃, (мѣра его. р҃, и л҃)[71], (сикль), [и][72] чашу едину сребрану. о҃, сикль по сиклю ст҃ому, обое полны муки пшеничны, спражены съ елеомъ на требу· [И][73] димїамникъ единъ, і҃, златникъ полнъ каденїа· [И][74] телецъ а҃ ѡ҃ воло҃в, [и][75] овенъ а҃, [и][76] агнецъ а҃ единолѣтен въ всесъж-

жєнїє· И҆ козе́лъ ѿ ко́зъ а҃ грѣха̀ ра́ди· (-)[77] На тре́бꙋ (же) сп҃се́нꙋю ю҆́нца в҃, ѻ҆ве́нъ. є҃, козе́лъ. є҃, а҆́гнецъ є҆диноле́тенъ, є҃, сї́и да́ръ саламїи́ль, сн҃а сꙋрисадаи́ла· [И҆][78] въ (ѕ҃ дн҃ь)[79], кн҃зь сн҃овъ га́довъ, є҆лисаа́фъ сн҃ъ рагꙋи́левъ. да́ръ є҆гѡ̀ блю́до сре́брянo, а҃, (мѣ́ра є҆гѡ̀, р҃, и҆ л҃)[80], (сі́кль), [и҆][81] ча́шꙋ є҆ди́нꙋ сре́брянꙋ. ѻ҃, сі́кль по сі́клю ст҃мꙋ, ѻ҆бо́є по́лны мꙋкѝ пшени́чны, спря́жены съ є҆ле́ѻмъ на тре́бꙋ· [И҆][82] димїа́мникъ є҆ді́нъ. ї҃, зла́тникъ по́лнъ каде́нїѧ· [И҆][83] теле́цъ а҃ ѿ воло́въ, [и҆][84] ѻ҆ве́нъ а҃, [и҆][85] а҆́гнецъ а҃ є҆диноле́тенъ, въ всесъжже́нїє· [И҆][86] козе́лъ ѿ ко҃з, а҃, грѣха̀ ра́ди· (-)[87] На тре́бꙋ (же) сп҃се́нꙋю ю҆нца̀. в҃, [и҆][88] ѻ҆ве́нъ. є҃. [и҆][89] козе́лъ. є҃, [и҆][90] а҆́гнецъ є҆диноле́тенъ є҃, сї́и да́ръ є҆лиса́фль сн҃а рагꙋи́лева· [И҆][91] въ (з҃, дн҃ь)[92], кн҃зь сн҃овъ є҆фрѣ́мль, є҆лиса́ма сн҃ъ семиоу́довъ. да́ръ є҆гѡ̀, блю́до сре́брянo. а҃, (мѣ́ра є҆гѡ̀. р҃, и҆ л҃)[93] (сі́кль), [и҆][94] ча́шꙋ є҆ді́нꙋ сре́брянꙋ. ѻ҃, сі́кль, по сі́клю ст҃мꙋ, ѻ҆бо́є по́лны мꙋкѝ пшени́чны, съпря́жены съ є҆ле́ѻмъ на тре́бꙋ· [И҆][95] димїа́мникъ є҆ді́нъ. ї҃, зла́тникъ, по́лнъ каде́нїѧ· [И҆][96] теле́цъ а҃ ѿ воло́въ, [и҆][97] ѻ҆ве́нъ а҃, [и҆][98] а҆́гнецъ а҃ є҆диноле́тенъ, въ всесъжже́нїє· И҆ козе́лъ ѿ ко́зъ а҃ грѣха̀ ра́ди· (-)[99] На тре́бꙋ (же) сп҃се́нꙋю ю҆нца в҃, [и҆][100] ѻ҆ве́нъ. є҃, [и҆][101] козе́лъ є҃, [и҆][102] а҆́гнецъ є҆дїноле́тенъ є҃, сї́и да́ръ є҆лисама́новъ. сн҃а семиоу́дова· [И҆][103] въ (и҃, дн҃ь)[104], кн҃зь сн҃ъ манасі́инь, гамалі́иль, сн҃ъ (фа́дасꙋровъ)[105]. да́ръ є҆гѡ̀ блю́до сре́брянo. а҃, (мѣ́ра є҆гѡ̀. р҃, и҆ л҃)[106] (сі́кль). [и҆][107] ча́шꙋ є҆ді́нꙋ сре́брянꙋ. ѻ҃, сі́кль, по сі́клю ст҃омꙋ, ѻ҆бо́є по́лны мꙋкѝ пшени́чны. съпря́жены съ є҆ле́ѻмъ на тре́бꙋ· [И҆][108] димїа́мни҃к є҆ді́нъ. ї҃, зла́тникъ, по́лнъ каде́нїѧ· [И҆][109] теле́цъ а҃ ѿ воло́въ, [и҆][110] ѻ҆ве́нъ а҃, [и҆][111] а҆́гнецъ а҃ є҆диноле́т҃е, въ всесъжже́нїє· И҆ козе́лъ ѿ ко́зъ а҃ грѣха̀ ра́ди· (-)[112] На тре́бꙋ (же) сп҃се́нꙋю ю҆нца в҃, [и҆][113] ѻ҆ве́нъ є҃, [и҆][114] козе́лъ є҃, [и҆][115] а҆́гнецъ є҆диноле́тенъ є҃. сї́и да́ръ гамалі́иль. сн҃а фа́дасꙋрова· [И҆][116] въ (ѳ҃, дн҃ь)[117], кн҃зь сн҃овъ венїами́нь, а҆вида́нъ сн҃ъ гадеѻ́нинъ. да́ръ є҆гѡ̀, блю́до сре́брянo. а҃, (мѣ́ра є҆гѡ̀. р҃, и҆ л҃)[118]. (сі́кль), [и҆][119] ча́шꙋ є҆динꙋ сре́брянꙋ ѻ҃, сі́кль, по сі́клю ст҃мꙋ, ѻ҆бо́є по́лны мꙋкѝ пшени́чны. съпря́жены съ є҆ле́ѻмъ на тре́бꙋ· [И҆][120] димїа́мни҃к є҆ді́нъ. ї҃, зла́тникъ, по́лнъ каде́нїѧ· [И҆][121] теле́цъ, а҃, ѿ воло҃в, [и҆][122] ѻ҆ве́нъ а҃, [и҆][123] а҆́гнецъ а҃ є҆диноле́тенъ въ всесъжже́нїє· [И҆][124] козе́лъ ѿ ко́зъ а҃, грѣха̀ ра́ди· (-)[125] На тре́бꙋ (же) сп҃се́нꙋю. ю҆нца в҃, [и҆][126] ѻ҆ве́нъ є҃, [и҆][127] козелъ є҃, [и҆][128] а҆́гнецъ є҆диноле́тенъ. є҃, сї́и да́ръ а҆вида́новъ сн҃а гадеѻ́нїина· [И҆][129] въ. (ї҃, дн҃ь)[130] кн҃зь сн҃овъ дановъ, (а҆хее́зеръ)[131], сн҃ъ а҆мисада́и. да́ръ є҆гѡ̀ блю́до сре́брянo, а҃. (мѣ́ра є҆гѡ̀. р҃, и҆ л҃)[132],

сеної в олії, – для жертви. **38** І одна кадильниця – 10 золотих – повна ладану. **39** І 1 теля, з волів, і 1 баран, і 1 ягня однолітнє – на всепалення, **40** і 1 козел, з кіз, – за гріх. **41** На жертву ж спасіння: 2 телиці, 5 баранів, 5 козлів, 5 однолітніх ягниць – це дар Саламіїла, сина Сурісадая. **42** І в 6-му дні – князь синів Ґада Елісааф, син Рагуїла. **43** Дар його: 1 срібне блюдо, його мірка – 100 і 30 синклів, одна срібна чаша – 70 сиклів, за святим сиклем, – оба повні пшеничної муки, замісеної в олії, – для жертви. **44** І одна кадильниця – 10 золотих – повна ладану, **45** і 1 теля, з волів, і 1 козел, і 1 однолітнє ягня – на цілопалення, **46** і 1 козел, з кіз, – за гріх. **47** На жертву ж спасіння: 2 телиці, 5 баранів, 5 козлів, і 5 однолітніх ягниць – це дар Елисафа, сина Рагуїла. **48** І в 7-му дні – князь синів Ефріма Елисама, син Семиуда. **49** Дар його: 1 срібне блюдо, його мірка – 100 і 30 сиклів, і одна срібна чаша – 70 сиклів, згідно з святим сиклем, – оба повні пшеничної муки, замісеної в олії, – для жертви. **50** І одна кадильниця – 10 золотих – повна ладану, **51** і 1 теля, з волів, і 1 баран, і 1 однолітнє ягня – для цілопалення, **52** і 1 козел, з кіз, – за гріх. **53** На жертву ж спасіння: 2 телиці, і 5 баранів, і 5 козлів, і 5 однолітніх ягниць – це дар Елісами, сина Семиуда. **54** І в 8-му дні князь синів Манасії Гамаліїл, син Фаддасура. **55** Дар його: 1 срібне блюдо, його міра – 100 і 30 сиклів, і одна срібна чаша – 70 сиклів, згідно з святим сиклем, – оба повні пшеничної муки, замісеної в олії, – для жертви. **56** І одна кадильниця – 10 золотих – повна ладану, **57** і 1 теля, з волів, і 1 барана, і 1 однолітнє ягня – для цілопалення, **58** і 1 козел, з кіз, – за гріх. **59** На жертву ж спасіння: 2 телички, і 5 баранів, і 5 козлів, і 5 однолітніх ягниць – це дар Гамаліїла, сина Фаддасура. **60** І в 9-му дні – князь синів Веніямина Авидан, син Ґадеона. **61** Дар його: 1 срібне блюдо, його мірка – 100 і 30 сиклів, і одна срібна чаша – 70 сиклів, згідно з святим сиклем, – оба повні пшеничної муки, замісеної в олії, – для жертви. **62** І одна кадильниця – 10 золотих – повна ладану, **63** і 1 теля, з волів, і 1 баран, і 1 однолітнє ягня – на цілопалення, **64** і 1 козел, з кіз, – за гріх. **65** На жертву ж спасіння: 2 телиці, і 5 баранів, і 5 козлів, і 5 однолітніх ягниць – це дар Авідана, сина Ґадеонія. **66** І в 10-му дні князь синів Дана Ахеєзер, син Амісадая.

67 Дар його: 1 срібне блюдо, його мірка – 100 і 30 сиклів, і одна срібна чаша – 70 сиклів, згідно з святим сиклем, – оба повні пшеничної муки, замісеної в олії, – на жертву. **68** І одна кадильниця – 10 золотих – повна ладану, **69** і 1 теля, з волів, і 1 баран, і 1 однолітнє ягня – на цілопалення, **70** і 1 козел, з кіз, – за гріх. **71** На жертву ж спасіння: 2 телиці, і 5 баранів, і 5 козлів, і 5 однолітніх ягниць – це дар Ахеєзера, сина Мисадая. **72** І в 11-му дні князь синів Асира Фагель, син Ехрана. **73** Дар його: 1 срібне блюдо, його мірка – 100 і 30 сиклів, і 1 срібна чаша – 70 сиклів, згідно з святим сиклем, – оба повні пшеничної муки, замісеної в олії, – на жертву. **74** І 1 кадильниця – 10 золотих – повна ладану, **75** і 1 теля, з волів, і 1 баран, і 1 однолітнє ягня – на цілопалення, **76** і 1 козел, з кіз, – за гріх. **77** На жертву ж спасіння: 2 телички, і 5 баранів, і 5 козлів, і 5 однолітніх ягниць – це дар Фаґеїла, сина Ехрана. **78** І в 12-му дні князь синів Неталима Ахира, син Енана. **79** Дар його: 1 срібне блюдо, його мірка – 100 і 30 сиклів, і одна срібна чаша – 70 сиклів, згідно з святим сиклем, – оба повні пшеничної муки, замісеної в олії, – на жертву. **80** І одна кадильниця – 10 золотих – повна ладану, **81** і 1 теля, з волів, і 1 баран, і 1 однолітнє ягня – на цілопалення, **82** і 1 козел, з кіз, – за гріх. **83** На жертву ж спасіння: 2 телиці, і 5 баранів, і 5 козлів, і 5 однолітніх ягниць – це дар Ахіра, сина Енана. **84** Це освячення жертовника від князів ізраїльських синів в тому дні, коли помазав його: 12 срібних блюд, і 12 срібних чаш, і 12 золотих кадильниць, **85** по 100 і 30 сиклів в кожному блюді, і по 70 сиклів в одній чаші, – в усіх посудинах срібла – 2000 400 сиклів, за святим сиклем. **86** І 12 золотих кадильниць, повні ладану, по 10 золотих в кожній кадильниці. Всього ж золота в кадильницях -100 і 20 золотих. **87** Ввесь скот на цілопалення: 12 телят, 12 баранів, 12 однолітніх ягнят, – їхні жертви, і 12 козлів, з кіз, – за гріх. **88** Всіх волів на жертву спасіння: телиць – 24, і 60 баранів, і 60 однолітніх козлів, і 60 однолітніх ягниць без вади, – це освячення жертовника, по наповненні їхних рук і по його помазанні. **89** *Коли входив Мойсей до шатра свідчення, говорити до Нього, і почув господє слово, що говорило до нього згори очищення, що є над кивотом свідчення, між двома херувимами. І говорив до нього.

мойЗ. 1

(сíкль). [и҆][133] ча́шꙋ є҆ди́нꙋ сре́бранꙋ. о҃, сíкль, по сíклю стм҃ꙋ, ѻ҆бо́є по́лны мꙋкѝ пшени́чны съпра́жены съ є҆ле́омъ на тре́бꙋ· [И҆][134] димїа́мникъ є҆дíнъ. і҃, зла́тникъ, по́лнъ каде́нїѧ· [И҆][135] теле́цъ а҃ ѿ воло́въ, [и҆][136] ѻ҆ве́нъ а҃, [и҆][137] а́гнецъ а҃, є҆диноле́тенъ въ всесъжже́нїє· [И҆][138] козе́лъ ѿ ко́зъ а҃ грѣха̀ ра́ди· (-)[139] На тре́бꙋ (же) спсенꙋю. ю҆нца в҃, [и҆][140] ѻ҆ве́нъ є҃ [и҆][141] козе́лъ є҃, [и҆][142] а́гнецъ є҆диноле́тенъ є҃. сїи да́ръ а҆хеє҆зе́ровъ сн҃а [мисада́инѧ][143]. [И҆][144] въ (а҃і, дн҃ь)[145] кн҃зь сн҃овъ а҆си́ровъ, (фаге́ль)[146] сн҃ъ є҆хра́нь. да́ръ є҆го блю́до сре́брано а҃, (мѣ́ра є҆го. р҃, и҆ л҃)[147] (сíкль), [и҆][148] ча́шꙋ є҆дíнꙋ сре́бранꙋ. о҃, сíкль, по сíклю стм҃ꙋ, ѻ҆бо́є по́лны мꙋкѝ пшени́чны, съпра́жены съ є҆ле́омъ на тре́бꙋ· [И҆][149] димїа́мникъ є҆ди́н. і҃, зла́тникъ, по́лнъ каде́нїѧ· [И҆][150] теле́цъ а҃ ѿ воло́въ, [и҆][151] ѻ҆ве́нъ а҃, [и҆][152] а́гнецъ, а҃, є҆диноле́тенъ, въ всесъжже́нїє· И҆ козе́лъ ѿ ко́з, а҃, грѣха̀ ра́ди· (-)[153] На тре́бꙋ (же) спсенꙋю. ю҆нца̀ в҃, [и҆][154] ѻ҆ве́нъ є҃, [и҆][155] козе́лъ є҃, [и҆][156] а́гнец є҆диноле́тенъ є҃, сїи да́ръ фаге́иль сн҃а є҆хра́нѧ· [И҆][157] въ (в҃і, дн҃ь)[158], кн҃зь сн҃овъ (неда-ли́мль)[159], а҆хи́ра сн҃ъ є҆на́нь. да́ръ є҆го блю́до сре́брано а҃, (мѣ́ра є҆го р҃, и҆ л҃)[160] (сíкль), [и҆][161] ча́шꙋ є҆дíнꙋ сре́бранꙋ. о҃, сíкль по сíклю стм҃ꙋ, ѻ҆бо́є по́лны мꙋкѝ пшени́чны. съпра́жены съ є҆ле́омъ на тре́бꙋ· [И҆][162] димїа́мник є҆дíнъ. і҃ зла́тникъ, по́лнъ каде́нїѧ· [И҆][163] теле́цъ а҃, ѿ воло́въ, [и҆][164] ѻ҆ве́нъ а҃, [и҆][165] а́гнецъ а҃, є҆диноле́тен въ всесъжже́нїє· И҆ козе́лъ ѿ ко́зъ а҃ грѣха̀ ра́ди· (-)[166] На тре́бꙋ (же) спсенꙋю ю҆нца в҃, [и҆][167] ѻ҆ве́нъ є҃, [и҆][168] козе́лъ є҃, [и҆][169] а́гнецъ є҆диноле́тенъ є҃, сїи да́ръ а҆хировъ, сн҃а є҆на́нѧ· Се ѻ҆сщ҃енїє ѻ҆лтара̀, во́ньже дн҃ь пома́за и҆̀, ѿ кн҃зеи сн҃овъ і҆и҃лвъ, блю сре́браны в҃і, [и҆][170] ча́шъ сре́браны в҃і, [и҆][171] димїа́мникъ зла́ты в҃і, по р҃, и҆ л҃ сíкль (въ коє́мждомъ блю́дѣ)[172] и҆ по о҃ сíкль ча́ши є҆дїнои, (въ всѣ́хъ же съсꙋдѣ сребра̀)[173] ҂в҃, [-][174] у҃, сíклевъ по сíклемъ стымъ· [И҆][175] димїа́мникъ зла́ты в҃і, по́лны каде́нїѧ, (по і҃ зла́тник въ коє́мждо димїа́мникꙋ,) всего́ же зла́та въ димїа́мницех, р҃, и҆ к҃, зла́тникъ· всѣ́хъ (же) гова́дъ въ всесъжже́нїє. теле́цъ в҃і, ѻ҆ве́нъ в҃і, а́гнецъ є҆дїноле́тенъ в҃і, тре́бы и҆́хъ [-][176]. и҆ козе́лъ ѿ ко́зъ в҃і, грѣха̀ ра́ди. всѣ (же) воло́въ, на тре́бꙋ спсенꙋю, ю҆не́цъ к҃д, [и҆][177] ѻ҆ве́нъ ѯ҃, [и҆][178] козе́лъ [є҆диноле́тенъ][179] ѯ҃, [и҆][180] а́гнецъ [є҆диноле́тенъ непоро́чны, ѯ҃][181]. Се ѻ҆сщ҃е-нїє ѻ҆лтара̀ по и҆сполне́нїю рꙋкъ [и҆́хъ][182], и҆ по помаза́нїи є҆го· *Внегда̀ въхожда́ше мѡѷсїи въ хра́мъ свѣдѣнїѧ, гл҃ати є҆мꙋ. и҆ ѹ҆слы́ша (гн҃ь гл҃ъ)[183], гл҃ющъ къ немꙋ, съвы́ше ѻ҆цѣще́нїѧ. є҆же є҆сть ѹ҆ ковче́га свѣдѣнїа. межꙋ двѣма̀ херꙋви́мома, и҆ гл҃а к немꙋ·

г҃ мѡ҃ а҃

Гл҃а, и҃·

И гл҃а г҃ь къ мѡѵсїю гл҃а, гл҃и ааронꙋ [рекїи][1] к немꙋ. егда въставиши свѣтила по рѧдꙋ, съпредѣ свѣтила, да свѣтѧтъ. з҃, свѣщнн҃· И сътвори тако ааронъ, ѿ единоѧ страны, съ прѣди свѣтила, вожже свѣщи его, ꙗкоже повелѣ г҃ь мѡѵсїю· (-)[2] Се(же) творенїе свѣтилное. сълїано злато (и) стеблїе его, и цвѣтци его сълїаны вси, по образꙋ, ꙗко показа г҃ь мѡѵсїю, тако сътвори свѣщнн҃· И рече г҃ь къ мѡѵсїю гл҃а. поими левиты ѿ посрѣ с҃нѡвъ ї҃илевъ, и да ѡчистиши ѧ҃· (-)[3] Сице (же) да сътвориши имъ, ѡцыщенїе (-)[4] да покропиши на нх҃ водꙋ ѡчѣщенїѧ, и да възыидетъ бричь на все тѣло ихъ, і исперꙋтъ ризы своѧ, и чисты бꙋдꙋтъ· И да поимꙋтъ (-)[5] единъ ѿ воловъ, и (-)[6] требꙋ мꙋки пшеничны съпрѧжены съ елеомъ, и телецъ (вторыи) единолѣтенъ [-][7], да поимеши грѣха ради· И *да приведеши левиты пр҃е храмъ свѣдѣнїа. и да (и) събереши весь соньм с҃нвъ ї҃илвъ· И приведеши левиты пр҃е г҃ь, и да възлож҃а с҃нве ї҃ильстїи, рꙋки своѧ на левиты, и да ѿлꙋчитъ ааронъ левиты ѿданїе пр҃е г҃ь ѿ с҃нвъ ї҃илвъ, и да слꙋжатъ слꙋжбꙋ г҃ви· Левиты же да възложатъ рꙋки на главы телцемъ, и да [сътвориши][8] єдінъ грѣха ради. (а)[9] [вторыи][10] въ всесъжженїе г҃у, ѡчистити ѡ нихъ· (-)[11] Поставиши (же) левиты [-][12] пр҃е аарономъ и пр҃е с҃нъми его. и да ѿдаси ѧ҃ ѿданїе [-][13] г҃у· И да ѿлꙋчиши левиты, ѿ среды с҃нвъ ї҃илвъ, и да бꙋдꙋтъ мнѣ· (-)[14] Посемъ (же) да вниидꙋ левиты слꙋжити слꙋжбꙋ, [въ храмѣ][15] свѣдѣнїа, и да ѡчистиші и҃, и да ѿдаси ѧ҃ [ѿданїе][16] пр҃е г҃мъ. ꙗко ѿданїа ѿданы сїи мнѣ сꙋть, ѿ среды с҃нвъ ї҃илвъ. въ ѿверзающихъ мѣсто, всѧка ложесна первенецъ всѣ ѿ с҃нвъ ї҃илвъ, прїꙗхъ ѧ҃ себѣ· *Ꙗко мнѣ (есть) весь прьвенецъ ѿ с҃нвъ ї҃илвъ. ѿ ч҃лка до скота, въ д҃нь воньже побихъ весь первенецъ, в земли егѵпетьстеи, ѡс҃тихъ ѧ҃ себѣ· И поꙗхъ левиты въ мѣсто всѧкаго прьвенца с҃новъ ї҃илвъ· (-)[17] ѿдах (же) левиты ѿданїе· (-)[18] ааронꙋ и с҃номъ его, ѿ среды с҃новъ ї҃илвъ, слꙋжити слꙋжбꙋ с҃нвъ ї҃илвъ въ храмѣ свѣдѣнїѧ. и да молѧтсѧ ѡ с҃нѣхъ ї҃илвыхъ. ꙗко да не бꙋдетъ (гнѣвъ) на с҃нѣхъ ї҃илвыхъ. егда (приствпити имъ)[19] къ с҃тымъ· И сътвори мѡѵсїи и ааронъ и весь соньмъ с҃новъ ї҃илвъ, левитомъ ꙗкоже заповѣда г҃ь мѡѵсїю ѡ левитѣхъ. тако сътвориша имъ с҃нве ї҃илви· И ѡчистишасѧ левити. і испраша ризы

Глава 8

1 І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **2** Скажи Ааронові, кажучи до нього: Коли поставиш світила – за порядком перед світильником хай світять 7-ми свічник. **3** І зробив так Аарон: з однієї сторони, спереду світильника, запалив світила його, так як наказав Господь Мойсеєві. **4** Це твориво світильника: вилитий золотий, і стебла його, і квіти його – вилиті всі за образом, так як показав Господь Мойсеєві, так зробив світильник. **5** І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **6** Візьми левітів з-поміж синів ізраїльських, і очистиш їх. **7** Так же зробиш їм очищення: покропиш на них воду очищення, і хай підведеться бритва на все їхнє тіло, і виперуть свою одіж, і будуть чистими. **8** І хай візьмуть: одне – з волів, і жертву муки пшеничної, замісеної в олії, і друге – однолітнє теля – візьмеш за гріх. **9** І *приведеш левітів перед шатро свідчення, і збереш усю громаду ізраїльських синів. **10** І приведеш левітів перед Господа, і покладуть ізраїльські сини свої руки на левітів, **11** і відлучить Аарон левітів перед Господом, як дар від ізраїльських синів, – і хай служать служіння Господеві. **12** левіти ж хай покладуть руки на голови телят, і зробиш: одне – за гріх, а друге – на цілопалення Господеві, щоб надолужити за них. **13** Поставиш же левітів перед Аароном і перед його синами, і віддаси їх, як дар, Господеві. **14** І відлучиш левітів з-поміж ізраїльських синів, і хай будуть мені. **15** Після цього ж хай ввійдуть левіти служити служіння в шатрі свідчення, і очистиш їх, і віддаси їх в дар перед Господом. **16** Бо в дар віддані є ці мені, з-поміж синів ізраїльських, замість тих, що розкривають всі лона; первородного з усіх ізраїльських синів взяв Я, їх собі. **17** *Бо моїм є кожний первородний з ізраїльських синів, від людини до скотини; в дні, в якому Я побив кожного первородного в єгипетській землі, я освятив їх собі. **18** І взяв Я левітів замість кожного первородного з ізраїльських синів. **19** Віддав же Я левітів, як дар, Ааронові і його синам, з-поміж ізраїльських синів, щоб служили служіння ізраїльських синів в шатрі свідчення; і хай моляться за ізраїльських синів, і щоб не був гнів на ізраїльських синах, коли вони приступлять до святого. **20** І зробив Мойсей і Аарон, і ввесь збір ізраїльських синів з левітами так, як заповів Господь Мойсеєві за левітів, так зробили з ними ізраїльські сини. **21** І левіти очистилися і випрали свою одіж, і віддав їх Аарон

а҃ є҃здра ѕ҃ — ез1. 6

вы҃і г҃ — вищ. 3

в дар перед Господом, і помолився за них Аарон, щоб очистити їх. **22** Після цього ввійшли левіти служити їхні служіння в шатрі свідчення перед Аароном і перед його синами. Так, як Господь заповів Мойсеєві про левітів, так вони вчинили. **23** І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **24** Це про левітів: від **25** літ і вище хай ввійдуть служити служіння до шатра свідчення; 25 від 50 же літ хай відійдуть від служіння, і хай не служать після цього. **26** І хай служать його брати в шатрі свідчення, щоб зберігати сторожі, а діла хай не роблять. Так зробив він з левітами в сторожах їхніх.

[своѧ̀][20], и҆ ѿда́стъ ѧ҆̀ а҆арѡ́нъ ѿда́нїе пре́д гмъ. и҆ помоли́сѧ ѡ҆ ни́хъ а҆арѡ́нъ ѡ҆чище́нїѧ ра́ди и҆̂хъ· (-)[21] Посе́мъ внидо́ша леви́ти. слꙋжи́ти слꙋ́жбы и҆̂ въ хра́мѣ свѣдѣ́нїѧ. пре́д а҆арѡ́номъ и҆ пре́д снꙋ̀ы є҆го. ꙗ҆́коже повелѣ̀ гь мѡѷсі́ю ѡ҆ леви́техъ та́ко сътвори́ша [-][22]· И҆ рече гь къ мѡѷсі́ю гл҃ѧ, се є҆сть ѡ҆ леви́техъ, ѿ, к҃е, лѣтъ и҆ вы́ше. да [вни́дꙋтъ][23] слꙋжи́ти слꙋже́нїе, въ хра́мѣ свѣдѣ́нїѧ. (-)[24] ѿ н҃ (же) лѣтъ да [ѡ҆ста́нꙋтъ][25] слꙋже́нїѧ, и҆ да не [слꙋжатъ][26] по се́мъ· И҆ да (слꙋ́жатъ)[27] бра́тїѧ є҆го, въ хра́мѣ свѣдѣ́нїа стрѣщи̑ стражбꙋ. а҆ дѣ́ла да не дѣ́лаю. та́ко (сътвори̑)[28] леви́тѡ въ стра́жѣ и҆̂·

Глава 9

1 І сказав Господь до Мойсея в Синайській пустині в другому році *після того*, як вони вийшли з єгипетської землі, в 1-му місяці, кажучи: **2** Скажи хай зроблять ізраїльські сини пасху за часом її. **3** В 14-му дні 1 місяця, під вечір. І зробиш її в її часі, за її законом і за її правилами зробиш її. **4** І сказав Мойсей ізраїльським синам: Зробите пасху. **5** І зробили пасху, як починався 1 місяць, в 14-му дні, в Синайській пустині, так як Господь заповів Мойсеєві, так зробили ізраїльські сини. **6** І прийшли мужі, які були нечисті через душу людини, і не могли зробити пасху в тому дні, і прийшли перед Мойсея і Аарона в тім дні, **7** і сказали до нього: Ми є нечисті через душу людини, задля чого нам не годиться принести дар Господеві в часі його посеред ізраїльських синів. **8** Сказав же Мойсей до них: Стійте тут, хай послухаю, що Господь заповість про вас. **9** І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **10** Скажи ізраїльським синам, кажучи: Людина, людина, яка лиш буде нечистою через душу людини, чи в дорозі далеко, чи у вас, чи у ваших родах, і хай зробить пасху Господеві. **11** В другому місяці, в 14-му дні місяця, під вечір, хай її зроблять, з опрісноками, з гірким зіллям хай її їдять. **12** Не оставлять же з неї до ранку, *і кістки хай не розломлять з неї, за всім законом пасхи хай її зроблять. **13** Людина ж, яка лиш чистою буде і не є в дорозі далеко, і полишить зробити пасху – вигубиться та душа зі свого народу, бо не принесла дар Господеві у своїм часі, та людина одержить свій гріх. **14** Якщо ж прийде до вас приходько, у вашу землю, і зробить пасху Господеві, за законом пасхи і за її приписами, так її зробить. Один закон хай буде вам, і

мой2. 12
ів. 19

Гла, д҃·

И҆ гл҃а гь къ мѡѷсі́ю въ пꙋсты́ни сина́истѣи, въ (второ́е лѣто)[1], и҆зше́дшимъ и҆мъ и҆з землѧ̀ є҆гѵ́петскїа въ, [а҃, мц҃а][2] гл҃ѧ· Рцы̀ [-][3] да сътворѧ́тъ снве і҆и҃льстїи па́схꙋ въ́ времѧ є҆ѧ̀· въ д҃і, днь, мц҃а, а҃, къ ве́черꙋ. [и҆̂][4] сътвори́ши ю҆̀ въ́ времѧ [є҆ѧ̀][5], по зако́нꙋ є҆ѧ̀, и҆ по сꙋдꙋ є҆ѧ̀ сътвори́ши ѧ҆̀· И҆ рече мѡѷсі́и снꙋомъ і҆и҃льскимъ, [сътвори́те][6] па́схꙋ· [И҆ сътвори́ша па́схꙋ][7], начина́ющꙋсѧ, (а҃, мцꙋ, въ д҃і днь)[8]. въ пꙋсты́ни сина́истеи, ꙗ҆́коже повелѣ̀ гь мѡѷсі́ю, та́ко сътвори́ша снве і҆и҃лви· И҆ прїидо́ша мꙋ́жи и҆́же бѣ́хꙋ нечи́сти ѡ҆ дш҃и чл҃чи, и҆ не можа́хꙋ сътвори́ти па́схи, въ [то́и днь][9], и҆ прїидо́ша пре́д мѡѷсі́а и҆ а҆арѡ́на въ то́и днь, и҆ рекѡ́ша [-][10] к немꙋ, мы̑ нечи́сты [є҆̂сми][11] ѡ҆ дш҃и чл҃чи, (чесо̀ ра́ди)[12] намъ не досто́итъ принести̑ да́ръ гꙋ въ́ время є҆го, посредѣ̀ снвъ і҆и҃львъ· (-)[13] Рече (же) [мѡѷсі́и к ни́мъ][14] ста́ните тꙋ, (да)[15] слы́шꙋ (гь ѡ҆ ва́съ что̀ повели́тъ)[16]· И҆ рече гь къ мѡѷсі́ю гл҃ѧ, гл҃и снꙋомъ і҆и҃львымъ рекі́и· Чл҃къ чл҃къ и҆́же а́ще бꙋдѐ нечи́стъ ѡ҆ дш҃и чл҃чи. и҆̂ли на пꙋти̑ дале́че, [и҆̂ли][17] въ васъ, и҆̂ли в роже́нїи ва́шемъ, и҆ да сътвори́тъ па́схꙋ гꙋ· Въ мцъ вторы́и. въ д҃і днь мц҃а къ ве́черꙋ, да сътворѧ́тъ ю҆̀, съ ѡ҆прѣ́сноки (съ)[18] горчи́цами, да ꙗ҆́дѧтъ ю҆̀· Не ѡ҆става́вѧтъ (же) ѿ неѧ̀ наꙋ́трїѧ, *и҆ ко́сти да не съкрꙋша́тъ ѿ неѧ̀, по всемꙋ̀ зако́нꙋ па́схи да сътворѧ̑ ю҆̀· (-)[19] Чл҃къ (же) и҆́же а́ще чи́стъ бꙋ́детъ и҆ на пꙋти̑ дале́че нѣ́сть, и҆ ѡ҆ста́нетъ сътвори́ти па́схꙋ, потре́битсѧ дш҃а та̑ ѿ лю́дїи свои̑хъ, ꙗ҆́ко да́ра гнѧ не прине́съ въ́ времѧ є҆го, грѣхъ сво́и прїи́метъ чл҃къ то́и· А҆́ще ли прїидѐ к ва́мъ пришѐлецъ въ зе́млю вашꙋ, и҆ сътвори́тъ па́схꙋ гꙋ, по зако́нꙋ па́схи, и҆ по̀ чинꙋ є҆ѧ̀, та́ко сътвори́тъ є҆ѧ̀· Зако́нъ є҆ди́нъ да бꙋ́детъ вамъ, и҆ пришѐлцꙋ и҆ тꙋ́земцꙋ (-)[20]· И҆ въ днь во́нже

в҃ мѡ҃ в҃і
і҆ѡа҃ д҃і

в мо м

постависѧ храмъ, *покрылъ ѡблакъ храмъ, [и][21] домъ свѣдѣнїѧ, (-)[22] ѿ вечера (же) бѣаше на храмѣ аки зарѧ ѡгнена до заоутрїѧ. тако быстъ всегда, ѡблак покрываше его въ днь, а зарѧ ѡгнена нощїю· [Егда же][23] ѿступаше ѡбла ѿ храма, [-][24] по сихъ въздвизахꙋсѧ сн҃ве iил҃ьтестїи, [-][25] на мѣсто на немже стоѧше ѡблакъ. тамо въполчахꙋсѧ сн҃ве iилви· По повелѣнїю гнꙗ да въстаютъ сн҃ве iилви. и по велѣнїемъ гнимъ станꙋтъ въ всѧ дни, в нѧже ѡсѣнѧетъ ѡблакъ на храмѣ да въполчаюсѧ сн҃ве iилви·

а кри i

(-)[26] *Егда (же) премедлитъ ѡблакъ на храмѣ дни многи. [-][27] да снабдѧт сн҃ве iил҃ьтестїи снабдѣнїе [гн҃е][28], и да не въстаютъ· И бꙋдетъ егда покрыетъ ѡблакъ дни чтеныѧ на храмъ, гломъ гни да стаютъ, и по велѣнїемъ гнимъ да подвижꙋтсѧ· (-)[29] Бꙋдетъ (же) егда бꙋде ѡблакъ ѿ вечера до заоутрїа, и [аще][30] въздвигнетсѧ ѡблакъ заоутра, [-][31] да въздвигнꙋтсѧ днїю, или нощїю. и (аще) подвигнетсѧ ѡблакъ [и][32] да пойдꙋ· [Или][33] днь, или мцъ, [или][34] днїи оумножитъ ѡблакъ ѡсенѧющъ на немъ· да станꙋтъ снове iилви, и да не въздвизаютсѧ. [въ ѿстꙋпленїи его, въздвизашесѧ][35] · [Якоже по велѣнїемъ гнимъ въполчаютсѧ, и][36] по велѣнїемъ гнимъ да ѿидꙋтъ, снабдѣнїе гне да снабдѣша по повеленїи гни, в рꙋцѣ моѵсїинѣ·

приходькові, і тубільцеві. **15** І в день, в якому поставлено шатро, *хмара покрила шатро і дім свідчення, звечора ж над шатром був наче полумінь вогню – до ранку. **16** Так було завжди: хмара покривала його вдень, а полумінь вогню – вночі. **17** Коли ж підносилася хмара від шатра, після цього підводились ізраїльські сини; на місці, на якому стояла хмара, там отаборювалися ізраїльські сини. **18** За заповіддю Господа хай підводяться ізраїльські сини, і за заповіддю Господа стануть. В усі дні, в яких отінює хмара на шатрі, хай отаборюються ізраїльські сини, **19** *хоч ще зостається хмара над шатром багато днів. Хай зберігають ізраїльські сини господню сторож, і хай не піднімаються. **20** І буде: коли отінюватиме хмара багато днів шатро, за голосом господнім хай встають, і за зарядженням господнім хай рухаються. **21** Буде ж: коли буде хмара з вечора до ранку, і якщо піднесеться хмара вранці, хай підведуться вдень або вночі, і якщо піднесеться хмара, і хай підуть. Або день **22** чи місяць, чи дні – примножить хмара, що отінює на ньому, хай стоять ізраїльські сини, і хай не підводяться. Коли відступала вона – піднімався. **23** Так, як за господнім зарядом отаборюються, і за господнім зарядом хай відійдуть; сторож господню хай зберігають, за господнім зарядом, під рукою Мойсея.

мой2. 40

кор1. 10

Гла, i·

Иречe гь къ моѵсїю гла. сътвори себѣ двѣ трꙋбы сребрѧны кованы сътвориши ѧ и да бꙋдета ти на съзванїе сонмꙋ, и въставлѧти полки· И да трꙋбиши има, и да съберетсѧ [к тебѣ][1] весь сонмъ пре дверми храма свѣдѣнїѧ· Аще ли единою [трꙋбою][2] въстрꙋбаютъ, да прїидꙋт к тебѣ вси кнѕи [и тысѧщники][3] iильтестїи· И да трꙋбите въ знаменїе. и да въздвижꙋтсѧ полцы въполчающїисѧ на въстоки· И да въстрꙋбите въ знаменїе второе, и да въздвигнꙋсѧ полцы въполчающїисѧ ѿ юга· И да въстрꙋбите въ знаменїе третїе, и да сѧ въздвигнꙋтъ полцы, въполчающїисѧ ѿ морѧ· И да въстрꙋбите въ знаменїе четвертое, и въздвигнꙋтсѧ полцы въполчающїисѧ ѿ сѣвера. знаменїѧ (же) да въстрꙋбаютъ въ воздвиженїе их· (-)[4] Егда (же) (съберете)[5] сонмъ, да въстрꙋбите (-)[6] не въ знаменїе. [сн҃ве же][7] аарони жерцы да трꙋбаютъ трꙋбами, и да бꙋдетъ вамъ законъ вѣчныи

Глава 10

1 І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **2** Зроби собі дві срібні труби, зробиш їх кованими, і хай будуть тобі, щоб скликати збір і підводити табір. **3** І затрубиш ними, і хай збереться до тебе ввесь збір перед дверима шатра свідчення. **4** Якщо ж однією трубою затрублять – хай прийдуть до тебе всі князі і тисячні Ізраїля. **5** І затрубите на знак, і хай підведуться полки, що отаборюються на сході. **6** І затрубите на другий знак, і хай підведуться полки, отаборені на півдні. І затрубите на третій знак, і підведуться полки, отаборені до моря *(=заходу)*. І затрубите на четвертий знак, і підведуться полки отаборені на півночі. Хай же затрублять знак, щоб вони підвелися. **7** Коли ж зберете збір, затрубите не на знак. **8** Сини ж Аарона, священики, хай трублять трубами, і хай буде вам вічним законом у ваші роди. **9** Якщо ж вийдете на бій, у вашій землі, проти воро-

гів, що вам протиставляться, і затрубите, і дастьте трубами знак – і будете згадані перед Господом, і спасетеся від ваших ворогів. **10** В дні же вашої радості, і у ваших празниках, і у ваших новомісяцях затрубите трубами – і на цілопалення, і на ваші жертви спасіння, і хай будуть вам на згадку перед вашим Богом. Я Господь Бог ваш. **11** І сталося: в другому році, в другому місяці, в 20-му *дні* місяця піднялася хмара від шатра свідчення, **12** і підвелися ізраїльські сини зі своїми полками з Синайської пустині, і хмара стала в пустині Фаран. **13** І підвелися перші, за господнім голосом, рукою Мойсея. **14** І перші підняли знамено полку сини Юди зі своєю силою, над силою же їхньою – Наасон, син Амінодава. **15** Над силою ж племені синів Ісахара – Натанаїл, син Согара. **16** Над силою ж племені синів Завулона – Еліяв, син Хелона. **17** І хай складають шатро; і піднялися сини Ґерсона і сини Мерарі, що носять шатро. **18** І піднято знак полка Рувима з силою своєю; над його ж силою – Єлисур, син Седиюра. **19** Над силою ж племені синів Симеона – Саламіїл, син Сурисадая. **20** Над силою ж племені синів Ґада – Елисаф, син Раґуїла. **21** І хай підведуться сини Каата, що носять святе, і хай поставлять шатро, поки ці прийдуть. **22** І хай підведеться знак полку Ефраїма зі своєю силою; над силою ж його – Елисама, син Семиюда. **23** Над силою ж племені синів Манасії – Ґамалеїл, син Фадасура. **24** Над силою ж племені синів Веніямина – Авидан, син Ґадеона. **25** І хай підведеться знак полка синів Дана, – останні з усіх полків зі своєю силою, – а над їхньою силою Ахиєзер, син Амисадая. **26** Над силою ж племені синів Асира – Фаґеєл, син Ехрана. **27** Над силою же племені синів Нефталі – Ахир, син Енана. **28** Це полки ізраїльських синів з їхньою силою, і так вони підвелися. **29** Сказав же Мойсей Оваву, сину Раґуїла Мадіяніта, тестеві Мойсея: Підводимося ми до місця, про яке Господь сказав: Дам його вам! Ходи з нами, зробимо тобі добро, бо Господь гарно заговорив про Ізраїля. **30** Він відповів до нього: Не піду, але піду до моєї землі і до мого роду. **31** І сказав: Не остав нас, тому що ти був з нами в пустині, і будеш між нами старцем. **32** І буде, якщо підеш з нами: з цього добра, яке Господь нам вчинить, вчинемо добро й тобі. **33** Пішли ж від Господньої гори дорогою три дні, і кивот

в рожéнїа ваша· А҆́ще ли и҆зы́идете на́ брань въ землѝ ва́шеи къ сѹпоста́тѡ҆ сѹпроти́вѧщимсѧ вамъ, [и҆ вострѹби́те][8], и҆ съзна́менѹитесѧ трѹба́ми, и҆ въспомѧне́тесѧ пр҃е гм҃ъ· і҆ и҆зба́витесѧ ѿ вра́гъ ва́шихъ· (-)[9] Въ дн҃ь (же) весе́лїа ва́шего и҆ въ пра́здникахъ ва́шихъ, и҆ въ новомѣ́сечїахъ ва́ши҃, да въстрѹбите трѹба́ми. [и҆][10] на всесъжже́нїе и҆ на тре́бы сп҃се́нїи ва́ши҃, и҆ да бѹ́дѹ ва҃ на въспомина́нїе пр҃е бм҃ъ ва́ши҃, а҆́зъ г҃ь бг҃ъ вашъ· И҆ бы́сть въ (второ́е лѣто)[11] въ (вторы́и мц҃ъ)[12], въ к҃ мц҃а, възнесе́сѧ ѡ҆́бла҃ ѿ хра́ма свѣдѣ́нїа. и҆ възд҃вигошасѧ сн҃ове і҆і҆левы, съ со́ньмы свои́ми [ѿ][13] пѹсты́ни сина́искїа, и҆ ст҃а ѡ҆́блакъ въ пѹсты́ни фара́ни· И҆ въздви́гнѹшасѧ первїи съ гла́сомъ гн҃имъ, рѹко́ю мѡѷсі҆ѣ́вою. и҆ въздвиго́ша зна́менїе по́лка сн҃въ и҆ю́динъ, пе́рвыи съ си́лою своею, (-)[14] на҃ си́лою (же) и҆ наа҆ссо́н, сн҃ъ а҆минода́вль· (-)[15] На҃ си́лою (же) племе́ни сн҃въ и҆саха́ровъ надана́елъ, сн҃ъ сога́ровъ· (-)[16] На҃ си́лою (же) племе́ни сн҃въ заоѹло́нь, е҆лї а́въ сн҃ъ хело́нь· И҆ да слага́ютъ хра́мъ и҆ въздвиго́шасѧ сн҃ве [гер-со́ни][17], и҆ сн҃ве мерарінѣ, нося́щи хра́мъ· И҆ въздви́жесѧ зна́менїе по́лка рѹви́млѧ, съ си́лою сво-е҆́ю, (-)[18] на҃ си́лою (же) е҆го (и҆е҆лисѹ́ръ)[19] сн҃ъ седиоѹ́-ровъ· (-)[20] На҃ си́лою (же) племе́ни сн҃овъ симео́нь саламї илъ сн҃ъ сѹриса҃да́евъ· (-)[21] На҃ си́лою (же) племе́ни сн҃в га́довъ, е҆лиса́фъ сн҃ъ рагѹ́илевъ· И҆ да въздви́гнѹтсѧ сн҃ве каа́довы, въздвиза́ющїи ст҃аа, и҆ да поста́вѧтъ хра́мъ до́ндеже (сїи) прїидѹ· И҆ да въздви́гнетсѧ зна́менїе по́лка е҆ф-рѣмлѧ съ си́лою свое҆́ю, (-)[22] на҃ си́лою (же) [е҆го][23] е҆лиса́ма сн҃ъ [семиоѹ́довъ][24]· (-)[25] На҃ си́лою (же) племе́ни сн҃овъ [манасїинъ][26] гамалеи́лъ сн҃ъ фа-дасѹ́ровъ· (-)[27] На҃ си́лою (же) племе́ни сн҃овъ венїа-ми́нь а҆вида́нъ сн҃ъ гадео́новъ· И҆ да въздви́г-нетсѧ зна́менїе по́лка сн҃овъ да́новыхъ, послѣ́д-нїи всѣхъ по́лкъ съ си́лою свое҆́ю, (-)[28] на҃ си́лою (же) и҆ а҆хие҆зе́ръ сн҃ъ а҆мисада́евъ· (-)[29] На҃ си́лою (же) племе́ни сн҃овъ а҆сирь фаге́е҃, сн҃ъ е҆хра́нь· (-)[30] На҃ си́лою (же) пле́мени сн҃о недали́мль, ахи́ръ сн҃ъ е҆на́нь· Сїи полки сн҃овъ і҆і҆лвъ, [съ си́лою и҆хъ и҆ (та́ко) въздвиго́шасѧ][31]· (-)[32] Рече (же) мѡѷсїи [и҆ѡ҆ва́вѹ][33] сн҃ѹ рагѹилевѹ мадїа́нинѹ, те́стю мѡѷсїѡ҆вѹ, въста́емъ мы на мѣ́сто ѡ҆ не́мже (г҃ь рекїи. дамъ е҆̀ вамъ)[34], пои́ди с на́ми (-)[35] (сътвори́мъ тебѣ добро̀)[36], ꙗ҆́ко г҃ь (до́брѣ гл҃а)[37] ѡ҆ і҆і҆ли· (-)[38] (ѿвѣща̀)[39] к немѹ̀ не идѹ̀, но въ зе́млю мою̀, и҆ в рожéнїе моѐ [и҆дѹ][40]· И҆ р҃е, не ѡ҆с-та́ни насъ поне́же бѣ с на́ми въ пѹсты́ни, и҆ бѹ́дешисѧ в на҃ ста́рецъ· И҆ бѹ́детъ а҆́ще и҆́дешисѧ с на́ми, [-][41] ѿ бл҃га сего̀ е҆́же (г҃ь намъ сътво-ри́тъ)[42], (бл҃го сътвори́мъ и҆ тебѣ)[43]· (-)[44] ѿи-

до́ша (же) ѿ горы̀ гн҃ѧ въ пѹ́ть три̑ дн҃и. и҆ ковчє́гъ завѣ́та гн҃ѧ преди и҆дѧ́ше пре҆ ни́ми въ пѹ́ть три̑ дн҃и съглѧда́ти и҆̀ ста́на. И҆ бы́сть є҆гда̀ въздвиза́хѹ ковчє́гъ, [-][45] рече мѡѷ-сі́и, *въста́ни г҃и, да разсы́плютсѧ вра́зи твоѝ, [и҆][46] (вс҃и ненави́дѧщїи тебѐ да побѣ́гнѹтъ)[47] [ѿ лица̀ твое҆го][48]. И҆ въ поста́вленїи (ковчє́га) ре-че. възвраща́и г҃и тысѹ́ща тм҃ъ въ і҆и҃ли. (-)[49] О҆́б-лакъ (же) [гн҃ь][50] бы́сть (-)[51] на ни҆́хъ въ дн҃ь є҆гда̀ въздвиза́хѹсѧ с по́лка.

ѱало ѯ҃з

господнього завіту ішов попереду, перед ними, дорогою трьох днів, щоб розвідати їм місце спочинку. **34** І було, коли підносили кивот, сказав Мойсей: *Підведися, Господи. Хай розсипляться твої вороги, і всі, що тебе ненавидять, хай повтікають від твого обличчя. **35** І як ставили кивот, сказав: Поверни, Господи, тисячі десятьох тисяч в Ізраїлі. **36** Хмара ж господня була на них в дні, коли підводилися з табору.

пс. 67

Гл҃а, а҃і.

И҆ бы́ша лю́дїє ро́пщѹще зла̀ѧ пре҆ гм҃ъ. и҆ слы́ша г҃ь и҆ разгнѣ́васѧ гнѣ́вомъ, и҆ ра-горѣ́сѧ в ни҆́хъ о҆́гнь ѿ г҃а, и҆ потребѝ ча́сть є҆ди́нѹ ѿ по҆́лка. (-)[1] възопи́ша(же) лю-дїе къ мѡѷсі́ю, и҆ помоли́сѧ мѡѷсі́и къ г҃ѹ, и҆ оу҆ста́висѧ о҆́гнь. и҆ прозва́сѧ и҆́мѧ мѣ́стѹ то-мѹ запале́нїє, ꙗ҆́ко разгорѣ́сѧ в ни҆́хъ о҆́гнь ѿ г҃а. (Прїидо́ша же и҆́же)[2] в ни҆́хъ, пожада́ша похотѣ́нїє. И҆ сѣ́дше пла́кахѹсѧ [-][3] с҃нове і҆и҃лви. и҆ реко́ша, *кто̀ н҃ы напита́етъ мѧ́съ. Помѧнѹ́хо҃м [бо][4] ры́бы ꙗ҆́же ꙗ҆до́хомъ въ [землѝ є҆гѵ́петстѣ][5], тѹ-не. И҆ смо́квы и҆ ды́ни, лѹ́къ, и҆ червле́ный лѹ́къ, и҆ чесно҃к. н҃нѣ дш҃а на́ша и҆схла̀, ничто́же то-чі́ю ма́нна пре҆ о҆́чима на́шима. Ѡ҆ма́нна же [бѧ-ше][6] а҆́ки сѣ́мѧ корїа́ндрово є҆́сть, (-)[7] о҆бли́чїє є҆го [ꙗ҆́ко][8] о҆бли́чїє би́сера чи́ста. [-][9] *И҆схожда́хѹ лю-дїе, и҆ събира́хѹ, и҆ мелѧ́хѹ [-][10] в же́рновна҃х, и҆ толца́хѹ въ стѹ́пахъ, и҆ варѧ́хѹ [-а҃][11] въ горшка́хъ, и҆ творѧ́хѹть є҆ю̀ потре́бники, и҆ бѧ-ше вкѹше́нїе є҆го, ꙗ҆́ко вкѹше́нїе мѹкѝ съ є҆ле́омъ. (-)[12] Є҆гда́ (же) схожда́ше роса̀ на по́лкъ но́щїю, схожда́ше (же) ма́нна на́ нѧ. И҆ оу҆слы́ша мѡѷсі́и пла́чющихсѧ и҆́хъ въ со́нмѣхъ свои҆́хъ, ко́ждо (и҆́хъ) пре҆ (свои́ми две́рми)[13], и҆ разгнѣ́васѧ [г҃ь гнѣ́вомъ][14] ѕѣ́ло, и҆ пре҆ мѡѷсі́омъ бѣ́ше зло̀. (-)[15] ре҃че мѡѷсі́и къ г҃ѹ, *въскѹ́ю зазлѝ рабѹ̀ своемѹ̀, [-][16] почто̀ не о҆-брѣто҃х бл҃гти пре҆ тобо́ю, є҆́же възложи́ти на-па́сть лю́дїи си́хъ на́ мѧ. Є҆да̀ а҆́зъ є҆́смь въ оу҆-тро́бѣ зача́лъ всѧ̀ лю́ди сїѧ, и҆лѝ а҆́зъ є҆́смь ро-ди́лъ ѧ҆̀, ꙗ҆́ко да гл҃еши мѝ възмѝ и҆́хъ на ра́-мѹ твою̀, ꙗ҆́коже (доѝлица но́ситъ)[17] доѝмыѧ, въ зе́млю є҆́юже клѧ́сѧ ѿц҃емъ и҆́хъ. Ѿкѹ́дѹ мнѣ̀ мѧ́са да́ти всѣ́мъ лю́демъ си́мъ, ꙗ҆́ко пла́чютъ на́ мѧ гл҃юще, да́ждь н҃ы мѧ́са да ꙗ҆́мы. Не могѹ̀ а҆́зъ є҆ди́нъ вестѝ лю́дїи си́хъ, ꙗ҆́ко тѧжча́йши менѐ є҆сть [-][18]. А҆́ще ли та́ко тво-ри́ши мнѣ̀, побі́й мѧ побїе́нїемъ, а҆́ще ли є҆́смь о҆брѣ́лъ бл҃гть пре҆ тобо́ю, да не ви́жѹ [зазлѣ-нїѧ мое҆го][19]. И҆ рече г҃ь къ мѡѷсі́ю, събери́ ми, о҃, мѹжъ ѿ ста́рецъ і҆и҃лвъ, ꙗ҆́же (ты сам)[20]

а҃ кор҃и і҃

в҃ мо҃ ѕ҃і
ѱло о҃з
мѹдр҃о ѕ҃і
і҆оа҃ ѕ҃
а҃ кор҃и і҃

мѹдр҃о ѕ҃і

Глава 11

1 І народ дуже нарікав перед Господом, і почув Господь і розгнівався гнівом; і розгорівся між ними вогонь від Господа і пожер одну частину табору. **2** Закричав же народ до Мойсея, і помолився Мойсей до Господа, і вогонь спинився. **3** І названо ім’я того місця Запалення, бо між ними розгорівся вогонь від Господа. **4** Прийшли же ті, що між ними пожадали пожаданням, і, сівши, плакали ізраїльські сини, і сказали: *Хто нас нагодує м’ясом? **5** Бо ми згадали риби, які ми їли в єгипетській землі даром, і фіґи, і дині, цибулю, і червону цибулю, і часник. **6** А тепер наша душа висохла, *немає* нічого, за винятком манни перед нашими очима. **7** Манна ж була, наче насіння коріандра, а вид її, наче вид чистої перлини. **8** *Виходив народ і збирав, і молов на жорнах, і товк в ступах, і варив в горшках, і робив з нього пляцки, і був його смак, наче смак муки з олією. **9** Коли ж вночі сходила роса на табір, сходила ж манна на них. **10** І почув Мойсей, як вони плакали у своїх спільнотах, кожний з них перед своїми дверима, і дуже розгнівався Господь гнівом, і поганим було перед Мойсеєм. **11** Сказав Мойсей до Господа: *Навіщо засмутив ти свого слугу, навіщо не знайшов я ласку перед тобою, щоб покласти на мене напасть цього народу? **12** Чи я в лоні зачав увесь цей народ, чи я їх породив, що кажеш мені: Візьми їх на твої рамена, так як годувальниця носить дитину, до землі, якою Я поклявся їхнім батькам? **13** Звідки у мене м’ясо, щоб дати всьому цьому народові? Бо плачуть на мене, кажучи: Дай нам м’ясо, щоб ми їли. **14** Не можу я сам вести цей народ, бо мені є дуже тяжким. **15** Якщо ж так чиниш мені, побий мене побиттям, якщо ж я знайшов ласку у тебе, щоб я не побачив моє засмучення. **16** І сказав Господь до Мойсея: Збери мені

кор1. 10

мой2. 16
пс. 76
муд. 16
ів. 6
кор1. 10

муд. 16

70 мужів з ізраїльських старшин, яких ти сам знаєш, що вони є старшини народу і їхні книжники, і приведеш їх до шатра свідчення, і хай стануть там з тобою. **17** І зійду, і заговорю там з тобою, і візьму з духа, що на тобі, і покладу на них, хай піднімуть з тобою вони кару народу, хай ти сам не провадиш. **18** Народові ж скажеш: Очистіться на завтра, щоб їли ви м'ясо, бо плакали ви перед Господом, кажучи: Хто нас нагодує м'ясом? Бо краще нам було в Єгипті. І Господь дасть вам м'ясо їсти, і їстимете м'ясо. **19** Не один день їстимете, ані два, ані 5 днів, ані 10 днів, ані 20 днів. **20** Але ввесь місяць їстимете, доки не вийде з ніздрів ваших, і буде вам, як гидота, бо ви не підкорилися Господеві, який є між вами, і заплакали перед ним, кажучи: Навіщо було нам виходити з Єгипту? **21** Сказав же Мойсей: 600 тисяч цього народу, між якими ж я є. Ти ж сказав: Дам їм м'ясо, щоб їли місяць днів? **22** Чи овець, або волів заріжуть для них, щоб їм вистало? Чи вся морська риба буде зібрана для них і їм вистачить? **23** І сказав Господь до Мойсея: *Чи господня рука не осягне цього? Тепер же пізнаєш чи осягне моє слово, чи ні. **24** І вийшов Мойсей і сказав народові господні слова, і зібрав 70 мужів, зі старшин народу, і поставив їх довкола шатра. **25** І Господь зійшов у хмарі і заговорив до нього. І взяв з духа, що на ньому, і поклав на 70 старшин, а як спочив на них дух, і пророкували, і після цього не перестали. **26** І зосталися два мужі в таборі, ім'я одного Елдад, ім'я другого Модад, і спочив на них дух; і ці ж були з тих, що записані, але не прийшли до шатра, і пророкували в таборі. **27** І прибіг юнак, сповістив Мойсеєві і сказав, кажучи: Елдад і Модад пророкують в таборі. **28** І відповів Ісус Навин, що служив Мойсеєві, вибраний в нього, і сказав: Пане мій, Мойсеє, заборони їм. **29** Сказав же йому Мойсей: Чи не ревнуєш ти за мене? То хто би дав всьому народові пророків, коли Господь дасть на них свій дух. **30** І пішов сам Мойсей до табору й ізраїльські старшини, **31** і *вийшов дух від Господа, і вивів перепелиці від моря, і навів на табір – день ходу звідси і день ходу звідти – довкруг табору, яких два лікті від землі. **32** І вставши, увесь народ – день і всю ніч, і увесь наступний день – і зібрав перепелиць. Хто мало зібрав – 10 мірок, і насушили собі сушенців довкруг табору. **33** І м'ясо було

іс. 8 і 59

мой2. 16 пс. 76 і 104 муд. 19

вѣси, ꙗко тїи сꙋть старцы лю҇стїи, и кни҇чїѧ ихъ. и да приведеши ѧ҇ въ храм свѣдѣнїа, и да станꙋть тамо с тобою. И сни-дꙋ, и г҇лю тамо с тобою и оуимꙋ ѿ д҇ха иже при тебѣ, и възложꙋ на нѧ (да)[21] подоимꙋть с тобою, наказанїе людїе (тїи), да не водиши [-][22] ты единъ. (-)[23] людем (же) речеши очисти-тесѧ до заоутрїа (да)[24] ꙗсте мѧса, ꙗко пла-каститесѧ пр҇е г҇мъ, г҇люще, кто ны напитаеть мѧсъ, ꙗко добрѣе [ны бысть][25] въ егѵптѣ, и дасть г҇ь в҇а мѧса ꙗсти, и ꙗсте мѧса. Не [единъ д҇нь][26] да ꙗсте ни два, ни е҃, д҇нїи, ни і҃ д҇нїи, ни к҃ д҇нь. (Но весь м҇цъ)[27] ꙗсте, дондеже изыдеть из ноздрїи вашихъ, и бꙋдеть в҇а в мерзость, ꙗко не покористесѧ г҇ꙋ, иже есть въ в҇а. и плакастесѧ пр҇е н҇и г҇люще, въскꙋю б҇ѣ намъ изыити из егѵпта. (-)[28] рече (же) моѷсїи, х҃, тысѧщъ (-)[29] людїи [сихъ В], в них (же) азъ есмь [-][30], (-)[31] ты (же) рече мѧсъ [имъ дамъ][32], (да)[33] ꙗдѧ м҇цъ д҇нїи. еда овчата, или воловѣ, исколютсѧ имъ, (да)[34] (и доста-неть)[35]. или всѧ рыбы морскїа, съберꙋтсѧ имъ и достанеть им. И рече г҇ь къ моѷсїю. *еда рꙋка г҇нѧ не постигнеть (се), н҇нѣ (же) въ-разꙋмѣеши аще постигнеть слово мое или ни. І изыиде моѷсїи, и г҇ла люд҇е словеса г҇нѧ. и съ-бра, о҃, м҇ꙋ ѿ старецъ лю҇скихъ. и постави ѧ҇ окр҇тъ храма. И сниде г҇ь въ облацѣ и г҇ла к немꙋ. и оуѧ ѿ д҇ха иже на немъ, и възложи на о҃ [-][36] старецъ, ꙗкоже препочи д҇хъ на н҇и и пр҇рковаша, и пос҇е не престаша. И остаста два мꙋжа в полцѣ, имѧ единомꙋ елдадъ (-)[37] имѧ второмꙋ модадъ, и препочи на н҇и д҇хъ, и сїа (же) бѣста ѿ вписан҇ы, но не прїидоста къ храмꙋ, и пр҇рковаша въ полцѣ. И (прибѣже)[38] юноша исповѣда моѷсїю, и рече. г҇лѧ елд҇а и модадъ пр҇рцꙋють въ полцѣхъ. И ѿвѣща исꙋсъ навинъ пр҇естоѧи моѷсїю избранныи [е-мꙋ][39], и р҇е г҇и [мои][40] моѷсїю запрети имъ. (-)[41] рече (же) емꙋ моѷсїи. еда ревнꙋеши ли ты мене ради, то кто бы далъ всѣмъ люд҇е пр҇ркы, еда дасть г҇ь д҇хъ свои на нѧ. І иде моѷсїи (самъ въ полкъ)[42], и старцы ї҇ильтестїи, и д҇хъ *и-зыиде ѿ г҇а і изведе крастели из морѧ, и наведе на полкъ (д҇нь ходꙋ)[43] ѿсюдꙋ, и (д҇нь хо-дꙋ)[44] ѿ овꙋдꙋ окр҇тъ полка, ꙗко два лакти ѿ землѧ. И въставше людїе весь д҇нь и всю нощъ, и весь д҇нь наоутрїѧ, и събраша крас-тели, иже мало събра кто і҃, спꙋды, і исꙋ-шиша себѣ сꙋшаница окрестъ п҇олка. (И) мѧса (бахꙋ имъ) еще въ зꙋб҇ѣ их, прежде оскꙋдѣ-нїа, и г҇ь разгнѣвасѧ [ѕѣло][45] на люди, и порази

ісаїа и҃ и н҇д

в҃ мо҃ ѕі҃ ψ҇ло о҃з и҃ р҇д мꙋдр҇о д҇і

гь люди вредомъ великимъ ѕѣло. и прозвася (мѣсто то)[46] гробъ похотѣнія, яко тꙋ погребоша люди похотѣвшая. *И (въздвигошася люди ѿ гробъ похотѣнія)[47] въ асиродъ, и быша людіе въ асиродѣ·

нӥ гі и лг

в них, ще в їхніх зубах, скорше, ніж полишило, і Господь дуже розгнівався на народ, і Господь побив народ дуже великою пошестю. **34** І названо те місце Гріб пожадання, бо там поховали людей, що пожадали. **35** *І підвівся народ від Гробівців пожадання до Асироту, і був народ в Асироті.

ниж. 13 і 33

Гла, ві·

И възглаголаста маріа і ааронъ. на моѵсеа жены ради мꙋранина юже поя моѵсеи, зане (бо) женꙋ (поя мꙋринныю)[1], и рекоста, еда ли моѵсею единомꙋ гла гь· ѹбо и намъ глалъ есть, и оуслыша гь· [Члкъ же][2] моѵсеи кротокъ есть ѕѣло, паче всѣх члкъ сꙋщихъ на земли· И рече гь внезапꙋ къ моѵсеови і [ааронꙋ, и къ маріами][3] изыдите вы тріе въ храм свѣдѣнія, и изыидоша тріе в хра свѣдѣнія· И сниде гь въ столпѣ ѡблачнѣ, и ста оу двери храма свѣдѣнія, и възва аарона и маріамъ, і изыдоста оба· И рече имъ послꙋшаите словесъ моихъ, аще бꙋдет въ [вас пррокъ][4] [гнь][5] въ видѣніи емꙋ познаюся, и въ снѣ возглю емꙋ· (Ч) не тако [яко][6] рабꙋ моемꙋ моѵсею. въ всемъ домꙋ моемъ вѣренъ есть· (И) оусты къ оустомъ глю емꙋ. въ видѣніи, (а)[7] не гаданіемъ, и славꙋ гню видѣ. и почтоже не оубоястеся глати на раба моего моѵсеа, и гнѣв ярости гня [бысть][8] на ни и ѿиде· И ѡбла ѿстꙋпи ѿ храма. (-)[9] *се (же) маріа прокажена (бяше) яко снѣгъ, и възрѣ ааронъ на маріамъ. и се прокажена· И рече ааронъ къ моѵсею, молю [тя][10] ги, не възлагаи на ны грѣха, понеже невѣдахомъ (-)[11] съгрѣшихомъ. да не бꙋдетъ (сія) яко мртва яко изврьгъ еже изверженъ из ложесн мтрнь, (се оуже)[12] пояде полъ плоти ея· И възопи моѵсеи къ гꙋ гла. бе молю ти ся исцѣли ю· И рече гь къ моѵсею, аще ѿцъ ея плюя заплюетъ въ лице ея, [и][13] не срамится з днь да ѿлꙋчится [-][14] внѣ полка, и по сихъ да внидетъ· И ѿлꙋчися маріамъ внѣ полка з днїи· (-)[15] людіе (же) не въздвигошася дондеже очистися маріамъ·

є мо кд

Глава 12

1 І заговорили Маріям і Аарон проти Мойсея, через жінку-муринку, яку взяв Мойсей, бо взяв жінку-муринку, **2** і сказали: Чи ж до одного Мойсея говорив Господь? Отже, і до нас говорив! І почув Господь. **3** Чоловік же, Мойсей, є дуже лагідний, більше від всіх людей, що є на землі. **4** І сказав Господь нагло до Мойсея й Аарона, і до Маріями: Вийдіть ви три до шатра свідчення. І вийшли три до шатра свідчення. **5** І зійшов Господь в стовпі хмари і став при дверях шатра свідчення, і покликав Аарона і Маріяму, і обоє вийшли. **6** І сказав їм: Послухайте мої слова: Якщо буде у вас господній пророк, у видінні об'явлюся йому, і в сні до нього заговорю. **7** А не так, як до мого раба Мойсея. В усьому моєму домі він є вірним. **8** І устами до уст заговорю до нього, в видінні, а не в притчах, і він побачив господню славу. І чому ви не побоялися говорити проти мого раба Мойсея? **9** І на них був гнів господньої люті, і Він відійшов. **10** І хмара відійшла від шатра, – *ось Маріям була прокажена, наче сніг; і поглянув Аарон на Маріям, і ось вона прокажена. **11** І сказав Аарон до Мойсея: Благаю тебе, пане, не накладай на нас гріх, бо ми згрішили з незнання. **12** Хай не стане ця, наче мертва, наче недоношена, що вийшла з лона матері, ось вже пожерло половину її тіла. **13** І закликав Мойсей до Господа, кажучи: Боже, благаю тебе, оздорови її. **14** І сказав Господь до Мойсея: Якщо б батько її, плюючи, плюнув би в її лице, і чи не встидалася б 7 днів? Хай буде відлучена за табором, і після цього хай ввійде. **15** І відлучена була Маріям за табором 7 днів. Народ же не підвівся, доки Маріям не очистилася.

мой5. 24

Гла, гі·

вы аі ни лг

И *по семъ въздвигошася людіе ѿ (асѵрода)[1]. и въполчишася въ пꙋстыни фаранѣ· И рече гь къ моѵсею гла. посли ѿ себе мꙋжи, [-][2] да съглядают землю хананьскꙋ, юже азъ даю сномъ ілвомъ въ дрьжавꙋ, мꙋжа единаго ѿ племени, по сонмѡ ѿчьства и. да послеши ѿ и вся ста-

Глава 13

16 І *після цього підвівся народ з Асироту і отаборився в пустині **13,1** І заговорив Господь до Мойсея, кажучи:Фаран. **2** Пішли від себе мужів, хай оглянуть Ханаанську землю, яку я даю ізраїльським синам в посілість: одного мужа за племенем, за спільнотами їхніх батьків вишлеш їх, кожний з них – старшина. **3** *І вислав

вищ. 11 ниж. 33

мой5. 1

їх Мойсей з пустині Фаран за господнім голосом. Всі мужі – вони старшини ізраїльських синів. **4** І це їхні імена: з племені Рувима – Саміїл, син Закхуса. **5** З племені Симеона – Сафат, син Сурія. **6** З племені Юди – Халев, син Єфоннія. **7** З племені Ісахара – Іґад, син Йосифа. **8** З племені Ефраїма – Авсис, син Навина. **9** З племені Веніямина – Фалтій, син Рафуїла. **10** З племені Завулона – Ґудіїл, син Судія. **11** З племені Йосифа, з синів Манасії, – Ґадді, син Сусія. **12** З племені Дана – Аміїл, син Ґамали. **13** З племені Асира – Сатур, син Михаїла. **14** З племені Нефталі – Наавій, син Сави. **15** З племені Ґада – Ґудіїл, син Махіїла. **16** Це ж імена мужів, яких Мойсей послав оглянути Ханаанську землю. І назвав Мойсей Авсія, сина Навина, Ісусом. **17** І послав їх Мойсей з пустині Аарона оглянути Ханаанську землю. І сказав до них: Підіть цією пустинею і вийдіть на гору. **18** І погляньте на землю, якою є вона, і народ, що на ній сидить. Чи сильний є, або слабий, чи їх є мало, або багато. **19** Або, яка є земля, на якій ці сидять, чи є гарною, або поганою. І які міста, в яких ці живуть, чи є обведені мурами, або не обведені мурами. **20** І яка земля, чи багата, або бідна, чи є в ній посаджені дерева, або немає; і підкріпившись, візьміть з плодів землі – дні ж днів весняні, – перед дозріванням винограду. **21** І пішовши, вони оглянули землю, від пустині Син аж до Орова, до приходу до Емату. **22** І пішли в пустиню, і прийшли до Хеврона, і там жив Ахіман, і Сесій, і Телами – нащадки Енака, Хеврон же був заселений сім літ перед Єгипетським містом Танин. **23** *І прийшли до Долини Винограду, і оглянули її, і вирубали там гіллю з китицею винограду, одну з них, і поклали її на палицю, і ґранати, і фіґи. **24** І його назвали – те місце – Долина винограду, через виноград, який там вирубали ізраїльські сини. **25** І, оглянувши землю, повернулися звідти по 40 днях. **26** І пішовши, прийшли до Мойсея і до Аарона, і до всього збору ізраїльських синів, в пустиню Фаран, в Кадис. І відповіли їм і всьому зборові слово, і показали їм плід землі. **27** І розповіли їм, і сказали: Ми ходили до землі, до якої нас ви послали, земля ж та кипить молоком і медом, і це її плід. **28** Але сильним є народ, що на ній живе, і укріплені міста, обведені муром, і дуже великі, і ми там бачили нащадків Анака, **29** і

рѣ́йшины ѝ҃· *И҆ посла̀ а҆̀ мѡ҆ѷсі́и. ѿ пꙋсты́нѧ фара́нѧ, гла́момъ гн҃и҃. вс҃и мꙋ́жи старѣ́йшины с҃новъ і҆и҃лє̑ сі́и· И҆ сі́ѧ и҆мена̀ ѝ҃. ѿ племе́ни рꙋви́млѧ [самі́илъ][3] с҃нъ [закхꙋсовъ][4]· ѿ племе́ни сі́меѡ́нѧ, сафатъ с҃нъ [сꙋринь][5]· ѿ племе́ни і҆ю́дина, хале̑, с҃нъ и҆єфо́нинъ· ѿ племе́ни [и҆саха́рѧ][6] (и҆га̑)[7] с҃нъ і҆ѡ́сифль· ѿ племе́ни є҆фрѣмлѧ а҆всисъ с҃нъ на́виннъ· ѿ племе́ни веньа́минѧ фалті́и с҃нъ рафꙋилевъ· ѿ племе́ни заоу҆лѡ́нѧ, гꙋді́иль с҃нъ сꙋді́и· ѿ племе́ни і҆ѡ́сифлѧ с҃новъ манасі́инъ, га̑ди с҃нъ сꙋси́нъ· ѿ племе́ни да́нова а҆мі́иль с҃нъ гама́ли· ѿ племе́ни а҆сирова, садꙋръ, с҃нъ миха́иль· ѿ племе́ни нефдали́млѧ. [наа҆ві́и][8], с҃нъ [са́ви][9]. ѿ племе́ни га́дова гꙋді́иль, с҃нъ [махі́иль][10]· Сі́ѧ (же) и҆мена̀ мꙋжъ, ꙗ҆́же посла̀ мѡ҆ѷсі́и, съглѧда́ти землѧ̀ [ханаа́ньски][11]· И҆ прозва̀ мѡ҆ѷсі́и а҆всі́а с҃на на́вина і҆исꙋсъ· И҆ посла̀ а҆̀ мѡ҆ѷсі́и [ѿ пꙋсты́ни (а҆а҆ро́на)[12]][13] съглѧда́ти землѧ̀ ханаа́ньскіѧ· И҆ рече к ни́мъ взы́дите (пꙋсты́нею се́ю)[14], и҆ да възы́дите на горꙋ· И҆ съглѧда́йте зе́млю. какова̀ є҆сть, и҆ лю́ди сѣдѧ́щаѧ на не́и, си́лни ли сꙋть, и҆лѝ не́мощни. ма́ло ли и҆́хъ є҆сть, и҆лѝ много· [И҆лѝ][15] какова [є҆сть][16] землѧ̀, на не́иже сі́и сѣдѧ́тъ (-)[17], добра̀ лѝ є҆сть и҆лѝ зла. и҆ каковы гра́ди в ни́хъ (же) (живꙋтъ сі́и)[18] [-][19], ѡ҆гражде́ни ли [сꙋть][20] и҆лѝ неѡ҆гражде́ни· И҆ какова землѧ̀ и҆зоѡ҆би́лна ли, и҆лѝ неи҆зоѡ҆би́лна, сꙋть ли на не́и саже́ни садо́віє, и҆лѝ не сꙋть, и҆ оу҆крѣпи́вшесѧ, възмѣте ѿ плода̀ землѝ, (-)[21] дн҃и (же) дн҃еи лѣ́нихъ пре̑ спева́ющимъ ꙗ҆́годамъ· И҆ шедше съглѧда́ша землѧ̀, ѿ пꙋсты́нѧ си́нь, да́же до (ѡ҆ровъ)[22], до и҆схо́дищъ є҆ма́дъ· и҆ възы́доша въ пꙋсты́нѧ, и҆ прі́идо́ша до хевро́на, и҆ та́мо (жива́ше) а҆хима́нъ и҆ сесі́и, и҆ дела́ми, рожде́ніа є҆на́кова, (-)[23] хевро́нъ (же). (вселисѧ се̑мь лѣтъ)[24] пре́жде тани́немъ (градомъ) є҆гѷпетьскі̑· *и прі́идо́ша до де́бри гро́здныѧ, и҆ съглѧда́ша ю҆̀, и҆ оу҆рѣзаша ѿтꙋдꙋ виничинꙋ [-][25] съ грезнове́ні- ємъ є҆ді́нꙋ ѿ ни́хъ, и҆ въздвиго́ша ю҆̀ на же́рдь, и҆ ѿ ши́покъ и҆ ѿ смо́ковъ· [и҆ назва́ша][26] (и҆̀) мѣсто ѡ҆́но де́бръ грезно́внаѧ грезна̀ дѣлѧ и҆́же оу҆рѣ́заша ѿтꙋдѣ с҃нове і҆и҃льтесті́и· и҆ възврати́шасѧ ѿтꙋдѣ. съглѧда̑ше землю, въ м҃ дн҃і́и· И҆ ходи́вше прі́идо́ша къ мѡ҆ѷсі́ю и҆ къ а҆а҆ро́нꙋ, и҆ къ всемꙋ со́нмꙋ с҃новъ і҆и҃левъ, въ пꙋсты́ню фара́ню въ кади́съ. и҆ ѿповѣ́даша и҆́мъ сло́во и҆ всемꙋ со́нмꙋ, и҆ показа́ша [и҆м̆][27] пло́дъ зе́мныи· И҆ повѣ́даша [и҆м̆][28], и҆ реко́ша. ходи́хо̑ на̀ землю на ню́же (и҆ы [посыла́сте][29])[30], землѧ́ (же та) кипѧ́щи мле́комъ и҆ ме́дом̆, и҆ се пло̑ є҆ѧ̀· Нѡ̑ си́лни лю́ди и҆́же (на не́и живꙋ̑)[31], и҆ гра́ди оу҆тверже́ни гражде́ніемъ, и҆ вели́цы ѕѣ́ло. и҆ роже́-

є мо а

мой5. 1 ниж. 32

є мо а нї лв

нїе а҆на́ковo, ви́дѣхомъ та́мо. И҆ а҆мали́къ [та́мо][32] живе́тъ въ земли̇̀ ѿ ю́га. и҆ хетте́и, и҆ е҆ве́и, и҆ е҆ѵсе́и, и҆ а҆морре́и живу́тъ въ гора́хъ, (а҆)[33] хананеи живꙋ́тъ ѿ мо́ра (-)[34] подо́лгъ рѣки̇̀ і҆ѻрда́на. И҆ [постави][35] хале́въ лю́ди пред̾ мѡѷсе́ѡмъ и҆ [реко́ша][36] е҆мꙋ̀, и҆нъ ка́коже но въста́вши да и҆де́мъ, и҆ прі́имемъ ю҆̀. ꙗ҆́ко си́лни мы̀ сопротѝвитиса и҆́мъ. И҆ чл҃цы ходи́вшїи с ни́мъ реко́ша. не и҆де́мъ, ꙗ҆́ко не мо́жемъ и҆зы́ти проти́вꙋ (и҆́хъ)[37], ꙗ҆́ко крѣ́пцы сꙋ́ть па́че на́съ ѕѣлѡ̀. І и҆знесо́ша ѹ҆жасова́нїе на̀ зе́млю, ю҆́же съгляда́ша ю҆̀, къ сн҃омъ і҆и҃лвымъ гл҃юще. зе́млю ю҆́же прейдо́хомъ съгляда́юще, земла̀ (е҆́сть поѧда́ющи живꙋ́щїѧ на не́й)[38], [и҆][39] вси̇̀ лю́ди и҆̀хже ви́дѣхомъ на не́й, мꙋ́жи высо́цы сꙋ́щїи. И҆ та́мо ви́дѣхомъ ѹ҆́ды. [сн҃ы е҆на́ковы][40], и҆ бѣ́хомъ пред̾ ни́ми ꙗ҆́ко прꙋ́зи, [-][41] и҆ та́ко прейдо́хомъ пред̾ ни́ми.

Амалик там живе, в землі з півдня, і Хеттей, і Евей, і Євусей, і Аморей живуть в гірських околицях, а хананеї живуть від моря, вздовж ріки Йордан. **30** І поставив Халев народ перед Мойсеєм, і сказали йому: Ні… Але, вставши, підім і візьмім її, бо ми спроможні їм протиставитися. **31** І чоловіки, що пішли з ним, сказали: Не підемо, бо не можемо вийти проти них, бо вони є дуже сильніші від нас. **32** І навели жах на землю ті, що її оглядали, на ізраїльських синів, кажучи: Земля, яку ми пішли оглянути,це земля, що пожирає тих, що на ній живуть, і кожний народ, якого ми в ній побачили, – є дуже високі мужі. **33** І там ми побачили великанів, синів Енака, і ми були перед ними наче саранча, і так ми перейшли перед ними.

Гл҃а, ді

И҆ подъи́мъ ве́сь со́нмъ да́стъ гла́съ, и҆ пла́кахꙋса лю́дїе всю̀ но́щь тꙋ̀. И҆ ропта́хꙋ на мѡѷсе́а, и҆ а҆а҆ро́на, вси̇̀ сн҃ове і҆и҃лтестїи, и҆ реко́ша к ни̇̀мъ ве́сь со́нмъ. ѹ҆́нее бѣ̀ ѹ҆мре́ти на́мъ въ земли̇̀ е҆гѵпе́тстѣй, не́жели въ пꙋсты́ни се́й [-][1]. (-)[2] *въскꙋ́ю (въведе̇̀ на́съ гд҃ь)[3] въ зе́млю тꙋ̀, па́сти (мечемъ)[4], же́ны (же) на́ша и҆ дѣ́ти [на́ша][5] бꙋ́дꙋтъ въ разграбле́нїе. (и҆) нн҃ѣ ѹ҆́бо ѹ҆́нее е҆́сть [на́мъ][6] възврати́тиса въ е҆гѵ́петъ. И҆ [рече][7] дрꙋ́гъ къ дрꙋ́гꙋ. поста́вимъ [себѣ̀][8] старѣ́йшинꙋ, (да)[9] са ѡ҆братимъ въ е҆гѵ́петъ. И҆ падо́ста мѡѷсе́и и҆ а҆а҆ро́нъ ни́цъ пред̾ всѣ́мъ со́нмомъ сн҃въ і҆и҃левъ. *І҆исꙋ́съ же сн҃ъ на́вꙋинъ, и҆ хале́въ сн҃ъ і҆ефо́нинъ, ѿ съгляда́вшихъ зе́млю, растерза́ста ри́зы своа̀. И҆ реко́ста къ всемꙋ̀ со́нмꙋ сн҃овъ і҆и҃лвъ, гл҃юще. зе́млю ю҆́же съгляда́хомъ [-][10], бл҃га е҆́сть ѕѣло ѕѣло̀. А҆́ще лю́битъ на́съ гд҃ь, въведе́тъ на́съ въ зе́млю тꙋ̀, и҆ да́стъ ю҆̀ на́мъ. зе́мла (же)[11] е҆́сть кипа́щи [ме́домъ и҆ мле́комъ][12]. Развѣ̀ ѿ гд҃а не бꙋ́дите ѿстꙋ́пницы, вы́ же не ѹ҆бо́йтеса лю́дей земли̇̀ [тоа̀][13], поне́же ꙗ҆́ко въ пи́щꙋ на́мъ е҆́сть, ѿстꙋпи́ло бо вре́мѧ ѿ ни́хъ, гд҃ь же с на́ми, не бо́йтеса и҆́хъ. И҆ рече ве́сь со́нмъ да побїе́мъ и҆̀хъ каме́нїемъ. (-)[14] Сла́ва (же) гн҃а ꙗ҆ви́са въ ѡ҆́блацѣ въ хра́мѣ свѣдѣ́нїа, въ всѣ́хъ сн҃ѣхъ і҆и҃лвыхъ. І рече гд҃ь къ мѡѷсе́ю, доко́лѣ разгнѣ́ваютъ мѧ̀ лю́дїе сі́и, и҆ доко́лѣ не вѣ́рꙋютъ мнѣ̀, въ всѣ́хъ чюде́сѣхъ, ꙗ҆̀же сътвори́хъ в ни́хъ. Поражꙋ̀ и҆̀хъ сме́ртїю и҆ погꙋблю̀ и҆̀, и҆ сътворю̀ тѧ̀ и҆ до́мъ ѿца̀ твоего̀ въ лю́ди вели́ки и҆ мно́ги па́че не́жели сі́а. И҆ рече мѡѷсе́и къ гд҃ꙋ, [-][15] *ѹ҆слы́шатъ е҆гѵ́птане, ꙗ҆́ко възведе̇̀ крѣ́постїю свое́ю лю́ди твоа̀

Глава 14

1 І піднявшись, ввесь збір видав голос, і плакав народ усю ту ніч. **2** І нарікали на Мойсея й Аарона всі ізраїльські сини, і сказали до них, ввесь збір: Краще було померти нам в єгипетській землі, ніж у цій пустині. **3** *Навіщо ввів нас Господь до тієї землі, щоб впасти від меча? Наші ж жінки і наші діти будуть на розграбунок. І тепер, отже, краще є нам повернутися до Єгипту. **4** І сказав один до одного: Настановім собі провідника, щоб ми повернулися до Єгипту. **5** І впали Мойсей і Аарон на лице перед всім збором ізраїльських синів. **6** *Ісус же, син Навина, і Халев, син Єфонії, з тих, що оглядали землю, роздерли свою одіж **7** і сказали до всього збору ізраїльських синів, кажучи: Земля, яку ми оглянули, є дуже-дуже добра. **8** Якщо нас Господь любить, введе нас до тієї землі, і дасть її нам, земля ж кипить медом і молоком. **9** Але не будьте відступниками від Господа. Ви ж не лякайтеся народу тієї землі, тому що, наче в їжу нам вони є, бо від них відступив час, з нами ж Господь, не бійтеся їх. **10** І сказав ввесь збір: Закаменуймо їх камінням. Слава ж господня з’явилася в хмарі над шатром свідчення всім ізраїльським синам. **11** І сказав Господь до Мойсея: Доки цей народ мене гнівитиме і доки не віритиме мені в усіх знаках, які Я вчинив в них? **12** Поб’ю їх смертю, і знищу їх, і зроблю тебе і дім твого батька у великий і численний народ, більший ніж ці. **13** І сказав Мойсей до Господа: *Почують єгиптяни, що

д҃ е҆зра а — ез3. 1

сира̀ мѕ а҆ ма҃к в — сир. 46 мак1. 2

в҃ мѡ̀ лв — мой2. 32

ти вивів від них своєю силою цей, твій народ. **14** І всі, що живуть на цій землі, почули, що ти є Господь, що ти милосердний, що з'являєшся очима до очей, Господи; *і твоя хмара стала над ними, і в стовпі хмари ти ідеш перед ними вдень, і в стовпі вогня вночі. **15** Коли ж і вигубиш цей народ, до однієї людини, і скажуть всі країни, які почули твоє ім'я, кажучи: **16** *Тому що Господь не може ввести свій народ до землі, про яку клявся їм, він і вигубив їх в пустині. **17** І тепер хай прославиться твоя рука, Господи, так, як ти сказав, кажучи: **18** *Господь терпеливий і многомилосердний, правдивий, що мстить за беззаконня і гріхи, і неправди, і очищенням не очистить винного, *що віддає гріхи батьків на дітях, до третього і четвертого роду. **19** Відпусти гріх цьому народові за великим твоїм милосердям, так, як милосердним був ти їм в Єгипті, – й дотепер. **20** І сказав Господь до Мойсея: Милосердним до них Я є за твоїм словом. **21** Але живу Я і завжди живе моє ім'я, і господня слава наповнить всю землю. **22** Бо всі мужі, що бачать мою славу і чуда, які Я вчинив в Єгипті і в цій пустині, випробували мене ось в десятий раз, і не послухались моїх слів. **23** *І хай не побачать землю, якою клявся Я їхнім батькам, але їхні діти, які є тут, зі мною, які не знають добра і зла. Кожний юнак, що не знає, – цим Я дам землю, всі ж, що мене розгнівили, її не побачать. **24** *Раб же мій Халев, тому що був при ньому інший дух, і він пішов вслід за мною, його введу до землі, до якої входить, туди, і його нащадки її унаслідують, **25** і Амалика, і Хананея, що живуть у долині. Завтра повернетеся і підете до пустині шляхом Червоного моря. **26** І сказав Господь до Мойсея і Аарона, кажучи: **27** *Доки цей поганий збір нарікатиме проти мене, бо нарікання ізраїльських синів, яким нарікали на вас, Я почув. **28** Скажи їм: *Живу Я, – каже Господь, – так, як ви сказали до моїх вух, так зроблю вам. **29** В цій пустині впадуть ваші тіла і *все ваше число, і ваші, переписані від 20 літ і вище, – всі, які нарікали проти мене. **30** Невже ввійдете до землі, над якою Я простягнув мою руку, щоб на ній вас поселити, за винятком Халева, сина Єфтинія, *й* Ісуса, син Навина. **31** Дітей же ваших, про яких ви сказали, що будуть на розграбування, їх введу Я до землі, і вони одержать землю, від якої ви сьогодні відвернулися. **32** Тіла ж ваші впадуть у цій пустині. **33** Сини ж ваші будуть живитися в цій пустині 40 літ, і віднімуть вашу розпусту, до-

мой2. 13; мой5. 9; пс. 102; мой2. 10, мой5. 5, єре. 32; мой5. 1, єв. 3; іс нав. 14, мак1. 2, суд.; пс. 105; ниж. 26 і 32, мой5. 1; ниж. 26

сїѧ ѿ нихъ· [-][16] і҆ вси живꙋщїи на землѝ се́и. слы́шаша ꙗ҆́ко ты̀ є҆си гь въ (млⷭ҇ти сы́и)[17]. и҆́же ѻ҆чи́ма прⷣ҇ ѻ҆чи́ма ꙗ҆влѧ́ешисѧ гі, *и҆ ѻ҆́блакъ твои стаⷭ҇ надⷨ҇ ни́ми, и҆ столпо ѻ҆блачнымъ (и҆́деши ты)[18] прⷣ҇ ни́ми въ днь. и҆ столпо́мъ ѻ҆гненомъ в но́щи· (є҆гда же) и҆ потреби́ши лю́ди сїа, а҆́ки (є҆ди́наго чл҃ка)[19]. и҆ рекꙋ [вси][20] (стра́ны)[31], и҆́же слы́шаша и҆мѧ твое глюще· *Зане̑ не мо́же гь (лю́дїи свои҆ въвести̑)[22] въ зе́млю, ѡ҆ не́иже клѧ́тсѧ и҆мъ. [и҆][23] погꙋби и҆хъ въ пꙋсты́ни· і҆ нн҃ѣ да сѧ възнесе́тъ [рꙋ́ка][24] твоѧ̀ гі, ꙗ҆́коже глалъ є҆си рекїи· *Гь терпѣли́въ, и҆ многомлⷭ҇тивъ, (-)[25] и҆́стиннѣ. ѿмща̀ беззако́нїе, и҆ грѣхи̑, и҆ непра́вды, и҆ ѻ҆чищенїемъ не ѻ҆чиститъ повиннаго. *ѿдаа̀ грѣхи̑ ѿца на ча́да, до тре́тїаго и҆ четве́ртаго [ро́да][26]· ѻ҆ста́ви (грѣхи̑)[27] лю́демъ симъ, по вели́цеи млⷭ҇ти твое́и, ꙗ҆́ко млⷭ҇тивъ [бѣ][28] и҆мъ (въ є҆гѵ́птѣ)[29] [и҆][30] досе́лѣ· и҆ рⷱ҇е гь къ мѡѵсе́ю. млⷭ҇тивъ и҆мъ є҆смь, по словеси̑ твоемꙋ· но живꙋ а҆́зъ и҆ прно живе́тъ и҆мѧ мое. и҆ наполнитъ сла́ва гнѧ всю зе́млю· ꙗ҆́ко вси мꙋ́жи ви́дѧщїи сла́вꙋ мою, и҆ чю́деса̀ ꙗ҆́же сътвори́хъ въ є҆гѵ́птѣ, и҆ въ пꙋсты́ни сеи, [-][31] и҆скꙋсиша мѧ се деся́тое, и҆ не послꙋ́шаша [гласъ мои҆хъ][32]. [*и҆][33] да не ѹ҆́зрѧтъ землѧ̀ є҆́юже клѧ́сѧ ѿцемъ и҆хъ. но ча́домъ и҆хъ, ꙗ҆́же сꙋть съ мно́ю здѣ, и҆́же не вѣ́дѧтъ добра̀ [и҆][34] ѕла̀· всѧ̑ ю҆ноша невѣ́дыи симъ да́мъ зе́млю, вси́ же разгнѣвавшїи мѧ не ѹ҆́зрѧⷮ є҆ѧ̀· *Ра́бъ же мои халевъ. ꙗ҆́ко бы́сть дхъ и҆нъ при не́мъ, и҆ въслѣ́дова мнѣ· [-][35] въведꙋ и҆̀ въ зе́млю в ню́же (вхо́дѝ)[36] та́мо, и҆ племѧ̀ є҆го прїиметъ ю҆̀, [и҆][37] а҆мали́ка и҆ хананеа живꙋщихъ въ ѹ҆до́лїи· ѹ҆трѣ възвратитесѧ и҆ подви́гнетесѧ въ пꙋсты́ню пꙋте́мъ мо́рѧ чрьмнаго· и҆ рече гь къ мѡѵсе́ю и҆ а҆аро́нꙋ гла. *доколѣ со́нмъ (сїи ѕлы́и)[38], (-)[39] ро́пщꙋтъ проти́вꙋ мнѣ, ропта́нїе (бо) снѡвъ і҆илвъ и҆мже възропта́ша ѡ҆ ва́съ слы́шахъ· рцы̀ и҆мъ, *живꙋ а҆́зъ глетъ гь, ꙗ҆́коже гласте въ ѹ҆́ши мои́, та́ко сътворю̀ ва́мъ· въ пꙋсты́ни се́и падꙋтъ теле́са̀ ва́ша, и҆ *вси съглѧда́нїи ва́ши, и҆ съчте́ныи ва́ши, ѿ к҃, лѣтъ и҆ вы́ше, (вси) и҆́же ропта́ша до менѐ· а҆ще [-][40] вни́дете въ зе́млю. на ню́же простро́хъ рꙋ́кꙋ мою, всели́ти ва́съ на не́и, развѣ халевъ снъ (є҆фѡннѣ и҆нъ)[41], [-][42] і҆исꙋсъ снъ на́вꙋинъ· (-)[43] ча́да (же) ва́ши и҆хже рѣ́сте въ разгра́бленїи бы́ти, въведꙋ ѧ҆̀ въ зе́млю и҆ прїи́мꙋтъ зе́млю, ѿ не́ѧже вы (нн҃ѣ) ѿвергосте́сѧ [-][44]· (-)[45] телеса́ (же) ва́ша падꙋтъ въ пꙋсты́ни се́и· снове же ва́ши бꙋ́дꙋтъ пасꙋщесѧ

в мѡ гі; і҆ мѡ д҃; ѱло р҃в; в мѡ і҆, і҆ мѡ є҆, є҆рем л҃в; і҆ мѡ а҆, є҆вре г҃; і҆с нав д҃і, а҆ мак в҃, сꙋдїи а҆; ѱло р҃є; ниж к҃ѕ, и҆ л҃в, і҆ мѡ а҆; ниж к҃ѕ

въ пꙋсты́ни [се́и][46], м҃ лѣтъ, и҆ ѿи́мꙋ блꙋже́нїе ваше, до́ндеже потребѧ́тсѧ телеса̀ ва́ша въ пꙋсты́ни· По числꙋ̀ дн҃їи в ни҆́же съглада́сте землю *м҃ дн҃їи, дн҃и лѣта (є҆ди́наго) понесе́те грѣхи̇̀ ва́ша м҃, лѣтъ, и҆ ѹ҆вѣ́сте ꙗ҆́рость гнѣ́ва моє҆го· А҆́зъ г҃ь гл҃ахъ (вамъ), та́ко сътворю̀ со́нмꙋ [семꙋ̀ ѕло́мꙋ][47], въста́вшемꙋ на́ мѧ, въ пꙋсты́ни (бо) се́и, потребѧ́тсѧ, и҆ тꙋ̀ и҆зъмрꙋтъ· (-)[48] Мꙋжа (же) ꙗ҆́же посыла̀ мѡѷсе́ӥ съглада́ти землѧ̀, и҆ ходи́вшеи, ропта́ша ѻ҆ не́и къ со́нмꙋ. (и҆ гл҃аша)[49] словеса̀ ѕла̀ ѻ҆ (не́и)[50]. *І҆ и҆зомро́ша мꙋжи гл҃авшїи ѻ҆ землѝ ѕлѡ̀ вре́до прⷣ҇е гмъ· (-)[51] І҆ис҃ъ (же) сн҃ъ на́вѵинъ, и҆ хале́въ сн҃ъ и҆є҆фдо́нинъ, жива быста ѿ мꙋжъ тѣ́хъ ходи́вшихъ съглада́ти землѧ̀· И҆ гл҃а мѡѷсе́ӥ словеса̀ сї́и, къ всѣмъ сн҃омъ ї҆и҃лєвымъ, и҆ въскорбѣ́ша лю́дїе ѕѣло· И҆ въста́ше заѹ҆́тра. възыдо́ша на ве́рхъ горы̀ гл҃юще. *Се мы̀ да възы́идемъ на мѣ́сто, є҆́же реⷱ҇ г҃ь, ꙗ҆́ко съгрѣши́хомъ· И҆ реⷱ҇ мѡѷсе́ӥ въскꙋ́ю вы преступа́ете сло́во гн҃е, не ѹ҆годи́тсѧ вамъ· Не въсходи́те, нѣсть бо г҃ь с ва́ми, и҆ паде́те прⷣ҇е лицемъ врагъ ва́шихъ· Занѐ а҆малѝкъ и҆ ханане́и та́мо прⷣ҇е ва́ми, и҆ паде́те мече́мъ. и҆́же ѹ҆бо ѻ҆брати́тесѧ, непокарѧ́ющїисѧ г҃ꙋ, (сего ради нѣ́сть)[52] г҃ь с ва́ми· И҆ ѿходѧ́щїи възыидо́ша на верхъ горы̀, ковче́гъ же завѣта гн҃ѧ, и҆ мѡѷсе́ӥ не приступа́ше ѿ среды̀ полка̀· И҆ сни́де а҆мали́къ и҆ ханане́и, сѣдѧ́и в горѣ то́и, і҆ и҆́стро́ша и҆́хъ, і҆ и҆́сѣко́ша и҆́ даже до є҆рма̀, и҆ възврати́шасѧ въ по́лкъ·

Гла, еі·

И рече г҃ь къ мѡѷсе́ю гл҃ѧ, гл҃и сн҃омъ ї҆и҃лєвымъ, [рекї́и къ ни́мъ][1]. є҆гда̀ въни́дете въ зе́млю вселе́нїѧ ва́шего, ю҆́же а҆́зъ даю̀ ва́мъ· И҆ да [сътвори́те][2] прино́съ г҃ꙋ, въ всесъжже́нїе, и҆ли тре́бꙋ, (и҆ли) вели́кꙋ мольбꙋ̀, и҆ли бл҃гово́льнꙋ, и҆ли въ пра́здники ва́ша [-][3] въ воню̀ бл҃гово́нїа г҃ꙋ· А҆́ще ѹ҆бо ѿ воло́въ, и҆ли ѿ ѻ҆ве́цъ, и҆ да принесе́тъ приносѧ́и да́ръ свои г҃ꙋ. (да принесе́тъ и҆) тре́бꙋ мꙋки̇̀ пшени́чны десѧ́тꙋю часть є҆фи, мѣ́ры, вмѣшены въ є҆ле́ю четве́ртые ча́сти и҆́ны мѣ́ры· (-)[4] Вина́ (же) на възлїѧнїѧ четве́ртꙋю ча́сть и҆́ны мѣ́ры, да сътвори́те въ всесъжже́нїе, и҆ли въ тре́бꙋ а҆́гнцꙋ є҆ди́номꙋ да (сътвори́те)[5] толи́ко, (прино́съ)[6] вонѝ бл҃гово́нїѧ г҃ꙋ· И҆ ѻ҆вна є҆гда̀ творите є҆го въ всесожже́нїе и҆ли въ тре́бꙋ· да сътвори́те тре́бꙋ мꙋки̇̀ пшени́чны, к҃, ча́стїи вмѣшаныхъ въ є҆ле́ю тре́тїю ча́сть и҆́ны мѣ́ры· (-)[7] Вина́ (же) на възлїа́нїе, тре́тїю ча́сть и҆́ны мѣ́ры да принесе́те въ воню̀ бл҃гово́-

ѱло чд

а кри і / єврео г / іюди а

є мо а

ки ваші тіла не будуть вигублені в пустині. **34** За числом днів, в яких ви оглядали землю: *40 днів, – день за один рік, – понесете ваші гріхи, 40 літ, і пізнаєте лють мого гніву. **35** Я Господь сказав вам, так зроблю цьому поганому зборові, що повстав проти мене, бо в цій пустині будуть вигублені, і тут помруть. **36** Чоловіки ж, яких послав Мойсей оглядати землю, і що ходили, нарікали проти неї до збору і говорили про неї погані слова. **37** *І померли від пошесті перед Господом чоловіки, що говорили погане проти землі. **38** Ісус же, син Навина, і Халев, син Єфтонна, зостали в живих – з тих чоловіків, що пішли оглянути землю. **39** І сказав Мойсей ці слова до всіх ізраїльських синів, і народ дуже засмутився. **40** І, вставши вранці, пішли на верх гори, кажучи: *Ось ми підемо до місця, про яке сказав Господь, бо ми згрішили. **41** І сказав Мойсей: Навіщо ви переступаєте господнє слово? Не благополучним вам буде. **42** Не йдіть, бо Господь не є з вами, і ви впадете перед лицем ваших ворогів. **43** Бо Амалик і Хананей там, перед вами, і впадедете, отже, від меча ви, що повернетеся, не підкоряючись Господеві, задля цього Господь не є з вами. **44** І ті, що відходили, пішли на верх гори, кивот же господнього завіту і Мойсей не зрушилися з-посеред табору. **45** І зійшов Амалик і Хананей, що сидів на тій горі, і стерли їх, і вирізали їх аж до Ерми, і вони повернулися до табору.

пс. 104

кор1. 10
єв. 3
юда 1

мой5. 1

Глава 15

1 І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **2** Скажи ізраїльським синам, кажучи до них: Коли ввійдете до землі вашого поселення, яку Я вам даю, **3** і зробите дар Господеві, – в цілопалення чи жертву, чи велике моління, чи добровільно, чи в ваші празникии – в милий запах Господеві. Якщо, отже, з волів чи з овець, **4** і хай принесе той, що приносить свій дар Господеві, хай принесе і жертву пшеничної муки, десяту частину міри ефи, замісеної в олії, четверта частина міри іна. **5** Вино ж на поливання, четвера частина міри іна, зробите на цілопалення чи на жертву одному ягняті, зробите стільки – дар, милий запах Господеві. **6** І коли робите барана на цілопалення чи на жертву, зробите жертву пшеничної муки: 20 частин, замісених в олії, в третій частці міри іна. **7** Вино ж на поливання – принесете третю частину міри іна – на милий запах Господеві. **8** Якщо ж робите з волів: на цілопалення, чи на жер-

тву, чи на звеличування молитви, чи на спасіння Господеві, **9** і принесете з телям жертву: 1 частину пшеничної муки, замісеної в олії, половини міри іна. **10** Вино ж на поливання – дар – половина міри іна – в милий запах Господеві. **11** Так зробите одному теляті, чи одному баранові, чи одному ягняті, чи вівці, чи козі. **12** За їхнім числом зробите, також зробите кожному, за його числом. **13** І кожний тубілець хай так це зробить, щоб принести дари на милий запах Господеві. **14** Якщо ж у вас буде приходько, у вашій землі, чи, коли перебуватиме між вами, у ваших родах, і хай зробить дар на приємний запах Господеві, так як ви робите, також хай зробить і цей Господеві. **15** Закон один вам і приходькам, що є між вами, закон вічний у ваші роди, як ви, так і приходько хай буде перед Господом. **16** Один закон хай буде і одна заповідь хай буде вам і приходькові, що є між вами. **17** І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **18** Скажи Ізраїльським синам і скажи до них: Коли ввійдете до землі, до якої Я вас, туди, введу. **19** І буде: коли їстимете з хлібів тієї землі, відложите частину Господеві. **20** Верх вашого тіста, хліб, відлучите в частку йому, як відлучене від току, так йому відлучите хліб, **21** з верху вашого тіста, і дасьте Господеві частину в родах ваших. **22** Коли ж згрішите і не чинитимете всіх цих заповідей, які сказав Господь Мойсеєві, **23** так як заповів Господь Бог вам рукою Мойсея, – від дня, в якому заповів Господь вам, і пізніше у ваші роди. **24** Коли ж перед очима збору станеться, що несвідомо згрішить, і хай зробить увесь збір одне теля без вади, з волів, на цілопалення, – на милу жертву Господеві. І його жертву, і його поливання – за його наказом, і одного козла, з кіз, – за гріх. **25** І хай помолиться священик за ввесь збір ізраїльських синів, і хай відпуститься їм, бо є несвідоме. Вони ж принесли свій дар Господеві в дар за свої гріхи перед Господом, за їхнє несвідоме. **26** І відпуститься всьому збору ізраїльських синів і приходькові, що є між вами, бо несвідоме всьому народу. **27** Якщо ж одна душа згрішить несвідомо, хай принесе однолітню козу за гріх. **28** І хай помолиться священик за душу, що несвідома і згрішила несвідомо перед Господом, і хай помолиться за неї, і відпуститься їй. **29** І тубільцеві землі ізраїльських синів, і приходькові, що є між ва-

нїа г҃у. А҆́ще ли [творите ѿ воловъ][8] въ всесъжженїе, или въ требꙋ, (или) възвеличенїе молбы, или въ спсенꙋю г҃у. И҆ да (принесете)[9] съ телцемъ прино҃ мꙋки пшеничны (а҃)[10], части вмѣшаны въ єлеи, по҃ и҆ны мѣры. (-)[11] Вина (же) на възлїанїе, по҃ и҆ны мѣры приносъ въ воню благовонїа г҃у. Та́ко да [сътворите][12], телцꙋ єдиномꙋ. или овнꙋ єдиномꙋ, или агнцꙋ єдиномꙋ, [или][13] овцѣ или козѣ. По числꙋ и҆хже сътвористе. такоже да сътворите єдиномꙋ по числꙋ и҆хъ. (И҆) всакъ тꙋземецъ да сътворитъ тако. сицева принести приношенїа, въ воню благовонїа г҃у. А҆́ще ли пришелецъ въ васъ пребꙋдетъ въ земли вашеи, или аще пребꙋдетъ въ васъ в роженїи вашихъ, и҆ да сътворитъ приносъ въ воню благовонїа г҃у, ꙗкоже творите вы такоже да сътворитъ (и҆ сеи)[14] г҃у. Законъ єдинъ вамъ, и҆ пришелцемъ прилежащимъ въ васъ, законъ вѣчныи, въ роженїа ваша, ꙗкоже вы тако и҆ пришелє́ц да бꙋдетъ пре҃ г҃мъ. Законъ єдинъ да бꙋдетъ, и҆ ѡправленїе єдино да бꙋдетъ вамъ, и҆ пришелцꙋ прилежащемꙋ въ васъ. И҆ рече г҃ь къ мѡѵсїю гл҃а. гл҃и с҃номъ і҆и҃левымъ, (і) и҆ рцы к ни҃, вънегда внидете въ землю, в нюже (вы азъ въведꙋ)[15] тамо. И҆ да бꙋдетъ єгда ꙗсте ѿ хлѣбовъ земли [тоа][16], да ѿложите ѡучастїе [-][17] г҃у. Верхъ тѣста вашего, хлѣбъ да ѿлꙋчите. (и҆) [ѡучастїе][18] єго, ꙗкоже ѡучастїе ѿ гꙋмна, такоже да ѿлꙋчите [ємꙋ][19] [хлѣбъ][20]. ѿ верха тѣста вашего, и҆ дасте г҃у ѡучастїе в роженїа ваша. Єгда же съгрѣшите, и҆ не сътворите (заповѣдеи вс҃ѣ)[21] сихъ, и҆хже гл҃а г҃ь мѡѵсїю. Ꙗкоже повелѣ г҃ь [б҃ъ][22] к вамъ. рꙋкою мѡѵсїевою, ѿ д҃ни ѿ негоже повелѣ г҃ь к вамъ, и҆ потомъ в роженїа ваша. (-)[23] [-][24] Єда ли аще пре҃ ѡчима сонмъ бꙋдетъ не хотащеи съгрѣши҃, и҆ да сътворитъ весь сонмъ телецъ єдинъ, (непороч҃ ѿ воловъ)[25] въ всесъжженїе, въ воню благовонїа г҃у. и҆ требꙋ єго и҆ возлїанїе єго, по повелѣнїю [єго][26]. и҆ козелъ (єді҃ ѿ козъ)[27] грѣха ради. И҆ да помолйса жрецъ ѡ всемъ сонмѣ с҃новъ і҆и҃левъ. и҆ да ѡставитса и҆мъ, ꙗко нехотѣнїе єсть. (-)[28] Сїи (же) принесоша даръ свои принесенїе г҃у, грѣхъ ради сво҃и пре҃ г҃ь, нехотѣнїи ради и҆хъ. И҆ ѡставитса всемꙋ сонмꙋ, с҃новъ і҆и҃левъ, и҆ пришелцꙋ прилежавшемꙋ въ васъ, ꙗкоже всѣхъ людїи нехотѣнїю. А҆́ще ли д҃ша єдина [нехотаще съгрѣши҃т][29]. да приведетъ козꙋ [-][30] єдинолѣтнꙋ грѣха ради. И҆ да помолитса жрецъ, ѡ д҃ши нехотѣвшеи, и҆ съгрѣшшеи нехотѣнїемъ пре҃ г҃мъ, (и҆ да помолитса ѡ неи, и҆ ѡставитса)[31] єи. [И҆][32] населникꙋ

(з҃ела) с҃новъ і҃илевъ, и пришелцꙋ прилежавшемꙋ въ [васъ][33], законъ єдинъ да бꙋдетъ (въ васъ)[34], иже аще сътворитъ нехотащи· И҆ дша иже аще сътворитъ рꙋкою гордости ѿ тоземецъ, или ѿ пришелецъ, б҃а сїа разгнѣваѥ, [и][35] да потребиса дша та ѿ людїи свои· Ꙗ҆ко слово г҃не ѡ҆болга, и заповѣди єго расыпа, сътренїемъ да сътретса дша та, [и][36] грѣ єа на неи· И҆ бѣахꙋ с҃нове і҃илеви въ пꙋстыни, и ѡ҆брѣтоша мꙋжа събирающа дрова, въ днь сꙋботныи· И҆ приведоша єго иже ѡ҆брѣтоста [-][37] берꙋща дрова къ мѡ҆ѵсїю, и ааронꙋ, и къ всемꙋ сонмꙋ с҃новъ і҃илевъ, и въвергоша и въ темницꙋ. не съвѣщаша бо что сътворатъ ємꙋ· И҆ рече г҃ь къ мѡ҆ѵсїю гла смертїю да оумретъ ч҃лкъ [сеи][38], да побїєтъ и каменїємъ весь сонмъ [внѣ полка][39]· И҆ выведоша єго весь сонмъ внѣ полчища и побиша єго [каменїємъ весь сонмъ][30] внѣ полчища, ꙗкоже гла г҃ь мѡ҆ѵсїю· И҆ ре г҃ь къ мѡ҆ѵсїю гла. гли с҃номъ і҃илевымъ и рцы имъ, (да)[41] сътворатъ себѣ повразки на оуглехъ ризъ свои в рожении своихъ. и да [въzложа][42] на краа оуглѣ (ри свои), праденїє синее· И҆ да бꙋдетъ вамъ на краехъ, *и (єгда) оузрите ихъ, и въспомѧнете вса заповѣди г҃на, и сътворите а· И҆ не въслѣдꙋите въ слѣдъ (срцъ)[43] своихъ, и въ слѣдъ ѻ҆чїю вашею, имже вы съблꙋдисте въ слѣдъ ихъ· Ꙗ҆ко да помѧнете и сътворите вса заповѣди моа, и бꙋдите с҃ти б҃ꙋ вашемꙋ· А҆зъ г҃ь б҃ъ вашъ. изведыи вы из землѧ єгѵпетьски быти вамъ б҃ъ а҆зъ г҃ь б҃ъ вашъ·

є мо҃ ів ма іг

ми, один закон хай буде у вас, хто лиш вчинить несвідомо. **30** І душа, яка лиш вчинить рукою гордості, з тубільців чи з приходьків, Бога вона розгнівить, і хай вигубиться та душа зі свого народу, **31** бо опоганив господнє слово і знехтував його заповідями, вигубленням хай вигубиться та душа, і на ній гріх її. **32** І були ізраїльські сини в пустині і знайшли мужа, що збирав дрова в день суботній. **33** І привели його ті, що знайшли як збирав дрова, до Мойсея і Аарона, і до всього збору ізраїльських синів, **34** і кинули його до в'язниці, бо не рішили, що з ним зробити. **35** І сказав Господь до Мойсея, кажучи: Смертю хай помре цей чоловік, хай його камінням поб'є увесь збір поза табором. **36** І ввесь збір вивів його поза табір, і побив його камінням ввесь збір поза табором, так як сказав Господь Мойсеєві. **37** І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **38** Скажи ізраїльським синам, і скажи їм: Хай зроблять собі китиці на рубцях своєї одежі у свої роди, і хай покладуть на край рубців своєї одежі синє прядиво. **39** І хай буде вам на краях, *і коли їх побачите, і згадаєте всі господні заповіді, і чинитимете їх. І не повернетеся вслід за вашими серцями і вслід за вашими очима, якими ви розпустували, вслід за ними. **40** Аби ви пригадали і ви чинили всі мої заповіді, і будете святі вашому Богові. **41** Я Господь Бог ваш, що вивів вас з Єгипетської землі, щоб бути вам Богом. Я Господь Бог ваш.

мой5. 22
мат. 23

Гла, ѕі·

ни҃ ів сир҃ ме іюдѣ а

И҆ гла *корей с҃нъ (асахаровъ)[1], с҃нъ каадовъ, с҃нъ левїинъ и дафанъ, і авиронъ с҃нове [єлиамали][2] і [авнань][3] с҃нъ [фалеховъ][4], с҃новъ рꙋвимль· И҆ въсташа пре мѡ҆ѵсїємъ. и мꙋжи с҃новъ і҃илевъ с҃, и н҃, старѣишины сонмꙋ, причастницы совѣтꙋ, и мꙋжи именити· (И҆) въсташа на мѡ҆ѵсїа и аарона и рекоста [к нима][5], оустависа въ ва ꙗкоже вси сонми вси с҃ти и в нихъ г҃ь, то что ради въстаете на сонмъ г҃нь· И҆ слышав мѡ҆ѵсїи паде ницъ. и гла корею, и къ всемꙋ [соньмꙋ єго][6] рекїи, съглѧда и позна [г҃ь][7] сꙋщиѧ єго, и с҃тыхъ (ихже)[8] приведе к себѣ. і ихже [не][9] избра себѣ (сихъ и) [не][10] приведе къ себѣ· сїє сътворите, възмѣте себѣ сами кадилникы. корей и весь соньмъ твои. и вложите [ѻ҆гнь в ниа][11], и вложите в ниа дїмиамъ пре г҃мъ ѹ҆трѣ· И҆ бꙋдетъ мꙋжь єгоже аще изберетъ г҃ь, сїи с҃тъ, да довлѣютъ вамъ с҃нове левїины· И҆ рече мѡ҆ѵсїи до корея, послꙋшаите мене

Глава 16

1 І промовив *Корей, син Асахара сина Каата, сина Леві, і Дафан, і Авирон – сини Елиама, і Авнан, син Фалеха, з синів Рувима. **2** І встали перед Мойсеєм, і 200 і 50 мужів з ізраїльських синів, старшин збору, учасники ради і мужі славні. **3** І повстали проти Мойсея і Аарона, і сказали до них: Достатнім хай буде вам, що ввесь збір – всі святі і в них Господь, то чому ви повстаєте проти господнього збору? **4** І почувши, Мойсей впав ниць **5** і сказав Кореєві, і до всього його збору, кажучи: Перевірив і пізнав Господь тих, що є його, і святих, яких привів до себе, і яких не вибрав собі, цих і не привів до себе. **6** Це вчиніть: Візьміть самі собі кадильниці, Кореє, і ввесь твій збір, **7** і вкладіть до них вогонь, і покладіть до них ладан вранці перед Господом. І буде, що муж, якого лиш вибере Господь, цей святий, хай

ниж. 26
сир. 45
юда 1

досить буде вам, сини Леві. **8** І сказав Мойсей до Корея: Вислухайте мене, сини Леві. **9** Чи це малим вам є, що вас Бог відлучив від ізраїльського збору і привів вас до себе, щоб служити служби в шатрі свідчення, і стояти перед господнім збором, і служити йому? **10** І він привів тебе і всіх твоїх братів, синів Леві з тобою, і так шукаєте бути жерцями? **11** Задля цього ти і ввесь твій зібраний збір змовилися проти Бога. Аарон же хто є, що нарікаєте на нього? **12** І послав Мойсей покликати Дафана і Авирона, синів Елиява – і сказали: Не прийдемо. **13** Чи не мало й цього, що ти нас вивів з землі, що кипить молоком і медом, щоб вигубити нас в пустині, і що пануєш над нами – є князем? **14** І чи до землі, що кипить медом і молоком, ввів ти нас і дав нам частину поля і виноградники? І очі тих людей ти виколов – не підемо. **15** І дуже тяжким став Мойсей від гніву, і сказав до Господа: Не прийми їхніх жертов, бо пожадання нікого від них я не прийняв, і не вчинив зла я нікому ж з них. **16** *І сказав Мойсей до Корея: Освяти твій збір, і будьте готові перед Господом, – ти і Аарон, і вони, – вранці. **17** І візьміть, кожний свої кадильниці, і накладіть до неї ладан, і принесіть перед Господа, кожний з вас свою кадильницю, – 200 і 50 кадильниць, – ти і Аарон свою, кожний з вас кадильницю. **18** І взяли, кожний свою кадильницю, і поклали до них вогонь, і поклали до них ладан, і поставили перед дверима шатра свідчення Мойсей і Аарон. **19** І піднялися проти них Корей і ввесь збір його, перед дверима шатра свідчення, і з'явилася слава господня всьому зборові. **20** І заговорив Господь до Мойсея і Аарона, кажучи: **21** Відступіть, кожний з вас, з-посеред того збору, і враз вигублю їх. **22** І впали ниць, і сказали: Боже, Боже батьків і всякого тіла, якщо одна людина згрішила, і чи на ввесь збір господній гнів? **23** І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **24** Скажи зборові, кажучи: Відступіть довкруг від збору Корея, і Дафана, і Авирона. **25** І підвівшись, Мойсей пішов до Дафана і Авирона, і пішли з ним всі ізраїльські старшини. **26** І сказав до збору, кажучи: Відступіть від шатер людей цих непокірних, і не доторкайтеся до всього, що є їхнє, щоб ви не загинули в усьому їхньому грісі. **27** І відступили довкруг від шатер Корея, і Дафана, і Авирона, довкруг. Дафан же й Авирон вийшли і стали перед дверима покою своїх шатер, і їхні жінки, і їхні діти, і їхній маєток. **28** І сказав Мойсей: З цього пізнаєте, що Господь послав мене

муд. 18

сн҃ове левїины. еда̀ (се мало вамъ есть)[12], ꙗко ѿлꙋчѝ васъ бг҃ъ ѿ сонма ıилева, и приведѐ васъ к себѣ слꙋжити слꙋбы въ храмѣ [свѣдѣнїа][13], и стоѧти пре сонмомъ [гн҃имъ][14], (и) слꙋжити [емꙋ][15]· И приведе тѧ и всю братїю твою̀, сн҃ы левїины с тобою, и просите жрѣти (сице)· Сего ради ты и весь сонм твои собраныи совѣщаете къ бг҃ꙋ, (-)[16] ааронъ (же) кто есть, ꙗко поропщаете нань· И посла̀ моѵсїи призвати дафана, и авирона, сн҃ы елиавлѧ, и рекоста не възыидем· Не мало (и) сего̀, ꙗко изведѐ ны, ѿ землѧ̀ кипѧщꙋю млекомъ и медомъ, еже погꙋбити на въ пꙋстыни, (и) ꙗко владѣеши нами кнѧѕь еси· И ты̀ ли в землю кипѧщꙋю медомъ и млекомъ въведѐ ны. И далъ еси намъ часть села̀ и винограда, (и) очи чл҃къ тѣ изъткнꙋлъ еси, не изыидем· И отѧжа̀ моѵсїи гнѣвомъ ѕѣло, и рече къ гв҃ꙋ. не прїими требъ ихъ, ни единаго (бо) похотѣнїа ѿ нихъ прїѧхъ, и ниже зазлихъ ни единомꙋ же ихъ· *И ре моѵсїи къ корѣю. освѧти сонмъ твои и бꙋдете готови пре гм҃ъ, ты [и аарон и онѝ][17] ѹтро· И възмѣте кождо (кадилники своѧ̀)[18] и възложите на димиам, и принесите пре гв҃ь, кождо (ваш) кадилникъ свои, с҃, и н҃, кадилникъ. [-][19] ты и аарон (свои кождо ваю кадилник)[20]· и [взѧша][21] кождо (свои кадилникъ)[22] и вложиша на нѧ огнь, и вложиша на нѧ димїам, и поставиша пре двермі храма свѣдѣнїѧ, моѵсїи и ааронъ· И въсташа на нѧ корей [и][23] весь [сонмъ его][24], пре дверми храма свѣдѣнїа, и ꙗвисѧ слава гн҃ѧ всемꙋ сонмꙋ· И рече гь къ моѵсїю и ааронꙋ глѧ, ѿстꙋпита [кождо][25] (ваш) ѿ среды̀ сонма того, и потреблю ѧ̀ единицею· И припадоста ницъ и рекоста, бе бе ѿцъ, (-)[26] и всѧкоѧ плоти· аще чл҃къ единъ съгрѣшѝ, и на весь ли сонмъ гнѣвъ гн҃ь· И рече гь къ моѵсїю глѧ. рцы̀ сонмꙋ глѧ, ѿстꙋпите окрѣтъ ѿ сонма кореева, [и дафанѧ, и авиронѧ][27]· И [въставъ][28] моѵсїи (-)[29] иде къ дафанꙋ и авиронꙋ, і идоша с нимъ вси старцы іилтестїи· И гла къ сонмꙋ рекїи, ѿстꙋпите ѿ кꙋщь чл҃къ непокоривыхъ сихъ, и не прикоснетесѧ къ всемꙋ еликоже есть ихъ да не погибнете въ всемъ грѣси ихъ· И ѿстꙋпиша (окрѣтъ) кꙋщь корея, [и дафана, и авирона][30] окрѣтъ· (-)[31] дафанъ (же), и авиронъ, излѣзоста и стаста пре дверїи храма кꙋщь своихъ. и жены ихъ и дѣти их, і имѣнїе их· И рече моѵсїи, о семъ да ѹвѣсте ꙗко гь посла̀ мѧ сътворити всѧ дѣлеса̀ сїѧ ꙗко не о себѣ (азъ творю̀ сїѧ). аще смртїю

мꙋдро нı

ни҃ кз
є҃ мо҃ аі
ѱа҃ло р҃е

всѣхъ людїи ѹ҆мрѹтъ сїи. И҆ а҆́ще по присѣще́нїю всѣхъ чл҃къ, присѣщенїе бѹдетъ и҆́хъ, то нѣсть г҃ь посла̀ менѐ. Но̂ а҆́ще въ ꙗ҆вле́нїи пока́жетъ г҃ь. *И҆ ѿвѐрзъши зе́млѧ ѹ҆ста̀ своа и҆ пожретъ ѧ҆̀, и҆ до́мы и҆́хъ и҆ кѹща и҆́хъ, и҆ всѧ є҆лика сѹть и҆́хъ и҆ съни́дѹтъ живи въ а҆́дъ. И҆ да ѹ҆вѣ́дѧтъ ꙗ҆́ко разгнѣ́ваша чл҃цы сїи г҃а. (И҆ бысть) ꙗ҆́ко (-)[32] преста̀ гл҃ѧ [-][33] словеса̀ сїи, (и҆) разсѣ́десѧ землѧ̀ по́дъ нога́ми и҆́хъ и҆ ѿвѐрзесѧ землѧ̀ и҆ пожре ѧ҆̀, и҆ до́мы и҆́хъ, (-)[34] всѧ люди сѹ́щаѧ съ кореомъ, и҆ скоты и҆́хъ, (снидо́ша и҆)[35] сїи и҆ [всѧ][36] є҆ли́ко бѧше и҆́хъ, живи во а҆́дъ, и҆ покры̀ и҆́хъ землѧ̀, и҆ погибо́ша ѿ среды̀ полка. И҆ весь і҆и҃ль (і҆) и҆же ѡ҆крѹ́стъ и҆́хъ ѿбѣго́ша ѿ вопла и҆́хъ, занѐ [рекоша][37] гл҃юще, да не жретъ на́съ землѧ̀. (-)[38] О҆́гнь (же) и҆зы́де ѿ г҃а, і҆ и҆ждежѐ, с҃, и҆ н҃, мѹ́жъ, прине́съшаѧ димїа́мъ. И҆ рече г҃ь къ мѡѷсїю. [рцы̀][39] є҆лїазарѹ, сн҃ѹ а҆арѡ́новѹ жерцѹ̀. да (соберетъ)[40] кади́лники мѣ́деныѧ ѿ среды̀ и҆згорѣвшихъ, и҆ о҆́гнь чю́ждїи сїи рассы́плите тамо. Ꙗ҆́ко ѡ҆ст҃ишасѧ кади́лницы грѣшныхъ си́хъ въ дѹша́хъ и҆́хъ. и҆ (сътвори́те)[41] ѧ҆̀ на па́мѧть ѡ҆кова́ны, ѡ҆бложе́нїе ѹ҆ ѡ҆лта́рѧ ꙗ҆́ко принесо́ша пре́дъ г҃ь и҆ ѡ҆ст҃ишасѧ, и҆ бысть въ зна́менїе сн҃омъ і҆и҃лвымъ. И҆ взѧ̀ є҆лїаза́ръ сн҃ъ а҆арѡ́на жерца̀ кади́лники мѣ́деныѧ, є҆ли́ко принесо́ша и҆згорѣ́вшеи, и҆ ѡ҆бложи́ша (-)[42] въ ѡ҆бложе́нїе ѡ҆лтарѧ̀. въ па́мѧть сн҃ѡмъ і҆и҃левымъ, ꙗ҆́ко да не прїи́детъ никто́же и҆ноплеме́нникъ, и҆же нѣсть ѿ плода̀ а҆арѡ́на, є҆же възложи́ти димїа́мъ пре́дъ г҃мъ. и҆ да не бѹдетъ ꙗ҆́ко (и҆) коре́и, и҆ совѣтницы є҆го, ꙗ҆́коже гл҃а (є҆мѹ) г҃ь [-][43] мѡѷсїѡмъ. И҆ възропта́ша сн҃ове і҆и҃льтестїи, наѹ҆трїе на мѡѷсїа и҆ а҆арѡ́на гл҃юще, вы и҆зби́ста люди г҃нѧ. И҆ бысть є҆гда̀ възврати́сѧ по́лкъ на мѡѷсїа и҆ а҆арѡ́на и҆ въѡ҆рѹжи́шасѧ къ храмѹ свѣ́дѣнїа. (храмъ же)[44] покры̀ [-][45] ѡ҆́блакъ, и҆ ꙗ҆ви́сѧ слава г҃нѧ. И҆ вниде мѡѷсїи і҆ а҆арѡ́нъ съпредѝ хра́ма свѣдѣнїа. И҆ рече г҃ь къ мѡѷсїю і҆ а҆арѡнѹ гл҃ѧ, ѹ҆стѹпи́те ѿ среды̀ со́ньма сего̀ и҆ потреблю̀ ѧ҆̀ є҆дїницею и҆ па́доста ница. И҆ рече мѡѷсїи къ а҆арѡ́нѹ възмѝ кади́лникъ и҆ вложи́ же вонь о҆́гнь ѿ ѡ҆лта́рѧ, и҆ възложѝ на́нь димїа́мъ, и҆ несѝ ско́ро въ полкъ и҆ помоли́сѧ ѡ҆ ни́хъ, съшелъ бо є҆сть гнѣвъ ѿ лица̀ г҃нѧ, (и҆) нача̀ гѹби́ти люди. И҆ взѧ̀ а҆арѡ́нъ ꙗ҆́коже гл҃а є҆мѹ мѡѷсїи, и҆ течѐ въ со́ньмъ. (-)[46] ѹ҆же (бо) пришла̀ бѧ́ше па́гѹба на́ люди. И҆ възложѝ димїа́мъ и҆ помоли́сѧ ѡ҆ лю́дехъ. И҆ ста̀ междѹ мр҃твыми и҆ живы́ми, и҆ преста̀ па́гѹба. И҆ бы́сть ѹ҆ме́ршихъ въ па́гѹбе, д҃і и҆ з҃ сѡ, кро-

вчинити всі ці діла, що не від себе самого я це чиню. **29** Якщо смертю всіх людей ці помруть, і коли за відвідинами всіх людей будуть їхні відвідини, то Господь не послав мене. **30** Але, якщо явно покаже Господь, *і земля, відкривши свої уста, пожере і їх, і їхні доми, і їхні шатра, і все, що є їхнє, і зійдуть живими до аду, і пізнають, що ці люди розгнівили Господа. **31** А сталося, коли він перестав говорити ці слова, і розірвалася земля під їхніми ногами, **32** і відкрилася земля, і пожерла їх, і їхні доми, всіх людей, що були з Кореєм, і їхню скотину. **33** Зійшли і ці, і все, те, що було їхнє, живими до аду, і їх покрила земля, і згинули з-посеред збору. **34** І ввесь Ізраїль, і ті, що довкруг них, втекли від їхнього крику, бо сказали, кажучи: Щоб не пожерла нас земля. **35** Вогонь же вийшов від Господа і спалив 200 і 50 мужів, що принесли ладан. **17,1** І сказав Господь до Мойсея: **2** Скажи Еліазарові, синові Аарона, священникові, хай збере мідяні кадильниці з-поміж спалених, і розсипте там цей чужий вогонь, бо освятилися **3** кадильниці цих грішників в їхніх душах. І зробите їх, на пам'ять, кованим покриттям при жертовникові, бо принесені були перед Господом, і освятилися, і було на знак ізраїльським синам. **4** І взяв Еліазар, син Аарона, священика, мідяні кадильниці, скільки їх принесли, спалені, і обклали, як обкладку вівтаря, **5** на пам'ять ізраїльським синам, щоб не приступив ніхто з іншого племені, який не є з насіння Аарона, щоб покласти ладан перед Господом, і щоб не було так, як і з Кореєм і радниками його, так, як сказав йому Господь Мойсеєм. **6** І вранці нарікали ізраїльські сини проти Мойсея і Аарона, кажучи: Ви вигубили господній народ. **7** І сталося, коли повернувся збір проти Мойсея і Аарона, і озброїлися проти шатра свідчення, то шатро покрила хмара, і з'явилася господня слава. **8** І ввійшов Мойсей і Аарон з переду шатра свідчення. **9** І заговорив Господь до Мойсея і Аарона, кажучи: **10** Відійдіть з-поміж цього збору, і вигублю їх враз, – і впали ниць. **11** І сказав Мойсей до Аарона: Візьми кадильницю і вклади ж до неї вогонь з жертовника, і вклади до неї ладан, і неси швидко у табір, і помолися за них, бо зійшов гнів від господнього лиця, і почав вигублювати народ. **12** І взяв Аарон, так як сказав йому Мойсей, і побіг до табору, бо вже прийшло було вигублення на народ. І поклав ладан, і помолився за народ, **13** і став між мертвими і живими, і спинилося вигублення. **14** І було

ниж. 27
мой5. 11
пс. 105

тих, що померли в вигубленні 14000 і 7 сот, за винятком тих, що померли через Корея. **15** І повернувся Аарон до Мойсея, до дверей шатра свідчення, і спинилося вигублення.

мѣ оумершихъ кореа ради· И възвратися ааронъ къ моѷсїю, къ дверем храма свѣдѣнїа, и оуста пагꙋба·

Глава 17

16 І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **17** Скажи ізраїльським синам і візьми у них по одній палиці: палицю, палицю від усіх їхніх князів, за домом їхніх батьків, **12** палиць; ім'я ж кожного напиши на його палиці. **18** Ім'я ж Аарона напиши на палиці Левія, бо є одна палиця, за їхнім племенем, за домом їхніх батьків. **19** І покладеш їх в шатрі свідчення перед свідченнями, в яких же дам пізнати себе тобі, там. **20** І хай буде, що чоловік, якого лиш виберу, – його палиця розквітне, і відніму від мене нарікання ізраїльських синів, скільки ці на вас нарікають. **21** І сказав Мойсей ізраїльським синам, і дали йому всі князі їхні палиці, кожний князь – палицю, князь за домом їхніх батьків – 12 палиць, і палиця Аарона між їхніми палицями. **22** І поклав Мойсей палиці перед Господом в шатрі свідчення. **23** І сталося вранці, й ввійшов Мойсей і Аарон до шатра свідчення, і ось зацвіла палиця Аарона, з дому Левія, видала галузки і зацвіла квітками і видала горіхи. **24** І виніс Мойсей всі палиці з – перед господнього лиця до всіх ізраїльських синів, і побачили, і кожний взяв свою палицю. **25** *І сказав Господь до Мойсея: Поклади палицю Аарона перед свідченням на зберігання і на знак неслухняним синам, і хай зупиниться їхнє нарікання проти мене, і не помруть. **26** І зробив Мойсей і Аарон так, як заповів Господь Мойсеєві, так зробили. **27** І сказали ізраїльські сини до Мойсея, кажучи: Ось ми побиті, і вигублені, і винищені. **28** Кожний, що доторкнеться до шатра господнього свідчення, згине, і чи зовсім вимремо, вмираючи?

єв. 9

Глава, зі

И рече Гь къ моѷсїю гла. гли сномъ їилевымъ, и возми ѿ нихъ по єдиномꙋ жезлꙋ жезлъ, [-][1] (жезлъ) ѿ всѣхъ кнзь ихъ, по домомъ ѿчьства ихъ ві жезла, (-)[2] (има (же) коєгождо)[3] напиши на жезлѣ єго· (-)[4] Има (же) аароне напиши на жезлѣ левѷинѣ, єсть бо жезлъ єдинъ по племени (ихъ) домꙋ ѿчьства ихъ [-][5]· И да положиши и въ храмѣ свѣдѣнїа прямо свѣдѣнїю, в нихъ (же) явлюся тебѣ тꙋ· И да бꙋдетъ члкъ єгоже аще изберꙋ [-][6] жезлъ єго прозябнетъ, и ѿвръгꙋ ѿ [тебе][7] роптанїє сновъ їилевыхъ, єлико сїи ропщꙋтъ на вы· И гла моѷсїи сномъ їилевымъ. и даша ємꙋ вси кнзи ихъ жезлъ, кнзю єдиномꙋ жезлъ, кнзя по домꙋ ѿчьства ихъ. ві, жезловъ, и жезлъ ааронь посредѣ жезлъ ихъ· И положи моѷсїи жезлы пред Гмъ, въ храмѣ свѣдѣнїа· И бысть наоутрїє и вниде моѷсїи і ааронъ, въ храмъ свѣдѣнїа, и се прозябе жезлъ ааронь, въ домꙋ левѷинѣ, (-)[8] израсти вѣтвїю, и процвѣте цвѣтомъ, і израсти орѣхи· І изнесе моѷсїи вся жезлы ѿ лица Гня къ всѣмъ сномъ їилевымъ, и видѣша, и взя кождо жезлъ свой· *И рече Гь къ моѷсїю, положи жезлъ ааронь пред [свѣдѣнїемъ][9], въ сохранєнїє, [и въ][10] знаменїє, сновъ ослꙋшливыхъ, и да останетъ роптанїє ихъ ѿ мене, и не змрꙋ· И сътвори моѷсїи і ааронъ, єлико повелѣ Гь моѷсїю тако сътвориша· И рекоша снове їилеви къ моѷсїю глюще, се потребихомся, [и][11] погибохомъ [і][12] исчезохомъ· вся присязаяи къ храмꙋ [свѣдѣнїа][13] Гня оумретъ (и) до конца ли (оумирающе) погибнемъ·

євреѡ д

Глава 18

1 І сказав Господь до Аарона, кажучи: Ти і твої сини і дім батька з тобою – візьмете первородності гріхів святих; ти ж і твої сини візьмете гріхи вашого священства, **2** і твоїх братів, плем'я Левія, громаду твого батька, і приведи до себе, і хай стоять перед тобою, і хай послужать тобі, і тобі і твоїм синам з тобою перед шатром свідчення. **3** І хай зберігають твої сторожі і сторожі шатра, лише до святого посуду і до жертовника хай не приступають, хай не помруть і ці, і ви. **4** І пристануть до тебе, і хай збе-

Глава, иі

И рече Гь къ ааронꙋ гла, ты и снове твои и домъ ѿца твоєго [с тобою][1], да возмете [первеньства][2] грѣхъ стыхъ. (-)[3] ты (же) и снове твои да прїимете грѣхи жречества вашего· И братїю твою племя левѷино сонма ѿца своєго, (и) приведи къ себѣ, и да престанꙋтъ тебѣ, и да послꙋжатъ тебѣ, и тебѣ и сномъ твоимъ с тобою пред храмомъ свѣдѣнїа· И да блюдꙋтъ стражбы твоя, и стражбы храма [-][4]. развѣ къ сосꙋдомъ стымъ и ко олтарю да не приступаютъ, (да)[5]

не и҆змрꙋтъ, и҆ сі́и, и҆ вы· И҆ прило́жатсѧ к тебѣ, и҆ да блюдꙋтъ стражбы̀ хра́ма свѣдѣні́а, [и҆][6] всѧ̀ слꙋ́жбы хра́ма. (а҆)[7] и҆ноплеме́нникъ да не присту́паетъ къ (ва́мъ)[8], и҆ да съблюде́те стражбы̀ ст҃ыхъ, и҆ стра́бы̀ ѻ҆лтарѧ̀, и҆ не бꙋ́детъ [ктомꙋ][9] гнѣ́ва на с҃нѣхъ і҆и҃левы҃· [*а҆́зъ бо][10] взѧ́хъ бра́тїю ва́шꙋ леѵі́ты, ѿ среды с҃новъ і҆и҃левъ, [ва́мъ][11] в да́ръ вда́ныи, г҃ꙋ слꙋжи́ти слꙋ́жбы хра́ма свѣдѣні́а· (-)[12] Ты́ (же) и҆ с҃нове твоѝ с тобо́ю, съхрани́те жречество ва́ше, по всемꙋ̀ дѣ́лꙋ ѻ҆лтарѧ̀, и҆ внꙋтрьнѧѧ завѣ́сы. И҆ да слꙋжи́те слꙋ́бы в да́нїа (да́хъ ва҃) жречество ва́ше, (-)[13] и҆ноплеме́нникъ (же) приступа́ѧ да ᲂу҆́мретъ· И҆ рече г҃ь къ а҆аро́нꙋ, [се а҆́зъ][14] да҃ вамъ снабдѣні́е принос [мои́хъ][15], (и҆) ѿ всѣхъ с҃щенныхъ мнѣ, ѿ с҃новъ і҆и҃левъ, тебѣ да́хъ ѧ҆̀ въ старѣйши́нство, и҆ с҃номъ твои́мъ по тебѣ зако́нъ вѣ́чныи· *И҆ сі́е да бꙋ́детъ ва҃, ѿ [всѧ́каго][16] с҃щенна҃ ст҃ыхъ (-)[17]. ѿ всѣ́хъ даро́въ и҆́хъ, и҆ ѿ всѣ҃ требъ и҃, и҆ ѿ всѧ́каго престꙋпле́нїѧ и҃, и҆ ѿ всѣ҃ грѣхъ [и҃][18], є҆ли́ка ѿдаю̀ мнѣ ѿ всѣхъ ст҃ыхъ. тебѣ да бꙋ́дꙋтъ и҆ с҃номъ твои҃· въ ст҃омъ ст҃ыхъ да ꙗ҆́сте ѧ҆̀. ве́сь мꙋ́жескъ полъ да ꙗ҆́сте ѧ҆̀, ты и҆ с҃нове твоѝ ст҃а да бꙋ́дꙋтъ тебѣ· (-)[19] Се́ (же) да бꙋ́детъ вамъ ѿ нача҃ка да́нїа и҆́хъ, ѿ всѣхъ возложе́нїи с҃новъ і҆и҃левъ, тебѣ да́хъ ѧ҆̀ и҆ с҃номъ твои҃, и҆ д҃щерем твои҃ с тобо́ю, зако҃но вѣ́чно. всѧ́къ чи́стыи въ домꙋ̀ твое́мъ да ꙗ҆́сте ѧ҆̀· ве́сь нача́токъ є҆леи́ныи, и҆ всѧ́къ нача́токъ ви́нныи, и҆ пшени́чныи, нача́тки и҆́хъ, є҆ли́ко а҆́ще ѿдада҃ г҃ꙋ тебѣ да́хъ ѧ҆̀· Перворо҃наѧ [-][20] є҆ли́ка въ земли̇̀ и҆́хъ, є҆ли́ка а҆́ще принесꙋ́тъ г҃ꙋ тебѣ да бꙋ́де, всѧ́к чи́стъ в домꙋ̀ твое́мъ да ꙗ҆́стъ ѧ҆̀· всѧ́ко наро́чное въ с҃нѣхъ і҆и҃левы҃, тебѣ да бꙋ́детъ· *И҆ всѧ́къ ѿвръза́ѧи [всѧ́ка][21] ложесна̀ ѿ всеѧ̀ пло́ти, є҆ли́ко прино́сѧтъ г҃ꙋ, ѿ ч҃лка до скота̀, тебѣ да бꙋ́детъ. Н҆о и҆скꙋплені́емъ и҆скꙋ́пѧтсѧ, (с҃нове)[22] ч҃лчїи, и҆ прьвенцы̀ скота̀ нечи́стаго да и҆скꙋпѧтсѧ· (-)[23] И҆скꙋ́пъ (же) [и҆́хъ][24] ѿ (є҆ди́наго) м҃ца, и҆́же съцѣнені́е, є҃, си́кль, *по си́клю ст҃омꙋ, к҃, мѣ́дницъ є҆́сть· ра́звѣ первене́цъ те́лчїи, и҆ первене́цъ ѻ҆́вчїихъ, и҆ первене́цъ, козьи́хъ да не и҆скꙋ́пѧтсѧ, ст҃и (бо) сꙋть, и҆ кро́вь и҆́хъ пролїеши ᲂу҆ ѻ҆лтарѧ̀, и҆ ло́и принесе́ши прино́съ въ воню̀ бл҃гово́нїѧ г҃ꙋ· (ч҃)[25] мѧса (тебѣ да бꙋ́дꙋ)[26], ꙗ҆́коже и҆ грꙋ́ди възложе́нїа, и҆ ра́мо десно́е тебѣ да бꙋ́дꙋтъ· всѧ́ко ᲂу҆ча́стїе ст҃ыхъ, є҆ли́коже а҆́ще ѿлꙋча҃ с҃нове і҆и҃льтестїи г҃ꙋ, тебѣ да́лъ є҆смь, и҆ с҃номъ твои́мъ (с тобо́ю, и҆ д҃щеремъ твои́мъ)[27]. зако́нъ вѣ́чныи, завѣ́тъ соли (лю҃скъ) вѣ́чныи (пре҃ г҃мъ тебѣ є҆́сть)[28], и҆ племе́ни

рігають сторожі шатра свідчення і всі служіння шатра, а чужинець хай не приступає до вас, **5** і хай збережете сторожі святих і сторожі жертовника, і не буде більше гніву на ізраїльських синах. **6** *Я бо взяв ваших братів Левітів з-поміж ізраїльських синів вам в дар, даний Господеві, щоб служити служби шатра свідчення. **7** Ти ж і твої сини з тобою – зберігатимете ваше священство, згідно з усіма ділами жертовника, і внутрішнє занавіси, і будете служити служби, – в дар дав Я вам ваше священство; чужинець же, що приступає, – хай помре. **8** І сказав Господь до Аарона: Ось я дав вам зберігання моїх приношень, і з усього освяченого – мені ізраїльськими синами; тобі дав я їх на честь і твоїм синам після тебе, – закон вічний. **9** *І це хай буде вам – з усякого освяченого, зі святих, з усіх їхніх дарів, і з усіх їхніх жертов, і з усякого їхнього проступку, і з усіх їхніх гріхів, те, що віддають мені з усього святого, – тобі хай буде і твоїм синам. **10** В святому – святих з'їсьте їх. Кожний чоловічого роду хай їсть їх, ти і твої сини, – святим хай тобі буде. **11** Це ж хай буде вам від первоплодів їхніх дарів. З усіх дарів ізраїльських синів – тобі дав я їх і твоїм синам, і твоїм дочкам з тобою – законно, вічно. Кожний чистий в твоїм домі хай їх їсть. **12** Всі первоплоди олії і всі первоплоди вина і пшениці, їхні первоплоди, те, що лиш віддадуть Господеві, тобі Я їх дав. **13** Первородних, що в їхній землі, те, що лиш принесуть Господеві, тобі хай буде; кожний чистий в твоїм домі хай їх їсть. **14** Все посвячене в ізраїльських синів – тобі хай буде. **15** *І кожний, з кожного тіла, що відкриває всяке лоно, що приносять Господеві, від людини до скотини, тобі хай буде. Але викупом викупляться людські сини, і первородні нечистої скотини хай викупляться. **16** Викуп же їх – від одного місяця, їхня оцінка 5 – сиклів, *за святим сиклем, це 20 мідяків. **17** Лише первородний телят, і первородний овець, і первородний кіз – хай не викупляться, бо є святими; і їхню кров вилиєш при жертовнику, і жир принесеш, як дар на милий запах Господеві. **18** А м'ясо тобі хай буде, так як і груди дару, і праве рамено, тобі хай будуть. **19** Всяке, відлучене з святих, що лиш відлучать ізраїльські сини Господеві, тобі дав Я і твоїм синам з тобою, і твоїм дочкам в закон вічний. Вічний завіт людської солі перед Господом тобі є і твоєму родові пі-

іс нав. 13
мойЗ. 2
мойЗ. 2
сир. 7
вищ. 3
мойЗ. 30
мойЗ. 27
єз. 45

мой5. 10 і 18 іс нав. 13 і 33 єз. 44 єв. 7

сля тебе. **20** І сказав Господь до Аарона: В їхній землі не успадкуєш, частки тобі не буде між ними, *бо Я є твоя частка і твоє насліддя посеред ізраїльських синів. **21** Синам же Левія – ось дав Я всю десятину в Ізраїлі, в насліддя за їхні служби, які вони служать, службу в шатрі свідчення. **22** І хай більше не приступають ізраїльські сини до шатра свідчення, щоб одержати смертоносний гріх. **23** Але хай самі левіти служать службу шатра свідчення, і ці візьмуть їхній гріх, у вічний закон в їхні роди. І посеред ізраїльських синів хай не успадкують насліддя, **24** бо десятину ізраїльських синів, які лиш відлучать Господеві, як відлучене, дав я левітам в насліддя. Через це сказав Я їм: Посеред ізраїльських синів не успадкують насліддя. **25** І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **26** Скажеш левітам, кажучи до них: Якщо візьмете десятину в ізраїльських синів, яку Я дав вам від них в насліддя, візьмете ви з неї частку Господеві, десятину з її десятини. **27** Хай вважається вам вашою часткою, як пшениця з току і як частка з чавила. **28** Так візьмете і ви з усіх часток – Господеві, з усіх ваших десятин, які лиш візьмете в ізраїльських синів, і дасьте з них частку Господеві, Ааронові – священикові. **29** З усіх ваших дарів і візьмете частку Господеві, з усіх дарів ним освячених. **30** І скажи до них: Коли відділите дар від них, – і вважатиметься левітів, так як жито з току і як плоди з чавила. **31** І з'їсьте це в усякому вашому місті ви і ваші сини, і ваші доми, бо це є ваша винагорода за ваші служби, що в шатрі свідчення. **32** І не матимете через це гріх, коли відкладаєте частину її з них. І святе ізраїльських синів не зневажите, і не помрете.

твоемꙋ по тебѣ. И рече г҃ь къ ааронꙋ въ земли ихъ, да не причастиши, (-)[29] части (тебѣ да не бꙋдетъ)[30] в нихъ. *Ꙗко азъ часть (есмь) твоа, и причастїе твое, среди с҃новъ і҃илевъ, (-)[31] с҃ном (же) левꙋ҆ином, се далъ есмь всю десятинꙋ въ і҃или въ причастїе въ с҃лꙋбы мѣсто ихъ. елико [слꙋжа҃ сїи][32] слꙋженїе, въ храмѣ свѣдѣнїа. И да не приступаютъ по семъ, с҃нове і҃ильтестїи къ храмꙋ свѣдѣнїа, прїѧти грѣха смртнаго. (Н҃о)[33] да [слꙋжа҃ левꙋ҆ти сами][34] слꙋжбꙋ храма свѣдѣнїа, и сїи возмꙋтъ грѣхъ ихъ, въ законъ вѣчныи в рожен҃їа ихъ, и среди с҃новъ і҃илевъ да не причастѧ҃ причастїѧ. Ꙗко десятинꙋ с҃новъ і҃илевъ, елико аще ѿлꙋчатъ г҃ꙋ, оучастїе далъ есмь левꙋ҆то҃ въ причастїе, сего ради рекох и҃ среди с҃но і҃илев, да не причастѧ҃ причастїѧ. И рече г҃ь къ моѷсїю г҃лѧ [-][35] левꙋ҆томъ да г҃леши (рекїи)[36] к ни҃, аще возмете (десятинꙋ, ѿ с҃новъ і҃илевъ)[37], ꙗже дахъ ва҃ ѿ нихъ въ причастїе, [-][38] да оуимете вы ѿ неѧ оучастїе г҃ꙋ десятинꙋ, ѿ десятины [еѧ][39]. (да)[40] оумнится вамъ оучастїе ваше. ꙗко пшеница ѿ гꙋмна, и ꙗко оучастїе ѿ точила. Ѕако да оуимѣте и вы ѿ [вс҃ѣ][41] оучастїи г҃ꙋ, ѿ всѧкїа десятины своеѧ елико аще возмете ѿ с҃новъ і҃илевъ, и дадите ѿ нихъ оучастїе г҃ꙋ ааронꙋ жерцꙋ. ѿ всѣхъ данїи вашихъ, (и) да оуимѣте оучастїе г҃ꙋ, ѿ всѣхъ начаковъ ос҃щенныхъ ѿ него. И рцы к ни҃ еда оуимете прино҃ ѿ [ни҃][42], и пременится левꙋ҆то҃, аки жито ѿ гꙋмна, и ꙗко оучастїе ѿ точила. И да ꙗсте та въ все҃ мѣстѣ, вы [и с҃нове ваши][43], и домове ваши ꙗко мзда си ваша е҃ въ слꙋжебъ мѣсто ваши҃, ꙗже въ храмѣ свѣдѣнїа. И не прїимете и҃ ради грѣха, ꙗко ѿлꙋчите (тꙋкъ еѧ)[44] ѿ [нихъ][45]. но ст҃ы с҃новъ і҃иле҃ да не осквернавите, (и) да не оумрете.

є мо і и ні іс҃ꙋ на҃ гі и аг езе мд євреѡ з

Глава 19

1 І сказав Господь до Мойсея і Аарона, кажучи: **2** Це розклад закону, наскільки заповів Господь, кажучи: Скажи ізраїльським синам, і хай приведуть до тебе рижу теличку без вади, яка не має на собі вади, і на якій не було ярма. **3** І даси її до Елиазара – священика, і хай виведуть її поза табір, на чисте місце, і хай заріжуть її перед ним. **4** І *хай візьме Елиазар з її крові, і хай покропить перед шатром свідчення з її крові сім разів. **5** І хай спалять її перед ним, і її шкіру, і її м'ясо, і її кров з її калом хай спалять. **6** І хай візьме священик кедрове дерево і

єв. 9

Г҃ла, д҃і.

И рече г҃ь къ моѷсїю і ааронꙋ г҃лѧ. се разлꙋченїе закона елико заповѣда г҃ь г҃лѧ, г҃ли с҃номъ і҃илевымъ, и да приведꙋтъ к тебѣ юницꙋ рыжꙋ непорочнꙋ, ꙗже не имать на себѣ порока, и на нейже нѣсть было иго. И даси ю къ елиазарꙋ жерцꙋ и да възведꙋ҃ ю вн҃ѣ по҃чища на мѣсто чисто, и да заколютъ ю пре҃ нимъ. И *да возме҃ елїазаръ ѿ крови еѧ, и да въскропитъ съпреди храма свѣдѣнїа ѿ крови еѧ з҃емижды. И да сожъгꙋтъ ю пре҃ нимъ, и кожꙋ [еѧ][1], и мѧса еѧ, и кровь еѧ с мотылы еѧ да с҃ожгꙋтъ. И да возметъ жрецъ древо кедрово і иссопъ. и сосканїе червленое

євреѡ д

и да сложи среди сожженыа юница. И да испере ризы своа жрецъ, и да омыетъ тѣло свое водою, и потом да внидетъ въ полкъ, и нечистъ будетъ жрецъ до вечера. А иже сожигаетъ еа да исперетъ ризы его. и да омыетъ тѣло его [водою][2], и нечистъ будетъ до вечера, и да собере человѣкъ (попелъ чистъ)[3] юница, и да изнесетъ внѣ полчища, на мѣсто чисто. и да будетъ сонмꙋ сыновъ израилевъ въ снабдѣніе, вода окропленіа очищеніе есть. И [собираяи попелъ юница, да испере ризы его][4], и нечистъ будетъ до вечера. и да будетъ сыномъ израилевымъ, и [пришелцемъ прилежащим][5] [посредѣ васъ][6], законно вѣчно. [*И][7] присязаяи к мертвомꙋ всякіа души человѣчи, нечистъ будетъ 7 дніи. Сіи да очиститса (сею водою) въ день 3, и въ день, 7, [-][8] чистъ будетъ. Аще ли не очистится (ею) въ день 3, и въ день 7, нечистъ будетъ. всякъ прикасаяся мертвомꙋ от [всякіа][9] души человѣчи. Аще оумретъ, (не очистяся)[10] (сіи) храм господень осквернавилъ, [и][11] потребится душа та от израиля, яко вода окропленіа не въскропися нань нечистъ есть, яко и на потомъ нечистота его на немъ (будетъ)[12]. [-][13] Сіи законъ, человѣкъ аще оумретъ въ храмѣ, всякъ входяи въ храмъ. и елико есть въ храмѣ, нечиста будетъ 7 дніи. И весь сосꙋд непокровенъ, елико аще покрывала не имать на себѣ, нечистъ есть. И всякъ иже аще присяжет къ лицꙋ [отрочати][14] струпива или мертва, или кости человѣчи, или гробꙋ 7 дніи, нечистъ будетъ. И да возмꙋтъ нечистомꙋ от попела съжженіа, (и) очищеніа, и да возліют нань водꙋ живꙋ въ сосꙋд. И да возмет иссопъ, и омочитъ (и) въ водꙋ мꙋжъ чистъ, и да кропитъ на храм, и на сосꙋды, и на душа иже аще сꙋть тꙋ. и [присягшим][15] кости человѣчіи, или струпливꙋ или мертвечинѣ, или гробꙋ. (да)[16] въскропит чистыи на нечистаго, въ день 3. и въ день 7, и очиститса (седмаго дня)[17], и да испере ризы своа, и да омыетъ [тѣло его][18] водою, и нечистъ будетъ до вечера, (и въ вечеръ чистъ будетъ). И человѣкъ иже аще осквръниса. и не очистит себе потребиса душа та от среды сонма, яко святаа господня оскверняви, яко вода окропленіа не въскропися нань, нечистъ есть. И да будетъ вамъ законъ вѣчныи. И окропляя водою окропленіа. да испере ризы своа, и присяжая водѣ окропленіа, нечистъ будетъ до вечера. И всякомꙋ емꙋже ся прикоснет нечистыи нечисто будетъ, и душа прикасающаяся нечиста есть до вечера.

стра лд

іссоп, і червоне прядиво, і хай покладе посеред спаленої телиці. **7** І хай випере священик свою одіж і хай помиє своє тіло водою, і після цього хай увійде до табору, і священик буде нечистим до вечора. **8** А той, що її спалює, хай випере його одіж і хай помиє його тіло водою, і нечистим буде до вечора. **9** І хай чоловік збере чистий попіл телички, і хай винесе поза табір, на чисте місце, і хай буде збірові ізраїльських синів на зберігання вода покроплення – це очищення. **10** І хто збирає попіл телички, хай випере його одіж, і буде нечистим до вечора. І хай буде ізраїльським синам і приходькам, що мешкають посеред вас, законним, вічним. **11** *І хто доторкається до мертвого усякої людської душі, буде 7 днів нечистим. **12** Цей хай очиститься цією водою в 3-му дні й в 7-му дні, *і* чистим буде. Якщо ж не очиститься нею в 3-му дні і в 7-му дні, буде нечистим. **13** Кожний, хто доторкається до мертвого з усякої людської душі, якщо помре, не очистившись, цей господнє шатро занечистив; і вигубиться та душа з Ізраїля, бо вода покроплення не покроплена на нього, нечистим є так, що і на пізніше його нечистота буде на ньому. **14** Цей закон: Якщо людина помре в хаті, кожний, що входить до хати, і те, що є в хаті, нечистим буде 7 днів. **15** І ввесь відкритий посуд, який лиш не має на собі покриття, є нечистим. **16** І кожний, хто лиш доторкнеться до лиця дитини, що має струпи, чи мертвої, чи людської кості, чи гробівця, 7 днів буде нечистим. **17** І хай візьмуть нечистому, з попелу спаленої й очищення, і хай поллють на нього живу воду, до посуду. **18** І хай візьме іссоп, і замочить його до води чистий чоловік, і хай покропить на хату і на посуд, і на душі, які лиш там будуть, і на тих, що торкнулися людської кості, чи струпливого, чи мертвечини, чи гробівця. **19** Хай чистий покропить на нечистого в 3-му дні і в 7-му дні – і він очиститься сьомого дня; і хай випере свою одіж, і хай помиє його тіло водою, і нечистим буде до вечора, і в ввечері буде чистим. **20** І людина, яка лиш стане нечистою, і не очиститься – вигубиться та душа з-серед збору, бо занечистила господнє, святе, бо воду покроплення не покроплено на неї, вона є нечистою. **21** І хай буде вам вічним законом. І хто кропить водою покроплення, хай випере свою одіж, і хто доторкнеться до води покроплення – буде нечистим до вечора. **22** І до всього, до чого доторкнеться нечистий, буде нечистим, і душа, що доторкається, є нечистою до вечора.

сир. 34

Глава 20

1 І прийшли ізраїльські сини, ввесь збір, до пустині Сін в 1-му місяці, і перебував народ у Кадисі. І померла там Маріям, і похована там. **2** І не було води для збору, і зібралися проти Мойсея і Аарона. **3** *І хулив народ на Мойсея, кажучи: Краще було б нам, щоб ми вимерли в погибелі наших братів перед Господом. **4** *Чому привели ви господній збір до цієї пустині, щоб вигубити нас і наш скот? **5** Чому нас вивели ви з Єгипту і прийшли до цього поганого місця? Місце, в якому не сіється: ані фіги, ані виноградники, ані ґранати, ані немає води пити. **6** І прийшовши Мойсей і Аарон, від лиця збору, перед двері шатра свідчення, і впали ниць, і з'явилася над ними Господня слава. **7** І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **8** Візьми твою палицю і склич збір ти і Аарон, твій брат, і говоріть до каменя перед ними – і дасть свою воду; і виведеш їм воду з каменя, і напоїте збір і їхню скотину. **9** І взяв Мойсей палицю, що перед Господом, так як заповів Господь. **10** *І скликав Мойсей і Аарон збір перед камінь, і сказав до них: Послухайте мене, непокірні. Чи з цього каменя виведемо вам воду? **11** І піднявши Мойсей свою руку, і палицею вдарив в камінь двічі, і вийшло багато води, і напився ввесь збір і їхня скотина. **12** *І сказав Господь до Мойсея і Аарона, кажучи: Тому що ви не повірили, щоб мене освятити перед ізраїльськими синами, через це ви не введете цей збір до землі, яку Я їм дав. **13** Це вода суперництва, бо похулили ізраїльські сини перед Господом, і він освятився в них. **14** І послав Мойсей послів з Кадиса до едомського царя, кажучи: Так сказав твій брат Ізраїль: Ти знаєш ввесь труд, що найшов на нас. **15** І зійшли наші батьки до Єгипту, і ми жили в Єгипті багато днів, і єгиптяни гнітили нас і наших батьків. **16** І ми закликали до Господа, і вислухав Господь наш голос, і пославши ангела, і вивів нас з Єгипту, і тепер є ми в Кадисі, місті, що на краю твоїх границь. **17** Хай перейдемо крізь твою землю, не пройдемо через поля, ані через виноградники, ані не питимемо води з твоїх потоків, але царською дорогою пройдемо, не звернемо ані направо, ані наліво, доки не перейдемо твої границі. **18** І сказав до них Едом: Не перейдеш через мене. Якщо ж ні, то війною вийдемо тобі назустріч. **19** Сказали ж до них ізраїльські сини: Під горою минемо, і якщо з твоєї води питимемо ми і наша скотина, дамо тобі ціну. Немає

пс. 105

мой2. 17
мой5. 9

мой2. 17
мой5. 8
пс. 76
і 104
нее. 9
іс. 48
муд. 11
ез3. 1
кор1. 10

мой5. 1

Глава, к.

И прїидоша сынове ісраилтестїи весь сонмъ, въ пустыню синъ, въ мцъ, а, и прибывахꙋ людїе въ кадисѣ, и скончася тꙋ марїамъ и погребеся тꙋ. И не бяше воды сонмꙋ. и събрашася на моусїа, і аарона. *И хꙋлахꙋ люди на моусїа глюще, оунее бы было намъ да быхом измерли въ погибели братїа нашеа пре гмъ, [-][1] *въскꙋю въведосте сонмъ гнь въ пустыню сїю, погꙋбити ны и скоты наша. [-][2] въскꙋюжъ [-][3] (ны изведосте)[4] изъ єгѵпта, (и прїидосте)[5] въ мѣсто [се злое][6], мѣсто в немже не сѣется ни смокви. ни винограда, ниже шипокъ, ниже воды єсть пити. И (пришедъ)[7] моусїи і ааронъ ѿ лица сонмꙋ. пре двери храмꙋ свѣдѣнїа, и падоша ниць, и явися слава гня на нею. И рече гь къ моусїю гла, възми жезлъ [свой][8] и съзови сонмъ ты, і ааронъ братъ твои, и глета къ каменю пре ними, и да воды своа. і изведеши имъ воды ис камени, и напоита сонмъ, и скоты ихъ. И вза моусїи жезлъ єже пре гмъ, якоже повелѣ гь. *И съзва моусїи і ааронъ сонмъ пре камень. и рече к нимъ, послꙋшаите мене, непокоривїи, єда ли ѿ камени сего, изведемъ вам водꙋ. И въздвигъ моусїи рꙋкꙋ свою. (и) оударї въ камень жезломъ дважды, і изыде вода многа и написа сонмъ [весь][9], и скоты ихъ. *И рече гь къ моусїю і ааронꙋ [гла][10]. яко не вѣроваста ѡсвятити мя пре сньми ісраилтескими, сего ради не въведета вы сонма сего в землю юже дахъ имъ. Си вода соперная. яко похꙋлиша сынове ісраилтестїи пре гмъ, и ѡсвятися в них. И посла моусїи послы ѿ кадисъ къ црю єдомъскомꙋ гла, тако рече братъ твои ісраиль, ты вѣси весь трꙋдъ дошедшїи насъ. И снидоша ѿцы наши въ єгѵпетъ. и жихомъ въ єгѵптѣ дни многи, и съзлиша намъ єгѵптяне, и ѿцемъ нашимъ. И възопихом къ гꙋ. и оуслыша гь гласъ нашъ, и пославъ аггла [і][11] изведе ны изъ єгѵпта, и нынѣ єсмы въ кадисѣ градѣ, на конецъ предѣлъ твоихъ. да преидем сквозѣ землю твою, не проидемъ сквозѣ села, ни сквозѣ винограды, ни пїем воды, въ потоцѣхъ твоихъ. [Но][12] пꙋтемъ црьскимъ проидемъ, не съвратимся, ни на десно, ни на лѣво, дондеже проидемъ предѣлы твоа. И рече къ [нимъ][13] єдом не проидеши сквозѣ мя, аще ли ни то ратїю [изыдемъ][14] противꙋ тебе. (-)[15] [Рекоша][16] (же) к нимъ сынове ісраилеви, по горою минемъ, [и аще][17]

ѱало ре

в мо зі
є мо д

в мо зі
є мо и
ѱало оз
и рд
неемїа д
ісаїа ми
мꙋдро аі
д єздра а
а кри і

є мо а

ѿ воды̀ твоеѧ̀ пїе́мъ [мы][18] и҆ ско́ты [на́ша][19] [да́мы][20] цѣнꙋ̀ тебѣ̀, (-)[21] и҆́ного нѣ́сть никоего́же дѣ́ла, под горо́ю да мине́мъ. Се́и же рече, не мине́ши сквозѣ̀ мѧ̀. І҆ и҆зы́де (проти́вꙋ [и҆́мъ][22] є҆до́мъ)[23] с наро́домъ тѧ́жкымъ, и҆ рꙋко́ю крѣ́пкою. И҆ не въсхотѣ̀ є҆до́мъ (минꙋ́ти і҆и҃лю)[24] посредѣ̀ предѣ́лъ свои́хъ, и҆ ѹ҆клони́сѧ і҆и҃ль ѿ негѡ̀.

нїі ѯг

*И҆ въздвиго́шасѧ ѿ кади́съ, и҆ прїидо́ша сн҃ове і҆и҃льтестїи весь со́нмъ, въ о҆́ръ го́рꙋ. И҆ рече гь҃ къ мѡѷсе́ю і҆ а҆арѡ́нꙋ въ о҆́ръ горѣ̀ ѹ҆ предѣ́лъ землѧ̀ є҆до́млѧ гл҃ѧ. да сѧ прило́жи а҆арѡ́нъ къ лю́де свои́, ꙗ҆́ко не вни́дете въ зе́млю ю҆́же да́хъ сн҃омъ і҆и҃левымъ [въ наслѣ́дїе][25]. поне́же разгнѣ́васте мѧ̀ ѹ҆ воды̀ похꙋле́нїѧ.

нїі ѯг
є҆ мѡ ѯв

*Возмѝ а҆арѡ́на [бра́та твоего̀][26], и҆ є҆леаза́ра сн҃а є҆го, и҆ възведѝ ѧ҆̀ на о҆́ръ го́рꙋ пред всѣ́мъ со́нмомъ. И҆ съвлецы̀ а҆арѡ́нꙋ ри́зы є҆̀, и҆ ѡ҆блецы̀ є҆леаза́ра сн҃а є҆го, (-)[27] а҆арѡ́н (же) приближи́всѧ да ѹ҆́мре тꙋ̀. И҆ сътворѝ мѡѷсїи ꙗ҆́коже повелѣ̀ [є҆мꙋ̀][28] гь҃. и҆ възведѐ ѧ҆̀ на о҆́ръ го́рꙋ, пред всѣ́мъ со́нмомъ. И҆ съвлечѐ а҆арѡ́нꙋ ри́зы є҆го, и҆ ѡ҆блечѐ в нѧ̀ є҆леаза́ра, сн҃а є҆го.

є҆ мѡ і

*И҆ ѹ҆́мре а҆арѡ́нъ [та́мо][29] на връсѣ̀ горы̀. и҆ сни́де мѡѷсїи и҆ є҆леаза́ръ, съ горы̀. И҆ ви́дѣ ве́сь со́нмъ ꙗ҆́ко ѹ҆́мре а҆арѡ́нъ, и҆ пла́кашасѧ (лю́дїе) на а҆арѡ́номъ л҃ дні́и, (и҆) весь до́мъ і҆и҃левъ.

ні з ѯг

Гл҃а, к҃а.

Ѹ҆слы́шав же)[1] ханаа́нъ цр҃ь. а҆ра́довъ, живы́и при пꙋсты́ни (къ сѣ́верꙋ) ꙗ҆́ко прише́лъ є҆сть і҆и҃ль, пꙋте́мъ а҆дари́скимъ, и҆ бисѧ съ і҆и҃лемъ, и҆ плѣни́ша ѿ ни́хъ плѣнники. И҆ ѡ҆бѣща́сѧ і҆и҃ль ѡ҆бѣ́томъ гв҃и. и҆ рече, а҆́ще мнѣ̀ преда́си лю́ди сїѧ, по рꙋ́чницы нарекꙋ̀ (и҆́хъ)[2] и҆ гра́ды (и҆́хъ)[3].

і҆с нав в

*И҆ ѹ҆слы́ша гь҃ (моль́бꙋ)[4] і҆и҃левꙋ, и҆ преда [ханаа́на][5] порꙋ́чницы є҆мꙋ̀, и҆ ѡ҆пꙋстошѝ є҆го, и҆ гра́ды є҆го. и҆ прозва̀ и҆́мѧ мѣ́стꙋ томꙋ̀ пꙋсто́шъ. И҆ въздвиго́шасѧ ѿ о҆́ра горы̀ пꙋте́мъ и҆́же къ мо́рю чермно́мꙋ. [и҆][6] ѡ҆бызидо́ша зе́млю є҆до́млю, і҆ и҆знемого́ша лю́дїе ѿ пꙋтѝ. І҆ ропта́хꙋ лю́дїе на́ ба҃ и҆ на мѡѷсїѧ рекꙋ́ще, въскꙋ́ю и҆зведѐ ны и҆зъ є҆гѵ́пта, ѹ҆би́ти на́съ въ пꙋсты́ни, ꙗ҆́ко нѣ́сть хлѣ́ба ни воды̀, (и҆) дш҃а (-)[7] на́ша недꙋ́гꙋетъ ѡ҆ хлѣ́бѣ [се́мъ тщ҃е][8].

мꙋд҃ро ѕі
а҆ кор і

*І҆ пꙋстѝ гь҃ на́ лю́ди ѕмїа ѹ҆мора́юща, и҆ ѹ҆ꙗ҆да́хꙋ лю́дїи. и҆ ѹ҆мора́хꙋ (-)[9] мно́ги ѿ сн҃овъ і҆и҃левъ. И҆ прише́ше лю́дїе къ мѡѷсїо́ви [и҆][10] гл҃аша. [-][11] съгрѣши́хомъ ꙗ҆́ко ропта́хомъ на́ га҃ и҆ на́ тѧ, моли́сѧ ѹ҆бо къ гв҃и, [-][12] да ѿжене́тъ ѿ на́съ ѕмїѧ̀, и҆ молѝ мѡѷсїи [-][13] ѡ҆ лю́дехъ. И҆ рече гь҃ къ мѡѷсе́ю. сътворѝ себѣ̀ ѕмїю̀ [мѣ́дꙗнꙋ][14], и҆ положѝ ю҆̀ въ зна́менїе, и҆ бꙋ́детъ а҆́ще ѹ҆ꙗ҆́стъ ѕмїа̀ чл҃ка, [и҆][15] всѧ́къ ѹ҆ꙗ҆-

ніякої іншої справи, під горою минемо. **20** Цей же сказав: Не перейдеш через мене. І Едом вийшов їм назустріч з тяжким народом і сильною рукою. **21** І не схотів Едом дати Ізраїлеві перейти через свої границі, і звернув Ізраїль від нього. **22** *І підвелися з Кадиса, і прийшли ізраїльські сини, ввесь збір, до гори Ор. **23** І сказав Господь до Мойсея і Аарона в горі Ор, при границях едомської землі, кажучи: **24** Хай додасться Аарон до свого народу, бо не ввійдете до землі, яку Я дав ізраїльським синам в наслiддя, тому що ви мене розгнівили при воді хули. **25** *Візьми Аарона твого брата і Елиазара, його сина, і виведи їх на гору Ор перед усім збором. **26** І роздягни Аарона з його риз і зодягни Елиазара, його сина; Аарон же, приблизившись, хай там помре. **27** І зробив Мойсей так, як заповів йому Господь, і вивів їх на гору Ор перед усім збором. **28** І роздягнув Аарона з його риз, і зодягнув в них Елиазара, його сина. *І помер Аарон там, на вершку гори, і зійшов Мойсей і Елиазар з гори. **29** І побачив ввесь збір, що помер Аарон, і над Аароном 30 днів плакав народ і ввесь дім Ізраїля.

ниж. 33

ниж. 33
мой5. 32

мой5. 10

Глава 21

1 *І Ханаан, цар Араду, що жив при пустині, до півночі, почув, що прийшов Ізраїль дорогою Атарім. І воював з Ізраїлем, і взяв з них в полон полонених. **2** І помолився Ізраїль обітом до Господа, і сказав: Якщо мені передаси цей народ під руку, посвячу його і його міста. **3** *І вислухав Господь молитву Ізраїля, і він спустошив його і його міста, і назвав ім'я того місця – спустошення. **4** І підвелися з гори Ор дорогою, що до Червоного моря, і обійшли землю Едома, і знемігся народ в дорозі. **5** І народ нарікав на Бога й на Мойсея, кажучи: Навіщо ти нас вивів з Єгипту, щоб убити нас в пустині? Бо немає хліба ані води, і наша душа гидує цим порожнім хлібом. **6** *І послав Господь на народ гадюк, що вбивають, і кусали народ, і вбивали багатьох з ізраїльських синів. **7** І прийшовши народ до Мойсея, і сказав: Ми згрішили, тому що ми нарікали на Господа і на тебе. Помолися, отже, до Господа, хай прожене від нас гадюк; і Мойсей помолився за народ. **8** І сказав Господь до Мойсея: Зроби собі мідяну гадюку, і постав її на знак, і буде, що коли гадюка вкусить людину, і кожний вкуше-

ниж. 33

іс нав. 2

муд. 16
кор1. 10

црс4. 18
ів. 3

ний, подивившись на неї, житиме. **9** *І зробив Мойсей мідяну гадюку, і поставив її на знак. І було, коли гадюка вкусила людину, і вона поглянула на мідяну гадюку, і виживала. **10** І підвівшись, ізраїльські сини отаборилися в Ети. **11** *І підвівшись з Ета, отаборилися в Ахелєй, з другої сторони пустині, що є перед лицем Моава, на схід сонця. **12** І підвівшись звідти, й отаборилися в долині Заред. **13** І підвівшись звідти, отаборилися на другому боці Арнона, в пустині, що виходить з границь Амореїв, *бо Арнон є границею Моава, між Моавом і між Амореєм. **14** Через це кажеться в книзі Господньої війни, що зробив в Червоному морі, так зробив, і струмки Арнона **15** лишив, щоб поселив Ір, і лежить при границях Моава. **16** І звідти ж підвелися до криниці. Це ж є криниця, про яку сказав Господь до Мойсея: Збери народ і дай їм воду пити. **17** Тоді Ізраїль заспівав цю пісню при криниці: Зачинайте йому **18** криницю, бо копали її князі, і їй границю поклали царі народів в царствах, коли володіли ними. І від криниці ж підвелися до Мантанаїла, **19** і від Мантанаїла до Наадіїла, і від Наадіїла до Вамота, **20** і від Вамота до Напина, що є на рівнині Моава, від розколеного вершка, що глядить на лице пустині. **21** *І послав Мойсей послів до Сіону, аморейського царя, кажучи мирні слова: **22** Пройдемо через твою землю. Дорогою пройдемо, не звернемо ані на поле, ані на виноградники, ані не питимемо води з твоїх криниць. Підемо царською дорогою, доки не перейдемо твої околиці. **23** І не дав Сіон Ізраїлеві пройти через свої околиці, і зібрав Сіон ввесь його народ, і вийшов до пустині воювати з Ізраїлем, і прийшов до Ясан, і вишикували військо проти Ізраїля. **24** *Ізраїль вигубив їх січем меча, і вони заволоділи його землею: від Арнона до Авока, до синів Аммона, бо Азир – це границі синів Аммона. **25** І взяв Ізраїль собі всі ті міста, і поселився Ізраїль в усіх аморейських містах, в Есевоні і в усіх їм підвладних. **26** Бо Есевон – це місто Сіона, аморейського царя; і так воювали: перше – з царем Моава, і взяли усю його землю від Ароіра і до Арнона. **27** Через це кажуть ті, що говорять загадками: Ходіть до Есевона, щоб збудувалося, і повстав місто Сіон. **28** Бо вогонь вийшов з Есевона і полумінь з міста Сіона. І пожер – до Моава, і пожер стовпи Арнона. **29** *Горе тобі, Моаве; погибнеш на-

ниж. 33
суд. 11
мой5. 2
суд. 11
нее. 9
іс нав. 9
і 24
пс. 134
ам. 2
суд. 12
мой5. 1
і 31
ез3. 1
црс3. 11

де́ныи ви́дѣвъ ю̀ ѻ҆живе́тъ· *И҆ сътворѝ мѡѷсі́и ѕмі́ю̀ мѣ́дану, и҆ поста́ви ю̀ на зна́меніи· И҆ бы́сть є҆гда̀ ѹ҆на́даше ѕмі́а̀ чл҃ка и҆ [въззира́ше][16] на ѕмі́ю̀ мѣ́дану и҆ ѻ҆жива́ше· И҆ (въздви́гнувшеса)[17] сн҃ове і҆и҃леви, (-)[18] ѻ҆полчи́шаса въ (є҆ди)[19]. *И҆ въздви́гшеса ѿ (є҆да)[20]. въполчи́шаса въ (а҆хелъє́и)[21] ѻ҆бъ ѻ҆но́а страны̀ пусты́на, ꙗ҆́же є҆сть пре҆ лицемъ моа̀витъскимъ, на въсто́къ сл҃нца· [И҆][22] ѿтуду въздви́гшеса (и҆) въполчи́шаса въ де́бри заре́дъ· И҆ ѿту́ду въздви́гшеса въполчи́шаса ѻ҆б ѻ҆́ну страну̀ а҆рно́на въ пусты́ни, ꙗ҆́же и҆схо́дитъ ѿ предѣ́лъ а҆море́искихъ, *є҆́сть бо а҆рно́нъ предѣ́лъ моа́вль, между моа́вомъ, и҆ между а҆море́ѡ̑м· Сего̀ ра́ди гл҃етса въ кни́зѣ [ра́ти][23] гн҃а, (ꙗ҆́ко сътворѝ въ мори чермно̑, тако сътворѝ)[24], и҆ водоте́чи а҆рнони, [-][25] ѻ҆ста̀ насели́ти и҆́ръ, и҆ прилежитъ (же) предѣ́лѣхъ моа́влихъ· И҆ ѿту́ду (же) [въздвиго́шаса][26] къ кладѧѕю. Сі́и (же) є҆сть кладѧзь и҆́же рече гь къ мѡѷсі́ю. съберѝ люди и҆ (да́и)[27] и҆мъ пити воду· Тогда̀ въспѣ̀ і҆и҃ль пѣснь сі́ю ѹ҆ кладѧза. начина́ите є҆му кладѧзь, копаша (бо) и҆̀ кнѧ́ѕи, [и҆][28] пределиша и҆̀ црі҃е ꙗ҆зыческіи (въ црс҃твіихъ)[29], вънегда̀ ѻ҆бладати и҆ми· І҆ ѿ кладѧза̑ [въздвиго́шаса][30] въ [манъдананилъ][31]. І҆ ѿ [мандана́ила][32] въ [наа̑ді́илъ][33], и҆ ѿ [наа̑ді́ила][34] въ вамо́дъ· І҆ ѿ вамода въ на́пинъ. є҆же є҆сть на́ поли моа́вли, ѿ ве́рха просѣче́нагѡ зрѧ́щаго пре҆ лицѐ пусты́на· *И҆ посла̀ мѡѷсі́и послы̀, къ сі҆ѡ́ну црю а҆море́иску. словеса̀ ми́рны гл҃а· да про́идемъ сквозѣ̀ землю твою путемъ про́идемъ. не ѹ҆клони́мса ни на села, ни на виногра́ды, ниже пі́емъ воды̀ ѿ кладѧзь твои҆. путемъ црьскимъ поидемъ дондеже проиде҆ предѣлы твоѧ̀· И҆ не дастъ сиѡ́нъ і҆и҃лю минути сквозѣ̀ предѣлы своѧ̀, и҆ събра̀ сі҆ѡ́нъ вса люди є҆го, і҆ и҆зы́иде срѣ́щиса съ і҆и҃лемъ въ пусты́ню, и҆ пріи҆де въ (и҆а̑са́нъ)[35] и҆ въполчи́шаса къ і҆и҃лю· (-)[36] *И҆збѝ [ѧ҆̀][37] і҆и҃ль сѣчені̑е ме́чны̑, и съвладѣша земле́ю є҆го, ѿ а҆рно́на до (а҆во́ка)[38], до сн҃овъ [а҆м̑мо́нь][39], ꙗ҆́ко [а҆зи́ръ][40] предѣлѝ сн҃овъ [а҆мъмо́нь][41] суть· И҆ прі҆ѧ̀ і҆и҃ль вса ті́и грады є҆и. и҆ всели́са і҆и҃ль въ всѣ́хъ гра́дѣх̑ [а҆море́искихъ][42], въ є҆сево́нѣ, и҆ въ вс҃ѣ властехъ сущихъ в [ни҆][43]. Є҆сть бо є҆сево́нъ гра́дъ сі҆ѡ́на цр҃ѧ а҆море́иска, и҆ си́це побоє҆ва́ша (пр҃ьвое цр҃ѧ моа́влѧ)[44], и҆ взѧ̀ вс҃ю зе́млю є҆го ѿ а҆рои́ра, (и҆) до а҆рно́на· Сего̀ ра́ди рекутъ при́точницы прі҆и́дите въ є҆сево́нъ. да съгради́тса и҆ сътвори́тса гра҆ сі҆ѡ́н· Ꙗ҆́ко ѻ҆́гнь и҆зы́иде ѿ є҆севона [и҆][45] пла́мень ѿ гра́да сі҆ѡ́на. и҆ попалѝ до моа́ва, и҆ пожрѐ столпы̀, а҆рно́на· *Лютѣ̀ тебѣ̀ моа́ве, поги́бните лю́ді҆е хамо́совы.

а҃ цр҃ и҃і
іѡа҃ г҃
нм҃ л҃г
суди҃ а҃і
є҃ мѡ҃ в҃
суди҃ а҃і
неемі́а д҃
і҆су на҃ д҃
и҃ к҃д
ѱл҃о р҃л҃д
а҆м҃ѡ в҃
суди҃ в҃і
є҃ мѡ҃ а҃
и҃ л҃а
д҃ є҆з҃дра а҃
г҃ цр҃ а҃і

ѿда́шасѧ сн҃ове є҆го̀ спасе́нїѧ ра́ди и҆ дщє́ри є҆го̀, плѣ́нница црю́ [а҆море́йскꙋ][46] сїѡ́нꙋ. И҆ сѣ́мѧ и҆́хъ. погиба́етъ є҆севѡ́нъ да́же до девѡ́на, и҆ жє́ны [и҆́хъ][47] є҆щѐ разожго́ша ѻ҆́гнь на моа́ва. [И҆][48] всели́ же сѧ і҆и҃ль въ всѧ̑ гра́ды (а҆море́йски)[49]. И҆ посла̀ мѡѷсі́й съглѧда́ти і҆а́зира, и҆ взѧ́ша и҆̀, и҆ се́ла є҆го̀, і҆ и҆згна́ша (а҆море́а)[50] сꙋ́щаго тꙋ̀. *И҆ възврати́шасѧ прїидо́ша пꙋте́мъ въ васа́нь, і҆ и҆зы́иде (ѡ҆́гъ)[51] црь васа́ньскїй проти́вꙋ и҆́мъ, и҆ всѝ лю́дїе є҆го̀ на́ бра́нь въ є҆дра́инъ. И҆ рє҃ гь҃ къ мѡѷсі́ю не бо́йсѧ є҆го̀ ꙗ҆́ко в рꙋцѣ̀ твоѝ преда́хъ и҆̀, и҆ всѝ лю́дїе є҆го̀, и҆ всю̀ зе́млю є҆го̀, *и҆ сътвори́ши є҆мꙋ̀, ꙗ҆́коже сътворѝ сїѡ́нꙋ црю́ [а҆море́йскꙋ][52], и҆́же жи́лъ во є҆севѡ́нѣ. И҆ ѹ҆би́ша є҆го̀, и҆ сн҃ы є҆го̀ и҆ всѧ̑ лю́ди є҆го̀. да́ждь не ѡ҆ста̀ в ни́хъ живы́и. и҆ прїѧ́ша зе́млю и҆́хъ.

і҆ мо г҃ и҆ к҃д

ѱа҄ рл҃д

роде Хамоса; віддані його сини, щоб спастися, і його дочки – полонені Сіона, аморейського царя. **30** І їхнє насіння гине – Есевон аж до Девона – і їхні жінки ще розпалили вогонь проти Моава. **31** І поселився ж Ізраїль в усіх аморейських містах. **32** І послав Мойсей, щоб оглянути Язир, і взяли його і його села, і вигнали Аморея, що там був. **33** *І повернулися, прийшли дорогою до Васана, і вийшов Йог, цар васанський, їм назустріч і ввесь його народ – на війну до Едраїна. **34** І сказав Господь до Мойсея: Не бійся його, бо в твої руки Я передав його, і ввесь його народ, і всю його землю, *і вчиниш з ним так, як ти зробив Сіону, аморейському цареві, який жив в Есевоні. **35** І убили його, і його синів, і ввесь його народ, доки не зосталося в них живого. І унаслідили їхню землю.

мой5. 3 і 29

пс. 134

Гл҃а, к҃в.

И҆ (въздви́гнꙋшасѧ)[1] сн҃ве і҆и҃льтестїи, [и҆][2] въполчи́шасѧ на за́паде, моа́ва ѹ҆ і҆ѻр да́на, къ є҆рихѡ́нꙋ. И҆ ви́дѣвъ вала́къ сн҃ъ (є҆фѡ́ровъ)[3] всѐ є҆ли́ко сътворѝ і҆и҃ль [а҆море́ю][4]. И҆ ѹ҆боѧ́сѧ моа́въ ѿ лю́дїи ѕѣ́ло ꙗ҆́ко мно́ѕи бѧ́хꙋ, и҆ ѡ҆скорбѣ̀ моа́въ ѿ лица̀ сн҃овъ і҆и҃левъ. И҆ рече моа́въ ста́рцє҆ мадїа̑лй нн҃ѣ съ- треба́тъ со́нмъ сїи всѧ̑ и҆́же ѡ҆кр҇тъ на́, ꙗ҆́коже потребла́етъ теле́цъ зла́къ на́ поли. (-)[5] Вала́къ (же) сн҃ъ сепфѡ́ровъ, (бѧ́ше црь моа́вль)[6] въ (то вре́мѧ)[7]. *И҆ посла́ (-)[8] къ валаа́мꙋ сн҃ꙋ (воѡ́ро- вꙋ)[9] фадꙋ́ра и҆́же є҆сть ѹ҆ рекѝ земла̀ (-)[10] лю́дїи є҆го̀, възва́ти є҆го̀ гл҃ѧ. Сѐ лю́дїе и҆зы́доша и҆зъ є҆гѵ́пта. и҆ сѐ покры́ша лицѐ земли̇̀, и҆ сїи сѣ- дѧ́тъ при ѡ҆держа́нїи мое́мъ. (-)[11] Нн҃ѣ ѹ҆бо прї- иди (и҆ прокленѝ)[12] мнѣ̀ лю́ди сїѧ, ꙗ҆́ко крѣп- лѣ́йшїи сꙋ́ть па́че на́, а҆́ще възмо́жемъ (сихъ и҆з- бити)[13], и҆ да и҆ждено́ѵ и҆̀ и҆з земла̀. Ꙗ҆́ко вѣдѣ́. и҆́хже а҆́ще бл҃ви́ши [-][14] бл҃васѧ, і҆ и҆́хже а҆́ще проклене́ши [-][15] (то̀) проклене́тсѧ. І҆ идо́ша ста́рцы моа́вли и҆ ста́рцы [мадїамли][16], и҆ влъ- хвова́нїѧ въ рꙋка́хъ и҆́хъ, и҆ прїидо́ша къ валаа́- мꙋ, и҆ гл҃аша є҆мꙋ̀ словеса̀ вала́кова. И҆ рече к ни́мъ прилежи́те тꙋ̀ но́щь [сїю][17], и ѿвѣща́ю ва́мъ дѣѧ́нїѧ, ꙗ҆́же а҆́ще гл҃етъ гь҃ ко мнѣ̀, и҆ приле- жа́ша кн҃ѕи моа́вли ѹ҆ валаа́ма. И҆ прїиде [гь҃][18] къ валаа́мꙋ, и҆ рече є҆мꙋ̀. что̀ (сꙋ́ть) ч҃лцы сїи ѹ҆ тебѐ. (-)[19] Рече(*) валаа́мъ къ бг҃ꙋ. вала́къ сн҃ъ сепфо́ровъ, црь моа́вль, посла́лъ ѧ҆̀ є҆сть ко мнѣ̀ рекі́и. Сѐ лю́дїе и҆зъшлѝ сꙋ́ть и҆зъ є҆гѵ́- пта, и҆ [-][20] покры́ша лицѐ земли̇̀, и҆ сѐ сѣ- дѧ́тъ при ѡ҆держа́нїи мое́мъ. (-)[21] Нн҃ѣ (же) прїиди (и҆ проклени)[22] и҆́хъ. а҆́ще клѧ́твою воз-

і҆ мо к҃г і҆су на к҃д

Глава 22

1 І підвелися ізраїльські сини, і отаборилися на заході Моава, коло Йордану, напроти Єрихона. **2** І побачивши Валак, син Сепфора, все, що вчинив Ізраїль Амореєві. **3** І Моав дуже побоявся народу, бо були численні, і засмутився Моав від лиця ізраїльських синів. **4** І сказав Моав старшині Мадіяма: Тепер цей збір пожере всіх, що довкруг нас, так як пожирає теля зелень на полі. Валак же, син Сепфора, був царем Моава в тім часі. **5** *І послав до Валаама сина Воора Фатура, який є при ріці землі його народу, щоб покликати його, кажучи: Ось з Єгипту вийшов народ, і ось покрив лице землі, і він сидить при моїй посілості. **6** Тепер, отже, ходи і прокляни мені цей народ, бо є сильніший від нас, може зможемо цих побити, і викину їх з землі. Бо взнав я, що кого лиш поблагословиш, поблагословлені будуть, і кого лиш проклянеш, то прокляті будуть. **7** І моавська старшина, і мадіямська старшина пішла, – і чаклунства в їхніх руках, – і прийшли до Валаама, і сказали йому слова Валака. **8** І сказав до них: Спочиньте тут цю ніч, і відповім вам справу, що лиш Господь до мене скаже; і князі Моава зосталися у Валаама. **9** І прийшов Господь до Валаама, і сказав йому: Чого ці люди є у тебе? **10** Сказав же Валаам до Бога: Валак, син Сепфора, цар Моава, послав їх до мене, кажучи: **11** Ось з Єгипту вийшов народ і покрив лице землі, і ось сидить близько моєї посілості. Тепер же ходи і прокляни його, може клятвою зможу його розбити і відігнати його з землі. **12** І сказав Господь до Валаама: Не підеш з ними ані не проклянеш наро-

мой5. 23 іс нав. 24

ду, бо є благословенний. **13** І вставши вранці, Валаам сказав князям Валака: Поверніться до свого пана – не дозволив мені Бог іти з вами. **14** І вставши, князі Моава прийшли до Валака і сказали йому: Не хоче Валаам з нами прийти. **15** І додав Валак послати більше князів і шляхетніших від цих. **16** І прийшли до Валаама, і сказали йому: Ось говорить Валак, син Сепфора: Благаю тебе, не полінуйся прийти до мене. **17** Бо тебе славно пошаную; за всім, що лиш мені скажеш, тобі зроблю, але прийди і прокляни мені цей народ. **18** *І відповів Валаам, і сказав князям Валака: Хоч дасть мені Валак повний його дім золота і срібла, не можу переступити слова Господа Бога, і вчинити, відносно них, мале чи велике в своєму умі. **19** І тепер ви потерпіть цю ніч, хай пізнаю, що додасть Господь, – говорити до мене. **20** І прийшов Бог до Валаама у сні, вночі, і сказав йому: Якщо ці люди прийшли покликати тебе, вставши, піди за ними, але слово, яке лиш тобі скажу, те зробиш. **21** І вставши вранці, Валаам осідлав своє осля, і пішов з князями Моава. **22** І Бог розлютився гнівом за те, що цей пішов до нього, і ангел божий встав, щоб йому протиставитися в дорозі. Цей же сидів на своєму осляті, і два його раби з ним. **23** *І побачило осля божого ангела, що стояв напроти, в дорозі, і оголений меч в його руці, і звернуло осля з дороги, пішло на поле, і Валаам бив осля палицею, щоб наставити його на дорогу. **24** І стояв ангел божий на стежках виноградників – огорожа звідси і огорожа звідти. **25** І побачило осля божого ангела, притиснулося до плоту, і ушкодило ногу Валаама об пліт, і він додав ще більше його бити. **26** І прийшов божий ангел, і пішовши, став на вузькому місці, з якого не було можливо звернути ані направо, ані наліво. **27** І побачило осля божого ангела, і лягло під Валаамом, і розлютився Валаам і бив осля палицею. **28** І відкрив Бог уста осляті, і сказало Валаамові: Що тобі вчинив я, що це втретє ти мене б'єш? **29** І сказав Валаам осляті: Тому що накпився ти з мене, і коли б я мав меч в моїй руці, прошив би я тебе. **30** І сказало осля Валаамові: Чи ось я не твоє осля, на якому ти їздиш від своєї молодості до сьогоднішнього дня? Чи незважанням незважив же я вчинити тобі це? Він же сказав: Ні. **31** Відкрив же Бог очі Валаама, і він побачив ангела божого, що стоїть в дорозі, і оголе-

ниж. 24

пет2. 2
юда 1

могꙋ и҆збити и҆хъ, и҆ [ѿгнати][23] ѧ҆ ѿ землѧ. И҆ рече [г҃ь][24] къ валаамꙋ да не и҆деши с ними, ниже кленеши людіи. сꙋть бо бл҃вены. И҆ въставъ валаамъ заоутра, рече кн҃ѕемъ валаковы҃. възвратитесѧ къ гн҃ꙋ своемꙋ, не ѡ҆стави ми б҃ъ и҆ти с вами. И҆ въставше кн҃ѕи моавли пріидоша къ валакꙋ. и҆ рекоша [е҆мꙋ][25], не хощетъ валаамъ пріити с нами. И҆ приложи [-][26] валакъ послати кн҃ѕи множаиша и҆ чтнѣиша си҃. И҆ пріидоша къ валаамꙋ, и҆ [г҃лаша][27] е҆мꙋ се г҃летъ валакъ сн҃ъ сепфоровъ, молю ти сѧ не ѡ҆бленисѧ пріити ко мнѣ. чтнѣ бо [тѧ почтꙋ][28] [по][29] [всемꙋ][30] е҆лика а҆ще речеши [ми][31] сътворю ти, (н҆о)[32] пріиди (и҆ проклени)[33] ми люди сіѧ. *И҆ ѿвѣща валаамъ и҆ рече кн҃ѕемъ валаковымъ, а҆ще [ми дастъ][34] валакъ полнъ храмъ е҆го злата и҆ сребра, не могꙋ престꙋпити слова г҃а б҃а, (и҆) сътворити ѡ҆ ни҃ мало и҆ли велико в разꙋмѣ свое҃. И҆ нн҃ѣ (вы потрьпите)[35] нощъ сію, (да)[36] оу҆вѣде что приложитъ г҃ь г҃лати ко мнѣ. И҆ пріиде б҃ъ къ валаамꙋ (во снѣ) нощію и҆ рече е҆мꙋ. а҆ще зовꙋще тѧ пришли сꙋть ч҃лци сіи въставъ и҆ди въ слѣ҃ и҆хъ, н҆о слово и҆же а҆ще г҃лю тебѣ, то да сътвори. И҆ въставъ валаа҃ заоутра, ѡ҆сѣдла ѡ҆слѧ свое, і и҆де съ кн҃ѕи моавли. И҆ разгнѣвасѧ ꙗ҆ростію б҃ъ ꙗ҆ко и҆де сіи [к немꙋ][37]. и҆ въста҃ а҆гг҃лъ б҃жіи на сопротивленіе е҆мꙋ [на пꙋти][38]. (-)[39] сіи (же) сѣдѧше на ѡ҆слѧти своемꙋ, и҆ два раба е҆го с ни҃. *И҆ оу҆зрѣ ѡ҆слѧ а҆гг҃ла б҃жіѧ сꙋпротивъ стоѧща на пꙋти, и҆ мечъ и҆звлечен в рꙋцѣ е҆мꙋ, и҆ съвратисѧ ѡ҆слъ с пꙋти (-)[40] и҆дѧше на поле, и҆ (бивъ)[41] [валаамъ][42] ѡ҆слѧ жезломъ, е҆же направиті е҆ на пꙋть. И҆ стоѧ а҆гг҃лъ б҃жіи, на стеза҃ виногра҃ныхъ, ѡ҆гражденіе ѿсюдѣ, (-)[43] гра҃женіе и҆ ѡ҆бꙋдѣ. И҆ оу҆рѣ ѡ҆слѧ а҆гг҃ла б҃жіа, приложи себе къ ѡ҆граде и҆ съкрꙋши ногꙋ валаамꙋ [ѡ҆ ѡ҆градꙋ][44], и҆ приложи е҆ще (множае) бити е҆. И҆ приш҃е а҆гг҃лъ б҃жіи, и҆ ш҃е прѣста въ мѣстѣ оу҆ѕцѣ, в немже не бѧше оу҆клонитисѧ (н҆и) на десно н҆и на лево. И҆ (оу҆зрѣ)[45] ѡ҆слѧ а҆гг҃ла б҃жіа, (и҆) лѧже п҃о валаамомъ, и҆ разгнѣвасѧ валаамъ и҆ біѧше ѡ҆слѧ жезломъ. И҆ ѿверзе б҃ъ оу҆ста ѡ҆слѧти. и҆ [рече][46] валаамꙋ, что (ти е҆смь сътворилъ)[47] ꙗ҆ко (се третіе біеши мѧ)[48]. И҆ рече валаа҃ ѡ҆слѧти. ꙗ҆ко нарꙋга҃ ми сѧ е҆си, (да)[49] а҆ще бы҃ мечъ и҆мѣлъ в рꙋкꙋ моею проболъ тѧ быхъ. И҆ [рече][50] ѡ҆слѧ валаамꙋ. не се л҆и а҆зъ ѡ҆слѧ твое, на не҃же ты е҆здеши, ѿ юности своеѧ, до дн҃ешнѧго дн҃ѧ, е҆смь л҆и презором презрѣлъ сътворити тебѣ сіе, се҆и же рече н҆и. ѿвръ҃з же б҃ъ ѡ҆чи валаамꙋ, и҆ оу҆зрѣ а҆гг҃-

ни҃ кд

в҃ петр҃ в҃
іюди҃ а

ла б҃жїа прⷭ҇тоѧща на пꙋти̏, и̂ ме́чь и̂звлече́нъ в рꙋцѣ̑ е̂го, и̂ приклони́вь поклони́сѧ (е̂мꙋ ли- цеⷨ҇)[51]· (-)[52] рече е̂мꙋ а̂гг҃лъ б҃жїи. почто̀ бїе́ши о̂слѧ̀ свое сїе третїе, (-)[53] се́ (же) а̂́зъ прїидоⷯ҇ на погꙋбленїе твое ꙗ̂́ко не прїѧтенъ пꙋть твои предо мно́ю· И̂ оу̂зрѣв мѧ̂ о̂слѧ̀ съвратисѧ (-)[54] [е̂е тре́тїе][55]. [-][56] а̂́ще бы не оу̂клони̂сѧ [ѿ менѐ][57], нн҃ѣ тѧ̂ оу̂бо оу̂би̂ бы̏, а̂ сїю о̂живи́лъ быхъ· И̂ рече валаа̂ къ а̂гг҃лꙋ г҃ню, съгрѣши̂ не оу̂вѣдѣ̂ бо, ꙗ̂́ко ты мнѣ̂ прⷭ҇та́еши проти́вꙋ (мнѣ̂) на пꙋти [-][58], и̂ нн҃ѣ а̂́ще ти н҃ѣ го́дѣ о̂бращꙋсѧ· И̂ рече а̂гг҃лъ б҃жїи къ валаа́мꙋ. и̂ди̂ ты съ ч҃лки о̂ба́че слово, е̂́же а̂́ще рекꙋ тебѣ̂, сїе снабди̂ г҃лати, ı̂ и́де валаа́мъ съ кн҃ѕи вала́- ковы· И̂ оу̂слы́шавъ вала́къ ꙗ̂́ко прихоⷣи валаа́мъ, (ı̂) и̂зы́де проти́вꙋ е̂мꙋ во́ граⷣ моа́вль. и̂́же е̂сть въ предѣ́лехъ а̂рно́нѣхъ, и̂́же е̂сть на кра́и предѣ́лъ· (-)[59] рече (же) вала́къ къ валаа́мꙋ, не посла́хъ л̂и (пре́жде) [-][60] зва́ти тебѐ. почто̂ не прїиде къ мнѣ̂, и̂́ли не възмого́хъ почти́ти тебѐ· И̂ рече валаа́мъ къ вала́кꙋ. е̂е прихожꙋ̀ къ тебѣ, [и̂][61] нн҃ѣ мо́щенъ бꙋдꙋ г҃лати нѣ́кое сло́во, е̂́же а̂́ще вложи́тъ [г҃ь][62] въ оу̂ста̀ моѧ̀ сїе рекꙋ· І̂ и́де валаа́мъ съ вала́комъ, и̂ внидо́ша въ́ градъ се́лныи· И̂ (събра̀)[63] вала́кⷦ҇ тельца̀, и̂ о̂вца̀, и̂ посла̀ валаа́мꙋ и̂ кн҃ѕемъ, и̂́же с ни́мъ· И̂ бы́сть заоу̂́тра, и̂ поѧ̀ вала́къ валаа́ма и̂ въ- зведѐ е̂го на сто́лпъ ваа́ловъ, и̂ показа̀ е̂мꙋ ѿ- тꙋ́дꙋ ча нѣ́кꙋю лю́дїи·

Г҃ла, к҃г·

И̂ рече валаа́мъ къ вала́кꙋ. съгради̂ м̂и здѣ̂, з҃, тре́бищъ, и̂ оу̂гото́ваи м̂и здѣ̂ з҃, теле́цъ, и̂ з҃ о̂ве́нъ· И̂ сътвори̂ вала́къ ꙗ̂́коже повелѣ̂ е̂мꙋ валаа́мъ, и̂ възложи̂ теле́цъ и̂ о̂венъ на требище· И̂ рече валаамъ къ валакꙋ стани оу̂ требы своѧ̀, и̂ да и̂дꙋ̀ а̂́ще ми сѧ ꙗ̂́витъ б҃ъ въ срѣтенїе, и̂ слово е̂́же м̂и оу̂каже́ и̂сповѣмъ ти· И̂ ста̀ вала́къ оу̂ тре́бы своѧ̂. (-)[1] валаамъ (же) и́де въпроси́ти б҃а, (-)[2] и̂́де же прѧ́мо· И ꙗ̂́висѧ б҃ъ валаа́мꙋ. и̂ рече к немꙋ валаа́мъ. з҃, тре́бищъ съгото́ви̂, и̂ възложи̂ теле́цъ, и̂ о̂ве́нъ на тре́бища· И̂ вложи̂ б҃ъ сло́во, въ оу̂ста̀ валаа́мꙋ и̂ реⷱ҇, [възврати́сѧ][3] къ вала́кꙋ [и̂][4] та́ко г҃ли· И̂ (възврати́всѧ)[5] к немꙋ, [-][6] сеже стоѧ́ше оу̂ вс̂есъжже́нїи свои̂хъ, и̂ вс̂и кн҃ѕи моа́вли с ни́мъ· И̂ бы́сть дх҃ъ б҃жїи на не́мъ. и̂ въспрїи̂ притча е̂го (и̂) рече (и̂мъ), ѿ межꙋрѣ́чїѧ приведѐ м̂ѧ, валакъ ц҃рь моавль, ѿ горъ въсточныхъ г҃лѧ, ходи̂ да (м̂и прокле- неши)[7] ı̂акова, и̂ ходи̂ да (м̂и прокленеши)[8] ı̂и҃лѧ·

ний меч в його руці, і схилившись, поклонився йому лицем. **32** Сказав йому божий ангел: Чому ти ось втретє б'єш своє осля? Ось же я прийшов на твоє вигублення, бо немилий твій шлях переді мною. **33** І осля, побачивши мене, звернуло вже втретє. Якщо не звернуло б від мене, тепер, отже, я забив би тебе, а його оставив. **34** І сказав Валаам до господнього ангела: Я згрішив, бо я не знав, що ти став проти мене, мені в дорозі, і тепер, якщо тобі не подобається, повернуся. **35** І сказав божий ангел до Валаама: Іди ти з людьми, лише слово, яке лиш тобі скажу, це стережись говорити. І пішов Валаам з князями Валака. **36** І Валак, почувши, що приходить Валаам, і вийшов йому назустріч, до міста Моав, яке є в околицях Арнона, що є на границі околиць. **37** Сказав же Валак до Валаама: Чи я раніше не послав, щоб тебе покликати? Чому ти не прийшов до мене? Чи не зміг я тебе вшанувати? **38** І сказав Валаам до Валака: Ось приходжу до тебе, і тепер буду спроможний сказати якесь слово, яке лиш вкладе Господь до моїх уст, – це скажу. **39** І пішов Валаам з Валаком, і ввійшли до поселеного міста. **40** І зібрав Валак телят і овець, і послав Валаамові і князям, що з ним. **41** І вранці сталося, і взяв Валак Валаама, і вивів його на стовп Ваала, і показав йому звідти якусь частину народу.

Глава 23

1 І сказав Валаам до Валака: Збудуй мені тут 7 вівтарів, і приготов мені тут 7 телят і 7 баранів. **2** І зробив Валак так, як йому сказав Валаам, і поклав теля і барана на вівтарі. **3** І сказав Валаам до Валака: Стій при своїй жертві, і хай піду – чи мені з'явиться Бог назустріч; і слово, яке мені покаже, тобі звіщу. І став Валак при своїй жертві, Валаам же пішов запитати Бога, пішов же прямо. **4** І з'явився Бог Валаамові, і до нього Валаам сказав: Приготовив я 7 вівтарів, і поклав я теля і барана на вівтар. **5** І Бог вклав слово в уста Валаама, і сказав: Повернися до Валака і так говори: **6** І повернувся до нього, цей же стояв при своїх цілопаленнях, і всі князі Моава з ним. **7** І був на ньому дух божий, і взявши свою притчу, і сказав їм: З Межиріччя привів мене Валак, цар моавський, з гір сходу, кажучи: Ходи, проклянеш мені Якова, і ходи проклянеш мені Ізраїля. **8** Як проклену того,

кого Бог не проклинає? І як вчиню зло тому, кому Бог не вчинив зло? **9** Бо з верху гір бачу його, і від вершків споглядаю на нього, а ось народ сам отаборений, і між народами не змішаються. **10** Хто почислив плем'я Якова або хто почислить ізраїльські громади? Хай помре душа моя в праведних душах, і хай моє плем'я буде як їхнє плем'я. **11** І сказав Валак до Валаама: Що ти мені зробив? На проклинання моїх ворогів я тебе покликав, і ось ти благословенням їх поблагословив. **12** І сказав Валаам до Валака: Ось те слово, що Бог вклав у мої уста, – стерегтиму сказати. **13** І сказав до нього Валак: Ходи ще зі мною на інше місце, звідки його побачиш, звідти, але частину його побачиш, а всіх не побачиш, і проклянеш його мені там. **14** І взяв його до поля сторожі, на вершок тесаної скелі, і збудував там 7 вівтарів, і поклав на вівтар теля і барана. **15** І сказав Валаам до Валака: Стань при своїй жертві, я ж піду запитати Бога. **16** І зустрів Бог Валаама, і вклав слово в його уста, і сказав: Повернися до Валака, і скажеш це ж. **17** І повернувся до нього, цей же стояв при своїх цілопаленнях, і з ним всі князі Моава. І сказав йому Валак: Що сказав Господь? **18** І взявши свою притчу, і сказав: Встань, Валаче, і послухай! І послухай но свідчення, сину Сепфора! **19** Бог не вагається, як людина, ані не міняється, як людський син. Чи колись сказав, але не вчинив? Чи й, обіцявши, не дотримає? **20** Ось почав я їх благословити – благословитиму, і не заверну. **21** І не буде клопоту в Якові ані не побачиться терпіння в Ізраїлі. Бо з ним їхній Господь Бог. І на них царська слава. **22** *Бог, що вивів їх з Єгипту, наче сила однорога в них. **23** Бо немає ворожбитства в Якові ані чаклування в Ізраїлі. В часі скажеться Якову й Ізраїлю, що довершив Бог. **24** Ось народ підведеться, наче левеня, піднесеться наче лев. Не спатиме, доки не з'їсть здобич, і питиме кров побитих. **25** І сказав Валак до Валаама: Ані не кляни мені його прокляттями, ані не благослови його благословенням. **26** Відповів же Валаам, сказав до Валака: Чи я тобі не сказав, кажучи: Слово, яке лиш скаже Бог, – те чинитиму? **27** І сказав Валак до Валаама: Ходи, візьму тебе до іншого місця, може сподобається Богові, і проклянеш мені їх звідти. **28** І взяв Валак Валаама на верх Фоогора, що простягається до пустині. **29** І сказав Валаам до Валака: Збудуй мені тут 7 вівтарів, і приготов мені тут 7 телят і 7 баранів. **30** І зробив Валак так, як ска-

ниж. 24

ч҇то проклену̀ ѐгоже не кленетъ [бг҃ъ][9]. [и҆ что][10] злоблю ѐгоже не ѻ҆злоби бг҃ъ· Ꙗ҆ко ѿ верхъ горъ вижю ѐго, и҆ ѿ хо́лмъ прозираю ѐго. (а҆) се̑ люди ѐдины (вополча́ютсѧ)[11], и҆ къ ꙗ҆зыкомъ не примѣша́ютсѧ· Кто и҆счита̑ ѐсть (племѧ̀)[12] і҆а́ковле, [и҆ли][13] кто и҆зочте́тъ со́нмы і҆и҃лѧ, да оу҆́мретъ дш҃а моѧ въ дш҃ах̑ пра́ведныхъ, и҆ бу́ди (племѧ̀)[14] мое ꙗ҆́коже (племѧ̀)[15] и҆хъ· И҆ рече вала́къ къ валаа́му что сътворѝ ми, на клѧ́тїе вра́гъ мои҃ възва́х тѧ, и҆ се̑ бл҃ви [ѧ҆][16] бл҃ве́нїемъ· И҆ рече валаа́мъ къ вала́ку. се̑ ѐли́ко вложѝ бг҃ъ (сло́во), въ оу҆ста̀ моѧ̀ (-)[17] снабжу̑ гл҃ати· И҆ рече к немꙋ̑ вала́къ, пои҆дѝ ѐщѐ со мно́ю на мѣсто и҆́но, ѿню́дуже [-][18] оу҆́зриши (и҃)[19] ѿту́ду, и҆́но ча́сть (и҆хъ)[20] оу҆́зриши, а҆ всѣхъ не оу҆́зриши, и҆ прокле́неши ([и҃][21] мнѣ)[22] тамо· И҆ поѧ̀ ѐго на стра́жбы се́льныѧ. на ве́рху и҆стесанъ и҆ съгра̑ ту, з҃. тре́бищь, и҆ възложѝ телца̀ и҆ ѻ҆́вна на тре́бище· И҆ рече валаа́мъ къ вала́ку. ста́ни оу҆ тре́бы своеѧ, а҆́з же и҆ду̑ въпраша́ти бг҃а· И҆ срѣте бг҃ъ валаа́ма. и҆ вложѝ слово въ оу҆ста̀ ѐму, и҆ рече възвратисѧ къ вала́ку и҆ да (гл҃еши сїѧ же)[23]· И҆ възврати́сѧ к немꙋ̑, (-)[24] се́и же стоѧ́ше оу҆ все́съжже́нїи свои҆хъ. и҆ вси кн҃ѕи моа́вли с нимъ, И҆ рече ѐму вала́къ что гл҃а гь҃· И҆ възпрїимъ при́тчи ѐго [и҆][25] рече, въста́ни вала́че и҆ послу́шаи, [и҆][26] вънушѝ ѝ свѣдѣтельство сн҃у сепъфо́ровъ· Не ꙗ҆́ко чл҃къ (преставлѧ́етъ бг҃ъ)[27]. ниже ꙗ҆́ко сн҃ъ чл҃чьскїи и҆змѣнѧ́етъ. ѐгда̀ гл҃аше и҆́но не сътвори̑ ли [и҆][28] ѻ҆беща́выи (-)[29] не да́сть ли се̑ бл҃вити ѧ҆̀ поча́хъ бл҃влю и҆ не възъвраща́ютсѧ· Не бу́детъ тру́да̀ въ і҆а́ковѣ ниже оу҆́зри́тсѧ болѣзнь въ і҆и҃ли, гь҃ (бо) бг҃ъ (и҆хъ)[30] с ни́мъ, и҆ сла́ва цр҃ьскаѧ на ни́хъ· *бг҃ъ и҆зведы́и и҆х̑ и҆зъ ѐгѵ́пта. ꙗ҆́ко си́ла ѐді́норога в ни́хъ· Нѣсть бо вражбы̀ въ і҆а́ковѣ, ниже въл́хвова́нїѧ, въ і҆и҃ли, въ́ время нарече́тсѧ і҆а́ковъ (-)[31] і҆и҃лю что съвръшѝ бг҃ъ· се̑ люди ꙗ҆́ко льви́чищи въста́нутъ. (-)[32] ꙗ҆́ко ле́въ възнесе́тсѧ, не лѧ́жетъ до́ндеже ꙗ҆́сть пи́щу и҆ кро́вь сѣ́ченыхъ, и҆зъпїе́тъ· И҆ рече́ вала́къ к валаа́му. Ни клѧтвами (мнѣ кленѝ)[33] (и҆хъ)[34], ниже бл҃венїемъ бл҃свѝ (и҆хъ)[35]· [ѿвѣща́ же][36] валаа́мъ рече къ вала́ку, не гл҃ахъ ли ти рекїи, слово ѐже а҆́ще гл҃етъ бг҃ъ то сътворю̀· И҆ рече вала́къ къ валаа́му и҆дѝ пои҆му тѧ на мѣсто и҆́но. а҆́ще го́дѣ бу́детъ бг҃у, и҆ прокленеши ми (и҆х̑)[37] ѿтудѣ· и҆ поѧ̀ вала́къ валаа́ма. на врьхъ фоѻ҆го́ра прихо́дѧщего въ пусты́ню. И҆ рече валаа́мъ къ вала́ку, съгра̑ ми здѣ, з҃. тре́бищъ, и҆ оу҆гото́ван ми здѣ, з҃, теле́цъ, и҆ з҃, ѻ҆ве́нъ·

ни҃ кд

И сътвори валакъ якоже рече ему валаамъ. и възложи телецъ, и овенъ на олтарь·

Гл҃а, кд·

И видѣвъ валаамъ яко добро есть предъ гмъ. блвити ил҃я, не иде по закону его (и) въ срѣтеніе влъхвованіе, и възврати лице свое въ пустыню· И (възведе)[1] валаамъ очи свои и оузрѣ ил҃я въполчающася съ племенемъ, и бысть дх҃ъ бж҃іи на немъ· И въспріимъ притча его (и) рече. глетъ валаамъ сн҃ъ вооровъ глетъ члкъ истинны (-)[2], глетъ слухаи словеса [крѣпкихъ][3] (видаи елико)[4] (видѣ, видѣніе бж҃іе)[5] въ снѣ откровенѣ очи его· Коль добрѣ [домове твои][6] іакове. [и][7] куща твоа ил҃ю· Яко раздолы осѣняющеся. и яко сади при рѣкахъ, и яко куща яже потикну гь, аки кедръ подлъгъ воды· Изыдетъ члкъ ис (племени твоего)[8]. и съвладѣетъ (странами)[9] многими, и вънесеся гогъ црьство его, и възрастетъ [-][10]. *бъ (изведыи)[11] [ихъ][12] изъ египта. аки славу единорога [его][13], изъястъ (страну)[14] врагъ своихъ. и толстоту ихъ измождитъ, и стрелами своими застрѣлитъ врага· [*И][15] възлегъ почи аки левъ и аки львищъ, кто въставитъ и. блвящіи тя блвени, (а)[16] кленущіи тя проклятi· И разгнѣвася валакъ на валаама, и плеснувъ рукама своима. И рече валакъ къ валааму, клятти (тя врага моего призвахъ)[17], (-)[18] се (же) блвля блвиши (и) третіе [-][19]· Нн҃ѣ оубо бѣжи на мѣсто свое. рекохъ чтію тебе почтьвовати, и нн҃ѣ отнялъ (гь от тебе)[20] чть· И рече валаам къ валаку, не (-)[21] посло ли твоимъ, ихже посла къ мнѣ глаголя рекіи· *Аще ми дастъ валакъ [храм его полнъ][22] сребра и злата. не могу преступити слова бж҃іа, (не) сътворити ему зло или добро о себѣ, елико аще рече [ми][23] бъ то глю· И нн҃ѣ (-)[24] иду до мѣста своего. ходи да (ти съвѣщаю)[25] что сътворятъ людіе сіи, людемъ твоим, въ послѣдняа дни· *И въспріим притча своа рече. глетъ валаам, сн҃ъ веоровъ глетъ члкъ истинныи видаи [и][26] слышаи словеса бж҃іа. оумѣа оумѣніе вышнаго, и видѣніе бж҃іе видѣ въ снѣ откровени очи его· Покажу ему и не нн҃ѣ оублажу, и не (приближуся)[27], въсіаетъ (бо) звѣзда от іакова, и въстанетъ члкъ от ил҃я и погубитъ князя моавля, и пленитъ вся сн҃ы сидовы· И будетъ едомъ наслѣдіе, и будетъ наслѣдіе исавъ врагъ его, (-)[28] ил҃я сътворилъ есть крѣпостію· И

(вы кг; а мо мд; вы кв; апока в)

зав йому Валаам, і поклав теля і барана на вівтар.

Глава 24

1 І Валаам, побачивши, що добрим є: перед Господом благословити Ізраїль, не пішов за його звичаєм і назустріч ворожбитству, і повернув лице своє до пустині. **2** І підвів Валаам свої очі і побачив Ізраїля, розтабórованого за племенами, і на ньому був дух божий. **3** І взявши свою притчу, і сказав: Говорить Валаам, син Воора, говорить правдомовний чоловік, **4** говорить той, що чує слова сильних, що бачить те, що побачив видіння боже – в сні відкриті його очі. **5** Які гарні твої доми, Якове, і твої шатра, Ізраїлю. **6** Наче отінені садки, і наче сади при ріках, і наче шатра, які розбив Господь, наче кедри вздовж води. **7** Вийде людина з твого племені і пануватиме численними країнами, і піднесеться Ґоґ, його царство, і побільшиться *Бог, **8** що вивів їх з Єгипту, як славу однорога свого. Поїсть країну своїх ворогів і виссе їхню товщину, і своїми стрілами застрілить ворога. **9** *І лігши, спочив, наче лев і наче левеня. Хто його розбудить? Ті, що тебе благословлять, будуть благословенні, а ті, що тебе проклинають, будуть прокляті. **10** І розгнівався Валак на Валаама, і сплеснув своїми руками. І сказав Валак до Валаама: Я тебе покликав прокляти мого ворога. Ось же, благословляючи втретє, ти їх поблагословив. **11** Тепер, отже, втікай до свого місця. Сказав я: Почестю тебе вшаную, і тепер Господь позбавив тебе почесті. **12** І сказав Валаам до Валака: Чи не сказав я твоїм послам, яких ти до мене вислав, кажучи: **13** *Якщо мені дасть Валак його дім, повний срібла і золота, не зможу переступити боже слово, щоб вчинити йому погане чи добре від себе. Те, що лиш сказав мені Бог, те говорю. **14** І тепер іду до свого місця. Ходи, хай тобі пораджу, що зробить цей народ твоєму народові в останніх днях. **15** *І взявши свої притчі, сказав: Говорить Валаам, син Веора, говорить людина правдомовна, провидець **16** і який чує божі слова, що знає знання Вишнього, і побачив боже видіння, в сні відкриті його очі. **17** Покажу йому, і не тепер блаженним вчиню, і не приближуся, бо засяє звізда з Якова, і встане чоловік з Ізраїля, і вигубить моавських князів, і візьме в полон всіх синів Сита. **18** І буде Едом насліддям, і буде насліддям Ісав, його ворог. Ізраїля він зробив силою. **19** І встане з Якова, і знищить тих, що спасаються з

(вищ. 23; мой1. 49; вищ. 22; апо. 2)

міста. **20** І побачивши Амалика, і взявши свої притчі, і сказав: Амалик – початок народів, і їхнє насіння згине. **21** І побачив Кенеона, і взявши свої притчі, сказав: Сильний твій труд і хоч покладеш на камені твоє шатро. **22** І якщо буде у Веора шатро хитрості, Ассирійці тебе полонять. **23** І побачив Ога, і продовживши свої притчі, і сказав: Горе, горе. І хто виживе, коли Бог це покладе? **24** *І вийде з рук китейських, і зло вчинять Асарові, і зло вчинять євреям, і ті разом згинуть. **25** І вставши, Валаам відійшов, повернувся до свого місця, і Валак відійшов до себе.

дан. 11

Глава 25

1 І жив Ізраїль *в Саттімі, і народ опоганився розпустою з дочками Моава. **2** І покликали їх до жертов своїх ідолів, і взяв народ їхні жертви, і поклонилися їхнім ідолам. **3** І послужив Ізраїль Веелфеґорові – і гнівом розлютився Господь на Ізраїля. **4** І сказав Господь до Мойсея: *Візьми князів народу і оскарж їх Господеві перед сонцем – і відвернеться гнів господньої люті від Ізраїля. **5** І сказав Мойсей до ізраїльських племен: Вбийте, кожний свого друга, що служив Веелфеґорові. **6** І ось чоловік, з ізраїльських синів, прийшовши, привів свого брата до мадіянки, перед Мойсеєм і перед всім збором ізраїльських синів, ці ж плакали перед дверима шатра свідчення. **7** *І побачив Фінеес, син Еліазара, внук Аарона – священика, встав з – посеред збору, і взявши свого списа в руки, **8** і ввійшов, вслід за чоловіком – ізраїльтянином, до печери і проколов обох – чоловіка – ізраїльтянина і жінку – мадіянку крізь її лоно. І спинилася пошесть від ізраїльських синів. **9** *І було ж 20000 і 4000 тих, що померли від тієї пошесті. **10** І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **11** Фінеес, син Елеазара, внук Аарона – священика, спинив мій гнів з ізраїльських синів, коли заревнував на них моєю ревністю, і Я не вигубив ізраїльських синів у своїх ревнощах. **12** Так сказав я: *Ось я даю йому мій мирний завіт. **13** І буде йому і його племені по ньому вічний завіт священства, за те, що заревнував за своїм Богом і надолужив за ізраїльських синів. **14** Ім'я ж чоловіка – ізраїльтянина, якого він вбив з мадіянкою, Замврій, син Салона, князь дому племені синів Симеона. **15** Ім'я проколеної жінки

кор1. 10 — мой5. 4 іс нав. 22 — пс. 105 — кор1. 10 — сир. 45 мак1. 2

въста́нетъ ѿ і҆а́кова, и҆ погꙋби́тъ [сп҃са́емыхъ][29] ѿ гра́да. И҆ ви́дѣвъ а҆мали́ка. и҆ по́имъ при́тча своѧ (и҆) рече. нача́ло ꙗ҆зы́ковъ а҆мали́къ и҆ сѣмѧ и҆́хъ поги́бнетъ. И҆ (ви́дѣ)[30] кенео́на, и҆ по́имъ при́тча е҆го рече, си́льно (оу҆си́лїе)[31] твое, и҆ а҆́ще положи́ши на ка́мени (кꙋ́щꙋ)[32] твою̀. І҆ а҆́ще бꙋ́детъ веѡ́рꙋ кꙋща кова́рьства. а҆сѵ́рїи [плѣнѧ́тъ тѧ][33]. И҆ (ви́дѣ)[34] ѡ҆́га и҆ въспрїимъ при́тча е҃ (и҆) рече го́ре го́ре (и҆) кто живъ бꙋ́детъ е҆гда̀ положи́тъ (бг҃ъ сїѧ)[35]. *І҆ и҆зы́детъ и҆з рꙋкъ кити́ескихъ. и҆ съзлѧ́тъ (а҆са́рꙋ)[36], и҆ съзлѧ́тъ е҆вре́омъ, и҆ тїи въкꙋпѣ поги́бнꙋтъ. И҆ въста́въ вала́амъ ѿи́де, възврати́сѧ на мѣсто своѐ, и҆ вала́къ ѿи́де к немꙋ.

данї аі

Гла́ва, к҃е.

Жи́лъ і҆и҃ль *въ (саттъги́ме)[1], и҆ ѡ҆скверни́шасѧ лю́дїе блꙋже́нїемъ, съ дщ҃е́рми моа́вли. И҆ възваша ѧ҆̀ въ тре́бы кꙋми́ръ своих҆ъ, і҆ ꙗ҆́ша лю́дїе тре́бы и҆́хъ. и҆ поклони́шасѧ кꙋми́ромъ и҆́хъ. И҆ послꙋжѝ і҆и҃ль веє҆льфего́рꙋ, и҆ разгнѣ́васѧ ꙗ҆́ростїю г҃ь на і҆и҃лѧ. И҆ рече г҃ь къ мѡѷсе́ю, *поимѝ кнѧ́зи лю́дски и҆ ѡ҆бличѝ ѧ҆̀ г҃ꙋ прѧ́мо сл҃нцꙋ, и҆ ѿврати́сѧ гнѣвъ ꙗ҆́рости г҃нѧ ѿ і҆и҃лѧ. И҆ рече мѡѷсе́и къ племе́немъ і҆и҃льскымъ и҆збі́йте ко́ждо оу҆́жика своег҆о слꙋжи́вшаго веє҆льфего́рꙋ. И҆ се ч҃лкъ ѿ с҃новъ і҆и҃левъ прише́ прїведѐ бра́та своег҆о (съ)[2] мадїа҆ни́тынею пре́д мѡѷсе́ѧ. и҆ пре́д весь со́нмъ с҃новъ і҆и҃левъ, сїи же пла́кахꙋсѧ пре́д две́рми хра́ма свѣдѣ́нїѧ. *И҆ (ви́дѣ)[3] финее́съ, с҃нъ е҆лїа҆за́ровъ (внꙋ́къ)[4] а҆а҆ро́на жерца̀, въста̀ и҆зъ среды̀ со́нма, и҆ взе́мъ сꙋли́цꙋ (свою) в рꙋцѣ. [И҆][5] вни́де въ слѣ́д ч҃лка і҆и҃льтѧни́на въ пеще́рꙋ, и҆ прободѐ ѡ҆́ба ч҃лка і҆и҃льтѧни́на, и҆ женꙋ̀ [мадїа҆ни́тынѧ][6] сквозѣ ложесна̀ е҆ѧ, и҆ оу҆ста̀ вре́дъ ѿ с҃новъ і҆и҃левъ. *И҆ бы́ша (же) оу҆мро́ша вре́домъ (тѣ), к҃. и҆ д҃. И҆ рече г҃ь къ мѡѷсе́ю г҃лѧ, финее́съ с҃нъ е҆лїа҆за́ровъ. (внꙋ́къ)[7] а҆а҆ро́на жерьца̀ оу҆ста́ви гнѣвъ мой ѿ с҃новъ і҆и҃левъ, е҆гда̀ възревнова̀ (възревнова́нїе моѐ)[8] в нихъ, и҆ не потреби́хъ с҃новъ і҆и҃левъ, въ рве́нїи своемъ. Тако рѣхъ, *се а҆́зъ даю̀ е҆мꙋ завѣ́тъ [мой][9] ми́рный. И҆ бꙋ́детъ е҆мꙋ и҆ (племе́ни)[10] е҆го по немъ, завѣтъ жре́чества вѣчный. поне́же възревнова̀ по́ бз҃ѣ своемъ, и҆ оу҆мла́рдова ѡ҆ с҃нѣхъ і҆и҃левы. И҆мѧ же ч҃лкꙋ і҆и҃льтѧни́нꙋ [-][11], е҆гоже оу҆бѝ съ мадїа҆ни́тынею, за́мврїи с҃нъ сало́нь кн҃зь до́мꙋ ѿе́чества [с҃новъ][12] симео́нь. (-)[13] И҆мѧ жены̀ мадиа҆ни́тыни, прободе́нои. ха́зви, дщ҃и сѷ́рова кн҃зѧ (страны̀)[14] [сомо́довы][15] до́мꙋ ѿе́чества е҆сть мадїа́млѧ. И҆ рече г҃ь къ мѡѷсе́ю г҃лѧ. г҃ли

а кри і — е мо д ісꙋ на кв — ѱло ре — а кри і — сира ме а ма в

нж҃ ла

сн҃омъ і҆и҃лвымъ рекі́и, *съвраждꙋ́йте мадїа҆ни́томъ, и҆ бі́йте а҆̀. За́нѐ съвраждова́ша [ва́мъ сі́и][16] лꙋка́въствы є҆ли́ко лꙋка́вствꙋ́ютъ ва́ми фего́ро̑, и҆ хазе́въю дщерї́ю кн҃ѕѧ мадїа́млѧ, сестро́ю и҆́хъ прободе́ною, въ дн҃ь ꙗ҆звены́и фого́ра ра́ди·

– мадіянки, Хазві, дочка Сира, князя країни Сомота, дому мадіянського племені. **16** І сказав Господь до Мойсея, кажучи: Скажи ізраїльським синам, кажучи: **17** *Майте ворожнечу з мадіянцями і бийте їх, **18** тому що ці підступно ворогували з вами, оскільки обманюють вас Фегором і Хазевеєю, дочкою мадіянського князя, їхньою проколеною сестрою в дні пошесті через Фоґора.

ниж. 31

Гл҃а, кѕ·

И҆ бы́сть по оу҆бі́тїи. и҆ рече г҃ь къ мѡѷсі́ю и҆ є҆лї а҆за́рꙋ жерцꙋ̀ гл҃ѧ· [Пои҆мѣ́те][1] нача́ла всего̀ со́нма сн҃овъ і҆и҃лвъ ѿ к҃, лѣ́тъ и҆ вы́ше, по домо́мъ ѿчьства и҆́хъ, ве́сь и҆ды́и въо҆рꙋжи́тисѧ въ і҆и҃ли· И҆ гл҃а мѡѷсі́и и҆ є҆лї а҆за́ръ жре́цъ къ ни́мъ въ (а҆рамо́дѣ)[2] моа́вли, при і҆о҆да́ни оу҆ є҆ри́ха гл҃ѧ ѿ к҃, лѣ́тъ. и҆ вы́ше, (сочтѣте), ꙗ҆́коже повелѣ̀ г҃ь мѡѷсі́ю· (-)[3] Сн҃ове (же) і҆и҃льтестїи и҆зше́шїи и҆зъ є҆гѷпта. *рꙋви́мъ прьвене́цъ і҆и҃лвъ (и҆) сн҃ове (-)[4] рꙋви́мли є҆но́хъ. и҆ со́ньмъ є҆но́ховъ, [фа́лꙋи][5], [и҆][6] со́ньмъ [фа́лꙋевъ][7] а҆сърóнь, [и҆][8] со́ньмъ а҆сро́новъ ха́рми, [и҆][9] со́ньмъ хармї и́нъ· Сї и со́ньми рꙋви́мли, и бы́сть съглада́нїе и҆́хъ. ҂м҃. ҂г҃. и҆ (х҃)[10]. и҆ л҃· (-)[11] Сн҃ове (же) [фа́лꙋ][12], є҆лї а́въ и҆ сн҃ове є҆лї а́вли, намꙋ́илъ, и҆ дафа́нъ и҆ а҆виро́нъ, сї и наро́читїи со́нмꙋ· *Сї и сꙋ́ть въста́вше на мѡѷсї а і҆ а҆аро́на. въ со́нмѣ коре́инѣ въ ра́стоѧнїи прⷣе г҃мъ· И҆ ѿве́рзъши землѧ̀ оу҆ста̀ своѧ пожрѐ и҆́хъ. и҆ коре́и въ смр҃ти со́ньма є҆го, є҆гда попали̇̀ ѻ҆́гнь. с҃ и҆ н҃, и҆ бы́ша в҃ зна́менїе· Сн҃ове же коре́инни не и҆́мро́ша· И҆ сн҃ве симео́ни, со́ньмъ (же) симео́нь, намꙋ́иль, [и҆][13] со́ньмъ намꙋ́илевъ. и҆а҆ми́нь, [и҆][14] со́ньмъ и҆а҆ми́нь. [а҆хи́нь][15]. [и҆][16] со́ньмъ [а҆хї и́нь][17] за́ра, [и҆][18] со́ньмъ зара́и҆нъ. саоу҆и́лъ, со́ньмъ саоу҆и́ль. сї и со́ньми симео́ни ѿ соглада́нїѧ и҆́хъ. ҂кв, и҆ с҃· Сн҃ове же і҆оу҆́дини *и҆ръ, и҆ [а҆на́нъ][19], [и҆ си-ло́мъ, и҆ фаресъ и҆ за́ра][20]· И҆ оу҆мре и҆́ръ. и҆ [а҆на́нъ][21], въ земли̇̀ ханаа́ни· (И҆) бы́ша (-)[22] сн҃ове і҆ю́дини. по со́ньмомъ и҆́хъ. [сило́мъ][23], со́ньмъ [сило́мль][24]. фаре́съ, [и҆][25] со́ньмъ фаре́совъ. за́ра, [и҆][26] со́ньмъ зари́н· И бы́ша сн҃ове фаре́совы [а҆сро́мъ][27]. [и҆][28] со́ньмъ [а҆сро́мль][29], и҆а҆мꙋ́илъ, [и҆][30] со́ньмъ и҆а҆мꙋ́иль· Сї и со́ньми і҆оу҆́дины. по соглада́нїю и҆́хъ. ҂о҃. ҂ѕ҃, и҆ е҃ со҃· (-)[31] [И҆саха́ръ][32]. по со́ньмомъ и҆́хъ, до́ла, [и҆][33] со́ньмъ дола́и, фꙋ́а, [и҆][34] со́ньмъ фꙋа́иль, и҆а́сꙋвъ, [и҆][35] со́ньмъ и҆а́сꙋвль, [а҆мъвра́мль][36], (и҆) со́ньмъ [а҆мъвра́мль][37]· Сї и со́ньми и҆саха́рови по соглада́нїю и҆́хъ. ҂з҃, и҆ ҂д҃, и҆ [у҃][38]· [И҆][39] сн҃ове заоу҆́лони по со́ньмомъ и҆́хъ, саре́дъ. [и҆][40] со́ньмъ саре́довъ, а҆лло́нъ, [и҆][41]

а҃ мо҃ мѕ
в҃ мо҃ ѕ
а҃ пара҃ е

вѣ҃ ѕі
а҃ пара҃ кд

в҃ мо҃ лѕ

Глава 26

1 І було після пошесті, і заговорив Господь до Мойсея і Елеазара – священика, кажучи: **2** Візьміть перелік всього збору ізраїльських синів від 20 літ і вище, за домами їхніх батьків, кожного, що виходить стати в лави в Ізраїлі. **3** І заговорив Мойсей і Елеазар – священик до них в Арамоті Моавському, при Йордані, коло Єрихону, кажучи: **4** Почислите від 20-літніх і вище, так як заповів Господь Мойсеєві. Сини ж ізраїльські, які вийшли з Єгипту: **5** *Рувим, первородний Ізраїля, і сини Рувима – Енох і рід Еноха, Фалуй і рід Фалуя, **6** Асрон і рід Асрона, Харми і рід Харми. **7** Це роди Рувима. І їхнє число було – 40000, 3000, і 600, і 30. **8** Сини ж Фалуя – Еліяв. **9** І сини Еліява: Намуїл, і Дафан, і Авирон – це шляхетні збору. *Це є ті, що повстали проти Мойсея і Аарона в зборі Корея, в повстанні перед Господом. **10** І земля, відкривши свої уста, пожерла їх, і Корей – в смерті його збору, коли вогонь спалив 200 і 50 – і стали знаком. **11** Сини ж Корея не померли. **12** І сини Симеона, рід же Симеона: Намуїл і рід Намуїла, Ямин і рід Ямина, Ахин і рід Ахина, **13** Зара і рід Зари, Сауїл, рід Сауїла. **14** Це роди Симеона, за їхнім переписом – 22000 і 200. **15** Сини ж Юди: *Ір, і Анан, і Силом, і Фарес, і Зара. І помер Ір і Анан в ханаанській землі. **16** І були сини Юди за їхніми родами: Силом, рід Силома, Фарес і рід Фареса, Зара і рід Зари. **17** І були сини Фареса: Асром і рід Асрома, Ямуїл і рід Ямуїла. **18** Це роди Юди, за їхнім переписом – 70000, 6000 і 5 сот. **19** Ісахар за їхніми родами: Тола і рід Толи, Фуа і рід Фуая, Ясув і рід Ясува, Амврам і рід Амврама. **21** Це роди Ісахара, за їхнім переписом – 60000, і 4000, і 400. **22** І сини Завулона, за їхніми родами: Саред і рід Сареда, Аллон і рід Аллона, Аллил і рід Аллила. **23** Це роди Завулона, за їхнім переписом – 60000 і 5 сот. **24** І сини ж Ґада, за їхніми родами: Сафон і рід Сафона, Ангин і рід Ангина, Суні і рід Сунія, **25** Азені і рід Азенія, Адді і рід

мой1. 46
мой2. 6
пар1. 5

вищ. 16
пар1. 24

мой2. 36

Аддія, **26** Ароаді і рід Ароадія, Аріїл і рід Аріїла. **27** Це роди Ґада, за їхнім переписом – 40000, і 4000, і 5 сот. **28** І Сини Асира, за їхніми родами: і Амин і рід Амина, Єсуї і рід Єсуїя, Варія і рід Варія, **29** Хевер і рід Хевера, Мелхіїл і рід Мелхіїла. **30** Ім'я ж дочки Асира – Сара. **31** Це роди Асира, за їхнім переписом – 40000, *і* 3000, і 400. **32** І Сини Йосифа, за їхніми родами: Манасія і Ефрім. **33** І сини Манасії: Махір і рід Махіра. І Махір породив Ґалаада, і Ґалаад рід Ґалаада. **34** *І це сини Ґалаада: Ехієзер і рід Ехієзера, Хелек і рід Хелека, **35** Есріїл і рід Есріїла, Сихем і рід Сихема, **36** Симаер і рід Симаера, і Офер і рід Офера. **37** Салпад же, син Офера, не мав синів, але дочки; це ж імена дочок Салпада: Маала, і Нуа, і Еґла, і Мелха, і Ферса. **38** Це роди Манассії, за їхнім переписом – 50000, і 2000, і 600. **39** І це сини Ефріма: Сутала і рід Суталая, Танах і рід Танаха. **40** Це сини твої: Еден рід Едена. **41** Це роди Ефріма, за їхнім переписом – 30000, *і* 2000, *і* 5 сот. І це роди синів Йосифа, за їхніми родами. **42** І сини Веніямина, за їхніми родами: Вале і рід Валея, Асивир і рід Асивира, Ахиран і рід Ахирана, **43** Софан і рід Софана. **44** І були сини Валея: Адер і Ноеман. В Адера – і рід Адера і в Ноемана – і рід Ноемана. **45** Це сини Веніамина, за їхніми родами і за їхнім переписом – 40000, *і* 5000, і 600. **46** І сини Дана, за їхніми родами: Саме, рід Самея. Це роди Дана, за їхніми родами. **47** Всі роди Самія, за їхнім переписом – 60000, *і* 4000, і 400. **48** І сини Неталима, за їхніми родами: Асіїл, рід Асіїла, Ґоіни і рід Ґоіна, **49** Єсри і рід Єсрина, Селим і рід Селима. **50** Це роди Неталіма, за їхнім переписом – 40000, *і* 5000, і 400. **51** Це перепис ізраїльських синів – 600000, і 1000, і 600, і 30. **52** І заговорив Господь до Мойсея, кажучи: **53** Цим хай розділится земля, щоб унаслідували за числом їхніх імен. **54** Численним – помножиш насліддя і малим – зменшиш їхнє насліддя. Кожному – за переписом дасться їхнє насліддя. **55** За жеребом хай розділиться їхня земля, за іменами, племенами їхніх батьків хай одержать насліддя. **56** За жеребом розділиш їхнє насліддя, між численними і малими. Це є перепис Левія. **57** І сини Левія, за їх-

іс нав. 17

сóньмъ а̂ллóнь, а̂ллилъ, [и̂][42] сóньм а̂ллиль· Сїи сóньми. заоу̂лóни. по съгладáнїю и̂хъ. ҂з҃. и̂ є҃. со҃· [И̂][43] с҃нове [же][44] гáдови. по сóнмомъ и̂хъ· сафóнъ [и̂][45] сóнмъ сафóнии. (а̂ггинъ)[46], [и̂][47] с҃омъ а̂ггї-инъ. сѹни̂. [и̂][48] сóнмъ сѹнї инъ. а̂зéни. [и̂][49] сóнмъ а̂зенéинъ. а̂дди. [и̂][50] сóнмъ а̂ддїинъ. а̂ро-а̂ди. [и̂][51] сóнмъ а̂роа̂дїинъ. а̂рїилъ. [и̂][52] сóнм а̂рїиль, сїи сóнми гáдовъ· По согладáнїю и̂х, ҂м҃. [и̂ ҂д҃][53], и̂ є҃, со҃· [И̂][54] с҃нове а̂сúрови. по сóнмомъ и̂хъ, и̂а̂ми̂, [и̂][55] сóнмъ [а̂мїинь][56]. и̂єсѹи. [и̂][57] сóнмъ, и̂єсѹинь. варїа̂, [и̂][58] сóнмъ варїáнии (хе-вéръ)[59], [и̂][60] сóнмъ (хевéровъ)[61]. мелхии̂лъ. [и̂][62] сóнмъ мельхїиль· (-)[63] И̂мѧ (же) дщéри а̂сúрови са-ра, сїи сóнми а̂сúрови по согладáнїю и҃. [҂м҃][64]. ҂г҃, и̂ у҃· [И̂][65] с҃нове и̂óсифли. по сонмомъ и̂хъ. манасїи и̂ є̂фрѣмъ. [и̂][66] с҃нове манасии̂ни, махиръ, [и̂][67] сóнм махиринь. и̂ махиръ роди̂ галаáда. [и̂][68] (гал-ладь)[69] сóнмъ [галадїи][70]. *и̂ сїи с҃нове (галáдїи)[71] (є̂хїє̂зéръ)[72], [и̂][73] сóнмъ (є̂хиє̂зéровъ)[74], хелéкъ, [и̂][75] сóнмъ хелéковъ. є̂срїиль [и̂][76] сóнмъ є̂срїиль. си-хéмъ, [и̂][77] сóнмъ сихéмль. симаéръ [и̂][78] сóнм си-маéри̂. и̂ офéръ, [и̂][79] сóнмъ (и̂о̂фéровъ)[80]. (-)[81] салъпáдѹ (же) с҃нѹ о̂фéровѹ. не бысть [-][82] с҃нвъ но̂ дщéри, (-)[83] сé (же) и̂мена̀ дщéремъ, салпáдовымъ. маáла, и̂ нѹа, и̂ егла̀, и̂ мéльха, и̂ фéрса. сїи сóнми манасїи̂ по согладáнїю и̂хъ, ҂н҃, и̂ ҂в҃, и̂ (х҃)[84]· И̂ сїи с҃нове є̂фрѣмовы, сѹдáла, [и̂][85] сóнм сѹ-далáинъ танáхъ. [И̂][86] сóнмъ танахїинъ, сїи с҃нове (твои̂)[87] є̂дéнъ, сóнмъ є̂дéнинъ. сїи сóнми є̂фрѣмли. по согладáнїю и̂хъ. ҂л҃, ҂в҃, є҃ со҃· [И̂][88] сїи сóнми с҃новъ і̂óсифль по сóнмѹ и̂хъ· [И̂][89] с҃нове ве-ниа̂мúни, по с҃омѹ и̂хъ. вáле, [и̂][90] сонмъ валéинъ. а̂сивúръ, [и̂][91] сонмъ а̂сивúровъ. а̂хирáнъ, (и̂) сонмъ а̂хирáнинъ. софáнъ, [и̂][92] сонмъ софáнинъ· И̂ бы́-ша с҃нове вáле а̂деръ, и̂ ноє̂мáнъ, [а̂дерѹ (и̂) сонмъ а̂деа̂ринъ][93]. [и̂][94] ноє̂манѹ [и̂][95] сонмъ ноє̂мáнинъ. сїи с҃нове венїа̂мúни. по сонмѹ и̂хъ (и̂) по согла-дáнїи и̂хъ, ҂м҃, ҂є҃. и̂ х҃· И̂ с҃нове данови, по сонмѹ и̂хъ. [сáме][96], сонмъ (самéинъ)[97]. сїи сóнми дáно-ви. по сóнмо̑ и̂хъ· в҃си сóнми [самéини][98], по согла-данїю и̂хъ. ҂з҃, ҂д҃, и̂ у҃. [и̂][99] с҃нове недалúмли по сóнмѹ и̂х. а̂сїиль. сóньмъ а̂сїилевъ. [гóини][100], [и̂][101] сóнмъ [гóи̂нинъ][102], [и̂єсри̂][103], [и̂][104] сóнмъ [и̂єсрúновъ][105] (селúмъ)[106], [и̂][107] сóнмъ (селúмль)[108], сїи с҃оми недалúмли по согладáнїи и̂хъ, ҂м҃, ҂є҃, и̂ у҃. сїи съгладáнїа с҃новъ і̂и҃левъ. ҂х҃, и̂ ҂а҃. и̂ [х҃][109]. и̂ л҃· И̂ рече г҃ь къ мѡѷсїю г҃лѧ, симъ да сѧ раздѣлитъ землѧ̀. причастититисѧ по числѹ и̂-менъ [и̂хъ][110]. Ѡнóгимъ оу̂множиши причáстїе. и̂ мáлымъ оу̂мáли причáстїе и̂хъ. Коє̂мѹжд҃о и̂ꙗкоже сѹть съгладани да сѧ дáсть причáстїе и̂, по жрéбїю. да сѧ ра̂дѣлитъ землѧ̀ (и̂хъ). на и̂мена̀

і̂с҃ѹ на҃ ѕі

а҃ мѡ҃ м҃ѕ
в҃ мѡ҃ ѕ҃
вы҃ г҃
а҃ пара҃ ѕ҃
и҃ к҃г

племенемъ ѿчествїѧ и҃. да причастѧ̀ ѿ жре́бїѧ, да раздѣлиши прича́стїе и҆хъ. между̀ мно́гими, и҆ малы́ми (сі́и су́ть съглѧда́нїѧ леву̀и)· И҆ сн҃ве леву̀ини. по со́нму и҆́хъ. [*герсо́нъ][111], [и҆][112] со́нмъ [герсо́новъ][113]. каа́дъ, [и҆][114] со́нм каа́довъ. мера́ри, [и҆][115] со́нмъ мера́ри҃ сі́и со́нми сн҃овъ леву̀инъ. (и҆) со́нмъ лове́нинъ, [и҆][116] со́нмъ хевро́нинъ. [и҆ со́нмъ муси, [и҆][117] со́нмъ корі́инъ][118]. и҆ каа́дъ (же) роди̇, [а҆мвра́ма][119], і҆ и҆мѧ женѣ [а҆мвра́мли][120] і҆ѡ҆хаве́дъ дщи̇ леву̀ина, сі́ѧ (же) роди́ сѧ леву̀еви въ є҆гу́птѣ (-)[121] *роди́ (же) [а҆мвра́му][122]. а҆аро́на, и҆ мѡу̀сі́а и҆ марі́амъ, сестру̀ и҆҃. И҆ роди́ же сѧ а҆аро́ну надавъ. и҆ а҆вїоу́дъ, и҆ е҆леа́заръ, и҆ [да-ма́ръ][123]· *И҆ оу҆́мре нада҃, и҆ авїоу́дъ, є҆гда принесо́-ста о҆́гнь и҆́нъ пре҃ гмъ, въ пустыни сина́стѣи· И҆ бы́ша же ѿ согледа́нїи и҆҃, к҃, г҃, ве́сь мужескъ по́л ѿ (є҆ді́нагѡ) мц҃а, и҆ вы́ше, *не соглѧдаша бо сѧ съ сн҃ы і҆и҃левыми, ꙗ҆́ко не дастъсѧ и҆́мъ жре́бїи, ѿ среды̀ сн҃овъ і҆и҃левъ· [-][124] Сі́е съглѧда́нїе мѡу̀сі́ино, и҆ є҆лі́азарово, жрьцово, ꙗ҆́же съглѧдаша сн҃ы і҆и҃лвы, въ а҆рводѣ, моа́вли и҆ оу҆ о҆́рдана, при є҆рїхонѣ· И҆ в ни́хъ не бѧше (-)[125] ѿ соглѧда́-ныхъ (прежде) мѡу̀сі́ѡмъ и҆ а҆аро́номъ ꙗ҆́же съглѧ-даша сн҃ы і҆и҃лвы, в҃ пусты́ни сина́стѣи· Ꙗ҆́коже рече [и҆҃ гь][126], смр҃тїю и҆зму́ру, въ пусты́ни. и҆ не о҆ста̀ ѿ ни́хъ ни є҆ді́нъ, развѣ̀ халека сн҃а є҆до-ни́на, (-)[127] і҆су́са, сн҃а навѵ́на·

мой1. 46
мой2. 6
вищ. 3
пар1. 6
і 23

німи родами: *Ґерсон і рід Ґерсона, Каат і рід Каата, Мерарі і рід Мерарія. **58** Це роди синів Левія: і рід Ловенія, і рід Хевронія, і рід Мусія, і рід Корея. І Каат же породив Амврама, **59** й ім'я жінки Амврама Йохавет, дочка Левія, ця ж народилася Левію в Єгипті. *Породила ж вона Амврамові Аарона і Мойсея, і їхню сестру Маріяму. **60** І народилися ж Ааронові Надав, і Авіюд, і Елеазар, і Тамар. **61** *І помер Надав і Авіюд, коли принесли інший вогонь перед Господом в Синайській пустині. **62** І були ж, за їхнім переписом – 20000 *і* 3000, кожний з чоловічого роду, від одного місяця і вище; *адже вони не були переписані з ізраїльськими синами, тому що не дасться їм наслідця посеред ізраїльських синів. **63** Це перепис Мойсея і Елеазара – священика, які переписали ізраїльських синів в Арвоті Моавському і коло Йордана, при Єрихоні. **64** І між ними не було *нікого* з тих, що були раніше переписані Мойсеєм і Аароном, сини ізраїльські, яких переписали в Синайській пустині. **65** Бо сказав їм Господь: Смертю помруть в пустині! І не осталося з них ані одного, за винятком Халева, сина Етони, *й* Ісуса, сина Навина.

мой2. 2
і 6
пар1. 22
вищ. 3
мой3. 10
пар1. 24
вищ. 14
ниж. 23
мой5. 1
пс. 105
кор1. 10

Гл҃а, к҃з·

ни҃ л҃ѕ

И҆ *прі́идо́ша дщє́ри салпаа́довы сн҃а (о҆фо́рова)[1]. сн҃а галаа́дова, сн҃а махи́рова, со́ньма [манасі́ина][2], сн҃овъ і҆ѡ҆си́фль· И҆ сі́а (же) и҆мена̀ и҆҃· маала, и҆ нуѧ, и҆ є҆гла, и҆ ме́лха, и҆ фе́рса· И҆ [ста́ша][3] пре҃ мѡу̀сі́ѡмъ, и҆ пре҃ є҆леа́заромъ жерце́мъ. и҆ пре҃ кнѧ́зи, и҆ пре҃ всѣ́мъ со́нмомъ, оу҆ две́рїи хра́ма свѣдѣ́нїа, [въпі́юща][4]· ѿц҃ъ нашъ оу҆́мре въ пусты́ни. *и҆ се́и не бѣ̀ средѣ̀ со́нма състáвльшагосѧ на́ га. въ со́нмѣ корѣ́овѣ, ꙗ҆́ко грѣха̀ ради своє́го оу҆́мре, [сн҃ове же][5] не бы́ша є҆му̀· да не поги́бнетъ и҆́мѧ ѿц҃а на́шего, ѿ среды̀ со́нма є҆го. ꙗ҆́ко нѣ́сть [сн҃овъ є҆му̀][6], дади́те ны ча́сть среди̇ бра́тїѧ ѿц҃а на́шего· И҆ принесѐ мѡу̀сі́и ра́суждє́нїе и҆́хъ пре҃ гь· И҆ ре҃ гь къ мѡу̀сі́ю гл҃ѧ, пра́вѣ (гл҃аша дщє́ри (салпа́довы)[7])[8]. да́нїе да даси и҆҃ [и҆][9] о҆держа́нїе прича́стїа среди̇ бра́тїа ѿц҃а и҆́хъ, и҆ да възложи́ши жре́бїи ѿц҃а и҆́хъ на́ на· І҆ сн҃омъ (же) і҆и҃левы҃ да рече́ши гл҃ѧ. *чл҃къ а҆́ще оу҆́мре, и҆ (не бу́детъ сн҃а)[10] є҆му̀. да възло-жи́те прича́стїе є҆го на дщє́рь є҆го· А҆́ще ли (дщє́ри не бу́детъ)[11] є҆му̀. да да́сте ча́сть [є҆го][12] бра́ту є҆го· А҆́ще ли не бу́детъ ([бра́та][13] є҆му̀)[14], да да́сте ча́сть бра́ту ѿц҃а є҆го· А҆́ще ли не бу́детъ

вы҃ ѕ҃ї
тові́а ѕ҃

Глава 27

ниж. 36

1 І *прийшли дочки Салпаада, сина Офора, сина Ґалаада, сина Махіра, з роду Манасії, з синів Йосифа; і це ж їхні імена: Маала, і Ня, і Еґла, і Мелха, і Ферса. **2** І стали вони перед Мойсеєм і перед Елеазаром – священиком, і перед князями, і перед всім збором при дверях шатра свідчення, кличучи: **3** Наш батько помер у пустині, *і він не був серед збору, що збунтувався проти Господа, в зборі Корея, бо помер за свій гріх, синів же він не мав. **4** Хай не згине ім'я нашого батька з-посеред його роду, бо він не має синів. Дайте нам частку посеред братів нашого батька. **5** І приніс Мойсей їхній суд перед Господа. **6** І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **7** Правильно сказали вони, дочки Салпада. Дар даси їм і посілість наслідця поміж синами їхнього батька, і покладеш жереб їхнього батька на них. **8** І синам же ізраїльським скажеш, кажучи: *Якщо помре людина, і в нього не буде сина, перекладете його наслідця на його дочку. **9** Якщо ж

вищ. 16
тов. 6

в нього не буде дочки, дасьте його частку його братові. **10** Якщо ж в нього не буде брата, дасьте частку братові його батька. **11** Якщо ж не буде брата у його батька, дасьте частку його кревному або його найближчому з його племені, щоб унаслідувати це; і хай буде це ізраїльським синам рішенням суду, так як заповів Господь Мойсеєві. **12** *І сказав Господь до Мойсея: Вийди на гору, що на другім боці гори Наван, і поглянь на ханаанську землю, яку Я даю ізраїльським синам в посідання. **13** І поглянь на неї, і перестався до свого народу і ти, так як переставився і Аарон, твій брат, на горі Ор, **14** *тому що ви переступили моє слово в пустині Сін, коли збір спротивився, щоб освятити мене. І ви не освятили мене при воді перед ними, це вода спротиву Кадиса в пустині Сін. **15** І сказав Мойсей до Господа: **16** Хай вибере Господь Бог духа всякого людського тіла в цьому зборі, **17** який вийде перед ними, і який ввійде перед їхнім лицем, і який виведе їх, і який введе їх, і хай господній збір не буде, так як вівці, що не мають пастиря. **18** І сказав Господь до Мойсея, кажучи: Візьми з собою Ісуса, сина Навина, чоловіка, який має в собі духа, і покладеш твої руки на нього. **19** І поставиш його перед Елеазаром – священиком, і заповісь йому перед усім збором, і заповіси про нього перед ними. **20** І даси славу свою на нього, щоби слухалися його всі ізраїльські сини. **21** Хай стане перед Елеазаром – священиком, і хай запитають за нього суд явний *(=Urim)* перед Господом. За його мовою хай вийдуть, і за його мовою хай ввійдуть, сам й ізраїльські сини, і ввесь збір разом. **22** І Мойсей зробив, так як заповів йому Господь Бог, і взявши Ісуса, і поставив його перед Елеазаром – священиком і перед усім збором. **23** І поклав свої руки на нього, і поставив його, так як заповів Господь Мойсеєві.

мой5. 32 (до 12); мой5. 32 (до 14)

Глава 28

1 І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **2** Заповіси ізраїльським синам, і скажи до них, кажучи: Дари мої, і дарунки мої, і жертовні мої дари – на милий запах зберігатимете, щоб приносити мені в усі мої празники. **3** І скажеш до них: Це дари, які принесете Господеві – *двоє однолітніх ягнят, без вади, – на день, в цілопалення, постійно. **4** Одне ягня принесете вранці і друге ягня принесеш ввечері. **5** І принесете в жертву десяту частину міри ефи пшеничної муки, замісеної в олії, в четвертій частці міри іна. **6** Всепалення – постійне, так як було на Синайській горі, – на милий запах Господеві. **7** І

мой2. 29 (до 3)

брата ѿца єго, да дасте часть оужицы [єго][15]. [или][16] ближнему єго ѿ племени єго причастити ѧ, и да буде се сн҃омъ ıил҃евымъ оправленıе суда, ıакоже заповѣда г҃ь мѡvсıю. *И ре г҃ь къ мѡvсıю взыди на гору, ıаже обону страну [горы][17], навани. и вижд землю ханаaню, юже азъ даю сн҃ом ıил҃евы, въ одержанıе. И оузри ю, и приложишисѧ къ людемъ своимъ и ты. ıакоже приложисѧ, [и][18] ааронъ братъ твои на (горѣ ори)[19]. *Поневеже преступисте слово мое въ пустыни синѣ. вънегда супротивитисѧ сонмъ ѡсвѧтити мѧ, (и) не ѡсвѧтисте мене оу воды пре ними, се єсть вода супротивнаѧ кадисъ, въ пустыни синъ. И рече мѡvсıи къ г҃у. да изберетъ г҃ь б҃ъ д҃ха [-][20] всеи плоти ч҃лчи, въ сонмѣ семъ. иже изыидетъ пре (ними)[21], и кто внидетъ пре лицемъ ихъ, и кто (ѧ изведетъ)[22] и кто (ѧ въведетъ)[23]. и да не будутъ сонмъ г҃нь, ıако овца не имущи пастырѧ. И рече г҃ь къ мѡvсıю г҃лѧ. поими съ собою исуса сн҃а навvина. ч҃лка иже иматъ (в себѣ д҃хъ)[24], и да възложиши руцѣ свои нань. И да поставиши и пре єлıазаромъ жерцемъ. и да заповѣсть єму, пре всѣмъ сонмомъ, и да заповѣждь о немъ пре ними. И да даси славу свою нань. ıако да послушаютъ єго (вси) сн҃ове ıил҃еви. [-][25] Пре єлıазаромъ жерцемъ, да стане. и да въпрашаютъ єго суда, ıавленıе пре г҃мъ, реченıемъ єго да изыдут, и реченıемъ єго да внидутъ, самъ и сн҃ове ıил҃евы, (и весь сонмъ вкупѣ)[26]. И сътвори мѡvсıи, ıакоже повелѣ єму г҃ь [б҃ъ][27]. и поимъ исуса, (и) постави єго, пре єлıазаромъ жерцемъ, и пре всѣмъ сонмомъ. И възложи руцѣ свои нань. и оустави и ıакоже повелѣ г҃ь мѡvсıю.

є мѡ лв; є мѡ лв

Г҃ла, кi.

И рече г҃ь къ мѡvсıю г҃лѧ, заповѣждь сн҃омъ ıил҃евым, и г҃ли к нимъ рекıи. дарове мои [и][10] данıа моѧ, [и][2] приноси мои, въ воню бл҃овонıѧ, да снабдите приносити мнѣ на(всѧ) празники моѧ. И да речеши к ним, сıа дары ıаже приносите г҃у, *агнецъ єдıнолѣтнии непорочныи два на д҃нь. въ всесъжженıе выну. Агнецъ єдинъ да [сътворите][3] рано. и агнецъ вторыи да сътвориши въ вечеръ. И да (сътворите)[4] десѧтую часть єфи мѣры, муки пшеничны на требу, вмѣшену въ єлею. четвертую часть мѣры инъ. всесъжженıе выну, ıакоже бысть въ горѣ

в мѡ кд

синаистѣи. въ воню бл҃говїонія гу· И възліяніє єго четвертую часть мѣры инъ. агньцу єдиному, въ стомъ. да възліеши възліяніє сикеру гу· І агньцу второму сътвориши къ вечеру по требѣ єго. и по възліяніи єго да [сътвориши][5], въ воню бл҃говїонія гу· И въ днь суботъ, да приведете два агньца єдінолѣтна, непорочна, и двѣ десятины муки пшеничны [въ всесъжженіє, вмѣшены въ єлею][6], и възліянія [єго][7], всесъжженія суботы суботамъ на всесъжженіє всегдашнеє и възліянія єго· И въ началехъ мцемъ да принесете въ всесъжженіє гу, телца (два ѿ говядъ)[8]. и овенъ єдінъ, [и][9] агнецъ єдінолѣтнихъ з҃ непорочныи· Три десятины муки пшеничны вмѣшены въ єлею, телцу єдіному, и двѣ десятины муки пшеничны вмѣшены въ єлею овну єдіному· [И десятину][10] (єдіну) муки пшеничны вмѣшены въ єлею, агньцу єдіному, на требу въ воню бл҃говїонія· Приносъ (же) гу, възліяніє ихъ полъ мѣры инъ, да будетъ телцу єдіному. (а)[11] третія часть мѣры инъ да буде овну єдіному· (ч)[12] четвертая часть мѣры инъ, да будетъ агньцу єдіному, ѿ вина се въ всесъжженіє, ѿ мца до мца въ мцы лѣта· И козелъ (єдінъ ѿ коз)[13] грѣха ради, гу на всесъжженіє присное, да [сотворите][14] и възліяніє є· (-)[15] *въ мцъ (же) а, въ ді днь мца, пасха гу· И въ еі днь мца сего, праздникъ. з҃ днии опрѣсноки да ясте· И (а днь)[16] нарочитъ стъ да будетъ вамъ. всего дѣла служна да не сътворите· И да принесете всесъжженія приносъ гу. телца ѿ воловъ два, [и][17] овенъ єдінъ. [и][18] [агнецъ єдінолѣтнихъ, з҃][19], непорочны да будутъ вамъ· И требы ихъ муки пшеничны, вмѣшены въ єлею три десятины телцу єдіному, (а)[20] двѣ десятины овну єдіному, да сътворите· десятину десятины сътвориша агньцу єдіному, (и) семи агньцемъ· И козла (єдінаго ѿ ко)[21] грѣха ради, очистити о ва· Развѣ всесъжженія. єже всегда є оутренего, єже єсть треба всегдашняа, [сътворите][22] сія· По сему да сътворите днью. за з҃ днии даръ всесъжженія въ воню бл҃говїонія гу, на всесъжженіє присное сътвориши възліяніє єго· И днь (же) семыи нарочитъ стъ да будетъ вам. всего дѣла служна да не сътворите вонь· И днь новыхъ (пло недѣлныхъ) єгда принесете требу нову гу (-)[23], нарочитъ (и) стъ да будетъ вамъ, всего дѣла служна да не сътворите· И да приносите всясъжженія въ воню бл҃говїонія гу. телецъ ѿ воловъ два, овенъ єдінъ, [агнецъ єдінолѣтнии з҃][24] непорочны·

його поливання – четверта частина міри іна одному ягняті, в святому полиєш поливання сікера – Господеві. **8** І другому ягняті принесеш ввечері, за його жертвою і за його поливанням принесеш, – в запах милий Господеві. **9** І в дні субот приведете двох однолітніх ягнят, без вади, і дві десятини пшеничної муки, замісеної в олії, на всепалення і його поливання, **10** цілопалення суботи – в суботи, на постійне всепалення і його поливання. **11** І на початку місяців принесете у цілопалення Господеві: двох телят, з волів, і одного барана, і 7 однолітніх ягнят, без вади, **12** три десятини пшеничної муки, замісеної в олії – одному теляті і дві десятини пшеничної муки, замісеної в олії, – одному баранові. **13** І одну десятину пшеничної муки, замісеної в олії, – одному ягняті – в жертву, приємний на запах. Дар же Господеві **14** їхнє поливання: пів міри іна буде одному теляті а третя частина міри іна буде одному баранові, а четверта частина міри іна вина буде одному ягняті. Це на цілопалення, з місяця до місяця, на місяці року. **15** І одного козла, з кіз, за гріх – Господеві, на постійне цілопалення принесете і його поливання. **16** *В місяці ж 1-му, в 14-му дні місяця, пасха Господеві. **17** І в 15-му дні цього місяця – празник. 7 днів їстимете прісне. **18** І 1-й день буде вам святим празником, не чинитимете ніякого діла служіння. **19** І принесете цілопалення – дар Господеві: два телята, з волів, і одного барана, і 7 однолітніх ягнят, без вади, – вам будуть; **20** і їхні жертви пшеничної муки, замісеної в олії: три десятини – одному теляті, а дві десятини – одному баранові, принесете: **21** десятину десятини принесли одному ягняті і сімом ягнятам. **22** І одного козла, з кіз, – за гріх, щоб надолужити за вас. **23** Опріч постійного ранішнього цілопалення, що є постійною жертвою, принесете це. **24** Так чинитимете щодня, на 7 днів – дар цілопалення на милий запах Господеві. З постійним цілопаленням принесеш його поливання. **25** І день же восьмий – святочний, святий хай буде вам, не чинитимете ніякого діла служіння в ньому. **26** І в дні нових плодів, в тижнях, коли принесете нову жертву Господеві, святковим і святим хай він буде вам, не чинитимете ніякого діла служіння. **27** І принесете всепалення – на милий запах Господеві – двох телят, з волів, одного барана, 7 однолітніх ягнят, без вади,

в҃ мо ві
г҃ мо ки

мой2. 12
мой3. 28

ди. **28** Їхня жертва – пшенична мука, замісена в олії: три десятини – одному теляті а дві десятини – одному баранові, **29** а десятина десятини одному ягняті і сімом ягнятам. **30** І одного козла, з кіз, – за гріх, щоб надолужити за вас. **31** Опріч цілопалення новомісяців, і їхні жертви, і постійного цілопалення. І принесете мені їхню жертву, хай будуть вам без вади, і їхні напитки.

Треба и мука пшенична вмышена въ елею. Три десатины телцу единому. (а)[25] двѣ десатины овну единому. (ч) десатина десатины агньцу единому, (и) семи агньцемъ. И козла (единаго ѿ козъ)[26] грѣха ради оцыстити о ва. Развѣ всесъжженіа [новомѣсачнаго и треба и и всесъжженіе][27] всегдашнее и жертву ихъ сътворите мнѣ. непорочны да будутъ вамъ, и въ излїаніа ихъ.

Глава 29

1 І сьомого місяця, 1-го дня місяця, – святочний, святий хай буде вам, не чинитимете ніякого діла служіння, день знаку хай буде вам. **2** І принесете цілопалення – на милий запах Господеві. Одне теля, з волів, і одного барана, і 7 однолітніх ягнят, без вади, **3** і їхні жертви пшеничної муки, замісеної в олії: три десятини – одному теляті а дві десятини – одному баранові, **4** а десятина десятини – одному ягняті і сімом ягнятам. **5** І одного козла, з кіз, – за гріх, щоб надолужити за вас. **6** Опріч цілопалення новомісяччя, і їхніх жертв, і їхніх поливань. І повсякчасне цілопалення, і їхні жертви, і їхні поливання, за їхніми приписами, – на милий запах Господеві. **7** І десятий день цього місяця – святочний, святий хай буде вам; і упокорите ваші душі, і не зробите жодне діло служіння. **8** І принесете цілопаленя на милий запах Господеві, дар. Одне теля, з волів, і одного барана, і 7 однолітніх ягнят, без вади, хай вам будуть, **9** І їхня жертва пшеничної муки, замісеної в олії: три десятини – одному теляті а дві десятини – одному баранові, **10** і десятина десятини – одному ягняті і 7-мом ягнятам. **11** І одного козла, з кіз, – за гріх, щоб надолужити за вас, опріч того, що за гріхи надолуження і повсякчасного цілопалення, і його жертва, і його напиток за його приписом – на милий запах, дар Господеві. **12** І 15-й день цього, 7-го місяця, – святочний, святий хай буде вам, не чинитимете ніякого діла служіння, і святкуйте в ньому 7 днів празник Господеві. **13** І принесете цілопалення – дар на милий запах Господеві. В 1-му дні – 13 телят, з волів, і два барани, 14 однолітніх ягнят, без вади, хай вам будуть. **14** А їхні жертви пшеничної муки, замісеної в олії: три десятини – одному теляті, так само і 13-ти телятам, і дві десятини – одному баранові, також і другому баранові, **15** і десятина десятини – одному ягняті, також і

Глава, кд.

И [семому мцу][1], а, днь мца нарочитъ, стъ да будет вамъ. всего дѣла служна да не сътворите. днь знаменїю да будетъ вамъ. И да сътворите всесъжженїа, въ воню бл҃говонїа гу. Телецъ (ѿ воло единъ)[2], [и][3] овенъ единъ, [и][4] агнецъ единолѣтнихъ, з, непорочны. [И][5] требы ихъ, муки пшеничны вмѣшены въ елею. три десатины телцу единому. (а)[6] двѣ десатины овну единому. (ч) десатина десатины агньцу единому. (и) семи агньцем. И козла ѿ козъ единаго грѣха ради оцыстити о васъ. Развѣ всегосъжженїа. новомѣсачнаго и требы и и възлїанїа ихъ. И всесъжженїе всегдашнее. и требы и и възʔїанїа и, по рассужденїю ихъ въ воню блговонїа гу. И десатыи днь мца сего нарочи стъ да будетъ ва. и да озлобите дша ваша, и всего дѣла [служна][7] да не сътворите. И да принесете всесъжженїе въ воню блговонїа [гу, приносъ][8]. Телецъ единъ ѿ говадъ, [и][9] овенъ еди, [и][10] агнецъ единолѣтни з непорочны, да [будетъ][11] вамъ. И треба ихъ муки пшеничны. вмѣшены въ елею, три десатины, телцу единому, а двѣ десатины овну единому. [И][12] десатина десатины агньцу единому, (и) з ми, овномъ. И козла (единаго ѿ козъ)[13] грѣха ради оцыстити о ва. Развѣ еже грѣха ради оцыщенїе, и всесъжженїе всегдашнее, (и) треба еа и възлїанїе еа, по рассуженїю еа, въ воню блговонїа, приносъ гу. И еі днь, (з го, мца)[14] сего нарочитъ стъ да будетъ ва. всего дѣла служна да не сътворите, и празднуите вонь праздникъ гви з днїи. И принесете всесъжженїа приносъ въ воню блговонїа гу. въ [а, днь][15], телецъ ѿ говадъ, гі, [и][16] овна два. агнецъ единолѣтнихъ. ді. непорочни да будутъ [вамъ][17]. Требы (же) ихъ муки пшеничны вмѣшены въ елею. три десатины телцу единому, (такоже и) гі, телцем. И двѣ десатины овну единому (тако и второму овну)[18]. [И][19] десатина десатины агньцу единому (такоже и) ді агньцемъ. И козла (единаго

ѿ козъ)[20] грѣха̀ ради. развѣ всесъжженїа всегдашнаго. требы ихъ, и възлїанїа ихъ· И въ днь вторыи телецъ в҃і, (а) овна̀ в҃, агнецъ единолѣтнихъ д҃і, непорочныхъ· Треба ихъ и възлїанїа ихъ, телцемъ и овномъ, и агньцемъ по числу ихъ, по разсужденїю ихъ· И козла̀ (единаго ѿ козъ)[21] грѣха ради· Развѣ всесъжженїѧ всегдашнаго, требы ихъ и възлїанїа ихъ· И въ днь г҃, телецъ а҃і, [и][22] овна̀ два. [и][23] агнецъ единолѣтнихъ, д҃і, непорочныхъ· [Требы][24] ихъ и възлїанїа ихъ, телцемъ и овномъ, и агньцемъ по числу ихъ по разсужденїю ихъ· И козла ѿ козъ единаго грѣха̀ ради, развѣ всесъжженїѧ всегдашнаго. требы ихъ и възлїанїѧ ихъ· [И][25] въ днь д҃, телецъ і҃. овна̀ два. агнецъ единолѣтнихъ д҃і, непорочныхъ· Требы ихъ и възлїанїѧ ихъ, телцемъ и овномъ. и агньцемъ по числу ихъ. [и][26] по рассужденїю ихъ· И козла̀ ѿ козъ единаго грѣха̀ ради. развѣ всесъжженїа всегдашнаго. требы ихъ и възлїанїѧ ихъ· И въ днь е҃, телецъ ѳ҃. овна̀ два, агнецъ единолѣтнихъ д҃і, непорочныхъ· Требы ихъ и възлїанїѧ ихъ, телцемъ и овномъ. и агньцемъ по числу ихъ. [и][27] по рассужденїю ихъ· И козла̀ ѿ козъ единаго грѣха̀ ради. развѣ всесъжженїа всегдашнаго. требы ихъ и възлїанїа ихъ· И въ днь, ѕ҃. телецъ, и҃. [и][28] овна̀ два. агнецъ единолѣтнихъ, д҃і. непорочныхъ· Требы ихъ и възлїанїѧ ихъ. телцемъ и овномъ, и агньцемъ. по числу ихъ, [и][29] по рассужденїю ихъ· И козла ѿ козъ единаго грѣха̀ ради. развѣ всесъжженїа всегдашнаго, требы ихъ и възлїанїа ихъ· И въ днь з҃, телецъ з҃. и овна̀ два, агнецъ единолѣтнихъ д҃і, непорочныхъ· Требы ихъ и възлїанїа ихъ. телцемъ и овномъ и агньцемъ, (и) по числу ихъ. [и][30] по рассужденїю ихъ, И козла̀ ѿ козъ единаго грѣха̀ ради. развѣ всесъжженїѧ всегдашнаго. требы ихъ и възлїанїа ихъ· [И][31] въ днь и҃, исходныи да будетъ вамъ, всего̀ дѣла служна да не сътворите вонь. и да принесете въ всесъжженїе въ воню̀ благовонїа [-][32] Господу, телецъ единъ, овенъ единъ, агнецъ единолѣтнихъ з҃, непорочныхъ· Требы ихъ, и възлїанїѧ ихъ, (телцемъ, и овномъ)[33], и агньцемъ, по числу ихъ [и][34] по рассужденїю ихъ· И козла̀ ѿ козъ единаго грѣха̀ ради. развѣ всесъжженїа всегдашнаго. требы ихъ, и възлїанїа ихъ· Сїа да сътворите Господу, въ праздники ваша· Развѣ обѣщанїи вашихъ, и волныхъ вашихъ, и всесъжженїи вашихъ. и требъ вашихъ, и възлїанїи вашихъ, и спасенїи вашихъ·

14 ягнятам. **16** І одного козла, з кіз, – за гріх, опріч повсякчасного цілопалення, їхні жертви і їхні поливання. **17** І в другому дні: 12 телят а 2 барани, 14 однолітніх ягнят, без вади. **18** Їхня жертва і їхнє поливання телятам, і баранам, і ягнятам, за їхнім числом, за їхнім приписом. **19** І одного козла, з кіз, – за гріх, опріч повсякденного цілопалення, їхні жертви і їхні поливання. **20** І в 3-му дні: 11 телят, і два барани, і 14 однолітніх ягнят, без вади. **21** Їхня жертва і їхнє поливання телятам, і баранам, і ягнятам, за їхнім числом, за їхнім приписом. **22** І одного козла, з кіз, – за гріх, опріч повсякчасного цілопалення, їхні жертви і їхні напитки. **23** І в 4-му дні: 10 телят, два барани, 14 однолітніх ягнят, без вади. **24** Їхні жертви і їхні поливання телятам, і баранам, і ягнятам, за їхнім числом і за їхнім приписом. **25** І одного козла, з кіз, – за гріх, опріч повсякчасного цілопалення, їхні жертви і їхні поливання. **26** І в 5-му дні: 9 телят, два барани, 14 однолітніх ягнят, без вади. **27** Їхні жертви і їхні поливання телятам, і баранам, і ягнятам, за їхнім числом і за їхнім приписом. **28** І одного козла, з кіз, – за гріх, опріч повсякчасного цілопалення, їхні жертви і їхні поливання. **29** І в 6-му дні: 8 телят і два барани, 14 однолітніх ягнят, без вади. **30** Їхні жертви і їхні напитки телятам, і баранам, і ягнятам, за їхнім числом і за їхнім приписом. **31** І одного козла, з кіз, – за гріх, опріч повсякчасного цілопалення, їхні жертви і їхні поливання. **32** І в 7-й день: 7 телят і два барани, 14 однолітніх ягнят, без вади. **33** Їхні жертви і їхні поливання телятам, і баранам, і ягнятам, і за їхнім числом, і за їхнім приписом. **34** І одного козла, з кіз, – за гріх, опріч повсякчасного всепалення, їхні жертви і їхні напитки. **35** І 8-й день – вихідний хай буде вам. Не чинитимете ніякого діла служіння в ньому. **36** І принесете в цілопалення на милий запах Господеві: одне теля, одного барана, 7 однолітніх ягнят, без вади. **37** Їхні жертви і їхні поливання – телятам, і баранам, і ягнятам, за їхнім числом і за їхнім приписом. **38** І одного козла, з кіз, – за гріх, опріч повсякчасного цілопалення, їхні жертви і їхні поливання. **39** Це принесете Господеві у ваших празниках, опріч ваших обіцянок, і ваших добровільних жертов, і ваших цілопалень, і ваших жертов, і ваших поливань, і того, що за ваше спасіння.

Глава 30

1 І сказав Мойсей ізраїльським синам за всім, що Господь заповів Мойсеєві. **2** І заговорив Мойсей до князів племен ізраїльських синів, кажучи: Це слово, яке заповів Господь: **3** Людина, людина, яка лиш помолиться молитвою Господеві, чи закляне клятву, чи зв’яжеться зобов’язанням за свою душу, хай не опоганить своє слово. Все, що вимовить з його уст, хай вчинить. **4** Якщо ж жінка помолиться обіцянкою Господеві чи зв’яжеться зобов’язанням в домі свого батька у своїй молодості, **5** і почує її батько її обіт і її зобов’язання, якими зобов’язалася за свою душу, і промовчить її батько, і хай будуть всі її молитви і всі її зобов’язання, якими зобов’язалася за свою душу, хай зостануть їй. **6** Якщо, забороняючи, заборонить їй її батько в тому дні, коли почує всі її обіти і її зобов’язання, якими зобов’язалася за свою душу, і не встояться, і Господь її очистить, тому що заборонив батько її. **7** Якщо ж вийде за чоловіка, то її обіт на ній за відлученням з її уст, якими зобов’язалася за свою душу. **8** І почує її чоловік, і промовчить їй в тому дні, коли почує, так хай встояться всі її обіти і її зобов’язання, якими зобов’язалася за свою душу, хай встояться. **9** Якщо ж, забороняючи, заборонить чоловік її в тому дні, коли почує всі її обіти і її зобов’язання, якими зобов’язалася за свою душу, хай не встояться, бо її чоловік заборонив їй, і Господь її очистить. **10** І обіт вдови і відпущеної, які лише обіцяють за свою душу, хай зостануться їм. **11** Якщо ж в домі свого чоловіка її обіт чи зобов’язання, що за її душу з клятвою. **12** І почує її чоловік і промовчить їй, не заборонить їй, хай встояться всі її обіти, і всі її зобов’язання, якими зобов’язалася за свою душу, хай стоять за нею. **13** Якщо ж, відлучаючи, відлучить її чоловік, в тому дні, коли почує все, що лиш вийшло з її уст за її обітом і за її зобов’язанням, що за її душу, не останеться їй, бо її чоловік відлучив, і Господь її очистить. **14** Всякий обіт і всяка клятва, що сковує, щоб вчинити зло душі, і її чоловік поставить їй, і її чоловік відлучить. **15** Якщо ж, мовчачи, промовчить їй, з дня на день, хай зостануть їй всі її обіти і все зобов’язання, що до неї, встояться їй, бо промовчав їй в цьому дні, в якому почув. **16** Якщо ж, відлучаючи, відлучить її чоловік після дня, в якому почув, то візьме на себе її гріх. **17** Це правила, які Господь заповів Мойсеєві, між чолові-

Гла҃, л҃.

И҆ гл҃а мѡѷсі́и сн҃омъ і҆и҃левы́мъ по всемꙋ̀ є҆ли́ко заповѣ́да гь҃ мѡѷсі́ю. и҆ гл҃а мѡѷсі́и кнѧ̑зе племенъ сн҃овъ і҆и҃левыхъ гл҃ѧ, се слово є҆́же повелѣ̀ гь҃. чл҃къ чл҃къ и҆́же а҆́ще помо́литсѧ ѡ҆бѣща́ніє гв҃и. и҆ли закленѣ́тсѧ кла́твою. и҆ли наречетъ наро́комъ, ѡ҆ дш҃и своей, да не ѡ҆скверна́витъ словесѝ своего, все є҆ли́ко и҆зречетъ и҆зъ ᲂу҆́стъ є҆го, да сътворѝ. а҆́ще ли [помо́литсѧ жена̀][1] ѡ҆бѣща́ніє гв҃и. и҆ли нарече́ наро́къ в домꙋ̀ ѿц҃а своего въ ю҆ности своей. и҆ ᲂу҆слы́ши ѿц҃ъ еѧ̀ ѡ҆бѣтъ еѧ̀ и҆ нарече́ніа еѧ, ꙗ҆̀же нарекла̀ є҆сть на̀ дш҃ꙋ свою. и҆ помолъчитъ [ѿц҃ъ еѧ̀][2], и҆ да бꙋдꙋтъ вса молені́а еѧ̀. и҆ вса нарече́ніа еѧ, ꙗ҆̀же нарекла̀ є҆сть на̀ дш҃ꙋ свою, да пребꙋ́дꙋтъ є҆й. а҆́ще (-)[3] възбране́ніє възбрани́тъ (є҆й) ѿц҃ъ еѧ̀, вонже дн҃ь ᲂу҆слы́шитъ вса ѡ҆бѣты еѧ, и҆ нарече́ніа [еѧ̀][4], ꙗ҆̀же нарекла̀ є҆сть на̀ дш҃ꙋ свою. (и҆) не ста́нꙋтъ, и҆ гь҃ ѡ҆чи́ститъ ю҆̀ ꙗ҆́ко възбрани ѿц҃ъ еѧ̀. а҆́ще ли посѧгне́ за̀ мꙋжь, (то)[5] ѡ҆бѣ́тъ еѧ̀ на не́и. по ѿлꙋче́ніи ѿ ᲂу҆́стъ еѧ, ꙗ҆̀же нарекла̀ є҆сть на̀ дш҃ꙋ свою. и҆ ᲂу҆слы́ши мꙋжь еѧ̀, и҆ помолчи є҆й. во́ньже дн҃ь ᲂу҆слы́ши, [-][6] тако да ста́нꙋ вси ѡ҆бѣты еѧ̀ и҆ нарече́ніа еѧ̀ ꙗ҆̀же нарекла̀ є҆ на̀ дш҃ꙋ свою да ста́нꙋ. а҆́ще ли възбране́ніє възбрани́ мꙋжь еѧ̀. во́ньже дн҃ь ᲂу҆слы́шитъ вса ѡ҆бѣты еѧ, и҆ нарече́ніа еѧ̀ ꙗ҆̀же нарекла̀ є҆сть на̀ дш҃ꙋ свою да не пребꙋ́детъ, ꙗ҆́ко мꙋжь [еѧ̀][7] възбрани́тъ ѿ неѧ̀. и҆ гь҃ ѡ҆чи́ститъ ю҆̀. и҆ ѡ҆бѣтъ вдови́чь и҆ пꙋщени́ца. є҆ли́ко а҆́ще ѡ҆беща́етъ на̀ дш҃ꙋ свою да пребꙋ́детъ и҆мъ. а҆́ще ли в домꙋ̀ мꙋжа своего, ѡ҆бѣ́тъ еѧ̀ [и҆][8] наро́къ, и҆́же на̀ дш҃ꙋ еѧ̀ съ кла́твою. и҆ ᲂу҆слы́шитъ мꙋжь еѧ, и҆ помолчи є҆й, [-][9] не възбрани́тъ є҆й. [-][10] да ста́нꙋтъ вси ѡ҆бѣты еѧ̀, и҆ вса нарече́ніа еѧ, ꙗ҆̀же нарекла̀ є҆сть на̀ дш҃ꙋ свою да ста́нꙋтъ є҆й. а҆́ще ли ѿлꙋчаѧ ѿлꙋчи мꙋжь еѧ̀, во́ньже дн҃ь ᲂу҆слы́шитъ. все є҆ли́ко а҆́ще и҆зошло̀ є҆сть, и҆зъ ᲂу҆́стъ еѧ, по ѡ҆бѣтомъ еѧ, и҆ по нарече́ніємъ [еѧ̀][11], є҆́же на̀ дш҃ꙋ еѧ, не пребꙋ́детъ є҆й, мꙋжь (бо) еѧ̀ ѿлꙋчилъ є҆сть. и҆ гь҃ ѡ҆чи́сти еѧ̀. всакъ ѡ҆бѣтъ и҆ всака кла́тва соꙋ҆́за зѕлй дш҃и. (и҆) мꙋжь еѧ̀ ста́нетъ є҆й, и҆ мꙋжь еѧ̀ ѿлꙋчи. а҆́ще ли молча̀ помо́лчитъ є҆й, ѿ дн҃е до дн҃е [-][12] да ѡ҆ста́нꙋтъ є҆й вса ѡ҆бѣти еѧ. и҆ [вса][13] нарече́ніа ꙗ҆̀же до неѧ̀, ста́нꙋтъ є҆й, ꙗ҆́ко молчалъ є҆й є҆сть сі́и дн҃ь вонже слыша. а҆́ще ли ѿлꙋча ѿлꙋчи [мꙋжь][14] еѧ̀, по̀ дн҃и во́ньже слы́шалъ є҆сть, и҆ прі́иметъ себѣ̀ грѣхъ еѧ̀. Сі́и

оуправленїа єлико заповѣда гь мѡѵсїю, между мꙋжє и [между][15] женою єго, и между ѡцє и дщерїю въ юности (єа) в домꙋ ѡчи·

Гл҃а, л҃а·

вы҃ і҃е

Рече гь къ мѡѵсїю гла, *мсти мєсть ѡ сновъ їилє, ѡ мадїанитовъ. и потом приложися к людемъ свои· И рече мѡѵсїи къ людє гла. въоръжитеся (на брань)[1], [и въполчитеся][2] прє гмъ на мадїама, штдати ѡмщенїє ѡ га мадїамꙋ· Тысꙋщꙋ ѡ племени. [и][3] тысꙋща ѡ племени, ѡ всѣхъ племенъ, [сновъ] [4] їилевъ. послите въполчитися и сочтоша ѡ тысꙋщъ їилевых. тысꙋщꙋ ѡ племени, [и бысть][5] в҃і тысꙋщъ, въоръженыхъ на брань· И посла а мѡѵсїи тысꙋщꙋ ѡ племени, [и][6] тысꙋща ѡ племени, съ силою ихъ. и фїнеесъ снъ єлїазаровъ, сна аарона жрецъ и сосꙋды стыа, и трꙋбы знаменьныа, в рꙋкꙋ єго· И въполчишася на мадїама. якоже повелѣ гь мѡѵсїю, і избиша весь мꙋжескъ по· *И цра мадїамля и оубиша въкꙋпѣ съ язвеными и. и (невина)[7], (и рокома и сꙋръ)[8]. и оура, и (ревока)[9], (и) [всѣхъ][10] цреи мадїамли. и валаама сна воорова оубиша оръжїем съ язвеными и· И плениша жены мадїамля, і имѣнїа и и скоты ихъ и вся притежанїа ихъ и силꙋ ихъ плениша· И вся грады ихъ. иже въ обитанїи ихъ, и дворы ихъ, пожгоша огнє· И поаша весь плѣнъ [ихъ][11] и вся притяжанїа ихъ, ѡ члка до скота· И приведоша до мѡѵсїа и єлїазара жреца, и къ всѣмъ сномъ їилевы, плѣнъ и користи і имѣнїє (ихъ) въ полчище. въ араавѡ моавль иже єсть оу їордана при єрихонѣ· І изыде мѡѵсїи і єлїазаръ жрецъ, и вси кнзи сонма противꙋ имъ, внѣ полчища· И разгнѣвася мѡѵсїи на строителя силы тысꙋщники и сотники, прє полка ходящая· И рече и мѡѵсїи въскꙋю живисте (женескъ полъ весь)[12]· Тїи бо быша сномъ їилевымъ, по словеси валаамлю. ѡстꙋпленїє и презрѣнїє словꙋ гню. [вельфегора][13] ради. и бы вре въ сонмѣ гни· (-)[14] Нн҃ѣ (же) избїите вськъ мꙋжескъ полъ въ всемъ съвѣшенїи. и всякꙋ женꙋ иже позна ложе мꙋжеско побїите· всяко разлꙋченїє женско. (а) яже не знаєт мꙋжеска полꙋ живите ю· (-)[15] вы (же) станите внѣ полчища з҃ днїи, всякъ оубивыи [дшꙋ][16] и прислгїи оубїєномꙋ, да очиститься, въ [г҃ днь][17], и въ днь семыи вы и плѣнъ вашъ· И вся одежда, и всякъ сосꙋдъ кожанъ, и все съдѣланое ѡ козличины, и вся

і҃с на҃ г҃і

ком і між його жінкою, і між батьком і дочкою в її молодості, в домі батька.

Глава 31

1 І заговорив Господь до Мойсея, кажучи: **2** *Мсти помсту ізраїльських синів на мадіянітах, і тоді перестався до твого народу. **3** І сказав Мойсей до народу, кажучи: Озбройтеся на війну і станьте в лави перед Господом проти Мадіяма, щоб віддати Мадіямові помсту від Господа. **4** Тисячу, з племені, і тисячу, з племені, з усіх племен ізраїльських синів пошліть, щоб стали в лави. **5** І почислили, з ізраїльських тисяч, тисячу з племені, і було 12 тисяч озброєних до бою. **6** І послав їх Мойсей: тисячу – з племені, і тисячу – з племені, з їхньою силою; і Фінеес, син Еліазара, сина Аарона – священика, і священний посуд, і труби, що дають знак, в його руках. **7** І стали в лави проти Мадіяма, так як заповів Господь Мойсеєві, і вибили кожного, з чоловічого роду. **8** *І забили мадіямських царів, і разом з їхніми раненими і Невина, і Рокома, і Сира, і Ура, і Ревока, і всіх мадіямських царів. І Валаама, сина Воора, забили зброєю, з їхніми раненими. **9** І забрали в полон мадіямських жінок, і їхній маєток, і їхню скотину, і ввесь їхній здобуток, і їхню силу взяли в полон. **10** І всі їхні міста, що в їхніх поселеннях, і їхні двори спалили вогнем. **11** І взяли ввесь їхній полон і все, що вони придбали, від людини до скотини, **12** і привели до Мойсея і Еліазара – священика і до всіх ізраїльських синів полон і здобич, і їхній маєток, до табору, до Аравота Моавського, який є коло Йордану, при Єрихоні. **13** І вийшов Мойсей і Еліазар – священик, і всі князі з табору їм назустріч, поза табір. **14** І розгнівався Мойсей на проводирів сили, тисячників і сотників, що йшли перед полком. **15** І сказав їм Мойсей: Навіщо оставили ви живими ввесь жіночий рід? **16** Бо ті були ізраїльським синам, за словом Валаама, на відступлення і зневаження господнього слова через Вельфегора, і була пошесть в господнім зборі. **17** Тепер же вибийте всіх чоловічого роду в усьому полоні, і забийте кожну жінку, яка пізнала ложе мужчини, **18** ввесь полон жінок, а яка не знає ложе можчини, оставте її живою. **19** Ви ж станьте поза табором 7 днів, кожний, хто вбив душу і доторкнувся до вбитого, хай очиститься в 3-му дні і в сьомому дні, ви і ваш полон. **20** І кожну одіж, і кожний шкіряний посуд, і все зроблене з козячої

вищ. 25

іс нав. 13

шкіри, і всякий дерев'яний посуд очистьте. **21** І сказав Еліазар – священик до мужів сили, що приходили з різні бою: Це припис закону, який приказав Господь Мойсеєві. **22** Опріч срібла, і золота, і міді, і заліза, і свинцю, і олова, **23** – всяка річ, яка пройде через вогонь, випробується вогнем, але очиститься водним очищенням. І все, що не перейде через вогонь, хай пройде через воду. **24** І виперете вашу одіж в сьомому дні, і хай очиститься, і тоді хай ввійде до табору. **25** І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **26** Візьміть початок з здобичі полону, від людини до скотини, ти і Еліазар – священик, і князі племен збору. **27** І розділіть здобич між вояками, що вийшли на бій, і між всім збором. **28** І відлучіть данину Господеві з людей – вояків, що вийшли на війну: одну душу з п'ятисот людей, а *й* зі скотини, і волів, з овець, і з ослів. **29** І з їхньої ж половини візьмете і дасьте Еліазарові – священикові – дань Господеві. **30** І з половини ізраїльських синів візьмеш, одного з 50 людей, і з волів, і овець, і з ослів, і усієї скотини; дав він їх Левітам, що зберігають сторожі в шатрі Господньому. **31** І зробив Мойсей і Еліазар – священик так, як Господь заповів Мойсеєві. **32** І було множество полону, якого взяли в полон мужі – вояки: з овець 675 – тисяч, **33** волів же – 72 тисячі, **34** ослів же – 61 тисячу, **35** душ же людських, з жіночого роду, які не були з чоловіком, всіх душ – 32 тисячі. **36** І половина була часткою тих, що вийшли на війну: з числа овець – 337 тисяч і п'ятьсот. **37** І була данина Господеві: від овець – 670 і 5 **38** і волів – 30000 і 6000, данина ж Господеві – 70 і два; **39** і ослів – 30000 п'ятьсот, данина ж Господеві – 61; **40** душ же людей – 16000, данина ж, з них, Господеві – 32 душі. **41** І дав Мойсей данину Господеві, відлучене для Бога, Еліазарові – священикові, так як заповів Господь Мойсеєві. **42** З половини ж ізраїльських синів, яких розділив Мойсей, від мужів – вояків, **43** і була половина з збору овець – 300000, і 37000, і п'ятьсот, **44** і волів же – 36000, **45** і ослів – 30000 і п'ятьсот, **46** і людських душ – 16000; **47** і взяв Мойсей з половини ізраїльських синів – одне з 50, від людини і звірини, і дав їх Левітам, що сторожать сторожі в господньому шатрі, так як заповів Господь Мойсеєві. **48** І прийшли до Мойсея всі, поставлені над тисячниками сили і сотників сили, **49** і сказали до Мойсея: Твої слуги взяли число, з мужів – вояків, що є у нас, і ніхто з них не згинув. **50** Ось же, принесли ми дар Господеві, що хто знайшов: золотий посуд, ручну обручку і ланцюжки, перстені і каблуки, і золоті

сосꙋ древанъ да очистите. И рече елїазаръ жрецъ, къ мꙋже силы, приходащимъ съ сѣча ратныѧ. се оправленїе закона еже заповѣда гь моѵсїю. Развѣ сребра и злата, и мѣди и желѣза, и коситера, и олова. всѧка вещь иже пройде сквозѣ огнь (огнемъ искꙋситсѧ)[18], но воны очищенїе оцыститсѧ. И все еже не пройдетъ сквозѣ огнь, да пройде сквозѣ водꙋ. І исперете ризы ваш въ днь семыи и да оцыститсѧ, и пото да внидетъ въ полчище. И рече гь къ моѵсїю гла, [возмѣте][19] начатокъ ѿ корысти плѣннаго ѿ члка до скота. ты і елїазаръ жре, и кнзи племенъ сонма. И да раздѣлите корысти между воины ходившими на сѣчь, и между всѣмъ сонмомъ. И да ѿлꙋчите дань гꙋ, ѿ людїи вои ходившихъ на сѣчь. единꙋ дшꙋ, ѿ пать сотъ члкъ (а)[20] ѿ скота, и воловъ, ѿ овецъ и ѿ ослатъ. И ѿ половины (же) ихъ да возмете и да [дадите][21] елїазарꙋ жеръцꙋ. дань гꙋ. И ѿ половины сновъ іилє, да вомеши едино ѿ, н, члкъ, и ѿ воло, и ове, и ѿ ослатъ, и всего скота, (даде)[22] а левѵтомъ, иже стрегꙋтъ страбы въ храмѣ гни. И сътвори моѵсїи, і елїазаръ жрецъ, накоже повелѣ гь моѵсїю. И бысть множество полонꙋ, иже полониша мꙋжи воиньстїи ѿ ове, х ое тысащь. (-)[23] волов (же), ов тысащи. (-)[24] осло (же) ѯа тысаща. (-)[25] дшъ (же) члкъ ѿ женьска полꙋ а не баше прилѣпна мꙋжѣхъ, всѣ дшъ, лв тысащи. И бысть половинная часть ходившихъ на сѣчь. ѿ числа овна, тлз тысащь, и пать со. И бысть дань гꙋ ѿ овецъ, хо и е. и воловъ, л и ѕ, (-)[26] дань (же) гꙋ, о и в. иословъ, л пать со, (-)[27] дань (же) гꙋ ѯа. (-)[28] дшь (же) члчь ѕі, (-)[29] дань (же) [ѿ сн][30] гꙋ лв дши. И даде моѵсїи дань гꙋ оучастїе бꙋ, елїазарꙋ жерцꙋ, нако повелѣ гꙋ моѵсїю. ѿ половин (же) снов іилевъ, еже раздѣли моѵсїи. ѿ мꙋжеи воиски. И бысть половина ѿ сонма, овецъ, т и лз и пать со. и волов же лѕ. и оселъ л и пать со. и (члчихъ дшъ)[31] ѕі. И поа моѵсїи ѿ половинъ сновъ іилевъ единъ ѿ н ѿ члка и скота. и дасть а левѵто, стрегꙋщи стражбы въ храмѣ гни, накоже повелѣ гь моѵсїю. И прїидоша къ моѵсїю вси поставленїи на тысꙋщами силы. (-)[32] и сотницы (силы). И рекоша къ моѵсїю отроцы твои взаша соучтенїе ѿ мꙋжь воински иже сꙋть оу на, и никтоже погибе ѿ ни. Се же принесохо даръ гꙋ. (еже кто)[33] обрѣлъ есть

сосꙋ златъ, обрꙋчи и гривны, прьстьни и оусерязи и чепи златы, оцыстити о насъ пред гмь. И взя моѵсїи і елїазаръ [-][34], злато ѿ нихъ весь сосꙋдъ съдѣланъ. И бы всего злата, оучастїе еже ѿлꙋчися гꙋ, ѕі тысящь и (х)[35] и н, сикль, ѿ тысящникъ и ѿ сотникъ. (-)[36] мꙋжи воинстїи плѣниша кождо себѣ. И взя моѵсїи і елїазаръ жрецъ злато, ѿ тысящникъ, и сотникъ. и внесоша и въ храмъ свѣдѣнїа, память сновъ ізлевъ пред гмь.

Глва, лв.

И скота множество бяше, сномъ рꙋвимлимъ. и сном гадовомъ много ѕѣло, и видѣша село, иазирово, и село галаадово. и бяше мѣсто мѣсто, скотное. И (прїидоша)[1] снове рꙋвимли. и снове гадовы рекоша къ моѵсїю, и къ елїазарꙋ жрецꙋ. и къ кнѕемъ сонма глюще. Атародъ, и девонъ, и [азиръ][2], и (наммра)[3] и асевонъ, и елеали, и севама, и навав, и (валїанъ)[4]. Землю юже предалъ е гь пред сны ізлевы. земля (же) скотопищна есть, (-)[5] рабом (же) твоим скот есть. И глахꙋ аще есмы обрѣли блгть пред тобою. да дасть намъ землю тꙋ рабомъ твоим, въ одръжанїе. и не преводи нас чресъ іордан. И рече моѵсїи сномъ гадовомъ и сном рꙋвимлимъ. братїа ваша пойдꙋ на сѣчь, и вы ли седите тꙋ. [-][6] въскꙋю развращаете [срце][7] сновъ ізлев не прейти на землю юже (даеть гь)[8] им. Не тако ли сътвориша ѿцы ваши. *егда послах я ѿ кадиса варни съглядати землю. И възыидоша до дебри гризновїю, и согладаша землю, и ѿвратиша срце сновъ ізлевъ, яко не внити въ землю юже далъ есть гь имъ. *И разгнѣвася яростїю гь въ днь онъ, и кляся гла. аще оузрятъ члцы сїи. изшедъше изъ егѵпта, ѿ к лѣт, и выше. вѣдꙋщеи [добро и ѕло][9]. Земля еюже кляхся, авраамꙋ, і исаакꙋ, і иаковꙋ. не въслѣдоваша бо въ слѣд мене. развѣ халевъ снъ иедонинъ, ѿлꙋченыи. і ісꙋсъ снъ навѵнъ, яко въслѣдоваша въ слѣд га. И разгнѣвася яростїю гь на ізля. и потоми я въ пꙋстыни, м лѣтъ, дондеже потребися все рожение творяще ѕло пред гмъ. Се въстасте въ мѣсто ѿцъ своихъ съгрѣшенїе члкъ ѕлы, приложити еще. къ ярости гнѣва гня на ізля. Яко ѿвратите ѿ него приложити еще. оставити его въ пꙋстыни, и събеззаконꙋете въ всем сонмѣ семъ. И пришедше к немꙋ и глаша, ограды овца да оградим здѣ скотом своимъ. и ограды имѣнїемъ нашим. (а) мы въорꙋжени пойдем на стражꙋ прьвїи, сномъ ізле-

Margin: вьі гі; вї ді и кѕ

гребінці, щоб надолужити за нас перед Господом. **51** І взяв Мойсей і Еліазар в них золото, всякий створений посуд. **52** І було всього відділеного золота, яке відлучили Господеві, – 16 тисяч, і 600, і 50 синклів – від тисячників і від сотників. **53** Мужі ж вояки взяли здобич, кожний собі. **54** І взяв Мойсей і Еліазар – священик золото від тисячників і сотників, і внесли його до шатра свідчення на пам'ять ізраїльських синів перед Господом.

Глава 32

1 І було багато скота у синів Рувима і у синів Ґада, дуже багато. І побачили околицю Язира, і околицю Ґалаада, і місце було, місце для скота. **2** І прийшли сини Рувима і сини Ґада, сказали до Мойсея і до Еліазара – священика, і до князів збору, кажучи: **3** Атарот, і Девон, і Азир, і Наммра, і Асевон, і Елеали, і Севама, і Навав, і Валіан: **4** Землю, яку передав Господь перед ізраїльськими синами, – земля ж є для схову скота, а в твоїх рабів є скот. **5** І говорили: Якщо ми знайшли ласку перед тобою, хай дасть ту землю нам, твоїм рабам, в насліддя, і не переводи нас через Йордан. **6** І сказав Мойсей синам Ґада і синам Рувима: Брати ваші підуть в бій – і ви ж сидітимете тут? **7** Навіщо завертаєте серце ізраїльських синів, щоб не перейти до землі, яку їм дає Господь? **8** Чи не так вчинили ваші батьки, *коли я їх послав з Кадиса Варни обстежити землю? **9** І пішли до Долини Грона, і обстежили землю, і відвернули серце ізраїльських синів, щоб не ввійти до землі, яку Господь їм дав. **10** *І розгнівався гнівом Господь в тому дні, і поклявся, кажучи: **11** Хіба побачать ці люди, що вийшли з Єгипту, від 20 літ і вище, які знають добро і зло, землю, якою Я поклявся Авраамові і Ісаакові, і Якову, – бо не пішли вслід за мною? **12** За винятком Халева, сина Єтонія, – відлучений, і Ісус, син Навина, – бо пішли вслід за Господом. **13** І розгнівався Господь гнівом на Ізраїля і стомив їх в пустині 40 літ, доки не вигублено ввесь рід тих, що чинили зло перед Господом. **14** Ось ви встали, замість своїх батьків, щоб ще додати гріх злих людей до господнього гніву, люті на Ізраїля. **15** Бо відвернулися ви від нього, щоб додати, ще оставити його в пустині, і згрішите проти всього цього збору. **16** І прийшовши до нього, й говорили: Збудуємо тут огорожі вівцям, своїй

вищ. 13
вищ. 14 і 26

скотині, і огорожі нашим маєткам, **17** а ми озброєними підемо першими, з ізраїльських синів, на сторож, доки не введемо їх до їхнього місця. І хай наші маєтки поселяться в закріплених містах через тих, що живуть на землі. **18** І не повернемося до наших домів, доки не розділяться ізраїльські сини, кожний в своє наслідддя. **19** Ми, отже, хай не успадкуємо між ними, з другого боку Йордану, і далі, бо ми одержали наше наслідддя – цю околицю Йордана, на сході. **20** І сказав до них Мойсей: *Якщо зробите за цим словом, якщо озброїтеся перед Господом на війну **21** і перейде, кожний ваш озброєний, Йордан перед Господом – на бій, доки не буде вигублений його ворог від його лиця **22** – буде опанована земля перед Господом; і після цього повернетеся, і будете невинними перед Господом, і від Ізраїля; і вся ця земля буде вам в посідання перед Господом. **23** Якщо ж так не зробите – згрішите перед Господом, і пізнаєте свій гріх, коли вас зло захопить. **24** Збудуєте ви собі огорожі для вашого маєтку, і огорожі для вашого скота, вчините те, що вийшло з ваших уст. **25** І сказали сини Рувима і сини Ґада до Мойсея, кажучи: Твої раби вчинять так, як наш Господь наказав. **26** Наш маєток, і наші жінки, і ввесь наш скот – хай будуть в містах Ґалааду; **27** і твої раби ж перейдуть, всі в озброєнні і бойовій готовості, перед Господом – на війну, так як каже Господь. **28** *І поставив їм Мойсей Елізара – священика й Ісуса Навина, і князів родів племен ізраїльських синів. **29** І сказав до них Мойсей: Якщо перейдуть сини Рувима і сини Ґада з вами через Йордан, і кожний озброєний на війну, – перед Господом, і заволодієте землею перед собою, тоді дастьте їм Ґалаадську землю в наслідддя. **30** Якщо ж не перейдуть, озброєні з вами на війну, перед Господом, переведете їхній маєток, і їхніх жінок, і їхню скотину перед вами в ханаанську землю, і хай унаслідять з вами в ханаанській землі. **31** І відповіли ж сини Рувима і сини Ґада, кажучи: Те, що каже Господь своїм рабам, так вчинемо! **32** Ми перейдемо озброєні перед Господом до ханаанської землі, і дасьте нам в наслідддя цю околицю Йордана. **33** *І Мойсей дав їм, синам Ґада і синам Рувима, і половині племені Маннасії, синам Йосифа, царство Сіона, царя Аммореїв, і царство Оґа, царя Васана, землю і міста і з їхніми околицями, і міста довколишньої землі. **34** І закріпили сини Ґада Давот, і Астарот, і Ароїр, **35** і Софан, і Азир, і підвели їх, **36** і Намрама, і

іс нав. 1

іс нав. 1

мой5. 3
іс нав. 13

вымъ. дондеже въведемъ а в [мѣсто и҃][10]. и да вселѧтсѧ имѣнїа наша въ грады оутвержены населниⷯ раⷣ землѧ· [и][11] не обратимсѧ въ домы наша дондеже раздѣлѧтсѧ с҃нове і҃илтестїи. кождо въ причастїе свое· (ѕѣы оубо)[12] да не причатимсѧ в нихъ, обону странꙋ іордана. и далеи, ѩко прїахомъ причастїе наше сїю странꙋ іордана на востоки· и рече к нимъ моѷсїи. *аще сътворите по словеси семꙋ. аще въорꙋжитесѧ преⷣ г҃мъ на брань· и преидеⷮ [всѧкъ орꙋжникъ вашъ][13] іорданъ, преⷣ г҃мъ, [на сѣчь][14]. дондеже потребисѧ враⷢ его. ѿ лица его· и съобладаеⷮ землею преⷣ г҃мъ. и по семъ обратитесѧ, и бꙋдете безъ вины, предъ г҃мъ, и ѿ і҃илѧ. и бꙋдетъ землѧ (всѧ) ѕи вамъ, въ одръжанїе предъ г҃мъ· аще ли не сътворите тако, съгрѣшите преⷣ г҃мь. и оувѣсте грѣⷯ свои егда вы постигнетъ ѕло, (да)[15] съградите вы себѣ ограды имѣнїю вашемꙋ. и ограды скотомъ вашиⷨ, [-][16] извѣщенїе изъ оустъ вашихъ да сътворите· и рекоша с҃нове рꙋвимли и с҃нове гадовы къ моѷсїю г҃люще, раби твои сътворѧтъ ѩко г҃ь нашъ повелѣлъ есть· имѣнїе наше и жены наша. и весь скотъ нашъ, да бꙋдꙋтъ въ градѣхъ галаадовыхъ· (и) раби же твои минꙋтъ вси въ орꙋжїи, и оуготовани преⷣ г҃мь на браⷩ. ѩкоже (г҃летъ г҃ь)[17]. *и постави иⷨ моѷсїи, елїазара жерца, і исꙋса навѷна. и кнѕѧ ѿчьствъ племени [с҃новъ][18] і҃илевъ· и рече к ниⷨ моѷсїи, аще ли преидꙋтъ с҃нове рꙋвимли и с҃нове гадовы. с вами чресъ іорданъ (и) всѧкъ въорꙋжеⷩ на брань преⷣ г҃мъ, и съобладаете землею преⷣ собою. (тогда)[19] дадите иⷨ землю галаадовꙋ. въ одръжанїе· аще ли не преидꙋ въорꙋжени с вами на брань преⷣ г҃мъ [-][20] да препꙋстите имѣнїе ихъ. и жены ихъ, и скоты ихъ. прежде васъ на землю ханааню. и да причастѧтсѧ с вами на земли ханаани· и ѿвѣщаша (же) с҃нове рꙋвимли и с҃нове гадовы г҃люще, елико [г҃летъ г҃ь][21] рабомъ своимъ тако сътвориⷨ мы, преидемъ въорꙋжени преⷣ г҃мъ. в землю ханааню. и дасте [наⷨ въ одръжанїе][22] (странꙋ сїю)[23] іордана· *и дастъ иⷨ моѷсїи с҃номъ гадовомъ. и с҃номъ рꙋвимлемъ. и полꙋ племени манасїинꙋ, с҃новъ іосифль, ц҃рство сїона ц҃рѧ [аморейска][24] и ц҃рство огово, ц҃рѧ васана, землю и грады. (и) съ предѣлы еѧ. [и][25] грады (окрⷭтъныѧ землѧ)[26]. и съградиша с҃нове гадовы, даводъ, и [астароⷮ][27], и ароиръ, и [съфанъ][28], и [азиръ][29] и възнесоша ихъ, и на [амъврама][30], и ведарана грады тверды, и

іс҃ꙋ наⷡ а

іс҃ꙋ наⷡ д

е мо г
іс҃ꙋ наⷡ гі

ѻ҆гра́ды ѻ҆вца́мъ· (-)[31] Сн҃ове (же) рꙋвíмли, съгради́ша є҆севѡ́на и҆ є҆леа́ли, и҆ (каарідéма)[32] [и҆ навѡ́на][33], и҆ веє́льмеѡ́на ѻ҆гради́ша ѻ҆́крестъ, и҆ севама· И҆ прозва́ша по и҆́менемъ свои҆̑, и҆мена градо́мъ и҆̀же съгради́ша· *И҆ ше́дъ (оу҆́ръ) сн҃ъ махі́ровъ, (вꙋ́къ)[34] манассі́євъ въ галаа́дъ, и҆ взѧ̀ є҆го и҆ погꙋбѝ [а҆м̾море́ѧ][35] живꙋ́щаго в не́мъ· И҆ дастъ мѡѷсі́и галаа́дъ махі́рꙋ, сн҃ꙋ манассі́инꙋ и҆ всели́сѧ тꙋ· И҆ (а҆́еръ)[36] сн҃ъ манассі́євъ, и҆́де и҆ пріѧ̀ се́ла и҆́хъ, и҆ прозва́ша ѧ҆̀ се́ла и҆а́єрова· И҆ нава́нъ (ше́дъ)[37] пріѧ̀ канада, и҆ се́ла є҆го, (-)[38] и҆менова̀ ѧ҆̀ [нава́нъ][39] ѿ и҆́мени своє́го·

Ветаран – сильні міста і огорожі вівцям. **37** Сини ж Рувима збудували Есевон, і Елеали, і Кааритема, **38** і Навон, і Веелмеон, загородили довкруг, і Севаму. І назвали за своїми іменами імена міст, які збудували. **39** *І пішовши Ур, син Махіра, внук Манасії, до Ґалааду, і взяв його, і вигубив амморея, що жив в ньому. **40** І дав Мойсей Ґалаад Махірові, синові Манасії, і поселився там. **41** І Аер, син Манасії, пішов і захопив їхні села, і назвали їх Села Яера. **42** І Навав, пішовши, захопив Канат і його села, назвав їх Наван, від імені свого.

Гл҃а, л҃г·

Сїи][1] ста́нове сн҃овъ і҆и҃левъ. (и҆̀же)[2] и҆зыдо́ша и҆з̾ землѧ̀ є҆гѵ́петскіѧ, съ си́лою и҆́. рꙋко́ю мѡѷсі́овою, і҆ а҆арѡ́нею· И҆ въписа̀ мѡѷсі́и въздвиже́ніѧ и҆́хъ. и҆ ста́нове и҆́хъ, по словесѝ гн҃ю· (-)[3] Сїи (же) ста́нове ше́ствіѧ (пꙋтѝ) и҆́хъ· [*И҆][4] въздвиго́шасѧ ѿ раме́ссы. въ мц҃ъ, а҃. въ е҃і. дн҃ь, (а҃. мц҃а)[5], наоу́тріѧ па́схи и҆зыдо́ша сн҃ове і҆и҃лтестіи, рꙋко́ю высо́кою пре́дъ всѣми є҆гѵ́птѧны· (-)[6] Є҆гѵ́птѧне (же) погребаа́хꙋ [оу҆ме́ршаѧ ѿ ни́хъ][7] всѧ, и҆̀же и҆збѝ гь҃ весь первене́цъ в земли҆̀ є҆гѵ́петстѣи, и҆ въ бо́зѣхъ и҆́хъ, сътворѝ ѿмще́ніє гь҃. И҆ въздви́гше (же) сѧ сн҃ове і҆и҃лви ѿ раме́ссы, вънолчи́шасѧ въ [сохо́дѣ][8]. *И҆ въздвиго́шасѧ ѿ [сохо́да][9] [-][10] вънолчи́шасѧ въ вꙋда́нѣ, и҆́же є҆́сть ча́сть нѣ́каѧ пꙋсты́нѧ· И҆ въздвиго́шасѧ ѿ вꙋда́на. и҆ вънолчи́шасѧ въ оу҆́стіи (ро́ди)[11], и҆́же є҆́сть прѧ́мо веє́льсефѡ́нꙋ· И҆ вънолчи́шасѧ прѧ́мо магда́дꙋ· И҆ въздвиго́шасѧ прѧ́мо (хиро́дꙋ)[12], и҆ пройдо́ша средѝ морѧ въ пꙋсты́ню. і҆ и҆до́ша пꙋте́мъ три дн҃и, въ пꙋсты́ни то́и и҆ вънолчи́шасѧ въ го́рко́стехъ· И҆ въздвиго́шасѧ ѿ го́рко́сти, *и҆ пріидо́ша въ є҆ли́мъ. (-)[13] въ є҆ли́мѣ (же) [бѣ́ста][14]. в҃і, и҆сто́чника. во́дъ. и҆ о҃, ѿрасли фи́никъ, и҆ вънолчи́шасѧ (оу҆ воды̀ та́мо)[15]· И҆ (въздви́гшесѧ)[16] ѿ (е҆ле́ма)[17], (-)[18] вънолчи́шасѧ оу҆ мо́рѧ чр҃ьмнаго· И҆ въздвиго́шасѧ ѿ мо́рѧ чр҃ьмнаго. *и҆ вънолчи́шасѧ въ пꙋсты́ни си́нъ· И҆ (во́двигшесѧ)[19] ѿ пꙋсты́ни си́нъ, и҆ вънолчи́шасѧ въ рафа́ка· И҆ (въздви́гшесѧ)[20] ѿ рафа́ка, и҆ вънолчи́шасѧ въ є҆лꙋ́сѣ и҆ (въздви́гшесѧ)[21] ѿ є҆лꙋ́са. *и҆ вънолчи́шасѧ въ рафиди́нѣ, и҆ не бы́сть (та́мо воды̀ лю́демъ пи́ти)[22]. И҆ (въздви́гъшесѧ)[23] ѿ рафиди́на. *и҆ вънолчи́шасѧ въ пꙋсты́ни си́нъ· И҆ (въздви́гшесѧ)[24] ѿ пꙋсты́ни си́н, (-)[25] вънолчи́шасѧ въ гро́бѣхъ похотѣ́ніѧ· И҆ (въздви́гшесѧ)[26] ѿ гро́бъ похотѣ́ніѧ, и҆ вънолчи́шасѧ

Глава 33

1 Це місця табору ізраїльських синів, які вийшли з єгипетської землі, з їхньою силою, *під* рукою Мойсея й Аарона. **2** І написав Мойсей їхні походи і місця їхнього табору, за Господнім словом. Це ж місця табору, походу їхньої дороги. **3** *І підвелися з Рамесси в 1-му місяці, в 15-му дні 1 місяця, наступного дня по пасці; ізраїльські сини вийшли рукою високою перед всіма єгиптянами. **4** Єгиптяни ж ховали всіх своїх мертвих, яких вигубив Господь, кожного первородного в єгипетській землі, і зробив Господь помсту в їхніх богах. **5** І піднявшись з Рамесси, ізраїльські сини отаборилися в Сохоті. **6** *І підвелися з Сохоту, отаборилися в Вутані, який є якоюсь частина пустині. **7** І підвелися з Вутану, і отаборилися при гирлі Роти, що є напроти Веелсепфону. І отаборилися напроти Маґдаду. **8** І підвелися напроти Хироту, і пройшли посеред моря, до пустині; і пішли дорогою трьох днів через ту пустиню, і отаборилися в Гіркотах. **9** І підвелися з Гіркоти, *і прийшли до Елима. В Елимі ж було 12 джерел вод і 70 пальмових стовбурів, і отаборилися там, при воді. **10** І підвелися з Елима, отаборилися при Червоному морі. **11** І підвелися від Червоного моря, *і отаборилися в пустині Сін. **12** І підвівшись з пустині Сін, і отаборилися в Рафака. **13** І підвівшись з Рафака, і отаборилися в Елусі. **14** І підвівшись з Елуса, *і отаборилися в Рафидині; і не було там води для народу пити. **15** І підвівшись з Рафидина, *і отаборилися в пустині Сін. **16** І підвівшись з пустині Сін, отаборилися в Гробівцях пожадання. **17** І підвівшись з Гробівців пожадання, і отаборилися в Асироті. **18** І підвівшись з Асирота, і отаборилися в Ратамі. **19** І підвівшись з

а҃ мо и҃ · в҃ мо в҃і · в҃ мо г҃і · в҃ мо е҃і · в҃ мо ѕ҃і · в҃ мо з҃і · в҃ мо д҃і вы́ш а҃і и҃ г҃і

мой1. 8 · мой2. 12 · мой2. 13 · мой2. 15 · мой2. 16 · мой2. 17 · мой2. 19 вищ. 11 і 13

Ратами, і отаборилися в Ревоні Фареса. **20** І підвелися з Ревону Фареса, отаборилися в Лемвоні. **21** І підвівшись з Лемвона, отаборилися в Рессані. **22** І підвелися з Рессана, отаборилися в Макелоті. **23** І підвелися з Макелоту, отаборилися в Арсафаті. **24** І підвелися з гори Арсафату, і отаборилися в Харадаті. **25** І підвелися з Харадату, і отаборилися в Македоті. **26** І підвелися з Македоту, і отаборилися в Катааті. **27** І підвівшись з Катаату, і отаборилися в Тараті. **28** І підвівшись з Рату, і отаборилися в Матеку. **29** І підвівшись з Матеку, і отаборилися в Аселмоні. **30** *І підвівшись з Аселмони, і отаборилися в Масуроті. **31** І підвелися з Масурота, і отаборилися в Накані. **32** І підвелися з Ванакана, і отаборилися в горі Ґаддад. **33** І підвівшись же з гори Ґаддад, і отаборилися в Етеваті. **34** І підвелися з Етевати, і отаборилися в Емрвоні. **35** І підвівшись з Емрвону, і отаборилися в Ґетсіоні – Ґавер. **36** І підвівшись же з Ґетсіон – Ґавера, і отаборилися в пустині Сін. І підвівшись з пустині Сін, і отаборилися в пустині Фаран, що є Кадис. **37** *І підвелися з Кадиса, і отаборилися в горі Ор, поблизу землі Едом. **38** *І вийшов Аарон – священик на гору Ор за приказом Господнім, і там помер в 40-му році виходу ізраїльських синів з єгипетської землі, 5-го місяця, в 1 день місяця. **39** Аарон же був 123 – літний, коли помер на горі Ор. **40** *І почув Хананей, цар Ароду, цей же жив в ханаанській землі, коли входили ізраїльські сини. **41** І підвівшись з гори Ор, і отаборилися в Селмоні. **42** Підвівшись же з Селмону, і отаборилися в Финоні. **43** *І підвівшись же з Финону, і отаборилися в Овоті. **44** І підвівшись же з Вооту, і отаборилися в Ґаї, на другій стороні границь Моава. **45** І підвівшись же з Ґаї, і отаборилися в Девоні – Ґад. **46** І підвівшись з Девону – Ґад, отаборилися в Ґелмоні – Девлатем. **47** І підвівшись з Ґелмона – Девлатема, і отаборилися в горах Аваріма, напроти Навава. **48** І підвівшись з гори Аваріма, і отаборилися на заході Моава, при Йордані, коло Єрихону. І підвелися з заходу Моава, **49** і отаборилися при Йордані, між Симофом, до Велсатима, на заході Моава. **50** І заговорив Господь до Мойсея на заході Моава, при Йордані, коло Єрихону, кажучи:

мой5. 10

вищ. 20

вищ. 20 мой5. 32

вищ. 21

вищ. 21

въ асиродѣ· И (въздвигшеся)[27] ѿ асирода, и въполчишася въ радамѣ· И (въздвигшеся)[28] ѿ радама и въполчишася въ [ревонъ][29] фареса· И въздвигошася ѿ (ревонъ)[30] фареса, (-)[31] въполчишася в [лемвонѣ][32]· И (възъдвигшеся)[33] ѿ [лемвона][34]. (-)[35] въполчишася въ [рессанѣ][36]· И въздвигошася ѿ [рессана][37]. (-)[38] въполчишася в (макелодѣ)[39]· И въздвигнулися ѿ (макелода)[40], (-)[41] въполчилися въ (аръсафадъ)[42]· И възъдвигошася ѿ [аръсафадъ][43] (горы), и въполчишася въ харададе· И възъдвигнушася ѿ харадада, и въполъчишася въ [македодѣ][44]· И въздвигнуша ѿ [македода][45], и въполчишася въ катаадѣ· И (въздвигшеся)[46] ѿ катаада. и въплчишася въ дараде· И (въздвигшеся)[47] ѿ (рада)[48], и въполчишася въ (мадѣку)[49]· И (въздвигшеся)[50] ѿ [мадека][51]. и въполчишася въ аселъмонѣ· *И (въздвигшеся)[52] ѿ аселмона и въполчишася въ [масуродѣ][53]· И въздвигошася ѿ [масурода][54], и въполчишася въ (накане)[55]· И въздвигошася ѿ [ванакана][56], и въполчишася в горѣ [гададове][57]· И (въздвигшеся)[58] ѿ горы [гададовы][59], и въполчишася въ етеваде· И въздвигошася ѿ етевада и въполчишася въ (емрвонѣ)[60]· И (въздвигшеся)[61] ѿ (емрвона)[62], и въполчишася въ (гедъсїонѣ)[63] гаверъ· И (въздвигше же ся)[64] ѿ [гедъсїонъ][65] гавера, и въполчишася въ пустыни синъ· И (въздвигшеся)[66] ѿ пустыни синъ, и въполчишася въ пустыни фаранѣ иже есть кадис· *И въздвигошася ѿ кадиса, и въполчишася въ [горѣ орѣ][67] близу земли едомли· *И възыде ааронъ жрецъ [на гору оръ][68], повелѣнїемъ г(оспод)нимъ, и оумре ту, въ м҃, лѣтъ, изшествїя с(ы)новъ і(зра)илвъ, из земля егупетски, м(ѣся)ца є҃ го, въ а҃ д(е)нь, м(ѣся)ца· (-)[69] аарон (же) бяше р҃, к҃, г҃, лѣтъ. егда оумре въ [горѣ орѣ][70]· *И оуслышавъ хананей ц(а)рь ародовъ, (-)[71] сїи (же) живяше в земли ханаанѣ. егда вхождаху с(ы)нове і(зра)илвы· И (въздвигшеся)[72] ѿ (горы оры)[73]. и въполчишася в селмонѣ· (възъдвигше же ся)[74] ѿ селмона, и въполчишася въ финонѣ· *И (въздвигшеся)[75] ѿ финона, и въполчишася въ оводѣ· И (въздвигше)[76] же ся ѿ (вообода)[77]. и въполчишася въ гаи об ону страну предѣлъ моавль· И (възъдвигше)[78] (же) ся ѿ гаия, и въполчишася въ девонѣ гадъ· И (въздвигшеся)[79] ѿ девона гада. (-)[80] въполчишася въ гелмонѣ девладемъ· И (въздвигшеся)[81] ѿ гелмона девладема, и въполчишася в горахъ аваримляхъ прямо навапу· И (въздвигшеся)[82] ѿ горы аваримля. и въполчишася на запади моавли оу іордана прї ерихонѣ· [И воздвигошася ѿ запада моавля][83], и въполчишася оу іордана межу [симофом][84] до (велсади-

є мѡ і

вы к

вы к є мѡ лв

вы ка

вы ка

ма)[85] на за́пады моа́ва И҆ гл҃а г҃ь къ мѡѷсі́ю въ за́падѣ моа́ва, ѹ҆ і҆ѡ҆рда́на. при є҆рихѡ́нѣ рекі́и· Гл҃и сн҃омъ і҆і҃левымъ и҆ рече́ши к ни́мъ. вы прехо́дите і҆ѡ҆рда́нъ, въ зе́млю ханаа́ню· И҆ да погꙋби́те вс҃ѧ живꙋщаа на землѝ ѿ лицѧ̀ ва́шего. и҆ раздрꙋши́те стражбы̀ и҆҃. и҆ вс҃ѧ и҆́долы и҆злі́аныѧ и҆зва́ѧнїѧ и҆́хъ погꙋби́те ѧ҆̀. и҆ вс҃ѧ ка́пища и҆҃ разрꙋши́те, *и҆ погꙋби́те вс҃ѧ живꙋщаѧ на землѝ· И҆ всели́тесѧ в ню̀, ва́мъ бо да́лъ є҆смь зе́млю и҆́хъ, (ѡ҆кр҃тъ) по жре́бїю (-)[86] ѡ҆бы́мете зе́млю и҆́хъ въ ѡ҆держа́нїє, по племе́немъ ва́шимъ. мно́гимъ ѹ҆мно́жите ѡ҆держа́нїє и҆́хъ, и҆ ма́лы҃ ѹ҆ма́лите ѡ҆держа́нїє и҆́хъ. в не́иже и҆зы́детъ (жре́бїи)[87] є҆го, та́мо да [бꙋдетъ є҆го][88], по племе́немъ ѿчьствї́и ва́шихъ прича́стите· А҆́ще ли не погꙋби́те живꙋщихъ на землѝ ѿ лицѧ̀ ва́шего. и҆ бꙋ́детъ ꙗ҆́же ѡ҆ста́вите ѡ҆ ни́хъ, ѡ҆стъни въ ѡ҆чі́ю ва́шею. и҆ ꙗ҆́звы въ ре́брахъ ва́шихъ. и҆ съвраждꙋ́ютъ [ва́мъ][89] на землѝ на не́и (же) [-][90] всели́тесѧ· И҆ бꙋ́детъ ꙗ҆́коже помы́слихъ сътвори́ти ѡ҆нѣ́мъ, (то) сътворю̀ ва́мъ·

51 Скажи ізраїльським синам, і скажеш до них: Ви переходите Йордан до ханаанської землі. **52** І вигубите всіх, що живуть в землі, перед вашим лицем, і знищите їхні сторожі і всі їхні вилиті *та* вирізблені ідоли, знищите їх, і всі їхні святині знищите, **53** *і вигубите всіх, що живуть на землі, і поселитеся в ній. Бо вам дав Я їхню землю довкруг, за жеребом **54** унаслідите їхню землю, в насліддя за вашими племенами. Численним помножите їхню посілість, і малим зменшите їхню посілість. На що вийде його жереб, там хай буде його, за племенем ваших родів унаслідуєте. **55** Якщо ж не вигубите тих, що живуть на землі, від лиця вашого, і буде, що ті, кого залишите з них, *стануть* колькою у ваших очах і раною у ваших ребрах, і ворогуватимуть з вами на землі, на якій же поселитися. **56** І буде, так як задумав Я зробити з ними, то зроблю з вами.

Marginal references: є҃ мѡ҃ з҃; і҆с҃ꙋ на҃ аі — мой5. 7; іс нав. 11

Гл҃а, л҃д·

И҆ рече г҃ь къ мѡѷсі́ю гл҃ѧ. заповѣ́ждь сн҃омъ і҆і҃левы҃, и҆ рече́ши къ ни́мъ· вы҃ вхо́дите въ зе́млю ханаа́ню. [и҆][1] сїѧ (же) бꙋ́детъ ва́мъ, въ прича́щенїє землѧ̀ ханаа́нѧ. съ предѣ́лы є҆ѧ̀· *И҆ да бꙋ́детъ ва́мъ ѹ҆́гѡлъ. ꙗ҆́же ѿ лива́на ѿ пꙋсты́ни си́нъ да́же до є҆до́ма. и҆ да бꙋ́дꙋтъ ва҃ прѣдѣ́лы да́же до лива́на. ѿ кра́ѧ мо́рѧ сл҃чнаго ѿ въсто́къ· И҆ да ѡ҆бы́йдꙋтъ ва҃ прѣдѣ́лы. ѿ лива́на до въшéствїѧ (и҆кро́винѧ)[2], и҆ да про́идетъ до [є҆на́къ][3], и҆ да бꙋ́детъ хо́дъ и҆схо́дъ є҆го на лива́нъ, кадис ва́рїи· И҆ да и҆зы́детъ на село̀ а҆раа́дово. и҆ да про́идетъ до [селмо́на][4], и҆ да ѡ҆бы́йдетъ прѣдѣ́лы ѿ [селмо́на][5], водоте́чь є҆гѷпетскꙋ. и҆ да бꙋ́детъ и҆схо́дъ мо́ре [вели́кое][6]· И҆ предѣ́лы мо́рстїи да бꙋ́дꙋтъ ва҃. мо́ре вели́кое да ѹ҆лꙋчи҃. се да бꙋ́детъ ва҃ прѣдѣ́лъ мо́рскїи· И҆ се да бꙋ́детъ [ва҃ предѣ́лъ][7] к сѣ́верꙋ ѿ мо́рѧ вели́кагѡ. и҆змѣ́рите са́ми себѣ̀ ѿ горы̀, горо́ю· [-][8] И҆змѣ́рите са́ми себѣ̀. въхо́дѧщеи въ є҆ма́дъ, и҆ да бꙋ́дꙋтъ прехо́дъ є҆го предѣ́лы (а҆сада́да)[9]. и҆ да и҆́дꙋтъ прѣдѣ́лы зъє҆фро́на· И҆ да бꙋ́детъ и҆схо́дъ є҆го [а҆рсена́инъ][10], се да бꙋ́дꙋтъ предѣ́лы ѿ сѣ́вера· (-)[11] И҆змѣ́рите (же) са́ми себѣ̀ (и҆) прѣдѣ́лы въсто́чныѧ. ѿ [а҆рсена́йна][12] до сепфа́ма. и҆ да сни́дꙋтъ прѣдѣ́лы ѿ сепфа́м аръвила ѿ въсто́къ на и҆сто́чники. и҆ да сни́дꙋтъ прѣдѣ́лы ви́лы, (и҆ да про́идꙋтъ)[13] на́ море хенере́дъ, ѿ въсто́къ· И҆ да сни́дꙋтъ предѣ́лы на і҆ѡ҆рда́нъ. и҆ да бꙋ́детъ предѣ́лъ [є҆го][14]

Marginal reference: і҆с҃ꙋ на҃ єі — іс нав. 15

Глава 34

1 І сказав Господь до Мойсея, кажучи: 2 Заповіси ізраїльським синам, і скажеш до них: Ви входите до ханаанської землі, і вона ж буде вам в насліддя – ханаанська земля з її границями. 3 *І хай буде вам сторона, що до півдня: від пустині Сін аж до Едома; і хай будуть вам границі аж до півдня, від частини Солоного моря, зі сходу. 4 І хай обійдуть вас границі: з півдня – до височини Ікровин, і хай пройде до Енака, і хай буде хід – прохід його на південь Кадис-Варси. І хай вийде до села Араада, і хай пройде до Селмону, 5 і хай обійде границі, від Селмону, потоку єгипетского, і хай виходом буде Велике море. 6 І границі моря *(=заходу)* хай будуть вам: Велике море хай буде границею, це хай буде вам границею моря *(=заходу)*. 7 І це хай буде вам границя на півночі: від Великого моря відміряєте самі собі, від гори, горою. 8 Відміряєте самі собі до входу, до Емату, і хай буде її перехід – границі Асадада; 9 і хай ідуть границі з Ефрона. І хай буде її вихід *(=кінець)* – Арсенаїн, – це хай будуть границі з півночі. 10 Відміряєте ж самі собі і границі східні: від Арсенаїна до Сепфами. **11** І хай зійдуть границі від Сепфами: Арвила – зі сходу, до джерел, і хай зійдуть границі Ви-

ли, і хай пройдуть на захід Хенерета – зі сходу. **12** І хай зійдуть границі до Йордану, і хай буде вихід *(=кінець)* його – Солоне море. Це буде вам земля і її границі довкруг. **13** І заповів Мойсей ізраїльським синам, кажучи: *Це земля, яку одержите в наслiддя, за жеребом, так як заповів Господь: дати її дев'ятьом племенам і половині племені Манасії; **14** оскільки взяло плем'я синів Рувима і плем'я синів Ґада, за домами їхніх батьків, і половина племені Манассії одержали своє наслiддя. **15** Два племені і пів племені одержали своє наслiддя за Йорданом, при Єрихоні, до полудня, на сході. **16** І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **17** Це імена мужів, які розділять вам землю: Еліазар-священик, Ісус Навин, **18** і по одному з князів, з племені, візьмете, щоб поділити вам землю. **19** Це ж імена мужів: з племені Юди – Халев, син Єгефтонія. **20** І з племені Симеона – Саламіїл, син Семіюда. **21** І з племені Веніяміна – Елдас, син Хаслона. **22** І з племені Дана – князь Вокеров, син Еклина. **23** І з синів Йосифа, з племені синів Манасії – князь Аніїл, син Суфида. **24** І з племені синів Ефріма – князь Камуїл, син Сафтана. **25** І з племені Завулона – князь Елисафан, син Харнаха. **26** І з племені синів Ісахара – князь Файтіїл, син Ози. **27** І з племені синів Асира – князь Ахіор, син Селемія. **28** І з племені синів Нефталі – князь Фадіїл, син Ямиуда. **29** Це ті, яким Господь заповів поділити ізраїльським синам в ханаанській землі.

іс нав. 14
дія. 13

море сланое. та бꙋдетъ (земля ваⷲ)[15]. и предѣлы ея окрⷭтъ. И заповѣда моѵсїи сн҃омъ ӏи҃левымъ гл҃я, *си земля юже прїимете съ причащенїемъ [-][16] по жребїю. якоже повелѣ г҃ь, дати ея. девяти племеⷩ. и полꙋ племени манасїинꙋ. Якоже взяша племя сн҃въ рꙋвимль, и племя сн҃овъ гадовъ. по домоⷯ ѿчьствъ ихъ. и полъ племени манасїина, взяша причастїа своя. двѣ племени и полъ племени прїяша причастїя своя оу їордана, при ерихонѣ ѿ полꙋдн҃я на въстоки. И рече г҃ь къ моѵсїю гл҃я, си имена мꙋжь иже разделити вамъ землю. елиазаръ жрецъ исꙋсъ навинъ. И кн҃зя единаго ѿ племени да поимете разделити вамъ землю. (-)[17] Сїи (же) имена мꙋжемъ племени їюдина. халевъ сн҃ъ (игефдонинъ)[18]. [И][19] племени симеона, саламїиль сн҃ъ (семиоꙋдовъ)[20]. [И][21] племени венїамина, [ельдасъ][22] сн҃ъ хасълоновъ. [И][23] племени данова кн҃зь (въкеровь)[24], сн҃ъ [еклининъ][25]. [И][26] сн҃овъ иосифль, племени сн҃овъ манасїинь. кн҃зь анїиль, сн҃ъ [сꙋфидовъ][27]. [И][28] племени сн҃овъ ефрѣмль. кн҃зь камꙋиль, сн҃ъ [сафтановъ][29]. [И][30] племени заоꙋлона кн҃зь елисафанъ сн҃ъ [харънаховъ][31]. [И][32] племени сн҃въ [исахаровъ][33], кн҃зь [файтїиль][34], сн҃ъ озаинь. [И][35] племени сн҃овъ асривъ, кн҃зь ахиоръ сн҃ъ селемїи. [И][36] племени сн҃овъ (недалимль)[37]. кн҃зь [фадїи][38], сн҃ъ [иамиоꙋдовъ][39]. Сїи имже заповѣда г҃ь. пречастити сн҃оⷡ ил҃евыⷯ. въ земли ханаани.

ісꙋ на҃ ді
дѣа ґі

Глава 35

1 І сказав Господь до Мойсея на заході Моава, коло Йордану, при Єрихоні, кажучи: **2** *Заповіси ізраїльським синам, і дадуть левітам, з наслiддя їхньої посілості, міста на поселення і прилеглі околиці, міста довкруг них дадуть левітам, **3** хай будуть міста їм на поселення, і відділене їм хай буде, їхній скотині і всім їхнім чотироногим. **4** І околиці міст, які дасьте левітам, від стіни міста, ззовні – дві тисячі ліктів довкруг. **5** І відміряєш сторону, ззовні міста, що до сходу, – дві тисячі ліктів. І сторона, що до півночі, – дві тисячі ліктів. І сторона, що до моря *(=заходу)*, – дві тисячі ліктів. І сторона, що до заходу, – дві тисячі ліктів. І хай будуть вам міста ж, посеред цього, і околиці міст. **6** *І міста, які дасьте левітам, – 6 міст хай будуть на сховок, які дасьте, щоб втік до них вбивця, і до цих же – 40 і 2 міста. **7** Всіх міст, які дасьте левітам, – 40 і 8 міст і їхні околиці. **8** Це ж і міста, які дасьте їм

іс нав. 21

мой5. 4
іс нав. 21

Гл҃а, л҃е.

И рече г҃ь къ моѵсїю на запади моава, оу їордана при ерихоне гл҃я. *Заповѣждь сн҃омъ ӏи҃левымъ. и дадяⷮ левѵтоⷨ ѿ причастїа одръжанїа иⷯ. грады вселитеся, и хлѣвины. града окрⷭтъ ихъ дадятъ левѵтомъ. [-][1] да бꙋдꙋтъ [гради ихъ][2] вселятися, и оучастїа ихъ да бꙋдꙋтъ скотомъ и҃, и всемꙋ четвероножномꙋ ихъ. И обдержанїе градоⷡ иже дасте левѵтомъ ѿ стены града [-][3] вн҃ѣ, двѣ тысящи лакоⷮ окрⷭтъ. И да измѣриши (странꙋ вн҃ѣ града)[4], яже на востокъ. двою тысящꙋ лакотъ. И страна иже къ (сѣверꙋ)[5] двою тысящꙋ лакотъ. И страна яже къ морю двою тысящꙋ лакотъ. И страна яже ко (западꙋ)[6] двою тысящꙋ лакотъ. И грады (же) посредѣ сего да бꙋдꙋтъ вамъ, и съдръжанїа градовъ. *И грады яже дасте левѵтоⷨ ѕ҃, граⷣ (да бꙋдꙋтъ) оубѣжныⷯ. иже дасте бѣгати в ня оубившимъ. и къ сиⷨ же, м҃ и в҃, грады. всѣхъ гра-

ісꙋ на҃ ка

е҃ мо҃ д҃
ісꙋ на҃ ка

довъ и҆̀хже да́сте леѵі́томъ м҃ и҃ и҆ гра́довъ. [-][7] и҆ хлѣви́ны и҆́хъ. (Сі́а же) и҆ гра́ды и҆̀же да́сте [и҆̀мъ][8], ѿ ѡ҆держа́нїа сыно́въ і҆и҃левыхъ ѿ мно́гихъ мно́го, (-)[9] ѿ ма́лыхъ ма́ло. ко́ждо по прича́стїю свое́му, е҆̀же пречаста́тъ, да дада́тъ ѿ гра́дъ леѵі́томъ. И҆ рече Гд҇ь къ мѡѷсе́ю гл҃а. *Гл҃и сыно́мъ і҆и҃левымъ [рекі́й][10] къ ни҆̀мъ. вы минꙋ́ете і҆ѡрда́нъ въ зе́млю ханаа́ню. и҆ разлꙋчи́те са́ми себѣ̀ гра́ды (и҆̀) оу҆бѣже́нїа да бꙋ́дꙋтъ ва́мъ. оу҆бѣжа́ти в ня̀ оу҆бо́йникꙋ, вся́къ оу҆би́вый дꙋ́шꙋ не хотя̀. И҆ да бꙋ́дꙋтъ [ва́мъ гра́ди][11] оу҆бѣжа́нїа, ѿ сердобо́льныя кро́ви. (да)[12] не оу҆́мретъ оу҆би́вый. до́ндеже ста́нетъ пре́дъ со́нмомъ на сꙋ́дѣ. И҆ гра́ды ꙗ҆̀же да́сте, ѕ҃, гра́дъ оу҆бѣ́жныхъ да бꙋ́дꙋтъ ва́мъ. г҃, гра́ды, да́сте ѡ҆бо́нꙋ странꙋ̀ і҆ѡрда́на. И҆ трѝ гра́ды да́сте въ земли̇̀ ханаа́ни, оу҆бѣ́жище да бꙋ́детъ. Сыно́мъ і҆и҃левымъ и҆ пришé льцꙋ, и҆ ѡ҆бита́льникꙋ, и҆̀же въ ва́съ. да бꙋ́дꙋтъ гра́ди сі́й въ оу҆бѣжа́нїе оу҆бѣга́ти та́мо вся́комꙋ, оу҆бива́ющемꙋ дꙋ́шꙋ нехотѣ́нїемъ, а҆́ще ли сосꙋ́домъ желѣ́знымъ оу҆бі́етъ и҆̀ и҆ оу҆́мретъ. оу҆бі́йца е҆́сть, сме́ртїю да оу҆́мретъ оу҆бі́йца. А҆́ще ли ка́менемъ и҆з рꙋки̇̀ (-)[13], оу҆бі́етъ и҆̀, (и҆ е҆̀же оу҆́мрети ѿ него), и҆ оу҆́мретъ, оу҆бі́йца е҆́сть, сме́ртїю да оу҆́мретъ оу҆бі́йца. А҆́ще ли сосꙋ́домъ дре́вянымъ, и҆з рꙋки̇̀ е҆го́же ра́ди оу҆́мрети, и҆ тѣ́мъ оу҆бі́етъ и҆̀ и҆ оу҆́мретъ, оу҆бі́йца е҆́сть, сме́ртїю да оу҆́мретъ оу҆бі́йца. Ѹ҆́жикъ кро́ви то́й да оу҆бі́етъ оу҆би́вшаго, е҆гда̀ оу҆сря́щетъ и҆̀ тогда̀ оу҆бі́етъ и҆̀. А҆́ще вражды̀ ра́ди [-][14] (-)[15] вре́жетъ на́нь, вся́къ сосꙋ́дъ с хи́тростїю и҆ оу҆́мретъ. И҆́ли съ гнѣ́вомъ оу҆би́лъ и҆̀ рꙋко́ю и҆ оу҆́мретъ, сме́ртїю да оу҆́мретъ оу҆би́вый, оу҆бі́йца (бо) е҆́сть. сме́ртїю да оу҆́мретъ оу҆бива́я (и҆̀). Ѹ҆́жикъ кро́ви, да оу҆бі́етъ, оу҆бі́йцꙋ, е҆гда̀ сосрѣ́тится с ни́мъ. *А҆́ще ли внеза́пꙋ [и҆̀][16] не вражды̀ ра́ди, [-][17] вре́жетъ на́нь вся́къ сосꙋ́дъ, [и҆̀][18] не съ вражда́ю. И҆́ли вся́кимъ ка́мыкомъ и҆́мже (вре́жетъ)[19] невѣ́дый и҆ па́детъ на него и҆ оу҆́мретъ, сі́и же врагъ е҆го не бѣ̀, ни́же хотя́й ѕла̀ е҆мꙋ твори́ти. И҆ да сꙋди́тъ со́нмъ междꙋ̀ оу҆би́вшимъ, и҆ межи оу҆́жикою кро́ви, по разсꙋжде́нїю ѡ҆́номꙋ. [-][20] да и҆зба́витъ со́нмъ оу҆би́вшаго (и҆̀), ѿ оу҆́жика кро́ви. и҆ да оу҆ста́витъ (-)[21] со́нмъ въ гра́дѣ оу҆бѣ́жнемъ [-][22] во́ньже оу҆бѣжи́тъ, [-][23] да живе́тъ тꙋ̀. до́ндеже оу҆́мретъ жре́цъ вели́кїи. е҆го́же пома́заша [-][24] е҆ле́омъ ст҃ымъ. А҆́ще ли и҆схо́домъ и҆зы́идетъ оу҆би́вый, внѣ̀ предѣ́лъ гра́да во́ньже оу҆бѣ́глъ та́мо, и҆ ѡ҆бря́щетъ и҆̀ оу҆́жика кро́ви, внѣ̀ предѣ́лъ гра́да оу҆бѣжа́вшаго е҆мꙋ, [-][25] оу҆бі́етъ оу҆́жикъ кро́ви. оу҆би́вшаго, нѣ́сть пови́ненъ. въ гра́де бо оу҆бѣжа́нїа да живе́тъ, до́ндеже оу҆́мретъ жре́цъ вели́кїи. [-][26] По оу҆ме́ртвїи жерца̀ вели́каго да ся ѡ҆брати́тъ оу҆би́вый, въ зе́млю

з насліддя ізраїльських синів: від багатьох – багато, від малих – мало. Кожний, за своїм насліддям, яке унаслідують, хай дадуть, з міст, левітам. **9** І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **10** *Скажи ізраїльським синам, кажучи до них: Ви переходите Йордан до ханаанської землі, **11** і відділите самі собі міста, і міста-схрони хай будуть вам, щоб утекли до них убивці, кожному, хто вбив душу ненавмисно. **12** І хай будуть вам міста-схрони від кревного по крові, хай не помре вбивця, доки не стане перед збором на суд. **13** І міста, які дасьте, 6 міст, сховком хай будуть вам. **14** Міста: 3 дасьте на другій стороні Йордану і три міста дасьте в ханаанській землі. **15** Сховком хай буде для ізраїльських синів і приходька, і тому, хто живе, що між вами; хай ці міста будуть на сховок, щоб втекти туди кожному, що вбив душу ненавмисно. **16** Якщо ж заб'є його залізним знаряддям, і він помре – убивцею є; смертю хай помре убивця. **17** Якщо ж каменем з руки уб'є його, і помре від нього, і помре – убивця є; смертю хай помре убивця. **18** Якщо ж від дерев'яного знаряддя, з руки, через нього і ним помре, вб'є його і помре – вбивця є; смертю хай помре убивця. **19** Кревний тієї крові хай уб'є вбивцю, коли зустріне його, тоді його уб'є. **20** Якщо, з ворожнечі, кине на нього всяке знаряддя з засідки, і помре **21** чи через гнів вдарив його рукою, і помре, смертю хай помре той, хто вбив, бо вбивцею є. Смертю хай помре його вбивця. Кревний крові хай уб'є вбивцю, коли зустрінеться з ним. **22** *Якщо ж нагло і не через ворожнечу кине на нього всяке знаряддя і не з ворожнечі **23** чи всяким каменем, яким кине, незнаючи, і впаде на нього, і він помре – цей же не був його ворогом ані не бажав йому вчинити зла, **24** і хай судить збір: між тим, хто вбив, і між кревним крові за тим судом. **25** Хай збір визволить того, хто його вбив, від кревного крові, і хай віддасть збір до міста-схрону, куди втече, хай живе там, доки не помре великий священик, якого помазали святою олією. **26** Якщо ж виходом вийде вбивця за границі міста, до якого втік, туди, **27** і знайде його кревний крові, поза границями міста, до якого він втік, вб'є кревний крові вбивцю – не буде винним. **28** Бо хай живе в

мой5. 19
іс нав. 20

мой5. 19

місті-схроні, доки не помре великий священик. Після смерті великого священика хай повернеться вбивця до землі свого наслідддя. **29** *І хай це буде вам в правило суду, у ваші роди, в усіх ваших поселеннях. **30** Кожного, хто вб’є душу, суддя, по справі, через свідків, хай уб’є убивцю; свідок же один хай не свідчить на смерть душі. **31** І не візьмете викупу за душу від убивці; хто винний є за вбивство – отже, смертю хай помре. І не візьмете викупу за душу від убивці, що є винний за смерть, бо хай смертю помре. **32** І не візьме викупу, щоб утік до міста-схрону, щоб знову жити на землі, доки не помре великий священик. **33** І хай вбивством не згине земля, на якій ви живете, бо ця кров поб’є землю, і земля не очиститься від крові, пролитої на неї, хіба лиш кров’ю того, хто пролив. **34** Не опоганите землю, на якій живете, на якій Я вселяюся між вами. Я бо є Господь, що вселяється поміж ізраїльськими синами.

мой5. 19

ѡдръжанїа своего· *И да будетъ се вамъ въ ѡправленїе суда, в роженїа ваша, въ всѣхъ селенїихъ ваших· всякаго оубившаго душу, (судїа по словесемъ) пред послуховъ да оубїетъ оубивша. (-)[27] послух (же) єдинъ да не послушествует (на смерть души)[28]. И да не возмете искупа на души, ѿ оубившаго. повинну сущу єму оубїенїю смртїю оубо да оумретъ· (И да не возмете искупа, за душу ѿ оубившаго виннаго сущаго на оубїенїе, смртїю бо да оумретъ·) [И][29] да не возметъ искупа, на оубѣженїе во град оубѣженїа, да паки живетъ на земли, дондеже оумретъ жрецъ великїи· И да не погибнет земля оубїенїемъ на нейже вы ѡбитаете. кровь бо сїа побїетъ землю, и не ѡчиститсѧ земля ѿ крови пролїанныя на ней, толико ѿ крови проливающаго· [-][30] да не ѡсквръните земля, на нейже живете [-][31]. на нейже азъ вселяюся посредѣ васъ, азъ бо есмь Гь, вселяяйся средѣ сновъ Иилевъ·

ѣ мо ді

Глава 36

1 І прийшовши, князі родів синів Ґалаада: сина Махіра, сина Манасії, з племені синів Йосифа, і сказали перед Мойсеєм і перед Еліазаром-священиком, і перед князями домів родів ізраїльських синів, **2** і сказали: Нашому панові Господь заповів віддати землю, наслідддя за жеребом, і ізраїльським синам; *і нашому панові заповів Господь дати наслідддя Салпаада, нашого брата, його дочкам. **3** І будуть же: одному, з племені ізраїльських синів, жінками іншого племені; і забереться їхнє наслідддя з наслідддя наших батьків і додасться до наслідддя племені, яким стануть жінками, – і відніметься з жеребу нашого наслідддя. **4** Коли буде відпущення ізраїльських синів, і додасться їхнє наслідддя до наслідддя племені, яким лиш стануть жінками; і від наслідддя племені нашого роду відлучиться їхнє наслідддя. **5** І заповів Мойсей ізраїльським синам, за господнім наказом, кажучи: Так, праведно говорить плем’я синів Йосифа. **6** Це слово, яке Господь заповів дочкам Салпаада, кажучи: *Де лиш миле їм, хай будуть жінками, лише в племені батька свого хай будуть жінками. **7** І хай не зміниться наслідддя ізраїльським синам: з племені до іншого племені. Бо кожний в наслідді племені свого роду – *так* хай женяться ізраїльські сини. **8** *І кожна дочка, що є кревною, що держить наслідддя, з племен ізраїльських синів, хай буде жінкою одному з пле-

вищ. 27

тов. 1

тов. 6

Глава, ѯѕ·

Прїидоша кнѧзи (ѿчьствъ)[1], снъ галаадовы, сна махирова, сна манасиина, ѿ племени сновъ иосифль. и глаша пред моусїомъ и пред єлїазаромъ жерцемъ, и пред кнѧзи домовъ ѿчьства, сновъ Иилевы· И рекоша Гу нашему, повелѣ Гь ѿдати землю, причастїа по жребии (и) сномъ Иилевымъ. *И Гу [нашему][2] заповѣда Гь. дати причастїе, салпаада брата нашего дщеремъ єго· И будут ли єдиному, ѿ племени сновъ Иилев (инаго племени) в жены, и ѿлучится причастїе ихъ, ѿ ѡдрьжанїа ѿцъ наших. и приложитсѧ къ причастїю племени, имже будут в жены, и ѿ жребїа причастїа нашего ѿлучится· Аще будут оу ѿнятїе сновъ Иилевъ, и приложится причастїе их, къ причастїю племене. имже аще будут в жены. и ѿ причастїа племени ѿчьства вашего, ѿлучаєсѧ причастїа ихъ· И заповѣда моусїи сномъ Иилевым по повелѣнїю Гню гля, сице (племени сномъ Иосифлее глющи истинно)[3]· Се слово єже заповѣда Гь дщерем салпаадовым глющи, *идѣже аще годѣ им да будут въ жены, развѣ ѿ дома ѿчьства своего да будут въ жены· И да не изменитсѧ причастїе сновъ Иилевъ, ѿ племене въ племя (ино)· Яко коиждо въ причастїи племени ѿчьства своего. да сѧ женятъ снове Иилеви· *И всяка дщи оужика сущи дръжаще причастїе ѿ племени сновъ Иилевъ. єдиному ѿ соньма ѿчества

вы кз

товїа а

товїа ѕ

ѥѧ да бꙋде жена, да оужичествꙋютъ снове ізлеви, кождо причастіе ѡтца своего. И да не измениса причастіе ѡт племени, въ племѧ ино. но кождо въ причащеніе свое да сѧ поемлю снове ізлеви, ꙗкоже повелѣ гь моѵсїю, тако сътвориша дщери салпаадовы. И быша [маала, и][4] ферса и егла, и мелха, и нꙋѧ, [-][5] дщери салпаадовы, братиим сном (-)[6] ѡт сонма манасїина, сновъ іосифль быша жены, и бысть причастіе ихъ в племени сонма ѡтца их. Сїи заповѣди и оправленїа и сꙋды. ꙗже заповѣда гь рꙋкою моѵсїевою, на западѣ моава, на іорданѣ оу ерихона.

мені її роду; щоб ізраїльські сини унаслідували, кожний наслідця свого батька. **9** І хай не зміниться насліддя: з племені до іншого племені, але кожний у своїм наслідді, хай беруть сини ізраїльські. **10** Так як наказав Господь Мойсеєві, так вчинили дочки Салпаада. **11** І були Маала, і Ферса, і Егла, і Мелха, і Нуя, дочки Салпаада, – братовим синам, **12** з племені Манасії; стали жінками синів Йосифа, і їхнє насліддя було в племені роду їхнього батька. **13** Це заповіді і приписи, і суди, які заповів Господь рукою Мойсея, на заході Моава, при Йордані, коло Єрихону.

Конецъ, четвертымъ книгамъ моѵсїовым. Имать в себѣ главъ, лѕ.

Кінець четвертих книг Мойсея. Має в собі 36 глав.

ПѦТЫѦ КНИГИ МОЙСІЕВЫ ВТОРЫИ ЗАКОН

П'ЯТІ КНИГИ МОЙСЕЯ ВТОРОЗАКОННЯ

Глава, а.

Сїи словеса ихже глагола моѵсїи всемꙋ ізлю, ѡбонꙋ странꙋ іордана. въ пꙋстыни на запады, близ чрьмнаго [морѧ][1] междꙋ фараномъ [и][2] тофоломъ, и ловономъ и авлономъ, и златникомъ. Единъꙋнадесѧть днїи ѡт хорива пꙋть до горы сеира. даждь до кадисварни. И бысть въ м е лѣто, въ аі мцъ. въ а днь мца. глагола моѵсїи къ всѣм сномъ ізлевым, по всемꙋ елико заповѣда [емꙋ гь][3] к ним. *По оубїенїи сїона црѧ [аммоpреиска][4], живщаго въ (асевоне)[5]. і (иога)[6] црѧ васаньска, живщаго въ астародѣ, и во едраи. Ѡбонꙋ (же) странꙋ іордана въ земли моавли, нача моѵсїи проповѣдати законъ сїи глѧ. Гь бгъ нашъ глагола намъ въ хоривѣ глѧ, довлѣетъ вамъ жити въ горѣ сеи. Ѡбратитесѧ, и въздвигнетесѧ вы, и внїидѣте въ горꙋ аммоpреискꙋ. и къ всѣмъ населникомъ, аравы въ горꙋ и полѧнꙋ, и на востокъ, дꙋбравы, и подолгъ морѧ земли ханаански. и сꙋпротивꙋ дꙋбрави до рѣки великїѧ ефратѣ. (И) [се][7] предах пред вами землю вшедше ѡдрьжите (ю)[8], еюже клѧхсѧ ѡтцемъ вашимъ, авраамꙋ, (-)[9] ісаакꙋ, (-)[10] іаковꙋ, дати [ю][11] им и сѣмени их по них. И рекохъ къ вамъ во времѧ ѡно глѧ. не [могꙋ][12] [азъ][13] единъ водити вас. Гь бгъ вашъ

д҃ мо҃ ка

Глава 1

1 Це слова, які сказав Мойсей всьому Ізраїлю по другій стороні Йордану, в пустині, на заході, близько Червоного моря, між Фараном, і Тофолом, і Ловоном, і Авлоном, і Златником. **2** Одинадцять днів з Хориву, дорога до гори Сиір, аж до Кадис-Варни. **3** І сталося в 40-у році, в 11-у місяці, в 1-у дні місяця: заговорив Мойсей до всіх ізраїльських синів за всім, що йому заповів Господь до них. **4** *Після того, як побили Сіона, амморейського царя, що жив в Асевоні, і Йога, васанського царя, що жив в Астароті і в Едраї. **5** На другому ж боці Йордану, в землі Моава, почав Мойсей проголошувати цей закон, кажучи: **6** Господь Бог наш заговорив до нас в Хориві, кажучи: Хай вистане вам жити в цій горі. **7** Поверніться і підведіться ви і ввійдіть до гори амморeїв, і до всіх поселенців Арави, в гору і рівнину, і на схід долини, і вздовж моря Ханаанської землі, і Антилівану, до великої ріки Евфрат. **8** І ось Я передав перед вами землю – ввійшовши, унаслідуйте її, якою поклявся Я вашим батькам, Авраамові, Іссакові, Якову, її дати їм і їхньому насінню після них. **9** І сказав я до вас

мой4. 21

у тому часі, кажучи: Не можу я сам провадити вас. **10** Господь Бог ваш розмножив вас, і ось ви сьогодні є так, як небесні зорі, кількістю. **11** Господь Бог ваших батьків додав вам так, що є ви тисяча раз помножені, і поблагословив вас, так як сказав Він вам. **12** Як можу я сам зносити ваші труди, і ваші тягарі, і вашу непокірливість? **13** Виберіть собі мудрих і второпних і розумних мужів у ваших племенах, і поставлю їх над вами вам старшинами. **14** І відповіли ви мені, і сказали: Добре слово, яке ти сказав вчинити. **15** І взяв я, з вас, мудрих і второпних, і розумних мужів; і настановив я їх, щоб владарювали над вами: тисяцькими, і сотниками, і п’ятдесятськими, і десятськими, і писарями суддям вашим. **16** І заповів я вашим суддям в тому часі, кажучи: Розсуджуйте між своїми братами, *і судіть по справедливості між чоловіком і між його братом, і між приходьком. **17** *Не зглядайтеся на обличчя на суді: судитимеш у малому і у великому, *не уступатимеш обличчю людини, бо суд є божий. Ця справа, яка лиш затяжкою буде у вас, принесете до мене, і послухаю її. **18** І я вам заповів у тому часі всі слова, які чинитимете. **19** І піднявшись з Хориву, ми пройшли всю ту велику і страшну пустелю, яку ви бачили в дорозі аморрейської гори, так як нам заповів Господь Бог наш, і ми прийшли до Кадис-Варни. **20** І сказав я вам: Прийдіть до аморрейської гори, яку Господь Бог ваш дає вам. **21** Гляньте, Господь Бог ваш передав перед вашим лицем землю, ввійшовши, візьміть, так як і вам сказав Господь Бог ваших батьків, не бійтеся ані не жахайтеся. **22** І прийшли ви всі до мене, і сказали мені: *Пошлемо мужів перед нами, хай простежать землю, і дадуть нам відповідь і дорогу, якою дійдемо до неї, і міста, до яких нам треба ввійти. **23** І сподобалося мені це слово, і я взяв з вас 12 мужів: одного мужа з кожного племені. **24** *І повернувшись, піднялися на гору, і прийшли до долини грона, і обстежили її. **25** І взяли в руки свої з плодів землі, і принесли до нас, і говорили: Добра земля, яку нам дає Господь Бог. **26** І ви не забажали ввійти, і ви не послухали слів Господа Бога вашого. **27** І ви нарікали у своїх шатрах, і сказали: Задля ненависті вивів нас Господь з єгипетської землі, щоб видати нас в руки амвореїв, щоб вигубити нас. **28** Куди ми підемо? Брати ж наші відвернули наші серця, кажучи: Народ *є* численний і сильніший від нас, і великі міста оточені муром до неба, але ми там побачили й синів

ів. 7
пет1. 1
мой3. 19
при. 19
сир. 42
як. 2
мой4. 13
мой4. 13

оумножилъ ва҃ и҆ се є҆сте дне҃, ꙗ҆ко ѕвѣзды не҃ныѧ множествѡ҃· Гь҃ бг҃ъ ѿц҃ъ ваших пріложи вамъ, ꙗ҆ко є҆сте тысѧща кратъ (оумноженни) и҆ бл҃ви васъ, ꙗ҆коже гл҃алъ є҆сть ва҃· Какѡ могꙋ самъ носити трꙋды ваша, и҆ тѧжести ваша и҆ прѧ ваша, и҆зберите себѣ мꙋжа мꙋдры и҆ оумѣтелѧ и҆ смысленны, въ племенехъ ваши҃. и҆ да поставлю и҆хъ [на҃ вами][14] старѣишины вамъ· И҆ ѿвѣщаете ми и҆ рекосте добро слово є҆же гл҃алъ є҆си сътворити· И҆ пое҃ ѿ ва҃ мꙋжи мꙋдры, и҆ оумѣтелны и҆ смысленны. и҆ поставихъ и҆хъ владѣти на҃ вами тысѧщники, и҆ сотники и҆ пѧтьдесѧтники, и҆ десѧтники, и҆ книгочіа, сꙋдіамъ ваши҃· И҆ заповѣдахъ сꙋдіамъ вашим в то время гл҃ѧ расꙋждаите междꙋ братіею своєю, *и҆ сꙋдите по правдѣ межи мꙋжемъ и҆ междꙋ братомъ [є҆го][15], и҆ междꙋ пришелцемъ [-][16]· *Не зрите лица въ сꙋдѣ, по малꙋ и҆ по великꙋ сꙋдиши *не сꙋмнѧсѧ лица чл҃ча сꙋдъ бо бж҃їи є҆сть· Си рѣчь и҆же а҆ще жестока бꙋдетъ оу васъ, принесите [-][17] до мене и҆ да слышꙋ ю҆· И҆ заповѣдахъ вамъ въ время ѻно всѧ словеса ꙗ҆же сътворите· И҆ воздвигшесѧ ѿ хорива проидохѡ҃ всю пꙋстыню великꙋю, и҆ страшнꙋю ѻнꙋ, ю҆же видѣсте. въ пꙋти горы (а҆мморренски)[18], ꙗ҆ко заповѣда [намъ гь҃ бг҃ъ нашъ][19], и҆ прїидохом до кадисварнїи· И҆ рекохъ ва҃, прїидѣте до горы [а҆мморренски][20], (ꙗ҆же) гь҃ бг҃ъ нашъ даєтъ ва҃ видите, преда҃ є҆сть [-][21] гь҃ бг҃ъ вашъ, пре҃ лицемъ ваши҃ землю, вшедше прїимѣте. ꙗ҆коже гл҃а гь҃ бг҃ъ ѿц҃ъ вашихъ (и҆) вамъ, не боитесѧ ни оужасаитесѧ· И҆ прїидосте къ мнѣ вси и҆ рекосте [ми][22]. *да послемъ мꙋжа пре҃ нами [-][23] да соглѧда҃ [-][24] землю. и҆ повѣдаютъ ны ѿвѣтъ [и҆][25] пꙋть и҆мже доидемъ єѧ, и҆ грады в нѧже (ны) є҆сть внити (-)[26]· И҆ оуго҃но бысть (слово (се) предо мною)[27]. и҆ поѧхъ ѿ ва҃, в҃і, мꙋжа. мꙋжа є҆диного ѿ (коєгождо) племени· *И҆ ѻбратившесѧ възыдоша на горꙋ, и҆ прїидоша до (бери)[28] грезновныѧ, и҆ соглѧдаша ю҆· И҆ взѧша в рꙋцѣ свои ѿ плода землѝ, и҆ принесоша к на҃. и҆ гл҃ахꙋ бл҃гаѧ землѧ ю҆же (вдаєтъ гь҃ бг҃ъ (-)[29] на҃)[30]· И҆ не въсхотѣсте внити, ниже послꙋшасте гл҃ъ г҃а б҃а вашего· И҆ възроптасте в кꙋщахъ своихъ и҆ рекосте, (ненависти ради)[31] и҆зведе ны [гь҃][32] и҆(з) землѧ єгѵпетскїа, преда ти насъ в рꙋцѣ [а҆мморенстѣ][33], потребити на҃· Камо мы възыдем, братїѧ (же) наша ѿвратиша [ср҃ца наша][34] гл҃юще. ꙗ҆зы҃ многъ [-][35] и҆ крѣпчаиши насъ, и҆ гради велицѣ [-][36] оутвръжены до

іоа҃ з
а҃ пе҃ а҃
г҃ мо҃ д҃і
при҃ д҃і
сир҃ м҃в
іако҃ в҃
д҃ мо҃ г҃і
д҃ мо҃ г҃і

не҃си. но и с҃ны гигантътовы видѣхо҃ тамо. и гл҃ахъ къ ва҃ не ужасаитеся и не боитеся ѿ них҃· Г҃ь б҃ъ нашъ прехода҃и пр҃е лицемъ вашимъ той повоюетъ ихъ с вами, по всему елико сътвори вамъ, въ земли египетъстѣи [пр҃е очима вашима][37]· И въ пустыни сей юже видѣсте яко въспита тебе г҃ь б҃ъ твои, якоже нѣкїи [ч҃лкъ питае҃][38] с҃на своего, по всему пути воньже ходисте. дойдеже прїидосте до мѣста сего, (но)[39] въ словеси семъ не вѣровасте г҃ви б҃у вашему. иже преходитъ пр҃е вами въ путь, избрати вамъ мѣсто. *водя васъ огнемъ нощїю, показая ва҃ путь имже ити по немъ. и облакомъ д҃нїю· И услыша г҃ь [б҃ъ][40] гл҃а словесъ ваши҃. и (разгнѣвася и)[41] кляться гл҃я· *а҃ще узритъ кто ѿ мужъ сихъ землю бл҃гую сїю. еюже [азъ][42] кляхся ѿц҃е ихъ. развѣ халева с҃на [ефдонина][43] сїи узритъ ю. (-)[44] сему (же) да҃ землю на нюже воступилъ есть, и с҃номъ его, понеже прилежа҃ г҃ви· *И на мя ра҃гнѣвася г҃ь ва҃ ради рекїи, ниже ты внидеши тамо· [Но][45] їсусъ с҃нъ навгинъ иже стоитъ пр҃е тобою, сїи внидетъ тамо [в ню][46], сего укрѣпи яко сїи причасти҃ ю їи҃лю· [И отрочата ваши ихже гл҃асте въ пленении бу-дутъ][47], и всяко отроча младо еже не вѣсть д҃не добра [и][48] ѕла, сїи вниду тамо, и симъ дамъ ю и сїи причастятъ ю· (-)[49] вы (же) обратившися въполъчистеся въ пустыню путе҃ къ чермному морю· *И гл҃асте (рекуще)[50] къ мн҃ѣ съгрѣшихомъ, пр҃е г҃мъ б҃мъ нашимъ мы. (-)[51] шеше да ся сѣчемъ, по всему елико заповѣда г҃ь б҃ъ нашъ на҃· И въземъ кождо сос҃у [свои ратныи][52], и собравшеся възыидосте на гору· И рече г҃ь къ мн҃ѣ рцы и҃ да не вы-ходятъ ниже секутся, нѣсмь бо с (ними)[53]. и да не пробѣгнутъ пр҃е враги вашими· И гл҃ахъ къ ва҃ (-)[54] не послушасте мене, и пре-ступисте слово г҃не. и възнудившеся възы-досте на гору· И (сш҃е)[55] [аммореи][56] живыи на горѣ той противу вамъ, и прогна вы яко (пчелам творятъ)[57], і избиша вы ѿ сеира до ермы, (тогда възвратистеся)· И сѣдше пла-касте пр҃е г҃мъ и не послуша г҃ь гласа вашего, и не вня҃ вамъ· И сѣдѣсте в кадиси д҃ни многи елико д҃нїи тогда сѣдѣсте·

в҃ мо҃ г҃і

д҃ мо҃ д҃і
и҃ кѕ
евре҃ г҃

д҃ мо҃ к҃
н҃и г҃
д҃ и҃ л҃а

д҃ мо҃ ѕ҃і

ґіґантів. **29** І я сказав до вас: Не лякайтеся і не бійтеся їх. **30** Господь Бог наш, що йде перед вашим лицем, він з вами воюватиме проти них за всім, що вчинив вам в єгипетській землі, перед вашими очима. **31** І в цій пустелі, як бачили ви, як кормив тебе Господь Бог твій, так, як яка людина кормить свого сина, по всій дорозі, по якій ви ходили, доки не прийшли ви до цього місця. **32** Але в цій справі ви не повірили Господеві Богові вашому, **33** який іде перед вами в дорозі, щоб вибрати вам місце, *провадячи вас огнем вночі, показуючи вам дорогу, по якій іти, по ній, і вдень у хмарі. **34** І почув Господь Бог голос ваших слів, і розгнівався, і поклявся, кажучи: **35** *Невже побачить хто з цих мужів цю добру землю, якою я поклявся їхнім батькам? **36** За винятком Халева, сина Єфтони; цей побачить її, цьому ж дам землю, до якої ввійшов, і його синам, тому що він пристав до Господа. **37** *І на мене Господь розгнівався через вас, кажучи: Ані ти туди не ввійдеш. **38** Але Ісус, син Навина, що стоїть перед тобою, цей туди ввійде, до неї; його підкріпи, тому що він унаслідує її Ізраїлеві. **39** І ваші діти, про яких ви сказали: В полоні будуть, і кожна молода дитина, яка сьогодні не знає добро і зло – ці туди ввійдуть, і цим її дам, і ці її унаслідують. **40** Ви ж, повернувшись, пішли лавами в пустиню, дорогою до Червоного моря. **41** *І відповіли ви, кажучи до мене: Згрішили ми перед Господом Богом нашим; ми, піднявшись, воюватимемо згідно з усім, що заповів нам Господь Бог наш. І кожний, взявши своє воєнне знаряддя і зібравшись, піднялися ви на гору. **42** І Господь сказав до мене: Скажи їм хай не виходять ані не воюють, бо Я не є з ними, і хай не втечуть перед своїми ворогами. **43** І я сказав до вас, *та* ви мене не послухали, і ви переступили Господнє слово, і силою піднялися ви на гору. **44** І амморей, що жив на тій горі, зійшовши проти вас, і прогнав вас, так як чинять бджолам; і вибили вас від Сиіра до Ерми, тоді ви повернулися; **45** і сівши, плакали ви перед Господом, і Господь не вислухав вашого голосу і не прислухався до вас. **46** І ви сиділи в Кадисі багато днів. Скільки днів тоді ви сиділи?

мой2. 13

мой4. 14
і 26
єв. 3

мой4. 20
ниж. 3
4 і 32

мой4. 16

Глава 2

1 І повернувшись, підвелися ми до пустині дорогою Червоного моря, так як сказав Господь до мене, і ми обходили гору Сиір багато днів. **2** І сказав Господь до мене: **3** Вистане вам обходити цю гору, поверніться, отже, на північ. **4** І заповіси народові, кажучи: Ви пройдете через кордони ваших братів, синів Ісава, які живуть в Сиірі, і побояться вас, *і* дуже жахаються. **5** Не вчините з ними війни, бо Я не дав вам з землі їхньої ані стопу ноги, бо Я дав гору Сиір в наслідця синам Ісава. **6** Сріблом купите собі їжу в них і їстимете; в міру візьмете воду в них, за гроші, щоб пити. **7** Бо Господь Бог твій поблагословив тебе в кожному ділі твоїх рук. Пізнай, як ти пройшов цю велику і страшну пустелю. Ось 40 літ Господь Бог твій з тобою, і не забракло вам нічого. **8** І ми пройшли попри братів своїх, синів Ісава, що живуть в Сиірі, при арадській дорозі, від Елона і від Ґасіон-Гавера. І повернувшись, ми пройшли дорогою в моавську пустелю. **9** *І Господь сказав до мене: Не ворогуйте з моавітами, і не зробите з ними війни, бо Я не дав вам з їхньої землі в наслідця, бо синам Лота дав Я унаслідувати Аровір. **10** І омини ж раніше сиділи на ній, і великий і численний народ, і сильний, так як і енакини, **11** рафаїнами вважаються і ці, так як енакини, і моавіти називають їх йоминами. **12** І в Сиірі раніше сидів Хорей, але сини Ісава знищили їх і викорінили їх від лиця *їхнього,* і поселилися замість них – таким чином повівся Ізраїль з землею його наслідця, яку Господь дав їм. **13** Тепер, отже, ви встаньте і підведіться, і перейдете долину Зарефа. **14** І *дні*, в які відійшли ми з Кадис-Варни, доки не перейшли долину Зарефа, 30 і 8 літ, доки не впало все покоління мужів-вояків з табору, так як клявся їм Господь. **15** І Божа рука була на них, щоб вигубити їх з табору, доки не впали. **16** І сталося, коли впали всі мужі-вояки, умираючи з-посеред народу, **17** і промовив Господь до мене, кажучи: **18** Ти сьогодні ж перейдеш границями Моава і Ароіра. **19** Прийшовши близько до синів Аммана, не ворогуйте з ними, і не зробите з ними війни, бо не дам тобі в наслідця землі синів Аммона, бо синам Лота дав Я в наслідця, **20** Вона називається землею рафаїнів. Бо на ній раніше жили рафаїни, амонитяни ж називають їх зоминами, **21** вели-

пар2. 20

Гла, в҃.

И҆ възвратившеся въздвигохомся въ пустыню путь мора чермнаго, ꙗкоже гла гь ко мнѣ. и обыходихом гору, сеиръ, дни многи. И рече гь ко мнѣ, довлѣетъ ва объхождати гору сїю, возвратитеся оубо къ сѣверу· И людемъ заповѣждь гла, вы проидете по предѣлѡ братїа вашеа снѡвъ исавовыхъ живущихъ въ сеирѣ. и оубоатса ва, (-)[1] оужаснутса ѕѣло· Не сътворите с ними рати, не (дахъ)[2] бо вамъ ѿ землѧ ихъ, ниже стопы ноги, ꙗко въ причастїе дахъ [снѡмъ їсавовы]³ гору сеиръ· [Сребромъ][4] пищу купите (себѣ) оу нихъ и ꙗдите, (-)[5] воду въ мѣру возмете ѿ нихъ, на ценѣ (да)[6] пїете· Гь бо бъ [твои][7] блвилъ есть тебе въ все дѣло руку твоею. разумѣи како проиде пустыню великую и страшную сїю. се м҃, лѣтъ гь бъ твои с тобою, [и][8] не проси словеси· И минухомъ братїю свою снѡы їсавлѧ, живущаа в сеирѣ оу пути (арадскаго)[9] ѿ елона, и ѿ гасїона гавера, и възвратившеся преидохомъ путь въ пустыню моавлю· *И рече гь къ мнѣ, не совраждуитеса моавитомъ, и не сътворите с ними рати, не (дахъ)[10] бо вамъ ѿ землѧ и въ причастїе, снѡмъ бо лотовомъ далъ есмь ароиръ причастити· [И][11] омины (бо) прежде сѣдаху в неи (и чадь)[12] велика и многа и крѣпка, ꙗкоже (и) енакинъ рафаинъ, глютса и сїи, ꙗкоже [енакини][13] и моавитѣ прозываю а (и) (омины)[14]. И въ сеирѣ сѣдаше [хорѣи][15] прежде. (но)[16] снѡве їсавовы, потребиша а, і искорениша а, ѿ лица (-)[17] и вселишаса въ ихъ мѣста. имже образомъ сътвори їилъ на земли причастїа его, ꙗже далъ есть гь имъ· Нн҃ѣ оубо (вы) въстаните и въздвигнитеса [-][18], и проидете дебрь [зарефову][19] [-][20]. И (ни)[21] ꙗже ѿидохом ѿ кадис варнїи дондеже преидохомъ дебрь зарефову, л и и, лѣт. дондеже паде все рожденїе мужь воискї ѿ полка. ꙗкоже клѧтса [имъ гь][22]. И рука бжїа баше на нихъ, погубити а ѿ пл҃ка. дондеже падоша· И бысть вънегда падоша вси мужи воистїи оумирающе ѿ среди людїи· И рече гь къ мнѣ гла. ты преидеши днесь (же) предѣлы моавлими, (и) ароировыми· (Пришедше)[23] бли снѡвъ аммановыхъ не съвраждуитеса и, и не сътворите с ними рати, не [да][24] бо [тебе][25] ѿ землѧ снѡвъ аммоновых [-][26] во причастїе. ꙗко снѡмъ лотовымъ да (-)[27] во причастїе· Землѧ рафаинъска именуетса. (-)[28] (рафаины бо на неи прежде живаху)[29], (-)[30] [амонитане][31] (же)

в҃ пара к҃

прозываютъ ихъ (зоминъ)[32]. ꙗзыкъ вели (-)[33] многъ и крѣпокъ. ꙗкоже [и][34] енакимы, и погуби а҆ гь ѿ лица ихъ, и прїаша причастїа и вселишасѧ въ ихъ мѣсто, (и) [до (сего дн҃ѧ)[35]][36]. Ꙗкоже [сътвори][37] сн҃омъ ісавовы҃ живущи҃ в сеирѣ. иже ѻбразо҃ потребиша [хореѧ][38] ѿ лица свое. и причастишасѧ [в ни҃][39] и вселишасѧ въ и҃ мѣсто, (и) до (сего дн҃е)[40]. И евеи живущїа, въ (ародѣ)[41] до газы, (-)[42] [кападокїи][43] шедше изъ [кападокїи][44] потребиша а҆, и вселишасѧ во ихъ мѣсто· Нн҃ѣ ѹбо въстанѣте (вы)[45] въздвигнѣтесѧ и пройдѣте вы дебрь арнону, се преда҃ в рѹцѣ твои сїона цр҃ѧ есевонѧ, (и) [амморрейска][46]. и землю его начни причащати. сътвори с ними рать днешнїи дн҃ь· (Нн҃ѣ) начнѹ дати трепетъ [-][47] и стра҃ твои пре҃ лице҃ всѣмъ (странамъ)[48] ꙗже (сѹть) по҃ нбс҃е. ѻни (же) слышавшеи имѧ твое възъмѧтѹтсѧ. и болѣзнь прїимѹтъ ѿ лица твоего· *И послахъ послы ѿ пѹстынѧ кедемодъ къ сїонѹ црю (асевоню)[49], словесы мирны гл҃ѧ· да пройдѹ сквозѣ землю твою по пѹти пройдѹ и не съвращѹсѧ ни на десно ни на лѣво· Пищѹ на ценѣ да (ны)[50] даси, и ꙗмъ. и водѹ на ценѣ даси (-)[51] и пїю, развѣ точїю (ногама [моима][52] пройдѹ)[53]. Ꙗкоже сътвориша ми сн҃ве ісавови живущїи въ сеирѣ, и моавити живущїи въ (ирорѣ)[54]. дондеже пройдѹ іорданъ на землю ꙗже гь бг҃ъ нашъ даетъ на҃· И не въсхотѣ сїонъ црь асевонь да мине҃ сквозѣ ю҆, ꙗко ѻжестночи гь бг҃ъ нашъ дх҃ъ его, и ѹкрѣпи срце его да предастъ в рѹцѣ твои въ [-][55] [-][56] (днешнїи дн҃ь)[57]. И рече гь къ мнѣ *се начахъ, предаѧти пре҃ лицемъ твоимъ сїона цр҃ѧ (асевонѧ)[58] [и][59] [амморейска][60] и землю его, [и][61] начинаи причащати землю его· (-)[62] Изыде сїонъ [црь (асевонь)[63]][64] противѹ на҃ самъ и вси людїе его на брань, въ ꙗсѹ· И предалъ и҆ гь бг҃ъ нашъ пре҃ лицемъ нашимъ [въ рѹцѣ наши][65], и ѹбихо҃ его и сн҃ы его, и всѧ люди его· И ѻдръжахомъ всѧ грады [его][66] во (ѻно времѧ)[67], и побихомъ [всѧ грады][68] иногда и жены и҃х и дѣти и҃ не ѻставихомъ живы· развѣ скотъ плѣнихо҃ [себѣ][69] і имѣнїа гра҃ны взѧхо҃· ѿ ароира. иже есть ѹстїе водотеча арнонѧ и гра҃ иже есть в дебри, и до горы (галадовы)[70]. [и][71] не бысть гра҃ ѹцелѣвыи на҃, всѧ преда҃ гь бг҃ъ нашъ в рѹцѣ наши· развѣ въ земли сн҃овъ амманихъ, не приступахо҃, (и) всѧ съдръжащаасѧ с҃ водотечею (иавакобою)[72], и грады иже въ гора҃. ꙗко҃ повелѣ [-][73] гь бг҃ъ нашъ·

д҃ мѡ҃ їса

а҃мѡ в҃

кий, численний і сильний народ, так як і енаками; і вигубив їх Господь з-перед їхнього лиця, і взяли насліддя, і поселилися замість них, і до цього дня. **22** Так як зробив синам Ісава, що мешкають в Сирі, таким видом, яким вигубив Хорея з-перед свого лиця, і унаслідували в них, і поселилися замість них, і до цього дня. **23** І евеї, що живуть в Ароті, – до Ґази, *і* Кападокії, що вийшли з Кападокії, – вигубили їх і поселилися замість них. **24** Тепер, отже, встаньте ви, підведіться, і пройдіть ви долину Арнона. Ось Я передав в твої руки Сіона, царя асевонського і аморрейського, і його землю. Починай успадковувати, зроби з ними війну в сьогоднішньому дні. **25** Тепер почну давати тремтіння і твій страх перед лицем всіх країн, які є під небом; вони ж, почувши твоє ім'я, жахатимуться, і болі охоплять від твого лиця. **26** *І я послав послів з пустині Кедемот до Сіона, асевонського царя, з словами мирними, кажучи: **27** Перейду через твою землю, пройду по дорозі і не зверну ані направо, ані на-ліво. **28** Їжу нам даси за срібло і їстиму, і воду даси за срібло і питиму. Тільки моїми ногами пройду, **29** так як зробили зі мною сини Ісава, що живуть в Сирі, і моавіти, що живуть в Ірорі; доки не перейду Йордан до землі, яку Господь Бог наш дає нам. **30** І не забажав Сіон, асевонський цар, щоб пройшли ми через неї, бо твердим вчинив Господь Бог наш його дух, і скріпив його серце, щоб видати в твої руки в сьогоднішньому дні. **31** І сказав Господь до мене: *Ось Я почав передавати перед твоїм лицем Сіона, царя асевонського і аморейського, і його землю; і починай унаслідувати його землю. **32** Вийшов Сіон, цар асевонський, нам назустріч, сам і ввесь його народ на війну до Яси. **33** І передав його Господь Бог наш перед нашим лицем, у наші руки; і ми вбили його, і його синів, і ввесь його народ. **34** І ми заволоділи всіма його містами в тому часі і вигубили кожне місто, також і їхніх жінок, і їхніх дітей, ми не зоставили живого. **35** Тільки ми забрали собі в полон скот, і взяли ми маєток міст: **36** від Ароіра, що є гирло потоку Арнона, і міста, що є в долині, і до гори Ґалада. І не було міста, що уціліло від нас, всі передав Господь Бог наш у наші руки. **37** Лише до землі синів Аммана ми не присту пали, і до всього, що разом з потоком Явок, і до міст, що в гірській околиці, так як заповів нам Господь Бог наш.

мой4. 21

ам. 2

Глава 3

мой4. 21 ниж. 29

1 І *повернувшись, ми вийшли дорогою, що до Васану. І вийшов Іоґ, цар васанський, нам назустріч, сам і ввесь його народ з ним на війну до Адраїна. **2** І сказав Господь до мене: Не бійся його, бо в твої руки передав Я його і ввесь його народ, і всю його землю. І зробиш йому так, як ти вчинив Сіонові, цареві амморрейському, який жив в Асевоні. **3** І передав його Господь Бог наш у наші руки і Оґа, царя васанського, і ввесь його народ; і ми вигубили його, доки не осталося з них плем'я. **4** І ми заволоділи всіма їхніми містами в тому часі, і не було міста, якого ми у них не взяли: 60 міст і всі околиці Арґова, царя Оґа в Асані. **5** Всі кріпкі міста з високою охороною, брами і засуви, за винятком дуже численних ферзейских міст. **6** І ми вигубили їх так, як ми вчинили Сіонові, цареві асевонському. І ми вигубили всі їхні міста разом і їхніх жінок, і дітей. **7** Ввесь же їхній скот і здобич міст взяли ми собі в полон. **8** І ми взяли в тому часі землю з рук двох амморрейских царів, які були на цій стороні Йордану: від потоку Арнона до гори Аермона, **9** – фінікійці ж називають Аермон Саніїром, амморреї же називають його Санир, – **10** всі міста Мисорова і всього Ґалаада, і всього Васана, аж до Елхи і до Йордану, всі міста царства Оґа в Васані. **11** Бо лишень Іоґ, місто царя Васана, осталося з Рафаїна. Ось його ліжко, залізне ліжко, ось воно є на краю синів аманових: 9 ліктів – його довжина і 4 лікті – його ширина, ліктем людини.

мой4. 32

12 *І ту землю ми одержали в тому часі: від Ароіра, який є при гирлі потоку Арнона, і пів гори Ґалаад, і їхні міста дав я Рувимові і Ґадові. **13** І остале Ґалааду, всього царства Васана і Оґа, дав я половині племені Манассії, і всю околицю довкруги Арґова, ввесь Васан, їхньою вважатиметься земля Рафаїна. **14** І Аїр же, син Манасії, взяв всю околицю Арґова, до границь ґарґасинських. І Махетей назвав його – Яир, за іменем своїм Васан і Авот, до цього дня. **15** Махірові ж дав я Ґалаад. **16** І Рувимові і Ґадові дав я від Ґалааду аж до потоку Арнона, посеред потоку границь, і до Явока, потоку границі синів Амана; **17** і Рава ж, і Йордан, границя від Махенерету до моря Аравського і моря Солоного, до Асидоха-Фазги, зі сходу. **18** І я заповів вам у тому часі, кажучи:

Глава, г҃.

д мо ка ни кд

И обратившеся* възыидохо҃ путемъ иже къ васану. і изыде, (и) огъ црь васань противу намъ, самъ и вси людіе его [с нимъ][1] на брань въ [адраинъ][2]. И рече гь къ мнѣ не бойся его яко въ руцѣ твои преда҃ его и вся людіе его и всю землю его. И сътвориши ему якоже сътвори сіону црю [амморейску][3], иже жи въ [асевонѣ][4]. И преда и гь бъ нашь въ руцѣ наши, и ога цря васаня и вся людіе его і избихо҃ его дондеже не оста ѿ (ни҃ племя)[5]. И взяхомъ вся грады ихъ въ время оно. [и][6] не бысть града егоже не взяхомъ ѿ нихъ, ѯ҃, градъ. [и][7] вся предѣлы арговы цря огова, въ (асанѣ)[8]. вся грады тверды граждениемъ высокимъ, врата и засовы, развѣ грады (ферзески)[9] многи ѕѣло. [И][10] потребихомъ их҃, якоже сътворихомъ сіону црю (асевоню)[11]. И потребихомъ вся грады (и) въкупѣ и жены и҃ и чада. (-)[12] вся (же) скоты [и҃][13], и корысти гра҃ныя плѣнихо҃ себѣ. И взяхомъ в то время землю ѿ руку двою црю [амморреиску][14]. иже быша о҃ сю страну иордана. ѿ водотеча арнона до горы аермони. финикѣи же. прозываютъ [ермона][15] (саніиръ)[16]. (-)[17] [амморрѣи][18] (же) (прозываю҃)[19] и саниръ. вси грады мисоровы и всего галаада, и всего васана, даждь до [елхи][20]. И (до іордана)[21] (вся) грады цр҃твіа огова въ васанѣ. Яко точію (и) огъ (гра҃) црь васань оста ѿ [рафаима][22]. се одръ его одръ желѣзенъ, се той (есть) на краи сн҃овъ аммановы҃, д҃, лакотъ длъгота его, и д҃, лакти широта его. лактемъ мужескимъ. *И землю ту пріахомъ въ (оно время)[23] ѿ ароира. иже есть оу оустіа водотечіа арнона, и полъ горы галаадовы, и грады ихъ дахъ рувиму, и гаду. И оставшее галааду всего (цр҃тва васаня (и) огова)[24] дахъ полу племени манасіину. и вся села окр҃тъ аргова, весь васань ихъ земля рафаини примѣнится. (-)[25] Иаиръ (же) сн҃ъ манасіинъ вз҃я вся предѣлы (аргоговы)[26], до предѣлъ гаргасеискихъ. И [махедей][27] прозва и, (иаиръ) по имени своему васанъ (и) аводъ [-][28], до (сего дн҃и)[29]. (-)[30] Ѡахирови (же) дахъ галаадъ. и рувиму и гадови дахъ ѿ галаада даже до водотечи арнона, ср҃е водотечи предѣлъ. и до иавока водотечи предѣлъ сн҃овъ амманихъ. И (рава)[31] (же) і иорданъ предѣлъ ѿ [махенереда][32] [-][33] (до асидоха)[34] фа҃ги ѿ востока. И повелѣхъ вамъ въ время оно гл҃я гь бъ вашъ далъ есть вамъ землю сію въ причастіе. въоружени поидите пр҃е лицемъ

д мо лв

бра́тїа ва́шеѧ сыно́въ і҆и҃левъ, всѧ́къ могі́и (на ра́ть)· ѻ҆ба́чꙗ жены̀ ва́ша и҆ дѣ́ти ва́ша и҆ ско́ти ва́ша. вѣ́дѣ ꙗ҆́ко [ско́тъ мно́гъ][35] (є҆́сть) ва́мъ да пребꙋ́дꙋтъ въ гра́дѣхъ ва́шихъ, ꙗ҆̀же да́хъ ва́мъ· до́ндеже ᲂу҆поко́итъ гь҃ бг҃ъ на́шъ бра́тїю ва́шꙋ. ꙗ҆́ко и҆ ва́съ. и҆ да причаст꙽ѧтъ и҆ сі́и зе́млю, ю҆́же гь҃ бг҃ъ ва́шъ [да́сть][36] и҆̀мъ. ѻ҆бо́нꙋ странꙋ̀ і҆ѻрда́на. и҆ ѻ҆брати́тесѧ кѡ́ждо [ва́съ][37] въ прича́стїе своѐ є҆́же да́хъ ва́мъ· (-)[38] і҆исꙋ́сꙋ заповѣ́дахъ въ вре́мѧ ѻ҆́но гл҃ѧ, ѻ҆́чи ва́ши ви́дѣша всѧ̀ є҆ли́ко сътвори́ гь҃ бг҃ъ ва́шъ, ѻ҆бѣ́ма црⷭ҇ема си́ма. та́ко сътвори́ гь҃ [бг҃ъ на́шъ][39] всѣ́мъ црⷭ҇твомъ сквозѣ̀ ꙗ҆̀ ты пройде́ши та́мо. да не ᲂу҆бо́итесѧ ѿ ни́хъ ꙗ҆́ко гь҃ бг҃ъ ва́шъ са́мъ побо́ретъ по ва́съ· И҆ моли́хсѧ гв҃и въ (ѻ҆́но вре́мѧ)[40] гл҃ѧ. гн҃и гн҃и ты нача̀ показа́ти твоемꙋ̀ рабꙋ̀ крѣ́пость твою̀ и҆ (си́лнꙋю)[41] твою̀. и҆ рꙋ́кꙋ крѣ́пкꙋ и҆ мы́шцꙋ высо́кꙋю, кто̀ бо є҆́сть бг҃ъ на нб҃си и҆ли на земли̑, (и҆ли) кто̀ сътвори́тъ ꙗ҆́коже [сътвори̑ ты][42] и҆ (-)[43] крѣ́пость твоѧ· ѿшнꙋвъ ᲂу҆бо да ви́жꙋ зе́млю бл҃гꙋю сі́ю. ꙗ҆̀же ѻ҆бо́нꙋ странꙋ̀ і҆ѻрда́на го́рꙋ сі́ю бл҃гꙋ и҆ кра́снꙋ дꙋ́бравꙋ· *И҆ презрѣ̀ [мѧ гь҃][44] ва́съ ра́ди и҆ не послꙋ́ша менѐ. и҆ рече гь҃ ко мнѣ̀ довлѣ́етъ ти, не приложи̑ к семꙋ̀ гл҃ати слове́си сего̀· възлѣ́зи на ве́рхъ (горы̀) сѣ́ченыѧ и҆ [възри̑][45] ѻ҆чи́ма [свои́ма][46] къ мо́рю и҆ сѣ́верꙋ и҆ ю҆́гꙋ и҆ на восто́ки· И҆ ви́ждь ѻ҆чи́ма свои́ма ꙗ҆́ко нѣ́сть ти минꙋ́ти і҆ѻрда́на сего· И҆ заповѣ́ждь і҆исꙋ́сꙋ и҆ ᲂу҆крѣпи̑ є҆го и҆ ᲂу҆тѣ́ши є҆го ꙗ҆́ко семꙋ̀ є҆́сть минꙋ́ти пре́д лицемъ лю́дїи си́хъ. и҆ се́и да раздѣли́тъ и҆̀мъ всю̀ зе́млю, ю҆́же є҆си ви́дѣлъ· И҆ пребы́хомъ на де́бри бли́зь домꙋ̀ фого́рова·

вѣ̑ а҃ / ниⷤ҇ д҃

землю в насліддя; озброєні підете перед лицем ваших братів, синів ізраїльських, кожний спроможний до війни. **19** Лишень ваші жінки і ваші діти, і ваша скотина, знаю, що багато є у вас скотини, хай зостануть у ваших містах, які я вам дав; **20** доки *не* дасть спочинок Господь Бог наш вашим братам, так як і вам; і хай унаслідують і ці землю, яку Господь Бог ваш дасть їм на другій стороні Йордану; і повернетеся, кожний з вас, до свого насліддя, яке я вам дав. **21** Ісусові заповів я в тому часі, кажучи: Ваші очі бачили все, що вчинив Господь Бог ваш цим двом царям. Так само вчинить Господь Бог наш всім царствам, через які ти, туди, перейдеш. **22** Не бійтеся їх, бо Господь Бог ваш сам воюватиме за вас. **23** І благав я Господа в тому часі, кажучи: **24** Господи, Господи, Ти почав показувати твоєму рабові твою кріпость, і твою силу, і сильну руку, і високу правицю; бо хто є Бог на небі чи на землі, чи хто вчинить так, як вчинив ти і твоя сила. **25** Перейшовши, отже, побачу цю добру землю, що є на другій стороні Йордану, цю добру гору і гарну долину. **26** *І не зважив на мене Господь через вас, і не вислухав мене. І сказав Господь до мене: Досить тобі, не додаси ще говорити це слово. **27** Вийди на вершок гори різаного каменя і поглянь своїми очима до моря *(=заходу),* і півночі, і півдня, і до сходу. І поглянь своїми очима, бо ти не перейдеш цей Йордан. **28** І заповіси Ісусові, і підкріпи його, і потіш його, бо він перейде перед лицем цього народу, і він розділить їм всю землю, **29** яку ти побачив. І перебули ми в долині, близько дому Фоґора.

вищ. 1
ниж. 4

Гл҃а, д҃·

ниⷤ҇ вї

Ны́нѣ* і҆и҃лю послꙋ́шаи ѻ҆правда́нїи и҆ сꙋдо́въ, ꙗ҆̀же а҆́зъ ᲂу҆чю̀ ва́съ дне́сь дѣ́лати да поживе́те. и҆ вше́дше вы прїи́мете зе́млю ю҆́же гь҃ (-)[1] ѿц҃ъ ва́шихъ да́етъ ва́мъ, [в наслѣ́дїе][2]· *да не приложи́те къ (слове́сем)[3] є҆́же а҆́зъ зповѣ́даю ва́мъ. ниже да ѿни́мете ѿ (ни́хъ)[4], снабди́те за́повѣди гн҃а бг҃а [на́шего][5], ꙗ҆̀же (заповѣ́даю ва́мъ а҆́зъ)[6] дне́сь. *ѻ҆́чи ва́ши ви́дѣста всѧ̀ є҆ли́ка сътвори́ гь҃ бг҃ъ на́шъ въ (є҆льфего́рѣ)[7]· Ꙗ҆́ко всѧ́къ чл҃къ и҆̀же (послꙋ́жи)[8] (є҆льфего́рꙋ)[9], погꙋби̑ є҆го гь҃ бг҃ъ на́шъ ѿ ва́съ· вы́ же прилежа́щїи гв҃и бг҃ꙋ [на́шемꙋ][10] живе́те вси до дне́сь· [ви́дѣте][11] (ꙗ҆́ко) ᲂу҆каза́хъ ва́мъ ѻ҆правле́нїѧ и҆ сꙋды, ꙗ҆́коже заповѣ́да [-][12] гь҃ [бг҃ъ мо́й][13] твори́ти. си́це [вы][14] на земли̑ в ню́же вы и҆дѣ́те та́мо наслѣ́дити є҆̀ѧ· (-)[15]

ниⷤ҇ вї / при а҃

д҃ мѡ̑ кє / і҆ис нⷶ в҃ / і҆єв

Глава 4

1 І *тепер, Ізраїле, послухай оправдання і суди, що їх я навчаю вас сьогодні чинити, щоб ви жили, і, ввійшовши, ви прийняли землю, яку Господь ваших батьків дає вам в насліддя. **2** *Не додасьте до слів, які я вам заповідаю, і не віднімете від них. Бережіть заповіді Господа Бога нашого, які я вам сьогодні заповідаю. **3** *Ваші очі бачили все, що вчинив Господь Бог наш в Ельфеґорі. Бо кожну людину, яка послужила Ельфеґорові, вигубив її Господь Бог наш з-поміж вас. **4** Ви, що належите Господеві Богові нашому, всі живете до сьогодні. **5** Ви бачили, що я вам вказав оправдання і суди, так як заповів Господь Бог мій чинити. Так ви *чиніть* на землі, до якої ви ідете, туди, унаслідувати її. **6** *Бережіть же і чи-

ниж. 12
ниж. 12
при. 1
мой4. 25
іс нав. 22
ез3. 14

ніть,бо це ваша мудрість і розум перед всіма країнами, які лиш почують ці всі оправдання, і скажуть: Цей народ мудрий і розумний, це великий народ. **7** Бо який народ такий великий, в якого є Господь Бог, що приближається до нього, як Господь Бог наш в усьому, в чому лиш попросимо його, *і* вчинить. **8** І який народ *такий* великий, в якого є справедливі оправдання і суди за всім цим законом, якого я даю перед вами сьогодні? **9** Вважай на себе і дуже бережи твою душу, і не забудь усіх слів, які твої очі побачили. І хай не відступлять від твого серця всі дні твого життя. І *настанови своїх синів і своїх внуків, не забувай. **10** *В день, в якому ви стояли перед Господом Богом вашим на Хориві, в день збору, коли сказав до мене Господь: Збери до мене народ і хай послухає мої слова, щоб навчився боятися Мене всі дні, які він живе на землі, і хай навчать своїх синів. **11** І ви прийшли і стали під горою, гора ж палала вогнем до неба, темрява, і чорнота, і дим, і великий голос. **12** І заговорив Господь до вас на горі, і з-посеред вогню голос його слів ви почули *і подоби не побачили, але *лиш* голос. **13** І Він заповів вам свій завіт, який заповів вам чинити, 10 слів, і записав їх на двох кам'яних таблицях. **14** *І мені заповів Господь у тому часі навчити вас оправдань і судів, щоб ви їх чинили на землі, до якої ви ідете, туди, унаслідувати її. **15** І дуже бережіть свої душі, бо ви не побачили ніякої подоби в дні, в якому Господь заговорив до вас на горі Хориві з-посеред вогню. **16** Не чиніть беззаконня, не робіть собі самим різьбленої подоби, всякий образ чоловічого чи жіночого роду; **17** і подоби всякого скота, що є на землі, подоби всякого птаха, що під небом летить, **18** подоби всякого плазуна, що плазує по землі, подоби всякої риби, яка в водах, під землею. **19** І поглянувши на небо, і побачивши сонце і місяць, і зірки, і всю окрасу неба, обманувшись, не поклонишся ти їм і *не* послужиш їм, яких створив Господь Бог твій всім країнам, що під небом. **20** Вас же взяв *Господь Бог, і вивів вас з залізної печі, з Єгипту; будете йому народом і насліддям, так як є в сьогоднішньому дні. **21** *І Господь Бог розгнівався на мене за ваші слова, і поклявся, щоб я не перейшов цей Йордан, і щоб я не ввійшов до землі, яку Господь Бог дає вам в насліддя. **22** Я, отже, помру в цій землі, а не перейду цей Йордан. А ви

ниж. 11

єз3. 3

мой2. 19
нее. 9
ів. 5

єз3. 6

сир. 17

мой4. 20
вищ. 1
і 3
ниж. 13

*Снабдите (же) и да сътворите. ꙗко сїа премудрость ваша и смышлениѧ пре҃ всѣми странами. єлицы аще услышатъ всѧ оправленїѧ сїа, и рекутъ. сїи людїе премудри и умѣтели. племѧ великое се҇ Кїи бо ꙗзыкъ такъ велїи ємуже єсть (-)[16] (г҃ь) б҃ъ, приближаѧсѧ (єго)[17]. ꙗко г҃ь б҃ъ нашъ, въ всемъ о немже аще (помолимъ єго)[18] (сътворитъ). и кое племѧ великое ємуже сутъ управленїѧ и суды. правы по всему закону сему. єже а҃ даю пре҃ вами днесь҇ вонми себѣ, и снабди ду҃шу свою ѕѣло, [и][19] не забуди всѣхъ словесъ ꙗже видѣста очи твои҇ И да не ѿступѧтъ ѿ ср҃ца твоєго всѧ дн҃и живота твоєго. и *да наставиши сн҃ы своѧ. и (внуки своѧ)[20] (да не забудеши)҇ *въ дн҃ь воньже стоѧсте пре҃ г҃мъ б҃мъ вашимъ в хоривѣ, въ дн҃ь званїѧ єгда рече г҃ь къ мнѣ. събери къ мнѣ люди, и да слышатъ словеса моѧ. да научатсѧ боѧтисѧ мене всѧ дн҃и, ꙗже сїи живутъ на земли҇ И сн҃ы своѧ да научатъ҇ И прїидосте и стасте по҃ горою, (-)[21] гора (же) палаше огнемъ до н҃беси, тма, [и][22] мгла, [и][23] дымъ, (и) [г҃ла великъ][24]҇ И г҃ла г҃ь къ вамъ [на горѣ][25] (и) с средѣ огнѧ. г҃ла словесъ [єго][26] вы слышасте, *и образа не видѣсте, но г҃ла҇ И заповѣда ва҃ завѣтъ єго. єже заповѣда вамъ, творити, і҃, слове҃. и въписа ѧ҃ на двою дъску каменну҇ *И мнѣ заповѣда г҃ь въ времѧ оно научити вы оправленїѧ и суды творити вамъ ѧ на земли, в нюже вы идете, тамо причастити еѧ҇ И да снабдите (ду҃ша своѧ ѕѣло)[27] ꙗко не видѣсте (всѧкаго) образа, въ дн҃ь воньже г҃ла г҃ь къ вамъ, в [горѣ хоривѣ][28] изъ среды огнѧ҇ Не беззаконнуите (-)[29] да не сътворите себѣ сами [образа ваѧнна][30]. всѧкаго обличїѧ [-][31] мужеска полу или женьска҇ [И][32] образа всѧкаго скота, иже єсть на земли. образа всѧкїа птица [-][33] иже (по҃ н҃бесемъ парѧщїѧ)[34]҇ образа всѧкаго гада иже плѣжетъ по земли. образа всѧкїѧ рыбы и въ водахъ по҃ внутрь земли҇ И да не когда возрѣвъ на н҃бо и видѣвъ сл҃нце и м҃цъ и ѕвѣзды, и всю тва҃ н҃бную прельстившисѧ поклонишисѧ имъ и послужиши имъ, ꙗже сътворилъ г҃ь б҃ъ твои [-][35] всѣмъ (странамъ)[36]. ꙗже по҃ н҃бесемъ҇ ва҃ же взѧ *[г҃ь][37] б҃ъ і изведе васъ ѿ пещи желѣзны изъ єгѵпта да будете єму людїе [и причастїе][38]. ꙗкоже (єсть) въ (дн҃ешнїи дн҃ь)[39]҇ *И г҃ь [б҃ъ][40] разгнѣвасѧ на мѧ о словесѣхъ вашихъ, и клѧсѧ да не мину Іордана сего, и да не прейду до земли юже г҃ь б҃ъ дает҃ [вамъ][41] въ причастїе҇ Азъ убо (ум-

д҃ єзра ді

нп҃ аі

д҃ єзра г҃

в҃ мо ді
неемїа д҃
іоа҃ є҃

д҃ єзра ѕ҃

сира҃ зі

д҃ мо к҃
вп҃ а҃
и҃ г҃
нп҃ гі

рꙋ)[42] в (сей землѝ)[43], (а)[44] не перейдꙋ іѻрдана сегѡ̀· ѧ҆ вы минꙋете и҆ прїимѣте землю бл҃гꙋю сїю· вонмите вы да не забꙋдите завѣта г҃а б҃а ваше҃ и҆же завѣща къ вамъ. и҆ да не сътворите сами себѣ [ѻ҆браза и҆зваѧнна][45] всѣхъ ꙗже заповѣда [-][46] г҃ь б҃ъ твой· *Ꙗ҆ко г҃ь б҃ъ твой, ѻ҆гнь потребльѧ (и҆) є҆сть, б҃ъ ревнивъ· А҆ще же родиши с҃ны и҆ (внꙋки)[47], и҆ ѹ҆медлите на землѝ, и҆ собеззаконнꙋете. и҆ сътворите и҆зваѧнъ ѻ҆бразъ всѧкъ, и҆ сътворите ѕлое пре҃ г҃мъ б҃мъ вашим (раздражните)[48] є҆го· И҆звѣстꙋю вам днесь н҃бсемъ и҆ землею, ꙗко пагꙋбою погибнете съ землѧ̀. на нюже вы̀ минꙋете чрезъ іѻрданъ тамо наслѣдити [ю̀][49], [и҆][50] не пребꙋдете много д҃нїи на ней. но потребленїе҃ потребитесѧ· И҆ разсыплетъ [вы г҃ь][51] въ всѣ ꙗзыцѣ҃. и бꙋдете мали числѡ҃ въ ꙗзыцехъ. в нѧже въведе҃ [вы г҃ь][52] тамо· И҆ послꙋжите тамъ богомъ и҆нѣмъ, дѣлꙋ рꙋкъ ч҃лческъ древꙋ, и҆ каменїю и҆же не ѹ҆зрѧтъ, и҆ не ѹ҆слышатъ. ни ꙗдѧтъ, ни ѻ҆бонѧютъ· И҆ взыщете т҃у г҃а б҃а вашего, и҆ найдете [и҆][53]. Є҆гда възыщете є҆го ѿ всего ([вашего][54] с҃рца)[55] и҆ ѿ всеѧ д҃ша [вашеѧ][56]· (И҆) въ скорбь твою̀ (-)[57] постигнꙋтъ тѧ всѧ̀ (сѝ словеса̀)[58] въ послѣднѧа д҃ни, и҆ ѻ҆братишисѧ къ г҃ви б҃ꙋ твоемꙋ, и҆ ѹ҆слышитъ г҃ла є҆го· Ꙗ҆ко б҃ъ щедръ [и҆ милосердъ][59] г҃ь б҃ъ твой· [И҆][60] не ѻ҆ставит҃ тебѐ и҆ ниже потребитъ тебѐ, не забꙋдет҃ завѣта ѿц҃ъ твоихъ, и҆мже клѧсѧ и҆мъ· Въпрашайте д҃нїи прьвыхъ бывшихъ прежде [ва҃][61], ѿ д҃не вонже сътвори б҃ъ ч҃лка на землѝ· И҆ ѿ краѧ н҃бꙋ до краѧ н҃бꙋ, а҆ще бы҃ по словесѝ великомꙋ семꙋ. а҆ще є҆ст҃ слышано сице· [і҃][62] а҆ще (коѐ) (племѧ̀ слыша)[63] г҃ла б҃а жива г҃люща средѝ ѻ҆гнѧ̀ и҆мже ѻ҆бразомъ слыша ты и҆ живъ бысть. а҆ще и҆скꙋсѝ (когда̀ вы) [-][64] б҃ъ взѧти себѣ ꙗзыкъ ѿ среды̀ (стра҃)[65] и҆скꙋсомъ, и҆ знаменїи, и҆ чюдесы̀, и҆ бранїю, и҆ рꙋкою силною и҆ мышцею высокою, и҆ видѣнїи великими. по всемꙋ є҆лико сътворѝ г҃ь б҃ъ нашъ въ є҆гѵптѣ пре҃ тобою· вѣдꙋщꙋ (тебѣ). ꙗкоже да разꙋмѣеши ты ꙗко г҃ь б҃ъ твой сей б҃ъ [твой][66] є҆сть и҆ нѣсть развѣе сегѡ̀· ѿ н҃беси слышанъ сътворити (тебѣ) г҃ла свой наказати тѧ и҆ на землѝ (и҆ показати)[67] тебѣ ѻ҆гнь свой великїи, и҆ г҃ланїѧ є҆го слыша и҆з҃ среды̀ ѻ҆гнѧ̀· Того ради ꙗко възлюбѝ ѿц҃ъ твой. и҆ (ва҃) и҆збра̀ сѣмѧ и҆хъ послѣ и҆хъ ва҃, *и҆ вывелъ тебѐ силою своею, великою и҆зъ є҆гѵпта· [И҆ потребѝ][68] страны великїѧ и҆ крѣпчайшаѧ̀ тебѐ съ лица̀ твоего, въвестѝ тѧ,

є҆вре҃ ві

в҃ мѡ҃ г҃і

перейдете і одержите цю добру землю. **23** Вважайте на себе, не забудьте завіт Господа Бога вашого, який заповів до вас, і не зробите самі собі різбленої подоби всього, що заповів Господь Бог твій. **24** *Бо Господь Бог – твій вогонь, що його пожирає, Бог ревнивий. **25** Коли ж народиш синів і внуків, і перебудете час на землі, і згрішите, і зробите всяку різблену подобу, і вчините зло перед Господом Богом вашим, – розгнівите його. **26** Свідчу я вам сьогодні небом і землею, що знищенням будете вигублені з землі, до якої ви переходите через Йордан, туди, унаслідувати її; і не перебудите багато днів на ній, але знищенням будете вигублені. **27** І розсіє вас Господь між всіма народами, і будете малі числом між народами, до яких, туди, введе вас Господь. **28** І там послужите іншим богам, ділам людських рук, дереву і камінню, які не побачать і не почують; ані не їдять, ані не нюхають. **29** І шукатимете там Господа Бога вашого, і знайдете його. Коли шукатимете його з усього вашого серця і з усієї вашої душі, і в твоїй скорботі, **30** найдуть на тебе всі ці слова в кінці днів, і повернешся до Господа Бога твого, і він почує його голос. **31** Бо Бог щедрий, і милосердний Господь Бог твій, і не зоставить тебе, і не вигубить тебе; не забуде завіт твоїх батьків, яким поклявся Я їм. **32** Дослідіть перші дні, що були перед вами: від дня, в якому створив Бог людину на землі, і від кінця неба до кінця неба; чи було за цим великим словом, чи чути було таке. **33** І чи якийсь народ почув голос Бога живого, що говорив з-посеред огню таким видом, як ти почув, і зостався живим. **34** Чи випробував коли вас Бог, щоб взяти собі народ з-поміж країн випробуванням, і знаками, і чудами, і війною, і сильною рукою, і високим раменом, і великими видіннями – за всім, що вчинив Господь Бог наш в Єгипті перед тобою, так як ти бачив, **35** щоб пізнав ти, що Господь Бог твій, Він Бог твій, і немає *іншого,* опріч цього. **36** Він з неба дав почути тобі свій голос, щоб нагадати тобі і на землі, і показав тобі свій великий вогонь, і щоб його мову почув ти з-посеред вогню. **37** Бо задля того Він полюбив твоїх батьків і вас вибрав, вас – їхнє насіння після них, – *і вивів тебе своєю великою силою з Єгипту. **38** І Він вигубив великі країни і сильніші від тебе з перед твого лиця, щоб ввести тебе і дати тобі їхню землю в насліддя, так як маєш сьогодні. **39** І пізнай сьогодні, і повернися умом, бо Господом Богом твоїм є цей Бог на небі, вгорі,

єв. 12

мой2. 13

і на землі, вдолі; і немає *іншого* опріч нього. **40** І берегтимеш його оправдання і суди, які я тобі сьогодні заповідаю; щоб добре було тобі і твоїм синам після тебе; щоб ви були довгоденними всі дні на землі, яку Господь Бог твій тобі дає. **41** *Тоді відділив Мойсей три міста на другій стороні Йордану, на сході сонця, **42** *щоб утікав туди вбивця, який лиш уб'є ближнього не-навмисно, – цей же не ненавидів його ані учора, ані третього дня, – і хай втече до одного з цих міст, і житиме: **43** *Восор – в пустині, в заселеній землі Рувима, і Рафомот – в Ґалааді Ґадида, і Ґавлон – в Васані Манассії. **44** Цей закон сказав Мойсей перед ізраїльськими синами. **45** Це свідчення і оправдання, і суди, які сказав Мойсей ізраїльським синам в пустині, як вийшли вони з єгипетської землі **46** на цей бік Йордану, в долині, близько дому Фогора, в землі Сіона, царя амморрейського, який живе в Асіоні, якого вигубив Мойсей та ізраїльські сини, як вони вийшли з єгипетської землі; **47** і взяли землю його і землю Оґа, царя васанського, двох амморрейських царів, які були на цім боці Йордану, на сході сонця, **48** від Ароіра, який є при гирлі потока Арнона, і до гори Сіона, яка є Ахермон, **49** і всю Аравію, з другої сторони Йордану, на сході сонця, від Асидота тесаного.

ниж. 19
мой4. 35
іс нав. 20

дати тебѣ землю ихъ причастїе якоже имаши днесь. И увѣси днесь и обратишися умомъ, яко Гь Бъ твои (есть) сей Бъ на небеси горѣ и на земли долѣ и нѣсть [-][70] развѣ его, И да снабдиши оправленїя (-)[71] и (суды)[72] е елико же (ти азъ заповѣдаю)[73] днесь, да (ти благо)[74] будетъ, и сномъ твоимъ по тебѣ. да (будете многи дни)[75] на земли яже Гь Бъ твой дае тебѣ вся дни. *Тогда раздѣли моусїи три грады обону страну Іордана, на востокъ слнца. *Въбѣгати тамо убїйцы. иже аще убїетъ подруга не вѣдыи. (-)[76] се (же) не ненавидя его ни вчера ни третїемъ дни. и да вбѣгнетъ въ единъ град сихъ и живъ будетъ. *Всору въ пустыни въ земли селнеи, рувиму и (рафомодъ)[77] въ галаадѣ (гадыди)[78], и гаулонъ въ васанѣ манасїю. Сїи законъ (-)[79] сказа моусїи пред сны іилтескими. Сїя свѣдѣнїя и оправленїя, и суды, яже гла моусїи сномъ іилевымъ [въ пустыни][80], изшедшимъ из земля егупетьскїя. о сїю страну іордана въ дебри близъ дому фогорова. в земли сїона цря [амморрейска][81]. иже живе въ (асїонѣ)[82]. [егоже][83] изби моусїи и сное іилви изшедшимъ из земля егупетьски, и прїяша землю его, и землю огову цря васаня двою цррю [амморрейску][84] яже бѣста о сїю страну іордана на востокъ слнца. ѿ ароира еже есть въ устїи водотечи арнона. и у горы сїона яже есть (ахермонъ)[85]. [И][86] всю аравїю обону страну іордана. на въстоцѣ слнца ѿ асидода тесанаго.

нѵ ді
д мѡ лє
ісу на к

Глава 5

1 І сказав Мойсей всьому Ізраїлеві, і промовив до них: Послухай, Ізраїле, оправдання і суди, які я кажу до ваших вух в сьогоднішньому дні, щоб ви навчилися їх і берегли чинити їх. **2** *Господь Бог ваш заповів вам завіт в Хориві, **3** не од ним батькам вашим заповів цей завіт, але і вам; ви ж, отже, тут усі сьогодні живі. **4** Лицем до лиця заговорив Господь до вас в горі з-поміж вогню, – **5** я ж стояв між Господом і вами в тому часі, щоб сповістити вам господнє слово, бо ви злякалися від лиця вогню і не вийшли на гору, – кажучи: **6** *Я є Господь Бог твій, що вивів тебе з єгипетської землі, з дому рабства. **7** І хай не будуть в тебе інші боги перед моїм лицем. **8** *Не зробиш собі різьбленого ані ніякої подоби, що на небі, вгорі, і що на землі, вдолі, що в водах, під землею. **9** Не поклонишся їм, і не послужиш їм, *бо Я є Господь Бог твій, Бог ревнивий, що віддає гріхи батьків на дітях до

мой2. 19
мой2. 20
пс. 80
езі. 14
мой2. 20
мой3. 26
пс. 96
мой2. 20
і 34
єре. 32

Гла, є.

И [гла][1] моусїи всему іилю и рече къ нимъ. послушаи іилю оправленїя и суды, елико азъ глю въ уши ваши въ (днешнїи днь)[2], (да)[3] ся научите их и снабдите творити я. *Гь Бъ вашъ завѣща вамъ завѣтъ въ хоривѣ, не (однымъ) оцемъ вашимъ завѣща [-][4] завѣтъ сеи, но и вамъ, вы [же][5] (убо) здѣ вси живи днесь. Лицемъ къ лицу гла Гь къ вамъ, на горѣ из среды огня, (-)[6] а (же) стояхъ между Гмъ и вами. въ время оно извѣстити вамъ глъ Гнь яко убоястеся ѿ лица огню, и не възыидосте на гору глаи. *Я [есмь][7] Гь Бъ твой изведыи тя из земля египетски ѿ дому работы. [И][8] да не будутъ тебѣ бози ини, пред лицемъ моимъ. *да не сотвориши себѣ ваянїя, и никоегоже образа, елико на небеси горѣ и елико на земли долу, елико въ водѣ подъ землею. да ся не поклониши имъ, [и да не послужиши][9] имъ, *яко азъ есмь Гь Бъ твой. Бъ ревнивъ, ѿдаяи грѣхи ѿцевы на дѣти,

в мѡ ді
в мѡ к
ѱло п
а ездра ді
в мѡ к
г мѡ кѕ
ѱло чѕ
в мѡ к
и лд
ерема лв

в҃ мо҃ к҃
и҃ л҃д
ѥре҃а л҃в

в҃ мо҃ к҃
г҃ мо҃ д҃і
м҃а е҃

в҃ мо҃ к҃
и҃ л҃а
е҆зе҃ к҃

г҃ мо҃ к҃г
в҃ мо҃ к҃

в҃ мо҃ к҃
г҃ мо҃ в҃
и҃ г҃
е҆врео҃ д҃

до тре́тїаго и҆ четве́ртаго ро́да, ненави́дѧщимъ менѐ· *И҆ творѧ́и ми́л҃ть в ты́сѧщахъ [ро́довъ][10] люба́щимъ менѐ, и҆ снабда́щимъ повелѣ́нїе моѐ· *да не прїимеши и҆мени г҃а б҃а твоего всѹе. не ѡ҆чи́ститъ бо г҃ь б҃ъ [б҃ъ тво́и][11] прилага́ющаго и҆мѧ е҆го къ сѹемѹ· *[Снабди́те][12] дн҃ь сѹбо́тныи (ѡ҆сща́йте)[13] е҆го, ꙗ҆ко́ заповѣ́да тебѣ г҃ь б҃ъ тво́и. *ѕ҃, дн҃ь да дѣ́лаеши и҆ да сътвори́ши всѧ дѣ́ла твоѧ· *а҆ дн҃ь з҃, сѹбо́та г҃ѹ б҃ѹ твоемѹ. да не сътвори́ши во нь всего дѣ́ла, ты и҆ сн҃ъ твои, и҆ дщи твоѧ̀, [и҆][14] рабъ твои и҆ раба̀ твоѧ̀, волъ твои и҆ ѡ҆се́лъ твои, и҆ всѧкъ ско́тъ твои. и҆ пришелецъ и҆же пре вра́ты твои́ми· да почі́етъ рабъ твои, и҆ раба̀ твоѧ̀ [и҆ ѡ҆се́лъ твои][15] ꙗ҆коже и҆ ты· И҆ да помѧне́ши. ꙗ҆ко (и҆ ты) рабъ бы́лъ в земли̇̀ е҆гѵ́пестеи. (-)[16] и҆зведе тѧ г҃ь б҃ъ [-][17] ѿтѹдѹ. рѹ́кою крѣ́пкою и҆ мышцею высо́кою, сего ра́ди повелѣ̀ ти г҃ь б҃ъ твои, ꙗ҆ко снабдѣти тебѣ дн҃ь сѹбо́тныи и҆ ѡ҆сща́ти е҆го· *Чти ѿца твоего и҆ мт҃рь твою̀, ꙗ҆коже ѹ҆каза̀ тебѣ г҃ь б҃ъ твои да бл҃го ти бѹдетъ. (сего ра́ди)[18] многа лѣта̀ бѹдеши на земли̇̀, ꙗ҆же г҃ь б҃ъ [-][19] да́сть тебѣ· *(Не ѹ҆бі́и· Не любодѣ́и)[20]· Не ѹ҆кра́д· Не послѹшествѹи на бли́жнѧго своего [-][21] лжа· Не помы́сли на женѹ по́дрѹга твоего. не помы́сли на до́мъ по́дрѹга твоего, ни на село̀ е҆го, ни на раба̀ е҆го, ни на рабѹ е҆го, ни на во́лъ е҆го, ни на ѡ҆сла̀ е҆го, ни на всѧ́каго скота̀ е҆го, ни на все е҆ли́коже ближнѧго тебѣ (-)[22]· [Сі́и словеса̀][23] гл҃а г҃ь къ всемѹ со́нмѹ ва́шемѹ на горѣ, среди̇̀ ѡ҆гнѧ̀, тма̀ [и҆][24] мгла̀ ды́мъ, гласъ великъ и҆ не преста̀· И҆ въписа е҆ въ двѣ досцѣ каменнѣ, и҆ дадѐ мнѣ· И҆ бысть ꙗ҆ко слы́шасте, гл҃а и҆з сре҃ ѡ҆гнѧ̀. (-)[25] гора́ (же) горѧ́ше ѡ҆гнемъ, и҆ прїидоста къ мнѣ всѧ старѣ́йшины по племе́немъ ва́ших и҆ ста́рцы ва́ша· И҆ рѣ́ста се показа̀ намъ г҃ь б҃ъ нашъ славѹ свою̀, и҆ гл҃а е҆го слы́шахомъ и҆з среды̀ ѡ҆гнѧ̀. въ (дне́шнїи дн҃ь)[26] видѣ́хомъ ꙗ҆ко гл҃етъ б҃ъ ч҃лкѹ и҆ живъ бѹдетъ· И҆ нн҃ѣ да не и҆змремъ, ꙗ҆ко потребѝ на ѡ҆гнь велики́и се́и. а҆ще приложи́мъ мы слы́шати гл҃а г҃а б҃а на́шего, к семѹ [-][27] да и҆змре́· Ка́ѧ (-)[28] пло́ть (е҆сть) ꙗ҆же слы́ша гл҃а б҃а жива гл҃юща и҆з среды̀ ѡ҆гнѧ̀ ꙗ҆коже мы и҆ живе́· Приступѝ ты и҆ послѹ́шаи [все][29] е҆ли́ко (к тебѣ) рече́тъ г҃ь б҃ъ нашъ. (-)[30] сътвори́мъ и҆ послѹ́шаемъ· И҆ послѹ́ша г҃ь гл҃а словесѐ ва́шего, гл҃ющи́х [ва́][31] къ мнѣ и҆ рече г҃ь ко мнѣ слы́шахъ гл҃а слове́ людїи си́хъ е҆ли́ко гл҃аша к тебѣ пра́во (гл҃аша все)[32]· Кто дасть (срце и҆х бы́ти)[33] в них ꙗ҆коже боѧтисѧ

в҃ мо҃ к҃
сира҃ г҃
м҃а е҃і
м҃а з҃
е҆фе҃ ѕ҃

в҃ мо҃ к҃
м҃а е҃
кри҃ з҃

третього і четвертого роду тим, що Мене ненавидять, **10** *і хто чинить милосердя – в тисячу родів, тим, що Мене люблять і зберігають мою заповідь. **11** *Не візьмеш імені Господа Бога твого надаремно, бо Господь Бог твій не очистить того, що кличе ім'я його надаремно. **12** *Зберігайте день суботній, освячуйте його, так як заповів тобі Господь Бог твій. **13** *6 днів працюй, і зробиш всі твої діла. **14** *А день 7 – субота Господеві Богові твоєму. Не чинитимеш в ньому ніякого діла ти, і твій син, і твоя дочка, і твій раб, і твоя рабиня, твій віл, і твій осел, і вся твоя скотина, і приходько, що перед твоєю брамою; щоб відпочив твій раб, і твоя рабиня, і твій осел, так як і ти. **15** І пам'ятатимеш, що і ти був рабом в єгипетській землі. Тебе вивів звідти Господь Бог сильною рукою і високим раменом. Через це заповів тобі Господь Бог твій, щоб ти зберігав день суботній, і освячував його. **16** *Шануй твого батька і твою матір, так як тобі заповів Господь Бог твій, щоб добре тобі було; задля цього багато літ будеш на землі, яку Господь Бог тобі дасть. **17** *Не убий. **18** Не чини перелюб. **19** Не кради. **20** Не свідчи ложне проти свого ближнього. **21** Не пожадай жінки твого ближнього. Не пожадай хати твого ближнього, ані його поля, ані його раба, ані його рабині, ані його вола, ані його осла, ані всякого його скоту, ані все те, що твого ближнього. **22** Ці слова сказав Господь до всього вашого збору на горі з-посеред вогню, темряви, і чорноти, *і* диму, великий голос, і не перестав. І Він записав їх на двох кам'яних таблицях і дав мені. **23** І сталося, як ви почули голос з-посеред вогню, гора ж палала вогнем, і прийшли до мене всі старшини, за племенами вашими, і ваші старші. **24** І сказали: Ось нам показав Господь Бог наш свою славу, і голос, який ми почули з-посеред вогню; в сьогоднішньому дні ми побачили, що заговорить Бог до людини, і вона буде живою. **25** І тепер, щоб ми не померли, бо нас вигубить цей великий вогонь, якщо ми далі додамо слухати голос Господа Бога нашого, і помремо. **26** Яке є тіло, яке, так як ми, почуло голос живого Бога, що говорить з-посеред вогню, і живе? **27** Піди ти і послухай все, що до тебе скаже Господь Бог наш, ми чинитимемо і послухаємось. **28** І почув Господь голос вашого слова, як ви говорили до мене, і сказав Господь до мене: Почув я голос слова цього народу, що заговорив до тебе, правильно заговорив все. **29** Хто дасть серце їхнє, щоб було в них, щоб боя-

мой2. 20
і 34
єре. 32

мой2. 20
мой3. 19
мат. 5

мой2. 20
і 31
єз. 20

мой3. 23
мой2. 20

мой2. 20
мой3. 2
і 3
єв. 4

мой2. 20
сир. 3
мат. 15
мар. 7
еф. 6

мой2. 20
мат. 5
рим. 7

лися Мене і зберігали всі заповіді мої, і в усі дні, щоб добре було їм і їхнім синам навіки? **30** Іди і скажи їм: Поверніться ви до ваших домів. **31** Ти ж стань зі мною, щоб Я сказав до тебе всі заповіді, і оправдання, і суди, які заповіси їм; і хай чинять так в землі, яку я їм даю в наслідддя. **32** І берегтимете чинити так, як заповів Господь Бог твій. І не звернеш ані направо, ані наліво. **33** *Ходіть* за всякою дорогою, яку заповів тобі Господь Бог твій, ходити по ній; щоб тобі дав спочинок, і добре тобі було, і ви були довгоденними на землі, яку одержите.

Глава 6

1 Це ж заповіді, і оправдання, і суди, які заповів Господь Бог наш навчити вас: чинити так в землі, до якої ви ввійдете, туди, щоб її унаслідувати, **2** щоб ви боялися Господа Бога свого, і зберігали всі його оправдання і його заповіді, які я заповідаю тобі сьогодні, ти і твої сини, і твої внуки, всі дні життя твого, щоб багато днів були ви. **3** І послухай, Ізраїле, і бережись чинити, щоб добре тобі було, і щоб розмножилися ви дуже, так як сказав Господь Бог батьків ваших; щоб дати тобі землю, що кипить молоком і медом. **4** Це ж оправдання і суди, які заповів Господь Бог ізраїльським синам в пустині, як вони вийшли з єгипетської землі. Послухай Ізраїле. Господь Бог твій є одинокий Господь. **5** *І полюбиш Господа Бога твого з усього серця твого, і з усієї душі твоєї, і з усієї сили твоєї. **6** *І хай будуть тобі ці слова, які я заповідаю тобі сьогодні, в твоїм серці, в твоїй душі. **7** *І навчиш їх твоїх синів, і говоритимеш їх, сидячи в хаті, і ходячи дорогою, і лежачи, і встаючи. **8** І поклади їх на знак на твої руки, і хай буде непорушним перед твоїми очима. **9** І напишеш їх на одвірках своєї хати і на своїх брамах. **10** І хай буде, коли введе тебе Господь Бог твій до землі, яку поклявся твоїм батькам Авраамові, Ісаакові, Якову дати тобі: великі і гарні міста, які ти не збудував, **11** і хати, повні всякого добра, яких ти не наповняв, і викопані криниці, яких ти не викопав, і виноградники та оливкові сади, яких ти не насадив. І поївши, і наповнившись всього, **12** вважай на себе, щоб не поширилося твоє серце і *не* забуло Господа Бога твого, що вивів тебе з єгипетської землі, з дому рабства. **13** *Господа Бога твого бійся, і йому одному послужиш, і

мат. 22
мар. 12
лук. 10

ниж. 11

пс. 77

ниж. 10
црс1. 7
мат. 4
лук. 4

менѐ, и̂ снабдѣ́ти вс̑ѧза́повѣди моѧ̀. (и̂) въ вс̑ѧ дн҃и да бл҃го бꙋ́детъ и̂мъ, и̂ сн҃омъ и̂ хъ въ вѣ́ки· Гради [и̂][34] рцы̀ и̂мъ, ѡ̂братитесѧ вы въ до́мы своѧ· Ты же ста́ни со мно́ю, [-][35] да гл҃ю к тебѣ̂ [всѧ][36] за́повѣди и̂ ѡ̂правле́нїѧ и̂ сꙋды̀. є̂ли́коже заповѣ́си и̂мъ и̂ да сътворѧ́тъ [сице][37] въ землѝ ю̂́же а̂зъ даю̀ и̂мъ въ причастїе· И̂ да снабди́те твори́ти, ꙗ̂́коже заповѣ́да гь҃ бг҃ъ твой, [и̂][38] да не съврати́шисѧ ни на́ десно ни на́ лѣво· По всемꙋ пꙋтѝ є̂лико заповѣ́да [тебѣ][39] гь҃ бг҃ъ твои ходити во́нь, да (тѧ поко́итъ)[40] и̂ бл҃го ти бꙋ́детъ, и̂ мно́ги дн҃и бꙋ́дете на землѝ ю̂́же прїи́мете·

Гл҃а, ѕ҃·

С[їа́ же][1] за́повѣди і̂ и̂справле́нїа и̂ сꙋды̀, є̂ли́ко заповѣ́да гь҃ бг҃ъ ва́шъ. наоу̂чи́ти ва́съ твори́ти та́ко. на землѝ в ню́же вы вхо́дите та́мо причасти́ти [є̂ѧ̀][2]· да сѧ бо́ите га҃ бг҃а своє̂го, [и̂ снабди́те][3] вс̑ѧ ѡ̂правле́нїа є҃ и̂ за́повѣди є̂го, ꙗ̂́же а́зъ заповѣ́даю тебѣ̂ дн҃ь. ты и̂ сн҃ове твоѝ и̂ (внꙋцы)[4] твоѝ, вс̑ѧ дн҃и живота твоє̂го, да мно́ги дн҃и пребꙋ́дете· И̂ послꙋшаи і̂и҃лю, и̂ снабдѝ твори́ти да бл҃го ти бꙋ́детъ. и̂ да оу̂мно́житесѧ ѕѣ́ло ꙗ̂́коже гл҃а гь҃ бг҃ъ ѡ҃цъ (ва́ши)[5], да́ти тебѣ̂ зе́млю кипѧ́щꙋ мле́комъ и̂ ме́домъ· (-)[6] Сїѧ́ (же) ѡ̂правле́нїѧ и̂ сꙋды̀, є̂ли́ко заповѣ́да гь҃ [бг҃ъ][7] сн҃омъ і̂и҃левымъ въ пꙋсты́ни. и̂шедшимъ и̂мъ и̂ землѧ̀ є̂гѵ̈петски· Слы́ши і̂и҃лю гь҃ бг҃ъ [твои][8] гь҃ є̂ди́нъ є̂сть· *И̂ да лю́биши га҃ бг҃а твоє̂го, ѿ всего̀ [ср҃ца][9] твоє̂го, и̂ ѿ всеѧ̀ дш҃а своє̂ѧ, и̂ ѿ всеѧ̀ си́лы твоє̂ѧ· *И̂ да бꙋ́дꙋтъ [ти][10] словеса̀ си, ꙗ̂́же а́зъ заповѣ́даю ти дн҃ь. въ ср҃цы твоє̂мъ, (-)[11] въ дш҃и твое́й· *И̂ да нака́жеши и̂́ми сн҃ы твоѧ̀, и̂ да гл҃еши в ни́хъ сѣдѧ́и въ домꙋ, і̂ и̂дыи пꙋте́мъ, и̂ лежа̀, и̂ въстаѧ́· И̂ възложѝ ѧ̀ въ зна́менїе на́ рꙋкꙋ твою̀. и̂ да бꙋ́детъ невъсколѣ́блема пре҃ ѻ̂чи́ма твои́ма· И̂ да [въпи́шеши][12] ѧ̀ на пра́зѣхъ (хра́мины своє̂ѧ)[13], и̂ на вра́тѣхъ свои҃· И̂ да бꙋ́детъ є̂гда̀ въведе́тъ тѧ гь҃ бг҃ъ твои в зе́млю є̂ю́же клѧ́тсѧ ѿц҃е твои́мъ, а̂враа́мꙋ, [-][14] и̂саа́кꙋ, (-)[15] і̂а́ковꙋ да́ти тебѣ̂ гра́ды вели́ки, и̂ добры̀, и̂х же нѣ́си съгради́лъ ты· [И̂][16] до́мы по́лны всего̀ бл҃га, и̂же нѣ́си напо́лнилъ. [и̂][17] пото́ки и̂ско́паны, и̂х же нѣ́си копа́лъ, [и̂][18] виногра́ды, и̂ ма́слины и̂х же нѣ́си насади́лъ, и̂ ꙗ̂ды́и и̂ насыти́всѧ· Вонмѝ себѣ̂ да не [разшири́тсѧ ср҃це твоѐ, и̂][19] забꙋ́детъ га҃ бг҃а твоє̂го, и̂зве́дшаго тебѐ и̂з землѧ̀ є̂гѵ̈пе́тски, ѿ до́мꙋ рабо́тнаго· *Га҃ бг҃а твоє̂го бо́исѧ, и̂ томꙋ̀ [є̂ди́номꙋ][20] да слꙋ́жиши. и̂ є̂мꙋ̀

мѳа кв҃
мр҃а вı҃
лꙋ і҃

нж҃ аı҃

ѱло оз҃

нж҃ і҃
а цр҃ з҃
мѳа д҃
лꙋ д҃

прилепишися, і именемъ его кленешися: да не [ходиши][21] въ слѣдъ богѡ иныхъ, [къ богѡ][22] (странъ)[23] иже ѡкрестъ васъ. Яко Бгъ ревнивъ Гь Бгъ твой посредѣ тебѐ. да не разгнѣвався яростїю Гь Бгъ твой на тя, [и потребитъ][24] тя съ лица [всего][25] земнаго. *да не искушаеши Га Ба своего якоже искушасте въ искушенїи. Снабдя да снабдиши заповѣди Га Ба своего, [и][26] свѣдѣнїя [его][27], и ѡправленїя [его][28], елико заповѣда тебѣ. И да сътвориши оугодное и благое пре Гмъ Бгомъ твоимъ, да благо (будетъ тебѣ)[29]. И внидеши и прїимеши землю благую, еюже клятся [-][30] ѡцемъ [нашимъ][31]. ѡгнати вся супостаты твоя съ лица твоего, якоже есть гла [Гь][32]. И будетъ егда въпрашаетъ тя снъ твой оутрѣ гля. коя суть свѣдѣнїя и ѡправленїя и суды елико заповѣдалъ есть Гь Бгъ нашъ намъ. И речеши сну (своему)[33], рабы бѣхомъ фараону въ егуптѣ [-][34] изведе насъ Гь [Бгъ][35] ѡтуду. рукою крѣпкою, и мышцею высокою. И дастъ Гь [Бгъ][36] знаменїя и чюдеса велика и ѕлая въ егуптѣ оу фараона, и въ дому его [и въ силѣ его][37] пре нами. И на изведе (Гь Бгъ) ѡтуду, да въведетъ на дати намъ землю сїю. еюже клятся [Гь Бгъ нашъ][38] ѡцемъ нашимъ [дати (ю) намъ][39]. И заповѣда намъ Гь творити, вся ѡправленїя сїя боятися Га Ба нашего (благо да будетъ намъ)[40], вся дни да живемъ, якоже и днесь. И милосердїе да будетъ намъ, аще снабдимъ сътворити вся заповѣди [закона сего][41], пре Гмъ Бмъ нашимъ, якоже заповѣда намъ.

в мо зі, д мо ка, ма д, лу д

до нього пристанеш, і його іменем клястимешся. **14** Не ходи вслід за іншими богами, до богів країн, які довкруги вас. **15** Бо Бог – ревнивий Господь Бог твій посеред тебе. Щоб не розгнівавшись гнівом Господь Бог твій на тебе, *не* вигубив тебе з лиця всієї землі. **16** *Щоб не спокусив ти Господа Бога свого, так як спокушали ви в Спокусі. **17** Бережачи, берегтимеш заповіді Господа Бога свого, і його свідчення, і його оправдання, які тобі заповів. **18** І зробиш миле і добре перед Господом Богом твоїм, щоб добре тобі було; і ввійшов ти, і одержав ти добру землю, якою поклявся батькам нашим, **19** щоб прогнати всіх твоїх ворогів з-перед твого лиця, так як сказав Господь. **20** І буде, коли запитає тебе завтра твій син, кажучи: Чиї є свідчення, і оправдання, і суди, які заповів Господь Бог наш нам? **21** І скажеш своєму синові: Ми були рабами фараона в Єгипті, *та* вивів нас Господь Бог звідти сильною рукою і високим раменом. **22** І дав Господь Бог знаки і великі, і погані чуда перед нами в Єгипті на фараона, і на його дім, і на його військо. **23** І нас вивів Господь Бог звідти, щоб ввести нас, дати нам цю землю, якою поклявся Господь Бог наш батькам нашим, щоб дати її нам. **24** І заповів нам Господь чинити всі ці оправдання, боятися Господа Бога нашого, щоб добре було нам всі дні, щоб ми жили так, як і сьогодні. **25** І милосердя хай буде нам, якщо зберігатимемо чинити всі заповіді цього закону перед Господом Богом нашим, так як Він нам заповів.

мой2. 17, мой4. 21, мат. 4, лук. 4

Гла, з.

И будетъ* егда въведетъ тя Гь Бгъ[1] твой въ землю в нюже входиши тамо прїяти [ю][2]. *і изгнати (страны)[3] великїя и многїя ѿ лица твоего. (хеттея)[4], гергесея, и [аммоpрея][5], и хананея, и ферезея, и евуея, и еусея. з, (странъ)[6] [великихъ и][7] многихъ, и крѣпчае васъ. *И предастъ ихъ Гь Бгъ твой въ руцѣ твои, і избїеши я. пагубою погубиши я, *да не завѣщаеши к нимъ завѣта, ни помилуеши ихъ. Ниже сватьства сътвориши с ними, дщери своея не даси сну его. [ниже][8] дщери его да не поемлеши, сну своему. ѡвратитъ бо сна твоего ѿ мене. и послужитъ богомъ инѣмъ, и разгнѣвается (Гь гнѣвомъ)[9] на вы, и потребитъ тя въскорѣ. Но сице да сътворите и. требища и рассыплете, и столпы ихъ да сокрушите. и дубравы

ψло рє; ни ла; д мо лг; в мо кг и лд

Глава 7

1 І *буде, коли введе тебе Господь Бог твій до землі, до якої входиш, туди, взяти її, *і вигубить великі і численні країни з-перед твого лиця: Хеттея, і Ґерґесея, і Амморрея, і Хананея, і Ферезея, і Евуея, і Євусея – 7 великих і численних країн і сильніших від вас. **2** *І передасть їх Господь Бог твій до твоїх рук, і вигубиш їх, згубою їх вигубиш. *Не складеш з ними завіту ані не помилуєш їх, **3** ані не посвоячитесь з ними. Твоєї дочки не даси його синові ані його дочки не візьмеш своєму синові. **4** Бо відверне твого сина від Мене, і послужить іншим богам. І розгнівається Господь гнівом на вас, і вигубить тебе швидко. **5** Але так вчините з ними: знищите їхні жертовники, і розіб’єте їхні стовпи, і вирубаєте їхні сади, і вогнем спалите різблення їхних богів. **6** *Бо ви є святим народом Господеві

пс. 105; ниж. 31; мой4. 33; мой2. 23 і 34; ниж. 14 і 26

Богові вашому, і тебе вибрав Господь Бог твій; і щоб ви були йому вибраним народом понад всі країни, які на всій землі. **7** Не тому що ви є найчисленніші понад всі народи, вас вийняв Господь і вас вибрав Господь, – бо ви є найменші з-поміж всіх народів, – **8** але тому що полюбив вас Господь і додержує клятву, якою поклявся вашим батькам; і вивів вас Господь сильною рукою і високим раменом, і визволив тебе з дому рабства, і з руки фараона, єгипетського царя. **9** *І пізнаєш, що Господь Бог твій, Він Бог, Бог вірний, що зберігає свій завіт і милосердя тим, що його люблять і зберігають його заповіді, в тисячі родів. **10** І Він віддає тим, що його ненавидять, в лице, щоб їх вигубити; і не забариться тим, що ненавидять, щоб в лице віддати їм. **11** Зберігатимеш заповіді, і оправдання, і ці суди, які я тобі сьогодні заповідаю чинити. **12** І буде, коли почуєте всі ці оправдання і збережете, щоб чинити їх, і збереже Господь Бог твій і тобі завіт і милосердя, так як поклявся вашим батькам. **13** І Він полюбить тебе, і поблагословить тебе, і помножить тебе, і поблагословить плід твого лона, і плід твоєї землі, і твою пшеницю, і твоє вино, і твою олію, і стадо твоїх волів, і стадо твоїх овець на землі, якою поклявся батькам, щоб їх тобі дати. **14** І благословенним будеш понад всі народи, і *не буде в вас без потомства ані безплідної в твоїй скотині. **15** І забере Господь Бог твій від тебе всяку хворобу і всі погані єгипетські пошесті, які ви побачили, і які пізнав ти; не накладе на тебе, але покладе їх на всіх, що тебе ненавидять. **16** І їстимеш всі здобичі країн, які Господь Бог тобі дає. Хай твої очі їх не пощадять, і не послужиш їхнім богам, бо тобі це шкідливе. **17** Якщо ж говориш в твоєму умі що: Народ цей численніший, ніж я, як зможу я їх вигубити? **18** Не бійся їх. Пам’яттю згадай, що вчинив Господь Бог твій фараонові і всім єгиптянам. **19** Великі біди, які побачили твої очі, ті великі знаки і чуда, і сильну руку, і високе рамено, як вивів тебе Господь Бог твій. Так зробить Господь Бог ваш всім країнам, яких ти боїшся з-перед їхнього лиця. **20** *І пошле на них шершнів Господь Бог твій, доки не будуть вигублені ті, що осталися і ховаються від тебе. **21** *Неушкоджений будеш від їхнього лиця, бо Господь Бог твій в тобі, Бог великий і сильний. **22** *І вигубить Господь Бог твій ці

ів. 7

мой2. 23

мой2. 23 і 33 іс нав. 24

ниж. 31

муд. 12

ихъ да посѣчете и ваяния богъ ихъ да изожжете на огни. *Яко людиѥ свяᲃи (вы есте)[10] Гви Бꙋ твоемꙋ, и тебе избралъ есть Гь Бъ твои. (и) да бꙋдете емꙋ люди избранни, паче всѣхъ (странъ)[11] елико (есть) на [-][12] [всеи][13] земли. Не имже мнози есте паче всѣхъ (странъ)[14] избра [васъ Гь][15], и избра васъ (Гь). вы бо есте меншии ѿ всѣхъ странъ. Но иже възлюби Гь васъ, и снабдя клятвꙋ еже клятся ѿцемъ вашимъ. [і][16] изведе Гь васъ рꙋкою крѣпкою и мышцею высокою, і избавилъ тя ѿ домꙋ работы, [и][17] ѿ рꙋки фараона царя егѵпетска. *И да оувѣси яко Гь Бъ твои, сеи Бъ. Бъ вѣрныи, снабдяи завѣтъ [свои][18], и милость любящиимъ его. и снабдящимъ [завѣтъ][19] его въ тысящъ рождении. И ѿдая ненавидящимъ [его][20] в лице потребити я. и не оумедлитъ ненавидящимъ в лице [ѿдати][21] имъ. (-)[22] да снабдиши заповѣди, и оправления и сꙋды сия. елико азъ заповѣдаю тебѣ (сътворити днесь)[23]. И бꙋдетъ егда послꙋшаете вся оправления си и снабдите (сътворити)[24] я. И снабдитъ Гь Бъ твои (и) тебѣ, завѣтъ и милость якоже кляся ѿцемъ [вашимъ][25]. И възлюбитъ тя и блвитъ тя, и оумножитъ тя. и блвитъ плодъ чрева твоего, и плодъ земля твоея. [и][26] пшеницꙋ твою, и вино твое и елеи твои, [и][27] стадо воловъ твоихъ. и паствꙋ овецъ твоихъ на земли ею же кляся [-][28] ѿцемъ и дати тебѣ. [И][29] блвенъ бꙋдеши паче всѣхъ языкъ, [и][30] *не бꙋдетъ въ васъ бес племенни, ниже неплоды (-)[31] въ скотѣхъ твоихъ. И ѿиметъ Гь [Бъ твои][32] ѿ тебе все раслабление. и [всю язю][33] егѵпетьскꙋю [ѕлꙋю][34], (юже)[35] видѣсте И елико съвѣси не възложи на тя, [но][36] възложи я на вся ненавидящая тебе. И ясти бꙋдешъ весь плѣнъ (странъ)[37], иже Гь Бъ [-][38] даетъ тебѣ да не (пощадятъ очи твои)[39] ѿ нихъ, и да не послꙋжиши богомъ ихъ, яко вредъ (тебѣ есть се)[40]. Аще ли глаголеши въ оумѣ си яко (страна си множаиши паче мене)[41]. яко възмогꙋ азъ потребити я, не възбоися ихъ. Памятию да помянеши елико сътвори Гь Бъ твои фараонꙋ и всѣмъ егѵптяномъ. Бѣды великия яже видѣста очи твои. знамения [она][42] и чюдеса великая [-][43]. [и][44] рꙋкою крѣпкою, и мышцею высокою, яко изведе тя Гь Бъ твои. тако сътвори Гь Бъ [вашъ][45], всѣмъ (странамъ)[46] ихже ты боиши ся ѿ лица ихъ. *И шершни послетъ Гь Бъ твои на нихъ донде потребятся оставлении и съкровении ѿ тебе. *Не вредиши ся ѿ лица ихъ. яко Гь Бъ твои в тебѣ, Бъ великии и

ни ді и іѕ

іоа з

в мо кг

в мо кг и лг ісꙋ на кд

ни ла

крѣпкїи· *И погуби Гь Бгъ твои языки сїа, с лица твоего по малу до мала, не возможеши погубити ихъ вскорѣ да не будетъ земля пуста, (да совокупятся) и ѡумножася (звѣрїе дивїи на тя)[47]· И предастъ (е)[48] Гь Бгъ твои в руцѣ твои и погуби ихъ, погубленїемъ великимъ, дондеже искорениши и· И предастъ цри ихъ в руцѣ [твои][49]. и погубите имя ихъ ѿ мѣста сего. [и][50] не постои ниже единъ пре лицемъ твоимъ, дондеже погубиши ихъ· *[И][51] ваянїа боговъ и (ижжеши)[52] на огни, да не похощеши [злата и сребра][53] (взяти себѣ) ѿ (него)[54], (-)[55] да не когда съгрѣшиши того ради. яко хулно (есть Гви Бу твоему)[56]· (-)[57] Не внеси похулы въ (свои домъ)[58], и [прокля будеши][59] яко [и][60] то, [но][61] проклятїемъ прокленеши [оно][62], и похуленїемъ похулиши [е][63] яко проклята (-)[64]·

народи з-перед твого лиця потрохи – потрохи. Не зможеш вигубити їх швидко, щоб земля не стала пустою, щоб *не* зібралися і *не* розмножилися дикі звірі проти тебе. **23** І видасть їх Господь Бог твій у твої руки, і вигубить їх великою згубою, доки не викориниш їх. **24** І передасть їхніх царів у твої руки, і вигубите їхнє ім'я з цього місця, і не встоїться ані один перед твоїм лицем, доки їх не вигубиш. **25** *І різьблення їхніх богів спалиш вогнем. Не пожадатимеш золота і срібла, щоб взяти собі з нього; щоб часом не згрішив ти через це, бо це огидне Господеві Богові твоєму. **26** Не вноси огидного до свого дому, а то проклятим будеш так, як і воно, але прокляттям проклянеш його, і хулою похулиш його, бо воно прокляте.

мак2. 12

Гла, и·

Вся *заповѣди яже (заповѣда)[1] вамъ днь, да (снабди)[2] творити [и][3] да живете, и оумножитеся, и внидѣте и прїимѣте землю [блгую][4]. юже клятся Гь [Бгъ][5] ѿцемъ вашимъ· И *да помянеши весь путь, имже провелъ тебе Гь Бгъ твои, в пустыни. *да искуситъ тя и зазлитъ тя, и оуразумѣется еже въ срцы твоемъ, аще снабдиши заповѣди его или ни· И зазли тебѣ, и гладомъ замори тя, и (посе) пита тя манною, еже (ты не оувѣдѣ ни)[6] ѿцы твои, (и) да явитъ тебѣ. *яко не о хлѣбѣ единѣмъ живъ будетъ члкъ но о всякомъ словеси исходящимъ изъ оустъ Бжиихъ живъ будетъ члкъ· [И][7] ризы твоя не раздрашася на тебѣ. нози твои не язвитеся, се м лѣтъ· И (сего ради) разумѣеши срцемъ твоимъ яко кто [члкъ накажетъ][8] сна свои. тако Гь Бгъ твои наказуетъ тя. и да снабдиши заповѣди Га Ба твоего, ходити во пути его и боятися его· Гь бо Бгъ твои въведе тя въ землю блгую и многу, идѣже водотечи водныя [і][9] источники глубоки. исходящеи по полемъ и горамъ· въ зѣлю пшеницы и ячмени, виногради [и][10] смокви [и][11] шипцы, въ землю масличїю (и) елею и меду. въ землю на нейже не с нищетою изъядеши хлѣба твоего. и не просиши ничтоже на ней. в землю в нейже каменїе [-][12] желѣзно, и ѿ горъ ихъ (источится)[13] мѣдь· И яси и насытишися и блвиши Га Ба твоего, на земли благѣи юже есть далъ тебѣ· вонми себѣ не забуди Га Ба своего, снабдѣти заповѣди его, и судовъ и оправленїи его. елико азъ заповѣдаю тебѣ днь, да не когда ядыи [-][14] насытився и храмы

Глава 8

1 Всі *заповіді, які я вам сьогодні заповів, стерегтимешся творити; і щоб ви жили, і помножилися, і вийшли, і одержали добру землю, якою поклявся Господь Бог вашим батькам. **2** І *пам'ятай про ввесь шлях, яким попровадив тебе Господь Бог твій в пустині, *щоб ви пробувати тебе, і зло вчинив тобі; і зрозумілим стане те, що в серці твоїм, чи зберігатимеш заповіді його, чи ні. **3** І зло вчинив тобі, і голодом морив тебе, і після цього нагодував тебе манною, чого не знав ти ані твої батьки; і щоб виявити тобі, *що не самим хлібом житиме людина, але всяким словом, що виходить з уст Бога, житиме людина. **4** І одіж твоя не роздерлася на тобі, ноги твої не зранені були ось 40 літ. **5** І задля цього розумієш твоїм серцем, що так, як якась людина картає свого сина, так Господь Бог твій картає тебе. **6** І берегтимеш заповіді Господа Бога твого, щоб ходити в його дорогах і його боятися. **7** Бо Господь Бог твій введе тебе до доброї і великої землі, де потоки вод і глибокі джерела, що виходять по рівнинах і горах; **8** до землі пшениці і ячменю, виноградників, і фіґів, і ґранатових яблук; до землі оливок, і олії, і меду; **9** до землі, на якій не в нужді з'їси твій хліб, і не проситимеш на ній нічого; до землі, в якій каміння залізне, і з їхніх гір видобудеться мідь. **10** І з'їси, і наситишся, і поблагословиш Господа Бога твого на добрій землі, яку тобі дав. **11** Вважай на себе, щоб ти не забув Господа Бога свого, щоб зберігати його заповіді, і суди, і

при. 3 ез3. 7

ниж. 29

муд. 3

мат. 4 лук. 4

його оправдання, які я тобі сьогодні заповідаю; **12** щоб часом, з'ївши, наситившись, і збудувавши гарні хати, і поселившись в них, **13** і коли помножаться тобі твої воли, і твої вівці, і срібло, і золото, коли помножиться тобі; і коли помножиться тобі все, що твоє є, **14** і після цього, щоб не згордів ти твоїм серцем; і не забув ти Господа Бога твого, що тебе вивів з єгипетської землі, з дому рабства, **15** і що попровадив тебе через ту велику і страшну пустелю, в якій змій, що кусає, і скорпіон, і спрага, в якій не було води; *що вивів тобі з нетесаного каменю джерело води. **16** *І що годував тебе манною в пустелі, чого не знав ти ані не знали твої батьки; щоб зло вчинити тобі, щоб випробувати тебе; і добро тобі вчинити в твоїм кінці. **17** Щоб не сказав ти в твоїм серці: Моя сила і міць моєї руки вчинили мені оцю велику силу. **18** Щоб пам'ятав ти Господа Бога твого, бо Той дає тобі силу і міць чинити; і що поклав він до сьогодні завіт свій, яким поклявся твоїм батькам. **19** І буде, коли, забуваючи, забудеш Господа Бога твого, і підеш вслід за іншими богами, і послужиш їм, і поклонишся їм; свідчу вам сьогодні небом і землею, що знищенням згинете, **20** так як і інші народи, яких Господь Бог вигублює перед вашим лицем; так само ви згинете через те, що ви не послухали голосу Господа Бога вашого.

мой2. 17
мой4. 20
мой2. 16
пс. 78
муд. 16
ів. 6
кор1. 10

добры съградивъ, и вселивса в ня, и волы твои и овцы твои оумножатса тебѣ, [и][15] сребро и злато оумножиса тебѣ. и все елико ти есть оумножитса тебѣ· (и посе) възнесешиса срцем [твоим][16] и забудеши Га Ба твоего. извешаго тя из земля егупетски ѿ дому работы. [и][17] проведшаго тя сквозѣ пустыню великую, и страшную ону. въ ней ѕмія хапающія и скорпіи, и жажа в нейже не бяше воды, *иже иведе тебѣ ис камыка несѣкома источни водныи· *и питаяи тя манною въ пустыни. егоже не [вѣде ты ниже][18] вѣдаху ѿцы твои, да заѕлитъ ти (да)[19] искуситъ тя и благо ти сътворитъ напослѣдокъ твои· да не речеши въ срцы твоемъ крѣпость моя и сила руки моея сътвори мнѣ силу великую сію· [-][20] да помянеши Га Ба твоего. яко той (дасть тебѣ)[21] крѣпость (и силу) творити (-)[22], и да оуставитъ завѣт свои. имже кляса ѿцемъ твоимъ до днесь· и буде аще ли забвеніемъ забудеши Га Ба твоего, и поидеши въ слѣдъ боговъ иныхъ, и послужиши имъ и поклонишися имъ, засвѣдѣтельствую вамъ днесь [нбсемъ и землею][23] яко пагубою погибнете· Якоже и прочіи языцы, яже Гь [Бъ][24] погубляетъ ѿ лица вашего· Такоже погибнете иже ради не послушасте гласа Га Ба вашего·

в мо зі
д мо к
в мо ѕі
ѱало он
мудро ѕі
іоан ѕ
а кор і

Глава 9

1 Послухай, Ізраїле: Ти сьогодні переходиш Йордан, щоб піти одержати великі народи і сильніші від вас, міста великі і огороджені мурами до неба, **2** народ великий і численний і високий, синів Енака, яких ти знаєш, і *про яких* почув ти. Хто протиставитиметься синам Енака? **3** І пізнаєш сьогодні, що Господь Бог твій, Він попереду піде, перед тобою, бо Він пожираючий огонь; він їх вигубить, і він їх відверне з-перед вашого лиця, і швидко знищить їх, так як сказав тобі Господь. **4** *Не говори в своїм серці, коли вигубить Господь Бог твій ці народи з-перед твого лиця, кажучи: Задля моїх праведностей ввів мене Господь унаслідувати цю добру землю, а через безбожність цих народів Господь вигубив їх з-перед твого лиця. **5** Але не через твою праведність ані через преподобність твого серця ти входиш, щоб одержати їхню землю, але через беззаконня і за беззаконня цих народів Господь вигубив їх з-перед твого лиця; і щоб поставити завіт, яким Господь поклявся ва-

муд. 12

Глава, д·

Послушаи іилю ты минуеши [іорданъ днесь][1]. внити пріяти (страны)[2] великія, и крѣпчаиша паче васъ. грады велики и оуграждены до нбсе· люди велики и многи и предолжены, сны енаковы яже ты вѣси. и слышалъ еси. кто противу станетъ [-][3] сномъ енаковымъ· и оувѣси днесь яко Гь Бъ твои сеи преди поидетъ [пре тобою][4]. огнь (бо) попаляяи есть сеи потребит я, и сіи оуклонитъ ихъ ѿ лица (вашего)[5] и [потребитъ][6] я въскоре, якоже реклъ есть тебѣ Гь· *Не рцы въ срцы свое егда потреби Гь Бъ твои страны сія ѿ лица твоего гля [правдъ][7] ради моихъ въведе мя Гь причастити землю блгую сію, но безчестія ра (странъ)[8] сихъ Гь потреби я ѿ лица твоего· Ꙋ не правды ради твоея, ниже преподобія ради срца твоего, ты входиши пріяти землю и, но нечестія ради [и безаконія ради][9] (странъ)[10] сихъ, Гь (ѿ лица твоего потребі я)[11]. и да оуставитъ завѣтъ имже клятса

мудро ѕі

г҃ь ѿц҃емъ вашим· авраамѹ [-][12] исаакѹ (-)[13] іаковѹ· И да вѣси днесь ꙗко не правды ради твоеѧ, г҃ь б҃ъ [-][14] даетъ тебѣ землю бл҃гѹю сїю прїѧти. ꙗко людїе жестоцы есте· помѧни *не забѹди колико раг҃нѣвасте г҃а б҃а своего в пѹстыни ѿ негоже д҃не изыдосте из [землѧ][15] егѵпетски, даже вънидосте в мѣсто сїе· Непокорѧщеса съгрѣшисте пр҃е г҃мъ. и въ хоривѣ разгнѣвасте г҃а, и разгнѣваса г҃ь на вы, потребити ва· въсходѧщѹ мн҃ѣ на горѹ, взѧти [двою][16] дъскѹ камен҃ѹ (и) дъсцѣ (камен҃ѣ) завѣта, иже завѣща г҃ь къ вамъ· *И пребы в горѣ м҃, д҃нїи, и м҃, нощїи хлѣба не ꙗдохъ ниже воды пихъ· И дасть [м҃и г҃ь][17] двѣ дъсцѣ каменны написано прьстомъ б҃жїимъ. [-][18] в нихже бахѹ написана всѧ словеса ꙗже гл҃а г҃ь къ вамъ въ горѣ. [ѿ среды огнѧ въ д҃нь събранїѧ][19]· И бысть по м҃ д҃нїи, и по м҃ нощїи. *[и][20] дастъ [м҃и г҃ь][21] двѣ дъсцѣ каменнѣ, дъсцѣ завѣта· И рече г҃ь къ мн҃ѣ въстани [і][22] изыди скоро ѿсюдѹ. ꙗко безаконоваша люди твои, ꙗже изведе из землѧ егѵпетски, състѹпиша скоро с пѹти. иже заповѣдахъ имъ. съ твориша себѣ солїѧнїѧ· И рече г҃ь къ мн҃ѣ, гл҃ахъ тебѣ единою и дважды, гл҃ѧ. *видѣхъ люди сїѧ, [-][23] се людїе жестоковыи сѹть. остави мѧ да (ѧ потреблю)[24] и погѹблю, (і) имѧ ихъ по н҃бсемъ, и сотворю тѧ въ ꙗзыкъ великъ и крѣпокъ, и мн҃о паче сихъ· И обративса снидохъ съ горы и гора кѹрѧшеса огн҃е и двѣ дъсцѣ [свѣдѣнїа][25] въ обою рѹкѹ моею. И [видѣхъ][26] ꙗко съгрѣшисте пр҃е г҃мъ б҃мъ нашимъ, и сътвористе себѣ [телецъ][27] сълїꙗнъ, и състѹписте с пѹти [скоро][28], иже заповѣда [г҃ь ва][29] [творити][30]. и ѡ҃ обѣ дъсцѣ поверго [-][31] и [-][32] рѹкѹ моею и съкрѹших их пр҃е вами· И молихсѧ пр҃е г҃мъ второе, ꙗкоже и первое, м҃, д҃нїи. и м҃, нощїи, хлѣба не ꙗдохъ и воды не пихъ. всѣ ради грѣхъ вашихъ, ꙗже съгрѣшисте творѧще ѕлое пр҃е г҃мъ б҃омъ вашимъ. (разгнѣвающи)[33] его· И съ боꙗзнїю бѣхъ гнѣва ради и ꙗрости, ꙗко разгнѣвасѧ г҃ь на вы, да потребитъ васъ. и послѹша [мене г҃ь][34], и въ (то времѧ)[35]· И на (арона)[36] разгнѣвасѧ г҃ь ѕѣло еже погѹбити его. и молихсѧ [-][37] за аарона въ времѧ оно· И грѣхъ вашъ иже сътвористе телецъ взѧ его и съжжегохъ [-][38] на огни, і избихъ и [и сътрохъ][39] [и][40] ѕѣло, даж҃ь бысть дробенъ, и бысть ꙗко прахъ и просыпахъ прахъ въ водотечь сходѧщѹю съ горы· И въ запаленїи, (-)[41] искѹшенїи, и въ гробѣхъ похотѣнїа раг҃нѣвали бѣсте г҃а [б҃а вашего][42]· И ег-

в мо ді ѕі и зі д мо к

в мо кд и лд

в мо ла

в мо лв и лг

шим батькам, Авраамові, Ісаакові, Якову. **6** І пізнай сьогодні, що не через твою праведність Господь Бог дає тобі одержати цю добру землю, бо ти є жорстоким народом. **7** Пам'ятай, *не забудь скільки ви розгнівили Господа Бога свого в пустині: від того дня, коли ви вийшли з єгипетської землі, аж доки ви ввійшли до цього місця. Непідкоряючись, ви згрішили перед Господом, **8** і в Хориві ви розгнівили Господа, і Господь розгнівався на вас, щоб вас вигубити. **9** Коли я ішов на гору взяти дві камінні таблиці, ті камінні таблиці завіту, який заповів Господь до вас. *І перебув я на горі 40 днів і 40 ночей. Хліба я не їв ані води я не пив. **10** І дав мені Господь дві камінні таблиці, написані божим пальцем; на них були написані всі слова, які до вас сказав Господь на горі з-посеред огня в день зібрання. **11** І сталося, по 40 днях і по 40 ночах, *і дав мені Господь дві камінні таблиці, таблиці завіту. **12** І сказав Господь до мене: Встань і скоро зійди звідси, бо згрішив твій народ, якого ти вивів з єгипетської землі; вони зійшли швидко з дороги, яку я їм заповів. Зробили собі злите. **13** І сказав Господь до мене: Сказав Я тобі раз і два, кажучи: *Побачив Я цей народ: ось він є твердий народ. **14** Полиш Мене, щоб Я їх вигубив; і вигублю й ім'я їхнє під небом, і зроблю тебе у народ великий і сильний, і численний, більше від цих. **15** І повернувшись, зійшов я з гори, і гора палала вогнем, і дві таблиці свідчення в обох моїх руках. **16** І побачивши я, що ви згрішили перед Господом Богом нашим, і зробили собі вилите теля, і скоро відступили з дороги, яку заповів Господь вам чинити; **17** і взявши обі таблиці, викинув я з моїх рук, і розбив я їх перед вами. **18** І помолився я перед Господом вдруге, так як і вперше: 40 днів і 40 ночей. Хліба я не їв і води я не пив – все за ваші гріхи, якими ви згрішили, чинячи зло перед Господом Богом вашим, щоб Його розгнівити. **19** І страх мав я через лють і гнів, тому що Господь розгнівався на вас, щоб вигубити вас. І вислухав мене Господь, і в тому часі. **20** І Господь дуже розгнівався на Арона, щоб його вигубити, і я помолився за Аарона в тому часі. **21** І ваш гріх, який ви вчинили, – теля; взяв я його і спалив я в вогні, і розбив я його, і дуже розмолов його, доки не стало дуже дрібним, і стало наче порох; і висипав я порох до потоку, що схо-

мой2. 14 16 і 17 мой4. 20

мой2. 24 і 34

мой2. 31

мой2. 32 і 33

див з гори. **22** І в Спаленні, Спокушуванні, і в Гробівницях жадоби розгнівали ви Господа Бога вашого. **23** І коли вас послав Господь з Кадис-Варни, кажучи: Підіть і візьміть землю, яку Я даю вам, і ви спротивилися словам Господа Бога вашого, і ви Йому не повірили, і не послухалися ви Його слів. **24** І ви не підкорялися Господеві від дня, в якому Він об'явився вам. **25** І я молився перед Господом – 40 днів і 40 ночей, які молився я, бо Господь сказав вигубити вас. **26** І помолився я до Бога, і сказав: Господи, Господи, царю країн, не вигуби свій народ і своє насліддя, яке ти визволив твоєю великою силою, яких ти вивів з єгипетської землі твоєю великою силою і сильною рукою, і своїм високим раменом. **27** Згадай своїх рабів Авраама, Ісаака, Якова, яким поклявся Ти Собою. Не гляди на впертість цього народу, і на його безбожність, і на його гріхи, **28** щоб часом не сказали ті, що живуть на землі, звідки ти нас вивів, кажучи: *Господь, не змігши ввести їх до землі, яку їм обіцяв, і ненавидячи їх, Господь вививши, і вигубив їх в пустині. **29** Вони ж твій народ і твоя часточка, яких Ти вивів з єгипетської землі своєю великою силою і високим раменом.

мой4. 14

да̀ (вы, пꙋстѝ)[43] г҃ь ѿ кади́сварнїѝ гл҃ѧ, възыди́те, и҆ прїимѣте зе́млю ю҆́же а҆́зъ даю̀ вамъ и҆ съпроти́вистесѧ гл҃омъ г҃а б҃а ва́шего, и҆ не вѣроваст е҆мꙋ, и҆ не послꙋшасте слове́с е҆го· [И҆][44] не покорѧ́щесѧ бѣ́сте г҃ꙋ ѿ дн҃е в о҆́ньже ꙗ҆ви́сѧ вамъ· И҆ моли́хсѧ пре́д г҃мъ, м҃, дн҃їи. и҆ м҃, но́щїи, ꙗ҆̀же моли́хсѧ, рече б҃о г҃ь погꙋби́ти васъ· И҆ моли́хсѧ [г҃ви][45] и҆ реко́хъ, г҃и г҃и, ц҃рю [стра́намъ][46] не погꙋбѝ людїи свои́хъ и҆ при-ча́стїа своего е҆́же и҆зба́ви крѣ́постїю твое́ю ве-ли́кою ꙗ҆̀же и҆зведѐ и҆з̾ землѧ̀ е҆гѷпетъски крѣ́-постїю твое́ю вели́кою и҆ рꙋко́ю [-][47] си́лною и҆ мы́шцею свое́ю высо́кою· Помѧнѝ (рабы̀ своѧ̀ а҆в-раа́ма, [-][48] і҆саа́ка, (-)[49] і҆а́кова)[50], и҆̀мже сѧ клѧ̀ собо́ю. не призира́и на жесто́чество людїи сихъ, и҆ на бесче́стїе [и҆́хъ][51], и҆ на грѣхѝ и҆̀, да не когда̀ рекꙋ живꙋщїи на землѝ, ѿню́дꙋже [и҆зве-дѐ][52] насъ (-)[53] гл҃юще. *не могїи г҃ь въвестѝ и҆́хъ въ зе́млю ю҆́же (и҆̀мъ [ѡ҆бѣща̀][54])[55], и҆ ненави́дѧ и҆́хъ г҃ь и҆зве́дъ (и҆ погꙋбѝ и҆́хъ)[56] въ пꙋстыни· (-)[57] Сїи (же) лю́дїе твоѝ и҆ при-ча́стїе твоѐ. и҆̀хже и҆зведѐ и҆з̾ землѧ̀ е҆гѷпетъ-ски крѣ́постїю свое́ю вели́кою, и҆ мы́шцею (-)[58] высо́кою·

д҃ мо҃ ді

Глава 10

мой2. 34

1 В *тому часі сказав Господь до мене: Витеши собі дві кам'яні таблиці, такі як і перші, і вийди до мене на гору, і зроби собі дерев'яний кивот. **2** І напишу на таблицях слова, скільки їх було на перших таблицях, які ти розбив, і вкладеш їх до кивота. **3** І я зробив кивот з негниючого дерева, і я витесав дві кам'яні таблиці, такі ж, як і перші. І вийшов я на гору, обидві ж таблиці *були* в обох моїх руках. **4** І Він написав на таблицях, за першим письмом, 10-ть слів, які до вас сказав Господь на горі з-посеред вогню, і дав їх мені Господь. **5** І повернувшись, зійшов я з гори, і вклав я таблиці до кивота, який я зробив, і були там, так як заповів мені Господь. **6** *Сини ж ізраїльські підвелися з Вирота синів Якім-Місадай. Там *помер Аарон, і похований був там, і священиком став Еліазар, син Аарона, замість батька. **7** Звідти ж підвелися до Ґадґад, і з Ґадґада до Єтавата, землі потоку вод. **8** В тому часі відлучив Господь плем'я Леві, щоб носили кивот господнього завіту, і стояли перед Господом, служили і приносили молитви, і благословили в ім'я Його до сьогоднішнього дня. **9** *Через це немає левітам частки ані же-

мой4. 33
мой4. 20
мой2. 18
ниж. 18
єз. 44

Гл҃а, і҃·

Въ *оно вре́мѧ рече г҃ь къ мнѣ. и҆стешѝ себѣ двѣ дъсцѣ ка́меннѣ ꙗ҆́цѣже [и҆][1] пе́р-вїи, и҆ възы́ди къ мнѣ на горꙋ̀ и҆ да съ-твори́ши себѣ̂ ковче́гъ дре́вѧнъ, и҆ въ-пишꙋ на дъсцѣ словеса̀. е҆ликоже и҆̀ бѣ на [пер-вы́х дъскахъ][2], и҆̀хже съкрꙋшѝ, и҆ да вложи́ши ѧ҆̀ въ ковче́гъ· И҆ сътвори́хъ ковче́гъ ѿ дре́въ не-гнию́щъ. і҆ и҆стеса́хъ двѣ дъсцѣ ка́меннѣ ꙗ҆́-цѣ (же и҆) пе́рвїи. и҆ възыидо́хъ на горꙋ̀, (-)[3] ѡ҆́-бѣ (же) дъсцѣ въ [ѡ҆бою̀][4] рꙋкꙋ мою̀· И҆ въписа̀ на дъскꙋ по писа́нїю пе́рвомꙋ, і҃, слове́с, ꙗ҆̀же гл҃а г҃ь к ва́мъ, на горѣ̂ ѿ средꙑ̀ ѡ҆́гнѧ̀, и҆ вда́сть ѧ҆̀ г҃ь мнѣ· И҆ ѡ҆брати́всѧ снидо́хъ съ горꙑ̀, и҆ вложи́хъ дъсцѣ въ ковче́гъ и҆̀же сътвори́хъ. и҆ бѣ́ста тꙋ̂ ꙗ҆́коже повелѣ̂ мѝ г҃ь· (-)[5] *С҃нове (же) і҆и҃левы въздвиго́шасѧ ѿ виро́да, с҃новъ и҆ а҆ки́мль, мисада́й· тꙋ̂ *ѹ҆́мре а҆̂аро́нъ, и҆ погребе́нъ бы́ст тꙋ̂, и҆ бы́сть жрецъ е҆лїа҆за́ръ с҃нъ (а҆̂аро́нь въ ѿц҃а мѣсто)[6]· ѿтꙋдꙋ (же) въз-двигошасѧ въ га҆гадъ, и҆ ѿ га҆гада до [и҆е҆тавада][7] землѝ водотечь водъ· въ ѡ҆́но вре-мѧ, ѿлꙋчѝ г҃ь племѧ̀ левѷино, носи́ти ковче́гъ завѣ́та г҃нѧ. [и҆][8] пре́дстоѧ́ти пре́д г҃мъ слꙋжи́-ти, и҆ моли́ти [и҆ бл҃ви́ ти][9] (и҆́мѧ)[10] е҆го, до

в҃ мо҃ лд
д҃ мо҃ лг
д҃ мо҃ к

д мо ии ни ии ѧзе мд

(днешнѧго дне)[11]. *Сегѡ ради нѣсть левїтомъ части [ни][12] жребїа въ братїи ихъ, гь (бо) самъ причастїе ихъ, ꙗкоже есть реклъ [ти][13]. (-)[14] Азъ (же) стоѧх на горах, м, днїи. и м, нощїи, и послуша гь мене (все времѧ)[15], и не въсхотѣ гь погꙋбити васъ. И рече гь къ мнѣ гради въздвигнисѧ пред людми сими, и да внидꙋтъ и причастѧт землю еюже клѧхсѧ ѿцемъ их дати [ю симъ][16]. И нынѣ Їилю что (проситъ гь бъ твой)[17] оу тебе, точїю да сѧ боѧти га ба твоего, [и][18] ходити въ вся пꙋти его и любити его, и слꙋжити гꙋ бꙋ твоемꙋ, ѿ всего срдца твоего, и ѿ всеѧ дша твоеѧ. Снабдѣти заповѣди га ба твоего, и оправленїа его, елико азъ заповѣдаю (-)[19] днес да (ти благо)[20] бꙋдет. Се га ба твоего нбо, и нбо нбси, землѧ и вся елико есть на ней. обаче ѿца ваша поѧ прежде гь любити ѧ. і избра (племѧ)[21] ихъ по нихъ васъ, паче всѣхъ (странъ)[22] до (днешнѧго дне)[23]. И да пресѣчете жесточ срдцъ вашихъ, и выю вашꙋ не жесточите по сем. Гь бо бъ вашъ сїи бъ бгмъ, и гь гмъ. Бгъ великїи (и) крѣпкїи и страшный *иже не зрит лица, ни возметъ дара. Творѧи сꙋдъ, пришелцꙋ, и сиротѣ и вдовице. и [любити][24] пришелца дати емꙋ хлѣбъ, и ризꙋ. И любите пришелца, пришелцы бо бѣсте въ земли егѵпестѣи. *Га ба твоего боисѧ, и томꙋ да слꙋжиши, и к томꙋ прилѣписѧ, (-)[25] именемъ его кленисѧ. [И][26] той хвала твоѧ, и той бъ твой, иже сътвори тебѣ велїа и славнаѧ сїѧ, ꙗже видѣста очи твои *о, [и е ю][27], дшъ внидоша ѿцы твои въ егѵпетъ, (и) нынѣ же сътвори тѧ есть гь бъ твой, ꙗко ѕвѣзды нбныѧ множествомъ.

в кор ді іо лд мꙋро ѕ сира ле дѣа і кор в гала в ефе ѕ кола г а пет а

вт ѕ ма д лꙋ д

в мо мѕ

ребу між їхніми братами. Бо сам Господь їхнє насліддя, так як їм сказав. **10** Я ж стояв на горах 40 днів і 40 ночей, і вислухав мене Господь кожного часу, і не захотів Господь вигубити вас. **11** І сказав Господь до мене: Іди, підведися цим перед народом; і хай ввійдуть і унаслідують землю, якою Я поклявся їхнім батькам, дати її цим. **12** І тепер, Ізраїле, чого просить Господь Бог твій від тебе, хіба щоб ти боявся Господа Бога твого, і ходив в усіх Його дорогах, і любив Його, і служив Господеві Богові твоєму з усього серця твого і з усієї твоєї душі; **13** зберігав заповіді Господа Бога твого і Його оправдання, які я сьогодні заповідаю, щоб тобі добре було. **14** Ось Господа Бога твого небо і небо небес, земля і все, що є в ній. **15** Лише ваших батьків першими вибрав Господь, щоб їх любити, і вибрав їхнє плем'я після них – вас понад всіх народів – до сьогоднішнього дня. **16** І обріжте твердість ваших сердець, і більше твердою не чиніть вашу шию. **17** Бо Господь панів, Бог великий і сильний, і страшний, *який не зглянеться на лице ані не візьме дару. **18** Він чинить суд приходькові, і сироті, і вдові, і любить приходька, щоб дати йому хліб і одіж. **19** І любіть приходька, бо ви були приходьками в єгипетській землі. **20** Бійся *Господа Бога твого, і Тому служи, і до Того пристань, Його іменем клянися. **21** І Він – твоя похвала, і Він – твій Бог, який вчинив тобі велике і славне це, що побачили твої очі. **22** З *70 і 5-ма душами ввійшли твої батьки до Єгипту, і нині ж зробив тебе Господь Бог твій численністю, наче небесні зорі.

кор2. 19 йов. 34 муд. 6 сир. 35 дія. 10 рим. 2 гал. 2 еф. 6 кол. 3 пет1. 1

вищ. 6 мат. 4 лук. 4

мой1. 46

Гла, аі.

И да любиши га ба твоего, и снабдиши снабдѣнїа его, и оправленїѧ его, и заповѣди его, и сꙋды его вся дни. И да оувѣсте днесь ꙗко не дѣтемъ вашимъ (глю) ꙗже не свѣдатъ ни видѣша наказанїа га ба твоего, и величества его, и рꙋкꙋ силнꙋю, и мышцꙋ высокꙋю. (Ни)[1] знаменїа его, (ни)[2] чюдеса его, елика сътвори посредѣ егѵпта фараонꙋ црю егѵпетьскꙋ и всей земли его. И елико сътвори силе егѵпетьстѣи [и][3] орꙋжїѧ ихъ, и кони ихъ. како потопи вода [чермнаго морѧ][4] пред лицем ихъ женꙋщимъ имъ по васъ, и погꙋби ихъ гь [бъ][5] до днешнѧго дне. И *елико сътвори вамъ въ пꙋстыни дондеже прїидосте на

д мо ѕі псло ре

Глава 11

1 І полюбиш Господа Бога твого, і зберігатимеш Його рішення, і Його оправдання, і Його заповіді, і Його суди всі дні. **2** І пізнаєте ви сьогодні, що не говорю вашим дітям, які не знають ані не бачили напоумлення Господа Бога твого, і Його величні діла, і сильну руку, і високе рамено, **3** ані Його знаки, ані Його чуда, які вчинив посеред Єгипту фараонові, єгипетському цареві, і всій його землі; **4** і те, що зробив єгипетській силі, і їхній зброї, і їхнім коням, як вода Червоного моря затопила перед *вашим* лицем їх, коли вони гналися за вами, і вигубив їх Господь Бог до сьогоднішнього дня. **5** І *що вчи-

мой4. 16 пс. 105

нив вам в пустині, доки ви не прийшли до цього місця. **6** І що вчинив Дафанові і Авиронові, синам Еліява, сина Рувима, яких земля, відкривши свої уста, пожерла їх, і їхні доми, і їхні шатра, і ввесь їхній маєток з ними посеред усього Ізраїля. **7** Бо ваші очі побачили всі великі Господні діла, які Він вам вчинив сьогодні. **8** І зберігатимете всі Його заповіді, які я вам заповідаю сьогодні, щоб ви жили і помножилися, і ввійшли, і одержали землю, до якої ви, туди, переходите через Йордан, щоб унаслідувати її; **9** щоб численні дні ви були на землі, яку поклявся Господь вашим батькам дати їм і їхньому насінню по них, землю, що кипить молоком і медом. **10** Бо земля, до якої ви входите, туди, унаслідувати її, не є такою, як єгипетська земля, звідки ви виходите, звідти, коли сіють насіння і наводнюють її водою, як город зеленини. **11** Земля ж, до якої ти входиш, туди, унаслідувати її, земля гірська і з долинами, напоювана небесним дощем. **12** Земля, яку Господь Бог твій, над нею, наглядає, постійно на ній очі Господа Бога твого, від початку року і до кінця року. **13** Якщо ж слухом послухаєте всі Його заповіді, які я тобі сьогодні заповідаю, щоб любити Господа Бога твого і служити Йому з усього твого серця і з усієї твоєї душі, **14** і дасть дощ твоїй землі в час ранній і пізній; і збереш твоє жито, і твоє вино, і твою олію; **15** і даси поживу на полях твоїй скотині. Наївшись же і наситившись, **16** стережись, щоб не згорділо твоє серце, і, приступивши, не послужили ви іншим богам і *не* поклонилися їм; **17** і гнівом не розлютився Господь на вас, і *не* замкнув небо; і не буде дощу, і земля не дасть свого плоду, і згинете швидко з доброї землі, яку Господь дав вам. **18** *І вложіть ці слова у ваші серця і у вашу душу. І покладете їх на знак на ваших руках, хай будуть на чолах між вашими очима. **19** *І навчите своїх дітей говорити їх, сидячи в хаті і ходячи в дорозі, і лежачи, і встаючи. **20** І напишите їх на одвірках свого дому і на своїх брамах, **21** щоб помножилися ваші дні і дні ваших синів на землі, якою поклявся Господь вашим батькам дати її, так як дні неба на землі. **22** І буде, коли слухом послухаєте всі ці заповіді, які я вам заповідаю сьогодні творити, щоб любити Господа Бога вашого, ходити в усіх Його заповідях і пристати до Нього, **23** – тоді прожене Господь ці народи з-перед вашого лиця, і унаслідуєте народи великі і дуже сильні, понад вас. **24** *Всі місця, в яких стане стопа ва-

вищ. 6
вищ. 4
іс нав. 1

мѣсто сїе. И̂ е̂лико сътвори, дафану и̂ авирону сн҃ома е̂лїавлема сн҃а рувина. ꙗже ѿверзши земля оуста своꙗ пожре и҃ и̂ домы и̂хъ, и̂ кущя и̂хъ, и̂ все и̂хъ и̂мѣнїе с ними среди всего і̂и҃ля. Ꙗко о̂чи ваши видѣста вся дѣла г҃ня, великаꙗ, е̂лико сътвори ва҃ днесь. И̂ да снабдите вся заповѣди е̂го е̂лико а̂зъ заповѣдаю [вамъ][6] дн҃е. да живете и̂ оумножитеся, и̂ вънидѣте и̂ прїимѣте землю, на нюже вы минуете чрез і̂ѻрданъ тамо причастити ю. да многи дн҃и будете на земли, е̂юже клятся г҃ь ѿц҃емъ вашимъ. дати и̂мъ и̂ сѣмени и҃ по н҃и. землю кипящу млекомъ и̂ медо҃. (Земля бо е̂сть)[7] на нюже вы и̂дете тамо причастити е̂а. Не ꙗко земля е̂гѵпетьска е̂сть, ѿнюдуже ѿходите тамо, е̂гда сѣютъ сѣма, и̂ напаяютъ (и̂) поенїемъ, ꙗко о̂граду ѕельную. Земля же в нюже ты входиши тамо причастити ю, земля горна и̂ равна, ѿ дожда н҃бнаго напаяетсѧ. Земля юже г҃ь б҃ъ твои снабдитъ (-)[8] всегда. О̂чи г҃а б҃а твое̂го на неи въ начало лѣту, и̂ до конца лѣту. А̂ще же слухомъ послушаете всѣхъ заповѣдеи е̂го, е̂лико а҃ заповѣдаю тебѣ дн҃е. любити г҃а б҃а твое̂го, и̂ служити е̂му ѿ всего ср҃дца твое̂го, и̂ ѿ всея д҃ша твое̂я. И̂ дастъ дождь земли твоеи по времени ранныи и̂ позныи. и̂ събереши жита твоя. и̂ вино твое и̂ е̂леи твои. И̂ [даси][9] пищу на селѣх [-][10] скотомъ твои̂мъ, (-)[11] ꙗдъ (же) и̂ насытишися. Блюди себе, да не развеличаетсѧ ср҃дце твое. и̂ (приступивше)[12] послужите богомъ и̂нѣмъ, и̂ поклонитеся и̂мъ. И̂ ꙗростїю разгнѣваетсѧ г҃ь на вы, и̂ затворитъ н҃бо. и̂ не будетъ дождя и̂ земля не дастъ плода своего, и̂ погибнете въскорѣ съ земля б҃лгїа юже [г҃ь дастъ][13] вамъ. *И̂ да вложите словеса си въ ср҃дца ваша и̂ въ д҃шу вашу. и̂ да възложите я въ знаменїе на руку вашу (-)[14] да будутъ (на челѣхъ) между о̂чима вашима. *И̂ да наоучите чада своя г҃лати с҃и сѣдяще въ дому, і и̂дуще въ путь, и̂ лежаще и̂ въстающе. И̂ въпишите я на празѣхъ храма своего, и̂ на вратѣхъ своихъ. да оумножатсѧ дн҃и ваши, и дн҃и сн҃овъ вашихъ. на земли е̂юже клятсѧ г҃ь ѿц҃емъ вашимъ дати (ю)[15] ꙗко дн҃їе н҃бу на земли. И̂ будетъ а̂ще слухомъ послушаете всѣхъ заповѣдеи сихъ, ꙗже я заповѣдаю вамъ дн҃е творити. любити г҃а б҃а вашего, ходити въ вся [заповѣди][16] е̂го и̂ прилеплятися къ нему. (Тогда)[17] ѿженетъ г҃ь [-][18] (страны)[19] сїа ѿ лица вашего, и̂ о̂дръжите

вы҃ ѕ
вы҃ д

(стра́ны)[20] вели́кїѧ и҆ крѣ́пкїѧ ѕѣло па́че ва́съ· *вс҄ѧ мѣ́ста на ни́хже ста́нетъ стопа̀ но́гъ ва́шихъ, ва҃ бꙋ́детъ, ѿ пꙋсты́нѧ, и҆ ѿ дꙋбра҃, и҆ ѿ рѣкѝ вели́кїѧ [-][21] (є҆фра́тъ)[22], и҆ до мо́рѧ, є҆́же на за́падѣ бꙋ́дꙋ предѣ́ли ва́ши· Не ста́нетъ ни҆ктоже пре҃ лицемъ ва́шимъ, [и҆][23] тре́петъ ва́шъ и҆ стра́хъ ва́шъ възложи́тъ г҃ь б҃ъ ва́шъ на лицѐ всеѧ̀ землѧ̀ на ню́же а҆́ще в҆зыи́дете [-][24] ꙗ҆́коже гл҃а г҃ь къ ва́мъ· Се҃ а҆́зъ да́ю̀ пре҃ ва́ми дн҃е, бл҃ве́нїе и҆ кла́твꙋ. бл҃ве́нїе а҆́ще послꙋ́шаете за́повѣдїи г҃а б҃а ва́шего, є҆ли́коже а҆́зъ заповѣ́даю ва́мъ дн҃е· (-)[25] [Кла́твы][26] (же) а҆́ще не послꙋ́шаете за́повѣди г҃а б҃а ва́шего, и҆́же (запо-вѣ́дахъ)[27] ва́мъ дн҃е· И҆ съвратите́сѧ с пꙋтѝ и҆́же заповѣ́дахъ ва́мъ, и҆дꙋ́ще послꙋжи́ти бо-го́мъ и҆́нѣмъ и҆́хже не вѣ́сте· И҆ бꙋ́детъ є҆гда̀ въведе́тъ тебѐ г҃ь б҃ъ твои, въ зе́млю въ ню́же (минꙋ́ете)[28] та́мо прича́стити є҆ѧ̀· И҆ да да́си бл҃ве́нїе на го́рꙋ гаризи́ню, (а҆)[29] кла́твꙋ на го́рꙋ гева́лю. [є҆́же є҆́сть][30] о҆бо́нꙋ стра́нꙋ і҆о҆рдана за пꙋте҃ и҆́же на за́падѣ сл҃нца въ землѝ ха-наа́нстѣи, о҆бита́ющїи на за́падѣ сл҃нца бли́зъ голго́ла (высо́кагѡ)[31]. В҆ы̂ бо̀ минꙋ́ете і҆о҆рда́нъ въ-ше́дше прїѧ́ти землѧ̀, ю҆́же г҃ь б҃ъ ва́шъ дае́тъ ва́мъ въ прича́стїе вс҄ѧ дн҃и, и҆ прїи́мете ю҆̀ и҆ всели́тесѧ в ню̀· И҆ да съхрани́те твори́ти вс҄ѧ за́повѣди [є҆го][32], и҆ сꙋды̀ [є҆го][33] ꙗ҆́же а҆́зъ да́ю̀ (ва́мъ)[34] дн҃ь·

і҆с҃ на҃ а

Гл҃а, в҃і·

Сїи́ (же)[1] за́повѣди и҆ сꙋды̀ ꙗ҆́же снабди́те твори́ти на зе҃лѝ ю҆́же г҃ь б҃ъ ѻ҆ц҃ъ ва-ши́хъ дае҃ ва́мъ въ прича́стїе всѧ дн҃и ꙗ҆́же в҆ы живе́те на землѝ· Па́гꙋбою погꙋ-би́те вс҄ѧ мѣ́ста, *въ ни́х же слꙋжи́ша т҃ꙋ стра́ны бого́мъ свои́мъ, ꙗ҆́же в҆ы прїи́мете [-][2] на гора́хъ высо́кихъ и҆ хо́лмехъ, и҆ по҃ дре́вомъ сѣ́нны҃· И҆ да раскопа́ете тре́бища и҆́хъ, и҆ съкрꙋ-ши́те столпы̀ и҆́хъ, и҆ сады̀ и҆́хъ съсѣче́те, и҆ ваѧ́нїѧ бого҃ и҆́хъ и҆зожже́те на о҆гнѝ, и҆ поги́бне҃ и҆́мѧ и҆́хъ ѿ мѣ́ста того̀· да не сътвори́те та́ко г҃ꙋ б҃ꙋ ва́шемꙋ. *Н҆о на мѣ́стѣ и҆дѣ́же и҆з-бере́тъ г҃ь б҃ъ на́шъ. (всѣ́мъ племене́мъ ва-ше́мъ)[3] призва́ти и҆́мѧ є҆го т҃ꙋ [-][4]. и҆ взы́щете и҆ въни́дете та́мо· И҆ принесе́те т҃ꙋ всесъжже́нїѧ ва́ша и҆ тре́бы ва́ша и҆ приноше́нїѧ ва́ша. и҆ м҃л-твы ва́ша и҆ во́лнаа ва́ша. [(-)[5] и҆сповѣ́данїѧ ва-ша][6], и҆ перве́нца̀ воло́въ ва́шихъ, и҆ о҆ве́цъ ва-ши́хъ· И҆ да ꙗ҆́сте та́мо пре҃ г҃мъ б҃мъ ва-ши́мъ. и҆ възвесели́тесѧ о҆ все́мъ, на не́же въз-ложи́те рꙋкѝ [ва́ша][7] в҆ы и҆ до́мове ва́ши, ꙗ҆́ко (т҃ѧ бл҃ви́лъ є҆́сть)[8] г҃ь б҃ъ тво́и· да не сътво-

і҆оа҃ д

в҃ пара҃ з

ших ніг, – буде вам: від пустині і від долин, і від великої ріки Ефрат, і до моря, що на заході, будуть ваші границі. **25** Ніхто не встоїться перед вашим лицем; і ваше тремтіння, і ваш страх накладе Господь Бог ваш на лице всієї землі, до якої лиш ввійдете, так як сказав Господь до вас. **26** Ось я даю перед вами сьогодні благословення і прокляття: **27** благословення – якщо послухаєте заповіді Господа Бога вашого, які я вам сьогодні заповідаю; **28** прокляття ж – якщо не послухаєте заповіді Господа Бога вашого, які я вам сьогодні заповідаю, і зійдете з дороги, яку заповів я вам; ідучи послужити іншим богам, яких не знаєте. **29** І буде, коли введе тебе Господь Бог твій до землі, до якої, туди, переходите унаслідувати її; і дасть благословення на горі Ґаризін, а прокляття – на горі Ґевал, **30** що є на другій стороні Йордану, за дорогою, що на захід сонця, в землі ханаанській; тим, що живуть на заході сонця, поблизу Ґолґола високого. **31** Бо ви переходите Йордан, ввійшовши – унаслідуєте землю, яку Господь Бог ваш дає вам в наслідля на всі дні; і одержите її, і поселитеся на ній. **32** І зберігатимете чинити всі Його приписи і Його суди, які я сьогодні даю вам.

Глава 12

1 Це ж приписи і суди, які берегтимете чинити на землі, яку Господь Бог ваших батьків дає вам в наслідля на всі дні, які ви живете на землі. **2** Знищенням вигубите всі місця, *в яких, там, служили народи своїм богам, яких ви унаслідували: на високих горах, і на вершках, і під тінистим деревом. **3** І розвалите їхні жертовники, і знищете їхні стовпи, і вирубаєте їхні гаї, і різьблене їхніх богів спалите вогнем, і знищите їхні імена з того місця. **4** Не зробите так Господеві Богові вашому. **5** *Але на місці, де вибере Господь Бог наш всім ваших племенам, – прикликати Його ім’я там; і пошукаєте, і ввійдете туди. **6** І принесете туди ваші цілопалення, і ваші жертви, і ваші приноси, і ваші молитви, і ваше добровільне, ваші визнавання, і ваших первородних волів, і ваших овець. **7** І їстимете там перед Господом Богом вашим, і зрадієте усім, на що покладете ваші руки, ви і ваші хати, так як тебе поблагословив Господь Бог твій. **8** Не чинитимете там за всім,

ів. 4

пар2. 7

що чините сьогодні тут, кожний – що вгодне перед ним. **9** Бо тепер ви *ще* не прийшли до спочинку, у насліддя, яке Господь Бог ваш вам дає. **10** Але коли перейдете Йордан, і замешкаєте на землі, яку Господь Бог ваш дає вам в насліддя, і Він дасть вам спочинок від усіх ваших ворогів, які довкруги вас, і поселитеся впевнено. **11** *І буде місце, де вибере Господь Бог ваш, – прикликати там Його ім'я, там принесете все, що я вам сьогодні заповідаю: ваші цілопалення, і ваші жертви, і ваші десятини, і первоплоди ваших рук, і кожний ваш вибраний дар, який обіцяєте Господеві Богові вашому. **12** І зрадієте перед Господом Богом вашим ви, і ваші сини, і ваші дочки, і раби, і ваші рабині, і левіти, що при вашій брамі, бо немає їм частки ані насліддя з вами. **13** Стережись, не приноси свого цілопалення в кожному місці, де лиш сподобається, **14** але на місці, яке вибере Господь Бог твій в одному з твоїх міст; там принесеш твоє цілопалення і там зробиш все, що я тобі сьогодні заповідаю. **15** Але за всім бажанням твоєї душі принесеш у жертву, і їстимеш м'ясо за благословенням Господа Бога твого, який дав тобі в кожному місті твоєму. І нечистий в тобі, і чистий – разом їстиме він його, як серну і оленя. **16** *Лишень кров не їстимете, на землю виливайте її, як воду. **17** Не зможеш їсти в твоїх містах десятину твоєї пшениці, і твого вина, і твоєї олії, своїх первородних волів, і своїх овець, і всі обіти, які обіцяєш, і ваші визнавання, і приноси ваших рук. **18** Але з'їси їх перед Господом Богом своїм на місці, де вибере Господь Бог твій Собі, ти, і твій син, і твоя дочка, і твій раб, і твоя рабиня, і левіт, і приходько, що в твоїх містах; і радітимеш перед Господом Богом твоїм за все, на що покладеш твою руку. **19** Бережись сам, не остав левіта в усьому часі, поки живеш на землі. **20** *Якщо ж розширить Господь Бог твої границі, так як тобі сказав, і скажеш: Їстиму м'ясо. Їстимеш м'ясо, доки забажає твоя душа їсти м'ясо, за всім бажанням твоєї душі. **21** Якщо ж далеко від тебе місце, яке вибере Господь Бог твій, щоб прикликати там Його ім'я; і принесеш жертву з своїх волів і з своїх овець, яких дасть тобі Бог твій, так як заповів я тобі, – їстимеш в твоїх містах за бажанням твоєї душі. **22** Так, як їсться серну і оленя, так їстимеш їх, нечистий в тобі і чистий, однаково їстиме. **23** Стережись ду-

црс3. 8; црс4. 21; пар2. 33; єре. 32

црс1.14

мой1. 28; ниж. 19

рите [ту][9] [по][10] всему елико же [творите][11] зде днь, кождо угодно пред собою. Несте бо пришли до ныне въ покои. [-][12] въ причастие еже Гь Бгъ вашъ даетъ вамъ. (Но егда)[13] прейдете Іорданъ и вселитеся на земли юже Гь Бгъ ваш причаститъ вамъ, и покоитъ вас от всехъ врагъ ваших иже окрестъ (вас), и вселитеся без съблазна. *И будет место идеже изберетъ Гь Бгъ вашъ призвати имя его ту. Ту принесете все елико азъ заповедаю вамъ днсе. всесъжженія ваша, и требы ваша. и десятины ваша, и начатки рукъ ваших, (-)[14] и всякъ избранъ даръ вашъ. елико обещаете [Гви][15] Бу вашему. И възвеселитеся пред Гмъ Бмъ вашимъ, вы и сынове ваши, и дщери ваши, и рабы [-][16], и рабыня ваша, и [левити иже][17] у вратъ ваших, яко нетъ [им][18] части ни жребія с вами. Блюди себе самъ не приноси всесъжженія своего въ всякомъ месте егоже аще възлюбиши. Но в месте еже изберетъ Гь Бгъ твои [-][19] въ едіномъ [града][20] твоих. ту да принесеши всесъжженіе твое, и ту сътвориши все елико азъ заповедаю тебе днь. Но всею хотеніемъ [душа твоея][21]. да жертвуеши и яжь мяса, по блвенію Га Ба твоего иже даде тебе въ (всех градех твоихъ)[22], нечисты и тебе, и чистыи въкупе да ястъ я, яко серну и елень. *Разве крови да не ясте, на землю проливаите ю аки воду. Не възможеши ясти въ граде своих десятины, пшеница твоея и вина твоего, и елея твоего. первенца воловъ своихъ, и овецъ своихъ, и вся обети еже (обещаеши)[23], і исповеданія ваша, и приносъ рукъ ваших. Но пред Гмъ Бмъ своимъ да яси я въ месте идеже изберет Гь Бгъ твои себе. Ты и снъ твои и дщери твоя [и][24] рабъ твои и раба твоя, [и левит][25], и пришелецъ, иже въ граде твоих, и възвеселишася пред Гмъ Бмъ твоим о всех на нherже возложиши руку твою. Блюди себе самъ да не оставляеши левитинина въ все время донделе еси живъ на земли. *Аще же разширитъ Гь Бгъ [-][26] предhелы твоя, якоже (ти есть гла)[27] и речеши да ямъ мяса. аще въсхощетъ душа твоя яко ясти мяса. въ всемъ похотенію душа твоея да яси мяса. Аще же подале (место от тебе)[28] еже изберетъ Гь Бгъ твои, призывати имя его ту. и требу положиши от воловъ своихъ, и от овецъ своихъ яже дастъ тебе Бгъ твои. якоже заповедах тебе, да яси въ градехъ твоих по похотенію душа твоея. Якоже ся ястъ серна и елень. такожде да яси я, нечистыи тебе и чистыи такожде

г цр и; д цр ка; в пара лг; ерем лв

а цр ди

а мо кн; ни ди

да ꙗдꙋтъ· вельми крѣпце да не ꙗси крови, кровь бо (есть) [душа его][29]. да не ꙗстися душа с масы· да не ꙗсте (еа, но) на землю проливаите ѧ аки водꙋ, да не ꙗси ю. да благо тебѣ бꙋдетъ и сыномъ твоимъ по тебѣ [въ вѣки][30]. Аще сътвориши се, еже добро и угодно (есть) пред Господомъ Богомъ твоимъ· Развѣ свѧтаѧ твоѧ иже [бꙋде тебѣ][31], и обѣты твоѧ възем да прiидеши на мѣсто, идѣже изберетъ Господь Богъ твои (оно) себѣ, призвати имѧ его тꙋ· И да сътвориши всѧсъжженiѧ твоѧ, масѧ (же) [и кровь][32] възнесеши на олтарь Господа Бога твоего. кровь же требъ твоихъ. да пролiеши пред степени олтарѧ (-)[33] Бога твоего, а масѧ да ꙗси· Снабди и послꙋшаи и да сътвориши всѧ словеса ꙗже азъ заповѣдаю тебѣ [днесь][34]. да благо ти бꙋде и сыномъ твоимъ [по тебѣ][35] въ вѣки· Аще сътвориши добро и угодно пред Господомъ твоимъ· Аще же потреби (-)[36] Богъ (-)[37] (страны)[38], в нѧже входиши ты тамо прiѧти землю ихъ от лица твоего, и прiимеши ю и вселишисѧ въ землю ихъ· Блюди себѣ самъ не възыщи въ слѣдъ ити ихъ, по потребленiю ихъ от лица твоего. не възыщи богов ихъ глаголѧ. како творѧтъ (страны)[39] сiа богомъ своимъ, сътворю и азъ· да не сътвориши [Господꙋ Богꙋ своемꙋ тако][40], похꙋлено бо (есть) [егоже Господь][41] ненавидитъ. сътвориша богомъ своимъ. ꙗко сыны своѧ и дщери своѧ жгꙋтъ огнемъ богомъ имъ· *Все слово еже азъ заповѣдаю тебѣ днесь, се снабди творити. *да не приложиши к семꙋ ни оуимеши от него·

вы д

при л
вы д

же пильно, щоб не їсти крові, бо кров – це його душа. Хай не їсться душа з м'ясом. **24** Не їстимете її, але на землю її виливайте, як воду. **25** Не з'їси її, щоб добре було тобі і твоїм синам після тебе, навіки, якщо вчиниш те, що добре і миле перед Господом Богом твоїм. **26** Лише твоє святе, яке буде тобі, і твої обіти, взявши, прийдеш до місця, яке вибере Господь Бог твій його Собі, щоб призвати там Його ім'я. **27** І зробиш твої цілопалення. М'ясо ж і кров принесеш на жертовник Господа Бога твого, кров же твоїх жертов вилиєш перед сходинками жертовника Бога твого, а м'ясо з'їси. **28** Збережи і послухай і вчини всі слова, які я сьогодні тобі заповідаю, щоб добре було тобі і твоїм синам, по тобі, навіки, якщо вчиниш добре і миле перед Господом твоїм. **29** Якщо ж вигубить Бог від лиця твого народи, до яких ти входиш, туди, щоб одержати їхню землю, і одержиш її і поселишся в їхній землі, **30** бережися сам; не шукай іти вслід за ними після того, як Він їх вигубив з-перед твого лиця. Не шукай їхніх богів, кажучи: Як чинять ці народи своїм богам, вчиню і я. **31** Не чинитимеш Господеві Богові своєму так, бо огидним є те, що Господь ненавидить: вони зробили своїм богам, бо своїх синів і своїх дочок спалюють в огні їхнім богам. **13,1** *Кожне слово, яке я тобі сьогодні заповідаю, це бережи творити. *Не додаси до нього ані не віднімеш від нього.

вищ. 4

при. 30
вищ. 4

Глава, ГI·

Аще въстанетъ въ тебѣ пророкъ или видѧ сонъ, и дастъ тебѣ знаменiѧ и чюдеса· и прiиде знаменiе или чюдо еже бꙋдетъ глаголати (-)[14] рекiи, идемъ да послꙋжимъ богомъ инѣмъ, ихже не вѣсте· да не послꙋшаете глаголъ пророка того, или видѧщаго сонъ тои. ꙗко искꙋшаетъ Господь Богъ васъ оувѣдѣти аще любите Господа Бога вашего всѣмъ сердцемъ вашимъ и всею душею вашею· По Господѣ Бозѣ вашемъ, да ходите и того боитесѧ, и заповѣди его снабдите. и гласа его да послꙋшаете [и томꙋ послꙋжите][2], и к немꙋ прилепитесѧ· И пророкъ тои или видѧи сонъ [-][3] да оумретъ· Глаголалъ бо есть прельстити тѧ от Господа Бога твоего изведшаго тѧ из землѧ егvпетскiѧ избавльшаго тѧ из работы· Хотѧще съвратити тѧ с пꙋти, иже заповѣда тебѣ Господь Богъ твои ходити вонь. (сего ради)[4] [погꙋбите][5] (сами) злое от васъ· Аще

Глава 13

2 Якщо повстане в тебе пророк чи той, що бачить сон, і дасть тобі знак чи чуда; **3** і сповниться знак чи чудо, про яке буде говорити той, хто говорить: Підім, послужимо іншим богам, яких не знаєте. **4** Не послухаєте слів того пророка чи того, що бачить той сон, бо випробовує вас Господь Бог, щоб дізнатись чи любите Господа Бога вашого всім вашим серцем і всією вашою душею. **5** За Господом Богом вашим ходіть, і того бійтеся, і заповіді його бережіть, і його голосу слухайтеся, і тому послужіть, і до нього пристанете. **6** І той пророк чи той, хто бачить сон, хай помре. Бо заговорив, щоб відвернути тебе від Господа Бога твого, що вивів тебе з єгипетської землі, що викупив тебе з рабства, бажаючи звести тебе з дороги, яку заповів тобі Господь Бог твій, ходити нею. Задля цього

самі вигубите з вас зло. **7** Якщо ж просить тебе твій брат, син твоєї матері, чи твій син, чи твоя дочка, чи жінка твого лона, чи твій приятель, що милий твоїй душі, потайки кажучи: Ідім і послужім іншим богам, яких не знав ти ані твої батьки, **8** з богів народів, що довкруги нас, що близькі до тебе чи далеко від тебе, від краю землі до краю землі. **9** Не побажай піти з ним ані не послухай його, і хай твоє око не пощадить його, і не полюби його, і не прикривай його. **10** Сповіщаючи, сповістиш про нього, і твоя рука хай буде на ньому найперше, щоб його убити, і руки всього народу пізніше. **11** І поб'єте його камінням, і він помре, бо шукав відвернути тебе від Господа Бога твого, що вивів тебе з єгипетської землі, з дому рабства. **12** І ввесь Ізраїль, почувши, побоїться, і не додадуть після цього чинити за цим злим словом, що у вас. **13** Якщо ж почуєш в одному з міст, яке Господь Бог тобі дає, щоб там жити, що кажуть: **14** Вийшли беззаконні мужі з нас і відвернули тих, що живуть у їхніх містах кажучи: Підім, послужім іншим богам, яких ви не знаєте. **15** І дослідиш, і випитаєш, і дуже дослідиш, і ось явно слово правдиве, і є у вас хула. **16** Ось, убиваючи, уб'єш всіх, що живуть у тому місті, вбивством меча, і прокляттям прокленете їх і все, що в ньому. **17** І збереш всю його здобич на його роздоріжжях, і вогнем вповні спалиш місто і всю його здобич перед Господом Богом твоїм; і буде незаселеним навіки, більше не буде відбудоване. **18** Ніщо з проклятого не пристане до твоєї руки, щоб Господь відвернув свою лють гніву і дав тобі милосердя, і змилосердився над тобою, і розможив тебе, так як сказав тобі і так як поклявся Господь вашим батькам, **19** якщо послухаєшся голосу Господа Бога твого і зберігатимеш всі його заповіді, які я тобі сьогодні заповідаю, щоб чинити добро і миле перед Господом Богом твоїм.

же молитъ тѧ бра҃ твои (снъ мтри твоеѧ)[6] или снъ твои или дщи твоа, или жена лона твоего, или другъ [твои][7]точенъ дши твоеи, отаи гла. идемъ и послужимъ богомъ инѣмъ, ихже не видѣ ты ни ѿцы твои· ѿ боговъ (странъ)[8] иже окртъ [насъ][9], приближающихсѧ тебѣ, или далних ѿ тебе, ѿ конца землѧ до конца землѧ· Не восхощи ити с ни, [ниже][10] послушаи его. и да не пощадитъ око твое на него, (и) не възлюби его [и да не][11] прикрыеши его· возвѣщаѧ возвѣстиши о немъ. и [рука твоа да буде][12] на немъ въ прьвыхъ побитїи, и руки всѣхъ людїи послѣжде· И (побїете)[13] его каменїемъ и оумретъ, яко възыскалъ есть обратити тебе ѿ га ба твоего, изведшаго тѧ изъ землѧ егупетски ѿ дому работы· И весь іиль оуслышавъ оубоитсѧ и не приложитсѧ посемъ сътворити по словеси [сему ѕлому][14] иже въ ва· Аще ли оуслышиши въ единомъ ѿ гра иже гь бъ [-][15] даетъ тебѣ вселитисѧ ту глющихъ· Изыидоша мужи беззаконїи ѿ [на][16], и ѿвратиша [-][17] живущаѧ въ [градѣхъ][18] ихъ глюще. идемъ [-][19] да послужим богомъ инѣмъ, ихже не вѣсте· И да възыщеши и вопрашаеши и обыщеши ѕѣло. и се ли истинно (слово быстъ явѣ)[20], (и) похуленїе (есть)[21] въ ва· (Се) оубиваѧ оубїеши вса живущаа въ градѣ оно оубоемъ мечнымъ. [и][22] възложенїем да възложиши ихъ и вса яже в ни· И весь плѣнь его съберешї и в распутїихъ его. и да запалиши гра огне и всю корысть его всѧчески пре гмъ бмъ твоимъ, и будетъ пустъ въ вѣки, не възградитсѧ посемъ· да приложисѧ (ничтоже ѿ положенїа в руцѣ твои)[23]. да ѿвратит (бъ)[24] ѿ ярости гнѣвъ свои, и дастъ ти млть и помилуетъ тѧ и оумножит тѧ яко [есть гла тебѣ, и][25] якоже сѧ есть кла гь ѿцемъ вашимъ· Аще послушаеши гласа га ба твоего, [и снабдиши][26] вса заповѣди его, яже азъ заповѣдаю тебѣ днесь. творити добро и оугодно пре гмъ бмъ твоим·

Глава 14

1 Тому що ви сини Господа Бога вашого – не зробите нарізів і не чинитимете лисини між вашими очима за мертвих. **2** *Бо ти є святим народом Господеві Богові вашому. Бо тебе вибрав Господь Бог твій, щоб ти був йому особливим народом зпоміж всіх народів, які на лиці землі. **3** Не їстимете нічого нечистого. **4** *Це в скотах їжте: теля,

вищ. 7
ниж. 26
мойЗ. 11

Гла, ді·

Сынове (бо вы)[1] га ба вашего да не [рѣжетесѧ][2], [и][3] не возложите плѣши межи очима вашима на мертвемъ· *Яко людїе сти есте гви бу вашему. (-)[4] тебе (бо) избралъ есть гь бъ твои быти ему себѣ людемъ преподобных ѿ всѣхъ (странъ)[5] яже на лицы землѧ. да не ясте всего скверна· *Се въ скотѣхъ да ясте, телецъ ѿ гова [-][6] агнецъ

вы ӡ
ни кѕ
г мо аі

ѿ овец, и козелъ ѿ коз. елена и серну и буиволицу, и лана, зубръ, и онагръ, саигакъ, [и][7] всѧк скотъ на двое дѣлѧ пазногти, и копыто (на двое копыта)[8]. и възносѧ жванїе во скотѣ сїѧ да ѧсте· И сих да не ѧсте ѿ възносѧщихъ жванїе, и ѿ дѣлѧщихъ пазногти на двое, (но)[9] копыта (не) копытащих, велблюда и заѧца (-)[10] ѧко възносѧт жванїа сїи (но)[11] копыта не копытатъ нечисто єи вамъ (-)[12]. И свинїа ѧко на двое дѣлѧт пазногти, и копыта копытит (-)[13] сїѧ (же) жванїа не жуетъ нечиста єи вамъ [есть][14] ѿ мѧса ихъ да не ѧсте и мртвечине ихъ да не прикасаетесѧ· И сїа да ѧсте ѿ всѣх иже въ водѣ, [-][15] емуже есть перїе и чешуѧ [тыи][16] да ѧсте. и всему емуже нѣсть перїа (ни)[17] чешуѧ да не ѧсте нечиста та ва (-)[18]. (И) всю птицу чисту да ѧсте· И сиже да не ѧсте ѿ них орла, и нога, и орла морскаго, и неѧсыти, [-][19] иктина и подобныа [сих][20]. И (-)[21] врана (-)[22], и врабїа. и выпелица. и сухолаплѧ и ѧстреба и подобныа (сих)[23], (и врана нощнаго, и лилика, и подобнаѧ симъ)· И еродїона, и лебедѧ і ивинъ, и катаракта, и вдода· И нощнаго нетопырѧ, (и сыча,) и теслоноса, и харадрїона и подобныа [сих][24], и порфирїона (-)[25]. [И][26] всѧ гады птическїа нечиста сїѧ [-][27] вамъ, да не ѧсте ѿ нихъ· всѧку птицу чисту да ѧсте. [-][28] все ѧже мртвечины да не ѧсте обиталнику иже въ градѣ (-)[29] да дасте и да ѧстъ, или да ѿдасте странику, ѧко людїе сти есте гви бу вашему, *да не свариши ѧгнѧте въ млецѣ матери его· десѧтины да (ѧси)[30] ѿ всего плода сѣмени своего, пло (нив)[31] твоихъ ѿ года до года· [-][32] да ѧси ѧ пре гмъ бмъ своимъ на мѣстѣ идѣже изберетъ гь бъ твои, призывати имѧ его ту. [тамо][33] да принесеши десѧтину пшеница твоеѧ и вина твоего, і елеа твоего, [и][34] првенецъ воловъ твоих и овецъ твоих, да сѧ наоучиши боѧтисѧ га ба твоего всѧ дни· Аще ли далече буде [пути ѿ тебе][35] и не возможеши донести ихъ, ѧко далече (мѣсто ѿ тебе)[36], еже изберетъ гь бъ твои, призывати имѧ его ту, ѧко блви тѧ гь бъ твои· (Тогда)[37] ѿдаси сїе на ценѣ и возмеши цѣну в руку свою, и да идеши въ мѣсто еже изберетъ гь бъ твои себѣ· И даси цѣну на все на нееже ти помыслит дша твоѧ на волы [и][38] овцы [или][39] на вино, или на оловину или на все на нееже помышлѧет дша твоа, и да ѧси ту пре гмъ бмъ твоимъ. (-)[40] да възвеселишисѧ ты и домъ твои· (-)[41] левитинъ (же) иже въ градѣхъ твоихъ, [не

в мо кг и лд

з волів, ягня, з овець, і козла, з кіз, **5** оленя, і серну, і буйвола, і дику козу, зубра, і онагра, сайгака, **6** і всяку скотину, що надвоє ділить ратиці, і на два ділить копито, і румиґає між скотами, цих їжте. **7** І цих не їжте, з тих, що румиґають, і з тих, що на два ділять ратиці, але копита не ділять: верблюда і зайця, бо ці румигають, але на два копита не ділять, ці вам нечисті. **8** Також свиня, бо на два ділить ратиці і ділить копита, вона ж не румигає, нечиста вона є для вас. З їхніх м'ясив не їжте, і їхньої мертвечини не доторкайтеся. **9** І це їжте з усього, що у воді, те що має плавники і луску, тих їжте. **10** І все, що не має плавників ані луски, не їжте, воно для вас нечисте. **11** І їжте кожного чистого птаха. **12** І цих же не їжте, з них: орла, і перебийнога, і морського орла, **13** і неясити, і ктина, і подібне до цих; **14** і ворону, **15** і горобця, і випелицю, і сухолаплю, і яструба, і подібне до цих; **16, 17** і нічну ворону, і лилика, і подібне до цих; і еродіона, і лебедя, й івина, і катаркта, і вдода, і нічного нетопира, **18** і сича, і теслоноса, і харадріона, і подібне до цих; і порфиріона, і всі гади, з птахів, **19** – ці вам нечисті, не їжте з них. **20** Кожного чистого птаха їжте, **21** все, що з мертвечини, не їжте. Мешканцеві, що в містах, дасьте і хай їсть, або віддасьте чужинцеві. Бо ви є святим народом Господеві Богові вашому. *Не звариш ягняти в молоці його матері. **22** Їстимеш десятини з усякого плоду свого насіння, плід твоїх нив, з року до року. **23** Їстимеш їх перед Господом Богом своїм на місці, де вибере Господь Бог твій, щоб прикликати там його ім'я. Тут принесеш десятину твоєї пшениці, і твого вина, і твоєї олії, і первородне твоїх волів, і твоїх овець, щоб ти навчився боятися Господа Бога твого всі дні. **24** Якщо ж далеко буде дорогою від тебе, і не зможеш донести їх, бо далеко від тебе місце, яке вибере Господь Бог твій, щоб прикликати там його ім'я, бо поблагословив тебе Господь Бог твій. **25** Тоді віддаси це за ціну, і візьмеш ціну в свої руки, і підеш на місце, яке собі вибере Господь Бог твій. **26** І даси ціну за все, на що тобі загадає твоя душа: на воли і вівці, або на вино чи на сильний напиток, чи на все, про що задумає твоя душа; і з'їси там, перед Господом Богом твоїм, щоб розвеселився ти і твій дім. **27** Левіта ж, що в твоїх містах, не оставиш його, бо немає йому часті ані наслідця з тобою.

мой2. 23 і 34

28 По трьох роках винесеш всю десятину твого жита, в тому ж році покладеш його в своїх містах. **29** І прийде левіт, бо немає йому часті ані наслідця з тобою, і приходько, і сирота, і вдова, яка в твоїх містах; хай їдять і наситяться, щоб тебе поблагосло вив Господь Бог твій в усіх твоїх ділах, які лиш чинитимеш.

оставиши его][42] яко нѣсть ему части, ни жребія с тобою. По трехъ лѣтехъ да изнесеши всю десятину житъ своихъ в то лѣто оно да положиши ю въ градѣхъ своихъ. И пріидетъ левѵтинъ яко нѣсть ему части, ни жребія с тобою и пришелецъ и сирота и вдова, яже въ градѣхъ твоихъ. [-][43] да ядятъ и насытятся (и)[44] благословитъ тя Господь Богъ твой въ всѣхъ дѣлехъ [твоихъ][45] яже аще сътвориши.

Глава 15

1 В сьомому році зробиш відпущення. **2** Це ж припис відпущення: відпустиш всякий довг свій, який винен тобі ближній, і від свого брата не вимагатимеш повернення, бо названо – відпущення Господеві Богові твоєму. **3** Від чужинця вимагатимеш звороту того, що тобі належиться від нього, *а своєму братові зробиш відпущення твого довгу, **4** бо не буде бідолахи. Задля цього слова благословенням поблагословить тебе Господь Бог твій в землі, яку тобі Господь Бог дає; її одержали ви в наслідця, **5** якщо ж слухом послухаєтесь голосу Господа Бога вашого, щоб берегти і чинити всі ці заповіді, які я тобі сьогодні заповідаю. **6** Бо Господь Бог твій поблагословив тебе, так як тобі сказав – і позичатимеш багатьом народам; ти ж не братимеш позички, і пануватимеш ти над багатьма народами, над тобою ж ніхто не пануватиме. **7** Якщо ж брат, з твоїх братів, буде в тебе бідолахою в одному з твоїх міст, в землі, яку Господь Бог твій дає тобі, – не відвернеш твоє серце ані не замкнеш твоєї руки перед твоїм братом, що просить. **8** Відкриванням відкрий йому твої руки, і даси йому позичку: скільки просить і скільки йому потрібно. **9** Вважай на себе самого, щоб не було заховане слово беззаконня в твоєму серці, кажучи: Наближається сьомий рік – відпущення. І злим буде твоє око до твого брата, що просить, і не даси йому, і закричить проти тебе до Господа, і буде тобі великий гріх. **10** *Даванням даси йому і позичкою позичиш йому: скільки лиш просить у тебе; не пожалкуй собі в твоєму серці, як ти йому даєш. Бо через це слово тебе поблагословить Господь Бог твій в усіх твоїх ділах і в усьому, на що покладеш твою руку. **11** *Адже незабракне бідолахи на твоїй землі. Через це я заповідаю це слово, кажучи: Відкриваючи, відкрий твої руки твоєму бідному братові, і що просить на твоїй землі. **12** *Якщо ж

сир. 4

мат. 5
лук. 6

мат. 26

мой2. 21
єре. 34

Глава, еі

Въ седмое лѣто да сотвориши отпущеніе. (-)[1] сій (же) заповѣдь отпущенія, да оставиши весь долгъ свой иже длъженъ (ближній тебѣ)[2]. И брата своего не стяжи яко наречеся отпущеніе Господу Богу твоему. От странника да стяжеши, елико (ти есть)[3] оу него. *(а) брату своему отпущеніе да сътвориши долга твоего яко нѣсть достаточенъ. [Сего ради словеси][4] (благословеніемъ)[5], благословитъ тя Господь Богъ твой. въ земли юже (ти Господь Богъ (-)[6] даетъ)[7] въ причастіе пріяти ю. Аще же слухомъ послушаете гласа Господа Бога вашего, снабдѣти и творити вся заповѣди сія, яже азъ заповѣдаю тебѣ днесь. Яко Господь Богъ твой благословилъ тя есть якоже (ти есть глаголалъ)[8]. И въ заимъ даси странамъ многимъ, ты же не заимеши. И обладаеши ты (странами)[9] многами, тобою же не обладаютъ (никто). Аще ли ([братъ от][10] братія твоея будетъ тебѣ недостаточенъ)[11], въ единомъ градѣ твоихъ въ земли юже Господь Богъ твой даетъ тебѣ. да не отвратиши сердца твоего, ни съжми руки твоея предъ братомъ твоимъ просящимъ. (Простретіемъ)[12] простри [руку][13] твою ему. [И][14] взаимъ да даси ему елико проситъ. [И][15] елико ему недостанетъ. Блюди себе сам да не будетъ слово таино въ сердцы твоемъ беззаконія глаголя. приспѣетъ (седмое лѣто)[16], [-][17] отпущенія. И съзлобитъ око твое брату твоему просящему, и не даси ему, и възопіетъ на тя къ Господеви, и будетъ ти грѣхъ велій. *даніемъ даси ему, и занятіемъ заимеши ему, еликоже аще проситъ [оу тебе][18], [-][19] не съжали си въ сердцы своемъ, дающу ти ему. Яко сего ради слова благословитъ тя Господь Богъ твой въ всѣхъ дѣлехъ твоихъ, и на все на неже възложиши руку твою. *Небо не оскудѣетъ недостаточенъ въ земли [твоей][20], сего ради азъ [-][21] заповѣдаю [-][22] слово се глаголя. Отвръзая [Отверзи][23] руцѣ свои брату твоему нищему, и просящему на земли твоей. *Аще ли продастъся к тебѣ братъ твой евреанинъ или евреаныня да ти работаетъ ѕ лѣтъ. (-)[24] въ седмое (же) да

сира д

мат е
лук ѕ

мат кѕ

в мои ка
ерем лд

ѿпꙋ́стиши є҆го̀ свобо́дна ѿ себѐ· А҆́ще же пꙋ́стиши є҆го̀ свобо́дна ѿ себѐ, да не ѿпꙋ́стиши є҆го̀ тща̀. па́мѧтное [є҆мꙋ̀ да оу҆гото́виши][25] ѿ ѻ҆ве́цъ свои́хъ и҆ ѿ пшени́ца свое҆ѧ̀ и҆ ѿ вина̀ твое҆го̀, ꙗ҆́коже (тѧ̀ (бл҃ви)[26])[27] гь҃ бг҃ъ тво́и (и҆) да да́си є҆мꙋ̀· И҆ помѧнѝ ꙗ҆́ко ра́бъ [и҆ ты̀][28] бѣ̀, въ землѝ є҆гѷпе́стеи и҆ свобо́ди тѧ̀ гь҃ бг҃ъ тво́и ѿтꙋ́дꙋ· Сего ра́ди (и҆) а҆́зъ [запо-вѣ́даю тебѣ̀][29] твори́ти сло́во се· А҆́ще же гл҃етъ к тебѣ̀ не ѿи́дꙋ ѿ тебѐ ꙗ҆́ко [въз-люби́][30] тѧ̀ и҆ до́мъ твои. [и҆][31] ꙗ҆́ко лю́бо [є҆мꙋ̀ є҆сть][32] оу҆ тебе· да прі́иметъ ши́ло, и҆ провръти́-ши [є҆мꙋ̀ оу҆́хо][33] пре́д две́рми [оу҆ степе́ни][34]. и҆ бꙋ́детъ ти ра́бъ въ вѣ́ки, и҆ рабѣ̀ свое́и да сотво-ри́ши та́кожде· [И҆][35] да не [бꙋ́детъ же́стока][36] пре́д тобо́ю ѿпꙋща́ємыи (ѿ тебѐ свобо́дно)[37]. ꙗ҆́ко и҆с-тѧ́женꙋю мздꙋ̀ рабо́тавъ ти є҆́сть, ѕ҃, лѣ́тъ. и҆ бл҃ви́тъ тѧ̀ гь҃ бг҃ъ тво́и въ всѐмъ є҆́же твори́-ши· [И҆][38] всѧ́къ первене́цъ рожде́нныи ѿ воло́въ твои́хъ и҆ ѻ҆ве́цъ твои́. мꙋ́жескъ по́лъ да ѻ҆свѧти́-ши гв҃и бг҃ꙋ твое́мꙋ, [и҆][39] да не дѣ́лаеши пер-вене́цемъ ѿ ю҆́нцевъ [-][40], и҆ да не стриже́ши прьвенца̀ въ ѻ҆́вцахъ твои́хъ· Пре́д гдемъ бг҃омъ твои́мъ да ꙗ҆́си а҆̀ ѿ лѣ́та до лѣ́та, въ мѣ́сте и҆дѣ́же и҆збере́тъ гь҃ бг҃ъ тво́и, ты̀ и҆ до́мъ тво́и· *А҆́ще ли (на не́мъ бꙋ́детъ)[41] порече́-ні́е, храмота̀, и҆лѝ слѣпота̀ и҆ все порече́ні́е ѕло́е да не положи́ши а҆̀ тре́бы гв҃ꙋ бг҃ꙋ твое́мꙋ· Въ гра́дѣхъ твои́ да ꙗ҆́си а҆̀, нечи́стыи (и҆ чи́стыи оу҆ тебѐ)[42]. та́кожде да ꙗ҆́сте ꙗ҆́ко (и҆) сернꙋ (и҆)[43] є҆ле́нѧ, ра́звѣ кро́ви да не ꙗ҆́си, на́ землю пролива́и а҆̀ а҆́ки во́дꙋ·

г҃ мо҃ кв сир҃ ле

Гл҃а, ѕ҃і·

Снабдѝ мц҃ъ но́выхъ, и҆ да твори́ши. па́схꙋ гв҃и бг҃ꙋ твое́мꙋ. ꙗ҆́ко въ мц҃ъ но́-выи (и҆зведы́и тѧ̀)[1] и҆зъ є҆гѷ́пта но́-щі́ю· И҆ да жрътвꙋ́еши па́схꙋ гв҃и бг҃ꙋ твое́мꙋ. ѻ҆́вца и҆ говѧ́да, въ мѣ́сте є҆́же и҆збе-ре́тъ гь҃ бг҃ъ тво́и себѣ̀ призыва́ти и҆́мѧ є҆го̀ тꙋ̀· да не ꙗ҆́си в не́ю кваса. з҃, дні́и. да ꙗ҆́си в нѧ ѻ҆прѣ́снокы хлѣ́бъ ѕло́бныи ꙗ҆́ко съ тща́ні́-емъ и҆зыидо́сте и҆зъ є҆гѷ́пта да помина́ете дн҃ь и҆схо́да ва́шего. ѿ землѧ̀ є҆гѷпетьски, всѧ дни житі́ѧ ва́шего· да не ꙗ҆ви́тсѧ тебѣ̀ ква́сно въ всѣ́хъ предѣ́лѣхъ твои́хъ. з҃. дні́и. и҆ да не ѻ҆бъвечерѣ́етъ ѿ мѧ́съ ꙗ҆́же пожре́те къ ве́черꙋ. въ [а҃. дн҃ь][2]. до оу҆́трі́ѧ· Не возмо́жеши требова́ти па́схи ни въ є҆ді́номъ же гра́дѣ твои́ ꙗ҆́же гь҃ бг҃ъ тво́и дае́тъ тебѣ̀· Но̀ въ мѣ́сте є҆́же и҆збере́тъ гь҃ бг҃ъ твои, призыва́ти и҆́мѧ є҆го̀ тꙋ̀. [тꙋ̀][3] требꙋ́еши па́схꙋ въ ве́черъ

продасть себе тобі твій брат єврей чи єврейка, хай тобі служить 6-ть літ, в сьомому ж відпустиш його свобідним від себе. **13** Якщо ж відпустиш його свобідним від тебе, не відпустиш його порожнім. **14** На дорогу йому приготуєш з своїх овець і з своєї пшениці, і з твого вина, так як тебе поблагословив Господь Бог твій, і даси йому. **15** І запам’ятаєш, що і ти був рабом в єгипетській землі, і що тебе освободив звідти Господь Бог твій. Через це і я заповідаю тобі чинити це слово. **16** Якщо ж він скаже до тебе: Не відійду від тебе, бо я полюбив тебе і твій дім, і тому що добре йому є у тебе. **17** Візьмеш шило і проколеш йому вухо перед дверима на східцях, і буде тобі рабом навіки. І з твоєю рабинею зробиш так само. **18** І хай не буде перед тобою тяжким, коли їх відпускаєш вільними від тебе, бо приписану винагороду відпрацював тобі за 6-ть літ. І поблагословить тебе Господь Бог твій в усьому, що чиниш. **19** І кожного первородного, що народився з твоїх волів і твоїх овець, чоловічого роду, освятиш Господеві Богові твоєму. І не робитимеш первородним з телят, і не острижеш первородне з твоїх овець. **20** Перед Господом Богом твоїм їстимеш їх, з року до року, на місці, де вибере Господь Бог твій, ти і твій дім. **21** *Якщо ж в ньому буде сказ, кульгавість чи сліпота, і всякий поганий сказ – не жертвуватимеш його Господеві Богові твоєму. **22** В твоїх містах з’їси їх, нечистий і чистий у тебе. Так само з’їсьте, як і серну і оленя, **23** лише кров не з’їси, пролий її на землю, як воду.

мой3. 22 сир. 35

Глава 16

1 Зберігай місяць нових, і зробиш пасху Господеві Богові твоєму, бо в місяці новому Він тебе вивів з Єгипту, вночі. **2** І жертвуватимеш пасху Господеві Богові твоєму: вівці і телята на місці, де вибере собі Господь Бог твій, прикликувати там його ім’я. **3** Не з’їси в ній квашене. 7 днів – їстимеш в них прісний хліб злоби, бо ви поспіхом вийшли з Єгипту; щоб ви згадували день вашого виходу з єгипетської землі всі дні вашого життя. **4** Не появиться в тебе квашене, в усіх твоїх околицях, 7 днів, і не перележить, з м’яса, яке принесете в жертву при вечорі, в 1-му дні – до ранку. **5** Не зможеш жертвувати пасху в ніякому з твоїх міст, які Господь Бог твій тобі дає, **6** але *тільки* на місці, яке вибере Господь Бог твій; щоб там прикликати його ім’я, там жертвуватимеш пасху ввечері, до заходу сонця, в часі, в якому ви вийшли з

єгипетської землі; **7** і звариш, і спечеш, і з'їси на місці, яке собі вибере Господь Бог твій, і повернешся вранці, і підеш до свого дому. **8** 6-ть днів їстимеш прісне, в сьомому ж дні – вихід, празник Господеві Богові твоєму. Не чинитимеш у них ніякого діла. **9** І 7 повних тижнів собі вичислиш, а 1-й – на початок твого серпа, в жнива, почни числити 7 тижнів. **10** І зробиш празник 7 тижнів – Господеві Богові твоєму, так як тобі спроможеться рука і наскільки ж тобі дасть, так як тебе поблагословив Господь Бог твій. **11** І зрадієш перед Господом Богом твоїм ти, і твій син, і твоя дочка, і твій раб, і твоя рабиня, і левіт, що в твоїх містах, і приходько, і сирота, і вдова, яка у вас, в місці, де собі вибере Господь Бог твій, там прикликати його ім'я. **12** І згадаєш, що і ти був рабом в єгипетській землі, і зберігатимеш, і чинитимеш його заповіді. **13** І зробиш собі празник шатер – 7 днів, коли збереш з твоєї ниви і з твого точила. **14** І звеселишся в твоєму празнику ти, і твій син, і твоя дочка, і раб, і твоя рабиня, і левіт, і приходько, і сирота, і вдова, що в твоїх містах. **15** 7 днів святкуватимеш – Господеві Богові твоєму – на місці, де собі вибере Господь Бог, там прикликати його ім'я. Якщо ж тебе поблагословить Господь Бог твій в усіх твоїх житах і в усякому ділі твоїх рук, – і будеш веселитися. **16** *І тричі в році з'явиться кожний, чоловічого роду, перед Господом Богом твоїм. На місці, де вибрав Господь Бог твій, – в празник прісних, і в празник тижнів, і в празник шатер. *І не з'явишся перед Господом Богом твоїм порожнім. **17** Кожний – за спроможністю своєї руки, за благословенням Господа Бога свого; те, що тобі дав. **18** Настановиш собі суддів і писарів в усіх твоїх містах, які Господь Бог тобі дасть, за племенами; хай судять народ справедливим судом. **19** *Хай не схиблять суд *ані хай не зглядають на лиця, ані хай не візьмуть хабарів. Адже хабар засліплює очі мудрих і відкидає слова праведних. **20** Справедливо шукатимете справедливе, щоб ви жили, і ввійшовши, одержали землю, яку Господь Бог твій вам дає. **21** Не насадиш собі гаїв ані дерево неподалік жертовника Господа Бога твого, який собі зробиш. **22** І не поставиш собі храму, який зненавидів Господь Бог твій.

мой2. 23 і 34

сир. 35

мой2. 23

мой5. 19
вищ. 1
при. 24
сир. 22
ів. 7
як. 2

до захода слнца, въ время в неже [изыидосте][4] [из земя][5] єгυпетски, и съва риши і испечеши и яси на мѣсте идѣже изберетъ гь бгъ твои [себѣ][6], и възвратишися заоутра і идеши въ [до][7] свои· ѕ днїи да яси опрѣсноки, (-)[8] въ [седмыи (же) днь][9] исходныи празд гви бу твоему, да не сътвориши в ня всякаго дѣла [-][10]· (И) з, недѣль исполненых да сочтеши себѣ, (а въ начало же твоего)[11] серпа на жита. начни чести з. недѣль, и да сътвориши праздникъ недѣлныи гви бу твоему. якоже (ти доспѣет руκа)[12], [и][13] єлико же дасть ти. якоже (тя блви)[14] гь бгъ твои· И възвеселишися пре гмъ бмъ твоимъ, ты и снъ твои и дщи твоя, [и][15] рабъ твои и раба твоя, и левυтинъ иже въ градѣхъ твоихъ, и пришелецъ и сирота, и вдова яже въ васъ, въ мѣсте идѣже изберетъ гь бгъ твои [себѣ][16], призывати имя єго ту· И помянеши яко рабъ бѣ (и ты) въ земли єгυпестеи, и снабдиши и сътвориши заповѣди [єго][17]· [И][18] празд кущныи да сътвориши себѣ, з днїи, єгда съберешι ѡ нивы твоея и ѡ точила твоего. и да ся възвеселиши о празднице твоє, ты и снъ твои. и дщи твоя, [и][19] рабъ (-)[20] и раба твоя и левυт и пришелец и сирота и вдова, иже въ градѣхъ твоихъ· з днїи да празднуеши гви бу твоему, въ мѣсте идѣже изберетъ гь бгъ (-)[21] [себѣ][22] [призывати имя єго ту][23]· Аще же блвит тя гь бгъ твои въ всѣ жите твоихъ, и въ всє дѣле рукъ твоєй, и будеши веселяся· *(И) трижды въ лѣто да является всякъ мужескъ полъ [-][24] пре гмъ бмъ твоимъ· На мѣстѣ єже (избра)[25] [-][26] гь [бгъ твои][27], въ праздникъ опрѣсночныи, и въ праздникъ недѣлныи, и въ празд кущныи. *[И][28] да не явишися пре гмъ бмъ твоимъ тощъ. кождо по постиженїю [рукы][29] [своея][30], по блвенїю га ба своего иже далъ єсть тебѣ· Судїя и книгочїя поставиши себѣ въ всѣхъ градѣхъ твоихъ яже гь бгъ [-][31] дастъ тебѣ по племенемъ, [-][32] да судятъ людемъ судъ праведныи. *да не оуклонятъ суда. *ниже да зрятъ на лица ниже да возмутъ мзды. мзда бо ослепляєтъ очи мудрыхъ, и ѡмещетъ словеса праведныхъ· Правєне праведнаго [възыщыте][33], да поживете. и шєше прїимѣте землю, юже гь бгъ твои даетъ [вамъ][34]· да не насадиши себѣ садовъ (ниже)[35] древа подлѣ олтаря га ба твоего єже сътвориши себѣ (и) да не поставиши себѣ капища єго възненавидѣ гь бгъ твои·

в мо кг
и лд

сира ле

в мо кг

є мо ді
вы а
при кд
сира кв
іоа з
іако в

Гла҃, зі҃·

И[да][1] не приведе́ши г҃ви б҃у твое̑му телца̀ ни̑ о̑вча́те на не́мже е̑сть поречені́е, (и̑) все сло́во ѕло̑, ꙗ҆ко ху́лно г҃ви б҃у твое̑му е̑сть (се)· А҆́ще же са о̑бра́щетъ оу̑ тебѐ въ е̑ді́номъ ѿ гра҃ твои́хъ, ꙗ҆́же г҃ь б҃ъ [-][2] да́етъ тебѣ̂. Мужъ и҆́ли жена̀ и҆̂ сотвори́т ѕло пре҃ г҃мъ б҃мъ твои҃ (и̑ престу́пи҃)[3] завѣтъ е̑го. и҆ ше҃ше (послу́житъ)[4] бого҃ и҆нѣмъ, и̑ покло́нитса и҆мъ. с҃лнцу (-)[5] и҆́ли всему ѿ (-)[6] не҃бны҃ е̑гоже нѣ́сть. [повелѣлъ ти][7] (г҃ь)· И҆ повѣда́тъ ти (се е̑же оу̑слы́шиши), и̑ да възы́щеши ѕѣ́ло, и̑ (а̑ще) се и҆́стинно буде́т сло́во ꙗ҆ко хуле́ніе се буде҃ въ і҆и҃ли. [-][8] да и҆зведе́ши ч҃лка, того̀ и҆́ли жену ту [ꙗ҆́же сотвори́ста дѣ́ло ѕло́е се, при двере́х][9] и̑ побі́ете [и҆̀][10] ка́менїемъ, *и҆ да (оу̑мретъ)[11]. пре҃ двема̀ по́слухома. и҆́ли пре҃ трима̀ [-][12] да оу̑мретъ оу̑мира́аи да не оу̑мира́етъ е̑ді́нѣмъ по́слухо҃· (-)[13] *Рука́ (же) по́слухъ будетъ на немъ пръвое оу̑би́ти и҆̀. и̑ рука́ (же) всѣхъ людїи послѣжде. и̑ да [и҆зве́ржете][14] ѕло́е ѿ ва҃ самѣхъ· *А҆́ще ли и҆знемо́жетъ [сло́во оу̑ тебѐ][15] въ судѣ̂, между кро́вїю [и̑ кро́вїю][16]. и̑ ме́жду судо҃ (и̑ судо́м)[17], и̑ ме́жду внатїемъ внатїе, и̑ ме́жди прѣ́нїемъ прѣ́нїа· (Е҆гда) словеса̀ су́днаа въ градѣхъ твои́хъ (будетъ), (то)[18] въставъ възы́идеши на мѣ́сто, е̑же и҆збере҃ г҃ь б҃ъ тво́и призва́ти и҆́ма е̑го ту. И҆ да ше҃ши къ жерце́мъ [и̑][19] левѵ҆томъ и̑ къ судїѝ и҆́же будетъ въ [ты́и д҃ни][20] и̑ възыска́вше възвѣста́тъ тебѣ̂ судъ· И҆ сотвори́ши по словесѝ е̑же (ти възвѣста҃)[21]. (и̑) ѿ мѣста и҆же (ти) и҆збере́тъ г҃ь б҃ъ тво́и призыва́ти и҆ма е̑го ту· И҆ да снабдиши ѕѣло твори́ти въ все́мъ е̑ли́ко зако́нъ положи́тса тебѣ̂· По зако́ну и̑ по суду и҆́же рекутъ тебѣ̂ (сотвори́ти)[22] да са не оу̑кло́ниши ѿ словесѝ е̑же и҆звѣста҃ тебѣ, ни̑ на́ десно ни̑ на́ лѣво· И҆ ч҃лкъ и҆́же сотвори́тъ презрѣнїе не послушати жерца̀, пре҃стоа́щаго служи́ти во и҆́ма г҃а б҃а твое̑го и҆́ли судїа и҆́же (въ ты́и д҃ни будетъ)[23]. [-][24] да оу̑мре҃ ч҃лкъ то́и. и̑ да и҆звержеши ѕло́е ѿ і҆и҃ла· И҆ вси лю́дїе оу̑слы́шавше оу̑боа́тса и̑ не беществуютъ посем· А҆́ще же вни́деши въ зе́млю ю҆́же г҃ь б҃ъ дае́тъ тебѣ̂ [въ прича́стїе][25] и̑ прїимеши ю҆̀, и̑ всели́шиса на не́и, и̑ рече́ши поста́влю (к҃нѕа себѣ̂)[26] ꙗ҆́ко (-)[27] и҆ныи (страны̀)[28], ꙗ҆́же о̑́кр҃тъ (на́съ)[29]. Поста́ва да поста́виши себѣ̂ к҃нѕа е̑гоже и҆збе́ретъ г҃ь б҃ъ [твои][30] [-][31] ѿ бра́тїа твое̑а да поста́виши себѣ̂ к҃нѕа, да не възмо́жеши (себѣ̂ поста́вити)[32] [к҃нѕа][33] ч҃лка чю́ждаго, [е̑же][34] нѣсть

нѣ҃ ді
м҃а ні
ію҃а и
в кр҃и гі
евре҃ і

вѣ҃ гі

в пара҃ ді

Глава 17

1 І не приведеш Господеві Богові твоєму теля чи вівцю, в якій є сказ, і всяке погане слово – бо це є огидним Господеві Богові твоєму. **2** Якщо ж знайдеться у тебе, в одному з міст, які Господь Бог тобі дає, мужчина чи жінка, що вчинить зло перед Господом Богом твоїм, і переступить його завіт; **3** і пішовши, послужить іншим богам, і їм поклониться, сонцеві чи всьому, що з небесних, чого не заповів тобі Господь, **4** і тобі розкажуть; це, що почуєш, і дуже дослідиш; і коли, ось, правдивим буде слово – то це буде огидним в Ізраїлі. **5** Виведеш ту людину чи ту жінку, які вчинили це зле діло, і поб'єте їх камінням при дверях, *і хай помре. **6** Перед двома чи перед трьома свідками хай помре той, хто має вмерти. Хай не помре із-за одного свідка. **7** *Рука ж свідків на ньому буде першою, щоб його убити, і рука ж всього народу – пізніше; і відкинете зло від вас самих. **8** *Якщо ж знеможе у тебе слово на суді: між кров'ю і кров'ю, і між судом і судом, і між сприйняттям сприйняття, і між доказом доказування; коли в твоїх містах *не* буде слова суду – то вставши, підеш на місце, яке вибере Господь Бог твій, там прикликати його ім'я. **9** І пішовши до священиків і левітів, і до судді, який буде в тих днях; і прослідивши, вони сповістять тобі суд. **10** І вчиниш за словом, яке тобі сповістять з місця, де тобі вибере Господь Бог твій, там прикликувати його ім'я. І дуже подбаєш чинити за всім, що тобі припишеться законом. **11** За законом і за судом, який тобі скажуть, вчиниш, не звернеш від слова, яке тобі сповістять, ані направо, ані наліво. **12** І людина, яка вчинить зневажливо, щоб не послухатися священика, що стоїть, щоб служити в ім'я Господа Бога твого, чи суддя, який в тих днях буде, хай помре та людина, – і видалиш зло з Ізраїля. **13** І ввесь народ, почувши, злякається, і після цього не буде безчесним. **14** Якщо ж ввійдеш до землі, яку Господь Бог тобі дає в насліддя, і одержиш її, і поселишся на ній, і скажеш: Наставлю князя над собою, так як інші країни, що довкруги нас. **15** Ставлячи, наставиш над собою князя, якого вибере Господь Бог твій. З твоїх братів наставиш над собою князя, не зможеш над собою наставити князя — чужу людину, що не є твоїм братом. **16** І хай не

ниж. 19
мат. 18
ів. 8
кор2. 13
єв. 10

вищ. 13

пар2. 19

розмножить собі коня, і хай не поверне народ до Єгипту, щоб не розмножити собі коня; бо Господь сказав вам: Не додасьте більше звернути з дороги. **17** *І хай не розмножить собі жінок, хай не зверне його серце, і не розможить собі дуже срібло і золото. **18** І буде, коли сяде на престолі своєї влади, напише собі цей закон в книги від священиків і від левітів. **19** І хай буде з ним, і хай читає всі дні свого життя, щоб навчився боятися Господа Бога свого; і хай зберігає всі ці заповіді і ці оправдання, щоб їх творити. **20** І хай не підноситься його серце над його братами, щоб не відступив від заповідей ані направо, ані наліво, щоб був багато літ при своїй владі він і його сини з ним, між ізраїльськими синами.

црс3. 11

братъ твои· (И да)[35] не оумножитъ себѣ конь и да не възвратитъ людїи въ Егѵпетъ, ꙗко да [не][36] оумножиши себѣ конь. Гь бо рече вамъ не приложите възвратитисѧ (въспѧть)[37] посемъ· *И да не оумножитъ себѣ женъ да не съвратитсѧ [срце его][38], и сребра и злата не оумножитъ себѣ ѕѣло· И будетъ егда сѧдетъ на столѣ власти своеѧ. [-][39] да въпишетъ себѣ законъ сїи въ книги ѿ жрецъ [и][40] ѿ левѵтъ· И да будетъ ему и да чтетъ (-)[41] по вся дни житїѧ своего да сѧ наоучитъ боꙗтисѧ Га Ба своего, (и да снабдитъ)[42] вся заповыди сїѧ и оправленїѧ сїѧ творити ѧ· (И) да сѧ не възвыситъ срце его ѿ братїѧ его да не преступитъ ѿ заповѣдеи ни на десно ни на лѣво ꙗко да будетъ многи лѣта въ власти своеи той и сны его [с нимъ][43] въ снѣхъ Iилевы·

г цр аі

Глава 18

1 Хай не буде священикам і левітам – цілому племені ні часті, ні жеребу в Ізраїлі. Адже господній дар – їхня частка, хай їх їдять. **2** Наслідя ж хай не буде йому між його братами, *бо сам Господь його наслідя, так як йому сказав. **3** *Це ж суд священиків від людей, від тих, що приносять жертву. Якщо теля чи вівця – хай дасть священикові рамено і щелепу, і нутрощі. **4** Первоплоди ж твоєї пшениці, і твого вина, і твоєї олії, і первоплоди вовни твоїх овець – йому даси. **5** Бо його вибрав Господь Бог твій з усіх твоїх племен, щоб стояв перед Господом Богом твоїм, служив і благословив в господнє ім'я, він і його сини, в усі дні. **6** Якщо ж прийде левіт, з одного з твоїх міст, від усіх ізраїльських синів, де перебував, – так як забажає його душа, до місця, яке вибере Господь; **7** хай служить імені Господа Бога вашого, так як і всі його брати левіти, що стоять там перед Господом. **8** Відділену частку їстиме, за винятком продажі, що в батьківщині. **9** Якщо ж ввійдеш до землі, яку Господь Бог тобі дає, – не навчишся чинити за огидами тих народів. **10** Не знайдеться у тебе той, хто очищає свого сина і свою дочку вогнем, хто ворожить ворожбитством і чарує чарами, нашіптує нашіптуванням, **11** *і віщує на кишках, і оглядає відпадки, і викликає мерт вих. **12** Бо огидним Господеві Богові твоєму кожний, хто чинить ці гидоти. Адже через ці гидоти вигубить їх Господь Бог твій з-перед твого лиця. **13** І будеш досконалим

мой4. 18
вищ. 10
кор1. 9
мой3. 20
црс1. 28

Гла, иі·

Да не будетъ жерцемъ [и][1] левѵтомъ всему племени, части ниже жребїа съ Iилемъ. приноси (бо) Гнь часть ихъ, да ꙗдѧтъ ѧ· Жребїи же да не будетъ ему въ братїи его. *Гь (бо) самъ наслѣдїе его, ꙗко же глалъ [и][2]· (-)[3] *Сеже судъ жреческъ ѿ людїи ѿ кладущихъ требу· Аще телецъ, аще овцу да даси жерцу, рамо и челюсти и оутробу· (-)[4] Начатки (же) пшеница [твоеѧ][5] и вина [твоего][6] и елеѧ [твоего][7], и начатокъ стриженїѧ овецъ [твоихъ][8] да даси ему. ꙗко того избралъ есть Гь [Бъ твой][9], ѿ (всего племени)[10] твоего, предстоѧти пре Гмъ Бмъ твоимъ, служити и блвити во имѧ [Гне][11], тои и снове его въ вся дни· Аще же прїидетъ левѵтинъ ѿ единаго градъ [твоихъ][12]. ѿ всѣхъ сновъ Iилевъ, идѣже есть обиталъ. ꙗко похощетъ дша его в мѣсте еже изберетъ Гь. да служитъ имени Га Ба (вашего)[13] ꙗкоже (и) вся братїѧ его левѵти предъстоꙗщеи тамо пре Гмъ· Часть раздѣленую да ꙗстъ, развѣ продажа иже въ ѿчествѣ· Аще же внидеши въ землю юже Гь Бъ [-][14] даетъ тебѣ· да не навыкнеши творити по похуленїемъ (странъ)[15] тѣхъ. да не обрѧщетсѧ въ тебѣ очищаѧ сна своего, и дщери своеѧ огнемъ. вълъхвуѧ вълъхвованїе, (и чаруѧи чарованїе)[16]· обаваѧ обаванїѧ, *[и][17] въ оутробѣ волъхвуѧи и смотрѧѧй коби, и въпрашаѧй мертвыхъ· Есть бо похуленъ Гви Бу твоему. всякъ творѧи (похуленїѧ) сїѧ, сихъ бо ради похуленїи, (потребитъ ѧ Гь Бъ твои)[18] ѿ лица твоего· (И) да будеши съвершенъ пре Гмъ Бмъ твоимъ, (съ странами же сими да не причастишисѧ)[19].

д мо иі, вы і
а кри д
г мо і, а цр ки

сїи (бо) чарованїи, и волъхвованїи послушаютъ, а тебѣ не тако да҃ есть г҃ь б҃ъ твои· *Пр҃рка ѿ средѣ братїа твоеа (въставитъ тебѣ г҃ь б҃ъ твои. ꙗко менѐ)[20] того̀ послушаите· По всему елико просилъ еси г҃а б҃а твоего в хоривѣ, въ днь званїа г҃люще. *да не приложимъ посе҃ слышати г҃ла г҃а б҃а нашего, и огнѧ̀ великаго сего̀ не видимы посемъ да не изъмремъ· И рече г҃ь къ мнѣ прямо все елико г҃лаху· *Пр҃рка въставлю и ѿ среды̀ братїа ихъ. ꙗко [и][21] тебѐ, [-][22] въдамъ слово мое въ оуста̀ его, и г҃летъ имъ ꙗкоже заповѣдаю ему· (-)[23] Чл҃къ (же) [той][24] иже не послушаетъ словесъ его, еликоже г҃летъ пр҃ркъ въ имѧ моѐ, [а][25] азъ мщу ѿ него· Развѣ еже пр҃ркъ елико, аще бесчествуетъ г҃лати (въ имѧ моѐ слово)[26], егоже не повелѣхъ [ему][27] г҃лати, і иже аще възг҃летъ въ имѧ богъ инѣхъ, да оумретъ пр҃ркъ той· Аще же речеши въ ср҃цы своемъ, како познаемъ слово егоже нѣсть г҃лалъ г҃ь· Еликоже аще г҃ле пр҃ркъ въ имѧ г҃не. и не оулучитсѧ слово (се) (-)[28] егоже нѣсть г҃лалъ г҃ь, въ бесчестїе г҃ла пр҃ркъ той не попустите живота̀ ему, (но да оубїете его)·

дѣа҃ г҃ и҃ з҃
в҃ мо҃ к҃ евреѡ҃ в҃і
іоа҃ а҃ и҃ е҃

перед Господом Богом твоїм. **14** Не унаслідуєш з цими народами, бо вони слухають чародіїв і ворожбитів, а тобі не так дав Господь Бог твій. **15** *Пророка з-посеред твоїх братів тобі піднесе Господь Бог твій, так як мене, того слухатиметесь. **16** За всім, що ти просив Господа Бога твого в Хориві, в день збору, кажучи: *Не додамо більше слухати голосу Господа Бога нашого, і цей великий вогонь більше не побачимо, щоб ми не померли. **17** І сказав Господь до мене: Правильне все, що сказали: **18** *Я їм піднесу пророка з-посеред їхніх братів, так як і тебе – дам моє слово в його уста, і він говоритиме до них, так як Я йому заповідаю. **19** Людина ж та, яка не послухає його слів, які говорить пророк в моє ім’я, я помщуся на ньому. **20** Тільки, коли пророк, який лиш буде безбожним, щоб говорити в моє ім’я слово, яке Я не заповів йому говорити, і який лиш говоритиме в ім’я інших богів, хай помре той пророк. **21** Якщо ж скажеш у своїм серці: Як пізнаємо слово, яке не сказав Господь? **22** Те, що лиш скаже пророк в господнє ім’я, – і не збудеться; це слово, яке не сказав Господь, – в безбожності заговорив той пророк; не пощадите життя його, але його уб’єте.

дія. 3 і 7
мой2. 20 єв. 12
ів. 1 і 5

Г҃ла, ді҃·

Єнегда̀ же погубитъ г҃ь б҃ъ твои (страны̀)[1] ꙗже [г҃ь] [2] б҃ъ твои даетъ тебѣ землю ихъ. и [причастиши][3] [ю][4], и [вселишисѧ][5] въ грады ихъ и въ домы̀ ихъ· *Три грады да ѿлучиши себѣ средѝ землѧ̀ своеа, ю҃ г҃ь б҃ъ [твои][6] даетъ тебѣ (въ причастїе), оуготови себѣ путь, и на трое раздѣлѝ предѣлы зе҃лѧ̀ твоеа, юже раздѣлѧетъ тебѣ г҃ь б҃ъ твои, и да будетъ оубѣжище тамо всѧкому оубїицы· Се же да будетъ заповѣданїе оубїицы, иже аще оубѣжитъ тамо и живъ будетъ. иже аще оубїе҃ ближнаго [своего][7] не хотѧ̀, (-)[8] си (же) не ненавидѣ его преж҃е вчерашнѧ҃ (дни) и третїаго· І иже аще поиде҃ с подругомъ [его][9] въ лѣсъ събирати дрова̀, и пополъзнетъ рука̀ ему съ секирою сѣкущи дрова̀, и спа҃ секира с топорища лучитъ подруга [его][10] и оумрѣтъ· (И) сїи да оубѣжитъ въ единъ ѿ гра҃ си҃ и да будетъ живъ· да не (гонитъ)[11] оужика крови въ слѣ҃ оубившаго, ꙗко рагорисѧ ср҃це [ему][12] и постигнетъ и҃· Аще (будетъ надолзѣ)[13] путь [его][14] и оубїе҃ (-)[15] д҃шу и оумре҃· (-)[16] [Сїе][17] (же) нѣсть судъ смр҃тныи, понеже не (бѣ ненавидѧ)[18] его преж҃е вчерашнѧго и третїаго [дни][19]·

в҃ мо҃ к҃а д҃ мо҃ ле҃ вы҃ д҃ ісу на҃ к҃

Глава 19

1 Коли ж Господь Бог твій вигубить народи, яких землю, їхню, Господь Бог твій дає тобі; і унаслідиш її, і поселишся в їхніх містах і в їхніх домах; **2** *три міста відлучиш собі посеред своєї землі, яку Господь Бог твій дає тобі в наслідця. **3** Приготов собі дорогу, і на три розділи границі твоєї землі, яку розділяє тобі Господь Бог твій; і хай буде там схованка для кожного вбивці. **4** Це ж хай буде припис убивці: хто лиш втече туди – і житиме. Хто лиш поб’є свого ближнього ненавмисно: цей же не ненавидів його перед учорашнім днем і третім. **5** І хто лиш піде з його ближнім до лісу збирати дрова, і сховзнеться рука його, коли сокирою рубає дрова, і зіскочивши сокира з топорища, вдарить його ближнього, і він помре. І цей хай втече до одного з цих міст, і хай буде живим, **6** щоб не гнався кревний крові вслід за вбивцею, бо розгориться серце його, і наздожене його; якщо буде довгою його дорога – і уб’є душу, і помре. Ось же немає присуду смерті – бо він не ненавидів його перед вчорашнім і третім днем. **7** Через це я заповідаю тобі це слово, кажучи: Три міста собі відлучиш. **8** *Якщо ж розширить Господь Бог твої границі, так як поклявся твоїм бать-

мой2. 21 мой4. 35 вищ. 4 іс нав. 20
мой1. 28 вищ. 12

кам, і дасть тобі Господь всю землю, яку сказав, що дасть твоїм батькам. **9** Якщо послухаєшся, щоб чинити всі ці заповіді, які я тобі сьогодні заповідаю: любити Господа Бога свого, і ходити в усіх його дорогах всі дні. *І додаси собі ще три міста до цих трьох міст. **10** І хай не проллється невинна кров на твоїй землі, яку Господь Бог твій тобі дає в насліддя, і хай не буде в тобі винної крові. **11** *Якщо ж буде людина, що ненавидить свого ближнього, і зробив на нього засідку, і повстане проти нього, і уб'є його душу, і він помре, – і втече до одного з цих міст; **12** хай пошлють старшини того міста, і хай схоплять його і там, і хай видадуть його в руки кревному крові, і хай помре. **13** Хай його не пощадить, отже, твоє око – і очистиш невинну кров з Ізраїля, і добре тобі буде. **14** І не переставиш границі свого ближнього, які поставили твої батьки у твоєму наслідді, яке ти унаслідив в землі, яку Господь Бог дає тобі в твоє насліддя. **15** *І хай не буде один свідок на свідчення проти людини за всякою провиною і за всяким проступком, яким лиш згрішить. *Але при устах двох або трьох свідків хай стане кожне слово. **16** Якщо ж встане неправедний свідок проти людини, закидаючи йому провину, **17** хай стануть два чоловіки, які мають незгоду, перед Господом і перед священиками, і перед суддями, які будуть в тих днях. **18** І хай пильно дослідять їх судді – ось неправедний свідок свідчив неправедно і повстав проти свого брата; **19** *зробите йому так, як і він задумав проти свого брата, – відкинете зло з вас самих. **20** І позосталі, почувши, злякаються, і не додадуть більше чинити у вас за цим поганим словом. **21** Хай його не пощадить твоє око, *але душа за душу, око за око, зуб за зуб, рука за руку, нога за ногу. За всяким скаліченням, яке лиш хто завдасть своєму ближньому, так йому віддасться.

іс нав. 8
мой4. 35
мой4. 35 вищ. 17
вищ. 17 мат. 18 ів. 8 кор2. 13 єв. 10
при. 19
мой2. 21 мой3. 24 мат. 5

Сего̀ ради (заповѣ́даю а҆́зъ)[20] тебѣ̀ сло́во се҄ гл҃ѧ, три̑ гра́ды да ѿлꙋ̑чиши себѣ̀· *А҆́ще ли разши́ритъ г҃ь б҃ъ предѣ́лы твоѧ̀, ꙗ҆́коже клѧ́сѧ ѿц҃емъ твои̑мъ, и҆ да́стъ тебѣ̀ [г҃ь][21] всю̀ зе́млю ю҆̀же ре́клъ (ѿц҃емъ твои̑мъ да́ти)[22]· А҆́ще послꙋша́еши твори́ти всѧ̑ за́повѣди сі́а, ꙗ҆̀же а҆́зъ заповѣ́даю тебѣ̀ дне́сь. люби́ти г҃а б҃а своего̀, и҆ ходи́ти въ всѧ̑ пꙋти̑ є҆го̀ всѧ̑ дн҃и· *И҆ да приложи́ши себѣ̀ є҆щѐ три̑ гра́ды к си҃ трі҃е (-)[23] [гра́домъ][24]. и҆ да не проліе́тсѧ кро́вь б҃евинна въ земли̑ твоє҆и. ю҆̀же г҃ь б҃ъ твои даетъ тебѣ̀ въ прича́стїе. и҆ да не бꙋ́детъ на тебѣ̀ кро́ви пови́нны· *А҆́ще же бꙋ́детъ ч҃лкъ ненави́дѧ по́дрꙋга [своего̀][25]. и҆ п҃осадꙋ сътвори на́нь, и҆ въста́нетъ на́нь и҆ ꙋ҆бі́е҃ [дш҃ꙋ є҆го̀][26] и҆ ꙋ҆́мретъ, и҆ вьбѣ́гнетъ въ є҆ді́нъ гра́дъ си́хъ· [-][27] да по́слютъ ста́рцы гра́да того, и҆ да пойма́ютъ є҆го̀ (и҆) ѿтꙋдѣ, и҆ да предада́тъ є҆го̀ в рꙋцѣ̀ ꙋ҆́жицы кро́ви, и҆ да ꙋ҆́мре҃· да не пощади́тъ (ꙋ҆бо) (є҆го̀ о҆́ко твоѐ)[28], и҆ да о҆чи́стиши кровь безгрѣ́шнꙋ ѿ і҆и҃лѧ, и҆ б҃лго бꙋ́детъ тебѣ̀· (И҆) да не прелꙋчи́ши предѣ́ла по́дрꙋга [своего̀][29], ꙗ҆̀же поста́виша ѿц҃ы твои̑ въ прича́стїи [твоє҆мъ][30]. и҆́мже причасти́лсѧ є҆си въ земли̑ ю҆̀же г҃ь б҃ъ [-][31] дае́тъ тебѣ̀ [въ прича́стїє][32] (твоѐ)· *(И҆) да не пребꙋ́де҃ по́слꙋхъ є҆ді́нъ въ послꙋшество̀ на ч҃лка по всѧ́кои о҆би́де и҆ [-][33] по всѧ́комꙋ грѣхꙋ̀, и҆́же а҆́ще съгрѣши́тъ. *[Н҃о][34] при ꙋ҆стѣ́хъ двою̀ свѣдѣ́тель [и҆́ли][35] трі́ехъ [-][36], да ста́нетъ всѧ́ко сло́во. А҆́ще ли ста́нетъ по́слꙋхъ неправди́въ на ч҃лка гл҃ѧ до него̀ безче́стїе· да ста́нета о҆́ба ч҃лка и҆́ма (же) є҆сть прѧ̀ пре҃ г҃мъ, и҆ пре҃ жерцы, и҆ пре҃ сꙋдїа́ми и҆́же бꙋ́дꙋтъ въ (ты́и дн҃и)[37]· И҆ да и҆спыта́ютъ (и҆́хъ) сꙋдїѧ̀ прилѣ́жно. (-)[38] се(же) по́слꙋхъ непра́веденъ послꙋшествова́ше непра́вдꙋ (и҆) сꙋпротивлѧ́асѧ на бра́та своего̀. [-][39] *да сътвори́те є҆мꙋ̀ ꙗ҆́коже (и҆ о҆́нъ) ꙋ҆мы́сли сꙋпроти́въ [-][40] на бра́та своего̀, (-)[41] да [ѿвры́жете][42] [ѕло́е][43] ѿ ва҃ самѣ́хъ, да и҆ про́чїи ꙋ҆слы́шавше ꙋ҆боѧтсѧ, и҆ не приложа́тъ къ семꙋ̀ твори́ти слове́сѝ ѕла́го сего̀ въ ва҃· да не пощади́тъ (и҆ о҆́ко твоѐ)[44]. *(Н҃о) дш҃а въ дш҃и мѣ́сто, о҆́ко въ о҆́ка мѣ́сто, зꙋ́бъ въ зꙋ́ба мѣ́сто, рꙋка̀ въ рꙋкѝ мѣ́сто, нога̀ въ ногѝ мѣ́сто. [По всемꙋ̀ и҆́же а҆́ще [кто̀][45] да́стъ поро́къ на по́дрꙋга своего̀, си́це въздасѧ́тсѧ є҆мꙋ̀][46].

Глава 20

1 Якщо ж вийдеш на війну проти твоїх ворогів, і побачиш коней і вершників, і народ численніший від тебе, не бійся їх. Бо з тобою Господь Бог твій, що вивів тебе з єгипетської землі. **2** І

Гл҃а, к҃·

А҆́ще ли и҆зы́идеши на́ бра́нь къ врагѡ́мъ твои̑мъ, и҆ [ви́дѣ][1] ко́ни и҆ вса́дники и҆ лю́ды мно́жаиши тебѐ да не ꙋ҆бои́шисѧ и҆́хъ· Ꙗ҆́ко г҃ь б҃ъ твои с тобо́ю, и҆зведы́и тѧ̀ и҆з̾ землѧ̀ є҆гѵ́пе́тски· И҆ бꙋ́детъ є҆гда̀ прибли́жи-

шися к рати. и приступивъ жрецъ да глетъ к людемъ (рекїи)[2] къ нимъ· Послꙋшаи iилю, вы въходите днесь на рать къ врагомъ вашимъ. да не ослабѣетъ срце ваше ни оубоитеся, ниже оустрашитеся, и не оуклонитеся ѿ лица ихъ· Яко гь бъ вашъ идыи пре вами (способъствꙋетъ)[3] на враги ваши (и) (спсе)[4] васъ· *И да глютъ книгочїя къ людемъ рекꙋще, (егда) кто (есть) члкъ създавыи храминꙋ новꙋ и нѣсть обновилъ ея, да идетъ и да възвратится въ домъ свои, да не оумрет на рати, и члкъ инъ да не обновит ея· И (егда)[5] члкъ иже насадилъ есть виноградъ и нѣсть ся веселил ѿ него, да идетъ и възвратится въ домъ свои, да не оумретъ на рати. и члкъ инъ възвеселится ѿ него· И (егда) члкъ иже обрꙋчилъ есть женꙋ и нѣсть поялъ ея, да идетъ и възвратится въ домъ свои (и) да не оумрет на рати· i [инъ члкъ][6] поиме ю· И да приложатъ книгочїа глати къ людемъ и да рекꙋтъ· *(и егда) кто члкъ страшливъ и слабъ срцемъ, да идетъ и възвратится въ домъ свои, да не оустрашитъ срца брата своего аки [срце][7] свое· И бꙋдетъ егда оумолъкнꙋтъ книгочїя глюще къ людемъ, и да поставятъ воеводы (людемъ)[8], и превожда (воемъ)[9]· Аще прїидеши къ градꙋ воевати нань, и възовеши я с миром· Аще оубо мирное ѿвѣщаютъ ти, и ѿврьзꙋ тебѣ (градъ и) вси людїе обрѣшїися въ градѣ, да бꙋдꙋтъ ти дань дающи, и послꙋшающїи тебе· Аще ли же не покорятъ ти ся, и сътворят с тобою рать, и обсядеши я. и [егда][10] предастъ я гь бъ твои въ рꙋцѣ твои. (-)[11] да избїеши всякъ мꙋжескъ полъ (ихъ)[12], (в немъ) оубїенїемъ мечнимъ. развѣ женъ (-)[13] имѣнеи (всѣхъ), и [-][14] скотъ и всего еликоже есть въ (градѣхъ и)[15], и все стяжанїе да плѣниши себѣ, и да яси весь плѣн врa своихъ, яже гь бъ дае тебѣ· Тако да сотвориши всѣм (враго)[16] иже (сꙋть далече)[17] ѿ тебе ѕѣло, иже не сꙋть ѿ (странъ градъ)[18] сихъ· (Но и)[19] ѿ (сихъ градъ)[20], ихже гь бъ [-][21] даетъ тебѣ прїяти землю ихъ, (ѿ ни (бо) да не оживите)[22] всякаго дыханїя, но (и) проклятїем проклените ихъ (хетидея)[23], и (амморрея)[24], и хананея, и (дерезея)[25]. и [евея][26], и еоусея, и гергесеа якоже (ти есть заповѣда)[27] гь бъ твои. да не наоуча [сътворити ва][28] всякїя нечистоты ихъ, еже твориша богомъ своимъ. и съгрѣшите пре гмъ бмъ (свои)[29]· Аще же обсядеши гра дни многи воеванїи въ принятїе его, да не посѣчеши садовїя его,

а҃ ма҃ г҃

сꙋдїи з҃

буде, коли наблизишся до бою, і приступивши, священик хай скаже до народу, **3** промовляючи до них: Слухай Ізраїле! Ви сьогодні ідете на війну проти ваших ворогів, хай не послабне ваше серце ані не злякайтеся, ані не жахніться, і не відверніться від їхнього лиця. **4** Бо Господь Бог ваш, що іде перед вами, помагає *вам* проти ваших ворогів, і вас спасе. **5** *І хай скажуть писарі до народу, кажучи: Коли хто є чоловіком, що збудував нову хату, і не посвятив її, хай іде і хай повернеться до своєї хати, хай не помре на війні, та інший чоловік хай не освятить її. **6** І коли є чоловік, який насадив виноградник і не повеселився з нього, хай іде і повернеться до своєї хати, щоб не помер на війні, та інший чоловік не повеселився з нього. **7** І коли є чоловік, який заручив жінку і не її взяв, хай іде і повернеться до своєї хати, і хай не помре на війні, і інший чоловік не візьме її. **8** І хай додадуть писарі говорити до народу, і хай скажуть: *І коли хто є людиною, що боїться і слабий серцем, хай іде і повернеться до своєї хати, хай не нажене страх на серце свого брата, так як у своє серце. **9** І буде, коли писарі перестануть говорити до народу, і хай настановлять народові воєвод і провідника воякам. **10** Якщо підеш проти міста, щоб воювати проти нього, і викличеш їх з миром. **11** Якщо, отже, мирно відповідять тобі, і відкриють тобі місто, і ввесь народ, що знаходиться в місті, хай буде тобі данинником, і підвладним тобі. **12** Якщо ж не підкоряться тобі, і вчинять з тобою війну, і окружиш їх; **13** і коли передасть їх Господь Бог твій у твої руки, в ньому виб'єш, в них, кожного, чоловічого роду, убивством меча, **14** за винятком жінок, маєтку всіх і скотини, і всього, що є в їхніх містах; і ввесь маєток візьмеш собі в полон, і з'їси ввесь полон твоїх ворогів, яких Господь Бог тобі дає. **15** Так зробиш зі всіма ворогами, що є дуже далеко від тебе, з тими, що не є з країн цих міст. **16** Але *не* з цих міст, які Господь Бог дає тобі, взяти їхню землю, – бо з них не зоставите при житті все, що дише, **17** але й прокляттям прокленете їх: хеттея, і амморрея, і хананея, і ферезея, і евея, і євусея, і ґерґесея, – так як тобі заповів Господь Бог твій, – **18** щоб не навчили вас чинити всю їхню нечистоту, яку чинили своїм богам, і ви *не* згрішили перед Господом Богом своїм. **19** Якщо ж зробиш облогу містові багато днів, воюючи, щоб забрати його, – не вирубаєш його сади, при-

мак1. 3

суд. 7

клавши до них залізо, але їстимеш плід з них, а самого *дерева* не зрубаєш. Чи те дерево, що в полі, людина, щоб піти від лиця твого на частокіл? **20** Але всяке дерево, про яке знаєш, що не їсться його плід, це знищ; і порубай, і збудуй драбини проти міста, яке зробить проти тебе війну, доки себе тобі не видадуть.

[възложивъ][30] (желѣзо нанѧ)[31]. но (да нѧси (плодъ) ѿ нихъ)[32], а самаго да не посѣчеши. егда чл҃къ древо еже въ дубравѣ снити ѿ лица твоего въ забрала. но древо (все) иже вѣси ꙗко не ꙗстъсѧ плодъ его се потреби и посѣчи. и сътвори лѣствица на градъ. иже (сътворѧтъ)[33] на тѧ рать донде ти сѧ въдадѧтъ·

Глава 21

1 Якщо ж знайдеться вбитий, що лежить на полі, в землі, яку Господь Бог дає тобі одержати, і не знають хто його убив. **2** І хай прийдуть твої старшини і судді, і хай відміряють до міст, довкруги убитого; **3** і буде, що місто, яке найближче до убитого, – то хай візьмуть старшини того міста з стада ялівку, якою не працювали, ані не була в ярмі. **4** І хай старшини того міста виведуть ялівку до сухої долини, в якій неорано ані несіяно, і хай переріжуть жили ялівки в долині. **5** І хай приступлять священики і левіти, бо тих вибрав Господь Бог твій, щоб стояли перед ним і благословили в його імені; і в устах їх хай будуть всі слова і всякий спір. **6** І всі ж старшини того міста, що наближаються до вбитого, хай вмиють руки в крові ялівки, якій перерізано жили в долині. **7** І відповівши, хай скажуть: Наші руки не пролили цю кров, і наші очі не бачили її. **8** Милосердним будь до свого народу Ізраїля, яких Ти, Господи, вивів з єгипетської землі; і не поклади невинної крові на твій народ Ізраїля, але визволи їх від тієї крові. **9** І так віднімеш невинну кров з-посеред себе, якщо вчиниш добре і миле перед Господом Богом твоїм. **10** Якщо вийдеш на війну проти твоїх ворогів, і передасть їх Господь Бог твій у твої руки; і з них візьмеш в полон, **11** і побачиш в полоні гарну обличчям жінку, і полюбиш її, і візьмеш її собі за жінку; **12** тоді введеш її до своєї хати, і обстрижеш її голову, і обріжеш її нігті, **13** і забереш з неї одіж її полону; і хай сяде в твоїй хаті, і хай оплакує свого батька і свою матір місяць днів; і після цього ввійдеш до неї, і житимеш з нею, і буде тобі жінкою. **14** І буде, якщо її незабажаєш, відпустиш її вільною, продажем же не продаси її за гроші, і не покинеш її, тому що ти її упокорив. **15** Якщо ж буде в чоловіка дві жінки: одна йому люба, а друга нелюба; і народить йому люба і нелюба, і первородний син буде від

Гл҃а, ка·

Аще ли сѧ обрѧщетъ оубїе (лежа на поли. в з҃ели юже г҃ь б҃ъ [-][1] даетъ тебѣ приѧти)[2] и не вѣдѧтъ иже (его) оубилъ· [И][3] да прїидутъ старцы и судїи [твои][4]. и да измѣрѧтъ до градъ окрстъ оубїенаго. и буде градъ приближаѧсѧ оубїеному. и да имутъ старцы града того юницу ѿ говѧдъ, еюже не дѣлано (ни)[5] (въ ѧрмѣ не тежа)[6]· И да изведутъ старцы града того юницу в дебрь суху. в неиже нѣсть орано ниже насѣѧно, и да пресѣкутъ жилы юница в дебри. и да приступатъ жерцы [и][7] левити, ꙗко тїи избра е г҃ь б҃ъ [твои][8] престоѧти ему, и бл҃вити въ имѧ его, и въ оустѣхъ ихъ да буду вся гланїѧ, и всѧка пра· И вси (же) старцы града того иже приближаютсѧ оубїеному да оумыю руцѣ (въ крови)[9] юница еиже пресѣчены суть жилы въ дебри· И ѿвѣщавше да рекутъ руцѣ наши не пролїѧша крови сеѧ и очи наши не видѣли [еѧ][10]. мл҃тивъ буди люде своимъ, ї҃илю, ихже изведе г҃и [и земли егупетъскиі][11], (и не возложи)[12] крови неповинны средѣ людей твои ї҃илѧ (но)[13] избавы ихъ ѿ крови (тоѧ) [И][14] (тако) ѿимеши кровь неповинну ѿ среды себе, аще сътвориши доброе и оугодное пре г҃мъ б҃мъ твоимъ· Аще (-)[15] изыидеши на брань противу врагомъ твоимъ и предастъ (ѧ)[16] г҃ь б҃ъ твои в руцѣ твои, и плѣниши плѣнъ ѿ ни. и оузриши въ плѣне жену добру обличїе, и възлюбиши еѧ, и поимеши ю себѣ въ жену. (тогда)[17] въведеши ю въ домъ свои, и да обросиеши главу еѧ и да врѣжеши ногти еѧ, и да съвлечеши ризы плѣнныѧ еѧ с неѧ. и да сѧдетъ в дому твоемъ и да сѧ плачетъ ѿц҃а [своего][18], и матери [своеѧ][19], м҃цъ днїи. и посе вънидеши к неи и съвокупишисѧ с нею и будетъ ти жена· И будетъ аще не въсхощеши еѧ да ѿпустиши ю свободну, (-)[20] продажею (же) да не продаси еѧ на цѣнѣ, [и][21] да не оставиши еѧ понеже обидѣлъ ю еси· Аще ли буде мужу двѣ женѣ, едина [ему][22] люба (а другаѧ)[23] [-][24] не люба, и породитъ ему люба и

не люба̀, и҆ бꙋ́детъ сн҃ъ прьворожде́ный ѿ не люби́мыѧ· И҆ бꙋ́детъ вонь́же дн҃ь раздѣли́ сно́мъ [свои́мъ][25], и҆мѣні́е свое. (и҆) да не во́можетъ прьвенц҃е быти сн҃ъ люби́мыѧ презрѣ́вши [-][26] не люби́мыѧ прьвенца̀· Н҆о (сн҃а нелюби́мыѧ въ прьвене́цъ)[27] прїиметъ, [и҆ дастъ][28] є҆мꙋ̀ сꙋгꙋбо ѿ всего̀ ꙗ҆̀же ѡ҆бра́щетсѧ є҆мꙋ̀, ꙗ҆́ко се́й є҆сть нача́ло ча҃ є҆го, и҆ семꙋ̀ достои́тъ прьвенство̀· А҆́ще ли комꙋ̀ бꙋ́детъ сн҃ъ непокоривъ, и҆ гꙋби́тель непослꙋ́шаѧй гла́са ѡ҆ц҃а [своего][29] и҆ гла́са мт҃ре [своеѧ][30] и҆ нака́жꙋтъ є҆го, и҆ не послꙋ́шаетъ и҆́хъ· [-][31] да (по́имꙋ)[32] є҆го ѡ҆ц҃ъ є҆го и҆ мт҃и є҆го, и҆ да и҆зведꙋтъ є҆го пре́ ста́рцы гра́да своего, и҆ пре́ врата [мѣста][33] своего· И҆ да рекꙋтъ къ мꙋже гра́да своего, сн҃ъ на́шъ сї́и непокоривъ є҆сть и҆ гꙋби́тель [и҆][34] непослꙋ́жаетъ рѣ́чи на́шеѧ, вѣтꙋѧ̀ пїа́нствꙋе· И҆ да побїютъ и҆̀ мꙋжи гра́да сего̀ ка́менїемъ и҆ да ᲂу҆́мретъ. (-)[35] да [и҆змѣте][36] ѕлое ѿ себѐ сами, да и҆ дрꙋзїи слы́шавше ᲂу҆боꙗ́тсѧ· А҆́ще ли бꙋ́детъ в ко́имъ грѣсѣ сꙋдъ смр҃тный и҆ ᲂу҆ме́ртвїе и҆ повѣшенїе на́ древѣ. да не преме́длитъ тѣло є҆го на́ древѣ, н҆о въ гро́бѣ погреби́те и҆̀ въ (то́иже дн҃ь)[37]· *Ꙗ҆́ко прокла́ (є҆сть) ѿ б҃а вса́къ вися́й на́ древѣ, (-)[38] да не [ѡ҆скверна́виш][39] зе́млѧ ю҆́же г҃ь б҃ъ твой да́етъ тебѣ въ причастїе·

гал҃ г҃

нелюбої. **16** І буде, що в тому дні, *в якому* розділить своїм синам свій маєток, і не зможе стати первородним син улюбленої, зневажаючи первородного неулюбленої; **17** але признає сина нелюбої, як первородного, і дасть йому подвійно з усього, що знайдеться у нього; бо цей є початок його дітей, і цьому належиться первородство. **18** Якщо ж в когось буде непокірний і войовничий син, що не слухається голосу свого батька і голосу своєї матері; і покарають його, і не послухається їх; **19** хай його візьме його батько і його матір, і хай виведуть його перед старшин свого міста, і перед брами свого міста. **20** І хай скажуть до мужів свого міста: Цей наш син є непокірний і войовничий, і не слухається нашої мови, будучи гультіпакою, впивається. **21** І хай його мужі цього міста поб'ють камінням, і хай помре. Заберете зло від себе самих, й інші, почувши, злякаються. **22** Якщо ж буде в якомусь грісі – смертний суд; і смерть, і забиття на дереві; **23** хай не зостане його тіло на дереві, але в гробі поховаєте його в тому ж дні. *Бо проклятий Богом є кожний, що висить на дереві; не опоганиш землю, яку Господь Бог твій тобі дає в насліддя.

гал. 3

Гл҃а, к҃в·

а҃ мѡ к҃г

А҆́[ще* ви́диши][1] телца̀ бра́та своего, и҆ли ѡ҆вцꙋ̀ є҆го блꙋ́дащꙋ на пꙋтѝ [не][2] минѝ и҆, [н҆о][3] ѡ҆бращенїемъ, (ѡ҆братѝ)[4] и҆хъ бра́тꙋ своемꙋ· А҆́ще ли нѣстъ близꙋ [тебѐ бра҃ твои][5]· и҆ не ᲂу҆вѣси є҆го, (заи́ми)[6] [є҆го][7] внꙋ́трь до́мꙋ твоего, и҆ да бꙋ́детъ ᲂу҆ тебѐ до́ндеже взы́щетъ [и҆ бра́тъ твой][8], и҆ ѿда́си [и҆ є҆мꙋ][9]· Та́кожде сътвори́ши (и҆) ѡ҆слѧти є҆го, и҆ (-)[10] ри́зе є҆го, и҆ та́ко да сътвори́ши всемꙋ погꙋбле́номꙋ бра́та твоего, є҆ли́коже и҆збѣгнетъ є҆мꙋ. и҆ ѡ҆бра́щеши [ѧ҆][11], да не возмо́жеши минꙋ́ти [ѧ҆][12]· (Н҆иже)[13] пре́зри ѡ҆слѧ́ти бра́та своего. и҆ли телца̀ є҆го па҃шагосѧ на пꙋтѝ да не мине́ши (є҆го)[14], въстава [ѧ҆][15] да въстави́ши с ни҃· [И҆][16] да не бꙋ́детъ ᲂу҆тварь мꙋжеска на женѣ. н҆и да ѡ҆блачи́тсѧ мꙋ́жь в ри́зꙋ же́ньскꙋ, ꙗ҆́ко гнꙋсенъ (є҆сть г҃ви б҃ꙋ твоемꙋ)[17], вса́къ творѧ́й сїѧ· А҆́ще ли (гдѣ) лꙋчи́ши гнѣздо птичїе пре (ѡ҆чи́ма свои́ма)[18] на пꙋтѝ и҆ли на (дре́вѣ [нѣкое][19])[20], и҆ли на земли, (и҆ в не҃) пте҃ца и҆ли ꙗ҆́ица и҆ мт҃и са́де на птенцѣ и҆ли ꙗ҆́цехъ, да не во́змеши ма́тере съ птенцы· [Н҆о][21] ѿпꙋстомъ ѿпꙋсти́ши ма́терь, а҆ птенца̀ во́змеши себѣ, да (ти бл҃го)[22] бꙋ́детъ. и҆ мно́ги

Глава 22

1 *Якщо бачиш теля твого брата чи його вівцю, що блукає в дорозі, не мини її, але повертанням поверни їх своєму братові. **2** Якщо ж твій брат не є близько до тебе, і не знаєш його, забери його всередину до твоєї хати, і хай буде у тебе – доки шукатиме їх твій брат, і віддаси їх йому. **3** Так само зробиш і з його ослям і його одежею, і так зробиш з усякою згубою твого брата, що лиш він згубить, а ти їх знайдеш; не зможеш їх минути. **4** Ані не не зглядайся на осла твого брата чи його теля, що впало в дорозі; не минеш його. Підносячи їх на ноги, піднесеш з ним на ноги. **5** І хай не буде чоловічого убору на жінці ані хай не вбереться чоловік у жіночу одіж, бо огидний Господеві Богові твоєму кожний, що це чинить. **6** Якщо ж десь зустрінеш пташине гніздо перед своїми очима в дорозі чи на якомусь дереві, чи на землі, і в ньому пташенята чи яйця, і матір сидить на пташенятах чи яйцях, – не візьмеш матір з пташенятами. **7** Але відпускаючи, відпустиш матір, а пташенята візьмеш собі, щоб тобі добре було, і багато днів ти існував. **8** Якщо ж збудуєш нову хату, зро-

мой1. 23

биш і поруччя своїй хаті, і не зробиш вбивства в твоїй хаті, коли, падаючи, хто впаде з неї. **9** І не засієш твого виноградника різним зерном, щоб неосвяченим був плід і насіння, яке насієш з плодом виноградника. **10** І не оратимеш телям і ослом разом. **11** І не зодягнешся в одіж з різної тканини: разом ткану з льоном і вовною. **12** *І китиці собі зробиш на чотирьох краях своєї одежі, в яку лиш зодягнешся. **13** І якщо хто візьме жінку, і буде з нею, і зненавидить її, **14** і висловить на неї образливі слова, і рознесе на неї погане ім'я, і скаже: Цю жінку я взяв і, прийшовши до неї, не знайшов я її дівчиною. **15** І взявши, батько дівчини і матір, хай винесуть дівоцтво дівчини перед старшин до брами. **16** І скаже батько дівчини до старшини: Цю мою дочку дав я цьому чоловікові за жінку, і тепер же, зненавидівши її, **17** витикає їй образливі слова, кажучи: Я не знайшов твоєї дочки дівчиною. А ось дівоцтво моєї дочки. І хай розгорнуть одіж перед старшинами того міста. **18** І хай старшини того міста візьмуть того чоловіка, і покарають його. **19** І хай покарають його на 100 сиклів, і дадуть батькові дівчини, бо проніс погане ім'я про ізраїльську дівчину. І знову хай буде йому жінкою, і не зможе її відпустити всі роки. **20** Якщо ж це слово буде правдивим, і не знайдеться дівоцтво дівчини, **21** хай виведуть дівчину перед браму дому її батька, хай чоловіки міста поб'ють її камінням; і хай помре, бо вчинила безумство в ізраїльських синах – довела до розпусти дім свого батька. І заберете зло від себе самих. **22** *Якщо ж чоловік допуститься лежати з жінкою, що має чоловіка, хай уб'ють обох: ту, що має чоловіка, і того, що лежав з нею; хай заберуть зло з Ізраїля. **23** Якщо ж дівчина буде заручена чоловікові, і намовивши її, інший чоловік в місті буде з нею, **24** виведете обох перед браму міста, і поб'єте обох камінням, і помруть. Дівчину – тому що не кричала в місті, а чоловіка – тому що упокорив жінку свого ближнього; і заберете зло від себе самих. **25** Якщо на полі чоловік знасилує заручену дівчину, і силою упокорить її – заб'єте чоловіка, що був з нею; **26** а дівчині не зробите нічого, бо дівчина не має смертельного гріха; це наче хто повстав би проти свого ближнього і убив би його душу. Так само є і це діло. **27** І коли хто на полі знасилував її – закричала заручена дівчина, і не бу-

мой4. 15
мат. 23

мой3. 20
ів. 8

дни бꙋдеши. Аще ли съградиши храм новъ, да сътвориши (и) ограждение храмови своемꙋ. И да не сътвориши оубою въ домꙋ твоемъ, аще падетъ падыи ѿ него. [И][23] да не сѣеши винограда твоего различь, да ся не осттитъ плод. И сѣмя еже насѣеши съ плодомъ виннномъ [-][24]. [И][25] да не ореши юнцемъ и ослятемъ въкꙋпѣ. [И][26] да ся не облечеши въ ризꙋ разнолична, (солнꙋ и волны)[27] вкꙋпѣ (ткаանꙋ). *[И][28] повразки да сътвориши себѣ на четырехъ краехъ одежа своея, в нюже аще облечешися. (И) аще (-)[29] кто поиметъ женꙋ и бꙋдетъ с нею, и възненавидитъ ея. И приложит еи винна словеса, и возложит на ню имя ѕлое. И възглетъ, женꙋ сию поях, и пришед к неи не обретох ю девицею. И въземши отецъ девицы и мати да изнесꙋтъ девичьство отроковица, пред старца къ вратом. И речет отецъ отроковица къ старцем, дщерь мою сию дахъ мꙋжꙋ семꙋ въ женꙋ. И (нынѣ же) възненавидѣ ея. [-][30] прилагаетъ еи винна словеса глаголя, не обретохъ дщери твоея девою. (а)[31] се девъство дщери моея, и да разгнꙋ ризы пред старцы града [оного][32]. И да поимꙋтъ старцы града оного мꙋжа того и накажꙋтъ и. И да обвинятъ и, р҃, сикль, и дадят отцꙋ отроковица, яко пронеслъ есть имя ѕло на девꙋ израильтескꙋ, и (паки) да (бꙋдетъ емꙋ)[33] жена, [и][34] не возможет ѿпꙋстити ея, по вся лѣта. Аще ли (бꙋдетъ въистиннꙋ)[35] слово се. И не явится девство отроковица. [-][36] да изведꙋт девицꙋ пред врата храма отца ея, (-)[37] да побиют ю каменїем, мꙋжи градстїи [-][38], и да оумрет. Яко сътвори безꙋмие въ [сынехъ израилевых][39]. (проблꙋди)[40] домъ отца своего. І [измите][41] ѕлое ѿ себе сами. *Аще ли (мꙋж допꙋстится лежати)[42] съ женою мꙋжатою, да оубиютъ оба, (мꙋжатꙋю и лежащаго с нею)[43], (-)[44] да (ѿимꙋтъ)[45] ѕлое ѿ израиля. Аще же бꙋдетъ дева съвѣщана мꙋжꙋ и (оуласкавъ)[46] ю мꙋжь (дрꙋгии) въ граде [и][47] бꙋдет с нею. да изведете оба пред врата градная [-][48], и да (побиете)[49] [оба][50] каменїем, и оумрꙋт. отроковицꙋ, понеже не въпила въ градѣ (а)[51] мꙋжа понеже есть обидилъ женꙋ подрꙋга [своего][52], и [ѿимѣте][53] ѕлое ѿ себе сами. Аще (-)[54] на поли (понасилит)[55] мꙋжь девꙋ съвѣщанꙋю, и нꙋждею обидит ю да оубиете мꙋжа бывшаго с нею [-][56]. (а)[57] отроковицы не сътворите ничтоже, нѣсть [бо][58] девѣи грѣха смертнаго. Аки кто въстанетъ (-)[59] на подрꙋга [своего][60] и оубиетъ [дꙋшꙋ его][61]. Такоже (есть) [и][62] (се дѣло)[63], (и егда кто)[64] на поли (понасилит)[65] ю, възопи отроковица съвѣщанная и (не бысть

д҃ мо҃ єі
м҃а кг

г҃ мо҃ к
іоа҃ и

ктѡ помогаай)[66] ей. Аще ли ктѡ (посилий)[67] дѣву ꙗже нѣсть свѣщана, и нужею будеть с нею, и обличится. *да дасть мужь (той)[68] ѿцу ѿроковици, н҃, дидрагмъ сребра и тому будетъ жена, понеже обидилъ ю есть, [и][69] не возможетъ ѿпустити ю въ все время. [И][70] да не поемлетъ чл҃къ жены ѿца своего, и да не ѿкрыетъ покровенїа ѿца своего.

в҃ мѡ҃ к҃в

ло *нікого* хто поміг би їй. **28** Якщо ж хтось знасилує дівчину, яка не заручена, і силою буде з нею – і буде оскаржений: **29** *хай дасть той чоловік батькові дівчини 50 дидрахм срібла; і буде йому жінкою, тому що її упокорив, і не зможе відпустити її за ввесь час. **23,1** І хай не візьме чоловік жінку свого батька, і хай не відкриє покриття свого батька.

мой2. 22

Гл҃а, кг҃.

Да не въходитъ каженикъ. и скопецъ. въ сонмъ гн҃ь. (Ниже)[1] да вънидетъ блудорожденныи въ сонмъ гн҃ь [до десѧтаго племени][2]. *да не внидетъ [амонитинъ][3], и моавитинъ въ сонмъ гн҃ь. и десѧтаго племени да не входитъ въ храмъ гн҃ь (дажде и)[4] до вѣка. Понеже не срѣтоша они васъ съ хлѣбы и водою на пути, исходѧщимъ вамъ из [землѧ][5] егvпескиѧ. *И (к сему)[6] наѧша на тѧ валаама с҃на веѡрова, ѿ средорѣчїа да (тѧ проклене́тъ)[7]. И не въсхотѣ г҃ь б҃ъ твои, слышати валаама, и възврати г҃ь б҃ъ твои клѧтвы въ [бл҃венїе][8], ꙗко възлюби тѧ г҃ь б҃ъ твои. да не съвѣщаеши мира къ нимъ и поспѣшнаго имъ (не даи) вѣсѧ дн҃и [-][9] въ вѣки. да не гнушаешисѧ идумѣаниномъ, ꙗко братъ твои есть да не гнушаешисѧ егvптѧнина, ꙗко обиталецъ былъ еси въ земли [ихъ][10]. С҃нове аще родѧтсѧ имъ племѧ третїе да [вънидетъ][11] въ сонмъ гн҃ь. Аще же изыдеши въполчитисѧ на враги твоа да сѧ снабдиши ѿ всего [ѕла слова][12]. (И) аще будетъ въ тебѣ чл҃къ (нечистъ)[13] ѿ излїѧнїѧ [-][14] нощїю, да изыдетъ вн҃ѣ полчища и да не въходитъ въ полчище. и (егда) будетъ къ вечеру, [и][15] да омыетъ тѣло свое водою, и ꙗко заидетъ с҃лнце да вънидетъ въ п҃олчище. И мѣсто (тебѣ да будетъ)[16] вн҃ѣ полчища, и да изыдеши тамо вонъ. (-)[17] Рылецъ (же) да будетъ [-][18] за поѧсомъ твоимъ, и будетъ егда сѧдеши вн҃ѣ, [-][19] да въскопаеши имъ (ꙗму) и (посемъ) навративъ да покрыеши стыдѣнїе свое в неи. ꙗко г҃ь б҃ъ твои преходитъ въ полчищи твоемъ. избавлѧти тѧ, и предати [враги][20] твоѧ, [въ руцѣ твои][21] предъ лицемъ твоимъ и да будетъ полчище твое ст҃о, и да не ꙗвитсѧ оу тебе стыдѣнїѧ вещъ, и ѿвратитсѧ ѿ тебе. да не предаси раба гн҃у [его][22], иже прїидетъ къ тебѣ ѿ гн҃а своего. С тобою да вселитсѧ (-)[23] въ всемъ мѣстѣ идѣже годѣ будетъ ему, да не стужиши его. [и][24] да не будетъ блудница ѿ дщерей ї҃илвъ, и да не будетъ

неемїа г҃і

д҃ мѡ҃ к҃в

Глава 23

2 Хай оскоплений і скопець не входить до господнього збору. **3** Ані хай роджений від розпусниці не ввійде до господнього збору, до десятого племені. **4** *Хай не ввійде амоніт і моавіт до господнього збору, і до десятого покоління, хай не входить до господнього храму і аж до віку; **5** тому що вони вас не зустріли з хлібами і водою в дорозі, коли ви виходили з єгипетської землі. *І до того – вони найняли проти тебе Валаама, сина Веора, з середньоріччя, щоб тебе прокляв. **6** І не забажав Господь Бог твій послухатись Валаама, і повернув Господь Бог твій прокляття на благословлення; бо тебе полюбив Господь Бог твій. **7** Не зробиш з ними мир, і помічного їм не дай всі дні, навіки. **8** Не гидуватимеш ідумейцем, бо є твоїм братом. Не гидуватимеш єгиптянином, бо ти був мешканцем в їхній землі. **9** Коли їм народяться сини – третє покоління хай ввійде до господнього збору. **10** Якщо ж вийдеш, щоб стати до бою з твоїми ворогами, стережись усякого поганого слова. **11** І якщо буде в тебе чоловік, нечистий від виливання вночі, – хай вийде поза табір і хай не входить до табору. **12** І коли буде при вечорі, хай він помиє водою своє тіло; і як зайде сонце, хай ввійде до табору. **13** І хай тобі буде місце поза табором, і вийдеш туди геть. **14** Лопата ж хай буде за твоїм поясом, і буде, коли сядеш поза, викопаєш нею яму; і після цього, накинувши *землі*, покриєш в ній свій сором. **15** Адже Господь Бог твій проходить у твоєму таборі, щоб визволити тебе, і видати твоїх ворогів у твої руки перед твоїм лицем; і хай твій табір буде святий, і хай не з'явиться в тебе діло встиду, – і *не* відвернеться від тебе. **16** Не видаси його панові раба, який прийде до тебе від свого пана. **17** З тобою хай поселиться в усякому місці, де йому сподобається, не засмутиш його. **18** І хай не буде розпусниці, з ізраїльських дочок, і хай

нее. 13

мой4. 22

не буде розпусників, з ізраїльських синів. **19** Не даси винагороди розпусниці, ані ціни пса до дому Господа Бога твого на всяку молитву, бо оба є огидні Господеві Богові твоєму. **20** Не побільшиш твоєму братові відсотків грошей, і відсотків їжі, і відсотків всякої речі, яку лиш позичаєш. **21** Чужинцеві побільшиш відсотки, а братові твоєму не побільшиш; щоб поблагословив тебе Господь Бог твій в усіх твоїх ділах на землі, до якої, туди, входиш її одержати. **22** *Якщо ж даси обіт Господеві Богові твоєму – не зволікатимеш віддати його; бо, вимагаючи, вимагатиме Господь Бог твій від тебе, і буде на тобі гріх. **23** Якщо ж не бажаєш скласти обіту – немає тобі гріха. **24** Стережися того, що виходить з уст твоїх, і вчини таким видом, яким ти дав обіт Господеві Богові твоєму, – дар, що висказав ти твоїми губами. **25** *Якщо ввійдеш на ниву свого ближнього, і візьмеш в руки свої колоски, а серпа не приклади до ниви свого ближнього. **26** Якщо ввійдеш до виноградника свого ближнього – можеш їсти виноград, щоб наситити свою душу, а до посудини не вкладеш.

сир. 5

мат. 12
мар. 2
лук. 6

блꙋдѧ́щихъ ѿ сыновъ ї҆и҃левъ [-][25]· да не даси мзды̀ блꙋдницы, ниже измѣне́нїѧ пса въ до́мъ г҃а б҃а твоего въ всѧ́кꙋ мл҃твꙋ ꙗ҆́ко гнꙋше́нїе [сꙋть г҃ви б҃ꙋ твоемꙋ][26] [-][27] ѻ҆боѧ̀· да не растиши братꙋ твоемꙋ лихвы сребре́ныѧ и҆ лихвы пищныѧ и҆ лихвы всѧ́кїѧ ве́щи е҆мꙋже а҆́ще ѿ займъ даси· ї҆ноужде́мꙋ да растиши лихвꙋ, братꙋ же твоемꙋ да не растиши. да бл҃ви тѧ̀ г҃ь б҃ъ твои въ всѣхъ дѣлехъ твои҆ въ земли в нюже и҆деши тамо прїѧти еѧ̀· *А҆́ще же ѡ҆бѣща́еши ѡ҆бещанїе г҃ви б҃ꙋ твоемꙋ. да не ꙋ҆ме́длиши въздати е҆го, ꙗ҆́ко възыща̀ възыщетъ г҃ь б҃ъ твои ѿ тебе, и҆ бꙋдетъ на тебѣ грѣхъ· А҆́ще ли не хощеши ѡ҆бѣщатисѧ нѣсть ти грѣха̀· И҆сходѧ́щаѧ изъ ꙋ҆стъ твои҆хъ снабди и҆ сътвори̇. и҆мже ѡ҆бразомъ ѡ҆беща̀ г҃ви б҃ꙋ твоемꙋ да́ръ е҆́же е҆си гл҃алъ ꙋ҆стнами твоими· *А҆́ще [-][28] вни́деши на нивꙋ подрꙋга своего и҆ да съберешѝ в рꙋцѣ свои класы, (а҆)[29] серпа не задѣни на нивꙋ по́дрꙋга своего. а҆́ще (-)[30] вънидеши въ виногра́дъ по́дрꙋга своего да зоблеши вино̀, е҆ли́ко [насытиши дꙋшꙋ][31] свою, а҆ въ сосꙋдъ не вложиши·

сира ѕ

ма бі
ма в
лꙋ ѕ

Глава 24

1 *Якщо ж хтось візьме жінку і живе з нею, і буде, коли не знайде ласку перед ним задля якогось соромного діла, – хай напише їй книги відпущення, і дасть в руки їй, і хай її відпустить зі своєї хати; **2** і пішовши, хай буде жінкою іншому чоловікові. **3** І коли зненавидить її другий чоловік, і напише їй книжку відпущення, і дасть їй в руки її, і відпустить її з своєї хати, або помре її другий чоловік, який був її взяв собі за жінку, **4** – і не зможе перший чоловік, що її відпустив, повернутися і взяти її собі за жінку після того, як вона осквернена, бо це огидне перед Господом Богом твоїм. Не опоганите землю, яку Господь Бог ваш дає вам в наслiддя. **5** І якщо хтось візьме жінку недавно – хай не іде на війну, і хай не накладуть на нього ніякого діла; і він є невинним. І хай буде в своїй хаті один рік, і хай веселить свою жінку, яку взяв. **6** І не візьмеш в заклад верхній і долішній жорновий камінь, бо він дає свою душу в заклад. **7** Якщо виявиться якогось чоловіка, що вкрав душу своїх братів, ізраїльських синів; і насильно *бере* і продає її – хай помре такий злодій; і заберете зло від себе самих. **8** І

мат. 5
і 19
мар. 10
лук. 16
кор1. 7

Гл҃а, кд҃·

А҆́ще* же кто поиметъ женꙋ и҆ живетъ с не́ю. и҆ бꙋдетъ а҆́ще не ѡ҆брѧ́щетъ бл҃го́ть пре́дъ нимъ (нѣкоего ради срамна дѣла)[1] [-][2] да напишетъ е҆и книги ѿпꙋще́нїѧ и҆ вдастъ в рꙋцѣ е҆и. и҆ да ѿпꙋстит ю҆ и҆з домꙋ своего. и҆ ѿше́дши да бꙋдетъ (жена̀) мꙋжꙋ и҆номꙋ· И҆ (е҆гда̀) възненави́дитъ ю҆ мꙋжъ (вторыи)[3], и҆ въпишетъ е҆и книгꙋ ѿпꙋще́нїѧ и҆ дастъ [е҆и][4] в рꙋцѣ е҆ѧ, и҆ ѿ пꙋстит ю҆ и҆з домꙋ своего. И҆ли ꙋ҆мретъ мꙋжъ [е҆ѧ][5] [вторыи][6] и҆же ю҆ поѧлъ себѣ въ женꙋ, (и҆) не възможетъ мꙋжъ прьвыи ѿпꙋстивыи ю҆. [ѡ҆братитисѧ][7] [и҆][8] поѧти ю҆ себѣ въ женꙋ, по ѡ҆скверне́нїи е҆ѧ̀ ꙗ҆ко гнꙋсно е҆сть пре́дъ г҃мь б҃мь твоимъ (-)[9] да не ѡ҆сквернѧ́вите землѧ̀ ю҆же г҃ь б҃ъ [ва́шъ][10] даетъ [вамъ][11] въ наслѣдїе· (И҆) а҆́ще (-)[12] кто бꙋдетъ женꙋ поѧлъ въ новѣ да не и҆детъ на́ брань, и҆ да не заде́жетсѧ е҆мꙋ никаѧ же вещь, (и҆) без вины̀ е҆сть· [И҆ да бꙋдетъ][13] въ домꙋ своемъ лѣто е҆дино, [и҆][14] да весели́т женꙋ свою ю҆же е҆сть поѧлъ· (И҆) да не възе́млеши в зало́гъ же́рнова (и҆)[15] же́рновицы, ꙗ҆ко дꙋшꙋ свою даетъ в зало́гъ. А҆́ще (кто) ꙗ҆вится чл҃къ крадыи дꙋшꙋ ѿ братїѧ своеѧ сыновъ ї҆и҃левъ, и҆ (насилїемъ и҆ продаетъ ю҆)[16], да ꙋ҆мрет тать таковыи, и҆ [ѿимѣте][17]

ма є
и҆ ді
ма і
лꙋ ві
а҆ кри з

ѕлое ѿ себе сами. [и][18] блюди себе самъ, въ блесцѣ прокаженїа. [и][19] снабди ѕѣло творити по всему закону, иже повелятъ [тебѣ][20] жерцы [и][21] левиты ѧкоже есмь заповѣдах (имъ)[22] [снабдѣти][23] [и][24] творити. *помните колико сотвори гь бгъ [твой][25] марїами въ исходе исходѧщимъ вамъ изъ егѵпта. Аще [-][26] долгъ есть ([-][27] каковъ любо на подрузѣ [твоемъ][28])[29], да не внидеши въ храмъ его взяти заложенїа [но][30] внѣ станеши. [Чл҃къ же][31] той на немже [есть долгъ твой][32] (-)[33] изнесетъ (самъ)[34] заложенїе вонъ. Аще ли чл҃къ убогъ есть, да не облежиши в залозѣ его. [Но][35] ѿданїемъ ѿдаси ризу его до захода слнца, и да лѧжетъ въ ризе своей, и бл҃витъ тя. И будетъ ти милость пред гмь бгмь твоимъ. *да не лишиши мзды убогаго и просящаго въ братїи твоей, или ѿ пришелецъ въ граде твоемъ. въ той днь да ѿдаси мзду ему, да не зайдетъ слнце ему ѧко убогъ есть и в томъ имать надежду. И да не възопїетъ на тя къ гв҃и и будетъ тебѣ грѣхъ. *[и][36] да не умрутъ ѿцы за сны, и снове да не умрутъ за ѿцы. [но][37] кождо за свой грѣхъ да умретъ. (И) да не уклониши суда пришелцу и сиротѣ и вдовѣ. И да не възмлеши въ залогъ ризы вдовича. (Но)[38] помянеши ѧко рабъ (и ты) бѣ въ земли егѵпетъстѣи и свободи тя гь бгъ твой ѿтуду. сего ради азъ тебѣ заповѣдаю творити (се слово)[39]. *Аще [-][40] пожнеши ниву на селѣ своемъ, и забудеши снопы на нивѣ своей да не възвратишися взяти ихъ пришелцу, и [убогу, и][41] сиротѣ, и вдовѣ да будетъ, да (тя бл҃витъ)[42] гь бгъ твой въ всѣхъ дѣлех руку твоею. (І) аще же масличїе береши. да ся не възвратиши обиро творити за собою. (Но) пришелцу и сиротѣ, и вдовѣ да будетъ. И въспомянеши ѧко рабъ (и ты) бѣ въ земли егѵпетъстѣи. Сего ради азъ тебѣ повелѣваю творити слово се. Аще же объемлеши виноградъ свой, да не събираеши обирокъ за собою. (Но) пришелцу и сиротѣ и вдовѣ да будетъ. И помянеши ѧко рабъ былъ еси въ земли егѵпетъстѣи. Сего ради азъ тебѣ заповѣдаю творити (се слово)[43].

д мо ѕі · г мо ді, товїа д, сира лд · д цр ді, в пар ке, езе ӥі · г мо кг

стережися сам в блеску прокази, і дуже стережися чинити за всім законом, який сповістять тобі священики і левіти; так як я їм заповів дбати і творити. **9** *Згадайте: скільки зробив Господь Бог твій Маріямі в дорозі, як ви виходили з Єгипту. **10** Якщо є будь – який борг у твого ближнього – не ввійдеш до його хати взяти заклад, **11** але ззовні станеш. Чоловік же, той, в якого є твій борг, сам винесе заклад надвір. **12** Якщо ж чоловік є бідний – не спатимеш в закладеному ним, **13** але, віддаючи, віддаси його одіж до заходу сонця; і хай ляже в своїй одежі, і поблагословить тебе, і буде тобі милосердя перед Господом Богом твоїм. **14** *Не затримаєш винагороди бідного і прошака з твоїх братів чи з приходьків в твоїм місті. **15** В тому дні віддаси йому винагороду, хай не зайде сонце над ним, бо бідним є, і на те поклав надію. І хай не закричить проти тебе до Господа, і буде тобі гріх. **16** *І хай не помруть батьки за синів, і сини хай не помруть за батьків, але кожний хай помре за свій гріх. **17** І не відхилиш суд приходькові, і сироті, і вдові. І не візьмеш в заклад одіж вдови. **18** Але згадаєш, що і ти був рабом в єгипетській землі, і звідти освободив тебе Господь Бог твій. Через це я тобі заповідаю чинити це слово. **19** *Коли пожнеш ниву на своїм полі, і забудеш снопи на своїм полі, не повернешся взяти їх, – хай буде приходькові, і убогому, і сироті, і вдові; хай тебе поблагословить Господь Бог твій в усіх ділах твоїх рук. **20** І коли ж збираєш оливки – не повернешся збирати за собою. Але хай буде приходькові, і сироті, і вдові. І згадаєш, що і ти був рабом в єгипетській землі. Задля цього я тобі заповідаю чинити це слово. **21** Коли ж оббираєш свій виноград – не збирай недібране за собою, але хай буде приходькові, і сироті, і вдові. **22** І згадаєш, що ти був рабом в єгипетській землі. Через це я тобі заповідаю чинити це слово.

мой4. 12 · мой3. 19, тов. 4, сир. 34 · црс4. 14, пар2. 25, єз. 18 · мой3. 23

Гла, ке.

Аще же будетъ пря между члкома, и прїидутъ на суд и да судятъ [и][1] и да оправдатъ праваго. и да осудятъ нечестиваго. І [-][2] егда [будетъ достоинъ][3] ранъ нечестивый, [-][4] да поставиши и пред судїами и да бїютъ его пред ними по нечестїю

Глава 25

1 Якщо ж буде спір між людьми, і прийдуть на суд; і хай судять їх, і хай оправдають праведного, і хай засудять неправедного; **2** і коли безбожний буде гідним биття – поставиш його перед суддями; і хай б’ють його перед ними, згідно

кор2. 11 — з його безбожністю, *за числом: **3** хай б'ють його 40-а ударами його безбожності, хай не додасться до цього. Якщо ж додадуть понад ці удари, щоб його більше бити – це
кор1. 9, тим1. 5, сир. 7 — негідне братові твоєму перед тобою. **4** *І не зав'яжеш уст вола, що молотить.
мат. 22, мар. 12, лук. 20 — **5** *І якщо разом живуть брати, і один з них помре, і не буде йому плоду, – хай жінка з дому померлого не буде іншому чоловікові, що не є кревним. Але брат її чоловіка хай ввійде до неї, хай візьме її собі за жінку, і хай живе з нею. **6** І буде, що первородний, який народиться, хай буде поставлений в ім'я померлого, і не згине його ім'я з Ізраїля. **7** Якщо ж чоловік не бажає взяти жінку свого брата – хай жінка прийде до брами
рут 4 — перед старшин *і скаже: Брат мого чоловіка не бажає воскресити ім'я свого брата в Ізраїлі. **8** І хай покличуть його старшини того міста, і хай говорять йому; і якщо, ставши, скаже: Не хочу її взяти. **9** То приступивши до нього, жінка його брата перед старцями хай визує одну його обуву з його ноги і хай плюне в його лице; і відповівши, хай скаже: Так хай зроблять чоловікові, який не будує дім свого брата. **10** І назветься його ім'я в Ізраїлі: Дім того, що скинув обуву. **11** Якщо ж разом б'ються два чоловіки: чоловік з своїм братом; і прийшовши, жінка одного з них, щоб відібрати свого чоловіка з руки того, що б'є, і простягнувши свою руку, схопить за його мужські часті – **12** відрубаєш їй руку, не пощадиш твого ока на неї. **13** І хай не буде в мішку твоєму мірка і мірка, велика і мала. **14** І хай не буде в твоїй хаті мірило і мірило, велике і мале. **15** Але правдиве і справедливе мірило хай буде у тебе, і рівна і правдива мірка буде у тебе, щоб ти був багато днів на землі, яку Господь Бог твій тобі дає в наслідді. **16** Бо огидний є Господеві Богові твоєму кожний, що це робить, кожний, що чинить не-
мой2. 17 — справедливе. **17** *Згадай скільки тобі зробив аммалик в дорозі, як ти йшов з Єгипту. **18** Як протиставився тобі на дорозі, і вигубив твою сторож, що стерегла за тобою; ти ж був голодний і струджений, і він не побоявся Бога. **19** І буде, коли спочити тобі дасть Господь Бог твій від усіх твоїх ворогів, що довкруги тебе, в землі, яку Господь Бог тобі дає в наслідді, щоб поселитися на ній, – вигубиш ім'я аммалика, що під небом, і не забудеш.

є҆гѡ *въ число̀ (да бі́ютъ и҆̀, м҃ (ра́нъ))[5], (безче́стїѧ є҆гѡ) да не [приложи́тъ][6] (къ семꙋ)· А҆́ще ли прило́жатъ (паче ра́нъ си́хъ. би́ти є҆гѡ)[7] мо́жаетъ безлѣ́потно є҆сть бра́тꙋ твое́мꙋ пред тобо́ю· *(И҆) да не ѡ҆бороти́ши вола̀ верхꙋ́щаго жи́тъ· *(І҆) егда̀ (-)[8] живꙋ́тъ бра́тїѧ вкꙋ́пѣ. и҆ ꙋ҆́мретъ є҆ді́нъ ѿ ни́хъ, [и҆ пло́да][9] не бꙋ́детъ є҆мꙋ̀ да не бꙋ́детъ жена̀ ꙋ҆ме́ршаго ѿ до́мꙋ (и҆но́мꙋ) мꙋ́жꙋ, и҆́же нѣ́сть ꙋ҆́жика· (Но) бра́тъ мꙋ́жа є҆ѧ̀ да вни́детъ къ не́й (-)[10] да по́иметъ ю҆̀ (въ женꙋ̀ себѣ̀)[11], и҆ да живе́тъ с не́ю· И҆ бꙋ́детъ первене́цъ и҆́же сѧ роди́тъ да ꙋ҆ста́витсѧ въ и҆́мѧ ꙋ҆ме́ршаго и҆ не поги́бнетъ и҆́мѧ є҆гѡ ѿ і҆и҃лѧ· А҆́ще ли не хо́щетъ чл҃къ поѧ́ти жены̀ бра́та своегѡ [-][12] да прїи́детъ жена̀ къ вра́томъ пред ста́рцы, *и҆ рече́тъ не хо́щетъ бра́тъ мꙋ́жа моегѡ въставити и҆́мени бра́та своегѡ въ і҆и҃ли [-][13]. И҆ да призовꙋ́тъ и҆̀ ста́рцы гра́да того̀ и҆ да гл҃ютъ є҆мꙋ̀. и҆ [а҆́ще][14] ставъ рече́тъ не хощꙋ̀ поѧ́ти еѧ̀· И҆ прист҃ꙋпи́вши жена̀ бра́та є҆гѡ къ немꙋ̀ пред ста́рцы, и҆ да и҆ззꙋ́етъ сапо́гъ є҆гѡ є҆ді́нъ ѿ ногѝ є҆гѡ, и҆ да заплю́етъ на лицѐ є҆гѡ, и҆ ѿвѣща́въ да рече́тъ, си́це да сотворѧ́тъ чл҃кꙋ, и҆́же не [созида́етъ][15] до́мꙋ бра́та своегѡ· И҆ прозове́тсѧ и҆́мѧ є҆гѡ въ і҆и҃ли до́мъ и҆ззꙋ́вшаго сапо́гъ· А҆́ще же бі́ютсѧ чл҃ка [два̀][16] вкꙋ́пѣ, мꙋ́жъ съ бра́томъ свои́мъ, и҆ пришедши жена̀ є҆ді́наго є҆ю̀ ѿѧ́ти мꙋ́жа своегѡ ѿ рꙋкѝ бію́щаго (-)[17] и҆ просте́рши рꙋ́кꙋ [свою̀][18] и҆́мет за ло́но є҆гѡ да ѿсѣче́ши рꙋ́кꙋ є҆́й, да не поща́диши ѻ҆́ка твоегѡ на ню̀· [И҆][19] да не бꙋ́детъ въ вре́тищи твое́мъ мѣ́рило, и҆ мѣ́рило вели́кое [и҆][20] ма́лое· [И҆][21] да не бꙋ́детъ в до́мꙋ твое́мъ мѣ́ра, и҆ мѣ́ра вели́ка [и҆][22] ма́ла· [Но̂][23] мѣ́рило пра́во, и҆ пра́ведно да бꙋ́детъ тебѣ̀ и҆ мѣ́ра ра́вна і҆ и҆́стинна бꙋ́детъ тебѣ̀· да мно́ги дн҃и бꙋ́деши на землѝ ю҆́же гь҃ бг҃ъ твой да́етъ тебѣ̀ въ прича́стїе· Ꙗ҆́кѡ гнꙋ́сенъ (є҆́сть) гв҃и [бг҃ꙋ твое́мꙋ][24], всѧ́къ творѧ́й сїѧ. всѧ́къ творѧ́й непра́вдꙋ· *Помѧнѝ коли́ко [тѝ сотворѝ][25] (а҆ммали́къ)[26] на пꙋтѝ, и҆сходѧ́щꙋ тѝ и҆зъ [-][27] є҆гѵ́пта· Ка́ко сопроти́висѧ (на пꙋтѝ тебѣ̀)[28]. і҆ и҆ссѣчѐ твою стра́жꙋ стерегꙋ́щꙋю за тобо́ю. ты́ же а҆́лченъ бѣ́аше и҆ трꙋ́денъ и҆ не взбоѧ́сѧ бг҃а· И҆ бꙋ́детъ є҆гда̀ поко́итъ тѧ̀ гь҃ бг҃ъ тво́й ѿ всѣ́хъ вра́гъ твои́хъ, и҆́же ѻ҆́коло тебѐ въ землѝ ю҆́же гь҃ бг҃ъ да́етъ тебѣ̀ въ прича́стїе, всели́тисѧ [на не́й][29]· да погꙋ́биши и҆́мѧ (а҆ммали́ково)[30] и҆́же под не́бесемъ, и҆ да не забꙋ́деши·

в҃ кѻр҃ аі; а҃ кѻр҃ д҃, а҃ тим҃ є҃, сира҃ з҃; мф҃ кв҃, мр҃ ві, лꙋ҃ к҃; рꙋ҃ д҃; в҃ мѡ҃ зі

Гл҃а, к҃ѕ·

И будетъ егда внидеши въ землю юже г҃ь б҃ъ твои даетъ тебѣ въ причастїе, (-)[1] и вселишися въ неи· И да возмеши начатки [-][2] ѿ зе҃ла твоея, яже г҃ь б҃ъ твои дае҃ тебѣ [въ одръжанїе][3], [-][4] да вложиши въ кошницу. и да идеши въ мѣсто идѣже изберѣ (тебѣ) г҃ь б҃ъ твои призывати имя его т҃у· И да прїидеши къ жерцу иже буде҃ в (ты дн҃и)[5], и речеши къ нему, исповѣдаюся дн҃е г҃ви б҃у своему. яко (внидохомъ)[6] въ землю, еюже клятся г҃ь ѿц҃емъ нашимъ дати [ю][7] намъ· И да возме҃ жре҃ (ѿ руку твоею кошницу)[8]. и да положи҃ ю прямо олтарю г҃а б҃а твоего· И ѿвещав гл҃еши пре҃ г҃мъ б҃мъ твои҃. сирїю остави ѿц҃ъ мои, и сниде въ египетъ, и обита ту числомъ малы҃ и бысть т҃у въ люди многи, и въ множество [-][9] (-)[10] велико· И зазлиша на҃ египтяне и преобидѣша ны, и възложиша на ны дѣла тяжка· И възопихомъ къ г҃у б҃у ѿц҃ъ нашихъ, и оуслыша г҃ь вопль нашъ, и видѣ смиренїе наше и трудъ нашъ, и скорбь нашу· (-)[11] Изведе ны г҃ь изъ египта самъ крѣпостїю [своею][12] великою, и рукою силною и мышцею высокою. и въ оудивленїи велиц҃ѣ и въ знаменїи и въ чюдесехъ· И въведи ны въ мѣсто се, и дасть на҃ землю сїю· землю кипящу млекомъ и медо҃· И нн҃ѣ се принесо҃ начатки ѿ плода земля юже далъ еси мн҃ѣ г҃и [-][13]. И оставиши е҃ пре҃ г҃мъ б҃мъ твоимъ, и поклонишися [т҃у][14] предъ г҃мъ б҃мъ твоимъ· И веселишися о всѣхъ бл҃гостехъ яже далъ есть тебѣ г҃ь б҃ъ твои, и дому твоему, и левитину и пришелцу иже оу тебе· Егда же съвершиши одесятити всю десятину житную [земля][15] твоея въ лѣто третїе, (въ лѣто в неже десятствуютъ десятину. и)[16] да даси левитину и пришелцу и сиротѣ и вдовѣ [-][17] да ядятъ въ градѣхъ твоихъ, и насытятся· И речеши пре҃ г҃мъ б҃мъ твоимъ очисти҃ ст҃ая из дому моего, и дахъ а҃ левиту и пришелцу и сиротѣ, и вдовѣ, по всѣм заповѣдемъ [твои҃][18] ихже заповѣда мн҃ѣ· Не преступихъ заповѣди твоея, и не забыхъ· И не изъя҃ въ болѣзнь мою ѿ нихъ, [и][19] не дахъ ѿ нихъ въ нечестїе, (и) не да҃ ѿ нихъ оумершему· Послушахъ гласа г҃а б҃а моего. сътворихъ якоже заповѣда мн҃ѣ· *Призри (же) (съ н҃беси ѿ храма ст҃ого твоего)[20], и бл҃ви люди своя іи҃ля, и землю юже еси далъ и҃, якоже ся еси клялъ ѿц҃емъ нашим дати намъ землю

Ісаїа ѯг҃ вару в҃

Глава 26

1 І буде, коли ввійдеш до землі, яку Господь Бог твій тобі дає в наслiддя, і поселишся в ній. **2** І візьмеш первоплоди з твоєї землі, яку Господь Бог твій тобі дає в наслiддя, вкладеш до кошика і підеш до місця, де тобі вибере Господь Бог твій, там прикликати його ім'я. **3** І прийдеш до священика, який буде в тих днях, і скажеш до нього: Сповіщаю сьогодні Господеві Богові моєму, що я ввійшов до землі, якою поклявся Господь нашим батькам: дати її нам. **4** І хай священик візьме кошик з твоїх рук, і хай покладе його перед жертовник Господа Бога твого. **5** І відповівши, скажеш перед Господом Богом твоїм: Мій батько покинув Сирію і прийшов до Єгипту; і замешкав там малий числом, і стався там численним народом, і великий численністю. **6** І зло вчинили нам єгиптяни, і нас впокорили, і наклали на нас тяжкі діла. **7** І ми закликали до Господа Бога наших батьків, і Господь вислухав наш плач, і побачив наше пригноблення, і наш труд, і нашу скорботу. **8** Вивів нас Сам Господь з Єгипту своєю великою силою, і сильною рукою, і високим раменом, і в великому подиві, і в знаках, і в чудах. **9** І Він ввів нас до цього місця, і дав нам цю землю, землю, що кипить молоком і медом. **10** І тепер ось приніс я первоплоди з плоду землі, яку ти мені дав, Господи. І оставиш його перед Господом Богом твоїм, і поклонишся там перед Господом Богом твоїм. **11** І веселитимешся за всі добродійства, які дав Господь Бог твій тобі, і твоєму домові, і левітові, і приходькові, що в тебе. **12** Коли ж закінчиш давати всю десятину жита твоєї землі в третьому році, в році, в якому дають десятину, і даси левітові, і приходькові, і сироті, і вдові; хай їдять в твоїх містах і наситяться. **13** І скажеш перед Господом Богом твоїм: Я очистив святе з моєї хати, і дав їх левітові, і приходькові, і сироті, і вдові, за всіма твоїми законами, які Ти мені заповів. Я не переступив твою заповідь і не забув. **14** І я не з'їв в болю моїм з них, і не дав я з них на нечисте, і не дав я з них померлому. Послухався я голосу Господа Бога мого, я зробив, так як Він мені заповів. **15** *Поглянь же з неба, з твого святого помешкання, і поблагослови свій народ Ізраїля, і землю, яку ти їм дав, так як ти поклявся нашим бать кам: дати нам землю, що кипить

іс. 63 вар. 2

молоком і медом. **16** В тому дні, – заповідає тобі Господь Бог твій, – чинити всі ці оправдання і суди. І зберігайте, і чиніть їх з усього вашого серця і з усієї вашої душі. **17** Господа ти сьогодні вибрав, щоб був тобі Богом; і ти ходив в усіх його дорогах, і зберігав всі його оправдання і накази, і його суди; і ви слухалися його голосу. **18** І Господь вибрав вас сьогодні, *щоб ви були йому окремим народом, так як тобі сказав, щоб зберігати всі його заповіді. **19** І будь вище понад всі народи, перед якими Він дасть тобі славне ім'я, і похвалу, і славу, щоб бути святим народом Господеві Богові вашому, так як Він сказав.

вищ. 7 і 14

кипѧщꙋ млеко́ⷨ и̑ ме́домъ· въ (то́и дн҃ь)[21] [заповѣдае́ⷮ тебѣ г҃ь б҃ъ твой][22], сътвори́ти вѧ оправле́нїа сїа, и̑ сꙋды· И̑ да снабди́те и̑ сътвори́те а̑ ѿ всего ср҃дца вашего, и̑ ѿ всеа̀ дш҃а ва́шеа· [Г҃а][23] и̑збра́лъ е̑си днесь бы́ти тебѣ б҃ꙋ. и̑ ходи́ти въ [вѧ][24] пꙋти̑ е̑го, и̑ снабдѣти [вѧ][25] о̑правле́нїа [е̑го][26] [и̑ повелѣнїа][27] и̑ сꙋды̀ е̑го и̑ послꙋшати̑ гла́са е̑го· И̑ г҃ь и̑збра̀ (ва́съ)[28] днесь, *да бꙋдете е̑мꙋ люди пр҃пбнїи, ꙗ̑коже [ти][29] е̑сть реклъ снабдѣти вѧ за́повѣди е̑го. и̑ да бꙋдеши выше на̑ всѣми (страна́ми)[30], (и̑мже сътвори́тъ)[31] тѧ и̑ме́нна, и̑ хва́лна, и̑ сла́вна. бы́ти [-][32] лю́де ст҃ы г҃ꙋ б҃ꙋ вашемꙋ ꙗ̑ко гл҃а·

вы̑ ҃з и̑ ҃ді

Глава 27

1 І заповів Мойсей старшинам ізраїльських синів, кажучи: Зберігайте всі ці заповіді, які я вам сьогодні заповідаю. **2** І буде, що того в дня, в якому перейдете Йордан, до землі, яку Господь Бог дає вам в наслідця, поставиш собі великі каміння, і обліпиш їх глиною. **3** І напишеш на каміннях всі слова цього закону, коли перейдете Йордан, і ввійдете до землі, яку Господь Бог твій тобі дає, землю, що кипить медом і молоком; так як сказав тобі Господь Бог твоїх батьків. **4** І буде, як перейдете Йордан: поставите ці каміння, які я вам сьогодні запові даю, на горі Аевал, і обліпиш їх глиною. **5** *І збудуєш там жертовник Господеві Богові твоєму, жертовник з каміння; хай не накладеш на них заліза. **6** Цілим камінням збудуєш жертовник Господеві Богові твоєму; і принесеш на ньому цілопалення Господеві Богові твоєму, **7** і принесеш жертву спасіння: з'їси – наситишся там, і зрадієш перед Господом Богом твоїм; **8** і запиши цих на каміннях – ввесь цей закон дуже явно. **9** І сказав Мойсей священикам, і левітам, і всьому Ізраїлеві, кажучи: Мовчки послухай Ізраїле. Бо в цьому дні ти став народом Господеві Богові твоєму. **10** І послухаєшся голосу Господа Бога свого, і чинитимеш всі його заповіді і його оправдання, які я тобі сьогодні заповідаю. **11** І в тому дні Мойсей заповів народові, кажучи: **12** Ці, перейшовши Йордан, хай стануть бла гословляти народ на горі Ґарізін: Симеон, Леві, Юда, Ісахар, Йосиф і Веніямин. **13** Ці ж хай стануть для прокляття на горі Ґевал: Рувим, і Ґад, Асир, Завулон, Дан, і Неталим. **14** І відповіда-

іс нав. 8 мой2. 20

Гл҃а, кз҃·

И заповѣ́да мѡѷсїи [ста́рцем][1] [сн҃овъ][2] да́етъ [вамъ][3] [въ прича́стїе][4], [-][5] да поста́виши себѣ ка́мыки вели́ки, и̑ да о̑мѣлиши а̑ мѣломъ· И̑ да въпи́шеши на ка́мыцехъ вѧ словеса̀ зако́на сего. ꙗ̑коже пре́идете і̑орда̑ [и̑][6] вни́дете въ землю ю̑же г҃ь б҃ъ [-][7] тво́и да́етъ тебѣ, зе́млю кипѧ́щꙋю [ме́домъ и̑ мле́комъ][8], ꙗ̑коже е̑сть ре́клъ г҃ь б҃ъ ѿц҃ъ твоѝ тебѣ· И̑ бꙋдетъ ꙗ̑ко преидете і̑орда́нъ, да поста́вите ка́мыки с̑и и̑̑же а̑зъ повелѣва́ю ва́мъ дн҃е въ горѣ (а̑ева́лѣ)[9]. и̑ помѣлиши и̑ мѣло· *И̑ да съгради́ши тꙋ о̑лта́рь г҃ви б҃ꙋ твое̑мꙋ. о̑лта̑ ѿ ка́менѧ, да не възложи́ши на́нь желѣза· Ка́менїе цѣлы да съгради́ши о̑лтарь г҃ви б҃ꙋ твоемꙋ· И̑ да воложи́ши на́ нѧ всесъжже́нїе г҃ви б҃ꙋ твое̑мꙋ, и̑ положи́ши тре́бꙋ сп҃сенїа, (-)[10] да ꙗ̑си (-)[11] насыти́шисѧ тꙋ, и̑ возвесели́шисѧ пре̑ г҃мь б҃мъ твоѝ, и̑ въпишѝ на камыцѣ [сиѝ][12] ве́сь зако̑ сїи (ѕѣло ꙗ̑вѣ)[13]· И̑ гл҃а мѡѷсїи (жерце́м и̑ левѷтомъ и̑)[14] въсемꙋ і̑и̑лю рекꙋ́щи (молча̀)[15] послꙋша́и і̑и̑лю, въ дн҃ь (бо) сїи бы́сть въ люди г҃ви б҃ꙋ твое̑мꙋ· И̑ да послꙋ́шаеши гла́са г҃а б҃а своѐго, и̑ да сътвори́ши вѧ за́повѣди е̑го и̑ о̑правле́нїа е̑го, ꙗ̑же а̑зъ заповѣ́даю тебѣ дне́сь· И̑ заповѣ́да мѡѷсїи лю́демъ въ (то́и дн҃ь)[16] гл҃ѧ. сїи да ста́нꙋтъ бл҃вити лю́ди на горѣ гаризи́нъ, пришѐши і̑орда́нъ симео́нъ, левѷи, і̑ю́да, [и̑сахáръ][17]. і̑осифъ, и̑ веньями́нъ· (-)[18] Сїи (же) да ста́нꙋтъ ѹ̑ клѧ́твы на горѣ гева́лѣ, рꙋви́мъ, [и̑][19] га̑ [-][20] а̑си́ръ, заоѹ̑ло́нъ, да́нъ, и̑ (недали́мъ)[21]· И̑ ѿвеща́вше [да рекꙋтъ левѷти][22] всемꙋ і̑и̑лю гла́сомъ велико́мъ· *Проклѧ́тъ ч҃лкъ и̑же сътвори̑ и̑звая́нїа, [и̑ли][23] солїа́нїа скве́рно г҃ви. дѣло рꙋчное (и̑) хи́траго и̑ положи́тъ [а̑][24] въ покро́вѣ. и̑ да

і̑сꙋ на̑ и̑ в҃ мо̑ к҃

дан҃і ҃д

ѿвѣщавше вси людїе рекꙋтъ бꙋди то· Прокла҃ иже ѕлорѣчитъ ѿц҃а своего или матери своеи, и рекꙋтъ вси людїе бꙋди· Проклятъ иже претворяетъ предѣлы подрꙋга [своего][25] и да рекꙋ вси людїе бꙋди· Прокла҃ прельщаяи слѣпаго въ пꙋти, и рекꙋ вси людїе бꙋди· Прокла҃ иже оуклони҃ сꙋ҃ пришецꙋ и сиротѣ и вдовѣ и рекꙋ вси людїе бꙋди· Прокла҃ лежаи съ женою ѿц҃а свое҃ яко ѿкры҃ есть ѿкровенїе ѿц҃а своего, и рекꙋ вси людїе бꙋди· Прокла҃ лежаи съ всяки҃ скотом҃, и рекꙋтъ вси людїе бꙋди· Прокла҃ лежаи съ сестрою [своею][26] дщерїю ѿц҃а своего, или (дщерїю) матери своея, и рекꙋ҃ вси люди бꙋди· Проклятъ лежаи с тещїю своею, и рекꙋтъ вси людїе бꙋди· Проклятъ иже бїет҃ подрꙋга съ лестїю, и да рекꙋтъ вси люди бꙋди· Проклятъ иже возметъ мзꙋ҃. на оубои дш҃а крови невинныя и рекꙋтъ вси людїе бꙋди· *Прокла҃ всякъ ч҃лкъ иже не пребꙋдетъ въ всѣхъ словесѣхъ закона сего еже творити я҃, и рекꙋтъ вси люди бꙋди· [И бꙋдетъ егда преидете Іорданъ, въ землю юже г҃ь б҃ъ ва҃ дае҃ ва҃][27]·

гала҃ г҃

ючи, хай скажуть левіти всьому Ізраїлеві великим голосом: **15** *Проклята людина, яка зробить різьблене або лите – гидота Господеві – діло рук і митця; і покладе їх в схованому місці. І відповівши, ввесь народ хай скаже: Хай буде так. **16** Проклятий, хто зле говорить на свого батька чи свою матір. І ввесь народ скаже: Хай буде. **17** Проклятий, хто переставляє межі свого ближнього. І ввесь народ хай скаже: Хай буде. **18** Проклятий, хто зводить сліпого з дороги. І ввесь народ скаже: Хай буде. **19** Проклятий, хто відкладе суд приходькові і сироті, і вдові. І ввесь народ скаже: Хай буде. **20** Проклятий, хто спить з жінкою свого батька, бо відкрив покривало свого батька. І ввесь народ скаже: Хай буде. **21** Проклятий, хто спить з всякою скотиною. І ввесь народ скаже: Хай буде. **22** Проклятий, хто спить з своєю сестрою, дочкою свого батька чи дочкою своєї матері. І ввесь народ скаже: Хай буде. **23** Проклятий, хто спить з своєю тещею. І ввесь народ скаже: Хай буде. **24** Проклятий, хто підступно б'є ближнього. І ввесь народ хай скаже: Хай буде. **25** Проклятий, хто візьме плату, щоб побити душу невинної крові. І ввесь народ скаже: Хай буде. **26** *Проклята кожна людина, яка не перебуватиме в усіх словах цього закону, щоб їх чинити. І ввесь народ скаже: Хай буде. **28,1** І буде, коли перейдете Йордан, до землі, яку Господь Бог ваш дає вам.

дан. 9

гал. 3

Гл҃а, ки҃·

г҃ мо̀ кѕ҃

Аще* слꙋхомъ [послꙋшаете][1] гласа г҃а б҃а вашего, [и снабдите][2] [-][3] творити вся заповѣди его. яже а҃ заповѣдаю ти дн҃ь, и дастъ ти г҃ь б҃ъ твои на҃ всѣми (странами)[4] земля̀· И прїидꙋ на тя вся бл҃венїя сїя. и обрящꙋтъ тя· Аще [слꙋхомъ][5] послꙋшаеши словесъ г҃а б҃а твоего. бл҃венъ ты въ градѣ [-][6] бл҃венъ ты на селѣ· Бл҃вена племена̀ оутробы твоея и пло҃ земля̀ твоея, [и][7] стада воловъ твоихъ, и паствины овецъ твои҃· Бл҃вены гꙋмна твоѝ (и прочая твоя· Бл҃вена кошница твоя) и останцы твоѝ. бл҃венъ ты егда̀ въходиши, и бл҃венъ ты егда̀ исходиши· Предастъ (бо) г҃ь б҃ъ [-][8] врагѝ твоя̀ сꙋпротивлящаася тебѣ, сокрꙋшены пре҃ лице҃ твоимъ пꙋтемъ единемъ (прїидꙋ)[9] к тебѣ, и се҃мїю пꙋтїи пробѣгнꙋ҃ ѿ лица̀ твоего· Пошлетъ г҃ь на тя бл҃венїе въ домѣ҃ твоихъ, и на вся на няже възложиши рꙋкꙋ твою̀ за землѝ, юже г҃ь б҃ъ твои даетъ тебѣ· Въставитъ тя г҃ь [б҃ъ твои][10] себѣ лю҃ ст҃ъ, яко҃ ся есть

Глава 28

мойз. 26

1 *Якщо слухом послухаєтеся голосу Господа Бога вашого, і збережете чинити всі його заповіді, які я тобі сьогодні заповідаю, і дасть тобі Господь Бог твій над всіма на родами землі. **2** І прийдуть на тебе всі ці благословення, і знайдуть тебе, якщо слухом послухаєшся голосу Господа Бога твого. **3** Благословенний ти в місті, благословенний ти в полі. **4** Благословенні нащадки твого лона, і плід твоєї землі, і стада твоїх волів, і стада твоїх овець. **5** Благословенні твої токи і все твоє. Благословенний твій кошик і твої рештки. **6** Благословенний ти, коли входиш, і благословенний ти, коли виходиш. **7** Бо Господь Бог видасть твоїх ворогів, що тобі протиставляться, розбитими перед твоїм лицем. Однією дорогою прийдуть до тебе, і сімома дорогами втечуть від твого лиця. **8** Пошле Господь на тебе благословення в твоїх домах і на все, на що покладеш твої руки на землі, яку Господь Бог твій тобі дає. **9** Хай підніме тебе Господь Бог твій собі в народ святий, так як поклявся твоїм батькам; якщо послухаєшся голосу Господа Бога твого, і підеш його дорогами. **10** І

побачать тебе всі народи землі, бо ім'я Господа Бога твого покликано на тебе, і побояться тебе. **11** І помножить тебе Господь Бог твій на добро, на потомство твого лона, і на потомство твого скота, і на плодах твоєї землі, на землі, яку поклявся Господь твоїм батькам: тобі її дати. **12** Відкриє тобі Господь свій добрий скарб: небо дасть дощ твоїй землі у час свій, щоб поблагословити всі діла твоїх рук; і даси позичку багатьом народам – ти не матимеш довгу. І ти заволодієш багатьма народами, над тобою ж не володітимуть. **13** І поставить тебе Господь Бог твій попереду, а не вкінці, і будеш тоді вгорі, а не вдолі. Якщо послухаєшся заповідей Господа Бога свого, які я тобі сьогодні заповідаю зберігати і чинити. **14** І не переступиш *ніякого* з усіх слів, які я тобі сьогодні заповідаю, ні направо ані наліво; не ходіть вслід за чужими богами, щоб служити їм. **15** *І буде, коли не послухаєшся голосу Господа Бога твого, щоб зберігати і чинити всі його заповіді, які я тобі сьогодні заповідаю: на тебе прийдуть всі ці прокляття, і тебе охоплять. **16** І проклятий будеш ти в місті, і проклятий ти й на полі. **17** Прокляті твої токи і все твоє. **18** Прокляті нащадки твого лона, і жита твоєї землі, і стада твоїх волів, і стада твоїх овець. **19** І проклятий ти, коли входиш, і проклятий ти, коли виходиш. **20** І пошле тобі Господь нестатки, і голод, і знищення на все, на що покладеш свої руки і що лиш чинитимеш; доки не вигубить тебе, і доки не знищить тебе швидко через твої погані вчинки, тому що ти його полишив. **21** Приставить Господь до тебе смерть, доки не вигубить тебе з землі, до якої ти, туди, входиш, щоб її одержати. **22** Господь поб'є тебе біднотою, і блискавкою, і зимою, і спекою, і вбивством, і вітрами, що вигублюють, і блідістю, і прожене тебе, доки не вигубить тебе. **23** *І небо над твоєю головою буде мідне, і земля під тобою залізна. **24** Господь дасть твоїй землі порох *замість* дощу, і порох з неба зійде на тебе – доки не зламає тебе і доки не знищить тебе. **25** Господь дасть тебе на вирізання перед твоїми ворогами. Однією дорогою вийдеш до них, а сімома, як поб'є, втечеш від їхнього лиця. І будеш на розсіювання в усіх царствах землі. **26** І ваші мерці будуть їжею для небесних птахів і звірів землі, і не буде того, хто віджене. **27** Він поб'є тебе єгипетською

мойЗ. 26
пл.єр. 2
мал. 2
вар. 1

мойЗ. 16

клят отцем твоим. аще послушаеши гласа Га Ба твоего, и ходиши въ пути его· И оузрят та вся (страны)[11] земныя, яко имя Га [Ба твоего][12] призвася на та, и оубоятся тебе· И оумножит та Гь Бъ твои въ благо. о племенехъ оутробы твоея, и о плодех скота твоего и о плодех земли твоея на земли. яже кляся Гь отцем твоим дати (ю) тебе· Ѡкрыетъ тебе Гь съкровище свое благое. небо (дастъ)[13] дождь земли твоеи въ время свое, благвити вся дѣлеса руку твоею. и въдаси въ заемъ (странамъ)[14] многимъ ты же не одолжишися· И обладаеши ты (многими странами)[15], тобою же не обладают· [И][16] поставитъ та Гь Бъ твои въ начале (а)[17] не въ концы, и будеши тогда выше, и не (-)[18] ниже· Аще послушаеши заповѣди Га Ба своего елико азъ заповѣдаю тебе днь снабдѣти и творити· [И][19] да не преступиши ѡт всѣх словес яже азъ заповѣдаю тебе днь, на десно ниже на лѣво, да не ходите въ слѣд богъ (чюждихъ)[20] служити им· *И будетъ аще не послушаеши гласа Га Ба твоего, снабдѣти и творити вся заповѣди его, елико азъ заповѣдаю тебе днь· [-][21] Приидутъ на та вся клятвы сия, и постигнут та, [и][22] проклят (будеши) ты въ граде, и проклятъ ты и на селѣ· Проклята гумна твоя, и прочая твоя· Проклята племена оутробы твоея, и жита земля твоея, [и][23] стада волов твоих, и паствы овецъ твоих· [И][24] проклят ты егда въходиши, и проклят ты въ негда исходиши· [И][25] [послет][26] [тебе Гь][27] недостатокъ, и алкнение, и потребление, на все на неже возложиши руку свою, [и][28] елико аще сътвориши доньдеже потребитъ та, и доньдеже погубит та въскорѣ. злых ради дѣл твоих, понеже остави [его][29]· Прилѣпитъ Гь к тебе смрть доньдеже потребит та ѡт земля, в нюже ты въходиши тамо прияти ю· Побиет та Гь неимѣнием и молниею и зимою, и варомъ, и оубоемъ и вѣтры тлѣнными, и блѣдостию и поженет та дондеже [погубит][30] та· *И будет [-][31] небо над главою твоею мѣдано. и земля под тобою желѣзна· дастъ Гь дождь земли твоеи прах. и прьсть съ небеси снидет на та, дондеже съкрушит та, и доньдеже погубит та· дастъ та Гь на иссѣчение пред враги твоими. путем единем изыидеши к ним, (а)[32] седмию (-)[33] да пробѣгнеши ѡт лица их. и будеши в рассыпание въ всѣх црствех земных· И будут мртвецы ваши пища птицам небеным, и звѣремъ земным и не будет ѡгонящаго· Побиет та [-][34] вредом егупетскимъ въ седалехъ, и крастами дивиими, и гноем. яко

г мо ѕі
пла в
мала в
вару а

г мо ѕі

не мощи̇̀ тебѣ̀ и̂сцѣлитиса. Побі̇е̇ т҃а г҃ь неи̂стовствомъ смате̇ні̇е̇ срц҃а, и̂ невѣдѣні̇емъ и̂ оу҆жасне̇ні̇е̇ ра́зума. И̂ да бу́деши о̂сеза́ли въ полудн҃и ӕ҆́коже о̂сазает̃ слѣпыи въ тмѣ̀, и̂ не оу҆лучи́ши пу́ті̇и свои̇̃. и̂ бу́деши тогда̀ о̂бидѝ, и̂ расхита́емъ въ вса дн҃и. и̂ не бу́детъ (помага́а тебѣ̀)[35]. Жену о̂бручиши [-][36] (и̂нъ мужь)[37] по́име̇ ю̀. до́мъ съгради́ши и̂ не поживе́ши въ немъ. виногра̂ насади́ши и̂ не о̂бъе́млеши его. во́лъ твои закла́нъ пре̂ тобо́ю, и̂ не ӕ҆́си ѿ него [и̂][38] о̂сла̀ твое ѿӕ҆́то ѿ тебѐ, и̂ не възврати́тса к тебѣ̀, о̂вца твоа̀ ѿда́ны бу́дутъ враго̂ твои̇̃. и̂ не бу́детъ тебѣ̀ помага́ющаго. Сн҃ове твои̇̀ и̂ дщере́и [твоа̀][39] ѿда́ны бу́дутъ ӕ҆зы́ку и̂ному и̂ о̂чи твои̇̀ зра́ще и̂зы́дутъ в на̂, и̂ не возмо́же̇ ру́ка твоа. Во́зрастъ земла̀ твое̂а, и̂ всакъ тру̂ твои, и̂зъӕ҆́стъ (страна̀)[40] е̂ӕ҆́же не вѣ́си. и̂ бу́деши о̂биде̇̀ и̂ съкруше̇ въ вса дн҃и. И̂ бу́деши и̂сполне̇ печа́ли, видѣні̇а ради о̂чі̇ю твое̂ю, ӕ҆́же оу҆́зриши. Побі̇е́тъ т҃а г҃ь вредо̂ злы́мъ на колѣнохъ і̂ на го́ленехъ, ӕ҆́ко не́ мощно (и̂сцѣлити тебѣ̀)[41], ѿ стопы̀ но́гу твое̂ю даже до ве́рху (главы̀) твое̂а. [И̂][42] ѿведе̇ [т҃а г҃ь][43] и̂ кн҃за твоа̀ ӕ҆́же поста́виши себѣ̀. въ (страну̀)[44] ю҆́же не вѣ́даше т҃ы [ниже][45] ѿц҃ы твои̇̀, и̂ послу́жиши та́мо бого̂ и̂нѣмъ древу и̂ ка́мені̇ю. И̂ бу́деши та́мо въ позо́ръ и̂ въ при̂чю, и̂ по́вѣсть всѣмъ (страна́мъ)[46], в на́же [въведе́т][47] т҃а г҃ь (б҃ъ) та́мо. *Сѣма мно́го и̂знесе́ши на по́ла, (а̂)[48] ма́ло внесе́ши. ӕ҆́ко пона̂да́тъ а̀ пру̂ѕи. [И̂][49] виногра́ды насади́ши, и̂ во̂дѣла́еши, и̂ вина̀ не пі̇е́ши, и̂ не възвесели́шиса ѿ него, ӕ҆́ко поӕ҆́стъ а̀ че́рвь. Ѡ҆ма́слины бу́дутъ тебѣ̀ въ всѣхъ предѣле̂х твои̇̀хъ, (-)[50] е̂ле̂е̂ (же) не помажешиса. ӕ҆́ко и̂стече́тъ ма́слица твоа. Сн҃ы и̂ дщере́и роди́ши и̂ не бу́дутъ пре̂ тобо́ю, ѿи̂дутъ бо въ плѣ́нъ. Вса дре́ванаа твоа̀ и̂ вса жи́та земла̀ твое̂а, потреби̇̃ ржа̀. И̂ пришелецъ и̂же е̂сть оу̂ тебѐ, възы́детъ на̂ т҃а вы́ше вы́ше, ты же съступиши низу низу. То̆и въ заи́мъ да́стъ тебѣ̀, ты́ же е̂му не заи̂мствуеши. (и̂) се́и бу́дет въ нача́ло, а̂ т҃ы бу́деши на концы̀. И̂ прі̇иду́т на́ та вса кла́твы сі̇а. и̂ поженут т҃а, и̂ постигнут т҃а. до́ндеже потреба̂ т҃а, и̂ до́ндеже погуба̂ т҃а, ӕ҆́ко не послуша гла́са г҃а б҃а свое̂го. снабдѣти за́повѣди е̂го, и̂ о̂правле́ні̇а е̂го, е̂ли́коже е̂сть запов҃ѣ́да тебѣ̀. И̂ бу́дутъ тебѣ̀ зна́мені̇а и̂ чюдеса̀, и̂ во племе́ни твое̇̃ до́ вѣка. Поне́же не послужи̇̀ г҃ви б҃у твое̂му, съ весе́лі̇емъ и̂ бл҃ги̇̃ срц҃ем мно́жества ра́ди всѣхъ (бл҃гихъ)

мц҃ ѕ҃
а̂ггеи а҃

пошестю на сідницях, і поганою болячкою, і гноєм, щоб ти не міг вилікуватися. **28** Господь поб'є тебе безумством, переляком серця, і незнанням, і жахом ума. **29** І будеш ти навпомацки ходити в полудень, так як навпомацки ходить сліпий в темряві; і нещаститиме в твоїх дорогах, і будеш тоді скривдженим і розграбованим в усі дні, і не буде тобі помічника. **30** Заручиш жінку – інший чоловік її візьме. Збудуєш хату, і не мешкатимеш в ній. Насадиш виноградник, і не збиратимеш з нього. **31** Твій віл забитий перед тобою, і не їстимеш з нього; і твій осел забраний в тебе, і не віддасться тобі. Твої вівці будуть віддані твоїм ворогам, і не буде тобі помічника. **32** Твої сини і твої дочки будуть віддані іншому народові; і твої очі, дивлячись, повилізають геть, і не матиме сили твоя рука. **33** Плоди твоєї землі і всі твої труди з'їсть народ, якого незнаєш, і будеш скривдженим і пораненим в усі дні. **34** І будеш переповнений болем видіння, задля твоїх очей, якими побачиш. **35** Поб'є тебе Господь поганою болячкою на колінах і на голінках, так щоб неможливо було тобі вилікуватися: від стопи твоїх ніг аж до вершка твоєї голови. **36** І Господь відведе тебе і твоїх князів, яких собі поставиш, до країни, якої не знав ти ані твої батьки; і послужиш там іншим богам, дереву і камінню. **37** І будеш там на насміх і на притчу, і байку всім народам, до яких, туди, введе тебе Господь Бог. **38** *Винесеш на поле багато насіння, а мало внесеш, бо пожере його саранча. **39** І насадиш виноградники, і обробиш; і вина не питимеш, і не розвеселишся ним, бо пожере його черв'як. **40** Оливні сади будуть в тебе в усіх твоїх околицях, олією ж не помажешся, бо витече твоя олія. **41** Народиш синів і дочок, і не будуть перед тобою, бо відійдуть в полон. **42** Всі твої дерева і всі жита твоєї землі вигубить іржа. **43** І приходько, що є в тебе, піднесеться над тобою високо – високо, ти ж зійдеш низько – низько. **44** Той – позичатиме тобі, ти ж йому не позичатимеш. І він буде на висоті, а ти будеш вкінці. **45** І найдуть на тебе всі ці прокляття, і переслідуватимуть тебе, і охоплять тебе, доки не вигублять тебе і доки не винищать тебе; бо не послухався ти голосу Господа Бога свого, щоб зберігати його заповіді і його оправдання, які тобі заповів. **46** І будуть тобі знаки і дива, і в твоїх нащадках довіку, **47** тому що ти не послужив Господеві Богові твоєму з веселістю

мих. 6
анг. 1

і добрим серцем задля численності всього добра; **48** але послужиш твоїм ворогам, яких пошле Господь Бог твій на тебе з голодом і спрагою, і наготою, і з всякою потребою. І Він покладе залізне ярмо на твою шию – доки не розіб'є тебе. **49** І наведе Господь на тебе народ здалека, від кінця землі, як політ орла, народ, якого мови не розумітимеш, **50** народ безсоромний лицем, який не посоромиться лиця старця, і не помилує молодого. **51** І пожиратиме нащадків твого скота і плоди твоєї землі, доки не зостанеться тобі ні зерна, ні вина, ні олії, ні стада твоїх волів і стада твоїх овець, доки не знищить тебе. **52** І вигубить тебе в усіх твоїх містах, доки не будуть викорінені твої високі і сильні стіни, на які ти надію покладаєш в усій твоїй землі; і пригнобить тебе в усіх твоїх містах, які дав тобі Господь Бог твій. **53** І з'їси нащадків твого лона, – м'ясо твоїх синів і дочок, яких дав тобі Господь Бог твій, – в твоїм пригнобленні і в болі, який завдаватимуть тобі твої вороги. **54** Молодший у вас і дуже немічний вчече своїм оком свого брата, і жінку, що на його лоні, і позосталих дітей, які лиш зостануть йому, **55** щоб дати одному з них з м'яса їхніх синів, яких їстимите, щоб не зостало йому нічого в гнобленні і в твоїм болі, яким служать тобі твої вороги в усіх твоїх містах. **56** Дуже молода ж у вас і тендітна жінка, в якої не звикла, її, нога ступати по землі через тендітність і молодість, уречe своїм оком свого чоловіка, що в її лоні, і свого сина, і дочку. **57** І свою породільну плівку, що вийшла з її лона, і її дитину, яку народить; з'їсть їх потайки через все своє пригноблення, і в тузі, і в своїй скорботі, якою пригнобить тебе твій ворог в усіх твоїх містах. **58** Якщо не послухаєтеся чинити всі слова цього закону, записаного в цих книгах, щоб боятися святого і подиву гідного імені Господа Бога твого, **59** то помножить Господь твої кари і кари твоїх нащадків, великі і подиву гідні кари, і погані і певні хвороби. **60** І поверне на тебе ввесь поганий єгипетський біль, якого ти боявся від їхнього лиця, і пристане до тебе. **61** І всяку хворобу, і всяку кару незаписану, і всяку записану в книгах цього закону наведе Господь на тебе, доки не вигубить тебе. **62** І зостане вас мало числом, – ви ж були, наче небесні зорі, чисельністю, – бо не послухались голосу Господа Бога вашого. **63** І буде, так як радів Господь вами, чинячи вам добро і помножуючи вас, так зрадіє Господь вами, вигублюючи

(Но)[51] послꙋжиши врагѡ҇ твои҆ ꙗже послетъ г҃ь [б҃ъ твои][52] на тѧ, съ гладомъ и҆ жаждею и҆ наготою, и҆ съ ѡ҆скꙋдѣнїемъ всѣмъ. и҆ възложи҆ ꙗремъ желѣзе҃ на выю твою, дондеже съкрꙋши҆ тѧ· [И҆][53] наведе҃ г҃ь на тѧ, (странꙋ)[54] и҆здалеча ѿ краѧ землѧ҆ а҆ки воо҆рꙋженїе ѡ҆рле (странꙋ)[55] е҆ѧже не разꙋмѣеши [г҃ла][56] (-)[57]. (странꙋ)[58] бе҃ срама лицемъ, и҆же не посрами҆сѧ лица старча, и҆ юна не помилꙋетъ· И҆ поꙗстъ пло҃ скотъ твои҆хъ, и҆ жита землѧ҆ твое҆ѧ. (ꙗже не ѡ҆стави҆)[59] тебѣ пшеница, [ни][60] вина [ни][61] е҆леѧ. [и҆][62] стада воловъ твои҆ и҆ паствины ѡ҆вецъ твои҆, дондеже потреби҆ тѧ· И҆ погꙋби҆ тѧ въ ве҃сѣ градѣхъ твои҆. дондеже и҆скоренѧ҃сѧ стѣны твои великїе и҆ крѣпкїе, въ нихже ты ꙋ҆поваеши (-)[63], въ всеи землѝ твоеи. и҆ зазли҆ тѧ въ всѣхъ граде҃ твои҆хъ, ꙗже е҆сть далъ тебѣ г҃ь б҃ъ твои· І и҆зъꙗ҃си племѧ҆ ꙋ҆тробы своеѧ, плоть с҃новъ [-][64] и҆ дщерей твои҆. и҆хже далъ тебѣ г҃ь [б҃ъ твои][65] въ тꙋзѣ твоеи, и҆ въ скорбѣнїи [-][66], и҆же (стꙋжа҃ тебѣ вразѣ)[67] твои· Юныи въ (васъ)[68] и҆ младыи ѕѣло, възрѣвнꙋетъ ѡ҆ко҃ [свои҆][69] братꙋ [своемꙋ][70], и҆ женѣ ꙗже во лонѣ е҆го, и҆ ѡ҆ставши҆ чада҃, ꙗже а҆ще ѡ҆станꙋ [е҆мꙋ][71]· Ꙗко дати е҆дїномꙋ и҆҃ ѿ плоти ча҃ свои҆, и҆же и҆ꙗсти, понеже нѣ҃ ѡ҆стало е҆мꙋ ничто҃ въ тꙋѕѣ и҆ въ скорбѣнїи твое҃. и҆же слꙋжа҃ тебѣ вразѣ твои, въ ве҃сѣ градѣ твои҆· (-)[72] Юнаѧ (же) въ ва҃ (жена) и҆ млада ѕѣло. е҆иже нѣсть ѡ҆быкла нога е҆ѧ стꙋпати по землѝ юности ради и҆ младости. зазри҆ ѡ҆ко҃ свои҆ мꙋжꙋ своемꙋ и҆же въ лонѣ е҆ѧ, и҆ с҃нꙋ и҆ дщери своеи· І и҆звергъ свои съше҃шеи ѿ лона е҆ѧ, и҆ чадо [е҆ѧ][73] е҆же породи҆ и҆зъꙗстъ (ѧ҆ ꙋ҆бо)[74] (ѡ҆таи всего недоста҃ка ради)[75] (своего). (и҆) въ тꙋѕѣ и҆ въ скорбѣнїи (своемъ). и҆миже стꙋжи҆ тебѣ вра҃ твои, въ [ве҃сѣ][76] градѣ твои҆· А҆ще не послꙋшаете творити ве҃сѣ словесъ закона сего, написаннаго въ (книга҃ сихъ)[77], боѧтисѧ и҆мени с҃тго и҆ чюдеснаго [-][78] г҃а б҃а твоего· (То)[79] ꙋ҆множи҆ г҃ь ꙗзвы твоѧ҆, и҆ ꙗзвы племени твоего ꙗзвы великїа и҆ дивныа и҆ болѣзни злыи и҆ совѣдены· И҆ възврати҆ на тѧ всю болѣзнь е҆гѵ҆пе҃скꙋ ѕлꙋю, е҆ѧже ты боꙗшесѧ ѿ лица и҆҃, и҆ прилепитсѧ к тебѣ· И҆ все раслабленїе и҆ всю ꙗзвꙋ не написаннꙋю, [и҆ всю писанꙋю][80] въ (книга҃)[81] закона сего. напꙋсти҆ г҃ь на тѧ, дондеже потреби҆ тѧ· И҆ ѡ҆станетъ васъ въ число мало. въ того мѣсто и҆же бѣсте ꙗко ѕвѣзды н҃бныѧ множество҃, ꙗко не послꙋшасте гласа г҃а б҃а вашего· И҆ бꙋдетъ ꙗко веселисѧ г҃ь ѡ ва҃ б҃готворѧ҆ вамъ. и҆ множа ва҃.

такѡ възвеселитсѧ гь ѡ вас, потреблѧѧ ва. і изгибнете ѿ землѧ, в нюже вы въходите тамо прїѧтї еѧ. и расыплє [васъ][82] гь бъ (вашъ)[83] въ всѣ (страны)[84], ѿ краѧ земли до краѧ [єѧ][85]. И [послужите][86] тамо богѡ инѣмъ древу и каменїю. ихже не вѣси ты [ни][87] ѿцы твои. [-][88] И во (странах)[89] тѣхъ не покоитъ тебе. и не будетъ оуставленїа плеснома (-)[90] твоима. и дастъ тебѣ гь тамо срце горюще и (очи скудни)[91], і исхнущу душу. И будетъ житїе твое ꙗко вися прѣд очима твоима. и оубоишися въ дни и в нощи, и не будетъ ти извѣсто (житїе)[92] твое. заоутра речеши како быти вечеру, и въ вечеръ речеши како быти заоутра ѿ боязни срца твоего (боя же сѧ)[93] оубоишисѧ. (-)[94] ѿ [видѣнїа][95] очїю твоею. ихже зриши. И обратитъ тѧ гь бъ въ єгупетъ въ кораблѧх и въ пути єгоже рекохъ не приложите ксему видѣти єго. И предастесѧ тамо врагом вашим. въ рабы и въ рабынѧ и не будетъ притѧжавшаго.

вас; і згините з землі, до якої ви, туди, входите її унаслідити. **64** І розсіє вас Господь Бог ваш в усі народи: від краю землі до краю її. І послужите там іншим богам, дереву і камінню, яких не знаєш ти ні твої батьки. **65** І в тих народах не дасть тобі спочинку, і не буде спокою твоїм стопам. І дасть тобі Господь там тліюче серце і очі, що згасають, і душу, що всихає. **66** І твоє життя буде наче висіти перед твоїми очима; і страхатимешся вдень і вночі, і не буде тобі відомо про твоє життя. **67** Вранці скажеш: Як буде на вечір? І в ввечері скажеш: Як буде вранці? Від страху твого серця, боячись, боятимешся видінь твоїх очей, які бачиш. **68** І поверне тебе Господь Бог до Єгипту в кораблі і дорогою, якою я сказав. Не зможете більше його побачити. І продані будете туди, вашим ворогам, за рабів і за рабинь, і не буде купця.

Гла, кд.

Сїи словеса завѣта иже завѣща гь моусїю поставити сномъ ійлевымъ въ земли моавли. на завѣтъ иже положи имъ въ хоривѣ. И призва моусїи всѧ сны и рече к нимъ. *вы видѣсте все єлико сътвори гь въ земли єгупетьстеи пред вами, фараону и [всѣмъ][1] слугамъ єго, и всеи земли єго. Искушенїа великаꙗ ꙗже видѣста очи твои. [и][2] знаменїа и чюдеса великаа она, [рукою крѣпкою и мышцею высокою][3]. (Но)[4] не дастъ гь бъ вамъ срца разумѣти, (ниже)[5] очїю прозрѣти. (ни)[6] оушїю слышати, до (днесь)[7]. *И [водихъ][8] ва, м, лѣт сквозѣ пустыню. [и][9] не обетшаша ризы ваша, (ниже)[10] сапози ваши (-)[11] състарѣшасѧ на ногу вашу. Хлѣба не ꙗдосте, (ниже) вина и сикера (-)[12] пиете. да познаете ꙗко сеи гь бъ вашъ. И прїидосте до (сего мѣста)[13]. *і изыиде сїонъ црь єсеоньскїи, и огъ црь васаньскїи, противу нам на рать, і избихомъ а [на рати][14]. И прїахом землю ихъ. и дахъ ю въ причастїе рувиму и [гаду][15] и полу племени [манасїину][16]. (-)[17] Снабдите (же) [-][18] всѧ словеса закона сего [творити а][19]. да разумѣете все єлико сътворите. вы стоите вси днь пред гмъ бмъ вашим, (и) старѣишины племенъ вашихъ. и старцы ваши, и судїа ваша, и книгочїа ваша, [и][20] всѧкъ мужъ ійльтескъ. [И][21] жены ваша и дѣти ваша, и пришелецъ иже посредѣ полчища вашего, ѿ древосѣчца вашего и до водоносца

є мо ді

вы и

вы г
д мо ка

Глава 29

69 Це слова завіту, які заповів Господь Мойсеєві поставити ізраїльським синам в моавській землі, опріч завіту, який поклав їм в Хориві. **29,1** І покликав Мойсей всіх синів, і сказав до них: *Ви побачили все, що зробив Господь в єгипетській землі перед вами, фараонові і всім його слугам, і всій його землі. **2** Великі випробування, які побачили твої очі, і знаки, і ті великі дива сильною рукою і високим раменом. **3** Але до сьогодні не дав Господь Бог вам серця – знати, і очі – бачити, ні вуха – чути. **4** *І водив я вас 40 літ крізь пустиню, і не постарілася ваша одіж ані не постарілося ваше взуття на ваших ногах. **5** Хліба ви не їли ані вина і п'янкого напою не пили, щоб ви знали, що Він Господь Бог ваш. **6** І ви прийшли до цього місця, *і вийшов Сіон, есевонський цар, і Ог, васанський цар, проти нас на бій, і ми їх побили у бою. **7** І ми забрали їхню землю, і я дав її в насліддя Рувимові і Ґадові, і половині племені Манасії. **8** Бережіть же всі слова цього закону, щоб чинити їх, щоб ви розуміли все, що чинитимете. **9** Ви всі сьогодні стоїте перед Господом Богом вашим: і старшини ваших племен, і ваші старшини, і ваші судді, і ваші писарі, і кожен ізраїльський чоловік; **10** і ваші жінки, і ваші діти, і приходько, що посеред вашого табору, від того, що у вас рубає дерево, і до того, що у вас

мой2. 19

вищ. 8

вищ. 3
мой4. 21

носить воду; **11** перейдеш в завіті Господа Бога вашого і в клятві його, які ж заповідає Господь Бог твій тобі сьогодні, **12** щоб тебе поставити собі в народ; і Він буде тобі Богом, так як тобі сказав і так як поклявся твоїм батькам Авраамові, Ісаакові, Якову. **13** Не вам же самим я заповідаю цей завіт і клятву. **14** Але і цим, що є тут з вами перед Господом Богом вашим, і не є з вами тут сьогодні. **15** Бо ви знаєте, як ми жили в єгипетській землі і як перейшли посеред народів, через які ви перейшли. **16** І ви побачили їхні гидоти і їхні ідоли, дерево і камінь, срібло і золото, які є у них. **17** Чи є хто у вас, чоловік чи жінка, чи рід, чи плем'я якесь, яке відвернуло серце від Господа Бога вашого, щоб ходити і служити богам тих народів? Чи є у вас хтось коренем догори, що проростає жовчю і гіркотою? **18** І буде, коли він почує слова цієї клятви, і скаже в своїм серці, промовляючи: Добре хай мені буде, бо ходитиму в схибленні мого серця, щоб грішник з собою не погубив негрішного. **19** Не забажає Бог бути до нього милосердним, але тоді запалає господній гнів і його ревнощі на того чоловіка. І пристануть до нього всі клятви цього завіту, записані в книзі цього закону. І Господь вигубить його ім'я з-під неба. **20** І Господь відлучить його на зло з усіх ізраїльських синів, за всіма клятвами завіту, записаного в книзі цього закону. **21** І скаже інший рід, ваші сини, що настануть після вас, і чужинці, які прийдуть здалека, і коли побачать кари твоєї землі і її хвороби, які Господь послав на неї: **22** камінь сірки і сіль спалили всю його землю – не буде засіяна ані не виростить, ані не зійде на ній всяка зелень; так як *знищив Содому, і Гомору, і Адаму, і Севоїм, яких Господь знищив в гніві своєї люті. **23** *І скажуть всі народи: Чому Господь так вчинив цій землі? Який це великий гнів люті! **24** І скажуть: Тому що вони покинули завіт Господа Бога своїх батьків, який Він заповів їхнім батькам, коли вивів їх з єгипетської землі; **25** і пішовши, послужили іншим богам, і поклонилися їм, яких не знали; і ані один нічого їм не поміг. **26** І розлютився Господь на ту землю, і навів на неї за всіма прокляттями завіту, записаними в книгах цього закону. **27** І вигубив їх Господь з їхньої землі гнівом люті і дуже великою розлюченістю, і вигнав їх до іншої землі – і до нині. **28** Сховане Господеві Богові нашому, явне ж нам і нашим

мой1. 19

црс3. 9
єре. 22

вашего· прейдеши въ завѣтѣ гд҃а б҃а [вашего][22], и въ (клятвѣ)[23] его. єлико (же) (завѣщаетъ гд҃ь б҃ъ твои)[24] къ тебѣ дн҃ь· да (тя оуставитъ)[25] себѣ въ люди. и тои бꙋдет тебѣ б҃ъ, якоже (ти есть реклъ)[26]· И якоже ся есть клялъ ѿцемъ твоимъ авраамꙋ [-][27] исаакꙋ. [-][28] иаковꙋ· [-][29] Не вам (же) единѣмъ азъ (завѣтъ сїи, и клятвꙋ завѣщаю)[30]· Но и симъ иже (съ вами сꙋть здѣ)[31] (-)[32], пред гд҃мъ б҃мъ [вашимъ][33]· И не сꙋщимъ (с [вами][34] здѣ)[35] дн҃ь. вы бо вѣсте како жихомъ въ земли египетьстѣи, и како проидохомъ сквозѣ (страны)[36], ихже преидосте· И видѣсте гнꙋсы ихъ, и кꙋмиры ихъ. древо и каменїе сребро и злато еже есть оу нихъ· Егда кто е въ васъ мꙋжъ или жена, или ѿчьство или племя нѣкое. еже (ср҃це)[37] ѿвратити ѿ гд҃а б҃а [вашего][38]. ити [и][39] слꙋжити богомъ (странъ)[40] тѣхъ· еда кто есть въ васъ корень горѣ прорастая желчь и горесть· И бꙋдетъ аще оуслышит словеса клятвы сея. и размыслит въ ср҃цы своемъ гл҃я· Прпс҃но мнѣ бꙋди. яко въ прельщенїи ср҃ца моего поидꙋ. да не погꙋбитъ грѣшникъ не грѣшника (съ собою)· Не въсхощет б҃ъ милостивъ быти емꙋ. но тогда разгорится гнѣвъ гн҃ь и рвенїе его на ч҃лка того· И прилѣпнꙋтъ емꙋ вся клятвы завѣта сего. въписаныя в (книги)[41] закона сего· И потребит гд҃ь имя его ѿ поднб҃ныхъ· И ѿлꙋчитъ его гд҃ь на зло, ѿ всѣхъ с҃новъ ил҃въ. по всѣмъ клятвамъ завѣта [въписаного][42] въ (книги)[43] закона сего· И (речетъ)[44] (дрꙋгїи родъ)[45] с҃нове ваши (по васъ бывающїи)[46]. і (иноплеменницы иже прїидꙋтъ)[47] издалеча и (егда) оузрятъ вред земля (твоея)[48]. и язя ея, юже посла гд҃ь на ню· Камык. жꙋпелъ и соль (съжже)[49] всю землю его, не насѣется ни прозябнетъ, ни возникнет на неи всякъ злакъ, якоже *испровръже содома и [гомора][50], [и][51] адама и севоима, яже испровръже гд҃ь въ ярости (гнѣва)[52] [своего][53]· *И рекꙋтъ вся (страны)[54], почто сътвори гд҃ь сице, земли сеи, кая ярость гнѣва великаго сего· И рекꙋтъ яко оставиша завѣтъ гд҃а б҃а ѿц҃ъ своихъ, иже завѣща ѿцемъ их, егда изведе а ѿ земля египетьски· И шедше слꙋжиша богомъ инѣмъ, и поклонишася имъ, ихже не вѣдахꙋ, и не дастъ имъ (ничтоже ни єдинъ)· И разгнѣвася (-)[55] гд҃ь на землю тꙋ. [и наведе][56] на ню по всѣмъ клятвамъ. [завѣта][57] [писанаго][58] в (книга)[59] [закона сего][60]· И потреби а гд҃ь ѿ земля их ярост їю [гнѣва][61], и прогнѣванїемъ великимъ ѕѣло. і изгна их въ землю инꙋ [и][62] до нн҃ѣ· Таинная гв҃и б҃ꙋ нашемꙋ, явленна же

а мо҃ ді

г црс҃ д
єре҃а іѕ҃в

на́мъ и҆ ча́домъ на́шымъ въ вѣ́ки. твори́ти вс҃ѧ словеса̀ зако́на сегѡ̀·

Гл҃а, л҃·

И҆ бꙋ́детъ ꙗ҆́ко прїи҆дꙋ̀ на́ тѧ всѧ̑ словеса̀ сї бл҃венїе (и҆)[1] клѧ́тва, ю҆́же да́хъ пр҃е лицемъ твои́мъ· И҆ прїимеши (є҆̀) въ ср҃цы свое́мъ въ всѣ́хъ (страна́хъ)[2]. в на́же тѧ̀ разсы́плетъ гь҃ [бъ҃ твои]³ та́мо· *И҆ ѡ҆брати́шисѧ къ гꙋ҃ бꙋ҃ твоемꙋ̀ и҆ послꙋ́шаеши гла́са є҆гѡ̀, по всемꙋ̀ є҆ли́ко а҆́зъ заповѣ́даю тебѣ̀ дн҃ь, [ты̀ и҆ сн҃ъ твои]⁴, ѿ всегѡ̀ ср҃ца твоегѡ̀, и҆ ѿ всеѧ̀ дш҃а твоеѧ̀· И҆ ѡ҆чи́стит гь҃ грѣхѝ твоѧ̀, и҆ поми́лꙋетъ тѧ̀, и҆ па́ки събере́тъ тѧ̀. ѿ всѣ́хъ стра́нъ, в на́же расы́па тѧ̀ гь҃ (бъ҃) та́мо· *А҆́ще бꙋ́детъ расы́панїе твоѐ, ѿ кра́ѧ нб҃наго до кра́ѧ нб҃си· [И҆]⁵ ѿтꙋ́дѣ събере́тъ тѧ̀ гь҃ бъ҃ твои, *и҆ ѿтꙋ́дꙋ въспрїи́метъ тѧ̀· И҆ въведе́тъ тѧ̀ [-]⁶ на зе́млю ю҆́же прїѧ́ша ѻ҆тц҃ы твоѝ. и҆ прїимеши ю҆̀, и҆ бл҃го ти сътвори́тъ. и҆ ѹ҆мно́житъ тѧ̀ па́че ѻ҆тц҃ъ твои́хъ· И҆ ѡ҆чи́ститъ гь҃ ср҃це твоѐ и҆ ср҃це племе́ни твоегѡ̀. люби́ти гд҃а бг҃а твоегѡ̀ ѿ всегѡ̀ ср҃ца твоегѡ̀, и҆ ѿ всеѧ̀ дш҃а твоеѧ̀, да живе́ши ты̀· И҆ да́стъ гь҃ бъ҃ тво́и (сїѧ клѧ́твы)⁷ на вра́гѝ твоѧ̀, и҆ на ненави́дѧщаѧ тебѐ, и҆̀же (тѧ̀ ѿгна́ша)⁸· (-)⁹ Ты (же) ѡ҆брати́шисѧ и҆ послꙋ́шаеши гла́са гд҃а бг҃а твоегѡ̀. и҆ сътвори́ши за́повѣди є҆гѡ̀, є҆ли́ко а҆́зъ заповѣ́даю тебѣ̀ дн҃ь· И҆ ѹ҆мно́житъ тѧ̀ гь҃ бъ҃ твои, въ все́мъ дѣ́ле рꙋ́кꙋ твоє́ю, [и҆]¹⁰ въ пло́дѣхъ ѹ҆тро́бы твоеѧ̀, [и҆ въ плодѣ́хъ ско́тъ твои́хъ. и҆ въ жи́техъ земла̀ твоеѧ]¹¹· Ꙗ҆́ко ѡ҆брати́тсѧ гь҃ бъ҃ твои, и҆ възвесели́тсѧ ѡ҆ тебѣ̀ бл҃гостїю, ꙗ҆́коже възвесели́сѧ ѡ҆ ѻ҆тц҃ѣхъ твои́хъ· А҆́ще послꙋ́шаеши гла́са гд҃а бг҃а твоегѡ̀. снабдѣ́ти [и҆ твори́ти всѧ̑]¹² за́повѣди є҆гѡ̀, и҆ ѡ҆правле́нїѧ [-]¹³, и҆ сꙋды̀ є҆гѡ̀, напи́саныѧ въ (книга́хъ)¹⁴ зако́на сегѡ̀· А҆́ще ѡ҆брати́шисѧ къ гꙋ҃ бꙋ҃ твоемꙋ̀ и҆зъ всегѡ̀ ср҃ца твоегѡ̀, (-)¹⁵ и҆зъ всеѧ̀ дш҃а твоеѧ̀· Ꙗ҆́ко (за́повѣди сїѧ)¹⁶ ꙗ҆̀же а҆́зъ заповѣ́даю тебѣ̀ дн҃е. не съкры́ты сꙋ́ть ни да́лече [є҆́сть ѿ тебѐ]¹⁷· *Нѣ́сть на нб҃си, да рече́ши кто̀ възы́де ѿ на́съ на нб҃о, и҆ принесе́тъ [ю҆̀ на́мъ]¹⁸. и҆ слы́шавше ю҆̀ сътвори́мъ· Ни҆ ѡ҆бонꙋ̀ странꙋ̀ мо́рѧ є҆́сть да гл҃еши кто̀ (-)¹⁹ принесе́тъ [ю҆̀ на́мъ]²⁰ (ѿтꙋ́дꙋ), и҆ [слы́шавше ю҆̀]²¹ [-]²² сътвори́мъ· Бли́зъ тебѐ є҆́сть сло́во ѕѣ́ло, въ ѹ҆стѣ́хъ твои́хъ и҆ въ ср҃цы твое́мъ, и҆ въ рꙋ́кꙋ твоє́ю [твори́ти є҆̀]²³· Се да́хъ пр҃е лице́мъ твои́мъ дне́сь, жи́знь и҆ сме́рть, бл҃го и҆ ѕло̀· А҆́ще [-]²⁴ послꙋ́шаеши за́повѣди гд҃а бг҃а твоегѡ̀. (ю҆́же)²⁵ а҆́зъ заповѣ́даю тебѣ̀ дне́сь люби́ти гд҃а бг҃а твоегѡ̀, [и҆]²⁶ ходи́ти въ [всѧ̑]²⁷ пꙋтѝ є҆гѡ̀, [и҆]²⁸ храни́ти

ѱ҃ло ре҃ — є҆з҃ра а҃ — в҃ мо҃ а҃ и҆ в҃ — к҃ри і҃

дітям навіки, щоб чинити всі слова цього закону.

Глава 30

1 І буде, коли прийдуть на тебе всі ці слова благословення і прокляття, які я дав перед твоїм лицем, і приймеш його до твого серця в усіх народах, до яких тебе, туди, розсіє Господь Бог твій. **2** *І повернешся до твого Господа Бога, і слухатимешся його голосу за всім, що я тобі сьогодні заповідаю, ти і твій син, з цілого твого серця і з усієї твоєї душі. **3** І Господь очистить твої гріхи, і помилує тебе, і знову збере тебе з усіх народів, до яких, туди, розкинув тебе Господь Бог. **4** *Хоч твоє розсіяння буде від краю неба до краю неба, і звідти тебе збере Господь Бог твій, *і звідти тебе забере. **5** І введе тебе до землі, яку одержали твої батьки, і одержиш її; і добре тобі вчинить, і розмножить тебе понад твоїх батьків. **6** І Господь очистить твоє серце і серце твоїх нащадків, щоб любити Господа Бога твого з усього твого серця і з усієї твоєї душі, щоб ти жив. **7** І Господь Бог твій дасть ці прокляття на твоїх ворогів і на тих, що тебе ненавидять, які тебе прогнали. **8** Ти ж повернешся і послухаєшся голосу Господа Бога твого, і чинитимеш його заповіді, які я тобі сьогодні заповідаю. **9** І Господь Бог твій розмножить тебе в кожному ділі твоїх рук, і в нащадках твого лона, і в нащадках твого скота, і в житах твоєї землі. Бо повернеться Господь Бог твій і звеселиться тобою на добро, так як розвеселився батьками твоїми. **10** Якщо послухаєшся голосу Господа Бога твого, щоб берегти і чинити всі його заповіді, і оправдання, і його суди, записані в книгах цього закону; якщо повернешся до Господа Бога твого з усього твого серця, з усієї твоєї душі. **11** Бо ці заповіді, які я тобі сьогодні заповідаю, не є скриті ані не є далеко від тебе. **12** *Не на небі, щоб ти сказав: Хто підніметься з нас до неба і принесе її нам, і почувши, її чинитимемо? **13** Ані *не* є на другому боці моря, щоб ти говорив: Хто її нам звідти принесе, і почувши її, чинитимемо? **14** Дуже близько до тебе є слово, в твоїх устах, і в твоїм серці, і в твоїх руках, щоб його чинити. **15** Ось я сьогодні дав перед твоїм лицем життя і смерть, добро і зло. **16** Якщо послухаєшся заповіді Господа Бога твого, яку я тобі сьогодні заповідаю: любити Господа Бога твого, і ходити в усіх

пс. 105 — ез3. 1 — мой2. 1 і 2 — рим. 10

його дорогах, і зберігати всі оправдання, і його заповіді, і його суди. І оживеш, і розмножишся, і тебе поблагословить Господь Бог твій на землі, до якої ти ввійдеш, туди, її одержати. **17** Якщо ж відступить твоє серце, і не послухаєшся, і заблукавши, поклонишся чужим богам, їм і послужиш, **18** заповідаю вам сьогодні, що знищенням згинете, і не помножите днів на землі, яку Господь Бог тобі дає, куди ідеш, туди через Йордан, її одержати. **19** Свідком ставлю проти вас сьогодні небо і землю – дав я перед вашим лицем життя і смерть, благословення і прокляття. Прийми ж собі життя, щоб жив ти і твоє насіння, **20** щоб любив ти Господа Бога твого, слухався його голосу, і пристав до нього. Бо Той – є твоє життя і довготривалість твоїх днів, щоб жив ти на землі, якою поклявся Господь Бог твоїм батькам Авраамові, Ісаакові, Якову, їм дати.

Глава 31

1 І пішов Мойсей, говорячи всі ці слова до всіх ізраїльських синів. **2** І сказав до них: 100 і 20 літній я є сьогодні, і не зможу більше входити і виходити. Господь же сказав до мене: *Не перейдеш цей Йордан. **3** Господь Бог твій, що йде перед твоїм лицем, *Той вигубить ці народи з-перед твого лиця, і їх унаслідуєш. Ісус же – той, що йде перед твоїм лицем, так як сказав Господь. **4** І зробить з ними Господь, *так як зробив Сіонові і Огові, двом амморрейським царям, які були по другому боці Йордану, і їхній землі. Бо вигубив їх, **5** і видав їх Господь у ваші руки. І вчините їм так, як я вам заповів. **6** *Будь мужнім і сильним, не бійся ані не жахайся, ані не відхилися з-перед їхнього лиця, бо Господь Бог твій – цей ітиме перед вами і не відступить від тебе ані не покине тебе. **7** І закликав Мойсей Ісуса, і сказав йому перед усім Ізраїлем: Будь мужній і підкріпися, бо ти ввійдеш перед лицем цього народу до землі, якою поклявся Господь вашим батькам, їм дати її; і ти її унаслідуєш їм. **8** Сам же Господь – той, хто йде з тобою; не оставить тебе і не відступить від тебе. Не бійся ані не жахайся. **9** І записав Мойсей всі слова цього закону до книги, і дав її священикам, синам левіїним, що несуть кивот господнього завіту, і старшинам ізраїльських синів. **10** І заповів їм Мойсей в тім дні, кажучи: По сімох роках, в часі року, – відпущення в празник шатер, **11** коли сходиться ввесь Ізраїль, щоб з'явитися перед Господом Богом твоїм на міс-

вищ. 1 3 і 4; вищ. 7; мой4. 21; вищ. 7

[всѧ][29] ѡ҆правлє́нїѧ [-][30] и҆ за́повѣди є҆го, и҆ сꙋды̀ є҆го· И҆ (ѡ҆живе́ши и҆ ᲂу҆мно́жишисѧ)[31], и҆ бл҃ви́тъ тѧ̀ г҃ь б҃ъ тво́и на [-][32] землѝ, в нюже вꙿни́деши (прїѧ́ти є҆ѧ̀ та́мо)[33]· [А҆́ще ли][34] ѡ҆брати́тсѧ се́рдце твоѐ, и҆ не послꙋ́шаєши, и҆ блꙋдѧ́щи поклони́шисѧ бого́мъ чю́ждимъ, и҆ послꙋ́жиши и҆̀мъ· Заповѣ́даю (ва́мъ)[35] дн҃е, ꙗ҆́ко поги́бєлїю поги́бнете. и҆ не ᲂу҆мно́жите дні́й на землѝ [ю҆́же г҃ь б҃ъ дае́тъ тебѣ̀][36], и҆дѣ́же (и҆́деши)[37] чрез̾ і҆ѡрда́нъ та́мо прїѧ́ти є҆ѧ̀· Свѣдѣ́тель поставлѧ́ю на ва́съ дне́сь, нб҃о и҆ зе́млю. живо́тъ и҆ сме́рть, да́лъ є҆́сми пред̾ лице́мъ ва́шимъ, бл҃ве́нїе и҆ клѧ́твꙋ· [-][38] Прїими (же себѣ̀) живо́тъ да живе́ши ты̀ и҆ племѧ̀ твоѐ, люби́ти г҃а б҃а твоє́го послꙋ́шати гла́са є҆го, и҆ прилѣпи́тисѧ къ немꙋ̀· (Т҆о́й)[39] бо є҆́сть живо́тъ тво́и, и҆ долгота̀ дні́й тво́ихъ жи́ти на землѝ, ю҆́же клѧ́сѧ г҃ь [б҃ъ][40] ѿц҃е́мъ твои́мъ а҆враа́мꙋ [-][41] і҆саа́кꙋ (-)[42] і҆а́кѡвꙋ да́ти и҆̀мъ·

Гла́ва, л҃а·

(Ше҆д̾)[1] мѡѷсе́й гл҃ѧ, всѧ̑ словеса̀ сі̑и къ всѣ̑мъ сн҃ѡмъ і҆и҃левы́мъ· И҆ рече къ ни́мъ, р҃, и҆ к҃, лѣ́тъ, а҆́зъ є҆́смь дне́сь, [и҆][2] не възмогꙋ̀ ксемꙋ̀ въходи́ти, і҆ и҆сходи́ти, г҃ь же гл҃а къ мнѣ̀, *не пре́идеши і҆ѡрда́на сего̀· Г҃ь б҃ъ тво́и и҆́же пре́идетъ пред̾ лице́мъ тво́имъ. *то́и потреби́тъ (страны̀)[3] сїѧ́ ѿ лица̀ твоє́го. и҆ причасти́ши и҆́хъ. (-)[4] і҆исꙋ́съ (же) и҆дый пред̾ лице́мъ тво́имъ, ꙗ҆́коже гл҃алъ є҆́сть г҃ь· И҆ сътвори́тъ [и҆̀мъ г҃ь][5], *ꙗ҆́коже сътворѝ сїѡ́нꙋ и҆ ѡ҆́гꙋ двѣма ц҃рема [а҆ммѡррѣ́искима][6]. ꙗ҆̀же бѣ́ста ѡ҆бо́нꙋ странꙋ̀ і҆ѡрда́на. и҆ землѝ и҆́хъ· Ꙗ҆́ко потребѝ и҆́хъ, и҆ преда́стъ ѧ҆̀ г҃ь [въ рꙋцѣ̀ ва́ши][7]. и҆ да сътвори́те и҆̀мъ ꙗ҆́коже заповѣ́дахъ ва́мъ· *Възмꙋжа́и и҆ ᲂу҆крѣпи́сѧ, ни бо́исѧ ни ᲂу҆жаса́исѧ, ни ᲂу҆клони́сѧ ѿ лица̀ и҆́хъ. ꙗ҆́ко г҃ь б҃ъ тво́и се́и (пре́идетъ)[8] ва́мъ [-][9], [и҆][10] не [ѿстꙋ́питъ ѿ тебѐ][11], ниже [ѡ҆ста́витъ тѧ̀][12]· И҆ призва̀ мѡѷсе́й і҆исꙋ́са, и҆ рече є҆мꙋ̀ пред̾ всѣ́мъ і҆и҃лемъ, възмꙋжа́и и҆ ᲂу҆крѣпи́сѧ. ты̀ бо вни́деши пред̾ лицемъ лю́дїй си́хъ, въ зе́млю є҆̀юже сѧ клѧ̀ г҃ь ѿц҃емъ [ва́шимъ][13] да́ти [ю҆̀][14] и҆̀мъ. и҆ ты̀ (ю҆̀ причасти́ши)[15] и҆̀мъ· (-)[16] Г҃ь (же) са́мъ и҆дый с тобо́ю не ѡ҆ста́витъ тѧ̀, и҆ не ѿстꙋ́питъ ѿ тебѐ. не бо́исѧ ни ᲂу҆жаса́исѧ· И҆ въписа̀ мѡѷсе́й [всѧ̑][17] словеса̀ зако́на сего̀ въ (кни́ги)[18], и҆ въда́стъ [и҆̀][19] жерце́мъ сн҃ѡмъ левѷи́нымъ, въздви́жꙋщимъ ковче́гъ завѣ́та гн҃ѧ. и҆ ста́рцемъ сн҃овъ і҆и҃левыхъ· И҆ заповѣ́да и҆̀мъ мѡѷсе́й въ (то́и де́нь)[20] гл҃ѧ. по се́дми лѣ́тъ въ́ врем̾ѧ лѣ́та ѡ҆ставлє́нїа, въ пра́здникъ кꙋщны́и· Єгда̀

вы҃ш а҃ г҃ и д҃; вы҃ш з҃; д҃ мо҃ ка; вы҃ш з҃

съходитсѧ весь і҆и҃ль, ꙗ҆вити сѧ пре҃ г҃мъ б҃мъ твоимъ, въ мѣстѣ е҆же и҆збере҃ г҃ь. почитаите законъ сїи, пре҃ всѣмъ і҆и҃лемъ въ оу҆ши и҆х҃· [Съзовите][21] люди, мужа и҆ жены и҆ дѣти и҆ пришелца [твоего][22], и҆же въ градѣхъ [вашихъ][23]. да (слышш҃)[24] и҆ [-][25] наоу҆читсѧ боѧтисѧ (и҆мени) г҃а б҃а вашего, и҆ послушаютъ творити всѧ словеса закона сего· И҆ с҃нове и҆х҃ и҆же не вѣдатъ оу҆слышш҃, и҆ наоу҆ч҃асѧ боѧтисѧ г҃а б҃а вашего, въ всѧ д҃ни е҆ликоже суть живи на земли, на нюже вы минуете і҆ѻрданъ т҃у причастити ю҆· И҆ ре҃ г҃ь къ мѡѵсїю с҆е приспѣша д҃нїе смр҃ти твоеѧ. призови і҆суса и҆ станета пре҃ двермй храма свѣдѣнїѧ, и҆ заповѣ҃ е҆му· І҆ и҆де мѡѵсїи і҆ и҆сусъ въ храмъ свѣдѣнїа. и҆ стаста пре҃ двермй храма свѣдѣнїа· И҆ сниде г҃ь въ [столпѣ][26] ѡ҆блачнѣ. и҆ ста (столпъ ѡ҆блачный) оу҆ дверїи храма свѣдѣнїа (-)[27]· И҆ ре҃ г҃ь къ мѡѵсїю. с҆е ты почиеши съ ѻ҆ц҃ы твоими. и҆ въставше людїе сїи съблудатъ въ слѣдъ богъ чюждихъ, [въ земли][28] в нюже (поидутъ сїи)[29] тамо [-][30]. и҆ ѡ҆ставатъ мѧ, и҆ расыплютъ завѣтъ мои, и҆же завѣщахъ и҆мъ· И҆ разгнѣваюсѧ ꙗ҆ростїю на нѧ в҃ [тои д҃нь][31], и҆ ѡ҆ставлю ѧ҆ и҆ ѿвращу лице мое ѿ н҃и. и҆ будутъ въ и҆ꙗ҆денїе, и҆ ѡ҆бращутъ ѧ҆ ѕл҃а многа и҆ скорби. и҆ речетъ в҃ (тои д҃нь)[32], не сего ли ради и҆же нѣсть г҃а б҃а [-][33] въ [на҃][34], постигнуша мѧ ѕлаѧ сїа· Ѧ҆зъ же ѿвращенїемъ ѿвращу лице мое ѿ нихъ въ (тои д҃нь)[35], (ѕлобъ ради всѣхъ)[36] ꙗ҆же сътвориша. ꙗ҆ко ѡ҆братишасѧ къ богомъ чюжд҃и· И҆ н҃нѣ въпишите словеса пѣсни сеѧ. и҆ наоу҆чите е҆ѧ с҃ны і҆и҃лвы. и҆ да въложите ю҆ въ оу҆ста и҆хъ. да будетъ м҃и пѣснь с҆и въ послушество въ с҃нѣхъ і҆и҃левыхъ· Въведу бо ѧ҆ въ землю б҃лгую, е҆юже сѧ клѧхъ ѻ҆ц҃емъ и҆х҃, [дати и҆мъ][37] землю кипѧщу млекомъ и҆ медомъ. и҆ ꙗ҆дѧтъ, и҆ насытившесѧ възбуѧютъ· И҆ ѡ҆братѧ҃сѧ къ богомъ чюждимъ, и҆ послужа҃ и҆мъ и҆ разгнѣваютъ мѧ· и҆ расыплютъ завѣтъ мои, [и҆же завѣща҃ и҆мъ][38]· [(Тогда же)[39] наидетъ нань ѕлоба различна и҆ скорбь][40], и҆ супротивитсѧ [и҆м҃][41] пѣснь сїѧ противу лица [и҆хъ][42]. (въ свѣдѣтельство) и҆звѣствующи ꙗ҆ко не забыєтьсѧ ѿ оу҆стъ племени и҆х҃. (зане же) б҃о а҆зъ вѣде ѕлобы и҆хъ, елико творѧтъ (днесь з҃дѣ)[43]. прьвѣе въведенїѧ и҆хъ въ землю б҃лгую, е҆юже сѧ клѧ ѿц҃емъ и҆хъ. и҆ въписа мѡѵсїи пѣснь сїю въ тои д҃нь, и҆ наоу҆чи е҆ю с҃ны і҆и҃левы· И҆ заповѣда (г҃ь) і҆сусу [с҃ну навѵину][44]. и҆ ре҃ [е҆му][45]. възмужаи [-][46] оу҆крѣписѧ, ты бо въведеши с҃ны і҆и҃левы въ землю е҆юже клѧхъсѧ [-][47] и҆мъ, и҆ (а҃ буду)[48] с

ці, яке вибере Господь; прочитаєте цей закон перед усім Ізраїлем у їхні вуха. **12** Зберіть народ: чоловіків, і жінок, і дітей, і твого приходька, що в ваших містах, щоб послухав і навчився боятися імені Господа Бога вашого, і послухались чинити всі слова цього закону. **13** І їхні сини, які не знають, почують і навчаться боятися Господа Бога вашого в усі дні, які ви є живі на землі, до якої ви, туди, переходите Йордан, щоб її унаслідувати. **14** І сказав Господь до Мойсея: Ось наблизилися дні твоєї смерті. Поклич Ісуса, і станьте перед дверима шатра свідчення, і заповім йому. І пішов Мойсей і Ісус до шатра свідчення, і стали перед дверима шатра свідчення. **15** І зійшов Господь у стовпі хмари, і став стовп хмари при дверях шатра свідчення. **16** І сказав Господь до Мойсея: Ось ти спочинеш з твоїми батьками; і вставши, цей народ вчинить розпусту вслід за чужими богами в землі, до якої ці, туди, підуть, і зоставлять мене, і знищать мій завіт, який я їм заповів. **17** І розгніваюся на них гнівом в тім дні, і покину їх, і відверну від них моє лице, і будуть на поїдання; і спіткають їх численні зла і смутки, і скаже в тому дні: Чи не задля цього, що немає Господа Бога в нас, спіткали мене ці зла. **18** Я ж відверненням відверну моє лице від них в тому дні, через усе зло, яке вчинили, бо повернулися до чужих богів. **19** І тепер запишіть слова цієї пісні, і навчіть її ізраїльських синів; і вкладете її в їхні уста, щоб мені пісня ця була за свідка між ізраїльськими синами. **20** Бо введу їх до доброї землі, якою Я поклявся їхнім батькам: дати їм землю, що кипить молоком і медом; і їстимуть, і наситившись забуяють. І повернуться до чужих богів, і послужать їм, і розгнівають мене, і знищать мій завіт, який я їм заповів. **21** Тоді ж найде на них різна злоба і скорбота, і проти них стане ця пісня, проти їхнього лиця на свідчення, доказуючи, що не забудеться з уст їхнього племені. Бо тому що Я знаю їхні злоби, які тут сьогодні чинять, скоріше, ніж введені будуть до доброї землі, якою Я поклявся їхнім батькам. **22** І записав Мойсей цю пісню в тому дні, і навчив її ізраїльських синів. **23** І заповів Господь Ісусові, синові Навина, і сказав йому: Будь мужнім, стань кріпким, бо ти введеш ізраїльських синів до землі, якою Я їм поклявся, і Я буду з тобою. **24** І коли ж закінчив Мойсей писати всі слова цього закону до

книги аж до кінця, **25** і заповів левітам, що носять кивот господнього завіту, кажучи: **26** Взявши книги цього закону, покладіть їх з боку кивоту завіту Господа Бога вашого, і хай буде там для вас на свідчення. **27** Бо я знаю твою бунтівничість і твою тверду шию. Ще бо як я сьогодні живу з вами – ви розгнівили Господа, і скільки більше – по моїй смерті? **28** Покличте до мене старшин ваших племен: і ваших старшин, і ваших суддів, і ваших писарів, щоб я заговорив до їхних уш всі ці слова, і засвідчив я вам небом і землею. **29** Бо знаю, що по моїй смерті беззаконням вчините беззаконня і звернете з дороги, яку я вам заповів; і зустріне вас зло в останні дні, бо ви вчинили погане перед Господом Богом, щоб його розгнівити в усіх ділах ваших рук. **30** І сказав Мойсей в уші всього збору всі слова цієї пісні і аж до кінця.

тобо́ю· (и҆) е҆гда́ же сконча̀ мѡѷсі́и пиша̀. всѧ̑ словеса̀ зако́на сего̀ въ (кни́ги)[49] даже до конца̀. и҆ заповѣ́да леѵі́томъ, вѣ́здвижꙋщимъ ковче́гъ завѣта гн҃ѧ гл҃ѧ· вѣзе́мше (кни́ги)[50] зако́на сего̀. положи́те ѧ҆̀ въ странꙋ̀ ковче́га завѣ́та г҃а б҃а ва́шего, и҆ да бꙋ́детъ тꙋ̀ (вамъ)[51] въ свѣдѣ́нїе· ꙗ҆́ко а҆́зъ вѣ́дѣ разгнѣ́ванїе твое, и҆ вы́ю твою̀ же́стокꙋю. е҆ще бо мнѣ̀ живꙋ̀ сꙋщꙋ съ ва́ми дне́сь, разгнѣ́вали е҆сте [г҃а][52] [и҆][53] ꙗ҆́ко (па́че по)[54] смерти моей· Призови́те къ мнѣ̀ старѣ́йшины племенъ ва́шихъ, и҆ ста́рца ва́ша. и҆ сꙋдїѧ̀ ва́ша. и҆ книгочїѧ ва́ша да гл҃ю въ ꙋ҆́ши и҆́хъ всѧ̑ словеса̀ сїѧ, и҆ засвѣдѣтельствꙋю [ва̑][55] небесемъ и҆ землею· вѣдѣ бо ꙗ҆́ко по скончанїи моемъ беззаконїемъ събеззако́нните. и҆ склони́тесѧ с пꙋтѝ, и҆́же а҆́зъ заповѣ́дах вамъ· и҆ обрѧщетъ вы ѕло въ послѣ́днѧѧ дни, ꙗ҆́ко сътвори́сте ѕло пр҃е гм҃ъ бм҃ъ разгнѣ́вати е҆го въ (всѣхъ) дѣ́лехъ рꙋкꙋ ва́шею· И҆ гл҃а мѡѷсі́и въ ꙋ҆́ши всемꙋ сонмꙋ (всѧ) словеса̀ пѣ́сни сеѧ̀ да̑ и҆ до конца̀·

Глава 32

1 Послухай, небо, і заговорю, і хай земля почує слова моїх уст. **2** Хай очікує моє просвітління, як дощ, і мої слова зійдуть, як роса. Наче зливний дощ на зелень, наче іній на сіно. **3** Бо я прикликав Господнє ім'я – дайте велич Богові нашому. **4** Бог – правдиві його діла, і всі його дороги – суд; Бог вірний, і немає несправедливості в ньому. Справедливий і праведний Господь. **5** Згрішили не того – діти сплямлені, рід звихнений і розбещений. **6** Це ж Господеві віддаєте, цей дурний і немудрий народ? Чи не сам цей твій батько придбав тебе, і створив тебе, і зліпив тебе? **7** Згадайте вічні дні, пізнайте ж літа роду родів. Запитай твого батька – і сповістить тобі, твоїх старшин – і скажуть тобі. **8** Коли Всевишній ділив народи, як розсіяв синів Адама, поклав народам границі за числом божих ангелів. **9** І господньою часткою, його народом, став Яків, частиною його наслiддя – Ізраїль. **10** Він підтримав його в безводній – в пустині, в спразі спеки окружив його, і повчав його, і оберігав його, наче зіницю ока. **11** Наче орел, щоб прикрити своє гніздо, і вболіває над своїми пташенятами, розпустив свої крила і прийняв їх, і підняв їх на свої рамена. **12** Господь єдиний провадив їх, і не було з ними чужого бога. **13** Він навів їх

Гл҃а, л҃в·

Во́нми не́бо, и҆ възгл҃ю, и҆ да слы́шитъ землѧ̀ гл҃ы ꙋ҆́стъ мои́хъ· да чаетъ ꙗ҆́ко до́ждь просвѣще́нїе мое и҆ сни́дꙋ ꙗ҆́ко (роса̀)[1] гл҃и мои̑· ꙗ҆́ко тꙋча на тро́скотъ, (-)[2] ꙗ҆́ко и҆ней на сѣно· ꙗ҆́ко и҆́мѧ гн҃е призва́хъ, дади́те величїе б҃ꙋ на́шемꙋ· б҃ъ и҆́стинна дѣ́ла е҆го, и҆ всѧ пꙋтїе е҆го сꙋдъ, б҃ъ вѣ́ренъ, и҆ нѣ́стъ непра́вды [въ немъ][3]. пра́веденъ и҆ прп҃бенъ г҃ь· Съгрѣши́ша не того ча́да поро́чнаѧ. ро́дъ стропти́въ и҆ развращенъ· Сїѧ (ли) г҃ви възда́ете [сїи][4] лю́дїе бꙋи, и҆ немꙋдри. не са̑ ли сеи [ѿц҃ъ твои][5], стѧжа̀ тѧ и҆ сътворѝ тѧ, и҆ създа̀ тѧ· Помѧни́те дни вѣчныѧ. разꙋмѣ́йте [же][6] лѣта ро́да родѡ̑. въпроси ѿц҃а твое́го и҆ възвѣстит тебѣ, ста́рца твоѧ и҆ рекꙋтъ тебѣ· е҆гда̀ раздѣлѧа́ше вы́шнїи ꙗ҆зы́ки ꙗ҆ко́же разсѣѧ сн҃ы а҆да́мовы. положѝ предѣлы ꙗ҆зы́комъ, по числꙋ [а҆гг҃лъ][7] бж҃їихъ· И҆ бы́сть ча́сть гн҃ѧ, лю́дїе е҆го, ї҆а́ковъ. ча́сть наслѣ́дїѧ е҆го ї҆и҃ль· Оу҆до́вли е҆го въ (пꙋсты́ни безво́днѣ)[8]. въ жа́жди зноѧ (-)[9] ѡ҆бы́йде е҆го и҆ наказа̀ е҆го. и҆ съхранѝ е҆го ꙗ҆́ко зѣ́ницꙋ ѻ҆́ка· ꙗ҆́ко ѻ҆ре́лъ покры́ти гнѣздо̀ своѐ, и҆ на птенца своѧ̀ въжделѣ. просте̑ крылѣ сво́и, [и҆][10] прїѧтъ и҆̀, и҆ под҃ѧтъ и҆́хъ на рамꙋ свое́ю· г҃ь е҆ди́нъ вожда́ше и҆́хъ, и҆ не бѣ̀ с ни́ми б҃ъ чю́ждь· възведѐ ѧ҆̀ на си́лꙋ землѝ, насытѝ и҆́хъ жи́тъ се́льныхъ. съсса́ша ме́дъ и҆с ка́мене, и҆ е҆́леи ѿ тве́рда ка́мене· ꙗ҆сло кра́вїе, и҆ млеко ѻ҆́вчее, съ тꙋ́комъ а҆́гнечїй и҆ ѻ҆внимъ, сыно́въ ю҆нчихъ и҆ ко́злїй съ тꙋ́комъ (пшени́чномъ)[11]. и҆ кро́вь гро́здовꙋ пїа́хꙋ вино̀· И҆ ꙗ҆дѐ ї҆а́ковъ и҆ насы́тисѧ. и҆

ѿвержеса възлюбленныи. оутꙋ оутолъсте, (и) раширѣ. и остави бга сътворшаго и, и ѿстꙋпи ѿ бга спса своего· Прогнѣваша ма о чюждих, въ мерзостех своихъ прегорчиша ма· Пожроша бѣсовомъ (а)[12] не бꙋ. богомъ, ихже не вѣдаша. новїи ѥскратъ, прїи доша, ихже не вѣдаша ѿцы их· Бга рождьшаго та остави, и забы бга питающаго та· И видѣ гь и възревнова. и раздражиса, за гнѣвъ снвъ [и][13] и дщерїи· И рече, ѿвращꙋ лице мое ѿ нихъ, и покажꙋ что бꙋдетъ имъ на послѣдокъ ꙗко родъ развращенъ ѥсть. снве ихже нѣсть вѣры въ нихъ· *Тїи раздражиша ма не о бзѣ, прогнѣваша ма въ идолѣхъ своихъ, [аз][14] раздражꙋ и не о [ꙗзыцѣ][15] о [ꙗзыцѣ][16] (же) неразꙋмливѣ прогнѣваю и· Ꙗко огнь възгоритса ѿ ꙗрости моеа, раждьжетса до ада преисподнаго. снѣсть землю, и жита ѥа, попалитъ основанїа горамъ· Съберꙋ на нихъ ꙅлаа, и стрѣлы моа скончаю въ нихъ· Тающа гладомъ. и снѣдь птицъ, и гръбъ неисцѣлен. зꙋбы ꙅвѣрїи послю в на, съ ꙗростїю пресмыкающимиса по земли· ѿ внѣ безчадитъ ихъ мечь, и ѿ храм [ихъ][17] страхъ. юноша съ двою. съсыи. съ отрокомъ старцемъ· Рѣхъ, разсѣю ихъ, оуставлю же ѿ члкъ памать ихъ· Токмо за гнѣвъ врагъ, ꙗко да не долголѣтъствꙋютъ, и да не налагꙋтъ сꙋпостати. да не рекꙋтъ, рꙋка наша высока. и не гь сътвори сїа вса· Ꙗко ꙗзыкъ погꙋбль совѣтъ ѥсть и нѣсть в нихъ хꙋдожьства. не смыслиша разꙋмѣти, сїа [вса][18]· да прїимꙋтъ въ градꙋщее време. како поженетъ ѥдинъ тысащꙋ, и два двигнета тмы. аще не бъ ѿдастъ ихъ и гь предастъ ихъ· Нѣ сꙋть бо [бози ихъ ꙗко бъ нашъ][19] врази же наши неразꙋмливи· ѿ виноградъ бо содомъскихъ виноград ихъ, и лоза ихъ ѿ [гоморы][20]. гроздъ ихъ, гроздъ желчи, гроздъ горести ихъ· Ꙗрость ꙅмїи, вино их и ꙗрость аспидъ неисцѣлна· Не сїа (ли)[21] [вса][22] събрашаса оу мене, и запечатлѣшаса въ съкровищих моих *въ днь ѿмщенїа въздамъ, въ время вънегда съблазнитса нога их ꙗко близь днь погибели ихъ, и прѣсташа готоваа вамъ· Ꙗко сꙋди гь людемъ своимъ, и о рабѣхъ своихъ оумоленъ бꙋдетъ. видѣ бо [их разслаблены][23], і истаавша въ время і изнемогоша· И рече гь гдѣ сꙋть бози ихъ, иже оуповаша на на· Ихже тꙋкъ жрътвъ их ꙗдасте, и пїасте вино требъ их· да въскрснꙋ и помогꙋ вам и бꙋдꙋ вам покровителе·

на силу землі, наситив їх житами поля; вони ссали мед з каменя і олію з твердого каменя; **14** масло коров і молоко овець з жиром ягнят і баранів; синів бичачих і козлячих з жиром пшеничним, і пили кров винограду – вино. **15** І їв Яків, і наситився, і відкинув улюблений; згрубів, потовстів і поширився, і покинув Бога, що його створив, і відступив від Бога, свого спасителя. **16** Розгнівали мене чужими *богами*, засмутили мене своїми гидотами. **17** Принесли жертви бісам, а не Богові, богам, яких не знали. Нові, свіжі прийшли, яких не знали їхні батьки. **18** Ти оставив Бога, що тебе породив, і забув Бога, що тебе кормить. **19** І побачив Господь, і заревнував, і розгнівався через гнів їхніх синів і дочок. **20** І сказав: Відверну від них моє лице, і покажу що буде їм вкінці. Бо це рід розгнузданий, сини, яким немає віри, в них. **21** *Ті роздратували мене не богом, прогнівили мене своїми ідолами. Я роздратую їх не народами, народами ж нерозумними розлючу їх. **22** Бо вогонь загориться від мого гніву, розгориться до преглибокого аду, пожере землю і її жита, попалить основи гір. **23** Зберу на них зло, і мої стріли закінчу в них. **24** Будуть танути від голоду, і *стануть* їжею птахів, і *матимуть* невиліковний горб. Пошлю на них зуби звірів зі злістю тих, що плазують по землі. **25** Ззовні бездітними зробить їх меч, і з їхніх домів страх. Молодий – з дівчиною, той, що ссе – з хлопцем, старцем. **26** Сказав я: Розсію їх, заберу ж від людей їхню пам'ять. **27** Тільки через гнів ворогів, щоб недовго жили, і щоб не налягали вороги, щоб не сказали: Наша рука висока, і не Господь вчинив це все. **28** Бо він народ, що згубив пораду, і немає в них розуміння. **29** Не мали вони розуму це все пізнати. Хай одержать в майбутньому часі. **30** Як прожене один тисячу, і два зрушать десятки тисяч, якщо Бог їх не видасть, і Господь їх *не* передасть? **31** Бо їхні боги не такі, як Бог наш, а наші вороги нерозумні. **32** Бо їхній виноградник з содомського виноградника, і їхня лоза з Ґомори. Їхня китиця – китиця жовчі, китиця їхньої гіркоти. **33** Їхнє вино – гнів зміїний і невиліковний гнів гадючий. **34** Чи не це все зібралося у мене і запечатане в моїх скарбах? **35** *В день помсти віддам, в часі, коли спіткнеться їхня нога. Бо близький день їхньої погибелі, і є вам готові. **36** Бо судить Господь свій народ, і за своїх рабів дасть себе ублагати. Бо побачив їх спаралізованими і ослабленими в часі, і стали безсилі. **37** І сказав Господь: Де їхні боги, на яких вони надіялися, на них, **38** які жир

єре. 15 рим. 10

сир. 28 рим. 12 єв. 10

црс1. 2
тов. 13
муд. 16

жертов їхніх їли ви, і пили вино їхніх жертов? Хай воскреснуть і поможать вам, і будуть вам покровителями. **39** Гляньте, гляньте, що Я є, і немає Бога за винятком мене. *Я заб'ю і живим вчиню, поб'ю і Я вилікую; і немає нікого, хто вийме з моїх рук. **40** Бо піднесу до неба мою руку і поклянуся моєю правицею, і скажу: Живу Я навіки. **41** Бо вигострю мій меч, наче блискавку, і суд візьме моя рука, і віддам помсту ворогам, і віддам тим, хто ненавидить мене. **42** Запамороченими вчиню мої стріли в крові, і мій меч з'їсть м'ясо: від крові ранених і полону, від голів князів народів. **43** Розвеселися небо разом з ним, і хай йому поклоняться всі Божі ангели. Зрадійте народи з його народом, і хай скріпляться в ньому всі божі сини. *Бо мстить кров своїх синів, і відомстить, і віддасть помсту ворогам, і віддасть тим, що його ненавидять; і Господь очистить землю свого народу. **44** І Мойсей записав цю пісню в тому дні і навчив її ізраїльських синів. І ввійшов Мойсей до народу і сказав всі слова цього закону до вух народу, він сам та Ісус Навин. **45** І закінчив Мойсей говорити ці слова всьому Ізраїлеві. **46** І сказав до них: Прийміть до вашого серця всі ці слова, які я вам сьогодні сповіщаю, які заповісьте своїм синам, щоб зберігали і чинили всі слова цього закону. **47** Бо це слово недаремне для вас, але ваше життя, і через це слово будете багато днів на землі, до якої ви, туди, переходите Йордан, щоб її унаслідувати. **48** *І сказав Господь до Мойсея в цьому дні, кажучи: **49** Вийди на гору Аварім, гора Наварія, яка є в Моавській землі, напроти Єрихону, і поглянь на ханаанську землю, яку я даю в насліддя ізраїльським синам. **50** І помри там, на горі, на яку виходиш, і додайся до свого народу; *так як помер Аарон, твій брат, на горі Ор, і додався до свого народу; **51** *тому що ви не підкорилися моєму слову між ізраїльськими синами, при воді спротиву Кадису, в пустині Сін, і тому що ви мене не освятили в ізраїльських синах. **52** Бо перед собою побачиш землю, яку Я даю ізраїльським синам, але туди не ввійдеш.

мак2. 7

мой4. 27

мой4. 20 і 33

мой4. 20 і 27

мой2. 17

видите видите, ꙗко азъ есмь, и нѣсть бг҃ъ развѣ мене. *азъ оубїю и жити сътворю. поражꙋ, и азъ исцѣлю. и нѣсть иже изме ѿ рꙋкꙋ моею· ꙗко въздвигнꙋ на небо рꙋкꙋ мою, и кленꙋсѧ десницею моею. и рекꙋ, живꙋ азъ въ вѣкъ· ꙗко поострю ꙗко молнїю мечь мои, и прїиметъ сꙋдъ рꙋка моѧ. и въздамъ месть врагомъ, и ненавидѧщи҆ мѧ въздамъ· оупою стрѣлы моѧ ѿ крови, и мечь мои снѣсть масѧ. ѿ крове ꙗзвеныхъ и плѣненїа, ѿ гл҃в кнѧзь [ꙗзыческихъ][24]· възвеселитесѧ неба кꙋпно с нимъ, и да поклонѧтсѧ емꙋ вси [агг҃ли][25] бж҃їи· възвеселитесѧ ꙗзыцы съ лю҆ми его, и да оукрѣпѧтсѧ емꙋ вси [сн҃ове][26] бж҃їи· *ꙗко кровь сн҃в своихъ мщаетъ, и ѿмститъ и воздастъ месть врагомъ, и ненавидѧщи҆ [его][27] въздастъ. и очиститъ гь҃ землю людїи своихъ· и въписа моѵсїи пѣснь сїю въ тои днь҃, и наоучи ею сн҃ы їил҃ѧ. и вънide моѵсїи [къ людемъ][28]. и гл҃а вс҃ѧ словеса закона сего въ оуши людемъ, са҆ і ісꙋсъ навꙋнъ· и сконча моѵсїи гл҃ѧ [словеса сїи][29] всемꙋ їил҃ю· и рече к нимъ вънемлите срцемъ [вашим][30] всѧ словеса сїи. ꙗже азъ извѣстꙋю ва днь҃· ꙗже да заповѣсте сн҃омъ свои҆. снабдѣти и творити всѧ словеса закона сего· ꙗко нѣсть слово [се сꙋе][31] ва (но)[32] (-)[33] жизнь ваша, и сего ради слова длъги дни бꙋдете на земли. на нюже вы минꙋете їорданъ тамо причастити [ю][34]· *и рече гь҃ къ моѵсїю въ днь сїи гл҃ѧ. възыди на горꙋ аварї [-][35]. гора [наварїоу][36] ꙗже есть въ земли моавли прѧмо ерихꙋ. и виждь землю ханааню, юже азъ даю сн҃омъ їил҃евымъ въ одръжанїе· и скончаисѧ (тамо на горѣ на нюже възходиши)[37], и приложисѧ къ людемъ свои҆. *ꙗкоже оумре ааронъ братъ твои на [горѣ орѣ][38], и приложисѧ к людемъ свои҆· *понеже не покористесѧ словꙋ моемꙋ въ сн҃ѣхъ їил҃евѣхъ оу воды сꙋпротивныѧ кадисъ, въ пꙋстыни сини. (и) понеже не ос҃тисте мене въ сн҃ѣхъ їил҃евыхъ· ꙗко съпрѧма возриши землю. (но)[39] тамо не вънидеши, (еꙗже даю сн҃омъ їил҃евымъ)·

Глава 33

Гл҃а, лг҃·

сир. 3

1 Це* ж благословення, яким Мойсей, божий чоловік, поблагословив ізраїльських синів перед своєю смертю. **2** І сказав: Господь прийшов з Сіона, і з'явився нам з Іїру, і поспішив з гори Фаран, і прийшов з десятками тисяч святих по його правиці – огонь закону для них. **3** І Він пощадив свій народ, і в його руках *всі святі і ті, що пристали

муд. 3

С[е* же][1] бл҃венїемъ иже бл҃ви моѵсїи чл҃къ бж҃їи сн҃ы їил҃евы прежде скончанїа своего· и рече, гь҃ ѿ сїона прїиде, и ꙗвисѧ ѿ. [їира][2] намъ и приспѣ ѿ горы фарана (и прїиде) со тмами (стыхъ)[3] одеснꙋю его (огнь законꙋ имъ)[4]· и пощадѣ люди своѧ, и *вси стїи въ рꙋка [его][5] (сꙋть),

(и҆ приставшїи ногамъ є҆го прїаша ѿ словесъ є҆го)[6]· Законъ, и҆же заповѣда намъ мѡѷсїи. [и҆][7] причастїе сонма ї҆аковлѧ· И҆ будетъ правѣнаго црь вънегда собирахусѧ кнѧѕи людстїи выкупе (и҆) племена (сн҃овъ) ї҆илевыхъ· да живетъ рувимъ, да не оу҆мретъ, (и҆ будетъ въ мало число). и [симеѡнъ][8] да будетъ многъ число· (ѳ҃)[9] се ї҆юдѣ. [и҆ рече][10] послушай гн҃и гласа ї҆юдина и҆ въ люди є҆го въведи. (рука)[11] є҆го (ѡ҆билна)[12] є҆му, и҆ помощникъ на враги є҆го да будеши· И҆ левїи рече, дадите левїи страшливыѧ є҆го, ї истинну є҆го мужу прпбну, є҆гоже и҆скуси во и҆скушенїи (и҆) ѡ҆блъгаше и҆ оу҆ воды сүпротивныа· Гл҃ай ѡ҆ц҃у [своєму][13] и҆ мт҃ри [своєи][14], не видѣхъ тебе. и҆ братїа своеѧ не позна. и҆ сн҃овъ своихъ не оу҆видѣ. снабдѣ словеса твоѧ и҆ завѣ твои снабдѣ· Повѣдатъ ѡ҆правленїа твоѧ ї҆акову и҆ законъ твои ї҆илю. възложатъ димїамъ въ гнѣвѣ твоемъ (приносъ)[15] на ѡ҆лтарь твои· Бл҃ви гн҃и крѣпость є҆го, и҆ дѣла руку є҆го прїими. побїи чресла въставшихъ (нань) врагъ є҆го, и҆ ненавидѧщихъ є҆го, да не въскрснутъ· И҆ веньѧминү рє҃ възлюбленныи гмъ [оу҆поваай вселисѧ][16] (в немъ) и҆ бг҃ъ ѡ҆крилитъ є҆го, всѧ дн҃и. и҆ посредѣ раменъ є҆го почїе· І и҆ѡсифови рє҃ съ бл҃венїемъ гн҃имъ земла є҆го, ѿ (высоты нбсныѧ)[17] росы, и҆ ѿ безднъ и҆сточники низу· И҆ въ времѧ жита солнечныхъ премененїи, и҆ ѿ снемъ мѣсѧчныхъ· И҆ ѿ верха горъ начало. и҆ ѿ верха холмовъ а҆енаѡньскихъ· И҆ по времени землѧ съвершенїа· и҆ прїатенъ *ѧвившемусѧ въ купинѣ. да прїидутъ на главу и҆ѡсифу. и҆ на верхъ, (да прослависѧ)[18] въ братїи [є҆го][19]· (ѩко) первороднаго телца доброта є҆го. [и҆][20] (ѩко) (рогъ)[21] и҆норога рози є҆го. тѣми (страны)[22] прободетъ выкупѣ до краѧ землѧ. сїѧ тмы є҆фрѣмовы. и҆ сїѧ тысуща манасиина· И҆ заоу҆лону рє҃. възвеселисѧ заоу҆лонъ въ и҆сходѣ твоемъ. (-)[23] [и҆сахаръ][24] въ домѣхъ є҆го· [Страны][25] (на гору)[26], и҆ [призовутъ][27] (-)[28], и҆ [положа][29] [тү][30] требу правдѣ. [и҆][31] богаство морское [въздоѧтъ][32]. и҆ (прїимутъ) съкровища (съкровенныѧ въ песцѣ)[33]. И҆ гаду рє҃ бл҃венъ разширѧаса га. ѩко левъ почи съкрушивыи мышцу [-][34] кнѧѕѧ· И҆ оу҆видѣ начаткы своѧ ѩко тамо раздѣлисѧ землѧ, кнѧѕеи събраныхъ выкупѣ (въ начало змли)[35] людскїѧ. правду (сътворитъ гү)[36], и҆ судъ свои съ ї҆илемъ· И҆ дану рє҃ данъ лвичищъ [-][37] скочитъ ѿ васана· И҆ недалиму рє҃. недалимъ насыщенїе прїатно. и҆ насытитсѧ бл҃венїа ѿ гн҃а. море и҆ югъ наслѣдитъ· И҆ а҆сиру рє҃, бл҃венъ

в҃ мо҃ г҃

до його ніг, прийняли його слова, **4** – закон, який заповів нам Мойсей, і насліддя збору Якова. **5** І буде царем праведного, коли разом збиралися князі народу і племена ізраїльських синів. **6** Хай живе Рувим, хай не помре, і буде малий числом. І Симеон хай буде великий числом. **7** А це Юді, і сказав: Вислухай, Господи, голос Юди, і введи його до народу, йому щедра його рука, і будь помічником проти його ворогів. **8** І левієві сказав: Дайте левієві перестрашених його і його правду праведному чоловікові, якого випробував у пробі, і на нього наговорили при воді спротиву. **9** Він, що каже своєму батькові і своїй матері: Я тебе не бачив, і не пізнав своїх братів, і не побачив своїх синів. Він зберіг твої слова, і дотримав твій завіт. **10** Скажуть твої оправдання Якову і твій закон Ізраїлеві. Покладуть ладан в твоєму гніві – принос на твій жертовник. **11** Поблагослови, Господи, його силу і прийми діла його рук. Розбий крижі тих, що повстали проти нього, його ворогів, і тих, що його ненавидять; хай не воскреснуть. **12** І Веніяминові сказав: Улюблений Господом, впевнено в ньому поселився, і Бог отінюватиме його всі дні, і спочине між його раменами. **13** І Йосифові сказав: Його земля з господнім благословенням: від висоти небесної роси і від джерела безодні вдолі. **14** І в пору жита: за перемінами сонця і за зміною місяців, **15** і початок – з вершка гір і з вершка аенаонських шпилів. **16** І в пору повнота землі, і сприйнятний *тому, хто з'явився в кущі, – хай прийдуть на голову Йосифа і на верх; хай він прославиться між його братами. **17** Бо його краса – первородного теляти, і його роги, як ріг іншорога. Тими проколе народи разом – до краю землі. Це десятки тисяч Ефраїма, і це тисячі Манасії. **18** І Завулонові сказав: Радій, Завулоне, у твоєму виході, Ісахаре – в його домах. **19** Країни на горах – і покличуть і принесуть тут жертву справедливості; і доїтимуть морське багатство, і одержать скарби, сховані в піску. **20** І Ґадові сказав: Благословенний Ґад, що поширюється. Він – наче спочив лев, що розбив рамено князя. **21** І він побачив свої первоплоди, що там: розділилася земля князів, зібраних разом на початку землі народів. Справедливість вчинить Господеві і суд свій з Ізраїлем. **22** І Данові сказав: Дан – левеня, він скочить з Васана. **23** І Нефталімові сказав: Нефталім – мила ситість; і насититься благословенням від Господа, унаслідує море і південь. **24** І Асирові сказав: Благословенний Асир від дітей і буде милий

мой2. 3

своїм братам. Замочить ногу свою в олії. **25** Залізо і мідь – буде його обува, і сила твоя, як твій день. **26** Бо немає такого улюбленого, як Бог, що йде на небо, – поміч тобі, і прегарний на тверді. **27** І тебе покриє Боже начало і під силою завждисущне рамено віджене ворогів від твого лиця, кажучи: Вигублю. **28** *І поселиться Ізраїль впевнено сам на землі Якова з вином і пшеницею, і небо йому покрите хмарами для роси. **29** Блаженний є ти Ізраїле. Хто подібний до вас – народ спасенний Господом. Щит – твоя поміч і зброя – твоя хвала. І улещуватимуть тобі вороги твої – ти ж наступиш на їхню шию.

єре. 23 і 33

ѿ чадъ асиръ. и будетъ прїятенъ братїи своей. омочитъ въ елеи ногу свою. Желѣзо и мѣдь сапогъ его будетъ. и аки днь твои крѣпость твоя. Нѣсть (бо) яко бъ любенаго. въсходяи на нбо помощь тебѣ. и великолѣпыи въ твердилѣ. И [покрыетъ][38] [тя][39] бжїе начало. и по крѣпостїю мышца прносущныя, (-)[40] ѿженетъ ѿ лица твоего [враги][41]. гля погублю. *И вселится іиль уповая єдінъ на земли іяковли. винонъ и пшеницею. и нбо ему облачно росою. Блженъ (еси)[42] іилю. кто подобенъ (вамъ)[43]. людїе спнїи ѿ га. щитъ помощъ твоя. и (оружїе)[44] хвала твоя, и сължютъ тебѣ врази твои. (-)[45] ты (же) на выю ихъ наступиши.

єрєа гі и лг

Глава 34

1 І вийшов Мойсей з Аровота Моавського на Моавську гору, на вершок Фасґи, яка є напроти Єрихону; *і Господь показав йому всю Галаадську землю до Дана; **2** і всю землю Нефталіма, і Ефраїма, і Манасії; і всю землю Юди – до останнього моря; **3** і пустиню, і довколішні місцевості, і Єрихон, місто пальм, до Сиґора. **4** І сказав Господь до Мойсея: *Це земля, якою Я поклявся Авраамові, Ісаакові, Якову, кажучи: Дам її вашому племені. І Я показав її твоїм очам, але туди не ввійдеш. **5** І помер там Мойсей, раб господній, в моавській землі, за словом господнім. **6** І поховали його в моавській землі, близько дому Фогора; і ніхто не взнав його гробу – аж до сьогодні. **7** Мойсей же був 100 і 20-літнім, коли помер; і не потемніли його очі ані не зотліли його повіки. **8** І сини ізраїльські оплакували Мойсея в Равоті Моавському, при Йордані, коло Єрихону, 30 днів; і скінчилися дні плачу, жалоби за Мойсеєм. **9** Та Ісус, син Навина, наповнився духом мудрості, бо поклав був Мойсей на нього свої руки. І послухались його ізраїльські сини, і зробили так, як заповів Господь Мойсеєві. **10** І після цього не повстав в Ізраїлі такий пророк, як Мойсей; якого пізнав Господь лицем в лице **11** з усіма знаками і чудами, з якими послав його Господь, чинити їх в усій єгипетській землі фараонові і його слугам, і його землі; **12** великі чуда сильною рукою і високою правицею, що вчинив Мойсей перед всім Ізраїлем.

мак2. 2

мой1. 12 13 і 18 і 26

Кінець п’ятої книги Мойсеєвої.
І має в собі 34 глави.

Гла, лд.

Ивзыде моѵсїи ѿ аровода моавля. на гору [моавлю][1], на верхъ (дазга)[2], еже есть прямо ерихху. *и показа ему гь всю землю галаадску до дана. И всю землю (недлимлю)[3] и (-)[4] єфрѣмову, и манасїину. и всю землю іюдину до моря послѣднаго. И пустыню и окрстная села. иерихона града финичьскаго, до сигора. И рече гь къ моѵсїю. *сїя земля еюже клятся, авраму, [-][5] ісааку, (-)[6] іякову гля. племени вашему дамъ ю. [и][7] показахъ (ю) очима твоима, [но тамо][8] не внидеши. И скончася ту моѵсїи рабъ гнь въ земли моавли словомъ гни. И погребоша его [-][9] въ земли моавли, близъ дому догорова. и не свѣде никтоже погребенїя его, даже (и) до дне. Моѵсїю же бѣ, р, и к, лѣтъ, вънегда скончася. [и][10] не отемнѣсте очи ему ни истлѣста [вѣжди его][11]. И плакашеся снове іилеви моѵсїя въ [раводѣ][12] моавли у іордана близъ ерихона. л, днїи. и скончашася днїе плача желѣнїя моѵсїина. І исусъ снъ навѵинъ наполнися дха смыслена. възложи бо моѵсїи руцѣ свои нань. и послушаша его снове іилви, и сътвориша якоже заповѣда гь моѵсїю. И не въста по семъ пррокъ въ іили якоже моѵсїи. егоже позна гь лицемъ къ лицу. въ всѣхъ знаменїихъ и чюдесѣхъ, иже посла его гь сътворити я [всей][13] земли егѵпестеи. фараону и слугамъ его. и [-][14] земли его [-][15] чюдеса велика. рукою крѣпкою [и мышцею высокою][16], еже сътвори моѵсїи пред всѣмъ іилемъ.

в ма в

а мо ві гі и иі и кѕ

Конецъ пятыя книгамъ моѵсїовы.
и маютъ в себѣ гла, лд.

КНИГА ІСУСА СНА НАВИНА ГЛАВА А

И бысть по скончанїи мѡѵсїовѣ (раба гнѧ. и) рече гь ісусу сну навѵину рабу мѡѵсїову глѧ· Мѡѵсїи раб мой скончасѧ. нн҃ѣ убо въставъ преиди Іорданъ ты и вси людїе си въ землю юже даю (вамъ)[2]· *Все мѣсто по немуже преидете стопою ногъ вашихъ вамъ дамъ ю якоже мѡѵсїю· (ѿ сеѧ пустынѧ)[3] и супротивъ дубравъ, даже до реки великїѧ (-)[4] Ефрата, и до мора послѣднѧго. (иже) ѿ запада слнца да буду предѣлы ваши· Не супротивитсѧ (вамъ) члкъ пред вами, въ всѧ дни живота (вашего)[5]. *І якоже бѣхъ съ мѡѵсїомо, такожде буду и с тобою (-)[6] не оставлю тебе и не презрю тѧ· Укрепи (же) сѧ и буди силенъ ты бо раздѣлиши людемъ сим землю, еюже сѧ клѧхъ ѿцемъ [ихъ][7] дати (ю) им· Толико укрѣписѧ и възмужай (ѕѣло), снабдевати и творити, якоже (тебѣ заповѣда)[8] мѡѵсїи рабъ мой. и не съвратисѧ ѿ нихъ (ни) на десно ни на лѣво, да смыслиши въ всемъ о нихже аще дѣеши· *И да не (ѿступатъ книги)[9] закона сего ѿ устъ твоихъ, (но)[10] да поучаешисѧ в (них)[11] днь и нощ. да смыслиши сътворити все писаное. тогда угодит ти сѧ и угодиши пути своа и тогда смыслиши, се [заповѣдаю][12] тебѣ· Укрѣписѧ и возмужай не ужасаисѧ ни возбоисѧ. яко с тобою (азъ) гь бгъ твой, яможе аще поидеши· И заповѣда Ісусъ книгочїямъ людскым глѧ. внидѣте посредѣ полчища людска, и заповѣдаите людем глюще. уготоваите брашна, яко еще три дни [-][13] (-)[14] да минете Іорданъ сїи. (и) вшедше (прїимѣте)[15] землю, иже гь бгъ ѿцъ вашихъ (дастъ)[16] вамъ (ю въ причастїе)· (-)[17] Рувиму (же) и Гаду, и полу племени (манасїину)[18]. рече Ісусъ (глѧ) помѧнѣте слово [-][19], еже заповѣда вамъ мѡѵсїи рабъ гнь, глѧ. *Гь бгъ ваш покои вамъ, и дасть вамъ землю сїю· Жены ваша и дѣти ваша, и скоти ваши да живутъ въ земли юже дастъ вамъ (мѡѵсїи у Іордана). вы же да преидете въоружени пред братїею вашею всѧкъ крѣпокъ и поборете по нихъ· дондеже покоитъ гь бгъ вашъ братїю землю юже гь бгъ [вашъ][21] дастъ имъ. и ва-

є мо аі ни ді

євреѡ гі

ѱло а

д мо лв

КНИГА ІСУСА, СИНА НАВИНА

Глава 1

1 І сталося, що по смерті Мойсея, господнього раба, й сказав Господь Ісусові, синові Навина, рабові Мойсея, кажучи: **2** Мойсей, перейди Йордан ти і ввесь цей народ, до землі, яку Я вам даю. **3** *Кожне місце, на яке перейдете стопою ваших ніг, вам його дам, так як Я сказав Мойсеєві: **4** від цієї пустині і напроти долин аж до великої ріки Евфрат, і до останнього моря, що від заходу сонця; хай вони будуть вашими границями. **5** Вам не протиставлятиметься людина перед вами в усі дні вашого життя, *і так як Я був з Мойсеєм, так буду Я і з тобою: не покину тебе, і не нехтуватиму тобою. **6** Скріпися ж, і будь сильний, бо ти поділиш цьому народові землю, якою клявся Я їхнім батькам, дати їм її. **7** Тільки скріпися і будь дуже мужнім, щоб зберігати і чинити так, як тобі заповів Мойсей, мій раб; і не звернеш від них ані направо, ані наліво, щоб ти був розумний в усьому, що лише чиниш. **8** *І хай не відійдуть книги цього закону від твоїх уст, але повчайся в них день і ніч, щоб ти розумів чинити все написане. Тоді добре тобі поведеться, і добрими вчиниш свої дороги, і тоді будеш розумним. **9** Ось Я тобі заповідаю. Скріпися і будь мужнім, не жахайся ані не бійся, бо з тобою Я, Господь Бог твій, куди лиш підеш. **10** І заповів Ісус писарям народу, кажучи: **11** Ввійдіть посеред людського табору і заповічте народові, кажучи: Приготовте їжу, бо ще три дні, поки перейдете цей Йордан; і входячи, одержите землю, яку Господь Бог ваших батьків дасть, її, вам в насліддя. **12** Рувимові ж і Ґадові, і половині племені Манасії сказав Ісус, мовлячи: **13** Пригадайте слово, яке вам заповів Мойсей, господній раб, кажучи: *Господь Бог ваш дав вам спочинок і дав вам цю землю. **14** Ваші жінки, і ваші діти, і ваша скотина хай живуть в землі, яку вам дав Мойсей при Йордані. Ви перейдіть озброєні, кожний сильний перед вашими братами; і вою-

мой5. 11

єв. 13

пс. 1

мой4. 32

ватимете за них – **15** аж доки Господь Бог ваш *не* дасть спочити вашим братам, так як і вам; хай і ці одержать землю, яку Господь Бог ваш їм дає. І тоді відійдете – кожний до свого насліддя, яке вам дав Мойсей на другому боці Йордану, на сході сонця. **16** І відповівши, сказали Ісусові: Все, що ти нам заповів, зробимо, підемо до кожного місця, куди нас пошлеш. **17** За всім, як ми слухалися Мойсея, і тебе слухатимемось, тільки хай з тобою буде Господь Бог наш, так як був з Мойсеєм. **18** Людина ж, яка тобі не підкориться ані не слухатиметься твоїх слів, так як ти їм наказав, хай помре, – тільки скріпися і будь мужнім.

Глава 2

1 І послав Ісус, син Навина, з Сатина двох юнаків потайки розвідати, кажучи: Підіть, огляньте землю Єрихон. І пішовши, два юнаки прийшли до Єрихону, *і ввійшли до хати жінки-розпусниці, якій ім'я Раав, і замешкали там. **2** І сповістили єрихонському цареві, кажучи: Ось сюди в цю ніч ввійшли два мужі, з ізраїльських синів, дослідити землю. **3** І єрихонський цар послав до Раави, кажучи: Виведи двох мужів, що ввійшли вночі до твоєї хати; бо прийшли дослідити землю. **4** *Жінка ж, взявши мужів, заховала їх, і сказала їм, кажучи: Прийшли до мене два мужі, але не знаю звідки були. **5** І коли в сутінки замикали браму, два мужі вийшли, і не знаю куди пішли. Женіться скоро вслід за ними, і наздоженете їх. **6** Вона ж вивела їх на горище, і заховала їх в льняне клоччя, що було зібране в неї. **7** Мужі ж гналися вслід за ними дорогою до переходів Йордану, а браму замкнули. І сталося, як вийшли ті, що гналися вслід за ними, **8** а вони ще не поклалися спати, вона ж вийшла до них на горище, **9** і сказала до них: Знаю, що Господь видав вам цю землю, бо ваш страх напав на нас, і до цього ті, що живуть на всій землі, наповнилися страхом від вашого лиця. **10** Бо ми почули, що Господь Бог висушив Червоне море перед вашим лицем, коли ви виходили з Єгипту; *і те, що ви зробили двом амморейським царям, які були на другому боці Йордану, – Сіону і Йогу, яких ви вигубили, їх. **11** І ми це почули, і жахнулися у своїм серці, і немає більше душі ані в одному з нас від вашого лиця, бо Господь Бог ваш – Бог на небі високо і на землі, вдолі. **12** І тепер покляніться мені Господом Богом вашим, тому що я чиню милосердя вам; вчините і ви милосердя в

єв. 11 як. 2

ниж. 6

мой4. 21

шꙋ, ꙗ҆́коже и҆ ва́съ (-)[20] да прї́имꙋтъ и҆ сїи҆ (тогда̀) (ѿи҆де)[22] ко́ждо въ прича́стїе своѐ и҆́же да́сть ва́мъ мѡѷсїи, ѡ҆бо́нꙋ странꙋ̀ і҆ѻрда́на, ѿ восто́ка слнцꙋ· И҆ ѿвѣща́вше і҆сꙋсꙋ рѣша все є҆ли́ко заповѣ́да на́мъ да сътвори́мъ (-)[23] въ все мѣ́сто. а҆́може пꙋстиши на́съ и҆́демъ· По всемꙋ̀ є҆ли́ко послꙋ́шахомъ мѡѷсїа, (и҆) (тебѐ послꙋ́шаемъ)[24]. толи́ко да бꙋ́детъ гь҃ бг҃ъ на́шъ с тобо́ю, ꙗ҆́коже бы́сть съ мѡѷсїемъ· Чл҃къ же и҆́же не покори́тсѧ тебѣ̀ (ни)[25] послꙋ́шаетъ слове́съ твои́хъ, ꙗ҆́коже [заповѣ́да (и҆мъ)[26]][27]. да ѹ҆́мретъ толи́ко ѹ҆крѣпи́сѧ и҆ възмꙋжа́и·

Гла҃, в҃·

И҆ посла̀ і҆сꙋсъ снъ҃ навꙋ́инъ ѿ (сатти́на)[1] двѣ̀ ю҆́ноши съгладати (въта́и) гла҃, възы́дѣте (-)[2] съглада́ите зе́млю (-)[3] і҆ерихо́нъ. и҆ шє́дша [два ю҆́ноши прїидо́ста][4] въ і҆ерихо́нъ. *и҆ внидо́ша в до́мъ (блꙋ́дница жены̀)[5], є҆́иже и҆́мѧ раа́въ, и҆ ѡ҆бита́ста тꙋ̀· И҆ повѣ́даша црю҃ і҆ерихо́нскомꙋ гл҃юще. [Се мꙋ́жа внидо́ста сѣ́мо][6] (в сїю̀ но́щь) ѿ сн҃овъ і҆и҃левъ съглада́ти землѧ̀· И҆ посла̀ цр҃ь і҆ерихо́ньскъ (-)[7] къ раа́вви гла҃, и҆зведѝ мꙋ́жа вше́дшаѧ в до́мъ твои́ но́щїю, съглада́ти бо землѧ̀ прїидо́ста· (-)[8] *Поимши (же) жена̀ мꙋ́жи съкры̀ ѧ҆̀, и҆ рече и҆̀мъ гл҃юще. прїидо́ста къ мнѣ̀ мꙋ́жа (но не вѣ́мъ ѿкꙋ́дꙋ бы́ша· И҆) ꙗ҆́коже вра́та затворѧ́хꙋ в сꙋмра́ки, (-)[9] мꙋ́жа и҆зыидо́ста (и҆) не вѣ́дѣ ка́мо и҆до́ста. женѣ́те (ско́ро) въ слѣ́дъ и҆́хъ (и҆)[10] пости́гнете ѧ҆̀· Си́ же възведѐ ѧ҆̀ на хра́мъ и҆ съкры̀ ѧ҆̀ въ па́здере и҆льна́нѣ и҆́же бѧ́ше съвокꙋ́плено ѹ҆ неѧ̀ (-)[11]· (-)[12] Мꙋ́жи (же) гна́ша въ слѣ́дъ и҆́хъ пꙋте́мъ къ і҆ѻрда́нꙋ прихо́домъ, (-)[13] вра́та (же) затвори́ша· И҆ бы́сть ꙗ҆́ко и҆зыидо́ша женꙋ́щїи въ слѣ́дъ и҆́хъ, (-)[14] сїѧ́ же пре́жде лежа́нїа и҆́ма. [ѻ҆на́ же][15] (вше́дши)[16] [к ни́ма на́ храмъ][17], и҆ рече́ к ни́ма· вѣ́дѣ ꙗ҆́ко преда́лъ є҆́сть (гь҃ зе́млю (сїю̀) ва́мъ)[18]. напа́лъ бо є҆́сть стра́хъ ва́шъ на́ ны (и҆ всемꙋ̀ ѹ҆жасо́шасѧ ѡ҆бита́ющїи всеи́ земли̇̀ ѿ лица̀ ва́шего)· Слы́шахомъ бо ꙗ҆́ко посꙋши̇̀ гь҃ бг҃ъ [мо́ре че́рмное][19] пре́дъ лице́мъ ва́шимъ, є҆гда и҆схожда́сте и҆зъ є҆гѵ́пта, *и҆ є҆ли́ко (сътвори́сте)[20] двѣма̀ цр҃ема (а҆ммо́рре́искима)[21], ꙗ҆́же бѣ́ста ѡ҆бо́нꙋ странꙋ̀ і҆ѻрда́на сїѡ́нꙋ, і (ѡ҆́гꙋ)[22]. ꙗ҆́же потреби́ста и҆́хъ· И҆ (слы́шахомъ се и҆)[23] ѹ҆жаснꙋ́хомсѧ въ срд҃цы свое́мъ, и҆ нѣ́сть ктомꙋ̀ дꙋ́ши ни въ є҆ди́номъ на́съ ѿ лица̀ ва́шего. ꙗ҆́ко гь҃ бг҃ъ ва́шъ, бг҃ъ на́ нб҃си горѣ̀ и҆ на земли̇̀ до́лѣ· И҆ ны́нѣ кленѣ́та

євреѡ҃ аі іаѯо в҃

ниж ѕ҃

д҃ мо ка

ми ся гдмъ бгмъ (вашимъ), яко азъ творю (мл҃ть вама)[24]. (-)[25] [да сътворите][26] и вы мл҃ть в дому ѿц҃а моего, и (дадѣте ми знаменїе истинно· Яко) живите до҃ ѿц҃а моего и мт҃ре моея, (-)[27] братїю мою [и сестры][28] моя и все елико есть в (на҃)[29]. и ѿимете дш҃у нашу ѿ смр҃ти· И рекоста ей мужа дш҃и наю въ ва҃ мѣсто на смрть (дадимъ аще нн҃ѣ не обънавиши на҃)· и (будетъ)[30] яко предасть (намъ г҃ь)[31] гра҃ (сей) (сътвори҃ с тобою)[32] мл҃ть і истинну· И свѣси я̀ окномъ и рече има ([ѿидѣта][33] въ гору)[34] да не сряшутъ вою ищущїи. и скрыитася тамо три дни дондеже обратя҃ся (въ слѣ҃ вою гнавшїи)[35], (-)[36] пото҃ (же) да идете на путь свой· И рекоста [к ней мужи][37] чиста есвѣ клятвы (сея̀ твоея)[38] (еюже закля̀ на҃)· Се мы (егда̀ вниде҃)[39] въ (гра҃ сей)[40], и да поставиши знаменїе вер҃ червлену (-)[41], (и) обвяжеши оу окна̀, имже испустѝ ны посредѣ, ѿц҃а же твоего и мт҃рь твою̀, и братїю твою̀ и весь домъ ѿц҃а твоего да съвокупиши къ себѣ в до҃ свой· И будетъ всяк иже аще изыдетъ из дверїи дому твоего вонъ, (самъ себѣ грѣшенъ)[42] будетъ, а мы чисти (будемъ) клятвы (сея̀ твоея)[43]. и елицы аще (с тобою будутъ)[44] в дому твоемъ, мы (будемъ грѣшни)[45] (аще руцѣ будутъ на нихъ)· Егда же (-)[46] (словеса̀ си наша (обявиши)[47])[48], буде҃ чисти клятвы (сея̀ твоея)[49] (еюже закля̀ на҃)· И рече и҃ по слову вою тако буди. і испусти я̀ и ѿидоста (и оувяза̀ вервь червлену оу окна· И ѿидоста,) и прїидоста въ гору, и пребыста ту҃ три дн҃и (дондеже възвратишася гнавшїи), (-)[50] (гнавшїи (же по нею̀) изыскаша)[51] по всѣ҃ путемъ, и не обрѣтоша, и възвратистася (си). два юноши (-)[52] снидоста съ горы̀ (-)[53] преидоста (іорда҃) къ ісусу сн҃у навгину и повѣдаста ему все случившееся има· И рекоста къ ісусу, яко преда̀ г҃ь (б҃ъ нашъ) [в руцѣ наши всю землю][54]. (-)[55] оубояша бо ся вси живущїи на землѝ той ѿ насъ·

Гл҃а, г҃·

Иобутрѣвъ (заоутра ісусъ)[1] и въздвигошася ѿ (ситимъ)[2] (-)[3] прїидоша до іордана, (той и вси сн҃ове ійл҃евы.) и сташа ту҃ прежде нежели преидоша· И бысть по трехъ дн҃ехъ. проидоша книгочїя сквозѣ полчище. И заповѣдаша людем глщ҃е, егда̀ оузрите кїотъ завѣта г҃а б҃а нашего. и жерца̀ наша, и левиты въздвизающе (я̀)[4]. (и) да въздвигнетеся (и вы) ѿ мѣстъ своихъ, и да пойдете въ

домі мого батька, і дасьте мені правдивий знак. **13** Бо живим оставите дім мого батька і моєї матері, моїх братів і моїх сестер, і все, що є в нас – і вирвете нашу душу від смерті. **14** І сказали їй мужі: Наші душі дамо за вас на смерть, якщо тепер нас не видаш, і буде, коли видасть нам Господь це місто, – вчинемо з тобою милосердя і правду. **15** І вона спустила їх вікном, **16** і сказала їм: Відійдіть до гори, щоб вас не зустріли ті, що шукають; і сховаєтеся там три дні, доки не повернуться вслід за вами ті, що гналися, потім же підете вашою дорогою. **17** І сказали до неї мужі: Чисті є ми в цій твоїй клятві, якою ти закляла нас. **18** Ось, коли ми ввійдемо до цього міста, і поставиш знак – червоний шнурок, і зав'яжеш у вікні, яким ти нас спустила, посередині; батька ж твого і твою матір, і твоїх братів, і ввесь дім твого батька збереш до себе, до своєї хати. **19** І буде, що кожний, хто лиш вийде надвір через двері твоєї хати, – сам собі буде винним, а ми будемо невинні в цій твоїй клятві. І *за тих*, які лиш будуть з тобою в твоїй хаті, ми будемо винні, якщо на них будуть руки. **20** Якщо ж виявиш ці наші слова – будемо невинні в цій твоїй клятві, якою ти нас закляла. **21** І сказала їм: За вашим словом хай так буде. І випустила їх, і вони відійшли, і вона прив'язала червоний шнурок у вікні. **22** І вони відійшли і прийшли до гори, і зостались там три дні, доки не повернулися ті, що гналися. Ті ж, що гналися за ними, обшукали по всіх дорогах і не знайшли, **23** і повернулися до себе. Два юнаки зійшли з гори, перейшли Йордан до Ісуса, сина Навина, і розповіли йому все, що їм трапилося. **24** І сказали до Ісуса, що: Видав Господь Бог наш в наші руки всю землю, бо страху від нас набрався кожний, що живе на тій землі.

Глава 3

1 І встав Ісус вранці, і підвелися з Ситиму, прийшли до Йордану він і всі ізраїльські сини; і стали там скоріше, ніж перейшли. **2** І сталося, що після трьох днів перейшли писарі через табір, **3** і заповіли народові, кажучи: Коли побачите кивот завіту Господа Бога нашого і наших священиків, і левітів, що його несуть, то підведіться і ви зі своїх місць, і підіть вслід за ним. **4** Але

хай буде між нами і ними відстань на дві тисячі ліктів; станете і не приблизитеся до нього, щоб ви взнали дорогу, по якій підете; бо ви не ходили тією дорогою ані учора, ані третього дня. **5** І сказав Ісус до народу: Очистіться на завтра, бо завтра вчинить у вас Господь чуда. **6** І сказав Ісус до священиків, мовлячи: Підніміть кивот господнього завіту і ідіть перед народом. І взяли священики кивот господнього завіту, і пішли перед народом. **7** І сказав Господь до Ісуса: В цьому дні починаю прославляти тебе перед всіма ізраїльськими синами, щоб пізнали, що так як Я був з Мойсеєм, так буду з тобою. **8** Ти ж заповіси священикам, що несуть кивот завіту, кажучи: Як ввійдете в частину води Йордану, то в Йордані станете. **9** І сказав Ісус ізраїльським синам: Приступіть сюди, почуйте слово Господа Бога вашого. **10** В цьому пізнаєте, що Господь живе у вас, і нищачи вигубить від нашого лиця хананея, і хеттея, і ферезея, і евея, і ґерґесея, і амморея, і євусея. **11** Ось же кивот завіту Господа всієї землі переходить Йордан. **12** Виберіть же собі 12-ть мужів, з ізраїльських синів, одного з кожного племені. **13** І буде, коли у воді йорданській спочинуть ноги священиків, що несуть кивот завіту Господа всієї землі, тоді йорданська вода пропаде, *вода ж, що тече, стане. **14** І було, коли підвівся народ зі своїх шатер, щоб перейти Йордан, *священики ж підняли кивот господнього завіту перед народом. **15** Як же до Йордану ввійшли священики, що несли кивот господнього завіту, і ноги священиків, що несли кивот господнього завіту замочилися в плиткій йорданській воді; бо Йордан був повний в усім його руслі, оскільки *це* було в дні жнив; **16** *і стали води, що текли згори, і одна – стала купа, відлучившись дуже – дуже далеко, від Адами аж до околиці Каритіярима; і та, що текла, вона потекла до Аравського моря, до Солоного моря, доки зовсім *не* відплила. Народ же стояв напроти Єрихону. **17** І стали священики, що несли кивот господнього завіту на суші, посеред Йордану. І всі ізраїльські сини переходили по суші, доки не закінчив ввесь народ переходити Йордан.

пс. 113

дія. 7

пс. 104

слѣ҃ єго· Но подалѣ да будетъ между [нами][5] и (онѣхъ)[6] двою тысѧщїю лакотъ станете. (и) не приближитесѧ к нему, да увѣсте путь по немуже поидете, не ходисте бо путе҃ (тѣмъ) (ни)[7] вчера, (ни)[8] третїаго дне҃· И ре҃ ісусъ къ людемъ, очиститесѧ наутрїе. ꙗко утро сътворитъ въ ва҃ г҃ь чюдеса· И рече ісусъ къ жерцемъ (г҃лѧ). въздвигнете ковъчегъ завѣта г҃нѧ, и поидѣте пре҃ люми. и взѧша жерцы ковче҃ завѣта г҃нѧ, и поидоша пре҃ люми· И ре҃ г҃ь къ ісусу, в (сеи д҃нь)[9] начинаю възвышати тѧ пре҃ всѣми с҃ньми іи҃левыми. да увѣдатъ ꙗкоже бѣ҃ съ моусїо҃ такожде буду (-)[10] с тобою· (Ты же)[11] заповѣждь жрьцемъ въздвизающи҃ ковчегъ завѣта (г҃нѧ)[12]. ꙗко҃ внидете на часть воды іордана, и въ іорданѣ станете· И ре҃ ісусъ с҃номъ іи҃левымъ, приступите сѣмо (-)[13] да слышите слово г҃а б҃а (вашего)[14]· По сему увѣсте ꙗко (г҃ь)[15] живе въ ва҃, и потреблѧа потреби҃ ѡ лица наше҃. хананеа, и (хетдеа)[16], и ферезеа, и евеѧ, [и гергесеѧ, и (аммореа)[17]][18], и еусеа· Се (же) ковчегъ завѣта, г҃а всеѧ землѧ преходитъ іорданъ· Съберите (же) себѣ, в҃і. мужъ ѡ с҃но іи҃левъ, єдінъ ѡ коєгождо племени· И будетъ ꙗко почїета ноѕѣ жречестѣи въздвизающихъ ковчегъ завѣта, г҃а всеѧ землѧ въ водѣ іорданѣ· (тогда) вода іорданѧ оскудѣе҃ *вода же текущїѧ станетъ· И (бы҃ ꙗко) въздвигнушасѧ людїе ѡ кущъ своихъ, преити іорданъ, *жрьцы҃ въздвигоша ковчегъ завѣта г҃нѧ пре҃ люми· Єгда же внїидоша жрьцы въздвижуще ковчегъ завѣта (г҃нѧ) въ іорданѣ, и ноги жречески въздвизающи҃ ковчегъ завѣта г҃нѧ, омочишасѧ въ малѣ воды іордана. іорда҃ бо наполнѧшесѧ въ всѧ краѧ єму, ꙗко (бысть) въ д҃ни жатвы (-)[19]· *И сташа воды текущїа съ горы, (и) ста густина єдіна ѡлучившисѧ подалече ѕѣло ѕѣло (ѡ адами), даже до страны каридїарима, (и)[20] текущи, (ꙗже) истече въ море аравъско, в море солищное, до҃деже до конца оскудѣ. (-)[21] людїе (же) стоаху прѧмо ієрихону· И сташа жрьцы въздвизающи ковчегъ завѣта г҃нѧ на сусѣ среди іордана. и вси с҃нове іи҃леви прехождаху по суху. дондеже скончаша, вси людїе преходѧще іорданъ·

ѱало р҃і

дѣѧ з

ѱало р҃д

Гла, д.

И егда скончаша вси людїе прехода Іорданъ и рече гь къ Ісусу гла: (Поими)[1] [дванадесяте][2] мужа ѿ людїи (мужа) единаго ѿ коегождо племени. Повели имъ гла (взяти)[3] ѿ среды Іордана (ѿ мѣста идѣже сташа нозѣ жреческїи), (-)[4] ві, камыкъ. і (изнесете я)[5] съ собою, (и) да поставите я въ полчищи вашемъ. Идѣже станете (-)[6] на (сїю) нощъ. и (призва)[7] Ісусъ ві мужа (ихже избра)[8] ѿ сновъ Іилевъ, единъ ѿ коегождо племени. (И) рече имъ идѣте пре (кїотомъ)[9] гнимъ посредѣ Іордана. и възьмъ [възложи ѿтуду][10] (камы единъ кождо)[11] на рама своя. по числу [-][12] племенъ (сновъ) Іилевыхъ. да будутъ (-)[13] сїи въ знаменїе (посредѣ васъ) лежаще всегда. да егда въпрашаетъ тебе (оутро снъ твои)[14] гла, что есть каменїе сїе вамъ. (-)[15] Ты (же) повѣси снови твоему гла, яко посохну Іорданъ рѣка ѿ лица ковчега завѣта, га всея земля егда прехождаше и (і исхноша воды Іордановы), и будутъ [ва камыки си][16] память въ снѣхъ Іилевыхъ дажде до вѣка. И сътвориша тако снове Іилевы, якоже заповѣда гь Ісусу. и възьмши, ві, камыкъ ѿ среды Іордана, якоже заповѣда гь Ісусу, (по числу племенъ)[17] сновъ Іилевъ. и принесоша (и) съ собою въ полчище (на мѣсто), и положиша [ихъ][18] ту. Постави же Ісусъ и другїя, ві, камыкъ (посредѣ)[19] Іордана на (мѣсте идѣже стоясте)[20] нозѣ жречески, въздвизающии ковчегъ завѣта гня, и суть тамо даже и до (-)[21] днь. Стояху же (и) жрьцы въздвизающии ковчегъ завѣта (гня) въ Іорданѣ. доnatдеже скончa Ісусъ все еже заповѣда гь [Ісусу][22] повѣдати людемъ, и (потщавшеся)[23] людїе (-)[24] пройдоша. И бысть яко скончаша вси людїе преходяще (Іорданъ). (-)[25] преиде (же) (и) ковчегъ завѣта гня и камыки пре ними. И *преидоша снове рувимли, и снове гадовы и полъ племени (манасїина)[26]. оукрашени пре сны Іилевыми. яко заповѣда имъ моусїи. м. вооружени на рать преидоша пре гмъ на бои, къ (граду Іерихоньску)[27]. Въ той днь възвеличи гь Ісуса пре всѣмъ народомъ Іилевымъ. и бояхуся его яко [бояхуся][28] моусїа, еликоже бѣ жив. И рече гь къ Ісусу гла заповѣждь жрецемъ въздвизающимъ ковчегъ завѣта свѣдѣнїа (-)[29], иступити ѿ Іордана. И заповѣда Ісусъ жрьцемъ гла, изыде съ Іордана. И бысть яко изыдоша жрьцы въздвизающии ковчегъ завѣта гня, ѿ [среды][30] Іордана. и поставита ногы на сусѣ, [и][31]

д мо лв

Глава 4

1 І коли ввесь народ закінчив переходити Йордан, і сказав Господь до Ісуса, кажучи: **2** Візьми дванадцять чоловік з народу: одного чоловіка з кожного племені. **3** Прикажи їм, кажучи взяти з – посеред Йордану, з місця, де стали ноги священиків, 12-ть каменів, і винесете їх з собою, і поставите їх у вашім таборі, де станете в цю ніч. **4** І прикликав Ісус 12-ть чоловік, яких вибрав з ізраїльських синів: одного з кожного племені. **5** І сказав їм: Ідіть перед господнім кивотом посеред Йордану; і взявши звідти камінь, кожний покладе на свої рамена, за числом племен ізраїльських синів; **6** щоб ці були на знак, лежачи завжди посеред вас; щоб, коли запитає тебе завтра твій син, кажучи: Що є вам це каміння? **7** Ти ж скажеш твоєму синові, кажучи: Тому що висохла ріка Йордан перед лицем кивота завіту Господа всієї землі, коли він його переходив, і висохли йорданські води. І буде вам це каміння на пам'ять між ізраїльськими синами аж до віку. **8** І вчинили так ізраїльські сини, так як заповів Господь Ісусові; і взявши 12-ть каменів з-посеред Йордану, так як заповів Господь Ісусові, за числом племен ізраїльських синів, і принесли їх з собою до табору на місце, і поклали їх там. **9** Поклав же Ісус і інших 12-ть каменів посеред Йордану на місці, де стояли ноги священиків, що несли кивот господнього завіту, і вони є там аж і до дня. **10** Стояли ж і священики, що несли кивот господнього завіту в Йордані, аж доки не завершив Ісус все, що заповів Господь Ісусові сповістити народові, і поспішившись, народ перейшов. **11** І сталося, як закінчив весь народ переходити Йордан, перейшов же і кивот господнього завіту, і камені перед ними. **12** *І перейшли сини Рувима, і сини Ґада, і пів племені Манасії озброєними перед ізраїльськими синами, так як їм заповів Мойсей. **13** 40000 озброєних до війни перейшли перед Господом на бій до міста Єрихону. **14** В тому дні прославив Господь Ісуса перед всім ізраїльським народом, і вони боялися його, так як боялися Мойсея, скільки жив був. **15** І сказав Господь до Ісуса, кажучи: **16** Заповіси священикам, що несуть кивот завіту свідчення, вийти з Йордану. **17** І заповів Ісус священикам, кажучи: Вийдіть з Йордану. **18** І сталося, коли вийшли священики, що несли кивот

мой4. 32

господнього завіту з-посеред Йордану, і поклали ноги на сушу, то потекла вода Йордану на місце; і пливла, так як вчора і третього дня по всьому руслі. **19** І народ пішов від Йордану в 10-му дні першого місяця. І отаборилися ізраїльські сини в Ґалґалах, в околиці, що на сході сонця від Єрихону. **20** 12-ть же цих каменів, яких взяв з Йордану, поставив Ісус в Ґалґалах; **21** і сказав до ізраїльських синів, кажучи: Коли вас запитають ваші сини, кажучи: Що є це каміння? **22** То сповістите вашим синам, що: По суші перейшов Ізраїль цей Йордан. **23** Бо Господь Бог ваш висушив йорданську воду перед ними – доки не перейшли, *так як вчинив Господь Бог ваш і з Червоним морем, якого висушив перед нами, доки ми не перейшли; **24** щоб всі народи землі пізнали, що господня рука є кріпкою, і щоб ви почитали Господа Бога вашого в усякому часі.

мой2. 14
пс. 77
і 113

потече вода іорданова на мѣсто. и поиде ꙗко вчера и третїемъ дни по всему днѹ. И людїе взыидоша ѡ іордана, въ і (дн҃ь), (прьваго мц҃а)[32]. и ополчишасѧ сн҃ове іил҃еви в галъгалѣхъ, на странѣ ꙗже на (восто҃ сл҃нца)[33] ѡ ієрихона, (-)[34] в҃і (же) камыка сїѧ ꙗже (взѧша)[35] ѡ іордана постави ісѹсъ въ галгалѣхъ, (и ре҃ къ сн҃омъ іил҃евы҃) гл҃ѧ. Єгда въпрашаютъ ва҃ сн҃ве ваши глюще что сѹть каменїе се, (то) възвѣстите сн҃омъ ваши҃. ꙗко по сѹхѹ єсть минѹлъ іил҃ь іорданъ [сеи][36]. иссѹши бо г҃ь б҃ъ (ва҃)[37] водѹ іорданю пре҃ ними дондеже преидоша, *ꙗкоже сътвори г҃ь б҃ъ (вашъ)[38] (и) чръмномѹ морю, єгоже иссѹши (-)[39] пре҃ нами, дондеже преидохомъ. да оувѣдѧ҃ всѧ (страны)[40] земныѧ. ꙗко (рѹка)[41] г҃нѧ крѣпка єсть, и да (чтете вы)[42] г҃а б҃а вашего во все времѧ.

в мо҃ ді ѱло оз и рі

Глава 5

1 І сталося, як почули амморейські царі, які були на другому боці Йордану, і ханаанські царі, що були коло моря, що Господь Бог висушив ріку Йордан перед ізраїльскими синами, задля їхнього переходу, і похитнулися їхні помисли, і вони жахнулися; і не було в них розуму зовсім ніякого від лиця ізраїльських синів. **2** В цьому часі сказав Господь Ісусові: Зроби собі камінні ножі з твердого каменя, і сівши, обріж вдруге ізраїльських синів. **3** І зробив Ісус собі камінні гострі ножі, і обрізав ізраїльських синів на місці, що називається Могила обрізання. **4** З цієї ж причини обрізав Ісус ізраїльських синів: ввесь народ, який вийшов з Єгипту, чоловічого роду, народ військовий вимер в пустині, в дорозі. І обрізаним був ввесь народ, що вийшов з Єгупту. Але ввесь народ, що народився в пустині, в дорозі, коли вийшли з Єгипту, був необрізаним, **5** – всіх цих Ісус обрізав. **6** Бо 40 літ ходив Ізраїль по пустині, доки не вимер ввесь рід, що вийшов з єгипетської землі, ті, що не послухались господніх заповідей; яким сказав Господь, що вони не побачать землю, якою поклявся Господь їхнім батькам – дати нам землю, що кипить молоком і медом. **7** Замість же них поставив їхніх синів, яких Ісус обрізав, бо у них був кінець плоті, тому що в дорозі були необрізаними. **8** Як же вони обрізалися, держали тут мовчання, сидячи в таборі, доки не виздоровіли. **9** І сказав Господь до Ісуса: В сьогоднішньому дні забрав Я від вас єгипетське вдо-

Гл҃а, є҃

И бысть ꙗко слышаша ц҃рїе (аммор̈їистїи)[1], иже бѧхѹ обонѹ странѹ іордана. и ц҃ри (хананѣни)[2], иже (бѧхѹ) близь морѧ. ꙗко посѹши г҃ь б҃ъ іорданъ рѣкѹ, пре҃ сн҃ы іил҃евыми прехода ихъ ради. И оѹклонишасѧ [мысли ихъ][3] и оѹжасошасѧ. и не бѧше въ нихъ смышленїѧ ни єдинаго ѡ лица сн҃овъ іил҃евъ. Въ оноже времѧ рече г҃ь ісѹсѹ, сътвори себѣ ножа камены ѡ камыка тверда и сѣдъ обрѣжи сн҃ы іил҃евы, [второе][4]. И сътвори ісѹсъ (себѣ) ножа камены остры. и обрѣза сн҃ы іил҃евы на (мѣсте нареченом)[5] могила обрѣзанїа. сїѧ же ради вины обрѣза ісѹсъ сн҃ы іил҃евы, (вси людїе иже изыдоша изъ єгѵпта мѹжеска полѹ людїе ранїи, изомроша въ пѹстыни на пѹти. И обрѣзани быша вси людїе изшє҃шїи изъ єгѵпта. Но вси людїе иже родишасѧ въ пѹстыни на пѹти, єгда изыдоша изъ єгѵпта, необрѣзани бѧхѹ)[6], всѧ сїѧ (ісѹсъ обрѣза)[7]. м҃ бо (-)[8] лѣтъ обхождаше іил҃ь въ пѹстыни (дондеже скончасѧ весь родъ)[9] изшє҃шїи з земла єгѵпетски, не послѹшавшїи заповѣди (г҃нѧ)[10] имже нарече [г҃ь][11] не видѣти и земла єюже клѧтсѧ г҃ь ѡц҃емъ ихъ дати нам землю кипѧщѹ млеко и медо. Въ нихже мѣсто постави сн҃ы ихъ, ꙗже ісѹсъ обрѣза. ꙗко (скончаныѧ плоти бѧхѹ имъ). понеже (на пѹти необрѣзани быша)[12]. обрѣзавшє҃ же сѧ имъ молчанїе имѧхѹ тѹ сѣдѧше въ полчищи. дондеже исцѣлишасѧ. И рече г҃ь къ ісѹсѹ [-][13] въ днешнїи дн҃ь, ѡринѹхъ

оукоризну єгvпетьску ѿ васъ. и прозва (мѣсто то)[14] галгала (даже до сего дне. И сташа снове їилевы въ галгалѣхъ). и сътвориша (-)[15] пасху въ четвертыи надесатъ днь мца (сего) съ вечера на запа ієрихону [-][16] на поли. И ıадоша ѿ пшеница земла (оноа) опрѣсноки, и новаа в тоиже днь. (И) оскудѣ мана ıако ıадоша ѿ пшеница земла. и по семъ не бысть сномъ їилевыи маны но ıадоша ѿ плодовъ земли (хананьскїа)[17] в (то лѣто)[18]. И бысть єгда бяше ісусъ оу єрихона. и възрѣвъ очима [своима][19], (и) *видѣ чл҃ка стоаща пре нимъ, и мечь (єго) обнаженъ въ руцѣ єго. и приступивъ ісусъ рече к нему нашъ ли єси или ѿ сопоста (нашихъ). Сеи же рече єму азъ воєвода силы гна нинѣ прїидо (сѣмо). (-)[20] Ісусъ (же) (падъ)[21] ницъ на землю (и поклонися єму). и рече (-)[22] ги что велиши (рабу твоєму)[23]. (-)[24] [Рече][25] (же) воєвода гнь къ ісусу иззуи сапогъ с ногу твоєю мѣсто бо на немже ты стоиши сто єсть, (и сътвори ісусъ тако). (-)[26] Єрихон (же) заключенъ и огражденъ и никтоже (из него не исхождаше)[27] ни въхождаше.

в҃ мо҃ кг

корення. І назвав те місце Ґалґала – аж до цього дня. **10** І стали ізраїльські сини в Ґалґалах. І вони зробили пасху в чотирнадцятому дні цього місяця, звечора, на заході Єрихону, на рівнині. **11** І їли з пшениці тієї землі прісне і нове в цьому дні. **12** І перестала бути манна, бо їли вони з пшениці землі; і після цього не було ізраїльским синам манни, а їли з плодів ханаанської землі в тому році. **13** І сталося, коли Ісус був коло Єрихону, і поглянувши своїми очима, і *побачив чоловіка, що стояв перед ним, і його меч оголений в його руці. І приступивши, Ісус сказав до нього: Чи ти є нашим, чи від наших ворогів? **14** Цей же сказав йому: Я воєвода господньої сили, тепер прийшов сюди. Ісус же, впавши ниць до землі, і поклонився йому, і сказав: Пане, що наказуєш твоєму рабові? **15** Сказав же господній воєвода до Ісуса: Визуй обуву з твоїх ніг, бо місце, на якому ти стоїш, є святим. І зробив Ісус так. **6,1** Єрихон же замкнений і укріплений, і ніхто з нього не виходив ані *до нього* не входив.

мой2. 23

Гла, ѕ҃.

И рече гь къ ісусу, се азъ предаю (тебѣ въ руцѣ) єрихонъ, и цра єго, (и) (сущаа в немъ силны крѣпостїю)[1]. (Вы же обходите гра окрт вси мужи крѣпкїа єдїною на днь. и тако сътворите седмь днїи. Седмь же жрецъ да възмут седмь трубъ рожаныхъ пре кїотомъ. и седмаго днa обыдете гра седмижды, жерцы же да трубат въ трубы)[2]. И будетъ ıако въструбатъ трубою (превлачаа), да въскликну вси людїе (гласомъ велїимъ)[3]. и ıако въскликнутъ падутса сами стѣны града, и внидутъ вси людїе (прамо себѣ кождо)[4] въ гра. И вниде ісусъ [снъ][5] навvинъ къ жерцем (сном їилевымъ), и рече имъ гла. (възмѣте кїо завѣта гна. седмь же жрецъ да възмутъ седмь трубъ стыхъ. Посем же рече людемъ, идѣте и обыидѣте)[6] гра, (-)[7] воини (же) да иду въоружени пре (кїотом гниим)[8]. (Єгда же сїа рече ісусъ, тогда)[9] седмь жрецъ (взаша)[10] седмь трубъ (-)[11] (преидуще)[12], и въструбиша доброгласно. (а)[13] ковчегъ завѣта гна въ слѣдъ по нихъ да идетъ. Воини же (въоружени идаху пре)[14] жерцы (с трубащими въ трубы и вси людїе идаху)[15] въ слѣ ковчега, завѣта гна. (і) идуще (трубиша трубами)[16]. Людем же заповѣда ісусъ гла не вопите ни да не слыши никтоже [гла ваши][17] до дне

Глава 6

2 І сказав Господь до Ісуса: Ось я передаю тобі до рук Єрихон і його царя, і тих, що є в ньому сильних кріпостю. **3**, **4** Ви ж обходьте місто довкруги, всі військові чоловіки, раз на день; і так зробите сім днів. Сім же священиків хай візьмуть сім труб з рога перед кивотом, і сьомого дня обійдете місто сім разів, священики ж хай трублять в труби. **5** І буде, як дуже голосно затрублять трубою, хай закричить ввесь народ великим голосом. І як закричать – впадуть від себе стіни міста і ввесь народ ввійде, кожний перед собою до міста. **6** І ввійшов Ісус, син Навина, до священиків, ізраїльських синів; **7** і сказав їм, мовлячи: Візьміть кивот господнього завіту. **8** Сім же священиків хай візьмуть сім святих труб. Після цього ж сказав людям: Ідіть і обійдіть місто, вояки ж хай ідуть озброєними перед господнім кивотом. Коли ж це сказав Ісус, тоді сім жерців взяли сім труб, ідучи попереду, і затрубили милозвучно; а кивот господнього завіту хай іде вслід за ними. **9** Озброєні ж вояки ішли перед священиками, що трублять в труби, і ввесь народ ішов вслід за кивотом господнього завіту; і йдучи, трубили трубами. **10** Народові ж заповів Ісус, кажучи: Не кричіть ані хай не почує ніхто ваш голос до

дня, в якому накажу вам закричати, тоді закричите. **11** І раз обніcши кивот божого завіту довкола міста, зараз пішов до табору і спочив там. **12** В другий же день Ісус встав вранці, і взяли священики кивот господнього завіту. **13** А сім священиків, що несли сім труб, ішли перед господнім кивотом і трубили трубами; народ же, всі озброєні вояки, ішли перед ними; осталий же народ ішов вслід за кивотом господнього завіту, коли трубіли трубами з рога. І раз обійшли місто в другому дні, **14** і знову пішли до табору; так же зробили до 6-ти днів. **15** Сталося ж: у 7-му дні встали в час вставання, вранці, і в тому дні обійшли місто сім разів. **16** І сталося: в сьомому обході священики затрубіли трубами, і сказав Ісус до ізраїльських синів: Закричіть, бо Господь видав нам місто. **17** І це місто буде проклятим, все ж, що в ньому, – Господеві сили. Тільки Рааву, розпусницю, оставите при житті; її і все, що є в її домі, *бо вона сховала підглядачів, яких ми посилали. **18** Ви ж стережіться прокляття, і ніколи не задумайте ви взяти з проклятого – бо наведете на табір ізраїльських синів прокляття, і вигубите нас. **19** Все ж золото і срібло, мідь і залізо – хай буде святим Господеві, хай внесеться до господнього скарбу. **20** І затрубіли священики трубами. Як почув народ голос труб, закричав ввесь народ великим і сильним голосом. *І впали мури міста довкола, і ввійшов ввесь народ до міста, кожний перед собою, і взяли місто. **21** І прокляв його Ісус, все, що було в місті, від чоловічого роду і до жіночого, від молодого і до старого, і до теляти, до вівці, і до осла – все під меч. **22** Двом же юнакам, що розвідували землю, *сказав Ісус: Ввійдіть до хати жінки – розпусниці і виведіть звідти її і все, що є її, так як ви їй поклялися. **23** І ввійшли два юнаки, які розвідували місто, до хати жінки, і вивели Рааву, розпусницю, і її батька, і її матір, і її братів, і все, що було її; і вивели ввесь її рід, і поставили її поза ізраїльським табором. **24** Місто ж спалили вогнем з усім, що в ньому за винятком золота, і срібла, міді і заліза; віддали *його* до господньої скарбниці, щоб внести Господеві. **25** Рааву ж, розпусницю, і ввесь її батьківський дім оставив; і Ісус оставив при житті, і дав мешкати в Ізраїлі, і аж до сьогоднішнього дня, тому що заховала розвідників, яких послав Ісус дослідити Єрихон. **26** І

вищ. 2

єв. 11
мак2. 12

вищ. 2
єв. 11

вои҆́же [повелю̀ ва́мъ][18] кли́кнꙋти, (-)[19] тогда̀ кли́кнете· И҆ ѻ҆бне́сше кі҆ѡ҃ завѣ́та бж҃їѧ, ѻ҆́крⷭ҇тъ гра́да (є҆ді́ною) а҆́бїє и҆́де въ по́лчище и҆ ста̀ тꙋ̀· (-)[20] Въ (вторы́и (же) дн҃ь)[21] (въста́въ)[22] і҆ꙋ́съ заоу́тра, и҆ въздвиго́ша жерцы̀ ковчⷢ҇е завѣ́та гн҃ѧ· Жре́цъ же ѕ҃мь и҆́же дръжа́хꙋ [се́дмь трꙋ́бъ][23] прⷣ҇еи҆да́хꙋ прⷣ҇е (кі҆ѡ́томъ) гн҃имъ, (и҆ трꙋби́ша трꙋба́ми, лю́дїе же вс҃и)[24] во́инни (въѻ҆рꙋже́ни и҆да́хꙋ прⷣ҇е ни́ми)· (-)[25] Про́чїи (же) лю́дїе въ слѣ́дъ ковче́га завѣ́та гн҃ѧ (и҆да́хꙋ, є҆гда̀ трꙋби́ша рожа́ными трꙋба́ми· И҆)[26] ѻ҆бынидо́ша гра́дъ (въ дн҃ь, вторы́и, є҆ді́ною)[27], і҆ и҆до́ша па́ки въ по́лчище, си́це (же) (сътвори́ша)[28]. до ѕ҃ дн҃їи· (Бы́сть же)[29] въ (з҃ дн҃ь)[30], въста́ша въ воста́нїе оу҆́трьнеє, и҆ ѻ҆бынидо́ша грⷣ҇ (в то́и дн҃ь) [седми́жды][31]· И҆ (бы́сть) въ ѻ҆бхожде́нїи ѕ҃мо́мъ въстрꙋби́ша жрьцы̀ (трꙋба́ми). и҆ рече і҆ꙋ́съ къ сн҃омъ і҆и҃левомъ кли́кнѣте преда́ бо є҆сть гь҃ (на́мъ)[32] гра́дъ· И҆ бꙋ́детъ грⷣ҇ (сі҆и) про́клатъ, (-)[33] все́ (же) є҆́же в не́мъ гв҃и [си́лъ][34]. ра́звѣ раа́въ блꙋ́дницꙋ снабди́те ю̀ и҆ вс҃е є҆́же є҆сть в домꙋ̀ еѧ̀, *(ꙗ҆́ко съкры̀ прелага́таа ꙗ҆́же посыла́хомъ) вы́ же снабди́тесѧ [-][35] ѿ кла́твы, (и҆) да некогда̀ помы́слите вы взѧ́ти ѿ кла́твы. и҆ сътвори́те по́лчище ѿ сн҃овъ і҆и҃левъ кла́тва, и҆ потреби́те ны· (-)[36] (Зла́то (же) вс҃е [и҆][37] сребро̀)[38] (-)[39] мѣ́дь [и҆][40] желѣ́зо ст҃о да бꙋ́детъ гв҃и, въ сокро́вище гн҃е да сѧ вне́сетъ· И҆ въстрꙋби́ша (жрьцы̀ трꙋба́ми)[41] ꙗ҆́коже оу҆слы́шаша лю́дїе гл҃а трꙋ́бныи, кли́кнꙋша вс҃и лю́дїе (-)[42] гла́сомъ вели́кимъ и҆ си́льнымъ. *И҆ падо́ша [-][43] (градꙋ) стѣ́ны ѻ҆́крестъ, и҆ внидо́ша вс҃и лю́дїе въ (грⷣ҇ ко́ждо проти́вꙋ себѐ, и҆ прїѧ́ша грⷣ҇)· И҆ прокла̀ и҆̀ і҆ꙋ́съ, (-)[44] вс҃е є҆ли́ко бѧ́ше въ гра́дѣ ѿ мꙋ́жеска по́лꙋ и҆ до же́ньска. ѿ ю҆́ноша и҆ до ста́рца и҆ (ѿ)[45] тельца̀ [до ѻ҆вцы̀][46], и҆ (до) ѻ҆слѧ́ти (вс҃е подъ ме́чь)[47]· (-)[48] двѣма́ (же) ю҆́ношама съглѧда́вшема (зе́млю). *рече і҆ꙋ́съ вни́дѣте въ до́мъ жены̀ (блꙋ́дница) і҆ и҆зведѣ́те и҆̀ ѿтꙋ́дѣ, и҆ вс҃е є҆́же є҆сть є҆ѧ̀ (ꙗ҆́коже клѧ́стасѧ є҆́и)· И҆ внидо́ста два ю҆́ноши съглѧда́вшїи гра́дъ въ до́мъ жены̀. і҆ и҆зведо́ста раа́въ блꙋ́дницꙋ и҆ ѿц҃а еѧ̀, и҆ мт҃рь є҆ѧ̀, и҆ бра́тїю еѧ̀. и҆ вс҃е є҆́же (еѧ̀ бы́сть)[49], и҆ вс҃е рожде́нїе є҆ѧ̀ (и҆зведо́ста), и҆ поста́виша и҆̀ внѣ̀ по́лчища і҆и҃лева· (-)[50] Грⷣ҇ (же) запали́ша ѻ҆гне́мъ съ всѣ́мъ є҆́же бѣ̀ в не́мъ. ра́звѣ (зла́та и҆ сребра̀)[51] (-)[52] мѣ́ди и҆ желѣ́за, ѿда́ша въ (до҃)[53] гн҃ь внестѝ (гв҃и)· (-)[54] Раа́в (же) блꙋ́дницꙋ и҆ весь до́мъ (є҆ѧ̀ ѿч҃ескїи)[55] (ѻ҆ста́ви и҆) живѝ (и҆̀) і҆ꙋ́съ. и҆ ѻ҆бита́ти сътворѝ въ і҆и҃ли, а҆́жъ (и҆) до дн҃ешнѧго дн҃и поне́же съкры̀ прелага́таа ꙗ҆́же

вы҃ в

є҆врⷭ҇е ал
в ма҃ вı

вы҃ в
є҆врⷭ҇е ал

послà ı҆ꙋсъ съгладáти ı҆ерıхóна· И҆ проклѧ́лъ ı҆ꙋсъ въ (тóи д҃нь)[56] [-][57] г҃лѧ, прóклѧтъ ч҃лкъ (пр҃е г҃мъ) [и҆́же постáвитъ и҆]58 съградитъ гр҃а сїи (ı҆ерıхóнъ) на прьвенцы̀ своемъ, ѡ҆сновéтъ и҆. и҆ на мéншемъ своемъ постáвитъ врáта е҆го· И҆ си́це сътворѝ [а҆зáнъ][59] и҆́же ѿ веди́лѧ, на а҆виро-на прьвéнца (е҆го) ѡ҆сновà и҆. и҆ на мéншемъ сп҃сеномъ постáви врáта е҆го·

Г҃ла, з҃·

Бѧ́ше г҃ь съ ı҆ꙋсомъ, и҆ бѣ и҆́мѧ е҆го по всéи земли̇. и҆ прегрѣши́ша с҃нове ı҆и҃левы прегрѣшéнїемъ вели́кимъ, и҆ оу҆лꙋчи́ша ѿ клѧ́твы, (-)[1] *взѧ̀ (бо) а҆хáръ с҃нъ харміїинъ с҃на замврїи́на, с҃на зарїи́на, ѿ племе́ни ı҆оу́-дина ѿ клѧ҃твы, и҆ разгнѣвасѧ (г҃ь ꙗ҆́ростїю)[2] на с҃ны ı҆и҃левы· (-)[3] Послá (же) ı҆ꙋсъ мꙋжà (ѿ ı҆ерı-хóна) въ гáи, и҆́же е҆сть проти́вꙋ [видáнъ][4] (на востóкъ веди́лѧ), (и҆ рече и҆мъ) г҃лѧ. (ш҃едше) со-гладáите [зéмлю][5]. І и҆дóша мꙋжи и҆ съглѧ-дáша гáи· И҆ възврати́шасѧ къ ı҆ꙋсꙋ и҆ рекóша е҆мꙋ, да нé и҆дꙋтъ вси лю́ди. но ꙗ҆́ко двѣ ты́-сѧщи и҆ли три ты́сѧща мꙋжи̇ да и҆дꙋтъ, и҆ да воюютъ (гáи)[6]. да не ведéши тáмо (всѣ́хъ людїи)[7], мáло бо е҆сть (и҆хъ тáмо)· І и҆дóша (ѿ людїи) [тáмо][8] а҆ки три ты́сѧща мꙋжъ, и҆ пробѣ́гнꙋша ѿ лицà мꙋжéи гáискїи И҆ оу҆би́ша ѿ ни́хъ мꙋжи гáи, ꙗ҆́ко л҃, и҆ ѕ҃, мꙋжъ. и҆ ѿ-гнáша и҆хъ ѿ вр҃а. (дóндеже)[9] сыкрꙋши́ша ѧ҆ до катафарꙋса, и҆ оу҆жасéсѧ ср҃це людїи и҆ бы́сть ꙗ҆́ко водà· И҆ растерзà ı҆ꙋс҃ ри́зы своѧ̀, и҆ падè (-)[10] на земли̇ на лицѐ (свое) пр҃е г҃мъ. а҆жъ до вечера сáмъ и҆ стáрцы ı҆и҃левы, (-)[11] всы́паша прьсть на главы̀ своѧ· И҆ рече ı҆ꙋсъ молѧ́сѧ, г҃и [г҃и][12] въ-скꙋ́ю преведѐ рáбъ твой лю́ди сїѧ чрезъ ı҆ер-дáнъ, предáти ѧ҆ (а҆мморрéомъ)[13] на погꙋблéнїе (-)[14]. (-)[15] а҆ще бы́хомъ пребы́ли (-)[16] всели́лисѧ бы́хомъ подолгъ ı҆ордáна· (Г҃и)[17] что рекꙋ е҆ламаже и҆змѣни̇ ı҆и҃ль вы́ю (своѝ) пр҃е (врагѝ свои-ми)[18]. (-)[19] Оу҆слы́шавши (же) ханаáни и҆ вси жи-вꙋщїи на земли̇ ѡ҆быидꙋтъ (-)[20], потребѧ́тъ насъ съ землѧ̀. (-)[21] что (же) сътвори́ши и҆́мени твоемꙋ вели́комꙋ· И҆ рече г҃ь къ ı҆ꙋсꙋ въстáни въскꙋю се (оу҆нылo е҆сть)[22] лицѐ твоѐ съгрѣши́ша лю́дїе, и҆ престꙋпи́ша завѣтъ [мои][23] е҆же завѣ-щáхъ к ни́мъ, и҆ оу҆крáдше ѿ клѧ́твы (и) скры́-ша въ сосꙋдѣхъ свои́хъ· (Сего рáди) не (възмо-гꙋтъ)[24] с҃нове ı҆и҃левы стáти пр҃е лицемъ врáгъ свои̇· но хребетъ ѡ҆братѧ́тъ пр҃е врагѝ свои́ми, ꙗ҆́ко (клѧ́твою сташа)[25], (и҆) не приложꙋ ксемꙋ бы́ти с вáми, а҆ще не и҆змете клѧ́твы ѿ себѐ сáми· Въстáвъ ѡ҆чи́сти лю́ди, и҆ рцы̀ ѡ҆чи́сти-

н҃й і҃в

прокляв Ісус в тому дні, кажучи: Проклята перед Господом людина, яка поставить і відбудує це місто – Єрихон. За свого первородного – закладе його основу, і за свого найменшого – поставить його браму. І так зробив Азан, що з Ветилю: і за Аавирона, його первородного, поклав його основи; і за найменшого, що остався, поклав його брами.

Глава 7

27 І Господь був з Ісусом, і його ім'я було по всій землі. **7,1** І згрішили ізраїльські сини великим гріхом, і затримали, з проклятого. *Бо взяв Ахар, син Хармія, сина Замврія, сина Зарії, з племені Юди, – з проклятого, – і Господь розгнівався гнівом на ізраїльських синів. **2** Послав же Ісус мужів з Єрихону до Ґай, що є напроти Ветиля, на сході Ветиля; і сказав їм, кажучи: Пішовши, розвідайте землю. І мужі пішли і розвідали Ґаї. **3** І повернулися до Ісуса, і сказали йому: Хай не іде ввесь народ, але яких дві тисячі чи три тисячі мужів хай підуть, і хай воюють проти Ґай. Не провадь туди ввесь народ, бо їх там є мало. **4** І з народу пішло туди яких три тисячі мужів, і втекли від лиця мужів Ґай. **5** І вбили, з них, мужі Ґай яких 30 і 6 мужів, і прогнали їх від брами, доки не знищили їх, до Катафаруса; і жахом наповнилось серце народу, і стало наче вода. **6** І роздер Ісус свою одіж, і впав на землю, на своє лице, перед Господом – аж до вечора він сам та ізраїльські старшини насипали порох на свої голови. **7** І сказав Ісус, молячись: Господи, Господи, навіщо твій раб перевів цей народ через Йордан, щоб видати його амморeям на вигублення. Коби ми зосталися були, ми поселилися б були вздовж Йордану. **8** Господи, що скажу, бо ж повернув Ізраїль свою шию перед своїми ворогами. **9** Почувши ж, хананеї і всі, що живуть на землі, оточуть, вигублять нас з землі. Що ж зробиш *в* твоєму великому імені?. **10** І сказав Господь до Ісуса: Встань. Навіщо, ось, осунулось твоє лице. **11** Народ згрішив і переступив мій завіт, який я їм заповів; і вкравши, з проклятого, і сховали до своїх скринь. **12** Через це не зможуть ізраїльські сини встояти перед лицем своїх ворогів, але повернуть хребет перед своїми ворогами, бо стали прокляті. І не додам більше бути з вами, якщо не заберете прокляття від себе самих. **13** Вставши, освяти народ, і скажи: Очиститься на зав-

ниж. 22

тра, бо ось каже Господь Бог ізраїльський: Прокляття є у вас, не зможете встояти перед вашими ворогами, доки не усунете від себе самих прокляття. **14** Хай зберуться всі вранці, за вашими племенами, і буде: плем'я, на яке вкаже Господь, приведете за родами; рід же, на який вкаже Господь, приведете за домами; дім же, на який вкаже Господь, приведете за чоловіком. **15** І той, який буде оскаржений, хай згорить вогнем сам і все, що є його, бо переступив господній завіт, і вчинив беззаконня в Ізраїлі. **16** І вранці, удосвіта, встав Ісус і привів народ за племенами, – і оскаржено плем'я Юди. **17** І приведено за родами, – і оскаржено рід Зарани; і приведено рід Зарани за домом, – і оскаржено дім Замврія. І приведено його дім за мужами, **18** – і оскаржено Ахара, сина Хармія, сина Замврія, сина Зарая, з племені Юди. **19** І сказав Ісус Ахарові: Сину мій, дай сьогодні славу Господеві Богові ізраїльському і признайся йому, визнай мені, що ти зробив, і не затаїш від мене. **20** І відповів Ахар Ісусові, і сказав: Поправді, я згрішив перед Господом Богом Ізраїля: так і так я зробив. **21** Я побачив в полоні гарну і якісну одіж, і 200 дидрагм срібла, і одну золоту посудину, 50 дидрагм; я їх забажав і взяв; і все те я сховав в землі, в моїм шатрі, срібло сховав я під ними. **22** І послав Ісус послів, і пішовши до шатра в табір, – це ж було сховане в шатрі, і срібло під ними. **23** І винесли їх з шатра, і принесли до Ісуса і до ізраїльських старшин, і поклали їх перед Господом. **24** І взяв Ісус Ахара, сина Зарана, і срібло, і одіж, і золоту посудину, завів їх до долини, до Ахара; і його синів, і його дочок, і його худобу, і його ослів, і всіх його овець, і його шатро, і ввесь його маєток, і ввесь Ізраїль – за ним. І вивів їх з усім до Емекахора. **25** І сказав Ісус Ахарові: Чому ти нас вигубив? Сьогодні тебе вигубив Господь. І ввесь Ізраїль побив його камінням, і спалили все його вогнем, і закидали камінням. **26** Насипали над ним велику могилу каміння, – і Господь спинив лють свого гніву. Задля цього названо ім'я того місця Емекахор, і аж до цього дня.

тесѧ до оутра, (ꙗко) се глетъ гь бгъ ішлевъ. клѧтва [есть въ ва][26] не възможете стати пре враги вашими, дондеже измете ([ѿ себе сами][27] клѧтвꙋ)[28]. (-)[29] да съберетесѧ вси заоутра, по племеномъ (вашимъ) и бꙋдетъ племѧ еже покажетъ гь· да приведете до сонмꙋ, (-)[30] сонмъ (же) иже покажетъ гь. да приведете по домо (-)[31] дом (же) иже покажетъ гь. да приведете по мꙋжемъ· І иже сѧ обличи да изгоритъ огнемъ (самъ) и все еликоже есть его, ꙗко преступи завѣтъ гнь. и сътвори безаконїе въ ішли· И обꙋтрѣ ісꙋс заоутра и приведе лю по племени, і обличисѧ племѧ іоудино· И приведесѧ по сномомъ, и обличисѧ сонмъ заранин. (и приведесѧ сонмъ заранинъ по домꙋ и обличисѧ домъ замврїи·) И приведесѧ (домъ его) по мꙋжемъ, и обличисѧ ахаръ снъ (хармїинъ, сна) замврїина, сна заранѧ, (ѿ племени іоудина)· И рече ісꙋсъ ахарꙋ (снꙋ мой) даждь славꙋ дне, гви бꙋ ішлевꙋ. и даждь емꙋ исповѣданїе, исповѣждь ми что еси сътворилъ и не потаи ѿ мене· И ѿвѣща ахар ісꙋсꙋ и рече (поистиннѣ) съгрѣшихъ. пре гмъ бмъ ішлевымъ, сице и сице сътворихъ· видѣхъ въ плѣнѣ ризꙋ. краснꙋ (и) добрꙋ, и с дидрагмъ сребра и съсꙋдъ единъ златъ. н. дидрагмъ, (помыслихъ)[32] на нѧ (и) взѧхъ, и (все)[33] то съкрыхъ в земли въ кꙋщи моеи, (-)[34] сребро съкрыхъ по ними· И посла ісꙋсъ послы и (шедше)[35] въ кꙋщꙋ въ полчище. (-)[36] сїе (же) бѧше съкровенно въ кꙋщи, и сребро по ними· І изнесоша и ис кꙋща и принесоша къ ісꙋсꙋ и къ старцемъ ішлевы и положиша ѧ пре гмъ· И поѧ ісꙋ ахара сна заранѧ. и (сребро и ризꙋ и съсꙋдъ златыи) възведе и въ дебрь (къ ахарꙋ)[37] и сны его и дщери его, и говѧда его и ослѧта его и вси овца его и кꙋщꙋ его, и все имѣнїе его. и весь [ішль][38] по немъ, и възведе ѧ (съ всѣмъ) въ емекахоръ· И рече ісꙋсъ ахарꙋ почто потреби насъ. потреби тѧ гь днесь и побиша и каменїе весь ішль. и (съжгоша его все огне, и наметаша каменїемъ·) Иссыпаша на немъ могилꙋ каменїемъ великꙋ. и оустави гь ꙗрость гнѣва своего. сего ради прозвасѧ (имѧ мѣстꙋ томꙋ)[39] емекахоръ, дажъ и до (сего дне)[40].

Глава 8

1 І сказав Господь до Ісуса: Не бійся ані не жахайся. Візьми з собою всіх військових мужів, вставши ж, піди до Ґай. Ось даю в твої руки царя Ґай, і його землю, і його

Гла, и·

Ре гь къ ісꙋсꙋ не боисѧ ни оужасаисѧ поими съ собою [всѧ мꙋжа][1] воискїа, (-)[2] въстав (же) възыиди въ гаи. се (даю)[3] въ рꙋцѣ твои цра гаиска и землю его,

(и люди его и градъ его)· И да сътвориши гаю (и цр҃ю его), ꙗкоже сътвори ієрихону и цр҃ю его. (-)[4] поло҃н (же и) скоты (его) да плѣнниши себѣ, оустрои же себѣ посадꙋ града за собою· И (въставъ)[5] ісусъ и вси мужи воиньстїи, да вънидутъ въ гаи. [і избра][6] ісусъ, л҃, тысѧщъ мужъ воинъскых силныи крѣпостїю, и посла (-)[7] нощїю· И заповѣда имъ гл҃ѧ, вы съкрыитесѧ за градомъ. да не (будете далече)[8] града (ѕѣло). и да будете вси готови· (-)[9] а҃з (же) и вси [людїє][10] иже съ мною. приступимъ къ градꙋ, и да будетъ егда изыидутъ живущїи въ гаи, въ стрѣтенїє намъ ꙗкоже и прежде· (-)[11] Побѣгнем ѿ лица их и ꙗкоже изыидутъ въ слѣ на҃, да ѿбавимъ ѧ ѿ града, и рекутъ бѣжатъ сїи ѿ лица нашего ꙗкоже и прежде· вы же (въставше)[12] ѿ крова да внидете въ градъ, (и предастъ и г҃ь б҃ъ нашъ в руцѣ ваши· Буди же и ꙗкоже возметъ гра҃ да запалите и огнемъ) по словеси (г҃ню)[13] сътворите, се (заповѣдаю)[14] ва҃· И посла ѧ ісусъ, і идоша въ заставы и сѣдоша межꙋ ведилемъ, и между гаие҃, ѿ морѧ гаиска· И обутрѣвъ ісусъ заоутра съглада люди. и (възыиде)[15] сам и старцы [ійл҃ьтестїи][16] пре҃ (людми)[17] въ гаи· И вси людїє воинстїи с нимъ възыидоша, і идущи прїидоша супротивъ града ѿ въстока. (и ополчишасѧ ѿ сѣвера въ гаи, и бысть дебр межꙋ ими и межꙋ гаиемъ· *И вꙁѧ ꙗко, ,е҃, мужїи, и положи их на посадꙋ между ведилемъ и гаиемъ ѿ запада града· И приближишасѧ людїє весь полкъ ѿ сѣвера града, а остатки его ѿ морѧ града, и поиде ісусъ нощи онѧ посредѣ дебри)[18]. И бысть ꙗко видѣ цр҃ь гаискїи, потщасѧ (заоутра изыити)[19] (и мужи гра҃стїи) противꙋ имъ прѧмо· (И бы҃ егда оувидѣ се цр҃ь гаискїи, абїє въставъ рано, і изыдоша мужїє гаистїи) на брань, самъ и вси людїє (его)[20]. (въ времѧ пре҃ лице҃ заставъ,) (-)[21] сїи (же) не вѣдѧша ꙗко посада есть за градо҃ (его)· И (оувидѣвъ ѧ)[22] (-)[23] (ісусъ ѿиде)[24] и [весь][25] (людъ)[26] ѿ лица их, (и бегоша путемъ въ пустыню· И премогъ же весь людъ гнати по ни҃, и прельстишасѧ.) и погнаша въ слѣдъ с҃новъ ійл҃евъ, и (-)[27] ѿступиша ѿ града· (И) не оста никтоже въ гаи (и ведиль, но гнаша вси)[28] въ слѣ ійл҃ѧ. и оставиша градъ ѿверетъ, и гнаша въ слѣдъ ійл҃ѧ· И ре҃ г҃ь къ ісусꙋ простри рꙋкꙋ свою (и)[29] копїє иже в руцѣ твоей на градъ, ꙗко в рꙋкꙋ твою преда҃ и (-)[30]. И простре ісусъ рꙋкꙋ свою (и) копїє на градъ, и заставы въсташа скоро ѿ мѣста своего. і и-

д҃ ез҃ра а

народ, і його місто. **2** І зробиш з Ґаєм і його царем так, як ти вчинив Єрихонові і його цареві; полон же і його скотину візьмеш в полон собі. Приготов же собі засідку міста за собою. **3** І встав Ісус і всі військові мужі, щоб ввійти до Ґай. І вибрав Ісус 30 тисяч сильних військових мужів в кріпості, і послав вночі. **4** І заповів їм кажучи: Ви сховайтеся за містом. Не будьте дуже далеко від міста, і будьте всі готові. **5** Я ж і ввесь народ, що зі мною, підійдемо до міста; і буде, коли вийдуть ті, що живуть в Ґаях нам назустріч, так як і перед тим, втечемо від їхнього лиця. **6** І як вийдуть вслід за нами, відтягнемо їх від міста, і скажуть: Ці втікають від нашого лиця, так як і перед тим. **7** Ви ж, вставши зі сховку, ввійдете до міста, і Господь Бог наш видасть їх у ваші руки. Буде ж, і як візьмете місто, запалите його вогнем, **8** зробите за господнім словом; ось я вам заповідаю. **9** І послав їх Ісус, і вони пішли до засідки, і засіли між Ветилем і між Гаями, з заходу Ґай. **10** І вставши вдосвіта, Ісус провірив народ, і пішов сам та ізраїльські старшини перед народом до Ґай. **11** І ввесь військовий народ пішов з ним, і йдучи, прийшли проти міста зі сходу, **12** і стали полками з півночі, в Ґаю, і була долина між ними і між Ґаєм. *І він взяв яких 5000 мужів, і послав їх в засідку між Ветилем і Ґаєм, зі заходу міста. І наблизився народ, ввесь полк, з півночі міста, а його осталі – з заходу міста; і пішов Ісус в тій ночі посеред долини. **14** І сталося, як побачив цар Ґаю, поспішився вдосвіта вийти: він і мужі міста прямо проти них. І сталося, коли це побачив цар Ґаю, зразу встав рано, і вийшли мужі ґайскі на бій: сам він і ввесь його народ в часі перед лицем засідки – ці ж не знали, що за його містом є засідка. **15** І побачивши їх, відійшов Ісус і ввесь народ від їхнього лиця, і бігли дорогою в пустиню. І пустився ж ввесь народ гнатися за ними, – і були обманені. **16** І погналися вслід за ізраїльськими синами – і вони відступили від міста. **17** І не зостався ніхто в Ґаю і Ветилі, але гналися всі вслід за Ізраїлем. І оставили місто відкрите, і погналися вслід за Ізраїлем. **18** І сказав Господь до Ісуса: Простягни свою руку і списа, що в твоїй руці, проти міста, бо в твої руки передав я його. І простягнув Ісус свою руку і списа проти міста; **19** і засідки швидко встали зі свого місця і вийшли, коли він простягнув руку; і ввійшли до міста, і

езЗ. 1

взяли його, і поспішившись, запалили його вогнем. **20** І місцеві мешканці Ґаю, оглянувшись позад себе, побачили дим, що підносився з міста до неба, і після цього не мали куди втекти, ані сюди ні туди. Народ же, що відбіг в пустиню, повернувся на переслідувачів. **21** Ісус же і ввесь Ізраїль, побачивши, що засідки взяли місто і що піднімається дим міста до неба, і повернулись, і вибили мужів Ґай. **22** Ці ж вийшли з міста їм назустріч, і звідусіль оточили їх ізраїльтяни: ці – з цієї сторони, а інші – з другої сторони; і вибили їх, доки не остався ні один з них живий, ані не втік. **23** Царя ж Ґай взяли живим і привели його до Ісуса. **24** І сталося, як перестали ізраїльські сини вбивати мешканців Ґаю на полях, в горі, на схилі, на якому за ними гналися, де впали всі від леза меча; і повернувся ввесь Ізраїль до Ґаю, і побив їх мечем. **25** І були всі ті, що впали в тому дні, з чоловічого і до жіночого роду, – 12-ть тисяч, всіх, що жили в Ґаю. Ісус же не повернув руки, яку простягнув зі списом на землю, доки не прокляв всіх, що мешкали в Ґаю, **27** за винятком їхнього скота і маєтку, що в тому місті взяли в полон собі ізраїльські сини за господнім наказом, так як наказав Ісусові. **28** І спалив Ісус місто вогнем, і є незаселеним навіки, і є запустілим, і аж до цього дня. **29** Царя ж Ґаю він повісив на дереві, і був на дереві до вечора; як заходило ж сонце, Ісус заповів – і зняли його тіло з дерева, і кинули його до потоку перед брамою міста, і насипали над ним велику могилу каміння, і до цього дня. **9,2a** *Тоді Ісус збудував жертовник Господеві Богові Ізраїля на горі Ґайвал. **2b** Так як був заповів Мойсей, господній раб, ізраїльським синам; так як написано в законі Мойсея: *жертовник з нетесаного каміння, до яких не прикладено заліза; і приніс там цілопалення Господеві, жертву спасіння. **2c** І написав Ісус на каміннях другий закон, закон Мойсея, який написав перед ізраїльськими синами. **2d** Ввесь же Ізраїль: і їхні старшини, їхні судді, і їхні писарі проходили по обох боках, по боках кивота, перед священиками і левітами, що несли кивот господнього завіту; приходько ж і тубілець, що були: половина їх коло гори Ґавал і половина їх коло гори Евал, так як був заповів Мойсей, раб господній, щоб благословити ізраїльський народ вперше. **2e** Після цього ж так прочитав всі слова цього закону:

мой2. 20 мой5. 27

мой2. 20

зыидоша єгда простре руку и вънидоша въ градъ и взяша и. и потщавшася запалиша (єго)[31] огнемъ. И озрѣвшеся обаватели (населницы) гаистїи въспять ихъ (-)[32] узрѣша дымъ въсходящє ѿ града до нбсе. и (посемъ) не имѣша камо побѣгнути ни сѣмо ни овамо. (людїе же ѿбѣгшїи въ пустыню възвратишася на гонители). (-)[33] Їсусъ (же) и весь їиль (видѣвше)[34], яко взяша заставы градъ. и яко (въсходитъ)[35] дымъ градныи до нбсе, и обратившеся. (ї) избыша мужи гаискїи. (-)[36] Сїи (же) изыдоша из града противу (имъ), и (объяша ихъ ѿвсюду їильтяне)[37]. сїи ѿ сїю страну, (а)[38] инїи обону страну, ї избиша [я][39]. дондеже не оста (ни єдинъ) ѿ нихъ цѣлъ ни убѣжа. (-)[40] Цря (же) гаиска яша жива и приведоша и къ їсусу. И (бысть) яко престаша сн҃ове їилеви сѣкущи (населникъ)[41] гаискихъ. на полехъ (-)[42] въ горѣ до исхода. на немъже (ихъ гониша)[43] (идѣже падоша вси острїє меча)[44]. И обратися (весь їиль)[45] въ гаи и посѣче (я мечемъ)[46]. И быша (вси) падшїи въ (тои днь)[47] ѿ мужеска полу и до женьска, вı тысящь, всѣхъ живущих въ гаи. (Їсусъ же не обрати руку яже простер копїемъ на землю. дондеже проклят всѣхъ обитающих въ гаи.) разве скота (ихъ) ї имѣнїа иже въ градѣ (оно)[48] плениша [себѣ][49] сн҃ове їилеви, по повелѣнїю гню якоже повелѣ (-)[50] їсусу. И запали (градъ їсусъ)[51] огнемъ, (и єсть)[52] без уселенїя въ вѣкъ, (и єсть опустѣнїємъ)[53] даже (и) до (сего дне)[54]. (-)[55] Цря (же) гаиска повѣси на древѣ (-)[56], и бяше на древѣ до вечера. (-)[57] заходящу (же) слнцу, повелѣ їсусъ. и сняша [тѣло єго][58] съ древа и повергоша и въ (потоцѣ)[59], (пре враты града,) ї иссыпа на нем могилу (велику) каменїє (и) до сего дне. *[Тогда съгради їсусъ олтарь, гви бу їилеву въ горѣ гаивалъ. Якоже бѣ заповѣда моусїи рабъ гнь сномъ їилевымъ. якоже пишетъ въ законѣ моусїовѣ, *олтарь ѿ каменїи нетесаныхъ. на нихъже нѣсть ся възложило желѣзо, и вънесе ту всесъжженїє гви (-)[60] требу спсенїя. И въписа їсусъ на камыцѣхъ, вторыи законъ, законъ моусїовъ. иже написа пре сны їилевыми. (-)[61] весь (же) їиль и старцы ихъ (-)[62] судїи [и][63] и книгочїа и, преходяху оба полы съ страну ковчега. пре (-)[64] жерцы и левити (въздвизающими)[65] ковчегъ завѣта гня. (-)[66] пришелецъ (же) и тузeмецъ иже бяху полъ (ихъ) близъ горы (гавалъ)[67], и (-)[68] пол (ихъ) близъ горы (євалъ)[69]. якоже бѣ заповѣда моусїи рабъ гнь. (блвяще)[70] люди їилевы въ

в мо к
е мо кз

в мо к

первы́ѧ· (-)[71] По семꙋ же тако почтѐ [-][72] всѧ̑ словеса̀ закона сего̀, бл҃венїа и̑ клѧтвы. по всемꙋ̀ писа́нїю въ законѣ моѷсїовѣ· (и̑) не бы́сть слове́си̑ о̑ все̑ѣ и̑же заповѣ́да моѷсїи (-)[73]. е̑гоже не почтѐ ї҆сꙋсъ въ ѹ҆́ши всемꙋ̀ сонмꙋ сн҃овъ ї҆и҃левъ, мꙋже̑ и̑ жена̑ и̑ дѣтемъ, и̑ пришелцемъ, (ходѧщимъ посредѣ и̑хъ)[74]][75].

Гла, д҃·

И (бы́сть) ꙗ҆́ко (-)[1] ѹ҆слы́шаша [вс҃и][2] цр҃и (а̑ммо́ррейстїи)[3], ꙗ҆же о̑бо́нꙋ странꙋ̀ ї҆ѻр-да́на. (ї) и̑же въ го́рстѣи ї и̑же въ рав-нѣи, ї и̑же (-)[4] подолгъ морѧ великагѡ. ї иже въ сꙋпроти́внѣи дꙋбравѣ, и̑ (хеттїден)[5], [и̑ а̑ммо́ррен, и̑ гергесе́и, и̑ ханане́и, и̑ ферезеи, и̑ е̑веи, и̑ е̑ѹ҆́сеи][6]· Снидо́шасѧ въкꙋпѣ сꙋщиисѧ съ ї҆ꙋсомъ и̑ съ ї҆и҃лемъ е̑дїномы́сленно· [-][7] И̑ живꙋщимъ (же въ хо́лъмѣ) въ гаваонѣ. слы́шаша е̑ли́кѡ сътворѝ гь҃ и̑ерихо́нꙋ, и̑ га́и· (-)[8] Сътвори́ша же и̑ сїи съ лꙋка́въствѡ̑· (-)[9] пришеше (ѹ҆бо и̑) (съдѣ́лаша себѣ̑ послы̀)[10], възе́мше вре́тища ве́тха на о̑слы своѧ̀, и̑ мѣхи (ве́тхи ви́нны)[11], и̑ разсѣ́дъшаа̑сѧ завѧ́заны· (-)[12] И̑ сапози̑ (-)[13] ве̑хи, и̑ заплачены на но́гꙋ и̑. и̑ ри́зы (-)[14] повет-ша́ны на нихъ̑, и̑ хлѣ́б (и) (бра́шна и̑хъ)[15] (бѣ-ша) пресхлѝ (съдробе́ни и̑ съплеснѣ́ли)[16]· И̑ прїи-до́ша къ ї҆ꙋсꙋ въ по́лчище ї҆и҃лево въ галга́лꙋ. и̑ реко́ша (е̑мꙋ)[17] и̑ [всемꙋ̀][18] ї҆и҃лю ѿ землѧ̀ да́лнїа прїидо́хомъ, и̑ нн҃ѣ завѣща́йте намъ завѣтъ· И̑ реко́ша сн҃ове ї҆и҃леви къ (хоре́ю)[19]. вѣ́дѣ (ꙗ҆́ко ты)[20] посредѣ̑ (на̑)[21] жевеши, (-)[22] ка́ко [завѣ-ща́ю тебѣ][23] завѣтъ· И̑ реко́ша къ ї҆ꙋсꙋ раби̑ (е̑смы̀ твои̑)[24]. и̑ р҄е к ни́мъ ї҆ꙋсъ ѿкꙋдꙋ е̑стѐ, (и̑ли)[25] ѿкꙋдꙋ хо́дите· И̑ реко́ша [къ немꙋ̀][26] ѿ (да́лнѧѧ землѧ̀)[27] ѕѣло (прїидо́хомъ)[28] раби̑ твои̑, въ и̑́мѧ г҃а б҃а твое̑го. слы́шахомъ бо и̑́мѧ е̑го и̑ вс҃е е̑ли́кѡ сътвори въ е̑гѷптѣ· И̑ (вс҃е) е̑ли́кѡ сътвори [двѣма][29] цр҃ема (а̑ммо́рре́иско-ма)[30]. и̑же бѣ́хꙋ о̑бо́нꙋ странꙋ̀ ї҆ѻрда́на, *сїо́нꙋ цр҃ю (севонь́скꙋ)[31]. ї (и̑о́гꙋ)[32] цр҃ю васа́ньскꙋ, и̑же живѧ́ше въ а̑стаpо́дѣ, и̑ въ (дра́иннѣ)[33]· (-)[34] [-][35] Реко́ша к на́мъ ста́рцы наши, и̑ вс҃и живꙋщїи на землѝ на́шеи гл҃юще. възмѣ́те себѣ̑ бра́шно на пꙋть, ї и̑дѣ́те проти́вꙋ и̑мъ, и̑ рцѣ́те къ ни́мъ раби̑ (е̑смы̀ [ва́ши][36])[37], и̑ нн҃ѣ завѣща́йте на́мъ завѣтъ· Сїи̑ хлѣ́бы (на́ши) те́плыѧ взѧ́хомъ (ѿ домо́въ на́ши̑)[38]. во́ньже дн҃ь и̑зыи-до́хомъ прїитѝ къ ва́мъ, нн҃ѣ же пресхо́ша и̑ бы́ша и̑стоще́ни· И̑ сїи̑ мѣ́си ви́нны (но́вы и̑̑же налїѧ́хомъ)[39], и̑ с҃и расѣдо́шасѧ. и̑ ри́зы на́ша (сїа) и̑ о̑бꙋвища на́ша [о̑бе̑ша́ша][40], ѿ до́лга пꙋтѝ ѕѣ́ло· И̑ взѧ́ша кн҃ѕи бра́шно и̑хъ, (а̑)[41]

д мо̀ ка

благословення і прокляття за всім записаним в законі Мойсея. **2f** І Не було слова з усіх, які заповів Мойсей, якого не прочитав Ісус в вуха всього збору ізраїльських синів: мужам і жінкам, і дітям, і приходькам, що ходили посеред них.

Глава 9

1 І сталося, як почули всі амморейські царі, що на другій стороні Йордану, і що в гірській околиці, і що на рівнині, і що вздовж великого моря, і що в протилежній долині, і хеттеї, і амморей, і ґерґесеї, і хананеї, і ферезеї, і евеї, і євусеї. **2** Зібралися вони разом, щоб одностайно воювати з Ісусом і з Ізраїлем. **3** І ті, що жили ж на вершку, в Ґаваоні, почули, що вчинив Господь Єрихонові і Ґаєві. **4** Зробили ж і ці похитрому. Прийшовши, отже, і поставили собі послів, взявши на своїх ослів старі мішки, і старі бордюги вина, і подерті онучі, **5** І стару і сходжену обуву на їхні ноги. І на них стара одіж, і хліб, і їхня їжа були пересохлі, подроблені і спліснявілі. **6** І вони прийшли до Ісуса, до ізраїльського табору до Ґалґал, і сказали йому і всьому Ізраїлеві: Ми прийшли з далекої землі, і тепер завіщайте з нами завіт. **7** І сказали ізраїльські сини до хорея: Знаю я, що ти живеш посеред нас, як завіщаю з тобою завіт? **8** І сказали до Ісуса: Раби ми є твої. І сказав до них Ісус: Звідки є ви, або звідки приходите? **9** І сказали до нього: Твої раби прийшли з дуже далекої землі в імені Господа Бога твого. Бо ми почули Його ім’я і все те, що він вчинив в Єгипті, **10** і все те, що він вчинив двом амморейським царям, які були на другому боці Йордану – *Сіонові, цареві севонському, і Йогові, цареві васанському, який жив в Астароті і в Драїні. **11** До нас сказали наші старшини і всі, що живуть у нашій землі, кажучи: Візьміть собі їжу на дорогу, і підіть їм назустріч, і скажіть до них: Ми є вашими рабами, і тепер завіщайте з нами завіт. **12** Ці наші хліби теплими взяли ми з наших домів в тому дні, в якому вийшли, щоб до вас прийти, – тепер же висохли і стали подробленими. **13** І це нові бордюги вина, до яких ми налили, і вони роздерлися. І ця наша одіж і наша обува постарілася від дуже довгої дороги. **14** І князі взяли їхню їжу, а Господа не запитали. **15** І зробив Ісус з ними мир, і завіщав з ними

мой4. 21

завіт для їхнього збереження, і їм поклялися князі збору. **16** І сталося, по трьох днях після того, як склали з ними завіт, і почули, що близько до них є, і що між ними живуть. **17** І вставши, ізраїльські сини прийшли до їхніх міст на третій день, їхні ж міста були Ґаваон, і Кефира, і Вирой, місто Ярим. **18** І не звели з ними війни Ісус та ізраїльські сини, бо поклялися їм князі збору Господом Богом Ізраїля; і ввесь ізраїльський збір нарікав до князів. **19** І сказали всі князі всьому зборові: Ми їм поклялися Господом Богом ізраїльським, і тепер не можемо до них доторкнутися. **20** Це зробім, щоб їх лишити при житті, – і влаштуємо їх; і не буде на нас гніву через клятву, якою ми їм поклялися. **21** І сказали їм князі: Хай ці живуть, і будуть носити дерево, і носити воду всьому зборові. І зробив ввесь збір так, як сказали їм князі. **22** І закликав їх Ісус, і сказав їм, мовлячи: Чому ви нас обманули, кажучи що: Дуже далеко ми є від тебе. Ви ж є тубільці, що живете між нами. **23** І тепер ви є прокляті, і не забракне у вас раба, що носить дерево і носить воду мені і моєму Богові. **24** І відповіли Ісусові, кажучи: Тому що нам, твоїм рабам, сповіщено те, що обіцяв Господь Бог твій Мойсеєві, своєму рабові: дати вам всю цю землю і вигубити нас і всіх, що живуть на ній, з-перед вашого лиця; задля цього і ми дуже налякалися за наші душі від вашого лиця, *тому* ми вчинили це діло. **25** І тепер, ось ми в твоїй руці – вчини з нами так, як вам подобається і як вам здається чинити. **26** І зробили їм так, і спас їх Ісус в тому дні з рук ізраїльських синів, які їх не побили. **27** І поставив їх Ісус в тому дні носити дерево і носити воду всьому зборові і божому жертовникові. Через це стали ці, що живуть в Ґаваоні, носити дерево і носити воду божому жертовникові – і до сьогоднішнього дня до місця, яке вибере Господь.

г҃а не въпрашаша. и҆ сътвори і҆ѵсъ с ними миръ, и҆ оуставѝ къ нимъ завѣ҃, ради снабдѣнїа и҆хъ. и҆ клѧшасѧ и҃ кн҃ѕи сонма· И҆ бысть по тре҃ дн҃ехъ по завѣщанїи къ нимъ завѣта. (и҆) слышаша ꙗ҆ко бли҃ и҆хъ сѹть, и҆ ꙗ҆ко посредѣ и҃ живѹтъ· И҆ (въставше)[42] с҃нове і҆и҃леви (-)[43] възыидоша въ градъ и҃, (въ третїи дн҃ь). гради же ихъ (бѧхѹ) гаваѡнъ, и҆ кефира, и҆ (вирон)[44] (-)[45] градъ и҆аримъ· И҆ не сътвориша съ ними рати (і҆ѵсъ и҆) с҃нове і҆и҃леви. ꙗ҆ко клѧшасѧ и҆мъ (-)[46] кн҃ѕи сонма г҃мъ б҃омъ і҆и҃левымъ, и҆ роптахѹ весь сонмъ (і҆и҃левъ) до кн҃ѕеи· И҆ рекоша [вс҃и][47] кн҃ѕи всемѹ сонмѹ, мы клѧхомсѧ и҆мъ г҃мъ б҃омъ і҆и҃левомъ. и҆ н҃нѣ не може҃ коснѹтисѧ ихъ· Се҃ да сътвори҃ да ѧ҆ живимъ и оусътроимъ ѧ҆ и҆ не бѹдетъ на на҃ гнѣвъ клѧтвы ра҃ ѥ҆юже клѧхомсѧ и҆мъ· (И҆ рекоша и҃ кн҃ѕи) да живѹтъ (с҃и). и҆ бѹдѹтъ древоносцы и҆ водоносцы всемѹ сонмѹ, (и҆ сътворѝ весь сонмъ) ꙗ҆коже рекоша и҆мъ кн҃ѕи· И҆ съзвà и҆хъ і҆ѵсъ и҆ ре҃ и҆мъ (г҃лѧ), почто̀ прельстисте (насъ)[48] г҃лще. (ꙗ҆ко) далече [е҆сми ѿ тебѐ][49] ѕѣло, вы же населницы е҆стѐ живѹщїи в на҃· И҆ н҃нѣ проклѧти (в҆ы)[50], (и҆) не ѡ҆скѹдѣетъ ѿ васъ рабъ [-][51] древоносецъ (и҆ водоносецъ) мн҃ѣ, и҆ б҃ви моемѹ· И҆ ѿвѣщаша і҆ѵсѹ г҃люще, (понеже) възвѣстисѧ намъ (рабомъ твои҃), е҆лико ѡ҆бѣща̀ г҃ь б҃ъ твои мѡѷсїю рабѹ своемѹ дати вамъ (вс҃ю) (сїю землю)[52]. и҆ потребити насъ, и҆ вс҃ѧ живѹщаѧ на неи ѿ лица вашего. (сего̀ ради) и҆ оубоѧхо҃сѧ ѕѣло ѡ҆ д҃шахъ нашихъ ѿ лица̀ вашего (-)[53] сътворихомъ дѣло с҃е· И҆ н҃нѣ с҃е мы̀ въ рѹцѣ (твоен)[54], ꙗ҆коже (в҆ы е҆сть годѣ)[55] и҆ ꙗ҆ко сѧ вамъ мнитъ (творити)[56] нам҃ (сътвори)· И҆ сътвориша имъ сице, і҆ и҆збави ѧ҆ і҆ѵсъ въ (тои дн҃ь)[57] ѿ рѹкѹ с҃новъ і҆и҃левъ, (и҆же)[58] не оубиша и҆хъ· И҆ постави ѧ҆ і҆ѵсъ въ (тои дн҃ь)[59] древоносца и҆ водоносца, всемѹ сонмѹ и ѡ҆лтарю б҃жїю. сего̀ ра҃ быша живѹще, въ гаваѡнѣ древоноси, и҆ водоноси ѡ҆лтарю б҃жїю (и҆) до дн҃ешнѧго дн҃е, (-)[60] на мѣсте е҆же изберетъ г҃ь·

Глава 10

1 Після цього, як почув Адонивезок, цар Єрусалиму, що Ісус взяв Гай, і вигубив його; так як зробив з Єрихоном і його царем, так зробив і Гаєві і його цареві, і що самі здалися Ісусові і Ізраїлеві ті, що живуть в Ґаваоні, **2** і були в них. Злякалися дуже самі в собі, бо знали, що Ґаваон – було велике місто, як одне з великих міст, і що всі мужі в ньому сильні. **3** І послав Адониве-

Гл҃а, і҃·

И (осемъ) ꙗ҆коже оуслыша (а҆донивезѡкъ)[1] ц҃рь і҆е҃рлимъскъ ꙗ҆ко взѧ̀ і҆ѵсъ гаи, и҆ потребѝ е҆го ꙗ҆коже [сътворѝ][2] і҆ерихонѹ и҆ ц҃рю е҆го· тако [сътворѝ][3] (и҆) гаю, и҆ ц҃рю е҆го· И҆ ꙗ҆ко сами сѹть въдалисѧ живѹщїи въ гаваѡнѣ къ і҆ѵсѹ и҆ къ і҆и҃лю, и҆ быша въ ни҃· (-)[4] Оубоѧшасѧ сами в себѣ ѕѣло, [вѣдѧхѹ][5] б҃о ꙗ҆ко (градъ (бѧше) великъ)[6] гаваѡнъ. ꙗ҆ко е҆динъ ѿ великихъ гр҃а, и҆ вс҃и мѹжи (и҆же въ немъ)[7]

крѣпцы· И҆ посла̀ (а҆донивезо́къ)[8] цр҃ь і҆ер҃лмскъ, къ е҆ла́мꙋ цр҃ю хевро́ньскꙋ, и҆ къ [ферааꙋ]́[9] цр҃ю и҆ерімꙋдьскꙋ, и҆ къ [а҆фі́ю][10] цр҃ю лѧхі́съ, и҆ къ (даве́рꙋ)[11] цр҃ю (ѻ҆дола́скꙋ)[12] гл҃юще· (-)[13] взы́дѣте къ мнѣ̀ и҆ помозѣ́те ми (-)[14] да повою́е гаваѡ́нъ· вда́ли бо сѧ сꙋ́ть (са́ми) къ і҆и҃сꙋ, и҆ къ сн҃омъ і҆и҃левымъ· (И҆ събра́шасѧ) и҆ възыидо́ша, е҃, цр҃еи е҆вꙋсе́искъ, (и҆) цр҃ь і҆ер҃ли́мъскъ, и҆ цр҃ь хевро́нскъ, и҆ цр҃ь (е҆рмꙋдъскъ)[15], и҆ цр҃ь лѧхі́съ, и҆ цр҃ь (а҆гло́нъскъ)[16]. сі́и са́ми и҆ вси лю́діе и҆хъ, и҆ ѻ҆бъсѣ́дше гаваѡ́нъ, и҆ вѣ́вахꙋ на́нь· И҆ посла́ша живꙋщі́и въ гаваѡ́нѣ къ і҆и҃сꙋ въ по́лчище і҆и҃лво въ галга́лꙋ гл҃юще, не ѿрѣша́и (рꙋ́кꙋ)[17] свою̀ ѿ ра́бъ свои́хъ. възы́ди къ на́ скоро, (и҆ помозѝ на́мъ, и҆ ѿи́ми на̑)[18], ꙗ҆́ко събраны сꙋ́ть на́ ны вси цр҃и (а҆ммѻрре́нстіи)[19] живꙋщеи въ го́рстѣи· И҆ възыде і҆и҃съ ѿ галга́лъ са́мъ и҆ вси лю́діе во́инъстіи с ни́мъ, (и҆) ве́сь (мꙋ́жъ) си́лныи (и҆)[20] крѣ́пкіи· И҆ ре҃ гь҃ къ і҆и҃сꙋ не бо́исѧ и҆̀ ꙗ҆́ко в рꙋцѣ̀ твоѝ преда̀ ѧ҆̀. (и҆) не ѻ҆ста́нетъ ѿ ни́хъ ни е҆ді́нъ пре́ ва́ми· И҆ пріи́де на ни́хъ і҆и҃съ внеза́пꙋ. всю̀ (бо) но́щь и҆де ѿ галга́лъ· И҆ оужасѝ ѧ҆̀ гь҃ ѿ лица̀ [-][21] і҆и҃лева, и҆ съкрꙋшѝ ѧ҆̀ съкрꙋше́ніемъ вели́кимъ въ гаваѡ́нѣ. и҆ прогна́ша ѧ҆̀ пꙋте́мъ въсхо́да [видоро́ньска][22], и҆ сѣча́хꙋ и҆́хъ да́же до а҆зи́ка, и҆ до макида· Внегда́ же бѣжа́хꙋ сі́и ѿ лица̀ сн҃овъ і҆и҃левъ, до въсхо́да [веде́роньска][23]· и҆ гь҃ просы́па на́ нѧ ка́меніе (вели́кое)[24] съ нб҃се да́же до а҆зи́ка, и҆ бы́сть мно́жаише оу҆ме́ршихъ ѿ (гра́да ка́менна)[25], не́же оу҆бі́еныхъ, ѿ сн҃овъ і҆и҃левыхъ мече́мъ на сѣ́чи· Тогда̀ гл҃а і҆и҃съ къ гв҃ꙋ во́нже дн҃ь преда̀ [гь҃][26] бъ҃ (а҆ммѻре́а)[27] по̀ рꙋ́кꙋ і҆и҃лѧ, во́ньже съкрꙋшѝ ѧ҆̀ въ гаваѡ́нѣ. и҆ съкрꙋши́шасѧ ѿ лица̀ [-][28] і҆и҃лева, и҆ ре҃ і҆и҃съ. *да ста́нетъ слн҃це прѧ́мо гаваѡ́нꙋ. и҆ мц҃ь прѧ́мо де́бри (а҆лиѡ́нъ)[29]· И҆ ста̀ слн҃це, и҆ мц҃ь ста̀ до́ндеже (лю́діе і҆и҃левы) ѿмсти́ша (-)[30] враго́мъ свои́мъ, (не се́ ли е҆сть пи́сано въ кни́гахъ пра́веднаго.) и҆ ста̀ слн҃це средѣ̀ нб҃си, (и҆) не скорѝ и҆ттѝ на за́па̑ въ соверше́ніе дн҃и е҆ді́наго. и҆ не бы́сть дн҃ь та́кіи, ни́же пре́жде и҆́ниже по то́мъ. да послꙋ́шаетъ бъ҃ (та́ко гла́са чл҃ча)[31], ꙗ҆́ко гь҃ поборѝ по і҆и҃лю· [И҆ възврати́сѧ і҆и҃съ и҆ ве́сь і҆и҃ль с ни́мъ въ по́лчище галга́лъ][32]· И҆ ѿбѣго́ша, е҃, цр҃еи си и҆ съкры́шасѧ въ пеще́рѣ ꙗ҆́же въ маки́дѣ· И҆ (повѣда́ша)[33] і҆и҃сꙋ гл҃юще. ѻ҆брѣто́шасѧ, пѧть, цр҃ь, съкры́вшихъсѧ въ пеще́рѣ маки́да· И҆ рече і҆и҃съ завалѧ́ите ка́меніемъ (ве́ліемъ) оу҆́стіе пеще́рѣ, и҆ приста́вите (на̑ ни́ми) мꙋжа стрещѝ и҆хъ· Вы́ же не ѻ҆става́ите женꙋщи въ слѣ̀ врагъ ва́шихъ· И҆ сечѣ́те ѻ҆ста́нокъ и҆хъ, и҆ не дади́те вни́ти (и҆мъ) въ гра́ды

Margin: і҆са́іа кн҃ / сир҃ мѕ

зок, цар Єрусалиму, до Елама, хевронського царя, і до Фераана, єримутського царя, і до Афія, царя Лахіса, і до Давера, одоламського царя, кажучи: **4** Прийдіть до мене і поможіть мені, щоб ми воювали проти Ґаваона, бо вони самі здалися Ісусові й ізраїльським синам. **5** І зібралися, і пішли 5-ть євусейських царів, і цар Єрусалиму, і хевронський цар, і єрмутський цар, і цар Лахіса, і аглонський цар – вони самі і ввесь їхній народ; і окруживши Ґаваон, і воювали проти нього. **6** І послали ті, що жили в Ґаваоні, до Ісуса, до ізраїльського табору до Ґалґалу, кажучи: Не відпускай своєї руки від своїх рабів. Піди скоро до нас і поможи нам, і визволи нас, бо проти нас зібралися всі амморейські царі, що живуть в гірській околиці. **7** І пішов Ісус з Ґалґал, він сам і ввесь військовий народ з ним, і кожний сильний і кріпкий муж. **8** І сказав Господь до Ісуса: Не бійся їх, бо в руки твої Я їх передав, і ані один з них не останеться перед вами. **9** І прийшов Ісус на них нагло, бо цілу ніч він ішов з Ґалґал. **10** І Господь нагнав на них страх від лиця Ізраїля, і розбив їх великим знищенням в Ґаваоні; і прогнали їх дорогою підйому виторонського, і рубали їх аж до Азика і до Макида. **11** Коли ж ці втікали від лиця ізраїльських синів до входу до Ветерона, і Господь посипав на них велике каміння з неба – аж до Азика; і було більше мертвих від кам'яного граду, ніж забитих ізраїльськими синами мечем у битві. **12** Тоді сказав Ісус до Господа, в тому дні, коли видав Господь Бог амморея в руки Ізраїля, в якому розбив їх в Ґаваоні, і були знищені з-перед ізраїльського лиця, і сказав Ісус: *Хай стане сонце напроти Ґаваону і місяць напроти долини Алиону. **13** І стало сонце і місяць в стоянні, доки Ізраїльський народ не помстив своїм ворогам. Чи це не є написане в книгах праведного? І стало сонце посеред неба, і не поспішилося іти на захід, на закінчення одного дня. **14** І не було такого дня ані раніше, ані пізніше, щоб Бог так вислухав людський голос, як Господь воював з Ізраїлем. І повернувся Ісус і ввесь Ізраїль з ним до полку в Ґалґал. **16** І втекли ці 5-ть царів, і сховалися в печері, що в Макиді. **17** І сповістили Ісусові, кажучи: Знайшлися п'ять царів, що сховалися в печері Макида. **18** І сказав Ісус: Заваліть камінням великим отвір печери і поставте над ними мужів, стерегти їх. **19** Ви ж не покидайте

Margin: іс. 28 / сир. 46

гнатися вслід за вашими ворогами, і рубайте їхній останок, і не дайте їм ввійти до їхніх міст, бо Господь Бог наш їх передав в наші руки. **20** І сталося, як перестав Ісус і всі ізраїльські сини їх рубати дуже великим побиттям і аж до кінця, ті, що спалися ж від них, і ввійшли до сильних міст. **21** І повернувся ввесь народ до табору, до Ісуса, до Макиди здоровим, і не кивнув ніхто з них на ізраїльських синів своїм язиком. **22** І сказав Ісус: Відкрийте отвір печери, виведіть до мене цих 5-ть царів з печери. **23** І ці зробили, і вивели до нього 5-ть царів з печери: єрусалимського царя, хевронського царя, єрмутського царя, і лахіського царя, і аглонського царя. **24** І сталося, коли їх вивели до Ісуса, і скликав Ісус ввесь Ізраїль і військових старшин, що йшли з ним, кажучи до них: Приступіть і станьте своїми ногами на шиї цих царів. І приступивши, стали своїми ногами на їхні шиї. **25** І сказав до них Ісус: Не бійтеся їх ані не жахайтеся, але будьте мужні і кріпіться, бо так вчинив Господь всім вашим ворогам, з якими ви воюватимете. **26** І забив їх Ісус, і повісив їх на 5-ти деревах, і висіли до вечора. **27** І сталося при заході сонця: заповів Ісус – і зняли їх з дерев, і кинули їх до печери, в якій вони сховалися; там їх закинули великим камінням в отворі печери – до сьогоднішнього дня. **28** Взяли ж і Макидан в тому дні; і він вигубив *його* зброєю, і вигубили його царя, і все, що дише в ньому, і не остався ніхто в ньому уцілілим. І зробили з македанським царем так, як зробили з єрихонським царем. **29** І пішов Ісус і ввесь Ізраїль з ним з Македана до Лемни, і обложили їх. **30** І Господь видав і цих в руки Ізраїлеві, і її царя; і вбили його лезом меча і все, що дише в ній. І не зосталося ані одного уцілілого в ній. І зробив він з її царем так, як зробив він з єрихонським царем. **31** І пішов Ісус, і з ним ввесь Ізраїль з Левни до Ляхиса, і окружив їх, і воювали проти нього. **32** І видав Господь Ляхис в руки Ізраїля, і взяв його в дні 2-а; і вигубив його лезом меча і все, що дише в ньому, і вигубив його, так як зробив він з Левною. **33** Тоді пішов Орам, газерський цар, на поміч Ляхисові – і вбив його Ісус лезом меча і його народ, аж доки не остався з них ні один, ні втікач. **34** І відійшов Ісус і з ним ввесь Ізраїль з Ляхиса до Аглона. І оточив його, і воювали проти нього. **35** І видав його Господь в руки Ізраїлеві – і взяв його в тому дні; і вибив його лезом меча, і все, що дише, що було в ньому, він вигубив, і зробив він з ним так, як з Ляхісом.

ихъ. преда бо а҆ гь бъ нашъ въ руцѣ наши· И҆ бысть ꙗко преста ісусъ, и [вси снове][34] інлевы сѣкуще ихъ сѣченіемъ великимъ ѕѣло, дажъ (и) до конца, (-)[35] оуцѣлѣвшіи (же ѿ них, и) (внидоша)[36] въ грады твердыѧ· И҆ възвратишасѧ вси людіе (въ полчище) къ ісусу въ макида здрави и не двигнувъ никтоже (ихъ) на сны інлевы ꙗзыкомъ своимъ· И҆ рече ісусъ ѿврьзите (оустіе пещерѣ)[37], (-)[38] изведите (къ мнѣ) (сіѧ, е. црен)[39]. ис пещеры· (И҆ сътвориша сіѧ,) і изведоша (к нему), е, цреи. ис пещеры црѧ іерлимска, (-)[40] црѧ хевронъска, црѧ (ермудъска)[41], и црѧ лахіиска, и црѧ (аглонъска)[42]· И҆ (бысть) ꙗко изведоша ихъ къ ісусу. и съзва ісусъ. весь інль, и старѣишины воискіѧ ходѧщаѧ съ нимъ глѧ къ нимъ. приступѣте и въступите ногами своими на выѧ (цреи) сихъ. и приступивше въступиша ногами своими на выѧ ихъ· И҆ рече къ нимъ ісусъ не боитесѧ ихъ, ни оужасаитесѧ. (но) возмужаите, и крѣпитесѧ. ꙗко сице (сътвори)[43] гь всѣмъ врагом вашимъ ихже вы побоюете· И҆ оуби а҆ ісусъ и повѣси а҆, на е древе и бѣша висѧще (-)[44] до вечера· И҆ бысть на (заходѣ слнцю)[45], повелѣ ісусъ и снѧша а҆ съ древесъ и въвергоша а҆ в пещеру в нюже сѧ бѣша скрыли, тамо (ихъ)[46] завалиша каменіемъ (велики ѿ оустіѧ) пещеры, до днешнаго дне· (Взѧша (же) и [макиданъ][47])[48] въ (тои днь)[49]. і (изби)[50] (оружіемъ)[51], и потребиша (црѧ его, и) все дышущее в немъ. и не оста [никтоже в немъ][52] цѣлъ (-)[53]. и сътвориша црю македанску ꙗкоже сътвориша црю іерихонъску· І иде ісусъ и весь інль с нимъ, ѿ македана въ (лемну)[54] и облегоша (ѧ)[55]· И҆ преда (-)[56] гь (и сихъ) в руцѣ інлю (-)[57] и црѧ его. и оубиша его остріемъ меча, и все дышущее въ немъ· И҆ не оста (цѣло в немъ ни едино)[58] (-)[59]. и [сътвори][60] црю его, ꙗкоже [сътвори][61] црю іерихоньску· І иде ісусъ и весь інль с нимъ ѿ левна, въ лахисъ, и облеже а҆, и (воеваша)[62] нань. и предастъ гь лахисъ, в руцѣ інлевы и взѧ его въ днь в, і [изби][63] его остріе меча, (и все дышущее в немъ,) и [потреби][64] его, ꙗкоже [сътвори][65] (и) левнѣ· Тогда възыде (орам)[66] црь газерскъ, помагаѧ лахису. и оуби его ісусъ остріемъ меча и люди его, дондеже не оста и (ни единъ ни)[67] оубѣгнувъ· И҆ ѿиде ісусъ, и весь інль с нимъ ѿ лахисъ, въ (аглонъ)[68]. и облеже и и воеваша на нь· И҆ преда и гь в руцѣ інлю и взѧ и въ (тои днь)[69] і изби и остріе меча, и все дышущее (елико) в

не́мъ (оу҆бѝ)[70], (и҆ сътворѝ є҆мꙋ) та́коꙗ҆де ꙗ҆́ко (и҆)[71] лахі́сꙋ· И҆ ѿи́де і҆и҃съ и҆ ве́сь і҆и҃ль с ни҆̏ въ хевро́нъ, и҆ ѡ҆бсѣдѐ и҆̀. (и҆ взѧ̀ є҆го) і҆ и҆збѝ є҆го ѡ҆стрі́ємъ меча̀, (и҆ вс҃и гра́ды є҆го) и҆ всѐ ды́шꙋщее є҆ли́ко (же) бѧ́ше в не́мъ. (и҆) не ѡ҆ста̀ (ни҆ ни є҆ді́нъ)[72] (та́ко сътвори) ꙗ҆́коже (и҆ а҆гло́нꙋ)[73], потребиша и҆̀ (-)[74] є҆ли́коже (в не҆̏ бѧ́ше)[75]· И҆ ѡ҆братисѧ і҆и҃съ и҆ весь і҆и҃ль (с ни҆̏), в҆ дави҃. и҆ ѡ҆бсѣ́ше и҆̀ взѧ́ша и҆̀ и҆ цр҃ѧ є҆го и҆ [всѧ]^76 гра́ды є҆го і҆ и҆збиши и҆̀ (мече҆̏)[77], и҆ потребиша и҆̀ и҆ всѐ ды́шꙋщее в не҆̏. и҆ не ѡ҆ставиша и҆̀ ни є҆ді́наго оу҆цѣлѣ́вша. ꙗ҆́ко сътвориша хевро́нꙋ и цр҃ю є҆го, та́кожѐ сътвориша (вави́рꙋ)[78] и҆ цр҃ю є҆го. (и҆) [ꙗ҆́ко сътвориша (и҆) левнꙋ и҆ цр҃ю є҆го][79]· І҆ и҆збѝ і҆и҃съ всю зе́млю го́рскꙋю, и҆ нагеѵ, и҆ ра́внꙋю, и҆ а҆сидо́да и҆ (всѧ) цр҃ѧ (и҆хъ)[80]. (и҆) не ѡ҆ста̀ в нихъ (ни є҆ді́нъ) оу҆цѣлѣвъ и҆ всѐ ды́шꙋщее потребиша ꙗ҆́коже запо́вѣда г҃ь б҃ъ і҆и҃лю· [І҆ и҆збѝ и҆́хъ і҆и҃съ][81] ѿ кадисва́рни, даже до га́зы (и҆) всю [зе́млю][82] (гесе҆̏)[83] до гаваѡ́на· И҆ всѧ цр҃ѧ сі҆ѧ, и҆ зе́млю и҆̏ [взѧ̀][84] і҆и҃съ є҆ді́ною ꙗ҆́ко г҃ь б҃ъ і҆и҃левъ помага́ше і҆и҃лю· (И҆ возвратисѧ і҆и҃съ, и҆ ве́сь і҆и҃ль с ни҆̏ въ полчи́щѣ въ галга́лъ·)

36 І відійшов Ісус і ввесь Ізраїль з ним до Хеврону, і окружив його. **37** І взяв його, і вигубив його лезом меча, і всі його міста, і все, що дише, що ж було в ньому; і не зостався з них ні один, так зробили, як і з Аґлоном, вигубили його, те, що в ньому було. **38** І повернувся Ісус і з ним ввесь Ізраїль до Давира. І оточивши його, **39** взяли його, і його царя, і всі його міста; і побили його мечем, і вигубили його і все, що дише в ньому, і не оставили в ньому ані одного уцілілого. Так як вчинили з Хевроном і з його царем, так вчинили з Вавиром і його царем, і так як вчинили і з Левною, і з її царем. **40** І побив Ісус всю гірську землю, і Наґев, і рівнину, і Асидот, і всіх їхніх царів; і не зосталося в них ні одного уцілілого; і все, що дише, вигубили, так як заповів Господь Бог Ізраїлеві. **41** І вигубив їх Ісус: від Кадис-Варни аж до Ґази, і всю землю Ґесем аж до Ґаваона. **42** І всіх цих царів, і їхню землю взяв Ісус за одним разом, бо Господь Бог ізраїльський помагав Ізраїлеві. І повернувся Ісус і ввесь Ізраїль з ним до табору в Ґалґал.

Гла҃, а҃і·

Ꙗ҆́коже оу҆слы́ша и҆аѵи́нъ цр҃ь а҆со́рскъ. посла̀ къ (і҆оа́вꙋ)[1] цр҃ю [мадо́нъскꙋ][2], и҆ къ цр҃ю (емеро́ньскꙋ)[3], и҆ къ цр҃ю (а҆хиа́фъскꙋ)[4], и҆ къ цр҃емъ и҆́же в сидонѣ вели́комъ (и҆) въ го́рстѣи. (-)[5] въ равадъ прѧ́мо (хенере́фꙋ)[6], и҆ на полѧ́нѣ и҆ въ (нафедо́ре)[7] и҆ въ предѣ́лехъ (до́рскі҆ ѿ за́пада)· Хана́неѧ (є҆же) ѿ въсто́къ (и҆ за́пада), и҆ въ (-)[8] (а҆ммо́ррєа)[9], и҆ [хе҆де́а][10]. [и҆ ферезе́ѧ. и҆ є҆оу҆се́ѧ][11] и҆́же въ горѣ, и҆ [є҆ве́ѧ][12] и҆́же по а҆є҆рмо́номъ, въ землѝ (маси́фа)[13]. (-)[14] И҆зыидо́ша є҆и и҆ цр҃и и҆́хъ с ними (лю́ди мно́зи). ꙗ҆́ко пѣсо́къ [и҆́же подо́лгъ кра́ѧ][15] мо́рьска мно́жество҃, (-)[16] ко́ні҆и (же) и҆ ѡ҆рꙋ́жі҆а мно́го ѕѣло· И҆ снидо́шасѧ вс҃и цр҃и сі҆и и҆ прі҆идо́ша въкꙋпѣ. и҆ ста́ша подо́лгъ воды̀ (мо́рскі҆а)[17] воева́ти на і҆и҃лѧ· И҆ ре҃ г҃ь къ і҆и҃сꙋ не оу҆бо́исѧ ѿ лица̀ и҆́хъ, ꙗ҆́ко оу҆́тро в сі҆и ча́съ а҆зъ преда́мъ [ѧ҆̀ въ трꙋ́пъ][18] пре҃ [с҃ны][19] і҆и҃левы. (и҆) ко́немъ и҆́хъ жи́лы пресѣче́ши, и҆ ѡ҆рꙋ́жі҆е и҆̏ да съжже́ши ѡ҆гне́мъ· И҆ прі҆иде і҆и҃съ и҆ вс҃и лю́ди во́исті҆и (с ни́мъ) на ни́хъ къ водѣ̂ (миро́ньстѣи)[20] внеза́пꙋ, и҆ нападо́ша на́ нѧ въ го́рстѣи· И҆ преда́стъ ѧ҆̀ г҃ь по̑ рꙋцѣ і҆и҃леви. и҆ сѣкꙋщі҆ѧ и҆́хъ прогна́ша [и҆́хъ][21] до сидо́на вели́каго. и҆ до [масрефодъ маи҆́мъ][22], и҆ до по́ль (маси́фекъ)[23] на въсто́ки· И҆ сѣко́ша и҆́хъ до́ндеже не оу҆цѣлѣ̂ в ни́хъ (ни є҆ді́нъ ни оу҆бѣ́жавъ)· И҆ сътворѝ и҆̏ і҆и҃съ ꙗ҆́коже запо́вѣда є҆мꙋ

Глава 11

1 Як почув Явин, асорський цар, послав до Йоава, мадонського царя, і до ємеренського царя, і до ахиафського царя, **2** і до царів, що у великому Сидоні, і в гірській околиці, в Рават, напроти Хенерефу, і на рівнині, і в Нафедорі, **3** і в дорських околицях на заході; хананея, що на сході і заході, і до амморея, і хеттея, і ферезея, і євусея, що в горах, і євея, що під Аермоном, в землі Масифа. **4** Вийшли ці їхні і царі з ними, багато людей, наче пісок, що вздовж морського берега, кількістю, коней же і зброї дуже багато. **5** І зібралися всі ці царі, і прийшли разом, і отаборилися вздовж морської води, щоб воювати проти Ізраїля. **6** І сказав Господь до Ісуса: Не бійся їхнього лиця, бо завтра в цій годині Я їх видам, як трупів, перед ізраїльськими синами. І їхнім коням переріжиш жили, і їхню зброю спалиш вогнем. **7** І прийшов Ісус і ввесь військовий народ з ним проти них до миронської води несподівано, і напали на них в гірській околиці. **8** І передав їх Господь Ізраїлеві в руки, і рубаючи їх, прогнали їх аж до великого Сидону, і до Масрефота-Маїм, і до полів Масифека, на сході. І рубали їх – аж доки не остався в них ні один, ані втікач. **9** І зробив з ними Ісус, так як заповів йому Господь. Їхнім коням пере-

зав жили і їхню зброю спалив на вогні. **10** І повернувся Ісус в тому часі і взяв Асор, і його царя забив мечем. Адже раніше Асор володів усіма цими царствами. **11** *І він забив все, що дише, що було в ньому, лезом меча; і вигубили всіх, і не остався в ньому ніхто, що дише. І Асор спалили вогнем. **12** *І всі міста їхніх царів, і всіх їхніх царів взяв Ісус; і вигубив їх мечем, і вигубив їх, так як заповів їм Мойсей, раб божий. **13** Всі ж сильні міста Ізраїль не спалив, лише тільки одного Асора спалив Ісус. **14** Всю ж їхню добич і всю їхню скотину взяли собі в полон ізраїльські сини. А ввесь народ вигубили мечем; і вигублювали їх – доки не вигубили їх; і не оставили з них ані одного, що дише; **15** *так як заповів Господь Мойсеєві, своєму рабові, так Мойсей заповів Ісусові; і так вчинив Ісус, і не переступив ані одного ж з усього, що Господь заповів Мойсеєві. **16** І взяв Ісус всю гірську землю і всю землю Наґет, і всю ґосомську землю, і рівнину, і ту, що на заході; й ізраїльську гору і її поля, **17** що від гори Ахир, з якої іде до Сіира, аж до Валґата; і поле рівнини під горою Аермон; і всіх їхніх царів взяв і вигубив. **18** І численні дні провадив Ісус бої з цими царями. **19** І не було ані одного міста, якого Господь не видав ізраїльським синам, за винятком хивеїв, що поселені в Ґаваоні, всіх взяли мечем. **20** Бо це сталося через Господа, щоб скріпити їхнє серце вийти на бій з Ізраїлем; щоб їх вигубили, не виказавши їм милосердя; але щоб були вигублені, так як сказав Господь до Мойсея. **21** І прийшов Ісус в тому часі і вигубив: всіх енакімів з гірських околиць, з Хеврона, і з Давира, і з Анова, і з усієї ізраїльської гори, і з усієї юдиної гори, з їхніми містами; їх Ісус вигубив. **22** І не остався ні один енаким в землі ізраїльських синів, за винятком лише – *яких* оставили в Ґазиві і в Ґеті, і в Асдоті. **23** І взяв Ісус усю землю, так як заповів Господь Мойсеєві, і дав її в насліддя Ізраїлеві жеребом за їхніми племенами. І спочила земля, на якій воювали.

мой4. 33 · мой4. 33 · мой5. 7 · мой2. 34

г҃ъ, ко́немъ и҆̀ жи́лы пресѣ́че, и҆ ѻ҆рꙋ́жїе и҆́хъ (на ѻ҆́гни̇̀ съжже̇̀)[24]. И҆ ѻ҆бра́тисѧ і҆ис҃ъ въ (то̀ вре́мѧ)[25] и҆ прїѧ̀ а҆со́ръ и҆ ц҃рѧ є҆го (оу҆би̇̀ мече́мъ). (а҆со́ръ бо бѣ)[26] пре́жде ѻ҆блада́ющїи всѣ́ми цр҃ствы си́ми. *І҆ и҆зби̇̀ все дыш́ꙋщее, (є҆́же) в не́мъ (бы́сть) [ѻ҆́стрїемъ меча̀][27] и҆ потреби́ша всѧ, и҆ не ѻ҆ста̀ в немъ (всѧ́къ) дышꙋщїи. и҆ а҆со́ръ запали́ша ѻ҆́гнемъ. *И҆ всѧ грады ц҃реи (и҆́хъ), и҆ всѧ ц҃ри и҆́хъ поѧ̀ і҆ис҃ъ. і҆ и҆зби ѧ҆ (мечемъ)[28], и҆ потреби̇̀ и҆́хъ, ꙗ҆́коже повелѣ̀ (и҆́мъ) мѡѷсїи ра́бъ бж҃їи. всѣ же грады крѣпки не запали̇̀ і҆и҃ль. ра́звѣ а҆со́ръ є҆ди́нъ то́чїю запали̇̀ і҆ис҃ъ. (-)[29] всѧ (же) коры́сти и҆́хъ (и҆ всѧ скоты и҆́хъ) плѣниша себѣ̀ с҃нове і҆и҃леви. (лю́дїе)[30] же всѧ поби́ша (мече́)[31] (и҆ погꙋби́ша ѧ҆) до́ндеже (потребиша)[32] ѧ҆. (и҆) не ѻ҆ста́виша ѿ ни́хъ ни є҆ді́наго дышꙋщаго. *Ꙗ҆́коже повелѣ̀ г҃ь мѡѷсїю рабꙋ̀ своемꙋ, (-)[33] (та́ко мѡѷсїи)[34] заповѣ́да і҆ис҃ꙋ, и҆ та́ко сотвори̇̀ і҆ис҃ъ. (и҆) не престꙋпи̇̀ ни є҆ді́наго (же) ѿ всѣ́хъ ꙗ҆́же заповѣ́да г҃ь [мѡѷсїю][35]. И҆ прїѧ̀ і҆ис҃ъ всю землю го́рскꙋю и҆ всю [зе́млю][36] (нагедъ)[37] и҆ всю землю госомъскꙋ, и҆ ра́внꙋю и҆ ꙗ҆́же на за́падъ и҆ го́рꙋ і҆и҃левꙋ и҆ [по́лѧ][38] (є҆ѧ̀). И҆́же ѿ го́ры̀ (а҆хирѣ)[39] (и҆з неѧ́же)[40] въсходитъ сїиръ, (-)[41] да́ждь да (валгада)[42]. и по́ле дꙋбра́вы под҃ горо́ю а҆е҆рмо̑, и҆ всѧ ц҃рѧ и҆́хъ взѧ̀ і҆ и҆зби̇̀ [-][43] (-)[44]. И҆ мно́жа́иша д҃ни сотвори і҆ис҃ъ съ ц҃ри си́ми бра́ни. И҆ не бы́сть ни̇̀ є҆ді́нъ гра́дъ є҆го́же не [преда̀ (г҃ь) с҃номъ][45] і҆и҃левы̑ (ра́звѣ хиве́и ѻ҆битающихъ въ гаваонѣ) [всѣ̑][46] възѧ́ша (мечемъ)[47]. Ꙗ҆́ко г҃мъ (сотворена) бы́сть (сїа), оу҆крѣпити [ср҃це и҆́хъ][48] съпротивити́сѧ на ра́ти къ і҆и҃лю. да потребѧ́тъ и҆́х, (не сотвори́вше м҃лти)[49], но да сѧ потребѧ́тъ, ꙗ҆́ко г҃ла г҃ь къ мѡѷсїю. И҆ прїиде і҆ис҃ъ в (то вре́мѧ)[50], и҆ потреби (всѧ) є҆накими ѿ горскїа ѿ хеврона и҆ ѿ давира и҆ ѿ [а҆нова][51], и҆ ѿ всеѧ [го́ры̀][52] і҆и҃левы, и҆ ѿ всеѧ̀ горы̀ і҆ю́дины. съ грады и҆̀ (-)[53] потреби ѧ҆ і҆ис҃ъ. (И҆) не ѻ҆ста̀ (ни̇̀ є҆ді́нъ) є҆накимъ (въ земли̇̀)[54] с҃новъ і҆и҃левыхъ. ра́звѣ то́чїю въ [гази́ве][55] и҆ въ гедѣ, и въ а҆съдо́дѣ ѻ҆ста́виша. И҆ взѧ̀ і҆ис҃ъ всю зе́млю ꙗ҆́коже заповѣ́да г҃ь мѡѷсїю. и҆ да́сть [ю҆̀][56] (-)[57] въ прича́стїе і҆и҃лю, жребїемъ по племе́ни и҆́хъ и҆ (преста̀ землѧ̀)[58] воюема.

д҃ мѡ̑ л҃г · д҃ мѡ̑ л҃г · є҃ мѡ̑ з҃ · в҃ мѡ̑ л҃д

Глава 12

1 Це є царі землі, яких вигубили ізраїльські сини, і успадкували їхню землю: на другому боці Йордану, зі сходу сонця, від аронської долини до гори Аермона, і всю землю Арави, зі сходу **2** – Сіона, амморейського царя, який жив в Есеоні, що

Гл҃а, в҃і.

(И҆ сꙋть)[1] ц҃рїе землѧ̀ ꙗ҆́же и҆збиша с҃нове і҆и҃леви. и҆ причасти́ша зе́млю и҆̀, ѻ҆бонꙋ странꙋ̀ і҆ѻрда́на, ѿ (восто́ка с҃лнцꙋ)[2], ѿ дебри (а҆ро́ньски)[3] до горы̀ а҆е҆рмо́нъ и҆ всю зе́млю. а҆ра́вꙋ ѿ восто́къ. Сїо́на ц҃рѧ (а҆мморрѣиска)[4] и҆́же живѧше въ (є҆сео́нѣ)[5]. ѻ҆бладыи ѿ

а҆ро́й ꙗ҆́же є҆́сть въ (де́бри а҆ро́ністѣи и҆)[6] сре́ды де́бры. и҆ по҄ (земли̇̀) галаа́да до иаво́ка, (и҆дѣ̑) предѣ́ли с҃нвъ а҆м҃монь· (ѿ)[7] а҆ра́ва (же) до мо́рѧ хенере́дъ на (высо́ки)[8], (-)[9] да́же до мо́рѧ а҆ра́ва, мо́рѧ со́лищнаго. (на)[10] въсто́къ пꙋте́мъ ко (висимо́дꙋ)[11] (и҆) [по҄][12] дема́нь, ꙗ҆́же по҄ (сидода си́га)[13]· (Предѣ́л же)[14] (и҆о́га)[15] ц҃рѧ васа́нъска, ѡ҆ста́вшїи ѿ щꙋдо́въ и҆́же ѡ҆би́та̀ въ а҆старо́дѣ, и҆ въ (і҆ѡ҆рда́нѣ)[16]. ѡ҆бладаы́и (же) ѿ горы̀ а҆е́рмонъ и҆ ѿ се́лха, и҆ всю (зе́млю) васа́нь до предѣ́лъ гесꙋри́нъ и҆ (мaха́ди)[17], и҆ полъ галаа́да, (и҆дѣже) предѣ́лъ сїо́на ц҃рѧ є҆сево́ньска· Мѡѷсїи рабъ г҃нь и҆ с҃нове і҆и҃левы, и҆зби́ша а҆̀. и҆ дасть ю҆̀ мѡѷсїи (ра́бъ б҃жїи) въ ѡ҆дръжа́нїе рꙋви́мꙋ и҆ га́дови и҆ полъ племе́ни манасї́инꙋ· (-)[18] Сїи (же) ц҃ри (а҆м҃моррѣ́истїи)[19] ꙗ҆́же и҆зби̇̀ і҆сꙋсъ и҆ с҃нове і҆и҃левы, ѡ҆бо́нꙋ странꙋ̆ і҆ѡ҆рдана. подо́лгъ мо́рѧ (валса́дова)[20], на́ поли дꙋбра́вы (-)[21] до горы̀ [а҆ло́к]22 є҆́же и҆́де въ сини́ръ, и҆ да́стъ ю҆̀ і҆сꙋсъ племе́ном і҆и҃левом, [прича́стїе][23] по жре́бїи (є҆го)[24]· въ горѣ̂ и҆ на́ поли, и҆ въ а҆ра́вь, и҆ въ (а҆сида́дѣ)[25], и҆ въ пꙋсты́ни и҆ въ (а҆ге́дѣ)[26]. (хетде́ѧ)[27]. и҆ (а҆м҃морре́ѧ)[28]. и҆ ханане́ѧ. и ферезе́ѧ, и҆ є҆ве́ѧ, и҆ є҆ѹ҆се́ѧ· Ц҃рѧ і҆ерихо́ньска, и҆ ц҃рѧ га́инна ꙗ҆́же є҆́сть бли́зъ веди́ли· ц҃рѧ і҆е҃рлимъска, (и҆) ц҃рѧ хевро́нска· ц҃рѧ є҆римꙋфе́ска, (и҆) ц҃рѧ лахи́съ· ц҃рѧ [є҆гло́мъска][29], (и҆) ц҃рѧ газе́рска· Ц҃рѧ дави́ръска, (и҆) ц҃рѧ гаде́рска· ц҃рѧ (є҆рмъска)[30], (и҆) ц҃рѧ [а҆де́ръска][31]· ц҃рѧ ле́вна, (и҆) ц҃рѧ (ѡ҆дале́мъска)[32]. ц҃рѧ маки́да. (и҆ ц҃рѧ веди́лѧ·) ц҃рѧ (а҆пъфꙋ)[33], (и҆) ц҃рѧ ѡ҆фе́ръска· ц҃рѧ а҆фе́ка (-)[34]. (и҆) ц҃рѧ (херъсаро́ньска)[35]· ц҃рѧ [самъвро́нъ][36], (и҆) [ц҃рѧ фꙋга][37]· ц҃рѧ [маро́ньска][38]. (и҆ ц҃рѧ а҆хъса́дъ·) [ц҃рѧ дана́хъска, (и҆) ц҃рѧ магедо́ньска· ц҃рѧ (кедо́ньска)[39] А][40], (и҆) ц҃рѧ и҆е́кона́мъска (є҆рме́лѧ)[41]· ц҃рѧ [а҆доръска][42], (нафедо́ръ)[43]. (и҆) ц҃рѧ гои́мъска. [гельа҆ге́лѧ][44]· ц҃рѧ [де́рса][45], (си́хъ всѣ̑х)[46] ц҃рей, л҃а·

панував від Арона, що є в аройській долині і посеред долини, і половиною землі Ґалаада, до Явока, де границі аммонських синів; **3** від Арави ж до моря Хенерет, на висотах, аж до моря Арави, Соленого моря, на сході, дорогою до Висимота і під Теман, що під Сидотом-Сиґа. **4** Границі ж Йоґа, васанського царя, що остався з ґіґантів, що жив в Астароті і в Йордані, **5** будучи ж володарем від гори Аермона і від Селхи, і всієї землі Васана аж до гесуринських границь, і Махати, і половини Ґалаада, де границя Сіона, есевонського царя. **6** Мойсей, господній раб, та ізраїльські сини вигубили їх; і дав її Мойсей, раб божий, в насліддя Рувимові і Ґадові, і половині племені Манассії. **7** Це ж амморейські царі, яких вигубив Ісус та ізраїльські сини на другому боці Йордану, вздовж валсадового моря, на полі долини до гори Алок, що йде до Сира; і дав Ісус унаслідувати її ізраїльським племенам за його жеребом. **8** В горі і на рівнині, і в Аравім, і в Асидатім, і в пустині, і в Аґеті – хеттея, і амморея, і хананея, і ферезея, і евея, і евусея. **9** Єрихонського царя, і ґайського царя, що є коло Ветиля, **10** єрусалимського царя, і хевронського царя, **11** єримуфейського царя, і царя Лахіса, **12** егломського царя, і ґазерського царя, **13** давирського царя, і ґадерського царя, **14** ермського царя, і адерського царя, **15** царя Левни, і одалемського царя, **16** царя Макида, і царя Ветиля, **17** царя Апфу, і оферського царя, **18** царя Афека, і херсаронського царя, **19** самвронського царя, **20** і царя Фуга, маронського царя, і царя Ахсат, **21** танахського царя, **22** і маґедонського царя, кедонського царя, і царя єконамського Єрмеля, **23** царя адорського Нафедора, і царя ґоїмського Ґелягеля, **24** царя Терсу, всіх цих царів – 31.

Гл҃а, г҃і·

І҆сꙋсъ (же)[1] състарѣ́вся преше҃ д҃ни. и҆ ре҃ г҃ь къ і҆сꙋсꙋ, ты състарѣ́сѧ д҃ньми. (а҆)[2] зе҃лѧ̀ ѡ҆ста̀ мно́га въ причаще́нїе· (-)[3] Си́ (же) землѧ̀ ѡ҆ста́вленаѧ предѣ́лы филисти́мли. (ѿ)[4] [гесꙋри][5] и҆ хананеа́нъ· ѿ (рѣки̇̀ си́хра)[6] ꙗ҆́же (и҆дѐ) ѿ лица̀ є҆гѵ́птови. даждь до предѣ́лъ а҆ккъкаро́ньскъ къ (сѣ́верꙋ)[7] ханане́й, намѣни́тсѧ пѧ́ть ѡ҆бла́стїи филисти́мъскъ. газе́вꙋ и҆ а҆зотїю и҆ (а҆сколонитꙋ)[8], и҆ (гедодею)[9] и҆ а҆ккъкаро́нитꙋ. и҆ є҆ѵ҆ею ѿ дема́нъ· (ѿ юга же)[10] всѧ землѧ̀ ханаа́нска прѧ́мо ѿ га́зы. и҆ сидо́нъ даждь до а҆фе́ка, до предѣ́лъ

Глава 13

1 Ісус же старим став, проминули йому дні, і сказав Господь до Ісуса: Ти постарівся днями, а багато землі осталося до унаслідування. **2** Це ж земля, що осталася: околиці филистимські, від Ґесури, і хананеян, **3** від ріки Сихра, що іде від лиця Єгипту аж до границь аккаронських, на північ хахахейян; вважається п’ятьма володіннями филистимськими: Ґазева, і Азота, і Асколонита, і Ґетота, і Аккаронита. І Евея, **4** з Теман, з півдня ж – вся ханаанська земля: напроти від Ґази, і Сидон аж до Афека, аж до амморейських границь. **5** І вся фи-

листимська земля: Ґавли і ввесь Ливан, від сходу сонця, від Ґалґал, під горою Аермон, до входу до Емата. **6** І всі, що жили в гірських околицях: від Ливана і до Мастефот-Маїма. *Всіх сидонців Я вигублю від лиця Ізраїля, тільки роздай жеребом Ізраїлеві в наслідfestival, так як Я тобі заповів. **7** І тепер розділи цю землю в наслідfestival 9-тьом племенам і половині племені Манассії. **8** А *другій половині племені дав Мойсей часть з синами Рувима і Ґада на другій стороні Йордану, на схід сонця. Так як дав їм Мойсей, господній раб: **9** від Рор, і що є при устях потоку Арнона, і місто, що посеред долини, і всю рівнину від Мадавана. **10** Всі міста Сіона, амморейського царя, який царював в Есевоні, аж до границь аммонових синів, **11** і Ґалаад, і околиці Ґесури і Маґати, всю гору Аермон, і всю Васанитиду до Елхи; **12** все царство Йоґа в Васанитиді, який царював в Астароті і в Едаїні. Цей одинокий остався з ґіґантів, і побив його Мойсей, і вигубив його. **13** Але ізраїльські сини не вигубили Ґесуру і Махату, і хананеїв, тому що живе цар Ґесури і Махати між ізраїльськими синами до сьогоднішнього дня. **14** *Лише племені Левія не дано наслідfestival; Господь Бог ізраїльський сам їхнє наслідfestival, так як сказав їм Господь. І це розподіл, який розмірив Мойсей ізраїльським синам за їхніми племенами в Аравоті і в Моаві, на другому боці Йордану, коло Єрихону. **15** І дав Мойсей племені синів Рувима за їхніми родами. **16** І були їм границі: від Раоіра, що при березі долини Арнона, і місто, що є в арнонській долині, і вся мисорська земля. **17** Есевон, всі міста, що є в Мисорі і Деворі, і Вамот, Ваал, і велмонські доми, **18** і Асса, і Кедемот, і Мифаат, **19** і Каріятем, і Севама, і Сартови, і Сиорови, в околиці Енака, **20** і Ветфогор, і Асидотфатсґа, і Висимут; **21** і всі мисорські міста, і все царство Сіона, амморейського царя, *якого убив Мойсей, його самого і мадіямських старшин Аевія, і Рокома, і Сура, і Ура, і Ровека, сіонських князів, які жили в тій землі. **22** І ворожбита веорського Валаама вбили мечем ізраїльські сини в полоні. **23** Були ж границі Рувима – йорданські околиці. Це наслідfestival синів Рувима, за їхніми родами і їхніми містами, і їхніми селами. **24** Дав же Мойсей і синам Ґада, за їхніми родами; **25** і були ж їхні границі: Язир, всі міста Ґалаада, і половина землі амонських синів, до

пс. 77

мой4. 32 ниж. 22

мой4. 18 єв. 7 єз. 44

мой4. 31

(а҆ммѡрре́искъ)[11]. И҆ всю̀ зе́млю (га́мъвли)[12], филистимлю. и҆ ве́сь лива́нъ ѿ въсто́къ сл҃нца, ѿ га҃га́лъ по̑ горо́ю а҆ермо́нъ до вхо́да е҆ма҃. (И҆) всѝ ѡ҆бита́ющїи въ го́рьстѣи ѿ лива́на (и҆) до (масрефо́дъ)[13] маи́ма. *Вса сидо́нскїа а҃ (-)[14] потреблю̀ ѿ лица̀ і҆и҃ла. (то́лико) разда́и (-)[15] жре́бїемъ і҆и҃лю (въ прича́стїе), ꙗ҆́коже [заповѣ́да҃ тебѣ][16]. И҆ нн҃ѣ раздѣлѝ зе́млю сїю въ прича́стїе. д҃ ти̏, племене́мъ и҆ по̑ племе́ни манасі́ину. (-)[17] (ѳ҃)[18] по́лъ племе́ни *(второ́му дадѐ мѡѷсі́и ча́сть), (съ сн҃ъми) рꙋви́мли и҆ га́довыми (-)[19] ѡ҆бо́нꙋ странꙋ̀ і҆ѡрда́на на въсто́къ сл҃нца. (Ꙗ҆́коже) да́стъ (и҆мъ)[20] мѡѷсі́и ра́бъ гн҃ь, ѿ (ро́ръ)[21] (и҆) ꙗ҆́же є҆сть ѿ ᲂу҆́стїа водоте́чи а҆рноне́а. и҆ гра҃ и҆́же междꙋ̀ де́брею, и҆ всю̀ (ра́внꙋю)[22] ѿ (мадава́на)[23] (-)[24]. Вса гра́ды сїѡ́на цр҃а (а҆ммѡрре́иска)[25], и҆́же цр҇твова въ є҆сево́нѣ, даждь до предѣ҃ сн҃овъ а҆ммо́нь. И҆ галаа́дъ, и҆ предѣ́лы [гесꙋ́ри][26]. и҆ [мага́ди][27] всю̀ горꙋ̀ а҆ермо́нь, и҆ всю̀ васани́тскꙋ до [є҆́ха][28]. Все цр҇тво (и҆́ѡгово)[29] въ васани́тиди и҆́же цр҇твова, въ а҆старо́дѣ и҆ въ (є҆даи́н)[30]. сїи оста̀ (є҆ді́нъ) ѿ щꙋ́довъ, и҆ ᲂу҆бѝ є҆го мѡѷсі́и, и҆ потребѝ (и҆). (Но)[31] не потреби́ша сн҃ове і҆и҃левы гесꙋ́ри. и҆ маха́ди и҆ хананео́въ. (зане́же)[32] живе́тъ цр҃ь [гесꙋ́ри][33] и҆ [маха́ди][34]. въ сн҃ѣхъ і҆и҃левъ, до сего дн҃е. *Ра́звѣ племе́ни леѵ҃инꙋ не да́стїса прича́стїе. гь҃ бг҃ъ і҆и҃левъ са́мъ (прича́стїи си́хъ)[35], ꙗ҆́коже ре҃ и҆́мъ гь҃. И҆ сїе раздѣле́нїе є҆́же раздѣлѝ мѡѷсі́и сн҃омъ і҆и҃левым (по племене́мъ и҆́хъ). въ а҆раво́дѣ, (и҆ въ) моа́вѣ ѡ҆бо́нꙋ странꙋ̀ і҆ѡрда́на ᲂу҆ є҆рихо́на. и҆ да́стъ мѡѷсі́и племе́ни (сн҃овъ) рꙋви́млимъ по со́ньмꙋ и҆́хъ. И҆ бы́ша и҆́мъ предѣ́ли ѿ (раѡ́ръ)[36], и҆́же (при бре́гꙋ)[37] де́бри а҆рно́нъскїа. и҆ гра́дъ и҆́же (є҆сть) въ де́бри а҆рно́нстѣи, и҆ всю̀ (зе́млю) мисо́рскꙋ. (-)[38] Є҆сево́нъ (-)[39] вса гра́ды и҆́же сꙋ́ть въ мисо́рѣ и҆ [дево́рѣ][40] и҆ вамо́дъ. ваа́ль, и҆ [до́мы][41] [велмо́на][42]. И҆ (а́сса)[43] и҆ кедимо́да, и҆ [мифаа́дъ][44]. И҆ карїаде́мъ и҆ се́вама и҆ [сардо́вы][45] и҆ сиѡ́ровы, въ предѣ́ле [є҆на́ка][46] и҆ (ведъфаго́ра)[47]. И҆ а҆сидофа҃сга, и҆ [висимꙋ́да][48]. И҆ вса гра́ды мисо́ровы. и҆ все цр҇твїе сїѡ́на цр҃а (а҆ммѡрре́иска)[49], *є҆гоже ᲂу҆бѝ мѡѷсі́и самого и҆ старѣ́ишины мадиа́мла. (-)[50] (а҆е́вїа)[51] и҆ роко́ма и҆ сꙋ́ра и҆ ᲂу҆́ра и҆ (рове́ка)[52]. Кн҃зи сїѡ́на (-)[53] и҆́же ѡ҆битахꙋ̀ на землѝ то́й. и҆ валаа́ма веѡ́рова волхва ᲂу҆би́ша мече́мъ (сн҃ове і҆и҃левы въ плѣнѣ). Бы́ша же предѣ́ли рꙋви́нѣ і҆ѡрда́нь предѣ́лъ. Сїе прича́стїе сн҃овъ рꙋви́мовъ по сонмо́мъ и҆҃, (и҆) гра҃ и҆́хъ и҆ села и҆́хъ. дадѐ же мѡѷсі́и и҆ сн҃омъ га́довымъ по сонмо́мъ и҆́хъ. и҆ бы́ша (же) (и҆мъ предѣ́ли)[54] и҆азі́ръ всѝ гради галаа́ди. и҆ по́лъ землѝ сн҃овъ (а҆мо́нь)[55] да а҆ро-

ѱ҃ло ѡ҃з

д҃ мѡ҃ л҃в н҃и к҃в

д҃ мѡ҃ и҃і є҆вре҃ з҃ є҆зе҃ м҃д

д҃ мѡ҃ л҃а

и҆́ра и҆́же є҆́сть пре҆ лицемъ (равва́да)[56]. И҆ ѿ є҆севона до рамо́да, по (ма́сфе)[57] и҆ въ (и҆танимѣ)[58]. и҆ ѿ [манаи́ма][59], до предѣ́лъ давировъ. И҆ въ (є҆сме́ку)[60] видара́мъ, и҆ [видна́мъ][61]. и҆ (съхо́да)[62] и҆ [сафо́на][63], и҆ ѻ҆ста́нокъ црьства сїо́на (и҆) цр҃ѧ є҆сево́ньска. [-][64] і҆орда҃н (и҆ є҆́же на҃ ни́мъ)[65] да́ждь до ча́сти (и҆) мо́ре хенере́дъ ѻ҆бо́ну страну і҆орда́на ѿ въсто́къ. Сїе причастїе сн҃овъ га́до по соньмо́мъ и҆хъ, (и҆) по гра́дохъ и҆хъ и҆ по се́ла҃ и҆хъ. И҆ дадѐ мѡѷсїи (и҆) полу племе́ни манасїи́ну, по соньмо҃ их. и҆ бы́ша предѣ́ли и҆хъ ѿ (маи҆а́има)[66], и҆ все црство васа́ново, и҆ все црство и҆о́гово цр҃ѧ васа́ньска. и҆ вс̑ѧ ве́си и҆а́ира и҆́же сꙋть въ васанитиди шестьдесѧтъ гра́довъ. И҆ по́лъ галаа́да и҆ въ а҆стародѣ, и҆ въ (є҆надраи́нъ)[67]. гра́ды црства ѻ҆́гова въ васанитиди. и҆ да́шасѧ сн҃омъ махи́ровым, (и҆) сн҃у манасїи́ну и҆ по́лу сн҃омъ махи́ровы҃ (-)[68], по соньмо́мъ и҆хъ. Сїѧ (же сꙋть) и҆́же (раздѣли)[69] мѡѷсїи ѻ҆бо́ну страну і҆орда́на въ а҆раво́де (-)[70] прѧ́мо і҆ерихо́на на въсто́к. (Племе́ни же левѵ́ину не дадѐ мѡѷсїи прича́стїа. *поне́же са́мъ гь бъ і҆и҃левъ прича́сти сего є҆́сть ꙗ҆́коже гл҃а и҆м.)

Ароїра, що є перед лицем Раввата. **26** І від Есевона до Рамота, за Масфою і в Ітанимі, і від Манаїма до границь Давира; **27** і в Есмеку-Витарам, і Витнам, і Сохота, і Сафона, і зосталу часть царства Сіона, есевонського царя; Йордан і те, що над ним, аж до частини і моря Хенерет, на другому боці Йордану, на сході. **28** Це насліддя синів Ґада, за їхніми родами і за їхніми містами, і за їхніми селами. **29** І дав Мойсей і половині племені Манассії, за їхніми родами. **30** І були їхні границі: від Манаїма, і все васанське царство, і все йоґове царство, васанського царя, і всі села Яіра, що є в Васанитиді, шістдесят міст, **31** і половина Ґалаада, і в Астароті, і в Енадраїні, міста оґового царства в Васанитиді, – і були дані синам Махіра і синові Манасії, і половині синів Махира, за їхніми родами. **32** Це ж є *ті*, яким розділив Мойсей на другому боці Йордану, в Араводі, напроти Єрихону, на сході. Племені ж Левія Мойсей не дав насліддя, *тому що сам Господь Бог ізраїльський є його насліддям, так як сказав їм.

д мо ні — мой4. 18

Гл҃а, ді.

Си* (же)[1] (прича́стїа)[2] сн҃овъ і҆и҃ле въ земли ханаа́ньстѣи, и҆́мже [раздели́ша][3] (ю)[4], є҆лїа́за жре. і҆ и҆сꙋсъ сн҃ъ навѵ́инъ, и҆ кнѧ́ѕи ѿчествъ племе́н сн҃овъ і҆и҃левъ. *По жре́бїемъ прича́стїа (своѧ) взѧ́ша. ꙗ҆́коже заповѣ́да гь [-][5] (мѡѷсїо да́ти)[6], д ти, племе҃ и҆ по҃ племе́ни (манасїи́ну). (И҆ дадѐ бо мѡѷсїи двема̀ племе́не и҆ по́лъ племе́ни прича́стїе,) ѻ҆бо́ну страну і҆орда́на. (-)[7] левѵ́том (же) не дадѐ прича́стїа в ни҃, зане́ (же) бѣ́аху сн҃ове і҆о́сифли. два племе́ни манасїи, и҆ є҆фремли. и҆ (сего̀ ра́ди) не да́стъ ча́сти землѝ левѵ́то҃ и҆о по градо́мъ вселе́нїа, и҆ пре҆гра́дїа (ско́то҃ и҆хъ)[8] (-)[9]. Ꙗ҆́коже заповѣ́да гь, мѡѷсїю. тако сътвори́ша сн҃ове і҆и҃леви, и҆ разде́ли́ша зе́млю. И҆ прїидо́ша сн҃ове і҆ꙋ҆́динни къ і҆сꙋсꙋ, въ га҃га́лы. и҆ ре к немꙋ хале́въ, и҆є҆фо́ни҃ кенезе́и, ты съвѣси сло́во, є҆́же гл҃а гь къ мѡѷсїю чл҃вкꙋ бж҃їю, ѻ҆ мнѣ и҆ ѻ҆ тебѣ въ кадисва́рнїи. м, бо лѣтъ бѣхъ є҆гда̀ посла̀ мѧ мѡѷсїи ра́бъ [гн҃ь][10], ѿ кадисва́рнїи съглѧда́ти зе́млю. и҆ ѿвѣща́хъ є҆мꙋ (словеса̀)[11] по (всемꙋ є҆́же бы́сть въ срцы мое҆мъ)[12]. Бра́тїа же моа̀ ходи́вшїи со мно́ю, преврати́ша срце лю́дїи. а҆з же преложи́сѧ въ слѣ гви бꙋ моє҆мꙋ. И҆ клѧ́сѧ мѡѷсїи въ то́й дн҃ь гл҃ѧ. *землѧ̀ на ню́же є҆си възше́лъ тебѣ бꙋ́детъ въ прича́стїе, и҆ ча́до҃ твои҃ въ вѣ. ꙗ҆́ко приложѝ слѣди́ти по гѣ бзѣ [мое҆мъ][13]. И҆

Глава 14

1 *Це ж насліддя ізраїльських синів в ханаанській землі, яким її розділили священик Еліазар та Ісус, син Навина, і володарі родів, племен ізраїльських синів. **2** *Вони одержали свої насліддя за жеребами, так як Мойсеєм заповів Господь дати 9-тьом племенам і половині племені Манасії. Бо і Мойсей дав двом племенам і половині племені насліддя **3** з другого боку Йордану; Левітам же не дав між ними насліддя, **4** бо ж сини Йосифа були два племені – Манасій і Ефраїм; задля і цього не дав частини землі левітам, але по містах – на поселення і передмістя – для їхнього скота. **5** Так як заповів Господь Мойсеєві, так вчинили ізраїльські сини, і поділили землю. **6** І прийшли юдині сини до Ісуса, до Ґалґал; і сказав до нього Халев Єфонин, Кенезей: Ти знаєш слово, яке Господь сказав до Мойсея, божого чоловіка, про мене і про тебе в Кадис-Варні. **7** Бо 40 років мав я, коли мене послав Мойсей, господній раб, з Кадис-Варни розвідати землю; і відповів я йому слова за всім, що було в моїм серці. **8** Брати ж мої, що пішли зі мною, відвернули серце народу, я ж приклався вслід за Господом Богом моїм. **9** І поклявся Мойсей в тому дні, кажучи: *Земля, до якої ти пішов, тобі буде в

д мо лд — мой4. 34

д мо лд дѣѧ гі — мой4. 34 дія. 13

вві а — вищ. 1

насліддя і твоїм дітям навіки, бо ти приклався іти вслід за Господом Богом моїм. **10** І тепер перекормив мене Господь, так як сказав; ось 40 і 5 років відколи сказав Господь це слово до Мойсея, бо ще ходив Ізраїль в пустині, і тепер ось мені сьогодні 80 і 5 літ. **11** І сьогодні я є таким сильним, так як і коли мене послав Мойсей, так і тепер маю силу вийти на війну і ввійти. **12** І тепер прошу в тебе цю гору, так як сказав Господь в той день, бо ти почув це слово в той день; там же є Вакими, сильні і великі міста, та ж якщо є Господь зі мною – вигублю їх, так як сказав Господь. **13** І поблагословив його Ісус, *і дав Хеврон в насліддя Халевові, синові Єфтонія, синові Ханезея. **14** Через це став Хеврон Халева Єфонії, Хенезея, в насліддя – до сьогоднішнього дня, тому що він пішов вслід за наказами Господа Бога ізраїльського. **15** Ім'я ж Хеврона раніше було Кариатарва-Арба, бо чоловік великий посеред Воакимін був; і спочила земля від війни.

суд. 1
мак1. 1
мой4. 14

нн҃ѣ прекорми мѧ есть гь҃, ꙗкоже есть реклъ се, м҃, и е҃, лѣтъ ѿнелиже гл҃а гь҃ [се слово][14] къ мѡусїю. (ꙗко еще хождаше)[15] ї҆и҃ль въ пѹстыни, и нн҃ѣ се (мн)[16] дн҃ь, п҃, и е҃, лѣтъ. (и) тако есмь дн҃е могїи ꙗко (и) егда посла мѧ мѡусїи. тако (и) (нн҃ѣ могѹ)[17] входѧще (на брань і исходѧще)[18]. И нн҃ѣ прошѹ оу тебе (горы сїѧ)[19], ꙗко ре҃ гь҃ въ дн҃ь онъ, ꙗко ты слыша слово се въ дн҃ь онъ, (въ)[20] (акимѣ)[21] же тамо сѹть грады тверды и велицы, (и) аще бо (есть гь҃ со мною)[22] потреблю и ꙗкоже есть реклъ (-)[23] гь҃. И бл҃ви его ісѹсъ, *и дасть хеврона, халевѹ сн҃ѹ (иефдонѣинѹ)[24], сн҃ѹ [ханезеинѹ][25], въ причастїе. Сего ради бысть хевро халевѹ (иедони)[26] (хенезеинѹ)[27], въ причастїе до [днешнѧго дн҃ѧ][28], понеже въслѣдова по велѣнїю г҃а б҃а і҆и҃лева. Имѧ же хевронѹ (первое бысть)[29] (каріадарва)[30], (арба бо мѹжъ велїи средѣ воакимъ бысть)[31], и (преста землѧ)[32] ѿ брани.

сѹдїи а҃
а҃ ма҃ а҃
д҃ мо҃ ді

Глава 15

мой4. 34

1 І *жереб синів Юдиних, за їхніми родами був: від границь Ідумеї, від пустині Син до Ливану, аж до Кадиса, на півдні. **2** І були їхні границі: від сходу до часті й лукійського моря, і від вершка, що клониться на південь **3** і переходить напроти виходу Акраввим, і відходить від Сини, і піднімається від півдня до півдня, що до Кадис-Варни, і заходить в Еврон, і піднімається до Агдари, і виходить на захід від Кадиса, **4** і йде до Акарки. Виходить же до Асемона і входить до долини єгипетської; і хай буде його вихід і його границя до моря. Це є їхні границі з півдня. **5** Границі зі сходу: і все Солоне море до частини Йордану. І їхні границі з півночі: і від горішнього моря, і від частини Йордану; **6** піднімаються ті границі до Ветагли, і проходять на півночі до Вефтара; і йдуть ці границі до каменя Веора, сина Рувима; **7** і піднімаються ці границі до Девира, долини Ахора; виходять же до Ґалґали, що є напроти сходу, до Домин, що є до півдня долини; і піднімається ця границя до води джерела сонця, і кінці його є в джерелі Роґил. **8** І піднімається границя до Еномлевої долини на південь, до Єус, з півдня, [це є Єрусалим]; і виходить ця границя на вершок гір, що є перед лицем Еномлевої долини, до моря, яке є з частини рафаїнської землі, до півночі. **9** І виводить границі на верх гори, до джерела води Нафто, і виводить до ефронської гори; і йдуть ці

Гл҃а, еі҃.

д҃ мо҃ лд҃

И бысть* (жребїи)[1] (сн҃овъ)[2] ї҆ѹдин по сонмомъ ихъ, ѿ предѣ идѹменскъ ѿ пѹстынѧ синъ (къ ливанѹ), даждь до кади къ югѹ. и быша (предѣли и҃)[3] ѿ въстокъ до части морьскїа (и) лѹкїнскїѧ, (и) ѿ холмическїа клонѧщаго къ югѹ. И проходи прѧмо въсхожденїю, [акраввимъ][4]. і исходи ѿ [сина][5], и въсходитъ ѿ юга, до (ливы иже) къ кадисварни. И заходитъ въ (евро)[6], и въсходитъ въ (агъдарѹ)[7], і исходи на запады кадисъ, і идетъ (въ акаки. Изходит же) въ асемонѹ, и въходитъ до дебри егѵпетски. и да бѹде (исхо его)[8] (и) предѣ (его) къ морю. сїа сѹть (предѣли и҃)[9] ѿ юга. (-)[10] Предѣли ѿ востокъ (и) все море сланое, до (части) ї҆ордана. и предѣлы ихъ къ северѹ, и ѿ холмичнаго морѧ и ѿ части ї҆орданьски. въсходѧтъ предѣли (тїи) въ видаглѹ, и преходи ѿ севера къ (вефдара)[11]. и въсходѧ предѣли (сїи) къ камени (веорѹ)[12], сн҃а рѹвимлѧ. И въсходѧтъ предѣли (сїи) къ (девирѹ)[13] дебри ахоровы, (-)[14] исходѧ (же) до к галгалы иже есть прѧмо схожденїю (додоми)[15], ꙗже есть къ югѹ дебри. и въсходи (предѣлъ сїи) къ водѣ источника солнечна, и (концы емѹ сѹть)[16] оу источникъ рогилъ. И въсходи предѣлъ в дебрь [еномлю][17] къ югѹ в еоусъ ѿ ливоса, сїа есть ієрлимъ. і исходи предѣлъ (сїи) къ верхѹ горъ, ꙗже есть пре лицемъ дебри [еномли][18] оу морѧ, ꙗже есть

ѿ ча́сти землѝ рафаи́нѧ къ сѣ́верꙋ· И҆ вывод҃и предѣ́лы на вр҃ъ горы̀, къ и҆сто́чникꙋ водъ̀ нафъдо. и҆ выво́дитъ къ горѣ̑ є҆фро́ни, и҆ ѻ҆́кр҃тъ и҆́дꙋтъ (сі́и) предѣ́ли въ ваа҃, се̑ є҆́сть гра҃ и҆ар҃· И҆ да ѻ҆бхо́дитъ предѣ́лъ ѿ ваа́ла къ мо́рю, и҆ да прихо́дитъ во́ (гра҃)[19] [сі́иръ][20]. (и҆ да прехо҃д) къ ю́гꙋ гра́да и҆а́римъ ѿ сѣ́вера, се̑ є҆́сть [хасало́нъ][21] и҆ да сни́детъ къ градꙋ̀ сл҃нчнꙋ, и҆ да прі и҆́детъ къ ю́гꙋ· И҆ да и҆зведе҃ предѣ́лъ къ ю́гꙋ (а҆къыкеа҆ранꙋ)[22] до сѣ́вера. и҆ да и҆зведе́тъ предѣ́лы въ (а҆къхорана)[23], (-)[24] да пре́йдетъ го́рꙋ [землѝ][25] валаа́ни. і҆ и҆зведе҃ къ (а҆́ивънїю)[26], и҆ да бꙋ́детъ (предѣ́ломъ и҆схо҃)[27] къ мо́рю· И҆ предѣ́ли и҆́хъ запа҃нїи, мо́ре вели́кое (-)[28]. сі́и предѣ́ли сн҃ѡ і҆ꙋ́динъ ѻ҆́кр҃тъ по сонмо́мъ и҆́хъ· И҆ (дадѐ і҆с҃съ) халє́вꙋ сн҃ꙋ (ѻ҆фоні́инꙋ)[29] (-)[30] ча́сть средѣ̑ сн҃овъ і҆ꙋ́динъ, повелѣ́нїа ра́ди бж҃їа (къ і҆с҃ꙋ). и҆ да́стъ є҆мꙋ̀ і҆с҃съ гра҃ (а҆рво́нъ)[31] (ѻ҆ц҃а)[32] є҆на́кова, си є҆́сть хевро́нъ· *И҆ потреби̇ ѿтꙋ́дꙋ хале́въ сн҃ъ (и҆є҆фдоні́инъ)[33]. три̑ сн҃ы єна́ковы. (і҆) сꙋсі́и и҆ [фолма́н][34] и҆ а҆химана. и҆ възы́де ѿтꙋ́дꙋ хале́въ на живꙋ́щихъ въ дави́ре. и҆́мѧ же (пре́жде бѧ́ше дави́рꙋ)[35] гра҃ писме́нъ· И҆ рече хале́въ и҆́же а҆́ще во́зметъ (кто) [-][36] гра҃ писме́нъ. и҆ совладѣ́е҃ и҆ дамъ є҆мꙋ̀ а҆ха́нь дщере́ мою̀ въ женꙋ̀· И҆ пои҆ ю҆ гофоні́илъ, сн҃ъ кенезе́овъ бра́та хале́вова ю҆нѣ́йшїи. и҆ да́стъ є҆мꙋ̀ а҆ха́нь дщерь свою̀ [-][37] въ женꙋ̀· И҆ бы҃ внегда̀ ѿходѧ́щи є҆́й (-)[38] совеща̀ с ни́мъ гл҃ющи, попрошꙋ̀ ѹ҆ ѻ҆ц҃а моего села̀. и҆ (въскочи)[39] съ ѻ҆слѧти, и҆ рече є҆́й хале҃ что (ти є҆сть)[40]. И҆ ре҃ є҆мꙋ̀ да́ждь ми бл҃вені́е, ꙗ҆́ко въ зе́млю (полꙋ́деннꙋю)[41] ѿда мѧ. да́ждь ми (галафъма́и)[42], и҆ да́стъ є҆́й хале́въ (галафъмаи́мъ)[43], (и҆) вы́шшꙋю и҆ (до́лнюю [гала́да][44])[45]. Се̑ прича́стїе (-)[46] сн҃овъ і҆ꙋ́динъ, (и҆ племе́ни и҆́хъ)· Бы́ша же гра́ди и҆́хъ, гра҃ старѣ́йшїи племе́нъ сн҃овъ і҆ꙋ́д҃и, къ предѣ́ло҃ є҆до́мли (къ ю́гꙋ)· Къ пꙋсты́ни кавсее́илъ и҆ є҆драи и҆ (а҆вꙋ́ръ)[47]. (-)[48] Ки́на (же) и҆ ди҃мо́на и҆ а҆да́да. и҆ кеде́съ и҆ (є҆днази́фъ)[49] и҆ теле́мъ· И҆ (є҆вало́дъ)[50] и҆ гра҃ а҆серо́нъ. (и҆ а҆со́ръ но́выи и҆ вси гра́ди є҆серо́ни.) сі́и (же є҆сть) а҆со́ръ а҆ма́мъ и҆ се́ме и҆ (дема́ама)[51] и҆ [мода́да][52] (и҆ а҆са́ръсꙋ). и҆ а҆се́ръ (га҃да́лъ)[53] (и҆ а҆се́мо҃) и҆ (вадфеле҃)[54]. И҆ а҆сарсꙋ́ла и҆ вирсаві́и (є҆везꙋ́дїѧ), и҆ села и҆́хъ и҆ дворы̀ и҆҃· (Ваа҆ла́на)[55] и҆ (є҆ви҃)[56] и҆ а҆семъ· И҆ є҆льдода҃ и҆ (хеси҃)[57] и҆ є҆́рма· И҆ сиклеѓъ и҆ (махари́мъ)[58], и҆ (сее́ннакъ)[59]. И҆ (ламо́дъ)[60] и (секеле́нъ)[61] (и҆ а҆и́нъ) и҆ (є҆рмо́нъ)[62], (всѣхъ) гра҃, к҃ и҆ д҃, и҆ села и҆҃· На ра́вни (же) є҆сдао́ль и҆ (саара́къ)[63] и҆ (а́зра)[64]. И҆ рами҃ и҆ за́но, и҆ (гои́нимъ дафъфꙋ́нъ)[65] і҆ и҆на́имъ· И҆ (є҆рмꙋ́дъ)[66] и҆ (ѻ҆доламъ)[67], и҆ не́мра и҆ со́хо и҆ а҆зи́ка· И҆ (сараи́мъ)[68] (и҆ дїагеда́имъ) и҆ (гада́ра)[69], (-)[70] села є҆ѧ.

границі довкруги до Ваала, це є місто Ярим. **10** І хай обійде границя від Ваала до моря, і хай приходить до міста Сир; і хай переходить на південь міста Ярим, з півночі, це є Хасалон; і хай зійде до міста сонця, і хай прийде на південь. **11** І хай виведе границю на південь Аккеарана –на північ, і хай виведе границі до Аккорана; хай перейде гору валаанської землі і виведе до Айвінії; і хай буде границею вихід до моря. **12** І їхні західні границі – Велике море. Це границі юдиних синів довкруги, за їхніми родами. **13** І дав Ісус Халевові, синові Офонія, часть серед юдиних синів, через божий наказ до Ісуса; і дав йому Ісус місто Арвон, енакового батька, – це є Хеврон. **14** *І звідти вигубив Халев, син Єфонії, трьох енакових синів: Ісусія і Фолмана, і Ахимана. **15** І пішов звідти Халев проти тих, що жили в Давирі, раніше ж ім'я Давіра було Місто писарів. **16** І сказав Халев: Хто лиш візьме Місто писарів і ним заволодіє, дам йому за жінку Асхань, мою дочку. **17** І взяв його Ґофоніїл, син Кенезея, молодший брата Халева. І дав йому за жінку Асхань, свою дочку. **18** І сталося, коли вона відходила, договорилася з ним, кажучи: Попрошу у мого батька поле, – і зіскочила з осла; і сказав їй Халев: Що тобі є? **19** І сказала йому: Дай мені благословення, бо ти мене віддав до південної землі; дай мені Ґалафмаїм. І дав їй Халев Ґалафмаїм і верхній і нижній Ґалат. **20** Це насліддя юдиних синів і їхнього племені. **21** Були ж їхні міста – перше місто племен юдиних синів при едомових границях, до півдня, до пустині – Кавсеїл, і Едрай, і Авур, **22** Кина ж, і Димона, і Адада, **23** і Кедес, і Етиазиф, **24** і Телем, і Евалот, **25** і місто Асерон, і новий Асор, і всі есеронські міста. Це ж є: Асор, **26** Амам, і Семе, і Темаама, і Модада, і Асарсу, **27** і Асер, Ґаддал, і Асемон, і Ватфелет, **28** і Асарсула, і Вирсавій, Евезутія, і їхні села, і їхні двори; **29** Ваалана, і Евим і Асем, **30** і Ельтодад, і Хесид, і Ерма, **31** і Сикилеґ, і Махарим, і це – Еннак, **32** і Ламот, і Секелен, і Аїн, і Ермон; всіх міст 20 і 9, і їхні села. **33** В рівнині ж: Естаоль, і Саарак, і Азра, **34** і Рамин, і Зано, і Ґонниїм, Таффун, і Інаїм, **35** і Єрмут, і Одолам, і Немра, і Сохо, і Азика, **36** і Сараїм, і Діяґетаїм, і Ґадара, її села; і 14-ть

суді҃ а

суд. 1

міст, і їхні села. **37** Сенань, і Даса, і Малгадад, **38** і Далаань, і Масита, і Ехтаель, **39** і Ляхис, іВаскат, і Аглом, **40** і Хаввань, і Ламас, і Хаталис, **41** і Ґадирот, і Витдаґонь, і Наама, і Макида – 16-ть міст і їхні села. **42** Етер, Лена, і Аасарн, **43** і Єфта, і Асенна, і Келай, **44** і Несита, і Ахим, і Мариса, і Малом – 9-ть міст і їхні села. **45** Аккаронь і їхні села, і їхні двори. **46** Від Акороня – Ямнай і села, що є близько Аздота, і їхні села, **47** і їхні двори. Ґаза і її села, і її села до єгипетського потоку, і Велике море, і границя. **48** І в гірській околиці: Сафир, і Етер, і Сохо, **49** і Едена, і місто писарів, це є Давер. **50** І Анав, і Ґестем, і Анев, **51** і Ґосом, і Хилуон, і Силон – 11-ть міст і їхні села. **52** І Ерев, і Рума, і Есань, **53** і Анум, і Витапфут, і Афака, **54** і Емата, і Каріатарба, це є Хеврон, і Сіор – 9-ть міст і їхні села. **55** Маон, і Хирмель, і Зит, і Еттай, **56** і Зураель, і Екдаам, і Зано, і Аким, і Едни, **57** і Ґаваа, і Тамна – 10-ть міст і їхні села. **58** Елул, і Витсур, і Хедур, **59** і Маарот, і Витанот, і Елтекен – 6-ть міст і їхні села. **60** Теко, і Ефрата, це є Вифлеєм, і Фагор, і Етам, і Кулом, і Татамі, і Сорис, і Карем, і Ґаліїм, і Витир, і Манохо – 11-ть міст і їхні села. Каріятваал, це місто Ярим, і Арваа в Еримовиті, – 2-а міста і їхні села. **61** І Витарава, і Мадона, і Охохан, **62** і Нефсан, і соляні міста, і Інгади – 6-ть міст і їхні села. **63** І евусів, що мешкали в Єрусалимі, сини юдині не змогли вигнати; і поселилися евусеї з Юдиними синами в Єрусалимі – до сьогоднішнього дня.

(и) гра, ді, и веси и· (Сенань)[71] и (даса)[72] и (малгада)[73]· И далаань и (масида)[74], и ехдаель. и ляхись и васкадъ и (агломъ)[75]· И хаввань и ламась и (хадалисъ)[76]· И гадиродъ и видъдагонь и (наама)[77] и макида, гра, ѕі, и веси ихъ· (-)[78] (Едерь)[79] (лена и аасарнъ). і иефда и асенна (и (келаи)[80] и (несида)[81])[82]· и (ахи)[83] и мариса и (мало)[84] гра, д, и веси ихъ· Ѵкаронь и села (и)[85] и селеніа (и)[86]. (-)[87] ѿ (акоронь)[88] (иамнаи)[89], и (веси)[90] иже суть бли (аздодъ)[91], и веси (ихъ)[92] и селеніа (и)[93]. Газа и веси ея и села ея, до водотечи егѵпетски, и море великое (и предѣлъ)[94]· И въ горстѣи сафирь и едерь и сохо и (едена)[95]· (И) гра писменъ, сеи есть (даверъ)[96]· И (анавъ)[97] и (гестем)[98] и (ане)[99]· И госомъ и хилуонъ и (силонъ)[100], гра [единънадесять][101] и веси ихъ· (И) еревъ (и рума и (асань)[102])[103]· И (анумъ)[104] и (видапъфудъ)[105] и афака· И (емата)[106] и (каріатарба)[107], сеи есть хевронь, и сіоръ, градъ. д, и села ихъ· маонъ и хирмель и зидъ, и еттаи· И (зураель)[108] и екдаамъ и (зано· И акимъ)[109] (и едни) и гаваа и фамна, гра, (і)[110]. и веси ихъ· (Елулъ)[111] и видсуръ и (хедуръ)[112]· И (маародъ)[113] и виданодъ и елдекенъ, градъ, ѕ. и веси и· деко и едрада, се есть видлеемъ, и дагоръ и етамъ и (куломъ)[114] и татами и сърисъ и каремъ и (галіимъ)[115] и видиръ и манохо, гра, аі. и веси и· Каріадъваалъ, сіи градъ іаримъ и (аревва)[116] (въ еримовиде), грады. в. и села ею (-)[117]· (-)[118] И видарава и мадона и (охоханъ)[119]· И (нефъсанъ)[120], и грады сланьные, і (инъгади)[121] грады, (ѕ)[122]. и веси ихъ· И евуси иже обитающи въ іерлимѣ. (-)[123] не възмогоша снове иоудины (изгнати)[124]. и вселися евусеи (съ снъми іоудиными) въ іерлимѣ, до (днешняго дне)[125].

Глава 16

1 І жереб синів Йосифа був від Йордану, що в Єрихоні, до єрихонських вод, на схід, до пустині, що виходить від Єрихону до гірської околиці, до Ветиля. **2** І виходить із Ветиля до Люзи; і хай прийде до границь Архиатарота; **3** і хай іде до моря, до ветелимських границь, до границь долішнього Веторона; і хай буде їхній кінець при морі. **4** І так одержали свої насліддя Йосифові і Єфремові, і Манасіїні сини. **5** І були границі синів Єфремових за їхніми родами. І границі їхнього насліддя були від сходу Атарота і Адара до верхнього Ветарона і Ґазари; **6** і ці границі переходять при морі до Махтота, з півночі, і йдуть на схід, і до Тинат – Силом; і хай

Гла, ѕі·

И бысть (жребіи)[1] снов іосифль ѿ іордана иже въ ерихонѣ. (до водъ ерихоньскихъ) на востокъ (въ пустыню), (-)[2] (исходящую)[3] ѿ ерихона въ горскую (-)[4] въ [ведиль][5]· І (исходитъ)[6] [ѿ][7] ведиля (въ) [люзу][8]. и да пріидетъ къ предѣломъ [архиатародъ][9]· И да идетъ къ морю къ предѣломъ (ведельимъскомъ)[10], до предѣлъ ведоронь нижняго, и да будетъ исходъ ихъ къ морю· И (тако) пріяша причастіа (своя), снве иосифли (и) ефремли и манасіини· И быша предѣли сновъ ефремль по сонмомъ ихъ· И быша предѣли причастія ихъ ѿ востокъ, атародъ и [адаръ][11] до (ведарона)[12] вышняго и газары, и преходятъ предѣли (сіи) къ морю въ [махдодъ][13] ѿ севера [-][14]. [і][15]

и҆дꙋ́тъ на востóкъ и҆ въ [дина́дъ][16] (-)[17] [си-лѡ́мъ][18], и҆ да пре́идꙋтъ ѿ востóка въ [и҆а-нѡ́дъ][19] (ѿ бо и҆анѡ́дъ же)[20] (и҆́де) въ (-)[21] а҆тарѡ́дъ и҆ (въ нара́да)[22], и҆ прихо́дитъ ко і҆ерїхѡ́нꙋ, и҆ и҆схо-ди́тъ къ і҆ѡрда́нꙋ. И҆ ѿ (а҆дафꙋ́дъ)[23], да пои-дꙋ́тъ предѣ́ли къ мо́рю къ [водотечи ка́на][24]. и҆ да бꙋ́детъ и҆схо́дъ и҆́хъ къ мо́рю, сї́е прича́стїе (-)[25] [сн҃овъ][26] є҆фре́мль племе́немъ и҆́хъ. (-)[27] Гра́ды (же) ѿлꙋче́ныѧ сн҃омъ є҆фре́млимъ посредѣ̀ прича́стїѧ сн҃овъ манассі́инъ, всѝ гра́ды и҆ ве́си и҆́хъ. (Нѡ̀)[28] не (и҆згна́ша)[29] ханане́а живꙋ́щаго въ газе́ре. и҆ ѡ҆би-та́ше хананей средѣ̀ є҆фре́ма (даю́ще є҆мꙋ̀ да́ни) до (днешнѧго дн҃е)[30]. до́ндеже взы́де фараѡ́нъ цр҃ь є҆гѵ́пескїи, и҆ взѧ̀ [гра́дъ][31] и҆ запали̇̀ є҆го ѻ҆гне́мъ. и҆ хананеа, и҆ ферезе́а и҆ живꙋ́щаѧ въ газе́рѣ (-)[32], и҆ да́стъ и҆̀ фараѡ́нъ въ вѣ́но дщ҃ери свое́и.

перейдуть зі сходу до Янота; **7** від Воянота ж пішла до Атарота і до Нарада, і приходить до Єрихону, і виходить до Йордану. **8** І від Адафута хай підуть границі до моря, до потоку Кана, і хай буде їхній кінець при морі. Це насліддя Єфремових синів для їхніх родів. **9** Міста ж відлучення Єфремовим синам посеред насліддя синів Манасії, всі міста і їхні села. **10** Але не прогнали ханаана, що жив в Ґазері; і жив хананей посеред Єфрема, даючи йому данину до сьогоднішнього дня, доки не прийшов фараон, єгипетський цар, і взяв місто, і спалив його вогнем, і хананея і ферезея і тих, що жили в Ґазері; і дав його фараон у віно своїй дочці.

Гл҃а, з҃і.

И҆ бы́ша (жре́бїи)[1] сн҃овъ манассі́инъ ꙗ҆́ко сі́и пре-вене́цъ и҆ѡ́сифꙋ махи́рови пре́венцꙋ манассі́и-нꙋ, ѻ҆ц҃ꙋ галаа́довꙋ. (се́и) (бо бы́сть мꙋ́жъ хра́бръ)[2], (и҆ бы́сть прича́стїе є҆го)[3] галаа́дъ и҆ васа́нъ. *И҆ бы́сть (вторы́мъ) сн҃омъ манассі́инѡмъ ѡ҆ста́вшимъ по сонмѡ́мъ и҆́хъ, (прича́стїе) сн҃омъ [а҆хї̈езе́ровымъ][4], и҆ сн҃омъ (хале́ковымъ)[5], и҆ сн҃омъ [є҆сриилевымъ][6], и҆ сн҃омъ [є҆хе́мовымъ][7], (и҆ сн҃омъ (є҆фе́ровымъ)[8], и҆ сн҃омъ [семераи́ловымъ][9])[10], сїѧ сꙋ́ть (сн҃ове манассі́ини сн҃а и҆ѡ́сифлѧ) мꙋ́жескъ по́лъ по племе́немъ свои́мъ. (-)[11] Салпа́дꙋ (же) сн҃ꙋ (є҆фе́ровꙋ)[12] (сн҃а галаа́дова сн҃а махи́рова сн҃а ма-нассі́ина) не бѧ́ше сн҃овъ но дщ҃е́ри. (-)[13] Сі́ (же) и҆мена̀ дщ҃е́ремъ салпаа́довымъ, мала́а, и҆ нꙋѧ̀, и҆ є҆́гла, и҆ ме́лха, и҆ де́рса. (ѻ҆ни́ же)[14] ста́ша пред̾ є҆леа-зѡ́ромъ жре́цемъ и҆ пред̾ і҆исꙋ́сомъ [сн҃омъ навѵ́-нымъ][15], и҆ пред̾ кнѧ́зи гл҃юще. б҃ъ заповѣ́да рꙋко́ю мѡѷсе́инною, да́ти на́мъ прича́стїе посредѣ̀ бра́-тїѧ на́шеѧ. и҆ да́сѧ и҆́мъ (прича́стїе) повелѣ́-нїѧ ра́ди гн҃ѧ жре́бїи въ бра́тїи ѻ҆ц҃а и҆́хъ. И҆ падѐ жре́бїи [манассі́ю][16] по́ле (лава́дово)[17] кромѣ̀ [землѧ̀ галаа́довы. и҆ васа́ны][18] ꙗ҆́же є҆́сть ѡ҆бонꙋ̀ странꙋ̀ і҆ѡрда́на. (Сн҃овъ манассі́инъ, дщ҃е́ри бо)[19] причасти́ша прича́стїе средѣ̀ бра́тїѧ и҆́хъ землѧ̀ же галаа́дова бы́сть (вторы́мъ) сн҃омъ манассі́и-нымъ ѡ҆ста́вшимъ. И҆ бы́ша предѣ́ли сн҃овъ манассі́-инъ ѿ [а҆си́ра махдо́дъ][20] (и҆) (дана́дъ)[21], ꙗ҆́же є҆́сть пред̾ лице́мъ [сихе́мовымъ][22]. і҆ и҆́де къ предѣ́-ломъ и҆аминовымъ и҆ (а҆си́мовымъ)[23]. (И҆ вы́шен) къ и҆сто́чникꙋ (дадо́дъ)[24]. Манассі́ю же дае́тсѧ (землѧ̀) и҆ дапдꙋ́дова (са́м же дапдꙋ́дъ) (за)[25] пре-дѣ́ломъ манассі́инымъ сн҃омъ є҆фре́млимъ. И҆ (ѿ-тꙋ́дꙋ) и҆́де (сі́и) предѣ́лъ къ де́бри [ка́не][26]. на ю҆́гъ де́бри [иаири́ни][27]. теревинѳъдꙋ. (Гра́ди сі́и)

д҃ мѡ҃ ке

Глава 17

1 І були границі синів Манасії, оскільки цей первородний Йосифа: Махіра, первородного Манассії, батька Ґалаада, бо цей був хоробрим чоловіком, і його насліддя було – Ґалаад і Васан. **2** *І других синів Манасії, що осталися, було насліддя за їхніми родами: синам Ахієзеровим, і синам Хелековим, і синам Єсриілевим, і синам Єхемовим, і синам Еферовим, і синам Семераїловим – це є сини Манасії, сина Йосифового, чоловічий рід за своїми родами. **3** В Салпада ж, сина Еферового, сина Галадового, сина Махірового, сина Манасіїного, не було синів, але дочки. Це ж імена дочок Салпаадових: Малаа, і Нуя, і Егла, і Мелха, і Терса. **4** Вони ж стали перед священиком Елеазаром і перед Ісусом, сином Навина, і перед князями, кажучи: Бог рукою Мойсея заповів нам дати насліддя посеред наших братів. І дано їм насліддя через господнє заряджения, жереб між братами їхнього батька. **5** І впав жереб Манасії на Левадове поле, за винятком ґалаадової землі, і Васан, що є на другому боці Йордану. **6** Адже дочки синів Манассії унаслідували жереб посеред їхніх братів. Земля ж ґалаадова була іншим, осталим синам Манассії. **7** І границі синів Манасії були: від Асира – Махтот і Даната, що є перед лицем Сихема; і пішла до границь яминових, ясимових, і вгору до джерела Татот. **8** Манасії ж дається і таптутову землю, сам же Таптут за границями Манасії, – синам Ефремовим. **9** І звідти ця границя йде до долини

мой4. 26

Кане, на південь наіринової долини, Теревинта. Це є Ефремові міста посеред міст Манасії. Границі ж Манасії на півночі – до потока, і були їхні кінці до моря. **10** На півдні ж – Ефремові, і на півночі – Манасії. І море було їм границею. І до Асира хай злучать її на півночі, і до Ісахара – на сході. **11** І було Манасії: в Сахарі і в Асирі, і Ветсан, і їхні села; і ті, що живуть в Дорі, і його села; і ті, що живуть в Танаці, і його села; і ті, що живуть в Маґеддо, і її села; третинна частина Нафети і її села, – три сторони. **12** І не змогли сини Манасії вигубити ці міста, бо мило було ханаанові жити в цій землі. **13** І сталося, коли закріпилися ізраїльські сини, вони й зробили ханаана підвладними, вигубленням же не вигубили їх. **14** І відповіли сини Йосифа Ісусові, кажучи: Чому ти нам дав одне наслідя і одну міру, я є численний народ, і поблагословив мене Бог аж дотепер? **15** І сказав їм Ісус: Якщо і народом численним ти є, піди до долини і вичисть собі там місце в землі ферезинів і великанів, якщо тобі тісною є ефремова гора. **16** І сказали сини Йосифа: Не вистачає нам ефремової гори, і є добірний кінь і залізні колісниці в усіх хананеїв, що живуть з нами в Вефсамі і в його селах, і в ізраїльських поділах. **17** І сказав Ісус до Йосифових синів, кажучи Єфремові і Манасії, кажучи: Якщо народом ти є численним і маєш велику силу – не буде тобі одне наслідя. **18** Задля цього гора хай буде твоя, і ця долина є *тобі*, даю тобі. І вичистиш і її краї – тобі хай будуть, коли вигубиш хананея, хоч же і в нього є добірний кінь; і сам ти сильний, адже будеш сильнішим від нього.

єфремли (суть) средѣ градовъ манасїинъ. (-)[28] предѣли (же) манасїинѣ къ сѣверу до водотечи, и быша (-)[29] исходи (и) къ морю. Ко югу же єфремови, и къ сѣверу манасїю. и (бысть)[30] море предѣлъ имъ, и къ асиру да совокупятъ (и) ѿ сѣвера, и къ исахару ѿ востокъ. И (бысть)[31] манасїи в (сахарѣ)[32] и во асирѣ. (и) видсане и веси и, и живущая въ дорѣ и веси єго. [и живущая въ танаце и веси єя][33], и живущая въ магедде и веси єя, (-)[34] третїю ча нефета и веси єя, (три страны). и не възмогоша снове манасїинни потребити градовъ сихъ, (яко)[35] оугодно бысть хананну жити въ земли сей И бысть (-)[36] єгда оукрѣпишася снове илеви, и сътвориша хананна послушны. потреблениєм же (не потребиша ихъ)[37]. (И) ѿвѣщаша (-)[38] снове иосифли ісусу глюще, почто причасти насъ жребїемъ єдинемъ, и мѣрою єдиною азъ (-)[39] лю многъ єсмь, и (блви мя бъ)[40] (даждь доселѣ). И рече имъ ісусъ, аще (и) людъ многъ єси взыди въ дубраву и отреби себѣ (тамо мѣсто въ земли ферезинѣ и щудовъ), аще (тя оутесняєтъ)[41] гора єфрѣмля. И рѣша (снове иосифли). не доволно намъ горы єфрѣмля, и конь преизбранныи и (колесни) желѣзныхъ въ (всѣхъ) хананеи живущихъ (съ нами)[42] въ (вефъсамѣ)[43] и въ весехъ єя, (и) въ раздѣленїихъ [ілвы][44]. И рече ісусъ къ сномъ іосифлимъ [глющи][45], (єфрему и манасїю глюще). аще лю многъ єси, и силу велику имаши, не будетъ ти жребїи єдин (сего ради гора)[46] (твоя да будетъ)[47], (и сїя)[48] дубрава єсть (тебѣ даю). И съсѣчеши (и концы єя)[49] (тебѣ да будут)[50], (-)[51] єгда потребиши хананна. (аще же и)[52] конь преизбранныи єсть єму (и са силенъ), ты бо пресилиши єго.

Глава 18

1 І зібрався ввесь збір ізраїльських синів до Силома, і поставили там шатро свідчення, коли ними земля була закріплена. **2** І синів ізраїльських, які не унаслідували свого наслідя, зосталось сім племен. **3** І сказав Ісус ізраїльським синам: Доки ви зволікатимете, не бажаючи унаслідувати землю, яку дав вам Господь Бог ваших батьків? **4** Дайте від себе по трьох мужів з племени, і пошлю їх, і вставши, і хай обійдуть землю; і хай спишуть її, так як належиться, щоб її поділити, і прийдуть до мене; **5** і розділю їм за їхнім наслідям на сім частей. Юда хай прокладе свою границю від Ливана, і сини Йосифа

Гла, иі.

Исъбрася весь сонмъ сновъ ілевъ в [силомѣ][1], и поткнуша тамо хра свѣдѣнїя. (єгда)[2] земля оудержася ѿ нихъ. И осташа сновъ ілевъ: иже не причастиша (причастїя своєго) седмь племенъ. И рече ісусъ сномъ ілевымъ, доколе вы раслабляєтеся. (не хотяще) причастити землю юже даде [вам][3] гь бъ [ѿцъ вашихъ][4]. дайте ѿ себе по три мужа ѿ племени (и пошлю и), и въставше (и) да проидутъ землю, и да препишу ю (-)[5], якоже єсть лѣпо раздѣлити ю. и прїидутъ къ (мнѣ)[6] и (раздѣлю)[7] имъ (по причастїю ихъ) на седмь частїи. (Іуда да поставй предѣлъ свой ѿ ливана. и снове иосифли

да поставѧтъ предѣлъ свой ѿ сѣвера. вы́ же раздѣли́те зе́млю на седмь часті́и.) и҆ принесе́те къ мнѣ̀ сѣ́мо, (-)[8] и҆знесꙋ̀ вы жребі́и предъ гдⷭ҇емъ бг҃омъ (ва́шимъ)[9]. нѣ́сть бо ча́сти (ꙋ҆ ва́съ сн҃омъ левꙋ́инымъ)[10], зане́ же жрече́ство гдⷭ҇не ча́сть [и҆мъ][11]. (-)[12] Га́дъ (же) и҆ рꙋви́мъ, и҆ полъ племе́ни манасі́ина. взѧ́ша прича́стіе свое ѡ҆бонꙋ̀ странꙋ̀ і҆орда́на на восто́ки, и҆̀же дадѐ и҆мъ мѡѷсі́и ра́бъ гдⷭ҇нь. И҆ (въста́ша)[13] мꙋ́жи (і҆) и҆до́ша и҆ заповѣ́да і҆исъ мꙋ́жемъ и҆дꙋ́щемъ ѡ҆бходи́ти зе́млю (гдⷭ҇ню)[14]. и҆ди́те и҆ ѡ҆бходи́те зе́млю (и҆ препиши́те е҆ѧ̀), и҆ пріиди́те къ мнѣ̀, (-)[15] и҆знесꙋ̀ ва́мъ жребі́и предъ гдⷭ҇емъ в (силомѣ)[16]. І и҆до́ша (мꙋ́жи) и҆ и҆сходи́ша зе́млю, (-)[17] съглѧда́ша ю҆̀ и҆ преписа́ша ю҆̀. съ гра́ды е҆ѧ на седмь часті́и въ кни́ги, и҆ принесо́ша къ і҆исꙋ [въ силомѣ][18]. И҆ вре́же и҆мъ і҆исъ жребі́и (предъ гдⷭ҇емъ въ (силомѣ)[19])[20]. (И҆ раздѣли тамо зе́млю і҆исъ сн҃омъ і҆и҃левымъ по жребію и҆хъ.) І и҆зы́де жребі́и племе́ни (сн҃овъ) веніамино́выхъ, прѣвыи по со́нмомъ и҆хъ. і и҆зыдо́ша предѣли жребі́ю и҆хъ, средѣ (сн҃овъ) і҆ꙋ́динъ и҆ посредѣ сн҃въ і҆ѡ́сифль. И҆ бы́ша (предѣли и҆мъ)[21] ѿ сѣ́вера ѿ і҆орда́на. (и҆) възы́дꙋ предѣли ѿ ю҆́жнꙋю странꙋ̀ і҆ерихо́на къ сѣ́верꙋ и҆ да възы́детъ къ горѣ̀ к морю, и҆ (бꙋ́детъ)[22] (и҆схо́дъ е҆го)[23] въ (мармариты веданіины)[24]. И҆ да про́идꙋтъ ѿтꙋ́дꙋ предѣли в лю́зꙋ ѿ страны̀ лю́зы къ ю҆гꙋ (-)[25], и҆ да сни́дꙋтъ предѣли (сі́и) ѿ [а҆тарода, е҆ддаръ][26] го́рстѣи и҆̀же е҆сть къ ливанꙋ, ветеро́ни ни́жнеи. И҆ да пре́идꙋтъ предѣли и҆ ѡ҆бы́идꙋтъ къ странѣ̀ зрѧ́щи къ мо́рю ѿ ли́вы, (и҆) ѿ горы̀ предъ лицемъ ведоро́нь либа́новы. И҆ да бꙋ́детъ (и҆схо́дъ е҆го)[27] въ (каріа́дъ)[28], си е҆сть каріафіа́римъ гра́дъ сн҃овъ і҆ꙋ́динъ. се е҆сть ча́сть и҆̀же къ мо́рю. И҆ ча́сть и҆̀же къ ливанꙋ, ѿ ча́сти каріадъваа́ль. и҆ да про́идꙋ предѣли (морскі́ѧ) въ [гаинъ][29], на исто́чникъ воды̀ (надо́новы)[30]. И҆ да сни́дꙋ предѣли на странꙋ̀ горы̀ е҆́же е҆сть предъ лицемъ на́пи, [сн҃а е҆но́млѧ][31] е҆́же е҆сть ѿ ча́сти е҆ме́къ. рафаи́нъ ѿ сѣ́вера, и҆ да сни́детъ къ [геномꙋ][32] на ю҆́гъ и҆е́вꙋсꙋ (-)[33], да сни́дꙋтъ (ѿ ю҆́га) на и҆сто́чникъ рогиль. (-)[34] да про́идꙋтъ на исто́чникъ [самесовъ][35]. и҆ да про́идꙋтъ на (галило́мъ)[36], и҆̀же е҆сть прѧ́мо въшестві́ю [е҆доди́монꙋ][37], (-)[38] да сни́дꙋтъ на ка́мень [ваа́на][39], сн҃а рꙋви́млѧ. (-)[40] да про́идꙋтъ на ю҆́жнꙋю странꙋ̀ витара́вы (-)[41], и҆ да сни́детъ (-)[42] къ ю҆гꙋ вида́глы ѿ сѣ́вера. И҆ да бꙋ́детъ и҆схо́дъ предѣлъ на хлъмницы мо́рѧ со́лнщнаго ѿ сѣ́вера, въ странꙋ̀ і҆орда́новꙋ ѿ ли́вы, сі́а предѣли [-][43] ю҆́жныѧ. (-)[44] і҆орда́нъ (же) предѣлѧ́етъ (ѧ҆̀) ѿ

хай прокладуть свою границю з півночі. **6** Ви ж розділіть землю на сім частей, і принесете сюди до мене – винесу вам жереб перед Господом Богом вашим. **7** Немає бо у вас частки синам Левія, тому що ж господнє священство – їм частка. Ґад же і Рувим, і половина племені Манасії взяли своє насліддя на другому боці Йордану, на сході, яку дав їм Мойсей, господній раб. **8** І встали мужі, і пішли; і заповів Ісус мужам, що йшли, обійти господню землю: Ідіть і обійдіть землю, і спишіть її, і прийдіть до мене – винесу вам жереб перед Господом в Силомі. **9** І пішли мужі, і пройшли землю, обстежили її, і описали її з її містами на сім частин до книги, і принесли до Ісуса, до Силому. **10** І кинув їм Ісус жереб перед Господом в Силомі. І там Ісус розділив землю ізраїльським синам за їхнім жеребом. **11** І першим випав жереб племені синів Веніямина, за їхніми родами; і вийшли границі їхнього жереба між Юдиними синами і між Йосифовими синами. **12** І були їхні границі з півночі від Йордану, і підуть границі на південну сторону Єрихона, до півночі; і хай піднесеться до гори, до моря, і буде її кінець в Мармариті Ветаніїні. **13** І хай звідти перейдуть границі до Люзи, з боку Люзи, з півдня; і хай зійдуть ці границі від Атарота, Еддар – гірська околиця, що є до Ливана, Веторона – вдолі. **14** І хай перейдуть границі, і обійдуть до частки, що глядить до моря, з півдня, і від гори, перед лицем Веторона Ливанського. І хай буде його кінець в Каріяті, це є Каріяфіярим, місто Юдиних синів. Це є частка, що до моря. **15** І частка, що до півдня від частки Каріятваала; і хай перейдуть морські границі до Ґаїн, до джерела натонової води. **16** І хай зійдуть границі до частини гори, яка є перед лицем Напи, Еномового сина, що є з частини Емека. Рафаїн – з півночі; і хай зійде до Ґенома, на південь Євуса, хай зійдуть з півдня до джерела Роґила. **17** Хай пройдуть до самесового джерела, і хай пройдуть до Ґалилома, що є напроти едодимонського підходу, хай зійдуть до каменя Ваана, рувимових синів. **18** Хай пройдуть на південну сторону Витарави, і хай зійде **19** до півдня Витаґли, з півночі. І хай буде кінець границь на хребті Солоного моря, з півночі, до частини Йордану, з півдня. Це південні границі. **20** Йордан же розділяє їх зі східної частини. Це насліддя синів Венія-

мина, його границі довкруги, за їхніми родами. **21** І міста племені синів Веніямина, за їхніми родами, були: Єрихон, і Вифагла, і Амеккасис, **22** і Вифарава, і Семрим, і Ветил, Феди, **23** і Авм, і Офра, і Атрата, **24** і Екарем, і Катирамин, і Афони, і Ґаваа – 12-ть міст і їхні села. **25** Ґаваон, і Етикион, і Рамат, і Вирот, **26** і Сворфот, і Мата, і Хетира, і Моса, Рекем, і Ерфаїл, і Ферала **27** і Сералеткеля, Елеф, і Еус, це є Єрусалим, і Ґаваат, і місто Яримаї – 14-ть міст і їхні села. Це наслідя Веніяминових синів, за їхніми родами.

страны̀ въстѡ́ка. сі́е̑ причѧ́стїе сн҃овъ венїа̑ми́новъ, предѣ́ли е҆ѧ̀ ѡ҆́крⷭ҇тъ по сонмо́мъ [и҆́хъ][45]· И҆ бы́ша гра́ди племе́ни сн҃овъ венїа̑ми́нь, по сонмо́мъ и҆́хъ. и҆ерихо и҆ вифа́гла, и҆ а̑меи҆ккаси́съ· И҆ вифара́ва и҆ семри́мъ и҆ веди́лъ· (фе́ди) и҆ (а̑ѵ҃мъ)[46] и҆ (офра)[47] и҆ (а̑дра́да)[48] и (екаре́мъ)[49]· И҆ кадираминъ (и҆ а̑фо́ни) и҆ гава́а· гра́дъ, в҃і. и҆ ве́си и҆́хъ· Гаваѡ́нъ (и҆ е̑тикиѡ́нъ) и҆ (рама́дъ)[50] и҆ виро́дъ· (И҆ сворфо́дъ) и҆ (ма́да)[51] и҆ хеди́ра и҆ (моса̀)[52]· (-)[53] Реке́мъ и҆ е̑рфаи́ль и҆ (ферáла)[54] и҆ (сераледъке́лѧ е̑ле́фъ)[55]· И҆ е̑оу́съ, сі́а е̑сть і̑ер҃лимъ. и҆ гаваа́дъ, и҆ гра́дъ (и҆а̑рима́н)[56]. гра́дъ. (д҃і)[57], и҆ ве́си и҆́хъ. сі́е причѧ́стїе сн҃овъ венїами́нь по сонмѡ̑ и҆́хъ·

Глава 19

1 І другий жереб вийшов Симеонів і племені Симеонових синів. І їхнє насліддя було серед насліддя синів Юди. **2** І їхнє насліддя було: Вирсавія, і Савея, і Моладам, **3** і Асерсуал, і Ватоул, і Вола, і Асон, **4** і Ерма, **5** і Секола, і Ветмар, і Хазвот, і Асерсула, **6** і Вивлават – 13-ть міст і їхні села. **7** Аїн, і Керемон, і Етер, і Асан – 4 міста і їхні села, **8** і всі села, що довкруги цих міст, аж до Валет – Вирамота, коли йти до Ямета, на південь. Це є насліддя Симеонових племен, за їхніми родами. **9** Від Юдиного жеребу насліддя племені Симеонових синів; бо частина Юдиних синів була більша від їхньої. І унаслідували Симеонові сини посеред їхнього насліддя. **10** І 3-й жереб вийшов і *був* Завулонових синів, за їхніми родами. І границі їхнього насліддя були до Сирида. **11** І піднялася їхня границя до заходу Маралада, і дійшла до Давастея і до долини, яка є напроти лиця Якми. **12** І повертається від Сарида, напроти сходу, до атасалотових і фаворових границь, і перейдуть до Даврата, і хай піднесеться до Аяфія. **13** Звідти ж хай обійдуть напроти, на схід до Ґотаефтови, до міста Касим, і хай перейде до Реммона, друнуанського Аммаданна. **14** Тоді ця ж границя іде, з півночі, до Енавота. Хай буде їх кінець у ефтаїльському гаю, **15** і Каттаті, і Налоті, і Семроні, і Ядилі, і Вефлеемі – 12-ть міст і їхні села. **16** Це є насліддя Завулонових синів, за племенами і за їхніми родами. **17** Асахарові ж і його синам, за їхнім родом, вийшов 4-й жереб. **18** І їхні границі були: Ізраїл, і Ахаселот, і Суним, **19** і Аферарим, і Сиан, і Ренат, **20** і Равдот, і Кесіон, і Аеме, **21** і Рамай, і Інганим, і Інадда, і Вефтасис. **22** І вийшла ця границя до Тавора і до Сасима, до

Гл҃а, д҃і·

И҆зы́де (вторы́и жре́бїи)[1] симеѡ́нь, (и҆ племе́ни сн҃овъ симеѡ́нь). и҆ бы́сть причѧ́стїе и҆̑хъ среди́ причѧ́стїа сн҃овъ і̑оу́динъ· И҆ бы́сть причѧ́стїе и҆̑хъ (вирсаві́а)[2] и҆ саве́а и҆ [молада̑]³· И҆ а̑серъсꙋа́ль и҆ (вадооу́ль)[4] и҆ во́ла. и҆ (а̑сѡ́нъ)[5] (-)[6] и҆ е̑рма и҆ (секо́ла)[7] и҆ [ведъма́ръ и҆ ха̑во́дъ][8] и҆ (а̑серсꙋ́ла)[9]· И҆ (вивлава́тъ)[10] (-)[11] гра́довъ г҃і, и҆ ве́си и҆́хъ. а̑и́нъ и҆ (кермо́нь)[12] и҆ е̑де́рь і̑ а̑са́нь, грады д҃, и҆ ве́си и҆́хъ (и҆ всѧ̀ ве́си)· ꙗ҆̀же ѡ҆́крⷭ҇тъ гра̑ сихъ, дажⷣе до [вале́дъ вирамо́да][13], и҆ду́щи̑ на и҆а̑ме́дъ до ли́вы. се̑ (е̑сть) причѧ́стїе (племе́нъ)[14] симеѡ́нь по сонмѡ̑ и҆̑хъ· ѿ жре́бїа і̑оу́дина причѧ́стїа племе́ни сн҃овъ симеѡ́нь. ꙗ҆́ко бы́сть ча́сть сн҃овъ і̑ю́динъ бо́лши и҆̑хъ. и҆ причастиша сн҃ове симеѡ́ни, среди́ причѧ́стїа и҆́хъ· І҆ и҆зы́де жре́бїи, г҃, (и҆ сн҃овъ) заоу́лѡ́нь по сонмо́мъ и҆́хъ. и҆ (бы́ша)[15] предѣ́ли причѧ́стїа и҆́хъ, до сирида· (И҆ възы́де) предѣ́лъ и҆хъ (ко за́падꙋ)[16] (марала́да)[17], и҆ до́иде къ (дава́стѣ)[18], (и҆) въ де́брь ꙗ҆̀же е̑сть къ лицꙋ̀ (и҆а́ки́мы)[19]· И҆ възвраща́етсѧ ѿ сарида сꙋпротивъ восто́къ (-)[20]. на предѣ́лы (а̑даса́лодовы, и҆ фаво́ровы)[21]. и҆ проидꙋ̑ къ давра́дꙋ, и да възыде̑ въ (а̑і̑а̑фі́ю)[22]· (-)[23] ѿтꙋ́дꙋ (же) да ѡ҆бы́идꙋтъ сꙋпроти́въ на восто́ки, на (годае́фдовы)[24] въ гра̑ каси́мъ. и҆ да про́идетъ на ре́ммона (а̑ммаданна дрꙋнꙋа́инь́ска)[25]· (Посе̑ сі́и же)[26] (предѣ̑) и҆́де (ѿ)[27] сѣ́веръ въ (е̑нав́ѡ̑)[28]. (-)[29] да бꙋ́детъ и҆схо̑ и҆̑ на га́ю и҆е́фдаи́льскꙋ и҆ катта́дъ и҆ (нало́дъ)[30] и҆ семро́нъ и҆ (а̑ди́ла)[31] и҆ видлее̑ (гра̑, в҃і, и҆ веси и҆̑)· Се̑ (е̑сть) причѧ́стїе (-)[32] сн҃овъ заоу́лѡ́нь по племе́ни (и҆ по сонмо́мъ) и҆́хъ (-)[33]· (І҆сахарꙋ же и сн҃омъ е̑го по родꙋ и҆̑)[34] и҆зы́де жре́бїи д҃ и. и҆ бы́ша предѣ́лъ и҆́хъ (і̑и҃ль)[35], и҆ а̑хаселѡ́дъ и҆ (сꙋни́мъ)[36]· И҆ (а̑ферари̑)[37] и҆ сиа́нъ и҆ рена́дъ (-)[38] и҆ (равдо́дъ)[39]· И҆ кесі́ѡнъ и҆ а̑е́ме и҆ (рама́н)[40]· І҆ и҆нъгани́мъ і̑ и҆на̑да и҆ (веѳдасѝ)[41]· І҆ и҆зы́иде (сі́и) (предѣ́лъ)[42]

на даворъ. и на сасима къ морю, и ведъсмасъ, да будетъ исходъ предѣлъ ихъ іорданъ, (гр҃а ѕ. и села ихъ)· Се (есть) причастїе (-)[43] с҃новъ исахаро (по племени и) по сонму ихъ· І изыиде жребїи, є и, (иасировъ)[44] по сонмомъ ихъ· И быша (предѣлъ)[45] ихъ, хелъкадъ и (оли)[46] и ватне и (асафъ)[47]· [И алимелехъ][48] и амадъ и маалъ, і изыиде въ кармилъ къ морю и (сиооровн)[49] и лаванаду· И да обратятся на въстокъ слн҃ца, (и) виддагонь· и доиде къ заоулону и въ гаю (иедаиль)[50], (и да идетъ подолее къ верре) на сѣверъ (въкупе)· (-)[51] да внидетъ въ предѣлы (сафдана видаемѣ)[52], и да идетъ по долине аніила, (-)[53] да проидетъ въ хаволъ на лѣво и ахрана и роова и (аммона)[54] и канаи, до сидоны великїя· (-)[55] да възвратїт предѣлы въ (рамадъ)[56] (-)[57] до града тверда, тирионь. да възвратитъ предѣлы до (сосы)[58], и да будетъ исходъ его море (-)[59] ѿ мѣры ахъзифля· И (кеему) амъма, и (адекъ)[60] и (роовъ)[61], грады, к҃, (и) в҃, (и веси и)· Се (есть) причастїе племени с҃новъ асировъ по сонмомъ и грады ихъ и веси ихъ· И нефдалиму (же) изыиде жребїи, ѕ и· И бы предѣлъ ихъ меелефъ и (миломъ)[62] и весенанимъ и арме и (навекъ)[63] і (иавни)[64], дажь до лакконъ· И быша исходи (ихъ)[65] іорданъ· (-)[66] да възвратитъ (предѣлъ)[67] (сїи) на запа. азанодъ даворъ. и да проиде ѿтуду въ икок· И да притыкне къ заоулону ѿ юга, и асиръ да съвъкупитъ къ морю, и (къ іоуде) на іорданъ ѿ въсто слн҃ца· (-)[68] Гради (же) ограждени (суть) тирионьстїи. (асъсидї) тиросъ и (аммадъ)[69] и рекъкадъ и ханередъ· и адами и рама и асоръ· И кедесъ и едраи, і источникъ асоровъ· И (реонъ)[70] и магдаліилъ (и) (оранъ)[71] и виданадъ и дасмусъ, градовъ, д҃і. (и веси и)· Си (есть) причастїе (-)[72] с҃номъ нефдалимль, (по рожденїемъ и)· (-)[73] данови (же) изыиде жребїи, з҃ и. и быша предѣли ихъ (сара)[74] и есдаоль, и градъ самесъ· И салавинь и (вало)[75] и едла· И елонь и дамна и аккаронь· И елдеко и гавадонъ и (ваалодъ)[76]· І иоудъ и ванивараккъ и гедремъмонъ· И ѿ моря иераконьска предѣлъ близъ иоппы, (гр҃а, еі)· (ч здѣ не доиде въ съвершенїе предѣлъ с҃номъ дановѣ)[77]· И (сего ради) изыидоша с҃нове (данови)[78], и воеваша на (лесемъ)[79] и взяша его, і избиша е (мечемъ)[80] и вселишася в не· И прозваша (и)[81] (лесенъданъ)[82] (по имени дана ѿц҃а своего. се есть причастїе с҃новъ дановыхъ, по племенемъ и. си грады и веси ихъ)[83]· И (тако скончаста делити землю въ предѣле ея)[84]. и даша с҃нове іилевы причастїе іисусу с҃ну

моря, і Ветсмас; кінець їхніх границь хай буде Йордан; 6-ть міст і їхні села. **23** Це є насліддя Ісахарових синів, за племенами і за їхніми родами. **24** І вийшов жереб 5-ий Ясирів, за їхніми родами. **25** І їхні границі були: Хелкат, і Оли, і Ватне, і Асаф, **26** і Алимелех, і Амад, і Масал; і вийшов до Кармила, до моря, і Сиосорови, і Лаваната. **27** І хай повернуться на схід сонця і Витдагона, і дійде до Завулона, і в Ґаї Єфтаїл; і хай іде в долині до Верри, на північ, разом. Хай ввійде до границь Сафтана Витаемек, і хай іде по долині Аніїла, хай перейде до Хавола, наліво, **28** і Ахрана, і Роова, і Аммона, і Канай, до великого Сидона. **29** Хай повернуться границі до Рамад, до сильного тирионського міста, хай повернуться границі до Соси; і хай буде його кінець море від ахзифльських помірів. **30** І до цього Амма, і Атек, і Роов – 20 і 2-а міста і їхні села. **31** Це є насліддя племені Асирових синів, за їхніми родами; їхні міста і їхні села. **32** І Нефталімові ж вийшов 6-ий жереб. **33** І їхні границі були: Меелеф, і Милом, і Весенаним, і Арме, і Навек, і Явни аж до Лаккона. І їхні кінці були – Йордан. **34** Хай повернуться ці границі на захід, Азанот Тавор, і хай перейде звідти до Ікок. І хай дійде до Завулона, з півдня, до Сира; хай злучиться до моря і до Юди – на Йордан – зі сходу сонця. **35** Міста ж обведені муром є тирионські: Ассидим, Тирос, і Аммат, і Реккат, і Ханерет, **36** і Адами, і Рама, і Асор, **37** і Кедес, і Едраї, і асорське джерело, **38** і Реон, і Магдаліїл, і Оран, і Витанат, і Тасмус – 19-ть міст і їхні села. **39** Це є насліддя Нефталімових синів, за їхніми родами. **40** Данові ж вийшов 7-ий жереб. **41** І їхні границі були: Сара, і Естаол, і місто Самес, **42** і Салавин, і Валон, і Єтла, **43** і Елон, і Тамна, і Аккарон, **44** і Елтеко, і Ґаватон, і Ваалот, **45** і Ют, і Ваниварак, і Ґетреммон, **46** і від єраконського моря границя близько до Йоппи – 15-ть міст. **47** А тут границя не дійшла до кінця Данових синів. **48** І задля цього Данові сини пішли і воювали проти Лесема; і взяли його, і вигубили його мечем, і поселилися в ньому. І назвали його Лесендан, за іменем Дана, свого батька. Це є насліддя Данових синів, за їхніми племенами. Це міста і їхні села. **49** І так закінчили ділити землю, її в границях. І дали ізраїльські сини жереб Ісусові, синові Навина, за господнім наказом, між собою. **50** І

дали йому місто, яке просив, – Тамнатсарай, яке є в горі Ефраїма; і збудував місто, і поселився в ньому. **51** Це є наслiддя, які розділили священик Елеазар і Ісус Навин, і князі родів, в ізраїльських племенах, за жеребами в Силомі, перед Господом, при дверях шатра свідчення. І закінчили ділити землю.

навѵину (повелѣнїемъ (гнимъ)[85] средѣ себѣ)[86]. И даша ему гра егоже проси [тамнадъсарай][87] иже есть в горѣ ефраимлѣ, и създади град и всели- ся вонь. Си (суть) (причастїа)[88] яже (раздѣлиша)[89]. елеазаръ жрецъ, і исусъ навѵинъ, и кнѕи ѿчьствъ въ племенехъ іилихъ по жребїемъ в силоме пре гмъ оу дверїи храма свѣдѣнїа. и (скончаста делити)[90] земля.

Глава 20

1 І сказав Господь до Ісуса, кажучи: 2 Скажи ізраїльським синам, кажучи: Дайте міста для втечі, *про які Я сказав до вас через Мойсея; **3** хай туди втече той, що вбив душу ненавмисно; і хай будуть вам міста на перехования; і хай не помре вбивця від того, що шукає крові, доки поставить перед збором на суд. **4** І якщо хто втече до одного міста, з цих, і хай стане в брамі того міста, і визнає в вуха старшин того міста свої слова, і приймуть його до себе, до міста, і дадуть йому місце жити з ними. **5** І коли прибіжить вслід той, що шукає його крові, хай не дадуть убивцю до його рук; бо з незнання він убив свого ближнього, і не ненавидів його від учора і третього дня. **6** І хай поселиться в тому місті – доки не стане перед лицем збору на суд, або доки не помре великий священик, який буде в ті дні. Тоді хай повернеться убивця, і прийде до свого міста, і до своєї хати, і до міста, звідки втік, туди, від крові кревного. **7** *І відлучили на це Кедес в Галилеї – в Нефталімській горі, і Сихем – в Єфремовій горі, і місто Арвол, це є Хеврон, – в Юдиній горі. **8** І на дрогому боці Єрихона, на сході Йордану, *дали Восор, в пустині, на рівнині, – з Рувимового племені, і Рамот в Ґалааді – з Гадового племені, і Ґавлан в Санитиді – з Манасіїного племені. **9** Ці міста були вибрані всім ізраїльським синам, і приходькові, що живе в них, щоб втекти туди кожному, що уб'є душу ненавмисно; щоб не вмер від рук кревного по крові, доки не стане перед збором на суд.

мой4. 35
мой5. 19
мой5. 19
мой5. 4

Гла, к.

И рече гь къ ісусу гла, гли снмъ іилевымъ рекїи. дадите грады оубѣженїа *яже рекохъ къ вамъ моѵсиомъ. да оубежитъ (тамо) оубившїи дшу не вѣда, и да будутъ вамъ гради оубѣжища. и да не оумретъ оубїица ѿ въздыскающаго крове, дондеже поставитъ пред сонмомъ на судѣ. [И (аще кто) въбѣгнетъ въ единъ гра сихъ, и да станетъ въ вратѣхъ града (его) і исповѣсть въ оуши старцє града того словеса (своа)[1], и прїимутъ его (въ градъ)[2] къ себѣ, и дадатъ ему мѣсто (жити)[3] с ними. И яко прибѣже въ слѣдъ възыскаа крове его. (-)[4] да не дадутъ оубившаго въ руцѣ его яко невѣдыи оубивъ ближнаго его, и не ненавидаи его ѿ вчера и третїаго (дни). и да всеlится въ (той гра)[5] дондеже станетъ пре лицемъ сонмища на судѣ. (или) дондеже оумретъ жре великїи, иже будетъ въ (тыи дни)[6]. тогда да ся обратитъ оубїица, и прїидетъ въ гра свои и въ дом свой и въ гра ѿнюдуже естъ избѣглъ та (ѿ оужики крове.)][7] *И [ѿлучиста][8] (на се) [кедесъ][9], въ галилеи, въ горѣ недалимли. И сихемъ въ горѣ ефрѣли и гра (арволь)[10]. сїи есть хевронь въ горѣ іудинѣ. И обону страну [іерихона іордана на востокъ][11]. *даша восоръ въ пустыни в равни ѿ племени рувимля. и [рамодъ][12] въ галаадѣ ѿ племени гадова. и (гаваань)[13] въ (санитидѣ)[14] ѿ племени манасїина. Сїи гради избрани (быша) всѣмъ снмъ іилевымъ. И пришелцу прилежащу ему въ нихъ, оубѣжанїе тамо всему оубивающему дшу невѣда. да не оумретъ ѿ руку оужицѣ крови дондеже стане пре сонмо на судѣ.

д мо ле
е мо ді
е мо ді
е мо д

Глава 21

1 І прийшли старшини родів синів Левія до священика Елеазара і до Ісуса, сина Навина, і до старшини племен родів синів Ізраїля. **2** І вони сказали до них в Силомі, в хананській землі, кажучи: Господь заповів рукою Мойсея дати нам

Гла, ка.

И прїидоша старѣишины ѿчествъ снвъ левѵи, къ елеазару жерцу, и къ ісусу сну навѵину, и къ старѣишинамъ племенъ ѿчества [сновъ][1] іилевъ. И рѣша къ нимъ въ силомѣ въ земли ханаани (они) глюще. заповѣда гь рукою моѵсиовою дати намъ

д҃ мѡ҃ ле

гра́ды къ пребыва́нїю, и҆ ѻ҆́крⷭ҇тныѧ (и҆́хъ) прⷣ҇е-гра́дїа ското́мъ на́шимъ· *И҆ да́ша сн҃ове і҆и҃-левы левѷ́томъ ѿ прича́стїи [свои҃][2] повелѣ-нїемъ гн҃имъ гра́ды и҆ ѻ҆́крⷭ҇тъныѧ прⷣ҇егра́дїа и҆́хъ· І҆ и҆зы́де жре́бїи къ со́нму кѧа́дову, и҆ бы́сть сн҃ѡ҇ а҆а҆ро́немъ жрьцемъ левѷ́томъ ѿ племе́не і҆ѹ҆́дина, и҆ ѿ племе́не сї́меѡ҆́на, и҆ ѿ племе́не венїа҆ми́на. жре́бїе҃ гра҃. г҃і· (-)[3] Сн҃омъ (же) кла́довымъ ѻ҆ста́вшиⷨ҇ ѿ племе́не є҆фре́мова, и҆ ѿ племе́не да́нова и҆ ѿ полꙋ племе́не мана-сї́ина, (бы҃ⷭ҇) жре́бїе҃ гра҃. і҃· (-)[4] Сн҃омъ (же) [герсо́не҃][5] ѿ племе́не (и҆саха́рова)[6], и҆ ѿ племе́ни а҆си́рова и҆ ѿ племене (недали́мла)[7], и҆ ѿ полꙋ племе́не манасі́ина (и҆же) въ васа́нь, (бы҃ⷭ҇) [жре́бїе҃][8] гра҃, г҃і· (ч҃)[9] сн҃омъ мера́рино҃ по со́нмо҃ и҆́хъ ѿ племе́не рꙋ-вї́ина, и҆ ѿ племе́не га́дова, и҆ ѿ племе́не за-ѹ҆ло́на (-)[10] гра҃ в҃і· И҆ да́ша сн҃ове і҆и҃левы, левѷ́-томъ гра́ды, и҆ дѣ́ли ѻ҆́крⷭ҇тныѧ и҆́хъ. ꙗ҆́ко за-повѣ́да гь҃ мѡѷсі́ѡ҆ви по жре́бїю· И҆ (да́ша ѿ племе́не)[11] сн҃овъ і҆ѹ҆́динъ, и҆ (ѿ племе́не)[12] сн҃овъ, сі́меѡ҆́нь, и҆ ѿ племе́не сн҃овъ венїа҆ми́нь гра́ды [сїа][13] (и҆́же здѣ)[14] нареко́ша· И҆ (бы́сть) сн҃омъ а҆а҆ро́новым ѿ племе́ни кла́дова сн҃овъ ле-вѷ́инъ· Ꙗ҆́ко си́мъ бы́сть жре́бїи (пре́вый)· И҆ да́ша и҆́мъ (а҆карїа́дарь)[15] (ѻ҆́тца)[16] є҆на́кова (ста́рѣи гра҃) є҆и є҆́сть хевро́нъ. въ горѣ і҆ѹ҆́динѣ, (и҆)[17] ѻ҆́крⷭ҇тныа дѣ́ли є҆го· *И҆ села гра́да (сего), и҆ ве́си є҆го (да́ша)[18] [хале́вꙋ сн҃ꙋ][19] и҆є҆фонї́инꙋ въ ѻ҆держа́нїе (є҆го)· (-)[20] Сн҃ом (же) а҆а҆ро́на [жерца][21] (да́ша) гра҃ ѹ҆бѣ́женый ѹ҆би́вшемꙋ хевро́нъ, и҆ ѿлꙋче́нїе є҆го· И҆ [ле́вна][22], и҆ ѿлꙋче́нїе є҆го· І҆ [є-фе́ръ][23], и҆ ѿлꙋче́нїе є҆го· (-)[24] [є҆сфемꙋ́съ][25], и҆ ѿлꙋче́нїе є҆го· І҆ [и҆ло́нъ][26], и҆ ѿлꙋче́нїе є҆го И҆ да-ви́ръ, и҆ ѿлꙋче́нїе є҆го· И҆ [наи́нъ][27] и҆ ѿлꙋче́нїе є҆го· І҆ [є҆́тгꙋина][28], и҆ ѿлꙋче́нїе є҆го· И҆ ведъса-мꙋ́съ, и҆ ѿлꙋче́нїе є҆го, гра҃. д҃, ѿ двою (се́ю племе҃)[29] и҆ ѿ племе́не венїа҆ми́на, гавао́нъ, и҆ ѿлꙋче́нїе є҆го· И҆ [га҃][30] и҆ ѻ҆́крⷭ҇тныа дѣ́ли є҆го. и҆ а҆нано́дъ и҆ ѻ҆́крⷭ҇тныа дѣ́ли є҆го· І҆ [а҆лмо́на][31] и҆ ѻ҆́крⷭ҇тныа дѣ́ли є҆го, гра҃, д҃· всѣ҃ (же) гра҃ сн҃овъ а҆а҆ро́на жерца̀. гра҃, (д҃і)[32], [и҆ ѻ҆́крⷭ҇тнаа дѣ́ль и҃][33]. (-)[34] (Плема)[35] (же) сн҃овъ кла́довъ левѷ́томъ ѻ҆ста́вльшиⷨ҇ ѿ сн҃овъ кла́довъ. (бы́ша гра҃)[36] (жре́бїе҃)[37] и҃ ѿ племе́не є҆фре́мова· И҆ да́ша и҃ гра҃ ѹ҆бѣ́жище ѹ҆би́вшемꙋ сихе҃, и҆ ѻ҆́крⷭ҇тныа дѣ́ли є҆го· (въ горѣ є҆фремли) и҆ [газе́ръ][38], [и҆ ѻ҆́крⷭ҇тныа дѣ́ли є҆го][39]. И҆ кавсаи́м, и҆ ѻ҆́крⷭ҇тныа дѣ́ли є҆го· И҆ [-][40] (вефоро́нь)[41], и҆ ѻ҆́крⷭ҇тныа дѣ́ли є҆го, гра҃ д҃· І҆ ѿ племе́не да́нова [є҆льфе́ка][42], и҆ ѻ҆́крⷭ҇тныа дѣ́ли є҆го. и҆ [гавефо́нъ][43], и҆ ѻ҆́крⷭ҇тныа дѣ́ли є҆го· И҆ (а҆гило́нъ)[44] и҆ ѻ҆́крестныа дѣ́ли є҆го. и҆ [гедремо́нъ][45], и҆ ѻ҆́крⷭ҇тныа дѣ́ли є҆го гра҃, д҃· И҆

а҃ пара҃ ѕ҃

міста для перебування, і їхні околиці, передмістя – нашому скотові. **3** *І дали ізраїльські сини левітам зі свого наслiддя, за господнім зарядженням, міста і околиці, їхні передмістя. **4** І випав жереб родові Каата, і був синам Аарона, священикам, левітам: від Юдиного племені, і від Симеонового племені, і від Веніяминового племені жеребом 13-ть міст. **5** Синам же Каатовим, що осталися: з Ефрімового племені, і з Данового племені, і з половини Манасіїного племені було жеребом 10-ть міст. **6** Синам же Герсоновим: з Ісахарового племені, і з Асирового племені, і з Нефталимового племені, і з половини Манасіїного племені, що в Васані, було жеребом 13-ть міст. **7** А синам Мераринім, за їхніми родами: з Рувимового племені, і з Гадового племені, і з Завулонового племені 12-ть міст. **8** І дали ізраїльські сини левітам міста і їхні довколишні околиці за жеребом, так як заповів Господь Мойсеєві. **9** І дали з племені Юдиних синів, і з племені Симеонових синів, і з племені Веніяминових синів ці міста, які тут назвали. **10** І були Аароновим синам, з Каатового роду синів Левія, бо цим випав перший жереб. **11** І дали їм Акаріятар, старе місто Енакового батька – це є Хеврон в Юдиній горі, і довколишні його околиці. **12** *І поля цього міста, і його села дали Халевові, синові Єфтонія, йому в наслiддя. **13** Синам же Аарона, священика, дали місто схоронок для того, що убив: Хеврон і відлучене з ним, і Левну і те, що вілучене з ним, і Ефер, і те, що відлучене з ним, Есфемус і те, що відлучене з ним, **14** і Ілон і йому відділене, **15** і Давир і йому відділене, **16** і Нани і йому відділене, і Еттуїн і йому відділене, і Ветсамус і йому відділене – 9-ть міст від цих двох племен. **17** І від племені Веніямина – Ґаваон і йому відділене, і Ґав і його довколишні околиці, **18** і Ананот і його довколишні околиці, і Алмон і його довколишні околиці – 4 міста. **19** Всіх же міст синів Аарона, священика, – 14-ть міст і їхні довколишні околиці. **20** Рід же синів Каата: левітам, що осталися з каатових синів, були міста їхнім жеребом з Ефрімового племені. **21** І дали їм місто схоронок для вбивці Сихем і його довколишні околиці в Ефремовій горі, і Ґазер і його довколишні околиці, **22** і Кавсаїм і його довколишні околиці, і Веферон і його довколишні околиці – 4 міста. **23** І з Данового племені – Ельфек і його довколишні околиці, і Ґавефон і його довколишні околиці, **24** і Аґилон і його довколишні околиці, і Ґетремон і його довколишні око-

мой4. 35

пар1. 6

лиці – 4 міста. **25** І з половини Манасіїного племені – Наах і його довколишні околиці, Ветсам і його довколишні околиці – 2-а міста. **26** І всіх же цих міст – 10-ть і їхнє довколишнє, за родами синів Каафових, що осталися. **27** І синам Герсоновим, левітам, – з половини Манасіїного племені відлучені міста для вбивців: Ґолан в Васанитиді і його довколишні околиці, і Веестра і його довколишні околиці – 2-а міста. **28** І з Ісахарового племені – Кисіон і його довколишні околиці, і Даавват і його довколишні околиці, **29** і Ірмот і його довколишні околиці, і Джерело Письма і його довколишні околиці – 4 міста. **30** І з Асирового племені – Маслаал і його довколишні околиці, і Авдон і його довколишні околиці, **31** і Хелкат і його довколишні околиці, і Роав і його довколишні околиці – 4 міста. **32** І з Нефталимового племені відлучені міста для вбивці: Кедес в Галилеї і його довколишні околиці, і Ематтор і його довколишні околиці, і Ноеммон і йому відлучене, і Кардан і йому відлучене – 3 міста. **33** Всіх Герсонових міст, за їхніми родами, – 13-ть міст і їм відлучене. **34** І з роду синів Мерарі – осталим левітам; з племені Завулонових синів – Екилам і його довколишні околиці, і Картан і його довколишні околиці, **35** і Дамна і його довколишні околиці, і Далол і його довколишні околиці – 4 міста. **36** І на другому боці Йордану, до Єрихону, – з Рувимового племені дали міста схороноки для вбивці: Восор в мисоровій пустині і його довколишні околиці, і Язир і його довколишні околиці, **37** і Ґедсон і його довколишні околиці, і Масфа і його довколишні околиці – 4 міста. **38** І з Гадового племені міста схороноки для вбивці: Рамот в Ґалааді і його довколишні околиці, і Манаїм і його довколишні околиці, **39** і Есовон і його довколишні околиці, і Азир і його довколишні околиці – 4 міста. **40** Всі міста – Мерариним синам, за їхніми родами, що осталися з племені Левія. І було їм – 12-ть міст. **41** Всі ж міста левітів посеред насліддя ізраїльських синів – 40 і 8 міст. **42** І ці міста були – кожне по собі, і їхні назви довкруги них, і довкруги кожного міста, з цих міст. **42a** І закінчив Ісус ділити землю в їхніх границях. **42b** І дали ізраїльські сини частку Ісусові, за господнім наказом; дали йому місто, яке просив, – Тамнатсарай, що є в ефремовій околиці. **42c** І збудував Ісус місто, яке випросив, і поселився в ньому. **42d** І взяв Ісус кам’яні ножі, якими обрізував ізраїльських синів, що були в дорозі, в пустині, бо не було обрізання в пус-

ѿ полꙋ племене манасїина (наа)[46], и окрестныѧ дѣли его. [ведъса][47], и окрестныѧ дѣли его, гра в҃· (и) всѣ (же сїи) гра ї, и окрестныѧ и, по сонмо сновъ каафовъ оставши· и сно [герсони][48] левито ѿ полꙋ племени манасїина, грады нареченыѧ оубивши [голанъ][49] въ васанитиде, и окрестъныѧ дѣли его. и [веестъдра][50], и окрестныѧ дѣли его, гра в҃. и ѿ племене (исахарова)[51] [кисїонъ][52], и окрестныѧ дѣли его· и [даавадъ][53], и окрестныѧ дѣли его. ї [иръмодъ][54], и окрестныѧ дѣли его. ї источникъ писменъ, и окрестныѧ дѣли его гра д҃· и ѿ племене асирова [масаа][55], и окрестъныѧ дѣли его. и [авдонъ][56], и окрестныѧ дѣли его· и хелыкадъ, и окрестныѧ дѣли его. и (роа)[57], и окрестныѧ дѣли его гра д҃· и ѿ племене нефдалимова, грады нареченныи оубившемꙋ, [кедес][58] въ галилеи и окрестныѧ дѣли его. и [емаддо][59], и окрестныѧ дѣли его· и [ноеммон][60] и ѿлꙋченїе его (и кардан, и ѿлꙋченїе его), грады, г҃· всѣхъ гра, [герсоновыхъ][61] по сонмо ихъ, гра гі, (и ѿлꙋченїе ихъ)· и ѿ сонмꙋ сновъ мерарїинъ, левитомъ оставши, ѿ племене сновъ заоулонь, [екнаа][62], и окрестъныѧ дѣли его. и [карданъ][63], и окрестъныѧ дѣли его· и [дамна][64], и окрестныѧ дѣли его. и (далолъ)[65], и окрестъныѧ дѣли его грады д҃· и обонꙋ странꙋ іордана къ ієрихонꙋ, ѿ племени рꙋвинова, (да) (грады)[66] оубѣженїа оубившемꙋ. восоръ въ пꙋстыни мисорове, и окрестныѧ дѣли его. ї иазиръ, и окрестныѧ дѣли его· и [гесонъ][67], и окрестныѧ дѣли его, и [масфа][68] и окрестныѧ дѣли его грады д҃· и ѿ племени гадова, (грады)[69] оубѣженїа оубившемꙋ. рамодъ въ галааде. и окрестныѧ дѣли его. и [манаи][70], и окрестныѧ дѣли его. и (есовон)[71], и окрестныа дѣли его. и (азиръ)[72], и окрестныѧ дѣли его (-)[73] грады д҃· вси гра сно мерарїино. по соньмо и· оставши ѿ племени левꙋина· и быша (и)[74] гра, ві· вси( ) грады левитьскїа посредѣ одръжанїа сновъ ізлевъ. м҃, (и) и, гра· (и быша гради сїи кождо о себѣ,) и нареченїѧ ихъ, (окрестъ и, и) окрестъ коегождо (-)[75] града ѿ (-)[76] градовъ сихъ· и сконча ісꙋсъ раздѣлѧти землю, въ предѣлех ихъ· и даша снове ізлевы часть ісꙋсꙋ, повелѣнїемъ гни, даша емꙋ гра егоже проси (тамнадъсараи)[77] (иже есть) в предѣле ефрѣмове· и созда ісꙋсъ гра, (егоже проси) и въселисѧ в немъ. и възѧ ісꙋсъ ножи каменныѧ, имиже обрѣзова сны ізлевы, бывшихъ на пꙋти въ пꙋстыни· (ꙗко необрѣзовашесѧ въ пꙋстыни). и положи ѧ, въ (тамнадѣсараи)[78]· и (тако)

да́де г҃ь і҆и҃лю всю̀ зе́млю є҆́юже кля́ся да́ти ѿц҃емъ и҆́хъ. И҆ причасти́ша ю҆̀, и҆ всели́шася въ не́й. И҆ оу҆поко́и [г҃ь и҆́хъ][79] ѻ҆́крⷭ҇тъ по всемꙋ̀, ꙗ҆́коже кля́ся ѿц҃є̑ и҆́хъ. (и҆) не въста̀ никто́же проти́вꙋ и҆́мъ, ѿ всѣ́хъ вра́гъ и҆́хъ. (И҆) всѣ̑ враго́въ и҆́хъ преда̀ (и҆̑) г҃ь в рꙋ́цѣ и҆́хъ. (и҆) не оу҆бы́сть (сло́во ни є҆ди́но) ѿ всѣ́хъ глаго́лъ бл҃ги́хъ, и҆̀хже рече г҃ь сн҃ѡ́мъ і҆и҃левымъ. (но̀) вся̀ събы́шася.

тині; і поклав їх в Тамнатісараю. **43** І так Господь дав Ізраїлеві всю землю, яку поклявся дати їхнім батькам. І унаслідували її, і поселилися в ній. **44** І Господь дав їм спочинок довкруги, в усьому, так як поклявся їхнім батькам; і ніхто не повстав проти них з усіх їхніх ворогів. І всіх їхніх ворогів видав їм Господь в їхні руки. **45** І не згинуло ні одне слово з усіх добрих слів, які сказав Господь ізраїльським синам, але все збулося.

Гл҃а, к҃в.

Тогда̀ съзва̀ і҆исꙋсъ сн҃ѡвъ рꙋви́новы̑. и҆ сн҃ѡвъ га́довы̑. И҆ по́лъ пле́мени манасі́ина и҆ рече и҆́мъ вы̑ снабдѣ́сте всѐ є҆ли́ко заповѣ́да (-)[1] мѡѷсі́и ра́бъ гн҃ь и҆ послꙋ́шасте рѣ́чи моє́ѧ, по всемꙋ̀ є҆ли́ко заповѣ́дахъ ва́мъ. (И҆) не ѻ҆ста́висте бра́тїѧ ва́шеѧ сі́ѧ дн҃и и҆ множа́йши до дне́шнѧго дн҃е. снабдѣ́сте (стра́жꙋ) за́повѣди г҃а б҃а (на́шего)[2]. Нн҃ѣ же поко́и г҃ь б҃ъ (ва́шъ)[3] бра́тїю (ва́шꙋ)[4], ꙗ҆́коже рече и҆̑. нн҃ѣ оу҆̑бо възврати́вшеся ѿи́дете въ до́мы ва́ша. И҆ въ зе́млю ѻ҆̑дръжа́нїѧ ва́шего, *ю҆́же да́де ва́мъ мѡѷсі́и (ра́бъ гн҃ь). ѻ҆бо́нꙋ странꙋ̀ і҆ѻ҆рда́на. Но̀ храни́те [ѕѣ́ло твори́ти][5] за́повѣди и҆ зако́нъ, є҆го́же заповѣ́да ва́мъ (-)[6] мѡѷсі́и ра́бъ гн҃ь. да лю́бите г҃а б҃а ва́шего, ходи́ти въ вся̀ пꙋти̑ є҆го, снабдѣ́ти за́повѣди є҆го и҆ прилежа́ти (и҆́мъ)[7]. и҆ слꙋжи́ти є҆мꙋ̀ ѿ всего [ср҃ца][8] ва́шего, и҆ ѿ всеѧ̀ дш҃а ва́шеѧ. И҆ бл҃ви ѧ҆̀ і҆исꙋсъ, и҆ ѿпꙋсти ѧ҆̀. и҆ ѿи҆до́ша въ до́мы своѧ̀. И҆ полꙋ пле́мени манасі́инꙋ въда́де мѡѷсі́и (ѻ҆держа́нїе) въ васа́нѣ. и҆ (второ́мꙋ) полꙋ (пле́мени) да́де і҆исꙋсъ съ бра́тїею (и҆́хъ)[9], оу҆̑ і҆ѻ҆рда́на къ за́падꙋ. и҆ (-)[10] (сі́и ѿпꙋстѝ)[11] і҆исꙋсъ въ до́мы и҆́хъ, и҆ бл҃ви и҆́хъ. И҆ (рече къ ни́мъ гл҃ѧ,) съ и҆мѣ́нїемъ мно́гимъ (възврати́стеся)[12] въ до́мы своѧ̀. и҆ ско́тъ мно́гъ ѕѣ́ло, и҆ сребро̀ и҆ зла́то [и҆ мѣ́дь][13] и҆ желѣ́зо, и҆ ри́зы мно́ги [ѕѣ́ло][14]. (раздѣли́те)[15] плѣ́нъ вра́гъ (ва́ши҆х) съ бра́тїею (ва́шею)[16]. И҆ (възврати́вшеся) ѿи҆до́ша сн҃ове рꙋви́мли, и҆ сн҃ове га́дови, и҆ по́лъ пле́мени манасі́ина, ѿ сн҃ѡвъ і҆и҃левъ. ѿ сило́мъ є҆́же въ зе́млѝ ханаа́ньстѣ, да и҆́дꙋ въ зе́млю галаа́довꙋ въ зе́млю прїѧ́тїѧ своє́го, ю҆́же причасти́ша повелѣ́нїемъ гн҃имъ въ рꙋ́цѣ мѡѷсі́инѣ. (-)[17] Прїидо́ша въ [галилоо́дъ][18] і҆ѻ҆рда́ньскъ, и҆́же є҆́сть въ зе́млѝ ханаа́ни. и҆ съгради́ша (тꙋ̀) [сн҃ове рꙋви́мли, и҆ сн҃ове га́дови][19] и҆ по́лъ пле́мени манасі́ина (-)[20] ѻ҆лта́рь, оу҆̑ і҆ѻ҆рда́на ѻ҆лта́рь ве́лїй видѣ́нїе. И҆ оу҆слы́шаша (се) сн҃ове і҆и҃левы, гл҃юще, се съгради́ша [сн҃ове рꙋ-

д҃ мѡ҃ ѯв вы҃ г҃і

Глава 22

1 Тоді сликав Ісус Рувимових синів і Гадових синів, і половину племені Манассії, **2** і сказав їм: Ви дотрималися усього, що заповів Мойсей, господній раб, і послухалися моєї мови, за всім, що я вам заповідав. **3** І ви не оставили ваших братів цими днями, і що більше, до сьогоднішнього дня. Ви зберегли сторож заповіді Господа Бога нашого. **4** Тепер же Господь Бог ваш дав спочинок нашим братам, так як їм сказав. Тепер, отже, повернувшись, відійдіть до ваших домів і до землі вашого наслідця, *яку вам дав Мойсей, господній раб, на другому боці Йордану. **5** Але дуже зберігайте чинити заповіді і закон, так як вам заповів Мойсей, господній раб; щоб ви любили Господа Бога вашого, ходили в усіх його дорогах, зберігали його заповіді і придержувалися їх, і служити йому з усього вашого серця і з усієї вашої душі. **6** І поблагословив їх Ісус, і відпустив їх, і відійшли до своїх домів. **7** І половині племені Манассії дав Мойсей наслідця в Васані, і другій половині племені дав Ісус з їхніми братами за Йорданом, на заході. І цих відпустив Ісус до їхніх домів, і поблагословив їх. **8** І промовив до них, кажучи: З великими маєтками ви повернулися до своїх домів, і багато дуже скота, і срібла, і золота, і міді, і заліза, і дуже багато одежі. Поділіть полон ваших ворогів з вашими братами. **9** І повернувшись, відійшли Рувимові сини і Гадові сини, і половина племені Манассії від ізраїльських синів, з Силома, що в ханаанській землі, щоб піти до ґаладської землі, до землі свого наслідця, яку унаслідували господнім наказом, рукою Мойсея. **10** Вони прийшли до Ґалилоота Йорданського, що є в ханаанській землі, і там Рувимові сини і ґадові сини і половина племені Манассії збудували жертовник при Йордані, жертовник великий на вид. **11** І почули це ізраїльські сини, і сказали: Ось Рувимові сини і Гадові сини, і половина племені Манассії збудували жертов-

мой4. 32 вищ. 13

ник напроти ханаанської землі, в Ґалилооті при Йордані, на другому боці ізраїльських синів. **12** І зібралися всі ізраїльські сини до Силома, щоб, пішовши, воювати проти них. **13** І послали ізраїльські сини до Рувимових синів і до Гадових синів, і половини племені Манасії, до ґалаадської землі Фінееса, Елеазарового сина, сина Аарона, священика, **14** і з ним 10-ть князів – один князь з дому роду – з усіх племен ізраїльських синів; чоловіки і князі їхніх батьківських домів, які є ізраїльськими тисячниками. **15** І прийшли до Рувимових синів і до Гадових синів, і половини племені Манасії, до ґалаадської землі, і говорили до них, кажучи: **16** Так говорить ввесь господній збір: Що це за переступ, яким ви згрішили перед Господом ізраїльським; щоб сьогодні відвернутися від Господа Бога ізраїльського ви збудували собі вівтар-жертовник, щоб ви стали сьогодні відступниками від Господа? **17** Чи не малий для нас *фоґорський гріх, що ми не очистилися від нього до цього дня, і була кара на господньому зборі. **18** І ви сьогодні відвернулися від Господа, і буде, коли сьогодні відступите від Господа, – і завтра на всьому Ізраїлі буде господній гнів. **19** І тепер, коли мала земля вашого насліддя, прийдіть до землі господнього насліддя, де є господне шатро, і унаслідуйте серед нас, і не будете відступниками від Господа, ані від нас не відступайте, будуючи собі жертовник, опріч жертовника Господа Бога нашого. **20** *Чи ось Ахар, Зарановий син, не згрішив гріхом – від прокляття і на всьому ізраїлевому зборі був гнів, хоч і одинокий він був, але не сам помер через свій гріх. **21** І відповіли Рувимові сини і Гадові сини, і половина племен Манасії, і сказали ізраїльським тисячникам: **22** Бог Богів є Господь, і Бог Богів, Господь, сам знає: Ізраїль сам пізнає світло. Якщо відступленням ми згрішили перед Господом, хай не спасе нас Бог в цьому дні. **23** Якщо ми собі збудували жертовник, щоб відступити нам від Господа Бога нашого, або принести нам на ньому жертву в цілопалення чи щоб принести на ньому жертву спасіння, – сам Господь хай допитає. **24** Але задля справи побожності ми це зробили, кажучи: Щоб завтра не сказали ваші діти нашим дітям, мовлячи: Що нам і Господеві Богові ізраїльському! **25** Бо Господь поставив границі між вами і нами, Рувимові сини і Ґадові сини, – Йордан, і немає вам господньої частки. І відкинуть ваші сини наших синів, щоб не почитати Господа. **26** Задля цього ми ска-

мой4. 25 мой5. 4

вищ. 7

вимли. и҆ сн҃ы га́довѣ][21], и҆ по́лъ племе́ни манасі́ина ѻ҆лта́рь, (пра́мо)[22] землѧ̀ ханаа́нѧ, въ (галилоо́дѣ)[23] оу҆ і҆о́рдана· ѻ҆́боню страну сн҃овъ і҆и҃левъ· И҆ събыкупишасѧ вси сн҃ове і҆и҃леви в сило҃, ѩ҆́коже възъше́ше вое́вати на́ нѧ· И҆ посла́ша сн҃ове і҆и҃левы, къ сн҃омъ рувинемъ, и҆ къ сн҃омъ га́довомъ, и҆ по́лу племе́ни манасі́иню, в зе́млю галаа́дову. финее́са сн҃а е҆леаза́рова, сн҃а а҆аро́на (жрьца̀)[24]. и҆ і҃. кнѧ҃зь с ни҃. кнѧ҃зь е҆ди́нъ ѿ до́му ѿчьства, ѿ всѣ҆ племе́нъ (сн҃овъ) і҆и҃левъ. (мужи и҆) кнѧ҃зи домо́въ ѿчьствъ (и҆́хъ), и҆же суть тыс͛ѧщницы і҆и҃левы· И҆ прі҆идо́ша къ [сн҃омъ рувимлимъ, и҆ къ сн҃омъ га́довымъ][25], и҆ по́лу племе́ни манасиину, въ зе́млю галаа́дову. и҆ гл҃аша къ нимъ гл҃юще· Ѩ҆ко гл҃тъ ве́сь со́нмъ гн҃ь. что (се прегрѣше́ні҆е)[26] и҆же съгрѣши́сте пре҃ [гм҃ъ][27] (-)[28] і҆и҃левомъ. ѿвратитисѧ днесь ѿ г҃а (б҃а і҆и҃лева), (съгради́сте)[29] себѣ ѻ҆лта́рь тре́бище, ѿступниковъ ва҃ бы́ти (дне́сь) ѿ г҃а. е҆да̀ ма́лъ вамъ грѣ́хъ *фогоровъ, ѩ҆́ко не ѡ҆чи́стихо́сѧ ѿ него̀ до (сего дн҃е)[30], и҆ бы́сть вре́дъ въ со́нмѣ гн҃и· И҆ вы ѿврати́стесѧ дне́сь ѿ г҃а. и҆ будетъ е҆гда̀ ѿступите дне́сь ѿ г҃а, и҆ оу҆́тро на всемъ і҆и҃лю будетъ гнѣвъ (гнь)· И҆ нн҃ѣ а҆́ще ма́ла (-)[31] землѧ̀ прі҆ѧ́ті҆а вашего, прі҆идѣте въ зе́млю прі҆ѧ́ті҆а гн҃ѧ. и҆дѣже пребыва́етъ хра҃ гнь, и҆ пу?ичастите средѣ на҃, и҆ не (будете ѿступницы ѿ [г҃а][32])[33]. [ни ѿ на҃ не ѿступи́те][34]. съграждающе себѣ ѻ҆лтарь кромѣ ѻ҆лтара̀ г҃а б҃а на́шего· *Не се ли а҆́харъ сн҃ъ зара́новъ, прегрѣше́ні҆е прегрѣшѝ ѿ прокла́ті҆а, и҆ (бы́сть на весь сонмъ і҆и҃левъ)[35] гнѣвъ. (а҆́ще и҆ е҆ди́нъ сі҆и)[36] бѧ́ше, но не самъ оу҆́мре (грѣхомъ свои́мъ)[21]· И҆ ѿвѣща́ша сн҃ове рувимли, и҆ сн҃ове га́дови, и҆ по҃ племе́ни манасі́ина, и҆ гл҃аша тысѧщникомъ і҆и҃левымъ (-)[37]· б҃ъ б҃омъ [г҃ь е҆сть][38], и҆ б҃ъ б҃омъ г҃ь самъ вѣсть. (-)[39] і҆и҃ль са́мъ позна́етъ (свѣтъ). а҆́ще въ ѿступле́ні҆е прегрѣшихо҃ пре гм҃ъ. да не и҆зба́ви на҃ (б҃ъ) въ (дн҃ешні҆и)[40] [дн҃ь][41]· (-)[42] А҆́ще съгради́хомъ себѣ ѻ҆лта́рь, ѩ҆́ко ѿступити на҃ ѿ г҃а б҃а нашего. (и҆ли)[43] възнести намъ на́нь тре́бу въ всесъжже́ні҆и. и҆ли ѩ҆́коже сътвори́ти на не́мъ тре́бу сп҃сені҆а, (самъ) г҃ь взыщетъ. но бл҃гочесті҆а гл҃ъ ради (се сътворихомъ)[44] гл҃юще· да не рекꙋ оу҆́тро чада ваша чадомъ нашимъ гл҃юще· Что на҃ (и҆) гв҃и б҃у і҆и҃леву· (-)[45] Предѣ́лы (б҃о) поста́ви г҃ь между [ва́ми и҆ на́ми][46], (сн҃ове рувимли и҆ сн҃ове га́дови) і҆ѻрда́на. и҆ нѣ́сть вамъ ча́сти гн҃ѧ и҆ ѿврьгутъ сн҃ове ваши сн҃овъ на́ши҃ (-)[47] боѧ́тисѧ г҃а· (Сего ра́-

д҃ мо҃ ке
е҃ мо҃ д҃

вы҃ з҃

ди)[48] рекохомъ сътворити сице. соограждение олтаря (-)[49], не приношении ради, ниже треб ради. Но да будетъ [свѣдѣние се][50] между [вами и нами][51], и между рождении нашими (и вашими), по насъ служити службу гви пред (ними)[52]. въ приношениихъ нашихъ, и въ требахъ (-)[53] спсеныхъ нашихъ, (въ требахъ снов нашихъ), (-)[54] да не рекутъ чада ваша (утро чадомъ нашим)[55]. нѣсть вамъ части гна. И рекохом аще (се) будетъ егда (-)[56] възглютъ къ намъ, [или][57] рождениемъ нашимъ утро. и (речемъ)[58] зрите на (сие) подобие олтаря гна, иже сътвориша отцы наши. не приношениа ради ниже треб ради, но въ свѣдѣние есть между [нами, и между вами][59], и между сны нашими. (И) не буди убо намъ отступити от га, (якоже обратитися въ днешнии днь)[60] от га якоже сътворити намъ олтарь приношением, (-)[61] и требы спсениа, развѣ олтаря га [ба нашего][62], иже есть пред храмомъ его. И (услыша)[63] финиесъ жрецъ, и вси кнзи сонма (тысящници) iилевы иже бѣша с нимъ словеса яже глаша сынове рувимли, и сынове гадови, и пол племени манасиина, и годѣ имъ бысть (се). И рече финиесъ жрецъ сномъ рувимлимъ, и сномъ гадовымъ, и полу племени манасиину. днсе познахомъ яко с нами (есть) гь. иже не погрѣшисте пред гмъ прегрѣшениа, и но (днесь) избависте сны iилевы от руки гна. И възвратися финиесъ жрецъ, и кнзи [отечествъ][64] от сновъ рувимль, и от сновъ гадовъ и от полу племени манасиина, от земли галаадовы. въ землю ханааню къ сномъ iилевомъ, и отвѣщаша имъ словеса (си). И годѣ бысть (слово се) сномъ iилевомъ. (-)[65] и блвиша ба (снове iилевы)[66], и не рекоша къ сему да не изыдемъ къ нимъ ратию, потребити землю сновъ рувимль, и сновъ гадовъ, и полъ племене манасиина, (иже)[67] вселишася на нем. И (прозваша)[68] (снове) рувимли, и (снове) гадови, и полъ племене манасиина (олтарь сии)[69] свѣдѣние есть между (нами)[70], яко гь (той самъ есть бгъ)[71].

зали так вчинити: будову жертовника не задля приношень ані не задля жертов. **27** Але щоб це було свідком між вами і нами, і між нашими і вашими родами по нас; щоб перед ними приносити службу Господеві в наших дарах і в наших жертвах спасіння, в жертвах наших синів; щоб ваші діти завтра не сказали нашим дітям: Немає вам господньої частки. **28** І сказали ми: Якщо це буде, тоді завтра скажуть до нас або наших родів, і ми скажемо: Гляньте на цю подобу господнього жертовника, який зробили наші батьки не щоб приносити дари ані задля жертов, але є на свідчення між нами і між вами, і між нашими синами. **29** І хай не буде, отже, щоб ми відступили від Господа, щоб вiступити в цьому дні від Господа, щоб зробити собі жертовник на приношення дарів і жертов спасіння, за винятком жертовника Господа Бога нашого, що є перед його шатром. **30** І почув священик Финієс і всі князі збору, ізраїльські тисячники, які були з ним, слова, які сказали Рувимові сини і Ґадові сини, і половина племені Манасії – і це милим їм було. **31** І сказав священик Финієс Рувимовим синам і Ґадовим синам, і половині племені Манасії: Сьогодні ми пізнали, що з нами є Господь, тому що ви не згрішили перед Господом гріхом, і тому що сьогодні ви спасли ізраїльських синів від господньої руки. **32** І повернувся священик Финієс і князі родів від Рувимових синів і від Ґадових синів, і від половини племені Манасії, з ґалаадської землі до ханаанської землі, до ізраїльських синів, і відповіли їм ці слова. **33** І милим було це слово ізраїльським синам, і поблагословили Бога ізраїльських синів, і не говорили більше, щоб іти на них війною, щоб вигубити землю Рувимових синів і Ґадових синів, і половини племені Манасії, які на ній поселилися. **34** І Рувимові сини і Ґадові сини, і половина Манасіїного племені назвали цей жертовник: Свідченням між нами є, бо Господь – Він сам є Бог.

Гла, кг.

И бысть по днехъ многихъ яко упокои гь [бгъ][1] iиля от всѣх врагъ ихъ иже окрстъ. (-)[2] iисусъ (же) състарѣся преше дни. И съзва iисусъ вся сны iилевы, и старца ихъ. и кнзя ихъ, и судиа ихъ, и книгочиа ихъ и рече къ нимъ, [се][3] азъ състарѣхся и преидохъ дни. вы же видѣсте (все) елико сътвори гь бгъ вашъ всѣм (странамъ)[4]

Глава 23

1 І сталося, по багатьох днях після того, як Господь Бог дав спочинок Ізраїлеві від усіх їхніх ворогів, що довкруги, – Ісус же старий, постарілий днями, **2** – і скликав Ісус всіх ізраїльських синів, і їхніх старшин, і їхніх князів, і їхніх суддів, і їхніх писарів, і сказав до них: Ось я постарівся і постарівся днями. **3** Ви ж побачили все те, що вчинив Гос-

подь Бог ваш всім цим народам перед вашим лицем, бо Господь Бог наш Той, що нам поміг. **4** Ви явно бачили, що я вам розділив ці народи, які осталися, в насліддя вашим племенам: від Йордану на всі околиці, в яких я вигубув народи, від великого моря, від заходу сонця. **5** Господь же Бог ваш, Він вигубить їх з-перед вашого лиця, аж доки *не* згинуть; і хай нашле на них диких звірів, аж доки *не* вигубить їх і їхніх царів з-перед вашого лиця; і унаслідуєте їхню землю так же, як сказав вам Господь Бог ваш. **6** Будьте, отже, дуже кріпкі, щоб зберігати і чинити все, що написане в книгах Мойсейового закону, щоб ви від нього не звернули направо ні наліво. **7** Щоб ви не ввійшли до цих народів, що осталися, щоб не іменувалися в вас імена їхніх богів ані щоб не клялися ви ними, щоб ви їм не служили ані ви їм не поклонилися. **8** Але до Господа Бога вашого пристанете, так як ви чинили до цього дня. **9** Задля цього вигубив Господь з-перед вашого лиця великі і сильні народи, так що ніхто не повстав, щоб протиставитися вам до цього дня. **10** Один з вас прогнав тисячі, бо Господь Бог ваш поборював їх за вас, так як вам сказав. **11** І так зберігатимете, щоб дуже любити Господа Бога вашого. **12** Бо якщо відступите, і пристаните до цих осталих народів, що з вами, і поженитеся з ними, і змішаєтеся з ними, і будете ходити до них, і вони до вас, **13** – знаючи, знайте, що не додасть більше Господь вигубити ці народи з-перед вашого лиця, але будуть вам в засідку і на згіршення, і цвяхами у ваших п'ятах, і терниною у ваших очах, аж доки *не* згинете з землі цієї доброї, яку вам дав Господь Бог ваш. **14** Я ж сьогодні відходжу в дорогу, так як і всі, що на землі; ви ж знаєте всім вашим серцем і всією вашою душею, що не відпало ані одне слово з усіх добрих слів, які до вас сказав Господь Бог ваш; все остається у нас, і не втрачено з них ні одне слово. **15** Але після цього буде, що так як прийшли на нас всі добрі слова, які сказав Господь Бог щодо вас, так наведе Господь на нас всі погані слова, аж доки *не* вигубить нас з цієї доброї землі, яку вам дав Господь Бог ваш. **16** І коли переступите господній завіт Бога вашого, який вам заповів, і пішовши, послужите іншим богам і їм поклонитеся, і Господь на вас розгнівається люттю, і скоро згинете з цієї доброї землі, яку Господь вам дав.

симъ, ѿ лица вашего. зане гь бъ [нашъ][5] иже поможе намъ· видѣсте ꙗве ꙗко раздѣлихъ вамъ (страны)[6], оставшаѧ (-)[7] сїѧ въ причастїе племенемъ вашимъ· ѿ їордана (на вся страны)[8] ꙗже потребихъ (ꙗзыки), (-)[9] ѿ морѧ великаго ѿ запада слнца· Гь же бъ вашъ той потребитъ ихъ ѿ лица вашего, дондеже погибнꙋтъ. и да пꙋститъ на нѧ ѕвѣри люты, дондеже потребитъ ѧ, и црѧ ихъ, ѿ лица вашего. и причастите землю ихъ. ꙗко (же) гла (вамъ гь бъ вашъ)[10]. Оукрѣпитесѧ оубо ѕѣло, снабдѣти и творити вся писанїа въ (книгахъ)[11] закона моѵсїова. да не оуклонитесѧ (ѿ него) на десно и на лѣво· Ꙗко да не внидете въ страны оставшаѧ сїѧ. (-)[12] имена боговъ ихъ да не именꙋютсѧ въ васъ, (ниже да кленетесѧ ими,) да не слꙋжите имъ, ниже поклонитесѧ имъ· Но гꙋ бꙋ вашемꙋ прильпѣтесѧ, ꙗкоже твористе до (сего дне)[13]. (Сего ради)[14] потреби (-)[15] гь ѿ лица вашего, (страны)[16] велики и силны. (ꙗко)[17] никтоже въста съпротивисѧ вамъ до (сего дне)[18]. Єдинъ ѿ васъ прогна тысѧща, ꙗко гь бъ вашъ бѣ побѣждаѧ (и) ѿ васъ, ꙗкоже гла вамъ· И (тако) да снабдите ѕѣло любити га ба вашего· Аще бо ѿвратитесѧ и приложитесѧ къ оставшимъ (странамъ)[19] симъ ꙗже с вами. и браки сътворите с ними, и смеситесѧ с ними, (и ходити бꙋдете к нимъ) и они къ вамъ· [вѣдаѧ][20] вѣдыте, ꙗко не приложитъ ксемꙋ гь, потребити странъ сихъ ѿ лица вашего, (но)[21] бꙋдꙋтъ вамъ въ сѣть и въ соблазнъ. и гвоздїѧ въ пѧтахъ вашихъ, и трьнїемъ въ очїю вашею. дондеже погибнете ѿ землѧ блгїа сїѧ, юже далъ вамъ гь бъ вашъ· Аз же (днесь) ѿхождꙋ въ пꙋть ꙗкоже и вси иже на земли, (вы) (же)[22] вѣсте (всѣмъ) срдцемъ вашимъ и (всею) дшею вашею. ꙗко не ѿпаде [слово ни єдино][23] ѿ всѣхъ словесъ (блгихъ), ихже рече гь бъ вашъ (къ вамъ)[24], все пребываетъ на васъ (и) не оста ѿ нихъ [ни єдино слова][25]. (Но посемъ)[26] бꙋдетъ ꙗко имже образомъ прїиде на васъ вся словеса добраа ꙗже гла гь (бъ) на вы· Такожде приведетъ гь [-][27] на вы, вся словеса ѕлаѧ. дондеже потребитъ вы ѿ землѧ блгїа сїѧ, юже єсть далъ [вамъ гь бъ вашъ][28]. (И) вънегда преступите завѣтъ гнь ба вашего, иже заповѣда вамъ. и шедше послꙋжите богомъ инѣмъ, и поклонитесѧ имъ. [и разгнѣваетсѧ ꙗростїю гь на вы, и погибнете скоро ѿ землѧ блгїѧ сїѧ юже дастъ (гь) вамъ][29].

Гла҃, к҃д.

И҆ собра̀ і҆исꙋсъ всѧ племена̀ і҆и҃лева въ (сихе́мъ)[1]. и҆ созва̀ [ста́рца і҆и҃левы, и҆ кнѧ́зѧ][2] и҆́ (и҆ сꙋді́а и҆́хъ, и҆ книгочі́а и҆́)[3], и҆ [ста́ша][4] пре҃ (гм҃ъ) бм҃ъ. И҆ рече і҆исꙋсъ къ всѣмъ лю́демъ [гл҃ѧ][5], се гл҃етъ г҃ь б҃ъ і҆и҃левъ. *ѻ҆бо́нꙋ странꙋ̀ рѣкѝ жи́ша ѿц҃ы ва́ши и҆спрьва, да́ра ѿц҃ъ а҆враа́мль, и҆ ѿц҃ъ (и҆а́харь)[6] и҆ слꙋжи́ша бого҃ и҆нѣ́. И҆ поѧ҃ ѿц҃а вашего а҆враа́ма ѿ ѻ҆́ноа страны̀ (и҆) рекѝ, и҆ преведо҃ и҆̀ чре҃ всю землю (ханаа́ню), и҆ ᲂу҆мно́жи҃ [племѧ̀ е҆го][7]. *и҆ да҃ е҆мꙋ і҆саа́ка, і҆ *и҆саа́кꙋ [же][8] (да҃) і҆а́кова і҆ и҆сава. *и҆ да҃ и҆савꙋ горꙋ сі́и҃ вселити҃ в ню̀. (-)[9] *і҆а́ков (же), и҆ с҃нове е҆го снидо́ша въ е҆гѵ́пе҃. И҆ бы́сть та́мо въ ꙗ҆зы́къ вели҃ и҆ (крѣпокъ и҆ мно҃)[10]. и҆ заѕли́ша и҆̀ е҆гѵ́птѧне. *(И҆ посла҃ мѡѷсі́а і҆ а҆а́рона), и҆ (поби҃)[11] е҆гѵ́пе҃ въ (знаменіи҃), и҆̀хже сотворѝ в ни҃. *и҆ посе҃ (и҆зведо҃)[12] васъ и҆зъ е҆гѵ́пта. [І҆ и҆зведо҃ ѿц҃ы ваши и҆зъ е҆гѵ́пта][13], и҆ внидо́сте въ мо́ре чрьмное. *и погнаша е҆гѵ́птѧне въ слѣ҃ ѿц҃ь ваши҃ во ѻ҆рꙋжіи (-)[14] на коне҃ в мо́ре чрьмное. И҆ възопихо҃ къ г҃ꙋ, и҆ дастъ ѻ҆́блакъ и҆ мглꙋ междꙋ на́ми, и҆ ме́ждꙋ е҆гѵ́птѧны, и҆ наведѐ на́ нѧ мо́ре и҆ покры̀ ѧ҆. и҆ видѣ́ста ѻ҆́чи [наши][15] е҆лико сотворѝ г҃ь землѝ е҆гѵ́пестѣи, и҆ бѣсте въ пꙋсты́ни дн҃и мно́ги. *И҆ (приведохъ)[16] вы въ зе́млю (а҆ммореи́скꙋ)[17], живꙋщихъ ѻ҆бо́нꙋ странꙋ̀ і҆ѻрда́на. и҆ въполчишасѧ на́ вы, и҆ (предахъ)[18] ѧ҆ (-)[19] в рꙋцѣ ва́ши, и҆ причасти́сте землю и҆́хъ. и҆ (потреби҃)[20] ѧ҆ ѿ лица ва́шего. *(Посемъ)[21] воста̀ вала́къ сепфо́ровъ ц҃рь моа́вль, и҆ въполчисѧ про́тивъ і҆и҃лю. и҆ пославъ призва̀ валаа́ма (с҃на вооро́ва) клѧ́ти васъ. И҆ не восхотѣ҃ (послꙋшати валаа́ма)[22]. и҆ бл҃веніемъ бл҃ви҃ вы, и҆ (ѿѧ́хъ)[23] васъ ѿ рꙋ́кꙋ (е҆го)[24]. (Посе́мъ)[25] преидосте і҆ѻрда́нъ, и҆ пріидо́сте въ і҆ерихо́нъ. *и҆ бишасѧ с вами живꙋщіи въ і҆ерихо́нѣ, (-)[26] и҆ [ферезе́и (-)[27] хананеѝ][28] (-)[29] (хеттѣ́деи и҆ (а҆ммо́ррееѝ) гергесеѝ и҆ е҆веи, и҆ е҆ѵ҆сеи)[30]. и҆ (предахъ)[31] ѧ҆ (-)[32] въ рꙋцѣ ва́ши. *И҆ посла̀ первѣе шершни, и҆ ѿгна́ша (-)[33] ѿ лица̀ вашего (два)[34] ц҃рѧ (а҆ммо́ррееска)[35]. не ѻ҆рꙋжіе҃ твои҃, ниже лꙋ́комъ твои҃. И҆ (дахъ)[36] вамъ зе́млю ѻ҆ не́иже не трꙋдисте сѧ на не́и. и҆ гра́ды и҆́хже не соградисте, и҆ пребы́сте в них. И҆ виногра́ды и҆ масли́чіе, и҆́хъже не бѣсте насадили вы ꙗ҆́сте (ѧ҆). И҆ н҃нѣ ᲂу҆бо́итесѧ г҃а и҆ слꙋжи́те е҆мꙋ правдо́ю і҆ и҆́стинною. и҆ ѿврьзите боги чю҃жаа и҆̀мже слꙋжи́ша ѿц҃ы ва́ши, ѻ҆бо́нꙋ странꙋ̀ рекѝ. и҆ въ е҆гѵ́птѣ, и҆ слꙋжи́те г҃ви. Ч҆ще҃ неᲂу҆го́дно ва҃ слꙋжи́ти г҃ви, и҆зберѣте са́ми себѣ днесь ко́емꙋ слꙋжи́ти. а҆́ще бого́мъ (тѣ́мъ и҆-

а҃ мѡ҃ а҃і; а҃ мѡ҃ к҃а; а҃ мѡ҃ к҃е; а҃ мѡ҃ л҃ѕ; а҃ мѡ҃ м҃ѕ; в҃ мѡ҃ г҃; в҃ мѡ҃ в҃і; в҃ мѡ҃ д҃і; д҃ мѡ҃ к҃а; д҃ мѡ҃ к҃в; вы҃ ѿ и҃ а҃і; е҃ мѡ҃ з҃ вы҃ а҃і в҃ мѡ҃ к҃г и҃ л҃г

Глава 24

1 І зібрав Ісус всі ізраїльські племена до Сихему, і скликав ізраїльських старшин, і їхніх князів, і їхніх суддів, і їхніх писарів; і стали перед Господом Богом. **2** І сказав Ісус до всього народу, мовлячи: Так говорить Господь Бог ізраїльський: *На другому боці ріки жили ваші батьки від початку: Тара, батько Авраама і батько Нахара; і служили іншим богам. **3** І Я взяв вашого батька Авраама з тієї країни і ріки, і Я його провів крізь усю ханаанську землю, і Я розмножив його плем'я, *і Я дав йому Ісаака, **4** *і Ісаакові ж дав Я Якова і Ісава. *І Я дав Ісавові гору Сіир, щоб поселитися в ній. *Яків же і його сини зійшли до Єгипту; і він став там великим і сильним і численним народом. **5** І їм зло вчинили єгиптяни. *І Я послав Мойсея і Аарона, і Я побив Єгипет в знаках, які Я вчинив в них, *і після цього Я вас вивів з Єгипту. **6** І Я вивів ваших батьків з Єгипту, і ви ввійшли до Червоного моря. *І погналися єгиптяни вслід за вашими батьками зі зброєю на конях в Червоне море. **7** І ми закричали до Господа – і він дав хмару і туман між нами і між єгиптянами, і навів на них море, і воно покрило їх; і наші очі побачили, що вчинив Господь єгипетській землі. І ви були в пустині багато днів. **8** *І Я вас привів до землі аммореїв, що мешкали на другому боці Йордану; і вони стали до бою проти вас, і Я їх передав у ваші руки; і ви унаслідили їхню землю, і Я вигубив їх з-перед вашого лиця. **9** *Після цього встав Валак сепфорів, моавський цар; і став до бою проти Ізраїля, і пославши, покликав Валаама, сина Воорового, щоб вас прокляти. **10** І Я не забажав послухати Валаама, і благословенням поблагословив Я вас, і спас вас з його рук. **11** Після цього ви перейшли Йордан і прийшли до Єрихону; *і воювали з вами ті, що жили в Єрихоні: і ферезей, хананей, хеттей, і амморрей, ґерґесей, і евей, і евусей. І Я їх видав у ваші руки. **12** *І наслав раніше шершнів, і вони прогнали з-перед вашого лиця двох амморейських царів, не твоєю зброєю ані твоїм луком. **13** І Я дав вам землю, про яку ви не трудилися, на ній, і міста, які ви не збудували; і ви поселилися в них, і виноградники і оливки, яких ви не насадили, ви їли їх. **14** І тепер бійтеся Господа, і служіть йому справедливістю і правдою, і відкиньте чужих богів, яким слу-

мой1. 11; мой1. 21; мой1. 25; мой1. 36; мой1. 46; мой2. 3; мой2. 12; мой2. 14; мой4. 21; мой4. 22; вищ. 6 і 11; мой5. 7 вищ. 11 мой2. 23 і 33

жили ваші батьки на другому боці ріки і в Єгипті, і служіть Господеві. **15** Якщо не вгодно вам служити Господеві, виберіть самі собі сьогодні кому служити – чи тим богам, яким служили ваші батьки, що були на другому боці ріки, чи амморейським богам, між якими ви живете на їхній землі. Але Я ж і мій дім будемо служити Господеві, бо є святий. **16** І відповівши ввесь народ, і сказав: Хай не буде, щоб ми покинули Господа, щоб служити іншим богам. **17** Бо наш Господь Бог – він є Бог. Він вивів нас і наших батьків з єгипетської землі, з дому рабства; який зробив перед нашими очима великі чуда і оберіг нас в усій дорозі, якою ми ходили, і в усіх народах, крізь які ми пройшли задля нього. **18** І Господь вигнав всі народи і аморея, що жив в тій землі, з-перед нашого лиця. Але і ми служимо Господеві. Бо Він є нашим Богом. **19** І сказав Ісус до народу: Не зможете служити Господеві Богові – бо є святим Богом і є гнівливим, не відпустить вам ваших гріхів і ваших проступків. **20** Коли ж оставите Господа і послужите чужим богам, і прийшовши, Він знищить і вигубить вас вкінці, так як добро вам зробив. **21** І сказав ввесь народ Ісусові: Ні, але Господеві служимо. **22** І сказав Ісус до народу: Ви самі свідки проти себе, бо ви вибрали служити самому Господеві, і сказали: Ми – свідки. **23** І тепер відкиньте чужих богів, які є у вас, спрямуйте ваші серця до Господа Бога ізраїльського. **24** І сказав ввесь народ до Ісуса: Послужимо Господеві Богові нашому, і слухатимемось його голосу. **25** І заповів Ісус завіт народові в тому дні, і дав йому закон і суд в Сихемі перед шатром Господа Бога ізраїльського. **26** І записав Ісус ці слова до книги божого закону. І взяв великий камінь, і поставив його в Теревийті, що є перед Господом. **27** І сказав до народу: Ось цей камінь хай буде вам свідком, бо він почув все сказане про Господа, що сказав до вас сьогодні. І він хай буде свідком до останніх днів, коби лиш не збрехали ви Господеві Богові вашому. **28** *І відпустив Ісус народ, кожного до свого місця. **29** І послужив Ізраїль Гоподеві в усіх днях Ісуса і в усіх днях старшин, які були в часі після Ісуса, які побачили всі господні діла, які Він вчинив в Ізраїлі. **30** І сталося після цього, що помер Ісус, син Навина, господній раб, проживши 100 і 10 літ. **31** І його поховали в границях його насліддя в Тамиасахарі, в ефремовій горі, на півночі гори Ґааса. **31а** І поклали там з ним до гробівця, в якому його похо-

суд. 2

маже служиша ѿцы ваши)[37], иже (быша) обону страну реки. или богомъ (амморрейскихъ)[38] въ нихже вы живете на земли ихъ. Но азъ же и домъ мои служити будемъ гви, яко стъ есть. И ѿвещавше (вси) людие (и) реша, не буди намъ оставити га. якоже служити богомъ инемъ. Гь [бо][39] бъ нашъ сеи бъ есть сеи изведе насъ и ѿцы наша ѿ [земля][40] егупетьския. (ѿ дому работнаго иже сътвори пре очима нашима чюдеса велия.) и снабде на въ всемъ пути воньже идохомъ, и въ всехъ (странахъ)[41] сквозе наже минухомъ (ради его)[42]. И ѿгна гь (вся языки. і амморрея)[43] живущаго въ (тои) земли ѿ лица нашего. но и мы служимъ гви, сеи бо (есть бъ нашъ)[44]. И рече ісусъ къ людемъ не възможете служити гви [бу][45] яко бъ стъ есть. и гневенъ (есть)[46], не остави вамъ грехъ (вашихъ) и безакония вашихъ. Егда же оставите га и послужите богомъ чюждимъ, и пришедъ съкрушитъ (-)[47] и потребитъ васъ, напоследи имже благо сътвори вамъ. И рекоша (вси) людие ісусу, ни. но гви служимъ. И рече ісусъ къ людемъ послуси вы сами на ся, яко (избрасте вы)[48] (служити гви самому)[49]. (и рекоша послуси мы.) И ныне ѿврьзите боги чюждая иже (суть) въ васъ (-)[50] исправите (срдца ваша)[51] къ гу бу ійлеву. И рекоша (вси) людие къ ісусу. гви (бу нашему) послужимъ и гласа его послушаемъ. И завеща ісусъ заветъ къ людемъ въ днь онъ. и дасть имъ оправдания и судъ въ (сихеме)[52] пред храмомъ (га) ба ійлева. И въписа (ісусъ) словеса си въ (книги)[53] закона бжия. и взя камень велии, и постави его (-)[54] въ теревинде, еже есть пред гмъ. И рече (-)[55] къ людемъ се камень сіи да будетъ вамъ въ сведение. яко сеи слыша вся глаголанное [-][56] ѿ га елико гла къ [вамъ][57] днесь, и [си да будетъ][58] (-)[59] въ сведение до кончины днии, яко да не солжете гви бу [вашему][60]. *И ѿпусти ісусъ люди [коегождо][61] въ места своя. И служи ійль гви, въ вся дни ісусовы и въ вся дни старецъ, иже пребыша время по ісусе. иже видеша вся дела гня елико сътвори въ ійли. И бысть по сихъ, (-)[62] успе ісусъ снъ навгинъ рабъ гнь, живъ (летъ, р, (и))[63]. И погребоша его въ предвлехъ причастия его въ (дамиасахаръ)[64] въ горе ефремли. ѿ севера горы гаасовы. И положиша (тамо) с нимъ въ гробе. въ немже погребоша его (-)[65], ножа каменыя имиже обреза сны ійлевы въ галгалехъ (ісусъ). Егда изведе ихъ изъ егуп-

судей в

та ꙗ҆́коже повелѣ̀ (-)[66] г҃ь. и҆ ѡ҆тꙋ̀ сꙋ́тъ да́жде до (дне́сь)[67]· *И҆ ко́сти і҆ѡ́сифовы и҆знесо́ша сн҃ове і҆и҃леви и҆з̾ є҆гѵ́пта. и҆ въкопа́ша и҆̀хъ в̾ (сихе́мѣ)[68] въ ча́сти села̀, *и҆́же притѧжа̀ і҆а́кѡ ѿ (а҆ммо́ррѣи)[69] живꙋ́щїи в (сихе́мѣхъ)[70]. (ў҃, сиклевъ сре́бра, и҆ бы́ша сн҃омъ і҆ѡ́сифлимъ)[71] прича́стїемъ· И҆ бы̀ посе́мъ і҆ є҆леа́заръ сн҃ъ а҆арѡ́нь (жрецъ)[72] скончасѧ. и҆ погребо́ша є҆го въ (гава́дѣ)[73] финее́са сн҃а своѐго, и҆́же да́нъ бы̀ є҆мꙋ̀ въ горѣ̀ є҆фре́мовѣ· въ то́и дн҃ь въземши сн҃ове і҆и҃левы ковче́гъ бж҃їи ѡ҆бноша́хꙋ съ собо́ю, и҆ финї́есъ жре́чествова. въ є҆леа́зара мѣ́сто ѻ҆ц҃а своѐго до́ндеже ᲂу҆́мре. и҆ погребе́сѧ въ (галаа́фѣ)[74] своѐмъ· Сн҃ове же і҆и҃левы ѿи҆до́ша ко́ждо въ мѣ́ста своѧ̀ и҆ въ свои гра҃· И҆ чта́хꙋ сн҃ове і҆и҃левы. а҆ста́ртиса, и҆ а҆старо́да, (-)[75] бого́въ стра́ньскихъ и҆́же ѡ҆́крестъ и҆́хъ· И҆ преда́сть ѧ҆̀ г҃ь въ рꙋцѣ̀ (е҆хло́мовы)[76] црѧ моавлѧ. и҆ съблада́ше и҆ми (лѣтъ, и҃і)[77]·

Коне́цъ кни́гъ, і҆с҃са сн҃а навѵ́ина. и҆ма́ть в̾ себѣ̀, гл҃а, к҃д·

а҆ мѡ҃ н҃

а҆ мѡ҃ к҃г дѣа҃ з҃

вали, кам'яні ножі, якими Ісус обрізав ізраїльських синів в Ґалґалах, коли вивів їх з Єгипту, так як заповів Господь; і там є аж до сьогодні. **32** *І кості Йосифа винесли ізраїльські сини з Єгипту і закопали їх в Сихемі, в частині поля, *яке придбав Яків від амmoреїв, що жили в Сихемі, *за* 400 сиклів срібла; і стало Йосифовим синам в насліддя. **33** І сталося після цього: і Елеазар, син Аарона, архиєрей, помер; і поховали його в Ґаваді Финееса, свого сина, який даний був йому в ефремовій горі. **33a** В тому дні ізраїльські сини, взявши божий кивот, носили поміж себе; і Финієс був священиком замість Елеазара, свого батька, доки не помер. І був похований в Ґалаафі своєму. **33b** Сини ж ізраїльські пішли: кожний до свого місця і до свого міста. І почитали ізраїльські сини Астарту і Астароту, чужих богів, що довкруги них. І передав їх Господь в руки Ехлома, моавського царя, і панував над ними 18-ть літ.

мой1. 50

мой1. 23 дія. 7

Кінець книги Ісуса, сина Навина.
Має в собі 24 глави.

КНИ́ГА СꙊДЕ́НІИ ІИ҃ЛЕВЫХЪ ГЛАВА̀ А҃:

И҆ бы́сть по скончанїи і҆с҃совѣ, (-)[2] въпроша́хꙋ сн҃ове і҆и҃леви є҆гда̀ гл҃юще. кто взы́идетъ съ на́ми к ханане́ю въѐводою същи́сѧ с ни́ми· И҆ ре҃ г҃ь, і҆ю́да взы́идетъ, се да́хъ зе́млю в рꙋцѣ̀ є҆го· И҆ рече і҆ю́да къ симео́нꙋ бра́тꙋ своѐмꙋ. взы́ди со мно́ю (свобожда́ти жре́бїи мои)[3], (-)[4] да съчемсѧ съ ханане́омъ· (да и҆ а҆́зъ поидꙋ̀)[5] с тобо́ю (свобожда́ти жре́бїи твои)[6]· І҆ и҆дѐ с нимъ симео́нъ· И҆ взы́иде і҆ю́да и҆ да́сть г҃ь ханаа́на, и҆ ферезе́ѧ в рꙋцѣ̀ є҆го, і҆ и҆зби́ша (-)[7] в̾ везе́цѣ. і҃, ты́сꙋщъ мꙋ́жъ· І҆ ѡ҆брѣто́ша а҆донивезе́ка в̾ везе́цѣ и҆ сѣко́шасѧ с ни́ми. і҆ и҆зби́ша ханане́ѧ и҆ ферезе́ѧ· И҆ ѿбѣже а҆донивезе́къ. и҆ гна́ша въ слѣдъ є҆го и҆ постигнꙋ́ша и҆̀. и҆ ѿсѣко́ша пѧ́сти рꙋкꙋ̀ є҆го, и҆ [плес-

КНИГА СУДДІВ ІЗРАЇЛЬСЬКИХ ГЛАВА 1

1 І сталося, що після смерті Ісуса ізраїльські сини питали колись, кажучи: Хто піде з нами воєводою до хананея, щоб воювати з ними? **2** І сказав Господь: Юда піде. Ось Я дав землю в його руки. **3** І сказав Юда до Симеона, свого брата: Піди зі мною звільняти мій жереб, щоб ми воювали проти хананеїв, і щоб я пішов з тобою звільняти твій жереб. І пішов з ним Симеон. **4** І пішов Юда; і дав Господь ханаана і ферезея в його руки; і вигубили в Везеку 10-ть тисяч мужів. **5** І знайшли Адонивезека в Везеку, і воювали з ними, і вигубили хананея і ферезея. **6** І втік Адонивезек, і гналися вслід за ним, і наздогнали його, і відрубали кінцівки його рук і стопи його ніг. **7** І сказав Адо-

нивезек: Сімдесятьом царям я відрубав руки і ноги, і збирали дробини під моїм столом. Отже, так як я зробив, так і віддав мені Бог. І привели його до Єрусалиму, і він там помер. **8** І Юдині сини воювали проти Єрусалиму, і взяли його, і вигубили його мечем, і спалили місто вогнем. **9** Після цього ж зійшлися Юдині сини воювати проти хананея, що жив в гірській околиці, на півдні і на рівнині. **10** І пішов Юда проти ханаана, що жив в Хевроні, *раніше ж ім'я Хеврона було Каріятар-Восефер, і вбили Сесина, і Ахимана, і Теломія, з роду енаків. **11** І пішли звідти до тих, що жили в Давирі, раніше ж ім'я Давира було Місто Писарів. **12** І сказав Халев: Той, хто поб'є Місто Писарів, і його забере, дам йому Асхану, мою дочку, за жінку. **13** І забрав його Ґотоніїл, син кенексів, молодший брат Халева. І дав йому Халев Асхану, свою дочку, за жінку. **14** І сталося, коли відходила, і намовив її Ґотоніїл просити в свого батька поле; і зідхала, сидячи на осляті, і закричала на осляті: До південної землі ти мене віддав. І сказав їй Халев: Що тобі є? **15** І сказала йому Асхань: Дай мені благословення, бо ти мене віддаєш до південної землі, дай мені і водні джерела. І дав їй Халев, за її серцем, джерела верхніх і джерела долішніх. **16** Сини ж Киневлеві, тестя Мойсея, пішли з фінікового міста до Юдиних синів, до пустелі, що є на півдні, при виході Ареда, пішли і поселилися з народом. **17** І пішов Юда з Симеоном, своїм братом, і вигубив хананея, що жив в Сефеті, і вигубили його, і назвали ім'я міста Вигублення. **18** Після цього Юда взяв Ґазу і її околиці, і Аскалон і його околиці, і Акарон і його околиці, і Азатон і його околиці. **19** І був Господь з Юдою – і він взяв гору, але не змогли взяти тих, що жили на рівнині, бо Рихав її розділив, мав залізні колісниці. **20** *І дали Халевові Хеврон, так як сказав Мойсей; і він там унаслідував три міста Енакових синів; і вигнав звідти трьох Енакових синів. **21** Але євусея, що жив в Єрусалимі, не вигнали Веніямінові сини; і жили євусеї з Веніяминовими синами в Єрусалимі, і до сього дня. **22** І пішли Йосифові сини, і вони, до Ветиля; і Господь був з ними. **23** І підглядали сини Йосифові Ветиль, раніше ж ім'я міста було Люза. **24** І побачили сторожі чоловіка, що виходив з міста, і схопили його, і сказали йому: Покажи нам вхід до міста, і вчинемо з то-

іс нав. 15

мой4. 14
іс нав. 14 і 15

нѣ][8] ногꙋ єго. И рече адонивезекъ, семи десѧти цремъ (обсекохъ рꙋцѣ и нозѣ)[9]. (И быша) собирающе ѿ (крꙋпи)[10] по трапезою моєю ꙗкоже оубо сотвори тако (и) ѿда ми бъ. И приведоша и въ ієрлимъ, и оумре тꙋ. И воєваша снове іюдини на ієрлм, и взѧша и. и погꙋбиша и (мечемъ)[11]. И гра запалиша огнемъ. (-)[12] Посем (же) снидошасѧ снове іюдини, воєвати на хананеѧ, живꙋщаго в горстѣи (-)[13] ко югꙋ, и в равнѣи. І иде іюда на ханаана живꙋщаго в хевронѣ (-)[14]. *Имѧ же (бѣ хевронꙋ)[15] преже (каріадаръвъсеферъ)[16]. и оубиша сесина, и ахимана. И [доломіѧ][17]. ро єнаков. И възыидоша ѿтꙋдꙋ къ живꙋщимъ в давирѣ. (-)[18] имѧ (же) давирꙋ бѣ преже гра писменыи. И рече халевъ иже кто избієтъ грады писменныи, и возметъ єго. дамъ ємꙋ асхань дщерь мою въ женꙋ. И взѧ єго годоніилъ снъ кенезовъ братъ халевовъ мніи. И да ємꙋ [халевъ][19] асхань дщерь свою въ женꙋ. И бысть внегда ѿхождаше, и подвиже ю [годоніилъ][20], просити оу ѿца своєго села. и въздыхаше (сѣдѧщи) на ослѧти. и възопи на ослѧти, на землю южескꙋ ѿдал мѧ єси. и рече єи халевъ что (ти єсть)[21]. И рече ємꙋ асхань, даждь ми блвеніє ꙗко на землю южескꙋ ѿдаєши мѧ. (да ми даси)[22] (і) исходища водныѧ. и да єи халевъ по срдцꙋ єѧ. исходища вышнихъ, і исходища нижнихъ. Снове же (киневли)[23] зѧтѧ мѡѵсіова, взыидоша ѿ града финическа, къ сномъ іюдиномъ въ пꙋстыню сꙋщꙋю на югъ. къ исходꙋ (аредовꙋ)[24]. (-)[25] (идоша)[26] и [вселишасѧ][27] съ людми. І иде іюда съ сімеономъ братомъ своимъ. і изби хананеѧ живꙋщаго в сефедѣ. [-][28] и потребиша и. и прозваша имѧ градꙋ потребленіє. (Посемъ взѧ)[29] іюда газꙋ и окрстныѧ єго. и аскалона. и окрстныѧ єго. и (акаронъ)[30], и предѣлы єго. и (азатонъ)[31], и предѣлы є. И бѧше гь со іюдою. и пріѧ горꙋ, (но)[32] не възмогоша пріѧти живꙋщихъ в раздоліи, зане рихавъ раздѣли ю [колесницы желѣзны имѣѧше][33]. *И даша халевꙋ хевронъ, ꙗкоже гла мѡѵсіи. и причасти тꙋ три грады [сновъ єнаковъ][34]. і изгна ѿтꙋдꙋ три сны єнаковы. (Но)[35] євꙋсеѧ живꙋщаго въ ієрлимѣ, не изгнаша снове веніаминови. и (живахꙋ иевꙋсеи)[36], съ снми веніамини [въ ієрлимѣ][37] (и) до (сего дне)[38]. И взыидоша снове іосифли, и сіи въ ведиль и [гь бѧше][39] с ними. И [согладали быша][40] (снове іосифовы)[41] ведиль. Имѧ же (бѣ преже градꙋ)[42] люза. И видѣша стрегꙋщіи мꙋжа сходѧщаго из града. и ѧша и и рекоша ємꙋ покажи ны вход въ гра, и сътворим с тобою млть. И показа

ісꙋ на ѕі

д мо ді
ісꙋ на ді
и ѕі

ѝмъ вхо́ градный, и̂ посѣко́ша гра́ (и̂хъ) (мече́мъ)[43], а̂ мꙋ́жа и̂ сродство є̂го, ѿпꙋсти́ша, и̂ ѿи́де мꙋ́жъ сїи въ зе́млю (гедии́мскꙋ)[44]. и̂ съзи́жде тꙋ гра́, и̂ прозва̀ и̂мѧ є̂мꙋ лю́за, сє и̂мѧ є̂мꙋ до днє (-)[45]. (Но)[46] не [и̂згна̀][47] манасі́съ. (вефса́нь)[48] є̂же є̂сть скидо́нскъ гра́, (-)[49] ни ѡ̂кре́стныхъ предѣ́лъ є̂го. ниже (є̂кдана́хъ)[50], (ни ѡ̂кре́стныѧ предѣ́лъ є̂го)[51]. ни живꙋщи́хъ в дорѣ, (ниже ѡ̂кре́стныѧ є̂го)[52]. [ни́же][53] живꙋщаа въ (є̂ла́мѣ)[54], [ни ѡ̂кре́стныѧ є̂го. ни][55] живꙋщаѧ въ (мее̂до́нїи)[56] [ни ѡ̂кре́стныѧ є̂го][57], (-)[58] (понеже възлюби̇)[59] ханаа́нъ жити на земли̇ се́и· И̂ бы́сть є̂гда̀ оу̂крепи́сѧ і̂иль, и̂ сътвори̇ ханане́а да́нника (и̂згна́нїемъ же)[60] не и̂згна̀ є̂го· І̂ є̂фре́мъ не и̂згна̀ ханане́а живꙋщаго въ газе́рѣ. (но)[61] живѧ́ше ханаа́нъ средѣ и̂хъ въ газе́рѣ. и̂ бы́сть (емꙋ) в да́нника· И̂ заоу̂ло́нъ не и̂згъна̀ живꙋщихъ въ (хедро́нѣ)[62], и̂ живꙋщихъ въ [а̂ма́нѣ][63]. и̂ всели́сѧ ханаа́нъ средѣ и̂хъ, и̂ бы́сть (є̂мꙋ) да́нник· І̂ а̂си́ръ не и̂згна̀ живꙋщаѧ въ (а̂кхоре́и)[64] (-)[65], (ни)[66] живꙋщаѧ въ дорѣ. (ни)[67] живꙋщаѧ в сидо́нихъ, (ни)[68] живꙋщаѧ в (дала́дѣ)[69]. и̂ (въ а̂хазїи)[70]. и̂ (въ є̂́лве)[71], и̂ (въ наде́кꙋ)[72]. и̂ (въ роѡ́дѣ)[73]· И̂ всели́сѧ а̂си́ръ средѣ ханане́ѧ живꙋщаго на земли̇ (то́и). зане̇ не възмо́же и̂згна́ти є̂го· И̂ (недали́мъ)[74] не и̂згъна̀ живꙋщихъ в ведсамꙋсѣ. ниже живꙋщи́хъ в [ведана́хꙋ][75]. и̂ всели́сѧ [нефдали́мъ][76], средѣ ханаа́на живꙋща́го на земли̇ (се́и), живꙋщїи же въ (є̂дсамꙋсѣ)[77]. и̂ в (ведана́хꙋ)[78], бы́ша є̂мꙋ да́нницы· И̂ въгна̀ а̂мморе́и сны да́новы в горꙋ. ꙗ̂́ко не попꙋсти̇ (и̂мъ)[79] сни́ти на равнинꙋ· И̂ (възлюби̇)[80] а̂морре́и жи́ти в горѣ [в ка́менѣ. в (мерсио́нѣ)[81], и̂ в (салави́не)[82]][83], (-)[84] и̂ ѡ̂тѧжча̀ рꙋка̀ до́мꙋ і̂осифлѧ на а̂морре́ѧ. и̂ бы́сть (є̂мꙋ) да́нникъ· (Предѣ́ли же)[85] а̂мморрейстїи и̂дꙋме́осъ свы́ше [ѿ восхода][86] (а̂кра́лина)[87] [ѿ][88] ка́мыка (-)[89] вы́ше·

бою милосердя. **25** І він показав їм вхід до міста, і побили їхнє місто мечем, а чоловіка і його рід відпустили. **26** І пішов цей чоловік до ґеттіїмської землі, і збудував там місто; і назвав його ім'я Люза – це його ім'я до *цього* дня. **27** Але не вигнав Манасис Вефсана, що є скидонським містом, ані його довколішні околиці, ані Ектанах, ані його довколішні околиці, ані тих, що жили в Дорі, ані його довколішніх, ані тих, що жили в Еламі, ані його довколішніх, ані тих, що жили в Меедонії, ані його довколішніх, тому що ханаан полюбив жити в цій землі. **28** І сталося, коли сильним став Ізраїль, і зробив хананея данинником, виганянням же його не вигнав. **29** І Ефрем не вигнав хананея, що жив в Ґазері, але жив ханаан посеред них в Ґазері, і був йому данинником. **30** І Завулон не вигнав тих, що жили в Хедроні, і тих, що жили в Амані; і поселився ханаан посеред них, і був йому данинником. **31** І Асир не вигнав тих, що жили в Акхореї, ані тих, що жили в Дорі, ані тих, що жили в Сидонах, ані тих, що жили в Далаті, і в Ахазії, і в Елві, і в Натеку, і в Рооті. **32** І поселився Асир посеред хананея, що жив у тій землі, бо не зміг його вигнати. **33** І Нефталім не вигнав тих, що жили в Ветсамусі, ані тих, що жили в Ветанаху. І поселився Нефталім посеред ханаана, що жив в цій землі; ті ж, що жили в Етсамусі і в Ветанаху, були йому данинниками. **34** І загнав амморей Данових синів на гору, бо не попустив їм зійти на рівнину. **35** І полюбив амморей жити в горі, в камені, в Мерсионі і в Салавині; і затяжіла рука Йосифового дому на аммореєві; і він став йому данинником. **36** Границі ж амморейські: Ідумеос – вгорі від підйому Акралина – від каменя вгорі.

Гла, в·

И взы́де а̂гг҃лъ гн҃ь ѿ галга́, (-)[1] къ веди́лю. к домꙋ і̂и҃лвꙋ. и̂ рече к ни́мъ [-][2]. [си́це гл҃етъ гь][3] (и̂зведы́и)[4] ва́съ и̂зъ є̂гѵ́пта. и̂ (въведы́и)[5] въ зе́млю є̂ю́же клѧ́сѧ къ ѿцемъ ва́шимъ да́ти ва́мъ. и̂ рече не разсы́плю завѣта моє̂го [и̂же][6] с ва́ми въ вѣ́ки· (-)[7] вы́ (же) не завѣща́йте завѣта к сѣдѧ́щимъ на земли̇ се́и, ниже бого́въ и̂хъ да поклони́тесѧ, но и̂зваѧ́наѧ и̂хъ да съкрꙋши́те. (-)[8] (ѡ̂́лтарь)[9] и̂хъ да раскопа́йте, и̂ не послꙋшасте гла́са моє̂го. (и̂)[10] сє сътвори́сте· (-)[11] а̂з (же) рѣ́хъ не приложꙋ̀ (и̂згна́ти)[12] и̂хъ ѿ лица̀ ва́шего и̂

Глава 2

1 І пішов господній ангел з Ґалґал до Ветилю, до дому Ізраїля, і сказав до них: Так говорить Господь, що вивів вас з Єгипту і ввів до землі, якою клявся до ваших батьків, дати вам, і сказав: Не знищу навіки мого завіту, що з вами. **2** Ви ж не робіть завіту з тими, що живуть на цій землі, ані з їхніми богами, щоб поклонитися, але їхнє різблене знищіть, їхній жертовник хай розіб'єте. І ви не послухалися мого голосу, і ви це вчинили. **3** Я ж сказав: Не додам вигнати їх з-перед вашого лиця, і будуть вам терням, і

їхні боги будуть вам на згіршення. **4** І сталося, як сказав господній ангел ці слова до всіх ізраїльських синів, і піднявши свій голос народ, і заплакав. **5** І через це прозвано ім’я того місця Плач. І принесли там жертву Господеві. **6** *І відпустив Ісус народ, і пішли ізраїльські сини, кожний до свого дому, і кожний до свого наслідця, щоб ту унаслідувати землю. **7** І послужив народ Господеві в усіх днях Ісуса і в усіх днях старшин, скільки їх жило довгі дні по Ісусі і скільки з них розуміли Господнє велике діло, яке зробив Ізраїлеві. **8** І помер Ісус, господній раб, син Навина, проживши 100 і 10 літ. **9** І поховали його в околиці його наслідця, в Тамнітаресі, в Ефремовій горі, з півночі гори Ґаата. **10** Після цього ввесь той рід переставився до їхніх батьків, і повстав інший рід після цих, які не пізнали Господа і діла, які вчинив в Ізраїлі. **11** І зробили ізраїльські сини погане перед Господом тим, що послужили Ваалові. **12** І покинули Господа Бога своїх батьків, що вивів їх з єгипетської землі; і пішли вслід за іншими богами, за богами народів, що довкруги них, і поклонилися їм, – і розгнівили Господа. **13** І покинули Господа, і послужили Ваалові і Астарті. **14** І люттю розгнівався Господь на Ізраїля, і видав їх в руки того, що їх грабував, і взяли їх в полон. І Він віддав їх в руки їхніх ворогів, які довкруги них; і вони не змогли встояти перед лицем своїх ворогів. **15** І в усьому, в чому вони ходили, господня рука була їм на зло, так як сказав Господь і так як дуже поклявся їм Господь. **16** Після цього ж підняв їм Господь суддів, і спасали їх з руки тих, що брали їх в вполон. **17** Одначе ж, і суддів не послухалися, але чинили розпусту вслід за іншими богами, і поклонилися їм, і розгнівили Господа, і швидко звернули з дороги, по якій ходили їхні батьки, щоб господніх слухатися заповідей, так не вчинили. **18** І коли підняв їм Господь суддів, і був Господь з суддею, і спас їх з руки їхніх ворогів в усіх днях судді; бо Господь змилосердився над їхнім стогоном перед лицем тих, що воювали проти них і їм чинили зло. **19** І було, що помер суддя, і і знову відверталися, псувалися більше від своїх батьків, ідучи вслід за іншими богами, щоб їм служити і їм поклонитися. Не покинули своїх творінь, і не відступили від своєї поганої дороги. **20** І люттю розгнівався Господь на Ізраїля, і сказав: Тому що цей рід залишив мій завіт, який Я заповів їхнім батькам, і не послухалися мого голосу, **21** і Я не до-

іс нав. 24

бѹдѹтъ вамъ терніемъ. и бози ихъ бѹдѹтъ вамъ въ соблазнь. И бысть ꙗко гл҃а агг҃лъ гн҃ь словеса си къ [всѣмъ сн҃омъ і҆и҃лвымъ][13]. и (възъдвигше)[14] людіе гла҃ свои, и въсплакаша· [И][15] сего ради прозвася имѧ мѣстѹ томѹ плачь. и положиша тѹ требѹ гв҃и· *И ѿпѹсти ісѹсъ люди. и ѿидоша сн҃ове іи҃леви кождо в (домы своѧ)[16]. и (кождо) въ причастіе свое, причастити землю (тѹ)· И работаша людіе гв҃и въ вся дн҃и ісѹсовы, и въ вся дн҃и старческы, еликоже ихъ пожиша многи дн҃и по ісѹсѣ. (и) еликоже ихъ разѹмѣша дѣло гн҃е великое. еже сътвори іи҃лю· И скончася ісѹсъ (рабъ гн҃ь сн҃ъ навѵинъ)[17], (жи҃)[18], р҃. (и) і҃. лѣтъ· И погребоша и въ (предѣлехъ)[19] причастіа его въ дамнѣ дaресѣ в горѣ ефремли, ѿ сѣвера горы (гаада)[20]· (Посе҃)[21] весь ро҃д онъ приложишася къ ѿцемъ ихъ. и въста ро҃ другіи по сихъ иже не позна г҃а, и дѣла ꙗже сотвори [въ іи҃ли][22]. И сътвориша сн҃ове іи҃леви ѕлое пре҃ г҃мъ. (иже)[23] [послѹжиша][24] (ваалѹ)[25]· И оставиша г҃а б҃а ѿц҃ь своихъ. извѣ҃шаго ихъ из землѧ егѵпетски. і идоша въ слѣдъ богъ инѣхъ. ѿ богъ (странскъ)[26] ꙗже окр҃тъ ихъ. и поколишася им. и разгнѣваша г҃а· И оставиша г҃а. и послѹжиша ваалѹ. и (астартови)[27]· И ра҃гнѣвася ꙗростію г҃ь на іи҃ля, и преда҃ и, в рѹкѹ плѣнающего (ѧ). и плѣниша ѧ и ѿдасть ѧ в рѹцѣ врагъ ихъ иже окр҃тъ (ихъ). и не възмогоша стати пре҃ лицемъ врагъ своихъ· (И) въ всѣхъ в нихже (прохождахѹ)[28] рѹка гн҃ѧ бѧше имъ на ѕло. ꙗкоже гл҃а г҃ь, и ꙗко кляся (имъ) г҃ь (-)[29] ѕѣло· (Посем же)[30] въстави имъ г҃ь сѹдіѧ, і (избавлахѹ)[31] ихъ, из рѹки плѣнѧщихъ ѧ· (обаче же и)[32] сѹдей [-][33] не послѹшаша (но)[34] соблѹдиша въ слѣ҃д богъ инѣхъ. и поклонишася имъ и разгнѣваша г҃а. и склонишася (с пѹти скоро)[35], воньже ходиша ѿц҃ы ихъ· послѹшати заповѣдіи гн҃ь не сътвориша тако· І ꙗко въстави и҃ г҃ь сѹдіѧ. и бѧше г҃ь съ сѹдіею. и сп҃се ѧ ѿ рѹки врагъ ихъ, въ вся дн҃и сѹдіи, ꙗко ѹмилися г҃ь въздыханіа ихъ, ѿ лица воюющихъ на нѧ, и врежающихъ ѧ· И бысть ꙗко (ѹмре)[36] сѹдіи, и (ѿвращахѹся)[37]. и паки рассыпахѹся паче ѿц҃ъ свои҃х [идѹще][38] въ слѣдъ богъ инѣхъ. слѹжити имъ, и поклонитися имъ. не оставиша тварей своихъ, и не ѿстѹпиша ѿ пѹти своего жестокаго И разгнѣвася ꙗростію г҃ь на іи҃лѧ. и рече, понеже остави ро҃ сіи завѣ҃ мои. иже заповѣдахъ ѿцемъ и҃, и не послѹшаша гласа моего· І азъ не

ісѹ на к҃д

приложꙋ ѿгна́ти (кого̀)[39] ѿ лица̀ и҆хъ ѿ (сихъ) (ро́довъ)[40] ꙗ҆́же оста́ви і҆ꙋсъ [навꙋ́инъ на земли][41] и҆ (оу҆́мретъ)[42]· (да и҆скꙋшꙋ)[43] и҆ми і҆и҃ла. а҆́ще снабда́тъ пꙋ́ть гнь ходи́ти во́нь ꙗ҆́коже снабдѣ́ша ѿцы и҆хъ. и҆ли ни· и҆ оста́ви гь (страны)[44] сїа не съгна́ти и҆хъ въскорѣ. и҆ (ниже)[45] преда́сть и҆хъ в рꙋ́кꙋ і҆ꙋ́совꙋ·

дам вигнати кого-будь з-перед їхнього лиця, з цих родів, які оставив Ісус Навин на землі, і помер, **22** щоб Я ними випробував Ізраїля: чи зберігатимуть господню дорогу, щоб по ній ходити, так як зберегли їхні батьки, чи ні. **23** І оставив Господь ці народи, щоб не вигнати їх швидко, і ані не видав їх в руки Ісуса.

Глва, г·

Сїѧ (же)[1] (страны)[2] [ꙗ҆́же оста́ви гь][3]. да и҆скꙋ́ситъ и҆ми і҆и҃ла вса невѣ́дꙋщаа [-][4] ра́ти, ханаа́ньски· (ꙗ҆́ко да оу҆вѣ́сть се наслѣ́дникъ)[5] сновъ і҆и҃левъ, (и҆) да оу҆чи́тъ а҆ ра́ти. о҆ба́че и҆́же пре́жде (сего̀)[6] не оу҆вѣ́даше (-)[7]· пать воево́дъ и҆ноплеме́нническъ, (кназе́и) и҆ всего̀ ханане́а, и҆ сидо́нина и҆ е҆ꙋе́а живꙋ́щаго в лива́нѣ, ѿ горы̀ (ваа́лъ е҆рмо́на)[8]. (да лавъвема́да)[9]· и҆ бы́сть ꙗ҆́коже и҆скꙋ́си и҆ми і҆и҃ла. да оу҆вѣ́стьса послꙋ́шаютъ ли (запо́вѣдь)[10] гню, ꙗ҆́же заповѣ́да ѿце́мъ и҆хъ рꙋ́кою мѡѷсі́иною· и҆ (вселиша́са снове і҆и҃леви)[11] средѣ̀ ханане́а. и҆ (хеттеа)[12]. і (а҆мморре́а)[13]. и҆ ферезе́а. и е҆вве́а. (и҆ ге́ргесе́а), и҆ е҆ꙋсе́а· и҆ поꙗ́ша дще́ри и҆хъ себѣ̀ въ жены̀, и҆ дще́ри своа да́ша сномъ и҆хъ. и҆ послꙋжи́ша бого́мъ и҆хъ· и҆ сътвори́ша снове і҆и҃леви ѕло пре (бмъ)[14] и҆ забы́ша га ба своего. и҆ послꙋжи́ша (ваа́лꙋ)[15] и҆ (а҆́лсꙋ)[16]· и҆ разгнѣ́васа ꙗ҆́ростїю гь на і҆и҃ла, и҆ преда́сть а҆ в рꙋ́кꙋ [хꙋсарсаде́мꙋ][17] црю сѵ́рскꙋ в междорѣ́чїе и҆ рабо́таша е҆мꙋ, (лѣтъ и҃)[18]· и҆ възопи́ша снове і҆и҃леви къ гꙋ. и҆ въста́ви гь (спсе́нїе)[19] і҆и҃лю. и҆ спсе а҆ годони́илъ, снъ кене́зовъ бра́тъ хале́вов мнїи (-)[20], и҆ бы́сть на не́мъ дхъ гнь и҆ сꙋди і҆и҃ла. і и҆зы́де на ра́ть къ [хꙋсарсаде́мꙋ][21] (црю) и҆ преда̀ гь в рꙋцѣ̀ е҆го (-)[22] цра сѵ́рска, и҆ оу҆крѣпи́са рꙋ́ка е҆го на (хꙋсарсаде́мо)[23] (сѵ́рскимъ)· и҆ бы́сть въ поко́и земла̀, [м҃][24], лѣ́тъ. и҆ (посе́мъ) оу҆́мре годони́илъ снъ кене́зов. и҆ приложи́ша снове і҆и҃леви сотвори́ти ѕло пре гмъ. и҆ оу҆крѣпѝ гь е҆гло́ма цра моавла на і҆и҃ла занеже (сътворѝ)[25] ѕло́е пре гмъ· и҆ събра̀ к себѣ̀ вса сны а҆мо́на. и҆ а҆малико́вы, і и҆́де и҆ побѝ і҆и҃ла, и҆ прїа̀ (гра́ды)[26] дини́чески· и҆ рабо́таша снове і҆и҃лви е҆гло́мꙋ црю моавлю, лѣ́тъ, и҃і· и҆ възопи́ша снове і҆и҃леви къ гꙋ. и҆ въста́ви и҆мъ гь (спсе́нїе)[27] а҆о́да сна (гара́на)[28], сна (е҆мї́ина)[29] мꙋ́жа е҆́же (не владѣ̀ десни́цею)[30]. и҆ посла́ша снове і҆и҃леви дары рꙋ́кою е҆го, е҆гло́мꙋ црю моавлю· и҆ сътворѝ себѣ̀ а҆о́дъ нож о҆боюдꙋ о҆́стръ, на́ падь е҆ди́нꙋ долгота̀ (е҆го). и҆ пожса́са и҆мъ (-)[31] по бедрѣ̀ десно́и свое́и· [і и҆де][32] и҆ принесѐ дары е҆гло́мꙋ

Глава 3

1 Ці ж народи, які оставив Ісус, щоб випробувати ними Ізраїля, всіх, що не знали ханаанських воєн, **2** щоб це пізнав наслідник ізраїльських синів, і щоб навчити їх війни, однак вони цього раніше не пізнали: **3** П'ять володінь чужинських князів і всього хананея, і сидонця, і евея, що живе в Ливані, від гори Ваал-Ермона до Лаввемата. **4** І сталося, як випробовував ними Ізраїля, щоб знаним стало: чи послухаються господньої заповіді, яку Він заповів їхнім батькам Мойсеєвою рукою; **5** і поселилися ізраїльські сини посеред хананея і хеттея, і амморея, і ферезея, і еввея, і ґерґесея, і євусея. **6** І взяли їхніх дочок собі за жінок, і своїх дочок дали їхнім синам, і послужили їхнім богам. **7** І ізраїльські сини вчинили погане перед Богом, і забули свого Господа Бога, і послужили Ваалові і Алсові. **8** І гнівом розгнівався Господь на Ізраїля, і передав їх в руки Хусарсатема, сирійського царя, в межиріччя, і послужили йому 8 літ. **9** І закричали ізраїльські сини до Господа, і Господь підняв Ізраїлеві спасіння, і спас їх Ґотониїл, син кенезів, молодший брат халевів, **10** і на ньому був господній дух, – і судив Ізраїля; і вийшов на війну до царя Хусарсатема, і Господь передав в його руки сирійського царя, і його рука скріпилася над Хусарсатемом, сирійським. **11** І була в спокою земля 40 літ, і після цього помер Ґотониїл, син кенезів. **12** І додали ізраїльські сини чинити погане перед Господом. І Господь скріпив Еґлома, моавського царя, проти Ізраїля, тому що він вчинив погане перед Господом. **13** І він зібрав до себе всіх аммонових і амаликових синів, і пішов і побив Ізраїля, і взяв финікійські міста. **14** І послужили ізраїльські сини Еґломові, моавському цареві, 18-ть літ. **15** І закричали ізраїльські сини до Господа. І підняв їм Господь спасіння – Аода, Гаранового сина, Еміїнового сина, мужа, що не володів правицею. І послали ізраїльські сини дари його рукою Еґломові, моавському цареві. **16** І зробив собі Аод ножа, обабіч острого, в одну долоню його довжина, і

підперезав його на своїм правім бедрі. **17** І він пішов, і приніс дари Еглмові, моавському цареві. Еглом же був муж дуже слабий. **18** І сталося, коли закінчив Аод приносити дари, і відіслав тих, що несли дари; **19** і Еглом повернувся від ідолів, що в Ґалґалах, і сказав Аод: Таємне слово в мене є до тебе, царю. І сказав Еглом всім, що прислугували перед ним, щоб вийшли геть – і вийшли всі, що йому прислугували. **20** Аод же ввійшов до нього – а цей сам сидів у горішньому літньому покою. І сказав Аод: Слово боже у мене до тебе, царю. І встав Еглом з престола, і прийшов до нього. **21** І сталося, коли він встав: зразу Аод простягнув свою ліву руку і витягнув ножа, що над його правим стегном, і встромив в Егломовий живіт. **22** І втиснув і рукоять під шкіру, і рану закрило сало, бо не витягнув ножа з його живота, але вийшов боком. **23** І вийшов Аод до передпокою, і замкнув двері його горішнього покою, і замкнув його. **24** І коли цей вийшов, прийшли його раби, побачили: і ось двері верхнього покою замкнені, і сказали: Чи часом не сидить на горнці, чинячи собі полегшення, відійшовши від ліжка. **25** І перечикали в мовчанці, і ось не було нікого, хто відкрив би двері горішнього покою. І взявши ключ, відкрили – і ось їхній пан лежить на землі мертвий. **26** Аод же втік, поки вони здогадалися, і пройшовши попри ідолів, ввійшов до Роти. **27** І сталося, коли прийшов Аод до ізраїльської землі, і затрубів в ріг в Ефремовій горі, і зійшли з ним з гори ізраїльські сини, цей же перед ними. **28** І сказав до них: Ідіть вслід за мною, бо Господь Бог видасть наших ворогів моавлян в наші руки. І пішли вслід за ним, і захопили переходи Йордану і Моава, і не дали нікому перейти. **29** І вибили з Моава в тому часі яких 10 тисяч мужів: всіх вояків, що в них, і всякого військового мужа, – і не спасся ні один. **30** І перейшов Моав в тому дні під ізраїльські руки, і земля була в спокою 80-ть літ; і судив їм Аод – доки не помер. **31** По ньому ж встав Самегар, Анатовий син, – цей вибив 600 мужів – чужинців ралом плуга, – і спас і цей Ізраїля.

цр҃ю моа́влю. (-)[33] є҆гло́м (же) му́ж ѡ҆сла́блѣ (ѣ҆ѣ) ѕѣ́ло· И҆ бы́сть ꙗ҆́ко сконча̀ а҆о́дъ принос́ѧ да́ры. и҆ вы́слалъ нос́ѧщаѧ да́ры· И҆ є҆гло́мъ ѡ҆бра́тисѧ ѿ і҆́долъ и҆́же въ галга́лѣхъ. и҆ рє а҆о́дъ сло́во мнѣ (є҆сть) (к тебѣ та́йно)[34] цр҃ю, и҆ рече є҆гло́мъ всѣ́мъ (предстоѧ́щимъ пред ни́мъ). (да и҆зы́дꙋтъ во́нъ)[35], і҆ и҆зыдо́ша (-)[36] вси предстоѧ́щїи є҆го· (-)[37] А҆о́д (же) внї́иде к немꙋ̀. (-)[38] се́и (же) сидѧ́ше на восхо́дницы лѣтнїи є҆ді́н и҆ рече а҆о́дъ сло́во бж҃їе мнѣ къ тебѣ цр҃ю. и҆ въста̀ (є҆гло́мъ съ стола̀)[39] (и҆ прї́иде) к немꙋ̀· И҆ бы́сть є҆гда въста̀ (а҆гї́є), прострѐ а҆о́дъ рꙋ́кꙋ лѣ́вꙋю си і҆ и҆звлечѐ но́жъ (и҆́же) [на стегно́мъ є҆го де́сным]40, и҆ вонзѐ (-)[41] во чре́во є҆гло́мово· И҆ потисн́ꙋ и҆ чре по ко́жꙋ, и҆ затворѝ (ꙗ҆́звꙋ тꙋ́къ)[42], ꙗ҆́ко не и҆звлечѐ ножа̀ и҆с чре́ва є҆го (и҆́но и҆зы́де лайно̀)· І҆ и҆зы́де а҆о́дъ во па́пертъ. и҆ затворѝ двери вхо́дницы го́рнеи є҆го, и҆ заключѝ (є҆го) І҆ (є҆гда) сїи и҆зы́де (-)[43] (прї́идо́ша рабѝ є҆го)[44] (-)[45] ꙋ҆зрѣ́ша, и҆ се двє́ри въсхо́дницы затво́рены. и҆ рѣ́ша, є҆́да в задѣ сѣди ꙋ҆го́днаѧ себѣ творѧ̀ ѿше́дъ ѿ ло́жа· И҆ прежда́ше (ꙋ҆мо́лкше)[46]· и҆ се не бы́сть ѿврьза́ѧи двє́ри въсхо́дницы, и҆ (взе́мше)[47] клю́чь (-)[48] ѿврьзо́ша, и се господи́нъ и҆́хъ лежи́тъ на зе́ли мр҃твъ· (-)[49] А҆о́д (же) ꙋ҆бѣжа̀ до́ндеже ѡ҆бозрѣ́ша (-)[50], и҆ (миновъ)[51] і҆́долы (вни́де въ ро́дꙋ)[52]· И҆ бы́сть є҆гда прї́иде [а҆о́ въ зе́млю і҆и҆левꙋ]53, и҆ въстрꙋбѝ ро́гомъ в горѣ є҆фре́мли, и҆ снидо́ша с ни́мъ [(съ горы̀ сн҃ове і҆и҆левы)]54, (-)[55] се́и (же) пре ни́ми· И҆ рече к ни́мъ, и҆дѣте въ слѣ менѐ, ꙗ҆́ко предаст̀ь гь бъ врагѝ [на́ша]56 моа́влѧне в рꙋцѣ [на́ши]57· І҆ и҆до́ша въ слѣ́дъ є҆го, и҆ пре́взѧ́ша прехо́ды ꙋ҆ і҆ѻрда́на (и҆) моа́влѧ, и҆ не да́ша (никомꙋже)[58] минꙋ́ти· І҆ и҆зби́ша моа́ва в (то вре́мѧ)[59] ꙗ҆́ко, і҃, тыс́ѧ мꙋ́жъ вс́ѧ во́ины, и҆́же в ни́хъ, и҆ вс́ѧкъ мꙋ́жъ си́ленъ и҆ не ꙋ҆бѣже (и҆ни є҆ді́нъ)[60]· И҆ премѣни́сѧ моа́въ в (то́и дн҃ь)[61] по рꙋ́кꙋ і҆и҆левꙋ, и҆ бы́сть в поко́и землѧ̀, п҃, лѣтъ и҆ сꙋдѝ и҆́мъ а҆о́ до́ндеже ꙋ҆́мре· (-)[62] По не́м (же) въста̀ самега́ръ сн҃ъ а҆на́довъ, (се́и καὶ)[63] и҆збѝ и҆ноплеме́нникъ, х҃, мꙋ́жъ, [ради́лцею плꙋ́жною]64 (-)[65] и҆ спсе [и҆]66 се́и і҆и҆лѧ·

Глава 4

1 І додали ізраїльські сини чинити зло перед Господом, коли помер Аод. **2** *І Господь віддав їх в руки Явинові, ханаанському цареві, який царював в Асорі. І його сильний воєвода був Сисара. Цей жив в Асароті народів. **3** І закричали ізраїльські сини

црс1. 12

Гл҃а, д҃·

И҆ приложи́ша сн҃ове і҆и҆левы сътвори́ти ѕло пре гмъ є҆гда̀ а҆о́ ꙋ҆́мре· *И҆ ѿда́стъ ѧ҆ гь в рꙋцѣ і҆а́винꙋ цр҃ю ханао́ню, и҆́же цр҃твова въ а҆со́рѣ· и҆ воє́во́да (є҆го си́лныи)[1] (бы́сть) сиса́ра· (-)[2] Си живѧ́ше въ (а҆саро́дѣ)[3] страйстѣ· И҆ възопи́ша сн҃ове і҆и҆левы къ гꙋ.

а҆ цр҃ ві

ꙗко ѳ҃, сотъ колесницъ желѣзныⷯ бѣаше ємꙋ, и сїи стꙋжимъ ї҆и҃леви ѕѣло. (лѣтъ, к҃)[4]· (-)[5] (дѣвора)[6] (же) пророчица, жена лафидодова. сїа сꙋди ї҆и҃леви в (то врѣмѧ)[7]· И҆ сїа живѧше подъ фꙋникомъ (деворинномъ)[8], междꙋ рамо҃. и междꙋ ведилемъ в горѣ єфрѣмовѣ. и въсхожахꙋ (сн҃ове ї҆и҃леви, к неи)[9] тамо [на сꙋдъ][10]· И҆ (пославше)[11] (девора)[12], призва варака сн҃а (авинемлѧ)[13], ѿ (племени недалимова)[14]. и ре҃ к немꙋ не (заповѣда ли тебѣ)[15] гь҃ бг҃ъ ї҆и҃левъ, да идеши въ горꙋ (фаворовꙋ)[16]. и да поимеши съ собою, ї҃, тысѧщь мꙋжеи. ѿ сн҃овъ (недалимль)[17] и ѿ сн҃овъ заоулонь· (ѧзъ же)[18] [приведꙋ][19] к тебѣ в водотечь, кисонъ, сисарꙋ воєводꙋ силы (авинѧ)[20]. и колесница єго и множество (вои) єго, и предамъ и в рꙋкꙋ твою· И҆ ре҃ к неи варакъ, аще идеши со мною, (то) идꙋ, (аще ли)[21] не идеши со мною, (то) не идꙋ (-)[22]. И҆ ре҃ ((девора)[23] к немꙋ)[24], идꙋщи идꙋ с тобою. обаче вѣждь ꙗко не бꙋдетъ (ти съ славою)[25] пꙋть (сїи) воньже (-)[26] идеши. понеже въ рꙋкꙋ женьскꙋ предастъ гь҃ сисарꙋ. и (въставши)[27] (девора)[28] ї иде с варакомъ до [кадисъ][29]· И҆ възва варакъ заоулона, и (недалима)[30]. и (повелѣ въ слѣ҃ себе ити)[31]. ї҃ ти, тысѧщи мꙋже҃. ї [иде с (ними девора)[32]][33]· (-)[34] Ближнїи (же) кинеи. [ѿлꙋчилсѧ бысть ѿ кены][35] (иже бысть) ѿ сн҃овъ (иоаваковѣ)[36] зѧтѧ моусеїова. и потъкнꙋ кꙋщꙋ свою, подъ дꙋбомъ почивающимъ, иже (въ кадисѣ)[37]· И҆ възвѣстиша сисарѣ ꙗко възыиде варакъ сн҃ъ (авиноємль)[38], на горꙋ даворъ· И҆ съзва сисара всѧ колесница своѧ. [ѳ҃, со҃ колесницъ желѣзнъ][39]. и всѧ люди иже с нимъ. ѿ арисода страньска. въ водотечь кисонь И҆ ре҃ (девора)[40] къ варакꙋ. въстани ꙗко сїи дн҃ь. воньже предастъ гь҃ сисарꙋ в рꙋкꙋ твою. [зане][41] гь҃ изыиде пре҃ тобою. и сниде варакъ с горы даворъ. и ї҃, тысѧщъ мꙋжъ въ слѣдъ єго *и сътре гь҃ сисарꙋ. и все орꙋжїе єго. и весь полкъ єго остриє меча пре҃ варакомъ. и сниде сисара съ колесницы своєѧ, и пробѣже (пѣ)[42]· (ѧ)[43] варакъ женьи въ слѣдъ колесницъ (єго), и въ слѣдъ полка. даже до дꙋбравы страньски. и паде весь полкъ сисаринъ остриємъ меча, не оста (же) ни єдинъ· (ѧ)[44] сисара оубѣже (пѣшь)[45] въ кꙋщꙋ (иавилю)[46]. хевера (кенеина)[47]. ꙗко миръ (бѣаше) межꙋ иавинемъ цр҃е асрово҃. и междꙋ домо҃ хаверовом· (кенеиномъ)[48]· ї изыиде иаиль противꙋ сисарѣ, и рече к немꙋ, съвратисѧ господине мои съвратисѧ ко мнѣ не боисѧ. и съвратисѧ къ неи в кꙋщꙋ. и покры и [оде́ждею][49] своєю·

ѱл҃о п҃в

до Господа, бо 9-ть сот залізних колісниць було в нього, і цей дуже дошкулив Ізраїлеві *за* 20-ть літ. **4** Девора ж, пророчиця, Лафидодова жінка, – ця судила Ізраїля в тому часі. **5** І ця жила під Девориною пальмою, між Рамом і між Ветилем, в Ефремовій горі; і ходили ізраїльські сини туди, до неї на суд. **6** І пославши, Девора покликала Варака, Авинемлевого сина, з Нефталімового племені, і сказала до нього: Чи не заповів тобі Господь Бог ізраїльський, щоб ти пішов до Таворської гори і щоб ти взяв з собою 10-ть тисяч мужів, з Нефталимових синів і з Завулонових синів? **7** Я ж до тебе, до потоку Кисона, приведу Сисара, воєводу Авинової сили, і його колісниці, і множество його вояків, і передам його в твої руки. **8** І сказав до неї Варак: Якщо підеш зі мною – то піду, якщо ж не підеш зі мною – то не піду. **9** І сказала Девора до нього: Ідучи, піду з тобою; лише знай, що не буде тобі зі славою ця дорога, по якій підеш, бо до жіночих рук Господь передасть Сисара; і вставши Девора, й пішла з Вараком до Кадиса. **10** І закликав Варак Завулона і Нефталіма, і наказав іти вслід за собою 10-ти тисячі мужам; і пішла з ним Девора. **11** Кревні ж Кінея відлучилися від Кени, що був з Йоавових синів, Мойсеєвого тестя; і поставив своє шатро під дубом спочиваючих, що в Кадисі. **12** І сповістили Сисарі, що пішов Варак, Авиноємовий син, на гору Тавор. **13** І скликав Сисара всі свої колісниці – 9-ть сот залізних колісниць, і ввесь народ, що з ним, з Арисота народів, до кисонського потоку. **14** І сказала Девора до Варака: Встань, бо це день, в якому Господь видасть Сисара в твої руки, бо Господь вийде перед тобою. І зійшов Варак з гори Тавор, і 10-ть тисяч мужів вслід за ним. **15** *І знищив Господь Сисара і всю його зброю, і ввесь його полк лезом меча перед Вараком. І зійшов Сисара зі своєї колісниці, і втік пішки. **16** А Варак гнався вслід за його колісницями і вслід за полком аж до гаю народів; і впав ввесь Сисарин полк лезом меча, не остався ж ані один. **17** А Сисара втік пішки до Явилевого шатра Хавера Кінея, бо мир був між Явином, асровським царем, і між Хаверовим домом Кінея. **18** І вийшла Яіля назустріч Сисарі, і сказала до нього: Зверни, мій пане, зверни до мене, не бійся. І звернув до неї, до шатра; і вона покрила його своєю одежею. **19** І сказав Сисара до неї: Дай мені пити трохи води, бо я спраглий. І вона відв'язала бурдюк з мо-

пс. 82

локом, і дала йому пити, і знову його покрила. **20** І сказав до неї Сисара: Стань в дверях шатра, і буде, коли хто прийде до тебе і запитає тебе, кажучи: Чи є тут хто? І скажеш: Немає. **21** І взяла Яїла, Хаверова жінка, кілок шатра, і взяла молот в свої руки, і ввійшла до нього потихо, і приклала кілок до мізгів його голови, і вдарила молотом, і пробила аж до землі, – цей же змучений спав, і віддав духа. **22** І ось Варак, що гнався за Сисарою. І вийшла Яїла йому назустріч, і сказала йому: Ходи, хай покажу тобі чоловіка, якого ти шукаєш. І ввійшов до неї – і ось Сисара лежав мертвий, а кілок в мізгах його голови. **23** І упокорив Господь Бог в тому дні Явина, ханаанського царя, перед ізраїльськими синами. **24** І пішла рука ізраїльських синів, і скріпилася, дошкуляючи на Явині, ханаанському цареві, – доки його не вигубили.

И҆ рє҃ сисара к нєй. напои мѧ мало воды, ꙗкоже вжадахсѧ. и ѿрѣши мѣх млечныи и напои его, и (паки покры)[50] его· И рє҃ к нєй [сисара] стани в двєри куща. и да будеть аще кто приидє к тебѣ и въпрашаеть тѧ (рекущи)[51]. есть ли здѣ (кто)[52], и да речеши нѣсть [-][53]· И взѧ иаиль жена хеверова колъ кущныи. и взѧ млатъ в руку свою. и вниде к нему тихо. и приложи колъ въ обочье главы его (и оудари млатомъ.) и проби (даже) до землѧ. (-)[54] сеи (же) [оутрѹждьсѧ спаше. і издъше][55]· И се баракъ женыи сисару. і изыиде иаиль противу ему, и рє҃ ему ходи (да)[56] покажу ти мужа егоже ты ищеши. и въниде к нєй, и се сисара (лежаше)[57] мрътвъ. (а)[58] колъ въ обочьи главы его· И покори гь бъ [в (тои днь)[59]. иавина цр҃ѧ ханаанѧ][60], прє҃ сны ізлевыми· И поиде рука сновъ ізлевъ. (и оукрѣписѧ)[61] стужающи. на иавина цр҃ѧ хананѣнѧ. доньдеже истребиша и·

Глава 5

1 І заспівала Девора і Варак, Авинеємів син, в тому дні, і сказали: **2** Коли ж віддасть помсту тим, що кривдять Ізраїля, за вибором народу, – благословіть Господа. **3** Послухайте царі, і сприйміть князі, я заспіваю Господеві, і хвалитиму Бога ізраїльського. **4** Господи, в твоєму виході з Сиру, коли Ти підводився з Едомового поля, земля затряслася і небо замутилося, і хмари викапали воду, **5** гори зрушилися перед господнім лицем, і гора Сіон перед лицем Господа Бога ізраїлевого. **6** В днях Самеґарових, Енатового сина, в днях ізраїлевих забракло стежок; і пішли без порядку, пішли збоченими шляхами. **7** Не стало жителів в Ізраїлі, не стало, аж доки не встала я, Девора, матір в Ізраїлі. **8** Коли забажали нових богів, як ячмінний хліб, тоді він мав ворогів у брамах; і завойовували їхні міста, і не видно було пращі ані списа в 40-а тисячах в Ізраїлі. **9** Серце моє в заповідженому Ізраїлеві – сильні з народу, благословіть Господа, **10** о ви, що їздите на білих ослах, і йдете на суд ради. **11** Видайте голос тих, що плетуть між тими, що веселяться. Там хай дадуть справедливість Господеві, – закріпиш праведних в Ізраїлі; тепер хай розійдеться до своїх міст господній народ. **12** Встань, встань, Деворо, встань, встань – говори з піснею, встань і Вараче, і полони твій полон, Авинеємовий сину. **13** Тепер звеличений буде той,

Гл҃а, є҃·

Въвзопи (девора)[1] и баракъ снъ авинеемовъ. в (тои днь)[2]. и (рѣста)[3]· Внегда (же) (ѿдасть ѿмщеніе обидѧщи ізлѧ)[4], въ изволеніе людє. бл҃вите гѧ· Слышите цри [и внушите кнѧзи][5], азъ гви въспою. (и) въсхвалю бга ізлева· Ги въ исходѣ твоемъ ѿ сиира. вънегда въздвижашесѧ ѿ села едомова. землѧ сѧ потресе, и нбо възмутисѧ. и облаци прокапаша воду, горы подвизашасѧ ѿ лица гнѧ. (и гора сионъ)[6] ѿ лица га бга ізлева· Въ дни самегаровы, сна (енадова)[7], въ дни (ізлевы)[8]· (оскудѣша путіе)[9] і идоша [бе чину][10]. идоша в пути кривы· (оскудѣша живущіи)[11] въ ізли. (оскудѣша)[12] доньдеже (въста азъ)[13] девора (-)[14] мти въ ізли· (Егда) изволиша боги новы, ꙗко хлѣб ꙗчменъ. (тогда имѣаше враги въ вратѣхъ и въеваша грады ихъ, и не ꙗвлѧшесѧ праща, ани копіе)[15]· въ м҃. тысѧщахъ [въ ізли][16]· Срце мое къ заповѣданымъ ізлевы. (силнымъ в людє)[17] бл҃вите га· (о) ездѧщіи на ослѧтахъ (бѣлыхъ и на судъ идущіи совѣта. провѣщаите)[18]· (Гла плетущи)[19] средѣ веселѧщиѧ· тамо да дадѧтъ правду гви правеніи (да оукрѣпиши)[20] въ ізли. (нне)[21] (да разыдусѧ)[22] въ грады своѧ людіе гни· Въстани въстани (девора)[23], [-][24] въстани въстани гли съ пѣснію. [въстани (и) бараку. и][25] плѣни плѣнь твои сне (авинеень)[26]· (нне)[27] възвеличитсѧ (оставшіи въ велможа людіи)[28]. гь смири (намъ)[29] крѣпльшаѧ (на)[30]. люди ефрем-

лѧ оутомиша ихъ в долине. Братъ твой веніаминъ (последніи) в людехъ (своихъ)[31]. (бысть) ѿ мене махиръ (сниде)[32] взыскающіи (тебе). и ѿ заоулона (оукрѣплающіисѧ)[33] въ скипетре (оуказующе писаніе)[34]. (Началніи) въ (исахарѣ)[35] съ (деворою)[36] [и варакѡ. також (и) варакъ][37] ѿпусти пѣшца своѧ в полину (-)[38]. простре ногама своима оу раздѣленіа рувимова. велика испытаніа срдца. (И варакъ) въскую ми сѣсти средѣ (моседама)[39]. послушати звизданіе въставающих пройти въ рувію веліѧ. испытаніа срдца. Галаадъ обону страну іордана, вселисѧ и данъ. въскую обитаеши въ (многихъ)[40]. асиръ обита в поморіихъ морскихъ. и в лузѣхъ своих вселисѧ заоулонъ. людіе оукориша дшу его на смрть. и недалимъ на высотѣ села. (И) прїидоша (до него) цри, и въполчишасѧ, тогда воеваша цри ханаани въ [данааху][41], оу воды (магедовы)[42]. (и) множества сребра не взѧша. ѿ нбси воеваша ѕвѣзды ѿ чину ихъ. воеваша съ сисарою. въ водотечіи киссоⷩ. изгна ѧ водотечь, кадиминъ, въ водотечь киссонъ. поперетъ ѧ дша моѧ сильно. Тогда ѿсѣкоша копыта коньски, (и оумакчены ѿ потоптаніѧ)[43] силныхъ его. Проклинайте [мазора][44]. (и) рече аггелъ гнь, проклѧтіемъ клените живущаѧ в ней. Яко не прїидоша въ помощь гню. [въ помощь][45] гню [на силъныхъ][46]. Блвена в женахъ (іилевы)[47], жена хаверова киніина ѿ жен в кущи, блвена буди. Воды проси оу неѧ, и (дастъ ему млеко)[48] въ чаши силны. принесе масло. Руку свою лѣвую до кола. простре десницу свою до [млата работающихъ][49]. и оуби сисару. (и) разби главу его, и (ѿлучи челюсть)[50] ему, (и оуби) межу ногама еѧ, преклонивъ, падесѧ (оутружденъ и) оумре посредѣ ногъ ею (и)[51] ту паде нечестивне. Оконцѡ призираше мати сисарина. (Окномъ) средѣ решотки (-)[52]. что премедли колесница его прїити въскую оумедлѣша стопы (оружіѧ)[53] его. Мудрыѧ начальства еѧ, ѿвѣщаша ей. и сама ѿвѣщаваше словеса своѧ (к себѣ). Не обрѧщутъ его раздѣлающа користь, дружаѧ други на главу (мужа) силна користь, ризы разноличныѧ сисаръ користь. различна ризъ оукрашенныхъ. (и) различнаѧ швеніѧ на выи его (-)[54]. Тако да погибнутъ вси врази твои Ги. и любѧщіи его яко въстокъ слнца въ силѣ своей. и бысть въ покои земля, м, лѣтъ.

хто остався з вельмож народу. Господь присмирив нам сильніших від нас. **14** Народ Ефремовий – втомили їх в долині. Брат твій, Веніямин, останній в своїх народах; пішов від мене Махир, зійшов шукаючи тебе; і з Завулона – той, що кріпився в скипетрі, вказуючи на писання. **15** Головні в Ісахарі з Деворою і Вараком так само й Варак відпустив своїх піших до долини. Простягнув свої ноги в Рувимових поділах – великі пошуки серця. **16** І Варак – навіщо мені сидіти між Мостетами, щоб вислухувати свистіння тих, що встають, щоб пройти до великого Рувія, – пошуки серця. **17** Ґалаад – на другому боці Йордану; поселився і Дан – навіщо живеш між численними. Асир поселився при морських берегах, і на своїх луках поселився Завулон. **18** Народ пригнітив його душу до смерті; і Нефталім – на висоті поля. **19** І прийшли до нього царі, і стали до бою, – тоді воювали ханаанські царі в Танааху, при магедовій воді – і багато срібла не взяли. **20** З неба воювали зорі, з їхнього чину, воювали з Сисарою **21** в кисоновім потоці. Прогнав їх кадимінський потік до потоку Киссона. Сильно потопче їх моя душа. **22** Тоді відрубали кінські копита, і вони зм'якшені від топтання його сильних. **23** Проклинайте Мазора, – і сказав господній ангел, – прокляттям проклинайте тих, що живуть в ній, бо не прийшли на господню поміч, на господню поміч в сильних. **24** Благословенна між ізраїльськими жінками Хаверова жінка Кінея; з жінок в шатрах, будь благословенною. **25** Попросив в неї води, і дала йому молока в чаші сильних, принесла масло. **26** Свою ліву руку простягнула до кілка, свою правицю до молота робітників – і забила Сисару, і розбила його голову, і відбила йому челюсть, **27** і забила; між її ногами, схилившись, він впав струджений, і помер між її ногами, і там нещасно упав. **28** Крізь віконце дивилася Сисарина матір, крізь віконце, крізь решітку, – чому забарилася прибути його колісниця? Чому забарилися стопи його зброї? **29** Мудрі, з її начальства, їй відповіли, і сама відповідала собі своїми словами: **30** Чи не знайдуть його, як ділить здобич? Як миле чинить друзям – на голову сильного чоловіка різнобарвна одіж – здобич Сісарі, різнобарвна одіж – здобич прикрашених, і різнородне пошиття на його шиї. **31** Так хай згинуть всі твої вороги, Господи, і ті, що люблять його, такі, як схід сонця, в своїй силі. І земля була в спокою 40 літ.

Глава 6

1 І вчинили ізраїльські сини погане перед Господом, і Господь передав їх в Мадіямські руки на 7 літ. **2** І закріпилася Мадіямська рука на Ізраїлі, і зробили собі ізраїльські сини від Мадіямового лиця загорожі в горах, в печерах і в кріпостях. **3** І було, коли сіяв ізраїльський чоловік, і приходив Мадіям і Амалик, і східні сини, і приходили на нього, **4** і ставали до бою проти них, і нищили плоди землі аж до приходу до Ґазани, і не оставляли потрібного для життя в Ізраїлі, ані стад телят, ані ослів. **5** Бо приходили самі і їхня скотина, і приносили їхні шатра, і приходили, наче сарана, кількістю. Самим же їм і їхнім верблюдам не було числа, і приходили на ізраїльську землю, щоб її нищити. **6** І дуже збіднів Ізраїль від Мадіямського лиця, і закричали ізраїльські сини до Господа. **7** І сталося, коли ізраїльські сини закричали до Господа через Мадіяма, **8** і послав Господь чоловіка – пророка ізраїльським синам, і сказав їм: Так говорить Господь Бог ізраїльський: Я є той, хто вивів вас з Єгипту, і Я вивів вас з дому рабства. **9** І Я визволив вас з єгипетської руки і з руки всіх, що вас гнобили, і Я прогнав їх з-перед вашого лиця, і Я дав вам їхню землю. **10** І Я сказав вам: Я є Господь Бог ваш, не бійтеся амморейських богів, між якими живете, в їхній землі. Але ви не послухалися мого голосу. **11** І прийшов господній ангел, і сів під дубом, що є в Ефраті, що був Йоаса, Єсримового батька. І Ґедеон, його син, молотив пшеницю на його току, щоб втекти з нею з-перед Мадіямського лиця. **12** І з’явився йому господній ангел, і сказав: Господь з тобою, сильний чоловіче. **13** І сказав до нього Ґедеон: Мій пане, якщо є Господь в нас, то чому нас охопили всі ці зла? І де є всі його чуда, про які нам розповіли наші батьки, кажучи: Чи не Господь вивів нас з Єгипту? І тепер Господь нас відкинув, і видав нас в Мадіямські руки. **14** *І поглянув на нього господній ангел, і сказав йому: Іди в цій своїй силі – і спасеш Ізраїля від Мадіямських рук; і ось я тебе пошлю. **15** І сказав до нього Ґедеон: Пане, чим спасу Ізраїля? Ось моя тисяча, найсмирніша в Манасії, і я найменший в домі мого батька. **16** І сказав до нього Господь: Тому що Я буду з тобою, і вигубиш Мадіяма, як одного чоловіка. **17** І сказав до нього Ґедеон: Якщо я знайшов ласку перед твоїми очима, вчини мені знак, що ти є, хто говориш зі мною. **18** Не зрушся звідси, доки не прийду до тебе і при-

црс4. 12

Гла҃, ѕ҃.

И сътвориша снове і҆илеви ѕлое пре҃ гмь. и предасть а҆ г҃ь въ рꙋкꙋ мадіамлю, [з҃, лѣтъ][1]. И҆ оукрѣпися рꙋка мадіамля на і҆илꙗ. и сътвориша себѣ снове і҆илеви ѿ лица мадіамлꙗ ограды в҆ горахъ (-)[2] в҆ пещера҃ и въ твердехъ. И҆ бысть е҆гда сѣꙗше члкъ і҆илевъ, и въсхождаше, мадіамъ, и амаликъ и снове въстокъ. и въсхождахꙋ на нꙗ. И҆ въполчахꙋсꙗ на нꙗ. и рассыповахꙋ плоды земныꙗ, дондеже внити въ газанꙋ. и не оставлꙗхꙋ бытіа жизненаго въ і҆илꙗ. (ни стадъ)[3] (-)[4] телецъ (ни ослꙗтъ)[5]. Ꙗко сами и скотъ и҃ въсхождахꙋ. и кꙋщи и҃ принесоша, и пріидоша ꙗко прꙋзи множество҃ (-)[6] самѣмъ (же) и вельблюдомъ и҆хъ не бꙗше числа. и прихождахꙋ (бо) на землю і҆илевꙋ рассыпати ю҆. И҆ оубозѣ і҆иль ѕѣло ѿ лица мадіамлꙗ. И҆ възопиша снове і҆илеви къ г҃ꙋ. И бысть е҆гда възопиша снове і҆илеви къ г҃ꙋ. мадіама ради. и посла г҃ь мꙋжа пррка сномъ і҆илевомъ. и ре҃ и҆мъ се глетъ г҃ь б҃ъ і҆илевъ. а҃ е҆смь и҆зведыи ва изъ е҆гѵпта. і и҆зведо҃ васъ и҆з домꙋ работы. І избави҃ ва ѿ рꙋки е҆гѵпескіꙗ. и ѿ рꙋки всѣхъ стꙋжающихъ вамъ, и прогна҃ а҆ ѿ лица вашего. и да҃ вамъ землю и҆хъ. И҆ рекохъ вамъ а҆зъ (е҆смь) г҃ь б҃ъ вашъ. не оубоитесꙗ богъ (а҆ммореискъ)[7]. в҆ нихже (-)[8] живете въ земли и҆хъ. (и҆о)[9] не послꙋшасте гласа моего. И҆ пріиде а҆гглъ гнь, и сѣде по҃ дꙋбо҃, и҆же е҆сть въ е҆драде и҆же (бысть) и҆оаса ѿца [е҆сримова][10]. и гедеонъ снъ е҆го млачаше пшеницꙋ на гꙋмнѣ (е҆го). да бѣжатъ (с нею) ѿ лица мадіамлꙗ. И҆ ꙗвисꙗ е҆мꙋ а҆гглъ гнь, и ре҃ (-)[11] г҃ь с тобою (мꙋжꙋ силныи)[12]. И҆ ре҃ к немꙋ гедеонъ. (г҃и мои)[13], а҆ще е҆сть г҃ь в насъ. (то) въскꙋю (ны обрѣтоша)[14] вꙗ ѕлаꙗ си. и гдѣ сꙋть вꙗ чюдеса е҆го. е҆лико повѣдаша на҃ ѿцы наши глюще. не и҆зъ е҆гѵпта ли и҆зведе насъ г҃ь, и нн҃ѣ ѿврьже на҃ (г҃ь). и предастъ на҃ в рꙋкꙋ мадіамлю. *И҆ възрѣвъ нань а҆гглъ гнь и ре҃ е҆мꙋ. и҆ди въ крѣпости своеи сеи. и спасеши і҆илꙗ [ѿ рꙋкꙋ мадіамлю][15], и се (пошлю)[16] тꙗ. И҆ ре҃ къ немꙋ гедеонъ. (-)[17] г҃и. чи҃ спсꙋ і҆илꙗ. се тысꙗща мꙗ хꙋдѣиша в҆ манасіи. и а҆зъ (-)[18] мніи в҆ домꙋ ѿца моего. И҆ ре҃ к немꙋ (г҃ь)[19] (поне же а҆зъ бꙋдꙋ)[20] с тобою. і и҆збіеши мадіама ꙗко (е҆динаго мꙋжа)[21]. И҆ ре҃ к немꙋ гедеонъ. (-)[22] а҆ще е҆смь обрѣлъ бл҃тъ пре҃ очима твоима. да сътвориши ми знаменіе, ꙗко ты е҆си и҆же глеши со мною. Не постꙋпи

а҃ црⷭ҇ ві

ѿсю́дꙋ до́ндеже прїидꙋ к тебѣ̀, и҆ принесꙋ тре́бꙋ свою и҆ положꙋ̀ пре҇ тобо́ю, и҆ ре҇ а҆зъ премедлю̀ до́ндеже ѡ҆братишисѧ· (-)[23] Гедео́нъ (же), вни҆де и҆ сътворѝ ко́злище ѿ ко́зъ, и҆ (че́тверть е҆́фи)[24] мꙋкѝ ѡ҆прѣ́сноковъ, и҆ (вложѝ с мѧ́сомъ)[25] въ кро́шницꙋ, и҆ ю҆́хꙋ влїѧ̀ въ горне́цъ, ї и҆знесѐ к немꙋ по҇ дꙋбъ, и҆ (поста́ви)[26]· И҆ рече к немꙋ а҆гг҇лъ гн҇ь възмѝ мѧ́са и҆ хлѣ́бы прѣ́сныѧ, и҆ положѝ ꙋ҆ ка́мене ѻ҆́ного, и҆ ю҆́хꙋ бли҆ пролї́и, и҆ сътворѝ та́ко· И҆ прострѐ а҆гг҇лъ гн҇ь коне́цъ жезла̀ и҆́же въ рꙋцѣ̀ е҆го, и҆ прикоснꙋсѧ мѧ́сѣхъ и҆ хлѣ́бехъ прѣ́сныхъ, и҆ възгорѣ́сѧ ѻ҆́гнь ѿ ка́мене, и҆ съжжѐ мѧ́са и҆ ѡ҆прѣ́сноки, (-)[27] а҆гг҇лъ (же) гн҇ь ѿи҆́де ѿ ѻ҆чїю е҆го· И҆ ви́дѣ гедео́нъ, ꙗ҆́ко а҆гг҇лъ (е҆́сть гн҇ь)[28], и҆ рече гедео҇, ѡ҆ (-)[29] г҇и г҇и (сего̀ ли ра́ди)[30] ви́дѣхъ а҆гг҇ла гн҇ѧ лице́мъ къ лицꙋ· И҆ рече е҆мꙋ г҇ь, ми́ръ тебѣ не бо́исѧ, не ꙋ҆́мреши· И҆ съградѝ та́мо гедео́нъ ѻ҆лтарь гв҇и, и҆ прозва̀ и҆̀ ми́ръ гн҇ь до (сего дн҇е)[31], (и҆) е҆щѐ (сꙋщꙋ е҆мꙋ)[32] въ е҆драдѣ ѿц҇а (е҆серїи҆на)[33]· И҆ бы҇ в (тꙋ нощь)[34] и҆ ре҇ е҆мꙋ г҇ь, поимѝ теле́ц ꙋ҆пита́нныи (ѿ ско́тъ) ѿц҇а твое҆го, теле́цъ (и҆) [дрꙋгїи]̀[35], въ з҇, лѣтъ, и҆ разорѝ ѻ҆лтарь ваа́ль, и҆́же е҆́сть ѿц҇а твое҆го, и҆ са́дъ и҆́же ꙋ҆ него̀ да посѣче́ши· И҆ да съгради́ши ѻ҆лтарь гв҇и б҇ꙋ твое҆мꙋ, ꙗ҆ви́вшꙋ ти сѧ е҆мꙋ на верхꙋ̀ горы̀ (-)[36] сеѧ̀, въ прѣ҇чинї́ю, и҆ да по́имеши теле́цъ [вторы́и][37] и҆ възнесе́ши въ всѐсъжже́нїе, на́ древѣ̀ сада и҆́же посѣче́ши· И҆ поѧ̀ гедео́нъ [і][38], мꙋжь ѿ ра́бъ свои҆хъ, и҆ сътворѝ ꙗ҆́коже (заповѣ́да)[39] е҆мꙋ г҇ь, и҆ бы́сть ꙗ҆́ко сѧ ꙋ҆боѧ̀ домꙋ ѿц҇а свое҆го, и҆ мꙋ҇ гра҇ныхъ, сътвори́ти сего̀ въ дн҇е, и҆ сътворѝ но́щїю· (ѡ҆бꙋтрѣвше же)[40] мꙋ́жи гра҇стїи заоу҆́тра, (ви́дѣша) и҆ се раско́панъ ѻ҆лтарь ваа́ль, и҆ са҇ и҆́же ꙋ҆ него посѣче́нъ, и҆ теле́цъ ꙋ҆пита́ныи възнесе́нъ на всесъжже́нїе на ѻ҆лтарь (но́во) съгражде́ныи· И҆ (реко́ша дрꙋгъ)[41] къ дрꙋгꙋ (-)[42] кто̀ со́твори ве́щь сїю и҆ въпраша́хꙋ ї и҆ска́хꙋ, и҆ реко́ша (ꙗ҆́ко) гедео́нъ сн҇ъ (и҆а́совъ)[43] сътвори́лъ е҆сть ве́щь сїю· И҆ реко́ша мꙋжи́ гра҇стїи къ и҆ѡ҆а́сꙋ и҆зведѝ сн҇ъ твои, и҆ да ꙋ҆́мретъ, ꙗ҆́ко раскопа̀ ѻ҆лтарь ваа́ль, и҆ ꙗ҆́ко посѣчѐ са́дъ и҆́же ꙋ҆ него̀· И҆ ре҇ и҆ѡ҆а́съ къ мꙋже́мъ въста́вшимъ на́нь, вы̀ ли нн҇ѣ прю̀ гл҇ете ѿ ваа́ла, и҆ вы̀ ли (е҆го сп҇сетѐ)[44], (но а҆́ще) кто̀ сътвори́лъ е҆мꙋ е҆сть кривинꙋ̀, да ꙋ҆́мретъ до заоу҆́трїѧ, а҆́ще (б҇ъ е҆сть)[45] (-)[46] да ѿмсти́тъ себѐ (кто̀)[47] раскопа̀ (е҆го ѻ҆лтарь)[48]· И҆ (прозва́ша)[49] и҆̀ в (то́и дн҇ь)[50] прѣте́ли ваа́ла (рекꙋще да ѿмсти́тъ на не́мъ ваа́ль. кто̀)[51] раскопа̀ ѻ҆лтарь е҆го· (ѕогда̀)[52] ве́сь мадїа́мъ и҆

несу свою жертву, і покладу перед тобою. І сказав: Я побуду, доки не повернешся. **19** Ґедеон же ввійшов і приготував козля, з кіз, і четвертину ефи муки опрісноків; і поклав з м’ясом до коша, і юшку влив до горнця; і виніс до нього, під дуб, і поставив. **20** І сказав до нього господній ангел: Візьми м’ясо і прісні хліби і поклади коло того каменя, і поблизу вилий юшку. І вчинив так. **21** І простягнув господній ангел кінець палиці, що в його руці, і доторкнувся до м’яса і прісних хлібів; і загорівся вогонь з каменя, і спалив м’ясо і опрісноки, ангел же господній відійшов з-перед його очей. **22** І побачив Ґедеон, що це господній ангел, і сказав Ґедеон: Ох, Господи, Господи, чи задля цього я побачив господнього ангела лицем в лице? **23** І сказав йому Господь: Мир тобі, не бійся, не помреш. **24** І збудував там Ґедеон жертовник Господеві, і назвав його Мир господній – аж до цього дня, і ще, як був він в Ефраті, Езріїного батька. **25** І сталося в ту ніч, і сказав йому Господь: Візьми годоване теля з стада твого батька, і друге теля 7-милітне, і знищ Валовий жертовник, що є твого батька, і вирубай сад, що коло нього. **26** І збудуй жертовник Господеві Богові твоєму, що тобі з’явився, йому, на верху цієї гори, в назначеному місці; і візьми друге теля, і принеси в цілопалення на дровах саду, якого вирубаєш. **27** І взяв Ґедеон 10-ть мужів, з своїх рабів, і вчинив так, як йому заповів Господь. І сталося, що побоявся дому свого батька і мужів міста, щоб зробити це під час дня, і вчинив вночі. **28** Коли ж встали вранці мужі міста, побачили: і ось Вааловий жертовник рознесений і сад, що коло нього, вирубаний, і годоване теля принесене в цілопалення на новозбудованому жертовнику. **29** І сказали один до одного: Хто вчинив це діло? І допитувалися, і шукали, і сказали, що Ґедеон, Йоасів син, вчинив це діло. **30** І сказали мужі міста до Йоаса: Виведи твого сина – і хай помре, бо розніс Вааловий жертовник, і тому що вирубав сад, що коло нього. **31** І сказав Йоас до мужів, що повстали на нього: Чи ви тепер судитимете за Ваала? І чи ви його спасете? Але, якщо хто зробив йому кривду, хай помре до світанку, якщо є богом, хай себе мстить на тому, хто розніс його жертовник. **32** І прозвали його в тому дні Чи судите за Ваала, кажучи: Хай відомстить на ньому Ваал, на тому, хто розніс його жертовник. **33** Тоді весь Мадіям і Амалик, і східні сини зібралися разом, і перейшли ріку, і спинилися в долині Ізраїль. **34** Дух

же божий скріплював Ґедеона, і він затрубів в ріг, і закричав Авієзер вслід за ним. **35** Послав же послів до всього Манасії, і закликано і цього вслід за ним; після цього послав послів до Асира і до Завулона, і до Нефталіма, – і пішли протиставитися їм. **36** І сказав Ґедеон до Бога: Якщо поправді спасаєш Ізраїля моєю рукою, так як Ти сказав, **37** ось я покладу вовняний кожух на току, і якщо буде роса тільки на кожусі, а по всій землі *буде* сухо, то знатиму, що спасаєш Ізраїля моєю рукою, так як Ти сказав. **38** І сталося так. І вставши вранці, Ґедеон викрутив кожух, і з кожуха витекла роса, і наповнив чашу водою. **39** І сказав Ґедеон до Бога: Хай твоя лють не розгнівається на мене, хай заговорю ще раз і випробую ще раз в цьому кожусі: хай тільки на кожусі буде сухо, а по всій землі хай буде роса. **40** І зробив Бог в ту ніч так, і було сухо тільки на кожусі, а по всій землі роса.

а̂малн́къ, и҆ сн҃ове въстѡ̀ снидо́шасѧ вкꙋ́пѣ, и҆ преидо́ша (рекꙋ) и҆ сташа в доли́нѣ (і҆и҃ль)[53]· (-)[54] дх҃ъ (же) бж҃їи бысть ѹ҆крѣплѧ́а гедео́на и҆ въстрꙋби ро́гомъ, и҆ възпи̂ а҆віезе́ръ въ слѣ́дъ е҆го· (посла же послы)[55] къ всемꙋ манасі́ю, и҆ съзва́сѧ и҆ се́и въ слѣ́дъ е҆го, (посе́мъ)[56] посла̀ послы̀ въ а҆сиръ, и҆ въ заоу҆ло́нъ, и҆ въ нефдали́мъ, и҆ взыидоша (сꙋпротивитисѧ)[57] [и҆мъ][58]· И҆ ре҃ гедео́нъ къ б҃ꙋ, а҆́ще (и҆́стинно) сп҃са́еши рꙋко́ю моею і҆и҃лѧ, ꙗ҆́коже гл҃а· Се а҆зъ положꙋ рꙋ́но волнано на тоцѣ, и а҆́ще роса̀ бꙋ́детъ на̀ рꙋ́нѣ то́чїю, (а҆)[59] по всеи зе҃лѝ сꙋша, (то оу҆вѣ́дѣ)[60] ꙗ҆́ко сп҃са́еши рꙋко́ю моею і҆и҃лѧ, ꙗ҆́коже гл҃а· И҆ бысть та́ко, и҆ (о҆бꙋ́трѣвъ)[61] гедео́нъ наоу҆трїѧ, (-)[62] изъ рꙋно і҆ и҆скапа (и҆з рꙋна роса)[63], (и҆ наполни ча́шꙋ)[64] воды̀· И҆ ре҃ гедео́нъ къ б҃ꙋ, да не разгнѣ́вается ꙗ҆́рость твоѧ̀ на̀ мѧ, (-)[65] да гл҃ю є҆щѐ є҆ді́ною, і҆ и҆скꙋшꙋ є҆щѐ є҆ді́ною, в рꙋ́нѣ (се́мъ), (-)[66] да бꙋ́деть (в рꙋ́нѣ то́чїю сꙋша)[67], а҆ по всеи земли̇ (роса̀ бꙋ́детъ)[68]· И҆ сътвори б҃ъ (в тꙋ нощь та́ко)[69], и҆ бысть сꙋхо на рꙋ́нѣ то́чїю, а҆ по всеи земли̇ роса̀·

Глава 7

1 І встав Ровоал, це є Ґедеон, і ввесь народ, що з ним, отаборилися коло джерела Аред. Табір же Мадіямський і Амаликовий був йому з півночі, на горі Мосе, Ґавада, в аморейській долині. **2** І сказав Господь до Ґедеона: Численний народ, що з тобою, – задля цього не передам Мадіяма в їхні руки, щоб часом не похвалився Ізраїль переді мною, кажучи: Моя рука мене спасла. **3** І тепер, отже, скажи до вух народу, кажучи: *Хто боязливий і лякливий, хай повернеться, і вранці іди з Ґалаадової гори. І повернулося 22000, з народу, а 10-ть тисяч осталося. **4** І сказав Господь до Ґедеона: Ще є багато народу. Поведи їх до води, хай їх там випробую; і буде, що того, кого лиш тобі назву, цей хай піде з тобою, а того, кого лиш не назву, хай не піде з тобою. **5** І він повів народ до води. І сказав Господь до Ґедеона: Кожний, хто питиме воду своїм язиком, так як п'є собака, – поставиш його окремо, і кожний, хто клякне на коліна і п'є воду, – відлучиш його окремо. **6** І було число тих, що пили язиком з долоні – 300 мужів; і ввесь же осталий народ клякнули на їхні коліна, щоб пити воду. **7** І сказав Господь до Ґедеона: Трьома сотнями чоловік, що пили воду, спасу вас, і передам Мадіяма в твої руки, і ввесь народ хай іде до свого місця. **8** І взяли

мой5. 20

Гл҃а, з҃·

И҆ о҆бꙋ́трѣ (ровоа́ль)[1]. се є҆сть гедео́нъ. и҆ вси люди и҆же с ни҃, [въполчи́шасѧ][2] оу҆ и҆сто́чника (а҆ре҃)[3]. (-)[4] полкъ (же) мадїамль и҆ а҆маликов бѧ́ше є҆мꙋ с сѣ́вера на холмѣ (мо́се) [гава́довѣ, а҆мморрео́вы][5] в доли́не· И҆ рече г҃ь къ гедео́нꙋ. мно́зи лю́дїе и҆же с тобо́ю. сего ра́ди не преда҃ мадїа́ма в рꙋкꙋ и҃. да не когда̀ похвалитсѧ і҆и҃ль на̀ мѧ гл҃а, рꙋка моа сп҃се мѧ· [И҆ нн҃ѣ гл҃и][6] оу҆бо въ оу҆ши лю́демъ ре́кыи. *кто боѧзливъ, и҆ оу҆жасти да о҆братитсѧ. и҆ (заоу҆тра) (и҆ди)[7] ѿ горы галаа́довы. и҆ о҆братишасѧ ѿ людїи. к҃в, (а҆)[8] і҆ тисѧ҃ о҆ста· И҆ ре҃ г҃ь къ гедео́нꙋ, є҆щѐ лю́дїе мно́зи сꙋть съведи ѧ҆ на̀ водꙋ (да)[9] (тїѧ҆ и҆скꙋшꙋ)[10] (-)[11] тꙋ. и҆ да бꙋде є҆гоже а҆́ще нарекꙋ тебѣ. се́и да и҆де с тобо́ю (-)[12]. (а҆)[13] є҆гоже а҆́ще (не) нарекꙋ (-)[14] да не и҆детъ с тобо́ю (-)[15]· И҆ сведѐ люди̇ на̀ вово́дꙋ· И҆ рече г҃ь къ гедео́нꙋ всѧ и҆же ло́четъ ꙗ҆зы́комъ своимъ ѿ воды̀, ꙗ҆́коже ло́четъ пе́съ. да поста́виши и҆ о҆ є҆ді́нꙋ. и҆ весь и҆же (на колѣ́нꙋ паде҃)[16] (-)[17] (и҆ пїетъ во́дꙋ)[18] ѿлꙋчи и҆ о҆ є҆ді́нꙋ И҆ бы҃ [-][19] число̀ (в горстехъ) лока́вшихъ ꙗ҆зы́ко҃ (-)[20]. т҃ мꙋ́жь, и҆ вси (же) о҆ста́вшїи лю́дїе преклони́шасѧ на колѣ́нꙋ и҆хъ пити во́дꙋ· И҆ рече г҃ь къ гедео́нꙋ, треми сты мꙋ́жь лока́вшими (во́дꙋ) сп҃сꙋ вы, и҆ преда҃ мадїа́ма в рꙋкꙋ твою. и҆ вси лю́дїе да и҆дꙋ (на мѣ́ста своѧ)[21]· И҆ взѧ́ша (себѣ) бра́шно ѿ людїи в рꙋкꙋ своею. (-)[22] ро́гы

є҆ мо к

своѧ̀ (-)[23] ѻ҆всего (же) (-)[24] і҆и҃лѧ ѿпꙋстѝ (-)[25] въ храмы своѧ̀. а҆ т҃, м҃ꙋ оу҆дръжа. полкъ же мадїамль бѣше ниже є҆го̀ в долине. (-)[26] бысть в (тꙋ н҃о)[27]. (-)[28] рече к немꙋ г҃ь. [въставъ][29] (и҆) сниди̇ (ѿсꙋдѣ скоро)[30], в҃ полкъ ꙗ҆ко преда҃ (и҆хъ)[31] в рꙋкꙋ твою· а҆ще ли сѧ (ты боиши)[32] снити. (то) сниди̇ ты и҆ (дара)[33] рабъ твои въ полкъ· И҆ послꙋшаи да что възг҃лютъ, и посемъ оу҆крѣпитсѧ рꙋцѣ твои̇ и҆ снидеши в҃ полкъ, и҆ сниде самъ, и҆ (дара)[34] рабъ є҆го в часть. н҃, тниковъ в҃ полкъ· (-)[35] Мадїам (же) и҆ а҆маликъ и҆ вс҃и с҃нове, въстокъ стоахꙋ в полинѣ. ꙗ҆ко прꙋѕи множествомъ. и҆ вельблюдомъ и҃ не бѣаше числа. н҆о бѣахꙋ ꙗ҆ко пѣсо҃к на краи морстѣмъ множествомъ· И҆ вниде (тамо) гедеонъ. и҆ се (є҆динъ)[36] повѣдаше (со̑ подрꙋгꙋ своє҆мꙋ)[37]. и҆ рече (сеи҆)[38] сонъ є҆гоже видѣхъ. и҆ се тѣсто хлѣба ꙗ҆чна, валѧꙗ҆сѧ въ полкъ мадїамль. и҆ привалисѧ въ кꙋщи мадїамъ. и҆ побї ю̀, и҆ превратї ю̀. и҆ падесѧ кꙋща· И҆ ѿвѣща подрꙋгъ є҆го и҆ рече. нѣсть то (тѣсто) н҆о копїє гедеоново, с҃на (и҆оасова)[39] мꙋжа і҆и҃лева. предастъ г҃ь в рꙋкꙋ є҆го мадїама, и҆ весь полкъ· И҆ бысть ꙗ҆ко оу҆слыша гедеонъ повѣданїє сна̀ и҆ разсꙋженїє є҆го. (-)[40] поклонисѧ г҃ви и҆ ѡ҆братисѧ въ полкъ і҆и҃левъ. и҆ рече въстанѣте ꙗ҆ко преда҃ г҃ь в рꙋцѣ [наши][41] полкъ мадїамль. И҆ раздѣли̇, т҃, мꙋжь на три начатки. и҆ вдасть роги в рꙋцѣ всѣмъ. и҆ водоносы (скꙋделны) тщи̇, и҆ свѣща средѣ водоносовъ· И рече и҆мъ мене смотрите (ꙗ҆ко а҃ творю̀, такоже и҆ вы)[42] сътворите, (є҆гда)[43] а҆зъ (внїидꙋ)[44] въ (часть)[45] полка. и҆ да бꙋдетъ ꙗ҆коже а҆ще сътворю̀, такоже да сътворите· И҆ (є҆гда̀ а҆зъ) въстрꙋблю рогом҃ (-)[46], и҆ вс҃и и҆же со мною (-)[47] да въстрꙋбите (и҆ вы в роги)[48] ѡ҆кр҃тъ полка. и҆ да речетѐ (копїє) б҃ꙋ и҆ гедеонꙋ· И҆ вниде гедеонъ, и҆ р҃, мꙋжъ [и҆же][49] с ни҃. в҃ часть полка въ начастїє стражи среднее, [и҆][50] оу҆бꙋженїємъ въставиша стрежащихъ, и҆ въстрꙋбиша роги, и҆ съкрꙋшиша водоносы и҆же в рꙋкахъ и҆хъ. и҆ вострꙋбиша (въ) три начаки в роги (сокрꙋшающе)[51] водоносы, и҆ въѕѧша в (лѣвꙋю рꙋкꙋ)[52] (-)[53] свѣщи, и҆ въ (десней рꙋцѣ)[54] и҆хъ роги (в нѧже трꙋбиша)[55]. и҆ възопиша (копїє)[56] г҃ви и҆ гедеонꙋ· *И҆ сташа коиждо ѡ҆ себѣ ѡ҆крестъ полка. и҆ [смѧтесѧ][57] весь полкъ и҆ (оу҆жасошасѧ)[58] и҆ побѣгоша· (Сїи же)[59] трꙋбиша, [въ, т҃, р҃о][60]. и҆ положи̇ г҃ь (на нѧ) мечь (кождо)[61] подрꙋгъ своє҆го [-][62] въ всемъ полъцѣ, и҆ пробѣже полкъ до (видасепы)[63]. и҆ (-)[64] даже до (-)[65] (а҆вельмаоу҆ла)[66] и҆ к (тавидꙋ)[67]· И҆ созваша-

ψ҃ло п҃в

собі їжу від народу в свої руки, свої роги, – ввесь же Ізраїль він відпустив до своїх домів, а 300 чоловік затримав. Табір же Мадіямський був під ним, в долині. **9** Сталося, що в тій ночі сказав до нього Господь: Встань і скоро зійди звідси до табору, бо Я їх передав в твої руки. **10** Якщо ж ти боїшся зійти, то зійди ти і Тара, твій раб, до табору. **11** І послухай, хай щось заговорять, і після цього скріпляться твої руки і зійдеш в табір. І зійшов він сам і Тара, його раб, до табору в частину 50-тників. **12** Мадіям же і Амалик, і всі східні сини стояли в долині, як саранча кількістю; і їхнім верблюдам не було числа, але чисельністю були, наче пісок на морськім березі. **13** І ввійшов туди Ґедеон – і ось один розповідав своєму другові сон, і сказав: Це сон, який мені приснився: і ось тісто ячмінного хліба котиться в Мадіямський табір, і вдарило в Мадіямське шатро, і побило його, і розбило його, і шатро впало. **14** І відповів його друг, і сказав: Не є то тісто, але спис Ґедеона, Йоасового сина, ізраїльського мужа. Передав Господь в його руки Мадіяма і ввесь табір. **15** І сталося, як почув Ґедеон розповідь сна і його пояснення, він поклонився Господеві і повернувся до ізраїльського табору, і сказав: Встаньте, бо Господь передав в наші руки Мадіямський табір. **16** І він розділив 300 мужів на три частини, і дав роги всім в руки, і порожні глиняні відра, і свічі посеред відер. **17** І сказав їм: Дивіться на мене, так як я чиню, так само і ви вчиніть, коли я ввійду до частини табору; і хай буде, що так як лиш зроблю, так само ви зробіть. **18** І коли я затрублю в ріг, і всі, що зі мною, затрубите і ви в роги довкруги табору, і скажете: Спис Богові і Ґедеонові. **19** І ввійшов Ґедеон і 100. чоловік, що з ним, в частину табору на початку середньої сторожі, і будячи, збудили сторожів, і затрубили в роги, і розбили відра, що в їхніх руках, **20** і затрубили в три частини в роги, розбиваючи відра, і взяли в ліву руку свічі, і в їхній правій руці роги, в які трубили, і закричали: Спис Господеві і Ґедеонові. **21** *І стали, кожний сам, довкруги табору, і ввесь табір попав в замішання, і перелякалися, і втекли. **22** Ці ж трубили в 300 рогів, і поклав Господь на них меч, кожного з друзів його в цілому таборі; і втік табір до Витасепи, і аж до Авельмаула і до Тавита. **23** І скликано ізраїльських чоловіків з Нефталіма і з Асира, і з всього Манасії, і погналися вслід за Мадіямом. **24** І Ґедеон послав послів до всіх Ефрімо-

пс. 82

вих околиць, кажучи: Зійдіть назустріч Мадіямові, і випередіть їх при воді до Ветира, Йордана. І скликано всіх Ефремових чоловіків, і наперед взяли воду до Ветира, Йордана. **25** *І взяли 2-х мадіямських князів, Орива і Зива, і забили Орива в Сурі, а Зива забили в Екеві. І погналися за Мадіямом, і принесли Оривову і Зивову голову до Ґедеона з тамтого боку Йордану.

пс. 82
іс. 10

сѧ мꙋжи ї҆и҃льстїи ѿ (недалима)[68], и҆ ѿ а҆сира, и҆ ѿ всего̀ манасїѧ. и҆ погнаша въ слѣ҃ мадїама. И҆ (посла̀ послы̀)[69] гедеѡ҃ въ ве́сь предѣлъ є҆фрѣмль гл҃ѧ, снидѣте въ срѣтенїе мадїамꙋ. и҆ варите и҆ водꙋ до [ведира][70] (-)[71] ї҆ердана. И҆ созвашасѧ вси мꙋжїе є҆фрѣмовы, и҆ пре҆ѿнѧли водꙋ, до [ведири][72], (-)[73] ї҆ердана. *и ꙗ҆ша, в҃, кнѧѕѧ мадїамлѧ. ѡ҆ривꙋ, и҆ зивꙋ, и҆ оу҆биша ѡ҆рива в҃ сꙋрѣ, (а҆)[74] зивꙋ оу҆биша въ (є҆кевѣ)[75]. и҆ погнаша мадїама. и҆ главꙋ ѡ҆ривовꙋ, и҆ зивовꙋ. принесоша къ гедеѡнꙋ ѿ ѡ҆ноѧ страны̀ ї҆ердана.

ѱа҃ло п҃в
ї҆саїа і҃

Глава 8

1 І сказали до нього Ефремові чоловіки: Що це ти нам вчинив, що ти нас не покликав, коли ти пішов воювати проти Мадіяма? І сильно змагалися з ним. **2** І сказав до них Ґедеон: Чи не так вчинив я тепер, так як і ви? Чи не кращим є останній Ефремовий збір від збору Авієзерового вина. **3** У ваші руки передав Господь мадіямських князів Орива і Зива, і що я зміг вчинити такого, як ви? Тоді утихомирився їхній дух супроти нього, коли він їм сказав це слово. **4** І прийшов Ґедеон до Йордану, і перейшов сам і ті, що з ним, 300 чоловік, голодні і струджені в погоні. **5** І сказав сокхотським мужам: Дайте, отже, хліба чоловікам, що зі мною, бо вони є голодні, бо я женуся вслід за Зевеем і Салмоном, мадіямськими царями. **6** І сказали сокхотські князі: Чи голова Зевея і Салмона тепер в твоїй руці, щоб ми дали хліб твоїм воякам? **7** І сказав Ґедеон: Не так. Але, коли Господь передасть Зевея і Салмона в мої руки, я натру ваші тіла терням і зіллям в пустині. **8** І пішов звідти до Ватануїла, і сказав до них за цим же, і відповіли йому тануїлові мужі, так як йому відповіли сокхотські мужі. **9** І сказав Ґедеон тануїльським мужам, мовлячи: Коли повернуся – з миром рознесу цю вежу. **10** Зевей же і Салмон були в Каркарі, і з ними їхній табір до 15-ти тисяч мужів, що осталися в усьому таборі східних синів, а тих, що померли, було 100 і 20 тисяч мужів, що носили спис. **11** *І пішов Ґедеон дорогою тих, що жили в шатрах на сході Анавай, напроти Нави, і розбив табір, табір же був самовпевнений. **12** І втекли Зевей і Салмон, і він гнався вслід за ними, і схопив обох мадіямських царів, Зевея і Салмона, і розбив ввесь їхній табір. **13** І повернувся Ґедеон, Йоасів син, з бою перед сходом сонця. **14** І схопив хлопчи-

йос. 10

Гла҃, и҃.

И҆ [рекоша][1] к немꙋ (мꙋжи)[2] є҆фрѣмли что̀ (-)[3] се сътворѝ намъ (ꙗ҆ко не позва̀)[4] на҃ є҆гда поиде воевати на мадїама. и҆ прѧхꙋсѧ с нимъ сильно. И҆ рече к ни҃ гедеонъ, (не тако ли)[5] сътворихъ нн҃ѣ ꙗ҆коже (и҆) вы. не лꙋчшее ли собранїе послѣднее є҆фрѣмле, нежели собранїе вина̀ а҆вїезерова. в рꙋкꙋ вашꙋ, преда҃ гь҃ кнѧѕѧ мадїамлѧ. ѡ҆рива, и҆ зива. и҆ чтоже а҆зъ мого҃ сътворити ꙗ҆коже вы. [-][6] тогда̀ почѝ дх҃ъ и҆хъ ѿ него̀, внегда̀ гл҃а (и҆мъ) слово се. И҆ прїиде гедеѡ҃ къ ї҆ѡрданꙋ. и҆ прейде са҃ і (и҆же) (с ни҃, т҃, мꙋ)[7] а҆лчни и҆ оу҆трꙋжденни [гонѧще][8]. И҆ ре҃ мꙋже҃ сокходскы҃. дадите оу҆бо (мꙋже҃ хлѣбы)[9] и҆же со мною ꙗ҆ко а҆лчни сꙋ. а҆ бо женꙋ въ слѣ҃ зевеѧ, и҆ (салмона)[10] црѧ мадїамлѧ. И҆ рекоша кнѧѕи сокходенски є҆гда̀ (глава̀)[11] зевеа и҆ (салмона)[12] нн҃ѣ въ рꙋцѣ твоеи, ꙗ҆ко да дамы̀ воемъ твоимъ хлѣбы. И҆ ре҃ гедеѡнъ не тако (но) внегда̀ предастъ гь҃ зевеѧ и҆ (салмона)[13] въ рꙋкꙋ мою. (-)[14] а҆зъ сотрꙋ плоти ваша тернїемъ въ пꙋстыни и҆ (побылью)[15]. И҆ възыде ѿтꙋдꙋ въ (ватанꙋилъ)[16], и҆ гл҃а к ни҃ по семꙋ (же). и҆ ѿвѣщаша є҆мꙋ мꙋжи (данꙋили)[17], ꙗ҆коже ѿвѣщаша є҆мꙋ мꙋжїе сокходъстїи. И҆ ре҃ [гедеѡнъ][18] мꙋжемъ (данꙋильски҃)[19] рекꙋще, внегда̀ ѡ҆бращꙋсѧ с миромъ. раскопаю столпъ сеи. (-)[20] Зевеи (же) и҆ (салмо҃)[21], (быша) в҃ каркарѣ и҆ полкъ и҆ с ними, до еі, тысѧщъ (мꙋжеи) ѡ҆ставши҃ ѿ всего полка сн҃овъ въсточныхъ. (а҆)[22] оу҆мерши҃ бѣаше, р҃, и҆ к҃ тысѧщъ мꙋжь (дръжащи҃ копїе)[23]. *И҆ възыде гедеѡнъ пꙋтемъ живꙋщихъ въ кꙋщахъ. ѿ востокъ (а҆наваи)[24] прѧмо (навы)[25]. і҆ и҆зби полкъ. полкъ же бѣаше оу҆повающъ. И҆ пробѣгнꙋста зевеи, и҆ (салмона)[26]. и҆ гна̀ въ слѣ҃ и҆хъ и҆ ѧ҆ ѡ҆ба̀ црѧ мадїамлѧ. зевеѧ, и҆ (салмона)[27]. и҆ весь полкъ є҆ю расыпа. И҆ ѡ҆братисѧ гедеѡнъ сн҃ъ и҆ѡасовъ ѿ рати, (прежде въсхода слн҃ца)[28]. И҆ [ѧ҆][29] ѡ҆трочищъ ѿ мꙋжеи сокходъ, и҆ въпраша є҆го. и҆ въписа̀ ѿ [него̀][30] кнѧѕѧ сок-

ї҆ѡсїа і҃

ходѡ̆скы. и҆ старца и҆хъ, ѻ҃, (и҆) се҃мь мѹжь· И҆ прїиде гедеѡнъ къ [мѹжемъ][31] сокходѡ̆. и҆ ре҃ и҆мъ се зевеи и҆ (салмонъ)[32], и҆хже ради ѹ҆кориссте мѧ г҃люще. є҆да̀ (глава̀)[33] зевеа и҆ (салмона)[34], (и҆) н҃нѣ въ рѹцѣ твоєи. да дади҆ мѹжемъ твои҆· ѿ ѹ҆трѹждъшимсѧ хлѣбы· И҆ поѧ̀ кнѧѕи и҆ старца гра҃ныѧ, и҆ [-][35] (тернїє, ѿ пѹстыни)[36] и҆ наказа̀ и҆мъ мѹжа сокхоѡ̆ски. и҆ столпъ (данѹиль)[37] раскопа̀. ї и҆зби̇ мѹжа гра҃ныѧ· И҆ ре҃ къ зевею и҆ (салмонѹ)[38]. (ꙗ҆ко вы)[39] мѹжи ꙗ҆же и҆збисте въ даворѣ. и҆ рѣша ꙗ҆ко҃ ты (таковїи ѻ҆ни̇)[40]. подобенъ (ты є҆си) и҆мъ. (кождо бо и҆҃) (ѻбразомъ ꙗ҆ко с҃нове ц҃рьски)[41]· И҆ ре҃ гедео҃ братїа моа и҆ с҃нове м҃тре моєѧ сѹ҃. [-][42] живъ г҃ь а҆ще бысте живили и҆хъ. не ѹ҆билъ быхъ васъ· И҆ ре҃ є҆дерѹ прьвенцѹ своє҆мѹ въставъ ѹ҆бїи и҆҃, и҆ не и҆звлечѐ ѻ҆трочищь [-][43] меча̀ своє҆го, (-)[44] ѹ҆боѧсѧ мла҃ бо бѣаше· И҆ ре҃ зевеа и҆ (салмона)[45]. въстани ѹ҆бо ты и҆ съпротивисѧ наю, ꙗ҆ковъ бо мѹжъ тако (и҆) сила є҆го. *и҆ (въставъ)[46] гедео҃ (-)[47] ѹ҆би̇ зевеѧ и҆ (салмона)[48]. и҆ взѧ̀ мохры ꙗ҆же на выѧхъ вельблюдомъ и҆хъ· И҆ [рекоша][49] (мѹжи)[50] ї҆и҃льстїи къ гедеонѹ. владѣи ты в на҃ и҆ с҃нове (с҃новъ) твои҆, ꙗ҆ко ты с҃псе на҃ ѿ рѹкѹ мадїамлю· И҆ ре҃ к ним гедеонъ не владѣю а҆зъ вами. ни҆ возвладѣетъ с҃нъ мои вами. (но) г҃ь да владѣетъ вами· И҆ ре҃ к ни҃ гедео҃ прошѹ ѹ҆ васъ є҆диноѧ вещи. (-)[51] да ми̇ дасть мѹжь ѹ҆серѧзь ѿ полона̀ своє҆го, ꙗ҆ко ѹ҆серѧзи златы мноѕи бѧхѹ и҆мъ. занеже и҆змалтѧне бѧхѹ· И҆ рекоша дающе дамы и҆ (простроша)[52] ризѹ (-)[53]. и҆ (възвергоша)[54] тѹ (мѹжи)[55] ѹ҆серѧзь зла҃ полона̀ своє҆го· И҆ бысть мѣра ѹ҆серѧзь златыхъ, и҆хже ѹ҆проси̇ (тысѹща, и҆ з҃ со҃, сикль)[56] злата развѣе плени҃, и҆ ѻ҆дѣнїи (є҆мдодовы҃)[57]. и҆ ризъ багрѧныхъ ꙗ҆же на ц҃рихъ мадїамлихъ· (-)[58] развѣе гривенъ златыхъ, ꙗ҆же на выѧхъ вельблю҃ и҆хъ· И҆ сътвори ѿ нихъ гедеонъ ꙗ҆ко ризѹ жреческѹ, и҆ постави и҆̀ въ градѣ своє҆мъ [-][59] є҆фрада и҆ съблѹди̇ весь ї҆и҃ль въ слѣ҃ є҆го тамо и҆ бысть гедеонѹ и҆ (всемѹ) (є҆го домѹ)[60] въ соблазнь· И҆ премѣнисѧ мадїамъ пре҃ с҃ны ї҆и҃левы. и҆ не приложиша въздвигнѹти главы своєѧ, и҆ бысть въ покои̇ землѧ̀, [м҃, лѣ҃][61]. въ д҃ни гедеоновы· І и҆де (є҆роваль)[62] с҃нъ и҆оасо҃ и҆ сѣде в домѹ своє҆мъ· (-)[63] Гедеонѹ (же) бѣше, ѻ҃, с҃новъ, и҆зше҃шїи ѿ чреслъ є҆го. ꙗ҆ко жены (бѣхѹ многы)[64] є҆мѹ· И҆ подложница є҆го ꙗ҆же в сикимѣ (и҆ си роди̇ є҆мѹ)[65] с҃нъ. и҆ нарече и҆мѧ є҆мѹ а҆вимелехъ· И҆ ѹ҆мре гедеонъ с҃нъ и҆оа҆ссовъ. въ старости

ѱ҃ло п҃в

ну з чоловіків Сокхота, і допитав його, і списав від нього сокхотських князів і їхніх старшин – 70 і сім чоловік. **15** І прийшов Ґедеон до чоловіків Сокхота, і сказав їм: Ось Зевей і Салмон, через яких ви мене зневажили, кажучи: Чи голова Зевея і Салмона і тепер в твоїй руці, щоб ми дали ослаблим твоїм мужам хліб? **16** І взяв князів і міських старшин, і терня з пустині, і покарав ними сокхотських мужів. **17** І розніс тануїльську вежу, і вигубив міських чоловіків. **18** І сказав до Зевея і Салмона: Отже, ви мужі, які вигубили в Таворі? І сказали: Так як ти, такі вони. Ти є подібний до них, бо кожний з них видом, як сини царські. **19** І сказав Ґедеон: Брати мої і сини моєї матері це. Живе Господь. Якщо б ви були живими їх оставили, не забив би я вас. **20** І сказав Етерові, своєму первородному: Вставши, забий їх. І хлопець не витягнув свого меча, злякався, бо був молодим. **21** І сказав Зевей і Салмон: Встань, отже, ти і протистався нам, бо який чоловік, така і його сила. *І встав Ґедеон, забив Зевея і Салмона, і взяв прикраси, що на шиях їхніх верблюдів. **22** І сказали ізраїльські мужі до Ґедеона: Пануй в нас ти і сини твоїх синів, бо ти нас спас з Мадіямових рук. **23** І сказав до них Ґедеон: Не пануватиму я над вами, ані не пануватиме над вами мій син, але Господь хай панує над вами. **24** І сказав до них Ґедеон: Прошу я у вас одну річ: хай мені дасть чоловік кульчик зі своєї здобичі, бо в них було багато золотих кульчиків, бо були ізмаїлітами. **25** І сказали: Даючи дамо. І розстелили одіж, і туди чоловіки кинули золотий кульчик зі своєї здобичі. **26** І була вага золотих кульчиків, які випросив, тисяча і 7 сот сиклів золота, опріч полоненого і емтотової одежі, і багряної одежі, що на мадіямських царях, опріч золотих нашийників, що на шиях їхніх верблюдів. **27** І з них Ґедеон зробив, наче священичу, ризу, і поставив її в своєму місті, в Ефраті; і привів до блуду ввесь Ізраїль вслід за ним, там; і було Ґедеонові і всьому його домові на згіршення. **28** І перемінився Мадіям перед ізраїльськими синами, і не додали піднести своєї голови, і земля була в спокою 40 літ в Ґедеонових днях. **29** І пішов Єровал, Йоасів син, і осів в своїм домі. **30** В Ґедеона ж було 70 синів, що вийшли з його стегон, бо в нього було багато жінок. **31** І його наложниця, яка в Сикимі, і ця породила йому сина, і назвав його ім'я Авимелех. **32** І помер Ґедеон, Йоасів син, в добрій старості, і був похований в Йоасовій горі його бать-

пс. 82

ка, в Вефраті, Ездрієвого батька. **33** І сталося, коли помер Ґедеон, відвернулися ізраїльські сини, і вчинили розпусту вслід за Ваалами, і поставили собі Ваальверита в завіт, щоб їм був Богом. **34** І не згадали ізраїльські сини Господа Бога свого, що визволив їх з руки всіх їхніх ворогів довкруги. **35** І не вчинили милосердя з домом Єровоаловим, він є Ґедеон, за всім його милосердям, що вчинив з Ізраїлем.

Глава 9

1 І пішов Авімелех, Єровоамовий син, до Сикема, до братів своєї матері, і сказав до них і до всього племені дому батька своєї матері, мовлячи: **2** Скажіть це в вуха всім сикимським мужам: Що краще вам: чи це, щоб вами володіли 70 чоловік, всі Єровоамові сини, чи щоб вами володів один чоловік? І згадайте, що я є ваша кість і ваше тіло. **3** І говорили брати його матері про нього в уші всіх сикемських чоловіків всі ці слова, і повернулося їхнє серце вслід за Авимелехом, бо сказали, що є нашим братом. **4** І дали йому 70 срібляків з дому Ваала Ферита, і ними Авимелех найняв молодих і гарних чоловіків, і вони ходили вслід за ним. **5** І прийшов він до хати свого батька, до Ефрати, і вигубив своїх братів, Єровоамових синів, 70 чоловік на одному камені, тільки остався Йоатам, наймений Єровоамовий син, бо сховався. **6** І зібралися всі сикемські чоловіки і ввесь дім маалів, і пішовши, і поставили Авимелеха царем у валанському таборі, що в Сикемах. **7** І розповіли це Йоатамові, і він, пішовши, став на вершку гори Ґазирин, і підняв свій голос, і закликав, *і* сказав їм: Послухайте мене, сикимські мужі, і хай вас послухає Бог. **8** *Ідучи, пішли дерева собі вибрати царя, і сказали оливці: Будь нам царем. **9** І сказала їм оливка: Чи оставивши свою ситість, яку в мені прославили Бог і люди, піду панувати над деревами? **10** І сказали дерева фізі: Ходи і царюй над нами. **11** І сказала їм фіґа: Чи полишивши свою солодість і свій добрий плід, піду панувати над деревами? **12** І сказали дерева до виноградної лози: Ходи і будь нам царем. **13** І сказала їм *виноградна лоза: Чи оставивши своє вино і людську веселість, піду панувати над деревами? **14** І після цього всі дерева сказали тернині: Ходи і будь нам царем. **15** І сказала тернина до дерев: Чи по правді ви собі виби-

єз3. 4

пс. 103

бла́зѣ. и҆ погребе́сѧ въ (горѣ)[66] і҆оа́сса ѿц҃а є҆го въ (ведра́де)[67]. ѿц҃а (є҆здрыі҆ева)[68]. И҆ бы́сть ꙗ҆́ко оу҆́мре гедео́нъ, (-)[69] совратиша́сѧ сн҃ове і҆и҃левы, и҆ соблуди́ша въ слѣ́дъ ваали́ма. и҆ сотвори́ша себѣ̀ ваа́львери́да въ за́вѣтъ, да и҆́мъ бу́детъ б҃ъ. И҆ не воспомѧну́ша сн҃ѡ і҆и҃левы г҃а б҃а своє҆го, и҆збавльшаго ѧ҆̀ и҆з руки́ всѣ́хъ вра́гъ и҆́хъ ѡ҆крт҃ныхъ. И҆ не сотвори́ша ми́лости съ до́момъ (і҆ероа́ловы)[70], [сі́и є҆сть][71] гедео́нъ по все́й ми́лти (є҆го) и҆́же сотворѝ съ і҆и҃лемъ.

Гл҃а, д҃.

І҆́де а҆вимеле́хъ сн҃ъ (і҆еровоа́мль)[1] въ [сикемъ][2], къ бра́тіи мт҃ре своеѧ́. и҆ рече к ни́мъ и҆ къ всему̀ племе́ни до́му ѿц҃а мт҃ри своеѧ̀ гл҃юще. Гл҃ите (се)[3] въ оу҆́ши [всѣ́мъ][4] муже́мъ сики́мскимъ, что̀ бл҃жі́е [ва́мъ][5] (се лѝ) и҆́же владѣ́ти ва́ми, о҃, му́жь вси̇ сн҃ове і҆еровоа́мли, и҆ли̇ владѣ́ти ва́ми мужу̀ є҆ді́ному, и҆ помѧни́те ꙗ҆́ко ко́сть ва́ша и҆ пло́ть ва́ша (є҆смь а҆́зъ)[6]. И҆ гл҃аша (бра́тіа мт҃ри є҆го ѡ҆ не́мъ)[7], въ оу҆́ши всѣ́хъ му́жь (сике́мскъ)[8], всѧ̑ словеса̀ сі̇. и҆ оу҆клони́сѧ се́рдце и҆́хъ въ слѣ́дъ а҆вимеле́ха, реко́ша бо (ꙗ҆́ко) бра́тъ на́шъ є҆сть. И҆ да́ша є҆му̀ о҃, сребре́никъ ѿ до́му [ваа́ла, ферида][9]. и҆ на́ѧ̀ и҆́ми а҆вимеле́хъ муже́въ млады́хъ и҆ лѣ́пыхъ. и҆ хожда́ху въ слѣ́дъ є҆го. И҆ прі́иде в до́мъ ѿц҃а своє҆го въ (є҆дра́ду)[10], і҆ избѝ бра́тію свою̀ сн҃ы (є҆ровоа́левы)[11], о҃, му́жъ на ка́мени є҆ді́номъ. (толико)[12] ѡ҆ста̀ і҆оа́да́мъ сн҃ъ (і҆оровоа́ль)[13] мні́и скры́ бо сѧ. И҆ собра́шасѧ вси̇ му́жи (сике́мстіи)[14]. и весь до́мъ (маа́ловъ)[15]. и҆ (ше́дше)[16] и҆ поста́виша а҆вимеле́ха царе́мъ, оу҆ вала́нѧ ста́ну [и҆́же][17] в сики́мехъ. И҆ повѣ́даша (се) и҆оа́даму. и҆ (ше́дъ)[18] ста̀ на ве́рхъ горы̀ (газири́нъ)[19]. и҆ воздви́же гла́съ сво́й и҆ возва̀ (-)[20] рече и҆́мъ. послу́шайте менѐ му́жи сики́мстіи, да и҆ (ва́съ оу҆слы́шитъ)[21] б҃ъ. *И҆ду́щи и҆до́ша древа̀ і҆избра́ти себѣ̀ цр҃ѧ. и҆ рѣ́ша масли́чинѣ бу́ди на́мъ цр҃ь. И҆ рече и҆́мъ масли́чина. [и҆ли̇][22] ѡ҆ста́вивши сы́тость свою̀, є҆́же въ мнѣ̀ просла́ви б҃ъ и҆ чл҃цы. да и҆ду̀ владѣ́ти древа́ми. И҆ реко́ша древа̀ смо́кви, прі́иди (и҆) ца́рствуй на́дъ на́ми. И҆ рече и҆̀мъ смо́кви, ѡ҆ста́вивши (свою сладость)[23] и҆ пло́дъ сво́й бл҃гый, да и҆ду̀ владѣ́ти древа́ми. И҆ реко́ша древа̀ к виногра́ду. прі́иди (и҆) бу́ди на́мъ цр҃ь. И҆ рече и҆̀мъ *виногра́дъ ѡ҆ста́вивши (ли) вино̀ свое (и҆) весе́ліе [-][24] чл҃чко. да и҆ду̀ владѣ́ти древа́ми. И҆ (посе́мъ) реко́ша [вси̇][25] древа̀ те́рнію. прі́иди (и҆)[26] бу́ди на́мъ цр҃ь. И҆ рече те́рніе къ древа́мъ. а҆́ще по и҆́стиннѣ (-)[27] и҆збира́ете (себѣ̀ цр҃ѧ менѐ)[28]. (то) прі́идѣте (и҆) [вні́идѣте по́дъ][29] сѣ́нь мою̀. (-)[30] а҆́ще ли (же) ни

д҃ зач҃а д҃

ψло рг

(то) изыде огнь изъ тернїа и попали (вся) кедры ливанъскыя. И нинѣ аще по истиннѣ и по съвръшенїю творите, (поставляюще)[31] авимелеха цремъ. и аще есте добро сътворили съ (їоровоамо)[32] и з домомъ его. и аще по ѿданїи рукы его сътвористе ему. Понеже воева ѿцъ мои по вас и (даваше)[33] душу свою противу. і избави вас ѿ рукы мадїамля. (-)[34] вы (же) въстасте на домъ ѿца моего днесь, (-)[35] избисте сынове его. о, мужъ на (єдиномъ камени)[36], и постависте цремъ авимелеха, сына рабы его над мужи сикимски яко братъ вашъ есть. І аще по истиннѣ (се) и по совершенїи сътвористе, съ (иєровоаломъ)[37] и домо его (днесь)[38], блвени вы будете и весели, о авимелесѣ (-)[39] и тои о васъ. (-)[40] Аще ли (же) ни да изыиде огнь из авимелеха и попалитъ мужа сикимски, и домъ (маалонь)[41] и (посем) [да изыиде огнь ѿ мужъ сикимских, и ѿ дому (моалона)[42]][43], и попали авимелеха. И (ѿиде)[44] иоадамъ (и пробѣже), і иде въ [виру][45], и вселися ту, ѿ лица авимелеха брата своего. И облада авимелехъ въ ізли, г лѣта. И посла бгъ дхъ sо межу авимелехо, и между мужи сикимскими. и погордѣша мужи сикимъстїи (-)[46] (авемелехомъ)[47]. Яко да възыдетъ ѿмщенїе. о, сновъ иєровоаиль. и крови их да възложатъ на авимелеха брата ихъ, иже оубивъ ихъ. и на мужа сикимски иже оукрѣпиша руцѣ его. оубити братїю свою. И поставиша нань мужи сикиместїи посады. на връсѣхъ горских. и разграбляху вся идущаа к нимъ на пути. и повѣдаху (се) авимелеху. И (по семъ) прїиде гаалъ снъ аведовъ и братїа его. [и прїидоша в сикиму][48]. и оуповаша нань мужи сикиместїи. І изыдоша на село. и объимаша винограды своя. і изгнетаху и сътвориша лики. и ходиша въ храмъ (боговъ)[49] своихъ. и яша и пиша, (кленуще)[50] авимелеха. И рече (гаадъ)[51] снъ аведовъ. что есть авимелехъ. (или)[52] что есть снъ сухемовъ, яко да работаемъ ему. нѣсть ли сеи снъ (иєроваль)[53], и (зеоуль)[54]. иже есть стра его (да служи лучше)[55] муже емора ѿца сухемля. и почто имамы работати ему (-)[56]. И ктоже (се) дасть да будутъ людїе сїи въ руку моею. и преставлю авимелеха, и (рече)[57], къ авимелеху оумножи силу твою, і изыиди. И оуслыша (се) (зеоуль)[58] князь града, словеса гаала сна аведова. и разгнѣвася яростїю. И посла послы къ авимелеху (съ лестїю)[59] гля. се (гаадъ)[60] снъ аведовъ, и братїа его прїидоша в сикиму. и

раєте мене царем? То ходіть і ввійдіть під мою тінь, якщо ж ні, то вийде вогонь з тернини і попалить всі ливанські кедри. **16** І тепер, якщо по правді і в досконалості ви чините, ставлячи Авімелеха на царя, і якщо ви добро вчинили з Єровоамом і з його домом, і якщо за віддачею його руки ви йому вчинили, **17** бо мій батько за вас воював і віддавав душу свою за *вашу*, і вирятував вас з Мадіямської руки. **18** Ви ж сьогодні повстали проти дому мого батька, вигубили його синів, 70 чоловік на одному камені; і поставили царем Авимелеха, сина його рабині, над сикимськими чоловіками, бо він є вашим братом. **19** І якщо ви це сьогодні вчинили по правді і в досконалості з Єровоалом і його домом, – благословенні ви будете і веселі в Авімелеху, і той у вас. **20** Якщо ж ні – хай вийде вогонь з Авимелеха і попалить сикимських чоловіків і Мааловий дім; і після цього хай вийде вогонь від сикимських чоловіків і від Маалового дому і попалить Авимелеха. **21** І відійшов Йоатам, і втік, і пішов до Вири, і поселився там від лиця Авимелеха, свого брата. **22** І володів Авімелех над Ізраїлем 3 роки. **23** І послав Бог злого духа між Авимелехом і між сикимськими чоловіками, і погордили сикимські мужі Авимелехом, **24** щоб прийшла помста за 70 Єровоамських синів, і щоб поклали їхню кров на Авимелеха, їхнього брата, що забив їх, і на сикимських чоловіків, що скріпили його руки, щоб убити своїх братів. **25** І поклали йому сикимські мужі засідки на гірських вершках, і грабували всіх, що йшли до них по дорозі, і сповіщено це Авимелехові. **26** І після цього прийшов Ґаал, Аведів син, і його брати, і прийшли до Сикима, і на нього надіялися сикимські чоловіки. **27** І пішли в поле, і збирали свій виноград, і витискали, і зробили забаву, і ходили до храму своїх богів, і їли, і пили, проклинаючи Авимелеха. **28** І сказав Ґаад, Аведів син: Що є Авимелех, або що є сихемів син, щоб ми йому служили? Чи цей не є син Єровоалів і Зеулів, що є його сторожем? Послужім краще чоловікам Емора, сихемського батька. І чому маємо йому служити? **29** І хто це дасть, щоб був цей народ в моїх руках. І усуну Авимелеха. І сказав до Авимелеха: Помнож твою силу і вийди. **30** І почув це Зеул, князь міста, слова Ґаала, Аведового сина, і розгнівався люттю. **31** І підступно послав послів до Авимелеха, кажучи: Ось Ґаад, Аведів син, і його брати прийшли до Сикиму, і ці бунтують проти тебе місто. **32** І тепер

встань вночі ти і ввесь твій народ, що з тобою, і зроби засідку до світанку в полі. **33** І коли буде дано, що зійде сонце, встань і піди до міста; і якщо він сам і народ, що з ним, вийдуть до тебе, то вчиниш з ним так, як лиш спроможеться твоя рука. **34** І встав Авимелех і ввесь народ, що з ним, вночі, і зробили задіску в Сикимі на 4 сторони. **35** І сталося вдосвіта: і вийшов Ґаал, Аведів син, і став перед брамами міста, і встав Авимелех і народ, що з ним, із засідки. **36** І побачив Ґаал, Аведів син, народ, і сказав до Зевула: Ось народ людей виходить з вершин гір. І сказав до нього Зевул: Ти бачиш лісову тінь, як людей. **37** І додав ще Ґаал говорити, і сказав: Ось народ сходить від висоти землі, і один полк іде з лісової дороги видючих. **38** І сказав до нього Завул: Де є тепер твої уста, що говорять: Чим є Авимелех, щоб ми йому служили? Чи це не є народ, якого ти зневажив? Вийди, отже, тепер і воюй з ним. **39** І вийшов Ґаад перед сикимськими мужами, і став проти Авимелеха. **40** І прогнав його Авимелех, а він втік з-перед його лиця, і багато впало раненими до міських брам. **41** І поселився Авимелех в Аримі. Зевул же вигнав Гаала і його братів, щоб не жили в Сихемі. **42** І сталося вранці: вийшов народ на поле – і сповістили Авимелехові. **43** І він взяв народ, і розділив на три частини, і зробив засідку на полі, і побачив: і ось народ виходив з міста, – і повстав проти них, і вигубив їх. **44** Авимелех же і старшини, які з ним, пішли і стали при брамі міста, а дві частини кинулися на всіх, що в полі; і він вигубив їх. **45** Авимелех же добивав місто цілий той день, і взяв місто, і вигубив народ, що в ньому, і знищили місто, і посіяв в ньому сіль. **46** І почули це всі чоловіки сихемської башти, і ввійшли до кріпості дому бога Ветиля Верит. **47** І сповістили Авимелехові, що там зібралися всі чоловіки сикимської башти. **48** І пішов Авимелех до Елмонової гори сам і ввесь народ, що з ним, і взяв Авимелех сокиру в свою руку, і нарубав в'язку галузок з дерева, і підняв її, і поклав на свої рамена, і сказав народові, що з ним: Що побачили ви, що я чиню, чиніть і ви скоро так, як і я. **49** І нарубав ввесь народ гілок, і взяли, і пішли вслід за Авимелехом, і поклали під кріпостю, і запалили їхню кріпость вогнем. І вимер ввесь народ сикимської башти – до 1000 чоловік і жінок. **50** І після цього Авимелех пі-

сїи въставлѧютъ (на́ тѧ гра҃)[61]. И нн҃ѣ въстани нощїю ты, и (вси) людїе (твои) с тобою. и посѣди (до заоутрїѧ) оу селе. И (егда) будет (дано)[62], ꙗко възыде слн҃це, (обутрѣю)[63] и протягнися къ граду. и (аще)[64] тои самъ и людїе иже с ни҃ изыдутъ к тебѣ. (то)[65] сътвориши ему ꙗкоже аще возможе рука твоѧ. И въста авимеле҃х и вси людїе иже с нимъ нощїю. и посѣдоша в сикимѣ, на д҃, части. И бысть заоутра і изыде гаалъ сн҃ъ аведовъ. и ста пре҃ (враты)[66] граду. и въста авимелехъ и людїе иже с ни҃ ѿ посады. И видѣ гаа҃л сн҃ъ аведо҃ люди. и рече к҃ (зеоулю)[67]. се наро҃ людїи [исходитъ][68] съ верхъ горских҃. и рече к нему (зеоуль)[69], стѣню дубравы ты видиши ꙗко мужа. И приложи еще гаалъ гл҃ати. и рече се люди (исходѧтъ)[70] (ѿ высоты)[71] землѧ. и по҃къ єдинъ идетъ ѿ пути дубравска видѧщимъ. И рече к нему (зеоуль)[72] гдѣ сутъ нн҃ѣ оуста твоѧ гл҃щаа что есть авимелехъ да работаемъ ему. не се ли (-)[73] сутъ людїе ꙗже ты оукори. изыди (оубо) нн҃ѣ и въполчися противу ему. І изыде (гаадъ)[74] [пре҃][75] мужи сики҃ски, и [ста противу][76] авимелеху. И прогна и҃ авимеле҃х, (онже)[77] пробѣгну ѿ лица его. и падоша ꙗзвенїи мнози до вратъ гра҃ны҃. И обита авимелехъ въ аримѣ. (-)[78] (зеоуль (же) изгна)[79] гаала и братїю его да не живутъ в҃ [сихему][80]. И бысть наоутрїѧ изыдоша людїе на поле. и повѣдаша авимелеху. И поѧ людїе и раздѣли (-)[81] [на три части][82] и застави посаду [на селѣ][83] и видѣ. и се людїе (исхождаху)[84] из града. и въста на нѧ і изби ихъ. (-)[85] авимеле҃х (же) и старѣишины ꙗже с нимъ протягошася, и сташа оу вратъ града. (а)[86] двѣ части пролїашася на вся ꙗже на селѣ і изби ѧ. (-)[87] авимелех (же) добываше града весь дн҃ь тои, и взѧ градъ и люди иже в немъ. изби и [разориша градъ][88] и посѣѧ в҃ немъ соль. И оуслышаша (се) вси мужи столпа сихемлѧ и внидоша въ твердь дому (бога) [ведиль веридъ][89]. И повѣдаша авимелеху, ꙗко събрашася (тамо) вси мужи столпа сикимска. И взыде авимелехъ в гору [елмонову][90]. самъ и вси людїе иже с нимъ. и взѧ авимелехъ секиру в руку свою и оусѣче снопъ вѣтвїѧ (ѿ древа). и воздвиже и҃ и положи на раму свою. и рече люде҃ иже с нимъ. что видѣсте мѧ творѧща. (сътворите (и вы) скоро)[91] ꙗкоже і азъ. И оусѣкоша (вси людїе вѣтвїѧ)[92], и взѧша и поидоша въ слѣдъ авимелеха. и възложиша на твердиль. и запалиша онѣхъ твердиль огнемъ. і измроша вси людїе

столпа сикимска до, ѧ҃. мужей и женъ· И (посемъ) иде авимелехъ въ [дивис][93], и обсѧде его и взѧ его· (-)[94] Столпъ (же) бѣ твердъ среди града и вбѣгнуша ту вси мужа и жены, и вся старѣишины града. и заключишася сами (же) и взыдоша на възграждение столпа· И приде авимелехъ до столпа. и супротивистася ему. и приступи авимелехъ до вратъ столпу, запалити его хотѧ огнемъ· *И сверже жена

в цр аı

едина изломокъ жерновныи, на главу авимелеху. и сокруши (ему тѣма)[95]· И възопи скоро (авимелехъ) къ отроку носѧщему сосуды его. и рече ему извлецы мечь твои и убїи мѧ. да не рекутъ (яко) жена уби его. и прободе и отрокъ его, и умре (ту)[96]· И (видѣвша мужи)[97] израилстии яко (уже) умре авимелехъ. и (отиде кождо)[98] на (свое мѣсто)[99]· И отда богъ ѕло авимелеху яже сотвори отцу своему. иже уби въ, о҃. братїя своея· (Такоже) и (вся ѕлобы)[100] мужїи [сихемль][101], (и) отда богъ на главу ихъ. и взыиде на нѧ клѧтва. (иоадема)[102], сына (иеровалѧ)[103].

Гла, і҃

И въста по авимелесѣ спасти (сыны) израилѧ. дола сынъ (дуа)[1] сынъ брата отца ему, мужъ от (исахара)[2]. (-)[3] сеи (же) живѧше в (семарѣ)[4] в горѣ ефремовѣ· И суди израилеви. (лѣтъ, кг҃)[5]. и умре, и погребенъ бысть в (семарѣ)[6]· И въста по немъ иаиръ галаадитинъ. и суди израилеви. (лѣтъ, кв҃)[7]· И бысть ему (сыновъ, л҃)[8], ездѧщихъ. на. (л҃)[9] ослехъ. (гради же имъ. л҃)[10], (иже прозываху)[11] ѧ (-)[12] иаировы даже до дне (-)[13], иже суть в земли галаадовѣ· И умре иаиръ. и погребенъ бысть въ [икамонѣ][14]· И приложиша сынове израилеви творити ѕлое пред господомъ. и послужиша ваалиму и астароду [и богомъ сурскимъ][15]. и богомъ сидоньскимъ. и богомъ моавльскимъ. и богомъ сыновъ аммонь, и богомъ иноплеменникъ. и оставиша господа, и не работаша ему· И разгнѣвася (господь яростїю)[16] на израилѧ. и въдасть ѧ в руку дилистиму. и в руку сыновъ аммонь· И заѕлиша. и опечалиша сыны израилевы в (то време)[17]. и҃і, лѣтъ. всѣхъ сыновъ израилевыхъ [иже][18] обону страну иордана в земли аморреистеи, [иже в галаадѣ][19]· И (посемъ) проидоша сынове амъмони иерданъ, воевати [-][20] на июду и венїамина. и на домъ ефремовъ. и въскорбѣша сынове израилеви ѕѣло· И възопиша сынове израилеви къ господу глаголюще. съгрѣшихомъ к тебѣ, яко оставихомъ бога нашего, и работахомъ ваалиму· И рече господь къ сыномъ израилевымъ не [от египта ли. и от аморреа и от сынов аммонь. и от дилистима· И

шов до Тевис і обліг його, і взяв його. **51** Була ж сильна башта посеред міста, і туди втекли всі чоловіки і жінки, і всі старшини міста, і замкнулися самі ж, і вийшли на оборонні мури башти. **52** І прийшов Авимелех до башти, і воювали проти нього. І приступив Авимелех до брами башти, бажаючи запалити її вогнем. **53** *І одна жінка скинула

црс2. 11

відламок жорнового каменя на голову Авимелеха і розбила йому тім'я. **54** І скоро закричав Авимелех до слуги, що несе його зброю, і сказав йому: Витягни твій меч і убий мене, щоб не сказали, що жінка його забила. І його прошив його слуга, і він там помер. **55** І побачили ізраїльські чоловіки, що вже помер Авимелех, і кожний відійшов до свого місця. **56** І відплатив Бог Авимелехові за зло, яке вчинив своєму батькові, що убив 70 своїх братів, **57** також і за всю злобу сихемських чоловіків; і відплатив Бог на їхню голову, і на них прийшла клятва Йоатема, Єровалового сина.

Глава 10

1 І після Авимелеха встав Тола, син Туа, син його батьківського брата, чоловік з Ісахара, щоб спасти синів Ізраїля. Цей же жив в Семарі в Ефремовій горі. **2** І судив Ізраїля 23 роки, і помер, і був похований в Семарі. **3** І встав після нього Яір, ґалаадит, і судив Ізраїля 22 роки. **4** І в нього було 30 синів, що їздили на 30 ослах, у них же 30 міст, яких називали Яіровими аж до *цього* дня, які є в ґалаадській землі. **5** І помер Яір, і був похований в Ікамоні. **6** І додали ізраїльські сини чинити погане перед Господом, і послужили Ваалимові і Астароті, і сирійським богам, і сидонським богам, і моавським богам, і богам Аммонових синів, і богам чужинців, і покинули Господа, і не служили йому. **7** І розгнівався Господь люттю на Ізраїля, і передав їх Филистимові в руки, і в руки Аммонових синів. **8** І вчинили зло, і пригнобили ізраїльських синів в тому часі – 18 літ, всіх ізраїльських синів, що на другому боці Йордану, в Амморейській землі, що в Ґалааді. **9** І після цього перейшли Аммонові сини Йордан воювати проти Юди і Веніямина, і проти дому Ефремового. І сини ізраїльські були дуже пригнічені. **10** І закричали ізраїльські сини до Господа, кажучи: Ми згрішили проти тебе, бо ми покинули нашого Бога і послужили Ваалимові. **11** І сказав Господь до

ізраїльських синів: Чи не з Єгипту, і від Амморея, і від Аммонових синів, і від Филистима, **12** і від сидонян, і від Амалика, і від Мадіяма, що пригнітили вас, і коли ви закричали до мене, і я вас спас з їхньої руки? **13** Ви ж покинули мене і послужили іншим богам. Через це не додам вас спасти. **14** Ідіть і кричіть до богів, яких ви собі вибрали, і хай ті вас спасуть в часі вашої скорботи. **15** І сказали ізраїльські сини до Господа: Ми згрішили. Ти нам зроби за всім, що є угодне перед твоїми очима, тільки спаси нас в цьому дні. **16** І викинули чужих богів з-посеред себе, і послужили одному Господеві, і його душа змилувалася над ізраїльським трудом, і змилувався над ними. **17** І зібралися Аммонові сини і стали в Ґалааді, зібралися також і сини ізраїльські і отаборилися в сторожі. **18** І сказали князі ґалаадського народу, кожний один до одного: Кожний чоловік, який почне воювати з Аммоновими синами, той буде князем всіх, що живуть в Ґалааді.

ѿ сидо́нѧнъ. и ѿ амали́ка, и ѿ мадїа́ма и́же стꙋжи́ша ва́мъ][21]. и (ꙗ́ко) възопи́сте къ мнѣ, и спсохъ вы ѿ рꙋки и. (-)[22] вы́ (же) оста́висте мене и рабо́тасте бого́мъ инѣмъ. сего ради не приложꙋ спсти ва́съ· Идѣте и възопїи́те къ бого́мъ ꙗ́же избра́сте себѣ. и ти да спсꙋтъ вы въ вре́мѧ ско́рби ва́шеѧ· И рѣша снове їилеви къ гꙋ. съгрѣши́хомъ сътвори ты на́мъ по всемꙋ е́лико го́дѣ бы́сть пре [о́чима твои́ма][23]. то́чїю [-][24] изба́ви насъ въ (сїи дни)[25]· І изверго́ша боги чю́ждаѧ ѿ средѣ себе и послꙋжи́ша гви [еді́номꙋ и съжалѣ́сѧ дша его. трꙋжде́нїѧ їилева][26] (и поми́лова и)· И (събра́шасѧ)[27] снове амо́ни, и ста́ша въ галаа́дѣ (-)[28] [събра́шасѧ][29] (та́кожде и) снове їилеви и въполчи́шасѧ въ [стра́жбѣ][30]· И рѣша кнѕи людїи (гала́дъскихъ)[31], (ко́ждо дрꙋгъ дрꙋгꙋ)[32]. (кождо)[33] мꙋжъ иже начне́тъ би́тисѧ съ снъми амоновыми. (то́и)[34] бꙋдетъ кнѕь всѣмъ живꙋщимъ въ галаа́дѣ·

Глава 11

Гла, аі·

єв. 11

1 І *Ета був ґалаадійським чоловіком-вояком і сильний кріпостю, цей же був сином жінки-розпусниці, і вона породила Ґалаадові Етая. **2** І породила ж і ґалаадова жінка синів йому. І коли виросли, сини жінки прогнали Етая, і сказали йому: Не унаслідуєш в домі нашого батька, бо ти є від жінки-розпусниці. **3** І відійшов Етай з-перед лиця своїх братів, і поселився в землі Тововій. І збиралися до Етая прості чоловіки, і ходили з ним. **4** І сталося, що по цих днях воювали Аммонові сини проти Ізраїля. **5** І коли воювали Аммонові сини проти Ізраїля, пішли ґалаадські старшини взяти Етая з Товової землі. **6** І сказали до Етая: Ходи, будеш нам старшиною, щоб ми стали до бою з Аммоновими синами. **7** І сказав Етай ґалаадським старшинам: Чи не ви, отже, зненавиділи мене і вигнали мене з дому мого батька, і відіслали мене від себе? То чому ви сьогодні до мене прийшли, коли ви є в біді? **8** І сказали ґалаадські старшини до Етая: Задля цього ми тепер прийшли до тебе, щоб ти з нами пішов, і щоб ми стали до бою з Аммоновими синами, і будеш нам князем, всім, що живуть в Ґалааді. **9** І сказав Етай до ґалаадських старшин: Якщо повертаєте мене стати до бою проти Аммонових синів, і Господь видасть їх переді мною, чи я буду вам князем? **10** І сказали ґалаадські старшини до Етая: Господь хай буде свідком між тобою

євреом аі

И (бы́сть)* (е́да)[1] галаа́дскїи (мꙋ́ж вои́н. и) си́лныи крѣпо́стїю, (-)[2] се́и (же) бы снъ жены блꙋдница, (иже)[3] роди галаа́дꙋ, їеда́ѧ. и роди (же и) жена галаа́дова (сновъ емꙋ)[4]. и (егда) възмꙋжа́ша снове жены. (-)[5] изгна́ша (еда́ѧ)[6]. и реко́ша емꙋ не причасти́шисѧ въ домꙋ ѡ́тца на́шего. ꙗко жены (-)[7] блꙋдныѧ еси ты· И ѿи́де (їеда́и)[8] ѿ лица братїѧ своеѧ. и всели́сѧ въ земли то́бовѣ. и събира́хꙋсѧ къ (еда́ю)[9] мꙋжи про́сти, и хожда́хꙋ с ни́мъ· И бы по днехъ (сихъ) (-)[10] вое́ва́ша снове амо́ни на їилѧ· И (-)[11] внегда вое́ва́ша снве амо́ни на їилѧ. (-)[12] идо́ша ста́рцы галаа́дови поѧ́ти (еда́ѧ)[13] [ѿ][14] землѧ то́бовы· И реко́ша къ (еда́еви)[15]. прїиди (да ны бꙋдеши)[16] старѣ́йшина. (-)[17] [да сѧ воополчи́мъ][18] на сны амо́на· И рече (еда́и)[19] ста́рцемъ галаа́дъским. не вы́ ли ѹбо възненави́дѣсте мѧ. і изгна́сте мѧ из до́мꙋ ѡ́тца моего, и ѿпꙋсти́сте мѧ ѿ себе. то почто прїидо́сте къ мнѣ [нынѣ][20], внегда печа́лни есте· И реко́ша ста́рцы галаа́дстїи къ (еда́еви)[21]. [сего ради][22] нынѣ прїидо́хомъ к тебѣ. (-)[23] да идеши с на́ми и да въполчи́мсѧ на сны амо́ни и бꙋдеши на́мъ кнѕь всѣмъ живꙋщимъ в галаа́дѣ· И рече (еда́и)[24] къ ста́рцем галаа́довымъ аще обраща́ете мѧ (-)[25] [въполчи́тисѧ][26] на сны амо́на и преда́сть (ѧ гь)[27] предо мно́ю, (бꙋдꙋ (ли) азъ)[28] вамъ кнѕь· И реко́ша ста́рцы га-

лаадъски къ (ѥдаеви)[29]. гь да буде послухъ между (тобою и) нами. аще по слову твоему тако не сътворимъ· І иде (ѥдан)[30] съ старцы галаадъскими и поставиша и [людіе][31] (старѣишину) надъ собою вожда [и кнѧза][32]. и гла (ѥдан)[33] вса словеса своа предъ (бмъ)[34] в (масидѣ)[35]· (По семъ)[36] посла (ѥдан)[37] послы къ црю снѡвъ аммонь, гла что мнѣ и тебѣ, ꙗко пріиде къ мнѣ [въполчитисѧ на земли моеи][38]· И рече црь снѡв аммонь къ посломъ (ѥдаемъ)[39]. что ради вза інль землю мою, *внегда изыде и єгипта ѿ арнона, даже до (наавока)[40] и до єрдана, и нынѣ възврати ю с миромъ [и ѿиду][41], и възвратишасѧ послы къ (ѥдаю)[42]· И [приложи єще][43] (ѥдан)[44] и [посла послы][45] къ црю снѡвъ аммонь· [И рекоша єму][46] тако глетъ ѥдан. не взалъ інль землю моавлю, (ниже)[47] землю снѡвъ аммонь. (Но) єгда исхожаху изъ (землѧ єгѵпетъскіѧ)[48] (і)[49] иде інль по пустыни до морѧ чрьмнаго и пріиде до кадисъ· *И посла інль послы къ црю єдомъску гла (даи ми ити)[50] сквозѣ землю твою, и не послуша црь єдомскъ. (такоже) (посылалъ и къ црю моавску)[51] и не въсхотѣ. и сѣде інль в кадисѣ· (По семъ)[52] иде пустынею. и обиде землю єдомлю и землю моавлю. и пріиде на востокъ слнцу, до земли моавли. и въполъчисѧ обону страну арнонь. (но)[53] не вниде в предѣлы моавлѧ. *ꙗко арнонь баше предѣлъ моавль· И посла інль послы къ сиону црю [аморрѣиску (и) црю єсевоньску][54] и рече к нему інль, да минемъ по земли твоеи до мѣста моего· И не въсхотѣ сіонъ (інлѧ пропустити)[55] по предѣлу своему. (но)[56] собра сіонъ вса люди своа, и въполчисѧ (къ інлю) до [иасы][57] и воєва на інла· И предасть гь бъ (-)[58] (в руцѣ інлю сіона, и вса люди єго)[59], і изби ѧ. и пріа інль всю землю, аморреа живущаго на земли [тои][60] и взаша весь предѣлъ (амморенскъ)[61]· ѿ арнона, (-)[62] даже до (авока)[63]. и ѿ пустынѧ [-][64] до іордана· И нынѣ гь бъ інлевъ изгна аморреа ѿ лица людіи своих інлѧ. (-)[65] Ты (же) (хощеши причастити)[66] ю себѣ· Ни, (но) єлико причасти тебѣ хамосъ богъ твои. сіа да причастиши, и вса ꙗже [изгна][67] гь бъ нашъ ѿ лица нашего, то мы причастимъ· (Но)[68] нынѣ лучшіи ли єси ты (валаака)[69] сна (сепдорова)[70] црѧ моавлѧ. не (-)[71] препира ли са съ інлемъ. или не воюѧ воєва на нѧ· внегда [вселисѧ][72] інль въ єсевонѣ, [и въ предѣлехъ єго и въ (-)[73] ароире и въ предѣлехъ єго][74] и въ всѣхъ граде иже (въ предѣлехъ арнони)[75]. т.

д мо ка
д мо к
д мо ка
д мо кв

і нами, якщо так не вчинемо за твоїм словом. **11** І пішов Етай з ґалаадськими старшинами, і народ поставив його старшиною над собою, вождем і князем. І сказав Етай всі свої слова перед Богом в Маситі. **12** По цьому послав Етай послів до царя Аммонових синів, кажучи: Що мені і тобі, що ти прийшов до мене стати до бою в моїй землі? **13** І сказав цар Аммонових синів до Етаєвих послів: Задля чого взяв Ізраїль мою землю, *коли він вийшов з Єгипту, від Арнона аж до Наавока і до Йордану. І тепер поверни її з миром, і відійду; **14** і повернулися посли до Етая. І додав ще Етай, і послав послів до царя Аммонових синів. **15** І сказали йому: Так говорить Етай: Не забрав Ізраїль моавської землі ані землі Аммонових синів. **16** Але коли виходили з єгипетської землі, і пішов Ізраїль по пустині до Червоного моря, і прийшов до Кадиса. **17** *І послав Ізраїль послів до едомського царя, кажучи: Дай мені піти крізь твою землю. І не послухав едомський цар. Також посилав і до моавського царя – і не забажав. І сів Ізраїль в Кадисі. **18** Після цього пішов пустинею і обійшов едомську землю і моавську землю, і прийшов на схід сонця до моавської землі; і отаборилися на другій стороні Арнона, але не ввійшов до моавських околиць, *бо Арнон був моавською границею. **19** І послав Ізраїль послів до Сиона, амморрейського царя і есевонського царя, і сказав до нього Ізраїль: Пройдемо крізь твою землю до мого місця. **20** І не забажав Сіон перепустити Ізраїля крізь свої околиці, але зібрав Сіон ввесь свій народ і отаборився проти Ізраїля до Яси, і воював проти Ізраїля. **21** І передав Господь Бог в руки Ізраїля Сіона і ввесь його народ, і вигубив їх. І взяв Ізраїль всю землю амморея, що жив в тій землі, **22** і взяли всю амморейську околицю від Арнона аж до Авока, і від пустині до Йордану. **23** І тепер Господь Бог ізраїльський вигнав амморея з-перед лиця свого народу Ізраїля. Ти ж хочеш її собі унаслідувати? **24** Ні, але те, що дав тобі в наслiддя Хамос, твій бог, це унаслідуєш, і всіх, що вигнав Господь Бог наш від нашого лиця, то ми унаслідуємо. **25** Але тепер чи ти є кращий від Валака, сина Сепфорового, моавського царя? Чи він не змагався з Ізраїлем, або, воючи не воював проти нас? **26** Коли поселився Ізраїль в Есевоні і в його околицях, і в Ароірі і в його околицях, і в усіх містах, що в арнонових околицях, – 300 літ. Чому ви їх в тому часі не спасли? **27** Я ж не згрішив проти тебе, а ти чиниш зі мною

мой4. 21
мой4. 20
мой4. 21
мой4. 22

зло, воюючи проти мене. Хай судить Господь, що сьогодні судив між ізраїльськими синами і між Аммоновими синами. **28** І не послухався цар Аммонових синів Етаєвих слів, які послав до нього. **29** І був на Етаю господній дух, і він пройшов Ґалаад і Манасію, і ґалаадську сторож, і від ґалаадської сторожі пішов на той бік Аммонових синів. **30** І помолився Етай молитвою до Господа, і сказав: Господи, якщо виданням передаси Аммонових синів в мої руки, **31** то що вийде з дверей мого дому мені назустріч, коли повернуся з миром від Аммонових синів, хай це буде Господеві, або принесу його в цілопалення. **32** І прийшов Етай до Аммонових синів, щоб стати до бою проти них. І видав їх Господь в його руки. **33** І вигубив їх від Ароіра аж до входу до Семинута – 20 міст аж і до Авея і виноградники дуже великим вигубленням; і впокорені є Аммонові сини перед лицем ізраїльських синів. **34** І прийшов Єтай до Масити, до своєї хати, і ось його дочка виходила йому назустріч з тимпанами і хороводами. Ця ж одиначка була в нього і улюблена, і не було в нього сина ані іншої дочки, тільки вона. **35** І сталося, коли сам побачив її, роздер на собі свою одіж і сказав: Горе, моя дочко, засмучуючи засмутила ти мене, і ти сьогодні є в поганому перед моїми очима, бо я відкрив мої уста до Господа і не зможу відвернути назад. **36** І сказала до нього дочка: Батьку, якщо ти відкрив свої уста до Господа, вчини зі мною так, як вийшло з твоїх уст, тому що ж вчинив Господь помсту над твоїми ворогами, над Аммоновими синами. **37** І сказала до свого батька: Вчини, мій тату, це слово: дай мені два місяці, хай піду і вийду на гори, і хай оплачу моє дівоцтво, я і мої дружки. **38** І сказав їй: Іди. І відпустив її на 2 місяці. І вона пішла сама і її дружки, і оплакувала своє дівоцтво на горах. **39** І сталося, що після закінчення двох місяців повернулася до свого батька, і зробив з нею Етай за своєю обіцянкою, якою обіцявся. Вона ж так була: не пізнала мужа. І це стало законом в Ізраїлі. **40** І з року до року ходили ізраїльські дочки плакати через дочку Етая, ґалаадця, 4 дні в році.

лѣт, почто не избависте их въ время то· (-)[76] аз (же) не съгрѣших тебѣ. (а)[77] ты твориши со мною ѕло воююще на мя. да судит гь иже суди днесь между сны іилевыми, и между сны аммони· И не послуша црь сновъ аммонь [-][78] словес едаевых иже посыла к нему· И бысть на (едаи)[79] дхъ гнь. и мину галаада и манасїю, и (-)[80] стражбу галаадову. и ѿ стражбы галаадовы (иде) на ону страну сновъ аммонь· И молися (иедаи)[81] млтвою къ гви и рече. (ги) аще преданїемъ предаси (-)[82] сны аммона в руку мою. (то)[83] что изыидет из врат дому моего, противу мнѣ, егда обращуся с миром ѿ сновъ аммонь. (-)[84] да будет (се) гви. (или)[85] възнесу и въ всесъжженїе· И прїиде (едаи)[86] къ сном аммонем въполчитися на ня. и предаст я гь в руцѣ его· І изби я ѿ ароира, [-][87] дондеже прїити въ (семинуд)[88]. к, град даже (и) до (авея)[89]. (и) виноградом вредом великим ѕѣло. и покорени суть снове аммони пре лицем сновъ іилевъ· И прїиде (иедаи)[90] въ (масиду)[91] в дом свой. и се дщи его исхождаше противу его съ тимпаны и лики. (си же)[92] единочадна (сущи) ему (и) възлюблена. и не [бѣ][93] ему (сна ни другїя дщере, развѣ ея)[94]· И бысть егда видѣ и [сам][95], [-][96] растерза ризы своя (на себѣ). и рече ѿ дщи моя [смущающе смути][97] мя. [и ты нынѣ въ жестотѣ][98] бысть пре очима моима. аз бо ѿверзох уста моя [-][99] къ гу, и не възмогу въспять обратити· И рече к нему (дщи) ѿче [-][100] аще [-][101] ѿверзл еси уста своя къ гу. сътвори мнѣ якоже изыиде, из уст твоих. зане же сътвори (-)[102] гь мест врагом твоим, ѿ сновъ аммонь· И рече къ ѿцу си [-][103] сътвори [ѿче мой се слово][104]. остави мя два мца, да иду и взыиду на горы. и да плачуся дѣвства моего [-][105] аз и другиня моя· И рече (ей) иди и ѿпусти ю на, в мца, і иде сама и другиня ея. и плакася дѣвства своего на горах· И бысть на конец двою мцу, (-)[106] възвратися къ ѿцу своему. и [сътвори ей][107] (едаи)[108] по обещанїю своему, еюже ся обеща. (си же)[109] (тако) бысть не знающи мужа. И бысть (се) в закон въ іили ѿ года до года. (и) съхождаху дщери іилевы да плачут дщери ради (едаевы)[110] галаадитина. д, дни въ лѣте·

Глава, ві҃

И съебра́шасѧ мꙋжѝ е҆фре́мли и҆ прїидо́ша въ сефи́нꙋ. и҆ рѣ́ша къ (е҆да́е҆ви)[1], почто̀ хо́ди въполчи́тисѧ на сн҃ы а҆ммона. и҆ на́ не позва̀ и҆ти съ собо́ю. до́мъ тво́й [с тобо́ю съжже́м][2] о҆гнемъ· И҆ рече к ни́мъ (е҆да́н)[3] (и҆мѣ́ прю̀ ве́лїю)[4], и҆ лю́дїе мои (съ сн҃ъми)[5] а҆мо́новыми (и҆) о҆скорбиша менѐ (и҆ лю́дїе мои) ѕѣ́ло, (а҆з же)[6] възва́хъ ва́съ и҆ не и҆зба́висте менѐ ѿ рꙋкꙋ и҆хъ· И҆ видѣхъ ꙗ҆́ко не бѧ́ше спсающа́го. и҆ положи́хъ дш҃ꙋ свою въ рꙋкꙋ мою̀. ї и҆дохъ къ сн҃омъ а҆ммо́нимъ. и҆ предастъ ѧ҆̀ гь в рꙋкꙋ мою̀. (-)[7] въскꙋ́ю (же) прїидо́сте къ мнѣ̀ (днс҃е)[8], [въполчи́ти ли сѧ][9] на́ мѧ· ї и҆збра̀ (и҆е҆да́н)[10] вси мꙋжа галаа́дъски, и҆ [ѿполчи́сѧ][11] на е҆фре́ма. ї и҆зби́ша мꙋжи галаа́дъстїи е҆фре́ма. поне́же гл҃ахꙋ ꙗ҆́ко бегꙋны̀ (се) е҆фре́мови, вы галаа҆ срѣдѣ е҆фре́ма и҆ срѣдѣ (манасї́ѧ)[12]· И҆ [засѧ́де галаа́дъ][13] прохо́ды (си) оу҆ і҆ерда́на е҆фре́мови, и҆ бы́сть е҆гда̀ рѣ́ша оу҆цѣлѣ́вшїи ѿ е҆фре́ма да минемъ. и҆ реко́ша и҆мъ мꙋжи галаа́дъстїи. е҆да ли (ѿ е҆фре́ма вы̀)[14]. и҆ рѣ́ша нѣ́смы· И҆ рѣ́ша и҆м рцѣ́те завѣ́ и҆ не оу҆пра́виша гл҃ати си́це, (о҆ни́же)[15] и҆ма́хꙋ и҆хъ и҆ закала́хꙋ оу҆ прехо́дъ і҆ерда́нихъ· И҆ падо́ша [в то вре́мѧ ѿ е҆фре́ма][16]. м҃, (и҆) двѣ ты́сѧщи· И҆ сꙋдѝ і҆е҆дан і҆и҃леви, (лѣ҃, ѕ҃)[17]. и҆ (по се́мъ) оу҆́мре (и҆е҆да́н)[18] галаа҆ди́тинъ. и҆ погребе́нъ бы҃ въ гра́дѣ свое҆мъ [в҃][19] галаа́дѣ· И҆ сꙋдѝ по не́мъ і҆и҃леви, е҆сево҃ ѿ [видлео́ма][20]. (Се́и и҆мѧ́ше)[21], л҃, сн҃овъ, и҆ л҃, дщерїи ꙗ҆́же ѿда́лъ (ѿ себѐ мꙋже́мъ)[22], а҆ л҃, же́нъ. (и҆) приведѐ сн҃омъ свои҆мъ и҆звнꙋ. и҆ сꙋдѝ і҆и҃леви, з҃, лѣ҃· (По се́мъ)[23] оу҆́мре е҆сево́нь, и҆ погребе́нъ бы́сть въ (видлео́мѣ)[24]· И҆ сꙋдѝ по не҃ і҆и҃леви (е҆лло́нъ)[25] заоу҆лонъскїи. [-][26] і҃, лѣ҃ и҆ оу҆́мре (е҆лло́нъ)[27] заоу҆лонъскїи [-][28] и҆ [погребе́нъ въ е҆ли́ме][29] въ землѝ заоу҆ло́ни· И҆ сꙋдѝ по не́мъ і҆и҃леви, [авдо́нъ][30] сн҃ъ [е҆лїе҆́ховъ фарадони́тинъ][31]· (Се́и и҆мѧше)[32], м҃, сн҃овъ. а҆ л҃, (внꙋковъ)[33] и҆же ꙗ҆здѧ́ше. на о҃, о҆се́лъ. и҆ сꙋдѝ і҆и҃леви. и҃, лѣтъ· (По се҃)[34] оу҆́мре [а҆вдо́нъ][35] сн҃ъ [е҆лие́ховъ, фарадони́тїн][36] и҆ погребе́нъ бы́сть въ (даравонѣ)[37] в҃ землѝ е҆фре́мли, в҃ горѣ [а҆малико́вѣ][38].

Глава 12

1 І зібралися Ефремові сини, і прийшли до Сефина, і сказали до Етая: Чому пішов ти воювати з Аммоновими синами і нас не закликав іти з собою? Твій дім з тобою спалимо вогнем. **2** І сказав до них Етай: Велике змагання мав я і мій народ з Аммоновими синами, і вони дуже образили мене і мій народ; я ж закликав до вас – і ви мене не спасли з їхньої руки. **3** І я побачив, що не було спасителя, і я поклав свою душу в мої руки, і я пішов до Аммонових синів, і Господь їх передав в мої руки. Навіщо ж ви сьогодні прийшли до мене, чи воювати зі мною? **4** І вибрав Єтай всіх ґалаадських мужів, і воював з Ефремом, і побили ґалаадські мужі Ефрема, бо сказали що це Ефремові втікачі ви – Ґалаад посеред Ефрема і посеред Манасії. **5** І обсів Ґалаад собі переходи коло Ефремського Йордану; і було, коли сказали ті, що спаслися з Ефрема: Хай перейдемо. І сказали їм ґалаадські мужі: Чи ви не з Ефрема? І сказали: Ми не є. **6** І сказали їм: Скажіть Завіт; – і не здолали так сказати; вони ж їх хапали і забивали при переходах Йордану. І впали в тому часі 40000 і дві тисячі з Ефрема. **7** І судив Єтай Ізраїль 6 літ. І по цьому помер Етай ґалаадит, і був похований у своєму місті в Ґалааді. **8** І після нього судив Ізраїль Есевон з Вифлеєма. **9** Цей мав 30 синів і 30 дочок, яких віддав від себе чоловікам, а й 30 жінок привів своїм синам з-поза. І судив Ізраїль 7 літ. **10** Після цього помер Есевон, і був похований у Вифлеємі. **11** І після нього судив Ізраїль Еллон Завулонський 10 літ. **12** І помер Еллон Завулонський, і *був* похований в Елимі, в Завулоновій землі. **13** І після нього судив Ізраїль Авдон, Елієхів син, фаратоніт. **14** Цей мав 40 синів а 30 внуків, які їздили на 70 ослах, і він судив Ізраїль 8 літ. **15** По цьому помер Авдон, Елиєхів син, фаратоніт, і був похований в Фаравоні, в Ефремовій землі, в Амаликовій горі.

Глава, гі҃

И приложи́ша (е҆щѐ) сн҃ове і҆и҃лви твори́ти ѕло̀ пре҃ гмъ, и҆ преда́ ѧ҆̀ (-)[1] в рꙋкꙋ [филистїскꙋ][2], м҃, лѣ҃· И҆ бѧ́ше мꙋжъ (въ а҆ѱа́рѣ)[3] ѿ племе́ни да́нова (-)[4] и҆мѧ́ (же) е҆мꙋ мано́е. и҆ жена̀ е҆мꙋ бѧ́ше непло́ды и҆ не ражда́аше· И҆ ꙗ҆ви́сѧ а҆гг҃лъ гн҃ь къ женѣ̀, и҆ рече к

Глава 13

1 І ще додали ізраїльські сини чинити зло перед Господом, і передав їх у филистимські руки – 40 літ. **2** І був чоловік в Апсарі з Данового племені, ім’я ж його Маное, і його жінка була неплідна і не родила. **3** І з’явився господній ангел до жінки,

і сказав до неї: Ось, отже, ти неплідна і не породила, бо ось зачнеш і породиш сина. **4** І тепер, отже, стережися, не пий вина ані п’янкого напитку, і не з’їси нічого нечистого. **5** Бо ось ти матимеш в лоні і породиш сина, і залізо не підведеться на його голову, бо назиреєм Богові буде цей хлопчина від лона, і він почне спасати Ізраїля з руки чужинців. **6** І ввійшла жінка, і сказала своєму чоловікові, кажучи: Божий чоловік прийшов до мене, *і його вигляд, наче вигляд божого ангела, дуже страшний, і я його питала: Звідки ти є? І не сказав мені свого імені. **7** І сказав мені: Ось ти зачнеш в лоні і породиш сина, і тепер не пий вина ані п’янкого напитку, і не їж нічого нечистого, бо назиреєм Богові буде хлопчина від лона до дня його смерті. **8** І помолився Маное до Господа, і сказав: О Господи, божий чоловік, якого Ти послав, хай прийде до нас і навчить нас, що чинити хлопчаті, що народиться. **9** І вислухав Бог Маноєві молитви, і знову божий ангел прийшов до жінки, вона ж сиділа в полі, Маное ж, її чоловік, не був з нею. **10** І поспішилася жінка, і побігши скоро, сповістила своєму чоловікові, і сказала до нього: Ось мені з’явився чоловік, що приходив в тому дні до мене. **11** І вставши пішов Маное вслід за своєю жінкою, і прийшов до чоловіка, і сказав до нього: Чи ти є чоловік, що говорив до моєї жінки? І сказав ангел: Я є. **12** І сказав Маное: Тепер, отже, хай збудеться твоє слово: який є суд хлопчини, і що є його діла? **13** І сказав господній ангел до Маноя: Від усього, що я сказав жінці, хай бережеться від усього, **14** і від всього, що походить з винограду, хай не їсть: і вина, і п’янкого напою хай не п’є, і всього нечистого хай не їсть; і все, що я заповів, це хай береже. **15** І сказав Маное до божого ангела: Хай тебе вблагаємо, і зробимо перед тобою козла, з кіз. **16** І сказав божий ангел до Маноя: Хоч мене силуєш – і не їстиму твого хліба, але якщо зробиш цілопалення Господеві, то принеси його, – бо Маное не знав, що це господній ангел. **17** І сказав Маное до господнього ангела: Яке в тебе твоє ім’я, щоб, коли збудеться твоє слово, ми тебе прославили? **18** І сказав йому господній ангел: Навіщо це випитуєш про моє ім’я? Воно ж є чудне? **19** І взяв Маное козла, з кіз, і жертву, і приніс до каменя Господеві, і зробив чудно. Маное ж і його жінка дивилися. **20** І сталося, коли піднялося полум’я над жертовник до неба, і господній ангел піднявся в полум’ї жертовника; Маное ж і його жінка гляділи, і впали ниць до землі. **21** І не

мой4. 6

не́и. се оу҆бо ты непло́ды и҆ не ро́ди, (се бо)[5] зачне́ши и҆ роди́ши сн҃ъ. И҆ нн҃ѣ снабдѝ (оу҆бо)[6]. не пі́и вина̀ (н҆и)[7] сике́ра, и҆ не ꙗ҆́жъ нечи́ста ничто́же. Ꙗ҆́ко се ты̀ въ оу҆тро́бѣ пріи́мешѝ и҆ породи́ши сн҃ъ, и҆ (желѣ́зо на главꙋ̀ е҆го не възыи́детъ)[8], ꙗ҆́ко [назире́и бв҃и бꙋ́детъ][9] (се), о҆тро́ча ѿ чре́ва. и҆ се́и начне́тъ сп҃ти і҆и҃ла и҆з рꙋкѝ и҆ноплеме́нник. И҆ вни́де жена̀ и҆ рече мꙋ́жеви своемꙋ гл҃юще, [-][10] чл҃къ бж҃їи пріи́де къ мнѣ *и о҆́бразъ е҆го ꙗ҆́ко о҆́бразъ а҆гг҃ла бж҃їа стра́шенъ ѕѣ́ло, и҆ въпраша́хъ [е҆го][11] ѿкꙋ́дꙋ (е҆си)[12], і и҆мени своего не повѣ́да ми. И҆ речѐ ми се ты̀ въ оу҆тро́бѣ зачне́ши, и҆ роди́ши сн҃ъ. и҆ нн҃ѣ не пі́и вина̀ (ни)[13] о҆лови́ны и҆ не ꙗ҆́жъ н҆ичто́же нечи́ста. ꙗ҆́ко назире́о҆нъ бв҃ꙋ бꙋ́детъ о҆тро́чищъ, ѿ оу҆тро́бы до дн҃е смр҃ти е҆го. И҆ помоли́ся мано́е къ гв҃и. и҆ рече ѡ҆ г҃и. чл҃къ бж҃їи е҆го́же послà [-][14] мано́евы, и҆ пріи́де [па́ки][15] а҆гг҃лъ бж҃їи к҆ женѣ. сїа (же) сѣда́ше на селѣ, (-)[16] мано́е (же) мꙋ́жъ е҆ѧ̀ не бѧ́ше с не́ю. И҆ потщá сѧ жена̀ и҆ (те́кши ско́ро)[17] повѣдà мꙋ́жꙋ своемꙋ, и҆ рече к немꙋ. се ꙗ҆ви́сѧ ми мꙋ́жъ, и҆же приходѝ (въ дн҃ь о҆́нъ къ мнѣ)[18]. И҆ (въставъ)[19] ((-)[20] и҆́де мано́е)[21] въ слѣ҆ жены̀ своеѧ [и҆ пріи́де][22] к мꙋ́жꙋ, и҆ рече е҆мꙋ. ты л҆и е҆си мꙋ́жъ гл҃авыи къ женѣ (мое́и), и҆ рече а҆гг҃лъ а҆́зъ е҆смь. И҆ рече мано́е нн҃ѣ оу҆бо да пріи́детъ сло́во твое что е҆сть сꙋ́дъ о҆троча́те, и҆ (что е҆сть) творе́ніе е҆го. И҆ рече а҆гг҃лъ гн҃ь к҆ мано́еви. ѿ (сегò)[23] е҆́же гл҃а женѣ да съхрани́тсѧ (ѿ всегò). (И҆) ѿ всегò и҆́же и҆схо́дитъ и҆з виногра́да да не ꙗ҆́сть и҆ вина̀ и҆ сике́ра да не пі́етъ, и҆ всегò нечи́ста да не ꙗ҆́сть, (и҆) все е҆ли́ко заповѣ́дахъ (сїе)[24] да снабди́тъ. И҆ рече мано́е къ а҆гг҃лꙋ (бж҃їю)[25], да тѧ понꙋди́мъ, и҆ сътвори́мъ пре҃ тобо́ю ко́злище ѿ ко́зъ. И҆ рече а҆гг҃лъ (бж҃їи)[26] к҆ мано́еви, а҆́ще (мѧ нꙋ́диши)[27] (и҆) не ꙗ҆́мъ хлѣ́ба [твое́го][28], (н҆о)[29] а҆́ще сътвори́ши всесъжже́ніе гв҃и, (то) възнеси е҆̀. не вѣ́дѧше бо мано́е ꙗ҆́ко а҆гг҃лъ гн҃ь е҃. И҆ р҃е мано́е къ а҆гг҃лꙋ гн҃ю что (ти е҆сть) имѧ твое да е҆гдà събꙋде́сѧ сло́во твоѐ просла́вим тѧ. И҆ р҃е е҆мꙋ а҆гг҃лъ гн҃ь почтò се въпраша́еши и҆́мени мое́го (-)[30] се же е҆сть чю́дно. И҆ взѧ̀ мано́е ко́злищъ ѿ ко́зъ и҆ тре́бꙋ, и҆ възнесѐ на ка́мень гв҃и. (и҆ сътвори чю́дно)[31]. Ѡ҆мано́и (же) и҆ женà е҆го гледѣ́ста. И҆ бы҃ е҆гдà пла́мы взы́иде вы́ше о҆лтарѧ̀ до н҃бсе. и҆ взы́иде а҆гг҃лъ гн҃ь въ пла́мени [о҆лтарѧ̀][32] (-)[33] мано́е (же) и҆ женà е҆го смотрѧ́ста, и҆ падо́ста ни́цъ на з҃ели. И҆ не приложѝ к҆ семꙋ а҆гг҃лъ гн҃ь ꙗ҆ви́ти мано́еви и҆ женѣ е҆го, тогдà оу҆вѣ́дѣ мано́и ꙗ҆́ко а҆гг҃лъ

д мѡ ѕ

гн҃ь є҆сть. И҆ рече манѡ́и къ женѣ̀ своє́и, смр҃тїю оу҆мревѣ, ꙗ҆́ко б҃а видѣхове̑. И҆ рече є҆мꙋ̀ жена̀ є҆го, а҆́ще бы хотѣ́лъ (б҃ъ)[34] оумр҃твити на́ю то не бы̀ взѧ́лъ ѿ рꙋ́ки на́ю всесъжже́нїѧ и҆ тре́бы. и҆ не бы̀ показа́лъ на́ма сего̀ всего̀. И҆ не бы̀ слы́шано (се сътворилъ на́мъ)[35] *(и зача жена̀ и҆ родѝ)[36] сн҃ъ и҆ нарече и҆́мѧ є҆мꙋ̀ самѱо́нъ, [и҆ възмо́же о҆́троча и҆ бл҃ви є҆̀ (б҃ъ)[37]][38]. И҆ нача́тъ дх҃ъ гн҃ь ходити с нимъ, (и҆) въ полцѣ̀ да́новѣ средѣ̀ (сараа́ка)[39], и҆ сре́дѣ (є҆сдеѡ́ла)[40].

є҆вреѡм а҃і

додав більше господній ангел з'являтися Маноеві і його жінці. Тоді пізнав Маной, що це господній ангел. **22** І сказав Маной до своєї жінки: Смертю помремо, тому що ми побачили Бога. **23** І сказала йому його жінка: Якщо би Бог бажав, щоб ми померли, то не прийняв би з наших рук цілопалення і жертви, і не показав би нам цього всього, і не дав би це нам чути. **24** *І жінка зачала, і породила сина, і назвала його ім'я Сампсон; і виріс хлопчина, і поблагословив його Бог. **25** І господній дух почав ходити з ним і в Дановім таборі посеред Сараака і посеред Естеола.

єв. 11

Гл҃а, д҃і.

П(о се́мъ)[1] и҆де самѱо́нъ въ да́мнада, и҆ ви́дѣ женꙋ̀ въ дамнадѣ ѿ дще́рїи (филистимскї)[2], и҆ годѣ бы́сть пре́д ни́м. И҆ взы́иде (-)[3] повѣда ѿцꙋ своє́мꙋ и мт҃ри своє́и, и҆ рече, женꙋ ви́дѣхъ въ дамна́дѣ ѿ дще́рїи [филистимлѧ][4], и҆ ны́нѣ поимѣте [ю мнѣ][5] въ женꙋ. И҆ рече є҆мꙋ ѿц҃ъ є҆го и҆ мт҃и є҆го є҆да нѣсть [дще́ри ѿ бра́тїѧ твоєѧ][6] и҆ ѿ всѣхъ людїи моихъ же ны, ꙗ҆ко ты (хоще́ши)[7] поѧ́ти женꙋ ѿ (дще́рїи) и҆ноплемє́нникъ неѡ҆брѣзаныхъ. и҆ рече самѱонъ къ ѿцꙋ своє́мꙋ, тꙋ (ми поими)[8]. ꙗ҆ко [та][9] ми оу҆го́дна є҆сть пре́д ѻ҆чима моима. (-)[10] ѿц҃ъ (же) є҆го и҆ ма́ти є҆го не разꙋмѣша ꙗ҆ко (се) ѿ г҃а є҆сть, ꙗ҆ко вины̀ (-)[11] взыщетъ ѿ (дилистимлѧнъ)[12]. (-)[13] в (то (бо) врє́мѧ)[14] (владахꙋ дилистини)[15] сн҃ы і҆и҃левыми. И҆ сни́де самѱо́н и҆ ѿц҃ъ є҆го и҆ ма́ти є҆го въ дамна́да. и҆ (прїидоша)[16] до винограда дамна́ды, и҆ се львичищъ ревыи противꙋ є҆мꙋ. И҆ сни́де нань дх҃ъ гн҃ь (и҆ въсхити льва̀) и҆ растерза̀ и҆̀, ꙗ҆ко (-)[17] ко́злищъ [-][18]. и҆ ничтоже не и҆мѣа́ше в рꙋкꙋ своє́ю. и҆ не повѣда̀ ѿцꙋ ни [и҆][19] мт҃ри [своє́и][20] є҆же сътвори. И҆ (посе́м) (и҆де и҆ гл҃а)[21] съ жено́ю. и҆ оу҆го́дно [пре́д ѻ҆чима][22] самѱо́нꙋ. И҆ възвратисѧ по днехъ поѧ́ти ю̀. и҆ съвратисѧ видѣти трꙋпъ льво́въ. и҆ се рои пче́лъ въ оу҆стѣхъ льво́выхъ и҆ ме́дъ [-][23]. І и҆зѧ̀ и҆̀ (ѿ оу҆стъ льво́въ)[24] [на рꙋкꙋ свою][25], і (и҆дыи и҆дѧше)[26] и҆ ꙗ҆дыи. і и҆де къ ѿцꙋ своє́мꙋ и҆ мт҃ри своє́и. и҆ да́сть и҆ма и҆ ꙗ҆ста. (но)[27] не повѣда и҆ма ꙗ҆ко ѿ трꙋпа льво́ва взѧ̀ (сїи) ме́дъ. И҆ сни́де ѿц҃ъ є҆го к невѣсте, и҆ сътвори (самѱонъ тамо)[28] пиръ. (з҃. днїи)[29]. ꙗ҆ко тако [творѧ́тъ][30] ю҆ноты. И҆ бы́сть є҆гда нача́ша боѧ́тисѧ є҆го, приставиша к немꙋ. (л҃, дрꙋговъ)[31]. и҆ бѧхꙋ с нимъ. И҆ рече и҆̀м самѱонъ, да вы̀ пре́ложꙋ (ны́нѣ) гада́нїе. и҆ а҆́ще

Глава 14

1 Після цього пішов Сампсон до Тамнати, і в Тамнаті побачив жінку, з филистимських жінок, і мила була перед ним. **2** І пішов сповістив своєму батькові і своїй матері, і сказав: Я в Тамнаті побачив жінку з филистимських дочок, і тепер візьміть мені її за жінку. **3** І сказав йому його батько і його матір: Чи немає дочки з твоїх братів і жінки з усього мого народу, що ти хочеш взяти жінку з дочок необрізаних чужинців? І сказав Сампсон до свого батька: Візьми мені цю, бо та мені є мила перед моїми очима. **4** Батько ж його і матір його не розуміли, що це є від Господа, – бо шукатиме причини у филистимлян, бо в тому часі филистимці панували над ізраїльськими синами. **5** І зійшов Сампсон і його батько, і його матір до Тамнати, і прийшли до виноградника Тамнати, – і ось левеня, ревучи, йому назустріч. **6** І зійшов на нього господній дух, і він схопив льва, і роздер його, так як козла, і не мав нічого у своїх руках. І не сповістив своєму батькові ані своїй матері, що вчинив. **7** І після цього пішов і говорив з жінкою, і вона мила перед очима Сампсона. **8** І повернувся по днях, щоб її взяти, і звернув подивитися на труп лева: і ось рій бджіл у левових устах і мед. **9** І взяв його з левових уст до своїх рук, і йдучи ішов і їв. І прийшов до свого батька і своєї матері, і дав їм, і їли, але не сповістив їм, що з левового трупа взяв цей мед. **10** І зійшов його батько до невістки, і Сампсон робив там прийом 7 днів, бо так робить молодь. **11** І сталося, коли почали його боятися, приставили до нього 30 друзів, і були з ним. **12** І сказав їм Сампсон: Поставлю вам тепер загадку, і якщо, відгадуючи, сповістите мені в 7-ох днях цього прийому, то дам вам 30 плахт і 30 одежей на зміну. **13** І якщо ж не зможете мені сповістити, то ви мені дасьте 30

плахт і 30 одежей на зміну. І сказали йому: Скажи твою загадку, хай її послухаємо. **14** І сказав їм: З того, що їв, вийшло їстивне, і з сильного вийшла солодість. І не могли сповістити загадки до трьох днів. **15** І сталося в четвертому дні, і було, коли наближався сьомий день, сказали Сампсоновій жінці: Обмани, отже, свого чоловіка, хай тобі розкаже цю загадку. Чи хочеш, щоб ми спалили тебе і дім твого батька? Чи ви нас сюди покликали, щоб зробити бідними? **16** І плакала Сампсонова жінка до Сампсона, свого чоловіка, і сказала: Чому мене ненавидиш, і не полюбив ти мене, бо загадку, яку ти завдав синам мого народу, і її ти не сповістив мені. І сказав їй Сампсон: Ось своєму батькові і своїй матері я цього не розповів, а чи тобі маю розповісти? **17** І плакала до нього 7 днів, в яких був в них прийом, і сталося, що в 7-му дні і розповів їй, тому що дуже йому надокучила; вона ж скоро розповіла синам свого народу. **18** І сказали йому чоловіки міста в сьомому дні раніше, ніж зайшло сонце: Що солодше меду, що ж сильніше лева? І сказав їм Сампсон: Якщо б ви не змусили мою ялівку, то не знали б ви моєї загадки. **19** І зійшов на нього господній дух, і він зійшов до Асколону, і там вигубив 30 мужів, і взяв їхню одіж, і дав її тим, що сповістили загадку. І Сампсон розгнівався лютттю, і пішов до дому свого батька. **20** Жінка ж Сампсонова вийшла за іншого чоловіка, який був одним з його друзів, що *був* на прийомі.

[ѿгада́юще сповѣ́дите][32] мнѣ. въ ӡ҃. дн҃ии пирꙋ (сего). (то) да́мъ вы̀, л҃. по́нявъ и҆, л҃, ри́зъ [и҆змѣ̑нны][33]· И҆ а҆́ще ли не мо́жете и҆сповѣ́дати мнѣ. (то)[34] дасте вы̀ мнѣ, л҃, по́нявъ. и҆ л҃, ри́зъ и҆змѣ̑нны· И҆ реко́ша є҆мꙋ прѣ̑ложѝ гада́нїе твое (-)[35] да слы́шимъ и҆̀. и҆ гл҃а и҆мъ ѿ ꙗ҆дꙋщаго (ꙗ҆до́мое и҆зы́иде)[36]. и҆ ѿ крѣпкаго и҆зы́иде сла̑кость, и҆ не [моѓо́ша][37] и҆сповѣдати гада́нїѧ, до трехъ дн҃ии· И҆ бы́сть въ дн҃ь четве́ртыи и҆ (бы́сть є҆гда приближа́шеся дн҃ь се́дмыи), реко́ша женѣ̑ са̑мѱоновѣ. прельстѝ оу҆бо мꙋжа своє҆го (-)[38] да ти повѣсть гада́нїе (се хо́щеши ли) да не съжжемъ тѧ и҆ до́мъ ѿц҃а твоє҆го (-)[39]. Ѻ҆у҆бо́жати ли съзва́сте ны̀ (здѐ)· И҆ пла́кася жена̀ самѱо́нова (к самѱо́нꙋ мꙋжꙋ своє҆мꙋ)[40]. и҆ рече [-][41] [почто][42] ненави́диши менѐ. и҆ не възлю́билъ є҆си мене ꙗ҆́ко гада́нїе є҆же є҆си прѣ̑ложи̑ сн҃омъ людїи моих҆ъ. и҆ [не повѣда (є҆го) мнѣ][43]. и҆ рече е҆́и самѱо́нъ се ѿц҃ꙋ своє҆мꙋ и҆ мт҃ри свое́и не повѣ́дахъ сего. (а҆)[44] тебѣ ли и҆́мамъ повѣдити· И҆ пла́кася к немꙋ, ӡ҃, дн҃ии в ня́же бѣ̑ и҆мъ пиръ. и҆ бы́сть въ дн҃ь ӡ҃, и҆ повѣда е́и ꙗ҆́ко стꙋжѝ є҆мꙋ (вельмѝ). (-)[45] си́ (же скоро) повѣда сн҃омъ людїи свои̑ И҆ реко́ша є҆мꙋ мꙋжи гра̑стїи въ дн҃ь се́дмыи. прежде зашествїѧ сл҃нцꙋ что сла̑ше ме́дꙋ, (-)[46] что ли крѣплѣи льва̀. и҆ рече и҆мъ самѱо́нъ. а҆́ще не бысте принꙋ́дили [ю҆́ница моѧ. то не бы́сте оу҆вѣ́дали][47] гада́нїѧ моє҆го· И҆ падѐ нань дх҃ъ гн҃ь. и҆ сни́де въ (а҆сколо́нꙋ)[48]. і и҆збѝ тамо. л҃, мꙋжъ и҆ взѧ̀ ри́зы и҆хъ. и҆ дасть (и҆̀) повѣдавшимъ гада́нїе. и҆ разгнѣвася ꙗ҆́ростїю самѱо́нъ, и҆ взы́де в до̑ ѿц҃а своє҆го· (Жена́ же самѱо́нова и҆́де за и҆ныи мꙋжъ)[49] и҆же бы́сть (є҆ді́нъ) ѿ др҃ꙋ є҆го (пи́рныхъ)·

Глава 15

1 І сталося, що по днях, в днях жнив пшениці, і Сампсон відвідав свою жінку, несучи козля, з кіз, і сказав: Ввійду до моєї жінки, до кімнати, – і не дав йому ввійти її батько. **2** І сказав батько, мовлячи, Сказав я, що, ненавидячи її, ти її ненавидиш, і я її віддав одному з твоїх друзів. Чи ось не її молодша сестра є гарнішою від неї? Хай тепер тобі буде замість неї. **3** І сказав йому Сампсон: Чистий буду я тепер від филистимлян, якщо і вчиню я з ними зло. **4** І пішов Сампсон, і взяв 300 лисиць, і взяв 300 світил, і зв'язав всіх разом за хвости; поставив один світильник між два хвости, **5** і запалив вогонь в світильниках, і пустив їх у филистимські ниви, і запалив ниви до толок і

Гл҃а, є҃і·

И бы́сть по дн҃ехъ въ дн҃и жа́твы пшени́ца. и҆ присѣтѝ самѱо́нъ женꙋ̀ свою, несы́и ко́злище ѿ ко́зъ. и҆ рече да вни́дꙋ къ женѣ̑ мое́и въ хра̑ и҆ не да̀ є҆мꙋ ѿц҃ъ є҆ѧ̀ внїити [-][1]· И҆ рече ѿц҃ъ є҆ѧ̀ гл҃ѧ рѣ́хъ ꙗ҆́ко ненави́дѧи ненави́диши є҆ѧ. и҆ ѿда́хъ ю҆̀ є҆ді́номꙋ ѿ дрꙋгъ твои҆хъ. не се ли сестра̀ є҆ѧ̀ ме́ншаѧ добрѣиши є҆ѧ є҆сть да бꙋ́детъ тебѣ (нн҃ѣ) в̾ тоѧ̀ мѣсто· И҆ рече є҆мꙋ самѱо́нъ чи́стъ (бꙋдꙋ нн҃ѣ)[2] ѿ (дилисти́млѧнъ)[3]. (а҆́ще и҆)[4] [сътворю̀ а҆зъ с ни́ми][5] ѕло· І и҆́де самѱо́нъ и҆ ѧ̀ т҃, лиси́ць. и҆ взѧ̀, (т҃), свѣщъ и҆ (свѧза̀ всѣ́хъ вкꙋпе за ѻ҆́шиби)[6]. оу҆строи (є҆ді́нꙋ свѣщꙋ)[7] ме́ждꙋ двѣма ѻ҆́шибома [-][8]. и҆ ражжѐ ѻ҆́гнь въ свѣща̑ и҆ пꙋстѝ (и҆̀) в ни́вы (дилистимъски)[9]. и҆ запалѝ ни́вы (-)[10] (до гꙋме́нъ)[11] и҆

до виногра̑ и̑ масли́чїа. И̑ реко́ша и̑ноплеме́нницы, кто̀ лѝ сътворѝ сїа и̑ реко́ша самѱо́нъ зать дамнадїевъ, ꙗко (ѿда̀ же́нꙋ е̑го)[12] (е̑ді́номꙋ ѿ дрꙋ)[13] е̑го. и̑ в̑зыидо́ша и̑ноплеме́нницы и̑ спали́ша (женꙋ)[14] и̑ ѿца е̑и̑ о̑гне́мъ. И̑ ре̑ и̑ самѱо́нъ, а̑ще (и̑) сътвори́сте (вы) тако [е́и]̆[15], (то̑ се а̑зъ) не бл҃гои̑зво́лю н̑о ѿмще́нїе мое̑ е̑ді́номꙋ комꙋждо васъ сътворю̀. [и̑ посе́мъ почїю][16]. І и̑збѝ а̑ [мы́шцею][17] на стегнѡ̑ ꙗзвою ве́лїею. и̑ сни́де и̑ всели́са оу̑ водоте́чи в̑ пеще́рѣ ка́мене и̑та́мъ. І и̑зыидо́ша (филисти́ни)[18], и̑ въполчи́шаса [въ ї̑ю́де́и][19]. ї и̑зверго́шаса въ (лахи́съ)[20]. И̑ рече и̑мъ ве́сь мꙋ́жъ ї̑ю́динъ. почто̀ прїидо́сте на́ ны. и̑ реко́ша (сї́и)[21] свꙗза́ти самѱо́на [прїидо́хомъ][22], и̑ сътвори́ти е̑мꙋ ꙗко́же сътворѝ на́мъ. И̑ снидо́ша три̑ ты́сащи мꙋ́жъ ѿ ї̑ю́ды къ пеще́рѣ ка́мени и̑та́мла. и̑ реко́ша къ са̑мѱо́нꙋ. не вѣ́си ли ꙗко владѣ́ю на́ми (фили́стини)[23]. (-)[24] въскꙋ́ю сїа сътворѝ намъ. и̑ рече и̑мъ самѱонъ ꙗко́же [ми̑ сътвори́ша][25] та́ко (и̑ а́зъ) сътвори́хъ и̑мъ. И̑ реко́ша е̑мꙋ свꙗза́ти тебѐ прїидо́хомъ, и̑ преда́ти та̑ в рꙋцѣ и̑ноплеме́нникомъ. И̑ ре̑ и̑мъ самѱо́нъ клени́те ми са да не оу̑бї́ете ма̑ вы̀ (-)[26]. [И̑ реко́ша е̑мꙋ гл҃юще][27] (не оу̑бїемъ та̑)[28]. н̑о съоу́зѡ̑ свꙗ́жемъ та̑. и̑ предади́мъ (-)[29] в рꙋцѣ и̑хъ. смр҃тїю же не оу̑мо́римъ тебѐ и̑ свꙗза́ша и̑̀ двема оу̑жи но́вы ї и̑зведо́ша и̑̀ ѿ ка́мени [того̀][30]. И̑ (приведо́ша и̑)[31] до че́люсти. (-)[32] и̑ноплеме́нницы (же) [клике́нꙋша и̑ стеко́ша проти́вꙋ е̑мꙋ][33]. и̑ в̑зы́иде на́нь дх҃ъ гн҃ь. и̑ бы́ша оу̑жа на рꙋ́кꙋ е̑го ꙗко и̑згре́би, е̑гда̀ прежига́етъ о̑гнь, и̑ расы́пашаса оу̑зы ѿ рꙋ́кꙋ е̑го. И̑ о̑брѣтѐ че́люсть о̑слю повре́женꙋ [-][34]. и̑ (просте́р)[35] рꙋ́кꙋ и̑ вза̀ ю̀. ї и̑збѝ е̑ю̀ ты́сащꙋ мꙋ́жъ. и̑ рече самѱо́нъ че́люстїю о̑слею потреба́а потреби́хъ и̑хъ, и̑ че́люстїю о̑слею и̑зби́хъ ты́сащꙋ мꙋ́жъ. И̑ бы́сть ꙗко преста̀ гл҃а, (-)[36] поврьже че́люсть ѿ рꙋкѝ своеа. и̑ прозва̀ мѣ́сто то̑ и̑збо́и че́люстныи. И̑ вжажда́са ѕѣ́ло. и̑ възопѝ къ гв҃и и̑ ре̑. ты бл҃говолѝ в̑ рꙋцѣ раба̀ твое̑го сп҃се́нїе вели́кое сїе. и̑ нн҃ѣ оу̑мира́ю жа́жею и̑ впадꙋ в рꙋки необрѣ́заны̑. И̑ ѿвре́же б҃ъ ꙗзвꙋ на че́люсти ї и̑зы́иде и̑з неа̀ вода̀ и̑ пи̑. и̑ възврати́са дх҃ъ е̑го [-][37] и̑ ѿдыха̀. сего ра́ди прозва́са и̑ма е́и̑ [и̑сто́чнй призыва́ющаго и̑же е̑сть в̑ че́люсти][38] (и̑) до (сего дн҃е)[39]. И̑ сꙋди̑ ї̑и҃леви въ дн҃и (филисти́млан̆)[40] [к҃, лѣтъ][41].

до виноградників, і оливок. **6** І сказали чужинці: Хто ж це зробив? І сказали: Сампсон, Тамнатіїв зять, тому що віддав його жінку одному з його друзів. І прийшли чужинці, і спалили жінку і її батька вогнем. **7** І сказав їм Сампсон: Хоч і ви так їй вчинили, то ось я не помилую, але вчиню мою помсту на кожному одному з вас, і після цього спочину. **8** І вигубив їх правицею – на стегнах великою раною, і зійшов, і поселився при потоці в камінній печері Ітам. **9** І вийшли филистимці і отаборилися в Юдеї, і розійшлися в Лахисі. **10** І сказав їм кожний юдин чоловік: Навіщо ви проти нас прийшли? І ці сказали: Ми прийшли зв'язати Сампсона, і зробити з ним так, як він нам зробив. **11** І зійшли три тисячі чоловік з Юди до камінної ітамської печери, і сказали до Сампсона: Чи не знаєш, що над нами панують филистимці? Чому ти нам це зробив? І сказав їм Сампсон: Так як мені зробили, так і я їм зробив. **12** І сказали йому: Ми прийшли тебе зв'язати і передати тебе в руки чужинцям. І сказав їм Сампсон: Кляніться мені, що ви мене не заб'єте. **13** І сказали йому, кажучи: Не заб'ємо тебе, але шнуром зв'яжемо тебе і передамо в їхні руки, смертю ж тебе не уб'ємо. І зв'язали його двома новими шнурами, і вивели його з тієї скелі. **14** І привели його до Челюсті. Чужинці ж закричали і побігли йому назустріч. І на нього прийшов господній дух, і шнури, що на його руках, стали, наче прядиво, коли припече вогонь, і шнури розсипалися з рук його. **15** І він знайшов кинуту ослячу щелепу, і простягнувши руку, і взяв її, і побив нею тисячу мужів. **16** І сказав Сампсон: Ослячою щелепою вигублюючи вигубив я їх, і ослячою щелепою я побив тисячу чоловік. **17** І сталося, що, коли скінчив говорити, кинув щелепу зі своєї руки, і назвав те місце Щелепове вибиття. **18** І дуже мав спрагу, і закричав до Господа, і сказав: Ти зволив *дати* рукою твого раба це велике спасіння, і тепер вмираю зі спраги, і впаду в руки необрізаних. **19** І Бог відкрив рану на щелепі, і з неї вийшла вода, і пив, і повернувся його дух, і віддихнув. Через це названо його ім'я Джерело того, що прикликав, що є в щелепі, – і до цього дня. **20** І судив Ізраїль в днях филистимян 20 літ.

Глава 16

1 І Сампсон пішов до Ґази. І побачив там жінку-розпусницю, і прийшов до неї. **2** І сповістили ґазійцям, кажучи: Прийшов сюди Сампсон. І окружили його, і зробили йому засідку: цілу ніч при міській брамі; і причаїлися цілу ніч, кажучи: Коли світатиме, вранці його заб'ємо. **3** І спав Сампсон до північночі, і вставши опівночі, і взяв двері з міської брами з обома одвірками, і підняв їх з засувом, і поклав їх на свої рамена, і поніс їх на вершок гори, що перед лицем Хеврона, і поклав їх там. **4** І сталося, що після цього і полюбив жінку з сорихового потоку, ім'я ж їй Далила. **5** І пішли до неї князі чужинців, і сказали їй: Обмани і довідайся в чому в нього є його така велика сила і чим зможемо проти нього – і зв'яжемо його, щоб його упокорити; і ми тобі дамо 1000 і 100 срібла. **6** І сказала Далила до Сампсона: Скажи мені, отже, в чому в тобі ця така велика сила, і чим тебе зв'язати і тебе впокорити. **7** І сказав їй Сампсон: Якщо зв'яжуть мене сімома мокрими і не пошкодженими шнурами – і стану слабим, і буду, наче один з людей. **8** І принесли їй князі, з чужинців, сім мокрих і не пошкоджених шнурів, і вона зв'язала його ними. **9** Сиділи ж у засідці в кімнаті. І сказала йому: Ось чужинці на тебе, Сампсоне. І він розірвав шнури, наче хто розірве нитку клоччя, коли перепалює вогонь, – і не дізналися про його силу. **10** І сказала Далида до Сампсона: Ось ти мене обманув, кажучи до мене неправду, тепер, отже, сповісти мені чим можна тебе зв'язти. **11** І сказав до неї Сампсон: Якщо зв'яжуть мене новими шнурами, що не робили роботи ними, ослабну, і буду так, як один з людей. **12** І взяла Далида нові шнури, і зв'язала ними Сампсона, і сказала йому: Ось чужинці на тебе, Сампсоне. Засідка ж сиділа в кімнаті. І зірвано їх з його рук, наче шнурочок. **13** І сказала Далида до Сампсона: Аж дотепер ти мене обманював, і сказав мені неправду. Сповісти мені, отже, чим можна тебе зв'язати. І сказав їй: Якщо сплетеш 7 кучерів волосся моєї голови з прядивом і вб'єш на колі в стіну, – і буду слабий, так як один з людей. **14** І сталося, коли заспала його Далида посеред її колін, і по засиплянні взяла Далида 7 кучерів волосся його голови, і сплела з прядивом, і забила в колі в стіну, і сказала: Ось чужинці на

Глава, ѕі

Иде сампсонъ [-][1] в газꙋ, и видѣ тꙋ женꙋ блꙋдницꙋ, и прїиде к неи. И (повѣдаша)[2] газѡмъ глющє прїиде самѱон сѣмо. и обыдоша (и), и пострегоша ємꙋ всю нощь ꙋ врат градныхъ. и потаишася всю нощь глющє, доньдеже (освитаѧ ꙋтро)[3] ꙋбїемъ єго. И спа самѱон до полꙋнощи. и (въставъ)[4] полꙋнощи и захити двери ꙋ вратъ града [съ обѣима побоема][5]. и въздвиже ѧ съ заворою и възложи (ѧ) [на рамѣ свои][6]. и възнесе ѧ на връхъ горы ꙗже пред лицемъ хевронемъ, и положи ѧ тꙋ. И бысть посемъ и възлюби женꙋ ѿ водотечи сорихꙋвы, (-)[7] имѧ (же) еи [далида][8]. И възыдоша к неи кнѧзи иноплеменникъ. и рекоша еи прельсти (-)[9] и вижь, в чемъ (ємꙋ) (єсть крѣпость єго)[10] (тако) великаѧ. и чимъ възможемъ нань, и свѧжемъ єго ꙗко смирити єго. и мы (тебѣ дадимъ)[11] (-)[12], ҂а, и р, сребра. И рече [далида][13] къ самъѱонꙋ. повѣжь ми (ꙋбо) в чемъ (ти крѣпость)[14] (сїѧ тако) великаѧ. и чимъ свѧжешисѧ (и смиришисѧ)[15]. И рече еи самѱонъ. аще свѧжꙋтъ мѧ семїю тѧтивъ мокрыми (и) не истлѣвшими, і изнемогꙋ, и бꙋдꙋ ꙗко єдинъ ѿ члкъ. И възнесоша еи кнѧзи ѿ иноплеменникъ семь тѧтивъ мокрыхъ (и) не истлѣвшихъ. и свѧза єго ими, (присѣдахꙋ же посаженїи)[16] въ храмѣ. И рече ємꙋ. (се) иноплеменницы на тѧ самъѱоне. и расссыпа тѧтивы, ꙗко [кто][17] преторгнетъ сосканїе изгребїи, внегда прежигаетъ огнь, и не ꙋвѣдесѧ крѣпость єго. И рече [далида][18] къ самѱонꙋ. се прельсти мѧ, (глѧ)[19] къ мнѣ лжꙋ, нынѣ ꙋбо повѣжь ми чимъ свѧжешисѧ. И рече к неи (самѱонъ). аще (-)[20] ꙋвѧжꙋтъ мѧ [ꙋжи новыми. иже не дѣлано ими][21]. (-)[22] изнемогꙋ и бꙋдꙋ ꙗко єдинъ ѿ члкъ. И взѧ [далида][23] ꙋжа нова и свѧза (ими самѱона)[24], и рече ємꙋ. (се) иноплеменницы на тѧ самѱоне. (-)[25] посада (же) сидѧше въ храмѣ. и (розорвасѧ)[26] ѿ рꙋкꙋ єго ꙗко връвь. И рече [далида][27] къ самѱонꙋ даже до нынѣ прельсти мѧ и гла къ мнѣ лжꙋ. повѣжь ми (ꙋбо) чимъ свѧжешисѧ. и рече еи аще съплетеши, з. пленицъ (власъ) главы моеѧ съпрѧденїемъ и въбїеши на колѣ въ стѣнꙋ, и бꙋдꙋ немощенъ ꙗко єдинъ ѿ члкъ. И [бысть][28] (внегда ꙋспи далида єго среди колѣнꙋ еѧ. и) [по заспанїю][29] (-)[30] [взѧ далида, з, плениць][31] (власъ) главы єго, [и сплете съпрѧденїемъ и вбозе на колꙋ][32] в стѣнꙋ, и рече [-][33]. (се) иноплеменницы на тѧ самѱоне. и възбꙋ ѿ сна своего. і исторже [кол][34] съ плетенїемъ съ стѣны, и не ꙋвѣдесѧ

крѣпость є҆го· И҆ рече к немꙋ [далида][35]. ка́ко гл҃еши вьзлюбихъ тѧ, (а҆)[36] ср҃це твоѐ нѣсть со мно́ю. се тре́тїе прельсти мѧ, и҆ не повѣда мѝ в че́мъ крѣпость твоѧ̀ великаѧ· И҆ бысть внегда̀ стꙋжѝ є҆мꙋ словесы̀ своими [во всѧ дн҃и][37] и҆ (сьстꙋже́нїемъ є҆ѧ̀ ве́лїимъ ѹ҆мо́жесѧ)[38] до ѹ҆мр҃твїѧ· И҆ повѣда е́и [вс҃е ср҃це][39] свое, и҆ рече к не́и (нѣсть в҆зышла̀ бры́тва)[40] на главꙋ мою. ꙗ҆́ко назире́и (є҆смь а҆з г҃ꙋ)[41], ѿ ѹ҆тро́бы мт҃ри своеа [а҆́ще ѹ҆бо][42] ѡ҆бросн꙯ꙋсѧ ѿстꙋпи́тъ ѿ менѐ крѣпость моѧ̀, і҆ и҆знемо́гꙋ, и҆ бꙋдꙋ [ꙗ҆́коже (и҆) вс҃и ч҃лци][43]· И҆ видѣ [дали́да][44] ꙗ҆́ко повѣда е́и [вс҃е ср҃це свое][45]. (-)[46] посла̀ и҆ вьзва̀ [кн҃ѕѧ][47] и҆ноплеме́нни҃ гл҃юще. вьзы́дѣте є҆ді́ною, [се ꙗ҆́ко][48] повѣда мѝ вс҃е ср҃це свое. и҆ в҆зыидо́ша к не́и вс҃и кнѧ́ѕи и҆ноплеме́нникь, и҆ принесо́ша сребро̀ в рꙋкꙋ свое́ю· И҆ ѹ҆спѝ [дали́да самѱо́на на][49] (ло́нѣ)[50] свое҃, и҆ вьзва̀ стри́гача. и҆ ѡ҆бросн꙯ꙋ, з҃, плени́цъ (власъ) главы̀ є҆го. и҆ нача̀ смѣрѧ́тисѧ. и҆ ѿстꙋпѝ крѣпость є҆го ѿ него· И҆ р҃е [дали́да][51] (къ самѱо́нꙋ) (се) и҆ноплеме́нницы на́ тѧ самѱо́не, и҆ ѹ҆бꙋди́сѧ ѿ снà своего. и҆ р҃е да и҆зы́дꙋ (ꙗ҆́ко і҆ и҆ногда)[52] и҆стрьгнꙋсѧ, и҆ (-)[53] не разꙋмѣ. ꙗ҆́ко г҃ь ѿстꙋпѝ ѿ него· І҆ ꙗ҆ша є҆го и҆ноплеме́нницы і҆ и҆збодо́ша (є҆мꙋ ѡ҆́чи)[54]. и҆ вьведо́ша и҆̀ в га́зꙋ, и҆ ѡ҆кова́ша и҆̀ пꙋты мѣдѧны. и҆ бѣше мелѧ̀ в҆ хра́мѣ темни́ца· И҆ нача́ша вла́сы главы̀ є҆го растѝ, ꙗ҆́ко҃ ѡ҆бросн꙯ꙋли· (-)[55] Кнѧ́ѕи (же) и҆ноплеме́нъник҃ сьбра́шасѧ положи́ти требꙋ вели́кꙋ, даго́нꙋ богꙋ и҆҃ и҆ весели́тисѧ. и҆ реко́ша преда́лъ є҆сть бо́гъ на́шъ в рꙋкꙋ нашꙋ са҃ѱо́на вра́га на́шего· И҆ видѣша є҆го лю́дїе и҆ похвали́ша (бо́га и҆́хъ)[56] (ꙗ҆́ко)[57] рѣша предасть бо́гъ на҃ (в рꙋкꙋ на́шꙋ вра́га на́шего)[58], и҆сказившаго зе́млю на́шꙋ, и҆́же ѹ҆мно́жи ꙗ҆зве́ныѧ на́ша. и҆ бы́сть є҆гда̀ вьз҃блажа̀ ср҃це и҆҃. и҆ реко́ша (приве́дите)[59] самѱо́на и҆з хра́ма темни́чнаго. (-)[60] да и҆гра́етъ пр҃е на́ми. и҆ призва́ша са҃ѱо́на и҆з҃ хра́ма темни́чнаго, і҆ и҆гра́ша с ни҃. и҆ поста́виша и҆̀ межи [-][61] стол҃пы̀· И҆ рече са҃ѱо́нъ къ ю҆́ноши дрьжа́щемꙋ є҆го за́ рꙋкꙋ (и҆) не дѣи менѐ (-)[62] [да ѡ҆сѧ́жꙋ][63] столпы̀ (два), на ни҃же хра҃ (се́и) ѹ҆тверже́нъ є҆сть (-)[64], (-)[65] да сѧ присло́нюͅ на́ нѧ, ю҆́ноша же сьтворѝ та́ко· Хра́мъ же бѧ́ше по́лнъ мꙋжїи и҆ же́н҃. тꙋ (же и҆) вс҃и кнѧ́ѕи и҆ноплеме́нникъ. въ хра́мѣ (же то́мъ) до тр҃и ты́сѧщь мꙋжъ и҆ же҃. (и҆) позорꙋ́ющесѧ (и҆ рꙋга́ющесѧ)[66] самѱо́нꙋ. и҆ вьзва̀ самѱо́нъ къ (б҃ꙋ)[67], и҆ рече· [ѳ҆дона́и][68] г҃и г҃и (си́лъ) помѧнѝ мѧ [нн҃ѣ][69] и҆ ѹ҆крѣпѝ мѧ, (и҆)[70] є҆ще (се є҆ді́ною)[71] [б҃е][72], (-)[73] да ѿда́мъ м҃щенїе є҆ді-

тебе, Сампсоне. І збудився зі свого сну, і витягнув кілок з прядивом зі стіни, і не довідалися про його силу. **15** І сказала до нього Далида: Як кажеш: Полюбив я тебе, – а твоє серце не є зі мною? Це втретє ти мене обманув, і ти не сповістив мені в чому твоя велика сила. **16** І сталося, що коли надокучила йому своїми словами по всі дні, і її великим надокучанням він ослаб до смерті. **17** І він розказав їй все своє серце, і сказав до неї: Бритва не піднялася до моєї голови, бо я є назиреєм Господеві від лона своєї матері. Отже, якщо обголять голову, – відійде від мене моя сила, і ослабну, і буду так, як і всі люди. **18** І побачила Далида, що звістив їй все своє серце, послала і покликала князів чужинців, кажучи: Прийдіть *ще* раз, бо ось він сповістив мені все своє серце. І прийшли до неї всі князі чужинців і принесли гроші в своїх руках. **19** І заспала Далида Сампсона на своїм лоні, і покликала фризера, і він остриг 7 кучерів волосся його голови, – і почав упокорятися, і його сила відступила від нього. **20** І сказала Далида до Сампсона: Ось чужинці на тебе, Сампсоне. І збудився зі свого сну, і сказав: Вийду, так як і колись, вирвуся, і не зрозумів, що Господь відступив від нього. **21** І схопили його чужинці, і вибрали йому очі, і повели його до Гази, і зв'язали його мідяними оковами, і молов в домі в'язниці. **22** І волосся його голови почало рости, після того, як був острижений. **23** Князі ж чужинців зібралися принести велику жертву Дагонові, їхньому богові, і розвеселитися, і сказали: Наш бог передав у наші руки Сампсона, нашого ворога. **24** І побачив його народ, і похвалив їхнього бога, бо сказали: Передав наш бог в нашу руку того нашого ворога, що спустошив нашу землю, який намножив наших ранених. **25** І сталося, коли розвеселилося їхнє серце, і сказали: Приведіть Сампсона з в'язничного дому, хай бавиться перед нами. І покликали Сампсона з в'язничного дому, і гралися з ним, і поставили його між стовпами. **26** І сказав Сампсон до хлопчини, що його держав за руку: Та не турбуй мене, щоб обмацяв я два стовпи, на яких цей дім закріплений, щоб я на них оперся. Хлопчина ж вчинив так. **27** Храм же був повний чоловіків і жінок, там же і всі князі чужинців, в храмі ж тому до трьох тисяч чоловіків і жінок, і тих, що дивилися і кпили з Сампсона. **28** І закричав Сампсон до Бога, і сказав: Адонай, Господи, Господи Сил, згадай мене нині і скріпи мене іще ось раз, Боже; хай

раз віддам помсту за мої два ока на филистимцях. **29** І обняв Сампсон оба середні стовпи, на яких же будинок був укріплений, і стояв, держачи один правою рукою і другий лівою. **30** І сказав Сампсон: Хай помре моя душа з цими чужинцями. І схилився з силою, – і впав будинок на князів і на ввесь народ, що з ними. І було мертвих, яких і забив Сампсон у своїй смерті, більше, ніж тих, що він забив у своєму житті. **31** І прийшли його брати і ввесь дім його батька, і взяли його, і пішли, і поховали його між Сараєм і між Етаолем, в гробі Маноя, його батька. Ось же, судив Ізраїля 20 літ. І по Сампсоні встав Емеґар, Енанів син, і опріч худоби, убив він чоловіків, з чужинців, і спас і він Ізраїля.

ною в мѣсто двꙋ ѿ очїю моєю на филистимы. І обьѧ сампсонъ оба столпа срединѣѧ, на нею (же) храмина бѧше ѹтвержена [-][74]. и (стоѧше дръжа)[75] єдинъ (рꙋкою деснѡю)[76], и (дрꙋгїи лѣвою)[77]. И рече сампсонъ да ѹмретъ дꙋша моѧ съ иноплеменники (сими). и преклонисѧ крѣпостїю и падесѧ храмина, на кнѧѕи и на вси люди (иже с ними)[78]. и быша мертвыхъ иже (и) ѹмори сампсонъ въ смерти своей, множайше нежe ѹмори в животѣ своемъ. И снидоша братїѧ єго и весь домъ ѿца єго. и взѧша и и взыдоша и погребоша и между сараѧ и между (ѡдаѡлѧ)[79] въ гробѣ маноѧ ѿца єго. (се же)[80] сꙋди ісраилеви, (лѣтъ, к)[81]. (И воста по сампсоне ємегаръ сынъ єнань. и ѹби ѿ иноплеменникъ мꙋжїи внѣ скота и спасе и онъ ісраилѧ.)

Глава 17

1 І був чоловік з Ефремової гори, його ім'я Миха. **2** І сказав своїй матері: Отже, тисячу і сто срібляків, які в тебе пропали, і ти проклинаєш, і я те почув, і ти сказала в мої вуха; і ось гроші у мене, я їх взяв. І сказала його матір: Благословенний син мій Господеві. **3** І він віддав тисячу і сто срібляків своїй матері, і сказала його матір: Освячуючи, посвятила я гроші Господеві – з моєї руки тобі, моєму синові, – щоб зробити різьблений і вилитий образ; і тепер їх тобі віддам. **4** І він віддав срібло своїй матері, і його матір взяла 200 срібляків і дала їх золотареві, і зробив з них вирізьблений і литий образ; і він був у домі Михи. **5** І Михів дім для нього – дім Бога. І він зробив священичу ризу і тератима, і наповнив руку одному з своїх синів, і був йому за священика. **6** І в тих днях не було царя в Ізраїлі, але те, що, хто бачив правильним в його очах, те чинив. **7** І був юнак з Вифлеєму Юдиного, і з роду і племені Юдиного, – цей же юнак був левітом і жив там. **8** І після цього пішов цей чоловік з міста Вифлеєму Юдиного жити – де знайде місце, і прийшов до Єфремової гори і до Михиного дому, ідучи своєю дорогою. **9** І сказав йому Миха: Звідки ідеш? І сказав йому левіт: Я є з Вифлеєму Юдиного; іду ж жити – де знайду місце. **10** І сказав йому Миха: Осядь зі мною і будь мені батьком і священиком, я тобі дам 10 срібляків на рік і дві одежі, і те, що тобі на життя. І левіт пішов вслід за ним. **11** І він почав мешкати у чоловіка, і юнак став, наче один з його синів. **12** І Миха

Глава, зі

И бысть мꙋжъ ѿ горы єфремлѧ (-)[1] имѧ ємꙋ миха. И рече матери своей. Тысѧщꙋ (ѹбо) и р, сребренникъ иже изгибе ѹ тебе и (проклинаєши)[2], (и слышахъ то). и рече въ ѹши мои. (и) се сребро ѹ мене азъ взѧхъ и. и рече мати єго благословенъ сынъ мои господеви. И ѿдасть тысѧщꙋ и р, сребренниковъ матери своей. и рече мати єго [ѡсвѧщающе][3] ѡсвѧтихъ сребро господеви ѿ рꙋкы моеѧ (тебе) [сынови моемꙋ][4] сътворити (ѡбразъ) изваѧнъ и слиѧнъ, и нынѣ ѿдамъ є тебѣ (-)[5]. И ѿдасть сребро матери своей. и взѧ мати єго, с, сребренниковъ и дасть [и][6] златарю. и сътвори имъ ѡбразъ (изваѧнъ) и слїѧнъ. и бысть (се) в домꙋ михи. И [домъ][7] михїинъ ємꙋ домъ бога. и сътвори ризꙋ жреческꙋ и (дерадима)[8]. и наполни рꙋкꙋ єдиномꙋ ѿ сынов своихъ, и бысть ємꙋ въ жречество. (И) в ты дни не бѣаше царѧ въ ісраили. (но ємꙋже сѧ видѣ)[9] правое пред очима єго творѧше. И бысть юноша ѿ видлеѡма (-)[10] іюдина, (и) ѿ рода (и племени) іюдина. (сеи же юноша бысть)[11] левꙋтинъ и (-)[12] ѡбиташе тꙋ. И (посемъ) иде (сеи) мꙋжъ ѿ града ((видлеѡма)[13] іюдина)[14]. ѡбитати идеже ѡбрѧщетъ [мѣсто][15]. и прїиде до горы єфремлѧ [и][16] (-)[17] домꙋ михїина сходѧще въ пꙋть свой. И рече ємꙋ миха ѿкꙋдꙋ идеши. и рече ємꙋ левꙋтинъ азъ єсмь ѿ (видлеѡма)[18] іюдина (-)[19] идꙋ (же) ѡбитати идѣже ѡбрѧщꙋ [мѣсто][20]. И рече ємꙋ миха сѧди со мною. и бꙋди ми ѿцъ и жрецъ, (-)[21] азъ (ти дамъ)[22] (сребренниковъ, і)[23], в годъ, и двое ризы і иже на житїе тебѣ. і иде левгꙋ (въ слѣдъ єго). И нача ѡбитати ѹ мꙋжа и бысть (-)[24] юноша ꙗко єдинъ ѿ сынов єго. И

наполни миха рꙋкꙋ левꙋ̑тинꙋ. и бысть емꙋ юноша жрецъ (-)[25] в домꙋ (его)[26]. И рече миха нн҃ѣ оувѣдѣ ꙗко [бл҃го сотворитъ][27] ((бг҃ъ)[28] мн҃ѣ)[29]. ꙗко бысть мн҃ѣ левꙋ̑тинъ жрецъ.

наповнив руки левітові, і юнак був йому священиком в його домі. **13** І сказав Миха: Тепер я пізнав, що Бог мені вчинить добро, бо левіт став мені священиком.

Гл҃а, ӥі.

Глава 18

Въ (ты дни)[1] не бѧше цр҃ѧ въ і҆и҃ли. и в (ты дни)[2] [племѧ даново прошаше][3] себѣ оучастїа вселитисѧ. ꙗко не паде емꙋ (причастїе) до (тыхъ днїи)[4], средѣ племене сн҃овъ і҆и҃ль (-)[5]. И послаша сн҃ове дановы ѿ (сн҃овъ)[6] свои҆ є҃, мꙋжъ ѿ части (-)[7] (мꙋжїе сил҃ны)[8] ѿ (саракa)[9] и (еддаола)[10]. съгладати землю і исходити ю. и рекоша к ни҆м, идете і исходите землю. и прїидоша до горы ефрѣмлѧ до домꙋ михїина и сташа тꙋ. Егда же бѧхꙋ не далече домꙋ михїина. и (-)[11] познаша гласъ юноши [-][12] левꙋ̑тина. и съвратишасѧ тамо и рекоша емꙋ. кто (тѧ приведе)[13] сѣмо, (-)[14] что (же) твориши [в мѣсте семъ][15] и что ли ти есть здѣ. И рече имъ сице и сице, сътвори ми миха, и наѧ мѧ, и быхъ емꙋ жре҃ч. И рекоша емꙋ въпрашаи оубо ѡ бз҃ѣ и да оувѣмы. аще бл҃го годитсѧ пꙋть нашъ, воньже мы идемъ (-)[16]. И рече имъ жрецъ идѣте с миро҆м, пре҆д гд҃мъ пꙋть вашъ воньже (-)[17] идѣте (-)[18]. І идоша (в пꙋть), є҃, мꙋжи. и прїидоша в лаисъ. и видѣша люди живꙋщаѧ въ неи, (и) сидѧща съ оупованїе҆м (и) по разсꙋженїю (-)[19], съ молчанїемъ (и)[20] надежею, и не могꙋще гл҃ати слова. зане далеко (бѣхꙋ)[21] ѿ [сидонѧнъ][22], и (ксемꙋ) (не имѣѧхꙋ словеси)[23] [з (никоимъждо) чл҃комъ][24]. И прїидоша, є҃, мꙋжъ къ братїи своеи въ (дараоу)[25]. и (есъсодаолъ)[26]. и рекоша имъ братїа ихъ, что вы (-)[27]. Въстанѣте і иде҆м на нѧ занеже [видѣхомъ землю][28]. и се бл҃га ѕѣло, (а)[29] вы празнꙋете, не ленитесѧ (-)[30] ити причастити землѧ. [І][31] егда прїидете (и) внидѣте в люди живꙋщаѧ съ оупованїем. (а)[32] землѧ престранна (на дѣланїе) ꙗко предасть ю (г҃ь) бг҃ъ в рꙋки наша мѣсто на немже нѣсть скꙋдость въ все҆м (-)[33] иже на земли. И въздвигошасѧ [ѿтꙋдꙋ съ племени][34] данова, ѿ сараѧ и есдаола, х҃, мꙋжъ. ѡпоѧсани въ ѡрꙋжїе въполченное (-)[35] възыидоша и въполчишасѧ. въ карїадериме въ і҆юдѣ. сего ради прозвасѧ мѣсто то полкъ дановъ. (и) до (сего дн҃е)[36]. се зади карїадерима. [И][37] минꙋша ѿтꙋдꙋ в горꙋ ефремлю. и прїидоша до домꙋ михїина. И ѿвѣщаша, є҃, мꙋжеи ходившїи съгладати землѧ. и рекоша къ братїи своеи. разꙋмѣете ли, ꙗко [есть в домꙋ семъ][38] риза жреческа и дерафимъ. і изваѧно и

1 В тих днях не було царя в Ізраїлі, і в тих днях Данове плем'я шукало собі насліддя, щоб поселитися, бо не випало йому насліддя до тих днів посеред племен ізраїльських синів. **2** І послали Данові сини з своїх синів 5-ть чоловік, з частини сильних чоловіків, з Сирака і Еттаола, щоб обстежити землю, і пройти її; і сказали до них: Підіть і пройдіть землю. І прийшли до Ефремової гори, до Михиного дому, і там стали. **3** Як же вони були недалеко Михинового дому, і пізнали голос юнака – левіта, і звернули туди, і сказали йому: Хто тебе сюди привів, що ж чиниш на цьому місці, і що ж тобі є тут? **4** І він сказав їм: Так і так вчинив мені Миха, і мене найняв, і я став йому священиком. **5** І сказали йому: Запитай, отже, в Бога, і хай довідаємося, чи доброю буде наша дорога, по якій ми ідемо. **6** І сказав їм священик: Ідіть з миром, ваша дорога, по якій ідете, перед Господом. **7** І пішли по дорозі 5-ть чоловік, і прийшли до Лаїса, і побачили народ, що жив в ньому, і що сидів упевнено і за приписами, в спокою і надії; і не могли сказати слова, бо далеко були від сидонян, і до цього не мали угоди з ніякою людиною. **8** І прийшли 5-ть чоловіків до їхніх братів, до Тарау і Ессотаола; і сказали їм їхні брати: Що ви? **9** Встаньте і підемо проти них, бо ми землю побачили, і ось дуже добра, а ви бездільні, не полініться піти унаслідувати землю. **10** І коли прийдете, то ввійдете до народу, що живе впевнено, а земля широка для праці, бо її передав Господь Бог в наші руки, місце, на якому немає браку в усьому, що на землі. **11** І підвелися звідти, з Данового роду, з Сарая і Естаола 600 чоловік, підперезані військовою зброєю. **12** Пішли вони і отаборилися в Каріятеримі, в Юди. Через це названо те місце Табір Данів, і до цього дня ось за Каріятеримом. **13** І пішли звідти в Ефремову гору, і прийшли до Михиної хати. **14** І відповіли 5-ть мужів, що ходили обстежити землю, і сказали до своїх братів: Чи ви взнали, що є цьому в домі священича риза і терафим, і вирізьблене, і вилите? То тепер знайте,

що вчините. **15** І звернули туди, і ввійшли до дому юнака-левіта, до Михиної хати, і випитали його в мирі. **16** І 600 чоловік, підперезані військовою зброєю, які з Данових синів, вони стояли при брамових дверях. **17** І пішли 5-ть чоловік, що ходили обстежити землю, і ввійшовши туди, і взяли різьблене, і священичу ризу, і терафим, і вилите – священик же стояв при воротніх дверях; і 600 чоловік, підперезаних військовою зброєю, **18** і ці ввійшли до Михиної хати, і взяли священичу ризу і терафим, вилите і різьблене. І сказав до них священик: Що ви вчинили? **19** І сказали йому: Замовчи і поклади руку собі на уста. Піди з нами, і будь нам батьком і священиком. Чи краще є тобі бути священиком хати одного чоловіка, ніж бути священиком племені і дому, і збору ізраїльського? **20** І зраділо священиче серце, і взяв священичу ризу і терафим, і різьблене, і вилите, і ввійшов посеред народ. **21** І вони повернулися і відійшли, і пустили перед себе дітей і скотину, і його придбане дорогоцінне. **22** Коли ж віддалилися вони від Михиного дому, мужі, що були з Михиновим домом, скликалися і погнали за Дановими синами. **23** І вони закричали до Данових синів – ці ж повернули до них свої лиця і сказали до Михи: Що тобі є, що ти так зібрався? **24** І сказав Миха: Бо моє різьблене, яке я зробив, ви забрали і відвели священика. І ще мені це говорите? І як це ви сказали до мене: Що тобі є? **25** І сказали йому Данові сини: Хай не чується твій голос вслід за нами, хай не повстануть проти вас мужі лютою душею, і покладеш свою душу і душу свого дому. **26** І пішли Данові сини по своїй дорозі. І побачив Миха, що вони є сильніші від них, і повернувся до свого дому. **27** Сини ж Данові взяли те, що зробив Миха, і священика, який був в нього; і прийшли до Луса, до спокійного і впевненого в надії народу, і вигубили їх зброєю, і спалили місто вогнем. **28** І не було того, хто би їх оборонив, бо були далеко від сидонян, бо не було в них угоди з людьми – це ж місто було в долині, яка є недалеко Роавого дому. І збудували там місто, і поселилися в ньому. **29** І назвали місто іменем Дана, за іменем Дановим, їхнього батька, який народився Ізраїлеві, раніше ж ім’я міста було Лаїс. **30** І поставили собі Данові сини різьблене, Йонатан же і його сини були священиками Дановому племені до дня переселення

сълїано. (то)[39] нн҃ѣ оувѣдите что сътворите· И съвратишася тамо. и внидоша в домъ юноши левѵтина в домъ михїинъ. и въпрашаша его [в мире][40]· И х҃, мужъ препоњасани въ оружїе полченое. (сїи стоаху)[41] оу дверїи вратны҃ иже ѿ с҃новъ дановъ· И взыдоша е҃, мужъ ходившїи съгладати землѧ [и][42] вше҃ше тамо (и) взѧша изваѧно и ризу жреческу, и дерафимъ и сълїано. (-)[43] жрецъ (же) стоѧ оу дверїи вратны҃, и х҃, мужъ препоѧсани въ оружїе воинъско. и сїи внидоша в домъ михїинъ. и взѧша (-)[44] ризу жреческу и дерафи҃ (солїано) і изваано· И рече к нимъ жрецъ что вы (сътвористе)[45]· И рѣша ему оумолчи, (и) положи руку (-)[46] на оустѣхъ си. (-)[47] поиди с нами и буди намъ ѿ҃цъ и жрецъ. еда оуне есть тебѣ быти жерцу, (единаго мужа дому)[48]. нежели быти жръцу племени [и дому][49] и сонъма і҃илева· И възблажѣ с҃рце жреческо. и взѧ ризу жреческую и дерафима і изваѧно и солїано. и вниде посредѣ людеи· И възвратишасѧ и ѿидоша и пустиша пре҃ собою чада (и скот҃) и приталжанїе его ч҃тное (-)[50]· Егда же оудалившимсѧ имъ ѿ дому михїина. (-)[51] мужи иже з домомъ михїином (быша съзвашасѧ) [и постигоша с҃ны дановы][52]· (И) възпиша (къ)[53] с҃номъ дановымъ. (си же)[54] обратиша (-)[55] лица своѧ (к нимъ), и рѣша къ михаеви что е҃ тебѣ иже (събрасѧ тако)[56]· И рече миха ꙗко изваѧное мое еже сътворихъ [-][57] взѧсте и жръца (ѿведосте)[58] и что ми (се) еще (г҃лете). и что се (рекосте)[59] къ мнѣ что (ти есть)[60]· И рекоша ему с҃нове данови да сѧ не слышитъ г҃ла твои въ с҃лѣ насъ. да не въстанутъ на вы мужи лютою д҃шею. и пре҃ложиши д҃шу свою. и д҃шу дому своего· І идоша с҃нове данови въ путь свои. и видѣ миха ꙗко силнеиши суть паче (ихъ)[61], [-][62] и обратисѧ в домъ свои· (-)[63] [С҃нове (же) данови][64] взѧша, еликоже сътвори миха, и жръца иже бысть в него, и прїидоша в (лусу)[65] к люде҃ молчащи҃, и оуповающимъ [надеждею][66]. і избиша и (оружїемъ)[67], и градъ спалиша [огнемъ][68]· И не [бысть][69] (ихъ) ѿимыи (кто). ꙗко далече (бѣху)[70] ѿ сидонѧи. (-)[71] рѣчи (бо) не (бѧше)[72] имъ съ ч҃лки. (-)[73] се (же гра҃ бысть) въ оудолїи иже есть (недалече) дому роавлѧ. и съградиша (ту) гра҃ и вселишасѧ в немъ· И прозваша (граду имѧ)[74] данъ въ имѧ [даново][75] ѿ҃ца ихъ, иже сѧ роди і҃илеви. (-)[76] бѧше (же) (преже имѧ граду лаисъ)[77]· И поставиша себѣ с҃нове данови изваѧно [-][78]. (-)[79] ионаданъ (же)[80] и с҃нове его бѧху жръцы, племени данову до д҃не

пресєлєнїѧ землѧ. И поставиша себѣ изваѧно [иже сътвори миха][81] (и стѧ) въ всѧ дни єлико бѧше домъ бжїи в [силомѣ][82].

Гла, ді.

Бысть въ (ты дни)[1] (-)[2] [не бѣаше цръ][3] въ їили, и бысть мꙋж левꙋтинъ живыи въ странє горы єфрѣмовы, и поѧ [-][4] себѣ женꙋ подложницꙋ ѿ (видлеома)[5] їюдина. И разгнѣвасѧ нань подложница єго. и ѿиде ѿ него въ домъ ѿца своєго. (и) въ (видлеомъ)[6] їюдинъ. и бѣ тамо, [д, мцы][7]. И въста мꙋжъ єѧ, і иде въ слѣдъ єѧ, глати въ срце єѧ. да намовй єє себѣ, и да приведетъ єѧ паки къ себѣ. и отрокъ єго с нимъ (бысть), и двоє ослѧтъ. [-][8] (-)[9] [си же въведе и в дмъ ѿца своєго. и видѣ єго ѿцъ отроковицы изыиде з веселїємъ въ срѣтенїє єго. И оудръжа и тесть єго ѿцъ отроковица, (-)[10] пребысть с нимъ, г, дни и ꙗша и пиша. и прележа тꙋ][11]. И бысть въ днь, д, (обꙋтрѣвши)[12] заоутра и въста, (и сїи) поити. и рє ѿцъ отроковица к зѧтю своємꙋ, оутвръди срце твоє оуломъками хлѣба. и посемъ идете. И (сѣдше)[13] (оба и ꙗста)[14] вкꙋпѣ и писта. и рече ѿцъ отроковица к мꙋжꙋ. [иди][15] (нынѣ и) преспи, и возблажаєтъ срце твоє. И въста мꙋжъ поити и задръжа єго тесть єго, и [-][16] прележа тамо. И въсталъ рано. въ, (є, днь)[17], да идетъ. и реклъ ѿцъ отроковица оумоцни (оубо) срце твоє хлѣбомъ, и (потомъ да идешъ. и тако задръжа єго)[18] дондеже преклонисѧ днь и ꙗли и пили оба. И оусталъ мꙋжъ да идетъ самъ и женима єго с нимъ и отрокъ єго. и рє ємꙋ тесть єго ѿцъ отроковица. се (нынѣ скончаваєтсѧ днь) на вечеръ (-)[19] (и) прележи здѣ [-][20]. и възблажаєтъ срце твоє. и обꙋтрѣєте оутро въ пꙋть вашъ, и ѿидеши въ храмъ свои. И не изволи мꙋжъ прележати. и (въставъ)[21] ѿиде. и прїиде дажде прѧмо євꙋсꙋ, (и) сеи є їерлимъ. и с нимъ двоє ослѧтъ съ бремены. и женима єго с нимъ. [И][22] (єгда) [прїидоша][23] (и) [до євꙋсъ][24] (-)[25] днь (же) [преклонисѧ къ вечерꙋ ѕѣло][26], и рє отрок к господинꙋ своємꙋ. ходи оубо (-)[27] да сѧ съвратимъ въ гра (сеи иєвꙋсъ)[28] (-)[29] да прележимъ (тꙋ)[30]. И рє [к немꙋ][31] господинъ єго. не [съвратимсѧ][32] въ гра чюжь, иже нѣсть ѿ сновъ їилевъ. (но)[33] да минемъ до гаваона. И рє къ отрокꙋ си. ходи (-)[34] да приствпимъ къ єдиномꙋ ѿ мѣста (гаваоньскаго). (-)[35] да прележимъ в гаваонѣ или в рамѣ. И минꙋша и прїидоша, [и заиде

землі. **31** І поставили собі різьблене, яке зробив Миха, і стояло по всі дні, в які божий дім був в Силомі.

Глава 19

1 І сталося, що в тих днях не було царя в Ізраїлі. І був чоловік-левіт, що жив в стороні Ефремової гори, і взяв собі жінку-наложницю з Вифлеєму Юдиного. **2** І розгнівалася на нього його наложниця, і відійшла від нього до хати свого батька і до Вифлеєму Юдиного, і була там 4 місяці. **3** І встав її чоловік і пішов вслід за нею, щоб говорити до її серця, щоб намовити її собі, і щоб привести її знову до себе, і з ним був його хлопець і двоє ослів. Він же його повів до дому свого батька, і побачив його батько молодиці, вийшов з веселістю йому назустріч. **4** І затримав його тесть його, батько молодиці, перебув з ним 3 дні: і їли, і пили, і спали там. **5** І сталося в день 4-й, коли встали вранці, і встав і цей, щоб піти, і сказав батько молодиці до свого зятя: Скріпи твоє серце кусками хліба, і після цього підете. **6** І сівши, оба і їли разом і пили, і сказав батько молодиці до чоловіка: Іди нині і переспи, і звеселиться серце твоє. **7** І встав чоловік, щоб піти, і його задержав його тесть, і він переспав там. **8** І встав вранці в 5-му дні, щоб піти, і сказав батько молодиці: Підкріпи, отже, твоє серце хлібом і потім піди. І так задержав його, доки не склониться день. І їли, і пили оба. **9** І встав чоловік, щоб піти, сам і його заручена з ним, і його хлопець. І сказав йому його тесть, батько дівчини: Ось тепер клониться день до вечора, і відпочинь тут, і розвеселиться твоє серце, і встанете вранці у вашу дорогу, і відійдеш до своєї хати. **10** І не згодився чоловік переспати, і вставши, відійшов, і прийшов аж напроти Євуса, і це є Єрусалим, і з ним двоє ослів з вантажем, і його заручена з ним. **11** І коли прийшли й до Євуса, день же дуже схилився до вечора, і сказав хлопець до свого пана: Ходи, отже, звернемо до цього міста Євуса, переспимо там. **12** І сказав до нього його пан: Не звернемо до чужого міста, яке не є з ізраїльських синів, але минемо до Ґаваона. **13** І сказав до його хлопчини: Ходи, ввійдемо до одного з ґаваонських міст, переспимо в Ґаваоні, або в Рамі. **14** І минули, і прийшли, і зайшло сонце близько Ґаваона, що є Веніяминів. **15** І звернули туди, щоб ввійти переспати в

Ґаваоні, і ввійшовши, він сів на вулицях, і не було чоловіка, що ввів би їх до хати, щоб переспати. **16** І ось вийшов старий чоловік з роботи своєї, з поля, ввечорі, і цей чоловік з Ефремової гори мешкав же в Ґаваоні; чоловіки ж міста – сини Веніяминові. **17** І піднявши свої очі, побачив чоловіка-мандрівника на вулицях міста, і сказав чоловікові старець: Куди ідеш, звідки ж приходиш? **18** І сказав до нього: Ми прийшли з Вифлеєма Юдиного і йдемо аж до краю Ефремової гори, звідки я є. І я ходив до Вифлеєма Юдиного, і тепер іду до своєї хати, і немає нікого, що ввів би мене до хати. **19** А солома і їжа для наших ослів є, і в мене є хліб і вино і рабі, і дитині, і рабам немає браку ніякої речі. **20** І сказав цей: Чоловіче старий, мир тобі; і недостаток твій на мені, тільки не відпочивай на вулицях. **21** І ввів його до своєї хати, і дав його ослам пашу, і цим помив ноги, і їли, і пили. **22** І коли розвеселилося їхнє серце, і ось міські мужі, сини беззаконників, оточили двір, і б'ючи в двері, і сказали панові хати, старцеві, кажучи: Виведи чоловіка, що ввійшов до твоєї хати, щоб ми його пізнали. **23** Вийшов до них пан хати і сказав їм: Ні, мої брати, не вчиніть зла, бо ввійшов цей чоловік до моєї хати, і не вчините цієї безумності. **24** Ось дочка моя дівує і його заручена – виведу обі, і їм вчините обиду, і їм вчините за тим, що добре у ваших очах, а чоловікові аж ніяк не вчините цього безумства. **25** І не побажали чоловіки його послухати. І чоловік, взявши його заручену, і вивів її до них; і пізнали її, і були з нею всю ніч, до світанку, і відпустили її, коли сходила рання зоря. **26** І прийшла заручена на світанку, і впала при дверях брами двору чоловіка, де був її чоловік. **27** І встав її пан вранці, відкрив двері хати і вийшов, щоб піти в дорогу свою, і ось його наречена лежала, і її руки на передвер'ю. **28** І він сказав до неї: Встань, підемо, і вона не відповіла йому, бо була наче мертва, і поклав її на осла, і встав чоловік, і відійшов до свого місця. **29** І прийшов до своєї хати, і взяв меч, і взявши свою заручену, і розрубав її по її костях на 12-ть частин, і послав її до всіх племен Ізраїля. **30** І було, що кожний, хто її побачив, і сказав що: Не сталося ані не бачилося такого від дня виходу ізраїльських синів з єгипетської землі аж до сьогодні. І він заповів чоловікам,

слнце][36] близъ гаваона, иже есть веніаминь· И съвратишасѧ тамо вънити прележати въ гаваонѣ. и (въшедше сѣде)[37] на (стегна)[38]. и не [быість][39] мужа въводѧщаго ихъ в домъ прележати· И се мужъ старь изыиде съ (дѣла своего)[40] ѿ полѧ въ вечеръ, и (сеи) мужъ ѿ горы ефрѣмлѧ. (-)[41] обѣтоваше (же) въ гаваонѣ. (-)[42] мужи (же) (градстіи)[43] снове веніамини· И възве очи [свои][44] видѣ мужа путника на стегнахъ градны, и рече мужу старецъ камо идеши (-)[45] ѿкуду (ли) градеши· И рече к нему (пріидохомъ)[46] ѿ (видлеома)[47] іюдина (і идемъ) даже до конецъ горы ефрѣмлѧ (ѿкуду азъ есмь)[48]. и ходи до (видлеома)[49] іюдина. и (нынѣ) (иду в домъ свои)[50], и нѣсть (никтоже)[51] въведыи мѧ в домъ· (ч)[52] плевы и пища (осломъ нашимъ есть)[53]. и (мнѣ хлѣбъ и вино есть)[54]. и отроковицы [-][55] и отроку, (и) рабомъ нѣсть скудно никоеѧ вещи· И рече (сіи) мужу старъ миръ тебѣ. (и)[56] недостатокъ твои на мнѣ. оба на стегнахъ не лази. и въведе и в домъ свои и преложи осломъ его (пищу). и (сии оумы нозѣ)[57]. и ıадоша и пиша· (И) егда (-)[58] възвеселисѧ срдце ихъ. и се мужи градстіи снове безаконникъ. обыидоша дворъ и [біюще][59] въ двери. и рѣша (-)[60] господину дома старцу глюще изведи мужа иже вниде в домъ твои. да познаемъ его· (-)[61] Изыиде к нимъ (-)[62] господинъ дому и рече имъ. ни братіа (мои) не сътворите ѕла. въшешу мужу сему в домъ мои. (и) не сътворите безуміа сего· Се дщи моа дѣвою, и женима его да изведу (обѣ)[63] [и обидѣте ѧ][64]. и сътворите има по блгти очію вашею. (а)[65] мужу (-)[66] не сътворите (никакоже)[67] безуміа сего· И не изволиша мужи послушати его. и емъ мужъ женимую его і изведе ю к ним (-)[68] и познали ю. и быша с нею всю нощь до свѣта. и ѿпустиша ю егда въсходи денница· И пріиде женима къ заоутрію. и паде оу дверіи вратныхъ, двору мужа идеже бѧше мужъ еѧ (-)[69]. и въста господинъ еѧ заоутра (-)[70] ѿвръзе двери храму, і изыиде поити въ путь свои, и се (-)[71] женима его лежаше (-)[72], и руцѣ еѧ на предверію· И рече к неи въстани (-)[73] да идемъ, и не ѿвѣща ему [бѧше бо (ıако) мртва][74], и възложи ю на ослѧ, и въста мужъ и поиде на мѣсто свое· И пріиде в домъ свои, и взѧ ножъ и емъ женимую свою, и раздроби ю по костемъ еѧ на, ві, частіи, и посла (ю)[75] въ всѧ племена ізлѧ· И быша вси видѧще (ю, и) рекоша, (ıако) нѣсть было ни видѣно снце, ѿ дне шествіа снов ізль ѿ [землѧ][76] егупетски, даже (до днесь)[77], и запо-

вѣдa мужемъ иже посла глющи сице глите къ всему (-)[78] іилю [-][79] (воимите себѣ се) оуставите вы сами (о семъ совѣтъ)[80] и глите·

Гла, к·

іѡса і

Изыидоша* вси сн҃ве іилеви, и събрашася весь сонмъ ѧко (єдинъ мужъ)[1]. ѿ дана и до вирсавіа, и земля галаадска къ гв҃и оу масиде· И сташа старѣйшины всѣхъ людіи (и) вся племена іилева в сонмѣ людіи бж҃іи. у, тысящь мужъ пѣшии въздвигнущихъ оружіа· И слышаша сн҃ове веніамини, ѧко изыидоша сн҃ове іилевы [-][2] въ масидъ, и рекоша сн҃ове іилевы глите гдѣ бысть ѕлоба сіа· И ѿвѣща мужъ левітинъ, мужъ жены оуморенныа (гла)[3], въ гаваонѣ веніаминѣ. пріидохъ азъ и женима моа прележати· И въсташа на мя мужи гаваѡстіи. и обыидоша мя въ дворѣ нощію. и (хотѣшa мя)[4] оубити и женимую мою обидѣша, и обругаша (-)[5] и оумре. И взях жену свою и раздробихъ ю. и послах (ю) въ вся предѣлы причастіа іилева, ѧко сътвориша безуміе въ іили· Се вси вы сн҃ове іилевы дадѣте (имъ)[6] слово и совѣтъ· И въсташа вси людіе ѧко (єдинъ мужъ)[7] глюще. не (ѿидетъ)[8] мужъ въ храмъ свои. и не оуклонимся (-)[9] въ домъ нашь· И нн҃ѣ (слово се)[10] сътворимъ гаваону. да взыидемъ на ню по жребію, и да поимемъ по, і, мужъ, ѿ р, [въ всѣхъ племенехъ іилевыхъ][11], и р, ѿ тысящи. и ҂а. ѿ тмы· (И ти да идутъ) взяти брашно людемъ (на съвершеніе исходящимъ)[12]. въ гаваю веніаминю. [и сътворятъ єму][13] по всему съгрѣшенію иже [сътвори][14] въ іили· И събрашася вси мужи іилевы [къ граду][15], ѧко єдинъ мужъ (ѿ гра) исходяще· И распустиша племена іилевы, мужи въ все племя веніамине. глюще что (єсть) ѕлоба си бывшая въ васъ· И нн҃ѣ дадите мужи безаконни иже въ гаваи сн҃овъ веліаловыхъ, и да оуморим ихъ, и очистимъ ѕло ѿ іиля. и не изволиша сн҃ове веніамини послушати гласа братіи своея сн҃овъ іилевъ· (Но)[16] събрашася сн҃ове веніамини ѿ градовъ ихъ в гаваю, изыити на полкъ сн҃овъ іилевъ· И съчтошася сн҃ове веніамини (ѿ града) в (тои днь)[17] (-)[18]. к, и е, тысящь мужъ въздвигнущихъ оружіа кромѣ живущихъ в гавале. иже съчтеся, з, со, (и к,) мужъ (-)[19] избранныхъ [ѿ всѣхъ людеи][20]. обоєму художни (сіи вси)[21] пращницы мещуще каменіе къ власу и не грѣшающе· И всѣхъ мужеи іилевъ съчтеся развѣ сн҃овъ веніаминовыхъ. у, тысящь мужъ въздвизающихъ оружіе, (и) вси сіи мужи

яких вислав, кажучи: Так говоріть до всього Ізраїля: Зважте собі, ось зробіть ви самі про це раду, і скажіть.

Глава 20

йос. 10

1 I *вийшли всі ізраїльські сини, і зібрався ввесь збір, як один чоловік, від Дана і до Вирсавії і ґалаадської землі, до Господа, до Масити. **2** I стали старшини всього народу і всі ізраїльські племена в зборі божого народу: 400 тисяч піших чоловік, що носять зброю. **3** I почули Веніяминові сини, що вийшли ізраїльські сини до Масити. I сказали ізраїльські сини: Скажіть де сталося це зло. **4** I відповів чоловік-левіт, муж убитої жінки, кажучи: В Ґаваоні Веніяминовім. Прийшов я і моя заручена, щоб переспати. **5** I піднялися проти мене ґаваонські чоловіки, і окружили мене в дворі вночі, і хотіли мене вбити, і обидили мою заручену, і коли наглумились, і вона померла. **6** I взяв я свою жінку, і я її поділив, і я її послав до кожної околиці ізраїльського насліддя, бо вчинили безумність в Ізраїлі. **7** Ось всі ви, ізраїльські сини, дайте їм слово і раду. **8** I встав ввесь народ, як один чоловік, кажучи: Не відійде чоловік до свого мешкання, і не подамося до наших домів. **9** I тепер вчинемо це слово Ґаваонові: підемо проти нього за жеребом; **10** і візьмемо по 10-ть чоловік зі 100, з усіх ізраїльських племен, і 100 – з тисячі, і 1000 – з 10000. I хай ті ідуть, щоб взяти їжу народові, щоб забезпечити тих, що ідуть до Ґаваї Веніяминової. I вчинять з ним за всім гріхом, який він вчинив в Ізраїлі. **11** I зібралися всі ізраїльські чоловіки до міста, як один чоловік, приходячи з міст. **12** I відпустили ізраїльські племена чоловіків до всього Веніяминового племені, кажучи: Що це за зло, що сталося у вас? **13** I тепер дайте беззаконних мужів, які в Ґаваї, Веліярових синів, і уб’ємо їх, і очистимо зло з Ізраїля. I не забажали Веніяминові сини послухатися голосу своїх братів, ізраїльсьлих синів. **14** Але зібралися Веніяминові сини з їхніх міст до Ґаваї, щоб вийти проти полку ізраїльских синів. **15** I зробили Веніяминові сини перепис з міста в тому дні: 20 і 5 тисяч чоловік, що несуть зброю, опріч тих, що живуть в Ґавалі, в якому почислено 7 сот і 20 чоловік, вибраних з усіх людей, **16** що орудують обома руками. Ці всі лучники, що кидають камінням в волосину і не схибнуть. **17** I почислено всіх ізраїльських чоловіків, за ви-

нятком Веніяминових синів: 400 тисяч чоловік, що несуть зброю; і всі ці чоловіки вояки. **18** І вони встали, пішли до Ветиля, і запитали у Бога, і сказали ізрїльські сини: Хто з нас піде вождем попереду, щоб воювати з Веніяминовими синами? І сказав Господь: Хай піде Юда на переді. **19** І встали ізраїльські сини вдосвіта, і стали в лави проти Ґаваона. **20** І вийшов кожний ізраїльський чоловік на війну з Веніямином. І стали в лави проти Веніямина ізраїльські чоловіки, до бою проти Ґаваї. **21** Вийшли сини Веніяминові з Ґаваона і вигубили в Ізраїлі в тому дні 22000 мужів на землі. **22** І скріпився кожний ізраїльський чоловік, і додали зійтися до бою на місці, де зійшлися в першому дні. **23** І пішли ізраїльські сини, і плакали перед Господом до вечора, і запитали Господа, кажучи: Чи додамо ще приступити до бою з Веніяминовим сином, нашим братом? І сказав Господь: Підете проти нього. **24** І прийшли ізраїльські сини до Веніяминових синів в 2-му дні. **25** І вийшли Веніяминові сини проти них з Ґаваона в 2-му дні, і вигубили ще 18000 чоловік з ізраїльських синів на землі. Ці всі, що носять зброю. **26** І пішли всі ізраїльські сини і ввесь народ до Ветилю, і плакали, і сіли перед Господом, і постили в тому дні аж до вечора, і принесли цілопалення спасіння в тому дні перед Господом. **27** І там кивот господнього завіту в тих днях. **28** І Тинеес, Еліазарів син, син Ааронович, стояв перед ним в тих днях. І запитали ізраїльські сини, кажучи: Чи ще додамо вийти на бій з Веніяминовим сином, нашим братом, чи залишимо? І сказав Господь: Підіть, бо завтра дам їх у ваші руки. **29** І поклали ізраїльські сини засідку довкруги Ґаваона. **30** І вийшли ізраїльські сини проти Веніяминових синів в третьому дні, і стали до бою проти Ґаваона, так як раз і раз. **31** Вийшли Веніяминові сини проти народу, і відійшли від міста, і почали убивати ранених людей, так як перший раз і другий, – на дорозі, яка є одинока, що сходить до Ветиля, а друга до Ґаваї, – яких 30-ть чоловік в Ізраїлі. **32** І сказали Веніяминові сини: Падуть перед нами, так як і раніше. Сини ж ізраїльські сказали: Втікаймо, відведемо їх від міста на дороги. **33** І вчинили так, і кожний ізраїльський чоловік встав зі свого місця, і стали до бою в Валатамарі. Засідка ж ізраїльська вийшла з місця свого, з заходу Ґаваї. **34** І пішли проти Ґавай 10 тисяч вибраних чоловіків з усього Ізраїля, і битва була тяжкою. Ці не розуміли, що на них сходить

во́инни. И҆ въста́ша възыидо́ша в̆ веди́ль и҆ въпраша́ша ѹ҆ б҃а. и҆ рекоша сн҃ове і҆и҃левы, кто (ѿ на́ възы́ид҃е)[22] въже́мъ прьвое, въе҆ва́ти съ [сн҃ьми венїами́новыми][23]. и҆ р҃е г҃ь і҆ю́да да възы́идетъ въ нача́токъ. И҆ въста́ша сн҃ове і҆и҃левы [заѹ҆́тра][24], и҆ въпо҃чи́шасѧ в гаваѡ́на. І҆ и҆зы́иде ве́сь м҃ѹ. і҆и҃левъ на́ брань съ венїами́номъ. и҆ ѡ҆полчи́шасѧ на (венїами́на)[25] (мѹжи і҆и҃левы на́ брань)[26] въ гава́ю. (-)[27] И҆зыидо́ша сн҃ове венїами́нови, и҆ [гаваѡ́на][28]. і҆ и҆зби́ша въ і҆и҃ли в (то́и дн҃ь)[29]. к҃в, мѹжъ на земли̇. И҆ ѹ҆крѣпи́сѧ (ве́сь) мѹжъ і҆и҃левъ. и҆ приложи́ша сни́тисѧ в по҃къ на мѣ́сто и҆де́же снидо́шасѧ [-][30] въ дн҃ь прьвыи. И҆ възыидо́ша сн҃ове і҆и҃левы, и҆ пла́кашасѧ пр҃е г҃мъ до́ вечера. и҆ въпраша́ша г҃а г҃люще. а҆́ще [прило́жимъ][31] (е҆щѐ) приступи́ти в по҃къ къ [сн҃омъ венїами́ни҃][32] бра́та [на́шего][33]. и҆ р҃е г҃ь възы́идете к [ни́мъ][34]. И҆ прїидо́ша сн҃ове і҆и҃левы къ [сн҃омъ венїами́немъ][35], въ дн҃ь, в҃. і҆ [и҆зыидо́ша сн҃ове венїами́ни][36] проти́вѹ и҆мъ, ѿ гаваѡ́на въ дн҃ь, в҃. і҆ и҆зби́ша (е҆щѐ) ѿ [сн҃овъ і҆и҃левъ][37]. и҃і, м҃ѹ на з҃ели̇. (сї и вси)[38] въздвиза́юще ѡ҆рѹ́жїе. И҆ в̆зыидо́ша в̆си сн҃ове і҆и҃левы и҆ вси лю́дїе (-)[39] въ веди́ль и҆ пла́кашасѧ, [и҆ сѣдо́ша][40] пр҃е г҃мъ, и҆ пости́шасѧ в̆ (то́и дн҃ь)[41] [даже къ ве́черѹ][42]. и҆ възнесо́ша в̆есъжже́нїе сп҃сенїѧ (в то́и дн҃ь) пр҃е г҃мъ [-][43] и҆ т҃ѹ ковче́гъ завѣ́та г҃нѧ. в (т҃ы дн҃и)[44], и҆ (динее́съ)[45] сн҃ъ е҆лїа҆за́ровъ, сн҃а а҆а҆ро́нѧ, пр҃есто̀ѧ пр҃е нимъ в (ты дн҃и)[46]. [И҆ въпраша́ше сн҃ове і҆и҃левы][47] г҃люще. а҆́ще [прило́жимъ][48] (в̆зыити̇ е҆ще)[49] на по́лкъ къ сн҃омъ венїа҆ми́н҃е. бра́та [на́шего][50]. и҆ли ѡ҆ста́вимъ. И҆ рече г҃ь в̆зыидѣте, ꙗ҆́ко ѹ҆́тро [д҃а ѧ̀ в рѹки ваша][51]. И҆ по҃ста́виша сн҃ове і҆и҃левы по҃са́дѹ [(ѡ҆́к р҃тъ гаваѡ́на)[52]][53]. [И҆ взыидо́ша сн҃ове і҆и҃левы къ сн҃омъ венїа҆ми́немъ][54] въ дн҃ь тре́тїи и҆ въпо҃чи́шасѧ на гаваѡ́на ꙗ҆́ко е҆ді́ною, и҆ е҆ді́ною. (-)[55] И҆зыидо́ша сн҃ове венїа҆ми́ни проти́вѹ люд҃е, и҆ протѧго́шасѧ и҆з гра́да. и҆ нача́ша ѹ҆бива́ти лю́дїи [ѹ҆ꙗ҆́звле́ныхъ][56]. ꙗ҆́ко прьвое и҆ (второ́е)[57] на пѹти̇, и҆же е҆сть е҆ді́н̆ схо́дѧи въ веди́ль, (а҆ дрѹгїи)[58] [-][59] въ гава́и (-)[60]. ꙗ҆́ко л҃, мѹжъ въ і҆и҃ли. И҆ рекоша сн҃ве венїа҆ми́ни, па́дають пр҃е нами ꙗ҆́ко и҆ пре́жде. (-)[61] сн҃ове (же) і҆и҃левы реко́ша. побѣ́гнемъ (-)[62] д҃а (ѧ̀ и҆зведемъ)[63] и҆з гра́да на пѹти. [И҆ сътвори́ша та́ко][64] и҆ вси мѹжи і҆и҃левы въста́ша ѿ мѣста своего. и҆ снидо́шасѧ въ (валадама́рѣ)[65]. (-)[66] по҃са́да (же) і҆и҃лева и҆зы́иде ѿ мѣста своего. ѿ за́пада гава́и. И҆ прїиде проти́вѹ гава҃е, і҃, ты́сѧщь мѹжъ и҆збра́нныхъ ѿ всего і҆и҃лѧ, и҆ [по́лкъ

ѹсиленъ][67]. (-)[68] сі҃и не разꙋмѣша ꙗко постизаетъ а҃ зло. И поби гь вениамина [пре сны ін-левыми][69], и разсыпаша сне інлви ѿ вениамина в (той днь)[70] ,кє, и р, мꙋж (и) (сїи вси)[71] водвизающе орꙋжіе. И [видѣша снове вениамини][72], ꙗко избиша ихъ. и даша (мѣсто снове інлеви вениамину)[73]. ꙗко ѹповаша посадамъ иже посадиша ѹ гаваи. И (подвижеса посѣд)[74] і изыиде в гаваю (и начаша трꙋбити)[75] і избиша весь гра острїемъ меча. [Інльтане же имѣхꙋ знаменіє][76] со посѣдомъ (егда зажгꙋтъ гра мꙋж же принесетъ мечь къ посаде. на знаменіе, да запала и дымъ да ѹмножитса из града)[77]. (Егда бо възвратиса)[78] інль въ рать. (-)[79] вениамин (же) нача ѹбивати ꙗзвенныи въ (-)[80] інли, до, л, мꙋж ꙗко рекоша, паки паденіемъ падꙋтъ пре нами. ꙗкоже и [прьвыи полкъ][81]. (Егда же ꙗвиса)[82] огнь (исходѧ)[83] ѿ града (и) столпъ дыменъ, и озрѣса вениами за са, и се взыиде скончаніе градꙋ до неси. (-)[84] Мꙋж (же) інлевъ возвратиса. и [разбегошаса][85] (сне)[86] вениамини. [видѣша бо ꙗко возвращашеса на [него][87] зло][88]. И ѿбѣгоша пре [сны інлевыми][89] на пꙋти пꙋстына, (-)[90] [поік][91] (же) подвигнꙋлъса на на. і иже ѿ града біахꙋ [а][92] средѣ себе. И [побивахꙋ вениамина, и гнаша (-)[93] за пѧтъ емꙋ до гаваа][94], безъ ѿпочиваніа, и потопташа ихъ даже противꙋ гаваона на востокъ слнцꙋ. И падоша ѿ вениамина, ,иі, мꙋж. (и) [си вси][95] (и) мꙋжи силни. [И озрѣвшеса оставшеи][96] и пробѣгоша въ пꙋстыню къ камыкꙋ реммоню. и собирахꙋ (ихъ ꙗко оставшее ѿ вина) по стезах, ,е, мꙋ и гнаша въ слѣ ихъ до (гаваада)[97]. і избиша ѿ ни, ,в, мꙋж. И бысть всѣхъ (мꙋжъ) пашихъ ѿ вениамина (въ той днь, ,кє, мꙋжеи въздвизающи орꙋжіе)[98], [вси си][99] мꙋжи силніи. [И озрѣшаса оставшіи][100], и възбѣгоша въ пꙋстыню къ камыкꙋ реммоню, х, мꙋ. и сѣдѣша въ камыцѣ ремони, д, мцѣ. (-)[101] [Снове][102] (же) інлеви [возвратишаса къ][103] сномъ вениамине. і избиша а (орꙋжіемъ)[104] ѿ града вне. [и][105] (-)[106] скотъ [и][107] (-)[108] все еже обрѣтеса въ всѣ градехъ, и грады (вса) обрѣшаѧса [изожгоша][109] огнемъ.

зло. **35** І побив Господь Веніямина перед ізраїльськими синами, і вигубили ізраїльські сини з Веніямина в тому дні 25000 і 100 чоловік, – і це всі, що носять зброю. **36** І побачили Веніяминові сини, що вибили їх, і дали місце ізраїльські сини Веніямінові, бо надіялися на засідку, яку поклали проти Ґавай. **37** І рушила засідка, і вийшла до Ґавай, і почали трубити, і вибили все місто лезом меча. **38** Ізраїльтяни ж мали знак з засідкою: коли запалять місто, чоловік же принесе меча до засідки на знак, щоб запалили і щоб був великий дим з міста. **39** Бо коли повернувся Ізраїль в битві, Веніямин же почав убивати ранених в Ізраїлі, до 30 чоловік, бо сказали: Знову падінням падуть перед нами, так як і в першій битві. **40** Коли ж з'явився вогонь, що виходив з міста, і стовп диму, і озирнувся Веніямин позад себе – і ось піднеслося викінчення міста до неба. **41** Чоловік же ізраїльський повернувся, і розбіглися Веніяминові сини, бо побачили, що повертається на них зло. **42** І побігли перед ізраїльськими синами на дорогу пустині, битва ж його захопила, і ці з міста били їх посеред себе. **43** І били Веніямина, і гнали за його п'ятою до Ґаваї без відпочинку; і потоптали їх і напроти Ґаваона, на сході сонця. **44** І впали з Веніямина 18000 чоловік, – і ці всі сильні чоловіки. **45** І осталі, оглянувшись, і втекли до пустині, до Реммонового каменя; і збирали їх, як останки з винограду, по дорогах – 5000 чоловік; і гналися вслід за ними до Ґаваада, і побили з них 2000 чоловік. **46** І було всіх чоловік, що впали з Веніямина в тому дні 25000 чоловік, що несли зброю, – всі ці сильні чоловіки. **47** І оглянулися осталі, і втекли до пустині, до Реммонового каменя – 600 чоловік; і сиділи у Реммоновім камені 4 місяці. **48** Сини ж ізраїльські повернулися до Веніяминових синів і вигубили їх зброєю від міста, ззовні, і скотину, і все, що знайшлося в усіх містах, і всі міста, що знайшлися, спалили вогнем.

Гла, ка.

Снове (же)[1] інлеви клѧшаса[2] въ масифѣ глще, мꙋжъ ѿ на да не дастъ (вениаминꙋ дщере своеа)[3] в женꙋ. И пріидоша люди въ [-][4] ведиль. и сѣдѣша тꙋ до вечера пре (гмъ)[5]. и въздвигоша гла свои, и плакашеса плачемъ велїимъ. И рекоша въсꙗкꙋю

Глава 21

1 Сини ж ізраїльські поклялися в Маситі, кажучи: *Ніякий* чоловік, з нас, хай не дасть Веніяминові свою дочку за жінку. **2** І прийшов народ до Ветиля, і сиділи там до вечора перед Господом, і підняли свій голос, і плакали великим плачем.

3 І сказали: Чому, Господи, Боже ізраїлів, сталося таке сьогодні в Ізраїлі, що відлучилося від Ізраїля одне плем'я? **4** І сталося, що на другий день встав народ, і збудували там жертовник, і принесли цілопалення спасіння. **5** І сказали ізраїльські сини: Хто є той, що не прийшов до збору, з усіх ізраїльських племен, до Господа? Бо велика клятва була на тих, що не прийшли до Господа до Масит, кажучи: Хай вимруть смертю. **6** І потішали себе ізраїльські сини за Веніямином, своїм братом, і сказали: І сьогодні відрубано одне плем'я з Ізраїля. **7** Що вчинемо тим, що осталися, відносно жінок? А ми поклялися Господом не дати їм з наших дочок в жінки. **8** І сказали: Хто є одне, з ізраїльських племен, яке не пішло до Господа до Масит? І ось не прийшов до табору ні один з Ависа ґалаадського, до збору. **9** І провірено народ, і ось не було там чоловіка, з тих, що жили в Ависі ґалаадовім. **10** І послали туди збір: 12000 чоловік війська, і заповіли їм, кажучи: Підіть і вигубіть зброєю тих, що живуть в Ависі ґалаадовім, жінок і народ. **11** Це ж вчините всьому чоловічому роду і кожній жінці, що пізнала чоловіче ложе – вигубите, а дівчат оставте живими. І так вчинили. **12** І знайшли, з тих, що жили в Явисі ґалаадовім, 400 дівчат-дівиць, які не пізнали чоловічого ложа; і привели їх до табору, до Силома, що є в ханаанській землі. **13** І послав ввесь збір, і говорили до Веніяминових синів, що в Реммоновім камені, і прикликали їх з миром. **14** І повернувся Веніямин до ізраїльських синів в тому часі, і дали їм ізраїльські сини жінок, яких живими зберегли, з дочок Ависа ґалаадового. І вгодили їм так. **15** І народ же потішився Веніямином, бо зробив Господь: розрив між ізраїльськими племенами. **16** І сказали старшини збору: Що зробимо для осталих, відносно жінок? Бо згинула у Веніямина жінка. **17** І як *буде з* наслiддям уцілілих з Веніямина, щоб не згинуло плем'я з Ізраїля. **18** А ми не зможемо дати їм жінок з наших дочок, бо ізраїльські сини поклялися, кажучи: Проклятий, хто дає жінку Веніяминові. **19** І сказали: Ось свято Господеві в Силомі – з днів до днів, – яке є з півночі до Ветиля, на сході сонця, в дорозі, що йде з Ветиля до Сихем, і з півдня Левона. **20** І заповіли Веніяминовим синам, кажучи: Підіть і засядьте в виноградниках, **21** і дивіться, коли вийдуть дочки тих, що живуть в Силомі, танцювати в групах: вийдете з виноградників і захопите – чоловік жінку собі з силомських дочок, *і* відійдете до

Ги Бже Іилевъ, бысть сице (днесь) въ Іили. еже ѿлучися (-)[6] ѿ Іила племя едино. И бысть наоутріа (-)[7] обутрѣша людіе. и съградиша ту олтарь. и възнесоша всесъжженіе спсеніа. И рекоша сйове Іилви кто (есть) иже не възшелъ въ соборъ ѿ всѣхъ племенъ Іиль къ Гу. яко (велика клятва)[8] бяше, не вшедшим къ Гу въ (масидъ)[9], глюще да [измру смртію][10]. И жалѣша сйове Іилеви о веніаминѣ брате своє. и рекоша и осѣчено днє (едино племя)[11] ѿ Іила. что сътворимъ оставшихъ о женахъ. (а)[12] мы кляхомся Гмъ, не дати имъ ѿ дщеріи нашихъ в жены. И рекоша кто (есть) единъ ѿ племени Іилевъ, иже не взыйде къ Гви въ (масидъ)[13]. и се не пріиде (ні единъ)[14] в полкъ ѿ (ависъ)[15] галаадовыхъ в сонмъ. И съглядаша людіи и се не [бяше][16] ту мужа, ѿ живущихъ въ (ависѣ)[17] галаадовѣ. И послаша тамо сонмъ ві мужъ (силы)[18]. и заповѣдаша имъ глюще, идѣте і избіите [-][19] живущая въ (ависѣ)[20] галаадовѣ, (оружіемъ)[21] жены и народи. [Се же сътворите][22] всему мужеску полу, и всеи женѣ познавшеи ложе мужеско, побіите. [а дѣвцѣ живите и сътвориша тако][23]. И обрѣтоша ѿ живущихъ въ (иависе)[24] галаадовѣ. у, дѣвць дѣвою, яже не познаша (ложа мужеска)[25]. и приведоша я в полчище в силомъ, иже есть в земли ханаанѣ. И посла весь сонмъ. и глаша къ [сйомъ веніаминовыи][26]. иже в камыцѣ реммони. и призваша и съ миромъ. И обратися веніаминъ къ сйомъ Іилевыи в (то время)[27], и даша и [сйове Іилеви][28] жены [яже живо съхраниша ѿ дщерей][29] (авиесъ)[30] галаадова. и оугодиша имъ тако, и людіе (же) оумилишася о веніаминѣ. яко сътвори Гь разлученіе в племенехъ Іилевыхъ. И рекоша старцы сонма что сътворимъ оставшимъ о женахъ. яко погибе ѿ веніамина жена. И (како будетъ)[31] причастіе оуцѣлѣвшихъ ѿ веніамина. (-)[32] да не погибнетъ племя ѿ Іила. (а *και*)[33] мы не возможемъ дати имъ женъ ѿ дщеріи наших яко (кляшася)[34] сйове Іилеви глюще, проклятъ дая жену веніамину. И рекоша [се][35] праздникъ Гу в силомѣ ѿ дніи въ днь. иже есть ѿ сѣвера къ ведилю, на въстокъ слнцу оу пути въсходящаго, ѿ ведиля в [сихемъ][36], и ѿ юга [-][37] левоны. И заповѣдаша сйомъ веніаминемъ глюще. идѣте и пресѣдите въ виноградѣхъ. И смотрите (-)[38] [аще][39] изыдутъ дщери живущихъ в силомѣ [-][40], пляcати въ лики (-)[41] да изыдете из винограда и

да въсхитите мужъ (женꙋ себѣ)[42] ѿ дщерїи силомль. (-)[43] [да ѿидете][44] на землю венїаминю· И (егда бꙋдетъ)[45] прїидꙋтъ ѿцы ихъ и братїѧ ихъ прѣтисѧ к (намъ)[46]. и речемъ и помилꙋите ѧ. ꙗко нѣсть мꙋжъ поѧлъ жены своеѧ в полце, ꙗко (мы нѣсмы дали)[47] имъ (женъ). (ꙗко не съгрѣшисте)[48]. И сътвориша тако сн҃ове венїамини. и поѧша жены по числꙋ и ѿ плѧшꙋщїи ꙗже въсхитиша (-)[49] ѿидоша, и възвратишасѧ въ причастїе свое. и съгра(д)ша [-][50] грады, и вселишасѧ в нихъ· И ѿидоша ѿтꙋдꙋ сн҃ове iи҃леви в (то времѧ)[51], (и) мꙋжъ въ племѧ свое и в ро(д) свои і (изыде)[52] ѿтꙋдꙋ мꙋж въ причастїе свое· (И) в (ты дн҃и)[53] не бѧше цр҃ѧ въ iи҃ли, (и) мꙋжъ [-][54] еже оугодно пре(д) очима (-)[55] творѧше·

Веніяминової землі. **22** І коли буде, що прийдуть їхні батьки і їхні брати судитися до нас, і скажемо їм: Змилосердіться над ними, бо чоловік не взяв свою жінку в війні, бо ми не дали їм жінок, та ви не згрішили. **23** І вчинили так Веніяминові сини, і взяли жінок за їхнім числом, з танцюристок, яких захопили; *і* відійшли, і повернулися до свого насліддя, і збудували міста, і поселилися в них. **24** І пішли звідти ізраїльські сини в тому часі: і чоловік до свого племені і до свого роду, і пішли звідти: чоловік до свого насліддя. **25** І в тих днях не було царя в Ізраїлі, і чоловік чинив те, що *було* милим перед очима.

Конецъ, книгъ, сꙋдеи iи҃левы·
имать в себѣ, гл҃а, кa·

Кінець Книги ізраїльських суддів.
Має в собі 21 главу.

КНИГА РУѲЬ ГЛАВА ПЕРВАѦ

КНИГА РУТИ
ГЛАВА 1

И бысть внегда сꙋдахꙋ сꙋдїѧ, (-)[2] бысть гладъ на земли. і иде мꙋжъ ѿ видлеома iюдина, обитати в села моавлѧ, сам и жена его и [два][3] сн҃а его· (-)[4] Имѧ (же) мꙋжеви [елимелехъ][5], (-)[6] имѧ (же) женѣ его (ноемминь)[7]. і имѧ двѣма сн҃ома его. маалонъ. и хелеонъ. едраденска иже ѿ (видлеома)[8] iюдина. и прїидоша в село моавле, и бѣша тꙋ· И оумре [елимелехъ][9] мꙋжъ [ноемминь][10]. и оста она и оба сн҃а еѧ, и поѧста себѣ жены, моавитъстїи. имѧ единои орда. і имѧ вторѣи рꙋдъ. и жиша тамо до і, лѣтъ· И оумроста [-][11] оба (сн҃а еѧ.) (меалонъ)[12]. и хелеонъ. и оста жена по мꙋжꙋ своемъ. и по обою сн҃ꙋ еѧ. и въста она и обѣ снохи еѧ. и възъвратишасѧ съ села моавлѧ. зане (обиташа)[13] въ селехъ моавлихъ, ꙗко присѣти г҃ь людїи своихъ дати имъ хлѣбы· И ѿиде ѿ мѣста иже бѣ тамо (она) и обѣ сносѣ еѧ с нею. (-)[14] идахꙋ в

1 Сталося, що коли судді судили, був голод на землі, і пішов чоловік з Вефлеєму юдиного жити на Моавових полях, сам і його жінка , і два його сини. **2** Ім’я ж чоловіка Елимелех, ім’я ж його жінки Ноеммин й ім’я двох його синів Маалон і Хелеон – етратейці, що з Вефлеєму юдиного. І прийшли в Моавове поле, і були там. **3** І помер Елимелех, Ноемминовий чоловік, і осталася вона і оба її сини. **4** І взяли собі жінок-моавиток, ім’я однієї Орта й ім’я другої Рут, і жили там до 10 літ. **5** І померли оба її сини, Меалон і Хелеон, і осталася жінка по своєму мужі і по обох її синах. **6** І встала вона і обі її невістки, і повернулися з моавського поля, бо проживали на моавських полях, – бо Господь відвідав свій народ, щоб дати їм хліби. **7** І вийшла вона з місця, де там була, вона і обі її невістки з нею. Ішли вони дорогою, щоб повернутися до юдиної землі.

8 І сказала Ноеммин обом своїм невісткам: Підіть, отже, і поверніться, кожна до дому свого батька, хай Бог з вами вчинить милосердя так, як ви вчинили з померлими і зі мною. **9** Хай дасть Господь Бог вам знайти спочинок, кожна в домі свого мужа; і поцілувала їх, вони ж підняли свої голоси і плакали. **10** І сказали їй невістки: Ні, але підемо з тобою до твого народу. **11** І сказала Ноеммин: Поверніться, отже, дочки мої, навіщо підете зі мною? Чи ще мої сини в моїм лоні, щоб були вам за чоловіків? **12** Поверніться, отже, дочки мої, і йдіть, тому що я постарілася і не буду замужня. Коли і сказала б я, що у мене є маєток, щоб я була замужньою і народила синів, **13** чи ви чекатимете на них, щоб виросли, щоб їх взяти, а не будете іншому чоловікові? Ні, мої дочки, бо гірко стало мені, більше ніж вам, бо на мене прийшла господня рука. **14** І піднявши свої голоси, і знову плакали. І Орта, поцілувавши свою тещу, і повернулася до свого народу. Рут же пішла вслід за своєю тещею. **15** І сказала Ноеммин до Рут: Ось повернулася твоя співневістка до свого народу і до своїх богів. Повернися, отже, і ти вслід за своєю співневісткою. **16** І сказала Рут: Хай не зустріне мене те, щоб тебе оставити і щоб мені відвернутися від тебе. Але куди підеш ти, і я піду, і де будеш ти, буду і я. Твій народ і мій народ, і твій Бог – мій Бог. **17** Де лиш ти помреш, там і я, де ти будеш похована, там і я буду похована, – так хай вчинить мені Господь, це хай додасть, бо смерть розлучить між мною і тобою. **18** Побачивши Ноеммин, що вона скріпилася іти з нею, і вже замовкла і не говорила до неї. **19** Ішли ж обі, доки не прийшли до Вефлеєму. І сталося, коли вони прийшли, і загуділо ціле місто про них, і сказали: Чи це є Ноеммин? **20** І сказала до них: Не кличте, отже, мене Ноеммин, але кличте мене Гірка, бо Вседержитель дуже наповнив мене гіркотою. **21** Бо я відійшла повною, і тепер порожньою повернув мене Господь, то навіщо мене називаєте Ноеммин? Господь мене упокорив, і недостаток і зло завдав мені. **22** І повернулася Ноеммин і Рут, моавітка, її невістка, з нею, повертаючись з моавського поля, і прибули до Вефлеєму на початку жнив ячменя.

путь възвратитися въ землю іюдину. И рече (ноеммин)[15] [[ѡбѣма]][16] снохама своима. идѣта убо (и) възвратитася каждо в дом [[ѡтца]][17] своего. да сътвори (богъ)[18] с вама милость якоже сътвориста съ умершими и съ мною. да дасть господь (богъ) вама (обрѣсти)[19] покои, каждо въ дому мужа своего и цѣлова я, (они же)[20] въздвигоша (гласы своя)[21] и плакашася. И рекоста ей (снохи ни, но идева с тобою)[22] в люди твоя. И рече (ноеминь)[23] обратитеся убо дщери мои, въскую идете съ мною. или еще (сына моя)[24] въ утробѣ моеи, (-)[25] да будета вама мужа. възвратитеся убо дщери мои, (і) [[идѣте]][26], яко състарѣхся азъ, (и не буду)[27] мужу. егда (и) глаголала быхъ. яко у мене есть имѣніе. да буду мужу, и рожду сыны. вы ли (пождета ихъ)[28], да (възрастутъ. да я поимета, а) не будета (иному) мужу. ни дщери мои яко съжалися мнѣ паче васъ. яко изыиде на мя рука господня. И (възъдвигше гласы своя)[29], и плакаста паки. и (цѣловавше)[30] (орда)[31] свекровъ свою, и обратися въ люди своя. руд же иде въ слѣдъ (свекры своея)[32]. И рече [[ноеминь]][33] къ руде се обратися ятрь твоя къ людемъ своимъ и ко богомъ своимъ. обратися убо и ты въ слѣдъ ятрове своея. (И) рече (-)[34] рудъ не сращи мене то, еже оставити тебе, (еже и)[35] обратити ми ся ѿ тебе. но (идѣже идеши ты)[36], (и я) поиду, і идѣже будеши (ты) буду (і азъ). людіе твои (и) людіе мои. и богъ твой богъ мой. (-)[37] Идѣже аще умреши (ты), (-)[38] (ту и)[39] (азъ, идѣже погребешися ты. ту и азъ) погребуся, тако да сътвори ми господь. (-)[40] се да приложитъ, яко смерть разлучитъ между мною и тобою. видѣвши [[ноеминь]][41] яко укрѣпися ити с нею, (и) умлъче глаголати къ неи ксему. Идоста же обѣ дондеже приидоста въ (видлеом)[42], (и бысть егда приидоста они,) и възгласи весь градъ о нихъ, и рекоша (или) се есть ноеминь. И рече к нимъ не зовѣте (убо) мене (ноеминь)[43], но зовѣте (мене) горка. яко исполни мнѣ горести (вседръжитель)[44] зѣло. азъ (бо) исполнь ѿидохъ, и нынѣ тщу (мя възврати)[45] господь. (да)[46] въскую (мя наречете)[47] (ноеминь)[48]. (-)[49] господь смири мя и (недостатокъ)[50] съзли мнѣ. И възвратися (ноеминь)[51], и руда моавитины сноха ея [[с нею]][52], обращающися ѿ села моавля. (и)[53] приидоста въ (видлеом)[54], в начало жатвы ячменя.

Гла, в·

И (бѣ) (мужъ ужика мужу ноеммину)[1]. мужъ же силенъ (-)[2] ѿ рода (елимелехова)[3], (-)[4] имѧ(*) ему воозъ· И рече рудь моавитини къ (ноемини)[5]. да иду убо на ниву и сберу класы вслѣдствующи. идѣ аще обращу блгть пре очима (члка)[6]. рече же ей· (ноеммин), иди дщи (моѧ). і иде и (пріиде събирати)[7] на нивѣ, въслѣдъствующи жателем. и въпаде невѣдѧ в части нивы воозовы иже (бысть) ѿ племени [елимелехова][8]· И се (воозъ)[9] пріиде ѿ (видлеома)[10], и рече жнущимъ гь с вама, и рѣша ему (жнущіи), да блвитъ тѧ гь· И рече (воозъ)[11] отроку своему стоящему за жатели, кто есть отроковица та· И ѿвѣща (ему)[12] моавитини е, пришедшаѧ с (ноемминою)[13], ѿ села моавлѧ· И рече (ми) да сберу (-)[14] в снопы послѣду жнущихъ. и яко пріиде и ста ѿ утра и до вера, (и) не почива на нивѣ ни мала· И рече (воозъ)[15] къ руди, (слыши)[16] дщи. не ходи (-)[17] събирати на иную, и не ѿходиши ѿсюду, (но) здѣ пристани къ отроковицамъ моимъ· (И) очи твои (да будета) на нивѣ идѣже жнутъ, и да ходиши въ слѣ ихъ. (и) се заповѣдаю отроком моимъ не присѧщи к тебѣ. и егда въжадаеши (-)[18] да идеши къ сосудомъ. и піеши ѿнудуже черплют жатели· И паде (отроковица) ниць, и поклонисѧ (ему) до землѧ (рекущи)[19] ему. что (благо сътворихъ)[20] пре очима твоима да мѧ позна, (-)[21] аз (же) есмь странна· И ѿвѣща воозъ (-)[11] рече к ней. възвѣщеніемъ възвѣстиша ми, иже сътворила еси съ свекровъю своею, по умертвіи мужа твоего. и како остави ѿца своего и мтрь свою, и землю рожденіа своего. и пріиде въ люди ихже не вѣда. ѿ вчера и (ономъ дни)[23], да въздастъ гь дѣло твое. и буди мзда твоа исполнь ѿ га ба іилева. к немуже пріиде уповати по крилома его· Си же рече обрѣтох блгть пре очима твоима гне (мой), яко утѣши мѧ и (-)[24] гла въ срце рабы твоеѧ. и се азъ буду яко едина ѿ рабынь твоихъ· И рече ей (воозъ)[25], (-)[26] часъ (бо есть) ясти, приближисѧ (убо) сѣмо да яси хлѣбъ (мой). и омочи (си) укрухъ твой въ оцетъ, и сѧде рудь ѿ страны жатель и пода ей воозъ пражмо. и ясть и насытисѧ, и оста· И въста събирати. и заповѣда (воозъ)[27] отроком своимъ глаголѧ (-)[28] средѣ снопов да събираетъ, и не засрамите еѧ· И носѧщи (носите)[29]. и дающе дадите ей ѿ складеныхъ, и не дѣите

Глава 2

1 І був чоловік, свояк Ноемминового мужа. Чоловік же сильний, з Елимелехового роду, ім’я йому Вооз. **2** І сказала Рут, моавітка, до Ноеммини: Піду, отже, на ниву і зберу колоски позаду *женців:* де лиш знайду ласку перед очима людини. Сказала ж їй Ноеммин: Іди, моя дочко. **3** І пішла, і прийшла збирати на ниві за женцями, і не знаючи, попала на частину Воозової ниви, що був з Елимелехового племені. **4** І ось Вооз прийшов з Вефлеєму і сказав женцям: Господь з вами. І сказали йому женці: Хай поблагословить тебе Господь. **5** І сказав Вооз своєму слузі, що був над женцями: Хто є та молодиця? **6** І відповів йому: Це моавітка, що прийшла з Ноемминою з моавського поля. **7** І сказала мені: Хай зберу в снопах за женцями. І як прийшла і стала – від ранку і до вечора, і не спочивала на ниві ані трохи. **8** І сказав Вооз до Рути: Слухай, дочко, не ходи збирати на іншу *ниву*, і не відходь звідси, але тут пристань з моїми молодицями. **9** І хай твої очі будуть на ниві, де жнуть, і ходи вслід за ними. І ось я заповідаю моїм слугам не доторкатися до тебе, і коли будеш спрагнена, піди до посудин, і питимеш, звідки черпають женці. **10** І впала молодиця ниць, і поклонилася йому до землі, кажучи йому: Що доброго вчинила я перед твоїми очима, що ти мене пізнав, я ж є чужинка. **11** І відповів Вооз, сказав до неї: Звісткою сповістили мені те, що ти вчинила з своєю свекрухою після смерті твого чоловіка, і як ти оставила свого батька і свою матір, і землю свого народження, і прийшла до народу, якого ти не знала від вчора і тамтого дня. **12** Хай віддасть Господь за твоє діло, і хай буде твоя винагорода повна від Господа Бога ізраїлевого, до якого ти прийшла надіятися під його крилами. **13** Ця ж сказала: Знайшла я ласку перед очима твоїми, мій пане, бо ти мене потішив, і ти заговорив до серця твоєї рабині, і ось я буду як одна з твоїх рабинь. **14** І сказав їй Вооз: Вже є година їсти, ходи, отже, сюди, з’їси мій хліб, і замочи собі твій кусок в оцті. І сіла Рут зі сторони від женців, і Вооз подав їй праженого зерна, і з’їла, і наситилася, і осталося. **15** І вона встала збирати, і заповів Вооз своїм слугам, кажучи: Хай збирає між снопами, і не засоромте її. **16** І носячи носіть, і даючи дайте їй з складеного, і не

перешкоджайте їй збирати і їсти, і не забороніть їй. **17** І вона збирала до вечора на ниві, і вимолотила те, що зібрала, і міра зібраного була яких дві спуди ячменю. **18** І взяла, прийшла до міста, і побачила її свекруха те, що зібрала; і Рут, взявши з своєї пазухи, і дала своїй свекрусі те, що зосталося, і з того, що наситилася. **19** І сказала до неї її свекруха: Де ти сьогодні збирала, і де ти працювала? Хай буде благословенний той, що тебе пізнав. І Рут звістила своїй свекрусі де була, і сказала: Ім'я чоловіка, у якого була я день – Вооз. **20** Сказала ж Ноеммин своїй невістці: Благословенний є Господь, бо не позбавив свого милосердя живих і мертвих. І сказала їй Ноеммин: Кревним є нам той чоловік, і є з наших кревних. **21** І сказала Рут до своєї свекрухи: І мені, отже, сказав: Пристань до моїх слуг, аж доки не закінчать всі жнива, які є в мене. **22** І сказала Ноеммин до Рут, своєї невістки: Добре, дочко, що будеш ходити з його молодицями, і не покинули тебе в чуже поле. **23** І пристала Рут до Воозових молодиць, збираючи колоски, доки не закінчилися жнива ячменю і пшениці. І сіла зі своєю свекрухою.

Глава 3

1 Сказала же їй Ноеммин, її свекруха: Дочко моя, чи не шукатиму тобі спочинку, щоб добре тобі було? **2** І тепер, отже, чи не є нам кревний Вооз, де з його молодицями ти була? І ось він тепер віє на току ячмінь, цієї ночі. **3** Ти ж переберися і намасти своє лице, і зодягнися в твою найкращу одіж, щоб піти до току, і не покажешся йому, аж доки не закінчить їсти і пити. **4** І буде, коли він ляже: взнаєш місце, де ляже, туди ввійдеш, і відкриєш при його ногах, і ляжеш там, і той тобі скаже те, що маєш робити. **5** І сказала Рут до неї: Все, що скажеш до мене, те вчиню. **6** І вона пішла до току, і зробила за всім, що заповіла її свекруха. **7** І поїв Вооз, і попив, і розвеселилося його серце, і зробив відгороджене місце на боці. Вона ж прийшла потайки і відкрила при його ногах, і лягла. **8** І сталося опівночі: жахнувся чоловік і замішався, і ось жінка лежить в його ногах. **9** І сказав їй Вооз: Хто є ти? Ця ж сказала: Я є Рут, твоя раба; поклади своє крило на твою рабиню, бо ти є мені кревний. **10** І сказав Вооз: Благословенна ти Господеві Богові, моя дочко, бо більшим

(ѥѧ събирати и ꙗсти)[30], и не възбраните ей. и събира (до вечера на нивѣ)[31], і измлати еже събра. и бысть (събранное) ꙗко (в мѣру двою спд҃у)[32] ꙗчменю. И взѧ (-)[33] прїиде во гра҃. и видѣ свекры ѥѧ еже събра. і иземши рꙋдь (ѿ надрь свой и) дасть свекрови (своей)[34]. еже бѣ оставила, (и) ѿ нихже насытисѧ. И ре҃ к ней свекры ѥѧ, гдѣ еси събирала дн҃ь. и гдѣ работаше, да будеть (бл҃вень познавыи тѧ)[35]. і исповѣда рꙋдь свекрови своей гдѣ (бысть)[36], и рече имѧ мужу ((воозь)[37], оу негоже (бы҃)[38] дн҃ь)[39]. (-)[40] Рече (же) (ноеммин)[41] снохѣ своей. бл҃вень есть г҃ь ꙗко не оскꙋдѣ м҃лти своѥѧ, съ живыми и съ оумръшими. и рече ей (ноеммин)[42]. оужика есть намъ мужь (той), (и) (есть ѿ оужикъ нашихъ)[43]. И рече рꙋдь къ свекрови своей, и (мнѣ оубо рече)[44] къ отроковицамъ мои пристани. дондеже скончають всю жатвꙋ ꙗже есть мнѣ. И ре҃ ноеммин къ рꙋди снохѣ своей, бл҃го дщи ꙗко ходити имаши, съ отроковицами его. и не оставиша тебе въ (чюже село)[45]. И приста рꙋдь отроковица҃ воозовымъ. (събирающе)[46] класы дондеже скончасѧ жатва ꙗчменнаѧ и пшеницѣ и сѣде съ свекровїю своею.

Гла҃, г҃.

Рече же (ей) (ноеммин)[1] свекры ѥѧ, дщи (моѧ) не поищу ли тебѣ покоѧ, да бл҃го (ти будеть)[2]. И нн҃ѣ (оубо) ((воозь)[3] не)[4] оужикъ ли (есть) намъ. идѣже (съ отроковицами его еси была)[5]. (и) се (нн҃ѣ) (той)[6] свѣтаеть на гумнѣ ꙗчмень сей нощи. ты же измыисѧ и помасти (лице свое), и облецысѧ в ризы твоа (свѣтлѣишїа)[7]. (-)[8] да идеши на гумно, (и) не ꙗвисѧ (ему)[9] дондеже скончаеть (ꙗсти и пити)[10]. И будеть егда лещи ему. (-)[11] да разумѣеши мѣсто гдѣ лѧжеть тамо (-)[12] да внидеши. и ѿкрыеши оу ногахъ его. и лѧжеши (тамо), и той повѣсть ти ꙗже имаши творити. (И) рече (-)[13] рꙋдь к ней. все елико речеши (къ мнѣ то) сътворю. І иде в гумно и сътвори по всему елико заповѣда (-)[14] свекры ѥѧ. І ꙗсть (воо҃)[15] (и пи҃). и възблажа ср҃це его. и (предѣлище въ странѣ складе)[16]. си же прїиде в таи, и ѿкры оу нога҃ его (и лѧже). (и) бысть (-)[17] въ полунощи (-)[18] оужасесѧ мужь и възмѧтесѧ. и се жена лежить оу ногъ его. (И) рече (-)[19] (ей воозь) кто еси ты. си же рече азъ есмь рꙋдь раба твоѧ. (-)[20] да возложиши крыло свое на рабу твою. ꙗко оужикъ (ты еси)[21] (мнѣ).

И рече (воѡзъ)[22] благословена ты господеви богу дщи (моѧ). ꙗко разблажа матъ свою послѣднюю паче пръвыѧ. ꙗкоже (ѹже) не ити тебѣ въ слѣдъ юнотъ, аще ѹбогъ аще богатъ· И нынѣ дщи не боисѧ (но) все елико рече сътворю тебѣ. вѣстъ бо все племѧ людїи моихъ, ꙗко жена силы (ты еси)[23]· И (-)[24] по истиннѣ (е ꙗко) ѹжикъ (есмь азъ)[25]. но еще есть ѹжикъ ближшїи мене· (Ѹ мене) прележи (сїю) нощь. и будетъ заѹтра аще прїиметъ тѧ (то) благо, да поиметъ. аще ли не хощетъ поѧти тебе, (то) поимꙋ тѧ азъ. живъ господь прележи (здѣ) до заѹтрїѧ, (и лежа ѹ ногъ его до заѹтрїа). (и посемъ)[26] въста (заѹтра) даже не очюти (-)[27] подрꙋгъ его. и рече (ей) (воѡзъ)[28], да (не ꙗвишисѧ ꙗко приходила еси)[29] на гꙋмно· И рече ей принеси препрꙋгъ иже на тебѣ, и (дръжи его, сиже) дръжа е, и намѣри (ей), ѕ. (мѣръ) ꙗчменѧ, и задѣ ей. (си же)[30] иде во градъ· И прїиде (рꙋѳъ) къ свекрови своей. (и)[31] рече (ей свекры) что есть дщи. и повѣда ей, елико сътвори ей мꙋжъ· И повѣда ей, ѕ (мѣръ) ꙗчменѧ, се дастъ ми, глагола бо къ мнѣ, да не идеши тща къ свекрови своей· Си же рече сѣди дщи. дондеже ѹвѣси како ѹлажетъ слово, не ѹмолъчитъ бо мꙋжъ, дондеже съвръшитъ слово днесь

ти вчинила своє останнє милосердя понад перше, так щоб вже не піти тобі вслід за молодими, чи то бідними, чи то богатими. **11** І тепер, дочко, не бійся, але все, що ти сказала, вчиню тобі, бо все плем’я мого народу знає, що ти є сильна жінка. **12** І правдивим є, що я є кревним, але ще є кревний ближчий від мене. **13** Переспи цю ніч коло мене – і буде вранці, якщо візьме тебе, то добре, хай бере, якщо ж не хоче тебе взяти, то я тебе візьму; живий Господь, спи тут до світанку, **14** І вона лежала при його ногах до світанку. І після цього він встав вранці, раніше ніж міг друг його пізнати, і сказав їй Вооз: Не видаси, що ти приходила до току. **15** І сказав їй: Принеси опаску, що на тобі, і держи її, – ця ж її держала; і виміряв їй 6-ть мір ячменю, і їй завдав – ця ж пішла до міста. **16** І прийшла Рут до своєї свекрухи, і сказала їй свекруха: Що є, дочко? І розповіла їй, що зробив їй чоловік. **17** І сказала їй: 6-ть мір ячменю – це мені дав, бо сказав до мене: Не підеш порожньою до своєї свекрухи. **18** Ця ж сказала: Сиди, дочко, доки не довідаєшся, як вийде слово, бо не промовчить чоловік, аж доки сьогодні не закінчить слово.

Глава, д҃·

Р(оѡзъ)[1] (же)[2] прїиде къ вратомъ и сѣде тꙋ. и се ѹжика миноваше, егоже нарече (воѡзъ)[3]. и рече емꙋ (воѡзъ)[4]. съвратисѧ (и) сѧди здѣ (-)[5]. (онъ же)[6] съвратисѧ и сѣде· И поѧ воѡзъ і, мꙋжъ ѿ старецъ града. и рече сѧдѣте здѣ и сѣдоша· (Посемъ)[7] рече (воѡзъ)[8] ѹжикꙋ. часть села ꙗже е брата нашего (елимелеха)[9]. иже ѿдаде есть ноеммине, (она же навратисѧ)[10] (днесь) ѿ села моавлѧ· (-)[11] Азъ (же) рекохъ (въ ѹмѣ си) да ꙗвлю (ти се) въ ѹхо твое глаголѧ, притѧжи (ей) предъ сѣдѧщими (-)[12] предъ старцы людїи моихъ, (и) аще ѹжичествꙋеши, (то) ѹжичествꙋи. аще ли не ѹжичествꙋеши, (то) повѣжъ ми (-)[13] да вѣдаю. ꙗко нѣсть развѣ тебе ѹжичествовати (ближши і) и азъ есмь по тебѣ. сей же рече азъ есмь ѹжичествꙋю· И рече воѡзъ въ день воньже притѧжеши село ѿ рꙋки (неѡмина)[14], (то) и (-)[15] рꙋѳъ моавитѧнꙋ, женꙋ ѹмръшаго, (въ причастїе его, поимеши себѣ,) и тꙋ (достоитъ ти поѧти)[16] да въставиши имѧ ѹмръшаго въ причастїи его· И рече ѹжикъ (воѡзꙋ). не възмогꙋ ѹжичествовати себѣ. да быхъ не рассыпалъ причастїа моего. ѹжичествꙋи себѣ (ты), ѹжичество мое, (азъ) бо не възмогꙋ

Глава 4

1 Вооз же прийшов до брами і сів там; і ось проходив кревний, про якого сказав Вооз, і сказав до нього Вооз: Прийди і сядь тут, – він же звернув і сів. **2** І взяв Вооз 10-ть чоловік зі старшин міста і сказав: Сядьте тут, – і сіли. **3** Після цього сказав Вооз кревному: Часть поля, яка є нашого брата Елимелеха, яка дана Ноеммині, – вона ж сьогодні повернулася з моавського поля. **4** Я ж сказав у своїм умі: Хай явним зроблю тобі це в твоє вухо, кажучи: Придбай для неї перед тими, що сидять перед старшинами мого народу; і якщо береш, то бери, якщо ж не береш, то сповісти мені, щоб я знав, бо немає ближчого їй хіба що ти, щоб взяти, я є по тобі. Цей же сказав: Я візьму. **5** І сказав Вооз: В дні, в якому придбаєш поле з Неемминової руки, то і візьмеш собі Рут, моавітку, жінку помершого, в його наслідди; і її належиться тобі взяти, щоб воскресити ім’я померлого в його наслідді. **6** І сказав кревний Воозові: Не зможу взяти собі, щоб я не знищив мого наслідди. Візьми собі ти мою кревність, бо я не зможу взяти. **7** *Це ж раніше було правило в Із-

мой5. 25

раїлі про кревність і про виміну: для закріплення, задля всякого слова і роззував чоловік свою обуву, і давав своєму ближньому, що брав його кревність, і це було свідчення в Ізраїлі. **8** І сказав кревний Воозові: Придбай собі мою кревність – і розв'язав свою обуву, і дав йому. **9** І сказав Вооз старшинам і всьому народові: Ви сьогодні свідки, що я сьогодні придбав все, що було Елимелехове, і все, що є Хемеонове, і Валонове з Ноемминової руки. **10** І до цього ж Рут, моавитку, Маалонову жінку беру я собі за жінку, щоб воскресити ім'я померлого в його насліддi, хай не згине ім'я померлого з його братів і з його племені. Ви сьогодні свідки цього. **11** І відповів ввесь народ, що був при брамі, і старшини: Ми є свідками, хай Господь дасть цій жінці, що входить до твого дому, так як Рахилі і як Лії, які обі збудували ізраїльський дім; зроби силу в Ефраті, і твоє ім'я буде у Вефлеємі. **12** І хай буде твій дім, як дім Фаресів, *якого породила Тамара Юді, з твого племені, хай дасть тобі Господь від цієї рабині дітей. **13** І взяв Вооз Рут, і стала йому жінкою, і ввійшов до неї, і дав їй Господь зачати, і породила сина. **14** І сказали жінки до Ноеммини: Благословенний Господь Бог твій, який не знищив твого кревного сьогодні, але дав назвати його ім'я в Ізраїлі; **15** і буде тобі за того, що повертає душу, і щоб прогодувати твою старість, бо твоя невістка, що тебе полюбила, породила сина. Вона є краща тобі понад сімох синів. **16** І взяла Ноеммин дитину, і поклала її на своє лоно, і була йому за няньку. **17** І сусіди назвали його ім'я, кажучи: Син народився Ноеммині, і прозвали його ім'я Йовид. Цей є Єссеїв батько, Давидового батька. **18** І це Фаресові роди: *Фарес породив Есрома, **19** Есром же породив Ярама, Ярам же породив Аминадава, **20** Аминадав же породив Наассона, Наассон же породив Салмона, **21** Салмон же породив Вооза, Вооз же породив Овида, **22** Овид же породив Єссея, Єссей же породив Давида.

мойї. 38

пар1. 2
мат. 1

Кінець Книги Рути.
Має в собі 4 глави.

оужиствовати· (-)[17] *Се (же) оуправленїе (бысть) преже въ ійли. о оужиствованїю, и о пременѣнїю. еже оукрѣпленїа ради всякаго словеси, і изуяше мужъ сапогъ свои. и дааше подругу своему оужиствующи оужиство его, и се бяше свѣдѣтельство въ ійли· И рече оужи (воозу)[18]. приташи себѣ оужиство мое. і изувъ сапогы свои и дасть ему. И рече (въоозъ)[19] старцем и всѣмъ людемъ. послуси вы днесь. яко приташахъ (днесь) все (елико бѣ елимелехово)[20], и все елико есть (хемеоне)[21], и (валоне)[22] ѿ руки (ноеммина)[23]· И (къ сему) же рудъ моавитинину жену маалоню, поемлю себѣ въ жену, въставити имя оумрьшаго. въ причастїи его, (-)[24] да не погибнетъ имя оумерьшаго ѿ братїя его и ѿ племене (-)[25] его. послуси вы днесь (сего)· И (ѿвѣщаша)[26] вси людїе еже (быша) оу вратъ (и старцы), послуси (есмы) (-)[27] да дасть гь женѣ (-)[28] сей входящеи в домъ твои. якоже рахили и яко лїи еже приташаста обѣ домъ ійлевъ, (сътвори)[29] силу въ ефрадѣ, и будетъ имя (твое) въ (видлеомѣ)[30]· И буди домъ твои, якоже домъ фаресовъ, *егоже роди дамаръ іюдѣ, ѿ (племене твоего)[31]. еже дастъ (ти гь)[32] ѿ рабы сея (чада)· И поя (воозъ)[33] рудъ, и бысть ему жена, и вниде к ней. и дасть ей гь зачати, и роди снъ· И рекоша жены къ (ноеммини)[34]. блвенъ гь (бгъ твой) иже не рассыпа (-)[35] оужика (твоего днесь), (но дасть)[36] прозвати имя (его)[37] въ ійли, и будетъ тебѣ въ ображающася дшу, и въ прекормленїе старости твоей. яко снохa твоя възлюбившаа тебе роди (снъ)[38]. яже есть блженнѣиши тебѣ, паче семи сновъ· И взя [ноеммины][39] отроча, и положи [и][40] на лонѣ своемъ, и бысть ему доилица· И прозваша (сосѣде имя его)[41], глюще родися снъ [ноемини][42]. и нарекоша имя ему (иовидъ)[43]. се (есть) ѿцъ иессеевъ ѿца двда· И сїи рожденїя фаресова. *фаресъ роди [есрома][44]. (есром)[45] же роди (иарама)[46]. (иарам)[47] (же) роди аминадава. (-)[48] аминадавъ (же) роди наассона. (-)[49] наассон (же) роди [салмона][50]. (-)[51] [салмон][52] (же) роди (вооза)[53]. (-)[54] (воозъ)[55] (же) роди овида. (-)[56] овидъ (же) роди іессея. (-)[57] іессеи (же) роди двда·

е мо ке

а мо ли

а пара в
ма а

Конецъ, книзе, рудъ·
имать в себѣ, гла, д·

Пе́рвыѧ кни́ги ца́рствъ глава̀ а҃

И [бысть чл҃къ][2] ѿ (е҆зармаде́ма)[3] (си́дъска-го)[4], ѿ горы е҆фрѣмлѧ. (-)[5] и҆мѧ е҆мꙋ е҆л-ка́на, сн҃ъ (і҆ереміи҆ль)[6] сн҃а и҆лі́и҆на. сн҃а (де-ке́лѧ)[7] въ (а҆си́ве)[8], (ѿ а҆рмаде́ма ѿ горы̀) е҆фрѣмлѧ· (оу҆)[9] сего̀ двѣ женѣ (бѣста), и҆мѧ е҆-ді́ной а҆нна. (-)[10] и҆мѧ вторѣй (фена́на)[11]. и҆ бѧ-хꙋ (фена́нѣ)[12] дѣти. (-)[13] а҆ннѣ же не бѧше ѻ҆трочѧ́та· И҆ въсходѧ́ше чл҃къ ѿ дн҃и до дн҃и ѿ гра́да своего. (е҆зармаде́ма)[14], поклони́тисѧ. и҆ пожрѣти г҃ꙋ б҃ꙋ савао́дꙋ в (сило́мѣ)[15]. и҆ тꙋ (бы́ша) (два сн҃а и҆лі́и҆на)[16]. ѻ҆фни, и҆ (финео́съ)[17] жрьцы̀ гн҃и· И҆ бысть дн҃ь, и҆ пожре е҆лка́на. и҆ да́сть (фена́нѣ)[18] женѣ свое́й и҆ сн҃омъ е҆ѧ̀. и҆ дщерем ъ е҆ѧ̀ (ча́сть)[19]. (-)[20] а҆ннѣ (же) да́сть ча́сть е҆ді́нꙋ. ѩ҆́ко не бѣ е́й ча́да. но то́кмо а҆ннꙋ люблѧ́ше (-)[21] паче (фена́ны)[22]. и҆ г҃ь затво-рѝ ложе́сна е҆ѧ̀. (и҆)[23] не да́сть е́й (-)[24] ча́да· [И҆ ѻ҆скорблѧ́ше е҆ѧ̀ ненави́сница е҆ѧ̀ и҆ смꙋща́шесѧ][25] (и҆ ѻ҆немоща̀ печа́льми свои́ми)[26]. и҆ сѣтова́ше се-го ра́ди. ѩ҆́ко затворѝ г҃ь оу҆тро́бꙋ е҆ѧ̀. не да́ти е́й ча́да· Та́ко творѧ́ше (е҆лка́на) ѿ го́да до го́да. (сі́ѧ же) внегда̀ приходи́ти е́й в до́мъ гн҃ь. (оу҆корѧ́ше е҆ѧ̀ та́ко) и҆ сѣтова́шесѧ и҆ пла́каше-сѧ и҆ не ѩ҆дѧ́ше· И҆ ре҃ е́й е҆лка́на мꙋ́жъ е҆ѧ̀, а҆н-но. (-)[27] что̀ (ти е҆сть)[28] ѩ҆́ко пла́чешисѧ и҆ поч-то не ѩ҆сѝ, и҆ почто̀ бі́еши срц҃е свое. нѣсмь ли (а҆зъ тебѐ до́брѣе)[29] па҃ і҃. ча҃· И҆ (въста́вши)[30] а҆нна по ѩ҆де́нію и҆хъ (и҆́де) в (сило́мъ)[31]. и҆ ста̀ пре҃ гм҃ъ. (-)[32] и҆лі́и (же) жре́цъ сѣдѧ́ше на пр҃-тлѣ, при пра́зе (две́ри) хра́ма гн҃ѧ· И҆ та оу҆ми-ле́нною дш҃ею (поклони́сѧ)[33] г҃ꙋ. и҆ пла́чꙋщи про-пла́ка· (-)[34] Помоли́сѧ мл҃твою къ г҃ꙋ гл҃ющи (а҆дана́й)[35] г҃ь (е҆лло)[36] савао́дъ. а҆ще призра̀ при́-зриши, на смире́ніе рабы̀ твое҆ѧ. и҆ помѧне́ши мѧ и҆ дасѝ рабѣ твое́й сѣ́мѧ мꙋжеско. то да҃м и҆ пре҃ тобо́ю в да́ръ, до дн҃и смр҃ти е҆го. (-)[37] вина̀ и҆ пі́анства не пие҃. и҆ желѣ́зо не взы́иде҃ на главꙋ е҆го· И҆ бы́сть е҆гда̀ оу҆мно́жи молѧ́щисѧ пре҃ гм҃ъ. (-)[38] и҆лі́и(*) жре́цъ (въззира́ше на)[39] оу҆с-та̀ е҆ѧ̀· И҆ та гл҃аше въ срц҃ы свое́м. (толи́ко)[40] оу҆стнѣ е́й двиза́стасѧ. (а҆)[41] гла́съ е҆ѧ̀ не слы́-шашесѧ. і (и҆) мнѧ́ше ю҆ и҆лі́и пі́анꙋ сꙋщꙋ· И҆ ре҃ е́й (-)[42] и҆лі́и. доко́лѣ пі́ана е҆си ѿи́ми вино̀ твое

ПЕРША КНИГА ЦАРСТВ ГЛАВА 1

1 І був чоловік з Ексамартема Ситського, з гори Ефремової, ім’я йому Елкана, син Єреміїлів, сина Іліїна, сина Текелевого в Асиві, з Арматема, з гори Ефремової. **2** У цього були дві жінки, ім’я однієї Анна, ім’я другої Фенана. І у Фенани були діти, в Анни ж не було дитини. **3** І ходив чоловік з дня в день зі свого міста Ексамартема до Силома, щоб поклонитися й принести жертву Господеві Богові Саваотові. І там були два сини іліїні, Офни і Финеос, господні священики. **4** І настав день, і приніс Елкана жертву, і дав частку своїй жінці Фенані, і її синам, і її дочкам. **5** Анні ж дав одну частку, бо не було в неї дитини. Але тільки Анну любив він над Фенану, та Господь закрив її лоно, **6** і Він не дав їй дитини. І біль їй завдавала її ненависниця, і вона сумувала, і знемогла від свого болю, і сумна була через це, бо замкнув Господь її лоно, щоб не дати їй дитини. **7** Так чинив Елкана з року в рік. Ця ж, коли вона приходила до господнього дому, впокоряла її так, і вона сумувала і плакала й не їла. **8** І сказав їй Елкана, її чоловік: Анно, що тобі є, що плачеш, і чому не їси, і чому вбиваєш своє серце? Чи я тобі не є кращий за 10 дітей? **9** І Анна, вставши після того, як вони з’їли, пішла до Силома і стала перед Господом. Ілій же, священик, сидів на кріслі при порозі дверей господнього храму. **10** І та покірною душею поклонилася Господеві і, плачучи, заплакала. **11** Помолилася молитвою до Господа, кажучи: Адонай, Господи Елло Саваот, чи, зглядаючись, не зглянешся на приниження твоєї рабині і *чи не* згадаєш мене, і *чи не* даси твоїй рабі чоловіче насіння? Тож дам його перед тобою в дар до дня його смерті. Вина і п’янкого напитку не питиме, і залізо не підніметься до його голови. **12** І сталося, коли помножила, молячись перед Господом, Ілій, священик, вдивлявся на її уста. **13** І та говорила у своїм серці, тільки її уста рухалися, а голос її не чути було, й Ілій вважав її за п’яну. **14** І сказав їй Ілій: Доки ти є п’я-

ною, хай мине твоє вино, і піди від Господнього лиця. **15** І відповіла Анна, і сказала: Ні, мій пане, але я є жінка в тяжкому дні, вина і п'янкого напою я не пила, але я вилила перед Господом мою душу. **16** Не май твою рабу за дочку кпин, бо з великого мого горя і з великого мого смутку я стояла аж дотепер. **17** І відповів Ілій, і сказав до неї: Іди з миром, Бог ізраїльський хай дасть тобі всяке твоє прохання, яке просиш у нього. **18** І сказала Анна: Хай знайде твоя раба ласку перед твоїми очима, і жінка пішла своєю дорогою і ввійшла до свого помешкання, і їла з своїм мужем, і пила, і її лице більше не засмутилось. **19** І вставши вранці, і поклонилася Господеві, і пішла своєю дорогою. І ввійшов Елкана до своєї хати в Ексарматемі, і пізнав Елкана Анну, свою жінку, і її згадав Господь, **20** і вона зачала. І сталося, що в часі днів *породила Анна сина, і назвала його ім'я Самоїл, і сказала: Бо в Господа Бога Саваота я його випросила. **21** І пішов цей чоловік Елкана і ввесь його дім в Силом принести жертву днів і свої молитви, і віддав всі десятини своєї землі. **22** Анна ж, його жінка, не пішла з ним, бо сказала своєму чоловікові: Аж доки не піде дитина, коли відлучу її, і з'явиться перед господнім лицем, і зостане там навіки. **23** І сказав їй Елкана, її чоловік: Чини те, що добре перед твоїми очима, сиди – аж доки не відлучиш її, і хай поставить Господь твоє слово, що вийшло з твоїх уст. І сіла жінка, і годувала свого сина – аж доки не відлучила його. **24** І коли відлучила його, пішла з ним, *і* з трьома телятами, і з хлібами, по ефі пшеничної муки, і міхом вина, і ввійшли до господнього дому в Силомі, і дитина з ними. **25** І вона привела його перед Господа. І його батько зарізав жертву, яку приносив з днів і до днів Господеві; і принесли хлопчину до Ілії, і зарізав теля; **26** і сказала Анна: О пане, жива моя душа, я є жінка, яка ставши перед тобою про це помолилася Господеві, **27** про цього хлопчину молилася я. І Господь вдовільнив моє прохання, як я в нього просила. **28** І я ж даю його Господеві на всі дні його життя, на помазання Господеві. І вона там поклонилася Господеві.

єв. 11

ї иди ѿ (мѣста)[43] гнѧ. И ѿвѣща анна, и рё. ни господине [мои][44] (но) жена в жестокъ днь, азъ есмь (-)[45] вина и пїанъства не пихъ. (но излїахъ)[46] [прё гмъ дшу мою][47]. Не да(...) рабы твоеѧ (дщеремъ)[48] поруганїѧ. ꙗко ѿ множества оунынїѧ моего, [и (ѿ множества) сѣтованїѧ][49] (моего) стоѧхъ даже доселѣ. И ѿвѣща илїи и рече к неи, иди съ миромъ бгъ їилевъ даждь ти всѧко прошенїе твое. егоже просиши ѿ него. И рё (анна) да обрѧщетъ раба твоѧ блгть прё очима твоима. ї иде жена путемъ своимъ. и вниде въ обитель свою. и ꙗсть съ мужемъ своимъ и пи и лице еѧ не испаде ктому. И (оутреневаше)[50] заоутра. и поклонишасѧ гу ї идоша путемъ своимъ. и вниде елкана въ дом свой, въ (езаръмадемъ)[51]. и разумѣ [елкана][52] (жену свою анну)[53]. и помѧну ю гь, и зача. И быстъ въ времѧ днїи. *и роди (анна) снъ. и нарече имѧ ему (самоиль)[54]. и рече ꙗко ѿ га ба саваода спроси и. И взыиде члкъ (сїи) елкана. и весь домъ его. (въ силомъ пожрѣти)[55] жрътву дневную. и млтвы своеѧ. и всѧ десѧтины (вдасть) землѧ своеѧ (-)[56] анна (же жена его) не взыиде с нимъ. ꙗко рече мужеви своему, дондеже взыидетъ отроча. аще ѿдою е. и ꙗвитсѧ лицу гню. и пребудетъ ту до вѣка. И рече еи елкана мужъ (еѧ). твори блгое прё очима твоима сѣди дондеже аще ѿдоиши е. (и)[57] да поставитъ гь (слово твое), изшедше изъ оустъ твоихъ, и сѣде жена. и доѧше снъ свои дондеже ѿдоитъ и. И взыиде с нимъ (-)[58] [ꙗко ѿдои е][59], съ (треми телцы)[60]. и съ хлѣбы (-)[61] ефи муки пшеничны. и мѣхъ вина. и (въниидоша)[62] в домъ гнь в силомъ. и отроча с ними. и (принесе и)[63] прё га. И пожре ѿцъ его жрътву еже творѧше, ѿ дне (и) въ днь гви. и [принесоша][64] отроча (къ илїи). и закла юнцъ. (-)[65] и рече (анна) ѡ гне жива дша моѧ. азъ (есмь) жена ꙗже (о семъ) ставши прё тобою помолитисѧ гу. о отрочати семъ молихсѧ. и дасть (-)[66] гь прошенїе мое егоже просихъ оу него. І аз (же) даю и гви въ всѧ дни (живота его)[67]. на помазанїе гви. (и поклонисѧ ту гви).

евреѡ аі

Глава 2

1 І помолилася Анна, і сказала: Скріпилося в Господі моє серце, піднісся мій ріг у моєму Бозі. Укріпилися мої уста проти моїх ворогів, я зраділа у твоїм спасінні. **2** Бо немає святого, як Господь, і немає праведного,

Гла, в.

И [помолисѧ анна][1] и рече, оутвердисѧ срце мое о гѣ. възнесесѧ рогъ мои о бзѣ моемъ. разширишасѧ [оуста моѧ на враги моѧ][2]. възвеселихсѧ о спсенїи твоемъ. Ꙗко нѣсть стъ ꙗко гь, и нѣсть праве-

денъ ꙗко бг҃ъ нашъ, (и) нѣсть (силенъ)[3] паче тебе (г҃и). Не хвалитеса и не г҃лите высокаа [въ гордыни][4], (и) да не изыидетъ велерѣчїе из оустъ вашихъ. Ꙗко бг҃ъ разумовомъ г҃ь, и бг҃ъ оуготоваа начинанїа своа. Лукъ силныхъ изнеможе. и немощнїи препоꙗсашеса силою. Исполненїи хлѣба лишишаса. и алчущеи (же) прїидоша на з҃млю ꙗко неплоды роди седмь, и многаа въ чадѣхъ изнеможе. *Г҃ь мр҃твй и живитъ. низводитъ во адъ и възводитъ. *Г҃ь оубожитъ и богатитъ, смиряетъ и высситъ. (Въздвизаа)[5] ѿ земля оубога. и ѿ гноища възводитъ нища. посади [его][6] (и) съ могущими лю҃скыми. и пр҃то҃ славы (наслѣдитъ ему)[7]. даа молитву моляшемуса, и бл҃ви есть лѣта праведнаго. ꙗко не (оукрѣпляетса)[8] силенъ мужъ (крѣпостїю своею). Г҃ь немощна сътворитъ супостата ему, г҃ь ст҃ъ. да не хвалитса премудрыи премудростїю своею. и да не хвалитса силныи силою своею. и да не хвалитса богатыи богатъствомъ своимъ. Но о се҃ да хвалитса хваляиса еже разумѣвати и знати г҃а. и творити судъ и правду посредѣ земля. Г҃ь възыде на нб҃са и възгремѣ, (и) той судитъ концемъ земля (праведенъ сыи). и дасть крѣпость (ц҃рю нашему)[9] и възнесетъ рогъ х҃а своего. И [остави][10] и тꙋ (елкана) пре҃ г҃мъ і [иде][11] въ (Езармадемъ)[12] [в домъ свой][13]. (-)[14] отроча (же) бѣ служа лицу г҃ню. пре҃ (лице҃) илїа жръца. (-)[15] Сн҃ове (же) илиины жръцовы (быша). сн҃ове безаконїа не вѣдуще г҃а. (ни)[16] правды жреческы пре҃ людми всѣми жрущими. (Внегда бо кто приношаше жрътву)[17] прихождаше отро҃ жреческъ дондеже свараться маса. и оудица трезубна в руку его. И влагаше ю в коноб великїи. или въ мѣдяныи сосудъ или в латку (и) все еже вънзеса на оудицу възимаше (е) себѣ жрецъ (и) тако (творяше)[18] всему і҃илеви. (приходящему)[19] пожрѣти г҃ви в сило҃. И преже пожренїа тука, прихождаше отрокъ жреческъ, и г҃лаше мужеви (кадящему)[20], даждь маса сварити жерцу, и не прїиму ѿ тебе (ктому) маса ѿ коноба. (Аще же речетъ)[21] мужъ жряи, да покадиса прьвое, ꙗкоже оуставъ тука, и (потомъ) возмеши себѣ ѿ всего, еже хощетъ д҃ша твоа, (сїи же)[22] ре҃ ни, (но аще нн҃ѣ не даси)[23], возму силою. И бѣ (пре҃ г҃мъ грѣ҃ отроку)[24] велїи ѕѣло, ꙗко ѿмѣтаху жрътву г҃ню. И самоиль (же) бѣ служа пре҃ г҃мъ, отрочищъ суще опоꙗса҃ в ризу жреческу лняну. И одежу сугубу (-)[25] сътвори ему мати

е҃ мо҃ л҃в товї҃ гі м҃удро҃ ѕі

сира҃ з҃

як Бог наш, і немає сильного, за винятком тебе, Господи. **3** Не хваліться і не говоріть високе в гордості, і хай не вийде високопарність з уст ваших. Бо Бог розумів, Господь і Бог, що приготовляє свої почини. **4** Лук сильних ослаб, і немічні підперезалися силою. **5** Повні хлібів були позбавлені їх, і голодні ж прийшли на землю. Бо неплідна породила сімох, і багата дітьми стала немічною. **6** *Господь дає смерть і оживляє, зводить до аду і виводить. **7** *Господь робить бідним і багатим, впокоряє і виносить вгору. **8** Підносить з землі бідного і з гною виводить бідака, щоб його посадити із сильними народу, і престіл слави дає йому в насліддя. **9** Він дає молитву тому, хто молиться, і поблагословив роки праведного. Бо не підсилюється сильний чоловік своєю силою. **10** Господь немічним вчинить його противника, Господь святий. Хай не хвалиться мудрий своєю мудрістю, і хай не хвалиться сильний своєю силою, і хай не хвалиться багатий своїм багатством. Але в цьому хай хвалиться, хто хвалиться, що він пізнав і знає Господа, і чинить суд і справедливість посеред землі. Господь пішов на небо і загримів, і той судить кінці землі, він справедливий. І дасть силу нашому цареві, і піднесе ріг свого христа. **11** І Елкана оставив його там, перед Господом, і пішов до Ексамартему, до свого дому. Дитина ж служила господньому лицю перед лицем Ілії, священика. **12** Сини ж Ілії священиками були, беззаконними синами, що не знали Господа **13** ані священичої справедливості перед народом, кожним, що приносив жертву. Бо коли хто приносив жертву, приходив священичий слуга, поки звариться м'ясо, і тризубна вилка в його руці; **14** і вкладав її до великого котла чи до мідяного посуду, чи до баняка, і все, що захопить вилка, це собі забирав священик. І так він чинив всьому Ізраїлеві, тим, що приходили принести жертву Господеві до Силому. **15** І раніше, ніж приносили в жертву лій, приходив священичий слуга і говорив чоловікові, що кадив: Дай м'ясо зварити священикові, і не прийму в тебе більше м'яса з котла. **16** Якщо ж скаже чоловік, що приносив жертву: Хай перше покадиться, так як припис жиру, і потім візьмеш собі з усього, що бажає твоя душа. Цей же сказав: Ні, але якщо тепер не даси, силою візьму. **17** І перед Господом гріх юнаків був дуже великий, бо відкидали господню жертву. **18** І Самоїл же служив перед Господом хлопчиною, будучи підперезаний в священичу лляну ризу. **19** І подвійну одіж

мой5. 32 тов. 13 муд. 16

сир. 7

зробила йому його матір, і приносила йому з днів і до днів, коли з своїм мужем ішла приносити жертву, в тих днях. **20** І поблагословив Ілій Елкана і його жінку, і сказав: Хай Господь віддасть тобі насіння з тієї жінки, за дар, який ти дав Господеві, і чоловік пішов до свого місця. **21** І відвідав Господь Бог Анну, бо зачала і породила ще трьох синів і дві дочки. І великим став хлопчина Самоїл перед Господом в тих днях. **22** Ілій же дуже постарівся і почув, що чинили його сини всім ізраїльським синам і що були з жінками, які були на молитві, при дверях господнього храму. **23** І він сказав їм: Навіщо чините за цим словом, яке я про вас чую з уст всього народу? **24** Ви є не мої сини, адже не добрі чутки я про вас чую, бо до гріха приводите господній народ. **25** Бо якщо грішачи, згрішить чоловік проти чоловіка, і помоляться за нього до Бога, але якщо згрішить Господеві, хто за нього помолиться? Вони ж не послухались голосу свого батька, бо бажаючи, забажав Господь їх вигубити. **26** Хлопчина ж Самоїл служив, і ставав більший, і був добрий перед Господом і людьми. **27** І прийшов Божий чоловік до Ілії, і сказав йому: Так говорить Господь: Чи об’являючись, не об’явився Я домові твого батька і тим, які були з ним в єгипетській землі рабами, у фараоновім домі? **28** І Я вибрав дім твого батька з усіх ізраїльських домів, щоб Мені служили, входячи до мого престолу, і кадили кадилом; і взяв Я ефуд, і Я дав домові твого батька в їжу все принесене вогнем в жертву від ізраїльських синів. **29** Чому ж ти глянув на моє кадило і на мою жертву лукавим оком, і прославив своїх синів радше, ніж Мене, щоб благословити спочатку всяку жертву в Ізраїлі переді Мною. **30** Задля цього так сказав Господь Бог ізраїльський, мовлячи: Я сказав: твій дім і дім твого батька мине переді Мною навіки. Але тепер говорить Господь: Зовсім нехай буде тепер в Мені, бо тих, що прославляють Мене, Я прославлю, і той, що зневажає Мене, без честі буде. **31** *Ось приходять дні, і вигублю твоє насіння і плем’я дому твого батька, **32** і не буде старця в твоїм домі, і побачиш твого противника в святому храмі в усій ізраїлевій доброті. І старця не буде в домі твоїм на всі дні і ані всякого чоловіка. **33** І вижену тебе від мого престолу, і вчиню приниження його очам. Хай заболить його душа. І всі осталі твого дому впадуть від людської зброї. **34** І це тобі знак, що *це* прийде на цих двох твоїх синів, на Офинія і Финеоса: в одному

црс3. 2

є҆́го, и҆ приноша́ше є҆мꙋ̀, ѿ дні́и и҆ въ дні́и, є҆гда̀ въсхожда́ше с мꙋ́жемъ свои́мъ пожрѣ́ти жрътвꙋ̀ (в ты̀ дни́)[26]. И҆ бл҃ви и҆лі́и є҆лкана, и҆ женꙋ̀ є҆го гл҃ѧ да въздасть ти гь сѣ́мѧ ѿ жены̀ тоѧ̀, за даръ и҆́же дарова̀ гв҃и, и҆ ѿи́де чл҃къ въ мѣ́сто своѐ. И҆ посѣтѝ гь (бъ) а҆́ннꙋ [(ꙗ҆́ко)[27] зача̀][28], и҆ родѝ є҆щѐ три сн҃ы, и҆ (дщє́ри двѣ̂)[29]. И҆ възвели́ча ѻ҆́трокъ самѡ́иль прⷣ гмъ (въ дни ѻ҆́ны). (-)[30] И҆лі́и (же) състарѣвсѧ ѕѣло, и҆ ѹ҆слы́ша ꙗ҆́же творѧ́ста сна є҆го (всѣмъ) снѡмъ і҆и҃левымъ, [и҆ ꙗ҆́ко быва́хꙋ со жена́ми, сꙋщими на мл҃твѣ ѹ҆ две́рїи хра́ма гн҃ѧ][31]. И҆ рече и҆́ма почто̀ твори́та по гл҃ꙋ семꙋ̀, и҆́же а҆́зъ слы́шꙋ и҆зъ ѹ҆́стъ всѣхъ людїи (ѡ҆ ва́съ)[32]. Не сн҃а (моѧ̀ є҆сте) ꙗ҆́ко не бл҃го (бо) слы́шанїе (-)[33] а҆́зъ слы́шꙋ (ѡ҆ ва́съ), (ꙗ҆́ко въ грѣхъ въводи́те лю́ди гн҃ѧ)[34], а҆́ще бо съгрѣша́ѧ съгрѣши́тъ мꙋ́жъ мꙋ́жеви и҆ помо́литсѧ (бꙋ за́нь)[35], (и҆ли)[36] а҆́ще гв҃и съгрѣши́, кто̀ помо́литсѧ за́нь, (ѻ҆на)[37] не послꙋ́шаста гла́са ѿца своє́го, ꙗ҆́ко хотѧ̀ въсхотѣ гь погꙋби́ти ѧ҆̀ (-)[38] ѻ҆́трок (же) самоѝль (послꙋ́шаше)[39], и҆ възвеличá шесѧ, и҆ (бѣ) бл҃гъ (-)[40] предъ гмъ и҆ чл҃кы. И҆ прїи́де чл҃къ бж҃їи къ и҆лі́и, и҆ речѐ (є҆мꙋ̀), тáко гл҃етъ гь (є҆да̀ а҆́ли) ꙗ҆влѧ́ѧ (не) и҆зъꙗви́хсѧ до́мови ѿца твоє́го, (і и҆́же бѣ с ни́мъ)[41] въ землѝ є҆гѵ̀петъстѣи, ра́бъ в домꙋ̀ фараѡ́ню. І и҆збра́хъ до́мъ ѿца твоє́го ѿ всѣхъ (до́мовъ)[42] і҆и҃лвъ мнѣ слꙋжи́ти (въсхода́ще)[43] ко ѻ҆лтарю̀ моє́мꙋ и҆ кади́ти кади́ломъ, и҆ (взѧ́хъ)[44] є҆фꙋ́дъ, и҆ дахъ домꙋ̀ ѿца твоє́го, всѧ ѻ҆гне́ви жрътвенаѧ снѡвъ і҆и҃левъ въ снѣдь. (-)[45] Почто́ (же) ты призрѣ на дїмїꙗ́мъ мои, и҆ на жрътвꙋ̀ мою̀ лꙋка́вныимъ ѻ҆́комъ, и҆ просла́ви сн҃а своѧ̀ па́че менѐ. є҆́же бл҃вити и҆сперва, всѧ́кꙋ жрътвꙋ̀ въ і҆и҃ли, предо мно́ю. Сего ради си́це рече гь бъ і҆и҃левъ (гл҃ѧ) рекохъ до́мъ твои, и҆ до́мъ ѿца твоє́го, пре́идетъ предо мно́ю до́ вѣка, (и҆о)[46] нн҃ѣ рече гь никáкоже не бꙋди то въ мнѣ ꙗ҆́коже прославлѧ́ющаго мѧ̂ просла́влю, и҆ ѹ҆ничижáѧи мѧ̂ без че́сти бꙋ́детъ. *Се дни и҆дꙋ̀ и҆ потреблю̀ сѣмѧ твоѐ, и҆ племѧ̀ до́мꙋ ѿца твоє́го, и҆ не бꙋ́детъ ста́рца в домꙋ̀ (твоє́мъ)[47], [и҆ ѹ҆́зриши (проти́вника твоє́го въ хра́мѣ стомъ)[48] въ всѣхъ бл҃гостехъ і҆и҃левыхъ. И҆ (ста́рца не бꙋ́детъ)[49] в домꙋ̀ твоє́мъ][50] въ всѧ дни и҆ (ни всѧ́ка) мꙋ́жа. (І и҆жженꙋ тебе)[51] и҆зъ ѻ҆лтарѧ̀ моє́го. (и҆) ѹ҆ничиже́нїе ѻ҆́чїю є҆го сътворю̀. (да)[52] поболи́тъ дш҃а є҆го, и всѣ прочїи до́мꙋ твоє́го падꙋ́тъ ѻ҆рꙋ́жїемъ мꙋ́жескомъ. И҆ се ти зна́менїе є҆́же прїи́детъ, на ѻ҆́ба сн҃а твоѧ̀ сїѧ,

г цр в

на (ѻфинїю)[53] и҆ (финеѻса)[54], въ дн҃ь єді́нъ ѹ҆мрета (ѻ҆рѹжїемъ) вкѹпѣ· И҆ въздвигнѹ (въ нєю мѣсто)[55] жерца̀ вѣрна иже вс҄е ꙗ҆же въ ср҃цы моемъ, и҆ ꙗ҆же въ дш҃и моеи сътворитъ, и҆ сътворю̀ є҆мѹ до́мъ вѣренъ, и҆ прѣидетъ прⷣе гм҃ъ мои́мъ вс҄ѧ дн҃и. И҆ бѹдⷮе ѻ҆ста́вꙑи въ домѹ твоемъ, прїидⷮе на поклонѐнїе емѹ, проса̀ (сребра̀)[56] [и ѹ҆крѹха хлѣба][57], (и҆ рече́тъ)[58] прїими мѧ къ єдіномѹ слѹже́нїю твоемѹ· снѣсти хлѣба (гн҃ѧ)·

дні разом помруть від зброї. **35** І підніму на їхнє місце вірного священика, який вчинить все, що в моїм серці і що в моїй душі; і зроблю йому вірний дім, і він ітиме перед моїм Господом всі дні. **36** І буде, що осталий в твоєму домі прийде, щоб поклонитися йому, просячи срібла і кусень хліба, і скаже: Прийми мене на одну з служб твоїх, щоб їсти господній хліб.

Гла҃, г҃·

Ѻтрочище (же)[1] самоилъ бѣ слѹжа гв҃и прⷣе и҆ліемъ і҆ерее́мъ. и҆ гл҃ъ гн҃ь бѣ че́стенъ, в ты̀ дн҃и, не бѣ видѣнїе посылаемо· И҆ бы́сть въ дн҃и ты ї и҆лі́и сѣдаше на мѣстѣ своемъ, и҆ ѻ҆чи є҆го нача́ста тѧ́жцѣ бы́ти. и҆ не можааше зрѣти· И҆ (прежде да́же ѹ҆гасѐ свѣти́лникъ бж҃їи)[2]. (-)[3] (самоилъ)[4] спа́ше въ цр҃кви [гн҃и][5], и҆дѣже кѣо́тъ бж҃їи· И҆ възва̀ г҃ь (гл҃ѧ), (само́иле, само́иле)[6], и҆ рече се а҆зъ· И҆ течѐ къ и҆лі́ю, и҆ рⷱ҇е се а҆зъ ꙗ҆ко зва̑ мѧ є҆си. и҆ рече (и҆лі́и) не възва̑ тебѐ, възврати́сѧ (и҆) спѝ и҆ възврати́сѧ и҆ спа̀· И҆ приложѝ г҃ь (є҆щѐ призва́ти само́ила), и҆ възва̀, (само́илъ, само́илъ)[7], [и҆ въста̀ само́илъ][8], ї и҆́де къ и҆лі́и вторицею и҆ рече, се а҆зъ ꙗ҆ко възва́лъ мѧ є҆си. и҆ рⷱ҇е, не зва́хъ тебѐ [ча́до][9]. възврати́сѧ [и҆][10] спѝ· И҆ самоилъ (же в то вре́мѧ є҆щѐ не зна̀)[11] б҃а. (прⷤ҇е)[12] ѿкрове́нїа є҆мѹ гла́са гн҃ѧ· И҆ приложѝ г҃ь призва́ти (само́ила)[13] трети́цею. и҆ (въста́въ)[14] и҆де къ и҆лі́и, и҆ рече, се а҆зъ ꙗ҆ко зва́лъ мѧ є҆си. и҆ разѹмѣ и҆лі́и ꙗ҆ко г҃ь (призыва́етъ)[15] ѻ҆тро́чища· И҆ рⷱ҇е (възвра́щсѧ и҆)[16] спѝ ча́до, и҆ бѹдетъ а҆ще възове́тъ тѧ (зовы́и), и҆ рече́ши. гл҃и г҃и, ꙗ҆ко слы́шитъ ра́бъ тво́и. ї и҆де (само́илъ)[17] и҆ спа̀ на мѣстѣ своемъ· И҆ прїиде г҃ь и҆ ста̀, и҆ възва̀ є҆го ꙗ҆коже пръвое, и҆ второе, и҆ рⷱ҇е, [само́илъ, само́илъ][18], гл҃и (г҃и), ꙗ҆ко слы́шитъ ра́бъ тво́и· И҆ рⷱ҇е г҃ь къ (само́илѹ)[19]. се а҆зъ творю̀ гл҃ы моѧ̀ въ і҆и҃ли, ꙗ҆коже (всѣмъ слы́шащи҃)[20] сїѧ. пошѹмѣта ѻ҆бѣ ѹ҆́ши є҆го· (И҆) въ дн҃ь то́и въздви́гнѹ на и҆лі́и, вс҄е є҆ли́ко гл҃ахъ до́мѹ є҆го. начнѹ и҆ скончаю· И҆ възвѣсти҃ є҆мѹ, ꙗ҆ко ѿмщѹ а҆зъ на до́мѣ є҆го до́ вѣка, в непра́вдахъ сн҃овъ є҆го (ꙗ҆же вѣ́дѣ). ꙗ҆ко (ѕл҃ословѝста)[21] б҃а сн҃ове є҆го, и҆ не наказа̀ є҆ю̀ (-)[22]. (Сего ради) клѧ҃сѧ до́мѹ и҆лі́инѹ, ꙗ҆ко не ѻ҆чи́ститсѧ непра́вда до́мѹ и҆лі́ина. в кади́лахъ и҆ жрътвахъ (є҆го) до́ вѣка· И҆ спа̀ само́илъ до ѹ҆тра, и҆ ѹ҆треневa заѹ҆́тра и҆ ѿвръзе двери хра́ма гн҃ѧ. (-)[23] (самоил҃)[24] (же) боѧ́сѧ повѣдати видѣнїѧ и҆лі́и· И҆ (възва̀ и҆лі́и само́ила и҆

Глава 3

1 Хлопчина ж Самоїл служив Господеві перед Ілієм, священиком, і Господнє слово було шановане в тих днях, не було видіння, яке посилалося. **2** І сталося в тих днях, і Ілій сидів на своєму місці, і його очі почали ставати тяжкими, і не міг бачити. **3** І раніше, ніж згаситься боже світило, Самоїл спав у господньому храмі, де божий кивот. **4** І покликав Господь, кажучи: Самоїле, Самоїле! І він сказав: Ось я. **5** І побіг до Ілії, і сказав: Ось я, бо ти мене кликав. І сказав Ілій: Я тебе не кликав, повернися і спи. І він повернувся і спав. **6** І додав Господь ще покликати Самоїла, і покликав: Самоїле, Самоїле! І встав Самоїл, і пішов до Ілії вдруге, і сказав: Ось я, бо ти мене кликав. І він сказав: Не кликав я тебе, дитино, повернися і спи. **7** І Самоїл же в тому часі ще не знав Бога. Це раніже, ніж відкрито йому господній голос. **8** І додав Господь покликати Самоїла втретє. І вставши, він пішов до Ілії, і сказав: Ось я, бо ти мене покликав. І зрозумів Ілій, що Господь кличе хлопчину, **9** і сказав: Повернися і спи, дитино; і буде, коли покличе тебе той, хто кличе, і скажеш: Говори, Господи, бо слухає твій раб. І пішов Самоїл, і спав на своїм місці. **10** І Господь прийшов і став, і покликав його, так як вперше і вдруге, і сказав: Самоїле, Самоїле! – Говори, Господи, бо раб твій слухає. **11** І сказав Господь до Самоїла: Ось я чиню мої слова в Ізраїлі так, що всім, хто це почує, зашумить в обох його вухах. **12** І в тому дні Я підніму проти Ілії все, що Я сказав про його дім; почну і закінчу. **13** І Я сповістив йому, що Я помщуся на його домі навіки за несправедливості його синів, які він знає. Бо його сини злословлять Бога, і він їх не покарав. **14** Задля цього я поклявся домові Ілііновому, що не очиститься неправедність дому Ілііного в кадилах і його жертвах навіки. **15** І спав Самоїл до

ранку, і встав вранці, і відкрив двері господнього храму. Самоїл же боявся сповістити видіння Ілії. **16** І покликав Ілій Самоїла, і сказав: Самоїле, дитино! І він сказав: Ось я. **17** І сказав Ілій: Яке слово сказане до тебе? Отже, не скрий від мене слово з усіх слів сказаних до тебе. Прошу тебе не затаюй переді мною. Це тобі зробить Господь, і це додасть, якщо утаїш від мене з усіх слів сказаних до тебе. **18** І сповістив Самоїл Ілії всі слова, і не затаїв з них ні одного слова. І сказав Ілій: Господь сам є, так як угодно йому, так хай зробить. **19** І прославлявся Самоїл, і Господь був з ним, і не впало на землю з усіх його слів ні одне слово. **20** І зрозуміли всі ізраїлтяни, від Дана аж і до Вирсавії, що в пророках – Самоїл вірний Господеві. **21** І додав Господь об'являтися в Силомі, об'явився бо Господь Самоїлові, і був вірний в пророках Самоїл Господеві в усьому Ізраїлі, від кінця і до кінця землі. І Ілій дуже постарівся, і його сини, йдучи, ішли – лукаві їхні дороги перед Господом.

Глава 4

1 І сталося, в тих днях зібралися чужинці проти Ізраїля. І вийшов Ізраїль їм назустріч, на війну, і отаборилися в Невезері, і чужинці отаборюються в Афеку. **2** І воювали чужинці з ізраїльтянами; і схилився бій, і впали ізраїльські чоловіки перед чужинцями, і забили в бою на полі 4000 чоловік. **3** І прийшов народ до табору, і сказали ізраїльські старшини: Чому побив нас Господь сьогодні перед чужинцями? Візьмемо кивот нашого Бога з Силому, і він вийде посеред нас і спасе нас з руки наших ворогів. **4** І послав народ до Силома, і взяли звідти господній кивот, що сидить на херувимах. І були там оба Іліїнові сини з божим кивотом, Офній і Тинеос. **5** І сталося, як прийшов господній кивот до табору, і закричав ввесь Ізраїль великим голосом, і загуділа земля. **6** І почули чужинці голос крику, і сказали: Що це за великий крик в єврейському таборі? І пізнали, що господній кивот є в таборі. **7** І злякалися чужинці, і сказали: Це боги прийшли до них до табору. Горе нам, спаси нас, Господи, сьогодні, бо не було такого вчора і тамтого дня. **8** Горе нам, хто нас спасе з рук богів, що їх скріплюють? Це є боги, що побили Єгипет всякими карами і в пустині. **9** Скріпіться і будьте мужами, чужинці, щоб і ви не служили євреям, так як служили нам; і будете мужніми, і воюйте з ними. **10** І билися з ними, і впали ізраїльські чо-

ре҃)[25]. (самої́ле)[26] ча́до, и҆ ре҃ се а҆зъ· И҆ рече (и҆лі́и). что гл҃ъ гла́ныи к тебѣ. не скры́и оу҆бо ѿ менѐ (гл҃а, ѿ всѣхъ слове́съ гл҃аны́ к тебѣ. молю̀ тѧ не оу҆та́и предо мно́ю). сі́ѧ сътвори́тъ тебѣ (г҃ь)[27], и҆ сі́а приложи́тъ а҆ще оу҆та́иши ѿ менѐ (-)[28] ѿ всѣ҃ гл҃ъ, гла́нны к тебѣ (-)[29]· І҆ и҆сповѣда (самої́лъ)[30] и҆ не оу҆та́и ѿ него (ни є҆ді́наго гл҃а). и҆ ре҃ и҆лі́и. г҃ь самъ (є҆сть) ꙗ҆́ко го́дѣ бы́сть є҆мꙋ та́ко да сътвори́тъ· И҆ възвеличѧ́шесѧ (самої́лъ)[31]. и҆ (г҃ь бѣ)[32] с ни́мъ и҆ не падѐ ѿ всѣхъ слове́съ є҆го на землѝ (ни є҆ді́нъ гл҃ъ)· И҆ разꙋмѣша вси і҆и҃льти ѿ да́на, даже и҆ до вирса́віа, ꙗ҆́ко вѣ́ренъ (самої́лъ)[33] (г҃ꙋ въ прр҃цѣх)[34]· И҆ приложѝ г҃ь възвѣсти́тисѧ в сило҃, ꙗ҆ви́ бо сѧ г҃ь (самоилꙋ)[35], и҆ вѣ́ренъ бы́сть (въ прр҃цѣхъ самої́лъ)[36] къ г҃ꙋ въ все́мъ і҆и҃ли, ѿ конца̀ (до ко́нца землѝ)[37], і҆ и҆лі́и състарѣ́сѧ ѕѣло, и҆ сн҃а є҆го ходѧ́ще хожа́ста (лꙋка́віи пꙋті́є)[38] и҆хъ пре҃ гм҃ъ·

Гла҃ д҃·

И҆ бы́сть во́ дн҃и ты҃ (-)[1] събра́шасѧ и҆ноплеме́нницы (-)[2] проти́вꙋ і҆и҃лѧ. і҆ и҆зы́де і҆и҃ль въ срѣте́ніе и҆хъ на́ брань. и҆ (въполчи́шасѧ)[3] въ (невезе́ре)[4]. і҆ и҆ноплеме́нницы (вполчи́шасѧ)[5] въ а҆фе́це· И҆ (би́шасѧ и҆ноплеме́нницы съ і҆и҃льтѧны)[6]. и҆ преклони́сѧ бра́нь. и҆ падо́ша мꙋжи і҆и҃ли пр҃е и҆ноплеме́нникы. и҆ оу҆би́ша въ бра́ни на селѣ, ҂д҃. мꙋжъ· И҆ прі́идо́ша лю́діе в҃ по́лкъ, и҆ рѣша старцы і҆и҃леви. почто̀ поразѝ ны г҃ь дн҃е, пр҃е и҆ноплеме́нникы. възмемъ кі́отъ б҃а на́шего ѿ сило́ма. і҆ и҆зы́де҃ посредѣ на́съ, и҆ сп҃сетъ ны ѿ рꙋкѝ врагъ на́шихъ· И҆ посла́ша лю́діе в҃ сило́мъ, и҆ (взѧ́ша)[7] ѿтꙋдꙋ кі́о҃тъ гн҃ь, сѣдѧ́щаго на херꙋви́мѣ· И҆ (бы́ша та́мо) о҆́ба сн҃а и҆лі́ина, с кі́ото҃ (бж҃іимъ) о҆фъні́и, и҆ (динео́съ)[8]· И҆ бы́сть ꙗ҆́ко прі́иде кі́о҃тъ гн҃ь въ по́лкъ. и҆ възопѝ ве́сь і҆и҃ль гла́сомъ вели́кимъ, и҆ возшꙋмѣ землѧ̀· И҆ оу҆слы́шаша и҆ноплеме́нницы [гл҃а][9] во́плѧ. и҆ рѣша (-)[10] что (се во́пль вели́кіи)[11] въ по́лцѣ є҆вре́истѣ. и҆ разꙋмѣша ꙗ҆́ко кио́тъ гн҃ь (є҆сть)[12] въ по́лцѣ. и҆ оу҆боа́шасѧ и҆ноплеме́нницы. и҆ рѣш҃ сі бз҃и пришли сꙋть (въ по́лкъ к ни҃)[13]. го́ре намъ. и҆змѝ ны г҃и дн҃ь, ꙗ҆́ко не бы́сть та́ко вчера̀ и҆ (о҆но́мъ дн҃и)[14]· Го́ре на́мъ кто (ны̀ и҆зме́тъ)[15] ѿ рꙋкѝ б҃ъ, оу҆твръжа́ющихъ а҃. сі [сꙋть][16] бз҃и поби́вшіи є҆гѵ́пта всѧ́цѣми ꙗ҆́звами, и҆ въ пꙋсты́ни· Оу҆крѣпи́тесѧ. и҆ бꙋ́дите въ мꙋжи и҆ноплеме́нницы ꙗ҆́ко

да не поработаете (и) евреѡ. ꙗко поработаша намъ, и будете въ (мужество)[17]. и побіитеся с ними· И бишася с ними, и падоша мужи інлеви (пре иноплеменники). и побѣжа кождо на село свое, и бысть ꙗзва велика ѕѣло. и паде ѿ інла, л҃, тиновъ· *И кіѡтъ бжїи взѧтъ бысть, и оба сна ілїина оумроста. ѡфнїи, и (финеосъ)[18]· И тече мꙋ (ѿ брани именемъ еменїи)[19], и прїиде въ силомъ въ днь онъ и ризы своѧ растерза. и перстъ (бѣ) на главѣ его· И прїиде, и се ілїи, сѣдаше на престолѣ (его) оу дверїи помышлѧѧ пꙋть ꙗко бѣ срце его въ оужасѣ велицѣ, ѡ кїѡтѣ бжїи. и члкъ вниде во гра възвѣщаѧ, и возопи (весь) гра (гласѡ великимъ)· И слыша ілїи гласъ вопла, и рече что (есть) (гласъ вопла)[20] сего. и члкъ потщавсѧ вниде, и исповѣда ілїи· И (бѣ) ілїи (-)[21], (чи)[22], лѣ и очи его бѣста изнемоглѣ, и не видаше· И рече ілїи мꙋжемъ. престоѧщимъ оу него, что (есть) гла вопла сего. и мꙋжъ потщавсѧ вниде къ ілїю, и рече емꙋ, азъ есмь пришедыи ѿ полка. и азъ прибѣжа ѿ вои днь, и рече (ілїи). что бывшїи глъ чадо· И ѿвѣщавъ ѡтрочищъ и ре побѣжаша мꙋжи інли, ѿ лица иноплеменникъ, и (ꙗзва велїа бѣ)[23] въ людехъ, и оба сна твоѧ оумроста, и кіѡтъ бжїи взѧ есть· И бысть ꙗко помѧнꙋ ѡ кіѡтѣ бжїи, и спадесѧ (ілїи) съ престола възнакъ, идѣ сѣдаше при дверехъ. и съкрꙋшисѧ хребетъ его, и оумре (тꙋ), ꙗко ста (бѣ) члкъ и тѧжекъ, и тои сꙋди інлеви, (м)[24], лѣтъ· И (-)[25] жена (финеосова)[26] зачала родити, и слыша вѣсть ꙗко взѧсѧ кіѡтъ бжїи, и ꙗко оумре свекоръ еѧ, и мꙋжъ еѧ и плакасѧ горко, и роди. ꙗко възвратишасѧ на неѧ болѣзни еѧ· И въ времѧ (вънегда)[27] оумираше, и рѣша еи жены (и) престоѧщаѧ еи, не боисѧ ꙗко сна родила еси и не ѿвѣща, и не разꙋмѣ срце еѧ· И нарече ѡтрочищ (-)[28] вархаводъ. (глюще, пренесесѧ слава гнѧ ѿ інлѧ понеже взѧ бысть)[29], кіѡтъ бжїи. и ѡ свекрѣ еѧ и ѡ мꙋжи еѧ· И [рече][30] погибе слава інлева, ꙗко взѧтъ бысть кіѡтъ бжїи·

ловіки перед чужинцями, і кожний втік на своє поле; і була дуже велика січ, і впало з Ізраїля 30000 війська. **11** *І божий кивот був взятий, і померли оба Ілійнові сини, Офній і Финеос. **12** І побіг муж з бою на ім'я Еменій, і прийшов до Силому в тому дні, і одіж свою роздер, і земля була на його голові. **13** І прийшов, і ось Ілій сидів на його кріслі при дверях, роздумуючи над дорогою, бо його серце було у великому страху за божий кивот. І чоловік ввійшов до міста, сповіщаючи, і закричало все місто великим голосом. **14** І почув Ілій голос крику, і сказав: Що це за голос цього крику? І чоловік, поспішившись, ввійшов і сповістив Ілії. **15** І було Ілії 98 літ, і очі його були ослаблі, і він не бачив. І сказав Ілій мужам, що стояли довкруги нього: Що це за голос цього крику? **16** І муж, поспішившись, ввійшов до Ілії і сказав йому: Я є той, що прийшов з табору, і я сьогодні прибіг від вояків. І сказав Ілій: Що те слово, що сталося, дитино? **17** І відповів чоловік, і сказав: Втекли ізраїльські чоловіки з-перед лиця чужинців, і була велика січ в народі, і оба твої сини померли, і забрано кивот божий. **18** І сталося, як згадав про божий кивот, і впав Ілій з крісла навзнак, там де сидів при дверях, і зломався його хребет, і він помер там, бо був чоловік старий і тяжкий. І той судив Ізраїль 40 літ. **19** І жінка Финеосова почала родити, і почула вістку, що взято божий кивот і що помер її свекор і її муж, і плакала гірко, і породила, бо повернулися на неї її болі. **20** І в часі, коли вмирала, і сказали їй жінки, що стояли при ній: Не бійся, бо ти народила сина. І не відповіла, і не зрозуміло її серце. **21** І назвала хлопчину Вархавот, кажучи: Відійшла господня слава від Ізраїля, тому що забрано божий кивот і через її свекра, і через її мужа. **22** І сказала: Пропала слава ізраїлева, бо забрано божий кивот.

пс. 77

Гла, е҃

И (взѧша же иноплеменницы)[1] кіѡтъ бжїи, і изнесоша его ѿ (авенезера)[2] въ (азотъ)[3]· И (прїемши)[4] иноплеменницы кіѡтъ гнь, и внесоша и въ храмъ дагонь, и поставиша и оу дагона· И ѡбъоутреневавше азоты [наоутрїе][5], и внидоша въ храмъ дагонь, и оувидѣша и се дагонъ бы спалъсѧ [на землю на лице свое][6] пре кіѡтомъ бжїимъ, и въздвигоша дагона, и поставиша (и)[7] на мѣстѣ его·

Глава 5

1 І взяли ж чужинці божий кивот, і понесли його з Авенезера до Азота. **2** І взяли чужинці господній кивот, і внесли його до Даґонового храму, і поставили його коло Даґона. **3** І встали азотійці вранці, і ввійшли до Даґонового храму, і побачили: і ось Даґон впав на землю, на своє лице, перед божим кивотом. І підняли Даґона, і поставили його на місце його. **4** І знову встали

вранці, і побачили: і ось Дагон лежав лицем до землі перед божим кивотом, голова ж Дагонова і обі долоні його рук відрізані – на порозі, лише тулуб Дагонів остався на своїм місці. **5** І через це не ступали жерці Дагонові і всі, що входять до Дагонового храму, на Дагонів поріг в Азоті аж до сьогодні. **6** І тяжкою була господня рука на Азоті, *і він їх мучив, і побив їх у азотській владі і їхні околиці; і посеред їхньої землі розмножилися мухи, і було велике замішання смерті в місті. **7** І побачили азотські мужі, що так сталося, і говорили, що: Хай не остане́ться кивот ізраїльського Бога з нами, бо тяжка його рука на нас і на нашому богові Дагоні. **8** І пославши, зібрали всіх воєвод азотських чужинців до себе, і говорили: Що зробимо з кивотом ізраїльського бога? І сказали ґетфеї: Хай перейде кивот ізраїльського Бога до нас в Ґет. І прийшов кивот ізраїльського Бога до Ґет. **9** І сталося після того, як прийшов він, і була господня рука на місті, і було дуже велике замішання, і він побив чоловіків міста, від малого до великого, і побив їх на частях їхніх. І зробили ґетфеї собі золоті сидження. **10** І пустили божий кивот до Аскалони. І сталося, як ввійшов кивот ізраїльського Бога до Аскалона, і закричали аскалоніти, кажучи: Навіщо повернули ви кивот ізраїського Бога до нас, щоб убити нас і наш народ? **11** І послали, і зібрали всіх вояків-чужинців, і сказали: Пошліть кивот Бога Ізраїля, і хай поставлений буде на своєму місці, і хай не поб'є нас і наш народ, бо в усіх містах було дуже тяжке замішання смерті, як туди ввійшов кивот ізраїльського Бога. **12** І живі, і непомерлі були побиті на полях, і до неба піднявся міський крик.

Глава 6

1 І кивот господній був в полях чужинців 7 місяців, і засмерділася земля від мух. **2** І прикликали чужинці жерців і ворожбитів, і їхніх чародіїв, кажучи: Що зробимо з господнім кивотом? Скажіть нам. І як пошлемо його на його місце? **3** Вони ж сказали їм: Якщо ви відпускаєте кивот завіту ізраїльського Бога, то не пошлете його порожнім, але віддаючи, віддайте йому дари за муки, і тоді відпуститься вам, і станете здорові, хай не відступить його рука від вас. **4** І говорили: Що йому віддамо за муки? І сказали їм: За числом воєвод чужинців – 5-ть

пс. 77

(-)[8] И (паки)[9] восташа заоутра (и оувидѣша) и се дагѡ лежаше лицѐ (-)[9] [на земли][10] прѐ кїѡтомъ (бж҃їимъ)[11], (-)[12] глава (же) дагонова и ѡбѣ длани рꙋкꙋ его ѿсѣкошасѧ на прагꙋ, (-)[13] толико хребетъ дагоновъ ѡста (на мѣсте своѐ)· (И) сего ради не (стꙋпаше)[14] жерьцы дагоновы, и (вси вьходѧщїи)[15] въ храмъ дагоновъ, на прагъ (-)[16] дагоновъ, въ азоте даже до (днесь)[17]· И ѡтѧгчѧ рꙋка гн҃ѧ на (азоты)[18], *и мꙋчи ѧ҆ и (поби ѧ҆ въ властехъ азотьскихъ, и предѣлы ихъ)[19], и посредѣ землѧ ихъ оумножишасѧ мꙋхы, и бысть смꙋщенїе смр҃ти велико въ градѣ· И видѣша мꙋжи азотьстїи, ꙗко тако (бысть), и (глаша)[20], ꙗко да не пребꙋдѐ кїѡтъ б҃а ї҆и҃лева с нами, ꙗко люта рꙋка его, на ны и на дагона б҃а нашѐ· И (пославше събраша)[21] [всѧ][22] воеводы иноплеменникъ (азотьстїи) къ себѣ, и глаша что сътворимъ кїѡтꙋ б҃а ї҆и҃лева, и (рѣша гедфеи)[23], да преидѐ кїѡтъ б҃а [ї҆и҃лева][24] (к на҃) въ (гедъ)[25], (и прїиде кїѡтъ б҃а ї҆и҃лева въ ге҃)· И бысть по пришествїи его, и бысть рꙋка гн҃ѧ на градѣ (и) мѧтѐжь велїи ѕѣло (бысть) и порази мꙋжи града, ѿ мала до велика, и порази и въ ѡбластѐ ихъ· И сътвориша [(гедфеи)[26] себѣ][27] сѣдѣнїа (златы) и (пꙋстиша)[28] кїѡтъ бж҃їи въ аскалонъ, и бысть ꙗко вънидѐ кїѡ б҃а (ї҆и҃лева) въ аскалонъ, и возопиша аскалонитѧне глющє, почто възвратисте [кїѡтъ б҃а ї҆и҃лева к на҃][29], оуморити ны, и люди наша· И (послаша и събраша)[30] [всѧ][31] воѧ иноплеменникъ, и рѣша послете кїѡтъ б҃а ї҆и҃лева, и да поставитсѧ на мѣстѣ своемъ, и да не оуморитъ насъ и людїи нашихъ, ꙗко бысть мѧтежъ смр҃ти въ (всѣхъ градѣхъ)[32] тѧжокъ ѕѣло, ꙗко вниде кїѡтъ б҃а ї҆и҃лева тꙋ· И живꙋщїи и не оумръшїи, оуꙗзвишасѧ на (селѣхъ)[33], и възыде вопль градныи до небси·

гл҃о ѻз

Гл҃а, ѕ҃·

Бѣ кїѡтъ [гн҃ь][1] въ селѣхъ иноплеменникъ, з҃ мцъ, и въсмердѣсѧ землѧ (-)[2] мꙋхами· И (призваша)[3] иноплеменницы, жерца и волъхвы и ѡбаѧники ихъ глющє, что сътворимъ кїѡтꙋ гн҃ю, скажите на҃. [и][4] како послемъ и въ мѣсто его· (Ѻни же)[5] рѣша (и), аще (ѿпꙋщаете)[6] вы кїѡтъ завѣта б҃а ї҆и҃лева, то да не послете его тща, но ѿдающе ѿдадите емꙋ за мꙋки дары, и тогда (ѡставитсѧ вамъ і исцѣлитесѧ)[7], да не ѿстꙋпитъ рꙋка его ѿ ва҃· И (глаша)[8] что (емꙋ за мꙋки ѿдамы)[9], и рѣша (имъ). по числу воевѡ иноплеменническъ, е҃, сѣдѣнїи златы, [и

пѧ́ть мѹ́хъ зла́тыхъ][10], ꙗ҆́ко прегрѣше́нїѧ въ ва́съ, и҆ въ кнѧ́зѣхъ ва́шихъ и҆ в людехъ (ва́шихъ)· И҆ (та́ко) [сътвори́те подо́бїе сѣда́нїи ва́ши, и҆][11] (-)[12] подо́бїе мѹ́хъ ва́шихъ, растóчши́и зе́млю и҆ въздади́те (-)[13] сла́вѹ (бѹ҃ і҆и҃левѹ), ꙗ҆́ко да ѡ҆блегчи́тъ рѹ́кѹ свою ѿ ва́съ, и҆ ѿ бо́говъ ва́шихъ и҆ ѿ земла̀ ва́шеѧ· И҆ почто̀ ѡ҆тагча́ете (срⷣце ва́ше)[14], ꙗ҆́коже ѡ҆тагчѝ є҆гѵ́петъ и҆ фарао́нъ срⷣце своѐ, до́ндеже погѹбѝ и҆́хъ (тогда̀ ѿпѹстѝ)[15] и҆́хъ, *и҆ ѿи҆до́ша· И҆ нн҃ѣ возмѣ́те и҆ сътвори́те колесни́цѹ но́вѹ [є҆ди́нѹ][16] и҆ двѣ̀ кра́ве прьворо́днѣ, и҆мѣ́ющи тела́та (на ни́хже не бѧ́ше ꙗ҆́рмо.)[17] и҆ въпрѧзи́те кра́вы в колесни́цѹ, (а҆)[18] (тела́та възврати́те)[19] въспѧ́тъ (-)[20] въ до́мъ· И҆ (възе́мше)[21] кі҆о́тъ [гнⷭ҇ь][22] и҆ въстави́те и҆̂ на колесни́цѹ, и҆ сосѹ́ды зла́тыѧ ѿдади́те є҆мѹ̀ за мѹ́ки, и҆ положи́те въ ѡ҆бложе́нїе (-)[23] въ стра́нѣ (ѹ҆ча́стїе) є҆мѹ̀ и҆ ѿпѹсти́те и҆̂ да и҆де́тъ· (По се́м же)[24] ѹ҆́зрите а҆́ще (бѹ́детъ) на пѹтѝ предѣ́ла своего (-)[25], въ ведъса́мѹсъ (то̀) сїи сътворѝ на́мъ ѕло́бѹ (вели́кѹю сїю)[26], и҆ а҆́ще ни, то ѹ҆разѹмѣ́емъ ꙗ҆́ко нѣ́сть рѹка̀ є҆го (прикаса́ющисѧ)[27] на́съ, но приключе́нїе се бы́сть на́мъ· И҆ сътвори́ша и҆ноплеме́нницы та́ко. и҆ поє́мша двѣ̀ кра́ве прьворо́днѣ. и҆ въпрѧго́ша ѧ҆̀ в колесни́цѹ. и҆ тела́та ею̀ затвори́ша въ хра́мѣ· И҆ възложи́ша кі҆о́тъ на колесни́цѹ, и҆ да́ры (ѡ҆бложи́ста)[28] мѹ́хи зла́тыѧ [и҆ подо́бнаѧ сѣда́нїю и҆́хъ][29]· И҆ ѹ҆прави́стасѧ кра́вы на пѹ́ть, (прѧ́мо пѹте́мъ и҆́же въ ведса́мѹ и҆до́ста)[30]. и҆ не (съвраща́ющисѧ, ни)[31] на̀ десно, ни на шѹ́е. (и҆дѹ́ще и҆ ре́кѹще,) и҆ воево́ды и҆ноплеме́нникъ. и҆да́хѹ въ слѣ́дъ є҆го до предѣ́лъ ведса́мъскихъ· И҆ въ ведсами́се жнѧ́хѹ жа́твы пшени́ца въ ѹ҆до́лїи, и҆ възведо́ста ѻ҆́чи своѝ (-)[32] ви́дѣша кио́тъ гнⷭ҇ь, и҆ възвесели́шасѧ (ви́дѧще. і҆ и҆зыидо́ша) на срѣ́тенїе є҆мѹ̀· И҆ колесни́ца вни́де въ село̀ (є҆дса́мско)[33], и҆ (ста̀ тѹ̀. и҆ бѣ̀ тѹ̀)[34] камы́къ ве́лїи, і҆ (и҆сѣ́кше)[35] древа колесни́чнаѧ, и҆ кра́вы. възнесо́ша на всесъжжега́емаѧ гвѹ҃· (-)[36] левѵ́ти (же) възнесо́ша кио́тъ гнⷭ҇ь, и҆ да́ры (ѡ҆бложи́ста и҆́же)[37] с не́ю (бы́ша). и҆ ѹ҆ ни́хъ сосѹ́ди зла́тїи и҆ положи́ша (ѧ҆̀) (при)[38] ка́мени (се́мъ) вели́цѣмъ. и҆ мѹ́жи ведсамѹ́ски възнесо́ша всесъжжега́емаѧ· и҆ [пожро́ша жрътвѹ][39] в (то́и днь)[40] гвѹ҃· И҆ пѧ́ть воево́дъ и҆ноплеме́нникъ зрѧ́хѹ. и҆ възврати́шасѧ въ [а҆ккаро́нь][41] въ днь то́и· И҆ сїи седѣ́нїѧ зла́тыѧ, и҆́же възда́ша и҆ноплеме́нницы за мѹ́кѹ гвѹ҃. (а҆задьска)[42] є҆ди́на, га́зска є҆ди́на, а҆скало́ньска є҆ди́на, ге́дска є҆ди́на, а҆ккаро́ньска є҆ди́на· И҆ (зла́тыѧ мѹ́хи)[43] по числе́нъ всѣ́хъ гра҃ и҆ноплеме́нническъ пѧтѝ воево́дъ ѿ

золотих сидінь і п’ять золотих мух, бо провина у вас, і у ваших князях, і у вашому народі. **5** І так зробіть подобу ваших сиджень і подобу ваших мух, що знищили землю, і віддайте славу ізраїльському Богові, щоб свою руку облегшив від вас, і від ваших богів, і від вашої землі. **6** І навіщо тяжкими робите ваше серце, так як тяжким вчинив Єгипет і фараон своє серце, доки не вигубив їх; тоді він їх відпустив, *і відійшли. **7** І тепер візьміть і зробіть одну нову колісницю; і дві первородні корови, що мають телят, на яких не було ярмо, і запряжіть корови до колісниці, а телят відведіть назад до хати. **8** І взявши господній кивот, і покладіть його на колісницю, і віддайте йому золотий посуд за муки, і покладіть в скрині, з боку, йому частку, і відпустите його, щоб пішов. **9** Після цього ж побачите: як буде в дорозі до своєї околиці, до Ветсамуса – то цей вчинив нам це велике зло; і якщо ні, то зрозуміємо, що це не рука його, що доторкається до нас, але нам трапився цей припадок. **10** І чужинці вчинили так, і взяли дві первородні корови, і запрягли їх в колісницю, і їхніх телят замкнули в хаті. **11** І поклали кивот на колісницю, і поклали дари: золоті мухи і подоби їхніх сидінь. **12** І корови попрямували по дорозі, пішли прямо дорогою, що до Ветсаму, не звертаючи ані направо, ані наліво, ідучи і ричачи; і воєводи чужинців ішли вслід за ним аж до ветсамських границь. **13** І в Ветсамі жали жнива пшениці в долині, і підняли свої очі – побачили господній кивот і зраділи, бачачи, і вийшли йому назустріч. **14** І колісниця ввійшла до етсамського поля, і там стала. І був там великий камінь, і порубали дрова *з* колісниці, принесли і корів в цілопалення Господеві. **15** Левіти ж принесли господній кивот і поклали дари, які були з ним, і в них золотий посуд; і поклали їх при цьому великому камені. І ветсамуські чоловіки принесли цілопалення і принесли жертву Господеві в тому дні. **16** І п’ять воєвод чужинців дивилися і повернулися до Аккарона в тому дні. **17** І це золоті сидіння, які віддали чужинці за муку Господеві: азадське – одне, ґазьке – одне, аскалонське – одне, ґетське – одне, аккаронське – одне. **18** І золоті мухи, за числом всіх чужинських міст п’ятьох воєвод, з укріпленого міста і до села феризеєвого, і до великого каменя, на якому поклали кивот господнього завіту, що є і до цього дня на

є҆ мо̀ бі

мой2. 12

полі ветсамовім. **19** І вбив Бог *деяких* з ветсамуських чоловіків, які поглянули в господній кивот, і убив в них 5000 і 70 чоловік. І плакав народ, бо Господь зробив в народі дуже велику рану. **20** І сказали чоловіки, що з Ветсамуса: Хто може піти перед цим святим Господом, і до кого піде від нас кивот господнього завіту? **21** І послали послів до тих, що живуть в Каріатіаримі, кажучи: Чужинці повернули господній кивот, прийдіть і заберіть його туди, до себе.

града ѹ҆твержде́на. и҆ до ве́си ферисе́овы, и҆ до ка́мени вели́каго. на не́мже положи́ша кио́тъ завѣ́та гн҃ѧ и҆́же (є҆́сть) [и҆ до сего дн҃и][44]. на селѣ. (ведса́мы)[45]· (И҆ ѹ҆би̇ бг҃ъ въ мѹже́хъ ведсамѹскихъ и҆́же възрѣша в҃ кио́тъ гн҃ь)[46]. и҆ ѹ҆би в ни́хъ, ҂е҃, и҆ о҃ мѹжїи. и҆ пла́кашесѧ лю́дїе. ꙗ҆́ко (сътвори̇)[47] гь в лю́дꙗ҆хъ ꙗ҆́звѹ вели́кѹ ѕѣло· И҆ рѣша мѹжи и҆́же ѿ ведсамѹса. кто мо́жетъ пойти̇ пред гмъ стымъ си́мъ. и҆ къ комѹ̇ взы́идетъ кио́тъ (завѣта) гн҃ѧ, ѿ на҃· И҆ (посла́ша)[48] послы̇ къ живѹщи҆ в карї а҆дї а҆ри́мѣ гл҃ще. възврати́ша и҆ноплеме́нницы кио҃ гн҃ь (и҆) сни́дѣте (-)[49] възнесете и҆̇ (та́мо) к себѣ·

Глава 7

1 І прийшли чоловіки каріятіяримські, і взяли кивот господнього завіту, і внесли його до дому амінадавового, що на вершині Елиазара, його сина; і посвятили, щоб він стеріг кивот господнього завіту. **2** І сталося: від того дня кивот був в Каріятіяримі, і помножилися дні, і було 20-ть літ, і ввесь дім ізраїльський глядів вслід за Господом. **3** І сказав Самоїл до всього ізраїльського дому, мовлячи: Якщо повернетеся до Господа усім вашим серцем, і віддалите чужих богів з-посеред вас і гаї, і приготовте ваші серця до Господа, *і послужіть йому одному, і Він визволить вас з руки чужинців. **4** І викинули ізраїльські сини ваалимів і гаї, астаротів, і послужили єдиному Господеві. **5** І сказав Самоїл: Зберіть до мене до Маситати всього Ізраїля, і помолюся за вас до Господа. **6** І зібрався ввесь народ до Маситати, і черпали воду і проливали перед Господом на землю, і постили в тому дні, і сказали: Ми згрішили перед Господом. І оправдав Самоїл ізраїльських синів в Маситаті. **7** І почули чужинці, що ізраїльські сини зібралися до Маситати, і прийшли воєводи чужинців проти Ізраїля. І почули ізраїльські сини, і злякалися від лиця чужинців. **8** І сказали ізраїльські сини до Самоїла: Не мовчи, кричачи за нас до нашого Господа Бога, хай спасе нас з руки чужинців. І сказав Самоїл: Хай не буде це, щоб відступити від мого Господа Бога і не не кричати за вас з молитвою. 9 *І взяв Самоїл одне ягня, що ще ссе, і з усім народом приніс його в цілопалення Господеві, і закричав Самоїл до Господа за Ізраїля, і вислухав Господь його. **10** І коли Самоїл приносив цілопалення, і чужинці наближалися на бій проти Ізраїля. І загримів Гос-

мой5. 6 і 10 мат. 4

сир. 46

Гла҃, з҃·

И҆ (прїидо́ша)[1] мѹжи карї адї а҆рїи҆стїи, и҆ (взѧ́ша)[2] кї о́тъ завѣ́та гн҃ѧ, и҆ (внесо́ша)[3] и҆̇ въ хра́мъ а҆минадавль, и҆́же на хо́лмѣ (-)[4] є҆лиа҆за́ра сн҃а є҆го, (и҆) о҆сти́ша на съхране́нїе кї о́та завѣ́та гн҃ѧ· И҆ бы́сть ѿ него́же дн҃и сѣ кї о́тъ в карї адї а҆ри́мѣ, (и҆) ѹ҆мно́жишасѧ дн҃ї е, и҆ бы́сть, к҃, лѣ҃, и҆ (призрѣша)[5] ве́сь до́мъ і҆и҃левъ вслѣ́дъ га҃· И р҃е (само́и҆лъ)[6] къ всемѹ̇ до́мѹ і҆и҃левѹ гл҃ѧ, а҆́ще всѣмъ срцемъ ва́шимъ о҆брати́тесѧ къ гѹ҃, (и҆) ѿи҆мѣте бо́ги чю́жаѧ ѿ среды ва́съ· и҆ гаи̇, и҆ ѹ҆гото́ваите ср҃ца ва́ша къ гѹ҃, *и҆ порабо́таите є҆мѹ є҆дї номѹ, і҆ и҆зба́ви҆ вы ѿ рѹкы и҆ноплеме́нник· И҆ о҆ста́виша сн҃ове і҆и҃леви ваа́лима, и҆ гаи̇, а҆старо́ды, и҆ порабо́таша гѹ҃ є҆дї номѹ· И р҃е само́и҆лъ съберѣ́те (къ мнѣ) всего і҆и҃лѧ въ (масидадѹ)[7], и҆ помолю́сѧ о҆ ва́съ къ гѹ҃· И҆ събра́шасѧ (лю́дїе в҃си) в (масидадѹ)[8], и҆ почрьпа́хѹ во́дѹ, и҆ пролива́хѹ пр҃е гмъ на́ землю. и҆ пости́шасѧ в (то́и дн҃ь)[9], и҆ рѣша съгрѣши́хомъ пр҃е гмъ, и҆ о҆правда̀ (само́и҆лъ)[10] сн҃ы і҆и҃левы в (масидадѣ)[11]· И҆ слы́шаша и҆ноплеме́нницы ꙗ҆́ко събрашасѧ (-)[12] сн҃ове і҆и҃леви в (масидадѹ)[13]· и҆ взыидо́ша воєво́ды и҆ноплеме́нникъ на і҆и҃лѧ, и҆ (ѹ҆слы́шаша)[14] сн҃ове і҆и҃леви, и҆ ѹ҆боѧ́шасѧ ѿ лица̀ и҆ноплеме́нникъ· И҆ рѣша сн҃ове і҆и҃леви къ (само́и҆лѹ)[15], не премолчи̇ о҆ на҃ въпї а къ гѹ҃ бѹ҃ (на́шемѹ)[16], (-)[17] да и҆зба́ви҆ ны ѿ рѹкы̇ и҆ноплеме́нникъ· [И҆ рече (само́и҆лъ)[18] не бѹди (сї е) є҆́же ѿстѹпи́ти ѿ га҃ ба҃ моє҆го, (и҆) не не въпи́ти о҆ ва́съ съ моле́нїемъ][19]· *И҆ взѧ̀ (само́и҆лъ)[20] ꙗ҆́гнѧ (є҆ді́но ссѹща)[21] (є҆щѐ), и҆ принесе и҆̇ на всесъжже́нїе, съ всѣми лю҃ми, гв҃и, и҆ възопи̇ (само́и҆лъ)[22] къ гѹ҃ о҆ і҆и҃ли. и҆ послѹша є҆го гь· И҆ (є҆гда̀)[23] (само́и҆лъ)[24] възносѧ всесъжже́наѧ, і҆ и҆ноплеме́нницы приближа́хѹсѧ на́ брань къ і҆и҃лю, и҆ възгремѣ гь гла́сомъ ве́лї и҆ въ дн҃ь о҆́нъ на и҆ноплеме́ники, и҆ смато́шасѧ и҆ падо́ша пр҃е і҆и҃лем·

є҆ мо҃ ѕ҃ и҆ і҃ ма҃ д҃

сира҃ м҃ѕ

сирā м҃ѕ

І҆ и҆зыидо́ша мꙋ́жи і҆и҃леви ѿ (масидада)[25] *и погна́ша и҆ноплеме́нникы, и҆ би́ша а҆̀ до подо́лїа ве́хора· И҆ (взе́мъ само́илъ)[26] ка́мень є҆ди́нъ, и҆ поста́ви и҆̀ межи (масида́домъ)[27], и҆ межи ве́хи҃, и҆ нарече и҆мѧ̀ є҆мꙋ̀ а҆венезе́ръ, (рекше) ка́мень по́мощи, и҆ ре҃ до́ здѣ̀ помо́же на́мъ г҃ь· И҆ смири г҃ь и҆ноплеме́нникы. и҆ не приложи́ша ктомꙋ̀ и҆тѝ въ предѣ́лы і҆и҃левы. и҆ бы́сть рꙋка̀ г҃нѧ на и҆ноплеме́нницѣхъ, въ всѧ дн҃и (само́иловы)[28]· И҆ преда́шасѧ гра́ды, и҆́же взѧ́ша и҆ноплеме́нницы ѿ сн҃овъ і҆и҃левъ. и҆ преда́ша и҆́хъ і҆и҃леви, ѿ [а҆ккаро́на][29] даже до [геда][30]. и҆ предѣ́лы і҆и҃лѧ свободи́шасѧ, ѿ рꙋкы̀ и҆ноплеме́нникъ, и҆ бѣ̀ миръ межи і҆и҃лемъ, и҆ межи (а҆мморрѣ́емъ)[31]· И҆ сꙋди (само́илъ)[32] і҆и҃лю всѧ дн҃и живота̀ своего, и҆ прохожда́ше (сквозѣ и҆́хъ) ѿ го́да до го́да, и҆ о҆́крⷭ҇тъ ведилѧ и҆ галга́лы, и҆ (маси́ды)[33], и҆ сꙋжда́ше і҆и҃лѧ въ всѣ́хъ ѡ҆сщ҃е́ныхъ си́хъ· (Бѧ́ше) же (є҆мꙋ възвращенїе)[34] въ а҆рмадемꙋ̀ ꙗ҆́ко тꙋ̀ (є҆мꙋ до́мъ бѣ̀)[35], и҆ (тꙋ̀ сꙋжда́ше)[36] і҆и҃лю, и҆ създа̀ тꙋ̀ о҆лта́рь г҃ви·

подь великим голосом в тому дні проти чужинців, і вони замішалися і впали перед Ізраїлем. **11** І вийшли ізраїльські чоловіки з Маситата *і гналися за чужинцями і били їх до ветхорської долини. **12** І Самоїл, взявши один камінь, і поставив його між Маситатом і між старими; і назвав його ім’я Авенезер, значить Камінь Помочі, і сказав: Досюди поміг нам Господь. **13** І Господь упокорив чужинців, і не додали більше іти в ізраїльські околиці, і господня рука була на чужинцях в усіх днях Самоїлових. **14** І видали себе міста, які взяли чужинці від ізраїльських синів, і передали їх Ізраїлеві, від Аккарона аж до Ґета, й ізраїльські околиці освободилися від руки чужинців. І був мир між Ізраїлем і між Амморреєм. **15** І судив Самоїл Ізраїля всі дні свого життя; **16** і ходив крізь них з року до року і довкруги Ветиля, і Ґалґали, і Масити; і судив Ізраїля в усіх цих посвячених *місцях*. **17** Був же його поворот до Арматема, бо там був його дім, і там судив Ізраїля, і там збудував жертовник Господеві.

сир. 46

Гла҃, и҃·

И҆ бы́сть ꙗ҆́ко състарѣ́сѧ (само́илъ)[1], и҆ поста́ви сн҃ы своѧ сꙋди́ти і҆и҃леви· И҆ сїѧ и҆мена̀ сн҃ома є҆го, первенцꙋ (и҆мѧ) і҆ѡ҆и́ль, (а҆)[2] (второ́мꙋ и҆мѧ)[3] а҆вї́а, (и҆же бы́ша) сꙋдїи въ вирсавеи· (Но)[4] не ходи́ста сн҃а є҆го пꙋте́мъ є҆го, и҆ ᲂу҆клони́стасѧ въспѧть на конъчи́нꙋ поги́бели, и҆ прїима́ста мꙁдꙋ, и҆ развратѝста пра́веднаѧ· И҆ (събра́шасѧ)[5] мꙋжи і҆и҃леви, и҆ (прїидо́ста)[6] [къ (само́илꙋ)[7] въ (сармаде́мꙋ)[8]][9]· И҆ рѣ́ша є҆мꙋ, се ты̀ (ᲂу҆же) състарѣ́сѧ (-)[10] сн҃ове (же) твои не хо́дита по пꙋти твоемꙋ. *то (поста́ви нн҃ѣ)[11] над на́ми цр҃ѧ, да ны сꙋдитъ, ꙗ҆́коже и҆ про́чїи ꙗ҆зы́кы· И҆ бы́сть лꙋка́вны (гл҃ы)[12] пре҃ о҆́чима (само́иловыма)[13], є҆гда̀ рѣ́ша да́и (же) на́мъ цр҃ѧ да ны сꙋдитъ, и҆ помоли́сѧ (само́илъ)[14] къ г҃ꙋ· И҆ рече г҃ь (само́илꙋ)[15], послꙋшаи гласа людїи, ꙗ҆́коже гл҃ютъ к тебѣ̀, ꙗ҆́ко не тебѐ ᲂу҆ничижи́ша, но менѐ (-)[16], не цр҃твова́ти ми на҃ ними· И҆ всѧ творе́нїѧ ꙗ҆же (сътвори́хъ)[17], ѿ него́же дн҃е възведо́хъ и҆́хъ, и҆з (землѧ̀ є҆гѵ́петскы)[18] до (дн҃ешнѧго дн҃е)[19]· (ѡ҆ста́вльше)[20] мѧ, (-)[21] послꙋжи́ша бого́мъ и҆нѣ́мъ, та́ко (и҆ тебѣ̀ тїи творѧ́тъ)[22]· И҆ нн҃ѣ послꙋшаи гласа и҆хъ, ѡ҆баче засвѣдѣтелствꙋѧ, засвѣдѣтелствꙋеши и҆мъ, и҆ възвѣстиши и҆мъ правдꙋ цр҃евꙋ, и҆же цр҃твовати бꙋдетъ на҃ ними· И҆ рече само́илъ всѧ словеса̀ г҃нѧ к людемъ, просѧщимъ ѿ не-

і҆ѡ҆сі́а г҃і
дѣѧ҃ г҃і

Глава 8

1 І сталося, коли Самоїл постарівся, він і поставив своїх синів суддями Ізраїлеві. **2** І це імена його синів: ім’я первородного – Йоіл, а ім’я другого – Авія, що були суддями в Вирсавеї. **3** Але його сини не ходили його дорогою і відхилилися назад, на кінцеву загибель, і приймали хабарі, і звели праведних. **4** І зібралися ізраїльські чоловіки, і прийшли до Самоїла до Сарматема. **5** І сказали йому: Ось ти вже постарівся, твої ж сини не ходять по твоїй дорозі. *То постав тепер над нами царя, щоб нас судив, так як і інші народи. **6** І слова були погані перед Самоїловими очима, коли сказали: Дай же нам царя, щоб нас судив. І помолився Самоїл до Господа. **7** І сказав Господь Самоїлові: Послухайся голосу народу, так як говорять до тебе, бо не тебе зневажили, але мене, щоб Я над ними не царював. **8** І *за* всі діла, які Я вчинив від того дня, коли вивів Я їх з єгипетської землі, до сьогоднішнього дня; покинувши мене, послужили іншим богам, так і тобі ті чинять. **9** І тепер послухайся їхнього голосу, одначе, свідчачи, засвідчиш їм і звістиш їм правила царя, який буде над ними царювати. **10** І сказав Самоїл всі господні слова до народу, що просить у нього царя. **11** І сказав їм: *Це буде правило царя, який царюватиме над вами: візьме ваших синів і поставить їх в його військо, і посадить їх на коней, і біг-

йос. 13
дія. 13

ниж. 10

тимуть перед його колісницями. **12** І поставить собі тисячників, і сотників, і женців своїх жнив; і збираючи, збиратимуть у нього виноградники, і будуть робити свій воєнний посуд і посуд своїх колісниць. **13** І візьме ваших дочок, щоб зробити танцюристками, і інших зробить кухарками, і інших заставить пекти хліби. **14** І ваші поля, і ваші виноградники, і ваші оливкові дерева, і ваші добра забере і дасть своїм рабам. **15** І на ваше насіння, і на ваші виноградники наложить десятину, і дасть своїм скопцям і своїм рабам. **16** І ваші ж раби і рабині, і ваші добрі стада, і ваших ослів забере, і візьме десятину на своє діло. **17** І на ваші стада наложить десятину, і ви будете йому рабами. **18** І в тому дні закричите з-перед лиця вашого царя, якого ви собі вибрали, і не вислухає вас Господь в тому дні, бо ви самі собі вибрали царя. **19** І народ не забажав послухатись Самоїла, і сказав йому: Ні, але хай над нами буде цар. **20** І будемо і ми, так як і всі народи, і хай нас судить цар наш, і вийде перед нами, і воюватиме за нас війну. **21** І почув Самоїл всі слова народу, і вимовив їх до вух Господеві. **22** І сказав Господь до Самоїла: Послухайся їхнього голосу і постав їм царя. І сказав Самоїл до ізраїльських людей: Хай кожний з вас іде до свого міста.

го цр҃ѧ. И҆ гл҃а (и҆мъ), *се є҆́сть ѡ҆правда́нїе цр҃ево, и҆́же црⷭ҇твꙋ́етъ на҄ ва́ми сн҃ы ва́ша во́зметъ. и҆ поло́жи҆ ѧ҆̀ въ ѻ҆рꙋ́жїе є҆го, и҆ на ко́ни (въсади́) и҆̀, и҆ прⷪ҇текꙋ́щаѧ прⷣ колесни́цами є҆го. И҆ поста́витъ (-)[23] (тысꙋ́щники себѣ̀)[24], и҆ со́тники, и҆ жа́телми жа́твы свое́ѧ. и҆ (ѡ҆бы́мꙋтъ)[25] ѡ҆бымани́ємъ гро́здїа ѹ҆ є҆го. и҆ сътвори́ти съсꙋ́ды побѣ́ды свое́ѧ, и҆ съсꙋ́ды колесни́цъ свои҆́хъ. И҆ дщє́ри ва́ши во́зметъ твори́ти во́дки, и҆ (дрꙋгї́ѧ сътвори́) пова́рїи. ї (и҆́ны сътвори́тъ) печи́ хлѣ́бы. И҆ се́ла ва́ша и҆ виногра́ды ва́ша, и҆ масли́чины ва́ша, [и҆][26] бл҃га́а (ва́ша) во́зметъ, и҆ да́стъ рабо́мъ свои҆́мъ. И҆ сѣ́мена ва́ша, и҆ вино̀ ва́ше ѡ҆десѧтери́тъ и҆ да́стъ ско́пцє свои҆́мъ, и҆ рабо́мъ свои҆́мъ. И҆ рабы (же) ва́ша, и҆ рабы́нѧ (-)[27] и҆ ста́да ва́ша бл҃гї́ѧ, и҆ ѻ҆слы̀ ва́ша ѿи́метъ. и҆ ѹ҆десѧтери́тъ на дѣ́ло своѐ. И҆ па́ствины ва́ша ѡ҆десѧтери́тъ. и҆ вы бꙋ́дете є҆мꙋ̀ въ рабѣ̀. И҆ възопїе́те (ѿ лица̀ цр҃ѧ ва́шего въ дн҃ь ѻ҆́нъ)[28]. є҆гоже и҆збра́сте себѣ̀. и҆ не ѹ҆слы́шитъ (ва҃ гь)[29] въ (дн҃ь ѻ҆́нъ)[30], ꙗ҆́ко вы (са́ми) и҆збра́сте себѣ̀ цр҃ѧ. И҆ не въсхотѣ́ша лю́дїе ѹ҆слы́шати (самои҆́ла)[31], и҆ рѣ́ша є҆мꙋ̀ ни. но цр҃ь да бꙋ́детъ на҄ на́ми. И҆ бꙋ́демъ и҆ мы ꙗ҆́ко (и҆) вси ꙗ҆зы́цы, и҆ да сꙋ́дитъ на́мъ цр҃ь на́шъ. ї и҆зы́детъ прⷣ на́ми. и҆ побѣди́тсѧ, поборе́нїемъ по на҄. И҆ слы́ша (самои҆́лъ)[32] вѣсѧ гл҃ы лю́дїи, ї и҆згл҃а ѧ҆̀ въ ѹ҆́ши гв҃и. И҆ рⷱ҇е гь къ (само́и҆лꙋ)[33]. послꙋ́шаи гла́са и҆́хъ. и҆ поста́ви и҆́мъ цр҃ѧ. и҆ рече (самои҆лъ)[34] къ лю́демъ ї҆и҃левымъ, да и҆дⷣе ко́ждо (ва́съ) въ (сво́и гра́дъ)[35].

Глава 9

1 І був чоловік з веніяминових синів, якому ім'я Кис, син Евеїлів, сина Яредового, сина Вахирового, сина Афекового, сина єменейського мужа, муж сильний і кріпкий. **2** І в цього був син, ім'я йому Саул, гарно великий муж і добрий, і не було в ізраїльських синах кращого понад нього і прегарного над усіма, і він найвищий на всій землі. **3** І пропали осли Кисові, батька Саулового; і сказав Кис до Саула, свого сина: Візьми з собою одного з слуг, і вставши, підіть і пошукайте ослів. **4** І пройшли вони через Ефремову гору, і пройшли через землю Селки, і не знайшли. І пройшли через землю Сегалимову, і не знайшли. І пройшли через землю Аминову, і не знайшли. **5** І коли прийшли вони до землі Сифанової, і сказав Саул до свого слуги, що з ним: Ходи і повернемося, бо мій батько не дбає в роздумах про ослів, але радше

Гл҃а, д҃.

Бѣ мꙋ́жъ ѿ сн҃овъ венїамі́нь (-)[1] (є҆мꙋ́же и҆мѧ)[2] кі́съ, сн҃ъ (є҆веи҆левъ)[3], сн҃а (ꙗ҆редо́ва)[4], сн҃а вахи́рова, сн҃а а҆фе́кова, сн҃а мꙋ́жа и҆е́минео́ва. мꙋ̀ си́ленъ (и҆ крѣ́покъ). И҆ семꙋ̀ (бѣ) сн҃ъ, (-)[5] и҆мѧ є҆мꙋ̀ саѹ́лъ, добро̀ вели́ченъ мꙋ́жъ (и҆) бл҃гъ. и҆ не бѣ въ сн҃ѣхъ ї҆и҃левыхъ бл҃гъ па́че є҆го, (и҆ преподо́бнѣи на́до всѣ́ми)[6], и҆ (-)[7] вы́шїи всеѧ землѧ̀. И҆ погибо́ша ѻ҆слѧ́та кі́сова, ѿца саѹ́лова. и҆ рече кі́съ къ саѹ́лꙋ сн҃ꙋ своє́мꙋ. возмѝ съ собою є҆ді́ного ѿ ѻ҆́трокъ, и҆ (въста́вше)[8] и҆ди́та и҆ поищѣ́те ѻ҆слѧ́тъ. И҆ проидⷭ҇ сквозѣ го́рꙋ є҆фрѣ́млю, и҆ проидⷭ҇ сквозѣ зе́млю (селка)[9], и҆ не ѻ҆брѣ́тоста. и҆ (проидⷭ҇)[10] сквозѣ зе́млю [сегали́млю][11], и҆ не (ѻ҆брѣ́тоста)[12]. и҆ (проидⷭ҇)[13] сквозѣ зе҃млю (а҆минню)[14], и҆ не ѻ҆брѣ́тоста. (и҆) прише́шимъ и҆мъ въ [зе́млю][15] сифа́новꙋ, и҆ (рече саѹ́лъ)[16] къ ѻ҆́трокꙋ своє́мꙋ и҆́же с ни́мъ. прї́иди и҆ възвративе́сѧ. нерадитъ (бо) ѿцъ мо́и ѡ҆ ѻ҆слѧ́техъ помышлѧ́ѧ, (но паче) ѡ҆ на́ю. И҆ рⷱ҇е є҆мꙋ̀ ѻ҆́трокъ (є҆го). се здѣ̀ чл҃къ бж҃їи въ

градѣ се́мъ, и҆ чл҃къ сла́венъ. все̑ є҆́же а҆́ще что̀ рече́тъ (приходѧщи҃ к немꙋ̀ бꙋ́детъ и҆́мъ)[17]. и҆ нн҃ѣ (ꙋ҆бо) и҆́девѣ [та́мо][18], да негли̑ скаже́тъ на҃ пꙋ́ть на́шъ, и҆́мже пойдемы (-)[19]· И҆ рече саꙋ҆́лъ ѻ҆́трокꙋ (-)[20] и҆́же с ни҃. (-)[21] се҆ пойдевѣ и҆ что̀ внесевѣ къ чл҃кꙋ бж҃їю ꙗ҆́ко хлѣбы ѡ҆скꙋдѣша ѿ врети́ща на́ю, и҆ ничто́же нѣ́сть ꙋ҆ на́ю. є҆́же внести̑ к чл҃кꙋ (-)[22] ѿ и҆мѣні́а на́ю· И҆ приложи ѻ҆́трокъ ѿвѣща́ти саꙋ́лꙋ и҆ рече. (не) се ли̑ ѻ҆брѣта́етсѧ в рꙋцѣ̑ мое́й, четверта́ѧ ча́сть си́кла сребра̀, (да)[23] да́си чл҃кꙋ бж҃їю, и҆ възвѣсти́тъ на́мъ пꙋ́ть на́ю· (-)[24] Прежде (бо) во і҆и҃ли си́це гл҃аше, ко́ждо є҆гда̀ кто̀ и҆да́ше въпраша́ти б҃а. гра́ди да и҆девѣ къ прозорли́вцꙋ, ꙗ҆́ко (нн҃ѣ) (лю́дїе нарица́хꙋ прр҃ка)[25] (то) прежде прозорли́вецъ (зва́нъ)· И҆ рече саꙋ́лъ ѻ҆́трокꙋ своемꙋ. (бл҃ве́нъ)[26] гл҃ъ (твой) гра́ди (да)[27] и҆де́вѣ, і҆ и҆до́ста во́ градъ, и҆дѣже бѣ̑ (-)[28] чл҃къ бж҃їи· И҆ма (же) въходѧ́щема въ вхо҃ гра҃ныи. и҆ (се) сїѧ (ѻ҆брѣто́ста)[29] дв҃цѣ. (и҆шли бо бѧхꙋ)[30] (водꙑ̀ почерпъсти)[31], и҆ (гл҃аста)[32] и҆́ма. є҆́сть ли (гдѣ) здѣ̑ прозорли́вецъ· И҆ ѿвѣща́ста (и҆́ма дв҃цѣ)[33], (гл҃юще)[34] и҆ є҆́сть здѣ̑ противꙋ лицꙋ ва́ю. нн҃ѣ (же потщи́тасѧ), ꙗ҆́ко дн҃и ради прїиде во́ гра҃. ꙗ҆́ко жрътва дн҃е (быва́етъ) лю́демъ въ вамѣ· (И҆) ꙗ҆́ко вни́дета во́ гра҃, тако (и҆) ѡ҆бращета и҆̀ въ градѣ прежде даже не възы́детъ въ вамꙋ на ꙗ҆́дь, ꙗ҆́ко не и҆́мꙋть ꙗ҆́сти лю́дїе. до́ндеже не вни́детъ се́й, ꙗ҆́ко то́й бл҃витъ же́ртвꙋ. и҆ по си́хъ ꙗ҆дѧ́тъ (и҆) страннїи, (а҆)[35] нн҃ѣ възыдѣта ꙗ҆́ко дн҃е ра́ди ѡ҆брѧщете и҆̀· И҆ (взы́идоста)[36] въ градъ, и҆́ма (же) въходѧ́щи среди гра́да. и҆ се самѹ́илъ и҆зы́де (и҆́мъ на срѣтенїе)[37]. є҆́же възыити въ вамꙋ· *И҆

дѣа҃ г҃і

г҃ь проꙗ҆ви (преже)[38] (само́илꙋ)[39]. дн҃емъ є҆ді́нѣмъ, прежде пришествїѧ к немꙋ саꙋ́лѧ гл҃ѧ. ꙗ҆́ко въ вре́мѧ [се][40], ꙋ҆́тро послю̀ к тебѣ мꙋ́жа ѿ (племе́ни)[41] венїа҆ми́нова, и҆ да пома́жеши и҆̀ на цр҃тво лю́демъ мои́мъ і҆и҃лю, и҆ сп҃сетъ лю́ди моѧ ѿ рꙋкѝ и҆ноплеме́нникъ, ꙗ҆́ко призрѣхъ на ѡ҆би́денїе лю́дїи мои́хъ. (и҆) ꙗ҆́ко взы́де во́пль и҆́хъ къ мнѣ̑· И҆ (ви́дѣ (само́илъ)[42])[43] саꙋ́ла, и҆ г҃ь рече к немꙋ. се́и чл҃къ ѻ҆ не́мже рекохъ ти̑, се́и начнетъ въ лю́дехъ (і҆и҃левыхъ) цр҃твовати· И҆ приближи́сѧ саꙋ҆́лъ къ (само́илꙋ)[44] посредѣ гра́да, и҆ рече възвѣсти [ми][45] кото́рыи до҃ ви́дѧщаго· И҆ ѿвѣща (само́илъ)[46] саꙋ́лꙋ, и҆ рече а҆́зъ (самъ є҆смь)[47]. възы́ди предо мно́ю въ вамꙋ. и҆ ꙗ҆́жь со мно́ю дн҃ь, и҆ пꙋщꙋ тѧ̑ заꙋ҆́тра. и҆ всѧ ꙗ҆́же въ ср҃ци твое́мъ възвѣщꙋ ти̑· И҆ ѻ҆ ѻ҆слѧтехъ [и҆зги́бши҃ ти][48], дн҃е третїи (дн҃ь). не помышлѧ́и въ ср҃цы си ѻ҆ ни́хъ. ꙗ҆́ко ѻ҆брѣто́шасѧ, и҆

про нас. **6** І сказав йому його слуга. Ось тут, в місті цьому, божий чоловік і славний чоловік, все, що лиш тільки скаже тим, що приходять до нього, станеться їм. І тепер, отже, підім туди, щоб хоч сказав нам нашу дорогу, якою підемо. **7** І сказав Саул слузі, що з ним: Ось підемо, і що принесемо до божого чоловіка, бо не стало хлібів у наших мішках, і нічого немає у нас з нашого майна, що внести до чоловіка. **8** І додав слуга відповісти Саулові, і сказав: Чи не ось знаходиться в моїй руці четверта частина сикля срібла? Дай чоловікові божому, і звістить нам нашу дорогу. **9** Бо передше в Ізраїлі так говорив кожний, коли хто йшов запитати Бога: Ходи підім до видючого, бо як тепер народ називав пророка, то раніше він називався видючим. **10** І сказав Саул своєму слузі: Благословенне твоє слово, ходи підім. І пішли до міста, де був божий чоловік. **11** А як вони входили до входу міста, і ось вони знайшли дівчат, що йшли, бо хотіли води набрати, і сказали їм: Чи є де тут видючий? **12** І відповіли їм дівчата, кажучи їм: Є тут, напроти вашого лиця. Тепер же поспішіться, бо задля дня прийшов до міста, бо сьогодні є жертва народові в Вамі. **13** І як ввійдете до міста, так і знайдете його в місті, не скорше, ніж піде до Вами їсти, бо не буде їсти народ, аж доки він не ввійде, бо він благословить жертву, і після цього їдять і чужі. А тепер підіть, бо задля дня його знайдете. **14** І пішли до міста. Як же вони входили до міста, і ось Самоїл вийшов їм назустріч, щоб піти до Вами. **15** *І Господь відкрив раніше Самоїлові, в один день раніше від приходу до нього Саула, кажучи,

дія. 13

16 що: В цей час завтра пошлю до тебе чоловіка з Веніяминового племені, і помажеш його на царство моєму народові, Ізраїлеві; і він спасе мій народ з руки чужинців, бо Я поглянув на упокорення мого народу і бо прийшов до мене їхній крик. **17** І побачив Самоїл Саула, і Господь сказав до нього: Ось чоловік, про якого Я тобі сказав: Цей почне царювати в ізраїльському народі. **18** І наблизився Саул до Самоїла посеред міста, і сказав: Сповісти мені, який дім видючого. **19** І відповів Самоїл Саулові, і сказав: Я сам є. Піди переді мною до Вами, і їж зі мною сьогодні, і відпущу тебе вранці, і все, що в твоєму серці, тобі сповіщу, **20** і про твоїх ослят, що пропали, сьогодні *вже* третій день. Не думай про них

у своєму серці, бо вони знайшлися, і дещо, що є прекрасне ізраїльське, і не тобі тільки, але й домові твого батька. **21** І відповів Саул, і сказав: Чи я не є син єменейового мужа, найменшого скипетра ізраїльського племені і найменшого племені з усього веніяминового скипетра, і рід мій найменший з усіх веніяминових родів, і навіщо ти до мене заговорив за цим словом? **22** І взяв Самоїл Саула і його слугу, і ввів їх до помешкання, і дав їм місце між першими запрошеними, яких сімдесят чоловік. **23** І сказав Самоїл кухареві: Дай мені частку, яку я тобі дав, про яку я тобі сказав: покласти її у тебе. **24** І взяв кухар жертвуване, і поклав його перед Саулом, і сказав Самоїл Саулові: Ось остале, поклади його перед собою і їж, бо задля тебе це залишили, відставлено від народу. І їв Саул з Самоїлом в тому дні, **25** і зійшов з Вами до міста. І розстелили Саулові на крівлі, **26** і він спав. І сталося, коли надходив ранок, покликав Самоїл Саула з горішньої постелі і сказав: Встань, відпущу тебе. І встав Саул, і вийшов Самоїл з ним надвір. **27** Як вони ж сходили до частини міста, і сказав Самоїл до Саула: Скажи слузі хай іде перед нами, і ти будь тут прохи, і скажеться тобі боже слово.

нѣ́каꙗ ꙗже сꙋть красная і҆и҃лева. (и҆) не тебѣ (токмо но) и҆ до́мꙋ ѿца твоего· И҆ ѿвѣща саоу́лъ и҆ рече. (а҆зъ е҆смь, сн҃ъ не мꙋ́жа ли и҆еминео́ва)[49], мні́шаго скипетра племени і҆и҃лева и҆ колѣ́на ме́ншаго, ѿ всего скипетра веніа҆ми́нова. (и҆ о҆течество мое ме҃ши па҃ всѣ҃ о҆течествъ веніа҆ми́новѣ҃·) и҆ въскꙋю гл҃а къ мнѣ̑ о҆ гл҃ѣ семъ· И҆ поꙗтъ (само́илъ)[50] саоу́ла и҆ о҆́трока его, и҆ въведе ꙗ҆ въ о҆бита́лище. и҆ да̀ и҆ма мѣсто в пе́рвѣ҃ зва́нѣ҃. ꙗ҆ко в се҃мидесѧ҃ мꙋжевъ· И҆ рече (само́и҃)[51] кꙋхарꙋ, да (же) ми часть, е҆же дахъ ти о҆ не́йже рѣхъ ти положиті ю҆ оу҆ себе̑· И҆ взѧ̀ кꙋхарь жрътвенаꙗ. и҆ пре́ложи ꙗ҆ (-)[52] саоу́лови, и҆ рече (само́и҃)[53] саоу́лови се и҆збы́токъ. пре́ложи (-)[54] пре҃ сѧ. и҆ ꙗжь ꙗ҆ко (тебѐ ради се о҆ста́виша. ѿ людїи приклониса)[55], и҆ ꙗ҆стъ саоу́лъ съ само́иломъ в (то́и҆ дн҃ь)[56]· И҆ сни́де ѿ вамы во гра҃, и҆ посла́ша саоу́лови на зда́нїи и҆ спа̀· И҆ бы́сть е҆гда̀ приближа́шесѧ оу҆́тро. (-)[57] възва̀ (само́илъ)[58] саоу́ла (ѿ го́рнѧѧ посте́ли и҆ рече)[59], въста́ни (-)[60] ѿпꙋщꙋ тѧ. и҆ въста̀ саоу́лъ і҆ и҆зы́иде (-)[61] (само́илъ)[62] (с ни́мъ) во́нъ· Ѕѣма (же) и҆сходѧ́щема в часть града. и҆ (рече само́илъ)[63])[64] къ саоу́лови рцы ю҆́ноши (-)[65] да пре́идетъ пре҃ нами. и҆ ты пребꙋ́ди тꙋ ма́ло. и҆ оу҆слы́ши ти сѧ гл҃ъ бж҃їи·

Глава 10

1 І взяв Самоїл посудину з олією, і злив на його голову, і поцілував його, *і сказав: Помазав же тебе Господь на царство свого народу, що в Ізраїлі. І ти будеш першим в господньому народі, і спасеш його з руки його ворогів довкруги. Це тобі знак, що помазав тебе Господь на князя над своїм насліддям; **2** і як відійдеш сьогодні від мене, і знайдеш двох мужів при Рахилиних гробах в околицях Веніяминових, в Силомі, в Вакалаті покладені великі, і скажуть тобі: Чи ти знайшов ослів, які ви ходили шукати? І ось твій батько відклав справу ослят і зажурився за вас, кажучи: Що вчиню, про свого сина. **3** І відійдеш звідти, і після того прийдеш до Фаворового дуба, і знайдеш там трьох чоловіків, що йдуть до Господа до Ветиля, і одного, що веде трьох козлят, а другого, що несе три плахти хліба, а третього, що несе міх вина. **4** І запитають тебе про те, що до миру, і дадуть тобі дві частини хлібів, і приймеш з їхніх рук. **5** І після цього підеш на гору божу, де є збір чужинців, бо там є їх життя. І

дія. 13
йос. 9

Гл҃а, і҃·

И (възе́мъ)[1] (само́илъ)[2] сосꙋдъ съ е҆лео́мъ. и҆ възлїѧ на главꙋ е҆го, и҆ лобыза и҆. *и҆ рече (-)[3] помаза ли тебѐ г҃ь на (цр҃ство)[4] лю́демъ свои҆ (и҆же въ і҆и҃ли)[5]· и ты пръвыи бꙋ́деши въ люде҃ гн҃и, и҆ (-)[6] спсеши ꙗ҆ ѿ рꙋки врагъ и҆ о҆кр҃тъ· (-)[7] Се ти знамені́е ꙗ҆ко помаза тѧ г҃ь на достоанї́е свое въ кнѧ́зѧ. (и҆) ꙗ҆ко ѿи́деши дн҃ь ѿ менѐ, и҆ о҆бра́щеши два мꙋ́жа при гробѣхъ рахилинѣ҃. оу҆ предѣлехъ веніаминѣ҃. (в силомѣ въ вакала́де положени вели́ки)[8], и҆ речета ти, о҆брѣте (ли) о҆слѧ́та, и҆же ходи́ста и҆ска́ти. и҆ се ѿць твои ѿвръжесѧ гл҃омъ о҆слѧ́тъ. и҆ въспыта̀ о҆ васъ гл҃ѧ. что сътворю о҆ сн҃ꙋ своемъ· И҆ ѿи́деши ѿтꙋдꙋ, и҆ по тѣхъ прі́идеши до дꙋба (фаворѧ)[9], и҆ о҆бра́щеши тꙋ три мꙋ́жа въсходѧ́ща къ г҃ꙋ въ ведиль. (и҆) е҆дінаго водѧ́ща трое козлѧтъ. (а҆ дрꙋга́го)[10] носѧща три врѣтища хлѣба. (а҆ тре́тїи)[11] носѧ́ще мѣхъ вина̀· И҆ въпро́сѧтъ тѧ ꙗ҆же о҆ миръ, и҆ дадѧтъ ти два нача́лнаꙗ хлѣба, и҆ прі́ими ѿ рꙋкъ и҆хъ· И҆ по си҃ да възы́деши на холмъ бж҃їи. и҆деже е҆сть (-)[12] събра́нїе и҆ноплеме́нникъ, (ꙗ҆ко) тꙋ (е҆сть жи́тїе и҆)[13]·

дѣѧ҃ гі҃ іосїа ді҃

и҆ бꙋ́детъ є҆гда̀ (взы́дешн)[14] тꙋ̀ во́ гра̑, и҆ срѧ́щеши ли́къ прⷪ҇ркъ и҆сходѧ́щъ ѿ ва́мы и҆ пре̑ ни́ми свири́ли, ти́мпа́ны, и҆ сопѣ́ли, и҆ гꙋ́сли. и҆ тї́и проповѣ́дающе· И҆ сни́детъ на́ тѧ дх҃ъ гн҃ь, и҆ прⷪ҇чествꙋ́еши с ни́ми. и҆ ѡ҆брати́шисѧ въ мꙋ́жа и҆но́го· И҆ бꙋ́де̑ є҆гда̀ прїи́дꙋтъ зна́менї́ѧ сі҆и на́ тѧ, творѝ все є҆ли́ко а҆́ще ѡ҆брѧ́щетъ рꙋка̀ твоѧ, ꙗ҆́ко бг҃ъ (є҆́сть) с тобо́ю· И҆ сни́деши пре́жде (менѐ) въ галга́лъ. и҆ сє а҆́зъ сни́дꙋ к тебѣ̀ вознестѝ всесожжє́ныхъ, и҆ (пожрѣ́ти) (жрътвꙋ ми́рнꙋ)[15], з҃, дн҃ї́и. пожде́ши до́ндеже прїи́дꙋ к тебѣ̀, и҆ пока́жꙋ ти̑ что̀ сътвори́ши· И҆ бы́сть є҆гда̀ възврати́сѧ саꙋ́лъ (ѿ совокꙋплє́нї́а)[16], разы́нтисѧ съ (само́иломъ)[17]. (и҆) преложи є҆мꙋ̀ бг҃ъ срⷣце на и҆́но, и҆ прїидо́ша вс҃ѧ зна́менї́а (сі҆ѧ) въ дн҃ь ѻ҆́нъ· И҆ възы́детъ ѿтꙋ́дꙋ на хо́лмъ. и҆ сє ли́къ прⷪ҇ческїи проти́вꙋ є҆мꙋ̀, и҆ взы́де на́нь дх҃ъ бж҃їи, и҆ прорица́ше средѣ̀ и҆̑х· И бы́ша вс҃и ви́дѣвшей є҆го вчера̀ и҆ (ѻ҆́номъ дн҃и)[18], и҆ ви́дѣша и҆ сє то́й посредѣ̀ проро́къ [прорица́ѧ][19]· И҆ рѣ́ша лю́дїе ко́ждо къ и҆́скренемꙋ своемꙋ̀, *что̀ се̑ бы́шее сн҃ꙋ ки́совꙋ, є҆да̀ и҆ саꙋ́лъ (є҆сть) въ прⷪ҇рцѣхъ· И҆ ѿвѣща̀ нѣ́кто и҆́хъ и҆ рече, (-)[20] кто̀ ѿц҃ъ є҆мꙋ̀ [не ки́съ ли][21], сего ра́ди бы́сть въ при́тъчю, а҆́ще и҆ саꙋ́лъ въ прⷪ҇рцѣхъ· И҆ сконча прⷪ҇чество́ва, и҆ прїи́де (тꙋ̀) на хо́лмъ· И речѐ ꙋ҆́и є҆го к немꙋ̀, и҆ къ ѻ҆трочищꙋ є҆го ка́мо и҆дѣ́та, и҆ рѣ́ста (ѻ҆слѧ̑ и҆ска́ти)[22], и҆ вѣ́девѣ, ꙗ҆́ко нѣ́сть и҆̑х, и҆ въходи́хомъ къ (само́илꙋ)[23]· И҆ рече ꙋ҆́й (саꙋ́ловъ)[24] възвѣсти ми (нн҃ѣ) что̀ (ти̑ речѐ)[25] (само́илъ)[26]· И҆ рече саꙋ̑ ꙋ҆́еви своемꙋ̀, вѣстїю възвѣстѝ ми ꙗ҆́ко ѡ҆брѣто́шасѧ ѻ҆слѧ́та. гл҃а же црⷭ҇кагѡ не възвѣстѝ є҆мꙋ̀, [є҆́же рⷱ҇е (само́илъ)[27]][28]· И҆ заповѣ́да (само́илъ)[29] всѣ̑ лю́демъ (прїити) къ гв҃ꙋ в (маси́дъ)[30]· И҆ рече (само́илъ) къ сн҃омъ і҆и҃левымъ, си́це речѐ гь҃ бг҃ъ і҆и҃левъ гл҃ѧ· а҆́зъ є҆смь и҆зведы́и (ѿц҃а ва́ша) сн҃ы і҆и҃левы ѿ (землѧ̀ є҆гѷпе́ски)[31]. і и҆з҃ѧ вы ѿ рꙋкѝ фараѻ́на цр҃ѧ є҆гѷпе́ска, и҆ ѿ всѣ́хъ цр҃ь ѡ҆скръблѧ́ющи́й вы· И҆ вы дн҃е ꙋ҆ничижи́ста бг҃а (ва́шего). и҆же то́й є҆сть (сп҃са́ѧ вы)[32] ѿ всего̀ ѕла ва́шего и҆ скръ́би (-)[33], и҆ рѣсте ни. но цр҃ѧ да поста́ви на̑ на́ми· И҆ нн҃ѣ ста́ните (вы са́ми) пре̑ гм҃ъ по хорꙋгва̑ ва́шимъ, и҆ по племе́немъ ва́ши̑х, (и҆ тыс́ѧщами ва́шими)· И҆ приведѐ (само́илъ)[34] всѧ (колѣ́на)[35] і҆и҃лева. и҆ падѐ жре́бїи на (хорꙋгвѝ)[36] венї а҆ми́ни· И҆ (вънесе хорꙋго́въ)[37] венї а҆ми́ню в колѣна. и҆ (ѻ҆брꙋчъ колѣномъ ма́терїиномъ)[38], и҆ (розложи́ша)[39] по мꙋ́жехъ. и҆ ѻ҆брꙋче́й бы́сть саꙋ́лъ сн҃ъ ки́совъ, і (и҆ска́хꙋ)[40] є҆го и҆ не брѣта́шесѧ· И҆ въпраша́ше (само́-

нѝ ді

буде, коли вийдеш туди, до міста, і зустрінеш хор пророків, що сходять з Вами, і перед ними дудки, тимпан, і сопілки, і гуслі, і вони пророкують. **6** І зійде на тебе господній дух, і пророкуватимеш з ними, і станеш іншим чоловіком. **7** І буде, коли прийдуть на тебе ці знаки, чини все, що лиш знайде твоя рука, бо Бог є з тобою. **8** І зійдеш переді мною до Ґалґал, і ось я сходжу до тебе принести цілопалення і принести мирну жертву; 7 днів почекаєш – аж доки не прийду до тебе, і вкажу тобі, що чинитимеш. **9** І було, коли повернувся Саул від зустрічі, щоб розійтися з Самоїлом, і змінив йому Бог серце на інше, і прийшли всі ці знаки в тому дні. **10** І приходить звідти до гори, і ось хор пророків йому назустріч, і прийшов на нього божий дух, і він пророкував посеред них. **11** І були всі, що бачили його вчора і тамтого дня, і побачили, і ось він пророкує посеред пророків. І сказали люди, кожен до свого ближнього: *Що це, що сталося Кисовому синові, чи і Саул є в пророках? **12** І відповів хтось з них, і сказав: Хто його батько, чи не Кис? Через це стало притчою: Чи і Саул між пророками? **13** І він закінчив пророкувати, і прийшов туди до гори. **14** І сказав вуйко його до нього і до його слуги: Куди ідете? І сказали: Ослів шукати. І ми побачили, що їх немає, і ми пішли до Самоїла. **15** І сказав вуйко Саулів: Сповісти мені тепер, що тобі сказав Самоїл. **16** І сказав Саул вуйкові своєму: Сповістив мені вістку, що осли знайшлися. Не сповістив же йому про царську справу, про яку сказав Самоїл. **17** І заповів Самоїл всьому народові прийти до Господа до Масит. **18** І сказав Самоїл до ізраїльських синів: Так сказав Господь Бог ізраїльський, кажучи: Я є той, хто вивів ваших батьків, ізраїльських синів, з єгипетської землі, і спас Я вас з руки фараона, єгипетського царя, і від усіх царів, що вас гнобили. **19** І ви сьогодні зневажили вашого Бога, а Він є той, що спасає вас з усього вашого зла і скорботи, і ви сказали: Ні, але поставиш над нами царя. І тепер станьте ви самі перед Господом за вашими скипетрами, і за вашими племенами, і *за* вашими тисячами. **20** І привів Самоїл всі ізраїльські племена, і жереб впав на Веніяминовий скипетр. **21** І вніс Веніяминовий скипетр в племена, і часть матеріїного племені; і розклали за чоловіками, і вибрано Саула, Кисового сина, і шукали його, і не знаходився. **22** І питав ще Самуїл Господа, кажучи: Чи прийде ще сюди чоловік, якого мені Господь назвав? І

ниж. 19

сказав Господь: Ось він схований в скрині. **23** І побігши, Самоїл привів його звідти, і поставив його посеред народу, і піднявся він над всім народом понад подобу і вище. **24** І сказав Самоїл до всього народу: Чи бачите кого вибрав Господь, бо немає ні одного з вас подібного до нього; і ввесь народ радів, і сказав: *Хай живе цар. **25** *І сказав Самоїл до народу правила царства, і написав книгу, і поклав перед Господом. І відпустив Самоїл ввесь народ, і кожний пішов собі до себе, **26** і Саул пішов до свого дому, до Ґаваона. І пішли з ним, з Саулом, сини сил, яким Господь очистив серця. **27** *А сини лувіїні сказали: Як спасе нас той? І непошанували його, і не принесли йому дарів.

црс3. 1
вищ. 8
ниж. 11

илъ)[41] еще га (гла), аще прїиде [сѣмо мужъ][42] (еще), (егоже ми гь наре). и рече гь се сей съкровенъ есть въ (ковчезѣ)[43]· И (текъ самоилъ)[44] (приведе)[45] и ѿтуду, и постави (и) посредѣ людїи и възнесъся на всѣми люми. паче (подобїа)[46] и вышше· И рече (самоилъ)[47] къ всѣмъ людемъ видите ли егоже избра (-)[48] гь. яко нѣсть (ни единъ ѿ ва подобенъ ему)[49]. и (радовашася)[50] вси людїе и рѣша, *да живетъ црь· *И рече (самоилъ)[51] къ людемъ оправданїа црствїа, и (написавъ книгу)[52] и положи пре гмъ. и ѿпусти (самои)[53] вся люди, і (идоша)[54] кождо въ (своа си)[55], и саоулъ иде в дом свои, въ (гаваоны)[56]. і идоша (с нимъ) снове силны, ихже (гь очисти)[57] срца (-)[58] съ саоулом· *(ч)[59] снове (лувїини)[60] рѣша. что спсетъ нас той и беществоваша и, и не изнесоша ему даровъ·

г҃ цр҃ а҃
вы҃ и
ни҃ аі

Глава 11

1 І сталося, що після місяця і прийшов Наас, аманит, і отаборився проти ґалаадського Ависа. І сказали всі авитські чоловіки до Нааса, аманита: Вклади з нами завіт, і тобі служитимемо. **2** І сказав до них Наас, аманит: Цей завіт покладу Вам, і щоб вибрав я в кожного з вас праве око, і покладу ганьбу на всьому Ізраїлі. **3** І сказали йому чоловіки Авита ґалаадського. Дай нам 7 днів, пошлемо посланців до всіх ізраїльських околиць, і якщо не буде того, хто спасає нас, то вийдемо до вас. **4** І прийшли посланці до Ґаваона, до Саула, і розказали ці слова в вуха всього народу, і увесь народ підняв свій голос і заплакав. **5** І ось Саул, прийшовши на другий день з поля, почувши справу, і сказав Саул: Що це плаче народ? І сказали йому слова авитських чоловіків. **6** І зійшов господній дух на Саула, як почув це, і він дуже на них розгнівався. **7** І взявши дві корови, і розрубав їх на часті, і послав до всіх ізраїльських околиць руками послів, кажучи: Хто не буде іти вслід за Саулом і вслід за Самоїлом, то це вчинять його коровам. І напав жах божий на ізраїльтян, і вийшли як один чоловік. **8** І почислив їх Саул, і всіх ізраїльських чоловіків було 400000, і чоловіків Юди 30000. **9** І сказав послам, що прийшли: Так скажете авидським чоловікам Ґалаада: Завтра буде вам спасіння, як сходитиме сонце. І прийшли посли до міста і сповістили авидським чоловікам, і зраділи вони. **10** І сказали авитські

Гла, аі·

И бысть яко по мцы, и възыиде наасъ (аманитанинъ)[1]. и (ополчися)[2] на (ависа)[3] галаадскаго. и рѣша вси мужи (авитъстїи)[4], къ наасу (аманитанину)[5], положи намъ завѣтъ и работаемъ ти. и ре к нимъ наасъ аманитанинъ. сїи (завѣтъ положу вамъ)[6], да изверчу (комуждо) васъ (-)[7] око десное, и положу поношенїе [всему][8] іилю· И (рѣша)[9] ему мужи (авита)[10] (галаадъского). оставы намъ, з, дни (-)[11] да послемъ вѣстники въ вся предѣлы іилевы, (и) аще не будетъ спсающего насъ. (то) изыидемъ к ва· И (прїидоша)[12] вѣстницы в гаваонъ къ саоулу. и (повѣдаша)[13] словеса (си), въ оуши (всѣхъ) людїи. и въздвигнуша вси людїе гла свои, и плакашася· И се саоулъ пришед заоутра съ села (слышавъ рѣчъ). и рече саоулъ что се плачетъ людъ. и (сказаша)[14] ему глы [мужъ][15] авитъскихъ· И снїиде дхъ гнь на саоула, яко оуслыша (-)[16] сїа. и разгнѣвася на ня (-)[17] ѕѣло· И (поимъ)[18] двѣ говядѣ и раздроби я на оуды. и посла въ вся предѣлы іилевы, руками вѣстникъ гла. иже не буде идыи въ слѣдъ саоула, и въ слѣдъ (самоила)[19]. то сїе сътворя говядома его. и сниде оужасъ (бжїи)[20] на (іилты)[21]. і (изыидоша)[22] яко (единъ мужъ)[23]· И счте ихъ (саоулъ)[24] [-][25], (и бысть) всѣхъ мужїи іилтескихъ, (у)[26]. и мужеи іоудиныхъ, (л)[27]· И рече вѣстникомъ пришедшимъ. тако повѣдите мужемъ (авиискимъ)[28] [галаады][29], оутро (будетъ) вамъ спсенїе въсходящу слнцу. и приидоша вѣстницы въ гра, и (възвѣстиша)[30] мужемъ (ави-

скимъ)[31], и̂ възрадовашасѧ· И̂ рѣша мꙋжи (а̂витестїи)[32] къ наасꙋ а̂м̆манитѧнинꙋ· Ȏу́тро и̂зы́идѣ̑ к ва̑, и̂ сътворите намъ бл҃гое прⷣе (ȏчи́ма) ва́шима· И̂ бы́сть оу҆́тро, и̂ (с҃е) (саоу́лъ раздѣли̂)[33] (во́ѧ)[34] на г҃, по́лки. и̂ (внидо́ша)[35] по́средѣ (по́лковъ)[36]. въ стра́жꙋ оу҆́тренюю. і̂ и̂зби́ша сн҃ы а̂м̆мани́тъски, до́ндеже разогрѣ́сѧ дн҃ь. і̂ (-)[37] и́же ȏста́сѧ (ѿ н҃), разбѣго́шасѧ. и̂ не ȏста́шасѧ (ни два̂ ѿ ни̂х)[38] въкꙋпѣ· *И̂ рѣша лю́дїе къ (само́и̂лꙋ)[39], кт҃о е̂сть рекїи, ꙗ́ко да саоу́лъ не цр҃твꙋетъ над на́ми. (дадѣте́ ча́дь т҃ꙋ намъ)[40] і̂ и̂збїемъ ю̂· И̂ рече саоу́лъ да не оу҆́мретъ (и̂) и̂ни е̂ді́нъ въ (дн҃е́шнїи дн҃ь)[41]. ꙗ́ко днесь (сътвори̂ г҃ь)[42] сп҃нїе въ і̂и̂л҃и· И̂ рече (само́и̂лъ)[43] къ людемъ гл҃ѧ. (прїидѣте́) да и̂демъ въ галга́лы и̂ ȏбнови̂м т҃ꙋ цр҃тво· І̂ и̂до́ша вс҃и лю́дїе в̆ галга́лы. и̂ пома́за (т҃ꙋ (само́илъ)[44])[45] саоу́ла на цр҃тво, прⷣе г҃мъ в галга́лѣ· И̂ (пожро́ша)[46] т҃ꙋ жръ́твы ми́рны прⷣе г҃мъ. и̂ възвесели́сѧ (т҃ꙋ саоу́лъ)[47] и̂ вс҃и (мꙋжи і̂и̂л҃еви до конца̀)[48].

чоловіки до Нааса, аманита: Завтра вийдемо до вас, і вчините нам, що добре перед вашими очима. **11** І сталося на другий день: і ось Саул розділив вояків на 3 полки, і ввійшли посеред полків у ранню сторожу, і вигубили аманитських синів ще поки розгорівся день, і хто з них остався, розбіглися, і не осталося в них ані двох разом. **12** *І сказав народ до Самоїла: Хто є той, хто сказав, що: Хай Саул не царює над нами. Дайте нам сюди дітей, і вигубимо їх. **13** І сказав Саул: Хай не помре і ані один в сьогоднішньому дні, бо сьогодні вчинив Господь спасіння в Ізраїлі. **14** І сказав Самоїл до народу, кажучи: Прийдіть, підемо до Ґалґали і обновимо там царство. **15** І пішов ввесь народ до Ґалґали, і там Самоїл помазав Саула на царство перед Господом в Ґалґалах. І приніс там мирні жертви перед Господом, і вповні розвеселився там Саул і всі ізраїльські чоловіки.

вищ. 10

Гл҃а, в҃і·

И̂ рече (само́и̂лъ)[1] къ всѣ́мъ (люде́мъ)[2] і̂и̂л҃евымъ, с҃е слы́ша̑ гла́съ ва́шъ ȏ всѣ́хъ е̂ли́ко (м҃и рѣ́сте)[3]. и̂ поста́вихъ над ва́ми цр҃ѧ· И̂ (с҃е н҃нѣ)[4] цр҃ь прехо́дитъ прⷣе ва́ми. (-)[5] а̂зъ (же) състарѣхсѧ и̂ сѣ́дъ. и̂ сн҃ове мои̂ (съ мно́ю)[6]. и̂ а̂зъ б҃о преходи́хъ прⷣе ва́ми, ѿ ю́ности моеѧ (-)[7] до (дн҃е́шнѧго дн҃е)[8]· *(И̂) с҃е а̂зъ вѣща́йте м҃и прⷣе г҃мъ, и̂ прⷣе х҃мъ е̂го. е̂да̀ (оу҆ кого̀ (ва̑) те́лца)[9] вз҃ѧ, или ȏсла̀ (-)[10]. и̂ли кого̀ (васъ насилствова́хъ)[11], и̂ли ѿ кого̀ ва́съ взѧ́хъ (чт҃о). и̂ли ѿ рꙋ́кꙋ нѣ́кого (ѿ васъ) прїѧ́хъ м҃здꙋ, (и̂ли)[12] та́йно вз҃ѧ. вѣща́йте на́ мѧ, и̂ възвращꙋ ва́мъ· И̂ рѣша къ (само́и̂лꙋ)[13], нѣ́си (насъ (ничи̂же) ȏби́дѣлъ)[14] ни наси́лствова̑ е̂си (на на̑). (ни́же)[15] разгра́билъ е̂си на́съ. (и̂ни м҃зды̀ взѧ́лъ е̂си ѿ на́съ.) (и̂ниже)[16] взѧ́лъ ѿ рꙋкы̀ ничїеѧ (же) ничтоже· И̂ рече (само́и̂лъ)[17] къ людемъ. свѣдѣтель (е̂сть) г҃ь на ва́съ. и̂ свѣдѣтель (е̂сть) х҃с е̂го, (въ дн҃е́шнїи дн҃ь)[18] ꙗ́ко нѣ́сте ȏбрѣ́ли въ рꙋ́кꙋ моеѣю ничтоже. и̂ рѣша (лю́дїе) свѣдѣтель· И̂ р҃е (само́и̂лъ)[19] (па́ки) къ людемъ. гл҃ѧ, свѣдѣтель (е̂сть) г҃ь, сътвори́вый моѷсїа и̂ а̂а̂ро́на, [і̂][20] и̂зведы́и (ѿ (землѧ̀ е̂гѷпетскїа)[21] ѿц҃а на́ша)[22]· И̂ н҃нѣ прⷣеста́нѣте. и̂ ѿвѣща́ю ва́мъ прⷣе г҃мъ. и̂ възвѣщꙋ ва̑ всю пра́вдꙋ г҃ню, ꙗ́же сътвори̂ ва́мъ и̂ ѿц҃емъ ва́шимъ· *Е̂гда (б҃о) вни́де і̂а́ковъ и̂ сн҃ове е̂го въ е̂гѷпетъ, и̂ (смири́ша и̂хъ ѕѣло е̂гѷптѧне)[23]. и̂ възопи́ша ѿц҃ы на́ши къ г҃ꙋ. и̂ посла̀ (и̂) г҃ь

сирⷶ м҃ѕ

а҃ мо҃ м҃ѕ

Глава 12

1 І сказав Самоїл до всякої ізраїльської людини: Ось вислухав я ваш голос в усьому, що мені ви сказали, і поставив я над вами царя. **2** І ось тепер іде цар перед вами, я ж постарівся і сів і мої сини зі мною, бо й я ішов перед вами від моєї молодості до сьогоднішнього дня. **3** *І ось я, відповічте мені перед Господом і перед його помазанником: чи у кого з вас теля взяв я, чи осла, чи у кого з вас насильно взяв, чи з кого з вас взяв я що, чи з руки когось з вас взяв я хабар, або потайки взяв я? Відповічте проти мене, і поверну вам. **4** І сказали до Самоїла: Ти нас нічим не образив, ані не вчинив проти нас насильного, ані не пограбував ти нас, ані не взяв ти від нас взятки, ані не взяв нічого з нічиєї руки. **5** І сказав Самоїл до народу: Господь є свідок проти вас, і свідком є його помазанник в сьогоднішньому дні, бо ви не знайшли нічого в моїх руках. І сказав народ – Свідок. **6** І сказав Самоїл знову до народу, мовлячи: Свідок є Господь, що створив Мойсея і Аарона і що вивів наших батьків з єгипетської землі. **7** І тепер станьте, і відповім вам перед Господом, і сповіщу вам всю господню справедливість, яку вчинив вам і вашим батькам. **8** *Коли бо ввійшов Яків і його сини до Єгипту, і дуже пригнобили їх єгиптяни, і закричали наші батьки до Господа, і

сир. 46

мой1. 46

він послав їм, Господь, Мойсея і Аарона, і вивели наших батьків з Єгипту, і поселили їх на цьому місці. **9** *Але вони забули про Господа Бога свого, і віддав їх в руки Сисарі, полководцеві, і Ависові, асорському цареві, і в руки чужинців, і в руки моавського царя, і перемагали їх. **10** І закричали до Господа, і сказали: Ми згрішили, бо ми оставили Господа, і послужили Ваалам і Астаротам, і тепер спаси нас з руки наших ворогів, і тобі послужимо. **11** *І послав Господь Єроваала, і Варака, і Етая, і Самоїла, і вирвав вас з рук ваших ворогів, що довкруги, і ви жили впевнено. **12** І знаєте, що Наас, цар аммонових синів, прийшов проти вас, і ви мені сказали: Ні, але хай над нами царює цар, коли Господь Бог над вами царював. **13** І ось тепер цар, якого ви вибрали і якого ви просили, і ось дав Господь над вами царя. **14** Якщо боятиметесь Господа, і служитимете йому, і слухатиметесь його голосу, і не відречетеся господніх уст, і буде вам царем, що царює над вами, і ви будете ходити вслід за Господом – господня рука не буде над вами. **15** Якщо ж не послухаєтеся господнього голосу, і говоритимете проти господніх уст – буде на вас господня рука і на вашому царі, і знищить вас. **16** І тепер станьте і гляньте на цей великий звук, який вчинить Господь перед вашими очима. **17** Чи не є жнива пшениці? Сьогодні покличу Господа – і дасть громи і тучу, і пізнаєте, і побачите, що велика ваша злоба, яку ви вчинили перед Господом, просячи собі царя. **18** І покликав Самоїл Господа, і дав Господь грім і дощ в тому дні. І дуже злякався ввесь народ Господа і Самоїла. **19** І сказав ввесь народ до Самоїла: Помолися за своїх рабів Господеві Богові своєму, хай не помремо, бо ми додали до всіх наших гріхів нашу злобу, просячи собі царя. **20** І сказав Самоїл до народу: Не бійтеся. Ви вчинили всю цю злобу, тільки не відхиліться від Господа і послужіть Господеві всім вашим серцем. **21** І не підіть вслід за тим, що є нічим, які не поможуть і не спасуть їх, бо нічим не є. **22** Бо не покине Господь свій народ через своє велике ім'я, бо сильний Господь візьме вас собі за народ. **23** І хай відступить від мене це, щоб більше не грішити Господеві і щоб більше не молитися знову за вас до Господа. Але послужу Господеві, і покажу вам добру і гладку дорогу. **24** Тільки бійтеся Бога і служіть йому по правді всім вашим серцем, бо знаєте, що велике з вами вчинив Господь. **25** І

суд. 4

суд. 6

мѡусі́а и҆ а҆арѡ́на, і [и҆зведо́ша][24] ѿцꙿа на́ша и҆з̾ е҆гѵ́пта, и҆ (въсели́ста)[25] и҆̑ на мѣ́стѣ се́мъ, *(но)[26] забы́ша г҃а б҃а своегѡ. и҆ въда́стъ ѧ҆̀ в рꙋцѣ̀ сисарѣ̀ а҆рхїстрати́гꙋ, и҆а́висꙋ цр҃ю а҆со́рскꙋ. и҆ въ рꙋ́кы и҆ноплеме́нникъ, и҆ въ рꙋцѣ̀ цр҃ѧ моа́въска. и҆ побѣжа́хꙋ ѧ҆̀· И҆ възопи́ша къ г҃ꙋ и҆ рѣ́ша съгрѣши́хомъ ꙗ҆́кѡ ѡ҆ста́вихомъ г҃а, и҆ пораб́отахомъ ваа́ломъ и҆ (а҆старо́домъ)[27]. и҆ н҃нѣ и҆змѝ ны̀ ѿ рꙋ́къ вра́гъ на́ши҆х, и҆ порабо́таемъ ти· *И҆ посла̀ г҃ь и҆єрова́ала и҆ вара́ка, и҆ (е҆да́ѧ)[28], и҆ (самоі́ла)[29], і и҆зѧ̀ вы̀ и҆з рꙋ́къ вра́гъ ва́ши҆х, ѡ҆́крⷭ҇тны҆х и҆ ѡ҆бита́сте ѹ҆пова́юще, и҆ вѣ́сте ꙗ҆́кѡ наа́съ цр҃ь сн҃ъ а҆ммѡ́нь прїи́де на́ вы. и҆ рѣ́сте (мнѣ), ни, но цр҃ь, да црⷭ҇твꙋ́етъ над на́ми. (въне́гда̀)[30] г҃ь б҃ъ (-)[31] (црⷭ҇твова̀ надъ ва́ми)[32], и҆ (се н҃нѣ)[33] цр҃ь е҆го́же избра́сте, (и҆) [е҆го́же проси́сте][34], и҆ се да́сть г҃ь над ва́ми цр҃ѧ· А҆́ще ѹ҆бои́теся г҃а, и҆ порабо́таете е҆мꙋ̀ и҆ послꙋ́шаете гла́са е҆гѡ̀, и҆ не ѿвръ́жетесѧ ѹ҆сте́нъ гн҃ь. и҆ бꙋ́детъ (-)[35] ва́мъ (-)[36] цр҃ь црⷭ҇твꙋѧ надъ ва́ми (и҆ вы̀ бꙋ́дете) въ слѣ́дъ г҃а ходѧ́ще, [рꙋка̀ гн҃ѧ не бꙋ́детъ надъ ва́ми][37]· А҆́ще ли не послꙋ́шаете гла́са гн҃ѧ. и҆ рече́тѐ (проти́вꙋ) ѹ҆́стомъ гн҃имъ, (-)[38] бꙋ́детъ рꙋка̀ гн҃ѧ на ва́съ, и҆ на цр҃и ва́шемъ. (и҆ потреби́тъ ва́съ.) и҆ н҃нѣ ста́нете и҆ ви́дите (гла́съ)[39] (се́и вели́кїи)[40], и҆́же (сътвори́тъ г҃ь)[41] предъ ѡ҆чи́ма ва́шима· Нѣ́сть ли жа́тва пшени́цы, дне́сь призовꙋ̀ г҃а, и҆ да́сть гро́ми и҆ тꙋ́ча. и҆ вразꙋмѣ́ете и҆ ѹ҆ви́дите, ꙗ҆́кѡ ѕло́ба ва́ша вели́ка, ю҆́же сътвори́сте предъ гм҃ъ просѧ́ще себѣ̀ цр҃ѧ· И҆ призва̀ (само́илъ)[42] г҃а и҆ да̀ г҃ь гро́мъ и҆ до́ждь в (то́и дн҃ь)[43]. и҆ ѹ҆боѧ́шасѧ всѝ лю́дїе [ѕѣ́ло г҃а][44], и҆ (само́ила)[45]· И҆ рѣ́ша всѝ лю́дїе къ (само́илꙋ)[46]. помоли́сѧ ѡ҆ рабѣ́хъ свои́хъ, г҃ꙋ б҃ꙋ свое́мꙋ. (-)[47] да не ѹ҆́мремъ. ꙗ҆́кѡ приложи́хомъ къ всѣ́мъ грѣхо́мъ на́шимъ ѕло́бꙋ (на́шꙋ). просѧ́ще себѣ̀ цр҃ѧ· И҆ рече (само́илъ)[48] къ лю́демъ, не бо́итесѧ вы̀ сътвори́сте всю̀ ѕло́бꙋ сїю̀. то́кмо не ѹ҆клони́тесѧ ѿ за́дныхъ гн҃ь. и҆ порабо́таите г҃ꙋ всѣ́мъ срⷣцемъ ва́шимъ· И҆ не престꙋ́пите въ слѣ́дъ, ничто́же сꙋ́щихъ. и҆́же не пособъствꙋ́ютъ (-)[49], и҆ не ѿи́мꙋтъ (ѧ҆̀). ꙗ҆́кѡ ничто́же сꙋ́ть· Поне́же не ѡ҆ста́витъ г҃ь лю́дїи свои҆х, имени̇̀ ра́ди свое́го вели́кого. ꙗ҆́кѡ крѣ́покъ г҃ь. прїи́метъ вы̀ себѣ̀ в лю́ди· И҆ (да ѿстꙋ́питъ ѿ менѐ се)[50] ктомꙋ̀ не съгрѣша́ти г҃ꙋ. (и҆ е҆́же ктомꙋ̀ не)[51] моли́тисѧ (па́кы) ѡ҆ ва́съ (къ г҃ꙋ). (но)[52] рабо́таю г҃ви. и҆ покажꙋ̀ ва́мъ пꙋ́ть бл҃гъ и҆ гла́докъ· То́кмо бо́итесѧ (б҃а)[53]. и҆ рабо́таите е҆мꙋ̀ по и҆́стиннѣ (-)[54] всѣ́мъ срⷣцемъ ва́шимъ ꙗ҆́кѡ свѣ́сте. и҆́же

судей д҃

судей ѕ҃

великаа сътвори (гь) с вами· И аще ѕло сътворите то вы и црь вашь (сіи погибнетъ)[55].

Гла, гі·

И (о двꙋ же лѣтехъ црства своего. ꙗко нача црствовати въ іили)[1] (избра)[2] (себѣ саоулъ)[3] ҂г, мꙋжъ. ѿ мꙋ. іилвъ и бѣста съ саоуломъ, ҂в. въ (махмасе)[4] и въ горѣ ведили. (и) тысаща (же) бѣша съ (иоанадамомъ)[5]. въ гаваи. веніаминовѣ. і (иныа же вси)[6] люди ѿпꙋсти коегождо въ (своа села)[7]· И порази (иоанадан)[8]. (асида)[9] иноплеменника иже на холмѣ. и (оуслышаша се)[10] иноплеменницы. и саоулъ (въструби трꙋбою и проповѣдатъ)[11] въ всю землю гла. да оуслышатъ (еврен)[12]· И (слыша весь іиль)[13] (гласъ) глющъ. (ꙗко) низложи саоул (асида)[14] иноплеменника. и оуничижи бысть іиль въ (очію) иноплеменникъ и (собрашаса)[15] (вси) люди въ слѣ саоула въ галгалѣхъ· І иноплеменницы (же) (собрахꙋса)[16] на брань на іила, (-)[17] ҂л. орꙋжникъ. и ҂ѕ, конникъ. (общій же)[18] людіи (множество (баше). ꙗко пѣсокъ морскіи)[19]. и (шеше)[20] (вполчишаса)[21] въ (махмасе)[22] противꙋ [ведоронꙋ][23] на (востѡ)[24]· И ((видаще)[25] мꙋжи іилви)[26] ꙗко не могоша противꙋ стати. и съкрышаса людіе въ вертепехъ. и въ горахъ. и в каменіахъ. и въ пропастехъ и въ ꙗмахъ· (дрꙋзіи же бѣжаша и пробѣгоша)[27] іорданъ. въ землю гадовꙋ. и галаадскꙋ. (-)[28] саоул (же) (баше еще)[29] в галгалѣхъ. и вси людіе оужасошаса (иже бахꙋ) с нимъ· И ждаше, з. дніи до времени. ꙗкоже повелѣ (емꙋ) (самоилъ)[30]. и не пріиде (самоилъ)[31] въ галгалы. и ѿхождахꙋ людіе его ѿ него· И рече саоулъ приведѣте ꙗко да сътворю (всесъжженіа и мирное)[32]. и възнесе всесъжженаа· И бысть егда сконча възноса всесъжженіа. и (се) (самоилъ)[33] пріиде. и (саоулъ изыиде)[34] на срѣтеніе емꙋ блвитиса имъ· И рече (самоилъ)[35] что (се) сътвори. и рече саоулъ (-)[36] видѣхъ ꙗко ѿхождахꙋ людіе ѿ мене. и ты не пріиде. ꙗкоже заповѣда въ врема дніи. (-)[37] иноплеменницы (же) събрашаса в (махмасъ)[38]· И рѣхъ (иноплеменницы нынѣ (сшешеса)[39])[40] къ мнѣ въ галгалы. и лица гна не оумоли. и (не въздръжавса)[41] възнесохъ всесъжженаа· И рече (самоилъ)[42] къ саоулꙋ всꙋе есть ти (се), понеже не съхрани заповѣди (га ба твоего)[43], иже заповѣда ти (-)[44] (аще бы не сътворил еси сего, то)[45] нынѣ бы оукрѣпилъ гь црство твое [на іили до вѣка][46]· И нынѣ црство твое не станетъ. (ꙗко обрѣте)[47] гь (-)[48] члка по срдцꙋ своемꙋ· *И повелѣ (емꙋ гь)[49] властелина

дѣа гі

якщо зло вчините, то ви і цей ваш цар згине.

Глава 13

1 По двох же роках свого царства, відколи почав царювати в Ізраїлі, **2** Саул вибрав собі 3000 чоловік з ізраїльських чоловіків, і були з Саулом 2000 в Махмасі і в горі Ветилі, і тисяча ж була з Йонатаном в Ґаваї Веніяминовім. І інших *же* всіх з народу відпустив, кожного до свого поля. **3** І побив Йоанатан Асита, чужинця, що в горі. І почули про це чужинці. І Саул затрубив в трубу, і проголосили по всій землі, кажучи: Хай почують євреї. **4** І почув ввесь Ізраїль голос тих, що казали, що: Побив Саул Асита, чужинця, і погорджений був Ізраїль в очах чужинських, і зібрався ввесь народ вслід за Саулом в Ґалґалах. **5** І чужинці ж зібралися на війну проти Ізраїля: 30000 озброєних, і 6000 кінних, різного ж народу безліч було, наче пісок морський; і пішовши отаборилися в Махмасі, напроти Веторона, на південь. **6** І бачачи ізраїльські чоловіки, що не могли протиставитится, і сховався народ в печерах, і в горах, і в скелях, і в пропастях, і в ямах, **7** інші ж втекли і перейшли Йордан до ґадової і ґалаадської землі. Саул же був ще в Ґалґалах, і жахнувся ввесь народ, що був з ним. **8** І чекав 7 днів до часу, так як наказав йому Самоїл; і не прийшов Самоїл до Ґалґали, і відходив його народ від нього. **9** І сказав Саул: Приведіть, щоб зробив я цілопалення і мирне, і приніс цілопалення. **10** І сталося, як закінчив приносити цілопалення, і ось прийшов Самоїл, і Саул вийшов йому назустріч, щоб він поблагословив його. **11** І сказав Самоїл: Що це ти зробив? І сказав Саул: Я побачив, як відходив народ від мене, і ти не прийшов, так як заповів, в час днів. Чужинці ж зібралися в Махмас. **12** І сказав я: Чужинці тепер зійшлись до мене до Ґалґали, і я не умолив Господнього лиця, і не здержавшись приніс я цілопалення. **13** І сказав Самоїл до Саула: Марним є це для тебе, тому що ти не зберіг заповідь твого Господа Бога, який заповів тобі. Якщо б не зробив ти цього, то тепер закріпив би Господь твоє царство над Ізраїлем довіку. **14** І тепер твоє царство не стоятиме, бо Господь знайшов чоловіка за своїм серцем. *І Господь заповів йому бути володарем над його народом, бо ти не зберіг заповіді, яку тобі заповів Господь. **15** І

дія. 13

встав Самоїл і пішов з Ґалґали своєю дорогою, і останок народу пішов вслід за Саулом назустріч військовому народові. Як вони ішли з Ґалґали до Веніяминового обозу, і почислив Саул народ, що знайшовся з ним – яких 600 чоловік. **16** Саул же і Онатан, його син, і народ, що знайшовся з ними, сіли в Веніяминовому обозі і плакали, і чужинці отаборилися в Махмасі. **17** І вийшли три полки чужинців, нищачи поля. Полк же перший пішов дорогою Ґотери на совальську землю. **18** І другий полк пішов веторською дорогою. І третій полк пішов ґавейською дорогою, що звертає до орнієвої долини, в пустиню, на савемські джерела. **19** Ділання ж залізного не знаходилося в усій ізраїльській землі, бо чужинці сказали: Хай не зроблять євреї зброї і списа. **20** І всі ізраїльські сини ходили до чужинців кувати кожний свої коси і своє знаряддя, і кожний свої сокири і свої серпи. **21** І затупилося все, що приготовлене в час жнив: сокири, і серпи; направи ж для них не було. **22** І сталося: в днях махмамської війни не знайшлося зброї і списа в руках всього народу, що з Саулом і з Йоанатаном, за винятком тільки в Саула і Оанатана, його сина. І повернувся Саул, Йоанатан, його син, **23** і вийшли з околиці чужинців до махемського переходу.

бы́ти на̑ лю́дмѝ є̂го. ꙗ҆́ко не съхранѝ запо́вѣди є̂ли́ко запо́вѣда тѝ г҃ь· И҆ (въста́въ)[50] (само́илъ)[51] і҆ и҆́де ѿ галга́лы пꙋте́мъ свои́мъ. и҆ ѻ҆ста́нокъ людї́и и҆до́ша въ слѣ́дъ саꙋ́ла. на срѣ́тенїе лю́демъ ра́тнымъ. тѣ́мже приходѧ́щимъ ѿ галга́лы въ (ста́нъ)[52] венїа̂ми́новъ. и҆ съгледа̀ саꙋ́лъ лю́ди ѻ҆брѣ́тшаѧсѧ с ни́мъ ꙗ҆́ко х҃, мꙋ́жъ· (-)[53] Саꙋ́л (же) и҆ (ѻ҆а̂нада́нъ)[54] с҃нъ є̂го и҆ лю́ди ѻ҆брѣ́тшаѧсѧ с ни́ми, сѣдо́ша въ (станꙋ̀)[55] венїа̂ми́новѣ и҆ пла́кашасѧ, і҆ и҆ноплеме́нницы ѻ҆полчи́шасѧ въ (махма́се)[56]. І҆ (и҆зыидо́ша три̑ по́лки и҆ноплеме́нникъ гꙋбѧ́ще се́ла)[57]. по́лкъ (же) прьвое по́иде пꙋтемъ (годе́ры)[58] на́ зе́млю (сова́лю)[59]. И҆ (по́лкъ вторы́и)[60] по́иде пꙋте́мъ ведо́рскиѿ. и҆ (по́лкъ тре́тїи)[61] по́иде пꙋте́мъ гаве́искимъ ѹ҆мѣта́ющимсѧ на (ѹ҆до̂ ѻ҆рнїи в пꙋсты́ню, на и҆сто́чники саве́мски)[62]. (Ѕворе́нїе же желѣ́зное)[63] не ѻ҆брѣта́шесѧ. въ все́и земли̇̀ і҆и҃левѣ ꙗ҆́ко рѣша и҆ноплеме́нницы. да не сътво́рѧтъ є̂вре́и ѻ҆рꙋ́жїѧ и҆ ко́пїѧ· И҆ хожда́хꙋ (в҃си с҃нове і҆и҃леви)[64] до (-)[65] и҆ноплеме́нникъ. кова́ти ко́ждо (своѧ ко́сы)[66]. и҆ ѻ҆рꙋ́жїѧ своѧ, (і҆) и҆ ко́ждо (секи́ры своѧ̀)[67], и҆ (серпы̀ своѧ̀)[68]. (И҆ притꙋпи́шасѧ в҃сѧ ѹ҆гото́ва́нїѧ въ вре́мѧ жа́твы. секи́ры. и҆ серпы̀. и҆справле́нїѧ же и҆́ма не бы́сть)[69]. И҆ бы́сть въ д҃ни бра́ни (махма́мскїѧ)[70]. (-)[71] не ѻ҆брѣте́сѧ ѻ҆рꙋ́жїе и҆ ко́пїѧ в рꙋка̑ всѣхъ людї́и, и҆́же съ саꙋ́ломъ. и҆ съ (і҆ѻ҆а̂нада́номъ)[72]. (кро́мѣ толи́ко)[73] ѹ҆ саꙋ́ла і҆ ѻ҆а̂нада́на с҃на є̂го. (и҆ ѻ҆бра́тисѧ саꙋ́лъ. и҆ ѻ҆а̂нада́нъ с҃нъ є̂го.) і҆ (и҆зыидо́ша)[74] и҆зо ѻ́бласти и҆ноплеме́нникъ. въ прехо́дъ (махе́мскїи)[75].

Глава 14

1 І сталося в одному дні, й сказав Йоанатан, син Саулів, своєму слузі, що носить його зброю: Ходи і перейдемо до Месави чужинців, що на тому боці, батькові ж своєму цього не сповістив. **2** І Саул сидів в тіні на вершку гори, що в Маґдоні, і було з ним яких 600 чоловік. **3** Ахія ж, син Ахитовів, брата Йоавитового, сина Тенеосового, сина Іліїного, божого священика в Силомі, що носить священичу ризу, і народ не знав, що Йоанатан пішов. **4** Посеред переходу, де Йоанатан хотів перейти до табору чужинців, була скала, звідси і звідти, в дорозі, ім'я одної Мосис, а другої Синна. **5** Один же камінь стояв з півночі, напроти Махеми, другий камінь з півдня, напроти Ґавії. **6** І сказав Йоанатан до слуги, що ніс його зброю: Ходи і перейдемо до Месави цих необрізаних, і може Гос-

Г҃ла, д҃і·

И (бы́сть въ є̂ди́нъ)[1] д҃нь и҆ рече (и҆ѻ҆а̂нада́нъ)[2] с҃нъ саꙋ́ловъ ѻ҆тро́чищꙋ (своє̂мꙋ) носѧ́щемꙋ ѻ҆рꙋ́жїе є̂го гради̇̀ и҆ прїи́девѣ въ (меса́вꙋ)[3] и҆ноплеме́нникъ и҆́же на ѻ́нои стра́нѣ. (-)[4] ѿц҃ꙋ (же) своє̂мꙋ не възвѣсти̇̀ (сего)· И҆ саꙋ́лъ седѧ́ше (по̑ сѣнїю) на верхꙋ хо̂ма (-)[5] и҆́же в магдо́нѣ. и҆ бѧ́ше с ни́мъ ꙗ҆́ко, х҃. мꙋ́жъ· (-)[6] А҆хї́ѧ (же) с҃нъ а̂хи́товъ. бра́та (и҆ѻ҆а̂ви́дова)[7]. с҃на (денео́сова)[8]. с҃на и҆лі́ина і҆є̂ре́ѧ б҃жїа въ сило́ме носѧ̀ ри́зꙋ жре́ческꙋ, и҆ лю́дїе не вѣ́дахꙋ ꙗ҆́ко ѿи́де и҆ѻ҆а̂на-да́нъ· (-)[9] Посредѣ́ минова́нїѧ, и҆дѣ́же хотѧ́ше (и҆ѻ҆а̂нада́нъ)[10] минꙋ́ти въ станы̀ и҆ноплеме́нникъ, (бы́сть)[11] ка́мень ѿсю́дꙋ. и҆ (-)[12] ѿѻ҆́нꙋдꙋ (пꙋтѧ̀). и҆́мѧ є̂ди́номꙋ (моси́съ)[13]. (а̂)[14] дрꙋго́мꙋ си́нна. (ка́мень же)[15] є̂ди́нъ (стоѧ́ше) ѿ сѣ́вера (проти́вꙋ махе́мы)[16]. (ка́мень)[17] вторы́и ѿ ю́га (проти́вꙋ)[18] гавѣ́и· И҆ рече (и҆ѻ҆а̂нада́нъ)[19] къ ѻ҆тро́чищꙋ носѧ́щемꙋ ѻ҆рꙋ́жїе є̂го, гради̇̀ (и҆) прїи́девѣ въ (меса̑)[20]. необрѣ́женꙋю сїю, и҆ є̂да (г҃ь повою-

в пара ді

етъ о на)[21]. *ꙗко нѣсть гу съдръжащїися, спти (или) въ мнозѣ или въ малѣ. И рече ему носяи оружїе его, твори все еже (ти срце)[22] мыслитъ, се азъ с тобою (есмь). ꙗко срце твое, (тако) и срце мое. И рече (иоанаданъ)[23] се мы прейдевѣ к мужемъ, и ꙗвимыся им. Аще (же)[24] рекутъ к намъ помедлита ту дондеже възвѣстимъ вама. то постоива (сама на мѣсте свое)[25]. и не пойдевѣ к нимъ. (-)[26] Аще ли (намъ сице рекутъ)[27] прейдѣта к намъ, (то) и прейдевѣ. ꙗко предасть а гь в руки наша, (и) се нама знаменїе (да будетъ). И внидоста оба вкупѣ въ (месаву)[28] иноплеменникъ. и (глаша)[29] иноплеменницы. се евреи исходятъ изъ распалинъ камены (-)[30]. идѣже ся бяше съкрыли (-)[31]. И ѿвѣщаша мужи (месавли)[32], къ (иоанадану)[33] и к носящему оружїе его, и (рѣша)[34] възыйдета к намъ. и ꙗвимъ вамъ рѣчи. и рече (иоанаданъ)[35] к носящему оружїе его, гряди по мнѣ ꙗко предасть а гь в руцѣ ислевѣ. И възыиде (иоанаданъ)[36] (прегнувшися) на рукахъ (-)[37] и на ногахъ своихъ. и носяи оружїе его (за нимъ)[38]. и (узрѣвше иноплеменницы)[39] лице иоанадане. и (падоша пред ним)[40] (отро же)[41] его побиваше (ихъ)[42]. И бысть (се) ꙗзва пръвая юже побѣди иоанадан и носяи оружїе его ꙗко к мужъ (на полъ страны села юже два волы въ днь изорати можета)[43]. И бысть ужасъ в (полцѣхъ иноплеменникъ)[44], на (селѣхъ)[45]. и вси людїе иже въ (месавли)[46]. и вои (его) ужаснушася. (ти бо ꙗко не боящася бѣша)[47]. и въстрепетася земля. иже бысть (имъ) ужасъ ѿ га. И (бысть вѣсть)[48] саулови въ (стану)[49] венїамини. (ꙗко полци)[50] разгнани бѣша сѣмо и онамо. И рече саулъ людемъ (сущим) с нимъ съчитайтеся (нынѣ) и дозрѣте. (еда гдѣ) кто есть ѿшелъ ѿ насъ. и съчтошася. и се не обрѣтеся (с ними) (иоанаданъ)[51]. и носяи оружїе его. И рече саулъ къ ахїи (приведѣте ми носящаго ризы жреческы)[52]. ꙗко (бѣ кїотъ бжїи)[53]. в (ты дни съ снъми иилевыми)[54]. и бысть егда глаше саулъ къ ерею. и (се) шумъ (бысть) в полцѣ иноплеменних (ходя идяще)[55] и множашеся. и ре сау къ ерею. пригни руцѣ си. І [изыде][56] саулъ и вси людїе с нимъ. і (изыдоша)[57] до сѣчища. и се бысть оружїе (коегождо ближнего)[58] своего (убиваше и бысть) мятежъ великъ ѕѣло. (Но еврей)[59] иже бѣша (со иноплеменники вчера и третїи днь)[60] вшедшїи (воевати по иноплеменникох)[61] обратишася и тїи, (и быша)[62] съ исльты (и) съ сауломъ. и съ (иоанаданомъ)[63]. И

подь воюватиме за нас, *бо не є Господеві неможливо спасти, або численними або небагатьма. **7** І сказав йому той, що ніс його зброю: Чини все, що твоє серце думає, ось я є з тобою, як твоє серце так і моє серце. **8** І сказав Йоанатан: Ось ми перейдемо до чоловіків і покажемося їм. **9** Якщо ж скажуть до нас: Почекайте там, доки не сповістимо вам, – то станемо самі на своїм місці і не підемо до них. **10** Якщо ж так нам скажуть: Ходіть до нас. То й перейдемо, бо видав їх Господь в наші руки. І це нам хай буде знаком. **11** І ввійшли оба разом до Месави чужинців, і говорили чужинці: Ось євреї виходять з камінних тріщин, куди сховалися. **12** І відповіли месавські чоловіки до Йоанатана і до того, хто носить його зброю, і сказали: Прийдіть до нас, і покажемо вам справи. І сказав Йоанатан до того, хто носить його зброю: Ходи за мною, бо передав їх Господь в ізраїльські руки. **13** І пішов Йоанатан, пригнувшись на руках і на своїх ногах, і той, хто носить його зброю, за ним. І чужинці, побачивши Йоанатанове лице, і впали перед ним, слуга ж його їх бив. **14** І була це перша січ, якою побідив Йоанатан і той, що носить його зброю, якихось 20 чоловік на половині сторони поля, якого два воли в день зорати можуть. **15** І був жах в полках чужинців на полях, і ввесь народ, що в Месавлі, і його вояки жахнулися, бо ті наче не налякані були. І задрижала земля, — це був їм жах від Господа. **16** І була вістка до Саула у Веніяминовім обозі, що полки були розігнані сюди і туди. **17** І сказав Саул народові, що з ним: Перевірте тепер і побачте чи де пішов хто з нас. І почислили, і ось не знайшовся з ними Йоанатан і той, що носить його зброю. **18** І сказав Саул до Ахії: Приведіть мені того, що носить священичі ризи, бо кивот божий в ті дні був з ізраїльськими синами. **19** І сталося, як говорив Саул до священика, і ось був шум у чужинецькому полку, він ішов ідучи і множився. І сказав Саул до священика: Зложи твої руки. **20** І вийшов Саул і ввесь народ з ним, і вийшли на січ. І ось було, що зброя кожного убивала свого ближнього, і було дуже велике замішання. **21** Але євреї, що були з чужинцями вчора і третього дня, що прийшли воювати з чужинцями, повернулися і ті, і були з ізраїльтянами, і з Саулом, і з Йоанатаном. **22** І всі ізраїльтяни, що сховалися в ефремовій горі, почувши,

пар2. 14

що втекли чужинці, і зібравшись і ті, і погнали вслід за ними з військом. **23** І так Господь в тому дні спас ізраїльтян від чужинських рук. Бій же поширився аж до Вамона. І ввесь народ був з Саулом, було ж яких 10000 чоловік, і було, що по всьому тому місті війна рознеслася; і він побіг до ефемової гори, **24** і закляв Саул народ великою клятвою в тому дні, і сказав: Скажіть народові: Проклятий чоловік, який в тому дні до вечора їсть хліб, доки не помщуся на моїх ворогах. І ввесь народ не їв хліб. **25** І повернувся народ всієї землі до лугу, і ось луг був повний бджіл з усіх опустілих полів. **26** І ввійшов ввесь народ до бджолиного лугу, і ось дивилися люди, бо витік мід, але не було того, що повертав свою руку до своїх уст, бо народ боявся клятви. **27** Цього ж Йоанатан не чув, коли його батько заклинав народ, і простягнувши кінець свого скипетра, що в його руках, і замочив кінець в меді і з'їв, і повернув свою руку до своїх уст, і просвітилися його очі. **28** І сказав один з народу, мовлячи: Заклинаючи, твій батько закляв народ, кажучи: Проклятий чоловік, який в цьому дні їсть хліб, – і підупав народ. **29** Йоанатан же зрозумів і сказав: Мій батько засмутив народ на землі; знайте, що просвітилися мої очі, коли я покуштував трохи цього меду. **30** Чи не краще було б, коли б народ сьогодні їв здобич своїх ворогів, яку знайшли, і більшою сьогодні була б січ в чужинцях. **31** І побідили в тому дні чужинців, більше ніж в Махмасі, і народ дуже знемігся. **32** І повернувся народ до здобичі, і народ взяв отари, і буйволів, і телят, і різав на землі, і їв народ з кров'ю. **33** І сповістили Саулові, кажучи: Народ згрішив проти Господа *їдячи з кров'ю. І сказав Саул до ґетів: Приваліть мені сюди великий камінь. **34** І знову сказав Саул: Пішовши в народ скажіть їм: хай кожний принесе своє теля і кожний свою вівцю, і хай заріже на цьому камені, і хай його їдять, і не грішіть проти Господа, щоб їсти з кров'ю; і привів вночі ввесь народ своє, кожний те, що мав у своїх руках, і різали там. **35** І Саул збудував там жертовник Господеві. І це вперше зачав Саул будувати жертовник Господеві. **36** І сказав Саул: Підім вслід за чужинцями вночі, і схопімо їх поки ще буде світанок, і не оставмо в них чоловіка. І сказали: Все, що добре перед твоїми очима чини. І сказав священик: Прийдім

мой5. 12 і 23

вси іил҄ьты скрывшасѧ въ горѣ єфремли. (слышавше)[64] ꙗко ѿбѣгоша иноплеменницы. и събравшеся и тіи (и погнавше) в слѣд их. (събранію)· И (тако) спсе гь въ (тои днь)[65] (іильты ѿ рꙋкꙋ иноплеменникъ)[66]. (-)[67] брань (же си) расширисѧ (даже) до (вамона)[68]. И вси людіе бѧхꙋ съ саоуломъ. (бѧше же) ꙗко і мꙋжь. и бѣ (всего града того брань рассыпашасѧ. и ѿбѣже в горꙋ єфремлю)[69], и (заклѧ саоулъ)[70] (люди) клѧтвою веліею в (тои днь)[71]. и (рѣ рцѣте людемъ)[72]. проклѧтыи члкъ иже ꙗсть хлѣбъ (в тои днь) до вечера. (дондеже)[73] ѿмщꙋ (врагомъ моимъ)[74]. и не вкꙋсиша (людіе вси)[75] хлѣба· (И ѡбратишасѧ людіе всѧ землѧ въ лꙋгъ)[76]. и (се) лꙋгъ (-)[77] бѧше (полнъ) пчелъ (ѿ всѣхъ селъ ѡпꙋстѣвших)[78]. И внидоша (вси) людіе в лꙋгъ пчелныи. и се (зрѧхꙋ людіе ꙗко истече медъ)[79], (но)[80] не бѣ възвращающаго рꙋкы своеѧ къ оустомъ своимъ. ꙗко боѧшасѧ людіе клѧтвы (-)[81]. (Сего же іѡанаданъ)[82] не слыша егда заклинаше ѿць его люди. и (простеръ)[83] конецъ хорꙋгви своеа ꙗже в рꙋкꙋ емꙋ. и (ѡмочивъ)[84] (конецъ в медъ)[85] (и ꙗде), и възврати рꙋкꙋ свою въ оуста своѧ, и просвѣтистасѧ ѡчи его· И рече єдинъ ѿ людіи (глѧ)[86]. кленыи проклѧ ѿць твои люди глѧ проклѧтъ члкъ иже ꙗстъ хлѣбъ въ днь сеи, і изнемогоша людіе· (Иѡанаданъ же разꙋмѣвъ)[87] и рече. смꙋти ѿць мои (люди на земли)[88], (видите)[89] ꙗко просвѣтишасѧ ѡчи мои егда вкꙋсихъ мало ѿ медꙋ сего· (Єда не лꙋчшее ли быстъ аще бы люди ꙗли)[90] днесь корысть врагъ своихъ еже ѡбрѣтоша. и (множаишаѧ бы днесь ꙗзва была)[91] въ иноплеменницѣх· И (побѣдиша)[92] въ днь тои иноплеменникы (множаиши нежели) в [мамасе][93], и оутрꙋдишасѧ людіе ѕѣло· И ѡбратишасѧ людіе на корысть. и поѧша людіе стада, и бꙋиволы и говѧда. (і) и закалахꙋ на земли. и ѧдоша людіе съ кровію· И възвѣстиша къ саоулꙋ глюще. съгрѣшиша людіе къ гꙋ, *ꙗдꙋща съ кровію. и рече саоулъ (къ гедомъ)[94] привалите ми (сѣмо камень)[95] веліи· И (паки) рече саоул (шедше)[96] к людемъ (-)[97] рцѣте имъ. да принесетъ (-)[98] кождо (свое телѧ)[99], и кождо ѡвцꙋ свою. и да заколютъ оу (камени) сего [и да ꙗдѧтъ и][100] и не съгрѣшаите гꙋ еже ꙗдꙋще съ кровію. и приведоша (нощію) вси людіе (свое) кождо. еже (имѣѧше) в рꙋкꙋ своею, и закалахꙋ тꙋ· И (саоулъ създа тꙋ)[101] ѡлтарь гꙋ. (и) се (первіе) нача саоулъ здати ѡлтарь гꙋ· И рече саоулъ. снидем въ слѣд иноплеменникъ нощію, и хитимъ и дондеже (зарѧ бꙋдетъ)[102]. и не ѡс-

є мо ві и кг

ставимъ ѿ нихъ мужа и рѣш҃ вся бл҃гаѧ, пре (очима твоима)[103] твори. и рече іереи прїидемъ ѿсюду къ (гд҃у)[104]. И въпроси саоулъ б҃а. аще (велиши ми снити)[105] въ слѣдъ иноплеменникъ. (и) аще предаси ихъ въ руки (ізл҃ьтомъ)[106]. и не ѿвѣща ему (гь҃) въ дн҃ь тои. И рече саоулъ ступите сѣмо вси (старѣишины)[107] ізл҃евы, и оуразумѣете и оувѣсте на ко҃ бысть грѣхъ сеи дн҃е. Ꙗко живъ гь҃ спасыи ізл҃ѧ. (-)[108] аще ли (іоанадана ради сн҃а моего бысть)[109] (се). смр҃тїю да оумретъ, и не бѣ ѿвѣщавающаго ѿ всѣхъ людїи (ізл҃евъ). И рече (саоулъ) всему ізл҃ю. вы (станѣте по єдину страну)[110], аз (же) і оанаданъ сн҃ъ мои (станевѣ по другую страну)[111], и рѣш҃ людїе къ саоулу ꙗко ти годѣ бысть (тако и) твори. И рече саоулъ гн҃и б҃е ізл҃евъ что (се) ꙗко не ѿвѣща рабу своему дн҃е, или мое (єсть) или (сн҃а моего, (іоанадана)[112])[113] безаконїе. Гн҃и б҃е ізл҃евъ даждь знаменїе, (-)[114] аще ли (речеши сїа)[115] на люди своѧ ізл҃ѧ [безаконїе][116] то даждь вину, и паде обличенїе на (іоанадана)[117] и саоула (а)[118] людїе изыдоша. И рече саоулъ възвръзите (жребїи) на мѧ, і на (іоанадана)[119] сн҃а моего, (и) єгоже обьꙗвитъ гь҃, (смр҃тїю) да оумретъ. И рѣша людїе саоулу, нѣсть (се (добръ) гл҃ъ)[120], и оудръжа саоулъ люди, и (възвръгоша)[121] о немъ і (оанаданѣ)[122] сн҃ѣ єго, и паде на (іоанадана)[123] жребїи. И рече саоу҃ къ (іоанадану)[124] (сн҃у своему) извѣсти ми что єси сътворилъ. і извѣсти єму (іоанаданъ)[125]. и рече вкꙋшаѧ вкуси (мало меду (омочивъ конецъ копїѧ)[126] иже въ руку моєю)[127] (-)[128]. И рече єму саоу҃ тако сътвори ми б҃ъ, и се приложи (ми), да смр҃тїю оумреши днесь. И рѣша (вси) людїе къ саоулу, єда ли (-)[129] оумрети имать (іоанадан). сътворивыи (дн҃ь) сп҃сенїе великое ізл҃ю. (Не буди то) живъ гь҃. аще (и) падет҃ (и) власъ главы на землю, ꙗко (м҃лтїю бж҃їею сътворивъ)[130] дн҃ь сїи. и помолишасѧ людїе, о іоанаданѣ въ дн҃ь тои и не оумретъ. И не гна саоулъ въ слѣдъ иноплеменникъ. і иноплеменницы (же) ѿидоша в мѣсто свое. И саоулъ [оукрѣписѧ цр҃твовати][7] въ ізл҃и. и побѣди ѡкр҃тъ вся врагы своѧ въ моавѣ, и въ сн҃ѣхъ аммонѣ и въ сн҃ѣхъ єдомлихъ и въ (вефорѣ)[131], и въ цр҃твїи сꙋвани, и въ иноплеменницѣхъ. (и) ꙗможе аще обращашесѧ (то) спсашесѧ. И събра силу, и побѣди амалика. і избави (ізл҃ьты)[132] из руки побѣжающи҃ ѧ, и бѣша сн҃ове саоулови. *(іоанада҃)[133], и [єсуи][134], и [мельхисуе][135]. (-)[136] имена (же) двою дщерїю єго имѧ прьворо́днѣи (отроковицы) ме-

звідси до Господа. **37** І запитав Саул Бога: Чи велиш мені піти вслід за чужинцями і чи видаси їх до рук ізраїльтянам. І не відповів йому Господь у тому дні. **38** І сказав Саул: Прийдіть сюди всі ізраїльські старшини, і пізнайте, і довідайтеся на кому сьогодні був цей гріх. **39** Бо живе Господь, що спас Ізраїля; якщо ж задля мого сина Йоанатана було це, смертю хай помре. І не було того, що відповідає, з усього ізраїльського народу. **40** І сказав Саул всьому Іраїлеві: Ви станьте по одній стороні, я ж і Оанатан, мій син, станемо по другій стороні; і сказав народ до Саула: Як тобі є до вподоби, так і чини. **41** І сказав Саул: Господи Боже ізраїльський, що це, що не відповів Ти сьогодні своєму рабові, або чи є беззаконня моє чи мого сина Йоанатана? Господи Боже ізраїлів, дай знак, якщо ж скажеш: Ось беззаконня на своєму народі, Ізраїлю, – то дай причину; і впало оскарження на Йоанатана і Саула, а народ вийшов. **42** І сказав Саул: Вкиньте жереб на мене і на Йоанатана, мого сина, і кого виявить Господь, хай помре смертю. І сказав народ Саулові: Це не є добре слово. І Саул здержав народ, і вкинули між ним і його сином Оанатаном, і впав жереб на Йоанатана. **43** І сказав Саул до Йоанатана, свого сина: Звісти мені, що ти вчинив. І звістив йому Йоанатан, і сказав: Куштуючи, покушав я трохи меду, змочивши кінець списа, що в моїх руках. **44** І сказав йому Саул: Так хай вчинить мені Бог і це хай мені додасть, сьогодні смертю помреш. **45** І сказав ввесь народ до Саула: Чи ж має померти Йоанатан, той, хто сьогодні вчинив велике спасіння Ізраїлеві? Хай це не буде. Хай живе Господь, якщо і впаде і волос з голови на землю. Бо з божого милосердя він зробив цей день. І народ помолився за Йоанатана в тому дні, і він не помер. **46** І Саул не гнався вслід за чужинцями, і чужинці ж відійшли до свого місця. **47** І Саул скріпився, щоб царювати в Ізраїлі, і побідив довкруги всіх своїх ворогів в Моаві, і в амонових синах, і в едомових синах, і в Вефорі, і в суванському царстві, і в чужунцях, і куди лиш повертався, то спасався. **48** І він зібрав силу і побідив Амалика, і визволив Ізраїля з руки тих, що поборювали їх. **49** І сини Саулові були: *Йоанатан і Есуй, і Мельхисуе. Імена ж двох його дочок: ім'я первородної дівчини – Мерова, ім'я другої – Мельхола. **50** Ім'я його жінки –

а҃ пара҃ и

пар1.8

Ахіонома, дочка Ахимасова. Й ім'я старшини його вояків Авенир, син Нирів, вуйко Саулів. **51** Бо Кис, батько Саулів, а Нир, батько Венирів, – були сини Авиля. **52** І була сильна війна проти чужинців в усіх днях Саулових; і кого сильного і кріпкого він бачив в чоловіках, збирав їх до себе.

ро́ва. (-)[137] и҆́мѧ второ́й мелхо́ла· (-)[138] И҆́мѧ(же) женѣ̀ є҆го, (а҆хїо́нома)[139], дщи а҆химаа́сова. і҆ и҆́мѧ старѣ́йшинѣ (во́й є҆го) (а҆вени́ръ)[140]. с҃нъ ни́ровъ, ꙋ҆́й саꙋ́ловъ· (-)[141] Ки́съ (бо) ѿц҃ъ саꙋ́ловъ, (а҆)[142] ни́ръ ѿц҃ъ (вени́ровъ)[143] (бы́ша с҃нове а҆ви́лѧ)[144]. И҆ бѣ̀ бра́нь крѣ́пка на и҆ноплемє́нники, въ всѧ̑ дни̑ саꙋ́ловы. и҆ (кого̀ ви́дѧше)[145] въ мꙋ́жехъ си́льна и҆ (крѣ́пка)[146] събира́ше къ себѣ̀·

Глава 15

1 І сказав Самоїл до Саула: Послав мене Господь помазати тебе на царство в його народі, в Ізраїлі. І тепер послухай голос господніх слів. **2** Так сказав Господь Саваот: Тепер відімщу те, що вчинив Ізраїлеві Амалик, який зустрів його в дорозі, *як вони ішли з Єгипту. **3** І тепер іди ти і побіди Амалика і Арима, і все, що є його, і не оставиш живим з них нічого, і викориниш їх, і проклянеш його, і всіх, що є його, не відпустиш їх. І уб'єш його, від чоловічого роду і до жіночого, від юнаків і до тих, що ссуть молоко, і від телят до овець, і від верблюдів до ослів. **4** І Саул зібрав народ і почислив їх числом в Ґалґалах, було ж їх 200000 піших і 10000 з синів юдиних. **5** І прийшов Саул до амаликового міста, і сховався при потоках. **6** І сказав Саул до Кінея: Піди і втечи з-посеред аммаликитів, і не приближайся до них, хай не вигублю тебе з ними, бо ти вчинив був милосердя з ізраїльськими синами, коли виходили з Єгипту. І ухилився Киній з-посеред аммаликитів. **7** І побив Саул Аммалика від Ефілата аж і до Сура, що перед лицем Єгипту. **8** І взяв живим Аґаґа, аммаликового царя, і ввесь народ аминів вигубив зброєю, і Єрима забив мечем, **9** і живим взяв Саул і ввесь народ Агага, царя, і добірне стада і худоби, і буйволів, і одежі, і з виноградників, і все добро; і не бажали всього того викорінити, тільки гірше і знехтоване знищили. **10** І було господнє слово до Самоїла, кажучи: **11** Покаявся Я, що Я помазав Саула на царство, бо він відвернувся від мене і не зберіг мої слова. І засмутився Самоїл, і кричав до Господа цілу ніч. **12** І встав Самоїл вранці, пішов вранці назустріч ізраїльтянам, і сповістили Самоїлеві, кажучи: Приближається Саул до Кармила і ось уже послабла йому рука, і повернувся зі зброєю до Ґалґали. І прийшов Самоїл до Саула, і ось той сам приносив цілопалення Господеві, найкраще з здобичі, яку взяв в аммаликів. **13** І

мой2. 17

Гла҃, єі҃·

И҆ рече (само́илъ)[1] къ саꙋ́лꙋ. (посла̀ мѧ̑)[2] г҃ь пома́зати тѧ̀ на ц҃рство, [в лю́дехъ є҆го][3] въ і҆и҃лю. и҆ нн҃ѣ послꙋ́шай гла́са слове́съ г҃нихъ· Сице рече г҃ь савао́ѳъ. нн҃ѣ ѿмщꙋ, ꙗ҆́же сътворѝ (а҆малѝкъ)[4] і҆и҃лю, и҆́же срѣ́те и҆̀ на пꙋтѝ, *(въсходѧ́щимъ и҆́мъ)[5] ѿ є҆гѵ̀пта· И҆ нн҃ѣ ты̀ и҆дѝ, и҆ побѣдѝ (а҆мали́ка)[6], и҆ (а҆ри́ма)[7]. и҆ всѧ̑ ꙗ҆́же (сꙋть) є҆го. и҆ не живи ѿ (ни́хъ ничтоже)[8], і҆ и҆скорени́ши (и҆́хъ)[9]. и прокле́неши и҆̀. (-)[10] всѣ́хъ (сꙋ́щихъ) є҆го, (-)[11] не ѿпꙋсти́ши (и҆́хъ)[12]. и҆ да (и҆̀) ꙋ҆бїєши ѿ мꙋ́жеска по́лꙋ, и҆ до же́ньска. (-)[13] ѿ ю́ношъ, (и҆) до сꙋ́щихъ мле́ко. и҆ ѿ говѧ́дъ до о҆ве́цъ. и҆ ѿ вельблю́дъ, до о҆слѧ́тъ· И҆ (събра̀)[14] (лю́ди саꙋ́лъ)[15] и҆ съчте ѧ҆̀. в галга́лѣ (число́мъ же бѣ̀ и҆́хъ), [с҃][16], пѣ́шихъ. и҆ [і҃]. ѿ (с҃новъ)[17] і҆ꙋ́диныхъ][18]· И҆ прїиде саꙋ́лъ до гра́да (а҆мали́кова)[19], и҆ ꙋ҆тайсѧ въ пото́цѣхъ· И҆ рече саꙋ́лъ къ кинѣ́о҆ви, и҆дѝ и҆ пробѣ́гни среди (а҆мали́ковъ)[20], и҆ к ни́мъ не приближа́йсѧ да не погꙋблю тѧ̀ съ ни́ми, (-)[21] ты (бо) бѣ̀ сътвори́лъ м҃лть съ с҃ны і҆и҃левыми, є҆гда̀ и҆схожа́хꙋ и҆зъ є҆гѵ̀пта· И҆ ꙋ҆клони́сѧ кинѣ́и ѿ срѣды (а҆мали́ковъ)[22], и҆ побѝ саꙋ́лъ (а҆мали́ка)[23], ѿ (є҆фъи́ла́да)[24], да́же и҆ до сꙋ́ра пре҆ лицемъ (є҆гѵ̀птѧ́нъ)[25]· И҆ ѧ҆́тъ а҆га́га ц҃рѧ (а҆мали́кова)[26] жи́ва, и҆ всѧ̑ лю́ди (а҆ми́нѧ, и҆збѝ о҆рꙋ́жїемъ и҆) є҆ри́ма ꙋ҆бѝ мече́мъ, и҆ взѧ̀ саꙋ́лъ и҆ всѧ̑ лю́дїе, а҆га́га (ц҃рѧ) жи́ва, и҆ бл҃гаѧ ста́да и҆ па́ствины, и҆ бꙋ́иволица, и҆ о҆де́жа и҆ виногра́ды, и҆ всѐ бл҃гое, и҆ не (хотѧ́хꙋ)[27] (всего̀) того̀ и҆скорени́ти, (toли́ко)[28] хꙋ́ждьшее, и҆ ꙋ҆ничиже́ное разъвръго́ша· И҆ бы́сть гл҃ъ г҃нь къ (само́илꙋ)[29] гл҃ѧ раска́ѧхсѧ, ꙗ҆́ко пома́захъ саꙋ́ла на ц҃рство, поне́же ѿврати́сѧ ѿ менѐ, и҆ слове́съ мои́хъ не съблюдѐ, и҆ съжали́сѧ (само́илъ)[30] и҆ възопѝ къ г҃ꙋ всю̀ но́щъ· И҆ ꙋ҆ра́ни (само́илъ)[31], (-)[32] и҆дѧ́ше на срѣтенїє (і҆и҃льтомъ)[33] заꙋ́тра, и҆ възвѣсти́ша (само́илꙋ)[34], гл҃юще, приближа́етсѧ саꙋ́лъ въ карми́лъ, и҆ (се ꙋ҆же) (о҆слабѣ)[35] є҆мꙋ рꙋка̀, и҆ възврати́сѧ съ о҆рꙋ́жїемъ (въ галга́лы· И҆ прїиде)[36] (само́илъ) къ саꙋ́лꙋ, и҆ се то́й са́мъ (възноса́и)[37] всесъж́же́нїє г҃ꙋ, пръвые коры́сти и҆́же

в҃ мѡ҃ зі҃

взѧ̀ на а҆малиќтѣхъ. И҆ прїи́де (самѡ́илъ)[38] къ саоу́лꙋ и҆ рече ему саоу́лъ, бл҃венъ ты гꙋ, сътворихъ (бо) все є҆ли́ко (ми) гл҃а гь. И҆ рече (самѡ́илъ)[39] (-)[40] что (есть) гласъ (стадъ сихъ)[41] въ оу҆шїю моє́ю, и҆ гласъ говѧ̑ еже а҆зъ слы́шꙋ. И҆ рече саоу́лъ ѿ (а҆ммали́ка)[42] (а҆ пригна́хомъ)[43], ꙗ҆́же събраша лю́дїе силнѣ́йшаѧ па́ствины, и҆ воло́въ, ꙗ҆́ко пожре́ти (а҆) гꙋ бꙋ (своемꙋ)[44], (а҆)[45] про́чаѧ и҆збихъ. И҆ рече (самѡ́илъ)[46] къ саоу́лꙋ, пожди̑ (-)[47] възвѣщꙋ ти ꙗ҆́же гл҃а гь къ мнѣ в (сїю) нощь. И҆ рече ему (саоу́лъ) гл҃и, и҆ рч҃е (самѡ́илъ)[48] къ саоу́лꙋ, е҆да̀ не ма́лъ (бѣ ты)[49] прд҃ нимъ, (и҆ не) властели́на (ли тѧ постави) хорꙋгви̑, колѣ́на і҆и҃лева, и҆ пома́за тѧ гь на црт҃во і҆и҃лево. И҆ посла̀ тѧ гь пꙋтемъ, и҆ рече ти и҆ди̑ (-)[50] и҆скорени̑ (а҆ммали́ка, и҆ не поми́лꙋи съгрѣшихъ предо мно́ю)[51], и҆ побѣдиса с ними до сконча́нїѧ и҆хъ. И҆ почто̀ не послꙋша гла́са гн҃ѧ, (по всемꙋ є҆ли́ко гл҃ати,) но оу҆стремисѧ (на корысть пожре́ти ю)[52], и҆ сътвори̑ лꙋка́вое прд҃ гмъ. И҆ рече саоу́лъ къ (самѡ́илꙋ)[53], послꙋшахъ гла́са (гн҃ѧ)[54], і҆ и҆до́хъ пꙋтемъ и҆мже посла̀ мѧ гь, и҆ приведо́хъ а҆гага црѧ (а҆ммали́кова)[55], и҆ а҆ммали́ки и҆скоренихъ. И҆ взѧ́ша лю́ды коры́сти ста́дныѧ, и҆ бꙋиволы, (и҆) прнаа коры́сти (на пожрт҃нїе)[56] гꙋ бꙋ на́шего в галга́лѣхъ. И҆ рч҃е (самѡ́илъ)[57] (къ саоу́лꙋ) е҆да̀ ли бы́ша (и҆) оу҆го́дны гꙋ всесъжжéнїѧ и҆ жрътвы, (но лꙋчши)[58] (есть) послꙋшати гла́са гн҃ѧ, *(и҆)[59] (оу҆не есть жрътвы бл҃ги послꙋша́нїе)[60], и҆ (-)[61] паче тꙋ́ка ѻ҆вна. Ꙗ҆́ко (оу҆бо) грѣхъ (есть чарова́нїе)[62], (та́ко грѣхъ есть проти́вленїе,) (ꙗ҆́ко грѣхъ есть и҆долопоклоне́нїе)[63], (та́ко грѣхъ есть престꙋпа́ти заповѣди гн҃ѧ,) *ꙗ҆́ко оу҆ничижилъ еси гл҃ы гн҃ѧ, и҆ оу҆ничижи́тъ тѧ гь, не бы́ти (тебѣ) црю въ і҆и҃ли. И҆ рече саоу́лъ къ (самѡ́илꙋ)[64] съгрѣшихъ ꙗ҆́ко престꙋпихъ слово гн҃е, и҆ гл҃ъ твои, оу҆боахъ бо сѧ лю́дїи, и҆ послꙋшахъ гла́са и҆хъ. И҆ нн҃ѣ вѣдѣ ѻ҆ грѣсѣ моемъ, и҆ възвратиса съ мно́ю (-)[65] да поклонюсѧ гꙋ бꙋ (-)[66]. И҆ рече (самѡ́илъ)[67] къ саоу́лꙋ, не възвращꙋсѧ с тобо́ю. ꙗ҆́ко оу҆ничижилъ еси гл҃ъ гн҃ь. и҆ оу҆ничижи́тъ тѧ гь не бы́ти (тебѣ) црю въ і҆и҃ли. И҆ ѡ҆брати̑ (лицѐ своѐ (самѡ́илъ)[68])[69], ѿити̑ хотѧ̀ (ѿ него). и҆ ѧтъ саоу́лъ за въскрилїе ри҃ єго, и҆ раздра̀ и҆хъ, и҆ рече ему (самѡ́илъ)[70], *ѿѧ гь црт҃во і҆и҃лево ѿ рꙋкꙋ твое́ю днесь, и҆ дасть е҆ ближнемꙋ твоемꙋ. (и҆) бл҃жаишꙋ тебѐ. И҆ (победитель въ лю́дехъ і҆и҃левыхъ)[71] не ѿстꙋпитъ, (и҆ не ѻ҆братитсѧ) ниже покаеса [стыи і҆и҃левъ][72], ꙗ҆́ко не (-)[73] чл҃къ

прийшов Самоїл до Саула, і сказав йому Саул: Благословенний ти Господеві, бо зробив я все, що мені сказав Господь. **14** І сказав Самоїл, що це за голос цих стад в моїх вухах і голос волів, яких я чую? **15** І сказав Саул: Ми пригнали їх від Аммалика, те, що зібрав народ, найсильніше з худоби і волів, щоб принести їх в жертву своєму Господеві Богові, а решту я вигубив. **16** І сказав Самоїл до Саула: Підожди, сповіщу тобі, що сказав до мене Господь в цю ніч. І сказав йому Саул: Говори. **17** І сказав Самоїл до Саула: Чи не малий був ти перед ним і чи не поставив Він тебе володарем скиптру ізраїлевого племені, і помазав тебе Господь на ізраїльське царство. **18** І послав тебе Господь в дорогу, і сказав тобі: Піди викоріни Аммалика і не помилуй тих, що згрішили переді мною, і воюй з ними, доки їх не викінчиш. **19** І навіщо не послухався ти господнього голосу за всім, що сказано, але кинувся на здобич, щоб принести її, і ти вчинив погане перед Господом. **20** І сказав Саул до Самоїла: Я послухався господнього голосу, і я пішов дорогою, якою мене послав Господь, і я привів Аґаґа, аммаликового царя, і аммаликів я викорінив. **21** І народ взяв здобич стад і буйволів, і найкраще з добичі, щоб принести в жертву нашому Господеві Богові в Ґалґалах. **22** І сказав Самоїл до Саула: Хоч же були й милі Господеві цілопалення і жертви, але краще є слухатися господнього голосу, *і послух є кращим від доброї жертви і понад баранячий жир. **23** Бо, отже, чарування є гріхом, так гріхом є противитися, як гріхом є ідолопоклонство, так гріхом є переступати господні заповіді. *Тому що ти відкинув господні слова, і тебе відкине Господь, щоб ти не був царем в Ізраїлі. **24** І сказав Саул до Самоїла: Я згрішив, бо переступив господнє слово і твоє слово, бо я злякався народу і послухався їхнього голосу. **25** І тепер я пізнав мій гріх, і повернися зі мною, хай поклонюся Господеві Богові. **26** І сказав Самоїл до Саула: Не повернуся з тобою, бо ти знехтував господнім словом, і тобою знехтує Господь, щоб ти не був царем в Ізраїлі. **27** І Самоїл відвернув своє лице, бажаючи відійти від нього. І Саул схопив за рубець його одежі, і роздер її. **28** І сказав йому Самоїл: *Господь забрав Ізраїльське царство сьогодні з твоїх рук, і дасть його твоєму ближньому і кращому від тебе. **29** І переможець в ізраїльському народі не відступить і не повернеться, ані не покається святий ізраїльський, бо не є людиною, щоб покаяти-

сир. 4 йос. 6 мат. 9 і 12

пар1. 10

ниж. 28

ся, той бо заборонить і не дотримає. **30** І сказав Саул: Згрішив я, Господи, але прослав мене перед ізраїльськими старшинами і перед моїм народом; і повернися зі мною, і поклонюся твоєму Господеві Богові. **31** І повернувся Самоїл вслід за Саулом, і поклонився Господеві. **32** І сказав Самоїл: Приведіть мені сюди Аґаґа, аммаликового царя; і прийшов до нього Аґаґ, тремтячи, і сказав Аґаґ: О, гірка смерть. **33** І сказав Самоїл до Аґаґа: Так як твоя зброя бездітними вчинила жінок, так бездітною буде між жінками твоя матір. І зарізав Самоїл Аґаґа перед Господом в Ґалґалі. **34** І відійшов Самоїл до Сарматема, і Саул відійшов до свого дому до Ґавави. **35** І не додав Самоїл більше бачити Саула, і до дня його смерті, але оплакував Самоїл Саула, тому що каявся Господь, що царював Саул в Ізраїлі.

є҃ покаѧ́тисѧ. то́й (бо запрети́тъ и҆ не пребꙋ́детъ)· И҆ рече саꙋ́лъ съгрѣши́хъ (г҃и). но прослави мѧ прⷣе ста́рцы і҆и҃левы, и҆ прⷣе людмѝ мои́ми, и҆ възврати́сѧ съ мно́ю, и҆ поклоню́сѧ г҃ꙋ б҃ꙋ твоемꙋ· И҆ възврати́сѧ (само́илъ)[74] въ слѣ́дъ саꙋ́ла, и҆ поклони́сѧ г҃ꙋ· И҆ рⷱе (самоⷶ)[75] приведѣ́те мѝ (сѣ́мо) а҆га́га цр҃ѧ (а҆ммали́кова)[76]. и҆ прїи́де к немꙋ а҆га́гъ трепе́ща. и҆ рече а҆га́гъ (ѡ҆)[77] го́рко смр҃ть· И҆ рⷱе (само́илъ)[78] къ а҆га́гꙋ, ꙗ҆́коже бещаⷣствова жены̀ ѻ҆рꙋ́жїе твое̑. та́ко бещади́тсѧ в жена́хъ ма́ти твоѧ̀· И҆ закла̀ (само́илъ)[79] а҆га́га прⷣе г҃мъ въ галга́лѣхъ· И҆ ѿи́де (само́илъ)[80] въ (сармаде́мꙋ)[81]. и҆ саꙋ́лъ ѿи́де в до́мъ свои въ (гава́вꙋ)[82]· И҆ не приложѝ (само́илъ)[83] ктомꙋ вѝдѣти саꙋ́ла, (и҆) до дн҃е смр҃ти е҆го. (но)[84] пла́каше (само́илъ)[85] по саꙋ́лѣ, (за е҆же)[86] (ка́ѧшесѧ г҃ь)[87] ꙗ҆́ко цр҃твова саꙋ́лъ въ і҆и҃ли·

Глава 16

1 І сказав Господь до Самоїла: Доки ти плакатимеш над Саулом? Я відкинув, щоб він не царював в Ізраїлі. І сказав: Наповни ріг олією і прийди, *пошлю тебе до Єссея, до Вифлеєму, бо Я між його синами побачив собі царя. **2** І сказав Самоїл: Як піду, і почує Саул, і уб'є мене. І сказав Господь: Візьми собі в руки ялівку, з волів, і скажеш: Прийшов я принести жертву Господеві. **3** І покличеш Єссея і його синів на жертву, і я тобі покажу, що вчиниш, і помажеш мені того, кого тобі скажу. **4** І вчинив Самоїл все, що сказав йому Господь, і прийшов до Вифлеєму. І жахнулися старшини міста, і вийшли йому назустріч, і сказали: Мир входу твоєму, о видючий. **5** І він сказав: В мирі принести Господеві жертву прийшов я. Освятіться і розвеселіться сьогодні зі мною. І він освятив Єссея і його синів, і покликав їх на жертву. **6** І сталося, коли ввів їх, і побачив Еліява, і сказав: Чи цей перед Господом є цар його? **7** І сказав Господь Самоїлові: Не гляди на його лице ані на поставу його величини, бо Я ним погордив, тому що не так глядить чоловік, як дивиться Бог, бо чоловік дивиться на обличчя, *а Бог глядить на серце. **8** І прикликав Єссей Яминадава, і поставив його перед лицем Самоїла. І сказав Самоїл: Ані цього не вибрав Господь. **9** І привів Єссей Саммая, і він сказав: І цього не вибрав Господь. **10** І привів Єссей всіх 7-ох своїх синів перед Самоїла, і сказав

ниж. 17
єз3. 3

пс. 7
апо. 2
пар1. 28
єре. 11

Гл҃а, ѕ҃і

И҆ рече г҃ь къ (само́илꙋ)[11], доко́лѣ ты пла́чеши по саꙋ́лѣ. (-)[2] а҆́зъ ꙋ҆ничижи́хъ (-)[3] не цр҃ствова́ти въ і҆и҃ли (е҆мꙋ). (и҆ рече) и҆спо́лни ро́гъ (-)[4] е҆ле́ю. и҆ прїидѝ *послю́ тѧ къ і҆ессе́ю (-)[5] въ (видлео́мъ)[6]. ꙗ҆́ко ꙋ҆зрѣ́хъ въ сн҃ѣхъ е҆го себѣ̀ (цр҃ѧ)[7]· И҆ рⷱе (само́илъ)[8] ка́ко пойдꙋ̀ и҆ ꙋ҆слы́шитъ саꙋ́лъ и҆ ꙋ҆бїетъ мѧ. и҆ рече г҃ь ю́ницꙋ ѿ воло́въ, прїимѝ в рꙋ́цѣ си. и҆ рече́ши пожрѣ́ти г҃ви прїидоⷯ· И҆ призове́ши і҆ессе́ѧ, (и҆ сн҃ы е҆го) на жрътвꙋ. и҆ (а҆́зъ) (ти покажꙋ̀)[9] ꙗ҆́же сътвори́ши. и҆ пома́жеши (ми) е҆го́же (ти рекꙋ̀)[10]· И҆ сътворѝ (само́илъ)[11] всѧ е҆ли́ко рече е҆мꙋ г҃ь. и҆ прїи́де въ (видлео́мъ)[12]. и҆ ꙋ҆жасо́шасѧ ста́рцы гра́да, (і҆ и҆зыидо́ша въ срѣ́тенїи е҆го)[13]. и҆ рѣ́ша ми́ръ вхо́дꙋ твоемꙋ, ѡ҆ прозорли́вче· И҆ рече въ ми́рѣ пожрѣ́ти г҃ꙋ прїидо́хъ. ѡ҆сти́тесѧ и҆ възвесели́тесѧ (дне́сь со мно́ю)[14]. и҆ ѡ҆стѝ і҆ессе́ѧ и҆ сн҃ы е҆го. и҆ призва̀ ѧ҆̀ на жрътвꙋ· И҆ бы́сть е҆гда̀ (въведѐ ѧ҆)[15] и҆ ви́дѣ е҆лїа́ва. и҆ рече а҆́ще (си е҆сть)[16] прⷣе г҃мъ цр҃ь е҆го· И҆ рече г҃ь (само́илꙋ)[17] не зрѝ на лицѐ е҆го, ни на ѡ҆бы́чаи вели́чества е҆го. ꙗ҆́ко ꙋ҆ничижи́хъ и҆̀ поне́же бо не та́ко (зрѝ ч҃лкъ)[18]· ꙗ҆́ко зри́тъ б҃ъ, ꙗ҆́ко ч҃лкъ ви́дитъ на лицѐ. *а б҃ъ ви́дитъ на ср҃це· И҆ призва̀ і҆ессе́и (и҆) а҆минада́ва, и҆ прⷣеста́ви (и҆) прⷣе лице́мъ (само́ила)[19]. и҆ рече (само́илъ). ни сего и҆збра̀ г҃ь. и҆ приведѐ і҆ессе́и [са́ммаа][20], и҆ рече и҆ сего не и҆збра̀ г҃ь. и҆ приведѐ і҆ессе́и (всю), з҃, сн҃овъ свои́хъ прⷣе (само́ила)[21]. и҆ рече (само́илъ)[22] [къ і҆ессе́ю][23], не и҆збра̀ г҃ь (всѣ́хъ) си҃· И҆ рече (па́кы) (само́илъ)[24] къ і҆ессе́ю, не доста̀ ли (ꙋ҆́же) дѣ́тїи.

нⷰ҃ ѕ҃і
д҃ е҆зра г҃

ч҃ло з҃
а҆пока҃ в҃
а҃ пара҃ кн
і҆ере҃ а҃і

в цр͠ з ψло оз

ψло пи

двѣа з и гı

и рє͠ (Ієссеи и) ещѐ (есть единъ) малъ, (и сей)[25] пасе͠ на пажити. и рє͠ (самоилъ)[26] къ Ієссею. *послѝ и приведи ѝ, ꙗко не имамъ изыитѝ, аще (той не прїидє͠)[27] [сѣмо][28], и послà и въведе ѝ. (бѣ бо)[29] сей чр͠ъмє͠ добрыма очима, и бл͠гъ възоро͠ (-)[30]. *И рече Гь къ (самоилу)[31]. въстани и помажи двда ꙗко той бл͠гъ есть· И прїатъ (самоилъ)[32] рогъ со елео͠· и помаза ѝ посредѣ братїа его. *и ношашеса дх͠ъ гн͠ь на двдомъ, ѿ (того̀ дн͠е)[33] и потомъ· И въста̀ (само͠и)[34] ѿиде въ (сармадему)[35]· И дх͠ъ гн͠ь ѿступѝ ѿ саоула, и давлаше ѝ духъ лукавыи ѿ Га· И рѣша отроцы саоулови к нему. се (нн͠ѣ) д͠у (лукавыи ѿ Га)[36] давитъ та· да (идутъ)[37] рабѝ твоѝ нн͠ѣ прє͠ тобою и възыщутъ господину нашему мужа знающа (въ гусли пѣти)[38]. и (-)[39] вънегда (же) бу͠дє духъ лукавыи, на тебѣ. и (тогда̀) да поетъ въ гусли своа̀. и бл͠го ти будетъ и покоитъ та· И рече саоулъ къ отрокомъ своимъ. видѣсте ли (-)[40] (колѝ) мужа добрѣ поюща. (изыщите) и въведите ѝ ко мнѣ· И ѿвѣща (ему) единъ ѿ отрокъ его, и рече. се (нн͠ѣ) видѣхъ сн͠а Ієссеова (изъ видлеома)[41]. и той вѣдыи пѣтїе и мужъ разуменъ, и (чл͠коборецъ)[42] и мудръ въ словесѝ. и мужъ бл͠гъ видѣнїемъ, и Гь с нимъ· И послà саоулъ вѣстники къ Ієссею гл͠а. пустѝ ко мнѣ (двда сн͠а своего)[43], иже (есть) оу стада твоего. и (въземъ)[44] Ієссеи (брема)[45] хлѣбовъ и мѣхъ вина̀, и козла̀ ѿ козъ едино и посла (къ саоулу рукою двдовою сн͠а своего)[46]· И вниде двдъ къ саоулу, и прє͠ста прє͠ нимъ. и възлюбѝ ѝ ѕѣло (саоулъ), (-)[47] бысть ему носаи оружїе его· И послà саоулъ къ Ієссеови гл͠а. (не двѝи двда да пребудетъ)[48] оу менѐ, ꙗко обрѣте бл͠гть прє͠ очима моима. и бысть егда̀ быти духу нечисту въ саоулѣ. и (прїимъ)[49] двдъ (рукама своима гусли, и поаше)[50] (ѝ) и ѿдохну саоулъ и бл͠го ему (бысть) и ѿступѝ ѿ него̀ духъ нечистыи·

Гл͠а, зı·

И (събирашаса)[1] иноплеменници, въ полки своа на брань и (събрашаса)[2] в сокходѣ Іоудеистемъ. и сташа средѣ сокхода. (-)[3] въ срѣди азика въ [афездомине][4]· И саоулъ и мужи Іил͠еви (събрашаса)[5]. и (внидоша)[6] въ оудоль (теревиндю). (-)[7] (строахутьса)[8] на брань (изыити)[9] къ иноплеменнико͠· І иноплеменницы (стоаху)[10] на горѣ особе. (-)[11]

Самоїл до Єссея: Всіх цих не вибрав Господь. **11** І сказав знову Самоїл до Єссея: Чи вже немає дітей? І сказав Єссей: Іще є один малий, і цей пасе на пасовиську. І сказав Самоїл до Єссея: *Пішли і приведи його, бо не можу відійти, якщо той сюди не прийде. **12** І він послав і ввів його. Адже цей був чорнявий з гарними очима і гарний на вид. *І сказав Господь до Самоїла: Встань і помаж Давида, бо той є добрий. **13** І взяв Самоїл ріг з олією і помазав його посеред його братів, *і господній дух носився над Давидом від того дня й потім. І встав Самоїл, пішов до Сарматема. **14** І господній дух відступив від Саула, і його давив поганий дух від Господа. **15** І сказали Саулові слуги до нього: Ось тепер поганий дух від Господа тебе давить. **16** Хай ідуть тепер твої раби перед тобою і пошукають нашому панові чоловіка, що знає на гуслях співати. І коли ж буде на тобі поганий дух, і тоді хай співає на своїх гуслях, і тобі буде добре, і він заспокоїть тебе. **17** І сказав Саул до своїх слуг: Чи ви коли бачили чоловіка, що добре співає? Пошукайте й приведіть його до мене. **18** І відповів йому один з його слуг, і сказав: Ось тепер побачив я Єссеєвого сина з Вифлеєму, і той вміє співати, і розумний чоловік, і військовий чоловік, і мудрий словом, і чоловік добрий на вигляд, і Господь з ним. **19** І послав Саул послів до Єссея, кажучи: Пусти до мене свого сина Давида, що є з твоїм стадом. **20** І Єссей, взявши ладунок хлібів і бурдюг вина, і одного козла, з кіз, і послав до Саула рукою Давидою свого сина. **21** І ввійшов Давид до Саула, і став перед ним. І Саул дуже його полюбив, він став йому носієм його зброї. **22** І послав Саул до Єссея, кажучи: Не затруднюй Давида, хай перебуває в мене, бо знайшов ласку перед моїми очима. **23** І сталося, коли нечистий дух був на Саулі, і Давид, взявши своїми руками гуслі, й співав на них, і легше стало Саулові, і добре йому було, і відступив від нього нечистий дух.

црс2. 7 пс. 77

пс. 88

дія. 7 і 13

Глава 17

1 І збираються чужинці у свої полки на війну, і зібралися в Сокхоті юдейськім, і стали посеред Сокхота, посеред Азики в Афездомині. **2** І Саул та ізраїльські мужі зібралися і ввійшли в долину теревинтську, стають до бою, щоб вийти до чужинців. **3** І чужинці стояли на горі осібно. Ізраїль стояв окремо, між ними була ж долина. **4** І вийшов сильний чоло-

вік з полків чужинців, ім'я йому Ґоліят з Меґета. Висота ж його була 6 ліктів і долоня, **5** і шолом мідяний на його голові, і броня, в яку він був зодягнений, як кільці кручені. І вага його броні 5000 сиклів міри міді і заліза, **6** і мідяні наколінки на його голінках, і мідяний щит на його раменах. **7** І спис в його руках почищений, вилискував, наче вода. І його спис: 6000 сиклів міри заліза в ньому. І той, що носив його зброю, ішов попереду, перед ним. **8** І став він і закричав перед ізраїльськими полками, і сказав їм: Навіщо вийшли ви, чи *не* стати до бою проти нас? Чи я не є чужинцем, і ви євреї, що прийшли з Саулом? Виберіть між собою мужа – зустрінемося ми, і побореться він зі мною. **9** І якщо зможе зі мною воювати, і мене переможе, то будемо вам рабами, якщо ж я зможу його перемогти, ви будете нам рабами і нам будете служити. **10** І сказав чужинець: Ось я сьогодні зневажив ізраїльський полк в сьогоднішньому дні, сказавши: Дайте мені мужа, який сам боротиметься зі мною. **11** І почув Саул і ввесь Ізраїль чужинські слова, і жахнулися, і дуже перелякалися. **12** Давид же, ефратієць, *сам був з Вифлеєма юдиного, ім'я ж його батька Єссей, в якого було 8 синів. В днях же Саулових був той муж, він дуже постарівся в мужах. **13** І пішли три старші сини Єссеєві на війну з Саулом, імена ж його синів, які пішли на війну: Еліяв – його первородний, і другий – Амінадав, і третій – Самма. **14** Давид же був наймолодший, і три його старші *брати* пішли вслід за Саулом. **15** Давид же, повернувшись від Саула, відійшов пасти овець свого батька в Вифлеємі. **16** І приходив чужинець вранці і ввечері, показуючись перед Ізраїлем 40 днів. **17** І сказав Єссей Давидові, своєму синові: Візьми отож твоїм братам мірку ефи муки і десять цих хлібів, і йди в полк і дай твоїм братам. **18** І дай тисячникові і десять сирів з цього молока. І відвідаєш в мирі своїх братів, і довідаєшся, що лиш потребують. Святкувати ж будеш зі мною. **19** Саул же і ввесь народ були в долині Дриоса, воюючи з чужинцями. **20** І встав Давид вранці, овець же залишив зі сторожами, і взяв, так як заповів йому його батько Єссей, відійшов. І коли прийшов на місце, куди виходили силачі на бій, і

вищ. 16
мат. 1

і҆и҃ль (стоѧ́ше)[12] ѻ҆со́бе. (-)[13] ѹ҆до́ль (же) между̀ и҆́ми (бѧху)· І҆ и҆зы́де мꙋжъ си́ленъ. и҆с по́лкъ и҆ноплеме́нникъ, (и҆́мѧ є҆мꙋ голїа́дъ)[14], ѿ (меге́да)[15]. высота́ (же) є҆го (бѧ́ше) [ѕ҃][16], лако́тъ, и҆ пѧдь· И҆ шле́мъ (мѣдѧнъ) на главѣ̀ є҆го. и҆ бро́нѧ ꙗ҆́ко ѹ҆́жа и҆зви́ты в нѧ́же ѻ҆болче́нъ (бѧ́ше). и҆ число бро́нь є҆го, ҂є҃. си́кли. мѣ́ры мѣди и҆ желѣза· И҆ поно́жи мѣдѧны ве́рхꙋ голе́нїю є҆го. и҆ щи́тъ мѣдѧнъ на пле́щꙋ є҆го· И҆ (ко́пїе в рꙋкꙋ̀ є҆го ꙗ҆́ко вода̀ и҆щище́но блеща́щесѧ)[17]. и҆ сꙋ́лица є҆го, ҂ѕ҃. си́кль мѣ́ры желѣза (в не́и). и҆ носѧ̀ ѻ҆рꙋ́жїе є҆го пре́ди и҆дѧ́ше пре҆д ни́мъ· И҆ (ста́въ)[18] и҆ възопѝ (пре҆д по́лки)[19] і҆и҃левыма, и҆ рече и҆́мъ. почто̀ и҆зыдо́сте въполчи́тисѧ ли на̀ брань проти́вꙋ на́мъ. нѣ́смь ли а҆зъ и҆ноплеме́нникъ и҆ вы̀ є҆вре́и. (съ саоу́ломъ прише́дшїи)[20]. и҆збери́те в себѣ̀ мꙋжа (да сни́девѣсѧ, и҆ побо́ретсѧ)[21] со мно́ю· И҆ а҆́ще възмо́жетъ со мно́ю бра́тисѧ и҆ (-)[22] ѻ҆долѣ́етъ мѧ̀. то̀ бꙋ́демъ ва́мъ рабѝ. А҆́ще ли а҆зъ възмогꙋ̀ (ѻ҆долѣ́ти)[23] и҆̀. бꙋ́дете (вы̀) на́мъ рабѝ. и҆ порабо́таєте на́мъ· И҆ рече и҆ноплеме́нникъ. се а҆зъ (дне́сь ѹ҆ничижи́хъ по́лкъ і҆и҃левъ)[24], въ (днешнїи де́нь)[25] (ре́къ) дади́те мѝ мꙋжа (и҆́же побо́ретъ со мно́ю є҆ди́нъ)[26]· И҆ слы́ша саоу́лъ, и҆ весь і҆и҃ль гл҃ы и҆ноплеме́ннича (-)[27], и҆ ѹ҆жасо́шасѧ, и҆ ѹ҆боѧ́шасѧ ѕѣло· [(-)[28] дв҃дъ (же є҆фраде́евъ)[29]. *сїи (бѣ̀) ѿ (видлео́ма)[30] і҆ю́дина, (-)[31] и҆́мѧ (же ѿц҃ꙋ) є҆го і҆е҆ссе́и, (-)[32] є҆мꙋже (бѣ̀) и҃, сн҃овъ. (-)[33] въ дн҃и (же) саоу́ловы (бѣ̀ мꙋжъ то́и), состарѣ́сѧ (-)[34] въ мꙋже́хъ (ѕѣло)· І҆ и҆до́ша три сн҃ы і҆е҆ссе́овы старѣ́йшїи (на̀ брань съ саоу́ломъ)[35], (-)[36] и҆ме́на (же) сн҃овъ є҆го поше́дшихъ на̀ брань, є҆лїа́въ перворо́дныи є҆го, и҆ вторы́и (-)[37] а҆минада́въ. и҆ тре́тїи са́мма· (-)[38] дв҃дъ (же бѣ̀)[39] ю҆нѣ́йшїи, и҆ три старѣ́йшїи (є҆го), и҆до́ша въ слѣ́дъ саоу́ла· (-)[40] дв҃дъ (же) (възврати́вшисѧ ѿ саоу́ла (-)[41] ѿи́де)[42] пасти ѻ҆вца̀ ѻ҆тца своє҆го въ (видлео́мъ)[43]· И҆ прихожда́ше и҆ноплеме́нникъ ѹ҆́тро и҆ въ ве́черъ, (ꙗ҆влѧ́ющисѧ)[44] [пре҆д і҆и҃лемъ][45], м҃ дн҃їи· И҆ рече і҆е҆ссе́и дв҃дꙋ сн҃ꙋ своє҆мꙋ. възмѝ ѹ҆бо бра́тома твои҆ма мѣ́рꙋ є҆́фи мꙋкѝ (-)[46], и҆ десѧть хлѣ́бъ (си́хъ) і҆ и҆дѝ в по́лкъ, и҆ да́ждь бра́тома твои҆ма· И҆ де́сѧть сыро́въ ѿ млека сего̀ (и҆ да́ждь)[47] тысꙋ́щникꙋ. и҆ бра́тїю свою̀ посети́ши въ ми́ре. и҆ є҆ли́ко а҆́ще тре́бꙋютъ ѹ҆вѣ́си. (празнова́ти же бꙋ́деши)[48] со мно́ю· (-)[49] Саоу́л (же) (-)[50] и҆ вси (лю́дїе бѣ́хꙋ)[51] въ ѹ҆до́ли (дрио́си)[52]. ра́тꙋюще съ и҆ноплеме́нники· И҆ въста̀ дв҃дъ ѿ ѹ҆́тра, (-)[53] (ѻ҆́вца (же) ѻ҆ста́ви)[54] съ стра́жею, и҆ взѧ̀ (-)[55] ꙗ҆́коже заповѣ́да є҆мꙋ (ѿц҃ъ є҆го) і҆е҆ссе́и (ѿи́де. и҆)[56] (прише́д) на (мѣ́сто и҆дѣ́же и҆схожда́хꙋ си́лнїи на̀ брань)[57]. и҆ въпи́ꙗхꙋ во (по́лцехъ)[58]. (зане́же)[59] въѻ҆рꙋжа́шесѧ

вѣ҃і ѕ҃і
м҃а а҃

і҆и҃ль (проти́вꙋ и҆ноплеме́нникѡ҃) і҆ и҆ноплеме́нницы въѻ҆рꙋжа́хꙋсѧ проти́вꙋ (і҆и҃лѧ)[60]. И҆ положѝ дв҃дъ бре́мѧ своѐ (-)[61] в рꙋка҃ стра́жа. и҆ течѐ въ полк҃ и҆ (приш҃е)[62] въпросѝ бра́тїю свою въ мѝре. (-)[63] (г҃лющꙋ (же) є҆мꙋ)[64] съ ни́ми. и҆ се мꙋжъ [а҆мес́енскїи][65] (є҆мꙋже и҆́мѧ голиа́дъ филисти́млѧнинъ ѿ ге́ды, (приш҃е)[66])[67] ѿ по́лковъ и҆ноплеме́нническїи҃ и҆ г҃ла по словесе́мъ ѻ҆́нымъ. и҆ слы́ша҃ дв҃дъ. (-)[68] вс҃и (же) мꙋжи і҆и҃леви є҆гда̀ ви́дѣша мꙋжа. (-)[69] пробѣгнꙋша ѿ лица̀ є҆го, (-)[70] ѹ҆боѧ́ша (бо) сѧ ѕѣлѡ̀. И҆ рѣша мꙋжи і҆и҃льтески, ви́дѣсте ли мꙋжа (сего въсходѧ́ща)[71]. ꙗ҆́ко поноси́ти і҆и҃лѧ прїи҆де. и҆ (а҆́ще) бꙋдетъ мꙋжъ и҆́же ѹ҆бїетъ є҆го. ѻ҆богати́тъ є҆го ц҃рь бога́тествомъ ве́лїимъ. и҆ дщ҃е своѝ да́сть є҆мꙋ, и҆ до́мъ ѿц҃а є҆го сътвори́тъ свобо́денъ въ і҆и҃ли. И҆ р҃е дв҃дъ къ мꙋже҃ стоѧ́щимъ с ни҃ г҃лѧ. что̀ сътвори́те мꙋжꙋ, и҆́же ѹ҆бїетъ и҆ноплеме́нника сего̀. и҆ ѿи́метъ поно́съ ѿ і҆и҃лѧ. ꙗ҆́ко кто̀ (є҆сть) и҆ноплеме́нникъ необрѣ́заныи се́и. (и҆́же)[72] (поно́ситъ)[73] по́лкꙋ б҃а жива́го. И҆ реко́ша є҆мꙋ лю́дїе по словесѝ (пре́жне҃)[74] г҃люще, та́ко сътвори́тсѧ мꙋжꙋ и҆́же ѹ҆бїетъ є҆го. И҆ слы́шавъ є҆лиа́въ бра́тъ є҆го старѣ́йшїи. вънегда̀ г҃лати є҆мꙋ къ мꙋжемъ, и҆ разгнѣ́васѧ ꙗ҆́ростїю є҆лїа́въ на дв҃да, и҆ речѐ почто̀ се пришє́лъ є҆си. и҆ комꙋ ѻ҆ста́ви ма́лыѧ ѻ҆́вца ѻ҆ны̀ въ пꙋсты́ни, (вѣ́де (б҃о) а҆́зъ)[75] го́рдость твою̀, и҆ ѕло́бꙋ ср҃ца твоє҆го, ꙗ҆́ко видѣ́нїѧ ра́ди бра́ни пришє́лъ є҆си (сѣмо). И҆ речѐ дв҃дъ, что̀ сътвори́хъ нн҃ѣ. нѣ́сть ли рѣ́чь, и҆ ѿврати́сѧ ѿ негѡ̀ проти́вꙋ и҆номꙋ. и҆ речѐ по словесѝ семꙋ. и҆ ѿвеща́ша є҆мꙋ лю́дїе по словесѝ (пре́жнемꙋ)[76]. И҆ слы́шаны бы́ша г҃лы, и҆́хже г҃ла дв҃дъ. и҆ възвести́ша пр҃е саѹ́ломъ, и҆ поѧ́ша є҆го (лю́дїе) [и҆ приведо́ша пр҃е саѹ́ла][77][78]. и҆ речѐ дв҃дъ къ саѹ́лꙋ да не ѹ҆жаса́етсѧ ср҃це господи́нꙋ моє҆мꙋ ѻ҆ се́мъ. (и҆ да и҆́детъ ра́бъ тво́и)[79], и҆ побо́ретсѧ съ и҆ноплеме́нникомъ си́мъ. И҆ рече саѹ́лъ къ дв҃дꙋ не мо́жеши и҆тѝ, къ и҆ноплеме́нникꙋ (семꙋ, и҆) побори́тисѧ с ни́мъ. ꙗ҆́ко (ты̀ дѣти́щъ є҆си)[80]. (а҆ се)[81] мꙋжъ боре́цъ (є҆сть) ѿ ю҆ности своє҆́ѧ. И҆ рече дв҃дъ къ саѹ́лꙋ, (послꙋшаи г҃лы раба̀ твоє҆го. *є҆да̀) па́сахъ (а҆́зъ)[82] ѿц҃а своє҆го ста́да. и҆ є҆гда̀ прихожда́ше ле́въ (и҆́ли)[83] медвѣ́дица, и҆ въсхища́ше (ѿ ста́дъ ѻ҆́вцꙋ)[84] є҆ди́нꙋ. И҆ а҆́зъ (въ слѣ́дъ є҆го и҆схожда́хъ)[85] и҆ поража́хъ и҆̀. і҆ и҆зъторга҃ и҆зъ ѹ҆́стъ є҆го (взѧ́тое), и҆ а҆́ще въспротивлѧ́ше ми сѧ. (то є҆́мъ)[86] за горта́нь є҆го и҆ разбива́хъ, и҆ ѹ҆мръщвѧ́хъ и҆хъ (ра́бъ твои). (И҆ а҆́ще бꙋдетъ и҆ноплеме́нникъ се́и бес по́мощи)[87]. ꙗ҆́коже (и҆ звѣ́рїе ѻ҆нѝ)[88], то не и҆дꙋ ли и҆ поражꙋ и҆̀ и҆ ѿи́мꙋ

сира҃ м҃з

кричали в полках, **21** тому що озброювався Ізраїль проти чужинців і чужинці озброювалися проти Ізраїля. **22** І поклав Давид свій багаж в руки сторожа, і побіг в полк, і пришовши, розпитав своїх братів в мирі. **23** Як же він говорив з ними, і ось амесійський муж, якому ім'я Ґоліят, филистимець з Ґети, прийшовши з полків чужинців, і говорив за тими словами, і Давид почув. **24** Всі ж ізраїльські мужі, коли побачили мужа, втекли від його обличчя, бо дуже злякалися. **25** І сказали ізраїльські мужі: Чи бачили ви цього мужа, що виходив? Адже він прийшов зневажати Ізраїля! І коли буде, що якийсь муж уб'є його, цар його збагатить великим багатством, і дасть йому свою дочку, і дім його батька зробить свобідним в Ізраїлі. **26** І сказав Давид до мужів, що стояли з ним, кажучи: Що зробите мужеві, який уб'є цього чужинця і зніме зневагу з Ізраїля? Та хто є цей необрізаний чужинець, що зневажає полк живого Бога. **27** І сказали йому люди за попередніми словами, кажучи: Так буде вчинено мужеві, що його уб'є. **28** І коли почув Еліяв, його найстарший брат, як він говорив до мужів, і розгнівався люттю Еліяв на Давида, і сказав: Чому ось прийшов ти? І кому ти залишив тих малих овець в пустині? Адже я знаю твою гордість і злобу твого серця, що ти сюди прийшов, щоб побачити війну. **29** І сказав Давид: Що я тепер вчинив? Чи немає справи? **30** І він від нього відвернувся до іншого, і промовив за цим словом. І відповіли йому люди за попереднім словом. **31** І рознеслися слова, які сказав Давид, і сповістили перед Саулом; і взяли його люди, і привели перед Саула **32** І сказав Давид до Саула: Хай не жахається серце мого пана про це, і хай твій раб піде і побореться з цим чужинцем. **33** І сказав Саул до Давида: Не можеш іти до цього чужинця і боротися з ним, бо ти є хлопчина, а ось він є бойовим мужем від своєї молодості. **34** І сказав Давид до Саула: Послухай слова твого раба. *Коли я пас стада свого батька і коли приходив лев або медведиця і хапали одну вівцю з отари, **35** і я виходив вслід за ним, і я його побивав, і виривав я забране з його уст, і якщо він мені протиставився, то схопивши його за горло, я, раб твій, і добивав, і забивав їх. **36** І коли цей чужинець буде без помочі, так як і ті звірі, то чи не піду і *не* поб'ю його, і сьо-

сир. 47

годні зніму ізраїльську ганьбу? Адже цей неприборканий чужинець зневажив рішення живого Бога. **37** І Давид сказав: Так як Господь вирвав мене з уст левів і з руки ведмедиці, Він же, Господь, хай вирве мене з рук цього неприборканого чужинця. І сказав Саул до Давида: Іди, і хай буде Господь з тобою. **38** І зодягнув Саул Давида одежею, і поклав мідяний шоломом на його голову, **39** і підперезав його своєю зброєю по його одежі. І Давид проходжався в зброї сюди і туди, і змучився, бо було багато зброї на ньому, і сказав Давид Саулові: Не можу ходити в цій зброї, бо я до неї не звик, і забрали в нього зброю. **40** І він взяв в руку свою палицю і вибрав собі п'ять підхожих камінців з потічка, і поклав їх в пастушу торбу, яку носив, і мав він у своїх руках пращу, і пішов до чоловіка-чужинця. І йшов чужинець, ідучи на побіду до Давида, і той, що носив його зброю, ішов перед ним. **42** І побачив чужинець Ґоліяд Давида, зневажав він його, бо був хлопчиною, і чорнявим, і з гарними очима. **43** І сказав чужинець Давидові: Так же чи є я наче пес, щоб ти проти мене ішов лише з палицею і камінням? І прокляв чужинець Давида своїми богами. **44** І сказав чужинець до Давида: Нападай на мене, і дам твоє тіло небесним птахам і звірам землі. **45** І сказав Давид чужинцеві: Ти ідеш на мене зі зброєю і з бронею, і з щитом, я ж іду на тебе в імені Господа Саваота Бога, наставника Ізраїля, і якого ти сьогодні зневажив. **46** І Бог видасть тебе сьогодні в мої руки, і заб'ю тебе, і зніму з тебе твою голову; і в цьому дні дам твоє тіло і тіла твого чужинського полку небесним птахам і звірам землі; і вся земля пізнає, що є Господь Бог в Ізраїлі. **47** І ввесь цей збір пізнає, що не зброєю і бронею спасає Господь, бо ця війна є Господа, і Господь видасть вас у наші руки. **48** І чужинець, вставши, швидко пішов назустріч Давидові; і Давид поспішив і побіг з полку назустріч чужинцеві. **49** І простягнув він свою руку до торби, *взяв з неї один камінь і вклав до пращі, вкинув каменем і вдарив чужинця в чоло, і камінь ввійшов під його шолом, в його чоло, і Ґоліят впав на своє лице на землю. *І скріпився Давид над чужинцем, і забив його пращею і каменем. І

сир. 47

мак1. 4

днéсь поношéнїе ї҆и҃левo. понеже (непокóрный)[89] сéи (ѝноплемéнникъ), (оу̂ничижѝ)[90] (повелѣнїе)[91] б҃а жи́ва· [Ѝ речѐ дв҃дъ][92] г҃ь (ѩ҆́коже)[93] ѝзѧ́тъ мѧ̂ ѿ (оу̂́стъ)[94] льво̂ ѝ ѿ рꙋкѝ медвѣдица. [сї́и][95] (же г҃ь) ѝзмѝ мѧ̂ ѿ рꙋкꙋ ѝноплемéннꙵика (сего непокóрнаго)[96]. ѝ рече саоу́лъ къ дв҃дꙋ. ѝдѝ ѝ бꙋди г҃ь с тобóю. ѝ ô̂блечѐ саоу́лъ дв҃да ô̂дéжею ѝ шлéмъ мѣдѧнъ (възложѝ) на главꙋ̂ є҆го. ѝ препоѩ́са̀ (ѝ)[97] ô̂рꙋжї́емъ є҆го верхꙋ̂ ô̂дéжи є҆го· Ѝ (дв҃дъ похожа̀ въ ô̂рꙋжї́ѝ сѣмо ѝ ô̂вáмо, ѝ оу̂трꙋди́сѧ)[98]. (бѣ̂ бо мнóжество ô̂рꙋжї́ѧ на нéмъ), ѝ речѐ дв҃дъ саоу́лꙋ, не могꙋ̂ ѝтѝ въ (ô̂рꙋжї́ѝ семъ)[99], ѩ҆́ко нѣсмъ ô̂бы́клъ (є҆го), ѝ (взѧ́ша ѿ него ô̂рꙋжї́е)[100]· Ѝ взѧ̀ пáлицꙋ своѭ̀ въ рꙋкꙋ (-)[101], ї҆ ѝзбра̀ себѣ пѧ́ть кáменїи дóбръ ѿ потока ѝ вложѝ ѧ̀ в тобóлецъ пáстырскїи, ѝже (ношáше)[102], ѝ прáщꙋ (ѝмы́и)[103] в рꙋкꙋ своéю, ї҆ ѝде к̆ мꙋжеви ѝноплемéнникꙋ· [Ї҆ ѝдѧ́ше ѝноплемéнникъ, ѝды́и (на побѣдꙋ)[104] къ дв҃дꙋ, ѝ (-)[105] носѧ́и ô̂рꙋжї́е (є҆го) пред ни́мъ (ѝдѧ́ше)][106]· Ѝ ви́дѣ голї́ѩ҆́дъ (ѝноплемéнникъ) дв҃да (-)[107] ô̂безчествовáше ѝ҆̀, зане (-)[108] (дѣтищъ бѣ̂)[109] ѝ (-)[110] черме́нъ (ѝ лѣпъ ô̂чи́ма)[111]· Ѝ речѐ ѝноплемéнникъ къ дв҃дꙋ, тáк же л̂и є҆̂смь áзъ ѩ҆́ко пéсъ, да ѝ́деши противꙋ мнѣ съ пáлицею тóкмо ѝ кáменїемъ, [-][112] ѝ прокл̂ѧ́тъ ѝноплемéнникъ дв҃да богѝ свои́ми ѝ речѐ ѝноплемéнникъ къ дв҃дꙋ ѝдѝ нá мѧ, ѝ дамъ плóть твою пти́цамъ нбⷭ҇нымъ, ѝ звѣрє́ зéмныⷨ· Ѝ речѐ дв҃дъ ѝноплемéнникꙋ, ты̂ ѝдеши нá мѧ въ ô̂рꙋжї́и ѝ въ (брóнѧхъ)[113] ѝ съ щитомъ, (-)[114] áз (же) ѝдꙋ̂ нá тѧ въ ѝ́мѧ г҃а саваóѳа, б҃а, (настáвника)[115] ї҆и҃лева (ѝ) є҆̂гоже ты̂ оу̂ничижѝ днéсь· Ѝ предáти тѧ̂ ѝ́мать (б҃ъ)[116] днесь въ рꙋцѣ мои̇̀ ѝ оу̂бї́ю тѧ̂, ѝ ѿи́мꙋ̂ главꙋ̂ твою ѿ тебѐ, ѝ дáмъ тѣло твоѐ, ѝ телеса̀ пóлка (твоє҆̂го) ѝноплемéннича въ (дн҃ь сї́и)[117] пти́цамъ нбⷭ҇нымъ, ѝ звѣремъ зéмнымъ, ѝ разꙋмѣ́етъ вс̂ѧ землѧ̀, ѩ҆́ко есть (г҃ь) б҃ъ въ ї҆и҃ли· Ѝ разꙋмѣ́етъ весь съ́бóръ сéи, ѩ҆́ко ни ô̂рꙋжї́емъ (ѝни брóнами)[118] сп҃сáетъ г҃ь, ѩ҆́ко гн҃ѧ (є҆̂сть) брáнь (с҆и), ѝ предáсть (в̂ы г҃ь)[119] в рꙋки нáша· Ѝ (въстáвъ)[120] ѝноплемéнник̆ (-)[121] ѝдѧ́ше (скóро) на срѣтéнїе дв҃дꙋ, [ѝ оу̂скорѝ дв҃дъ ѝ течѐ (с)[122] пóлка на срѣтéнїе ѝноплемéнникꙋ][123]· Ѝ простре̇̀ (-)[124] рꙋкꙋ̂ свою в тобóлецъ, (-)[125] *ѝзѧ̀ ѝз него кáмень є҆ди́нъ ѝ (вложѝ въ прáще,) врьже кáменеⷨ ѝ оу̂разѝ ѝноплемéнника в чело̀ (-)[126], ѝ оу̂нъзѐ кáмень по̂ шлéмомъ (є҆̂го) в чело̀ его, ѝ падѐ (голї́ѩ҆́дъ) на лицы̀ своє҆̂мъ на землѝ· *[Ѝ оу̂крѣпи́сѧ дв҃дъ на̂ ѝноплемéнникомъ (-)[127], ѝ оу̂мр҃тви ѝ҆̀ (прáщею ѝ кáменеⷨ). ѝ оу̂би ѝ҆̀, ѝ ô̂рꙋжї́ѧ не бѣ в рꙋцѣ (є҆го)[128]][129]· Ѝ течѐ (скóро) дв҃дъ ѝ ста̀ на̂

сир҃ ѳ҃з

а҃ ма҃ д҃

ним҇, и҆ (пріи҆̂мъ)[130] ѻ҆̂ру́жїе є҆̂го [ї и҆звлечѐ и҆̀ ѿ на́дру є҆̂го][131] (-)[132] оу҆̂мертвѝ и҆̀, и҆ ѿсѣчѐ [и҆̂мъ][133] главу̑ є҆̂го, и҆̂ (вида́вше)[134] и҆̂ноплеме́нницы, на́ко (оу҆̂же) оу҆̂мре си́лныи и҆̂хъ и҆̂ бѣжа̀ша· И҆̂ (въста́вше)[135] мужи ї҆и҃левн, (ї҆оу̂дины)[136], и҆̂ (въсклиќнувше)[137] и҆̂ гна́ша съза́ди (-)[138], до (мѣста мегє́дова)[139], и҆̂ до вра́тъ (а҆̂сколоньскихъ)[140], и҆̂ падоша на́звами (мно́ѕи) и҆̂ноплеме́нницы по пу́ти̇̀ до вра̑ (мегєда)[141] и҆̂ (а҆̂сколона)[142]· И҆̂ възвра́тишася мужи ї҆и҃леви гна́вшїися въ слѣ̑ и҆̂ноплеме́нникъ ї (и҆̂зби́вше)[143] по́лки и҆̂хъ· И҆̂ взѧ̑ дв҃дъ главу̑ и҆̂ноплеменничу, и҆̂ внесѐ ю҆̀ въ ї҆є҆р҃лимъ. и҆̂ ѻ҆̂ру́жїе є҆̂го положи̇̀ въ хра́мѣ (-)[144], [и҆̂ є҆̂гда̀ ви́дѣ саоу̂лъ дв҃да исходѧ́ща, въ срѣ́тенїе и҆̂ноплеме́ннику, речѐ къ а҆̂венѵ́ру кнѧ́ѕю си́лы, (чїи (есть) сн҃ъ)[145] ю҆́ноша се́и [а҆̂вени́ре][146] и҆̂ рече а҆̂вени́ръ да живе́тъ дш҃а твоѧ̀ цр҃ю, на́ко не ви́дѣ· И҆̂ рече цр҃ь, въпроси̇̀ (оу҆̂бо) ты (чїи (есть) сн҃ъ)[147] ю҆́ноша се́и· И҆̂ на́ко възврати́сѧ дв҃ъ по оу҆̂бїєнїи̇̀ и҆̂ноплеме́нника. (-)[148] поѧ̀ є҆̂го а҆̂вени́ръ и҆̂ приведѐ є҆̂го пре̑ саоу̂ла. (-)[149] глава̀ (же) иноплеме́ннича (бѣ̑) в руцѣ̑ є҆̂го· И҆̂ рече к нему саоу̂лъ, (чїи еси сн҃ъ)[150] ю҆́ноше, и҆̂ рече дв҃дъ, сн҃ъ раба̀ твоє҆̂го ї҆єссе́ѧ, (ѿ видлео́ма)[151]][152].

забив він його, і зброї не було в його руці. **51** І Давид побіг скоро, і став над ним, і взяв його меч, і витягнув його з його піхви, забив його і відрубав ним його голову. І чужинці, побачивши, що вже помер їхний силач, і втекли. **52** І встали ізраїльські *та* юдині мужі і закричали, і гналися за ними до міста Меґета і до аскалонських брам, і від ран впало багато чужинців по дорозі до брам Меґета і Асколона. **53** І повернулися ізраїльські мужі, що гналися вслід за чужинцями, і вигубили їхні полки. **54** І взяв Давид голову чужинця і приніс її до Єрусалиму, і його зброю поклав в храмі; **55** і коли побачив Саул Давида, що виходив назустріч чужинця, сказав до Авенира, князя сили: Чиїм сином є цей хлопець, Авенире? І сказав Авенир: Хай живе твоя душа, царю, бо не знаю. **56** І сказав цар: Розпитай отож ти чий син є цей хлопець? **57** І коли Давид повернувся по вбивстві чужинця, взяв його Авенир і привів його перед Саула. Голова ж чужинця була в його руці. **58** І сказав до нього Саул: Чій син є ти, хлопче? І сказав Давид: Син твого раба Єссея з Вифлеєму.

Гл҃а, и҃і·

И҆ [бы́сть є҆̂гда̀ преста̀ гл҃ати къ саоу̂лу. и҆̂ дш҃а (и҆̂ѡ҆̂анада́на)[1] (съ дш҃ею дв҃довою съпрѧже́сѧ)[2]. и҆̂ възлюби̇̀ є҆̂го (и҆̂ѡ҆̂анада́нъ)[3] ѿ дш҃а своє҆̂ѧ· И҆̂ поѧ́тъ є҆̂го саоу̂лъ въ (дн҃и ѻ҆̂ны)[4], и не дадѐ є҆̂му възврати́тисѧ въ до̑ ѿц҃а є҆̂го· И҆̂ завѣща̀ (и҆̂ѡ҆̂анада́нъ)[5] (съ дв҃домъ)[6] завѣ́тъ, за не́же възлюби є҆̂го ѿ дш҃а своє҆̂ѧ· И҆̂ съвлече́сѧ (и҆̂ѡ҆̂анада́нъ)[7] съ ри́зы своє҆̂ѧ, и҆̂ да̀ ю҆̀ дв҃дви, ї и҆́ны ѻ҆̂де́жи своѧ̀ (-)[8] да́же до ѻ҆̂ру́жїѧ своє҆̂го, и҆̂ до лу́ка своє҆̂го, и҆̂ до по́ѧса своє҆̂го· Ї и҆̂схожда́ше дв҃дъ въ всѣ́хъ (путе́хъ), и҆̂дѣ́же а҆́ще посыла́ше є҆̂го саоу̂лъ, (поста́ви же)[9] є҆̂го саоу̂лъ на̑ мужи̇̀ во́искими, и҆̂ оу҆̂го́денъ бѣ̑ пре̑ ѻ҆̂чи́ма всѣ́хъ люде́и, и҆̂ (пре̑)[10] слуга́ми саоу̂ловыми· И҆̂ бы̑, внегда̀ входи́ти и҆̂мъ, въне́гда възврати́сѧ дв҃дъ ѿ побѣжде́нїѧ и҆̂ноплеме́нникъ,][11] ї и҆̂зыидо́ша дв҃ы ликоству́ющїи (-)[12] [[-][13] (-)[14] на срѣте́нїе саоу̂ла цр҃ѧ][15], (ѿ всѣ́хъ гра́дъ ї҆и҃левыхъ пою́ще и҆̂ скачюще), в тѷмпа́нѣхъ (-)[16] съ ра́достїю и҆̂ съ гу́сльми· И҆̂ хожда́ху же́ны (лику́юще и҆̂ гл҃юще)[17], *побѣди саоу̂лъ съ ты́сѧщами (-)[18] (а҆̂)[19] дв҃дъ съ тма́ми (-)[20], [и҆̂ разгнѣ́васѧ саоу̂лъ][21] (ѕѣ́ло) (-)[22] лука́вы (бо) на́вишасѧ (гл҃ы)[23] пре̑ ѻ҆̂чи́ма саоу̂ловыма ѻ҆̂ словеси̇̀ се́мъ, и҆̂ рече (саоу̂лъ), дв҃дви даша тмы̇̀,

сир҃ м҃з

Глава 18

1 І сталося, коли він перестав промовляти до Саула, і душа Йонатана спряглася з душею Давида. І полюбив його Йонатан від своєї душі. **2** І взяв його Саул в тих днях, і не дав йому повернутися до дому його батька. **3** І Йоанатан заповів з Давидом завіт, тому що він полюбив його від своєї душі. **4** І скинув Йоанатан свою одіж і дав її Давидові, й іншу свою одіж – аж до своєї зброї і до свого лука, і до свого пояса. **5** І Давид виходив по всіх дорогах, куди лиш посилав його Саул. Наставив же його Саул над військовими мужами, і він був улюблений перед очима всіх людей і перед слугами Саула. **6** І сталося, що коли вони входили, коли повернувся Давид від перемоги над чужинцями, і вийшли дівчата-танцюристки з усіх міст Ізраїля назустріч Саулові, цареві, співаючи і танцюючи, з тимпанами і радістю і з гуслями. **7** І йшли жінки, радіючи і говорячи: *Побідив Саул в тисячах, а Давид в десятках тисяч. **8** І дуже розгнівався Саул, бо поганими видалися слова перед очима Саула через це слово, і сказав Саул: Давидові дали десятки тисяч, а мені дали тисячі. І що ж йому не достає,

сир. 47

хіба тільки царство. **9** І був вколений Саул Давидом від того дня і пізніше. **10** І сталося, що від наступного дня і напав лукавий дух від Господа на Саула, і він пророкував посеред свого дому, і Давид грав на гуслях, так як і по всі дні, спис же в руках Саула. **11** І Саул, взявши списа, і сказав: Приб'ю Давида до стіни. І відхилився двічі Давид від його обличчя. **12** І злякався Саул від лиця Давида, бо Господь був з ним, а відступив від Саула. **13** І відставив його Саул від себе, і поставив його в своїм царстві тисячником, і він виходив і входив перед народом. **14** І був Давид розумним в усіх своїх дорогах, і Господь був з ним. **15** І побачив Саул, що він дуже розумний, і стерігся від його лиця. **16** Ввесь же Ізраїль і Юда любив Давида, бо він виходив і входив перед лицем всього народу. **17** І сказав Саул до Давида: Ось моя старша дочка Меров, цю дам тобі за жінку, лише стань мені за сина сили і перемагай в господніх боях, бо Саул сказав: Хай не буде на ньому моя рука, але хай буде рука чужинця. **18** І сказав Давид до Саула: Хто є я і життя мого батька в Ізраїлі, щоб я став зятем царя? **19** І сталося, що в часі, коли він мав дати Меров, Саулову дочку, Давидові, цю ж дали Есроїлеві Молатитському за жінку. **20** І полюбила ж Мелхола, дочка Саула, Давида, і сповістили це Саулові, і добрим було перед його очима те слово. **21** І сказав Саул: Дам йому, і буде йому на згіршення, бо і буде на нім рука чужинців. І сказав Саул до Давида: Задля сил станеш мені сьогодні зятем. **22** І заповів Саул своїм слугам, кажучи: Заговоріть ви потайки Давидові, кажучи: Ось цар бажає видати за тебе свою дочку, і всі слуги люблять тебе, і ти стань зятем царя. **23** І заговорили слуги Саула до вух Давида ці слова. І сказав Давид: Чи правильне є це перед вашими очима, щоб я став зятем царя, бо я є чоловік нешляхетного роду і не славний. **24** І сповістили слуги Саулові ці слова, які сказав Давид. **25** І сказав Саул: Скажіть Давидові це: Цар не бажає зятя з багатством, але зі стома передніми шкірками необрізаних чужинців, щоб відомстити царським ворогам. Адже Саул думав віддати Давида в руки чужинців. **26** І сповістили слуги Саула ці слова Давидові, і милими були ці слова перед очима Давида, щоб стати зятем царя і по нечисленних днях. **27** І Давид вставши, пішов і сам і його

(а)[24] мнѣ даша тысѧща, [и что (же) ему (не бы҃) толико ц҃рство][25]. И бѣ (постерѣкаемъ саоулъ)[26] д҃вдомъ ѿ (того д҃не)[27] и потомъ. [И бысть ѿ оутрѣшнего д҃не, и нападе духъ (-)[28] лукавыи (ѿ г҃а) на саоула, и прорицаше посредѣ дому своего, и д҃вдъ поѧше въ (гусли)[29] ꙗкоже и по всѧ д҃ни, (-)[30] копїе (же) в руку саоулю. И вземъ саоулъ копїе и рече поражу д҃вда (-)[31] къ стѣнѣ, и оуклонисѧ д҃вдъ ѿ лица его двакщи][32]. И оубоѧсѧ саоулъ ѿ лица д҃вдва, [ꙗко (г҃ь бѣ)[33] с нимъ, (а)[34] ѿ саоула ѿступи][35]. И ѿстави его [саоулъ][36] ѿ себе, и постави его (въ ѡбласти своеи)[37] тысущника і исхожаше, и въсхожаше пре҃ люми. И бѣ д҃вдъ въ всѣхъ путехъ своихъ смыслѧ и г҃ь (бѣ) с нимъ. И видѣ саоу҃ ꙗко тои смыслитъ ѕѣло, и сумнѧшесѧ ѿ лица его. (-)[38] весь (же) і҃иль, і иоуда люблѧху д҃вда. ꙗко сеи въсхождаше і исхождаше, пре҃ лицемъ (всѣ҃) людiи. [И рече саоулъ къ д҃вду, се д҃щи моѧ большаѧ меровъ, сїю (тебѣ дамъ)[39] в жену, токмо буди м҃и въ с҃на силы, и побораи брани г҃ни, (-)[40] саоулъ (бо) рече да не будетъ рука моѧ на не҃, (но)[41] да буде҃ рука иноплеменническа. И рече д҃вдъ къ саоулу кто азъ есмь, и животъ (-)[42] ѿ҃ца моего въ і҃или, ꙗко да буду зѧть ц҃ркїи. И бысть въ времѧ егда дати ему меровъ д҃щерь саоулову д҃вдови, (-)[43] сїѧ (же) дасѧ (есроилю моладитьскому)[44] въ жену][45]. И възлюби (же) мельхола д҃щи саоулова д҃вда. И възвѣстиша се саоулу и оугодно бысть пре҃ очима его [слово то][46]. И р҃е саоулъ дамъ (-)[47] ему и будетъ ему на съблазнъ. И (будетъ бо)[48] на (немъ)[49] рука иноплеменнича. [И рече саоулъ къ д҃вду. (силъ)[50] ради будеши м҃и зѧть днесь][51]. И заповѣда саоулъ ѿроко҃ своимъ г҃лѧ. рцѣте вы таино д҃вду г҃люще. се ц҃рь хощетъ (дати за тѧ д҃щерь свою)[52], и вси ѿроцы (-)[53] любѧтъ тѧ, и ты буди зѧть ц҃рю. И г҃лаша ѿроцы саоуловы, въ оуши д҃вду г҃лы сїѧ. И р҃е д҃вдъ аще право (се есть) пре҃ очима вашима, иже быти м҃и зѧтемъ ц҃рю (-)[54] азъ (бо есмь) мужъ смиренъ и неславенъ. И възвѣстиша ѿроцы саоулу (си словеса)[55], ꙗже г҃ла д҃вдъ. И рече саоулъ, сице рцѣте д҃вдви. не хоще҃ ц҃рь съ богатество҃ (зѧта) но съ стом крае необрѣзаны҃ иноплеменническихъ. ѿмстити врагомъ ц҃ревымъ. (-)[56] саоулъ (бо) мышлѧше, [въдати д҃вда][57] в руцѣ иноплеменникомъ. И (възвѣстиша)[58] ѿроцы саоуловы (г҃лы сїѧ д҃вдви)[59]. И (оугодна быша словеса)[60] (си) пре҃ очима д҃вдовыма, еже быти в зѧта ц҃рви, [и не по многѣхъ д҃нехъ][61]. И въставъ д҃вдъ і иде самъ,

в҃ црс҃ г҃

и҆ мꙋ́жи є҆го (с ни́мъ). и҆ (ꙋ҆би́ша)[62] ѿ и҆ноплеме́нникъ, (с҃)[63], мꙋ́жъ, *и҆ (принесо́ша)[64] кра́є необрѣ́занїє и҆́хъ цр҃ю. (и҆ въда̀ є҆мꙋ̀) и҆ бы́сть зѧть цр҃ю. и҆ (вълда́сть)[65] є҆мꙋ̀ (цр҃ь) мельхо́лꙋ дщерь свою̀ въ женꙋ̀. И҆ ви́дѣ саꙋ́лъ ꙗ҆́кѡ гд҃ь (є҆́сть) съ дв҃домъ. и҆ ве́сь і҆и҃ль лю́битъ є҆̀. И҆ приложѝ (саꙋ́лъ ѿто́лѣ) (па́че боѧ́тисѧ дв҃да)[66]. [и҆ бы́сть (дв҃дъ ненави́димъ саꙋ́лѡ)[67] всѧ̑ дни̑. І҆ и҆зыидо́ша кн҃зи и҆ноплемеѧнически, и҆ бы́сть послѣ́днїи и҆схо́ и҆́хъ. (дв҃дъ (же) ра́зꙋменъ бѣ̀)[68] па́че всѣ́хъ слꙋ́гъ саꙋ́ловы̑. и҆ почте́сѧ и҆́мѧ є҆го ѕѣ́ло][69].

мужі з ним, і повбивали в чужинцях 200 мужів, *і принесли краї їхнього необрізання цареві, і дав йому, і став зятем царя, і цар віддав йому Мелхолу, свою дочку, за жінку. **28** І Саул побачив, що Господь є з Давидом і *що* ввесь Ізраїль його любить. **29** І відтоді Саул додав ще більше боятися Давида, і Давид був зненавиджений Саулом всі дні. **30** І вийшли князі чужинців, і був їхній останній похід. Давид же був розумний понад всіх слуг Саула. І його ім’я було дуже шанованим.

црс2. 3

Гл҃а, д҃і

И҆ гл҃а саꙋ́лъ къ і҆ѡ҆анада́нꙋ сн҃ꙋ своє́мꙋ и҆ къ всѣ́мъ ѻ҆́трокѡмъ свои́мъ. да ꙋ҆мертвѧ́тъ дв҃да. (но)[1] (і҆ѡ҆анада́нꙋ)[2] (же) сн҃ꙋ саꙋ́лю, ꙋ҆го́денъ бѧ́ше дв҃дъ ѕѣ́лѡ. И҆ възвѣстѝ (і҆ѡ҆анада́нъ)[3] дв҃дꙋ гл҃ѧ. [ѿц҃ъ мо́й саꙋ́лъ и҆́щетъ][4] (тѧ̀ ꙋ҆би́ти)[5], съхрани́сѧ ꙋ҆̀бо ꙋ҆́тро, заꙋ́тра (-)[6] скры́исѧ, и҆ сѧ́ди въ съкрови́щи. И҆ а҆́зъ и҆зыидꙋ̀ и҆ стан́ꙋ мол҆ѧсѧ ѿц҃ꙋ своє́мꙋ на селѣ̀ и҆дѣ́же а҆́ще є҆сѝ ты̀ (-)[7]. и҆ а҆́зъ гл҃ю (ѿц҃ꙋ своє́мꙋ ѡ҆ тебѣ̀)[8], (да и҆дѣ́же бꙋ́деши)[9] възвѣщꙋ̀ тѝ. И҆ гл҃а (і҆ѡ҆анада́нъ)[10] ѡ҆ дв҃дѣ бл҃гаѧ къ саꙋ́лꙋ ѿц҃ꙋ своє́мꙋ и҆ речѐ к немꙋ̀. є҆да̀ съгрѣшѝ ѿ црю (ра́бъ тво́й)[11] дв҃дъ (но мню̀) ꙗ҆́кѡ не съгрѣшѝ (ничи́мъже)[12], и҆ дѣ́ла (бо) є҆го бл҃га (сꙋ́ть) ѕѣ́лѡ. И҆ положѝ дш҃ꙋ свою̀ в рꙋ́кꙋ є҆го и҆ побѣдѝ и҆ноплеме́нника. и҆ сътворѝ гд҃ь сп҃се́нїє вели́ко (всемꙋ̀ і҆и҃лю. ты́ же вѣ́дѣ и҆ пора́довасѧ)[13]. и҆ почто̀ съгрѣша́єши въ кро́вь непови́ннꙋ, ꙋ҆би́ти (велѧ̀) дв҃да въсꙋ́е. И҆ послꙋ́ша саꙋ́лъ гл҃а (і҆ѡ҆анада́нь)[14] и҆ клѧ́сѧ (-)[15] (и҆) гл҃ѧ, живъ гд҃ь ꙗ҆́кѡ не ꙋ҆́мретъ (дв҃дъ). И҆ призва̀ (і҆ѡ҆анада́нъ)[16] дв҃да и҆ възвѣстѝ є҆мꙋ̀ всѧ̑ гл҃ы сїѧ̑. и҆ ввєдѐ (і҆ѡ҆анада́нъ)[17] дв҃да къ саꙋ́лꙋ, и҆ бѣ̀ пре҃ ни́мъ ꙗ҆́кѡ (и҆ пре́жде)[18]. И҆ приложи́сѧ бра́ни бы́ти на саꙋ́ла. и҆ ꙋ҆крѣпи́сѧ дв҃дъ и҆ побѣдѝ и҆ноплеме́нникъ. І҆ и҆збѝ (-)[19] ꙗ҆́звою вели́кою ѕѣ́лѡ. и҆ бѣжа́ша ѿ лица̀ є҆го. И҆ бы́сть дꙋ́хъ [-][20] лꙋка́въ на саꙋ́лѣ. и то́и в домꙋ̀ (своє́мъ) [почива́ше][21], и҆ ко́пїє в рꙋцѣ̀ є҆го. и҆ дв҃дъ поѧ́ше въ (гꙋ́сли)[22] своѧ̀. І҆ и҆ска́ше саꙋ́лъ (ѻ҆рꙋ́жїємъ разби́ти)[23] дв҃да, и҆ ѿстꙋпѝ дв҃дъ ѿ лица̀ саꙋ́лѧ. и҆ съкрꙋшѝ (саꙋ́лъ) ѻ҆рꙋ́жїє ѡ҆ стѣ́нꙋ, и҆ дв҃дъ (ѿше́дъ)[24] сп҃се́сѧ (в но́щь тꙋ̀)[25]. И҆ посла̀ саꙋ́лъ вѣ́стники в до́мъ дв҃двъ стрещѝ є҆го да ꙋ҆бїю́тъ є҆̀ (-)[26]. и҆ (по совѣ́тꙋ) възвѣсти дв҃дꙋ мелхо́ла жена̀ є҆го гл҃ющи. а҆́ще не (-)[27] сп҃сеши дш҃а своєѧ в но́щь сїю (то) ꙋ҆́тро ра́но ꙋ҆́мреши. И҆ (свѣсѝ)[28] мелхо́ла дв҃да ѻ҆ко́нцемъ, (-)[29] и҆дѐ, и҆ бѣжа и҆ (сп҃сесѧ)[30]. И҆ прїѧ́тъ мелхо́ла новопо-

Глава 19

1 І сказав Саул до Йоанатана, свого сина, і до всіх своїх слуг, щоб забили Давида. Але Йоанатанові ж, синові Саула, дуже милий був Давид. **2** І сповістив Йоанатан Давидові, кажучи: Мій батько Саул шукає тебе забити. Стережися, отже завтра вранці сховайся і сиди в схованці. **3** І я вийду, і буду просити мого батька в полі, де лиш ти будеш. І я говоритиму своєму батькові про тебе, щоб де лиш будеш, сповістив я тобі. **4** І заговорив Йоанатан про Давида по-доброму до Саула, свого батька, і сказав до нього: Хіба, о царю, згрішив твій раб Давид? Але гадаю, що не згрішив нічим, і діла ж його є дуже добрі, **5** і він поклав свою душу в свої руки і побив чужинця, і Господь зробив велике спасіння всьому Ізраїлеві. Ти ж побачив і зрадів. І навіщо грішиш проти невинної крові, наказуючи забити Давида без причини? **6** І послухався Саул голосу Йоанатана, і поклявся, і сказав: Живий Господь, що не помре Давид! **7** І покликав Йоанатан Давида, і сповістив йому всі ці слова. І ввів Йоанатан Давида до Саула, і він був перед ним, так як і раніше. **8** І додалася війна проти Саула, і скріпився Давид, і побідив чужинців, і вигубив *їх* дуже великою раною, і вони втекли від його лиця. **9** І був поганий дух на Савулі, і він спочивав у своїм домі, і спис у його руці. І Давид грав на своїх гуслях. **10** І намагався Саул списом пробити Давида, і Давид відступив від лиця Саула, і Саул вдарив списом в стіну, і Давид відійшовши, спасся. **11** І в тій ночі послав Саул послів до дому Давида стерегти його, щоб його убити. І за нарадою сповістила Давидові Мелхола, його жінка, кажучи: Якщо в цій ночі не спасеш свою душу, то завтра рано помреш. **12** І спустила Мелхола Давида вікном, він пішов і втік, і спасся. **13** І

взяла Мелхола полотно і поклала на ліжко, і платок, який клала йому на голову, і покрила їх одежею. **14** І Саул послав послів, щоб взяли Давида, і вона казала, що він хворий. **15** І Саул послав вдруге, щоб поглянули на Давида, кажучи: Принесіть його до мене на ліжку, щоб я його забив. **16** І прийшли слуги, і ось на ліжку полотно і платок, і те, що було на його голові. **17** І сказав Саул до Мелхоли: Що це ти задумала і відпустила мого ворога, і він спасся від мене? І сказала Мелхола Саулові: Сам мені сказав: Відпусти мене, якщо ж ні, то тебе уб’ю. **18** І Давид втікши, спасся. І пішов він до Самуїла до Сарматема, і висказав йому все, що йому вчинив Саул, і пішли Давид і Самуїл, і сіли на суді в Рамі. **19** І сповіщено це Саулові. **20** І послав слуг Саул схопити Давида, і вони побачили збір пророків, і Самуїл вповні стояв над ними, і був божий дух на слугах Саула, і вони почали пророкувати. **21** Сповістили Саулові і він послав інших послів, і почали пророкувати і ті. І додав Саул послати третіх слуг, і почали і ті пророкувати. **22** І Саул розлютився великим гнівом і сам пішов до Сарматема, і прийшов до великого джерела, що в Сетіїн. І запитав Саул, *і* сказав: Де є Самуїл і Давид? І сказали: Ось є в Натеті, в Рамі. **23** І пішов він до Натета, що в Рамі, і був і на ньому божий дух, і він ішов, ідучи *і* пророкуючи, доки не прийти йому до Натота, що в Рамі. **24** І він роздягнувся зі своєї одежі і пророкував перед всіма ними цілий той день і цілу ту ніч. Через це говорили: *Чи і Саул є між пророками?

вищ. 10

гребалнаꙗ, и положи на одрѣ, и (пла иже полагаше)[31] (ему на главѣ)[32], и покры а ризами. И посла саоулъ слуги да имутъ дв҃да. и (глаше)[33] ꙗко боленъ есть. и [посла саоулъ (второе)[34] да оглѧдаютъ][35] дв҃да гл҃ѧ. принесѣте и на одрѣ къ мнѣ, да оумрьщвлю и азъ. И (пріидоша)[36] слуги, и се новопогребалнаꙗ на одрѣ. и (оубрусъ і иже бѣ)[37] на главѣ его. И рече саоулъ къ мелхолѣ. что се (помыслила еси)[38], и ѿпустила еси врага моего, и гонзе мене. и ре мелхола саоулови. са (ми) рече ѿпусти мѧ. аще ли ни (то) погублю тѧ. И дв҃дъ (бѣжа)[39] спасесѧ. і иде къ (самоилу)[40] въ (сармадему)[41]. і (исповѣдавъ)[42] ему вса, елико сътвори ему саоулъ. і (идоста)[43] дв҃дъ и (самоилъ)[44]. и сѣдоста (на судищи)[45] в рамѣ. И възвѣстисѧ (се) саоулу (-)[46]. и посла (слуги саоулъ)[47] ꙗти дв҃да. и видѣша съборъ прр҃къ. и (самоилъ)[48] стоаше всѧко над ними. и бысть (дх҃ъ бж҃іи на слугахъ саоулихъ)[49]. и начаша прорицати. (възвѣстиша)[50] саоулу, и посла (другіѧ слуги)[51], и прорицати начаша и тіи. и приложи саоулъ послати слуги третіи, и начаша (и тіи прорицати)[52]. И разгнѣвасѧ гнѣвомъ (великимъ) саоулъ. і иде (-)[53] самъ въ (сармадему)[54]. и (пріиде)[55] до кладѧѕѧ [великого][56], иже (есть) (седіинъ)[57]. и въпроси (саоулъ) (-)[58] рече гдѣ (есть) самои и дв҃дъ. и рѣша се (есть) въ (надедѣ)[59], в рамѣ. І иде (-)[60] в (надоды)[61], (ꙗже) в рамѣ. и бысть и на томъ дх҃ъ бж҃іи. і идаше идыи прорицаѧ, дондеже пріити ему в (надоду)[62] (ꙗже) в рамѣ. И съвлечесѧ съ ризъ своихъ. и прорицаше предо (всѣми) ими (-)[63] весь дн҃ь тои, и всю нощь (ту). того ради глх҃у, *аще и саоулъ (есть) въ прр҃цѣхъ.

вы і

Глава 20

1 І втік Давид з Навата до Рами, і приходить до Йоанатана. І сказав: Що я зробив? Яка моя неправда і чим згрішив я пред твоїм батьком, що шукає мою душу? **2** І сказав йому Йоанатан: Зовсім ні, бо не помреш. Ось бо не вчинить мій батько велике чи мале слово і не відкриє мого вуха. І чи сховає мій батько це слово від мене? Хай це не буде. **3** І відповів Давид Йоанатанові, і сказав: Знаючи, знає твій батько, що я знайшов ласку перед твоїми очима, і так говорить: Не сповіщу Йоанатанові цього, що ось я задумав. Але живе Господь і живе твоя душа, бо щоб збулося так, як я сказав: між мною і між батьком твоїм смерть. **4** І сказав знову Йоанатан до Давида:

Гл҃а, к.

И ѿбѣже дв҃дъ ѿ навада въ раму. и (пріиде)[1] къ (иоанадану)[2]. и ре что сътвори. (-)[3] что неправда моѧ. и что съгрѣши пре ѿцемъ твои да ищетъ дш҃а моеѧ. И рече ему (иоанаданъ)[4] никакоже (оубо)[5] не имаши оумрѣти. се (бо) не иматъ сътворити ѿц҃ъ мои гл҃а велика и мала, и не ѿкрыетъ оуха моего. и что ꙗко скрыетъ ѿц҃ъ мои гл҃ъ сеи (ѿ мене). не (буди)[6] се. И ѿвѣща дв҃дъ (иоанадану)[7] и ре. (вѣстъ свѣдыи)[8] ѿц҃ъ твои ꙗко обрѣтохъ бл҃гть пре очима твоима, и (тако глетъ)[9] не (възвѣщу)[10] сего (иоанадану)[11], что се оумыслихъ, но живъ г҃ь и жива дш҃а твоѧ, ꙗкоже (бо) рекохъ исполнитсѧ межи мною и [межи ѿцемъ твои смр҃ть][12]. И рече

(паки) (ӥѡ҆ана҆да́нъ)[13] къ дв҃дꙋ, что҆ хо́щетъ дш҃а твоѧ̀ (-)[14] да сътворю̀ ти҆· И҆ рече дв҃дъ къ (ӥѡ҆ана҆да́нꙋ)[15], се оу҆бо новомѣ́сѧчїе (е҆сть) оу҆тро и҆ а҆́зъ сѣдыи не сѧ́дꙋ съ црⷭ҇емъ ꙗ҆сти, и҆ по́слеши мѧ̂ и҆ скрыю́сѧ на́ поли до́ вечера [тре́тїѧго][16]. И҆ (а҆́ще) съзира́ѧ съзрй (-)[17] ѿц҃ъ тво́и, и҆ речеши просѧ́сѧ проси̇ оу҆ мене̇ дв҃дъ, ѿи҆ти̇ въ (видле-о́мъ)[18] гра́дъ свои, ꙗ҆́ко жрътва (дн҃е)[19] та́мо все-мꙋ племе́ни· А҆́ще ли се рⷱ҇е бл҃го миръ рабꙋ̀ тво-е҆мꙋ, (-)[20] а҆́ще ли лю́то ѿвѣща́етъ ти҆, разꙋ-мѣ́и ꙗ҆́ко съврьши́тсѧ ѕло́ба ѿ него· И҆ (та́ко) сътвори́ши мл҃ть съ рабо́мъ твои҆̑, ꙗ҆́ко [завѣ-то́мъ гн҃имъ въвѣ́лъ е҆си][21] раба̀ свое҆го къ себѣ̂, и҆ а҆́ще е҆сть непра́вда в рабѣ̂ твое҆мъ, побі́и мѧ̂ ты са́мъ, и҆ къ ѿц҃ꙋ твое҆мꙋ почто̀ (-)[22] (мѧ̂ и҆́маши води́ти)[23]. И҆ рече (ӥѡ҆ана҆да́нъ)[24] никакоже (не бꙋ́ди се)[25], е҆гда̀ бо разꙋмѣва́ѧ въразꙋмѣ́ю, ꙗ҆́ко (е҆щѐ не) сконча́сѧ ѕло́ба ѿц҃а мое҆го, е҆же прї-ти̇ на тебѣ̂, (то и҆)[26] въ гра́дехъ твои҆хъ (те-бѣ̂ възвѣщꙋ)[27]. И҆ рече дв҃дъ къ (ӥѡ҆ана҆да́нꙋ)[28], кто възвѣсти́тъ ми̂, а҆́ще ѿвѣща́етъ ѿц҃ъ тво́и ѕлⷭ҇ѣ· И рече (ӥѡ҆ана҆да́нъ)[29] къ дв҃дꙋ и҆ди̇ и҆ пребꙋ́ди на́ поли, і и҆до́ста о҆́ба на́ поле· И҆ рⷱ҇е (ӥѡ҆-а҆нада́нъ)[30], къ дв҃дꙋ, г҃ь б҃ъ і҆и҃левъ вѣ́стъ ꙗ҆́ко и҆скꙋшꙋ̀ ѿц҃а мое҆го. ꙗко а҆́ще (не о҆жесточи́тсѧ заоу́тра и҆́ли до тре́тїаго дн҃е)[31]. и҆ се бл҃го бꙋ́дⷮ҇е о҆ (тебѣ̂) дв҃дѣ. и҆ не и҆́мамъ посла́ти к тебѣ̂ на́ поле· (И҆ възвѣсти́ти сїѧ въ оу҆́ши твои.) се-же да сътвори́тъ [г҃ь][32] (ӥѡ҆ана҆да́нꙋ)[33], (-)[34] сїе да приложи́тъ. (и҆ а҆́ще ли же въсхо́щетъ ѿц҃ъ мой сътвори́ти ѕла́ѧ тебѣ)[35]. (то) и҆ (се) ѿкрыю̇ оу҆́хꙋ твое҆мꙋ. и҆ послю̀ тѧ̂, і и҆́деши въ ми́ръ, и҆ бꙋдетъ г҃ь с тобо́ю. ꙗ҆́коже бѣ̂ съ ѿц҃емъ мои́мъ· И҆ а҆́ще и҆ е҆щѐ жи́вꙋ сꙋщꙋ (ми̂). да сътвори́ши [съ мно́ю мл҃ть гн҃ю][36]. и҆ а҆́ще смр҃тїю оу҆мрꙋ̀, да не ѿи҆́мешн мл҃ти твое҆ѧ ѿ до́мꙋ мое҆го до́ вѣ-ка. и҆ а҆́ще (и҆) ѿи҆́метъ (б҃ъ)[37] враги̇ дв҃двы, ко-гождо ѿ лица̀ земли̇. [да о҆браща́етсѧ][38] и҆́мѧ (ӥѡ҆ана҆да́не)[39] в до́мꙋ дв҃двѣ· (И҆ сътвори̇ завѣ́тъ ӥѡ҆ана҆да́нъ съ до́момъ дв҃двымъ гл҃ѧ.) і и҆зы́-щетъ г҃ь враги̇ дв҃двы· *И҆ приложи̇ (ӥѡ҆ана҆да́нъ)[40] клѧ́тисѧ дв҃дви. ꙗ҆́ко възлюби̇ дш҃ꙋ любѧ́щꙋю е҆го· И҆ рече (ӥѡ҆ана҆да́нъ)[41] (къ немꙋ̀). оу҆́тро (е҆сть) но́во мѣ́сѧчїе, и҆ въспомѧне́шисѧ ꙗ҆́ко (пра́зно бꙋ-детъ)[42] сѣде́нїе твое̇· (Ѕы҆ же)[43] преме́длиши три дн҃и. и҆ (пребꙋ́деши на мѣ́стѣ твое҆̑)[44] и҆дѣ́же съ-кры́ешисѧ въ дн҃ь дѣла́нїѧ. и҆ сѧ́деши при (о҆р-га́вѣ)[45] о҆́номъ· И҆ а҆́зъ тре́тїѧго дн҃е и҆зыидꙋ̀ (стрѣлѧ́ючи стрѣла́ми, и҆ стрѣлю̀ до а҆магъга́-рїѧ)[46]. И҆ (посе́мъ)[47] послю̀ о҆́трока гл҃ѧ, и҆ди̇ (и҆) о҆бра́щи ми̂ стрѣлꙋ̀, (и҆) а҆́ще рекꙋ̀ (-)[48] о҆́трокꙋ (бли́зъ е҆сть)[49] стрела̀ ѿ тебѐ, и҆ зд҃ѣ возми ю̇ (и҆

в цр҃ ка

Що бажає твоя душа, щоб я тобі вчинив? **5** І сказав Давид до Йоанатана: Ось, отож, завтра є новий місяць, і я сідаючи, не сяду їсти з царем, і пошлеш мене і сховаюся на полі до третього вечора. **6** І якщо зауважуючи, зауважить твій батько, і скажеш: Просячи, попросив в мене Давид піти до Вифлеєма, свого міста, бо сьогодні там жертва цілого племені. **7** Якщо ж це скаже: Добре, *то* мир твоєму рабові; і якщо тобі жорстко відповість, – знай, що злоба ним виконана. **8** І так зробиш милосердя з твоїм рабом, бо господнім завітом ти ввів до себе свого раба, і якщо є неправда в твоєму рабові, забий мене ти сам, а до батька твого навіщо мене введеш? **9** І сказав Йоанатан: Ніяк хай це не буде! Бо коли пізнаючи пізнаю, що ще не виповнилася злоба мого батька, щоб іти проти тебе, то і в твоїх містах тобі звіщу. **10** І сказав Давид до Йоанатана: Хто сповістить мені, якщо твій батько відповість жорстко? **11** І сказав Йоанатан до Давида: Іди і зостань в полі. І пішли оба на поле. **12** І сказав Йоанатан до Давида: Господь Бог Ізраїля знає, що випробую мого батька, якщо не твердим стане завтра або до третього дня. І ось добро буде для тебе Давиде, і не буду посилати до тебе у поле. І сповіщу це до вух твоїх. **13** Це ж хай вчинить Бог Йоанатанові, це хай додасть. І якщо ж забажає мій батько зробити тобі зло, то і це відкрию твоєму вухові. І пошлю тебе, і підеш в мирі, і буде Господь з тобою, так як був з моїм батьком. **14** І якщо іще живим буду я, вчиниш зі мною господнє милосердя. І якщо смертю помру, **15** не забереш твого милосердя від мого дому навіки. І якщо й забере Господь ворогів Давида, кожного з лиця землі, **16** хай знайдуть ім’я Йоанатана в домі Давида. І зробив Йоанатан завіт з домом Давида, кажучи: І вишукає Господь ворогів Давида. **17** *І додав Йоанатан клястися Давидові, бо полюбив душу, яка його полюбила. **18** І сказав Йоанатан до нього: Завтра є новий місяць, і згадають тебе, бо порожнім буде твоє крісло. **19** Ти ж забаришся на три дні. І останешся на твоїм місці, де сховаєшся в дні діла. І сядеш при тому орґаві. **20** І я третього дня вийду стріляти стріли, і вистрілю до амангарія (=мета єв.). **21** І після цього пошлю слугу, кажучи:

црс2. 21

Іди і знайди мені стрілу. І якщо скажу слузі: Стріла є близько до тебе і тут візьми її, – і ти ходи до мене, розумітимеш, що мир тобі і немає тобі лукавства, живе Господь. **22** Якщо ж так скажу слузі: Подалі від тебе стріла і після тих, – то іди, бо тебе послав Господь. **23** І слова, які я сказав і ти, – ось Господь є свідок між тобою і мною навіки. **24** І сховався Давид на полі, і прийшов новий місяць. І прийшов цар до столу їсти. **25** І сів цар на своїм кріслі, так як і завжди, на кріслі при стіні; і випередив Йоанатана, і сів Авеннир з боку Саула, і порожнім було місце Давида. **26** І Саул не сказав нічого в тому дні, бо подумав в собі, що задля цього з нами не сів, тому що є нечистим і тому що не очистився. **27** І сталося на другий день місяця, в 2-й день також порожнім було місце Давида, і сказав Саул до Йоанатана, свого сина: Що це не прийшов син Єссея до столу ані вчора, ані сьогодні? **28** І відповів Йаонатан до Саула: Давид попросився у мене піти до Вифлеєму, свого міста, **29** і сказав: Відпусти мене сьогодні до Вифлеєму, бо в місті є жертва нашого племені, бо мені заповіли мої брати. І тепер, як знайшов я ласку в твоїх очах, піду сьогодні і побачу моїх братів. Задля цього він не прийшов до царського столу. **30** І дуже розгнівався Саул гнівом на Йоанатана, і сказав йому: Сине матерів вповні заслаблих, бо хіба не знаю, що ти є спільником сина Єссея на твій сором і на сором відкриття твоєї матері! **31** Бо в усі дні, що жити буде на землі окаянний син Єссея, не закріпишся ти ні твоє царство. Отже, тепер пославши, приведи до мене, бо цей є сином смерті. **32** І відповів Йоанатан Саулові, своєму батькові, і сказав: За що вмирає, що вчинив? **33** І Саул зброю схопив на Йоанатана, щоб його убити, і зрозумів Йоанатан, що вже сповнилася злоба його батька, щоб убити Давида. **34** І від трапези відскочив Йоанатан в гніві, будучи розлюченим, і не їв хліба в другому дні місяця, тому що жалоба по Давиді. Бо над ним завершив злобу його батько. **35** І сталося вранці, і вийшов Йоанатан у поле, так як заповів на свідчення Давидові, і з ним малий слуга. **36** І сказав слузі: І біжи, і знайди мені стріли, якими я стріляю. І слуга побіг, щоб принести її, і він вистрілив стрілою за ним. **37** І прийшов слуга до місця стріли, де вистрілив Йоанатан, і закричав Йоанатан вслід

ты) иди (къ мнѣ буди разумѣвая) яко миръ тебѣ, и нѣсть (ти лукавно)[50], живъ г҃ь. Аще (же) тако реку юноши (подалеи)[51] стрела ѿ тебѣ, и по тѣхъ (то), иди яко посла тя г҃ь, и (г҃лы)[52] (яже азъ г҃лахъ)[53] и ты, се г҃ь свѣдѣтель (есть) межи (тобою и мною)[54] до вѣка. И (скрыся)[55] д҃въ на селѣ. и (прїиде)[56] новомѣсячїе. и (прїиде)[57] ц҃рь на трапезу ясти. И сѣде ц҃рь на сѣдалищи своемъ якоже и (п҃рно)[58], на сѣдалищи при стѣнѣ. и прежде вари (иоанадана)[59]. и сѣде (авениръ)[60] ѿ възглавница саула. и празно быстъ мѣсто д҃вдво. И не г҃ла саулъ ничтоже в (тои д҃нь)[61]. (помысли бо в себѣ)[62] (яко сего ради с нами не сяде понеже)[63] нечистъ есть (и) зане не очистися. И бысть наутрїя м҃ца, в д҃нь, в҃, (такожде)[64] празно бысть мѣсто д҃вдво, и рече саулъ къ (иоанадану)[65] с҃ну своему. что се не прїиде с҃нъ їессеовъ (ни)[66] вчера (ни)[67] д҃нє на трапезу. И (рече)[68] (иоанаданъ)[69] къ саулу (-)[70], просися (у мене д҃вдъ)[71] (-)[72] въ (видлеомъ)[73] градъ свои ити. И рече пусти мя (н҃нѣ въ видлеѡ) яко жрътва колѣна нашего въ градѣ (есть). (-)[74] заповѣдаша (бо) ми братїя моя. и н҃нѣ обрѣтохъ ли бл҃гть пр҃е очима твоима да иду (н҃нѣ), и узрю братїю мою. сего ради не прїиде на трапезу ц҃реву. И разгнѣвася гнѣвомъ саулъ на (иоанадана)[75] ѕѣло. и р҃е ему с҃не м҃трїи само ослабленыхъ. не вѣдѣ ли бо яко причастникъ (с҃ну їессеову еси)[76]. въ срамоту твою, и въ бестудїе ѿкровенїя м҃три твоея. Яко въ вся д҃ни (оканныи), (с҃нъ їессеовъ еже)[77] жити имать на земли. не (укрѣпишися ты ни)[78] ц҃рство твое. н҃нѣ убо пославъ поими (къ мнѣ)[79], яко с҃нъ с҃мрти (есть) сеи. и ѿвѣща (иоанаданъ)[80] саулу [ѿ҃цу своему, и р҃е][81] за что умираетъ что сътвори. и взятъ саулъ оружїе на (иоанадана)[82] да (и умрьтвитъ)[83], и разумѣ (иоанаданъ)[84], яко (уже) съвршися ѕлоба (-)[85] ѿ҃ца его, да умрътвитъ д҃вда. И въскочи (иоанаданъ)[86] (съ гнѣвомъ гнѣвашася ѿ трапезы)[87]. и не ястъ (хлѣба въ (д҃нь) вторыи м҃ца)[88], яко жалоба по д҃вдѣ. яко съвръши (ѕлобу) о немъ ѿ҃цъ его. И бысть заутра. ї изыиде (иоанаданъ)[89] на село, яже заповѣда о свѣдѣнїи д҃вдвѣ. и отрокъ малъ с нимъ. И рече отрокови, (и) течи (и) обрящи ми стрелы яже азъ стрѣляю. и отрокъ тече, (принести ю,) и онъ стрели стрелою, (за него)[90]. и прїиде отрокъ до мѣста стрелы идѣже стрелилъ (иоанаданъ)[91]. и възопи (иоанаданъ)[92] въ слѣдъ отрока (своего). (ї) и рече тамо стрела ѿ тебе (-)[93].

И҆ (па́ки) возопѝ (і҆ѡанада́нъ)[94] въ слѣ́дъ ѻ҆́трока своегѡ. (и҆ рече)[95] (потщи́сѧ ско́ро)[96] и҆ не замедли̇. и҆ собра̀ ѻ҆́трокъ (і҆ѡанада́нꙋ)[97] стрѣ́лы, [и҆ принесѐ][98] (ѧ҆̀) къ господи́нꙋ своемꙋ. И҆ ѻ҆́трокъ не вѣ́дѧше ничто́же. ра́звѣ (і҆ѡанада́нъ)[99] и҆ дв҃дъ, вѣ́дѧше глы. И҆ [ѿда̀ (і҆ѡанада́нъ)[100]][101] ѻ҆ру́жїе своѐ ѻ҆́трокꙋ своемꙋ. и҆ рⷱ҇е ѻ҆́трокꙋ си, и҆ди̇ (и҆) ѿнеси̇ во́ грⷣа. (-)[102] Ꙗ҆́коже и҆де ѻ҆́трокъ, и҆ дв҃дъ воста̀ ѿ е҆ргава. и҆ паⷣ на́ (землю)[103] поклони́сѧ е҆мꙋ три́жды. и҆ ѡ҆блобыза́стасѧ ко́ждо (-)[104]. и҆ пла́касѧ ко́ждо по и҆́скренемъ си, до сконча́нїѧ вели́ка. И҆ рече (і҆ѡанада́нъ)[105] [дв҃дꙋ][106], и҆ди̇ с ми́ромъ. (-)[107] ꙗ҆́коже клѧ́хове́сѧ мы ѻ҆́ба и҆менемъ гнⷭ҇имъ глⷭ҇юще. гь е҆сть свѣдѣ́тель междꙋ мно́ю и҆ тобо́ю, и҆ междꙋ сѣменемъ (твоимъ и҆ междꙋ сѣменемъ моимъ)[108] до́ вѣка. И҆ (воставъ)[109] дв҃дъ и҆ ѿи́де, (-)[110] (і҆ѡанада́нъ)[111] вни́де во́ грⷣа.

за своїм слугою, і сказав: Там стріла від тебе. **38** І знову закричав Йонатан вслід за своїм слугою, і сказав: Поспішись, швидко, і не барися. І зібрав слуга Йоанатана стріли, і приніс їх до свого пана. **39** І слуга не знав нічого, за винятком Йоанатана і Давида, він знав слово. **40** І віддав Йоанатан свою зброю своєму слузі, і сказав своєму слузі: Іди і віднеси до міста. **41** Як слуга пішов, і Давид встав з ергава, і впавши на землю, поклонився йому тричі. І поцілувалися, кожний, і заплакав кожний за своїм ближнім до великого кінця. **42** І сказав Йоанатан Давидові: Іди з миром. Так як ми оба поклялися господнім іменем, кажучи: Господь є свідком між мною і тобою, і між твоїм насінням і між моїм насінням довіку. **21,1** І вставши Давид, і пішов, Йоанатан ввійшов до міста.

Глⷡ҇а, ка҃

И҆ (прїи́де)[1] дв҃дъ въ (црⷦ҇ковь)[2] къ а҆вимеле́хꙋ і҆ере́ю. і (и҆зы́иде)[3] а҆вимеле́хъ въ срѣте́нїе е҆мꙋ. и҆ речѐ е҆мꙋ что се ты̀ е҆ди́нъ (е҆си), и҆ (нѣ́сть) никогѡ̀ с тобо́ю. И҆ речѐ дв҃дъ і҆ере́ови црь заповѣ́да ми глъ дне́сь, и҆ рече къ мнѣ, никто́же да не разꙋмѣ́етъ гла е҆гоже а҆зъ ради пꙋща́ю тѧ. и҆ ѻ҆ не́же а҆зъ [заповѣ́даю][4] ти и҆ ѻ҆́троки ѻ҆ставихъ. на мѣ́сте глемемъ (е҆мъмо́нимъ)[5]. И҆ нн҃ѣ (е҆́сть)[6] ли (гдѣ ꙋ тебѐ)[7], є҃ хлѣбъ да́ждь (ми)[8] е҆ли́ко и҆маши. И҆ ѿвѣща̀ і҆ере́и дв҃дви и҆ рⷱ҇е нѣ́сть хлѣбы про́сты (ꙋ менѐ)[9]. но (сꙋть хлѣби (ꙋ менѐ) свщ҃ени)[10]. (храни́ми тѣмъ, и҆же)[11] чисти (-)[12] сꙋть ѿ (жеⷩ҇)[13] и҆ (ті и҆)дѧ́тъ (ѧ҆̀). И҆ ѿвѣща̀ дв҃дъ і҆ере́ови (-)[14] речѐ (-)[15]. (и҆ мы)[16] (е҆смы чисти ѿ женъ)[17]. (ѿ)[18] третїѧго днⷭ҇е, (и҆ до днⷭ҇е), ѿне́лѣже (и҆зыидо́хомъ)[19] на пꙋть. (и҆ сꙋть)[20] (ѻ҆́троцы вси)[21] чисти, *и҆ (пꙋть се́и)[22] (е҆сть) чи́стъ. зане ѻ҆свѧтитсѧ дне́сь сосꙋдъ ради моихъ. И҆ да́сть е҆мꙋ (і҆ере́и а҆вимеле́хъ)[23] хлѣ́бы прⷣложе́ныѧ, ꙗ҆́ко не бѣ тꙋ (и҆ного) хлѣба (ті бо бѣхꙋ е҆ди́ни хлѣби принесени)[24] и҆хже взѧ́ша прⷣе лицемъ гнⷭ҇имъ. (и҆ то́и да́сть ѧ҆̀ е҆мꙋ в то́и днь)[25]. И҆ (бѣ тꙋ)[26] е҆ди́нъ ѻ҆́трокъ саоу́ловъ въ днь ѻ҆́нъ, держа́и ю҆ное ста́до прⷣе гмъ. і и҆мѧ е҆мꙋ (і҆доі́къ)[27] сѷринъ. (старѣ́ишина ѿ пастырь саоу́ловыхъ. и҆ се́и) пасѧ̀ мски̇ саоу́ловы. И҆ рече дв҃дъ къ а҆вимеле́хꙋ. виждь а҆ще е҆сть здѣ (оу тебѐ)[28] копїе (и҆ щи́тъ)[29] ꙗ҆́ко (копїѧ̀)[30] моегѡ (ни)[31] ѻ҆рꙋ́жїѧ (моегѡ) не взѧхъ (съ собо́ю)[32]. ꙗ҆́ко (црⷭ҇во повеле́нїе напра́сно ми бѣ)[33]. И҆ рече і҆ере́и. се (копїе)[34] (голиꙗ́да)[35] и҆ноплеме́нника е҆гоже ты оу҆би

маⷮ҇ ві҃ маⷬ҇ в҃ лꙋ҃ ѕ҃

Глава 21

2 І прийшов Давид до церкви, до Авімелеха, священика. І вийшов Авімелех йому назустріч, і сказав йому: Що це ти є сам, і немає з тобою нікого? **3** І сказав Давид священикові: Цар сьогодні заповів мені слово, і сказав до мене: Хай ніхто не довідається про справу, задля якої я тебе посилаю і про яку я тобі заповідаю. І залишив слуг я на місці, що зветься Еммоїм. **4** І тепер чи є десь у тебе 5-ть хлібів? Дай мені, скільки маєш. **5** І відповів священик Давидові, і сказав: Немає у мене звичайних хлібів, але є у мене священні хліби, бережені для тих, що є чисті від жінок, і ті їх їстимуть. **6** І Давид відповів священикові, сказав: І ми є чисті від жінок від третього дня і до сьогодні, відколи ми вийшли в дорогу. І всі слуги є чисті, *і ця дорога є чиста, тому що освятяться сьогодні задля моєї зброї. **7** І дав йому Авімелех, священик, хліби предложення, бо не було там іншого хліба, бо ті були одинокі хліби принесені, яких взяли з-перед господнього лиця. І той дав їх йому в тому дні. **8** І був там в тому дні один зі слуг Саула, що був над молодим стадом перед Господом, і ім’я його Ідоїк-Сирієць, старший над пастухами Саула. **9** І цей пас ослів Саула. І сказав Давид до Авімелеха: Поглянь чи є тут у тебе спис, чи щит, бо *ані* мого списа, ані моєї зброї я не взяв з собою, бо царський наказ для мене був несподіваним. **10** І сказав священик: Ось спис Ґоліята, чужинця, якого ти забив в долині, і він стоїть

мат. 12 мар. 2 лук. 6

завинений в одежі за святою трапезою. І його візьми, якщо тобі на потребу, бо тут немає іншого, за винятком цього. І сказав Давид: Коли немає іншого, то дай мені його. **11** І дав йому його. І вставши, Давид в тому дні втік з-перед лиця Саула. І пішов Давид до Акхуса, царя Ґета. **12** І сказали слуги Акхуса до нього: Чи не є цей Давид, що був царем у своїй землі? І чи не цьому вийшли назустріч жінки радіючи, кажучи: Побив Саул в своїх тисячах, а Давид в своїх десятках тисяч? **13** І Давид поклав цей голос у своїм серці і дуже перелякався Акхуса, царя Ґета. **14** І його лице змінилося перед ним з переляку, і він перемінив *його* в тому дні! І він бив по брамах міста наче у бубон, і тряс своїми руками, і впадав при дверях міста, і його слина текла по його бороді. **15** І сказав Акхус до своїх слуг: Ось ви побачили чоловіка бідного на розум! Навіщо і ввели ви до мене? **16** Чи тому що я не мав такого чоловіка, задля того ви його ввели, щоб біснувався переді мною? Якщо так, хай не входить до мого дому. І Давид відійшов звідти, і спасся.

на оудолїи (-)[36], и то (в ризу обитое)[37] (стоитъ за стою трапезою). (и то възми аще ти есть на потребу)[38], нѣсть бо иного (здѣ кромѣ сего)[39]. и ре҃ двдъ яко нѣсть (ино обаче)[40] даждь ми е. и дасть (ему е)[41]. И (въставъ)[42] двдъ (-)[43] (в той днь, бѣжа)[44] ѿ лица саоулова. и прїиде двдъ къ аксхусу црю гедску, и рѣша отроцы аксхусови к нему нѣсть ли сей двдъ (бывый) црь въ (своей) земли, (и) не сему ли изыдоша противу жены ликующе гла. побѣди саоу҃ со тысящами своими. (а)[45] двдъ съ тмами своими, и положи двдъ (гласъ сїи)[46] на срцы свое҃ и оубояся ѕѣло, (-)[47] аксхуса цря гедъска. І измѣнися лице ему пред ни҃ (ѿ оужасти). и претворися въ днь той. и бїяше оу врата граду (яко въ тимпанъ), и тресяше руками своими, и паде оу вратъ (граду)[48]. и слины его течаше по брадѣ его. И рече аксхусъ къ отрокомъ своимъ се видѣсте мужа скудна разумом почто (и въведосте)[49] къ мнѣ. егда не имѣхъ ли (азъ такого мужа)[50] того ли ради въведосте и, да бѣснуется предо мною, (аще тако)[51] да не входитъ въ домъ [мои][52] и ѿиде (двдъ ѿтуду)[53] и спссеся.

Глава 22

1 І прийшов він до Ядаламської печери, і його брати, і дім його батька, почувши, прийшли туди до нього. **2** І зібралися до нього всі, що були в бідах, і всі, що в нещасті, і всі, що в скруті, і він був над ними володарем. І було з ним яких чотириста мужів. **3** І відійшов Давид звідти до Маситата моавітського. І сказав Давид до царя моавського: Хай буде мій батько і моя мати тут, у тебе, доки *не* побачу, що вчинить мені Бог. **4** І він ублагав моавського царя, і вони жили у нього в усі дні, коли Давид був у тому володінні. **5** І сказав пророк Ґад до Давида: Не сиди в цьому володінні, вставши, іди до володіння Юди. І Давид пішов, і прийшов, і сів в місті Сирих. **6** І почув Саул, що з'явився Давид і мужі, що з ним, і Саул сидів в горі, на башті в Рамі, і спис в його руках, і всі його слуги окружали його. **7** І сказав Саул до своїх слуг, що стояли перед ним: Послухайте сьогодні, сини Веніямина, чи поправді всім вам дасть син Єссея поля і виноградники і поставить всіх вас сотниками і тисячниками? **8** Бо всі ви змовилися проти мене, і ніхто з вас не розповідає мені про нього нічого. Мій син поклав завіт з сином Єссея, і немає з вас ні одного, що

Гла, кв.

И (прїиде)[1] в пещеру (иадаламъску)[2], и (слышавше)[3] братїя его и домъ ѿца его, (-)[4] (прїидоша)[5] к нему тамо. И събрашася к нему (вси сущи въ бѣдах)[6]. и (вси)[7] иже въ ѕлѣ, и (вси)[8] иже (в печалѣ)[9], и бѣ ими обладаяи и бяше с нимъ яко, у҃, мужъ. И ѿиде двдъ ѿтуду в (масидадъ)[10] моавитскїи. и рече (двдъ) къ црю моавитску. да будетъ (мои ѿцъ)[11], и мати моя оу тебе (здѣ), дондеже (вижу)[12] что сътворитъ мнѣ бгъ. И оумолися (-)[13] црю моавску, и пребываху оу него по вся дни сущи двду въ области (той). И рече гадъ прркъ къ двду. не сѣди въ области (сеи), (повставъ иди)[14] въ (область)[15] їоудину ї иде двдъ. и (прише)[16] и сѣде въ градѣ (сирихъ)[17]. И слыша саоулъ. яко явися двдъ и мужи иже с нимъ, и саоулъ сѣдяше на холмѣ на (столѣ)[18] в рамѣ, и копїе в руку его, и вси отроцы его прѣстояху ему. И ре҃ саоулъ къ отрокомъ своимъ прѣстоящимъ ему (-)[19] слышите (нн҃ѣ)[20] снве венїаминовы аще въистинну всѣ вамъ. дасть снъ їессеовъ. села и винограды, и (поставитъ вы вси)[21] сотники, и тысущники. Яко (вси съгласистеся)[22] на мя и (никтоже васъ не повѣдаетъ ми о немъ ничтоже)[23] положи завѣтъ снъ мои съ сномъ їессе-

ѻбымъ, и нѣсть (ѿ васъ (ни єдинъ) болѧ со мною)[24] и възвѣсти въ оуши мои. ꙗко въздвиже сн҃ъ мои раба моего на мѧ врага до (днешнѧго дн҃е)[25]. И (ѿвѣща)[26] доикъ сѵринъ (пасыи)[27] мскы саоулѧ (и стоꙗше в то времѧ со рабы саоуловы), и рече видѣхъ сн҃а їессеова пришеша въ (црковь)[28] къ авимелеху сн҃у ахитову їерею. И въпроша и б҃а ради, и брашно вдасть єму, и (копїє)[29] голїꙗдово иноплеменника вдасть єму, и посла црь призвати авимелеха сн҃а ахитова, и всѧ сн҃ы ѿц҃а єго, їерѣѧ (ѿ)[30] номвы. и прїидоша вси къ црю. И рече саоулъ. послушаи оубо сн҃у ахитовъ. и рече се азъ г҃ли г҃не. И рече єму (паки) саоулъ что помысли на мѧ ты и сн҃ъ їессеовъ, ꙗко вда єму хлѣбъ и (копїє)[31]. и въпросилъ єси б҃а ради єго. положити єго на мѧ врага до (днешнѧго дн҃е)[32]. и (рече)[33] [авимелехъ][34] црю (-)[35], то кто (єсть) въ всѣхъ рабехъ твоихъ (вѣренъ ꙗкоже двдъ)[36] и зѧть цревъ. и кнѧзь всѣмъ заповедемъ твоимъ, и славенъ в дому твоемъ. Или (мниши) днесь начѧнша мѧ молитисѧ о нем къ б҃у, ни оубо да не възложиши црю на раба своего (словесъ сихъ)[37]. и на весь домъ ѿц҃а моего ꙗко не вѣде рабъ твои (сего)[38] словесе (ни) мала ни велика, и рече црь саоулъ смртїю да оумреши авимелехъ ты, и весь домъ ѿц҃а твоего. И рече црь рыщущим пре ним. (и) престоащим пре ним приведите і избїите їерѣѧ г҃нѧ. ꙗко рука их съ двдом и ксему (разумѣвше)[39] ꙗко бѣжить (двдъ)[40]. и не възвѣстиша въ оушїю мою, и не хотѧху отроцы цревы възложити рукъ своихъ насопротив їереомъ (бж҃їимъ)[41]. И рече црь доикови възвратисѧ ты и срѧщи їерѣѧ. и обратисѧ доикъ сѵринъ, и оуби їерѣѧ г҃нѧ в (тои днь)[42], (п)[43], и є мужь. (и) всѧ носѧщаѧ єфудъ. и нѡватъ градъ їерѣискїи, погуби оусты оружїѧ. ѿ мужеска полу (и) до женьска, ѿ отрокъ (и) до ссущих и телѧтъ, и ослъ и овчатъ. И гонзе (єдинъ сн҃ъ)[44] авимелеховъ, сн҃а ахитова, (-)[45] имѧ єму авиадаръ и бѣжа въ слѣд двда. И възвѣсти авїадаръ двду, ꙗко оуби саоулъ всѧ їерѣѧ г҃нѧ. И рече двдъ къ авиадару. видѣхъ въ днь тои, ꙗко (тамо бѣ) доикъ сѵринъ. ꙗко възвѣщаѧ (възвѣсти)[46] саоулови. азъ єсмь виненъ о дш҃ахъ дому ѿц҃а твоего. Сѣди (здѣ) со мною не боисѧ. ꙗко идѣже аще ищу дш҃и своеи мѣста. възыщу и дш҃и твоеи. ꙗко съхранен будеши (днесь)[47] со мною.

вболіває зі мною, і сповістив до моїх вух, що мій син підняв над мене мого раба, ворога до цього дня. **9** І відповів Доїк-Сирієць, що пас осли Саула, і стояв у тому часі з рабами Саула, і сказав: Я побачив сина Єссея, що прийшов до церкви до священика Авімелеха, сина Ахітова. **10** І він запитав про нього Бога, і дав йому поживу, і дав йому спис чужинця Ґоліята. **11** І цар послав покликати Авімелеха, сина Ахітова, і всіх синів його батька, священиків з Номви. І прийшли всі до царя. **12** І сказав Саул: Послухай отож, сине Ахітова. І сказав: Ось я, говори, пане. **13** І сказав йому знову Саул: Що проти мене задумав ти і син Єссея, що дав ти йому хліб і спис, і запитав за нього Бога, щоб наставити його наді мною ворогом до цього дня? **14** І відповів Авімелех цареві: Та хто між усіма твоїми слугами є такий вірний, як Давид, і зять царя, і князь всіх твоїх приказів, і славний в твоєму домі? **15** Чи думаєш, що я сьогодні почав за нього молитися до Бога? Ні, отже! Не покладай, царю, ці слова проти свого раба і проти всього дому мого батька, бо не твій раб знав цього слова, ні малого ні великого. **16** І сказав цар Саул: Смертю помреш, Авімелеху, ти і ввесь дім твого батька. **17** І сказав цар озброєним, що перед ним, і тим, що стоять перед ним: Приведіть і вигубіть господніх священиків, бо їхня рука з Давидом і до того, зрозумівши, що Давид втікає, й не сповістили до моїх вух. І слуги царя не хотіли накласти своїх рук на господніх священиків. **18** І сказав цар Доикові: Повернися ти і піди назустріч священикам. І повернувся Доик-Сирієць і забив господніх священиків у тому дні – 80 і 5 мужів, і всіх, що носять ефуд. **19** І Номват, місто священиків, він вигубив лезом меча, від чоловічого роду і до жіночого, від дітей і до немовлят, і телят, і ослів, і овець. **20** І спасся один син Авімелеха, сина Ахітова, його ім'я Авіятар, і втік вслід за Давидом. **21** І сповістив Авіятар Давидові, що Саул забив всіх господніх священиків. **22** І сказав Давид до Авіятара: Знав я в тому дні, що там був Доик-Сирієць, що, сповіщаючи, сповістив Саулові. Я є винний за душі дому твого батька. **23** Сиди тут зі мною, не бійся, бо де лиш шукаю місце своїй душі, пошукаю і твоїй душі, щоб ти сьогодні був збережений зі мною.

Глава 23

1 І сповіщено Давидові, кажучи: Ось чужинці обсили Кеїл, і вони грабують полонене і топчуть плоди. **2** І запитав Давид Господа, кажучи: Чи, пішовши, вигублю цих чужинців? Сказав Господь: Іди і поб'єш цих чужинців і спасеш Кеїлу. **3** І сказали мужі Давида до нього: Ось ми боїмося тут, в Юдеї, як буде, коли підемо до Кеїли, ввійдемо в живіт чужинців? **4** І Давид додав ще питати Господа, і Господь йому відповів, і сказав: Встань і піди до Кеїли, бо я нині видаю чужинців в твої руки. **5** І пішов Давид і його мужі з ним до Кеїли, і воювали з чужинцями, і чужинці втекли від лиця Давида; і він забрав їхню скотину, і побив їх великою карою, і Давид спас тих, що жили в Кеїлі. **6** І сталося, коли втікав Авіятар, син Авімелеха, до Давида, і пішов і він з Давидом до Кеїли маючи ефуд у своїй руці. **7** І сповіщено Саулові, що Давид прийшов до Кеїли. І сказав Саул, що: Його Бог видав в мої руки, бо замкнувся, ввійшовши до міста з брамами і засувами. **8** І заповів Саул всьому народові зійти на війну до Кеїли, щоб схопити Давида і його мужів. **9** І це пізнав Давид, що Саул задумав на нього зло, і сказав Давид до Авіятара, священика: Принеси господній ефуд. **10** І сказав Давид: Господи Боже Ізраїля, слухаючи, почув твій раб, що Саул намагається прийти до Кеїли знищити через мене місто. **11** Чи видадуть мене ті, що живуть в Кеїлі до рук Саула? І тепер чи зійде Саул, так як почув твій раб, Господи Боже Ізраїля? Сповісти твоєму рабові. І сказав Господь: Видадуть тебе. **13** І вставши Давид і його мужі з ним, яких 600, вийшли з Кеїли, і ішли, куди бажали. І сповістили Саулові, що Давид спасся з Кеїли, і спинився ще, і не пішов. **14** І сів Давид в пустині в Масермі, в ущелинах, і сів в пустині в горі Зифор, в темній горі, в захмареній землі; і Саул шукав його в усі дні, і Господь не видав його в руки Саула. **15** І побачив Давид, що Саул виходить його шукати, і Давид був в захмареній горі, в оновленні Зифа. **16** І встав Йоанатан, син Саула, і пішов до Давида, до оновлення; і він підняв свої руки до Бога, **17** і сказав до нього: Не бійся, бо не знайде тебе рука мого батька Саула, і ти будеш царювати в Ізраїлі, і я буду по тобі другим. І мій батько Саул так знає. **18** І оба поклали

Глава кг҃.

И възвѣстиша двд҃у глюще се иноплеменницы облегоша кеиль, и (-)[1] расхитают плѣнь. (и) попирают плоды. И въпроси двд҃ г҃а гл҃а, аще (шед)[2] избію иноплеменникы сїа, (-)[3] рече г҃ь иди и побѣдиши иноплеменники сїа, и спсеши кеиль. И рѣша мужи двд҃ви к нему, се мы здѣ въ іоудеи боимся, (-)[4] како будет аще идемъ въ кеиль въ чревеса иноплеменникомъ внидемъ. И приложи (еще двд҃ въпросити)[5] г҃а. и отвѣща ему г҃ь и рече (-)[6]. въстани и сниди в кеиль, яко азъ (нынѣ) предаю иноплеменники в руцѣ твои. І иде двд҃ и мужи (его)[7] с нимъ в кеиль. и брашася съ иноплеменники. и бѣжаша (иноплеменницы) от лица (двд҃ва) и понятъ скоты ихъ, и порази их язвою великою, и спсе двд҃ живущая въ кеилѣ. И бысть егда бѣжа авиадаръ снъ авимелеховъ къ двд҃у. и (сниде и сеи с нимъ в кеилу)[8] имыи ефудъ в руцѣ своеи. И възвѣстися саоулу, яко прїиде двд҃ в кеилу. и рече саоулъ, (яко) предал и б҃ъ в руцѣ мои, яко затворися вшед въ градъ враты и верїами. И заповѣда саоулъ всѣмъ людемъ на брань снити в кеилу яти двд҃а и мужи его. И оувѣсть (се) двд҃ яко (зло оумысли о немъ саоулъ)[9], и рече двд҃ къ авїадару жрецу, принеси ефудъ гн҃ь. И рече двд҃ г҃и б҃е іи҃левъ, слыша оуслышалъ есть рабъ твои. яко ищетъ саоулъ прїити на кеилу, растлити града мене ради. (Предадутъ ли мене живущїи в кеилѣ в руцѣ саоулови)[10]. и нынѣ аще снидетъ саоулъ якоже слышалъ есть рабъ твои, г҃и б҃же іи҃левъ възвѣсти рабу си. и рече г҃ь предадятъ тя. И (въставъ)[11] двд҃ и мужи (его)[12] с нимъ яко, (х)[13], изыдоша ис кеилы. і идяху аможе хотяху, и (възвѣстиша саоулу)[14] яко спсеся двд҃ ис кеилы. и оуставися (еще и не изыиде)[15]. И сѣде двд҃ въ пустыни в (масермѣ)[16] въ оузинѣ и сѣде въ пустыни въ горѣ (зифорѣ)[17] [в горѣ темнѣ въ земли мглен]ѣ[18]. і искаше его саоулъ въ вся дни, и не предасть его (б҃ъ)[19] в руцѣ (саоули)[20]. И видѣ двд҃ яко исходитъ саоулъ искати (его)[21], и (бяше) двд҃ въ (земли)[22] мгленѣ. (и)[23] обновленїе зидовѣ. И въста (иоанаданъ)[24] снъ саоуловъ і иде къ двд҃у въ обновленїе. и (въздвиже)[25] руцѣ свои къ (б҃у)[26]. И рече к нему не боися яко не имать обрѣсти тебе рука (отца моего саоула)[27]. и ты имаши црствовати въ іи҃ли. и азъ буду по тебѣ другїи. и саоулъ отцъ мои вѣде тако. И положиста оба завѣтъ пред г҃мъ,

и҆ сидѧ́ше дв҃дъ въ ѡ҆бновле́нїи, (-)[28] (ї҆ѡ҆ана-да́нъ)[29] вни́де в до́мъ сво́й. І҆ и҆зыидо́ша (зи-дѣ́и)[30] ѿ мгле́ныѧ (землѧ̀) к саꙋ́лꙋ (гл҃юще на хо́лмѣ)[31]. вѣ́си ли (ꙗ҆́ко) дв҃дъ крые́тсѧ в на́съ в (махе́рѣ)[32] въ ꙋ҆́зинахъ в но́вѣи, на хо́лмѣ (хела́тѣстѣ)[33], ѡ҆десꙋ́ю (і҆ѥсемо́на)[34]. И҆ нн҃ѣ (є҆ли́-ко)[35] по дш҃и црⷭ҇евѣ (є҆сть), (-)[36] да сни́детъ к на́мъ затворе́нъ бо є҆сть, (и҆ та́ко мнѝ ꙗ҆́ко в рꙋцѣ̀ ти є҆сть)[37]. И҆ рече (-)[38] саꙋ́лъ бл҃вени вы̀ гв҃и ꙗ҆́ко поболѣ́сте со мно́ю, и҆дѣ́те (нн҃ѣ)[39] ꙋ҆-гото́вите (и҆̀), (и҆ ктомꙋ̀)[40] разꙋмѣ́ите мѣ́сто є҆го, и҆дѣ́же є҆сть (ста́нъ)[41] є҆го, (-)[42] та́мо (ꙋ҆́бо и҆дѣ́те)[43], є҆да ка́ко слꙋкꙋ́етъ. (Но вы̀)[44] вѣдѣ́-те и҆ разꙋмѣ́ите [ѡ҆ всѣ́хъ мѣ́стѣхъ, и҆дѣ́же сѧ крые́тъ (-)[45] и҆ възврати́тесѧ къ мнѣ̀, да на гото́во][46] (и҆дꙋ̀)[47] с ва́ми (-)[48] а҆́ще є҆сть (и҆ подъ)[49] земле́ю (-)[50] и҆зыска́ти и҆́мамъ є҆го, (и҆) въ всѣ́хъ ты́сꙋщахъ і҆ꙋ́динахъ. И҆ (въста́вше зи́дѣ)[51] (ѿ мгле́ныѧ) (-)[52] и҆дѧ́хꙋ прⷣе саꙋ́ломъ, (-)[53] дв҃дъ (же) и҆ мꙋ́жи є҆го (бѧ́хꙋ) въ пꙋсты́ни (внꙋтре-нен)[54], при ве́черѣ ѡ҆десꙋ́ю (і҆ѥсемо́на)[55]. І҆ и҆́де са-ꙋ́лъ и҆ мꙋ́жи є҆го и҆ска́ти (дв҃да)[56] и҆ възвѣсти́-ша (се) дв҃дꙋ, и҆ сни́де в ка́мы и҆́же (бѣ̀) въ пꙋсты́ни (-)[57], и҆ (слы́шавъ)[58] саꙋ́лъ, и҆ гна̀ въ слѣ́дъ дв҃да въ пꙋсты́ню (внꙋ́треню)[59]. І҆ (и҆дѧ́-ше)[60] саꙋ́лъ и҆ мꙋ́жи є҆го в ча́сть горы̀ тоѧ̀, и҆ бѣ̀ дв҃дъ и҆ мꙋ́жи є҆го (-)[61] кры́ѧсѧ (-)[62] ѿ лица̀ са-ꙋ́ла, (-)[63] саꙋ́л (же) и҆ мꙋ́жи є҆го нападо́ша на дв҃да (-)[64], (и҆ хотѣ́ша) ꙗ҆́ти и҆̀. И҆ (прїи́де а҆́гг҃лъ къ саꙋ́лꙋ)[65] гл҃ѧ, потщи́сѧ и҆ прїидѝ, ꙗ҆́ко прїи-до́ша (в землю (твою) и҆ноплеме́нницы)[66]. И҆ въ-зврати́сѧ саꙋ́лъ, (ꙗ҆́ко ктомꙋ̀) не (гонѝ)[67] дв҃да, і҆ и҆́де на срѣте́нїе и҆ноплеме́нникѡмъ, сего ра́ди наречесѧ мѣ́сто то ка́мы раздѣ́лный, и҆ въста̀ дв҃дъ ѿтꙋ́дꙋ и҆ сѣ́де въ ꙋ҆зина́хъ (в га́ди)[68].

Гл҃а, к҃д.

И҆ бы́сть є҆гда̀ възврати́сѧ саꙋ́лъ въ-спѧ́тъ ѿ и҆ноплеменникъ. и҆ възвѣсти́-ша є҆мꙋ̀ гл҃юще, се дв҃дъ (бѣ̀) въ пꙋс-ты́ни (га́стѣи)[1]. и҆ (поѧ̀)[2] (саꙋ́лъ) съ собо́ю, ,г҃, мꙋ́жъ, и҆збранны ѿ всего і҆и҃лѧ. і҆ и҆де и҆ска́ти давы́да и҆ мꙋ́жь є҆го въ (мѣ́сто)[3] сад́е-емъ [въ горꙋ̀ є҆лео́ню][4]. И҆ (прїидо́ша)[5] до ста́дъ пасо́мыхъ пꙋте́мъ. и҆ бѣ̀ тꙋ̀ верте́пъ и҆ саꙋ́лъ вни́де (да почі́етъ тꙋ̀)[6]. (-)[7] дв҃дъ (же) и҆ мꙋ́жи є҆го внꙋтрениѧ́хъ вертепѣхъ сѣдѧ́хꙋ. И҆ рѣ́ша мꙋ́жи дв҃дви к немꙋ̀. се дн҃ь то́й и҆́же рече гь҃ тебѣ̀ преда́ти (врагы̀ твоѧ̀)[8] в рꙋцѣ̀ твои. и҆ сътвори́ши (и҆мъ)[9] ꙗ҆́ко бл҃го прⷣе ѡ҆чи́ма твои́ма. И҆ (въста́въ)[10] дв҃дъ. и҆ ѿѧ́тъ въскрилїе при-ѡ҆дѣва́ла саꙋ́лѧ ѡ҆та́и. И҆ бы́сть по си́хъ и҆

завіт перед Господом. І сидів Давид в оновленні, *а* Йоанатан ввійшов до свого дому. **19** І вийшли зіфійці з захмареної землі до Саула на версі, кажучи: Чи знаєш, що Давид переховується в нас в Махері, в ущелинах, в Новому, на версі Хелата, по правиці Єсемона? **20** І тепер все є по душі царя, хай зійде до нас. Замкнений бо є він, і так вважай, що є в твоїй руці. **21** І сказав Саул: Благословенні ви Господеві, бо ви уболіваєте за мною. **22** Тепер ідіть приготуйте його і до того пізнайте його місце, де є його обоз, туди, отже, ідіть, щоб часом не ухитрився. **23** Але ви погляньте і пізнайте всі місця, де ховається, і поверніться до мене, щоб пішов я з вами на готове, якщо є; і буду його шукати під землею і в усіх тисячах Юди. **24** І Зіфеї, вставши від захмареної, ішли перед Саулом; Давид же і його мужі були надвечір у внутрішній пустині, по правиці Єсемона. **25** І пішов Саул і його мужі шукати Давида, і сповістили це Давидові, і він зійшов до каменя, що був у пустині. І почув Саул, і гнався вслід за Давидом до внутрішньої пустині. **26** І йшов Саул і його мужі в часті тієї гори, і ховався Давид і його мужі від лиця Саула; Саул же і його мужі напали на Давида і намагалися його схопити. **27** І прийшов ангел до Саула, кажучи: Поспішися й іди, бо в твою землю прийшли чужинці. **28** І повернувся Саул так, що більше не гнався за Давидом, і пішов назустріч чужинцям. Задля цього те місце названо Камінь поділу. **24,1** І Давид встав звідти і сів в урвищах в Гади.

Глава 24

2 І сталося, як Саул повернувся назад від чужинців, і сповістили йому, кажучи, що Давид був у пустині Ґадській. **3** І взяв Саул з собою 3000 вибраних мужів з усього Ізраїля і пішов шукати Давида і його мужів в місто Садеєм, до гори Елеон. **4** І прийшли до стад, що паслися при дорозі. І була там печера, і Саул ввійшов, щоб там облегшитися. Давид же і його мужі сиділи всередині печери. **5** І сказали мужі Давида до нього: Ось той день, про який сказав Господь, що видасть тобі твоїх ворогів у твої руки, і вчиниш їм, як добре перед твоїми очима. І встав Давид і потайки відрізав рубець одежі Саула. **6** І сталося після цього, і забило в Давиді його

серце, бо відрізав рубець одежі Саула. **7** І сказав Давид до своїх мужів: Хай не буде мені таке від Господа, щоб я вчинив це слово моєму панові, господньому помазанникові, щоб підняти на нього мою руку, бо цей є господнім помазанником. **8** І злагіднив Давид своїх мужів словами, і не дав їм убити Саула. І встав Саул і пішов у свою дорогу. **9** І вийшов Давид вслід за ним з печери, і закричав Давид за ним, кажучи: Господи, царю! І оглянувся Саул вслід за ним. І схилившись Давид до землі на лице, й поклонився йому. **10** І сказав Давид до Саула: Навіщо слухаєш слово народу, що говорить, що ось Давид шукає твою душу? **11** Бо ось день – побачили твої очі, що тебе Господь видав в мої руки в печері, і я не задумав убити тебе, і я тебе помилував, і сказав: Не простягну моєї руки на мого пана, бо цей є господнім помазанником. **12** І гляди на рубець своєї одежі в моїй руці. Я відрізав рубець твоєї одежі і не убив тебе. І знай, і гляди сьогодні, що немає злоби в моїй руці ані безчестя, ані ненависті, ані не згрішив я проти тебе. А ти шукаєш мою душу, щоб її взяти. **13** Хай Господь судить між мною і тобою, і хай Господь оправдає мене перед тобою, бо моя рука не є на тобі. **14** Так, як говорить стародавня притча: Від беззаконників вийде переступ. Але моя рука не є на тобі. **15** І тепер, царю Ізраїля, вслід за ким ти ходиш, або вслід за ким женешся, чи за здохлим псом, або в слід за одною блохою? **16** Хай Господь буде суддею і розсудником між мною і тобою. Поглянь, Господи, і суди мені судом, і відсуди мені з твоєї руки. **17** І сталося, як закінчив Давид говорити ці слова до Саула, і сказав Саул: Чи це є твій голос, дитино Давиде? І підняв Саул свій голос, і заплакав. **18** І сказав Давидові: Ти є справедливіший за мене, бо ти віддав мені добро, я ж тобі віддав зло. **19** І ти мені сьогодні сповістив те, що ти мені вчинив добро, бо коли мене видав Господь Бог ізраїльський в твої руки, то ти мене не вбив. **20** Так, наче хто знайшов би свого ворога в біді і вивів його на добру дорогу, і Господь віддасть йому добро, так як ти сьогодні вчинив. **21** І тепер ось я пізнав, що царювати царюватимеш, і в твоїх руках стане царство Ізраїля. **22** І тепер покленися мені Господом, що не викорініш моє насіння по мені, і не вигубиш моє ім'я з дому мого батька. **23** І Давид поклявся Саулові. І пішов

въстопта̀ (дв҃дꙋ ср҃це своѐ)[11]. ꙗ҆́ко ѿѧ́тъ въскрилїе приѡ҆дѣва́ла (саоꙋ́лѧ)[12]. И҆ рече дв҃дъ къ мꙋже́мъ свои҃ не бꙋди мнѣ̀ ничто́же ѿ г҃а. а҆́ще сътворю̀ (гла́съ)[13] се́и господи́нꙋ ѐи х҃ꙋ гн҃ю, и҆́же въздви́гнꙋти рꙋкꙋ мою̀ на́нь, ꙗ҆́ко х҃с гн҃ь е҆́сть се́и. И҆ оу҆крота̀ дв҃дъ мꙋжа своѧ словесы̀. и҆ не да́стъ и҆́мъ (-)[14] оу҆би́ти саоу́ла. и҆ въста̀ саоу́лъ и҆ сни́де на пꙋ́ть (сво́и). І҆ и҆зы́де дв҃дъ въ слѣ́дъ е҆го и҆з верте́па. и҆ възопѝ дв҃дъ за (ни́мъ)[15] гл҃ѧ. г҃и цр҃ю. и҆ ѡ҆зрѣсѧ саоу́лъ въ слѣ҃ е҆го. и҆ преклóнъсѧ дв҃дъ (до землѧ̀ лице́мъ (-)[16])[17] и҆ поклони́сѧ е҆мꙋ. И҆ рече дв҃дъ къ саоу́лꙋ почто̀ послꙋша́еши словесѐ людїи гл҃ющъ. (ꙗ҆́ко) ѐе дв҃дъ и҆́щетъ дш҃а твое́ѧ. Се (б҃о) (дн҃ь)[18] ви́дѣста ѡ҆́чи твоѝ. ꙗ҆́ко преда́лъ тѧ̀ бѧ́ше г҃ь (-)[19] в рꙋцѣ̀ моѝ въ вертепѣ. и҆ не помы́слихъ оу҆би́ти тебѐ, (н҆о)[20] поми́ловахъ тѧ̀. и҆ рѣхъ не прострꙋ̀ рꙋкѝ моеѧ на г҃а моего, ꙗ҆́ко помаза́нникъ (е҆сть гн҃ь се́и)[21]. И҆ (ви́ждъ)[22] въскрилїе ѡ҆дѣѧ́ла своего въ рꙋцѣ̀ мое́и. а҆́зъ ѿѧ́хъ въскры́лїе [ѡ҆дѣѧ́ла твоего]23, и҆ не оу҆би́хъ тебѐ. и҆ разꙋмѣ́и и҆ ви́ждъ дн҃е ꙗ҆́ко нѣ́сть ѕлóби въ рꙋцѣ̀ мое́и, н҆и бесче́стїѧ ни нена́висти, н҆иже съгрѣши́хъ к тебѣ̀. (а҆)[24] ты̀ и҆́щеши дш҃а моеѧ и҆зѧ́тї ю. да сꙋди̑ г҃ь межди мнóю и҆ тобóю. и҆ да ѡ҆пра́вдитъ мѧ̀ г҃ь ѿ тебѐ, (-)[25] рꙋка̀ (б҃о) моѧ нѣ́сть на́ тѧ. Ꙗ҆́коже гл҃етъ при́тча пр҃ьваѧ, ѿ безако́нникъ, и҆зы́детъ престꙋпле́нїе, (н҆о)[26] рꙋка̀ моѧ нѣ́сть на́ тѧ. И҆ нн҃ѣ (цр҃ю і҆и҃левъ въ слѣ́дъ кого̀ ты̀ ходи́ши)[27], (и҆л҆и) по ко́мъ го́ниши (-)[28] въслѣ́дъ л҆и пс҃а̀ оу҆мръ́ша, (и҆л҆и)[29] въ слѣ҃ блохы̀ е҆ді́ноѧ. да бꙋ́детъ г҃ь сꙋдїѧ и҆ ѿвѣтни́къ, ме́ждꙋ мнóю и҆ (-)[30] тобóю ви́ждъ г҃и и҆ сꙋдѝ сꙋ́домъ мѝ, и҆ ѿсꙋди мѧ̀ ѿ рꙋкѝ твоеѧ. И҆ бы́сть е҆гда̀ сконча̀ дв҃дъ гл҃ы сїѧ, гл҃ѧ къ саоу́лꙋ. и҆ рече саоу́лъ (тво́и л҆и (е҆сть) ѐе гла́съ)[31] ча́до дв҃де, и҆ въздви́же (саоу́л҃ гла̑ свои)[32], и҆ въспла́ка. И҆ рече (-)[33] дв҃дꙋ пра́веденъ е҆си ты̀ надо мнóю. ꙗ҆́ко ты̀ възда̀ мѝ бл҃га́ѧ, а҆́з же (тебѣ̀ възда́хъ)[34] ѕла́ѧ. И҆ ты̀ възвѣсти мѝ дн҃ь, и҆́же сътвори мѝ бл҃гаѧ. е҆гда̀ (б҃о преда́лъ)[35] мѧ̀ е҆сть г҃ь (б҃ъ і҆и҃левъ)[36] въ рꙋ́кꙋ твое́ю, и҆ нѣси (менѐ оу҆би́лъ)[37]. (-)[38] Ꙗ҆́коже а҆́ще (кто̀ ѡ҆бра́щетъ)[39] врага̀ своего въ печа́ли (-)[40] и҆зведе̑ и҆ въ пꙋ́ть бл҃гъ. и҆ г҃ь въздасть е҆мꙋ бл҃гыхъ ꙗ҆́коже ты̀ сътвори̑ е҆си дн҃ь. И҆ нн҃ѣ ѐе а҆́зъ (ви́дѣ)[41] ꙗ҆́ко цр҃юѧ цр҃ствова́ти и҆́маши. и҆ ста́ти и҆́мать въ рꙋцѣ̀ твоѝ цр҃тво і҆и҃лево. и҆ нн҃ѣ поклени́мисѧ г҃мъ, ꙗ҆́ко не и҆скорени́ши сѣ́мени моего по мнѣ̀. и҆ не погꙋби́ши и҆́мени моего ѿ до́мꙋ ѿц҃а моего. И҆ клѧ́тсѧ дв҃дъ (саоу́лови. і҆ и҆́де саоу́лъ

на мѣсто своѐ. дв҃дъ же) и҆ мꙋжи є҆го възыдо́ша въ (срѣдꙋ)[42] тѣснотꙑ̀·

Гл҃а, к҃е·

Оу҆́мре (самѡ́илъ)[1], и҆ (събра́сѧ)[2] ве́сь і҆и҃ль. и҆ (пла́кашесѧ)[3] є҆го и҆ (погребо́ша)[4] и҆̀ в домꙋ є҆го въ (саръмаде́мѣ)[5]. и҆ (въста́въ)[6] дв҃дъ (-)[7] сни́де въ пꙋсты́ню маа́ню (вънꙋтре́нюю)· И҆ бѣ чл҃къ въ маа́нѣ. и҆ ста́да є҆мꙋ своѧ на карми́лѣ, и҆ чл҃къ (с҆и) вели́къ ѕѣ́ло, и҆ сего ѻ҆́вецъ бѣ, ҂г҃, (а҆)[8] ко́зъ ҂а҃. и҆ бы́сть є҆гда̀ стрижа́ще (стада)[9] своѧ на ка҆ми́лѣ· (-)[10] И҆мѧ́ (же) чл҃кꙋ (нава́нъ)[11], і҆ и҆мѧ женѣ̂ є҆го (и҆а҆вигѣѧ)[12], и҆ (бѧ́ше) жена̀ є҆го бл҃га (и҆ смысле́на)[13], и҆ (възоро́мъ ви́дѣти ѕѣ́ло добра̀)[14], (а҆)[15] (мꙋжъ є҆ѧ̀) чл҃къ тверъдъ, и҆ лꙋка́въ при всѣмъ, и҆ (не ѻ҆бщи́въ)[16]. И҆ слы́ша дв҃дъ въ пꙋсты́ни, ꙗ҆́ко стрижетъ (нава́нъ)[17] (на каръми́лѣ)[18] (ста́да)[19] своѧ· И҆ (посла̀ дв҃дъ)[20], і҃, ѻ҆́трокове, и҆ рече ѻ҆́трокомъ възы́дѣте на карми́ль, і҆ и҆де́те къ (нава́нꙋ)[21] и҆ въпроси́те и҆̀ ѿ (менѐ)[22] с миро҇м· (-)[23] Негли здра́въ є҆си и҆ до́мъ тво́и, и҆ всѧ твоѧ здра́ва ли сꙋть· И҆ нн҃ѣ оу҆̂бо (слы́шꙋ)[24] ꙗ҆́ко стригꙋтъ (-)[25] пастꙋси твоѝ, и҆̂же бѣ́ша с на́ми въ пꙋсты́ни, и҆ не възбра́нихомъ и҆мъ, и҆ не сътвори́хомъ (-)[26] ничесо́же въ всѧ дн҃и, є҆гда бѣ́ша на карми́лѣ· въпросѝ ѻ҆́троки своѧ, и҆ възвѣстѧ́тъ ти, и҆ (ѻ҆брѣто́шасѧ ѻ҆тро́цы твоѝ съ радостїю)[27] пре҇д ѻ҆чи́ма твои́ма. ꙗ҆́ко въ дн҃ь бл҃гъ прїидохо҇м, (то да́ же нн҃ѣ сн҃ови твоє҆́мꙋ дв҃дꙋ, є҆́же а҆́ще хо́щеши)[28]· И҆ (прїидо́ша)[29] ѻ҆́троцы [дв҃дви][30] и҆ (гл҃аша)[31] словеса̀ с҆и къ (нава́нꙋ)[32]. (и҆)[33] всѧ гл҃ы сїа и҆мене҇м дв҃двы҇м· И҆ въско́чи (нава҇н) (-)[34] ѿвѣща (-)[35] ѻ҆́троко҇м дв҃двы҇м (рекъ)[36]. что (є҆) дв҃дъ (и҆ли)[37] что (є҆сть) сн҃ъ і҆є҆ссе҇ов. дн҃ь оу҆множе́ни сꙋть рабѝ, ѿходѧ́ще ко́ждо ѿ лица̀ господи́на своє҆́го, и҆ возмꙋ хлѣба (-)[38] и҆ вина̀ (-)[39] и҆ закла́нїа моѧ̀ ꙗ҆́же закла҇х стригꙋщи҇м моѧ̀ ѻ҆́вца. то (та̀ ли да҇м)[40] мꙋже҇м и҆̂же не вѣ́дѣ ѿкꙋдꙋ сꙋть· И҆ възврати́шасѧ ѻ҆́троцы дв҃дви пꙋтемъ свои́мъ. и҆ (възвра́щшесѧ)[41] прїидо́ша и҆ възвѣсти́ша дв҃дꙋ по (гл҃ꙋ семꙋ)[42]· И҆ рече дв҃дъ мꙋ́жемъ свои҇м, ѻ҆поѧ́шисѧ ко́ждо въ҇с ѻ҆рꙋжїемъ свои҇м і҆ и҆до́ша въ слѣ҇д дв҃дъ. ꙗ҆́ко ѵ҃, м҃ꙋ. (а҆)[43] с҃ (и҆хъ) ѻ҆ста̀ оу҆̂ сосꙋдовъ· И҆ а҆вигѣ̀и женѣ̂ (нава́новѣ)[44] повѣ́да є҆ді́нъ ѻ҆́трокъ гл҃ѧ. с҆е (присыла̀ дв҃дъ)[45] послы̀ ѿ пꙋсты́нѧ бл҃вити господи́на на́шего. (и҆о ѻ҆́нъ)[46] оу҆̂врати́сѧ ѿ ни҇х· (Сїи же)[47] мꙋжи бла́ѕи (бѣ́ша) на́мъ ѕѣ́ло, (и҆) не възбра́нѧхꙋ на́мъ (ѕѣ́ло), и҆̂ни сътвори́ша и҆̂ы (ѕла̂ ничто́же) въ всѧ дн҃и в нѧ́же бѣхо҇м с ними· И҆ сꙋ-

Саул до свого місця, Давид же і його мужі пішли до середини урвища.

Глава 25

1 І помер Самуїл, і зібрався ввесь Ізраїль, і оплакували його, і його поховали в домі його в Сарматемі. І вставши Давид прийшов до внутрішньої пустині Маана. **2** І був чоловік в Маані, і його власні стада в Кармилі. І цей чоловік дуже великий, і його овець було 3000, кіз – 1000. І сталося, що він стриг стада свої в Кармилі. **3** Ім'я ж чоловіка Навал й ім'я його жінки Явигія; і його жінка була добра і розумна, і дуже гарна на вид лицем, а її чоловік – тяжкий чоловік і поганий в усьому, і не товариський. **4** І почув Давид в пустині, що Навал на Кармилі стриже свої стада. **5** І послав Давид 10-ть слуг, і сказав слугам: Підіть до Кармила і підіть до Навана, і запитайте його від мене з миром: **6** Чи здоровий є ти і твій дім, і чи все твоє здорове? **7** І тепер ось чую я, що стрижуть твої пастухи, які були з нами в пустині, і ми їм не перешкодили, і ми не вчинили нічого в усі дні, коли вони були в Кармилі. **8** Запитай своїх слуг, і сповістять тобі. І знайшлися твої слуги з радістю перед твоїми очима, бо в добрий тобі день ми прийшли. Дай же сьогодні твоєму синові Давидові, що лиш бажаєш. **9** І прийшли слуги Давида, і сказали ці слова до Навана, і всі слова ці в ім'я Давида. **10** І вскочив Наван, відповів слугам Давида, сказавши: Хто є Давид, або хто є син Єссея? Сьогодні намножилося рабів, що відходять, кожний з-перед лиця свого пана. **11** І візьму хліби і вино, і моє заколене, яке я заколов тим, що стрижуть мої вівці, і чи те дам мужам, яких не знаю, звідки вони є? **12** І повернулися слуги Давида своєю дорогою. І повернувшись, прийшли і сповістили Давидові за цим словом. **13** І сказав Давид своїм мужам: Хай кожний з вас підпережеться своєю зброєю, і вслід за Давидом пішли яких 400 мужів, а 200 з них зосталось з посудом. **14** І Авигеї, жінці Навана, сповістив один з слуг, кажучи: Ось Давид прислав послів з пустині поблагословити нашого пана, і він відвернувся від них. **15** Ці ж мужі були дуже добрі до нас і дуже не перешкоджали нам ані не вчинили нам ніякого зла в усі дні, які були ми з ними. І коли ми там були, **16** вони були довкруги нас в ночі і в дні, як

стіни, в усі дні, як ми були з ними на полі, пасучи стадо. **17** А тепер знай і ти гляди, що вчиниш, бо виповнилася вся злоба нашого пана і на його дім. І до нього, що є голодний, неможливо до нього говорити. **18** І поспішилася Авигія, і взяла 200 хлібів, і два бордюги вина, і 5 баранів, і 5 петльованих чистих хлібів, і кошик родзинків, і 200 в'язанок фігів, і покала на ослів. **19** І сказала до своїх слуг: Ідіть переді мною, і ось я іду вслід за вами. І своєму мужеві вона не сповістила. **20** І сталося, як вона сіла на осла і виходила на частину гори, і ось Давид і його мужі йшли їй назустріч, і вона їх зустріла. **21** І сказав Давид: Добре – ти неправедного спасла. Бо я зберіг все Навановi в пустині і не подумав взяти нічого з усього, що його, і він віддав мені злом за добро. **22** Це ж хай зробить Бог Давидові і це хай додасть, якщо останеться щось з усього Навана аж і до ранку, побачиш що получить. **23** І побачила Авигея Давида, і поспішившись зіскочила з осла, і впала перед Давидом, і поклонилася йому до землі. **24** І після цього впала до його ніг і сказала: На мені ця провина, пане, моя є несправедливість. Якщо дозволяєш, хай промовить твоя рабиня в твої вуха, і послухай слова твоєї рабині. **25** Хай не покладе пан нічого на своє серце, задля цього зажерливого чоловіка, бо таке, як його ім'я, так і є, бо Наван – є його ім'я, і немає розуму в ньому. Я ж, раба твоя, не знала про твоїх слуг мого пана, яких ти послав. **26** І тепер, мій пане, живий Господь і живе твоя душа, оскільки оберіг тебе Господь, щоб не надійшов ти на невинну кров, і сам спас твою руку. І тепер хай будуть, як і Наван, вороги твої, що шукають зла моєму панові. **27** І тепер візьми цей дар, який принесла твоя рабиня своєму панові, і дай слугам, що прислуговують моєму панові. **28** Забери тепер несправедливість твоєї рабині, бо, роблячи, зробить Господь вірним дім моєму панові, бо Господь воюватиме війну мого пана, і в тобі ніколи не знайдеться злоба. **29** Якщо ж і повстав чоловік, що тебе переслідує, шукає твою душу, і буде душа мого пана прив'язана узами життя від Господа Бога, і вдариш з пращі душу свого ворога. **30** І буде, коли вчинить Господь моєму панові все добре, що сказав про тебе, і вчинить тебе Господь проводирем в Ізраїлі; **31** і не буде це на гидоту і на згіршення серця мого пана, щоб бе-

щи҃ на҃ (ти҃)[48], ꙗ҆́ко стѣ́ны бѣ́ша о҆ на҃, (-)[49] въ но́щи и҆ въ дни по вся дни сущи҃ с ними, (на селѣ) пасу́щ҄е ста́да· ѳ҃ и҆ нн҃ѣ разумѣ́й и҆ ви́ждь (ты что)[50] сътвори́ши ꙗ҆́ко съверши́ся (вся) ѕло́ба господи́на на́шего, и҆ на дому е҆го. и҆ (сему гла҃ну сущу)[51], неле́зѣ гл҃ати к нему· И҆ потщаса а҆вигѣ́а. и҆ взѧ̀, с҃, хлѣ́бъ и҆ двѣ̀ корча́ѕѣ вина̀, и҆ е҃, о҆́венъ (-)[52], и҆ е҃, (хлѣ́бъ смида́ленъ чи́стъ)[53], и҆ (ко́шницу)[54] гро́здїа, и҆ с҃, вѧза́ницъ смо́квеи, и҆ възложѝ на о҆слѧ́та· И҆ рече къ о҆́трокомъ свои҃ пойдѣ́те предо мно́ю, и҆ се а҆́зъ въ слѣ̀ ва҃ иду. и҆ мужу своему е҆ѝ не възвѣ́стѝ· И҆ бы́сть е́и възсѣ́дше на о҆слѧ̀. і и҆сходѧ́щу въ часть горы̀. и҆ се дв҃дъ и҆ мужи е҆го (и҆дущ҄е)[55] сУпроти́въ е́й, и҆ (та̀) срѣ́те ѧ̀· И҆ (рече дв҃дъ)[56] добрѣ (сп҃се непра́вдника)[57]. а҆́зъ (бо) вся̀ съхрани҃ (нава́ну)[58] въ пусты́ни. и҆ не (помы́сли҃)[59] поѧ́ти (ничтоже ѿ всего е҆му)[60]. и҆ въздасть ми ѕлаѧ въз бл҃гаа· Се (же) сътворѝ бг҃ъ дв҃ви и҆ се приложѝ. а҆́ще (о҆стане́тъ нѣ́что)[61] ѿ всего̀ (нава́ну)[62]. да́же (и҆) до оу́тра (оу҆ви́ди ꙗ҆́же получѝ)[63]. И҆ оу҆ви́дѣ а҆вигѣ́а дв҃да. и҆ (потща́шися)[64] скочи съ о҆слѧ́те. и҆ падѐ пре дв҃до҃ (-)[65], и҆ поклони́ся е҆му до землѧ̀· (И҆ посе́мъ падѐ) пре ногами е҆го. и҆ ре҃, на мнѣ (вина е҆и) господи́не (-)[66], (моа̀ е҆сть) непра́вда. (а҆́ще вели́ши) да гл҃етъ раба̀ твоа̀ въ оу҆ши твоѝ, и҆ послушаи [словесъ рабы̀ твое́ѧ][67]· Не положѝ господи́не (-)[68] на срц҃ы своемъ (ничесоже), чл҃ка сего̀ ра́ди гл҃ствующаго. (ꙗ҆́ко бо и҆́мѧ е҆му та́ко и҆ е҆сть) (нава́нъ)[69] (бо е҆сть) и҆́мѧ е҆му и҆ нѣ́сть смы́сла в не҃, (-)[70] а҆́з (же) раба̀ твоа̀ не вѣ́да о҆́тро҃ твои҃ [господи́на моего][71] ꙗ҆́же е҆си посла̀· И҆ нн҃ѣ господи́не (мо́и) живъ гь҃ и҆ жива дш҃а твоѧ̀, ꙗ҆́ко възбранѝ ти гь҃. да прїидеши на кро́вь непови́нну, и҆ сп҃се ру́ку свою (самъ)[72]. и҆ нн҃ѣ да буду ꙗ҆́ко (и҆) (нава́нъ)[73] вра́ѕи твоѝ и҆щущ҄е господи́ну моему ѕла· И҆ нн҃ѣ возмѝ (принесе́нїе)[74] се е҆же бѣ принесла̀ раба̀ (-)[75] господи́ну своему. и҆ даждь о҆́троко҃ престоѧ́щимъ господи́ну моему· ѿи́мѝ нн҃ѣ непра́вду рабы̀ твое́ѧ. ꙗ҆́ко творѧ̀ сътвори́тъ гь҃ (до́мъ вѣ́ренъ господи́на моего)[76]. ꙗ҆́ко бра́нїю (господи́на моего гь҃)[77] побо́ретъ, и҆ ѕло́ба не о҆бращ҄ется въ тебѣ нико́лиже· (а҆́ще же) и҆ (въста̀)[78] чл҃къ гонѧ́и тѧ, (-)[79] и҆́ща дш҃а твое́ѧ. и҆ (е҆сть)[80] дш҃а господи́на моего привѧ́зана при оу҆зомъ живы́мъ ѿ га҃ ба҃, и҆ дш҃у врага̀ свое҃ оу҆рази́ши пра́щею (-)[81]. И҆ будетъ е҆гда̀ сътвори́тъ гь҃ господи́ну моему вся е҆ли́ко гл҃а бл҃го тебѣ. и҆ съвръши҃ тѧ гь҃ на вл҃чество въ і҆и҃ли. и҆ не будетъ (-)[82] се на ме́рзость и҆ на собла́знь [ср҃-

цꙋ][83] господина моегѡ, еже излїати кровь (неповинню безꙋма)[84]. и (спси)[85] рꙋкꙋ (свою) господинꙋ моемꙋ (-)[86]. и да ꙋблажитъ гь господина моегѡ. и помянеши рабꙋ свою ꙋблажити ю. и рече дꙋдъ къ авигеи. блвнъ гь бгъ ілевъ, иже посла тѧ днь (-)[87] на срѣтенїе мн. и блвнъ совѣтъ твой. и блвна ты (ꙋставлеши)[88] мѧ (въ днь сїи)[89]. вонѣже не прїити мн на (пролитїе крови)[90], и спти (мн рꙋкꙋ свою)[91]. ѡбаче жив гь бгъ ілевъ, иже възбрани ми днь ѕла не сътворити. аще бо бы не потщаса (-)[92] на срѣтенїе мн. тогда рѣхъ, аще кто ѡскꙋдѣетъ мн ѿ навана. ꙋтро до свѣта (полꙋчита видимое)[93]. и прїѧ дꙋдъ ѿ рꙋкꙋ еѧ вся ѧже принесе емꙋ и рече ей иди с миромъ в домъ свой, (ꙗко)[94] послꙋшахъ гласа твоего, и възлюбихъ лице твое. і иде авигеѧ къ (наванꙋ)[95], и (-)[96] сей имѣаше пиръ в домꙋ своемъ, ꙗко пиръ црвъ, и срце (наваново)[97] веселѧсѧ бѣ в немъ, (-)[98] пїѧ (бо бяше) ѕѣло. и не възвѣсти (авигеѧ наванꙋ)[99] гла (ни) (велика ни мала)[100], до свѣта ꙋтренѧго. и бысть заꙋтра ꙗко истрезвиса ((наванъ)[101] ѿ вина)[102] (и) повѣда емꙋ жена его (вся) глы сїѧ, и ꙋмре срце его в не, и той са бысть ꙗко камень. и (ꙗко бысть)[103] десять днь, (-)[104] порази гь (навана)[105] и ꙋмре. и (слышавъ)[106] дꙋдъ и рече, блвнъ гь еже сꙋди сꙋдъ поношенїа моего ѿ рꙋки (наванѧ)[107], и раба своего въздръжа ѿ (-)[108] ѕла, и ѕлобꙋ (наваню)[109] възврати гь на главꙋ его. и посла дꙋдъ (-)[110] гла къ авигеи, да поимꙋ тѧ себѣ въ женꙋ. и прїидоша ѻтроцы двви къ авигеи въ кармилъ, и рѣша ей глюще, дꙋдъ посла ны къ тебѣ да тѧ поиметъ себѣ въ женꙋ. и (въставши)[111] поклониса до землѧ лицемъ, и рече се раба твоѧ, ꙗко (и) раба иже ꙋмываетъ ноги ѻтрокомъ твоим. и въста авигеѧ и (въсѣдъ)[112] на ѡслѧ и е, дѣвць идѧше въ слѣдъ еѧ і идѧше въ слѣдъ ѻтрокъ двдвыхъ, и (бысть)[113] емꙋ в женꙋ (авигеѧ). (и по семъ) и (нахинамꙋ)[114] поѧтъ дꙋдъ ѿ [іилѧ][115]. и (бѣста емꙋ двѣ)[116] женѣ. (-)[117] саоулъ дасть мельхолꙋ дщерь свою женꙋ двдвꙋ, (далтїю)[118] снꙋ [амишꙋ][119], иже ѿ ромма.

зумно пролити невинну кров, і спасти йому руку мого пана. І хай Господь вчинить добро моєму панові, і згадаєш твою рабиню, *щоб* вчинити їй добро. **32** І сказав Давид до Авіґеї: Благословенний Господь Бог Ізраїля, який сьогодні послав тебе мені назустріч, **33** і благословенна твоя порада, і ти благословенна, *бо* зупиняєш мене в цьому дні, щоб в ньому не прийти мені на пролиття крові, і мені спасти мою руку. **34** Тільки живе Господь Бог ізраїльський, який сьогодні зупинив мене, щоб не вчинити зло. Бо якщо б ти не поспішилася мені назустріч, тоді сказав я: Якщо хто забракне мені з Навана вранці, до світанку одержать явне. **35** І Давид, прийнявши з її руки все, що йому принесла, і сказав їй: Піди в мирі до свого дому, бо я вислухав твій голос і я полюбив твоє лице. **36** І пішла Авіґея до Навана, і цей мав бенкет в домі своїм, наче бенкет царський, і серце Навала веселилося у ньому, бо був дуже п'яним. І не сповістила йому Авіґея слово, ні велике ні мале, аж до раннього світла. **37** І сталося вранці, коли витверезився Наван від вина, і йому сповістила жінка його всі ці слова, і завмерло його серце в ньому, і він сам став наче камінь. **38** І коли було десять днів, Господь побив Навана, і він помер. **39** І почув Давид, і сказав: Благословенний Господь, який судив суд мого покривдження з руки Навана, і оберіг від зла свого раба, і злобу Навана Господь повернув на його голову. І послав Давид, заговорив до Авіґії, щоб узяти її собі за жінку. **40** І прийшли слуги Давида до Авіґії, до Кармила, і сказали їй, кажучи: Давид послав нас до тебе, щоб тебе взяти собі за жінку. **41** І вставши вона поклонилася до землі лицем, і сказав: Ось раба твоя, як і раба, що вмиває ноги твоїм рабам. **42** І встала Авіґея, і сіла на осла, і 5-ть дівчат ішло вслід за нею, і йшла вслід за слугами Давида, і Авіґея стала йому за жінку. **43** І після цього Давид взяв Яхінаму з Ізраїля, і були в нього дві жінки. **44** Саул дав свою дочку Мельхолу, жінку Давида, Фалтієві, синові Амиша, що з Ромми.

Гла, кѕ.

И (прїидоша)[1] (зивеи)[2], ѿ мглениѧ къ саоулꙋ на холмъ глюще. (не сей ли)[3] дꙋдъ (съкрыса есть)[4] оу насъ на холмꙋ, (иже въ ехаладѣ)[5] противꙋ (-)[6] (иесемонꙋ)[7]. и (въставъ)[8] саоулъ и сниде въ пꙋстыню (зидъ-

Глава 26

1 І прийшли Зивії з пустині до Саула на гору, кажучи: Чи не цей Давид сховався в нас в горі, що в Ехалаті, напроти Єсімона? **2** І встав Саул, і зійшов до пустині Зіф, і з ним 3000 вибраних мужів з Ізраїля

вийшли шукати Давида в пустині Зіф. **3** І став Саул довкруги хелатської гори, що напроти Єсемона, при дорозі, і Давид сидів в пустині. І побачив Давид, що наблизився Саул вслід за ним до пустині. **4** І послав Давид розвідників, і пізнав, що Саул приближається вслід за ним до Келасаха. **5** І встав Давид потайки, і ввійшов до місця, де відпочивав Саул, і там був і Авеннир, син Нира, головний його воєвода, і Саул спав у світлиці, і полки народу довкруги нього. **6** І відповів Давид, і сказав до Ахімелеха-Хеттея і до Авеси, сина Саруї, брата Йоава, кажучи: Хто ввійде зі мною до Саула в полк? І сказав Авеса: Я ввійду з тобою. **7** І ввійшли Давид і Авеса до вояків вночі, і ось Саул спав в світлиці, і спис його запханий в землю при його головах, Авеннир же і його вояки спали довкруги нього. **8** І сказав Авеса до Давида: Ось Господь сьогодні дав тобі твого ворога до рук твоїх, і тепер поб'ю його, ось бо його зброя є позаду ним, і вдруге на нього не замахнуся. **9** І сказав Давид до Авеса: Не убивай його, бо коли хто простягне руку на господнього христа, і очиститься? **10** І сказав Давид: Живий Господь, якщо Господь не скине його, чи прийде його день і він помре, чи піде на війну і там згине. **11** Хай не буде, щоб я, Господи, наклав мою руку на господнього христа. І тепер візьми спис з-перед голови і посуд води, і підім на бік. **12** І взяв Давид спис і посуд води з-перед його голови, і оба відійшли. І не було того, хто би знав, або їх побачив, і не було нікого того, хто встав, бо всі спали, бо напав на них сильний сон від Господа. **13** І перейшов Давид на другий бік і став на версі гори здалека, і між ними була велика дорога. **14** І закликав Давид до народу, і Авенирові відповів, кажучи: Чи не відповіси мені Авеннире? І відповів Авеннир, і сказав: Хто ти є, що кличеш до мене? **15** І сказав Давид до Авеннира: Чи не є ти мужем, і хто подібний до тебе в Ізраїлі? І чому не стережеш свого пана царя? Бо ввійшов один з народу, щоб убити твого пана царя. **16** І це, що ти вчинив, є дуже недобре. Живий Господь, бо синами смерті є всі ви, що не стережете свого пана царя, господнього христа. І тепер гляди вже! Де є спис царя і посуд води, що був при головах? Де є? **17** І пізнав Саул голос Давида, і сказав: Чи це твій голос, сину Давиде? І сказав Давид: Я твій раб, пане царю. **18** І знову сказав

скую)[9]. и с ни, г҃, мужъ избранныи ѿ ıиля (изыидоша) искати дв҃да въ пустыню [зиску][10]. И ста саулъ ѡкрстъ холма (хеласка)[11] иже противу (-)[12] (иесемону)[13] при пути. и дв҃дъ седяше въ пустыни и видѣ дв҃дъ яко приближися саулъ въ слѣ его в пустыню· И посла дв҃ъ съзирателя. и (разумѣвъ)[14], яко приближается саулъ (въ слѣ его)[15], въ [келасагъ][16]. И въста дв҃дъ таи. и (вънидe)[17] в мѣсто идѣже почиваше (-)[18] саулъ и ту (бѣше и) (авениргъ)[19] снъ нировъ, старѣи воеводѣ его. и саулъ спаше въ свѣтлѣи, и людıи полкы ѡкрестъ его· И ѿвѣща дв҃дъ и рече къ [авимелеху][20] хеттѣину. и къ (авесу)[21] сн҃у саруиову брату иоавлю. рекıи кто внидетъ со мною къ саулу въ полкъ. и рече (авеса)[22] азъ вниду с тобою· И (внидоста)[23] дв҃дъ и (авеса)[24], въ (воя)[25] нощıю. и се саулъ бѣ спя (-)[26] въ свѣтлѣи. и копıя (его) въдружена (бяху) въ землю ѿ възглавıи его, (-)[27] (авениргъ)[28] (же), и (вои)[29] его спаху ѡкрстъ его· И рече (авеса)[30] къ дв҃ду, (се) (далъ ти есть)[31] (гь днь)[32] врага твоего в руцѣ твои. и се да убıю и. (се бо ѡружıе его кромѣ его есть)[33], и второе не махаю нань· И рече дв҃дъ къ (авесѣ)[34], не (убивай)[35] его. яко кто коли простеръ руку (-)[36] на ха гн҃а и ѡчиститися· И рч҃е дв҃дъ живъ гь, аще не гь низложи его. или днь ему пришелъ бы, и дабы умерлъ, или въ брань бы пришелъ, и (ту) погиблъ бы. да не будетъ ми ги, наложити руку мою на ха гн҃а. и нн҃ѣ возми копıе ѿ възъглавıя (-)[37] и сосудъ водныи, и ѿидевѣ ѡсобѣ· И взятъ дв҃дъ копıе и сосудъ водныи ѿ възглавıя ему, и ѿидоста (ѡба)[38]. и не бѣ иже бы (разумѣ или видѣлъ)[39] (я) и не бяше въстающıи (никогоже), вси (бо) спаху. яко сонъ (бѣ) крѣпокъ ѿ га напалъ на ня· И (прешедъ)[40] дв҃дъ на ѡнъ полъ и ста на версѣ горы издалеча. и великъ (бѣ) путь межи ими· И възва дв҃дъ люди. и авениру ѿвѣща гл҃я. не ѿвѣщаеши ли (ми) (авенире)[41]. и ѿвѣща (авенир)[42] и рч҃е. кто (ты еси)[43] зовыи мя· И рече дв҃дъ къ (авениру)[44]. не мужъ ли (еси) ты и кто подобенъ ти въ ıили, и почто не хранишi господина своего цр҃я, яко вниде единъ ѿ людıи убити (господина твоего цр҃я)[45]. И не благо (се есть зѣло)[46], еже сътвори живъ гь, яко сн҃ове (есте) смрти (вси) вы (не) храняще (га своего цр҃я)[47] ха гн҃а. и нн҃ѣ виждь уже (гдѣ есть копıе цр҃ево и сосудъ водныи)[48], иже (бѣ) въ возглавıи (гдѣ е)· И позна саулъ гл҃ дв҃въ. и рече (твои ли есть гласъ)[49] чадо дв҃де, и рече

дв҃дъ, (а҆́зъ) ра́бъ твои г҃и цр҃ю· И҆ (па́ки) ре҃ [дв҃дъ][50]. почто̀ (го́ниши раба̀ твое҆го г҃и цр҃ю)[51]. Ꙗ҆́ко чи́мъ (ти҃) съгрѣши҃х, и҆ ка́ѧ ѡ҆брѣтесѧ (непра́вда въ мнѣ)[52]· Ѕо (понѐ) нн҃ѣ (оу҆́же) да оу҆слы́шитъ г҃ь (и)[53] цр҃ь (гл҃ы)[54] раба̀ свое҆го. а҆́ще б҃ъ приво́дитъ тѧ на́ мѧ. (ꙗ҆́ко възвели́чи҃сѧ)[55] жрътва твоѧ̀. а҆́ще ли с҃нове ч҃лчи про́клатїи ѐи пре҃ г҃мъ. ꙗ҆́ко и҆згна́ша мѧ дн҃ь, не причасти́тисѧ въ жребїи г҃нь. гл҃щей пои҆дѝ рабо́таи бо́гомъ чꙋ́ждимъ· И҆ нн҃ѣ да не паде́тъ кровь моѧ на́ землю, пре҃ лице҃ г҃немъ, ꙗ҆́ко и҆зы́иде цр҃ь і҆и҃левъ, (і҆ и҆́щетъ)[56] д҃ша моѐѧ, (и҆ гони҃ ѐсмь ꙗ҆́ко҃)[57] но́щныи вра́нъ сквозѣ го́ры· И҆ рече саоу́лъ съгрѣши́хъ, възврати́сѧ ча́до дв҃де ꙗ҆́ко ктомꙋ̀ не сътворю ти҃ оу҆́же ѕл҃а. зане оу҆гото́вана ѐсть д҃ша моѧ̀ пре҃ ѡ҆чи́ма твои́ма въ дн҃ь ѐи ѡ҆сꙋ҃женъ бѣхъ. и҆ не разꙋмѣхъ мно́го ѕѣло· И ѿвѣща̀ дв҃дъ и҆ рече ѐе ко́пїе цр҃ево, (и҆) да прїидетъ (ѿтро҃ ѐ-ді́нъ)[58] и҆ возме҃ (ѡ҆рꙋжїе)[59]· И҆ г҃ь ѡ҆брати́тъ ко-го́ждо по ѡ҆правданїемъ ѐго и҆ по вѣрѣ ѐго, ꙗ҆́-коже преда̀ тѧ г҃ь дн҃ь в рꙋцѣ мои̇. и҆ не ра́-чихъ възложи́ти рꙋки моѐѧ на х҃а г҃нѧ· И҆ ѐе ꙗ҆́ко възвели́чисѧ д҃ша твоѧ̀ дн҃ь, ѡ҆ си́хъ въ ѡ҆чїю мое́ю та́ко да възвели́чи҃сѧ д҃ша моѧ̀ пре҃ г҃мъ, и҆ покрые́тъ мѧ, і҆ и҆зведе́тъ мѧ ѿ всеѧ печали· И҆ рече саоу́лъ къ дв҃дꙋ, бл҃ве́нъ ты ча́до и҆ творѧ́и сътвори́ши, и҆ могы́и възмо́жеши, и҆ ѿи́де дв҃дъ пꙋте́мъ свои́мъ, и҆ саоу́лъ възврати́сѧ на мѣ́сто своѐ·

Давид: Навіщо женешся за твоїм рабом, пане царю? Бо чим тобі я згрішив? І яка несправедливість знайшлася в мені? **19** То хоч нині вже хай почує пан і цар слова свого раба. Якщо Бог тебе на мене наводить, адже величною стане твоя жертва; якщо ж людські сини, прокляті ці перед Господом, бо вигнали мене сьогодні, щоб я не мав частки в господньому наслідді, кажучи: Піди послужи чужим богам. **20** І тепер хай не впаде моя кров на землю перед господнім лицем, бо вийшов ізраїльський цар і шукає мою душу, і я є гнаний, як нічний ворон посеред гір. **21** І сказав Саул: Згрішив я; повернися, дитино Давиде, бо більше вже не вчиню тобі зла, тому що готова є моя душа перед твоїми очима, в цьому дні став я осудженим і не розумів дуже багато. **22** І відповів Давид, і сказав: Ось спис царя, і прийде один слуга і візьме зброю. **23** І хай Господь поверне кожному за його праведністю і за його вірою, так як тебе Господь видав сьогодні в мої руки. І я не забажав накласти мою руку на господнього христа. **24** І ось так, як сьогодні прославилася твоя душа в цьому в моїх очах, так хай прославиться моя душа перед Господом, і хай покриє мене, і виведе мене з усякого болю. **25** І сказав Саул до Давида: Благословенний ти, дитино; і чинячи зробиш, і можучи зможеш. І пішов Давид своєю дорогою, і Саул повернувся до свого місця.

Гл҃а, к҃з·

И҆ рече дв҃дъ въ ср҃цы свое҆мъ гл҃ѧ, нн҃ѣ приложи҃мисѧ бы́ти въ дн҃ь ѐді́нъ в рꙋкꙋ саоу́лю. и҆ не (бꙋ́детъ)[1] ми҃ бл҃го. а҆́ще не (и҆дꙋ)[2] в зе́млю и҆ноплеме́нничꙋ, и҆ (тꙋ҃ и҆збꙋдꙋ ѐго, а҆́ще по́слетъ)[3] саоу́лъ и҆ска́ти менѐ въ всѧ̀ предѣлы і҆и҃лѧ, и҆ сп҃сꙋсѧ и҆з рꙋки̇ ѐго· И҆ (въста́въ)[4] дв҃дъ, и҆ [х҃][5] мꙋжъ [и҆же][6] с ни́мъ, і҆ и҆́де къ а҆кхꙋсꙋ с҃нꙋ (а҆ма́ховꙋ)[7] цр҃ю ге́дъскꙋ· И҆ пребы́сть (оу҆ него)[8] [-][9] самъ и҆ мꙋ-жи ѐго (с ни҃)[10] и҆ до́мъ ѐго, (-)[11] и҆ ѡ҆бѣ́ женѣ ѐго. (а҆хиное́ми)[12] [і҆и҃льтѧны́ни][13]. и҆ а҆вигѣ́ѧ и҆же (бѣ҃) жена̀ (нава́на)[14] кармильскаго· И҆ възвѣсти́ша саоу́лꙋ ꙗ҆́ко ѿбѣже дв҃дъ в ге́ды. и҆ не приложи̇ ктомꙋ̀ (саоу́лъ) и҆ска́ти (дв҃да)[15]. И҆ рече дв҃дъ къ а҆кхꙋсꙋ а҆́ще ѡ҆брѣтѐ ра́бъ твои̇ (ра́дость)[16] пре҃ ѡ҆чи́ма твои́ма. да даси̇ ми҃ мѣсто (ѐді́но)[17] ѡ҆гра́дникъ на селѣ, и҆ сѧ́дꙋ тꙋ҃. (а҆)[18] вьскꙋ́ю седи́тъ ра́бъ твои̇ въ гра́-дѣ, (цр҃твꙋ́ющи)[19] с тобо́ю· И҆ да̀ ѐмꙋ въ дн҃ь то́и [сикела́гъ][20], сего ра́ди бы́сть (цр҃твꙋ і҆оу-

Глава 27

1 І промовив Давид у своєму серці, кажучи: Тепер трапиться мені попастися в одному дні в руки Саула, і не буде мені добра, якщо не піду в землі чужинців і там визволюся від нього, якщо пошле Саул шукати мене в усіх околицях Ізраїля, і я спасуся з його руки. **2** І встав Давид і 600 мужів, що з ним, і пішов до Аккуса, сина Амаха, царя Ґета. **3** І перебував у нього сам, і мужі його з ним, і його дім, і обі його жінки, Ахіноема, ізраїльтянка, і Авіґея, що була жінкою Навана кармильського. **4** І сповістили Саулові, що Давид втік до Ґета, і Саул більше не додав шукати Давида. **5** І сказав Давид до Аккуса: Якщо твій раб знайшов радість в твоїх очах, дай мені місце, одне з міст на полі, і сяду там. А навіщо сидить твій раб в місті, царюючи з тобою? **6** І він дав йому в тому дні Сикелак. Через це Сикелак був юдейського царя до сьогоднішнього дня. **7** І було число днів, в яких сидів Давид в полі чужинців, чотири

місяці. **8** І виходив Давид і його мужі, вони нападали на всіх ґесірів і на аммаликитів. І ось ця земля сусідила від Ламосура і до єгипетської землі. **9** І побивали ту землю, і не оставляв при житті чоловічого і жіночого роду, брали стада, і буйволів, ослів, верблюдів, і одіж, і повертаючись, приходили до Акхуса. **10** І сказав Акхус до Давида: Де ви сьогодні воювали? І сказав Давид до Акхуса: На півдні Юдеї і на півдні Єсмеги, і на півдні Кенезії. **11** Ані чоловічий, ані жіночий рід ми не оставляли живими, щоб не ввести до Ґета, кажучи: Щоб часом не сповістили в Ґеті на нас, кажучи: Що Давид таке чинить? Для нього це його оправдання всі дні, в яких Давид сидів в полі чужинців. **12** І дуже довіреним став Давид в Анґуса, кажучи: Закріпився, закріплюючись у своєму народі Ізраїля, і буде мені рабом навіки.

денскꙋ [сикелагъ][21][22], до (днешнѧго дн҃е)[23]. И҆ бысть число дней. в нѧже сѣде дв҃дъ на селѣ и҆ноплеменничи четыри м҃цы· И҆ въсхождаше дв҃дъ и҆ мꙋжи е҆го, (-)[24] нападахꙋ на всѧ [гесѣры][25], и҆ на (а҆ммаликиты)[26]. и҆ се (си) землѧ (прилежаше ѿ ламосꙋра)[27]. и҆ до землѧ е҆гѵпетьски· И҆ побѣжаша землю (тꙋ). и҆ не живлѧше мꙋжеска полꙋ и женьска. (-)[28] (поимахꙋ)[29] стада и҆ бꙋиволицы, (-)[30] о҆слѧта (-)[31] вельблюды и҆ ризы. и҆ (възвращающесѧ)[32] прихождахꙋ, къ а҆кхꙋсꙋ· И҆ рече а҆кхꙋсъ къ дв҃дꙋ камо воевасте нн҃ѣ· И҆ рече дв҃дъ къ а҆кхꙋсꙋ. на югъ і҆ꙋдеѧ и҆ на югъ и҆езмеги. и҆ на югъ кенезіѧ· (Ни)[33] мꙋжеска полꙋ и҆ женьска не (живихомъ)[34] ꙗ҆ко не въвести в геды гл҃ѧ, е҆гда како възвестѧтъ в геды на ны гл҃юще. (ꙗ҆ко) се дв҃дъ творитъ. (себѣ)[35] о҆правданіе е҆го, всѧ дн҃и. в нѧже сѣде дв҃дъ на селѣ и҆ноплеменничи· И҆ оу҆вѣрисѧ дв҃дъ а҆кхꙋсови ѕѣло гл҃ѧ. оу҆крѣписѧ крѣпѧсѧ в людехъ своихъ і҆и҃ли. и҆ бꙋдетъ ми рабъ въ вѣки·

Глава 28

1 І сталося в тих днях, і зібралися чужинці в свої полки, щоб вийти і воювати з ізраїльтянами. І сказав Акхус до Давида: Знаючи знай, що зі мною виходиш на війну ти і твої мужі. **2** І сказав Давид до Акхуса: Віднині пізнаєш, що вчинить твій раб. І сказав Акхус до Давида: Тож начальником вояків і охоронцем ставлю я тебе в усі дні. **3** *І Самуїл помер був, і оплакував його ввесь Ізраїль. І поховали його в Сарматемі, в його місті. І Саул вибив чаклунів і знахарів своєї землі. **4** І зібравшись чужинці, прийшовши, стали в Саномі. І зібрав Саул всіх мужів Ізраїля, і перейшовши стали в Ґельвуї. **5** І побачив Саул полки чужинців, перелякався, і дуже жахнулося його серце. **6** І спитав Саул Господа, і не відповів йому Господь нічого, ані в сні, ані наяву, ані пророками. **7** І сказав Саул своїм слугам: Пошукайте мені жінку, що має ворожіння в руці, і піду до неї, її запитаю. І сказали його слуги до нього: Ось в Ендорі, жінка, що має в руці ворожіння. **8** *І скрився Саул, і зодягнувся в іншу одіж, і пішов сам і два мужі з ним, і прийшов вночі до жінки. І сказав Саул: Поворожи мені маючи в руці ворожіння, і приведи мені того, кого тобі скажу. **9** І сказала йому жінка: Ось тепер ти сам знаєш, що вчинив Саул, *і як розсіяв тих, що мали в руках ворожіння, і знахарів в цій землі. І як це ти ло-

вищ. 25
пар1. 10
мой3. 20
мой5. 18

Гл҃а, к҃и·

И҆ бысть въ дн҃и ты и҆ (събрашасѧ)[1] и҆ноплеменницы в пол҃кы своѧ, и҆зыти (и҆) братисѧ съ і҆и҃льты. и҆ ре҃ а҆кхꙋсъ къ дв҃дꙋ. разꙋмѣѧ разꙋмѣи, ꙗ҆ко со мною (и҆сходиши)[2] на брань, ты и҆ мꙋжи твои· И҆ рече дв҃дъ къ а҆кхꙋсꙋ (ѿ)[3] нн҃ѣ да разꙋмѣеши (ꙗ҆ко)[4] сътворитъ рабъ твой. и҆ рече а҆къхꙋсъ къ дв҃дꙋ. тѣмже (начальника воемъ, и҆ хранитела)[5] поставлѧю тѧ въ всѧ дн҃и· *И҆ (самой)[6] оу҆мерлъ бѣ и҆ рыдаше по немъ весь і҆и҃ль. и҆ (погребоша)[7] и҆ в (сармадемѣ)[8] въ градѣ е҆го и҆ саоу҆лъ и҆зби волхвы, и҆ разꙋмники (землѧ своеѧ)[9]· И҆ (събравшесѧ)[10] и҆ноплеменницы (приидоше)[11] (сташа)[12] в (саномѣ)[13]. и҆ (събра)[14] саоу҆лъ всѧ мꙋжи і҆и҃лѧ, и҆ (приидоше сташа)[15] в гелвꙋи· И҆ видѣ саоу҆лъ (полки)[16] и҆ноплеменничи (-)[17] оу҆боѧсѧ и҆ оу҆жасесѧ ср҃це е҆го ѕѣло· И҆ въпроси саоу҆лъ г҃а. и҆ не ѿвѣща е҆мꙋ г҃ь ничесоже, (ни) въ снѣ (ни)[18] ꙗ҆ве. (ни)[19] п҃ррки· И҆ рече саоу҆лъ о҆трокомъ своимъ. поищите ми жены ꙗ҆же и҆мать волхованіе в рꙋцѣ, і и҆дꙋ к ней (-)[20] въпрошꙋ ю҆. и҆ рѣша о҆троцы е҆го к немꙋ. се жена ꙗ҆же и҆мать в рꙋцѣ волшебеніѧ въ (е҆ндоре)[21]· *И҆ съкрысѧ саоу҆лъ, и҆ о҆блечесѧ в ризы и҆ны. і (и҆даше)[22] самъ и҆ два мꙋжа с нимъ. и҆ (прі҆иде)[23] (нощію къ женѣ)[24]· И҆ рече (саоу҆лъ)[25] поворожи ми, и҆мѣющи в рꙋцѣ волшебеніѧ. и҆ приведи ми е҆гоже рекꙋ ти· И҆ рече (е҆мꙋ жена)[26] се нн҃ѣ ты (самъ) вѣси, е҆лико сътвори саоу҆лъ, *(и҆) како расточи и҆мꙋщѧ в рꙋкахъ волшебеніѧ, и҆ разꙋмныѧ (на земли

бы҃ ке
а҆ пара҃ і
г҃ мо к
е҃ мо и

се́и)[27]. и̂ ка́ко ѐ се ты ло́виши дш҃ѹ мою. да оу̂мори́ши ю̀· И̂ клѧ́тсѧ к неи саоу́лъ гл҃ѧ. живъ г҃ь а̂ще срѧ́щетъ тѧ непра́вда ô словеси̂ семъ· И̂ рече жена (саоу́лови). кого възведѹ ти. и̂ рече (саоу́лъ) (самои́ла)[28] възведи̂ ми· И̂ ви́дѣ жена̀ (самои́ла)[29] и̂ възъгласи̂ гла́сомъ (-)[30], и̂ рече жена̀ к саоу́лѹ, почто (мѧ прельсти̂)[31] и̂ ты̀ е̂си саоу́лъ· И̂ рече е́и цр҃ь, не бо́исѧ (и̂зрещи̂, ꙗ̂́коже)[32] ви́дѣ. и̂ рече е̂мѹ (жена̀). боги̂ ви́дѣх̑ въсходѧ́ща ѿ землѧ̀· И̂ рече е́и (цр҃ь ꙗ̂́ко) (въ чтоже е̂сть о̂́бразъ е̂го)[33] и рече е̂мѹ (жена̀). (ви́дѣхъ) мѹжа ра́но сходѧ́ща ѿ землѧ̀. и̂ ѐ се о̂болче́нъ о̂дѣꙗ̂́ломъ. и̂ разѹмѣ саоу́лъ ꙗ̂́ко (само́илъ)[34] (е̂сть)[35]. и̂ положи̂ лице своѐ на земли̂. и̂ поклони́сѧ е̂мѹ (до зѣ̑лѧ) И̂ рече (е̂мѹ) (само́илъ)[36]. что ѐ се нѹдиши мѧ̂ взыити̂ ми. и̂ рече саоу́лъ скорблю̀ ѕѣло, (ꙗ̂́ко)[37] и̂ноплеме́нницы вьюютъ на́ мѧ, и̂ (г҃ь)[38] ѿстѹпи̂ ѿ менѐ, и̂ (оу̂же) не (послѹша́е̂тъ)[39] менѐ ктомѹ. (ни)[40] рѹка́ми прр҃ческими, (ни)[41] въ снѣхъ. (ни въ ꙗ̂вле́нїи). и̂ нн҃ѣ призва́х тѧ да наста́виши мѧ̂ что сътворю̀· И̂ рече (само́и̂)[42] что въпраша́еши мѧ̂ (а̂)[43] г҃ь ѿстѹпи̂ е̂сть ѿ тебѐ и̂ (г҃ь оу̂же)[44] съ (ю̂нѣ́йшимъ)[45] тебе· *И̂ сътвори́лъ е̂сть (-)[46] тебѣ, ꙗ̂́коже гл҃а (мно́ю)[47]. и̂ ѿи́метъ г҃ь цр҃ство твое и̂ рѹкѹ твою, и̂ вда́сть и̂ ближнемѹ ти дв҃дѹ· Поне́же ты не послѹша гла́са гн҃ѧ. и̂ не и̂спо́лни гнѣва ꙗ̂́рости е̂го на (а̂ммали́цѣ)[48]. гл҃а ради того̀ сътвори̂ (тебѣ г҃ь)[49] (ѐ си) въ дн҃и сїи· И̂ преда́сть г҃ь і̂и҃лѧ и̂с тобо́ю, в рѹки и̂ноплеме́нникъ. и̂ оу́тро ты и̂ сн҃ове твои̂ (падѹтъ с тобо́ю)[50], и̂ по́лкъ і̂и҃левъ да́сть г҃ь в рѹцѣ и̂ноплеме́нъникъ· И̂ (потща́всѧ)[51] саоу́лъ (ꙗ̂́коже стоѧ̀ и̂ падѐ)[52] на земли̂. и̂ възбоѧ́сѧ ѕѣло ѿ (лица̀ словесѐ)[53] (само́йлѧ)[54]. и̂ (не бы́сть ктомѹ крѣ́пости в немъ)[55]. ꙗ̂́ко не ѧ́лъ хлѣба ве́сь дн҃ь то́и и̂ всю но́щь тѹ· И̂ вни́де жена̀ къ саоу́лѹ и̂ ви́дѣ (е̂го) ꙗ̂́ко смѧте́сѧ [саоу̂]̂[56] ѕѣло и̂ рече к немѹ ѐ се нн҃ѣ слы́ша раба̀ твоѧ гла́съ твои̂. и̂ положи́хъ дш҃ѹ мою в рѹцѣ (твои̂)[57]. и̂ послѹшахъ словесъ ꙗ̂́же (ми е̂сѣ гл҃алъ)[58]. И̂ нн҃ѣ оу̂же послѹша́и гла́са рабы̀ твое̂ѧ. и̂ положѹ пре̂ тобо́ю насыще́нїе хлѣба и̂ ꙗ̂́ждь, и̂ бѹдетъ в тебѣ крѣпость. (и̂ по се̂)[59] и̂́деши в пѹть и̂ не хотѧ́ше ꙗ̂́сти· И̂ понѹжа́хѹ и̂̀ (ꙗ̂́сти), о̂́троцы е̂го и̂ жена̀, и̂ послѹша гла́са и̂хъ. и̂ (въста́въ)[60] (ѿ землѧ̀ и̂ сѣде на́ двое мы́слѧ)[61]. и̂ (бѣ женѣ)[62] (то́и) (в домѹ ю̂́ница (-)[63])[64] и̂ (подви́гшисѧ)[65] заколѐ и̂̀. и̂ (взе́мши)[66] мѹкѹ (-)[67] вмѣси̂. и̂ (сътвори̂ хлѣбъ)[68]. И̂ принесѐ пре̂ саоу́ла, и̂ пре̂

вѣ̑ ѥ

виш мою душу, щоб заморити її. **10** І поклявся до неї Саул, кажучи: Живий Господь, якщо зустріне тебе несправедливість за це слово. **11** І сказала жінка Саулові: Кого тобі приведу? І сказав Саул: Приведи мені Самуїла. **12** І побачила жінка Самуїла, і закричала голосом, і сказала жінка до Саула: Навіщо мене ти обманув? І ти є Саул. **13** І сказав їй цар: Не бійся, скажи, що ти побачила? І сказала йому жінка: Я побачила богів, що виходили з землі. **14** І сказав їй цар: Яким є його образ? І сказала йому жінка: Я побачила чоловіка, що рано сходить з землі, і ось зодягнений накидкою. І пізнав Саул, що це є Самуїл, і схилив своє лице до землі, і поклонився йому до землі. **15** І сказав йому Самуїл: Навіщо це змушуєш ти мене, щоб я вийшов? І сказав Саул: Дуже болію, і чужинці воюють проти мене, і Господь відступив від мене і вже не слухає мене більше ані руками пророків, ані в снах, ані в появах. І тепер покликав я тебе, щоб ти наставив мене, що вчиню. **16** І сказав Самуїл: Навіщо питаєш ти мене, а Господь відступив від тебе, і Господь вже з молодшим від тебе. **17** *І він вчинив тобі так, як сказав мною, і Господь забере твоє царство з твоїх рук, і дасть його твоєму ближньому, Давидові. **18** Тому що ти не послухався господнього голосу і не виповнив гнів його люті на Амаликові; через це слово вчинив тобі Господь так в днях цих. **19** І видасть Господь Ізраїля з тобою в руки чужинців; і вранці ти і твої сини впадуть з тобою та ізраїльський полк дасть Господь в руки чужинців. **20** І поспішив Саул, так як стояв, і впав на землю, і дуже злякався від лиця слів Самуїла. І не було більше сили в ньому, бо не їв хліба цілий той день і цілу ту ніч. **21** І ввійшла жінка до Саула, і побачила його, що Саул дуже замішався, і сказала до нього: Ось тепер твоя рабиня послухала твій голос, і я поклала мою душу в твої руки, і я послухала слова, які ти мені сказав. **22** І тепер уже послухай голосу твоєї рабині, і покладу перед тобою їжу хліба, і з'їси, і буде в тобі сила, та після цього підеш в дорогу. **23** І не хотів їсти. І змушували його їсти його слуги і жінка; і послухався їхнього голосу, і встав з землі, і сів, думаючи про два. **24** І була в тієї жінки в домі телиця, і поспішившись заколола її, і взявши муку, замісила і зробила хліб. **25** І принесла перед Саула і

вищ. 15

перед його слуг, і вони поїли, і вставши тієї ночі, і відійшли.

о҆́троки є҆гѡ. и҆ ꙗ҆́ша и҆ (въста́вше)[69] (тоѝ но́щи и҆ ѿи҆до́ша)[70].

Глава 29

1 І чужинці зібрали всі свої полки до Софека, й ізраїльтяни стали в Ендорі, що в Ізраїлі. **2** І полки чужинців ішли сотнями і тисячами, Давид же і його мужі ішли осібно з Аккусом. **3** І сказали воєводи чужинців: Хто є ці, що йдуть з нами? І сказав Аккус до воєвод чужинців: Чи це не Давид, раб ізраїльського царя Саула? І ось у нас він був багато днів. І йому у нас є другий рік, і я не знайшов в ньому нічого злого від дня, в якому він прийшов до мене, і до цього дня. **4** І засмутилися задля нього всі воєводи чужинців, і сказали йому: Поверни мужа і відпусти до свого місця, де ти там настановив, *хай не ідуть з нами на війну, хай не буде заколоту в полках. І задля чого відлучився цей від свого пана? Чи він не в головах тих мужів? **5** Чи не цей є Давид, якому жінки вийшли, радіючи і кажучи: Саул побив зі своїми тисячами і Давид з десятками тисяч своїх. **6** І покликав Аккус Давида, і сказав йому: Живе Господь, що ти є добрий і благий в моїх очах, і вхід твій і вихід твій є зі мною в полку, що я не знайшов в тобі злоби, відколи ти прийшов до мене, до сьогоднішнього дня. Але перед очима воєвод ти не є добрий. **7** І тепер ти повернися, іди з миром, і не вчиниш зла перед очима воєвод чужинців. **8** І сказав Давид до Анхуса: Що я тобі вчинив, і що злобного ти знайшов у твоєму рабі? І скільки днів я був перед тобою, і я до дня цього не вчинив нічого. То чому не піду радо на бій з ворогами свого пана царя? **9** І відповів Аккус Давидові: Взнав я, що ти є добрий перед моїми очима, але воєводи чужинців говорять: Хай не іде з нами на війну. **10** І тепер встань вранці ти і твої слуги, що є з тобою, підіть до місця, де я там настановив, і не майте ніякого смутку на своєму серці, бо є ти добрий переді мною. І встаньте вранці в дорогу, коли вам буде світло, ідіть. **11** І вранці встав сам Давид і його мужі, і пішли сторожити землю чужинців, а чужинці пішли на бій з ізраїльтянами.

пар1. 11

Гла҇, к҃д.

И҆ (събра́ша)[1] и҆ноплеме́нницы вс̑ѧ по́лки своѧ на (софе́кꙋ)[2]. і҆ (і҆льта́не)[3] ста́ша на (є҆ндо́рѣ)[4] и҆́же въ [і҆и҃лѣ][5]. И҆ по́лцы и҆ноплеме́нникъ, и҆да́хꙋ по сто̀. и҆ по ты́сѧщи. (-)[6] дв҃дъ (же) и҆ мꙋ́жи є҆гѡ и҆да́хꙋ (ѡ҆со́бь)[7]. съ а҆́кхꙋсомъ. И҆ рѣ́ша воево́ды и҆ноплеме́ннича. кто (сꙋ́ть) и҆дꙋ́щїи сі́и (с на́ми). и҆ рече а҆́къхꙋсъ к воево́дамъ и҆ноплеме́нничамъ не се́ ли дв҃дъ ра́бъ саоу́ла цр҃ѧ і҆и҃лва (и҆ се) (оу҆ на́съ бы́сть)[8] (мно́го) дні҃и. (и҆) семꙋ (є҆сть оу҆ на҃), второ́е лѣ́то, и҆ нѣ́се́м ѡ҆брѣлъ в не́мъ ничто́же (ѕла), ѿ дне во́ньже є҆сть пришѐлъ къ мнѣ̀ и҆ до дне сего. И҆ прискорбны бы́ша ѡ҆ не́мъ (вс̑ѧ) воево́ды и҆ноплеме́ннича. и҆ (гла́ша)[9] є҆мꙋ възвратѝ мꙋ́жа, (и҆ пꙋстѝ) на мѣ́сто свое. и҆дѣже поста́вилъ є҆си (-)[10] та́мо, (-)[11] *да не (и҆дꙋ́тъ)[12] с на́ми на́ брань, (-)[13] да не бꙋ́детъ развраще́нїе в по́лцѣхъ. и҆ что ра́ди ѿлꙋчи́сѧ се́и господи́на своего не глава́ ми ли мꙋ́жъ тѣхъ. Не се ли (є҆сть) дв҃дъ є҆мꙋ́же (же́ны) и҆зыидо́ша (ликꙋ́юще)[14] (и҆) гл҃юще. побѣди саоу́лъ съ ты́сѧщами свои́ми и҆ дв҃дъ съ тма́ми свои́ми. И҆ призва̀ а҆кхꙋсъ дв҃да, и҆ рече (-)[15] живъ гь҃. ꙗ҆́ко до́бръ є҆си и҆ бл҃гъ пр҃е ѻ҆чи́ма мои́ма. и҆ (входъ твои і҆ и҆схо́дъ)[16] твой со мно́ю (є҆сть) в по́лцѣ (-)[17] ꙗ҆́ко не ѡ҆брѣто́хъ в тебѣ ѕло́бы (ѿне́лѣже)[18] є҆си пришѐлъ къ мнѣ до дне́шнѧго дне. (но)[19] пр҃е ѻ҆чи́ма воево́дѣ не бл҃гъ (є҆си) ты. И҆ нн҃ѣ (възвра́щъсѧ)[20] ты̀, (-)[21] и҆ди с ми́ромъ. и҆ не и҆ма́ши сътвори́ти ѕла, пр҃е ѻ҆чи́ма воево҃ и҆ноплеме́нничь. И҆ рече дв҃дъ къ а҆кхꙋсꙋ что сътвори́хъ ти. и҆ что ѡ҆брѣтѐ (ѕло́бы) в рабѣ своемъ, (и҆ коли́ко)[22] дні҃и бы́хъ пр҃е тобо́ю, и҆ (не сътвори́хъ до дне сегѡ̀ ничто́же. то)[23] что ра́дьма не и҆дꙋ на́ брань врагомъ господи́на своего цр҃ѧ. И҆ ѿвѣща̀ а҆кхꙋсъ дв҃дꙋ, видѣ ꙗ҆́ко бл҃гъ є҆си пр҃е ѻ҆чи́ма мои́ма. но воево́ды и҆ноплеме́нничи гл҃ютъ. да не хо́дитъ с на́ми на́ брань. И҆ нн҃ѣ оу҆ра́нь заоу́тра ты, и҆ о҆́троцы (-)[24] твои̇ (сꙋщїи)[25] с тобо́ю, (-)[26] и҆дѣте на мѣсто и҆дѣже поста́вилъ є҆смь та́мо. и҆ (не и҆мѣ́ите печа́ли)[27] на ср҃цы своемъ (никоѥ́же), ꙗ҆́ко бл҃гъ (є҆си) ты предо мно́ю. и҆ оу҆рани́те въ пꙋть (є҆гда)[28] бꙋдетъ вамъ свѣтъ (-)[29] и҆дѣте. И҆ оу҆рани̇ дв҃дъ са́мъ и҆ мꙋ́жи є҆гѡ (і҆ и҆до́ша)[30] стре́щи̇ землѧ̀ и҆ноплеме́ннича. (а҆)[31] и҆ноплеме́нницы взыидо́ша на́ брань къ (і҆и҃льтомъ)[32].

а҆ пара̑ а҆і

Гла҃, л҃·

И҆ бы́сть (ѿше́шꙋ)[1] дв҃дꙋ и҆ мꙋ́жемъ є҆гѡ̀ (ѿ)[2] [сиѯела́га][3]. (и҆) въ дн҃ь тре́тїи. и҆ (а҆мали́къ)[4] на́иде на ю҆́жнꙋю странꙋ̀ и҆ на [сиѯела́гъ][5]. и҆ (побра́ша мꙋ́жей сиѯела́гъскихъ)[6]. и҆ (гра́дъ) зажго́ша (-)[7] ѻ҆гнемъ· (-)[8] жены (же) и҆ вса (сꙋщаѧ на мѣ́стѣ то́мъ)[9]. ѿ мала (и҆) до велика (побра́ша и҆) не оу҆бі́ша (ѿ ни́хъ ни) мꙋ́жа (ни)[10] жены̀. но плени́ша (и҆да́хꙋ)[11] пꙋте́мъ свои́мъ· И҆ прїи́де дв҃дъ и҆ мꙋ́жи є҆гѡ̀ въ гра́дъ, и҆ (-)[12] съжже́нъ бѧ́ше ѻ҆гне́мъ (гра́). и҆ же́ны̑ и҆́хъ и҆ сн҃ове и҆́хъ и҆ дщє́ри и҆́хъ бѧ́хꙋ полоне́ни· И҆ въздви́же дв҃дъ и҆ мꙋ́жи є҆гѡ̀ гла́съ свои. и҆ пла́кашасѧ до́деже (нача́ша не мощѝ)[13] пла́катисѧ· И҆ (же́ны є҆гѡ̀ ѻ҆бѣ)[14] бѣ́ша плѣне́ни. (а҆хинамі́и)[15], [ї҆и҆льтѧны́ни][16]. ї а҆вигѣ́а (бы́вшїа) жена̀, (нава́на)[17] кармилскаго· И҆ ѻ҆скорбѣ̀ дв҃дъ ѕѣло, ꙗ҆́кѡ (съвѣща́шасѧ)[18] лю́дїе ка́менїе̑ поби́ти є҆го̀, ꙗ҆́кѡ ѻ҆ѕло́блена бѧ́ше дш҃а всѣ́хъ лю́дїи, комꙋ́ждо сн҃овъ свои́хъ ра́ди и҆ дще́рїи (-)[19]. (но)[20] оу҆крѣписѧ дв҃дъ ѡ҆ гд҃ѣ бз҃ѣ є҆гѡ̀· И҆ рече дв҃дъ къ (а҆вида́рꙋ)[21] ї҆ере́ю сн҃ꙋ (а҆вимеле́ховꙋ)[22]. принеси̇ є҆фꙋ́дъ [и҆ принесѐ (а҆вида́ръ)[23] є҆фꙋ́дъ къ дв҃дꙋ][24]· И҆ въпроси̇ дв҃дъ гд҃а гл҃ѧ. а҆́ще женꙋ̀ въ слѣ́дъ [во́и][25] си́хъ а҆́ще постигнꙋ ѧ҆̀ (и҆ побѣжꙋ̀ ли ѧ҆̀). и҆ рече (гь҃)[26] жени̇, ꙗ҆́кѡ пости́гнꙋѧ пости́гнеши. ї и҆збавлѧ́и и҆зба́вити и҆́маши (своѧ лю́ди)· Ї и҆́де дв҃дъ са́мъ и҆ х҃ мꙋ́жъ с ни́мъ. и҆ (прїидо́ша)[27] да́же до пото́ка въсо́рска. (а҆)[28] про́чїи ѻ҆ста́ша, и҆ (гнавъ)[29] съ д҃ ми сты̀ мꙋ́жъ, (с҃ бо (и҆́хъ) ѻ҆ста́ша)[30] (-)[31], (и҆)[32] сѣда́хꙋ ѻ҆бо́нъ по́ пото́ка въсо́рска· И҆ (ѻ҆брѣто́ша)[33] (тꙋ̀) мꙋ́жа є҆гѵ́птѧнина на селѣ̀. и҆ (поѧ́ша)[34] и҆̀. и҆ (приведо́ша)[35] и҆̀ къ дв҃дꙋ (-)[36]. и҆ (да́ша)[37] є҆мꙋ̀ хлѣ́бъ (ꙗ҆́сти)[38], и҆ напои́ша и҆̀ воды̀· И҆ (да́ша)[39] є҆мꙋ̀ оу҆крꙋ́хъ сы́ра, и҆ ꙗ҆́сть. и҆ ста̀ дꙋ́хъ є҆гѡ̀ в не́мъ, ꙗ҆́кѡ бѧ́ше не ꙗ҆́лъ хлѣ́ба, ни пи́лъ воды̀, г҃. дни̇, и҆ г҃ но́щи· И҆ рече (-)[40] дв҃дъ (ѿкꙋ́дꙋ є҆си, и҆ чї́и є҆си ты̀)[41]. и҆ рече (є҆мꙋ̀) ѻ҆́трокъ. є҆гѵ́птѧнинъ (є҆́смь а҆́зъ)[42] (и҆) ра́бъ мꙋ́жа (а҆ммали́кова)[43], и҆ ѻ҆ста́ви мѧ госпо́динъ мои, ꙗ҆́кѡ разболѣ́хсѧ дне́сь оу҆́же тре́тїи дн҃ь. и҆ мы (се) входи́хомъ на ю҆́гъ (до хеле́фи)[44] и҆ на ї҆ꙋде́йскїѧ страны̀. и҆ на (-)[45] [гелвꙋ́є][46] и҆ [сиѯеи́лꙋ][47], зажго́хомъ ѻ҆гне́мъ· И҆ рече є҆мꙋ̀ дв҃дъ. вести́ ли мѧ и҆́маши до (во́и)[48] сихъ, (-)[49] (ѻ҆н же) ре҃ (к немꙋ̀) клени̇ ми сѧ бг҃омъ ꙗ҆́кѡ не оу҆бі́еши мѧ, и҆ не предаси̇ менѐ в рꙋцѣ̀ господи́нꙋ моемꙋ̀ и҆ доведꙋ̀ тѧ на (во́ѧ)[50] си̇· (И҆ клѧ́тсѧ є҆мꙋ̀ дв҃дъ). и҆ ведѐ и҆̀ та́мо. и҆ се тїи бѧ́хꙋ розошли́сѧ по (-)[51] всеи земли̇. (и҆ бѧ́хꙋ) ꙗ҆дꙋ́ще

Глава 30

1 І сталося, як відійшов Давид і його мужі з Секелага, і в день третій Амалик напав на південну околицю і на Секелаг, і захопили секелагських мужів, і місто спалили вогнем. **2** Жінок же і все, що було на тому місці, від малого й до великого, взяли, і не забили з них ні чоловіка, ні жінку, але взяли в полон, ішли дорогою своєю. **3** І прийшов Давид і його мужі до міста, і місто було спалене вогнем, а їхні жінки і їхні сини, і їхні дочки були полонені. **4** І підняв Давид і його мужі свій голос, і плакали, доки почали немогти плакати. **5** І обі його жінки були полонені, Ахинамія, ізраїльтянка, і Авігея, бувша жінка Навана кармильського. **6** І дуже засмутився Давид, бо змовилися люди камінням його побити, бо озлоблена була душа всіх людей, у кожного, задля його синів і дочок. І скріпився Давид в Господі Бозі його. **7** І сказав Давид до Авитара, священика, сина Авимелеха: Принеси ефуд. І приніс Авитар ефуд до Давида. **8** І запитав Давид Господа, кажучи: Чи поженуся вслід за цими вояками, чи наздожену їх і чи їх переможу? І сказав йому Господь: Женися, бо наздоганяючи, наздоженеш, і визволяючи, визволиш своїх людей. **9** І пішов Давид сам і 600 мужів з ним, і прийшли аж до потоку Восора, а остали залишилися. **10** І гнався з 4-мастами мужів, 200 ж мужів осталися і сиділи на другому боці потоку Восора. **11** І знайшли там мужа-єгиптянина в полі, і взяли його, і привели його до Давида. І дали йому їсти хліб, і напоїли його водою. **12** І дали йому уламок сира, і з'їв, і встав його дух в ньому, бо не їв хліба ані не пив води 3 дні і 3 ночі. **13** І сказав Давид: Звідки ти є і чий ти є? І сказав йому слуга-єгиптянин: Я є рабом чоловіка аммаликійського, і мій пан оставив мене, бо я захворів, сьогодні уже третій день. **14** І це ми нападали на південь до Хелефи і на юдейскі сторони, і на Гелвує, і Секеїлу ми спалили вогнем. **15** І сказав йому Давид: Чи поведеш мене до тих вояків? Він же сказав до нього: Поклянися мені Богом, що не уб'єш мене і не видаси мене в руки мого пана, і поведу тебе до цих вояків. І поклявся йому Давид. **16** І він повів його туди. І ось ці розійшлися по всій землі, і їли, і пили, і святкували за всю ту велику здобич, яку взяли на землі чу-

жинців і на землі Юди. **17** І напав на них Давид, і бив їх від світанку і до вечора, і на другий день вигубив їх. І ні один же не остався з них чоловік, за винятком 400 слуг, вони, сівши на верблюдів, повтікали. **18** І забрав Давид все, що взяли аммаликити, і взяв обі свої жінки. **19** І незабракло там нічого, від малого й до великого, і від здобичі до синів і дочок, і все, що взяли, повернув їх Давид назад – все. **20** І взяв Давид всі стада й отари, і гнав їх перед полоном, і полон звався Полон Давида. **21** І прийшов Давид до двохсот мужів, що полишилися, щоб не іти вслід за Давидом, які рішили зостатися при потоці Восорі; і вони вийшли назустріч Давидові і назустріч людям, що з ним; і прийшов Давид до народу, і попросили його про мир. **22** І відповіли всі гнівливі і лукаві чоловіки з войовничих мужів, що пішли з Давидом, і сказали: Тому що не гналися з нами, не дамо їм зі здобичі, яку забрали ми, але тільки кожний з них хай візьмуть своїх жінок і своїх дітей, і повернуться. **23** І сказав Давид: Мої брати, не чиніть так задля господнього передання і дбання, яким зберіг нас. І передав Господь в наші руки вояків, що напали на нас. **24** І хто послухається вашого слова, бо чи не є наші? Тому, так як за часткою того, хто пішов на війну, так буде частка того, що сидів з посудом, тільки з тими хай буде поділене. **25** І було від того дня і далі, і стало приписом і правилом до цього дня Ізраїлеві. **26** І прийшов Давид до Сикелага, і послав до старшин Юди і його близьким зі здобичі, кажучи: Ось вам благословення зі здобичі, яку взяли господні вороги: **27** тим, що з Ветсури, і тим, що з Ранома, на півдні, і з Ейтитера, **28** і тим, що з Ароіра, і тим, що з Амадія, і тим, що з Сатія, і тим, що з Естію, **28а** і тим, що з Ґета, і тим, що з Кинана, і тим, що з Сафеха, і тим, що з Тиматія, **29** і тим, що з Кармила, і тим, що з міст Іреємиїла, і тим, що з міст кенезійських, **30** і тим, що з Римута, і тим, що з Вирсавії, і тим, що з Номвія, **31** і тим, що з Хеврона, і до всіх міст, куди ходив, туди, Давид і його мужі з ним.

и̑ пїю́ще и̑ пра́зднꙋюще ѡ̑ все́й корысти той ве́ли́цѣй. ꙗ҆́же бахꙋ взѧли̑ на землѝ и̑ноплеме́нничи, и̑ на землѝ і̑ꙋ́динѣ. И̑ прїи́де на́ нѧ дв҃дъ, и̑ би ѧ҆̀ ѿ оу́тра (и̑) до́ ве́чера. и̑ наоу́трїѧ (и̑збѝ ѧ҆̀). и̑ ни (є҆ди́нъ же ѡ҆ста̀)[52] ѿ ни́хъ мꙋ́жъ. ра́звѣ ў ѻ҆́трокъ (вседше)[53] на велблю́ды (-)[54] оу̑бѣжа́ша. И̑ взѧ́тъ дв҃дъ всѧ є҆ли́ко бѣша взѧли (а҆ммалики́ты)[55]. и̑ ѻ҆́бѣ женѣ̀ свои̑ поѧ́тъ. И̑ не ѡ҆ста̀ (тꙋ ничто́же)[56] ѿ ма́ла (и̑) до вели́ка, и̑ ѿ корысти (-)[57] до сынѡ́въ и̑ дще́рїи и̑ (-)[58] всѧ ꙗ҆́же бѣша взѧли (-)[59], (възврати̑ (ѧ҆̀) дв҃дъ въспѧ́тъ всѧ)[60]. И̑ поѧ̀ дв҃дъ всѧ ста́да и̑ па́ствины, и̑ женѧ́ше (ѧ҆̀) пре плѣ́номъ и̑ плѣ́нъ (-)[61] нарица́шесѧ (-)[62] плѣ́нъ дв҃въ. И̑ (прїи́де)[63] дв҃дъ къ двѣма стома мꙋ̑ ѡ҆ста́вшихъ, и̑тѝ въ слѣ́дъ дв҃два (ꙗ҆́же повелѣ́ша ѡ҆ста́ти)[64] на пото́цѣ въсо́рѣтѣ. і̑ и̑зыдо́ша на срѣтенїе дв҃дꙋ, и̑ на срѣтенїе люде́, и̑же с ни́мъ. и̑ прїи́де дв҃дъ до лю́дїи. и̑ въпроси́ша є҆го ѡ̑ ми́рныхъ. И̑ ѿвѣща́ша вси мꙋ́жи гнѣвли́вый и̑ лꙋка́вый, ѿ мꙋжебо́рцей сходѧ́щихъ съ дв҃домъ. и̑ рѣ́ша ꙗ҆́ко не гони́ша с на́ми. не да́мы и̑мъ ѿ плѣ́на, и̑же є҆мы̀ поѧ́ли. но то́кмо ко́ждо (и̑) жены̀ своѧ̀ и̑ ча́да своѧ да во́змꙋтъ и̑ възвратѧ́тсѧ. И̑ рече дв҃дъ не твори́те [бра́тїѧ моѧ][65] тако. преда́нїѧ ра́ди гн҃ѧ (-)[66] и̑ снабдѣ́нїѧ (и̑мже съхрани̑) насъ. и̑ преда́сть гь (воѧ)[67] прише́шаѧ на́ ны в рꙋ́ки на́ша. И̑ кто послꙋ́шаетъ ва́шего словеси̑. ꙗ҆́ко не (-)[68] на́ши ли сꙋть. поне́же ꙗ҆́ко по ча́сти сше́шаго на́ брань. та́ко (є҆сть)[69] ча́сть сѣдѧ́щаго оу̑ рѣ́шины, (с тѣми̑ то́чно)[70] да раздѣли́тсѧ. И̑ бы́сть ѿ дн҃е того̀ и̑ выше, и̑ бы́сть въ повеле́нїе и̑ на ѡ҆правда́нїе, (до дн҃е сего̀ і̑и҃лю)[71] И̑ прїи́де дв҃дъ в [сикела́гъ][72] и̑ посла̀ къ ста́рцемъ і̑ꙋ́динымъ ѿ плѣ́на, і̑ и̑скре́нимъ є҆го гл҃ѧ се [бл҃а блве́нїе][73]. ѿ плѣ́нникъ (ꙗ҆́же бѣша плѣни́ли вра́зи гн҃и)[74]. И̑же ѿ ведъсꙋ́ра і̑ и̑же ѿ (рано́ма)[75] на ю́гꙋ. и̑ ѿ (є҆и̑ндера)[76]. і̑ и̑же ѿ а҆ро́ира. і̑ и̑же ѿ а҆мадїѧ і̑ и̑же ѿ (садїѧ)[77]. І̑ и̑же ѿ є҆сдїѧ і̑ и̑же ѿ геда і̑ и̑же ѿ кина́на. І̑ и̑же ѿ сафе́ха. і̑ и̑же ѿ димадїѧ. і̑ и̑же ѿ карми́ла. І̑ и̑же ѿ гра́дъ (и̑ре́емеи̑ль)[78]. і̑ и̑же ѿ гра́дъ кинезі́нъ. і̑ и̑же ѿ (римꙋ́да)[79] і̑ и̑же ѿ вирса́вїѧ. і̑ и̑же ѿ (номъвѣ́ѧ)[80]. І̑ и̑же ѿ хевро́на. и̑ въ всѧ мѣ́ста. а҆́може ходи́лъ дв҃дъ тꙋ (-)[81] и̑ мꙋ́жи є҆го (с ни́мъ).

Глава 31

пар1. 10

1 А *тоді чужинці воювали проти Ізраїля, і втекли ізраїльські мужі від лиця чужинців, і падали ранені в горі Ґелвуні. **2** І зійшлися чужин-

Гл҃а, л҃а.

(*И̑ноплеме́нницы)[1] воєва́хꙋ (тогда̀) на і̑и҃ла и̑ бѣжа́ша мꙋ́жи і̑и҃левы. ѿ лица̀ и̑ноплеме́нникъ. и̑ (па́дахꙋ)[2] ꙗ҆́звени въ горѣ

а҃ пара̑ і̑

(гелвꙋнїи)[3]. И҆ (снидо́шасѧ)[4] и҆ноплемє́нницы съ саоу́лѡ҇ и҆ съ с҃ньми є҆го, и҆ (оу҆би́ша)[5] и҆ноплемє҇нницы (і҆ѡ҆анада́на)[6]. и҆ (минода́ва)[7], и҆ [ме҇хесꙋа][8], с҃ны саоу́ла. И҆ (ѡ҆тѧгчи́сѧ)[9] бра́нь на саоу́ла. и҆ (прїи‑до́ша)[10] на́ нѧ бескопе́йницы мꙋжи стрѣлцы̀, и҆ ꙗ҆зви́ша саоу́ла в дебе́лое мѣ́сто. И҆ рече саоу҃ к носѧ́щемꙋ ѡ҆рꙋжїе (‑)[11] и҆́сꙋни (ѡ҆рꙋжїе)[12] свое (‑)[13] прободи̇̀ мѧ̑ и҆ да не прише҇ше нео҆брѣзанїи сїи (‑)[14] и҆збо́дꙋ мѧ̑ и҆ порꙋга́ютсѧ мно́ю. и҆ не хота́ше (того сътвори́ти) носѧ́и ѡ҆рꙋжїе є҆го ꙗ҆ко боꙗ́шесѧ ѕѣ́ло, и҆ взѧтъ саоу́лъ (ѡ҆рꙋжїе)[15] (свое), и҆ нападе́сѧ (са́мъ) на нѐ. И҆ видѣ носѧ́и ѡ҆рꙋжїе є҆го, ꙗ҆ко оу́мре саоу́лъ, и҆ паде̇̀ и҆ то́и са҃ на (ѡ҆рꙋжїе)[16] є҆го, и҆ оу́мре с нимъ. И҆ оу́мре саоу҃, и҆ трїе с҃нове є҆го, и҆ носѧ́и ѡ҆рꙋжїе є҆го, [и҆ всѝ мꙋжи є҆го][17] въ д҃нь то́и с нимъ. И҆ видѣвше мꙋжїе і҆и҃льстїи, и҆же ѡ҆бо́нъ по́лъ (и҆) оу҆долї́ѧ, і҆ и҆же ѡ҆бо́нъ по́лъ і҆ѡ҆рда́на, ꙗ҆коже бѣжа́ша мꙋжи і҆и҃льстїи и҆ ꙗ҆ко оу́мре саоу́лъ и҆ с҃нове є҆го, и҆ (ѡ҆ста́вльше)[18] гра́ды своѧ и҆ (бѣжа́ша)[19], и҆ (прїидо́ша)[20] и҆ноплемє́нницы и҆ пребы́ша в ни́хъ. И҆ бы́сть наоу́трїе, и҆ (прїидо́ша)[21] и҆ноплемє́нницы съвлачи́ти мрътвецъ, и҆ (ѡ҆брѣто́ша)[22] саоу́ла (мрътва сꙋща) и҆ три с҃ны є҆го, па́дша въ горѣ̂, (є҆́нже и҆́мѧ) (гелвꙋнїи)[23]. И҆ (‑)[24] снѧ́ша ѡ҆рꙋжїе є҆го (и҆ ѿсѣкше главꙋ̀ є҆го), и҆ (посла́ша)[25] въ з҃елю и҆ноплемє́нникъ, ѡ҆́кр҇тъ възвѣща́юще и҆́доломъ и҆҃, и҆ лю́демъ и҆҃.
в҃ цр҇ ка *И҆ положи́ша ѡ҆рꙋжїе (и҆́хъ)[26] оу҆̂ (васта́ръта)[27], (а҆)[28] тѣ́ло (и҆́хъ)[29] въткнꙋша на стѣнѣ ведъса́мли. д҃ цр҇ в҃ *И҆ (слы́шаша)[30] живꙋщїи въ (а҆ви́сѣ)[31] (гала́тъстѣмъ)[32], ꙗ҆̂же сътвори́ша (саоу́лови и҆ноплеме́нницы)[33]. И҆ (въста́вше)[34] (всѐ мно́жество си́лныхъ мꙋжъ)[35], і҆ и҆до́ша всю̀ но́щь, и҆ взѧ́ша тѣ́ло саоу́лово, (‑)[36] (і҆ѡ҆ана́даново)[37] с҃на є҆го, съ стѣны ве҇са́мъски, и҆ (принесо́ша)[38] ѧ҆̀ въ (а҆ви҇)[39], и҆ (съжъго́ша)[40] ѧ҆̀ тꙋ̀. И҆ (взѧ́ша)[41] ко́сти и҆́хъ, и҆ (погребо́ша)[42] (ѧ҆̀) по҇ кома́рою, ꙗ҆̂же въ (а҆ви́сѣ)[43], и҆ (пости́шасѧ)[44] се҇мь д҃нїи.

Конецъ а҃ книгъ ц҇р҇твъ.
и҆́мать в себѣ гл҃а, л҃а.

ці з Саулом і з його синами, і чужинці вбили Йоанатана і Минодава, і Мелхесуя, синів Саула. **3** І затяжіла війна на Саулі, і прийшли проти його вояки, мужі-стрільці, і зранили Саула в дебеле місце. **4** І сказав Саул до того, що ніс зброю: Витягни свою зброю, проколи мене нею, щоб прийшовши ці необрізані не прокололи мене і поглумилися з мене. І не бажав того зробити той, що ніс його зброю, бо дуже боявся. І взяв Саул свою зброю, і сам впав на неї. **5** І побачив той, що носить його зброю, що Саул помер, і впав і він сам на його зброю, і помер з ним. **6** І помер Саул, і три його сини, і той, що носив його зброю, і всі його мужі в дні тому з ним. **7** І побачивши ізраїльські мужі, що на другому боці долини і що на другому боці Йордану, що втекли ізраїльські мужі і що помер Саул і його сини, і покинувши свої міста, і втекли. І прийшли чужинці, і осталися в них. **8** І сталося, і на другий день прийшли чужинці роздягати мертвих, і знайшли Саула, що був мертвим, і трьох його синів, що впали на горі, якій ім’я Ґелвуній. **9** І зняли його зброю, і відрубавши йому голову, і послали до землі чужинців, довкруги сповіщаючи їхнім ідолам і їхньому народові. **10** *І поклали їхню зброю до Вастарта, а їхнє тіло повісили на мурі Ветсана. **11** *І почули ті, що живуть в Явісі ґалатській, що чужинці вчинили Саулові. **12** І вставши все множество сильних чоловіків, і ішли всю ніч, і взяли тіло Саула, Йоанатана, його сина, з муру Ветсана і принесли їх до Явіса, і там їх спалили. **13** І взяли їхні кості, і поховали їх під будовою, що в Явісі, і постили сім днів.

црс2. 21
црс4. 2

Кінець 1 Книги Царств.
Має в собі 31 глав.

ДРУГА КНИГА ЦАРСТВ ГЛАВА 1

1 І сталося, що коли помер Саул, і Давид повернувся, побивши аммалика, і сидів Давид в Скелаку два дні. **2** І сталося в третьому дні, і ось чоловік прийшов з полку людей Саула. Одіж же його була роздерта, і земля на його голові, і сталося, коли ввійшов слуга до Давида, і впавши на землю, він поклонився йому. **3** І сказав йому Давид: Звідки ти прийшов? І сказав до нього: З ізраїльського полку. Тільки я один, що спасся. **4** І сказав йому Давид: Яке є це слово? Сповісти мені. І цей сказав, що втік народ з війни, і впало багато з народу, і померло. І Саул, і Йоанатан, син його, помер. **5** І сказав Давид слузі, що сповіщав йому: Як взнав ти, що помер Саул і Йоанатан, син його? **6** І сказав слуга, що сповіщав йому: Втікаючи, прийшов я на гору ґельвуйську, і ось Саул спирався на своїй зброї, і ось колісниці і вельможі зібралися на нього. **7** І оглянувшись Саул, і побачив мене, і покликав мене, **8** і сказав мені: Хто ти є? І сказав я: Я є аммаликит. **9** І сказав мені: Ходи, отже, убий мене, бо обняла мене вже страшна темрява, і до того вже моя душа не є в мені. **10** І я приступив до нього, я убив його, бо знав, що *(не)* було йому життя. Після його вбиття і взяв я царський вінець, що був на його голові, і запинку, що була на його плечах, і я сам приніс оба до мого пана. **11** І зразу Давид, схопивши за свій одяг, і роздер його, і всі мужі, що з ним, роздерли свої одежі. **12** І плакали, і ридали, і постили аж до вечора по Саулі і по Йоанатані, його сині, і по народові Юди, і по ізраїльскім домі, бо були дуже вигублені. **13** І сказав Давид слузі, що сповістив йому: Звідки ти є? – і сказав: Син мужа з дому аммалика я є. **14** І сказав йому Давид: То як ти не побоявся простягнути своєї руки на господнього христа? **15** Прикликав Давид одного з своїх слуг і сказав: Іди убий його. І пішовши, він убив його, і *той* помер. **16** І сказав йому Давид: Твоя кров на твоїй голові, бо твої уста відпо-

Вторыя книги цртвъ глава а

И быстъ егда оумре саоулъ, и двдъ възвратися побѣжаа (аммалика)[2], и сѣде давыдъ въ (скелазѣ)[3] дни два. И бысть въ третїи днь, и се мужь прїиде ѿ полка людїи саоуловъ. (-)[4] рызы (же) его (баху) раздраны и прьсть на главѣ ему. и бысть егда вниде къ двду (отрокъ), и (пад)[5] на землю (-)[6] поклонися ему. И рече ему двдъ ѿкуду ты прїиде. и рече ему ѿ полъка їилева, (токмо) азъ (есмь единъ) оугоньзлъ. И рече ему двдъ что есть слово се възвѣсти ми. и (сей) рече яко побѣгоша люди ѿ брани, и падоша мнози ѿ людїи і изъмроша. [-][7] и саоулъ и (оанаданъ)[8] снъ его оумре. И рече двдъ отроку възвѣщеншему ему, како видѣ яко оумре саоулъ і (оанаданъ)[9] снъ его. И рече отрокъ възвѣщаа ему бѣжа прїидохъ въ гору гелвуискую. и се саоулъ натяжашеся на (оружїе)[10] свое и се колесници и вельможа събрашася нань. И (озрѣвся)[11] (саоулъ) (-)[12] и видѣ мя и (призвавъ)[13] мя (-)[14] и рече ми, кто (ты еси)[15]. и рѣхъ (аммаликитъ)[16] (есмь азъ)[17]. И рече ми (прїиди убо)[18] оубїи мя яко обья мя (уже) тма лютаа. (и къ сему уже)[19] дша моа (нѣсть) въ мнѣ. И приступихъ к нему (-)[20] оубихъ и. видѣхъ бо яко (бѣ ему живота)[21]. по нападенїю его, и взяхъ вѣнецъ црьскїи, иже (бѣ) на главѣ его. и оскрилъ еже (бѣ) на плещу его, и принесохъ (сам обое)[22] къ господину моему (-)[23]. И (абїе) (двдъ емся)[24] за ризы своа, и раздра а. и вся мужи (раздраша ризы своя иже с ним)[25]. И бишася и плакашася, и постиша до вечера по саоулѣ, и по (іоанаданѣ)[26] снѣ его и по людех іоудиних, и по дому їилевѣ яко избїени быша (зѣло)[27]. И рече двдъ отроку възвѣщшему ему, ѿкуду (ты еси)[28]. и рече снъ мужа ѿ дому (аммаликова)[29] есмь азъ. И рече ему двдъ. (то) како не оубояся въздвигнути руки своя (на)[30] ха гня. (-)[31] Призва двдъ единаго ѿ отрокъ своихъ, и рече иди оубїи его, и (шед) оуби и, и оумре. И рече [ему двдъ][32] кровь твоа на главѣ твоеи. яко оуста твоа (на тя възвѣщаша)[33] глще яко азъ оубихъ ха гня. И плакася двдъ

пла́чемъ си́мъ по саоу́лѣ, и҆ по (і҆ѡ҆̀анада́нѣ)[34] сн҃ѣ е҆го. и҆ речѐ е҆́же наоу́чити сн҃ы і҆оу́дины [стрела́нїѧ][35]. ꙗ҆́ко пи́санно е҆сть в҃ кни́зѣ и҆́стиннѣ· (и҆ речѐ) оу҆твердисѧ і҆и҃лю оу҆мръ́шїи ра́ди на высо́кихъ (-)[36] ꙗ҆́звени. (и҆) ка́ко падо́ша си́лнїи да не възвѣща́йте въ ге́ды. ни повѣ́дайте на и҆схо́дищихъ (а҆скалони́хъ)[37]. да не възвесела́тсѧ дщє́ри и҆ноплеме́нничa. ни да въз̾ра́дꙋютсѧ дщє́ри необрѣ́заныхъ· (На го́рѣ гелꙋ́искїѧ)[38] да не сни́детъ роса. и҆ до́ждь (да сни́детъ) на́ на. ни́же села̀ нача́лъ жи́тныхъ (да и҆зно́сѧтъ). ꙗ҆́ко (-)[39] раз̾сыпасѧ (ѻ҆рꙋ́жїе)[40] си́лныхъ. (и҆) (ѻ҆рꙋ́жїе)[41] саоу́ле не бы́сть пома́зано и҆ѥлеомъ· (Но) кро́вїю ꙗ҆́звеныхъ, ѿ тꙋ́ка си́лныхъ. лꙋ́къ (і҆ѡ҆̀анада́новъ)[42]. да не возврати́сѧ тще въспѧ́тъ. и҆ ѻ҆рꙋ́жїе саоу́лово не возврати́сѧ безꙋ́ма· Саоу́лъ (же)[43] (і҆ѡ҆̀анада́нъ)[44] възлю́бленаѧ и҆ кра́снаѧ. не бѣ́ста разлꙋча́ющасѧ (-)[45] въ живо́тѣ свое́мъ, и҆ въ смр҃ти свое́й не разлꙋчи́стасѧ. па́че ѻ҆рла̀ легча́е, и҆ (-)[46] льва крѣ́пльши· (Пла́чите по саоу́лѣ дщє́ри і҆и҃левы)[47]. и҆́же (вы ѡ҆блача́ше)[48] въ чръвлени́ца (съкрꙋшенїемъ ва́шимъ)[49]. възлага́ющаго оу҆краше́нїе зла́то на ри́зы ва́ша· Ка́ко падо́ша си́лнїи посреди бра́ни. (і҆ѡ҆̀анада́нъ)[50] [зьоде́нъ бы́сть до смр҃ти][51], на высо́кихъ твои́хъ ꙗ҆́звѣ· (Тѣ́мше) болю̀ по тебѣ̀ бра́те мо́й, (і҆ѡ҆̀анада́не)[52] кра́сныи мо́й ѕѣло. оу҆стреми́ла бо сѧ бѧ́ше любы̀ твоа на́ мѧ, па́че любы̀ же́нскїѧ· Ка́ко (си) падо́ша си́лнїи, и҆ погꙋби́ша ѻ҆рꙋ́жїѧ бра́нна·

Гла҃, в҃·

И҆ бы́сть по сихъ (-)[1] въспросѝ дв҃дъ г҃а гл҃ѧ. вни́дꙋ ли понѐ въ є҆ди́нъ градъ і҆оу́динъ. и҆ р҃е г҃ь к немꙋ вниди. и҆ р҃е дв҃дъ (в кото́рыи)[2] вни́дꙋ. и҆ рече (г҃ь) въ хевро́нъ· (-)[3] И҆де [-][4] дв҃дъ въ хевро́нъ и҆ обѣ̀ женѣ̀ е҆го. (а҆хони́мїи)[5] [і҆и҃лтѧнынѝ][6]. и҆ а҆вигѣа (бы́вшїѧ) жена̀, (нава́на)[7] ка́мильскаго· И҆ мꙋ́жи [е҆го][8] и҆́же с ни́мъ (бѣ́ша) ко́ждо (и҆хъ), и҆ (до́мове и҆хъ с ни́ми)[9]. и҆ нача́ша жи́ти во́ (гра́дѣ)[10] хевро́ньстемъ· *И҆ (прїидо́ша)[11] мꙋ́жи ѿ і҆оу́деа. и҆ (пома́заша)[12] [тꙋ дв҃а][13] да црⷭ҇твꙋетъ на̑ до́момъ і҆оу́динѣмъ. *и възвѣсти́ша дв҃дꙋ гл҃юще. ꙗ҆́ко мꙋ́жи (а҆висаидьстїи, и҆ галатстїи)[14] погребо́ша саоу́ла· И҆ посла̀ дв҃дъ послы̀ ко ста́рѣишинамъ, (въ а҆висъ га́скїи)[15] и҆ речѐ к ни́мъ (дв҃дъ). бл҃ве́ни вы (б҃ꙋ)[16] ꙗ҆́ко сътвори́сте мл҃ть сїю ѻ го́сподинѣ (свое́мъ)[17] саоу́лѣ. х҃ѣ г҃ни (и҆́же)[18] погребо́сте и҆. і (ѻ҆анадана)[19] сн҃а е҆го· И҆ нн҃ѣ да сътвори́тъ г҃ь (мл҃ть і и҆́стиннꙋ с ва́ми)[20], (-)[21] а҆́зъ сътворю̀ (-)[22] (сїѧ бл҃гаѧ)[23]. поне́же сътво-

а҆ ма҃ в҃

а҆ ц҃р л҃а

віли проти тебе, кажучи, що: Я забив господнього христа. **17** І Давид плакав цим плачем по Саулі і по Йоанатані, сині його, **18** і сказав, щоб навчити синів Юди стріляти. Ось записано є в книзі Правди: **19** І сказав: Скріпися Ізраїле задля померших зранених на високих. І як впали сильні? **20** Не сповіщайте в Ґеті ані не розповідайте на дорогах Аскалона. Хай не розвеселяться дочки чужинців ані хай не зрадіють дочки необрізаних. **21** На Ґелвуйські гори хай не зійде роса, і дощ хай *не* зійде на них, ні поля хай не видадуть первоплодів, бо розсипалася зброя сильних, зброя Саула не була помазана олією, **22** але кров'ю ранених, від жиру сильних. Хай не буде, щоб лук Йоанатана повернувся дарма назад, і зброя Саула не повернулася нерозумно. **23** Саул же *і* Йонатан, улюблені і прекрасні, не були розлучені в своєму житті і в своїй смерті не розлучилися, легкі понад орлів і сильніші львів. **24** Плачте за Саулом ізральські дочки, він вас зодягав в кармазин в пригнобленні вашому, давав він золоту прикрасу на вашу одіж. **25** Як впали сильні посеред бою? Йоанатан був пробитий до смерті, зранений на твоїх висотах. **26** Тому болію за тебе, мій брате Йоанатане, дуже мені красний. Бо твоя любов була спрямована до мене понад любов жінок. **27** Як так впали сильні, і пропала воєнна зброя.

Глава 2

1 І сталося, після цього запитав Давид Господа, кажучи: Чи отож піду до одного з міст Юди? І сказав Господь до нього: Іди. І сказав Давид: До котрого піду? І сказав Господь: До Хеврона. **2** Пішов Давид до Хеврона і обі його жінки: Ахонимія, ізраїльтянка, і Авігея, бувша жінка Наванаа кармильського, **3** і його мужі, що були з ним, кожний з них, і їхні доми з ними; і почали мешкати в місті Хеврон. **4** *І прийшли мужі з Юдеї, і там помазали Давида, щоб царював над домом Юди. *І сповістили Давидові, кажучи, що: ависайдські і галатські мужі поховали Саула. **5** І послав Давид послів до старшин в Авис Ґадський, і сказав до них Давид: Благословенні ви Богові, бо ви вчинили це милосердя над своїм паном Саулом, господнім христом, ви, що поховали його і Йоанатана, сина його. **6** І тепер хай Господь вчинить милосердя і правду з вами. Я вчиню це добро, бо ви вчинили це сло-

мак1. 2

црс1. 31

во. **7** І тепер хай скріпляться ваші руки, і щоб ви стали сильними синами, бо помер ваш пан Саул. Мене ж помазав дім Юди, щоб царювати мені над ними. **8** І Авеннир, син Нира, що був воєводою Саула, взяв Євостея, сина Саула, і забрав його з полку до Манаема. **9** І царював він з ним над Ґаладитією, і над Тасами, і над Ізраїлем, і над Єфремом, і над Веніямином, і над всім Ізраїлем. **10** Сорок літ було Євостеєві, синові Саула, коли він почав царювати над Ізраїлем, і царював два роки. Тільки дім Юди був за Давидом. **11** І було в дні, в які почав Давид царювати в Хевроні над домом Юди, 7 літ і 6 місяців. **12** І вийшов Авеннир, син Нира, і слуги Євостея, сина Саула, до Ґавати, коли він почав царювати над Манаїмом. **13** І Йоав, син Саруя, і слуги Давида вийшли з Хеврона; і як зустрілися вони при потоці Ґавлон разом, і сіли ті при потоці звідси і ті звідти. **14** І сказав Авенир до Йоава: Хай встануть тепер слуги і хай поборяться перед нами. І сказав Йоав: Хай встануть. **15** І вставши, прийшли Веніяминові слуги числом 12, і Євостея, сина Саула, 12, – і слуг Давида – 12. **16** І держав кожний рукою шолом свого ближнього, і їхні мечі на ребрах кожного з них, і впали всі разом, і прозвано ім'я місця того Часть бажання, що є в Ґаваоні. **17** І була жорстока битва до кінця в тому дні, і впав Авенир та ізраїльські мужі перед слугами Давида. **18** І були там три сини Саруї: Йоав, Авеса і Асаїл. І Асаїл же був легкий своїми ногами, наче яка сарна, що скаче на полі. **19** І погнався Асаїл вслід за Авениром, і не відхилився ні направо ані наліво, але вслід за Авениром. **20** І оглянувшись Авенир взад себе, сказав: Чи ти є сам Асаїл? І сказав: Я є. **21** І сказав йому Авенир: Ти відхилися або направо або наліво і женись за слугою, і візьмеш собі їхню зброю. І не хотів Асаїл відхилитися від нього ніяк. **22** І Авенир додав ще говорити до Асаїла: І відійди від мене, щоб я тебе не розбив об землю. І як після цього я покажу своє лице до Йоава, твого брата? **23** *І він не бажав відступити. І вдарив його Авенир списом взад, в живіт, і вийшов спис йому наскрізь, і він, впавши, помер перед ним. І сталося, що кожний приходив до місця, де впав Асаїл, і він помер покинутий. **24** І гнався Йоав і Авеса за Авениром. І сонце заходило, і вони прийшли до гори

ниж. 3

рісте гл҃ъ сей· И нн҃ѣ да оукрѣпатсѧ рꙋки ваша, и да бꙋдете сн҃ове силни, ꙗко оумре господинъ вашъ саоулъ. (-)[24] мене же помаза домъ іоудинъ, (црт҃вовати ми на҃ ними)[25]· И (авенниръ)[26] сн҃ъ ниров, (иже бѣ) воевода саоуль. взѧ иевостеѧ сн҃а саоулѧ. и възнесе его ис полка въ манаемъ· И (црт҃вова с ни҃)[27] на҃ (галадитїею)[28]. и на҃ (даси)[29], и на҃ [іи҃лѣ][30], и на҃ ефрѣмомъ, и на҃ венїаминомъ, и надо всѣмъ іи҃лемъ· Четыредесать, лѣтъ, иевостею (бѣ) сн҃ꙋ саоуловꙋ, егда нача црт҃вовати на҃ іи҃лемъ, и двѣ лѣтѣ црт҃вова. (толико до іоудинъ бысть)[31] за двд҃о· И (бысть въ дн҃и)[32] в нѧже (нача црт҃вовати двд҃ъ)[33] въ хевронѣ на҃ домомъ іоудинымъ, з҃, лѣтъ. и ѕ҃, мц҃ь· І изыде (авенниръ)[34] сн҃ъ ниров и отроцы иевостеовы сн҃а саоулѧ. (егда нача црт҃вовати манаимомъ въ гавате)[35]· (-)[36] Иоавъ сн҃ъ сарꙋиевъ, и отроцы двд҃ви изыидоша ѿ хеврона. и (срѣтившимсѧ имъ)[37], оу потока (гавлонѧ)[38] вькꙋпѣ. и сѣдоша тїи на потоцѣ [-][39] ѿсюдꙋ, (і) и тїи (-)[40] ѿтꙋдꙋ· И рече (авенниръ)[41] къ іоавꙋ. да востанꙋт нн҃ѣ отроцы, и да поиграю пре҃ нами. и рече іоавъ да востанꙋ· И (въставше)[42] прїидоша (отрокъ венїаминов число)[43], ві҃. иевоастеѧ сн҃а саоулѧ, (ві҃). и (отров двд҃овы, ві҃)[44]· (дръжаще)[45] кождо рꙋкою (шлем)[46] искренѧго своего, и (мечи ихъ)[47] на ребрѣхъ (комꙋждо их)[48], и (падоша)[49] (вси) вькꙋпѣ, и наречесѧ имѧ мѣстꙋ томꙋ часть хотѣнїѧ иже есть въ гаваонѣ· И бысть брань люта, до конца в (той дн҃ь)[50], и паде (авенниръ)[51] и мꙋжи іи҃льти пре҃ отрокы двд҃вы· И быша тꙋ три сн҃ове сарꙋиа, іоавъ, (-)[52] (авеса)[53], и асаиль. и асаиль (же бѣ) легокъ ногама своима, ꙗко едина серна (скачꙋщи) на селѣ· И гна асаиль въ слѣдъ (авеннира)[54], и не оуклонисѧ (-)[55] (ни) на десно ни на лѣво, (но) въ слѣдъ (авеннира)[56]· И (озрѣвсѧ)[57] (авенниръ)[58] назадъ себе (-)[59] ре҃, аще ты еси самъ (саиль)[60], и рече азъ есмь· И рече емꙋ (авенниръ)[61]. оуклонисѧ ты любо деснымъ любо шюи҃, и (жени до)[62] отрока, и возмеши себѣ орꙋжїе (ихъ)[63]. и не хотѧше асаиль оуправитисѧ ѿ (него никакоже)[64]· И приложи еще (авенниръ)[65] гл҃ати къ асаилꙋ (и) ѿиди ѿ мене да (тебе не разбїю)[66] о землю. и како (посемъ) ꙗвлю лице свое къ іоавꙋ [-][67] братꙋ твоемꙋ· *И не хотѧше остати. и (оудари)[68] и (авенн҃)[69] (копїемъ съзади)[70] в ладвїа. и проиде копїе сквозѣ и҃, и (па҃)[71] (издъше)[72] пре҃ ни҃. и бысть всѧкъ приходѧи до мѣста идѣже падесѧ (-)[73] асаиль. и оумре (оставленъ)[74]· И (гоништа)[75] іоавъ и (авеса)[76] по (авеннирѣ)[77]. и сл҃нце захождаше, и та

ни҃ г҃

прїидоста до холма (е҆ммато́ва)[78], и҆же є҆сть пре҆ лицемъ гаи пꙋта̀, пꙋстыни гавао́на· И҆ (събрашаса)[79] сн҃ове венїами́нови (-)[80] за (а҆вени́ромъ)[81]. и҆ быша въ снатїи е҆ди́но. и҆ постави́ша на ве́рсѣ хо́мꙋ е҆ди́наго· И҆ призва̀ (а҆вени́ръ)[82] і҆оа́ва, и҆ рече. е҆да̀ на побѣдꙋ во́змеⷮ о҆рꙋ́жїе. и҆ли не вѣси ꙗ҆ко го́рка е҆сть послѣже. и҆ доко́лѣ не и҆маши рещи̇ люде҆ (о҆ста́ти)[83] съзади (бра́та на́шего)[84]· И҆ реⷱ҇ і҆оа́въ жи́въ гь҃ поне́же бы ми гл҃а гпо́да̀, преже оу҆́трены бы (людїе мои преста́ша гона́ще)[85] ко́ждо в слѣ́ бра́та своего. и҆ въстрꙋби і҆оа́въ трꙋбо́ю. и҆ ста́ша вси людїе, и҆ не гна́ша въ слѣдъ і҆ильтанъ. и҆ не приложи́ша пото́мъ побѣдитиса· (-)[86] (а҆вени́ръ)[87] (же) и҆ мꙋжи е҆го и҆доша на западъ всю но́щъ тꙋ. и҆ преидо́ша і҆ордáнъ и҆ (прешеⷣше)[88] всю странꙋ (тꙋ), и҆ (прїидо́ша)[89] въ по́лкъ· (-)[90] И҆оа́в (же) възврати́са въспа́ть (гона́щи) ѿ (а҆вени́ра)[91]. и҆ събра̀ вса люди, и҆ посѣти́ша о҆́трокъ двдыхъ (па́ших, и҆ бы́сть и҆хъ), ді҃, мꙋжъ, и҆ а҆саи́ль· (-)[92] Ѿтроцы (же) двдвы оу҆би́ша сн҃овъ венїами́нь. (и҆) мꙋжъ (а҆вени́ровъ)[93] (и҆же бѣша с ни́мъ, т҃, (и҆) ѯ҃, мꙋжъ)[94]· И҆ (взаша)[95] а҆саи́ла и҆ (погребо́ша)[96] и҆ въ гробѣ ѡ҆ц҃а е҆го, въ (видлео́мѣ)[97]. і҆ и҆де и҆оа́въ и҆ мꙋжи (е҆го) с ни́мъ всю но҆ и҆ о҆свѣто́ша (-)[98] въ хевро́нѣ·

Еммата, що є перед лицем Ґай, в дорозі, в пустині Ґаваона. **25** І зібралися сини Веніямина за Авениром, і були в одному зборі, і стали на вершку однієї гори. **26** І закликав Авенир до Йоава, і сказав: Чи до побіди братиме зброя, або *чи* не знаєш, що гіркою буде вкінці? І доки не скажеш людям повернутися з-позаду нашого брата? **27** І сказав Йоав: Живий Господь, якщо б мені сказав ти тоді, перед ранньою зорею, мої люди перестали би гнати, кожний вслід за своїм братом. **28** І затрубив Йоав трубою, і стали всі люди, і не гналися вслід за ізраїльтянами, і не додали потім воювати. **29** Авенир же й його мужі пішли на захід усю ту ніч, і перейшли Йордан, і пройшовши усю ту околицю, і прийшли до полку. **30** Йоав же повернувся назад, женучись від Авенира, і зібрав всіх людей, і відвідали слуг Давида, що впали, і було їх 19-ть чоловік і Асаїл. **31** Слуги ж Давида убили *з* синів Веніямина і мужів Авенира, що були з ним – 300 і 60 мужів. **32** І взяли Асаїла, і поховали його в гробі його батька в Вефлеємі. І пішов Йоав і його мужі з ним усю ніч, і засвітало їм у Хевроні.

Гл҃а, г҃·

И҆ бы́сть бра́нь на мно́го межꙋ до́мо саоу́лемъ. и҆ межи до́мо двдвомъ. (-)[1] до́м (же) двдвъ възвыша́шеса и҆ крѣпла́шеса. и҆ до саоу́ль и҆да́ше і҆ и҆знемога́ше· *И҆ роди́шаса двдви (въ хевро́нѣ сн҃овъ, ѕ҃)[2]. и҆ бѣ прьворо́дныи е҆мꙋ (сн҃ъ), (а҆ммо́нъ)[3]. ѿ (а҆хиноа́мїи)[4] [і҆ильтаны́ни][5]. и҆ вторы́и е҆мꙋ (сн҃ъ), далꙋ́иа. ѿ а҆вигѣа̀ кармильскїа. и҆ тре́тїи а҆весало́мъ сн҃ъ (маао́ханы)[6] дщере (доли́мины)[7], цра (гасꙋ́рьска)[8]. (-)[9] д҃ и, ѿ (оу҆ри́нїа)[10] сн҃ъ [а҆ггиды][11], (-)[12] є҃ и, [сафатїа][13] ѿ (вита́алы)[14]. (-)[15] ѕ҃ и. (е҆дъроа́мъ)[16], ѿ [а҆глы][17] жены̀, двдвы. сїи роди́шаса двдомъ въ хевро́нѣ· И҆ (-)[18] е҆гда бы́сть бра́нь межꙋ до́момъ саоу́лемъ. и҆ межꙋ до́момъ двдвымъ. и҆ (бѧше (а҆вени́ръ)[19])[20] держа̀ до́мъ саоу́ловъ· И҆ саоу́лова по́ложница (бѣ, е҆йже бѣ и҆ма) (ре́сда)[21] дщи (и҆оа́ва)[22]). (и҆ поа́тъ ю а҆вени́ръ). и҆ рече [гевосте́и][23], сн҃ъ саоу́ль къ (а҆вени́рꙋ)[24], что се ты вни́де къ по́ложницы ѿц҃а моего· И҆ съжали се ѕѣло (а҆вени́ръ)[25] о҆ словеси (се́мъ, е҆же рече е҆мꙋ и҆ гевосте́и)[26]. и҆ рече (е҆мꙋ (а҆вени́ръ)[27])[28] е҆да̀ (пе́сїа глава̀ е҆смь а҆зъ)[29]. (да се и сътворихъ вса днесь). (не сътвори ли днесь мти)[30] до́мꙋ саоу́лю ѿц҃а

а҃ пара̑ г҃

Глава 3

1 І надовго була війна між домом Саула і між домом Давида. Дім же Давида піднімався і скріплювався, а дім Саула йшов і слабшав. **2** *І народилося Давидові в Хевроні 6 синів; і його первородний син був Аммон від Ахиноамії, ізраїльтянки, **3** і його другий син Далуя від Авіґеї кармильської, і третій – Авесалом, син Маохани, дочки Толимина, царя гасурського, **4** 4-й – Отуринія, син Ангити, 5-й – Сафатія від Витаали, **5** 6-й – Естроам від Аґли, жінки Давида. Ці народилися Давидові в Хевроні. **6** І коли була війна між домом Саула і між домом Давида, і був Авенир, що держав дім Саула. **7** І була Саулова наложниця, якій було ім'я Реста, дочка Йоава, і взяв її Авенир. І сказав Гевостей, син Саула, до Авенира: Що це ти ввійшов до наложниці мого батька? **8** І Авенир взяв собі дуже за зле це слово, яке йому й сказав Гевостей, та сказав йому Авенир: Чи я є псячою головою, що це все я зробив сьогодні? Чи не вчинив я сьогодні милосердя домові Саула, твого батька, і твоїм братам, і твоїм знайомим, і чи не встав я проти дому Давида? І ти

пар1. 3

знайшов несправедливість у мені сьогодні задля цієї жінки? **9** Це ж хай вчинить Бог Авенирові і це хай йому додасть, бо так, як поклявся Господь Давидові, так вчиню йому в дні цьому, **10** і щоб одержати царство від дому Саула, і підняти престіл Давида в Ізраїлі і над Юдою, від Дана аж до Вирсавії. **11** І не зміг більше Гевустей відповісти Авенирові слово зі страху перед ним. **12** І зразу послав Авенир послів до Давида, до Телама хевронського, де був, кажучи: Встанови свій завіт зі мною, і ось моя рука з тобою, щоб повернути мені до тебе ввесь Ізраїль. **13** І сказав Давид: Добре, я встановлю з тобою завіт, але тільки одне слово прошу в тебе, кажучи: Не зможеш побачити мого лиця, якщо не приведеш Мелхолу, дочку Саула, коли ти прийдеш побачити моє лице. **14** І послав Давид до Гевостея сина Саула, кажучи: Відпусти мою жінку Мелхолу, *яку я взяв задля обрізання кінця в чужинців. **15** І відпустив, і Гевостей і взяв її у її чоловіка від Фалтіїла, сина Селимона. **16** І її чоловік ішов з нею, плачучи, аж до Варама. І сказав до нього Авенир: Іди і повернися. **17** І сказав Авенир ізраїльським старшинам, кажучи: Вчора і того дня ви шукали Давида, щоб царював над вами. **18** І тепер вчиніть так, як Господь заговорив про Давида, кажучи: В руці мого раба Давида спасу мій народ Ізраїля з руки чужинців і з руки їхніх ворогів. **19** І заговорив Авеннир до вух Веніяміна. І пішов Авеннир, щоб говорити до вух Давида в Хевроні все, що любе було перед ізраїльськими очима і перед очима всього дому Веніямина. **20** І прийшов Авенир до Давида до Хеврона, і з ним 20-ть мужів. І вчинив Давид бенкет Авенирові і його мужам, які з ним. **21** І сказав Авенир до Давида: Встаньмо тепер та йдім, і хай збереться до їхнього пана царя ввесь Ізраїль. І встановлю завіт з тобою, і царюватимеш над усім, чого бажає твоя душа. І послав Давид Авенира, і він пішов з миром. **22** І ось слуги Давида і Йоав ішли з дороги і несли з собою численну добич. І Авеннир уже не був з Давидом в Хевроні, бо відісланий був і відпущений з миром. **23** Йоав же і все його військо прийшли. І сповістили Йоавові, кажучи: Приходив Авенир, син Нира, до Давида, і він послав його, і відійшов з миром. **24** І ввійшов Йоав до Давида, і сказав: Що це ти вчинив? Бо ось прийшов до тебе Авенир, і навіщо ти його відпустив, і він ві-

црс1. 18

твоего и братїи (твоеи) и знаемы̑ ти и не въстахъ ли азъ на домъ двдвъ и ты взыска (неправды въ мнѣ)[31], жены (сея) ради днесь· Си же да сътворитъ бъ (авениру)[32]. и си да приложи ему, якоже бо клятся гь двдѹ тако сътворю ему в сїи днь· (И) прияти црство ѿ домѹ саоуля. и възъдвигнути прстолъ двдвъ въ иили. и на иоудѹ, ѿ дана даже до берсавїя. И не възможе ктомѹ [гевустеи][33] ѿвѣщати (авенирѹ)[34] словеси ѿ боязни его· И посла (авениръ)[35] (къ двдѹ послы)[36] въ деламъ (хевроньскїи). идѣже бѣ абїе гля. положи завѣтъ свои со мною, и се рука моя с тобою. възвратити (ми) к тебѣ весь (-)[37] иль· И рече двдъ [добрѣ азъ][38] положѹ с тобою завѣтъ. но токмо словесе единаго прошѹ оу тебе гля. не имаши видѣти лица моего. аще не приведеши мельхолы дщери саоуля. приходящѹ ти видѣти лице мое· И посла двдъ къ [гевостею][39] снѹ саоулю (-)[40] гля. (пусти)[41] женѹ мою мельхолѹ, *юже бѣхъ прїялъ (обрѣзанїя дѣла края)[42] иноплеменник· И пусти и [гевостеи][43], и поятъ ю ѿ мужа ея, ѿ (далтїила)[44] сна (селимона)[45]· І идяше мужъ ея с нею плачася (-)[46] даже до (варама)[47]. и рече к немѹ (авениръ)[48], иди (и) възвратися (-)[49]· И рече (-)[50] къ старцемъ иилевымъ гля. вчера и (оно дни)[51] искасте двда црствовати на вами· И ннѣ сътворите якоже гь гла о двдѣ гля. в руцѣ раба моего двда спсѹ (люди моя иля)[52], ѿ руки иноплеменникъ. и ѿ руки (-)[53] врагъ их· И гла (авениръ)[54], въ оуши венїаминѹ і иде (авениръ)[55] глати въ оуши двдвѣ въ хевронѣ. вся яже оугодна бѣша пре очима иилевыма. и пре очима всего домѹ венїамина· И прїиде (авениръ)[56] къ двдѹ въ хевронъ. и с нимъ, к, мужъ. и сътвори двъ (пиръ (авенирѹ)[57] и мужем (его) иже с ни)[58]· И рече (авениръ)[59] къ двдѹ. (въстаневѣ ннѣ і идевѣ)[60]. и да (съберутся)[61] къ господинѹ ги црви весь иль. и положѹ с тобою завѣтъ и црствовати имаши всѣми, иже желаетъ дша ти и посла двдъ (авенира)[62], і иде с миро· И се отроцы двдвы, и (оавъ)[63] идяху ѿ исхода. и корысть многѹ несяху съ собою. и (авениръ)[64] (оуже) не бѣ съ двдомъ въ хевронѣ. яко ѿсланъ бяше и ѿпущенъ с миромъ· (-)[65] иоа (же) и все воинъство его прїиде. и възвѣстиша иоавѹ глюще. приходи (авениръ)[66] снъ нировъ къ двдѹ, и посла и и ѿиде с миромъ· И вниде іоавъ къ (двдѹ)[67], и рече что се еси сътворилъ. се (бо) приходи (авениръ)[68] к тебѣ, и почто пустилъ еси его и ѿиде с миромъ· Или не

вѣ́си ѕло́бы (а̂вени́ра)[69] сн҃а ни́рова. ꙗ҆́ко сълꙋкав-ствова́ѧ к тебѣ̀ и҆дѧ́ше. (-)[70] разꙋмѣ́ти хо-тѧ̀ и҆схо҃ тво́й и҆ вхо҃ тво́й, и҆ ꙋ҆вѣдѣ́ти вса ꙗ҆́же (твори́ши ты̀)[71]· И҆ възврати́сѧ і҆ѡа́въ ѿ дв҃да, и҆ посла̀ послы̀ въслѣ́дъ (а̂вени́ра)[72], и҆ (въ-зврати́ша)[73] и҆, ѿ кла́дѧза (седра̂ска)[73] и҆ дв҃дъ не вѣ́дѧше· И҆ възврати́сѧ (а̂венни́ръ)[75] въ хев-ро́нъ. *и҆ ꙋ҆врати (-)[76] і҆ѡа́въ стра́нными враты. гл҃ати к немꙋ̀ лꙋка́вно. и҆ ꙋ҆дари и҆ по̑ (срце)[77] и҆ ꙋ҆мре въ крови, *(а̂висаи́ли)[78], брата і҆ѡа́вла· И҆ слы́ша дв҃дъ по си́хъ и҆ рече чистъ є҆смь а҆зъ и҆ цр҃тво мое ѿ г҃а. [и҆][79] [ѿ ны́нѣ и҆][80] до̀ вѣка, ѿ кро́ве (а̂вени́ра)[81] сн҃а нирова· да сни́детъ на главꙋ і҆ѡа́влю, и҆ на ве́сь до́мъ ѻ҆ц҃а є҆го, да не ѡ҆скꙋдѣ́-етъ ѿ до́мꙋ і҆ѡа́вла, и҆зливаѧ́и сѣмѧ и҆ прока-же́ныи· И҆ держа́и щитъ, и҆ да пада́ютъ (ѻ҆-рꙋжі́емъ)[82] ꙋ҆мале́ныи хлѣба (да бꙋ́детъ є҆мꙋ)· І҆ѡа́в же і҆ (а̂ве́са)[83] бра́тъ є҆го (ꙋ҆би́ша)[84] а̂венни́ра, поне̑ ꙋ҆бѝ а̂саи́ла брата и҆хъ в гаваѡ́ни на бра-ни· И҆ рече дв҃дъ къ і҆ѡа́вꙋ и҆ къ всѣмъ лю-демъ (є҆го)[85] раздерѣте ри́зы ва́ша, и҆ препоѧ-ши́тесѧ вре́тищи, и҆ рыда́ите ѡ҆ (а̂вени́рѣ)[86], (са̑ же)[87] цр҃ь дв҃дъ и҆дѧ́ше въ слѣ́дъ ѻ҆дра̀· И҆ (погребо́ша а̂вени́ра)[88] въ хевро́нѣ, и҆ въздви́же цр҃ь гла́съ сво́й, и҆ пла́касѧ на̑ гро́бомъ є҆го, и҆ (вси лю́діе пла́кашасѧ)[89] по а̂вени́рѣ· И҆ пла́касѧ цр҃ь а̂вени́ра, и҆ рече а҆́ще по смерти (а̂вали)[90] (ꙋ҆спѐ а̂вени́ръ)[91]· (то) рꙋцѣ твои не свѧ́жетасѧ, (ни) но́зѣ твои не спине́тасѧ, (но ꙗ҆́ко пада́ютъ)[92] пре̑ сн҃ми непра́вды (та́ко падѐ)[93], и҆ (приложи́-ша)[94] вси лю́діе пла́катисѧ є҆го· И҆ пріи҆до́ша вси лю́діе вечѐрать. съ дв҃домъ (ꙗ҆́сти) хлѣ́бъ. є҆ще сꙋщꙋ дни и҆ клѧ́тсѧ дв҃дъ гл҃ѧ се да сътво-ри́тъ ми (г҃ь)[95], и҆ си́це да приложи́тъ. ꙗ҆́ко а҆́ще не за́идетъ сл҃нце не и҆мамъ вкꙋси́ти хлѣ-ба, ни иного чого́· (-)[96] И҆ ꙋ҆го́дно бы́сть (сло́во се) пре̑ (всѣми)[97], вса є҆ли́ко сътворѝ цр҃ь пре̑ люд-мѝ· И҆ разꙋмѣ́ша вси лю́діе, и҆ весь і҆и҃ль в (то́и дн҃ь)[98]. ꙗ҆́ко не бы́сть ѿ цр҃ѧ ꙋ҆бі́иства (а̂ве-ни́рꙋ)[99] сн҃ꙋ нировꙋ· И҆ рече цр҃ь ѻ҆́трокомъ сво-и́мъ. не вѣсте ли ꙗ҆́ко властели́нъ вели́къ па-дѐ в (сі́и дн҃ь)[100] въ і҆и҃ли· І҆ ꙗ҆́ко а҆зъ є҆сми (съ-ѡ҆бѣщни̑ дне́сь)[101] и҆ въставле́нъ на цр҃ѧ. мꙋжи же сі́и сн҃ове сарꙋ́іли, злѝ ми сꙋть. да възда́стъ г҃ь творѧщимъ лꙋка́внаѧ, по ѕло́бѣ (и҆хъ)[102].

а҆ цр҃ ѕ҃ нѝ к҃ — вѣи ѕ

дійшов з миром? **25** Чи не знаєш злоби Авенира, сина Нира, що приходив тебе обманути, бажаючи пізнати твій вихід і твій вхід, і взнати все, що ти чиниш? **26** І повернувся Йоав від Давида, і послав послів вслід за Авениром, і повернули його від Седрамського джерела, і Давид не знав. **27** І повернувся Авеннир до Хеврона, *і повернув Йоав бічними брамами, щоб говорити до нього підступно, і вдарив його під серце, і він помер в крові *Асаїла, брата Йоава. **28** І почув Давид після цього, і сказав: Чистий є я і моє царство від Господа, і віднині і довіку, від крові Авенира, сина Нира. **29** Хай зійде на голову Йоава і на ввесь дім його батька, хай не забракне з дому Йоава того, що проливає насіння і прокажений, і хто держить щит, і хай падуть від зброї, хай буде в нього той, кому бракує хліба. **30** Йоав же і Авеса, його брат, забили Авенира за те, що в Ґаваоні в битві він забив Асаїла, їхнього брата. **31** І сказав Давид до Йоава і до всього його народу: Роздеріть вашу одіж і підпережіться мішковиною, і плачте за Авениром. Сам же цар Давид ішов вслід за марами. **32** І поховали Авенира в Хевроні. І цар підняв свій голос, і плакав над його гробом, і ввесь народ плакав за Авениром. **33** І плакав цар за Авениром, і сказав: Хоч за зразком смерті Авала заснув Авенир, **34** то твої руки не будуть зв'язані, ані твої ноги не будуть сковані. Але, як падуть перед синами неправедності, так впав ти. І ввесь народ додав оплакувати його. **35** І прийшов ввесь народ вечеряти, їсти хліб з Давидом ще як був день, і поклявся Давид, кажучи: Це хай вчинить мені Господь і це хай додасть, що поки не зайде сонце, не буду їсти хліба ані чогось іншого. **36** І вгодило це слово перед всіма, все, що зробив цар перед народом. **37** І пізнав ввесь народ і ввесь Ізраїль в тому дні, що не від царя було вбивство Авенира, сина Нира. **38** І сказав цар своїм слугам: Чи не знаєте, що великий володар впав в цьому дні в Ізраїлі **39** і що я сьогодні є родичем і наставлений на царя? Мужі ж ці, сини Саруї, вони є погані для мене. Хай Господь віддасть тим, що чинять лукаве, за їхньою злобою.

црс1. 2 ниж. 20 — вищ. 2

Гл҃а, д҃·

И҆ слы́ша [гевосте́и][1] сн҃ъ саоу́ль. ꙗ҆́ко оу́мре (а̂вени́ръ)[2] (сн҃ъ ни́ровъ) въ хевро́нѣ. и҆ разрѣши́стасѧ рꙋцѣ є҆го. и҆ вси мꙋжи і҆и҃леви подиви́шасѧ є҆мꙋ· И҆ два мꙋжа

Глава 4

1 І почув Гевостей, син Саула, що помер Авенир, син Нира, в Хевроні; і упали його руки, і всі ізраїльські мужі йому дивувалися. **2** І два підступні мужі, вельможі Гевостея, сина

Саула, ім’я одного Ваан, а другого Рихав, сини Реммона виротейського, з синів Веніяміна, – бо Вирот вважався синів Веніямина, **3** – і виротеї відійшли до Ґеттема і були там, живучи і до сьогоднішнього дня. **4** І Йоанатан, син Саула, син кульгавий на ноги, яких 5-ть літ йому було, коли прийшла вістка з Ізраїля про Саула і Йоанатана, його сина; і його взяла його опікунка і втекла, і сталося, коли вона спішилася, щоб відійти, впавши він став кульгавим, ім’я йому було Мемфівостей. **5** І пішли сини Реммона виротейського, Рихав і Ваан, і ввійшли в теплий день до хати Гевостея, і він відпочивав на ліжку в полудень, **6** і двірник дому чистив пшеницю, і задрімавши спав. Рихав же і Ваан, оба брати, скриваючись, **7** ввійшли до хати. Гевостей же відпочивав на його ліжку в його спальні, і вони забили його, і взяли його голову, і всю ніч йшли дорогою, що назад. **8** І принесли голову Гевостея до Давида до Хеврона, і сказали до царя: Ось голова Гевостея, сина Саула, твого ворога, який шукав твоєї душі; і Господь дав нашому панові і цареві помсту над його ворогами до цього дня, на Саулі, твоєму ворогові, і *на* його насінню. **9** І відповів Давид Рихавові і Ваанові, його братові, синам Реммона виротейського, і сказав їм: Живий Господь, який спас мою душу від усякого смутку. **10** *Отож перший сповістив мені, що помер Саул і Йоанатан, і той думав, що добро звіщає переді мною, і я його схопив, і я його убив в Сикеїлі, адже він думав, що дам йому дар. **11** Але і тепер лукаві мужі убили праведного чоловіка в його домі на його ліжку. І тепер домагатимуся його крові з ваших рук, і викоріню вас з землі. **12** І заповів Давид своїм слугам, і забили їх, і відрубали їм руки і ноги, і повісили їх у саді в Хевроні. І голову Мемфівостея поховали в гробниці Авенира, сина Нира.

вищ. 2

вельмо́жа развраще́ника [гевосте́овы][3] сн҃а саоу́ла. и҆́мѧ є҆ді́номꙋ (ваа́нъ)[4]. (а҆)[5] дрꙋго́мꙋ рихáвъ. сн҃а реммóна, виродéискаго ѿ сн҃овъ венїа́минь. ꙗ҆́ко виро́дъ мни́мъ бѧ́ше сн҃омъ венїа́мини҃. И҆ ѿи-до́ша виродѣ́и въ (геде́мъ)[6]. и҆ бѣ́ша та́мо жи-вꙋ́ще (и҆) до (днéшнѧго дн҃е)[7]. І҆ (и҆ѡ҆а҆нада́на)[8] сн҃а саоу́ла. сн҃ъ (бѣ) хрóмъ на́ ногꙋ (ꙗ҆́ко)[9] (є҃ лѣ́тъ)[10] (є҆мꙋ бы́сть)[11] є҆гда прїи́де възвѣще́нїе ѡ҆ саоу́лѣ, и҆ (ѡ҆а҆нада́нꙋ)[12] сн҃ꙋ є҆го, ѿ [і҆и҃лѧ][13]. и҆ взѧ́тъ є҆го пѣстꙋ́ница є҆го и҆ бѣжà. и҆ бы́сть тщáщисѧ є҆й на ѿше́ствїе, (па҃ши)[14] и҆ ѡ҆х-ромѣ̂. (-)[15] и҆́мѧ (бѣ̂) є҆мꙋ (мемъдивостеи)[16]. И҆ поидо́ша сн҃ове реммо́ни виродéискаго (рихáвъ. и҆ ваа́нъ)[17] и҆ внидо́ша въ тéплыи дн҃ь въ до́мъ [гевосте́овъ][18]. и҆ то́и почива́ше на ѡ҆дрѣ̂ въ полꙋ́дне. и҆ (-)[19] вра́тникъ до́мꙋ, очища́ше пше-ни́цꙋ и҆ (въздрѣмáвсѧ)[20] спа́ше. (-)[21] (Рихáв же и҆ ваа́нъ)[22], (ѡ҆́ба) бра́та (таꙗ҆́щесѧ)[23] внидо́ста в до҃. (-)[24] [гевосте́и][25] (же) почива́ше на ѡ҆дрѣ̂ є҆го. въ ло́жници є҆го и҆ (оу҆биста)[26] є҆го и҆ (-)[27] взѧ́-ша главꙋ̀ є҆го. и҆ ѿидо́ша пꙋте́мъ и҆́же наза́дъ вс҃ю но҃. И҆ принесо́ста главꙋ̀ [гевосте́овꙋ][28], къ дв҃дꙋ въ хевро́нъ. и҆ рѣ́ста къ ц҃рю. сѐ глава̀ [ге-восте́ова][29] сн҃а саоу́лѧ врага̀ твоє҆го, и҆́же и҆ска́ше дш҃а твоеѧ и҆ да́сть г҃ь господи́нꙋ [на́шемꙋ][30] (и҆) ц҃рю ѿмще́нїе врагóмъ є҆го. до (днéшнѧго дн҃е)[31]. саоу́ла врагꙋ̀ (є҆го)[32], и҆ сѣ́мени є҆го. И҆ ѿ-вѣщà дв҃дъ (рихáвꙋ и҆ ваа́нꙋ)[33] бра́тꙋ є҆го сн҃омъ реммóна виродéискаго. и҆ рече и҆́ма жи́въ г҃ь и҆́же и҆зба́ви дш҃ꙋ мою̀ ѿ всѧ́коѧ ско́рби. *И҆́бо (первѣ́и възвѣстѝ)[34] м҃и. ꙗ҆́ко оу҆́мре саоу́лъ (и҆ ѡ҆а҆нада́нъ), и҆ то́и (мнѧ́ше) ꙗ҆́ко бл҃говѣствꙋ́ѧи предо мно́ю, и҆ а́зъ ꙗ҆́хъ и҆̀, и҆ оу҆би҃ [и҆][35] в (сике-и́лѣ)[36]. (мнѧ́ше бо да да́мъ є҆мꙋ да́ръ)[37]. (Но) и҆ н҃нѣ мꙋ́жи лꙋка́ви, оу҆би́ша мꙋ́жа пра́ведна в домꙋ̀ є҆го на ѡ҆дрѣ̂ є҆го. и҆ н҃нѣ взыщꙋ̀ кро́ве є҆го ѿ рꙋ́кꙋ ва́шꙋ. і҆ и҆скоренꙋ вы̀ ѿ зе҃млѧ̀. И҆ запо-вѣ́да дв҃дъ ѡ҆́трокомъ свои҃. и҆ (оу҆би́ша)[38] ѧ҆̀, и҆ (оу҆сѣко́ша)[39] рꙋцѣ̀ и҆́ма и҆ но́зѣ (-)[40], и҆ повѣ́сиша ѧ҆̀ на садꙋ̀ въ хеврóнѣ. и҆ главꙋ̀ (гевосте́овꙋ)[41] погребо́ша въ гробѣ̀ (а҆венѝрѣ)[42], сн҃а ни́рова.

вы҃ в

Глава 5

пар1. 11

1 І *прийшли всі ізраїльські племена до Давида до Хеврона, і сказали йому: Ось ми є твої кості і тіло твоє. **2** І вчора і тамтого дня, як Саул був царем над нами, ти був тим, що вводив і виводив Ізраїля. І до тебе сказав Господь: Ти паси мій народ Ізраїля, і ти будь вождем моєму народові, Ізраїлеві. **3** І прийшли всі ізраїльські старшини до царя до Хеврона, і з ними цар Давид

Гл҃а, є҃.

И҆ *(прїидо́ша)[1] вс҃и племе́на і҆и҃левы къ дв҃дꙋ въ хеврóнъ и҆ гл҃аша є҆мꙋ. сѐ кости твоѧ̀ и҆ пло́ть твоѧ̀ м҃ы (є҆смы). И҆ вчера̀ и҆ (ѡ҆-но́мъ дн҃и)[2]. (саоу́лꙋ сꙋщꙋ)[3] ц҃рю на҃ на́ми. т҃ы бы́сть [въводѧ́и і҆ и҆зводѧ́и][4] і҆и҃лѧ. и҆ рече г҃ь к тебѣ. т҃ы да пасе́ши лю́ди моѧ̀ і҆и҃лѧ, и҆ т҃ы да бꙋ́деши вожде҃ (люде҃ мои́мъ) і҆и҃лю. и҆ (прїидо́ша)[5] вс҃и ста́рцы і҆и҃левы къ ц҃рю въ хев-ро́нъ. и҆ положи и҆́мъ ц҃рь дв҃дъ завѣ́тъ, въ хев-

а҃ пара҃ аі

ро́нѣ прⷣе гдⷭ҇мъ, и҆ (пома́заша)[6] дв҃да на цр҇тво на́ всѣмъ і҆и҃лемъ· *(Бѣ)[7] (дв҃ъ л҃ ти, лѣтъ)[8], в наже цр҇твовати є҆мꙋ. и҆ (цр҇твова, м҃, лѣтъ)[9]· (И҆) (на́ і҆ꙋ́доꙋ. цр҇твова̀ в хевро́нѣ, з҃ лѣ҃, и҆ мцⷭ҇и, ѕ҃)[10]. (-)[11] (цр҇твова въ і҆ерⷭ҇лимѣ, л҃г, лѣта, на́ і҆и҃лемъ і҆ і҆ꙋде́ею)[12]· И҆ ѿи́де дв҃дъ и҆ (вси) мꙋжи (и҆́же с ни́мъ)[13] въ і҆ерⷭ҇лимъ къ (є҆вꙋсе́омъ)[14], живꙋщи҆ (тогда̀) на земли̇ (то́й). и҆ рѣша дв҃дꙋ не въходи̇ сѣмо (є҆щѐ). ꙗ҆́ко въста́ша (хро́міи и҆ слѣпі́и)[15] гл҃ще, ꙗ҆́ко не вни́деⷮ дв҃дъ сѣмо· И҆ пріѧ̀ дв҃дъ (всѧ) страны̀ сі́она. се (є҆сть) граⷣ дв҃въ· И҆ реⷱ҇ дв҃дъ въ днь то́й всѧкъ (да оу҆би- ваеⷮ є҆вꙋсѣина мечеⷨ)[16]. слѣпыѧ и҆ хро́мыѧ (-)[17] и҆ ненави́дѧщихъ дш҃а дв҃двы. сего̀ ра́ди (рѣша)[18] слѣпі́и и҆ хро́міи не вни́дꙋ въ до́мъ гн҃ь· И҆ сѣде дв҃дъ въ странѣ, и҆ нарече́сѧ сі́и граⷣ дв҃двъ. и҆ създа̀ (є҆го) граⷣ въѻ҆́коло. (и҆ домъ сво́й ѿ кра́ѧ)[19]. і҆ и҆дѧ́ше дв҃дъ, и҆ды́и и҆ велича́емъ, и҆ гь вседръжи́тель с ни́мъ· (И҆ древа ке́рдова, и҆ дре- водѣ́лѧ. и҆ ка́менію дѣла́телѧ и҆ воздаша доⷨ дв҃ꙋ· *И҆ посла̀ хираⷨ црь тирскіи послы̀ к дв҃ꙋ)[20] *и разꙋмѣ дв҃дъ, ꙗ҆́ко оу҆готови и҆̀ гь на цр҇тво въ і҆и҃ли. (-)[21] ꙗ҆́ко взѧ́сѧ црьство є҆го людіи є҆го ра́ди і҆и҃лѧ· И попѧ́тъ дв҃дъ є҆щѐ же́ны. и҆ по- ло́жницы ѿ і҆ерⷭ҇ли́ма по пришествіи є҆го ѿ хев- ро́на. *и҆ бы́ша (є҆мꙋ)[22] сн҃ове и҆ дщери· И сіѧ и҆- мена̀ поро́ждшимсѧ є҆мꙋ въ і҆ерⷭ҇ли́мѣ. (самꙋсъ)[23], и҆ совавіи, и҆ нада́нъ, и҆ (соло́монъ)[24]· И҆ є҆веа́ръ, и҆ (є҆лисꙋ́е)[25], и҆ (є҆нафи́къ)[26], и҆ [є҆фі́е][27]· І҆ (и҆елиса́ма)[28]. и҆ є҆лида́е, и҆ (є҆лъфала́дъ)[29], (и҆) сама́е, (и҆) є҆си- ва́дъ, (и҆) нада́нъ, (и҆) (галомаа́нъ)[30], (и҆) є҆ваа́ръ, (деидꙋс)[31] е҆лъфалаⷮ (и҆) (наге́дъ)[32]. (и҆) нафе́къ, (и҆ѡ҆надáнъ)[33], (-)[34] (воа҆лима́дъ)[35], [є҆лифаа́дъ][36]· *И҆ слы́шаша и҆ноплеме́нницы, ꙗ҆́ко пома́засѧ дв҃дъ (на цр҇тво въ і҆ерⷭ҇ли́мѣ)[37]. и҆ взыдо́ша (-)[38] и҆ноплеме́нницы (и҆щꙋще)[39] дв҃да· и҆ (слы́шавъ)[40] дв҃дъ (-)[41] и҆́де въ страны̀· (-)[42] И҆ноплеме́нницы (же пришеⷣше)[43], и҆ ста́шⷶ въ оу҆до́ліи тита́нь- стіи· И҆ въпроси̇ дв҃дъ га гл҃ѧ. а҆́ще възы́дꙋ къ и҆ноплеме́нникомъ, (-)[44] предаси̇ ли̇ ѧ҆̀ въ рꙋ- цѣ мои̇· И҆ рече гь (-)[45] възы́ди. ꙗ҆́ко предаѧ̀ пре- да́мъ и҆ноплеме́ники въ рꙋцѣ твои̇· *И҆ пріи́де дв҃дъ с вы́шнѧа страны̀. и҆ поби̇ и҆ноплеме́нники тꙋ҃. и҆ рече дв҃дъ и҆ссѣчѐ гь врагы̀ моѧ̀ и҆но- племе́нники предо мно́ю. ꙗ҆́коже пресѣка́етъ во- дꙋ. сего̀ ра́ди наречесѧ и҆мѧ мѣстꙋ томꙋ̀ свы́- ше сѣкіи· И҆ (ѻ҆ста́виша и҆ноплеме́нницы)[46] богы̀ своѧ. и҆ (взѧтъ)[47] ѧ҆̀ дв҃дъ и҆ мꙋжи [є҆го][48]. (и҆ реⷱ҇ съжещи̇ ѧ҆̀ во ѻ҆гни̇)· И҆ приложи́ша паки (пріити и҆ноплеме́нницы)[49]. и҆ сташа (па́ки) на оу҆до́ліи тита́ньстѣи· И҆ въпроси̇ дв҃дъ га (а҆́ще възы́дꙋ къ и҆ноплеме́нникомъ и҆ предаси ли

вклав завіт в Хевроні перед Господом, і помазали Давида на царя над усім Ізраїлем. **4** *Був Давид 30-тилітнім, коли він зацарював, і царював 40 літ. **5** І над Юдою царював в Хевроні 7 літ і 6 місяців. В Єрусалимі він царював 33 роки над Ізраїлем і Юдеєю. **6** І пішов Давид і всі мужі, що з ним, до Єрусалиму, до євусеїв, що жили тоді на тій землі. І вони сказали Давидові: Не входи ще сюди, бо повстали кульгаві і сліпі, кажучи що: Не ввійде сюди Давид. **7** І Давид захопив всі сіонські околиці – це є місто Давида. **8** І сказав Давид у тому дні: Хай кожний убиває євусея мечем, сліпих, і кульгавих, і тих, що ненавидять душу Давида. Через це сказали: Сліпі і кульгаві не ввійдуть до господнього дому. **9** І сів Давид в околиці, і названо її містом Давида. І оббудував своє місто довкруги і свій дім від краю. **10** І ходив Давид, ідучи і прославляючись, і Господь Вседержитель *був* з ним. **11** І *прийшли* дерева кедрові, і столярі, і каменярі – і збудували Давидові дім. *І послав Хирам, цар Тирський, послів до Давида. **12** *І зрозумів Давид, що Господь приготовив його на царя в Ізраїлі, що прославилося його царство задля його народу Ізраїля. **13** І взяв Давид ще жінок і наложниць з Єрусалиму після свого приходу з Хеврона, *і в нього були сини і дочки. **14** І це імена тих, що народилися йому в Єрусалимі: Саммус, і Совав, і Натан, і Соломон, **15** і Евеар, і Елисує, і Енафик, і Ефіє, **16а** і Єлисама, і Елидає, і Елфалат, 16 і Самає, і Есиват, і Натан, і Галомаан, і Еваар, Теітусел, Фалат, і Наґет, і Нафек, Йонатан, Воалимат, Елифаат. **17** *І чужинці почули, що помазано Давида на царство в Єрусалимі, і чужинці прийшли, шукаючи Давида. І почувши, Давид пішов в околиці. **18** Чужинці ж, прийшовши, і стали в долині титанів. **19** І запитав Давид Господа, кажучи: Чи піду проти чужунців, чи їх видаси в мої руки? І сказав Господь: Іди, бо видаючи видам чужинців у твої руки. **20** *І прийшов Давид з горішних частей, і побив там чужинців; і Давид сказав: Вирубав Господь моїх ворогів чужинців переді мною, так як перетинає воду. Через це названо ім'я того місця Згори рубає. **21** І покинули чужинці своїх богів, і взяв їх Давид і його мужі, і сказав спалити їх в огні. **22** І чужинці додали знову прийти, і знову стали в долині титанів. **23** І запитав Давид Господа: Чи піду до чужинців і чи їх видаси в мої руки? І ска-

Margin notes: г҃ цр҇ в҃; а҃ пара҃ дı; пара҃ г; а҃ пара҃ в҃; а҃ пара҃ дı и҆ аı; і҆ѻ҆сі́а кн; црс3. 2; пар1. 14; пар1. 14; пар1. 2; пар1. 14 і 11; іс. 28

зав йому Господь: Не іди їм назустріч, але відвернися від них і почекай трохи коло Долини плачу. **24** І буде, коли почуєш голос трясіння лісу, тоді підеш проти них, бо тоді вийде Господь перед тобою, щоб рубати чужинців на війні. **25** І вчинив Давид, так як заповів йому Господь, і вигубив чужинців від Ґаваона і аж до землі Ґазири.

Глава 6

пар1. 13

1 І *зібрав Давид ще кожного молодця з Ізраїля, яких 7 сот тисяч. **2** І Давид встав, і пішов, і ввесь народ, що з ним, і з князів Юди на гірську дорогу, щоб звідти забрати Божий кивот, а в ньому ж прикликується ім'я Господа Сильного, що сидить на херувимах. **3** І взяли господній кивот на нових колесах, і взяли його з дому Аминодава, з гори. Озія ж; і його брат, сини Амінадава *провадили кола **4** з господнім кивотом, і його брати ішли перед кивотом божим. **5** І Давид та ізраїльські сини ішли перед Господом, граючи на настроєних орґанах в силі й піснях, і на гуслях, і на сопілках, і на тимпанах, і на цимбалах. **6** *І прийшли до Алонона Нахорського. І простягнув Озія свою руку до Божого кивота, щоб притримати, і схопив його, тому що телець його перевертав. **7** І Господь розлютився гнівом на Озію, і побив його там Господь, і він помер там від господнього кивота перед Господом. **8** І Давид сповнився болем, тому що побив Господь Озію побиттям. І те місце прозвано Побиття Озії, і до цього дня. **9** І злякався Господа Давид в тому дні, кажучи: Як увійде до мене господній кивот? **10** І Давид не бажав, щоб був у нього кивот божого завіту, в місті Давида, але замкнув його Давид в домі Аведара Ґеттея. **11** І господній кивот стояв в домі Аведара Геттея п'ять місяців. І Господь поблагословив ввесь дім Аведара, і все його. **12** *І сповістили цареві Давидові, кажучи: Поблагословив Господь дім Аведара і все його через кивот Господній. І пішов Давид, і взяв божий кивот з дому Аведара, і поселив його в місті Давида. **13** І були з ними сім полків народу, що несли господній кивот, і жертва телят і ягнят. **14** І Давид грав на настроєних органах перед Господом, і Давид був зодягнений в білу одежу, **15** і Давид і ввесь дім Ізраїля несли господній кивот з криком і з голосом труби. **16** І сталося, як приносили кивот до міста Давида, і Мелхола,

црс1. 7 · пар1. 13 і 15 · пар1. 15

ихъ въ рꙋцѣ мои), и рече (емꙋ) Гь, не въходи на срѣтеніе ихъ, (но) ꙋклонися ѿ нихъ, и пожди (мало)[50] близꙋ (ꙋдоліи) плача. И бꙋдетъ егда ꙋслышиши гла трꙋса лꙋжнаго (-)[51] тогда снидеши к нимъ. ꙗко тогда изыдетъ Гь пред тобою, сѣщи на брани иноплеменники. И сътвори двдъ ꙗкоже заповѣда емꙋ Гь. І изби иноплеменники ѿ гаваона, даже (и) до земли газиры.

Глава, ѕ.

Исъбра* (двдъ еще)[1] всякꙋю юношꙋ ѿ Іила, ꙗко з, сотъ тысящъ. И (въставъ)[2] і иде двдъ, и вси людіе иже с нимъ. (и) ѿ князь Іꙋдиных, на въсходъ (холмныи. ꙗко) възнести ѿтꙋдꙋ кіѡтъ бжіи. (а) в немъ (же на) нарицается имя Га силнаго, сѣдащаго на херꙋвимѣ. И (възяша)[3] кіѡтъ Гнь. на колѣхъ новыхъ, и (ѿвезоша)[4] и ѿ домꙋ (аминодавля)[5] с холмꙋ. (-)[6] (озіа)[7] (же) и (братъ)[8] его сынове (аминодавли)[9]. *везахꙋ кола съ кіѡтом (Гним) и братіа его идахꙋ пред кіѡтом (бжіим). И двдъ и сынове Іилеви (идахꙋ) (пред Гмъ играюще)[10] въ органы ꙋстроеныя въ крѣпости и пѣніих и въ гꙋслех, и въ свирилех и в тимпанех и въ кꙋмвалех (-)[11]. *И (пріидоша)[12] до (алонона нахорска)[13]. и простре (озіа)[14] рꙋкꙋ свою на кіѡт бжіи придръжати (-)[15]. и ꙗтъ зань, ꙗко превращаше его телецъ (-)[16]. И разгнѣвася (гнѣвомъ) Гь на (озію)[17]. и порази и тꙋ (Гь)[18], и ꙋмре тꙋ ѿ кіѡта Гня предъ (Гмъ)[19]. И въспечалова двдъ, понеже порази Гь пораженіемъ (озію)[20]. и наречеся мѣсто то пораженіе (іозинно)[21] (и) до (сего дне)[22]. И ꙋбояся (Га двдъ)[23] въ днь той, гля како снидетъ къ мнѣ кіѡтъ Гнь. и не хотяше двдъ да бꙋдетъ ꙋ него кіѡтъ завѣта бжіа въ градѣ двдвѣ, (но)[24] затвори и двдъ въ домꙋ (аведаріинѣ)[25] геддеа. И ста кіѡтъ Гнь въ домꙋ (аведара)[26] гедде, мцъ, (пять)[27]. и блгви Гь весь домъ (аведаріинъ)[28] и вся его. *И възвѣстиша црю двдꙋ глюще. блгви Гь домъ (аведаріинъ)[29], и вся его кіѡта ради (Гня)[30]. І иде двдъ и взя кіѡт (бжіи)[31], из домꙋ (аведаріина)[32]. (и) во градъ двдвъ (въсели и)[33]. И бѣша с нимъ несꙋще кіѡтъ [Гнь][34], седмь (полкъ народа)[35]. и жрътва телцев и агнцев. И двдъ біяше въ органы ꙋстроены пред Гмъ, и (оболченъ бысть двдъ)[36] въ одеждꙋ бѣлꙋ, и двдъ и весь домъ Іилевъ. несяхꙋ кіѡтъ Гнь. съ въплемъ и съ гласомъ трꙋбнымъ. И бысть кіѡтꙋ приносимꙋ къ градꙋ двдвꙋ. и мелхола дщи саꙋлова призираше оконцем. и видѣ царя двда

а пара ГІ · а црс З · а пара ГІ и ЕІ · а пара ЕІ

скача́ща (-)[37] игра́юще пре́ (кїо́тѡ гнемъ)[38] и оуничижи и въ срцы свое́· *И (внесоша)[39] кїѡтъ гнь, и поставиша его на мѣстѣ его. посредѣ полаты юже създа (-)[40] двдъ. и възнесе двдъ жрътву пре га, и мирнаа· *И съверши двдъ възносаи всесъжженїа и мирнаа. и блви люди ѡ имени гни силнаго· И (раздѣливъ)[41] всѧ люди (и) на всю силу їилеву. ѿ дана даже (и) до вирсавїа, (и) ѿ мужь даже (и) до женъ комуждо по оукруху хлѣба. и (сковраный млины и зелїа, ѿ крошвници)[42], ї идоша вси людїе кождо в домы своа· И възвратисѧ двдъ блвити дому своего. ї изыде мельхола дщи саоулова на срѣтенїе двду. и блви его и рече что прослависѧ днь црь їилевъ. якоже ѿкрысѧ днь пре очима (рабъ)[43] своихъ. якоже ѿкрываетсѧ, ѿкрываешисѧ (играющимъ)[44]· И рече двдъ къ мельхолѣ. (азъ) пре гмь (играхъ)[45]. (и) блвенъ гь, иже избра мѧ па ѿца твоего. и паче всего дому его. яко (и постави)[46] мѧ властелина на людми его їилемъ, (сего ради играю и плашу)[47] пре гмь· И ѿкрыюсѧ еще сице. и буду неподобенъ пре очима твоима и съ юнотами с нимиже рече ми (не) провитисѧ· И оу мельхолы дщи саоули не бысть дѣтища до дне смрти еѧ·

а пара ві; а пара ві

дочка Саула, дивилася крізь вікно і побачила царя Давида, що скакав, граючи перед господнім кивотом, і зневажила його у своїм серці. **17** *І внесли господній кивот, і поклали його на його місці посеред шатра, яке звів Давид. І Давид приніс перед Господом жертву і мирне. **18** *І Давид завершив приносити цілопалення і мирне і поблагословив народ в ім’я Господа Сильного. **19** І розділив всьому народові і на всю силу Ізраїля, від Дана і аж до Вирсавії, і від чоловіків і аж до жінок, кожному по скибі хліба, і печиво з пательні, і зілля з кошика; і пішов ввесь народ, кожний до свого дому. **20** І повернувся Давид, щоб поблагословити свій дім, і вийшла Мелхола, дочка Саула, назустріч Давидові, і поблагословила його, і сказала: Як сьогодні прославився ізраїльський цар, оскільки роздягнувся сьогодні на очах своїх слуг, так як роздягаючись роздягаєшся до танцюючих. **21** І сказав Давид до Мелхоли: Я грав перед Господом, і благословенний Господь, який мене вибрав радше, ніж твого батька, і радше, ніж всякого з його дому, оскільки й поставив мене володарем над його народом, Ізраїлем. Задля цього граю і танцюю перед Господом. **22** І ще так роздягнуся і буду поганим в твоїх очах і з молодими, з якими ж ти мені сказала, що я не прославився. **23** І у Мелхоли, дочки Саула, не було дитини до дня її смерті.

пар1. 16; пар1. 16

Гла, з·

Бысть* егда сѣде црь в дому свое и гь оунаслѣди и (-)[1] надо всѣми враги его [-][2]· *И рече црь къ надану пррку. се азъ живу в полатахъ кедрьна и кїѡтъ бжїи (посредѣ да стоитъ)[3]· И рече наданъ къ црю. все елико аще (есть) на срцы твоемъ, ходи и твори яко гь (есть) с тобою· И бысть в нощи тои (гла)[4] гнь къ надану гла· *Иди и рцы рабу моему двду, сице глетъ гь. не имаши ты сътворити (-)[5] дому на пребыванїе мнѣ· Яко не обитахъ въ дому ѿ нихже днїи изведохъ [сны їилевы. изъ (землѧ егупетьски)[6]][7] до дне сего. (но токмо)[8] бѣхъ пребываѧ въ обителищихъ и в сѣни· (И) въ всемъ идѣже аще вхожахъ въ всемъ їили. аще гла глахъ къ единому колѣну (-)[9], емуже заповѣдахъ пасти люди моа їилѧ гла почто не създасте ми дому кедрена· (То)[10] нн҃ѣ си да речеши рабу моему двду. сице глетъ гь вседержитель. *поѧхъ тѧ ѿ пажити овчаѧ на властельство людемъ моимъ їилю· И (нн҃ѣ

а пара ві; сира мз; г цр и; а цр ві, ψло оз

Глава 7

1 І *сталося, коли цар сів у своїм домі, і Господь дав йому насліддя над всіма його ворогами. **2** *І сказав цар до пророка Натана: Ось я живу в кедрових палатах, і божий же кивот стоїть посередині. **3** І сказав Натан до царя: Все, що лиш є у твоїм серці, іди й чини, бо Господь є з тобою. **4** І був у тій ночі господній голос до Натана, кажучи: **5** *Іди і скажи моєму рабові Давидові: Так говорить Господь. Не ти збудуєш дім – на мені перебування. **6** Бо я не мешкав в домі від тих днів, коли я вивів ізраїльських синів з єгипетської землі, аж до цього дня, але лише перебуваючи в мешканнях і в шатрі. **7** І в усім, куди лише входив я в усьому Ізраїлі, чи кажучи сказав я до одного племені, якому я заповідав пасти мій народ Ізраїля, кажучи: Чому ви не збудували мені кедровий дім? **8** То тепер так скажи моєму рабові Давидові: Так говорить Господь Вседержитель. *Я тебе взяв з отар овець на володаря мого народу Ізраїля. **9** І тепер Я є з тобою всюди, куди ідеш, і Я вигубив твоїх ворогів від твого лиця, і Я тебе вчинив славним за іменем великих, що є на

пар1. 17; сир. 47; црс3. 8; црс1. 16, пс. 77

црс4. 21
пар2. 33

землі. **10** *І покладу місце моєму народові, Ізраїлеві, і насаджу його, і самі поселяться в себе; і не засмутиться ніколи, і не додасть неправедний син скривдити його так, як спочатку. **11** І ось від днів, в яких я поставив суддів в Ізраїлі, в моїм народі, і дам тобі спочити від усіх твоїх ворогів; і сповістить тобі Господь, що йому збудуєш дім. **12** *І буде, коли сповняться твої дні і заснеш з твоїми батьками, *і підніму твоє насіння після тебе, яке буде з твого лона, і його приготую царство. **13** *І той збудує дім моєму імені, і закріплю його престіл навіки. **14** *Я буду йому за батька, і він буде мені за сина. Якщо прийде його неправда, і я оскаржу його палицею мужа – повчання людським синам. **15** А мого милосердя ж не відніму від нього, так як я відступив, коли відступили від мого лиця. **16** І його дім буде вірити, і його царство *буде* навіки переді мною, і його престіл буде закріплений навіки. **17** І за всіма цими словами, і за всім цим видінням, – так промовив Натан до Давида. **18** І ввійшов цар Давид, і сів перед Господом, і сказав: Хто є я, Господи, мій Господи, і хто мій дім, що ти мене аж так полюбив? **19** І я багато згрішив перед тобою, Господи, мій Господи, і ти заговорив про дім свого раба на далеко. Такий же закон людини, Господи, мій Господи. **20** І що додасть Давид ще говорити до тебе, і тепер ти знаєш, Господи, мій Господи, свого раба. **21** І задля свого раба ти вчинив, і за своїм серцем вчинив ти всю цю велич, щоб пізнати свого раба. **22** Задля твоєї величності, Господи, мій Господи, бо немає іншого такого, як Ти, і немає Бога, за винятком тебе, в усіх, про що ми почули нашими вухами. **23** І хто такий, як твій народ Ізраїль – інший народ на землі, оскільки його Бог наставив, щоб викупити собі народ і щоб покласти собі ім'я, і щоб вчинити велич і славу; щоб прийняти їх від лиця цього народу, якого ти собі викупив з Єгипту, народи і поселення. **24** І Ти собі приготовив свій народ Ізраїль, народ навіки, і Ти, Господи, будь для них за Бога. **25** І тепер, Господи, мій Господи, слово, яке Ти сказав про твого раба і про його дім, підтверди навіки, так як Ти сказав, вчини. **26** І тепер хай звеличиться твоє ім'я навіки, мовлячи: **27** Господь Вседержитель – Бог над Ізраїлем. І дім твого раба Давида хай буде закріплений перед Тобою. Бо Ти – Господь Вседержитель, Бог Ізраїля; відкрив вухо твого раба, кажучи: Тобі будую дім. Задля цього знайшов твій раб в своєму серці, щоб помо-

црс3. 8
пс. 131
дія. 2
пар2. 25
црс3. 5
і 16
црс4. 8
єв. 1
пс. 88
пар1. 17

єсмь)[11] с тобою вездѣ аможе (идеши)[12], і искоренихъ (-)[13] враги твоя ѿ лица твоего. и сътворихъ тя именита по имени великихъ иже (суть) на земли· *И положу мѣсто людемъ моимъ ізл҃ю. и насажу ихъ, и вселятся в себѣ сами, и не въскорбитъ никогда, и не приложитъ с҃нъ неправды обидѣти его, яко испрьва· (И се) ѿ дн҃ии в няже поставихъ судія (въ ізл҃и въ людехъ моихъ)[14] и покою тя ѿ всѣхъ врагъ твоихъ, и възвѣститъ ти г҃ь яко (съзиждеши домъ)[15] ему· *И будетъ егда сконча́ютъся дн҃іе твои, и оуснеши съ ѿц҃ы твоими. *и въставлю сѣмя твое по тебѣ, иже есть ѿ чрева твоего, и оуготовлю ц҃рство его· *(И) тои съзиждетъ (-)[16] домъ имени моему, и оуправлю пр҃столъ его до вѣка· *Азъ буду ему въ ѿц҃ъ, и тои будетъ ми въ с҃нъ. (-)[17] аще пріидетъ неправда его, и азъ обличу и палицею мужа (наставленіе)[18] с҃номъ ч҃лческимъ· (И) м҃лти же моея не оставлю ѿ него, якоже ѿступихъ егда ѿступиша ѿ лица моего· И вѣровати иматъ домъ его, и ц҃рство его до вѣка предо мною, и пр҃толъ его будетъ исправленъ до вѣка· (И) по всѣхъ словесехъ сихъ, и по всему видѣнію семъ, тако гл҃а натанъ къ д҃вду· И вниде ц҃рь д҃вдъ, и сѣде пред г҃мъ, и рече кто есмъ азъ г҃и мои г҃и, (или)[19] что домъ мои, яко възлюби мя до сего· И (съгрѣшихъ)[20] пред тобою (много) г҃и мои г҃и, и гл҃а дому ради раба своего издалеча, сице же законъ ч҃лку г҃и мои г҃и· И что приложитъ д҃вдъ еще гл҃ати к тебѣ, и н҃нѣ ты вѣси (г҃и мои г҃и раба своего)[21]· [И раба своего ради][22] сътвори, и по ср҃дцу своему, сътвори все величество се, познати раба своего· величія ради твоего г҃и мои г҃и, нѣсть бо (инъ) якоже ты, и нѣсть б҃а развѣ тебе въ всѣхъ яже слышахомъ оушима нашима. И кто якоже людіе твои ізл҃ь. языкъ инъ на земли. якоже настави ихъ б҃ъ еже избавити себѣ людіи. (и) еже положити себѣ имя. (и) еже сътворити величіе. и просвѣщеніе еже (прияти ихъ)[23] ѿ лица людіи (сихъ)[24]. ихже избавихъ себѣ ѿ егупта. языки и селища· И оуготова себѣ. люди своя ізл҃евъ люди на вѣкъ. и ты г҃и буди имъ въ б҃ъ· И н҃нѣ г҃и мои г҃и. гл҃ъ иже гл҃а о рабѣ своемъ и о дому его оувѣри до вѣка. (-)[25] (якоже гл҃а сътвори·) И н҃нѣ (-)[26] да възвеличится имя твое до вѣка. (гл҃я)· [Г҃ь вседержитель б҃ъ надъ ізл҃емъ. и домъ раба твоего д҃вда. да будетъ исправленъ пред тобою][27]· (Яко ты) г҃ь вседержитель б҃ъ ізл҃евъ. ѿверзе оухо рабу твоему гл҃я

д҃ цр҃ ка
в҃ пара҃ лг
г҃ цр҃ и
ѱло рла
двѣа в
в҃ пара҃ ке
г҃ цр҃ е
и ѕі
д҃ цр҃ и
євре а
ѱло пи
а пара҃ зі

до́мъ (съзида́ю)[28] ти сего ради ѡ҆брѣте рабъ твои срдце свое ѥже помолитисѧ тебѣ млтвою сею. И҆ нн҃ѣ г҃и мои г҃и ты ѥси б҃ъ. и҆ словеса твоѧ бꙋдꙋтъ и҆стинна. и҆ гл҃а раба ради твоего бл҃гаѧ сїѧ. И҆ нн҃ѣ начни и҆ бл҃ви до́мъ раба си. ꙗ҆ко быти (ѥмꙋ) въ вѣки пре тобо́ю. ꙗ҆ко ты г҃и мой г҃и. гл҃а (-)[29] ѿ бл҃венїѧ твоего. да бл҃витсѧ до́мъ раба твоего (пре тобо́ю)[30].

Гл҃а, и҃.

а҃ пара҃ ꙇ҃і

И҆ бы́сть* по си́хъ и҆ побѣди дв҃дъ и҆ноплеме́нники. и҆ смири и҆хъ. и҆ прїꙗтъ дв҃дъ ѿлꙋче́нїе ѿ рꙋки и҆ноплеме́нникъ. И҆ оу҆би дв҃дъ моава, и҆ раздѣли ѧ҆ на ча́сти (и҆ положи)[1] ѧ҆ на землї. и҆ бы́ста двѣ ча́сти на оу҆мръщвенїе и҆ [на наполне́нїе тре́тей ча́сти][2] (-)[3]. и҆ (бы́ша моа́влѧне)[4] дв҃ви раби да́ющe (ѥмꙋ) да́нь. *И҆ оу҆би дв҃дъ (а҆дра́зара)[5], сн҃а раа́влѧ црѧ сꙋвска. и҆дꙋщꙋ ѥмꙋ наста́вити (предѣлъ)[6] на рецѣ ѥ҆фра́тъстѣи. И҆ пре́взѧ дв҃дъ ѥже ѿ ѥго, ҂а, колесни́цъ. и҆ ҂з ко́нниковъ, и҆ ҂к мꙋжъ пѣшъцовъ. и҆ раздрꙋши дв҃дъ всѧ ѡ҆рꙋжїа и҆ ѡ҆ста (ѥмꙋ) ѿ ни́хъ. р҃ колесни́цъ. І (и҆де в сѷрїю да-ма́сковꙋ)[7], на по́мощъ (а҆дразарꙋ)[8] црю сꙋвскꙋ. и҆ оу҆би дв҃дъ ѿ сѷрїѧ, ҂кв, мꙋжъ. И҆ поста́ви (тꙋ) дв҃дъ блюсти́телѧ в сѷрїи, ꙗ҆же по да-ма́скомъ. и҆ бы́сть сѷрїѧ дв҃ви в рабїю да́ющe да́нь, и҆ спса́ше г҃ь дв҃да а҆може и҆да́ше. И҆ прї-ꙗтъ дв҃дъ по́ꙗсы зла́тыѧ и҆же бѣша на ѡ҆т-роцѣ (а҆дразарихъ)[9] црѧ сꙋвска. и҆ принесе ѧ҆ въ ї҆ерлмъ. И҆ взѧ ѧ҆ сꙋсакимъ црь ѥгѷпетъскъ, ѥгда приходи въ ї҆ерлмъ въ дни ровоа́ма сн҃а соло́монѧ. и҆ ѿ [метева́ка][10]. и҆ ѿ и҆збо́рныхъ гра́дъ (а҆дразаровъ)[11]. (и҆) взѧ (-)[12] дв҃дъ мѣдь многꙋ ѕѣло. Тою (бо мѣдїю) сътвори (мо́ре мѣ-дано (соло́монъ)[13])[14]. и҆ стол́пы и҆ ба́нѧ и҆ всѧ сосꙋды, и҆ слы́ша (сево́н)[15] црь (и҆ма́)[16], ꙗ҆ко и҆зби дв҃дъ всю силꙋ (а҆дразарю)[17]. И҆ посла доѹ и҆ѥдꙋ-ра́ма сн҃а своего къ црю дв҃дꙋ. въпроси́ти и҆ ꙗ҆же ѡ҆ мирѣ. и҆ ѡ҆ бл҃вити и҆ поне́же побѣди (а҆дра-за́ра)[18]. и҆ (оу҆би)[19] и҆ зане съпротивлѧ́асѧ бѣ (а҆дразарꙋ)[20]. и҆ в рꙋкꙋ ѥго бѧ́ше сосꙋды сре́брены и҆ (-)[21] зла́ты, и҆ сосꙋды мѣдѧны. И҆ сїѧ бл҃ви црь дв҃дъ г҃ꙋ со сребро́мъ и҆ зла́томъ и҆же ѡ҆ст҃и ѿ (всеѧ бра́ни)[22]. И҆же наси́лова ѿ и҆дꙋме́а и҆ ѿ (-)[23] моа́ва, и҆ ѿ сн҃в а҆ммо́нь. и҆ ѿ и҆ноплеме́нникъ. и҆ ѿ (а҆мали́ка)[24]. и҆ ѿ корысти (а҆дра-за́рихъ)[25] сн҃а роа́влѧ црѧ сꙋвска. И҆ сътвори дв҃дъ (себѣ сла́вꙋ)[26] (-)[27] ѥгда възъвратисѧ (по-бѣждъ)[28] и҆дꙋме́ю. в (геле́мѣ)[29], съ ҂иі. *И҆ пос-та́ви въ и҆дꙋмѣи (дв҃дъ) блюсти́телѧ (-)[30], и҆ бы́ша вси и҆дꙋмѣи раби (дв҃дꙋ)[31]. и҆ спсе г҃ь

г҃ цр҃ ѯі

литися тобі цією молитвою. **28** І тепер, Господи, мій Господи, Ти є Бог, і твої слова будуть правдиві, і Ти заговорив задля твого раба про це добро. **29** І тепер почни і поблагослови дім твого раба, щоб він був навіки перед тобою, бо ти, Господи, мій Господи, Ти сказав; за твоїм благословенням хай буде благословенний дім твого раба перед тобою.

Глава 8

пар1. 18

1 І *сталося після цього, і Давид переміг чужинців, і підкорив їх. І взяв Давид відлучене з руки чужинців. **2** І Давид побив Моава, і розділив їх на частини, і поклав їх на землі; і дві частини були на смерть і для наповнення третьої частини. І рабами Давидовими стали моавляни, які давали йому данину. **3** *І Давид вбив Адразара, сина Раава, царя Сува, як він ішов покласти границю на ріці Евфрат. **4** І забрав Давид 1000 колісниць і 7000 кіннотників, і 20000 мужів піших, що від нього; і Давид знищив всю зброю, і осталося йому з них 100 колісниць. **5** І той пішов до Дамаскової Сирії на поміч Адразарові, цареві Суви, і Давид побив 22000 мужів зі Сирії. **6** І поклав там Давид наставника у Сирії, що під Дамаском, і стала Сирія Давидові за рабів, що дають данину. І Господь спасав Давида, куди він ходив. **7** І Давид взяв золоті пояси, які були на слугах Адразара, царя Суви, і приніс їх до Єрусалиму. І взяв їх Сусакім, цар єгипетський, коли прийшов до Єрусалиму в днях Ровоама, сина Соломона. **8** І з Метевака, і з вибраних міст Адраазара, і взяв Давид дуже багато міді. Тою ж міддю Соломон зробив мідяне море, і стовпи, і вмивальниці, і ввесь посуд. **9** І почув Севой, цар Імаха, що Давид вигубив всю силу Адразара. **10** І послав Тоу-Єдурама, свого сина, до царя Давида попросити в нього те, що до миру, і щоб поблагословити його, тому що побив Адраазара, й убив його, бо був ворогом Адраазара; і в його руках був срібний і золотий посуд, і мідяний посуд. **11** І цар Давид поблагословив це Господеві зі сріблом і золотом, яке освятив з усіх боїв. Те, що силою забрав **12** в ідумейця, і з моава, і з синів Аммона, і з чужинців, і з Амалика, і зі здобичі Адразара, сина Роала, царя Суви. **13** І Давид зробив собі славу, коли повернувся, перемігши Ідумею в Ґелемі з 18000. **14** *І Давид поставив в Ідумеї наставника, і всі ідумейці були

црс3. 11

црс3. 11

рабами Давида. І Господь спасав Давида всюди, куди лиш ходив. **15** І царював Давид над Ізраїлем, і Давид чинив суд і справедливість над усім його народом. **16** Йоав, син Саруї, *був* над його військом і Йосафат, син Ахилуда, – над літописцями, **17** і Садок, син Ахітова, і Авимелех, син Авіятара, – священики, і Сасай – писар, **18** і Ваніяс, син Йодана, був радником, і Охелет і Отет, і сини Давида були начальниками палат.

дв҃да вездѣ ѧ҆́може а҆́ще и҆дѧ́ше· И҆ црⷭ҇твова̀ дв҃дъ на̾ і҆ѐлмѣ. и҆ бѣ̀ дв҃дъ творѧ́и сꙋдъ и҆ пра́вдꙋ, надо всѣми людмѝ є҆го· (-)[32] І҆ѡ҆а́въ сн҃ъ сарꙋ́инъ на̾ во́и҆нъствїи (є҆го). і҆ (и҆ѡ҆сафа̑)[33] сн҃ъ (а҆хилꙋдовъ)[34] въ паметописа́нїи· И҆ [садокъ][35] сн҃ъ а҆хи́товъ, и҆ (а҆вимеле̑х)[36] сн҃ъ а҆вїа҆да́ръ жерцы̀. и҆ (саса́и)[37] кни́жникъ· И҆ (ванѣ́асъ)[38] сн҃ъ (и҆ѡ҆-да́нь)[39] (бѣ̑) совѣтникъ, и҆ (ѡ҆ хеле́дъ)[40], и҆ (ѡ҆ де̑)[41], и҆ сн҃ове дв҃дви пола́тамъ строи́теле бѣша·

Глава 9

1 І сазав Давид: Чи є десь ще останок з дому Саула? І вчиню з ним милосердя задля Йоанатана. **2** І з дому Саула був слуга, ім’я йому Сіва, і його покликали до Давида. І сказав до нього цар Давид: Чи ти є Сіва-раб? І сказав Сіва: Я твій раб. **3** І сказав цар: Чи ще десь зостався з дому Саула чоловік, і вчиню з ним боже милосердя? І сказав Сіва до царя: Ще є син Йоанатана кульгавий на ноги. **4** І сказав цар: Де він є? І сказав Сіва до царя: Ось в домі Махера, сина Аміїла з Лодавари. **5** І послав цар Давид, і взяв його з дому Махера, сина Аміїла з Лодавари. **6** І прийшов Мемфівостей, син Йоанатана, сина Саула, до царя Давида, і впав на своє лице, і поклонився йому. І сказав йому Давид: Мемфівостею! І він сказав: Ось твій раб. **7** І сказав йому Давид: Не бійся, бо чинячи вчиню з тобою милосердя задля Йоанатана, твого батька, і поверну тобі всі поля Саула, твого діда, а ти постійно їстимеш хліб при моєму столі. **8** І поклонився йому Мемфівостей, і сказав: Хто є я, твій раб, бо ти зглянувся над померлим псом – наді мною? **9** І цар покликав Сіву, слугу Саула, і сказав йому: Все, що є Саула, ввесь його дім, дав я синові твого пана. **10** Обробляй землю ти і твої сини, і твої раби; і принесеш синові твого пана хліби, щоб їв. І Мемфівостей, син твого пана, їстиме хліб постійно при моєму столі. І в Сіви були п’ятнадцять синів і двадцять рабів. **11** І сказав Сіва до царя: За всім, що заповів, що мені дав пан і цар, так хай вчинить твій раб. І Мемфівостей їв при трапезі Давида, так як один з синів царя. **12** І в Мемфівоала був малий син, ім’я йому Міха. І ввесь маєток дому Сіви були рабами Мемфівостея. **13** І Мемфівостей жив в Єрусалимі і їв при столі царя постійно, і він був кульгавим на обі свої ноги.

Гл҃а, д҃·

И҆ рече дв҃дъ а҆́ще є҆́сть (гдѣ̑) є҆́ще ѡ҆ста́нокъ домꙋ саꙋ́лѧ. и҆ сътворю̀ с ни́ми ми́лость (і҆ѡ҆а҆нада́на)[1] ради· И҆ ѿ до́мꙋ саꙋ́лѧ (бѣ̑ ѿрокъ)[2] (-)[3] и҆мѧ є҆мꙋ си́ва. и҆ (призва́ша)[4] и҆̀ къ дв҃дꙋ. и҆ рече к немꙋ̀ (дв҃дъ) цр҃ь. ты̀ ли є҆си си́ва (ѡ҆́трокъ). и҆ рече (си́ва) а҆̑зъ ра́бъ твои· И҆ рече цр҃ь ѡ҆ста̀ ли сѧ (є҆́ще ѿ до́мꙋ саꙋ́лѧ)[5] (гдѣ̑) мꙋжъ. и҆ сътворю̀ с нимъ млⷭ҇ть бж҃їю. и҆ рече си́ва къ цр҃ю. є҆́ще є҆сть сн҃ъ (и҆ѡ҆а҆нада́нь)[6], хро́мъ нога́ми· И҆ рече цр҃ь гдѣ̑ (є҆сть)[7]. и҆ рече си́ва къ цр҃ю. сє в домꙋ̀ (махе́ровѣ)[8] сн҃а а҆мїи́лѧ ѿ лодава́ры· И҆ посла̀ цр҃ь дв҃дъ и҆ поѧ́тъ и҆̀ ѿ до́мꙋ (махе́рова)[9], сн҃а а҆мїи́лѧ ѿ лодава́ры· И҆ (прїи́де)[10] (мемфивосте́и)[11] сн҃ъ (и҆ѡ҆а҆нада́нь)[12] сн҃а саꙋ́лова къ цр҃ю дв҃дꙋ. и҆ (па́дъ)[13] на лицы̀ своє҆мъ, и҆ поклони́сѧ є҆мꙋ. и҆ рече є҆мꙋ дв҃дъ (мемфивосте́ю)[14] и҆ рече сє ра́бъ твои· И҆ рече є҆мꙋ дв҃дъ. не бои́сѧ ꙗ҆́ко творѧ̀ сътворю̀ с тобо́ю млⷭ҇ть, (и҆ѡ҆а҆нада́на)[15] ради ѿц҃а ти. и҆ дамъ ти всѧ се́ла саꙋ́лѧ (дѣ́да)[16] твоє҆го. а҆ ты̀ а҆̑зъ хлѣ́бъ на трапе́зѣ мое́и всегда̀· И҆ поклони́сѧ (є҆мꙋ) (мемфивосте́и)[17]. и҆ рече кто є҆смь а҆зъ рабъ твои и҆́же призрѣ̑ на ѱа̀ оу҆ме́рша (на менѐ)[18]. И҆ призва̀ цр҃ь си́вꙋ ѡ҆тро́чища саꙋ́лѧ. и҆ рече є҆мꙋ всє є҆ли́ко є҆сть саꙋ́лє. (-)[19] (весь до́мъ)[20] є҆го да́хъ сн҃ꙋ господи́на ти· да дѣла́є҆ши (-)[21] зе́млю. ты̀ и҆ сн҃ове твоѝ, и҆ рабѝ твоѝ. и҆ да приноси́ши сн҃ꙋ господи́на твоє҆го хлѣбы (-)[22] да ꙗ҆́сть (-)[23]. и҆ (мемфивосте́и)[24] сн҃ъ господи́на ти да ꙗ҆́сть (хлѣбы всегда̀)[25] на трапе́зѣ мое́и. и҆ оу҆ си́вы бѧ́ше є҃і сн҃овъ, и҆ к҃ ра́бъ· И҆ рече си́ва къ цр҃ю ѡ҆ всѣхъ и҆̀хже заповѣ́да. (дасть ми̑) господи́нъ (-)[26] (и҆) цр҃ь (-)[27]. та́ко да (сътворю̀)[28] ра́бъ твои. и҆ (мемфивосте́и)[29] ꙗ҆дѧ́ше на трапе́зѣ дв҃двѣ. ꙗ҆́ко є҆ді́нъ ѿ сн҃овъ цр҃ьскихъ· И҆ (мемфивоа́лꙋ)[30] сн҃ъ (бѣ̑) ма́лъ. (-)[31] и҆́мѧ є҆мꙋ ми́ха. и҆ всѧко и҆мѣ́нїє до́мꙋ сиво́нѧ рабѝ (бѧ́хꙋ) (мемфивосте́ѡ҆вы)[32]. И҆ (мемфивосте́и)[33] живѧ́ше въ і҆ерⷭ҇лі́мѣ. (и҆)[34] на трапезѣ цр҃евѣ (ꙗ҆дѧ́ше всегда̀)[35] и҆ то́и бѧ́ше хро́мъ ѡ҆бѣ́ма нога́ма свои́ма·

Гла, і·

а҃ пара҃ ді

И бы́сть* по си́хъ (-)[1] оу҆́мре црь сн҃овъ (а҆̂нам҆о́ни)[2]. и҆ црствова (сн҃ъ є҆го (а҆̂но́нъ)[3])[4] в него мѣсто· И҆ рече двдъ да сътворю̀ млть съ (а҆̂на́номъ)[5] сн҃омъ (а҆́совымъ а҆̂мо́шимъ)[6]. и҆мже о҆́бразомъ сътворѝ ѡ҆цъ є҆го (млть со мно́ю)[7]. и҆ посла̀ двдъ (послы̀) на оу҆тѣше́нїє (-)[8] (рабы̀ своѧ)[9] о҆ ѡ҆ц҃ы є҆го. и҆ прїидо́ша о҆́троцы двдвы в зе́млю сн҃овъ а҆̂мм҆онихъ· И҆ рѣша старѣ́йшины (-)[10] а҆̂мм҆о́ни къ [а҆̂но́ну][11] господи́ну своє҆му. не прославле́нїѧ ра́ди (-)[12] ѡ҆ц҃а твоє҆го (-)[13], (-)[14] пусти́лъ є҆сть (двдъ) к тебѣ оу҆тѣши́телѧ. но да и҆спыта́ю гра́дъ и҆ съглѧда́ю є҆го (-)[15]. (того ра́ди) пустѝ двдъ рабы̀ своѧ к тебѣ· И҆ (поѧ́тъ)[16] [а҆̂но́нъ][17] о҆́троки двдвы и҆ о҆̂стрижѐ бра́ды и҆мъ. и҆ ѡ҆трѣза о҆̂дѣѧ́нїѧ и҆хъ въ срѣди до по́ѧса (-)[18], и҆ ѿпустѝ ѧ҆̀· И҆ възвѣсти́ша двду (глаще) о҆̂ му́жехъ. и҆ посла̀ проти́ву и҆̂хъ. ѧ҆́ко бѣша мужи (тѣ) что́мы ѕѣ́ло. и҆ рече црь сѣди́те въ є҆рихо́нѣ, до́ндеже възрасту́тъ бра́ды ва́ша. и҆ (тогда) сѧ възврати́те· И҆ ви́дѣша сн҃ове а҆̂мм҆о́ни ѧ҆́ко посрамле́ни бы́ша (мужы)[19] двдвы. и҆ посла́ша сн҃ове а҆̂мо́ни. и҆ наѧ́ша сѷ́рїю [видроа́мову. и҆ сѷ́рїю со́бову][20]. [и҆ ро́вооу҆][21], к҃, пѣшца. и҆ црѧ [а҆̂мм҆али́кова][22] ма́ахи, а҃, мужъ. і и҆стовъскихъ (мужъ в҃і)[23]· И҆ слы́ша двдъ. и҆ посла̀ і҆оа́ва и всю̀ си́лу си́льныхъ· І и҆зыидо́ша сн҃ове а҆̂мм҆они. и҆ оу҆строи́ша бра́нь пре́д вра́ты гра́да. и҆ сѷрѧ́не сувїинї и҆́ (ровъ)[24], і и҆стовъ. и҆ [а҆̂мм҆али́киты][25] є҆ди́ни (ста́ша) на селѣ· И҆ ви́дѣ и҆оа́въ ѧ҆́ко бы́ти и҆мъ с ними в лицѐ бра́ни. ѿ лица̀ проти́вныхъ (-)[26] и҆зъза́ду (-)[27] и҆збра̀ ѿ всѣхъ ю҆́ношъ і҆и҃лвъ и҆ оу҆стро́и ѧ҆̀ проти́ву сѷрѧ́нъ· І и҆збы́токъ лю́дїи да́сть в руцѣ (бра́ту своє҆му (а҆̂ве́сѣ)[28])[29]. и҆ оу҆строи ѧ҆̀ проти́ву сн҃омъ а҆̂мм҆о́немъ· И҆ рече (и҆оа́въ къ а҆̂весѣ). а҆̂ще оу҆держи́сѧ сѷ́рїѧ паче мене, то (бу́ди)[30] ми на спсе́нїє. (-)[31] (сн҃ове (же) а҆̂мм҆о́ни. а҆̂ще)[32] о҆̂держа́тъ па́че тебѐ, то будевѣ спса́юще тебе· (І оу҆крѣпи́мсѧ)[33], и҆ мужа́имсѧ о҆̂ лю́дехъ на́ю, и҆ о҆̂ (гра́дѣ)[34] ба на́шего. и҆ гь сътвори́тъ бл҃го пре́д о҆́чима свои́ма· И҆ прїиде и҆оа́въ и҆ лю́ди є҆го с ни́мъ на́ бра́нь на сѷ́рїю. и҆ бѣжа̀ ѿ лица̀ (и҆хъ)[35]· И҆ ((ви́дѣвше)[36] сн҃ове а҆̂мм҆они)[37]. ѧ҆́ко бѣжа́ша сѷрѧ́не. и҆ (тїи) бѣжа́ша ѿ лица (а҆̂ве́сы)[38], і и҆до́ша въ гра́д, и҆ възврати́сѧ и҆оа́въ ѿ сн҃овъ а҆̂мм҆онь. и҆ прїиде въ і҆ерли́мъ· И҆ ви́дѣвше сѷрѧ́не. ѧ҆́ко не могоша проти́витисѧ і҆и҃льтомъ. и҆ събра́шасѧ вкупѣ, и҆ посла̀ (а҆̂драза́ръ)[39]. и҆ приведѐ сѷрїѧ́не и҆же о҆́бонъ полъ реки халама́ка. и҆ прїидоша въ (є҆о҆ла́мъ)[40] и҆ съва́къ. старѣи-

Глава 10

пар1. 19

1 І *сталося, *що* після цього помер цар синів Аммона, і зацарював його син Анон замість нього. **2** І сказав Давид: Вчиню милосердя з Аноном, сином Аса-Амоша, таким чином, як вчинив його батько милосердя зі мною. І послав Давид послів, своїх рабів, щоб потішити за його батька. І прийшли слуги Давида до землі синів Аммона. **3** І сказали старшини Аммона до Анона, свого царя: Не *на те*, щоб прославити твого батька послав Давид тобі потішників, але щоб простежили місто, і його підглянули. Для того послав Давид своїх слуг до тебе. **4** І взяв Анон слуг Давида, і обголив їм бороди, і відрізав їхню одіж пополовині аж до пояса, і відіслав їх. **5** І сповістили Давидові, кажучи про мужів, і він послав їм назустріч, бо ті мужі були дуже шляхетні. І сказав цар: Сидіть в Єрихоні, аж доки не виростуть ваші бороди, і тоді повернетеся. **6** І побачили сини Аммона, що мужі Давида були посоромлені, і послали сини Аммона, і найняли Сирію Витроамову, і Сирію Совову і Ровоовову – 20000 піших, і аммаликового царя Мааха – 1000 мужів, та Істовських мужів – 12000. **7** І почув Давид, і послав Йоава та всю силу сильних. **8** І вийшли сини Аммона, і вишикувалися до бою при брамах міста, і Сирія Суви, і Ров, і Істов, і аммаликити самі стали в полі. **9** І побачив Йоав, що буде їм бій з ними перед лицем, від лиця противників, і ззаду; вибрав з усіх молодців Ізраїля і вистроїв їх проти сирійців. **10** І останок народу він дав у руки свого брата Авеси, і вистроїв їх напроти синів Аммона. **11** І сказав Йоав до Авеси: Якщо Сирія подужає мене – то будь мені на спасіння, якщо ж сини Аммона подужають тебе, то будемо спасати тебе. **12** І скріпімся, і будь мужнім за наш народ і за місто нашого Бога, і Господь вчинить те, що добре в його очах. **13** І прийшов Йоав і його народ з ним на бій проти Сирії, і вони втекли від їхнього лиця. **14** І сини Аммона побачивши, що втекла Сирія, і ті втекли від лиця Авеси, і ввійшли до міста. І повернувся Йоав від синів Аммона, і прийшов до Єрусалиму. **15** І сирійці побачивши, що не змогли протиставитися ізраїльтянам, і зібралися разом. **16** І послав Адразар, і привів сирійців, що на другому боці ріки Халамака; і вони прийшли до Еолама, і Совак був володарем сили Адразара перед ними. **17** І

сповістили Давидові, і він зібрав ввесь Ізраїль, і перейшов Йордан, і прийшов до Еламу. І вистроїлися сирійці перед Давидом, і воювали з ним. **18** І втекли сирійці від лиця ізрїльтян, і Давид взяв з Сирії 7 сот колісниць і 40000 коней. І Совака, його старшину убив, і він там помер. **19** І побачили всі царі і раби Адразара, що впали перед Ізраїлем, і підкорилися Ізраїлю, і послужили їм. І злякалися сирійці, бо більше не спаслися сини Аммона.

шина (бѣ) силы (адразаровы)[41] пре ними. И възвѣстиша двду. и събра весь іиль и преиде іордань. и (пріиде)[42] въ елам. И оустроишася сѵрane на двда, и брашася с нимъ. И бѣжаша сѵране ѿ лица іильтянъ. и взя двдъ ѿ сѵріа, з҃, сотъ колесницъ, и м҃, конникъ. и съвака старѣишину его оуби, и оумре тү. И видѣша вси цри. и раби (адразари)[43], яко падоша пре іилемъ. и повинушася іилю. и поработаша имъ. и оубояшася сѵране. (яко не оуцѣлѣти)[44] ктому снмъ аммонемъ.

Глава 11

Гла, аі.

пар1. 20

1 І *сталося, як закінчився той рік, в час виходу царів на війну, і послав Давид Йоава і з ним його слуг, і ввесь Ізраїль; і розсіяв синів Аммона, і довкруги обложили Равват, і Давид сидів в Єрусалимі. **2** І сталося при вечорі, і встав Давид зі свого ліжка, і ходив по палаті в своїм домі, і побачив з палати жінку, що милася, і жінка була дуже гарна на вид. **3** І Давид послав і пошукав жінку, і сказав: Чи це не є Вирсавія, дочка Еліява, жінка Урія Хеттея?

црс3. 15

4 *І послав Давид своїх послів, і привели її, і він ввійшов до неї, і спав з нею, і вона очистилася зі своєї нечистоти, і вставши, повернулася до свого дому. **5** І зачала жінка в лоні, і пославши, сповістила Давидові, і сказала: Ось я зачала в лоні. **6** І послав Давид до Йоава, кажучи: Пішли до мене Урія Хеттея, – і Йоав послав Урія до Давида. **7** І приходить Урія до Давида, і Давид розпитав його про здоров'я Йоава і про здоров'я народу, і про мир, і про війну; **8** і сказав Давид до Урії: Піди до свого дому, помий свої ноги. Пішов Урія з царського дому, і пішов вслід за ним царський слуга. **9** І спав Урія перед брамами царського дому з рабами свого пана, а не пішов до свого дому. **10** І сповістили Давидові, кажучи що: Не пішов Урія до свого дому. І сказав Давид до Урії: Чи ти не прийшов з дороги? То чому це ти не пішов до твого дому? **11** І сказав Урія: Кивот божий – Ізраїль; юдеї мешкають в шатрах, а мій пан Йоав і раби мого пана перебувають на лиці всіх піль, то як я ввійду до свого дому їсти і пити або спати зі своєю жінкою? Жива буде моя душа, що *не* вчиню я ці слова. **12** І сказав Давид до Урії: Сиди тут сьогодні і завтра, бо третього дня й пошлю тебе. І перебував Урія в Єрусалимі в тому дні і на другий. **13** І закликав Давид Урію, і обідав з

а пара к

И бысть* по възвращеніи лѣта (того). въ время исхожденія цремъ (на брань). и посла двдъ іоава, и отроки его с ним. и всего іиля. и расточи сны аммона. и обсѣдоша окрстъ (равада)[1]. и двдъ сѣде въ іерлимѣ. И бысть при вечерѣ, и (въставъ)[2] двдъ с ложа своего. и хождаше (по полатѣ)[3] въ дому (своемъ)[4], и видѣ жену ((с полаты)[5] мыющуся)[6]. и (бѣ) жена взору добра велми. И посла двдъ и взыска жены и рече. нѣсть ли се версавіи дщи еліавля, жена оуріа (хетдея)[7]. *И посла двдъ слуги (своя) и (приведоша)[8] ю. (і) и вниде к (неи)[9], и лаже с нею. и та (бѣ) очистилася ѿ нечистоты своея. и (въставши) възвратися в домъ свои. И (зачатъ жена въ чревѣ)[10] и пославши възвѣсти двду и рече. (се) азъ въ чревѣ зачахъ. И посла двдъ къ иоаву, гля. посли къ мнѣ оурію (хетдея)[11]. и посла иоавъ оурію къ двду. И (пріиде)[12] оуріа [-][13] къ (двду)[14]. и въпроси (его) двдъ о [здравіи][15] иоава. и о [здравіи][16] людіи, и о миру (и) о брани, и рече двдъ къ оуріи доиди в домъ свои (-)[17] оумыи нозѣ свои. иде оуріа из дому црева. і иде въ слѣдъ его слуга цревъ. И спа оуріа пре враты [дому][18] црева, со рабы господина своего, (а) не ходи в домъ свои. и възвѣстиша двду глюще яко не ходи оуріа в домъ свои, и рече двдъ къ оуріи. нѣси ли ты с пути пришелъ (то) что се нѣси (в домъ свои пришелъ)[19]. И рече оуріа (-)[20]. киотъ (бжіи) (-)[21] іиль, (иоудее)[22] пребываютъ въ (кровѣхъ)[23], (а)[24] господинъ мои іоавъ, и раби господина моего, на лицы (всѣхъ) селъ пребываютъ, (то како) азъ вниду в домъ свои ясти и пити (или)[25] спати съ женою своею, (-)[26] жива будетъ дша (моя)[27], аще сътворю а глы сія. И рече двдъ къ оуріи, посѣди здѣ днесь и оутро, (или третіяго дне и) пущу тя. и пребысть оуріа въ іерлимѣ въ (тои днь)[28] и въ другыи. И призва

г цр еі

(-)[29] двдъ (оурїю). и обѣдавъ с нимъ и питъ, и оуписа, і иде вечеръ спати на ложе свое, съ рабы господина своего, (а)[30] в до свои не иде· И бысть оутро и написа двдъ (книги)[31] къ іоаву, и пусти рукою оурїиною· И написа въ (книгахъ)[32] гла. пусти оурїю противу брани лучшеи. и възвратитеса въспять ѡ него (да язвенъ оумретъ)[33]. И бысть егда храня иоавъ оу града. и постави (и) оурїю на мѣстѣ. ѡнудуже вѣдаше мужа суща силны тѹ· І изыдоша мужи (из) града, и бїахуся съ іоавомъ и падоша (мнози) ѡ людїи. (и) ѡ рабъ двдвъ. (-)[34] оумре же и оурїа (хетдеинъ)[35] и посла иоавъ и възвѣсти (та) [двви][36] вся рѣчи яже о брани (гла)· И заповѣда (иоавъ) послу гла, егда скончаеши вся рѣчи, яже о брани (къ црю гла)[37]. (-)[38] аще паче разгнѣвается црь и речет ти. то почто приближистеса къ граду на брань. не вѣсте ли яко стрѣляють съ стѣны· *Кто есть оубилъ авимелеха сна [иеровоамла, сна нирова][39]. не жена ли е връгла нань оуломкомъ жернова съ стѣны, (и оуразы его) и оумре въ (дамесѣ)[40]. (то) почто приступасте ко стѣнѣ. и речеши ибо и [рабъ твои оурїа][41] (хетдеинъ)[42], (оубїенъ бысть и) оумре· І иде посолъ иоавль къ црю въ іерлимъ. и прїиде и възвѣсти двду все елико гла ему иоавъ вся глы брани· И разгнѣвася двдъ на иоава. и рече двдъ къ послу. почто есте приближилися къ граду битися· Не вѣдасте ли яко язвенїю есть (многу) быти съ стѣны. кто оуби авимелеха сна [иеровоамла][43] не жена ли есть връгла (-)[44] (камень)[45] жернова съ стѣны. и оумре въ (дамесѣ)[46], (и) почто (бо) приближистеса къ стѣнѣ· И рече посолъ къ двду, яко (оукрышася)[47] на ны мужи і изыдоша на ны на село. и гонихомъ я до вратъ града· И стрѣляша стрѣлцы (-)[48] съ стѣны (в ны), и оустрѣлиша ѡ отрокъ црьскихъ. и (оурїю хетдеина оубиша)[49]. И рече двдъ къ послу сице. да речеши къ иоаву, да не (-)[50] будет ти (печаль) пред очима (-)[51] (словесе)[52]. яко овогда сице (-)[53] овогда онако бываетъ сѣчъ, (и) оукрѣпи брань твою на град, и (раскопа и)[54]. И слыша жена оурїина яко оубїенъ бысть (-)[55] мужъ ея. и рыдаше по мужи своемъ, (и плакася). і исхожаше гласъ (плача ея). и (пославъ)[56] двдъ приведе ю в домъ свои и бысть ему жена. и роди ему снъ, и лукавен явися глъ. иже сътвори двдъ пред очима гнима·

ним, і пив, і упився; і вийшов ввечері спати на своє ліжко з рабами свого пана, а не пішов до свого дому. **14** І сталося вранці, й написав Давид записку до Йоава, і послав рукою Урія. **15** І написав в записці, кажучи: Пусти Урія напроти сильного бою, і відверніться назад від нього, хай ранений помре. **16** І сталося, коли Йоав стеріг при місті, й поставив і Урія на місце, де знав, що там є сильні мужі. **17** І вийшли мужі з міста, і воювали з Йоавом, і впали численні з народу і з рабів Давида, помер же й Урія Хеттей. **18** І послав Йоав, і сповістив цареві всі ті слова, що розповідали про війну. **19** І заповів Йоав послові, кажучи: Коли закінчиш розповідати цареві всі слова, що про війну, **20** коли ще більше розгнівається цар і скаже тобі: То чому ви наблизилися в бою до міста? Чи не знаєте, що стріляють зі стіни? **21** *Хто вбив Авімелеха, сина Єровоама, сина Нира? Чи не жінка кинула на нього відламок жорна зі стіни, і вдарила його, і він помер в Тамесі? То навіщо підступали ви до стіни? І скажеш: Отож і раб твій Урія Хеттей був забитий і помер. **22** І пішов посол Йоава до царя до Єрусалиму, і прийшов, і сповістив Давидові все, що сказав йому Йоав, всі слова війни. І розлютився Давид на Йоава, і сказав Давид до посла: Навіщо ви приблизилися до міста, *щоб* воювати? Чи ви не знали, що буде багато ранених зі стіни? Хто побив Авімелеха, сина Єровоама? Чи не жінка вкинула жорновий камінь зі стіни, і він помер в Тамесі? І навіщо ж ви приблизилися до стіни? **23** І сказав посол до Давида: Бо посміливішали проти нас мужі і вийшли проти нас на поле, і ми їх гнали аж до брам міста. **24** І стріляли стрільці зі стіни на нас, і померли *деякі* зі слуг царя, і убили Урію Хеттея. **25** І сказав Давид до посла: Так скажеш до Йоава: Хай не буде тобі болючим перед очима слова, бо часом так, часом інакше проходить битва, і укріпи твою проти міста, і знищ його. **26** І почула жінка Урія, що убитий був її муж, і оплакувала свого мужа, і ридала, **27** і лунав голос її плачу. І Давид, пославши, привів її до свого дому, і стала йому за жінку, і породила йому сина. І поганим виявилося слово, яке вчинив Давид, перед господніми очима.

судеи д · суд. 9

Глава 12

1 І Господь послав Натана, пророка, до Давида, і він ввійшов до нього, і сказав йому: Видай мені тепер суд, царю. І сказав йому: Два чоловіки були в одному місті, один багатий, а другий бідний. **2** І в багатого були стада і дуже багато буйволів. **3** А в бідного не було нічого, хіба лиш одна мала ягничка, яку придбав; і забезпечив її, і вигодував її, і виросла з ним і разом з його сином, їла з його хліба і пила з його чаші, і спочивала на його лоні, і була йому наче дочка. **4** І прийшов хтось з дороги до багатого мужа, і він не забажав взяти зі своїх стад і з своїх буйволів, щоб зробити обід мандрівникові, що прийшов до нього, але взяв ягницю бідного, і зробив обід чоловікові, що до нього прийшов. **5** І дуже розлютився люттю Давид на того чоловіка, і сказав Давид до Натана: Живий Господь, що той чоловік, хто вчинив те, є гідний смерті. **6** *І поверне ягницю вдвоє, всемеро, тому що так вчинив, і за те, що не забажав. **7** І сказав Натан до Давида: Ти є чоловіком, що це вчинив. Так же тобі говорить Господь Бог Ізраїля: Я є той, хто тебе помазав на царство в Ізраїлі, Я спас тебе з руки Саула. **8** І дав Я тобі дім твого пана, і жінки твого пана на твоє лоно, і дав Я тобі дім Ізраїля, Юди. Або *як* тобі то є мало, дати додам до цього іще. **9** І як це, що ти опоганив господнє слово, що вчинив ти лукаве перед його очима? Бо Урію Хеттея ти убив зброєю, і ти собі взяв його жінку за жінку, і того Урію зброєю убив син Аммона. **10** І тепер хай не відступить меч від твого дому довіку, тому що зневажив ти Мене, і взяв жінку Урії Хеттея собі за жінку. **11** Так говорить Господь: Ось я підійму зло з твого дому, і роздам твоїх жінок перед твоїми очима, і дам твоїм ближнім, *і пересплять з твоїми жінками перед цим сонцем. **12** Тому що ти вчинив потайки, і Я вчиню це слово перед всім Ізраїлем і перед цим сонцем. **13** І сказав Давид до Натана: Я згрішив перед моїм Господом. І сказав Натан до Давида: *Господь від тебе відняв твій гріх, не помреш. **14** Лиш, наче вигоструючи, вигострю твоїх ворогів цим словом, і ось твій син, що народився від тебе, смертю помре. **15** І відійшов Натан до свого дому. І Господь побив дитину, яку породила жінка Урія Давидові, і вона захворіла. **16** І шукав Давид Господа про дитину, і постив Давид

мой2. 22

ниж. 16

сир. 47

Глава, ві

И посла Гь Надана прр҃ка къ Двдꙋ. и вниде к немꙋ, и рече емꙋ [ѿвѣщай (-)[1] ми (црю нн҃ѣ) сꙋдъ (-)[2]][3] (и рече емꙋ). два (мꙋжа бѣста)[4] въ (едіномъ градѣ)[5]. едінъ богатъ (а другій)[6] ꙋбогъ. И ꙋ богатаго (стада бяхꙋ)[7] и бꙋйволи многи ѕѣло. (ч)[8] ꙋ ꙋбогаго (не бѣ) ничтоже. но токмо агница едіна мала, юже стяжа и ꙋстрои (ю), и въскорми ю и възрасте с нимъ, и съ сномъ его вкꙋпѣ. ѿ хлѣба его ядяше, и ѿ чаши его піяше. и на лонѣ его почиваше. и бѣ емꙋ яко дщи. И пріиде нѣкто с пꙋти къ мꙋжꙋ богатомꙋ. и не въсхотѣ пояти ѿ стад своихъ и ѿ бꙋйволицъ своихъ на сътвореніе (обѣдꙋ), (-)[9] пꙋтникꙋ пришедшꙋ к немꙋ, (но)[10] поятъ агницꙋ ꙋбогаго. и сътвори (обѣдъ)[11] мꙋжꙋ пришедшꙋ к немꙋ. И разгнѣвася гнѣвомъ (ѕѣло Двдъ)[12] на мꙋжа (того). и рече Двдъ къ Наданꙋ, жив Гь яко (достоинъ есть мꙋжъ той смрти)[13] сътворивый то. *И агницꙋ възвратитъ сꙋгꙋбъ семорицею, понеже есть сътворилъ (сице)[14]. и о нѣмже не въсхотѣ. И рече Наданъ къ Двдꙋ. ты еси члкъ сътворивый се, се (же ты) глетъ Гь Бгъ Іилевъ, азъ есмь помазахъ тя на цртво въ Іили. (-)[15] азъ избавихъ тя из рꙋки саꙋловы. И дахъ ти домъ Га твоего и жены господина твоего в лоно твое и дахъ ти домъ Іилевъ (-)[16] Іꙋдинъ. (или)[17] (ти) мало (то) есть да (ти приложꙋ)[18] к симъ (и еще). (И) что яко оскверни слово Гне, еже сътвори лꙋкавое пред очима его. ꙋрію (бо) (хеттеа)[19] ꙋби (орꙋжіемъ)[20] и женꙋ его поятъ себѣ въ женꙋ. и того (ꙋрію) ꙋби (снъ Амонь (орꙋжіемъ)[21])[22]. И ннѣ да не ѿстꙋпитъ (орꙋжіе)[23] ѿ домꙋ твоего до вѣка. зане ꙋничижи мя и поятъ женꙋ ꙋрія (хеттеа)[24] (въ женꙋ себѣ)[25]. Сице гле Гь се азъ (въставлю)[26] ѕло ѿ домꙋ твоего. и (раздамъ)[27] жены твоя пред очима твоима. и дамъ (ближним твоим)[28] *и (лягꙋтъ)[29] со женами твоими предъ слнцемъ симъ. Яко ты сътвори въ тайнѣ. и азъ сътворю глъ сей пред всѣмъ Іилемъ, и пред [слнцемъ симъ][30]. И рече Двдъ къ Наданꙋ. съгрѣшихъ къ Гꙋ (моемꙋ), и рече Надан къ Двдꙋ. (-)[31] *Гь ѿятъ съгрѣшеніе твое (ѿ тебе) не имаши ꙋмрети. Токмо яко остря (изъострю)[32] врагы (твоя)[33] гласомъ симъ. и се снъ твой рождейся (ѿ тебе)[34], смртію ꙋмре. И ѿиде Наданъ в домъ свой. и съкрꙋши Гь дѣтищъ. иже роди жена ꙋріина Двдꙋ и разболѣся. И взыска Двдъ (Га)[35] о дѣтищи. и

в мо кв

ни ві

сира мз

постиса дв҃дъ по́стомъ. и҆ (-)[36] (ѡ҆блекъса) (въ врѣ́тищи лежа́ше)[37] ни́ц на земли̇· И҆ внидо́ша к немꙋ̀ ста́рцы до́мꙋ є҆го. въздви́гнꙋти и҆̀ ѿ земла̀ (хота́ше) и҆ не хота́ше (въста́ти). и҆ не вкꙋ́си с ни́ми хлѣба· И҆ (ꙗ҆́ко) бы́сть (-)[38] дн҃ь, з҃. и҆ оу҆́мре ѻ҆тро́ча. и҆ възбоа́шаса раби́ дв҃двꙑ повѣ́дати є҆мꙋ̀ ꙗ҆́ко оу҆́мре ѻ҆тро́ча. рѣ́ша бо є҆щѐ бѧ́ше ѻ҆́троча жи́во, (-)[39] и҆ не послꙋ́ша гла́са на́шего. то ка́ко (нн҃ѣ) рече́м к немꙋ̀. ꙗ҆́ко оу҆́мре ѻ҆тро́ча, и҆ сътвори́тъ ѕл҃о· И҆ разꙋмѣ̀ дв҃дъ ꙗ҆́ко ѻ҆́троцы є҆го (скорба́хꙋ)[40]. и҆ оу҆вѣ́да (-)[41] ꙗ҆́ко оу҆́мре ѻ҆тро́ча. и҆ рече дв҃дъ ѻ҆́трокомъ свои́мъ, оу҆́мре ли ѻ҆тро́ча. и҆ рѣ́ша оу҆́мре· И҆ (въста̀)[42] дв҃дъ ѿ земла̀ и҆ оу҆мы́са. (-)[43] і҆ и҆змѣни̇̀ ри́зы своа̀. и҆ вни́де в до́мъ бж҃їи и҆ поклони́са є҆мꙋ̀. и҆ (възвра́щса)[44] в до̑ свои. и҆ проси̇̀ (ꙗ҆́сти хлѣ́ба)[45]. и҆ пре́ложи́ша є҆мꙋ̀ (ꙗ҆́сти хлѣ́бы)[46]· И҆ рѣ́ш ѻ҆́троцы є҆го к немꙋ̀. что (-)[47] сътвори̇̀ ѻ҆трочѧ́ти ра́ди. (ꙗ҆́ко) є҆щѐ сꙋ́щꙋ (ѻ҆тро-чѧ́ти) жи́вꙋ. поста́шеса и҆ пла́кашеса и҆ бдѧ́ше. и҆ ꙗ҆́ко оу҆́мре ѻ҆тро́ча. (и҆) ты (въста́в и҆ ꙗ҆да̀)[48] хлѣ́б и҆ питъ· И҆ рече дв҃дъ є҆гда бѣ ѻ҆тро́ча (-)[49] жи́во, пости́хъса и҆ пла́кахса, ꙗ҆́ко рѣ́хъ кто̀ вѣсть поми́лꙋетъ ли ма г҃ь, и҆ жи́во бꙋ́детъ ѻ҆тро́ча· И҆ нн҃ѣ (оу҆́же) оу҆́мре, да почто мнѣ̀ оу҆́же пости́тиса. є҆да могꙋ̀ възъ-врати́ти и҆̀ ктомꙋ̀. а҆́зъ (бо) и҆ма́м и҆ти̇̀ к немꙋ, (а҆) то́й не възврати́са къ мнѣ̀· И҆ при-зва̀ дв҃дъ вирсавї́ю женꙋ̀ свою. и҆ внї́иде с не́ю (в ло́жницꙋ свою), и҆ лѧ́же с не́ю, и҆ зача́тъ (въ чре́вѣ вирса́вїа), *и҆ роди̇̀ сн҃а и҆ нарече и҆́ма є҆мꙋ̀ (соло́монъ)[50] и҆ г҃ь възлюби̇̀ и҆̀· И҆ пꙋсти̇̀ рꙋко́ю надана́ прр҃ка и҆ нарѐ и҆́ма є҆мꙋ̀ (и҆є҆дде́ди)[51]. (по-не́же прїа́тъ сло́во г҃не)[52]· *И҆ побѣди̇̀ и҆ѡ҆́авъ въ ра́ввате сн҃ы а҆ммона, и҆ прїа́тъ гра̀ цр҃тва· И҆ посла̀ и҆ѡ҆́авъ послы̀ къ дв҃дꙋ, и҆ ре́че побыди́хса ѻ҆ раввадѣ́ и҆ (ѿꙗ҆́хъ во́дꙋ градꙋ)[53]· И҆ нн҃ѣ съвокꙋпи̇̀ ѻ҆ста́нокъ людїи, и҆ прїиди къ гра́дꙋ, и҆ прїими є҆го да не (а҆́зъ преимꙋ)[54] гра̀, и҆ наре́чеса и҆́ма мое в не̑· И҆ собра̀ дв҃дъ вса лю́ди (-)[55] и҆́де въ равва̀ и҆ въполчи́са на́нь и҆ прїа́т и҆̀· И҆ вза̀ вѣнецъ (молхо́а)[56] цр҃а и҆хъ съ главы̀ є҆го, (-)[57] (тала́нтъ зла́та мѣ́ра є҆го)[58], (ѿ)[59] ка́менїа дра́га, и҆ (на главѣ̀ дв҃двѣ бѣ)[60] (пр҃но), и҆ корысть (и҆знесѐ и҆з гра́да)[61] (того) мно́гꙋ ѕѣ́ло· И҆ лю́ди сꙋ́щаа в не́мъ и҆зведѐ, и҆ пристави къ (пила̀)[62] и҆ къ три зꙋбомъ желѣ́зны (и҆миже ѿ-сѣка́ют ка́менїе), [и҆ къ творѧ́щи желѣ́зо][63], и҆ (къ творѧ́щимъ пли́нды превожда́ше)[64], и҆ та́ко сътвори̇̀ всѣ̀ гра́домъ сн҃овъ а҆ммо́нь, и҆ възвра-ти́са дв҃дъ и҆ ве́сь (і҆и҃ль)[65] въ і҆ер҃лм·

постом, і зодягнувшись в мішковину, лежав ниць на землі. **17** І прийшли до нього старшини його дому, бажаючи підвести його з землі, і не забажав встати, і не їв з ними хліба. **18** І як настав 7-й день, і померла дитина. І раби Давида побоялися сповістити йому, що дитина померла, бо сказали: Ще дитина живою була, і не вислухав нашого голосу, то як тепер скажемо до нього, що дитина померла, і вчинить зло. **19** І зрозумів Давид, що його слуги стривожені, і довідався, що дитина померла. І сказав Давид своїм слугам: Чи померла дитина? І сказали: Померла. **20** І встав Давид з землі, і помився, і змінив свою одіж, і ввійшов до божого дому, і Йому поклонився. І повернувся до свого дому, і попросив їсти хліб, і поклали перед ним їсти хліби. **21** І сказали до нього його слуги: Що ти зробив задля дитини, бо ще як дитина була жива, ти постив і плакав, і чував, і коли дитина померла, і ти встав і з'їв хліб, і пив? **22** І сказав Давид: Коли дитина живою була, я постив і я плакав, бо сказав: Хто знає чи не помулує мене Господь, і дитина буде живою. **23** І тепер вона вже померла, то навіщо мені вже постити? Хіба можу я ще повернути її? Адже я маю піти до неї, а вона не повернеться до мене. **24** І покликав Давид Вирсавію, свою жінку, і ввійшов з нею до своєї спальні, і спав з нею; і Вирсавія зачала в лоні, *і породила сина, і назвала йому ім'я Соломон, і Господь його полюбив. **25** І послав рукою Натана, пророка, і назвав йому ім'я Єддеди, тому що одержав господнє слово. **26** *І Йоав в Ravvаті побідив синів Аммона і захопив місто царства. **27** І послав Йоав послів до Давида, і сказав: Я побідив у Ravvаті і відняв я воду містові. **28** І тепер збери останок народу і прийди до міста, і візьми його, щоб не я забрав місто, і не названо на ньому моє ім'я. **29** І зібрав Давид ввесь народ, пішов до Раввата, і воював проти нього, і взяв його. **30** І взяв вінець їхнього царя Молхоя з його голови, талант золота його вага, з дорогоцінного каменю, і був постійно на голові Давида, і з того міста забрав дуже багато здобичі. **31** І народ, що був у ньому, він вивів і поклав до пилів і до трьох зубів залізних, якими відрубують каміння, і до тих, що роблять залізо, і перевів до тих, що роблять цегли; і так зробив всім містам синів Аммона. І повернувся Давид і ввесь Ізраїль до Єрусалиму.

м҃а а҃ — мат. 1
а҃ пара҃ к҃ — пар1. 20

Глава 13

1 І сталося після цього, і в Авесалома, сина Давида, була сестра дуже гарна на вид, ім’я ж її було Тамара. І полюбив її Аммон, син Давида. **2** І Аммон так сумував, що і дуже захворів через його сестру Тамару, бо вона була дівчиною і була постійно перед очима Аммона бажана, щоб її мати. **3** І в Аммонового брата був чоловік, ім’я йому Йоанадав, син Самая, брата Давида. Йоанадав був дуже мудрий чоловік. **4** І сказав йому Йоанадав: Що тобі, що так хворієш, сину царя, не звіщаєш мені з дня на день. І сказав йому Аммон: Я кохаю Тамару, сестру свого брата Авесалома. **5** І сказав йому Йоанадав: Лягай на своє ліжко і будь хворим, і ввійде батько тебе відвідати, і скажеш до нього: Хай отож прийде Тамара, моя сестра, і хай мені дасть їсти, і хай приготує їжу перед моїми очима, і побачивши, може зможу почати їсти з її руки. **6** І ліг Амнон, і зробився хворим, і ввійшов цар його відвідати, і сказав Амнон до царя: Хай отож прийде до мене Тамара, моя сестра, і хай спече мені дві м’ясні часті перед моїми очима, щоб я їв з її рук. **7** І послав Давид до Тамари до дому, кажучи: Піди тепер до дому Аммона, твого брата, і зроби йому їжу. **8** І пішла Тамара до дому Аммона, свого брата, і він лежав. І взяла лій, і поспішившись приготовила перед його очима: спекла обі масні часті на пательні. **9** І поклала їх на блюді перед ним, і не забажав їсти. І сказав Аммон: Виведіть всіх чоловіків, що прийшли до мене. І вивели всіх чоловіків, що були прийшли до нього. **10** І сказав Аммон до Тамари: Внеси мені їжу до внутрішнього покою і їстиму з твоєї руки. І взяла Тамара в руки частку, яку була спекла, і внесла Аммонові, своєму братові, до внутрішнього покою, **11** і подала йому, щоб їв. І схопивши її, він сказав їй: Переспи зі мною, моя сестро. **12** І сказала йому Тамара: Ні, мій брате, і не погуби мене, бо не чинитиметься такого в Ізраїлі. Не вчини цього безглуздя. **13** І я куди діну мою ганьбу, і ти будеш з безумними в Ізраїлі. І тепер уже промов до царя – хай не відлучить мене від тебе. **14** І Аммон не забажав послухатись її голосу, і схопивши її, переспав з нею. **15** І зненавидів її відтоді Аммон дуже великою ненавистю, бо зненавидів її великою ненавистю, понад любов, якою її любив. І сказав їй Аммон:

Глава, гі

И бысть по сихъ и у авесалома сна двдва. (бѣ) сестра (взору добра)[1] ѕѣло. (-)[2] имѧ (же бѣ) ей [дамарь][3]. и възлюби ю [аммонъ][4] снъ двдвъ. И (тако) скорбѧше [аммонъ][5]. яко (и) разболѣсѧ (ѕѣло) (сестры его ради дамары)[6] яко дѣвою бѧше сїѧ. и бѧше присно пред очима [аммонема][7] (хотима якоже имѣти ю)[8]. И бѣ [аммону][9] (брату чадь)[10]. имѧ ему, (їоанадавъ)[11] снъ самаинъ, брата двдва. (-)[12] (їоанадавъ)[13] (бѣ) мужъ мудръ ѕѣло. И рече ему (їоанадавъ) что ти яко (-)[14] тако болиши сну цревъ, (не възвѣщаеши ми утро утро)[15]. И рече ему [аммонъ][16] дамару сестру (авесаломлю)[17] брата своего азъ люблю. И рече ему (їоанадавъ)[18]. лѧзи на постели своей и разболисѧ. и внидет отцъ (-)[19] видѣти тебе. и речеши к нему да прїидетъ убо [дамарь][20] сестра моѧ. и да ми дасть ясти. и да сътворитъ пред очима моима ядь. (и да видѣвъ негли мощи начну вкусити)[21] от (руки)[22] еѧ. И обълеже [аммон][23] и разболѣсѧ. и вниде црь видѣти его. и рече [аммонъ][24] къ црю. да прїидетъ убо [дамарь][25] сестра моѧ къ мнѣ, и да испечетъ ми (двѣ части (мѧснѣ)[26] пред очима моима)[27]. (-)[28] да быхъ ялъ от руку еѧ. И посла двдъ къ [дамарѣ][29] в домъ глѧ. иди нынѣ в домъ (аммона)[30] брата своего, и сътвори ему ядь. І иде [дамарь][31] в домъ (аммонь)[32] брата своего. и той лежаше и взѧтъ тукъ. и (потщавши устрои)[33] пред очима его. (-)[34] испече (обѣ части мѧснѣ въ сковрадѣ)[35]. І (-)[36] изложи (ѧ на блюдо) пред него, и не въсхотѣ ясти. и рече (аммонъ)[37] изженѣте всѧ мужа. (иже суть) на мѧ (пришли). і изгнаша всѧ мужа, (иже бѣша пришли) над онь. И рече [аммон][38] къ [дамарѣ][39]. внеси (ми) ядь внутренюю клѣть, и ямъ от руку твоею. и взѧтъ [дамарь][40] (часть в руку, юже)[41] бѣ испекла. и внесе (аммону)[42] брату ей въ внутренюю клѣть. И предъстави ему да ясть. і (имъ)[43] ю (-)[44] рече ей (-)[45] лѧзи со мною сестро моѧ. И рече ему (дамарь). ни брате мой (и) не (погуби)[46] мене. понеже не сътворитсѧ сице въ їили. не сътвори безумїѧ сего. И азъ камо дежу безчестїе мое, и ты будеши (съ)[47] безумными въ їили. и нынѣ (уже гли)[48] къ црю, да не отлучитъ мене от тебе. и не въсхотѣ (аммонъ)[49] послушати гласа еѧ. і (имъ ю лѧже)[50] с нею. и възненавидѣ ю (отполѣ) (аммонъ)[51]. ненавистїю великою ѕѣло. яко велїемъ възненавидѣнїемъ възнена-

вид҃ѣ ю̀ паче любвѐ є҆ю́же любла́ше ю̀. И҆ ре҃ ей (а҆м̆мо́нъ)[52], въстани и҆ ѿиди· И҆ рече є҆мꙋ [дама́рь][53]. Ни брате ꙗ҆ко (зло́ба бо́лши)[54] (є҆сть) послѣ́днѧѧ паче прьвыѧ. ю҆́же сътвори̇ со мно́ю, є҆́же ѿпꙋсти́ти менѐ, и҆ не хотѧ́ше (а҆м̆мо́нъ)[55] слы́шати гла́са є҆ѧ̀· (-)[56] Призва̀ о҆́трока своє҆го, дръжа́щаго до̀ є҆го, и҆ рече є҆мꙋ и҆спꙋсти̇ оу҆бо во́нъ сїю ѿ ме́не (-)[57], и҆ заключи̇ две́ри, (да не вни́дет̆)[58]· И҆ (бѣ ри́за на не́и)[59] дꙋгна́та, ꙗ҆́ко (та́кꙋ ри́зꙋ)[60] ноша́хꙋ дще́ри цр҃ѧ, (сꙋщаѧ) дв҃ица, (и҆ такїи о҆скри́лы ноша́хꙋ)[61], ї и҆згна̀ ю̀ (во́нъ слꙋга̀ є҆го)[62], и҆ затвори̇ две́ри за не́ю. И҆ взе́мши [дама́рь][63] по́пелъ насы́па на главꙋ̀ си, и҆ о҆де́ждꙋ дꙋгна́тꙋ, (и҆) ю҆́же (ноша́ше све́рже с̆ себѐ)[64], и҆ възложи̇ рꙋцѣ̀ свои̇ на главꙋ̀ свою, и҆ (рѣ́ющиса)[65] и҆дѧ́ше (-)[65], и҆ (въпїѧ́ше)[66]· И҆ рече к не́и (а҆весоло́мъ)[67] бра́тъ є҆ѧ̀, єда (а҆м̆мо́нъ)[68] бра́тъ тво́и бы́сть с тобо́ю, то̑ (и҆) нн҃ѣ се́стро (-)[69] оу҆молча́и ꙗ҆́ко бра́тъ (-)[70] є҆сть, (и҆) не полага́и си на ср҃цы ꙗ҆́ко гл҃ати словеса̀ си, и҆ сѣде [дама́рь][71] вдовꙋ́ющи (и҆ молча́щи) в домꙋ̀ (а҆весоло́ма)[72] бра́та своє҆го· И҆ слы́ша (дв҃дъ цр҃ь)[73] (-)[74] словеса̀ си и҆ разгнѣ́васѧ ѕѣло· И҆ не (поскорбѣ̂ дш҃ею о̂ а҆м̆мо́нѣ)[75] сн҃ѣ своє҆мъ, поне́же любла́ше є҆го ꙗ҆́ко прьве́нецъ (бѣ̂ є҆мꙋ)[76], и҆ не гл҃а (а҆весоло́мъ)[77] (ѿто́лѣ) съ (а҆м̆мо́ном̆)[78] ни о̂ (до́брѣ ни о̂ ѕлѣ̂)[79], поне́же възненави́дѣ (а҆весоло́мъ)[80] (а҆м̆мо́на)[81], того ра́ди поне́же бѧ́ше [дама́рь][82] сестрꙋ̀ є҆го нарꙋга́лъ· И҆ бы́сть мимоше́дшимъ дн҃емъ (мно́гимъ), и҆ бѣ́ша стригꙋ́ще (о҆́вца) (а҆весоло́мови)[83] (раби̇), в̆ веласо́рѣ въ о҆́бласти є҆фре́мли, и҆ призва̀ (а҆весоло́мъ)[84] всѧ сн҃ы цр҃ѧ· И҆ прїиде (а҆весоло́мъ)[85] къ цр҃ю, и҆ рече се нн҃ѣ стригꙋтъ (раби̇ твои̇)[86], то̑ дабы̀ ше́лъ цр҃ь и҆ о҆́троцы є҆го (с ни́мъ къ мн҃ѣ рабꙋ своє҆мꙋ)[87]· И҆ рече цр҃ь къ (а҆весоло́мꙋ)[88] (сн҃ꙋ своє҆мꙋ), ни сн҃ꙋ мо́и не и҆́демъ (вси)[89], (-)[90] да (ти̑ не сътвори́мъ тѧ́жка)[91], и҆ нꙋжда́ше и҆̀, и҆ не хотѧ́ше (цр҃ь) и҆ти̇, и҆ бл҃ви и҆̀· И҆ рече (а҆весоло́мъ)[92], то̑ да и҆́детъ (понѐ) (-)[93] (а҆м̆мо́нъ)[94] бра́тъ мои, и҆ рече є҆мꙋ цр҃ь (то̑) да почто̀ и҆́детъ с тобо́ю (а҆м̆мо́нъ)· И҆ нꙋжа́ше и҆̀ (а҆весоло́мъ)[95], и҆ пꙋсти̇ с ни́мъ (а҆м̆мо́на)[96], и҆ всѧ сн҃ы цр҃ѧ· И҆ сътвори̇ (а҆весоло́мъ)[97] пиръ ꙗ҆́коже (твори́тъ) пиръ цр҃ь, и҆ заповѣ́да (а҆весоло́мъ)[98] о҆́трокомъ свои́мъ гл҃ѧ, ви́дите є҆гда̀ възблажа́етъ ср҃це (а҆м̆мо́не)[99] и҆ рекꙋ ва́мъ оу҆бїите (а҆ммо́на)[100] (до сме́рти)[101], (и҆) не оу҆бо́итесѧ (-)[102] а҆́з (бо) повелѣва́ю ва̑, мꙋжа́итесѧ и҆ бꙋдете въ сн҃ы си́лны· И҆ сътвори́ша о҆́троцы (а҆весоло́мли)[103] (а҆ммо́нꙋ)[104], ꙗ҆́коже заповѣ́да и҆́мъ (а҆весоло́мъ)[105] (и҆ оу҆би́ша и҆̀), и҆ въста́ша (-)[106] сн҃ове цр҃ви и҆ (всѣде ко́ждо)[107] на мщ҃а̀ своѐ и҆ бѣжа́ша· И҆ бы́сть (сꙋщемъ и҆мъ)[108] на пꙋти̇, (-)[109] слꙋхъ

Встань і піди. **16** І сказала йому Тамара: Ні, брате, бо остання злоба є більша від першої, яку ти зі мною вчинив, щоб мене відпустити. І не захотів Аммон послухатися її голосу. **17** Покликав він свого слугу, що був над його домом, і сказав йому: Відішли, отже, геть від мене цю і замкни двері, щоб не ввійшла. **18** І на ній була одіж з довгими рукавами, бо таку одіж носили дочки царя, що були дівчатами, і носили такі прикраси; і вигнав її геть його слуга, і замкнув за нею двері. **19** І Тамара взявши попіл, насипала на свою голову, і скинула з себе одіж з довгими рукавами, яку носила, і поклала свої руки на свою голову, і сунучись ішла й кричала. **20** І сказав до неї Авесолом, її брат: Чи брат твій Аммон був з тобою? То й тепер, сестро, мовчи, бо він є братом, і не клади собі на серце, щоб говорити ці слова. І Тамара сіла, наче вдова, і мовчала в домі свого брата Авесолома. **21** І цар Давид почув ці слова і дуже розгнівався. І не заболів душею за свого сина Аммона, бо його любив, бо був його первородним. **22** І відтоді Авесолом не говорив з Аммоном ні про добро ні про зло, бо зненавидів Авесолом Аммона задля того, що покпив з Тамари, його сестри. **23** І сталося, як минуло багато днів, і стригли вівці Авесаломові раби у Веласорі, в околиці Єфрема, і Авесолом запросив всіх синів царя. **24** І прийшов Авесолом до царя, і сказав: Ось нині стрижуть твої раби, то хай прийде цар і його слуги з ним до мене, свого раба. **25** І сказав цар до Авесолома, свого сина: Ні, сину мій, не підемо всі, щоб тобі не зробити обтяження; і він його намовляв, та цар не забажав піти, і поблагословив його. **26** І сказав Авесолом: То хай піде хоч Аммон, мій брат. І сказав йому Цар: Та навіщо піде з тобою Аммон? **27** І намовляв його Авесолом, і той послав з ним Аммона і всіх синів царя. І зробив Авесолом бенкет, так як цар творить бенкет, **28** і заповів Авесолом своїм слугам, кажучи: Гляньте, коли розвеселиться серце Аммона, і я вам скажу: Убийте Аммона на смерть, і не бійтеся, бо я вам наказую. Будьте мужні і будьте синами сильних. **29** І слуги Авесолома вчинили Аммонові, так як їм заповів Авесолом, і вбили його. І зрівалися сини царя, і посідали кожний на свого

осла, і втекли. **30** І сталося, як вони були в дорозі, дійшла чутка до Давида, кажучи: Авесолом вигубив всіх синів царя, і не остався з них ані один. **31** І вставши, цар Давид скинув свою одіж, і ліг ниць на землі, і всі слуги, що стояли довкруги нього, скинули свої одежі. **32** І сказав Йоанадав, син Самая, брата Давида, і сказав: Хай пан мій цар, не говорить, що забили всіх хлопців і синів царя, але Амнон є єдиний вбитий, бо той не сходив з уст Авесолома відколи напився з його сестри Тамари. **33** І тепер хай не кладе собі на серце пан мій цар це слово, кажучи, бо не були вигублені всі царські сини, але лиш Аммон одинокий забитий. **34** І Авесолом втік. І побачив слуга, що служив перед його очима: і ось багато людей ішло йоамською дорогою за ним з боку гори, на виході. І пішов слуга і сповістив цареві, і сказав йому: Бачу мужів на йорданській дорозі, що сходять з частини гір; **35** і сказав Йоанадав до царя: Приходять сини царя за словами твого раба, так сталося. **36** І було, коли він закінчив говорити, й сини царя прийшли, і підняли свій голос, і заплакали, і сам цар, і всі його слуги плакали дуже великим плачем. **37** І Авесолом, вставши, втік, і пішов до Толми, сина Емнона, царя Ґетсера, в Ґадську землю. І цар Давид оплакував свого сина всі дні. **38** І Авесолом втік і пішов до Ґедсера, і був там 3-и роки. **39** І задумав цар піти вслід за Авесоломом, бо не знайшов розради по Аммоні, бо був убитий.

Глава 14

1 І зрозумів Йоав, син Саруї, що серце царя обернулося до Авесалома. **2** І послав Йоав до Текої, і взяв звідти мудру жінку, і сказав до неї: Плач тепер, і зодягнися в одіж смутку, і не намастися олією, і будеш як і жінка, що багато днів плакала над померлим. **3** І ввійдеш до царя, і скажеш до нього за цим словом, і Йоав поклав ці слова в її уста. **4** І прийшла ітекійська жінка до царя, і припала до землі на своє лице, і поклонилася йому, і сказала: Спаси мене, царю, спаси мене. **5** І сказав їй цар: Що тобі є? І сказала: Віддавна жінкою-вдовою є я, бо помер мій муж. **6** І є в твоєї рабині два сини, і вони самі билися на полі, і не було *нікого,* хто би їх розлучив. І напав один з них на брата, і забив його. **7** І ось ввесь рід повстав проти твоєї рабині, і сказали:

доиде двда гла, изби (авесоломъ)[110] вся сны цревы, и не избы ѿ нихъ ни единъ (же). И (въставъ)[111] (двдъ) цръ (-)[112] (сверже)[113] ризы своя и ляже ницъ на земли, и вси отроцы (-)[114] предстоящии ему (сверго́ша)[115] ризы своя. И рече (иоанадавъ)[116] снъ самаинъ, брата двдва, и рече да не речетъ господинъ мои цръ, яко вся отроки (и) сны цря (оубиша)[117], (но)[118] (аммонъ)[119] (есть) единъ оубиенъ, яко (тои) изъ оустъ авесолому (не исхождаше)[120], (ѿнелѣже)[121] обруга (сестру его [дамару][122])[123]. И нн҃ѣ да не полагаетъ (си на срдцы господинъ мои цръ)[124] словесе (сего) гла, (яко) вси (цр҃ие снове)[125] (не избиени быша)[126], но токмо (аммонъ)[127] (есть) единъ (оубиенъ)[128]. И бѣжа (авесоломъ)[129] и (видѣ)[130] отрокъ (служаи пред очима его)[131], и се людии множество идуще путемъ (иоамъскимъ) съзади его съ страны горъскии въ исходѣ. І иде слуга и възвѣсти цр҃ю, и рече (ему) мужа (вижу)[132] на пути (іорданьстемъ)[133], съ страны горъ (сходя), и рече (иоанадав)[134] къ цр҃ю (-)[135] снове црева приходятъ, по словеси раба твоего тако быстъ. И быстъ егда скончa гла, и (-)[136] снови црева приидоша, и въздвигоша гласъ свои и плакашася и (самъ) цръ и вси отроцы его (и) плакашася плачемъ великимъ ѕѣло. И (авесоломъ)[137] (въстав) бѣжа, і иде къ доломи сну (емнону)[138] цр҃ю (гедьсерь)[139], въ землю (гадску)[140], и плакася двдъ цръ по сну своемъ вся дни. И (авесоломъ)[141] бѣжа і иде в (гесерь)[142], и бѣ тү, (г҃ лѣта)[143]. И (помысли цръ)[144] изыти въ слѣдъ авесолома, яко (не бяшеся) оутѣшилъ о (аммонѣ)[145], яко (оубиенъ бяше)[146].

Гла, ді

И (разумѣвъ)[1] иоавъ снъ саруинъ яко срдце црево (преклонися) къ авесолому. И посла иоавъ въ декою и поя ѿтуду жену мудру, и рече к неи. сѣтуи нн҃ѣ и облецыся въ ризы сѣтованія. и не помазаися елеомъ. и будеши яко (и) жена (дни многи сѣтующи по оумръшемъ (-)[2])[3]. И внидеши къ цр҃ю, и глаголеши к нему по глу сему. и положи иоавъ словеса (си) въ оустѣхъ ея. И прииде жена (идекониская)[4] къ цр҃ю. и паде на лицы своемъ на земли. и поклонися ему и рече спси (мя) цр҃ю спси (мя). И рече (еи) цръ что (ти есть)[5]. (и)[6] рече (ѿ давна)[7] (вдова жена)[8] азъ есмь. (-)[9] оумре (бо) мужъ мои. и (еста) рабѣ ти два сна. и бистася сама на селѣ. и не быстъ кто бы (ею разлучилъ)[10]. и нападе единъ (ею) на брата (-)[11] и оуби и. И се (все ѿчество

въста̀)[12] на рабꙋ̀ твою̀. и҆ рѣ́ша да́й оу҆би́вшаго бра́та своего, и҆ побїемъ (-)[13] въ дꙋ́ша мѣ́сто, бра́та (-)[14] є҆го́же оу҆би. и҆ (погꙋби́ти хотѧ́тъ)[15] наслѣ́дника (на́ю)[16]. и҆ оу҆гасѧ́тъ свѣ́щꙋ мою̀ ѡ҆ста́вшꙋю. ꙗ҆́ко не ѡ҆ста́вити мꙋ́жа моегѡ наслѣ́дника. і҆ и҆мени на лицы̀ землѧ̀· И҆ рече црь (къ женѣ). (и҆ди̑ здра́ва)[17] в до́мъ свои, и҆ а҆́зъ заповѣ́даю ѡ҆ тебѣ· И҆ рече жена̀ декоитѧнынѧ къ црю. на мнѣ (безако́нїе г҃и мо́и црю)[18], и҆ на до́мꙋ ѿца моегѡ. (-)[19] црь (же) и҆ прⷭ҇толъ є҆гѡ без вины̀· И҆ рече црь кто̀ (се є҆сть) гл҃алъ к тебѣ, да и҆ приведе́ши къ мнѣ. и҆ не прило́житъ ктомꙋ коснꙋтисѧ (тебѣ̀)[20]. *И҆ рече (жена̀) да въспомѧне́тъ оу҆бо црь къ г҃ꙋ б҃ꙋ своемꙋ. [внегда][21] оу҆мно́жити пролїѧ́нїѧ крови, (и҆) рас-тли́ти. и҆ не и҆мꙋ́ть погꙋби́ти сн҃а моегѡ. и҆ рⷱ҇ (црь) живъ г҃ь, а҆́ще (и҆) (вла́съ ѿпаде́тъ)[22] сн҃ꙋ твоемꙋ (съ главы) на землю (сїю)· И҆ рече жена̀ (декоитѧнынѧ къ црю). да бы́хъ и҆ є҆́ще (а҆́зъ) раба̀ твоѧ̀ погл҃ала къ црю господи́нꙋ моемꙋ (-)[23] сло́во. (ѻ҆н же)[24] рече гл҃и· И҆ рече жена̀ почто помы́сли (се) тако ѡ҆ лю́дехъ бж҃їихъ. и҆ли (ꙗ҆ко) ѿ оу҆стъ цр҃евыхъ (є҆сть) слово сицево. ꙗ҆́ко пре-стꙋпле́нїе, є҆́же (-)[25] възвратити црю, ѿгнанаго ѿ него· (вси) бо оу҆мира́юще оу҆мира́емъ. и҆ ꙗ҆ко вода приходѧщаѧ на́ землю (-)[26] не сѫбере́тсѧ *И҆ во́зметъ б҃ъ дш҃а (-)[27] помышлѧ́ѧ сп҃ти хо-тѧ̀, ѿ него ѿринове́нїѧ· И҆ нн҃ѣ (-)[28] прїидохъ гл҃ати къ црю господи́нꙋ моемꙋ гл҃ъ сей. ꙗ҆́ко оу҆вида́тъ мѧ лю́дїе и҆ (рече)[29] раба̀ твоѧ̀ да гл҃етъ оу҆бо къ (господи́нꙋ моемꙋ) црю. (-)[30] да сътвори́тъ црь рѣчь рабѣ своеи· Ꙗ҆ко (слы́-шитъ)[31] црь (и҆зме́тъ)[32] рабꙋ свою и҆з рꙋкъ (мꙋжь хотѧ́щихъ)[33] въсхити́ти мѧ. и҆ сн҃а моегѡ ѿ оу҆ча́стїѧ бж҃їѧ· И҆ [рече́тъ раба̀ твоѧ̀][34] да бꙋ́детъ (-)[35] слово (нн҃ѣ) г҃а моегѡ (и҆) црѧ на жрътвꙋ. ꙗ҆́коже бо а҆гг҃лъ бж҃їи, та-ко г҃ь мои црь послꙋшаѧ бл҃гихъ. и҆ лꙋка́вы̑ (не брегїи), (сего ра́ди)[36] г҃ь б҃ъ твои да бꙋ́детъ с тобо́ю· И҆ ѿвѣща̀ црь, и҆ рⷱ҇ къ женѣ. никакоже да не потаиши предо мно́ю гл҃а, ѡ҆ не́мъже а҆́зъ въпрошꙋ тѧ. и҆ рече жена̀, да гл҃етъ (-)[37] г҃ь мо́и црь· И рече црь є҆да̀ рꙋка̀ и҆оа́влѧ ѡ҆ всемъ се́мъ с тобо́ю (є҆сть). и҆ рече жена̀ къ црю да живе̑ дш҃а твоѧ̀ г҃и мо́и црю, а҆ще є҆сть ѻ-деснꙋю (и҆)[38] ѻ҆шꙋю (и҆) ѡ҆ всѣ́хъ ꙗ҆же гл҃а господи́нъ мо́и црь, ꙗ҆ко рабъ твои и҆оа́въ. то́и (ми̑ запове́да)[39] и҆ то́и вложи̑ въ оу҆ста рабѣ твоеи (-)[40] словеса̀ сї· до́ндеже прїити̑ на лицѐ гл҃ꙋ семꙋ. (и҆же) сътвори̑ ра́бъ твои и҆оа́въ [ле́сть][41] сїю. *(и҆о)[42] господи́нъ мои [црь][43] мꙋдръ (бл҃гъ), ꙗ҆́коже мꙋдрость а҆гг҃ла бж҃їѧ,

мꙋдрⷭ҇ ѕ҃

є҆зⷱ҇ и҃і и҆ л҃г

є҆зⷱ҇ є҃і

Дай і того, що забив свого брата, і уб'ємо за душу брата, якого забив, і бажають вигубити нашого наслідника. І загасять мою осталу свічу, щоб не оставити моєму мужеві наслідника й ім'я на лиці землі. **8** І сказав цар до жінки: Іди здоровою до твого дому, і я заповідаю про тебе. **9** І сказала жінка- текойтянка до царя: На мені беззаконня, пане мій царю, і на домі мого батька, цар же і його престіл без вини. **10** І сказав цар: Хто це той, що сказав тобі, приведи до мене, і не додасть більше до тебе доторкнутися. **11** *І сказала жінка: Хай отож згадає цар до Господа Бога свого, коли помножиться пролиття крові, і будуть нищити і не вигублять мого сина. І сказав цар: Живий Господь, якщо і волосинка впаде твоєму синові з голови на цю землю. **12** І сказала жінка-текоїтянка до царя: Хай і ще твоя рабиня заговорить до мого пана царя слово. Він же сказав: Говори. **13** І сказала жінка: Навіщо ти це так задумав про божий народ, або наче з уст царя є таке слово, як проступок, щоб повернути царю прогнаного від нього. **14** Ми бо, вмираючи помремо, і так, як вода, що приходить на землю, не збереться; *і візьме Бог душу, думаючи, що спасти бажає від нього відкинених. **15** І тепер я прийшла говорити до мого пана царя це слово, бо мене побачить народ, і скаже твоя рабиня: Хай, отже, говорить до мого пана царя, щоб цар вчинив слово своєї рабині. **16** Бо цар почує – спасе свою рабиню з руки чоловіків, що бажають схопити мене і мого сина з божого наслiддя. **17** І каже твоя рабиня: Хай тепер буде слово мого пана і царя на жертву, бо так, як божий ангел, так пан мій цар, щоб слухати добрих, і за злих не дбає, задля цього Господь Бог твій хай буде з тобою. **18** І відповів цар, і сказав до жінки: Зовсім не скриєш переді мною слово, про те, що я тебе запитаю. І сказала жінка: Хай говорить пан мій цар. **19** І сказав цар: Чи не рука Йоава є з тобою в цьому всьому? І сказала жінка до царя: Хай живе душа твоя, мій пане царю, якщо є направо чи наліво, і про все, що сказав мій пан цар, бо твій раб Йоав – цей мені заповів, і той вклав в уста твоєї рабині ці слова. **20** Доки прийде до лиця це слово, що твій раб Йоав вчинив цю обману, *але пан мій цар мудрий, добрий, так як мудрість божого ангела, що розуміє все, що на землі. **21** І сказав цар до Йоава: Ось тепер я вчинив тобі за твоїм словом. Але

муд. 6

єз. 18 і 33

єз. 15

піди, і поверни мужчину Авесолома. **22** І Йоав впав на своє лице на землю і поклонився, і поблагословив царя, і сказав Йоав: Сьогодні я, раб твій, пізнав, що знайшов ласку перед твоїми очима, пане мій царю, бо мій цар і пан вислухав слово свого раба. **23** І встав Йоав, і пішов до Ґесура, і привів Авесолома до Єрусалиму. **24** І сказав цар: Поверни його до його дому і мого лиця хай не бачить. І повернувся Авесолом до свого дому, і лице царя не побачив. **25** І таким, як був Авесолом, не було такого чоловіка в Єрусалимі, Ізраїлі, дуже хвалений; від стопи ніг і до вершка його не було в ньому сказу. **26** І коли він стриг свою голову, і було йому з початку днів і до днів, в яких він стригся, бо тяжко було йому від них; і стригся, і збирав волосся своєї голови – 200 сиклів ваги за царською вагою. **27** І народилися Авесоломові 3-и сини і одна дочка, і її ім’я Тамара. Вона ж була дуже гарною на вид. **28** І сидів Авесолом в Єрусалимі 2 роки днів і не побачив лиця царя. **29** І послав Авесолом до Йоава, щоб пустив його до царя, і він не забажав до нього прийти. І послав Авесолом вдруге до Йоава, і не забажав до нього прийти. **30** І сказав Авесолом до своїх слуг: Ви знаєте сторону поля Йоава, що прилягає до мене, і в нього там ячмінь. Підіть і запаліть його вогнем. І пішовши, раби Авесолома запалили частку Йоава вогнем. І раби Йоава прийшли до Йоава, роздерши свою одіж, і сказали до нього: Раби Авесолома спалили твою частку вогнем. **31** І вставши, Йоав прийшов до Авесолома, до його дому, і сказав до нього: Навіщо твої раби спалили мою частку вогнем? **32** І сказав Авесолом до Йоава: Ось я до тебе посилав, кажучи раз і другий: Прийди сюди, і пошлю тебе до царя, кажучи: Навіщо прийшов я з Ґесури? Краще було мені ще там бути. І тепер, що це, що я не бачу лиця царя? Якщо ж була б в мені неправедність, то вбий мене. **33** І ввійшов Йоав до царя, і сповістив йому, і він покликав Авесолома, і той прийшов до царя, і поклонився йому, і припав своїм лицем до землі перед лицем царя, і цар поцілував Авесолома.

разꙋмѣ́ѧ всѐ є҆́же на земли̂. И҆ рече цр҃ь къ Іѡа́вꙋ. се нн҃ѣ сътвори́хъ тѝ по словеси̂ твоемꙋ (-)[44]. (но) и҆ди̂ [и҆][45] възвратѝ ѻ҆́трока (а҆весало́ма)[46]. И҆ паде̂ (на лицы̂ своемъ і҆ѡа́въ)[47] на землѝ и҆ поклони́сѧ, и҆ бл҃ви цр҃ѧ, и҆ ре́че і҆ѡа́въ дне́сь разꙋмѣ́хъ, ра́бъ твои ꙗ҆́ко ѡ҆брѣ́те бл҃гть пре̂ ѻ҆чи́ма твоима г҃и мои цр҃ю, ꙗ҆́ко (послꙋша́)[48] цр҃ь мои (и҆) господи́нъ, (слове́съ)[49] раба̂ своего. И҆ (въста́въ)[50] і҆ѡа́въ, і҆ и҆́де в (гесꙋ́ръ)[51], и҆ приведѐ (а҆весало́ма)[52] въ і҆ер҃лимъ. И҆ рече цр҃ь (възврати и҆)[53] в домъ є҆го, и҆ лица моего да не види̂. и҆ възврати́сѧ (а҆весало́мъ)[54] в до҃ сво́и, и҆ лица цр҃ева не ви́дѣ. И҆ ꙗ҆́коже (бѣ) (а҆весало́мъ)[55], не бѣ (такова̂) мꙋжа въ (і҆ер҃ли́мѣ)[56] і҆и҃ли, хва́ленъ ѕѣло, ѿ пѧ́ты̂ но́гꙋ (-)[57] и҆ до верха̂ є҆го не бѣ в немъ поро́ка. И҆ є҆гда̂ стри́щи є҆мꙋ главꙋ свою. и҆ бысть (є҆мꙋ) ѿ нача́ла дн҃и (и҆) до́ дн҃і́и, в нѧ́же стрижа́шесѧ. ꙗ҆́ко тѧ́жко бѧ́ше є҆мꙋ (ѿ ни҃). и҆ стриге́сѧ (и҆ събира́ше)[58] вла́сы главы̂ своеѧ́, ҃с, сиклы мѣ́ры в (мѣрꙋ)[59] цр҃скꙋю. И҆ роди́шасѧ (а҆весало́мꙋ)[60], ҃г, сн҃ы и҆ дще́рь є҆ді́на, і҆ и́мѧ е́и [дама́ръ][61]. сі́ѧ (же) бѣ (-)[62] (ѕѣло добра̂)[63] (възо́ромъ) (-)[64]. И҆ (сѣдѣ)[65] (а҆весало́мъ)[66] въ і҆ер҃ли́мѣ, ҃в лѣ́та, дн҃і́и и҆ лица̂ цр҃ева не ви́дѣ. И҆ посла̂ (а҆весало́мъ)[67] къ і҆ѡа́вꙋ дабы пꙋсти́лъ и҆̀ къ цр҃ю, и҆ не въсхотѣ пріи́тѝ к немꙋ. и҆ посла̂ (а҆весало́мъ) вто́рое, къ (і҆ѡа́вꙋ)[68] и҆ не въсхотѣ пріи́ти (к немꙋ). И҆ рече (а҆весало́мъ)[69] къ ѻ҆трокомъ свои́мъ. вѣ́сте (вы) стра́нꙋ села̂ і҆ѡа́влѧ дръжа́щагосѧ мѧ, и҆ того (тꙋ є҆чме́нь)[70], и҆дѣте и҆ запали́те и҆̀ ѻ҆гнемъ. и҆ (шедше) запали́ша (-)[71] раби̂ (а҆весало́мли)[72], [стра́нꙋ][73] (і҆ѡа́влю ѻ҆гне́мъ). И҆ (пріи́до́ша)[74] раби̂ і҆ѡа́вли къ (і҆ѡа́вꙋ)[75]. раздра́вше ри́зы своѧ̂, и҆ рѣ́ша (к не́мꙋ). въжго́ша раби̂ (а҆весало́мли)[76] стра́нꙋ (твою̂) ѻ҆гнемъ. И҆ (въста́въ)[77] і҆ѡа́въ (-)[78] пріи́де къ (а҆весаломꙋ)[79] в до́мъ (є҆го), и҆ рече к не́мꙋ. почто̀ сꙋ́ть раби̂ твои̂ (стра́нꙋ мою̂ зажгли̂)[80] ѻ҆гнемъ. И҆ рече (а҆весало́мъ)[81] къ і҆ѡа́вꙋ. се (посылахъ)[82] к тебѣ гл҃ѧ, (є҆ді́ною и҆ два́жды) и҆ди̂ сѣмо и҆ послю̀ тѧ къ цр҃ю гл҃ѧ, почто̀ пріи́до́хъ и҆з (гесꙋра)[83]. ѹ҆́не (бѣ быти мнѣ є҆щѐ)[84] (-)[85] та́мо. и҆ нн҃ѣ что се лица̂ цр҃ева не (ви́жꙋ)[86]. а҆́ще ли (вы) є҆сть въ мнѣ непра́вда, то да ѹ҆бі́и мѧ. И҆ вни́де і҆ѡа́въ къ цр҃ю и҆ възвѣстѝ є҆мꙋ. и҆ призва̂ (а҆весало́ма)[87]. и҆ пріи́де къ цр҃ю, и҆ поклони́сѧ є҆мꙋ, и҆ (па҃)[88] лице҃ (-)[89] на землѝ, пре̂ лице́мъ цр҃евымъ. и҆ ѻ҆блобыза̂ цр҃ь (а҆весало́ма)[90].

Глава 15

1 І сталося після цього, і Авесолом зробив собі колісниці і зброю, і коней, і зібрав 50 мужів, щоб бігли перед ним. **2** І встав Авессалом вранці, і став на головній дорозі

Гл҃а, ҃еі.

И҆ бы́сть по си́хъ, и҆ сътворѝ себѣ (а҆весало́мъ)[1] колесни́ць (и҆ ѻ҆рꙋжі́е) и҆ конѧ̂ (събра), и҆ ҃н мꙋжъ (текꙋщихъ)[2] пре̂ ни҃. И҆ ѹ҆ранѝ (а҆весало́мъ)[3] и҆ ста̂ (на нача́лнѣмъ)[4]

пꙋтѝ врáтъ и҆ бы́сть всѧ́къ мꙋ́жъ, ѻ҆ не́мже бы́сть прѧ̀ прїи́де пре҃ црѧ҃ на сꙋ́дъ. и҆ възопѝ к немꙋ̀ (а҆вессало́мъ)[5]. и҆ рече е҆мꙋ ѿ коего гра́да [ты̀ е҆си][6]. и҆ рече (е҆мꙋ) мꙋ́жъ, ѿ е҆ди́нагѡ колѣ́на і҆и҃лева (а҆́зъ) ра́бъ тво́й. И҆ рече к немꙋ̀ (а҆вессало́мъ)[7], се҆ словеса̀ твоѧ̀ бл҃га и҆ добра̀. и҆ послꙋ́шаѧй (и҆́хъ) нѣ́сть ти ѿ цр҃ѧ. И҆ ре҃ (а҆вессало́мъ)[8], кто̀ мѧ̀ поста́витъ сꙋді́ю въ землѝ (на҃ і҆и҃лемъ), (и҆́же)[9] къ мнѣ̀ прїи́детъ всѧ́къ мꙋ́жъ (і҆и҃ле҃), и҆мѣ́ѧй прю̀ (и҆лѝ)[10] сꙋ́дъ. (то) и҆ ѻ҆правда́ю (ѧ҆)[11]. И҆ бы́сть е҆гда̀ приближи́тисѧ е҆мꙋ мꙋ́жъ на поклоне́нїе (-)[12], и҆ (просте́ръ)[13] рꙋ́кꙋ свою̀ прїѧ́тъ и҆̀, и҆ цѣлова и҆̀. И҆ сътворѝ (та́ко) (а҆вессало́мъ)[14] по (всемꙋ̀) гл҃ꙋ семꙋ̀ всемꙋ̀ і҆и҃лю, приходѧ́щи҆м на сꙋ҃ къ цр҃ю, и҆ присвоѝстве́ны сътворѝ (-)[15] ср҃ца (с҃новъ)[16] і҆и҃левъ. И҆ бы́сть ѿ конца̀, м҃ лѣ́тъ, и҆ рече (а҆вессало́мъ)[17] къ ѻ҆ц҃ꙋ своемꙋ и҆дꙋ̀ нн҃ѣ, і҆ и҆спо́лню мл҃твы моѧ̀, и҆миже моли́хсѧ гв҃ꙋ въ хевро́нѣ. (И҆миже мл҃твами)[18] моли́сѧ ра́бъ тво́й (сы́й)[19] въ (гевсꙋ́рѣ)[20] сꙋ̀рїстемъ гл҃ѧ, а҆́ще възвраща́ѧ възврати́тъ мѧ̀ гь҃ въ і҆ер҃лимъ и҆ послꙋ́жꙋ гв҃ꙋ. И҆ рече е҆мꙋ цр҃ь и҆дѝ с ми́ро҃, и҆ въста́въ (і҆) и҆де въ хевро́нъ. И҆ посла̀ (а҆вессало́мъ)[21] послы̀ въ всѧ́ко колѣ́но і҆и҃лево гл҃ѧ, е҆гда̀ ᲂу҆слы́шите (-)[22] трꙋ́бы рова́ны, то̀ рцы҃те (ꙗ҆́ко ᲂу҆́же) цр҃ьствꙋетъ (-)[23] (а҆вессало́мъ)[24] въ хевро́нѣ. І҆ (и҆до́ша съ а҆вессало́момъ)[25], с҃, мꙋ́жъ (нарочи́тыи ѿ і҆ер҃лима)[26], і҆ (и҆дѧ́хꙋ)[27] въ (простра́нъстви)[28] свое҆мъ, и҆ не разꙋмѣва́хꙋ всѧ́кого гл҃а. И҆ посла̀ (а҆вессало́мъ)[29], и҆ призва̀ а҆хитофе́ла (галамонѣ́искаго)[30] совѣ́тника дв҃два. ѿ гра́да е҆мꙋ своего (голо́мы)[31], внегда̀ (жрътвы своѝ) жрѧ́ше, и҆ бы́сть смѧте́нїе крѣ́пко, (бѧ́ше бо мно́жество лю́дїи, и҆дꙋ́щихъ)[32] съ (а҆вессало́момъ)[33]. И҆ прїи́де нѣ́кто възвѣща́ѧ дв҃дꙋ (и҆) гл҃ѧ, (ᲂу҆́же) бы́сть ср҃це (всѣ́хъ) мꙋжїи і҆и҃левь, съ а҆вессало́мо҃ (с҃номъ твои҃). И҆ рече дв҃дъ всѣ҃ ѻ҆трокѡ҃ свои҃ сꙋщи҃ въ і҆ер҃лимѣ, въста́нѣте и҆ бѣжи҃ ꙗ҆́ко нѣ́сть на́мъ сп҃се́нїѧ ѿ лица̀ (а҆вессало́мла)[34], (и҆) ᲂу҆скори́те да и҆́демъ, да не (заста́въ на́съ и҆збїетъ)[35] ны, и҆ (възы́щетъ)[36] на на́съ (зло́бы)[37], (-)[38] и҆збїе҃ гра҃ (мечемъ)[39]. И҆ рѣша ѻ҆́троцы (-)[40] къ цр҃ю, все е҆ли́ко заповѣ́да гь҃ (на́мъ)[41] (и҆) цр҃ь (на́шъ), се҆ (мы̀) ѻ҆́троцы твои. І҆ и҆зы́де цр҃ь и҆ ве́сь до́мъ е҆го нога́ми свои́ми, и҆ ѻ҆ста́ви цр҃ь, і҃, же́нъ по҃ло́жниць (-)[42] храни́ти до҃. І҆ и҆зы́де цр҃ь и҆ вс҃и ѻ҆́троцы е҆го пѣ́ши, и҆ ста́ша ѿ домꙋ дале́че. И҆ вс҃и ѻ҆́троцы е҆го стрегꙋ́ще и҆дѧ́хꙋ, [-][43] и҆ вс҃и (ѿража́ющїи)[44] и҆ вс҃и (ᲂу҆тѣша́ющїи)[45] (и҆дѧ́хꙋ с ни҃) и҆ вс҃и (гедѣ́и)[46], х҃, мꙋж҃ шѣ҃ше пѣ́ши ѿ геда (пре҃и҆дѧхꙋ)[47] пре҃ лиц҃е цр҃евы҃. И҆ ре҃ цр҃ь къ (е҆ди е҆дѣ́инꙋ)[48], почто (ты и҆-

брами, і сталося, що кожний чоловік, у якого була справа, приходив перед царя на суд, і закликав до нього Авессалом, і казав йому: З якого міста ти є? І сказав йому чоловік: З одного з племен Ізраїля я твій раб. **3** І сказав до нього Авесолом: Ось твої слова добрі і правильні, і немає тобі у царя того, що їх слухає. **4** І сказав Авесолом: Хто мене настановить суддею в землі, над Ізраїлем! І до мене прийде кожний ізраїльський чоловік, що має справу або суд, то й судитиму їх. **5** І сталося, коли чоловік наближався до нього, щоб поклонитися, і простягнувши свою руку він обнімав його і цілував його. **6** І зробив так Авесолом, за всім цим словом всьому Ізраїлеві, що приходив на суд до царя, і приближеними до себе зробив серця ізраїльських синів. **7** І було від кінця 40 літ, і сказав Авесолом до свого батька: Піду тепер і виконаю мої обіцянки, якими я помолився до Господа в Хевроні. **8** Такими молитвами помолився твій раб, будучи в Ґевсурі сирійській, кажучи: Якщо повертаючи поверне мене Господь до Єрусалиму, і послужу Господеві. **9** І сказав йому цар: Іди з миром. І вставши він, і пішов до Хеврону. **10** І послав Авесолом послів до всякого племені Ізраїля, кажучи: Коли почуєте труби рогу, то скажіть, що вже царює Авесолом в Хевроні. **11** І пішли з Авесоломом 200 славних мужів з Єрусалиму, і йшли в своїй простоті, і не знали ніякого слова. **12** І послав Авесолом, і покликав Ахітофеля ґаламонійського, радника Давида, з його міста Ґоломи, коли жертви приносив свої. І було сильне заворушення, бо було безліч людей, що йшло з Авесоломом. **13** І хтось прийшов, сповіщаючи Давидові й кажучи: Уже серце всіх ізраїльських мужів є з Авесоломом, твоїм сином. **14** І сказав Давид всім своїм слугам, що були в Єрусалимі: Встаньте і втікаймо, бо немає нам спасіння від лиця Авесолома; і поспішіться, щоб ми пішли, щоб заставши нас, не вибив нас, і він шукатиме на нас зла, вигубить місто мечем. **15** І сказали слуги до царя: Все, що заповів господь наш і цар наш, ось ми твої раби. **16** І вийшов цар і ввесь його дім своїми ногами. І цар оставив 10 жінок-наложниць стерегти дім. **17** І вийшов цар і всі його раби пішки, і стали далеко від дому. **18** І всі його слуги йшли сторожучи, і всі, що відкидали, і всі, що потішали, йшли з ним, і всі ґетії, 600 мужів, що пішли пішки з

Ґета, йшли перед лицем царя. **19** І сказав цар до Етті, геттея: Навіщо ти ідеш з нами? Повернися і будеш з царем, бо ти є чужинцем, і тому що ти вчора прийшов зі своєї землі. **20** І чи сьогодні виходиш з нами? Бо і я йду, куди йду, і ти повернися і йди, і поверни з собою своїх братів; і хай Господь вчинить з тобою милосердя і правду. **21** І відповів Етті до царя, і сказав: Живий Господь і живий пан мій цар; що в чому буде пан мій цар, чи то в смерті чи то в житті, там і є я, твій раб, з тобою. **22** І сказав цар до Етія: Іди і ходи зі мною. І пішов Етій, ґетей, і цар, і всі його слуги з ним, і ввесь народ, що з ним. **23** Вся ж земля плакала великим голосом. І ввесь народ йшов, – цар перейшов через потік Кедрон, – і ввесь народ перед лицем царя, вони ішли дорогою пустині. **24** І ось за ним пішов Садок, священик, і з ним всі левіти, несучи кивот господнього завіту від Жевари; і поклали божий кивот, і Авіятар пішов і став – аж доки не скінчив народ іти з міста. **25** І сказав цар до Садока: Поверни божий кивот до міста, і хай стоїть на своїм місці. Якщо я знайшов ласку перед господніми очима, то він мене поверне і покаже мені його і свою красу. **26** І якщо так каже: Не збажав я тебе, – ось я є, хай вчинить мені за тим, що добре перед його очима. **27** І сказав цар Садокові, священикові: Ось ти повернешся до міста з миром, і Ахімас, твій син, Йоанатан, син Авіятара, і ваші два сини з вами. **28** Знайте же, що я поселюся в Раоті пустинному, – аж доки не прийде мені від вас вістка, що розповідає мені про все. **29** І повернув Садок і Авіятар божий кивот до Єрусалиму, і поклали його там. **30** І Давид ішов підйомом на Елеонську гору і плакав, покривши свою голову, і йшов босими ногами. І ввесь народ, що з ним, ідучи підйомом з покритими головами, плакав. **31** І сповістили Давидові, кажучи: Ахітофел з замішанням, з Авесоломом і з мужами, що пішли з ним. І сказав Давид: Хай Господь Бог мій знищить раду Ахітофела. **32** І Давид ішов до Роса, де поклонився Богові там, і ось йому назустріч вийшов Хусій, старець, роздерши свою одіж і посипавши свою голову. **33** І сказав йому Давид: Якщо перейдеш зі мною, і будеш мені на потіху. **34** І якщо повернешся до міста, і скажеш Авессаломові: Перейшли твої брати, перейшов за мною і цар, твій батько, і тепер я є

дешѝ)[49] с на́ми, възвратѝса и̂ (бꙋ́дешѝ)[50] съ црⷭ҇емъ ꙗ҆́ко чꙋ́жъ є҆сѝ ты̀, и̂ ꙗ҆́ко пришле́цъ є҆сѝ ты̀ ѿ (своеѧ̀ землѧ̀)[51] (-$\epsilon\iota$)[52] вче́ра (-)[53], и̂ днⷭ҇ь (ли и҆сходи́ши с на́ми)[54]. И҆ а҆́зъ (бо) и҆дꙋ̀ а҆́може и҆дꙋ̀ (и̂ ты̀) [възвратѝса і и҆дѝ][55], и̂ възвратѝ бра́тїю свою̀ съ собо́ю, и̂ да г҃ь сътворѝтъ с тобо́ю млⷭ҇ть і и҆́стиннꙋ. И҆ ѿвѣща̀ (є҆́ди)[56] къ црⷭ҇ю, и̂ рече, живъ г҃ь, и̂ живъ господи́нъ мо́и црⷭ҇ь, ꙗ҆́ко в не́мже бꙋдеⷮ господи́нъ мо́и [црⷭ҇ь][57], лю́бо въ сме́рти, лю́бо въ жи́зни, (-)[58] тꙋ̀ (и̂ а҆́зъ є҆́смь)[59] ра́бъ тво́и (с тобо́ю). И҆ рече црⷭ҇ь къ (є҆́ди)[60], гра́ди и̂ прїидѝ со мно́ю, и̂ прїи́де (є҆́ди гедеи̂)[61] (и̂ црⷭ҇ь) и̂ всѝ ѻ҆́троцы є҆го (с ни́мъ) и̂ ве́сь наро҃ и҆́же с ни́мъ. (-)[62] Вса (же) землѧ̀ пла́кашаса гла́сомъ вели́кимъ, и̂ всѝ лю́дїе (и҆дꙋ́щїи)[63], (пре́иде црⷭ҇ь)[64] чрⷭ҇е пото́къ ке́дрьскыи, и̂ всѝ лю́дїе (прⷣе лицемъ црⷭ҇евымъ)[65], и҆да́хꙋ (пꙋте́м)[66] пꙋсты́ннымъ. И҆ се (по немъ по́иде) садо́къ (і҆ере́и), и̂ всѝ левꙋ́ти с ни́м, нося́ще кї́отъ завѣ́та гн҃а ѿ (жева́ры)[67], и̂ поста́виша кї́отъ бж҃їи. и̂ (а҆вїа҆да́ръ възы́де)[68] (и̂ ста̀) до́ндеже прⷣеста́ша лю́ди и҆дꙋ́щи и҆з гра́да. И҆ рече црⷭ҇ь къ садо́кꙋ. възвратѝ кио́тъ бж҃їи въ гра̑, [и̂ да ста́нетъ на мѣ́стѣ своє́мъ][69]. а҆́ще (ѻ҆брѣто́)[70] бл҃годать прⷣе ѻ҆чи́ма гн҃има, и̂ възвра́титъ мѧ̀ и̂ пока́жетъ мѝ є҆го и̂ лѣпотꙋ̀ (своѝ)[71]. И҆ а҆́ще (та́ко речетъ)[72] не въсхотѣ́хъ тебѐ. се а҆́зъ є҆́смь сътвори́тъ мѝ по бл҃гомꙋ прⷣе ѻ҆чи́ма свои́ма. И҆ рече црⷭ҇ь садо́кꙋ і҆ере́ю. (се)[73] ты̀ (възврати́шиса)[74] въ гра̑ с миро̑ и̂ а҆хима́съ сн҃ъ тво́и, (-)[75] і҆ѡ҆́анада́нъ сн҃ъ а҆виа҆да́ровъ, (и̂) два сн҃а ва́ша с ва́ми. Видѣте (же ꙗ҆́ко) а҆́зъ все-лю́сѧ въ (рао́тъ)[76] пꙋсты́нныи. до́ндеже прїи́детъ мѝ вѣ́сть ѿ ва̑, (сказа́ѧи мѝ ѻ҆ всемъ)[77]. И҆ възвратѝ садо́къ и̂ а҆виа҆да́ръ кї́отъ [бж҃їи][78] въ і҆ерⷭ҇лимъ, и̂ (поставиша и̂)[79] тꙋ̀, и̂ дв҃дъ въсходя́ше въсходо̑ [на́ горꙋ][80] є҆лео́ньскꙋю. (и̂ пла́касѧ)[81] (покры́вше главꙋ̀)[82] (свою̀), і (-)[83] и҆дя́ше бо́сыма нога́ма. и̂ всѝ лю́дїе и҆́же с ни́мъ (покрове́нныма глава́ма въсходя́ще въсходо̑ пла́кахꙋсѧ)[84]. И҆ възвѣсти́ша дв҃дꙋ гл҃юще. (-)[85] а҆хитофе́ль съ смѧте́нїемъ съ (а҆весоло́момъ)[86], (и̂ съ мꙋжи и҆́же бѣ́ша с ни́мъ шлѝ). и̂ реⷱ҇ (црⷭ҇ь)[87] (да раздрꙋши́тъ)[88] совѣ́ а҆хитофе́левъ (г҃ь б҃ъ)[89] мо́и. И҆ бѣ̑ давы́дъ градыи къ (ро́са)[90], и҆дѣ́же поклонисѧ б҃ꙋ тꙋ̀. и̂ се на срѣте́нїе є҆мꙋ̀ (и҆зы́де) хꙋсїи (ста́рецъ)[91]. растерза́въ ри́зы своѧ̀, и̂ (посы́павъ главꙋ̀ своѝ)[92]. И҆ реⷱ҇ є҆мꙋ̀ дв҃дъ. а҆́ще мине́ши со мно́ю и бꙋ́деши мѝ на (ѹ҆тѣ́хꙋ)[93]. И҆ а҆́ще во́ гра̑ възврати́шиса, и̂ рече́ши (а҆весоло́мꙋ)[94]. минꙋ́ша бра́тїа твоѧ̀, и̂ црⷭ҇ь за мно́ю минꙋ̀ ѻ҆тцъ тво́и, и̂ нн҃ѣ (рабѝ твоѝ є҆смы̀)[95]

цр҃ю. пощади мѧ жива быти рабъ (ѥсмь былъ ѿц҃а твоѥ҃)[96] (тогда)[97]. и нн҃ѣ азъ (ѥсмь) (твои рабъ)[98] (-)[99] разрушиши ми совѣтъ (ахитоделоⷪ҇)[100]. И се с тобою тамо садокъ и авіадаръ іереи. и будетъ всꙗкъ гл҃ъ, и ꙗкоⷤ҇ слышиши изъ [оустъ][101] црьскъ, и скажеши садоку и авіадару іереѥма. (И)[102] тамо с нима два сн҃а ѥю, (амиха)[103] сн҃ъ садокоⷪ҇· (-)[104] (иоанадаⷩ҇)[105] сн҃ъ авіадаровъ. (-)[106] пустите в рукахъ ѥю къ мнѣ всꙗкъ гл҃ъ, иже аще оуслышите· И вниде хусіи (старыи) подругъ дв҃дъ въ градъ, (-)[107] (авесоломъ)[108] (тогда) вхождаше въ ієрлⷭ҇имъ, [и ахитодель с ниⷨ҇][109].

твій слуга, царю, остав мене живим, я був слугою твого батька тоді і тепер я є твоїм рабом, знищиш мені раду Ахітофеля. **35** І ось там з тобою Садок і Авіятар, священики, і буде, *що* кожне слово, і те, що почуєш з дому царя, скажеш Садокові і Авіатарові, священикам. **36** І там з ними два їхні сини Ахімас, син Садока, Йоанатан, син Авіятара; пошлете їхніми руками до мене кожне слово, яке лиш почуєте. **37** І ввійшов Хусій, старий друг Давида, до міста, Авессолом тоді входив до Єрусалиму, і Ахітофель з ним.

Глаⷡ҇, ѕі·

И (внегда) дв҃дъ преиде мало ѿ (руса)[1], и се (пріиде) сива ѻтрокъ (мемъдивостеѻвъ)[2] на срѣтеніе ѥму. и супругъ ѻслꙗтъ ѻсѣдланыхъ, и на нею, с҃. хлѣбъ. и (кошница)[3] гроздіꙗ винна. и (мѣра)[4] смоквеи, и мѣ҃ вина. (и сто финикъ)· И ре҃ црь к сивѣ что суть си. и рече сива съпрꙗженаꙗ (на снѣденіе оуготована ѥста цр҃ю)[5], и хлѣби и финикъ на снѣденіе ѻтрокомъ, и вино пити. ѻслабѣвшимъ въ пустыни· *И рече црь то гдѣ (ѥсть) сн҃ъ господина ти. и рече сива къ цр҃ю, се сѣдитъ въ ієрлⷭ҇имѣ, ꙗко рече днесь възвратꙗ ми (весь) домъ ізл҃евъ, цр҃тво ѿц҃а моего· И рече црь къ сивѣ. се тебѣ все ѥлико ѥсть (меⷨ҇дивостеово)[6]. и рече сива поклоньсꙗ. ѻбрѣтохъ бл҃тъ пре҃ ѻчима твоима г҃и мои цр҃ю· И пріиде (дв҃дъ црь)[7] до (вадирима)[8]. и се ѿтуду мужъ исхождаше ѿ рода дому саоула, (-)[9] имꙗ ѥму симеи, сн҃ъ гировль. изыиде (же) исходꙗ и проклинаꙗ· И каменіемъ меща на дв҃да и на всꙗ ѻтроки цр҃ꙗ давыдовы и на всꙗ люди (иже) бѣша (с ниⷨ҇) и (на) всꙗ силныꙗ ѻдесную и ѻшуюю цр҃ꙗ· И тако рече симеи проклинаꙗ ѥго, изыиди изыиди мужу крови. и мужу безаконенъ· възвратї на тꙗ г҃ь всю кровь дому саоула, понеже цр҃твова въ ѥго мѣсто. и да г҃ь цр҃тво в руцѣ (авесолому)[10] сн҃у твоѥму, и се ты въ ѕлобѣ своеи, ꙗко мужъ крови (ѥси) ты· И рече (авеса)[11] сн҃ъ саруинъ къ цр҃ю. почто проклинаетъ песъ (сеи мертвыи)[12] господина моего цр҃ꙗ. (се нн҃ѣ пришеⷣ҇)[13], и ѿиму главу ѥму· И рече црь (къ авесѣ) что мнѣ и вама сн҃у саруинъ. (ѻставі)[14] ѥго. (-)[15] да проклинаетъ, ꙗко г҃ь ре҃ ѥму проклинати дв҃да. и кто рече҃ (к нему), что се сътвори тако· И рече дв҃дъ къ (авесѣ)[16] и къ всѣⷨ҇ ѻтрокомъ своимъ, се сн҃ъ мои изшедъ из чрева моего, ищетъ дш҃а моеꙗ и се нн҃ѣ и сн҃ъ

нй ді

Глава 16

1 І коли Давид відійшов трошки від Руса, і ось назустріч йому прийшов Сіва, слуга Мемтивостея, і пара осідланих ослів, і на них 200 хлібів, і кошики виноградних родзинків, і мірка фігів, і міх вина, і сто дактилів. **2** І сказав цар до Сіви: Що це є? І сказав Сіва: Запряжене – на їжу приготовлене царю, і хліби і дактилі – на їжу слугам, і вино – пити ослабленим в пустині. **3** *І сказав цар: Та де є син твого пана? І сказав Сіва до царя: Ось сидить в Єрусалимі, бо сказав: Сьогодні повернуть мені ввесь дім Ізраїля, царство мого батька. **4** І сказав цар до Сіви: Ось тобі все, що є Мемфівостея. І сказав Сіва, поклонившись: Знайшов я ласку перед твоїми очима, мій пане царю. **5** І прийшов цар Давид до Ватирима. І ось звідти виходив чоловік з роду, з дому Саула, його ім'я Семей, син Ґири. Вийшов же, виходячи і проклинаючи, **6** і кидаючи камінням на Давида і на всіх слуг царя Давида, і на ввесь народ, що був з ним, і на всіх сильних справа і зліва царя. **7** І так сказав Семеї, проклинаючи його: Вийди, вийди, муже крові і муже беззаконний. **8** Повернув на тебе Господь всю кров дому Саула, бо ти зацарював замість нього, і Господь дав царство в руки Авесолома, твого сина, і ось ти в твоїй злобі, бо ти є мужем крові. **9** І сказав Авеса, син Саруї, до царя: Навіщо цей мертвий пес проклинає мого пана царя? Ось тепер, прийшовши, і зніму його голову. **10** І сказав цар до Авеси: Що мені і вам, сини Саруя? Остав його, хай проклинає, бо Господь сказав йому проклинати Давида. І хто скаже до нього: Навіщо ось ти так вчинив? **11** І сказав Давид до Авеси і до всіх своїх слуг: Ось мій син, що вийшов з мого лона, шукає моєї душі, і ось тепер і син Ємінія. Оставте

ниж. 19

його проклинати мене, бо йому сказав Господь. **12** Може Господь побачить мене в моїм впокоренні і поверне мені добро замість цього проклинання в сьогоднішньому дні. **13** І йшов Давид і всі його мужі дорогою, і Симир ішов близько, посеред гори, проклинаючи і кидаючи камінням з боку себе, і посипаючи на всіх землею. **14** І прийшов цар і ввесь народ, що з ним, змучені, і відпочили там. **15** Авесолом же і всі ізраїльські мужі ввійшли до Єрусалиму, і Ахітофель з ними. **16** І сталося, коли до Авесолома прийшов Хусій, старий друг Давида, то сказав Хусій до Авесолома: Хай живе цар! **17** І сказав Авесолом до Хусія: Чи це твоє милосердя з твоїм другом? Чому ти не пішов з твоїм другом? **18** І сказав Хусій до Авесолома: Ні, але я пішов вслід того, кого вибрав Господь, і цей народ, і всі ізраїльські мужі. Його є я, і з ним буду. **19** І на іншого ж я не працюю, хіба на його сина. Так, як я правцював на твого батька, так буду й на тебе *працювати*. **20** І сказав Авесолом до Ахітофеля: Зробіть раду, що зробимо. **21** І сказав Ахітофель до Авесолома: Ввійди до наложниць твого батька, яких він оставив стерегти його дім, і почують всі ізраїльтяни, що ти засоромив свого батька, і скріпляться руки всіх, що є з тобою. **22** І поставили Авесоломові шатро на палаті, вищ. 12 *і Авесолом ввійшов до наложниць свого батька перед очима всіх ізраїльтян. **23** І порада Ахітофеля, яку порадив в перших днях, так як наче би хто запитав про боже слово. Така кожна рада Ахітофеля і щодо Давида, і щодо Авессалома.

ѥминѣевъ ѡставите ѥго, проклинати (мѧ), ꙗко рече ѥмꙋ г҃ь· Негли видитъ (мѧ) г҃ь въ смиренїи моемъ. и възвратит ми бл҃гаѧ. въ проклинанїѧ сего мѣсто въ (днешнїи днь)[17]· І идаше дв҃дъ и (вси) мужи ѥго путемъ, и (симеръ)[18] идаше (близу посредѣ горы)[19] проклинаѧ и каменїемъ меща по странѣ себе, и перстъ сыпаѧ (на всѧ)· И прїиде црь и вси людїе (иже с нимъ)[20], оутружени и препочиша тꙋ· (-)[21] (авесолом)[22] (же) и вси мужїе і҆илеви. внидоша въ ієрлимъ, и ахитофель с ними· И бысть ѥгда прїиде хꙋсїи (старыи)[23] другъ дв҃дв. къ авесоломꙋ, и рече хусїи къ (авесоломꙋ)[24], да живе црь· И рече (авесоломъ)[25] к хусїи, се ли млть твоѧ с подругомъ твоимъ почто нѣси шелъ с подругомъ твоимъ· И рече хусїи къ (авесоломꙋ)[26], ни, но въ слѣдъ (идохъ) ѥгоже избра г҃ь и людїе си, и вси мужи і҆илеви. того ѥсмь и с тѣмъ буду· І иному (же) азъ (не) работаю, но пре сн҃омъ ѥго, ꙗкоже работахъ пре ѡц҃емъ твоим, тако буду (и) пре тобою· И рече (авесоломъ)[27] къ ахитофелу дадите (-)[28] совѣтъ. что сътворимъ· И рече ахитофель къ (авесоломꙋ)[29], вниди къ положницамъ ѡц҃а твоѥго, ꙗже ѡстави стрещи домъ ѥго, и оуслышатъ вси і҆ильтѧне ꙗко посрамил еси ѡц҃а своѥго. и възмогутъ руки всѣхъ сущихъ с тобою· И поставиша (авесоломꙋ пологъ)[30] на (полатѣ)[31]. *и вниде (авесолом)[32] къ положницам ѡц҃а своѥго, пре очима (всѣ і҆ильтѧ)[33]· выш҃ ві И совѣтъ ахитофеловъ, иже бѣ съвѣщалъ въ дни прьвыѧ. ꙗцѣмъ же ѡбразомъ въпросил кто о словеси бж҃їи. таковъ весь совѣтъ ахитофеловъ, и ѥже на дв҃да, і иже на авесолома·

Глава 17

1 І сказав Ахітофель до Авесолома: Виберу з собою 12000 мужів, і вставши ніччю поженемося вслід за Давидом. **2** І нападемо на нього, і він, будучи змучений і ослаблений руками, і налякаю їх; і втече ввесь народ, що з ним, і поб'ю самого царя. **3** І до тебе поверну ввесь народ, так як повертається невістка до свого мужа. Бо ти шукаєш тільки душу одного чоловіка, і всім мужам буде мир. **4** І зразу слово було миле перед очима Авесолома і перед очима всіх старшин Ізраїля. **5** І сказав Авесолом: Покличте мені Хусія Арахаїна, і почуємо щось з його уст. **6** І ввійшов Хусій до Авесолома, і сказав Авесолом до Хусія, кажучи: За цим словом, що сказав Ахітофель, чи вчинимо за цим

Гл҃а, з҃і

Рече ахитофель къ (авесоломꙋ)[1]. да изберу съ собою, ві҃, мужъ. и (въставше поженемъ)[2] въ слѣдъ дв҃да нощїю· И (найдемъ)[3] на на и (тѣмъ оутружденомъ сущемъ)[4], и (ослабенымъ)[5] руками. и оустрашу (ѧ)[6] и побѣжатъ вси людїе иже с ним. и оубїю цр҃а ѥдинаго· И възвращу вса люди к тебѣ. ꙗцѣмъ же ѡбразомъ ѡбращаѥсѧ невѣста к мужеви своѥмꙋ. (ты (бо) токмо дш҃а ѥдинаго мужа)[7] ищеши. и всѣмъ (мужемъ)[8] будетъ миръ· И (абїе) (слово бысть пре очима авесоломлима оугодно)[9]. и пре очима всѣхъ старецъ і҆илевъ· И рече (авесоломъ)[10] призовѣте (ми)[11] хусїю арахаина. и слышимъ что изъ оустъ (-)[12] ѥго· И вниде хусїа къ (авесоломꙋ)[13]. и рече (авесоломъ)[14] къ (хусїи)[15]. гл҃а по гл҃у сему (иже) гл҃а

а҆хїтофе́лъ. сътвори́мъ ли по словесѝ семꙋ̀, а҆́ще ли ни (то) ты гл҃и. И҆ рече хꙋсїа къ (а҆весоло́мꙋ)[16] не бл҃гъ (е҆сть) (совѣтъ сїи)[17] е҆же совѣща̀ а҆хїтофе́ль (си́це)[18]. И҆ рече (па́ки) хꙋсїа. ты вѣ́си ѿц҃а своего и҆ мꙋ́жи е҆го ꙗ҆́ко си́лни сꙋть ѕѣло. и҆ гнѣвли́ви (дш҃ами свои́ми)[19]. ꙗ҆́ко медвѣ́дицы (в берлозѣ рага́ющїе)[20]. (и҆́ли)[21] ꙗ҆́ко серна̀ бо́рза на́ поли. и҆ ѿц҃ъ твои мꙋ́ж борецъ, и҆ не гꙋби́тъ людїи. Се бо то́и самъ нн҃ѣ скры́лсѧ е҆сть на нѣ́котороМъ хо́лмѣ, и҆́ли на нѣ́котором мѣ́стѣ. и҆ бꙋдетъ внегда̀ нападе́тъ на́ нѧ в нача́ло. и҆ (ᲂу҆слы́шатъ стра́жїе во́инъскїи, въскли́чꙋтъ)[22], и҆ (бꙋ́детъ)[23] скрꙋше́нїе на лю́дехъ за́днихъ, и҆́же за (а҆весоло́момъ)[24]. И҆ се то́и самъ мꙋ́жъ си́ленъ. е҆мꙋ́же ср҃це, ꙗ҆́ко и҆ ср҃це львꙋ̀. та́ющꙋ тай ꙗ҆́ко совѣ́сть ве́сь і҆и҃ль. ꙗ҆́ко си́ленъ ѿц҃ъ твои. и҆ сн҃ове си́лныхъ (вси сꙋть)[25] с нимъ. (-)[26] ꙁа́ко совѣ́тꙋѧ а҆́зъ (и҆) совѣтова́хъ. и҆ събира́ѧ събере́тсѧ к тебѣ ве́сь і҆и҃ль ѿ да́на (-)[27] до версавѣ́ѧ. ꙗ҆́ко пѣсо́къ и҆́же по мо́рю въ мно́жество и҆ лице твое и҆ды́и посредѣ и҆х. И҆ прїидемъ к немꙋ на е҆ді́но мѣ́сто. (і҆) и҆дѣже ѡ҆бра́щемъ е҆го. та́мо и҆ въполчи́мсѧ на́ нѧ. (и҆) ꙗ҆́ко спада́етъ роса̀ на́ землю (та́ко нападе́мъ на́ нѧ), и҆ не ѡ҆ста́вим в не́мъ, (-)[28] (ни е҆ді́наго (же) мꙋ́жа, и҆́же с ни́мъ)[29]. И҆ а́ще сѧ въ гра́д съберꙋ́т, (то) и҆ да събере́тъ ве́сь і҆и҃ль къ гра́дꙋ томꙋ ᲂу҆́жа, и҆ въвлече́мъ и҆̀ до пото́ка, (до́ндеже)[30] не ѡ҆ста́нетъ (в не́мъ)[31] ни ка́мыкъ. И҆ рече (а҆весоло́мъ)[32] и҆ вси мꙋ́жи і҆и҃льстїи, бл҃гъ совѣтъ хꙋсїа (а҆рхїи́на)[33], паче совѣта а҆хїтофе́лѧ, и҆ г҃ь заповѣ́да разори́ти совѣтъ а҆хїтофе́ль, бл҃гїи ꙗ҆́ко да наведе́тъ г҃ь на (а҆весоло́ма)[34] ѕла́а всѧ. И҆ рече хꙋсїи а҆рахїи́нъ, къ садо́кꙋ и҆ а҆вїа́дарꙋ і҆ере́ома та́ко, и҆ та́ко совѣтова а҆хїтофе́ль съ (а҆весало́момъ)[35], и҆ съ ста́рцы і҆и҃левы, и҆ (а́зъ та́ко и҆ та́ко совѣща́хъ)[36]. (и҆)[37] нн҃ѣ пꙋсти́та ско́ро, и҆ възвѣсти́те дв҃дꙋ гл҃юще, не пребꙋди на но́щь (сїю) в (раво́дѣ)[38] пꙋсты́ннѣмъ, (но)[39] минꙋ́ти (потщи́тесѧ)[40] е҆да ка́ко срѣ́титъ цр҃ь и҆ вси лю́дїе с нимъ. І (и҆ѡ҆а́нада́нъ)[41] и҆ (а҆хи́ма)[42] стоѧ́ста на стꙋде́нцы (рохи́ли)[43], и҆ (ше́дши)[44] рабы́ни (-)[45] повѣ́да и҆́ма (се), и҆ тїи (ше́дши възвѣсти́ста)[46] (дв҃дꙋ цр҃ю)[47], ꙗ҆́ко не моѓоста ꙗ҆ви́тисѧ и҆ вни́ти въ гра́д. И҆ ви́дѣвъ ѧ̀ ѡ҆тро́чищъ, и҆ повѣ́да (а҆весоло́мꙋ)[48], і и҆до́ста (ѿ мѣ́ста) ѡ҆́ба ско́ро, и҆ прїидо́ста в до́мъ (нѣ́коего) мꙋ́жа (ваа́рї и́мъ)[49], и҆ (тꙋ)[50] (бѣ) ро́въ на дворѣ, и҆ влѣзо́ста тꙋ. И҆ взе́мши жена̀ (-)[51] положи покро́въ на ᲂу҆́стїи рова̀, и҆ почи на не́м (а҆раве́дъ)[52], и҆ не разꙋмѣ́ста гл҃а. И҆ прїидо́ша ѡ҆́троцы (а҆весоло́мли)[53] къ женѣ

словом? Якщо ж ні, то ти говори. **7** І сказав Хусій до Авесалома: Не добра є ця рада, яку порадив так Ахітофель. **8** І сказав знову Хусій: Ти знаєш твого батька і його мужів, що вони є дуже сильні, і роз'юджені своєю душею, наче ведмедиця в берлозі реве або наче швидка сарна на полі. І батько твій військовий муж і не губить народ. **9** Ось бо він сам тепер сховався на якійсь горі або в якомусь місці; і буде, коли нападе на них на початку, і почує військова сторож, закричить, і буде побиття в народі, що позаду, що за Авесоломом. **10** І ось він син, муж сильний, в якого серце, так як і серце лева, що причаївшись причаївся, як знає ввесь Ізраїль, бо твій батько сильний, і всі сини сильних є з ним. **11** Так радячи я й порадив, і збираючись збереться до тебе ввесь Ізраїль від Дана до Вирсавії, наче пісок, що при морі, численністю, і твоє лице йтиме посеред них. **12** І прийдемо до нього до одного місця; і де його там знайдемо, і отаборимося проти них, і так, як паде роса на землю, так нападемо на них, і не оставимо в нього і одного ж мужа, що з ним. **13** І якщо в місті зберуться, то і хай знесе ввесь Ізраїль до міста того шнури, і затягнемо його до потоку, доки не зостане в ньому ні каменя. **14** І сказав Авесолом і всі ізраїльські мужі: Добра порада Хусія Арихія, вона краща від поради Ахітофеля. І Господь заповів знищити добру пораду Ахітофеля, щоб Господь навів на Авесолома все зло. **15** І сказав Хусій Арахіїн до Садока й Авіятара, священиків: Так і так врадив Ахітофель з Авесоломом і зі старшинам Ізраїля, і я так і так порадив. **16** А тепер швидко пошліть і сповістіть Давидові, кажучи: Не оставайся на цю ніч в Равоті-пустинному, але поспішіться перейти, щоб часом з ним не зустрівся цар і ввесь народ. **17** І Йоанатан і Ахіма стояли при криниці Рохили, і пішовши служниця сказала їм це, і ті, пішовши сповістили цареві Давидові, бо вони не могли показатися і ввійти до міста. **18** І побачив їх слуга, і сповістив Авесоломові, і оба швидко пішли з міста і прийшли до хати якогось мужа в Вааріїм, і там надворі була криниця, і влізли туди. **19** І жінка, взявши, поклала покришку на отворі криниці, і поклала на ньому аравет, і вони не зрозуміли діла. **20** І прийшли слуги Авесолома до жінки додому й сказали їй: Де є Ахімаас і Йоанатан? І сказала їм жінка: Перейшли на другий бік ріки. І шу-

кали їх, і не знайшли, і повернулися до Єрусалиму. **21** Сталося ж, коли вони пішли, ті вилізли з криниці і пішли й сповістили цареві Давидові, і сказали йому: Встань і швидко перейди воду, бо так нарадив проти вас Ахітофель. **22** І встав Давид і ввесь народ, що з ним, і перейшли Йордан до світанку, вранці. І ані один же не остався, хто не перейшов Йордан. **23** І Ахітофель побачив, що не сталося за його порадою, і осідлав свого осла, і вставши пішов до свого дому і до свого міста, і заповів своєму домові, і повісився, і помер. І він був похованим в гробниці свого батька. **24** І Давид перейшов до Манаїма, і Авессалом перейшов Йордан сам, і з ним всі ізраїльські мужі. **25** І Авесолом поставив Амесію замість Йоава у себе над воєводами, і Амеса був сином якогось чоловіка, якому ім'я було Єфер, ізраїльтянин. Цей ввійшов до Авігеї, дочки Єсея, Саруї, сестри матері Йоава. **26** І прийшов Авесалом і ввесь Ізраїль до Ґалаадської землі. **27** *І сталося, коли Давид прийшов до манаїмського полку, і Есвій, син Наваса з Кравата синів Аммона, і Махір, син Аміїла з Кладавара, і Ферзелій Ґалаадіт, що з Крогелима; **28** принесли вони 10 приготовлених постель, і 10 котлів, і глиняний посуд, і пшеницю, і ячмінь, і муку, і туник, і сочевицю, і лящу, **29** і мід, і масло, і вівці, і одне теля, і коров'яче молоко; і принесли Давидові і народові, що з ним, їм їсти, бо народ був голодний, і бідний, і спраглий в пустині.

ниж. 19

в до҃, и҆ рѣ́ша (ей) гдѣ̀ (е҆́сть) (а҆химаа́съ і҆ ї҆ѡа҆нада́нъ)[54]. и҆ рече и҆́мъ жена̀ прейдо́ша на ѻ҆́нъ по́лъ рѣкѝ. і҆ и҆ска́хꙋть (е҆ю) и҆ не ѻ҆брѣто́ша. и҆ възврати́шася въ і҆ерл҃имъ· Бы́сть же по ѿше́ствїи и҆́хъ. (-)[55] и҆злѣзо́ста и҆з ро́ва, і҆ и҆до́ста и҆ възвѣсти́ша (дв҃дꙋ цр҃ю)[56]. и҆ гл҃аста (е҆́мꙋ)[57]. въста́ните и҆ (прейди)[58] ско́ро во́дꙋ ꙗ҆́ко си́це совѣ́ща на́ вы а҆хитофе́ль· И҆ въста дв҃дъ и҆ вси лю́дїе и҆́же с ни҃. и прейдо́ша ї҆ѻрда́нъ, до́ свѣта заоу́тра. і҆ и҆ ни є҆ді́нъ (же) не ѻ҆ста̀ и҆́же не прейде ї҆ѻрда́нъ· И҆ а҆хитофе́ль ви́дѣ ꙗ҆́ко не събы́стся совѣ́тъ е҆го. и҆ ѻ҆сѣдла̀ ѻ҆сла̀ свое. и҆ (въста́въ)[59] и҆́де в до́мъ свой, и҆ въ градъ свой. и҆ заповѣ́да до́мꙋ свое́мꙋ. и҆ оу҆дави́ся и҆ оу҆́мре. и҆ погребе́нъ бы́сть въ гробѣ ѻ҆ц҃а свое́го· И҆ дв҃дъ про́йде в манаи́мъ. и҆ (а҆весоло́мъ)[60] прейде ї҆ѻрда́нъ са́мъ и҆ вси мꙋ́жи і҆и҃льстїи с ни́мъ· И҆ а҆месѣ́ѧ поста́ви (а҆весоло́мъ)[61] въ і҆ѡа́ва мѣ́сто (оу҆ себѐ на҃ воево́дами)[62] и҆ а҆меса (бы́сть) сн҃ъ мꙋ́жа нѣ́коего (-)[63] (е҆мꙋже и҆мѧ)[64] (бѣ) [и҆е҆фе́ръ][65] і҆и҃льтѧни́нъ. се́и вни́де къ а҆вигѣ́и д҃щери [и҆е҆се́инѣ][66]. сестры сарꙋ́ины мт҃ре и҆ѡа́влѧ· И҆ про́йде ((а҆весоло́мъ)[67] и҆ ве́сь і҆и҃ль)[68] в зе́млю галаа҃скꙋю· *И҆ бы́сть ꙗ҆́ко вни́де дв҃дъ въ (по́лкъ) манаи́мль, (и҆) (е҆́свїи)[69] сн҃ъ (нава́совъ)[70]. ѿ (крава́да)[71] сн҃а а҆ммо́нѧ, и҆ махи́ръ сн҃ъ а҆мї́иль. (и҆́же кладава́ръ)[72]. и҆ (ферзелї́и)[73], галаа҃скїи. (и҆́же къ кроге́лима)[74]· внесо́ша, ї҃, посте́ль (оу҆строе́ныхъ)[75]. и҆ коно́бъ, ї҃. и҆ съсꙋ́ды зда́ныи, и҆ пшени́цꙋ. и҆ ꙗ҆чме́нь и҆ мꙋ́кꙋ, и҆ дꙋни́къ и҆ со́чиво. и҆ лѧ́щꙋ· И҆ ме́дъ и҆ ма́сло, и҆ ѻ҆́вцы и҆ (є҆ді́но ю҆́нѧ). и҆ [мле́ко говѧ́же][76], и҆ принесо́ша дв҃ꙋ и҆ лю́дем и҆́же с ни́мъ ꙗ҆́сти (и҆́мъ бѣ́ша) бо (-)[77] лю́ди гл҃ни и҆ скꙋ́дни, и҆ жа҃ни (ѿ)[78] пꙋсты́ни·

ни҃ ді

Глава 18

1 І Двид почислив всіх людей, що з ним, і поставив над ними тисячників і сотників. **2** І послав Давид 3-ю часть народу під рукою Йоава і 3-ю часть під рукою Авеси, сина Саруя і брата Йоава, і 3-ю часть *дав* Етитові Ґетеові. І сказав Давид до народу: Пішовши підіть, і я з вами. **3** І всі люди сказали: Не вийдеш, бо якщо втечемо, – не покладуть на нас серце, і якщо помре половина нас, – не покладуть на нас серця; і сказали йому: Бо ти є в нас. І тепер краще, щоб ти залишився у місті нам на поміч. **4** І сказав їм цар: Вчиню, що до вподоби перед вами. І цар став перед брамами, і ввесь народ виходив сотнями і тисячами. **5** І цар заповів Йоавові, і Авесі, і Етеєві, кажучи:

Гл҃а, и҃і·

И҆ съгляда̀ дв҃дъ (всѣ́хъ) лю́дїи сꙋ́щихъ с ни́мъ. и҆ поста́ви в ни́хъ тыся́щники и҆ со́тники· И҆ посла̀ дв҃дъ (г҃ ю ча́сть лю́дїи)[1] в рꙋцѣ і҆ѡа́вли. и҆ г҃ ю ча́сть в рꙋцѣ (а҆ве́сѣ)[2] сн҃ꙋ сарꙋ́инꙋ, (и҆) бра́та и҆ѡа́влѧ. и҆ г҃ ю ча́сть (-)[3] (е҆ди́тꙋ)[4], (гедео́вꙋ)[5]. и҆ рече дв҃дъ к лю́демъ. шѐше (и҆зыидѣ́те)[6] и҆ а҆́зъ с ва́ми· И҆ (вси лю́дїе) рѣ́ша не и҆зыидѝ ꙗ҆́ко а҆́ще побѣ́гнем. не положа́тъ на на́съ ср҃це. и҆ а҆́ще оу҆́мретъ по́лъ на́съ не поло́жатъ на на́съ ср҃ца, (и҆ гл҃аша е҆́мꙋ) ты бо е҆си (въ на́съ)[7], и҆ нн҃ѣ лꙋ́чше ꙗ҆́ко ѻ҆ста́неши въ градѣ на по́мощь (на́мъ)· И҆ рече и҆́мъ цр҃ь е҆же оу҆го́дное (пре҃ ва́ми)[8] сътворю̀, и ста̀ цр҃ь (пре҃)[9] вра́ты. и҆ вси лю́дїе и҆схожда́хꙋ сто́рицами, и҆ тыся́щами· И҆ заповѣ́да цр҃ь и҆ѡа́вꙋ и҆ (а҆ве́сѣ)[10] и҆ (е҆де́еви)[11] гл҃ѧ. пощади́те

ми ѻ҆́трока (моего) (а҆вессоло́ма)[12]. и҆ вси лю́дїе слы́шаша (за́повѣдь црⷭ҇кꙋ) е҆гда заповѣ́да (-)[13] всѣ́мъ кнѧ́земъ (а҆вессоло́ма)[14] ра́ди· І҆ и҆зыидо́ша вси лю́дїе в дꙋбра́вꙋ, сꙋпротивъ і҆и҃лю. и҆ бы҃ бра́нь в дꙋбра́вѣ е҆фре́мли· И҆ падо́ша тꙋ лю́ди і҆и҃левы прⷣ҇ ѻ҆́троки дави́довы. и҆ бы́сть сокрꙋше́нїе вели́ко в (то́и дн҃ь)[15]. (ꙗ҆́ко падо́ша тꙋ) к҃, мꙋ́жь· И҆ бы́сть тꙋ (разсы́пана бра́нь)[16] по лицꙋ̀ всего лꙋга. и҆ ꙋ҆мно́жися лꙋгъ на посѣче́нїе ѿ люді́и. па́че не́же посѣче [-][17] ме́чь в (то́и дн҃ь)[18]· И҆ побѣжа̀ а҆вессоло́мъ прⷣ҇ ѻ҆́троки дави́довы. (-)[19] всѣ́дъ на мщ҃а свое. и҆ вбѣже (с ни҃) мщ҃а в ча́щꙋ лꙋга вели́кагѡ. и҆ (ѻ҆би́тсѧ е҆мꙋ главны вла́сы)[20] дꙋбѣ и҆ пови́се ме́ждꙋ нб҃омъ и҆ (-)[21] земле́ю. (-)[22] мщ҃а́ же под нимъ пройде· И҆ ви́дѣ (и҆) мꙋ́жь е҆ді́нъ. и҆ възвѣсти и҆ѡа́вꙋ и҆ рече. се видѣхъ (висѧща (а҆вессоло́ма)[23])[24] на́ дꙋбѣ· И҆ рече и҆ѡа́въ мꙋ́жеви възвѣсти́вшемꙋ е҆мꙋ. (сего̀ ли)[25] е҆си ви́дѣлъ то почто̀ не̑си (е҆го ꙋ҆би́лъ)[26] (тꙋ) на земли̑, и҆ а́зъ далъ ти былъ [н҃ сикль][27] сребра̀ и҆ по́ѧсъ е҆ді́нъ· (И҆) рече (-)[28] мꙋ́жь и҆ѡа́вꙋ. (-)[29] а҆ще ты вложи́ши в рꙋцѣ мои̑. а҃ сикль сребра̀. (то) не възложꙋ рꙋки̑ моѧ на сн҃а црⷭ҇ева, (слы́шахомъ) бо (ꙗ҆́ко) (заповѣ́да црь въ ꙋ҆ши (-)[30])[31] тебѣ и҆ (а҆ве́сѣ)[32], и҆ (е҆дїе́ви)[33] гл҃ѧ. соблю́дѣте ми ѻ҆трочате а҆вессоло́ма· Не сътвори́те дш҃и е҆го непра́ведна. (поне́же всѧ́ка ве́щь)[34] (прⷣ҇ црⷭ҇емъ не ꙋ҆таи́тсѧ)[35]. (а҆)[36] ты стои́ши сꙋпроти́въ (е҆мꙋ)· И҆ рече и҆ѡа́въ се а҃ начнꙋ. (а҆) не (-)[37] пребꙋдꙋ прⷣ҇ тобо́ю. и҆ (възе́мъ)[38] и҆ѡа́въ (і҃)[39] стрѣ́лъ в рꙋцѣ свои̑. и҆ вонзе ѧ҆ въ срⷣце (а҆вессоло́мꙋ)[40]. сꙋщꙋ (е҆мꙋ е҆ще)[41] живꙋ на́ (-)[42] дꙋбѣ· І҆ ѻ҆бстꙋпи́ша, і҃ ѻ҆́трокъ носѧ́щїи ѻ҆рꙋжїе и҆ѡа́вле, и҆ ꙋ҆би́ша (а҆вессоло́ма)[43] и҆ ꙋ҆мори́ша и҆· И҆ въстрꙋби и҆ѡа́въ трꙋбо́ю. и҆ възврати́шасѧ лю́дїе не гнати въ слѣдъ і҆и҃лѧ, ꙗ҆́ко запрети̑ и҆ѡа́въ лю́демъ· И҆ взе́мъ [и҆ѡа́въ][44] (а҆вессоло́ма)[45]. (-)[46] въве́рже и҆ въ про́па̑ вели́кꙋ (-)[47], и҆ скла̀ на̑ нимъ кꙋпꙋ ка́менїѧ вели́кꙋ (-)[48], и҆ (вси̑ і҆и҃льтѧне)[49] бѣжа́ша (-)[50] на се́ла своѧ̀· (-)[51] А҆вессоло́м (же) пре́жде жи҃ сы́и (-)[52] поста́вилъ е҆бѣ (сто́лпъ себѣ)[53], въ (ꙋ҆долїи црⷭ҇тѣи) в не́иже погибе (-)[54]. (рече бо)[55] нѣсть (ми)[56] сн҃а на па́мѧть, и҆мени (моего)[57]. и҆ нарече [сто́лпъ и҆менемъ свои́мъ. и҆ нарече е҆го][58] рꙋко́ю (а҆вессоло́млею)[59] (е҆сть и҆) до (днешнѧго дн҃е)[60]· И҆ (а҆хима́съ)[61] сн҃ъ садо́ковъ рече (къ и҆ѡа́вꙋ). текꙋ ли и҆ възвѣщꙋ црю ꙗ҆́ко сꙋди̑ (са́мъ)[62] г҃ь ѿ рꙋки̑ врагъ е҆го. И҆ рече (-)[63] и҆ѡа́въ не (добро̀ мꙋжꙋ възвѣсти́ти днесь)[64]. (но)[65] възвѣсти́ши въ дн҃ь дрꙋгїи. а҆ въ дне́шнїи дн҃ь не добро̀ възвѣще́нїе. поне́же сн҃ъ црⷭ҇въ ꙋ҆ме́ръ е҆сть· И҆ рече

Пощадіть мені мого хлопця Авесолома. І ввесь народ чув заповідь царя, коли заповідав всім князям про Авесолома. **6** І вийшов ввесь народ до лісу напроти Ізраїля, і був бій в лісі Ефрема. **7** І впав там наріод Ізраїля перед слугами Давида; і була велика січ у тому дні, так, що впало там 20000 мужів. **8** І був там розсипаний бій по лиці всього лугу, і помножив луг побивати з народу понад тих, що побив меч в тому дні. **9** І втік Авесолом, перед слугами Давида сів на свого осла, і осел забіг з ним у ліс великого лугу, і зав'язалося йому волосся голови в дубі, і він повис між небом і землею, осел же пішов з-під нього. **10** І побачив його один чоловік, і сповістив Йоавові, й сказав: Ось я побачив Авесолома висячим на дубі. **11** І сказав Йоав чоловікові, що йому сповістив: Чи ти його побачив? То чому ти не убив його там, на землі, і я дав би тобі 50 сиклів срібла і один пояс. **12** І Сказав чоловік Йоавові: Якщо ти вкладеш в мої руки 1000 сиклів срібла, то не накладу мою руку на сина царя, бо ми чули, що заповів цар в вуха тобі і Авесі, і Етієві, кажучи: Збережіть мені хлопця Авесолома. **13** Не вчиніть неправедного його душі, тому що всяка річ не затаїться перед царем. А ти стоїш проти нього. **14** І сказав Йоав: Це я почну, а не зостану перед тобою. І взяв Йоав 10 стріл в руки свої і встромив їх в серце Авесолома, як він ще був живий на дубі. **15** І обступили десять слуг, що несли зброю Йоава, і забили Авесолома, і вбили його. **16** І затрубив Йоав трубою, і народ повернувся, щоб не гнатися вслід за Ізраїлем, бо Йоав заборонив народові. **17** І Йоав, взявши Авесолома, кинув його у велику прірву, і накидав над ним велику купу каміння. І всі ізраїлтяни втекли на свої поля. **18** Авесолом же раніше, будучи живим, поставив собі стовп у царській долині, в якій загинув. Бо сказав: Немає в мене сина на пам'ять мого імені. І назвав стовп своїм іменем. І він назвав його Рука Авессалома, – є він і до сьогоднішнього дня. **19** І Ахімас, син Садока, сказав до Йоава: Чи побіжу і сповіщу цареві, що сам Господь розсудив з руки його ворогів? **20** І сказав Йоав: Недобре чоловікові сьогодні сповіщати, але сповістиш в іншому дні, а в цьому дні недобра вістка, тому що помер син царя. **21** І сказав Йоав Хусієві: Пішовши, сповісти цареві те, що ти побачив. І поклонився Хусій Йоавові і пішов.

22 І додав іще Ахімас, син Садока, говорити до Йоава: І чому стою, але хай і я побіжу вслід за Хусієм. І сказав Йоав: Навіщо ти хочеш бігти, мій сину? Іди, але зовсім не є доброю вістка; хочеш ти іти? **23** І сказав Ахим: То що мені буде, коли побіжу? І сказав йому Йоав: Біжи. І біг Ахімас простою дорогою, і перегнав Хусія. **24** І Давид сидів посеред двох брам. І пішов сторож на палату брами, на стіну, і піднявши свої очі, побачив: і ось чоловік, що сам біжить, перед ним. **25** І закричав сторож, і сказав цареві. І сказав цар: Якщо є сам, буде вістка в його устах. І ішов ідучи і приближаючись. **26** І побачив сторож іншого чоловіка, що біг, і закричав до брами, і сказав: Ось інший чоловік, що сам біжить. І сказав цар: І той є вістун. **27** І сказав сторож: Я бачив біг першого, як біг Ахімаса, сина Садока. І сказав цар: Це добрий чоловік, він сповіщає надходячу добру вість. **28** І закричав Ахімас, сказав до царя: Мир тобі. І поклонився цареві перед його лицем до землі. І сказав: Благословенний Господь Бог твій, який замкнув мужів, що підняли їхні руки проти свого пана царя. **29** І сказав цар: Мир хлопцеві моєму Авесоломові, чи є живим? І сказав Ахімас: Я побачив велику юрбу, що веселилася, коли мене відпускав Йоав, раб царя, твого раба, іншого ж не знаю нічого. **30** І сказав цар: Повернися і стань тут. І пішовши позаду, став. **31** І ось Хусій прийшов вслід за ним і сказав цареві: Сповіщається моєму панові цареві, що Господь сьогодні розсудив з руки всіх тих, що повстають проти тебе. **32** І сказав цар до Хусія: Чи мир моєму хлопцеві Авесоломові? Чи є живим? І сказав Хусій: Хай будуть, як хлопець, вороги пана мого царя і всі, що повстали проти нього зі злобою. **19,1** І цар засмутився і пішов до палати двору, і плакав гірко за Авесоломом, і так сказав у своїм плачі: Сину мій, Авесоломе, сину мій; сину мій, Авесоломе, хто мені дасть смерть замість тебе; щоб я замість тебе, Авесоломе, сину мій; сину мій, сину мій, Авесоломе...

ѩѡа́въ хꙋсі́и ѿтъ побѣжѣ цр҃ю єлико видѣ. и (поклоньсѧ)[66] хꙋсі́и ѩѡа́вꙋ і иде. И приложи и єще (ахима)[67] снъ садоковъ (рещи)[68] къ ѩѡа́вꙋ. (то что стою, но)[69] да (и азъ текꙋ)[70] въ слѣдъ хꙋсі́ѧ. и рє ѩѡа́въ почто (ты)[71] хощеши тещи сне мои. гради (но) нѣсть (-)[72] добро възвѣщенїе (нивъчтоже, хощеши ты ити)[73]. И рече (ахима) то что ми (бꙋдетъ) аще текꙋ, и рече ємꙋ ѩѡа́въ тецы. и течаше (ахима)[74] пꙋтемъ (простымъ)[75]. і изминꙋ хꙋсі́ю. И двдъ седѣ посредѣ двою вратъ. і идаше стражъ, в (полатꙋ дверїю)[76] къ стенѣ, и (въздвигъ)[77] очи свои (-)[78] видѣ и се мꙋжъ текїи єдінъ пре ни. И възопи стражъ и сказа цреви. и рє цръ аще єдінъ єсть (бꙋдетъ) възвѣщенїе въ оустѣх єго. і идаше идыи и приближаѧсѧ. И видѣ стражъ мꙋжа дрꙋгаго текꙋща. и възопи (-)[79] къ двѣремъ и рече. се мꙋжъ дрꙋгыи текїи єдінъ. и рече цръ и тои (єсть) възвѣщаѧ. И рече стражъ, азъ (видѣхъ)[80] теченїе првааго. ꙗко теченїе (ахимаса)[81] сна садокова. и рє цръ, мꙋжъ блгъ се совѣщаетъ блгыню приходѧщꙋю. И възопи (ахимасъ)[82] рє къ црю миръ ти. и поклонисѧ црю пре лицемъ єго до землѧ. и рече блвнъ гь бгъ твои, иже затвори мꙋжа въздвижꙋща рꙋки ихъ на господина (своєго)[83] црѧ. И рече цръ миръ ѻтрочищꙋ (моємꙋ) (авесоломꙋ)[84], (аще живъ єсть). и рече ахимасъ видѣхъ множество велико (веселѧщесѧ). внегда ѿпꙋщаше (мѧ) (ѩѡа́въ рабъ цревъ)[85] (-)[86] раба твоєго, (иного же не разꙋмѣхъ ничтоже)[87]. И рече цръ възвратисѧ и стани здѣ. и (ѿтъ съзадꙋ)[88] ста, и се хꙋсі́и (въ слѣдъ єго) прїиде, и рє црю възвѣщаетсѧ господинꙋ моємꙋ црю ꙗко сꙋди (-)[89] гь дне ѿ рꙋки всѣх въстающи на тѧ. И рє цръ к хꙋсі́ю миръ ли ѻтрочищꙋ (моємꙋ) (авесоломꙋ)[90] (аще жив єсть) и рече хꙋсі́и, да бꙋдꙋ ꙗко ѻтрочищꙋ, врази господина моєго црѧ и вси єлико и въсташа нань злобою. И смѧтесѧ цръ, и взыде на (полатꙋ дворскꙋю)[91] и плакасѧ (горко по авесоломѣ), и тако рє в (плачи своє)[92] снꙋ мои (авесоломе)[93]. снꙋ мои снꙋ мои (авесоломе)[94]. кто (ми да смрть)[95] в тебе мѣсто, (да бы) азъ въ тебе мѣсто, (авесоломе)[96] снꙋ мои снꙋ мои (снꙋ мои авесоломе).

Глава 19

2 І сповістили Йоавові, кажучи: Ось цар плаче і ридає по Авесоломі. **3** І перейшло спасіння в тому дні у плач всьому народові, бо почув народ в тому дні голос, що ка зав, що цар сумує за своїм сином.

Гла, ді.

И повѣдаша іѡавꙋ глюще, се цръ плаче и рыдаетъ по (авесоломѣ)[1]. И бысть спсенїе в (тои днь)[2] в рыданїе всѣх людемъ, оуслышаша бо людїе в (тои днь)[3] (гла) глющъ, ꙗко печаленъ єсть цръ о снꙋ своємꙋ. И

оукрадахуся людїе в (той дн҃ь)[4] въходяще въ гра҃, ꙗкоже (крадущеся)[5] людїе осрамленїи, (и) внегда (бѣгати имъ)[6] ѿ брани. И цр҃ь скры лице свое, и възопи цр҃ь гласомъ великим гл҃я сн҃у мой (авессоломе)[7], (авессоломе)[8] сн҃у мой. И вниде иоавъ къ цр҃ю в до҃, и рече посрамилъ еси дн҃ь лице (рабъ своихъ всѣхъ)[9], изъемшихъ (-)[10] дн҃ь (-)[11] (дш҃у твою ѿ смр҃ти), и дш҃и сн҃овъ твоих и дщерїи твоихъ, и дш҃а женъ твоих и положниць твоих (всѣхъ). Еже любити ненавидящая тебе, и ненавидѣти любящая тя, (ꙗвилъ бо)[12] еси дн҃ь ꙗко не суть (ти князи)[13] ниже отроцы но разумѣхъ дн҃ь, ꙗко аще бы авессоломъ живъ былъ, (то) (мы вси)[14] дн҃ь мр҃тви (быхомъ были), ꙗко се ли право (есть)[15] пре҃ очима твоима. И нн҃ѣ въста҃ изыди, и гл҃и въ (ср҃ца)[16] рабомъ своимъ, ꙗко о г҃ѣ кляхся, ꙗко аще не изыдеши дн҃ь, не остане҃ (ни единъ) мужъ с тобою в нощъ сїю и разумѣй в себѣ (ꙗко)[17] зло ти (есть) се паче всего зла, ꙗже прїидоша (-)[18] ѿ юности твоея до нн҃ѣ. И (въставъ)[19] цр҃ь (-)[20] сѣдѣ (на полатѣ) при дверехъ, и (възвѣстиша (се) вс҃ѣ людемъ)[21] гл҃юще. се цр҃ь сѣдитъ въ двере҃, и внидоша вси людїе пре҃ лице црево (пре҃ двери), (а)[22] (мужи ї҃илеви)[23] бѣжаша на села своя. Пряхуся вси людїе въ всѣхъ колѣна҃ ї҃илевыхъ. гл҃юще цр҃ь дв҃дъ избави ны ѿ всѣхъ врагъ нашихъ. и (се)[24] изя҃ насъ ѿ руки иноплеменничъ. и нн҃ѣ бѣжа ѿ земля, и ѿ цр҃тва своего ѿ (авессолома)[25]. (-)[26] (авессоломъ)[27] (же) егоже помазахомъ намъ (на цр҃тво. и) оумре въ брани. и нн҃ѣ что вы ослушаетеся еже (не възвратитися къ цр҃ю)[28]. И гл҃ъ всего ї҃иля прїидетъ къ цр҃ю. и цр҃ь дв҃дъ пусти къ садоку и къ авиадару їереомъ гл҃я. рцѣте (тако) старцемъ їудинамъ гл҃юще почто бысте послѣднїи, еже възъвратити цр҃я в домъ его. (-)[29] слово (же) всего ї҃иля прїиде (въ домъ его)[30]. Братїя моя (есте)[31]. (и) кости моя (есте). и плоть моя вы (есте), то почто бысте послѣднїи. еже възвратити цр҃я в домъ его. И (авесаю)[32] рцѣте нѣси ли кость моя и плоть моя ты (еси). и нн҃ѣ се (ми да сътворитъ)[33] б҃ъ. и се да приложитъ аще не (будеши кн҃зь силы)[34], предо мною, по вся дн҃и въ иоава мѣсто. И (тако) преклони (ср҃ца)[35] всѣхъ мужїи, їудинъ, ꙗко мужа единаго. и послаша къ цр҃ю гл҃юще. да възвратишися ты и вси раби твои. *И възвратися цр҃ь и прїиде до їордана. и мужи їудины прїидоша въ галгалу, изыити на срѣтенїе цр҃ю. превести цр҃я чресъ їорданъ. И оускори семей сн҃ъ (гирамъ)[36] сн҃а (їемеова)[37]. (иже) ѿ

г҃ цр҃ в҃

4 І в тому дні народ, коли входив до міста, вкрадався так, як вкрадається засоромлений народ і коли він втікає з бою. **5** І цар сховав своє лице, і закричав цар великим голосом, кажучи: Сину мій, Авесоломе, Авесоломе, сину мій! **6** І ввійшов Йоав до царя додому, і сказав: Ти сьогодні засоромив лице всіх своїх рабів, що сьогодні вирвали від смерті твою душу і душі твоїх синів і твоїх дочок, і душі твоїх жінок і всіх твоїх наложниць, **7** щоб полюбити тих, що тебе ненавидять, і ненавидіти тих, що тебе люблять. Ти й сьогодні показав, що нічим тобі є князі і слуги; але я сьогодні зрозумів, що якщо б Авесолом жив, то ми всі сьогодні були б мертві; та чи це є правильним перед твоїми очима? **8** І тепер, вставши, вийди і заговори до серця своїх рабів, бо в Господі я поклявся, що якщо не вийдеш сьогодні, не останеться ні один муж з тобою в цій ночі. І зрозумій в собі, що зле тобі є це понад усе зло, що найшло від твоєї молодості дотепер. **9** І цар, вставши, сів в палаті при дверях, і сповістили це всьому народові, кажучи: Ось цар сидить в дверях, і ввесь народ прийшов перед лице царя до дверей. А ізраїльські мужі втекли на свої поля. **10** Сперечався ввесь народ в усіх племенах Ізраїля, кажучи: Цар Давид спас нас від усіх наших ворогів і ось вирвав нас з руки чужинців, і тепер втік з землі і зі свого царства від Авесолома. **11** Авесолом же, якого ми собі помазали на царство, помер у бою; і тепер чого ви мовчите, щоб не повернутися до царя? І слово всього Ізраїля прийшло до царя. **12** І цар Давид послав до Садока і до Авіятара, священиків, кажучи: Скажіть так до старшин Юди, кажучи: Навіщо ви стали останніми, щоб повернути царя до його дому. Слово ж всього Ізраїля прийшло до його дому. **13** Ви є мої брати, і ви є мої кості, і ви є моє тіло, то навіщо ви стали останніми, щоб повернути царя до його дому? **14** І Авесаєві скажіть: Чи ти не є моя кість і моє тіло? І тепер це хай мені зробить Бог і це хай додасть, якщо не будеш князем сили переді мною в усі дні замість Йоава. **15** І так він прихилив серця всіх мужів Юди, як одного чоловіка, і послали до царя, кажучи: Повернися ти і всі твої раби. **16** *І повернувся цар, і прийшов до Йордану, і мужі Юди прийшли до Ґалґали, щоб піти назустріч цареві, щоб перевести царя через Йордан. **17** І поспішив Семеї, син

црс3. 2

Ґирама, сина Ємея, що з Ваурима, і зійшов з мужами Юди назустріч цареві Давидові; **18** і 1000 мужів з ним з Веніямина, і Сіва, слуга дому Саула, і 15 його синів з ним, і 20 його рабів з ним; і підготовили перед царем дорогу до Йордану. **19** І вони послужили службою відносно переведення царя, і перейшли мужі, щоб перенести дім царя і зробити правильне перед його очима. І Семей, син Ґирама, впав на своє лице перед царем, коли він переходив Йордан. **20** *І сказав до царя: Щоб не задумав пан мій беззаконня, і не згадай те, чим прогрішився твій раб у тому дні, в якому пан мій цар виходив з Єрусалиму, ані не держи цього на своїм серці. **21** І зрозумів твій раб, що я згрішив, і ось я прийшов сьогодні раніше від всього Ізраїля, дому Йосифа, щоб прийти мені назустріч моєму панові цареві. **22** І відповів Авеса, син Саруї, і сказав: Чи задля цього невбитим буде Семей, бо він прокляв господнього христа. **23** І сказав Давид: Що мені і вам, сини Саруя, що ви сьогодні стали мені засідкою? Сьогодні не уб'ється чоловіка з Ізраїля, бо ж я не знав сьогодні, що і я маю царювати над Ізраїлем. **24** І сказав цар до Семея: Не помреш. І поклявся йому цар. **25** І ось Мемфівостей, син Йоанатана, сина Саула, прийшов назустріч цареві. І не обмив своїх ніг, і не обрізував нігтів своїх рук ані не підрізав своєї бороди, і не прав свою одіж від того дня, в якому цар пішов, до дня, в якому прийшов з миром до Єрусалиму. **26** І сталося, коли ввійшов до Єрусалиму назустріч цареві, і сказав йому цар: Що це, що ти не пішов зі мною, Мемфівостею? **27** І сказав до нього Мемфівостей: Пане мій царю, знехтував мною мій раб, бо твій раб сказав йому: Засідлай мені осла, і всівши на нього, й піду з царем, бо я, твій раб, є кульгавий. **28** *І він обріхав твого раба перед моїм паном царем, і пан мій цар, як божий ангел, зроби, що добре перед твоїми очима. **29** Бо увесь дім мого батька не був хіба мужами винними смерті моєму панові цареві, і ти посадив твого раба з тими, що їдять при твоєму столі. Від чиєї руки буде мені ще оправдання і мені ще кликати до царя? **30** І сказав йому цар: Навіщо говориш іще твої слова? *Сказав я: Ти і Сіво поділіть собі поля. **31** І сказав Мемфівостей до царя: То вже хай візьме все, оскільки прийшов мій пан цар в мирі до свого дому. **32** *Після цього ж Верзелій, що з Ґаладити, прийшов з

вищ. 16

вищ. 16

вищ. 16

црс3. 2

ваоу́рима. И҆ сни́де с мꙋжьми і҆оу́диными, на срѣтеніе црю двдꙋ, и҆ а҃, мꙋжь с ни́мъ, ѿ ве-ніа̑ми́на и҆ сива ѻ҆́трокъ до́мꙋ саоу́лѧ. И҆ є҃і, сн҃овъ є҆го с ни҃, и҆ к҃, ра́бъ є҆го с ни́мъ, и҆ оу҆пра́-виша (на і҆о҆рда́нъ пꙋ́ть)[38] пр҃е црем҃ъ· И҆ послꙋ-жи́ша слꙋже́ніемъ ѻ҆ преведе́ніи цр҃евѣ, и҆ преи-до́ша (мꙋжи́)[39] да прене́сꙋ до́мъ цр҃евъ, и҆ сь-твори́ть пра́вое пр҃е ѻ҆чи́ма є҆го, и҆ семе́и сн҃ъ (ги-ра́мъ)[40], падѐ на лицы̀ своѐмъ пр҃е црем҃ъ, вънегда̀ прехожда́ше і҆о҆рданъ· *И҆ ре҃ къ цр҃ю дабы не помышлѧ́лъ господи́нъ мои безако́ніа, и҆ не по-мѧни є҆ли́ко съгрꙋ́би ра́бъ твои въ дн҃ь (ѻ҆́нъ), во́ньже господи́нъ мои цр҃ь съхожда́ше и҆зъ і҆ер҃лима, (ни съдръжи сего)[41] въ ср҃цы своѐмъ· И҆ ра-зꙋмѣ ра́бъ тво́и ꙗ҆́ко а҆зъ съгрѣши́хъ, и҆ се а҆зъ пріидо́хъ дне́сь, первіе всего (і҆и҃лѧ) до́мꙋ і҆о҆сиф-лѧ, є҆́же сни́ти мѝ на срѣтеніе господи́нꙋ мое̑-мꙋ цр҃ю· И҆ ѿвеща̀ (а҆ве́са)[42] сн҃ъ сарꙋ́инъ, и҆ рече сего ли ра́ди не оу҆мр҃твитсѧ семе́и, ꙗ҆́ко проклѧ҃ х҃а гн҃ѧ· И҆ рече двд҃ъ что мнѣ и҆ ва҃ сн҃ове сарꙋ-ины, ꙗ҆́ко бы́сте мнѣ дн҃ь въ навѣтъ, дне́сь не оу҆мр҃твитсѧ (-)[43] мꙋ́жь ѿ і҆и҃лѧ, ꙗ҆́ко не (вѣдали)[44] дне́сь и҆́же цр҃твова́ти и҆́мамъ (и҆) а҆́зъ на҃ і҆и҃лемъ· И҆ рече цр҃ь к̑ семе́ю, не оу҆мреши, и҆ клѧ́тсѧ є҆мꙋ цр҃ь· И҆ (се) (ме́мдивосте́и)[45] сн҃ъ (и҆ѡ҆а̑надань)[46], сн҃а саоу́лѧ, сни́де на срѣтеніе цр҃ю, и҆ не ѡ҆мы́въ но́гꙋ своею, и҆ не ѡ҆брѣ́зова но́-готь (рꙋ́кꙋ свое́ю), ниже оу҆тва́ри бра́ды своеѧ, и҆ ри́зъ свои́хъ не пра̀, ѿ дн҃е того во́ньже и҆зы́иде цр҃ь, до дн҃е во́ньже (-)[47] възы́иде с миромъ (въ і҆ер҃лм҃)· И҆ бы́сть егда̀ въниде въ і҆ер҃лимъ на срѣ-теніе цр҃ю, и҆ рече емꙋ цр҃ь, что (се) ꙗ҆́ко не и҆́де съ мно́ю (мемдивосте́и)[48]· И҆ рече к немꙋ (мем-дивосте́и)[49], г҃и мои цр҃ю, (небрежѐ менѐ ра́бъ мои)[50], ꙗ҆́ко рече ра́бъ твои є҆мꙋ, ѻ҆сѣдла́и мѝ ѻ҆слѧ̀ и҆ (всѣ́дъ)[51] на нѐ і҆ и҆дꙋ съ цр҃емъ, ꙗ҆́ко хро́мъ (є҆смь а҆́зъ) ра́бъ твои· *И҆ ѻ҆болга раба твое̑го къ господи́нꙋ мое̑мꙋ цр҃ю, и҆ господи́нъ мои цр҃ь, ꙗ҆́ко а҆́гг҃лъ бж҃іи (-)[52] сътвори бл҃гое пр҃е ѻ҆чи́ма твои́ма· Ꙗ҆́ко не бѣ ве́сь до́м ѻ҆тц҃а мое̑го, развѣ (-)[53] мꙋжи́ винные смр҃ти господи́нꙋ мое̑-мꙋ цр҃ю, и҆ посадилъ є҆си раба̀ твое̑го съ ꙗ҆дꙋщи-ми на трапе́зѣ твое́и, ѿ (чіе́ѧ рꙋки бꙋде̑)[54] мѝ є҆ще ѻ҆правле́ніе, и҆ возопити мѝ є҆щѐ къ цр҃ю· И҆ ре҃ є҆мꙋ цр҃ь. почто̀ гл҃еши (и҆) є҆ще словеса̀ твоѧ. *рѣхъ ти и҆ (си́во)[55] раздѣли́те (себѣ) се́ла· И рече (ме̑дивосте́и)[56] къ цр҃ю то оу҆же все да пріиме̑ поне́же пріиде господи́нъ мои цр҃ь въ ми́ре в до́мъ сво́и· *(Посе́м же)[57] (верзелі́и)[58] и҆́же ѿ (галади́ты)[59] сни́де, (ѿ є҆крогоми́ма)[60], и҆ пре́и-де съ цр҃емъ и҆о҆рда҃, є҆́же превести є҆го черезъ и҆о҆р-данъ· *И (верзелі́и)[61] мꙋ́жь ста́ръ ѕѣло (ꙗ҆́ко)[62]

ві҃ ѕі

ві҃ ѕі

ві҃ ѕі

г҃ цр҃ в҃

ві҃ зі

п҃, лѣтъ, и҆ то́и напита̀ цр҃ѧ. вънегда̀ живѧ́ше въ манаи́мѣ. ꙗ҆́ко и҆ мꙋжъ (бѣ̑ велї́и)[63] ѕѣ́ло· И҆ рече цр҃ь къ (верзелі́ю)[64], ты̑ мине́ши съ мно́ю и҆ прекоръ̆млю̀ ста́рость твою. съ собо́ю въ ї҆ер҃лі́мѣ· И҆ рече (верзелї́и)[65] къ цр҃ю. коли́ко дн҃ї́и (-)[66] живота̀ моѐго ꙗ҆́ко да възы́идꙋ съ цр҃ем̆ въ ї҆ер҃лі́м̆· (ѹ҆́же сы́и)[67] ѻ҆смидесѧтъ лѣтъ а҆́зъ дне́сь е҆смъ. не разꙋмѣ́ю а҆́зъ по́средѣ бл҃га и҆ посредѣ лꙋка́ва, и҆̑ли (разꙋмѣ́етъ)[68] (е҆̑ще ра́бъ твои)[69] е҆́же ꙗ҆́м̆ и҆̑ли е҆́же пі́ю. и҆̑ли ѹ҆слы́шꙋ (гла́съ е҆̑ще)[70] пою́щихъ, (и҆̑ли)[71] въспѣва́ющи҃х, да вскꙋ́ю (ти̑)[?] бꙋде̑ е҆̑ще ра́бъ тво́и в тѧ́жести господи́нꙋ моѐмꙋ цр҃ю· Ма́ло пре́иде ра́бъ тво́и ї҆ѻ҆рда́на съ цр҃емъ. и҆ почто̀ въздае́тъ ми̑ цр҃ь въздані́е се· да възвратитъсѧ нн҃ѣ ра́бъ твои, и҆ ѹ҆мрꙋ̀ (нн҃ѣ) въ градѣ моѐмъ, ѹ҆ гроба ѿц҃а моѐго и҆ ма́тере моеѧ, и҆ се рабъ тво́и (сн҃ъ мо́и) хамаа́мъ, пре́идетъ съ гм҃ъ мои́мъ цр҃емъ· И҆ сътвори́ши е҆мꙋ бл҃гое пре̑ ѻ҆чи́ма твои́ма. и҆ рече цр҃ь (к немꙋ) со мно́ю да пре́идетъ хамаам̆ и҆ а́зъ сътворю̀ е҆мꙋ бл҃гое пре̑ очи́ма (мои́ма)[72]. и҆ вс̑е е҆ли́ко (и҆збере́тъ себѣ̑)[73] ѹ҆ менѐ сътворю̀ (е҆мꙋ)[74]. И҆ преидо́ша вс̑и лю́дїе ї҆ѻ҆рда́нъ. и҆ цр҃ь преиде и҆ цѣлова̀ (-)[75] (верзелі́ю)[76]. и҆ бл҃ви е҆го и҆ (ѿпꙋсти е҆го̀)[77] в до́мъ е҆го· И҆ прі́иде цр҃ь в галга́лꙋ и хамаа́м̆ прі́иде с нимъ, и҆ вс̑и лю́ди ї҆ѹ҆́дини (прехожда́хꙋ)[78] съ цр҃емъ, и҆ се по́лъ лю́дїи ї҆и҃левъ· И҆ се (вс̑и лю́дїе)[79] ї҆и҃леви прі́идо́ша къ цр҃ю, и҆ рѣ́ша к (немꙋ̀)[80], что̑ се ѹ҆кра́до́ша тебе бра́тїѧ на́ша мꙋжи ї҆ѹ҆́дины, и҆ преведо́ша цр҃ѧ и҆ до́мъ е҆го чресъ ї҆ѻ҆рда́нъ, и҆ вс̑и мꙋжи дв҃двы с ни́мъ· И҆ ѿвѣща́ша (вс̑и мꙋжи)[81] ї҆ѹ҆́дины, къ мꙋжемъ ї҆и҃левомъ, и҆ рѣ́ша зане (приближи́сѧ к на́мъ)[82] цр҃ь (-)[83] почто́ (-)[84] сѧ гнѣ́ваете ѻ҆ словесѝ се́мъ. е҆да ꙗ҆́ди ꙗ҆́хомъ ѿ цр҃ѧ, или (ѻ҆дѣ́нїе)[85] да́сть [на́мъ][86], и҆̑ли мꙋжескъ по́лъ ѿꙗ҆́тъ ѿ на́съ· И҆ ѿвѣща́ша (мꙋжи)[87] ї҆и҃льстїи к (мꙋже́мъ)[88] ї҆ѹ҆́динымъ, и҆ рѣ́ша, ї҃, рꙋкъ м̑ы оу цр҃ѧ (и҆ въ давы́де е҆сми па́че тебѐ, и҆ первенецъ а҆́зъ л̑и (е҆смъ), и҆ли ты̀)[89]. (-)[90] да почто̀ (-)[91] (ѹ҆кара́ешн)[92] м̑ѧ, и҆ не въмѣни́сѧ сло́во мое прежде менѐ [ї҆ѹ҆́де][93] ѻ҆бра́тити цр҃ѧ мнѣ̑, и҆ ѻ҆тѧгча̀ сло́во (мꙋжї́и)[94] ї҆ѹ҆́динъ, па́че слове́съ (м҃ꙋ)[95] ї҆и҃львъ·

Екроголима і перейшов з царем Йордан, щоб перевезти його через Йордан. **33** *І Верзелій, чоловік дуже старий, син 80-тилітній; і він прогодував царя, коли жив в Манаїмі, бо й був дуже великим чоловіком. **34** І сказав цар до Верзелія: Ти перейдеш зі мною, і прогодую з собою твою старість в Єрусалимі. **35** І сказав Верзелій до царя: Скільки днів життя мого, що я піду з царем до Єрусалиму? **36** Уже будучи – я сьогодні є вісімдесятилітній. Я не пізнаю між добром і між злом. Чи знає ще твій раб, що їм чи що п'ю? Чи ще почую голос співаків і співачок? Навіщо тобі ще буде твій раб тягарем, моєму панові цареві? **37** Трохи перейде твій раб Йордан з царем, і навіщо мені цар віддає цю віддачу? **38** Хай тепер повернеться твій раб, і помру й тепер в моєму місті при гробі мого батька і моєї матері. І ось твій раб, мій син Хамаам, перейде з моїм паном царем. І вчиниш йому добре перед твоїми очима. **39** І сказав цар до нього: Хай зі мною перейде Хамаам, і я йому вчиню, що добре перед очима моїми, і все, що вибере собі у мене, вчиню йому. **40** І ввесь народ перейшов Йордан, і цар перейшов, і поцілував цар Верзелія, і поблагословив його, і відпустив його до його місця. **41** І прийшов цар до Ґалґали, і Хамаам прийшов з ним, і ввесь народ Юди переходив з царем, і ось половина народу Ізраїля. **42** І ось всі люди Ізраїля прийшли до царя і сказали до царя: Що це вкрали тебе наші брати, мужі Юди, – і перевели царя і його дім через Йордан, і всі мужі Давида з ним. **43** І відповіли всі мужі Юди до мужів ізраїльських, і сказали: Тому що цар близький до мене. Чому гніваєтеся за це слово? Чи ми їли їжу від царя? Чи він дав нам одіж? Чи взяв він від нас чоловічий рід? **44** І відповіли ізраїльські мужі до мужів Юди, і сказали: 10 рук мені у царя, і в Давиді ми є понад тебе; і чи я є первородний, чи ти? І навіщо ти мене впокорюєш, і не зараховано моє слово, що раніше мене Юда повернув мені царя? І твердшим було слово мужів Юди понад слова ізраїльських мужів.

вищ. 17

Гл҃а, к҃·

И҆тꙋ нарица́емъ сн҃ъ безако́нныи, (-)[1] и҆́мѧ е҆мꙋ саве́и. сн҃ъ въхо́ровъ. мꙋжъ и҆е҆мене́ѻвъ. и҆ въстрꙋбѝ трꙋбо́ю и҆ рече нѣ́сть намъ ча́сти съ дв҃домъ, ни́же достоѧ́нїѧ на́мъ ѹ҆ сн҃а ї҆ѻ҆сѣ́ева. (възврати́тесѧ мꙋ-

Глава 20

1 І там *був* прозваний беззаконний син, ім'я йому Савей, син Вохора, чоловік-єменієць. І затрубів трубою, і сказав: Немає нам частки з Давидом ані насліддя нам в сині Йосія. Поверніться мужі до ваших

ізраїльських поселеннь. **2** І всі ізраїльські мужі відступили від Давида до Савея, сина Вохора. Мужі ж Юди пристали до їхнього царя від Йордану і аж до Єрусалиму. **3** І ввійшов Давид до свого дому, до Єрусалиму, і взяв цар 10 своїх наложниць, яких він оставив стерегти свій дім, з дому сторожі, і прогодував їх; і відтоді не ввійшов до них, і були хоронені до дня його смерті, живучи як вдови. **4** І сказав цар до Амесая: Склич мужа Юди до трьох днів, ти будь з ними. **5** І пішов Амесай зібрати мужів Юди, і забарився в часі, який назначив йому Давид. **6** І сказав Давид до Авесси: Тепер Савей, син Вохора, вчинить нам більше зло, ніж Авесалом. І тепер ти візьми з собою слуг свого пана і женися вслід за ним, щоб часом не знайшов собі сильних міст, і сховається від наших очей. **7** І вийшли вслід за ним Амесай, і мужі Йоава, і охерети, і офелети, і всі сильні, і вийшли з Єрусалиму, щоб гнатися вслід за Савеєм, сином Вохорія. **8** І коли були при великому камені, що в Ґаваоні, і Амесай вийшов перед ними, Йоав, підперезаний одежами свого одіяння і поверх того підперезаний мечем, прикріпленим до його бедр у своїй піхві, і коли відійшов, і меч висунувся і не впав. **9** І сказав Йоав Амесаєві: Чи ти здоровий, брате? І взяв Йоав правою рукою за бороду Амесая, бажаючи поцілувати його. **10** *Амесай же не стерігся меча, що при бедрах Йоава; і впав на нього від Йоава меч, в його живіт, і вилилася його утроба на землю, і не повторив йому, і Амесай там помер. Йоав же і Авеса, його брат, гналися вслід за Савеєм, сином Вохора. **11** І над ним став якийсь муж зі слуг Йоава і сказав: Хто хоче бути Давида – хай іде вслід за Йоавом і Авесою.**12** Амесай мертвим валявся в крові посеред дороги, і чоловік побачивши, що ввесь народ стоїть, і скотив Амесая з дороги на поле, і накинув на нього одіж, бачачи, що всі, хто приходив, над нього й ставав. **13** Сталося ж, коли перенесли з дороги *тіло,* то прийшли всі ізраїльські мужі вслід за Йоасом, щоб гнатися вслід за Савеєм, сином Вохора. **14** Але цей, обійшовши всі ізраїльські племена, і прийшов до Евеля і до Етмахури. І всі в Харуї, і всі міста зібралися й пішли вслід за ним. **15** І прийшли, і вистроїлися проти нього довкруги, і в Евелі, і в Тармаху; і взявши число, висипалися, наче й порох, на місто, і він стояв при першій стіні міста. І ввесь

вищ. 3 црс3. 2

жи)[2] в села (ваша ї҃лътеска)[3]. И ѿступиша (вси мужи ї҃леви)[4] ѿ дв҃да до савеи. с҃на вѣхорова. (-)[5] (мужи (же) їоудины)[6] прилепишасѧ къ ц҃рю своєму ѿ їѡрдана даже и до ї҃ерлима. И вниде дв҃дъ въ домъ свои въ ї҃ерлим и поѧтъ ц҃рь, ї. (-)[7] подложницъ свои ѧже бѣ оставилъ стрещи домъ (свои) (ѿ)[8] дому стражбы и прекорми ѧ и (ѿтолѣ) (не вниде к нимъ)[9]. и бѣша хранѧщесѧ до д҃не смрти (єго)[10]. вдовскїи живущи. И рече ц҃рь къ (амесаи)[11] созови (-)[12] (мужа їоудины)[13] тремѝ д҃ньми ты (буди с ними)[14]. І иде (амесаи)[15] събрати (мужъ їоудины)[16]. и оумедли ѿ времене. ѧкоже повелѣ єму дв҃дъ и рече дв҃дъ къ (авесѣ)[17]. н҃нѣ ѕло сътворит на҃ савеи с҃нъ (вехорь)[18] паче (авесолома)[19]. И н҃нѣ ты поими съ собою отроки господина своєго. и жени въ слѣдъ єго. єда како (обрѧщет себѣ)[20] грады тверды, и застѣнитсѧ ѿ очїю нашею. І изыидоша въ слѣ єго [амесаи][21] (и) мужи иоавли. и (о херет)[22] и о фелеДъдїи. и вси силнїи і изыидоаш изъ ї҃ерлима. гнати въ слѣд савеѧ, с҃на вохорїева. І (єгда бѧху)[23] оу камени великаго иже въ гаваонѣ и (амесаи)[24] (изыиде)[25] пре нимѝ. (-)[26] иоавъ препоѧсанъ ризами одѣѧнїѧ своєго и верху того препоѧсанъ мечемъ. припрѧженымъ при чреслѣхъ єго. въ ножнахъ єго и (єгда ѿиде. и) мечь изъсунусѧ и (не) паде. И рече иоавъ (амесаю)[27]. здравъ ли єси (-)[28] брате. и (прїѧтъ)[29] (їоавъ рукою десною)[30] за браду амесаєву лобзати и хотѧ. (-)[31] *(амесаи)[32] (же) не брежесѧ меча иже (при бедру)[33] иоавлю. и (впаде нань ѿ иоава мечь)[34] въ чресла (єго) і излїѧсѧ чрево єго на землю. и не повтори єго и оумре (ту амесаи). (-)[35] иоав (же) и (авеса)[36] братъ єго (гнаста)[37] въ слѣдъ савеѧ с҃на вохора. И мужъ ста над ними (нѣкто) ѿ отрокъ иоавль и рече кто хотѧи (быти дв҃двъ въ слѣдъ иоава)[38] (и авеса да идетъ). (-)[39] (амесаи)[40] мертвъ валѧшесѧ въ крови посредѣ пути. и (видѣвъ)[41] мужъ ѧко стоѧ вси людїе. и съврати (амесаѧ)[42] с пути на село. и възлажаше нань ризы видѧще вся приходѧщаѧ на него (и) стающа. (И бысть) єгда (-)[43] (принесоша)[44] ѿ пути. (и) прїидоша (вси мужи ї҃леви)[45] въ слѣдъ иоава єже гнати въ слѣдъ савеѧ с҃на вохора. (Но сеи обыше)[46] всѧ колѣна ї҃лева. (и прїиде) въ (євель)[47] и въ (єдъмахуру)[48], и вси въ (харуи)[49]. и (вси грады) събрашасѧ, і идоша въ слѣдъ єго. И (пришеше)[50] и въполчишасѧ нань о коло, (и) во (євелѣ)[51]. и въ (дармаху)[52]. и (възємше число рассыпашасѧ ѧко и персть)[53] на гра и стоѧше оу првыѧ стѣны

вы҃і г г цр҃ в

(гра́да). и҆ всѝ лю́дїе и҆́же съ и҆ѡа́вомъ ду́мающе (ка́ко бы шлѝ и҆ низложи́ли)[54] стѣ́ны (гра́дныѧ)· И҆ (рече)[55] жена̀ му́дра съ гра́да. и҆ рече слы́шите (мѧ̀) слы́шите. (і҆ и҆) рцы́те (-)[56] и҆ѡа́ву да приближи́сѧ до здѣ̀ и҆ глю к не́му· И҆ приближи́сѧ к не́й (и҆ѡа́въ) и҆ ре҃ жена̀ ты ли є҆си и҆ѡа҃ ѻ҆н же ре҃ а҆зъ· (И҆) ре҃ (-)[57] є҆му̀ (жена̀) послу́шаи слове҃ рабы̀ своеѧ. и҆ ре҃ (є҆и) и҆ѡа҃ послу́шаю (-)[58]· И҆ ре҃ (се) (слово гла҃х гл҃ющи)[59] къ старѣ́йшинѣ (-)[60] вопроша́ема вопросѝ во (євели)[61], и҆ (въ є҆нда́нѣ)[62]. а҆ще ѡ҆скꙋдѣ́ша є҆же положи́ша вѣ́рнїи і҆и҃левы. вопраша́юще въспро́сѧ во (є҆ве́ли)[63], и҆ та́ко (рече) а҆ще ѡ҆скꙋдѣ́ша. а҆зъ є҆смь въ ми́ръ, (и҆) ѹ҆твержє́нїе і҆и҃лево. ты́ же и҆́щеши ѹ҆мори́ти градъ. и҆ ма́тере гра́дъ (і҆и҃левъ)[64]. (и҆) почто̀ (ты̀) потопла́еши достоѧ́нїе гн҃е· И҆ ѿвѣща̀ и҆ѡа́въ (-)[65] рече млтивый (-)[66] млтивый (-)[67] а҆ще потоплю̀. и҆ а҆́ще разрꙋшꙋ· Не та́ко сло́во. ꙗ҆́ко мꙋ́жъ со горы̀ є҆фре́млѧ. саве́и сн҃ъ вохо́ръ и҆мѧ є҆мꙋ. (то́и)[68] взѧ҆т рꙋ́кꙋ свою на цр҃ѧ дв҃да. дади́те (мѝ) (то́кмо) того̀)[69] є҆ді́наго. и҆ (ѿи́демъ)[70] кромѣ ѿ гра́да. и҆ рече жена̀ къ и҆ѡа́вꙋ. се глава̀ є҆го све́ржесѧ к тебѣ съ стѣны̀ (гра҃ныѧ)· И҆ вни́де жена̀ къ всѣмъ лю́демъ. и҆ гл҃а къ всемꙋ̀ градꙋ мꙋдростїю своею. и҆ (ѿсѣко́ша)[71] главꙋ савеннꙋ сн҃а вохо́рѧ. и҆ (съверго́ша)[72] [ю҆][73] къ и҆ѡа́вꙋ. і҆ (и҆ѡа́въ) въстрꙋбѝ в трꙋбꙋ. и҆ разыидо́шасѧ (мꙋжи) ѿ града (всѝ)[74] на се́ла своѧ. (а҆)[75] и҆ѡа́въ възвратисѧ въ і҆ер҃лм къ цр҃ю· (Бѣ бо)[76] и҆ѡа́въ надо (всѣмѝ си́лными)[77] і҆и҃левыми. и҆ ванѣѧ сн҃ъ и҆ѡда́евъ. на҃ (хе́рїи)[78]. и҆ на҃ (веледи́ю)[79]. (-)[80] А҆дони́рамъ (же) на҃ да́ньми. и҆ (а҆сафа҃)[81] сн҃ъ а҆хилꙋдъ. воспомина́ѧ, и҆ (сꙋса́ра)[82] кни́гочїи, и҆ (садо́хъ)[83]. и҆ а҆вїа́даръ і҆ере́є· (-)[84] (Ге́ира)[85]. и҆ (ѻ҆а́иръ)[86] бы́сть жре҃ дв҃двъ·

народ, що з Йоавом, думали як би піти і звалити стіни міста. **16** І сказала мудра жінка з міста, і промовила: Послухайте мене, послухайте і скажіть Йоавові хай наблизиться аж сюди, і говоритиму з ним. **17** І Йоав наблизився до неї, і жінка сказала: Чи ти є Йоав? Він же сказав. Я. І сказала йому жінка: Послухай слів своєї рабині. І сказав їй Йоав: Слухаю. **18** І сказала: Ось я сказала слово, говорячи до старшин: Запитавши запитала я в Евелі і в Ендані: Чи забракло те, що поклали вірні Ізраїля? Питаючи запитають в Евелі, і так скаже, коли забракло: **19** Я є за мир і закріплення Ізраїля – ти ж шукаєш заморити місто, й матірне ізраїльське місто. І чому ти топиш господнє насліддя? **20** І відповів Йоав, сказав: Милосердя, милосердя, коли затопчу і коли знищу. **21** Не так слово, бо чоловік з гори Ефраїма, – Савей, син Вохора, його ім’я, – той підняв свою руку на царя Давида. Дайте мені лишень його одного, і відійдемо геть від міста. І сказала жінка до Йоава: Ось його голова буде скинена до тебе з стіни міста. **22** І ввійшла жінка до всього народу, і заговорила до всього міста своєю мудрістю, і відрубали голову Савея, сина Вохора, і скинули її до Йоава. І Йоав затрубів в трубу, і розійшлися мужі від міста, всі до своїх посілостей, а Йоав повернувся до царя до Єрусалиму. **23** Був бо Йоав над всіма сильними Ізраїля, і Ванея, син Йодая, – над херіями і над велетіями. **24** Адонирам же – над податком, і Асафат, син Ахілута, – літописець, **25** і Сусара – писар, і Садох і Авіятар – священики. **26** Геіра і Оаїр були священиками Давида.

Гл҃а, к҃а·

И҆ бы́сть гла́дъ (на землѝ) въ дн҃и дв҃двѣ, г҃, лѣта, лѣто подле лѣта. и҆ възыска̀ дв҃дъ лица̀ гн҃ѧ· І҆ рече г҃ь саоу́ла ради и҆ (проли́тїѧ кро́ве до́мꙋ є҆го ѡ҆бидѝ ѡ҆би́да сїа є҆сть)[1] поне́же ѹ҆мръ́твѝ гаваѡ҆ни́ты· И҆ призва̀ цр҃ь (-)[2] гаваѡ҆ни́ты, и҆ рече к нимъ. и҆ гаваѡ҆нитѧне. не (сꙋть сн҃ове і҆и҃левы)[3]. (-)[4] и҆но ѿ сѣмене а҆ммореи́на, (и҆о)[5] сн҃ове і҆и҃левы клѧ́шасѧ к ни҃ [ꙗ҆́ко не воева́ти на́ нѧ][6]. (-)[7] (Саоу́л (же) възыска̀)[8] попра́тї ѧ забида́ще (и҆мъ)[9] сн҃ове і҆и҃левы і҆ и҆оу́дины· И рече дв҃ъ къ гаваѡ҆нитѧномъ. что̀ сътворю̀ вамъ. и҆ ка́ко (вы) ѹ҆молю̀. (-)[10] да бл҃вите достоѧ́нїе гн҃е· И҆ рѣша є҆мꙋ̀ гаваѡ҆нити нѣ́сть намъ (ѡ҆бщенїѧ) ѡ҆ сребрѣ и҆

Глава 21

1 І в днях Давида був голод на землі 3 роки, рік по році; і пошукав Давид Господне лице. І сказав Господь: Задля Саула і пролиття крові, неправди його дому, є ця неправда, тому що забив ґаваонитів. **2** І цар покликав ґаваонитів і заговорив до них. І ґаваоніти не є ізраїльськими синами, але з насіння амморея, та ізраїльські сини поклялися їм, що не воюватимуть проти них. Саул же намагався побити їх, коли він ревнував за синами Ізраїля і Юди. **3** І сказав Давид до ґаваонітів: Що вчиню вам і як вас ублагаю, щоб ви поблагословили господнє насліддя? **4** І сказали йому ґаваоніти: Немає нам частки в сріблі і золоті з Сау-

лом і з його домом, і немає нам чоловіка, щоб убити, з усього Ізраїля. І сказав їм: Що ви кажете, і вчиню вам. **5** І сказали до царя: Чоловік доконав нас: і переслідував нас, і задумував вигубити нас. Вчинемо йому спротив, щоб він не був в усіх околицях Ізраїля. **6** Дайте нам 7 мужів з його синів, і помстимося на них від Господа на горі Саула, вибраному Господеві. І сказав цар: Я вам дам. **7** І цар пощадив Мемфівостея, сина Йоанатана, сина Саула, – клятву господню *через і ту, що між ними, між Давидом і між Йоанатаном, сином Саула. **8** І взяв цар двох синів Ірести, дочки Аї, наложниці Саула, яких вона породила Саулові, Ірмонія і Мемфівостея, і 5-х синів Мелахи, дочки Саула, яких вона породила Ездріїлові, синові Верзеїіля Моулата. **9** І він дав їх в руки ґаваонітам, і вивели їх на гору перед Господом, і впали там 7 разом. Вони ж померли в днях жнив, в перших початках жнив ячменю. **10** І взявши Ресфа, дочка Акея, взяла мішок і постелила його собі сама на скелі, на початку жнив ячменю; аж доки не впала на них божа вода з неба, – і не давала небесним птахам вдень і земним звірам вночі спочити на них. **11** І розповіли Давидові все, що вчинила Ресфа, дочка Аї, наложниця Саула. **12** І пішов Давид і взяв кості Саула і кості Йоанатана, сина Саула, у мужів, синів Ависа ґалаадського, які *їх* викрали з стіни Ветсана, *коли повісили їх там чужинці, в день, в якому чужинці побили Саула в Ґелвуї. **13** І приніс звідти Давид кості Саула і кості Йоанатана, сина Саула, і зібрав кості вбитих. **14** І поховали кості Саула і кості Йоанатана, сина його, і кості всіх побитих в землі Веніямина при боці гробниці Кіса, його батька; і вчинили все, що заповів цар, і Бог вислухав землю після цього. **15** І ще була війна в чужинців з ізраїльтянами. І пішов Давид і його слуги з ним і воювали з чужинцями, Давид ослаб. **16** І Єсвій же, що був з внуків Рафаіна, у якого вага його списа була 300 сиклів ваги міді; і він був підперезаний своєю зброєю, бажаючи побити Давида. **17** І закликав його Авеса, син Саруї, і Авеса спас Давида і побив чужинця, і забив його. І тоді поклялися мужі Давида, кажучи: Не вийдеш більше на війну з нами, щоб ти не загасив ізраїльського

црс1. 20

црс1. 31

злáтѣ, съ саоу́ломъ и҆ съ до́мо҇ е҆го. и҆ нѣ́сть намъ мꙋжа оу҆мори́ти ѿ (всего) і҆и҃лѧ. и҆ рече [и҆мъ][11] что вы̀ гл҃ете и҆ сътворю̀ вамъ· И҆ рѣша къ ц҃рю. м҃ꙋ (скончáвыи ны и҆ погнáвыи ны)[12]. (и҆)[13] помышлѧ́ше потреби́ти ны̀. (въспроти́вимсѧ)[14] е҆мꙋ да не бꙋдетъ (-)[15] въ всѣ́хъ предѣлех і҆и҃левых. (дади́те)[16] на҃, з҃, мꙋжъ ѿ с҃новъ е҆го, и҆ мьсти́мъ и҆хъ (ѿ г҃и)[17]. на [хо́лмѣ][18] саоу́ли (и҆збрáнномꙋ)[19] г҃ꙋ. и҆ рече ц҃рь а҆зъ дамъ (вáмъ)· И҆ пощадѣ ц҃рь (мемфивостеа)[20]. с҃на і҆ѡ҆анадáна. с҃на саоу́лѧ, клѧ́твы рáди г҃нѧ· *(і҆) и҆же посредѣ и҆хъ посредѣ д҃вдомъ и҆ посредѣ (і҆ѡ҆анадáно҇)[21] с҃номъ саоу́лимъ· И҆ поѧ́тъ ц҃рь двꙋ с҃на (и҆ре́сды)[22] дщери а҆и́ѧ, (подло́жници саоу́лѧ). ꙗ҆же родѝ саоу́лꙋ, (и҆рмоні́ѧ)[23], и҆ (мемфивостеа)[24], и҆ е҃, с҃новъ (мелáховы)[25], дще́ре саоу́лѧ, ꙗ҆́же родѝ [е҆здрії҆лі́ю][26], с҃нꙋ (верзеи́лю)[27] (маоу҆лáди)[28]· И҆ дáсть ѧ҆̀ в рꙋки гаваѡ҆нитомъ. и (възведо́ша)[29] ѧ҆̀ нá горꙋ пр҃е г҃мъ. и҆ падо́ша (т҃ꙋ), з҃, (-)[30] вкꙋпѣ. (-)[31] тіи (же) оу҆мро́ша во̀ д҃ни жáтвеныѧ. въ прьвое начáло жáтвы ꙗ҆чме́нѧ· И҆ (възе́мши)[32] (ре́сда)[33] д҃щи (а҆ке́ва)[34] (взѧ̀) вре́тище и҆ постлà (е҆го) себѣ самà на кáмени въ начáло жáтвеное ꙗ҆чме́нѧ. до́ндеже снидо́ша нá нѧ [во́ды б҃жіѧ][35] съ н҃бсе. и҆ не дадѧ́ше пти́цамъ н҃бнымъ (д҃нїю. и҆ ѕвѣ́ремъ зе́мнымъ но́щїю почи́ти на ни́хъ)[36]· И҆ повѣдáша д҃вдꙋ (всѧ) е҆ли́ко сътворѝ (ре́сда)[37] дщѝ а҆и́ѧ по҃ло́жница саоу́лѧ [-][38]· И҆ (ше҃)[39] д҃вдъ и҆ взѧ̀ ко́сти саоу́лѧ. и҆ ко́сти (і҆ѡ҆анадáнѧ)[40] с҃на (саоу́лѧ)[41], ѿ мꙋжъ [-][42] а҆ви́съ галаа҃скихъ. и҆же бѣша оу҆крáли (-)[43] со стѣны̀ ведъсáнѧ. *(повѣ́сившемъ)[44] ѧ҆̀ т҃ꙋ и҆ноплеме́нникомъ. въ д҃нь во́нже поби́ша и҆ноплеме́нницы саоу́ла въ гелвꙋи· И҆ възнесѐ (д҃вдъ) (ко́сти саоу́лѧ ѿтꙋ́дꙋ)[45]. и҆ ко́сти (і҆ѡ҆анадáнѧ)[46] с҃на (саоу́лѧ)[47]. и҆ (събрáвъ)[48] ко́сти (и҆зби́вшихъ)[49]· И҆ погребо́ша ко́сти саоу́лѧ. и҆ ко́сти (и҆ѡ҆анадáнѧ)[50] с҃на е҆го, и҆ (ко́сти всѣ́хъ и҆зби́вшихъ)[51]. въ землѝ веніа҆ми́новѣ. въскрáи гробà ки́сова ѿц҃а е҆го. и҆ сътвори́ша всѧ е҆ли́ко заповѣ́да ц҃рь, и҆ послꙋшá б҃ъ землѧ̀ по си҃· И҆ бысть пáки брáнь въ и҆ноплеме́нницѣхъ съ (і҆и҃льты)[52]. и҆ сни́де д҃вдъ и҆ ѡ҆́троцы е҆го с ни́мъ. и҆ би́шасѧ съ и҆ноплеме́нники (оу҆тр҃ꙋсѧ)[53] д҃вдъ· І҆ е҆свíи (же) и҆же бѣ ѿ внꙋк рафáиновыхъ (оу҆ него́же бѣ)[54] вагà копїѧ е҆го́, т҃, си́кль мѣры мѣ́дѧны и҆ то́и (бѣ) препоꙗ҆́санъ (ѡ҆рꙋжїем свои҇)[55] хотѧ̀ поби́ти д҃вда· И҆ (възвà)[56] и҆̀ (а҆ве́са)[57] с҃нъ сарꙋинъ. (і҆ и҆збáви д҃вда а҆ве́са.) и҆ поразѝ и҆ноплеме́нника и҆ оу҆морѝ и҆̀· (И҆) тогдà клѧ́шасѧ мꙋжи д҃вдви г҃люще. не вни́деши ктомꙋ (нá брань с нами)[58], (да)[59] не оу҆гаси́ши свѣти́льника і҆и҃лева· *И҆ бы́сть по си́хъ (-)[60] брáнь въ (не́де)[61], съ и҆ноплеме́нники. тогдà поразѝ савохѣ́и,

а цр к

а цр ла

а пара к

и҆́же (ѿ а҆со́д)[62] [собра́нныѧ вну́ки гига́нтовы][63]. И҆ бы҃ [паки][64] бра́нь въ [ровѣ][65] съ и҆ноплемє҃нники и҆ порази̇̀ є҆леа҆на́нъ сн҃ъ (а҆лворі́ѧ)[66] (видлеѻ҆́м-скаго)[67]. голі́ада и҆́же ѿ геддеѧ. и҆ дре́во копі́ѧ є҆го (бы́сть вели́ко ѕѣло)[68]. И҆ (бы́сть паки)[69] бра́нь въ ге́дѣ. и҆ бѣ҃ мꙋ́жъ [ѿ мадо́на][70]. и҆ пр́ьсты рꙋ́кꙋ є҆го и҆ (-)[71] но́гꙋ є҆го (по, ѕ҃, пр́ьстъ)[72], (ко́и҆ждо рꙋцѣ и҆ но́ѕѣ. (число́мъ, к҃, и҆ д҃)[73]. и҆ то́и роди́сѧ (ѿ ра́ды)[74]. И҆ (є҆гда) оу҆ничи-жи̇̀ і҆и҃лѧ, (тогда)[75] оу҆би и҆̀ (и҆ѡ҆анада́нъ)[76] сн҃ъ (сафа́евъ)[77] бра́та дв҃два. Четы́ри сі́и роди́шасѧ ѿ вну́къ гига́нтовыхъ (ра́дѣши. въ ге́дѣ)[78], и҆ падо́ша ѿ рꙋ́кꙋ дв҃дꙋ, и҆ ѿ рꙋ́кꙋ ра́бъ є҆го.

Гл҃а, к҃в.

Ψ҃лѡ з҃і

И҆ гл҃а дв҃дъ къ г҃ꙋ словеса̀ пѣ́сни сеѧ̀. во (дн҃ь во́нже)[1] и҆зба́ви и҆̀ г҃ь и҆з рꙋ́ки всѣ́хъ вра҃ є҆го, і и҆з рꙋ́ки саоу́ловы. *И҆ рече г҃ь ка́мень мо́и, (-)[2] оу҆твръже́ніе мое̇, и҆ (сп҃си-тель мо́и)[3] б҃ъ мо́и, храни́тель (бы́сть)[4] мо́и. оу҆пова́ѧ бꙋ́дꙋ на́ (тѧ)[5]. защи҃никъ мо́и и҆ ро́гъ сп҃се́ніа мое́го. застꙋ́пникъ мо́и (-)[6] прибѣ́жище (-)[7] сп҃се́нію мое́мꙋ (и҆) ѿ непра́вды сп҃се́ши мѧ. Хвалѧ́и призовꙋ̀ г҃а, и҆ ѿ вра́гъ мои́хъ сп҃сꙋсѧ. Ꙗ҆́ко ѡ҆дръжа́ша мѧ бол́ѣзни смр҃тныѧ, (и҆) пото́цы беззако́ніа смꙋти́ша мѧ. (И҆) болѣ́зни (а҆́довы)[8] ѡ҆быдо́ша мѧ. вари́ша мѧ (сѣ́ти)[9] смеръ́тныѧ. (И҆) въ скорбъ мою̀ призва́хъ г҃а. и҆ къ б҃ꙋ мое́мꙋ (во́звахъ)[10]. и҆ (оу҆слы́ша)[11] (мѧ) ѿ (ст҃ыѧ) црк҃ви своеѧ гла҃ мо́и. и҆ во́пль мо́и (пр҃е ни́мъ вни́детъ) во оу҆́ши є҆го. И҆ подвижа́сѧ и҆ трепе҃на бы́сть землѧ̀. и҆ ѡ҆снова́ніа (го́ръ)[12] смѧто́шасѧ, и҆ подви́зашасѧ (и҆ трепе́тна бы́сть и҆)[13] прогнѣ́васѧ (на́ нѧ г҃ь)[14] (и҆́хъ). Възы́де ды́мъ гнѣ́вомъ є҆го. и҆ ѻ҆́гнь ѿ (лица̀)[15] є҆го воспламе҃сѧ. (и҆) оу҆́глїе возгорѣ́шасѧ ѿ не́го. (Преклонь)[16] не҃са и҆ сни́де, и҆ примра́къ по҃ нога́ма є҆го. И҆ въсѣ́де на херꙋви́мъ, и҆ ле́тѣ и҆ ꙗ҆ви́сѧ на крылꙋ̀ вѣ́треню. И҆ положи̇̀ тмꙋ̀ за кро́въ свой. (и҆) ѻ҆́крестъ є҆го кро́въ є҆го. те́мна вода̀ (-)[17] во ѻ҆́блацѣхъ а҆е́рныхъ. ѿ сіѧ́ніа пр҃е ни҃ разгорѣ́шасѧ оу҆́глїе ѻ҆гне́нїи. (И҆) возгремѣ́ съ не҃бе г҃ь, и҆ вы́шнїи да҃ гла́съ сво́и. И҆ пꙋ́сти стрѣ́лы и҆ расточи ѧ҆̀. (и҆ блеснꙋ̀) мо́лнїѧ (-)[18] оу҆страши ѧ҆̀. И҆ ꙗ҆ви́шасѧ (и҆сто́чницы)[19] мо҃ртїи. и҆ ѿкры́шасѧ ѻ҆снова́нїѧ вселе́ныѧ, ѿ за-прѣще́нїѧ г҃нѧ. (и҆) ѿ дх҃нове́нїа (дх҃а) гнѣ́ва твое́го. Посла̀ свы́ше и прїѧ́тъ мѧ (и҆) по҃ѧ́тъ мѧ ѿ во́дъ мно́гъ. (І҆) и҆зба́ви мѧ ѿ вра́гъ мои́хъ си́льныхъ, (и҆) ѿ ненави́дѧщи҃ мѧ. ꙗ҆́ко оу҆твръди́шасѧ па́че мене̇. Вари́ша мѧ во дн҃ь

пар1. 20

світильника. **18** *І після цього була війна з чужинцями в Неті. Тоді побив Савохій, що з Асота, зібраних внуків велетнів. **19** І знову була війна з чужинцями в Рові, і побив Елеанан, син Алворія, Вифлеємського Ґоліята, що з Ґеттея, і дерево його списа було дуже великим. **20** І була знову війна в Ґеті. І був чоловік з Мадони, і пальці його рук і його ніг, по 6 пальців на кожній руці і нозі, числом 20 і 4; і він народився від Рафи. **21** І коли він зневажив Ізраїля, тоді його забив Йоанатан, син Сафая, брата Давида. **22** Ці чотири народилися від внуків велетнів Рафи в Ґеті, і впали від рук Давида і від рук його рабів.

Глава 22

1 І сказав Давид до Господа слова цієї пісні в дні, в якому спас його Господь з руки всіх його ворогів і з руки Саула. **2** *І він сказав: Господи, мій камінь, моя твердиня і мій спаситель, **3** мій Бог, він був мені охоронцем. Буду надіятися на тебе. Мій оборонець і ріг мого спасіння, мій заступник, охорона мого спасіння, і спасеш мене від несправедливості. **4** Хвалячи прикличу Господа – і спасуся від моїх ворогів. **5** Бо мене охопили смертні болі і потоки беззаконня засмутили мене. **6** І болі адові оточили мене, випередили мене сіті смерті. **7** І в моїм болі я закликав до Господа, і я закликав до мого Бога, і він мене вислухав від святої своєї церкви, мій голос і мій крик прийде перед нього до його вух. **8** І задрижала, і затремтіла земля, і жахнулися основи гір, і зрушилися, і затремтіли, і на мене розгнівався їхній Господь. **9** Піднявся дим його гнівом, і вогонь запалає з його лиця, і вугілля розгорілося від нього. **10** Прихиливши небеса, і він зійшов, і темрява під його ногами. **11** І сів на херувимах, і полетів, і з'явився на крилах вітру. **12** І поклав темряву, як свій сховок, і довкруги нього його шатро: темна вода в хмарах повітря; **13** від сяйва перед ним загорілося огненне вугілля. **14** І загримів з неба Господь, і вишній дав свій голос, **15** і випустив стріли, і розсіяв їх, і блиснув блискавкою – перелякав їх. **16** І відкрилися джерела моря, і відкрилися основи вселенної від господньої погрози і від подиху духу твого гніву. **17** Послав згори і взяв мене, і витягнув мене з численних вод. **18** І спас мене від моїх сильних ворогів і від тих, що мене ненавидять, бо скріпилися понад

пс. 17

мене. **19** Випередили мене в дні мого болю, і Господь був тим, хто мене підняв **20** і вивів мене на широчінь, спас мене, бо мене вподобав. **21** І віддав мені Господь за моєю праведністю, і за чистотою моїх рук Він винагородив мене. **22** Бо я зберіг господні дороги і не відступив безбожно від мого Бога. **23** Бо всі його суди є переді мною, і його оправдання не відступили від мене. **24** І буду невинним з ним, і обережуся від мого беззаконня. **25** І мені Господь віддасть за моєю праведністю і за чистотою моїх рук перед його очима. **26** З праведними – будеш праведним і з невинним мужем – будеш невинним. **27** І з вибраним – будеш вибраним і з розбещеним – будеш розбещеним. **28** Народ же покірний спасеш і присмириш очі гордих. **29** Бо ти просвічуєш мій світильник, Господи, Боже мій, просвічуєш мою темряву. **30** Бо тобою спасуся від біди, і в моїм Бозі перелізу через стіну. **31** Сильні і непорочні його дороги; господнє слово розпечене, воно є охоронцем всім, що надіються на нього. **32** Бо хто Бог, за винятком нашого Бога, чи хто творець, за винятком нашого Господа. **33** Сильний Бог, що держить мене силою і поклав мені невинну дорогу. **34** Він кладе мої ноги, як у оленя, і ставить мене на високих. **35** Навчає мої руки на бій, вкладає мідяний лук в мою руку. **36** І Ти дав мені оборону спасіння, і твоє нагадування виправить мене, навчить мене вповні. **37** Ти поширив мої стопи піді мною, і не похитнуться мої голінки. **38** І прожену моїх ворогів, і дожену їх, і не повернуся, доки не будуть викінчені. **39** Знищу їх, і не встояться, і впадуть під моїми ногами. **40** Підперезав Ти мене силою на бій, і зігнув Ти під мене всіх, що повстають на мене. **41** І Ти дав мені хребет моїх ворогів, Ти вбив тих, що мене ненавидять. **42** Закричали – і не було рятівника, закликали до Господа – і не вислухав їх. **43** І стер їх, як порох землі, і розбив їх, як грудки по дорозі. **44** Він визволив мене від нарікання мого народу. І Ти поставиш мене в голови народів, і народ, якого я не знав, мені послужив, **45** і на слух вуха мене послухали. **46** Чужі сини мені збрехали, сини чужі постаріли і стали кульгавими від своїх стежок. **47** Живий Господь і благословенний Бог, і піднесеться Бог мій, спаситель мій. **48** Сильний Господь, що дає і мені помсту, і приводить народи під мене, **49** і вирвав мене від моїх ворогів, і піднесеш мене від тих, що повстають проти мене, і Він визволив мене від неправедного мужа. **50** *Через це

рим. 15

печа́ли моеа̀ и҆ бы́сть гь҃ податель мо́и· И҆ възведе мѧ̂ на широтꙋ̀ (-)[20] и҆зба́ви мѧ̂, ꙗ҆́ко вохоте̑ мѧ̂· И҆ возда́сть мѝ гь҃ по пра́вдѣ мое́й (и҆) по чистотѣ̀ рꙋ́кꙋ мое́ю възда́сть мѝ· Ꙗ҆́ко съхрани́хъ пꙋтѝ гн҃ѧ. и҆ не нечествова́хъ ѿ бг҃а моего· Ꙗ҆́ко всѧ̀ сꙋди̑ е҆го пре́до мно́ю (сꙋть) и҆ ѡ҆правда́ніѧ е҆го не ѿстꙋпи́ш ѿ [ме́не][21]· И҆ бꙋ́дꙋ непоро́ченъ с ни̑мъ, и҆ съхранюсѧ ѿ безако́ніа моего· И҆ возда́сть мѝ гь҃ по пра́вдѣ мое́й, и҆ по чистотѣ̀ рꙋ́кꙋ мое́ю пре́д ѻ҆чи́ма е҆го· Съ (прпⷣбными)[22] прпⷣбнъ бꙋ́деши и҆ съ мꙋже́мъ непови́ннымъ непови́ненъ бꙋ́деши· И҆ съ и҆збра́ннымъ и҆збра́нъ бꙋ́деши. и҆ со стропти́вымъ развра́тишисѧ· (-)[23] лю́ди (же) смире́ныѧ спасе́ши. и҆ ѻ҆́чи го́рдыхъ смири́ши· Ꙗ҆́ко ты̀ [просвѣща́еши свѣти́лникъ][24] мо́й гд҇и, (бж҃е мо́й просвѣща́еши)[25] тмꙋ̀ мою̀· Ꙗ҆́ко тобо́ю (и҆зба́влюсѧ ѿ напа́сти)[26]. и҆ ѡ҆ бз҃ѣ мое́мъ прелѣзꙋ стѣнꙋ· Крѣ́пкіи (и҆) непоро́чны (пꙋти̑)[27] е҆го. гл҃ъ гн҃ь [-][28] раж́женъ, защи́тникъ е҆сть всѣ̑хъ ѹ҆пова́ющихъ на́нь· [Ꙗ҆́ко][29] кто̀ [бг҃ъ][30] ра́звѣ (бг҃а на́шего)[31]. (лѝ)[32] кто̀ тво́рецъ (-)[33] ра́звѣ (гд҇а на́шего)[34]· Крѣ́покъ (бг҃ъ) ѡ҆бдержа́й мѧ̂ си́лою, и҆ положѝ непоро́ченъ пꙋ́ть мо́й· Полага́ѧ но́зѣ мои̑ ꙗ҆́ко е҆́лени. и҆ на высо́кихъ поставлѧ́ѧ мѧ̂· Наѹча́ѧ рꙋ́цѣ мои̑ на̀ бра́нь. (-)[35] полага́ѧ лꙋ́къ мѣ́данъ мы́шцы мое́й· И҆ да́лъ мѝ е҆си защище́ніе сп҃нію (-)[36]. и҆ наказа́ніе твоѐ (и҆спра́витъ)[37] мѧ̂. (наѹчи́тъ мѧ̂ до конца̀)· [Ра́ширилъ е҆си][38] стопы̀ моѧ̀ подо мно́ю. и҆ не позыбле́тасѧ го́лени мо́и· (И҆) поженꙋ̀ враги̑ моѧ̀ и҆ постигнꙋ̀ ѧ҆̀. и҆ не возвращꙋсѧ до́ндеже (скончаю́сѧ)[39]· (-)[40] Сокрꙋшꙋ̀ ѧ҆̀ и҆ не и҆́мꙋть постоѧ́ти, и҆ падꙋ́тъ по́дъ нога́ма мои́ма· (Препоѧ́салъ)[41] мѧ е҆си си́лою на̀ бра́нь (и҆) (въспѧ́лъ е҆си)[42] (всѧ) воста́ющаѧ на̀ мѧ по́дъ мѧ̂· И҆ враги̑ мои̑ да́лъ мѝ е҆си хребе́тъ. (и҆) ненави́дѧщаѧ мѧ̂ (-)[43] ѹ҆мрътви́лъ е҆си· (Возва́ша)[44] и҆ не (бѣ̀)[45] (сп҃са́ющаго)[46], (возва́ша) ко гд҇ꙋ, и҆ не ѹ҆слы́ша и҆́хъ· И҆ ѿѧ́тъ ѧ҆̀ ꙗ҆́ко пра́хъ зе́мный. (и҆) ꙗ҆́ко бе́рніе по пꙋтѝ и҆стонча̀ ѧ҆̀· (-)[47] И҆зба́ви мѧ̂ ѿ [прерѣка́ніа людіи мои́хъ][48]. (и҆) поста́виши мѧ̂ въ главꙋ̀ ꙗ҆зы́кѡвъ (и҆) лю́діе и҆̀же не зна́хъ рабо́таша мѝ. (и҆) (во слꙋ́хъ ѹ҆́ха ѹ҆слы́шаша мѧ̂· Сн҃ове тꙋ́ждіи солга́ша мѝ)[49], сн҃ове тꙋ́ждіи (ѡ҆бѣ́шаша)[50] и҆ (ѡ҆хромо́ша ѿ сте́зь свои́хъ)[51]· Жи́въ гь҃ и҆ бл҃гове́нъ (бг҃ъ)[52]. и҆ вознесе́сѧ бг҃ъ мо́и [сп҃съ][53] мо́и крѣ́пкіи гь҃ да́ѧ (и҆) ме́сть мнѣ̀. (и҆) приводѧ̀ лю́ди по́дъ мѧ̂. и҆ взѧ́лъ мѧ̂ ѿ вра́гъ мои́хъ. и҆ на воста́ющаѧ на̀ мѧ вознесе́ши мѧ̂ (и҆) ѿ мꙋ́жа непра́веднаго и҆зба́ви мѧ̂· *Сего̀ ра́ди и҆сповѣ́мсѧ тебѣ̀ (въ ꙗ҆зы́цѣхъ гд҇и)[54]. і҆ и҆́мени твое́мꙋ воспою̀· (възве-

кри гі

личаю)[55] спⷭ҇еніе (црⷭ҇ево)[56], и творѧи млⷭ҇ть хⷭ҇ꙋ своемꙋ двⷣви, и сѣмени его до вѣка·

Глⷡ҇а, кг҃·

С(іи)[1] словеса двⷣва послѣднїи, вѣрⷩ҇ъ двⷣдъ снⷭ҇ъ іессеѡⷡ҇. и вѣрⷩ҇ъ мꙋжъ, егоⷤ҇ воставѝ (-)[2] хⷭ҇а ѿ бⷢ҇а іаковлѧ и блⷢ҇голѣпнⷩ҇ ѱалⷨ҇никъ іилⷭ҇евъ. (и) дхⷭ҇ъ гнⷭ҇ь (во мнѣ глⷡ҇а)[3] и слово его на ѧзыцѣ моемⷨ҇· Глетъ бⷢ҇ъ іилⷭ҇евъ мнѣ. глⷡ҇а хранитель іилⷭ҇евъ притчꙋ рекїи во (чл҃цѣхъ)[4] како оудръжите стрⷯ҇а бж҃їи (ѧко во свѣтѣ бж҃їи)[5] заоутра (и) взыде слнⷰ҇е оутро (и) не (померчеⷮ҇)[6] ѿ сїанїа. (-)[7] ѧко ѿ (горы пажитныѧ)[8] ѿ землѧ̀. не тако бо доⷨ҇ мои съ крѣпостїю. завѣтъ бо вѣчныи положѝ ми, оуготованъ во всѧко время сохранⷩ҇. ѧко все спⷭ҇еніе моѐ. и все хотеніе (моѐ ѡ гⷭ҇ѣ)· Ѧко не имать прозѧбнꙋти безаконⷩ҇ыи. ѧко тернъ изострⷩ҇е, (и) вси сїѝ. ѧко не (въстергнⷩ҇ꙋсѧ рꙋками)[9] ниже мꙋжⷭ҇ трꙋдисѧ в нихⷯ҇. и множество желѣза и древа ѿ копїа (-)[10] огнⷨ҇е (погꙋⷭ҇тсѧ, и попалѧⷭ҇тсѧ)[11] срамотою своею· *Сїи имена̀ силныⷯ҇ двⷣвыⷯ҇ ієвосдеи хананеанинⷩ҇ кнѧⷥ҇ третїи есть. (и) адинонⷩ҇ (неѡⷭ҇)[12], (и) сеи обнажѝ (копїе)[13] своѐ, на и, соⷮ҇ (воинⷩ҇ и побѣди въскорѣ)[14]· И по немⷨ҇ (е-лїазаръ)[15] снⷭ҇ъ ѿца брата его [-][16] въ треⷯ҇ сил-ныⷯ҇ сеи бѣ съ двⷣдомⷨ҇ в (сиране)[17] (-)[18] внегда̀ поносити иⷯ҇ иноплеменникоⷨ҇. [і иноплеменницы][19] собрашасѧ тꙋ на брань. і изыидоша (мꙋжи іилⷭ҇ви)[20] [противꙋ лицꙋ̀ ихъ][21]· [И][22] тои воста̀. и би̇ иноплеменⷩ҇ники, доⷩ҇деже оутрꙋдисѧ рꙋка̀ е-го, и прильпѐ рꙋка̀ его к мечꙋ̀. и сътворѝ гⷭ҇ь спⷭ҇нїе велико въ (тои днⷭ҇ь)[23]. (иже)[24] людїе об-ратишасѧ въ слѣдⷣ его, токмо совлачати· И по немⷨ҇ самаїа снⷭ҇ъ (асаина арꙋкенскаго)[25]. і (иноплеменⷩ҇ницы собрашасѧ)[26] въ дирїю. и бѣ тꙋ часть села̀ исполнь лѧща. и людїе бѣжаша ѿ лица̀ иноплеменникъ· *И (събрашасѧ)[27] посредѣ части, и браниша его. і избѝ иноплеменникы. и сътворѝ гⷭ҇ь спⷭ҇еніе велико (въ тои днⷭ҇ь)· И сни-доша три ѿ тридесѧⷮ҇ (кнѧзеи), и прїидоша въ (жатвꙋ)[28]. къ двⷣдꙋ въ вертепъ (ѿдалам-скъ)[29]. и чинове иноплеменникъ, внидоша во оудоль (радаиньскꙋю)[30]· И двⷣдъ тогда̀ (бѣ) въ обдеръжанїи, и стаⷩ҇ (бѣ) иноплеменническъ (-)[31] въ (видлеомѣ)[32]· И вожажда̀ двⷣдъ, и рече ктоⷨ҇ (мѧ имать напоити)[33] ѿ воды̀ рова, и-же въ видлеомѣ при вратѣхъ. станъ же (бѣ) (тогда̀ иноплеменическъ)[34] въ (видлео-ме)[35], и (разгнаша)[36] (силнїи трїе)[37], ополченїе

визнаватимуся тобі між народами, Господи, і співатиму твоєму імені, **51** звеличуватиму спасіння царя, і він чинить милосердя своєму христові Давидові і його насінню навіки.

Глава 23

1 Це останні слова Давида: Вірний Давид, син Єссея, і вірний чоловік, якого поставив христом від Бога Якова, і прекрасний ізраїльський псалмоспівець; **2** і Дух Господній в мені заговорив і його слово на моєму язику. **3** Говорить мені Бог Ізраїля, сказав сторож Ізраїля притчу, що говорить: Як в людях скріпите страх Божий, **4** наче в божому світлі вранці і зійде сонце, і ранок не затьмариться від світіння і з гори родючої, з землі. **5** Не так бо мій дім з силою. Бо вічний завіт поклав мені, приготований, збережений в усякому часі, бо все моє спасіння і все моє бажання в Господі. Адже не проросте беззаконний. **6** Так як вигострена тернина, і ці всі, бо не вирвані будуть руками, **7** ані муж не потрудиться в них; і множество заліза і дерева від списа в вогні будуть спалені, і будуть спалені своїм соромом. **8** *Це імена сильних Давида: Євостей – ханеянин, він володар третини, і Адиноннеос, і цей витягнув свій спис проти 8 сот вояків і швидко переміг. **9** І після нього Еліазар, син його батькового брата, між трьома сильними. Цей був з Давидом в Сирані, коли їх гнобили чужинці, і чужинці зібралися там на бій, і вийшли ізраїльські мужі назустріч їх лицям. **10** І той встав і бив чужинців, аж доки не змучилася його рука, і прилипла його рука до меча; і Господь вчинив велике спасіння у тому дні, в якому народ повернувся вслід за ним, тільки, щоб грабувати. **11** І після нього – Самая, син Асаїна арукейського. І чужинці зібралися до Тирії, і там була частина поля повна сочевиці, і народ втік від лиця чужинців. **12** *І зібралися посеред частини, і обороняли її, і він вигубив чужинців, і Господь вчинив велике спасіння в тому дні. **13** І прийшли три з тридцятьох князів, і прийшли в жнива до Давида до Отдаламської печери, і полки чужинців ввійшли в Рафаїнську долину. **14** І Давид тоді був в околиці, і табір чужинців був у Вифлеємі. **15** І зажадав Давид, і сказав: Хто мене напоїть водою з ставу, що в Вифлеємі, в брамі? Табір же чужинців тоді був у Вифлеємі. **16** І сильні три розігнали табір чужинців і набрали води з вифлеємського ставу, що при брамі, і взявши, прийшли до Давида, і він не забажав її пити і помолився Господеві. **17** І сказав: Ми-

а҃ пара҃ а҃і — пар1. 11

а҃ пара҃ а҃і — пар1. 11

лосердя це вчинив мені Господь. Чи ж питиму я кров мужів, що пішли в їхніх душах? І не забажав її пити. Це вчинили три мужі сильні. **18** І Авеса, брат Йоава, син Саруї, цей був князем над третьою частиною, цей же підняв свою зброю проти 300 мужів, щоб зранити, і йому ім'я є між трьома. **19** І з тих трьох славний, і став їм за вождя, і до цих трьох до тричі не прийшов. **20** І Ванея, син Йотдая, муж той з Кавесаїла, з численними ділами. І він побив двох синів Аріїла Моавського. І він прийшов, і побив лева посеред ями у сніжний день. **21** І він побив чоловіка-єгиптянина, гарного мужа; в руці ж єгиптянина був спис, наче стовп, і він зійшов до нього з палицею, і видер списа з руки єгиптянина, і його вбив його ж списом. **22** Це вчинив Ванеас, син Йодая, і йому ім'я між трьома сильними. **23** І він був над ними 30 славний, і до трьох не прийшов. І Давид поставив його над сторожею, щоб його слухали. **24** Й імена сильних царя Давида: Асаїл, брат Йоава – цей між тридцятьма, Елеанан, син свого, батькового брата з Вифлеєму. **25** Семов Ародіїн, Хелис з Елодотнсіки. **26** Іїра, син з Киса атекоїтського, **27** Авієзер Анатотський, Савухей, що з Асотита, **28** Елоон Алонитський, Мовей, що з Ітаетотити. **29** Ели, син Ваана, що з Нетофатит, Етти, син Аривана з Ґаваона, синів Веніямина. **30** Ванеас Фаратонитський, Урій з Налалигея. **31** Аріїл, син Аварута, Азаор Варсамитський. **32** Еліас, син лавонитський, Васей Гонитський, Йоатан, **33** син Самана Аротитського, Ахіян, син Аретаїна Аратурського. **34** Елифалат, син Маахіява. Еліяв, син Ахітофеля Ґелоонитського. **35** Асарій Кармильський. Туурем, син Асви. **36** Іґала, син Яфала. І Ваай, син Аґарія. **37** Елих Амманітський. Хелорій Виротійський, що ніс зброю Йоава, сина Саруя. **38** Ірас Еттерський. Ґарив Еферійський **39** і Урія з Ґетейськ. І всіх 30 і сім.

Глава 24

пар1. 21

1 І Господь додав, щоб гнів розгорівся в Ізраїлі, *і підбурив в них Давида, кажучи: Пішовши і почисли Ізраїля *і* Юду. **2** І сказав цар до Йоава, князя старшини, що з ним: Іди тепер в усі ізраїльські племена і Юду, від Дана

и҆нопле́менникъ, и҆ почерпъша воды̀ ѿ рова (видле́ѡ́скаго)[38] є҆́же оу҆ вра҃, и҆ (възе́мше)[39] прї и҆до́ша къ дв҃дꙋ, и҆ не хотѧ́ше пи́ти є҆ѧ̀, и҆ (помоли́сѧ)[40] г҃ꙋ. И҆ рече м҃лть ми̂ г҃ь (сътворѝ сї ю)[41], кро́вь ли (є҆е) мꙋ́жъ ше҃шїи҃ въ д҃ша и҆́хъ пи́ти и҆́мамъ а҆́зъ, и҆ не хотѧ́ше пи́ти є҆ѧ̀, є҆и сотвори́ша три си́лнї и мꙋжи. И҆ (а҆ве́са)[42] бра́тъ і҆ѡ҆а́вль сн҃а сарꙋ́и́на, се́и҆ (бѣ҃) кнѧ́зь (на҃ третї ею ча́стї ю)[43], (-)[44] сї и (же) въздви́же (ѻ҆рꙋжї е)[45] своѐ на т҃, (мꙋ́жъ оу҆ꙗ҆зви́ти)[46], и҆ томꙋ̀ и҆́мѧ (є҆сть) въ тре́хъ. И҆ ѿ трї и тѣ́хъ сла́вныи, и҆ бы́сть имъ (вла́сте́льство)[47], и҆ (но) до трї е҃ (си́хъ до три́жды) не до́иде. И҆ ванѣѧ́ сн҃ъ (и҆ѡ҆да́е)[48], м҃ꙋ то́и мно́г въ дѣ́лѣ ѿ (кавасаи́ла)[49], и҆ то́и побѝ два̀ сн҃а а҆рї и́ла моа́вскаго и҆ то́и сни́де и҆ побѝ льва̀ по́срєдѣ рова в҃ дн҃ь снѣ́же. (И҆) то́и побѝ мꙋ́жа є҆гѷптѧнина мꙋ́жа кра́сна в҃ рꙋ́кꙋ же є҆гѷптѧнина (бѣ҃) ко́пї е ꙗ҆́ко (сто́лпъ)[50], и҆ сни́де к немꙋ̀ с па́лицею, і҆ и҆сто́рже ко́пї е и҆з рꙋ́кꙋ є҆гѷптѧнина, и҆ оу҆бѝ и҆ ѻ҆рꙋжї емъ є҆го. Сї ѧ сътворѝ (вани҆є҆а́съ)[51] сн҃ъ і҆ѡ҆да́євъ, и҆ томꙋ̀ и҆́мѧ въ тре҃ си́лныхъ. (И҆ бы́сть на҃ ѻ҆ны̀, л҃, сла́вныхъ)[52], (н҃о)[53] къ тре́мъ не прї и́де, и҆ постави (-)[54] дв҃дъ (на҃ стра́жꙋ)[55] послꙋ́шати є҆го. І҆ (-)[56] и҆мена̀ си́лны҃ дв҃да ц҃рѧ, а҆саи́ль бра́тъ і҆ѡ҆а́вль, сї и въ тре́хъ десѧти́хъ є҆леа҆на́нъ сн҃ъ [-][57] ѻ҆ц҃а бра́та своє҆го (ѿ видлео́ма)[58]. (Семо́въ а҆родї и́нъ)[59] [-][60], (хели́съ ѿ є҆лодо́днъсї ки)[61]. (І҆и́ра)[62] сн҃ъ (ѿ ки́са, а҆декоитъскаго)[63], а҆вї е́зеръ а҆на́дод́скї и, [савꙋхе́и и҆́же ѿ а҆соди́ты][64], (є҆лоѻ҆́нъ)[65] [а҆лони́тъскї и][66]. (мове́и и҆́же ѿ и҆да҆є҆тоди́ты)[67]. (Є҆ли)[68] сн҃ъ ваа́нь, и҆́же ѿ нетофа́дитъ. є҆́дди, сн҃ъ (а҆рива́нъ)[69] ѿ (гаваѻ҆́ны)[70] сн҃о вені а́минъ. (Вани҆є҆а́съ)[71], фарадони҃скї и оу҆рї и, ѿ (налалигеа)[72]. (А҆рї и҃)[73], сн҃ъ (а҆варꙋдовъ)[74]. (а҆заѻ҆́ръ)[75], варсами҃скї и. Є҆лї а́са, (сн҃ъ лавони҃скї и)[76]. [васе́и, гони́тъ скї и][77]. (І҆ѡ҆а҆да́нъ)[78]. [Сн҃ъ][79] (сама́на)[80] [а҆рори́тъскаго][81]. а҆хї а́нъ сн҃ъ (а҆ретаи́нъ)[82]. [а҆радꙋ́ръскаго][83]. (Є҆лифала́дъ)[84], сн҃ъ (-)[85] (маа҆хї а́вль)[86]. Є҆лї а́въ, сн҃ъ а҆хитофе́ль (гелоѻ҆́ни҃скаго)[87]. а҆са́рѣи, карми́лъскї и. [тꙋоу҆ре́мъ][88], [сн҃ъ а҆́свы][89]. (И҆га́ла)[90], сн҃ъ (и҆а҆фа҃)[91]. (и҆ ваа́и)[92] сн҃ъ, [а҆гарї инъ][93]. (є҆́лї а҆мани́тъскї и)[94]. (Хелорѣ́и)[95] виродї искї и носѧ́и ѻ҆рꙋжї е і҆ѡ҆а́вле, сн҃а сарꙋи́на. И҆ра́съ (є҆дде́ръскї и)[96]. гари́въ (є҆ферѣ́искї и)[97]. (и҆) оу҆рї ѧ, (ѿ геде́нскї и)[98]. (и҆) всѣ́хъ, л҃, и҆ се҃мь.

Гл҃а, к҃д.

И приложѝ гнѣ́въ г҃ь, разгорѣ́тисѧ въ і҆и҃ли. *И҆ подви́же (в ни́хъ дв҃да)[1] гл҃ѧ. ше҃ (и҆) сочтѝ і҆и҃лѧ (-)[2] і҆оу́дꙋ. И҆ ре҃ (дв҃дъ)[3] къ і҆ѡ҆а́вꙋ, кнѧ́зю (старѣ́йшемꙋ)[4] и҆́же с ни́мъ. И҆дѝ н҃нѣ въ всѧ̀ колѣ́на і҆и҃лева (і҆ и҆оу́дина). ѿ да́на (да́же и҆)[5] до верса́вї ѧ. и҆ сочтѝ лю́ди. и҆ да

а҃ пара҃ к҃а

оувѣмъ число людемъ. И рече іоавъ къ црю (-)[6] да приложитъ гь бъ твои къ людемъ (твоимъ). ꙗкоже са имъ [-][7] сторицею сугубъ оумножити. и очи господина моего цра видѣти, и господинъ мои црь почто помышлаетъ о словеси се. И оукрѣпи слово (црь)[8] къ іоаву, и къ кнаѕемъ (силны)[9]. і изыде іоавъ, и кназі крѣпости пре цра, сочести люди ійлевы. И преидоша іорда, и внидоша въ ароиръ, съ одесную града, иже посредѣ дебри гадіи, и еліезеръ. И пріидоша в галааду, и въ землю давасонъ. [и въ донъ. и въ][10] (дасу)[11]. и внидоста въ данидалъ. [-][12] и обидоста до сидона. И (потомъ) пріидоста въ маѱа тиру, и въ веа грады (гевуины)[13]. и въ хананеины. і идоста на югъ іуды, (и) въ вирсавію. И обыидоста всю землю, и пріидоста (въ іерлимъ. скончавше (і ю)[14], мцъ, и к ма днии)[15]. И дасть іоавъ число сочтеныхъ людіи црю. и бѣ ійла (числомъ). и. сотъ тысащъ мужъ силныхъ держащихъ (оружіе)[16]. и мужъ іудинъ. пать сотъ тысащъ мужъ борецъ. І (оубоаса)[17] срце двдво (-)[18]. по (числу)[19] людіи и рече двдъ къ гу съгрѣшихъ ѕѣло сътворихъ [глъ сеи][20]. *[И][21] нне ги ѡими ѕлобу раба своего ꙗко осуетѣх ѕѣло. И въста двдъ заоутра и слово гне бысть къ гааду прорку (въ снѣ)[22] гла. (Шедъ)[23] гли къ двду (-)[24] тако глетъ гь. трое азъ (реку тебѣ)[25] і (изберешии)[26] едино ѡ нихъ. и сътворю ти. И вниде гадъ къ двду і исповѣда ему (гла)[27]. избере самъ себе быти (что хощеши)[28]. пріидутъ (-)[29] г, лѣта гладъ на землю твою или г, мцы бѣгати (-)[30] пре враги твоими и будутъ гонаще та или (г, дни смерти въ земли твоеи быти)[31]. нне оубо разумѣи и вижд что ѡвѣщаю пославшему ма (-)[32]. И рече двдъ къ гаду. тѣсно ми ѡвсюду (-)[33] есть [трое се][34]. *да впаду въ руцѣ гни. ꙗко многи (суть) щедроты его ѕѣло. в руцѣ же члчи да не впаду. і избра себѣ двдъ самъ смерть. и днie жатвеніи пшеницы. И да гь [смерть въ ійли][35]. ѡ оутра до часа обѣднего и начаса ꙗзва (быти) въ людехъ. и оумроша ѡ людіи (гнихъ) ѡ дана и до версавіа, о, мужъ. И простре аггелъ бжіи руку свою въ іерлимъ расточити а, и (не преклони)[36] гь на ѕлобу. и рече аггелу расточающему люди. довлѣетъ ти нне ѡими руку твою. и аггелъ гнь бѣ (стоа) пре гумномъ (орнѣа)[37] (іевусеева)[38]. *И рече двдъ къ гу внегда видѣ аггела биюща люди.

і аж до Вирсавії, і почисли народ, і хай взнаю число народу. **3** І сказав Йоав цареві: Хай Господь Бог твій додасть до твого народу так, щоб вони помножилися в стократ і очі мого пана царя побачили. І мій пан цар навіщо роздумує про це слово? **4** І перемогло слово царя перед Йоавом і перед сильними князями. І вийшов Йоав і князі сили перед царем почислити ізраїльський народ. **5** І вони перейшли Йордан і пішли до Ароіра, з правої сторони міста, що посеред долини Ґадій і Еліезер. **6** І пішли до Ґалаада, і до землі Тавасона, і в Тон, і в Дасу, і пішли до Данідани, і обійшли до Сідона. **7** І потім пішли до Мапсара Тирського, і до всіх міст Гевуїни, і до Хананеїни, і пішли на південь Юди, і до Вирсавії. **8** І обійшли всю землю, і прийшли до Єрусалиму, коли закінчилося 10 місяців і 20 днів. **9** І Йоав дав цареві число почислених людей, й Ізраїль був числом 8 сот тисяч мужів сили, що носять зброю. І мужів Юди – п'ятьсот тисяч бойових мужів. **10** І злякалося серце Давида після почислення народу, і сказав Давид до Господа: Я дуже згрішив *тим, що* вчинив я це слово. *І тепер, Господи, відніми злобу твого раба, бо я дуже здурів. **11** І встав Давид вранці, і Господнє слово було до Ґаада, пророка, в сні, кажучи: **12** Пішовши, заговори до Давида: Так каже Господь: Три *речі* я тобі говорю, і вибереш одне з них, і вчиню тобі. **13** І ввійшов Ґад до Давида, і сповістив йому, кажучи: Вибери сам собі, щоб сталося, що хочеш. Прийдуть 3 роки голоду на твою землю, або 3 місяці втечі перед твоїми ворогами, і будуть тебе переслідувати, або 3 дні в твоїй землі буде смерть. Тепер, отже, знай і гляди, що відповім Тому, що мене послав. **14** І сказав Давид до Ґада: Тісно є мені звідусюди *через* ці три *речі*. *Хай впаду в господні руки, бо дуже велике є його милосердя, хай же не впаду до людських рук. І Давид сам собі вибрав смерть. **15** І *це* дні жнив пшениці. І дав Господь смерть в Ізраїлі від ранку до обідньої години, і почалася смертність в народі, і померли з господнього народу від Дана і до Вирсавії 70000 мужів. **16** І божий ангел простягнув свою руку проти Єрусалиму, щоб його знищити, і Господь не схилився на зло і сказав ангелові, що нищив народ: Досить тобі тепер, забери твою руку. І господній ангел стояв перед током Орнія Євусея. **17** *І сказав Давид до Господа, коли побачив ангела, що вигублював народ, і сказав: Я є той, хто згрішив, я є

Маргінальні примітки: а крн ка; сира в; д ездра з — пар1. 21; сир. 2; ез3. 7

пастир, що зло вчинив, а що вчинили ці вівці? Хай тепер буде на мені твоя рука і на домі мого батька. **18** І прийшов Ґад до Давида в тому дні, і сказав йому: Піди *і постав Богові жертовник на тоці Орнія Євусея. **19** І пішов Давид за словом Ґада, пророка, так як йому заповів Господь. **20** І схилився Орній і побачив царя і його слуг, що йшли за ним, і вийшов Орна і поклонився цареві, впавши на своє лице до землі. **21** І сказав Орна: Що це, що прийшов пан мій цар до свого раба? І сказав йому Давид: Я прийшов купити у тебе тік, щоб збудувати божий жертовник, щоб і спинилася смертність народу. **22** І сказав Орна до Давида: Хай пан мій цар візьме і збудує Господеві Богові те, що добре в його очах. Ось воли на цілопалення і колеса, і посуд волів на дерево. **23** Все дав Орна цареві, і сказав Орна до царя: Господь Бог твій хай тебе поблагословить. **24** І сказав цар: Принесу Господеві Богові моєму в заміну, і не принесу цілопалення даром. І купив Давид тік і волів за 50 сиклів срібла, **25** і Давид збудував жертовник Богові на тоці, і приніс цілопалення і мирне. І Господь вислухав землю, і забрано смертність з Ізраїля.

пар1. 21
пар2. 3

И рече (-)[39] азъ есмь (съгрешивый)[40]. (-)[41] азъ есмь пастырь (зло сътворивый)[42]. (а)[43] сія овца что сотвориша. буди нынѣ рука твоя на мнѣ, и на домъ отца моего. И пріиде гадъ къ двду въ день той. и рече ему възыиди. *и постави (богу)[44] олтарь въ гумнѣ (орнѣа іевусеина)[45]. И възыиде двдъ по глу гада [пррка][46]. имъже образомъ заповѣда ему гь. И преклонся (орнїи)[47] и видѣ цря и отроки его въсходяща выше его. і изыиде орна. и поклонися црю (падъ) на лицы своемъ на землю. И рече орна. что се яко пріиде господинъ мой црь къ рабу своему. и рече (ему) двдъ купити оу тебе гумно (пріидохъ). въ созданїе олтаря (бжїя)[48]. да и престанетъ язва от людїи. И рече орна къ двду. да пріиметъ и възнесетъ господинъ мой црь. гу (бу) благое пред очима своима. се волове въ всясъжигаемая. и колеса и сосуди. воловъ на дрова. вся дасть орна црю. и рече орна къ црю, гь бгъ твой да блвитъ тя. И рече црь (-)[49] въ премѣненїи (възнесу) (гу бу моему. и не вознесу всесожигаемыхъ туне)[50]. И купи двдъ гумно и волы. за (н, сикль сребра)[51], и созижде [-][52] двдъ олтарь (бу)[53] (на гумнѣ). и възнесе всясожигаемая. и мирная. (-)[54] и послуша гь земля, и (отятъ язву)[55] от іиля.

а пара іка
в пара г

Кінець 2-ї Книги Царств.
Має в собі 24 глави.

Конецъ в книгъ црствъ,
имать в себѣ, глав, кд.

ТРЕТЯ КНИГА ЦАРСТВ ГЛАВА 1

Третіе книги царствъ глава а

1 І цар Давид був постарівся і пройшов свої дні, і зодягали його численною одіжжю, і він не зогрівався. **2** І сказали йому раби: Пошукаємо нашому панові цареві молоду дівчину, і вона служитиме цареві, і буде його гріти, і хай спить з ним, і зігріє нашого пана царя. **3** І пошукали молоду, гарну дівчину в усіх околицях Ізраїля, і знайшли Ависану, сумайтянку, і привели її до царя. **4** І молода дівчина була дуже гарна на вид, і гріла царя, і служила

И црь двдъ (бысть) состарѣвъся. (и) преше дни своя. и одѣвахуи ризами (многими). и не съгрѣвашеся. И рѣша отроцы ему (да поищемъ)[2] господину (своему)[3] црю. дѣвица оуныи и престанетъ цреви. и будетъ (грѣющи его)[4], и да лежитъ с нимъ, и съгрѣетъ господина нашего цря. И възыскаша оунотка добры въ всемъ предѣли іилевѣ. и обрѣтоша (ависану сумайтаныню)[5]. и приведоша я къ црю. И (бѣ) юнотка добра (видѣнї-

ємъ)[6] ѕѣло. и бысть грѣющи цр҃я, и служащи єму. (-)[7] цр҃ь (же) не познаше ея. И (посе҃) адонїя сн҃ъ (асгидовъ)[8] понесъся гл҃я азъ имамъ црствовати. и сътвори себѣ колесница и коня, и н҃, мужъ иже хождаху пре҃ нимъ. И не (остави)[9] єго ѿцъ єго никогдаже гл҃я почто се ты (тако) твориши. и (бѣ) той красенъ зракомъ ѕѣло. и того родилъ по (авесоломѣ)[10]. И бѣша совѣти єго съ їоавомъ сн҃омъ саруиасовымъ. и съ (вїадаромъ)[11] їереомъ. и помагаху въ слѣ адонїя. (-)[12] Садок (же) їереи. и ванѣя сн҃ъ (иоанаданїинъ)[13]. и наданъ прркъ, и (семеинъ)[14] и [рисїи][15] и (сн҃ове) силнїи, двдвѣ не бѣша по адонїи. И жряше адонїя овца и телца и агнеца. при камени зоеледѣ. иже (облежаше оустїе)[16] кладяѕю рогиля. и призва всю братїю свою, [сн҃ы црвы][17]. и вся мужа їудовы отроки црвы. (-)[18] надана (же) прка и ванея. и (вся) силнїи. и соломона брата своєго не зва. И рече наданъ къ вирсавїи матери соломони гл҃я. (-)[19] Слышала ли єси яко (црствуєтъ)[20] адонїя. сн҃ъ (асгиды)[21]. (-)[22] господинъ нашъ двдъ не вѣдѣ. и нн҃ѣ прїиди совѣщаю ти совѣтъ, і избавиши дш҃у свою и дш҃у сн҃а своєго соломона. Прїиди (и) вниди къ цр҃ю двду. и речеши к нему гл҃ющи, нѣси ли г҃и мои цр҃ю кляся рабѣ своеи (пре҃ г҃мъ б҃мъ) гл҃я. яко (соломонъ)[23] сн҃ъ твои црствуєтъ по мнѣ. и той сядетъ на престолѣ моемъ. (-)[24] что се єсть да црствуєтъ адонїя, и се (будетъ)[25] гл҃юще тебѣ (-)[26] съ цр҃емъ, и азъ вниду въ слѣдъ тебе и сконча ю гл҃ъ твои. И вниде вирсавїя къ цр҃ю въ ложницу, и цр҃ь состарѣлся бяше (уже) ѕѣло, и (ависа)[27] сумаитяныни бяше служащи цр҃ю. И (приклоньшеся)[28] вирсавїя, (-)[29] поклонися цр҃еви. и рече цр҃ь что (ти єсть)[30]. Она же рече г҃и мои цр҃ю. ты кляся пре҃ г҃мъ б҃мъ твоимъ рабѣ твоеи (-)[31]. яко (црствуєтъ сн҃ъ твои (соломонъ)[32])[33] по мнѣ, и той сядетъ на прстлѣ моемъ. И се нн҃ѣ адонїя (црствуєтъ)[34], и ты господине мои цр҃ю не вѣси. И пожерлъ єсть телца и агнеца. и овца множество. и созва вся сн҃ы црвы. и авїадара жерца (-)[35] иоава. княѕя (силныхъ)[36]. (-)[37] (соломона)[38] (же) раба твоєго не призва. (-)[39] Ты (же) г҃и мои цр҃ю очи всего ійля к тебѣ (возираю) да възвѣстиши имъ кто сядетъ на прстлѣ господина моєго (и) цр҃я (-)[40]. И будетъ яко оуснетъ господинъ мои цр҃ь съ ѿцы своими. и будевѣ азъ и сн҃ъ мои соломонъ грѣшна. И (бы)[41] єще єи гл҃ющи съ цр҃емъ и наданъ прркъ прїиде. И възвѣстиша цр҃ю гл҃юще се наданъ прркъ и вниде пре҃ лице црево. и покло-

йому, цар же не пізнав її. **5** І після цього піднявся Адоній, син Асгіти, кажучи: Я буду царювати. І зробив собі колісниці й коні, і 50 мужів, які йшли перед ним. **6** І йому не перешкодив його батько ніколи, кажучи: Навіщо це ти так чиниш? І був він дуже гарний на вид, і його породив той після Авесолома. **7** І його ради були з Йоавом, сином Саруя, і з Авіятаром, священиком, і вони помагали вслід за Адонією. **8** Садок же, священик, і Ванія, син Йоанадаїла, і Натан, пророк, і Сем'їн, і Рисії, і сильні сини Давида не були за Адонією. **9** І Адонія приносив в жертву овець, і телят, і ягнят при камені Зоелета, що лежав при усті джерела Рогила, і покликав всіх своїх братів, синів царя, і всіх мужів Юди, слуг царя. **10** Натана ж, пророка, і Ванію, і всіх сильних, і Соломона, свого брата, не покликав. **11** І сказав Натан до Вирсавії, матері Соломона, кажучи: Чи ти чула, що царює Адонія, син Асгити? Наш пан Давид не знає. **12** І тепер іди, даю тобі раду, і спасеш свою душу і душу свого сина Соломона. **13** Ходи і ввійди до царя Давида, і скажеш до нього, мовлячи: Чи не поклявся ти, мій пане царю, твоїй рабині перед Господом Богом, кажучи, що: Соломон, твій син, царюватиме після мене, і він сидітиме на моєму троні. Що це є, що царює Адоній? **14** І ось буде, як ти говоритимеш з царем, і я ввійду вслід за тобою і докінчу твої слова. **15** І ввійшла Вирсавія до царя до кімнати, і цар був уже дуже постарівся, і Ависа, сумайтянка, служила цареві. **16** І схилившись, Вирсавія поклонилася цареві. І сказав цар: Що тобі є? **17** Вона ж сказала: Мій пане царю, ти поклявся перед твоїм Господом Богом твоїй рабині, що: Царюватиме твій син Соломон після мене, і він сяде на моїм престолі. **18** І ось тепер царює Адонія, і ти, мій пане царю, не знаєш. **19** І він приніс в жертву телят, і ягнят, і багато овець. І він скликав всіх синів царя і Авіятара, священика, Йоава, князя сильних, Соломона ж, твого раба, він не запросив. **20** Ти ж, мій пане царю, – очі всього Ізраїля глядять на тебе, щоб сповістив ти їм хто сидітиме на престолі мого пана й царя. **21** І буде, коли засне мій пан цар зі своїми батьками, і будемо я і мій син Соломон грішними. **22** І було, як вона ще говорила з царем, і Натан, пророк, прийшов. **23** І сповістили цареві, кажучи: Ось Натан, пророк. І він ввійшов перед лице царя, і поклонився цареві перед

його лицем до землі. **24** І сказав Натан: Мій пане царю, чи ти сказав: Хай царює Адоній після мене і хай сяде на моїм престолі? **25** Бо він пішов сьогодні і приніс в жертву багато телят, і ягнят, і овець, і покликав всіх синів царя й володарів сили, і Авіятара, священика – і ось їдять і п'ють перед ним, *і сказали: Хай живе цар Адонія! **26** І мене самого, твого раба, і Садока, священика, і Ванія, сина Йодая, і Соломона, твого раба, він не запросив. **27** Чи від мого пана царя було це слово? Бо ти не об'явив своєму рабові хто сяде на перстолі пана мого, царя, після нього. **28** І відповів цар Давид, і сказав: Поклич мені Вирсавію. І ввійшла Вирсавія, і стала перед царем. **29** І поклявся цар, і сказав: Живий Господь, який спас мою душу з усякого болю! **30** Так як я тобі поклявся перед Господом Богом Ізраїля, кажучи що: Соломон, твій син, він царюватиме після мене і він сяде на моїм престолі замість мене, що так вчиню я йому в сьогоднішньому дні. **31** І схилилася Вирсавія лицем до землі, і поклонилася цареві, і сказала: Хай живе пан мій, цар Давид, навіки. **32** І сказав Давид, цар: Поклич мені Садока, священика, і Натана, пророка, і Ванія, сина Йодая. І, ввійшовши, вони стали перед царем. **33** І сказав їм цар: Візьміть з собою рабів свого пана, і посадіть мого сина Соломона на моє осля, і попровадьте його до жертовника. **34** І хай там його помаже Садок, священик, і Натан, пророк, на царство в Ізраїлі і Юді; і затрубіть рогом, і скажете: Хай живе цар Соломон! І вийдете і ви вслід за ним. І ввійде він **35** і сяде на моїм престолі, бо він царюватиме замість мене, і я заповів, щоб був він володарем над Ізраїлем і Юдою. **36** І відповів Ванея, син Йоанадая, цареві, і сказав: Хай буде так. Вірне Господеві Богові це слово мого пана царя. **37** Так як Господь є з моїм паном царем, так хай буде і з Соломоном, і хай його престол звеличиться над престолом мого пана Давида. **38** І пішов Садок, священик, і Анатан, пророк, і Ванія, син Йодая, і хереттії, і офелетії, і посадили Соломона на осла царя Давида, і повели його до жертовника. **39** І взяв Садок, священик, ріг з олією з шатра, і помазав Соломона, і затрубів у ріг, і ввесь народ сказав: Хай живе цар Соломон! **40** І ввесь народ пішов вслід за ним, і танцювали в групах, і веселилися великою радістю, і земля розступилася від їхнього голосу. **41** І почув Адоній і всі його вибрані, і вони вже закінчили їсти, і почув Йоав голос рогу, і сказав: Що це за голос, що шу-

црс1. 10

ниса цр҃ю пред лицемъ єго до землѧ. И рече наданъ г҃и мои цр҃ю. ты ли рече адонїи да црⷭ҇твуетъ по мнѣ. и (-)[42] да сѧдетъ на прⷭ҇тлѣ моемъ. Яко сниде дн҃ь и закла телца, и агнѧта. и овца въ множество. и созва всѧ сн҃ы црⷭ҇вы и кнѧѕѧ (силны)[43]. и авїадара иерѣа, и се суть ꙗдущи и пїющи пред нимъ. *и рѣша да живетъ цр҃ь адонїа. И мене самого раба твоего. и садока їерѣа. и ванѣа сн҃а иодаева. и (соломона)[44] раба твоего не зва. (-)[45] ѿ господина ли (цр҃ѧ моего)[46] бысть гл҃ъ сей. (-)[47] не сказа (бо) рабу своему, кто сѧдетъ на прⷭ҇тлѣ господина моего цр҃ѧ по немъ. И ѿвѣща [цр҃ь][48] дв҃дъ, и рече (зови)[49] ми вирсавїю. и вниде (вирсавїа)[50], и ста пред (цр҃емъ)[51]. И клѧтсѧ цр҃ь и рече, живъ г҃ь иже избави дш҃у мою ѿ всеѧ печали. (-)[52] ꙗкоже клѧхтисѧ пред г҃мъ б҃мъ їи҃левымъ гл҃ѧ ꙗко (соломонъ)[53] сн҃ъ твои, (сей) црⷭ҇твуетъ по мнѣ. и тои сѧдетъ на прⷭ҇тлѣ моемъ въ мене мѣсто. ꙗко тако сътворю (ему) въ (днешнїи дн҃ь)[54]. И преклонисѧ вирсавїа лицемъ на землю, и поклонисѧ цр҃еви. и рече да живетъ господинъ мои цр҃ь дв҃дъ въ вѣки. И рече (дв҃дъ цр҃ь)[55]. (призови)[56] ми садока жр҃ца и надана прⷪ҇рка. и ванѣа сн҃а иодаева. и (въшедше сташа)[57] пред цр҃емъ. И рече (имъ цр҃ь)[58], поимѣте [съ собою рабы господина своего][59]. и всадите сн҃а моего (соломона)[60] на мсщ҃а мое. и ведѣте и на (олтарь)[61]. И да помажетъ его тꙋ садокъ їереи и наданъ прⷪ҇ркъ (на црⷭ҇тво въ їи҃ли і иоудѣ)[62]. и въструбите рогомъ. и речете живетъ цр҃ь (соломонъ)[63]. [І изыидѣте (и вы) въ слѣдъ его. и внидетъ][64] и сѧдетъ на прⷭ҇тлѣ моемъ. (ꙗко)[65] тои црⷭ҇твуетъ въ мое мѣсто. и азъ заповѣдахъ да будетъ властелинъ, надъ їи҃лемъ і иоудою. И (ѿвѣщавъ)[66] (и) ванѣа сн҃ъ (иоанадаевъ)[67], цр҃ю и рече. да будетъ тако вѣренъ (г҃у б҃у гл҃ъ сей)[68] господина моего цр҃ѧ. Якоже (есть)[69] г҃ь съ господиномъ моимъ цр҃емъ. тако да будетъ (и) с (соломономъ)[70]. и да възвеличитъ прⷭ҇толъ его паче прⷭ҇тла господина моего (-)[71] дв҃да. И сниде садокъ їереи, и (анаданъ)[72] прⷪ҇ркъ. и ванѣа сн҃ъ иодаевъ. и хереѳди и (о делеѳїи)[73]. и всадиша (соломона)[74] на мсщ҃а цр҃ѧ дв҃ва. и възведоша и на (олтарь)[75]. И взѧтъ садокъ їереи рогъ съ елеомъ ѿ скинїа. и помаза (соломона)[76], и въструбиша рогомъ, и рѣша вси людїе, живетъ цр҃ь (соломонъ)[77]. И възыидоша вси людїе въслѣдъ его. и ликовахꙋ в лицѣхъ, и веселѧхусѧ веселїемъ великимъ, и расѣдесѧ землѧ ѿ гласа ихъ. И

а цр҃ ї

слы́ша а҆до́нїѧ и҆ вси и҆збра́ннїи є҆гѡ, и҆ тїи ба́хꙋ ско́нчали (ᲂу҆жѐ) ꙗ҆́дꙋще, и҆ слы́ша іѡ҆́авъ гла́съ ро́жный, и҆ рече чї́й гла (є҆́сть) гра́дꙋ шꙋмѧ́щꙋ· (И҆ се) (є҆мꙋ̀ є҆щѐ)[78] гл҃ющꙋ. и҆ (се́й і҆ѡа́надаꙿнъ)[79] сн҃ъ (ꙗ҆вї́ада́рь)[80] і҆ере́ѧ прїи́де. и҆ рече а҆до́нїѧ, вни́ди ꙗ҆́ко мꙋ́жъ си́лный (ты̀ є҆си)[81]. и҆ бл҃гаѧ възвѣща́еши· И҆ ѿвѣща̀ (і҆ѡа́надаꙿнъ)[82] и҆ рече, (-)[83] и҆звѣ́стно господи́нъ на́шъ цр҃ь дв҃дъ поста́ви̇ соло́мона царе́мъ· И҆ посла̀ (с ни́ми цр҃ь)[84] садо́ка і҆ере́ѧ, и҆ на́да́на пр҃рка. и҆ ванѣ́а̀ сн҃а ѻ҆да́ева. и҆ (хереді́ѧ)[85], и҆ (феледі́ю)[86], и҆ всади́ша и҆̀ на мс҃ка̀ црево· И҆ помаза́ста и҆̀ садо́къ і҆ере́й, и҆ на́да̀ пр҃ркъ на ц҃рство на (ѻ҆лтарѝ)[87]. и҆ взыдо́ша ѿтꙋ́дꙋ весела́щесѧ, и҆ (то́й ти є҆сть бы́лъ шꙋ́мъ)[88] гра́да. (и҆)[89] гла́съ и҆́же слы́шасте· И҆ сѣ́де (соло́монъ)[90] на пр҃тлѣ црт҃вѣмъ· И҆ вни́до́ша раби̇ цр҃еви бл҃вити господи́на на́шего цр҃ѧ дв҃да гл҃юще. да ᲂу҆бл҃жи́тъ (гь)[91] (да ᲂу҆бл҃жи́тъ) и҆́мѧ (соломоне)[92] сн҃а твоєгѡ, паче и҆́мени твоєгѡ, и҆ да възвели́читъ пр҃тлъ є҆гѡ. па́че пр҃тола твоєгѡ. и҆ поклони́сѧ цр҃ь къ ѻ҆дрꙋ є҆гѡ· И҆ си́це рече цр҃ь. бл҃вен гь бг҃ъ і҆и҃левъ. и҆́же да́стъ днесь ѿ сѣ́мене моегѡ, (-)[93] на пр҃тлѣ моемъ. и҆ ѻ҆чи мо́и (се вида́ста)[94]· И҆ ᲂу҆жасо́шасѧ (ᲂу҆жасо́мъ), и҆ въста́ша вси и҆збра́ннїи а҆до́нїевы. і҆ и҆да́хꙋ (ко́до)[95] пꙋте́мъ свои́мъ· И҆ а҆до́нїа ᲂу҆бо́а́сѧ ѿ лица̀ (соло́монѧ)[96]. и҆ (въста̀)[97] и ѿи́де. и҆ ꙗ҆́сѧ за ро́гъ ѻ҆лтара̀, и҆ възвѣсти́ша соло́монꙋ гл҃юще. се а҆до́нїа ᲂу҆бо́ꙗ́сѧ (ѿ лица̀) цр҃ѧ соло́мона, и҆ держи́тсѧ за ро́гъ ѻ҆лтара̀ гл҃ѧ. да клене́тъ ми сѧ (цр҃ь (-)[98] днесь)[99] ꙗ҆́ко да не ᲂу҆бїетъ раба̀ своегѡ ѻ҆рꙋ́жїемъ· И рече (соло́монъ)[100], а҆́ще бꙋ́де съ сн҃ы си́лныхъ то ни (власъ (главы̀) є҆гѡ ᲂу҆паде)[101] на́ землю. и҆ а҆́ще ѕло́ба ѻ҆брѧ́щетсѧ в не (потомъ), то да ᲂу҆мретъ· И҆ посла̀ цр҃ь (соло́монъ)[102], и҆ (сведо́ша)[17] и҆̀ со ѻ҆лтарѧ̀, (-)[103] и҆ поклони́сѧ цр҃ю (соло́монꙋ)[104], и҆ рече є҆мꙋ (соло́монъ)[105] и҆ди в до свои·

мить місто? **42** І ось, як він ще говорив, і цей Йоанатан, син Явіатара, священика, прийшов, і сказав Адоній: Ввійди, бо ти є сильним чоловіком і звіщаєш добро. **43** І відповів Йоанатан, і сказав: По правді наш пан цар Давид поставив царем Соломона. **44** І з ним цар послав Садока, священика, і Натана, пророка, і Ванія, сина Йодая, і херетів, і фелетів, і посадили його на осла царя. **45** І його помазали на царство Садок, священик, і Натан, пророк, при жертовнику, і пішли звідти, радіючи, – і то тобі й є шум міста, і голос, який ви почули. **46** І Соломон сів на царськім престолі. **47** І ввійшли раби царя поблагословити нашого пана царя Давида, кажучи: Хай добро вчинить Господь, хай добрим вчинить ім’я Соломона, твого сина, понад твоє ім’я і хай прославить його престол понад твій престол. І цар поклонився на його ліжку. **48** І так сказав цар: Благословенний Господь Бог Ізраїля, який сьогодні дав з мого насіння на моїм престолі, і мої очі це побачили. **49** І всі вибрані Адонія жахнулися жахом, і встали, і пішли кожний своєю дорогою. **50** І Адоній злякався лиця Соломона, і встав, і відійшов, і схопився за ріг жертовника. **51** І сповіщено Соломонові, кажучи: Ось Адоній злякався лиця царя Соломона і держиться за ріг жертовника, кажучи: Хай мені сьогодні клянеться цар, що не заб’є свого раба зброєю. **52** І сказав Соломон: Якщо буде з синами сильних, то ні волос його голови не впаде на землю. І якщо в ньому пізніше знайдеться зло, то хай помре. **53** І послав цар Соломон, і відвели його від жертовника, і він поклонився цареві Соломонові, і сказав йому Соломон: Іди до свого дому.

Гл҃а, в҃·

И҆ приближи́шасѧ (дв҃дꙋ днїе)[1] ᲂу҆мрѣ́ти. и҆ заповѣ́да (соло́монꙋ)[2] сн҃ꙋ є҆мꙋ гл҃ѧ· А҆зъ ѿхождꙋ въ пꙋ́ть всеѧ̀ землѧ̀. (-)[3] ты́ (же) крѣ́писѧ, и҆ бꙋ́ди мꙋ́жъ (съвершенъ)· И҆ съхрани̇ хранилище га (и҆) бг҃а твоегѡ ходи́ти въ (всѧ̀) пꙋти̇ є҆гѡ. (съхранѧ́й)[4] заповѣди є҆гѡ и҆ ѻ҆пра́вданїа и҆ сꙋдбы̀ [и҆ свѣдѣ́нїѧ є҆гѡ][5] пи́санныѧ въ зако́нѣ мѡѷсеовѣ. да разꙋмѣеши ꙗ҆́же сътвори́ши ѻ҆ всемъ, є҆ли́коже заповѣда́хъ ти· да поста́витъ гь сло́во є҆гѡ. и҆́же гл҃а (к немꙋ) гл҃ѧ, а҆́ще съхранѧ́тъ сн҃ове твои̇ пꙋти (є҆гѡ)[6], (ꙗ҆́ко) ходи́ти предо мно́ю воистиннѣ всѣмъ срцемъ

Глава 2

1 І наблизилися Давидові дні вмерти, і заповів він Соломонові, своєму синові, кажучи: **2** Я відходжу в дорогу всієї землі, ти ж скріпишся, і стань досконалим мужем. **3** І збережи сторожу Господа і Бога твого, щоб ходити в усіх його дорогах. Зберігай його заповіді, і оправдання, і присуди, і його свідчення, записані в законі Мойсея, щоб ти знав, що чинитимеш в усьому, що лиш я тобі заповів, **4** щоб Господь поставив своє слово, яке сказав до нього, мовлячи: Якщо твої сини збережуть його дороги,

щоб ходити переді мною в правді всім їхнім серцем і всією їхньою душею, кажучи: Не прожене тебе чоловік з ізраїльського престола. **5** Ось бо ти знаєш, що вчинив мені Йоав, син Саруя, скільки вчинив мені *і* двом старшинам сили Ізраїля, *Авенирові, синові Нира, і Амесієві, синові Єтера, воєводі Юди, – він забив їх, і пролив кров бою у мирі часи, і дав невинну кров, щоб підперезати свої бедра, і під його ноги його поклав. **6** І вчиниш за своєю мудрістю, і не зведеш його старість до аду від миру. **7** І синам Верзовелія Ґалатського вчиниш милосердя, і хай будуть з тими, що їдять при твоїй трапезі, *бо так наблизилися до мене, і коли я втікав від лиця Авесалома, твого брата. **8** І ось з тобою буде Семеній, син Ґири, син-єменієць з Ватаріїма. *І він прокляв мене немічною клятвою в день, в якому я виходив з полками, і він зійшов мені назустріч до Йордану, і я йому поклявся в Господі, кажучи: Не заб'ю тебе зброєю. **9** І ти не вигубиш його. І ти взнаєш, що йому вчиниш, бо ти є мудрим чоловіком. І зведеш його старість з кров'ю до аду. **10** *І заснув Давид, і його поховано з його батьками в місті Давида. **11** *І дні, в яких царював Давид в Ізраїлі, були 40 літ. В Хевроні він царював 7 літ, а в Єрусалимі 33 роки. **12** І Соломон сів на престолі Давида, свого батька, будучи 12 літнім, і його царство дуже прославилося. **13** І ввійшов Адоній, син Агитони, до Вирсавії, матері Соломона, і поклонився їй. Вона ж сказала: Мир твоєму входові. І сказав Адоній: Мир. **14** І знову сказав: В мене є до тебе справа. І сказала йому Вирсавія: Говори. **15** І сказав їй: Ти знаєш, що царство було моїм, до мене вже ввесь Ізраїль повернув був своє лице, щоб мені в них царювати, і моє царство відвернулося від мене і стало на моєму братові, бо в Господі так сталося. **16** І тепер я в тебе прохаю одне мале прохання, тож не відверни твого лиця. І сказала йому Вирсавія: Проси. **17** І сказав до неї Адоній: Промов до царя Соломона, говорячи, – бо він не відверне від тебе свого лиця – і хай мені дасть Авесану, сумайтянку, за жінку. **18** І сказала Вирсавія: Добре, я буду про тебе говорити до царя. **19** І Вирсавія ввійшла перед царя, щоб говорити йому про Адонія. І цар встав їй назустріч, і він їй поклонився і сів на своїм престолі, і поставили інший престол для матері царя, і вона сіла по правиці сина. **20** І сказала своєму синові: Я у тебе прошу одне мале прохання, і не відверни від мене твого лиця. І сказав до неї цар: Проси,

црс2. 3
црс2. 20
црс2. 19
црс2. 16
дія. 2 і 13
црс2. 5
пар1. 29

иххъ. и всею дшею иххъ, гла не сженетъ тебе мужъ съ прстола Iилева. (Се бо)[7] ты вѣси елико сътвори ми Иоавъ снъ саруинъ колико сотвори (ми) обѣма старѣишинома (силы)[8] Iилевы. *авениру сну нирову, и (амесiю)[9] сну иедерову (воеводѣ iоудину) (-)[10] оуби а. и вылiа крови брани в мирнаѧ и дасть крови невинныхъ. на опоѧсанiе (-)[11] чресломъ его и подъ ногу его (положи его)[12]. И сътвориши по мудрости своеи. и не сведеши старость его (ѿ)[13] мира во адъ. И снѡмъ (верзовелеиномъ галатьскѡ)[14] сътвориши млть. и да будутъ съ ꙗдущими трапезу твою. *ꙗко тако приближишасѧ мнѣ. (и) вънегда (бѣжати ми)[15] ѿ лица (авесаломлѧ)[16] брата твоего. И се (будетъ) с тобою семенiи снъ гирiинъ снъ (иѥминеинъ)[17] ѿ (вадарiима)[18]. *И тои клѧ мѧ клѧтвою немощною въ днь вонже исхожахъ с полки. и тои сниде на срѣтенiе ми на iорданъ. и клѧхъсѧ ему о гѣ гла. не оубiю тѧ (оружiемъ)[19], и не (погубиши)[20] его. (И оувѣси что сътвориши ему ꙗко мужъ мудръ еси)[21]. и сведеши старость его съ кровiю во адъ. *И оуспе двдъ, (и погребенъ бысть оу ѿцъ своихъ)[22]. въ градѣ давыдовѣ. *И (бысть) днiи въ нѧже црствова двдъ въ Iили, м, лѣтъ. в хевронѣ црствова, (з, лѣтъ)[23], (а)[24] въ iерлимѣ, лг, лѣта. И (соломонъ)[25] сѣде на прстолѣ двда ѿца своего. (сыи)[26], (вi, лѣтъ)[27]. и оучестисѧ црствiе его ѕѣло. И вниде адонiа снъ (агидоновъ)[28]. къ вирсавiи мтри (соломони)[29] и поклонисѧ еи. она же рече, миръ въходу твоему. и рече (адонiа) миръ. [И (паки) рече][30]. рѣчь ми (есть) к тебѣ. и рече ему (вирсавiа) гли. И рече еи ты вѣси, ꙗко (бѣ мое)[31] црьство. (-)[32] къ мнѣ бѣ (оуже) весь Iиль обратилъ лице свое, (ꙗко црствовати мнѣ в нихъ)[33]. и обратисѧ црство (мое ѿ мене), и бысть на братѣ моемъ, ꙗко о гѣ бысть тако. И нынѣ прошенiа единого (мала) прошу ѿ тебе, (то) не ѿврати лица своего. и рече ему вирсавiа проси. И рече к неи (адонiа) рцы къ (соломону)[34] црю гла. ꙗко не имать ѿвратити лица своего ѿ тебе, и дабы ми далъ (авесану сумаитаныню)[35] въ жену. И рече вирсавiа добрѣ азъ имамъ глати о тебѣ къ црю. И вниде (пред црѧ вирсавiа)[36] (-)[37] глати ему о адонiи. и воста црь на срѣтенiе еи и (поклонисѧ)[38] еи и сѣде на прстолѣ своемъ. и поставиша прстолъ (другiи) мтери црєвiи. и сѣде ѡдесную (сна)[39]. И рече (сну своему)[40] прошенiа (мала единого)[41] прошу оу тебе (и) не ѿврати лица

в црс г
в црс к
в црс дi
в црс ѕi
двда в и гi
в црс е
а пара кд

твоє́го (ѿ мене). и҆ р҃е к не́й цр҃ь просѝ мт҃и моѧ̀, ꙗ҆́ко не ѿвращꙋсѧ ѿ тебѐ· И҆ рече (да́жъ а҆веса́нꙋ сꙋмантѧны́ню)[42] а҆до́нїю братꙋ своє́мꙋ въ женꙋ̀· И҆ ѿвѣща [цр҃ь соло́монъ][43] (мт҃ри своє́й и҆ рече)[44]. (-)[45] въскꙋ̀ю ты̀ про́сиши (а҆виса́ны)[46] [сꙋмантѧны́нѣ][47] (въ женꙋ̀ є҆мꙋ)[48], то̀ и҆ просѝ (ꙋ҆̀же) є҆мꙋ (и҆) цр҃тво. ꙗ҆́ко то́й (є҃) бра҃ мо́й старѣ́й надо мно́ю. (-)[49] того (бѣ̂) а҆вїадарь і҆ере́й, и҆ того і҆ѡа́въ сн҃ъ сарꙋ́инъ воє́вода дрꙋгый· И҆ клѧ́сѧ цр҃ь (соло́монъ)[50] пре҃ гм҃ъ гл҃ѧ. с҆и да сътвори́тъ ми̂ бг҃ъ, и҆ с҆и да приложи҃ (ми̂) ꙗ҆́ко ѡ҆ дш҃и своє́й гл҃ѧ а҆до́нїѧ слово (-)[51]· И҆ нн҃ѣ живъ гь҃, и҆̂же оу҆готова мѧ̂, и҆ посадѝ мѧ̂ на пр҃толѣ (ѿц҃а моє́го дв҃да)[52]. и҆ то́й сътвори ми̂ до́мъ, ꙗ҆́коже гл҃а гь҃. ꙗ҆́ко да дн҃ь оу҆́мре а҆до́нїѧ· И҆ посла̀ [цр҃ь соло́монъ][53] рꙋкою ванѣ́овою сн҃а и҆ѡ҆да́ева, и҆ оу҆би и҆̀. и҆ оу҆́мре а҆до́нїѧ в (то́й дн҃ь)[54]· И҆ а҆виадаръ і҆ере́ю рече цр҃ь (соло́мон҃). тецѝ ты̀ во (а҆нада́дъ)[55] на село̀ своє. ꙗ҆́ко м҃ꙋ смр҃ти є҆си въ (дн҃ешнїи дн҃ь)[56], (-)[57] да не (оу҆мръщꙋ̆ваю)[58] тебѐ ꙗ҆́ко носи́лъ є҆си кї ѡ҃ завѣта гн҃ѧ пре҃ ѿц҃емъ мои҃ (дв҃дѡ҃). и҆ (къ семꙋ) ꙗ҆́ко ѡ҆злоби́сѧ ѡ҆ всемъ. и҆̂мже ѡ҆злоби́сѧ ѿц҃ъ мо́й· І҆ и҆згна̀ (соло́монъ)[59] а҆вїадара, не бы́ти і҆ере́ю гн҃ю· *Ꙗ҆́коже събы́тисѧ словеси гн҃ю є҆̂же гл҃а в домꙋ и҆̂ли в силомѣ· И҆ сл҃ꙋ до́нде (сїй) до і҆ѡа́ва сн҃а сарꙋ́ина ꙗ҆́ко і҆ѡа́въ послѣ́дова а҆до́нїи. и҆ въ сл҃ѣ соло́монь не оу҆клони́сѧ, и҆ бѣжа̀ і҆ѡа́въ въ кро́въ гн҃ь, и҆ ꙗ҆́сѧ по ро́гъ ѡ҆лтарѧ̀ (гн҃ѧ)· И҆ възвѣсти́ша соло́монꙋ гл҃юще. ꙗ҆́ко бѣжа̀ і҆ѡа́въ въ кро́въ гн҃ь, и҆ (-)[60] дръжи́тсѧ по ро́гъ ѡ҆лтарѧ̀, и҆ посла (цр҃ь) (соло́монъ)[61] къ і҆ѡа́вꙋ гл҃ѧ. что̀ ти̂ є҆сть да бѣжа̂ є҆си въ ѡ҆лта́рь (гн҃ь), и҆ рече і҆ѡа́въ ꙗ҆́ко оу҆боа́хсѧ ѿ лица твоє́го, и҆ бѣжа́хъ къ гꙋ҃· И҆ посла (соло́монъ)[62] [-][63] ванѣ́ю сн҃а и҆ѡ҆да́ева гл҃ѧ. и҆дѝ (-)[64] оу҆бїи (і҆ѡа́ва)[65] и҆ погреби и҆̀· И҆ прїи́де ванѣ́ѧ сн҃ъ и҆ѡ҆да́й къ і҆ѡа́вꙋ въ кро́въ гн҃ь (свѣдѣнїѧ). и҆ рече є҆мꙋ с҆е гл҃етъ (ти̂) цр҃ь и҆зы́ди. и҆ рече і҆ѡ҆а́въ не (и҆зы́дꙋ)[66], (и҆̂о)[67] да здѣ̂ оу҆мрꙋ. и҆ возврати́сѧ (и҆) ванѣѧ сн҃ъ и҆ѡда́евъ. и҆ рече цр҃еви гл҃ѧ, с҆и гл҃а і҆ѡа҃, и҆ с҆и ѿвѣща ми̂· И҆ рече є҆мꙋ цр҃ь и҆дѝ и҆ сътвори є҆мꙋ та́ко ꙗ҆́коже (ти̂ є҆смь ре́клъ)[68]. (-)[69] оу҆бїи (-)[70] и҆ погреби и҆̀ и҆ ѿими дн҃ь кровь ю҆̂же безꙋма̀ пролїѧ і҆ѡа҃ ѿ мене. и҆ ѿ домꙋ ѿц҃а моє́го· И҆ (возврати҃)[71] гь҃ (дн҃ь) кро́вь непра́вды є҆го на главꙋ̀ є҆го, ꙗ҆́кѡ҃ (и҆ о́нъ) (оу҆бѝ)[72] два мꙋ́жа праве҃на, и҆ бл҃же́нше па́че є҆го и҆ оу҆би ѧ̀ (ѡ҆рꙋжїє҃)[73], и҆ ѿц҃ъ мо́й дв҃дъ не разꙋмѣ кро́ви (то́ѧ)[74]. *(и҆) (а҆вени́ра)[75] сн҃а ни́рова. воє́во́ды і҆и҃лева, *и҆ (а҆месїа)[76] сн҃а и҆є҆ди́рова воє́воды і҆оу́дина· И҆ возврати҃-

Margin: а҃ цр҃ в҃; в҃ цр҃ г҃; в҃ цр҃ к҃

мати моя, бо не відвернуся від тебе. **21** І сказала: Дай Авесану, сумайтянку, Адонієві, своєму братові, за жінку. **22** І відповів цар Соломон своїй матері, і сказав: Чому ти для нього просиш Aвисану, сумайтянку, за жінку, та й проси вже для нього і царство, бо він є мій брат, старший за мене, його був священик Авіятар і його Йоав, син Саруя, другий воєвода. **23** І поклявся цар Соломон перед Господом, кажучи: Так хай вчинить мені Бог і так хай мені додасть, бо Адоній сказав слово про свою душу. **24** І тепер живий Господь, який приготовив мене і посадив мене на престолі мого батька Давида, і Він зробив мені дім; так як сказав Господь, тож хай сьогодні Адоній помре. **25** І послав цар Соломон рукою Ванія, сина Йодая, і забив його, і помер Адоній в тому дні. **26** І Авіятарові, священикові, сказав цар Соломон: Ти втікай до Анатата, до своєї посілості, бо ти є мужем смерті в цьому дні, хай тебе не заб'ю, бо ти носив кивот господнього завіту перед моїм батьком Давидом, і до цього: тому що ти зазнав біду в усьому, в чому зазнав біду мій батько. **27** І Соломон вигнав Авіятара, щоб не був господнім священиком, *щоб так збулося господнє слово, яке Він сказав в домі Ілі в Силомі. **28** І ця чутка дійшла до Йоава, сина Саруя, бо Йоав пішов за Адонієм і не схилився вслід за Соломоном. І Йоав втік до господнього шатра і схопився за роги господнього жертовника. **29** І сповістили Соломонові, кажучи, що: Йоав втік до господнього шатра і держиться за роги жертовника. І послав цар Соломон до Йоава, кажучи: Що тобі є, що ти втік до господнього жертовника? І сказав Йоав: Бо я злякався твого лиця і втік до Господа. І послав Саломон Ванія, сина Йодая, кажучи: Іди забий Йоава і поховай його. **30** І пішов Ваній, син Йодая, до Йоава, до шатра господнього свідчення, і сказав йому: Так тобі говорить цар: Вийди. І сказав Йоав: Не вийду, але хай тут помру. І повернувся Ваній, син Йодая, і сказав цареві, мовлячи: Так сказав Йоав і так мені відповів. **31** І сказав йому цар: Іди і вчини йому так, як я тобі сказав – забий і поховай його, і сьогодні кров, яку Йоав безумно пролив, відніми від мене і з дому мого батька. **32** І сьогодні повернув Господь кров його несправедливості на його голову, так як і він забив двох праведних мужів і кращих від нього, і забив їх зброєю, і мій батько Давид не знав про ту кров, *і Авенира, сина Нира, воєводи Ізраїля, *і Амесія, сина Єтира, воєводи Юди. **33** І повернеться

Margin: црс1. 2; црс2. 3; црс2. 20

його кров на його голову і на голову його насіння навіки. Давидові ж, і його насінню, і його домові, і його престолові хай буде від Господа мир навіки. **34** І пішов Ванія, син Йодая, і знайшов Йоава, і забив його, і поховав його в його домі в пустині. **35** І цар Соломон поставив володарем Ванія, сина Йодая, на місце Йоава – і царство скріпилося в Єрусалимі; і священика Садока цар Соломон поставив першим і на місце Авіятара. *І Соломон, син Давида, зацарював в Єрусалимі і над Юдою в Елимі. **35a** І дав Господь Соломонові розум, і дуже велику мудрість, і широту серця, наче й пісок, що при морі. **35b** І Соломон дуже наповнився розуму, понад розум всіх синів старшин і понад всіх мудрих Єгипту.

пар2. 1

са кро́вь (его)[77] на главу̀ его. и на главу̀ се́мени его во ве́ки. (-)[78] дв҃ду (же) и се́мени его и до́му его. и прто́лу его (миръ да бу́детъ)[79] до ве́ка ѿ га. И (възы́де)[80] ване́а сн҃ъ иода́евъ. (и обре́те) іоа́ва и уби и҆ и погребе и҆ в дому̀ его въ пусты́ни. И поста́ви црь (соломо́нъ) ване́а сна иода́ева. (во іоа́ва ме́сто)[81] (власте́ла)[82]. и црство исправися въ іерлимѣ и садо́ка іере́а дасть (соломо́нъ) црь (пръвого. и)[83] въ (иада́ра)[84] ме́сто. *(И соломо́нъ сн҃ъ дв҃дъ въцрися въ іерлимѣ и на̀ іоудою въ елимѣ.) и дасть гь смы́слъ соломо́ну и му́дрость мно́гу ѕе́ло. и широ́ту ср҃ца я́ко и пе́сокъ и҆же въ мо́ри. І испълнися смы́сла соломо̀ ѕе́ло, паче смысла все́хъ (сновъ старе́йшихъ)[85] и па̀ все́хъ мудры́хъ египетскихъ.

в пара а

Глава 3

ниж. 7

35c І *взяв Соломон дочку фараона, єгипетського царя, собі за жінку, і привів її до міста Давида, доки не скінчив собі будувати свій дім, і дім господній скорше, і мур Єрусалиму довкруги. За сім років зробив і закінчив. **35d** І було у Соломона 70000 мужів тих, що несли тягарі, що опрацьовували камінь, і 80000 – що рубали на горі дерево. **35e** І зробив Соломон море, і укріплення, і великі вмивальниці, і стовпи, і затишні двори, і мідяне море, **35f** і збудував його крайні й середні, і розбив місто Давида, так що дочка фараона перейшла з міста Давида до свого дому, який він їй збудував. І тоді збудував жертовник, **35g** і Соломон приносив тричі в році жертву і мирні жертви на жертовнику, який збудував Господеві, і приносив жертву перед Господом. І закінчив дім. **35h** І це старшини наставлені над ділами царя Соломона: 3000 і 600 наставлених над народом, що чинив діла. **35i** І він збудував Асур, і Магдон, і Газер, і Вітуру, і горішній Авелат **35k** тільки ж після того, як збудував він господній дім і єрусалимські стіни довкруги. Також потім збудував він ці міста. **35l** Коли ще Давид був живим, він заповів Соломонові, кажучи: З тобою ж є цей Семей, син Ґири, син насіння єменія з Хеврона. **35m** І ось він мене прокляв впокорюючою клятвою в дні, в якому ішли з полками. **35n** Він же прийшов назустріч мені на Йордан, і я йому поклявся Господом, кажучи, що: Не заб'ю тебе зброєю. **35o** І тепер не доторкайся до нього, бо ти є розумним чоловіком, і збагни, що йо-

Гла, г.

Ипоя́тъ* (соломо́нъ) дщерь фарао́на (царя египетска себе въ жену) и приведе ю въ гра дв҃дъ до́ндеже сконча (себе здати) до́мъ свой и до̀ гнь пе́рвое и сте́ну іерлимову окре́стъ. За се́мь ле́тъ, сътвори и сконча̀. И бя́ше у (соломо́на)[1], ,о, мужъ, нося́щихъ бре́мена. (де́лающихъ ка́менiе. и, ,п)[2], секу́щихъ въ горѐ (дре́во). и сътвори соломо́нъ мо́ре и укрепле́нiя, и ба́ня вели́кiя и столъпы, и углы дво́рныя и море ме́дяное, и созда̀ кра́йная и сре́дная его. и разби гра дв҃дъ. тако дщи фарао́на (пре́иде)[3] ѿ гра́да дв҃два, в до́мъ свой е́же созда̀ ей. (и) тогда̀ созда (олта́рь)[4] и (соломо́нъ)[5] возноша́ше трижды ле́томъ жрътву. И ми́рная на олтарь и҆же созда гви. и жря́ше пре гмъ, и сконча до́мъ. и сiи старе́йшины приставле́ныи на̀ де́ломъ (царя) (соломо́на)[6], ,г, и х, приставни за людми де́лающими де́ло. и созда̀ (асуръ)[7], и магъдо́нъ, и газе́ръ, и (ветуру)[8]. (и вышнiи)[9] (авела́дъ)[10]. тъмо же по созданiи дому гн҃я, и сте́ны іерлимъскiя окре́стъ. (таже) потомъ созда̀ грады сiя. внегда̀ еще суще дв҃ду живу, запове́да соломо́ну гля. (Сей да е́сть)[11] с тобо́ю семе́й снъ гира́инъ, снъ семе́не [иемене́ина][12] ѿ хевро́на. (И се)[13] кля́тъ мя кля́твою укори́зненою. въ днь вонже идя́ху с по́лки. (ты же)[14] сниде въ сре́тенiе мнѣ на іорда́нъ. и кля́ся ему гмъ гля. я́ко не умъръщвлю тебе (оружiемъ)[15]. и ны́не не (каса́йся)[16] ему я́ко мужъ смы́сленъ (еси) ты. и разуме́й я́же сътвори́ши ему. и сведе́ши ста́рость его со кро́вiю во а. И (посла црь соломо́нъ), и призва̀ (-)[17] семе́я, (сна гира-

ни з

а́ша), и҆ рече є҆мꙋ. соꙁи́жди себѣ̀ до҇мъ въ і҆ер҇лимѣ, и҆ сѣдѝ тꙋ и҆ не ходи ѿтꙋдꙋ никамо́· И҆ бꙋдѐ в҃ дн҃ь исхо́да твое́го, и҆ пре́идеши потоки кед-рьскїѧ. (и҆) разꙋмѣѧ разꙋмѣи, ꙗ҆́ко смр҃тїю оу҆́мреши. (и҆) кровь твоѧ бꙋдѐ на главѣ̀ твое́и. и҆ закл҃ѧ и҆ цр҃ь в҃ дн҃ь то́и. и҆ рече семе́и къ цр҃ю. бл҃гъ гл҃ъ и҆́же гл҃а г҃и мо́и цр҃ꙋ та́ко да съ-твори́ рабъ тво́и, и҆ сѣде семе́и въ і҆ер҇ли́мѣ, г҃, лѣта. и҆ бы́сть по тре҇ лѣтѣ҇. и҆ бѣжаста два раба̀ семе́нна ко [а҆́кхꙋсꙋ][18] сн҃ꙋ маа҆ха́инꙋ, цр҃ю гедъскꙋ. и҆ возвѣсти́ша семе́ю гл҃юще, се (е҆́ста) раба̀ твоа въ ге́дѣ, и҆ (въста҇)[19] семѐи. и҆ ѻ҆сѣдла ѻ҆сла̀ свое, (-)[20] и҆́де в҃ ге́дꙋ ко [а҆кхꙋсꙋ][21] взыска́а рабꙋ̀ свое́ю, і҆ и҆́де семе́и (и҆зъ і҆ер҇ли́ма). и҆ приведѐ раба̀ своа ѿ геда. и҆ возвѣсти́ша (соло́монꙋ)[22] гл҃юще. ꙗ҆́ко (семе́и ходѝ)[23] и҆зъ і҆ер҇ли́ма въ геды, и҆ возврати раба̀ своѧ· И҆ посла цр҃ь и҆ призва семе́ѧ, и҆ рече (цр҃ь) к немꙋ̀. не клѧ́хъ ли ти сѧ гм҃ъ и҆ засвѣдѣтельствова́хъ ти гл҃ѧ, во́нже а҆́ще дн҃ь и҆зы́деши и҆зъ е҆р҇ли́ма. і҆ и҆зы́деши на́ десно, и҆́ли на шꙋ́е, разꙋмѣѧ разꙋмѣи, ꙗ҆́ко смр҃тїю оу҆́мреши· [И҆ рече ми бл҃гъ гл҃ъ и҆́же слы́ша҇][24]. (-)[25] что҇ ꙗ҆́ко не сохранѝ клѧ́твы гн҃ѧ, и҆ за́повѣди и҆́же бѣхъ ти за-повѣ́далъ· И҆ ре́че цр҃ь къ семе́ю, ты вѣ́си всю ѕло́бꙋ свою ꙗ҆́же вѣ́сть ср҃це твое, (и҆) ꙗ҆́же съ-твори дв҃дꙋ (мое́мꙋ ѿцꙋ)[26]. и҆ возвратѝ г҃ь ѕло́-бꙋ твою на главꙋ твою. и҆ цр҃ь соло́монъ (е҆́сть) бл҃вє́нъ. и҆ пр҇толъ дв҃двъ (е҆́сть)[27] гото́въ пре҇ (бг҃омъ)[28] во́ вѣки, и҆ заповѣ́да цр҃ь соло́монъ ва-нѣю сн҃ꙋ і҆ѡда́евꙋ, и҆ (ше҇)[29] оу҆́бїи (семе́ѧ)[30], и҆ оу҆́мре (семе́и)· И҆ бѣ цр҃ь (соло́монъ)[31] смы́сле҇н ѕѣло и҆ мꙋдръ. (-)[32] і҆оу́да (же)[33] і҆и҃ль мно́ѕи (бѣхꙋ) ѕѣло, ꙗ҆́ко пѣсокъ и҆́же при мо́ри, въ мно́жествѣ ꙗ҆дꙋще и҆ пїюще и҆ веселѧ́щесѧ· *И҆ (соло́мо҇н)[34] бѣ ѻ҆блада всѣми цр҇твы, (ѿ рѣкъ и҆ до землѧ̀ дилисти҇мскїѧ, даже до предѣлъ е҆гѷпетьскъ,) и҆ бѣхꙋ приносѧ́ще да́ры и҆ рабо́тающе соло́монꙋ во всѧ дн҃и живота е҆го· И҆ (соло́монъ)[35] нача̀ раз-връза́ти си́лнаѧ лива́нова, и҆ то́и сѧ҇ созда̀ дер-мі́ю въ пꙋсты́ни· И҆ сїе снѣ́дь (бываше) (соло́-монꙋ)[36], (и҆ сїѝ потребованїѧ соло́монова въ дн҃ь е҆ді́нъ), л҃, мѣръ смида́леныѧ мꙋкѝ, и҆ ѯ҃, (ꙗ҆́дїи разли́чныхъ)[37], (и҆) і҃ те́лецъ и҆збра́нныхъ, и҆ к҃, гова҇д тꙋчныхъ, и҆ с҃то, (ѻ҆́вно҇в)[38], ра́звѣ е҆́ленїи, и҆ сернъ (и҆ бꙋи́воловъ. и҆ всѧ потре́бна ѕвѣ́рїи) и҆ ѿ кꙋрѧтъ (тꙋ́чныхъ и҆збра́нны҇х)[39], (и҆ ѿ всѧ́-кого пти́ча и҆́же на потре́бꙋ, мно́гое мно́жество)· (И҆)[40] бѧ́ше (соло́монъ) ѻ҆блада́ѧ всѣми (стра́-нами, и҆) ѻ҆б о́нъ полъ рѣкѝ· (И҆) ѿ (дара́ды)[41] до га́зы, и҆ всѣми цр҇твїи, ѻ҆б о́нъ полъ рѣкѝ, и҆ бѣ е҆мꙋ ми́рно ѿ всѣ҇х стра́нъ (ѻ҆́кр҇тъ е҆го)[42].

сира҇ мз

му вчиниш, і зведеш його старість з кров'ю до аду. **36** І цар Соломон послав і покликав Семея, сина Гира, і сказав йому: Збудуй собі дім в Єрусалимі, і сиди там, і не ходи звідти нікуди. **37** І буде в день твого виходу і *як* перейдеш потік Кедрон, і знаючи знай, що смертю помреш, і твоя кров буде на твоїй голові. І закляв його цар у тому дні. **38** І сказав Семей до царя: Добре слово, яке ти сказав, мій пане царю, так хай вчинить твій раб. І Семей сидів в Єрусалимі 3 роки. **39** І сталося по трьох роках, і втекли два раби Семея до Аккуса, сина Мааха, царя Ґета, і сповістили Семеєві, кажучи: Ось твої раби є в Ґеті. **40** І Семей встав і засідлав свого осла, пішов до Ґета до Аккуса, шукаючи своїх рабів, і пішов Семей з Єрусалиму і привів з Ґета своїх рабів. **41** І сповістили Соломонові, кажучи, що: Семей ходив з Єрусалиму до Ґета і повернув своїх рабів. **42** І послав цар, і покликав Семея, і сказав цар до нього: Чи я тобі не клявся Господом і *не* засвідчив тобі, кажучи: В якому лиш дні вийдеш з Єрусалиму і підеш направо чи наліво, знаючи знай, що смертю помреш. **43** І ти мені сказав: Добре слово, яке я почув. Що це, що ти не зберіг господньої клятви і заповіді, яку я тобі заповів? **44** І сказав цар до Семея: Ти знаєш всю свою злобу, яку знає твоє серце, і що ти вчинив Давидові, моєму батькові; і Господь повернув твою злобу на твою голову. **45** І цар Соломон благословенний, і престол Давида є готовий перед Богом навіки. **46** І заповів цар Соломон Ванію, синові Йодая: І, пішовши, забий Семея. І Семей помер. **46a** І цар Соломон був дуже розумний і мудрий. Юда ж й Ізраїль були дуже численні, наче пісок, що при морі, численністю, вони їли, і пили, і веселилися. **46b** *І Соломон володів всіма царствами від рік і до филистимської землі, аж до єгипетських границь; і приносили дари, і служили Соломонові в усі дні його життя. **46c** І Соломон почав відкривати сили Ливану, **46d** і він сам збудував Терми в пустині. **46e** І це була Соломона їжа, і це потреби Соломона на один день: 30 мір пшеничної муки, і 60 різних страв, і 10 вибраних телят, і 20 випасених волів, і сто баранів, опріч оленів, і серн, і буйволів, і всієї їжі звірів, і з вибраних птахів годованих, і велике множество з усякої птиці, що на потребу. **46f** І Соломон володів всіма країнами і на другому боці ріки, і від Тарати до

сир. 47

Ґази, і всіма царствами на другому боці ріки. **46g** І був у нього мир від усіх країн довкруги нього. І юдеї *та* ізраїльтяни жили впевнено, кожний у своїй хаті і під своїм виноградником і під своїми фіґами, їдячи й п’ючи і веселячись, і *то* від Дана й до Вирсавії усі дні Соломона. **46h** І це були старшини Саломона: Азарій, син Садока, священика, і Орній, син Явіатара, що був старшиною прибічників, і Есаран, що над його домом, 21 писарі, і Вара, син Йоара, воєводи, і Ахимам, син Варакона Гатарсина, і Ваній, син Йодая, над алухією, над будовою був, і Саккус, син Натана, що в радниках, **46i** *І були в Соломона 40000 расових коней з колісницями, 12000 кіннотників. **46k** І він володів всіма царствами і від ріки й до землі чужинців, і до границь Єгипту. **46l** І Соломон, син Давида, царював над Ізраїлем і над Юдою тільки в Єрусалимі **3,2**. Народ же тоді приносив жертву на височинах, бо не був збудований дім імені Господа й аж до того дня. **3** І Соломон полюбив Господа, щоб ходити в приписах Давида, свого батька: тільки на високих приносив жертву і кадив. **4** І встав Соломон, пішов до Ґаваона принести там жертву, бо там була велика висота, і він приніс тисячу жертв на жертовнику в Ґаваоні. **5** *І з’явився Господь Соломонові в сні вночі, і сказав йому: Попроси, що хочеш, і дам тобі. **6** *І сказав Соломон: Ти вчинив з твоїм рабом Давидом, моїм батьком, велике милосердя, оскільки він ходив перед тобою правдою і праведністю, і простим серцем з тобою; і Ти зберіг йому велике милосердя, і щоб дати його синові сісти на його престолі, так як і сьогодні явно. **7** І тепер, Господи Боже мій, Ти царем зробив твого раба, замість Давида, мого батька; і я є малий хлопчина і не знаю свого виходу і входу. **8** Раб же твій посеред твого народу, якого Ти вибрав, народу численного, як пісок, що при морі, якого ніхто не почислить від множества. **9** *Задля цього дай своєму рабові розумне серце, щоб слухати і розсуджувати твій народ в справедливості, щоб пізнавати між добром і злом. Бо хто може судити цей твій тяжкий народ? **10** І це слово було миле перед Господом Богом, що попросив Соломон це слово. **11** І сказав Господь до нього: Тому що ти попросив в мене це слово, і не попросив в мене багато днів, і не попросив багатства, ані не попросив душі твоїх ворогів, але попросив собі мудрості і розумності, щоб вислухати суд, **12** ось Я зробив за твоїм словом. Ось Я тобі дав розумне серце і мудрість. Такого мужа

пар2. 9

пар2. 1

пар1. 28
пар2. 1
муд. 9

муд. 6

И҆ (живѧ́хꙋ і҆ꙋде́и)[43] і҆и҃льтѧ́не безъ печа́ли ко́ждо (въ домꙋ̀ свое́мъ, и҆) подъ виногра́домъ свои́мъ, и҆ подъ смоко́вницами свои́ми ꙗ҆дꙋ́ще и҆ пі́юще, (и҆ ликꙋ́юще, и҆) ѿ да́на и҆ до вирсаві́ѧ въ вѧ̑ дни (соло́мона)[44]. И҆ се҆ старѣ́йшины (бѧ́хꙋ) (соло́мона)[45], (а҆зорѣ́ѧ)[46] сн҃ъ садо́ковъ, і҆ере́ѧ и҆ о҆рні́ѧ сн҃ъ (і҆аві́а҆да́рь)[47], (ꙗ҆́же бѣ̀) старѣ́йшина предстоѧ́щимъ, и҆ (е҆сара́нъ)[48] (и҆́же) надъ до́момъ е҆гѡ̀ (к҃а)[49], книгочі́ѧ и҆ (ва́ра)[50] сн҃ъ (и҆ѡ҆а́ра)[51] воевѡ́ды, и҆ (а҆хима́мъ)[52] сн҃ъ (вара́конь)[53], (гатарси́на), и҆ ванѣ́ѧ сн҃ъ и҆ѡ҆даѐвъ, надъ (а҆лꙋхі́ею)[54], (-)[55] на (возда́нїи бѧ́ше)[56], и҆ (саккꙋ́съ)[57] сн҃ъ нада́нь, (и҆́же въ свѣтѣ́хъ)[58], *и҆ бѧ́ше ᲂу҆ (соло́мона)[59] ҂м҃, (ко́нїи и҆збра́нныхъ со)[60] колесни́цами, (-)[61] ҂в҃і, ко́нникъ, и҆ бѣ̀ ѡ҆блада́ѧ всѣ́ми цр҃ствы, (и҆) ѿ рѣкѝ и҆ до землѝ и҆ноплеме́нникъ и҆ до предѣ́лъ е҆гѵ́пта. [И҆][62] (соло́монъ)[63] сн҃ъ дв҃двъ, црствова̀ надъ і҆и҃лемъ, и҆ надъ і҆ꙋ́дою въ і҆ерⷭ҇ли́мѣ то́кмо. Лю́дїе (же тогда̀) бѧ́хꙋ жрꙋ́щїе на высина́хъ, ꙗ҆́ко не бѣ̀ созда́нъ до́мъ и҆́мени гн҃ю да́же (и҆) до (дн҃и ѻ҆́ного)[64]. И҆ възлюбѝ соло́монъ г҃а. ходи́ти в наꙋче́нїихъ дв҃двыхъ ѿц҃а своегѡ, то́кмо на хо́лмѣхъ жрѧ́ше и҆ кадѧ́ше. И҆ въста̀ (соломонъ) (-)[65] и҆́де в гаваѡ́нъ пожрѣ́ти тꙋ, ꙗ҆́ко (та́мо бѣ̀ высота̀ ве́лїѧ)[66] (и҆) ты́сѧщꙋ жрътвъ възнесѐ, (-)[67] на жрътвеницѣ в гаваѡ́нѣ. *И҆ ꙗ҆ви́сѧ г҃ь (соло́монꙋ)[68] въ снѣ̀ но́щїю, и҆ рече (е҆мꙋ̀)[69] просѝ что̀ (хо́щеши и҆ да́мъ ти)[70]. *И҆ рече (соло́монъ)[71], ты̀ е҆си сътворѝлъ со ра́бомъ твои́мъ дв҃домъ ѿц҃емъ мои́мъ млⷭ҇ть ве́лїю, ꙗ҆́коже е҆сть ходи́лъ предъ тобо́ю, и҆́стинною и҆ пра́вдою, и҆ пра́вымъ срⷣцемъ с тобо́ю и҆ съхранѝ е҆мꙋ̀ млⷭ҇ть вели́кꙋю (-)[72], (и҆ ѿ) да́ти сн҃ови е҆гѡ̀ [сѣ́сти][73] на прⷭ҇тлѣ е҆гѡ̀ ꙗ҆́ко (и҆) днѐсь (ꙗ҆вѣ̀)[74]. И҆ нн҃ѣ г҃и б҃же мо́й ты̀ сътвори́лъ е҆сѝ раба̀ своегѡ (цр҃емъ) въ дв҃да мѣ́сто ѿц҃а моегѡ, и҆ а҆́зъ е҆смь ѻ҆тро́чищъ ма́лъ, и҆ не вѣ́дѣ и҆схо́да своегѡ и҆ вхо́да (-)[75]. Ра́бъ же твои посредѣ̀ лю́дїи твои́хъ. ꙗ҆́же и҆збра̀ лю́ди мно́ги, (ꙗ҆́ко пѣсо́къ и҆́же при́ мори), е҆гѡ́же никто́же не и҆зочте́тъ [ѿ мно́жества][76]. *(Сегѡ ра́ди да́ждь)[77] рабꙋ̀ своемꙋ̀ срⷣце (смы́слено). на послꙋша́нїе и҆ сꙋже́нїе лю́дей твои́хъ въ пра́вдꙋ и҆́же разꙋмѣва́ти посреди добрꙋ̀ и҆ ѕлꙋ̀, ꙗ҆́ко кто̀ (мо́жетъ)[78] сꙋди́ти лю́демъ твои́мъ тѧ́жкимъ си́мъ. И҆ ᲂу҆го́дно бы́сть [сло́во][79] (се҆) предъ гм҃ъ (бм҃ъ). ꙗ҆́ко и҆спросѝ (соло́монъ)[80] гл҃ъ се́и. И҆ рече г҃ь к немꙋ̀ зане́же просѝ ѿ менѐ гл҃ъ се́и. и҆ не просѝ (ѿ менѐ)[81] днїи мно́го, и҆ не просѝ бога́тства, ниже просѝ дш҃а вра́гъ твои́хъ но и҆спросѝ себѣ̀ (мꙋ́дрости и҆) ра́зꙋма, да послꙋ́шаеши сꙋда. се҆ сътворѝхъ по гл҃ꙋ твоемꙋ̀. се҆ да́хъ ти срⷣце смы́слено,

пара͠ д҃

в҃ пара͠ а҃

а҃ пара͠ к҃и
в҃ пара͠ а҃
мꙋ́дрⷪ҇ д҃

мꙋ́дрⷪ҇ ѕ҃

и҆ мѹ́дрость· (Ꙗ҆́коже)[82] нѣ́сть бы́лъ (мѹ́жъ) прⷣе тобо́ю и҆ по тебѣ̀ не воста́неⷮ подо́бенъ тебѣ̀· *И҆ к семѹ̀ и҆̀хже не просѝ да́хъ ти̑, и҆ бога́тьство и҆ сла́вѹ. ꙗ҆́ко нѣ́сть бы́лъ (ни є҆ди́нъ) мѹ́жъ подо́бенъ ти̑ въ цр҃ехъ [по всѧ̑ дни̑ твоѧ̑][83]. И҆ а҆́ще хо́диши по пѹтѝ моемѹ̀, (и҆ сохрани́ши)[84] за́повѣди моѧ̑ и҆ повеле́нїа моѧ̑. ꙗ҆́коже ходи (и҆) дв҃дъ ѻ҆тецъ тво́й (-)[85] ѹ҆мно́жѹ дни̑ твоѧ̀· И҆ възбнѹ̀ (соло́монъ)[86] и҆ се (бѣ̀ со́ненъ)[87]. и҆ (воста́въ)[88] и҆́де въ і҆ер҇лимъ, и҆ ста̀ прⷣе лицемъ жрътевникѹ прⷣе лицемъ кїо́та завѣ́та гн҃ѧ въ сїо́нѣ. и҆ вознесе (жрътвѹ̀)[89], и҆ сътвори ми́рнаѧ. и҆ сътвори пи́ръ ве́лїи себѣ̀ и҆ всѣ́мъ ѻ҆́трокѡⷨ свои̑мъ· Тогда прⷣеста́стѣ двѣ̀ женѣ̀ блѹ́дницы прⷣе цр҃емъ, и҆ стоѧ́ста прⷣе ни́мъ· И҆ рече жена̀ є҆ди́на, въ мнѣ̀ (є҆́сть бѣда̀) гд҃и [мо́и][90]. а҆́зъ и҆ (сїи по́дрѹга ми, и҆)[91] живе́вѣ в домѹ̀ є҆ди́номъ и҆ породи́ховѣ въ домѹ̀· И҆ бысть по третїе́мъ дни̑ роже́нїа моегѡ. и҆ родѝ и҆ жена̀ сїѧ, и҆ бѣ́ховѣ са́ми ме́ждѹ собо́ю. и҆ не (бѣ̀)[92] никто́же с нама ра́звѣ (-)[93] на́ю в домѹ̀ (на́ю)· И҆ ѹ҆́мре сн҃ъ жены̀ се́ѧ в но́щи, ꙗ҆́ко лежа̀ на не́мъ· И҆ (воста́вши)[94] полѹно́щїю (-)[95] взѧ̀ ѻ҆́трочѧ̀ мое и҆з рѹкѹ̀ мое́ю. и҆ ѹ҆спѝ (-)[96] на ло́нѣ свое́мъ, и҆ (ѹ҆ме́ршее ѻ҆́трочѧ своѐ)[97] положи́ла бѧше (ѹ҆ мене)[98]· И҆ воста̀ заѹ҆́тра накарми́ти ѻ҆́трочѧти (-)[99]. и҆ (ѻ҆брѣтоⷯ є҆)[100] мрътво. и҆ (внегда̀)[101] со тща́нїемъ зрѧ̀ (-)[102] заѹ҆́тра. и҆ се нѣ́сть сн҃ъ мои є҆гоже є҆́смь а҆́зъ родила· И҆ рече (дрѹга́ѧ жена)[103] ни, но (се є҆сть) сн҃ъ мо́и живы́и, а҆ (се є҆сть) сн҃ъ твои ѹ҆́мрыи. и҆ (прѧ́стасѧ)[104] прⷣе цр҃емъ· И҆ рече (и҆́ма цр҃ь)[105]. ты гл҃еши (тако) се (є҆сть) сн҃ъ мо́и живы́и (а҆)[106] сн҃ъ се́ѧ мртвыи се. и҆ ты гл҃еши ни, но (живы́и є҆сть сн҃ъ мо́и)[107], (а҆)[108] (твой сн҃ъ)[109] ѹ҆мрьшїи· (-)[110] Принесите ми̑ меⷱ и҆ принесо́ша мечъ прⷣе цр҃ѧ· И҆ рече цр҃ь разсѣцыте ѻ҆́трочѧ сѹщее жи́во на́ двое, и҆ дади́те (е́й по́лъ)[111], (а҆ ѻ҆но́и дрѹгѹю по́лъ)[112]. И҆ ѿвѣща жена̀ е́йже бѣ̀ сн҃ъ живы́и (-)[113] къ цр҃ю. понеже смѧтесѧ ѹ҆троба є҆ѧ̀ ѻ҆ сн҃ѹ є҆ѧ и҆ рече во мнѣ̀ (є҆сть бѣда) господи́не (мо́и). дади́те е́й ѻ҆́трочѧ (сїи жи́во), (-)[114] смртїю (же) не ѹ҆морите є҆го. и҆ та рече (да не бѹдетъ ни мнѣ̀ ни тебѣ̀)[115], (но) пресицѣте [є҆][116]· И҆ ѿвѣща цр҃ь (-)[117] рече, дади́те дѣти́щъ [живы́и][118] (женѣ) рекше́и дади́те се́и є҆, (а҆)[119] смртїю не ѹ҆мори́те є҆го, сїѧ (є҆сть) мт҃и є҆го· И (слы́шавъ)[120] весь і҆и҃ль сѹдъ се́й, и҆́мже сѹдѝ цр҃ь, и҆ ѹ҆боѧ́шасѧ ѿ лица̀ цр҃ева, разѹмѣ́ша бо ꙗ҆́ко смы́слъ бж҃їи (бѣ̀) в не́мъ сътвори́ти ѻ҆правда́нїѧ·

не було перед тобою, і після тебе не повстане подібний до тебе. **13** *І до цього те, що ти не попросив, Я тобі дав: і багатство, і славу, так що не було ні одного чоловіка, подібного до тебе, між царями в усіх твоїх днях. **14** І якщо ходитимеш по моїй дорозі, і зберігатимеш мої заповіді і мої приписи, так як ходив і Давид, твій батько, – помножу твої дні. **15** І збудився Соломон, і ось був сонний, і, вставши, пішов до Єрусалиму, і став перед лицем жертовника, перед лицем кивота господнього завіту в Сіоні, і приніс жертву, і зробив мирні жертви, і зробив великий бенкет собі і всім своїм слугам. **16** Тоді стали дві жінки-блудниці перед царем, і стояли перед ним. **17** І сказала одна жінка: В мене є біда, мій пане. Я і ця моя подруга, живемо ми в одному домі і породили в домі. **18** І сталося по третім дні, як я народила, то народила й ця жінка, і ми були самі між собою, і не було нікого з нами, за винятком нас, у нашому домі. **19** І помер син цієї жінки вночі, бо лежала на ньому. **20** І, вставши опівночі, вона взяла мого сина з моїх рук і заспала на своїм лоні, і свою мертву дитину поклала при мені. **21** І я встала вранці, щоб годувати дитину, і знайшла, що вона мертва. І коли пильно дивилася я вранці – і ось він не є моїм сином, якого я народила. **22** І сказала друга жінка: Ні, але живий – це мій син, а мертвий – це твій син. І вони змагалися перед царем. **23** І сказав їм цар: Ти кажеш так: Живий – це мій син, а мертвий – це її син. І ти кажеш: Ні, але живий є мій син, а твій син мертвий. **24** Принесіть мені меч. І принесли меч перед царя. **25** І сказав цар: Розрубайте дитину, що є живою, на два, і дайте цій половину, а тій другу половину. **26** І відповіла цареві жінка, якої син був живий, бо жахнулося її лоно за її сина, і сказала: В мене є біда, мій пане, дайте їй цю живу дитину, на смерть же не вбивайте її. І та сказала: Хай не буде ані мені, ані тобі, але розрубайте її. **27** І відповів цар, сказав: Дайте живу дитину жінці, що сказала: Дайте її тій, а смертю не вбивайте її. Ця є її матір’ю. **28** І ввесь Ізраїль, почувши цей суд, який судив цар, і злякалися від лиця царя, бо зрозуміли, що в ньому був божий розум, щоб чинити оправдання.

мѹдр ꙁ
муд. 7

Глава 4

1 І цар Саломон царював над Ізраїлем. **2** І це старшини, що з ним були: Азарія, син Садока, священика, – священик; **3** і Елія, і Ахія, сини Сиси, – писарі, Йоасафат, син Ахалита, – що розповідав про все. **4** І Ванія, син Йодая, – над сильними, і Садок, і Авіатар – священики. **5** І Азарія, син Натана, – над наглядачами, і Завут, син Натана, – друг царя. **6** І Ахисар був економом, і Еліяв, син Сафата, – над родом, і Адонирам, син Авдоїна, – над податком. **7** І в Соломона було 12 наглядачів над усім Ізраїлем, щоб утримувати порядок цареві і його домові, було по одному на місяць в році. **8** І це були їхні імена: Венор з околиці Ефрема – один, **9** син Дакара, що в Махематі, і в Вифсаламимі, і Ветсамисі, і Еломі, і Воетані – один. **10** Син Есота – в Есароті, в Фтусоті, вся земля Офера. **11** Син Аминадава – і вся Нефтадорія, і Тефат, дочка Соломона, була йому за жінку. **12** В Ваані – син Ахилута, в Танаасі, і Маґеддо, і ввесь дім Сани, що біля Есола-Саретан, під ним же Ізраїль, і від Витсана і до Савелмаума, і до Веемmераїла, від малого – один. **13** Син Явера – в Равематі Ґаладському. Це володіння в Ерґаві, що було в Васі, – 60 великих міст під його рукою, і в них були мідні брами. **14** Ахиданав же, син Садова, – в Манаїмі. **15** Ахімаас – в Неталимі. І цей взяв Васемату, дочку Соломона, собі за жінку. **16** Ваніїн, син Хусія, що в Асирі і Валоті. Асатат, син Таруї, – і в Ісахарії. **17** Симеон же, син Іла, – що з Веніямина. **18** Колтана Ґавер, син Ґаданіїна, – в землі Ґалаада, в землі Сіона, царя весавського, і Оґа, царя васанського. І Насиф – старшина в землі Юди. **5,1** І так стояли наставники царя Соломона і давали все потрібне для столу царя, і всім, що приходили до його столу, кожний на свій місяць, не міняючи ні слова, даючи ячмінь коням і солому ослам, кожний, так як йому було наказано. І зброю носили до місця, куди лиш ішов цар, і кожний з них за своїм чином. **9** *І Господь дав дуже багато розуму і мудрості Соломонові, і широту серця, як пісок, що при морі. **10** І дуже поширилася мудрість Соломона над розумність всіх старих людей і над розумних всіх єгиптян. **11** І він став мудрішим понад всіх людей, і став мудрішим понад Ґетана, ізраїльтянина, і Емана, і Халгада, і Дарду, сина Самада, і його ім'я прославилося в

сир. 47

Глаⷡ҇, д҃.

И бѣ цр҇ь (соломонъ)[1] цр҇твꙋѧ на і҆и҃лемъ. И҆ сі҆и старѣ́йшины и҆́же бѣша с нимъ, [а҆зарі҆ѧ]²[2] сн҃ъ садо́ка (жерца̀) [жрецъ][3]. И҆ (е҆лі҆ѧ)[4] и҆ а҆хі҆ѧ (сн҃ы си́сы)[5] книгочі҆и, (-)[6] і҆ѡ҆ас҆адáтъ, сн҃ъ а҆хали́довъ, повѣ́даѧ ѡ҆ всемъ. [И҆ ванѣѧ сн҃ъ і҆ѡ҆дáевъ надъ си́лными][7], и҆ [садо́къ][8], и҆ а҆ві҆адáръ і҆ерѣѧ. И҆ [а҆зарі҆ѧ][9] сн҃ъ нада́нь на̑ престоѧ́щими. и҆ заву́ сн҃ъ нада́нь бли́жні҆и цр҇ѧ. И҆ [а҆хисаръ бѣ][10] строи́тель. и҆ е҆лі҆а́въ сн҃ъ [сафáтовъ][11] на̑ ѿчествомъ. и҆ а҆донира́мъ сн҃ъ [а҆вдои́нъ][12] на̑ дані҆ю. И҆ ꙋ (соломо́на)[13] (бѣ́ста) в҃і, приставникъ, надо всѣ і҆и҃лемъ (строѧ́ща)[14] цр҇ѧ и҆ домъ е҆го по мцⷭ҇ꙋ, в҆ лѣто (бываю́щи е҆ді́нъ)[15]. И҆ сі҆ѧ и҆ме́на и҆хъ (бѣша). вено́ръ (ѿ)[16] предѣ́лъ е҆фремль е҆ді́нъ. Сн҃ъ [дакаръ][17], (и҆́же) в (махема́те)[18]. и҆ въ (вифсаламимѣ)[19], и҆ (ведсами́се)[20], и҆ [е҆ло́мѣ][21], (и҆ во е҆дана́не)[22] е҆ді́нъ. [Сн҃ъ (се́довъ)[23] во (е҆саравóдѣ)[24], (въ фтꙋсóде)[25], вс҃ѧ земля ѡ҆фе́рова][26]. [Сн҃ъ а҆минадава][27], и҆ [вс҃ѧ (нефдадорі҆ѧ)[28]][29]. (и҆) [-][30] [тефа́дъ][31] (же) дщи соломо́на бѣ е҆мꙋ в женꙋ [-][32]. (въ) [ваа́нѣ][33] сн҃ъ [а҆хилꙋдо][34], въ даа́нахꙋ, и҆ [маге́до][35], и҆ весь до́мъ саны́и, и҆́же ѡ҆ (е҆солѣ сареда́нъ)[36], по ни́мже [і҆и҃ль][37]. и҆ ѿ (виդса́на)[38], (и҆ до) (савелмаꙋ́ма)[39]. (и҆) до (вее́мераи́ла ѿ ма́ла)[40] е҆ди́н. Сн҃ъ (и҆аве́ровъ)[41], въ (раведѣ гала́скомъ)[42]. се (ѡ҆́бласть въ е҆рга́вѣ)[43], и҆́же (бѣ) въ васѣ, ѯ҃, гра́ велікихъ (по рꙋко́ю е҆го. и҆ врата мѣ́дѧнаѧ бахꙋ и҆мъ)[44]. (а҆хиданáвъ)[45] (же) сн҃ъ [са́довъ][46], (в манаи́мъ)[47]. (а҆химáсъ)[48] в недалимѣ. и҆ се́й поѧ (васемáдꙋ)[49], дщерь соломо́ню въ женꙋ (себѣ)[50]. [вані҆инъ][51] сн҃ъ хꙋсі҆и, (и҆́же) [въ а҆сирѣ, и҆ (валóдѣ)[52]][53]. [(а҆саддаⷣ)[54] сн҃ъ (дарꙋа́нь)[55]. (и҆) въ и҆сахарі҆и][56]. (Симеѡ́н)[57] (же) сн҃ъ и҆́ла, (и҆́же ѿ)[58] вені҆ами́на. (Кълдáна), гавеⷬ сн҃ъ (гада́инъ)[59] въ земли [галаа́дѣ][60], въ земли сі҆óновѣ цр҇ѧ (веса́вска)[61], и҆ ѡ҆́га цр҇ѧ васа́нъска. И҆ наси́фъ (старѣ́йшина)[62] въ земли і҆ꙋ́довѣ. [-][63] и҆ (тако (стоѧ́хꙋ)[64] приста́вницы)[65] цр҇ѧ соломо́на и҆ вс҃ѧ (потребнаѧ даѧ́хꙋ)[66] на трапе́зꙋ цр҇евꙋ. (и҆ всѣмъ приходѧ́щимъ къ трапезѣ е҆го), ко́ждо (своего мцⷭ҇а)[67] не премѣнѧше ни сло́во. (да́юще е҆чмень ко́немъ и҆ плѣвы мскомъ ко́ждо ꙗ҆́ко заповѣ́дано бысть е҆мꙋ. И҆ ѡ҆рꙋжі҆а)[68] ноша́хꙋ на мѣ́сто, а҆́може а҆́ще (и҆дѧ́ше)[69] цр҇ь. (и҆) ко́ждо и҆хъ по (своемꙋ чинꙋ)[70]. (-)[71] *И҆ дасть г҃ь смы́слъ (и҆ мꙋдрость (соло́монꙋ)[72])[73], мно́го ѕѣло́ и҆ разли́ті҆е срⷣца ꙗ҆́ко пѣсокъ и҆́же при́ мори. И҆ распростани́сѧ (мꙋдрость соло́монꙋ)[74] ѕѣло паче смы́сла всѣхъ старыхъ чл҃къ, и҆ паче (смысленыⷯ всѣхъ)[75] (е҆гѷптѧⷩ)[76]. И҆ ꙋ҆мꙋдрѣ паче всѣхъ чл҃къ. и҆ ꙋ҆мꙋ-

сирⷯ мз

дрѣ паче (геданы ї̂иль(т)ѧнина)[77]. и̂ [є̂мана][78], и̂ (халгада)[79], и̂ дарды сн҃а [самадова][80] [и̂ прослависѧ и̂мѧ є̂го во всѣ странахъ ѻ̂крть][81]. И̂ гл҃а (соломонъ)[82], г҃, притчеи, и̂ быша пѣсни (-)[83], є҃. И̂ гл҃а ѻ̂ древѣ и̂же ѿ кедръ ливаньскїи и̂ до и̂ссопа. и̂дꙋщего и̂зъ стѣны. и̂ гл҃а ѻ̂ скотѣ и̂ ѻ̂ птицахъ, и̂ ѻ̂ гадѣ и̂ ѻ̂ рыбахъ. И̂ прїидоша вси люди̂е слышати премꙋдрость (соломоню)[84], и̂ прїимаше дары ѿ всѣхъ црь земныи и̂же слышахꙋ премꙋдрость є̂го. [-][85]

Гл҃а, є҃.

Ипосла хирамъ црь тѵрскъ ѻ̂троки своа помазанїѧ ра̂ (соломони)[1] [слыша бо ꙗ̂ко (помазаша є̂го)[2] на црство][3] въ два мѣсто ѿца є̂го. ꙗ̂ко любѧше бѣ хира двда всѧ дни. *И̂ посла (соломонъ)[4] къ хирамꙋ гл҃ѧ. Ты вѣси (ѿца моєго двда)[5], ꙗ̂ко не возможе создати домꙋ и̂мени гꙋ бꙋ моємꙋ, ѿ лица (противныхъ)[6], ѻ̂крстныи є̂го, дондеже дасть (ѧ̂ є̂мꙋ гь)[7] пднож̂їе ногама є̂го. И̂ нн҃ѣ ꙋ̂покои гь бъ мои мнѣ ѻ̂крть. нѣсть врага, (ниже)[8] сопротивлѧющагосѧ лꙋкавно. И̂ се а̂зъ глю создати домъ и̂мени (-)[9] ба моєго. *ꙗ̂коже гл҃а гь (-)[10] къ двдꙋ ѿцꙋ моємꙋ гл҃ѧ. (се) снъ твои є̂гоже да въ тебе мѣсто на пртолъ твои, тои созиждеть хра и̂мени моємꙋ. И̂ нн҃ѣ заповѣжъ (-)[11] да ѿсѣкꙋтъ ми (кедрова) древа ѿ ливана. и̂ се рабъ мои съ рабы твоими, и̂ наємъ помощи твоеи дамъ ти, по всемꙋ є̂лико речеши. (-)[12] ты вѣси ꙗ̂ко нѣсть (мнѣ)[13] вѣданїѧ древа сѣщи, ꙗ̂коже сидонове. И̂ бысть ꙗ̂ко слыша хира слово (соломоне)[14], възрадовасѧ ѕѣло и̂ рече блвенъ бъ дн҃ь. и̂же дасть двдꙋ сн҃а разꙋмна, на лю̂ми (сими многими)[15]. И̂ посла [хирамъ][16] къ соломонꙋ гл҃ѧ. слышахъ ѻ̂ всѣхъ є̂гоже ради посла ко мнѣ, (и̂) а̂зъ творю все хотѣнїе твое. (и̂ дамъ ꙋ̂сѣкнꙋти) древа кедрова, и̂ певгова. Слꙋги моѧ и̂знесꙋтъ ѧ̂ ѿ ливана въ море, [и̂][17] а̂зъ положꙋ ѧ̂ въ складенїе на мѣсто, и̂дѣже возвѣстиши мнѣ, (довезꙋтъ ѧ̂. и̂ тамо возмеши ѧ̂)[18] и̂ сотвориши хотѣнїе мое, и̂же дати (кръмлю)[19] домꙋ моємꙋ. И̂ бѣ хира даѧ (соломонꙋ)[20], кедры (смеречи), и̂ все хотѣнїе є̂го (сотвори). И̂ (дасть (соломонъ)[21])[22] (-)[23], к҃, мѣръ пшеницы и̂ пищꙋ домꙋ є̂го. И̂ (к҃)[24], корча и̂єлею чиста по семꙋ даваше (-)[25] хирамꙋ на вьсѧко лѣто, и̂ гь дасть ((соломонꙋ)[26] премꙋдрость)[27]. ꙗ̂коже гл҃а є̂мꙋ, и̂ бѣ миръ междꙋ хирамо, и̂ (-)[28] (соломоно)[29], и̂ положиша завѣтъ междꙋ собою. И̂ приведе црь выбранїе ѿ всего і̂илѧ, (-)[30] л҃, ты-

Margin notes (Church Slavonic column): в҃ пара в҃; в҃ цр з҃ / а҃ пара кв҃ / ни s҃

усіх країнах довкруги. **12** І виголосив Соломон 3000 притч, і було 5000 пісень. **13** І розповів про дерева, що від ливанських кедрів і до іссопа, що виходить зі стіни. І він розповів про скотину, і про птахів, і про плазунів, і про риб. **14** І прийшли всі народи послухати мудрість Соломона, і він приймав дари від всіх царів землі, які чули про його мудрість.

Глава 5

15 І послав Хірам, цар тирський, своїх слуг задля помазання Соломона, бо почув, що помазали його на царство замість Давида, його батька, бо любив Хірам Давида всі дні. **16** *І послав Соломон до Хірама, кажучи: **17** Ти знаєш мого батька Давида, що він не зміг збудувати дім імені Господа Бога мого перед лицем противників, що довкруги нього, доки не дав їх йому Господь підніжком його ніг. **18** І тепер Господь Бог мій дав мені спочинок довкруги. Немає ворога ані того, що протиставиться лукаво. **19** І ось я кажу збудувати дім імені мого Бога, *так як сказав Господь до Давида, мого батька, кажучи: Ось твій син, якого дам замість тебе на твоїм престолі, цей збудує храм моєму імені. **20** І тепер заповіси, хай зрубають мені кедрові дерева з Ливану, і ось мій раб з твоїми рабами; і заплату за твою поміч дам тобі за всім, що скажеш. Ти знаєш, що немає в мене знання рубати дерева так, як в сидонян. **21** І сталося: як почув Хірам слово Соломона, зрадів дуже і сказав: Благословенний Бог сьогодні, який дав Давидові мудрого сина над цим народом численним. **22** І послав Хирам до Соломона, кажучи: Я почув все, задля чого послав ти до мене, і я виконую всяке твоє бажання, і дам зрубати кедрові і певкові дерева. **23** Раби мої знесуть їх з Ливану до моря, і я зложу їх в плоти; до місця, куди мені сповістиш, *туди* довезуть їх. І там візьмеш їх і виконаєш моє бажання, щоб дати харч моєму домові. **24** І Хірам давав Соломонові кедри смерекові і задовільнив все його бажання. **25** І дав Соломон 20000 мір пшениці, і поживу його домові, і 20 мір чистої олії. Згідно з цим давав Хірамові кожного року. **26** І Господь дав Соломонові мудрість, так як йому сказав. І був мир між Хірамом і Соломоном, і поклали між собою завіт. **27** І приніс цар податок з усього Ізраїля – 30 тисяч

Margin notes (Ukrainian column): пар2. 2; црс2. 7 / пар1. 22 / ниж. 6

мужів. **28** І послав їх до Ливану, по 10000 на місяць, на зміну, місяць побули в Ливані, а два місяці у своєму домі. І над податком був Адонірам. **29** І було в Соломона 70000 тих, що носили тягарі і 80000 каменярів в горі, **30** опріч старшин і наставників, що були над ділами Соломоновими, 3000 і 600 наглядачів, що чинили діло **32** і підготовляли дерево і каміння 3 роки.

сѧщь мужь. И посла а в ливанъ, і, на мцъ въ премѣну, мцъ бывше в ливанѣ, (а)[31] два мца, в дому своемъ. и (бѧше) адонирамъ, на выбранїе. И бѧше (соломону)[32]. о носѧщихъ бремена. и п, сѣкущїи въ горѣ. Кромѣ старѣйшин (и) приставнїи, (иже бѣху) на дѣломъ (соломонїи)[33], г, и х, приставнїи дѣлающїи дѣло, и готоваша [древа и каменїѧ][34], г, лѣта.

Глава 6

1 І сталося в чотириста сороковому році виходу синів Ізраїля з Єгипту, в четвертому році *та* в другому місяці: як царював цар Солон над Ізраїлем, *він збудував храм Господеві **2** І це храм, який цар Соломон збудував Господеві: 40 ліктів була його довжина, і 20 ліктів його ширина, і 25 ліктів його висота. **3** І притвір, що був перед лицем храму, його довжина 20 ліктів, стільки ж, як і висота дому, в ширину 10 ліктів. Притвір був, і він перед лицем храму; і він збудував храм і закінчив його. **4** І зробив храмові нахилені сховані вікна **5** довкруги храмової стіни, притвори довкруги всієї церкви зробив при давирі (=святая святих єв.) і зробив комірки довкруги. **6** Комірка і для долішньої сторони мала 5 ліктів ширини, і середня – 6 ліктів ширини, і третя – 7 ліктів її ширина, тому що скріплення храмові зробив довкруги знадвору храму, щоб не доторкалися до стіни храму. **7** І дім будувався камінням не різаним, простим, так як приносили, молота ж і сокири, і всякого залізного знаряддя не було чути в храмі, коли будували. **8** І зробив двері комірки, що є на долішній стороні храму справа, і був кручений вихід до середньої кімнати, і з середньої був вихід до 3-ої частини. **9** І він збудував храм і закінчив його, і покрив весь храм дошками довкруги, і скріплення кедриною. **10** І збудував зв'язі довкруги всього храму: 5 ліктів в його висоту, і покрив зв'язь кедровим деревом. І було господнє слово до Соломона, кажучи: Це є храм, який ти будуєш. *Якщо ходитимеш в моїх заповідях, і мої присуди виконаєш, і збережеш всі мої прикази, перебуваючи в них, – поставлю до тебе моє слово, *яке Я говорив Давидові, твоєму батькові. І поселюся посеред ізраїльських синів, і не покину мій народ Ізраїля. І Соломон збудував храм і завершив його. **15** І збудував стіни храму всередині з кедрового дерева від долівки до

дія. 7 пар1. 3

ниж. 11

црс2. 7 пар1. 22

Гла, ѕ.

И бысть в четыредесѧтное (в)[1] четвертосотное лѣто, исхода сновъ іилевъ ѿ егѵпта. в лѣто, четвертое въ мцъ второмъ. цртвующу црю (соломону)[2] на іилемъ, [(-)[3] *созда храмъ гви[4]. (-)[5] И (се) хра егоже созда ((соломонъ)[6] црь)[7] гви. (бѧше), м, лакоѡ долгота его. и к, лакотъ широта его. и ке, лакотъ высота его. И комара иже (бѣ) пре лицемъ (его)[8], к, лакотъ долгота его. (толико же яко в высину дома. в ширину, і лакоѡ. Комара бысть и сїя пре лице храму)[9]. и созда храмъ и скончан. и сътвори храму окна преклоненны, скровены окрестъ (стѣны храныѧ, притворы около цркви всеѧ. сътвори у давира), и сътвори закровы около. Закровъ (и) нижнїи странѣ, е, лакоѡ ширина (бѣ)[10]. и среднеи, ѕ, [лакотъ ширина][11], и третеи, з, лакоѡ ширина его, понеже утвръженїе (храму сътвори)[12], окрестъ внѣоудꙋ храма яко да не прїимаюсѧ стѣнѣ храма. И храму зиждему сущу каменїемъ несѣченымъ (единацѣмъ яко приношашесѧ)[13], (-)[14] млатъ (же), и теслица, и всѣхъ дѣланїи желѣзъ не слышасѧ въ храмѣ егда здаша (-)[15]. І (и) двери закрову (сътвори), иже (суть) нижнѧѧ страны храма з деснїѧ, і извїеныи бѧше восхо, въ срѣнїи, и ѿ средина г, части (бѧше въхо). И созда хра и соверши его, и остави около всего храма дощками. (и сзори) кедрїемъ и сътвори вазанїѧ окрестъ всего храма, е, лакотъ въ высоту его и сїѧ вазанїе, древомъ кедровыи. [И бысть слово гне къ (соломону)[16] гла. Храмъ сїи (есть) иже ты зиждеши. *аще ходиши въ заповѣдехъ моихъ и судбы моѧ сътвориши, и съхраниши всѧ повелѣнїѧ моѧ, обращающисѧ въ нихъ, оуставлю слово мое [к тебѣ][17], *еже глах двду ѿцу твоему. И вселюсѧ посредѣ сновъ іилевъ, и не оставлю людїи моих іилѧ. И созда (соломонъ)[18] храмъ и скончан][19]. И созда стѣны храму (внутрь) древомъ кедровомъ ѿ землѧ (до стѣны и ѿ стѣны до верха)[20] въ около остави яко съдръжати древомъ внутръоуду

двѣ з а пара г

нж аі

в цр з а пара кв

(храму), и (оукрѣплати)[21] внутрь (страны)[22] певгїе. И созда, к҃, лакоть ѿ конца (стѣны)[23] страну єдину ѿ землѧ до верха, и сътвори [внутрь][24]. ѿ олтарѧ до ст҃аа ст҃ыхъ, (-)[25] м҃, лакоть, бѣ ц҃ркви пре лице олтарѧ. Посредѣ храма внутрь, (т҃у же бѧше лѣпо поставлѧти)[26] кїота (-)[27] г҃нѧ, (и бѧше) к҃, лако в долготу, и к҃, лако в широту. и к҃, лако высота єго, и объѧ и златомъ (и оутвръди)[28]. И сътвори олтарь [кедровый][9] противу олтарѧ (объѧтъ)[30] и златомъ и весь храмъ объѧтъ злато до скончанїа всему храму. И сътвори въ олтарю, два херувима [древомъ кипарисно][31], ї҃, лакоть мѣрою величество, ї҃, лакоть кождо о себѣ)[32]. (-)[33] Пѧть лако крылѣ (бѧста) херувиму єдиному. и є҃, лако крылѣ (херувиму)[34] второму. (ї҃, лако)[35] ѿ (-)[36] крила (-)[37] до крила єму. Ѕако (мѣра бѣ), херувима втораго в (тужє мѣру и тако совръшены мѣры оба)[38]. И высота (бѣ) херувима (коєгождо бѣ)[39], ї҃, лакоть. (Ѕакоже и)[40] (-)[41] второму, и оба херувима (бѣста) посредѣ храма внутрьнѧго, и простираху крыла и҃, (-)[42] досѧзаше крыло єдино до стѣны (єдинои храму), и крыло (другаго херувима) досѧзаше до стѣны вторыѧ, и крыла єѧ иже посредѣ храма касашесѧ крыло съ крыло. И объѧта бѣста херувима златомъ. и всѧ стѣны храма около, изъваѧнна писа подобна херувимома, и фуникомъ внутрьоуду, и внѣоуду. И помостъ (-)[43] (изъвну и внѣ объѧ златомъ)[44]. И двери олтарю сътвори (-)[45] древомъ лѣпымъ, (-)[46] праги пѧтерицею, и двоѧ двери древомъ певговы (-)[47] изваѧнна на нихъ подобїѧ херувимомъ (древомъ фуниковымъ)[48], и позолотою оустрои, и (снѧть злато и бѧше злато оустроєно)[49] до херувимовъ, и до фуни (-)[50]. И тако сотвори (и) вратомъ ц҃ркви (и) праги древомъ лѣпы на четыри оуглы. И (всѧ двери древомъ певговым оукраси)[51]. (-)[52] засовиты двери первыѧ, и ѿвръзенїе ихъ (къ себѣ). и (-)[53] (вторыє двери)[54] (засовиты) ѿвръзающа къ себѣ. (На них же сотвори изваѧнни)[55] херувими и фуники и (оустроєны бѣху позлатою)[56] и преиманы злато, и свѣшены долу. И созда дворецъ внутренїи, тремѝ стѣнами нетесанымъ древомъ. и єдина стѣна тесана древа кедрьска въоколо. И созда (дворецъ)[57] дому (господню, и вънутрєнѧ. и комара). нѧже (бѣ) противу (-)[58] храму. И (пославъ)[59] ц҃рь (соломонъ)[60]. (въ тиръ) (-)[61] приведе хирама ѿ тира, с҃на жены вдовица. и тои (бѣ) ѿ колѣна недалимлѧ, и ѿц҃ъ єго (бѣ) мужъ тирї. бїѧи мѣдь. (-)[62] исполнъ художества и разума

стіни і від стіни до верху. Покрив він довкруги так, що покрив деревом середину храму, і укріпив всередині боки певковими *дошками*. **16** І збудував на 20 ліктів від краю стіни один бік, від підлоги до верху, і зробив всередині, від жертовника до святого святих. **17** 40 ліктів було в церкві перед лицем жертовника. **19** Посередині храму, всередині, там же було пристособлено ставити кивот господній, **20** і було 20 ліктів в довжину і 20 ліктів в ширину, і 20 ліктів – його висота; і покрив його золотом, *і* скріпив. І зробив кедровий жертовник **21** напроти святилища, *і* покрив його золотом, **22** і цілий дім *був* покритий золотом до кінця всього храму. **23** І зробив в святилищі два херувими з кипарисового дерева – 10 ліктів міра величини, 10 ліктів кожний по собі. **24** П’ять ліктів були крила в одного херувима і 5 ліктів – крила в другого херувима, 10 ліктів від крила до його крила. **25** Такою була міра другого херувима, в ту ж міру і так зроблені обі міри. **26** І висота одного херувима була 10 ліктів. Так само і *висота* другого. **27** І оба херувими були посеред внутрішнього храму і простягали їхні крила: одне крило доторкалося до однієї стіни храму і крило другого херувима доторкалося до другої стіни, і їхні крила, що посеред дому, доторкалися крило до крила. **28** І золотом були покриті херувими **29** і всі стіни храму довкруги, різьби вирізьбив він на подоби херувимів і пальм всередині і ззовні. **30** І долівку всередині і ззовні він покрив золотом. **31** І двері святилища він зробив з гарного дерева, п’ятикутні пороги **32** і двоє дверей з певкового дерева, на них вирізьблені подоби херувимів, дерева пальм; і обложив золотом, і покрив він золотом, і золото було покладене на херувимів і до пальм. **33** І так зробив і з дверима церкви, і пороги з гарного дерева на чотири кути. **34** І всі двері прикрасив певковим деревом; перші засувні двері і відкривалися вони до себе, і другі засувні двері, що відкривалися до себе. **35** На них же він зробив вирізьблені херувими і пальми, і вони були обложені позолотою і покриті золотом і звішені вділ. **36** І він збудував внутрішний притвір трьома стінами нетесаного дерева, і *була* одна стіна тесаного кедрового дерева довкруги. **36а** І збудував кімнатку господнього дому і внутрішнього, і комори, що були напроти храму. **7,1** І цар Соломон, пославши до Тиру, привів з

Тиру Хірама, **2** сина жінки-вдовиці, і він був з племені Нефталіма, і його батько був чоловік тирський, коваль міді, повний художності, і знання, і розуму, щоб чинити всяке діло в міді. І привели його до царя Соломона, і він зробив всі діла. **3** І він вилив два стовпи для притвору дому: 18 ліктів – висота стовпа, і довкруги його міра 14 – ліктів, і товщина стовпа – 4 пальці; таким же був і другий стовп. **4** І дві головки зробив, щоб покласти на верхи стовпів, вилиті з міді: 5 ліктів у висоту – одне покриття, і 5 ліктів у висоту – на друге покриття. **5** І зробив дві сіті, щоб ними ж покрити голови покриття, і дві сіті зробив, щоб покрити покриття стовпів. І сіть одного покриття, і сіть другого покриття. **6** І висяче діло – два ряди вилитих мережаних мідних висяче діло, ряд над рядом. Так само він зробив другому покриттю. І покриття на стовпі подібе до цвіту лелії, так як і в притворі. **7** І поставив стовпи в церковному притворі: і поставив один стовп, і назвав його ім'я Якум, і поставив другий стовп, і назвав його ім'я Валоз. **8** І на верху стовпів діло цвіту лелії. І він закінчив діло стовпів, так як над притвором, – в 4 лікті, **9** і підставки під обома стовпами, і вище від сторін було покриття. Підставок і вилитих рядочків 200 довкруги на голові другої товщини. **10** І зробив він лите море: 5 ліктів від краю до його краю, кругле довкруги себе. 5 ліктів – його висота, і його обвід – 30 ліктів. **11** І в нього були підпори і підстави довкруги – 10 ліктів, і щоб підтримувати море довкруги; **13** під морем 12 волів: 3 – що глядять на північ, і 3 – що глядять на південь, і 3 – на захід, 3 ж – на схід, і зади всіх були до себе, і море було над ними. **12** І його край був, наче край чаші квітучої лелії, і його товщина велика. **14** І він зробив 10 мідних міхонотів: 5 ліктів – один міхонот, і 4 лікті – його широта, і 6 ліктів – його висота. **15** І це діло міхонотів, і їхні злуки, і злуки, що виходили посередині. **16** І їхні злуки були посеред виступів – подоба левів, і волів, і херувимів. Такими ж були і поза виступами, і вгорі, і скріплення під левами і під волами – діло висяче. **17** І 4 мідні кола в кожного міхонота і мідні підстави, і їхні 4 частини, і їхні рамена під умивальницею. Рамена ж, вилиті до тамтої сторони, подібні до мужа, і його уста поза головою і вище ніж один лікоть, і його обвід круглий на вісім ліктів; і на його обводі мі-

и вѣдѣнїя еже дѣлати всяко дѣло мѣдяное. и (приведоша и)[63] къ црю соломону· И сътвори вся дѣла, и солїя два столпа комарѣ црковнѣи, ӥі, лакотъ высота столпа. и (окртъ мѣра его)[64], дӏ, лакотъ (-)[65]. и толстота столпу д, персты (-)[66]. такоже (бѣ и) (вторыи столпъ)[67]. и двѣ главѣ сотвори, иже възложити на верхъ столпов. солїяны ѿ мѣди, е, лакотъ въ высоту, възложенїе едино. и е, лакотъ въ высоту на возложенїе другому· И сотвори двѣ мрежи. (има же покрыти главы возложенїя и двѣ мрежи сътвори) еже покрыти возложенїе столповъ· И мрежу возложенїя единаго, и мрежу возложенїя втораго. и дѣло вывешенно двѣ строки солїянныхъ. мѣдяныи сомрежены, дѣло вывешено строка на строкою, (такоже)[68] сътвори возложенїю второму· (И возложенїя на столпѣ, подобна кринову цвѣту яко и въ комаре·) И постави столпа въ комаре црковнѣи. и постави столпъ един. и наре имя ему (іякум)[69], и постави столпъ вторыи, и нарече имя ему [валозъ][70]. и на (главѣ)[71] столпъпома, дѣло кринова (цвѣту. и скончa дѣло столповъ,) якоже на комарою д лактѣ, и (поставки по)[72] оба столпа, и совыше странъ возложенїе (бѣ. поставки и солїянныи стро с, около на главѣ вторыя толстоты)[73]· И сътвори море [лїяно][74], (е)[75]. лакот, ѿ края (-)[76] до края его, кругло около его, е, лакотъ высота его. и (около его, л. лактеи)[77], и подпоры (ему бяху и споди въоколо)[78], і. лакотъ, (и) (състоя море около)[79] [(-)[80] вӏ, воловъ под моемъ, г, зрящи на сѣверъ. и г, зрящи на (югъ, и г. на западъ)[81], г же, на востокъ. и всѣмъ (бяху) созади къ (себѣ)[82] и море (бяше) верху их. и оустїе его (бяше) яко (оустїе)[83] потира прозябающаго крина, и толстота его (велика)[84]][85]· И сътвори і мѣхонодъ мѣдянъ, е, лакотъ (-)[86] мѣхонодъ единъ. и д лакти широта его, и ѕ лакотъ высота его, и се дѣло мѣхонодовъ (и) споенїе ихъ, и споенїе срѣди исходящихъ. и во споенїе ихъ бяху посредѣ исходящихъ. (подобїе) львов и воловъ и херувимов. (тако же бяху и внѣ содержащихъся)[87], и свышен (-)[88] под (и) львы и (под) волми оутверженїя· дѣло сохожденїа, и д кола мѣдяны мѣхоноду коемуждо. и предержанїя мѣдяна, и д части ихъ, (и) рама [и][89] под оумывалницею. [рама (же) солїяныя ко обоону страну, мужа прилежаще, и оуста его внѣ главы, и выше единаго лактя, и оустїе его кругло (на осмь лакот)[90], и на оустїю его (мѣхоноды, и мѣхоноды его)[91] четвероугольны, (а) не круглы, и

д҃ колеса подъ (мѣхонодами)[92]][93], и руцѣ во колесѣхъ, во мѣхоноду, и высота (единаго кола)[94] лакоть и полъ. и дѣло колъ (-)[95] возовыхъ, руцѣ ихъ и хрибты ихъ и (вся) вещи ихъ (лїяны)[96] четыри рама на четырехъ оуглехъ мехоноды единоя, (и) ѿ мѣхоноды рама ихъ. и на главѣ мѣхоноды полъ лакта величество (ихъ), кругло (же) окрестъ главы мехонодовы, и начала рукъ его. и споенїя его· И ѿвръзашеся въ началѣ рукъ его и споенїя его· (Подобїя) херувимовъ и львовъ. и финиковъ стоящи (и) содержащися. кождо противу лица его. внутръ (-)[97] окрестъ· Потому (же) сътвори (-)[98], і҃. мѣхонодъ по чину единому, и по мѣре единои въ всѣхъ· И сътвори і҃ лїяныхъ столповъ мѣдяныхъ. м҃, мѣръ въмещающи кождо сопль· (число)[99] [д҃ лактѣ столпъ единъ][100]. на мѣхонодѣ единомъ (-)[101]· И постави і҃ мѣхонодовъ, е҃ по деснои странѣ въ храмѣ, (на востокъ). и е҃ по лѣвои странѣ въ храмѣ. и море во (другую) страну храма одесную на востоки. въ оуглѣ полуденномъ. и сътвори хирамъ конобы, и (теплица г҃)[102], и дїялы· И скончалъ хирамъ (вся дѣла творя)[103]. яже творяше цареви (соломону)[104]· въ храмѣ господни столпа два. и обвитїя столповъ на главныхъ (-)[105] два (-)[106] мрежи двѣ, еже покрывати оба обвитїя, изваяныхъ. яже на столпѣхъ суть. шипковъ (мѣдяныхъ), у҃. обѣма мрежема двѣ строцѣ шипковъ мрежи единои, покривати оба обвитїя, на обѣ столпѣхъ, и мѣхонодъ і҃ (-)[107] лїяныхъ сопль празныхъ і҃, на мѣхонодѣ. и море едино, и воловъ в҃і, (и столпъ) подъ моремъ и коновъ, и (теплицы г҃)[108], и дїялы и вся сосуды, иже сътвори хирамъ царю (соломону)[109] въ храмѣ господнѣ, и столповъ м҃ и и҃, дому цареву, и дому господню, вся дѣла царева, яже сътвори хирамъ мѣдяна солїяна· (И множеству мѣдному не бѣ числа)[110]. имиже твори вся дѣла си многа зѣло, не бѣ конца числу мѣди. (иже сътвори) при обитанїю Іордана· (И) солїя ихъ царь въ толстотѣ земля (и) межи (коходътомъ)[111], и межи (геирама)[112]· И дасть царь (соломонъ)[113] [вся][114] сосуды, яже сътвори въ храмѣ господнь, (и) олтарь златыи и трапезу, на неиже хлѣби приносїи, (и златы)[115] свѣтильники, е҃, одесную, (-)[116] е҃, ошуюю предъ лицемъ давира, (свята святыхъ) златомъ споены, и свѣтила и свѣща, и (-)[117] [вся цѣла злата][118], и предверїе и гвоздїе, и дїялы, и блюда, и кадилницы златы, споенїи· И дверца двери храму внутрьнему, свята святыхъ, и двери храму церковному златы· И скончася все дѣло, иже сътвори (соломонъ)[119] въ храмѣ господни·

хоноти, і його міхоноти чотирикутні, а не круглі; і під міхонотами 4 колеса, **18** і в колесах, в міхоноті, руки, і висота одного колеса лікоть і пів. **19** І діло коліс воза: їхні руки, і їхні хребти, і всі їхні речі – литі. **20** Чотири рамена на чотирьох рогах одного мехонота, і їхні рамена з мехонота. **21** І на голові мехонота їхня величина пів ліктя, круг же довкруги голови мехонота, і початок його рук і його злуки. І відкривалося на початок його рук і його злуки. **22** Подоби херувимів, і левів, і пальм, що стояли і держалися, кожний напроти його лиця, всередині і довкруги. **23** Так же зробив він 10 мехонотів, за одним чином і за одною мірою всім. **24** І зробив 10 литих мідних стовпів, 40 мір вміщала кожна посудина. 4 лікті мірою один стовп на одному міхоноті. **25** І поклав 10 міхонотів: п’ять по правій стороні в храмі, на сході, і 5 по лівому боці в храмі, і море з другого боку храму, справа на сході, в південному куті. **26** І Хірам зробив баняки, і 3 пательні, і посудини. І Хірам закінчив чинити всі діла, які чинив для царя Соломона **27** в господньому храмі: два стовпи і дві плетінки стовпів на головах, дві сіті, щоб покривати обі плетінки різьбленого, що є на стовпах, **28** 400 мідних ґранатів для обох сіток, два ряди ґранатів для однієї сіті, щоб покривати обі плетінки на обох стовпах, **29** і 10 міхонотів, 10 порожніх литих посудин на міхоноті, **30** і одне море та 12 волів, і підставку під морем, **31** і баняки, і 3 пательні, і посудини, і ввесь посуд, який зробив Хірам для царя Соломона для господнього храму. І 40 і 8 стовпів дому царя і господнього дому. Всі діла царя, які зробив Хірам, мідні, вилиті. **32** І не було міри множеству міді, з якої він робив всі ці діла, *було* дуже багато. Не було кінця мірі міді, що обробив він в околиці Йордану. **33** І цар вилив їх в товстій землі між Кохотом і між Геірамою. **34** І дав цар Соломон ввесь посуд, який зробив, до господнього храму, і золотий жертовник, і трапезу, на якому хліби приношення, **35** і золоті світильники: 5 справа, 5 зліва перед лицем давіра, святого святих, злучені золотом; і світила, і світильники, і все вповні золоте; **36** і передверя, і цвяхи, і посудини, і полумиски, і кадильниці – золоті, злучені. І дверцята дверей внутрішнього дому, святого святих, і двері церковного храму – золоті. **37** І закінчено все діло, яке зробив Соломон в гос-

подньому храмі. І вніс Соломон святе Давида, свого батька, і все святе Соломона, срібло, і золото, і посуд дав до скарбниці до храму господнього.

И вънесе (соломонъ)[120] стаа двда отца своего и вся стаа (соломонова)[121] сребро и злато и сосуды, (на сокровище дасть)[122] (въ храмъ)[123] гнь·

Глава 7

ниж. 9

38 І Соломон збудував *свій дім за тринадцять літ. І Соломон завершив ввесь свій дім. **39** І він також будував дім з ливанського дерева: 100 ліктів в його довжину, і 30 ліктів в його висоту, і 50 ліктів в його широту, і 4 ряди кедрового дерева, і кедрові рамена для стовпів. **40** І оббив він дім кедровими дошками: від гори, по боках стовпів, і число стовпів – 40 і 5, і 15 рядів, **41** і вікон – 3, і покій над покоєм – тричі. **42** І всі вікна і покої злучені на 4 кути і від дверей до дверей – втроє. **43** І сіни, що на стовпах, – 50 ліктів в довжину і 30 в ширину – ці сіни були на стовпах перед лицем дому, і стовпи – прохід перед їхнім лицем. **44** Зробив він палату, в якій стояв його перестол, на якому ж, там, судив, і оббив її зверху аж до землі кедровими дошками, і воно відоме було як притвір суду. **45** І дім, в якому жив, і один вибраний дворець зробив за цим ділом, і *дім дочці фараона, яка була за Соломоном, збудував він при тому притворі. **46** І це все було прикрашене дорогоцінним каменем на відстані всередині, і від основи аж до даху, і надворі, у великому дворі. **47** Основа ж була з дорогоцінного каміння і з великого каміння – 10 ліктів, а інше і 8 ліктів. **48** І зверху також з дорогоцінного каміння за числом, чотирикутне і обшите кедрами. **49** І довкруги великого двору 3 ряди з тесаного каменя, і один ряд тесаного кедру. **50** І Соломон закінчив ввесь свій дім.

вищ. 3

Гла, з·

нй д

И домъ* свои созида (соломонъ)[1] треми на і лѣты [и совръши (соломонъ) весь домъ свои][2]· И созида (такожде) домъ древо ливаньскомъ, р лакотъ в долготу его, (и л лакотъ въ высоту его. и н, лакотъ в широту его)[3]. и (д)[4], ряды древа кедрова. и рама кедрова столъпнаа· И побилъ дщицами (кедровыми) домъ от горы во страну столповъ. и число столпов м, и є. (и) єі, рядовъ, и окна, г· И комара на комарою трижды, и вся окна и комары на д оуглы притворени и от окон до двери троако· И сѣни иже на столпѣ, н, лакот в долготу, и л, в широту (-)[5]. (и сія) сѣни (баху на столпѣ) пред лицем (дому)[6]. и столпи (хожденія)[7] пред лицем еа (-)[8]· (Сътвори)[9] полату (на неиже стояще престолъ его)[10] на неже судаше ту. [и оби (и) сверха даже до земля дщицами кедровыми][11] (и то слышашеся) комара судная· И домъ (-)[12] в немже живаше (-)[13]. (и) дворецъ единъ избран по дѣлу сему (сътвори) и *дворъ дщери фараони. иже (бяше за соломономъ)[14] при комарѣ той (созижде)· (И) (се вся)[15] (баху) каменемъ многоцѣнным оукрашена. от остояния внутръ оуду. и от основания до крова. и внѣоуду в дворѣ велицѣ· основание (же быть) (каменіем драгым)[16] (и) великимъ каменіемъ, і, лакот, і (иное, и) н, лакотъ· И съ верху (такожде) честного (каменіа), по числу (четверо оуголно)[17]. и кедри (обіено)· (И) (окрестъ двора великого)[18], г, ряды от (каменія тесаного)[19]. и единъ рядъ тесанымъ кедріемъ. и съвръши (соломон)[20] весь дом свои·

вы г

Глава 8

пар2. 5

1 І сталося, що коли закінчив Соломон будувати господній дім і свій дім, по 20 роках, *і тоді зібрав цар Соломон всіх старшин Ізраїля до Єрусалиму, щоб принести кивот господнього завіту з міста Давида, це значить з Сіона. І до царя Соломона зібрався ввесь ізраїльський народ **2** в місяці Атаним, в празник, це бо є сьомий місяць. І прийшли всі ізраїльські старшини, **3** і священики взяли кивот **4** і шатро завіту, і ввесь святий посуд, що був у шатрі свідчення. **5** І несли священики і левіти, цар же і ввесь Ізраїль, ідучи перед кивотом, приносили в жертву овець і волів без числа. **6** Священи-

Гла, и·

И бысть егда совръши (соломон)[1] зиждаи домъ гнь, и домъ свои, по к, лѣтех· *(И) тогда собра црь (соломонъ)[2] вся старѣишины іилвы во (іерлим)[3] да въздвигнутъ кіотъ завѣта гня, от града двдова. то есть (от) сіона· [И собрашася къ црю (соломону)[4] вси людіе іилевы][5] въ мсць, [аданим][6]. [въ празник, сіи (бо есть) мсць седмыи· И прідоша вся старѣишины іилевы][7] и взяша іереи кіотъ, и сѣнь завѣтную, и вся сосуды стыя. иже (бѣша) в сѣни свѣдѣніа· [И несоша і иереи и левити][8] (-)[9] црь (же) и весь іиль (идущие) пред кіотомъ, жраху овны и волы бес числа· (вне-

в пара є

со́ша)[10] (кїо́тъ їере́и)[11] в̾ мѣ́сто є҆го́ въ ѻ҆л-та́рь (въ хра̑ гн҃ь)[12] въ ст҃аѧ ст҃ыхъ. по̑ крила херꙋви́мова· (Херꙋви́ма бо)[13] бѣ́ста рас-кри́лила крилѣ (свои) на̑ мѣ́сте кїо́та и҆ при-кры́ста херꙋви́ма на̑ кїо́том̑. и҆ на̑ ст҃ыми є҆го сверхꙋ· И҆ ѻ҆бдержа́ста ст҃енїѧ. и҆ принича́с-та главѣ̑ ст҃енныма. ѿ ст҃ыхъ пре̑ лице ѻ҆лъ-та́ра, и҆ не ꙗ҆вла́хꙋсѧ внѣ̑· *(И҆) не бѣ̑ (ничто-же) въ кїо́тѣ то́кмо двѣ̑ скрижа́ли ка́меннѣ, скрижа́ли завѣ́та и҆́же положи тꙋ̑ мѡѷсе́и въ хоривѣ. и҆́же завѣща г҃ь междꙋ сн҃ъми ї҆и҃левы. внегда̀ и҆зыти̑ и҆ ѿ земла̀ є҆гѵ̑петьскїѧ· *И҆ бы́сть ꙗ҆́ко и҆зыдо́ша ї҆ере̑и ѿ ст҃и́лища, и҆ ѻ҆б-ла̑ и҆спо́лни храмъ [гн҃ь][14]· И҆ не мо́жахꙋ ї҆ере̑и ста́ти слꙋжи́ти пре̑ лицє́мъ ѻ҆́блака. ꙗ҆́ко и҆с-по́лни сла́ва гн҃ѧ хра̑· [(И҆)[15] рече (соло́монъ)[16], *г҃и, и҆́же ѻ҆бѣща пребыва́ти во м҃глѣ· зи́жда созиждо́хъ хра́мъ жи́лища тебѣ·][17] И҆ ѻ҆брати̑ цр҃ь лице̑ свое. и҆ бл҃ви цр҃ь всего ї҆и҃лѧ и҆ весь со-бо́ръ ї҆и҃левъ (и҆́же стоѧ́ше та́мо)[18]· *И҆ ре҃ (цр҃ь) бл҃ве́нъ г҃ь б҃ъ ї҆и҃левъ дн҃ь. и҆́же гл҃а ѹ҆сты свои́-ми дв҃дꙋ ѻ҆ц҃ꙋ моє́мꙋ, и҆ (вс҃ѧ є҆мꙋ)[19] и҆спл҃ъни гл҃ѧ· въ дн҃ь во́ньже и҆зведо̑ лю́ди моѧ ї҆и҃лѧ ѿ є҆гѵ̑пта. не и҆збра́хъ гра́да (ѿ всѣ́хъ племе́нъ въ ї҆и҃ли)[20]. на созда́нїє хра́мꙋ, (и҆) на пребыва́-нїє и҆́мени моє́мꙋ тꙋ̑. (но) и҆збра́хъ въ ї҆ер҃лимѣ бы́ти и҆́мени моє́мꙋ [-][21]. ї и҆зъбра́хъ дв҃да бы́-ти є҆мꙋ [властели́нꙋ][22] на̑ лю̑ми мои́ми ї҆и҃-лемъ· *И҆ бы́сть на ср҃цы (ѻ҆ц҃ꙋ моє́мꙋ дв҃дꙋ)[23]. є҆́же созда́ти хра́мъ и҆́мени г҃а б҃а ї҆и҃лева· И҆ рече г҃ь къ дв҃дꙋ ѻ҆ц҃ꙋ моє́мꙋ, поне̑ възы́де на ср҃це твое, є҆́же созда́ти храмъ и҆́мени моє́мꙋ. до́брѣ сътвори̑ є҆си, ꙗ҆́ко бы́сть (ти̑ на ср҃цы)[24]· ѻ҆бї не сози́ждеши хра́ма. но сн҃ъ твои и҆́же и҆зы́детъ и҆зъ чреслъ твои́хъ. то́и̑ сози́ждетъ хра̑ и҆́мени моє́мꙋ· *И҆ воста́ви г҃ь гл҃ы свои̑ и҆́же гл҃а. и҆ вос-та́ви въ дв҃да мѣ́сто ѻ҆ц҃а моє́го (менѐ), и҆ сѣдо́хъ на пр҃толѣ ї҆и҃левѣ, ꙗ҆́коже гл҃а г҃ь. и҆ со-зи́ждохъ хра́мъ и҆́мени г҃а б҃а ї҆и҃лева· И҆ поста́-вихъ (на мѣ́стѣ тꙋ̑)[25] кїо́тъ, в не́мже (-)[26] завѣ́тъ гн҃ь. и҆́же завѣща̀ г҃ь съ ѻ҆ц҃ы на́ши-ми, во и҆звожє́нїю и҆ и҆з̑ земла̀ є҆гѵ̑петскїѧ· И҆ ста̀ (соло́монъ)[27] пре̑ лицемъ ѻ҆лтара̀ гн҃ѧ. пре̑ всѣмъ собо́ромъ ї҆и҃левомъ, и҆ воздви́же рꙋцѣ́ свои̑ на́ нб҃о· И҆ ре҃. *г҃и б҃е ї҆и҃левъ нѣ́сть (б҃а ра́з-вѣ тебѐ)[28] на нб҃си го́рѣ, и҆ на земли̑ ни́зꙋ. сох-рани̑ завѣ́тъ и҆ м҃лть (даже) рабꙋ̑ твоє́мꙋ хо-дѧ́щемꙋ пре̑ тобо́ю, всѣмъ ср҃цемъ є҆го· Ꙗ҆́коже сохрани (дв҃дꙋ рабꙋ̑ своє́мꙋ)[29], ѻ҆ц҃ꙋ моє́мꙋ. [ꙗ҆́-коже є҆мꙋ ѻ҆бѣща̀][30]. и҆ гл҃а ѹ҆сты свои́ми, и҆ рꙋко́ю своє́ю съвръши, (и҆) до (дне́шнагѡ дн҃е)[31]. И҆ нн҃ѣ г҃и б҃е ї҆и҃левъ сохрани̑ (раба̀ свое̑ дв҃да

ки внесли кивот до його місця – до святилища до господнього храму, до святого святих, під крила херувимів. **7** Бо херувими були з розкритими своїми крилами над місцем кивота, і херувими покрили над кивотом і над його святим згори, **8** і оточували священне, і мали голови нахилені до священного від святих перед лицем святилища, і не показувалися назовні. **9** *І не було нічого в кивоті, за винятком двох кам’яних таблиць, таблиць завіту, які туди поклав Мойсей в Хориві, які заповів Господь з ізраїльськими синами, коли вони виходили з єгипетської землі. **10** *І сталося, що як священики вийшли з святилища, і хмара покрила господній храм. **11** І священики не могли стати служити від лиця хмари, бо господня слава наповнила храм. І сказав Соломон: *Господи, що обіцявся перебувати в мряці, будуючи я збудував тобі храм, помешкання! **14** І повернув цар своє лице, і цар поблагословив ввесь Ізраїль, і ввесь збір Ізраїля, що там стояв. **15** *І цар сказав: Благословенний сьогодні Господь Бог Ізраїля, який промовив своїми устами до Давида, мого батька, і все йому виповнив, кажучи: **16** Від дня, в якому Я вивів мій народ Ізраїля з Єгипту, Я не вибрав міста між усіма племенами в Ізраїлі на будову храму, і щоб перебувало там моє ім’я. Але Я вибрав, щоб моє ім’я було в Єрусалимі, і Я вибрав Давида, щоб він був володарем над моїм народом Ізраїлем. **17** *І впало на серце мого батька Давида, щоб збудувати дім імені Господа Бога Ізраїля. **18** І сказав Господь до Давида, мого батька: Тому що зійшло на твоє серце, щоб збудувати дім моєму імені, ти добре вчинив, що впало тобі на серце. **19** Ти не збудуєш храму, але твій син, що вийде з твого лона, цей збудує храм моєму імені. **20** *І Господь поставив свої слова, які сказав, і поставив мене на місце Давида, мого батька, і я сів на престолі Ізраїля, так як сказав Господь, і я збудував дім імені Господа Бога Ізраїля. **21** І я поставив там на місце кивот, в якому господній завіт, який заповів Господь з нашими батьками, коли виводив їх з єгипетської землі. **22** І встав Соломон перед лицем господнього жертовника, перед всім збором Ізраїля, і підняв до неба свої руки, **23** і сказав: *Господи Боже Ізраїля, немає Бога як ти на небі, вгорі, і на землі, вдолі! Збережи завіт і милосердя до твого раба, що ходить перед тобою усім його серцем. **24** Так як Ти зберіг Давидові, твоєму рабові, моєму батькові, так як йому Ти обіцяв, і сказав своїми устами, і сповнив Ти

є҆вреѡ̑ д҃ є҃ мѡ҃ ї҃

в҃ мѡ҃ м҃

в҃ пара̑ ѕ҃

д҃ цр҃ ка҃

в҃ цр҃ з҃

в҃ цр҃ з҃

в҃ ма҃ в҃

єв. 9
мой5. 10
мой2. 40
пар2. 6
црс4. 21
црс2. 7
црс2. 7
мак2. 2

своєю рукою, і до сьогоднішнього дня. **25** І тепер, Господи Боже Ізраїля, збережи свого раба Давида, мого батька, так як Ти сказав йому, мовлячи: *Не забракне перед моїм, чоловіка, лицем, що сидить на престолі Ізраїля, лиш якщо збережуть твої діти мої дороги, по яких *мають* ходити переді Мною, так як ти ходив переді мною. **26** І тепер, Господи Боже Ізраїля, хай викажеться певним твоє слово, яке Ти обіцяв Давидові, моєму батькові. **27** Хіба дійсно житиме Бог з людьми на землі, бо якщо небеса небес Тобі не вистарчають, то не лишень цей храм, який я збудував твоєму імені. **28** І хай погляне на мою молитву Господь Бог Ізраїля, щоб вислухати прохання і молитви, якими твій раб молиться сьогодні перед тобою. **29** І хай твої очі будуть відкриті на цей храм день і ніч, на місце, про яке Ти сказав, *що моє ім'я там буде, щоб вислухати молитву, якою молиться раб твій на цьому місці день і ніч. **30** І вислухай мою молитву, раба свого, *і свого народу Ізраїля, коли помоляться Тобі на цьому місці; і Ти вислухай в місці свого помешкання на небесах, і вислухавши, і помилуєш. **31** Що лиш згрішить ближній проти свого ближнього, і якщо візьме з них клятву кляття, і прийде, і визнає перед лицем твого жертовника в цьому храмі, 32 і Ти вислухай з небес, і зроби суд своєму народові – Ізраїлеві, виявляючи, що беззаконня чинить беззаконням, щоб дати дорогу його на його голову, і оправдати праведного, і дати йому за його праведністю. **33** Коли згрішить твій народ Ізраїль перед його ворогами, бо згрішать Тобі, і, повертаючись, визнаються твоєму імені, і помоляться, і виголосять до Тебе молитву в цьому храмі, **34** і Ти вислухаєш з небес, і будеш милосердний за гріхи свого народу Ізраїля, і повернеш їх до землі, яку Ти дав їхнім батькам. **35** Коли стримається небо, щоб не було дощу, бо згрішать Тобі, і помоляться до цього місця, і визнаються твоєму імені, і відвернуться від їхніх гріхів, коли їх упокориш; **36** і Ти вислухаєш з неба, і будеш милосердним за гріхи своїх рабів, свого народу Ізраїля, бо сповістиш їм добру дорогу, щоб по ній ходити. І даси їм дощ на землю, яку Ти дав своєму народові в насліддя. **37** Якщо буде голод, або смерть на землі і якщо буде, бо буде, запалення, саранча і хрущі, і якщо кривду вчинять їм їхні вороги, або в одному з їхніх міст все противне, всякий біль; **38** і всяка рана, всяка молитва, всяка жертва якщо буде всякій людині з ізраїльського народу, оскільки

црс2. 7 і 16

мой5. 12 ниж. 9

ез3. 6

ѡ҆ц҃а моегѡ)[32], ꙗ҆́коже р҃е е҆мꙋ гл҃ѧ *не ѡ҆скꙋдѣ́етъ (-)[33] мꙋжъ ѿ лица̀ моегѡ, сѣдѧ́й на пр҃толѣ і҆и҃левѣ. то́кмо а҆́ще сохранѧ́тъ ча́да твоѧ пꙋти̑ (моѧ, по ни̑же)[34] ходи́ти предо мно́ю. ꙗ҆́коже ходи̑ е҆си предо мно́ю· И҆ нн҃ѣ г҃и б҃е і҆и҃левъ. да ᲂу҆вѣри́тсѧ гл҃ъ твои, [е҆же ѡ҆бѣща]35 д҃вꙋ ѡ҆ц҃ꙋ моемꙋ· Ꙗ҆́кѡ а҆́ще и҆́стинно пребывае́тъ б҃ъ съ ч҃лкы на земли̇̀. а҆́ще (б҃о) н҃бо (-)[36] н҃беси не довлѣ́ютъ ти. (не) то́кмо (-)[37] хра́мъ се́й, и҆́же созда́хъ и҆́мени твоемꙋ· И҆ (да при́зритъ)[38] на м҃лтвꙋ мою г҃ь б҃ъ і҆и҃левъ. послꙋшати [моле́нїѧ и҆ моли́твы][39]. е҆ю́же (сѧ мо́ли раб҃ъ тво́и)[40] пр҃е тобо́ю (-)[41] дн҃е· (И҆) да бꙋдꙋтъ ѻ҆́чи твои̇̀ ѿве́рсты на хра́мъ сїи дн҃ь и҆ но́щъ на мѣсто ѡ҆ не́мъже рече. *ꙗ҆́кѡ быти и҆́мени моемꙋ тꙋ на послꙋшанїе м҃лтвы. е҆ю́же помо́литсѧ ра́бъ тво́и на мѣстѣ се́мъ дн҃ь и҆ н҃о· И҆ ᲂу҆слы́ши м҃лтвꙋ мою раба̀ свое҃, *и҆ людїи свои́хъ і҆и҃лѧ, (е҆гда)[42] помо́лѧ҃ти сѧ на мѣстѣ се҃. и҆ ты ᲂу҆слы́ши на мѣ́стѣ ѡ҆бита́лища своегѡ на́ н҃беси и҆ (ᲂу҆слы́шимъ)[43] и҆ поми́лꙋеши· Е҆ли́кѡ а҆́ще съгрѣши́тъ (бли́жнїи)[44] къ и҆скрънемꙋ своемꙋ. и҆ а҆́ще прїиметъ ѿ ни҃ клѧ́твꙋ (клѧ́тїе)[45]. и҆ прїидетъ і҆ и҆сповѣ́стъ пр҃е лицемъ ѻ҆лтарѧ̀ твоегѡ, въ хра́мѣ се́мъ· И҆ ты ᲂу҆слы́ши ѿ н҃бсъ и҆ (сътвори сꙋдъ)[46] люде́мъ свои҃ і҆и҃лю. ꙗ҆влѧ́ѧ беззаконова́ти беззако́нїѧ да́ти пꙋть е҆гѡ на главꙋ е҆гѡ. і҆ и҆зба́вити пра́вєнаго, (и҆) да́ти е҆мꙋ по пра́вдѣ е҆гѡ· Е҆да̀ (съгрѣши́тъ)[47] лю́демъ твои҃ і҆и҃лю. пр҃е врагы̀ (е҆гѡ) ꙗ҆́кѡ съгрѣша҃ ти, и҆ возврата́сѧ. (-)[48] и҆сповѣда́тъ ти сѧ и҆́мени твоемꙋ, и҆ мо́лѧтсѧ. и҆ възглю́тъ м҃лтвꙋ [к тебѣ][49] въ хра́мѣ семъ· И҆ ты ᲂу҆слы́шиши съ н҃бсе, и҆ м҃лти҃ бꙋдеши ѡ҆ согрѣше́нїихъ людїи свои́хъ і҆и҃лѧ, и҆ возврати́ши ѧ҆̀ въ зе́млю и҆́же да́лъ е҆си ѿц҃емъ и҆́хъ· Внегда̀ затѧгнꙋтисѧ н҃беси, ꙗ҆́кѡ не бы́ти до́ждꙋ. ꙗ҆́кѡ съгрѣшатъ ти и҆ помо́лѧтсѧ на мѣ́стѣ се́мъ. і҆ и҆сповѣда́тсѧ и҆́мени твоемꙋ. и҆ ѿ грѣхъ и҆́хъ възвратѧ́сѧ е҆гда̀ смири́ши ѧ҆̀· И҆ ᲂу҆слы́шиши съ н҃бсе. и҆ м҃лти҃ бꙋдеши ѡ҆ грѣсѣхъ ра́бъ свои́хъ (-)[50] людїи свои́хъ і҆и҃лѧ. ꙗ҆́кѡ возвѣсти́ши и҆мъ пꙋть бл҃гыи ходи́ти по немꙋ. и҆ даси̇̀ (и҆мъ) до́ждь на́ землю, ю҆́же да́лъ е҆си люде҃ свои́мъ въ достоѧ́нїе· Гла́дъ а҆́ще бꙋдетъ (и҆ли) смр҃ть (на земли̇̀. и҆) а҆́ще бꙋдетъ, ꙗ҆́кѡ (в ражже́нїе гꙋсе́ница, и҆ хрꙋщеве)[51], и҆ а҆́ще ѡ҆скорбѧ҃ ѧ҆̀ вра́ꙁи и҆҃ и҆ли въ е҆ді́номъ ѿ гра҃ и҆́хъ все проти́вное всѧ́ка бо́лѣзнь (и҆) всѧ́ка ꙗ҆́зва· всѧ́ка м҃лтва, всѧ́кѡ принош́енїе а҆́ще бꙋдетъ всѧ́комꙋ ч҃лкꙋ (ѿ лю-

в црс з и ѕі

е мо ві ни д

д ездра е

дїи і̂и̃левыхъ). є̂ли́ко ѹ̂разꙋмѣ̑ѥ ко́ждо бо́лѣзнь ѿ с̑рца своего. и̂ въздви́гнѣ̑ рꙋцѣ свои̂ въ хра́мѣ се́мъ· И̂ ты̂ ѹ̂слы́ши ѿ нб̃се, ѿ гото́ваго жи́лищ̑ ти̂, и̂ млс̃ти̑ бꙋдеши. и̂ сотвори́ши и̂ даси̂ мꙋжеви по пꙋте̑ є̂го. ꙗ̂́коже бо̂ совѣ́си с̑рце є̂го. ꙗ̂́ко ты̂ са̑ то́кмо совѣ́си (всѣхъ с̑рца)[52] с̃новъ чл̃чь· да боа́тса тебе вса дн̃и, в наже ти̂ живꙋтъ на земли̂. ю̂́же далъ є̂си ѿц̃емъ на́шимъ· И̂ чю́ждимъ· ꙗ̂́же не сꙋть ѿ лю́дїи твои̂хъ [і̂и̃ла][53] (а̂́ще)[54] прїидꙋтъ (и̂́мени ради твое̂го) и̂ помо́латса на мѣ́стѣ се́мъ· И̂ ты̂ ѹ̂слы́шиши съ нб̃се, ѿ гото́ва̑ жи́лища ти̂. и̂ сотвори́ши по всемꙋ є̂ли́ко а̂́ще призовет̑ та (сі́и) чюжїи. ꙗ̂́ко да разꙋмѣ́ютъ вс̑и лю́дїе [зе̑нїи][55] и̂́ма твое̂. и̂ ѹ̂боа́тъса тебѐ. ꙗ̂́коже (и̂) лю́дїе твои̂ і̂и̃ль. и̂ разꙋмѣю̑ ꙗ̂́ко и̂́ма твоѐ наречетса на хра́мѣ се́мъ и̂́же созда́хъ· Ꙗ̂́ко и̂зыдꙋт̑ лю́дїе твои̂ на́ брань на врагы̀ своа, пꙋтем̑ и̂́же возврати́ши а̀. и̂ помо́ла̑са и̂́мене̑ гн̃им̑. пꙋте́мъ гра̑ны̑ и̂́же и̂збра̀ (себѣ̑)[56]. и̂ къ хра́мꙋ и̂́же а̂́зъ созда́хъ и̂́мени твое̂мꙋ· И̂ ты̂ ѹ̂слышиши съ нб̃се млт̃вꙋ и̂́хъ. и̂ моле́нїа и̂́хъ. и̂ сътвори́ши ѡ̂правда́нїа и̂̃. (и̂ внегда̀)[57] согрѣша̑ ти̂· *Ꙗ̂́ко нѣ́сть чл̃ка, и̂́же не съгрѣши̑. и̂ разгнѣ́ва́ешиса на́ на, и̂ предаси̂ а̀ пре̑ врагы̀ (и̂́хъ). и̂ поплѣна́тъ и̂̃ плѣна́щїи землю дале́че и̂ бли́зъ· И̂ ѹ̂вратата́тъ с̑рца (-)[58] въ зе́млю и̂дѣже преселѝшаса. тꙋ̂ и̂ възврата́тса и̂ помо́латса (-)[59] въ зе́мли пресе́ле́нїа и̂̃ гл̃юще. съгрѣши́хо̑ (и̂) безаконова́хо̑ и̂ не ѡ̂правди́хомъ· И̂ ѡ̂брати́тса к тебѣ, всѣмъ с̑рцемъ свои̂мъ, и̂ всею̀ дш̃ею свое́ю. въ зе́мли врагъ и̂̃ и̂дѣже возведе а̀. и̂ помо́латса к тебѣ̂ на пꙋтехъ земла̀ своеа ю̂́же далъ є̂си ѿц̃емъ и̂̃, (и̂) къ гра́дꙋ є̂гоже и̂збра̀. и̂ къ хра́мꙋ и̂́же созда̑ и̂́мени твое̂мꙋ· И̂ ѹ̂слы́ши ѿ нб̃се, ѿ готова́го жи́лища твое̂го. [млт̃вꙋ (-)[60] и̂ моленїе и̂́хъ и̂ сътвори́ши (и̂́мъ сꙋдъ)[61]][62]. И̂ млс̃тивъ бꙋдеши на (непра́в̑ныхъ)[63], и̂́миже съгрѣши́ша ти̂. и̂ по всѣхъ ѿмѣта́нїи и̂́хъ и̂́миже ѿвръгꙋса тебѐ. (да)[64] даси и̂́мъ въ щедроты̀· пре̑ (всѣми̂) плѣн̑шими а̀. и̂ ѹ̂щедра́тъ а̀· Ꙗ̂́ко лю́дїе твои̂ сꙋтъ и̂ наслѣдїе твое. ꙗ̂́же и̂зведѐ и̂з̑ зе̑ла̀ є̂гѵ̑пе́ски. ѿ сре́ды пе́щы желѣзныа· И̂ да бꙋдета (ѹ̂ши твои̂ и̂ ѻ̂чи твои̂)[65] ѿвръз̑ты на млт̃вꙋ раба̀ своего. и̂ къ моле́нїю лю́дїи твои̂хъ і̂и̃ла. (и̂) послꙋшати и̂́хъ ѡ̂ всѣхъ ѡ̂ ни́хже призовꙋт̑ та· Ꙗ̂́ко ты̂ и̂збра а̀ себѣ въ наслѣ́дїе ѿ всѣхъ лю́дїи. ѿ всѣхъ лю́дїи зе́мны̑. ꙗ̂́коже гл̃а рꙋкою раба̀ своего мѡѷсїа. є̂да и̂звести

в пара̑ ѕ
сира̑ з
і̂оа̑ а
при̑ к
д є̂зра и

зрозуміє кожний біль від свого серця, і підніме свої руки до цього храму; **39** і ти вислухай з неба, з твого готового помешкання, і милосердним будеш, і зробиш, і даси чоловікові за його дорогами, бо, так як знаєш його серце, бо тільки Ти одинокий знаєш серця всіх людських синів, **40** щоб боялися тебе всі дні, в яких вони живуть на землі, яку Ти дав нашим батькам. **41** І чужинці, які не є з твого народу Ізраїля, **42** якщо вони прийдуть задля твого імені і помоляться на цьому місці, **43** і Ти вислухаєш з неба, з твого готового помешкання, і зробиш за всім, як лиш прикличе Тебе цей чужинець, щоб всі народи землі пізнали твоє ім'я і боялися Тебе, так як і твій народ Ізраїль. І пізнають, що твоє ім'я назветься на цьому храмі, який я збудував. **44** Бо твій народ вийде на війну проти своїх ворогів дорогою, якою їх повернеш, і помоляться господнім іменем дорогою міста, яке Ти вибрав собі, і до храму, який я збудував твоєму імені. **45** І Ти вислухаєш з неба їхнє благання і їхню молитву і зробиш їм оправдання. **46** І коли Тобі згрішать, *бо немає людини, яка не згрішить, і Ти на них розгніваєшся і видаси їх перед їхніми ворогами, і їх візьмуть в полон ті, що полонять, до землі далеко чи близько; **47** і повернуть серця в землю, де туди переселилися, і повернуться і помоляться в землі їхнього переселення, кажучи: Ми згрішили, і ми вчинили беззаконня, і ми не оправдані. **48** І повернуться до тебе усім своїм серцем і усією своєю душею в землі їхніх ворогів, куди Ти їх повів, і помоляться до тебе на дорозі їхньої землі, яку Ти дав їхнім батькам, і до міста, яке Ти вибрав, і до дому, який я збудував твоєму імені; 49 і вислухай з неба, з твого готового помешкання, благання і їхню молитву, і вчиниш їм суд. **50** І будеш милосердним до неправд, якими Тобі згрішили, і за всі проступки їхні, якими переступили проти Тебе; і даси їм за милосердям перед всіма, що їх взяли в полон, – і милосердними будуть до них. **51** Бо він твій народ є і твоє насліддя, якого Ти вивів з єгипетської землі, з-посеред залізної печі. **52** І хай будуть твої вуха і твої очі відкриті до молитви свого раба і до молитви твого народу Ізраїля, і щоб вислухати їх в усьому, в чому закличуть до Тебе. **53** Бо ти їх вибрав собі в насліддя з усіх народів, з усіх народів землі, так як ти сказав рукою свого раба Мойсея, коли Ти виводив наших батьків з єгипетської землі, Господи! Господи! **53а** Тоді сказав Соломон про храм, як закінчив його будувати:

пар2. 6
сир. 7
ів. 1
при. 20
ез3. 8

Сонце пізнало на небі! Господь сказав, що мешкатиме в мряці, – збудуй мій храм! Його храм прекрасний. Щоб жив Він в новині цій! І чи не це записано в книзі пісні? **54** І сталося, як Соломон закінчив молитися Богові всією молитвою і цим благанням, і встав він від лиця господнього жертовника і, знову клякнувши на свої коліна, і свої руки підняв до небес. **55** І знову він поблагословив ввесь збір Ізраїля, кажучи великим голосом: **56** Благословенний сьогодні Господь Бог, який дав спочинок своєму народові, Ізраїлеві, за всім, що сказав! Він не забув ніякого слова з його добрих слів, якими заговорив рукою Мойсея, свого раба. **57** Хай буде Господь Бог наш з нами, так як був з нашими батьками! Хай не оставить нас, але хай поверне нас, **58** щоб ми прихилили наші серця до нього, щоб ми ходили в усіх його дорогах і зберігали всі його заповіді, і його накази, і його оправдання, які заповів нашим батькам! **59** І хай будуть ці слова, якими молимося сьогодні перед нашим Господом Богом, наближаючись до нашого Господа Бога вдень і вночі, щоб чинити оправдання твоєму рабові і оправдання твоєму народові, Ізраїлеві, на всі дні. **60** Щоб зрозуміли всі народи землі, що Господь Бог – він сам Бог, і немає іншого. **61** І хай будуть наші серця досконалі до нашого Господа Бога, щоб праведно ходити в його приписах і зберігати його заповіді до сьогоднішнього дня. **62** І цар, і всі сини Ізраїля принесли жертву перед Богом. **63** *І цар Соломон приніс мирні жертви, які пожертвував Господеві: 12000 волів і 100 і 20 тисяч овець. І обновив цар та всі сини Ізраїля господній храм. **64** В тому ж дні цар Соломон освятив середину двору, що перед лицем господнього храму, бо вчинив там цілопалення і жертви, і жир мирних, бо мідний жертовник, що перед Господом, був малий, так що неможливо було принести цілопалення, і дари, і жертви випашених. **65** І зробив Соломон, і ввесь Ізраїль з ним, свято в тому дні – великий собор від виходу Іхима до ріки Єгипту – перед нашим Господом Богом в храмі, який збудував, їдячи, і п’ючи, і веселячись перед нашим Господом Богом. По сімох днях **66** і в восьмому дні він відпустив народ, і народ поблагословив царя, і кожний пішов до свого дому, радіючи веселим серцем за добро, яке вчинив Господь своєму рабові Давидові, Ізраїлеві і своєму народові.

пар2. 7

тебѣ (изъ земли єгѵпетски ѿцы наши)[66] г҃и г҃и.
Тогда гл҃а (соломонъ)[67] о храмѣ ꙗко съвръши
ѕижда єго, с҃лнце позна на н҃беси. г҃ь р҃е пребыти
во мглѣ, созижди храмъ мой. хра҃ прелѣпъ
єго, ꙗко пребывати в новости (сей). (и) не (-)[68]
се ли писано въ книга҃ пѣсни. И бысть ꙗко
скончa (соломо҃)[69] молися (б҃у)[70] всею мл҃твою и
моленїе҃ симъ. и воста ѿ лица олтаря г҃на
(и паки) поклонивсѧ на колѣну своєю, и руцѣ
свои воздѣ на н҃бо. И (єще)[71] бл҃ви весь соборъ
і҃илевъ. гласомъ велїимъ гл҃а. Бл҃венъ г҃ь (б҃ъ)
д҃нь, иже далъ єсть покой людемъ свои҃ і҃илю.
по всему иже гл҃а, не забы словесе никоєгоже въ
(-)[72] словесе҃ єго бл҃гихъ имиже гл҃а въ руцѣ
моѵсїовѣ раба своєго. да буде҃ г҃ь б҃ъ нашъ с
нами ꙗкоже бѣ съ ѿцы нашими. да не
оставитъ насъ. (Но да возврати҃)[73] на҃,
преклонити с҃рца наша к нему. єже ходити въ
вся пути єго. и хранити вся заповѣди єго.
и повеленїа єго, [и оправданїя єго][74]. ꙗже заповѣда ѿцемъ нашимъ. И да буду словеса си
имиже молимся пре҃ г҃мъ б҃мъ нашим. (д҃нь)
приближающеся г҃у б҃у нашему. д҃нь и н҃о творити оправданїя рабу твоєму. и оправданїя людемъ твоимъ і҃илю, (во вся д҃ни)[75].
Ꙗко да разумѣютъ вси людїе земля. ꙗко г҃ь
б҃ъ той са҃ б҃ъ и нѣсть иного. И да будутъ
с҃рца наша съвръшена къ г҃у б҃у нашему. (-)[76]
пр҃пбно да ходити въ повеленїи҃ єго, и хранити заповѣди єго до (днешнаго д҃не)[77]. И ц҃рь
и вси с҃нове і҃илеви пожроша жрътву пре҃
(б҃мъ)[78]. *И пожре ц҃рь (соломонъ)[79] жрътвы
мирныя, иже пожре г҃ви. воловъ. (͵в҃і)[80]. и
овецъ, р҃, и к҃, тысящъ. и обнови (ц҃рь хра҃
г҃нь)[81], и вси с҃нове і҃илеви. в тойже д҃нь ос҃ти
ц҃рь (соломонъ) с҃редняя дво҃ иже пре҃ лицемъ храма г҃ня. ꙗко сътвори ту всесож҃енїя, и жрътвы и тучныя мирныхъ. ꙗко олтарь мѣданый, иже пре҃ г҃мъ малый (бѣ) ꙗко не
возмощи [прїяти][82] всесож҃енїя (и даровъ) и
жрътвы (тучная)[83] [-][84]. И сътвори (соломо҃)[85]
праз҃никъ в (той д҃нь)[86] и весь і҃иль с ни҃, собо҃
велїи ѿ исхода (ихима)[87] до рѣки єгѵпта, пре҃
г҃мъ б҃мъ наши҃, оу храма єгоже созда, ꙗдый
и пїя и веселяся пре҃ г҃мъ б҃мъ нашимъ. по
се҃мь д҃нїи, и во (осмый д҃нь)[88] распусти люди.
и [бл҃виша (люди) ц҃ря][89]. і идоша кождо в
домъ свой, радующеся (-)[90] веселомъ с҃рце҃ о
бл҃гы҃. ꙗже сътвори г҃ь д҃вду рабу своєму, (і҃илю
и)[91] людемъ своимъ.

в҃ пара҃ з҃

Гл҃а, ѳ҃.

в пара з
вы г ни аі

И бы́сть* ꙗ́ко сконча̀ (соломонъ)[1] зи́жда храмъ гн҃ь. и до́мъ црс҃въ. и всѧ́кꙋ ве́щь (его) (соломонъ)[2] (сътвори, елико въсхотѣ)[3]. *И ꙗ́висѧ гь (соломонꙋ)[4] вторицею. ꙗ́коже бѣ ꙗ́висѧ [емꙋ][5] въ гаваонѣ. И рече к немꙋ гь оуслы́шахъ гласъ млтвы твоеѧ. и моле́нїѧ твоего имже моли ми сѧ предо мною, сътворихъ ти по (всеи) млтвѣ твоеи. (и) ѡстихъ хра сеи. егоже созда *еже положити имѧ мое тꙋ въ вѣки. и бꙋдꙋ ѡчи мои тꙋ, и срце мое въ всѧ дни. И ты аще ходиши предо мною, ꙗкоже ходи (и) двдъ ѿцъ твои въ првдѣ срца, и въ простотѣ и еже творити по всемꙋ ꙗкоже заповѣдахъ емꙋ. и повелѣнїѧ моѧ, и заповѣди моѧ съхраниши. И оутвержꙋ прстлъ цртвїѧ твоего въ Iили въ вѣки. *ꙗкоже гла къ двдꙋ ѿцꙋ твоемꙋ гла. не ѡскꙋдѣетъ ти мꙋжъ властелинъ въ Iили. Аще (-)[6] възвращающесѧ възвратитесѧ вы, и чада ваша ѿ мене и не съхраните заповѣдеи моихъ, и повелѣнїи моихъ, ꙗже далъ есть мѡѵсїи пре (всѣми) вами, и (поидꙋт и поработаютъ)[7] богомъ дрꙋгимъ. и (поклонѧтсѧ)[8] имъ. И изринꙋ Iилѧ из землѧ юже дахъ имъ. и храмъ сеи егоже ѡстыхъ имени моемꙋ, ѿвръгꙋ ѿ лица моего. и бꙋде Iиль въ изриновенїе. и въ гланїе всѣмъ людемъ. И домъ (высокїи сеи)[9] всѧ иже прїидетъ вонь оужаснетсѧ. и възмѧтетсѧ. *И (речетъ)[10] чесо ради сътвори гь тако земли сеи и храмꙋ семꙋ. И рекꙋтъ понеже ѡставиша га ба их. иже изведе ѿцы их изъ егѵпта. ѿ домꙋ рабона и прїаша боги чꙋжаѧ. и поклонишасѧ имъ. и поработаша имъ. сего ради наведе (на на гь)[11] ѕлобꙋ сїю. (-)[12] *(И бысть въ) к лѣтъ в наже созда (соломонъ)[13] два домы. храмъ гнь и домъ цревъ. хирамъ црь тѵрскїи помагаше (соломонꙋ)[14] древы кедръскими. и древы певгиновыми. и златомъ и всѣмъ хотѣнїемъ его. тогда дасть (соломонъ)[15] хирамꙋ, к градо въ земли галилеистѣи. И ише хира ѿ тѵра. (-)[16] идаше в галилею. видѣти хотѧ грады, ꙗже (емꙋ даде)[17] (соломонъ)[18]. (и видѣ) и не быша емꙋ годни. И рече что ми сꙋть гради си. ꙗже (ми далъ еси)[19] брате, и нарече ѧ землѧ (хавꙋль) до (днешнаго дне)[20]. И принесе хирамъ (соломонꙋ)[21], р, и к. талантъ злата [сїѧ (же есть) вина данїе ꙗже оустави црь (соломонъ)[22]. да созиждетъ храм гнь и храмъ (свои)[23]. и (мильлонъ)[24]. и (стѣнꙋ Iерлимъскꙋ)[25], и асꙋръ (-)[26] и магдаль и (газерꙋ)[27].

е мо ві вы и д цр ка
в цр з в пара ві
е мо кд евре ві
вы з в пара и

Глава 9

1 І *сталося, що коли Соломон закінчив будувати господній дім і царський дім, і Соломон зробив всяке своє діло, яке забажав; **2** *і з'явився Господь вдруге Соломонові, так як був з'явився йому в Ґаваоні. **3** І сказав до нього Господь: Я вислухав голос твоєї молитви і твого благання, яким ти Мені помолився переді Мною, Я зробив тобі за всією твоєю молитвою, і Я освятив цей храм, який ти збудував, *щоб покласти там моє ім'я навіки. І мої очі, і моє серце будуть там на всі дні. **4** І якщо ти ходитимеш переді Мною, так як ходив і Давид, твій батько, в праведності серця і в простоті, і чинитимеш за всім, що Я йому заповів, і збережеш мої приписи і мої заповіді, **5** і закріплю престол твого царства над Ізраїлем навіки, *так як Я сказав до Давида, твого батька, мовлячи: Тобі не забракне чоловіка-володаря в Ізраїлі. **6** Якщо відвертаючись відвернетеся ви і ваші діти від мене, і не збережете моїх заповідей і моїх приписів, які дав Мойсей перед всіма вами; і підуть і послужать іншим богам і їм поклоняться; **7** і викину Ізраїля з землі, яку Я їм дав, і цей храм, якого Я освятив моєму імені, відкину від мого лиця; і буде Ізраїль на вигнання, і на помовку всім народам. **8** І цей високий дім, кожний, хто прийде до нього, жахнеться і зімнеться. *І скаже: Задля чого вчинив Господь так цій землі і цьому храмові? **9** І скажуть: Тому що їхнього покинули Господа Бога, який вивів їхніх батьків з Єгипту, з дому рабства, і взяли чужих богів, і їм поклонилися, і їм послужили, через це на них Господь навів це зло. **10** *І було 20 літ, в яких Соломон збудував два доми: господній храм і царський дім; **11** Хірам, цар Тиру, помагав Соломонові кедровим деревом, і певковим деревом, і золотом, і всякому його побажанню. Тоді цар дав Хірамові 20 міст в Галилейській землі. **12** І Хірам, пішовши з Тиру, йшов до Галилеї, бажаючи побачити міста, які йому дав Соломон, і побачив – і йому не були до вподоби. **13** І сказав: Що мені є ці міста, які ти мені дав, брате? І назвав їх Земля Хавулева, аж до сьогоднішнього дня. **14** І Хірам приніс Соломонові 100 і 20 талантів золота, **15** а це є причина: данина, яку встановив цар Соломон, щоб збудивати господній храм і свій дім, і миллон, і єрусалимську стіну, і Асир, і Магдаль, і Газеру.

пар2. 7
вищ. 3 ниж. 11
мой5. 12 вищ. 8 црс4. 21
црс2. 7 пар2. 22
мой5. 29 єв. 22
вищ. 7 пар2. 8

16 Фараон же, єгипетський цар, вийшов і взяв Газеру, і спалив її вогнем, і хананея, що жив у тому місті, вигубив, і дав місто як віно своїй дочці, жінці Соломона. **17** І збудував Соломон Газеру, і Витирон долішній, **18** і Валаат, і Палмиру в пустинній землі. І всі міста, що були його складами, **19** і всі міста, де були колісниці і його кіннотники, і все, що було до вподоби цареві Соломонові, збудував він в Єрусалимі і в Ливані, і в усій землі свого царства. **20** Люди ж, які осталися з амореїв, і хеттеїв, і ферезеїв, і евеїв, і євусеїв – вони ж не є з ізраїльських синів. **21** Їхніх синів, які після них осталися на землі, яких ізраїльські сини не змогли вигубити з-посеред себе, цар Соломон підкорив їх, і давали данину аж до сьогодні. **22** А ізраїльських синів Соломон не дав на роботу, бо вони були його військові чоловіки, і його слуги, і князі, і його воєводи, і володарі над колісницями і його кіньми. **23** І були старшинами, поставленими над роботами царя Соломона. І було їх 550, що наказували робітникам. **24** *Дочка ж фараона перенеслася з міста Давида до свого дому, який збудував їй Соломон. І після цього збудував він мильйон. **25** І Соломон тричі в рік приносив всепалення і мирні жертви на вівтар, який збудував Господеві. І кадив запашним кадилом перед Господом, і завершив храм. **26** І цар Соломон зробив корабель в Ерзазі Гаверському, що близько Елата, на гирлі останнього моря в едомській землі. **27** І послав Хирам деяких зі своїх слуг, мужів-мореплавців, що знали плисти морем, з слугами Соломона; **28** і прийшли до Ефира, і взяли звідти 400 і 20 талантів золота, і принесли цареві Соломонові.

пар2. 8

фараѡнъ (же) цр҃ь єгѵпетскїи изыиде и взѧ (газеръ)[28]. и съжже и огнемъ, и ханаѡна живущаго въ градѣ (томъ) погуби, и дасть (град)[29] въ приданое дщери своей женѣ (соломони)[30]. И съгради (соломонъ)[31] (газеръ)[32] и (ведиронъ)[33] нижнїи. и (валаадъ)[34]. и (палмиру)[35] в земли пустой (-)[36]. (И) вси грады (иже бѧху житницы его)[37]. и (вси) грады идеже бѣху колесницы и (конницы его)[38] и (все) еже бысть оугодно (цр҃ю) (соломону)[39] (съзижде)[40] въ ієр҃лимѣ и в ливанѣ, и въ всей земли (цр҃ства своего)[41]. (-)[42] людїе (же) оставшїи ѿ (аморей)[43]. и хеттей. и ферезей, (-)[44] и евей. и евусей, (они же не суть ѿ с҃новъ ї҃илевъ). С҃нове ихъ иже осташа по нихъ на земли, ихже не возмогоша с҃нове ї҃илевы истощити (ѿ средѣ себе)[45], (цр҃ь) (соломонъ)[46] (поработи ихъ, и даваху дани)[47] даже до (днесь)[48]. (-)[49] ѿ с҃нов (же) ї҃илевыхъ не дасть (на дѣло (соломонъ)[50])[51] ꙗко тїи бѧху мужи храбрїи (его) и отроцы его и кнѧѕи и воєводы его и властелини колесницъ и (конеи)[52] его. (И бѧху)[53] старѣишины приставленым на дѣлы (цр҃ѧ) (соломона)[54]. (и бысть ихъ), ф҃н. заповѣдающе (-)[55] (дѣлающимъ)[56]. (-)[57] *дщерь (же) фараѡнѧ принесесѧ из града д҃вда. в домъ свои, иже созижде ей (соломон)[58]. (И посем созижде мильлонъ)[59]. и приношаше (соломонъ)[60] трижды в годъ всесъжженїѧ. и мирныѧ жрътвы на олтарь егоже созижде г҃у. и кадѧше диминамъ бл҃говонныи (-)[61] пред (г҃мъ)[62], и съвръши храмъ.][63] И (сътвори цр҃ь соломон корабль)[64] въ (ергазѣ гаверскомъ)[65]. иже при еладе. при оустїи (морѧ послѣднего)[66]. в земли едомстѣи. И посла хирамъ (-)[67] нѣкой ѿ отрокъ свой мужа. кормъчїѧ направлѧти свѣдущихъ море съ отроки (соломони)[68], и прїидоша ко (ефиру)[69], и взѧша ѿтуду злата [у҃][70], и к҃ талантъ и принесоша цр҃ю (соломону)[71].

в пара и

Глава 10

1 І *цариця Сави, почувши ім'я Соломона і господнє ім'я, прийшла випробувати його притчами. **2** І прийшла вона до Єрусалиму з дуже тяжкою силою, і на верблюдах принесли солодощі, зілля, і дуже багато золота, і дорогоцінний камінь; і вона ввійшла до Соломона і поговорила з ним про все, що мала на своїм серці. **3** І Соломон сповістив їй всі її слова, і не було ні одного слова, яке цар оминув і яке не сповістив їй. **4** І цариця савська побачила всю мудрість Соломона, і дім, який він збудував, **5** і їжу Соломона, і престіл від його слуг, і службу

пар2. 9
мат. 12
лук. 11

Гл҃а, і҃

И цр҃ца* савъска слышавше имѧ (соломоне)[1]. і имѧ г҃не. и прїиде искусити его притчами. и прїиде въ ієр҃лимъ съ силою тѧжкою ѕѣло. и на вельблюдѣ принесоша сладкости зелеи, и злато много ѕѣло. и камень драгїи, и вниде к соломону и гл҃а ему. все елико имѣ на ср҃цы си. И възвѣсти ей (соломонъ)[2] всѧ гл҃ы еѧ. и не бѣ слова (ни единаго), еже гонзе цр҃ь (и) егоже не възвѣсти ей. И видѣ цр҃а савска, весь смыслъ (соломонь)[3], и домъ иже созижде и ꙗденїѧ (соломонѧ)[4] и сѣданїе ѿ отрок его. и престоꙗнїе служащихъ ему и облаченїе (ихъ)[5], и виночерпцы его и всѧсожженїѧ его ꙗже прино-

в пара д
мф҃а ві
лу аі

шаше въ храмъ гнь. И в себѣ (бывше)[6] рѣ к ((соломону)[7] црю)[8]. Истинна суть словеса яже слышахъ в земли моеи о словесѣхъ твоихъ, и о смыслѣ твоемъ. И не ияхъ вѣри глющїи ми, дондеже и (прїидохъ сѣмо)[9], и (вижу уже очима своима)[10]. И се нѣсть ни пол (того еже)[11] (ми повѣдаша)[12] (но) ты приложилъ еси блгаѧ къ сим паче всѧкаго слуха иже слышахъ в земли моеи (сущи). Блжены жены твоѧ, (и) блжени отроцы твои сїи, иже ти предстоѧт пред тобою, всегда слышащи (-)[13] смыслъ твои. (И) буди гь бгъ твои блвенъ, иже въсхотѣ (тѧ дати)[14] на прстлъ ійлевъ, за любовь гню юже над ійлемъ постави въ вѣки, и постави тѧ црѧ над ними творити судъ въ правду, (-)[15] в судбах (его)[16], и дасть (соломону)[17], р҃, (и) к҃, талантъ злата, и сладкости многи ѕѣло, и каменїе драгое, не прїиде ктому такова сладкость (-)[18] (и) тако множество (еѧ яко сладкости сїѧ множествомъ) яже дасть црца савска, црю (соломону)[19]. И корабль хирамль, приносѧщи (и) злато ѿ (фира)[20] (и) (древа многа ѕѣло принесе нетесаного)[21], и каменїе драгое. И сътвори црь древомъ недѣланомъ подъпоры храму гню, и дому цреву, и сопѣли и гусли пѣвцомъ, не пришло (по сем) таковаго древа недѣлана на земли ниже видѣно бысть нигдеже (и) даже до (днесь)[22]. И црь (соломонъ)[23] дасть црцы савстѣи всѧ елико въсхотѣ [и][24] егоже проси (у него) ѿ всего иже дал еи руками (своима соломонъ црь)[25], и (възвращшисѧ)[26] иде в землю свою, та сама и вси отроцы еѧ. И бѣ число (принесенаго злата)[27] (соломону)[28] (единаго лѣта)[29], х҃, и ѯ҃, (и) ѕ҃, талантъ злата развѣ данїи притѧжаныхъ (-)[30] ѿ купцовъ, и ѿ всѣхъ црь странныхъ, и ѿ воевод земных. *И сътвори [црь][31] (соломонъ)[32], т҃ копїи златыхъ избранныхъ, по т҃, златыхъ въ (едину копїю вдѣла)[33]. И т҃, оружїи (избранныхъ златых)[34] по тремъ фунтомъ злата бѧше на коемждо оружїи, и дасть ѧ [црь][35] въ храмъ. (иже бѣ здѣланъ) ѿ древа ливанскаго. И сътвори црь прстлъ ѿ костїи слоновыхъ великъ. и позлати и златомъ искушенымъ. ѕ҃, степенїи прстлу. и (на врьху его бысть округлость созади)[36]. и руцѣ сюду и сюду на (прстлѣ)[37] идѣже сѣсти и два льва стоѧща у руку, и в҃і. льва стоѧща бѣста [ту][38] у (-)[39] степенїи сюду и сюду. (и) не бѣ тако ни в коеже цртво. И вси сосуди (иже бѧше при цри соломонѣ)[40] злати (бѣша). и умывалница златы. (и) вси сосуди храма древа ливаньска, златомъ (чистымъ) снимано, (безъ

нӥ ді

тих, що йому служили, і їхній одяг, і його винарів, і його цілопалення, які він приносив в господньому храмі. І вийшовши з себе, **6** сказала до Соломона, царя: Правдивими є слова, які я почула в моїй землі про твої слова і про твою мудрість. **7** І я не повірила тим, що мені говорили, доки я не прийшла сюди, і вже бачу своїми очима. І ось немає ні половини того, що мені сказали, але ти додав до цих добра понад всяку чутку, яку я почула, будучи в моїй землі. **8** Блаженні твої жінки і блаженні ці твої слуги, що стоять перед тобою, постійно слухаючи твою мудрість. **9** І хай буде благословенний твій Господь Бог, який забажав дати тебе на престол Ізраїля, за господню любов, яку поставив над Ізраїлем навіки, і поставив тебе царем над ними, щоб чинити суд в справедливості в його судьбах. **10** І вона дала Соломонові 100 і 20 талантів золота, і дуже багато пахощів, і дорогоцінне каміння. Не прийшли більше такі пахощі і таке його множество, як ці пахощі множеством, які дала савська цариця цареві Соломонові. **11** І корабель Хірама, що приносив і золото з Фира, і приніс дуже багато нетесаного дерева і дорогоцінне каміння. **12** І цар зробив з нетесаного дерева підпори господнього храму і дому царя, і сопілки, і гусли співакам. Не прийшло після цього таке нетесане дерево до землі ані не бачилося його ніде і аж до сьогодні. **13** І цар Соломон дав савській цариці все, що забажала і що у нього попросила, опріч всього, що дав їй своїми руками цар Соломон, і, повернувшись, вона пішла до своєї землі, вона сама і всі її слуги. **14** І кількість принесеного Саломонові в одному році золота була – 600 і 60 і 6 талантів золота, **15** опріч податку здобутого від купців, і від всіх чужих царів, і від воєводів землі. **16** *І цар Соломон зробив 300 добірних золотих списів, по 300 золотих вклав він в один спис, **17** і 300 добірних золотих щитів, по три фунти золота було до кожної зброї; і дав їх цар до дому, який був збудуваний з ливанського дерева. **18** І цар зробив великий престол зі слонових костей, і позолотив його щирим золотом. **19** 6 ступенів в троні, і на його верху була дуга ззаду, і руки звідси і звідти на престолі, де сісти, і два стоячі леви при руках; **20** і було там 12 стоячих левів на сходах звідси і звідти. І не було такого ні в якому царстві. **21** І ввесь посуд, що був при царі Соломоні,

ниж. 14

був золотим, і золоті вмивальниці, і ввесь посуд храму ливанського дому обложений чистим золотом, без срібла, бо срібло вважалося за ніщо в днях Соломона. **22** Бо, оскільки цар Соломон мав тарсійський корабель в морі з синами Хирама, раз на три роки він приходив до царя з Тарсіса і приносив золото і срібло, слонові зуби, і мавпи, і пави, і шліфоване і необроблене каміння. **22a** Це було діло здобичі, яке цар Соломон приніс на будування господнього храму, і царського дому, і єрусалимського муру. І замок міста Давида обгородив стіною, і Асур, і Магдал, і Ґезеру, і горішню Ветеру, і Етермат, і всі міста, і ті, в яких були війська, і всі міста, в яких були беззаконники і підступи Соломона, якими будував в Єрусалимі і в усій землі так, що не засмутив він **22b** ввесь народ. І з тих, що позостали, що з Хета, і з амарій, і ферезеїв, і з хананеїв, і з евеїв, і з євусеїв, і з ґерґесеїв, що не були з ізраїльських синів, і їхніх дітей оставили з ними в землі, яких ізраїльські сини не змогли вигубити; і привів їх Соломон в данинників, аж до сьогодні. **22c** З синів же ізраїльських не дав Соломон на діла, бо вони були хоробрі мужі, і його слуги, і три його воєводи, і воєводи його озброєних, і його кіннотників. **23** І прославився Соломон понад усіх царів землі і багатством і мудрістю. **24** І всі царі землі шукали побачити його лице і слухати його мудрість, яку дав йому Господь в його серце. **25** І вони, кожний, несли свої дари: і золотий, і срібний посуд, і одіж, і зброю, і пахощі, і коней, і ослів, і всяку річ з року до року. **26** *І було в Соломона 40000 кінних стад для колісниць і 12000 коней; і він поклав їх в містах з колісницями, а інші були з царем в Єрусалимі. **26a** І він був володарем всіх царів від ріки і до землі чужинців і до границь Єгипту. **27** *І склав цар золото і срібло в Єрусалимі, наче каміння, і кедри склав, наче й кущі, що на полі, від множества. **28** І приводили Соломонові коней з Єгипту і з Теку, і царські купці купували їх з Текуї за ціну. **29** І приходили коні з колісницями з Єгипту за 600 срібняків і коні за 150 срібняків. Так само виходили і в усьому царстві хетимському і сирійському.

пар2. 1

пар2. 1

сребра)[41]. за ничтоже бо бѣ (сребро) въ дни (соломона)[42], корабль бо дарсійскїи (имѣя) црь (соломонъ), в мори съ (сны)[43] хирамовыми, єдіною, въ трехъ лѣтехъ прихождаше цреви (-)[44] ѿ дарсиса (и приношаше) злата и сребра. [зубы слоновы и пифики и павы][45], (и каменїе дѣлано и не дѣлано)· Сїя бѣ вещь корысти юже принесъ црь (соломонъ)[46] на созиданїе храму гню. и дому цреву, и стѣнѣ їерлимъстѣи. и краиную (же) ѡгради стѣною града двдва· И (асуръ)[47], и [магдалъ][48]. и (гезеру)[49], и (ведеру)[50] вышнюю. и (едерма)[51] и вся грады. (и в них же бѣша ѡружницы)[52]. и вся грады (в них же баху беззаконницы и козни соломони)[53], имже зиждаше въ їерлимѣ и въ всеи земли яко не смути єму всѣхъ людїи. (и) ѿ ѡставленыи иже ѿ (хета)[54] и ѿ (амарїи)[55], и дерезїи и ѿ хананеи и ѿ євеи. и ѿ євусеи, и ѿ гергесеи, иже не (быша ѿ снвъ їилевъ)[56]. (и) чада ихъ ѡставиша с ними на земли. иже не возмогоша снове їилевы истощити ихъ, і и възведе а соломонъ въ данники даже до (днесь)[57], (-)[58] ѿ снов (же) їилевъ не дастъ (на дѣло (соломонъ)[59])[60], яко тїи баху мужи храбри и ѡтроцы єго (и воєводы трїе єго), и воєводы ѡружникъ єго, и конникъ єго· И возвеличися (соломонъ)[61] паче всѣхъ црь земныхъ. (и) богатьствомъ и смысломъ· И вси цри земстїи. искаху (видѣти) лице (єго)[62]. (и) слышати смыслъ єго, иже дасть (єму) гь въ срцы єго· И тїи приношаху кождо дары своя. (и) [сосуды (златы и сребрены)[63]][64], и ризы (и ѡружїя)[65] и сладкости. и коня и мъщата, (и всякую вещь) лѣто по лѣту. *И бѣша у (соломона)[66], [м,][67] стадъ конныхъ въ колесница. и ві, (сонузницъ)[68]. и постави а въ градѣхъ (со колесницами)[69]. и (друзїи баху) у цря въ їерлимѣ· И бѣ властелинъ всѣмъ цремъ. ѿ рѣки и до земля иноплеменникъ. и до предѣлъ єгупта. *И сложи црь злато и сребро въ їерлимѣ. яко каменїе и кедръ сложи. яко (и) чернїчїе єже на поли ѿ множества· И (привождаху соломону кони)[70] ѿ єгупта. и ѿ (деку)[71] (и) купцы црьстїи (куповаху и)[72] ѿ декуя измѣною· И прихождаше (кони со колесницами)[73] ѿ єгупта, (-)[74] за [х][75], сребреникъ. и кони за [рн][76] сребреникъ. такоже (и) въ (всемъ цртвѣ)[77] (хидимскомъ)[78], и (сурїискомъ)[79] исхождаше·

в пара а

в пара а

Гла҃, аі҃

И цр҃ь (соломон)[1] бѣ любѧ жены (ѕѣло), [-][2] *и поѧтъ жены чуждаѧ. и дщерь фараоню, моавитаныню, и амманитаныню, (и асуранына)[3] идомѣанына, (и) (хедеоныню)[4]. и (амеденьина)[5]. *ѿ ѧзыкъ, ѧкоже заповѣда гь҃ сн҃омъ іи҃левымъ не (входити)[6] в нѧ. и тіи да не входѧтъ въ васъ. (и) да не ѿвратѧтъ (дш҃ъ)[7] вашихъ, въ слѣдъ идолъ ихъ. (и) тѣ҃ приложисѧ (соломо҃)[8] любити· [И быста ему жены началнї. з҃ со҃· и подложниць, т҃]·[9] И бы҃ въ времѧ старости (соломона)[10]. [и съвратиша жены чуждаѧ срце его въ слѣ҃ богъ (иныхъ)[11]. (-)[12] не бѣ срце его (-)[13] съ гм҃ъ бм҃ъ его, ѧкоже срце двда ѿца его][14]. [И хождаше (соломо҃)[15] въ слѣдъ (астаса)[16] (и) скверънаго сидоньскаго. и въ слѣдъ црѧ ихъ идоловъ. сн҃овъ аммонь. и сътвори (соломо҃)[17] лукавное пре҃ гм҃ъ. и не ходи въ слѣдъ га҃, ѧкоже двдъ ѿцъ его·][18] *Тогда созда (соломонъ)[19] высоко капище (-)[20] *идола моавлѧ, и црѧ ихъ идолы сн҃овъ аммонь. и астарту скверную сидоньскую [на горѣ иже пре҃ ієрлимомъ][21]. И тако сътвори всѣмъ женамъ своимъ чужимъ. (ѧже закалаху)[22] и жрѧху идоломъ своимъ· [-][23] И разгнѣвасѧ гь҃ на (соломона)[24]. ѧко оуклони срце свое ѿ га҃ ба҃ іи҃лева. *ѧвльшагосѧ ему дважды· И заповѣдавшему ему (дважды) о словеси семъ прно. ѧко не ходити ему въ слѣдъ богъ инѣхъ и хранити [и][25] сътворити ѧже заповѣда ему гь҃ бъ҃· И рече гь҃ к (соломону)[26], понеже быша сїи с тобою. и не съхрани заповѣдїи моихъ и повеленїи моихъ, имиже заповѣдахъ ти (и) развергъ развергу цр҃тво твое из руку твоею. и дамъ е рабу твоему· (-)[27] во дни (же) твоѧ не сътворю сихъ двда ради ѿца твоего. *ѿ руки (сн҃овъ твоихъ)[28] ѿиму и· Токмо всего цр҃тва не прїиму. хоругве (иже)[29] дамъ сн҃у твоему двда ради раба моего. (-)[30] ієрлима ради града егоже избрахъ· И въздвиже гь҃ (на (соломона)[31] стужающаго)[32]. (-)[33] (раздрона)[34] сн҃а (елидекова)[35]. иже (избѣжа) (ѿ варамеды)[36] (и) адразара црѧ сувска господина свое҃ и събрашасѧ к нему мужи, и бѣ воевода полку (внегда побѣждаше ѧ двдъ). и прїидоша в дамаскъ· (и вселишасѧ в не҃ и воцрисѧ в седоку·) И (бѣ)[37] стужаѧ іи҃леви въ всѧ дни (соломона)[38]. (и въздвиже гь҃ стужающаго на соломона.) и (адара)[39] идумѣанина, ѿ сѣмени црьска въ идумеи *И бысть егда искорени двдъ едома. егда иде іоавъ воевода, вои погребати ѧзвенїи. (і) (иссѣче)[40] всѧкъ мужескъ

Marginal references: е҃ мо҃ зі; в҃ мо҃ лд; д҃ цр҃ кг; д҃ мо҃ ка; вы҃ д; вы҃ ѕ; ни҃ ві; в҃ цр҃ и

Глава 11

1 І цар Соломон дуже любив жінок, *і взяв жінок-чужинок: і дочку фараона, моавіток, і амманіток, і асирійок, ідумейок, і хетеонейок, і аметениньок – **2** *з народів, з яких заборонив Господь синам ізраїльським, входити до них, і вони хай не входять до вас. І хай не відвернуть ваші душі, вслід за їхніми ідолами, – і *до* тих пристав Соломон, щоб *їх* полюбити. І було в нього 7 сот головних жінок і 300 наложниць. **4** І сталося, що в часі старості Соломона й відвернули жінки-чужинки його серце вслід за іншими богами. Не було його серце з Господом Богом його так, як серце Давида, його батька. І Соломон ходив вслід за Астарсою – сидонською гидотою і вслід за їхнім царем ідолів, синів аммонових; і зробив Соломон лукаве перед Господом, і не ходив вслід за Господом, так як Давид, його батько. **5** *Тоді Соломон збудував великий храм *ідолові Моава і їхньому цареві, ідолам синів Аммона **6** і Астарті – огиді сидонській на горі, що перед Єрусалимом. **7** І так зробив він для всіх своїх жінок-чужинок, які заколювали і приносили жертви своїм ідолам. **9** І Господь розгнівався на Соломона, бо він відвернув своє серце від Господа Бога Ізраїля, *що двічі йому з'явився **10** і що двічі заповів йому про це слово постійно: щоб не ходив він вслід за іншими богами і зберігав, і чинив те, що йому заповів Господь Бог. **11** І сказав Господь до Соломона: Тому що це з тобою сталося і ти не зберіг моїх заповідей і моїх приписів, які Я тобі заповів, і розриваючи розірву твоє царство з твоєї руки, і дам його твоєму рабові. **12** Не вчиню же цього у твоїх днях через твого батька Давида. *Заберу його з руки твоїх синів. **13** Лиш не візьму ціле царство. Скипетр, який дам твоєму синові через мого раба Давида, Єрусалим – через місто, яке Я вибрав. **14** І підняв Господь на Соломона дошкульника Раздрона, сина Елидека, що втік з Вараметі, і Адразара, царя Суви, його пана. І зібралися до нього мужі, і він був воєводою полку, коли їх поборював Давид. І вони прийшли до Дамаску і поселилися в ньому, і зацарював він в Седоку. І він дошкуляв Ізраїлеві в усі дні Соломона. І Господь підняв дошкульника проти Соломона. І Адара, ідумейця, з царського насіння в Ідумеї. **15** *І сталося, коли Давид вигубив Едома, коли

Marginal references: мой5. 17; мой2. 34; црс4. 23; мой4. 21; вищ. 9; вищ. 6; ниж. 12; црс2. 8

пішов Йоав, воєвода війська, ховати побитих, і вибили всіх чоловічого роду в Ідумеї; **16** бо Йоав і ввесь Ізраїль 6 місяців сидів там, в Ідумеї, доки не вигубили кожного з чоловічого роду в Ідумеї. **17** І втік сам Адар, і всі мужі-ідумейці, і слуги його батька з ним. Адад же був малою дитиною. І вони ввійшли до Єгипту. **18** І піднялися мужі з мадіямського міста і прийшли до Фарану, і взяли з собою мужа і прийшли до фараона, єгипетського царя; і ввійшов Адар до фараона, і цар дав йому дім і частину їжі, і дав йому землю. **19** І Адар дуже знайшов радість перед очима фараона. І він дав йому за жінку сестру своєї жінки, старшу сестру Текимини. **20** І сестра Текимини породила йому, Адерові, сина Ґанавата. І вигодувала його Текимина посеред фараонських синів. І Ґаниват був посеред фараонських синів. **21** І Адер почув в Єгипті, що заснув Давид зі своїми батьками і що помер Йоав, воєвода старшин, і сказав Адер до фараона: Відпусти мене, щоб я повернувся до своєї землі. **22** І сказав фараон Адерові: Чим ти є невдоволений у мене? І ось ти просишся до своєї землі. І сказав йому Адер: Бо відпускаючи відпустиш мене. І повернувся Адер до своєї землі. **25** Це зло, яке вчинив Адер: Він сильно розгнівався на Ізраїля і зацарював же в едомській землі. **26** *І Єровоам, син Навата і Ефрати, що з Сарира, син жінки-вдовиці, рабині Соломона, і він підняв руки на царя Соломона. **27** І це причина за яку підняв руки на царя: Коли цар Соломон збудував край і завершив плотом в місті Давида, свого батька, **28** і був чоловік Єровоам сильний силою, і побачив Соломон, що він є муж, чоловік на діло, і наставив його над всіма роботами дому Йосифа. **29** І сталося в тому часі, і вийшов Єровоам з Єрусалиму, і знайшов його Ахія, силонитанець, пророк, на дорозі, і звернув його з дороги. І Ахія був зодягнений в нову одіж, і були оба одні на полі. **30** І схопив Ахія за свою нову одіж, що була на ньому, і роздер її на 12 жеребів. **31** *І сказав Єровоамові: Візьми собі 10 жеребів, бо так каже Господь ізраїльський: Ось Я заберу царство з руки Соломона *і тобі дам 10 хоругов. **32** А дві хоругви оставлю йому через мого раба Давида, через моє місто Єрусалим, яке Я собі вибрав з усякого ізраїльського племені; **33** тому що оставив мене, і поклонилися Астарті – огиді сидонян, і Хамосові – ідолові Моава і їхньому цареві на сором синів Аммона; і не ходили по моїх дорогах, щоб чинити миле переді Мною, так як і Давид,

пар2. 13

ниж. 12

ниж. 14

по́лъ въ и҆дꙋмеи· ꙗ҆́ко ѕ҃ мц҃ъ. сѣде тꙋ і҆ѡа́въ, и҆ весь і҆и҃ль въ и҆дꙋмѣи. до́ндеже и҆збиша всѧкъ мꙋжескъ по́лъ въ и҆дꙋмѣи· И҆ бѣжа (а҆да́ръ)[41] самъ и҆ вси мꙋжи и҆дꙋмѣистіи. (и҆) о҆́троки ѿц҃а є҆го с ни҃. ((а҆да́дъ же)[42] (бы́сть) о҆тро́чищъ ма́лъ· И҆ внидо́ша въ є҆гѵ́петъ)[43]. и҆ въста́ша мꙋжи гра́да мадїа́ска. и҆ прїидо́ша въ фара́нъ. и҆ поѧ́ша мꙋжа съ собо́ю и҆ прїидо́ша къ фарао́нꙋ цр҃ю є҆гѵ́петскомꙋ. и҆ вни́де (а҆да́ръ)[44] къ фарао́нꙋ. и҆ да́сть є҆мꙋ (цр҃ь) до́мъ и҆ ѹ҆ро́къ ꙗ҆ди. [и҆ зе́млю даде є҆мꙋ][45]· И҆ ѡ҆брѣте (а҆да҃)[46] ра́дость пре (ѻ҆чи́ма) фарао́нима ѕѣло. и҆ да́сть є҆мꙋ женꙋ сестрꙋ жены свое́ѧ сестрꙋ декеми́ны старѣ́йшꙋю· И҆ роди є҆мꙋ сестра декеме́нна (сн҃а а҆деръ ганава́да)[47]. и҆ въскорми и҆ декеми́на посредѣ сн҃овъ фарао́нь. и҆ бѣ ганива́дъ посредѣ сн҃овъ фарао́нь· И҆ а҆де́ръ слы́ша въ є҆гѵ́птѣ ꙗ҆ко ѹ҆спе дв҃дъ, съ ѿцы свои́ми. і҆ ꙗ҆ко ѹ҆мре і҆ѡа́въ воєво́да старѣйшинамъ. и҆ рече а҆де́ръ къ фарао́нꙋ. пꙋсти мѧ (да)[48] сѧ възвращꙋ въ зе́млю свою· И҆ рече (а҆де́рови фарао́нъ)[49]. что недово́ленъ є҆си ѹ҆ мене. и҆ се ты проси́шисѧ (-)[50] в зе́млю свою. и҆ рече є҆мꙋ а҆де ꙗ҆ко ѿпꙋщаѧ ѿпꙋстиши мѧ· И҆ възврати́сѧ а҆де́ръ в зе́млю свою. се ѕло́ба и҆же сътвори а҆де́ръ. (-)[51] ѡ҆тѧчи́сѧ на і҆и҃лѧ. и҆ црⷭ҇твова (же) в земли є҆до́мстѣи. *и҆ є҆ровоа́мъ сн҃ъ нава́товъ (и҆)[52] є҆фра́ди, и҆же ѿ сари́ра. сн҃ъ жены вдови́цы рабы (соло́мони)[53]. [и҆ (сїи) възъдвиже рꙋцѣ на цр҃ѧ (соло́мона)·][54] И҆ сїа вина и҆же въздвиже рꙋцѣ на цр҃ѧ, (внегда цр҃ь) (соло́монъ)[55] созда́лъ бѣ кра́и, [и҆ rel.] съвръши плотъ. въ градѣ дв҃да ѿц҃а своего. и҆ чл҃къ бѣ є҆ровоа́мъ крѣпокъ си́лою. и҆ видѣ (соло́монъ)[56] (ꙗ҆ко мꙋжъ)[57] о҆́трокъ на дѣ́ло є҆сть, и҆ постави и҆ надо (всѣми) строе́нїи до́мꙋ і҆ѡ҆сифова· И҆ бы́сть во врѣ́мѧ то. и҆ є҆ровоа́мъ и҆зы́де и҆зъ є҆рлима. и҆ ѡ҆брѣте и҆, а҆хїѧ силони́тѧни прркъ на пꙋти, и҆ соврати и҆ с пꙋти. и҆ (бѣ) а҆хїѧ ѡ҆бо́лченъ в ри́зꙋ но́вꙋ. и҆ (бѣста) ѻ҆ба (є҆ди́на) на́ поли· И҆ вза а҆хїѧ за ри́зꙋ свою но́вꙋю и҆же (бѣ) на не. и҆ раздра и҆, на ві, жребїѧ· *И҆ рече и҆ерово а́мꙋ, прїими себѣ, і, жре́бїи ꙗ҆ко тако гл҃етъ гь (-)[58] і҆и҃левъ, се а҆зъ ѿи́мꙋ црⷭ҇тво и҆з рꙋки соло́мона, *и҆ да́ ти (хорꙋгвїи, і)[59]· (ч)[60] двѣ хорꙋгви (ѡ҆ставлю)[61] є҆мꙋ, раба ради моего давы́да, (-)[62] і҆ерлима ради града (моего), и҆же и҆збрахъ (себѣ)[63] въ (всемъ колѣнѣ)[64] і҆и҃левѣ· Зане́же ѡ҆стави мѧ, и҆ поклонишасѧ а҆ста́ртꙋ скверъномꙋ сидо́некꙋ, и҆ хамосꙋ (кꙋмирꙋ)[65] моавлю и҆ цр҃ю и҆хъ на срамленїе сн҃омъ а҆ммонимъ· И҆ не (ходи́ша)[66] по пꙋтⷨ мои, є҆же творити

в пара ги

ниж ві

ниж ді

оугоднаѧ предо мною, ѩкоже (и) двдъ ѿц҃ъ его. (сего ради прилагаѧ приложꙋ (-)[67] всѧ дни живота его, и не ѿимꙋ (цр҇тва всего)[68] ѿ рꙋкꙋ его)[69] двда ра҃ раба моѥ, егоже избра҃. И ѿимꙋ цр҇тво ѿ рꙋки сн҃а его, и да҃ ти, і хорꙋгви. сн҃ови же его дамъ двѣ хорꙋгвѣ, ѩкоже завѣща рабꙋ моемꙋ двдꙋ. во всѧ дни предо мною въ ієрлмѣ градѣ. егоже избрахъ (-)[70] на положеніе имени моемꙋ тꙋ. И тѧ пріимꙋ и црт҇вꙋеши, ѡ нихже жадаѥ (ти дш҃а)[71]. и ты бꙋдеши цр҇ь на і҃илемъ. И бꙋдетъ аще съхраниши все елико заповѣдаю ти. и да ходиши пꙋтемъ мои҃ и сътвориши оугоднаѧ предо мною. хранити заповѣди моѧ и повеленіѧ моѧ ѩкоже сътвори двдъ рабъ мои, и бꙋдꙋ с тобою. и созиждꙋ ти домъ вѣре҃. ѩкоже созда҃ двдꙋ [и дамъ ти і҃ила. и накажꙋ родъ двдвъ ради сего но не во всѧ дни][72]. І искаше (соломонъ)[73] оубити иеровоама. и воставъ [иеровоамъ][74] (-)[75] бѣжа въ егѵпетъ къ сꙋсакимꙋ црю егѵпетскꙋ. и бѣ въ егѵптѣ, дондеже ((соломонъ)[76] оумре)[77]. И прочаѧ словесъ (соломонихъ)[78], и всѧ елико сътвори. и весь смысль его. не се ли писана быша в книзе (гл҃емои)[79] (соломонъ)[80]. И (бѣ) днии в нѧже црт҇вова (соломонъ)[81] въ ієрлмѣ [надо всѣмъ і҃илемъ][82], м, лѣтъ. *и оуспе (соломо҃)[83] съ ѿцы своими. и погребоша и въ градѣ двда ѿца его. и бысть егда оуслыша иеровоамъ сн҃ъ наватовъ, емꙋже еще сꙋщꙋ въ егѵпте. ѩко оубѣжа ѿ лица (соломона)[84] и пребываше в егѵптѣ. (и въста҃)[85] пріиде во гра҃ его в землю сарирайню, иже въ предѣле ефрѣмли. (-)[86] Цр҇ь (же) (соломонъ)[87] оуспе съ ѿцы своими. *и црт҇вова ровоамъ сн҃ъ его в него мѣсто.

в҃ пара҃ д҃ — м҃а а҃

його батько. Задля цього, прикладаючи прикладу всі дні його життя; **34** і не заберу ціле царство з його рук, через мого раба Давида, якого Я вибрав. **35** І заберу царство з руки його сина, і тобі дам 10 хоругов, **36** його ж синові дам дві хоругви, так як Я заповів моєму рабові Давидові, на всі дні переді Мною в місті Єрусалимі, яке Я вибрав, щоб там покласти моє ім'я. **37** І візьму тебе, і царюватимеш в тому, що забажає твоя душа. І ти будеш царем над Ізраїлем. **38** І буде, що якщо зберігатимеш все, що тобі заповідаю, і підеш моєю дорогою, і вчиниш миле переді мною, щоб зберігати мої заповіді і мої прикази, так як вчинив мій раб Давид, і Я буду з тобою, і збудую тобі вірний дім, так як Я збудував Давидові, і дам тобі Ізраїля. І Я покараю рід Давида задля цього, але не на всі дні. **40** І Соломон шукав убити Єровоама, і, вставши, Єровоам втік до Єгипту, до Сусакіма, єгипетського царя; і був в Єгипті, аж доки Соломон *не* помер. **41** І остали слова Соломона, і все, що він вчинив, і вся його мудрість – чи ось не було воно записане в книзі, названій Соломон? **42** І дні, в яких царював Соломон в Єрусалимі над всім Ізраїлем, були 40 літ. **43** *І заснув Соломон зі своїми батьками, і поховали його в місті Давида, його батька. І сталося, що як почув Єровоам, син Навата, як він ще був в Єгипті, бо втік від лиця Соломона і перебував в Єгипті, і, вставши, прийшов до свого міста, до сарираїної землі, що в ефраїмових околицях. Цар же Соломон заснув зі своїми батьками, *і зацарював Ровоам, його син, замість нього.

пар2. 9 — мат. 1

Гл҃а, ві.

а҃ пара҃ і҃

И (дѧше)[1] *цр҇ь ровоа҃ въ сикимꙋ. ѩко въ сикимъ пріиде весь і҃ль въцр҇твити и. [И бы҃ егда оуслыша иеровоамъ сн҃ъ нава҃то҃ и томꙋ еще сꙋщꙋ въ егѵптѣ. ѩко оубѣжа ѿ лица (соломона)[2]. и (пребываше въ егѵптѣ)[3]][4]. (въставъ же и пріиде въ градъ свои въ землю сариратскꙋ. въ предѣлы ефрѣмлѧ,) и гл҃аша людіе къ црю ровоамꙋ гл҃юще. ѿц҃ъ твои ѡтѧгчи ѩремъ нашъ. (поне)[5] ты нн҃ѣ ѡблегчи работꙋ ѿца твоего ѕлꙋю и ѿ ѩрема его тѧжкаго. иже възложи на ны, и поработаемъ ти. И рече к нимъ идѣте (и пребꙋдѣте) до (третіѧго дне)[6]. и пакы възвратитесѧ къ мнѣ і идоша. И возвѣсти ([ровоамъ][7] цр҇ь)[8] старцемъ, иже бѣша престоѧще пре҃ (соло-

Глава 12

1 *Пішов цар Ровоам до Сікіми, бо до Сікіми прийшов ввесь Ізраїль, щоб поставити його царем. І було, коли почув Єровоам, син Навата, а він ще був в Єгипті, бо втік від лиця Соломона і перебував в Єгипті, вставши ж, і прийшов до свого міста в сариратську землю в ефрімовій околиці. **3** І промовив народ до царя Ровоама, кажучи: **4** Твій батько тяжким зробив наше ярмо, тож ти тепер облегши погане рабство твого батька і його тяжке ярмо, яке він наклав на нас, і служитимемо тобі. **5** І він сказав до них: Ідіть, і почекайте до третього дня, і знову повернетеся до мене. І вони пішли. **6** І сповістив цар Ровоам старцям, які стояли перед його

пар1. 10

батьком Соломоном, коли ще він жив, кажучи: Як ви думаєте, *яке* слово відповім цьому народові? **7** І сказали йому, мовлячи: Якщо в сьогоднішньому дні будеш рабом цьому народові, і їм послужиш, і заговориш до них добрі слова, і вони будуть тобі рабами на всі дні. **8** І знехтував він радою старців, яку врадили з ним, і вчинили раду зі слугами, що були вигодовані з ним і з тими, що стояли перед його очима. **9** І сказав їм: Що ви радите і що відповім цьому народові, що заговорив до мене, кажучи: Облегши сьогодні ярмо, яке поклав на нас твій батько. **10** І сказали до нього слуги, що були вигодовані з ним, і промовили йому: Так скажеш цьому народові, що говорив до тебе, мовлячи, що тяжким вчинив твій батько наше ярмо, і ти нам облегши, це скажеш їм: Моя молодість є грубша *від* бедер мого батька. **11** І оскільки мій батько наклав на вас тяжке ярмо, і я додам до вашого ярма. Мій батько карав вас бичами, і я каратиму вас розсіянням. **12** І прийшов ввесь Ізраїль до царя Ровоама в третьому дні, так як цар сказав їм, мовлячи: Поверніться до мене у третьому дні. **13** І цар відповів народові жорстко, і цар покинув пораду старців, яку порадили йому, **14** і промовив до них за порадою слуг, що казали: Мій батько тяжким вчинив ваше ярмо, і я додам до вашого ярма, мій батько тяжким вчинив і покарав вас бичами, і я покараю вас розсіянням. **15** І не послухав цар народу, бо відвернення було від Господа, щоб сповнити його слово, *так як промовив рукою Ахія силонітського до Єровоама, сина Навата. **16** І побачив ввесь Ізраїль, що цар не послухав їхнього голосу, і народ відповів цареві, кажучи: *Яка нам часть в Давиді, і немає нам насліддя в сині єссеєвім, розійдіться ізраїльські сини до своїх помешкань. Тепер паси твій дім, Давиде. І відійшов Ізраїль до своїх помешкань. Над ізраїльськими ж синами, що жили в юдиних містах, царював Ровоам, син Соломона. **18** І цар послав Адонирама, що над даниною; і його побили камінням – ввесь Ізраїль, і він помер. І цар Ровоам поспішився на колісницю – втік і ввійшов до Єрусалиму. **19** *Й Ізраїль більше не приступив до дому Давида, аж до сьогодні. **20** І сталося, що як почув Ізраїль, що повернувся Єровоам з Єгипту, і пославши по нього, і покликали його на собор, і поставили царем над Ізраїлем. І не були за домом Давида, хіба що ті, які були з хоругви Юди і Веніямина. **21** І Ровоам ввійшов до Єрусалиму і зібрав собор Юди і хоругви Веніямина: 100 і

вищ. 11

црс4. 17

вищ. 11

моном)[9] ѿцемъ єго, єгда єще живу єму сущу. гл҃а како вы мыслите. (да)[10] ѿвѣщаю людемъ си҃ слово· И рѣша єму гл҃юще. аще въ (дн҃ешнїи дн҃ь)[11] будеши рабъ людемъ симъ. и поработаєши имъ. и гл҃еши им словеса бл҃га. и будутъ ти раби въ вся дни· И небрѣжаше совѣта старе҃ иже совѣщаша с ним. и (совѣщаша)[12] съ отроки иже бѣша въскормлени с ни҃ (и) съ престоящима пре҃ (очима)[13] єго· И рече и҃ что вы совѣщаваєте. и что ѿвѣщаю людемъ симъ, иже рѣша къ мнѣ гл҃юще. облегчаи (нн҃ѣ) ꙗрем иже възложи ѿц҃ъ твои на ны· И гл҃аша к нему отроцы иже бѣху въскормлени с ни҃. (и рѣша єму)[14]. сице да гл҃еши люде҃ сим, иже рѣша к тебѣ гл҃ще (ꙗко), (отягчи ѿц҃ъ твои)[15] ꙗрем на҃ и ты (-)[16] облегчи ѿ на҃, си даречеши к нимъ. юность моя толстѣиши (єсть), чреслъ ѿц҃а моєго· И (поне҃ єсть)[17] ѿц҃ъ мои (на вы ꙗремъ тяже҃ наложилъ)[18]. и азъ приложу къ ꙗрему вашему. ѿц҃ъ мои наказа вы ранами. (и) азъ (-)[19] накажу вы (расточенїє҃)[20]· И прїиде весь ї҃ил҃ь къ ц҃рю ровоаму. въ дн҃ь третїи ꙗкоже рече имъ ц҃рь гл҃а възвратитеся къ мнѣ въ дн҃ь третїи· И ѿвѣща ц҃рь к людемъ тяжцѣ. и остави (ц҃рь)[21] совѣ҃ старе҃ имиже совѣщаша єму· И гл҃а к ни҃ по совѣту отрокъ гл҃я. ѿц҃ъ мои отягчи ꙗремъ вашъ, и азъ приложу ꙗрему вашему ѿц҃ъ мои (отягчи и) наказаше вы ранами. и азъ накажу вы (расточенїємъ)[22]· И не послуша ц҃рь людїи. ꙗко бѣ развращенїє ѿ г҃а. ꙗкоже оуставити гл҃ъ свои. *ꙗкоже гл҃а рукою ахїя силонитскаго. (къ)[23] їєровоаму с҃ну наватову· И видѣ весь ї҃ил҃ь ꙗко не послуша ц҃рь (гласа) ихъ, и ѿвѣщаша людїє ц҃рю гл҃юще. *кая намъ часть въ д҃вдѣ. и нѣсть намъ наслѣдїя въ с҃нѣ їєссеинѣ, разыидѣтеся (с҃нове ї҃ил҃ьстїи)[24] въ кровы своя. нн҃ѣ паси домъ твои д҃вде. и ѿиде ї҃ил҃ь въ кровы своя· [(-)[25] На҃ с҃нъми (же) ї҃ил҃выми иже живяху въ градехъ їоудиныхъ (-)[26] ц҃рствова (-)[27] ровоа҃ (с҃нъ соломонь)][28]· И посла ц҃рь адонирама. иже на҃ данью и поби єго каменїємъ весь ї҃ил҃ь и оумре. и ц҃рь ровоамъ, потщася [на колесницу][29] (бѣжа и вниде)[30] въ їер҃лим· *И ктому не приступи ї҃ил҃ь к дому д҃вдву даже до (днесь)[31]· И бысть ꙗко слыша [-][32] ї҃ил҃ь. ꙗко възвратися їєровоамъ ѿ єгѵпта. и пославше (по него) и призваша и на соборъ. и поставиша ц҃ря (-)[33] на҃ ї҃ил҃ем. и не бѣша по дому д҃вдвѣ. токмо, (иже бяху) с хоругвїю їиоудиною, и венїаминею· И ровоамъ

вы҃і а҃і

д҃ цр҃ з҃і

вы҃і а҃і

вни́де въ і҆ер҃ли́мъ. и҆ собра̀ собо́ръ і҆оу́динъ. и҆ хоругвѝ вені҆ами́на. р҃, и҆ к҃ ю́ношъ (и҆ тво-рити)[34] бра́нь на́ бра́нь до́му і҆и҃лева, воз̾врати́ти цр҃тво ровоа́му сн҃у (соло́моню)[35]. *И҆ бы́сть сло́во гн҃е къ (саме́ю)[36] чл҃ку бж҃ї ю гл҃а· Рцы̀ къ ровоа́му сн҃у (соло́моню)[37] цр҃ю і҆оу́дину, и҆ къ все-му̀ до́му і҆оу́дину, и҆ вени҆а́миновꙋ, и҆ къ про́-чимъ лю́демъ гл҃а· Ѕа́ко гл҃етъ г҃ь. не взы́и-дѣте ни побѣди́тесѧ съ бра́тїею свое́ю съ сн҃ъми і҆и҃левыми, (н҆о) возврати́тесѧ ко́ждо в домы̀ своѧ̀, ꙗ҆́ко ѿ менѐ бы́сть гл҃ъ се́и· И҆ по-слꙋшаша слове́съ гн҃ь, и҆ оу҆ставишасѧ и҆ не и҆-до́ша по гл҃у гн҃ю· И҆ цр҃ь (соло́мо҃н)[38] спа́ше съ ѿц҃ы свои́ми, и҆ положе́нъ бы́сть (-)[39] въ гра-дѣ дв҃двѣ, (-)[40] цр҃твова́ (же) ровоа́мъ сн҃ъ е҆го в него̀ мѣ́сто въ і҆ер҃ли́мѣ (-)[41] сы́и ѕ҃і лѣтъ, е҆гда̀ цр҃ь бы́сть. и҆ [з҃і][42] лѣтъ цр҃твова̀ въ і҆ер҃ли́мѣ, (-)[43] и҆́мѧ (бѣ) мт҃ри е҆го наа҆на́на дщѝ [а҆но́нѧ][44] сн҃а наа́са цр҃ѧ сн҃овъ а҆м̾мо́нь· И҆ сътворѝ лꙋка́вое пр҃е гм҃ъ, и҆ не начатъ хо-ди́ти по пꙋте́мъ дв҃да ѿц҃а е҆го. (-)[45] бѣ (же) чл҃къ (се́и) ѿ предѣлъ е҆фрѣмль ра҃б (соло́монь)[46], (-)[47] и҆́мѧ е҆мꙋ і҆еровоа́мъ. і и҆́мѧ мт҃ри е҃ сари́ра жена̀ блꙋдница, и҆ да́лъ е҆го (соло́монъ)[48] въ кнѧ́ѕѧ (ски́томъ)[49]. въ о҆держа́нїю до́ма и҆о́-сифова. и҆ созда̀ (соло́монꙋ)[50] сари́рꙋ. въ предѣлѣ҃х е҆фре҃ли҃х и҆ бѣ́ша е҆мꙋ, (т҃, колесни́ц)[51] (и҆) ко́неи. се́и созда̀ а҆́крꙋ. въ о҆держа́нїе до́мꙋ и҆е҆фрѣмова. се́и совръши гра҃д дв҃двъ и҆ бѣ подносѧ́сѧ на цр҃тво. и҆ взыска̀ (соло́монъ)[52] оу҆би́ти е҆го. и҆ оу҆бонѧ́сѧ и҆ ѿбѣжѐ (-)[53] до сꙋсаки́ма цр҃ѧ е҆гѷ-петска и҆ бѣ с ни҃м до́ндеже оу҆́мре (соло́монъ)[54]. И҆ слы́ша і҆еровоа́мъ въ е҆гѷпте ꙗ҆́ко оу҆́мре (соло́-монъ)[55], и҆ гл҃а въ оу҆́ши сꙋсакимꙋ цр҃ю е҆гѷ-петскꙋ гл҃ѧ. ѿпꙋсти́ мѧ и҆ ѿи́дꙋ въ зе́млю мою̀· и҆ рече е҆мꙋ сꙋсаки́мъ. просѝ нѣкое проше́-нїе и҆ да́мъ ти. (-)[56] сꙋсаки́м (же) да́сть і҆еро-воа́мꙋ а҆́нꙋ сестрꙋ̀ декоминꙋ, старѣ́ишоую же-ны своеѧ е҆мꙋ въ женꙋ̀. (и҆) сїѧ бѣ велика въ дще́рехъ цр҃скихъ. и҆ родѝ и҆е҆ровоа́мꙋ а҆вї ѧ сн҃а е҆го. и҆ рече і҆еровоа́мъ къ сꙋсаки́мꙋ сꙋщѐ ѿпꙋс-ти́ мѧ, и҆ ѿи́дꙋ і и҆зы́иде і҆еровоа́мъ ѿ е҆гѷп-та. и҆ прїи́де въ зе́млю сари́рю въ предѣлы е҆фрѣмлѧ. и҆ собра́сѧ тꙋ̀ всѧ хорꙋгвѝ е҆фрѣмлѧ (къ і҆еровоа́мꙋ). и҆ созда̀ (тꙋ і҆еровоа́мъ)[57] о҆гра́-дꙋ. и҆ разболѣсѧ дѣтищ е҆го болѣзнїю крѣп-кою ѕело і и҆дѐ і҆еровоа́мъ въпроси́ти о҆ дѣти-щꙋ. и҆ рече а҆́не женѣ свое́и, въста́ни і и҆дѝ. въпросѝ б҃а о҆ дѣтищꙋ а҆́ще жи́въ бꙋдетъ, ѿ бо́лезни е҆го· (-)[58] (бѣ́ же чл҃къ)[59] въ сило́ме (-)[60] и҆́мѧ е҆мꙋ а҆хї а́ и҆ се (сы́и)[61] ѯ҃ лѣтъ, и҆ гл҃ъ (бж҃їи бѣ)[62] с ни́мъ. и҆ рече і҆еровоа́мъ къ

20000 молодців, щоб вести війну проти війни ізраїлевого дому, щоб повернути царство Ровоамові, синові Соломона. **22** *І було Господнє слово до Самея, божого чоловіка, кажучи: **23** Скажи Ровоамові, синові Соломона, цареві Юди, і всьому дому Юди і Веніямина, і осталому народові, кажучи: **24** Так каже Господь: Не підете ані не воюватимете зі своїми братами, з ізраїльськими синами, але повернетеся, кожний до своїх домів, бо це слово сталося від мене! І вони послухали господні слова, і спинилися, і не пішли за господнім словом. **24a** І цар Соломон спав зі своїми батьками, і був похований в місті Давида. Зацарював же Ровоам, його син, замість нього в Єрусалимі, маючи 16 літ, коли став царем, і царював в Єрусалимі 17 літ. Ім’я його матері було Наанана, дочка Анона, сина Нааса, царя синів Аммона. І він зробив погане перед Господом, і не почав ходити по дорогах Давида, його батька. **24b** Був же такий чоловік з околиць ефрімових, раб Соломона, ім’я йому Єровоам, й ім’я його матері Сарира, жінка-розпусниця. І Соломон поставив його за володаря скитів, над податком дому Йосифа, і він збудував Соломонові Сариру в околицях ефрімових, і було в нього 300 колісниць і коней. Цей збудував замок в посілості дому ефрімового, цей завершив місто Давида і підносився на царство. **24c** І Соломон шукав його вбити, і той злякався і втік до Сусакима, єгипетського царя, і був з ним, аж доки Соломон не помер. **24d** І почув Єровоам в Єгипті, що помер Соломон, і сказав до ух Сусакима, єгипетського царя, мовлячи: Відпусти мене, і відійду до моєї землі. І сказав йому Сусаким: Попроси будь яку просьбу, і тобі дам. **24e** Сусаким же дав Єровоамові Ану, старшу сестру Текоміни, своєї жінки, йому за жінку; і вона була великою в царських дочках, і породила Єровоамові сина його Авію. **24f** І сказав Єровоам до Сусакима: По правді, відпусти мене і піду. І вийшов Єровоам з Єгипту і прийшов до сарірської землі в ефрімові околиці. І зібралися туди всі ефрімові хоругви до Єровоама. І Єровоам збудував там замок. **24g** І його дитина захворіла дуже сильною хворобою. І пішов Єровоам запитати про дитину. І сказав своїй жінці Ані: Встань і йди, запитай Бога про дитину: чи житиме від її хвороби. **24h** Був же чоловік в Силомі, йому ім’я Ахія; і ось він 60-літній, і з ним було боже слово. І сказав Єровоам до своєї жінки: Встань і візьми в твоїх руках божому чоловікові хліби і паляниці для його дітей, і виноград,

в пара҃ аі
пар2. 11

і посудину меду. **24i** І встала жінка, і взяла в свої руки хліби і дві паляниці, і виноград, і посудину меду для Ахії. Чоловік же був старий, і його очі потемніли, щоб не бачити. **24k** І встала вона з Сарира, і пішла, і сталося, як вона входила до міста, до Ахії силонитського, і сказав Ахія своєму слузі: Отже, вийди назустріч Ані, жінці Єровоама, і скажеш їй: Ввійди, і не стій, бо так каже Господь: Я на тебе нашлю зло. **24l** І ввійшла Ана до божого чоловіка, і сказав їй Ахія: Навіщо ти мені принесла хліби і паляниці, і виноград, і посудину меду? Так каже Господь: Ось ти відійдеш від мене і буде, що як ти входитимеш до міста Сарири, і твої служниці вийдуть тобі назустріч і скажуть тобі, що дитина померла. **24m** Бо так говорить Господь: Ось Я вигублю *в* Єровоама кожного, що мочить до стіни, і буде, що єровоамового померлого, який в місті, з'їдять пси, і померлого на полі з'їдять небесні птахи. І оплакуватимуть дитину: Горе, пане, бо знайдено в ньому добре слово в Господі. **24n** І пішла жінка, як почула; і сталося, що коли ввійшла до Сарири, і дитина померла; і вийшов крик їй назустріч. **24o** І пішов Єровоам до Сикими, що в околиці ефремовій, і зібрав там племена Ізраїля; і пішов туди Ровоам, син Соломона, і господнє слово було до Самія, елмитянина, кажучи: Візьми собі нову одіж, що не ввійшла до води, і розідри її на 12 частин, і даси Єровоамові, і скажеш йому: Так каже Господь: Візьми собі 10 частин, щоб себе покрити. І взяв Єровоам. І сказав Самея: Так каже Господь: Ось Я розділю царство Соломона, і дам тобі 10 скипетрів, і два скипетри будуть Ровоамові, синові Соломона. І сталося, що по смерті царя Соломона зацарював його син Ровоам, замість нього. **24p** І сказав народ до Ровоама: Твій батько тяжким зробив своє ярмо на нас і тяжким вчинив їжу свого столу. Сьогодні полегши нам – і служитимемо тобі. І сказав Ровоам до народу: Ще по трьох днях відповім вам слово. **24q** І сказав Ровоам: Приведіть мені старців, і пораджуся з ними, яке слово відповім народові в третьому дні. І сказав Ровоам в уха їхні, так як послав до нього народ, і сказали старці народу: Так як сказав до тебе народ, заговори до народу. **24r** І відкинув Ровоам їхню раду, і невгодною була вона перед ним. І послав він і ввів вихованих з ним, і сказав їм: Це і це послав народ до мене. І сказали виховані з ним: Так скажеш до народу: Моя молодість грубша від бедер мого батька. Мій батько бичував вас бичем, я ж почну

женѣ своей. въстани и возми в руцѣ твои члку бжїю хлѣбы, и опрѣснокъ дѣтемъ его, и гроздїе, и сосудъ меду. и въста жена и взя в руцѣ ея хлѣбы и два опрѣснoки, и гроздїя и сосудъ меду, ахїи. (-)[63] члкъ (же) старъ (бѣ). и очи его омрачистася не видѣти, и въста ѿ сарира і иде и бысть входящи ей въ градъ къ ахїю силонитскому, и рече ахїя отроку своему. изыди убо въ срѣтенїе аны жены їеровоамли и речеши к ней. вниди и не стой, яко сїя глетъ гь, жестоко а҃ послю на тя и вниде ана къ члку бжїю, и рече ей ахїя въскую (принесе ми)[64] хлѣбы (и опрѣсноки и гроздїе)[65] и сосудъ меду. сїя глетъ гь, се ты ѿидеши ѿ мене. и будетъ входящу тебѣ въ (градъ)[66] сариру. и дѣвицы твои изыидутъ (на срѣтенїе тебѣ)[67], и рекутъ ти, (яко) дѣтищъ умеръ е яко сїя глетъ гь. се азъ искореню їеровоамова мочащаго къ стенѣ. и будетъ умершаго їеровоамова въ граде изъедятъ пси и умершаго на селѣ изъедятъ птицы нбныя. и дѣтища рыдаютъся ѿ гн, яко обрѣтеся в немъ глъ добръ о гѣ· И ѿиде жена яко слыша, и бысть егда вниде въ сариру. и дѣтищъ умре і изыиде вопль въ срѣтенїе (ея) і иде їеровоамъ въ сикиму иже въ предѣле ефремли. и собра ту колѣна ӏилева· и възыиде ту ровоамъ снъ (соломонов)[68] и слово гне бысть къ (самѣю)[69] еламитанину гля. възми себѣ ризу нову. яже не вниде въ воду. и раздри ю на вӏ частїи. и даси їеровоаму и речеши к нему, сїя глетъ гь възми себѣ ӏ частеи еже покрыти тя и взя їеровоамъ. и рече (самея)[70] сїя глетъ гь (се азъ разделю цртво соломоново. и дам ти ӏ, скипетровъ. и два скипетра будутъ ровоаму сну соломоню· И бысть по умрътвїи цря соломона въцрися снъ его ровоамъ в него мѣсто)[71]. И рекоша людїе къ ровоаму (-)[72] ѿцъ твои отягчи ярмо свое на на и отягчи ядѣнїя трапезы своея (-)[73] нынѣ (облегчи)[74] нам, и послужим ти. и рече ровоамъ къ людемъ. еще по трехъ днехъ, (-)[75] ѿвѣщаю вамъ рѣчъ и рече ровоамъ, приведѣте ми пресвитеры, и совѣтую с ними что ѿвѣщаю людемъ рѣчъ въ днь третїи. и гла ровоамъ въ уши ихъ. яко послаша людїе к нему, и рекоша старцы людїи [тако яко глаша к тебѣ людїе, да глеши къ людем][76]. (И разори ровоамъ совѣтъ ихъ.) и не угодно бѣ пре нимъ, и посла, и въведе въспитанныхъ с нимъ, и гла имъ сїя и сїя. послаша (людїе

къ мнѣ)[77], и рѣша въспитаннїи с нимъ тако гли къ людемъ (-)[78]. юность моя толстѣйши паче чреслъ ѿца моего. ѿцъ мой біяше васъ бичемъ а̂ же начну васъ бити съ (расточенїемъ)[79] (-)[80] оугоденъ бѣ глъ пре ровоамомъ. и ѿвѣща людемъ якоже совѣщаша ему въспитаннїи с нимъ отроцы, и рекоша (-)[81] людїе яко мужъ единъ, кождо ближнему своему, и възопиша вси глюще. нѣсть части нам въ двде. ниже наслѣдїя въ сну ѥссеовѣ. (кождо) въ домы своя їилю (да идетъ) яко (члкъ сей)[82], не (есть) въ начальника, ниже въ вожда и разыидошася вси людїе ѿ сикима, и ѿиде кождо въ домъ свой. и низдержа ровоамъ, и ѿиде и възыиде на колесницу свою и вниде въ їерлимъ, і изыиде въ слѣдъ его весь скипетръ їоудинъ, и весь скипетръ венїаминь и бысть въ стоянїи единого лѣта. и собра ровоамъ вся мужи їоудины и венїаминни. и възыиде братися съ їеровоамомъ въ сикимъ, и бысть глъ гнь къ (самею)[83] члку бжїю гля, рцы ровоаму црю їоудину, и къ всему дому їоудину, и венїаминю, и къ (вѣмъ) прочїимъ людемъ гля сїя глетъ гь, не восходите ниже бїитеся съ братїею вашею сны їилевыми ѿвратитеся кождо в дом свой зане ѿ мене бысть глъ сей, и послушаша гла гня, и не поидоша по глу гню· И созда їеровоамъ сикиму въ предѣлехъ ефрѣмлихъ. и вселися в немъ, і изшед ѿтуду (-)[84] созда данула· И рече їеровоамъ въ срцы своемъ. се нынѣ възъвратится цртво в домъ двдвъ· аще възыидутъ людїе сїи възнести жрътвы въ храмъ гнь въ їерлм и обратится срце людїи къ гу и къ господину и ровоаму црю їоудину· И оубїют мя, и смышль (сице) црь (-)[85] и сътвори двѣ юницы златѣ. и рече к людемъ довлѣетъ вамъ ходити въ їерлимъ. *се бзи твои їилю изведшїи тя из земля егупески· *И постави единъ въ ведили. (а)[86] другую постави в данѣ· И бысть слово се на согрѣшенїе (дому їеровоамлю). і идаху людїе пре лицемъ (юнца) единоя до дана· [И оставиша храмъ гнь·][87] *И сътвори капища на высокихъ. и сътвори жрьцо часть ѿ людїи. иже не бѣша ѿ сновъ (левгїинъ)[88]. И сътвори їеровоамъ праздникъ въ (и мцъ)[89]. въ еі днь мца. по празднику, иже въ земли (бѣ) їоудинѣ. и взыиде въ олтарь, иже сътвори въ ведили. пожрети юницамъ, ихже бѣ сътворилъ, и поставилъ въ ведили жрьцовъ на высокихъ (на всякое мѣсто) еже сътвори· И взыиде въ олтарь иже бѣ сътворилъ, (въ и мць, въ еі днь мца)[90]. въ

а мо ав
їерѣа ми
в пара аі и гі

вас бити з розігнанням. **24s** Угодне було слово перед Ровоамом, і він відповів народові так, як порадили йому виховані з ним молодці. **24t** І сказав народ як один чоловік, кожний своєму ближньому, і всі закричали, кажучи: Немає нам частки в Давиді ані насліддя в сині єссеєвім. Кожний хай іде до своїх помешкань, Ізраїле, бо цей чоловік не надається на начальника ані на вождя. **24u** І ввесь народ розійшовся з Сикима, і пішов кожний до свого дому. І скріпився Ровоам, і відійшов, і вийшов на свою колісницю, і ввійшов до Єрусалиму; і вслід за ним пішов ввесь скипетр Юди і ввесь скипетр Веніямина. **24x** І сталося, що як минув один рік, і зібрав Ровоам всіх мужів Юди і Веніямина, і пішов воювати з Єровоамом до Сикима. **24y** І було Господнє слово до Самея, божого чоловіка, кажучи: Скажи Ровоамові, цареві Юди, і до всього дому Юди і Веніямина, і до всіх осталих з народу, кажучи: Так каже Господь: Не ідіть ані не воюйте з вашими братами, синами Ізраїля. Поверніться, кожний до свого дому, бо це слово сталося від мене. **24z** І послухались господнього слова, і не пішли, згідно з господнім словом. **25** І Єровоам збудував Сикиму в ефрімових околицях, і замешкав в ньому. І вийшовши звідти, збудував Тануїла. **26** І сказав Єровоам у своїм серці: Ось тепер повернеться царство до дому Давида. **27** Якщо цей народ піде приносити жертви до храму господнього до Єрусалиму, й повернеться серце народу до Господа і до їхнього пана Ровоама, царя Юди, й уб'ють мене. **28** І цар, подумавши так, і зробив дві золоті телиці, і сказав до народу: Досить вам ходити до Єрусалиму! *Ось твої боги, Ізраїле, що вивели тебе з єгипетської землі. **29** *І поставив одну в Ветилі, а другу поставив в Дані. **30** І це слово було на гріх домові Єровоама. І народ ходив перед лице однієї телиці аж до Дану, і покинули господній храм. **31** *І він зробив храми на височинах, і зробив священиками частину народу, які не були з синів Левія. **32** І Єровоам зробив празник в 8-му місяці, в 15-му дні місяця, за празником, що був в землі Юди. І пішов до жертовника, який зробив в Ветилі, жертвувати телицям, які зробив; і поставив в Ветилі священиків на височинах, на кожному місці, яке зробив. **33** І пішов до жертовника, який зробив, в 8-му місяці, в 15-му дні місяця, в праз-

мой1. 32
єре. 48
пар2. 11 і 13

ник, який виготовив від себе самого, і зробив празник синам Ізраїля. І пішов до жертовника, щоб принести жертву.

празникъ иже състави (ѡ҆ себѣ самъ)[91], и҆ сътворі празникъ сн҃омъ і҆и҃левомъ. и҆ взы́иде на ѻ҆лтарь еже пожрѣти·

Глава 13

1 І ось прийшов з Юди божий чоловік за господнім словом до Ветилю, і Єровоам стояв при своєму жертовнику, бажаючи принести жертву. **2** І той закликав до жертовника господнім словом, і сказав: Жертовнику, жертовнику, так говорить Господь: *Ось домові Давида народжується син, і його ім’я Йосія, і принесе в жертву священиків, що сьогодні на тобі приносять жертву, і спалить на тобі кості людей. **3** І дав у тому дні чудо, кажучи: Це слово, яке сказав Господь, мовлячи: Ось жертовник розвалиться, і проллється жир, що є на ньому. **4** І сталося, що як цар Єровоам почув слово божого чоловіка, що закликав до жертовника в Ветилі, і цар простягнув свою руку від жертовника, кажучи: Схопіть його! І ось усохла його рука, яку простягнув на нього, і не міг повернути її до себе. **5** І жертовник розвалився, і пролився жир з жертовника за чудом, яке сказав божий чоловік за господнім словом. **6** І сказав цар Єровоам божому чоловікові: Помолися перед лицем твого Господа Бога, щоб до мене повернулася моя рука. І божий чоловік помолився перед господнім лицем, і рука царя повернулася до нього, і стала такою як і передше. **7** І сказав цар до божого чоловіка: Ввійди зі мною до дому, і пообідаємо, і дам тобі дар. **8** І сказав божий чоловік до царя: Якщо даси мені й половину твого маєтку – не ввійду з тобою, ані не їстиму хліб, ані не питиму води на цьому місці. **9** Бо так мені заповів Господь словом, кажучи: Ані не їж хліба, ані не пий води, ані не повертайся тією дорогою. **10** Але він повернувся іншою дорогою, а не пішов дорогою, якою прийшов до Ветиля. **11** І один старий пророк жив в Ветилі, і прийшли його сини, розповіли йому всі діла, які зробив божий чоловік в тому дні в Ветилі, і розповіли своєму батькові слова, які той сказав цареві. **12** І сказав їм їхній батько, кажучи: Якою дорогою він пішов? І його сини показали йому дорогу, якою пішов божий чоловік, що вийшов з Юди. **13** І сказав своїм синам: Засідлайте мені осла. І засідлали йому осла, і сів на нього. **14** І він пішов вслід за божим чоловіком, і знайшов його, як сидів під дубом, і сказав йому: Чи ти є божий чоловік, що прийшов з Юди? І сказав: Я. **15** І сказав йому: Ходи зі мною, з’їси хліб. **16** І

црс4. 23

Гл҃а, г҃і

Се чл҃къ бж҃їи [прїиде. ѿ и҆ȣ҆ды][1] по словеси гн҃ю въ ведиль, и҆ е҆ровоамъ бѣ стоѧ въ ѻ҆лтари (своемъ) жрѣти хотѧ· И҆ възопи къ ѻ҆лтарю словомъ гн҃имъ и҆ рече ѻ҆лтарю ѻ҆лтарю сице гл҃етъ г҃ь. *се сн҃ъ сѧ ражаетъ домȣ дв҃дȣ. і҆ѡсїѧ имѧ емȣ. и҆ пожретъ (жрьцы жрȣщаѧ нн҃ѣ на тебѣ)[2]. и҆ кости чл҃ческїѧ съжжетъ в тебѣ· И҆ дастъ ѿ днїи того чюдо гл҃ѧ. се гл҃ъ иже гл҃а г҃ь гл҃ѧ. се ѻ҆лтарь разсѧдесѧ. і̑ и҆зліютсѧ сыти иже (сȣть) в немъ· И҆ бысть егда ѹ҆слыша цр҃ь и҆еровоа҃. слово чл҃ка бж҃їѧ възопившаго къ ѻ҆лтарю въ ведилѣ. и҆ прострет цр҃ь рȣкȣ свою ѿ ѻ҆лтарѧ гл҃ѧ. имѣте и҆, и҆ се ѹ҆сше рȣка его, юже простре нань, и҆ не можаше възвратити ю к себѣ· И҆ ѻ҆лтарь расѣдесѧ і̑ и҆злитсѧ насыщенїе ѿ ѻ҆лтарѧ, по чюдеси еже (рече)[3] чл҃къ бж҃їи по словеси гн҃ю· И҆ рече (і҆еровоамъ цр҃ь)[4] чл҃кȣ бж҃їю. помолисѧ пре лицемъ г҃а б҃а твоего. (-)[5] дабы сѧ преклонила рȣка моѧ къ мнѣ· И҆ помолисѧ чл҃къ бж҃їи пре лицемъ гн҃имъ. и҆ преклонисѧ рȣка цр҃ѧ к немȣ. и҆ бысть ꙗкоже и҆ прежде· И҆ гл҃а цр҃ь къ чл҃кȣ бж҃їю. вниди со мною в домъ и҆ ѡбѣдȣевѣ, и҆ дамъ ти даръ· И҆ рече чл҃къ бж҃їи къ цр҃еви. аще [даси ми][6] полъ (имѣнїѧ)[7] твоего. не вънидȣ с тобою ниже ꙗмъ хлѣба. ниже пїю воды на мѣсте семъ· Ꙗко тако (ми заповѣда г҃ь словомъ)[8] гл҃ѧ. ни ꙗжъ хлѣба ни пїи воды, ниже възвратисѧ пȣтемъ тѣмже (-)[9]· (Но)[10] възвратисѧ пȣтемъ инѣм. (а)[11] не иде пȣтемъ имже бѣ пришелъ въ ведиль· И҆ прр҃къ единъ старъ живяше въ ведилѣ. и҆ (прїидоша)[12] сн҃ове его и҆сповѣдаша емȣ всѧ дѣла. ꙗже сътвори чл҃къ бж҃їи въ дн҃ь ть въ ведилѣ. и҆ словеса ꙗже гл҃а цр҃еви. (повѣдаша ѡ҆ц҃ȣ своемȣ)[13]· И҆ гл҃а к ни҆ ѡ҆ц҃ъ и҆хъ гл҃ѧ. кꙋимъ пȣтемъ иде. и҆ (показаша)[14] емȣ сн҃ове его пȣть имже иде чл҃къ бж҃їи. и҆шедыи ѿ и҆ȣды. и҆ рече сн҃омъ своимъ ѡ҆сѣдлаите ми ѡ҆слѧ и ѡ҆сѣдлаша емȣ ѡ҆слѧ и҆ всѣде на нѧ· І҆ иде в слѣ чл҃ка бж҃їѧ. и҆ ѡбрѣте и҆ (по дȣбо сидѧща)[15], и҆ ре҃ емȣ ты ли еси чл҃къ бж҃їи пришедыи ѿ і҆ȣды. и҆ ре҃ (-)[16] азъ· И҆ ре҃ емȣ прїиди со мною (-)[17] снѣси хлѣба· И҆ ре҃ (емȣ) не могȣ възвратитисѧ с тобою ниже ꙗмъ хлѣба. ни пїю ѿ воды ѿ мѣста сего· Ꙗко (-)[18]

д҃ цр҃ кг

заповѣда ми (гь словесемъ)[19] глѧ. не ꙗжъ хлѣба (-)[20]. ни пїи воды тꙋ, и не възвратишисѧ пꙋтемъ (тѣ), имже идеши тамо. И рече к немꙋ, и азъ пррокъ есмь ꙗко (и) ты, и аггелъ (къ мнѣ гла)[21] словесем гнимъ глѧ, възврати и. к себѣ в домъ свои (-)[22] да снѣсть хлѣба и пїетъ воды. и сълга емꙋ и възврати и. и ꙗсть хлѣбъ и пїетъ водꙋ в домꙋ его· И бысть имъ сѣдѧщимъ на трапезѣ. и бысть слово гне къ пррокꙋ възвращшемꙋ его· И рече къ члкꙋ бжїю пришедшемꙋ ѿ іоуды (-)[23]. сице глетъ гь. понеже преступи глъ гнь. и не съхрани заповѣди, юже заповѣда ти гь бъ твои· И възвративсѧ и ꙗлъ еси хлѣбъ. и пилъ еси водꙋ на мѣстѣ семъ. иже реклъ къ тебѣ глѧ. да не ꙗси хлѣба и не пїеши воды. (то ты ꙗсть и питъ.) да оуже не (имаши погребенъ быти съ ѿцы своими)[24]· И бысть по ꙗденїи хлѣба и питїи воды. и осѣдлаша емꙋ ослѧ [пррока][25]· И възвращъсѧ и ѿиде. и срѣте и левъ на пꙋти, (-)[26] порази и (и оумре). и бѣ тѣло его разбїено на пꙋти. и оселъ стоѧше над нимъ. и левъ стоꙗше близь телесе (его)· И се мꙋжи идꙋщи и видѣша мртва разбїена на пꙋти. и льва стоꙗща близꙋ тѣла мртваго. и (пришедше)[27] повѣдаша въ градѣ в немже (живѧше пррокъ старъ)[28]· И оуслышавъ (се пррокъ) възвративыи его с пꙋти. и рече (ꙗко) члкъ бжїи се есть. иже преступи глъ (бжїи)[29]. [и преда его гь львꙋ и сыкрꙋши его. и оумори его. по глꙋ гню иже рече емꙋ· И повелѣ снωмъ своимъ глѧ осѣдлаите ми ослѧ и осѣдлаша][30]· І иде и обрѣте тѣло его (-)[31] на пꙋти. и оселъ и левъ стоꙗста над тѣломъ. и не бѧше ꙗ (телесе левъ)[32] члка бжїѧ. и ни бѧше разбилъ осла· И взѧтъ пррокъ тѣло члка бжїѧ, и възложи и на оселъ, и възврати и (пррокъ [и прїиде][33] въ градъ)[34] (на погребенїе)[35]· (И положи и) въ (градѣ)[36] своемъ. и рыдастасѧ по немъ се горе брате (мои)· И бысть (побїенїе по немъ)[37], и рече къ снωмъ своимъ глѧ, аще оумрꙋ (то) положите мѧ въ гробѣ семъ, идѣже и члкъ бжїи погребенъ есть (-)[38], при костех его положите мѧ, да съхранитсѧ кость моѧ с костьми его· Ꙗко пребꙋдетъ глъ иже гла словесемъ гним о олтари иже въ ведилѣ, и о домѣх высокихъ иже в самарїи· И по глѣ семъ не възвратисѧ їеровоамъ ѿ ѕлобы своеѧ и възвратисѧ, и сътвори ѿ части (единоѧ) людїи. їереѧ высокїѧ еже помысли (то и) съвръши рꙋкою (-)[39], и бысть їереи въ высоких·

сказав: Не можу повернутися з тобою, ані не їстиму хліба, ані не питиму з води з цього місця. **17** Бо Господь заповів мені словом, кажучи: Не з'їси хліба ані не питимеш води там, і не повернешся тією дорогою, якою ти підеш туди. **18** І той сказав до нього: І я є пророком, так як і ти, і ангел сказав мені господнім словом, кажучи: Поверни його до себе в свій дім, хай з'їсть хліб і п'є воду. І збрехав йому, **19** і повернув його, і той з'їв хліб і випив води в його домі. **20** І сталося, що як вони сиділи при столі, і було господнє слово до пророка, що повернув його. **21** І він сказав до божого чоловіка, що прийшов з Юди: Так каже Господь: Тому що ти переступив господнє слово і ти не зберіг заповіді, яку тобі заповів твій Господь Бог, **22** і повернувся і їв хліб, і пив ти воду на цьому місці, що сказав Я до тебе, мовлячи: Не з'їси хліба і не вип'єш води – то ти їв і ти пив; уже не будеш похований зі своїми батьками. **23** І сталося, що після того як з'їли хліб і попили води, і засідлали йому осла пророка, і повернувшись, **24** і пішов. І зустрів його лев в дорозі – забив його і він помер. І його тіло було розбите на дорозі, і осел стояв над ним, і лев стояв коло його тіла. **25** І ось, йдучи, мужі і побачили побитого мертвого на дорозі, і лева, що стояв коло мертвого тіла. І, прийшовши, розповіли в місті, в якому жив старий пророк. **26** І почувши це той пророк, що його повернув з дороги, і сказав, що: Це є божий чоловік, який переступив господнє слово, і його Господь видав левові, і той його побив, і забив його за господнім словом, яке йому сказав. І наказав своїм синам, кажучи: Засідлайте мені осла. І засідлали. **28** І пішов він, і знайшов його тіло на дорозі, і осел і лев стояли над тілом, і лев не з'їв тіла божого чоловіка і не розірвав осла. **29** І пророк взяв тіло божого чоловіка і поклав його на осла, і пророк повернув його і прийшов до міста на похорон. І поклав його **30** в своїм місті. І оплакували його: Ось горе, мій брате! **31** І було по ньому голосіння, і він сказав до своїх синів, мовлячи: Коли помру, то покладіть мене в цій гробниці, де і похований божий чоловік, покладіть мене при його костях, щоб моя кість спаслася з його кістьми. **32** Бо збудеться слово, яке він сказав господнім словом над вівтарем, що в Ветилі, і над високими домами, що в Самарії. **33** І після цього слова не відвернувся Єровоам від свого зла, і повернувся і вчинив з однієї частини народу священиків для високих. Хто задумав, то й завер-

шив рукою, і ставав священиком на високих. **34** І це слово було на гріх в домі Єровоама, на знищення, на зникнення з лиця землі.

И бысть глаголъ сей въ прегрѣшеніе в дому Іеровоамли (-)[40] на испровержение, (-)[41] на исчезновеніе ѿ лица земли.

Глава 14

1 В тому часі захворів Авія, син Єровоама. **2** І сказав Єровоам своїй жінці: Встань і зміни свою одіж, хай не пізнають тебе, що ти жінка Єровоама, і йди до Силому, бо ось там пророк Ахія – *той говорив про мене, щоб царювати над цим народом. **3** І візьми в твої руки божому чоловікові хліби і пляцки, і виноград, і посудину меду, і йди до нього, і той сповістить тобі, що буде з цією дитиною. **4** І зробила так жінка Єровоама, і, вставши, пішла до Силому, і ввійшла в дім Ахії. Ахія ж був старий, і його очі померкли, щоб не бачити. **5** І сказав Господь до Ахії: Ось до тебе входить жінка Єровоама, щоб запитати тебе про її сина, бо він хворий; і за цим скажеш до неї, бо, коли входитиме, видаватиметься іншою. **6** І було, коли почув Ахія хід її ніг, як вона входила до брами, і сказав: Ввійди жінко Єровоама, чому скриваєшся, бо я є лютим посланцем до тебе? **7** Повернися і сповісти Єровоамові: Так говорить Господь Бог ізраїльський: Тому що Я підняв тебе з-посеред людей і дав Я тебе вождем моїм людям – Ізраїлеві; **8** і забрав Я царство від дому Давида і дав Я його тобі, а ти не був так як мій раб Давид, він же зберіг мої заповіді і ходив вслід за мною всім серцем, чинячи це, що було вгодне переді Мною. **9** Ти ж поганий і твориш зло більше від усіх, що були перед тобою, бо ти пішов і зробив собі чужих вилитих богів, щоб Мене прогнівити, і ти відкинув Мене позад себе. **10** *Задля цього ось Я наводжу зло на дім Єровоама, і знищу *в* Єровоама того, що мочить до стіни, *як* відкиненого безчесного в Ізраїлі; і зберу Єровоама, так як збирається гній, доки не завершиться, і рознесу останки Єровоама. **11** Мертвого *в* Єровоама і в місті з'їдять пси, і померлого на полі з'їдять небесні птиці, – так сказав Господь Бог. **12** Ти же, вставши, піди до твого дому і, коли ввійдеш твоїми ногами до міста, – помре дитина. **13** І за ним заголосить ввесь Ізраїль, і його поховають. Бо тільки той одинокий з роду Єровоама буде похований, бо знайдено в ньому добре слово в Господа Бога ізраїльського в домі Єровоама. **14** І підніме собі Господь царя над Ізраїлем, який викорінить дім Єровоама в то-

вищ. 11
ниж. 15

Глава, ді.

Въ время оно разболѣся Авїа сынъ Іеровоамль. И рече Іеровоамъ женѣ своей, востани. і измѣни ризы (своа) (-)[1] да не познаютъ (тя) яко ты жена Іеровоамова і иди в Силомъ, се (бо) тамо Ахїа пророкъ *той глагола о мнѣ, еже царствовати надъ людми сими. И возми в руцѣ твои человѣку божїю хлѣбы и опрѣсноки (-)[2] и гроздїе, и сосудъ меду. і иди к нему, (и) той возвѣститъ ти что будетъ съ отрочатемъ (симъ). И сътвори тако жена Іеровоамля. и (воставъ)[3] иде в Силомъ, и вниде в домъ Ахїинъ, (Ахїа же)[4] старъ (бысть)[5] и (очи его омрачистася не видѣти)[6] (-)[7]. И (рече Господь)[8] къ Ахїи, се (входитъ к тебѣ жена Іеровоамова)[9] вопрашати (тя)[10] о сыну ея яко болѣзнуетъ, (-)[11] и по сему да глаголеши к ней внегда (бо) входити имать (явитися иною)[12]. И бысть егда услыша Ахїа ступанїе ногъ ея, входящи ей ко вратомъ. и рече вниди жено Іеровомова, почто (-)[13] крыешися, (-)[14] азъ (бо) есмь посланникъ к тебѣ лютъ. (возвратися и)[15] возвѣсти Іеровоаму. тако глаголетъ Господь Богъ Ізраилевъ, понеже вознесохъ тя ѿ среди людїи, и дахъ тя вожда людемъ моимъ Ізраилю. и ѿяхъ царство ѿ дому Давыдова. и дахъ е тебѣ (-)[16] ты (же) не бысть яко рабъ мой Давыдъ онже сохрани заповѣди моя. и (-)[17] ходи въ слѣдъ мене всѣмъ сердцемъ (-)[18] творящи сїя еже угодно (бысть) (предо мною)[19]. (-)[20] Ты (же) золъ и зла творя паче всѣхъ иже (прежде тобою быша)[21], (яко)[22] поиде и сотвори себѣ боги чюжды [-][23] солїянны. въ прогнѣванїе мнѣ, и (ѿвръже мя)[24] созади себе. *Сего ради се азъ навожду зла на домъ Іеровоамовъ, и потреблю Іеровоама мочащаго ко стѣнѣ. ѿвержена (-)[25] бесчестна въ Ізраили, і соберу (-)[26] Іеровоама якоже собирается гной дондеже совершитися. (і истощу останки Іеровоамовы) Умершаго Іеровоамова (и) во граде изъядятъ пси. и умръшаго на селѣ изъядятъ птицы небесныя, (сице)[27] (глагола Господь)[28] (Богъ). (-)[29] Ты (же) воставъ иди в домъ твой. (и) внегда входити ногама твоима во градъ. умретъ дѣтищь. И въсплачется по немъ весь Ізраиль и погребутъ и. той бо толико единъ погребенъ будетъ ѿ роду Іеровоамля, яко обрѣтеся в немъ глаголъ благъ о Господѣ Бозѣ Ізраилевѣ въ дому Іеровоамли. И воставитъ (себѣ Господь)[30] царя надъ Ізраилемъ, иже искоренитъ домъ Іеровоамовъ в

вы҃і аі
ні҃ єі

той днь· И накаже гь (бгъ) иила, (и поколебле ими,) якоже колеблеся тро́сть [вѣтро]31 на водѣ· І изо́ргнѣ иила ѿ высоты земли блгїя сїя, юже да́ есть ѿцемъ и, и прожене а ѿ обо́ну страну (-)32. понеже сотвориш (себѣ капищи)33 прогнѣвающе га· (Сего ради)34 [предасть]35 гь иила грѣха ради Іеровоама иже согрѣши, і имже грѣшити приведе иила· И воста жена Іеровоамля. і иде, [и прїиде]36 въ сариру, и бысть егда вниде во прѣдверїе дому, и дѣтищь оумре· И погребоша и, и плакаса по не весь иль по словеси гню еже гла рукою раба своего ахїя прорка· (-)37 останокъ (же) словъ Іеровоамовыхъ елико (сътвори)38, и елико цртвова се сїя написана въ книзе глъ днїи црей иилевыхъ· И днїе в нихже цртвова Іеровоамъ, (быша) (лѣтъ, кв.)39 и оуспе съ ѿцы своими. и въцрися (аданъ)40 снъ его в него мѣсто·]41 (-)42

в пара в1

*Ровоам (же) снъ соломонь цртвова на іоудою (и бысть ему)43 м, и едино лѣто. (-)44 егда нача цртвовати. и зі, лѣ цртвова въ Ієрлимѣ градѣ еже избра гь (в не) положити има свое тму ѿ всякого колѣна иилева. (-)45 има (ебо) мтри его (наана)46 аманітаныни· И сътвори ровоа лукавое пре гмъ, и раздражи и о всѣ яже сътвориша ѿцы [и]47. [-]48 о грѣсѣхъ ихъ имиже съгрѣшиша· И съградиша [сїи]49 себѣ высокая. и стопы и капища на всяко хлъмѣ высоцѣмъ и по всяцѣ древѣ (смоковничнымъ)50. И сплетенїе ебо (зло) въ земли (ихъ). и сътвориша ѿ всѣхъ мерзки язы, яже испроврьже гь ѿ лица снов иилев· И бысть в лѣто, е е, цртвующи ровоаму. възыде суваки црь егупескїи на Ієрли· И взя вся сокровища дому гня и сокровища в домѣ цревѣ. и оружїа златаа яже ебо взял двъ из руки отро адразара цра сувскаго и внеслъ а ебо въ Ієрлимъ вся *взя (же) [и]51

вы і

щита златая, [яже ебо сътворилъ (соломонъ)52 и внесе а въ егупетъ]53· И сътвори [црь ровоа]54 оружїа мѣденаа в того мѣсто. и постави на нимъ властеля. ѿ прѣрищущи пре нимъ иже хранаху вратъ дому црева· И бысть внегда въходити нача црь в домъ гнь (-)55 носяху а прѣрищущїи. и паки возвращаху (-)56 во сокровище (-)57· (-)58 Прочїи (же) глъ ровоамль и вся яже сотвори. не се ли суть писана въ книзѣ сло дни цртва іоудина· И брань ебо между ровоамо. и между Іеровоамомъ въ вся дни (ты)· И оумре ровоамъ (-)59, и погребенъ бысть съ ѿцы своими, во градѣ двдвѣ. и црьствова авїя снъ его въ его мѣсто.

му дні. **15** І покарає Господь Бог Ізраїля, і затрусить ними, так як колишеться тростина від вітру на воді. І Він вирве Ізраїля з висоти цієї доброї землі, яку дав їхнім батькам, і прожене їх з тамтого боку, тому що зробили собі храми, гнівлячи Господа. **16** Задля цього видасть Господь Ізраїля через гріх Єровоама, яким згрішив і яким до гріха привів Ізраїля. **17** І встала жінка Єровоама і пішла, й прийшла до Сарири; і сталося, що коли ввійшла до передпокою дому, – і дитина померла. **18** І його поховали, і за ним голосив ввесь Ізраїль за господніми словами, які промовив рукою свого раба пророка Ахії. **19** Остали ж справи Єровоама, що зробив і скільки царював, – ось ці записані в книзі літопису ізраїльських царів. **20** І дні, в яких царював Єровоам, були 22 роки. І він заснув зі своїми батьками, і зацарював його син Адан замість нього. **21** *Ровоам же, син Соломона, царював над Юдою, і було йому 40 і один літ, коли почав царювати, і 17 літ царював в місті Єрусалимі, яке Господь вибрав з усякого племені Ізраїля, щоб там в ньому покласти своє ім’я. Ім’я його матері було Наана, аманітка. **22** І Ровоам зробив погане перед Господом і роздратував його в усьому, що вчинили їхні батьки, в їхніх гріхах, якими згрішили. **23** І ці собі збудували височини, і стовпи, і храми на кожному високому вершку і під кожним фіговим деревом. **24** І була погана змова в їхній землі. І вони вчинили усі гидоти народів, яких Господь викинув від лиця ізраїльських синів. **25** І сталося, як в 5-му році царював Ровоам, прийшов Сусаким, єгипетський цар, на Єрусалим. **26** І забрав всі скарби господнього дому і скарби в домі царя, і золоту зброю, яку взяв Давид з руки слуг Адразара, сувського царя, і вніс їх до Єрусалиму; все *забрав, також і золоті щити, які зробив Соломон, і вніс їх до Єгипту. **27** І цар Ровоам зробив мідну зброю, замість них. І над ним поставили володаря з тих, що ходили перед ним, які охороняли брами дому царя. **28** І сталося, що коли почав цар входити до господнього дому, їх носили сторожі – і знову повертали до скарбниці. **29** Остали ж слова Ровоама і все, що зробив, – чи ось не є записане в книзі літопису царів Юди? **30** І була війна між Ровоамом і між Єровоамом в усі ті дні. **31** І помер Ровоам, і був похований зі своїми батьками в місті Давида, і його син Авія царював замість нього.

пар2. 12

вищ. 10

Глава 15

пар2. 11

1 У *вісімнадцятому році царювання Єровоама, сина Навата, почав царювати Авія, син Ровоама, над Юдою. **2** І шість літ царював в Єрусалимі. Ім’я його матері Мааха, дочка Авесалома. **3** І він ходив в усіх гріхах свого батька, які той вчинив перед ним, і його серце не було досконале з його Господом Богом, так як було серце Давида, його батька. **4** Але через Давида залишив йому Господь Бог останок в Єрусалимі, щоб, підносячи, поставити після нього його дітей, скріплюючи Єрусалим, **5** оскільки Давид вчинив правильне перед Господом і не ухилився від усього, що йому заповів, всі дні його життя, за винятком однієї справи Урія Хетейського. *І була війна між Ровоамом і між Єровоамом в усі дні його життя. **7** І остальні вчинки Авії і все, що зробив, – чи ось це не записане в книгах літопису царів Юди? І була війна між Авією і між Єровоамом. **8** *І помер Авія, і його покладено з своїми батьками в 25-му році Єровоама, і поховали його з його батьками в місті Давида, і його син Аса царював замість нього. **9** І в 25-му році Єровоама, царя Ізраїля, над Юдою царював Аса. **10** І 40 і 1 літ царював в Єрусалимі. Ім’я ж його матері Ана, дочка Авесалома. **11** І Аса зробив угодне перед Господом, так як і Давид, його батько. **12** І усунув гидоти з землі, і викорінив всі вилиті *божки*, які зробили його батьки. **13** *І відсторонив Ану, свою матір, щоб вона не володіла, бо зробила засідання в її храмі; і Аса вирубав її садки і спалив вогнем в потоці Кедроні. **14** Височини ж не викорінив, та серце Аси було досконалим перед Господом в усі його дні. **15** І вніс святі стовпи свого батька, і свої святощі вніс до господнього храму, срібний і золотий посуд. **16** І була війна між Асою і між Ваасою, царем Ізраїля, в усі їхні дні. **17** І прийшов Вааса, цар Ізраїля, проти Юди, і збудував Раму, щоб не було входу і виходу для Аси, царя Юди. **18** І взяв Аса все срібло і золото, і те, що знайшлося в скарбницях господнього дому і в скарбах царського дому, і дав їх в руки своїх слуг; і послав їх цар Аса до сина Адера Тавіїна до Рамана, до сина Азиїла, асирійського царя, що жив в Дамаску, кажучи: **19** Поклади завіт між мною і тобою, і між моїм батьком і твоїм батьком. Ось я тобі послав дари: срібло і золото – ходи і знищ твій завіт, який з Ваасою, ізраїльським царем, хай він відійде від мене. **20** І син Адара послухався царя Аси і послав своїх

црс2. 11 1 12
пар2. 13
пар2. 14
пар2. 15

Гла҃, еі҃·

В (о)[1] *о҆смоенадесѧте, лѣто црⷭ҇тва і҆еровоа́мова сн҃а наватова. нача црⷭ҇твовати а҆ві́ѧ сн҃ъ ровоа́мль, надъ і҆ꙋ́дою· И҆ [три][2] лѣта црьствова [въ і҆ерлⷭ҇имѣ][3]. (-)[4] и҆́мѧ мт҃ри его маа́ха дщи (а҆весало́млѧ)[5]· И҆ хожда́ше въ [всѣхъ][6] грѣсѣхъ ѿц҃а своего и҆̀же сътвори прⷣѐ нимъ. и҆ не бѣ̀ срⷣце его съвръшено съ гмⷭ҇ъ бмⷭ҇ъ его ꙗ҆́кѡ (бѣ̀) (двⷣꙋ срⷣце)[7] ѿц҃а его· Но двⷣа ра҃ (оста́ви)[8] и҆ гь [бъ][9] оста́нокъ [во і҆ерлимѣ][10]. да (воставлѧ́ѧ) постави (по не́мъ ча́да его)[11] (ꙋ҆твержда́ѧ)[12] і҆ерли́мъ· Ꙗ҆́коже сътвори дв҃дъ оугоⷣное прⷣѐ гмⷭ҇ъ. (и҆) не оуклонисѧ ѿ всего̀ е҆́же заповѣ́да е҆мꙋ̀ всѧ дн҃и живота̀ е҆го. [кромѣ (е҆ди́наго) слова оу҆рі́ѧ хеттде́искаго· *И҆ брань бѣ̀ междꙋ ровоа́момъ, и҆ междꙋ і҆еровоамомъ въ всѧ дн҃и живота его·][13] И҆ прочаѧ словесъ а҆ві́иныⷯ и҆ всѧ ꙗ҆̀же сътвори не се ли сі́ѧ написана въ кни́гахъ слоⷡ҇ (бытїѧ)[14] црей і҆ꙋдиныхъ. и҆ брань бѣ̀ междꙋ а҆ві́емъ и҆ междꙋ і҆еровоамомъ· *И҆ оумре а҆ві́и (и҆ положе́нъ бысть) съ ѿц҃ы своими. въ к҃ е (-)[15] лѣто і҆еровоа́ма, и҆ погребо́ша и҆̀ съ ѿц҃ы его во градѣ дв҃двѣ. и҆ црⷭ҇твова а҆са сн҃ъ его въ мѣсто его· [И҆][16] въ лѣто, [к҃ е][17], і҆еровоа́ма цр҃ѧ і҆и҃лева, (црⷭ҇твова́ша)[18] а҆са на̀ і҆ꙋ́дою· И҆ м҃ и҆ а҃, лѣто, црⷭ҇твова въ і҆ерлимѣ. (-)[19] и҆́мѧ (же) мт҃ри его а҆на дщи (а҆весало́млѧ)[20]· И҆ сотвори а҆са оугоⷣное прⷣѐ гмⷭ҇ъ ꙗ҆́коже (и҆) дв҃дъ ѿц҃ъ его· И҆ ѿѧ́тъ скверна́ѧ ѿ землѧ̀. і҆ и҆скорени всѧ и҆звая́ннаѧ ꙗ҆̀же сътвориша ѿц҃ы его· *И҆ а҆́нꙋ мт҃рь свою ѡ҆ставѝ ꙗ҆́ко не владѣти е҆́й. ꙗ҆́ко сотвори соборъ ѡ҆ ка́пищꙋ е҆ѧ̀ и҆ ѿсѣче а҆са га́и е҆ѧ̀. и҆ сожже ѡ҆гне́мъ в потоцѣ ке́дръстѣмъ· высокаѧ же не и҆скорени срⷣце же а҆сі́ино бѣ̀ съвръшенно прⷣѐ гмⷭ҇ъ во всѧ́ дн҃и его· И҆ вънесе сосꙋ́ды ст҃ыѧ ѿц҃а своего и҆ ст҃аѧ своѧ̀ внесѐ въ храмъ гн҃ь, сре́брены и҆ зла́ты (-)[21] сосꙋ́ды· И҆ бра́нь бѣ̀ межи а҆сі́ею. и҆ межи вааса́ѡ црⷭ҇емъ і҆и҃левымъ въ всѧ̀ дн҃и [и҆́хъ][22]· И҆ възы́де вааса цр҃ь і҆и҃левъ на і҆ꙋдꙋ. и҆ созда̀ рамꙋ ꙗ҆́ко не быти на (вохожде́нїе і҆ и҆схожде́нїе)[23] а҆сѣ црю і҆ꙋдинꙋ· И҆ взѧ а҆са [все][24] сребро̀ и҆ злато, (и҆) ѡ҆брѣтъшеесѧ въ сокровищихъ домꙋ [гнѧ. и҆][25] (в сокро́вищахъ домꙋ) црева. и҆ дасть а҆ въ рꙋцѣ ѡ҆трокъ своихъ. и҆ посла̀ и҆ цр҃ь а҆са къ сн҃ꙋ а҆дерꙋ, (тавї́инꙋ)[26] (въ рама́нъ), къ сн҃ꙋ [а҆зе́илевꙋ][27], цр҃ѧ (а҆сѵрі́иска)[28] живꙋщаго въ дамасцѣ гл҃ѧ· Положи завѣтъ межи мно́ю и҆ [-][29] тобо́ю и҆ межи ѿцемъ мои́мъ и҆ ѿцмъ твои. се посла́хъ ти дары сребро̀ и҆ злато. прїиди (и҆) раздрꙋши завѣтъ твои и҆́же съ ваасою

в пара̑ аі
в црⷭ҇ аі и҆ ві
в пара̑ гі
в пара̑ ді
в пара̑ еі

црємъ ї҆и҃левымъ. (-)[30] да ѿи́детъ ѿ менє. И҆ послꙋша сн҃ъ (а҆да́ровъ)[31] цр҃ѧ а҆́сы. и посла воеводъ си́льныѧ е҆го на грады ї҆и҃левы. и҆ побѣди а҆и́на, и҆ (а҆да́нъ)[32]. и҆ [а҆ве́лѧ домꙋ махі́ина][33], и҆ весь [хенере́дъ][34] до всеѧ̀ землѧ̀ недалимлѧ. И҆ бысть ꙗ҆́ко оу҆слы́шавъ вааса. и҆ ѻ҆стави зижда рамꙋ, и҆ возврати́сѧ въ де́рсꙋ. И цр҃ь а҆́са заповѣда всемꙋ ї҆ꙋдѣ въ е҆накимѣ. и҆ взѧ́ста ка́менїе ѿ ра́мы и҆ дре́во е҆ѧ̀, и҆мже бѣ ѻ҆сно́валъ вааса. и҆ созда̀ в ни҆ цр҃ь а҆са всѧ́къ холмъ венїа҆мине и҆ стра́жница. И҆ прочаѧ словеса а҆сина и҆ всю силꙋ е҆го [и҆ всѧ ꙗ҆̀же][35] сътвори, [и҆ грады ꙗ҆̀же созда̀.][36] (и҆)[37] се сꙋть писана въ кни́зѣ словесъ дні́и цр҃ь ї҆ꙋди́нѣ, въ время же старости своеѧ нача́тъ болѣти ноги е҆го. И҆ оу҆мре а҆́са, и҆ погребо́ша и҆̀ съ ѻ҆ц҃ы е҆го во градѣ давы́довѣ. и҆ црⷭ҇твова ӏѡ҆сафа́тъ сн҃ъ е҆го въ е҆го мѣсто. (Надаволъ)[38] (же) сн҃ъ ї҆ерово́амль нача̀ црⷭ҇твова́ти на̀ ї҆и҃лемъ въ (второе лѣто)[39] а҆́сы цр҃ѧ ї҆ꙋди́на и҆ црⷭ҇твова на̀ (ї҆ерлимомъ)[40] (двѣ лѣтѣ)[41]. И сътвори лꙋка́вное прⷣе гм҃ъ. и҆ хождаше пꙋтемъ ѻ҆ц҃а своего. и҆ по грѣхо́мъ е҆го и҆миже съгрѣши въ ї҆и҃ли. И ѻ҆бсѣде и҆̀ вааса сн҃ъ а҆хі́инъ в домꙋ веланїи [сн҃а а҆хі́ина][42]. и҆ оу҆би́ша е҆го в (гаваонѣ)[43] и҆ноплеме́нникъ. и҆ нада́въ (бо) и҆ весь ї҆и҃ль ѻ҆бсѣдоша (а҆гавадо́нъ)[44]. І҆ изби (ѧ)[45] вааса въ лѣто, г҃ е, а҆сы [-][46] цр҃ѧ ї҆ꙋдина. и҆ црⷭ҇твова̀ [в него мѣсто][47]. *И҆ бысть ꙗ҆́ко црⷭ҇твова. и҆ поби [весь][48] домъ ї҆ерово́амль, и҆ не ѻ҆стави ничтоже ѿ всего дыха́нїѧ ї҆ерово́амлѧ до́ндеже и҆скорени (и҆хъ) по гл҃ꙋ гн҃ю. и҆̀же гл҃а рꙋкою раба̀ своего а҆хі́ѧ силони́скаго. Грѣхъ ради ї҆еровоа́млѧ [и҆миже съгрѣши][49], и҆миже ї҆и҃лѧ въ грѣхъ въведѐ. и҆ въ прогнѣва́нїи е҆го и҆мже прогнѣва гд҃а бг҃а ї҆и҃лева. И҆ прочаѧ словеса надава. и҆ все ꙗ҆̀же сътвори. не се ли сꙋть всѧ писана въ кни́зѣ словъ дн҃ии цр҃ь ї҆и҃левъ. [И҆ (бѣ бра́нь)[50] междꙋ а҆сою (цр҃емъ ї҆ꙋдиным) и҆ (-)[51] ваасою цр҃емъ ї҆и҃левѣ во всѧ̀ дни и҆̀.][52] И҆ въ (тре́тїе лѣто)[53] а҆сы цр҃ѧ ї҆ꙋдина. црⷭ҇твова вааса сн҃ъ а҆хі́инъ надо [всѣ][54] (црⷭ҇твомъ ї҆и҃левымъ)[55] въ де́рсѣ. к҃, и҆ д҃ лѣта. И҆ сътвори лꙋка́вное прⷣе гм҃ъ, і҆ и҆де пꙋтемъ ї҆еровоа́млимъ сн҃а навато́ва. и҆ во грѣсѣхъ е҆го и҆же въ согрѣше́нїе приведѐ ї҆и҃лѧ.

вы҃ ді҃ ни҃ ѕі҃ и҆ к҃а д҃ цр҃ ѳ҃

Гл҃а, ѕ҃і.

И҆ бысть сло́во гн҃е рꙋкою сн҃а а҆ннина ко ваа́се (гл҃ѧ). Поне́же вознесо́х тѧ на земли. и҆ да́х тѧ властелѧ на̀ людми моими ї҆и҃лемъ. и҆ ходиши пꙋтемъ ї҆еровоа́млимъ. и҆ въведѐ въ грѣхъ люди моѧ ї҆и҃лѧ. е҆же прогнѣвати мѧ сꙋетными и҆̀. *Се а҆зъ (ѿвръгꙋ наслѣдїе)[1] вааса. и҆ (наслѣдїе)[2] домꙋ (твоего)[3] и҆

д҃ цр҃ ѳ҃

сильних воєвод на ізраїльські міста; і побив Аїн, і Адан, і Авеля дому Махії, і ввесь Хенерет, аж до всієї неталимської землі. **21** І сталося, що як почув Вааса, і покинув будувати Раму, і повернувся до Терси. **22** І цар Аса заповів всьому Юді в Енакімі – і взяли каміння з Рами і її дерево, яким Вааса поклав основу, і ними цар Аса забудував кожну гору Веніямина і варти. **23** І осталі слова Аси, і вся його сила, і все, що вчинив, і міста, які збудував, – і ось це записане в книзі літописів царів Юди. В часі ж своєї старості почав боліти своїми ногами. **24** І помер Аса, і поховали його з його батьками в місті Давида, і син його Йосафат царював замість нього. **25** Надавол же, син Єровоама, почав царювати над Ізраїлем в другому році Аси, царя Юди, і царював над Ізраїлем два роки. **26** І він зробив погане перед Господом, і ходив дорогою свого батька і за його гріхами, якими згрішив у Ізраїлі. **27** І на нього зробив облогу Вааса, син Ахії, в домі Веланія, сина Ахії; і забили його в Ґаватоні чужинців, бо і Надав, і ввесь Ізраїль окружили Аґаватон. **28** І вибив їх Вааса в 3-му році Аси, царя Юди, і зацарював замість нього. **29** *І сталося, що як зацарював, і побив ввесь дім Єровоама, і не оставив нікого з усього, що дише з Єровоама, доки не викорінив їх за господнім словом, яке сказав рукою свого раба Ахії силонітського, **30** через гріхи Єровоама, якими згрішив, якими ввів Ізраїля до гріха, і в його прогніванні, яким прогнівив Господа Бога Ізраїля. **31** І осталі слова Надава, і все, що вчинив, – *чи* ось це все не є записане в книзі літопису царів Ізраїля? І була війна між Асою, царем Юди, і Ваасою, ізраїльським царем, усі їхні дні. **33** І в третьому році Аси, царя Юди, зацарював Вааса, син Ахії, над всім ізраїльським царством в Терсі – 20 і 4 роки. **34** І він вчинив погане перед Господом, і пішов дорогою Єровоама, сина Навата, і за його гріхами, якими привів Ізраїль до гріха.

вищ. 14 ниж. 16 і 21 црс4. 9

Глава 16

1 І було господнє слово рукою сина Анія до Вааси, кажучи: **2** Тому що Я тебе вивищив на землі і Я тебе поставив володарем над моїм народом Ізраїлем, і ти ходиш дорогою Єровоама, і ти привів мій народ Ізраїль до гріха, щоб розгнівити мене їхніми марнотами, **3** – *ось Я відкину насліддя Вааса і

црс4. 9

вищ. 15
ниж. 21

наслiддя твого дому i зроблю твiй дiм *як дiм Єровоама, сина Навата. **4** Померлого Вааси в мiстi поїдять пси, i померлого на полi поїдять небеснi птахи. **5** I осталi слова Вааси, i все, що вiн вчинив, i його сили, – чи ось не є вони записанi в книзi лiтопису царiв Iзраїля? **6** I помер Вааса, i поховано *його* з його батьками в Тарсi, i його син Iла зацарював замiсть нього. **7** I рукою пророка, сина Ананiя, промовив Господь проти Вааси i проти його дому *за* все зло, яке вчинив перед Господом, щоб його прогнiвити дiлом його рук, щоб йому бути, так як i домовi Єровоама, i про те, щоб вiн був побитий. В 26-му роцi Аси, юдиного царя, **8** зацарював Iла, син Вааси, над Iзраїлем в Терсi *на* 2 роки. **9** I Господь пiдняв проти нього його слуг – Замврiя, князя половини кiнноти; i вiн, впившись, був в Терсi i п'яним був в домi Аси, що був економом в Терсi. **10** *I ввiйшов Замврiй i забив його, i вбив у 27-му роцi Аси, царя Юди, i зацарював замiсть нього. **11** I сталося, що як вiн царював, коли вiн сiв на його престолi, вiн вигубив увесь дiм Вааси **12** за господнiм словом, яке сказав проти дому Вааси i до Еха, пророка, **13** за всi грiхи Вааси i Iли, його сина, якими зрiшили в Iзраїлi, щоб розгнiвити Господа Бога Iзраїля своїми марнотами. **14** Всi ж осталi дiла Iли, i все, що зробив, – чи ось воно не записане в книгах лiтописiв царiв Iзраїля? **15** В 25-му роцi царя Юди зацарював Замврiй *на* сiм днiв в Терсi, i полк Iзраїля був над Гаватоном чужинцiв. **16** I почув народ, який був у полку, тих, що говорили: Замврiй обернувся, напав на царя i забив його, i поставили царем в Єрусалимi Замврiя, володаря, що над вояками в Iзраїлi в днi тi в полку. **17** I пiшов Амврiй i ввесь Iзраїль з ним з Ґаватона, i облягли Терсу. **18** I сталося, як побачив Замврiй, що той захоплює мiсто, i ввiйшов до частини дому царя, i запалив царський дiм над собою. I помер **19** за свої грiхи, якi вчинив, щоб робити зло перед Господом, бо ходив дорогою Єровоама, сина Навата, i в своїх грiхах, якi згрiшив, i що ввiв Iзраїля до грiха. **20** I осталi слова Замврiя, i його сповiщення, якi звiстив, – чи ось не є вони записанi в книгах лiтописiв царiв Iзраїля? **21** Тодi iзраїльський народ подiлився: половина народу була за Тамнiєм, сином Ґоната, щоб вiн царював, i половина народу була за Амврiєм. **22** Народ же, що був за Амврiєм, поборов народ, що був за Тамнiєм, сином Ґоната; i помер

пар2. 4

(сътворю)[4] до́мъ твои *ꙗ́ко до҃ ї̑еровоа́мль, сн҃а нава́това· Оу҆мръшего ваасо́ва во́ градѣ снѣда́тъ [-][5] п҃и. и҆ оу҆мръшего (-)[6] на́ поли снѣда́тъ (-)[7] птица не́бныꙗ· И҆ прочаꙗ словесъ ваасинъ и҆ вс҄е е҆же сотвори. и҆ си́лнаꙗ е҆го. не с҄е ли сꙋ́ть писана въ книзѣ словъ дн҃ии цр҃ь і҆и҃левъ· И҆ оу҆мре вааса (и҆ погребе́нъ бысть съ ѿц҃ы своими)[8] в҄ (дарсѣ)[9]. и҆ цр҃тсвова́ и҆ла сн҃ъ е҆го в него мѣстто (-)[10]· И в рꙋцѣ (-)[11] сн҃а а҆нані́ꙗ [п҃рка][12] гл҃а г҃ь на ваасꙋ и҆ на до҃ е҆го всю ѕлобꙋ е҆же сътвори пре҃ г҃мъ е҆же прогнѣ́вати и҆ (дѣломъ)[13] рꙋкꙋ е҆го. быти (е҆мꙋ) ꙗ҆коже (и҆) домꙋ і҆еровоамлю. и҆ ѻ томъ е҆же е҆мꙋ пораже́нꙋ быти· [в лѣто к҃s е, а҆сы цр҃ѧ і҆оу҆дина][14] (цр҃твова́ и҆ла сн҃ъ ваасинъ)[15] на҃ і҆и҃лемъ (въ дерсѣ, в҃, лѣтѣ)[16]. и҆ воздвиже (г҃ь) нань [ѻ҆троки е҆го][17] замврі́и кнѧѕь половины ко́нникъ. и҆ сеи бѣ въ дерсѣ оу҆пивъсѧ (и҆) пі́ѧнъ сыи в домꙋ (а҆сы)[18], (бѣ строѧ́ше)[19] въ дерсѣ· *И҆ вниде замъврі́и, и҆ оу҆би и҆ и҆ оу҆мрътви (-)[20]. [в лѣто, к҃з е а҆сы цр҃ѧ і҆оу҆дина.][21] и҆ цр҃твова̀ в него̀ мѣсто· И бысть цр҃твꙋющꙋ е҆мꙋ, е҆гда̀ сѣсти е҆мꙋ на пр҃тлѣ е҆го, [-][22] и҆зби весь домъ ваасинъ по гл҃ꙋ [г҃ню. и҆же гл҃а][23] на домъ ваасинъ. [и҆][24] ко (е҆хꙋ)[25] п҃ркꙋ ѻ всѣхъ грѣсѣхъ ваасі́ихъ, і҆ и҆ле сн҃ꙋ е҆го и҆же съгрѣши въ і҆и҃ли, е҆же разгнѣ́вати г҃а б҃а і҆и҃лева сꙋетными своими· (ѿ всѣх же)[26] прочі́их словесѣ и҆лы и҆ ѻ всѣхъ и҆же сътвори̇. не с҄е ли писана въ книгахъ словесъ дн҃ии цр҃ь і҆и҃левъ· [в лѣто, к҃з е, (-)[27] цр҃ѧ і҆оу҆дина][28] (цр҃твова замъврі́и)[29] се҃мь дн҃ии въ дерсѣ. и҆ (бѣ) полкъ і҆и҃левъ на гавадо́нѣ и҆ноплеме́нничестѣмъ· И҆ слышаша лю́діе (сꙋщі́и) в҄ полцѣ гл҃ющи превратисѧ за҃врі́и нападѐ на цр҃ѧ (и҆ оу҆би и҆), и҆ поставиша цр҃емъ во (і҆ер҃лимѣ замъврі́ꙗ)[30] властілина, и҆же на҃ воами въ і҆и҃ли во дни ѻ҆ны в҄ полцѣ· И҆ възыде а҆мврі́и и҆ весь і҆и҃ль с нимъ ѿ гавадо́на. и҆ ѻ҆бсѣде дерсꙋ· И҆ бысть ꙗ҆ко видѣ замврі́и ꙗ҆ко пре҃ и҆мает гра҃. и҆ вниде въ странꙋ домꙋ цр҃ѧ, и҆ зажже (домъ цр҃евъ верхꙋ себе)[31] (-)[32]· И҆ оу҆мре за грѣхи своѧ̀ ꙗ҆же сътвори̇ сътворе́ніꙗ ради лꙋкаваго пре҃ г҃мъ, и҆же ходѧ пꙋте҃ і҆еровоамле҃ сн҃ом наватовѣ. и҆ въ грѣсѣхъ свои (ꙗ҆же съгрѣши, и҆) ꙗ҆же воведѐ во гр҃ѣ і҆и҃лѧ· И҆ прочаꙗ слове҃ за҃врі́инъ, и҆ възвѣщені́и е҆го ꙗ҆же и҆звѣща. не с҄е ли сꙋть писана в҄ книга҃ словъ дн҃ии цр҃ь і҆и҃лвъ· Тогда̀ раздѣлишасѧ люди і҆и҃льстіи, полъ людіи бысть за да҃ні́емъ сн҃ом гона́довымъ е҆же да цр҃твꙋетъ ѻ҆нъ, и҆ полъ людіи бысть по а҆мъврі́ю· Людіе же сꙋщі́и по а҆мврі́ю оу҆дръжаша люди, бывшаѧ по дамні́ю

вѣі ѣ нѣ іѕа

в҄ пара҃ д҃

сн҃ѣ гонадовѣ. и҆ оу҆́мретъ дамнїи, и҆ (ѡ҆ра́мъ)[33] братъ є҆го. въ вре́мѧ ѻ҆́но. и҆ цр҇твова а҆мврїи по дамънїю. (въ а҃ є лѣто а҆́сы цр҃ѧ і҆оу́дина·) в лѣто л҃а, (а҆́сы цр҃ѧ)[34] (і҆оу́дина) цр҇твова а҆мъврїи въ і҆и҃ли, в҃і, лѣ҃· въ де́рсѣ (же) (ѕ҃, лѣтъ цр҇твова)[35]. И҆ кꙋпи̇ а҆мъврїи горꙋ семе́рьскꙋ, в семи́ра (-)[36] двѣма̀ тала́нтома сребра̀, и҆ созда̀ горꙋ. и҆ нарече и҆́мѧ горѣ̂ и҆́же созда̀ въ и҆́мѧ семи́ра, (по и҆́мени семе́ра) господи́на горы̀ (ѻ҆нѡ́ѧ гора̀) семи́ръ· И҆ сътвори̇ а҆мврїи лꙋка́вое пре҃ гм҃ъ, и҆ прелꙋка́во. па́че всѣхъ бы́вшихъ пре҃ ни҃· И҆ хожда́ше по всѣмъ пꙋте҃, і҆еровоа́млимъ сн҃а нава́това. и҆ во безако́нїи҃ є҆го и҆́миже съгрѣ-ши въ і҆и҃ли. и҆́же разгнѣ́вати г҃а б҃а і҆и҃лева, въ сꙋ́єны҃ (є҆го)[37]. И҆ про́чаѧ слове́съ а҆мврїевыхъ и҆ вс́е є҆ли́ко сътвори и҆ (всѧ) си́ла є҆го. не с҃е ли сꙋть пи́сана в҃ кни́ѕѣ сл҃о дн҃їи цр҃ь і҆и҃левъ· И҆ оу҆́мре а҆мврїи, (и҆ погребе́нъ бы́сть съ ѡ҆ц҃ы свои҆ми)[38] в҃ самарїи. и҆ нача̀ цр҇твова́ти а҆ха҃а сн҃ъ є҆го въ є҆го мѣсто· [-][39] [ахаа́въ же][40] сн҃ъ а҆мврїевъ цр҇твова на҃ і҆и҃лемъ, [в лѣто, л҃и є. а҆́сы цр҃ѧ і҆оу́дина. цр҇твова же а҆хаа́въ, сн҃ъ а҆м-врїевъ на҃ і҆и҃лемъ][41] в самарїи, лѣтъ, к҃в. (и҆ въ [а҃і, лѣто][42], а҆мврїино цр҇твова́ти начатъ і҆ѡ҆сафа́тъ сн҃ъ а҆сїи́нъ лѣтъ, л҃е, въ цр҇твѣ є҆го. и҆ к҃е, лѣ҃ цр҇твова въ і҆ер҇лимѣ· (-)[43] И҆мѧ (бѣ) мт҃ри є҆го газꙋва дщ҃и селїина, и҆ хо҃ по пꙋ-те́мъ а҆́сы ѡ҆ц҃а своє҆го и҆ не оу҆клони́сѧ ѡ҆т него̀ є҆же твори́ти бл҃гое пре҃ гм҃ъ. то́кмо высо́кї҃ не развръже, (н҆о) жрахꙋ на высо́кї҃ (-)[44]. И҆ и҆́же сложи́сѧ и҆ѡ҆сафатъ (съ цр҃емъ і҆и҃левымъ), и҆ всѧ си́ла (є҆го) ю҆́же сътвори̇ і и҆́хже побѣди̇, не се́ ли сꙋть пи́сана в҃ кни́зѣ слове́съ дн҃їи цр҃ь і҆оу́ди҃· И҆ про́чаѧ смѣше́нїѧ ꙗ҆́же бѣ́ша въ дн҃и а҆́сы ѡ҆ц҃а є҆го и҆стреби̇ ѡ҆т землѧ̀, и҆ цр҃ѧ не бѣ̂ въ а҆сѵ̈рїи наси́встеи и҆ цр҃ь и҆ѡ҆сафа́тъ съ-твори̇ кара́бль въ дарси́се и҆ти̇ въ (софи҃рꙋ)[45] по зла́то и҆ не и҆́де ꙗ҆́ко съкрꙋши́сѧ кара́бль въ (гасио́не га́встемъ)[46] тогда̀ рече цр҃ь і҆и҃левъ къ а҆сафа́тꙋ пошлю̀ ѻ҆́троки [мои̇ съ ѻ҆́троки тво-и́ми][47] (-)[48], и҆ не въсхотѣ̂ і҆ѡ҆сафа́тъ, и҆ оу҆́мре і҆ѡ҆сафа́тъ (и҆ положе́нъ бы́сть съ ѡ҆ц҃ы свои҆-ми)[49] въ градѣ дв҃дѣ, и҆ цр҇твова и҆ѡ҆ра́мъ сн҃ъ є҆го в него мѣ́сто, въ (вто́рое)[50] лѣто і҆ѡ҆са-фа́та [цр҃ѧ і҆оу́дина][51]. [ахав же][52] (сїи) сн҃ъ а҆м-врїи҃н цр҇твова̀ на҃ і҆и҃лем въ самарїи к҃в лѣта, и҆ сътвори̇ а҆ха́въ [сн҃ъ а҆мврїинъ][53] лꙋка́вое пред гм҃ъ, *(и҆) слꙋкова̀ па́че всѣхъ пре́жни҃ є҆го· И҆ (-)[54] бѣ̂ є҆мꙋ дово́лно є҆же ходи́ти въ грѣсѣхъ і҆еровоа́млихъ сн҃а нава́това, и҆ поꙗ҆́тъ женꙋ, *и҆є҆заве́лю дщ҃е́рь и҆є҆дава́лю цр҃ѧ сидо́ньска, и҆ ше҃ и҆ нача̀ слꙋжи́ти (кꙋми́рꙋ и҆є҆ваа́лю)[55], и҆ покло-

д҃ цр҃ і҃

а҆поќа҃ в҃

Тамній і його брат Орам в тому часі, і зацарював Амврій після Тамнія в 1-му році Аси, царя Юди. **23** В 31-му році Аси, царя Юди, зацарював Амврій в Ізраїлі *на* 12 літ. В Терсі ж царював 6 літ **24** і купив Амврій Семерську гору у Семира за два таланти срібла, і забудував гору, і назвав ім'я гори, яку забудував, в ім'я Семира, за іменем Семира – пана гори та гора Семир. **25** І Амврій зробив погане перед Господом, і прелукаве понад усіх, що були перед ним. **26** І він ходив по всіх дорогах Єровоама, сина Навата, і в його гріхах, якими згрішив у Ізраїлі, щоб розгнівити Господа Бога Ізраїля в його марнотах. **27** І осталі діла Амврія, і все, що він вчинив, і всі його сили, – чи ось не є воно записане в книзі літописів царів Ізраїля? **28** І помер Амврій, і *його* похоронено з його батьками в Самарії. І його син Ахаав почав царювати замість нього. Ахав же, син Амврія, зацарював над Ізраїлем в 35-му році Аси, царя Юди. Царював же Ахаав, син Амврія, над Ізраїлем в Самарії 22 роки. **28a** І в 11-му році Амврія почав царювати Йосафат, син Аси, на 35-му році в його царстві; і 25 літ царював в Єрусалимі. Ім'я його матері було Ґазува, дочка Селія. **28b** І він пішов по дорогах Аси, свого батька, і не звернув з неї, щоб чинити добро перед Господом. Тільки не винищив височини, але *далі* приносили жертви на височинах. **28c** І те, що домовився Йосафат з ізраїльським царем, і вся його сила, яку вчинив, і кого побідив, – чи ось не є воно записане в книзі літописів царів Юди? **28d** І осталі замішання, які були в днях Аси, його батька, і що він знищив з землі. **28e** І не було царя в Асирії Насіва. **28f** І цар Йосафат зробив корабель в Тарсісі, щоб іти до Софитра за золотом. І не пішов, бо корабель розбився в Ґасіоні Ґавському. **28g** Тоді цар Ізраїля сказав до Йосафата: Пошлю моїх слуг з твоїми слугами, і Йосафат не забажав. **28h** І помер Йосафат, і покладено *його* з його батьками в місті Давида, і його син Йорам зацарював замість нього **29** в другому році Йосафата, царя Юди. Ахаав же, він син Амврія, царював над Ізраїлем в Самарії 22 роки. **30** І зробив Ахаав, син Амврія, погане перед Господом, *і зло вчинив понад всіх, що *були* перед ним. **31** І його задовільняло ходити в гріхах Єровоама, сина Навата, і він взяв жінку *Єзавелу, дочку Єтевала, сидонського царя; і пішов, і почав служити бовванові Єваалові, і поклонився йому. **32** І зробив жертовник Ваалові в домі його приносів, який збудував в Самарії. **33** І зробив Ахаав

црс4. 10

апо. 2

мерзенне перед Господом, і Ахаав додав чинити розгнівання, щоб розгнівити Господа Бога Ізраїля понад всіх ізраїльських царів, що були перед ним. **34** В його ж днях збудував Ахіїл і Ветиїл Єрихон. За Авирама, свого первородного, поклав його основу, і за Сегува, свого наймолодшого, й поставив його браму за господнім словом, яке сказав рукою Ісуса, сина Навина.

нися емꙋ. И сътвори требникъ ваалꙋ в домꙋ приношеніи его, иже созда въ самаріи. И сътвори ахаавъ (мръзское пре гмъ)[56], и приложи ахаавъ сътворити разъгнѣваніе, (еже разгнѣва га ба інлева)[57] паче всѣхъ црь інлевъ бывшихъ прежнихъ его. въ дни (же) его созда ахіилъ (и) ведіилъ ерихонъ на (авирамѣ)[58] пръвородномъ своемъ основа и. и на сегꙋвѣ юнѣишемъ своемъ. и оустрои двери его по глꙋ гню еже гла рꙋкою ісꙋса сна навꙋина.

Глава 17

1 І прийшов Ілія, пророк, з Тезвії Ґалаадської до Ахаава, і сказав: *Живий Господь Бог Ізраїля, якому я стою перед ним! Якщо буде в цьому році роса або дощ – тільки від слова моїх уст. **2** І було господнє слово до Ілії: **3** Іди звідси на схід і сховайся при потоці Хората, що перед лицем Йордану. **4** І будеш пити воду з потоку, і Я заповів воронам прогодувати тебе там. **5** І зробив Ілія за господнім словом, і сів при потоці Хорат перед лицем Йордану. **6** І ворони приносили йому хліби вранці і м'ясо на вечір, і з потоку він пив воду. **7** І сталося, що по днях потік висох, бо не було дощу на землі. **8** І було господнє слово до Ілії, кажучи: **9** *Встань і піди до Сарети сидонської, і перебудь там. Ось бо Я там заповів жінці-вдові тебе прогодувати. **10** І вставши, він пішов до Сарети сидонської, і прийшов до брам міста – і ось там жінка-вдовиця, що збирала дрова; і закричав Ілія ззаду, і сказав їй: Отож, принеси трохи води в посудині – і хай вип'ю. **11** І вона пішла взяти, і закричав Ілія вслід за нею, і сказав: Отже, візьми скибку хліба в твої руки – і поїм. **12** І сказала жінка: Живий Господь Бог твій – якщо є в моїй сховці щось, хіба тільки пригорща муки в відрі і трохи олії в посудині. І ось я збираю два полінці, і ввійду і зроблю собі і своїм дітям – і з'їмо і помремо. **13** І сказав до неї Ілія: Поспіши, ввійди і зроби так, як ти сказала, і скорше зроби мені з того малу паляницю, принеси мені, собі ж і своїм дітям зробиш пізніше. **14** Бо так говорить Господь Бог ізраїльський: Відро муки не зменшиться і посудина олії не зменшиться аж до дня, коли Господь дасть дощ на землю. **15** І жінка пішла і вчинила за словом Ілії, і дала йому, і він сам їв, і вона, і її діти. **16** І посудина муки не зменшилася, і посудина олії не зменшилася, за господнім словом, яке сказав рукою Ілії.

сир. 48

як. 5
лук. 4

Глва, зі.

И (пріиде)[1] илія пррк [-][2] ѿ дезвія галаадъскія къ ахаавꙋ, (и рече,) *живъ гь бъ (-)[3] інлвъ иже предстою пред нимъ. аще бꙋдетъ в лѣто си роса или дождъ, толи ѿ оустъ словеси моего. И бысть глъ гнь къ иліи, иди ѿсюдꙋ на востокъ. и скрыися в потоцѣ (хорада)[4] прямо лицꙋ іорданову. И бꙋдеши (пити ѿ потока)[5] водꙋ и враномъ заповѣдахъ препитати тя ту. И сътвори илія по глꙋ гню, и сѣде при потоцѣ (хоради)[6] прямо лицꙋ іорданову. И вранове приношахꙋ емꙋ хлѣбы заоутра, и мяса к вечерꙋ, и ѿ потока піяше водꙋ. И бысть по днехъ (-)[7] иссше источникъ. яко не бѣ дожда на землю. И бысть глъ гнь къ иліи гла. *въстани і иди въ (саредꙋ)[8] сидоньскꙋю [и пребꙋди тамо][9]. се (бо) заповѣдахъ тꙋ женѣ вдовици препитати тя. И (въставъ)[10] иде въ (саредꙋ)[11] (сидоньскꙋю. и пріиде) къ вратомъ града, и се тꙋ жена вдовица събирающи дровца, и възопи съзади (-)[12] илія, и рече ей. принеси оубо (-)[13] мало воды в сосꙋдѣ и да пію. І иде взяти и възопи въ слѣдъ ея илія. и рече пріими оубо [-][14] оукрꙋхъ хлѣба в рꙋцѣ своей [и да ямъ][15]. И рече жена, живъ гь бъ (мои)[16] аще есть въ сокровищи моемъ что. но токмо пригорща мꙋки въ водоносѣ, и мало масла въ чванцѣ. и се азъ събираю двѣ полѣнцы. и внидꙋ и сътворю (-)[17] себѣ и дѣтемъ своимъ и ями и оумре. И рече к ней илія. потщися вниди и сътвори якоже (рече)[18]. (и)[19] сътвори ми ѿтꙋдꙋ опрѣснокъ малъ прежде (-)[20] принеси ми. себѣ же и чадомъ своим сътвориши послѣжде. Яко тако глетъ гь [бъ інлевъ][21] водоносъ мꙋки не оскꙋдѣетъ, и чванецъ масла не оумалится. до дне дондеже дасть гь дождъ на землю. І иде жена и сътвори, [по глꙋ иліинꙋ][22] (и дасть емꙋ), и ясть [са, и та][23] и чада ея. И съсꙋдъ мꙋчныи не оскꙋдѣ. и чванецъ масла не оумалися по глꙋ гню иже гла рꙋкою иліиною.

сирā ми

іако є̄ лꙋ̄ д̄

Бысть по сихъ и разболѣсѧ сн҃ъ (-)[24] господынѧ дому. и (болѣзнь его бѣ)[25] крѣпка ѕѣло, дондеже (изыиде ѿ)[26] него дхъ (его)· И ре кь илїи что мнѣ и тебѣ чл҃че бж҃їи, вниде къ мнѣ въспомѧнути неправдъ моих, и уморити сн҃а моего· И рече илїѧ къ женѣ, даждь ми сн҃а твоего, и взѧтъ его ѿ лона еѧ и възнесе и в горницу, идѣже самъ (тꙋ почиваше)[27], и положи и на одрѣ своемъ· И възопи илїѧ (къ гꙋ) и рече, увы мнѣ гн҃и свѣдѣтелю вдовы у неѧже (нн҃ѣ) азъ пребываю, ты озлоби еже уморити сн҃а еѧ· *И дуну на отрочище трижды, и призва га и рече, гн҃и бж҃е мои да възвратитсѧ убо дш҃а отрочища сего вонь и бысть тако· И възопи отрочищъ. и сведе и съ горницы в дому и дасть и мт҃ри его. и рече илїѧ виждъ (яко) живъ есть сн҃ъ твои· И рече жена къ илїи, се азъ разумѣхъ яко чл҃къ бж҃їи еси ты, и глъ гн҃ь въ устѣхъ твоих истиненъ·

д҃ ездра з

17 Сталося, що після цього й захворів син господині дому, і його хвороба була дуже сильна, аж доки з нього *не* вийшов його дух. **18** І сказала вона до Ілії: Що мені і тобі, чоловіче божий, – *чи* ввійшов ти до мене згадати мої неправедності і заморити мого сина? **19** І сказав Ілія до жінки: Дай мені твого сина. І він взяв його з її лона і поніс його до горища, де сам там спочивав, і поклав його на своє ліжко. **20** І закликав Ілія до Господа, і сказав: Горе мені, Господи, свідку вдови, у якої я сьогодні перебуваю – Ти вчинив зло, щоб заморити її сина. **21** *І він дихнув тричі на дитину, і прикликав Господа, і сказав: Господи Боже мій! Отже, хай повернеться душа цієї дитини до неї. **22** І сталося так. І дитина закричала. **23** І він повів його з горища до дому, і його дав його матері. І сказав Ілія: Диви, що живим є твій син. **24** І сказала жінка до Ілії: Ось я пізнала, що ти є божим чоловіком і що господнє слово в твоїх устах – правдиве.

ез3. 7

Гл҃а, иі·

И бысть по днехъ многыхъ (-)[1] глъ гн҃ь (-)[2] къ илїи в лѣто, г҃ е, гл҃ѧ· шедъ и явисѧ ахавови, (-)[3] дамъ (бо) дождъ на лицы земли· І иде илїа (къ ахаву явитисѧ)[4]. и (бѣ) гла҃ крѣпо҃ въ самарїи· И призва ахавъ авдїа строителѧ дому. и авдѣи бѣ боѧсѧ га ѕѣло· И бысть егда нача бити езавель прр҃ки гн҃ѧ. и поѧ авдїи, р҃, мужъ прр҃ки. и скры ѧ по н҃, въ [двою вертепу][5], и кормѧше ихъ хлѣбомъ и водою· И рече ахавъ къ авдїю поиди (бо)[6] проидевѣ на землю на источники водныѧ, и на (всѧкъ) потокъ, да негли како обрѧщевѣ быліе, и прекормивѣ конѧ и мска, и да не изгинꙋ ѿ ско· И раздѣлиста себѣ путь ити имъ. ахавъ иде путе҃ (-)[7] един. и авдїи иде путем другимъ единъ· И бѣ авдїи (единъ на пути)[8]. и прїиде илїѧ на срѣтенїе ему [-][9]. и авдїи (поспѣшавсѧ)[10], поклонисѧ на лицы своемъ (и паде). и рече аще ты еси (здѣ) самъ гн҃и мои илїѧ· И рече илїѧ [къ авдїю][11] се азъ (есмь) иди (и) повѣждъ господину своему (глѧ), се илїѧ· И рече авдїѧ что съгрѣшихъ азъ яко предаеши (мѧ) раба твоего в руцѣ ахавли на умренїе мое· Живъ гь бг҃ъ твои. аще есть язы (где по цр҃твом его)[12]. камо нѣсть пущалъ господи мои искати тебе. и (егда) рѣша нѣсть, и (заклѧ и взыскаста тебе въ всемъ цр҃твїи своемъ, и въ всѣхъ землѧхъ свои и)[13] не обрѣтоша тебе. и нн҃ѣ ты глеши (ми), иди възвѣсти

Глава 18

1 І по багатьох днях було господнє слово до Ілії, в 3-му році, кажучи: Піди і з'явися Ахаавові, бо дам дощ на лице землі. **2** І пішов Ілія до Ахава, щоб з'явитися, і був сильний голод в Самарії. **3** І покликав Ахаав Авдія, економа, і Авдій дуже боявся Господа. **4** І сталося, що коли Єзавеля почала вигублювати господніх пророків, і Авдій взяв 100 мужів-пророків і сховав їх по 50 в двох печерах, і годував їх хлібом і водою. **5** І сказав Ахаав до Авдія: Ходи, і пройдемо землю на джерела вод і на всякий потік, чи може знайдемо зелень і прокормимо коней і ослів, і не згинуть зі скота. **6** І поділили собі дорогу, щоб нею іти. Ахав пішов дорогою сам, і Авдій пішов іншою дорогою сам. **7** І Авдій був сам в дорозі, і прийшов Ілія йому назустріч. І Авдій, поспішившись, поклонився на своє лице і припав, і сказав: Чи ти є тут сам, мій пане Іліє? **8** І сказав Ілія до Авдія: Ось я є, іди і скажи своєму панові, кажучи: Ось Ілія. **9** І сказав Авдій: Чим згрішив я, що передаєш мене, твого раба, в руки Ахава мені на смерть? **10** Живе Господь Бог твій – якщо є десь народ під його царством, куди не посилав мій пан тебе шукати; і коли сказали – немає, і закляв, і шукали тебе в усім його царстві і в усіх його землях, бо не знайшли тебе. **11** І тепер ти мені кажеш: Іди сповісти своєму панові, і скажи: Ось Ілія. **12** І буде, коли я відійду від тебе, і господній дух візьме тебе до якоїсь землі, про яку я не

знаю; і ввійду сповістити Ахаавові – і не знайде тебе, і уб'є мене. І твій раб боїться Господа від моєї молодості. **13** Чи не сповістили, мій пане, що я зробив, коли Єзавела бажала вбити господніх пророків? І я взяв 100 мужів з пророків господніх і сховав їх в печері по 50, і я їх кормив хлібом і водою! **14** І тепер ти кажеш: Іди скажи панові: Ось тут Ілія. І він вб'є мене. **15** І сказав Ілія: Живе Господь сил, перед яким я стою, перед Ним, – що сьогодні йому покажуся. 16 І пішов Авдій назустріч Ахавові, і сповістив йому. І поспішився Ахав, пішов назустріч Ілії. **17** І сталося, що коли побачив Ахав Ілію, і сказав Ахав до Ілії: Чи ти є той, що нищиш Ізраїля? **18** І відказав Ілія: Не я нищу Ізраїля, але ти і дім твого батька, коли ви покинули вашого Господа Бога і пішли вслід за Ваалом. **19** І тепер пішли, і збери до мене ввесь Ізраїль на Кармильську гору, і безстидних Ваалових 400 і 50 пророків, і огидних 400 і 50 пророків, що їдять з столу Єзавелі. **20** І послав Ахаав до всього Ізраїля, і привів всіх пророків на Кармильську гору, **21** і привів до всіх них Ілію. І сказав їм Ілія: *Доки ви кульгатимете на обі ваші стопи? Якщо Господь є Бог – ідіть вслід за ним, якщо ж є Ваал – то ідіть за ним. І не відповів народ. **22** І сказав Ілія до народу: Я одинокий остався господнім пророком, і пророки Ваала – 400 і 50 мужів. І сказав Ілія: **23** Дайте нам два тельці, і виберіть собі одного, і хай розтешуть їх на частини і покладуть на дрова, та хай не підкладуть вогонь, і я розтешу іншого тельця і вогню не підкладу. **24** І прикликуйте імена ваших богів, і я прикличу ім'я мого Господа Бога – і Богом є той, хто лиш вислухає вогнем, цей є Богом. І ввесь народ відповів, і сказав: Слово, яке ти сказав добре! Хай так буде! **25** І сказав Ілія безстидним пророкам: Виберіть собі одне теля, і ви скоріше зробіть, бо вас є більше; і прикличте ім'я ваших богів, і вогню не підкладайте. **26** І вони взяли теля і зробили так; і прикликували ім'я Ваала з ранку і до полудня, і казали: Вислухай нас, Ваале, вислухай нас! І не було голосу ані вислухання, і вони пробігали довкруги жертовників, які зробили. **27** І було, що в полудень й поглузував з них Ілія Тезвитянин, і сказав: Прикликуйте великим голосом, бо в нього є відпочинок, може що інше чинить, або заснув – і збудите його. **28** І вони кликали великим голосом, і краялися мечами за

сир. 2

господинꙋ своемꙋ (и рцы) се илїа. И бꙋдетъ егда азъ ѿидꙋ ѿ тебе и дх҃ъ г҃нь возметъ тѧ. (и) в землю (нѣвѣкꙋю) в нюже не вѣдѣ, и внидꙋ възвѣстити ахавꙋ и [не обрѧщетъ тебе][14] и оубїетъ мѧ. и рабъ твои есмь боѧисѧ г҃а ѿ юности моеѧ. Или не сꙋть възвѣстили (-)[15] (г҃и мои)[16] ѧже сътворихъ. егда хотѣ избити езавель пр҃рки г҃нѧ. и (взѧ)[17] ѿ пр҃ркъ г҃нь, р҃, мꙋжь. (и скрыхъ ѧ) (въ вертепѣ по н҃)[18], и кормихъ [ѧ][19] хлѣбом и водою. и н҃нѣ ты г҃лєши [-][20] иди исповѣждь господинꙋ (-)[21] се (здѣ) илїа и оубїе мѧ. И рече илїа живъ г҃ь силъ емꙋже пр҃стою пред нимъ ѧко д҃нь покажꙋсѧ емꙋ. І иде авдїа противꙋ ахавꙋ и възвѣсти емꙋ, и оускори ахавъ (-)[22] иде на срѣтенїе илїи. И бысть егда оузрѣ ахавъ илїю. и рече ахавъ къ илїи, аще ты ли еси развращаѧ ї҃лѧ. И р҃е илїа не развращаю азъ ї҃лѧ но ты и домъ ѿ҃ца твоего внегда остависте вы г҃а б҃а ваше і идосте въ слѣ ваала. И н҃нѣ пꙋсти (и) събери къ мнѣ весь ї҃ль, на горꙋ кармилькꙋю, и пр҃рки (безстꙋдныѧ.) [вааловы. ꙋ҃, и н҃, и][23] пр҃ркъ, (мерскихъ)[24] ꙋ҃, (и н҃.) ѧдꙋщи трапезꙋ іезавелинꙋ. И посла ахавъ въ весь ї҃ль и приведе всѧ пр҃рки на горꙋ кармилькꙋю. И приведе (къ всѣмъ имъ илїю)[25]. и р҃е имъ илїа *доколѣ вы храмлете на обѣ плеснꙋ (вашею). аще есть г҃ь б҃ъ идѣте въ слѣдъ его. аще ли вааль (есть)[26] (то) идѣте за нимъ и не ѿвѣщаша людїе (-)[27]. И рече илїа к людє азъ есмь остахъ пр҃ркъ г҃нь единъ и пр҃рцы вааловы, ꙋ҃ и н҃, мꙋжь (-)[28]. (И рече илїа) дадите ны два юнца и да изберете себѣ единъ и да растешꙋтъ (и) на оуды, и възложатъ на дрова и (да не пригнѣтаютъ огнѧ)[29] и азъ растешꙋ юнецъ дрꙋгїи. и огнѧ не пригнещꙋ. И да призовете имена богъ ваших, и азъ призовꙋ имѧ г҃а б҃а моего, и тои есть б҃ъ иже аще послꙋшаетъ огнемъ то (есть) б҃ъ. и ѿвѣщаша вси людїе (-)[30] рѣша добръ г҃лъ, иже г҃ла, (да бꙋде тако). И рече илїа пр҃ркомъ безстꙋднымъ изберѣте себѣ юнецъ единъ. и сътворите вы прежде, ѧко (вы е множаише)[31]. и призовѣте имена (б҃ъ вашихъ)[32]. и огнѧ не пригнѣщаите. И поѧша юнецъ, и сътвориша (тако) и призывахꙋ имѧ ваалово ѿ оутра и до полꙋ д҃не. и рѣша послꙋшаи на ваале послꙋшаи насъ. и не бѣ гласа ни послꙋшанїѧ. и ристахꙋ о жрътвеницѣхъ иже сътвориша. И бы в полꙋ д҃не, и порꙋгасѧ имъ илїа дезвитѧнинъ, и рече зовите гласо великї (-)[33] ѧко непразньство емꙋ есть. еда что ино строи (-)[34] или оуснꙋлъ

сир҃ в

бꙋдѐ (-)[35] и҆ да ѡ҆бꙋдитѐ и҆̀· И҆ зовѧ́хꙋ гласо́ велѝкимъ. и҆ кра́ѧхꙋсѧ по ѡ҆бы́чаю своѐмꙋ но́жи. и҆ (мно́ѕи бі́шасѧ) съ бичми до проли́тїѧ кро́ви своеѧ· [И҆ бы́сть до ѿвече́рїѧ][36] и҆ прорица́хꙋ до́ндеже (-)[37] бы́сть вре́мѧ взыти жрътвѣ и҆ не бѣ гла́са· И҆ рече и҆лїа̀ дезвитѧнинъ проро́комъ безстꙋдны̑ глѧ ѡ҆ста́нете ѿ нн҃ѣ і҆ а́зъ сътворю̀ жрътвꙋ мою̀, и҆ оу҆ста́ша и҆ (оу҆млъко́ша)[38]· И҆ рече и҆лїа̀ к лю́демъ прїстꙋпите къ мнѣ. прїстꙋпиша вси лю́дїе к немꙋ и҆ прї-ѧ́тъ (-)[39], в҃і, ка́менїи по числꙋ̀ колѣнъ і҆и҃левъ, ѧ҆́коже гл҃а (к немꙋ г҃ь)[40] глѧ *і҆и҃ль бꙋдѐ и҆́мѧ твоѐ· И҆ създа̀ (ѡ҆лта́рь)[41] въ и҆́мѧ гн҃е і҆ и҆сцѣлѝ ѡ҆лта́рь [гн҃ь][42] раско́панный и҆ сътворѝ мо́ре въ-мѣща́юще двѣ мѣрѣ сѣмене ѡ҆кр҃тъ ѡ҆лтарѧ̀·
И҆ въсклаѐ дрова̀ на ѡ҆лт҃а и҆́же сътвори. и҆ растеса̀ на оу҆́ды всѧсъжига́емаѧ, и҆ възложѝ на дрова̀ (-)[43]. И҆ рече (и҆лїа̀) прїимѣте ми д҃ водоно́сы воды̀. и҆ възлива́йте на всесъжже́наѧ и҆ дрова̀. и҆ сътвори́ша та́ко. и҆ рече оу҆двои́те и҆ оу҆двои́ша. и҆ рече оу҆троите и҆ оу҆трои́ша и҆ прохожа́ше вода̀ ѡ҆кр҃тъ ѡ҆лтарѧ̀ и҆ мо́ре и҆спо́лнь воды̀· *И҆ възопѝ и҆лїа на́ нбо и҆ рече. г҃и б҃же а҆враа́м҃ (-)[44] и҆саа́ковъ (-)[45] [і҆а́ковль][46] послꙋшай мене г҃и послꙋшай мене дне́сь ѡ҆гне́мъ. (-)[47] да (дне́сь) разꙋмѣ́ютъ вси лю́дїе сїѝ ѧ҆́ко ты̀ е҆си г҃ь б҃ъ е҆ди́нъ і҆и҃левъ и҆ а́зъ ра́бъ твои и҆ тебѐ ради сътвори́хъ дѣла̀ си· Послꙋшай мѧ г҃и послꙋшай менѐ ѡ҆гне́мъ, и҆ да разꙋмѣ́ютъ вси лю́дїе сїѝ ѧ҆́ко ты̀ е҆си ([е҆ди́нъ][48] г҃ь б҃ъ)[49] и҆ ты̀ ѡ҆брати́лъ е҆си ср҃ца лю́дїи сихъ въ слѣдъ· И҆ спадѐ ѡ҆гнь ѿ г҃а с нб҃се и҆ поѧ́сть всѧ-съжига́емаѧ и҆ дрова̀ [и҆ ка́менїе и҆ пе́рсть, и҆ во́дꙋ ѧ҆́же бѣ в мо́ри][50] (всѧ) полиза̀ ѡ҆гнь· И҆ падо́ша вси лю́дїе ни́цы и҆ рѣша въи́стиннꙋ г҃ь то́и е҆сть б҃ъ И҆ ре҃ и҆лїа̀ к лю́де҃ пойма́йте п҃ррокы ваа́ловы да ни е҆ди҃ скры́етсѧ ѿ ни҃. и҆ прїѧ́ша и҆ ведѐ а҆̀ и҆лїа̀ на пото́къ ки́совъ, и҆ закла̀ и҃ т҃ꙋ· И҆ рече и҆лїа̀ къ а҆ха́вꙋ взы́иди (-)[51] ѧ҆́жъ и҆ пїи. ѧ҆́ко гл҃а е҆сть дожде́вн҃а и҆с-хожде́нїѧ· И҆ възы́иде а҆ха́въ ѧ҆́сти и҆ пи́ти і҆ и҆лїа̀ взы́иде на карьми́лъ и҆ преклѡ́ньсѧ на́ землю и҆ положѝ лицѐ своѐ междꙋ̀ колѣ́нома свои́ма· И҆ рече ѡ҆тро́чищꙋ своѐмꙋ взы́иди, и҆ възрѝ пꙋте́мъ мо́рскиⷨ. и҆ възы́иде и҆ възрѣ ѡ҆тро́чищъ и҆ рече нѣ́сть ничто́же. и҆ рече и҆лїа̀ то ты̀ ѡ҆брати́сѧ седми́жды· (-)[52] И҆ бы́сть ѧ҆́ко (ѡ҆брати́сѧ) се́дмое. и҆ е҆се ѡ҆бла́къ ма́лъ ѧ҆́ко нога́ма мꙋже́скама възноса̀ во́дѣ [ѿ мо́рѧ][53]. и҆ рече взы́иди и҆ рцы̀ а҆ха́вови въпрѧжи колесни́цꙋ свою. и҆ сни́ди да (тебе не ѡ҆бы́йдетъ)[54] до́ждъ· И҆ бы́въ до́здѣ и҆ до́здѣ, и҆ нб҃о примрачи́сѧ

а҃ мо ла д҃ цр ѕі

д҃ е҆здра з҃

своїм звичаєм, і численні били себе бичами до пролиття своєї крові. **29** І було, що кричали й до надвечір'я, доки не прийшов час принести жертву – і не було голосу. І сказав Ілія Тезвитянин безстидним пророкам, кажучи: Перестаньте тепер, і я зроблю мою жертву. І вони перестали, й замовкли. **30** І сказав Ілія до народу: Приступіть до мене. І ввесь народ приступив до нього. **31** І він взяв 12 каменів, за числом племен Ізраїля, як сказав до нього Господь, кажучи: *Ізраїль – буде твоє ім'я. **32** І він збудував жертовник в ім'я господнє, і вилікував розбитий господній жертовник, і довкруги жертовника зробив море, що вміщало дві міри насіння; **33** і наклав дрова на жертовнику, який зробив, і розрубав цілопалення на частини і поклав на дрова. **34** І сказав Ілія: Візьміть мені 4 відра води і поливайте на цілопалення і дрова. І зробили так. І сказав: Повторіть. І повторили. І сказав Потроїть. І потроїли. **35** І вода переходила довкруги жертовника, і море *було* повне води. **36** *І закликав Ілія до неба, і сказав: Господи Боже Авраама, Ісаака, Якова вислухай мене, Господи, вислухай мене сьогодні вогнем, хай сьогодні пізнає ввесь цей народ, що Ти є єдиним Господом Богом Ізраїля; і я твій раб, і через Тебе я зробив ці діла! **37** Вислухай мене, Господи, вислухай мене вогнем, і хай пізнає ввесь цей народ, що Ти є єдиний Господь Бог, і Ти повернув серця цього народу вслід за *собою*! **38** І впав вогонь від Господа з неба і пожер цілопалення, і дрова, і каміння, і землю, і воду, що була в морі, все вилизав вогонь. **39** І ввесь народ впав ниць і сказав: По правді, Господь Той є Богом. **40** І сказав Ілія до народу: Схопіть пророків Ваала, хай ані один з них *не* сховається. І вони схопили. І привів їх Ілія до потока Кисона, і зарізав їх там. **41** І сказав Ілія до Ахава: Іди, їж і пий, бо є голос дощу, що паде. **42** І пішов Ахав їсти і пити, й Ілія вийшов на Кармил і схилився до землі, і поклав своє лице поміж свої коліна. **43** І сказав він своєму слузі: Іди і поглянь дорогою моря. І слуга пішов і поглянув, і сказав: Немає нічого. І сказав Ілія: То ти повернися сім разів. **44** І сталося, що як повернувся сьомий раз – і ось мала хмара, наче стопа людини, що несе воду з моря. І він сказав: Іди і скажи Ахавові: Запряжи свою колісницю і зійди, щоб тебе не захопив дощ. **45** І сталося: сюди і туди, і небо по-

мой1. 32 црс4. 17

ез3. 7

єз3. 7

темніло від хмар і вітру, *і був великий дощ. І Ахав ішов, плачучи, до Ізраїля. **46** І господня рука була на Ілії, і він стягнув свої стегна і побіг перед Ахавом до Ізраїля.

Глава 19

1 І Ахав сповістив Єзавелі, своїй жінці, все, що зробив Ілія: що він зброєю забив пророків. **2** І послала Єзавель до Ілії, і сказала: Чи ти є Ілія? Я ж Єзавель! Це хай мені боги зроблять, і це хай мені додадуть – бо в цей же час завтра покладу твою душу так, як душу одного з них. **3** І злякався Ілія і, вставши, пішов задля своєї душі, і прийшов до Вирсавії, землі Юди, і там оставив свого слугу. **4** І він сам пішов до пустині, день *ходи*, і, пришовши, сів під смерічкою, і просив смерті своїй душі, і сказав: Вистачить мені, отже, візьми сьогодні від мене мою душу, Господи, бо я не є кращий *від* моїх батьків. **5** І він ліг і заснув під рослиною – і ось господній ангел торкнув його, і сказав йому: Встань, їж. **6** І поглянув Ілія – і ось при його голові пшеничний плячок і посудина води. І він встав, поїв і попив, і, повернувшись, заснув. **7** І повернувся господній ангел вдруге і торкнув його, і сказав йому: Встань, їж, бо в тебе є далека дорога. **8** І він встав, і поїв і попив, і пішов в силі тієї їжі сорок днів і сорок ночей аж до божої гори Хорив. **9** І він ввійшов туди до печери, і там замешкав. І ось до нього прийшло господнє слово і сказало: Чому ти тут, Іліє? **10** І сказав Ілія: Ревнуючи, заревнував я за Господом Вседержителем, бо Тебе оставили ізраїльські сини, і розвалили твої жертовники, і вигубили зброєю твоїх пророків, і остався я сам, і шукають мою душу, щоб її взяти. **11** І сказав: Вийди вранці і стань перед Господом на горі. Ось бо проходить Господь. І ось великий сильний дух, що розкладає гори і нищить каміння в горі, перед Господом, але не в дусі Господь. І після духа трясіння, і не в трясінні Господь. **12** І після трясіння вогонь – і не в вогні Господь. І після вогню голос легкого світла – і там Господь. **13** І сталося, що як почув Ілія, і покрив своє лице своїм плащем і, вийшовши, став перед печерою. І ось до нього був голос, і сказав: Що ти тут, Ілліє? **14** *І сказав Ілія: Ревнуючи, заревнував я за Господом Вседержителем, бо сини Ізраїля покинули твій завіт і знищили твої жертовники, і зброєю вигубили твоїх пророків, і остався я одинокий, і шукають моєї душі, щоб її забрати. **15** І сказав Господь до нього: Повернися, іди

рим. 11

ѻ҆́блаки и҆ дх҃омъ. *и бы́сть дождь ве́лїи. и҆ пла́часа (-)[55] и҆дѐ а҆ха́въ до [і҆и҃ла][56]. И҆ рꙋка̀ гн҃а [бы҃][57] на и҆лі́и. и҆ стѧ́гл҃ чре́сла своѧ и҆ течѐ пре҃ а҆ха́вомъ до [і҆и҃ла][58].

д҃ е҆зра з҃

Гл҃а, д҃і

И҆ возвѣстѝ а҆ха́въ и҆е҆заве́ли женѣ свое́й все̑. е҆ли́ко сътворѝ і҆лі́ѧ. (-)[1] ꙗ҆́ко и҆збѝ проро́ки ѻ҆рꙋ́жїемъ. И҆ посла̀ е҆заве́ль къ и҆лі́и и҆ рече, ты ли еси и҆лі́ѧ, а҆́з же и҆е҆заве́ль. сїѧ [да сътворѧтъ ми бо́зи. и҆ се да приложа́тъ][2] (ми) ꙗ҆́ко в се́й же ча́съ ѹ҆́тро положꙋ дш҃ꙋ твою ꙗ҆́коже дш҃ꙋ е҆ди́но ѿ си́хъ. И҆ ѹ҆боѧ́сѧ и҆лі́ѧ. и҆ (воста̀)[3] и҆де дш҃а ради своеѧ. и҆ прїи́де въ вирсавїю [землю̀][4] і҆ꙋдинꙋ. и҆ ѻ҆ста́ви ѻ҆тро́чища своего тꙋ̀. И҆ то́й са҃ и҆де въ пꙋсты́ню (дн҃ь)[5] и҆ (пришѐ)[6] сѣде подъ смерчїем (-)[7], и҆ просѝ дш҃и своей смр҃ти и҆ рече, довлѣ́етъ (ми)[8]. возмѝ ѹ҆бо (нн҃ѣ) (ѿ менѐ дш҃ꙋ мою̀)[9] г҃и. ꙗ҆́ко (нѣсть а҆́зъ лꙋчшїи)[10] ѿц҃ъ мои́хъ. И҆ лѧже и҆ ѹ҆спѐ (-)[11] по̑ садо̑, и҆ се (а҆гг҃лъ гн҃ь)[12] коснꙋсѧ емꙋ. и҆ рече емꙋ воста́ни ꙗ҆́ждь. (и҆) и҆ възрѣвъ и҆лі́ѧ, и҆ се ѹ҆ во̑главїѧ е҆го ѻ҆прѣснокъ пырѧ́нъ, и҆ чва́нѐ воды̀. и҆ въставъ ꙗ҆́сть и҆ пи́тъ, и҆ возврати́всѧ ѹ҆спѐ. И҆ во̑вратисѧ а҆гг҃лъ гн҃ь втори́цею и҆ коснꙋсѧ емꙋ и҆ ре̑ емꙋ въста́въ ꙗ҆́ждь ꙗ҆́ко дале́ко ти есть пꙋть. И҆ воста́въ и҆ ꙗ҆́де и҆ пи́тъ, і и҆дѐ въ крѣпости ꙗ҆́ди тоѧ, м҃ дні́и и҆ м҃, но́щїи, до горы̀ бж҃їа хори́вы. И҆ вни́де тꙋ̀ во вертепъ, и҆ ѻ҆бита тꙋ̀. и҆ се (а҆гг҃лъ)[13] гн҃ь (прїи́де) к немꙋ. и҆ рече что ты здѣ̀ и҆лі́ѧ. И҆ ре̑ и҆лі́ѧ ревнꙋѧ поревнова́хъ по гѣ̑ вседръжи́тели. ꙗ҆́ко ѻ҆ста́виша тѧ сн҃ове і҆и҃лви. (и҆) ѻ҆лтарѧ̀ твоѧ раскопа́ша. и҆ про̑рокы твоѧ и҆зби́ша ѻ҆рꙋжїемъ, и҆ ѻ҆ста̑ а҆́зъ е҆ди́нъ. і и҆щꙋтъ дш҃а моеѧ и҆зѧти ю̀. И҆ рече и҆зы́ди ѹ҆́тро и҆ ста́ни пре̑ гмъ въ горѣ се (бо) мимохо́дитъ г҃ь. и҆ (се) дх҃ъ велиќъ крѣпо̑ растаа горы и҆ съкрꙋша́ѧ каменїе (в горѣ) пре̑ гмъ. (но) не в҃ дꙋсѣ г҃ь и҆ по дꙋсѣ тр҃ꙋ. (и҆) не въ трꙋсѣ г҃ь. И҆ по трꙋсѣ ѻ҆́гнь. (и҆) не въ ѻ҆гнѝ г҃ь. и҆ по ѻ҆гнѝ гла́съ свѣта то́нка. и҆ тꙋ̀ г҃ь. И҆ бы́сть ꙗ҆́ко ѹ҆слы́ша и҆лі́ѧ. и҆ покры̀ лицѐ своѐ милотїю своею. и҆ (шѐ)[14] ста̀ пре̑ врътепомъ. и҆ се к немꙋ (бысть) гла̑ и҆ рече что ты здѣ̀ и҆лі́ѧ. *И҆ рече и҆лі́ѧ ревнꙋѧ поревнова́хъ по гѣ̑ вседръжи́тели. ꙗ҆́ко ѻ҆ста́виша завѣ̑ твои сн҃ве і҆и҃леви. (и҆) ѻ҆лтарѧ̀ твоѧ̀ разрꙋши́ша. и҆ проро́ки твоѧ̀ и҆зби́ша ѻ҆рꙋжїемъ, и҆ ѻ҆ста́хъ а҆́зъ е҆ди́нъ. і и҆щꙋтъ дш҃а моеѧ и҆зѧти ю̀. И҆ рече г҃ь к немꙋ, (възвратисѧ и҆дѝ)[15] пꙋтемъ своимъ. і и-

кри а҃і

зы́дешѝ на пѹ́ть пѹсты́ни дама́сковы. и҆ пома́жешѝ а҆заи́ла на ц҃рство въ сѷрі́и· І҆ і҆оу́а с҃на (а҆масі́ина)[16] пома́жеши на ц҃рство на҆ і҆и҃лє. і҆ є҆лисе́а с҃на (а҆сафа́това)[17], ѿ (велимаоу́ли)[18] пома́жеши п҃рка в себѣ̀ мѣ́сто· *И҆ бѹ́дѹтъ сп҃са́емаго, ѿ ѡ҆рѹ́жїа а҆заи́лива оу҆бі́етъ (и҆) і҆оу́а. и҆ сп҃се́наго ѿ ѡ҆рѹ́жїа і҆оу́ина, оу҆бїе́тъ є҆лисе́и· *И҆ (сохраню̀ ѡ҆ста́нокъ)[19] въ і҆и҃ли, з҃, мѹжъ. вс҃а кол҃ѣна и҆́же не преклони́вшаѧ, ваа́лѹ. и҆ всѧ́ка оу҆ста̀ ѧ҆́же не моли́шасѧ є҆мѹ̀· І҆ и҆́де ѿтѹ́дѹ и҆ ѡ҆брѣ́те є҆лисе́а с҃на (а҆сафа́това)[20]. и҆ се́й ѡ҆ра́ше (-)[21] двѣманадесѧтьма сѹпрѹга́ма воло́въ пре҆ ни́мъ. и҆ то́й сѧ̑ по двою́надесѧть (сѹпрѹ́гѹ). и҆ прі́иде (и҆лі́а) к немѹ̀. и҆ свéржетъ ми́лоть свою̀ на́нь· И҆ ѡ҆ста́ви є҆лисе́и волы̀ и҆ течѐ въ слѣ́дъ и҆лі́и. и҆ речѐ (молю́ тѧ) да ѡ҆бло́быжѹ ѿц҃а моего [и҆ м҃трь мою̀][22] і҆ и҆дѹ̀ въ слѣ́дъ тебѐ. и҆ речѐ [є҆мѹ̀][23] [и҆дѝ][24]. (и҆) възврати́сѧ ѧ҆́ко (нѣ́сть ти оу҆жѐ дѣ́ла)[25]. И҆ возврати́сѧ ѿ него̀ и҆ по́ѧ сѹпрѹ́гы воло̑, и҆ закла̀. і҆ и҆спечѐ ѧ҆̀ сосѹ́ды воло́вными, и҆ дасть люде҆ и҆ ѧ҆до́ша. и҆ (воста̑)[26] и҆дѐ въ слѣ́дъ и҆лі́и и҆ слѹжа́ше є҆мѹ̀·

в пара̑ д҃ сира̑ мг
рим аі

[Гл҃а, к҃·][14]

И [с҃нъ а҆де́ровъ ц҃рь сѷрі́йскїи бѧ́ше собра̀][1] всю̀ си́лѹ свою̀. и҆ (въше҆)[2] ѡ҆бсѣ́де сама́рїю, и҆ (с ни́мъ, л҃в, ц҃рѧ.)[3] и҆ вси̑ ко́ницы и҆ ѡ҆рѹ́жницы. и҆ (въше́ше)[4] ѡ҆бсѣ́доша сама́рїю. и҆ побѣжа́хѹсѧ ѡ҆ ню̀. и҆ посла̀ къ а҆ха́вѹ ц҃рю і҆и҃левѹ во́ гра҆· И҆ речѐ к немѹ̀. си́це гл҃етъ с҃нъ а҆де́ровъ. сре́бро твоѐ и҆ зла́то твоѐ мое є҆́сть. и҆ же́ны твоѧ̀ и҆ ча́да твоѧ [и҆ до́браѧ][5] моѧ̀ сѹ́ть· И ѿвѣща̀ ц҃рь і҆и҃левъ и҆ речѐ. ѧ҆́коже гл҃а г҃и [мо́и][6] ц҃рю твой [є҆смь а҆́зъ][7], и҆ все є҆́же и҆ма̑· И҆ па́ки втори́цею прі́идоша послы̀ (къ а҆ха́вѹ) и҆ рѣ́ша. си́це гл҃етъ с҃нъ а҆де́ро. а҆́зъ посыла̑ к тебѣ̀ гл҃ѧ сре́бро твоѐ и҆ зла́то твоѐ и҆ же́ны твоѧ̀ и҆ ча́да твоѧ̀ да́жь мнѣ̀· Ѧ҆́ко в се́и же ча́съ оу҆́тро пѹщѹ̀ ра́бы моѧ̀ к тебѣ̀. і҆ и҆зыщѹ́тъ до҆ твой и҆ до́мъ ѡ҆́трокъ твои́хъ, и҆ бѹ́дѹтъ помышлѧ́емаѧ ѡ҆чи́ю и҆́хъ. на ни́же а҆́ще возло́жатъ рѹ́кы своѧ̀ то да во́змѹтъ· И҆ призва ц҃рь і҆и҃левъ всѧ ста́рца [землѧ̀][8]. и҆ ре҆ что мы́слите (нн҃ѣ)[9] ви́дите ѧ҆́ко (то́й ѕлѣ)[10] про́сй. (посыла́ѧ бо)[11] ко мнѣ̀ (гл҃етъ), ѡ҆ жена̑ мои́хъ, и҆ ѡ҆ с҃нѣ́хъ мои̑, и҆ ѡ҆ дще́ре҆ мои́хъ. (и҆ ѡ҆ сре́брѣ мое́мъ и҆ зла́тѣ мое́мъ и҆)[12] не послѹ́шаи ни восхоще (да́ти). И҆ рѣ́ша є҆мѹ̀ ста́рцы и҆ (лю́ди вси)[13] не послѹ́шаи ни восхощи (да́ти). и҆ (сего ра́ди) речѐ посло̑ с҃на а҆де́рова ре҆цѣ́те господи́нѹ ва́шемѹ. всего є҆ли́коже дѣ́льма посыла́лъ є҆си къ рабѹ̀ своемѹ̀ преже

своєю дорогою, і вийдеш на дорогу пустині Дамаску, і помажеш Азаїла на царя в Сирії. **16** І Iуя, сина Амасії, помажеш на царя над Ізраїлем. І Елисея, сина Асафата, з Велимаули, помажеш на пророка замість себе. **17** *І буде, що того, хто спасся від зброї Азаїла, заб'є його Iуя, і того, хто спасся від зброї Iуя, заб'є Елісей. **18** *І збережу в Ізраїлі останок – 7000 мужів; всі, які не схилили коліна Ваалові, і всякі уста, які не молилися до нього. **19** І він пішов звідти і знайшов Елисея, сина Асафата; і він орав дванадцятьма парами волів перед ним, і він сам між дванадцятьма парами. І прийшов Ілія до нього і накинув на нього свій плащ. **20** І Елисей оставив волів і побіг вслід за Ілією, і сказав: Благаю тебе, щоб я поцілував мого батька і мою матір, і піду вслід за тобою. І сказав йому: Іди, і повернися, бо тобі вже немає діла. **21** І він повернувся від нього, і взяв пару волів, і зарізав, і спік їх на знаряддї волів, і дав народові, і поїли. І, вставши, він пішов вслід за Ілією, і служив йому.

пар2. 9
сир. 43
рим. 11

Глава 20

21,1 І син Адера, сирійський цар, зібрав всю свою силу, і, пішовши, обліг Самарію; і з ним 32 царі, і кожний кінь, і колісниці. І прийшовши, і обложили Самарію, і воювали проти неї. **2** І він послав до Ахаава, царя Ізраїля, до міста, **3** і сказав до нього: Так говорить син Адера: Твоє срібло і твоє золото є моє, і твої жінки, і твої діти, і добра – є мої. **4** І відповів ізраїльський цар, і сказав: Так як ти сказав, мій пане царю, – я є твій і все, що маю. **5** І знову вдруге прийшли посли до Ахава, і сказали: Так говорить син Адера: Я посилав до тебе, кажучи: Твоє срібло і твоє золото, і твої жінки, і твої діти ти мені даси. **6** Бо в цю ж годину, вранці, пошлю до тебе моїх рабів, і перешукають твій дім і доми твоїх рабів, і буде, що бажане в їхніх очах, на що лиш покладуть свої руки, те хай візьмуть. **7** І покликав ізраїльський цар всіх старців землі, і сказав: Що сьогодні думаєте? Бачите, що він просить зла, бо, посилаючи до мене, говорить про моїх жінок, і про моїх синів, і про моїх дочок, і про моє срібло, і моє золото – і я від нього не затримав. **8** І сказали йому старці і ввесь народ: Не послухай ані не забажай дати. **9** І задля цього він сказав послам сина Адера: Скажете вашому панові: Все, відносно чого ти

раніше посилав до твого раба, вчиню, а цього слова не зможу тобі виконати. І одержавши відповідь, мужі Адера повернулися з цими словами. **10** І знову послав до нього син Адера, кажучи: Таке хай вчинять мені боги і таке мені додадуть, якщо не вчинять: щоб і земля самарійська не була всьому пішому народові. **11** І цар ізраїльський відповів, і сказав: Хай добре зігнений не хвалиться так, як і простий. **12** І сталося, що коли відповів йому це слово, і пив він сам і царі, що були з ним в зборах. І він сказав своїм слугам: Збудуйте драбини і приставте *проти* міста. **13** І ось один пророк прийшов до Ахава, ізраїльського царя, і сказав: Це говорить Господь: Чи ти бачиш ввесь цей великий народ? І ось Я їх сьогодні дам до твоїх рук, і пізнаєш, що Я є Господь. **14** І сказав Ахаав: По чому? І сказав: Так говорить Господь: В слугах і князях землі. І сказав Ахаав: Хто зведе бій? І сказав: Ти. **15** І Ахаав переглянув слуг князів тієї землі, і було їх 200 30 і 2. І після цього він почислив ввесь народ, і синів сили було 7000 16. І він вийшов в полудень, а син Адера був дуже п'яний в Сокхоті, сам і царі, що з ним, – 32 царів – його помічники. **17** І пішли слуги воєвод тієї землі першими. Ці ж, яких послав син Адера, сповістили сирійському цареві, кажучи: З Самарії вийшли мужі. **18** І сказав їм: Хоч і вийшли по мир, то схопіть їх живими, і якщо ж вийшли на війну, то живими їх схопіть, **19** щоб не виходили з міста. І з міста вийшли ті слуги воєвод тієї країни, і сила вслід за ними. **20** І був кожний собі противником, і Асирія втекла, й Ізраїль погнався за ними. І тільки втік син Адера, сирійський цар, пересідаючи на коні. **21** І вийшов ізраїльський цар і взяв всіх коней і колісниці, і побідив їх великим побиттям в Сирії. **22** І прийшов пророк до ізраїльського царя, і сказав: Кріпися і знай, і гляди, що вчиниш, бо, як мине цей рік, син Адера, асирійський цар, прийде проти тебе. **23** І слуги асирійського царя сказали йому: Бог Ізраїля – Бог гір, а не Бог рівнин, через це він закріпився над нами; але якщо воюватимемо з ними на рівнині, закріпимося над ними. **24** Зроби ж за цим словом. І той відпустив царів, кожного на своє місце, і замість них поставив воєвод. 25 І ми замінимо тобі силу за силою, що від тебе відпала, і коня, замість коня, і зброю, замість зброї, і легко воюватимемо з ними, і їх поборемо. І той послухав їхній голос і зробив так. **26** І сталося, що як минув той рік, син Адера перечислив Сирію і пішов до Сатеки на війну

того сътворю. а (сего гласа)[14] не могу (ти) сътворити. (и прїимъше ѿвѣтъ мужа адерова воврати шасѧ съ сими словесы·) И паки посла к нему снъ адеровъ гла. се да [сътворѧтъ ми бози. и си приложитъ][15] (ми). аще не сътворитъ да (и) прьсть самарїиска (не будетъ)[16] всѣмъ людемъ пѣшим (-)[17]· И ѿвѣща црь їилевъ и ре. да не хвалисѧ (доволно) слукы, ꙗко и простыи· И бысть егда ѿвѣща ему слово се. (и) (бѣ испивалъ)[18] самъ той. и (-)[19] цри иже бѣху с ним во сонмѣхъ. и рече ѻтроко свои сътворите лѣствица, и приставите (-)[20] градѣ· И се пррокъ єдинъ прїиде [къ ахаву црю][21] їилеву. и рече сїи глетъ гь иже видиши весь наро сеи великїи. (и) се азъ дамъ ихъ днь в руцѣ твои. и разумѣеши ꙗко а (есмь) гь. И рече ахавъ въ чемъ. и рече. сице глетъ гь въ ѻтроцѣхъ (и кнѧѕь)[22] землѧ. и рече ахавъ кто собере брань. и ре ты· И созрѣ ахавъ ѻтрокъ кнѧѕь землѧ (тоѧ). и бысть и, с л [и в][23]. и по си сочте люди (всѧ, и бѣ снобъ)[24] силны, [з·][25] І изыде в полудне, и снъ адеро (пїанъ бѣ ѕѣло)[26] въ сокхотѣ. самъ и цри, (иже с нимъ,) лв, црѧ. помощника ему· І идоша ѻтроцы воєводъ землѧ тоѧ въ первыхъ, (сїи же иже посла снъ адеровъ възвѣстиша)[27] црю сурску глще, мужи суть изышли ѿ самарїѧ· И рече имъ аще (и) на мир (-)[28] изышли суть (то) поимете ѧ живы и аще ли на брань [суть изышли][29] то живо (ѧ поимѣте)[30], (-)[31] да иногда быша не исходили из града· [И (тїи) изыдоша ѿ града][32] ѻтроцы воєводъ страны (тоѧ), и сила въ слѣ ихъ· [И][33] (бѣша)[34] кождо (противника)[35] себѣ, [-][36] и бѣжа (асурїѧ)[37], и погна и їиль, и гонзе (токмо) снъ адеров црь сурьскїи на конѧ преседаа· І изынде црь їилевъ, и поѧ всѧ конѧ и колесница, и побѣди (ѧ) ꙗзвою великою въ сурїи· И прїиде пррокъ къ црю їилеву, и рече крѣписѧ и разумѣи, и виждь что сотвориши ꙗко преходѧщу лѣту (сему), снъ адеро црь (асурїискїи)[38] прїиде на тѧ· И ѻтроцы црѧ (асурїиска)[39] рѣша [ему][40], бъ горъ бъ їилвъ, а не бъ удолнїи, сего ради укрѣписѧ паче насъ но аще ли побѣдимъсѧ с ними на поли укрѣпимсѧ на нѧ (-)[41] по глу же сему сътвори, (и) распусти (црь)[42] когождо на мѣсто свое, и постави в нихъ мѣсто воєводы і измѣни ти силу, по силѣ ѿпашїи ѿ тебе, и конѧ в конь мѣсто, и оружїѧ въ оружїѧ мѣсто, и побѣдимъсѧ с ними удобь, и укрѣпимсѧ паче ихъ· И послуша гласа ихъ и

сотвори тако, и бысть минувши лѣту тому, (-)[43] сочте сн҃ъ адеровъ сѵрїю, и възыде въ (садеку)[44] на брань на ї҆и҃лѧ. И сн҃ове ї҆и҃леви (съгладавшесѧ)[45] идаху на срѣтенїе имъ, и въполчишасѧ ї҆и҃льтѧне противу имъ, ꙗко двѣ стадѣ козъ, и сѵрѧни исполниша землю. И прїиде ч҃лкъ б҃жїи, и рече къ ц҃рю ї҆и҃леву, сице г҃летъ г҃ь, понеже рече сѵрїѧ б҃ъ горъ, г҃ь б҃ъ ї҆и҃левъ, и не б҃ъ удолнїи (-)[46], (-)[47] дамъ силу великую сїю в руцѣ твои, и разумѣеши ꙗко (г҃ь есмь азъ)[48]. И ополчишасѧ тїи противу имъ семь д҃нїи, и бысть въ д҃нь семыи приближишасѧ (побѣдѣ)[49], и побѣдиша ї҆и҃льтѧне сѵрѧи, р҃ [к,][50] пѣшц҃е, въ а҃ д҃нь. И бѣжаша осташїи во адеку гра҃, и паде стѣна, на к҃ ,з, м҃у збывши҃, (-)[51] сн҃ъ же адеро҃ бѣжа и вниде въ хра҃ ложчныи внутренїи. И [рѣша к нему отроцы][52] (его), [се нн҃ѣ вѣмы][53] ꙗко ц҃ри [дому][54] ї҆и҃лева (-)[55] м҃лтиви суть. да возложимъ нн҃ѣ врѣтища на чресла наша и ужа на (выѧ)[56] наша. і изыде҃ къ ц҃рю ї҆и҃леву да неглѝ живи҃ д҃ша наша. И препоꙗсашасѧ въ врѣтища по чресло҃ свои҃ и возложиша ужа на (выѧ)[57] своѧ. (и прїидоша) (къ ц҃рю ї҆и҃леву и рѣша)[58], ра҃ твои сн҃ъ адеровъ г҃летъ да живе҃т (-)[59] д҃ша моѧ. и (сїи) ре҃, аще есть и еще живъ братъ ми есть. И мужи укротишасѧ и [утѣшиша][60], (прїеше)[61] слово ѿ устъ его. и рѣша братъ ти (есть) сн҃ъ адеровъ. и рече идѣте и приведѣте и҃. і изыде к нему сн҃ъ адеров. и възведоша и҃ к нему на колесницу. И ре҃ к нему, грады ꙗже взѧ҃ прїѧлъ ѡ҃цъ мои, ѿ о҃ца твоего ѿдамъ ти. и на исхо҃ сотвориши (ѧ҃) себѣ в дамасцѣ. ꙗкоже положи ѡ҃цъ мои в самарїи. и азъ въ завѣтѣ пущу тѧ. и положи ему завѣтъ и ѿпусти и҃. И ч҃лкъ единъ ѿ сн҃овъ п҃рчь рече къ ближнему си по словеси г҃ню побїи мѧ убо. и не хотѧше (побити его ч҃лкъ)[62]. И ре҃ к нему понеже не послуша гласа г҃нѧ. се ты (нн҃ѣ) ѿидеши ѿ мене и расхити҃ тѧ левъ и ѿиде ѿ него. и обрѣте и҃ левъ и порази и҃. И обрѣте ч҃лка иного и ре҃ побїи мѧ нн҃ѣ. и поби и҃ ч҃лкъ (и) побивыи, сокруши (и҃). І иде п҃ркъ и ста҃ у ц҃рѧ ї҆и҃лева на пути і измѣнисѧ посыпавъ очи своѧ прахо҃. И бысть ꙗко (идѧше ц҃рь)[63] и сеи вопїѧше ко ц҃рю и ре҃, ра҃ твои изыде на воину брани. и се м҃у приведе ко мнѣ мужа. и ре҃ ко мнѣ сохрани (мужа сего)[64]. аще ли ѿрешитсѧ ѿскочи҃ и будетъ д҃ша твоѧ за д҃шу его. или талантъ (ѿдаси сребра)[65]. И бысть ꙗко призрѣ рабъ

проти Ізраїля. **27** І сини Ізраїля, почислившись, ішли їм назустріч, й ізраїльтяни отаборилися напроти них, наче дві отари кіз, і сирійці заповнили землю. **28** І прийшов чоловік божий і сказав до ізраїльського царя: Так говорить Господь: Тому що Сирія сказала: Богом гір є Господь Бог Ізраїля, і не Богом рівнин, дам цю велику силу в твої руки, і пізнаєш, що Я є Господь. **29** І ці отаборилися проти них сім днів, і сталося, що в сьомому дні наблизилися до побіди, й Ізраїль побідив Сирію – 100 і 20000 піших в 1-му дні. **30** І остали втекли до міста Афеки, і мур впав на осталих – 27000 мужів. Син же Адера втік і ввійшов до дому, до внутрішньої спальні. **31** І сказали йому його слуги: Ось сьогодні знаємо, що царі дому ізраїльського є милосердні. Покладім же мішки на наші бедра і шнури на наші шиї і вийдім до ізраїльського царя, може живими оставить наші душі. **32** І вони підперезалися мішками по своїх бедрах, і поклали шнури на свої шиї, і прийшли до ізраїльського царя, і сказали: Твій раб, син Адера, говорить: Хай живе моя душа. І він сказав: Чи іще є живим? Він є моїм братом. **33** І мужі злагідніли і втішилися, одержавши слово з його уст, і сказали: Син Адера є твоїм братом? І той сказав: Підіть і приведіть його. І син Адера вийшов до нього, і підвели його до нього на колісницю. **34** І він сказав до нього: Міста, які взяв мій батько у твого батька, віддам тобі, і собі поставиш їх на виходи в Дамаску, так як поклав батько мій в Самарії, і я відпущу тебе з завітом. І завіщав йому завіт, і відпустив його. **35** І один чоловік з синів пророків сказав до свого ближнього за господнім словом: Отже, побий мене! І чоловік не схотів його побити. **36** І він сказав до нього: Тому що ти не послухався господнього голосу, ось ти сьогодні відходиш від мене, і схопить тебе лев. І він відійшов від нього, і знайшов його лев, і побив його. **37** І він знайшов іншого чоловіка і сказав: Побий мене тепер. І чоловік побив його і, вдаривши, набив його. **38** І пішов пророк і став перед ізраїльським царем в дорозі, і перемінився, посипавши свої очі порохом. **39** І сталося, що як цар ішов, і цей кричав до царя, і сказав: Твій раб вийшов на війну, на бій, і ось чоловік привів до мене чоловіка, і сказав мені: Стережи цього чоловіка, якщо ж він, звільнившись, втече, то буде твоя душа за його душу, або віддаси талант срібла. **40** І сталося, що твій раб поглянув і сюди і туди – і його не було. І сказав до нього ізраїльський

цар: Ось є твій суд, який ти сам судив. **41** І цей, поспішившись, зняв порох з своїх очей, і пізнав його ізраїльський цар, що цей є з пророків. **42** І той сказав до нього: *Так говорить Господь: Тому що в тебе з рук твоїх забрано чоловіка лютішого, ніж звірі, то хай буде твоя душа замість його душі, і твій народ замість його народу. **43** І відійшов ізраїльський цар до свого дому слабим і сумним.

ниж. 22

твóи и здѣ. и здѣ и сего не бысть и рече к нéму црь ı҆илевъ се (есть) [судъ твóи][66] (еже сáмъ)[67] осуди. И (сéи потщáвсѧ)[68] ѿѧтъ прáхъ ѿ очїю своéю. и позна и црь ı҆илевъ ꙗко ѿ пррокъ сїи (есть). И рече к нéму, *тáко глаголетъ гь понéже взѧтъ ты мужа ѕвѣрїи сверепїиша ѿ руку твоéю. и да есть душа твоѧ въ душа его мѣсто. и людїе твои въ люди его мѣсто. І иде црь ı҆илевъ [в дóмъ свóи][69] расслабленъ и печáленъ (-)[70].

ни҃ ка҃в

Глава 21

20,1 І по цих словах сталося *таке*: в Навутея, ізраїльтянина, був виноградник при тоці Ахава, царя Самарії. **2** І сказав Ахав до Навутея, мовлячи: Дай мені твій виноградник, і буде мені городом ярини, бо є близько до мого дому, і я тобі дам інший виноградник, *кращий* від нього. І якщо ж не вгодить перед тобою, то дам тобі срібло взамін за твій виноградник, і він буде мені на город ярини. **3** І сказав Навутей до Ахава: Хай не буде мені це перед моїм Господом Богом, щоб тобі дати насліддя моїх батьків. **4** І прийшов Ахав засмученим і оскорбленим до свого дому за слово, яке до нього сказав Навутей, ізраїльтянин, і тому що сказав: Не дам тобі насліддя моїх батьків. І дух Ахава був засмучений, і він заснув на своїм ліжку, і покрив своє лице, і не їв хліба. **5** І до нього ввійшла Єзавела, його жінка, і заговорила до нього: Чому це твій дух засмучений і ти не їси хліба? 6 І Ахав сказав до неї: Тому що я сказав до Навутея, ізраїльтянина, мовлячи: Дай мені твій виноградник за гроші; і якщо бажаєш, дам тобі інший виноградник, замість нього. І він мені сказав: Не дам насліддя моїх батьків. **7** І сказала до нього Єзавель, його жінка: Чи ти тепер так чиниш, ізраїльський царю? Але, вставши, їж хліб і мовчи! Я тобі дам виноградник Навутея, ізраїльтянина. **8** І написавши письмо в імені Ахава, вона його запечатала його печаттю, і послала письмо до старців і свобідних, що жили з Навутеєм. **9** І так написано було в письмі: Постіть постом, і посадіть Навутея вище від всього народу. **10** І приведіть перед нього двох мужів – синів законопереступних, і ті засвідчать проти нього, кажучи що: Він не благословив Бога і царя. І вивівши його, поб'єте його камінням, і хай помре. **11** І зробили так мужі його міста, старшини і свобідні, що жили в його місті, так як послала до них Єзавель, так як було написано в письмі, яке вона послала до них. **12** І вони проголосили піст, і посадили Навутея на чолі народу.

[Гл҃а, ка҃.][1]

И бысть по глаголѣхъ сихъ][2]. [-][3] виногра́дъ (-)[4] бѣ навуѳéевъ [ı҆илътѧнина][5] при гумнѣ ахáвли, цр҃и самарѣистѣ. И рече ахáвъ къ навуѳѣю гл҃ѧ. дáждь ми виногрáдъ твои. и будетъ ми огрáдъ ѕéлїю, ꙗко близъ (-)[6] (есть) дóму моего, и дáмъ ти виногрáдъ инъ (-)[7] пáче сего. (и) áще ли будетъ (не) оугодно прéдъ тобóю. (то) дáмъ ти срéбро измѣну винограду твоему, и будетъ ми виногрáдъ ѕéлїю. И рече навуѳѣи къ ахáву. да не [будетъ ми][8] (се) ѿ (гд҃а) бг҃а моего дáти наслѣдїе ѿц҃ъ моихъ тебѣ. [И прїиде ахáвъ в дóмъ свои засмущéнъ и оскръбленъ о словеси еже гл҃а к нéму навуѳéи [ı҆илътѧнинъ][9]. и (еже) рече не дáмъ (наслѣдїѧ ѿц҃ъ моихъ тебѣ)[10]][11]. и бысть дх҃ъ ахáвль смущенъ и оуспè на óдрѣ своемъ, и покры лице своè, и не ꙗсть хлѣба. И вниде иезавель женà его к нéму, и рече к нéму что се дх҃ъ твóи есть смущéнъ, и не ꙗси ты хлѣба. И рече к неи (и ахаавъ) ꙗко гл҃ахъ навуѳéю [ı҆илътѧнину][12] гл҃ѧ. дáждь ми виногрáдъ твóи на срéбрѣ, (и) áще (-)[13] хóщеши дáмъ ти виногрáдъ инъ в него мѣсто, и рече (ми) не дáмъ (-)[14] наслѣдїѧ ѿц҃ъ моихъ. И рече к нéму иезавéль женà его. ты ли нн҃ѣ твóриши тáко црю ı҆илевъ. (но востáвъ)[15] ꙗжъ хлѣбъ и молча буди, áзъ дáмъ ти виногрáдъ навуѳéевъ [ı҆илътѧнина][16]. И (написавши)[17] книгу на имѧ ахáвле и запечатлѣ (ѧ) печáтїю его. и послà книгу къ стáрцемъ и свобóднымъ, живущимъ с навуѳéемъ. И писано бѣ (же) въ книѕѣ (тáко)[18]. постúтесѧ постомъ, и посадúте навуѳéѧ выше (всѣхъ) людїи. И приведѣте (пред онь двà мужа сн҃а законопреступныхъ)[19]. и тà свѣдѣтельствуета нань гл҃юще. ꙗко (не) бл҃ви бг҃а и црѧ. і (извéдше)[20] его и побїúте и кáменїемъ. и да оумретъ. И сътворúша (тáко) мужи грáда его старѣйши. и свобóдницы живущїи въ грáдѣ его. ꙗкоже послà к нимъ иезавéль, ꙗкоже писано бѧше въ книгахъ, иже пусти к нимъ. (И) нарекóша пóстъ и посадúша навуѳéѧ на челѣ лю-

дїи. И҆ прїидо́ста два мꙋ́жа сн҃а законопрестꙋпны̑. и҆ сѣдоста подлѣ̀ є҆го, и҆ свѣдѣтельства на́нь [мꙋжи воста́вшаѧ на навꙋде́ѧ пре҄ всѣми лю҄ми][21] гл҃ще. (се́й не) [бл҃ви][22] б҃а и҆ цр҃ѧ. ї и҆зведо́ша и҆̀ во́нъ и҆з гра́да. и҆ побиша и҆̀ ка́менїе҄ и҆ ѹ҆́мре. И҆ посла́ша къ і҆є҆заве́ли гл҃юще. побїенъ бы́сть навꙋде́и и҆ ѹ҆́мретъ. И҆ бы́сть ꙗ҆́ко ѹ҆слы́ша і҆є҆заве́ль, [гл҃ющихъ ꙗ҆́ко побїе҄нъ навꙋде́и и҆ ѹ҆́мре.][23] и҆ рече а҆ха́вꙋ, воста́ни наслѣдꙋй виногра҄ навꙋде́евъ [і҆и҃льтанина][24], и҆́же не (взѧ́тъ ти҃ сре́бра)[25]. (и҆ ѹ҆́же)[26] нѣ́сть навꙋде́и живъ, н҆о ѹ҆́мре. И҆ бы́сть ꙗ҆́ко ѹ҆слы́ша а҆ха́въ ꙗ҆́ко ѹ҆бїенъ бы́сть навꙋде́и [і҆и҃льтанинъ][27]. и҆ све́рже ри́зы своа и҆ ѡ҆блече́сѧ въ врѣти́ще. и҆ бы́сть по си́хъ и҆ въста́въ ї и҆де а҆ха́въ въ виногра҄ навꙋде́ѧ і҆и҃льтанина наслѣдити и҆̀. И҆ рече г҃ь ко и҆лїи҆̀ десвитанинꙋ гл҃ѧ, въста́въ и҆ сниди на срѣтенїе а҆ха́вꙋ цр҃ю і҆и҃левꙋ, и҆́же в҄ самарїи. се бо се́й въ виногра́дѣ навꙋде́евѣ, ꙗ҆́ко сни́де тꙋ҃ прїѧ́ти є҆го. И҆ речеши є҆мꙋ гл҃ѧ си́це гл҃етъ г҃ь. поне́же ты҃ ѹ҆би҆̀ (навꙋде́ѧ). и҆ прїѧ́тъ (виногра҄ є҆го). сего ради (-)[28] гл҃етъ г҃ь. на [-][29] мѣстѣ и҆дѣже полиза́ша (-)[30] ѱи҆̀ кро́вь (є҆го)[31] тꙋ҃ поли́жꙋ и҆ кро́вь твою̀. и҆ бл҃ꙋница и҆змы́ютсѧ въ кро́ви твое́й. И҆ ре҄ а҆ха́въ къ и҆лїи҆̀ ѡ҆брѣте ли мѧ҃ враже мои. и҆ ре҄ (и҆лїа) ѡ҆брѣто́хъ поне́же ты҃ всꙋе́ разъждежесѧ. (и сътвори҆̀)[32] лꙋка́вное пре҄ гм҃ъ, въ разгнѣ́вати и҆̀. *Си́це гл҃етъ г҃ь се а҆́зъ наведꙋ на́ тѧ ѕла́ѧ. и҆ попалю̀ за́днѧѧ твоѧ̀. и҆ растоҷꙋ (вс҃ѧ а҆ха́вова ѹ҆вращ҆шагосѧ ѿ менѐ кро́мѣ)[33]. и҆ съдръжи́мыѧ, и҆ ѡ҆ста́вшаѧ въ і҆и҃ли. *И҆ преда́мъ до́мъ твои ꙗ҆́ко до́мъ і҆є҆ровоа́ма сн҃а нава́това. и҆ *ꙗ҆́коже до́мъ ваа́синъ сн҃а а҆ха́йна ѡ҆ прогнѣванїи҆хъ, и҆́миже (мѧ) прогнѣ́ва. и҆ съгрѣши҆̀ въ і҆и҃ли. *И҆ є҆заве́ль рече (гл҃етъ г҃ь)[34] ѱи҆̀ снѣдѧтъ ю҆̀ в҄ (пе́рвое паде́нїе)[35] въ [і҆и҃ли][36]. (И҆) ѹ҆́мръшихъ а҆ха́влихъ и҆ въ градѣ снѣда҄ ѱи҆̀. и҆ ѹ҆́мръшаѧ є҆го на́ поли снѣда҄ пти́ца нб҃ныѧ. (И҆ в)[37] сꙋе́тѣ (ты҃ є҆си) а҆ха́вѣ. поне́же нача́тъ твори́ти лꙋка́вое пре҄ гм҃ъ. ꙗ҆́ко преврати҆̀ (-)[38] і҆є҆заве́ль жена̀ є҆го. И҆ ѡ҆мрази́сѧ ѕѣ́ло (-)[39] в мерꙁ҄скихъ, по все́мъ ꙗ҆́же сътвори́ша (в самарїи)[40]. и҆́хже и҆стощи҆̀ г҃ь ѿ лица сн҃овъ і҆и҃левъ. И҆ (внегда̀ слы́ша а҆ха́въ словеса̀ си.)[41] склони́сѧ (-)[42] пре҄ лице҄ гн҃имъ, ї и҆дѧ́ше пла́часѧ, и҆ сверже ри́зы своѧ̀ и҆ препоѧ́сасѧ вре́тищемъ по тѣлꙋ своє́мꙋ и҆ пости́сѧ и҆ бѣ ѡ҆блече҄ въ вре́тище ѿ дн҃и во́ньже ѹ҆би҆̀ навꙋде́ѧ і҆и҃льтанина. [И҆ хождѧ́ше скорбенъ][43] и҆ бы́сть гл҃ъ гн҃ь рꙋко́ю раба̀ є҆го и҆лїи҆ ѡ҆ а҆ха́вѣ. И҆ рече г҃ь (ви́дѣхъ)[44] ꙗ҆́ко склони́сѧ а҆ха́въ (пре-

д҃ цр҃ д҃ — вы҃ ѳі — вы҃ ѕі — в҄ пара҄ д҃

13 І прийшли два мужі – сини законопереступні, і сіли збоку нього; і свідчили проти нього чоловіки, що повстали проти Навутея, перед всім народом, кажучи: Цей не благословив Бога і царя. І вивели його геть із міста, і побили його камінням, і він помер. **14** І вони послали до Єзавелі, мовлячи: Навутей закаменований і помер. **15** І сталося, що як почула Єзавель тих, що говорили, що Навутей побитий і помер, вона сказала до Ахаава: Встань, унаслідуй виноградник Навутея, ізраїльтянина, який не взяв в тебе грошей, і вже Навутей не є живим, але помер. **16** І сталося, що як почув Ахаав, що убито Навутея, ізраїльтянина, він роздер свою одіж і зодягнувся в мішок. І сталося, що після цього і встав і пішов Ахав до виноградника Навутея, ізраїльтянина, щоб його унаслідувати. **17** І Господь сказав до Ілії Тесвітянина, мовлячи: **18** Встань і піди назустріч Ахавові, ізраїльському цареві, що в Самарії. Бо ось він у винограднику Навутея, бо пішов туди його унаслідувати. **19** І скажеш йому, мовлячи: Так говорить Господь: Оскільки ти забив Навутея і унаслідував його виноградник, через це, – говорить Господь, – на місці, де полизали пси його кров, там полижуть і твою кров, і розпусниці помиються в твоїй крові. **20** І сказав Ахав до Ілії: Чи ти мене знайшов, мій вороже? І сказав Ілія: Знайшов, тому що ти марно розгорівся, вчинив лукаве перед Господом, щоб Його розгнівити. **21** *Так каже Господь: Ось Я наведу на тебе зло і спалю задні твої, і знищу всіх в Ахава, хто відвернувся геть від мене, і замкненого, і того, що остався в Ізраїлі. **22** *І дам твій дім, як дім Єровоама, сина Навата, і *як дім Вааси, сина Ахаї, за розгнівання, яким ти Мене розгнівив, і ти згрішив в Ізраїлі. **23** *Єзавелі сказав: Говорить Господь: Пси з'їдять її в першому упадку в Ізраїлі, **24** і померлих з Ахаава в місті з'їдять пси, і його померлого на полі з'їдять небесні птахи. **25** І ти, Ахаве, є в марноті, тому що ти почав чинити погане перед Господом, бо *його* перемінила Єзавеля, його жінка; **26** і ти став дуже огидним в мерзенних за всім, що вчинили в Самарії, яких Господь вигубив від лиця ізраїльських синів. **27** І коли почув Ахав ці слова, то поклонився перед господнім лицем і пішов, плачучи, і скинув свою одіж, і підперезався мішком по своєму тілі, і постив, і зодягнувся в мішок від дня, в якому убив Навутея, ізраїльтянина, **28** і ходив сумним. І було господнє слово рукою його раба Ілії про Ахаава. І Господь сказав: **29** Я побачив,

црс4. 9 — вищ. 18 — вищ. 16 — пар2. 9

що Ахаав схилився переді мною, задля цього не наведу зла на нього в його днях, *але в днях його сина наведу зло на його дім.

црс4. 9

до мнѡ́ю)[45]. (сего ра́ди) не наведꙋ (зло́бы ѐго)[46] во́ дни̑ ѐго. *Ѝно во́ дни̑ сн҃а ѐго наведꙋ ѕло́бꙋ [на до́мъ ѐго][47].

д҃ црⷭ҇ а҃

Глава 22

1 І він прийшов в Самарію, і сидів три роки; і не було війни між Сирією і між Ізраїлем. **2** *І було, що в третьому році, й зійшов Йосафат, цар Юди, до ізраїльського царя. **3** І сказав ізраїльський цар до своїх слуг: Чи знаєте, що моїм є Ремата Ґалаадська? А ми мовчимо, щоб її взяти з руки сирійського царя. **4** І сказав ізраїльський цар до Йосафата: Чи підеш з нами на війну до Ремати Ґалаадської? І Йосафат сказав: Так як і я, так і ти, так як мій народ, так і твій народ, так як мої коні, так і твої коні. **5** І сказав Йосафат, цар Юди, до ізраїльського царя: Отже, запитаємо сьогодні Господа. **6** І зібрав ізраїльський цар всіх пророків, яких 400 мужів, і сказав їм цар: Чи піду до Ремати Ґалаадської – чи оставлю? І вони сказали: Піди, і даючи дасть тобі Господь царя в твої руки. **7** І сказав Йосафат до ізраїльського царя: Чи немає тут господнього пророка, і запитаємо Господа *через* нього? **8** І сказав цар Ізраїля до Йосафата: Хоч є один чоловік, щоб запитати Господа, та я зненавидів його, бо не говорить про мене добре, але зле – Міхея, син Євмлі. І сказав цар Йосафат і Юди: Хай цар так не говорить. **9** І покликав ізраїльський цар одного скопця, і сказав: Скоро іди по Міхею, сина Євмлі. **10** І цар ізраїльський *та* Йосафат, цар Юди, сиділи кожний на своїм троні в озброєні при брамі Самарії, і всі пророки пророкували перед ними. **11** І зробив собі Седекія, син Ханаана, залізного рога, і сказав: Так говорить Господь: Цими рогами викінчиш Сирію, аж доки не будуть викінчені. **12** І всі пророки так пророкували, кажучи: Піди до Ремати Ґалаадської, і повезе тобі, й дасть тобі Господь в руки асирійського царя. **13** І посол, що пішов покликати Міхею, сказав йому, мовлячи: Ось всі пророки одними устами нині говорять добре про царя. Будь і ти в цих словах і за цими словами, і говори добре. **14** І сказав Міхея: Живий Господь, що коли щось скаже мені Господь, це скажу. **15** І він прийшов до царя, і цар йому сказав: Міхеє, чи піду до Ремати Ґалаадської на війну – чи оставлю? І той сказав: Піди, і поведе тебе Господь, і дасть тобі в руки царя. **16** І сказав йому цар: Ще двічі я тебе заклинаю, щоб ти говорив правду перед Господом. **17** І сказав Міхея: Я побачив ввесь Ізраїль розсипа-

пар2. 18

Гл҃а, ві҃.

И҆ прїи́де в҆ самарі́ю) и҆ сѣ́де, г҃, лѣ́та. и҆ не бѣ̀ бра́ни ме́ждꙋ сѷрі́ею, и҆ ме́ждꙋ і҆и҃лемъ. *И҆ бы́сть въ лѣ́то тре́тїе, и҆ сни́де і҆ѡсафа́тъ ц҃рь і҆ꙋ́динъ къ ц҃рю і҆и҃левꙋ. И҆ ре҃ ц҃рь і҆и҃лв҃ къ ѻ҆́трокѡмъ свои̑мъ. вѣ́сте ли ꙗ҆́кѡ моѧ̀ (е҆́сть) рема́да гала́ска, и҆ мы̀ молчи́мъ прїѧ́ти ю҆̀ ѿ рꙋки ц҃рѧ сѷрі́йска. И҆ рече ц҃рь і҆и҃левъ къ і҆ѡсафа́тꙋ а҆́ще възы́дешi съ на́ми [на́ бра́нь въ рама́дꙋ гала́скꙋю][1], и҆ рече і҆ѡсафа́тъ ꙗ҆́коже (и҆) а҆́зъ та́коже и ты̀, ꙗ҆́коже лю́ди мои̑ (та́коже и҆) лю́дїе твои̑, ꙗ҆́коже ко́ни мои̑ (та́кѡ и҆) ко́ни твои̑. И҆ рече і҆ѡсафа҃ ц҃рь і҆ꙋ́динъ къ ц҃рю і҆и҃левꙋ. (въпро́симъ)[2] ѹ҆̀бо дн҃ь г҃а. И҆ собра̀ ц҃рь і҆и҃левъ всѧ̀ прⷪ҇рки. ꙗ҆́кѡ у҃, мꙋ́жъ. и҆ рече (ц҃рь и҆̀мъ)[3] а҆́ще и҆дꙋ̀ в ре́мадъ гала́скїи (-)[4], и҆лѝ ѻ҆ставлю. и҆ рѣ́ша взы́ди и҆ даѧ̀ пода́сть (ти) г҃ь в рꙋцѣ̀ (твои̑) ц҃рѧ. И҆ рече і҆ѡсафа҃ къ ц҃рю і҆и҃левꙋ. нѣ́сть ли здѣ̀ прⷪ҇рка г҃нѧ, и҆ въпроси́ли бы́хо̑ г҃а и҆̀мъ. И҆ рече ц҃рь і҆и҃левъ къ і҆ѡсафа́тꙋ (а҆́ще)[5] е҆́сть (є҆ді́нъ мꙋ́жъ)[6] на вопроше́нїе г҃а (-)[7] и҆ а҆́зъ възненави́дѣ̑ и҆̀. ꙗ҆́кѡ не гл҃етъ ѻ҆ мнѣ̀ до́брѣ и҆̀но ѕлѣ̀. мих҃їа сн҃ъ [и҆є҆мвлаа́нь][8]. и҆ рече (ц҃рь і҆ѡсафа́тъ)[9] і҆ꙋ́динъ не гл҃и ц҃рю та́кѡ. И҆ призва̀ ц҃рь і҆и҃левъ скопца̀ є҆ді́ного, и҆ ре҃ ско́ро (и҆ди̑ по) михїа сн҃а [є҆мвлаи́на][10]. И҆ ц҃рь і҆и҃левъ (-)[11] і҆ѡсафа́тъ ц҃рь і҆ꙋ́динъ. сѣдѧ́ше ко́ждо на прⷭ҇тлѣ̀ своє̀мъ во ѻ҆рꙋ́жїи при вра́техъ самарі́ѧ и҆ вси̑ прⷪ҇рцы прорица́хꙋ пре҃ ни́ми. И҆ сътвори̑ себѣ̀ седекі́а сн҃ъ [хананн́ь][12] ро́га желѣ́зна и҆ ре҃, та́кѡ гл҃етъ г҃ь си́ма ро́гома сѷрі́ю скончаєши. до́ндеже сконча́ютсѧ. И҆ вси̑ прⷪ҇рцы прорица́хꙋ та́кѡ гл҃юще. възы́ди в ре́мадъ гала́скїи. и҆ наста́ви (тѧ) и҆ да́сть (ти) г҃ь в рꙋцѣ̀ (-)[13] ц҃рѧ (а҆сѷрі́йска)[14]. И҆ посо҃ ше҃ призва́ти михїа. (и҆) рече є҆мꙋ̀ гл҃ѧ, се (вси̑ прⷪ҇рцы ѹ҆́сты є҆ді́ными нн҃ѣ гл҃ютъ)[15] до́брѣ ѻ҆ ц҃ри, бꙋ́ди и҆ ты въ словесѣ́хъ (си́хъ)[16]. (и҆) по слове҃се (си҃)[17] и҆ гл҃и до́брѣ. И҆ ре҃ михїа жи́въ г҃ь. ꙗ҆́кѡ а҆́ще что̀ речетъ г҃ь мнѣ̀ се҆ гл҃ю. И҆ прїи́де къ ц҃рю и҆ ре҃ є҆мꙋ̀ ц҃рь, михїа взы́дꙋ ли в рема́дꙋ гала́скꙋю на́ бра́нь и҆лѝ ѻ҆ставлю. и҆ рече сїи взы́ди и҆ наста́витъ (тѧ) (г҃ь и҆ вда́сть)[18] (ти) в рꙋцѣ̀ ц҃рѧ. И҆ ре҃ є҆мꙋ̀ ц҃рь (є҆щѐ два́жды)[19] а҆́зъ кленꙋ̀ тѧ ꙗ҆́кѡ да гл҃еши (-)[20] и҆́стиннꙋ (пре҃ г҃мъ)[21]. И҆ рече михїа (-)[22] ви-

в҃ пара҃ и҃і

дѣхъ весь і҆и҃ль разсѣѧнъ въ горахъ ѧ҆́ко ста́да и҆́мже нѣ́сть па́стыра. и҆ рече г҃ь, не г҃ь си́мъ [въ б҃а][23]. да возврати́тсѧ ко́ждо в до́мъ свои с миромъ· И҆ рече ц҃рь і҆и҃левъ ко і҆о-сафа́ту ц҃рю і҆удину не рѣхъ ли тебѣ [ѧ҆ко][24] не прори́четъ (ми се́и)[25] до́брѣ, но ѕлѣ· И҆ рече михі́а не та́ко (бо и҆)[26] а́зъ (слы́шу)[27] гл҃ъ г҃нь не та́ко. ви́дѣ г҃а б҃а і҆и҃лева сѣда́ща на пр҃тлѣ свое́. и҆ все воинство н҃бное предъстоѧ́-ше е҆му, о҆де́сную е҆го и҆ о҆шу́юю е҆го· И҆ рече г҃ь кто прельсти́ а҆ха́ва ц҃рѧ і҆и҃лева. и҆ взы́де и҆ паде́тъ в рама́дѣ галаа҃стѣи, и҆ р҃е се́и та́ко и҆ се́и (рече) та́ко· І изы́де д҃хъ и҆ ста̀ пре г҃мъ. и҆ рече а́зъ прельщу и҆̀. и҆ р҃е к не́му г҃ь ка́ко. и҆ р҃е и҆зы́иду и҆ буду духъ ло́жъ во оу҆стѣхъ всѣхъ пр҃рокъ е҆го, и҆ р҃е прельстиши (и҆̀). и҆ оу҆бо мо́жеши и҆зы́иди, и҆ сътворѝ та́ко· И҆ се н҃нѣ да́сть г҃ь духъ л҃о во оу҆ста всѣхъ пр҃рокъ тво-и҆хъ си́хъ. и҆ г҃ь гл҃а на́ тѧ ѕла́ѧ· И҆ прі́иде седекі́ѧ с҃нъ [ханаа́нь][28], и҆ поразѝ михі́ѧ въ лицѐ. и р҃е кі́и д҃хъ (е҆сть) г҃нь гл҃авыи к тебѣ и҆ рече михі́ѧ се ты оу҆́зриши въ д҃нь о҆́нъ е҆гда̀ вни́деши въ сокро́вище съкро́вища (свое҆го) скры́тисѧ (т҃у)· И҆ р҃е ц҃рь і҆и҃левъ поимѣте михе́ѧ и҆ възвратите и҆̀ къ [а҆монѣ][29] кнѧ́ѕю гра́да, и҆ къ і҆о҆а́су с҃ну ц҃реву (-)[30] да (и҆̀ по-са́дѧтъ)[31] в̆ темни́цы. и҆ да и҆̀ ко́рмѧтъ хлѣбо҃ печа́лны҃, и҆ водо́ю печа́лною до́ндеже воз-вра́щусѧ в ми́рѣ· И҆ рече михі́ѧ а҆́ще возвра-щаѧ́ возврати́шисѧ въ ми́рѣ. (то да вѣ́си ѧ҆́ко) нѣ́сть гл҃алъ г҃ь мно́ю. [и҆ рече слы́шите лю́діе вси][32]. и҆ взы́де ц҃рь і҆и҃левъ (-)[33] і҆о҆сафа҃ ц҃рь і҆у́ди҃ с ни́мъ, (и҆) во рема́ду гала҃скую· И҆ р҃е ц҃рь і҆и҃лвъ къ і҆о҆сафа́ту ц҃рю і҆у́дину прикры́и мѧ и҆ въни́ду в сѣчъ. и҆ ты о҆блецы́сѧ въ ризу мою̀. и҆ прикры́сѧ ц҃рь і҆и҃левъ, и҆ вни́де в сѣчъ· (-)[34] Ц҃рь бо су̑рскі́и заповѣ́да кнѧ́ѕе҃ (и҆) о҆ружнико҃ свои́мъ, л҃, и҆ двѣма гл҃ѧ. не побѣ-ди́тесѧ (ни с великимъ ни съ малы҃)[35]. но то́мо (и҆щѣте) ц҃рѧ і҆и҃лва е҆ді́ного· И҆ бы́сть ѧ҆́ко оу҆зрѣша воево́ды (и҆) о҆ружникы і҆о҆сафа́та ц҃рѧ і҆у́дина. и҆ (-)[36] рѣша се е҆сть ц҃рь і҆и҃левъ, и҆ о҆бъступи́ша (и҆ побѣди́шасѧ с ни́ми)[37]. и҆ возопи і҆о҆сафа҃· И҆ бы́сть ѧ҆́ко оу҆зрѣша воево́ды о҆ру́жныѧ ѧ҆́ко нѣ́сть ц҃рь і҆и҃левъ то́и, и҆ во҃вра-ти́шасѧ ѿ не́го. и҆ о҆тѧза҃ (лукъ е҆ді́нъ мужъ е҆муже и҆́мѧ е҆восто́гъ)[38] оу҆стрѣлѝ ц҃рѧ і҆и҃лва ме́жду возду́ховъ (подлѣ щи҃)[39]. и҆ рече (ц҃рь) скопцу своему (возвратисѧ)[40] і и҆зве҃ мѧ ѿ бра́ни се́ѧ ѧ҆́ко ѧ҆́звенъ е҆смь· И҆ оу҆мно́жисѧ бра́нь в то́и д҃нь. и҆ ц҃рь бѣ стоѧ̀ со колесни́цею проти́ву су̑ра҃ ѿ оу҆́тра до́ вечера. и҆ натеко́с-

ним в горах, наче стадо, в якого немає пастиря, і Господь сказав: Не Господь їм за Бога. Хай кожний повернеться до свого дому з миром. **18** І сказав ізраїльський цар до Йосафата, царя Юди: Чи я не сказав тобі, що не пророкуватиме мені цей добра, але зло? **19** І сказав Міхея: Не так, бо і я чую господнє слово, не так. Я побачив Господа Бога ізраїльського, що сидів на своєму престолі, і все небесне військо стояло перед ним, справа в нього і зліва в нього. **20** І сказав Господь: Хто обманить Ахава, ізраїльського царя, і він піде і впаде в Рематі Ґалаадскому? І цей говорив так, і цей сказав так. **21** І вийшов дух і став перед Господом, і сказав: Я його обману. І Господь сказав до нього: Як? **22** І той відказав: Вийду і буду духом брехні в устах всіх його пророків. І сказав: Обманеш його. І, отже, ти спроможний, вийди і зроби так. **23** І ось тепер Господь дав духа брехні в уста всіх цих твоїх пророків, і Господь заговорив зло проти тебе. **24** І прийшов Седекія, син Ханаана, і вдарив Міхею в лице, і сказав: Який господній дух говорив до тебе? **25** І сказав Міхея: Ось ти побачиш в тому дні, коли ввійдеш до схову в своїй схові, щоб там сховатися. **26** І сказав ізраїльський цар: Схопіть Міхею і поверніть його до Амона, князя міста, і до Йоаса, царського сина; **27** хай його посадять до в'язниці і хай його годують хлібом смутку і водою смутку, доки *не* повернуся в мирі. **28** І сказав Міхея: Якщо, повертаючись, повернешся в мирі, то знай, що мною не заговорив Господь. І сказав: Слухайте всі люди. **29** І пішов ізраїльський цар *і* Йосафат, цар Юди, з ним до Ремати Ґалаадської. **30** І сказав ізраїльський цар до Йосафата, царя Юди: Прикрий мене, і ввійду до бою, і ти зодягнися в мою одіж. І прикрився ізраїльський цар, і ввійшов до бою. **31** Адже цар Сирії заповів князям і своїм 30 і двом озброєним, кажучи: Не воюйте ні з великим, ні з малим, але тільки з одним ізраїльським царем. **32** І сталося, що як побачили воєводи й озброєні Йосафата, царя Юди, і сказали: Це ізраїльський цар. І обступили, і воювали з ними, і Йосафат закричав. **33** І сталося, що як побачили воєводи й озброєні, що той не є ізраїльським царем, вони відвернулися від нього. **34** І один чоловік, якому ім'я Евостог, натягнувши лука, прострілив ізраїльського царя між легенями нижче щита, і цар сказав своєму скопцеві: Повернися і виведи мене з цієї битви, бо я ранений. **35** І помножився бій в тому дні, і цар стояв з колісницею напроти сирійців від ран-

ку аж до вечора, і натекло крові повний його подолок з рани, і він помер до вечора; кров виходила з рани, з подолку, по колісниці. **36** І заликав проповідник при заході сонця, кажучи: Кожний з вас хай іде до свого міста і до своєї землі, **37** бо помер цар. І прийшли до Самарії, і поховали царя в Самарії. **38** І кров розлилася по всьому самарійському джерелі, і свині та пси полизали його кров, і розпусниці помилися в його крові – *за словом господнім, яке сказав. **39** І осталі діла Ахава, і все, що він зробив, і слоновий дім, який збудував, і всі міста, які зробив, – чи ось не були вони записані в книгах літописів царів ізраїльських? **40** І Ахав помер, і покладено його з його батьками, і його син Охозія зацарював замість нього. **41** Йосафат, син Аси, царював над Юдою в 4-му році Ахава, ізаїльського царя. **42** Царював же Йосафат, син Аси, в Єрусалимі, *мав* 35 літ, коли почав царювати, а 25 літ царював в Єрусалимі. Ім'я його матері Азува, дочка Салаїла. **43** І він ходив по всіх дорогах Аси, свого батька, і не звернув з неї, щоб чинити миле в очах Господніх. **44** Лише височини не знищив, ще народ заколював і приносив жертву на височинах. **45** І Йосафат був у мирі з ізраїльським царем. **46** І осталі діла Йосафата і його подвиги, які вчинив, – чи ось вони не записані в книзі літо писів царів Юди? **51** І помер Йосафат з своїми батьками, і поховано його коло його батьків в місті Давида, його батька. І його син Йорам зацарював замість нього. **52** І Охозія, син Ахава, зацарював над Ізраїлем в Самарії в 17-му році Йосафата, царя Юди. І царював над Ізраїлем в Самарії 2 роки. **53** І він вчинив погане перед Господом, і почав ходити по дорогах свого батька Ахава і по дорозі Єзавелі, своєї матері, і в гріхах дому Єровоама, сина Навата, який згрішив у Ізраїлі. **54** І він служив Ваалові, і поклонився йому – і розгнівив Господа Бога ізраїльського понад всіх, що були перед ним.

вищ. 21

та крови (полни надра его из ꙗзвы)[41] и оумре до вечера. (-)[42] исхождаше кровь ꙗзвенаѧ ѿ надрѣ по колесницы. И (вопїѧ)[43] проповѣдникъ о западѣ слнца гла. кождо (васъ да идетъ) въ свои гра, и въ свою землю ꙗко оумре црь. И прїидоша в самарїю. и погребоша (въ самарїи цря)[44]. И (раздѣлисѧ)[45] [кровь][46] по всемꙋ цвѣтꙋ самарѣнскꙋ. и полизаш свини и ѱи кровь [его][47]. и блꙋница измышасѧ въ крови (его) *по глꙋ гню иже гла. И прочаѧ словес ахавовъ и всѧ ꙗже сътвори. и хра слоновыи иже сътвори и всѧ града ꙗже сътвори. не се ли быша писана въ [книга][48] словес во дни црь iилевъ. И оумре ахавъ (и положенъ бысть) съ ѿцы своими. и црствова охозїѧ снъ его в него мѣсто. (-)[49] Iосафа снъ асїинъ црствова на iоудою, в лѣто, д е, ахава црѧ iилева. Црствова (же) iосафатъ снъ [асиинъ][50]. (въ iерлимѣ) (лѣтъ, ле.)[51] внегда нача црствовати. (-)[52] ке, лѣ црствова въ iерлимѣ. (-)[53] имѧ мтри его (бѣ) азꙋва дщи (салаилѧ)[54]. И хождаше по всѣмъ пꙋтемъ асїиномъ ѿца своего. (и) не оуклонисѧ ѿ него, еже творити оугодно пре очима гнима. Токмо высокиѧ не разори еще людїе закалахꙋ и жрахꙋ на высоких. И оумирисѧ iосафа съ цремъ iилвы. И прочаѧ словес iосафатов и силы его ꙗже сътвори. не се ли писана сꙋть в книзѣ словесъ въ дне црей iоуди. И оумре iосафа съ ѿцы своими. и погребенъ бысть оу ѿцъ свои во градѣ двдвѣ ѿца своего. и црствова иора снъ его в него мѣсто. И охозїѧ снъ ахавов црствова на iилемъ в самарїи в лѣто, зi, iосафата црѧ iоудина. и црствова на iиле (в самарїи), лѣ в. И сотвори лꙋкавное пре гмъ. и нача ходити по пꙋте [ѿца своего ахава][55]. и по пꙋти езавелиными мтри своеѧ и во грѣсѣ домꙋ iеровоамлѧ сна наватова. иже согрѣши во iили. И поработа (ваалꙋ)[56] и поклонисѧ (емꙋ)[57]. и разгнѣва га ба iилева (паче всѣхъ)[58] бывши прежде его.

вй ка

ЧЕТВЕРТА КНИГА ЦАРСТВ ГЛАВА 1

ЧЕТВЕРТЫИ КНИГИ ЦРЕВЪ ГЛАВА · А

1 І по смерті Ахаава Моав відступив від Ізраїля. **2** І Охозія ж впав з вікна, що на його горищі в Самарії, і дуже розболівся. І він послав послів, і сказав до них: Ідіть і випитайте в

Иѿстꙋпи моавъ ѿ iилѧ по оумрътвїи ахавли. и (охозїѧ же впаде)[2] ѿ окна. иже в горницы его въ самарїи. и разболѣсѧ (ѕѣло). и посла послы и рече к ним

и҆дѣте и҆ въпросите оу҆ ваала скве́рнаго бо́га (а҆ка́ръскихъ)[3] а҆́ще жи́въ бꙋдꙋ ѿ бо́лезни моеѧ сеѧ· і҆ и҆до́ша въпраша́ти є҆го ради. и҆ а҆́гг҃лъ гн҃ь рече къ и҆лі́и дезвитѧнинꙋ гл҃ѧ. въста́въ [і и҆ди̂][4] на срѣте́ніе посло́мъ о҆хозі́ѧ ц҃рѧ самарі́иска. и҆ гл҃еши к нимъ и҆́ли нѣсть б҃а въ і҆и҃ли (ꙗ҆́ко)[5] грѧдетѐ въпраша́ти ваала, скве́рнаго бога в (каро́нѣ)[6]· и҆ (сего ради)[7] си́це гл҃етъ г҃ь, на о҆́дръ на́ньже во҆шелъ є҆си тꙋ не и҆маши слѣсти с него ꙗ҆́ко тꙋ и҆маши смрті́ю оу҆мрѣти. і҆ и҆дѐ и҆лі́ѧ, и҆ рече к нимъ· и҆ о҆братишасѧ послы̀ к немꙋ· (о҆́нже)[8] рече и҆мъ что ꙗ҆́ко възвратистесѧ· и҆ рѣша к немꙋ мꙋжъ възы́иде въ срѣте́ніе намъ, и҆ рече к на́мъ, (възвратитесѧ и҆дѣте)[9] къ ц҃рю пославшемꙋ вы̀ и҆ гл҃ѣте к немꙋ, си́це гл҃етъ г҃ь и҆́ли нѣ́сть б҃а въ і҆и҃ли да (вы̀ грѧдете)[10] въпраша́ти ваа́ла скве́рнаго бо́га въ (каронѣ)[11]. (сего ради)[12] на о҆́дрѣ на немже ты̀ лежи́ши (-)[13] не и҆маши слѣсти с не́го, (но тꙋ)[14] и҆маши смрті́ю оу҆мрѣти· и҆ рече к ни́мъ (ц҃рь) гл҃ѧ. каковъ бѧ́ше мꙋжъ то́и въше́дыи въ срѣте́ніе ва́мъ и҆ гл҃авыи ва́мъ словеса̀ си̂· и҆ рѣша к немꙋ мꙋжъ косма́тъ, и҆ по́ѧсъ оу҆смѧ́нъ (-)[15] о҆ чре́слѣхъ є҆го. и҆ рече (ц҃рь), и҆лі́ѧ десвитѧнинъ се́и є҆сть· и҆ посла̀ к немꙋ старѣшинꙋ пѧ́тьдесѧ́тника. и҆ н҃, (мꙋжъ) є҆го и҆ (вшє́ше)[16] прі́идо́ша к не́мꙋ. и҆ с҃е и҆лі́ѧ бѣ сѣдѧ̀ връхꙋ горы̀. и҆ гл҃а пѧтьдесѧ́тникъ к немꙋ. и҆ рече (зове́тъ тѧ ц҃рь ч҃лче б҃жїи)[17] сни́ди· и҆ ѿвѣща̀ и҆лі́ѧ и҆ рече къ пѧтьдесѧ́тникꙋ. (-)[18] а҆́ще (є҆смь) ч҃лкъ б҃жїи (-)[19]. (то) да сни́детъ о҆гнь с нб҃си и҆ снѣсть тѧ, и҆ н҃ твою̀ (с тобо́ю). и҆ сни́де о҆гнь с нб҃си и҆ снѣсть и҆̀, и҆ н҃ мꙋжъ с ни́мъ· и҆ приложѝ ц҃рь (посла́ти)[20] к немꙋ дрꙋга́го пѧтьдесѧ́тника, и҆ н҃ (мꙋжъ) с ни́мъ и҆ (вшє́)[21] и҆ гл҃а пѧтьдесѧ́тникъ к немꙋ и҆ рече ч҃лче б҃жїи. си́це гл҃етъ ц҃рь потща́всѧ сни́ди· и҆ (ѿвѣща́въ)[22] и҆лі́ѧ (-)[23] гл҃а к немꙋ и҆ рече. а҆́ще ч҃лкъ б҃жїи а́зъ є҆смь (то) да сни́детъ о҆гнь с нб҃се и҆ да снѣсть тѧ, и҆ н҃ мꙋжъ с тобо́ю. *и҆ сни́де о҆гнь с нб҃се и҆ снѣсть и҆̀. и҆ н҃ мꙋжъ є҆го· и҆ приложѝ ц҃рь є҆щѐ посла́ти (тре́тїꙗ҆го старѣ́шинꙋ. пѧтьдеся́тника)[24], и҆ н҃. (мꙋжъ) с ни́мъ. и҆ прі́иде к немꙋ пѧтьдесѧ́тникъ тре́тїи. и҆ поклони́сѧ на колѣнꙋ своє́ю пре́дъ и҆лі́є́ю, и҆ молѝ є҆го и҆ гл҃а к немꙋ, и҆ рече ч҃лче б҃жїи с҃е гото́ва є҆сть д҃ша моѧ̀ (пре́дъ тобо́ю). и҆ д҃ша ра́бъ твои́хъ сихъ н҃. пре́дъ о҆чи́ма твои́ма· Се (бо) сни́де о҆гнь с нб҃се и҆ поѧ́стъ о҆́ба пѧтьдесѧ́тника (старѣшаѧ)[25], съ н҃ є҆ю. и҆ с҃е оу҆бо гото́ва є҆сть

лѹ д

Ваала, скверного Бога Акарського, чи житиму від цієї моєї хвороби. І пішли запитати задля нього. **3** І господній ангел сказав до Ілії Тезвитянина, мовлячи: Вставши, і йди назустріч послам Охозії, самарійського царя, і скажеш до них: Чи немає Бога в Ізраїлі, що ідете питати Ваала, скверного бога акарців? чи житиму від цієї моєї хвороби. І пішли запитати задля нього. **3** І господній ангел сказав до Ілії Тезвитянина, мовлячи: Вставши, і йди назустріч послам Охозії, самарійського царя, і скажеш до них: Чи немає Бога в Ізраїлі, що ідете питати Ваала, скверного бога в Кароні? **4** І задля цього так говорить Господь: Відносно ліжка, на яке ти, туди, вийшов: не злізеш з нього, бо там смертю помреш. І пішов Ілія і сказав їм. **5** І посли повернулися до нього, він же їм сказав: Як-то ви повернулися? **6** І сказали йому: Нам назустріч прийшов чоловік і сказав до нас: Поверніться, ідіть до царя, що вас вислав, і скажете йому: Так говорить Господь: Чи немає Бога в Ізраїлі, що ви ідете питати Ваала, скверного бога в Кароні? Задля цього з ліжка, на якому ти лежиш, не злізеш з нього, але там смертю помреш. **7** І сказав до них цар, мовлячи: Який був той чоловік, що прийшов вам назустріч і заговорив до вас ці слова? **8** І сказали йому: Волохатий чоловік, і шкіряний пояс довкола його бедер. І сказав цар: Це є Ілія Тезвітянин. **9** І він послав до нього старшину над п'ятидесятьма і його 50-х чоловік; і, пішовши, вони прийшли до нього, і ось Ілія сидів *на* верху гори. І сказав п'ятидесятник до нього, і промовив: Кличе тебе цар, чоловіче Божий. Ходи. **10** І відповів Ілія, і сказав до п'ятидесятника: Якщо є я божим чоловіком, то хай зійде вогонь з неба і пожере тебе і твоїх 50-х з тобою. І зійшов вогонь з неба і пожер його, і з ним п'ятдесятьох чоловік. **11** І додав цар послати до нього іншого п'ятидесятника, і з ним 50-х чоловік; і п'ятидесятник пішов і сказав до нього, і промовив: Чоловіче Божий, так говорить цар: Поспішившись, зійди. **12** І, відповівши, Ілія сказав до нього, і промовив: Якщо я є божим чоловіком, то хай зійде вогонь з неба, і хай пожере тебе і з тобою 50-х мужів. *І зійшов вогонь з неба і пожер його і 50-х його чоловік. **13** І додав цар ще послати третього старшину-п'ятидесятника, і з ним 50-х чоловік; і прийшов до нього третій п'ятидесятник, і клякнув на свої коліна перед Ілією; і благав його, і заговорив до нього, і сказав: Чоловіче божий, – ось моя душа і душа цих твоїх 50-х рабів готова є перед то-

лук. 9

бою, перед твоїми очима. **14** Бо ось зійшов вогонь з неба і пожер двох старших п’ятидесятників з їхніми 50-ма; і, отже, тепер готова є душа твоїх рабів перед твоїми очима. **15** І божий ангел сказав до Ілії, і промовив: Зійди з ним, не бійся їхнього лиця. І встав Ілія, і зійшов з ним до царя. **16** І сказав до нього, і промовив: Так говорить Господь: Тому що ти послав послів питати Ваала, скверного бога в Кароні, наче б то не має Бога в Ізраїлі, якого слів ти міг запитати, задля цього з ліжка, на якому ти лежиш там сьогодні, не злізеш з нього, але смертю помреш. **17** І він помер за господнім словом, яке сказав рукою Ілії. **18** І остали діла Охозії, що вчинив, – чи ось вони не записані в книгах літописів ізраїльських царів? **18а** І зацарював Йорам замість нього над Ізраїлем в Самарії в 2-му році Йорама, сина Йосафата, царя Юди, тому що Охозія не мав сина. 18 І остали діла Охозії, що зробив, – чи ось вони не записані в книгах літописів ізраїльських царів?

дш҃а рабъ твои́хъ пре́ о҆чи́ма твои́ма· И҆ гл҃а а҆гг҃лъ бж҃їи къ и҆лї́и и҆ рече. сниди с нимъ не оу҆бо́йсѧ ѿ лица̀ и҆́хъ, и҆ (въста̑)[26] и҆лї́ѧ и҆ сни́де с нимъ къ цр҃ю и҆ гл҃а к немꙋ и҆ рече [-][27], си́це гл҃етъ г҃ь понеже посла̀ послы̀ въпраша́ти ваа́ла скверънаго бога в (каро́нѣ)[28]. [ꙗ҆́ко да не бы́ти б҃ꙋ въ і҆и҃ли (є҆гоже словесѝ можа́ше въпраша́ти)[29]][30], (сего ра́ди)[31] на о҆дрѣ̂ на не́мже ты̀ лежи́ши тꙋ̂ (нн҃ѣ) не и҆́маши слѣсти с него и҆̂о смр҃тїю оу҆́мреши· И҆ оу҆́мре по гл҃ꙋ гн҃ю, є҆̂же гл҃а (рꙋкою и҆лї́иною)[32]. и҆ про́чаѧ словесъ о҆хозі́и є҆ли́ко сътворѝ. не сѐ л҃и пи́сана въ (кни́гахъ)[33] словесъ дн҃їи цр҃ь. і҆и҃левъ· [И҆ цр҃ствова̀ и҆ѡ҆ра́мъ (-)[34] въ мѣсто є҆го (на̑ і҆и҃лемъ, в҃ самарїи). в лѣто, в҃ є, и҆ѡ҆ра́ма сн҃а и҆ѡ҆сафа́това цр҃ѧ і҆оу́дина поне́же не и҆мѣ̂ (сн҃а о҆хозїѧ)[35]][36]. (И҆ про́чаѧ словесъ о҆хозї́инъ є҆лико сътворѝ, не сѐ л҃и пи́сана въ кни́гахъ дн҃їи цр҃ь і҆и҃левъ) (-)[37].

Глава 2

1 І сталося, коли Господь забирав Ілію в вихорі, наче на небо, й ішов Ілія і Елисей з Ґалґалів. **2** І сказав Ілія до Елисея: Отже, сиди тут, бо Господь послав мене аж до Ветилю. І сказав Елисей: Живий Господь і жива твоя душа! Хіба оставлю тебе. І прийшли до Ветиля. **3** І прийшли до Елісея сини пророків, що в Ветилі, і сказали йому: Чи ти знаєш, що Господь бере твого пана над твою голову від тебе? І сказав Елисей: І я знаю. Мовчіть. **4** І сказав йому Ілія: Отож, сиди тут, бо Господь мене послав до Єрихона. І сказав Елисей: Живий Господь і жива твоя душа, бо не оставлю тебе! І прийшли до Єрихона. **5** І приблизилися до Елисея сини пророків, що в Єрихоні, і сказали йому: Чи ти знаєш, що сьогодні Господь забирає твого пана з-над твоєї голови, від тебе? І він сказав: Та й я знаю. Мовчіть. **6** Сказав же Ілія до Елисея: Сиди тут, бо Господь мене послав аж до Йордану. І сказав Елісей: Живий Господь і жива твоя душа! Отож, не полишу тебе. І пішли оба. **7** І 50-ть мужів з синів пророків. І стали напроти, здалека. І ці оба стали при Йордані. **8** І взяв Ілія свій плащ, звинув його і вдарив ним об воду – і розступилася вода сюди і туди, і перейшли оба по сухому. **9** І сталося, що як вони перейшли, і сказав Ілія до Елисея: Проси – що тобі зроблю раніше, ніж буду я забраний від тебе. І сказав Елисей: Отже, хай буде дух, що в тобі, подвійним у мені. **10** І сказав Ілія: Тяжке попросив ти. І сказав: Якщо поба-

Гл҃а, в҃·

И҆ бы́сть внегда̀ взѧ́ти г҃ꙋ и҆лї́ю въ вихрѣ ꙗ҆́ко на́ нб҃о. і҆ и҆дѧ́ше и҆лї́ѧ і҆ є҆лисе́и ѿ га̑га́лъ· И҆ рече и҆лї́ѧ къ є҆лисе́єви сѣди оу҆̂бо здѣ̂ ꙗ҆́ко г҃ь посла̀ мѧ̂ до веди́лѧ. и҆ рече і҆є҆лисе́и живъ г҃ь и҆ жива̀ дш҃а твоѧ̀ а҆́ще о҆ста́влю тѧ̂. и҆ прїидо́ста до веди́лѧ· И҆ прїидо́ша сн҃ы прⷪ҇рческїѧ и҆же в҃ ведиле къ є҆лисе́ю и҆ рѣша к немꙋ разꙋмѣ́еши л҃и, ꙗ҆́ко (възимае́тъ (-)[1] г҃ь)[2] господи́на твоє҆го ве́рхꙋ главы̀ твоеѧ ѿ тебѐ, и҆ рече (і҆є҆лисе́и) и҆ а҆́зъ разꙋмѣ́хъ молчи́те· И҆ рече (є҆мꙋ) и҆лї́ѧ (-)[3], сѧ́ди оу҆̂бо здѣ̂ ꙗ҆́ко г҃ь посла̀ мѧ̂ въ є҆рихонъ. и҆ рече і҆є҆лисе́и жи́в г҃ь, и҆ жива дш҃а твоѧ̀ ꙗ҆́ко не о҆ста́влю тѧ̂. и҆ прїидо́ста до і҆є҆рихо́на· И҆ приближи́шасѧ сн҃ове прⷪ҇ркъ и҆же въ є҆рихо́нѣ къ і҆є҆лисе́ю, и҆ рѣша є҆мꙋ разꙋмѣ́еши л҃и ꙗ҆́ко дне́сь възе́млѥ г҃ь господи́на твоє҆го свы́ше главы̀ твоеѧ ѿ тебѐ. и҆ рече и҆бо и҆ а҆́зъ разꙋмѣ́хъ молчите· (-)[4] рече (же) (-)[5] и҆лї́а (къ і҆є҆лисеєви) сѣдѝ здѣ̂ ꙗ҆́ко г҃ь посла̀ мѧ̂ до і҆ѡ҆рда́на. и҆ рече і҆є҆лисе́и живъ г҃ь и҆ жива̀ дш҃а твоѧ̀ ꙗ҆́ко не о҆ста́нꙋ тебѐ. и҆ поидо́ста о҆́ба· И҆ н҃ мꙋж ѿ сн҃овъ прⷪ҇рчъ, и҆ ста́ша проти́вꙋ и҆здалеча, и҆ сїѝ о҆́ба ста́ста при і҆ѡ҆рда́нѣ· И҆ прїꙗ́тъ и҆лї́ѧ ми́лоть свою (сви́тъ)[6] (ю҆) и҆ оу҆да́ри (и҆) въ во́дꙋ и҆ растꙋписѧ вода̀ сюдꙋ и҆ сю́дꙋ, и҆ проидо́ста о҆́ба (по́ сꙋхꙋ)[7]. И҆ бы́сть прешѐшима и҆́ма, и҆ (рече и҆лї́ѧ)[8] къ і҆є҆лисе́єви, просѝ что̑ сътворю̀ ти̑. прежде дажде не взѧ̑ бꙋдꙋ ѿ тебѐ, и҆ рече і҆є҆лисе́и да бꙋдетъ оу҆̂бо (дх҃ъ и҆же въ те-

бѣ сугубъ)[9] въ мнѣ· И рє҃ Илїа ожестилъ єси просити. (и рече) аще оузриши мѧ възпрїемлема ѿ тебе (-)[10] будетъ ти тако. (-)[11] аще ли не (оузриши) не иматъ ти быти· И бы҃ има и-дущема идѧста и гласта. и се колесница огненаѧ и кони огненїи. и раздѣлиша между обѣма. и *взѧтъ бысть Илїа вихромъ ꙗко на нбо· І Єлесей зрѧше и въпїѧше ѿче ѿче колесница Іилева и коннїцы єѧ, и не видѣ єго ктому. и ꙗтсѧ (Ієлисей) за ризы своѧ и рас-терза ѧ, въ двѣ растерзанїи· И взѧтъ милоть Илїину Ієлисей па́шую (на нє)[12] и въ-звратисѧ Ієлисей и ста на брезѣ Іордановѣ· И прїꙗтъ (Ієлисей) милоть Илїину ꙗже паде на верху єго и оудари въ воду и не раступисѧ (вода) и рече где бъ Илїинъ. и оудари (Ієлисей) (вторицею)[13] и раступисѧ (вода) сюду и сюду. І (Єлисей проиде)[14] (по суху)· И видѣша и снове прорчи иже (и) въ Єрихонѣ противу. и рѣша (се) (почиваєтъ)[15] дхъ Илїинъ на Ієлисею. и прїидоша на срѣтенїе єму. и поклонишасѧ єму до зем-лѧ· И рѣша к нему се нн҃ѣ съ отроки тво-ими, н҃, мужи снов сил҃ныхъ. (и) да шедше (-)[16] взыщутъ господина твоєго, єда како (дхъ гнь възємъ (-)[17])[18] (-)[19] положилъ и на Іорданѣ (на верху горы)[20]. или на верху холма. и рече Ієлисей не посылаите· И принудиша и дондеже оукрѣ-пишасѧ. и рече пошлѣте и послаша, н҃. мужъ і искаша г҃ дни и не обрѣтоша єго· И въ-звратишасѧ к нему. и тои бѣ сѣдѧи въ Єри-хонѣ. и рече Ієлисей [к нимъ][21] не глахъ ли к вам не (посылаите)[22], и рѣша мужїе града къ Іє-лисею· Се житїе града блго ꙗкоже (ты госпо-дине видиши)[23] но воды ѕлы, и землѧ непло́д-на· И рече Ієлисей принесѣте ми водоносъ новъ и всыплете вонь соль. и вземше [и принесоша][24] к нему. І изыиде Ієлисей на исходища воднаѧ и всыпа ту соль, и рече сице глетъ гь исцѣлихъ воды сїѧ. (и) (оуже не будетъ)[25] ѿ неѧ (кто-му) смрти и неплодства· І исцѣлишасѧ воды до дне сего, по глу Ієлисеєву иже гла· И възыиде ѿтуду въ Ведиль. и входѧщу єму путемъ и (се) дѣти малы (і) изыидоша из града и ру-гахусѧ єму и рѣша єму гради плѧшиве гради И озрѣвсѧ въ слѣдъ (себе)[26] и видѣ ѧ, и проклѧтъ ѧ именемъ гнимъ. и се изы-доста двѣ медвѣдицы ѿ луга и растерзоша и ѿ нихъ, м҃в, отрочища· І иде ѿтуду въ гору Кармильскую, и ѿтуду възвратисѧ в Са-марїю·

сирā ми
а мā в

чиш як мене від тебе забирають, буде тобі так. Якщо ж не побачиш – не тобі буде. **11** І сталося, що як вони ішли, ішли й говорили – і ось огненна колісниця і огненні коні; і вони розділили між обома, і *забраний був вихором Ілія, наче на небо. **12** І Елисей побачив і закричав: Батьку, батьку! Ізраїльська колісниця і її вершники! І більше його не побачив. І схопив Елисей за свою одіж, і роздер її на дві частини. **13** І Елисей підняв плащ Ілії, який впав на нього, і повернувся Елисей, і став при березі Йордану. **14** І взяв Елисей плащ Ілії, який впав на його верх, і вдарив об воду – і вода не розступилася. І він сказав: Де Бог Ілії? І вдарив Елисей вдруге – і вода розступилися сюди і туди, і Елисей перейшов по суходу. **15** І побачили його сини пророчі, що і в Єрихоні навпроти, і сказали: Ось дух Ілії спочиває на Елисею. І вони прийшли йому назустріч, і поклонилися йому до землі. **16** І сказали до нього: Ось тепер 50-ть мужів з твоїми слугами – сини сильних; і, пішовши, пошукають твого пана, чи часом господній дух, взявши, не поклав його на Йордані, на верху гори, або на шпиль вершини. І сказав Елисей: Не посилайте. **17** І наполягали на нього, доки не скріпилися, і він сказав: Пошліть. І послали 50-х мужів – і шукали 3 дні, і його не знайшли. **18** І повернулися до нього, і він сидів в Єрихоні, і сказав Елисей до них: Чи не сказав я вам: Не посилайте? **19** І сказали мужі міста до Елисея: Ось мешкання міста добре, так як ти пане бачиш, але води погані і земля неплідна. **20** І сказав Елисей: Принесіть мені нове відро і всипте до нього солі. І взяли і принесли йому. **21** І вийшов Елисей до джерел вод і всипав туди сіль, і сказав: Так говорить Господь: Я оздоровив ці води, і уже більше не буде від неї смерті й неплідності. **22** І виздоровіли води, аж до цього дня за словом Елисея, яке він сказав. **23** І він пішов звідти до Ветиля. І як ішов він дорогою – і ось малі діти вийшли з міста і глузували з нього, і сказали йому: Іди лисий, іди. **24** І оглянувшись вслід за собою, і побачив їх, і прокляв їх господнім іменем. І ось з лугу вийшли дві ведмедиці і роздерли їх – 42 дітей з них. **25** І він пішов звідти до Кармильської гори, і звідти повернувся до Самарії.

сир. 48
мак1. 2

Глава 3

1 Йорам, син Ахава, зацарював над Ізраїлем в Самарії у 18-му році Йосафата, царя Юди, і царював 12 літ. **2** І він зробив погане перед господніми очима, але не так, як його батько і мати, і нищив храми Ваала, які збудував його батько. 3 Але лише *перебував* в гріхах Єровоама, сина Навата, який згрішив в Ізраїлі, пристав і не відступив від нього. **4** І Моса, цар Моава, приганяв на кінець року цареві Ізраїля 100 тисяч ягнят, 100 тисяч баранів і з їхньою вовною. **5** І сталося, що після смерті Ахава, і відкинув моавський цар ізраїльського царя. **6** Вийшов цар Йорам в дні ті з Самарії і почислив Ізраїля. **7** І пішов і послав до Йосафата, царя Юди, кажучи: Моавський цар відступив від мене. Чи підеш зі мною на війну проти Моава? І той сказав: Піду. Так мені, як і тобі, і як мій народ, так твій народ, як мої коні, так твої коні. **8** І сказав: Якою дорогою піду? І він сказав: Дорогою едомської пустині. **9** Пішов ізраїльський цар, і цар Юди, і едомський цар; й ішли дорогою сім днів, і не було для полку і для його худоби води, щоб пити. **10** І цар ізраїльський сказав своїм слугам: О, бо замкнув Господь цих 3-х царів, що йдуть, щоб видати їх в руки моавські. **11** І сказав йому Йосафат, цар Юди: Чи не буде господнього пророка, і запитаємо Господа *через* нього? І відповів один зі слуг ізраїльського царя: Тут є Елисей, син Йосафата, який зливав воду на руки Ілії. 12 І сказав Йосафат: На тому є господнє слово. І до нього прийшов ізраїльський цар, Йосафат, цар Юди, й едомський цар. **13** І сказав Елисей до ізраїльського царя: Що мені й тобі? Ходи сьогодні до пророків твого батька і до пророків своєї матері. І сказав йому ізраїльський цар: Чи задля цього Господь зібрав трьох царів, щоб їх видати в руки моава? **14** І сказав Елісей: Живий Господь сил, перед яким я стою, перед Ним, що не стидаюся лиця Йосафата. Чи поглянув би я на тебе – сумніваюся. **15** Але ось гляди, приведи мені співця. І сталося, що як співець заспівав, і була на ньому господня рука. **16** І сказав: Так говорить Господь: Зробіть ці потоки глибокими. **17** Бо так говорить Господь: Не перестане дух і не перестане дощ, і ці потоки наповняться водою, і питимете ви, і ваш маєток, і ваша скотина. **18** І це буде легким перед господніми очима, і видам Моав у ваші руки. **19** І поб’єте кожне укріплене місто, і скинете кожне добре дерево, і розкопаєте всяке джерело води, і камінням

Глва, г.

И (ора́мъ)[1] снъ ахавовъ црствова надъ іилемъ (въ самаріи). в лѣто иі иосафата цра іоудина. и црствова (лѣтъ ві)[2]. И сътвори лукавное пре очима гнима. но не ꙗко ѿцъ (-)[3] и мти его и разруши капища ваалова ꙗже бѣ сътворилъ ѿцъ его. но токмо въ грѣсѣхъ іеровоама сна наватова иже съгрѣши въ іили. прилѣписа (и) не ѿступи ѿ него. И моса црь моавль бѣ (-)[4] пригонаа (на исходьбу цреви іилеву)[5], р, тыса агнатъ, (-)[6] р, тысащъ овновъ (и съ рунесы ихъ)[7]. И бысть по оумрътвіи ахавли. и ѿвръжеса црь моавль цра іилева. (-)[8] Изыиде црь иорамъ въ дни оны ѿ самаріа и съглада іила. І иде и посла къ иосафату црю іоудину гла. црь моавль ѿврьжеса мене аще идеши со мною (на брань на моава)[9]. и рече взыиду сице мнѣ ꙗкоже и тебѣ. (и) ꙗкоже людіе мои, (тако) людіе твои. ꙗко кони мои, (тако) кони твои. И ре коимъ путемъ (възыидемъ)[10], и рече путемъ пустына едомъскіа. (-)[11] Иде црь іилевъ, и црь іоудинъ, и црь едомль, і идоша путе седмь дніи, и не бѣ (полку воды)[12], и скоту (его пити)[13]. И рече (отрокомъ свои) црь іилевъ ѡ ꙗко затвори гь г, (сіа) цра идуща предати (-)[14] в руцѣ моавли. И рече иосафатъ (к нему црь іоудинъ). аще не будетъ пррка гна. и въпросимъ га и. и ѿвѣща единъ отрокъ цра іилева (-)[15]. здѣ (е) іелисеи снъ [иосафатовъ][16]. иже възлива воду на руцѣ иліинѣ. И ре иосафатъ есть на томъ глъ гнь, и сниде к нему црь іилевъ (-)[17] иосафатъ црь іоудинъ, и црь едомескъ. И ре іелисеи къ црю іилеву. что мнѣ и тебѣ пріиди (нынѣ) къ пррокомъ ѿца твоего, [и къ пррокомъ мтре своеа][18]. и рече ему црь іилевъ сего ли ради събра есть гь тріи цревъ предати а в руцѣ моавли. И рече іелисеи живъ гь силъ иже престою пред нимъ ꙗко не лица иосафатова (-)[19] стыжуса. или възрѣвъ на та (оусумнюса)[20]. Но се вижь приведи ми пѣвецъ. и бысть егда пѣваше пѣвецъ. и бысть (рука гна на немъ)[21]. И рече тако глетъ гь сътворите (потоки сіа глубокіа)[22]. Ꙗко тако глетъ гь не (престанетъ)[23] духъ и не (престане)[24] дождъ. и (потоцы сіи наполнатса)[25] воды и піете вы, и стажаніа ваша и скоты ваша. И легко си (будетъ) пре очима гнима. и предамъ моава в руки ваши. И побѣдите всакъ градъ твердъ. и всѧ древа блга низло-

жи́те, и҆ вса́къ и҆сто́чникъ воды̀ разгради́те. и҆ вса́кꙋ ча́сть бл҃гꙋ разбі́ете ка́менїемъ и҆ бы́сть заꙋ́тра (ꙗ҆́ко въсхожда́хꙋ къ жръ́твѣ)[26]. и҆ се во́ды и҆да́хꙋ пꙋте҇ є҆до́мскимъ. ї и҆спо́лнисѧ (воды̀ землѧ̀)[27]. И҆ вс҃и моа́витѧне слы́шаша ꙗ҆́ко възыидо́ша (три) ц҃ри (побѣ́дꙋ)[28] на́ нѧ. и҆ (събра́шасѧ вс҃и ѿ ю́нотъ)[29] и҆́же препоѧ҆са́хꙋсѧ ѻ҆рꙋ́жїи и҆ (вы́шеше)[30] и҆ ста́ша ꙋ҆ предѣ́ла. И҆ ꙋ҆ра́ниша заꙋ́тра и҆ слн҃це въсїѧ̀ на во́ды. и҆ ви́дѣ моа́въ проти́вꙋ (на вода́хъ ꙗ҆́ко лꙋча крова́вы)[31]. И҆ рече кро́вь си (є҆́сть) ѿ ѻ҆рꙋ́жїѧ би́ша бо сѧ сꙋть (ꙋ҆жѐ) ц҃ри и҆ ꙋ҆би́лъ є҆сть мꙋ́жъ и҆́скренѧго свое҇ и҆ се нн҃ѣ (грѧде́тъ) на кори́сть (моа́влю)[32] и҆ (въста́вше) вниидо́ша въ по́лкъ ї҆и҃лв (-)[33] ї҆и҃льтѧ́не (въста́вше)[34] и҆зби́ша моа́влѧны, и҆ побѣго́ша (пред ними)[35]. И҆ (вше́ше в зе́млю и҆́хъ)[36] гра́ды разби́ша. и҆ вса́кꙋ ча́сть бл҃гꙋ наверго́ша мꙋжи ка́менїѧ. ї и҆спо́лниша ѧ҆̀ и҆ вса́къ и҆сто́чни҇к воды̀ разгради́ша и҆ вса́ко дре́во бл҃го и҆́ссѣко́ша (и҆) до ѻ҆ста́вшихъ стѣ́нъ ка́меныхъ (не) разбїе́ны҇. и҆ ѻ҆бстꙋ́пиша пра҇ницы и҆ разби́ша ѧ҆̀. И҆ ви́дѣ цр҃ь моа́вль ꙗ҆́ко ꙋ҆крѣ́писѧ на҇ ними бра́нь, и по́ѧтъ со собо́ю з҃ сотъ мꙋ́жъ держа́щихъ ѻ҆рꙋ́жїѧ хотѧ̀ бити на цр҃ѧ є҆до́млѧ, и҆ не возмого́ша. И҆ поѧ҇ сн҃а своего пръ́венца и҆́же цр҃ствова́ти и҆мѣ́ѧше в него мѣ́сто, (и҆ сътвори жръ́твꙋ,) и҆ възнесѐ (всесъжже́наѧ)[37] на стѣна́хъ. и҆ бы́сть мѧте́жъ (въ ї҆и҃ли вели́къ)[38], и҆ възврати́шасѧ (ѿ ни́хъ, и҆ прїидо́ша) в зе́млю (свою).

Гл҃а, д҃.

И҆ жена̀ бѣ є҆ді́на ѿ сн҃овъ проро́чъ. (и҆) возопѝ къ є҆лисе́еви гл҃юще. ра́бъ тво́й, (а҆) мо́й мꙋ́жъ ꙋ҆́мре, (а҆)[1] ты вѣ́си ꙗ҆́ко ра́бъ бѣ боѧ́сѧ г҃а. и҆ зае́мникъ (нѣ́кїи) прїи́де. взѧ́ти (сн҃а моѧ̀ ѻ҆́ба)[2] се бѣ в рабо́тꙋ. И҆ рече [е́й][3] є҆лисе́й что да сътворю ти по́вѣ ми. что и́маши (нн҃ѣ) в до́мꙋ. ѻ҆на҇ рече нѣ́сть ꙋ҆ рабы̀ твоеѧ ничто́же в до́мꙋ. но то́кмо (ма́ло є҆ле́ѧ в сосꙋ́дѣ)[4], и҆ ре҇ к не́й прїиди. (ї) и҆спросѝ себѣ (-)[5] внѣ ѿ всѣхъ сꙋсѣ́дъ твои́хъ сосꙋды пра́зны (и҆) не ꙋ҆ма́ли. И҆ (вше́ши)[6] затво́риши две́рѣ ѡ҆ себѣ, и҆ ѡ҆ сн҃ꙋ твое́ю и҆ влѣ́еши (ѿ є҆ле́ѧ твоего) во [всѧ̀][7] сосꙋды сїѧ и҆ наполне́ное во́змеши. І и҆дѐ ѿ него̀ и҆ сътвори та́ко. и҆ затворѝ (ѡ҆ себѣ две́ри)[8] и҆ ѡ҆ сн҃ꙋ свое́ю. (и҆) та приближи́шасѧ к не́й и҆ (лѣѧ́ста с не́ю)[9]. (И҆) є҆гда҇ и҆сполни́шасѧ (всѧ) сосꙋды. и҆ рече сн҃ома своима, приближи́та (ми є҆щѐ)[10] сосꙋдъ. и҆ рѣ́ста є́й, нѣ́сть є҆щѐ сосꙋда, и҆ ста̀ є҆ле́й. И҆ (пре́ше)[11] възвѣсти чл҃кꙋ бж҃їю. и҆ рече є҆лисе́й и҆дѝ и҆

знищите всяку добру частину. **20** І сталося вранці, коли піднімалися до жертви, і ось води ішли едомською дорогою, і земля наповнилася водою. **21** І всі моавитяни почули, що три царі пішли воювати проти них, і зібралися всі молоді, які підперізувалися зброєю, і вийшовши, і стали на границі. **22** І встали вранці, і сонце засяяло на води. І побачив моав напроти на водах, наче криваві лучі, **23** і сказав: Це є кров від меча, бо вже царі побилися, і чоловік забив свого ближнього, і ось тепер іде на моавову користь. **24** І, вставши, вони ввійшли до ізраїльського полку. Ізраїльтяни, вставши, вибили моавітів, і вони втекли перед ними. І, ввійшовши до їхньої землі, **25** вони знищили міста і всяку добру частину мужі закидали камінням, і наповнили їх, і розбили всяке джерело води, і вирубали всяке добре дерево, і до осталих нерозбитих камінних стін. І окружили ті, що стріляли з пращі, і побили її. **26** І моавський цар побачив, що над ними скріпилася війна, і взяв з собою 7 сот мужів, що носять зброю, бажаючи пробитися до едомського царя, і не змогли. **27** І він взяв свого первородного сина, який мав царювати замість нього, і приніс в жертву, і приніс як цілопалення на стінах. І було велике замішання в Ізраїлі, і вони відійшли від них і прийшли до своєї землі.

Глава 4

1 І була одна жінка з пророчих синів, і закричала до Елисея, кажучи: Твій раб, а мій чоловік, помер; а ти знаєш, що був рабом, що боявся Господа. І якийсь той, що дав позичку, прийшов взяти собі двох моїх синів за рабів. **2** І сказав їй Елисей: Що зроблю для тебе? Скажи мені, що маєш сьогодні в домі. Вона ж сказала: Немає нічого в домі у твоєї рабині, але тільки трохи олії в посудині. **3** І він сказав їй: Іди і випроси собі ззовні, від усіх твоїх сусідів, порожній посуд, і не-мало; і, ввійшовши, замкнеш двері за собою і за твоїми синами, і наллєш з твоєї олії до всіх цих посудин, і візьмеш наповнене. **5** І вона пішла від нього, і зробила так: і замкнула двері за собою і за своїми синами, і вони наблизилися до неї, і наливали з нею. **6** І коли всі посудини наповнилися, і сказала своїм синам: Наблизіть мені ще посудину. І сказали їй: Немає більше посудини – і стала олія. **7** І, прийшовши, вона

сповістила божому чоловікові, і сказав Елисей: Іди і продай цю олію, і заплати своїм вимагачам – і ти, і твої сини будете живими за осталу олію. **8** І сталося, що одного дня перейшов Елисей до Соман, і там велика жінка, і затримала його їсти хліб. І сталося, що він входив і виходив багато разів, і звертав туди їсти хліб. **9** І сказала жінка до свого чоловіка: Отже, ось я пізнала, що це святий, божий чоловік, що переходить через нас постійно. **10** І, отже, зробім йому горішню кімнату, мале місце, і поставимо йому ліжко, і стіл, і крісло, і свічник; і буде, що коли він до нас входить, і зверне туди. **11** І було одного дня, і він ввійшов туди і звернув до горішньої кімнати, і спав там. 12 І він сказав до Ґиозія, свого слуги: Поклич мені цю соманітку. І він її покликав, і вона стала перед ним. **13** І він сказав йому: Скажи, отже, їй: Ось ти нас здивувала всім цим щоденним. Що мені потрібно тобі зробити? Чи є тобі слово до царя чи до князя сили? Вона ж сказала: Немає. Я живу посеред мого народу. **14** І він сказав до Ґиозія: Що треба для неї зробити? І сказав Ґиозій, його слуга: По правді, немає у неї сина, а її чоловік старий. **15** І він сказав: Приклич її. І він її прикликав, і вона стала при дверях. **16** І сказав до неї Елисей: В цьому часі і в цій годині, як будеш жива, ти зачнеш сина. Вона сказала: Ні, пане, не обмани своєї рабині. **17** І жінка зачала в лоні сина, і породила в цьому часі і в цій годині, як сказав до неї Елисей. **18** І дитина росла, і сталося, що коли вийшов хлопець до свого батька, до женців **19** і сказав до свого батька: Моя голова болить. І сказав до слуги: Неси його до його матері. **20** І поніс його до його матері, і він лежав на її колінах до полудня, і помер. **21** Вона ж понесла його і поклала на ліжку божого чоловіка, і замкнула за ним *двері,* і вийшла. **22** І покликала свого чоловіка, і сказала йому: Отже, пошли мені одного зі слуг і одного з ослят, і побіжу аж до божого чоловіка, і поверну їх. **23** І він сказав: Що це, що ти ідеш до нього, і ось сьогодні не новий місяць ані субота? Вона ж сказала: Мир. **24** І засідлала своє осля, і сказала до свого слуги: Веди і йди, не сповільнюй мене, щоб я сіла так, як скажу тобі. **25** І вона пішла, й прийшла до божого чоловіка до Кармильської гори. І сталося, що як її побачив Елисей, коли вона приходила, то сказав до Ґиозія, свого слуги: Ось, отже, йде соманітка. **26** Отож, біжи їй назустріч, і скажи їй: *Чи* мир тобі? І той побіг їй назустріч, і сказав їй: Мир тобі, мир чоловікові твоєму, мир ди-

продаждь (сїи) їелеи. и заплати лишевникомъ свои҃. и ты и сн҃а твоа жива будета ѿ оставшаго їелеа. И бысть въ (единъ) дн҃ь и мимоиде їелисеи въ [команъ][12]. и ту жена велїа, и удръжа и снѣсти хлѣбъ, и бысть (ему въходити. і исходити множицею)[13] (и) уклонашеса тамо ѣсти [хлѣб][14]. И рече жена к мужу своему. се убо разумѣхъ ꙗко чл҃къ бж҃їи ст҃ъ (сеи). иже мимоходи сквозѣ ны присно. (И) сътвори убо ему полату мѣсто мало. и поставимъ ему (-)[15] одръ и трапезу, и пр҃тлъ и свѣщникъ. и буде внегда входити ему к намъ и уклонитса тамо. И бысть во (единъ) дн҃ь и вниде ту, и уклониса въ горьницу и спа ту. И рече къ гиозїю отрочищу своему. призови ми [сумантаныню][16] сїю. и призва ю, и ста пре҃ нимъ. И рече ему рцы убо еи. се удивила еси на всее дн҃евное сїе. что подобаетъ (ми) творити ти. аще есть (ти слово)[17] къ цр҃ю, или къ кназю силѣ. она же рече (нѣсть). посредѣ людїи своих а҃ есмь живущи. И рече (къ гиозїю) что подобаетъ сътворити еи. и ре҃ гиозїи отрочище его зѣло сн҃а нѣсть у неи. (а)[18] му҃ еа старъ. [И ре҃ призови ю.][19] и призва ю и ста при дверехъ. И рече їелисеи к неи. во време се (и) въ часъ (сїи) будеши ли жива. ты зачнеши сн҃а она҃ рече ни г҃и [-][20] не солъжи рабѣ своеи. И зачатъ въ чревѣ жена (сн҃ъ и роди)[21] во време се (и) въ часъ (сїи)[22], ꙗкоже гл҃а к неи їелисеи. И расташе отрочи҃. и бысть егда изыиде отро҃ къ ѿц҃ю своему къ жнущи҃. И рече къ ѿц҃ю своему глава ми (болитъ)[23]. и рече къ отроку неси и к матери его и несе и къ матери его. и лежаше на колѣну еа до полу дн҃и и умре. (она же)[24] вознесе и и положи (-)[25] на одрѣ чл҃ка бж҃їа. и затвори о не҃ и изыиде. И призва мужа своего и рече (ему) посли ми убо единого ѿ отрокъ и единого ѿ осла҃, и теку до чл҃ка бж҃їа и возвращу (а). И рече что ꙗко идеши к нему (и се) дн҃е не новъ м҃ць, ниже субота. она же рече миръ. И осѣдла осла (свое) и ре҃ къ отрочищу своему веди (и) ходи не удръжи мене, да всаду ꙗкоже реку ти. (-)[26] І иде и прїиде до чл҃ка бж҃їа въ гору кармильскую. и бысть ꙗко видѣ (еа) їелисеи градущую (-)[27]. и рече къ (гиозїю)[28] отрочищу своему. се убо [суманитаныни][29] (градетъ)[30]. (-)[31] Тецы (убо) въ срѣтенїе еи, и рцы еи миръ тебѣ. (и тече во срѣтенїе еи, и рече еи миръ тебѣ), миръ мужу твоему, миръ отрочищу. она же ре҃ миръ. И прїиде

къ ієлисеѡ въ горꙋ и ѧтсѧ за ноѕѣ его и приближисѧ (гиѡзїи)[32] (и) хотѧ ѿринꙋти ю. и рє ієлисеи, ѡстави ея ꙗко дша ея прискорбна єсть (нн҃ѣ)[33]. и гь оутаи ѿ мене и не възвѣсти мнѣ· (и рече жена єда)[34] просихъ сна оу га моєго, ꙗко рекохъ не прелсти мене· и рє ієлисеи къ (гиѡзїю)[35], препоꙗши чресла своꙗ и возми жезлъ мои въ рꙋцѣ свои, і иди. *(и)[36] ꙗко аще ѡбрѧщеши мꙋжа не блви его. и аще блвит тѧ мꙋжъ не ѿвѣщаи емꙋ. и возложи жезлъ мои на лице ѡтрочищꙋ· и рє мти ѡтрочища живъ гь и жива дша твоа аще ѡстанꙋ тебе и въста ієлисеи і иде въ слѣд еѧ· (гиѡзїи же)[37] оупреди (и)[38] и возложи жезлъ на лице ѡтрочищꙋ. и не бѣ гласа (ни)[39] послꙋшанїѧ. и възвратисѧ въ срѣтенїе его и повѣда емꙋ глѧ, не въста ѡтрочищь· и вниде ієлисеи въ храмъ, и се ѡтрочищь оумрыи положенъ бѣ на ѡдрѣ его· и вниде ієлисеи в домъ. и затвори двери ѿ ѡбою самою. и помолисѧ гꙋ, и възыде и лѧже на ѡтрочищи. и положи оуста своѧ на оуста его. и очи свои на очи его. и рꙋцѣ свои на рꙋцѣ его, (и плеснѣ свои на плеснꙋ его. и дꙋнꙋ нань) і иде ѡ немъ и разгорѣсѧ плоть ѡтрочищꙋ· и *обратисѧ и ѡбходи в храмѣ сюдꙋ и сюдꙋ. и възыде и преклонисѧ на ѡтрочища (-)[40] семижды. и ѿверзе ѡтрочищь очи свои· и возопи ієлисеи къ (гиѡзїи)[41], и рече. призови (ми) (сꙋмантанынѧ)[42] сїю. и възва (ю) и вниде к немꙋ. и рече (еи) ієлисеи прїими снъ твои· и вниде жена и паде на ногꙋ его и поклонисѧ (емꙋ) до землѧ, и поѧтъ сна своего (-)[43] изыде· і елисеи, возвратисѧ в галгалы. и (бѣ гладъ)[44] в земли (тои). и снове прчи сѣдѧхꙋ пре нимъ. и рече ієлисеи ѡтрочищꙋ своемꙋ, настави коноѡбъ велїи, и свари варенїе снѡмъ прорѡчим· і изыде єдин (ѿ ни) на село собрати ѕелїа дивїа и ѡбрѣте виногра на селѣ, и набра в немъ ꙗблока дивїагѡ, полнꙋ ризꙋ свою, и всыпа в котелъ на сваренїе. ꙗко не разꙋмѣша· и принесе мꙋже ꙗсти. и бысть ꙗдꙋщи имъ ѿ варенїѧ. и се возопиша и рѣша смерть (є) въ коноѡбѣ чл҃че бжїи, (-)[45] не могоша ꙗсти· и рече возмите мꙋки и всыпте в коноѡбъ. и рече ієлисеи къ (гиѡзїю)[46] ѡтрочищꙋ (своемꙋ), изнеси людемъ (-)[47] да ꙗдѧ. и не бысть ктомꙋ (-)[48] (лꙋкаваго гласа)[49] ѡ коноѡбѣ· и мꙋжъ прїиде ѿ (ведарылисы)[50], и принесе къ члкꙋ бжїю прьворѡдныи (хлѣб ѧчныи, к.)[51] и смоквы. и рече даите людемъ (-)[52] да ꙗдѧтъ· и рече ѡтрокъ его (не довлѣетъ)[53] се пре стомъ мꙋжъ.

тині? Вона ж сказала: Мир. **27** І прийшла вона до Елисея до гори і схопилася за його ноги. І наблизився Ґиозій, і хотів віддалити її, і сказав Елисей: Полиши її, бо її душа сьогодні засмучена, і Господь затаїв від мене, і не сповістив мені. **28** І сказала жінка: Чи я просила сина в мого Господа? Бо я сказала: Не обмани мене. **29** І сказав Елисей до Ґиозія: Підпережи свої бедра і візьми мою палицю у свої руки й іди. *І коли лиш зустрінеш чоловіка – не благослови його, і якщо благословить тебе чоловік – не відповіси йому, і поклади мою палицю на лице дитини. **30** І сказала матір дитини: Живий Господь і жива душа твоя, якщо оставлю тебе! І встав Елисей і пішов вслід за нею. **31** Ґиозій же випередив його і поклав палицю на лице дитини – і не було ні голосу ні слуху. І він повернувся назустріч тому, і сповістив йому, кажучи: Не встала дитина. **32** І ввійшов Елисей до дому – і ось мертва дитина була покладена на його ліжко. **33** І ввійшов Елисей до дому, і замкнув двері від них обох, і помолився Господеві. **34** І він пішов і ліг на хлопчину, і поклав свої уста на його уста, і свої очі на очі його, і свої руки на його руки, і свої ноги на його ноги, і подув на нього, і ходив над ним – і розігрів він тіло дитини. **35** *І він повернувся і походив по кімнаті сюди й туди, і пішов і схилився над дитиною сім разів. І дитина відкрила свої очі. **36** І крикнув Елисей до Ґиозія, і сказав: Поклич мені цю соманітку. І той її покликав, і вона ввійшла до нього. І сказав їй Елисей: Візьми твого сина. **37** І жінка ввійшла і впала до його ніг, і поклонилася йому до землі, і взяла свого сина *і* вийшла. **38** Елисей повернувся до Ґалґали, і був голод у тій землі. І пророчі сини сиділи перед ним. І сказав Елисей своєму слузі: Поклади великий баняк і звари їжу пророчим синам. 39 І вийшов один з них на поле збирати дикі зела, і знайшов виноград на полі, і набрав з нього повний свій плащ диких плодів, і всипав до баняка на варення, коли ті не знали. **40** І приніс він чоловікам їсти, і сталося, що коли вони їли з їжі, і ось закричали, і сказали: Смерть є в баняку, божий чоловіче. Не могли вони їсти. **41** І той сказав: Візьміть муки і всипте до баняка. І сказав Елисей до Ґиозія, свого слуги: Неси людям, хай їдять, – і не було більше поганого слова про баняк. **42** І прийшов чоловік з Ветарилиси, і приніс до божого чоловіка з первоплодів 20 ячмінних хлібів і фіґи, і він сказав: Дайте людям, хай їдять. **43** І сказав його слуга: Цього не вистар-

лук. 9

ниж. 8

чає на сто мужів. І той сказав: Дай їх народові, хай їдять, бо так говорить Господь: Хай їдять, і їм остане! **44** І вони поїли, і осталося за господнім словом, яке сказав Елисей.

Глава 5

1 І Нееман, князь сили Асирії, був великим чоловіком перед своїм паном і подиву гідним лицем, бо задля нього Господь дав Сирії спасіння. І цей чоловік був великий і сильний, але був дуже прокажений. **2** І зі Сирії вийшло мало вояків, і полонили малу дівчину з ізраїльської землі, яка служила перед жінкою Неемана. **3** І вона сказала своїй пані: Корисно було б моєму панові, якщо б був у божого пророка, що в Самарії, бо той очистив би його від прокази. **4** І, пішовши, вона сповістила своєму панові, й сказала: Так і так, – сказала дівчина, що є з ізраїльської землі. **5** Сказав же сирійський цар до Неемана: Іди і ввійди, і пошлю листа до ізраїльського царя. І він пішов і взяв у свої руки 10 талантів срібла і 6000 золотих, і 10 гарних одеж на зміну. **6** І він приніс листа до ізраїльського царя, кажучи: Ось нині, як прийде цей лист до тебе, ось я до тебе послав Неемана, мого раба, щоб ти його очистив з його прокази. **7** І сталося, що як прочитав листа ізраїльський цар, то роздер свою одіж і сказав: Чи я є Бог, щоб убити і живим чинити, що цей послав до мене, щоб я очистив чоловіка від його прокази? Але далі знайте і глядіть, що ось він і шукає причини на мене. **8** І сталося, коли почув Елисей, що ізраїльський цар роздер свою одіж, то послав до ізраїльського царя, кажучи: Навіщо ти роздер свою одіж? Хай сьогодні Нееман прийде до мене і хай пізнає, що є пророк в Ізраїлі. **9** І прийшов Нееман на конях і на колісницях, і став при дверях дому Елисея. **10** І послав Елисей посла до нього, кажучи: Пішовши, помийся сім раз в Йордані, і тобі зміниться тіло і очиститься. **11** І розгнівався Нееман *і* пішов, і сказав: Ось, сказав, отже, я, що вийде до мене; і стане, і прикличе іменем Бога свого, і покладе свої руки на місце, і очистить проказу. **12** То чи не кращі Авана і Фарфана – ріки Дамаску від Йордану і всіх ізраїльських вод? То чи пішовши, помитися не маю в них – і очищуся? І відійшов розгніваним, і пішов. **13** І наблизилися його слуги і промовили до нього, кажучи: Якщо б пророк сказав тобі велике слово – чи ти не вчинив би за ним? Він же сказав до тебе це: Помийся – і очистишся. **14** І пішов Нееман і *помився

лук. 4

и рѣ (людемъ даждъ)[54] (а)[55] да ꙗдатъ, ꙗко сице глетъ гь да ꙗдатъ и остане (имъ)· И ꙗдоша и оста по глу гню (иже гла ѥлисеи)·

Гла, е·

И [неемань][1] кнѧзь силныхъ (асѵрїи)[2] бѣ мужъ велїи прѣ господиномъ свои, и дивѣ в лицѣ. ꙗко ѥго ради дасть гь спсенїе сѵрїи. и (сїи) мꙋ бѣ велїи (и силенъ)[3], (но ѕѣло бѣ) прокаженъ· И ѡ сѵрїи изыидоша воини мали. и плѣниша (юнотъıкꙋ малꙋ ѡ земли ѵ҃левы)[4], (иже)[5] прѣ женою [неемановою][6] (слꙋжа)· (И)[7] рѣ госпожи своеи полезно бы господинꙋ моемꙋ было (аще бы былъ) оу прорка бжїа иже въ самарїи. (тои бо)[8] очиститъ (-)[9] ѡ проказы ѥго· И (шедши)[10] возвѣсти господинꙋ своемꙋ и рече. тако, и тако гла юнотъıка ꙗже (ѥсть) ѡ землѧ ѵ҃левы· Рече же црь сѵрїискїи къ [нееманꙋ][11], прїиди и вниди, и пошлю книгꙋ къ црю ѵ҃левꙋ, ї иде и взѧ в рꙋцѣ свои, ї, талантъ сребра. и ѕ҃, златник, и ї, (ризъ измѣнъ)[12] (красенъ)· И внесе книгꙋ къ црю ѵ҃левꙋ гла (се)[13] нн҃ѣ ꙗко прїиде книга сїа к тебѣ се посла к тебѣ [неемана][14] раба моѥ, (-)[15] да очистиши и ѡ проказы ѥго· И бысть ꙗко прочте (книгꙋ црь ѵ҃левъ)[16] разра ризы свои и рѣ. ѥда (азъ бг҃ъ)[17] (ѥсмь) оумрътвити и животворити, ꙗко сеи посла къ мнѣ да очищꙋ мꙋжа ѡ проказы ѥго, но прочїе разꙋмѣите и видите ꙗко (се ї) ищетъ виньı (-)[18] [къ мнѣ][19]· И бысть ꙗко оуслыша ѥлисеи ꙗко раздра (ризы своѧ црь ѵ҃левъ)[20]. и посла къ црю ѵ҃левꙋ гла почто раздра ризы своѧ. да прїидетъ къ мнѣ (нн҃ѣ) [нееманъ][21] и да разꙋмѣетъ ꙗко ѥсть прркъ въ ѵ҃ли· И прїиде [нееманъ][22] на (конехъ и на колесницахъ)[23]. и ста при дверехъ домꙋ ѥлисеева· И посла ѥлїсеи посла к немꙋ гла. шедъ измыисѧ седмицею въ їѡрдани. ї измѣнитъ ти сѧ плоть (-)[24] и очиститсѧ· И разгнѣвасѧ [нееманъ][24] (-)[26] ѡиде и рѣ, се оубо глахъ ꙗко изыидетъ ко мнѣ и станетъ и призоветъ именемъ ба своѥго. и возложитъ рꙋкꙋ свою на мѣсто, и очиститъ проказꙋ· (Ѯо) нѣсть ли оунше авана и (фарфана)[27] рѣкы дамасковѣ паче їѡрдана, и всѧ воды ѵ҃левы. (то) не имамъ ли шедъ измытисѧ в нихъ, и очищꙋсѧ и оуклонисѧ (гнѣвенъ ї иде)[28]· И приближишасѧ отроцы ѥго и рѣша ѥмꙋ (глюще). аще бы велїе слово глалъ прркъ тебѣ не бы ли сътворилъ ѥси ꙗкоже (си, си же) рече к тебѣ измыи-

лѕ д

сѧ и очистишися. И сниде [неема][29] и *погрузися въ iорданѣ седмерицею. по глу iелисеа. и обратися плоть его яко плоть отрочате млада и оцыстися. И возвратися (паки) къ iелисею той самъ, и все ополъченiе его. и (пришедъ)[30] ста [пред нимъ][31]. и рече, азъ нынѣ разумѣхъ яко нѣсть бга въ всей земли. но токмо въ iили. то се уже прiими блвенiе ѿ раба своего. И рече iелисей живъ гь иже предстою пред нимъ. аще прiиму (что), и нуждаше и взяти и не послуша (его ни взя). И рече [нееманъ][32] (-)[33] аще ли, не (хощеши взяти то) даждь ми рабу твоему бремя супругома мщима. [-][34] ѿ земля сея чрьменыя, яко не сътворитъ ѿселѣ рабъ твой всесожъженiя и жрътвы богомъ инѣмъ, но гу единому. [ѿ глу же сему и словеси семъ][35] (-)[36] да ѿпуститъ гь рабу твоему, внегда внидетъ господинъ мой в домъ реммановъ на поклоненiе ему, и (тамо) почiетъ в руку моею, и поклонюся в дому реммани, егда кланятися ему в дому реммани. и да очиститъ убо гь раба твоего о словеси семъ. И рече iелисей къ [нееману][37]. иди с миромъ и ѿиде ѿ него въ [хавраньску землю][38]. И рече (гиозiи)[39] отрочищъ iелисеовъ. се (господинъ мой. ѿради)[40] нееману сурянину сему. не взяти ѿ руки его иже принесе. живъ гь яко имамъ тещи въ слѣдъ его и возму ѿ него нѣчто. И тече (гиозiи)[41] въ слѣдъ [неемановъ][42]. и видѣ его [нееманъ][43] текуща въ слѣдъ его. и възвратися съ колесница на срѣтенiе ему. и рече (гиозiи) миръ (ти), (сiи же рече миръ.) Господинъ мой посла мя гля. се нынѣ прiидоста ко мнѣ два отрочища ѿ горы ефремля ѿ сновъ пророчъ, даждь убо (рече) ею (ради) талантъ сребра, и двѣ измѣнѣ ризъ. И рече [неема][44] возми (нынѣ) два таланта сребра. и взя [два таланта][45] во два мѣшца и двѣ измѣнѣ ризъ. и възложи на два отрочища своя. i идоша пред ними и прiидоша в сумраки, и взятъ ѿ руку ею и сокры въ храмѣ, и ѿпусти мужа. И самъ (вшедъ)[46] предста господину своему, и рече к нему iелисей ѿкуду (прiиде гиозiи)[47]. и рече (гиозiи)[48] не исходилъ рабъ твой никаможе. И рече к нему iелисей нѣсть ли (ходило срдце мое)[49] с тобою, (и видѣ) яко возвращалъся мужъ с колесница [его][50] въ срѣтенiе тебѣ. и нынѣ прiялъ еси сребро и (-)[51] (ризы взялъ еси)[52] (себѣ). (-)[53] да купиши за нихъ вертограды, и маслины и винограды, и овца и волы. и отроки и отроковица. И проказа [неемания][54] да прильнетъ на тебѣ, и на сѣмени твоемъ во

в Йордані сім разів, за словом Елисея, і змінилося його тіло на тіло малої дитини, і він очистився. **15** І повернувся знову до Елисея він сам і ввесь його табір, і, прийшовши, став перед ним. І сказав: Я нині зрозумів, що немає Бога в усій землі, але тільки в Ізраїлі. То ось вже прийми благословення від свого раба. **16** І сказав Елисей: Живий Господь, якому я стою перед ним – хіба щось візьму! І той наступав на нього, щоб прийняв, і не послухав його ані не взяв. **17** І сказав Нееман: Якщо ж не хочеш взяти, то дай мені, твоєму рабові, вантаж пари ослів з цією червоною землею, бо відтепер твій раб не зробить цілопалення ні жертви іншим богам, але *тільки* одному Господеві. **18** За слово ж це і мову цю хай Господь відпустить твоєму рабові, коли ввійде мій пан до дому Реммана, йому поклонитися; і там спочине на моїх руках, і поклонюся в домі Реммана, коли він поклоняється в домі Реммана; і хай простить, отже, Господь твоєму рабові за це слово. **19** І сказав Елисей до Немана: Іди з миром. І той пішов від нього до хавронської землі. **20** І сказав Ґиозій, слуга Елісея: Ось мій пан пощадив цього Неемана, сирійця, щоб не взяти з його руки те, що приніс. Живий Господь, що побіжу вслід за ним і візьму щось в нього. **21** І побіг Ґиозій вслід за Нееманом. І побачив його Нееман, як той біг вслід за ним, і повернувся з колісниці йому назустріч. **22** І сказав Ґиозій: Мир тобі. Він же сказав: Мир. Мій пан мене послав, кажучи: Ось тепер прийшли до мене два юнаки з гори Ефрема, з пророчих синів, отже, дай, – сказав, – задля них талант срібла і дві зміни одежі. **23** І сказав Нееман: Візьми тепер два таланти срібла. І він взяв два таланти в два мішки і дві зміни одежі, і поклав на двох своїх слуг, і ті йшли перед ним, **24** і прийшли в сумерках. І він взяв з їхніх рук і сховав в кімнаті, і відпустив мужів, **25** і сам, ввійшовши, став перед своїм паном. І сказав до нього Елісей: Звідки ти прийшов, Гиозію? І сказав Ґиозій: Твій раб нікуди не виходив. **26** І сказав до нього Елисей: Чи не ходило моє серце з тобою і бачило, коли чоловік повертався з його колісниці тобі назустріч? І тепер ти взяв срібло, і ти собі взяв одіж, щоб купити за них городи й оливкові сади, і виноградники, і вівці, і воли, і слуг, і служниць. **27** І проказа Неемана хай приліпиться до тебе і до твого насіння навіки. І той вийшов

від його лиця прокажений, наче сніг.

Глава 6

1 І сказали сини пророків до Елісея: Ось, отже, місце, в якому ми живемо перед тобою, є нам тісне. **2** То підемо сьогодні до Йордану і візьмемо звідти, чоловік по одній колоді, і зробимо собі там приміщення, щоб там мешкати. І він сказав: Ідіть. **3** І сказав один: Ходи і сам з твоїми рабами. І він сказав: Я піду. **4** І він пішов з ними, і, прийшовши до Йордану, вони рубали дерево. **5** І коли один відрубував колоду – і ось залізо зіскочило з топорища і впало в воду. І той закричав, і сказав: О пане мій, і це позичив я. **6** І сказав божий чоловік: Де воно впало? І той показав йому місце. Він же відломив деревину і кинув її туди – і залізо виплило. **7** І сказав: Візьми сам. І той простягнув свою руку і взяв його. **8** І сирійський цар воював проти Ізраїля, і порадився з слугами своїми, кажучи: На якомусь місці, Єлмоне, перейду. **9** І послав Елисей до ізраїльського царя, кажучи: Бережись не піти на це місце, бо там залягли сирійці. **10** І послав цар ізраїльський до місця, про яке йому сказав Елисей, *і* він оберігся від того не раз ані два. **11** І зворушилося серце сирійського царя за це слово, і покликав своїх слуг, і сказав до них: Не сповіщаєте мені хто мене видає в руки ізраїльському цареві? **12** І сказав один з його слуг: Ні, пане мій царю, бо пророк Елисей, що в Ізраїлі, він сповіщає ізраїльському цареві всі слова, які лиш говориш в сховці своєї спальні. **13** І той сказав: Ідіть і подивіться де це є – і, пославши, приведу його. І сповістили йому, кажучи: Ось є в Евдотаїмі. **14** І він послав туди коней, і колісниці, і тяжку силу, і прийшли вночі й окружили місто. **15** І вранці збудився раб Елисея, і, вставши, вийшов – і ось сила окружила місто, і коні, і колісниці; і сказав його слуга до нього: О пане, що зробимо? **16** І сказав Елисей: Не бійся, бо більше є з нами, більше ніж тих, що з ними. **17** І помолився Елисей, і сказав: Господи, відкрий сьогодні очі свого слуги, і *хай* побачить. І Він відкрив очі слуги – і побачив: і ось гора повна коней, і вогненна колісниця довкруги Елісея. **18** І вони зійшли до нього, і помолився Елісей до Господа, і сказав: Отже, побий цей народ сліпотою. І Він побив їх сліпотою за словом Елісея. **19** І сказав до них Елісей: Це не дорога і це не місто. Ідіть за мною, і поведу

вѣки. і изыде ѿ лица его прокаженъ яко снѣгъ·

Гл͠а, ѕ҃·

Рѣша сн҃ове прр҃чи къ іелисею се убо мѣсто идѣже мы живемъ противу тебе. тѣсно есть намъ· (To) да идемъ нн҃ѣ до іордана. и да возмемъ ѿтуду мужъ по бервену единому, и да сътворимъ себѣ ту обителища пребывати ту. и (сїи) рече идѣте· И рече единъ (-)[1] гр҃а (и самъ) съ рабы своими, и (сїи) рече а҃ иду· І иде с ними и (дошеше)[2] до іордана (-)[3] сѣкоша древо· И егда единъ ѿсѣкаше бервно, и (се) желѣзо спаде [с топорища][4] (и впаде) в воду. и възопи [и рече][5] ѽ господине (мои) и си езаах҃· И рече чл҃къ бж҃їи гдѣ паде, и показа ему мѣсто. (Онъ же)[6] вломи древо и вверже (и) ту. и въсплы желѣзо· И рече возми самъ, и (сїи) простеръ руку свою и вза е· И црь сѵрскїи бѣ воюя на ін҃ла, и совѣща съ отроки своими гл҃а. на мѣсто нѣкое іелмоне преиду· И посла іелисеи къ црю ін҃левѹ гл҃а съхрани не преити на мѣсто се. яко ту сѵряне залагоша· И посла црь ін҃левъ на мѣсто о немже ре҃ ему іелисеи, (-)[7] соблюдеся ѿтуду ни единою ни дважды· И смутися (срце)[8] црю сѵрску о словеси семъ. и призва отроки своя и рече к нимъ, не возвѣщаете ми кто предаетъ мя (в руцѣ) црю ін҃леву· И рече единъ ѿ отрокъ его. ни господине мои црю, яко (прр҃къ іелисеи)[9] иже въ ін҃ли возвѣщаетъ црю ін҃лву вся словеса яже аще гл҃еши въ сокровищи ложница своея· И рече идѣте (и) увѣдѣте гдѣ (есть се)[10]. и пославъ приведу и, и возвѣстиша ему гл҃юще се (есть) во (евдодаиме)[11]· И посла тамо коня и колесница и силу тяжку, и прїидоша нощїю и объяша градъ· И ураниъ заоутра ра҃ іелисеовъ, (и въставъ)[12] изыиде, и се сила обступи гра҃ и [кони][13] и колесница, и рече отрокъ (его) к нему ѽ господине что сътворимъ· И рече іелисеи не боися яко болїи есть со нами, паче неже иже съ ними· И помолися іелисеи и рече, г҃и ѿврьзи [нн҃ѣ][14] очи отрока (своего) и узри, и ѿврьзе (-)[15] очи (отрочища)[16] и видѣ и се гора исполнь конь и колесница огньна окр҃тъ іелисея· И снидоша к нему и помолися іелисеи къ г҃у. и рече, порази убо (языкъ сеи)[17] невидѣнїемъ и порази ихъ невидѣнїемъ по гл҃у іелисеевѹ· И рече к нимъ іелисеи, [не се путь и не се градъ][18]. градите по мнѣ и веду вы къ мужеви егоже ищете (вы).

и҆ ведѐ ѧ҆̀ в҆ самарі́ю. И҆ бы́сть е҆гда̀ вниdо́ша въ самарі́ю, и рече і҆еліссе́и ѿве́рзи оу҆бо (и҆̂мъ) г҃и о҆́чи и҆̂хъ и҆ да ви́дѧтъ. и҆ ѿве́рзе г҃ь о҆́чи и҆̂хъ и҆ ви́дѣша. и҆ се бѧ́хꙋ посредѣ̀ самарі́ѧ. И҆ рече ц҃рь і҆и҃левъ [къ і҆еліссе́ю][19] ꙗ҆́ко ви́дѣ ѧ҆̀ а҆́ще поражꙋ̀ ѧ҆̀ пораже́ніемъ ѿ҃че. И҆ рече (і҆еліссе́и) не порази́ши. но то́мо е҆же е҆си плѣни́ ѻ҆рꙋ́жіемъ (си́мъ)[20], и҆ лꙋ́комъ свои́мъ и҆збі́еши. предложѝ (и҆̂мъ) хлѣ́бы и҆ во́дꙋ (-)[21] да ꙗ҆дѧ́тъ. и҆ да пі́ютъ. и҆ да и҆́дꙋтъ къ господи́нꙋ своемꙋ. И҆ предложѝ и҆̂мъ предъложе́ніе ве́ліе и҆ ꙗ҆́ша и҆ пи́ша. и҆ ѿпꙋстѝ ѧ҆̀ і҆ и҆до́ша къ господи́нꙋ своемꙋ, и҆ не приложи́ша ктомꙋ̀ (приходи́ти и҆з̾ сѷрі́ѧ)[22] въ землю і҆и҃левꙋ. И҆ бы́сть по си́хъ. и҆ събра̀ с҃нъ а҆де́ровъ ц҃рь а҆сѷрі́искіи, все ѻ҆полче́ніе свое. и҆ (вше́дъ)[23] ѻ҆бъсѣде самарі́ю. И҆ бы́сть гла́дъ вели́къ въ самарі́и, и҆ се ѻ҆бъсѣдо́ша ю҆̀ до́ндеже бы́сть глава̀ ѻ҆сло́ва за н҃, си́кль сребра̀, и҆ четве́ртаѧ ча́сть мѣ́ры гно́ю голꙋби́наго, за є҃ си́кль сребра̀. И҆ бы́сть ц҃рь і҆и҃левъ хода̀ по стѣна́мъ. и҆ жена̀ (нѣ́каѧ) возопѝ к немꙋ г҃лющи, сп҃си (мѧ̂) господи́не (мои) ц҃рю. И҆ рече е҆́и а҆́ще тебе не сп҃сае г҃ь, ка́ко а҆зъ сп҃сꙋ тѧ. е҆да̀ ѿ гꙋмна̀ и҆ли ѿ точи́ла. И҆ рече е҆́и ц҃рь что̀ ти е҆сть, (ѻ҆на́ же ѿвѣща̀), и҆ рече, (сїѧ жена̀)[24] (къ мнѣ̂ речѐ)[25] да́ждь (ми) с҃нъ твои да и҆ ꙗ҆ди́мъ и҆̀ днесь. (а҆̂)[26] (оу҆́тро моего с҃на з҆ꙗ҆ди́мъ)[27]. і҆ и҆спеко́хомъ с҃на моего і҆ и҆зꙗ҆до́хомъ и҆̀. и҆ рѣ́хъ ко не́и въ д҃нь вторы́и. да́ждь с҃на твоего і҆ и҆зꙗ҆ди́мъ и҆̀, и҆ скры̀ с҃на своего. И҆ бы́сть ꙗ҆́ко слы́ша ц҃рь і҆и҃левъ словеса̀ жены̀. (и҆) раздра̀ ри́зы своѧ. и҆ (-)[28] хожда́ше по стѣнѣ̂. и҆ ви́дѣша лю́діе врѣ́тище на пло́ти е҆го внꙋтрь. И҆ рече (ц҃рь) сїѧ да сътвори́тъ ми б҃ъ и҆ се да приложи́тъ (ми) а҆́ще бꙋ́детъ (і҆еліссе́и съ главо́ю свое́ю)[29] днесь. (-)[30] і҆еліссе́и (же) сѣдѧ́ше в домꙋ̀ своемъ. и҆ ста́рцы сидѧ́хꙋ с нимъ, и҆ посла̀ [ц҃рь][31] мꙋ́жа пре̂ лицемъ свои́мъ (и҆) пре́же да́же прі́итѝ посла́вшемꙋ к немꙋ. и҆ то́и рече къ ста́рцемъ. не вѣ́сте ли ꙗ҆́ко посла̀ с҃нъ оу҆бі́йцы сего̀, да ѿсѣ́четъ главꙋ̀ мою. (и҆) ви́дите до́ндеже прі́идетъ посе́лъ. оу҆тверди́те две́ри и҆ печа́лна сътвори́те и҆̀ оу҆̂ две́рїи. не то́потъ ли но́гꙋ господи́на е҆го въслѣ́дъ е҆го. (И҆) е҆щѐ е҆мꙋ̀ г҃лющꙋ с ни́ми. и҆ се посе́лъ сни́де к немꙋ, (и҆ пости́же и҆̀ ц҃рь) и҆ р҃е, се сѝ ѕло́ба ѿ г҃а. то̂ потръплю̀ г҃ви ксемꙋ̀.

Г҃ла, з҃.

И҆ рече і҆еліссе́и (слы́шите)[1] слово г҃не. си́це г҃летъ г҃ь ꙗ҆́ко в ча́съ сїи оу҆́тро. мѣ́ра мꙋкѝ пшени́чны (бꙋ́детъ) за си́кль (є҆ди́нъ), и҆ двѣ̂ мѣ́рѣ ꙗ҆чме́ню за си́кль (є҆-

вас до чоловіка, якого ви шукаєте. І привів їх до Самарії. **20** І сталося, що як ввійшли до Самарії, і сказав Елисей: Відкрий же їм, Господи, їхні очі, і хай побачать. І Господь відкрив їхні очі, і побачили – і ось вони були посеред Самарії. **21** І сказав до Елисея ізраїльський цар, як їх побачив: Чи поб’ю їх побиттям, батьку? **22** І сказав Елисей: Не поб’єш, але хіба яких в полон взяв ти цією зброєю і своїм луком, *тих* поб’єш. Поклади їм хліби і воду – хай їдять і хай п’ють, і хай ідуть до свого пана. **23** І той поставив їм великий стіл – і поїли, і попили, і він відіслав їх, і пішли до свого пана, і більше не додали приходити із Сирії в ізраїльську землю. **24** І сталося після цього, і зібрав син Адера, асирійський цар, ввесь свій табір, і, пішовши, обложив Самарію. **25** І був великий голод в Самарії, і ось її облягли, аж доки голова осла була за 50 сиклів срібла і четверта частина міри голубиного гною за 5 сиклів срібла. **26** І цар ізраїльський ходив по мурах, і якась жінка закричала до нього, кажучи: Спаси мене, мій пане царю! **27** І він сказав їй: Якщо тебе не спасає Господь, як я тебе спасу? Чи з току, чи з точила? **28** І сказав їй цар: Що тобі є? Вона ж відповіла, і сказала: Ця жінка сказала до мене: Дай мені твого сина – і з’їмо його сьогодні, а завтра з’їмо мого сина. **29** І ми спекли мого сина і з’їли його. І я сказала до неї в наступному дні: Дай твого сина – і з’їмо його. І вона сховала свого сина. **30** І сталося, що як ізраїльський цар почув слова жінки, то роздер свою одіж і ходив по мурах, і народ побачив мішок підсподом, на його тілі. **31** І сказав цар: Це хай зробить мені Бог і це хай мені додасть, якщо Елисей буде сьогодні з своєю головою. **32** Елисей же сидів у своєму домі, і старці сиділи з ним. І цар послав чоловіка перед своїм лицем, і раніше, ніж прийшов до нього посланець, і той сказав до старців: Чи не знаєте, що син цього вбивця послав, щоб відрубати мою голову? І глядіть, поки *не* прийде посол, замкніть двері, і завдайте йому клопіт при дверях. Чи не звук ніг його пана вслід за ним? **33** І ще як він говорив з ними – і ось зайшов до нього посол, і цар його наздогнав і сказав: Ось це зло від Господа. То чи потерплю Господеві ще?

Глава 7

1 І казав Елисей: Послухайте господнє слово. Так говорить Господь: Що в цій годині завтра в брамах Самарії мірка пшеничної муки буде за один сикль і дві мірки ячменю за о-

дин сикль. **2** І відповів тристат, на якому цар спочивав, на його руці, і сказав до Елисея: Ось якщо відкриє Господь і небесні отвори, то це слово не збудеться. Елисей сказав: Ось ти побачиш своїми очима – і з того не з'їси. **3** І було 4 прокажені чоловіки при брамі міста, і сказав чоловік до свого ближнього: Що ми тут сидимо, доки *не* помремо? **4** Якщо скажемо: Ввійдемо до міста, – то в місті є голод, і там помремо. Якщо ж сидітимемо тут, то й так помремо. І тепер ходіть, і ввійдім до сирійського полку, може оставлять нас живими – і будемо живими. Якщо ж вб'ють нас, то помремо. **5** І, вставши в темряві, ввійшли до сирійського полку. І прийшли вони до сирійського полку – і ось не було там чоловіка. **6** І Господь дав чути в сирійському полку голос зброї і кінський голос, і голос великої сили, і сказав чоловік до свого брата: Ось тепер ізраїльський цар найняв проти нас хеттейських царів і єипетських царів, щоб вони прийшли проти нас. **7** І вставши вночі, вони повтікали, і оставили свої шатра, і коней, і своїх ослів, так як є в таборі і так як були, самі ж втекли задля своєї душі. **8** І ввійшли ці прокажені аж до середини полку, і ввійшли до одного шатра – і поїли, і попили, і взяли звідти срібло, і золото, і одіж. Пішовши, вони сховали; і знову повернувшись, і ввійшли до іншого шатра, і взяли звідти, і сховали. **9** І сказав кожний чоловік до свого ближнього: Ми недобре чинимо сьогодні, бо цей день є днем радісної вістки, а ми мовчимо; і якщо остаємося аж до раннішнього світанку – нас захопить беззаконня. Тепер ходімо, і ввійдемо, і сповістимо в домі царя. **10** І вони ввійшли, і закричали до брами міста; і сповістили їм, кажучи: Ми ввійшли до сирійського полку – і ось не було там ні чоловіка, ні людського голосу, але тільки прив'язані коні й ослята, і їхні шатра, так як є. **11** І воротарі закричали і сповістили всередину, в дім царя. **12** І встав цар вночі, і сказав до своїх слуг: Отже, я вам сьогодні сповіщу, що нам вчинили сирійці. Вони зрозуміли, що ми голодуємо, вийшли з табору і сховалися на полі, кажучи, що: Вийдуть з міста – і схопимо їх живими, і ввійдемо до міста. **13** І, відповівши, один з його слуг сказав: Хай візьмуть сьогоні 5 з остaлих коней, які тут осталися – ось бо є стільки всіх, що осталося в множестві Ізраїля – і пошлемо туди, і поглянемо. **14** І взяли двох вершників, і послав ізраїльський цар вслід за сирійським царем, кажучи їм: Ідіть і подивіться. **15** І вийшли за ними аж до Йордану –

дїнъ), въ вратѣ самарїа. И отвѣща тристатъ, на негоже црь въспочиваше (руцѣ свои)[2]. (и рече къ ѥлисею)[3]. се аще отворитъ гь и хлаби нѣныа. (то) не будетъ глъ сеи. (-)[4] ѥлисеи рече се ты оузриши очима своима. и отудѣ не имаши ясти. И (бяху д҃ мужи)[5] прокажени при вратехъ града и рече мужъ къ искренему си что мы сѣдимъ здѣ дондеже оумрем. аще речемъ внидемъ во градъ. то гладъ (есть) во граде. и оумремъ тамо. (-)[6] аще ли сѣдимъ здѣ (то) и (тако) оумремъ. и нн҃ѣ идемъ, и внїидемъ въ полкъ сѷрїискїи, аще живят ны (-)[7] живи будемъ. (-)[8] аще ли оумрътвятъ ны, то оумрем. И (въставше)[9] тмою (внидоша)[10] в полкъ сѷрїискїи. и внидоша срѣди полка сѷрїиска. и се не (бѣ)[11] мужа ту. и гь слышано сътвори полку сѷрїиску. гласъ оружїа. и гласъ конь и гла силы велики. и рече мужъ къ брату своему (се) нн҃ѣ наялъ есть на насъ црь ийлевъ цря (хетъдеиска)[12] и цря егѷпетска прїити на насъ. И (въставше въ нощи бѣжаша)[13] и оставиша сѣни своя и кони (-)[14] и ослы своа (якоже есть въ стану)[15] и (якоже бѣху сами же) бѣжаша дша ради своея. И снидоша прокажени си до срѣди пока и внидоша в сѣнь едїну, и яша и пиша, и взяша отуду сребро и злато, и одежда. [шедше (-)[16] сыкрыша][17] и (паки) възвратившеся и внидоша въ (другую сѣнь)[18] и взяша отуду и (сыкрыша)[19]. И рече мужъ (кождо) къ искренему своему. не (блго)[20] мы творимо (днесь), днь (бо) сїи днь блговѣщенїа есть. (а)[21] мы молчим и (аще) пребудемъ до свѣта оутру, обрящет насъ безаконїе, (-)[22] нн҃ѣ прїидемъ и внидемъ и възвѣстимъ в дому цревѣ. И внидоша и возопиша ко вратомъ града. и возвѣстиша им глюще. внидохомъ в полкъ сѷрїискїи и се не (быстъ)[23] ту мужа ни гласа члча. но токмо кони привязани, и ослята и сѣни ихъ якоже суть. И (вратницы возопиша)[24] и возвѣстиша в дому цревѣ внутрь. И въставъ (нощїю црь)[25]. и рече къ отроком своимъ возвѣщу оубо вамъ (нн҃ѣ) яже сътвориша нам сѷряне. разумѣша яко гладни есмы (-)[26] изыидоша ис стану, и сокрышася на селѣ глще яко изыидутъ из града і имемъ я живы. и во градъ вънидемъ. И (отвѣщавъ)[27] едїнъ от отрокъ его (-)[28] рече. да поимутъ нн҃ѣ е҃ от конь оставших иже суть остали здѣ. се (бо) суть (толико) всѣхъ оу множествѣ ийля, оставльшихъся. и послемъ тамо и оузримъ. И поя-

ша два всадника (-)[29] и посла царь ізраилевъ въ слѣдъ царя сѷрска, глаголя (имъ) грядѣте, и видѣте. І изыдоша по (нихъ)[30] до іордана. и се (путь бяше весь)[31] исполнь одеждъ и оружія иже повергоша сѷряне, внегда оустрашитися имъ. и возвратившася послы и возвѣстиша (се) царю. І изыдоша людіе и разграбиша (вся станы)[32] сѷрски. и бысть мѣра муки пшеничны за сикль (единъ), и двѣ мѣрѣ ячменю за сикль по глаголу господню. И царь престави тристата на немже царь опочиваше рукама его оу вратъ. и попраша его людіе при вратѣхъ. и оумре яко глагола человѣкъ божіи иже глагола егда (поселъ пріиде)[33] к нему. И бысть якоже глагола (человѣкъ божіи)[34] (глаголя къ царю)[35] двѣ мѣрѣ ячменю за сикль (единъ). и мѣра муки пшеничны за сикль. (-)[36] будетъ (бо рече) яко въ (сеи часъ)[37] оутро во вратѣхъ самаріа. И отвѣща (же) тристатъ іелисею. и рече аще господь отворитъ хляби небесныя. (и) не будетъ глаголъ сеи. и рече іелисеи се оузриши очима своима (а)[38] оттуду не имаши ясти. И бысть тако и попраша и людіе оу вратъ и оумре.

і ось вся дорога була повна одежі і зброї, яку покидали сирійці, коли вони перелякалися. І посланці повернулися і сповістили це цареві. **16** І вийшов народ і розграбував ввесь сирійський табір, і мірка пшеничної муки була за один сикль, і дві мірки ячменю – за сикль, за господнім словом. **17** І цар приставив при брамі тристата, на якому цар спочивав його руками, і народ його потоптав при брамі, і він помер, так як сказав божий чоловік, який промовив, коли посол прийшов до нього. **18** І сталося так, як сказав божий чоловік, говорячи до царя: Дві мірки ячменю – за один сикль і мірка пшеничної муки – за сикль. Бо він сказав: Буде так у цій годині завтра в брамах Самарії. **19** І відповів же тристат Елисеєві, і сказав: Якщо Господь відкриє небесні отвори, і не збудеться це слово. І сказав Елисей: Ось ти побачиш твоїми очима, а з того не їстимеш. **20** І сталося так, і потоптав його народ в брамі, і він помер.

Глава, и.

вы҃ д

И (посемъ) (глагола іелисеи)[1] к женѣ *еяже воскреси сына глаголя. востани (ты, и домъ твои. і иди)[2]. и пребывай идѣже аще можеши. яко нарече господь гладъ на землю. и се оубо (пріидетъ)[3] на седмь лѣтъ. И (воставши)[4] жена (-)[5] сотвори (то) по глаголу іелисееву. і иде та сама и домъ ея. и вселися в землю иноплеменникъ, з, лѣтъ. И бысть по скончаніи, з ми лѣтъ (-)[6] возвратися жена от (-)[7] иноплеменникъ во градъ и пріиде возопити къ царю о дому своемъ и о селехъ своихъ, и ([глагола][8] царь)[9] къ (гиозію)[10] отроку іелисееву человѣку божію глаголя. исповѣждь ми нынѣ (-)[11] великая яже сотвори іелисеи. И бысть ему исповѣдающу цареви, яко жива сотвори сына оумершаго и се жена еяже воскреси (іелисеи сына ея)[12] вопиющи цареви о дому своемъ и о селехъ своихъ, и рече (гиозіи)[13] господине царю сія (есть) жена и сіи сынъ ея егоже жива сотвори іелисеи. И вопроси царь жену (-)[14] исповѣда ему. и дасть ей царь скопца единаго глаголя, возврати (ей) (яже ея вся)[15] (суть). и вся плоды села ея. от дня (того) вонже остави землю (и) доселѣ. И пріиде іелисеи в дамаскъ, и сынъ адеровъ царь сѷрьскіи разболѣлся бяше. и возвѣстиста ему глаголюще, пріиде человѣкъ божіи до здѣ. И рече царь къ азаилю пріими в руку твою даръ і иди въ срѣтеніе человѣку божію. и вопроси господа имъ глаголя аще ми живу быти от болѣзни сея. І иде азаиль на срѣтеніе ему

Глава 8

1 І після цього сказав Елисей до жінки, *якої сина воскресив, кажучи: Встань ти і твій дім і йди, і перебувай, де лиш можеш, бо накликав Господь голод на землю, і ось, отже, прийшов на сім літ. **2** І, вставши, жінка зробила те за словом Елисея, і пішла вона сама і її дім, і поселилася в землі чужинців на 7 літ. **3** І сталося, що по закінченні 7-х літ жінка повернулася від чужинців до міста і прийшла закричати до царя про свій дім і про свої поля. **4** І сказав цар до Ґиозія, слуги Елисея, божого чоловіка, кажучи: Розповіси мені сьогодні про величі, які вчинив Елисей. **5** І сталося, що як він розповідав цареві як той оживив померлого сина – і ось жінка, якої сина воскресив Елисей, кричить цареві про свій дім і про свої поля. І сказав Ґиозій: Пане царю, це є жінка і це її син, якого оживив Елисей. **6** І запитав цар жінку, *і* вона розповіла йому. І дав їй цар одного скопця, кажучи: Поверни їй все те, що є її, і всі плоди її поля від того дня, в якому вона оставила землю, і дотепер. **7** І прийшов Елисей до Дамаску, і син Адера, сирійський цар, захворів. І сповістили йому, кажучи: Прийшов божий чоловік аж сюди. **8** І сказав цар до Азаїла: Візьми в твої руки дар і йди назустріч божому чоловікові, і запитай Господа *через* нього, кажучи: Чи виживу з цієї хвороби?

вищ.

9 І пішов Азаїл йому на-зустріч, взявши дар у свої руки і все добро Дамаску, скільки могли нести 40 верблюдів; і, прийшовши, він став перед ним, і сказав до Елисея: Син твій, син Адера, сирійський цар, послав мене до тебе, кажучи: Чи буду жити після хвороби цієї? **10** І сказав йому Елисей: Іди і скажи йому: Живучи житимеш. Але Господь мені показав, що він помре смертю. **11** І після цього показав своє лице, і божий чоловік поклав *на лице* руки, закриваючись і плачучи. **12** І сказав Азаїл: Чому то мій пан плаче? Він же сказав: Тому що ти вчиниш зло ізраїльським синам. Їхні міста ти спалиш вогнем, їхніх вибраних заб'єш зброєю, і поб'єш їхніх немовлят, і задавиш тих, що мають в лоні. **13** І сказав Азаїл: Що це, хіба я, твій раб, є собакою, що вчинить слово це? І сказав Елисей: Господь мені показав тебе, як царюєш ти *над* Сирією. **14** І він відійшов від Елисея і ввійшов до свого пана, і сказав йому цар: Що тобі сказав Елисей? Той відповів: Елисей мені сказав: Живучи житимеш. **15** І сталося, що на другий день і взяв він полотно, і замочив у воді, і поклав на його лице – і той помер; і Азаїл зацарював замість нього.

пар2. 21

16 *В 5-му році Йорама, сина Ахава, ізраїльського царя, почав царювати Йорам, син Йосафата, цар Юди. **17** Він був 30-ти і два літнім, коли зацарював; і 8 літ він царював в Єрусалимі. **18** І він ходив дорогою ізраїльських царів, так як вчинив дім Ахава, бо дочка Ахава була його жінкою, і він зробив погане перед Господом. **19** І не бажав Господь знищити Юду через раба свого Давида,

црс2. 7

*оскільки сказав дати йому світильник *і* його синам в усі дні. **20** І в днях його відступив Едом з-під руки Юди і царював сам по собі. **21** І вийшов Йорам до Сирома, і з ним всі колісниці; і сталося, що як він встав – вигубив Едома, тих, що повстали проти нього, князів колісниць; і народ втік до своїх схованок. **22** І так Едом відступив і підкорився під руки Юди, аж до цього дня. Тоді відступила Ловна, у тому часі. **23** І остальні діла Йорама, і все, що він зробив, – чи ось вони не записані в книгах літописів царів Юди?

пар2. 22

24 *І помер Йорам, і його поховано з його батьками в місті Давида. І замість нього зацарював його син Охозія. **25** В 12-му році Йорама, сина Ахава, ізраїльського царя, почав царювати Охозія, син Йорама. **26** І Охозія був 22-літнім, коли почав царювати. І один рік він царював в Єрусалимі, ім'я його матері було Ґотолія, дочка Замврія, ізраїльського царя. **27** І він ходив по дорогах дому

(взе́ше)[16] да́ръ в руку своє́ю. и вся блгая дама́скова я́ко можа́ху носи́ти м. вельблю́дъ и (пришедъ)[17] ста̀ пред нимъ, и рече къ Їелисе́ю снъ твои снъ а̂де́ровъ црь сѵ́рскъ. посла̀ мя к тебѣ гля, буду ли живъ ѿ болѣзни (-)[18] сея̀. И рече [к нему][19] Їелисе́и, идѝ (и) рцы̀ єму [жива̀][20] живе́ши. (но)[21] показа ми гь я́ко смртїю оумретъ. И (посе́мъ) предста́ви лице своѐ и возложѝ (руку закрыва́яся)[22] и пла́кася члкъ бжїи. И рече а̂заи́ль что я́ко господинъ мои пла́четъ. (о́нже)[23] рече я́ко (-)[24] сътвори́ши (ѕло сномъ їилевымъ)[25]. гра́ды ихъ иждеже́ши огнем (-)[26] избранныя ихъ (избїеши оружїем)[27], и младе́нца ихъ избїе́ши, и я́же во чревѣ имѣ́ютъ (-)[28] издави́ши. И рече а̂заи́ль что єсть єда ли (азъ) рабъ твой песъ (-)[29] я́ко сътвори́тъ глъ се́и. и рече Їелисе́и показа̀ ми (тя гь)[30] црствую́ща сѵрїєю. И ѿиде ѿ Їелисе́я и вни́де къ господину своє́му, и рече єму (црь) что (ти рече)[31] Їелисе́и. (-)[32] ѿвѣща̀ рече ми (Їелисе́и) жива̀ живе́ши. И бы́сть поуо́трїа и прїя (махаму)[33] и намочѝ во во́ду и возложѝ на лице єго и оу́мре. и црствова̀ а̂заи́ль в него мѣ́сто. *въ лѣ́то, е є. Іѻра́ма сна а̂ха́вля цря Їилва. нача̀ црствова́ти Іѻрамъ снъ Іѻсафатовъ црь їоудинъ, сы́и, л и двою лѣ́ту. бѣ в на́же црствова́ти єму. и и лѣ црствова̀ въ Їерлимѣ. И ходѝ въ путѝ црь Їилевъ, я́коже сътворѝ домъ а̂ха́вль (бѣ бо дщѝ а̂ха́вля)[34] (жена̀ єму)[35] и сътворѝ лукавное пред гмъ. И не хотя́ше гь расточи́ти Іоуды двда ради раба̀ своєго. *я́коже рече дати єму свѣти́лникъ [-][36] сном єго въ вся дни. И въ дни (же) єго ѿвръже́ся є̂до́мъ ѿ под руку Їоу́дину. и црствова̀ са́мъ о себѣ (-)[37], і избы́иде Іѻра́мъ въ (сиромъ)[38] и вся колесни́ца с ни́мъ. и бы́сть єму въста́вшу (-)[39] избѝ є̂до́мъ. въста́вшихъ на́ (на)[40] кнзя колесни́цъ. и бѣжа́ша лю́дїе въ (сокро́вище своѐ)[41]. И (та́ко) ѿступѝ є̂до́мъ (и повинуся) под руку Іоу́дину до дне сего. тогда̀ ѿвръжеся [ло́вна][42] въ время то. И про́чихъ словесъ Іѻра́мль и вся̀ єли́ко сътворѝ. не сѐ ли пи́сана въ (кни́гахъ)[43] слове́съ днїи црь Іоу́дин. *И оу́мре Іѻра́мъ (-)[44] и погребе́нъ бы́сть съ ѿцы своими въ градѣ двдвѣ (-)[45]. и црствова̀ Охозїя снъ єго в него мѣсто. в лѣто, ві. Іѻра́ма сна а̂ха́вля цря Їилева. црствова́ти нача̀ Охозїя снъ Іѻра́мль. (И)[46] кв, лѣта (бы́сть) Охозїи єгда нача црьствова́ти. и (лѣто єдїно)[47] црствова̀ въ Їерлимѣ. (-)[48] и́мя (бѣ) мтри єго Годолїя дщѝ (заврїина)[49] цря Їилва. И хожда́ше по путе́мъ дому а̂ха́вля и сътворѝ лука́вое пред гмъ, я́коже (и)

в пара ка

в цр з

в пара кв

домъ ахавль [зѧть бо бѣ дому ахавлѧ][50]. І иде (-)[51] иорамъ снъ ахавль на брань на (заилѧ)[52] црѧ иноплеменнича въ (рамедъ)[53] галадъскіи. и ѧзвиша сѷрѧне иорама. И възвратисѧ (-)[54] иорамъ цѣлитисѧ въ [інль][55] ѿ ѧзвъ имиже ѧзвиша и въ (ромоадѣ)[56]. егда бранисѧ съ азаилемъ цремъ сѷрскимъ и (сего ради) (хозіѧ)[57] снъ иорамль [црь іоудинъ][58] сниде видѣти иорама сна ахавлѧ въ [інли][59] ѧко болѧше сеи.

Гла, д.

Елисеи прркъ призва единого ѿ сновъ прручъ, и рече ему *препоѧши чресла своѧ, и возми рогъ (свои) съ єлеомъ (-)[1] в руцѣ твои. і иди в (рамо)[2] галадъскіи. И внидеши тамо и оузриши (-)[3] иоуѧ сна иосафата сна (иамесіева)[4]. и внидеши (к нему). і изведеши и ѿ срѣды братіѧ его. и введеши и внутреню клѣть. и (приимъ єлеи ѿ рога)[5] и възліи на главу е и рцы сице глетъ гь помазахъ тѧ на црство інлю и (посемъ) ѿвръзеши двери и да бѣжиши, и не пребуди (тамо). І иде отрочищъ прркъ въ (рамаду)[6] галадъскую и вниде и се кнѧзь силныхъ сѣдѧху, и ре слово ми (есть) к тебѣ ѡ кнѧже. и рече иоуе къ кому ѿ всѣхъ насъ, и рече к тебѣ кнѧже. И (въставъ)[7] иде (с нимъ) в домъ, и възліѧ єлеи на главу его и рече ему, сице глетъ гь бъ інлвъ помазахъ тѧ на црство людем гнимъ въ інли. И да потребиши домъ ахавль господина своего ѿ лица моего и ѿмстиши кровь рабъ моихъ прркъ и крове всѣхъ рабъ гнь ѿ руки *єзавелины, и ѿ руки всего дому ахавлѧ *и потребиша домъ ахавовъ (надѣющасѧ)[8] на стѣны. и съдръжащасѧ и оусельшанасѧ въ інли. *И предамъ домъ ахавль. ѧкоже домъ ієровоамль сна наватова. *и ѧко (и) домъ ваасіинъ сна ахіина. (-)[9] єзавель снѣдѧтъ пси в части [інлевѣ][10]. и не буде погрѣбающаго (еѧ). И (посе) ѿвръзе двери, и оубѣжа. (-)[11] Иоуе (же) изыиде къ отроком господина своего, и рѣша ему миръ. что ѧко въходи привѣтникъ сеи к тебѣ. и рече имъ вы вѣсте мужа и лесть его. и рѣша неправедно (есть аще не възвѣстиши намъ.) възвѣсти оубо намъ. и рече иоуе к нимъ. тако и тако рече къ мнѣ глѧ, сице глетъ гь помазахъ тѧ на црство інлево. И (сіи) слышавше текоша спѣшни и взѧ кождо ризы своѧ. и положиша под нимъ. (понеже на единомъ)[12] ѿ степеніи [сѣдѧху][13] и въструбиша в рогъ и рѣша црь бысть

Ахава, і вчинив погане перед Господом, так як і дім Ахава, бо був зятем дому Ахава. **28** І Йорам, син Ахава, пішов на війну в Рамет ґалаадський проти Заїла, царя чужинців. І сирійці зранили Йорама. **29** І Йорам повернувся лікуватися в Ізраїлі від ран, якими його зранили в Ромоаті, коли воював з Азаїлем, сирійським царем; і задля цього Хозія, син Йорама, цар Юди, зійшов побачити Йорама, сина Ахава, в Ізраїлі, бо цей хворів.

Глава 9

1 І пророк Елисей покликав одного з синів пророків і сказав йому: *Підпережи свої бедра і візьми свій ріг з олією в твої руки, і іди до Рамота ґалаадського. **2** І ввійдеш туди, і побачиш Іуя, сина Йосафата, сина Ямесія; і ввійдеш до нього, і забереш його з-посеред його братів, і введеш його до внутрішньої кімнати; **3** і взявши олію з рога, і полий на його голову, і скажи: Так говорить Господь: Я тебе Ізраїлеві помазав на царя. І після цього відкриєш двері і втечеш, і не останеш там. **4** І пішов слуга пророка до Рамота ґалаадського, **5** і ввійшов; і ось сиділи князі сильних, і він сказав: В мене є слово до тебе, о князю. І сказав Іує: До кого з усіх нас? І той сказав: До тебе, князю. **6** І, вставши, він пішов з ним до дому, і злив олію на його голову, і сказав йому: Так говорить Господь Бог Ізраїля: Я тебе помазав на царя господньому народові в Ізраїлі. **7** І ти вигубиш дім Ахава, свого пана, від мого лиця, і помстиш кров моїх рабів – пророків, і кров всіх господніх рабів від руки *Єзавелі **8** і від руки всього дому Ахава. *І вигубиш дім Ахава, що надіється на стіни, і того, що є, і поселеного в Ізраїлі. **9** *І видам дім Ахава, так як дім Єровоама, сина Навата, *і як і дім Вааси, сина Ахії. **10** Єзавелу з'їдять пси в частині Ізраїля, і не буде того, хто її поховає. І після цього він відкрив двері і втік. **11** Іує ж вийшов до слуг свого пана, і вони сказали йому: *Чи* мир? Що це, що ввійшов цей вісник до тебе? І сказав їм: Ви знаєте чоловіка і його обману. **12** І сказали: Неправедним є, якщо нам не сповістиш. Звісти, отже, нам. І сказав Іує до них: Так і так промовив до мене, кажучи: Так говорить Господь: Я тебе помазав на Ізраїльського царя. **13** І ці, почувши, побігли з поспіхом і взяли, кожний свою одіж, і поклали під ним, тому що сиділи на одному зі сходів, і затрубили в ріг, і сказали: Іує став царем. **14** І повернувся Іує, син Йосафата, син Амесія, до Йорама. Йорам сам стеріг Рамота

Marginal references: г цр ді; г цр ка; г цр ка; г цр єі; г цр ѕі / црс3. 19; црс3. 21; црс3. 21; црс3. 15; црс3. 16

ґалаадського, він сам і ввесь Ізраїль, від лиця Азаїла, асирійського царя. **15** І цар Йорам повернувся лікуватися в Ізраїлі від ран, якими зранили його сирійці на війні, коли воював з Азаїлом, асирійським царем; і сказав Іуєː Якщо ваша душа є зі мною, то не виходьте з міста і не втікайте, і сповістите в Ізраїлі. **16** І поспішився Іує, і пішов, і зійшов до Ізраїля, бо Йорам, ізраїльський цар, лікувався в Ізраїлі від стріл, якими прострілили його раміти і в Раматі, коли воював з Азаїлем, сирійським царем. Бо він був сильний, і тут помер муж сильних. І Охозія, цар Юди, прийшов побачити Йорама. 17 І сторож вийшов на вежу в Ізраїлі і побачив порох Іуя, коли він ішов, і сказав: Я бачу порох. І сказав Йорам: Посади вершника на коня і пошли напроти них, і скажи їм: *Чи* мир? **18** І пішов вершник кінний їм назустріч, і сказав: Так говорить цар: Чи мир? І сказав Іує: Що тобі є і з твоїм миром? Повернися вслід за мною. І сповістив сторож, кажучи: Пішов посланець аж до нього і не повернувся. **19** І той послав другого кінного гінця, і він прийшов до нього і сказав: Так сказав цар: Чи є мир? І сказав Іує: Що тобі і з твоїм миром? Повернися вслід за мною. **20** І сказав сторож: Він пішов аж до нього, і не повернувся. І, провадячи Іує, син Ямесія вів, бо був у перевороті. **21** І сказав Йорам: Запряжіть. І запрягли колісницю. І вийшов Йорам, ізраїльський цар, і Охозія, цар Юди, і їхні мужі зі своєю збоєю, і вийшли назустріч Іуєві, і знайшли його на частині Навутея, ізраїльтянина. **22** І сталося, що як Йорам побачив Іуя, і сказав: Чи мир, Іує? І сказав Іує: Що тобі і з твоїм миром доки ще є блудниця Єзавеля, твоя матір, і її численні чари. 23 І Йорам повернувся до втечі і сказав до Охозії: Охозіє, обман. **24** І взяв Іує стрілу у свої руки і простілив Йорама між його плечами, і стріла вийшла під його серцем, і він схилився на свої коліна і помер. **25** І сказав Іує до Вадекарта, свого слуги: Візьми його, скинь його в частині Навутея, ізраїльтянина, бо я згадую і ти *як,* сидячи на парах коней, ми йшли вслід за Ахавом, його батьком, і Господь про нього заговорив таким голосом, кажучи:

црс3. 21

26 *З кров'ю Навутея і кров'ю його синів, що я вчора побачив, – сказав Господь, – Я йому віддам в цій частині, – сказав Господь. І тепер, отже, взявши, вкинь його на цій частині за господнім словом. **27** І Охозія, цар Юди, побачив і втік доро-

Иоуе. И възвратися Иоуе сн҃ъ Иосафатовъ сн҃а (Амесїева)[14]. ко Иорамоу (-)[15] Иорамъ самъ стрежаше (рамоѳа)[16] галаадъскаго. той самъ и весь Іил҃ь ѿ лица Азаила цр҃я асѵрїиска. И возвратися Иорамъ цр҃ь цѣлитися въ [Іил҃ь][17], ѿ язвъ имиже оуязвиша и сѵряне (на брани). егда брася съ Азаилемъ цр҃емъ (асѵрїискимъ)[18]. и рече Иоуе аще есть дш҃а ваша со мною. (то) не (изыидѣте)[19] ѿ града, (и да не бѣжите)[20], и възвѣстити въ [Іил҃и][21]. И [потщався][22] и поиде Иоуе и сниде въ [Іил҃ь][23], яко Иорамъ цр҃ь Іилевъ цѣляшеся въ [Іил҃и][24] ѿ стрѣленїи имиже оустрѣлиша и (рама)[25] (и) въ рамаѳѣ, егда побѣдися, съ Азаилемъ цр҃емъ сѵрьскимъ. яко той (бѣ) силенъ и мужъ силныхъ [оуспе ту][26]. и Охозїа цр҃ь Іоудинъ прїиде видѣти Иорама. И стражъ изыиде на столпъ въ [Іил҃и][27] и видѣ прахъ Иоуевъ егда итти емоу и рече прахъ азъ вижу. и рече Иорамъ всади мужа на конь и пошли противу имъ и рцы (имъ) [-][28] миръ. І иде всадникъ конныи на срѣтенїе [емоу][29]. и рече тако глетъ цр҃ь аще миръ. и рече Иоуе, что ты (еси) и миръ (твои), обратися въ слѣдъ мене. и възвѣсти стражъ гл҃я, прїиде посолъ до (него)[30] и не възвратися. И посла всадника коннаго втораго. и прїиде к немоу и рече. тако рече цр҃ь миръ ли (есть) и рече Иоуе, что ты и миръ (твои) възвратися въ слѣдъ мене. И (рече)[31] стражъ (-)[32] прїиде до (него)[33] и не възвратися. и вожъ ведаше Иоуя сн҃а (Иамесїина)[34] яко въ премѣнѣ бысть. И рече Иорамъ въпрязѣте и [въпрягоша][35] колесницу. І изыиде Иорамъ цр҃ь Іилевъ и Охозїя цр҃ь Іоудинъ. (и мужи ихъ)[36] съ оружїемъ своимъ. І изыидоша на срѣтенїе Иоуя и обрѣтоша и на части (навудѣяни)[37] [Іильтянина][38]. И бысть яко видѣ Иорамъ Иоуя. и рече аще миръ Иоуе. и рече Иоуе что (ты и) миръ (твои доколѣ) еще блудныя Езавеле матере твоея, и чарове ея многїя. И оувратися Иорамъ на бѣжанїе. и рече къ Охозїю лесть Охозїе. И взятъ Иоуе в руцѣ свои стрѣлу. и оустрѣли Иорама посредѣ плещу его. і изыиде стрѣла по срдце его. и преклонися на колѣна своя (и оумре). И рече Иоуе къ (вадекарту)[39] приставникоу своемоу (возми и). въверзи его в части (-)[40] навудея [Іильтянина][41]. яко помню азъ и ты, всѣдшїи на супрузѣ (идохомъ) въ слѣдъ ахава ѿц҃а его. и Гь гл҃а о немъ гласомъ симъ гл҃я. *Со кровїю навудѣевою и кровїю сн҃овъ его иже видѣхъ, вчера рече Гь (-)[42] въздамъ емоу въ части сеи рече Гь и нн҃ѣ оубо въземъ въверзи и на части (сеи) по гл҃оу гн҃ю. И Охозїя цр҃ь іоудинъ видѣвъ и побѣже

г црѣ ка

пꙋтѣ [ведѣѧнїи][43]. и гна по немъ иоуе, и рече (в себѣ не имамъ оставити)[44] его, и оудари и орꙋжїемъ. егда входѧщꙋ емꙋ къ гаи еже есть иевлаамъ. и оубѣжа въ (македонъ)[45], и оумре тꙋ. И възложиша и отроцы его на колесницꙋ и везоша и въ їерлим. и погребоша и въ гробѣ его въ градѣ двдвѣ. (-)[46] въ (аї, лѣто)[47] (їеровоама)[48] цр҃ѧ їил҃ева. црⷭ҇твова охозїа на їоудою. И прїиде иоуе до (езрели)[49] (града). и езавель (оуслышавши)[50] намаза (лице свое)[51] и оукраси главꙋ свою, и принкаше окномъ. І иоуе вхождаше въ градъ и рече аще (есть) миръ, *(замврїю)[52] оубїица господина своего. И възрѣ лицемъ своимъ на окно и видѣ ю. и рече кто (ты еси)[53] сниди сѣмо. и преклонистасѧ к немꙋ два скопца. *И рече (иоуе) (прободѣта)[54] ю. и (прободоша)[55] ю. и окропишасѧ кровїю еѧ стѣны, и (-)[56] попраша ю (кони). И вниде иоуе и ѧсть и питъ. и рече (иоуе) съхраните нн҃ѣ проклѧтꙋю сїю, и погребете ю ѧко дщи црѧ есть. І идоша погрести еѧ и не обрѣтоша еѧ ничтоже ино. но токмо лобъ единъ, и (длани рꙋкꙋ и ногꙋ)[57]. и (възвратившесѧ)[58] възвѣстиша емꙋ (се). и рече (иоуе, се) слово гн҃е (есть), еже гл҃а рꙋкою раба своего илїи дезвитѧнина гл҃ѧ. *въ части иезрелѧ изъѧдѧтъ пси плоть иезавелинꙋ. И (се есть знаменїе, оумерши)[59] иезавели, ѧко (и) гнои на лицы села в части (иезрелевѣ)[60]. ѧко не рещи (ксемꙋ се есть) иезавель.

г цр ѕі

г цр ка

г цр ка

гою Ветянима, і за ним гнався Іуе, і сказав в собі: Не покину його. І він вдарив його зброєю, коли той входив до Ґай, що є Євлаам, і втік до Македона, і там помер. **28** І його раби поклали його на колісницю і повезли його до Єрусалиму, і його поховали в його гробі в місті Давида. **29** В 11-му році Єровоама, ізраїльського царя, зацарював Охозія над Юдою. **30** І прийшов Іуе до міста Єзрели. Єзавела, почувши, розмалювала своє лице і прикрасила свою голову, і вона нахилилася через вікно. **31** І Іуе входив до міста, і вона сказала: Чи є мир, *Замврію, убивцю свого пана? **32** І він поглянув своїм лицем на вікно і побачив її, і сказав: Хто ти є? Зійди сюди. І нахилилися до нього два скопці. **33** *І сказав Іуе: Прошийте її. І прошили її, і стіни були скроплені її кров'ю, і її потоптали коні. **34** І ввійшов Іуе, і поїв, і попив, і сказав Іуе: Збережіть сьогодні цю прокляту, і поховайте її, бо вона є дочкою царя. **35** І пішли її поховати, і не знайшли з неї нічого іншого, але хіба один лоб і долоні рук і ніг. **36** І, повернувшись, сповістили йому це. І сказав Іуе: Це є господнє слово, яке він сказав рукою свого раба Ілії Тезвитянина, кажучи: В частині Єзреля пси з'їдять тіло Єзавелі. **37** І це є знак як помре Єзавеля, наче й гній на лиці поля *в частині Єзреля, щоб більше не сказали: Це є Єзавела.

црс3. 16

црс3. 21

црс3. 21

Гл҃а, ї.

Иахавꙋ (бѣша) о сн҃овъ въ самарїи. и написа (книгꙋ иоуе)[1]. и посла въ самарїю къ кнѧземъ самарїискомъ и къ старцемъ, и къ оугоднымъ [-][2] ахавлимъ (всѣмъ) гл҃ѧ, и нн҃ѣ ѧко прїидетъ книга сїѧ къ вамъ, съ вами (бо) сн҃ове господина ваш҃е. и съ вами колесница и кони. и грады тверды и орꙋжїѧ. И оузрите бл҃гаго и праваго въ сн҃ѣхъ господина вашего. и поставите его на прⷭ҇тлѣ ѿц҃а его. и воюете о дом господина вашего. И оубоѧшасѧ ѕѣло. и рѣша се два црѧ не възмогоста стати противꙋ лицꙋ его. то како (мы станемъ)[3]. И послаша иже на домомъ і иже на градомъ. и старцы и оугодницы къ иоуе (црю) гл҃ще отроцы (мы твои)[4] (есмы). и елико аще речеши к намъ (то) сътворимъ не (оу) въцр҃твимъ мꙋжа. (но) бл҃гое пре очима твоима сътворимъ. И написа к нимъ (иоуе) книгꙋ вторꙋю гл҃ѧ аще (есте) (вы мои)[5] и гласа моего вы послꙋшаете, ѿсѣцыте главы (-)[6] сн҃омъ госпо-

Глава 10

1 І в Ахава було 70 синів в Самарії. І написав Іуе письмо і послав до Самарії, до самарійських князів і до старців, і до всіх опікунів Ахава, кажучи: **2** І тепер, як прийде до вас це письмо, бо з вами сини вашого пана, і з вами колісниці, і коні, і закріплені міста, і зброя; **3** і побачите доброго і справедливого в синах вашого пана, і поставите його на престолі його батька, і він воюватимете за дім вашого пана. **4** І вони дуже злякалися, і сказали: Ось два царі не змогли встоятись проти його лиця, то як ми встоїмось? **5** І послали ті, що над домом, і ті, що над містом, і старці, і опікуни до царя Іуя, кажучи: Ми твої слуги, і що лиш скажеш нам, те зробимо. Ми більше не поставимо царем чоловіка, але зробимо те, що добре перед твоїми очима. **6** І написав до них Іуе друге письмо, кажучи: Якщо ви є мої і ви слухаєтесь мого голосу, відрубайте голови синам вашого пана, і принесіть їх до мене в цій

же годині завтра до Єзреля. І було 70 мужів – синів царських. Ці ж мужі міста їх вигодували. **7** І сталося, що як до них прийшов лист, і взяли вони царських синів, і всіх їх вбили – 70 мужів, і поклали їхні голови в коші, і послали їх до нього до Ізраїля. **8** І прийшов посланець і сповістив йому, кажучи: Принесли голови синів царя. І той сказав: Покладіть їх двома купами при брамах міста до ранку. **9** І сталося вранці, і, вийшовши, Іує став в брамах міста і сказав до всього народу: Ви є праведні. Ось бо я і повернувся проти мого пана і його забив, всіх же цих хто побив? **10** Одначе, ви знайте, що ніхто не впаде на землю, хіба за словом господнім, як сказав Господь про дім Ахаава. Ось бо Господь зробив так, як сказав рукою свого раба Ілії. **11** І вигубив Іує всіх осталих в домі Ахаава в Ізраїлі: і всіх його вельмож, і його знайомих, і його священиків, так, що не осталося в них останку. **12** І, вставши, сам пішов до Самарії, до Ветакаля пастухів, що при дорозі. **13** І ось він там знайшов братів Охозії, царя Юди, і сказав: Чиї ви є? І сказали: Ми є брати Охозії, і прийшли поздоровити синів царя і синів сильних. **14** І той сказав: Візьміть їх живими, і вигубіть їх в Ветакалі – 42 чоловік; і він не оставив з них ані одного чоловіка. **15** І пішов звідти, і знайшов Йонадава, сина Рихава, в дорозі, *що йшов* йому назустріч, і поблагословив його. І сказав до нього Іує: Чи твоє серце є пряме з моїм серцем, так як і серце моє з тобою? І сказав Йонадав: Є. І сказав Іує: Якщо є, то подай мені твою руку. І подав йому свою руку, і той підвів його на свою колісницю. **16** І він сказав до нього: Ходи зі мною і гляди, як я заревнував за Господом Саваотом. І він посадив його на свою колісницю. **17** І він ввійшов до Самарії і вигубив всіх осталих Ахаава в Самарії, так що не остався ніхто за словом господнім, яке Він сказав до Ілії. **18** І зібрав Іує ввесь народ, і сказав до них: *Ахаав мало привів народ до служіння Ваалові, і Іує дуже приведе до служіння. **19** І приличте до мене всіх пророків Ваала, і всіх його рабів, і його жерців, хай не притаїться ні один чоловік ніде, бо хочу принести велику жертву Ваалові. І кожний, хто притаїться, не житиме. І ось цар Іує зробив обману, бажаючи вигубити служителів Ваала. **20** І сказав Іує: Освятіть жертву Ваала і його служіння. І ті заповіли. **21** І послав Іує по всьому Ізраїлі, і про-

црс3. 16

дина вашего. и҆ принесе́те (а҆) къ мнѣ в се́и же ча҃ оу́тро до (є҆зре́лѧ)[7], и҆ (бѣ̑ сн҃овъ црс҃евыхъ)[8] о҃ мѹ́ж сі́ же мѹжи града въскормиша и҆х· И҆ бы́сть ꙗ҆ко прїиде (к нимъ книга)[9]. и҆ поѧ҆ша сн҃ы црс҃евы і̑ и҆склаша а҆ (всѣ) о҃, мѹжъ, и҆ въложиша главы̀ и҆хъ въ ко́шницы, и҆ послаша и҆хъ к немѹ въ [і҆и҃ль][10], и҆ прїиде посолъ и҆ възвѣсти̑ (є҆мѹ) гл҃ѧ· Принесоша главы сн҃овъ цр҃ѧ. и҆ рече положите а҆ холмами двѣма при вратѣхъ града до заоу́тра· И҆ бы́сть заоу́тра. и҆ (ше́дъ)[11] ста̑ въ вратѣхъ града. и҆ рече (і҆оѹ́є) къ всѣмъ лю́демъ, праведни вы̀ (сѹ́ть є҆сте). се̑ бо а҆зъ (є҆смь и҆) възвратилъсѧ на господина моегѡ и҆ оубі҃ и҆ (сі́ѧ (же)[12] всѧ кто порази̑)[13]· ѡ҆ба́че вы видѣте ꙗ҆ко не паде́тъ (никто́же) кромѣ словесе̑ гн҃ѧ на землю̑. (ꙗ҆ко)[14] гл҃а гь҃ на до́мъ а҆ха́вль. (се бо)[15] гь҃ сътвори̑ є҆лико гл҃а рѹкою раба̀ своего и҆лї́и· І҆ и҆зби̑ і҆оѹ́є всѧ ѡ҆ста́вшаѧ в домѹ а҆хавли въ [і҆и҃ли][16] и҆ всѧ вельмо́жа є҆го. и҆ зна́емыѧ є҆го, и҆ жрьцы̀ є҆го, ꙗ҆ко не ѡ҆ста́ти (в ни҃)[17] ѡ҆ста҃кѹ· И҆ (въставъ)[18] и҆де̑ въ самарїю са́мъ. въ (ведакаль)[19] пастырескїи при пѹти̑· И҆ (се)[20] ѡ҆брѣте̑ (тамо) братїю ѡ҆хозїиннѹ цр҃ѧ і҆оѹдина, и҆ рече кто вы̀ (є҆сте). и рѣша братїѧ ѡ҆хозїинна мы (є҆смы̀)· И҆ снидо́хомъ (поздравити)[21] сн҃ы црс҃вы и҆ сн҃ы силныхъ· И҆ рече поимѣте а҆ живы [-][22] і̑ (и҆зъсѣчете)[23] а҆ въ (ведекалѣ)[24], м҃в, мѹжа. (и҆) не ѡ҆ста (ѿ ни҃ мѹжа)[25] (ни є҆ді́ного)· І҆ и҆де̑ ѿтѹдѹ и҆ ѡ҆брѣте̑ і҆онадава сн҃а рихавлѧ на пѹти̑ на срѣтенїє є҆мѹ. и бл҃ви и҆. и҆ рече к немѹ і҆оѹє. а҆ще є҆сть ср҃це твое̑ съ ср҃цемъ моимъ право ꙗ҆коже и҆ ср҃це мое с (тобо́ю)[26], и҆ рече і҆онадавъ є҆сть. и҆ рече і҆оѹє (-)[27] а҆ще є҆сть (то) даждь (ми) рѹкѹ твою̑, (и҆ давъ є҆мѹ рѹкѹ свою) и҆ възведе̑ и҆ (-)[28] на колесницѹ (свою)· И҆ ре҃ к немѹ поиди со мною, и҆ виждь како поревнова́хъ по гд҃ѣ савао́дѣ. и҆ посади и҆ на колесницѹ свою· И҆ вниде въ самарїю. і҆ и҆зби̑ всѧ ѡ҆ставшаѧ а҆хавлѧ въ самарїи. ꙗ҆ко не ѡ҆стати никомѹже по гл҃ѹ гн҃ю. и҆же гл҃а къ и҆лїи̑· И҆ събра̀ і҆оѹє всѧ люди и҆ рече к нимъ. *а҆хавъ поработа (люди) ваалѹ мало. і̑ і҆оѹє поработати и҆матъ (-)[29] много· И҆ (-)[30] вси пророцы вааловы (и҆) вси рабы̀ є҆го, и҆ жрьца̀ є҆го призовѣте къ мнѣ, да (не потаитсѧ ни є҆динъ мѹжъ)[31] (нигдеже), ꙗ҆ко жрътвѹ (хощѹ сътворити) великѹ ваалѹ. (и҆) всѧкъ и҆же потаитсѧ не бѹдетъ живъ. и҆ (се) і҆оѹє (цр҃ь) сътвори̑ лесть, хотѧ̀ погѹбити слѹжащихъ ваалѹ. и҆ ре҃ і҆оѹє свѧтите жрътвѹ ваалѹ. (и҆ слѹженїє є҆го.) и҆ проповѣдаша· И҆ посла̀ і҆оѹє въ весь і҆и҃ль. (и҆ рече) гл҃а. и҆ нн҃ѣ вси (съберитесѧ) раби̑ ваалови и҆ вси жрьцы̀ є҆го и҆ вси

г҃ црс ѕі

прⷪ҇рцы е́го. да никто́же ѡ҆ста́нетъ ꙗ҆́ко жрътвꙋ вели́кꙋ творю̀ (ваа́лꙋ). (і҆) и҆́же ѡ҆ста́нетъ не и҆́мать живъ бы́ти. и҆ прїидо́ша (-)[32] раби̇̀ ваа́ловы. и҆ вси жръцы̀ е҆го. и҆ вси проро́цы е҆го. (и҆) не ѡ҆ста̀ (ни е҆ди́нъ) мꙋжъ и҆́же не прїиде. и҆ внидо́ша въ хра́мъ ваа́ловъ. и҆ напо́лнисѧ хра́мъ ваа́ловъ ѿ кра́ѧ до кра́ѧ· И҆ рече і҆ꙋ́е и҆́же (бѧхꙋ) на (ѡ҆деждами)[33], и҆знесѣ́те ѡ҆де́ждꙋ (рабомъ всѣмъ)[34] ваа́ловымъ. і҆ и҆знесѐ и҆̀мъ (ри́зы)[35]· И҆ вни́де і҆ꙋ́е (-)[36] і҆ѡ҆надавъ сн҃ъ рихавль въ хра́минꙋ ваа́ловꙋ. и҆ рече рабо́мъ ваа́ловымъ, пои҆щѣ́те и҆ съглѧда́йте е҆да̀ е҆сть (гдѣ̀) (ра́бъ гн҃ь въ ва́съ)[37]. (и҆ вы́шлите всѣхъ рабо́въ гн҃ихъ ѡ҆брѣ́тшиисѧ тꙋ̀· И҆ бы́сть та́ко ꙗ҆́коже гл҃а і҆ꙋ́е. и҆ ꙗ҆́ко не бѣ̀ ра́бъ гн҃ь.) но то́кмо (е҆ди́ни раби̇̀ ваа́лови)[38]· И҆ вни́де сътвори́ти жрътвꙋ и҆ всесъжжє́нїѧ. і҆ і҆ꙋ́е (внѣ̀ хра́ма поста́ви себѣ̀)[39], п҃, мꙋжъ (свои́хъ съ ѡ҆рꙋ́жїемъ). и҆ рече (и҆́мъ і҆ꙋ́е) а҆́ще (вы̀ и҆ е҆ди́нъ) мꙋжъ гонзе́тъ ѿ мꙋжъ (си́хъ) и҆́хже а҆́зъ и҆зведо́хъ в рꙋцѣ̀ ва́ши. (то) дꙋ́шꙋ (ва́шꙋ)[40] (положꙋ̀) за дꙋ́шꙋ е҆го· И҆ бы́сть ꙗ҆́ко сконча̀ творѧ́ше всесъжжє́нїѧ. и҆ рече і҆ꙋ́е пред҃ритекꙋщимъ и҆ тристато́мъ, вше́дше и҆зсѣ́цыте и҆̀ (и҆) да ни (е҆ди́нъ) мꙋжъ и҆збꙋ́детъ ѿ ни́хъ і҆ и҆зби́ша ѧ҆̀ ѡ҆рꙋ́жїемъ. и҆ поврьго́ша (ѧ҆̀) претекꙋ́щаѧ вои́ни и҆ триста́ты. і҆ и҆до́ша да́же до (-)[41] до́мꙋ ваа́лова· І҆ и҆знесо́ша ѡ҆де́ждꙋ ваа́ловꙋ и҆ съжго́ша ю҆̀. и҆ съби́ша (тѣ́ло)[42] ваа́лово и҆ съкрꙋши́ша (въ пра́хъ)[43] до дн҃и сего· И҆ погꙋби̇̀ і҆ꙋ́е [хра̀мъ][44] ваа́ловъ ѿ і҆и҃лѧ· (Но) то́кмо грѣхо́въ і҆еровоа́ма сн҃а нава́това, и҆́миже съблазни̇̀ грешити і҆и҃лѧ. не ѿстꙋпи̇̀ і҆ꙋ́е ѿ послѣ́днихъ и҆́хъ (кланѧ́ющесѧ) ю҆́ницамъ зла́тымъ (ꙗ҆̀же) въ ведиили и҆ въ да́нѣ· И҆ рече гь҃ къ і҆ꙋ́еви поне́же ꙗ҆́ко оу҆блжи (и҆ сътвори̇̀)[45] (ти) оу҆го́днаѧ (мнѣ̀) пре̇д ѡ҆чи́ма мои́ма. и҆ всѧ̀ ꙗ҆̀же (сътвори̇̀) по срⷣцꙋ моемꙋ сътвори́лъ е҆си до́мꙋ а҆ха́влю (сего ради) да́же *до четве́ртаго ро́дꙋ твое́го сѧ́дꙋтъ на прⷭ҇тлѣ въ і҆и҃ли· (-)[46] І҆ꙋ́е не съхрани̇̀ ходи́ти (по и҆́мени)[47] гⷭ҇а бг҃а і҆и҃лева всѣмъ срⷣцемъ свои́мъ. не ѿврати́сѧ ѿ грѣ́хъ і҆еровоа́ма сн҃а нава́това, и҆́же въ грѣ́хъ въведѐ і҆и҃лѧ· Въ дн҃и (же) ѡ҆́ны нача̀ гь҃ пꙋща́ти на і҆и҃лѧ, і҆ и҆зби̇̀ ѧ҆̀ а҆заи́ль въ всѣхъ предѣ́лехъ і҆и҃левыхъ· ѿ і҆ѡ҆рдана на въсто́къ слн҃ца всю̀ зе́млю галаа́дъскꙋю, (и҆) гадїи́нꙋ, и҆ рꙋви́мовꙋ. и҆ манасїи́нꙋ ѿ а҆рои́ра (да́же до)[48] оу҆́стїѧ (-)[49] а҆рно́ньска, и҆ галаа́дска и҆ васа́ньска· И҆ про́чаѧ слове́съ і҆ꙋ́евыхъ (-)[50] всѧ ꙗ҆́же сътвори̇̀. и҆ всѧ си́ла е҆го и҆ събра́нїе (е҆го) е҆́же събра̀. (то) не се́ ли напи́сана въ кни́зѣ слове́съ дн҃їи црⷭ҇ь і҆и҃левъ· И҆ оу҆́мре і҆ꙋ́е (и҆ погребе́нъ бы́сть съ ѿц҃ы свои́ми)[51] въ самарі́и. и҆ црⷭ҇т-

мовив, кажучи: І тепер зберіться всі раби Ваала, і всі його священики, і всі його пророки, хай ніхто не остане, бо роблю велику жертву Ваалові. І хто останеться – не житиме. І прийшли раби Ваала, і всі його жерці, і всі його пророки, і не остався ні один чоловік, який не прийшов. І ввійшли до храму Ваала, і храм Ваала наповнився від краю до краю. **22** І сказав Іує тим, що були над одежами: Винесіть одіж всім вааловим рабам. І виніс їм одіж. **23** І ввійшов Іує *і* Йонадав, син Рихава, до храму Ваала, і сказав рабам Ваала: Пошукайте і погляньте чи є десь у вас господній раб, і виженіть всіх господніх рабів, що там знаходяться. І сталося, так як сказав Іує. І коли не було господнього раба, але тільки самі раби Ваала, **24** і він ввійшов принести жертву й цілопалення. І поза храмом Іує поставив собі 80 своїх мужів зі зброєю, і сказав їм Іує: Якщо вам і один чоловік утече з цих мужів, яких я вивів до ваших рук, то покладу вашу душу за його душу. **25** І сталося, що як закінчив він приносити цілопалення, і сказав Іує сторожі і тристатам: Ввійшовши, вибийте їх, і хай ні один чоловік з них не втече. І вигубили їх зброєю, і скинули їх передні вояки і тристати, і пішли аж до дому Ваала. **26** І винесли одежу Ваала, і спалили її; **27** і скинули тіло Ваала, і розбили на порох, до цього дня. **28** І винищив з Ізраїля Іує храм Ваала. **29** Але тільки Іує не відступив від від гріхів Єровоама, сина Навата, від останніх з них, який звів до гріха Ізраїль, поклоняючись золотим телицям, що в Ветилі і в Дані. **30** І сказав Господь до Іуя: Тому що ти і полюбив чинити Мені миле перед моїми очима, і все, що ти зробив, є за моїм серцем, ти вчинив з домом Ахаава – задля цього аж *до твого четвертого роду сидітимуть на престолі в Ізраїлі. **31** Іує не зберіг ходити цілим своїм серцем за іменем Господа Бога ізраїльського, не відвернувся від гріхів Єровоама, сина Навата, який привів Ізраїль до гріха. **32** В тих же днях Господь почав напускати *ворогів* на Ізраїля, і вигублював їх Азаїл в усіх околицях Ізраїля: **33** від Йордану на сході сонця, всю землю ґалаадську, і Ґада, і Рувима, і Манасії, від Ароіра аж до гирла Арнона, і Ґалаада, і Васана. **34** І осталі діла Іуя, всі, що вчинив, і вся його сила і його зібрання, які зібрав, – то чи це не записане в книзі літопису ізраїльських царів? **35** І помер Іує, і його по-

нн҃ еі

ниж. 15

ховано з його батьками в Самарії. І замість нього зацарював його син Яхаз. **36** І дні, в які Іуе царював в Самарії, було 28 літ.

Глава 11

пар2. 22

1 І *Ґотолія, матір Охозії, побачивши, що помер її син, і встала й вигубила все царське насіння. **2** Йосавея ж, дочка царя Йорама, сестра Охозії, взяла Йоаса, сина свого брата, і викрала його з-посеред царських синів, яких вбивали; його і його опікунку сховала вона впевнено в кімнаті постель і затаїла від лиця Ґотолії, і його не забили. **3** І він був з нею 6 літ схований в господнім домі. І Ґотолія царювала в тій землі.

пар2. 23

4 *І в сьомому році священик Йодай послав і взяв тисячників хоріїв і расімів, і привів їх до себе до господнього дому, і завіщав їм господній завіт, і закляв їх перед Господом, і показав їм Йодай царського сина. **5** І він заповів їм, кажучи: Це слово, яке зробите: третя частина з вас ввійде в суботу і стерегтимете сторожу дому царського. **6** І третя частина *буде* в брамі, у дверях дороги; і третя частина при брамі за сторожжю. І стерегтимете сторожу дому. **7** І два начальники з вас, кожний, що виходить в суботу; і стерегтимуть сторожу господнього дому з царем. **8** І обступите царя довкруги, кожний, маючи в руках свою зброю; і хто входить до рядів – хай помре. І вони були з царем, коли він входить і виходить. **9** І сотники зробили все, що заповів розумний Йодай; і кожний, що мав входити в суботу, взяв своїх мужів з тими, що мали відходити в суботу, і ввійшли до священика Йодая. **10** І священик дав сотникам сторожу і списи царя Давида, що були в господньому домі. І вони були в руках воєвод і сторожі; і сотники, і сторож зробили за всім, що заповів їм священик. І господній священик зібрав всіх людей землі до господнього дому. **11** І сторожі стали, кожний з них маючи зброю в своїй руці, по правій стороні дому, аж до лівої сторони дому жертовника і по дому царя довкруги. **12** І він вивів царського сина, і поклав на нього царський вінець і свідчення, і зробив його царем, і помазав його; і плескали руками, і сказали: Хай живе цар! **13** І почула Ґотолія голос тих з народу, що бігли, і ввійшла до народу до господнього дому. **14** І побачила – і ось стоїть цар на стовпі за судом. І перед царем були співи і труби, і ввесь народ радів і трубів в труби. І Ґотолія роздерла

вова̀ (іа̂ха́з)[52] (в него̀ мѣ́сто сн҃ъ є̂го)[53]. И̂ (въ) дн҃и в на́же (іоу́е црс҃твова̀)[54] (въ самаріи бы́сть)[55], к҃и, лѣтъ (-)[56].

Гл҃а, ат҃і

*годоліа мт҃и (іо̂хозіина)[1], (ви́дѣвши)[2] я́ко (оу̂мрѣтї сн҃ъ)[3] є̂а̀, [и̂ воста̀][4] и̂ погуби вся́ко сѣмя цр҃ево. (-)[5] Ио̂савеа (же) дщ҃и цр҃я іо̂рама сестра̀ о̂хозіина (поя) іоа́са сн҃а бра́та свое. и оу̂краде и̂ средѣ сн҃овъ цр҃евы̂ и̂збіеныхъ, того и̂ доилицу є̂го (съкрыи) въ клѣти постельнеи твердѣ, и̂ оу̂таи̂ (-)[6] ѿ лица годоліина, и̂ не оу̂мрътвиша є̂го. И бѣ с не́ю (крыіемъ въ до́му гн҃и)[7], ѕ, лѣтъ. и̂ годо́ліа бѣ црс҃твующи в зе́мли (то́й). *И̂ въ (се́мое лѣто)[8] посла̀ іо̂да́и жрецъ. и̂ поя́тъ тысущни́ки. (хори́ма)[9] и̂ расима и̂ възведе я̀ къ себѣ въ до̂ гн҃ь, и̂ завѣща и̂мъ завѣтъ гн҃ь. и̂ закля́тъ и̂хъ пре̂ гм҃ъ, и̂ показа̀ и̂мъ (іа̂до́я)[10] сн҃а цр҃ьска. И̂ заповѣ́да и̂мъ гл҃я се сло́во (да)[11] сътвори́те тре́тія ча́сть ѿ ва̂ да сни́де в суббо́ту. и̂ да стре́жете стра́жбу до́му цр҃ва (-)[12]. И̂ третія часть оу̂ вратъ (оу̂ две́ріи) пути, и̂ третія часть оу̂ вратъ соза́ди протекущи̂, и̂ оу̂стреже стра̂бу до́му. И̂ два нача́лника ѿ ва́съ вся́къ и̂сходяи в суббо́ту. и̂ да храня̂ стражбу до́му гн҃я съ цр҃е̂ И̂ о̂ступи́те цр҃я о̂́коло, (ко́ждо)[13] о̂ружіе своѐ (и̂мы́и) в руку (-)[14], і (и̂сходя́и)[15] въ (пре̂о̂гра́діе)[16] да оу̂мретъ. и будете съ цр҃емъ є̂гда̀ (въходи́ти є̂му і и̂сходи́ти)[17] (-)[18]. И̂ сътвори́ша со́тникы вся̀ є̂ли́ка заповѣ́да іо̂да́и смысле́ныи. и̂ поя̀ (ко́ждо)[19] мужа своя̀ и̂же и̂мѣ́аше входи́ти въ суббо́ту. съ тыми и̂же и̂мѣя́ху ѿходи́ти в̆ суббо́ту. и̂ вни́доша къ іо̂да́ю жрецу. И да́сть жре́цъ со̂никомъ (пре̂ходя́щаа, и̂ копія)[20] цр҃я дв҃да. и̂же (быша) в до́му гн҃и. (И бѣша в рука̂ воєво̂ и̂ пре̂ходя́щи̂ и̂ сътвориша сотники, и̂ пре̂ходящіи по всему є̂ли́ко заповѣ́да и̂ жрецъ. И̂ собра̀ жрецъ гн҃ь вся люди земля во до́мъ гн҃ь.) и̂ ста́ша пре̂рищущіи (ко́ждо и̂)[21] о̂ружіе (и̂мы́и)[22] в руцѣ своеи. ѿ страны̀ до́му десно́я. да́же до страны̀ до́му шуєя жрътвеныя. и̂ (по до́му)[23] цр҃я о̂́коло. І и̂зведе сн҃а цр҃ева. и̂ возложи на́нь (вѣнецъ цр҃ьскыи)[24]. и̂ свѣдѣніе. и̂ въцр҃и є̂го и̂ пома́за є̂го и̂ плеска́ли рука́ма. и̂ рѣша да́ живе̂ цр҃ь. И̂ слы́ша годоліа гл҃а̂ предътекущи́х люде́и. и̂ вни́де къ наро́ду в до́мъ гн҃ь. И̂ видѣ и̂ се цр҃ь стоа́ше на столпѣ по суду. и̂ (баху) (пре̂ цр҃ем пѣсни и̂ трубы)[25]. и̂ вси лю́діе (-)[26] радующеся, и̂ трубаще въ трубы. и̂ раздра̀ годоліа ри́зы

в҃ пара̂ кв

в҃ пара̂ кг

своѧ̀. и҆ возопи (и҆ рече), зра́да зра́да. И҆ заповѣ́да і҆ѡда́й жрецъ тысѧщникѡмъ, [и҆][27] властелемъ си́лы. и҆ рече к ни́мъ и҆зведѣте ю҆̀ во́нъ (ѿ при-гра́ды)[28], (-)[29] и҆́же (а҆́ще кто) и҆зы́детъ по неи смр҃тїю да оу҆́мретъ ѿ ѻ҆рꙋ́жїѧ, понеже рече жре́, (-)[30] не оу҆мрътвѣте є҆ѧ̀ въ до́мꙋ гн҃и. И҆ възложи́ша на ню̀ рꙋцѣ, ї [и҆зведо́ша ю҆̀][31] (скоп-цы̀) пꙋтемъ и҆схода (к не́и)[32] до́мꙋ цр҃ева и҆ оу҆́м-ре тꙋ. И҆ завѣща і҆ѡда́й завѣтъ ме́ждꙋ гм҃ъ и҆ междꙋ цр҃емъ, и҆ междꙋ лю́ми, ꙗ҆́ко бы́ти имъ въ лю́ди гн҃ѧ [-][33]. И҆ внидо́ша вс҃и лю́дїе землѧ̀ в до́мъ ваа́ловъ, и҆ разбиша и҆̀, и҆ жрътвеники є҆го, и҆ ѻ҆бра́зы є҆го съкрꙋши́ша до́брѣ. и҆ (мада́на)[34] жръца ваа́лова оу҆би́ша пре́ лицемъ (жрътвеника)[35]. и҆ поста́ви жрецъ власте́лѧ в до́мꙋ гн҃и. И҆ прїѧ́ша со́тники, (хорима)[36] и҆ ра-си́ма, и҆ всѧ лю́ди землѧ. ї (и҆зведѐ)[37] цр҃ѧ ѿ до́мꙋ гн҃ѧ. и҆ (внидо́ша)[38] пꙋтемъ вра́тъ пре-текꙋщихъ (до) до́мꙋ цр҃ева и҆ посади́ша и҆̀ на прт҃олѣ цр҃евѣ. И҆ възрадовашасѧ вси лю́ди зем-лѧ̀ (то́ѧ). и҆ гра́ оу҆́млъча, и҆ годолїю оу҆мрътви́-ша ѻ҆рꙋжїє въ до́мꙋ цр҃евѣ. (Цр҃ь же бѣ)[39] (і҆ѡа́са, въ се́ми, лѣтѣхъ)[40] є҆гда̀ нача цр҃твовати.

свою одіж і закричала, і сказала: Зрада! Зрада! **15** І священик Йодай заповів тисяцьким і володарям сили, і сказав до них: Виведіть її геть з рядів, хто лиш вийде за нею, хай смертю помре від зброї; бо сказав священик: Не забивайте її в господньому домі. **16** І наклали на неї руки, і вивели її скопці дорогою входу до царського дому, і вона там померла. **17** І заповів Йодай завіт між Господом, і між царем, і між народом, щоб вони були господнім народом. **18** І ввійшов ввесь народ землі до дому Ваала, і знищили його і його жертовники, і його образи знищили вповні; і Матана, жерця Ваала, вбили перед лицем жертовника. І священик поклав володарів в господньому домі. **19** І взяли сотники Хорими і Расими, і ввесь народ землі, і повів царя з господнього дому, і ввійшли дорогою брами сторожі до царського дому, і посадили його на царському престолі. **20** І ввесь народ тієї землі зрадів. І місто втихло, і Ґотолію вбили зброєю в домі царя. **12,1** Цар же Йоас був семилітнім, коли почав царювати.

Гла, вı.

в пара кд

Въ *лѣто се́мое, і҆ꙋ́ѧ. цр҃ьствова і҆ѡа́съ. и҆ м҃, лѣ, цр҃твова въ і҆ерлимѣ. (-)[1] и҆мѧ (бѣ) мт҃ри є҆го а҆вїѧ. (-)[2] вирсавїѧ. И҆ сътвори̇ і҆ѡа́съ пре (ѻ҆чи́ма гн҃има оу҆го́-наѧ)[3], въ всѧ дн҃и в нѧ́же просвѣти є҆го і҆ѡда́й і҆ере́и. Тъкмо высокі́ѧ не преста́виша. (-)[4] тꙋ є҆щѐ (кадѧ́хꙋ и҆ жрѧ́хꙋ лю́дїє)[5] на высо́кихъ. И҆ рече і҆ѡа́съ къ жерцемъ все сребро̀ стое внесе́ное в до́мъ гн҃ь. (и҆) сребро̀ со цѣно́ю (мꙋ́жа)[6]. (и҆) всѧ́ко сребро̀ є҆́же а҆́ще възы́йде на срдце мꙋжꙋ внести̇ в до́мъ гн҃ь. (И҆) да прїимꙋтъ є҆̀ на се̇ жръцы (и҆) мꙋжъ ѿ преда́нїѧ своє҆го. и҆ тїи̇ да строѧ́тъ ведекъ (-)[7] въ все́мъ. и҆дѣже а҆́ще ѻ҆браще́сѧ (сокрꙋ-шено́е веде́ка)[8]. И҆ бы́сть въ кг е, лѣто цр҃ю і҆ѡа́сꙋ, (и) не оу҆строи́ша жръцы веде́ка хра́ма. И҆ призва̀ (-)[9] цр҃ь і҆ѡдаѧ жерца и (ста́рца)[10] и҆ рече к ни́мъ. что (се) ꙗ҆́ко не построи́сте веде́ка хра́-мꙋ. и҆ нн҃ѣ (оу҆же̇) не прїима́йте сребра̀. ѿ про-дажѣ ва́шеѧ. ꙗ҆́ко в ведекъ хра́мꙋ да́сте и҆̀. И҆ совѣща́шасѧ жръцы не прїѧ́ти сре́бра ѿ лю́дїи, (на строє́нїе)[11] веде́ка хра́мꙋ. И҆ взѧ̀ і҆ѡ-да́й жрецъ кїѡтъ є҆ди́нъ. и содѣла̀ ковче́жецъ дъсками є҆мꙋ, и҆ да́сть є҆го (і҆є҆зеѡ҆ви)[12] в до́мꙋ мꙋжа до́мꙋ гн҃ѧ. и҆ даша жръцы хранѧ́щїи число всего̀ сребра̀, є҆́же ѻ҆брѣтесѧ в до́мꙋ гн҃и. И҆ бы́сть ꙗ҆́ко ви́дѣша и҆́же мно́го (є҆сть) сре́бра въ ковчезѣ. и҆ възы́йде писчїи цр҃евъ, и҆ жре́ вели́кїи

Глава 12

2 *Йоас зацарював в сьомому році Іуя, і царював в Єрусалимі 40 літ, ім’я його матері було Авія з Вирсавії. **3** І Йоас зробив миле перед господніми очима в усі дні, в які його просвічував священик Йодай. **4** Лише не усунули височини, там ще приносили ладан, і народ приносив жертву на височинах. **5** І сказав Йоас до священиків: Все святе срібло внесено до господнього дому, і срібло з ціною мужа, і всяке срібло, яке лиш ввійде на серце чоловіка внести до господнього дому. **6** І хай візьмуть його на це священики і чоловік зі своєї продажі, і вони хай ремонтують ведек (=*єв. розвалини*) в усьому, де лиш знайдеться розвалина ведеку. **7** І сталося в 23-у році царя Йоаса, і священики не зремонтували ведека храму. **8** І покликав цар священика Йодая і старців, і сказав до них: Як це, що ви не зремонтували ведека храму? І тепер уже не беріть срібла з вашої продажі, бо його дасьте на ведек храму. **9** І домовилися священики не брати срібла від народу на ремонт ведека храму. **10** І взяв священик Йодай одну скриню, і для неї зробив ковчежець з дощок, і поставив її Єзейові в домі чоловіка господнього дому, і дали священики, що стерегли число всього срібла, що знайдене в господньому до-

пар2. 24

мі. **11** І сталося, як побачили, що є багато срібла в скрині, і прийшов царський писар, і великий священик, і скарбник, і відкрили, і почислили срібло, знайдене в господньому домі. **12** І дали приготоване срібло до рук тих, що робили, на посуд господнього дому. І дали й майстрам по дереву, і будівничим, що працювали в господньому домі, **13** і тим, що кололи, і майстрам, і теслям каміння, щоб купити дерево і тесане каміння на ремонт ведека господнього дому, і на все, що видавалося на храм, на *його* скріплення. **14** Тільки не робилося для господнього храму срібні двері, цвяхи, посудини і труби, ані всякий золотий посуд і срібний посуд зі срібла, внесеного до господнього дому, **15** але тим, що роблять працю, дали його, і ці ним скріпили господній дім. **16** І не провіряли тих, яким давали до рук срібло, щоб дати тим, що роблять діла, бо роблять з довір'ям. **17** І срібло за гріхи, і срібло за переступ, оскільки внесене було до господнього дому, хай буде священикам. **18** Тоді прийшов Азаїл, сирійський цар, і воював проти Ґета; і забрав його Азаїл, і розгромив його; і повернув Азаїл своє лице, і забажав піти проти Єрусалиму. **19** І взяв Йоас, цар Юди, все святе, що посвятив, і Йосафат, *і* Йорам, і Охозія, його батьки, *і* царі Юди, і своє святе, і все золото, знайдене в господньому храмі і в скарбницях дому царя, і послав Азаїлові, сирійському цареві. **20** І осталі діла Йоаса, і все, що він зробив, – чи ось не було воно записане в книзі літопису царів Юди? **21** І його раби повстали і зробили велику змову, і вбили Йоаса в домі Махоїна, що в Саалі. **22** Єзехар, син Ємуаха, і Єзевут, син Ісовира, – їхні раби побили їх і вони померли; і поховали їх з їхніми батьками в місті Давида, і замість нього зацарював його син Амасія.

(и҆ чи́сленникъ). и҆ ѿкры́ша і҆ и҆счето́ша сре́бро ѡ҆брѣ́тшееся въ домꙋ̀ гн҃и. И҆ да́ша сре́бро ᲂу҆гото́ванное в рꙋ́цѣ (творѧ́щемꙋ)[13] [на сосꙋ́ды][14] до́мꙋ гн҃ю. и҆ да́ша (и҆̀) древодѣ́лѧмъ и҆ дѣла́телемъ ѕи́ждꙋщимъ в домꙋ̀ гн҃и. И҆ ко́лющимъ [и҆ хꙋдо́жникомъ][15]. и҆ сѣкꙋ́щимъ ка́менїѧ на кꙋпле́нїе дре́вꙋ. и҆ ка́менїѧ те́санаго на строе́нїе веде́ка хра́мꙋ гн҃ю. (І҆ и҆) на всѐ є҆ли́ко раздаѧ́ти хра́мꙋ на ᲂу҆твръже́нїе. Токмо не твори́шасѧ хра́мꙋ гн҃ю две́ри сре́брены, гвоздїе фїа́лы. и҆ трꙋ́бы, (ни҆) всѧ̑ сосꙋ́ды зла́ты, и҆ сосꙋ́ды сре́брены ѿ сре́бра принесе́наго в до́мъ гн҃ь. но҆ творѧ́щимъ дѣ́ла дада́ѧ̀, и҆ (сї́и) ᲂу҆тверди́ша и҆мѝ до́мъ гн҃ь. и҆ не сочита́хꙋ (-)[16], и҆̆мже даѧ́хꙋ сре́бро в рꙋ́ки (-)[17]. да́ти творѧ́щимъ дѣ́ло. занѐ вѣ́рно творѧ́тъ. (И҆) сре́бро за грѣхи, и҆ сребро за престꙋпле́нїе. (поне́же)[18] внесе́но бы́сть в до́мъ гн҃ь (да бꙋ́детъ жерцемъ)[19]. Тогда̀ възы́иде а҆заи́лъ црь сѷрьскїи. и҆ вое́ва на ге́ды и҆ прїа́тъ и҆̀ (а҆заи́лъ и҆ разбѝ и҆̀). и҆ ѻ҆́брати а҆заи́лъ лице свое, (и҆) възы́ити хотѧ̀ на і҆ер҇лимъ. И҆ взѧ́тъ и҆ѡ҆а́съ црь і҆ꙋ́дин҃ъ всѧ̑ ст҃ыѧ. и҆̀же ѻ҆ст҃и (и҆̀) и҆ѡ҆саѳа́тъ (-)[20] и҆ѡ҆̂а҆рамъ, и҆ ѻ҆хозїѧ ѿц҃и є҆го (-)[21] цр҃и і҆ꙋ́дини. и҆ ст҃аѧ є҆го и҆ всѐ зла́то ѻ҆брѣ́тшеесѧ въ (хра́мѣ)[22] гн҃ѣ, и҆ (въ сокрови́щехъ) до́мꙋ цр҃ѧ. и҆ послѧ̀ а҆заи́лю црю сѷрьскꙋ (-)[23]. И҆ про́чаѧ слове́съ и҆ѡ҆а́синъ, и҆ всѧ̑ є҆ли́ко сотворѝ. не се ли пи́сана бы́ша въ кни́ѕе слове҇ дн҃їи црь і҆ꙋ́динъ. И҆ воста́ша ѻ҆́троцы є҆го. и҆ совѣща́ша совѣ́тъ вели҇. и҆ ᲂу҆би́ша и҆ѡ҆а́са в҆ хра́мѣ (махои҆невѣ)[24] и҆̀же въ (саа́лѣ)[25], (и҆є҆зеха́ра сн҃а є҆мꙋа́хова)[26]. и҆ (є҆зевꙋ́да сн҃а исовира)[27]. рабы̀ и҆̑ и҆зби́ша (и҆хъ и҆ ᲂу҆мро́ша)[28], и҆ погребо́ша (и҆хъ)[29] съ ѿц҃ы (и҆хъ)[30] въ гра́дѣ дв҃двѣ. и҆ црт҇вова (а҆масї́асъ)[31] сн҃ъ є҆го въ него̀ мѣ́сто.

Глава 13

1 В 23-му році Йоаса, сина Ахозії, царя Юди, зацарював Йоахаз, син Іуя, в Самарії на 17 літ. **2** І він зробив погане перед господніми очима, і почав ходити за дорогами Єровоама, сина Навата, який привів Ізраїля до гріха, і не відступив від тієї злоби. **3** І Господь розгнівався гнівом на Ізраїля, і дав їх в руки Азаїла, асирійського царя, і в руки сина Адера, сина Азаїла, на всі дні. **4** І помолився Йоахаз до господнього лиця, і Господь його вислухав, бо побачив пригнічення Ізраїля, яким *його* пригнітив сирійський цар. **5** І Господь дав їм спасіння, і вони вирвалися з-під асирійської руки, і поселилися ізраїльські

Гл҃а, г҃і

Въ лѣ́то, к҃г є, [-][1] и҆ѡ҆а́са сн҃а (а҆хозї́ина)[2] цр҃ѧ і҆ꙋ́дина, цр҃ьствова [и҆ѡ҆ахаз́ъ][3] сн҃ъ и҆ꙋ҇ в҆ самарї́и, з҃і лѣ́тъ. И҆ сотворѝ лꙋка́вое пр҇е ѻ҆́чима гн҃има. и҆ нача̀ ходи́ти по (пꙋте́мъ)[4] і҆еровоа́млимъ сн҃а нава́това, и҆̀же съгрѣши́ти воведѐ і҆и҃лѧ. (и҆) не ѻ҆ста́сѧ (ѕло́бы тоѧ́)[5]. И҆ разгнѣ́васѧ (г҃ь гнѣ́вомъ)[6] на і҆и҃лѧ. и҆ въда́сть и҆хъ в рꙋ́цѣ а҆заи́лю црю (а҆сѷрьскꙋ)[7], и҆ в рꙋ́цѣ сн҃а а҆дерова сн҃а а҆заи́лева во всѧ̑ дн҃и. И҆ помоли́сѧ и҆ѡ҆а́хазъ лицꙋ̀ гн҃ю. и҆ ᲂу҆слы́ша и҆̀ г҃ь ꙗ҆́ко ви́дѣ скорбь і҆и҃левꙋ. (є҆ю́же)[8] ѻ҆скорби (-)[9] црь сѷрїискїи. И҆ да́сть (и҆мъ) (сп҃сенїе г҃ь)[10] (-)[11]. і҆ и҆збы́ша ѿ рꙋ́кꙋ (а҆сѷрьскꙋ)[12]. и҆ въсели́шасѧ сн҃ве

і҆и҃лви в села своѧ̀ ꙗ҆́коже (и҆ преже)[13]. (Но) то́кмо не ѿстꙋпи́ша ѿ грѣ҃ дóмꙋ і҆ерoвоа́млѧ [сн҃а навато́ва][14] и҆́же съгрѣшити въведѐ і҆и҃лѧ. по нѣ҃ хoдѧхꙋ и҆ (принесо́ша кꙋмиръ, и҆́же бѣ)[15] въ самарі́и· ꙗ҆́ко не ѡ҆стависшасѧ (а҆хазꙋ)[16] лю́діе. но то́кмо, н҃, ко́нникъ. и҆ і҃, колесни́цъ, и҆ (л҃)[17] пѣшецъ. ꙗ҆́ко и҆згꙋбилъ бѧше и҆хъ цр҃ь сѷрі́искіи. и҆ положи ѧ҆̀ ꙗ҆́ко прахъ на попра́ніе· и҆ про́чаѧ словесъ і҆ѡ҆ахазовыхъ и҆ всѧ є҆ли́ко сътворѝ, и҆ (всѧ) си́ла є҆го. не се ли пи́сана бы́ша въ кни́зѣ слове́съ дн҃іи цр҃ь і҆и҃левъ· И҆ оу҆́мре і҆ѡ҆а́хаз (-)[18] и҆ погребенъ бы́сть съ ѡ҆ц҃ы своими в самарі́и. и҆ цр҃твова і҆ѡ҆а́съ сн҃ъ є҆го в него́ мѣ́сто· въ лѣто, л҃д є, [-][19] і҆ѡ҆а́са цр҃ѧ і҆оу҆́дина цр҃твова і҆ѡ҆а́съ сн҃ъ (а҆хазовъ)[20] на҃ і҆и҃лемъ в самарі́и, ѕ҃і, лѣтъ· И҆ сътвори лꙋка́вое (пре҃ гм҃ъ)[21] (и҆) не ѿстꙋпи ѿ (грѣхъ всѣ)[22] і҆ерово́амль сн҃а нава́това и҆́же съгрѣшити воведе і҆и҃лѧ. по тѣмъже (и҆ то́и) хождаше· И҆ про́чаѧ слове́съ і҆ѡ҆а́совы и҆ всѧ є҆ли́ка сътворѝ, и҆ (всѧ) си́ла є҆го ꙗ҆́же сътворѝ съ а҆маси́ѣ цр҃емъ і҆оу́динымъ. (то) не се ли сїѧ писана быша въ кни́зѣ слове҃ дн҃іи цр҃ь і҆и҃левъ· И҆ оу҆́мретъ і҆ѡ҆а́съ (и҆ погребе́нъ бы́сть) съ ѡ҆ц҃ы свои́ми (въ самарі́и съ сн҃ъми і҆и҃левыми· І҆ є҆ровоа҃ же сѣде на престо́лѣ є҆го)[23]. І҆ є҆лисе́и разболѣсѧ бо́лезні́ю свое́ю, є҆́юже (и҆) оу҆́мре. и҆ прі́иде к немꙋ і҆ѡ҆а́съ цр҃ь і҆и҃левъ. и҆ пла́касѧ на҃ лице҃ є҆го и҆ рече. ѿч҃е ѿч҃е, колесни́ца і҆и҃лева и҆ снꙋзници є҆ѧ̀· И҆ ре҃ є҆мꙋ і҆є҆лисе́и возмѝ лꙋ҃ и҆ стрѣлꙋ. и҆ взѧ҃ пре҃ ни҃ лꙋкъ и҆ стрѣлꙋ· И҆ ре҃ цр҃ю возложи рꙋкꙋ свою на лꙋ҃· И҆ возложи і҆ѡ҆а҃ рꙋкꙋ свою на лꙋ҃. (-)[24] (і҆є҆лисе́и возложи)[25] рꙋкꙋ свою̀ верхꙋ рꙋкꙋ цр҃евꙋ· И҆ рече ѿвръзи ѡ҆кно ꙗ҆́же є҆сть на восто́къ и҆ ѿверзе. и҆ рече і҆є҆лисе́и стрѣли, и҆ стрѣли цр҃ь и҆ рече [і҆є҆лисе́и][26] (сїѧ) стрѣла сп҃нїѧ гн҃ѧ· и҆ стрѣла спса́ющаго въ сѷрі́и. и҆ побѣди́ши сѷрі́ю, на (декꙋ)[27] даже до сконча́нїѧ· И҆ рече є҆мꙋ і҆є҆лисе́и возмѝ лꙋ҃ и҆ взѧтъ. и҆ рече цр҃ю і҆и҃левъ. оу҆да́ри (ного́ю) на́ землю, и҆ оу҆да́ри цр҃ь триждꙑ и҆ ста̀· И҆ ѡ҆скорбѣ (чл҃къ бж҃іи ѡ҆ немъ)[28] и҆ рече. а҆́ще бы оу҆дарилъ є҆си пати́щи, и҆ли шести́щи. тогда̀ бы є҆си попралъ сѷрі́ю до сконча́нїѧ. и҆ нн҃ѣ (побѣди́ши сѷрі́ю толи́ко три́щи)[29]. И҆ оу҆́мре і҆є҆лисе́и, и҆ погребо́ша и҆̀· (-)[30] во́инни (же) ѿ моа́ва (внеза́пꙋ) прі́идо́ша въ зе́млю. наставающꙋ лѣтꙋ (томꙋ)· И҆ бы́сть и҆мъ погрѣба́ющимъ тѣло мꙋжа (мрътва). и҆ се ви́дѣша во́и (внеза́пꙋ). *и҆ поверго́ша мꙋжа во́ гробѣ і҆є҆лисео́вѣ. и҆ впаде (тѣло чл҃ка мр҃тва) и҆ прикоснꙋсѧ ко́стемъ і҆є҆лисео́вымъ. и҆ ѡ҆жи (мꙋ҃) и҆ ста̀ на но́гꙋ своє́ю· (-)[31] а҆за́илъ (же) ѡ҆скорблѧше і҆и҃лѧ, во всѧ̀ дн҃и

сира҃ ми

сини в своїх поселеннях, так як і раніше. **6** Але лише не відступили від гріхів дому Єровоама, сина Навата, який привів Ізраїля до гріха; ходили за ними, і принесли боввана, який був у Самарії. **7** Бо не оставили Ахазові людей, але лиш 50 кіннотників, і 10 колісниць, і 30 піших, бо їх вигубив сирійський цар, і поклав їх як порох на потоптання. **8** І остaлі діла Йоахаза, і все, що він зробив, і вся його сила, – чи це не було записане в книзі літописів ізраїльських царів? **9** І помер Йоахаз, і його поховано з його батьками в Самарії, і замість нього зацарював його син Іоас. **10** В 39-му році Йоаса, царя Юди, зацарював Йоас, син Ахаза, над Ізраїлем в Самарії на 16 літ. **11** І він зробив погане перед Господом, і не відступив від всіх гріхів Єровоама, сина Навата, який довів Ізраїль до гріха, за ними і він ходив. **12** І остaлі діла Йоаса, і все, що він зробив, і вся його сила – які зробив з Амасієм, царем Юди, – то ось чи це не було записане в книзі літописів ізраїльських царів? **13** І помер Йоас, і його поховано з його батьками в Самарії, з ізраїльськими синами. Єровоам же сів на його престолі. **14** Елисей захворів своєю хворобою, від якої і помер. І прийшов до нього Йоас, ізраїльський цар, і заплакав над його лицем, і сказав: Батьку, батьку, – колісниця ізраїльська і її кіннотники! **15** І сказав йому Елисей: Візьми лук і стрілу, – і той взяв перед ним лук і стрілу. **16** І він сказав цареві: Поклади твою руку на лук. І поклав Йоас свою руку на лук, Елисей поклав свої руки на руку царя. **17** І сказав: Відкрий вікно, що є до сходу. І відкрив. І сказав Елисей: Вистріли. І цар вистрілив. І сказав Елисей: Це стріла господнього спасіння і стріла спасаючого в Сирії, і побідиш Сирію в Теку аж до кінця. **18** І сказав йому Елисей: Візьми лук. І взяв. І сказав цареві Ізраїля: Вдар ногою об землю, – і цар вдарив тричі і став. **19** І засмутився над ним божий чоловік, і сказав: Якщо би ти вдарив п'ять разів чи шість разів, тоді б ти побив Сирію аж до кінця. І тепер поб'єш Сирію тільки тричі. **20** І помер Елисей, і його поховали. Нагло на землю прийшли вояки з Моава, як надходив той рік. **21** І сталося, що як вони ховали тіло мертвого чоловіка – і ось нагло побачили вояків, *і кинули чоловіка до гробу Елисея; і тіло мертвого чоловіка впало, і доторкнувся до костей Елисея – і чоловік ожив і встав на свої ноги. **22** Азаїл же гнітив Ізраїля всі дні Ахаза. **23** І помилував їх Господь і змилосердився над ними, і поглянув на них через свій завіт, що

сир. 48

з Авраамом, Ісааком і Яковом; і Господь не хотів знищити їх, ані не відкинув їх від свого лиця. **24** І помер Азаїл, сирійський цар, і замість нього зацарював його син Адер. **25** І повернувся Йоас, син Ахаза, і забрав з руки Адера, сина Азаїла, міста, які він взяв з руки Йоахаза, його батька, на війні. Бо Йоас побив його тричі і повернув міста Ізраїля.

(ахазовы)[32]· И помилова (а҆ гь)[33] и оущедри а. и призри на на завѣта ради своего иже съ авраамомъ (-)[34] ісаакомъ і иаковомъ. и не хотяше гь потребити и҃ ниже ѿвръже ихъ ѿ лица своего· И оумре азаилъ црь сѵрьскіи и црствова (-)[35] адеръ снъ его в него мѣсто· И возвратися иоасъ снъ (ахазовъ)[36]. и пріятъ гра ѿ рукы (-)[37] адеровы сна азаилева. яже бѣ пріялъ ѿ руку иоахаза ѡца его въ брани. трижды (бо) побѣди его иоасъ. и възврати грады іилѧ·

Глава 14

1 І було, що в другому році Йоаса, сина Ахаза, ізраїльського царя, і зацарював Амесія, син Йоаса, цар Юди. **2** *Він був 25-літнім, коли зацарював, *і* 29 літ царював в Єрусалимі, ім'я його матері було Йоадина з Єрусалиму. **3** І він зробив миле в господніх очах – лише не так, як Давид, його батько – згідно з усім, що зробив його батько Йоас. **4** Лише не знищив височини, ще народ різав і приносив жертву на височинах. **5** І сталося, що коли скріпилося його царство в його руках, і він побив своїх рабів, що вбили його батька. **6** І синів тих вбивців він не вбив, так як записано в книзі Мойсеєвого закону, як заповів Господь, кажучи: *Хай не вмирають батьки за синів, і сини не вмирають за батьків, але кожний хай помре за свої гріхи. **7** Він же побив 10000 з Едому в Ґмелі і забрав Камінь в битві, і назвав його ім'я Єтоїл, аж до сьогоднішнього дня. **8** Тоді Амесія послав послів до Яса, сина Іуя, ізраїльського царя, кажучи: Ходи, побачимося в лице. **9** І послав Йоас, ізраїльський цар, до Амесії, царя Юди, кажучи: Терня, що в Ливані послало до кедра, що є в Ливані, кажучи: Дай свою дочку моєму синові за жінку. І, прийшовши, польові звірі, що в Ливані, потоптали терня. **10** Ти побив Ідумею – і твоє серце піднялося, і прославляєшся, сидячи в твоїм домі. І навіщо величаєшся своєю злобою? І впадеш ти і Юда з тобою. **11** І не послухав Амесія, і пішов Йоас, ізраїльський цар; і побачилися лицем ці і Амесія, цар Юди, в Ветсамі Юди. **12** І впав Юда перед ізраїльським лицем, і втекли чоловіки, кожний до свого дому. **13** І Амесію, сина Йоаса, сина Охозії, царя Юди, схопив Йоас, син Ахаза, ізраїльський цар, у Ветсамусі. І він прийшов до Єрусалиму, і, прийшовши, знищив мур Єрусалиму від брами Ефрема аж до брами кута – 400 ліктів. **14** І забрав срібло і золото, і ввесь посуд, що

пар2. 25

мой5. 24
пар2. 25
єз. 18

Гла, ді·

И (бысть) в лѣто второе, иоаса сна (ахазова)[1] црѧ іилева црствова амесіѧ снъ иоасо црь іоудинъ· *Сыи ке лѣ бѣ егда црствовати ему· (-)[2] кд, лѣ црствова въ іерлимѣ. [-][3] имѧ (бѣ) мтри его іоадина ѿ іерлима· И сотвори оугодное пре очима гнима токмо не яко двъ ѡцъ его, (равѣ) по всему яже сотвори (ѡцъ его иоасъ)[4] (-)[5]· Токмо высокиѧ не разруши еще людіе колаху и жраху на высокиѧ· И бы яко оутвръдися црство (его) в руку его. і изби рабы своа. оубившаа ѡца его· И сны оубіицъ (тѣ) не изби, якоже писано в книзѣ закона мѡѵсіина. иже заповѣда гь гла. *да не оумираю ѡцы за сны. и снове не оумираю за ѡца. но кождо за свои грѣ да оумре· Сіи (же) оуби едома въ (гмелѣ)[6], і. и взѧ камень ѿ брани. и наре имѧ ему [иедоиль][7] до днешне дни· Тогда посла амесіа послы ко (іасу)[8] сну іоуеву црю іилву глѧ. пріиди да сѧ види в лице· И посла иоа црь іилевъ къ амесію црю іоудину глѧ. тернъ иже в ливанѣ посла къ кедрови сущему в ливанѣ глѧ. даждь дщерь свою сну моему в жену и пришедши ѕвѣріе лужніи иже в ливанѣ, и попраша терніе· (-)[9] Побѣди еси идумеѧ. и възнесеся срце твое (и славишися)[10] (въ дому сѣдѧ)[11] своемъ. да что величаешися ѕлобою своею. и падеши ты і иоуда с тобою· И не послуша амесіѧ. и възыиде [иоасъ][12] црь іилевъ, и видѣстася лицемъ сіи. и амесіѧ црь іоудинъ. въ (ведъсаме)[13] іоудинѣ· И паде іоуда предъ лицемъ іилевы. и бѣжаша мужи (кождо) въ домы своѧ· И амесію сна іоасова. сна охозіина црѧ іоудина ятъ иоасъ снъ (ахазовъ)[14] црь іилевъ въ (вадъсамисе)[15], и пріиде въ іерлиъ. и (пришедъ) разби стѣну іерлиму ѿ вра ефрѣмль до вратъ оуголныхъ. у, лакотъ· И взятъ сребро и злато и всѧ сосуды обрѣтеныѧ в дому гни и въ сокровищихъ дому црева. и сны смѣшшаася и възвратися в самарію· И прочаѧ словъ иоасо-

в пара кє

є мо кд
в пара кє
єзе ні

вы́хъ, є҆ли́ко сътвори̑ въ си́лѣ є҆го. ꙗ҆́коже бра́сѧ съ а҆мессі́емъ црⷭ҇емъ і҆ꙋ́динымъ. не сѐ ли сі́ѧ напи́сана въ кни́зѣ слове́ днⷭ҇ии црⷭ҇ь і҆и҃левы́х. И҆ ᲂу҆́мре і҆ѡа́съ съ ѡ҆ц҃ы свои́ми. и҆ положенъ бы́сть въ самарі́и съ црⷭ҇и і҆и҃левы. и҆ црⷭ҇твова і҆еровоа́мъ сн҃ъ є҆го в него̀ мѣ́сто. И҆ жи́тъ а҆мессі́ѧ сн҃ъ і҆ѡа́совъ црⷭ҇ь і҆ꙋ́динъ. по ᲂу҆мрътвіи і҆ѡа́са сн҃а (а҆ха́зова)[16] црⷭ҇ѧ і҆и҃лева, ѕ҃і, лѣ́. И҆ про́чаѧ сло́въ а҆мессі́овыхъ и҆ всѧ є҆ли́ка сътвори̑. не сѐ ли сі́ѧ напи́сана въ кни́зе сло́въ дн҃ии црⷭ҇ь і҆ꙋдинныхъ. И҆ возврати́шасѧ на него (-)[17] въ і҆ерлⷭ҇ѣ. и҆ бѣжа в лахи́сы. и҆ посла́ша въ слѣ́ є҆го в лахисы, и҆ ᲂу҆би́ша и҆̀ тꙋ. И҆ възѧ́ша и҆̀ на ко́ни и҆ погребенъ бы́сть (съ ѡ҆ц҃ы свои́ми въ і҆ерлⷭ҇имѣ)[18] въ градѣ дв҃двѣ. *И҆ поѧ́ша вси лю́діе і҆ꙋ́динни, а҆за́рію. и҆ то́й (бѣ)[19], ѕ҃і, лѣ́. и҆ поста́виша и҆̀ црⷭ҇емъ въ ѡ҆ц҃а є҆го мѣ́сто а҆мессі́ѧ. То́й (же) созда̀ є҆ло́да, и҆ възврати и҆̀ і҆ꙋдѣ, по ᲂу҆мртвіи црⷭ҇ѧ (ѡ҆ц҃а є҆го)[20]. в лѣ́то, ѕ҃і, (и҆) а҆мессі́а сн҃а і҆ѡа́сова црⷭ҇ѧ і҆ꙋ́дина. црⷭ҇твова̀ і҆еровоа́мъ сн҃ъ і҆ѡа́совъ на̀ і҆и҃лемъ в самарі́и, м҃а, лѣ́то. И҆ сътвори̑ лꙋка́вое пре́ гмⷭ҇ъ, не ѡ҆ста́ви (бо) ни (є҆ді́ного)[21] грѣ́ха і҆еровоа́лѧ сн҃а навато́ва, и҆́же съгрѣши́ти въве́де і҆и҃лѧ. (И҆) то́й приврати предѣ́ і҆и҃левъ ѿ въхода є҆ма́дова даже до мо́рѧ а҆раві́тскаго, по гл҃ꙋ га҃ ба҃ і҆и҃лева. и҆́же гл҃а рꙋко́ю раба̀ своего (і҆ѡна́ѧ)[22] сн҃а а҆маді́ина прⷪ҇рка. и҆́же ѿ ге́да хофе́рова. Ꙗ҆́ко ви́дѣ гь смире́ніе і҆и҃лево го́рко ѕѣло и҆ ма́ло бѣ ѡ҆дръжи́мыхъ. и҆ въсхитае́мыхъ. и҆ (въскормленіи)[23]. и҆ не бѣ помага́ющаго і҆и҃лю. И҆ не гл҃а гь і҆скорени́ти сѣ́мене і҆и҃лева по̀ всею нб҃ною. и҆ сп҃се ѧ҆̀ рꙋко́ю і҆еровоа́млею сн҃а і҆ѡа́совымъ. И҆ про́чаѧ сло́въ і҆еровоа́мовыхъ и҆ всѧ̀ є҆ли́ка сътвори̑ и҆ си́ла є҆го є҆ли́ка побоє́ва, и҆ є҆ли́ко ѡ҆брати̑ дама́скꙋ. і҆ є҆ма́дъ і҆ꙋдѣ въ і҆и҃ли. не сѐ ли сꙋть пи́сана въ кни́зѣ сло́въ дн҃іи црⷭ҇еи і҆и҃левыхъ. И҆ ᲂу҆мреть і҆еровоа̑, (и҆ поло́женъ бы́сть) съ ѡ҆ц҃ы свои́ми со црⷭ҇и і҆и҃левыми. и҆ црⷭ҇твова̀ а҆зарі́ѧ сн҃ъ а҆мессі́и въ ѡ҆ц҃а своего мѣ́сто.

в пара̑ кѕ ни҃ є҃і

знайшовся в господньому домі і в скарбницях дому царя і синів-закладників, і повернувся до Самарії. **15** І остал́і діла Йоаса, які зробив у своїй силі, як воював з Амесієм, царем Юди, – ось чи це не записане в книзі літописів ізраїльських царів? **16** І помер Йоас зі своїми батьками, і його поховано в Самарії з ізраїльськими царями, і замість нього зацарював його син Єровоам. **17** І пожив Амесія, син Йоаса, цар Юди, після смерті Йоаса, сина Ахаза, царя ізраїльського, 15 літ. **18** І остал́і діла Амессії, і все, що він зробив, – ось чи це не записане в книзі літописів царів Юди? **19** І проти нього зробили повстання в Єрусалимі, і він втік до Лахиса. І послали вслід за ним до Лахиса, і там його вбили. **20** І взяли його на коня, і його поховано з його батьками в Єрусалимі, в місті Давида. **21** *І ввесь народ Юди взяв Азарію, і він – син 16-літній, і поставили його царем замість його батька Амесія. **22** Він же збудував Елот, і повернув його Юді після вбиття царя, його батька. **23** В 15-му році Амесії, сина Йоаса, царя Юди, *зацарював* Єровоам, син Йоаса, над Ізраїлем в Самарії, він царював 41 літ. **24** І він зробив погане перед Господом. Бо він не покинув ні одного гріха Єровоама, сина Навата, який привів Ізраїль до гріха. **25** І він повернув околицю Ізраїля від входу Емата аж до моря Аравійського за словом Господа Бога ізраїльського, яке сказав рукою свого раба Йоная, сина Аматія, пророкам, що з Ґетахофера. **26** Бо Господь побачив дуже гірке впокорення Ізраїля, і що мало було владних, і вихованих, і вигодованих, і не було помічника для Ізраїля. **27** І Господь не рішив вигубити насіння Ізраїля з-під всієї піднебесної, і спас їх рукою Єровоама, сина Йоаса. **28** І остал́і діла Єровоама, і все, що він зробив, і його сила, що воював і що повернув від Дамаску, і Емат Юді в Ізраїлі, – ось чи це не записане в книзі слів про дні ізраїльських царів? **29** І помер Єровоам, і його покладено з його батьками, з ізраїльськими царями, і зацарював Азарія, син Амесія, замість свого батька.

пар2. 26 ниж. 15

Гл҃а, є҃і

в пара̑ кѕ вы҃ д҃і

В лѣ́то,* кз҃. і҆еровоа́ма црⷭ҇ѧ і҆и҃лева. црⷭ҇твова̀ а҆зарі́ѧ сн҃ъ а҆мессі́инъ црⷭ҇ь і҆ꙋдⷭ҇. (-)[1] ѕ҃і, лѣ́тъ бѣ є҆гда нача̀ црⷭ҇твова́ти, и҆ нв҃ лѣ́тѣ, црⷭ҇твова̀ въ і҆ерлⷭ҇имѣ. (-)[2] и҆́мѧ (бѣ) мт҃ри є҆го [є҆хелі́ѧ][3], ѿ і҆ерлⷭ҇има. И҆ сътвори̑ бл҃гое пре́ ѡ҆чи́ма гн҃има, по всемꙋ є҆ли́ко сътвори̑ (ѡ҆ц҃ъ є҆го а҆мессі́ѧ)[4]. То́кмо высо́кихъ не разори̑, (и҆) є҆ще лю́діе колахꙋ и жра́хꙋ на высо́ки. И҆ (пꙋсти̑)[5] гь (гнѣвъ на)

Глава 15

1 В *27-му році Єровоама, ізраїльського царя, зацарював Азарія, син Амесії, царя Юди. **2** Він був 16-літнім, коли почав царювати, і 52 роки царював в Єрусалимі, ім'я його матері було Ехелія з Єрусалиму. **3** І він зробив добре перед господніми очима за всім, що зробив його батько Амесія. **4** Тільки не знищив височини, і ще народ різав і приносив жертву на височинах. **5** І Господь пустив гнів на царя, *і він

пар2. 26 вищ. 14

пар2. 26

був прокаженим аж до своєї смерті і царював в домі апфусовому (єв.=відокремленому), і Йоатам, син царя, був над домом, судячи народ тієї землі. **6** І ocтaлі діла Азарії, і все, що зробив, – ось чи це не записане в книзі літописів царів Юди? **7** І помер Азарія, і його поховали з його батьками в місті Давида, і замість нього зацарював його син Йоатам. **8** В 27-му році Азарії, царя Юди, зацарював Азарія, син Єровоама, в Ізраїлі і в Самарії на 6 місяців. **9** І він зробив погане перед господніми очима, так як зробили його батьки. Не відступив від всіх гріхів Єровоама, сина Навата, який привів Ізраїль до гріха. **10** І проти нього повстали Селум, син Явиса, і Євдаам; і їхні вояки вбили його, і він помер. І Селум зацарював замість нього. **11** І ocтaлі діла Захарії – ось вони є написані в книзі літописів ізраїльських царів. **12** Це ж господнє слово, яке Він сказав до Іуя, кажучи:

вищ. 10

*Четверті сини сидітимуть на престолі Ізраїля. І сталося так. **13** І Селум, син Явиса, зацарював в Ізраїлі в 39-му році Азарії, царя Юди. Царював же Селум місяць днів у Самарії. **14** І прийшов Манаам, син Ґадія з Тересили, і прийшов до Самарії і вбив Салума, сина Явиса, в Самарії, і завдав йому смерть, і сам царював замість нього. **15** І ocтaлі діла Селума і його звертання, якими звертався, – ось вони є записані в книзі літописів царів Юди. **16** Тоді Манаїм побив Терсу і все, що було в ній, і її околиці від Терсила, тому що йому не відкрили. І побив їх і все, що в них, і тоді вигубив тих, що були вагітними. **17** В 39-му році Азарії, царя Юди, зацарював Манаїм, син Ґадія в Ізраїлі, на 10 літ в Самарії. **18** І він зробив погане перед господніми очима свої усі дні, і не відступив від всіх гріхів Єровоама, сина Навата, який привів Ізраїль до гріха. **19** А в його днях Фула, ассирійський цар, прийшов на ізраїльську землю, і Манаїм дав Фулі тисячу талантів срібла, щоб його рука була з ним. **20** І поклав Манаїм данину на Ізраїль від усіх сильних, щоб дати сирійському цареві 50 сиклів срібла на кожного чоловіка. І сирійський цар повернувся, і не стояв там, в тій землі. **21** І остале слів Манаїма, і все, що він зробив, – ось чи це не записане в книзі літописів ізраїльських царів? **22** І помер Манаїм, і був похований зі своїми батьками, і замість нього зацарював його син Факіяс. **23** В 50-му році Азарія, царя Юди, царював же Факіяс, син Манаїма, над Ізраїлем в Самарії 2 роки. **24** І він зробив погане перед господніми очима, і не відступив від всіх гріхів Єровоама,

цр҃ѧ *и҆ бы́сть прокаже́н҃ до смр҃ти своеѧ. и҆ цр҃ствова̀ в до́мꙋ (а҆пфꙋсовѣ)[6], (-)[7] ιωа҆да́мъ сн҃ъ цр҃ѧ. (бѣ) на҃ до́момъ сꙋдѧ̀ лю́демъ землѧ̀ (тоѧ)· И҆ про́чаѧ слове́съ а҆за́рїѧ. и҆ всѧ̀ є҆ли́ка сътворѝ не сѐ ли сїѧ напи́сана въ кни́зѣ словъ дн҃їи цр҃ь і҆ꙋ́динныхъ. и҆ ꙋ҆́мре а҆за́рїѧ (-)[8] и҆ погребо́ша и҆̀ съ ѿц҃ы є҆го въ́ градѣ дв҃двѣ. и҆ цр҃ствова̀ ιωа҆да́мъ сн҃ъ є҃ в него мѣ́сто· В лѣ́то, (кз)[9]. а҆за́рїѧ цр҃ѧ і҆ꙋ́дина, цр҃ствова̀ [а҆за́рїѧ][10] сн҃ъ і҆єровоа́мль въ і҆и҃ли. (и҆) в самарїи ѕ҃, мц҃ь. и҆ сътворѝ лꙋка́вое предъ о҆чи́ма гн҃има, ꙗ҆́коже сътвори́ша ѿц҃ы є҆го. не ѿстꙋпѝ ѿ (всѣ́хъ) грѣх҇ і҆єровоа́мль сн҃а нава́това, и҆́же съгрѣши́ти въведѐ і҆и҃лѧ· И҆ въста̀ на́нь селꙋмъ сн҃ъ и҆а҆ви́совъ, і҆ (и҆є҆вдаа́мъ)[11] и҆ (во́и и҆́хъ) оу҆би́ша и҆̀ и҆ (оу҆́мре)[12]. и҆ селꙋмъ цр҃ствова̀ в него мѣ́сто· И҆ про́чаѧ словъ [а҆за́рїевы҃][13], сѐ є҆сть напи́сана в҃ кни́зѣ гл҃ъ дн҃їи цр҃ь і҆и҃левы҃· [Се́же][14] сло́во гн҃е є҆́же гл҃а къ и҆оꙋ́е рекі́и *сн҃ове четвертїи сѧ́дꙋтъ на пр҃тлѣ і҆и҃левѣ, и҆ бы́сть тако· И҆ селꙋмъ сн҃ъ и҆а҆ви́совъ цр҃ствова̀ (въ і҆и҃ли) (-)[15] въ лѣ́то л҃д є҃, а҆за́рїѧ цр҃ѧ і҆ꙋ́дина. цр҃ствова́ (же) селꙋмъ мц҃ь дн҃їи въ самарїи· И҆ в҃зы́иде (манаа́мъ)[16] сн҃ъ гадїинъ, ѿ дерєси́лы. и҆ прїиде в самарїю и҆ оу҆бѝ салꙋма сн҃а и҆а҆ви́сова въ самарїи, и҆ оу҆мр҃тви и҆̀. [и҆ (са́мъ) цр҃ствова в мѣ́сто є҆го][17]· И҆ про́чаѧ слове́съ селꙋмовыхъ. и҆ о҆браще́нїе є҃ и҆мже о҆браща́сѧ се сꙋть пи́сана въ кни́зѣ гл҃ъ дн҃їи цр҃ь (і҆ꙋ́динны҃)[18]· Т҃ода̀ разбѝ мана́имъ де́рсꙋ, и҆ всѐ є҆́же (бѣ) в не́и, и҆ предѣ́лъ є҆го ѿ [дерси́ла][19]. поне́же не ѿвръзо́ша є҆мꙋ, и҆ разбѝ (и҆х҇)[20] (и҆ всѧ и҆же в ни҃,) и҆ сꙋщаѧ непра́здны тогда̀ и҆збѝ· В лѣ́то л҃д є҃. а҆за́рїа цр҃ѧ і҆ꙋ́дина. цр҃ствова̀ мана́имъ сн҃ъ гадїинъ въ і҆и҃ли, і҃, лѣ́тъ въ самарїи· И҆ сътворѝ лꙋка́вое пре҃ о҆чи́ма гн҃има. (въ всѧ дн҃и своѧ̀ и҆) не ѿвръжесѧ ѿ всѣ́хъ грѣ́хъ і҆єровоа́ма сн҃а нава́това. и҆́же съгрѣши́ти въведѐ і҆и҃лѧ· Въ дн҃и (же) є҆го взы́иде фꙋла цр҃ь а҆сѷрїискїи на зе҃лю (і҆и҃левꙋ), и҆ мана́имъ да́сть фꙋлѣ ты́сѧщꙋ тала́нтъ сребра̀ да бꙋдетъ рꙋка є҆го с ни́мъ· И҆ възложѝ мана́им да́нь на і҆и҃лѧ. ѿ всѣ́хъ си́лныхъ (-)[21], да́ти цр҃ю сѷрскꙋ. н҃, си́кль сребра̀ мꙋжꙋ коє҆мꙋждо. и҆ възврати́сѧ цр҃ь (сѷръскъ)[22]. и҆ не стоѧ̀ тꙋ въ земли (то́и)· И҆ про́чаѧ сло́въ мана́имовыхъ и҆ всѧ є҆ли́ка сътворѝ. не се́ ли сїѧ напи́сана въ кни́зѣ словъ (-)[23] цр҃еи і҆и҃левы҃· И҆ оу҆́мре мана́имъ (и҆ погребе́нъ бы҃) съ ѿц҃ы свои́ми. и҆ цр҃ствова̀ факїа́съ сн҃ъ є҆го в него мѣ́сто· В лѣ́то, н҃ а҆за́рїѧ цр҃ѧ і҆ꙋ́дина, цр҃ствова́ (же) факїа́съ сн҃ъ мана́имль въ і҆и҃ли въ самарїи, лѣ́тъ, в҃· И҆ сътворѝ лꙋка́вое

в пара҃ кѕ

вы҃ і

прⷣе ѻ҆чи́ма гⷭ҇нима, (и҆) не ѿстꙋпѝ ѿ (всѣхъ) грѣхъ і҆еровоа́мль сⷭ҇на нава́това, и҆́же съгрѣши́ти въведѐ і҆и҃лѧ. И҆ възвра́тисѧ нань факе́и сⷭ҇нъ ромелі́инъ триста́тъ є҆го. и҆ ꙋ҆би̑ и҆̀ в самарі́и (бли́зь)[24] до́мꙋ црⷭ҇ева. съ (а҆рга́вомъ)[25] и҆ съ а҆рі́емъ. и с (ни́ма)[26]. н҃, мꙋжъ ѿ (галади́товъ)[27] и҆ (ꙋ҆би́ша)[28] и҆̀ и҆ црⷭ҇твова̀ в него̀ мѣ́сто. И҆ про́чаѧ словъ (факесио́вы)[29], и҆ всѧ̀ є҆лика сътворѝ сѐ сꙋть писана въ кни́зѣ глⷭ҇ъ (-)[30] црⷭ҇еи і҆и҃левы. Въ лѣто н҃в е, а҆за́рі́а црⷭ҇ѧ і҆ꙋ́дина. црⷭ҇твова̀ (даке́и)[31] сⷭ҇нъ ромелі́инъ въ і҆и҃ли въ самарі́и, к҃, лѣтъ. И҆ сътворѝ лꙋка́вое прⷣе ѻ҆чи́ма гⷭ҇нима. (и҆) не ѿстꙋпѝ ѿ всѣхъ грѣхъ і҆еровоа́мль сⷭ҇на нава́това и҆́же съгрѣши́ти въведѐ і҆и҃лѧ. Въ дⷭ҇ни (же) (даке́ѧ)[32] црⷭ҇ѧ і҆и҃лва прі́иде (ваглафаллаца́ръ)[33] црⷭ҇ь а҆сѵрі́искіи. и҆ взѧ̀ (а҆гі́ю)[34], и (а҆велъве́да и҆ маа́хꙋ)[35] и҆ (а҆о́ха)[36]. и҆ кене́зꙋ, и҆ а҆со́ра и҆ галаа́дъ и҆ галиле́ю, (и҆) всю зе́млю (недали́млю)[37]. и҆ поведѐ ѧ҆̀ в (сѵрі́ю)[38]. И҆ (въста̀)[39] ѻ҆сі́ѧ сⷭ҇нъ и҆лаи́нъ. на даке́ѧ сⷭ҇на ромелі́ина, и҆ поразѝ и҆̀ и҆ ꙋ҆мрътви и҆̀, и҆ црⷭ҇твова̀ в него мѣ́сто въ (к҃ е, лѣто)[40]. (и҆ѻ҆ха́ма)[41] сⷭ҇на [ѻ҆хозі́ина][42]. И҆ про́чаѧ словъ (фаге́нны)[43]. и҆ все є҆ли́ко сътворѝ сѐ (сі́ѧ) напи́сана въ кни́зѣ словъ црⷭ҇еи і҆и҃левыхъ. *Въ лѣто. в҃ е, факе́ѧ сⷭ҇на ромелі́ина црⷭ҇ѧ і҆и҃лева. црⷭ҇твова̀ и҆ѻа́дамъ сⷭ҇нъ [ѻ҆хозі́инъ][44] црⷭ҇ь і҆ꙋ́дин. (Сы́н)[45], к҃е, лѣ. (-)[46] є҆гда̀ нача̀ црⷭ҇твова́ти. и҆ ѕ҃і, лѣтъ црⷭ҇твова въ і҆ерⷭ҇лимѣ. (-)[47] и҆́мѧ (бѣ) мтⷭ҇ри є҆го і҆е́рꙋса дщи садо́кова. И҆ сътворѝ ꙋ҆го́дное прⷣе ѻ҆чи́ма гⷭ҇нима по всемꙋ̀ ꙗ҆́же сътворѝ (ѿцъ є҆го [а҆за́рі́ѧ][48])[49]. Тѻ́кмо высокихъ не разорѝ. (и҆) є҆щѐ лю́ди кола́хꙋ и҆ жра́хꙋ въ высо́кихъ. Тои създа́лъ двери хра́мꙋ гⷭ҇ню вы́шнѧа и҆ про́чаѧ словъ и҆ѻ҆а́дамовы, и҆ все є҆ли́ко сътворѝ. не се́ ли сі́ѧ напи́сана въ кни́зѣ глⷭ҇ъ дⷭ҇ні́и црⷭ҇еи і҆ꙋ́диный. И҆ въ дⷭ҇ни ѻ҆́ны нача́тъ гⷭ҇ь посыла́ти на і҆ꙋ́дꙋ (роса́на)[50] црⷭ҇ѧ сѵ̀рска. и҆ факе́а сⷭ҇на ромелі́ина. И҆ ꙋ҆́мре и҆ѻ҆а́дамъ (-)[51] и҆ погребе́нъ бы́сть съ ѿцы своими въ градѣ дв҃да ѿца своє́го. и҆ црⷭ҇твова̀ а҆ха́зъ сⷭ҇нъ є҆го в него̀ мѣсто.

сина Навата, який привів Ізраїль до гріха. **25** І повернувся проти нього Факей, син Ромелія, його трістат, і вбив його в Самарії, поблизу дому царя, з Арґавом і з Аріюмом, і з ними 50 мужів з ґаладитів; і забили його, і він зацарював замість нього. **26** І осталі діла Факея, і все, що він зробив, – ось воно є записане в книзі літописів ізраїльських царів. **27** В 52-му році Азарії, царя Юди, зацарював Факей, син Ромелія, над Ізраїлем в Самарії на 20 літ. **28** І він зробив лукаве перед господніми очима, і не відступив від всіх гріхів Єровоама, сина Навата, який привів Ізраїль до гріха. **29** В днях же Факея, ізраїльського царя, прийшов Ваґафалласар, ассирійський цар, і взяв Агію, і Авелвета, і Мааху, і Аоха, і Кенезу, і Асора, і Ґалаад, і Галилею, і всю землю Нефталіма, і переселив їх до Сирії. **30** І повстав Осія, син Іли, проти Факея, сина Ромелія; і побив його, і завдав йому смерть, і зацарював замість нього в 20-му році Йохама, сина Охозії. **31** І осталі діла Факея, і все, що він зробив, – ось це записане в книзі літописів ізраїльських царів. **32** *В 2-му році Факея, сина Ромелія, ізраїльського царя, зацарював Йоатам, син Охозії, цар Юди. **33** Мав він 25 літ, коли почав царювати, і 16 літ царював в Єрусалимі. Ім'я його матері було Єруса, дочка Садока. **34** І він зробив угодне перед господніми очима за всім, що зробив його батько Азарій. **35** Лише не знищив височини, і ще народ різав і приносив жертву на височинах. Він збудував верхню браму господнього дому. **36** І осталі діла Йоатама, і все, що він зробив, – ось чи це не записане в книзі літописів царів Юди? **37** І в тих днях почав Господь посилати проти Юди Росана, сирійського царя, і Факея, сина Ромелія. **38** І помер Йоатам, і його поховано з його батьками в місті Давида, його батька, і замість нього зацарював його син Ахаз.

в҃ пара̑ к҃д — пар2. 24

Гла, ѕ҃і.

Глава 16

В лѣто,* з҃і, факе́ѧ сⷭ҇на ромелі́ина. црⷭ҇твова̀ а҆ха́зъ сⷭ҇нъ и҆ѻ҆а́дама црⷭ҇ѧ і҆ꙋ́дина. (Сы́н)[1]. к҃, лѣтъ. (-)[2] а҆ха́зъ є҆гда нача̀ црⷭ҇твова́ти, и҆ (з҃і)[3] лѣ (въ і҆ерⷭ҇лимѣ црⷭ҇твова̀)[4] и҆ не сътворѝ ꙋ҆го́дное прⷣе ѻ҆чима гⷭ҇а бⷭ҇а своє́го. вѣрно ꙗ҆́ко (и҆) дв҃дъ ѿцъ є҃. И҆ ходѝ въ пꙋтѝ і҆еровоа́ма сⷭ҇на нава́това црⷭ҇ѧ і҆и҃лева, и҆ кємꙋ (и҆) сⷭ҇на (своє) ѻ҆сти ѻ҆гне́мъ по мръзостѧхъ ꙗ҆зы́ковъ, и҆̀хже ѿѧ҃ гⷭ҇ь ѿ (-)[5] сⷭ҇новъ і҆и҃лев. И҆ пожрѣтъ и҆ кади́лъ на высо́кихъ и на хлъмѣхъ.

1 В *17-му році Факея, сина Ромелія, зацарював Ахаз, син Йоатама, царя Юди. **2** Ахаз мав 20 літ, коли почав царювати, і 17 літ царював в Єрусалимі. І не зробив вгодне перед очима Господа Бога свого вірно, як і Давид, його батько. **3** І він ходив по дорозі Єровоама, сина Навата, ізраїльського царя, і до цього і свого сина освятив вогнем за гидотами народів, яких забрав Господь від ізраїлевих синів. **4** І

в҃ пара̑ к҃и — пар2. 28

приніс жертви, і приніс ладан на височинах і на вершках, і під всяким деревом густим. **5** *Тоді прийшов Раассон, сирійський цар, і Факей, син Ромелія, ізраїльський цар, проти Єрусалиму на війну, і багато воювали з Ахазом, і не могли йому нічого зробити. **6** В тому часі повернувся сирійський цар Раассон до Єлама сирійського і вигнав Юдеїв з Елада і ідумейці; й прийшли до Елата і поселилися там, аж до цього дня. **7** І послав Ахаз послів і до Вегладалласара, асирійського царя, кажучи: Твій раб і твій син я, прийди і спаси мене з руки сирійського царя і з руки ізраїльського царя, що повстали проти мене. **8** І взяв Ахаз золото і срібло, що знайшлося в скарбах господнього дому і в скарбниці царського дому, і послав цареві дари. **9** І вислухав його асирійський цар, і пішов асирійський цар до Дамаску, і захопив його, і відселив його, і забив царя Раасона. **10** І пішов цар Ахав до Дамаску назустріч Вегладфалласарові, асирійському цареві. І він побачив жертовник, що в Дамаску, і послав цар Ахаз до священика Урії подобу жертовника і виміри на всю його подобу. **11** І священик Урія збудував жертовник за всім, що послав цар Ахаз з Дамаску. **12** І цар побачив жертовник і прийшов до нього, **13** і покадив своє цілопалення, і свою жертву, і його попіл, і пролив кров мирних на жертовник. **14** А мідний жертовник, що перед Господом, приніс з-перед лиця господнього дому, і з-посеред жертовника, і з-посеред господнього дому; і поставив його на одному боці жертовника, що до півночі. **15** І заповів цар Ахаз священикові Урії, кажучи: На великому жертовникові приноси ранішнє всепалення і вечірню жертву, і всепалення царя і його жертву, і всепалення всього народу і жертву народу; і їхній попіл, і всю кров всепалення, і всю кров жертви на нього виллєш і *на* мідний жертовник; і хай буде мені на вхід вранці. **16** І зробив священик Урія за всім, що йому заповів Ахаз. **17** І цар Азах зрізав споєння підставок, і забрав з них умивальницю, і забрав море з мідних волів, що були під ним, і поклав їх на кам'яні основи. **18** І основу долішню, що була збудована в господньому домі, і царський вхід, що ззовні, він повернув до господнього дому від лиця асирійського царя. **19** І осталі діла Ахаза, що він вчинив, – ось чи це не записане в книзі літописів царів Юди? **20** І заснув Ахаз зі своїми батьками, і був похований зі своїми батьками в місті Давида, і замість нього зацарював його син Езекія.

іс. 7

и по всѣмъ древомъ частымъ. *Тогда взыиде раасон црь сурскъ, и факеи снъ ромелиинъ црь иилевъ въ иерлимъ на брань. и много побѣжахуся съ ахазо. и не можаху (ему что сътворити)[6]. въ время оно (възвратися)[7] (црь сурскии раасонъ)[8], (въ иеламъ сурию)[9]. и изгна иудея изъ (елада)[10], и идумеи, (и) приидоша въ еладъ, и уселишася тоу до дне сего. И посла ахазъ послы и къ (вегладфалласару)[11] црю асурииску гла, рабъ твои и снъ твои азъ (есмь), взыиди. и шими мя ш руки цря суреска и ш руку цря иилева, въставшая на мя. И приятъ ахазъ (злато и сребро)[12] обрѣтшееся въ сокровищихъ дому гня. и (въ сокровищи) дому црева. и посла црю дары. И послуша и црь асуриискъ и взыиде црь асуриискии в дамаскъ, и прията его и изведе его. и раасона (цря) уби. и иде црь (ахавъ)[13] на срѣтение (вегладфалласару)[14] црю асурииску в дамаскъ. и видѣ жрътвеникъ [иже][15] в дамасцѣ, и посла црь ахазъ къ урию иерею подобие жрътвеника. и (число)[16] на все (подобие)[17] ему. И създа урия иереи жрътвеникъ по всему иже посла црь ахазъ ш дамаска. и видѣ црь жрътвеникъ. и взыиде нань. и покади всесъжжение его, и жрътву его, и (попелъ)[18] его, и пролия кровь мирную (-)[19] на жрътвеникъ. олтарь [же][20] мѣданыи, иже пре гмъ [-][21] принесе [пре][22] лице дому гня, [и][23] ш среды жрътвеника, и ш среды дому гня. и постави и о едину страну жрътвеника (иже) на сѣверъ. И заповѣда црь ахазъ уриеви иерею гла в жертвеницѣ велицѣ приношаи всесожжения утреняя. и жрътву вечернюю и всясожжения црева и жертву его и всесъжжения всѣ людии, и жрътву людии. и (попелъ)[24] и. и всяка кровь всесожжении. и всяку кровь жрътвеную (излиеши на не)[25]. и олта мѣда. (и) да буде ми на (въхо) заутра. И сотвори урия иереи по всему елико заповѣда ему (-)[26] аха. и исѣче (аха црь)[27] споения поставо и взя ш него баню и море. низложи ш воловъ мѣданы иже (бѣша) по ни, и вдасть и (хожение)[28] камено. И основание (подне)[29] (иже) (създано бы)[30] в дому гни. и въходъ цревъ иже вонь възврати в домъ гнь, ш лица цря асурииска. И прочая словъ ахазовыхъ иже сътвори, не се ли сия написана въ книзѣ (-)[31] црей иудиныхъ. И успе ахазъ съ шцы своими. и погребенъ бысть [съ шцы своими][32] въ градѣ двдвѣ. и црствова езекия снъ его в него мѣсто.

Ісаїа з

Гла҃, з҃і·

В лѣто, в҃і, ахаза цр҃я іудина, црствова осіа илаинъ в самаріи на і҃илемъ д҃, лѣтъ· И сътвори лукавое пре очима гн҃има. но не тако яко цр҃и і҃илеви. иже бѣша прежде его· *(И) (възыйде нань)[1] саламанасаръ цр҃ь асурійскъ. и бы ему осіа ра҃, и даваше ему дань· И обрѣте цр҃ь асурійскъ въ осіи неправду занеже посла послы къ (сисору)[2] цр҃ю египетску. и не принесе дани цр҃ю асурійску лѣта того. и пойма его цр҃ь асурійскъ (въ халъдеи), и затвори его въ храмѣ темничнѣ· И пріиде цр҃ь асурійскъ в землю (его), и пріиде в самарію. и воева ю три лѣта· *(И) в лѣто, д҃ е, осіево пріятъ цр҃ь асурьскіи самарію. и заведени быша і҃льтяне въ асурію. и посадиша ихъ въ (елаи)[3], и на (наворѣ)[4] рѣцѣ гозани (-)[5] въ предѣлехъ мидескихъ· И (се) бысть иже съгрѣшиша сн҃ове і҃леви къ г҃у б҃у своему изведшему ихъ из земля египетскія ѿ руку фараона цр҃я египеска и убояшася бо инѣхъ· И ходити начаша по преданіе языкъ, ихже истреби г҃ь ѿ лица сн҃овъ і҃левъ и цр҃и і҃леви елико сътвориша, і елико пременища сн҃ове і҃леви словесы. не тако яко по г҃ѣ б҃у ихъ, и създаша себѣ высокая въ всѣхъ градѣхъ своихъ ѿ столпъ стрегущихъ. (и) до градъ твердыхъ· И поставиша себѣ (кумиры)[6]. и (мерьска бяше)[7] на всяцѣ холмѣ высоцѣ, и по всякомъ древомъ частымъ· И кажаху тоу всѣхъ на высокихъ якоже (и) языцы. яже удали г҃ь ѿ лица и, и сътвориша обща злобы, и начаша прогнѣвати г҃а, и послужиша идоломъ яже рече (имъ г҃ь)[8]. не сътворите г҃ла сего г҃ви· И засвѣдѣтельствова г҃ь въ і҃ли и въ іудѣ. руками всѣхъ пр҃рокъ его, (и) всѣмъ видящимъ (его) г҃ля. *обратитеся ѿ путіи вашихъ лукавыхъ. и съхраните заповѣди моа и оправданія моа. и весь законъ иже заповѣдахъ ѿцемъ вашимъ, (и) еликоже послахъ (-)[9] (рукама)[10] рабъ моихъ пр҃рокъ. и не послушаша и ожестиша выю свою, (яко и)[11] ѿцы ихъ [иже не вѣроваша г҃у б҃у своему· И погордѣша заповѣдію его, и завѣтомъ его. имже завѣща ѿцемъ ихъ][12] и свѣдѣтельства его еликоже засвѣдѣтельствова имъ не съхраниша. і идоша въ слѣдъ суетныхъ. и осуетишася (паче)[13] языкъ сущихъ окртъ ихъ, о нихже заповѣда [г҃ь][14] еже не сътвори по сему· (И) оставиша заповѣди г҃а б҃а своего. и сътвориша себѣ (двѣ юницы слиты)[15]. и сотвориша (ку-

Глава 17

1 В 12-му році Ахаза, царя Юди, зацарював Осія Іалін в Самарії над Ізраїлем на 9 літ. **2** І він зробив лукаве в господніх очах, але не так, як ізраїльські царі, які були перед ним. **3** *І прийшов на нього Саламанасар, асирійський цар, і Осія став йому рабом, і давав йому данину. **4** І знайшов асирійський цар неправедність в Осії, бо той послав послів до Сисора, єгипетського царя, і не приніс данину асирійському цареві в тому році. І схопив його асирійський цар в Халдеї, і замкнув його в домі в'язничному. **5** І прийшов асирійський цар в його землю, і прийшов до Самарії, і воював проти неї три роки. **6** *І в 9-му році Осії асирійський цар взяв Самарію, і заведено ізраїльтян до Асирії, і поселили їх в Елаї і на Наворі, ріці ґозанській, в мидських околицях. **7** І ось сталося, що згрішили ізраїльські сини проти свого Господа Бога, що вивів їх з єгипетської землі, від рук фараона, єгипетського царя, і злякалися інших богів. **8** І вони почали ходити за переданням язичників, яких вигубив Господь від лиця ізраїльських синів; і царі ізраїльські так вчинили **9** і так змінили синів ізраїльських словами, не так як за їхнім Господом Богом, і збудували собі височини в усіх своїх містах від вежі сторожі і аж до скріплених міст. **10** І вони поставили собі бовванів, і мерзотне було на кожній високій вершині і під кожним розлогим деревом. **11** І кадили там на усіх височинах так, як і язичники, яких віддалив Господь від їхнього лиця, і зробили спільні злоби, і почали гнівити Господа, **12** і послужили ідолам, про яких сказав їм Господь: Не зробите цього слова Господеві. **13** І засвідчив Господь в Ізраїлі і в Юді руками всіх його пророків і всім своїм видючим, кажучи: *Поверніться від ваших поганих доріг, і зберігайте мої заповіді і мої оправдання, і ввесь закон, якого Я заповів вашим батькам, і що Я послав руками моїх рабів – пророків. **14** І вони не послухали, і твердою зробили свою шию так, як і їхні батьки, що не повірили своєму Господеві Богові. І вони погордили його заповіддю і його завітом, який Він заповів їхнім батькам, **15** і його свідчення, які Він засвідчив їм, вони не зберегли, і пішли вслід за марнотами, і марними стали понад народи, що були довкруги них, про яких заповів Господь, щоб не чинити за цим. **16** І вони оставили заповіді свого Господа Бога, і зробили собі дві литі телиці, і зробили боввани, і поклонилися всякому

єз3. 13
ниж. 18
єре. 25

створінню, що на небі, і послужили Ваалові. **17** І вони переводили своїх синів і своїх дочок через вогонь, і ворожили ворожбами, і чаклували, і розпалювалися, щоб чинити лукавство перед господніми очима, щоб Його прогнівити. **18** І Господь дуже розгнівався на Ізраїля, і відкинув їх від свого лиця – і не осталося, хіба плем'я Юди. **19** І Юда також не зберіг дороги свого Господа Бога, і вони ходили в оправданнях Ізраїля, які ті вчинили, **20** і відкинули Господа. І Господь розгнівався на все ізраїльське плем'я, і зрушив їх, і дав їх в руки тих, що їх грабували, аж доки *не* відкинув їх від свого лиця. **21** Бо відірвався Ізраїль від дому Давида, і вони поставили собі царем Єровоама, сина Навата; і Єровоам відірвав Ізраїля від Господа і звів їх згрішити *великим гріхом. **22** І сини ізраїльські ходили за всім гріхом Єровоама, який той вчинив, і не відступили від них, **23** аж доки *не* відкинув Господь Ізраїля від свого лиця, *так як сказав рукою всіх своїх рабів – пророків; і виселений був Ізраїль з усієї своєї землі до асирійців, аж до цього дня. **24** І цар асирійський привів народ з Вавилону, який *був* з Рути, і з Аї, і з Емата, і Сетаруєма; і їх поселено в самарійських містах замість ізраїльських синів, і вони унаслідували Самарію і поселилися в її містах. **25** І сталося, що на початку свого поселення вони не побоялися Господа; і наслав Господь на них левів, і ті вбивали їх. **26** І сказали асирійському цареві, кажучи: Народи, які ти привів і ти їх посадив в самарійських містах, не пізнали суд Бога землі, і Господь послав на них левів – і ось вбивали їх, оскільки не пізнали суду Бога землі. **27** І цар асирійський заповів, кажучи: Відведіть туди одного священика з полонениних, хай іде, і хай там поселиться, і хай просвітить їх судом Бога землі. **28** *І повели одного священика, якого взяли з Самарії, і він сів в Ветилі, і священик просвічував їх, щоб вони боялися Господа. **29** *І народи робили своїх богів, і поставили їх в храмі на височинах, які зробили самарійці, народи в їхніх містах, в яких же жили. **30** Першими вавилонські мужі зробили Сокхот і Венит, і мужі Хута зробили Ґиґель, і мужі Семата зробили Асимат. **31** І Евеї зробили Валазер, і Тарах, і Септорим, де спалювали своїх синів вогнем Адрамескові і Анамелехові – богам Сепфар-Емелиму. **32** І вони боялися Бога, і поселили свої гидоти в храмах на височинах, які зробили в Самарії, народ кожного міста, в якому жив кожний з них. І боялися Гос-

цpc3. 12

єре. 25

ез1. 4

ів. 4

миры)[16] и поклонишася всей (твари яже на небеси)[17], и послужиша ваалу. И превождаху сн҃ы своя и дщери своя чрезъ огнь. и волшвляху волшвованием и вражаху. и разжизахуся еже сътворити лукавство, пред очима гн҃има еже прогнѣвати его. И разгнѣвася гь҃ (на іил҃я зѣло)[18] и отрину и от лица своего. и не оста токмо колѣно іудино (-)[19]. І иуда такоже не съхрани (пути)[20] гда ба҃ своего. и хождаху по преданиемъ іилевомъ яже сътвориша и отвергошася га҃. [И разгнѣвася гь҃][21] на (-)[22] все колѣно іилево и смути я. и дасть я в руки расхищающих я. доньдеже отвръже я от лица своего. Яко (отторжеся іиль от)[23] дому двдва и поставиша (себѣ) цр҃ствовати іеровоама сна навапова. и отрину іеровоамъ іиля от га҃, и съблазни ихъ съгрѣшити *грѣхомъ великимъ. И хождаху снове іилеви по всему грѣху іеровоамлю. иже сътвори, (и) не отступиша от (нихъ)[24]. доньдеже отвръже гь҃ іиля от лица своего. *якоже гла҃ (-)[25] рукою всѣх рабъ своих пророкъ. І изведе бысть іиль от (всея) земля своея въ асуриамы до дне сего. И въведе црь асурийскии (люди) от вавилона иже от (руда)[26], и от аиа. и от емада, и (седаруема)[27]. и вселени быша во градѣ самарийскихъ, въ сновъ мѣсто іилевъ и наслѣдиша самарию. и уселишася въ градѣхъ ея. И бысть въ прьвое сѣдение ихъ не убояшася ба҃. и пусти (на на гь҃)[28] львы. и бяху убивающи я. И рѣша црю асурийску глще языки иже приведе и посади я во градѣхъ самарийскихъ, не разумѣша суда бжия земли. и посла в нихъ [гь҃][29] львы, и се (быша)[30] убивающе ихъ яко не разумѣша суда бжия земли. И заповѣда црь асурийскии гля отведите [тамо единаго жерца от плененыхъ][31] да идуть и да вселятся тамо. и да просвѣтить ихъ судомъ бжиимъ земли. *И воведоша единого жерца его поимша от самария. и сѣде въ ведилѣ. и бѣ просвѣщая (жрецъ) я. яко да убоятся га҃. *И бѣша творяще языцы (-)[32] боги ихъ. и поставиша (я) въ (храмѣ)[33] на высокихъ, ихже сътвориша самаряне языцы въ градѣхъ ихъ. в нихъ (же) бѣша живущеи (прьвие)[34] мужи вавилонстии. сътвориша (сокходъ. и венитъ)[35] и мужи худовы сътвориша (гигель)[36]. и мужи (семадови)[37] сътвориша асимаѳ. И евеи сътвориша (валазеръ)[38]. и (дарахъ)[39], и (сепдоримъ)[40] [идѣже][41] съжегаху сны своя огнемъ. (анъдрамескъ)[42], и (анамелеху)[43] богомъ. (сепфару, емелимъ)[44]. И бяху боящеся ба҃, и вселиша мерскія своя въ храмы на высокихъ, ихже сътвориша въ сама-

г црь бі

іере іє

а ездра д

іоа д

рїи ꙗзыкъ (-)[45] (коегождо)[46] града. в неже живаше (когождо ихъ)[47]. И бѣша боащеса Га. и сътвориша (в ни)[48] жерца въ высокихъ. и сътвориша себѣ въ (храмѣхъ)[49] высоки, (и) Га боатиса. і (идоломъ)[50] служаху. по суду ꙗзыко, иже игнаша ѿтуду даже до дне сего тїи твораху по суду и (не боахуса Га и не твораху)[51] по ѻправданїемъ и, и по суду и и по закону. и по заповѣди еюже заповѣда (-)[52] снѡмъ іаковлимъ. *идѣже (и) нарече имѧ ему інль. И положи Гь съ ними завѣт. и заповѣда имъ гла. не убоитеса богъ инѣ, и не поклонитеса имъ. и не послужите имъ, и не пожрете и. Но токмо Гви, иже изведе вы из земла египта крѣпостїю великою и мышцею высокою. того убоитеса и тому поклонитеса. и тому пожрете, и ѻправданїа [его][53] и суды [его][54] и законъ (его), и заповѣди ꙗже написа вамъ хранити, творити (а) по вса дни, (-)[55] и завѣтъ иже завѣща с вами не забываите и не убоитеса богъ иныи. (и не убоитеса богъ чуждихъ). Но токмо Га Ба вашего убоитеса, и той изметъ вы ѿ всѣхъ врагъ вашихъ. И не (послушаша сего, и ходиша въ безаконїи первом)[56]. и бахꙋ ꙗзыцы сїи боащеса Га, і изваани своимъ служаху, такоже и сны и. и снове сновъ и. ꙗкоже сътвориша ѿцы и, (тако) твора (и) до (сего дне)[57].

Ӕ мо ӕв
г цр и

пода, і зробили в себе жерця на висотах, і зробили собі у високих храмах. **33** І Господа боялися, і служили ідолам за судом народів, яких вигнав звідти. **34** Аж до цього дня ці чинять за їхнім судом. Вони не боялися Господа, і не чинили за їхніми оправданнями, і за їхнім судом, і за законом, і за заповіддю, яку Він заповів синам Якова, *де й назвав його ім’я Ізраїль. **35** І Господь поклав з ними завіт і заповів їм, кажучи: Не бійтеся інших богів, і не поклоняйтеся їм, і не служіть їм, і не жертвуйте їм, **36** але тільки лиш Господеві, який вас вивів з землі Єгипту великою силою і високим раменом. Його боятиметеся, і Йому поклонитеся, і Йому принесете жертву, **38** і його оправдання, і його суди, і його закон, і заповіді, які Він написав вам зберігати, чинити їх в усі дні; і не забувайте завіт, який завіщав з вами, **38** і не злякаєтеся інших богів, і не злякаєтеся чужих богів. **39** Але тільки боятиметеся вашого Господа Бога, і Він спасе вас від усіх ваших ворогів. **40** І не послухалися цього, і ходили в попередньому беззаконні; **41** і ці народи боялися Господа і служили своїм різьбленим, також і їхні сини, і сини їхніх синів так, як зробили їхні батьки, так ті чинять, і аж до цього дня.

мой1. 32
црс3. 18

Гла, иі.

И бысть в лѣто, г е. іосиево сна илаина цра інлева. *цртвова езекїа снъ ахазов цра іудина. (сын)[1] ке, лѣ бѣ, егда нача цртвовати, и кд, лѣтъ цртвова въ ієрлимѣ. имѧ (бѣ) мтри его (авуда)[2] дщи захарїина. И (сеи) сътвори угодное предъ ѻчима Гнима, по всему ꙗкоже сътвори (ѿцъ его двдъ)[3]. Той (бо) раздруши высокаа. и съкруши вса (капища)[4] і искорени (кумиры)[5] и змїю мѣдѧную, *юже сътвори мѡусїи. ꙗко (и) до днїи тѣхъ (снове інлеви бѣху)[6] кадаще ей. (-)[7] назва (же) имѧ его неестанъ. ѻ Гѣ (бо) бзѣ інлевѣ упова и по немъ не бысть подобна ему въ црихъ іудиныхъ. и въ бывшихъ прежде его. И прилѣписа Гви (и) не ѿступи ѿ него. и съхрани заповѣ его елико заповѣда (мѡусїи)[8]. И бѣ Гь с нимъ (и) на вса иже твори призираше. и сопротивиса црю асѵрїискому. и не поработа ему. (И) той побѣди иноплеменники до газы. и до предѣлъ еа. ѿ столпа стражилищьнаго, и до гра твръдых. И бысть въ врема, д е цра иезекїа. сїе (же) лѣто седмое иосїеви сну илаину црю інлеву, възыиде саламанасаръ црь асѵрїискъ

в пара кд

д мо ка

Глава 18

1 І сталося в 3-му році Осії, сина Іли, царя Ізраїля, *зацарював Езекія, син Ахаза, царя Юди. **2** Він був 25-літнім сином, коли почав царювати, і 29 літ царював в Єрусалимі, ім’я його матері було Авута, дочка Захарії. **3** І цей зробив миле перед господніми очима за всім, що зробив його батько Давид. **4** Той бо знищив височини і розбив всі храми, і викорінив бовванів і мідну змію, *яку зробив Мойсей, бо і аж до тих днів ізраїльські сини їй кадили, назвав же її ім’я Неестан. **5** Адже він надіявся на Господа Бога Ізраїля. І після нього не було подібного *до* нього між царями Юди і між тими, що були перед ним. **6** І він пристав до Господа, і не відступив від Нього, і зберіг його заповіді, які заповів Мойсей. **7** І Господь був з ним, і на все, що чинив, приглядався. І він вчинив спротив асирійському цареві, і не служив йому. **8** І той побив чужинців аж до Гази і аж до її околиць, від вежі сторожі і аж до сильних міст. **9** І сталося, що в 4-му році царя Єзекії, це ж сьомий рік Йосії, сина Іли, ізраїльсь-

пар2. 29

мой4. 21

вищ. 17

пар2. 32
іс. 36
сир. 48

кого царя, прийшов Саламанасар, асирійський цар, проти Самарії і багато воював проти неї. **10** *І він її захопив в кінці трьох літ, в 6-му році Єзекії, і це ж був рік Йосії, царя ізраїльського, *і* знищено Самарію. **11** І відселив асирійський цар самарян до Асирії, і поселив їх в Алаї і в Аворі при ріці Ґазон, і в мидських околицях, **12** тому що не послухалися голосу свого Господа Бога і переступили його завіт, все що їм заповів Мойсей – господній раб, і не послухалися і не зробили. **13** І *в 14-му році царя Єзекії прийшов Сенахирім, асирійський цар, проти всіх укріплених міст Юди, і він захопив їх. **14** І послав Езекія, цар Юди, послів до асирійського царя, до Лахіса, кажучи: Я згрішив, відвернися від мене. Якщо мені наказується вже щось давати, то вже тобі даю. І цар асирійський наклав велику данину на Єзекію, царя Юди, щоб дав 300 талантів срібла і 30 талантів золота. **15** І Єзекія дав усе срібло, що знайдено в господньому домі і в скарбницях царського дому. **16** В тому ж часі Єзекія, цар Юди, порубав двері господнього храму і кріплення, які позолотив був Єзекія, цар Юди, і дав їх асирійському цареві. **17** І послав асирійський цар Тартана, і Равосана, і Равсака з Лахіса до Єрусалиму, до царя Єзекії, з дуже тяжкою силою. І вони піднялися і прийшли до Єрусалиму і стали при джерелі купелі в горі, яка є на дорозі поля прядильників. **18** І вони закричали до Єзекії, і до них вийшов Елеаким, син Селкія, – економ, і Сомна – писар, і Оас, син Йосафата, – літописець. **19** І сказав до них Рапсак: Підіть сьогодні до Єзекії і скажіть: Так говорить великий цар, асирійський цар. Яка є ця надія, якою надієшся? **20** Ти лише говориш слово устами на раду – і сила потрібна до війни. **21** То вже нині на кого надіючись, ти мене відкинув? Нині я побачив, що ти покладаєш надію на палицю з тростини і *то* зломану єгипетську. Коли лиш нею підопреться чоловік – ввійде в його руку і її проб'є. Так і вчинить фараон, єгипетський цар, всім, що на нього надіються. **22** І якщо мені скажете: Ми поклали надію на Господа Бога, – то ось чи не так відсунув від Езекії його височини і його жертовники, і сказав Юді *та* Єрусалимові: Поклонитеся перед цим жертовником в Єрусалимі. **23** І тепер поспішіться піти до мого пана, асирійського царя, і він тобі дасть 2000 коней, якщо зможеш мати на них вершників. **24** І як ти відвернеш лице хоч від одного найменшого володаря з рабів мого пана? І надію ти сам поклав на Єги-

на самарїю. и побѣдися много о нем. *И прїяту и у конца трехъ лѣтъ. въ (ѕ е, лѣто)[9] иезекиево. (и) сїе (же бѣ) лѣто (-)[10] иосїево цря iилва, потребися самарїя. i изведе црь асvрїискiи самаряне въ асvрїю. и посади я въ алан и въ аворѣ при рѣцѣ (газонѣ)[11]. и въ предѣлех мидских. Понеже не послушаша гласа гда бга своего. и преступиша завѣтъ его все елико заповѣда (имъ) моvсiи рабъ гнь. и не послушаша и не сотвориша. И *въ дi, лѣто, цря иезекiя възыиде сенахиримъ црь асvрїискiи на (вся) грады iудины твердыя, и взятъ я. И посла езекiя црь iудинъ послы къ црю асvрїиску в лахиз гля. съгрѣших возвратися ѿ мене. (аще ми велиши уже что дати, то уже даю ти)[12]. и возложи црь асvрїискiи (дань велику) на иезекiя цря iудина. (да дастъ,) т, талантъ сребра. и л, талантовъ злата. И дастъ иезекiя все сребро обрѣтъшееся въ дому гни. и въ сокровищех дому црева. Во время (же) оно есѣче иезекiя (црь iудинъ) двери храма гня и утвръженiя яже бѣ позлати иезекiя црь iудинъ. и дасть ихъ црю асvрїиску. И посла црь асvрїискъ дардана и (равосана)[13]. и (равсака)[14] ѿ лахиса, (въ iерлим къ црю иезекiю съ силою тяжкою (ѕѣло))[15]. и взыидоша и прїидоша ко iерлиму и сташа у источника купели. свыше, еже есть на пути села чевничного. И возопиша къ иезекiю. i изыиде к ним елеаким снъ (селкiинъ)[16] строитель и сомнасъ книгочiи. (-)[17] иоасъ снъ [iосафатовъ][18] въспоминаяи. И рече к нимъ рапса. (идѣте нынѣ къ иезекiи, и рцѣте)[19]. сице глетъ црь великiи црь асvрїискiи. что (есть) упованiе сiе емуже уповаеши. (Глеши)[20] толико слово устнама на совѣт и сила на брань. подобаетъ (то) нынѣ уже на кого надѣяся ѿвръглъ еси мене. Нынѣ (видѣ)[21] надѣешися ты на жезлъ тростяныи (и) сломленыи (-)[22] егvпетскiи. егда аще подопрется мужъ ею (-)[23] внидетъ въ руку его, и заиззетъ ю. тако (и) фараонъ црь егvпетскъ всѣ надѣющимся нань (сътворитъ). И аще (ми речете)[24] на гда бга надѣемся но нѣсть ли (се тако ѿступи ѿ)[25] езекiя высокая его и жрътвеники его. и рече iудѣ iерлиму (поклонитеся пред жрътвеникомъ симъ)[26] въ (iилм)[27]. И нынѣ пощитеся ити къ господину моему црю асvрїиску. и дасть ти, в, конь. аще можеш (имѣти)[28] всадники на ня. И како обратиши лице (поне) епарху единому рабъ господина моего меньших. и увѣрился еси самъ егv-

вѣи зi

в пара яв
исаiа яs
сира ми

пѧтꙋ, на ѻ҆рꙋ́жїѧ и҆ ко́нѧ· [Нн҃ѣ оу҆бо][29] не безъ господи́на взыидохомъ на мѣ́сто се̑ и҆стощити е҆̀, (рече бо господи́нъ)[30] къ мнѣ̀ взы́иди на̀ землю сїю и҆ расточи ю҆̀· И҆ ре҃ е҆леакимъ сн҃ъ (хелекї́инъ)[31], и҆ сомъна́съ. (-)[32] и҆ѡа́съ, къ рафа́кꙋ. гл҃и нн҃ѣ къ ѻ҆́трокомъ (симъ)[33] (а҆сѵрі́искимъ)[34], ꙗ҆́ко слы́шимъ мы. (а҆)[35] не гл҃и к на́мъ і҆ꙋде́искі́и, [-][36] въ оу҆́ши лю́деи [си́хъ][37] и҆̀же на стѣнѣ́· И҆ рече к нимъ рафа́къ, е҆да̀ къ господи́нꙋ твоемꙋ (и҆ли)[38] к тебѣ̀ посла́лъ мѧ е҆сть господи́нъ мо́и гл҃ати словеса̀ сї́ѧ. но не къ мꙋ́жемъ сѣдѧщи́мъ на стѣ́нѣ. ꙗ҆́ко ꙗ҆́сти и҆мъ гно́и сво́и и҆ пити и҆̀ сечь свою съ ва́ма вкꙋ́пѣ· И҆ стоѧ̀ рафа́къ. и҆ възопи̇ гла́сомъ вели́комъ і҆ꙋде́искі́и, (-)[39] гл҃а. и҆ рече слы́шите словеса̀ вели́кѡ цр҃ѧ а҆сѵрі́иска· Сице гл҃етъ цр҃ь да не собла́знѧе҆ васъ (цр҃ь) и҆єзекі́ѧ [-][40]. ꙗ҆́ко не възмо́же҆ ва́съ изѧти и҆з рꙋки моеѧ· И҆ да не оу҆вѣ́ритъ васъ и҆єзекі́ѧ на г҃а гл҃ѧ, и҆зємлѧ (а҆) и҆зме҆ [вы][41] г҃ь. (и҆) не и҆ма́тъ преда́тисѧ гра҃ се́и в рꙋцѣ̀ цр҃ю а҆сѵрі́искꙋ· Не послꙋ́шаите и҆єзекі́а. ꙗ҆́ко си́це гл҃ъ цр҃ь а҆сѵрі́искъ (сътвори)[42] со мно́ю бл҃вені́е і и҆зыидѣте къ мнѣ̀. и҆ да пі́етъ мꙋжь ѿ виногра́да своего. и҆ мꙋжь (вкꙋситъ ѿ смоко́въ своиⷯ)[43]. и҆ да пі́етъ во́дꙋ ѿ рꙋвені́ѧ своего· до́ндеже (прише)[44] пои҆мꙋ вы въ зе́млю (такꙋ). ꙗ҆́коже (е҆сть) землѧ̀ ва́ша. землѧ̀ пшени́ца и҆ ви́на (землѧ̀) и҆ хлѣбомъ, и҆ виногра́довъ. землѧ̀ (ма́слинамъ и҆ маслꙋ)[45], и҆ (пчела̃)[46]. и҆ живи бꙋдете и҆ не оу҆мрете. и҆ не послꙋ́шаите и҆єзекі́ѧ, ꙗ҆́ко прельща́етъ вы гл҃ѧ г҃ь ны и҆зба́витъ· Е҆да̀ и҆збавлѧ́юще и҆зба́виша бо́зи. ꙗ҆зы́къ ко́ждо (и҆̀ въ) свою̀ странꙋ и҆з рꙋки цр҃ѧ а҆сѵрі́иска· Гдѣ е҆сть богъ е҆мадо. и҆ а҆рфа́довъ. гдѣ е҆сть богъ (серапфарꙋ́емовъ)[47], (и҆) [(мі́ана)[48], и҆ а҆ва][49]. [е҆да̀][50] (и҆зба́висѧ самарі́ѧ)[51]. и҆з рꙋкꙋ моею (съ своими богами и҆хъ)[52]· (Е҆гда̀ и҆збы́ша)[53] землѧ̀ и҆̀ ѿ рꙋки моеѧ, (и҆ ка́ко)[54] и҆зме҆ г҃ь і҆ерл҃има и҆з рꙋки моеѧ. и҆ оу҆молко́ша (лю́ді́е), и҆ не ѿвѣща́ша е҆мꙋ слова ꙗ҆́ко (запо́вѣда и҆мъ)[55] цр҃ь гл҃ѧ. не (ѿвѣща́ти)[56] е҆мꙋ (ничтоже)· И҆ вни́де е҆леакимъ сн҃ъ (хелекі́инъ)[57] строи́тель. и҆ съмнасъ кни́гочі́и. (-)[58] и҆ѡа́съ сн҃ъ (и҆ѡсафатовъ)[59], въспоминаѧ къ и҆єзекі́и раздра́вше ри́зъ (своѧ), и҆ възвѣсти́ша е҆мꙋ словеса̀ рафа́кова.

Гл҃а, ді

І҆саі́а л҃з

Быстъ* ꙗ҆́ко оу҆слы́ша цр҃ь и҆єзекі́ѧ. (-)[1] раздра ри́зы своѧ̀, и҆ ѡ҆блечесѧ въ врѣти́ще и҆ вни́де въ до́мъ гн҃ь· И҆ посла е҆леакима строи́телѧ, и҆ (са́ма́нꙋ)[2] кни́гочі́ѧ. и҆ старца (и҆ жр҃ца)[3] ѡ҆блече́ны въ врѣти́ще къ і҆саі́и пророкꙋ сн҃ꙋ а҆ммосовꙋ· И҆ рѣша е҆мꙋ си́це гл҃етъ и҆єзекі́ѧ дн҃ь скорби и҆ ѡ҆бличені́ю. и҆ прогнѣва́нію

пет, на зброю і коні. **25** Тепер, отже, чи не прийшли ми на це місце без пана, щоб його знищити? Бо сказав пан до мене: Піди проти цієї землі і знищ її. **26** І сказав Елиаким, син Хелекії, і Сомна, і Оас до Рапсака: Говори тепер до цих слуг поасирійськи, бо ми чуємо, а не говори з нами по-юдейськи, до вух цього народу, що на мурах. **27** І сказав до них Рапсак: Чи до твого пана або до тебе мене послав мій пан говорити ці слова? Чи не до мужів, що сидять на мурах, бо їм їсти свій кал і їм пити свою моч разом з вами? **28** І стояв Рапсак, і закричав великим голосом, говорячи по-юдейськи, і сказав: Послухайте слова великого асирійського царя. **29** Так говорить цар: Хай не зводить вас цар Єзекія, бо він не зможе вас спасти з моєї руки. **30** І хай не обнадіює вас Єзекія Господом, кажучи: Спасаючи їх, спасе вас Господь, і це місто не буде видане в руки асирійського царя. **31** Не слухайте Єзекії, бо так говорить асирійський цар: Зробіть зі мною благословення і вийдіть до мене – і питиме чоловік зі свого виноградника, і чоловік їстиме зі своїх фігів, і питиме воду зі свого ставу, **32** доки, прийшовши, не візьму вас до такої землі, як є ваша земля, земля пшениці і вина, земля і хлібів, і виноградників, земля оливок, і олії, і бджіл; і житимете, і не помрете. І не слухайтеся Єзекії, бо він обманює вас, кажучи: Господь нас спасе. **33** Чи, спасаючи, спасли боги народів, кожний з них свою країну з руки асирійського царя? **34** Де є бог Емату і Арфада? Де є бог Сепфаруя, і Міяна, і Ава? Хіба спаслася Самарія з рук моїх **35** з своїми богами? Хіба спаслися їхні землі з моєї руки, і як спасе Господь Єрусалим з моєї руки? **36** І замовк народ, і не відповіли йому слова, бо цар заповів їм, кажучи: Не відповісти йому нічого. **37** І ввійшов Елеаким, син Хелекії, – економ, і Сомна – писар, і Оас, син Йосафата, – літописець до Єзекії, роздерши свою одіж, і сповістили йому слова Рапсака.

Глава 19

іс. 37

1 І *сталося, що як почув цар Єзекія, він роздер свою одіж і зодягнувся в мішок і ввійшов до господнього дому. **2** І послав Елеакима – економа і Самнана – писаря, і старців, і священиків зодягнених в мішок до пророка Ісаї, сина Аммоса. **3** І вони йому сказали: Так говорить Єзекія: Це є день смутку і ос-

карження і день гніву, бо прийшли сини аж до немочі, і немає сили в тій, що родить. **4** Чи може вислухає Господь Бог твій всі слова Рапсака, якого послав його пан, асирійський цар, зневажити живого Бога і хулити словами, які почув Господь Бог твій, і прийме молитву останку, що знайшовся. **5** І прийшли слуги царя Єзекії до Ісаї. **6** І сказав їм Ісая: Так скажіть вашому панові: Так говорить Господь: Не бійся від лиця слів, які ти почув, якими похулили мене слуги асирійського царя. **7** Ось я даю йому духа, і він почує вістку і повернеться до своєї землі, і скину його зброєю в його землі. **8** І повернувся Рапсак, і знайшов асирійського царя, як той воював проти Ловни, бо почув і відійшов від Лахіса. **8** *І почув про Тарака, етіопського царя, слова: Ось той вийшов, бажаючи воювати з тобою. І він повернувся і послав послів до Єзекії, кажучи: Так скажіть Єзекеієві, юдейському цареві: **10** Хай тебе не підносить твій Господь Бог, на якого ти надієшся, кажучи: Єрусалим не буде переданий в руки асирійського царя. **11** Ось ти почув все, що зробили асирійські царі всім землям, щоб їх проклясти. І чи ти спасешся? **12** Бо спасінням не спасли їх боги народів, яких знищили мої батьки: Ґазону, і Харану, і Тарес, і синів Адона, що в Талассаримі. **13** Де є цар Емата і цар Арфада? І де є цар міст Асафара, і Маани, і Ана? **14** І цар Єзекія взяв листи з руки посла і прочитав їх, і прийшов до господнього дому, і поплював на них Єзекія перед Господом. **15** І помолився Єзекія перед Господом, і сказав: Господи Боже Ізраїля, що сидиш на херувимі, Ти є одинокий Бог в усіх царствах землі, Ти створив небо і землю. **16** Прихили, Господи, твоє вухо і вислухай мене. Відкрий, Господи, твої очі і поглянь, і послухай слова Сенахирама, які він послав, зневажаючи тебе, живого Бога. **17** Бо по правді, Господи, асирійські царі спустошили народи **18** і кинули їхніх богів в вогонь, бо не були богами, але діла людських рук, дерево і каміння; і вони їх знищили. **19** І тепер, Господи Боже, спаси нас від їхньої руки, і хай пізнають всі царства землі, що Ти є єдиний Господь Бог. **20** І послав Ісая, син Аммоса, до Єзекії, кажучи: Так говорить Господь Бог Сил – Бог Ізраїля: Я почув те, про що ти помолився до мене, про Сенахирима, асирійського царя. **21** І ось слово, яке сказав Господь про нього: Він зневажив тебе і насміявся з тебе, дівице, дочко сіонська, і, киваючи головою, пішов вслід за тобою, дочко єрусалимська.

іс. 37

дн҃ь сі́и є҃. ꙗ҆́кѡ пріидо́ша сн҃ве до не́мощи, и҆ крѣпости нѣ́сть ражающіи. Є҆да̀ ка́кѡ послꙋшае҃ г҃ь б҃ъ твой всѣ́хъ слове́съ раѱа́ковыхъ, є҆гоже посла цр҃ь а҆сѷрі́искій, г҃нъ є҆го поноси́ти б҃ꙋ живо́мꙋ. и҆ хꙋли́ти словесы̀, и҆̀хже слы́шѡ г҃ь б҃ъ твой. и҆ пріими м҃лтвꙋ ѡ҆ста́ткꙋ ѡ҆брѣтъшемсѧ. И҆ пріидо́ша ѻ҆́троцы цр҃ѧ и҆езекі́ѧ къ і҆саі́и. И҆ р҃е и҆̀ і҆саі́а. си́це рцы́те господи́нꙋ вашемꙋ. та́кѡ г҃лаетъ г҃ь. не ᲂу҆бо́исѧ ѿ [лицà][4] слове́съ и҆̀хже слы́ша ꙗ҆̀же хꙋлиша [мѧ̀][5] ѻ҆́троцы цр҃ѧ а҆сѷрі́иска. Се а҆́зъ да́ю є҆мꙋ̀ д҃хъ, и҆ ᲂу҆слы́шитъ възвѣще́ніе, и҆ възврати́тсѧ въ зе́млю своѝ. и҆ низложꙋ̀ є҆го ѻ҆рꙋ́жіе въ земли є҆го. и҆ възврати́сѧ раѱа҃. и҆ ѡ҆брѣ́те цр҃ѧ а҆сѷрі́иска побѣжда́ющесѧ ѡ҆ ловнꙋ̀. ᲂу҆слы́ша бо (и҆)[6] ѿстꙋпѝ ѿ лахи́са. *И҆ слы́ша ѡ҆ дара́кꙋ цр҃и є҆фіо́пъстемъ (г҃лы)[7]. се и҆зы́иде побѣди́тисѧ хотѧ̀ с тобо́ю. и҆ възврати́сѧ и҆ посла послы̀ ко и҆езекі́ю г҃лѧ. [Та́кѡ рцы́те и҆езекі́ю цр҃ю і҆ꙋдеи́скꙋ][8] да (тебѐ не возно́ситъ)[9] (г҃ь) б҃ъ твой, на́ньже ты̀ надѣ́ешисѧ г҃лѧ. не и҆́мать преда́нъ бы́ти і҆ер҃ли́мъ въ рꙋцѣ̀ цр҃ѧ а҆сѷрі́иска. Се ты̀ слы́шалъ є҆си всѐ є҆ли́кѡ сътвори́ша цр҃и а҆сѷрі́истіи всѣ̀мъ земла́мъ ꙗ҆́кѡ прокла́ти и҆̀. и҆ ты̀ ли и҆збꙋ́деши. Ꙗ҆́кѡ не и҆зба́виша (и҆збавле́ніемъ) и҆́хъ бо́ѕи ꙗ҆зы́къ. и҆̀хже расточи́ша ѿц҃ы мои̇ (газо́нꙋ)[10], и҆ хара́нꙋ, и҆ (даре́сꙋ)[11]. и҆ сн҃ы (а҆до́нѧ)[12] и҆̀же въ [даласса́римѣ][13]. Гдѣ̀ є҆́сть цр҃ь є҆ма́довъ, и҆ цр҃ь а҆рфа́довъ. и҆ гдѣ̀ є҆́сть (цр҃ь гра҃ а҆сафа́рꙋ и҆ маа́ны, и҆ а́на)[14]. И҆ пріѧ́тъ (цр҃ь) и҆езекі́ѧ кни́ги ѿ рꙋкѝ (послà)[15]. и҆ прочъте ѧ҆̀ и҆ вни́де въ хра́мъ г҃нь и҆ поплева и҆́хъ и҆езекі́ѧ пре҃ г҃мъ. [И҆ моли́сѧ и҆езекі́ѧ (пре҃)[16] г҃мъ][17]. и҆ р҃е г҃и б҃е і҆и҃левъ сѣдѧ́и на херꙋви́мѣ. ты̀ є҆си б҃ъ є҆ди҃ въ всѣ́хъ цр҃твіихъ земли̇, ты̀ сътвори н҃бо и҆ зе́млю. Приклони̇ г҃и ᲂу҆́хо твоѐ и҆ ᲂу҆слы́ши (мѧ̀). ѿве҃зи г҃и ѻ҆чи твои̇ и҆ ви́ждь. и҆ ᲂу҆слы́ши словесà (сенахира́ма)[18] ꙗ҆̀же послà понаша́ѧ (тебѣ̀) б҃ꙋ живꙋ̀. Ꙗ҆́кѡ по и҆стиннѣ̀ г҃и и҆сказиша цр҃и а҆сѷрі́истіи ꙗ҆зы́ки. И҆ да́ша бо́ги и҆́хъ на ѻ҆́гнь ꙗ҆́кѡ не бо́ѕи (бѣша)[19], но҆ дѣла рꙋкꙋ̀ ч҃лчꙋ. древа и҆ ка́меніѧ и҆ погꙋби́ша ѧ҆̀. И҆ н҃нѣ г҃и б҃е (-)[20] сп҃си ны̀ и҆з рꙋкы (и҆́хъ)[21], и҆ разꙋмѣ́ю всѧ̀ цр҃твіа зе́мли ꙗ҆́кѡ ты̀ (є҆си) г҃ь б҃ъ є҆ди́нъ. И҆ послà і҆саіѧ сн҃ъ (а҆ммо́сов)[22] къ и҆езекі́и г҃лѧ. та́кѡ г҃лаетъ г҃ь б҃ъ си́лъ б҃ъ і҆и҃левъ. (слы́шах ѡ҆ ни́хже моли́сѧ къ мнѣ̀ ѡ҆ сенахири́мꙋ цр҃ю а҆сѷрі́искꙋ)[23]. (И҆) се сло́во є҆́же г҃ла г҃ь ѡ҆ не́мъ. ᲂу҆ничижи тѧ̀ и҆ порꙋга́ти сѧ дв҃це дщи сі́ѡна, (и҆ покива́ѧ главо́ю сни́де въ слѣ҃ тебѐ дщи і҆ер҃ли́мла)[24]. Комꙋ̀ поноси̇ и҆ (когò) похꙋли, и҆ на когò вознесе гласъ

Ісаїа л҃з

(свои). и҆ воздви́же на высоту̀ о҆́чи свои̑ на ст҃го і҆и҃лева· (рука́ма)[25] посе́лъ твои́хъ поноси́лъ є҆си г҃у. и҆ ре́клъ є҆си съ мно́жествомъ колесни́цъ мои҆́хъ, (въз́ы́ду а҆́зъ)[26] на вы́шнюю ча́сть горы̀ (-)[27] ливаньскі́ѧ. и҆ оу҆сѣку̀ вели́чество (ѿ ке́дръ)[28] є҆ѧ̀. (и҆) ѿ собо́рныхъ кѷпариса є҆ѧ̀. и҆ пріи҆де въ (ча́съ)[29] конча́ны є҆го (в ча́ща кормильскі́ѧ)[30]. а҆зъ [сохрани҃]̑[31] и҆ пі́ѧ҃ во́ду чу́жу (-)[32] и҆сказихъ стопа́ми но́гъ мои́хъ. вс҃ѧ рѣки въ о҆́коло· [є҆да̀ не слы́ша҃ є҆си ѿ да́вна́го ю҆̀ сътворихъ. ѿ дні҃и пръвыхъ][33] создахъ ю҆̀ [и҆ принесо́хъ][34] ю҆̀. и҆ бы́сть на взѧ́тїє, на (съграже́нїє)[35] воюю́щихъ. гра́ды твръды и҆ живу́щїи в ни́хъ· И҆знемого́ша руко́ю (о҆битаю́щїи) (и҆) оу҆падо́ша и҆ постыдѣ́шасѧ. (и҆) бы́ша (ꙗ҆́ко) тра́ва се́лнаѧ (и҆ ꙗ҆́ко)[36] зла́чна па́жить [и҆ли][37] (ꙗ҆́ко) зла́къ домовы́и. и҆ попра́нїѧ проти́ву стоѧ́щимъ· И҆ сѣде́нїє твоѐ і҆ и҆схо́дъ тво́и, и҆ вхо҃ твои разумѣхъ и҆ гнѣ҃ тво́и [-][38] и҆мже разгнѣ́васѧ на́ мѧ. и҆ стропти́вость твоѧ̀ вни́де во оу҆́ши мои. и҆ воложу̀ оу҆́дицу мою въ но́здри твоѧ̀. и҆ бра́зды въ оу҆стна̀ твоѧ. и҆ возвращу̀ тѧ по путѝ и҆̀мже пріи҆деши и҆̀· И҆ се ти зна́менїє. ꙗ҆́жъ сїє лѣто прозѧба́ющаѧ сама жит҃ и҆ въ лѣто второ́є, прозѧба́ющаѧ (са́мо). и҆ в лѣто тре́тїє, (сѣ́ите сѣмена̀ и҆ жнѣте. садѣте виногра́ды)[39], и҆ да ꙗ҆стѐ пло҃ и҆́хъ· И҆ приложи́тъ сп҃са́ємымъ до́му і҆оу́дову, (о҆ста́виши и҆)[40] ко́рень до́лѣ, и҆ (сътвори)[41] пло́дъ горѣ́· Ꙗ҆́ко и҆зъ і҆ер҃лима и҆зы́идє о҆ста́нокъ и҆ сп҃са́ємыи ѿ горы̀ сїо́нѧ, ре́вность г҃а си́лъ (тво́ритъ)[42] с҃е· (Сего ра҃)[43] та́ко г҃летъ г҃ь (с҃и) на ц҃рѧ а҆сѷрі́иска не и҆́мать вни́ти въ гра҃ се́и. и҆ не и҆́мать оу҆стрелити (на не҃)[44] стрѣлы, ни҃ и҆мать положи́ти на не҃ щи́та. и҆ не и҆мать о҆бъѧ́ти є҆го припло́то҃· (Но) пут҃ и҆мже пріи҆де тѣ҃же (и҆) возврати́сѧ и҆ въ гра҃ (не и҆мать се́и)[45] вни́ти г҃ле г҃ь· (-)[46] а҆зъ (б҃о) защищу̀ о҆ гра́дѣ се҃, [и҆ сп҃су є҆го][47] менѐ ра́ди и҆ дв҃да раба̀ моє҆го· *И҆ бы́сть (в но҃ о҆́ну)[48], и҆ сни́де а҆гг҃лъ г҃нь и҆ оу҆бѝ ѿ по҃ка а҆сѷрі́искаго, р҃ п҃, и҆ ѕ҃. и҆ (въста҃ше)[49] оу҆́тро и҆ се (о҆брѣ́тоша) вс҃ѧ трупїѧ мрътва· И҆ воста́въ и҆ ѿи҆де (възвра́щьсѧ), и҆ възврати́сѧ сенахири҃ ц҃рь а҆сѷрі́искїи, и҆ всели́сѧ в҃ (ниневгі́ю)[50]. И҆ бы́сть є҆му̀ кланѧ́ющусѧ, (и҆) въ хра́мѣ (месараха)[51] бо́га є҆го а҆дремеле́хъ, и҆ сараса́ръ с҃нове є҆го оу҆би́ста и҆̀ мече́мъ. (-)[52] са́ми (же) (бѣжа́ста въ а҆рме́нїю)[53]. и҆ въц҃рисѧ а҆сорда́нъ с҃нъ є҆го в него̀ мѣ́сто·

22 Кого ти зневажив, і кого похулив, і на кого підняв ти свій голос і підняв ти до висоти свої очі – на святого Ізраїля? **23** Руками твоїх послів ти зневажив Господа, і ти сказав: З множеством моїх колісниць я піду на найвищу частину ливанської гори і відрубаю величність від її кедрів і від її зібраних кипарисів. І він прийшов до часу свого кінця в кармильській чаші. **24** Я зберіг і я випив чужу воду, я спустошив стопами моїх ніг всі ріки довкруги. **25** Хіба ти не почув, що віддавна Я її зробив, від днів перших Я її створив, і Я її приніс; і була на захоплення, на охорону воюючих, на кріпкі міста. **26** І ті, що живуть в них, знемогли рукою мешканці, і впали, і завстидалися, і стали, наче польова трава і наче зелена рослинність, або наче зелень домів і потоптання стоячим напроти. **27** І твій престіл, і твій вихід, і твій вхід Я пізнав, і твій гнів, яким ти розгнівався проти Мене. **28** І твоя грубість прийшла до моїх вух, і Я покладу моє кільце у твої ніздрі і уздечку у твої уста, і поверну тебе дорогою, якою ти, нею, приходиш. **29** І це тобі знак. Їж те, що в цьому році виростає, самі жита; і в наступному році – те, що сходить само; і в третьому році сійте насіння і жніть, садіть виноград – і їжте їхній плід. **30** Він і додасть тим, що спасаються з дому Юди: оставиш корінь вдолі – і дасть плід вгорі. **31** Бо з Єрусалиму вийде останок, і той, що спасається, – з гори Сіону. Ревність Господа Сил це чинить. **32** Задля цього так говорить Господь Сил проти асирійського царя. Він не ввійде до цього міста і не вистрілить проти нього стріли ані не покладе проти нього щита, і не окружить його валом. **33** Але дорогою, якою прийшов, тією ж і повернеться, і до міста цей не ввійде, – говорить Господь. **34** Бо Я обороню це місто і спасу його задля Мене і Давида, мого раба. **35** *І сталося, що в тій ночі й вийшов господній ангел і убив в асирійському таборі 100, 80 і 5000. І вони встали вранці, і ось знайшли всі мертві трупи. **36** І той встав і пішов, повертаючись, і повернувся Сенахирім, асирійський цар, і поселився в Ніневії. **37** І сталося, що як він поклонявся в храмі Месараха, свого бога, Адремелех і Сарасар, його сини, вбили його мечем, самі ж втекли в Арменію. І замість нього зацарював його син Асордан.

товї а҃ а҃ сир҃ мн҃ і҆саї а҃ лз҃ а҃ ма҃ и҆ и҆ є҃і

тов. 1 сир. 48 іс. 37 мак1. 8 і 15

пар2. 32
сир. 48
іс. 38

Глава 20

1 І *в тих днях захворів цар Єзекія до смерті. І ввійшов до нього пророк Ісая, син Аммоса, і сказав йому: Так говорить Господь: Заповіси своєму домові, бо ти помираєш, і не житимеш. **2** І відвернув Єзекія своє лице до стіни і помолився до Господа, кажучи: **3** Згадай мене, Господи, бо, отож, правдою ходив я перед Тобою і досконалим серцем, і вчинив я те, що добре перед Тобою. І плакав Єзекія великим плачем. **4** І був Ісая ще у великому дворі, і було до нього господнє слово, кажучи: **5** Повернися і скажи Єзекії вождеві мого народу: Так говорить Господь Бог Давида, твого батька: Я вислухав твої молитви і Я побачив твої сльози. І ось я і відпущу тобі в 3-му дні, і підеш до господнього дому. **6** І Я додам до твоїх років 15 літ, і спасу тебе з руки асирійського царя, і обороню це місто, це місто задля Мене і Давида, мого раба. **7** І сказав Ісая: Хай принесуть в'язку фіґ. І принесли фіґи і приклали на струп – і він виздоровів. **8** І сказав Єзекія до Ісаї: Який це знак, що мене оздоровить Господь, і я піду до господнього дому в третьому дні? **9** І сказав Ісая: Ось знак від Господа, що Господь вчинить слово, яке сказав: Чи хочеш, щоб тінь пішла вперед 10 ступнів чи повернулася 10 ступнів? **10** І сказав Єзекія: Легше тіні піти 10 ступнів, ніж повернутися десять ступнів назад. **11** І закликав Ісая до Господа, і тінь в позначках повернулася назад 10 ступнів. **12** *В тому часі Мародах Валадан – син Валадана, вавилонського царя, послав листи і дари до Єзекії, бо почув, що цар Єзекія захворів. **13** І зрадів ними цар Єзекія, і показав їм ввесь дім і свою скарбницю срібла і золота, і пахощі, і добірну олію, і посуд дому, і те, що знайшлося в його скарбницях. І не було місця, якого їм не показав Єзекія у своїм домі і в усій своїй владі. **14** І ввійшов пророк Ісая до царя Єзекії, і сказав до нього: Про що говорили ці мужі, і звідки до тебе прийшли? І сказав Єзекія: Прийшли до мене з далекої землі, з Вавилону. **15** І він сказав: Що вони побачили в твоєму домі? І сказав Єзекія: Вони побачили все, що в моєму домі, і немає в моєму домі чогось, що я їм не показав, але й те, що є в моїх скарбницях, і те вони побачили. **16** І сказав Ісая до Єзекії: Послухай господнє слово: **17** Ось приходять дні, – сказав Господь, – забраним буде все, що в

іс. 36

Глава, к.

в͠ пара͠ лв
сира͠ ми
ісаїа л͠и

И () *въ днехъ онѣхъ разболѣся Иезекіа (царь) до смерти. и вниде к нему Исаіа (пророкъ сынъ Аммосовъ)[1]. и рече к нему тако глаголетъ Господь, заповѣжь дому своему, умреши бо ты. и не будеши живъ. И обрати Иезекіа лице свое къ стенѣ и помолися къ Господу глаголя. (-)[2] (Помани мя Господи)[3], яко убо (истинною ходих пред тобою)[4] и сердцемъ съвръшенномъ, и угоднаа [пред тобою][5] сътворих. и плакася Иезекіа плачемъ великимъ. И бысть Исаіа (еще) въ дворѣ (велицѣ)[6]. и (бысть слово Господне)[7] къ нему глаголя. възвратися и рцы Иезекіи вождю людіи моихъ. тако глаголетъ Господь Богъ Давыдовъ отца твоего. услышахъ молитвы твоа [и][8] видѣхъ слезы твоа. (и) се азъ (оставлю тебѣ)[9]. (и) въ день, г, (и) възыидеши в домъ Господень. И приложу к (лѣтомъ)[10] твоим. (лѣт, еі)[11]. и от рукы царя асиріиска избавлю тя и град сеи (-)[12] защищу, град сеи мене ради и Давыда раба моего. И рече [Исаіа][13] да возмутъ перевясло смоквіи, [и принесоша][14] (смоквы). и (приложиша)[15] на вред и (исцѣлѣ)[16]. И рече Иезекіа къ Исаіи что се знаменіе, яко (исцѣляетъ)[17] мя Господь. и взыду в домъ Господень въ день третіи. И рече Исаіа се знаменіе от Господа яко сътворит Господь слово еже глагола. (хощеши ли) да поидетъ стѣнь, і, степеніи. или возвратится, і, степеніи. И рече Иезекіа удобіе стѣни изыти, і, степеніи. (неже ли)[18] возвратитися, (-)[19] і, степеніи, воспятъ. И възопи Исаіа (-)[20] къ Господу. и возвратися стѣнь (по числу)[21] назадъ і, степеніи. *въ время оно посла Мародахъ Валаданъ сынъ Валадановъ царь вавулоньскіи, книги и дары къ Иезекіи. слыша бо яко разболѣся (царь) Иезекіа. И порадовася (царь) (Иезекіа о нихъ)[22]. и показа имъ весь домъ и сокровище (свое) сребра и злата (и) ароматы, и елеи благыи. и (сосуды храма)[23], и елико обрѣтеся въ сокровищихъ его. (и) не бѣ (мѣста)[24] егоже не показа имъ Иезекіа в дому своем, и въ всеи области своеи. И вниде Исаіа пророкъ къ (Иезекію царю)[25]. и рече к нему, что глаголаша мужи сіи и откуду пріидоша к тебѣ. и рече Иезекіа от земля далнѣя пріидоша къ мнѣ от Вавулона. И рече что видѣша въ дому твоемъ. и рече [Иезекіа][26] вся елика в дому моем видѣша. (и) нѣсть в дому моемъ, егоже (имъ не показах)[27] но и яже (суть) въ сокровищихъ моих (и та) [видѣша][28]. И рече Исаіа къ Иезекію, слыши слово Господне. се дніе грядутъ (рече Господь), (-)[29] взята будутъ вся яже въ дому твоемъ, и (вся) яже събраша

ісаїа л͠s

ѿцы твои до дне сегѡ. [внидꙋ][30] въ вавѵлонъ, и не ѡстанетъ ничтоже (-)[31] рече гь. И сны твоѧ иже родѧтсѧ ѿ тебе (-)[32] возмꙋтсѧ, и бꙋдꙋтъ скопцы в домꙋ црѧ вавѵлоньскагѡ. И рече иезекїа ко исаии. благо слово гне иже гла да бꙋдетъ миръ во дни моѧ. И прочаѧ словъ езекїевыхъ, и всѧ сила его, и елико сътвори. въдоленницꙋ и трꙋбы, и воведе водꙋ во градъ. не се ли сїѧ написана въ книзѣ глъ (-)[33] црей їоудиныхъ. И оумре иезекїа (и погребенъ бысть съ ѿцы своими)[34] во градѣ двдвѣ. и црствова манасїа снъ его в него мѣсто.

твоєму домі, і все, що зібрали твої батьки аж до цього дня, ввійде до Вавилону, і нічого не останеться, – сказав Господь. **18** І твої сини, які народяться від тебе, будуть забрані і будуть скопцями в домі вавилонського царя. **19** І сказав Єзекія до Ісаї: Добре господнє слово, яке Він сказав. Хай буде мир в моїх днях. **20** І інші діла Єзекії, і всі його сили, і те, що він вчинив: криниця і водопровід, і він ввів до міста воду, – ось чи це не записане в книзі літописів царів Юди? **21** І помер Єзекія, і був похований зі своїми батьками в місті Давида, і замість нього зацарював його син Манасія.

Гла, ка.

в пара лг

Манасїа* же бѣ, ві, лѣтъ,)[1] егда нача црствовати. и не, лѣт црствова во ıерлмѣ. (-)[2] имѧ мтри его (ѡфовїа)[3]. И сътвори лꙋкавое пре очима гнима. (и хождаше въ слѣд)[4] мръзскихъ ıазыческихъ, ихже искорени гь ѿ (-)[5] сновъ ıилевъ. И ѡбратисѧ и созда высокаѧ иже бѣ разори (ѿцъ его иезекїа)[6], и въздвиже жрътвени вааловъ. и сътвори (кꙋмиры)[7] ıакоже сътвори ахавъ црь ıилевъ. и поклонисѧ всеи (твари)[8] нбнѣи и поработа имъ. *И созда олтарь в домꙋ гни ıакоже рече [гь][9] въ ıерлмѣ положꙋ имѧ мое. И сотвори олтарь всеи (твари)[10] нбнѣи, на двꙋ дворах храмꙋ гню. И ѡсвещаше сны своѧ во огни, и вражаше и влъшвенїа твораше, и сътвори (волнꙋю мръзость)[11]. (и) оумножи (ıавно) творити лꙋкавое пре очима гнима (и) прогнѣвати и. И положи изваѧныѧ (мръзскыѧ богы)[12], въ храмѣ о немъ иже рече гь къ двдꙋ, и къ соломонꙋ снꙋ его, въ храмѣ семъ (-)[13] въ ıерлмѣ егоже избрахъ ѿ всѣхъ колѣнъ ıилевъ. (-)[14] положꙋ (тꙋ имѧ мое)[15] на вѣки. И не приложꙋ подвизатисѧ ногы ıилевы ѿ землѧ юже дах ѿцемъ ихъ. [аще][16] тїи съблюдꙋтъ (елико)[17] заповѣдахъ имъ, по всеи заповѣди иже заповѣда [-][18] рабъ мои мѡѵсїи. И не послꙋшаша, и прельсти и манасїа. иже (сътвори)[19] лꙋкавое пре очима гнима, паче ıазыкъ иже оупраздни гь ѿ лица сновъ ıилевъ. И гла гь (рꙋкама)[20] рабъ своихъ (-)[21] гла. *Понеже елико сътвори манасїа црь їоудинъ мръзскаѧ сїа (и) лꙋкаваа, паче всѣхъ иже сътвориша (аммореи)[22] иже прежде (сего быша) (-)[23] прельсти (же) їоудꙋ въ кꙋмирѣхъ своихъ (мръзъскихъ). (-)[24] Сице глтъ гь бъ ıилевъ се азъ наведꙋ зла на ıерлимъ и на їоудꙋ, ıако всѣмъ слышащимъ пошꙋмита обѣ оуши е-

ере лв / в цр з / е мо ві / г цр и / и д

ере еі

Глава 21

1 *Манасія ж був 12-літнім, коли почав царювати, і 55 літ царював в Єрусалимі, ім'я його матері Офовія. **2** І він зробив погане перед господніми очима, і ходив вслід за поганськими гидотами, яких Господь викорінив від ізраїльських синів. **3** І він повернувся і відбудував височини, які знищив був його батько Єзекія, і збудував жертовник Ваалові, і зробив боввани так, як зробив Ахав, ізраїльський цар, і поклонився всій небесній силі, і послужив їм. **4** *І він збудував жертовник в господньому домі, де сказав Господь: В Єрусалимі покладу моє ім'я. **5** І він збудував жертовник всій небесній силі на двох дворах господнього храму. **6** І освячував своїх синів в вогні, і ворожив, і робив чари, і добровільно зробив гидоту, і явно помножив чинити погане перед господніми очима, і Його гнівити. **7** І поклав різьблені мерзенні боги в домі, про який сказав Господь до Давида і до Соломона, його сина: В цьому храмі в Єрусалимі, який Я вибрав з усіх ізраїльських племен, Я покладу там моє ім'я навіки. **8** І Я не додам, щоб спотикнулися ноги Ізраїля з землі, яку Я дав їхнім батькам, якщо вони збережуть все, що я їм заповів, за всякою заповіддю, яку заповів мій раб Мойсей. **9** І вони не послухались, і їх звів Манассія, який зробив погане перед господніми очима понад народи, які Господь усунув від лиця ізраїльських синів. **10** І Господь промовив руками своїх рабів, кажучи: **11** *Через те, що Манасія, цар Юди, вчинив ці гидоти і погань понад усі, які вчинили амореї, які раніше цього були, і обманув Юду своїми ідолами мерзенними, **12** так говорить Господь Бог ізраїльський: Ось Я наведу зло на Єрусалим і на Юду так, що в усіх, що почують, зашумлять оба його вуха. **13** І Я підніму проти Єрусалиму міру Самарії і

пар2. 33

єре. 32 црс2. 7 мой5. 12 црс3. 8 і 9

єре. 15

важки дому Ахава, і очищу Єрусалим так, як очищається алавастер, який миють, і повернеться на своє лице. **14** І Я виведу останки мого насліддя і передам їх в руки їхніх ворогів, і вони будуть на розграбування і на полон всім їхнім ворогам, **15** тому що вони вчинили зло перед моїми очима і прогнівили Мене від дня, в якому Я вивів їхніх батьків з єгипетської землі, і аж до цього дня. **16** І Манасія пролив дуже багато невинної крові, аж доки не наповнився Єрусалим до-сита, до уст, опріч гріха, якими він привів до гріха Юду, чинячи погане перед господніми очима. **17** І осталі діла Манасії, і все, що він вчинив і що згрішив, – ось чи це не записане в книзі літописів царів Юди? **18** І помер Манасія з своїми батьками, і був похований в городі свого дому, в городі Озії, і замість нього зацарював його син Аммон. **19** Аммон мав 22 роки, коли почав царювати, і два роки царював в Єрусалимі, ім'я його матері Месолаам, дочка Аруса з Таваї. **20** І він зробив погане перед господніми очима так, як зробив його батько Манасія. **21** І він ходив по всій дорозі, якою ходив його батько, і послужив ідолам, яким послужив його батько, і їм поклонився. **22** І він покинув Господа Бога своїх батьків, і не ходив за господньою дорогою. **23** І слуги Аммона повстали проти нього й убили царя в його домі. **24** А народ тієї землі вигубив всіх тих, що повстали проти царя Аммона, і народ поставив царем тієї землі його сина Йосію замість нього. **25** І осталі діла Аммнона, які він вчинив, – ось чи вони не записані в книзі літописів царів Юди? **26** І його поховали в його гробі в городі Ози, і замість нього зацарював його син Йосія.

го. И҆ воздвигнꙋ на і҆ерⷭ҇лимъ мѣ́рꙋ самарі́йнꙋ и҆ превѣсы домꙋ а҆ха́вла и҆ потреблю і҆ерⷭ҇лима ꙗ҆́коже потребля́етсѧ а҆лава́стръ ѿмыва́емый. и҆ ѡ҆бра́титсѧ в лицѐ своѐ. І҆ и҆зведꙋ ѡ҆ста́нки достоѧ́нїѧ моегѡ, и҆ преда́мъ и҆̀хъ в рꙋ́ки вра́гѡмъ и҆́хъ. и҆ бꙋ́дꙋтъ въ расхище́нїе и҆ въ плѣ́нь всѣ́мъ врагомъ и҆̀хъ. Поне́же сътвори́ша лꙋка́вое прⷣе ѻ҆чи́ма мои́ма. и҆ бы́ша прогнѣ́вающи мѧ̀, ѿ днⷭ҇е во́ньже и҆зведо́хъ ѻ҆тцы̀ и҆̀хъ ѿ (зе́млѧ є҆гѵ́петьскїѧ)[25] и҆ до днⷭ҇е сегѡ̀. И҆ кро́вь непови́ннꙋ пролѝ манасі́а мно́гꙋ ѕѣло̀ до́ндеже наполни́сѧ і҆ерⷭ҇лимъ до сы́ти до ѹ҆́стъ ра́звѣ (грѣха)[26] и҆́мже съгрѣши́ти воведѐ і҆ꙋ́дꙋ, творѧ́ще лꙋка́вое прⷣе ѻ҆чи́ма гⷭ҇нима. И҆ про́чаѧ словъ манасі́инъ и҆ всѧ̀ є҆ли́ка сътворѝ і (-)[27] и҆́же съгрѣшѝ. не се̑ ли сі́ѧ напи́сана въ кни́ѕѣ глⷭ҇ъ (-)[28] црⷭ҇ей і҆ꙋ́динѣ́хъ. И҆ ѹ҆́мре манасі́и, съ ѻ҆тцы̀ свои́ми, и погребе́нъ бы́сть въ вертогра́дѣ до́мꙋ своегѡ̀ въ вертогра́дѣ (ѻ҆зі́ѧ)[29]. и҆ црⷭ҇ствова [а҆ммѡ́нъ][30] снⷭ҇ъ є҆гѡ̀ в негѡ̀ мѣ́сто. (Сы́н)[31], ві҃, лѣ́тъ (бѣ̀) [а҆ммо́нъ][32], внегда̀ нача̀ црⷭ҇твова́ти. и҆ двѣ̀, лѣ́тѣ црⷭ҇твова въ і҆ерⷭ҇лимѣ. (-)[33] и҆́мѧ мⷭ҇три є҆гѡ̀ (месолаа́мъ)[34] дщи а҆рꙋ́сова, ѿ (тава́ѧ)[35]. И҆ сътворѝ лꙋка́вое прⷣе ѻ҆чи́ма гⷭ҇нима, ꙗ҆́коже сътворѝ манасі́и ѻ҆тцъ є҆гѡ̀. И҆ ходѝ по всемꙋ̀ пꙋтѝ и҆́мже ходѝ ѻ҆тцъ є҆гѡ̀. и҆ порабо́та кꙋми́ромъ и҆́мже порабо́та ѻ҆тцъ є҆гѡ̀, и҆ поклони́сѧ и҆̀мъ. И҆ ѡ҆ста́ви гⷭ҇а бⷭ҇а ѻ҆тцъ свои́хъ, и҆ не ходѝ пꙋте́мъ гⷭ҇нимъ. И҆ въста́ша ѻ҆́троци [а҆ммо́новы][36] на́нь, и҆ ѹ҆мрътви́ша црⷭ҇ѧ въ домꙋ̀ є҆гѡ̀. (Лю́дїе же землѧ̀ тоѧ̀ и҆зби́ша)[37] всѣ́хъ воста́вшихъ на црⷭ҇ѧ [а҆ммо́на][38] и҆ въцри́ша лю́дїе землѧ̀ (тоѧ) і҆ѡсі́ю снⷭ҇а є҆гѡ̀ в негѡ̀ мѣ́сто. И҆ про́чаѧ словъ [а҆ммо́новѣ][39] и҆́же сътворѝ. не се̑ ли сі́ѧ напи́сана въ кни́ѕѣ глⷭ҇ъ (-)[40] црⷭ҇ей і҆ꙋ́динѣ́хъ. И҆ погребо́ша и҆̀ въ гро́бѣ є҆гѡ̀ въ вертогра́дѣ ѻ҆зі́инѣ. и҆ црⷭ҇твова і҆ѡсі́ѧ снⷭ҇ъ є҆гѡ̀ в негѡ̀ мѣ́сто.

Глава 22

пар2. 34

1 Йосія *ж був 8-літнім, коли почав царювати, і 31 літ царював в Єрусалимі, ім'я його матері Єдія, дочка Едія з Восорота. **2** І цей зробив те, що добре перед господніми очима, і ходив по всіх доргах Давида, свого батька, і не відступив ні направо ні наліво. **3** І сталося, що в 18-му році царювання Йосії, в 7-му місяці, послав цар Сапфона, сина Келії, сина Мосолама, писаря в господньому домі, кажучи: **4** *Піди до великого священика Хелкії і запечатай срібло, внесене до господнього дому, яке зібрали сторожі числа від людей. **5** І хай його дадуть в руки тих, що роблять, що над ділами в господньому храмі, і

сир. 49

Глⷡ҇а, ві҃.

в пара̑ лд

В (ѣ *же)[1], и҃, лѣ́тъ, і҆ѡсі́ѧ є҆гда̀ нача̀ црⷭ҇твова́ти. и҆ ла҃, лѣ́то, црⷭ҇твова въ і҆ерⷭ҇лимѣ. (-)[2] и҆́мѧ мⷭ҇три є҆гѡ̀ [и҆єдї́е][3] дщи є҆дѣ́ева ѿ (восоро́да)[4]. И҆ сътворѝ (сі́и) пра́вое прⷣе ѻ҆чи́ма гⷭ҇нима. и҆ ходѝ во всѧ̀ пꙋтѝ дⷣва ѻ҆тца своегѡ̀. (и҆) не ѡ҆брати́сѧ ни на де́сно ни на шꙋѐ. И҆ бы́сть въ и҃і лѣ́то црⷭ҇тва і҆ѡсі́ина, въ ([з҃])[5], мцⷭ҇ь)[6], посла̀ црⷭ҇ь (сапфона)[7] снⷭ҇а (келі́ина)[8] снⷭ҇а (мосола́мла)[9] кни́гочїѧ в домꙋ̀ гⷭ҇ни гла. *Възы́иди къ хелкі́и жрьцꙋ̀ вели́комꙋ, и҆ запеча́тлѣи сребро̀ внесе́ное в до́мъ гⷭ҇нь. є҆́же собра́ша стрегꙋ́щїи (число̀)[10] ѿ лю́дїи. И҆ да дадꙋ́тъ є҆̀ в рꙋ́кы пристáвникѡмъ и҆́же на дѣ́лесы в хра́мѣ гⷭ҇ни (да и҆ тї́и дадѧ́)[11] є҆̀ творѧ́щїимъ дѣ́ла в

сира̑ мд

домꙋ гн҃и еже по̑крѣплати прикро̑ храмꙋ древодѣламъ, (-)[12] и ѕиждꙋщи̑ каменїемъ. и притяжающи̑ древо, и каменїе тесаное на ѹтверъженїе покровꙋ храма· Но не прїимахꙋ числа ѿ сребра даного им, яко вѣрно тїи творяхꙋ· И рече хелкїя жрецъ великїи. ко (сапфанꙋ)[13] книгочїи. книгꙋ закона (бж҃їя) обрѣтохъ в домꙋ гн҃и. и дасть хелъкїя (сапфанꙋ книгочїи книгꙋ)[14] и прочетъ ю. и принесе къ цр҃ю іосїи. и возвѣсти цр҃еви слово и рече. (и) сочли сꙋть раби твои сребро обрѣтшееся в домꙋ гн҃и. и даша и (приставники) в рꙋки творящи̑ дѣло (-)[15] въ храмѣ гн҃и. и ре (сапфа̑)[16] книгочїя къ цр҃ю гл҃я. книгꙋ [закона][17] дасть ми хелкїя жрецъ. и прочетъ ю (сапфа̑)[18] пре̑ цр҃емъ· И бысть яко ѹслыша цр҃ь словеса книги законныя. и раздра ризы своя и заповѣда цр҃ь хелкїю жръцꙋ, и ахикамꙋ сн҃ꙋ (сапфаню)[19], и аховорꙋ сн҃ꙋ михїинꙋ, и (сапфанꙋ)[20] книгочїю. и (асаню)[21] рабꙋ цр҃евꙋ гл҃я· Прїидѣте помолите (б҃а)[22] о мнѣ, и о всѣхъ людехъ. и о всемъ іоудѣ, о словеси книжнѣмъ обрѣтшимся семъ. яко великъ гнѣвъ гн҃ь раждеженыи въ насъ. понеже не слышаша ѿц҃ы наши словесъ (книгъ сихъ)[23] творити по всемꙋ писанїю о на̑· І иде хелкїя жрецъ и ахикамъ, и аховаръ, и (самъпфанъ)[24] и асаиасъ. къ (еоданѣ)[25] пр҃рчицы женѣ селимли, сн҃а деккꙋева сн҃а (аростꙋева)[26] ризохранителника. и сїя бяше въ іер҃лимѣ (чтна едина)[27]. и гл҃аша к неи [по всемꙋ][28]· И рече имъ сице гл҃етъ г҃ь б҃ъ іи҃левъ. рцѣте мꙋжеви пославшемꙋ вы къ мнѣ· Тако гл҃етъ г҃ь. се азъ наведꙋ ѕла на мѣсто се, и на живꙋщая в немъ вся словеса книжная. яже прочте цр҃ь іоудин· Понеже оставиша мя и жряхꙋ богомъ дрꙋгимъ. яко да прогнѣваютъ мя дѣлесы рꙋкъ свои· и раждежеся ярость моя на мѣсто се, и не ѹгаснетъ· (Идѣте)[29] къ цр҃ю іоудинꙋ пославшемꙋ васъ искати г҃а. сице рцѣте емꙋ, тако гл҃етъ г҃ь б҃ъ іи҃левъ· Словеса яже слышалъ еси. понеже яко раширися ср҃це твое и смирися пре̑ лицемъ гн҃имъ. ѹслышавше елико гл҃ахъ на мѣсто се и на живꙋщая в немъ быти въ расточенїи, и въ проклятїе. (иже)[30] раздра̑ еси ризы своя и плакася предо мною и азъ ѹбо ѹслыша̑ гл҃е г҃ь· (Сего ради)[31] [-][32] а приложꙋ тя къ ѿцемъ твои̑ и соберешися въ гробъ твои в мирѣ. и не ѹзриши очима своима всѣ ѕлы̑ яже азъ имамъ навести на мѣсто се, [и на живꙋщая в немъ][33].

хай вони дадуть його тим, що роблять діла в господньому домі, щоб скріплювати покриття дому, **6** будівничим, тим, що будують з каменя, і тим, що купують дерево і тесане каміння на скріплення покриття храму. **7** Лише не числили даного їм срібла, бо вони працювали на довір'ї. **8** І сказав великий священик Хелкія до Сапфана, писаря: Я знайшов книгу божого закону в господньому домі. І Хелкія дав книгу Сапфанові, писареві; і він її прочитав **9** і приніс до царя Йосії, і сповістив цареві слово, і сказав: І твої раби почислили срібло, знайдене в господньому домі, і наставники дали його до рук тих, що роблять діло в господньому храмі. **10** І сказав Сапфан, писар, до царя, кажучи: Священик Хелкія дав мені книгу закону. І Сапфан прочитав її перед царем. **11** І сталося, що як почув цар слова книги закону, то роздер свою одіж; **12** і цар заповів священикові Хелкії і Ахікамові, синові Сапфана, і Аховорові, синові Михії, і Сапфанові, писареві, і Асанові, царському рабові, кажучи: **13** Ідіть, помоліться до Бога за мене і за ввесь народ, і за всього Юду за слова цієї, знайденої книги, бо господній гнів, що розгорівся проти нас, великий, тому що наші батьки не послухались слова цих книг, щоб чинити за всім записаним про нас. **14** І пішов священик Хелкія, і Ахикам, і Аховар, і Сампфан, і Асая до пророчиці Еодани, жінки Селима, сина Текуї, сина Аростуя, ризника; і була вона в Єрусалимі одна чесна, і розказали їй за всім. **15** І вона сказала їм: Так говорить Господь Бог Ізраїля: Скажіть чоловікові, що вас до мене послав: **16** Так говорить Господь: Ось Я наведу зло на це місце і на тих, що живуть в ньому, – всі слова книги, які прочитав цар Юди, **17** тому що Мене покинули і приносили жертву іншим богам, щоб Мене розгнівити ділами своїх рук; і мій гнів розгорівся на це місце, і не погасне. **18** Підіть до царя Юди, що послав вас шукати Господа. Це йому скажіть: Так говорить Господь Бог Ізраїля: *Відносно* слів, які ти почув, **19** тому що поширилося твоє серце і ти упокорився перед господнім лицем, почувши, що Я сказав проти цього місця і проти тих, що в ньому живуть: щоб були вони на розсіяння і на прокляття; тому що ти роздер свою одіж і заплакав переді Мною, і, отже, Я почув, – каже Господь. **20** Задля цього Я тебе додам до твоїх батьків, і ти підеш до твоєї гробниці в мирі, і своїми очима не побачиш усього зла, яке я наведу на це місце і на тих, що в ньому живуть.

Глава 23

пар2. 34

20 І *вони сповістили цареві ці слова. **23,1** І цар послав і зібрав до себе всіх старшин Юди, єрусалимлян. **2** І прийшов цар до господнього дому, і всі чоловіки Юди, і всі, що живуть в Єрусалимі з ним, і священики, й пророки, і ввесь народ, від малого і аж до великого; і він зачитав перед ними слова книги завіту, знайденого в господньому домі. **3** І встав цар при своїм престолі, і перед Господом поклав завіт: ходити вслід за Господом і зберігати його заповіді, і його свідчення, і його оправдання всім серцем і всією душею, щоб піднести слова цього завіту, що записаний в цій книзі. І ввесь народ став в господньому завіті. **4** І цар заповів великому священикові Хелкієві і другим священикам, і сторожам *числа вивести з господнього храму ввесь посуд, зроблений Ваалові і всій небесній силі, і спалив їх за Єрусалимом в Садамоті кедронському, і взяв їхній порох до Ветилю. **5** І він спалив хомарімів, які збудували царі Юди і приносили кадило на височинах, і в містах Юди, і довколішніх Єрусалиму, і тих, що кадили Ваалові, і сонцеві, і місяцю, і мазуротові, і всякому небесному творінню. **6** І він виніс кумира з господнього храму з Єрусалиму до кедронського потоку, і спалив його в кедронському потоці, і змолов на порох, і кинув їхній порох до гробу людських синів. **7** І він знищив храм касидимів, що був у господньому храмі, де жінки пряли кумирові одіж. **8** І він привів всіх священиків з міст Юди і занечистив височини, де кадили священики, від Дана аж до Вирсавії, і знищив храм брами, що був при дверях брами Йосії, володаря міста, що зліва тих, що входять прикрашеними дверима. **9** Лише священики не ходили на височини, до жертовника Господа в Єрусалимі, але лише їли вони прісне посеред братів своїх. **10** І він занечистив Тафет, що в долині синів Енома, *щоб не приводив чоловік свого сина і чоловік свою дочку спалити вогнем Молохові. **11** І він спалив коней, яких царі Юди дали сонцеві в виході господнього храму на скарбницю Натанові, царському скопцеві в Рафаїмі, і колісницю сонця він спалив вогнем. **12** Також і жертовники, які на даху, на горниці Ахаза, які зробили царі Юди, і жертовники, які збудував Манасія в двох дворах господнього храму, цар там знищив, і висипав їхній порох до кедронського потоку. **13** Також і храм, що перед лицем Єрусалиму, справа гори Маотат, *який ізраїльсь-

сир. 49

мой3. 18

црс3. 11

Гл҃а, к҃г·

в҃ пара҃ л҃д

И възвѣстиша* (сїѧ) (гл҃ы црⷭ҇ви)[1] и посла цр҃ь, и собра к себѣ вс҄ѧ старца, їоудины. (їєрлимлѧны)[2]· И вниде цр҃ь въ домъ гн҃ь, и вси мужи їоудины. и вси живущїи въ їєрлимѣ с нимъ. и жрьцы и пр҃рцы. и вси лю҆е ѿ мала и до велика. и прочтоша [пре҃д][3] ними (-)[4] словеса книжнаѧ завѣта обрѣтшагосѧ в домꙋ гн҃и· И ста цр҃ь оу пр҃тла (своєго), и положи завѣ пре҃ гм҃ъ ходити въ слѣдъ г҃а, и хранити заповѣди єго, и свѣдѣнїѧ єго и оправданїѧ єго, по всемꙋ ср҃цꙋ и по всеи дш҃и, въставити словеса завѣта сего писанаго въ книзѣ сеи и сташа вси людїє въ завѣтѣ (гн҃и)· И заповѣда цр҃ь хелкїю жрьцꙋ великомꙋ, и жрьцемъ вторымъ, и хранѧщимъ *(число)[5] изнести ѿ храма гн҃ѧ вс҄ѧ сосꙋды сътвореныѧ ваалꙋ (-)[6] и всеи твари нб҃ныи, и съжже ѧ внѣ їєрлима в (садамодѣ)[7] кедрьстѣ. и взѧть прахъ ихъ въ ведиль· И [съжже][8] хомаримы ꙗже создаша цр҃и їоудины и кажахꙋ въ высокихъ и въ градѣхъ їоудиныхъ и окр҃тъ їєрлима. и кадѧщи ваалꙋ и слн҃цꙋ и млⷭ҇цю. и мазꙋродꙋ и всеи (твари)[9] нб҃нѣи· І изнесе (кꙋмиръ)[10] ис храма гн҃ѧ изъ їєрлима на пото҃ кедрьскъ и съжже и в потоцѣ кедрьстѣ и растолчи въ прахъ. и въвръже прахъ (ихъ)[11] въ гробы сн҃овъ людьскихъ· И разъдрꙋши храмъ (касидимовъ)[12] иже бѣ въ храмѣ гн҃и. идѣже жены прѧдахꙋ (-)[13] [ризы][14] (кꙋмирꙋ)[15]· И преведе вс҄ѧ жрьца ѿ градъ їоудинъ, и оскверни высокаѧ идѣже кадахꙋ (-)[16] жрьцы, ѿ [дана][17] до версавїѧ. и разъдрꙋши храмъ вратъ иже (бѣ) при дверехъ вратныхъ (иосїи)[18] кнѧзѧ градного, иже ошꙋюю (входѧщи двеми оукрашеными)[19]· Но не вхождахꙋ жрьцы на высокїѧ къ олтарю (бж҃їю)[20] въ їєрлимъ, но токмо ꙗсти имъ опрѣсноки посредѣ братїѧ своєѧ· И оскверни тафеда иже въ дебри сн҃овъ єномлихъ, *єже не привести мꙋжꙋ сн҃а своєго и мꙋжꙋ дщ҃ери своєѧ (въ огни сожещи молохꙋ)[21]· И [сожже][22] конѧ ꙗже даша цр҃и їоудини слн҃цꙋ въ исходѣ храмꙋ гн҃ѧ. на влагалище наданꙋ цр҃евꙋ скопцꙋ. въ (рафаимѣ)[23], и колесницꙋ слн҃чнꙋю сожже на огни· И олтарѧ ꙗже на полатѣ въ горницы ахазовѣ ꙗже сътвориша цр҃и їоудины. и олтарѧ ꙗже созда манасїи, въ двою дворꙋ храмꙋ гн҃ѧ [-][24] раскопа (ѿтꙋдꙋ цр҃ь)[25] и всыпа прахъ ихъ в потокъ кедрьскъ· И храмъ пре҃ лицемъ їєрлимꙋ одеснꙋю горы (мосьдадовы)[26] *иже созда со-

сир҃ м҃д

г҃ мо҃ и҃і

г҃ цр҃ а҃і

ло́монъ цр҃ь і҆и҃левъ а҆ста́рдꙋ (и҆́долꙋ) ме́рзости сѷдо́ньскїѧ, и҆ хамо́сови (и҆́долꙋ) скве́р҃ны моа́вли· И҆ молхо́лꙋ ме́рзости сн҃овъ а҆ммо́нь, (сї́е вс҃е) ѡ҆сквернѝ цр҃ь· И҆ сꙑкрꙋшѝ столпы̀. і҆ и҆скоренѝ га́и. и҆ напл҃ънѝ мѣ́ста и҆́хъ ко́стьми чл҃ческими.

г цр҃ ві *и҆ ѡ҆лта́рь и҆́же въ ведилѣ высо́кїи и҆́же сътворѝ і҆ерово́амъ сн҃ъ нава́товъ, и҆́же съгрѣши́ти въведѐ і҆и҃лѧ. и҆ ѡ҆лта́рь то́й [-][27] вели́кїи раскопа̀ и҆ сꙑкрꙋшѝ ка́менїе є҆го. и҆ раѕсы́па въ пра́хъ, и҆ съжже (кꙋми́ры)[28]. И҆ въсклони́сѧ и҆ѡ҆сі́ѧ и҆ ви́дѣ гро́бы сꙋщаѧ (въ́ градѣ то҃у)[29] и҆ посла̀

г цр҃ гі *и҆ взѧ̀ ко́сти ѿ гро́бъ. и҆ сожжѐ на ѡ҆лтарѝ и҆ ѡ҆сквернѝ и҆̀ по гл҃у гн҃ю, и҆́же гл҃а чл҃къ бж҃їи, є҆гда̀ стоѧ̀ і҆ерово́амъ въ пра́зникъ пр҃е ѡ҆лтар҃е. И҆ ѡ҆бра́щсѧ възв҃е ѡ҆́чи своѝ на гробъ чл҃ка бж҃їѧ гл҃авшаго словеса̀ с҃и. и҆ рече что̀ моги́ла ѡ҆на̀ є҆сть ю҆́же а҆̀ вижду. и҆ рѣша є҆мꙋ мꙋжи гра́да, [(гро́бъ с҃е)[30] чл҃ка бж҃їѧ][31] є҆сть и҆́же прї́иде ѿ і҆оу́ды и҆ прогл҃а словеса̀ с҃и ꙗ҆́же сътвори́лъ є҆си ѡ҆лта́рь веди́левъ· И҆ рече не бре́зете є҆го ничто́же. (да не подви́жетъ ни є҆ді́нъ мꙋжъ)[32] ко́сти є҆го. и҆ ѡ҆ста́виша ко́сти є҆го с костьмѝ пр҃рческими пришедшаго ѿ самарї́ѧ (такоже)· И҆ всѧ хра́мы высокї́а сꙋщаа в҃ (-)[33] самарї́и ꙗ҆́же сътвори́ша цр҃и і҆и҃леви прогнѣвающе г҃а ѿвръже и҆ѡ҆сі́ѧ и҆ сътворѝ и҆҃ всѧ дѣла ꙗ҆́же сотворѝ въ ведиле· І҆ и҆скла̀ всѧ жръца̀ въ высо́ки҃. сꙋщїѧ то҃у предъ ѡ҆лтармѝ (и҆́хъ). и҆ съжжѐ (на ни҃ ко́сти чл҃ча)[34]. и҆ (по семъ) възврати́сѧ въ і҆ер҃ли́мъ·

в пара҃ ле, г є҆здра а *И҆ заповѣда цр҃ь всѣмъ лю́демъ гл҃ѧ. сътвори́те па́сху гв҃и бг҃у на́шему. ꙗ҆́коже пи́шетъ въ кни́гахъ завѣта сего̀· Ꙗ҆́ко не бы́сть па́сха с҃и ѿ дн҃їи сꙋде́и и҆́же сꙋди́ша і҆и҃леви, и҆ въ вс҃ѣ дн҃ехъ цр҃еи і҆и҃левыхъ, и҆ цр҃еи і҆оу́диныхъ· Но то́кмо, въ и҃і лѣто цр҃ѧ и҆ѡ҆сі́ѧ. бы́сть па́сха г҃у въ і҆ер҃лі́мѣ· И҆бо хо́тныѧ и҆ зна́емыѧ и҆ дерадимъ (-)[35] кꙋмиры, и҆ всѧ дѣла ме́ръзкаѧ бы́вшаѧ въ землѝ і҆оу́динѣ. и҆ въ і҆ер҃ли́мѣ и҆скоренѝ цр҃ь и҆ѡ҆сі́ѧ. да оу҆твер҃да́тсѧ словеса̀ зако́н҃на пи́санна въ кни́зѣ ꙗ҆́же ѡ҆брѣтѐ хелкї́ѧ жре́цъ въ хра́мѣ гн҃и· (И҆) подо́бенъ є҆мꙋ не бы́сть пред ни́мъ цр҃ь. и҆́же ѡ҆брати́сѧ къ гв҃и всѣмъ ср҃цемъ свои́мъ и҆ всею̀ дш҃ею свое́ю, и҆ всею̀ си́лою свое́ю по всемꙋ зако́нꙋ мѡѷсї́ѡвꙋ. и҆ по не́мъ не въста̀ подо́бенъ є҆мꙋ (никто́же въ цр҃ехъ)· Тѡ́кмо не ѡ҆брати́сѧ г҃ь ѿ ꙗ҆́рости гнѣ́ва своего вели́каго и҆́мже оу҆ꙗ҆ри́сѧ гнѣвомъ (-)[36] на і҆оу́дꙋ. (и҆) на (прогнѣвающихъ є҆го)[37] и҆́мже прогнѣ́ва и҆̀ манасї́ѧ· И҆ рече г҃ь с҃е і҆оу́дꙋ ѿринꙋ̀ ѿ лица мое́го ꙗ҆́коже ѿринꙋхъ і҆и҃лѧ и҆ (гра́дъ се́и ѿве́ргꙋ)[38] є҆гоже и҆збра́хъ і҆ер҃ли́ма. и҆ хра́мъ

кий цар Соломон збудував Астарті, ідолові-мерзоті сидонській, і Хамосові, ідолові-мерзоті моавській, і Молхолові – мерзоті синів аммонських, все це цар збещестив. **14** І він знищив стовпи і викорінив гаї, і наповнив їхні місця людськими кістками. **15** *І жертовник, що у Ветилі горішньому, який зробив Єровоам, син Навата, який привів Ізраїль до гріха, і той великий жертовник він знищив, і розбив його каміння, і розмолов на порох, і спалив кумирів. **16** І схилився Йосія, і побачив гроби, що були там в місті, і послав, *і взяв кості з гробів і спалив на жертовнику, і опоганив його за господнім словом, яке сказав божий чоловік, коли Єровоам в празник стояв перед жертовником. І, повернувшись, він підняв свої очі на гробівець божого чоловіка, що сказав ці слова, **17** і промовив: Що це за могила, та, яку я бачу? І йому сказали чоловіки міста: Це гріб божого чоловіка, який прийшов з Юди і сказав ці слова, які ти виконав над жертовником Ветиля. **18** І він сказав: Вповні оставте його, щоб ні один чоловік не порушив його костей. І оставили його кості з кістьми пророка, що також прийшов з Самарії. **19** І всі храми височин, що в Самарії, які зробили ізраїльські царі, прогнівуючи Господа, знищив Йосія, і зробив на них всі діла, які зробив у Ветилі. **20** І він забив всіх жерців на височинах, що там були, перед їхніми жертовниками, і спалив на них людські кості. І після цього він повернувся до Єрусалиму. **21** *І цар заповів всьому народові, кажучи: Зробіть пасху нашому Господеві Богові так, як записано в книгах цього завіту. **22** Бо не було цієї пасхи від днів суддів, які судили Ізраїль, і в усіх днях ізраїльських царів і царів Юди. **23** Але лише у 18-му році царя Йосії була пасха Господеві в Єрусалимі. **24** Бо бажане і знане: і терафимів, кумирів, і всі мерзенні діла, що були в землі Юди і в Єрусалимі, цар Йосія викорінив, щоб закріпилися слова закону, записані в книзі, яку знайшов священик Хелкія в господньому храмі. **25** І перед ним не було царя, подібного до нього, який повернувся б до Господа усім своїм серцем, і всією своєю душею, і всією своєю силою, за всім законом Мойсея, і після нього не повстав між царями ніхто, подібний до нього. **26** Лише Господь не відвернувся від люті свого великого гніву, яким гнівом розлютився на Юду і на його прогнівання, яким прогнівив його Манасія. **27** І сказав Господь: Ось відкину Юду від мого лиця, так як Я відкинув Ізраїль, і відкину це місто, яке Я виб-

црс3. 12
црс3. 13
пар2. 35
ез3. 1

рав, Єрусалим, і храм, про який Я сказав: Хай там буде моє ім'я. **28** І остали діла Йосії, і все, що він зробив, – ось чи є це не записане в книгах літописів царів Юди? **29** *В цих же днях прийшов фараон Неохай, єгипетський цар, проти асирійського царя на ріку Евфрат. І вийшов цар Йосія йому назустріч, і вбив його цар Неохай в Македоні, коли його побачив. **30** І його слуги поклали його мертвого на коня в Макидоні, і понесли його до Єрусалиму, і поховали його в гробниці в місті Давида. І народ тієї землі взяв Йохаза, сина Йосії; і помазали його на царювання, і він царював над ними замість свого батька. **31** Яхаз був 23-літнім, коли почав царювати, і 3 місяці царював в Єрусалимі, ім'я його матері Аматана, дочка Єремія Йоливни. **32** І він зробив погане перед господніми очима за всім, що зробили його батьки. **33** І його переніс фараон Неохай і в Рефлаю в еманській землі, коли царював в Єрусалимі, і наклав данину на ту землю: 100 талантів срібла і 100 талантів золота. **34** І фараон Неохай поставив царем над ними Еліякіма, сина Йосії, царя Юди, замість Осія, його батька, і змінив його ім'я на Йоаким. І він взяв Озара і повів до Єгипту, і той помер там. **35** І Йоаким дав фараонові срібло і золото і ще написав чоловікам землі дати фараонові срібло, за його оцінкою дали ж срібло і золото з людей тієї землі фараонові Неохаєві. **36** Було ж 20 і 5 літ Йоакимові, коли він почав царювати, і 11 літ царював в Єрусалимі, й ім'я його матері Єлдафа, дочка Фаділя з Руми. **37** І він зробив погане перед Господом за всім, що зробили його батьки.

пар2. 35

Глава 24

1 В його ж днях прийшов Навходоносор, вавилонський цар; і Йоаким став йому рабом на 3 роки – і відвернувся і відступив від нього. **2** І Господь послав йому легко озброєних халдеїв, і легко озброєних сирійців, і легко озброєних з Моава, і легко озброєних синів Аммона; і послав їх до землі Юди, щоб побити за господнім словом, яке сказав устами своїх рабів – пророків. **3** І за господнім наказом ось прийшло це на Юду, щоб відкинути того від його лиця через гріхи Манассії і за всім, що він зробив, **4** і через невинну кров, яку пролив, бо він наповнив Єрусалим невинною кров'ю. І задля цього Господь не забажав його помилувати. **5** *І остали

мат. 1

ѡ немже рекохъ. да будетъ имѧ мое тꙋ. И прочаѧ словесъ іѡсїевыхъ и все єлико сътвори не сє ли сꙋть сїѧ написана въ (книгахъ)[39] словесъ (-)[40] црь іꙋдиныхъ. *Въ днехъ же сихъ възыиде фараонъ (неѡхаи)[41] црь єгѵпетескъ, на цра асѵрїискаа на рекꙋ єѵфратескꙋ. І изыиде [црь][42] іѡсїѧ на срѣтенїє ємꙋ. и оуби и (неѡхаи)[43] (црь) въ (македонѣ)[44]. внегда (єго оузрѣ)[45]. И възложиша и (на конь) отроцы єго мертва (в макидонѣ)[46]. и несоша и въ ієрлмъ, и погребоша и въ гробѣ (-)[47] въ градѣ двдвѣ. И поѧша людїє землѧ тоѧ іѡхаза сна іѡсїина, и помазаша и (на цртво. и цртвова над ними)[48] въ ѡца своєго мѣсто. (Сын)[49], кг лѣта бѣ. (Іахазъ)[50] внегда нача цртвовати. и г, мцы цртвова въ ієрлмѣ. (-)[51] имѧ мтри єго (аматана)[52], дщи ієремїѧ (іѡливна)[53]. И сътвори лꙋкавое пре очима гнима. по всемꙋ єликоже сътвориша ѡцы єго и преставы и фараѡ (неѡхаи)[54], (и) въ (рефлаю)[55] въ земли (єманъскои)[56] (єгда цртвова)[57] въ ієрлмѣ и възложи дань на землю (тꙋ). р. талантъ сребра. и р, талантъ злата. и постави цремъ фараѡн (неѡхаи)[58] на ними. єлїакима сна іѡсїина цра іꙋдина, въ (ѡсїѧ)[59] мѣсто ѡца єго. и преврати имѧ ємꙋ іѡакимъ. и (ѡзара)[60]. поємъ и въведе въ єгѵпетъ, и оумре тꙋ. И сребро и злато дасть іѡакимъ фараѡнꙋ и написа єще землю дати сребро (-)[61] фараѡнꙋ, мꙋжемъ. по цене єго дасть (же) сребро и злато ѡ людїи землѧ (тоѧ), (-)[62] фараѡнꙋ (неѡхаю)[63]. (Бѣ же)[64]. к и є. лѣтъ іѡакимꙋ внегда нача цртвовати. и аі лѣ цртвова въ ієрлмѣ. і имѧ мтри єго ієлъдафъ дщи [фадѣла][65] ѡ рꙋмы. И сътвори лꙋкавое [пре][66] гмъ по всемꙋ єлико же сътвориша ѡцы єго.

в пара ле

Гла, кд.

Въ дни (же) єго взыиде (навходоносоръ)[1] црь вавилонъскъ. и бысть ємꙋ іѡакимъ рабъ г, лѣта. и ѡбратисѧ и ѡвръжесѧ єго. И посла [гь][2] ємꙋ полѧсники халдеискїѧ и полѧсники сѵрїискїа. и полѧсники моавлѧ. и полѧсники снѡвъ аммонь. и посла ихъ в землю іꙋдовꙋ на побѣжденїє по словеси гню. иже гла (оустъ)[3] рабъ своихъ прркъ. (И по повеленїю гню се прїиде)[4] на іꙋдꙋ иже ѡставити єго ѡ лица своєго грѣхъ ради манасїиныхъ, (и) по всемꙋ єлико сътвори. и крови (ради) неповинныѧ (иже) пролїа. (-)[5] наплъни (бо) ієрлмъ крови неповинныа. и (сего ради) не въсхотѣ гь помиловати єго. *И прочаѧ словесъ іѡакимовыхъ и всѧ иже сътвори. не се ли сїѧ написана въ книзѣ гласъ

ма а

(-)[6] цр҃ь їꙋдинꙑхъ· И҆ ꙋмре ї҆ѡакимъ (и҆ погребоша и҆) съ ѿцы своими· И҆ црствова (ехонїѧ)[7] сн҃ъ его в него мѣсто· И҆ не приложи к семꙋ црь егѵпетьскїи изыити изъ землѧ своеѧ. ꙗко прїѧ црь вавꙋлоньскъ ѿ потока егѵпетска, до рѣки ефратьски. вса елико бѣша црѧ егѵпетска· (И҆ бѣ)[8], и҃і лѣ (їехонїи)[9] внегда нача црствовати. и҆ г҃, мцы црствова въ їерлимѣ. (-)[10] и҆мѧ мтри его неєда, дщи (еланасдана)[11] ѿ їерлима· И҆ сътвори лꙋкавое (пре)[12] гмъ, по всемꙋ елико сътвори ѿцъ его (ї҆ѡакимъ)· *(И҆) въ времѧ то взыиде (навходоносоръ)[13] црь вавꙋлоньскїи на їерлимъ. и҆ бысть градъ въ ѡбъдержанїи (велицѣ ѕѣло). и҆ вниде (навходоносоръ)[14] црь вавꙋлоньскїи въ (їерлимъ)[15]. и҆ ѡтроцы его ѡколо ѡбсѣдахꙋ (градъ)[16]· І҆ изыиде (и҆ехонїѧ)[17] црь їꙋдинъ къ црю вавꙋлоньскомꙋ самъ тои и҆ ѡтроцы его и҆ мти его. и҆ кнѧзи его. и҆ скопцы его· И҆ поѧ [и҆хъ][18] црь вавꙋлоньскъ. въ (и҃ є. лѣто)[19] црства его· І҆ изнесе (сокровища ѿтꙋдꙋ)[20] (сꙋщаѧ) въ храмѣ гни, и҆ сокровища домꙋ цревa. и҆ (взѧ)[21] вса сосꙋды златыѧ. ꙗже сътвори соломонъ црь ї҆илевъ въ храмѣ гни по глꙋ гню· И҆ плени їерлимланы. и҆ вса кнѧѕѧ, и҆ силныѧ крѣпостїю плѣни, ҂і҃. (-)[22] и҆ всѧкого древодѣлѧ и҆ хꙋдожники. и҆ не ѡста никтоже· токмо маломощныѧ землѧ тоѧ. И҆ *приведе (ї҆ехонїю)[23] въ вавꙋлонъ. и҆ мтръ цревꙋ и҆ жены цревы и҆ скопца є҃ и҆ крѣпкїѧ землѧ (тоѧ) въведе (ѧ) на преселенїе ѿ їерлима въ вавꙋлонъ. и҆ вса мꙋжа силныѧ, ҂з҃, и҆ древодѣл и҆ хꙋдожниковъ, ҂а҃, вси силныи творѧщїи брань, и҆ въведе и҆хъ црь вавꙋлоньскъ въ преселенїе въ вавꙋлон. и҆ постави црь вавꙋлоньскїи црѧ (вадданїю)[24] сна его в него мѣсто и҆ преложи и҆мѧ емꙋ седекїа. (сыи)[25] к҃ и҆ единѣ лѣтомъ седекїа внегда нача црствовати, и҆ аі, лѣтъ црствова въ їерлимѣ. і҆ и҆мѧ мтри его (амитаѧ)[26] дщи їереминна [ѿ ловны][27]· И҆ сотвори лꙋкавое [пре ѡчима][28] гнима по всемꙋ елико сътвори ї҆ѡакимъ. ꙗко нро (бѣ гнѧ)[29] на їерлимѣ и҆ на їꙋдѣ. доде ѿвръже ѧ ѿ лица своего. и҆ ѿвръжеса седекїа црѧ вавꙋлоньска·

данї а

в пара ѕв есде в

Гла, ке·

Бысть,* в лѣто д҃ є црства его въ мцъ [ві][1], [въ і҃ днь мца][2], прїиде (навходоносоръ)[3] црь вавꙋлоньскїи, (са) и҆ вса сила его на їерлимъ и҆ ѡбъстꙋпи и҆ ѿвсюдꙋ. и҆ создаша (ѡкрт града)[4] бойницы (-)[5]. и҆ бысть градъ въ ѡбдержанїи до аі, лѣта црства седе-

їере ла и нв

діла Йоакима, і все, що він зробив, – ось чи це не записане в книзі літописів царів Юди? **6** І помер Йоаким, і його поховали з його батьками. І замість нього зацарював його син Ехонія. 7 І єгипетський цар більше не додав вийти зі своєї землі, бо вавилонський цар забрав все, що було єгипетського царя, від єгипетського потоку аж до ріки Евфрату. **8** І було 18 літ Єхонії, коли він почав царювати, і 3 місяці царював в Єрусалимі, ім'я його матері Неста, дочка Еланастана з Єрусалиму. **9** І він зробив погане перед Господом за всім, що зробив його батько Йоаким. **10** *І в тому часі прийшов Навходоносор, вавилонський цар, проти Єрусалиму, і місто було в дуже великій облозі. **11** І Навходоносор, вавилонський цар, ввійшов до Єрусалиму, і його слуги довкруги облягли місто. **12** І Єхонія, цар Юди, вийшов до царя вавилонського, він сам, і його слуги, і його матір, і його князі, і його скопці. І вавилонський цар взяв їх в 8-му році свого царювання. **13** І він звідти виніс скарби, що були в господньому храмі і скарби царського дому, і взяв ввесь золотий посуд, який зробив Соломон, ізраїльський цар, в господньому храмі за господнім словом. **14** І він взяв в полон єрусалимян і всіх князів, і взяв в полон сильних кріпостю 10000, і всякого теслю, і художника, і не остався ніхто, хіба бідні тієї землі. **15** І *він привів Єхонію до Вавилону, і матір царя, і жінок царя, і його скопців, і сильних тієї землі, повів їх в переселення з Єрусалиму до Вавилону; **16** і всіх мужів сили – 7000, і теслярів, і художників – 1000, всіх сильних, що роблять війну; і повів їх вавилонський цар в переселення до Вавилону. **17** І цар вавилонський поставив царем Ваттанія, його сина замість нього, і змінив йому ім'я на Седекія. **18** Седекія мав 20 і один літ, коли почав царювати, і 11 літ царював в Єрусалимі, й ім'я його матері Амитая, дочка Єремії з Ловни. **19** І він зробив погане перед господніми очима за всім, що зробив Йоаким. **20** Адже господній гнів був на Єрусалимі і на Юді, аж доки не відкинув їх від свого лиця. І Седекія відкинув вавилонського царя.

дан. 1

пар2. 36 ест. 2

Глава 25

1 І *сталося, що в 9-му році його царювання, в 12-му місяці, в 10-му дні місяця, прийшов Навходоносор, вавилонський цар, сам і вся його сила проти Єрусалиму, і окружили його звідусюди, і збудували довкруги міста воєнні споруди; **2** і місто було в

єре. 39 і 52

облозі аж до 11-го року царювання Седекії, **3** до 9-го дня місяця. І був в місті голод, і не було хліба для народу тієї землі. **4** І місто відкрилося, і всі військові вийшли мужі вночі дорогою брами, що між стінами, що є при царському городі, і халдеї ж були довкруги міста, і цар Седекія втік аравською дорогою. **5** І сила халдейська погналася вслід за царем, і схопили його в Аравоті єрихонському, і вся його сила розсіялася від нього. **6** І вони схопили царя і привели його до вавилонського царя до Девлати, і той сказав йому вирок. **7** І синів Седекії вбили перед його очима, і він вибрав очі Седекії і осліпив його, і зв'язав його кайданами, і повів його до Вавилону. **8** В 5-му ж місяці і в 8-му дні місяця – це є 19-ий рік Навходоносора, вавилонського царя, прийшов до Єрусалиму Навузардан, архимаґир, раб вавилонського царя. **9** *І він спалив господній храм, і дім царя, і всі доми Єрусалиму, і всі великі доми спалив архимаґир. **10** І халдейська сила розвалила єрусалимські стіни довкруги. **11** І остаток народу, що остався в місті, залишили, і тих, що втекли, які втекли до вавилонського царя, і остале укріплення переніс воєвода Навузардан. **12** І бідних тієї землі архимаґир оставив доглядати виноградники і сади. **13** *І мідні стовпи, які були в господньому храмі, і підставки, і мідне море, що було в господньому храмі, знищили халдеї, і взяли їхню мідь до Вавилону. **14** І взяли вони баняки, і котли, і посудини, і кадильниці, і ввесь мідний посуд, в яких служили, **15** і свічники, і золотий, і срібний посуд забрав архимахир. **16** Два стовпи, і одне море, і підставки, які Соломон зробив для господнього храму, і не було ліку міді всього посуду. **17** *І було 18 ліктів в висоту одного стовпа, і голова (=капітель) мідна на стовпі, і висота голови 3 лікті, і на голові мережка і миґдалеві яблука довкруги, все мідне. Так як цей, і другий стовп, і миґдалеві яблука довкруги. **18** І архимаґир взяв Саріїна, священика, – старшину і Отинію – другого сина, і 5-х наставників, що стерегли міру міді. **19** І він взяв з міста одного євнуха, який був наставлений над військовими мужами, і 5 мужів, що стояли перед лицем царя, які знайшлися там у місті, і писаря князів сили, що порядкував народом тієї землі, і 60-х мужів народу тієї землі, що знайшлися в місті. **20** І Навузардан, і архимаґир їх взяв і привів їх до вавилонського царя до Девлати. **21** І вавилонський цар побив їх, і вбив їх в Девлаті, в ємматській землі. І відселено Юду з

пс. 73
єз. 16

єре. 27

црс3. 7
пар2. 3
єре. 52

кїина, д҃ дн҃ѧ м҃ца. И҆ бы́сть (въ гра́дѣ гла́дъ)[6]. и҆ не бы́сть хлѣ́ба лю́демъ землѧ̀ (тоѧ̀). И҆ ѿве́рзесѧ гра́дъ. и҆ всѝ му́жи вои́нстїи и҆зыдо́ша но́щїю пꙋте́мъ вра́тнимъ. и҆̀же посредѣ̀ стѣ́ны̀ ꙗ҆̀же е҆́сть оу҆ вертогра́да цр҃ева, и҆ халъде́и (же) ѻ҆кр҃тъ гра́да (бѣ́ша). и҆ побѣжа̀ (цр҃ь седекі́ѧ) пꙋте́мъ а҆ра́вскимъ. И҆ погна̀ си́ла халде́йскаѧ въ слѣ́дъ цр҃ѧ. и҆ пойма́ша и҆̀ въ а҆раво́дѣ е҆рихо́ньстѣ. и҆ всѧ̀ си́ла е҆гѡ̀ разсы́пасѧ ѿ негѡ̀. и҆ по́ѧша цр҃ѧ и҆ приведо́ша и҆̀ къ цр҃ю вавѷло́ньскꙋ въ девла́дꙋ. и҆ гл҃а с ни́мъ сꙋ́дъ. И҆ сн҃ы седекі́ины и҆скла́ша пр҃е ѻ҆чи́ма е҆гѡ̀ и҆ ѻ҆́чи седекі́инѣ и҆зѧ̀. (и҆ ѻ҆слѣпѝ и҆̀) и҆ свѧза̀ и҆̀ оу҆́зами, и҆ въведѐ и҆̀ въ вавѷло́нъ. (-)[7] въ м҃ць (же) є҃, и҆ въ [и҃][8] дн҃ь м҃ца, се (е҆́сть) в лѣ́то д҃і, (навхо́доносо́ра)[9] цр҃ѧ вавѷло́ньска прі́иде наоу҆зардантъ. а҆рхимахи́ръ (ра́бъ)[10] цр҃ѧ вавѷло́ньскаго въ і҆ер҃лимъ. *И҆ зажжѐ хра́мъ гн҃ь и҆ до́мъ цр҃евъ и҆ всѧ̀ до́мы і҆ер҃ли́млѧ и҆ всѧ̀ хра́мы (велі́кїѧ) съжжѐ а҆рхимахи́ръ. [И҆ стѣ́ны і҆ер҃ли́млѧ ѻ҆кр҃тъ раскопа̀ си́ла халде́йскаа][11]. И҆ ѻ҆ста́токъ лю́дїи и҆збы́вшихъ въ гра́дѣ (ѻ҆ста́виша), і҆ и҆збѣжа́вшихъ и҆̀же и҆збѣжа́ша къ цр҃ю вавѷло́ньскꙋ. и҆ про́чее оу҆твержені́е пренесѐ наоу҆зада́нъ воево́да. И҆ ѿ ни́щихъ землѧ̀ (тоѧ̀), ѻ҆ста́ви а҆рхимахи́ръ виногра́ды блюстѝ, и҆ [вертогра́ды][12]. *И҆ сто́лпы̀ (и҆̀же бѣ́ша мѣ̑даны)[13] въ хра́мѣ гн҃и и҆ подста́вки, и҆ мо́ре мѣ̑даное сꙋ́щее в̆ хра́мѣ гн҃и, (и҆) съкрꙋши́ша халде́и и҆ взѧ́ша мѣ́дь и҆́хъ въ вавѷло́нъ. И҆ ко́нобы и҆ [котлы̀][14]. и҆ оу҆кро́пница и҆ кади́лницы и҆ всѧ̀ сосꙋ́ды мѣ̑даныѧ в ни́хъ (же) слꙋжа́хꙋ. взѧ́ша и҆ свѣ́щна и҆ фі́алы зла́тыѧ и҆ сре́бреныѧ взѧ̀ а҆рхимахи́ръ сто́лпа два̀. [и҆][15] мо́ре е҆ді́но и҆ подста́вки ꙗ҆̀же сътворѝ соло́монъ хра́мꙋ гн҃ю, (и҆) не бѣ̀ (числа̀)[16] мѣ̑ди, всѣ́хъ сосꙋ́дъ. *(и҆) и҆҃і ла́кот (бы́сть) въ высотꙋ̀ сто́лпа̀ е҆ді́ного. и҆ (глава̀ мѣ̑дана на сто́лпꙋ)[17]. и҆ высота̀ (главѣ̀)[18], г҃, ла́ктѣ. (и҆ на главѣ̀ мре́жа)[19] и҆ ши́пки (-)[20] ѻ҆кр҃тъ всѧ̀ мѣ̑даны (-)[21] по семꙋ̀ (и҆) сто́лпъ вторы́и (и҆ ши́пки ѻ҆кр҃тъ)[22]. И҆ поѧ̀ а҆рхимахи́ръ сарі́ина жрецꙋ̀ старѣ́йшаго, и҆ (ѻ҆дїні́ю)[23] сн҃а втора́го и҆ (є҃)[24], приста́вникъ стрегꙋ́щихъ (число̀ мѣ̑ди)[25]. И҆ ѿ гра́да взѧ̀ скопца̀ е҆ді́ного. и҆̀же бѣ̀ приста́вникъ на̀ мꙋ́жи бо́рющимисѧ, и҆ є҃, мꙋ́жъ предстоѧ́щихъ пр҃е лице́мъ цр҃евымъ. ѻ҆брѣ́тшихсѧ (тꙋ̀) въ гра́дѣ, и҆ кни́гочїю кнѧѕе́и си́лныхъ и҆̀же строѧ́ше лю́ди землѧ̀ (то́ѧ). и҆ ѯ҃, мꙋ́жъ лю́дїи землѧ̀ (то́ѧ). ѻ҆брѣ́тшихсѧ въ гра́дѣ. И҆ поѧ́тъ ѧ҆̀ наоу҆зарда́нъ (и҆) а҆рхимахи́ръ и҆ приведе ѧ҆̀ къ цр҃ю вавѷло́ньскомꙋ, въ девла́дꙋ. И҆ поразѝ и҆̀ цр҃ь вавѷло́ньскїи и҆ оу҆морѝ ѧ҆̀ въ

ѱло҃ ѻ҃г
е҆зе҃ ѕ҃і

і҆ере҃ к҃з

г҃ цр҃ з҃
в҃ пара҃ г҃
е҆ре҃ н҃в

девладѣ въ земли (немъмадовѣ)[26]. и преселися їоуда свыше земля своея· *И людїе оставшїи ѿ земля їоудовы иже остави (навходоносоръ)[27] црь вавѵлоньскъ, и постави надъ ними годолїю сна ахикамля сна сафана· И слышаша вси князи, силнїи [его][28] и мужи (его)[29]. яко остави црь вавѵлоньскїи годолїю, и прїидоша къ годолїи въ (масифду)[30] [-][31] измаилъ снъ наданинъ. (-)[32] ионанъ снъ кариновъ. и сареи снъ (данамадовъ)[33] (нетофафитъскїи)[34]· и езонїя снъ (лахадандовъ)[35] сами тїи и мужи ихъ (прїидоша)· И кляся (имъ годолїя)[36] и мужемъ ихъ. и рече имъ *не боитеся пришествїя халъдѣя. сѣдите на земли и работаите црю вавѵлоньскому, и добро будетъ вамъ· И бысть въ (мць, и,)[37] прїиде измаилъ снъ наданинъ, сна елисамля ѿ сѣмени црьска. и і мужъ с нимъ, и поби годолїю и оумре. (-)[38] їоудеи (же) и халдѣи иже (с нимъ бяху)[39] въ (масифадѣ)[40]· И восташа вси людїе, ѿ мала и до велика. и князя сильныя, и внидоша въ египетъ· яко оубояшася ѿ лица халденска· *И бысть въ (лѣто, лз е)[41], преселенїя (иакима)[42] цря їоудина, въ (і)[43] мць. въ кз, днь мца, възнесе (евїалъ мародахъ)[44], црь вавѵлоньскъ, въ лѣто цртва своего. главу (иакимову)[45] цря їоудина і изведе его из дому темница (-)[46]· И гла с нимъ блго, и дасть прстлъ ему. свыше прстлъ црь иже (бяше) с нимъ въ вавѵлонѣ· І измѣни ризы (его темничныя)[47]. и ядяше хлѣбъ (с нимъ выну)[48], вся дни живота своего· И пища его (ѿ дому црьска, давана выну)[49], (и все изобилїе въ дни его)[50]. въ вся дни живота его·

ієре м; ієре м; ієре нв

Конець, д, книгъ, црствъ·
имать в себѣ главъ, ке·

його землі. **22** *І над народом, що залишився з землі Юди, яких оставив Навходоносор, вавилонський цар, він наставив над ними Ґодолія, сина Ахикама, сина Сафана. **23** І почули всі його князі сили і його мужі, що вавилонський цар оставив Ґодолія; і прийшли до Ґодолії до Масифти Ізмаїл, син Натана, і Онан, син Карина, і Сарей, син Танамата, нетофафитський, і Єзонія, син Лахатанта, прийшли вони самі і їхні мужі. **24** І Годолія поклявся їм і їхнім мужам, і сказав їм: *Не бійтеся приходу халдеїв. Сидіть на землі і служіть вавилонському цареві – і вам буде добре. **25** І сталося, що в 8-му місяці прийшов Ізмаїл, син Натанія, сина Елисами, з царського насіння, і 10 мужів з ним, і він побив Ґодолія, юдеїв же і халдеїв, які з ним були в Массифаті, і той помер. **26** І встав ввесь народ, від малого і аж до великого, і князі сил, і ввійшли до Єгипту, бо побоялися халдейського лиця. **27** *І сталося, що в 37-му році переселення Якима, царя Юди, в 10-му місяці, в 27-му дні місяця, Евіял Мародах, вавилонський цар, в році свого царювання підняв голову Йоакима, царя Юди, і вивів його з дому в'язниці. **28** І заговорив з ним добре, і дав йому престіл вище від престолів царів, що були з ним у Вавилоні. **29** І він замінив його в'язничну одіж, і той постійно їв хліб з ним в усі дні свого життя. **30** І його – їжа царського з дому, *йому* давалася постійно, і все багатство в його дні, в усі дні його життя.

єре. 40; єре. 40; єре. 52

Кінець 4-ої книги Царств.
Має в собі 25 глав.

ПЕРША КНИГА ПАРАЛІПОМЕНОН
ГЛАВА 1

мойІ. 2 4 5 і 25

1 *Адам, Сиф, Енос, **2** Каїнан, Малелеїл, Яред, **3** Енох, Матесаїл, Ламех, **4** Ное, Сим, Хам, Яфет. **5** *Сини ж Яфета: Ґемер, і Маґоґ, і Мадай, Йоян, Елиса, і Товал, і Мосох, Тирас. **6** Сини ж Ґемера: Асханаз, і Риват, і Тормаг. **7** Сини ж Йояна: Елиса, і Тарсис, і Хеттим, і Доданин. **8** Сини ж Хамові: Хус, і Мерсаїм, Фуд, і Ханаан. **9** Сини ж Хусові: Сава, і Евила, і Савата, і Реґма, і Саватака. Сини ж Реґманові: Сваа і Дадан. **10** *Хус же породив Неврода, і цей почав бути сильним мислителем на землі. Месраїм же породив людіїма, і еномима, і лавиїма, і нефтосеїмів, і фатероїмів, і персоніїмів, і хаслоїмів, від них же вийшли филистими і кафторіїми. Ханаан же породив Сидона, свого первородного, і Хеттея, і Евусея, і Амморея, і Ґерґесея, і Евея, і Арукея, і Асенея, і Арадія, і Самарея, і Емматія. **17** *Сини ж Симові: Елам, і Ассур, і Арфаксад, і Люд, і Арам, і Уз, і Луд, і Арам. Кеї же породив Кенана, і Еула, і Етера, і Мосоха. Арфаксад же породив Салу, **24** і Сала породив **25** Евера. Еверові же народилися два сини, ім'я одного Фалек, бо в його днях поділена була земля, й ім'я його брата Єктан. Єктан же породив Елмодада, і Салефа, і Атермота, і Ядера, і Ідорама, і Узала, і Теклу, і Ґамаала, і Авимеїла, і Саву, і Уфира, і Евилата, і Оава; всі ці – сини Єктанові. Сини ж *Симові: Арфаксад, Каїнан, Сала, *Евер, Фалек, Руґау, **26** *Серух, Нахор, Тара, **27** Аврам – той є Авраам. **28** Сини ж Авраамові: *Ісаак і Ізмаїл. **29** Це ж їхні роди: *первородний Ізмаїла Навеот, і Сидар, і Авдіїл, і Мавсам, **30** і Масема, і Ідума, і Масса, і Адад, і Теман, **31** і Етур, і Нафис, і Кедма. Це є сини Ізмаїлові. **32** *Сини ж Хеттури, наложниці Авраамової, вона ж породила йому Земрама, і Єксана, і Мадама, і Мадіяма, Есвока, і Суея. Сини ж Єксанові: Сава і Дедан. Сини ж Деданові: Раґуїл, і Навдеїл, Асуелим, і Латесіїм, і Лоомим. **33** *Сини ж Ма-

мойІ. 10 · мойІ. 10 · мойІ. 10 і 11 · мойІ. 11 · мойІ. 11 · мойІ. 11 · мойІ. 16 · мойІ. 25 · мойІ. 25 · мойІ. 25

ПЕРВЫѦ КНИГИ ПАРАЛИПОМЕНОН ГЛАВА А

Адамъ*, сифъ, еносъ, каинанъ, малелеилъ, іаредъ. енохъ, (мадесаилъ)[2], ламехъ. ное, сим, хамъ, иафетъ· *Сынове (афетовы)[3]. (гемеръ)[4], (и) магогъ, (и) мадаи, (іоианъ)[5]. елиса, (и) (довал)[6]. (и) мосохъ, (-)[7] дирасъ· (-)[8] Сынове (же) (гемеровы)[9], асханазъ, и (ривадъ)[10], и (дормагъ)[11]· (-)[12] Сынове (же) (іоиани)[13], елиса, и дарсисъ, (и хеттимъ, и доданинъ)[14]· (-)[15] Сынове (же) хамови, хусъ, и (мерсаимъ)[16], фудъ. и ханаанъ· (-)[17] Сынове (же) хусовы, сава, і [евила][18], и савата. и регъма, и (савадака)[19]· (-)[20] Сынове (же) регмановы, (сваа)[21] и [даданъ][22]· (-)[23] *Хус (же) роди неврода, (и) сеи нача быти силенъ ловецъ на земли· [(-)[24] Месраим (же) роди [людіима][25] и (еномима)[26], и лавиима, и (нефдосеимы)[27]· (И фадероимы), и (персоніимы)[28], и (хаслоимы)[29] от них же изыидоша филистими, и (кафдоріими)[30]· (-)[31] Ханаанъ (же) роди сидона пръвенца (своего) и хеттеа· И евусеа, и (аммореа)[32], и гергесеа· И евеа, и арукеа, и (асенеа)[33]· І арадіа, и самареа, и (еммадіа)[34]. *Сынове (же) симовы, еламъ, и ассуръ, и арфаксадъ, и людъ, и арамъ, (и узъ, и лудъ, и арамъ· Кеи же роди кенана)[35], и (еулъ)[36], и (едеръ)[37], и мосохъ· (-)[38] Арфаксадъ (же) (-)[39] роди салу. и сала роди евера· (-)[40] Еверу (же) родишася два сына. имѧ единому фалекъ. яко во дни его раздѣлена бысть земля. і имѧ брату его иектанъ· (-)[41] Ектан (же) роди елмодада и салефъ. и (атермода)[42], (і иадера·) І (идорама)[43], и (узала)[44], и деклу, и (гамаала)[45]. и авимеила, и саву· И уфира, и (евилата)[46], і (оава)[47]. вси сіи сынове ектановы· *Сынове же симовы (-)[48] арфаксад. (каинанъ,) сала·][49] *Еверъ фалекъ, ругау· *Серухъ, нахоръ дара· [Аврам той есть][50] авраамъ. сынове же авраамли. *ісаакъ, і измаилъ· Сіѧ же роди (ихъ. *пръвенецъ)[51] измаиловъ навеодъ, и (сидаръ)[52], [и][53] (авдіилъ)[54]. (и) мавсамъ· (И) (масема)[55], [і][56] идума. и масса. (и) (ададъ)[57], (и) деман [и][58] етуръ, (и) (нафисъ)[59], и кедъма. сіи суть сынове измаили· (-)[60] *Сынове (же) хеттуры положницы авраамовы (-)[61] роди (же) ему [земрама][62]. [и][63] ексана, [и][64] мадама, [и][65] мадіама, [есвока][66] (и) суеа. (-)[67] сынове (же) ексани, сава, и деданъ· [(-)[68] Сынове (же) дедановы, рагуилъ, и навдеилъ,

а мо в, д е, и ке · а мо і · а мо і · а мо і и аі · а мо аі · а мо аі · а мо аі · а мо ѕі · а мо ке · а мо ке

(асуелимъ)[69], и (латесиимъ)[70], и (лоомим)[71]][72] (-)[73] *сынове (же) мадиамли, [гефаръ][74], и офер и енохъ, и (авиада)[75], и (елдадъ)[76]. вси (же) тии сынове хеттурини. (-)[77] *Роди (же) авраамъ исаака, (-)[78] сынове (же) исааковы, исавъ (израиль)[79]. *сынове (же) исавовы, иелифазъ, и рагуилъ, и евулъ, и егломъ, и кореи. Сынове (же) (елифаровы)[80], деман, і (иомаръ)[81], (и сфаръ)[82], и (года)[83], и кенезъ, [дамна же подложница елифазова, роди ему (амадика)[84]][85]. (-)[86] Сынове (же) рагуилевы, нахедъ, (и) зара, и (саммезъ)[87], и (мазеи)[88]. Сынове (же) сиировы, лотанъ (сувалъ)[89], (и) севегонъ, (и ананъ)[90]. (и дисионъ)[91], (и асаръ)[92], [и рисонъ][93]. (-)[94] Сынове лотани, хорри, і (иманъ)[95]. [сестра (-)[96] лотана, дамна.][97] Сынове (же сували)[98] (адуаръ)[99], (и маналадъ)[100], [и][101] (увалъ)[102], [и][103] (сапфи)[104], и [онанъ][105]. сынове же севегони (агла)[106], и (ананъ)[107]. Сынове (же анани)[108], дисонъ, [и (елиама)[109] дщи (анана вторая)[110]][111], сынове же дисоновы, [амаданъ][112], и есеванъ. и едранъ, и харранъ. (-)[113] сынове [асаръ][114], [валаамъ][115], и (зананъ)[116], и (лаканъ)[117]. (и) сынове (дигони)[118], (усъ)[119], и (аранъ)[120]. И тии (суть) цари (і)[121] [иже царствоваша въ (земли) едомли, прежде неже (бысть) царь на сыны израилевы][122]. валакъ сынъ (сепфоровъ)[123], і имя граду его (денава)[124]. (-)[125] Оумре (же) валакъ и царствова въ его место иовавъ, сынъ зарин от (восиры)[126]. И (егда) оумре (иогававъ)[127]. и царствова въ его место (хусамъ)[128] от земля деманони. И оумре асомъ. и царствова въ его место, ададъ сынъ (валъдадъ)[129]. иже порази мадиаму в селе моавли. і имя граду его (евитъ)[130]. И оумре (валдадъ)[131] и царствова въ его место семая от (месерика)[132]. И оумре самая, и царствова въ его место саоулъ от [ровода В†][133], иже близъ реки. (-)[134] Оумре (же) саоулъ. и царствова въ его место (валаенонъ)[135] сынъ аховоровъ. И оумре (валаенонъ)[136]. и царствова въ его местоададъ, (варадъ)[137], (егоже граду имя бе фаоулъ)[138]. [і имя жене его (метавель)[139] дщи (мезаадова)[140]][141]. И оумре ададъ, и начаша быти князи едомли (за цари во едоме). князь деманъ князь (алуа)[142] князь (иедафъ)[143]. Князь (еливема)[144] князь (илла)[145]. князь финонъ. Князь (криезъ)[146]. князь деманъ. князь (вамаилъ)[147]. князь (гамесилъ)[148]. князь (арераманъ)[149] сии (быша) князи иедомъстии.

а мо ке
а мо ка
а мо ls

діямові: Ґефар, і Офер, і Енох, і Авіяда, і Елдад. Всі ж ті сини Хеттурині. **34** *Породив же Авраам Ісаака. Сини ж Ісаакові: Ісав, Ізраїль. **35** *Сини ж Ісавові: Єлифаз, і Раґуїл, і Евул, і Єґлом, і Корей. **36** Сини ж Єлифарові: Теман, і Йомар, і Сфар, і Ґота, і Кенез. Тамна ж, наложниця Єлифазова, породила йому Амадика. **37** Сини ж Раґуїлеві: Нахет, і Зара, і Саммез, і Мазей. **38** Сини ж Сіїрові: Лотан, Суваль, і Севеґон, і Анан, і Дисіон, і Асар, і Рисон. **39** Сини ж Лотанові: Хорри і Іман. Сестра Лотанова – Тамна. **40** Сини ж Сувалові: Адуар, і Маналат, і Увал, і Сапфи, і Онан. Сини ж Севеґонові: Аґла і Анан. **41** Сини ж Ананові: Дисон і Еліяма, друга – дочка Анана. Сини ж Дисонові: Амадан, і Есеван, і Єтран, і Харран. **42** Сини ж Асара: Валаам, і Занан, і Лакан. І сини Диґонові: Ус і Аран. **43** І ці є царі і ті, які царювали в землі Едомській раніше, ніж був цар над ізраїльськими синами Валак, син Сепфорів, й ім’я його міста Денава. **44** Помер же Валак, і царював замість нього Йовав, син Зарин з Восири. **45** І коли помер Йогавав, то царював замість нього Хусам з землі Теманонової. **46** І помер Асом, і царював замість нього Адад, син Валдада, що побив Мадіяма на рівнині Моава, й ім’я його міста Евит. **47** І помер Валдад, і замість нього царював Семая з Месерика. **48** І помер Самая, і замість нього царював Саул з Ровота, що близько ріки. **49** Помер же Саул, і замість нього царював Валаенон, син Ахора. **50** І помер Валаенон, і царював замість нього Адад Варатів, ім’я його міста було Фаул. Й ім’я його жінки Метавель, дочка Мезаадова. **51** І помер Адад. І за царів почали бути в Едомі князі Едому: князь Теман, князь Алуя, князь Єтаф, **52** князь Еливема, князь Ілла, князь Финон, **53** князь Кріез, князь Теман, князь Вамаїл, **54** князь Ґамесил, князь Арераман. Ці були едомськими князями.

мой1. 21
мой1. 36

Глава, в.

а мо кд
л и ле
а мо ли
ни д

С(ынове* же израилеви сии суть)[1] рувимъ, симеонъ, левии, іуда, (исахаръ)[2], заоулонъ данъ, (і) иосифъ, вениаминъ. (недалимъ)[3], гадъ. (и) асиръ. *Сынове (же) іудины, иръ, (и ананъ)[4], (и) силомъ. (сии) трие родишася ему от дщери (сурясаны)[5] хананитяныни. (-)[6] бысть (же)

Глава 2

1 *Ці ж є сини Ізраїля: Рувим, Симеон, Левій, Юда, Ісахар, Завулон, **2** Дан, і Йосиф, Веніямин, Неталим, Ґад, і Асир. **3** *Сини ж Юди: Ір, і Анан, і Силом. Ці три народилися йому від Сурясанської дочки, хананейки. Був же Ір,

мой1. 29 30 і 35
мой1. 38 ниж. 4

мой1. 38
мат. 1
рут 4

первородний Юди, поганий перед Господом, і Він вбив його. **4** *Тамара ж, його невістка, породила йому Фареса і Зару. Всіх цих синів Юди п’ять. **5** Сини ж Фареса: Есром і Амуїл. **6** Сини ж Зари: Замврій, і Ітам, і Еман, і Калхад, і Даралей, всіх цих 5-ть. **7** Сини ж Хараміїні: Ахар, який вчинив заворушення Ізраїлеві, який був на проклятті. **8** І сини Ітамові: Азаріяс. **9** Сини ж Есромові, що йому народилися: Єремеїл, і Оарам, і Халовій.

рут 4

10 *Арам же породив Аминадава, Аминодав же породив Наассона, князя дому Юди. **11** Наассон же породив Салмона, і Салмон породив Вооза. **12** І Вооз породив Овида, і Овид породив Єссея. **13** І Єссей же породив свого первородного – Еліява, і другого – Аминадава, і третього – Салмая, **14** і четвертого – Натанаїла, і п’ятого – Реїла, **15** і шостого – Асака, *і сьомого – Давида.

мат. 1

16 І їхні сестри були Саруя і Авигея. Сини ж Саруї: Авес, Йоав і Асаїл, ці три. **17** Авиґея ж породила Амасая, якого батько був Єтер, ізраїльтянин. **18** Отже, Ахалов же, син Есрома, взяв жінку на ім’я Азува і Єріоту; і це її сини: Ясар, і Сував, і Авдом. **19** І коли померла Азува, і взяв собі Халев, жінку Ефрату, яка породила йому Ура. **20** Ур же породив Урія, і Урій породив Веселеїла. **21** Після цього ж ввійшов Есрон до дочки Махіра, батька Ґалаада; і цей її взяв, будучи в роках 60-ьох, і вона породила йому Ґесува. **22** Ґесув же породив Яіра. І були в нього 23 міста в ґалаадській землі. **23** Взяв же Ґесур і Арам села Яіра і Канад, і його села, 60 міст. Всі ці сини Махіра, батька Ґалаада. **24** І по смерті Есерона прийшов Халев до Ефрати. Жінка Есеромова Авія породила йому Асдома, батька Текуя. **25** І сини Ерамаїла, первородного Есерома, були: Рам – його первородний, і Ваана, і Арам, і Асом, його брат. **26** І була інша жінка в Єремеїла на ім’я Атара, яка була матір Унума. **27** І були сини Арама, первородного Єрамеїла, були: Маас, і Явим, і Акор. **28** І сини Унама були: Саммі і Єддаю, Семей, Ядан. Сини ж Самменавові: Надав і Ависур. **29** Й ім’я жінки Ависура Авигея, що породила йому Асвая і Мотдія. **30** Сини ж Надава: Салад і Аффун. І помер Салад, не маючи дітей. **31** І, отже, син Аффена Єсій. І син Єсія Сосан. І сини Сосана: Дадей. **32** Сини ж Дадея, брата Семея: Єтер, Йонатан. Але Єтер помер, не маючи дітей. **33** Сини ж Йонатана: Фалед і Заза. Це були

иръ прьвенецъ їоудинъ лꙋкавъ пред гмъ, и оуби его· (-)[7] *Ѳамар (же) невѣсткꙑ его роди емꙋ фареса, и зара. всѣхъ (сихъ) сновъ їоудинъ пѧть· Снове (же) фаресовы, [ѥсромъ][8], и (амꙋилъ)[9]· (-)[10] Снове (же) зарины замврїи, і (идамъ)[11] и еманъ. и (калхадъ)[12], и (даралеи)[13] всѣ (сихъ), е· (-)[14] Снове (же) харамїины. ахаръ, иже смꙋти їилѧ иже сложисѧ въ проклѧтїе· И снове (идамли)[15], азарїѧсъ· (-)[16] Снове (же) [ѥсромовы][17] иже родишасѧ емꙋ (иеремеилъ)[18], и (оарамъ)[19], и (халовїа)[20]· (-)[21] *Арам (же) роди аминадава. (-)[22] аминодав (же) роди наассона кнѧѕѧ домꙋ їоудинꙋ· (-)[23] Наассон (же) роди салмона, и салмонъ роди вооза· И воозъ роди овида. и овидъ роди їессеѧ· І ессеи (же) роди прьвенца своего елїава, (и) (втораго аминадава)[24], (и) (третїаго салъмаѧ)[25]· (И) (четвертаго наданаила)[26]. (и) (пѧтаго реила)[27]· (И) (шестаго асака)[28]. *(и) (семаго двда)[29] Снове (же) сарꙋины авес, иоавъ, и асаилъ трїе (сїи)· (-)[30] Авигеѧ (же) роди (амасаю)[31]. (егоже)[32] ѡтцъ (-)[33] (бысть) [иедеръ][34] їилꙑтѧнинъ· (Ахалов же оубо)[35] снъ [ѥсромовъ прїѧтъ][36] (женꙋ именемъ [азꙋвꙋ][37])[38]. и ерїодꙋ, и сїи снове еѧ (иасаръ)[39], и (сꙋвавъ)[40], и (авдомъ)[41]· И (егда) оумре [азꙋва][42]. и взѧтъ себѣ халевъ (женꙋ) ефрадꙋ (иже)[43] роди емꙋ (оура)[44]· (Оур же)[45] роди оурїю и оурїи роди веселеила· (-)[46] Посем (же) вниде [ѥсронъ][47] къ дщери махировѣ ѡтца галаадова и сеи прїѧтъ ѧ (сыи въ лѣтехъ, ѯ тихъ)[48] и роди ему (гесꙋва)[49]· (Гесꙋв же)[50] роди иаира. и бѣша ему, кг, грады, въ земли галаадъстеи· Прїѧт же [гесꙋръ][51] и арамъ веси иаировы (-)[52]. (и) (канадъ)[53] и села его. ѯ, градовъ. вси тыи снове махировы ѡтца галаадова· И по оумрътвїи есерона. вшелъ есть халевъ къ ефрадѣ. (-)[54] жена есеромлѧ авїѧ. (-)[55] роди емꙋ [асдома][56] ѡтца (декꙋева)[57]· И бѣша снове (ерамаелы)[58]. прьвенца есеромлѧ. (рамъ прьвенцъ)[59] (его), и ваана. и (арамъ)[60], и асом брат его· И бѣ жена ина (ерамеелꙋ)[61] именемъ (-)[62] атара. иже бысть мти [оунꙋмлѧ][63]· И бѣша снове [арамли][64] прьвороженї (иерамеилю)[65] (быша) маасъ. і [иавим][66], и акоръ· И бѣша сны [оунам][67] [саммѣ][68] и (едъдаю)[69]. (семеи, иаданъ.) (-)[70] снове(же) (самменававовы)[71], надав и ависꙋръ· І имѧ женѣ ависꙋрѣ [авигеѧ][72], (иже)[73] роди емꙋ (асваѧ)[74], и (модъдїѧ)[75]. снве(же) надавовы саладъ, и (афъфꙋнъ)[76]. и оумре саладъ не имыи чадъ· И (снъ оубо)[77] (афъфеновъ)[78] [иесїи][79]. и (снъ)[80] [иесїевъ][81] сосанъ. и снове сосани, [дадеи][82]· (-)[83] Снове (же) [дадеины][84] [брата семеева][85], иедеръ, иѡнаданъ, (но)[86] (иедеръ оумрѣ)[87] не имыи чадъ. (-)[88] Снове (же) иѡнадани, (фаледъ)[89], и

а мо ли
ма а
ру д

ру д

ма а

[за́за][90], тїи бы́ша сн҃ове (і҆ероманли)[91]· (Соса́м (же)[92] не и҆мѣ)[93] сн҃овъ но дщери, і҆ (и҆мѣа́ше)[94] соса́мъ раба̀ є҆гѷптѧнина и҆менемъ (і҆ераа́н)[95]· И҆ дасть (є҆му)[96] (а҆пи́су) дще́рь свою̀ (-)[97] въ же́ну. и҆же ро҆ди є҆му (є҆дъде́ѧ)[98]· И҆ (є҆дде́ѧ)[99] (же) родѝ нада́на и҆ нада҃ родѝ (зава́да)[100]· (Зава҃ же)[101] родѝ [о҆флала][102]. и҆ [о҆фла́л][103] (же) родѝ о҆ви́да И҆ о҆ви́дъ родѝ і҆оу́ѧ. і҆оу́е родѝ а҆за́рїю· (-)[104] А҆за́рїѧ (же) родѝ хелли́са, и҆ хелли́съ родѝ є҆леа́са· И҆ є҆леа́са родѝ (сосама́и҆ѧ)[105], и҆ (сосама́и҆мъ)[106] родѝ [саллума][107]· (-)[108] [Саллу́м][109] (же) родѝ [і҆є҆комїю][110], (-)[111] [і҆є҆комїѧ][112] родѝ є҆лиса́ма· (-)[113] Сн҃ове (же) хале́ва бра́та (і҆ераме-и́лѧ)[114], (ме́са)[115], прьве́нецъ є҆го. то́и (є҆сть) о҆ц҃ъ (зи́ӡо)[116] и҆ сн҃овъ марисані́и҆ о҆ц҃а хевро́нова· (-)[117] Сн҃ове (же) хевро́ни. коре́и, и҆ [да́фуи][118] и҆ реко́мъ, и҆ (са́мма)[119]· (Са́мма же)[120] родѝ ра́ема о҆ц҃а і҆ер-каа́нова. и҆ є҆ргъкаа́нъ родѝ [самма́ю][121]· (-)[122] Сн҃ъ (же самма́инъ)[123] мао́нъ, и҆ мао҃н о҆ц҃ъ ведъсу-ровъ· (-)[124] Ге́фа (же) подло́жница хале́фова родѝ (а҆-рама)[125], и҆ (маса́ѧ)[126] и҆ (газе́ра)[127] (посе́мъ)[128] (а҆ра́нъ)[129] родѝ (і҆є҆зе́мъ)[130]. (-)[131] сн҃ве (же) (а҆дъ-дины)[132], (реи́ма)[133], (-)[134] і҆о҆а҆да́мъ. и҆ гирсо́мъ, и҆ фале́тъ, и҆ ге́фа, и҆ (сега́въ)[135]· И҆ подло́жница хале́вова (моо́ха)[136], родѝ (сиве́ра)[137], и҆ [дарха́на][138]. (-)[139] Роди́ (же се́фа)[140] о҆ц҃а [мадминаева][141] и҆ [са-оу́ла][142] о҆ц҃а (маде́винѧ)[143]. и҆ о҆ц҃а (а҆гевда́єва)[144]. и҆ дщи (оу҆бо) хале́вова а҆́сха· Сїи бѧху сн҃ове хале́во-ви сн҃ове (гури)[145] пръве́нца є҆фра́да. сова́лъ о҆ц҃ъ карна҆дїа҆ри́мовъ· (И҆) (солманъ)[146] о҆ц҃ъ [ведлеє́-мовъ][147], (и҆) (мари́дъ)[148] о҆ц҃ъ (ведъгедо́мовъ)[149]· (-)[150] Бы́ша (же) сн҃ове сова́ль о҆ц҃у карїа҆дїа҆ри́млю. а҆ра́а, (и҆) е́си (и҆) а҆мманидъ, (и҆ оу҆маєфа́е)[151], (и҆)[152] [карна҆дїа҆ри́мъ][153]. (-)[154] и҆ (мидидимъ)[155], и҆ (сама-ди́мъ)[156], и҆ (самарени́мъ)[157]. о҆т тѣхъ и҆зыдо́ша. (сарайде́и)[158], и҆ (є҆сдаголе́и)[159]· Сн҃ове (же) (солма́ни)[160] (о҆ц҃а ведлее́млѧ). (и҆) нетофа́ти, (и҆) а҆таро́тъ, дому і҆о҆а́вова. и҆ половина (поко́и сара́и)[161]· о҆тчес-тва (же) писареи о҆битаю́щихъ въ (і҆а҆и́се)[162] (пою́-щи и҆ възглаша́ющи, и҆ въ жилищихъ живу-щи)[163]. сїи (суть) кине́и. и҆же прїидо́ша о҆т (теп-лоты)[164] о҆ч҃а до́му (реи҆лъса́вова)[165].

сини Єромаїла. **34** Сосам же не мав синів, але дочок. І мав Сосам раба єгиптянина на ім'я Єраай. **35** І він дав йому Апису, свою дочку, за жінку, яка йому породила Еттея. **36** І Еттей же породив Натана, і Натан породив Завада. **37** Завад же породив Офлала, і Офлал же породив Овида. **38** І Овид породив Іуя, Іуй породив Азарію. **39** Азарія ж породив Хеллиса, і Хеллис породив Елеаса. **40** І Елеас породив Сосамая, і Сосамай породив Саллума. **41** Саллум же породив Єкомія, Єкомія продив Елисама. **42** Сини ж Халева, брата Єрамеїла: Меса – його первородний, той є батько Зифа і синів марисанових батька Хеврона. **43** Сини ж Хеврона: Корей, і Таффуй, і Реком, і Самма. **44** Самма ж породив Раема, батька Єркаана, і Єркаан породив Саммая. **45** Син же Саммая Маон. І Маон – батько Ветсура. **46** Ґефа ж, наложниця Халева, породила Арама, і Масая, і Ґазера; після цього Аран породив Єзема. **47** Сини ж Адди: Реім, Йоатам, і Ґирсом, і Фалет, і Ґефа, і Сеґаф. **48** І Мооха, наложниця Халева, породила Сивера і Тархана. **49** Породив же Сефа, батька Мадминаєвого, і Саула, батька Мадевинового, і батька Аґевдаєвого. І, отже, дочка Халева – Асха. **50** Це були сини Халева. Сини Гури, первородного Ефрата: Совал – батько Каріятіарима, **51** і Солман – батько Вефлеєма, і Марит – батько Ветґедома. **52** Сини ж Совала, батька Каріятіарима, були: Араа, і Еси, і Амманит, **53** і Умасфає, і Кариатіарим, і Мититим, і Саматим, і Самареїм. З тих вийшли сарайтеї і естаґолеї. **54** Сини ж Солмана, батька Вифлеєма: і Нетофати, і Атарот дому Йоава, і половина поселень Сараї. **55** Батьківщини ж писарів, що мешкають в Яісі, що співають і вигукують, і живуть в поселеннях. Це є кинеї, які прийшли з теплоти батьківського Реїльсавового дому.

Гл҃а, г҃·

в҃ цр҃ г҃

(Сїи* же)[1] бы́ша сн҃ове дв҃двы и҆же роди́шасѧ є҆му въ хевро́нѣ. Первороже́ныи а҆мно́нъ. (о҆т схина́мы)[2] [і҆и҆льтаны́ни][3]. вторы́и (же) (да-ни́лъ)[4] о҆т а҆виге́и карми́льскїѧ. тре́тїи (а҆вессало́мъ)[5] сн҃ъ (моа́хи)[6] дще́ре (доломѣ́и)[7] цр҃ѧ [гес-су́рска][8]. четве́ртыи а҆до́нїа сн҃ъ а҆гги҃· Пѧ́тыи сафатїѧ о҆т а҆вита́ли. ше́стыи (є҆драга́мъ)[9] о҆т (є҆л-га́и)[10] жены̀ є҆го· ше́сть (бо) роди́ша сѧ є҆му въ

Глава 3

црс2. 3

1 *Це ж були сини Давида, які йому народилися в Хевроні: первородний Амнон від Схинами, ізраїльтянки; другий же Данил від Авигеї кармильської; **2** третій Авесалом, син Моахи, дочки Толомія, царя ґессурського; четвертий Адонія, син Анґіти; **3** п'ятий Сафатія від Авиталі; шостий Єтрагам від Елгаї, жінки його. **4** Адже

шість йому народилися в Хевроні, де він царював 7 літ і 6 місяців. І 30 і 3 роки він царював в Єрусалимі. **5** *І ці сини народилися йому в Єрусалимі: Самая, і Совав, і Натан, і Соломон – чотири від Вирсавії, дочки Аміїла. **6** І Евар, і Елисама, і Елифалет, **7** і Наґос, і Нафет, Яфіє, **8** і Елісама, і Елиадак, і Елифалет; **9** бо всіх синів Давида 9, за винятком синів наложниць і *Тамари, їхньої сестри. **10** *Сини ж Соломона: Ровоам, і Авія, його син, і Аса, його син, Йосафат, його син, **11** Йорам, його син, Іхозія, його син, **12** і Амасія, його син, Озія, його син, *Йоатам, його син, **13** Ахаз, його син, Езекія, його син, Еманасія, його син, **14** Амон, його син, Йосія, його син. **15** Сини же Йосії: первородний – Йоханан, другий – Йоаким, третій – Седекія, четвертий – Селлум. **16** *Сини ж від Йоакима: Єхонія, його син, і Седекія, його син. **17** Сини ж Єхонії: Асир, і Салатіїл, його син, **18** Мелхирам, Фаддей, і Анесар, Єзекія, Осамон, і Савадій. **19** Сини ж Фаддія є Зоровавель і Семмей. Сини ж Зоровавеля: Мосоллам, Ананія і Саламина, сестра його, **20** і Асувей, і Оел, і Варахія, і Асадія, і Осавед цих 5. **21** Сини ж Ананії: Фалтіяс, Єсеє, його син, Рафая, його син, того ж син Арнаву, від якого народився Авдія, якого син був Сехенія. **22** І син Сенехії Самея, якого сини: Латтус, і Еоїл, і Веррія, і Ноадія, і Саф, цих шість. **23** І сини Ноарія: Елионей, Єзекія і Єзрикам, ці три. **24** Сини Елионея: Уадія, Єлиясевон, і Фадея, і Акаум, і Йонан, і Далея, Аянан, цих сім.

црс2. 3 · црс2. 13 · мат. 1 · мат. 1 · мат. 1

хевро́нѣ. (и҆дѣже)[11] црⷭ҇твова̀ (-)[12] з҃, лѣтъ, и҆ ѕ҃, мцⷭ҇ъ. и҆ л҃, и҆ г҃ лѣта црⷭ҇твова̀ въ і҆ерлⷭ҇мѣ· *И҆ сі́и (сн҃ове) (въ і҆ерлⷭ҇мѣ роди́шасѧ є҆мꙋ̀)[13]. сама́ѧ, (и҆) сова́въ, и҆ нада́нъ, и҆ (соломо́нъ)[14]. четы́ре ѿ вирсаві́и дщи а҆мі́иловы· И҆ [є҆ва́ръ][15] (бо) и҆ є҆лиса́ма, и҆ (є҆лида́летъ)[16]· И҆ (наго́съ)[17], и҆ (нафе́тъ)[18], (-)[19] [и҆а́фі́є][20]· И҆ є҆лиса́ма, и҆ (є҆лиада́къ)[21], и҆ є҆лифале́тъ. ѳ҃, всѣ́хъ сн҃овъ двдⷣвыхъ кромѣ̀ сн҃овъ подло́жницъ, *и҆ (дама́ры)[22] сестры и҆́хъ· *Сн҃ы (же соло́мони)[23] ровоа́ⷨ (и҆) а҆ві́а сн҃ъ є҆го (и҆) а́са сн҃ъ є҆го. и҆ѡ҆сафа́ⷮ сн҃ъ є҆го· И҆ѡ҆рамъ сн҃ъ є҆го, (и҆ѹ҆хозі́а)[24] сн҃ъ є҆го, (-)[25] (и҆) а҆масі́ѧ сн҃ъ є҆го, (ѻ҆зі́ѧ)[26] сн҃ъ є҆го· *И҆ѡ҆а́дамъ сн҃ъ є҆го. а҆ха́ⷥ сн҃ъ є҆го, є҆зекі́ѧ сн҃ъ є҆го. (є҆манасі́ѧ)[27] сн҃ъ є҆го· А҆мо́нъ сн҃ъ є҆го, и҆ѡ҆сі́а сн҃ъ є҆го· (-)[28] Сн҃ове (же) и҆ѡ҆сі́ины первенецъ (и҆ѡ҆хана́нъ)[29]. вторы́й и҆ѡ҆акі́мъ. тре́тїи седекі́ѧ. четве́ртый (селлꙋ́мъ)[30]· (-)[31] *Сн҃ове (же) ѿ и҆ѡ҆акі́мовы и҆ехоні́ѧ сн҃ъ є҆го, (и҆) седекі́ѧ сн҃ъ є҆го· (-)[32] Сн҃ове (же) и҆ехоні́євы а҆сі́ръ, (и҆) саладі́иль сн҃ъ є҆го, мелхира́мъ, (-)[33] фадⷣе́ѧ и҆ (а҆несаръ)[34], (-)[35] (и҆єзекі́ѧ)[36], (-)[37] ѻ҆само́нъ. и҆ (саваді́ѧ)[38]· (-)[39] Сн҃ы (же) [фадⷣѣ́овы][40] (сꙋть) зоровавє́ль, и҆ (семме́й)[41]· (-)[42] Сн҃ове (же) зоровавє́левы мосолла́мъ, (-)[43] а҆нані́а. и҆ (салами́нъ)[44] сестра̀ є҆го· И҆ а҆сꙋве́а. и҆ (ѻ҆е́лъ)[45], и҆ варахі́ѧ, и҆ а҆саді́ѧ, и҆ (ѻ҆саве́дъ)[46]. є҃, (си́хъ)· (-)[47] Сн҃ы (же) а҆нані́ины (фалті́ѧсъ)[48]. (-)[49] [є҆се́є][50] сн҃ъ є҆го. Рафа́ѧ сн҃ъ є҆го. (томꙋ же сн҃ъ а҆рна́вꙋ)[51], (ѿ него́же роди́сѧ а҆вді́ѧ)[52]. (є҆мꙋ́же сн҃ъ бы́сть сехені́а)[53]· И҆ сн҃ъ сехені́инъ, саме́ѧ, (є҆мꙋ́же)[54] сн҃ове (-)[55] (латтꙋ́съ)[56]. и҆ (є҆ѡ́илъ)[57], и҆ [веррі́а][58], и҆ ноадї́а, и҆ (сафъ)[59]. ше́сть (си́хъ)· И҆ сн҃ы (ноарі́ѧ)[60], (є҆лиѻне́й)[61], (-)[62] и҆єзекі́ѧ, и҆ є҆зрика́мъ, трі́е (си́хъ)· (-)[63] Сн҃ове (є҆лиѻне́євы)[64], (ѹ҆адї́а)[65] и҆ (є҆лиасево́нъ)[66], и҆ (фаде́ѧ)[67], и҆ (а҆каѹ́ⷨ)[68], і (и҆ѡна́нъ)[69], и҆ дале́ѧ (-)[70] (а҆ѧна́нъ)[71] се́дмь (си́хъ)·

в҃ цр҃ г҃ · в҃ цр҃ гі · ма҃ а҃ · ма҃ а҃ · ма҃ а҃

Глава 4

мой1. 38 і 46 · вищ. 2

1 Сини ж Юди: *Фарес, Есром, і Хармій, і Ор, і Суваль. **2** І Садай, син Сувала, породив Єта, Єт породив Ахимея і Ллада. Це ж роди Аріядія. **3** І це сини Етана: Іраїл, і Есман, і Євдан, ім’я ж їхньої сестри Есія. **4** *Десфон, і Фануаїл, батько Ґадона, і Езер, батько Оси, – це ж сини Ора, первородного Ефрата, батька Вефлеома. **5** В Ассура ж, батька Текуї, були дві жінки: Халла і Маара. **6** Породила ж йому Маара Ахаза, і Етера, і Темана, і Аастира. Це є всі сини Ноораса. **7** І сини Хелаа: Серет, і Соор, і Єґтан. **8** Хус же породив Енова і Сосива та рід брата Рихава, сина Арима. **9** Був

Гла҃, д҃·

С(н҃ове же)[1] і҆ꙋ́дины *фаре́съ, [є҆еро́мъ][2] и҆ харми́н, и҆ ѻ҆́ръ, [и҆][3] сꙋваль· И҆ (сада́й)[4] сн҃ъ (-)[5] сꙋваль роди и҆е́да (-)[6] и҆е́дъ роди а҆химе́ѧ и҆ (ла́да)[7]. (сі́ѧ же ро́ды а҆рїаді́ины·) И҆ сі́и сн҃ы [є҆та́новы][8] (и҆раи́лъ)[9] и҆ [є҆сма́нъ][10], и҆ (є҆вда́нъ)[11]. (-)[12] и҆мѧ (же) сестрѣ̀ и҆́хъ (є҆сі́ѧ· *десфо́нъ)[13], и҆ (фанаѹ́илъ)[14] ѻ҆ц҃ъ (гадо́нъ)[15] и҆ (є҆зе́ръ)[16] ѻ҆ц҃ъ (ѻ҆си́нъ)[17]. сі́и же сн҃ове ѻ҆́ровы первенца є҆фра́да ѻ҆ц҃а (ведлео́млѧ)[18]· (-)[19] (А҆сꙋ́рꙋ)[20] (же) ѻ҆ц҃ꙋ (текꙋ́євꙋ)[21] бѣ́хꙋ двѣ̀ жены̀ [ха́лла, и҆ маа́ра][22]· (-)[23] Роди (же) є҆мꙋ̀ [маа́ра][24], (а҆ха́за)[25], и҆ (є҆де́ра)[26], и҆ дема́на, и҆ (а҆а҆с҃дира)[27]. (тї́и сꙋть всѝ)[28] сн҃ове [ноѻра́совы][29]. И҆ сн҃ове [хела́а][30] (сере́дъ)[31], и҆ (соѻ́ръ)[32], и҆ (є҆гъда́нъ)[33]· (-)[34] (Хꙋ́съ)[35] (же) роди є҆нова и҆ (сосива)[36]. и҆ роже́нїе

а҃ мо҃ лі и҆ мѕ · вѕ҃ в҃

бра́та рıха́вла, сн҃а (а̂ри́мова)[37]· (-)[38] Бы́сть (же) (ı̂а́ви́съ)[39] честнѣ́йшıи бра́тıа своеѧ. и̂ мати (е̂го) нарече и̂мѧ е̂го (ı̂а́ви́лъ)[40] гл҃юще, (ı̂а́ко) роди́хъ (е̂го въ болѣзни)[41]· (Сı́и оу̂бо а̂ви́)[42] възва (-)[43] б҃а ı̂и҃лева гл҃юще. а̂ще бл҃вѧ бл҃виши мене и̂ распространиши предѣлы моѧ, и̂ бꙋ́деть рꙋка́ твоѧ со мно́ю, и̂ сътвори́ши (мѧ) вразꙋмѣнı́е е̂же не смири́ти мѧ, и̂ въздасть (е̂мꙋ) б҃ъ всѧ е̂ли́ко просилъ е̂сть· (-)[44] (Кале́фъ)[45] (же) ѿц҃ъ (а̂ха́нь)[46] роди махи́ра, сеи ѿц҃ъ (бы́сть а̂садоновъ)[47]· И̂ (а̂садо́нъ)[48] роди (садрефꙋ)[49], и̂ фессı́а, и̂ данꙋ ѿц҃а града наа́ссова бра́та (селомлѧ)[50] кенезı́а (ı̂хазо́ва), сı́и (сꙋ́ть) мꙋжи рифы· (-)[51] Сн҃ове (же) кенезины, годонı́и̂ль, и̂ сараи̂ѧ, (-)[52] сн҃ове (же) годонı́и̂левы а̂дадъ· (-)[53]Манадаи (же) роди (гофрꙋ)[54], и̂ сараи̂асъ роди (ı̂о́ра́ма)[55] ѿц҃а [гисасарı́и̂м][56] зане̂ хꙋдо́жницы бѧхꙋ· (-)[57] Сн҃ове (же) халевовы сн҃а ı̂ефони́рова, и̂ра (лаа́и)[58], и [наа́мъ][59], (-)[60] сн҃ове(*) (и̂лы)[61] кене́зъ· [Сн҃ове][62] (же) [а̂мели́мъли][63], [зи́фъ][64], и̂ [зефа][65] и̂ [фирı́ѧ][66] и̂ (е̂сери́ль)[67]· (-)[68] Сн҃ове (же) (е̂во́ры)[69], и̂е́деръ, (и̂) мора́дъ, (и̂ о̂феръ)[70], и̂ [а̂мо́нъ][71] (же)[72] роди и̂едеда, маро́на и̂ семаю (-)[73] [е̂сва][74] ѿц҃а (гедо́рова)[75] (-)[76] и̂ а̂вера ѿц҃а (съхо́и̂на)[77], и̂ (е̂хдı́и̂лѧ)[78] ѿц҃а зано́нѧ, (-)[79] сı́и сн҃ове [веддı́евы][80] дщере фарао́новы ю̂же поѧтъ (мори́лъ)[81]· И̂ сн҃ове жены [и̂дꙋмѣанынѧ][82] сестры (ханао́ни)[83] и̂ далı́ѧ ѿц҃ъ (ı̂ı́лѧ)[84] и̂ симео́нъ ѿц҃ъ ı̂ома́мовъ· И̂ сн҃ове (не́мовы)[85] ѿц҃а кеи́лова, [гармı́ева][86], и̂ е̂стемоева, (и̂же бы́сть ѿ) ма хади· (-)[87] Сн҃ове (же) симео́ни, а̂мнонъ, и̂ [рамно́нъ][88], сн҃ъ а̂на́нъ, (е̂тимно́нъ)[89]· И̂ сн҃ове (е̂зоха́довы)[90], и̂ сн҃ове [зоха́довы][91]· Сн҃ове (е̂ломли)[92] сн҃а ı̂оу́дина и̂ръ. ѿц҃ъ (ливаковъ)[93]. и̂ лаа́да ѿц҃ъ марисанъ, и̂ (племѧ до́мꙋ дѣлателı́и, льнѧныхъ въ домꙋ клѧтвенемъ)[94]· (І и̂же стати сътвори слн҃це. мꙋжи лжи́вı́и и̂ безъбоа́зненı́и и̂ доро́ни. и̂же кнѧ́зи быша въ моавѣ)[95]. і (и̂же) о̂братити и̂хъ (а̂веди́дꙋ въ мадꙋкеи)[96]. (сı́ѧ же словеса ве́тха·) Сı́и (же сꙋ́ть) скꙋде́лницы о̂битаю́щı́и въ (садѣхъ и̂ о̂плотѣхъ)[97] пре црем҃ъ. (и̂) во цр҃твѣ е̂го оу̂крѣпишасѧ (въ дѣлехъ е̂го)[98], живѧхꙋ тꙋ· *Сн҃ове (же) симео́ни, намꙋиль, и̂ ı̂аминъ, и̂а́ривъ, заре, саоу́лъ· Салемъ сн҃ъ е̂го, (масанъ)[99] сн҃ъ е̂го. масъма сн҃ъ е̂го. (савꙋдъ)[100] сн҃ъ е̂го, (сама́д)[101] сн҃ъ е̂го. закхꙋръ (-)[102] (селı́и)[103] сн҃ъ е̂го· (Сн҃ове же семмеи́ны)[104] ѕ҃ı, и̂ дщере́и, (ѕ҃)[105], и̂ бра́тıѧ (же е̂го)[106] не бѣша сн҃овъ мно́гих. и̂ все племѧ и̂хъ не возмо́же поровнѧ́тисѧ мно́жествꙋ сн҃омъ ı̂оу́динымъ· И̂ о̂битахꙋ въ вирсавı́и, и̂ (савадѣ)[107], и̂ (монаде)[108], и̂ въ е̂серсꙋа́лѣ· И̂ въ валѣ, и̂ (въа́семе)[109], и̂ въ (доладе)[110]· И̂ въ вадꙋи́ле, и̂ въ е̂рмѣ. и̂ въ [сикелаи][111]· И̂ во (веехархаводѣ)[112]. и̂

же Явис найславніший зі своїх братів; і його матір назвала його ім’я Явил, кажучи, що: Породила я його в болі. **10** Отже, цей Авил прикликав Бога Ізраїлевого, кажучи: Якщо благословляючи поблагословиш мене, і пошириш мої границі, і зі мною буде твоя рука, і зробиш мені пізнання, щоб мене не упокорити. І Бог дав йому все, що він попросив. **11** Калеф же, батько Ахані, породив Махира, цей був батьком Асатона. **12** І Асатон породив Сатрефа, і Фессія, і Тану, батька міста Насса, брата Селома, Кенезія, Іхаза – це є мужі Рифи. **13** Сини ж Кенеза: Ґотоніїл і Сарая. Сини ж Ґотоніїла: Атат. **14** Манадай же породив Ґофра. І Сарая породив Йорама, батька Ґисасаріїма, адже були художниками. **15** Сини ж Халева, сина Єфонири: Іра, Лаай, і Наам. Сини ж Іли: Кенез. **16** Сини ж Амелима: Зиф, і Зефа, і Фирія, і Есериль. **17** Сини ж Евора: Єтер, і Морад, і Офер. І Амон же породив Єтеда, Марона, і Семая, Есва, батька Ґедора, **18** і Авера, батька Сохої, і Ехтіїла, батька Заноя, – це сини Веттії, дочки фараона, яку взяв Морил. **19** І сини жінки-ідумейки, сестри Ханаона, і Далія, батько Іїла, і Симеон, батько Йомама. І сини Немова, батька Кеїла, Ґармія, і Естемоя, який був від Махати. **20** Сини ж Симеона: Амнон і Рамнон. Син Анана Етимнон. І Сини Езохата, і сини Зохата. **21** Сини Елома, сина Юди: Ір, батько Ливака, і Лаада, батько Мариса, і плем’я дому льонових робітників в домі клятви, **22** і який змусив спинитися сонцю. Мужі брехливі, і без страху, і шляхетні, які князями були в Моаві і яких повернув Аведиду в Матукеїм. Це ж слова старі. **23** Це ж є гончарі, що живуть в садах і огорожах перед царем, і в його царстві скріпилися в його ділах, вони мешкали там. **24** *Сини ж Симеона: Намуїл і Ямин, Ярив, Заре, Саул. **25** Салем, його син, Масан, його син, Масма, його син, **26** Савуд, його син, Самад, його син, Закхур, Селій, його син. 27 Сини ж Семмея – 16 і дочок – 6; і в братів же його не було багато синів. І все їхнє плем’я не змогло зрівнятися з множеством синів Юди. **28** І мешкали в Вирсавії, і Саваді, і Монаді, і в Есерсуалі, **29** і в Валі, і Воасемі, і в Толаді, і 30 в Ватуїлі, і в Ермі, і в Сикелаї, **31** і в Веехархавоті, і в Мисусеосині, і

а҃ мо҃ м҃ѕ
в҃ мо҃ ѕ҃

мой1. 46
мой2. 6

в домі Варусеорима. Це міста їхні аж до царя Давида. **32** І їхні села: Ітам, і Аен, Раммон, Ґотхан, і Асан – п’ять міст. **33** І всі їхні двори довкруги тих міст аж до Ваала. Це є поселення їхнє і поділ осідків. **34** Мосовав же, і Амлет, і Осія, син Амасії, **35** і Йоіл, і Евуе, син Ясавії, сина Сарая, сина Асіїла, **36** і Елиона, і Іякава, і Ясуя, і Асея, і Диґель, і Есимель, і Ваная. **37** Зиза – син Сафея, сина Амона, сина Єдія, сина Семвії, сина Семея. **38** Ці є названі князями в своїх родах і в домах своїх близьких, вони дуже розмножилися. **39** І пішли, щоб ввійти до Єрари, аж на схід сонця, до Дебри, шукаючи пасовиська своїм стадам. **40** Знайшли ж багаті, дуже добрі пасовиська, і перед ними широку і спокійну, і мовчазну землю, бо передше там мешкали з племені Хама. **41** Отже, ті, яких ми вище описали по імені, прийшли в днях Езекія, царя Юди, і побили їхніх мешканців і мешкання, яке там знайшли, і викорінили їх аж до цього дня, і поселилися самі замість них, бо знайшли там дуже багаті пасовиська для скота. **42** З них же, *деякі з* синів Симеона, пішли до гори Сеір, мужів п’ятсот, які мали за князів Талтія, і Неадія, і Рафая, і Озієла – сини Єси, їхні володарі. **43** І вони побили осталих, що залишилися з амалейка, і поселилися там, аж до цього дня.

во (мисусеосимѣ)[113] и в дому (варусеоримли)[114]. сїа грады и даже до царя давида. И села и, итам, и (аенъ. раммонъ)[115], (-)[116] (годъханъ)[117]. и (асанъ)[118] градовъ пять. И вси дворы ихъ по окрестъ градовъ тѣмъ. даже до ваала. сїе (есть) обитанїе ихъ. и свѣдѣнїе раздѣленїе (-)[119]. (-)[120] Мосоважъ (же) и [амледъ][121] и (осїа)[122] сынъ амасїевъ. І иоиль, и (евуе)[123] сынъ (иасавїевъ)[124], сына сараева сына асїилева. и [елиона][125], і иакава, і (иесуиа)[126], и асеа, и (дигель)[127], и (есимель)[128], и ванаиа. (-)[129] Зуза сынъ (сафеиевъ)[130] сына [амона][131], сына иедїина сына (семвиина)[132], сына (семеиа)[133]. Сїи суть именовани князи, въ племенехъ своихъ, и въ домохъ (ближнихъ)[134] своихъ, оумножишася (зѣло)[135]. И ходиша да внидутъ въ (иерару)[137] даже на востокъ (солнца до дебри)[137]. взыщуще паствъ стадомъ своимъ. (-)[138] обрѣтоша (же) паствы обилныя (зѣло)[139] благи. и землю пространнѣишу предъ ними и покоину и молчаливу зане (прежде обитаху ѿ (колѣна)[140] хамова тамо)[141]. (-)[142] (Сїи убо прїидоша)[143] иже (выше) описахомъ именемъ въ дни езекїа царя іудина. и побиша житель ихъ, и (обитанїе)[144] иже обрѣтоша тамо, і искорениша ихъ даже до дне сего. и вселишася (сами) въ мѣсто ихъ яко (обилнѣиша) паствы (тамо обрѣтоша скотомъ)[145]. (-)[146] ѿ сихъ (же) сыновъ симеонь. идоша въ гору сеирю мужїи. пять сотъ. (иже имѣяху князи)[147] (далтїа)[148] и (неадїа)[149] и рафаиа. и озїель сынове. иесы старѣишины ихъ. И побиша останки иже осташа ѿ (амалеика)[150]. (і) и вселишася тамо даже до дне сего.

Глава 5

1 Сини ж Рувима, первородного Ізраїля, бо цей був його первородний, *і, коли він пішов до ліжка свого батька, його першенство було дане синам Йосифа, сина Ізраїля; і той не є вписаний в першенство. **2** *Адже Юда став сильний кріпостю між своїми братами і вважався вождем, з нього виросло переворродство Йосифа. **3** *Отож, сини Рувима, первородного Ізраїля: Енох, і Фамус, Арсом, і Хармій. **4** Сини Йоїла: Семей і Ванея, його син. Сини Ґоґа, сина Семея: **5** син його Миха, його син, Рисин, його син, **6** Векра, його син, Вера, його син, якого полоненим вивів Таґлафаласар, асирійський цар. Цей був князем в племені Рувима. **7** Коли ж перечисляли братів же його і все його плем’я по своїх родинах і по їхніх родах, мали з його братів князів Йоіла і Захарія. **8** І Ва-

мой1. 35 46 і 49 мой2. 26

мой1. 49

мой1. 46 мой2. 6

Глава, є.

(Сынове же)[1] рувимовы первенца ізраилева яко той (бысть) первенецъ (его). *И внегда ему взыти на ложе ѿца его. дано бысть (первенство)[2] его (сыномъ іосифовымъ)[3] сына ізраилева. и нѣсть той вмѣненъ в первенство. *Яко іуда силенъ (бысть) крѣпостїю (-)[4] въ братїи своеи. и вождь (вмѣнися) ѿ него (изрaсте первенство)[5] иосифово. *Сынове (бо) рувимовы первенца ізраилева, енохъ, и (фамусъ)[6], [арсомъ][7], и харми. Сынове иоилевы. семеи, и ванеа сынъ его. (-)[8] сынове (гогові)[9] сына семеи, сынъ его. Миха сынъ его. (рисинъ)[10] сынъ его (векра)[11] сынъ его. (вера)[12] (сынъ его), егоже плѣнена изведе (даглафаласаръ)[13] царь асирїискїи. сеи (бысть) князь (в колѣнѣ рувимовѣ)[14]. (Егда же сочетахуся)[15] братїа (же) его (и все) племя его по семьямъ своимъ (и) по роду ихъ, (имѣяху ѿ братїа его князя)[16]. иоила и захарїю. И (вале)[17] сынъ (азузовъ)[18] сынъ (саммы)[19], сынъ иоилева той обита въ ароирѣ (даже до навана)[20], и веелмаона.

а мо ле мѕ и мд в мо кѕ

а мо мд

а мо мѕ в мо ѕ

И҆ проти́вꙋ вѣсто́чныѧ страны̀ ѡ҆бита̀ да́же до вхо́дꙋ пꙋсты́ни (и҆)[21] рѣкѝ (є҆ѳра́та)[22]. (мно́го бо число̀ скота̀ держа́хꙋ в зе҆мли галаа́дстеи)[23]. (-)[24] Во дн҃и (же) саоу́ла возведо́ша бра́нь проти́въ (а҆гаранѡ҆)[25] и҆ (поби́ша и҆хъ. и҆ ѡ҆бита́ша)[26] в жили́щихъ (и҆хъ) (въ всеи странѣ̀ пре҆ лицѐ)[27] востокꙋ галаа́дскомꙋ. Сн҃ове (же) га́довы ѿ страны̀ и҆хъ ѡ҆бита́ша въ (землѝ) васа́ни до селха. И҆ѡи́ль (главо́ю бы́сть)[28] и҆ сафа́мъ вторы́и. (-)[29] и҆а́ніи кни́жникъ васа́нскіи. И҆ бра́тїѧ и҆хъ по домо́мъ (и҆ племе́немъ)[30] свои́мъ. (и҆ха́иль)[31] мосолла̀, и҆ (сове́и)[32], и҆ (о҆́ра)[33]. и҆ (ѡ҆ха́нъ)[34], и҆ (ѡ҆віѧ)[35], и҆ ѡ҆ви́дъ се́дмь. Сїи сн҃ове а҆вихаи́левы. (сн҃ове рꙋві́ины)[36], (и҆ага́ди)[37], (сн҃ове)[38] галаа́довы, (сн҃ове)[39] махаи́левы. (сн҃ове і҆ессе́и)[40], (сн҃ове)[41] [и҆е҆дан][42], сн҃а [вꙋзова. Бра́та][43] сн҃ꙋ а҆вдїилева, сн҃а гꙋні́ина (бы́ша) кнѧ́зи до́мꙋ ѿе́чества (и҆хъ). (И҆) ѡ҆бита́ша въ галаа́дѣ (и҆) въ васа́нѣ и въ мѣ́ста и҆хъ, и҆ въ всѣхъ погра́ныхъ саро́нскихъ да́же до предѣ́лъ. Всѝ сїи сочте́ны (бы́ша) въ дн҃и и҆ѡа҆да́ма цр҃ѧ і҆оу́дина, и҆ въ дн҃и і҆еровоа́ма цр҃ѧ і҆и҃левa. Сн҃ове (же) рꙋви́мовы, и҆ га́довы, и҆ по́лъ пле́мени манасі́ина. (бы́ша сн҃ове си́лни)[44] (и҆) мꙋжїе нося́ще щи́ти и҆ (ме́чи)[45], и҆ напрѧза́ющи (лꙋки)[46]. (-)[47] оу҆че́ни (же) къ ѡ҆полче́нїемъ, (и҆ бы́сть и҃.) ҂м, и҆ ҂д, и҆ з҃. со́тъ, и҆ ѯ҃. и҆́же и҆схожда́хꙋ къ бра́ни. (-)[48] Брани́шасѧ проти́въ (а҆гара́номъ)[49]. и҆ (є҆дꙋро́мъ)[50]. и҆ нафисѡ҆. и҆ (наваѡ҆номъ)[51]. И҆ оу҆крѣпи́шасѧ на҆ ни́ми, и҆ преда́шасѧ в рꙋцѣ̀ и҆хъ а҆гарѧ́не. и҆ всѧ ѡ҆бита́нїѧ и҆хъ. занѐ (г҃а)[52] возва́ша є҆гда ѡ҆полча́хꙋсѧ. и҆ оу҆слы́ша и҃. занѐ оу҆пова́хꙋ на́нь. И҆ плени́ша коры́сти и҆хъ. вельблю́довъ. (҂и҃)[53], и҆ ѡ҆ве́цъ, ҂с, и҆ ҂н, (и҆) ѡ҆сло́въ, ҂в. и҆ дш҃ъ чл҃ческихъ, ҂р. (-)[54] Ра́ненїи (же) мно́зи падо́ша. занѐ (бы́сть) ѿ (г҃а)[55] бра́нь. и҆ (-)[56] въ мѣ́сто и҆хъ да́же до пресе́ленїѧ. (Сн҃ове же)[57] по́лъ пле́мени манасі́ева всели́шасѧ въ землѝ ѿ васа́на да́же до ваа҆лє҆рмо́на и҆ (саи́ръ)[58]. и҆ го́рꙋ а҆є҆рмо́нскꙋ. и҆ (сїи въ лива́нѣ)[59] оу҆мно́жишасѧ. И҆ сїѝ (бы́ша) кнѧ́зи до́мꙋ племе́ни и҆хъ. (гове́ръ)[60] и҆ (є҆си)[61], и҆ є҆лии́ль. и҆ (газрі́ель)[62]. і [є҆ремїѧ][63] и҆ ѡ҆дꙋи́ѧ. и҆ є҆дїе́ль, мꙋ́жи си́лни въ крѣ́пости. (и҆) мꙋ́жи и҆мени́ти (-)[64] (въ до́мꙋ)[65] ѿц҃ъ свои́хъ. (-)[66] Ѡ҆ста́виша (же) б҃а ѿц҃ъ свои́хъ. и҆ поползнꙋ́шасѧ по бо́зѣхъ лю́дскихъ землѧ̀ (ѡ҆́ноа). и҆̀же бы́сть потреби́лъ (г҃ь)[67] (пре҆ ни́ми)[68]. И҆ возд҃ви́же б҃ъ і҆и҃левъ дх҃ъ (фꙋла)[69] цр҃ѧ а҆сѷрі́иска. и҆ дх҃ъ (дегладафаласа́ръ)[70] цр҃ѧ а҆ссѷрска. и҆ (плѣни)[71] рꙋви́ма и҆ га́да и҆ по́лъ племе́ни манасі́ина. и҆ введе и҆хъ въ [а҆лла́нъ][72] и҆ въ (а҆во́ръ)[73] (и҆ а҆ра́и.) и҆ на рѣ́кꙋ гоиза́ню да́же до дн҃е сего.

ле, син Азува, син Самми, син Йоіла, той жив в Аroірі аж до Навана і Веелмаона, **9** і напроти східної сторони мешкав, аж до входу пустині та ріки Ефрату, бо тримали велике число скотини в ґалаадській землі. **10** В днях же Саула підняли війну проти агарян і побили їх. І мешкали в їхніх помешканнях в усій країні перед лицем сходу Ґалааду. **11** Сини ж Ґада мешкали з їхнього боку в васанській землі до Селха. **12** Йоіл був головою, і Сафам – другий, Яній – васанський писар. **13** І їхні брати за своїми домами і племенами: Іхаїл, Мосоллам, і Совей, і Ора, і Охан, і Овія, і Овид – сім. **14** Ті сини Авихаїла. Сини Рувії, Ягади, сини Ґалаада, сини Махаїла, сини Єссея, сини Єдая, сина Вуза, **15** брата сина Авдіїла, сина Ґунія, вони були князями їхнього батьківського дому **16** і жили в Ґалааді і в Васані, і в їхніх містах, і в усіх підміських Сарона аж до границь. **17** Всі ці були почислені в днях Йоатама, царя Юди, і в днях Єровоама, царя Ізраїля. **18** Сини ж Рувима і Ґада, і половини племені Манасії були сини сильних, і мужі, що носять щити і мечі і що натягують луки, навчені ж до війни, і було їх 40000 і 4000 і 7 сот і 60, які виходили на бій. **19** Воюали вони проти агарян, і етурув, і нафисів, і наваонів. **20** І вони перемогли їх, і в їхні руки передані були агаряни і всі їхні поселення, тому що закликали до Господа, коли ставали в лави, і Він вислухав їх, бо вони надіялися на нього. **21** І вони взяли в полон їхню здобич: верблюдів 8000, і овець 200000 і 50000, і ослів 2000, і людських душ 100000. **22** Раненими же впало багато, бо війна була від Господа, і *жили* замість них аж до переселення. **23** Сини ж, половина племені Манасії, замешкали в землі від Васана аж до Ваалермона, і Саїра, і Аермонської гори. І ці розмножилися в Ливані. **24** І ці були князями дому їхнього племені: Ґовер, і Єси, і Еліїл, і Ґазріїл, і Єремія, і Одуя, і Єдіїл – мужі сильні в кріпості і мужі славні в домі своїх батьків. **25** Вони ж покинули Бога своїх батьків і посковзнулися за богами народів тієї землі, яких Господь вигубив перед ними. **26** І підняв Бог Ізраїля дух Фула, асирійського царя, і дух Теглатафаласара, ассирійського царя, і взяв в полон Рувима і Ґадда, і половину племені Манасії, і повів їх до Аллана, і до Авора, і Араї, і на ріку Ґойзан, аж до цього дня.

мой1. 46
2 і 3
ниж. 23
мой4. 3

Глава 6

27 Сини Левія: *Ґерсон, Каат і Мерарі. **28** Сини ж Каата: Амрам, і Саар, і Хеврон, і Озіїл. **29** Сини ж Амрама: Аарон, Мойсей і Маріяма. Сини ж Аарона: Надав, і Авіюд, Елеазар, і Тамар. **30** І Елеазар породив Фінееса, і Фінеес породив Авиюда. 31 І Авиюд породив Кевокхея, і Кевокхей породив Озу. 32 Оза ж породив Сарея, і Сарей породив Мерийота. **33** Мерийот же породив Амарія, і Амарія породив Ахитова. **34** Ахитов же породив Садока, і Садок породив Ахимааса. **35** Ахімаас же породив Азарію, і Азарія породив Йонаса, **36** Йоанас породив Азарію. Той є Азарія, що священиком був в домі, який Соломон збудував в Єрусалимі. **37** Породив же Азарія Амарію, і Амарія породив Ахітова. **38** Ахітов же породив Садока, і Садок породив Селлума. **39** І Селлум породив Елькію, і Елькія породив Азарію. **40** І Азарія породив Сареана, і Сарея породив Йоседека. **41** Йоседек же пішов, коли переселив Господь Юду, Єрусалим, рукою Навходоносора в Вавилон. **6,1** *Сини ж Левія: Ґедсон, Каат і Мерари; **2** і це імена синів Ґедсона: Лувени і Семей. **3** Сини ж Каата: Амрам, і Саар, і Хеврон, і Озіїл. **4** Сини ж Мерарія: Моолій і Мусій. Це є роди Левія за їхніми батьківщинами. **5** Ґедсонові: Лованій, його син, Ят, його син, Семна, його син. **6** Йола, його син, Аддо, його син, Зара, його син, Єтрин, його син. **7** Сини ж Каата: Ісаар, його син, Аминадав, його син, Корей, його син, Асир, його син. **8** Елкана, його син, Aвисаф, його син, Асир, його син. **9** Каат, його син, Уріїл, його син, Озія, його син, Саул, його син. **10** Сини ж Елкана: Амасій, його син, Амиот, його син, **11** Елкана, його син, Суфій, його син, Наат, його син. **12** Еліяв, його син, Єрмеїл, його син, Елкана, його син, Самуїл, його син. **13** Сини ж Самуїла: первородний його Йовил і другий – Еґовія. **14** Сини ж Мерарія: Моолій, його син, Ловеній, його син, Семей, його син, Озія, його син. **15** Саммая, його син, Ананій, його син, Асая, його син. **16** Це ж є ті, яких поставив Давид на співаків господнього дому, де поставив кивот. **17** І вони служили перед шатром дому завіту співаючи, аж доки Соломон не збудував господній дім в Єрусалимі, і стояли за своїм чином на їхніх службах. **18** Ці ж є ті, що стояли, їхні сини з синів Каата: Еман – співець, син

мой2. 6

Гл҃а, ѕ҃·

Снове левіи, *(герсóнъ)[1], каáдъ, и мерáри, (-)[2] сн҃ове (же) каáдовы, [амрáмъ][3] и (саáръ)[4], (и) хеврóнъ, и озіиль· (-)[5] Сн҃ове (же) [амрáмли][6]. аарѡ҃, (-)[7] моѵсіи, и маріамъ. (-)[8] сн҃ове (же) ааро́новы надáвъ, и авиоу́дъ, елеазáръ и (дамáръ)[9]· (И) елеазаръ роди финеéса (и) финеéсъ роди (авиоу́да)[10]· (И авиоу́дъ)[11] роди (кевоикхéа)[12], [и][13] (кевохéи)[14] роди ози· ози (же) роди (сарéа)[15], и (сарéа)[16] роди [мериио́да][17]· [Мериио́дъ][18] (же) роди амаріа, и амаріа роди ахитóва· (-)[19] Ахитѡ҃ (же) роди садóка, и садѡ҃ роди ахимаáса· (-)[20] Ахимаáсъ (же) роди азáрію. и азáріа роди [иѡнáса][21]. (иѡнáсъ)[22] роди азáрію. тóи (есть азáріа иже) ст҃ен́ьство сътворилъ есть, в дому иаже създà (солóмонъ)[23] въ ієр҃лимѣ· (Роди же)[24] азáріа амарію. и амаріа роди ахитóва· (-)[25] Ахитóвъ (же) роди садóка. и садóкъ роди [селлума][26]· И селлумъ роди (елъкію)[27]. и (елкіа)[28] роди азáрію· И азáріа роди (сареáна)[29]. и сарéа роди [иѡседéка][30]· (-)[31] [Иѡседéкъ][32] (же) ишéлъ есть, (егдà преведе г҃ь іоу́ду)[33]. ієр҃лимъ рукóю навходоносóра (въ вавѵлóнъ)· *Сн҃ове (же) левѵины, (гедъсóнъ)[34], каáдъ, и мерáри, и сіа имена̀ сн҃овъ (гедъсóнь)[35], (лувéни)[36], и семéи· Сн҃ове (же) каáдовы, [амрамъ][37], и (саáръ)[38], (и) хеврóнъ, и озіиль· Сн҃ове (же) мераріины, моѡли, и (муси)[39]. (-)[40] сіе есть рожéніе левѵ҃. по ѡтéчествіамъ и҃, (гедсонови)[41], (ловáніи)[42] сн҃ъ егo, (иáдъ)[43] сн҃ъ его, (семна)[44] сн҃ъ его· (Иѡла)[45] сн҃ъ его, (аддо)[46] сн҃ъ его, зáра сн҃ъ его, (иедринъ)[47] сн҃ъ его· Сн҃ове (же) каáдови. [исаáръ сн҃ъ его][48], аминадáвъ сн҃ъ его, корéи сн҃ъ его, аси́ръ сн҃ъ его· Елкáна сн҃ъ его. (ависáфъ)[49] сн҃ъ его, аси́ръ сн҃ъ его· [Каáдъ][50] сн҃ъ его, оуріилъ сн҃ъ его, озіа сн҃ъ его, саоу́лъ сн҃ъ его· (-)[51] Сн҃ове (же) елкáна, амасіи (сн҃ъ его), (амиóдъ сн҃ъ его)[52]. елкáна сн҃ъ его, суфіи сн҃ъ его, наáдъ сн҃ъ его· Еліавъ сн҃ъ его. (иерменйль)[53] сн҃ъ его, елкáна сн҃ъ его, (самуилъ сн҃ъ его)· Сн҃ове (же) самоили, перьвенецъ (его), (иѡвилъ)[54]. и (вторыи егóвіа)[55]· Сн҃ове (же) мерáри, моѡли (сн҃ъ его), ловéни сн҃ъ его, семéи сн҃ъ его, (озіа)[56] сн҃ъ его· [Самъмáа][57] сн҃ъ его, (ан҃наніи)[58] сн҃ъ его. асаиа сн҃ъ его· (-)[59] Сіи (же суть) иже постáви дв҃дъ на пѣвцы дóму гн҃а. идéже постáви кѵѡтъ· И служáху пре сѣнію дóма завѣта (поющe)[60], дóндеже създа солóмонъ дóмъ гн҃ь въ ієр҃лимѣ, и стоáху по чину своему въ служéніи ихъ· (-)[61] Сіи (же суть) престоащіи (-)[62] сн҃ы ихъ ѿ сн҃овъ каáдовъ. еманъ пѣвéцъ сн҃ъ (иѡсіевъ)[63], сн҃а самуилева·

а҃ мо҃ м҃ѕ
в҃ мо҃ г҃
н҃и ӏ҃г
д҃ мо҃ г҃

в҃ мо҃ ѕ҃

Сн҃а е̂лка́нова, сн҃а (е̂ремеи́лева)[64], сн҃а (и̂елига́вла)[65], сн҃а (наа́дова)[66]· Сн҃а сꙋфі́ина, сн҃а е̂лкана́ева, сн҃а (а̂миѡ́дова)[67], сн҃ове а̂масі́ина· (-)[68] Сн҃а и̂ѡ̂и́лева, сн҃а а̂за́рїева, сн҃а сафанї́ева· Сн҃а (маа́дова)[69], сн҃а (а̂серова)[70], сн҃а (а̂виса́фова)[71] (е̂лка́нова сн҃а а̂си́рова,) сн҃а (кроеѡ́ва)[72]· (Сн҃а а̂минада́вова) сн҃а (а̂сорова)[73], сн҃а каа́дова, сн҃а леѵ҆і́ина, сн҃а і̂и҃лева· (Сн҃а даа́дова,) и̂ бра́тъ е̂го а̂са́фъ, и̂же стоѧ́ше ѡ̂деснꙋ́ю е̂го, а̂са́фъ (же бы́ст) сн҃ъ (парахї́и)[74], сн҃а самаа́ева· Сн҃а михаи́лева, сн҃а (мисилева)[75], сн҃а мельхї́ева· Сн҃а (и̂данї́ева)[76], сн҃а зара́ева, сн҃а [а̂даи́лѧ][77], сн҃а [и̂дамо́ва][78], сн҃а (зем҆ми́на)[79], сн҃а семеи́ева· Сн҃а [и̂а̂дова][80], сн҃а (ведсо́нова)[81], сн҃а леѵ҆і́ина· (-)[82] Сн҃ове (же) мера́рины бра́тїѧ и҃ (ста́ша) ѡ̂шꙋ́юю (е̂да́мъ)[83], сн҃ъ [хꙋсі́е][84], сн҃а а̂вдї́ина, сн҃а малохова· Сн҃а (савї́ева)[85], сн҃а (а̂масї́ева)[86], сн҃а хелкї́ева· Сн҃а а̂маса́ева, сн҃а ванї́ина, сн҃а (съми́рова)[87]· Сн҃а моѡ̂лї́ева, сн҃а мꙋсї́ева, сн҃а мерарї́ина, сн҃а леѵ҆і́ина· (-)[88] Бра́тїѧ (же) и҃ по до́мꙋ ѿе́чества и̂хъ (да́ны леѵ҆и́томъ)[89] въ все̂ слꙋже́нїе скѵ҆нї́и до́мꙋ (гн҃ѧ)[90]· И̂ а̂а̂ро́нъ и̂ сн҃ове е̂го кадѧ́хꙋ на̑ ѡ̂лтаремъ всегосъж҆же́нїѧ, и̂ на ѡ̂лтарь димїа́ма въ всѧ́ко дѣ́ло ст҃ыхъ ст҃ымъ, и̂ да мо́лѧтсѧ за і̂и҃лѧ по всемꙋ̀ и̂же повелѣ̀ мѡѵ҆сі́и ра́бъ бж҃їи· (-)[91] Сїи (же сꙋ́ть) сн҃ове а̂а̂ро́ни, (е̂лиа̂за́ръ)[92] сн҃ъ е̂го, финее́съ сн҃ъ е̂го, (а̂виоꙋ́дъ)[93] сн҃ъ е̂го· (Бо́зи)[94] сн҃ъ е̂го, ѡ̂́зи сн҃ъ е̂го, (сареа́съ)[95] сн҃ъ е̂го, [мерїѡ́дъ][96] сн҃ъ е̂го, (а̂варїѧ)[97] сн҃ъ е̂го, а̂хито́въ сн҃ъ е̂го· Садо́къ сн҃ъ е̂го, а̂хїа̂ма́съ сн҃ъ е̂го· И̂ сїѧ ѡ̂бита́нїѧ и̂хъ, (по оꙋ́лицамъ)[98] и҃, (и̂) въ предѣ́лехъ (-)[99] сн҃овомъ, а̂а̂ро́нимъ племе́ни каадовꙋ, тѣ́мъ бо (въ жре́бїи пе́рвїе слꙋчи́сѧ)[100]· И̂ даша и̂мъ (гевро́нъ)[101] в̂ земли̂ і̂оꙋ́дине и̂ пѡ̑градїа (и̂хъ по ѡ̂́крꙋтъ)[102]· *И̂ се́ла града, и̂ (дворы)[103] даша хале́вꙋ сн҃ꙋ и̂е̂фонї́инꙋ· (-)[104] Сн҃ѡ̑ (же) а̂а̂рони̑ даша грады, къ оу̂бѣжанї́ю хевро́на, (и̂ пѡ̑градїа е̂го), и̂ (ловинꙋ)[105] и̂ пѡ̑градїѧ е̂го, и̂ [а̂ло́мъ][106], и̂ ѡ̂ко́лнее града е̂го· (-)[107] И̂ (кело́мъ)[108] и̂ пѡ̑градїа е̂го, и̂ а̂санъ и̂ пѡ̑градїѧ е̂го, и̂ (ве̂дъсомо́съ)[109] и̂ пѡ̑градїѧ и̂хъ, и̂ (ведъсꙋ́ръ)[110] и̂ пѡ̑градїѧ е̂го· (-)[111] ѿ колѣна (же) венїа̂минова (гаваѡ́нъ)[112], и̂ пѡ̑градїа е̂го, и̂ (а̂надо́дъ)[113] и̂ пѡ̑градїѧ е̂го, и̂ (е̂ламве́н)[114] пѡ̑градїѧ е̂го, всѣ́хъ (же) градовъ, г҃і, (съ пѡ̑гражаны своими), по племе́немъ и̂хъ. И̂ сн҃омъ (же) каа̂довымъ ѡ̂ставшимъ ѿ племе́не ро́да, ѿ по́лъ племе́не манасї́ева (даша) въ ѡ̂держа́нїе градо́въ, ѳ҃і· И̂ сн҃омъ (ге́дсонимъ)[115] по племе́нем и̂хъ ѿ колѣна (и̂сирова)[116], (и̂) ѿ колѣна а̂си́рова. (и̂) ѿ колѣ́на (недали́мова)[117]. (и̂) ѿ колѣ́на манасї́ева въ васа́нѣ, гра́ды, г҃і· И̂ сн҃омъ мера́рїинномъ по племе́немъ и̂хъ, ѿ колѣ́на рꙋви́мова. (и̂) ѿ колѣна га́дова, (и̂) ѿ колѣна заоу̂ло́нѧ. (да́ша) въ жре́бїи гра́довъ, в҃і· (-)[118] да́ша (же) сн҃ове і̂и҃леви

і҃сꙋ на҃ ка҃

Йосія, сина Самуїла, **19** сина Елкана, сина Еремеїла, сина Єлигава, сина Наата, **20** сина Суфа, сина Елканая, сина Амиота, сини Амасії. **21** Сина Йоїла, сина Азарії, сина Сафанія, **22** сина Маата, сина Асера, сина Ависафа, Елкана, **23** сина Асира, сина Кроея. Сина Аминадава, сина Асора, сина Каата, сина Левія, сина Ізраїля, **24** сина Таата. І його брат Асаф, що стояв справа *від* нього, Асаф же був син Парахії. Сина Самая, **25** сина Михаела, сина Мисилева, сина Мельхія, **26** сина Ітанія, сина Зарая, сина Адаїла, **27** сина Ітама, сина Земмина, сина Семея, **28** сина Ятова, сина Ветсона, сина Левія. **29** Сини ж Мерари, їхні брати, стали зліва: Етам, син Хусія, сина Авдія, сина Малоха, **30** сина Савія, сина Амасія, сина Хелкія, **31** сина Амасая, сина Ванія, сина Сомира, **32** сина Моолія, сина Мусія, сина Мерари, сина Левія. **33** Брати ж їхні за домом батьківщин їхніх дані левітам на все служіння шатра господнього дому. **34** І Аарон, і його сини кадили над жертовником цілопалення і на жертовнику ладану на всяке діло святого святих і щоб молитися за Ізраїль в усьому, що заповів божий раб Мойсей. **35** Ці ж є сини Аарона: Елиазар, його син, Фінеес, його син, Авиюд, його син, **36** Бокси, його син, Озій, його син, Сареас, його син, **37** Меріот, його син, Аварія, його син, Ахітов, його син, **38** Садок, його син, Ахіамас, його син. **39** І це їхні поселення за їхніми вулицями і в околицях синів Аарона, племені Каата, бо їм випав першим жереб. **40** І дали їм Геврон в землі Юди і підміські їхні довкруги. **41** *І поля міста, і двори дали Халевові, синові Єфронії. **42** Синам же Аарона дали міста для втечі: Хеврон і підміські його, і Ловину і підміські його, **43** **44** і Алом і околиці міста його, і Келом і підміські його, і Асан і підміські його, і Вестсомос і підміські їхні, і Ветсур і підміські його. **45** З племені ж Веніямина: Ґаваон і підміські його, і Анатот і підміські його, і Еламвей *і* підміські його. Всіх же міст 13 з підчиненими своїми за їхнім племенем. **46** І синам же Каата, що осталися з племені роду, з половини племені Манассії дали в спадок 10 міст. **47** І синам Ґетсона за їхніми племенами – з племені Ісира, і з племені Асира, і з племені Неталима, і з племені Мана-

іс нав. 21

сії в Васані 13 міст. **48** І синам Мерари за їхніми племенами з племені Рувима, і з племені Ґада, і з племені Завулона дали в жереб 12 міст. **49** Дали ж сини Ізраїля левітам міста і їхні передмістя. **50** Дали ж їх за жеребом з племені синів Юди, і з племені синів Симеона, і з племені синів Веніямина ці міста, які назвали своїми іменами. **51** І ті, що були з племені синів Каата, були ж міста в їхніх границях з племені Ефраїма. **52** *Дали бо їм міста для втечі: Сихем з підміськими його в горі Ефраїма, і Газер з його підміськими, **53** і Єкмаан з його підміськими, і Веторон і його підміські, **54** і Елон з його підміськими, і Гетремон з його підміськими. **55** І з половини племені Манасії Інер і його підміські, і Євлаам і його підміські. Це племені – осталим синам Каата. **56** Синам же Ґетсона з племені половини племені Манасії, дали Ґаулон в Васані і підміські його, і Астарот з його підміськими. **57** І з племені Ісахара – Кедес з підвладними йому, і Надар з підвладними йому, і Рамот **58** і його підміські, і Енан з підчиненими йому. **59** І з племені Асира – Масію з підчиненими йому, і Равот і його підміські, **60** і Акоак і його підміські, і Роов з підчиненими йому. **61** І з племені Неталима – Кадис в Галилеї і його підміські, Хамот з підчиненими йому, і Канатем і його підміські. **62** І осталим синам Мерари дали: з племені Завулона – Реммон і його підміські, і Кадис, і Ремон з підчиненими йому, **63** і за Йорданом Єрихон; напроти сходу Йордану – з племені Рувима, і Восор в пустині з підчиненими йому, і Ессу з підчиненими йому, **64** і Кадимот і підміські його, і Мопсат з його підміськими. **65** І з племені Ґада – Рамат в Ґалааді і його підміські, і Наїм з підвладними йому, **66** і Есевон з підвладними йому, і Язер з підвладними йому.

іс нав. 21

левѵ́томъ гра́ды, и҆ пригра́дїѧ и҆́хъ. (-)[119] да́ша (же и҆̀мъ) по жре́бїю ѿ колѣ́на сынѡ́въ і҆ꙋ́днихъ. и ѿ колѣ́на сынѡ́въ сѷмеѡ́нь. (и҆ ѿ колѣ́на сынѡ́въ венїамі́нь.) гра́ды сі́и и҆̀хже назва́ша (и҆мены своимѝ)[120]. І҆ (и҆́же бѧ́хꙋ) ѿ племе́не сынѡ́въ каа́ѳѡвъ. (-)[121] бы́ша (же) гра́ды во предѣ́лехъ и҆́хъ ѿ колѣ́на є҆фре́мова. (-)[122] *да́ша бо (и҆̀мъ)[123] гра́ды на ᲂу҆бѣжа́нїе, сѷхе́мъ (съ)[124] пригра́дїами є҆гѡ̀. в горѣ̀ є҆фре́мовѣ и҆ газе́ра (с)[125] пригра́дїами є҆гѡ̀. И҆ [є҆кмаа́нъ][126] (с)[127] пригражде́ными є҆гѡ̀. (и҆ ведоро́нъ и҆ пригра́дїе є҆гѡ̀.) И҆ [є҆ло́нъ][128] (с)[129] пригражде́ными є҆гѡ̀. и҆ гедремо́нъ (с)[130] пригра́дїемъ є҆гѡ̀. И҆ ѿ половины колѣ́на манассі́ина [и҆не́ръ][131] и҆ пригра́днаѧ є҆гѡ̀, и҆ є҆влаа́мъ и҆ пригра́днаѧ є҆гѡ̀. (сі́е племе́ни)[132] сы́номъ (каѳа́довымъ)[133] ѡ҆ста́вшимъ. Сынѡ́м (же) (гедсѡ́нимъ)[134] ѿ племе́ни по́лъ племе́ни манассі́ева. (да́ша) [гаꙋло́нъ][135] въ васа́нѣ, и҆ пригра́днаѧ є҆гѡ̀. и҆ (а҆старо́дъ)[136] (съ)[137] прigражда́ны є҆гѡ̀. И҆ ѿ колѣ́на и҆сахѡ́рова кедесъ (съ)[138] пригражда́ны є҆гѡ̀. и҆ (надаръ)[139] (съ)[140] пригражда́ньми є҆гѡ̀. и҆ (рамо́дъ)[141] и҆ пригра́днаѧ є҆гѡ̀. и҆ (є҆на́нъ)[142] (с)[143] приграже́ньми є҆гѡ̀. И҆ ѿ колѣ́на а҆сі́рова (масі́ю)[144] (с)[145] пригражде́ньми є҆гѡ̀. и҆ (раво́дъ)[146], и҆ пригра́дїе є҆гѡ̀. И҆ [а҆коа́къ][147] и҆ пригра́дїе є҆гѡ̀. И҆ роо́въ (с)[148] приграже́нными є҆гѡ̀. И҆ ѿ колѣ́на (недали́мла)[149], (кади́съ)[150] в галиле́и, и҆ пригра́днаѧ є҆гѡ̀. (-)[151] хамо́дъ (съ)[152] пригража́ньми є҆гѡ̀, и҆ (канаде́мъ)[153] и҆ пригра́днаѧ є҆гѡ̀. (И҆) сы́номъ мерарі́инѡ ѡ҆ста́вшимъ (да́ша) ѿ колѣ́на заꙋлѡ́на реммѡ́на и҆ пригра́днаѧ є҆гѡ̀. и҆ (кади́съ и҆ ремо́нъ)[154] (съ)[155] пригража́ньми є҆гѡ̀. и҆ за і҆ѻрда́номъ є҆рїхѡ́нъ проти́вꙋ въстѡ́ка і҆ѻрда́нова. ѿ колѣ́на рꙋви́мова. (и҆) въсо́ръ в пꙋсты́ни (съ)[156] пригража́ньми є҆гѡ̀. и҆ (є҆́сса)[157] (съ)[158] пригража́ньми є҆гѡ̀. И҆ кадимо́дъ и҆ пригра́днаѧ є҆гѡ̀. и҆ (моѱа́дъ)[159] (съ)[160] пригражньми є҆гѡ̀. И҆ ѿ колѣ́на га́дова. (рама́дъ)[161] въ галаа́дѣ и҆ пригра́днаѧ є҆гѡ̀, и҆ (наи́мъ)[162] (с)[163] пригража́ньми є҆гѡ̀. И҆ є҆севѡ́нъ (съ)[164] пригража́ны є҆гѡ̀. І и҆азе́ръ (съ)[165] пригража́ны є҆гѡ̀.

і҆сꙋ на҃ ка

Глава 7

мой1. 46

1 І *це сини Ісахара: Тола, і Фуа, і Ясув, і Асомврам – чотири. **2** Сини ж Толи: Озій, і Рафеас, і Яруїл, і Амин, і Афтам, і Самуїл, ці були князями по домах своїх з племені Толи, дуже сильні мужі; були почислені в днях Давида – 20000 і 2000 і 6 сот. **3** Сини ж Озія і сини Єзри: Єзра, Михаїл, і Авліяс, і Йоїль, і Осіас, всіх князів п'ять. **4** І з ними, за їхнім родом і за домом їхніх батьків, підперезані і сильні, щоб стати в лави до бою, 30000 і

Гла҃, з҃.

И (сі́и)* сынове и҆сахаровы. до́ла, и҆ фꙋ́а. и҆ и҆ѧсꙋ́въ, и҆ [а҆сомъвра́мъ][1] четы́ре. (-)[2] Сыно́ве (же) до́лы. ѻ҆́зи, и҆ (рафеа́съ)[3]. і (и҆арꙋи́ль)[4], и҆ (а҆ми́нъ)[5] и҆ (а҆фда́мъ)[6], и҆ самꙋи́ль, (сі́и бы́ша) кнѧ́зи по домѡ́хъ племе́нъ свои́хъ. (и҆́же ѿ колѣ́на) до́ла (мꙋ́жїи) крѣ́пчайши (-)[7] (сочте́ни сꙋ́ть)[8] въ дни дв҃двы, к҃. и҆ в҃, и҆ ѕ҃ со̑. (-)[9] Сыно́ве (же) ѻ҆зі́ины (и҆ сыно́ве и҆е́зры и҆е́зра)[10]. михаи́лъ, и҆ (а҆влїа́съ)[11], і и҆ѡи́ль, и҆ (ѻ҆сїа́съ)[12]. пѧ́ть (всѣ́хъ кнѧзе́й)[13]. И҆ с ни́ми по ро́дом и҆́хъ и҆ по до-

а҆ мо̑ м҃в

момъ ѿчества их. (препоясани и) силни къ ополченїю на брань, л҃, и ѕ҃, мнози бо имѣша жены и с҃ны· (-)[14] Братїя (же) их (тако) по (всему племени)[15] исахарову (мужїе), крѣпчаиши (къ брани)[16], п҃, и з҃. сочтенїе их (-)[17]· *(С҃нове же венїаминовы)[18], (евлаи)[19], и (ховоръ)[20], и (едїилъ)[21] трїе· (-)[22] С҃нове (же) (евлаевы)[23]. (есевонъ)[24] и (озїасъ)[25], и озїилъ и [еримудъ][26] и (ураа)[27], пять князей (дому ѿчества)[28] (их, и къ бранемъ) крѣпчаиши (-)[29]. и сочтенїе и҃, к҃, и в҃. и л҃, и д҃· (-)[30] С҃нове (же ховоровы)[31], (самарїасъ)[32], і (иоавъ)[33], и елїезеръ, и (елїана)[34], и амарїа, и еримодъ, и [авїа][35], и анадод и [елмедеѳ][36]. вси сїи с҃нове (ховоровы)[37]· (-)[38] Сочтенїе (же) их по рожденїю их. князей (племенъ)[39] ѿчествъ их (мужїи къ брани) крѣпчаиших (-)[40], к҃. и с҃· (-)[41] С҃нове (же) (иедїилевы)[42] (валаам)[43] (і) [иеосъ][44]. и венїаминъ, и аод. и (аханаанъ)[45]. і (иоданъ)[46] и [дарсисъ][47], и (асаиръ)[48]· вси сїи с҃нове, (иедїилевы)[49] князи племенемъ (своим) крѣпчаиши (мужи)[50], з҃і, и с҃, (къ ополченїю сходящїи)[51]· И (сафан же)[52], и (афанъ)[53]. (-)[54] с҃нове (иеримудовы)[55]. (есудъ) с҃нъ его (-)[56], (недалимъ с҃нъ его)[57], [иесїилъ][58] и [гоини][59] і (иесеръ)[60]. и (селаим)[61], с҃нове, [валалаам][62]· С҃нове (же) манасїе, [езрїиль][63]. егоже роди наложница его сира, (и) роди (и) махира ѿца галаадова· (-)[64] Махир (же) поятъ жену (афиру)[65]. и (афину)[66] і имя сестрѣ его (мааха)[67]. (-)[68] имя (же) второи (салдаадъ)[69], (-)[70] родиша (же) ся (салдааде)[71] дщери· И породи (мааха)[72] жена махирова с҃на, и нарече имя его фарес і имя брату его (соорор)[73] (и) с҃нъ его уламъ. (и с҃нове его илам, и ракам·) (-)[74] С҃нове (же иламовы)[75], [валаамъ][76], сїи (суть) с҃нове галаадовы с҃на махирова с҃на манасїева· (-)[77] Сестра (же) его (мельхедъ)[78]. роди (же) [иесуда][79]. и авиезера. и (малаада)[80]· (-)[81] Бѣху (же) с҃нове семира. (іимъ)[82], и сихемъ, и (дочїим)[83] и (енїамъ)[84]· (-)[85] С҃нове (же) (ефрѣмли)[86] (дусаламъ)[87]. и (рамъ)[88] (с҃ны)[89] его, и (даамъ)[90] с҃нъ его. (и) елаадъ с҃нъ его. (и даад)[91] с҃нъ его· (И) (завадъ)[92] с҃нъ его, (и судала)[93] с҃нъ его. и езеръ, и (езлада)[94]. (-)[95] убиша (же) их мужи гедъ иже родишася въ земли (той) зане изыдоша взяти (одержанїе)[96] их· И скорбяше ефремъ ѿц҃ъ их (многи д҃ни)[97] и прїидоша братїя его да утѣшат его· (Потомъ)[98] вниде к женѣ своей и зачат и роди с҃на, и нарек имя его [варїе][99] сего ради иже въ злых (дому (его)[100] роженъ есть)[101]· [дщи же его бысть сараа][102] (-)[103] въ оных прочїих и (сїя) созда ведоронъ нижнїи и вышнїи, [и садру][104]· (Рафаи же)[105] [с҃нъ][106] его (ресеф)[107]. и (далаи)[108], (с҃нъ)[109] его. и (данаанъ)[110] с҃нъ его· (И) лааданъ с҃нъ его. (и) (аммиудъ)[111]

а мо мѕ

6000, бо вони мали багато жінок і дітей. **5** Брати ж їхні також в усьому племені Ісахара мужі дуже сильні на війну, їх перепис – 80000 і 7000. **6** *Сини ж Веніамина: Евлай, і Ховор, і Едиїл – три. **7** Сини ж Евлая: Есевон, і Озія, і Озіїл, і Еримут, і Урая – п'ять князів їхнього батьківського дому, і дуже сильні до бою. І їх перепис – 20000 і 2000 і 30 і 4. **8** Сини ж Ховора: Самарія, і Йоав, і Еліезер, і Еліяна, і Амарія, і Єримот, і Авія, і Анатот, і Елметем. Всі ці сини Ховора. **9** Їхній же перепис за їхніми родами, князями їхніх батьківських племен, дуже сильних мужів до бою – 20000 і 200. **10** Сини ж Єдіїла: Валаам, і Єос, і Веніямин, і Аот, і Аханаан, і Йотан, і Тарсис, і Асаїр. **11** Всі ці сини Єдіїла, князі своїх племен, дуже сильні мужі, 17000 і 200, що стають в лави. **12** І Сафан же, і Афан – сини Єримута, Єсуд, його син, **13** Неталим, його син; Єсіїл, і Ґоїни, і Єсер, і Селаїм – сини Валалаама. **14** Сини ж Манасії: Езріїл, якого породила його наложниця Сира, і породила й Махира – батька Ґалаада. **15** Махир же взяв жінку Афиру і Афину, й ім'я його сестри Мааха, ім'я ж другої – Салтаад; народилися ж Салтааді дочки. **16** І породила Мааха, жінка Махира, сина, і він назвав його ім'я Фарес, і ім'я його брата Соорор, і його син Улам. **17** І його сини Ілам і Ракам. Сини ж Ілама: Валаам. Це є сини Ґалаада, сина Махира, сина Манасії. **18** Сестра ж його Мельхед породила ж Єсуда, і Авиєзера, і Малаада. **19** Були ж сини Семира Іїм, і Сихем, і Дочіїм, і Еніям. **20** Сини ж Ефраїма: Тусалам, Ірам – його сини; і Таам, його син, і Елаад, його син, і Таад, його син, **21** і Завад, його син, і Сутала, його син, і Езер, і Езлада. Вбили же їх мужі Ґета, які народилися в тій землі, бо вийшли взяти їхній маєток. **22** І багато днів сумував Ефрем, їхній батько; і прийшли його брати, щоб його потішити. **23** Потім ввійшов до своєї жінки. І зачала, і породила сина, і назвав його ім'я Варіє задля цього, що народився в злі його дому. **24** Дочка ж його була, Сараа, в тих, що осталися, і вона збудувала нижній і горішній Веторон і Садру. **25** Рафай же, його син Ресеф, і Талай, його син, і Танаан, його син, **26** і Лаадан, його син, і Аммиуд, його

мой1. 46

син, Елисама, його син, **27** Рун, його син, і Осіє, його син. **28** І їхня посілість і поселення – Ветиль і їхні села напроти сходу Йордану, і на західній стороні – Ґазера і їхні села, і Сихем з йому приналежними, і Ґаґай з йому приналежними **29** аж до гір, і Маґеддон і йому приналежні, Дор *і* йому приналежні. В тих поселилися сини Йосифа, сина Ізраїля. **30** *Сини Асира: Ямна, і Єсуд, і Єсує, і Варія, і Саррея, їхня сестра. **31** Сини ж Варія: і Хевер, і Мелхіїл, цей був батько Заведа. **32** І Єховер породив Яфлета, і Сомира, і Хотана, і Сую, їхню сестру. **33** І сини Яфлета: Фасех, і Амамаат, і Асоат, це сини Яфлета. **34** Сини ж Сомира: Іхиур, Ранґоя, і Ава, і Арам. **35** Сини ж Асуда: брати його Суфа, і Амна, і Єлим, і Алам. **36** Сини ж Соіфа: Аріафер, і Суан, і Ворин, що у Вравасарі, **37** і Юд, і Самма, і Селимван, і Ітран, **38** і Єфони, і Фасфа, і Арей. **39** Сини ж Оли: Аніїл і Расія. **40** Всі ці сини Асира, всі князі племен і батьківських родів, вибрані і кріпкі силою, князі воєвод. Перепис же їх на ставання в лави в час війни – 20000 і 6000 чоловік.

мой1. 46

Глава 8

мой1. 46 вищ. 7

1 *Веніямин же породив Вала, свого первородного, і Аасаїла, другого, і Діера-Арета, третього, **2** і Наґуїла, четвертого, і Рафу, п’ятого. **3** Були ж сини Вали: Ясофан, і Ахиран, й Іван, **4** Ависуе ж, і Наман, і Ахія. **5** Це є сини Аґода: Гири, і Авиюд, і Ависуй, і Нами. І **6** це сини Аода: Гирам, Сапфан, і Аруам. Це є князі племен тих, що живуть в Ґаваї, яких переселили до Мануата: **7** і Нааман, і Акія, і Ірам. Той привів їх і породив Ґира, Азана, і Нуя. **8** І Сеорим породив в країні моавській, після того, як його відпущено, і Осимасима і Вала – жінки його. **9** Він породив від своєї жінки Вали Йовава, і Самію, і Мису, і Мелхома, **10** і Йоаса, і Сехію, і Мармія; це є його сини, князі їхніх батьківських родів. **11** Від Енсими ж він породив Амитова і Елифаада. **12** Сини ж Елифаада: Евер, і Мисоам, і Самиїл. Той збудував Анон, і Адона і двори його, **13** і Еод *і* двори його. Вара ж і Самасій – князі племен тих, що живуть в Аіламі, і ті прогнали тих, що жили в Ґеті. **14** І їхні брати Сосиль, і Еримот, **15** і Завадія,

сн҃ъ є҆́го. є҆лисама сн҃ъ є҆́го· [рꙋнъ][112] сн҃ъ є҆́го (і҆ѡ҆сі́є)[113] сн҃ъ є҆́го· И҆ дръжа́нїє и҆́хъ и҆ ѡ҆бита́нїє ведиль, и҆ ве́си (и҆)[114], проти́вꙋ восто́ка (іѡ҆рда́на)[115]. (и҆) къ запа́днѣи страна́ гaзе́ра и҆ ве́си (и҆́хъ)[116]. (и҆ сихе́мъ съ прилежа́щими є҆мꙋ.) (и҆ гага́и)[117] съ прилежа́щими є҆мꙋ (-)[118] даже до го́ръ (-)[119]· (И҆) магеддо́нъ и҆ прилежа́щїи є҆мꙋ, до́ръ (-)[120] прилежа́щїє є҆мꙋ. В тѣхъ всели́шасѧ сн҃ове і҆ѡ҆́сифовы сн҃а і҆и҃лева· *Сн҃ове а҆си́ровы, (і҆а́мна)[121] и҆ (є҆сꙋдъ)[122], и҆ [є҆сꙋє][123], и҆ [варі́а][124]. и҆ [саррѣѧ][125] сестра̀ и҆́хъ· (-)[126] Сн҃ове (же) [варі́євы][127] (и҆) (хеве́ръ)[128]. и҆ мелхї́иль се́и (бы́сть) ѿц҃ъ (заве́довъ)[129]· И҆ (є҆хове́ръ)[130] (же) родѝ (и҆а҆фле́та)[131]. и҆ [соми́ръ][132] и҆ [ходана][133] и҆ (сꙋа)[134] сестрꙋ̀ и҆́хъ· И҆ сн҃ове (и҆а҆фле́товы)[135] (фасе́хъ)[136], (и҆ а҆мама́адъ)[137] и҆ (асоа́дъ)[138], сїи сн҃ове (и҆а҆фле́товы)[139]· (-)[140] Сн҃ове (же) (соми́ровы)[141]. (и҆хиоу́ръ, рагго́ѧ,)[142] и҆ (а҆ва)[143], и҆ а҆ра́мъ (-)[144]· (Сн҃ове же а҆сꙋдовы) бра́тїѧ є҆го (сꙋфа)[145]. и҆ (а҆мна)[146]. і҆ (и҆є҆ли́мъ)[147]. и҆ (а҆ламъ)[148]. Сн҃ове (же) (сои́фовы)[149] (а҆рїафе́ръ)[150], и҆ (сꙋанъ)[151], и҆ (вори́нъ)[152] (иже въ вравасаре)[153]· (І҆ и҆ю́дъ)[154] и҆ (самма)[155] и҆ (сели́мъванъ)[156], і҆ (и҆драи)[157], (и҆ є҆фо́ни)[158] и҆ фасфа, и҆ (аре́и)[159]· (-)[160] Сн҃ове (же) ѡ҆ли́ни (-)[161] а҆нїиль. и҆ расі́ѧ· Всѝ сїѝ сн҃ове а҆сꙋ́ровы, всѝ кнѧ́зи (племе́нъ и҆) ѿчествъ и҆збрани. (и҆) крѣпки си́лою кнѧ́зи воє҆во́дамъ. сочте́нїє (же) и҆́хъ (въ время брани) на вополче́нїє (-)[162], (҂к, и҆ ҂ѕ, мꙋжїи)[163].

а҆ мо мѕ

Гл҃а, и҃·

Венїа҆ми́нъ* же)[1] родѝ (ва́ла)[2] прьве́нца своє҆го, и҆ (а҆а҆саи́лѧ)[3], второ́аго, [и҆][4] (дїе́ра, а҆ре́да)[5], тре́тїѧго· [И҆][6] (нагꙋи́ла)[7], четве́ртаго, и ра́фꙋ, пѧ́таго· (-)[8] Бы́ша (же) сн҃ове вале. (и҆а҆софа́нъ)[9], и҆ (ахиранъ)[10] і҆ (і҆ѡа́нъ)[11]· (-)[12] А҆висꙋє (же) и҆ (наманъ)[13] и҆ а҆хїѧ· (Сїи сꙋть сн҃ове а҆года гиры, и авиоу́дъ, и҆ а҆висꙋє, и҆ намѝ, и҆)[14] сїѝ сн҃ы а҆ѡ҆ди, (гира̑ сапфа́нъ, и҆ а҆рꙋа́мъ). сїи сꙋть кнѧ́зи пле́менемъ ѡ҆бита́юща въ гава́и. (-)[15] (и҆́хже пресели́ша)[16] въ (манꙋа́д)[17] И҆ (наа҆ма́нъ)[18], и҆ (акї́ѧ)[19], і҆ (и҆ра́мъ)[20] то́и [-][21] [приведе и҆́хъ][22], и҆ родѝ (ги́ра), (а҆за́на)[23]. и҆ (нꙋѧ)[24]· И (сеѡ҆ри́мъ)[25] роди́въ въ странѣ моа́вли, по ѿпꙋще́нїи є҆го, (и҆) (ѡ҆сима́симъ)[26] и҆ (ва́ла)[27] (же́ны своѧ̀)[28]· (-)[29] Роди (*) ѿ (ва́лы)[30] жены̀ своєа і҆ѡ҆ва́ва, и҆ (самїю)[31] и҆ ми́сꙋ и҆ (мелхо́ма)[32]· І҆ і҆ѡ҆а҆са и҆ (сехї́ю)[33] и҆ мармїю. сїи (сꙋть сн҃ове є҆го) кн҃зи ѿчествъ (свои́хъ)· (-)[34] ѿ (є҆нъси́мы)[35] (же) роди (а҆митова)[36]. и҆ (є҆лифаа́да)[37]. (-)[38] сн҃ове(*) (є҆лифадовы)[39]. (є҆ве́ръ)[40], (и҆) (мисоа́мъ)[41]. (и҆ самии́лъ)[42], то́и созда (а҆но́нъ)[43]. и҆ (а҆до́на)[44] и҆ дворы̀ є҆го. (и҆ є҆ѡ҆дъ дворы̀ є҆го)· (Вара же)[45] и҆ (самасї́и)[46] кнѧ́зи племе́немъ живꙋ́щимъ въ а҆и҆ла́мѣ, и҆ тїи и҆згънаша живꙋщихъ въ ге́дꙋ· И҆ [бра́тїѧ и҆́хъ][47] (соси́ль)[48], и҆ (є҆римо́дъ)[49]· И завадїѧ и҆ [а҆ра̑. и҆ а҆вадъ][50]· (Єисолам же)[51] и҆ е́с-

а҆ мо мѕ вы ѕ

фа, (-)[52] [и̂ є̂зї́а][53], сн҃ове (варі́а)[54]. И̂ завадї́и, и̂ (месома́ни)[55]. и̂ (езекі́и)[56], и̂ (аве́ръ)[57]. І̂ (и̂а́сїевы, и̂ марі́и)[58], ї (и̂є̂зелї́а)[59], и̂ (ѻ̂ва́въ)[60]. сн҃ове (є̂лифа́ли)[61]. И̂ ꙗ̂ки́мъ, и̂ (хезрі́и)[62], и̂ (зе́вди)[63]. І̂ и̂лиѻ̂и́наи, и (саладї́и)[64], и̂ є̂лии́ль. И̂ (а̂дана)[65], и̂ варе́а, и̂ самарадъ, сн҃ове (семеи́совы)[66]. И̂ [є̂сфанъ][67], и̂ (а̂ве̑)[68] и̂ (є̂ли́лъ)[69]. (И̂ а̂дрі́а), и̂ [а̂вдо́нъ][70], и̂ зе́хри, и̂ а̂на́нъ. И̂ а̂нанї́а, (-)[71] ї (и̂ха́мъ)[72] и̂ (нададї́а)[73]. (-)[74] И̂ [є̂фадї́а][75], и̂ [фанꙋи́ль][76] сн҃ове (и̂са́ковы)[77]. И̂ (самоа́съ)[78], и̂ [саре́а][79] и̂ (є̂днї́а)[80]. И̂ (є̂рси́лъ)[81], ї и̂лї́а, и̂ зехрі́а, сн҃ове (же и̂є̂ремои́мъли)[82] сї́и (патрї́архи сї́и бы́ша пле́менъ свои́мъ)[83] нача́лницы, сї́и ѻ̂бита́ша въ ї̂ерли́мѣ. (-)[84] *Въ гаваѻ́нѣ (же) всели́сѧ (ї̂и́ль) ѿц҃ъ є̂гаваѻ́нь, ї и́мѧ женѣ̀ є̂го ма́аха. (-)[85] Сн҃ъ (же є̂го)[86] прьве́нецъ, [а̂вдѡ̑][87] и̂ сꙋ́ръ, и̂ ки́съ, и̂ (ваѐлъ)[88]. (и̂ на́да̑. И̂ ни́ръ)[89], (-)[90] (гедда́ръ)[91], (и̂ а̂ноу́и), и̂ бра́тїа (же) є̂го, (заоу́ръ)[92] [-][93]. И̂ (махаѐлоѡ̆)[94] (и̂же) родѝ сама́а. сї́и же (ѻ̂бита́ша по бра́тїи свое́и)[95] въ ї̂ерли́мѣ съ бра́тїею свое́ю. (-)[96] *Ни́р (же) родѝ ки́са, и̂ ки́съ родѝ саоу́ла, (-)[97] саоу́лъ (же) родѝ и̂ѻ̂нада́на, и̂ мелхисꙋ́е, и̂ а̂минада́ва, и̂ [є̂зваа́ла][98]. (-)[99] [Сн҃ъ][100] (же) и̂ѻ̂нада́новъ, [мемъфива́лме́и][101]. (и̂ ме́мъдивосте́и), и̂ [мемъфива́л][102] (же), родѝ [ми́хꙋ][103]. (-)[104] Сн҃ове (же) ми́ха, (фидо́дъ)[105] и̂ [мало́хъ][106]. и̂ [даре́съ][107], и̂ [хаи̂а́съ][108]. И̂ [хаа́съ][109] (же) родѝ (и̂ѻ́да, и̂ѻ́да)[110] родѝ [салеме́да][111], и̂ а̂смо́да, и̂ замврї́ю, (-)[112] замврї́и (же) родѝ (мо́сꙋ)[113]. И̂ (мо́са)[114] родѝ (лаа́нꙋ)[115], (є̂мꙋже сн҃ъ бы́сть а̂ра́а, ѿ а̂ра́и, роже́нъ є̂сть є̂лъла́са, и̂же родѝ а̂саи́ла)[116]. (Ч҃се́лю же)[117] (бѣ́ша прьве́нецъ є̂го.) ѕ҃ сн҃овъ. (-)[118] сї́а (же) и̂мена̀ и̂́хъ, є̂зрика́мъ (-)[119], ї и̂змаи́ль. и̂ зарї́а, (-)[120] а̂вдї́а, (и̂ сара́а,) и̂ а̂на́нъ, вси́ (же) тї́и сн҃ове (а̂саи́левы)[121]. (-)[122] Сн҃ове(ⷭ҇) (є̂се́ха)[123] бра́та є̂го, (и̂) [оу̂ла́мъ][124] прьвене̑ є̂го, и̂ (є̂сꙋ́съ)[125] вторы́и, [и̂][126] (є̂лифа́съ)[127], третї́и. (-)[128] Бы́ша (же) сн҃ове (и̂оу̂да̑ли)[129] (мꙋ́жи крѣпча́ишїи)[130] (вели́кою) крѣпостї́ю напрѧза́юще лꙋ́къ. и̂ мно́ги и̂мѣ́юще сн҃ове. и̂ сн҃ы сн҃овъ, р҃н. всѝ сї́и ѿ сн҃овъ венї́а̂ми́нихъ.

І Арад, і Авад, **16** Мисолам же, і Есфа, і Езія – сини Варія. **17** І Завадій, і Месоманій, і Єзикій, і Авер, **18** і Ясієвій, і Марій, і Єзелій, і Овав – сини Елифала. **19** І Яким, і Хезрій, і Зевдій, **20** і Іліоінай, і Салатій, і Еліиль, **21** і Аданя, і Варея, і Самарат – сини Семеїса. **22** І Єсфан, і Авер, і Елил, **23** і Адрія, і Авдон, і Зехри, і Анан **24** і Ананія, й Іхам, і Нататія, **25** і Ефатія, і Фануїл – сини Ісака. 26 І Самоас, і Сарея, і Єтнія, **27** і Єрсил, і Ілія, і Зехрія – сини ж Єремоїма. **28** Вони партріярхи, вони були володарі своїх племен, вони проживали в Єрусалимі. **29** *В Ґаваоні ж поселився Іїль, батько Егавона, й ім'я його жінки Мааха. **30** Його же первородний син Авдон, і Сур, і Кис, і Ваел, і Надав, і Нир, **31** Ґеддар, і Ануй, і брати ж його Заур **32** і Махаелод, що породив Самая; вони ж проживали напроти своїх братів, в Єрусалимі зі своїми братами. **33** *Нир же породив Киса, і Кис породив Саула, Саул же породив Йонатана, і Мелхисуя, і Аминадава, і Єзваала. 34 Син же Йонатана Мемфивалмей і Мемтивостей. І Мемфивал же породив Миху. **35** Сини ж Михи: Фитот, і Малох, і Тарес, і Хаас. **36** І Хаас же породив Йода, Йода породив Салемета, і Асмота, і Замврія, Замврій же породив Моса. **37** І Моса породив Лаана, в якого син був Араа; від Араї народився Еллас, який породив Асаїла. **38** В Асаїла ж були: первородний його *і* 6-ть синів. Це ж їхні імена: Езрикам, і Ізмаїл, і Зарія, Авдія, і Сараа, і Анан; всі ж ті – сини Асаїла. **39** Сини Есеха, його брата: і Улам – його первородний, і Есус – другий, і Елифас – третій. 40 Були ж сини Юдама дуже сильні мужі, що натягували лук великою силою, і мали багато синів і синів синів – 150. Всі ці з синів Веніямина.

ни҃ ѳ҃ / ниж. 9

ни҃ ѳ҃ / а҃ цр҃ ді / ниж. 9 / црс1. 14

Гл҃а, ѳ҃.

И весь (же) ї̂и́ль (сочте́нъ є̂сть по пле́менемъ)[1] и̂́хъ, и̂ се сꙋ́ть пи́саны въ кни́ѕѣ цр҃ей ї̂и̂левыхъ, ї и̂оу́диныхъ. по преселе́нїи въ вавѵло́нъ ради безако́нїа и̂́хъ. (И̂мже безакнова́ша.) ї и̂же ѻ̂бита́ша первѣ́и въ ѻ̂держа́нїихъ (-)[2], (и̂) въ градѣ́хъ (свои҆) ї̂и́ль, (и̂) сщ҃енницы (и̂) левѵ̑ты, и̂ прида́нїи. (И̂же ѻ̂ста́ша)[3] въ ї̂ерли́мѣ (съ)[4] сн҃ъми ї̂оу́диными (-)[5] ѿ сн҃овъ венїа̂ми́нь, и̂ ѿ сн҃овъ є̂фрѣ́мль и̂ манасї́инъ. (ѻ̂ди́н)[6] сн҃ъ [а̂миоу́довъ][7] сн҃а (є̂мврї́и̂на)[8]. (сн҃ове)[9] ѿ сн҃овъ фа-

Глава 9

1 І ввесь же Ізраїль перерахований був за їхніми племенами. І ось вони є записані в книзі ізраїльських і юдиних царів по переселенні до Вавилону за їхні беззаконня, **2** якими вчинили беззаконня. І ті, що першими жили в насліддях і в своїх містах Ізраїля, і священики, і левіти, і приписані. **3** Ті з синів Веніямина і з синів Ефріма і Манасії, що осталися в Єрусалимі з синами Юди. **4** Отин – син Амиюда, сина Еврія, сини

з синів Фареса, синів Юди. **5** І з Силома – Асая, його первородний, і його сини; **6** з синів же Зари – Іеййл і їхні брати, яких було 600 і 90. **7** І з синів Веніямина: Сахом, син Восоллама, сина Одуя, сина Сануа, **8** і Евнаа, син Єровоама, і Елав. І це сини Йозії, і сини Махера, і Мосоллама, сина Сафатія, сина Рагуїла, сина Явани. **9** Брати ж їхні за їхніми родами – 9 сот і 50 і 6. Всі ці мужі – князі племен за домами своїх батьків. **10** З священиків же – Йодая, і Оарим, і Оаким. **11** І Азарія – син Хелкії, сина Мосоллама, сина Садука, сина Маpаріота, сина Ахитова, архиєрея божого дому. **12** І Адіям – син Єроама, сина Тазора, сина Мелхія, і Маасія – син Адіїла, сина Азера, сина Мосолама, сина Самелимота, сина Еммара. **13** Їхні ж брати, князі за домами своїх батьківських родів, – 1000 і 7 сот і 60, кріпкі силою на виконання діла служіння в божому домі. **14** З левітів же – Самея, син Асува,сина Азрикама, сина Савія, сина в Мерари, **15** Ваквакар же, і Арис, і Гарея, і Метаніяс, син Міхи, сина Зехри, сина Асафа. **16** І Авдія, син Самея, сина Ґолила, сина Ідитуна, і Варахія, син Аси, сина Еалкана, що жив в дворах Нетофата. **17** Дверники ж – Селлум, і Акум, і Телмон, і Емман. І їхній брат Селлум же був князем **18** аж до того часу в брамі царя на сході, вони держали за своїми силами між синами Левія. **19** І Селлум, син Кори, сина Авіясафа, сина Кори, і його брати, за домом його батьків, ці є наглядачі над ділами служіння, стережучи сторожі шатра і їхніх батьків над господнім полком, стережучи вхід. **20** Фінеес же, син Елеазара, був їхнім вождем перед Гсподом. **21** І після нього Закхарій, син Мосоллама, дверник дверей шатра свідчення. **22** Ці всі вибрані між дверниками, які числом 200 і 12, вони почислені в їхніх дворах за їхнім племенем; і цих поставив Давид і Самоїл, видючий у своїй вірі. **23** І так ті і їхні сини були при дверях господнього дому в домі шатра, щоб стерегти по всі дні. **24** За чотирма вітрами були дверники, що стерегли: одні – на схід, і на захід, і на північ, і на південь. **25** Брати ж їхні, які жили в своїх дворах, і приходили по своїх суботах, від часу аж до часу, тим на зміну. **26** Бо чотирьом старшим дверникам, левітам, було доруче-

ре́съ (сн҃въ)[10] і̂ꙋ́да. И҆ ѿ (сило́ма)[11] а̂са́ꙗ прьвенецъ є̂го и҆ сн҃ове є̂го. ѿ сн҃овъ (же) за́ра, [і҆е́илъ][12] и҆ бра́тїꙗ и҆хъ, (и҆̂же бы́сть,) х҃, и҆ ч҃. И҆ ѿ сн҃овъ венїа̂ми́нь (сах҃ѡ)[13] сн҃ъ (въсоллᲂмовъ)[14]. сн҃а ѻ҆дꙋ́иева сн҃а [санꙋ́ова][15]. И҆ [є̂вна́а][16] сн҃ъ [і̂є̂ровоа́мовъ][17] [и҆ є̂ла́въ][18], и҆ сї́и сн҃ы (и҆ѻ҆зи́ю)[19], (и҆) сн҃ове (махе́ровы)[20], и҆ (мосолла́мовы)[21] сн҃а сафатїева, сн҃а рагꙋи́лева. сн҃а [и҆а̂ва́ни][22] (-)[23] братїꙗ (же) и҆хъ по рожеѣ̂ꙗмъ и҆хъ д҃ со́тъ, и҆ н҃ и҆ ѕ҃, вси (сїи) мꙋжи кнѧ́зи племе́немъ по домо́мъ ѿц҃ъ свои҆́хъ. (-)[24] ѿ сщ҃енникъ (же) и҆ѻ҆да́їа и҆ (ѻ҆̂а̂ри́мъ)[25], и҆ [ѻ҆̂а̂ки́мъ][26]. И҆ а̂за́рїа сн҃ъ хелкїевъ сн҃а мосолла́мова. сн҃а (садꙋкова)[27]. сн҃а (марарїѻ́дъ)[28], сн҃а а̂хи́това а̂рхїєре́а до́мꙋ бж҃їа. И҆ (а̂дїамъ)[29] сн҃ъ [є̂роа́мль][30] сн҃а (дазо́ръ)[31] сн҃а [мелхїа́ева][32] и҆ маа̂сїа, сн҃ъ а̂ди́иль, сн҃а (а̂зе́ра)[33], сн҃а мосола́мла. сн҃а (самелимо́дова)[34] сн҃а (є̂мма́рова)[35]. (-)[36] Братїꙗ (же) и҆хъ кнѧ́зи по домо́мъ ѿчествъ (свои҆хъ), ҂а҃, и҆ з҃ со́тъ, и҆ ѯ҃, силнѣ́иши крѣпостїю къ сотворе́нїю дѣла слꙋже́нїꙗ в҃ домꙋ бж҃їи. (-)[37] ѿ левꙵтъ (же) (саме́їа)[38] сн҃ъ (а̂сꙋвовъ)[39] сн҃а (а̂зрика́мова)[40], сн҃а (савїева)[41], (сн҃а въ мерарїи́нѣ)[42]. (-)[43] Ваквакар же, и҆ а̂ри҃с и҆ (гаре́а)[44], и҆ (меданїа̂съ)[45] сн҃ъ михае҃. сн҃а зе́хри сн҃а а̂са́фова. И҆ а̂вдїа сн҃ъ саме́а. сн҃а (го́лила)[46], сн҃а (и҆дидꙋна)[47], и҆ варахїа сн҃ъ [а̂сы][48], сн҃а (є̂а̂лка́нова)[49] и҆̂же ѻ҆̂бита̀ въ дво́рѣхъ нетофа́довыхъ. две́рницы (же) (селлꙋмъ)[50] и҆ [а̂кꙋмъ][51], и҆ (телмо́нъ)[52], и҆ (є̂мма́нъ)[53] и҆ бра́тъ и҆хъ, (селлꙋмъ)[54] (же бы́сть) кнѧ́зь, (-)[55] даже того (вре́мени) въ вра́тѣхъ цр҃кви къ восто́кꙋ (въздержа́хꙋ по силахъ свои҆)[56] въ сн҃ѣхъ левꙵи҆ныⷯ. И҆ (селлꙋмъ)[57] сн҃ъ къре́овъ сн҃а а̂вїа̂сафо́вова сн҃а коре́ова. и҆ бра́тїа є̂го по домо́мъ (ѿц҃ъ)[58] и҆хъ (-)[59]. (сїи сꙋть зри́тели) наⷣ дѣлы слꙋже́нїа стрегꙋще стражбы̀, ски́нїи, и҆ ѿц҃ъ и҆хъ наⷣ полкомъ гн҃имъ. Стрегꙋще въхо́да. (-)[60] (Ѳине́єсъ)[61] (же) сн҃ъ є̂леаза́ровъ (бы́сть) во́ждъ и҆хъ предъ (гм҃ъ). И҆ (посе҃)[62] (закхарїа)[63] сн҃ъ [мосолла́мїевъ][64] двернїкъ вратъ скꙵнїи свѣдѣнїа. (Сїи) вси и҆збраннїи (въ дверницѣхъ)[65] (и҆же въ числѣ,) с҃, и҆ в҃і, сїи в селѣхъ и҆хъ (по племе́немъ и҆хъ сочте́но)[66], (и҆) сихъ поста́ви дв҃дъ и҆ само́илъ вида́щїи въ вѣрѣ свое́и. И҆ (та́ко) тїи и҆ сн҃ове и҆хъ (быша) въ две́рехъ до́мꙋ гн҃а. в҃ до́мꙋ скꙵнїа стрещи, (по вса̀ дн҃и.) По четы́ремъ вѣтромъ бѣша (две́рницы стрегꙋщеи)[67]. (и҆же) къ восто́кꙋ (и҆) къ западꙋ, (и҆) къ сѣ́верꙋ, (и҆) къ югꙋ. (-)[68] Братїа (же) (и҆ и҆же живахꙋ въ селаⷯ свои҆х, и҆ прихожда́хꙋ)[69] (въ сꙋбо́таⷯ свои҆)[70] ѿ вре́мени даже до вре́мени (на премѣнꙋ)[71] тѣⷯ. (Четы́реⷯ бо две́рникоⷡ старѣйшиⷯ връꙋче́но бы́сть)[72] (левꙵтоⷡ. и҆ бѣхꙋ стрегꙋще собо́ровъ)[73] и҆ скровищъ до́мꙋ гн҃а. (-)[74] По ѻ҆кр҃тъ (же) цр҃кви (гн҃а)[75] живахꙋ въ

страждахѹ (свои). (да егда время быстъ)[76] тїи (и) (-)[77] оутрѣ (ѿтворяю)[78] двери цркви· (-)[79] ѿ (того же рода)[80] (бяхѹ и) на сосѹды слѹженїа. по числѹ бо вношахѹ (сосѹды)[81], і (-)[82] изношахѹ (-)[83]. (-)[84] ѿ тѣх (же і иже врѹченна имѣяхѹ рѹхла стительствомъ. такоже)[85] и надъ мѹкою пшеничною (и) виномъ (и) елеомъ (и) димїамомъ и ароматы· (-)[86] Снове (же) сщенниковъ (масти ѿ раматъ сдѣлахѹ)[87]. И маттадїасъ левитъ. сей прьвенецъ (селлѹмъ крылошаний прьвыи быстъ)[88], (емѹже оувѣрени)[89] жертвы. (і) иже на сковрадѣ (пряжахѹся) великого жерца· (Паки ѿ сновъ каадовы братїа)[90] и (бяхѹ) на хлѣбы предложенїя (въ сѹботы и сѹботы яже оуготовати)[91]. И сїи (быша) (князи пѣвце)[92] по семьяхъ левитьскихъ иже въ събранїю поставлени, повседневное, яко да днь и нощъ (всегда свое слѹженїе ѿслѹживаютъ)[93]. Сїи главы ѿчеством левитомъ по племенемъ их, началницы (же) сїи (вси) пребывахѹ въ ієрлимѣ· И въ гаваонѣ (же) оста ѿцъ гаваонь (ієиелевъ)[94]. (-)[95] имя женѣ его (мааха)[96]. И снъ прьвенецъ (его) (авдонъ)[97], и (асѹръ)[98], и кисъ, и (ваель)[99], и ниръ, и надавъ, и (гедоръ)[100]. и (братїя ихъ)[101]. (и агїоунъ,) и (зехрїя)[102]. И (макеллодъ)[103] (иже) роди (семая)[104]. и сїи (вселишася среди братїи своихъ)[105] въ ієрлимѣ со братїами своими· (-)[106] *Нир (же) роди киса. и кисъ роди саоула. и саоулъ роди іаонада. и мелхисѹя. и аминадава, и (сваеля)[107]. (-)[108] (Сны же)[109] іоанадани [мемфиваалъ][110]. и [мемъфиваалъ][111] роди михѹ· (-)[112] Снове (же) миха (филодъ)[113], и (мелхїилъ)[114], и [дарая][115], [и азаеръ][116]. И (хазазъ же)[117] роди (иодѹ)[118], і (иода)[119] роди (алефа)[120], и [азмода][121], и замврїя, (-)[122] замврїи (же) роди масая· И маса (же) роди ваана, (егоже снъ рафаїя)[123] (еласа)[124] снъ его, [асаиль][125] снъ его· (-)[126] Оу асаила (же бѣ), ѕ҃, сновъ, и сїя имена ихъ. (и) [езрика][127] прьвенецъ его [і][128] исмаиль, и (азарїя)[129], и авдїя, и ананъ, сїи снове [асаилевы][130].

вѣ҃і и

Гла, і҃·

а҃ цр҃ ѓі

Ф(илистими* же)[1] воеваша противѹ ізлю. и бѣжаша (мѹжи ізлеви) ѿ лица иноплеменническа, и падоша ранени въ горѣ гелвѹи· (Егда же приближишася иноплеменницы погоняющи)[2] саоула и сновъ его. и оубиша (-)[3] (іоанадана)[4] и аминадава и мельхисѹе сновъ саоуловы· И отяжася брань противѹ саоула. и обрѣтоша его стрѣлцы (и язвиша его) стрѣлами (-)[5] и въскорбѣ ѿ стрѣленїя· И рече саоулъ къ носящемѹ орѹжїе его. изъвлецы мечъ

но, і вони стерегли склади і скарби господнього дому. **27** Вони ж жили довкруги господньої церкви у своїх сторожах, щоб, коли настав час, ті і рано відкривали двері церкви. **28** З того ж роду були й *ті, що* над посудинами служіння, бо вносили і виносили посудини за числом. **29** З тих же і ті, що вручено *їм* тягарі святительства, також *вони* і над пшеничною мукою, і вином, і олією, і ладаном, і пахощами. **30** Сини ж священиків виготовляли масті з пахощів. **31** І Маттатіяс, левит, цей первородний Селлума був першим крилошанином, якому довірені жертви і те великого священика, що смажилося на пательні. **32** Знову їхні брати з Каатових синів були над хлібами при носу, щоб приготовляти в суботи і суботи. **33** І ці були князі співаків за сім'ями левітів, які наставлені в зібранні на кожний день, що день і ніч постійно відслуговували своє служіння. **34** Це голови батьківських родів левітів за їхніми племенами, ці ж всі начальники, вони перебували в Єрусалимі. **35** І в Ґаваоні ж остався батько Ґаваона Єєлев, ім'я його жінки Мааха. **36** І його первородний син Авдон, і Асур, і Кис, і Ваель, і Нир, і Надав, **37** і Ґедор, і їхні брати: і Агіюн, і Зехрія, **38** і Макеллод, що породив Семмая. І ці поселилися посеред своїх братів в Єрусалимі зі своїми братами. **39** *Нир же породив Киса, і Кис породив Саула, і Саул породив Йоната, і Мелхисуя, і Аминадава, і Сваеля. **40** Сини ж Йоанатана – Мемфиваал, і Мемфиваал породив Миху. **41** Сини ж Михи: Филот, і Мелхіїл, і Тарая, і Азаер. **42** І Хазаз же породив Іода, і Іод породив Алефа, і Азмота, і Замврія, Замврій же породив Масая. **43** І Маса ж породив Ваана, його син Рафая, Еласа, його син, Асаїл, його син. **44** В Асаїла ж було 6-ть синів; і це їхні імена: і Езрика, первородний його, і Ізмаїл, і Азарія, і Авдія, і Анан. Це сини Асаїла.

вищ. 8

Глава 10

1 *Филистимці ж воювали проти Ізраїля, і втекли ізраїльські мужі від лиця чужинців і ранені впали в горі Ґелвуї. **2** Коли ж наблизилися чужинці, женучись за Саулом і його синами, і вони убили Йонатана, і Аминадава, і Мелхисуя – Саулових синів. **3** І затяжів бій проти Саула, і знайшли його лучники, і зранили його стрілами, і він занедужав від стріляння. **4** І сказав Саул до того, що носив його зброю: Витягни твій

црс1. 13

меч і проший мене ним, щоб потім не прийшли ці необрізані і *не* наглумилися з мене. І той же, що ніс зброю його, не схотів, бо дуже боявся. Взяв же Саул меч і впав на нього. **5** І коли той, що носив його зброю, побачив, що Саул помер, впав же й він на свій меч, і помер. **6** І помер Саул і три його сини в тому дні, і ввесь його дім також впав. **7** І коли мужі ізраїльські, що були на полях, побачили, що втекли і що помер Саул і його сини, то вони покинули свої міста і втекли. І прийшли ж чужинці і поселилися в них. **8** І наступного дня прийшли чужинці брати з побитих здобич, і знайшли Саула і його синів, що лежали на горі Ґелвуї. **9** І вони роздягли його, і відрубали йому голову, і взяли його зброю. І чужинці послали до своєї землі, щоб обносили і показали *їх* ідолам, церквам і народові. **10** Зброю ж його поклали в церкві свого бога, і голову настромили в церкві Дагона. **11** Тоді почули мужі Явеса ґалаадського все, що филистимці зробили Саулові і його синам, *й* Ізраїлеві. **12** Підвівшись з Ґалааду всі мужі і сильні, прийшли вони і взяли труп Саула і трупи його синів, і принесли їх до Явіса, і поховали їхні кості під дубом, що був в Явісі, і постили 7 днів. **13** *І так Саул помер за господнім словом, якого не зберіг задля своїх безаконь, якими переступив проти Господа. І *до цього запитав Саул у ворожки, щоб зробити пошук, і йому відповів Самуїл, пророк; **14** і він не запитав Господа, і задля цього *Той* вбив його і віддав його царство Давидові, синові Йосиїному.

црс1. 15

црс1. 28

Глава 11

црс2. 5

1 *Зібрався ж, отже, ввесь Ізраїль до Давида в Хеврон, кажучи: Ось ми є кості твої і твоє тіло. **2** Вчора ж і раніше, третього *дня*, коли ще царював Саул, ти був тим, що виводив і вводив Ізраїль, і тобі сказав Господь Бог твій: Ти пастимеш мій народ, Ізраїль, і ти будеш князем над моїм народом, Ізраїлем. **3** І прийшли всі ізраїльські старці до царя до Хеврона, і Давид уклав з ними мир перед Господом; і вони помазали його царем над Ізраїлем за господнім словом, яке сказав руками Самуїла. **4** І пішов цар Давид і ввесь Ізраїль до Єрусалиму, і це є Єввук, там були євусеї жителями землі. **5** Сказали ж до Давида ті, що мешкали в Євусі: Не ввійдеш сюди. І скорше Давид взяв околиці Сіона,

твои и пробо́ди мѧ и́мъ. да не (пото́мъ) прїидꙋтъ необрѣ́занїи сїи и посмѣ́ютсѧ мнѣ. и не хотѣ (же) носѧ̀ ору́жїе его ꙗко вобоѧ́сѧ ѕѣло. (-)[6] въсхити (же) саоу́лъ ме́чъ и нападѐ нань· И (егдà) видѣ нося́и ору́жїе его, ꙗко мр҃твъ бы́сть саоу́лъ. (-)[7] нападе (же) и онъ на мечъ свои и оу́мре· И оу́мре саоу́лъ и три сн҃ы его въ дн҃ь онъ, и ве́сь домъ его та́коже падѐ· И (егда) (ви́дѣша мꙋжи)[8] іи҃левѣ иже бѣша въ полѣ. ꙗко (бѣжаша)[9], и (саоу́ла и сн҃ы его оу́мерша)[10]. и оста́виша гра́ды своѧ̀ и побѣжа́ша. и прїидо́ша (же) иноплеме́нницы и вселиша́сѧ в нихъ· И (-)[11] дн҃и оу́тренего прїидо́ша иноплеме́нницы съвлачати па́шиѳ кори́сти и обрѣто́ша саоу́ла и сн҃овъ его лежа́щихъ въ горѣ гелвꙋе. и съвлеко́ша его и оусѣкнꙋша главꙋ̀ его. и ору́жїе его (взѧ́ша). и посла́ша (иноплеме́нницы) въ землю (своѭ)[12] (да обно́ситсѧ и пока́жетсѧ)[13] идо́ломъ (црквамъ)[14] и лю́демъ· (-)[15] (ору́жїе же его положи́ша)[16] въ цркви б҃а своего, и главꙋ̀ (-)[17] потъкнꙋша въ цркви даго́на· (Тогда)[18] оуслы́шаша (мꙋжи)[19] (ꙗве́са) галаа́дъскаго всѧ. иже (филистими сътвори́ша)[20] саоу́лꙋ и (сн҃омъ его) іи҃лю. (воста́вше)[21] ѿ галаа́да вси мꙋжи (и) крѣпкїи. (и прїидо́ша) и взѧ́ша трꙋпъ саоу́ловъ и трꙋпы сн҃овъ его. и принесо́ша ихъ въ ꙗви́съ, и погребо́ша ко́сти ихъ подъ дꙋбомъ (иже бѣ) въ ꙗвисъ. и пости́шасѧ, з҃, дн҃їи· *И (та́ко) оу́мре саоу́лъ ради беззако́нїи своихъ. имже престꙋпѝ г҃ви по словесѝ гн҃ю егоже не съхранѝ. (и *къ семꙋ̀)[22] въпросѝ саоу́лъ во влъшве́нїи еже въззыскати. и ѿвѣща емꙋ (само́илъ)[23] прркъ, и не вопросѝ г҃а. и (сего ради) оуби его. и ѿдасть црство (его) д҃вдꙋ сн҃ꙋ (іосїинꙋ)[24].

а̃ цр҃ єі

а̃ цр҃ ки

Гла, аі·

в̃ цр҃ є

С(обра́ *же сѧ оу́бо)[1] ве́сь іи҃ль къ д҃вдꙋ, въ хевро́нъ гл҃юще, се ко́сть твоѧ (есмы̀) и плоть твоà (-)[2]· (-)[3] вчера (же) и прежде третїѧ́го. егда еще црствоваше саоу́лъ. ты бѣа́ше иже изводѧше и въводѧ́ше іи҃лѧ. и (тебѣ рече г҃ь б҃ъ тво́и)[4]. ты оупасе́ши лю́ди моѧ̀ іи҃лѧ. и ты бꙋдеши кнѧ́зь надъ (лю́дми мо́ими) іи҃лемъ· И прїидо́ша вси ста́рцы іи҃левѣ къ црю въ хевронъ. и оутвръди (д҃вдъ с ни́ми миръ)[5] предъ г҃мъ. и пома́заша (его)[6] цремъ надъ іи҃лемъ по словесѝ гн҃ю, (ꙗже гл҃а) въ рꙋкꙋ (само́ила)[7]· І идѐ црь (д҃вдъ) и (весь)[8] іи҃ль въ іерлⷭ҇мъ. (и) сїѧ (есть евꙋксъ)[9]. (-)[10] гдѣ (бѣхꙋ) (евꙋсе́и жи́тель)[11] землѝ. реко́ша же, иже оби́таша въ евꙋсѣ къ д҃вдꙋ не вни́деши здѣ. и взѧ̀ преди (д҃вдъ) объдръжащееся сїо́на ꙗже есть градъ д҃вдвъ· (-)[12] рече

(же) двдъ всѧкъ иже оубїетъ євусеа въ прьвыхъ (-)[13] будетъ кнѧѕь и воевода. и възыиде нань прежде їоавъ снъ саруинѣвъ. и бысть кнѧѕемъ. (-)[14] обиташе (же) двдъ въ обдръжанїи (ее). (и) сего ра̑ именованъ есть гра̑ двдвъ· (-)[15] Созда(*) гра̑ въ окрꙋгъ [(оуглублен даже до окружения)[16]. їоавъ (же) (прочее града състрои)[17]][18], и воева и взѧ градъ· (-)[19] Преспѣваше (же) двдъ идущи и растущи и гь вседръжитель (бѣ) с ни̑· (-)[20] *Сїи (же) кнѧѕи (мужїи) силныхъ двдвыхъ, иже помагаху єму (да црь будетъ)[21] на̑ всѣмъ їилемъ, (-)[22] по словеси гню (ıаже гла къ)[23] їилю· И сїе сочтенїе крѣпкымъ двдвымъ. [исваалъ][24] снъ ахамановъ, началнїк между тридесѧти. той въздвизаше (сулицу)[25] свою (-)[26], на триста. (и поби и)[27] єдинократъ· И по немъ єлеазаръ снъ додаиѧ, (охахїева)[28], сей бѣ посредѣ тре̑ силнї. Сей бысть съ двдомъ в (фасадомине)[29] (идѣже)[30] иноплеменницы събраны быш к мѣсту тому на ополченїе. и бѣ (поле страны тоѧ)[31] полно ıачмени. (-)[32] (побѣгоша же людїе)[33] ѿ лица иноплеменник· *(Сїи же сташа)[34] посредѣ полѧ, и (ощитиша)[35] єго, і (избиша)[36] иноплеменни и дасть гь спсенїе велїе (люде свои)· (Сїи же)[37] (трїе ѿ тридесѧти кнѧѕь снидоша)[38] къ каменю къ двду въ пещеру одоламлю. (иноплеменници)[39] быша обстоѧще в долу гиганто· (-)[40] двдъ (же бѣ)[41] въ облеженїи (паки). (-)[42] стража (же) иноплеменническа (-)[43] во [видлееме][44]. И въжажде двдъ и ре. Ѡ кто дасть мнѣ воду ѿ кладаза (иже въ) [видлїемѣ][45] иже (єсть) въ вратѣ· И (трїе тїи пройдоша посредѣ)[46] обстоанїѧ иноплеменническа. и почрьпъше воду ѿ кладаза иже въ [видлїемѣ][47], иже бѣ во вратѣ. и принесоша [-][48] къ двду (да пїетъ). и не хоташе двдъ пити єѧ и возлїѧ ю гви· И ре сохрани мѧ ги да не сътворю глъ сей, аще кровь мужїи тѣ пїю (-)[49]. иже въ (бѣдѣ) дшъ своихъ принесоша ю. и (сїѧ ра̑ вещи) не хотѣ пити єѧ. сїе сътвориша трїе крѣпчаишїе· (-)[50] Авеса (иже) бра̑ їоавовъ той бѣ прьвыи въ трїехъ. и той въздвиѕаше (сулицу)[51] свою противу, треюсотъ мужїи, въ (єди часъ)[52] (и оуби их). и той бѣ (посредѣ трехъ именитъшїи)[53]· ѿ трїехъ между двѣма преславныи, (-)[54] бѣ (бо) и началникъ. (обаче)[55] даже къ тремъ (прьвымъ) не пришелъ· И [ванѣа][56] снъ иодаевъ (-)[57] мужа крѣпкаго (иже) многа дѣла (сътвори ѿ васаила)[58] тои оуби двою, арїилево моавъскихъ. и той сниде и оуби льва оу кладаза въ времѧ снѣга· И тои оуби мужа єгуптанина (ємуже возрастъ бѣ)[59], е, лакотъ. (имѣаше сулицу єгуптанинъ сей)[60] ıако

в҃ цр҃ к҃г

в҃ цр҃ к҃г

що є місто Давидове. **6** Сказав же Давид: Кожний, що уб'є євусея, буде між першими князями і воєводою. І проти нього першим пішов Йоав, син Саруї, і став князем. **7** Мешкав же Давид в цій околиці, і через це воно назване було Містом Давида. **8** Він збудував місто довкруги, поглиблене аж довкруги. Йоав же збудував решту міста, і воював, і взяв місто. **9** Щастило ж Давидові, він ішов і ріс, і Господь Вседержитель був з ним. **10** *Це ж князі сильних мужів Давидових, які помагали йому, щоб був царем над усім Ізраїлем за господнім словом, яке сказав до Ізраїля. **11** І це перелік сильних Давида: Ісваал – син ахаманів, начальник між тридцятьма, той піднімав свій спис на триста і бив їх одночасно. **12** І після нього Елеазар, син Додая Охахієвого, цей був посеред трьох сильних. **13** Цей був з Давидом в Фасодомині, де чужинці були зібрані на тому місці на війну, і поле тієї околиці було повне ячменю. Втік же народ від лиця чужинців. **14** *Ці ж стали посеред поля і оборонили його, і вибили чужинців, і Господь дав велике спасіння своєму народові. **15** Ці ж три з тридцятьох князів пішли до каменя до Давида, до печери Одоллама, чужинці ж стояли довкруги в долині велетнів. **16** Давид же був знову в облозі, сторожа ж чужинців *була* у Вифлеємі. **17** І Давид мав спрагу, і сказав: О, хто дасть мені води з криниці, що в Вифлеємі, що є в брамі? **18** І ті три пройшли посеред табору чужинців і, набравши води з криниці, що в Вифлеємі, яка була в брамі, і принесли до Давида, щоб пив. І Давид не хотів її пити, і вилив її Господеві. **19** І сказав: Обережи мене, Господи, щоб я не вчинив цього слова. Хіба питиму кров тих мужів, що в біді своїх душ її принесли? І задля цієї причини не хотів її пити. Це вчинили три сильні. **20** Авеса, він брат Йоава, той був першим в трьох і той піднімав свого списа проти трьохсот мужів в однім часі, і вбив їх. І той був найславніший посеред трьох, **21** преславний з трьох над двома, був бо їм начальником. Одначе аж до трьох перших він не прийшов. **22** І Ванія, син Йодая, сильного мужа, що багато діл вчинив, з Васаїла; той вбив двох аріїлів моавських і той зійшов і вбив лева в криниці в дні снігу. **23** І той вбив чоловіка-

црс2. 23

црс2. 23

єгиптянина, якого ріст був 5 ліктів. Цей єгиптянин мав списа, наче ткацька колода. Отже, Ванія зійшов до нього з палицею і забрав списа, який він ніс в руці, і його вбив його списом. **24** Це зробив Ванія, син Йодаїв, і був славним посеред трьох сильних. **25** Посеред цих перших тридцятьох він найславніший, одначе до трьох не дійшов. Поставив же його Давид над його батьківщиною. **26** Знову сильні мужі на війні: Асаїл, брат Йоава, і Елеанан, син додаїв з Вифлеєму, **27** Саммот, аддитянин, Хелкій, афелоній, **28** Орей, син від Киса, текуйський, і Авієзер анатотський, **29** Соховай, асатій, Ілій, оахій, **30** Воорай, син нетофатіїв, Еліят, син ваінаків, Нетофатій, **31** Ірай, син риваїв з гори Веніямина, Венисас, син фаратоніїв, **32** Урій з Неали, Галс-Авіїл, що з Аравети, **33** Азмот арсаміїв, Еліява салавоніїв, **34** Ірас Гоіни, Йонатан, син саґіїв, Орари **35** ахикаамський, син сахарів Арарій. Зифаал, син сорів, **36** Афер Мехуратій, Ахія, афелоній, **37** Азрай, омармелій, Ноорай, син Авдіїв, **38** Йоіл, брат Натанів, Івар, син таїв, **39** Сеґолик аммоній, Наарай з Вироти, що носив зброю Ява, сина Руієвого. **40** Ірас Ітерій, Ґарит Терій, **41** Урія хеттеський, Вазат, син ооліїв, **42** Адина Саха – князь ровимів, і в нього 30-ть. **43** Анон, син Маахаїв, Ісафату Фатаній, **44** Озія Астаротій, Самма Єолів – сини Хотанові; Арарій, **45** Єдіїл, син Самери, і його брат Йоазай, Тосай, **46** Еліїл Маоїнів, Ярива, Йосоя, його син, Єнаам, Єтема моавитський, **47** Аліїл, і Авид, і Єсіїл Месофій.

вратило ткущихъ. (-)[61] сниде (оубо) к немꙋ [ванеа][62] съ жезлѡ и въсхити (ратище еже ношааше въ рꙋцѣ)[63]. и оуби его ратищемъ его· Сїе сътвори [ванеа][64] снъ иѡдаевъ, и (бѣ именитъ)[65] посредѣ трехъ крѣпчаишихъ· Посредѣ тридесати (прьвыхъ сихъ именитшїи)[66]. (ѡбаче)[67] къ троимъ не прїиде. (-)[68] положи (же) его дв҃дъ къ ѿчеству его· (Паки)[69] крѣпчаиши мꙋжи въ воинѣ. асаилъ бра иѡавъ. (и) елеананъ снъ (додїевъ)[70] ѿ видлеема· Саммодъ аддитанинъ. (хелкїи)[71] (афелони)[72]· (ѡреи)[73] снъ (ѿ киса)[74] декꙋнскїи. (и) авїезеръ, анадодьскїи· (Сохован)[75], (асадїи)[76], или ѡ ахои, (воѡран)[77] снъ нетофадїевъ, (елїадъ снъ ваинаковъ, неѡфади)· (Иран)[78] снъ риваи, ѿ горы венїамина. (венисасъ)[79] снъ фарадонїе· ѡурїи, ѿ (неали, галъс)[80] авїилъ иже ѿ (араведи)[81]· Азъмодъ, (арсамїевъ)[82], елиава салавонїевъ, (ирасъ)[83] (гоини)[84], іѡнаданъ снъ (сагїевъ, ѡрари)[85], (ахикаамъ)[86], снъ сахаровъ, арарїи. (зифаалъ)[87] снъ (соровъ)[88], [афе, мехꙋради][89], ахїа, (афелонїи)[90], [азран][91] (ѡмармели)[92], [ноѡран][93], снъ (авдїевъ)[94], иѡиль, братъ надановъ, (иваръ)[95] снъ (таиевъ)[96]. (сеголикъ)[97] аммони, [нааран][98], (ѿ)[99] [виродн][100], иже носилъ ѡрꙋжїе іавово, сна (рꙋиева)[101], [ирасъ][102], [идери][103], гаридъ, (дерїи)[104], оурїа хеттеискїи, (вазадъ)[105], снъ [ѡѡлїевъ][106], адина, (саха)[107], (ровимовъ)[108] кназь. и оу него, л҃, (анонъ)[109] снъ [маахаевъ][110] (исафатꙋ. фадани)[111], ѡзїа, асдароде, самма, (иеѡль)[112]. сны ходани арарїи, иедїилъ, снъ самери, і иѡзае братъ его. (досан)[113], елїилъ, [маѡинъ][114], (-)[115] иарива. (иѡсоїа)[116] снъ его иенаамъ, (-)[117] иедема, моавитьскїи, алїилъ, и (авидъ)[118], и есїилъ, (месофїа)[119]·

Глава 12

1 Ті ж прийшли до Давида до Секелая, коли ще він втікав від Саула, сина Кисового, і ці були сильними, що помагали, і вибрані бійці, **2** що натягали лук, і обома ж руками пращами кидали каміння і посилали стріли; і вони були з Саулових братів з племені Веніяминового. **3** Їхній князь Ахієзер, і Йоас, син Самая Ґавадита, і Азіїл, і Фалит, сини Замота: і Варахай, і Іуя, і Анатотитис. **4** Самаяс же, ґаваонитис, найсильніший посеред тридцятьох і над тридцятьма. **5** Єремія, і Єзекиїл, і Йоайнан, і Ізават, ґадирадитис. **6** І Елиотій, і Єримут, і Ваалія, і Самарія, і Сафатія Аруфутис. **7** Ілкана, і Єсія, і Єліїл, і Єзаар, і Єзваам з Кареіма. **8** І Оіла, і Завадія – сини Іроама від Хедора.

Гла҃, вı҃·

Т(їи же прїидоша)[1] къ дв҃дꙋ въ [сикелан][2] егда еще бѣгаше (-)[3] саоула сна кисова, и сїи (бѣхꙋ) крѣпчаиши помагающе (і избраннїи боицы)[4]· (Напразающе лꙋкъ)[5]. (и ѡбѣю же рꙋкꙋ)[6] пращами каменїе метающе. и (оуправлающе) стрѣлы. (и быша) ѿ братїи саоуловыхъ, ѿ (колѣна) венїамина· Кназь (ихъ) ахїезеръ. і иѡасъ снъ [самаа][7], (гавадита)[8], и [азїиль][9]. и [фалидъ][10] снове (замодъ)[11]. и [варахаи][12], і (иоуа)[13] и анадодитисъ· (-)[14] Самаиасъ (же) гаваѡнитисъ силнѣишїи посредѣ тридесати. и на тридесати. [іеремїа][15] і (иезекиль)[16] і иѡаинанъ, і (изавадъ)[17] (гадирадити)[18]· (И) (елиѡдїи)[19], і (иеримꙋдъ)[20]. и ваалїа, и самарїа, и (садатїа)[21], [арꙋфꙋти][22]· Илкана, и [есїа][23], і [иелїилъ][24]. і (иезааръ)[25], и (езваамъ)[26], (ѿ карей-

ма)[27]. И [ѻнла][28], и заваді́ѧ, сн҃ове (иро́амъ)[29] (ѿ хедо́ра)[30]. И ѿ га҃ди прибѣго́ша къ дв҃дꙋ, (е҆гда таѧ́шесѧ въ)[31] пꙋсты́ни (мꙋ́жїе крѣп̑ча́йши и бо́йцы нарочи́ти)[32] держа́щїи щи́тъ, и ко́пїе. (лица же и҆хъ, ꙗ҆́ко лица льво́ва)[33]. и ско́ры ꙗ҆́ко ко́зы въ гора́хъ (-)[34]. А҆зе́ръ въ пе́рвы҃ а҆вдї́ѧ вто́рый, (а҆лїа́дъ)[35] тре́тїи. [Шазма́нъ][36] четве́ртый, и҆ермїа пѧ́тый. (И҆е҆дфі́ѧ)[37] ше́стый. [е҆лїи́лъ][38] се҆́мы́й. Ио́нанъ, и҃. (е҆льзеве́ль)[39], д҃. [И҆еремі́ѧ][40], і҃. (махавенан)[41], а҃і. Сі́и (бы́ша) ѿ сн҃овъ гадовъ кнѧ́ѕи вои́скїе (послѣ́днїи и ме́ншїи, ҂р. и бо́льши на́д ты́сѧщїю)[42]. Сі́и (сꙋ́ть) и҆́же преидо́ша і҆орда́нъ м҃ца пе́рваго и се́и напо́лненъ, въ все́и си́лѣ е҆го. і изгна́ша всѣ́хъ и҆́же жива́хꙋ в̑ до́лѣ (къ въсто́чнѣи странѣ и за́паднѣи)[43]. (-)[44] Прїидо́ша (же) ѿ (-)[45] венїами́на и ѿ і҆ꙋ́ды на по́мощь дв҃дꙋ. І (и҆зше́ дв҃дъ)[46] сꙋпроти́въ и҆мъ. и рече и҆мъ, а҆́ще ми́рно прїидо́сте къ мнѣ. да бꙋ́де (срⷣце мое̓)[47] по семꙋ́ же къ вамъ. и а҆́ще преда́ти мѧ сꙋпоста́томъ мои́мъ (е҆гда и҆зъ беззако́нїѧ в рꙋ́кахъ мои́хъ не и҆́мамъ)[48]. да ви́дитъ бг҃ъ ѿц҃ъ на́шихъ и сꙋ́дитъ. И (ѻ҆бле́че дх҃ъ гн҃ь)[49] а҆масі́ю кнѧ́ѕѧ на҃ триде́сѧтїю и рⷱ҇е. и҆ди [дв҃де сн҃ꙋ и҆ессе́овъ и лю́дїе твои̓][50] въ ми́рѣ. ми́ръ тебѣ. и ми́ръ помо́щникомъ твои́мъ. тебѣ̀ бо помага́етъ бг҃ъ твои. и въспрїѧ́тъ и҆ дв҃дъ и положи и҆хъ кн҃ѕеи си́лны҃. И (па́ки) ѿ манасі́ѧ прибѣго́ша къ дв҃дꙋ, е҆гда и҆дѧ́ше съ и҆ноплеме́нники на саꙋ́ла на́ брань и не помо́же и҆мъ (дв҃дъ). *Ꙗ҆́ко (совѣ́това́вше ѿосла́ша е҆го кнѧ́ѕи и҆ноплеме́нничестїи)[51], гл҃юще. съ глава́ми (на́шими)[52] ѻ҆бра́титсѧ къ господи́нꙋ своемꙋ́ саꙋ́лꙋ. (И) е҆гда (бо) възврати́сѧ въ [сике́лагъ][53]. прибѣго́ша к немꙋ ѿ манасі́ѧ, е҆днай. и (ѻ҆зава́дъ)[55], и (е҆дїи́ль)[55], и миха́илъ. и (ѻ҆сафа́дъ)[56] и (е҆лиоу̓)[57], и [сала́ди][58]. кн҃ѕи тысꙋщникомъ сꙋ́ть оу̓ манасі́ю. (-)[59] Сі́и възда́ша по́мощь дв҃дꙋ на (разбо́йничиковъ)[60] (вси) бо (тїи мꙋ́жїи) крѣпча́йши. (и бѣ́ша) крѣ́пки (-)[61] нача́лницы въ во́инахъ (-)[62]. Зане̓ ко́ждо дн҃и прихожда́хꙋ къ дв҃дꙋ. (на пособле́нїе е҆го.) да́же сътвори́сѧ ве́лїе съчте́нїе ꙗ҆́ко вои бж҃їи. (Ѯоже е҆сть съчте́нїе)[63] кн҃ѕемъ вои́скимъ и҆́же прїидо́ша къ дв҃дꙋ въ хевро́нѣ да възвратѧ́тъ црⷭ҇тво саꙋ́лово к немꙋ по словеси гн҃ю. Сн҃ове і҆ꙋ́дини нося́щїи щи́тъ и ко́пїе. ҂ѕ, и и҃, со́тъ. оу̓правле́ны къ ополче́нїю. (И) ѿ сн҃овъ симео́нь (мꙋже́и силнѣ́йшихъ)[64] къ бра́ни. ҂з, и р҃. (И) ѿ сн҃овъ левв҃и. ҂д. и х҃. І [и҆ѡ́да][65] (же) кн҃ѕь ѿ (колѣ́на) а҆аро́нѧ. и с ни́мъ. ҂г, и з҃ со́тъ. И са́докъ (ѻ҆́трокъ и҆збра́нъ преспѣва́ющїи)[66], и (до́мъ ѿц҃а)[67] е҆го кн҃ѕи, кв҃. (-)[68] ѿ сн҃ов (же) венїами́нь

а҃ цр҃ кд҃

9 І від Ґадди прибігли до Давида, коли він ховався в пустині, мужі кріпкі і славні бійці, що держали щит і спис. Їхні ж лиця, так як лиця лева, і вони бистрі, наче кози в горах. **10** Азер – найперший, Авдія – другий, Аліяд – третій. **11** Мазман – четвертий, Єрмія – п'ятий. **12** Єтфія – шостий, Еліїл – сьомий, **13** Йонан – 8-ий, Ельзевель – 9-ий, **14** Єремія – 10-ий, Махавенай – 11-ий. **15** Ці були з синів Ґада, військові князі, останні і малі над 100 і більші над тисяччю. **16** Ці є ті, що перейшли Йордан в першому місяці, і він наповнений в усій його силі. І вони прогнали всіх, що жили в долинах на східній і західній стороні. **17** Прийшли ж вони з Веніямина і з Юди на поміч Давидові. **18** І Давид, вийшовши їм назустріч, і сказав їм: Якщо ви до мене прийшли мирно, хай же моє серце буде так само до вас, а якщо мене видати моїм ворогам, хоч беззаконня в моїх руках не маю, хай бачить Бог наших батьків і хай судить. **19** І господній дух зодягнув Амасію, князя над тридцятьма, і сказав: Іди, Давиде, сину Єссеїв, і твій народ в мирі. Мир тобі і мир твоїм помічникам, бо тобі помагає твій Бог. І Давид прийняв їх і поставив їх князями сильних. **20** І знову від Манасії прибігли до Давида, коли він ішов з чужинцями проти Саула на війну. І не поміг їм Давид. *Бо, порадившись, князі чужинців відіслали його, кажучи: З нашими головами повернеться до свого пана Саула. **21** Адже і коли він повернувся до Сикелага, прибігли до нього від Манасії Єднай, і Озават, і Єдіїл, і Михаїл, і Осафат, і Елиу, і Салати – вони є князі тисячників в Манасії. **22** Ці дали поміч Давидові проти розбійників, бо всі ті мужі дуже сильні і були сильними начальниками над вояками. **23** Бо кожного дня приходили до Давида, йому на поміч, аж доки число *не* стало *таке* велике, як божих вояків. **24** Це є число військових князів, які прийшли до Давида до Хеврона, щоб повернути до нього Саулове царство за господнім словом. **25** Сини Юдині, що носили щит і спис – 6000 і 8 сот вишколених до боротьби, **26** і з Симеонових синів, мужів-силачів до боротьби, – 7000 і 100. **27** І з синів Левіїних – 4000 і 600. **28** І Йодда ж – князь з племені Ааронового, і з ним 3000 і 7 сот. **29** І молодий вибраний Садок, що вибивався, і дім його батька – князів 22. **30** А з Веніяминових синів, братів Саулових,

црс1. 29

– 3000, і ще більша їх частина ішла за Сауловим домом. **31** І знову з Ефрімових синів – 20000 і 8 сот, славні мужі, сильні хоробрістю, за племенами їхніх домів. **32** І з половини Манасіїного племені – 8000. Всі прийшли за своїм іменем, щоб поставити Давида царем. **33** І з Ісахарових синів вмілі мужі, що пізнавали в пори розуміння, що має зробити Ізраїль; в їх головах – 200, і їхні брати з ними. **34** Знову прийшли з Завулона, щоб стати лавами до бою з усякою військовою зброєю, 50000 на поміч Давидові, не з порожніми руками. **35** І з Неталима – 1000 князів, і з ними вмілих щитоносців і списоносців 30000 і 7000. **36** І з Дана навчені до війни – 20000 і 8000 і 600. **37** І з Асира тих, що вийшли помогти на війні, – 40000. **38** І з другого боку Йордану, з Рувимових і з Ґадових синів, і з половини племені Манасіїного, вишколених у військовій зброї, – 100000 і 20000. **39** Всі ці військові мужі вишколені, щоб стати в лави, вони досконалим серцем прийшли до Хеврона, щоб поставити Давида царем над усім Ізраїлем. Але і всі позосталі з Ізраїля мали одне серце, щоб царем був Давид. **40** Були ж вони там з Давидом три дні, їдячи і п'ючи, бо їм приготували їхні брати. **41** Але ті, що були близько до них, до Ісахара, і Завулона, і Неталима, принесли їм хліби і на ослах, і верблюдах, і мулах, і волах на їжу муку, дактилі, фіґи і сухий виноград, вино і олію, і воли, і вівці на все множество, бо була радість в Ізраїлі.

братїи саоула. ҂г. и еще болшїа часть их въслѣдоваше дому саоулю. И (паки) ѿ снѡвъ (ефрѣмль)[69]. ҂к, и и, сотъ. крѣпчайши храбростїю мужи именованїи по племенемъ ѿчествъ ихъ. И ѿ полу племени манасїина, ҂(и)[70]. кождо по именемъ своимъ прїидоша. да поставятъ цря двда. И ѿ снѡвъ (исахаръ)[71] (мужи) оучени иже познаваху въ времен на размышленїю что сътворити имать iилъ. въ начала ихъ, с, и (-)[72] братїа их с ними. (Паки)[73] ѿ (заоулона)[74] прїидоша къ ополченїю, брани, съ всякими ѡружїи бранными. ҂н. въ помощь двду не съ празными руками. И ѿ (недалима)[75] кнѕей, ҂а. и с ними (оучени щитцы)[76], и сулицами, ҂л, и ҂з. И ѿ дана оуготовани къ ополченїю. ҂к, и ҂и и [х][77]. и ѿ асира сходящїи помощи къ брани. ҂м. И съ оныя страны iордана ѿ снѡвъ рувимовъ и ѿ гадовыхъ, и ѿ полу племени манасїина. (наоученїи)[78] ѡружїи бранїи. ҂р, и ҂к. всѣ сїи мужи браннїи оуправлени къ ополченїю (срдцемъ съвръшеномъ)[79]. прїидоша въ хевронъ. да поставятъ цря двда над всѣмъ iилемъ. (Но)[80] и (вси) прочїи ѿ iиля (едино срдце бяху)[81] да црь будетъ двдъ. (-)[82] Быша (же) ту (съ двдомъ) (трїе дни)[83]. ядуще, и пїюще. оуготоваша бо имъ братїа ихъ. (Но)[84] иже близъ ихъ бяху до исахара. и заоулона и недалима. принесоша имъ (хлѣбы) на (ѡслѣхъ и вельбудѣхъ)[85] и мскахъ и волѣхъ на ядение муку перевясла смокви и гроздїе сухое вино, и елей. (и) волы и ѡвны. къ (всему) множеству. радость бо (бысть) въ iили.

Глава 13

1 Почав же Давид нараду з князями, і тисячниками, і сотниками, і всіма начальниками. **2** І сказав Давид до всього збору Ізраїля: Якщо вгодне вам і дано буде від Господа Бога нашого, пошлемо до наших братів, що осталися в усій ізраїльській землі з священиками і левітами, що жили в приміських *околицях* міста, хай зберуться до нас. **3** І винесемо до нас кивот нашого Бога, бо не шукали Його в днях Саулових. **4** І ввесь збір відповів: Хай так буде. Бо це слово було миле всьому народові. **5** *І, отже, Давид зібрав ввесь Ізраїль від єгипетських околиць аж до входу Імата, щоб внести божий кивот з міста Ярим. **6** І прийшов Давид і всі ізраїльські мужі, пішов він до міста Давидового, що є в Юді, щоб принести звідти кивот Господа Бога, що сидить

црс2. 6

Глава, гi

Н(ача же совѣтъ)[1] двдъ съ (кнѕи, и) тысущники. и сотники (и) всѣми началники. И рече двдъ къ всему събранїю iилеву. аще оугодно вамъ, и ѿ гда бга нашего оулучится. да послемъ къ братїямъ нашимъ, прочимъ въ всей странѣ iилевѣ (съ)[2] сщенники и левvтами, (иже живяху подградныхъ града)[3]. (-)[4] да съберутся к намъ. И изнесемъ кїѡтъ бга нашего к намъ. (не искахомъ бо)[5] его въ дни саоула. И ѿвѣщаша все събранїе да тако будетъ, зане оугодно бысть слово (се) (всѣмъ людемъ)[6]. *И събра (оубо) двдъ всего iиля, ѿ предѣлъ егvпетскихъ, (-)[7] даже до исхода имадова, еже внести кїѡтъ бжїи ѿ града иарима. И (сниде)[8] двдъ и вся (мужи) iилевы възыиде въ градъ двдвъ, иже есть въ iудѣ, принести ѿтуду кїѡтъ (гда бга)[9] сѣдяща на херувимѣхъ, идѣже названо

в цр є

є҆́сть и҆́мѧ є҆гѡ̀· (-)[10] Положи́ша (же) кїѡ́тъ бж҃їи на колесни́цꙋ но́вꙋ (і҆ и҆знесо́ша) ѿ до́мꙋ (а҆минода́ва)[11], (-)[12] ѻ҆́за (же) и҆ бра́тїѧ є҆гѡ̀ ведѧ́хꙋ колесни́цꙋ· (-)[13] дв҃дъ (же) и҆ ве́сь і҆и҃ль и҆гра́хꙋ пре́дъ бг҃омъ все́ю си́лою и҆ въ пѣ́сне́хъ и҆ в гꙋсле́хъ, и҆ (ѱалти́ри)[14], (и҆) тимпа́нѣхъ, и҆ кѷмва́лѣхъ, и҆ трꙋ́бы· И҆ прїидо́ша къ гꙋмнꙋ̀ [хидоню][15] и҆ просте́ре (ѻ҆за́нъ)[16] рꙋ́кꙋ свою̀, да въздержи́тъ кїѡ́тъ (ю҆́нецъ бо потъ́кнꙋсѧ и҆ ма́ло ᲂу҆клони є҆гѡ̀)[17]. *И҆ прогнѣ́васѧ (того ради)[18] гдⷭ҇ь на ѻ҆́зꙋ, и҆ порази є҆гѡ̀ тꙋ̀ того ради ꙗ҆́же просте́ре рꙋ́кꙋ (и҆ прикоснꙋсѧ)[19] кїѡ́тꙋ, и҆ ᲂу҆́мре тꙋ̀ пре́дъ бг҃омъ· (-)[20] Прискорбенъ (же) бы́сть дв҃дъ того ради ꙗ҆́же (разлꙋчи гдⷭ҇ь ѻ҆за́на)[21], нарече (же) мѣ́сто то̀ разлꙋче́нїе ѻ҆за́не даже (и҆) до (сего днⷭ҇е)[22]. И ᲂу҆боѧ́сѧ дв҃дъ бг҃а в (то̀ вре́мѧ)[23] гл҃ющи, ка́ко могꙋ̀ къ мнѣ̀ възвести кїѡ́тъ бж҃їи· И (ѿ тоѧ ве́щи) не възведе (є҆гѡ̀)[24] къ себѣ̀, (то̀ є҆́сть) въ градъ дв҃довъ, но възврати и҆̀ въ до́мъ (ѻ҆вада́ровъ геде́ина)[25]. (-)[26] Пребыва́ше кїѡ́тъ (-)[27] въ домꙋ̀ (ѻ҆вада́рове)[28] три мⷭ҇цы, и҆ бл҃ви (гдⷭ҇ь)[29] (до́мъ а҆веда́ровъ)[30] и҆ всѧ̀ ꙗ҆́же (и҆мѣ́аше)[31].

на херувимах, де є названо його ім'я. **7** Поклали ж божий кивот на нову колісницю і винесли з дому Аминодава, Оза ж і його брати провадили колісницю, **8** Давид же і ввесь Ізраїль танцювали перед Богом усією силою: і з піснями, і з гуслями, і псалтирями, і тимпанами, і цимбалами, і трубами. **9** І прийшли до Хидонового току, і Озан простягнув свою руку, щоб затримати кивот, бо теля спіткнулося і трохи його нахилило. **10** *І задля того розлютився Господь на Озу і побив його там задля того, що він простягнув руку й доторкнувся до кивота; і він помер там перед Богом. **11** Засмученим же став Давид задля того, що Господь відлучив Озана, назвав же те місце Розлука Озанова, і аж до цього дня. **12** І злякався Давид Бога в тому часі, кажучи: Як можу внести до себе божий кивот? **13** І через ту річ він не вніс його до себе, то значить до міста Давидового, але повернув його до дому Овадара, ґеттея. **14** Кивот перебував у домі Овадаровім три місяці. І Господь поблагословив дім Аведарів і все, що він мав.

мой4. 6 црс2. 6

Гл҃а, д҃і·

Глава 14

И҆ (осла* же)[1] хира́мъ црⷭ҇ь тѵ́рьскїи послы̀ ко дв҃дꙋ и҆ древа ке́дрова, и҆ ᲂу҆моделникъ стѣна́мъ и҆ древодѣ́лѧ. да созижⷣꙋ є҆мꙋ̀ до́мъ· И҆ позна дв҃дъ ꙗ҆́ко ᲂу҆крѣпи є҆го гдⷭ҇ь (црⷭ҇емъ) на̀ і҆и҃ле· (і҆) и҆же въздви́жено є҆́сть (-)[2] цр҇тво є҆го (на)[3] лю́ди є҆го і҆и҃лѧ· (-)[4] Поѧ́тъ (же) дв҃дъ (-)[5] (и҆́ныѧ) же́ны въ і҆ерⷭ҇лимѣ. (роди же)[6] є҆щѐ сн҃ы и҆ дщ҃е́ри· И҆ сїѧ и҆́мена и҆́хъ, и҆́же роди́шасѧ (-)[7] въ і҆ерⷭ҇ли́мѣ. [самаоу][8] и҆ [совавъ][9] (и҆) надаⷩ҇, [и҆][10] (соломонъ)[11]. и҆ (є҆веа́съ)[12], и҆ [є҆лисꙋ][13], и҆ (є҆лифаа́дъ)[14]. (-)[15] и҆ нафагъ, (-)[16] и҆ є҆лисама, и҆ [валїада][17], и҆ (єльфалетъ)[18]. (-)[19] *Слы́шаша (же) и҆ноплеме́нницы и҆́же пома́занъ бы́сть дв҃дъ въ црѧ на̀ всѣ́мъ і҆и҃лемъ. і҆ и҆зыидо́ша вси и҆ноплеме́нницы да взы́щꙋтъ дв҃да. и҆ (є҆гда) слы́ша дв҃дъ (-)[20] и҆зы́иде проти́вꙋ и҆́хъ· (-)[21] И҆ноплеме́нницы (же) (градꙋщїи)[22] разлїѧ́шасѧ въ ᲂу҆до́лъ гига́нтовъ· И҆ въпросѝ дв҃дъ бг҃а гл҃ѧ. а҆́ще снидꙋ на и҆ноплеме́нники. и҆ (а҆́ще) предасѝ и҆̀ въ рꙋ́кꙋ мою̀. и҆ рⷱ҇е є҆мꙋ̀ (бг҃ъ)[23], сни́ди и҆ дамъ и҆́хъ въ рꙋ́кꙋ твою· (-)[24] И҆зы́иде въ ваа́лфарасїнъ. и҆ порази и҆́хъ тꙋ̀ дв҃дъ, и҆ рⷱ҇е дв҃дъ раздѣли бг҃ъ враги моѧ̀ по̀ рꙋ́кꙋ мою̀. ꙗ҆́ко раздѣлѧ́ютсѧ во́ды (и҆) сего ради наречено бы́сть и҆́мѧ мѣ́стꙋ томꙋ̀, разсѣче́нїе (фараи́ма)[25]. И҆ ѻ҆ста́виша тꙋ̀ бо́ги своѧ и҆ноплеме́нницы), (и҆х- же)[26] (дв҃дъ повелѣ)[27] сожещи (-)[28], и҆ приложи́ша є҆щѐ и҆ноплеме́нницы, и҆ ста́ша є҆щѐ въ ᲂу҆-

1 *Послав же Хирам, цар тирський, послів до Давида, і кедрове дерево, і робітників, будівничих і теслів, щоб збудували йому дім. **2** І пізнав Давид, що Господь закріпив його царем над Ізраїлем, і що піднято є його царство над його народом, Ізраїлем. **3** Взяв же Давид інших жінок в Єрусалимі, породив же ще синів і дочок. **4** І це імена тих, що народилися в Єрусалимі: Самау, і Совав, і Натан, і Соломон, **5** і Евеас, і Елису, і Елифаат, **6** і Нафаґ, **7** і Елисама, і Валіяда, і Ельфалет. **8** *Почули ж чужинці, що Давид помазаний був на царя над усім Ізраїлем, і всі чужинці прийшли шукати Давида. І коли Давид почув, вийшов їм назустріч. **9** Чужинці ж, прийшовши, розлилися в долині велетнів. **10** І Давид запитав Бога, кажучи: Чи піду проти чужинців і чи їх видаси в мої руки? І сказав йому Господь: Піди, і дам їх в твої руки. **11** Він вийшов до Ваалфаразіна, і там Давид їх побив, і сказав Давид: Бог поділив моїх ворогів під мої руки, так як розливаються води, і через це названо було ім'я того місця Розбиття Фараїма. **12** І оставили там чужинці своїх богів, яких Давид наказав спалити. **13** І додали ще чужинці, і стали ще в долині велетнів. **14** І знову Давид запитав Бога. І сказав йому Бог: Не виходи за ними, відвернися від них, і прийдеш проти них

црс2. 5

црс2. 5 і 20

зі сторони груш. **15** Коли ж почуєш шум вершків груш, тоді вийдеш на бій, бо Бог вийде перед тобою, щоб побити чужинські полки. **16** І зробив Давид так, як йому наказав Бог, і побив филистимські полки від Ґаваона аж до Ґазира. **17** І прославилося Давидове ім’я в усіх країнах, і Господь дав його страх на всіх народах.

до́ли гига́нтовъ· И҆ вопросѝ (паки двдъ)[29] бга, и҆ рече ему бъ не исходи за ними ѿвратися ѿ нихъ и пріидеши противу имъ ѿ супротивъ грушей· (-)[30] Егда (же) оуслышиши шуму верхъ грушей, тогда̀ изыидеши къ брани. ꙗ҆́ко (изыидетъ)[31] бъ предъ тобою да поразитъ полки иноплеменническии· И҆ сътвори (двдъ) ꙗ҆́ко повелѣ ему бъ. и҆ порази полки филистимо ѿ гаваона даже до [газира][32]· И҆ прославися имѧ двдво въ (всѣхъ странахъ)[33], и҆ гь да страхъ его на всѣ ꙗ҆зыцѣ·

Глава 15

1 Зробив же він собі дім в місті Давидовім і збудував місце божому кивотові, і зробив йому мешкання. **2** Тоді сказав Давид: *Не годиться, щоб кожним носився божий кивот, тільки левітами, яких Господь вибрав до ношення його кивота і собі на службу аж навіки. **3** Зібрав же Давид ввесь Ізраїль до Єрусалиму, щоб принести божий кивот на його місце, яке він йому підготував. **4** І зібрав Давид Ааронових синів – левітів. **5** І з Каатових синів: Урієл був начальником і 120 його братів; **6** і з Мерариних синів: Асая – начальник і 250 його братів; **7** і з Ґерсонових синів: Йоіл – начальник і 130 його братів. **8** І з Елісафанових синів: Семея – начальник і 200 його братів. **9** І з Хевромових синів: Еліїл – начальник і 80 його братів. **10** І з Озіїлевих синів: Аминадав – начальник і 112 його братів. **11** І Давид прикликав священиків Садока й Авіятара, і левітів Уріїла, Агаяна, Йоїла, Самеяна, і Еліїла, і Аминадава. **12** І сказав до них: Ви є начальники левітських мешкань, освятіться ви з вашими братами, і принесете кивот Господа Бога ізраїльського на місце, яке є йому приготоване. **13** Тому що ви передше не були готові, *нас побив Господь в нас, тому що ми не пошукали його за приписом. **14** І освятилися священики і левіти, щоб внести кивот Господа Бога ізраїльського. **15** І взяли левітські сини божий кивот, *як заповів Мойсей за господнім словом, за законом, своїми раменами на носилках. **16** Сказав же Давид начальникам-левітам, щоб поставили з своїх братів співаків в органах, піснях, музичних псалтирях, в гуслях і цимбалах, щоб грали до висот голосом веселості. **17** Поставили ж левіти Еммана, сина Йоіла, і з його братів Асафа, сина Варахіїнового, і з синів Мерари, і

мой4. 4

црс2. 6 вищ. 13

мой2. 25

Главa, еі·

С (ътвори же)[1] себѣ (домъ)[2] въ градѣ двдвѣ. и҆ созда̀ мѣсто кіоту бжію. и҆ сътвори ему жилище· Тогда рече двдъ. *неподобно есть да (ѿ всѧкого) носитисѧ кіоту бжію токмо ѿ левитъ, (и҆хже)[3] и҆збра̀ гь къ ношенію кіота (его)[4], и҆ къ служенію себѣ даждь въ вѣки· (-)[5] Собра (же) двдъ весь і҆ил҃ь въ і҆ерлимъ, да внесетъсѧ кіотъ [бжіи][6] въ мѣсто (своѐ) ꙗ҆́же оуготова ему· И҆ собра̀ двдъ снвъ ааро́новъ левиты· (И҆) ѿ снвъ каа́довъ, оуріель нача́лникъ (бысть) и҆ бра́тіа его, рк, (и҆) ѿ снвъ мерариинъ. асаіа нача́лникъ и҆ бра́тіа его, сн, (и҆) ѿ снвъ [герсонихъ][7] і҆оиль нача́лникъ и҆ бра́тіа его, [рл][8]· (И҆) ѿ снвъ елисафанъ [семеіа][9] нача́лникъ и҆ бра́тіа его, с· (И҆) ѿ снвъ хевромовъ. еліиль нача́лникъ, и҆ бра́тіа его п· (И҆) ѿ снвъ озіилевъ, аминада́въ, нача́лникъ и҆ бра́тіа его, рві· И҆ призва̀ двдъ садо́ка и҆ авіадара сщенницы, и҆ левиты. оуріила, (агаіанъ)[10] и҆оиль, [семеиа́нъ][11], (и҆) еліиль, (и҆) аминада́ва· И҆ рече к нимъ. вы (есте) нача́лницы обителемъ левитскихъ, остититесѧ вы съ бра́тією вашею. и҆ принесете кіотъ (гда) бга і҆илева. (на мѣсто) (и҆же оуготовано есть)[12] ему· Ꙗ҆́ко въ прьвое вы не бѣсте (готовы). *раздѣли (насъ гь)[13]. въ на́съ ꙗ҆́ко не възыскахомъ (его) по ра́зсужденію· И҆ остишасѧ сщенницы и҆ левити. да внесутъ кіотъ [гда][14] бга і҆илева· И҆ взѧша снове левитиніе кіотъ бжіи. *ꙗ҆́ко повелѣ моvсіи по словеси (гню)[15], по закону (раме́ны своими на носилахъ)[16]· (-)[17] Рече (же) двдъ нача́лникомъ левитомъ. да поставѧтъ ѿ бра́тіи своихъ пѣвцовъ въ органѣхъ, пѣснехъ мусикіискихъ. ѱалтырехъ. въ гусли. и҆ кv́мвалы. да возгласѧтъ въ вышнихъ гласъ веселіа· (-)[18] Поставиша (же) левити (еммана)[19] снá и҆оилева. и҆ ѿ бра́тіа его асафа снá варахіина. и҆ ѿ снвъ мера́ри (и) ѿ бра́тіи (ихъ)[20], еда́на снá кисеова· И҆ с ними бра́тіа ихъ. въ второмъ чину захарі́а· (-)[21] (і҆еиилъ)[22], и҆ (семерамо́дъ)[23]. (-)[24] и҆ озіа две́рницы· Паки пѣвцы, (емманъ)[25], (аса́дъ)[26], и҆ (ема́дъ)[27]. въ кv́мвалы мѣдѧны възглаша́ющи въ слуша́-

в мо д

в црс в вщ ги

в мо ке

ніе· Захарїа (же) и озїиль. (и) семирамѡ҇, (еїиль)[28], (и ананїа)[29], (и) елїавъ. [и][30] (масїасъ)[31], [и][32] (макенїа)[33]. съ ѱалътырами (тихо гласно поахꙋ)[34]· Паки (мададїасъ)[35], и (елифалꙋ)[36], и макенїа, и авдедом, і (еиль)[37]. и озїа (вратницы), ѱалмопѣвци· (Еманаса҇. и еда҇, въ кꙋмвалы мѣдяны да сътворитъ слышано)[38]· (Захарїа, и озїиль, и семирамодъ, и еиль, и анани, и елїавъ, амосїа, и ванаїа, въ ѱа҇тыри, тихо гласно· И мададїа елифалеасъ, и макенїа, и авдедо҇, і иеиль, и озїа, в киниры шꙋмаше потвердити·) (Ахонїа же)[39] началникъ левꙋтомъ княѕь пѣвающихъ (сладкимъ гласо҇), (бысть бо ѕѣло мꙋдръ)[40] и варахїа, и (елкана)[41], дверницы кїота· Паки [савенїа][42], (-)[43] іосафатъ и надаиль, и амасїа, и захарїа и ванаи. и (елїазаръ)[44] сщенницы трꙋбахꙋ трꙋбами пре҇ кїотомъ бжїи, и (аведомъ)[45], і (еїа)[46], (бѣхꙋ) дверницы кїота (гн҃а)[47]· (-)[48] (двдъ же бѣ)[49] и (вси) старѣишїи іилеви и тысꙋщники. идꙋщїи ко вношенїю кїота завѣта гн҃а, ѿ домꙋ, (авдона)[50] съ веселїе· И бысть егда помагаше бъ левꙋто҇ иже ношахꙋ кїотъ завѣта гн҃а. и жрахꙋ, з҃ юнецъ. и з҃, овенъ· (-)[51] двдъ (же) бяше одѣя҇ ризою (синею)[52]. и вси левꙋти иже ношахꙋ кїотъ завѣта гн҃а. (-)[53] пѣвцы (же) і (и) хоненїа началникъ пѣсней поющихъ. (-)[54] на двдѣ (же бѣ ефꙋдъ льняныи)[55]· (-)[56] весь (же) іиль извожахꙋ кїотъ завѣта гн҃а съ восклицанїемъ и шꙋмомъ дивны҇, и трꙋбнымъ. и кꙋмвалы и въ гꙋсли глашающи (-)[57]· И (егда прїиде)[58] кїотъ завѣта гн҃а (-)[59] даже до града двдва. и мельхола дщи саоула смотряше во окно, и видѣ цр҃я двда скачꙋща і играюща. и поноси его въ (срци)[60] своемъ·

з їхніх братів Етана, сина Кисейового. **18** І з ними їхні брати в другому чині: Захарія, Єїл, і Семерамот, і Озія – дверники. Знову: співаки Емман, Асат і Емат грали на мідних цимбалах вслух, Захарія ж, і Озіїл, і Семирамот, Еїл, і Ананія, і Еліав, і Масіяс, і Макенія з псалтирями тихо-голосно співали. Знову: Мататіяс, і Елифалу, і Макенія, і Авдедом, і Еіїл, і Озія – дверники. **19** Співаки Еман, Асаф, і Етан в мідних цимбалах хай вчинять на слух. **20** Захарія, і Озіїл, і Семирамот, і Еїл, і Анани, і Еліяв, Амосія, і Ваная в псалтирях тихо-голосно. **21** І Мататія, Елифалеас, і Макенія, і Авдедом, і Єіїл, і Озія арфами шуміли, щоб підсилити. **22** Ахонія ж, начальник левітів, – князь тих, що співали солодким голосом, **23** бо був дуже мудрим; і Варахія, і Елкана – дверники кивота. **24** Знову: Савенія, Йосафат, і Натанаїл, і Амасія, і Захарія, і Ванай, і Еліязар – священики трубіли трубами перед божим кивотом, і Аведом, і Ея були дверники господнього кивота. **25** Був же Давид і всі ізраїльські старшини і тисячники, що йшли, щоб внести кивот господнього завіту з Авдонового дому з веселістю. **26** І сталося, коли помагав Бог левітам, що несли кивот господнього завіту, і приносили в жертву 7 телят і 7 баранів. **27** Давид же був зодягнений в синю одіж і всі левіти, що несли кивот господнього завіту, співаки ж і Хоненія, начальник пісень, тих, що співали. На Давиді ж був льняний ефуд. **28** Ввесь же Ізраїль випроваджував кивот господнього завіту з криком і подиву гідним шумом, і трубним *голосом,* і цимбалами, і граючи в гуслях. **29** І коли прийшов кивот господнього завіту аж до міста Давидового, і Мельхола, дочка Саулова, дивилася крізь вікно, і побачила царя Давида, що танцював і грав, – і зневажила його в своїм серці.

Гл҃а, ѕі҃·

в цр҃ ѕ

П(ринесоша* же)[1] (оубо) кїотъ бжїи и поставиша его посредѣ жилища иже вънздви҇ емꙋ двдъ. и принесоша всесъжженїа и мирнаа предъ [гмъ][2]· *И съверши двдъ въздающи всесъжженїа и мирнаа,

в цр҃ ѕ

и блви лю҇ въ имя гн҃е· И раздѣли всѣмъ (по единомꙋ)[3] ѿ мꙋжъ (-)[4] даже до женъ (-)[5] хлѣбъ единъ. (и часть печена мяса волова, и пряжена олея симида҇)[6]· (-)[7] Постави (же пре҇)[8] кїотомъ (-)[9] гн҃имъ ѿ левꙋтъ, (иже слꙋжити и поминати дѣла его)[10] і исповѣдати и хвалити г҃а б҃а іилева· Асафъ (же) началникъ и дрꙋгїи по немꙋ захарїа (паки) (іеиль)[11] (и) (са-

Глава 16

1 *Принесли ж, отже, божий кивот, і поставили його посеред мешкання, яке йому поставив Давид, і принесли всепалення і мирне перед Господом. **2** *І закінчив Давид приносити цілопалення і мирне, і поблагословив народ в ім’я господнє. **3** І він розділив всім по одному, з чоловіків аж до жінок: один хліб, і печену частину волового м’яса, і пражене на чистій олії. Він поставив же перед господнім кивотом з левітів, щоб служити і поминати його діла, і визнавати, і хвалити Господа Бога Ізраїля. **5** Асаф же – начальник, і другий після нього Захарія, далі Єїл, і Сами-

црс2. 6

црс2. 6

рамот, і Аїл, і Мататіяс, і Еліяв, і Ванея, і Авведом, і Іїл – ці грали на органах, і псалтирях і гуслях, Асаф же грав в цимбалах. **6** І Ванія, і Озіїл – священики, постійно трубили в трубу перед кивотом господнього завіту. **7** В тому ж дні Давид, на початку, настановив Асафа визнавати Господа і його братів: **8** *Визнавайтеся Господеві і прикликуйте Його ім'я, відомими зробіть слова Його вчинків. **9** Співайте Йому, і заспівайте Йому, визнавайте всі Його чуда, які Господь зробив. **10** Хваліть Його святе ім'я. Хай розвеселиться серце тих, що шукають його благовоління. **11** Шукайте Господа і кріпіться, шукайте постійно Його лице. **12** Згадуйте Його чудеса, які Він вчинив, знаки і судьби Його уст. **13** Насіння ізраїльське – Його раби, сини Якова – Його вибранці. **14** Він Господь Бог наш, в усій землі Його судьби. **15** Згадаємо на віки Його завіт, Його слова, які Він заповів в тисячі родів, **16** який заповів з Авраамом, і Його клятви з Ісааком. **17** І Він поставив його Якову в наказ, Ізраїлеві – в завіт вічний, **18** кажучи: Тобі дам ханаанську землю – жереб вашого насліддя. **19** Коли ви були малі числом, доки були й мешканці його, і переселилися до неї. **20** І пішли з народу до народу і з царства до іншого народу. **21** Не дав Він нікому їх скривдити і скартав за них царів. **22** *Не доторкайтеся до моїх помазанників і до моїх пророків, не чиніть поганого. **23** *Співайте Господеві – вся земля. Сповістіть з дня до дня Його спасіння. Сповістіть в народах Його славу і в усіх народах Його чуда. **25** Бо великий Господь і дуже гідний похвали, і є страшний понад всіх богів. **26** Всі бо боги народів – ідоли, і Господь же створив небеса. **27** Слава і величність перед ним, і сила, і похвала в його святому місці. **28** Принесіть Господеві батьківщини народів, принесіть Господеві славу і силу. **29** Дайте Господеві славу Його імені, піднесіть жертву, і прийдіть перед Його лице, і поклоніться Господеві в Його святім дворі. **30** Хай злякається Його лиця вся земля, і хай випрямиться земля, і хай не захитається. **31** Хай веселяться небеса і радіє земля, і хай скажуть між народами: Господь царює! **32** Хай море і його повнота видасть звук, і дерева піль і все, що є на них. **33** Тоді зрадіють лісові дерева перед господнім лицем, бо Він прийшов судити землю. **34** Визнавайтеся Господеві, бо Він добрий, бо навіки Його милосердя. **35** І скажіть: Спаси нас, Боже, спасителю наш, і збери нас, і вирви нас з народів, щоб ми оспівували твоє святе

пс. 104
іс. 12

пс. 104

пс. 95

мирамо́тъ)[12]. (и҆) (а҆і҆и́ль)[13]. (и҆) (мададиа́съ)[14], (и҆) е҆лі҆а́въ, и҆ (ване́а)[15], и҆ а҆вдедо́м, і҆ и҆и́ль (сі҆и) въ о҆рга́ны (и҆) ѱалты́ри и҆ гу́сли (и҆гра́ша), (-)[16] а҆са́ф (же) въ кимва́лехъ възгл҃аша́а. И҆ (ва-нѣа)[17], и҆ о҆зі҆и́ль сщ҃енницы трубиша вы́ну въ трубу̀ пре҆д кі҆о́томъ завѣ́та гн҃а. В (той дн҃ь)[18] (-)[19] оу҆строѝ дв҃дъ въ нача́лѣ (асафа и҆с-повѣда́ти г҃а)[20] и҆ бра́тї҆ю е҆го. *И҆сповѣда́и-тесѧ гв҃и, (и҆) призыва́йте (и҆́мѧ е҆го)[21], зна́емы сътвори́те (гл҃ы)[22] творе́нї҆и е҆го. По́йте е҆му и въспо́йте е҆му. И҆сповѣ́дите всѧ̀ чюдеса̀ е҆го ꙗ҆́-же сътворѝ г҃ь. Хвали́те и҆́мѧ ст҃ое е҆го. да въз-весели́тсѧ ср҃це и҆щу́щихъ бл҃говоле́нї҆ѧ е҆го. Взы́-щете г҃а и҆ оу҆крѣпи́тесѧ. Взы́щите лица е҆го вы́ну. Поманѣ́те чюдеса̀ е҆го ꙗ҆́же сътворѝ, зна́менї҆ѧ и҆ су́дбы̀ оу҆стъ е҆го. Сѣмѧ і҆и҃лево рабѝ е҆го сн҃ове і҆а́ковли и҆збра́ннї҆и е҆го. то́и г҃ь б҃ъ на́шъ въ все́и землѝ су́дбы̀ е҆го. Поманѣ́мъ въ вѣ́къ завѣ́ е҆го (словеса̀)[23] е҆го ꙗ҆́же повелѣ̀ въ ты́сѧща ро́дъ. Ꙗ҆́же завѣща̀ съ а҆враа́момъ. и҆ клѧ́твы е҆го съ і҆саа́комъ. (И҆) поста́ви е҆̀ і҆а́кову въ повелѣ́нї҆е, і҆и҃лю въ завѣ́тъ вѣ́ченъ. Гл҃ю-щи, тебѣ̀ да́мъ зе́млю ханаа́ню, жре́бї҆и дос-тоѧ́нї҆ѧ ва́шего. Е҆гда̀ бы́ти (ва́мъ)[24] ма́-ломъ число́мъ, (до́ндеже бы́ша и҆ живу́щї҆и е҆го и҆ пресели́шасѧ)[25] в ню̀. И҆ прейдо́ша ѿ ꙗ҆зы́ка въ ꙗ҆зы́къ и҆ ѿ цр҃ствї҆ѧ к лю́демъ и҆́нымъ. Не о҆с-та́ви никому́же о҆би́дѣти и҆́хъ. и҆ запрѣтѝ про и҆́хъ цр҃и. *Не прикаса́йтесѧ хр҃то́мъ мо-и҆́мъ, и҆ въ проро́цѣхъ мои҆́хъ не лука́внуйте. *По́йте гв҃и всѧ̀ земл́ѧ, възвѣсти́те ѿ дн҃е на́ дн҃ь сп҃се́нї҆е е҆го. (Възвѣсти́те въ ꙗ҆зы́цѣхъ сла́ву е҆го. и҆ въ всѣ́хъ лю́дехъ чюдеса̀ е҆го.) Ꙗ҆́ко ве́лїи г҃ь и҆ хвале́нъ ѕѣ́ло. (и҆) стра́шенъ е҆сть на̀д всѣ́ми бо́ги. всѝ бо бо́ѕи лю́дъстї҆и и҆́доли. и҆ (г҃ь)[26] (же) н҃еса сътворѝ, сла́ва и҆ вели́-чество (пре҆д ни́мъ)[27] (и҆) крѣ́пость и҆ похва́ла въ [мѣ́стѣ е҆го ст҃омъ][28]. Принесѣ́те гв҃и ѿече-ствї҆ѧ ꙗ҆зы́комъ. принесѣ́те гв҃и сла́ву и҆ крѣ́-пость. дади́те гв҃и сла́ву и҆́мени е҆го. въздвиг-нѣ́те жрътву и҆ прї҆идѣ́те пре҆д лице е҆го, и҆ поклони́тесѧ гв҃и въ (дворѣ̀ ст҃ѣмъ)[29] е҆го. да оу҆бои́тсѧ ѿ лица̀ е҆го всѧ̀ земл́ѧ. и҆ да и҆спра́-витсѧ земл́ѧ, и҆ да не подвижи́тсѧ. да весе-ли́сѧ н҃еса и҆ ра́дуетсѧ земл́ѧ, и҆ да реку́тъ въ ꙗ҆зы́цехъ г҃ь цр҃ствуетъ. да възгласи́т мо́ре і҆ и҆сполне́нї҆е (е҆го). и҆ дре́ва по́льскаѧ и҆ всѧ̀ ꙗ҆́же на ни́хъ (су́ть). Тогда̀ въсхвалѧ́т дре́ва дубра́в-наѧ пре҆д лице́мъ гн҃имъ. ꙗ҆́ко прї҆и́детъ суди́-ти землѝ. И҆сповѣда́йтесѧ гв҃и ꙗ҆́ко бл҃гъ, ꙗ҆́ко въ вѣ́къ млⷭ҇ть е҆го. И҆ гл҃ите сп҃си ны б҃же (сп҃сителю нашъ)[30]. (и҆ съберѝ насъ), і҆ и҆змѝ

ѱало҃ рд҃ і҆саї҆а ві҃

ѱало҃ рд҃

ѱало҃ чє҃

насъ ѿ ꙗзыкъ. да хвалимъ имѧ ст҃ое твое, и радꙋемсѧ въ хваленїихъ твоихъ· Бл҃венъ г҃ь б҃ъ ї҃илевъ, ѿ вѣка даже и до вѣка. и рекꙋтъ вси людїе аминь, и въсхвалиша г҃а. И оставиша тꙋ пр҃е кїотѡ҃ завѣта г҃нѧ асафа и братїю его. да слꙋжа҃ пр҃е кїотомъ выну по всѧ дн҃и· И авдедомъ и братїѧ его, з҃и· И авдедомъ с҃нъ (иадомовъ)[31]. и [осаи][32]. (поставиша) дверницы· (-)[33] Садока (же) с҃щенника и братїю его с҃щенниками пр҃е жилищемъ г҃нимъ въ (вышнихъ)[34] иже бѣ въ гаваонѣ· да въздаю всесъжженїѧ г҃ви, на олтари всесъжженїѧ вынꙋ оутро и вечеръ. (-)[35] по всѣхъ иже писана сꙋть въ законѣ г҃ни, ꙗже повелѣ с҃номъ ї҃илевомъ рꙋкою моѵсїѧ раба б҃жїѧ· И по не҃ еммaнъ и (дидꙋмъ)[36] и прочїи избранїи единъ кождо званїемъ (своимъ) къ исповѣданїю г҃ꙋ, ꙗко въ вѣки м҃ть его· И с ними трꙋбницы и (бїющїи кѵмвалы)[37] и (всѧ мꙋсикїѧ органомъ)[38] къ пѣнїю б҃жїю, с҃нове (же идифꙋмли)[39] въ врат҃х (стоѧхꙋ)· (-)[40] обратиша (же) сѧ вси людїе (-)[41] в домы своѧ, и (д҃вдъ обратисѧ)[42] да бл҃витъ домъ свои·

ім'я і раділи в твоїх похвалах. **36** Благословенний Господь Бог ізраїльський від віку і аж до віку. І скаже ввесь народ: Амінь. – І похвалили Господа. **37** І там перед кивотом господнього завіту залишили Асафа і його братів, щоб постійно, на всі дні, служили перед кивотом, **38** і Авдедома, і 68 його братів. І Авдедома, сина Ятомового, і Осая поставили дверниками. **39** Садока ж – на священика і його братів-священиків перед господнім помешканням на високих, що було в Ґаваоні; **40** щоб приносили цілопалення Господеві на жертовнику, постійно цілопалення вранці і ввечері за всім, що є записане в господнім законі, що Він заповів ізраїльським синам рукою раба божого Мойсея. **41** І після нього Емман і Дитум, і інші вибрані, кожний за своїм званням, для визнавання Господа, бо навіки Його милосердя. **42** І з ними ті, що трубили і грали в цимбали, і всі музичні *інструменти*, і орґани – на спів божий, сини ж Ідифумові стояли в дверях. **43** Повернувся ж ввесь народ до свого дому, і Давид повернувся, щоб поблагословити свій дім.

Гл҃а, з҃і·

в҃ цр҃ з҃ / сн҃ра м҃з

Е(гда *же)[1] обиташе д҃вдъ въ домꙋ своемъ, (-)[2] рече (-)[3] къ надан҃ꙋ пр҃рокꙋ, се азъ живꙋ в домꙋ кедровѣ. (-)[4] кїотъ (же) завѣта г҃нѧ подъ кожами (есть)· И рече наданъ къ д҃вдꙋ. всѧ иже (сꙋть) въ (ср҃ци)[5] твоемъ сътвори, (г҃ь бо)[6] с тобою (есть)· (Сего ради)[7] нощи тоѧ (-)[8] бысть слово г҃не къ надан҃ꙋ г҃лющи· Пои҃ди и г҃ли д҃вдꙋ рабꙋ моемꙋ, сїѧ рече г҃ь. не (съзиждеши ты)[9] мн҃ѣ домꙋ на обитанїе (-)[10]· Не пребыхъ бо в домꙋ ѿ (того времени)[11] въ неже изведохъ ї҃илѧ (ѿ землѧ егѵпетскїѧ) даже до дн҃е сего. но быхъ (всегда премѣнѧющи мѣста жилищъ. и в шатрѣхъ пребывающи)[12]· (і)[13] идѣже ходихъ съ всѣмъ ї҃илемъ. аще (г҃лахъ)[14] [коемꙋ сꙋдїи колѣнꙋ ї҃илевꙋ имже повелѣхъ][15]. да пасꙋтъ люды моѧ г҃лющи. что ра҃ не (съзиждеши)[16] мн҃ѣ домꙋ кедрова· (Н҃нѣ бо)[17] тако г҃леши рабꙋ моемꙋ д҃вꙋ сїѧ рече г҃ь вседръжитель. азъ изѧ҃х тѧ егда в паствѣ въслѣдовалъ еси стадꙋ. да былъ еси вождъ людем моимъ ї҃илю· И быхъ с тобою (идеже когда)[18] походилъ еси. и потребихъ всѧ враги твоѧ (пр҃е тобою)[19]. сътворихъ (же) тебе именита (ꙗко)[20] (единаго) великихъ, иже (именꙋютсѧ) на земли· И (дахъ)[21] мѣсто людемъ моимъ ї҃илю. и (насадихъ)[22] ѧ҃ и обитаютъ в҃

Глава 17

црс2. 7 сир. 47

1 *Коли ж мешкав Давид у своєму домі, він сказав до Натана, пророка: Ось я живу в кедровім домі, кивот же господнього завіту є під шкірами. **2** І сказав Натан до Давида: Вчини все, що є у твоїм серці, бо Господь є з тобою. 3 Задля цього тієї ночі було господнє слово до Натана, що казало: **4** Піди і скажи моєму рабові Давидові: Це сказав Господь: Не ти збудуєш мені дім на помешкання. **5** Адже Я не жив у домі від того часу, в якому Я вивів Ізраїль з єгипетської землі, аж до цього дня, але Я завжди міняв місця помешкань, перебуваючи в шатрах. **6** І, де Я ходив з усім Ізраїлем, чи говорив Я якомусь судді ізраїльського племені, яким Я наказав, щоб пасли мій народ, кажучи: Чому не будуєш мені кедровий дім? **7** Отож, тепер так скажеш моєму рабові Давидові: Це сказав Господь Вседержитель: Я взяв тебе, коли ти за стадом ходив на пасовиську, щоб ти був вождем моєму народові, Ізраїлеві. **8** І Я був з тобою, куди коли-будь пішов ти. І Я вигубив всіх твоїх ворогів перед тобою. Я ж зробив тебе славним, як одного з великих, що славні на землі. **9** І Я дав місце моєму народові, Ізраїлеві, і Я його посадив; і він мешкає в ньому, і хай більше не сумує ані

сини беззаконня не додадуть побити їх, так як від початку. **10** І від днів, в які дав Я суддів моєму народові, Ізраїлеві, Я впокорив всіх твоїх ворогів. І сповіщаю тобі, що Господь збудує тобі дім. **11** Коли ж ти виповниш твої дні, щоб піти до твоїх батьків, Я підніму твоє насіння після тебе, яке буде з твоїх синів, і підніму його царство. **12** І цей Мені збудує дім, і Я скріплю його престіл аж довіку.

црс2. 7

13 *Я буду йому за батька, і той буде мені за сина. І не відніму від нього моє милосердя, так як Я відняв від цього, що був перед тобою. **14** І завірю його в моїм домі і в моїм царстві аж довіку, і його престіл буде поставлений навіки. **15** За всіма цими словами і за всім цим видінням, так говорив Натан до Давида. **16** І прийшов цар Давид і сів перед Господом, і сказав: Хто є я, Господи Боже мій, і що мій дім, що Ти мене полюбив навіки, щоб подати мені таке? **17** Але й те малим вважалося перед тобою, Боже, і ще заговорив Ти про дім твого раба на майбутнє, і Ти мене зробив славнішим понад всіх людей, Господи Боже мій. **18** Що більше додасть Давид Тобі говорити, коли так прославиш твого раба і його пізнаєш. **19** Господи, задля твого раба за твоїм серцем Ти зробив всі ці величності, і Ти дав пізнати всі твої величності. **20** Господи, немає подібного до Тебе, і немає Бога, за винятком Тебе, за всім же, що ми почули нашими вухами. **21** І немає одного народу на землі, як твій народ Ізраїль, задля якого Бог пішов, щоб визволити і зробити собі народ, і своєю величністю і страхом вигнав роди від лиця народу, який Ти викупив з Єгипту. **22** І Ти поклав твій народ, Ізраїль, собі в народ аж довіку, і ти, Господи, став їхнім Богом. **23** І тепер, Господи, слово, яке Ти сказав твоєму рабові й про його дім, хай буде вірним навіки, і зроби так, як Ти сказав. І вірним буде і звеличиться твоє ім’я аж навіки **24** тим, що говорять: Господи! Господи Вседержителю! Боже Ізраїля! – і дім його раба хай буде випрямленим перед тобою. **25** Бо Ти, Господи Боже мій, відкрив вухо твого раба, щоб збудувати йому дім, і через це знайшов твій раб запевнення, щоб молитися перед твоїм лицем. **26** І тепер, Господи, ти сам є Богом і виказав до твого раба стільки цього добродійства. **27** І тепер почни благословляти дім твого раба, щоб він був навіки перед тобою. Бо ти, Господи, поблагословив, і благословенним буде навіки.

немъ. и да не въскорбѧтъ ктомꙋ. ни (снове беззаконїѧ приложатъ)[23] попрати ихъ ꙗко ѿ начала. И ѿ днїи ихже дахъ сꙋдїѧ людемъ моимъ iилю, (-)[24] смирихъ всѧ враги твоѧ. и (възвѣщаю ти ꙗко)[25] (съзиждетъ ти гь домъ)[26]. (-)[27] Єгда (же) исполниши дни твоѧ да идеши къ ѿцемъ твоимъ. (-)[28] въздвигнꙋ сѣмѧ твое по тебѣ иже бꙋдетъ ѿ (сновъ)[29] твоихъ. и въставлю цртво єго. (И) сеи съзиждетъ мнѣ домъ, и азъ оукрѣплю пртлъ єго даже до вѣка. *Азъ бꙋдꙋ ємꙋ въ ѿца и тои бꙋдетъ мнѣ въ сна. и млть мою не ѿимꙋ ѿ него. ꙗко ѿѧх ѿ (сего иже)[30] прежде тебе (бысть). И оувѣрю єго в домꙋ моемъ. и въ цртвїи (моемъ)[31] даже до вѣка, и пртолъ єго бꙋдетъ исправленъ въ вѣки. По всѣхъ словесехъ сихъ. и по всемꙋ видѣнїю семꙋ. тако глалъ єсть надамъ къ двдꙋ. И прїиде црь двдъ, и сѣде пре гмъ и рече. кто азъ єсмь ги бже (мои), и что домъ мои ꙗко възлюби мѧ въ вѣки, (да подаси мнѣ таковаѧ). но и то мало видѣно бысть пре тобою бже. и гла єси на домъ раба твоего єще въ бꙋдꙋщее, (и сътворилъ мѧ єси честна на всѣми члки)[32], ги бже (мои). Чтоболѣе приложитъ двдъ (глати) тебѣ. (єгда тако прославиши)[33] раба твоего (и познаеши єго)[34]. (Ги раба твоего ради)[35] по срцꙋ твоемꙋ сътворилъ єси всѧ величествїѧ (сїа). (и знаема быти сътворилъ єси всѧ величїѧ твоѧ). Ги нѣсть подобе тебѣ, и нѣсть (ба) развѣ тебе по всѣхъ же иже слышахомъ оушима нашима. И нѣсть ꙗко людїе твои iиль ꙗзыкъ (єдинъ)[36] на земли, єгоже ради проиде бъ да избавитъ (и сътворитъ) (люди себѣ)[37], (и величествомъ своимъ и страшнымъ)[38] (изгони роды)[39] ѿ лица людїи (-)[40] ихже избави ѿ єгѵпта (-)[41]. И положилъ єси люди твоѧ iиль тебѣ в люди даже до вѣка, и ты ги (бысть бъ ихъ)[42]. И нынѣ ги слово (-)[43] имъже глалъ єси рабꙋ твоемꙋ, и на домъ єго, да оувѣрисѧ въ вѣки [и сътвори ꙗко глалъ єси. И оувѣритсѧ и възвеличитсѧ имѧ твое даже въ вѣки][44], глющихъ ги ги вседръжителю бъ iилевъ, и домъ (-)[45] раба (єго)[46] да бꙋдетъ исправленъ пре тобою. Ты бо ги (бже мои) ѿвръзлъ єси оухо раба твоего, създати ємꙋ домъ, (и) сего ради обрѣте рабъ твои (оувѣренїе), да молитсѧ пре лицемъ твоимъ. И нынѣ ги ты єси самъ бъ и глалъ єси къ рабꙋ твоемꙋ. (толика) добротворенїѧ сїѧ. И нынѣ начни блвити домъ раба твоего да бꙋдетъ въ вѣки пре тобою. ꙗко ты ги блвилъ єси и блвенъ бꙋдетъ въ вѣки.

Гл҃а, ӣі·

є̃ цр҃ ӣ

Б(ыстъ* же)[1] посе́мъ (-)[2] порази̇̀ дв҃ъ и̇̀ноплеме́нники и̇̀ смири̇̀ и̇̀. и̇̀ взѧ̀ ге́дъ и̇̀ предѣлы е̇̀го ѿ рꙋкꙋ и̇̀ноплеме́нникъ· И̇̀ порази̇̀ (двдъ) моа́ва, и̇̀ бѧхꙋ [моа́ви́ти][3] раби̇̀ двдꙋ приносѧ́ще (е̇̀мꙋ) да́нь· И̇̀ порази̇̀ двдъ (е̇̀ще) [а̇̀дразара][4] црѧ сꙋвска (страны̇̀) е̇ма́дъ когда про́иде да(распространи́ ц҃рство свое даже)[5] до рѣки (е̇̀фрата)[6]· И̇ прїѧ̀ (ѿ него двдъ)[7] тысѧщꙋ колесницъ. и̇̀ ҂з҃, ко́нникъ. и̇̀ ҂к҃, мꙋже́и пѣшецъ. и̇̀ разби̇̀ двдъ всѧ колесница (-)[8] ѡ̇ста́ви (же) ѿ ни́хъ. р҃, колесницъ, (и̇̀хъже въздержа̀ себѣ)· И̇̀ прїи́де (а̇̀сѵ́ръ)[9] ѿ дама́ска да по́мощь въздаѧ̀ [а̇̀дразарю][10] црю сꙋвскꙋ. и̇̀ порази̇̀ дв҃ъ (и̇̀) сѵ́ровыхъ, ҂к҃, и̇̀ ҂в҃, мꙋжъ· И̇̀ постави (тысѧщники)[11] въ сѵ́рїи и̇̀же близꙋ дама́скꙋ, и̇̀ бѧхꙋ двдꙋ въ рабы приносѧ́ще дани, и̇̀ (помо́же)[12] (двдꙋ гь)[13] въ всѣхъ на не́же и̇̀зы́иде· (-)[14] Прїѧт (же) двдъ тꙋлы златы и̇̀же и̇̀мѣша раби̇̀ а̇̀дразаровы, и̇̀ принесе̇̀ ѧ̀ въ і̇ерли́мъ· Та́коже ѿ [метаве́][15] і̇ и̇̀збранныхъ гра́довъ [а̇̀дразаровыхъ][16] (мѣди множество взѧ̀)[17], и̇̀з неѧже сътвори̇̀ соло́монъ мо́ре мѣдано, и̇̀ столпы̇̀ и̇̀ съсꙋды мѣденыѧ· (Е̇гда)[18] слы́ша [деоу́и][19] црь е̇ма́дъскїи ѩко порази̇̀ двдъ всѧ во́и [а̇̀дразара][20] црѧ сꙋвска· И̇̀ посла̀ [а̇̀дꙋра́ма][21] сн҃а своего къ црꙋ двдꙋ, да въпросиши (-)[22] ѩже ѡ̇ мирѣ, и̇̀ бл҃вити е̇го, сего ра̇ ѩже сътвори̇̀ [а̇̀дразарю][23] и̇̀ порази̇̀ е̇го. сꙋпроти́вникъ бо быстъ [деоу́и][24] [а̇̀дразарь][25]. и̇̀ (принесе̇̀) всѧ сосꙋды [златыѧ и̇̀ сре́бреныѧ и̇̀ мѣданыѧ][26] и̇̀ ѡ̇сти ѧ̀ двдъ (црь) гꙋ съ среброⷨ и̇̀ златомъ ѩже взѧ̀ ѿ всѣхъ ѩзы́къ, ѿ и̇̀дꙋмеѧ и̇̀ моа́ва, и̇̀ сн҃овъ а̇̀ммо́нь и̇̀ ѿ и̇̀ноплеме́нни и̇̀ (а̇̀ммалика)[27]· (А̇ви́сай же)[28] сн҃ъ сарꙋи́евъ порази̇̀ и̇̀дꙋме́ѧне въ оу̇долѣ (и̇̀ноплеме́нникъ)[29], ҂иі· И̇̀ поста́ви въ (е̇до́мѣ нача́лники въевоⷣы)[30] и̇̀ бѣша вси и̇̀дꙋме́ѧне раби̇̀ двдꙋ. и̇̀ спсе гь двда въ всѣхъ на не̇ и̇̀зы́иде· (-)[31] Црствова́ (же) двдъ на̇ всѣ і̇и̇лемъ. и̇̀ бѣ творѧ̀ сꙋдъ и̇̀ пра́вдꙋ всѣмъ лю́демъ своимъ· (-)[32] И̇ѡа́в (же) сн҃ъ сарꙋи́евъ (бы́сть) на̇ во́и. і̇ и̇̀ѡсафатъ сн҃ъ а̇̀лхилꙋ́довъ памѧтопи́сца· И̇̀ садокъ (же) сн҃ъ а̇̀хи́товъ и̇̀ [а̇̀вимеле́хъ][33] сн҃ъ а̇̀вїа̇да́рь сщ҃енницы і̇ сꙋса книгочїи· И̇̀ ванѣѧ (же) сн҃ъ і̇ѡда́евъ, на̇ копѣйниками, и̇̀ надъ стрелца́ми. (-)[34] сн҃ове (же) двдвы првїи (ѿ рꙋкꙋ)[35] црѧ·

Глава 18

црс2. 8

1 *Після цього ж сталося, що Давид побив чужинців, і впокорив їх, і взяв Ґет і його околиці з руки чужинців. **2** І Давид побив Моава, і моавіти були рабами Давида, які приносили йому данину. **3** І ще побив Давид Адразара, сувського царя, країни Емат, коли пішов, щоб поширити своє царство аж до ріки Евфрат. **4** І Давид забрав від нього тисячу колісниць і 7000 кінноти, і 20000 піших мужів. І Давид розбив всі колісниці, залишив же з них 100 колісниць, які собі затримав. **5** І прийшов Асир з Дамадку, щоб подати поміч Адразареві, сувському цареві, і Давид побив 20000 і 2000 сирійських мужів. **6** І він поставив тисячників в Сирії, що близько Дамаску, і вони були Давидові рабами, що приносили данину. І Господь допоміг Давидові в усьому, куди пішов. **7** Взяв же Давид золоті нашийники, які мали раби Адразара, і приніс їх до Єрусалиму. **8** Також з метавет і вибраних міст Адразарових він взяв дуже багато міді, з якої Соломон зробив мідне море, і стовпи, і мідний посуд. **9** Коли Теуй, ематський цар, почув, що Давид побив все військо Адразара, сувського царя, **10** і він послав свого сина Адурама до царя Давида, щоб просити те, що для миру, і поблагословити його задля цього, що зробив Адразарові, і його побив, бо Адразар був ворогом Тої. І він приніс ввесь золотий і срібний, і мідний посуд, **11** і цар Давид освятив їх Господеві зі сріблом і золотом, яке взяв з усіх народів: з Ідумеї, і Моава, і аммонових синів, і з чужинців, і аммалика. **12** Ависай же, син Саруїв, побив 18000 ідумейців в долині чужинців. **13** І поставив в Едомі начальників-воєвод, і всі ідумейці були рабами Давида. І Господь спас Давида в усьому, куди вийшов. **14** Царював же Давид над усім Ізраїлем і чинив суд і справедливість всьому своєму народові. **15** Йоав же, син Саруїв, був над військом, і Йосафат, син Алхилудів, – літописцем. **16** І Садок же, син Ахитова, і Авимелех, син Авіятарів, – священики, і Суса – писар. **17** І Ванія ж, син Йодая, – над списоносцями і над стрільцями. Сини ж Давидові – перші від рук царя.

Глава 19

црс2. 10

1 І *сталося, що після цього помер Наас, цар аммонових синів, і замість нього зацарював його син Анан. **2** Сказав же Давид: Зроблю милосердя з Ананом, Наасовим сином, так як зробив мені милосердя його батько. Послав же Давид послів, щоб потішити його задля смерті його батька. І прийшли раби Давида до землі аммонових синів, щоб потішити Анона. **3** І начальники аммонових синів сказали до Анона: Не думай, що Давид, віддаючи честь твоєму батькові перед тобою, послав потішити тебе, але його раби прийшли до тебе, щоб випитати і вивідати, і підглянути твою землю. **4** І Анан, схопивши рабів Давида, і постриг їх, і обголив, і обрізав їхню одіж від литок аж до ніг, і відпустив їх. **5** І прийшли сповістити Давидові, і він послав їм назустріч, бо вони потерпіли велике засоромлення. І цар наказав, щоб перебули в Єрихоні, аж доки не виростуть їхні бороди, і тоді повернетесь. **6** Побачили ж аммонові сини, що зробили безчестя Давидовому народові, і послав Анан та аммонові сини тисячу талантів срібла, щоб найняти собі колісниці і кінноту з месопотамської Сирії і з Сирії Мааха, і з Суви. **7** І найняли собі 30000 і 2000 колісниць і царя Мааха з його народом, і прийшли і отаборилися напроти мидавської околиці. Сини ж аммонові зібралися з своїх міст, прийшли на війну. **8** І коли ж почув Давид, послав Йоава і все військо сильних мужів. **9** І вийшли аммонові сини, вишикувалися до бою при міській брамі, царі ж, що прийшли йому на підмогу, стали окремо по собі на полі. **10** І Йоав, розуміючи, що бій від напроти лиця і ззаду склався, щоб воювати проти нього, і вибрав найсильніших мужів з усього Ізраїля, і став в лави проти Сирії. **11** Осталу ж частину народу він дав під руки Авесая, свого брата, і вони стали лавами напроти аммонових синів. **12** І сказав: Якщо мене подолає Сир – будеш мені на підмогу, якщо ж аммонові сини переможуть тебе – буду тобі на підмогу. **13** Скріпися, і поступимо мужньо за наш народ і за міста нашого Бога. Господь же хай вчинить те, що є добре перед ним. **14** Пішов же Йоав і ввесь народ, що був з ним, до бою проти Сира, і вони втекли від нього. **15** Сини ж аммонові, побачивши, що сирійці втекли, і втекли й вони від лиця Авесая і від лиця Йоаса, його

Гла҃, ді҃

В цр҃ і

И҆ бы́сть* пото́мъ оу҆́мре наа҃ цр҃ь сн҃овъ а҃мо́нь, и цр҃твова̀ ана́нъ сн҃ъ є҆го̀ в него мѣ́сто. (-)[1] рече (же) дв҃дъ сътворю млт҃ь съ а҆на́номъ сн҃омъ наа́совымъ. ꙗ҆́коже сътвори (мнѣ̀ ѿц҃ъ є҆го)[2] мл҃ть· (-)[3] Посла́ (же) (дв҃дъ послы)[4] на оу҆тѣшенї́е є҆мꙋ (смр҃ти) ра҃ ѿц҃а є҆го҆ И҆ прїидо́ша о҆́троцы дв҃двы в зе́млю сн҃овъ а҆ммо́нь, да оу҆тѣша҃ (а҆но́на)[5]· И҆ рекоша нача́лницы (сн҃овъ) а҆ммо́нь къ (а҆но́нꙋ)[6]. не мни и҆́же дв҃дъ (честь въздаꙗ) ѿц҃ꙋ твоемꙋ пре҃ тобо́ю. посла̀ оу҆тѣшити тебѐ но да испыта́ютъ (і и҆звѣ́даютъ и҆)[7] согледа́тъ землѧ̀ (твоеѧ) прїидо́ша (к тебѣ о҆́троцы є҆го)[8]· И҆ пойма́лъ а҆на́нъ ра́бъ дв҃двыхъ и҆ о҆стрижѐ и҆хъ (и҆ побри́лъ). и҆ прерѣза ри́зы и҆хъ ѿ ладвї́и да́же до но́гъ и҆ ѿпꙋсти̇ и҆хъ· И҆ прїидо́ша възвѣстити дв҃дꙋ (-)[9] и҆ посла̀ въ срѣтенї́е и҆хъ. (велн́кꙋю бо срамотꙋ претерпѣша)[10]· И҆ повелѣ цр҃ь (да пребꙋдꙋтъ)[11] въ є҆рихо́нѣ до́нде҃ възрастꙋтъ бра́ды (и҆хъ)[12]. и҆ (тогда̀) възвратитесѧ· (-)[13] вид́ѣша (же) сн҃ве а҆ммони. и҆́же безчестїе сътвори́ша лю́демъ дв҃двымъ. и҆ посла̀ а҆на́нъ и сн҃ы а҆ммо́ны. тысѧщꙋ тала́нтъ сребра̀ да наимꙋтъ (є҆мꙋ)[14] ѿ сѵ́рїи месопота́мски и҆ ѿ сѵ́рїи [мааха][15]. и҆ ѿ сꙋвы колесни́ца и҆ ко́нники· И҆ наꙗ́ша (и҆мъ)[16]. ,л, и҆ ,в, колесни́цъ. и҆ цр҃ѧ [мааха][17] (-)[18] съ людмѝ є҆го. и҆ прїидоша. и҆ о҆полчи́шасѧ ѿ противъ страны̀ [мида́вски][19]. (-)[20] сн҃ове (же) а҃мони събра́шасѧ ѿ гра́довъ свои҆. (-)[21] прїидо́ша къ бра́ни· И҆ (є҆гда же) оу҆слы́ша дв҃дъ (-)[22] посла̀ і҆оа́ва и҆ вси вои мꙋже́и си́лныхъ· І҆ и҆зыидо́ша сн҃ве а҆ммо́ни (оу҆пра́вишасѧ)[23] на́ брань при врата́хъ гра́дныхъ. (-)[24] цр҃и (же) и҆́же (на по́мощь є҆го) прїидо́ша (разлꙋчени)[25] о҆ себѣ̀ на́ поли (ста́ша)· И҆ (разꙋмѣю́щи)[26] и҆оа́въ ꙗ҆́ко (бра́нь ѿ сꙋпротивъ лица̀, и҆ зади сътворисѧ воева́ти на́нь)[27], і и҆збра̀ (мꙋжїи крѣпча́ишиⷯ ѿ всего̀)[28] і҆илѧ. и҆ въполчисѧ противꙋ сѵ́ра· (-)[29] Про́чꙋю (же) часть лю́дїи да҃ по҃ рꙋкꙋ (а҆веса́ѧ)[30] бра́та своего. и҆ въполчи́шасѧ проти҃ сн҃овъ а҆ммо́нь· И҆ рече а҆́ще о҆долѣетъ мѧ сѵ́рь (по́мощь бꙋдеши мнѣ)[31]. (-)[32] а҆́ще (же) премо́гꙋтъ тебе (сн҃ове а҆ммо́ни. бꙋдꙋ тебѣ въ пособле́нїе)[33]. (О҆у҆крѣпи́сѧ)[34] и҆ съдѣлаемъ мꙋжественѣ за лю́ди на́ша. и҆ за гра́ды б҃а нашего. (-)[35] г҃ь же (и҆́же пред ни҃ бл҃го є҆сть)[36], да сътвори҃· (По́иде же)[37] і҆оа́въ и҆ (вси) лю́дїе и҆́же с ни҃ бѣхꙋ проти҃ сѵ́ра къ о҆полче́нїю. и҆ побѣго́ша ѿ него· (-)[38] Сн҃ве (же) а҃мо́ни (видѣше)[39] ꙗ҆́ко побѣго́ша сѵ́рѧне и҆ побѣго́ша и҆ о҆ни҃ (ѿ лица̀ а҆весаѧ и҆ ѿ лица̀ и҆оа́са)[40] бра́та є҆го, и҆ вни́доша въ гра҃. (-)[41]

(йоа҃ же възвратися)[42] въ іерлимъ· (видаше же)[43] сѷрь иже паде пре іилемъ, (-)[44] посла послы (-)[45] изведе сѷра иже бѣ за рѣкою. (асофак же)[46] начални тысащникомъ [адразаримъ][47] бѣ воевода и҃· И възвѣщено бысть (се) двду. и събра весь іиль и преиде іорданъ. и пріиде на ни и въполчися противу ихъ, и въполчившеся (двъ противу сѷра)[48] (на брань) и воева на нихъ· И ѡбѣже сѷръ ѿ лица (іерлимлянъ)[49], и оуби двдъ ѿ сѷрь, ҂з҃, колесницъ ҂м҃, пѣшецъ, и (савака)[50] воемъ началника оуби· (-)[51] видѣша (же) раби [адразарови][52] иже (побіени ѿ)[53] іилѧ (и одолѣнны и прибѣгоша къ двду)[54] и служаху ему. (-)[55] не хотѣ (же более сѷрія помощи въздати снѡмъ аммони)[56].

брата, і ввійшли до міста. Йоав же повернувся до Єрусалиму. **16** Бачив же Сир, що впав перед Ізраїлем, послав послів, вивів Сира, що був за рікою, Асофак же, начальник Адразарових тисячників, був їхнім воєводою. **17** І це було сповіщено Давидові, і він зібрав всього Ізраїля і перейшов Йордан, і прийшов на них, і став лавами проти них; і Давид, ставши в лави на бій проти Сира, і воював проти них. **18** І втік Сир від лиця єрусалимлян, і вбив Давид 7000 колісниць, 40000 піших з Сира, і вбив Сафака, начальника війська. **19** Побачили ж Адразарові раби, що побиті Ізраїлем і переможені, і прибігли до Давида, й служили йому. Не побажала ж більше Сирія надати поміч аммоновим синам.

Гла҃, к҃·

в҃ цр҃ аі҃ и ві҃

Б(ысть* же)[1] по лѣтѣ въ время исхожения цріи къ брани. (-)[2] събра іоавъ (вся вои и силныя тысащники)[3]. и опустѣ земля снѡвъ аммонь (пріидоша же)[4] и (обсѣдоша)[5] (рамма)[6]. (-)[7] двдъ (же) пребываше въ іерлимѣ (-)[8] (йоавъ (же) поби)[9] рамма и разори его· (-)[10] вза (же) двдъ вѣнецъ (молхоновъ)[11] цря ихъ ѿ главы его, и обрѣтеся (в немъ злата в҃ мѣру талантъ)[12] и в немъ камень драгіи. и бѣ на главѣ двдвѣ. (-)[13] плѣны (же) граски (многи вза)[14]. (-)[15] людіе (же) иже бѣху в немъ изведе и (расторгаа въ растръзаніе)[16] сосуды желѣзными (въ сокрушеніе), (-)[17] тако сътвори двдъ всѣмъ (рабомъ) снѡвъ аммонь, и възвратися (-)[18] (-)[19] съ всѣми людми своими въ іерлимъ·

Глава 20

црс2. 11 і 12

1 *Сталося ж, що по році, в часі виходу царів на війни, Йоав зібрав всіх вояків і сильних тисячників, і опустіла земля аммонових синів. Вони прийшли ж і обложили Рамму. Давид же перебував в Єрусалимі. Йоав же побив Рамму і знищив її. **2** Взяв же Давид вінець їхнього царя Молхона з його голови, і знайдено в ньому золота в талант міри, і в ньому дорогоцінний камінь, і був на Давидовій голові. Він же взяв багато міської здобичі. **3** Народ же, що був в ньому, він вивів і роздер їх на шматки залізним знаряддям на знищення, так зробив Давид всім рабам аммонових синів, і повернувся до Єрусалиму з усім своїм народом.

в҃ цр҃ ка҃

И *бысть посемъ (-)[20] начатся (брань еще)[21] въ газерѣ съ иноплеменники. тогда порази (совaха)[22] (и) оусадія, сафуя, ѿ снѡвъ щудьскихъ и смири (ихъ)[23]· (Ина яже брань сътворенна есть)[24] противу иноплеменникъ. (не иже)[25] оуби [елеанонъ][26] снъ иаиръ (лаоміа)[27] брата голіадова (хеденскаго)[28] (емуже ратище древяное бысть)[29] яко вратило ткущихъ· (Но иная)[30] случися (-)[31] брань в҃ гедѣ (в нейже)[32] бысть члкъ должанишіи, (шесть имѣющи прьстовъ)[33], (иже есть вкупѣ), кд҃, (иже)[34] той бѣ ѿ колѣна гигантова· И поноси іилѧ, и порази его (йоада)[35] снъ самаевъ брата двдва· Сіи родишася рафаю, (гиганту) въ гедѣ (и) всѣхъ (ихъ) бѣ, д҃, гиганты. (иже)[36] падоша в руцѣ двду и в руку рабомъ его·

4 І *сталося, що після цього почалася ще війна з чужинцями в Ґазері. Тоді він побив Соваха, і Усатія, *і* Сафуя з синів велетнів, і упокорив їх. **5** Інша ж війна повстала проти чужинців, в якій вбив Елеанон, син Яїра, Лаомія, брата Голіята хеттейського, якого дерево списа було, як ткацька балка. **6** Але в Ґеті трапилася інша війна, в якій був дуже високий чоловік, який мав шість пальців, що разом є 24. Той був з роду велетнів. **7** І він зневажив Ізраїля, і його побив Йоатам, син Давидового брата Самая. **8** Ці народилися Рафаєві, велетневі, в Ґеті, і їх всіх було 4 велетні, які впали Давидовою рукою і рукою його рабів.

црс2. 21

Гла҃, ка҃·

в҃ цр҃ кд҃

В(оста* же)[1] діаволъ на іилѧ. (-)[2] раздражи двда да сочтетъ іилѧ· И рече црь двдъ къ іоаву, и къ началникомъ силы. идѣте (и) съчтите іилѧ, ѿ верса-

Глава 21

црс2. 24

1 *Повстав же диявол проти Ізраїля, розпалив Давида, щоб він почислив Ізраїль. **2** І сказав цар Давид до Йоава і до начальників сили: Ідіть і почисліть Ізраїля від

Версавії аж до Дана, і принесіть мені число, хай його взнаю. **3** Відповів же Йоав: Хай Господь помножить свій народ в сто раз *більше,* ніж є і очі мого пана царя бачать. І чи не всі є раби мого пана царя? Навіщо цього шукає мій пан? Щоб воно не вважалося за гріх Ізраїлеві. **4** Але, однак, царське слово перемогло Йоава. Пішов же Йоав і обійшов ввесь Ізраїль, і повернувся до Єрусалиму. **5** Дав Йоав Давидові число тих, що обійшов, і все число Ізраїля було тисяча тисяч і 100000 мужів, що носять зброю; від Юди ж було 400 і 80000 військових. **6** Левія ж і Веніямина він не почислив посеред них, задля того, що строго слідував за царським наказом. **7** *Не вгодне ж було Богові те, що було наказане, і Він побив Ізраїля. **8** Сказав же Давид Богові: Я дуже згрішив, бо я вчинив це діло. І тепер, благаю, забери беззаконня твого раба, бо я зробив дуже безумно. **9** І сказав Господь до Давидового пророка Ґада, кажучи: **10** Іди і заговори до Давида, і скажи йому: Це сказав Господь: Даю тобі три вибори, вибери собі одне, яке хочеш, щоб Я тобі зробив. **11** Коли ж прийшов Ґад до Давида, сказав йому: Це сказав Господь: Вибери собі, що хочеш: **12** або три роки голоду, або три місяці втікати тобі від лиця твоїх ворогів – і візьмуть тебе мечем твоїх ворогів, або три дні господнього меча – і смерть в землі, і ангел господній, що вигублює, в усім наслідді Ізраїля. Тепер, отже, розглянь, що відповідатиму Тому, що мене послав. **13** І сказав Давид до Ґада: Тяжкі мені і всі ці три, але краще мені є впасти в господні руки, бо дуже численні є його милосердя, хай же не впаду до рук людей. **14** І Господь послав смерть в Ізраїлі, і впали з Ізраїля 70000 мужів. **15** Послав же Господь ангела до Єрусалиму, щоб його побив. Коли ж він бив, побачив Господь, змилосердився за велику злобу і сказав ангелові, що побивав: Досить тобі, забери твою руку! Ангел же господній став близько току Орни, євусея. **16** І підняв Давид свої очі і побачив господнього ангела, що стояв між землею і небом, і в його руках витягнутий меч і простягнутий проти Єрусалиму. І впав Давид і старшини ізраїльські, зодягнені в волосяниці, на свої лиця. **17** І сказав Давид до Бога: Чи не я є той, що наказав, щоб почислили народ? Я є той, хто згрішив і вчинив зло. А це стадо, що воно вчинило? Господи Боже мій, хай буде твоя рука на мені і на домі мого батька, твій же народ хай не буде побитий на загибель. **18** Ангел же господній сказав Ґадові, щоб заговорив

ниж. 27
црс2. 24

вѣи (-)[3] до дана, и принесите мнѣ (число да знаю е)[4]. (-)[5] ѿвѣща (же) іоавъ. да оумножи҃ гь҃ люди своѧ (сторицею неже сꙋть)[6]. и очи господина моего цр҃ѧ видѧтъ. (и не) вси (ли) господинꙋ моемꙋ (цр҃ю) раби (сꙋ҃) про что ищетъ (сего гь҃ мои)[7]. да не вмѣнится въ грѣхъ і҃илю· Но обаче слово црево преможе іоава. (-)[8] поиде (же) іоавъ и обыиде (весь)[9] і҃иль. и обратися къ іерлимꙋ. (-)[10] дасть іоа҃ (двдꙋ сочтеніе иже обыиде)[11]. и обрѣтеся (все сочтеніе)[12] і҃иля, тысяща тысящъ, и ҂р, мужеи, носящи҃х оружіѧ. (-)[13] ѿ іоуды (же бысть), ў, и ҂о҃[14], (бранникъ)[15]. (-)[16] левѵи (же) и веніамина не почте среди ихъ. того ра҃ иже (насиленъ послѣдоваше цревымъ повеленіемъ)[17]. *(Не оугоди же)[18] бꙋ҃ (что повелено бысть)[19] и поби і҃илѧ· (-)[20] ре҃ (же) двдъ бꙋ҃, съгрѣшихъ ѕѣло ꙗко сътворихъ вещь сію. и нн҃ѣ (молю) ѿими безаконіѧ раба твоего, иже безꙋмнѣ сътворихъ ѕѣло· И гл҃а гь҃ къ гадꙋ пр҃рокꙋ двдвꙋ гл҃ѧ· Иди и гл҃и къ двдꙋ (и рци емꙋ)[21]. сіѧ (рече)[22] гь҃ три (тебѣ избраніѧ даю)[23]. (едино кое хощеши избери себѣ)[24] да сътворю тебѣ· (Егда же)[25] пріиде гадъ къ двдꙋ, (-)[26] рече емꙋ. сіѧ (рече)[27] гь҃, избери себѣ (еже хощеши)· Или три лѣта гл҃а. ил три мц҃ь бѣгати тебѣ ѿ лица врагъ твои҃. и оружіе врагъ твои҃ иметъ тѧ. или три дн҃и мечъ гн҃ь и смр҃ть на землю. и агг҃лъ гн҃ь оубити въ всѣмъ наслѣдіи і҃илвѣ. (-)[28] нн҃ѣ (оубо) расмотри что ѿвѣщаю иже посла мѧ (-)[29]. И рече двдъ къ гадꙋ жестока ми и (всѧ) троѧ (сіѧ)[30]. но лꙋчше ми есть да въпасти въ рꙋцѣ гн҃и. зане многи (сꙋть) щедроты его ѕѣло (-)[31] въ рꙋцѣ (же) чл҃комъ да не въпадꙋ· И посла гь҃ смр҃ть въ і҃иль и падоша ѿ і҃илѧ, ҂о҃, мꙋжіи· (-)[32] Посла (же гь҃)[33] агг҃ла въ іерлимъ да побіетъ его. (-)[34] егда (же) побіаше видѣ гь҃ (-)[35] оумлр҃дися на (величество) ѕлобы. и рече агг҃лꙋ иже побіаше. довлѣетъ ти ѿими рꙋкꙋ твою, (-)[36] агг҃лъ (же) гн҃ь ста бли҃ гꙋмна орнана еоусеанина· И въздвиже двдъ очи свои, и видѣ агг҃ла гн҃ѧ стоаща междꙋ землею и нбом і (извлеченъ мечъ)[37] въ рꙋкꙋ его. (и) простренъ на іерлимъ. и паде двдъ и старцы (і҃илеви) облечены въ власяницы, на лица своѧ· И рече двдъ къ бꙋ҃. не азъ ли есмь иже повелѣхъ да почтꙋ люди. (-)[38] азъ есмь иже съгрѣшихъ. (и)[39] ѕло сътворихъ. (а сіе стадо)[40] что сътвори. гн҃и бе мои да бꙋдетъ рꙋка твоѧ на мѧ. и на до҃ ѿца моего. (людіе же твои да не оубіютсѧ)[41]

нн҃ кз
в҃ цр҃ кд

в цр҃ кд҃
в пара҃ г҃

на погꙋбленїе (-)[42]. (-)[43] А҆гг҃лъ (же) гн҃ь рече га́дꙋ е҆же гл҃ати къ дв҃дꙋ. *да възы́идетъ (и҆ созиждетъ)[44] о҆лта́рь гꙋ҃ (бꙋ҃) на гꙋмнѣ о҆рна́ни е҆ѹ҆се́анина· (-)[45] възы́иде (же) дв҃дъ по словесѝ га́довꙋ е҆же гл҃алъ (е҆мꙋ) о҆ и҆мени гн҃и· И҆ о҆брати́ся (о҆рнанъ)[46] и҆ ви́дѣ цр҃я и҆ четыри сн҃ы е҆го с ни҃ [съкровени][47]. и҆ (о҆рнан)[48] (же) бѣ (в то̀ вре́мя) тря на гꙋмнѣ пшени́цꙋ· И҆ прїиде дв҃дъ къ о҆рна́нꙋ, и҆ (о҆братися ѹ҆зрѣ е҆го о҆рна́нъ и҆)[49] пои́де (к немꙋ проти́вꙋ) ѿ гꙋмна. и҆ поклони́ся (е҆мꙋ)[50] ни́цъ на землѝ· (-)[51] Рече (же) (е҆мꙋ) дв҃дъ (-)[52] да́и мнѣ мѣсто (гꙋмна̀ твое҆го)[53], да сози́ждꙋ на не́мъ о҆лта́рь гв҃и. въ сребрѣ достои́нѣ да́и ми е҆̀ и҆ да ста́не҃ ра́на ѿ лю́дїи· (-)[54] Рече (же о҆рна́нъ)[55] къ дв҃дꙋ. возмѝ себѣ и҆ да сътвори́тъ господи́нъ мо́и цр҃ь (елика же е҆мꙋ ѹ҆го҃на)[56]. (н҆о и҆ воло́ве дамъ)[57] на всесожже́нїе, и҆ плꙋгъ [-][58] на дрова̀ и҆ пшени́цꙋ въ жертвꙋ. все (добро̀во́лно въздаю̀)[59]. (-)[60] Рече (же е҆мꙋ) цр҃ь дв҃дъ (-)[61], не тако (бꙋде҃) н҆о (сребро҃ кꙋплю̀ коли́ка достои́тъ)[62]. н҆и бо (ѿ тебѐ) в҆зя́ти и҆ма҃ (-)[63]. (и҆ та́ко) (принестѝ гв҃и)[64] всесожже́нїя (да́ръ)[65], И҆ да́сть дв҃дъ о҆рна́нꙋ за мѣсто то сикль зла́ты҃ правѣ́ишею тя́гостїю х҃· И҆ созда̀ (-)[66] тꙋ҆ о҆лта́рь гв҃и. и҆ възнесѐ всесожже́нїя, и҆ ми́рныя· И҆ възва̀ къ гꙋ҃ и҆ ѹ҆слы́ша е҆го въ о҆гнѝ ѿ нб҃си на о҆лта́рь всесожже́нїя, и҆ потребѝ всесожже́нїя· И҆ рече гь҃ а҆гг҃лꙋ, (възврати́ти)[67] ме́чь (свои) въ но́жницы во вре́мя о҆но· Е҆гда̀ ви́дѣ дв҃дъ ꙗ҆ко ѹ҆слы́ша е҆го гь҃ на гꙋмнѣ о҆рна́ни е҆вꙋсе́ина, (-)[68] пожре тꙋ҆ же́ртвы· И҆ скꙋ҆нїю гн҃ю и҆же сътворѝ моѷсїи въ пꙋсты́ни, и҆ о҆лта́рь всесожже́нїя въ вре́мя о҆но бысть въ (вы́шнемъ)[69] въ гаваонѣ· И҆ не во҃мо́же дв҃дъ и҆тѝ къ (о҆лтарю̀)[70] (да тꙋ помо́литъ)[71] бг҃а. (ѕѣло) бо бысть ѹ҆страшенъ (ви́дящи ме́чь)[72] а҆гг҃ла гн҃я·

Гл҃а, кв҃·

Р(ече же)[1] дв҃дъ се е҆сть до́мъ [-][2] бж҃їи. и҆ се о҆лта́рь на всѐсожже́нїя і҆и҃лю· И҆ заповѣда (-)[3] да соберꙋтся вси пришеѐцы ѿ земля̀ і҆и҃левы. и҆ да постави (ѿ ни҃) ка́менно сѣ́чецъ къ сѣченїю ка́менїя ѹ҆краше́нїя да сози́ждется до́мъ бж҃їи· (-)[4] Желѣ́зо (же) мно́го на гво́зди две́ремъ и҆ вра́томъ (-)[5] на споенїе, ѹ҆гото́ва дв҃дъ. и҆ мѣ́ди (та́кожe) мно́го бе҃з числа̀· И҆ дре́во҃ (же) ке́дровомъ не бѣ числа̀. ꙗ҆ко (сидо́ни и҆ тѷри принесо́ша)[6] дре́въ ке́дровыхъ мно́го дв҃дꙋ· И҆ рече дв҃дъ. соломо҃ сн҃ъ мо́и (-)[7] ма́лъ. (-)[8] до́мъ (же) е҆же съзида́ти гв҃и въ величество вы́соко, (и҆) во и́мя, и҆ въ сла́вꙋ въ всю̀

црс2. 24
пар2. 3

до Давида, *щоб він пішов і збудував Господеві Богові жертовник на току Орни, євусея. **19** Пішов же Давид за Гадовим словом, яке він йому сказав в господнє ім’я. **20** І повернувся Орнан і побачив царя і схованих з ним чотирьох його синів. І Орнан же в тому часі молотив на току пшеницю. **21** І прийшов Давид до Орнана, і він повернувся. Побачив його Орнан і пішов йому назустріч з току, і поклонився йому ниць до землі. **22** Сказав же йому Давид: Дай мені місце твого току, щоб я збудував на ньому Господеві жертовник. Дай мені його за належне срібло – і хай спиниться пошесть в народі. **23** Сказав же Орнан до Давида: Візьми собі, і хай пан мій цар зробить те, що ж йому завгодно, але й волів я дам на всепалення, і плуг на дерево, і пшеницю на жертву, все добро я добровільно віддаю. **24** Сказав же йому цар Давид: Не так буде, але куплю сріблом, скільки належиться, бо не візьму від тебе. І так принесу Господеві дар цілопалення. **25** І дав Давид Орнанові замість того 600 золотих сиклів правильною вагою. **26** І він збудував там жертовник Господеві, і приніс всепалення і мирні *жертви.* І він закликав до Господа. І Він вислухав його вогнем з неба на жертовник всепалення, і спалив всепалення. **27** І сказав Господь ангелові повернути свій меч до піхви **28** в часі тому. Коли Давид побачив, що його Господь вислухав на току Оранана, євусея, він приніс там жертви. **29** І господнє шатро, яке зробив Мойсей в пустині, і жертовник всепалення в тому часі був на високих в Ґаваоні. **30** І Давид не зміг піти до жертовника, щоб там помолитися до Бога, бо був дуже наляканий, побачивши меч господнього ангела.

Глава 22

1 Сказав же Давид: Це є дім божий і це жертовник на всепалення Ізраїлеві. **2** І він заповів, щоб зібралися всі приходьки з ізраїльської землі і щоб поставив він з них каменярів на рубання каміння для прикраси, щоб був збудований божий дім. **3** Давид же підготував багато заліза на цвяхи для дверей і брам, на злуки, і також багато міді, без числа. **4** І деревові ж кедровому не було числа, бо сидонці і тирці принесли Давидові багато кедрового дерева. **5** І сказав Давид: Мій же син Соломон малий, щоб збудувати високий дім Господеві на прославу. І в ім’я, і на славу на

всю землю йому приготую. І все множество приготував Давид перед своєю смертю Господеві. **6** Він же покликав свого сина Соломона і заповів йому, щоб збудував дім Господеві Богові ізраїльському. **7** Сказав же Давид до Соломона: Сину мій, моя воля була, щоб збудувати дім імені мого Господа Бога. **8** Але було до мене господнє слово, кажучи: *Ти пролив багато крові і ти зробив численні війни. Не можеш збудувати дім моєму імені, бо ти пролив багато крові переді Мною. **9** Ось син, що тобі народиться, – цей буде чоловік спокою. І дам йому спокій від всіх його ворогів довкруги, бо Соломон ім'я йому назветься. І дам йому мир і спокій в Ізраїлі всі його дні. **10** Той *збудує дім моєму імені, і той буде мені за сина, і Я буду йому за батька і підніму престіл його царства в Ізраїлі навіки. **11** Отже, нині, мій сину, Господь буде з тобою, і ступай вперед і збудуй дім твоєму Господеві Богові, так як про тебе сказав. **12** Господь же дасть тобі розум і пізнання, щоб ти зміг пасти Ізраїль, і зберігай чинити закон твого Господа Бога. **13** Бо тоді зможеш ступати вперед, якщо збережеш заповіді і суди, які Господь заповів Мойсеєві, щоб навчити Ізраїль. Скріпися і мужньо чини, не бійся ані не жахайся. **14** Ось я в моїй бідноті приготував господньому домові 100000 талантів золота і тисячу тисяч талантів срібла, міді ж і залізові немає ваги, бо перевищили число кількістю. І я приготував дерево і камінь. І до цього додаси. **15** І з тобою Господь, і додаси до множества тих, що роблять діла художників, на всі розходи майстрів, каменярів і робітників в дереві, і всіх здібних творити діла, найрозумніших **16** в золоті і сріблі, в міді і залізі, яким немає числа. Отож, встань і чини, і Господь буде з тобою. **17** І наказав же Давид всім ізраїльським начальникам, щоб допомагали його синові Соломонові, **18** кажучи: Глядіть, щоб ваш Господь Бог був з вами і дав вам спокій довкруги, бо Він дав всіх ваших ворогів у ваші руки, і земля буде підкорена перед Господом і перед його народом. **19** Тепер, отже, дайте ваші серця і ваші душі, щоб шукати вашого Господа Бога, і встаньте, і збудуйте святе вашому Господеві Богові, щоб внести кивот господнього завіту і освячений посуд божого дому, який буде збудований господньому імені.

ниж. 28

црс2. 7
црс3. 5
єв. 1

землю, оуготовлю ему. и (все) (множество оуготова двдъ)[9] прежде скончанїа своего (гви)· (-)[10] возва (же) соломона сна своего. и заповеда ему да созиждетъ домъ гу бу иилеву· (-)[11] рече (же) двдъ къ соломону, сну (мои). (волѧ моа бысть)[12] да созиждꙋ до имени га ба (моего)· Но бысть (слово гне къ мнѣ)[13] глющи. *(многы крови)[14] пролїѧлъ еси. и (многи брани)[15] сътворилъ еси. не можеши созидати домꙋ имени моего. ꙗко (многи пролїѧвъ крови)[16] (-)[17] предо мною· Се снъ (иже) родисѧ тебѣ, сеи будетъ мужъ покоинъ. и оупокою его ѿ всѣхъ врагъ [его][18] по окрестъ. зане (соломонъ)[19] имѧ его (наречетсѧ). и миръ и покои дамъ (ему) въ иили (вса)[20] дни его· Тои *созиждетъ домъ имени моему. и тои будетъ мнѣ въ сна, и азъ [буду][21] ему въ ѿца. и исправлю прстолъ цртва его на иили въ вѣки· (-)[22] Нынѣ (оубо) сну мои будетъ (гь с тобою)[23], и преспѣваи и созижди домъ гу бу твоему. ꙗко глалъ есть ѡ тебѣ· (дасть же)[24] тебѣ разумъ и оумъ гь, (да оупасти можеши иилѧ)[25]. и съхрани (-)[26] творити законъ га ба твоего· Тогда (бо) преспѣвати можеши. аще съхраниши (-)[27] заповѣди и судбы иже повелѣ гь моусїови (да оучитъ)[28] иилѧ. оукрѣписѧ и мужественѣ сътвори. не оубоисѧ ни страшисѧ· (-)[29] Се азъ въ оубожествѣ моемъ оуготовахъ домꙋ гню. злата, талантъ .р҃. и сребра (тысѧща тисѧщъ талантъ)[30]. (-)[31] мѣди (же) и желѣзу (-)[32] нѣсть възвѣшенїѧ, (побѣдиша бо число величествомъ)[33]. и древа и каменїѧ оуготовахъ и к симъ да приложиши· И с тобою (гь. и приложиши къ множеству)[34] творѧщихъ дѣла, худо́жъницы, (на всѣ расходы)[35]. оумодѣлницы. каменносѣчецъ, и рукодѣлницы древомъ, и всѣхъ оумѣлыхъ, к (сотворенїю дѣла, разумнѣиших)[36]· въ златѣ (и) сребрѣ. въ мѣди и желѣзѣ. (имже) нѣсть числа. въстани (бо) и сътвори. и (будетъ) гь с тобою· И повелѣ (же) двдъ всѣмъ начальникомъ иилевымъ, да помагаютъ соломону сну его· (видите глющее да есть)[37] гь (богъ вашъ) с вами, и дасть вамъ покои по окрестъ. зане дасть (всѧ врагы ваша въ руки ваша)[38]. и повинна будетъ земла пред гмъ. и пред людми его· Нынѣ (оубо) дайте срдца ваша и дша ваша. да възыщете га ба вашего. и востаните и созидайте стѧтельство гу бу вашему да въведесѧ кїотъ завѣта гнѧ· и сосуды ѡсщенны (дому бжїѧ)[39] иже созиждетсѧ имени гню·

нѝ ки

в цр з
г цр є
євреѡ а

Глава, кг.

И давидъ старъ (-)[1] исполнь дній, и царемъ постави соломона сна своего (-)[2] на ісраилемъ. И собра всѣхъ князей ісраилевыхъ, и священниковъ и левитовъ. (-)[3] Почтени (же) суть левити, ѿ тридесяти лѣтъ и выше. и (обрѣтена суть)[4] по главахъ ихъ, л҃, и и҃, (мужей)[5]. ѿ тѣхъ избрани суть, и раздѣлени въ службу дому гдня. ҂к҃, и ҂д҃. и книжни, и судей, ҂ѕ҃. и ҂д҃, дверниковъ. и ҂д҃, (пѣвцевъ) поющихъ гдви, въ (арганы)[6] иже сотвори ко хваленію гдню. И раздѣли ихъ давидъ на вседневную службу, сномъ левиномъ. *(гедсонъ)[7], (и) каадъ, (и) мерари. (Снове гедсони)[8], [леаданъ][9], и семеи. Снове [леадани][10] (началници)[11], іиль, и (зедодъ)[12], і иоиль тріе. Снове (же) семеовы, (саламиѳ)[13], и (азаиль)[14], и (арамъ)[15] тріе, тіи началницы ѿчествомъ [леаданимъ][16]. И сномъ семеовѣ, иедъ, и (зизан)[17], і иоасъ, и веріа. тіи снове (семеевы)[18] четыре. (-)[19] Бѣ (же) иедъ (первый)[20]. и зиза вторый. і иоасъ, и веріа, не имѣша многихъ сновъ, и (того ради)[21] въ (единую) обитель (-)[22] (и въ единъ днь почтени суть)[23]. Снове каадовы, [амрамъ і][24] (иасаръ)[25] (и) хевронъ, (и) озіиль четыре. *Снове [аммрали][26] ааронъ, и моусіи. (-)[27] *Ѿлученъ (же) есть ааронъ да служитъ въ стая стыхъ той и снове его въ вѣки, (и) да кадитъ деміамомъ (-)[28] гдви (по чину своему), и блвитъ имя его въ вѣки. (-)[29] Моусіа (же) члка бжіа снове его почтени суть въ колѣно левино. *Снове моусіовы гирсамъ, и еліезеръ. Снове гирьсамли суваиль прьвый. (-)[30] Быша (же) снове еліезеру (равіа)[31] прьвый. и не бѣша еліезеру снове инии. (-)[32] Снове(-) (равіины)[33] оумножени суть зѣло. Снове (исаари)[34], [саллумодъ][35] прьвый. Снове хевромли, [иеріавъ][36] прьвый. [амаріа][37] вторый, (иезезіиль)[38] третіи (иезекіа)[39] четвертый. Снове (же) озіиль, миха прьвый, (-)[40] исіа вторый. Снове мерарины, мооли, и муси, снове мооліевы елеазаръ, (-)[41] кисъ. (-)[42] Оумре (же) елеазаръ. и не бѣху ему снове но дщери. (-)[43] пояша(-) ихъ снове кисовы. братіа ихъ. Снове мусіины, мооли, и едеръ, и [аримоѳ][44] тріе. Сіи снове левины, въ (племенехъ и обителехъ)[45] своихъ. началницы ѿчествъ ихъ, по сьгледанію ихъ, (и)[46] числу именъ ихъ, (и) по главахъ ихъ, иже творяху дѣла служенія дому гдня. ѿ двадесяти лѣтъ и выше. рече бо давидъ, покой дастъ гь бъ ісраилю людемъ своимъ, и вселися въ ієрлимѣ даже до вѣка. И нѣсть (чину) левитомъ да (далѣи) носятъ скинію. и

Глава 23

1 І Давид старий, повний днів, і поставив царем над Ізраїлем свого сина Соломона. **2** І він зібрав всіх ізраїлевих князів, і священиків, і левітів. **3** Почислені ж були левіти від тридцяти літ і вище, і було за їхніми головами 30000 і 8000 мужів. **4** З них на службу господнього дому є вибрані і поділені 20000: і 4000 і писарів, і 6000 суддів, **5** і 4000 дверників, і 4000 співаків, що співали Господеві в органах, які він зробив на господню похвалу. **6** І Давид розділив їх на повсякденну службу синам левіїним *Ґедсона, і Каата, і Мерарія. **7** Сини Ґедсонові: Леадан і Семей. **8** Сини Леаданові, начальники: Іїл, і Зетот, і Йоіл – три. **9** Сини ж Семейові: Саламит, і Азаїл, і Арам – три. Ці – начальники батьківщин Леаданових. **10** І синам Семейовим – Єт, і Зизан, і Йоас, і Верія, ті чотири – сини Семеєві. **11** Був же Єт першим, і Зиза – другий; і Йоас, і Верія не мали багато синів, і задля того в одному домі і в один день почислені були. **12** Сини Каатові: Амрам, і Ясар, і Хеврон, і Озіїл – чотири. **13** *Сини Амрамові: Аарон і Мойсей. *Відлучений же був Аарон, щоб служити в святому святих, він і його сини навіки, і щоб кадити ладаном Господеві за своїм чином, і благословити його ім’я навіки. **14** Мойсея ж, божого чоловіка, його сини були почислені в левіїнім племені. **15** *Сини Мойсеєві: Ґирсам і Елієзер. **16** Сини Ґирсамові: Суваїл – перший. **17** Були ж сини Елієзера: Равія – перший, і не було в Елієзера інших синів. Сини Раавії дуже розмножились. **18** Сини Ісаара: Саллумот – перший. **19** Сини Хеврона: Єріяв – перший, Амарія – другий, Єзезіїл – третій, Єзекія – четвертий. **20** Сини ж Озіїлові: Миха – перший і Сія – другий. **21** Сини Мерарія: Моолій і Мусій. Сини Моолія: Елеазар, Кис. **22** Помер же Елеазар, і не було в нього синів, але *тільки* дочки. Взяли їх сини Кисові, їхні брати. **23** Сини Мусія: Моолій, і Едер, і Аримот – три. **24** Це левіїні сини за своїми племенами і родами, володарі їхніх батьківських домів за їхнім переписом і числом їхніх імен, і за їхніми головами, які чинили діла служіння господнього дому, від двадцяти літ і вище. **25** Бо Давид сказав: Господь Бог дав спокій Ізраїлеві, своєму народові, і поселився в Єрусалимі аж довіку. **26** І немає чину левітам, щоб дальше носили шатро і ввесь його посуд на

мой2. 6 вищ. 6 мой4. 3

мой2. 2 і 6 мой4. 26

єв. 5

мой2. 2 і 18

його служіння. **27** Адже за останнім Давидовим наказом числиться число левіїних синів від двадцяти літ і вище. **28** Бо і поставив під руки Ааронових синів на службу господнього дому в притворах, і в соборі, і в численні місця всіх святинь, і в усіх ділах служіння господньої церкви, **29** і за начальників над хлібами предложення, і муки пшеничної жертви, і до зела, і до опрісноків, і на пательнях, і до печеного, і над всяку вагу і міру; **30** і щоб встати вранці, щоб хвалити і визнаватись в господніх піснях, також і на вечір. **31** І в приношення господнього цілопалення, що в суботах, і в новомісяцях, і празниках, за числом і його чином, постійно Господеві. **32** І хай зберігають сторожі шатра свідчення і чин святительства, і сторожі Ааронових синів, їхніх братів, щоб служити в господньому домі.

всѧ сосꙋды ѥго къ слꙋженїю ѥѧ. (По повелѣнїю бо)[47] дв҃дꙋ послѣднемꙋ почитаетсѧ число сн҃овомъ левꙋ҆иномъ. ѿ к҃, лѣтъ и вышше. (И) ꙗко подасть (-)[48] по рꙋкꙋ (сн҃омъ аарони)[49] въ слꙋжбꙋ домꙋ г҃нѧ въ притворѣхъ и въ (соборѣ)[50] и въ (мѣста числена)[51] всѣ ст҃ынь, и въ (всѣхъ) дѣлехъ слꙋженїѧ цр҃кви (г҃нѧ)[52]. (И) въ (началники надъ) хлѣбы прѣложенїѧ, (и) мꙋки пшени҃ныѧ жрътвы, и ко (зелїю, и къ)[53] опрѣснокомъ и на сковрадна и къ печенїю и на всею (тѧгостїю и) мѣрою. И ѥже стати оутро ѥже хвалити (і) исповѣдати (пѣнїѧ г҃нѧ)[54] (такоже и)[55] къ вечерꙋ. И на (-)[56] възношенїе всеспъжженїѧ г҃нѧ иже въ сꙋботахъ, и въ новомѣсѧчїи и празницѣхъ по числꙋ. (и) чиномъ ѥѧ вынꙋ г҃ви. И да хранѧтъ стражбы скꙋ҆нїи свѣдѣнїѧ (и чинъ ст҃льства) и стражбы сн҃овъ аароних братїи и да слꙋжа в домꙋ г҃ни.

Глава 24

мой4. 3 і 20

1 І Аароновим синам, і уділи *Ааронових синів: Надав, і Авиюд, і Елиазар, Ітамар. **2** *І померли ж Надав і Авиюд перед своїм батьком, а синів не було в них. Священиком був же Єлиазар і Тамар – Ааронові сини. **3** І поділив їх Давид: Садок, бо був з Єлеазарових синів, і Ахімелех – з синів Ітамара, за їхнім переписом, і за їхньою службою, і за домом їхніх батьків. **4** І знайдено більше Елеазарових синів, мужів-володарів, ніж Тамарових синів. І поділив же їх, це значить Елезарових синів, на 16-ть начальників над батьківськими домами, і 8 Ітамарових синів – за родами і їхніми домами. **5** Поділив же їх за жеребом між ними, і вони були начальниками святительства і начальниками божого дому, з Елеазарових синів і з Тамарових синів. **6** Відписав же їх Самая, син Натанаїла, писар левітів, перед царем і князями, і священиком Садоком, і Ахимелехом, Авіятаровим сином, і начальниками родів священиків, і левітами дому родів, що в них раніше був один Еліазар, і інший дім, що має інших під собою, – один Ітамар. **7** Вийшов же перший жереб Іваримові з Єдією, другий – **8** Харивові, третій – Сеоримові, четвертий – **9** Мелхієві, п'ятий – Веніяминові, шостий – **10** Екос-Маммі. Сьомий – Арієві, восьмий – **11** Еісуєві, дев'ятий – Сехенієві, десятий – **12** Елиувові, Якимові, дванадцятий – **13** Офаєві, 13-ий – Єсваалові, 14-ий **14** Влегалові. 15-ий – Емиро-

мой3. 5 мой4. 3 і 26

Гл҃а, к҃д.

д҃ мо г҃ и к҃

И сн҃омъ аароним (и оучастїе *сн҃овъ аароних)[1]. надавъ, и авиоудъ. (и елиазаръ)[2] идамаръ. *И оумроша (же) надавъ, и авиоудъ предъ ѿцемъ своимъ. (а)[3] сн҃ове не бѧхꙋ имъ. (-)[4] свѧщенствова (же) (иелиазаръ)[5] и (дамаръ)[6] сн҃ове аарони. И раздѣли ихъ дв҃дъ. (-)[7] садокъ (бо бысть) ѿ сн҃овъ (иелиазаровы)[8]. и ахимелехъ ѿ сн҃овъ идамаръ по созренїю ихъ. (и) по слꙋженїю ихъ, (и) по домомъ ѿчества ихъ. И обрѣтошасѧ сн҃ве (множаиши ѥлїазари)[9] началныхъ (мꙋжеи)[10]. неже сн҃овъ (дамари)[11]. и раздѣли (же) ихъ (то ѥсть) сн҃овъ (ѥлїазаровыхъ)[12], въ началники въ домы ѿчества, ѕ҃і. и сн҃овомъ идамари (по обителехъ и домохъ ихъ, и)[13]. (-)[14] Раздѣли (же) ихъ по жребїю промежъ и (и)[15] бѧхꙋ началницы ст҃ительства, и началницы (домꙋ бж҃їѧ)[16] ѿ сн҃овъ (ѥлїаазаръ)[17] и ѿ сн҃овъ (дамаръ)[18]. (-)[19] ѿписа (же) имъ семаїа сн҃ъ наданаиль писаръ левꙋ҆томъ прѣ црем҃ъ. и кнѕїи, и садока свѧщенника, и ахимелеха сн҃а авїадаръ и началницы (обителеи)[20] свѧщенъствомъ и левꙋ҆томъ домꙋ ѿчества, (иже прочїи преже бѣ ѥлїазаръ ѥдинъ. і иныи домъ иже подъ собою имать прочїи идамаръ ѥдинъ)[21]. (-)[22] Ізыиде (же) жребїи первыи (иваримовъ)[23], (съ иедїею)[24]. вторыи (харивовъ)[25], третїи сеорим, четвертыи мельхїѧ. пѧтыи [венїаминъ][26]. шестыи (ѥкосъ)[27], (мамма). Седмыи (арїевъ)[28]. осмыи (ѥисꙋевъ)[29]. девѧтыи сехенїѧ. Десѧтыи (ѥлиоувовъ)[30] иакимовъ. дванадцатыи (офаевъ)[31]. г҃і, (иесваловъ)[32]. д҃і. (влегал)[33]. е҃і, (ѥмиръ)[34]. ѕ҃і, (ѥддин)[35]. з҃і, [афесї-

г҃ мо е҃ д҃ мо г҃ и к҃ѕ

євъ][36]. ӗи, [феддїєвъ][37]. к҃, (ӗезїилевъ)[38]. ка҃, (а-хинь)[39]. ка҃, (и҆) гамꙋ̑. кв҃, далеїа. кг҃, (ӗенили. кд҃, мазїавъ)[40]. Сїе съгладанїе ихъ по слꙋже-нїемъ ихъ. входити в домъ г҃нь. (и҆) по чинꙋ своемꙋ, по҇ рꙋкꙋ аарѡню ѡ҆ц҃а ихъ. ꙗ҆ко повелѣ г҃ь б҃ъ ї҆и҃левъ· И сн҃омъ (же) левꙋ҆инымъ прочїимъ ѿ сн҃ѡ [амрамъ][41] (съваилъ)[42] сн҃омъ (съваилѣ)[43], [ӗадаїа][44] (съ роѡвїєю)[45] началникъ, (ӗасари)[46] (сн҃ъ) саломодъ. сн҃омъ (же) саломодимъ, ӗадъ· Сн҃ы (же) єдїоую амадїа вторыи (азїилъ)[47]. третїи, (єкмоамъ)[48]. четвертыи (сн҃ъ)[49] ѻзїилъ (и҆) миха. сн҃ы миха самиръ. братъ миха, ӗсїа. сн҃ы ӗсїины. захарїа· Сн҃ове (захарїины)[50] моѡли и҆ мꙋси. (сн҃ъ)[51], ѻзїи сн҃ы (вониѡвы)[52]· Сыны (же) мерари. ѻзїєви, сн҃ы єго (ӗесоима)[53] и҆ закхꙋръ. и҆ [ѻвди][54] моѡлїю єлеазарꙋ. и҆ (дамарꙋ)[55] не бѣша (сн҃ы и҆мъ)[56]· (Сн҃ъ ѻкисъ)[57], (ӗерамеилъ)[58]· (-)[59] Сн҃ове мꙋси. моѡли, и҆ єдеръ, и҆ [єримодъ][60]. тїи сн҃ове левꙋ҆ины по домомъ ѻбителїи своихъ· (-)[61] Прї-аша (же) и҆ тїи жребїи, ꙗ҆коже (и҆) братїа ихъ, сн҃ове аарони пре҇ д҃вдомъ ц҃ремъ, и҆ садо-комъ. и҆ ахимелехом. и҆ началники ѿчествъ с҃щенническихъ, и҆ левꙋ҆тьскихъ. Патрїархи [аа-ронъ][62], ꙗ҆коже (и҆) братїа єго юнѣишїи·

ві, 16-ий – **15** Еттиєві, 17-ий – Афесієві, 18-ий – **16** Феттієві, 19-ий – Єзіїлеві, 20-ий –**17** Ахиневі, 21-ий – і Гамулові. 22-ий – **18** Далеєві, 23-ій – Єілові, 24-ий – Мазіявові. **19** Це їхній перепис за їхнім служінням, щоб входили до господнього дому, і за своїм чином, під руками їхнього батька Аарона, так як наказав Господь Бог ізраїльський. **20** Й іншим же левіїним синам з синів Імрама, Соваїла: синам Соваїлевим – Ядая **21** з Роовією – начальник і Асари, **22** син Саломотів. Синам же Саломотовим – Ят. **23** Сини ж Єдіуя: Амадія, другий – Азіїл, третій – Єкмоам, четвертий – **24** син Озіїл і Миха. Сини Михи: Самир, **25** брат Михи Ісія. Сини Ісіїні: Захарія. **26** Сини Захаріїні: Мооли і Муси, сини Озії, сини Вонія. **27** Сини ж Мерарія: Озієві, сини його Єсоіма, і Закхур, і Овди. **28** Моолієві: Елеазар і Тамар. Не було в них синів. **29** Син Окисів Єрамеїл. **30** Сини Мусія: Мооли, і Едер, і Єримот. Це левіїні сини за домами своїх родів. **31** Одержали ж і ті жереб, так як і їхні брати, Ааронові сини, перед царем Давидом, і Садоком, і Ахимелехом, і начальниками священичих і левітських родів, Ааронові патріярхи, так як і його молодші брати.

Гл҃а, ке҃·

И҆ въставъ д҃вдъ (-)[1] и҆ кн҃зи силные. (и҆ ѿлꙋчиша) въ слꙋжбꙋ сн҃овъ (асадовъ)[2] и҆ ємань, и (дидꙋмъ)[3], иже провѣщахꙋ съ гꙋсльми, и҆ ѱалтырми, и҆ кꙋмъвалами, и҆ бысть число ихъ по главахъ (мꙋжескихъ)[4] творѧщихъ въ дѣлехъ ихъ· ѿ сн҃овъ аса-фовъ (захꙋръ)[5], і ӗосифъ, и҆ наданїасъ, и҆ [асї-ила][6], сн҃ове асафовы держащесѧ асафа пр҃рка близъ ц҃рѧ, съ (идидꙋмомъ)[7]· Сн҃ове (же иди-дꙋмъ)[8], годолїа, и҆ сꙋри, и҆ (сеасъ)[9], и҆ (авна-сеа)[10], и҆ (мададїа)[11], шесть (по҇ рꙋкꙋ)[12] ѡ҆ц҃а своєго (идидꙋма)[13], въ гꙋсли брецающе, исповѣ-дающе и҆ хвалѧще (б҃а)[14] съ (єммано мъ)[15]. Сн҃ове єммани (волкїа)[16], и҆ (маданїа)[17], и҆ [ѻ-зїилъ][18], и҆ сꙋваилъ, и҆ [єримꙋдъ][19], и҆ ананїа, (-)[20] ананъ, и҆ [єлиада][21], (-)[22] (годоладн)[23], и҆ [ро-меди и҆ єзеръ][24], и҆ (савахъ)[25], (-)[26] (алалима-дїи)[27], (-)[28] ѻдиръ, и҆ меазодъ· вси тїи сн҃ове (єммани)[29], въсхвалѧюще ц҃рѧ, въ словесехъ бж҃їихъ да възнесесѧ рогъ· (-)[30] дастъ (же) б҃ъ (єммаꙋ)[31] сн҃овъ, д҃і, и҆ (г҃ дщери)[32]· вси сїи (по҇ рꙋкою)[33] ѡ҆ц҃а своєго въспѣвающїи въ ц҃ркви г҃ни, въ кꙋмвалехъ и҆ въ ѱалтырехъ, и҆ гꙋс-лехъ, (въ слꙋженїе домꙋ г҃нѧ) близъ ц҃рѧ, и҆ асафа, і [идидꙋма][34], и҆ ємана· (-)[35] Бы҇ (же)

Глава 25

1 І, вставши, Давид і князі сили і відлучили на службу синів Асафових, і Еманових, і Дитумових, що сповіщали з гуслями і псалтирями, і цимбалами. І було їхнє число за чоловічими головами, що чинили за їхніми ділами. **2** З Асафових синів: Захур, і Йосиф, і Натаніяс, і Асіїла – Асафові сини, що державлися пророка Асафа, близько царя. **3** З Ідитумом – сини ж Ідитумові: Ґодолія, і Сури, і Сеас, і Авиасея, і Мататія – шість під руками свого батька Ідитума грали в гуслі, визнаючи і хвалячи Бога . **4** З Емманом – сини Еммановi: Волкія, і Матанія, і Озіїл, і Суваїл, і Єримут, і Ананія, Анан, і Елиата, Ґодолатій, і Роmеттій, і Езер, і Савах, Алалиматій, Отир, і Меазот. **5** Всі ці Еммановi сини, що хвалили царя в божих словах, щоб підняти ріг. Дав же Бог Еммановi 14 синів і 3 дочки. **6** Всі ці під рукою свого батька співали в господній церкві з цимбалами, і з псалтирями, і гуслями на служіння господнього дому близько царя, і Асафа, і Ідитума, і Емана. **7** Було ж їхнє число з їхніми братами, навченими господнього співу, і всіма, що знали спів, – вісім сот і вісімдесят і 8. **8** Взяли ж свій жереб на всі дні за малим і за великим, за досконалим і

ненавченим. **9** І перший жереб вийшов Асафові, що був Йосиф, і синам його, і братам його, Ясарів, Йосифів, Ґодоліїв. Другий – Інії, і його синам, і його братам – 12. **10** Третій – Закхурові, і його синам і його братам – 12. **11** Четвертий – Езрі, його синам і його братам – 12. **12** П'ятий – Натанові, синам і його братам – 12. **13** Шостий – Воккії, синам і його братам – 12. **14** Сьомий – Єреїлові, синам і його братам – 12. **15** Восьмий – Йосієві, синам і його братам –12. **16** Дев'ятий – Маттанієві, синам і його братам – 12. **17** Десятий – Меєві, синам і його братам – 12. **18** Одинадцятий – Азріілеві, синам і його братам – 12. **19** Дванадцятий – Асевієві, синам і його братам – 12. **20** І 13-ий – Суваїлові, синам і його братам – 12. **21** 14-ий – Мататієві, синам і його братам – 12. **22** І 15-ий – Єримутові, синам і його братам – 12. **23** І 16-ий – Ананії, синам і його братам – 12. **24** 17-ий – Євсакові, синам і його братам – 12. **25** 18-ий – Ананії, синам і його братам – 12. **26** 19-ий – Мелиті, синам і його братам – 12. **27** 20-ий – Аліятові, синам і його братам – 12. **28** 21-ий – Ітирові, синам і його братам – 12. **29** 22-ий – Ґеделатієві, синам і його братам – 12. **30** 23-ій – Мазамотові, синам і його братам - 12. **31** 24-ий – Ромеміезерові, синам і його братам – 12.

число̀ и҆́хъ съ бра́тїею и҆́хъ наоу҆че́ни пѣ́нїю гн҃ю, (и҆̀) всѣ́хъ разꙋмѣ́ющїй (пѣ́нїѧ), (о҆́смь со҄)[36], и о҆смьдеся́т и҆ и҃· (-)[37] взѧ́ша (же)[38] жре́бїи (сво́и), въ всѧ̑ дни̑ по ма́ломꙋ, и҆ по вели́комꙋ, по съвръше́номꙋ, и҆ неоу҆че́номꙋ· І҆ и҆зы́иде жре́бїи пе́рвыи (-)[39] а҆са́фови (и҆́же бѣ̀) и҆ѡ҆си́фъ, (и҆ сн҃овъ є҆го̀ и҆ бра́тїи є҆го̀, и҆а́саровъ, и҆ѡ҆си́фовъ,) [годолїевъ][40]· вторы́и и҆нїѧ, (и) (сн҃овъ є҆го и҆ бра́тїи его)[41], в҃і· третїи закхꙋ́ръ, (и҆) сн҃ѡ є҆го и҆ бра́тїи є҆го, в҃і· четве́ртыи [є҆́зри][42] сн҃овъ є҆го и҆ бра́тїи є҆го, в҃і· Пѧ́тыи нада́нъ сн҃овъ (-)[43] и҆ бра́тїи є҆го, в҃і· ше́стыи [вокїѧ][44], сн҃овъ (-)[45] и҆ бра́тїи є҆го, в҃і· Седмы́и (и҆ѣреи́ль)[46] сн҃овъ (-)[47] и҆ бра́тїи є҆го, в҃і· о҆́смыи и҆ѡ҆сі́а сн҃ѡ (-)[48] и҆ бра́тїи є҆го, в҃і· девѧ́тыи (мадъданїѧ)[49] сн҃овъ (-)[50] и҆ бра́тїи є҆го, в҃і· десѧ́тыи (менїѧ)[51], сн҃овъ (-)[52] и҆ бра́тїи є҆го, в҃і· Пе́рвыинаде́сѧтъ [а҆зрїи́ль][53], сн҃овъ (-)[54] и бра́тїи є҆го, в҃і· вторы́инаде́сѧть (а҆севїѧ)[55], сн҃овъ (-)[56] и҆ бра́тїи є҆го, в҃і· (и҆) г҃і, сꙋвани́ль, сн҃овъ (-)[57] и҆ бра́тїи є҆го, в҃і· д҃і, (матадїа)[58], сн҃овъ (-)[59] и҆ бра́тїи є҆го, в҃і· (и҆) є҃і, [и҆ѣримꙋ́дъ][60], сн҃овъ (-)[61] и҆ бра́тїи є҆го, в҃і· (и҆) ѕ҃і, а҆на́нїа, сн҃овъ (-)[62] и҆ бра́тїи є҆го, в҃і· з҃і [и҆ѣсва́къ][63], сн҃овъ (-)[64] и҆ бра́тїи є҆го, в҃і· и҃і, а҆на́нїи, сн҃овъ (-)[65] и҆ бра́тїи є҆го, в҃і· ѳ҃і, (мели́дѝ)[66], сн҃овъ (-)[67] и҆ бра́тїи є҆го, в҃і· к҃, (а҆лїада̀)[68], сн҃овъ (-)[69] и҆ бра́тїи є҆го, в҃і· к҃а, и҆ди́ръ, сн҃овъ (-)[70] и҆ бра́тїи є҆го, в҃і· к҃в, [геделади][71], сн҃овъ (-)[72] и҆ бра́тїи є҆го, в҃і· к҃г, (мазамо́дъ)[73], сн҃овъ (-)[74] и҆ бра́тїи є҆го, в҃і· к҃д, [ромемїезе́ръ][75], Сн҃овъ (-)[76] и҆ бра́тїи є҆го, в҃і·

Глава 26

1 Поділ же дверників – сини Кореєві: Моселлимія, син Кореїв, з синів Асафових. **2** Сини ж Моселлемія: Захарія – первородний, Ядіїл – 2-ий, Завадія – 3-ий, Ятанаїл – 4-ий, **3** Олам – 5-ий, Йоанатан – 6-ий, Елионія – 7-ий, Авведом – 8-ий. **4** Авведомові ж сини: Самія – перший, Йоазадав – другий, Йода – третій, Халад – четвертий, Рамуїл – п'ятий, **5** Аміїл – шостий, Ісахар – сьомий, Фалатій – восьмий, бо його Бог поблагословив. **6** Самеєві ж, його синові, народилися сини його первородного, бо були сильні мужі. **7** Сини Семеєві: Отіє, і Рафаїл, і Обид, Єл, Завад, і Ахая – сильні сини, Елеуї, і Савохія, і Квахом. **8** Всі ті з Ededомлих синів, ці і його сини і їхні брати сильні на службу в ділі – 62 з Аведдомом. **9** Від Моссаламія сини і їхні сильні брати – 18. **10** Асса же, що є з синів Мерари, його сини – сторожі, хоч і не був пер-

Гл҃а, к҃ѕ·

Раздѣле́нїе же две́рниковъ. сн҃ы коре́овы (моселлимїа)[1]. сн҃ъ коре́овъ, ѿ сн҃овъ [а҆са́фовъ][2]· (Сн҃ове же моселлемїѧ)[3], заха́рїѧ пе́рвенецъ, [и҆а́дїиль][4], в҃, завадїѧ, г҃. (и҆ада́наи́ль)[5], д҃· о҆ла́мъ, є҃. (и҆ѡ҆а́надаи́нъ)[6], ѕ҃. (е҆лио́нїѧ)[7], з҃. (а҆вдедо҄, и҃.) (-)[8] а҆вдедомꙋ (же) сн҃ы, [самїѧ][9], (првыи)[10]. (и҆ѡ҆зада́въ)[11] вторы́и. (и҆ѡ҆́да)[12] тре́тїи. (хала́дъ)[13] четве́ртыи, (рамꙋи́лъ)[14] пѧ́тыи· а҆мї́илъ ше́стыи, (и҆саха́ръ)[15] се́дмыи, (фаладѝ)[16]. о҆́смыи, ꙗ҆ко бл҃ви є҆го бг҃ъ· (Семїю же)[17] сн҃ꙋ є҆го ро-жени сꙋть, сн҃ове пе́рвенца (є҆го)[18]. (бѣ́хꙋ бо мꙋ́жїе крѣпча́ншїи)[19]· Сн҃ове [семеи́евы][20]. (о҆дїе)[21], и҆ (рада́иль)[22], и҆ о҆вд҃ и҆ (е҆́лъ, завадъ)[23], и҆ (а҆хаїа)[24]. сн҃ы си́лны, (е҆леоу́и)[25], и҆ (саво́хїѧ)[26], и҆ (къва-хо́мъ)[27]· всѝ (тыи) ѿ сн҃овъ (є҆дедо́млй)[28], сїи (и҆ сн҃ове (є҆го)[29], и҆ бра́тїа и҆́хъ)[30] (крѣпча́ншїи къ слꙋже́нїю)[31] въ дѣ́лѣ, (-)[32] ѯ҃в. съ а҆ве́ддомомъ. (-)[33] ѿ (мосса́ламїѧ)[34], сн҃ове и҆ бра́тїа (и҆́хъ), (крѣпча́нши. и҃і)[35]· (А҆́сса же)[36] (и҆́же є҆сть) ѿ сн҃овъ мера́рїинъ, сн҃ы (є҆го стра́жбы)[37]. а҆́ще и҆ не бы́сть

первѣнецъ. (-)[38] постави (-)[39] отцъ его в началника, разлученїа втораго. [хелкїа, в.][40] тавлїа, г. захарїа, д. вси сїи сынове и братїа. (а сны)[41] гі· Сїи раздѣлени суть въ дверницы, да будутъ всегда началницы (стражемъ)[42], яко (и) братїа ихъ служити в дому гни· (-)[43] Поставлены (бо) суть жребїи (кождо ихъ)[44], малыхъ и великихъ, по (семъяхъ)[45] своихъ. на едины кождо врата· (-)[46] Паде (же) жребїи въсточныи [селемїю][47]. (-)[48] захарїю (же) (сну его мужу премудрѣишу)[49]. паде жребїи страны сѣверныя· Авдедому (же и сномъ его) къ югу противу дому (севима)[50] втораго· (Седиму и асаю)[51], къ западу, близъ вратъ (иже ведетъ к пути)[52] въсхоженїа, стража противу стражи· Къ востоку по s, на днь. (и) къ сѣверу, (д на днь)[53], (и) к полудни (такоже) на днь, д· И (гдѣ бѣ совѣтъ)[54], два, (и) [два][55], (оучени)[56], [(-)[57] иоса, къ западу, съ враты (средними)[58] по три (на днь), стражба противу стражбы (-)[59] къ востокомъ (аерньмъ.) (по s, на днь)[60]. и на сѣверъ по д, и къ югу д. и къ (есевиму)[61] в. пременяющеся][62] (вратницы же два пременяющеся на днь къ западу). сїа суть раздѣленїа дверникомъ сномъ кореовы, и сномъ мерарїиномъ· (-)[63] левиты (же) братїа ихъ (бѣша) надъ сокровищем дому гня, и надъ сосуды стыхъ· Снове(*) (дани)[64], (и) снове герсони, (от дана же) началницы отечество. ладан (и) (герсонни)[65], (иенли)[66]· (-)[67] Снове (иенли)[68] (земедъ)[69], и (оель)[70], и братїа (его) надъ сокровищемъ дому гня· [Амрами][71], и (съсаари)[72], хеврониты, и озїилиты· Суваиль (же) снъ (гирсань)[73] (сновъ, моусїи)[74] престатель съкровищемъ· (-)[75] Брату (же) его (елеезеру)[76] (емуже снъ иаавиа)[77] и (сего снъ) (іосїа)[78] и (сего снъ) іорам, (сегоже снъ)[79] зехри. и (сего снъ) саломодъ· Сїи (салемот)[80], и братїа его надъ всѣми сокровищи стыми. иже освяти двдъ црь. и началницы отечествъ, тысящники. и сотницы и вожды воемъ· Яже плѣниша. ополченїемъ, (-)[81] (ихже освяти)[82] на пособленїе зданїа цркви (гни)[83]. и надъ вся стаа [бжїа][84] (яже освяти) самоилъ пррокъ. и саоулъ снъ кисовъ, и (авениръ)[85] снъ нировъ. і иоавъ снъ саруевъ. все яже освятиша под руку (саламодову)[86] и братїи его· (И) от (саарипа)[87] хоненїи, и снове его на дѣла внѣюду (далнѣише) на ізраилемъ. къ оученїю и (суженїю ихъ)[88]. (Паки) от хевронитъ (асафия)[89] и братїа его (мужїи)[90] крѣпчаиши а. и з сотъ при созиранїю. ізраиля. за іорданомъ противъ запада. въ вся дѣла гня и въ служву црву· (Хевронитом же

вородний, батько поставив його за начальника **11** другого поділу, Хелкія – 2-ий, Тавлія – 3-ій, Захарія – 4-ий. Всі ці сини і брати, а синів – 13. **12** Ці поділені були на дверників, щоб завжди були начальниками сторожі, і так як їхні брати, служили в господньому домі. **13** Бо жеребами поставлені були кожний з них, з малих і великих, за своїми родинами, на кожні поодинокі двері. **14** Випав же східний жереб Селемієві, Захарієві ж, його синові, премудрому мужеві, випав жереб північної сторони. **15** Авдедомові ж і його синам – на південь, напроти дому Севима **16** другого. Сетимові і Асаєві – на захід, брамою, що веде до дороги підйому, сторож напроти сторожі. **17** На сході – по 6 на день, і на півночі – 4 на день, і на півдні – також 4 на день. І, де була рада, два і два **18** поставлені Йоасом на заході, з брамою середньою – по три на день, сторожа проти сторожі, на схід Аера – по 6 на день. І на північ – по 4 і до півдня – 4 і до Есевиму – 2. Мінялися ж два воротарі, перемінювалися на день, до заходу. **19** Це є поділи дверників Кореєвих синів і Мераріїних синів. **20** Левіти ж, їхні брати, були над скарбом господнього дому і над святим посудом. **21** Сини Дана і Ґерсонові сини від Дана ж – начальники родів Ладанових і Ґерсонових, Єїлиних. **22** Єїлині сини: Земет і Оель, і його брати – над скарбом господнього дому, **23** Амрамові і Сосарині, хевроніти, і озіїліти. **24** Суваїл же, син Ґирсамовий, з синів Мойсеєвих, – голова над скарбами. **25** В нього ж брат Елеєзер, в якого син Яавія, і його син Йосія, і його син Йорам, його ж син Зехрій, і його син Саломот. **26** Цей Саломот і його брати – над всіма святими скарбами, які освятив цар Давид і володарі родів, тисяцькі і сотники, і вожді вояків. **27** Те, що взяли в полон війнами, що освятили на допомогу будови господньої церкви, **28** і над усіма божими святощами, які освятив пророк Самуїл і Саул, син Кисів, і Авенир, син Нирів, і Йоав, син Саруїв, все що освятили, *дали* під руки Саламота і його братів. **29** І від Саарипа Хоненій і його сини – на діла далеко, ззовні над Ізраїлем, для навчання і їхнього служіння. **30** Знову з хевронітів Асафія і його брати, сильні мужі, – 1000 і 7 сот при переписі Ізраїля за Йорданом, напроти заходу, – на всі господні діла і на служіння царя. **31** В хевронитів же начальником був Юрія; за їхнім родом і за їхнім

батьківським родом в 40-му році Давидового царювання вони були почислені, і знайдено в них сильні мужі в Езері Ґалаадському. **32** Їхні ж брати дуже хоробрі – 2000 і 7 сот начальників батьківських родів. Настановив же їх цар Давид над Рувимом і Ґаддом, і над половиною племені Манасіїного за всім господнім наказом і словом царського служіння.

нача́лни́къ бы́сть, і҆оу́рі҆ѧ)[91] по ро́дꙋ и҆́хъ, (и҆) по ѿче́ствꙋ (и҆́хъ). въ м҃ е҃, лѣ́то цр҃ства (дв҃два)[92] почте́ни сꙋ́ть, и҆ ѡ҆брѣте́ни сꙋ́ть мꙋ́жи крѣп-ча́йши в ни́хъ. въ (е҆зерѣ)[93] галаа́дскомъ· (-)[94] Бра́тїѧ (же) (и҆́хъ)[95] храбрѣ́йши, ҂в҃. и҆ з҃, со́тъ, нача́лникъ ѿче́ствъ (-)[96] пре́стави (же) и҆́хъ дв҃дъ цр҃ь на̀ рꙋви́момъ и҆ га́ддомъ, и҆ на̀ поло-ви́нѡю колѣ́на манасї́ина. въ всѐ повелѣ́нїе гн҃е и҆ сло́во (слꙋ́жбꙋ) цр҃евꙋ·

Глава 27

1 Сини ж ізраїльські за їхнім числом: начальники родів, тисяцькі, і сотники, і писарі, які служили з народом на всяке діло царя за їхнім поділом, що входили і виходили місяць від місяця, на всі місяці в році один поділ – 24 тисячі. **2** І в першому поділі, в першому місяці, був Ісвоаз, син Задіїлів, над його поділом – 24 тисячі, **3** з синів Фареса начальник всіх князів у війську на перший місяць. **4** І в другому місяці Додай ехотський над його полком, і під ним вождь Макельлот; вояків і його поділи – 24 тисячі. Начальник сильних третього полку, **5** в третьому місяці, був Ванія, син Йодая, головного священика, і його поділи – 24 тисячі. **6** Цей Ванія найсильніший між 30-ма, і над його полком його син Задав. **7** І четвертий начальник, четвертого місяця, був Азаїл, брат Йоава, і його син Завадія після нього, і його брати над його полками – 24 тисячі. **8** П'ятий начальник, п'ятого місяця, Самаот, син Єзраїв, і в його полку – 20000 і 4000. **9** Шостий начальник, шостого місяця, був Адуя, син Кисів з Текої, і в його полку – 20000 і 4000. **10** Сьомий начальник, сьомого місяця, Хеллис з Фалуса, з Єфремових синів, і в його полку – 20000 і 4000. **11** Восьмий начальник, восьмого місяця, Соввваха ісататський, з племені Зараї, і в його полку – 20000 і 4000. **12** Дев'ятий начальник, дев'ятого місяця, Авієзер з Анотота, з Веніяминових синів, і в його полку – 200000 і 4000. **13** Десятий начальник, десятого місяця, Неірай, і той з Нетофатиса, з племені Зарая, і в його полку – 20000 і 4000. **14** Одинадцятий начальник, одинадцятого місяця, Ванія з Фаратона, з Єфрімових синів, і в його полку – 20000 і 4000. **15** Дванадцятий начальник, дванадцятого місяця, Холдіяй з Нетофатиса, з Ґодониїлового племені, і в його полку – 20000 і 4000. **16** І над ізраїлевим племенем: з Рувима – вождь Елієзер, син Зехріїв, і з Си-

Гл҃а, к҃з·

С(ы́нове же)[1] і҆и҃левы по числꙋ̀ и҆́хъ нача́лницы ѿче́ствъ. тысѧ́щники, и҆ со́тники, и҆ книгочїѧ, и҆́же слꙋжа́хꙋ (съ лю̑дми)[2] въ всѐ дѣ́ло цр҃ю, по разлꙋче́нїю (и҆́хъ)[3]. въходѧ́-щи і҆ и҆сходѧ́щи, мц҃ь ѿ мц҃а. по всѣ̑хъ мц҃ехъ в лѣ́то раздѣле́нїе є҆ді́но. к҃д, тысѧ́щи, и҆ въ (пр҃ьвое разлꙋче́нїе)[4]. въ пр҃ьвыи мц҃ъ (бы́сть), (и҆с-воа́зъ)[5] сн҃ъ (задї́илевъ)[6]. на̀ раздѣле́нїемъ є҆го, к҃д, тысѧ́щи· ѿ сн҃овъ (даре́совы̑)[7]. нача́лникъ всѣ́мъ кнѧѕе̑ въ воинꙋ̀ мц҃а пр҃ьваго· И҆ (-)[8] въ вторы́и мц҃ь, [дода́и][9], (є҆хо́тскїи)[10]. (на̀ по́лкомъ є҆го. и҆ по̀ ни́мъ макельло́дъ. во́жъ во́ино̑) и҆ раз-дѣле́нїѧ є҆го. к҃д, тысѧ́щи· Нача́лникъ си́лны̑ (по́лка тре́тї̈аго). (въ мц҃ь тре́тї̈и)[11]. (бы́сть) ванѣѧ сн҃ъ і҆ѡда́евъ сщ҃е́нника нача́лнаго. и҆ раз-дѣле́нїѧ є҆го, к҃д, тысѧ́щи· Сі́и ванѣѧ крѣп-ча́йши проме́ждꙋ, л҃. (-)[12] и҆ на̀ по́лкомъ є҆го (зада́въ)[13] сн҃ъ є҆го· И҆ четве́ртыи (нача́лни̑) мц҃а четве́ртаго, (бы́сть а҆заи́ль)[14] бра̑ і҆ѡа́вль. и҆ (зава-дїѧ)[15] сн҃ъ є҆го (по не́мъ). и҆ бра́тї̈а (є҆го) (-)[16] на̀ по́лки є҆го, к҃д, тысѧ́щѧ· Пѧ́тыи (нача́лникъ) мц҃а пѧ́таго, (-)[17] самао́дъ сн҃ъ [и҆є҆зра́евъ][18] и҆ въ по́лкꙋ є҆го, ҂к҃ и҆ ҂д҃· Ше́стыи (нача́лникъ) мц҃а ше́стаго, (бы́сть) [а҆дꙋ́иѧ][19] [сн҃ъ][20] (кисовъ)[21], ѿ деко́и. и҆ въ по́лкꙋ є҆го, ҂к҃, и҆ ҂д҃· Седмы́и (нача́лникъ) мц҃а седьмаго хе́льли̑, ѿ (фалꙋ́са)[22], ѿ сн҃ов̑ є҆фремль. и҆ въ по́лкꙋ є҆го. ҂к҃, и҆ ҂д҃· О҆смы́и (нача́лникъ) мц҃а о҆смаго, (совъва́ха и҆ садаса̑скїи ѿ колѣ́на зара́и)[23] и҆ въ по́лкꙋ є҆го, ҂к҃, и҆ ҂д҃· девѧ́тыи (нача́лникъ) мц҃а девѧ́таго а҆вїє҆зеръ ѿ а҆нодо́да ѿ (сн҃овъ)[24] венї̈ами́нихъ. и҆ въ по́л-кꙋ є҆го, ҂к҃, и҆ ҂д҃. десѧ́тыи (нача́лникъ), мц҃а де-сѧ́таго (неи́ра́и)[25]. и҆ то́и ѿ [нетофади́са][26] ѿ (колѣ́на) зара́и и҆ въ по́лкꙋ є҆го. ҂к҃, и҆ ҂д҃· Пр҃ь-выиннадесѧ́тъ (нача́лникъ) мц҃а пр҃ьвогонадесѧ́тъ, вана́ї̈ѧ ѿ фарадо́на, ѿ сн҃овъ є҆фрѣмль. и҆ въ по́лкꙋ є҆го, ҂к҃ и҆ ҂д҃· Вторыиннадесѧ́те (нача́лни̑) мц҃а второгонадесѧ́те. [хол̑дїѧ́и][27], ѿ нетофа-ди́са. (ѿ колѣ́на годонї̈и́лева)[28]. и҆ в покꙋ̀ є҆го ҂к҃, и҆ ҂д҃· и҆ на́дъ племенемъ и҆зра́илевымъ ѿ рꙋви́ма вождъ є҆лїє҆зе́ръ. сн҃ъ зехри́евъ, (и҆) ѿ симео́на

(вождъ) сафатїа. снъ мааха· ѿ левѵи асавиа снъ камуилевъ. ѿ аарона (садо̃)[29]· ѿ иоуды (елиа)[30] братїи двдвы (и) ѿ (асахарати)[31] амри снъ михаилевъ. ѿ заоулона. Самаиасъ, снъ авдиевъ, ѿ недалима, иеримодъ снъ [озїиль][32]· ѿ (ефрема)[33], оси снъ (озазїе)[34] ѿ половины колѣна (манасиина)[35]. иоиль снъ (фрадеевъ)[36]· И ѿ половины колѣна (масиина)[37] въ (земли галаадстеи)[38]. ӕддаи снъ (завадиинъ)[39] сномъ венїаминимъ. (иасииль)[40], снъ авенировъ· дану азариилъ снъ иорамовъ. сїи (быша) начлницы (снъ иилвомъ)[41]· (-)[42] Не хотѣ (же) двдъ съчести ихъ. ѿ к҃. лѣту. и ниже. зане (реклъ гь)[43] оумножити ийла. ӕко ѕвѣзды нбныа· (-)[44] Іоавъ снъ (саруиевъ)[45] нача почитати люди, и не съвръши. (сего ради *иже бысть)[46] ӕрость (бжїа) въ ийли. и (сего ради) (числомъ не бысть разлучено)[47] въ лѣтописци словъ цра двда· (-)[48] На сокровищѣ (же) црьскй (бысть) асмодъ снъ одїилевъ и надъ сокровищемъ (-)[49] иже бѣху по посадомъ, и в костръхъ и на полатами. Іонаданъ снъ озїевъ· (И) на (-)[50] дѣлатели землѧ, иже (настоахꙋ) работающе [езраи][51] снъ [хелувъ][52]· И на селы семеи [армадеискїи][53]· И на сокровищами (винными)[54] [завдїа][55] снъ (сефамїевъ)[56]· (-)[57] На маслинами (же), и на чрънечїемъ иже (бѣху) на полехъ. [валананъ][58] (едорїевъ)[59]. (и) на (-)[60] сокровищи олеа іоасъ· (-)[61] На скоты (же иже пасахуса)[62] въ (паствина)[63]. (престатель бысть сатирїа)[64] снъ (саранитинъ)[65]. и на волы иже въ дворехъ. софатъ снъ [адаинъ][66]· На вельблюды же, [оувїасъ][67] измаилитеанинъ, (и) надъ (-)[68] ослы, (иадаа)[69] ѿ мерадона· И на овцами (же) [іоасъ][70] агаритинъ вси тїи началницы, (оуказанїа быша)[71] (цра двда)[72]· (-)[73] Ионаданъ (же) оуи двду (бысть) совѣтникъ, мужъ мудръ и книженъ сыи, і (иилъ)[74] снъ ахаманїевъ (бѣ) съ сны црвы. (-)[75] ахитофель (еще) совѣтникъ црвъ, и хусїи. первѣишїи другъ црвъ· И по не̃ ахитофель (бысть поле)[76] иодаа сна ванеина. и авїадаръ, і иоавъ, (началники воиномъ)[77] црвымъ·

вѣ҃ і҃ка

меона – вождь Сафатія, син Мааха, **17** з Левія – Асавія, син Камуїлів, з Аарона – Садох, **18** з Юди – Елія з Давидових братів, і з Асахарата – Амри, син Михаїлів, **19** з Завулона – Самаяс, син Авдіїв, з Нефталіма – Єрімот, син Озіїлів, **20** з Ефрема – Оси, син Озазіїв, з половини Манасіїного племені – Йоіл, син Фрадеїв. **21** І з половини Манасіїного племені в галаадській землі – Яддай, син Завадіїв, з Веніяминових синів – Ясиїл, син Авенирів, **22** з Дана – Азариїл, син Йорамів. Ці були начальниками Іїлвих синів. **23** Давид же не хотів почислити їх від 20 літ і нижче, бо сказав Господь, що розмножить Ізраїль, як небесні звізди. **24** Йоав, Саруїв син, почав числити народ і не завершив цього, *тому що була божа лють на Ізраїлі, і задля цього число не було відмічене в літописі слів царя Давида. **25** А над царським скарбом був Асмот, син Одіїлів, і над скарбами, що були по посілостях і в селах, і над кімнатами – Йонатан, син Озіїв. **26** І над працівниками землі, що наглядали при праці, – Езрай, син Хелуїв. **27** І над полями – Семей Арматейський. І над скарбами вина – Завдія, син Сефаміїв. **28** Над оливками ж і над черницями, що були на полях, – Валанан Едоріїв, і над скарбами олії – Йоас. **29** Над скотами ж, що паслися на пасовиськах, наглядачем був Сатирія, син Саранитів, і над волами, що в дворах, Софат, син Адаїнів. **30** Над верблюдами ж – Увіяс, ізмаїлітянин, і над ослами – Ядая з Мератона. **31** І над вівцями ж – Йоас, агаритин. Всі ці були начальниками володінь царя Давида. **32** Йонатан же, вуйко Давида, був радником, він мудрий і письменний чоловік, і Іїл, син Ахаманіїв, був з царськими синами. **33** Ще Ахітофель – царський радник, і Хусій – перший царський друг. **34** І після нього був Ахітофель під Йодаєм, сином Ваніїним, і Авіятар, і Йоав – начальники царських вояків.

вищ. 21

Гла, к҃и·

С(обра же)[1] двдъ вса началницы ійлевы. началниковъ судїи (и колѣнъ). и (всѣхъ) престателїи (полковъ), иже служахꙋ по вса дни стрегуще цра и начлниковъ тысащеи, и сотнико̃ и постелниковъ. і иже на сущимъ его (и на всѣмъ въздръжанїемъ цревымъ. и сновъ своихъ со евнухами и силныхъ,) и храбрѣишй, (въ воинѡ̃)[2] въ іерлимъ· (-)[3] воста (же) двдъ [црь][4] (-)[5] и рече. слышите ма бра-

Глава 28

1 Зібрав же Давид всіх ізраїльських начальників, начальників суддів і племен, і всіх володарів полків, які служили по всі дні, стережучи царя, і начальників тисяч, і сотників, і постельників, і тих, що над тим, що його, і над всім царським майном, і його синів з євнухами, і сильних, і хоробрих між вояками в Єрусалимі. **2** Встав же Давид, цар, і сказав: Послухайте

мене, мої брати, і мій народе! Я задумав в моїм серці, щоб збудувати дім, в якому спочине кивот господнього завіту і підніжжя ніг нашого Господа Бога, і я заготовив на будову потрібне все. **3** Бог же мені сказав: *Не збудуєш дім, де називати моє ім"'я в ньому, бо ти є чоловіком – воїном, і ти пролив кров. **4** Але Господь Бог ізраїльський вибрав мене з усього дому мого батька, щоб бути царем над Ізраїлем навіки. І з Юди Він вибрав начальника – дім мого батька, і з синів мого батька я йому вгодив, щоб Він вибрав мене царем над всім Ізраїлем. **5** З синів же моїх, з усіх синів, бо мені багато *їх* дав Господь, *Він вибрав Соломона, мого сина, щоб сидів на престолі господнього царства над Ізраїлем. **6** Сказав же мені Бог: Соломон, твій син, збудує мій дім і мій двір, бо його Я вибрав собі за сина, і я буду йому за батька. **7** І скріплю його царство аж довіку, якщо він скріпиться зберігати мої заповіді і мої судьби, як і сьогодні. **8** І тепер, отже, перед лицем всього господнього збору, у вуха нашого Бога, зберігайте і шукайте всі заповіді нашого Господа Бога, щоб ви успадкували добру землю, і оставили її вашим синам по вас аж довіку. **9** І тепер, мій сину Соломоне, пізнай Бога твоїх батьків і служи йому досконалим серцем і душевною волею, *бо Господь, той, що допитує серця всіх і розуміє задуми всіх умів. Якщо шукатимеш Його, відкриється тобі. Якщо ж Його покинеш, оставить тебе навіки. **10** Тепер, отже, гляди, що тебе Господь вибрав, щоб ти збудував йому дім святості. Кріпись і роби. **11** Дав же Давид своєму синові Соломонові опис притворів, і церкви, і комор, і верхніх поверхів, і внутрішніх складів, і дому очищення; **12** ще й всі подоби, які він задумав його духом, двори господнього дому і кімнати довкруги, в скрабниці господнього дому і в святих скарбницях, **13** повсякденні ж поділи священиків і левітів на всі діла служіння дому господнього, і всі кадильниці, і посуд служіння господньої церкви; **14** і міру ваги золотих і срібних **15** на ввесь священний посуд дав він йому і на ввесь священний посуд. **16** Дав йому так само вагу престолу предложення, кожний престіл хай буде золотий, **17** на срібні вилки і на посудини на поливання, і на золоті посудини на поливання, і вагу золотих і срібних, і кадильниць, і подобу кожної за вагою; **18** і кадильний жертовник з чистого золота, вказану вагу і вигляд оздоблення, херувимів, що простягали крила і що отінювали над кивотом

вищ. 22

црс3. 3
пар2. 1
муд. 9

црс2. 16
пс. 7
єре. 11
17 і 20
апо. 2

тїа (моа), и҆ лю́дїе мои. помы́слихъ на срⷣцꙋ моеⷨ да съзи́ждꙋ до́мъ. въ не́мже поко́итсѧ кїо́тъ завѣ́та гн҃ѧ, и҆ по́ножїе нога́мъ г҃а (б҃а) нашего. и҆ (къ съзида́нїю всѧ ѹ҆готовахъ)[6] потре́бнаа. (-)[7] б҃гъ (же) рече (мнѣ). *не созиждеши (-)[8] до́мꙋ и҆меновати и҆мени моего в не́мъ. зане (еси мꙋжъ бра́нникъ)[9], и҆ крови пролїалъ еси. но и҆збра г҃ь б҃ъ і҆и҃лвъ мене ѿ всего до́мꙋ ѻ҆ц҃а моего. да бꙋдꙋ ц҃рь на і҆и҃лемъ во вѣки. (-)[10] и҆ ѿ (-)[11] і҆ꙋды (и҆збра началника) домъ ѻ҆ц҃а моего. и҆ ѿ с҃новъ ѻ҆ц҃а моего (ѹ҆годи емꙋ)[12] да мѧ и҆зберетъ цр҃ѧ надо всѣмъ і҆и҃лемъ. (-)[13] ѿ (с҃новъ же моихъ всѣхъ)[14]. (с҃ны бо мнѣ многи дасть г҃ь)[15]. *и҆збра соломона с҃на моего. да сѣдитъ на престолѣ цр҃тва гн҃ѧ на і҆и҃лемъ. (-)[16] рече (же) мнѣ б҃ъ. соломонъ с҃нъ твои созиждетъ домъ мои, и҆ дворъ мои. зане (того и҆збра мнѣ въ с҃на быти)[17], и҆ азъ бꙋдꙋ емꙋ въ ѻ҆ц҃а. и҆ ѹ҆крѣплю црⷭ҇тво его даже до вѣка. аще ѹ҆крѣпитсѧ съхранити заповѣди моа и҆ сꙋдбы моа. ꙗ҆ко и҆ днⷭ҇. и҆ нн҃ѣ (ѹ҆бо) предъ лицемъ всего събранїа гн҃ѧ, (-)[18] въ ѹ҆ши б҃а нашего. съхраните и҆ възыщите всѧ заповѣди г҃а б҃а нашего. да наслѣдите землю бл҃гꙋ, и҆ ѡ҆ставите (ѧ) с҃номъ вашимъ по васъ даже до вѣка. и҆ нн҃ѣ (соломоне)[19] с҃не мои. да знаеши б҃а ѻ҆ц҃ъ твоихъ, и҆ слꙋжи емꙋ срⷣцемъ съвръшенымъ, и҆ дш҃евною волею. *всѣхъ бо (-)[20] срⷣцъ възыскатель г҃ь. и҆ всѣхъ ѹ҆мненїи помышленїа разꙋмѣетъ. аще възыщеши его ѡ҆брѧщетъ ти сѧ. (-)[21] аще (же) ѡ҆ставиши его, ѡ҆ставитъ тѧ въ (вѣки)[22]. (нн҃ѣ ѹ҆бо вижд)[23], иже (и҆збра тѧ г҃ь)[24], да созиждеши емꙋ домъ ст҃тства. крѣписѧ и҆ съврьши. (-)[25] дасть (же) двдъ (соломонꙋ)[26] с҃нꙋ своемꙋ. ѡ҆писанїа (притворѡⷨ и҆ цр҃кве)[27] и҆ (камаръ)[28] и҆ горницъ, и҆ полагалницъ внꙋтрьнихъ, и҆ домꙋ ѡ҆чищенїа. (еще) и҆ (всѧ подобїа)[29] иже помысли дх҃омъ его дворомъ домꙋ гн҃ѧ и҆ (-)[30] комара по ѡ҆крⷭ҇тъ въ сокровищи домꙋ гн҃ѧ, и҆ въ волагалища ст҃ыхъ. (-)[31] раздѣленїа (же) по всѧ дни ст҃щенъствомъ. и҆ левꙋитѡⷨ, въ всѧ дѣла слꙋженїа домꙋ гн҃ѧ. и҆ (всѣхъ кадилницъ)[32], (и҆) (сосꙋдовъ слꙋжебныхъ)[33] (-)[34] цр҃кви гн҃ѧ. и҆ мѣрꙋ тѧгости (-)[35] златыхъ, и҆ сребреныхъ (на всѧ сосꙋды ст҃щенныа даде емꙋ, и҆ на всѧ сосꙋды ст҃щенныа)[36] даде емꙋ подобнꙋ вагꙋ трапезы предложенїа. коеждо трапеза злата (да есть. на ѹ҆дицы)[37] сребрены, (-)[38] и҆ на възлїалницы. и҆ на фїалы златые и҆ важенїе златыхъ, и҆ сребреныхъ. (и҆ кадилницъ, и҆ подобїе коеждо подъ вагꙋ)[39]. и҆ жрътовникъ ди-

вы҃і к҃в

г҃ цр҃ г҃
в҃ пара҃ а҃
мѹⷣро д҃

в҃ цр҃ ѕ҃і
ѱа҃ з҃
і҆ере҃ аі
ѕі и҆ к
апока҃ в

мїа́нныи ѿ зла́та пречи́ста ва́гꙋ ѡ҆ка́зꙋ емꙋ и҆ подо́бїе въѻ҆рꙋже́нїа. херꙋви́момъ простира́ющимъ кри́лѣ, и҆ ѡ҆сѣна́ющїе къ кїѡ́тꙋ завѣ́та гн҃а. вс҄а писа́ннаа рꙋко́ю гн҃ею да́сть дв҃дъ соло́монꙋ по бы́вшемꙋ къ немꙋ ра́зꙋмꙋ по дѣ́лꙋ ѡ҆браже́нїа. И҆ рече дв҃дъ соло́монꙋ сн҃ꙋ своемꙋ. Мꙋжественнѣ твори̇, и҆ оу҆крѣпи́са и҆ сътвори̇. не бо́йса и҆ не страши́са. г҃ь бо б҃ъ мои с тобо́ю (бꙋдетъ. и҆) не ѿстꙋпи́ ѿ тебе. ни (ѡ҆ста́витъ тебе̇)[40]. до́ндеже съвръши́ши ты все̇ дѣ́ло слꙋже́нїа до́мꙋ гн҃а, (-)[41] [се подобїе цр҃кви и҆ до́мꙋ его, и҆ (кама́ръ)[42] его, и҆ го́рницъ и҆ положе́нїи внꙋтрънихъ, и҆ до́мꙋ ѡ҆цѣще́нїа, и҆ подо́бїе домꙋ гн҃а][43]. (-)[44] се раздѣле́нїе по вса̇ дн҃и сщ҃е́нником, и҆ левѵ́томъ въ все̇ слꙋже́нїе до́мꙋ [гн҃а][45]. И҆ (да пр҃естои́тъ)[46] тебѣ̂ (-)[47]. и҆ вса́кїи люба́и мꙋдрость, по вса́к҃ хꙋдожъствꙋ́ай, и҆ кна́зи и҆ вси лю́дїе въ вса̇ словеса̇ твоа̇.

Гл҃а, к҃д.

В(ла́лъ же есть)[1] дв҃дъ цр҃ь къ все́и цр҃кви. (соло́монъ)[2] сн҃ъ мо́и его́же и҆збра̇ г҃ь (еще) ѡ҆трочатемъ мла́дымъ. и҆ дѣ́ло вели́ко (есть) зане̇ не бо̇ чл҃кꙋ (оу҆гото́витса) ѡ҆бита́нїе. но г҃ꙋ (-)[3]. (а҆ бо) всѣ́ми си́лами (мои́ми). оу҆гото́вахъ (росх҃о). ра́ди до́мꙋ (г҃а) б҃а моего. зла́то, (и҆) сребро̇. мѣ́дь, желѣ́зо. древа̇, ка́менїе, мармо́ръ, и҆ мно́жество (-)[4] ка́менїи многоцѣ́нныхъ и҆ разли́чныхъ, и҆ всѣ́хъ (ч҃тныхъ ка́менїи)[5], и҆ ка́менїи парїоу҆совы́х мно́го, и҆ еще въ еже бл҃говоли́хъ въ до́мъ (гн҃ь)[6], есть оу҆ мене̇ еже пригото́вахъ, зла́то, и҆ сребро̇, и҆ се да́хъ въ до́мъ б҃а моего въ высотꙋ, развѣ̂ ѡ҆ныхъ и҆же оу҆гото́вахꙋ въ хра́мъ (гн҃ь)[7], ҂г҃, тала́нтъ злата (ѿ зла́та есꙋфирска)[8]. и҆ ҂з҃, тала́нтъ сребра̇ и҆скꙋшенѣ́иша къ позлаще́нїю стѣнъ цр҃кви, (и҆ гдѣ̂ ко́гда же дѣ́ло есть зла́то ѿ зла́та, и҆ гдѣ̂ егда же дѣ́ло есть сребро̇ ѿ сребра̇, и҆ въ вса̇ дѣ́ла и҆же бꙋдꙋтъ) по̑ рꙋкꙋ оу҆модѣ́лникомъ, и҆ а́ще кт҃о бл҃гово́ленъ, и҆спо́лнити рꙋкꙋ своꙋ, дне́сь, (и҆ да́сть чт҃о хо́щетъ) г҃ꙋ, и҆ ѡ҆бѣща́ша нача́лницы (ѡ҆би́телес҃)[9], и҆ кн҃зи (колѣнъ)[10] і҆и҃левъ, и҆ ты́сащники, и҆ со́тники, и҆ нача́лницы д҃ѣ, і и҆коно́мы цр҃евы, (-)[11] да́ша (же) на дѣ́ла до́мꙋ гн҃а зла́та тала́нтъ па́ть ты́сащъ, и҆ зла́тыхъ де́сатъ ты́сащъ, и҆ сребра̇ тала́нтъ, і҃, ты́сащъ. И҆ мѣ́ди тала́нтъ, и҃і, тысащъ, (-)[12] желѣза (же) р҃, ты́сащ тала́нтъ)[13], и҆ (населницы) и҆же ѡ҆брѣтоша (-)[14] ка́менїе, въэда́ша въ положе́нїе до́мꙋ гн҃а, по̑ рꙋкꙋ (і҆и́ла, гедо́нїина)[15], (-)[16] възвесели́ша же са лю́дїе егда̇ мл҃твы во́лею ѡ҆бѣща́ша, ср҃це бо

господнього завіту. **19** Все написане господньою рукою дав Давид Соломонові за даним йому розумінням, відображеним за ділом. **20** І сказав Давид Соломонові, своєму синові: Поступай мужньо, і скріпися, і роби, не бійся, і не лякайся, бо мій Господь Бог буде з тобою, і не відступить від тебе ані не оставить тебе, аж доки ти не докінчиш всяке діло служіння господнього дому. Це подоба церкви і його дому, і його складів, і горищ, і положення внутрішніх *кімнат* і дому очищення, і подоба господнього дому. **21** Ось поділ священиків і левітів на кожний день, на все служіння господнього дому. І хай стоїть перед тобою і кожний, що любить мудрість, за всім вмінням, і князі, і ввесь народ, на всі твої слова.

Глава 29

1 Сказав же цар Давид до всього збору: Мій син Соломон, якого вибрав Господь, ще молода дитина, і діло є велике, тому що не для людини приготується мешкання, але для Господа. **2** Адже я всіма моїми силами приготував видаток для дому мого Господа Бога: золото, і срібло, мідь, залізо, дерево, каміння, мармур, і багато дорогоцінного і різнорідного каміння, і всяке каміння шляхетне, і багато каменя парію. **3** І ще, оскільки я дбав про господній дім, є в мене те золото і срібло, що я приготував, і ось я дав на дім мого Бога до висоти, за винятком того, що я приготував для господнього храму: **4** 3000 талантів золота з есуфирського золота і 7000 талантів випробованого срібла – на позолоту стін церкви і де тільки є золоте діло, зі золота, і де тільки є срібне діло, зі срібла, і на всі діла, що будуть **5** під руками майстрів. І якщо хто охочий сьогодні наповнити свої руки і хоче щось дати Господеві – **6** і обіцяли начальники батьківщин, і князі ізраїльських племен, і тисячники, і сотники, і начальники над ділами, і царські економи. **7** Дали ж на діла дому господнього п’ять тисяч талантів золота, і десять тисяч золотих, і 10 тисяч талантів срібла, і 18 тисяч талантів міді, заліза ж 100 тисяч талантів. **8** І мешканці, які знайшли каміння, віддали на закладення *основи* господнього дому під руку Іїла Ґетоніїнового. **9** Зрадів же народ, коли добровільно обіцяли обіти, бо всім серцем приносили їх Господе-

ві, але й цар Давид зрадів великою радістю; **10** і поблагословив цар Давид Господа перед всім множеством, і сказав: Благословенний є ти, Господи Боже ізраїльський, Батьку наш від віку до віку. **11** Твоя, Господи, є величність, і сила, і слава, і побіда визнавання, і кріпость, бо Ти володієш всім, що на небі й на землі. Від твого лиця, Господи, випрямиться всяке царство і всякий народ. **12** Тобі, Господи, багатство, і тобі царство і величність в усьому, і в усякий почин. Від тебе багатство і слава. Ти всіх начало, Господи, начало всякого начала і власть. І в твоїх руках величність і царство всіх, і в твоїх руках милосердя і володіння, щоб великим вчинити і виростити все. **13** Тепер, отже, Господи наш, визнаємося Тобі і хвалимо твоє преславне ім'я. **14** Хто є я і хто твій народ, що ми змогли Тобі це все добровільно обіцяти, бо твоє є все, і те, що ми одержали від твоїх рук, ми тобі дали. **15** Бо ми є мандрівниками перед тобою і приходьками, так як всі наші батьки. *Наші дні, як тінь на землі, і немає терпеливості. **16** Господи Боже наш, до всього цього множества, що ми приготували, щоб був збудований дім твоєму святому імені, від твоїх рук є і твоє є все. **17** Бо знаю, Господи мій, що ти є той, що випробовує серця, і любиш справедливість. Бо в чистоті мого серця я це все зволив, і тепер і твій народ, що тут знайшовся, побачив я з великою радістю, що зволили тобі дати дари. **18** Господи Боже Авраамів, Ісааків, Ізраїлів – наших батьків, збережи навіки цею волею їхні серця і випрями до тебе їхні серця. **19** Соломонові ж, моєму синові, дай досконале серце, щоб зберігав твої заповіді, і твої свідчення, і твої накази, і щоб привів до завершення будову твого дому. **20** І наказав же Давид всьому зборові народу: Благословіть Господа Бога нашого і Благословіть ввесь збір Господа Бога своїх батьків. І вони схилили коліна й поклонилися Господеві і знову цареві. **21** І жертву приніс Давид, жертву Господеві, і приніс Богові всепалення на другий *день*, першого дня: тисячу телят, тисячу баранів, тисячу ягниць, і їхні поливання, і жертви від всього ізраїльського множества. **22** І їли, і пили перед Господом в тому дні з великою радістю. І вдруге поставили царем Соломона, сина Давидового, і помазали його Господеві на царя, і Садока – на архиєрея. **23** Сів же Соломон на господньому престолі як цар, замість Давида, свого батька, і вгодним було, і йому підкорився ввесь Ізраїль, **24** князі і сильні, і всі сини царя Давида,

муд. 2

всѣ́мъ приноша́хꙋ (та̀) г҃ꙋ, (но) и҆ дв҃дъ цр҃ь възвесели́ся (ра́достїю вели́кою)[17], и҆ бл҃ви (дв҃дъ цр҃ь)[18] г҃а пре҃ (всѣ́мъ мно́жествомъ, и҆ рече)[19], бл҃венъ є҆си г҃и б҃е і҆и҃левъ ѿц҃ъ на́шъ ѿ вѣ́ка (-)[20] въ вѣ́ки, твоѐ є҆сть г҃и вели́чество и҆ си́ла, и҆ сла́ва, и҆ ѻ҆долѣ́нїе, (и҆сповѣда́нїе) и҆ крѣ́пость ꙗ҆́ко ты̀ всѣ́мъ и҆́же на́ нб҃си, и҆ на землѝ владѣ́еши, ѿ лица̀ твоє҆го (г҃и) (и҆справитсѧ всѧ́ко цр҃тво)[21] и҆ (всѧ́къ) ꙗ҆зы́къ, (тебѣ̀ г҃и бога́тство, и҆ тебѣ̀ цр҃тво, и҆ вели́чество въ всѧ̀, и҆ въ всѧ́ко нача́ло,) ѿ тебѐ бога́тство и҆ сла́ва· Ты̀ всѣ́хъ нача́ло, г҃и, нача́ло всѧ́кого нача́ла, (и҆ вла́сть,) и҆ в рꙋ́кꙋ твоє҆ю (-)[22] вели́чество, (и҆ цр҃тво всѣ́хъ,) и҆ въ рꙋ́кꙋ твою (м҃лть, и҆ вседръжи́тельство)[23] възвели́чити, и҆ възрасти́ти вс҃ѧ, (-)[24] нн҃ѣ (ѹ҆̑бо) г҃и (на́шъ), и҆сповѣда́ємсѧ тебѣ̀, и҆ хва́лимъ и҆́мѧ (твоѐ пресла́вное)[25], кто а҆́зъ є҆́смь, и҆ кто̀ лю́дїе твои, ꙗ҆́ко възмого́хомъ (сї́ѧ тебѣ̀ вс҃ѧ бл҃говолне ѻ҆бѣща́ти)[26], твоѧ̀ б҃о (сꙋ́ть) вс҃ѧ, і҆ (и҆́же ѿ рꙋ́кꙋ твоє́ю прїѧ́хомъ)[27], да́хомъ тебѣ̀, пꙋ́тницы бо є҆смы̀ пре҃ тобо́ю, и҆ прише́лцы, ꙗ҆́ко вс҃и ѿц҃ы на́ши, *(дн҃їе на́ши ꙗ҆́ко сѣ́нь)[28] на землѝ, и҆ нѣ́сть тръпѣ́нїѧ, г҃и б҃е на́шъ, къ всемꙋ̀ мно́жествꙋ семꙋ̀ и҆́же ѹ҆гото́вахомъ да съзи́ждетсѧ до́мъ и҆́мени ст҃омꙋ твоє҆мꙋ, ѿ рꙋ́кꙋ твоє́ю є҆сть, и҆ твоѧ̀ (сꙋ́ть) вс҃ѧ, (-)[29] вѣ́мъ (б҃о) г҃и мо́и, ꙗ҆́ко ты̀ є҆си и҆спытꙋ́ѧ ср҃дца и҆ пра́вдꙋ лю́биши. въ правости (б҃о) ср҃дца (моє҆го) произволи҃ (сї́ѧ всѧ̀)[30], и҆ нн҃ѣ (и҆) лю́дїе твои и҆́же здѣ̀, ѻ҆брѣто́шасѧ ви́дѣхъ съ (вели́кою) ра́достїю тебѣ̀ произво́лиша въздати да́ры. г҃и б҃е а҆враа́мовъ, (-)[31] і҆саа́ковъ, (-)[32] і҆и҃лѧ ѿц҃ъ на́шихъ съхранѝ (въ вѣ́ки сею̀ во́лею ср҃дца и҆́хъ)[33]. і҆ и҆спра́ви ср҃дца и҆х к тебѣ̀, (соло́монꙋ же)[34] сн҃ꙋ моє҆мꙋ да́и ср҃дце (съвръше́но)[35] да храни́тъ за́повѣ̑ди твоѧ̀, и҆ свѣдѣ́нїѧ твоѧ̀, и҆ повеле́нїѧ твоѧ̀, и҆ къ съвръше́нїю привестѝ зда́нїе до́мꙋ твоє҆го. и҆ повелѣ̀ (же) дв҃дъ всемꙋ̀ собо́рꙋ (лю́дїи)· Бл҃вите г҃ꙋ б҃ꙋ на́шемꙋ. и҆ бл҃вите ве́сь собо́ръ г҃ꙋ б҃ꙋ ѿц҃ъ свои҆хъ. и҆ (прекло́ниша колѣ́на и҆)[36] поклони́шасѧ г҃ꙋ, и҆ (па́ки) цр҃ю. и҆ пожрѐ дв҃дъ (жрътвꙋ г҃ꙋ)[37]. и҆ възнесѐ вс҃есъжже́нїѧ б҃ꙋ на ѹ҆́трїи пръ́ваго дн҃и теле́цъ, ты́сѧщꙋ, ѻ҆́вновъ ты́сѧщꙋ· а҆́гнецъ ты́сѧща. и҆ възлїа́нїѧ и҆́хъ. и҆ жрътвы мно́жества всего і҆и҃лева. и҆ ꙗ҆до́ша и҆ пи́ша пре҃ г҃мъ въ (дн҃ь то́и)[38], съ (вели́кимъ) весе́лїемъ· И҆ поста́виша цр҃емъ, второ́е (соло́мона)[39] сн҃а дв҃ва. и҆ пома́заша є҆го г҃ꙋ въ цр҃ѧ. и҆ садо́ка въ (а҆рхїере́ѧ)[40]. (-)[41] сѣ́де (же соло́монъ)[42] на пр҃тлѣ (г҃нѧ въ цр҃ѧ в мѣ́сто) дв҃да ѿц҃а

мѹ́дрⷪ҇ в҃

г цр в

своего, и оугодиса и покориса ему весь ииль. кнзи и силнии, и вси снове цра дѣва ѿца его, послушаша его. И възвеличи (оубо) гь (соломона)[43] на всѣ иилемъ. и дасть ему славу (црства)[44], еаже (ни единъ имѣ преже его)[45]. *(того ради) и двдъ снъ (иосиевъ)[46] црствова на (всѣмъ) иилемъ, (м, лѣтъ)[47]. въ хевронѣ (црствова), (з, лѣтъ)[48]. и въ иерлимѣ, лѣтъ, лг. И оумре въ старости блзѣ. исполнь днии въ богатствѣ и славѣ. и црствова (соломонъ)[49] снъ его в него мѣсто. прочии же словеса цра двда, первии и послѣднии, написаны суть. въ словесахъ самоила видащаго. и въ книзѣ надана прріка. и въ словесехъ (да)[50] видащаго. о всемъ црствѣ его. (-)[51] крѣпости его, и времена иже проидоша под нимъ, (или)[52] въ иили. (или)[53] въ всѣхъ црствахъ земныхъ.

його батька, його слухалися. **25** І, отже, Господь звеличив Соломона над усім Ізраїлем і дав йому славу царства, якої ні один *не* мав раніше від нього. **26** *Задля того й Давид, син Йосіїв, царював над всім Ізраїлем **27** 40 літ: в Хевроні царював 7 літ і в Єрусалимі 33 роки. **28** І помер у добрій старості, повний днів, в багатстві і славі; і замість нього зацарював його син Соломон. **29** Остали ж слова царя Давида, перші й останні, є записані в словах видючого Самуїла і в книзі пророка Натана, і в словах видючого Гада, **30** про все його царство, його сили і часи, які перейшли під ним, або в Ізраїлі, або в усіх земних царствах.

црс3. 2

Конецъ первыхъ книгъ
паралипоменонъ.
имать в себѣ, глва, кд.

Кінець першої книги
Параліпоменон.
Має в собі 29 глав.

Вторыя книги паралипоменонъ глава · а

ДРУГА КНИГА ПАРАЛІПОМЕНОН
ГЛАВА 1

г цр в

И оукрѣписа* (соломонъ)[2] снъ двдвъ въ црство свое. и гь (-)[3] его (бѣ) с нимъ. и възвеличи его въ вышиню. (повелѣ соломонъ)[4] всему иилю, тысущникомъ и сотникомъ, (и вожемъ) и судиамъ. и всѣмъ началникомъ пре иилемъ, (и) началникомъ ѿчествъ. и иде (соломонъ)[5] (съ всѣмъ множествомъ)[6]. въ вышнии гаваонъ, идѣже (-)[7] бѣ скинию, свѣдѣниа (гна)[8]. иже сътвори моусеи рабъ бжии въ пустыни. кивотъ же гнь принеслъ двдъ. ѿ града каріадіарима (въ мѣсто иже)[9] оуготова ему. (гдѣ потискнулъ жилище)[10]. (то есть) въ иерлимѣ. (-)[11] *олтарь (же) мѣдан иже сътдѣлалъ

в мо ли

1 І *Соломон, син Давидів, скріпився у своїм царстві, і його Господь був з ним і звеличив його до висоти. **2** Наказав Соломон всьому Ізраїлеві: тисячникам, і сотникам, і вождям, і суддям, і всім начальникам перед Ізраїлем, і начальникам родів; **3** і пішов Соломон з усім множеством до горішнього Ґаваону, де було шатро господнього свідчення, яке в пустині зробив Мойсей, раб божий. **4** Кивот же господній Давид приніс з міста Каріятіарім на місце, яке йому підготував, де він поставив помешкання, це є в Єрусалимі. **5** *Жертовник же мід-

црс3. 2

мой2. 38

ний, який зробив був Веселеїл, син Урії, сина Урового, був там перед господнім мешканням. І розшукав його Саломон і ввесь збір. **6** Соломон же приніс *жертву* там, на мідному жертовнику перед Господом в храмі свідчення, і приніс йому тисячу приносів. **7** *І в тій же ночі Господь з'явився Соломонові і сказав йому: Попроси, що хочеш, щоб Я тобі дав. **8** Сказав же Соломон до Бога: Ти зробив з Давидом, моїм батьком, велике милосердя і поставив мене царем замість нього. **9** І тепер, отже, Господи Боже, хай сповниться твоє слово, яке Ти обіцяв моєму батькові Давидові, *бо Ти мене поставив царем над твоїм численним народом, що наче порох землі. **10** Тепер же дай мені мудрість і розум, щоб я ввійшов і вийшов перед цим твоїм народом. Бо хто може гідно судити цей твій народ? **11** Сказав же Бог до Соломона: Тому що те найбільше вгодило твоєму серцю і ти не попросив багатства, ані потрібне і славу, ані душі тих, що тебе образили, але й не шукав ти численні дні життя, але попросив мудрості і розуму, щоб міг ти судити мій народ, над яким Я тебе поставив царем, **12** дані є тобі мудрість і розум, багатства ж і необхідного, і слави дам тобі стільки, що ні один з царів, ані перед тобою, ані після тебе, *не* буде подібний до тебе. **13** Прийшов же Соломон з горішнього Ґаваона до Єрусалиму, з-перед дому свідчення, і зацарював над Ізраїлем. **14** *І Соломон зібрав собі колісниці й кінноту, і були в нього 1000 і 400 колісниць і 12000 кінноти. І він зробив, щоб вони були в осідках колісниць, і народ з царем в Єрусалимі. **15** *Віддав же цар срібло і золото Єрусалимові, наче каміння, і кедри в Юдеї, наче чорниці, що ростуть на полях, множество велике. **16** Приходили же Соломонові коні з Єгипту за ціною царських купців, бо виходили і купували, **17** і приводили з Єгупту зброю за 1000 срібняків і коня за 100 і 50 срібняків. Також і з усіх хеттейських царств і від сирійських царів принесені були їхніми руками.

црс3. 3
црс3. 3
пар1. 28
муд. 9
црс3. 10
црс3. 10

Глава 2

18 Наказав же Соломон будувати дім господньому імені і собі палату. **2,1** І цар Соломон зібрав 70000 мужів, що носили тягарі, і 80000, які січуть камінь в горах. Настановлено ж над ними 3000 і

вѣ (веселеилъ)[12] сн҃ъ оуріевъ сн҃а (оурова)[13]. тꙋ бысть прⷣе жилищемъ гн҃имъ. И҆ възыска е҆го (соломѡнъ)[14], и҆ (всѧ) цр҃ковь. (-)[15] Вознесе (же) тꙋ (соломѡнъ)[16] на ѻ҆лтари мѣдяномъ прⷣе гн҃мъ въ храмѣ (свѣдѣнїѧ). и҆ принесе (е҆мꙋ)[17] (тысѧщꙋ приношенїи)[18]. *(И҆) в (тꙋ же нощь)[19], ꙗ҆висѧ (гь)[20] соломѡнꙋ и҆ рече е҆мꙋ. проси что (хощеши да) дамъ тебѣ. (-)[21] рече (же соломѡнъ)[22] къ бг҃ꙋ. ты сотворилъ е҆си съ дв҃домъ ѡ҆ц҃емъ моимъ млⷭ҇рдїе велико. и҆ поставилъ мѧ е҆си цр҃ѧ в него мѣсто. и҆ нн҃ѣ (оубо) г҃и б҃е да и҆сполнитсѧ (слово твое е҆же ѡ҆бѣщалъ е҆си)[23] дв҃дꙋ ѡ҆ц҃ꙋ моемꙋ. *ты бо (мене сотворилъ цр҃ѧ)[24] над людми (твоими) многими, ꙗ҆коже прахъ земныи. нн҃ѣ (же) (дай мнѣ премꙋдрость и҆ разꙋмъ)[25] (да внидꙋ) і и҆зыдꙋ прⷣе людми твоими сими (-)[26]. Кто бо (можетъ сїи люди твоѧ достоино сꙋдити)[27]. (-)[28] Рече (же) бг҃ъ къ соломѡнꙋ. и҆же то наипаче оугодило ср҃дцꙋ твоемꙋ. и҆ не просилъ е҆си богатства, (ниже) потребныхъ, (и҆)[29] славы. и҆ниже дш҃ъ, и҆же тѧ ѡ҆бидиша. (и҆но ни дн҃и възыска живота многа)[30]. (и҆но)[31] просилъ е҆си (-)[32] премꙋдрости. и҆ разꙋма да сꙋдити можеши люди моѧ. над которыми поставихъ тѧ цр҃ѧ (-)[33]. премꙋдрость и҆ разꙋмъ (дана сꙋть)[34] тебѣ. (-)[35] богатство (же) и҆ потребнаѧ. и҆ славꙋ дамъ тебѣ. (тако да ни е҆динъ въ цр҃ехъ. ни преже тебе ни по тебѣ. бꙋдетъ подобенъ тебѣ)[36]. (-)[37] Прїиде (же соломѡнъ)[38] ѿ (вышнаго)[39] гаваѡна въ і҆ер҃лмъ. (прⷣе жилищемъ)[40] свѣдѣнїѧ. и҆ црⷭ҇твова над і҆илемъ. *И҆ собра (себѣ соломѡнъ)[41] колесницы и҆ конники. и҆ быша е҆мꙋ, ҂а, и҆ ѵ҃, колесниц, и҆ ҂в҃і, конникъ. И҆ сотвори и҆ быти на посадехъ колесничныхъ. и҆ людїе съ цр҃емъ въ і҆ер҃лмѣ. (-)[42] *въздасть (же) цр҃ь сребро, и҆ злато і҆ер҃лмꙋ. ꙗ҆ко каменїе, и҆ кедри, въ і҆ꙋдеи, ꙗ҆ко черницїе. и҆же (растꙋтъ) въ полехъ множество (велико). (-)[43] И҆схожденїе (же) конеи (соломоновыхъ)[44] и҆зъ е҆гѵпта, (цѣною)[45] кꙋпцовъ цр҃скихъ. и҆схождахꙋ (бо и҆) кꙋповахꙋ, и҆ възношахꙋ (-)[46] ѿ е҆гѵпта. ѡ҆рꙋжїе (-)[47] за (҂а)[48], сребреникъ. и҆ конь за р҃, и҆ н҃, (сребреникъ). такоже и҆ ѿ всѣхъ цр҃твъ хеттейскихъ. и҆ ѿ цр҃еи сѵрїискихъ рꙋкама и҆хъ приношена бывахꙋ.

г҃ цр҃ г҃
г҃ цр҃ г҃ а҆ пара҃ ки мꙋдр҃ д҃
г҃ цр҃ і҃
г҃ цр҃ і҃

Гл҃а, в҃.

И (обелѣ же соломѡнъ)[1] созидати домъ и҆мени гн҃ю. и҆ полатꙋ себѣ. и҆ собра (цр҃ь соломѡнъ)[2]. ҂о҃, мꙋжеи (носѧщих бремена). и҆ ҂п҃, и҆же сѣкꙋ камень въ горахъ. (-)[3] предъставлени (же) до и҆хъ, г҃, и҆ х҃. (-)[4] *Посла (же соломѡнъ)[5]

г҃ цр҃ е҃

къ хираму црю тѵрьску гла. Ꙗко сътворилъ еси съ (двдомъ, ѿцемъ моимъ)[6], и послалъ еси ему древа кедрова да созиждетъ себѣ домъ. в немже бы ему обитати. и се азъ снъ его. созидаю домъ имени га ба моего, да осщаю его ему, къ покаженiю (демiама пре нимъ)[7], (и кадити и ароматы). и къ предъложенiю (хлѣба) вѣчному. и (къ всесожженiю)[8] оутро и къ вечеру, и въ суботы и новыхъ лунъ. и празниковъ га ба нашего въ вѣки иже (повелѣна суть)[9] iилеви. и домъ иже созидаю великъ (есть). великъ бо (есть) бъ нашъ на всѣми боги. И кто возможетъ да созиждетъ ему (достоинъ) домъ. аще бо нбо и нбо нбси прiяти не могутъ (славы его)[10]. (-)[11] кто ли азъ (есмъ) да могу созъдати ему домъ. но толко да сожжется димiамъ предъ нимъ. (-)[12] нн҃ѣ (оубо) пошли мнѣ мужа оучена, (-)[13] иже вѣсть дѣла творити, въ златѣ, и сребрѣ, и мѣди, и желѣзѣ, и порфире и въ чръвленiи, и синетою. i иже знаетъ рѣзати рѣзь. съ тѣми оумодѣлники кои со мною (имѣю, и) въ iоудеи, и въ iерлимѣ. ихъже оуготова двдъ ѿцъ мои. (Но) и (древа кедрова пошли ми)[14], (и певгова, и смерекова)[15], ѿ ливана. вѣмъ бо иже раби твои, оумѣютъ сѣщи древа ѿ ливана. И (будутъ)[16] раби (мои)[17] со рабы (твоими)[18] да оуготоваютъ мнѣ древа многа. домъ бо егоже желаю съзидати великъ (есть ѕѣло), и преславленъ. и се дѣлателемъ иже сѣкутъ древа (да в пищу)[19], пшеницы (-)[20] коры мѣры. к҃. (-)[21] i елея (саты) мѣры, к҃. (-)[22] Рече (же) хирамъ црь тѵрьскiи, по грамотамъ (ихже)[23] посла (соломону)[24], (гла). Ꙗко възлюби (бъ)[25] люди своя. (того ради тебѣ црствовати сътвори на ними и придалъ глющи)[26]. блвенъ гь бъ iилевъ. иже сътвори нбо и землю иже дасть двду црю сна премудра. и оучена, и оумна, и разумна. да созиждетъ домъ гу и полату себѣ. И нн҃ѣ послахъ (оубо) тебѣ мужа мудра и свѣдуща разумъ хирама [раба][27] моего. (сна жены)[28] ѿ дщерiи дановыхъ, (-)[29] емуже ѿцъ (бысть)[30] тѵръ, иже вѣсть дѣлати въ златѣ, и сребрѣ, мѣди и желѣзѣ. (и мраморѣ)[31], и древѣ, и вытыкати въ порфирѣ, (-)[32] и виссонѣ, и въ чръвленици. (-)[33] рѣзати (всякую) рѣзь. и выразумѣти всяко разумѣнiе. еликоже въдаси ему, съ рукодѣлники твоими, и съ оумодѣлники (господина моего), двда (-)[34] ѿца твоего. И нн҃ѣ (оубо) пшеницу и ячмень, i елеи, и вино. яже обещалъ еси господине мои, пошли рабомъ тво-

600. **2** *Послав же Соломон до Хирама, тирського царя, кажучи: Так як ти зробив з Давидом, моїм батьком, і ти послав йому кедрове дерево, щоб він збудував собі дім, в якому б йому жити, **3** і ось я, його син, будую дім імені мого Господа Бога, щоб його освятити йому, на кадіння ладану перед ним; і кадити, і *давати* аромати, і на вічне предложення хліба, і на всепалення вранці, і ввечері, і в суботи, і нові місяці, і празники нашого Господа Бога, це є наказане навіки Ізраїлеві. **4** І дім, який будую, є великий, бо великий є наш Бог, Він понад всіх богів. **5** І хто спроможним є збудувати йому гідний дім, коли небо і небо небес не можуть прийняти його слави. Хто ж є я, щоб я зміг збудувати йому дім, але лиш перед ним покладеним буде ладан. **6** Тепер, отже, пошли мені вченого мужа, який вміє чинити діла в золоті, і сріблі, і міді, і залізі, і багряниці, і в кармазині, і синім полотні, і що вміє різьбити різьбу з тими мудрими, яких зі мною маю і в Юди, і в Єрусалимі, яких підготував Давид, батько мій. **7** Але й пришли мені дерево кедрове, і певкове, і смерекове з Ливану, бо знаю, що твої раби вміють різати дерево з Ливану. І мої раби будуть з твоїми рабами, **8** щоб підготувати мені багато дерева. Бо дім, який я бажаю будувати, є дуже великий і преславний. **9** І ось робітникам, що ріжуть дерево, дам на їжу 20000 мір корів пшениці і 20000 мір сати олії. **10** Сказав же Хирам, тирський цар, за грамотами, які він послав Соломонові, кажучи: Оскільки Бог полюбив свій народ, задля того тебе поставив царювати над ними. **11** І додав, кажучи: Благословенний Господь Бог ізраїльський, Який зробив небо і землю, Який дав цареві Давидові сина премудрого, і вченого, і мудрого, і розумного, щоб збудував дім Господеві і собі палати. **12** І тепер, отже, я тобі послав мудрого мужа і такого, що має розум, Хірама, мого раба, **13** сина жінки з дочок Данових, якого батько був тирійцем, який вміє працювати в золоті і сріблі, міді і залізі, і марморі, і дереві, і ткати з порфіри і виссону, і з кармазину, різьбити всяку різьбу і пізнавати всяке пізнання, яке лише йому даси, з твоїми працівниками і з мудрими мого пана Давида, твого батька. **14** І тепер, отже, мій пане, пошли твоїм рабам пшеницю, і ячмінь, і олію, і вино, які ти обіцяв. **15** Ми ж ру-

црс3. 5

баємо дерево з Ливану на всяку твою потребу, і пошлемо його плотами по морю до Опії, твоїм же буде привезти їх до Єрусалиму. **16** І Соломон зібрав всіх мужів-приходьків, які були в ізраїльській землі за переписом, який переписав Давид, його батько, і знайдено 153 тисяч і 600. **17** Зробив же з них 70000 тих, що носять на раменах тягарі, і 80000 тих, що рубають каміння з гір, 3000 і 600 наставниками над роботами народу.

Глава 3

црс2. 6

1 І *почав Соломон будувати господній дім в Єрусалимі, в горі Морія, де з'явився Господь його батькові Давидові, на місці, яке підготував Давид *на току Орнана, євусея. **2** Почав же будувати в другому місяці, в четвертому році свого царства. **3** І це є основи, які Соломон поставив, щоб збудувати божий дім: довжина ліктів в першу міру – 60, в широту – 20 ліктів. **4** І притвір перед чолом, який мав довжину по мірі ширини дому ліктів 20. Знову висота була ліктів 120. І позолотив її всередині чистим золотом. **5** А дуже великий дім обклав кедровими дошками і позолотив чистим золотом, вирізьбив же на ньому подоби пальм і, наче ланцюжки, що сплітаються з собою. **6** І славно прикрасив храм дорогим камінням і позолотив золотом, що з Фарониму, **7** і його стіни, і брами, і вікна, і двері, і вирізьбив на стінах херувимів. **8** Зробив же і дім святого святих: його довжина, за шириною дому, – 20ліктів, ширина – також 20 ліктів; і він сплів для неї золоті дошки на 600 талантів. **9** І зробив золоті цвяхи, рівні вагою, так, щоб один цвях важив п'ятдесят сиклів. Верхні ж кімнати він позолотив золотом. **10** І далі зробив в домі святого святих двох херувимів – робота з негниючого дерева, і позолотив їх золотом, **11** і крила херувимів, і довжина – 20 ліктів, і 5 ліктів має одне крило, що доторкається до стіни дому, і 5 ліктів має друге крило, що доторкається до крила другого херувима. **13** Крила ж обох цих херувимів були простягнені на двадцять ліктів, вони ж стояли струнко на їхніх ногах і їхні лиця були звернені до дальшого дому. **14** *Зробив же він завісу з синього полотна і багряниці, кармазину і виссону, і виткав в ній подоби херувимів. **15** *Знову перед дверима церкви зробив два стовпи, які мали 35 ліктів висоти,

црс2. 24 пар1. 21

мат. 27

єре. 52 црс4. 25

имъ. (-)[35] мы́ (же) сѣче́мъ древа ѿ ливана на всякꙋ потребꙋ твою. и после́мъ тыи плоты по морю въ (опїю)[36], (-)[37] твое (же) бꙋдетъ приводити та въ їерлимъ. И собра (соломонъ)[38] всѣхъ мꙋжей пришельцовъ, (иже бѣхꙋ) въ земли їилевѣ. по сочтенїю иже почиталъ (-)[39] двдъ ѻ҆цъ его и обрѣтени сꙋть, рнг, тысящи, и х. (-)[40] сътвори (же) ѿ ихъ, о. иже рамены бремя носятъ. и п, иже каменїе ѿ горъ сѣкꙋща. г, и х, престатели дѣломъ людскимъ.

Гла, г.

в цр s

Начѧ* соломонъ созидати домъ гнь въ їерлимѣ, на горѣ (морїа)[1]. идѣже явися гь двдꙋ ѻ҆цꙋ его, въ мѣстѣ. иже оуготова двдъ *на гꙋмнѣ орнана еоусея. (-)[2] нача (же) созидати мца втораго, лѣта четвертаго црства своего. и сїа (сꙋть основанїа иже постави соломонъ)[3], да зиждетъ домъ бжїи. долготꙋ лакотъ въ мѣрꙋ прьвꙋю, (-)[4] з. (-)[5] въ широтꙋ лакотъ, к. и притворъ пре (челомъ)[6], (иже дръжашеся в должинꙋ по мѣри)[7] ширины домꙋ лакотъ, к. паки высота, рк, (лакотъ вѣ). и позлати ея внꙋтръ златомъ чистѣйшимъ (-)[8] домъ (же) болшїи сплоти дсками кедровыми, и позлати златомъ чистымъ. (-)[9] изваа (же) на нем (подобїа финиꙗ)[10]. и (яко мрежицы промежъ себе сплетающися)[11]. И оукраси храмъ каменїемъ драгимъ славно. и позлати златомъ иже ѿ (фаронима)[12]. (-)[13] и стѣны (его), и врата, и окна, и двери (-)[14], и вырѣза херꙋвимы на стѣнах. (-)[15] сътвори (же и) домъ стыхъ стаа. должинꙋ его по (ширинѣ)[16] (домꙋ) лакотъ, к. (-)[17] ширынꙋ (такоже), (к, лакотъ)[18]. и (дъскъ златыхъ сплелъ ей)[19] яко талантъ, х, и (гвозди сътвори златы, равно вагою. тако да единъ гвоздь сикль пятидесяти вѣсяся)[20]. (-)[21] горницы (же) сплелъ златомъ, и сътвори (паки) в домꙋ стыхъ стаа. херꙋвима два дѣло древа (негнїюща). и сплете ихъ златомъ, и крилѣ херꙋвимомъ, (и) долгота, (к лакотъ)[22]. и (едино крило)[23] (имать), лакотъ, е. притычꙋщися стѣнамъ домꙋ. И (дрꙋгое крыло)[24] (имѣющи), (е, лакотъ)[25], прикасающися (дрꙋгомꙋ херꙋвимꙋ крыла)[26]. [-][27] (-)[28] крылѣ (же обѣю) херꙋвимꙋ (сею) простерти бяхꙋ, по локотъ к, (-)[29] тїи (же) стояхꙋ (воздвиженѣ) на нозѣ ихъ, и лица ихъ (бяхꙋ обращени) къ (далнемꙋ) домꙋ. (-)[30] *сътвори (же) запонꙋ ѿ синетъ и багряницы, (-)[31] чръвленицы, и виссона. и сотка на неи подобїа херꙋвимомъ.

в цр кд а пара

мф кз

єрє нв д црс ке

(-)[32] *(прє двєрми (паки) црькви два столпа сътвори)[33], иже (лє, лакотъ)[34] (имѣаху) высоту. паки главы ихъ, (є, лакотъ)[35]. И (єщє яко мрєжи въ стая стыхъ)[36], и наложи (ихъ главы)[37] столпомъ. и (шипокъ сътвори)[38], р, (ихже)[39] (на мрєжи наложилъ)[40]. (тїи жє)[41] (столпы постави)[42] прє лицємъ црькви. єдинаго одєсную а другаго ошуюю. (тойжє одєсную бѣ). (-)[43] прозва имя (єго)[44] исправлєнїє. і (иже о лѣвую прозва имя єго)[45] крѣпость·

також їхні капітелі – 5 ліктів. **16** І ще *зробив*, наче мережі в святому святих, і поклав їх *на* капітелях стовпів, і зробив 100 ґранатових яблук, які наклав на мережі. **17** Ті ж стовпи він поставив перед лицем церкви: один справа, а другий зліва. Того, що справа, назвав був його ім'я Випрямлення, і того, що зліва, прозвав його ім'я Сила.

Гла, д·

г црс з

С(ътвори (жє) и)[1] олтарь мѣдян (к, лакотъ)[2] въ долготу, и (к, лакотъ въ широту)[3]. (и) (і, лакотъ въ высоту)[4], *(морє паки (мѣдано) сълїяно сътвори)[5], (і, лакотъ)[6]. ѿ губы до губы. кругло по окрꙋгъ. и (є, лакот)[7] (имѣющє) въ высоту, и вєрвица иже єсть изъвнѣ, (л, лактєи)[8], (иже объяшє окрꙋгъ єго)[9] подобїє (жє) волово (бысть) подъ нимъ. (-)[10] (и) (і, лакотъ)[11] (нѣкотораго, изнутръ рѣзанїя). объдръжащи умывалницу (-)[12]. (яко о двѣ странъ губы морскїя обхожаху. воловє жє бяху лїяны)[13]. (и то морє, на ві хъ волѣхъ наставлєно бѣ)[14]. ихжє три смотряху къ сѣвєру, і (инїи) три [-][15] къ западу· Паки трїє [-][16] къ полудню, и три [-][17] къ востоку· (Имѣющє)[18] морє (наставлєно)[19]. (задная волов бяху внутри подъ морємъ)[20], и толъстота єго, (имяшє) мѣру дланую, и губа єго (бѣ), яко губа потиру изваяна яко ѿрасли крина [въмѣщающи][21] (жє), (г, мѣръ)[22], и съвръши· (-)[23] Сътвори (жє) омывалницъ, і, и постави, є, на дєснои. и є, на лѣво. (омываютъ)[24] в нихъ (вся, иже въ всєсъжжєнїя приносима бяху)[25]. и очищати (-)[26], и морє да омыюся свщєнницы в нємъ. (-)[27] сътвори (жє и) подъсвѣщникъ златыхъ. і. по разъсужєнїю ихъ и постави (а) въ црькви. є, одєсную. и є, о лѣвую. и сътвори столовъ, і, и поставі (а) въ црькви. є, одєсную. и є, о лѣвую и (дїялъ (жє) златыхъ, сътвори)[28], (є)[29]. и сътвори, (паки) дворъ свщєнников. и дворъ вєликїи, и двєри двора. и оконца ихъ, помѣдєна мѣдїю. (паки)[30] морє постави (ѿ дєсныя страны противу востоку къ полудни)[31]. (-)[32] Сътвори (жє) хирам, удицы мясныя и кадилныцы и сковраду жрътвєную, и вся сосуды єго· И съвръши хирам творити всє дѣло, иже [нача творити соломонъ црь][33] въ дому бжїи столпа два. и (яко строки солїяны двѣ)[34] на главахъ столповъ (-)[35], и мрєжица двѣ иже покрывати главы (над строками главными)[36]. и

Глава 4

1 Зробив же він і мідний жертовник: 20 ліктів в довжину, і 20 ліктів в ширину, і 10 ліктів в висоту. **2** Далі зробив лите *мідне море: 10 ліктів від губи до губи, кругле довкруги; і воно мало 5 ліктів в висоту і обвід, що є ззовні, 30 ліктів по обводі довкруг нього. **3** Під ним же була подоба волів, і 10 ліктів у кожного зі середини різьби, що держали умивальницю, бо обходили по двох сторонах морської губи. Воли ж були вилиті. **4** І то море було покладене на 12-х волах, з яких три дивилися на північ і інші три – на захід, знову: три – на південь і три – на схід. Вони мали море, покладене *на них*, задні частини волів були *звернені* до середини під морем, **5** і його товщина мала міру в долоню, і його губа була, як губа чаші, вирізьблена, наче рослина лелія, що поміщала 3000 міри. І він закінчив. **6** Зробив же 10 вмивальниць і поставив 5 справа і 5 зліва, щоб мити в них все, що принесене було на всепалення і очищати, і море, щоб в ньому милися священики. **7** Зробив же він і 10 золотих підсвічників за їхнім судом, і поклав їх в церкві: 5 справа і 5 зліва. **8** І зробив 10 столів, і поставив їх в церкві: 5 справа і 5 зліва. І зробив же 5 золотих посудин. **9** І далі зробив двір священиків, і великий двір; і двері двору, і їхні вікна обкладені міддю. **10** Далі поставив море з правого боку, напроти сходу, до полудня. **11** Зробив же Хирам вили для м'яса, і кадильниці, і вогнище жертовника, і ввесь його посуд. І Хірам завершив робити всю працю, яку почав робити цар Соломон в божому домі: **12** два стовпи, і наче два литі кружки на капітелях стовпів, і дві мережі, щоб покрити верхи над кружками капітелів, **13** і 400 малих золотих дзвіночків для двох мереж, і 400 золотих ґранатових яблук, і два ряди на одній мережі, щоб охороняти два кружки, які над капіте-

црс3. 7

лями стовпів. **14** І далі він зробив підставки і зробив мідні корита над підставками, **15** і одне море, і 12 волів під морем, **16** і котли, і вилки на м'ясо. І ввесь їхній посуд, який зробив Хірам і приніс Соломонові до господнього дому, *був* з чистої міді. **17** Цар їх вилив в околиці Йордану в глиняній землі, в Сокхотовому і Саридатаєвому домі. **18** І зробив Соломон ввесь посуд, що дуже без числа, так що вага міді невідома була. **19** Зробив же Соломон ввесь посуд божого дому, і золотий жертовник, і столи, і на них хліби приносу, **20** і підсвічники ж з своїми світильниками, щоб світили перед святим святих за чином, з чистого золота, **21** і все до світильників, і їхні світильники, і посуд, і кадильниці, і золоті кліщі – все було зроблене з чистого золота; **22** і внутрішні двері церкви, які в святому святих, і церковні двері – з золота. **5,1** І закінчено все діло, яке Соломон зробив в господньому домі.

Глава 5

црс3. 7 І, отже, *вніс Соломон все святе свого батька Давида, і срібло, і золото, і ввесь посуд, і поставив в скарбниці господнього дому. **2** црс3. 8 *Після цього ж зібрав шляхтичів Ізраїля, і всіх начальників племен, і вождів родів ізраїльських синів до Єрусалиму, щоб внести кивот господнього завіту з міста Давидового, що є в Сіоні. **3** І прийшли, отже, до царя всі ізраїльські мужі в празничний день, це є сьомого місяця, **4** і прийшли всі ізраїльські старшини і левіти, взяли кивот**5** і внесли його, і шатро свідчення, і ввесь святий посуд, що був в шатрі. І внесли їх священики і левіти. **6** Цар же Соломон, і все множество ізраїльських синів, і всі ті, що боялися, ті, що були зібрані перед кивотом, приносили в жертву баранів і волів без числа і не до сприйняття. **7** І священики внесли кивот господнього завіту до його місця, що значить до молитовниці церкви святого святих, під крила херувимів. **8** І херувими простягали свої крила над місцем, де покладено кивот, і херувими покривали над кивотом і над його носилами вгорі. **9** І носила були більшими, і головки носил було видно з святого перед лицем молитовниці, і не було видно назов-

звонцыковъ малыхъ златыхъ, ў, въ двѣ мрежи. и (шипковъ златыхъ, ў, по два чины)[37] на мрежи єдиной, иже защищати двѣ (строки. иже на главами столповъ)[38]. и подставъки (паки) сътвори (-)[39], и (корыта мѣданы)[40] сътвори на подъставками, и море єдино. и воловъ, ві, подъ (море)[41] и котло, и оудицъ на масо· И вся сосуды и иже сътвори хирам, и принесе (-)[42] (соломону)[43] въ домъ гнь, ѿ мѣди чистѣишїа. въ странѣ їордана слилъ ихъ црь, въ глинаныи земли. въ дому сокходовѣ. и (саридадаевѣ)[44]. и сътвори (соломонъ)[45] вся сосуды (-)[46], безъчислены ѕѣло. тако да не вѣстьса тагость мѣди· (-)[47] Сътвори (же) (соломонъ)[48] вся сосуды дому (бжїа)[49], и олтарь златъ, и столы. и на нихъ хлѣбы предложенїа. и подсвѣщники (же со)[50] свѣтилники (своими да свѣтатъ пред стаа стыхъ)[51]. по чину (-)[52] ѿ злата чистѣиши. и свѣтлѣнїа нѣкоторого и свѣтилники ихъ, и фїалы, и кадилницы. и клѣщицъ златыхъ. (все ѿ злата чистѣиша съдѣлана суть)[53]. и двери (црькви)[54] внутренѣа, иже въ стаа стыхъ. и двери (црьковныа)[55] из злата. и съвръшено єсть все дѣло, иже сътвори (соломонъ)[56] въ дому гни·

Глва, є·

И вънесе* (оубо) (соломонъ)[1] (вся) стаа двда ѿца своего. (и) сребро и злато, и (вся) съсуды. (и) постави въ сокровищи дому гна· *Посем (же) събра (-)[2] болшеродїи їилта, и всѣхъ началникъ колѣнъ. (и) вожовъ ѿчествъ сновъ їилевъ, въ їерлимъ, да възведутъ кїотъ завѣта гна. ѿ града двдва, (иже єсть въ сїонѣ)[3]. и (прїидоша оубо)[4] къ црю вси мужи їилевы. въ днь праздныи, сїи єсть мца седмаго. и прїидоша вси старцы їилевы. и взаша (-)[5] левѵти кїотъ, и внесоша (єго)[6], и скѵнїю свѣдѣнїа, и вся съсуды стаа. иже бахꙋ въ скѵнїи· И внесоша (ихъ)[7] свщенницы (съ)[8] левѵты· (-)[9] Црь (же) (соломонъ)[10], и все (множество сновъ)[11] їилевъ, и вси боащїиса, иже бахꙋ събрани пред кїотомъ. (пожрахꙋ)[12] (овнїи и волове)[13], безъчислено, и съразумѣваемо (-)[14]. И вънесоша свщенницы кїотъ завѣта гна въ мѣсто єго, иже єсть къ млтвеникꙋ (црькви)[15] стаа стыхъ. подъ крилѣ херувимовъ, и бахꙋ херувими простирающе крилѣ свои, над мѣстомъ (идѣже поставленъ быстъ) кїотъ. и покрывахꙋ херувими над кїотомъ, и над носилами єго выше. и болши бахꙋ носила, и видахꙋ главы носил ѿ стыхъ. в лице млтвеницы, (и) не видахꙋса внѣ. (быстъ бо кїотъ)[16] тꙋ даже и до настоащаго дни· Ничтоже быстъ ино въ кїотѣ, токмо двѣ скри-

г цр з
г цр и

жа́ли, ꙗ҆̀же положѝ мѡѵсі́й въ хори́вѣ, (є҆гда)[17] зако́нъ да́стъ гдь (-)[18] сн҃омъ і҆и҃левымъ, и҆сходѧ́щимъ (-)[19] и҆з̾ землѝ є҆гѵ́пта. И҆ бы́сть и҆сходѧ́щимъ свѧще́нникомъ ѿ ст҃ы́хъ, (вси бо)[20] свѧще́нницы и҆̀же тꙋ̀ ѡ҆брѣто́шасѧ, ѡ҆свѧще́нни сꙋ́ть, (и҆ є҆щѐ) в то̀ вре́мѧ, въ всеⷣне́внꙋю слꙋ́жбꙋ чи́нъ (проме́жꙋ и҆́хъ не бѣ̀ раздѣле́нъ), (-)[21] леѵі́ты (же) пѣ́вцы (съ сн҃ьми а҆са́фовыми бѧ́хꙋ)[22], (и҆) съ є҆ма́номъ, и҆ съ (дидꙋмо̀)[23], и҆ сн҃ове и҆́хъ и҆ бра́тїа и҆́хъ, ѡ҆блече́ны в ри́зы лнѧ̑ны, въ кѵмва́лы, и҆ ѱа́лтиры, и҆ гꙋ́сли, (съглаша́хꙋ) стоѧ́ще прⷣе ѻ҆лтаре́мъ, и҆ с ни́ми жерцо́въ р҃к, трꙋбѧ́ще трꙋба́ми. И҆ бы́сть є҆ді́нъ гла́съ въ трꙋбле́нїи, и҆ въ ѱалмо́нїи, и҆ въ возглаше́нїи, гла́съ є҆ді́нъ, є҆́же (хвали́ти, і҆ и҆сповѣда́тисѧ)[24] гв҃и, и҆ є҆гда въз̾двиго́ша гла́съ въ трꙋ́бахъ, и҆ кѵмва́лехъ, и҆ ѻ҆рга́нехъ въспѣва́ющихъ. И҆ (нача́ша гл҃ати)[25], и҆сповѣ́дайтесѧ гв҃и ꙗ҆́ко бл҃гъ ꙗ҆́ко въ вѣ́ки млⷭ҇ть є҆гѡ. (-)[26] (и҆спо́лнисѧ до́мъ)[27] (бж҃їи) ѡ҆бла́ка (-)[28], не могѡ́ша свѧще́нницы ста́ти, (и҆) слꙋжи́ти (рад̾ мглы)[29], (напо́лни бо)[30] сѧ сла́ва гнѧ до́мꙋ бж҃їи.

ні, бо там був кивот. І аж до цього дня. **10** В кивоті не було нічого іншого, хіба дві таблиці, які поклав Мойсей в Хориві, коли Господь дав закон ізраїльським синам, що виходили з землі Єгипту. **11** І сталося, що як виходили священики зі святого, бо всі священики, яких там знайдено, були освячені, і ще в тому часі між ними не був розділений чин для повсякденної служби, **12** левіти ж, співаки були з Асафовими синами, і з Еманом, і з Дитумом, і їхні сини, і їхні брати, зодягнені в льняну одіж, грали на цимбалах, і псалтирях, і гуслях, стоячи перед жертовником, і з ними 120 священиків, що трубили трубами. **13** І був один голос в трубленні і в псалмоспіві, і в звучанні, один голос, щоб хвалити і визнаватися Господеві. І коли підняли голос з трубами і цимбалами, і органами, співаючи, і почали говорити: Визнавайтеся Господеві, бо Він добрий, бо навіки його милосердя, – божий дім наповнився хмарою. **14** Священики не могли стати і служити через хмару, бо господня слава заповнила божий дім.

Гл҃а, ѕ҃.

г҃ цр҃ и

Тогда* ((соломо́нъ)[1] рече)[2], гдь ѡ҆беща́лъ є҆сть да ѡ҆бита́етъ въ мглѣ̀, (-)[3] а҆́з (же) създа́хъ до́мъ и҆мени (є҆го ст҃омꙋ)[4], да ѡ҆бита́етъ (тꙋ̀) въ вѣ́ки. И҆ ѡ҆братѝ цр҃ь лицѐ своѐ и҆ бл҃ви всѐ мно́жество і҆и҃лѧ, (-)[5] прⷭ҇тѧ и҆ рⷱ҇е, бл҃венъ гдь бг҃ъ і҆и҃левъ, и҆̀же гл҃алъ є҆сть ᲂу҆сты̀ свои́ми къ дв҃дꙋ ѻ҆ц҃ꙋ моемꙋ, и҆ в рꙋ́кꙋ є҆го съвершѝ гл҃ющи, ѿ дн҃е во́ньже и҆зведо́хъ лю́ди моѧ̀ ѿ землѧ̀ є҆гѵ́петскїѧ, не и҆збра́хъ гра́да. ѿ всѣ́хъ колѣ́нъ і҆и҃левыхъ, да съзи́ждетсѧ (в не́мъ) до́мъ (-)[6] и҆мени моемꙋ тꙋ̀, ниже и҆збра́хъ нико́тораго (и҆́ного) мꙋ́жа бы́ти кнѧ́зь в лю́дехъ мои́хъ і҆и҃лѧ, (но)[7] и҆збра́хъ і҆ерⷭ҇лимъ да бꙋ́детъ и҆́мѧ мое (в не́мъ)[8]. І҆ и҆збра́х (же) дв҃да бы́ти нⷣа людмѝ мои́ми і҆и҃лемъ, (є҆гдаже волѧ бы́сть)[9] дв҃да ѻ҆ц҃а моего, да съзи́ждетъ до́мъ и҆мени гда бг҃а і҆и҃лева. (-)[10] рече гдь к (немꙋ)[11], и҆́же (сїѧ) бы́сть (во́лѧ твоѧ)[12] да съзи́ждеши до́мъ и҆мени моемꙋ, добро̀ (бо) сътвори́лъ є҆си, (таковꙋ и҆мѣ́ти волю)[13], но не ты̀ съзи́ждеши (мнѣ̀) до́мъ, но сн҃ъ твои и҆же и҆зы́йде ѿ чре́слъ твои́хъ, то́й съзи́ждетъ до́мъ и҆мени моемꙋ. (-)[14] съверши (бо) гдь сло́во своѐ и҆же гл҃а, и҆ а҆ въста́хъ в̾ мѣ́сто дв҃да ѻ҆ц҃а моего, и҆ сѣ́дохъ на прⷭ҇тлѣ (є҆го)[15] ꙗ҆́коже гл҃алъ є҆, гдь, и҆ създа́хъ до́мъ и҆мени гда бг҃а і҆и҃лева, и҆ поста́вихъ в̾ не́мъ кїѡ́тъ в̾

Глава 6

црс3. 8

1 *Тоді Соломон сказав: Господь обіцяв, що проживатиме в хмарі, **2** я ж збудував дім його святому імені, щоб Він там жив вічно. **3** І цар відвернув своє лице і поблагословив все множество Ізраїля, став **4** і сказав: Благословенний Господь Бог ізраїльський, який сказав своїми устами до мого батька Давида, і сповнив його руки, кажучи: **5** Від дня, в якому Я вивів мій народ з єгипетської землі, Я не вибрав міста з усіх ізраїльських племен, щоб там в ньому був збудований дім моєму імені, ані Я не вибрав ніякого іншого мужа, щоб був князем над моїм народом, Ізраїлем. **6** Але Я вибрав Єрусалим, щоб в ньому було моє ім'я. І Я ж вибрав Давида, щоб був над моїм народом, Ізраїлем. **7** Коли ж було бажання мого батька Давида, щоб збудувати дім імені Господа Бога ізраїльського, **8** Господь сказав до нього: Тому що це була твоя воля, щоб ти збудував дім моєму імені, адже ти добре зробив, щоб мати таке бажання, **9** однак не ти збудуєш мені дім, але твій син, який вийде з твоїх бедер, той збудує дім моєму імені. **10** Адже Господь сповнив своє слово, яке сказав, і я встав замість мого батька Давида, і я сів на його престолі, так як сказав Господь, і я збудував дім

імені Господа Бога ізраїльського, **11** і в ньому я поставив кивот, в якому є господній завіт, який Він заповів з ізраїльськими синами. **12** І він став перед господнім престолом, напроти всього множества Ізраїля, і простягнув свої руки. **13** Бо Соломон зробив мідну підставу і поставив її посеред святого двору, вона мала 5 ліктів довжини, і 5 – ширини, і 3 лікті – в висоту. І він став на ній, схилив коліна напроти всього множества Ізраїля. І піднявши долоні до неба, **14** і сказав: *Господи Боже ізраїльський, немає подібного до тебе Бога на небі й на землі. Збережи чин і милосердя з твоїми рабами, що ходять перед тобою усім своїм серцем. **15** Те, що подав ти твоєму рабові Давидові, моєму батькові, те ж, що сказав Ти до нього, кажучи, і сказав твоїми устами, на ділі Ти довершив, так як і теперішній час. **16** І тепер, отже, Господи Боже ізраїльський, заверши твоєму рабові, а моєму батькові Давидові те, що сказав Ти до нього, кажучи. І Ти сказав твоїми устами, і виповни твоїми устами, так як в цьому дні, кажучи: Не забракне в тебе мужа переді мною, що сидить на Давидовім престолі, лише, якщо твої сини збережуть мої дороги, щоб ходити в моєму законі, так як і ти ходив переді Мною. **17** І тепер, Господи Боже ізраїльський, скріпилося твоє слово, яке Ти сказав твоєму рабові Давидові. **18** Бо якщо Бог по правді живе з людьми на землі, коли небо і небо неба Тобі недостатні, наскільки більший цей дім, який я збудував. **19** Але лише поглянь на молитву твого раба і на моління, Господи Боже мій, щоб почути мої молитви, які твій раб сьогодні вилив перед тобою, **20** щоб Ти відкрив твої очі на той дім вдень і вночі, на цьому місці, на якому Ти обіцяв, щоб прикликувалося твоє ім’я. І вислухаєш молитву, якою твій раб в ньому молиться, **21** і вислухай благання твого раба і твого народу Ізраїля, яким лиш помоляться на тому місці, і Ти вислухай з твого житла, що значить з небес. І почуй, і будь милосердним. **22** Якщо згрішить муж проти свого ближнього і візьме за нього клятву, щоб його клясти, і прийде, і проклене перед жертовником в тому домі, **23** і Ти вислухаєш з неба і зробиш суд твоїм рабам, щоб віддати беззаконному його гріх на його голову по правді і помстити праведного, віддаючи кожному за його праведністю. **24** Якщо переможений буде твій народ Ізраїля ворогами, якщо згрішать проти Тебе і, повернувшись, зроблять покаяння і по-

мак2.2
ез3. 7

не́мже (е҆́сть)[16] завѣ́тъ гн҃ь, и҆́же завѣща̀ (съ сн҃ы і҆и҃левыми)[17], и҆ ста̀ пр҃е ѻ҆лтаремъ гн҃имъ. ѿ сꙋпроти́вꙋ всего мно́жества і҆и҃ла. и҆ прострѐ рꙋцѣ свои̇̀· (Сътвори бо)[18] (соло́монъ)[19] стоа́ло мѣдано, и҆ поста́ви е҆го посреди двора̀ ст҃аго, (и҆мѣ́ющи,) є҃, лако҃ долготꙋ (-)[20]. и҆ є҃ (-)[21] широ́инꙋ (-)[22], и҆ г҃, лакти въ высотꙋ (-)[23]. и҆ (ста̀ на не́мъ) преклони̇̀ колѣ́нѣ проти́вꙋ всего мно́жества і҆и҃ла· И҆ (дла́ни на́ нбо въздви́гъ)[24], и҆ рече· *Гн҃и бе і҆и҃левъ, нѣ́сть подо́бенъ тебѣ бъ на́ нбси, и҆ на земли̇̀, (съхрани̇̀ чи́нъ)[25] и҆ мл҃ть съ рабы̇̀ твои́ми. и҆́же хо́дятъ пр҃е тобо́ю всѣмъ ср҃цемъ (свои́мъ). и҆́же пода́лъ е҆си рабꙋ̀ твое҆́мꙋ двдꙋ, ѻ҆ц҃ꙋ мое҆́мꙋ. е҆ли́каже гл҃а к немꙋ гл҃а. и҆ гл҃а ѹ҆сты̇̀ твои́ми. (дѣ́ломъ)[26] съверши́лъ е҆си, ꙗ҆́ко и҆ настоѧ́щее вре́мѧ· И҆ нн҃ѣ (ѹ҆бо) гн҃и бе і҆и҃левъ, и҆спо́лни рабꙋ̀ твое҆́мꙋ (а҆) (ѻ҆ц҃ꙋ мое҆́мꙋ двдꙋ)[27]. е҆ли́каже ре́клъ е҆си к немꙋ гл҃юще, (и҆ гл҃алъ е҆си ѹ҆сты̇̀ твои́ми, і҆ и҆спо́лни ѹ҆сты̇̀ твои́ми. ꙗ҆́ко въ дн҃ь сі́и гл҃ѧ.) не ѻ҆скꙋдѣ́етъ ѿ тебе̇̀ мꙋ҃жъ (предо мно́ю)[28] сѣда́и на пр҃толѣ (двдвѣ)[29]. то́кмо а҆́ще съхра́нѧтъ сн҃ове твои̇̀ (пꙋти̇̀ моѧ̀)[30]. ходи́ти въ зако́нѣ мое҆́мъ, ꙗ҆́ко и҆ ты ходи́лъ е҆си предо мно́ю, и҆ нн҃ѣ гн҃и бе і҆и҃левъ ѹ҆крѣпи́сѧ сло́во твое е҆́же гл҃а е҆си рабꙋ̀ твое҆́мꙋ двдꙋ· Ꙗ҆́ко а҆́ще и҆́стиннѣ (бъ ѻ҆бита́етъ)[31] съ чл҃ки на земли̇̀. а҆́ще нбо и҆ нбо нбси не довлѣю҃ ти. ко́лько наипаче до́мъ се́и е҆го́же създа́хъ, (но то́кмо)[32] възри̇̀ на моле́ніе раба̀ твое҆́го, и҆ мл҃тви (-)[33]. гн҃и бе (мои), и҆́же ѹ҆слы́шати (-)[34] мл҃твы моѧ̀. ꙗ҆́же (и҆злїа ра́бъ твои̇)[35] пр҃е тобо́ю дн҃е. да (ѿверзе́ши ѻ҆́чи твои)[36] на до́мъ то́и дн҃ь и҆ но́щь. на мѣ́стѣ се́мъ, на кото́ромъ ѻ҆беща́лсѧ е҆си. да призове́тсѧ и҆́мѧ твое̇̀ (-)[37]. (и҆) ѹ҆слы́шиши моли́твꙋ е҆ю́же ра́бъ твои моли́тсѧ в (не҃)[38], и҆ ѹ҆слы́ши проше́ніе раба̀ твое҆́го и҆ лю́діи твои́хъ і҆и҃лѧ. и҆́же а҆́ще помо́лѧтсѧ на мѣ́стѣ то́мъ, и҆ ты ѹ҆слы́ши ѿ (жили́ща)[39] твое҆́го (и҆́же е҆́сть) ѿ нбсъ. и҆ ѹ҆слыши, и҆ мл҃тивъ бꙋди. а҆́ще съгрѣши́тъ мꙋ́жъ къ и҆скренемꙋ свое҆́мꙋ, и҆ прі́иметъ (клѧ́твꙋ е҆го ра́ди)[40], и҆́же клѧти е҆го и҆ прі́иде и҆ проклине́тъ пр҃е ѻ҆лтаремъ в домꙋ̀ то́мъ, и҆ ты ѹ҆слы́ши ѿ нбси. и҆ (сътвори̇̀ сꙋдъ)[41] рабо́мъ твои́мъ. и҆́же възда́ти безако́нномꙋ (грѣ́хъ)[42] е҆го на главꙋ̀ е҆го, (и҆́стиннꙋю). (и҆) мсти́ши пра́веднаго. възда́ющи кое҆́мꙋждо по пра́вдѣ е҆го (-)[43] а҆́ще ѻ҆долѣ́нъ бꙋдетъ лю́діе твои̇̀ і҆и҃ль ѿ вра́гъ. а҆́ще съгрѣша́тъ тебѣ̇. и҆ (ѻ҆брати́вшесѧ съдѣла́ютъ покаѧ́ніе)[44]. и҆ въпро́сѧтъ и҆́мени

в҃ ма҃ в҃
д҃ е҆здра з

твоего, и будутъ оумолити (-)[45] тебѣ на (мѣстѣ)[46] томъ. и ты оуслыши съ небесъ, и млтивъ буди грѣхомъ людїи твоихъ іилѧ. і изведи ихъ въ землю юже далъ еси имъ, и ѿцемъ ихъ. аще заключиши нбо дожда не излѣти (грѣхъ ради людїи твоихъ)[47]. и оумолѧтъ тебѣ въ мѣстѣ томъ. исповѣдаютсѧ имени твоему, и (обратѧтсѧ ѿ грѣхъ своихъ)[48], егда ихъ смириши. И ты оуслыши съ небесе (Гди), и млтивъ буди грѣхомъ рабъ твоихъ, и людемъ твоимъ іилю. (и)[49] наоучи ихъ пути блгу по немуже внїидутъ (-)[50]. И дай дождь земли (-)[51] юже далъ еси людемъ твоимъ на въздержанїе. *Гладъ аще въсходѧщь будетъ на землю, (и) губительства и ржа (и) гусеница (и кобылицы), и пружи (-)[52], (и) аще (врагъ оскорбѧ ихъ)[53], (врата обьстоѧщи граду)[54], (и) всѧку язву и болѣзнь (ѿстави), и всѧка млтва, и всѧко моленїе, аще будетъ коемуждо члку, и всѣмъ людемъ твоимъ іилю да будетъ оумоленїе, познающему (-)[55] язвы (-)[56] и грѣхъ свой, и простре руцѣ свои в дому семъ. И ты оуслыши съ небесе (высоты) готоваго жилища твоего, и очисти, и въздаи (единому коиждо)[57] по путемъ его, яже вѣси по срдцы его, ты бо единъ вѣси срдца снвовъ члческихъ, да боѧтсѧ (ходити) въ путехъ твоихъ, всѧ дни в нѧже (-)[58] живутъ на лицы землѧ юже далъ еси ѿцемъ нашимъ, и всѧкъ чюждїи иже нѣсть ѿ людїи твоихъ іилѧ, и (аще) прїидетъ ѿ землѧ далнѣиша ради имени твоего великаго и (ради) руки твоеѧ силныѧ и мышца твоеѧ высокїѧ, и прїидетъ и помолитсѧ на мѣстѣ семъ. И ты оуслыши ѿ небесе ѿ готоваго жилища твоего, и сътвориши по всему иже възоветъ тѧ путникъ да оувѣдѧтъ вси людїе земли имѧ твое. И боѧтсѧ тебе яко людїе твои іиль, и познаютъ яко (имѧ твое възвано есть)[59] на домъ сей, егоже създахъ. Аще же исходѧщь будетъ (полкъ)[60] твои къ брани противу супостатъ своихъ, по пути имже послеши я, и помолѧтсѧ тебѣ по пути града сего егоже избралъ еси, и домъ егоже създахъ имени твоему, (да)[61] оуслышиши ѿ небесе млтвы ихъ и моленїе ихъ, *и сътвориши оправленїе ихъ зане съгрѣшатъ тебѣ, ниже бо есть члкъ иже не съгрѣшитъ, и (гнѣвенъ будеши)[62] имъ, и предаси ихъ (врагомъ ихъ)[63], и плѣнѧтъ (ихъ, плѣнѧющїи)[64], въ землю врагъ въ землю дальнюю или близъ, и обратѧтъ срдце свое въ землю ихъ, (на неиже

нѣм к

г црс и / сир з / а іоа а / при к / д ездра и

просять твоє ім'я, і будуть благати Тебе на тому місці, **25** і Ти вислухаєш з небес і будеш милосердний гріхам твого народу Ізраїля. І поведи їх до землі, яку Ти дав їм і їхнім батькам. **26** Коли замкнеш небо, *щоб* не дати дощ задля гріхів твого народу, і помоляться до Тебе на тому місці, щоб визнаватися твоєму імені, і відвернуться від своїх гріхів, коли їх пригнітиш, **27** і Ти, Господи, почуєш з неба і будеш милосердним за гріхи твоїх рабів і твого народу Ізраїля, і навчиш їх доброї дороги, по якій підуть. І дай дощ землі, яку Ти дав твоєму народові в насліддя. **28** *Якщо підніметься голод на землі, і згуби, і іржа, і гусениця, і сарана, і саранча, і якщо ворог засмутить їх, оточивши брами міста, і відбери всяку рану і біль. **29** І всяка молитва, і всяке благання, якщо буде в якійсь людині і в усьому твоєму народові Ізраїля, хай буде вмолювання тому, хто пізнає рани і свій гріх і простягне свої руки до цього дому. **30** І ти вислухай з висоти неба, з твого готового помешкання, і очисть, і віддай кожному одному за його дорогами те, що знаєш за його серцем, бо Ти сам знаєш серця людських синів. **31** Щоб боялися *і* ходили в твоїх дорогах всі дні, в яких живуть на лиці землі, яку Ти дав нашим батькам. **32** І всякий чужинець, який не є з твого народу Ізраїля, і якщо прийде з далекої землі через твоє велике ім'я, і через твою сильну руку, і твоє високе рамено, і прийде і помолиться на цьому місці, **33** і Ти вислухай з неба, з твого готового помешкання. І зробиш за всім, що прикличе Тебе мандрівник, щоб всі народи землі пізнали твоє ім'я і боялися тебе, так як твій народ, Ізраїль, і пізнали, що твоє ім'я прикликане на цей дім, який я збудував. **34** Якщо ж вийде твій полк на війну проти своїх ворогів, в дорозі, якою їх пошлеш, і помоляться Тобі в дорозі цього міста, яке Ти вибрав, і дому, який я збудував твоєму імені, **35** вислухай з неба їхнє благання і їхню молитву, *і зроби їхнє оправдання. **36** Бо вони згрішать проти Тебе, бо немає чоловіка, який не згрішить, і будеш розгніваним на них, і їх видаси їхнім ворогам, і в полон візьмуть їх ті, що полонять, до землі ворогів, до далекої чи близької землі, **37** і повернуть своє серце до їхньої землі, на якій були полонені, і звернуться туди. Вчинять покаяння, і помоляться до Те-

ниж. 20

црс3. 8 сир. 7 ів1. 1 при. 20 ез3. 8

бе в землі їхнього полону, кажучи: Ми згрішили, ми вчинили беззаконня, ми вчинили неправду, – **38** повернуться до тебе усім своїм серцем і всією своєю душею в землі їхніх поневолювачів, де їх полонили, і помоляться до Тебе в напрямі дороги своєї землі, яку Ти дав їхнім батькам, і міст, які Ти вибрав, і дому, який я збудував твоєму імені, **39** вислухай з неба, з твого готового помешкання, їхню молитву і їхнє благання. І зроби суд, і будь милосердним до твого народу, що згрішив проти тебе. **40** І тепер, Господи, хай відкриті будуть твої очі і відкриті будуть твої вуха до благання, яке буде зроблене на цьому місці. **41** *І тепер, отже, встань, Господи Боже, на твій спочинок, Ти і кивот твоєї сили. І твої священики, Господи Боже, зодягнуться в спасіння, і твої преподобні звеселяться в добрах. **42** Господи Боже мій, не відверни лиця твого христа, згадай щедрості твого раба Давида.

пс. 131

плене́ни бы́ша)[65], и҆ (та́мо) ѡ҆братя́тся, (сътво́рятъ покаа́нїе,) и҆ помо́лятся тебѣ̀ на (земли̑) плѣне́нїа и҆́хъ гл҃юще съгрѣши́хомъ, беззако́нїе сътвори́хомъ, непра́вдꙋ съдѣла́хомъ, (-)[66] ѡ҆братя́тся к тебѣ̀ всѣ́мъ срⷣцемъ [свои́мъ][67], и҆ все́ю дꙋше́ю свое́ю. въ земли̑ плѣни́шихъ и҆́хъ, (и҆дѣ́же плѣни́ша и҆́хъ.) и҆ помо́лятся (тебѣ̀) проти́вꙋ пꙋти̑ земля̀ своеа̀, ю҆́же да́лъ є҆сѝ ѿце́мъ и҆́хъ· и҆ (гра́довъ)[68] и҆̀же и҆збра́лъ є҆сѝ. и҆ до́мꙋ є҆го́же създа́хъ и҆́мени твое́мꙋ· (да)[69] ѹ҆слы́шиши ѿ небесе ѿ гото́ваго жили́ща твое́го млⷭ҇твꙋ и҆́хъ, и҆ моле́нїе и҆́хъ· и҆ сътвори̑ сꙋ́дъ, и҆ млⷭ҇тивъ бꙋ́ди лю́демъ (твои́мъ), съгрѣши́шимъ тебѣ· (и҆) нн҃ѣ гдⷭ҇и да бꙋ́дꙋтъ (ѿве́рсты ѻ҆́чи твои)[70] и҆ ѹ҆́ши твои̑ вня́тны бꙋ́дꙋ къ моле́нїю, (и҆̀же сътвори́тся) на мѣ́стѣ се́мъ· *и҆ нн҃ѣ (ѹ҆бо) въста́ни гдⷭ҇и бж҃е въ поко́и твои̑. ты и҆ кїѡ́тъ крѣ́пости твое́а. (и҆) сщ҃е́нницы твои гдⷭ҇и бж҃е ѡ҆блекꙋ́тся въ спⷭ҇нїе, и҆ (прпⷣбнїи)[71] твои̑ възвеселя́тся въ бл҃ги́хъ. гдⷭ҇и бж҃е (мои) не ѿврати́ши лица̀ хрⷭ҇та твое́го. помяни̑ щедро́ты дв҃да раба твое́го·

ѱа̑л рла

Глава 7

мак2. 2

1 І *коли Соломон закінчив молитися, і зійшов з неба вогонь, і пожер всепалення і жертву – і господня слава заповнила дім. **2** І священики не могли ввійти до господньої церкви в тому часі задля того, що господня слава заповнила церкву. **3** І всі ізраїльські сини бачили, що сходив вогонь і господня слава на дім, і впали ниць до землі, до помосту, покритого каменем; поклонилися і похвавлили Господа, бо Він добрий, бо навіки його милосердя. **4** *Цар же і ввесь народ принесли жертву перед Господом. **5** І цар Соломон приніс жертви: 20000 і 2000 волів, 100000 і 20000 годованих баранів; і пересвятив ввесь божий дім цар і ввесь народ. **6** Священики ж, що стояли у своїх чинах, і левіти з органами співали господні пісні, які створив цар Давид на хвалу Господеві: Бо Він благий, бо навіки його милосердя, – співаючи в своїх чинах пісні Давида, далі священики трубили трубами, а перед ними стояв ввесь Ізраїль. **7** Освятив же Соломон середину двору перед господньою церквою, бо там приніс всепалення, і жири, і мирні всепалення, бо мідний жертовник, який зробив Соломон, не міг прийняти всепалення, і жертви, і жири мирних. **8** І Соломон празник в тому часі зробив, 7 днів *свят*, і з ним ввесь Ізраїль, дуже великий збір,

црс3. 8

Гл҃а, з҃·

И҆ є҆гда̀* съвръши̑ [соломо́нъ][1] моля́щися. и҆ ѻ҆́гнь сни́де с небеси, и҆ пожрѐ (всесъжже́нїе, и҆ жрътвꙋ)[2], и҆ сла́ва гн҃я и҆спо́лни до́мъ. и҆ не мо́жахꙋ сщ҃е́нницы вни́ити въ (црко́въ)[3] гн҃ю, въ вре́мя ѻ҆́но· того ра́ди ꙗ҆́же и҆спо́лни сла́ва гн҃я (црⷭ҇ковь)[4], и҆ всѝ сн҃ове і҆и҃левы вида́хꙋ сходя́щъ ѻ҆́гнь и҆ сла́вꙋ гн҃ю на до́мъ· и҆ падо́ша ни́цы на̀ землю на помо́стъ простре́тъ ка́менїемъ, (-)[5] поклони́шася и҆ похвали́ша гдⷭ҇а ꙗ҆́ко бл҃гъ ꙗ҆́ко въ вѣ́ки млⷭ҇ть є҆го· (-)[6] *црⷭ҇ь (же) и҆ всѝ лю́дїе пожро́ша жрътвꙋ прⷣ гдⷭ҇мъ. и҆ пожрѐ (црⷭ҇ь) [соломо́нъ][7] жрътвы, воло́въ· к҃, и҆ в҃. ѻ҆́вецъ тꙋчны́хъ, р҃ и҆ к҃, и пресща (весь) до́мъ бж҃їи црⷭ҇ь и всѝ лю́дїе. (-)[8] сщ҃е́нницы (же) (стоя́хꙋ въ чинѣ̀ свои́)[9] и҆ леѵи́ты въ а҆рга́ны поя́хꙋ (пѣсни гн҃я)[10]. (и҆̀же сътвори̑) дв҃дъ (црⷭ҇ь) ко похвале́нїю гдⷭ҇а. (ꙗ҆́ко бл҃гъ) ꙗ҆́ко въ вѣ́ки млⷭ҇ть є҆го. (пѣсни дв҃двы пою́ще чи́ньми свои́ми)[11]. (па́ки)[12] сщ҃е́нницы поя́хꙋ трꙋба́ми, предъ ни́ми (же)[13] весь і҆и҃ль стоя́ше, (-)[14] ѻ҆сти (же) (соломо́нъ)[15] сре́днее двора̀ прⷣ (црⷭ҇ковью)[16] гн҃ею. (принесѐ бо)[17] тꙋ всесожже́нїа и҆ тꙋки, (и҆ всесъжже́нїа) ми́рныя. ꙗ҆́ко ѻ҆лта́рь мѣ́дянъ и҆̀же сътвори̑ (соломо́нъ)[18] не можа́ше прїя́ти всесъжже́нїа и҆ жрътвы, и҆ тꙋ́ковъ (ми́рныхъ)· и҆ сътвори̑ (соломо̑)[19] праздни̑къ въ вре́мя ѻ҆́но, з҃ дні́и, и҆ весь і҆и҃ль с ни́мъ. собра́нїа вели́ка ѕѣло ѿ и҆схо́да є҆ммадъ (-)[20] да́же до пото́ка є҆гѵпе́тска. (-)[21] сътвори̑ (же) въ

в҃ ма҃к в

г҃ цр҃ и

днь, и҃. въсклекновеніе, того ради что пресща олтарь, сътвори (праздникъ з҃, дніи)[22]. и въ днь, кг҃, мца. з҃. ѿпусти люди къ жилищемъ своим веселящися и (радующися)[23]. на бл҃го. что сътвори гь двду и (соломону)[24] (-)[25] іилю, людемъ своимъ· (-)[26] *Совръши (же) (соломонъ)[27] домъ гнь, и домъ цря, і (-)[28] иже въсхотѣ въ (срци своемъ)[29] (соломонъ)[30] творити в дому гни, и в дому своемъ, преспѣвало есть, (-)[31] яви (же) ся (гь соломону)[32] нощію, и рече ему, слышахъ моленіе твое. *і избрахъ мѣсто то мнѣ в дому жрътвъ. аще заключу нбо и (дождъ не излѣетъ)[33], (и еще пошлю,) и повелю кобылицамъ пожрѣти (землю)[34], и аще пошлю губительство на люди моя. и аще оскръблени будутъ люди мои, на них же (възвано есть имя мое)[35]. и помолятся, и взыщу лица моего. и обратятся ѿ путіи своихъ стропьтивыхъ. и азъ услышу ѿ нбсе. и млтивъ буду грѣхомъ ихъ і исцѣлю землю ихъ. (и) нн҃ѣ очи мои будутъ ѿвръсты. и уши мои будутъ послушни къ моленію мѣста сего. и нн҃ѣ избрахъ и остихъ домъ сеи да будетъ имя мое ту въ вѣки, и будутъ очи мои, и срце мое ту вся дни, (-)[36] ты аще ходиши предо мною яко (ходи) двдъ ѿць твои· И сътвориши по всему яже повелѣхъ тебѣ. и повеленія моя, и суды моя съдръжиши· И въздвигну прстлъ црьства твоего, якоже обѣщахъся двду ѿцу твоему глщи, не ѿимеся (ѿ колѣна твоего)[37] мужъ, иже не буде началникъ на іилли, (-)[38] аще (же) супостати будете и оставите заповѣди (-)[39] и повелѣнія моя иже преставихъ вамъ. и (ѿходяще)[40] служите богомъ чюждим и поклонитеся имъ, (-)[41] исторъгну вас ѿ земля (моея) которую дахъ (вамъ)[42], и дому сего егоже остихъ (-)[43], ѿвръгу ѿ лица моего. и предамъ его въ притчу и въ образъ всѣмъ людемъ. и домъ сеи (будетъ въ притчю всѣмъ приходящимъ. и рекутъ ужасающеся)[44], почто сътвори гь (тако) земли сеи, и дому сему, (-)[45] ѿвѣщаютъ (же)· Иже оставиша га ба ѿцъ своихъ, иже изведе ихъ ѿ земля егупетскія и пріяша боги (чюждіи)[46] поклонишася имъ, и (празноваша)[47] имъ сего ради (пріидоша)[48] на ни вся сія ѕлая·

г҃ цр҃ ѳ҃

е҃ мо҃ ві҃

від виходу Еммата аж до Єгипетського потоку. **9** Зробив же в 8-му дні празник, тому що посвятив жертовник, зробив празник на 7 днів. **10** І в 23-му дні 7-го місяця відпустив до своїх помешкань народ, що веселилися, і радів за добро, яке Господь зробив Давидові і Соломонові, *і* своєму народові, Ізраїлеві. **11** *Завершив же Соломон господній дім і дім царя, і *все*, що в своїм серці забажав Соломон чинити в господньому домі і в своєму домі, йому щастило. **12** З'явився ж Господь Соломонові вночі і сказав йому: Я вислухав твою молитву *і Я вибрав те місце для Себе в домі жертов. **13** Якщо замкну небо і дощ не впаде, і якщо пошлю і заповім саранчі пожерти землю, і якщо пошлю вигублення на мій народ, **14** і якщо оскорбленим буде мій народ, на яких же названим є моє ім'я, і помоляться, і пошукають мого лиця, і відвернуться від своїх поганих доріг – і Я вислухаю з неба і буду милосердним до їхніх гріхів, і оздоровлю їхню землю. **15** І тепер мої очі будуть відкриті і мої вуха будуть послушні на молитву з цього місця. **16** І тепер Я вибрав і освятив цей дім, щоб моє ім'я там було навіки, і мої очі і моє серце будуть там всі дні. **17** Якщо ти ходитимеш переді Мною так, як ходив твій батько Давид, і зробиш за всім, що Я тобі заповів, і збережеш мої приписи і мої суди, **18** і підніму престіл твого царства, так як Я завіщав твоєму батькові Давидові, кажучи: З твого племені не зникне муж, який не буде начальником над Ізраїлем. **19** Якщо ж станете ворогами і покинете мої заповіді і приписи, які Я вам поставив, і, відходячи, послужите чужим богам і їм поклонитеся, **20** вигублю вас з моєї землі, яку Я вам дав, і цей дім, який Я освятив, відкину від мого лиця і передам його в притчу і в образ всім народам. **21** І цей дім буде в притчу всім, що приходять, і скажуть, жахаючись: Чому Господь так зробив цій землі і цьому домові? **22** Відповідатимуть же: Тому що покинули Господа Бога своїх батьків, Який вивів їх з єгипетської землі, і взяли чужих богів, поклонилися їм і послужили їм. Через це на них прийшли всі ці зла.

црс3. 9

мой5. 12

Гла, и҃·

г҃ цр҃ ѳ҃

(Исполньшимъ* же ся)[1], к҃ ти лѣтомъ. (по созданію соломону)[2] дому гня, и дому своего. (-)[3] грады которыя да хирамъ (соломону)[4] (созидая соломонъ)[5] и все-

Глава 8

1 Як же *виповнилося 20 літ по збудуванні Соломоном господнього дому і свого дому, **2** і міст, які Соломонові дав Хірам, Соломон забудував і поселив там ізраїльс-

црс3. 9

ких синів. **3** Прийшов же він до Ематсува і його скріпив. **4** І він збудував Тедмор в пустині, і всі охоронні міста збудував він в Іматі. **5** Збудував же горішній Веторон і долішній Веторон, міста з мурами, що мали брами, і перекладини, **6** і замки, далі Валаат й всі сильні міста, які були Соломонові, всі ж міста колісниць і міста кінноти, все те, що Соломон побажав зробити в царстві, і розглянув, збудував в Єрусалимі і в Ливані, і в усій владі своєї землі. **7** Ввесь полк, що був залишений від єттея, і амморея, і ферезея, і евея, і євусея, які не були з ізраїльського племені, **8** але були з їхніх останніх синів, яких ізраїльські сини не вигубили, обнизив Соломон до данинників, аж до цього дня. **9** Знову не поставив ізраїльських синів, щоб служили царським ділам, бо ті були мужівояки і воєводи, перші, і начальники колісниць і його кінноти. **10** Вони ж були і начальниками вояків царя Соломона, і 250 наставників над ділами в народі. **11** *Дочку ж фараонову Соломон привів з Давидового міста до дому, який він їй збудував, бо цар сказав: Хай моя жінка не проживає в домі Давида, ізраїльського царя, задля того, що він є освячений, бо до нього ввійшов господній кивот. **12** Тоді Соломон приніс Господеві всепалення на жертовнику, який збудував Господеві перед храмом, **13** щоб за словами, від дня до дня, приносити на ньому за Мойсеєвим наказом в суботи і в новомісяці, і в празники днів, три рази в році, що значить: в великий празник опрісноків, і в празник тижнів, і в празник шатер. **14** І він поставив за судом свого батька Давида і правила священикам і їхні служіння, і левітів над їхніми сторожами, щоб вони хвалили і служили перед священиками за чином одного кожного з днів, і дверників за своїми поділами, за дверима і дверима, бо так заповів Давид, божий чоловік. **15** Вони не переступали царських заповідей про священиків і левітів за всім, що він наказав. І в сторожах скарбів всі росходи **16** Соломон мав приготовані від того дня, в якому заснував господній дім, аж до дня, коли закінчив господній дім. **17** Тоді пішов Соломон до Асіон-Ґавер і до Елата, до сторони Червоного моря, що є в думейській землі. **18** І Хірам послав йому руками своїх слуг кораблі і моряків, що знали морські проходи, і йшли з

црс3. 9

ли̑ тѣ̑ сн҃овъ і҆и҃левъ. (-)[6] прїиде (же) (-)[7] въ (е҆мадъсꙋва)[8], и҆ възд[р]ъжа̀ е҆го. и҆ създа̀ дедмо́ръ въ пꙋсты́ни, и҆ всѧ гра́ды защитителнѣ́ишї̈ѧ, (създа̑)[9] въ е҆мадѣ, (-)[10] състро́и (же) (ведеро́н)[11] вы́шнї̈и, и҆ (ведеро́нъ)[12] ни́жнї̈и. гра́ды стѣна́ты, (и҆мѣ́ющи) вра́та, и҆ запо́ры, (и҆ замкѝ,) (-)[13] валаа́дъ (па́ки) и҆ всѣхъ поса́довъ крѣпча́ишихъ, и҆же бы́ша (соло́мони)[14]. (-)[15] всѣх (же) поса́дов колесни́чныхъ, и҆ поса́довъ ко́нникъ (-)[16] (всѧ̀) е҆ли́каже въсхотѣ̀ (сътворѝ црь) (соло́монъ)[17]. (и҆ расмотрѝ, създа̀)[18] въ і҆ерлимѣ, и҆ в лива́нѣ, и҆ въ все́и (вла́сти землѝ)[19] свое́ѧ, весь (по́лкъ)[20] и҆же ѻ҆ста́вленъ бы́сть, ѿ (е҆дде́ѧ)[21], и҆ (а҆ммо́реѧ)[22] и҆ ферезе́ѧ, и҆ е҆ве́ѧ, и҆ е҆вꙋсе́ѧ, и҆же не (бѧхꙋ)[23] ѿ (племе́ни і҆и҃лева)[24] (но) бѣша ѿ сн҃овъ и҆хъ (послѣ́днихъ)[25] кото́рыхъ не ꙋ҆би́ша сн҃ове і҆и҃левы. (-)[26] поднизи (-)[27] (соло́монъ)[28] въ да́нникѝ даже до дн҃е сего. (па́ки)[29] ѿ сн҃овъ і҆и҃левъ не поста́ви (-)[30] да слꙋжатъ (дѣлѡ црс҃кы̑)[31] (тї̈и бо)[32] бѧхꙋ мꙋжи бра́нницы, и҆ въѥво́ды пръвыи и҆ нача́лницы колесни́цамъ, и҆ ко́нникомъ (е҆го). (-)[33] сї̈и (же и҆) нача́лницы вое́ цр҃ѧ соло́мона (бы́ша), (и҆) с҃ н҃, приставни́ц дѣла на людмѝ· (-)[34] *дще́рь (же) фарао́ню (преведѐ (соло́монъ)[35])[36] ѿ гра́да двд҃а в до́мъ е҆гоже създа̀ е҆́и. (рече бо)[37] (црь) да не ѻ҆битае̑ жена̀ моѧ в домꙋ двд҃а цр҃ѧ і҆и҃лева. того ради и҆же ѻ҆сщ҃енъ е҆сть, вшє̑ бо е҆сть (кї̈о́тъ гн҃ь во́нь)[38], тогда̀ принесѐ (соло́монъ)[39] всесъжже́нї̈ѧ гв҃и на ѻ҆лта̑ и҆же сострои (гв҃и) пре̑ хра́момъ по словесѝ ѿ дн҃ѧ до дн҃ѧ носи́ти (в̑ нем) по повелѣ́нї̈ю мѡ҆ѷсїовꙋ в̑ сꙋбо́ты и҆ въ новомѣсѧчї̈а, и҆ въ пра́здники дн҃ї̈и трищи лѣтомъ, (и҆же е҆сть) въ (великї̈и) пра́здъникъ ѻ҆прѣснокъ, и҆ въ пра́дникъ неде́ль, и҆ въ пра́здни̑ кꙋщеи и҆ поста́ви по ра̑сꙋже́нї̈ю двд҃а (ѻ҆ц҃а своего, и҆) правила сщ҃е́нникѡ̑· (и҆)[40] слꙋже́нї̈ѧ и҆̑, и҆ леѵ҆ѵ̈ты въ стра̑бы̀ и҆хъ. да хва́лѧтъ и҆ слꙋжатъ пре̑ сщ҃е́нники. (по чинꙋ е҆ді́ного ко́ждо дн҃ї̈и)[41]. и҆ две́рницы в̑ раздѣле́нї̈ихъ своихъ· По вратомъ и҆ вра́томъ. (та́ко бо)[42] повелѣлъ двдъ чл҃къ бж҃ї̈и не престꙋпа́ли сꙋть ѿ запо́вѣдї̈и црс҃кыхъ· ѻ҆ сщ҃е́нницехъ и҆ леѵ҆ѵ̈тѣ̑ въ (всемъ и҆же повелѣ̑)[43]. и҆ въ сторо́жѣ̑ сокро́вищемъ (всѝ расхо́ды). (ꙋ҆гото́вани и҆мѣ̑ соло́монъ)[44]. ѿ того̀ дн҃е и҆же (ѻ҆снова̀. до́мъ гн҃ь)[45] даже до дн҃е и҆же съвръшѝ (-)[46] до́мъ гн҃ь· Тогда̀ и҆де (соло́монъ)[47], въ (а҆сї̈о́нъ гаве́ръ)[48], и҆ въ е҆ла́дъ (къ странѣ̑ морѧ чръмнаго. и҆же е҆сть)[49] въ землѝ (дꙋме́нскои)[50]· И҆ посла̀ (е҆мꙋ) хира́мъ рꙋка́ма слꙋгъ своихъ кораблѝ, и҆ корабленицы зна́ющї̈ѧ мо́рьскї̈ѧ прохо́ды, и҆ хожда́хꙋ

г҃ цр҃ а҃

съ рабы̀ (соломо́ньми)[51] въ сафи҃р. и҆ взѧ́ша. ѿту́дꙋ, у҃, и҆ н҃, тала́нтъ зла́та, и҆ принесо́ша къ цр҃ю (соломо́нꙋ)[52].

Гл҃а, д҃.

а҃ цр҃ д҃ / м҃а в҃і / л҃у а҃і

Цр҃ца* же)[1] сава̀ (е҆гда̀) слы́ша (сл҃ꙋ соломо́новъ)[2], и҆ прїи́де да и҆скꙋша́етъ (е҆го)[3], въ гаданї́ихъ, въ і҆ер҃лимѣ, съ си́лою тѧ́жкою ѕѣ́ло. и҆ вельблю́ды и҆́же ноша́хꙋ, во́ни бл҃гово́нны и҆ зла́та (-)[4], и҆ ка́менїѧ драга́го, и҆ прїи́де къ (соломо́нꙋ)[5] и҆ гл҃ала е҆́сть е҆мꙋ̀ всѧ̀ е҆ли́ка бѣ́ша въ ср҃цы е҆ѧ̀, и҆ възвѣстѝ (-)[6] (соломо́нъ)[7] всѧ̀ словеса̀ е҆ѧ̀, и҆ (ничто́ не бы́сть)[8]. е҆́же бы не ѡ҆бъѧвле́но е҆́й сътвори́лъ. и҆ ви́дѣ цр҃ца сава̀ премꙋ́дрость (соломо́ню)[9], и҆ до́мъ е҆́же създа́лъ, и҆ ѧде́нїе (стола̀ е҆го)[10]. и҆ сѣда́лища рабо́мъ (-)[11] и҆ прави́ла слꙋже́бникомъ е҆го, и҆ ри́зы и҆́хъ, (и҆ ѡ҆дѣѧ́нїѧ и҆́хъ. и҆ по́чашїи е҆го,)[12] и҆ всесъжже́нїѧ ѧ҆̀же жрѧ́ше в домꙋ̀ гн҃и. (Не бы́сть ѿ ꙋ҆жа́сти да́ле в не́й дх҃ъ)[13], (-)[14] рече (же) къ цр҃ю, и҆́стинно е҆́сть сло́во, е҆́же слы́шахъ в̾ землѝ мое́й, ѡ҆ (премꙋ́дрости твое́й, и҆ словесе́хъ твои́хъ)[15], и҆ не вѣ́ровахъ (повѣда́ющимъ)[16], до́ндеже сама̀ прїидо́хъ и҆ ви́дѣша ѻ҆́чи моѝ. (і҆ и҆скꙋси́хъ), и҆ (е҆два половина премꙋ́дрости твоеѧ̀ мн҃ѣ бы́сть повѣ́дана)[17]. приложи́лъ е҆си къ слы́шанїю, ѧ҆̀же слы́шала. бл҃жени мꙋ́жи (твоѝ. и҆) бл҃жени рабѝ твоѝ сїи, и҆̀же предстоѧ́тъ пред̾ тобо́ю на всѧ́ко вре́мѧ. и҆ слы́шатъ премꙋ́дрость твою̀, да бꙋ́детъ гь҃ бг҃ъ твой бл҃венъ, и҆́же всхотѣ̀ тебе ꙋ҆чини́ти на прс҃тлѣ е҆го. цр҃емъ [лю́демъ][18] г҃а б҃а твое҆го. занѐ възлюбѝ бг҃ъ (-)[19] і҆и҃лѧ, и҆ хо́щетъ съхрани́ти е҆го въ вѣ́ки. (того ра́ди)[20] поста́ви тѧ̀ на҃д ни́ми цр҃ѧ. да сътвори́ши сꙋдбы̀ и҆ пра́вдꙋ. (-)[21] даде́ (же) цр҃ю. р҃к, тала́нта зла́та. и҆ а҆рома́ты мно́ги ѕѣ́ло. и҆ ка́мени предража́йши· И҆ не бы́ша а҆рома́ты таковы́ѧ, ѧ҆́ко сїѧ, и҆́же да́сть цр҃ца сава̀ цр҃ю (соломо́нꙋ)[22]. но и҆ рабы̀ (хира́мовы, съ рабы̀ (соломо́ними)[23])[24]. принoша́хꙋ зла́то (-)[25] ѿ сꙋфи́ра, и҆ дре́ва пе́вгова, и҆ ка́менїе предража́йше· И҆ сътворѝ (соломо́нъ) цр҃ь, ѿ дре́въ певго́выхъ стꙋ́пенѣ в домъ гн҃ь. и҆ в до́мъ цр҃евъ, и҆ гꙋ́сли, и҆ ѱалты́ри пѣ́снїи. (-)[26] никогда́ (же) ви́дѣна сꙋ́ть (в̾ землѝ і҆ꙋ́динѣ такова́ѧ)[27]. (-)[28] цр҃ь (же) (соломо́нъ)[29] да́сть цр҃ци савѣ̀ всѧ̀, (і҆) и҆́же всхотѣ́ла ѧ҆́же просѝ. (и҆ мно́жае бо́льши не́же)[30] принесѐ (к немꙋ̀, ѧ҆́же)[31] възврати́сѧ в зе́млю свою̀ (съ рабы̀ свои́ми)· (-)[32] Бѣ̀ (же) тѧ́гость зла́та что̀ принoша́шесѧ къ (соломо́нꙋ)[33] по е҆ди́на лѣ́та, х҃зѕ, тала́нтъ зла́та. ра́звѣ мꙋ́жїи да́нникъ и҆ кꙋп-

Соломоновими рабами до Сафир, i взяли звiдти 400 i 50 талантiв золота, i прийшли до царя Соломона.

Глава 9

црс1. 9 мат. 12 лук. 11

1 *Цариця ж Сава, коли почула чутку про Соломона, i вона прийшла, щоб випробувати Соломона загадками в Єрусалимi, з дуже великою силою i верблюдами, якi несли запашнi пахощi, i золото, i дороге камiння. I вона прийшла до Соломона i сказала йому все, що було в серцi її. **2** I Соломон звiстив всi їй слова, i нiчого не було, яке б не зробив їй явним. **3** I цариця Сава побачила Соломонову мудрiсть, i дiм, який збудував, **4** i страви його столу, i престоли рабiв, i правила його служiння, i їхнiй одяг, i їхню одежу, i його пiдчаших, i всепалення, якi приносив в господньому домi. Вiд подиву далi не було в нiй духа. **5** Сказала ж вона до царя: Правильне є слово, яке я почула в моїй землi про твою мудрiсть i твої слова, **6** i я не повiрила тим, що розповiдали, доки сама я *не* прийшла, i мої очi *не* побачили, i я *не* випробувала. I менi сповiщено ледве про половину твоєї мудростi, ти додав до чутки, яку я почула. **7** Блаженнi твої мужi i блаженнi цi твої раби, якi стоять перед тобою на всякий час, i чують твою мудрiсть. **8** Хай буде благословенний твiй Господь Бог, який забажав тебе поставити на його престолi царем народовi твого Господа Бога, тому що Бог полюбив Iзраїля i хоче зберегти його на вiки. Задля того Вiн тебе поставив над ними царем, щоб ти зробив суди i справедливiсть. **9** Дала ж вона царевi 120 талантiв золота, i дуже багато пахощiв, i дорогоцiнне камiння. I не було таких пахощiв, як цi, якi цариця Сава дала царевi Соломоновi. **10** Але й Хiрамовi раби з Соломоновими рабами приносили з Суфiра золото, i певкове дерево, i дорогоцiнне камiння. **11** I зробив цар Соломон з певкового дерева сходи в господньому домi i в царському домi, i гуслi, й псалтирi спiвакам. Нiколи не ж видно було в Юдинiй землi такого. **12** Цар же Соломон дав царицi Савi все, i що забажала, що попросила, i багато бiльше, нiж вона принесла до нього. Вона ж повернулася до своєї землi зi своїми рабами. **13** Була ж вага золота, яке приносили до Соломона в одному роцi, 666 талантiв золота, **14** опрiч

мужів під даниною і купців, які приносили, і всіх аравських царів і володарів землі, які несли Соломонові золото і срібло. **15** Зробив, отже, цар Соломон 200 золотих кованих списів, 600 золотих ваги в одному списі, **16** і триста золотих кованих щитів, триста золотих – вага одного щита. Поклав їх цар до складу, який був обкладений ливанським деревом. **17** Зробив цар великий престіл зі слонової кості і позолотив його чистим золотом, **18** і шість сходів, якими йшов до золотом позолоченого престолу, і дві ручки, звідси і звідти, над сидінням престолу, і два леви, що стояли при руках, **19** а й інших 12 левів, що стояли на 6-х ступнях по обох же боках. І не було такого престолу в усіх царствах. **20** Ввесь же царський посуд був золотий, і посуд дому *був* з чистого золота, бо срібло в тих днях вважалося за ніщо. **21** Бо царський корабель ішов до Тарсіса з Хирамовими рабами раз на три роки, і приходив корабель з Тарсіса повний золота, і срібла, і слонових костей, і мавп. **22** Соломон прославився понад всіх царів земних багатством і мудрістю. **23** Всі ж земні царі бажали побачити Соломонове лице і слухати його мудрість, яку Бог дав у його серце. **24** І приносили йому, кожний, дари – срібний і золотий посуд, і одіж, і стакт, і солодощі, і зброю, і пахощі, коні й осли – кожного року. **25** *І були ж в царя Соломона 40000 кобил в стадах і 10000 кінноти. І поставив же він їх в містах колісниць і з царем в Єрусалимі. **26** І він був вождем над всіма царями від ріки Ефрат аж до землі чужинців, і аж до єгипетських границь. **27** Стільки ж багато золота і срібла дав він в Єрусалимі, *що були*, наче камінь, і стільки кедрів множеством, *що були*, наче чорниці, що ростуть на полях. **28** І приводили ж до нього коней з Єгипту і з усіх же країн. **29** І остали ж Соломонові діла, перші й останні, вони записані є в словах Натана пророка, і в словах Ахія, силоніта, і в видіннях Йоїла видючого, проти Єровоама, сина Наватового. **30** І царював же Соломон в Єрусалимі сорок літ над усім Ізраїлем. **31** *Заснув Соломон зі своїми батьками, і його поховали в місті Давидовім. І царював же його син Ровоам замість нього.

црс3. 4

црс3. 11

цовъ, еже приношаху. И всѣхъ црїи аравскихъ, и властелїи земли, (иже) ношаху злато и сребро (-)[34] (соломону)[35]. (-)[36] сътвори (убо) црь (соломонъ)[37], с҃, (копїи златы тагненыи. х҃, златыхъ ваги, въ едино копїи.)[38] и т҃, (щитовъ)[39] (златыхъ тагненыхъ)[40] трею сотъ златыхъ (тажесть единому щиту)[41]. (-)[42] положи а҃ црь въ (оружницу иже бѣ осажена древомъ ливановымъ)[43]. (-)[44] Сотвори црь прстлъ слоновыхъ зубовъ великъ, и позлати его златомъ чистѣишимъ. и шесть (же) ступнеи (имиже въсхожаше къ прстлу позлащени златомъ)[45], и мышцы (двѣ) туду и сюду. на прстломъ сѣдалища, и два льва стояща близь мышцеи, (но иныхъ)[46]. в҃і, львичищъ стояще (-)[47], на ѕ҃ ступнехъ, (ѿ обѣю же страну)[48]. [И][49] не бысть (таковъ прстлъ)[50] въ всѣхъ црствѣхъ. (-)[51] вся (же) сосуды црвы (-)[52] бѣху злата, и (-)[53] сосуды дому (-)[54] (ѿ злата чистѣишаго)[55]. (сребро бо въ днехъ тѣхъ низачтоже мняшеся)[56], зане корабль црвъ хождаше въ дарсисъ съ рабы хирамовыми единицею в (лѣта три)[57], (и) прихождаше корабль ѿ дарсиса (-)[58], полонъ злата, и сребра, и зубовъ слоновыхъ, и обезьянъ. (-)[59] възвеличися (соломонъ)[60] на всѣми цри (земными). богатьствомъ и мудростїю. вси (же) цри земстїи желаху (видѣти) лице (соломоне)[61], (и) слышати премудрость его. юже въздасть бгъ на срце его. И (-)[62] приношаху (ему) кождо дары (-)[63]. сосуды сребряны, и (-)[64] златы, и одѣянїя, (и) стакту, (и конфекты, и оружїя,) и ароматы, кони и мъски по едина лѣта. *И бѣху (же) (црю соломону)[65], [м҃][66], кобылъ въ (стадехъ)[67]. и [і҃][68], конникъ. и постави (же) ихъ въ градѣ колесничныхъ, и съ цремъ въ їерлимѣ. И бысть вожемъ на всѣхъ црѣхъ. ѿ рѣки (ефрата), (-)[69] даже до земля иноплеменнн. и даже до предѣлъ егупетьскихъ. (толико же множество)[70] воздалъ (-)[71] злат (-)[72] сребра їерлиму яко каменїя, и кедри (толико множества) яко черъничїя иже (ражаютъся) въ поле (-)[73]. и приводаху (же ему) кони ѿ егупта (-)[74] и съ всѣх (же странъ)[75]. и прочая же дѣла (соломона)[76] пръвая и послѣдняя (-)[77] писана суть въ словесехъ надана прорка, и въ словесехъ ахїя силонита. и въ виденїи їоиля видящаго противу, їеровоама сна наватова. И црьствова (же) (соломонъ)[78] въ їерлимѣ на всѣмъ їилемъ, м҃, лѣтъ. (-)[79] *успе (соломонъ)[80] (съ ѿцы своими). и погребоша его въ градѣ двдвѣ (-)[81]. И црствова (же) ровоа снъ его в него мѣсто.

г црс д

г црс аі

Глава̀, і҃.

г҃ цр҃ ві

И҆ прїи҆де* ровоа́мъ въ сѷхе́мъ. (тꙋ̂) бо̂ (-)[1] (ве́сь і҆и҃ль снї́идеса)[2] да поста́вꙗтъ є҆го цр҃емъ, и҆́же є҆гда̀ слы́ша і҆еровоа́мъ сн҃ъ нава́товъ, и҆́же бѣ̂ въ є҆гѷ́птѣ. пробѣжа́лъ бо̂ бѣ̂ (та́мо пре҃ цр҃емъ соло́мономъ)[3]. И҆ ѡ҆би́та̀ і҆еровоа́мъ въ є҆гѷ́птѣ. и҆ ѡ҆брати́сѧ (-)[4] ѿ є҆гѷ́пта. и҆ (посла́вше)[5] призваша є҆го, и҆ прїи҆де (съ всѣмъ)[6] і҆и҃лемъ. (И҆ гл҃али сꙋть) къ [цр҃ю][7], ровоа́мꙋ гл҃юще. ѿц҃ъ твои твердѣ́йшимъ и҆́го на́съ ѹ҆гнетѐ. (ты ле́гъчеи повели)[8] ѿц҃а твоего, (и҆́же на҃ наложи́лъ тѧготꙋ сложе́нїѧ)[9]. и҆ (ма́ло) ѿ бре́мени (ѡ҆блегчѝ)[10], и҆ да слꙋжимъ тебѣ. И҆ рече҃ и҆мъ поидѣте по тре́хъ дн҃ехъ (-)[11] възврати́тесѧ ко мнѣ̂. (є҆гда же)[12] ѿи҆до́ша лю́дїе, (нача совѣтъ съ)[13] ста́рцы и҆́же стоа́хꙋ пре҃ (ѿц҃емъ є҆го (соло́моно҃)[14])[15], є҆гда є҆щѐ жива́ше гл҃юще. что̂ дади́те совѣтъ ѿвѣщати лю́демъ си́мъ (-)[16]. (и҆́же)[17] рѣша є҆мꙋ (-)[18]. а́ще (-)[19] ѹ҆̂годи́ши (по́лкꙋ)[20] томꙋ̀, и҆ ѹ҆̂сладиши (-)[21] и҆́хъ словесы̀ ми́лостивными. (слꙋжа́тъ тебѣ всѧ́ко вре́мѧ)[22]. и҆ то́й ѡ҆̂ста́ви совѣтъ ста́рческъ (-)[23], и҆ со ѹ҆́ношами дꙋ́мати нача̀, и҆́же с ни́мъ въскорͨмлени бѧ́хꙋ. и҆́же бѣхꙋ с ни́мъ (въ кнѧже́нїи то́мъ). (-)[24] рече (же) къ ни́мъ. что̂ сѧ вамъ ви́дитъ. є҆́же ѿвѣща́ти что̂ и҆мамъ (по́лкꙋ)[25] томꙋ̀, и҆́же рѣша мнѣ̂ гл҃юще. ѡ҆̂блегчѝ и҆́го, є҆́же наложи҃ (на́ ны ѿц҃ъ твои)[26]. и҆ тїѝ ѿвѣщаша (-)[27]. (ꙗ҆́ко) юноши воско́рмлени с ни́мъ (на сла́дости. и҆ рекоша). Та́ко гл҃еши (по́лкꙋ)[28], и҆́же рече тебѣ̂ (-)[29]. ѿц҃ъ твои ѡ҆̂тѧгчи҃ и҆́го на́ше, и҆ ты ѡ҆̂блегчѝ ѡ҆̂ на́съ. (и҆) та́ко ѿвѣща́еши (и҆̂мъ). ме́ншїи пръстъ мо́и толъстѣе є҆сть чреслъ ѿц҃а моє҆го. (-)[30] ѿц҃ъ мои наложи́лъ вамъ (тѧ́жело, и҆́го)[31]. и҆ а́зъ на́ипаче тѧ́гости приложꙋ̀ (-)[32]. ѿц҃ъ мои би́лъ васъ бичъми (-)[33] а́зъ (бо̂) бїю васъ скоръпїѡ́ны. И҆ прїи҆де і҆еровоа́мъ, и҆ весь (по́лкъ)[34] къ ровоа́мꙋ въ дн҃ь тре́тїи. ꙗ҆́ко повелѣ̂ (и҆҃) цр҃ь (-)[35]. да ѡ҆̂братѧ́сѧ (-)[36] въ дн҃ь тре́тїи. (-)[37] ѿвѣща (же) цр҃ь жесто́ко, и҆ ѡ҆̂ста́вилъ (-)[38] ровоа́мъ совѣтъ ста́рце҃. (-)[39] гл҃алъ (же) є҆сть (-)[40] по (ю́ношъскои во́ли)[41] (-)[42]. ѿц҃ъ мо́и тѧ́жело вамъ наложи́лъ и҆́го. (что̂)[43] а́зъ тѧже́лѣе сътворю̀. ѿц҃ъ мо́и би́лъ ва҃ плетьмѝ. и҆ а́зъ (бо̂) бїю вы̂ скорпїѡ́ны. и҆ не (вѣдѣ ровоа́мъ)[44]. ꙗ҆́ко премѣне́нїе ѿ б҃а гл҃ѧ. (да съвръши́тсѧ)[45] слово є҆го є҆́же гл҃а рꙋко́ю а҆хїи (хилони́тъскаго)[46]. і҆еровоа́мꙋ сн҃ꙋ нава́товꙋ и҆ ѡ҆̂ всѐ і҆и҃лю за́нѐ (-)[47] послꙋша цр҃ь и҆҃. и҆ ѿвѣщаша лю́дїе ко цр҃ю гл҃щи. Нѣсть намъ ча́сть въ

Глава 10

црс3. 12

1 І *пішов Ровоам до Сихема, бо там зібрався ввесь Ізраїль, щоб поставити його царем. **2** Як почув це Єровоам, син Наватів, що був у Єгипті, бо він втік був туди перед царем Соломоном. І поселився Єровоам в Єгипті, і повернувся з Єгипту. **3** І, пославши, покликали його, і він прийшов з усім Ізраїлем. І говорили до царя Ровоама, кажучи: **4** Твій батько нас пригнітив тяжким ярмом, ти накажи легше *ярмо* від твого батька, який наклав на нас складний тягар, і трохи облегш з тягару – і тобі послужимо. **5** І він сказав їм: Підіть, по трьох днях поверніться до мене. Коли ж народ відійшов, **6** він почав нараду зі старшинами, які стояли перед його батьком Соломоном, коли ще він жив, кажучи: Яку раду ви дасьте, щоб відповісти цьому народові. **7** І сказали йому: Якщо вгодиш тому полкові і вмовиш їх милосерними словами, *будуть* тобі служити ввесь час. **8** І той залишив раду старшин і почав думати з молодцями, що з ним були вигодовані, які були з ним в тому володінні. **9** Сказав же до них: Як вам здається, що відповісти маю тому полкові, які мені сказали, мовлячи: Облегш ярмо, яке на нас наклав твій батько. **10** І ті відповіли, бо вони молодці, вигодовані з ним в насолоді, і сказали: Так скажеш полкові, який тобі сказав: Твій батько вчинив тяжким наше ярмо і ти полегш нам, – і так їм відповіси: Мій малий палець є товстіший від стегон мого батька. **11** Мій батько наклав на вас тяжке ярмо і я додам ще більше тягару. Мій батько бив вас бичами, я ж битиму вас скорпіонами. **12** І прийшов Єровоам і ввесь полк до Ровоама в третьому дні, так як наказав їм цар, щоб вони повернулися в третьому дні. **13** Відповів же цар жорстко, і покинув Ровоам пораду старців, **14** промовив же за порадою молодих: Мій батько наклав на вас тяжке ярмо, яке я зроблю тяжчим. Мій батько бив вас бичами і я ж битиму вас скорпіонами. **15** І не знав Ровоам, що переміна була від Бога, що казав, щоб сповнилося його слово, яке сказав рукою Ахія хилонітського Єровоамові, Наватовому синові, **16** і про ввесь Ізраїль, бо цар їх послухав. І відповів народ до царя, кажучи: Немає нам частки в Давиді ані насліддя в Йосієвому сині, повернися до твоїх мешкань,

Ізраїле. Ти же паси твій, Давидів дім. І пішов ввесь Ізраїль до своїх помешкань. **17** І мужі ізраїльські, які мешкали в Юдиних містах, поставили царем над ними Єровоама. **18** І послав же цар Ровоам до них Аданирама, що був над податком, і сини ізраїльські побили його камінням, і він помер. І почув цар Ровоам – поспішився піти до колісниці і втік до Єрусалиму. **19** І відірвався Ізраїль від Давидового дому, аж до цього дня.

Глава 11

1 Прийшов же Ровоам до Єрусалиму і скликав ввесь дім Юдин і Веніяминів – 100000 *і* 80000 добірних і вояків, щоб воювати проти Ізраїля і Єровоама, щоб повернути до себе своє царство. **2** *Було ж господнє слово до Семея, божого чоловіка, мовлячи: **3** Скажи до Ровоама, Соломонового сина, царя Юдиного, і до всього Ізраїля, що є в Юді і Веніямині. **4** Це сказав Господь: Не ідіть ані не ставайте до бою проти ваших братів. Поверніться, кожний один, до свого дому, бо то є зроблене моєю волею. Коли він почув господнє слово, вони повернулися, не пішли проти Єровоама. **5** Жив же Ровоам в Єрусалимі і збудував міста з мурами в Юди. **6** Збудував же Вифлеєм, і Етам, і Текую, **7** і Ветсур, і Сокхот, і Одолан, **8** і Ґет, і Марсар, і Зиф, **9** але й Адурам, і Лахіс, і Азику, **10** і Салю, і Елон, і Хеврон, що є в Юди і в Веніямині, міста з мурами. **11** Коли ж замкнув їх стінами, поставив в них начальників, і склади їжі, і оливу, і вино, **12** по містах *поставив* вояків, і щити, і списи, скріпив же їх дуже надзвичайно. І Він царював в Юді і Веніямині. **13** Священики ж і левіти, які були в усьому Ізраїлі, прийшли до нього з усіх їхніх околиць, **14** покидаючи підмістя і свої насліддя, і пішли до Юди, до Єрусалиму, задля того, що Єровоам вигнав їх і їхніх синів, щоб не служили Господеві. **15** *І він поставив собі священиків на височинах – ідолам, і марнотам, і телятам, які Єровоам зробив, **16** і відвернув до ідолів усі ізраїльські племена. А ті, які віддали своє серце, щоб шукати Господа Бога ізраїльського, і приходили приносити свої жертви перед Господом Богом своїх батьків, **17** і вони скріплювали юдине царство, і скріпився Ровоам, син Соломонів, за три роки, бо ходили в дорозі Давида і Соло-

црс3. 12

црс3. 12 ниж. 13

двдѣ ни достоѧнїѧ въ снѣ (їѡсѣѡвѣ)[48]. (ѡбратисѧ) въ жилища твоѧ їиль. (ты же паси)[49] домъ твои двдвѣ. І иде весь їиль в жилища своѧ. и мѹжи їилеви иже ѡбитахѹ въ градѣхъ їоудинѣї, (-)[50] въцрствоваша на ними (їеровоама)[51]. И посла (же) црь ровоамъ (к нимъ). (аданирама)[52] иже настоѧше данемъ, и каменїемъ побиша єго снове їилвы и оумре. И (слыша) црь ровоамъ, потщасѧ възыити на колесницѹ. (и бѣжа)[53] въ їерлим. и ѡвръгъсѧ иль ѡ домѹ двдва даже до дне сего.

Гла, аі.

Ш(рїиде же)[1] ровоамъ въ їерли. и съзва (домъ весь їоудинъ)[2], и венїаминь. ,р, ,п. (избраныхъ, и бранѧщихъ да)[3] воюетъ противѹ їилѧ, (и єровоама) да ѡбрати [к себѣ црство своє][4]. (-)[5] *Бысть (же) слово гне къ (семею)[6] члкѹ бжїю глюще. гли къ ровоамѹ снѹ (соломоню црю їоудинѹ)[7], и къ всемѹ (їилю. иже єсть въ їоудѣ)[8], и венїаминѣ (-)[9]. сїа (рече)[10] гь. не въсходите [ниже][11] ѡполчаитесѧ противѹ братїа вашеѧ. ѡбратитесѧ єдинъ кождо в домъ свой. зане моєю (то сътѣлано єсть волею)[12]. (иже єгда слышаше)[13] слово гне, (-)[14] възвратишасѧ. не поидоша противѹ їеровоамѹ. (-)[15] ѡбита (же) ровоамъ въ їерлимѣ. и създа грады стѣнаты въ їоудеи. (-)[16] състрои (же) видлеемъ и єдамъ, и (декѹе)[17], и ведсѹръ, и (сыкхохъ)[18], и (ѡдоланъ)[19], и гедъ, и (марсаръ)[20], и зифъ. (но) и (адѹрамъ)[21], и лахисъ, и азикѹ, и (салю)[22]. и єлонъ, и хевронъ, иже єсть въ їоудеи. и въ венїаминѣ грады оуправленѣиши. (Єгда же)[23] затвори ихъ стѣнами. (-)[24] положи в нихъ началники. и (пищамъ оуставы)[25]. (и) ѡлеи и вино. по градѹ [-][26] (ѡрѹжницы), и щито и копїемъ (-)[27] оукрѣпи (же) ихъ вельми ѕѣло. и (црствова на)[28] їоудѣ и венїаминѣ. (-)[29] Сщенницы (же) и левиты. иже бахѹ въ всемъ їили. прїидоша к немѹ ѡ всѣхъ предѣлъ (ихъ). (ѡставлѧюще пограді. и ѡдръжанїѧ своѧ)[30]. И поидоша къ їоудѣ въ їерли того ради єже изгна ихъ, їеровоа, и сны (ихъ)[31], єже не сщенъствовати гви. *И постави себѣ жерцы, на высокихъ, (-)[32] идоломъ. и сѹєтнымъ, и телцемъ, ихже сътвори їеровоа. и съврати ѡ всѣхъ колѣнъ їилевы (къ идоломъ) иже въдаста срце свое да възыщѹтъ га ба їилева, и (прихождахѹ)[33] пожрети жрътвъ (своихъ). пре гмъ бмъ ѡцъ своихъ. И оусилахѹ црство їоудино. и оукрѣписѧ ровоамъ снъ соломонь за (три лѣта)[34]. (ходиша бо въ пѹти два, и соломона ѡца єго. лѣта толико три). (-)[35] приведе (же) ровоамъ

г црс ві

г црс ві ни гі

женꙋ [моѻладъ][36]. дщерь ї̑еримꙋдъ, сн҃овъ дв҃довы, (а̑вигеиль же)[37], дщерь є̑лїавлю сн҃овъ (ї̑есаи)[38]. (ꙗ̑же)[39] породи̑ є̑мꙋ сн҃ы. (є̑хꙋса)[40], и̑ (самморїѧ)[41], и̑ [заамъ][42]. (-)[43] по сихъ (же) поѧтъ себѣ маахꙋ дщерь (а̑весаломлю)[44], (и̑же)[45] роди̑ є̑мꙋ а̑вїѧ, и̑ є̑ддїа, и̑ зизꙋ, и̑ (салимода)[46]. И̑ възлюби (же) ровоамъ [маахꙋ][47], дщерь (а̑весаломлю)[48] на̑ всѣми женами своими, и̑ по̑ложницъ (-)[49]. ꙗ̑ко женъ, и҃і, и̑мѣ, и̑ по̑ложницъ, [ѯ҃][50]. и̑ роди̑, (к҃и, сн҃овъ)[51]. и̑ (ѯ҃, дщерїи)[52]. *И̑ постави въ началника ровоамъ. а̑вїѧ сн҃а маахa, (и̑)[53] кнѧѕемъ на̑ (всею̀) братїею своею. того бо (и̑) црⷭ҇емъ сътворити помышлѧше, (и̑же)[54] раслъ на̑ всю̀ братїю є̑го, (и̑) на̑ всѣми (сн҃ы)[55] ї̑ꙋдины, и̑ венїаминовыми, и̑ въ (всѣхъ градѣхъ ї̑ꙋды, и̑ венїамина. и̑ въ всѣхъ) градѣхъ стѣнатыи. и̑ въ здасть (же) и̑мъ пища многи. и̑ (многихъ проси̑)[56] женъ.

г цр ѕі

Гл҃а, в҃і.

Є̑(гда же ѹ̑твержено бысть)[1] црⷭ҇тво ровоамово. и̑ ѹ̑крѣплено. ѡ̑стави законъ гн҃ь, и̑ весь ї̑и҃ль с нимъ. (-)[2] Бысть (же) въ (лѣто, є҃ є)[3], црⷭ҇тва ровоамлѧ (занѐ съгрѣшиша гв҃ꙋ. възыиде сꙋакимъ црь є̑гѵпескїи въ ї̑ерлимъ)[4], съ тысѧщїю, и̑ (ѡсмь сотъ)[5] колесницъ. и̑ ѯ҃, тысѧщъ, коникъ. и̑ не бѣ числа̀ (народꙋ)[6], ꙗ̑же прїиде с нимъ ѿ є̑гѵпта. (левѵане)[7], (и̑ трогоилдите)[8], и̑ є̑фїопи и̑ взѧша грады запаснисты и̑же бахꙋ въ ї̑ꙋдеи. и̑ прїидоша (даже) до ї̑ерлима. (-)[9] Самеїа (же) прⷪ҇ркъ вънїиде къ ровоамꙋ, и̑ къ началникомъ ї̑ꙋдинымъ. и̑же събрани бахꙋ въ ї̑ерлⷨ҇, ѿ лица̀ сꙋсакимова, (-)[10] рече (же) к нимъ, сїѧ рече гь, вы ѡ̑стависте мѧ, и̑ азъ ѡ̑ставлю ва̑ в рꙋкꙋ сꙋсакима, (-)[11] ѹ̑боѧша (же) сѧ началницы ї̑и҃левы, и̑ црь, и̑ рекоша. праведн҃ єсть гь. є̑гда же видѣ гь ꙗ̑же смирены быша, (-)[12] бы слово гн҃е къ самею гл҃юще, ꙗ̑ко смирени сꙋть не разорю̀ и̑ (-)[13] дамъ (же) и̑мъ въ малѣ сп҃нїе, и̑ не ѹ̑каплеⷮ ꙗ̑рость моѧ̀ на ї̑ерлимъ, ѡ̑баче бꙋдꙋ въ слꙋги̑ (да)[14] познаютъ работы моѧ̀, и̑ работы црⷭ҇тва землѧмъ, и̑ възыиде сꙋсакимъ црь є̑гѵпескїи, (въ ї̑ерлⷨ҇), и̑ побра̀ съкровища, ꙗ̑же въ домꙋ гн҃и, и̑ (-)[15] домꙋ црева всѧ взѧтъ, и̑ (-)[16] щиты златыѧ и̑хже сътворилъ соломонъ. (-)[17] (въ ни̑хъ мѣсто сътвори̑ ровоаⷨ҇ (црь) (-)[18] мѣдѧны)[19], и̑ постави на̑ нимъ сꙋсакимъ, (црь є̑гѵпетскїи), началниковъ прⷭ҇ходѧщихъ, и̑же стрежахꙋ (дворъ полаты)[20]. И̑ бысть є̑гда въходити̑ црю въ домъ (бж҃їи)[21], вхождахꙋ (и̑) стрегꙋщїи̑ и̑ прⷭ҇ходѧщїи. и̑ ѡ̑бращающꙋсѧ є̑мꙋ въсхождахꙋ

мона, його батька, тільки три роки. **18** Привів же Ровоам жінку Моолат, дочку Єрімута, з Давидових синів, Авигель же, дочку Еліавову, з Єсеєвих синів, **19** яка йому породила синів Єхуса, і Самморія, і Заама. 20 Після цього ж взяв собі Мааху, Авесаломову дочку, яка породила йому Авію, і Еттія, і Зизу, і Салимота. **21** І полюбив же Ровоам Мааху, Авесаломову дочку, понад всіх своїх жінок і наложниць, бо мав 18 жінок і 60 наложниць. І він породив 28 синів і 60 дочок. **22** *І Ровоам поставив Авію, сина Маахи, на начальника і князем над всією своєю братією, бо він думав його і царем поставити. **23** І він виростав понад всіх його братів і над всіх Юдиних і Веніяминових синів, і в усіх містах Юди і Веніямина, і в усіх містах з мурами, і дав же їм багато їжі, і вимагав численних жінок.

црс3. 15

Глава 12

1 Коли ж закріпленим і затвердженим стало Ровоамове царство, він покинув господній закон і з ним ввесь Ізраїль. **2** Сталося ж в 5-му році Ровоамового царства: тому що вони згрішили Господеві, прийшов Суаким, єгипетський цар, до Єрусалиму **3** з тисяча і вісімсот колісницями і 60-ма тисячами кінноти. І не було числа народу, що прийшов з ним з Єгипту, лівійці, і троглодити, і ефіопи. **4** І вони взяли міста з запасами, які були в Юди, і прийшли аж до Єрусалиму. **5** Самея ж, пророк, ввійшов до Ровоама і до юдиних володарів, які зібрані були в Єрусалимі від Сусакимового лиця, сказав же до них: Це сказав Господь: Ви мене залишили, і я залишу вас в руці Сусакіма. **6** Перелякалися ж ізраїльські начальники й цар, і сказали: Праведний є Господь! **7** Коли ж Господь побачив, що були вони впокорені, було господнє слово до Самея, кажучи: Тому що є впокорені, не знищу їх, дам же їм в короткому часі ці спасіння, і мій гнів не проллється проти Єрусалиму, **8** однак будуть слугами, щоб пізнали мої служби і служби царства землі. **9** І прийшов Сусакім, єгипетський цар, до Єрусалиму, і взяв скарби, що в господньому домі і царському домі – все забрав, і золоті щити, які зробив Соломон. **10** Замість них цар Ровоам зробив мідні, і єгипетський цар Сусакім поставив над ним начальників, вояків, які стерегли двір палати. **11** І сталося, що коли входив цар до божого дому, входили і сторожі, і су-

проводжуючі, і коли повертався він – приходили назустріч супроводжуючі до свого складу зброї. **12** І коли він упокорився, від нього відвернувся господній гнів, і нічим не *був* ображений, бо і в Юди були добрі слова. **13** *Скріпився ж цар Ровоам в Єрусалимі і зацарював. 40 же і один рік мав, коли почав царювати, і 18 літ царював в місті Єрусалимі, яке Господь вибрав, щоб там з усіх племен ізраїльських називалося його ім'я. Ім'я ж його матері Намма, аммонітка. **14** Зробив же він погане і не випрямив своє серце, щоб шукати Господа. **15** Слова ж Ровоама, перші і останні, ось чи не є вони записані в словах Самея пророка і Адда видючого, і в достовірнім оповіданні? Воювали ж проти себе Ровоам і Єровоам всі дні. **16** І заснув Ровоам зі своїми батьками. Похований же був в місті Давидовім, і замість нього зацарював його син Авія.

црс3. 14

противу прѣходащіи (къ оружници своеи). и вънегда смирися, обращена есть ѿ него ярость гна и ничиже оскорбле. ибо и въ іудѣ бяху словеса блга. (-)[22] *Оукрѣпи (же) ся (црь) ровоа въ іерлимѣ и црствова. (-)[23] м (же), і едино лѣто бысть егда црствовати нача, и (ӣі)[24], лѣтъ, црствова въ іерлимѣ градѣ егоже избра гь. да именуется имя его ту ѿ всѣхъ колѣнъ [-][25] ійлевых. (-)[26] Имя (же) мтри его (намма)[27], аммонита. (-)[28] сътвори (же) лукаво, (и)[29] не исправи срца своего да възыщетъ га. (-)[30] словеса (же) ровоамова первая и послѣдняя не се ли суть писана въ словесехъ самеіа пррка, и адо видящаго, и (настоянѣишемъ сказаніи)[31]. (-)[32] ополчаху же ся противу себѣ ровоамъ, и ровоамъ вся дни. и оуспе ровоамъ (-)[33] съ ѿцы своими. (-)[34] погребенъ (же) есть, въ градѣ двдѣ. и црствова авіа снъ его в него мѣсто.

г црс ді

Глава 13

1 У 18-му році царя Єровоама зацарював Авія над Юдою **2** і 3 роки царював в Єрусалимі. Ім'я ж його матері Миахія, дочка Уріїлова, з Ґаваона. І була війна між Авією і Єровоамом. **3** І він став до бою. *Авія ж мав вояків – 40000 добірних мужів, і Єровоам вишикував проти нього до бою 80000 мужів, які, і ті, були вибрані і сильні до боїв. **4** Встав же Авія на горі Сомор, яка була в околиці Ефремовій, і сказав: Послухайте, Єровоаме і ввесь Ізраїлю! **5** Чи хіба не знаєте ви, що Господь Бог ізраїльський дав царство над Ізраїлем навіки Давидові і його синам у вічний завіт. **6** *І встав Єровоам, син Наватів, раб Соломона, сина Давида, і відступив від свого пана. **7** І зібралися ж до нього погані мужі, законопереступні сини, і спротивилися проти Ровоама, сина Соломонового. Ровоам же був молодший і серцем боягуз, і не зміг їм протиставитися. **8** І, отже, тепер ви кажете, що можете противитися господньому царству, яке належить Давидовим синам, маєте ж велике множество народу і за богів золоті телята, які вам зробив Єровоам. **9** *І чи ви не викинули господніх священиків, синів Ааронових, і левітів, і зробили собі священиків з народу всієї землі? Ідучи приходить і наповнить свої руки 7-ма телятами і 7-ма баранами, і ставав священиком неправдивому богові. **10** Наш же Господь Бог є Той, якого ми не покинули, його ж священики з синів Ааронових служать

црс3. 15

црс3. 11

црс3. 12
вищ. 11

Гла, гі

Въ (лѣто, ӣі)[1]. (цря)[2] иеровоама, црствова авія на іудеи. (и) [г, лѣта][3] црствова въ іерлимѣ. (-)[4] имя (же) мтри его (миахаія)[5] дщи оуріилева ѿ гаваона, и (бѣ брань)[6] межи авіею, и ровоамомъ. и (въполъчишася. *авія же имѣаше браннѣишихъ мужеи избранныхъ, м)[7]. і иеровоамъ състрои съпротиву его брань, п. (мужеи, иже и тіи избранни бѣша. и къ бранемъ крѣпчаиши)[8]. (-)[9] Ста (же) авіа на горѣ сомори иже бѣ въ предѣле ефремли и рече. слышите ровоамъ и весь ійль. ни ли не вѣсте яко гь бъ ійлевъ. въздалъ црство (двду на ійли въ вѣки)[10], и сномъ его, завѣ (вѣченъ)[11]. *И въста иеровоамъ снъ наватовъ рабъ (соломоновъ)[16] сна два. и ѿвержеся ѿ господина своего, и събраша (же) ся к нему мужи суетнѣиши снове законопреступніи и сопротивишася противу ровоама сна (соломона)[12] (-)[13] Ровоам (же) бѣ юнѣишіи и (срцемъ страшли)[14], и не (може противитися имъ)[15]. и нн҃ѣ (убо) (вы глете)[16] да сопротивитися можете (-)[17] црству гню (иже въздержитъ по сновохъ двдвы)[18] (имате же)[19] велико людіи множество и (-)[20] телца златыя ихже сътвори ва іеровоа въ боги. *И не не извергосте ли сщенниковъ гнихъ сновъ аарōнь и левітов, и сътвористе себѣ жръцы ѿ людіи ([всея][21] земля)[22]. идыи пріидетъ, и наполнитъ руку свою ѿ телцовъ, (з), и овнѣхъ, з хъ и сътворися въ жръца не сущему богу. (нашъ же)[23] гь бъ (есть егоже) не оставихомъ, (-)[24] сщенницы (же) его служатъ гу ѿ сновъ

г црс еі

г црс аі

г црс ві
вві аі

а̂а̂ро́нь. и̂ леѵ҃ти суть в чи́нѣхъ свои̂хъ жруще г҃у, всесъжже́нїа, оу́тро и̂ предъ ве́черомъ, и̂ димїа́мъ сложе́нїа (по вс҃а дн҃и приносатъ г҃у), и̂ пр҃елага́ютса хлѣбы на столѣ̂ чистѣ́ишѣ̂. (е̂сть же под на́ми)[25] по҃свѣщникъ зла́тыи, и̂ свѣти́лники е̂го да вжег҃уса всегда̀ къ ве́черу. мы̀ б҃о храни́мъ повелѣ́нїа г҃а б҃а ѿц҃ъ нашихъ, е̂гоже вы̀ о̂ста́висте. (того ра́ди въ во́нѣ на́шеи б҃ъ е̂сть)[26]. и̂ сщ҃е́нницы е̂го (възвуча́тъ трува́ми и̂ възшума́тъ)[27] проти́ву ва́мъ. сн҃ове і̂и҃левы (не хо́щете) брани́ти проти́ву г҃у б҃у ѿц҃ъ (ва́шихъ)[28], (и̂же нѣ́сть ва́мъ подо́бно)[29]. (сїа тому̀ гл҃щу)[30], і̂еровоа́мъ възвратѝ по҃са́ду прїитѝ е́й. взадъ на ни́хъ. и̂ бы́сть ѿ супроти́ву і̂оу́ды (са́мъ). и̂ по҃са́да съза́ди· И̂ възврати́шаса і̂оу́деи, и̂ се̂ ви́дѣша бра́нь. ѿ супроти́въ и̂ съза̂ и̂ възопи́ша къ г҃у. и̂ сщ҃е́нницы труба́ми пѣти нача́ша. (вси́ же)[31] (мужи і̂оу́дины възгласи́ша)[32]. (и̂ се̂ тѣмъ въпїю́щимъ)· И̂ (оу̂страши̂ б҃ъ)[33] і̂еровоа́ма. (-)[34] і̂и҃ла. (и̂же стоа́ху) ѿ супроти́ву а̂вїа́ (-)[35] і̂иоу́ды. (-)[36] бѣжа́шѣ̂ сн҃ове і̂и҃леви ѿ (-)[37] і̂оу́ды. и̂ преда́сть и̂хъ (б҃ъ)[38] в руку и̂хъ. и̂ порази̂ (оу̂бо) и̂хъ а̂вїа и̂ лю́ди е̂го я́звою вели́кою и̂ падо́ша ра́нени ѿ і̂и҃ла, е҃ со́тъ (-)[39] муже́и крѣпкихъ· И̂ смири́ша же са сн҃ове и̂и҃леви въ (вре́ма)[40] то· И̂ велми̂ оу̂крѣпи́шаса сн҃ове і̂оу́дины· Того ради и̂же оу̂пова́ша на г҃а б҃а ѿц҃ъ свои̂хъ· (-)[41] Погна́ша (же) а̂вїа въ слѣ҃ і̂еровоа́ма, и̂ вза̀ (гра́ды е̂го)[42]. (и̂) виде́ль, и̂ окр҃тныа се́ла е̂го, и̂ (гесана́и)[43] (съ)[44] се́лами е̂го, і̂ (е̂вро́нъ)[45] и̂ се́ла е̂го И̂ не мо́же супроти́витиса і̂еровоа́м [въ][46] вс҃а дн҃и а̂вїа, (е̂ю́же)[47] порази̂ (-)[48] и̂ оу́мре. (-)[49] (а̂вїа (же) оу̂крѣпи́са)[50], и̂ поа́т҃ (-)[51] же҃н, д҃і. и̂ роди̂, (к҃в, сн҃овъ)[53]. и̂ (ѯ҃ и̂ в҃ дще́ри)[53]. (-)[54] прочаа (же) словеса̀ а̂вїа и̂ дѣа́нїа е̂го, и̂ словеса̀ е̂го. пи́сана суть (ши́рши) в҃ кни́зѣ (а̂́ддо пр҃рка)[55].

Гл҃а, д҃і·

г҃ цр҃ еі

(Успе́ *же)[1] а̂вїа съ ѿц҃ы свои́ми, и̂ погребо́ша е̂го въ градѣ дв҃двѣ· (-)[2] Цр҃твова́ (же) (а̂́са)[3] сн҃ъ е̂го в҃ него мѣсто въ дн҃и (же) (а̂́сы)[4] почи̂ земла̀ і̂оу́дина. лѣтъ, і҃. и̂ сътвори̂ (а̂́са). бл҃го и̂ оу̂годно (бы́сть) пр҃е г҃мъ б҃мъ е̂го, и̂ преврати̂ о̂лтари чю́ждаа, и̂ служб҃ы вы́шнаа, и̂ съкруши̂ (и̂́долы)[5]. и̂ (дре́ва (же) посѣчѐ)[6]. и̂ повелѣ̂ і̂оу́дѣ да взы́щетъ г҃а б҃а ѿц҃ъ свои̂хъ. и̂ да сътвори́тъ закѡ҃ (е̂го) и̂ запо́вѣди. и̂ съкруши́ша ѿ всѣхъ градовъ і̂оу́динѣхъ о̂лтари, і̂ и̂долы и̂ цр҃твова в мирѣ крѣпце, въ градѣхъ і̂оу́диныхъ. (смири бо

Господеві, і левіти є у своїх чинах, **11** які приносять Господеві жертву цілопалення вранці і перед вечором, і складений ладан на всі дні вони приносять Господеві, і ставлять хліби на чистому столі. Є ж між нами золотий підсвічник і його світильники, щоб завжди були запалені при вечорі. Бо ми бережемо накази Господа Бога наших батьків, якого ви покинули. **12** Задля того в запаху нашому є Бог, і його священики затрублять трубами і затрублять проти вас. Сини ізраїльські, не майте бажання воювати проти Господа Бога ваших батьків, яке не є вам притаманним. **13** Як той це говорив, Єровоам повернув засідку, щоб вони прийшли на них ззаду, і він сам був напроти Юди, і засідка ззаду. **14** І повернулися юдині *люди* – і ось побачили бій спереду і ззаду; і закричали до Господа, і священики почали трубіти трубами. **15** Всі ж юдині мужі закричали. І ось, коли вони кричали, і Бог перелякав Єровоама *та* Ізраїля, що стояли напроти Авії юдиного. **16** Втекли від Юди ізраїльські сини, і Бог видав їх в їхні руки. **17** І, отже, Авія побив їх і його народ великою раною, і впали ранені з Ізраїля 5 сот сильних мужів. **18** І сини ізраїльські були впокорені в тому часі. І дуже скріпилися сини юдині задля того, що вони надіялися на Господа Бога своїх батьків. **19** Погнавсь же Авія вслід за Єровоамом і взяв його міста, і Витель і його довколішні села, і Ґесанай з його селами, і Еврон і його села. **20** І Єровоам не міг протиставитися Авії в усі дні, в яких побивав, і він помер. **21** Авія ж став сильний і взяв 14 жінок, і породив 22-х синів і 60 і 2 дочки. **22** Остали ж слова Авії, і його діла, і його слова є ширше записані в книзі пророка Адди.

Глава 14

црс3. 15

23 Заснув *же Авія зі своїми батьками, і його поховали в місті Давидовім. Зацарював же Асса, його син, замість нього. В днях же Асси юдина земля спочила 10 літ. **14,1** І зробив Асса те, що було добре і миле перед його Господом Богом. **2** І він зніс чужі жертовники і служби на висотах, і знищив ідолів, і дерева ж порубав, **3** і наказав Юді, щоб шукав Господа Бога своїх батьків і щоб чинив його закон і заповіді. **4** І усунув з усіх юдиних міст жертовники й ідоли, і царював сильно в мирі **5** в юдиних містах,

бо земля була упокорена. Збудував же й міста з запасами в Юди, що був у мирі, і в ті часи не повстала ані одна війна, бо Господь подавав йому мир. **6** Сказав же Юда: Збудуємо ці міста, і обгородимо стінами, і підкріпимо баштами, і брамами, і засуви в тій землі, де володітимемо, бо ми шукали Господа Бога батьків наших, і пошукав Він нас, і дав нам спокій. Мир довкруги з поміччю. Задля того збудували, і в будові *не* було ні однієї перешкоди. **7** Мав же Асса своїх вояків в зброї, що несли щити і списи: з Юди – 300000, з Веніямина зі щитами і стрільців – 280000; всі ж ці мужі сильні до війни. **8** *Вийшов же проти них Зарай, етопець, зі своїми вояками: десять сот по десять тисяч і 300000 колісниць. І він прийшов аж до Мариса, **9** і Асса вийшов йому назустріч, і вишикувалися до бою в долині на північ Мариса. **10** І Асса прикликав Господа Бога і сказав: *Поможи нам, Господи Боже наш, бо на тебе ми покладаємо надію, і маючи безсумнівність в твоє ім'я, ми прийшли проти того множества. Господи Боже наш, Ти є. Людина не зможе проти тебе *стати*. **11** І Господь перелякав ефіопів перед Ассою і Юдою, і ефіопці ж втекли. **12** І гнав їх Асса і народ, що з ним, аж до Ґедора, і ефіопи впали аж до вигублення, бо як Господь бив – вони були знищені і коли ставали до бою перед його вояками. І вони взяли багато здобичі **13** і побили їхні міста довкруги Ґедора, бо їх охопив великий господній страх. І вони знищили міста і винесли багато здобичі, **14** але й вирізали огорожі овець і амазонів і взяли безчисленне множество скота і верблюдів, і повернулися до Єрусалиму.

ниж. 12

црс1. 14

сѧ землѧ̀· създа́ же и҆) поса́ды запа́систы въ (і҆оу́де́и)[7]. и҆́же (поко́йно бы́сть)[8], и҆ ни є҆ді́на (въ времена̀ ты̀ бра́нь въста̀)[9], ми́ръ бо г҃у въздаю́щє є҆мꙋ. (-)[10] рече (же) і҆оу́да съзи́ждемъ гра́ды сї́ѧ и҆ ѻ҆градимъ стѣ́ны, и҆ оу҆крѣпи́мъ столпы̀, и҆ вра́та, и҆ за́мки. в не́й земли̇̀ господ-ствꙋ́емъ. ꙗ҆́ко (-)[11] в҆зыска́хомъ г҃а б҃а (ѻ҆т҃цъ на́шихъ)[12]. (и҆ възыска́на)[13], и҆ възда́сть на́мъ ми́ръ по ѻ҆́крⷭ҇тъ. съ поспѣ́шествомъ. (того ради създа́ша, и҆ ни є҆ді́но въ строе́нїи помѣша́нїе бы́сть·) (-)[14] и҆мѣ̀ (же) (а҆́сса)[15], во́и. въ ѻ҆ру́жїи свои́хъ, нося́щихъ щи́ты. и҆ ко́пїа ѿ (і҆оу́ды)[16], т҃. (-)[17] ѿ (венїа́ми́на)[18] щитни́ковъ. и стрѣл-цевъ. (с҃п)[19]. вси же сї́и мꙋжи на́ брань крѣпча́йши· (-)[20] *и҆зы́иде (же) проти́вꙋ и҆́хъ (за-ра́и)[21] є҆діноплѧ́нин, съ вои (свои́ми) десѧ́тїю со тма́ми. и҆ колесни́цъ, (т҃)[22], и҆ прїи́де да́же до мари́са, и҆ (а́сса, и҆зы́иде)[23] проти́вꙋ є҆мꙋ̀. и҆ оу҆строи́ша бра́нь оу҆ де́бри на сѣ́веръ мари́са, и҆ възва̀ а҆́сса г҃а б҃а (-)[24] и҆ ре҃. (-)[25] *помози̇̀ на́мъ г҃и б҃е на́шъ, зане̇̀ на тѧ̀ оу҆пова́емъ, и҆ въ (твое̇̀ и҆́мѧ)[26] (и҆мѣ́юще необинове́нїе). прїидо́хомъ съ-проти́вꙋ (того мно́жества)[27]· г҃и б҃же на́шъ (ты̀ є҆си) не премо́жетъ проти́вꙋ тебе̇̀ ч҃лкъ. и҆ (оу҆с-траши́лъ)[28] г҃ь є҆фио́пы, пре҆д (а́ссою і҆) і҆оу́дою· и҆ бѣжа́ше (же) є҆фїо́пы и҆ гна̀ (и҆́хъ) (а́сса)[29] и҆ лю́дїе и҆́же с ни́мъ да́же до гедо́ра, и҆ падо́ша є҆фїо́пы да́же до погꙋбле́нїа ꙗ҆́ко (г҃у бїю́щꙋ съ-крꙋши́шасѧ)[30]. и҆ пре҆д во́и є҆го (ѻ҆полча́ющесѧ). и҆ взѧ́ша плене́нїѧ мно́га, и҆ порази́ша гра́ды и҆́хъ по ѻ҆́крⷭ҇тъ гедо́ра. вели́къ бо стра́хъ г҃нь ѻ҆бъ-ꙗ́тъ и҆́хъ· и҆ (разори́ша гра́ды)[31], и҆ мно́го плѣ́нъ и҆знесо́ша. но и҆ кꙋщи ѻ҆́вцамъ, и҆ а҆мазо́новъ и҆з-сѣко́ша. и҆ взѧ́ша (скота̀ бесчи́слено мно́жес-тво)[32] и҆ вельблю́дъ. и҆ възврати́шасѧ въ і҆ер҃лимъ·

ни́ же́ бі

а҆ црⷭ҇ ді

Глава 15

1 Азарія ж, син Ададів, на ньому був божий дух, **2** вийшов назустріч Ассі, Юдиним і Веніяминовим *синам*, і сказав йому: Послухайте мене, Ассо і ввесь Юдо, і Веніямине! Господь з вами, тому що ви були з ним. Якщо шукатимете його, Він відкриється вам, якщо ж покините Його, Він покине вас. **3** Багато днів було в Ізраїлі правдивої безбожності, і без священиків, й без учителів, і без закону. **4** *Коли ж і поверне їх в своїх болях – і закличуть до Господа Бога ізраїльського, Він повернеться до них. **5** В тому часі не буде миру тому, що виходить, бо господній гнів на всіх тих, що живуть на землі, **6** бо і воюватиме народ

муд. 1

Гл҃а, є҃і·

А(за́рїѧ же)[1] с҃нъ [а҆да́довъ][2], бы́сть в не́мъ дх҃ъ б҃жїи, (-)[3] и҆зы́иде въ срѣ́тенїе (а҆́ссы, і҆оу́де́овъ)[4], и҆ венїами́на, и҆ ре҃ (є҆мꙋ)· оу҆слы́шите мѧ̀ (а҆́сса)[5]. и҆ ве́сь і҆оу́да, и҆ ве-нїами́нъ. г҃ь с ва́ми, ꙗ҆́ко бы́сте с ни́мъ. (-)[6] а҆́ще в҆зы́щете є҆го, ѻ҆бра́щетсѧ ва́мъ. (-)[7] а҆́ще (же) ѻ҆ста́вите є҆го, ѻ҆ста́витъ ва́съ. (-)[8] (мно́ги д҃ни)[9] въ і҆и҃ли безбо́жїѧ и҆́стинны, и҆ без сщ҃енни-ковъ, (и҆ без оу҆чи́тель же,) и҆ без зако́на· *(є҆гда же и҆ ѻ҆брати́тъ и҆́хъ въ печа́лехъ свои́хъ. и҆ възо-пїю́тъ къ г҃у б҃у і҆и҃левꙋ, ѻ҆бра́щетсѧ и҆́мъ)[10]. (-)[11] въ (вре́мѧ ѻ҆́но)[12] не бꙋде ми́ръ и҆сходѧ́щемꙋ (-)[13], ꙗ҆́ко ꙗ́рость г҃нѧ на всѣ́хъ ѻ҆бита́ющихъ на (земли̇̀)[14]· и҆ ѻ҆полчи́тъ бо сѧ ꙗ҆зы́къ на ꙗ҆зы́къ,

мꙋ́дрⷭ҇ а҃

и҆ гра҃ проти́вꙋ гра́дꙋ, ꙗ҆́ко (г҃ь)[15] смꙋті̑ и҆́хъ въ вся́кой печа́ли. и҆ вы (ѹ҆бо) ѹ҆крѣпи́теся. и҆ не ѻ҆сла́бꙋтся рꙋ́ки ва́ши. (бꙋ́детъ бо)[16] мзда̀ дѣ́ла ва́шего· И҆́же е҆гда̀ слы́ша (а҆́сса) словеса̀ сїѧ̑, и҆ прⷪ҇рчество [а҆зарі́ѧ][17] прⷪ҇рка. (-)[18] ѹ҆крѣпи́ся и҆ ѿ҆ѧ́тъ и҆́долы, ѿ всеѧ̀ землѧ̀ і҆ѹ́дꙋ и҆ венїами́на, и҆ ѿ гра҃ и҆́хъже ѹ҆крѣпѝ (і҆еровоа́мъ) въ горѣ̀ е҆фре́мли· И҆ ѻ҆свѧтѝ ѻ҆лта́рь гн҃ь и҆́же бѣ̀ пре҃ прите́ворѡмъ гн҃имъ. (-)[19] събра̀ (же всего) і҆ѹ́дꙋ, и҆ венїами́на. и҆ прише́льцы ѻ҆бита́ющїи съ ни́ми ѿ е҆фре́ма, и҆ (манассїѧ)[20], и҆ ѿ сїмеѡ́на. (мно́зи бо къ немꙋ̀ прибѣго́ша)[21] ѿ і҆и҃лѧ, ви́дѧщи ꙗ҆́же г҃ь бг҃ъ е҆гѡ̀ бы́сть съ ни́мъ. (е҆гда́ же)[22] прїидо́ша въ і҆ерⷭ҇лимъ. въ мцⷭ҇ъ, г҃. в (лѣ́то, еі)[23]. црⷭ҇тва а҆́сы· И҆ пожро́ша гꙋ̀ въ (дн҃ь то́й)[24] ѿ кори́сти, (и҆ плѣне́нїи) е҆́же возведо́ша воло҃, з҃ со҃ и҆ ѻ҆ве́нъ, з҃. ты́сѧщь и҆ вни́де ѿ зако́на (на ѹ҆крѣпле́нїе ми́ра) да взы́щꙋть г҃а бг҃а ѻ҆тцъ̀ свои́хъ, (и҆) всѣ́мъ срⷣцемъ, и҆ все́ю дꙋше́ю (и҆́хъ). и҆ вся́къ и҆́же (рече҃, не взыска́ти)[25] г҃а бг҃а і҆и҃лева да ѹ҆мре҃, ѿ ме́ньшаго да́же до бо́лшаго. ѿ мꙋ́жа да́же до жены̀. (-)[26] закла́ша же сѧ гꙋ̀ гла́сомъ вели́кимъ, (-)[27] въ восклица́нїи. и҆ въ звꙋ́кꙋ трꙋ́бномъ. (всѝ же і҆ѹде́и възра́доваша сѧ)[28] ѻ҆ клѧ́твѣ. (-)[29] всѣ́мъ (срⷣцемъ свои́мъ)[30] клѧ́шасѧ, и҆ въ все́й во́ли взыска́ша е҆го̀, и҆ ѻ҆брѣте́сѧ и҆́мъ· (-)[31] Пода́сть же и҆́мъ г҃ь поко́й по ѻ҆кр҇тъ· *(Но) и҆ маа́хꙋ мт҃рь свою̀ и҆змѣни́лъ е҆́же не бы́ти въ слꙋ́жбꙋ а҆ста́рта (и҆́дола), и҆ съкрꙋшѝ (е҆го̀)[32], (в҃ кꙋ́съ раздробѝ,) и҆ сожжѐ въ пото́цѣ кедрѡ́стѣмъ, развѣ̀ вы́шнѧѧ ѻ҆ста́ви занѐ бѣ̀ (въ і҆ѹде́и и҆) въ і҆и҃ли· Но (и҆) срⷣце (а҆́сы)[33] бѣ̀ съверше́но въ всѣ́хъ дне́хъ е҆гѡ̀· И҆ внесѐ ст҃аѧ дв҃да ѻ҆тца̀ своегѡ̀, и҆ ст҃аа (в домꙋ̀ бж҃їи)[34], (и҆) сребро̀ и҆ зла́то, (-)[35] съсꙋ́ды и҆ бра́нь не бы́сть съ ни́мъ, да́же до, л҃е го, лѣ́та црⷭ҇тва (а҆́ссина)[36].

проти народу, і місто проти міста. Бо Господь навів на них замішання в усякім болі. **7** І ви, отже, скріпіться, і хай не послабнуть ваші руки, бо буде нагорода за ваше діло. **8** Коли це почув Асса, ці слова і пророцтво пророка Азарії, він скріпився і викинув ідолів з усієї Юдиної землі і з Веніямина, і з міст, які Єровоам скріпив в Ефремовій горі, і освятив господній жертовник, який був перед господнім притвором. **9** Зібрав же він всього Юду і Веніямина, і приходьків, що проживали з ним з Ефрема, і Манасії, і з Симеона, бо до нього численні прибігли з Ізраїля, бачачи, що його Господь Бог був з ним. **10** Коли ж прийшли до Єрусалиму в 3-му місяці, в 15-му році царства Асси, **11** і принесли Господеві жертви в тому дні зі здобичі і полону, які привели: 7 сот волів і 7 тисяч баранів. **12** І він ввійшов за законом на скріплення миру, щоб шукати Господа Бога своїх батьків, і всім серцем, і всією їхньою душею. **13** І кожний, хто сказав не шукати Господа Бога ізраїльського, хай помре: від молодого аж до великого, від чоловіка аж до жінки. **14** Поклялися ж вони Господеві великим голосом з криком і зі звуком труби, **15** всі же юдині *сини* зраділи за клятву, вони клялися усім своїм серцем і шукали його всім бажанням, і Він відкрився їм. Подав же їм Господь спокій довкруги. **16** *Але й Мааху, свою матір, відсторонив, щоб не бути на служіння ідола Астарта; і розбив його, роздробив на кусочки і спалив в кедронському потоці, **17** тільки залишив височини, тому що були в Юди і в Ізраїлі. Але серце Асси було досконале в усіх його днях. **18** І він вніс святе Давида, свого батька, і святе в божому домі, і срібло, і золото, *і* посуд. І не було з ним війни аж до 35-го року Асиного царства.

г цр҃ еі — црс3. 15

Гла҃, ѕі·

Глава 16

И҆ въ* (лѣ́то, л҃ и҆ є҃)[1], црⷭ҇тва (е҆го̀)[2], взы́иде ваа́са цр҃ь і҆и҃левъ, въ і҆ѹде́ю, и҆ стѣ́нꙋ ѻ҆бълѧ́ше ра́мꙋ, (да ни є҆ди́нъ въ бо́ѧзни можа́ше и҆зы́ити, и҆ вни́ити въ црⷭ҇тво а҆́ссино)[3] и҆ възѧ́тъ (же) а҆́сса (сребро̀ и҆ зла́то)[4] ѿ сокро́вищь до́мꙋ гн҃ѧ, и҆ (ѿ сокро́вищь)[5] црⷭ҇кихъ· И҆ посла̀ къ (невеа́давꙋ)[6] цр҃ю сѷрскꙋ, и҆́же ѻ҆бита́ше въ дама́сцѣ гл҃ющи, (прїими ми́ръ)[7] промежи менѐ и҆ тебѐ, и҆ межѝ ѻ҆тцемъ мои́мъ, и҆ (-)[8] ѻ҆тцемъ твои́мъ, (и҆мѣ́ша съглаше́нїе, того ра́ди)[9] посла́хъ тебѣ̀ сребро̀ и҆ зла́то, прїиди (да разбїемъ)[10] ѿ менѐ ваа́сомъ цр҃ѧ і҆и҃лева, и҆ ѿи҆де҃ ѿ менѐ, и҆ слы́ша

1 І *в 30 і 5-му році царства Аси прийшов Вааса, ізраїльський цар, до Юди і стіною обвів Раму, щоб ні один не міг в страсі вийти і ввійти в Асиному царстві. **2** І взяв же Асса срібло і золото зі скарбів господнього дому і з царських скарбів, і послав до Невеадава, сирійського царя, який жив в Дамаску, кажучи: **3** Прийми мир між мною і тобою і між моїм батьком і твоїм батьком. Вони мали домовленість, задля того я послав тобі срібло і золото. Ходи, проженімо від мене Ваасу, ізраїльського царя, і хай відійде від мене. **4** І син Адерів послухав царя Ассу і послав начальників своїх вояків до ізраїльських

г цр҃ ѕі — црс3. 16

міст; і вони побили Агинона, і Дана, і Авелмаїн, і всі околиці Нефталіма, обложені мурами. **5** Коли це почув Вааса, ізраїльський цар, він перестав будувати Рамаю і покинув своє діло. **6** А цар Асса взяв всього Юду, і вони взяли з Рами каміння і дерево, яке Асса приготував на будову. Збудував же ними Ґавея і Масфу. 7 І в тому часі прийшов пророк Ананія до Асси, юдиного царя, і сказав йому: Тому що ти мав надію на сирійського царя, а не на твого Господа Бога, задля того втекли вояки сирійського царя з твоїх рук. **8** *Чи не ефіопи і ливійці були тобі численною і хороброю силою, колісниці і кіннота, і дуже велике множество? І коли ти надіявся на Господа, і Він їх видав у твої руки. **9** *Бо господні очі глядять на всю землю і дають сулу тим, що досконалим серцем вірять в Нього. Адже ти зробив безумно, і задля цього ще в теперішньому часі повстане проти тебе війна. **10** Розгнівався ж Асса на видючого, наказав його посадити до в'язниці, бо дуже розгнівався задля цього і вбив в часі тому багатьох з народу.**11** Діла ж Асси, перші і останні, записані є вони в книзі юдиних царів *й* Ізраїля. **12** Захворів же Асса в 39-му році свого царства дуже великою хворобою на ноги і навіть в своїй немочі *не* шукав Господа, але лікарів. **13** І заснув же він зі своїми батьками, і помер в 41-му році свого царства. **14** І його поховали в його гробі, який він викопав в місті Давидовому. Поклали ж його на постелі, і наповнили пахощами і родами пахучого миру, і зробили йому дуже великий похорон.

вищ. 14

мак2. 9

Глава 17

1 Зацарював же замість нього його син Йосафат. І перемагав проти Ізраїля. **2** Йосафат же поставив тисячників числом в усіх юдиних містах, які були оточені стінами, й розглянув *питання* помочі в Юдиній землі і в Ефремових містах, які забрав його батько Асса. **3** І Господь був з Йосафатом, бо він ходив в перших дорогах свого батька Давида і не надіявся на ідолів, **4** але на Бога свого батька, і пішов за наказами свого батька, а не за ізраїльськими гріхами. **5** Скріпив же Господь царство в його руках, і вся Юдея дала Йосафатові дари, і в нього було богатство і слава велика. **6** І піднялося його серце в господній дорозі, і він ще знищив з

сн҃ъ а̂де́ровъ цр҃ѧ (а̂́сѹ)[11], и̂ посла̀ нача́лники во́емъ свои̑, къ гра́домъ і̂и҃левымъ, и̂ порази́ша (а̂гино́на)[12], и̂ да́на, и̂ а̂велмаи̂нъ, и̂ всѧ̀ поса́ды неда́лимли стѣна́та, (и̂же)[13] є̂гда̀ слы́ша вааса (цр҃ь і̂и҃левъ) ѡ̂ста́ви созида́ти рама́ю и̂ ѡ̂ста́ви дѣ́ло своѐ. (-)[14] а̂́са (же) цр҃ь прїѧ́тъ всю і̂ꙋде́ю, и̂ взѧ́ша ка́менїе ѿ ра́ма и̂ лѣ́съ (-)[15] (и̂же на созида́нїе ѹ̂гото́ва а̂́са)[16]. (-)[17] Созда́ (же) в ни́хъ (гаве́ѧ)[18], и̂ ма́сфꙋ, и̂ въ вре́мѧ ѻ́но прїи́де а̂на́нїа прор҇къ, къ (а̂́сѣ)[19] цр҃ю і̂ꙋ́динꙋ. И̂ рече є̂мꙋ є̂же и̂мѣ́лъ є̂си ѹ̂пова́нїе ко цр҃ю сѵ̀рскꙋ, а̂ не (-)[20] къ г҃ꙋ б҃ꙋ твоемꙋ. Сего ра́ди ѹ̂шли̂ (цр҃ѧ сирьскаго во́и)[21] ѿ рꙋкꙋ твое́ю. *Не є̂фио́пи ли, и̂ ливї́и бѧ́хꙋ тебѣ́ въ си́лꙋ мно́гꙋ и̂ въ дръзость. (колесни́цъ и̂) ко́нникъ. (и̂) мно́жество ѕѣ́ло. И̂ внегда̀ къ г҃ꙋ вѣ́ровалъ є̂си, (и̂) преда̀ (и̂́хъ) въ рꙋкꙋ твою̀. *(ѻ́чи бо)[22] гн҃и созира́ющи всю зе́млю. и̂ воздаю́тъ крѣ́пость тѣ́мъ, и̂же ср҃цемъ совръше́номъ вѣ́рꙋютъ во́нь. бꙋе́ бо сотвори́лъ є̂си, (и̂ сего ра́ди то є̂щѐ)[23] настоѧ́щаго вре́мени на́ тѧ бра́нь востане́тъ. (-)[24] Разгнѣ́ва же сѧ (а̂́са)[25] на ви́дѧщаго. повелѣ̂ є̂го̀ всади́ти во стражи́лницꙋ. (ѕѣ́ло) бо (сего ра́ди прогнѣ́васѧ)[26] и̂ ѹ̂би̂ (-)[27] ѿ лю́дїи во вре́мѧ то (мно́ги).(дѣ́ла же а̂́сы)[28] пръ́ваѧ и̂ послѣ́днѧѧ, пи́сана сꙋть въ кни́зѣ цр҃еи і̂ꙋ́динѣ (-)[29] і̂и҃лѧ. Разболѣ́ же сѧ (а̂́са)[30] въ (лѣ́то, л҃д)[31]. цр҇тва своего. (бо́лѣзнїю ѕелнѣ́йшею) на́ ноги, (-)[32] и̂ ни в не́мощи свое́и, взыска̀ г҃а, но̂ врачевъ. И̂ ѹ̂спе (же)[33] съ ѿц҃ы свои́ми, и̂ ѹ̂́мре [лѣ́та, м҃а го][34], цр҇тва є̂го. и̂ погребо́ша є̂го въ гро́бѣ (є̂го). и̂же и̂скопа̀ (-)[35] въ́ градѣ дв҃дѣ. (-)[36] положи́ша (же) є̂го на посте́лѣ и̂ напо̂ниша а̂рама́ты, и̂ ро́ды ми́ра ѹ̂ха́ннаго, и̂ сотвори́ша є̂мꙋ погребъ ве́ликъ ѕѣ́ло.

в҃і ді

в҃ ма҃ д

Гл҃а, з҃і.

Ц(р҇твова́ же)[1] и̂ѡ̂сафа́тъ сн҃ъ є̂го в̂ него мѣ́сто, и̂ премога́ше (проти́вꙋ і̂и҃лѧ. и̂ѡ̂сафа́тъ)[2]. (-)[3] поста́ви (же тыся́щники число́мъ)[4] въ всѣх̂ гра́дѣхъ і̂ꙋ́диных̂. и̂же бѧ́хꙋ ѻ̂гра́жени стѣна́ми. (пособле́нїе же расмотри̂ в земли̂)[5] і̂ꙋ́динѣ: и̂ въ́ градѣхъ є̂фрѣ́мовѣ и̂х̂же побра (а̂́са)[6] ѿц҃ъ є̂го. и̂ бы́сть г҃ь съ и̂ѡ̂сафа́томъ. ꙗ̂́ко хо́дитъ въ пꙋте́хъ (дв҃да) ѿц҃а своего пръ́вых̂ъ. и̂ не ѹ̂пова̀ на и̂́долы но̂ на́ (-)[7] б҃а ѿц҃а своего (-)[8]. и̂ (прои́де в повеле́нїи ѿц҃а своего)[9]. а̂ не (по грѣх̂ѡ̂ і̂и҃левѣ)[10]. (-)[11] Ѹ̂крѣпи́ (же) г҃ь цр҇тво в рꙋкꙋ є̂го. и̂ да́ша всѧ̂ і̂ꙋде́ѧ да́ры и̂ѡ̂сафа́тꙋ, и̂ бы́сть є̂мꙋ бога́тства, и̂ (мно́га сла́ва)[12]. и̂ вознесе́сѧ ср҃це є̂го въ пꙋть гн҃ь. и̂ па́ки (высо́каѧ и̂́долы и̂ лꙋ́ги ѿ

ѥꙋды изѧтъ)[13]. (-)[14] въ третїе (же) лѣто цр҇ства своего. посла начални҇ своихъ, и сн҇овъ силныхъ, (и) авдїю и захарїю, и наданаила, и михеа. да ѹчатъ въ градѣхъ їѹдинѣ҇. и с ними левꙋти самꙋиа, и (наданані ѧ)[15], и (вавдїѧ)[16], и асїила, и семирамода, і иѡнадана, и адонїю, и товїю левꙋты і иже с ними (и) елисамꙋ, и ѡрама жръца. (-)[17] ѹчахꙋ (же люди) въ їѹдеи, (имѣюще)[18] книгꙋ закона гн҇ѧ и ѡбходахꙋ вси грады їѹдины (-)[19] ѹчахꙋ люди. (того ради сътворенъ бы҇)[20] страхъ гн҇ь на всѣхъ цр҇твахъ земъскихъ. иже бахꙋ по ѡкр҇тъ їѹдеи. не смѣахꙋ бранити противꙋ иѡсафата. (но) и ѿ иноплеменникъ (иѡсафатꙋ дары приношахꙋ)[21]. (-)[22] сребро и дары. (-)[23] арави (же) привожахꙋ (-)[24] ѡвенъ (и) ѡве҇ ҂з, (и) з сотъ. (и козе҇ толикоже), (възрасте же иѡсафатъ и възвеличисѧ)[25] даже до вышнихъ. и създа (въ їѹдеи домы)[26] (ꙗко столпы)[27]. и (многа дѣла)[28] ѹготова (в посадѣхъ їѹдинѣ҇)[29] и мꙋжи (же) бранницы (и) крѣпцы бахꙋ въ ѥр҇лимѣ, (имже то)[30] число (-)[31] по домо҇, (и ѡбителїи ихъ єдиныхъ)[32]. въ їѹдѣ (начялники воемъ єдꙋнасъ)[33] вож҇ъ. и с нимъ (крѣпчаиша мꙋжи)[34], ҂т, и потомъ (иѡаннанъ)[35] началникъ, и с нимъ, ҂с, (и) ҂п, потом (же) амасїа сн҇ъ (захарїевъ)[36] пресщенъ г҇ꙋ, и с ни҇, (҂п, мꙋжеи силныхъ)[37], (томꙋ послѣдоваше храбры къ бранемъ). (-)[38] ѿ венїамина, (-)[39] єлїада, и с нимъ дръжащихъ лꙋкъ и щитъ, (҂н, силнѣ҇)[40]. Потомъ (пакы) (иѡзадавъ)[41], и с нимъ ҂р, и ҂п, силни къ брани, тїи (вси) бахꙋ въ рꙋкꙋ цр҇евꙋ, кромѣ инѣ҇ что постави цр҇ь на (посадѣхъ)[42] стѣнатыхъ, въ всеи їѹдеи.

Юди високі ідоли і гаї. **7** В третьому ж році свого царства послав своїх начальників і сильних синів, і Авдія, і Захарію, і Натанаїла, і Міхея, щоб навчали в юдиних містах; **8** і з ними левітів – Самуя, і Натанія, і Вавдія, і Асіїла, і Семирамота, і Йонатана, і Адонію, і Товію, і тих левітів, що з ними; і Елисаму, і Орама – священиків. **9** Вони ж навчали народ в Юди, маючи книгу господнього закону, і обходили всі юдині міста, навчали народ. **10** Задля того був господній жах на всіх царствах землі, що були довкруги Юди, вони не сміли воювати проти Йосафата, **11** але і від чужинців приносили Йосафатові дари – срібло і дари, Арави ж приганяли 7000 і 7 сот баранів і овець **12** і стільки ж козлів. Виріс же Йосафат і став славним аж до висоти, і збудував в Юдеї доми і башти, **13** і багато діл він приготував в юдиних околицях, і в Єрусалимі ж були військові мужі і сильні. **14** Їхнє число за домами і мешканнями їх одних: в Юди начальники вояків – вождь Едунас, і з ним 300000 сильних мужів; **15** і після нього Йоаннан – начальник, і 200000 80000 з ним; **16** після нього ж – Амасія, син Захаріїв, посвячений Господеві, і з ним 80000 мужів сильних, ішли за ним, хоробрі на війні; **17** З Веніямина – Еліада, і з ним 50000 сильних, що держали лук і щит. **18** Після нього, далі, – Йозадав, і з ним 100000 і 80000 сильних до війни. **19** Ці всі були в царських руках, за винятком інших, яких цар поставив в містах з мурами в усій Юдеї.

Гл҇а, иі.

И бысть иѡсафатꙋ (-)[1] богатьство, и слава многа, и поѧ҇ женꙋ в домꙋ (ахавли)[2], (и племени сложенъ єсть ахавлю), *и сънидє (же) по лѣтѣ҇ к (немꙋ)[3] съвръшене въ самарїю, и (єго пришествїю, ѹби ахавъ ѡвны, и волы многи, (томꙋ) и людемъ иже (прїидоша) с нимъ, (-)[4] помоли (же) сѧ томꙋ, да взыидетъ (-)[5] въ рамодъ галадитскїи. (-)[6] ре҇ (же) (ахавъ)[7] цр҇ь ї҇левъ, къ иѡсафатꙋ цр҇ю їѹдинꙋ, прїиди съ мною въ рамодъ галаадитскїи. (к немꙋ тои ѿвѣща)[8], ꙗко азъ и ты, ꙗко людїе твои тако и людїе мои, с тобою (же бꙋдемъ) въ брани. И ре҇ иѡсафатъ цр҇ю ї҇левꙋ, (совѣщаисѧ молю тѧ, престоѧщимъ словесем г҇ꙋ)[9], и събра (бо) цр҇ь ї҇левъ пр҇ркꙋвъ, ҂ѹ, мꙋжеи, и рече къ нимъ, аще (въ рамодъ га-

г цр҇ кв

Глава 18

1 І були в Йосафата багатство і велика слава і він взяв жінку з Ахавового дому і споріднився з Ахавовим родом. **2** *І по роках зійшов же до нього вповні, до Самарії, і Ахаав його приходові зарізав багато баранів і волів, йому і народові, що прийшов з ним, попросив же його, щоб пішов до Рамота ґаладитського. **3** Сказав же Ахав, ізраїльський цар, до Йосафата, юдиного царя: Ходи зі мною до Рамота ґалаадитського. До нього той відповів: Так як я, і ти. Так як твій народ, так і мій народ, з тобою будемо в битві. **4** І сказав Йосафат ізраїльському цареві: Порадься, прошу тебе, відносно сказаних слів з Господом. **5** Бо й зібрав ізраїльський цар 400 мужів-пророків, і сказав до них: Чи

црс3. 22

піду на війну до Рамота ґалаадського, чи оставлю? І ті сказали: Піди, і Бог видасть в руки царя. **6** Сказав же Йосафат: Чи немає тут господнього пророка, ще хай в того знову запитаємо? **7** І сказав ізраїльський цар до Йосафата: Є один муж, яким можна запитати Господа, але я його ненавиджу, бо не пророкує мені добро, але зло в усьому його часі. Він Міхея, син Ємли. Сказав же Йосафат: Не говори, царю, таким способом. **8** І цар ізраїльський покликав одного з євнухів і сказав йому: Швидко поклич Міхею, сина Ємли. **9** Далі цар ізраїльський і Йосафат, цар юдин, оба сиділи на престолі, і кожний зодягнений царською прикрасою; сиділи ж на широкому місці при самарійських брамах, всі ж пророки пророкували перед ними. **10** Адже Седекія, син Ханана, зробив собі залізні роги і сказав: Так сказав Господь: Цими потопчеш Сирію, доки не знищиш її, **11** всі ж пророки так само пророкували й говорили: Піди до Рамота ґалаадського – і тобі пощастить, і видасть їх в руки царя. **12** Посол же пішов, щоб покликати Міхея, сказав йому: Ось слова всіх пророків одними устами звіщають добро цареві. Прошу, отже, і тебе, щоб слово твоє від нього не віддалилося. Говори ж добро йому. **13** І відповів Міхея: Живе Господь! Те, що лиш скаже мені мій Бог, це говоритиму. **14** Прийшов він до царя. Йому цар сказав: Міхеє, чи піду до ґалаадського Рамота на війну, чи залишу? Той йому відповів: Підіть. Все. Бо пощастить тобі, і вороги будуть видані у ваші руки. **15** Сказав же йому цар знову: Багато разів я тебе заклинаю, щоб ти мені не говорив, хіба те, що є правдою в ім’я господнє. **16** І той сказав: Я побачив ввесь Ізраїль розсіяним по горах, наче вівці без пастиря. І сказав Господь: Ці не мають пана, хай повернуться, кожний до свого дому в мирі. **17** І сказав цар ізраїльський до Йосафата: Чи не сказав я тобі, що цей мені не пророкує нічого доброго, але хіба зло. **18** І сказав Михея: Не так. Отже, послухайте господнє слово: Я побачив Господа, що сидів на своїм престолі, і всі небесні вояки стояли перед ним по правиці і лівиці. **19** І сказав Господь: Хто обманить Ахава, ізраїльського царя, щоб він пішов і впав у Рамоті ґалаадському? І сказав один так, й інший сказав так. **20** Вийшов дух і став перед Господом, і сказав: Я його обманю. До нього Господь: Як сказав? Обманеш? **21** І той відповів: Відійду і буду духом обмани в устах всіх його пророків. Сказав же Господь: Чи об-

лаадскіи къ брани поити имамы)[10], или покоитися, и тіи рѣша, взыди, и предасть бг҃ъ въ рукꙋ цревꙋ. (-)[11] рече (же) иосафатъ ни ли нѣсть тꙋ прр҇ка гн҃а, еще да (ѿ того паки въпросимъ)[12], и рече црь іи҃левъ къ иосафатꙋ, есть мꙋжъ едінъ имже можетъ въпросити г҃а (-)[13], (но)[14] азъ (ненавижꙋ)[15] его, иже не прорицаетъ мнѣ бл҃га, но (ѕло въ все времѧ его)[16], сіи михеѧ сн҃ъ иемла. (-)[17] рⷱ҇е (же) иосафатъ не гл҃и црю тѣмъ ѡбычаемъ. И възва црь іи҃левъ едіного ѿ евнꙋхъ, и рече (емꙋ), (зови) вскорѣ михею сн҃а иемла, паки црь іи҃левъ, и ѡсафатъ црь іоудинъ, (ѡба сѣдахꙋ)[18] на прт҃лѣ (-)[19], (коꙗждо) и ѡблечени (красотою црьскою)[20], сѣдахꙋ (же) на пространствѣ бли҃ вратъ самарі́искиⷯ, (-)[21] вси (же) прр҇цы прр҇чествовахꙋ прⷣе ними, (-)[22] (седекіа бо сн҃ъ ханана, сътвори емꙋ)[23] рога желѣзна, и рече. Сіа рⷱ҇е г҃ь, тѣми попереши сѵрїю, дондеже скꙋрꙋшиши ѧ, (-)[24] вси (же) прр҇цы (такоже прорицахꙋ)[25], и гл҃ахꙋ, взыди въ рамодъ галаадъ и преспѣваеши, и предастъ (ихъ)[26] въ рꙋкꙋ цревꙋ, (-)[27] посолъ (же) (иде)[28] къ званїю михеѧ, рече емꙋ (-)[29], се (словеса всѣхъ)[30] прр҇къ (едінѣми оусты)[31] бл҃га цреви (възвѣщаютъ). (прошꙋ оубо и тебе да слово твое ѿ его не оудалитсѧ)[32]. (-)[33] гл҃и (же) бл҃га (емꙋ), и ѿвѣща михеѧ. живетъ г҃ь иже что елико речетъ (мнѣ бг҃ъ)[34] (мои) се гл҃ю. (-)[35] пріиде (бо) къ црю. (емꙋже црь рече)[36], михеѧ. ити ли имамъ въ рамодъ галаадъ къ бранѣнїю, или покоити. (К немꙋже тои ѿвѣща)[37], изыдете всѧ бо преспѣванїа пріидꙋтъ ти, и предадꙋтсѧ (враги) в рꙋки ваша. (-)[38] рⷱ҇е (же) (црь емꙋ)[39] (паки). Многицею (тебе заклинаю ѧ)[40]. да (мнѣ не гл҃еши)[41] токмо, что истинно есть въ имѧ гн҃е. и тои рече. видѣхъ (весь) іи҃ль расточенъ въ горахъ ꙗко ѡвца безъ пастырѧ. И рече г҃ь, не имꙋть (сіи) господина, да ѡбратитсѧ едінъ кождо в домъ свои въ мирѣ. И рече црь іи҃левъ къ иосафатꙋ. ни ли рѣхъ тебѣ ꙗко не прорицаетъ сеи мнѣ ничтоже бл҃га, но ѕло. и рече (михеѧ), не тако слышите (оубо) слово гн҃е. видѣхъ г҃а сѣдѧща на прт҃лѣ его, и вси вои нб҃ныѧ прⷣестоѧщи (емꙋ ѡдеснꙋю и ѡшꙋюю)[42]. И рече г҃ь кто прельститъ (ахава)[43] црѧ іи҃лева, (да)[44] взыдетъ и падетъ въ рамотѣ галаадскомъ. и гл҃аше едінъ тако, і инъ рⷱ҇е тако. (-)[45] изыиде дх҃ъ и ста прⷣе г҃мъ и рече. азъ прельщꙋ его, (емꙋже)[46] г҃ь въ чемъ (рече прельстиши). и тои ѿвѣща. ѿидꙋ и бꙋдꙋ

дх҃ъ лживъ въ оуста̀ всѣ҆ пр҇рокомъ є҆гѡ· (-)[47] рече (же гь) прельстиши ли и҆ премѡжеши ли, изыиди и҆ сътвори такѡ· И нн҃ѣ (оубо) се (гь даде)[48] дх҃ъ лживъ въ оуста̀ всѣмъ пррокѡм твоимъ симъ. и҆ гь глалъ є҆сть ѡ тебѣ зло. и҆ приступи (же) седекїа снъ (ханаана)[49]. и҆ оудари михею в ланиту. и҆ рече є҆му коимъ путе проиде дхъ гнь ѿ мене є҆же глати тебѣ· (-)[50] рече (же) михеа. (ты то)[51] оузриши въ днь онъ. когда входащъ будеши къ ложницѣ. ѿ ложница да оукрыешисѧ. (повелѣ же)[52] црь їилевъ (глюще) възмите михею и҆ ведите (є҆го) къ (иммиру)[53] началнику града. и҆ къ (иасу)[54] кнзю сну цреву. и҆ (глите)[55] сїа (глетъ)[56] црь. поставите того в темницу. и҆ (дадите є҆му)[57] хлѣба мало, и҆ воды по ѡскуду дондеже ѡбращусѧ в мирѣ (-)[58] рече (же) михеа. а҆ще (ѡбратишисѧ)[59] въ мирѣ. нѣсть (гь глалъ)[60] мнѣ, (и҆ рече·) Слышите (вси людїе)[61]. (того ради)[62] взыиде црь їилевъ, и҆ ѡсафатъ црь їудинъ въ рамоѳ, (и҆) галаадъ· (-)[63] рече (же) црь їилевъ къ иѡсафату. премени на мѧ ризы твоѧ. и҆ тако (къ ѡполченїю иду)[64]. (-)[65] ты (же) ѡблецисѧ в ризы моѧ. (-)[66] премени (же) црь їилевъ ризы (-)[67] иде къ брани· (-)[68] Црь (же) сирьскїи повелѣ воже конникъ своих глюще. не ѡполчаитесѧ противу меншаго, или противу болшаго. токмо противу (самого црѧ їилева)[69]. и҆ бысть є҆гда видѣша началницы конников иосафата, (-)[70] глаша црь їилевъ є҆ (сеи). и҆ обыидоша є҆го воююще. (-)[71] (їѡсафат же възопи)[72] (къ гу). и҆ гь (послуша)[73] є҆го и҆ ѡбрати их (-)[74] ѿ него. и҆ бысть є҆гда (бо) видѣша воеводы конникъ яко не бысть црь їилевъ. (-)[75] ѡставиша є҆го. (случи же сѧ да є҆динъ ѿ людїи стрѣлцу не вѣдущи испусти)[76] и҆ порази црѧ їилева промежу въздыханїа, и҆ (-)[77] панцырѧ и҆ (онъ пачашему своему рече)[78]. ѡбрати руку твою і изведи мѧ ѿ брани яко пораженъ є҆смь. и҆ скончано є҆сть ѡполченїе в днь тои, и҆ црь їилевъ бѣ стоѧ в колесницы (своеи). (противу сирїѡ да до вечера)[79] и҆ оумре заходащу слнцу·

манеш і чи переможеш? Вийди і зроби так. **22** І тепер, отже, ось Господь дав духа обмани в уста всім цим твоїм пророкам, і Господь сказав про тебе зло. **23** І приступив же Седекія, син Ханаана, і вдарив Міхею по щоці і сказав йому: Якою дорогою пішов від мене господній дух, щоб до тебе говорити? **24** Сказав же Міхея: Ти те побачиш у тому дні, коли ввійдеш зі спальні до спальні, щоб сховатися. **25** Наказав же цар ізраїльський, кажучи: Візьміть Міхею! І поведіть його до Іммира, начальника міста, і до князя Іаса, царського сина. **26** І скажіть: Це говорить цар: Покладіть того до в'язниці! І дайте йому мало хліба і води з браком, доки *не* повернуся в мирі. **27** Сказав же Міхея: Якщо ти повернешся в мирі, Господь до мене не говорив. І сказав: Послухайте всі народи! **28** Задля того пішов ізраїльський цар і Йосафат, цар юдин, до Рамота і Ґалаада. **29** Сказав же ізраїльський цар до Йосафата: Поклади на мене твою одіж, і я так ввійду до бою, ти ж зодягнися в мою одіж. Змінив же ізраїльський цар одіж, ввійшов до бою. **30** Цар же сирійський наказав вождям своєї кінноти, кажучи: Не воюйте проти малого або проти великого, тільки проти самого ізраїльського царя. **31** І сталося, що коли начальники кінноти побачили Йосафата, говорили: Цей є ізраїльським царем. І оточили його, воюючи. Йосафат же закричав до Господа, і Господь його вислухав і відвернув їх від нього. **32** І сталося, бо коли побачили воєводи кінноти, що він не був ізраїльським царем, покинули його. **33** Трапилося ж, що один з чоловіків-стрільців, незнаючи, випустив *стрілу* і зранив ізраїльського царя між легенями і панцирем. І він сказав своєму підчашому: Поверни твою руку і виведи мене з бою, бо я ранений. **34** І закінчено бій в тому дні, і цар ізраїльський стояв у своїй колісниці напроти сирійців аж до вечора, і помер, як заходило сонце.

Гла, дї

(Възврати же)[1] сѧ иосафатъ црь їудинъ въ домъ свои мирно въ їерлимъ. (-)[2] (є҆го же срѣте)[3] (є҆ву)[4] снъ ананїи. видащаго и҆ рече к нему. (-)[5] нечестиву ли даеши помощь. или ненавидимаго ѿ га дружбу сыкладаеши· (И рече є҆му їуе,) сего ради (не) бысть на тѧ гнѣвъ гнь. (яко ина блга дѣла)[6] ѡбрѣтена суть в тебѣ. зане ѿѧлъ є҆си (кумиры)[7] ѿ

Глава 19

1 Повернувся ж Йосафат, цар юдин, до дому свого до Єрусалиму з миром. **2** Його зустрів Еву, син Ананія, пророка, і сказав до нього: Чи ти грішному даєш поміч? Чи зненавидженому Господом віддаєш дружбу? І сказав йому Іуе: Через це не був на тобі господній гнів, **3** бо інші добрі діла були знайдені в тобі, бо ти знищив бовванів з юдиної

землі і випрямив твоє серце, щоб шукати Господа Бога твоїх батьків. **4** І, отже, поселився Йосафат в Єрусалимі. Знову ж вийшов до народу від Вирсавії аж до Ефремової гори, і повернув їх до Господа Бога своїх батьків. **5** І він поставив же суддів землі в усіх юдиних містах з запасами в кожному місті, **6** і наказав суддям: Глядіть, – сказав, – що робите, бо не чините людський суд, але господній. І що лиш же судите, зостане у вас. **7** І тепер хай з вами завжди буде господній страх, і все чиніть з любов'ю. *Бо Немає перед нашим Господом Богом беззаконня, ані зглядання на лице, ані брання винагороди. **8** В Єрусалимі ж Йосафат поставив левітів, і священиків, і начальників родів з Ізраїля, щоб судили суд і господнє діло тим, що живуть в Єрусалимі. **9** Заповів же їм, кажучи: Так робіть в господньому страсі і вірно, і досконалим серцем. **10** *Кожну річ, з якою прийде до вас *хтось* з ваших братів, що живуть в їхніх містах, між кров'ю кров, де коли буде прохання від закону, від заповіді, від чинів, від оправдань, покажіть їм, хай не згрішать Господеві, і хай не прийде на вас і на ваших братів гнів. Бо так чинячи, не згрішите. **11** Амарія ж, священик, ваш архиєрей, цей же перед Богом, напевно, стане. І знову перед вами Завадій, син Ізмаїлів, що є вождем в юдиному домі, який стоїть в царському чині, і книжники – левіти. Скріпіться і робіть з любов'ю – і Господь буде з вами в добрі.

мой5. 5 йов. 34 муд. 6 сир. 35 дія. 10 рим. 2 гал. 2 еф. 6 кол. 3 пет1. 1

мой5. 17

зе́млѧ і҆ꙋ́дины. І҆ и҆спра́вилъ є҆си срⷣце твоѐ взыска́ти гⷭ҇а (бⷢ҇а ѿц҃ъ твои́хъ). И҆ всели́сѧ (ꙋ҆бо) и҆ѡ҆сафа́тъ во і҆ерⷭ҇лі́мѣ. (-)[8] па́ки (же) и҆зы́иде к лю́демъ ѿ вирсаві́и да́же до горы̀ є҆фре́млѧ. и҆ возврати̇̀ и҆̀хъ къ гⷭ҇ꙋ бⷢ҇ꙋ ѿц҃ъ свои́хъ. И҆ поста́ви (же) сꙋді́и (земли) въ всѣ́хъ градѣ́хъ і҆ꙋ́диныхъ запа́снтыхъ по коемꙋ́ждо мѣ́стꙋ. и҆ повелѣ̀ сꙋдїа̑ (ви́дите рече что творите)[9]. (не бо)[10] чл҃ческїи сътворите сꙋдъ, но гн҃ь. и҆ (что є҆ли́ка же сꙋдите, въ васъ прейзбꙋдетъ)[11]. И҆ (-)[12] да бꙋдетъ страхъ гн҃ь с ва́ми (при́сно). и҆ (съ любле́нїемъ всѧ творите)[13]. *(Нѣ́сть бо)[14] пред гмⷭ҇ъ бм҃ъ на́шимъ безако́нїе. ниже дивле́нїѧ лицꙋ̀. ни прїѧ́ти мзды̀. (-)[15] въ і҆ерⷭ҇лі́мѣ же поста́ви и҆ѡ҆сафа́тъ (леѵі́ты и҆ сщ҃енни́цы)[16], и҆ нача́лники ѡ҆би́телемъ ѿ і҆и҃лѧ. да сꙋдъ и҆ ве́щь гн҃ю сꙋдѧтъ жи́телемъ въ і҆ерⷭ҇лі́мѣ (-)[17] повелѣ̀ (же) и҆̀мъ гл҃юще. тако дѣ́лайте въ стра́сѣ гн҃и, (и҆) вѣ́рнѣ, и҆ (срⷣцемъ съвръше́нымъ)[18]. *всѧ́кꙋю (ве́щь)[19] и҆̀же прїи́детъ к ва́мъ бра́тїи ва́шихъ. и҆̀же ѡ҆бита́ютъ въ градѣ́хъ и҆̀хъ. промежꙋ̀ кро́вїю кро́вь (гдѣ̀ ко́лиже въпроше́нїе бꙋдетъ ѿ зако́на ѿ за́повѣди)[20]. ѿ чи́новъ ѿ ѡ҆правда́нїи (-)[21] покажи́те и҆̀мъ (да)[22] не съгрѣша́ютъ гв҃и. и҆ не прїи́детъ (нарость на ва́съ)[23] и҆ на бра́тїю ва́шꙋ. тако (бо дѣ́лающе)[24] не съгрѣши́те. (-)[25] а҆марїа́ (же) сщ҃енникъ а҆рхїере́и ва́шъ. (сїи же къ бⷢ҇ꙋ пре́стоѧти пре́стане)[26]. И҆ (па́ки) (завадїѧ)[27] сн҃ъ и҆зма́ель. и҆̀же є҆сть во́жь въ до́мꙋ і҆ꙋ́динѣ, и҆̀же къ црⷭ҇ьвꙋ чи́нꙋ (пре́стоитъ). и҆ книжники (-)[28] леѵі́ты пред (ва́ми)[29], ѹ҆крѣпи́тесѧ и҆ дѣ́лайте (лю́бѧще), и҆ бꙋдетъ гⷭ҇ь (с ва́ми въ бл҃гихъ)[30].

ѣ҃ мо ѕ҃ ї҃ѡ л҃д м̃дро ѕ҃ сир̃ л҃е дѣ̃ї ї҃ рим̃ в҃ гала̃ в҃ ефе̃ ѕ҃ кала̃ г҃ а҃ пет̃ а҃

ѣ҃ мо з҃і

Глава 20

1 Після цього ж прийшли моавські сини і сини аммонові, і з ними з аммонитів до Йосафата на війну. **2** Прийшли ж посли і сказали Йосафатові, кажучи: Проти тебе іде велике множество з тих міст, що є за морем, і з Сирії. І ось вони є в Асасантамарі – це є Єнгадди. **3** Йосафат же, переляканий страхом, передав всього себе, щоб благати Господа, і заповів піст в усьому Юді. **4** І зібраний же був Юда, щоб благати Господа, але і з усіх своїх міст прийшли, щоб Його ублагати. **5** Коли ж Йосафат став посеред народу Юди в Єрусалимі, в господньому домі перед двором кивоту, **6** і сказав: Господи Боже наших батьків, чи Ти не є Богом на небі, вгорі, і володієш всіма царствами народів, і в твоїх руках є кріпость і сила? Ніхто Тобі *не* може протиставити-

Гла, к҃.

Н(о си́хъ же)[1] прїидо́ша сн҃ове моа́вли, и҆ сн҃ове а҆ммо́ни, и҆ с ни́ми ѿ (а҆ммони́тъ)[2], къ и҆ѡ҆сафа́тꙋ на ѡ҆полче́нїе, (-)[3] прїидо́ша (же послы̀) и҆ сказа́ша и҆ѡ҆сафа́тꙋ гл҃юще. и҆де́тъ проти́вꙋ тебѐ (вели́ко мно́жество)[4] ѿ тѣ́хъ мѣ́стъ и҆̀же замо́рїѧ сꙋть (и҆) ѿ сѵрїѧ. и҆ се̑ сѣстоѧ́тсѧ въ [а҆саи́дамарѣ][5] и҆̀же є҆сть (є҆нга́дди)[6]. (и҆ѡ҆сафа́тъ же стра́хомъ ѹ҆страше́нъ, всего себѐ въдастъ къ моле́нїю)[7] гⷭ҇а. и҆ проповѣ́да по́стъ въ всеи і҆ꙋде́и. И҆ со́бранъ же є҆сть і҆ꙋ́да къ моле́нїю гⷭ҇а. (но) и҆ (вси ѿ)[8] посадовъ (свои́хъ)[9] прїидо́ша къ ѹ҆моле́нїю (є҆го)[10]. (Є҆гда́ же)[11] ста́ше и҆ѡ҆сафа́тъ въ среди (наро́да)[12] і҆ꙋ́ды въ і҆ерⷭ҇лі́мѣ в до́мꙋ гн҃и предъ дворо́мъ ски́нїи, и҆ рече. Гⷭ҇и бж҃е ѿц҃ъ на́шихъ, не ты̀ ли є҆си бг҃ъ на нб҃си [го́рѣ][13]. и҆ власткꙋ́єши всѣ́ми црⷭ҇твы ѧ҆зы́къ. и҆ в рꙋ́кꙋ твою є҆сть крѣ́пость (и҆ си́ла)[14].

никтоже тебѣ можетъ сꙋпротивитисѧ, ни ли ты еси (бг҃ъ нашъ)[15] искоренивый (всѧ) живꙋщаѧ в земли сей, предъ людми твоими іиілемъ. И далъ еси еѧ̀ сѣмени авраамлю възлюбленомꙋ твоемꙋ въ вѣки. И вселиша же сѧ на ней, и оустроиша в ней стѧтельство имени твоемꙋ глюще. *Аще нападꙋтъ на ны ѕлаѧ. мечь (и) сꙋдъ (и) гꙋбительство (и) гладъ, станемъ предъ домомъ симъ (-)[16] пре тобою, ꙗко (възвано есть) имѧ твое в домꙋ семъ и възопіемъ к тебѣ. ѿ (скорбеи нашихъ)[17], и оуслыши и спси (насъ). И нн҃ѣ (оубо) се снове аммони, и моавли, и гора сеиръ, сквозе нꙗже не изволилъ еси іилю да проидꙋтъ, когда исхожахꙋ ѿ (егѵпта)[18], но оуклонишасѧ ѿ нихъ, и не оубиша и. и се сіи ѿ сꙋпротивнъ дѣлаютъ, и насилꙋютсѧ изгонити насъ ѿ одръжаніѧ нашего еже предалъ еси намъ (-)[19] бж҃е нашъ. (Сего ради) не сꙋдиши ихъ, (въ насъ бо нѣсть)[20] (толика) крѣпость, да можемъ (семꙋ множествꙋ съпротивити)[21]. еже нападе на ны, (но) и не вѣмы что сдѣлати, имамы имъ, но (очи наши оуправлѧемъ к тебѣ)[22], и всѧ іоудеа стоꙗше пре гмъ, и чада ихъ, и жены (ихъ). (Бѣ же)[23] (иозіиль)[24] снъ захаріинъ, сновъ ванеѧ, сновъ (егіиль)[25] сновъ [мадаміѧ][26] левꙋтина, ѿ сновъ асафовъ, на немже бысть дхъ гнь въ среди (народа)[27] и рече, вънмите весь іоуда, і иже обитаете въ іерлимѣ. и ты црь іосафатъ. Сіѧ (рече)[28] гь (-)[29] вамъ, (не хощꙋ) не боитесѧ ни оужасаитесѧ (сего множества народа)[30]. нѣсть бо ваше ополъченіе но бж҃іе. заоутра идѣте противꙋ и, исходѧщи бо сꙋть по щѣли (именем) (авись)[31], и обрѧщете ихъ на верхъ потока иже есть противꙋ пꙋстыни (іерꙋиль)[32]. не (бо) (бꙋдетъ вамъ)[33] иже воевати, (но токмо съ оупованіемъ стоите)[34], и оузрите помощь гню на васъ. іоуда (-)[35] іерлимъ не боитесѧ ни оужасаитесѧ, заоутра изыити противꙋ ихъ, и гь с вами. (-)[36] Иосафатъ (оубо)[37] іоуда и (вси) обитающеи въ іерлимѣ падоша простерти на землю пре гмъ (и) поклонишасѧ гви. (Паки)[38] левꙋти ѿ сновъ каадовъ (въсташа), и ѿ сновъ (корреовъ)[39] хвалити га ба іилева гласомъ великомъ въ высотꙋ. и оутрѣ въсташа рано і изыдоша въ пꙋстыню декꙋе. и внегда исходити имъ, ставъ иосафатъ (посредѣ ихъ) и възопи и ре. оуслышите мѧ (мꙋжи іоудины)[40], и (вси) обитающіи въ іерлимѣ. вѣрꙋите въ га ба вашего, и оувѣритесѧ, вѣрꙋите прркомъ его, и всѧ приидꙋтъ преспѣвающи, и съвѣтова съ людми, и

вы҃і ѕ

ся. **8** Чи Ти не є нашим, Бог, що викорінив всіх тих, що живуть на цій землі, перед твоїм народом, Ізраїлем? І Ти її дав твоєму улюбленому Авраамовому насінню навіки. **8** І вони ж на ній поселилися і збудували в ній священне твоєму імені, кажучи: **9** *Якщо на нас нападуть зло, меч, і суд, і згуба, і голод, станемо перед цим домом, перед Тобою, бо прикликане було твоє ім'я в цьому домі, і закличемо до Тебе з нашого горя. І вислухай, і спаси нас. **10** І тепер, отже, ось аммонові і моавські сини і гора Сиіра, через які Ти не дозволив Ізраїлеві пройти, коли виходили з Єгипту. Але вони відхилилися від них і не убили їх, **11** і ось вони напроти чинять і намагаються вигнати нас з нашого насліддя, яке віддав нам Ти, **12** Боже наш. Задля чого не судиш їх, бо в нас немає такої сили, щоб ми могли протиставитися цьому множеству, що на нас напало, але й не знаємо, що маємо їм зробити, а наші очі ми до тебе звертаємо. **13** І вся Юдея стояла перед Господом, і їхні діти, і їхні жінки. **14** Був же Озіїл, син Захарії, з синів Ванея, з синів Егіїлових, з синів Матанія, левіта, з синів Асафових, на якому був господній дух посеред народу, **15** і він сказав: Послухайте, ввесь Юда і ви, що живете в Єрусалимі, і ти, царю Йосафате. Так сказав вам Господь: Не хочу, не бійтеся ані не жахайтеся цього множества народу, бо бій не є ваш, але божий. **16** Завтра підіть проти них, бо виходять переходом на ім'я Авис, і знайдете їх на вершку потоку, що є проти пустині Єруїл. **17** Бо не буде вам воювати, але тільки стійте з надією, і побачите господню поміч на вас. Юдо, Єрусалиме, не бійтеся ані не жахайтеся завтра вийти проти них, і Господь з вами. **18** Отже, Йосафат, Юда і всі, що живуть в Єрусалимі, впали ниць на землю перед Господом і поклонилися Господеві. **19** Знову левіти з Каатових синів і з Корреєвих синів піднялися, щоб хвалити Господа Бога ізраїльського голосом великим до висоти. **20** І вранці встали рано і вийшли до пустині Текуя. І коли вони виходили, Йосафат став посеред них і закричав, і сказав: Послухайте мене, мужі юдині і всі, що живете в Єрусалимі! Вірте у вашого Господа Бога і впевніться, вірте його пророкам і все вийде на користь. **21** І він зробив раду з народом, і поставив псалмоспівців і співаків визнавати і хвалити святе, коли він виходив

вищ. 6

проти сили. І вони говорили: Визнавайтеся Господеві, бо Він добрий, бо його милосердя навіки. **22** Коли ж почали хвалу і визнавання, Господь повернув, щоб воювали аммонові сини проти моава і гори Сиїр, які вийшли, щоб стати до бою проти Юди. І були побиті, **23** бо аммонові і моавові сини повстали проти тих, що жили в горі Сиїр, щоб їх побити і знищити. І як викінчили тих, що жили в Сиірі, знову, повернувшись проти себе, рубалися ранами. **24** Юда ж прийшов з пустині, щоб подивитися. І поглянув, і побачив множество, і ось всі мертві попадали на землю, не було ані одного, що зміг уникнути смерть. **25** І вийшов Йосафат і ввесь народ з ним, щоб взяти і розібрати мертвих. Знайшли ж багато скотини, і одежі, і здобичі, і предорогого посуду – і захопили їх. І збирали здобич впродовж трьох днів, бо було багато. **26** Четвертого ж дня зібралися до долини Благословення, бо там поблагословили Господа. Через це назвали те місце Долина Благословення, аж до цього дня. **27** Повернулися всі юдині мужі до Єрусалиму, *і* Йосафат, їхній вождь, з великою радістю, через те, що Господь дав їм радість над їхніми ворогами. **28** І вони ввійшли ж до Єрусалиму, до дому господнього, з псалтирями, і гуслями, і трубами. **29** І був господній страх на всіх царствах землі, коли вони почули, що Господь воював проти ізраїльських ворогів. **30** Царство ж Йосафата було в мирі, і Господь дав йому мир довкруги. **31** І зацарював Йосафат над Юдою, маючи 35 літ, коли одержав царство. І 25 літ царював в Єрусалимі. Й ім'я його матері Азува, дочка Салліїна. **32** І він ходив в дорозі свого батька Асси. І він з неї не звернув, чинив те, що було миле перед Господом, **33** але височин не забрав, і ще народ не випрямив своє серце до Господа Бога своїх батьків. **34** І остальні ж діла Йосафата, перші і останні, ось вони є записані в словах Іуя, сина Ананієвого, який написав книгу ізраїльських царів. **35** І після цього Йосафат, цар юдиний, почав бути приятелем з Охозією, ізраїльським царем. І він чинив беззаконня задля цього, **36** що змусив піти до нього, щоб зробити кораблі, які йдуть до Тарсісу, і зробили морське військо в Азіон-Ґавері. **37** Пророкував же Еліезер, син Додія з Маресиса, Йосафатові, кажучи: Оскільки ти мав любов до Охозії, Господь побив

постави ѱалмопѣвци, и҆ хвалѧщихъ и҆сповѣдатисѧ и҆ хвалити, ст҃аѧ, вънегда и҆зыити противꙋ силы· И҆ гл҃ахꙋ и҆сповѣдаитесѧ г҃ви (ꙗ҆ко бл҃гъ) ꙗ҆ко въ вѣки м҃ть є҆го. (-)[41] є҆гда (же) начаша хваленїѧ (-)[42] ї и҆сповѣданїѧ, ѡ҆брати г҃ь воєвати с҃нвомъ а҆ммонимъ на моава и҆ горꙋ сїиръ. и҆зъше҆шихъ (да ѡ҆полчаютсѧ) противꙋ ї҆оудьі, и҆ (поражени сꙋть)[43]. (и҆же)[44] (с҃нове а҆ммони и҆ моавли въсташа)[45] сꙋпротивꙋ ѡ҆битающи҆ въ горѣ сїири, да побїю и҆х и҆ съкрꙋша, и҆ ꙗ҆ко скончаша на ѡ҆битающи҆ въ сїире· (Паки) ѡ҆бращени промежꙋ собою и҆сѣчахꙋсѧ ранами· (-)[46] ї҆оуда (же) прїиде на созиранїе ѿ пꙋстыни, и҆ възрѣ и҆ видѣ множество, и҆ се вси мертвы падше на землю. ниже быти коє҆го и҆же смерти моглъ оу҆ити· Ї и҆зыиде и҆ѡ҆сафатъ и҆ (вси) люди (с нимъ)[47] къ и҆знѧтїю и҆ съвлаченїю (мертвыхъ)[48]. (-)[49] ѡ҆брѣтоша (же) скота много и҆ ѡ҆дежа, и҆ корысти, и҆ съсꙋды предражаиша, и҆ въсхитиша въ нихъ· И҆ быша събирающе корысти, по три д҃ни, ꙗ҆ко многи бѧхꙋ. (-)[50] д҃нѧ (же) четвертаго собрахꙋсѧ въ оу҆доль бл҃венїѧ. и҆бо тꙋ бл҃виша г҃а· Сего ради прозваша (мѣсто)[51] то оу҆доль бл҃венїа, даже до (сего д҃не)[52], (-)[53] ѡ҆братишасѧ вси мꙋжи ї҆оу҆дины, въ ї҆е҆р҃лимъ. (-)[54] и҆ѡ҆сафатъ вождь и҆хъ съ веселїемъ великимъ· Ѕого ради что дасть и҆мъ г҃ь радость ѿ врагъ и҆х и҆ внидоша (же) въ ї҆е҆р҃лимъ съ ѱалтырѧми и҆ гꙋсльми и҆ трꙋбами въ домъ г҃нь. и҆ бысть страхъ г҃нь на всѧ ц҃рства земскаѧ, є҆гда слышати и҆мъ ꙗ҆ко ѡ҆полъчисѧ г҃ь сꙋпротивꙋ врагов ї҆и҃левыхъ· (-)[55] Оу҆покои (же) сѧ ц҃рство и҆ѡ҆сафатово. и҆ въздасть є҆мꙋ (г҃ь)[56] миръ по ѡ҆кр҃тъ. и҆ ц҃рствова и҆ѡ҆сафа҃ на ї҆оу҆деи сыи. (л҃е лѣтъ)[57], є҆гда ц҃рьство прїѧ· И҆ к҃е, л҃ѣ, ц҃рствова въ ї҆е҆р҃лимѣ· Ї имѧ матери є҆го а҆зꙋва дщи (саллїина)[58]. и҆ хождаше въ пꙋти ѡ҆тца своє҆го (а҆ссы)[59]. И҆ не оу҆клонисѧ (ѿ него) творѧше и҆же оу҆годна бѧхꙋ пре҃ г҃мъ. ѡ҆баче вышнѧѧ (не и҆зѧлъ)[60], и҆ є҆ще людїе не оу҆правиша с҃рца (своє҆го) къ г҃ꙋ б҃ꙋ ѡ҆ц҃ъ своихъ. и҆ прочаѧ (же) дѣѧнїѧ и҆ѡ҆сафатова прьваѧ и҆ послѣднѧѧ, с҃е писана сꙋть въ словесе҃ ї҆оу҆ѧ с҃на а҆нанїина, и҆же написа книгꙋ ц҃реи ї҆и҃левъ· И҆ посемъ нача прїѧтельство и҆ѡ҆сафатъ, ц҃рь ї҆оу҆динъ. съ ѡ҆хозїєю ц҃ремъ ї҆и҃левы҃. и҆ ѡ҆нъ безаконова. сего ради, є҆же сътвори ѿити къ нему, да сътворѧтъ корабли и҆же и҆дꙋтъ въ дарсисъ. и҆ сътвориша҃ (воиско морское)[61] въ (а҆зїонъ гаверъ)[62]. (-)[63] П҃рорчествова (же) є҆лїезеръ с҃нъ додїа ѿ (маресиса)[64] на и҆ѡ҆сафата г҃люще, и҆же и҆мѣлъ є҆си любовь съ ѡ҆хозїєю порази г҃ь (люди)[65]

твоѧ̀. и҆ сꙑкрꙋши̂ корабла̀ твоѧ̀. и҆ не можа́ше поитѝ въ дарсі́съ·

твій народ і знищив твої кораблі. І він не міг піти до Тарсіса.

Гл҃а, к҃а·

Оу҆спе і҆ѡ҆сафа҃ съ ѡ҆ц҃ы своими, и҆ погребе́нъ є҆́сть (с ни́ми) (-)[1] въ́ градѣ дв҃вѣ. (-)[2] цр҃ствова (же) і҆ѡ҆ра́мъ сн҃ъ є҆го с него̀ мѣ́сто. (и҆же и҆мѣ)[3] бра́тїю сн҃ы і҆ѡ҆сафа́товы (ѿц҃а своє҆го), ѕ҃. а҆зарї́ю, і҆ и҆ила, и҆ заха́рїю, и҆ а҆за́рїю, и҆ ми́хаила, и҆ сафа́тїю· всѝ сї́и сн҃ве, і҆ѡ҆сафа́товы цр҃ѧ і҆оу́дина и҆ да́сть (же) и҆мъ ѿц҃ъ и҆҃ (мно́ги да́ры)[4], (-)[5] сребра̀ и҆ зла́та. и҆ ѻ҆ру́жїа съ гра́ды запаси́стыми въ і҆оу́деи̂. и҆ црс҃тво же предаде і҆ѡ҆ра́мꙋ, того̀ ра́ди и҆же се́и бы́сть прьве́нецъ. *и҆ воста́ (же) і҆ѡ҆ра҃ на црс҃тво є҆го. и҆ оу҆крѣпи́сѧ (-)[6] и҆зби̂ всю̀ бра́тїю свою̀ мече́мъ. и҆ нѣ́кои҆хъ ѿ нача́лникъ і҆оу́динъ· три́деса҃ и҆ дво́ю лѣ́тъ сы́и (-)[7] і҆ѡ҆ра́мъ. (є҆гда̀ нача̀ црс҃твова́ти)[8]. и҆ ѻ҆́смь л҃ѣ црс҃твова въ і҆ер҃лимѣ, и҆ ходи́ (же) въ пꙋте́хъ црс҃тва і҆и҃левa, ꙗ҆́ко сътвори́ла до́мъ (а҆ха́вль)[9]. дщ҃и бо (а҆ха́вла)[10] бы́сть (жена̀ є҆го)[11], и҆ сътворѝ ѕло́е пре҃ г҃мъ, *и҆ не хотѣ́ (же) г҃ь и҆скорени́ти до́мꙋ дв҃два ра́ди завѣ́та и҆же завѣща̀ съ дв҃до҃, и҆ ꙗ҆́коже (-)[12] да да́сть є҆мꙋ свѣти́лникъ, и҆ сн҃омъ є҆го въ вса́ко (вре́мѧ)[13]· въ дн҃е ѻ҆нѣхъ ѿврьжесѧ є҆до́мъ (не бы́ти по҃ру́ченъ)[14] і҆оу́дѣ, и҆ поста́ви себѣ̂ цр҃ѧ, (є҆гда же)[15] прои́де і҆ѡ҆ра́мъ съ нача́лники (свои́ми) и҆ всимѝ ко́нники (и҆же бѣхꙋ) с ни҃, и҆ (-)[16] воста но́щїю и҆ поразѝ є҆до́мъ и҆же ѻ҆бы́де ѻ҆кр҃тъ є҆го· и҆ нача́лникъ колесни́чныхъ (є҆го), и҆ ѿбѣго́ша лю́дїе в҃ селе́нїа и҆хъ, и҆ ѿврьжесѧ є҆до́мъ, [да не бꙋде҃ по҃ вла́стїю і҆оу́диною][17], да́же до дн҃е сего̀· (того бо вре́мени)[18] (и҆) ([ло́вна][19] ѿи҆дѐ)[20] (-)[21] да не бꙋдет̆ по҃ рꙋ́кꙋ є҆го, занѐ ѻ҆ста́ви г҃а б҃а ѿц҃ь свои҆хъ. но наипаче се́и (вы́шнѧѧ сътвори́лъ є҆сть)[22] въ́ градѣхъ і҆оу́дины҃· и҆ блꙋди́ти сътворѝ ѻ҆битающи҃ въ і҆ер҃лимѣ· и҆ прельсти і҆оу́дꙋ, и҆ прїиде к немꙋ писа́нїе ѿ и҆лїѝ пр҃рока гл҃ѧ. сїѧ рече г҃ь б҃ъ дв҃да ѿц҃а твоє҆го. ꙗ҆́ко не ходи́лъ є҆си в пꙋтѝ і҆ѡ҆сафа́та ѿц҃а твоє҆го, и҆ въ пꙋтехъ (а҆́ссы)[23] цр҃ѧ і҆оу́дина. но ходи́лъ є҆си въ пꙋтехъ цр҃еи і҆и҃левыхъ. и҆ блꙋди́ти сътвори́лъ є҆си і҆оу́дꙋ. и҆ ѻ҆бита́ющихъ въ і҆ер҃лимѣ, ꙗ҆́ко съблꙋди до́мъ (а҆ха́вовъ)[24]. и҆ бра́тїю твою̀ (до҃)[25] ѿц҃а твоє҆го, лꙋчши тебѐ поби́лъ є҆си· Се г҃ь порази́тъ тѧ ꙗ҆́звою вели́кою съ лю҃ми твои́ми· и҆ сн҃овъ твои҆хъ, и҆ же́нъ твои҆хъ. и всѧ оу҆крашенїа твоѧ̀. (-)[26] ты́ (же и҆знемо́жеши) строптивою бо́лезнїю (-)[27] чрева. до́ндеже и҆зы́идꙋтъ внꙋтрьнѧѧ твоѧ̀ (-)[28] ѿ дн҃їи до дн҃и, и҆ въздви́же г҃ь сꙋпроти́вꙋ на і҆ѡ-

д҃ црс҃ и҃ в҃ црс҃ з҃

Глава 21

1 І заснув Йосафат зі своїми батьками, і був похований з ними в місті Давидовім. Царював же замість нього його син Йорам, **2** який мав братів, 6-х синів Йосафата, свого батька: Азарію, і Іїла, і Захарію, і Азарія, і Михаїла, і Сафатію. Всі ці – сини Йосафата, царя Юди. **3** І дав же їм їхній батько багато дарів: срібло і золото, і зброю з містами, з запасами в Юді. І царство ж передав Йорамові задля того, що цей був первородним. **4** *І став же Йорам на своє царство, і скріпився, вигубив мечем всіх своїх братів і декого з юдиних начальників. **5** Тридцять і два літа мав він, Йорам, коли почав царювати, і вісім літ царював в Єрусалимі. **6** І ходив же дорогами ізраїльського царства, так як зробив Ахавовий дім, бо Ахавова дочка була його жінкою. І він зробив погане перед Господом. **7** *І не хотів же Господь викорінити Давидів дім через завіт, який завіщав з Давидом, і так, щоб дати йому і його синам світильник на всякий час. **8** В тих днях відлучився Едом, щоб не бути підвладним Юді, і поставив собі царя. **9** Коли ж пішов Йорам зі своїми начальниками і всією кіннотою, що була з ним, і встав вночі і побив Едома, що оточив його, і начальників його колісниць. І народ втік до їхніх поселень. **10** І відступив Едом, щоб не бути під юдиною владою, аж до цього дня. Адже в тому часі і Ловна відійшла, щоб не бути під його руками, бо він покинув Господа Бога своїх батьків. **11** Але він збудував ще більше вершини в юдиних містах і привів до розпусти тих, що жили в Єрусалимі, і на манівці звів Юду. **12** І прийшло до нього письмо від Ілії пророка, що казало: Це говорить Господь Бог твого батька Давида. Тому що ти не ходив по дорозі твого батька Йосафата і по дорогах Асси, юдиного царя, **13** але ти пішов дорогами ізраїльських царів, і ти до розпусти привів Юду і тих, що живуть в Єрусалимі, так як розпуствував Ахавів дім, і ти вбив твоїх братів, дім твого батька, кращих від тебе, **14** ось Господь тебе поб’є великою раною з твоїм народом, і твоїх синів, і твоїх жінок, і всі твої прикраси. **15** Ти ж захворієш поганою хворобою живота, аж доки *не* вийдуть твої нутрощі від днів до днів. **16** І

црс4. 8 црс2. 7

Господь підняв проти Йорама чужинців, і аравів, і муринів з Ефіопії. **17** І прийшли в землю юдину, і здолали її, вирвали ж ввесь скарб, який знайшли в царському домі, особливо ж його синів і його дочок, і його жінок. І не залишилося в нього сина, тільки Йохаз, найменший з його синів. **18** І понад все це Господь побив його невиліковною хворобою черева. **19** Коли ж *було* від днів до днів і коли прийшов час днів: два дні – і вийшла його утроба з хворобою, і він помер у жахливій хворобі. І народ не зробив йому за звичаєм служби спалення, так як чинили своїм шляхетним, **20** і 32 літ було йому, коли почав царювати, і 8 літ він царював в Єрусалимі. Ходив же неправедно, і поховали його в місті Давидовому, одначе не в царському гробі.

ра́ма и҆ноплеме́нники и҆ а҆ра́вовъ, и҆ мѹ́рины, ѿ є҆фїо́пїѧ. и҆ взыдо́ша въ (землю і҆ꙋ́динꙋ)[29] и҆ премого́ша (є҆̀ѧ), и҆стръгоша (же) всѧ̑ скро́вища и҆̀же ѡ҆брѣто́ша въ домꙋ̀ цр҃евѣ. (найпаче же)[30] сн҃овъ є҆го, и҆ дще́ри є҆го (и҆ жены є҆го)· И҆ не ѡ҆ста́сѧ є҆мꙋ̀ сн҃ъ то́мо (і҆ѡ҆ха̑)[31] меншїи сн҃овъ є҆го. и҆ на҃ всѣми си́ми поразѝ є҆го г҃ь. чре́ва бо́лезнїю неи҆сцѣ́лною. (є҆гда же)[32] ѿ днїи въ дн҃ь, и҆ є҆гда̀ прїиде ча҃ днїи. два̑ дн҃и (і҆) и҆зы́де чре́во є҆го съ бо́лезнїю, и҆ ѹ҆́мре въ разслабле́нїи лю́томъ· И҆ не сотвори́ша є҆мꙋ̀ лю́ди (по ѡ҆бы́чаю сожже́нїа слꙋ́жбы ꙗ҆́ко творѧ́хꙋ бо́льшїи҃ сво́и҃)[33], (и҆) л҃в, лѣтъ бы́сть є҆гда̀ цр҃твова́ти нача̀. и҆ и҃, лѣтъ цр҃твова̀ въ і҆ер҃лимѣ. (-)[34] хо́ди (же) непра́во и҆ погребо́ша є҆го въ гра́дѣ дв҃двѣ. (ѡ҆ба́че)[35] не въ (гро́бѣ)[36] цр҃комъ·

Глава 22

црс4. 8

1 *Поставили ж мешканці Єрусалиму Охозію, його найменшого сина, царем замість нього, бо всіх шляхтичів, які були перед ним, вбили аравські розбійники, які нападали на міста. Царював Охозія, син Йорамів, цар юдиний. **2** 42- літнім був Охозія, коли почав царювати, і один рік царював в Єрусалимі. Й ім'я його матері Ґотолія, дочка Марія. **3** Але й цей ходив по дорозі Ахавого дому, бо його матір радила, щоб він грішив, **4** і він зробив погане перед Господом, так як дім Ахавів, бо вони були йому радниками по смерті ж батька його йому на згубу, **5** бо ходив за їхньою радою. І він пішов з ізраїльським царем Йорамом, Ахавовим сином, на війну проти Азаїла, сирійського царя, до Рамота ґалаадського. І зранили стрільці Йорама, **6** і Йорам повернувся до Єзраїла, щоб лікуватися від ран, якими зранили його сирійці в Рамоті, коли він воював з Азаїлом, сирійським царем. Син же Йорамовий Охозія, цар юдин, прийшов до Єзраїла, щоб відвідати Йорама, Ахазового сина, бо він хворів. **7** Адже воля божа була проти Охозії, щоб він прийшов до Йорама. І коли він вийшов, з ним вийшов Йорам до Іуя, Амесіїного сина, якого Господь помазав проти Ахавого дому. **8** І сталося, що як відімстив Ія Ахавовому домові, то знайшов юдиних начальників, і синів, і Охозіїних братів, і слуг Охозії, і вбив їх. І вбив Іуй Йорама, а Охозія втік. **9** І сказав Іуй, щоб шукати Охозію. І його схопили, як вінліку-

Гл҃а, в҃і·

д҃ цр҃ н

И (оста́ви* же)[1] ѡ҆бита́ющїи і҆ер҃ли́мꙋ ѡ҆хозі́ю сн҃а є҆го ме́ншаго цр҃ѧ в него мѣ́сто. всѝ бо бо́лше ро҃нїи (и҆̀же пре́жде є҆го бѣ́хꙋ) ѹ҆би́ша разбо́йницы (-)[2] а҆ра҃скїѝ (-)[3] (и҆̀же напада́хꙋ гра́ды) (-)[4] цр҃твова ѡ҆хозі́ѧ сн҃ъ і҆ѡ҆ра́мовъ цр҃ь і҆ꙋ́ди҃, (м҃в)[5], лѣтъ. бы́сть ѡ҆хозі́ѧ є҆гда̀ цр҃твова́ти нача̀. и҆ (є҆ди́но лѣ́то)[6] цр҃ьствова въ і҆ер҃ли́мѣ· І и҆́мѧ мт҃ри є҆го годолі́ѧ дщ҃и (марі́ѧ)[7]. (н҃о) и҆ се́й ходи́лъ є҆сть по пꙋтѝ до́мꙋ (а҆ха́влѧ)[8]. мт҃и бо є҆го бѣ совѣща́ющи да грѣши҃ и҆ сотвори́ лꙋка́вое пре҃ гм҃ъ, ꙗ҆́ко до́мъ (а҆ха́вовъ)[9]. сі́и бо бы́ша є҆мꙋ̀ (совѣ́тницы· По сме́рти (же) ѡ҆ц҃а є҆го)[10] въ погꙋбле́нїе є҆го. (-)[11] (хо́ди (бо) в҆ совѣ́те и҆҃)[12]. и҆ по́йде съ і҆ѡ҆ра́момъ сн҃омъ (а҆ха́вовы҃)[13] (цр҃е і҆и҃лвы҃) на́ бра́нь. проти́вꙋ азаи́лю цр҃ѧ сѵ҆́рьска въ [рамо́дъ][14] галаа҃скїи. и҆ ѹ҆рани́ша стрѣлцы і҆ѡ҆ра́мовы. и҆ возврати́сѧ и҆ѡ҆ра́мъ да и҆сцѣли́сѧ въ і҆есраи́ль ѿ ра́нъ. и҆́миже рани́ша г҃є сѵ҆́рѧне в (рамо́дѣ)[15]. внегда̀ бра́тисѧ є҆мꙋ̀ съ а҆заи́лемъ цр҃емъ сѵ҆́ръски҃· (-)[16] Ѡ҆хозі́ѧ (же) сн҃ъ і҆ѡ҆ра́мль цр҃ь і҆ꙋ́ди҃. сни́де да посѣти́тъ і҆ѡ҆ра́ма сн҃а (а҆хаа́зова)[17] въ і҆есраи́ль разболѣ бо сѧ. (во́лѧ бо бы́сть бж҃їѧ проти́вꙋ)[18] ѡ҆хозі́и. да прїи́де къ і҆ѡ҆ра́мꙋ. и҆ є҆гда̀ и҆зы́ити є҆мꙋ̀, и҆зы́иде с ни́мъ і҆ѡ҆ра҃ проти́вꙋ і҆и҆ѹ́ѧ сн҃а (а҆месїи́на)[19]. (є҆го́же пома́за)[20] г҃ь въ до́мъ (а҆ха́вовъ)[21]. и҆ бы́сть ꙗ҆́ко ѿмсти́ти і҆и҆ѹ́е до́мꙋ (а҆ха́влю)[22], и҆ ѡ҆брѣ́те нача́лникы і҆ꙋ́дины. (и҆ сн҃о) и҆ бра́тїю ѡ҆хозі́инꙋ, (и҆) слꙋжа́щихъ ѡ҆хозі́и и҆ ѹ҆бѝ и҆҃· (И҆ ѹ҆бѝ і҆и҆ѹ́е и҆ѡ҆ра́ма и҆ бѣжа ѡ҆хозі́ѧ.) и҆ рече (і҆и҆ѹ́е), є҆́же възыска́ти ѡ҆хозі́ю, и҆ ꙗ҆́ша є҆го врачꙋ́ющасѧ в҆ самарі́и. и҆ приведо́ша є҆го къ і҆ꙋ́еви, и҆ ѹ҆бѝ є҆го, и҆

погребоша его, рѣша бо яко снъ іосафатовъ есть. иже взыска га всѣмъ срцемъ его. и не бысть в дому охозїине (крѣпости о цртве еже цремъ быти коему)[23]· *и годолїа мти

д҃ цр҃ аі

охозїина видѣ яко мртвъ бысть (снъ еа)[24]. і изгибе (-)[25] сѣмя црьско в дому іоудине· (-)[26] иосаведъ (же) дщи цр҃ева (въставши тай,) (и оукраде іоасса сна охозїина)[27] ѿ среди сновъ црьскихъ егда оубиваху ихъ· и скры его с кормилицею его в храмѣ постелнѣ· (ч)[28] (иосаве иже скры его бѣ)[29] дщи цря иорамля· Сестра охозїина, жена (же) іодая архїерея. и (того ради годолїа)[30] не оуби его· и бысть с ними в дому бжїи скрытъ, ѕ҃, лѣтъ. и (цртвова годолїа)[31] на земли (въ лѣта тїи)·

вався в Самарії, і його привели до Іуя, і він вбив його. І поховали його, сказали бо, що він є сином Йосафата, який шукав Господа всім його серцем. І в Охозіїному домі не було сили над царством, щоб комусь бути царем. **10** *І Ґотолія, Охозіїна матір, побачила, що мертвим є її син і згинуло насіння царське в юдиному домі. **11** Йосавет же, царська дочка, вставши потайки, й украла Йоаса, Охозіїного сина, з-посеред царських синів, коли їх вбивали. І вона його сховала з його годувальницею в кімнаті постель. А Йосавет, яка його сховала, була дочкою царя Йорама, Охозіїною сестрою, жінкою ж архиєрея Йодая, і задля того Ґотолія його не вбила. **11** І він був з ними в божому домі схований протягом 6-ти літ. І у тих роках царювала Ґотолія у землі.

црс4. 11

Гла, кг·

г҃ цр҃ аі

В(ъ *лѣто же)[1] семое, оукрѣпися іодаи. (-)[2] прїятъ сотники (и) азарїю иже есть снъ (іороамль)[3], і измаела сна іонаня, и азарїю сна овидова, и [амасїю][4] сна адаиева, і елисафана сна захарїина, (и внїиде) с ним в домъ [гнь][5]· (иже)[6] (обходяще іоудею)[7] собраху левъиты ѿ всѣхъ градовъ иоудиныхъ, и началницы обителеи іилевы· и прїидоша въ іерлм, и завѣщаша (вси събравшися)[8], завѣт (црьскїи), в дому бжїи (-)[9] и показа имъ (-)[10] цря, (-)[11] рече (же) к нимъ (іодаи), се снъ цревъ да въцрится. яко глалъ есть гь на домъ двдвъ. (и) се есть слово еже сътвористе (нн҃ѣ). третїа часть ѿ васъ да изыидетъ въ субботу сщенниковъ и левъитовъ и въ врата вхо҃ныя. и третїя часть къ дому цреву, и третїя часть къ вратомъ срднимъ. и вси (прочїи) людїе (да буду) въ дворѣхъ дому гня· (Никтоже инъ)[12] да внидетъ въ домъ гнь. Токмо сщенницы и левъити і иже служа ѿ левъитъ. тїи (токмо) внидутъ яко осщенни суть, и вси (прочїи) людїе въздръжа стражу гню· (-)[13] (Левъити (же) обыидутъ)[14] цря (-)[15], (имѣющи едінъ кождо)[16] оружїа [своя][17] въ руку своею. и аще кто въходящъ буде въ (црковъ)[18] да оубїется. и будутъ (же) съ цремъ въходящеи і исходящеи (с ни)[19] (-)[19] сътвориша (бо) левъити и весь іоуда. по вся иже повелѣ іодаи жрецъ. и прїяша кождо мужы иже подъ ними бѣху. ѿ начала субботы, (и) до исхода субботы. зане не разори иодае (жрец) служьбы по вся дни оучиненое· (-)[20] дасть (іодае сщенникъ сотникомъ, по чину

Глава 23

1 В *сьомому році ж скріпився Йодай, взяв сотників і Азарію, що є сином Йорама, й Ізмаїла, Йонанового сина, і Азарію, Овидового сина, і Амасію, Адаєвого сина, і Елісафана, Захаріїного сина, і ввійшов з ним до господнього дому. **2** Вони, обходячи Юдею, збирали левітів з усіх юдиних міст і начальників ізраїлевих родів. І вони прийшли до Єрусалиму, **3** і всі, зібравшись, завіщали царський завіт в божому домі. І показав їм царя, сказав же до них Йодай: Ось син царя, хай він зацарює, так як сказав Господь про Давидів дім. **4** І це є слово, яке сьогодні зробите: третя частина з вас, з священиків і левітів, і хай в суботу вийде до дверей входу, **5** і третя частина – у царський дім, і третя частина – до середньої брами, і ввесь осталий народ хай буде в дворах господнього дому. **6** Ніхто ж інший хай *не* ввійде до господнього дому, хіба священики й левіти і ті, що служать з левітів, тільки ті ввійдуть, бо вони є освячені, і ввесь інший народ хай держить господню сторож. **7** Левіти ж оточать царя, кожний, маючи свою зброю у своїх руках. І якщо хто входитиме до церкви, хай буде вбитий. І будуть же з царем ті, що входять і виходять з ним. **8** Зробили ж левіти і ввесь Юда за всім, що наказав священик Йодай; і взяли, кожний *з* мужів, що були під ними, від початку суботи й до відходу суботи, тому що священик Йодай не усунув службу, встановлену на всі дні. **9** Священик Йодай дав сотникам, поставленим за чином, мечі і щити, і броню царя Давида, які він освятив в господньому домі. **10** І він же поставив ввесь народ,

црс3. 11

що держав гострі мечі, з правого боку церкви аж до лівого боку церкви, *до* жертовника і царського дому довкруги. **11** І вивели царського сина, і поклали *на* нього діадему і свідчення закону, і поставили його царем, і його помазали священик Йодай і його сини; і закликали до нього, і сказали: Живи царю! **12** Ось коли почула Ґотолія голос народу, що біг і визнавав, і хвалив царя, і вона ввійшла до царя до господньої церкви. **13** І коли ж побачила царя, що стояв на сходинках його підйому, начальників же й людей довкруги нього, ввесь народ землі, що радів і трубив трубами, і співаків з органами, співи і тих, що співають хвалу, Ґотолія роздерла свою одіж і закричала, й сказала: Змова! Змова! **14** Вийшов же архиєрей Йодай до сотників і начальників вояків *і* сказав їм: Виведіть її геть з церкви і вийдіть вслід за нею, і хай буде убита мечем назовні. Бо священик наказав: Хай не помре в господньому домі. **15** І дали їй спокій ненадовго, доки *не* ввійшли до кінських брам царського дому, там її вбили. **16** І Йодай завіщав завіт між ним, всім народом і царем, щоб народ був господнім. **17** І ввійшов же ввесь народ землі до Ваалового дому, і знищив його і його жертовники, і розбили його ідоли, і Маттана ж, Ваалового жерця, вбили перед його жертовником. **18** І священик Йодай почав діла в господньому дому під руками священиків і левітів, і поставив щоденну службу священиків і левітів, які Давид розділив в господньому домі, і він приніс Господеві всепалення, так як є записано в Мойсеєвім законі, з радістю і піснями, за Давидовим рішенням. **19** І поставили ж дверників при дверях господнього дому, і хай через них не ввійде нечистий в усякому ділі. **20** І взяли ж сотники, і сильні мужі, і начальники народу, і ввесь народ землі, і повели царя з господнього дому. І він ввійшов посеред внутрішніх брам до царського дому, і посадили його на царському престолі. **21** І зрадів же ввесь народ землі, і місто вспокоїлося. І Ґотолія була вбита мечем.

поставленымъ,) мечи и щиты, и брона црѧ двда (иже осща) в дому (гни)[21]. и постави (же) вси люди (дръжащїи мечи остры)[22] ѿ десныѧ страны цркви, даже до лѣвыѧ страны (цркви) олтарѧ и дому (цреба)[23] окртъ. і (изведоша)[24] сна цреба. и (наложиша)[25] ему дїадиму и свѣдѣтельство закону и поставиша его цре и помаза его іодаи (жрецъ), и снове его и возопиша (ему и рекоша). живи цртю. (иже егда)[26] оуслыша годолїѧ гла людїи текущи і исповѣдающи и хвалѧщихъ црѧ. и вниде къ црю въ цркви гню. і (егда же) видѣ (-)[27] црѧ (стоаща на степени его восхода)[28], начанницы (же) и (народи окртъ его)[29]. вси людїе (земстїи) радующисѧ и звучаху трубы. и поющи въ органы мусикїю и хвалѧщи хвалу· (-)[30] растерза (ризы своа годолїа)[31] и възопї и рече. ловленїе ловленїе. (-)[32] изыиде (же) іодаи архїереи (-)[33] къ сотникомъ и началникомъ воиномъ (-)[34] рече и. изведѣте ю вонъ (цркви)[35] і изыидѣте въ слѣ еѧ, и да оубїетсѧ (внѣ) мечемъ. повелѣ бо сщенникъ да не оумретъ в дому гни. и даша еи покои (на мало) (дондеже)[36] вънидоша въ врата конни дому цреба. (-)[37] оубиша еѧ ту· И завѣща иодаи завѣтъ промежу его (всѣхъ)[38] людїи и црѧ. дабы были людї гнѧ· И внидоша (же) вси людїе землѧ в домъ вааловъ и разориша его, и олтари (его) і идолы его съкрушиша и маттдана (же) жерца ваалова оубиш пре олтаремъ его· И нача іодаи жрецъ дѣла въ дому гни. по руку сщенниковъ и левутовъ. и постави повсѧдневное служенїе жерцевъ, и левутовъ. иже раздѣли двдъ въ дому гни, и (сеи) принесе всѧсъжженїѧ гви. яко писанно есть въ законѣ моусїовѣ· въ радости и пѣнїи, (по расмотренїю)[39] двдву. и поставиша (же) дверники въ вратѣхъ дому гнѧ. и да не вниде (в ню) нечистъ въ всѧкои вещи· И прїѧша (же сотъники)[40] и крѣпкїѧ (мужа), и началники людїи, и вси людїе земли. и сътвориша снити црю ѿ дому гнѧ. и вънide посредѣ вратъ внутрънихъ въ домъ цревъ. и посадиша (его)[41] на пртлѣ црьстѣмъ· И възвеселиша (же) сѧ вси людїе земстїи. и гра оупокоисѧ. и годолїѧ оубїена есть мечемъ·

Глава 24

црс4. 2 і 15

1 *Йоас був семилітнім, коли почав царювати, 40 літ він царював в Єрусалимі. Ім’я його матері Савія з Вирсавії. **2** Зробив же Йоас вгодне перед Господом всі дні священика Йодая. **3** І взяв же собі Йодай дві

Гла, кд·

(Семь* лѣтъ бѣ)[1] іоасъ егда цртвовати нача. (-)[2] м лѣ, цртвова въ ієрлимѣ. (-)[3] имѧ мтри его савїѧ ѿ вирсавїа. (-)[4] сътвори (же) іоасъ оугодно пре гмъ, всѧ дни іодаа сщенника. и поѧ (же) себѣ іодаи

д цр в / и еі

женꙑ двѣ. (ѿ нихже)[5] роди сн҃ы и дщери. И (посемъ взыиде)[6] на срдце Іоасꙋ да оукраситъ домъ гнь. и собра сщенникы и левиты, и рече имъ. Идѣте къ градѡ҇ іоудинымъ. и соберите ѿ всего іилѧ сребреники къ ѡбновленію (црькви бга нашего)[7], ѿ лѣта до лѣта. потщанно же то сътворите. (-)[8] (левити (же) не потъщашасѧ)[9]. И възва (же) црь (-)[10] іодаѧ началника и рече ему. почто не принꙋжаеши левитовъ еже принести ѿ іоуды и ѿ ієрлима, иже поставлено є ѿ моусіа (раба гнѧ)[11], ꙗко собра іилѧ въ скинію свѣдѣніѧ. Годоліѧ бо бѣ нечестиваѧ и сн҃ове еѧ разориша домъ бж҃іи. и ѿ всѣхъ иже сщенна быша (црькви бж҃іи, оукраси ими кꙋмира)[12]. И повелѣ (оубо) црь да сътворѧтъ ковчегъ влаганіе сребра (ѿ людіи). и да поставатъ бли вра (гнихъ)[13] изъ внꙋ. и да повѣдаютъ въ іоудеи и въ ієрлимѣ. и да принесꙋт гꙋ что постави моусіи рабъ бж҃іи, на (всѣмъ) іилемъ въ пꙋстыни. И даша вси началницы, и вси людіе. и вношахꙋ и влагахꙋ въ ковчегъ (иже повелѣ црь поставити гꙋ), доидеже наполниша. И бы егда принесоша ковчегъ, къ повеленымъ црьвымъ рꙋкама левитскими. И ꙗко вѣдѣхꙋ иже наполнисѧ сребра (ковчегъ), (-)[14] въхождаше писаръ црьвъ и поставленыи (великіи жрецъ)[15], и (выбирали ис ковчега сребреники)[16]. (Паки)[17] (ковчег вьношахꙋ)[18] къ мѣстꙋ его, такоже творахꙋ ѿ дни до дни, и собрани сꙋ бечислены сребреники, и воздасть ѧ црь (-)[19] іодаи жрецъ тѣ иже творахꙋ дѣла (-)[20] домꙋ гнѧ, и наимахꙋ каменосѣчца, и древодѣлѧ, да оустроѧю домъ гнь, и ковачи желѣзꙋ и мѣди да оукрѣпитъ домъ гнь, и творахꙋ творѧщіи дѣла (разꙋмно). И (возводахꙋсѧ стѣны многостію дѣла)[21] въ рꙋкꙋ ихъ, и строиша домъ гнь въ стоаніе (прежнее) его, и крѣпчае тꙋ стоѧти сътвориша. (-)[22] Егда (же) съвръшиша (вся дѣла), принесоша пре црѧ и къ іодаю прочꙋю часть сребреникъ, (ѿ нихже)[23] сътворени быша сосꙋды (црьковныѧ)[24], сосꙋды въ слꙋженіе всесожженіа, и кадилницы (и прочаѧ сосꙋды) златы и сребрѧны. И приношахꙋсѧ всесожженіѧ в домъ гнь безпрестани вся дни иодаѧ. И състарѣ (же) сѧ иодаи полнъ днїи, и оумре сыи, рл, лѣтъ, при скончаніи его. и погребоша его въ градѣ двдвѣ съ цри. того ради что сътвори блго съ іилемъ (-)[25] и съ домомъ его. И бысть по скончанію иодаѧ идоша началницы іоудины. и поклонишасѧ црю

жінки, з яких народив синів і дочок. **4** І після цього впало на серце Йоаса прикрасити господній дім. **5** І він зібрав священиків і левітів, і сказав їм: Підіть до юдиних міст і зберіть з усього Ізраїля срібняки на обновлення церкви нашого Бога, з року на рік, поспішно же те зробіть. Левіти ж не поспішилися. **6** І закликав же цар начальника Йодая і сказав йому: Чому не змушуєш левітів, принесли від Юди і від Єрусалиму те, що є приписане Мойсеєм, господнім рабом, коли він зібрав Ізраїля до шатра свідчення. **7** Бо Готолія була безбожна і її сини знищили божий дім, і усім з божої церкви, що було священним, вона ним прикрасила кумира. **8** І, отже, цар наказав, щоб зробили скриню на вкидання срібла народом, і хай поставлять біля господньої брами ззовні. **9** І хай сповістять в Юдеї і в Єрусалимі, і хай принесуть Господеві те, що постановив божий раб Мойсей для всього Ізраїля в пустині. **10** І дали всі начальники і ввесь народ, і вносили, і кидали до скрині, яку цар наказав поставити Господеві, аж доки *не* наповнили. **11** І сталося, що коли принесли скриню до наставників царя левітськими руками, і як побачили, що скриня наповнилася сріблом, приходив царський писар і настановлений великий священик і вибирали срібняки зі скрині. Знову скриню виносили на її місце. Подібно робили з дня на день. І зібрано срібняків без числа, **12** і дав їх цар *і* Йодай, священик, тим, що чинили діла господнього дому, і наймали каменярів і будівничих, щоб направити господній дім, і ковалів заліза і міді, щоб укріпити господній дім. **13** І робили робітники діла розумно. І стіни піднімалися великим ділом в їхніх руках, і будували господній дім на його попередній вигляд, і зробили, щоб сильнішим там стояв. **14** Коли ж завершили всі діла, принесли перед царя і до Йодая позосталу частину срібняків. З них же були зроблені церковні посудини, посудини на служіння всепалення і кадильниці та інші золоті і срібні посудини. І безперервно приносилися всепалення в господньому домі в усі дні Йодая. **15** І постарівся ж Йодай повний днів, і помер, маючи 130 літ при його смерті. **16** І його поховали в місті Давидовому з царями задля того, що зробив добро з Ізраїлем і з його домом. **17** І сталося, що по смерті Йодая прийшли юдині начальники і поклонилися цареві, і послужили; **18** і вони покинули церкву Господа Бога своїх батьків і служили Астарті й ідолам. І гос-

подній гнів був проти Юди *і* Єрусалиму, задля того гріха в тому дні. **19** І Він послав же до них пророків, щоб повернулися до Господа, – і не послухалися. І засвідчили їм – і не послухалися. **20** І божий дух зодягнув Азарію, сина Йодая, священика, і він став перед народом і сказав їм: Це сказав Господь: Чому ви переступаєте господні накази? *Вам* не щастить, бо ви покинули Господа, і він покине вас. **21** І зібравшись проти нього, й побили його камінням за наказом царя Йоаса в дворі господнього дому. **22** І цар Йоас не згадав милосердя, яке з ним вчинив Йодай, його батько, *але вбив його сина, який, коли помирав, і сказав: Хай бачить і судить Господь. **23** І сталося, що по закінченні року повстали проти нього сирійські вояки, і прийшли в Юдею і до Єрусалиму, і вбили всіх начальників народу в церкві, і всю їхню здобич послали цареві в Дамаск, **24** тому що прийшло дуже мале число сирійців, і Бог видав в їхні руки дуже безчисленне множество сил задля того, що покинули Господа Бога своїх батьків. І над Йоасом же зробив Він суд. **25** І, відійшовши, вони залишили його у великому болі. Проти нього ж повстали його раби на помсту крові Азаріїнової, сина священика Йодая, і його вбили на його ліжку, і він помер. І поховали його в Давидовому місті, але не в царських гробах. **26** Ті ж, що повстали *проти* нього, – Зават, син Самата, аманітина, і Йозават, син Самаритів, моавитянин. **27** І всі 5-ть його синів і приступили до нього і вбили його. І його позосталі діла – ось вони є записані в царському літописі.

мат. 23
лук. 11

Глава 25

Зацарював же замість нього його син Амасія. **25,1** Амасія був *25-літнім, коли почав царювати, і 29 літ царював в Єрусалимі. Ім'я його матері Йоадаєн з Єрусалиму. **2** І зробив же він добро перед Господом, одначе не з досконалим серцем. **3** І сталося, що як закріпив собі царство, він і вбив його рабів, які знищили його батька – царя. **4** Синів же їхніх не вбив, бо написано є в книзі Моєсеєвого закону, де Господь наказав, кажучи: *Не будуть вбиті батьки за синів ані сини за батьків, але кожний помре за свій гріх. **5** І зібрав Амасія дім Юдин, і за їхніми родинами поставив їх за тисячників і сотників в усій Юдеї і Веніямині, і почислив їх від 20-ти-

црс4. 14

мой5. 24
црс4. 14
єз. 18

(и)[26] (послужиша)[27], и опустиша (црковь) га ба отцъ своихъ. и служаху астарту і истуканным. И бысть ярость (гна) противу іоуды (-)[28] іерлима (ради того греха) въ днь той, и посла (же) къ нимъ пррки да обратятся къ гу, и не послушаша, и засвѣдительствоваху имъ, и не послушаша, и дхъ бжіи облече азарію сна иодаева сщенника, и ста пре людми и ре (имъ), сія рече гь, почто преступаете повеленія гна, (-)[29] не благоугодится, яко остависте га, и оставитъ васъ, и събравшися супротиву ему и побиша и каменіемъ по повеленію иоаса цря. въ дворѣ дому гна, и не въспомяну иоасъ (црь) млрдія иже сътвори (иодаи отцъ его с нимъ)[30]. *но оуби сна его, иже егда оумираше и рече, да видитъ (и суди гь)[31]. И бысть по съвершеніи лѣта. въстаста противу его вои сурскіи, и пріидоша въ іоудею и въ іерлимъ, и оубиша вся началники людіи въ (црквѝ)[32], и весь плѣнъ ихъ послаша црю (въ дамаскъ)[33]. занѐ (ѕѣло мало)[34] пріиде число суріиско. и бъ предастъ в руцѣ ихъ безчисленое множество силъ ѕѣло. сего ради иже оставиша га ба отцъ своихъ. И на иоаса (же) сътвори судъ. и отидуще оставиша его въ болезни велицѣ. (-)[35] въсташа (же) противу ему раби его на мщеніе крови (азаріины) сна иодая сщенника. и оубиша его на постели его и оумре, и погребоша его въ градѣ двдвѣ, но не (-)[36] въ гробѣхъ црьскихъ. Сътпротивлъшіи же ся ему (завадъ)[37] снъ (семада)[38] аманитянина. і (иозавадъ)[39] снъ [семаридовъ][40] моавитянинъ. И снове его вси, и приступиша к нему, е, (и оубиша его,) и прочая (словъ его) се написана суть въ лѣтописцу црко.

ма кг
лу аі

Гла, ке.

(Црствова же)[1] амасія снъ его в него мѣсто. *ке, лѣтъ бысть (амасія егда црствовати нача)[2]. и кд лѣтъ, црствова въ іерлимѣ, (-)[3] имя мтри его (іоадаень)[4] от іерлима. И сотвори (же) благо пре гмъ, обаче не въ срци съвръшенѣ. И бысть егда (оутвръди себѣ црство)[5], и оумеръртви рабы его, иже погубиша цря отца его. (-)[6] Сновъ (же) ихъ не поби, яко (писано есть в книзѣ)[7] закона (мосеі-ова)[8], идѣже повелѣ гь глюще, *не оубіются отцы за сновъ, ниже снове (-)[9] за отцы, но единъ кождо въ грѣсѣ своемъ оумре. И собра амасія домъ іоудинъ, и постави ихъ по обителемъ (-)[10] ихъ въ тысущники и сотники, во всю іоудею и (веніамина)[11] и почте ихъ от к, лѣтъ

д цр ді

е мо кд
д цр ді
езе ні

и҆ вы́шше, (-)[12] ѡ҆брѣ́те (же) и҆, ,л, (ю́ношъ)[13] и҆́же и҆зы́ти на ѡ҆полче́нїе (си́льныхъ), и҆́же дръжа́тъ ко́пїѧ и҆ щиты̀· (Є҆́ще же)[14] наѧ҆ за на́емъ ѿ і҆и҃лѧ, ,р, хра́брыхъ въ си́лѣ, за, р҃, тала́нтъ сребра̀· И҆ (прїи҆де (же) чл҃къ бж҃їй)[15] къ немꙋ гл҃ѧ. Ѽ цр҃ю да не и҆схо́дитъ с тобо́ю си́ла і҆и҃лева, нѣ́стъ бо гд҇ь съ і҆и҃лемъ. (и҆) всѣ́ми сн҃ы є҆фре́млими, да а҆́ще ᲂу҆бо мни́ши ᲂу҆крѣпи́тисѧ с ни́ми, (-)[16] премо́щи тебе сътвори́тъ гд҇ь врагомъ, (бг҃ъ бо є҆́сть)[17] и҆ по́мощи и҆ въ бѣжа́нїе ѡ҆брати́ти, (-)[18] рече (же) а҆масі́ѧ къ чл҃кꙋ бж҃їю, (-)[19] что (ᲂу҆бо) сътворю̀ ѡ҆ стѣ̀ тала́нтъ и҆́же дахъ во́инωмъ і҆и҃левѣ· И҆ ѿвѣща̀ є҆мꙋ чл҃къ бж҃їй. и҆́мать гд҇ь (гдѣ) (тебѣ дати мо́жетъ)[20] мно́жае тѣхъ. и҆ ѿлꙋчи (ᲂу҆бо) а҆масі́ѧ вои и҆́же прїи҆до́ша къ немꙋ ѿ є҆фре́ма. и҆ възврати́шасѧ въ мѣ́сто и҆́хъ. и҆ тїи (проти́вꙋ і҆ꙋди разгнѣ́вашасѧ ѕѣло)[21] и҆ възврати́шасѧ во странꙋ свою̀ въ гнѣвѣ ꙗ҆́рости· И҆ а҆масі́а ᲂу҆пова́ющи и҆зведе лю́ди своѧ̀, і҆ и҆дѐ въ ᲂу҆доль соли́нъ, и҆ порази тꙋ сн҃овъ сиі҆ръ, ,і, и҆ ,і, мꙋже́й жи́во поима́ша сн҃ве і҆ꙋдї́ни. и҆ приведо́ша (-)[22] на щѣлю (нѣ́которыѧ) стѣны̀. (-)[23] съвръго́ша (же) и҆́хъ ѿ высоты̀ (стремоты́чь и҆́же)[24] вси разсѣдо́шасѧ. и҆ (вои)[25] и҆́же ѿсла а҆масі́ѧ да не и҆́дꙋтъ с ни́мъ на̀ брань. (-)[26] разыи҆до́шасѧ въ гра́ды і҆ꙋдины ѿ самарі́ѧ даже до ведоро́на. и҆ ᲂу҆биша ѿ ни́хъ, ,г. и҆ плѣни́ша плѣнъ ве́ликъ· И҆ бы́сть възврати́сѧ а҆масі́ѧ по закла́нїи и҆дꙋмео́мъ, и҆ принесѐ (себѣ)[27] бого́въ сн҃ѡвъ сиі҆ръ, и҆ поста́ви и҆́хъ (въ бо́ги себѣ)[28] и҆ покланѧ́шесѧ и҆́мъ, и҆ тѣ́мъ кадѧ́ше (демїа́мъ). и҆ бы́сть гнѣвъ гд҇нь на а҆масі́ю. и҆ посла̀ къ немꙋ (пррⷪ҇ка и҆́же гл҃а)[29] є҆мꙋ. почто̀ поклони́лсѧ є҆си бг҃ѡмъ (-)[30] и҆́же не и҆зба́виша людїи своѝ ѿ рꙋкꙋ (моє́ю)[31]. и҆ бы́сть є҆гда той гл҃аше къ немꙋ, (-)[32] ѿвѣща̀ є҆мꙋ є҆да̀ совѣ́тникъ цр҃евъ (є҆си)[33], воньми да не пробї́ю тѧ, и҆ ᲂу҆молче пррⷪ҇къ. (-)[34] (вижꙋ рече)[35] что промы́сли (гд҇ь) ᲂу҆би́ти тѧ и҆́же сътвори́лъ є҆си сѐ (ѕло), и҆ не послꙋ́шаеши совѣта моєго· И҆ съвѣща̀ а҆масі́ѧ (цр҃ь і҆ꙋдинъ). и҆ посла̀ къ і҆ѡа́сꙋ сн҃ꙋ і҆ѡа҆хазовꙋ сн҃ꙋ і҆ꙋи́нꙋ, цр҃ю і҆и҃левꙋ гл҃щи прїи҆ди да видимсѧ промежи собо́ю въ лицѐ. (-)[36] (і҆ѡа́съ посла̀)[37] (по́селъ гл҃ющи)[38] ко а҆масі́ю

д҃ є҆зрⷣа д҃

цр҃ю і҆ꙋдинꙋ (-)[39], *тернъ и҆же є҆ в лива́нѣ. посла̀ ко ке́дрꙋ лива́ньскꙋ гл҃ющи да́й дщерь твою̀ сн҃ꙋ моє́мꙋ женꙋ. и҆ се прїи҆дꙋтъ ѕвѣрїє и҆же в (дꙋбра́вѣ лива́нстѣи)[40]. и҆ проидо́ша ѕвѣрїє и҆ потопта́ша кардо́съ, гл҃еши се порази и҆дꙋменеа (і҆ є҆до́ма). и҆ въздвиза́етсѧ срⷣце твое въ гор-

літніх і вище, знайшов же в них 30000 молодих, що сильні вийти на війну, що держать списи і щити. **6** Ще ж найняв, за наєм, з Ізраїля 100000 хоробрих силою за сто талантів срібла. **7** І прийшов же божий чоловік до нього, кажучи: Царю, хай не виходить з тобою ізраїльська сила, бо Господь не є з Ізраїлем і всіма Ефремовими синами. 8 Бо, якщо, отже, думаєш ними скріпитися, Господь дасть ворогам тебе перемогти, бо Богові є і помогти і повернути до втечі. **9** Сказав же Амасія до божого чоловіка: Отже, що робити зі стома талантами, які я дав ізраїльським воякам? І відповів йому божий чоловік: Господь має звідки тобі дати, може більше того. **10** І відлучив, отже, Амасія вояків, які прийшли до нього від Ефрема, і вони повернулися на їхнє місце. І ті дуже розгнівалися проти Юди і повернулися на своє місце у великому гніві. **11** І Амасія, надіючись, вивів свій народ і пішов до долини солі, і там побив 10000 синів Сиїра, **12** і 10000 мужів взяли живими юдині сини. І вони привели *їх* на шпиль якоїсь пропасті, скинули ж їх з висоти стрімголов – всі вони розбилися. **13** І вояки, яких відіслав Амасія, щоб вони не йшли з ним на війну, розійшлися по юдиних містах, з Самарії аж до Веторона, і вбили 3000 з них, і взяли в полон велику добич. **14** І сталося, що Амасія повернувся по вирізуванні ідумеїв, і приніс собі богів сиірських синів, і поставив їх собі за богів, і поклонявся їм, і тим кадив ладан. **15** І господній гнів був на Амасії, і Він послав до нього пророка, який йому сказав: Чому ти поклонився богам, які не спасли свого народу з моїх рук? **16** І сталося, що коли той до нього говорив, він йому відповів: Чи ти є царським радником? Остерігайся, щоб я тебе не пробив. І пророк замовк. Бачу я, сказав він, що Господь задумав тебе убити, бо ти зробив це зло, і не слухаєшся моєї ради. **17** І Амасія, цар юдин, зробив нараду і послав до Йоаса, сина Йоахазового, сина Іуїного, ізраїльського царя, кажучи: Ходи, щоб ми побачилися зі собою в лице. **18** Йоас послав послів, кажучи до Амасії, юдиного царя: *Терня, що

ез3. 4

є в Ливані, послало до ливанського кедра, кажучи: Дай твою дочку моєму синові *за* жінку. І ось прийдуть звірі, що в ливанському полі, і пройшли звірі і потоптали терня. **19** Ти кажеш: Ось ти побив ідумейця й едома, – і підноситься на гордість твоє серце. Сиди ж в твоїм домі, навіщо лукаво проти себе прогнівуєш, впадеш ти і Юда з тобою. **20** Не бажав

Амасія послухатися, бо господня була воля, щоб він був виданим в руки Йоаса задля богів ідумейських батьків. **21** І прийшов Йоас, ізраїльський цар, і проти себе стали; Амасія ж, цар юдин, в Ветсамесі, що є юдиним. **22** Впав же Юда перед Ізраїлем, і кожний втік до свого поселення. **23** І Йоас, ізраїльський цар, схопив в Ветсамесі Амісію, юдиного царя, Йоасового сина, Йоахазового сина, і ввів його до Єрусалиму. І він знищив його стіни від Ефремової брами аж до кута – 400 ліктів. **24** Все ж: золото, і срібло, і ввесь посуд, що він знайшов в господньому домі, і в святому святих, і в скарбах царського дому, і синів радників – вивів до Самарії. **25** Пожив же Амасія, син Йоасів, цар юдин, по смерті Йоаса, сина Йоахазового, царя ізраїльського, 15 літ. **26** І позосталі ж справи Амасіїні, перші й останні, записані є в книзі царств Юди, Ізраїля. **27** І в часі, коли Амасія відступив від Господа, і повстала на нього змова противна, і він втік з Єрусалиму до Лахіса. І послали вслід за ним до Лахіса, і там його вбили. 28 Віднесли його на конях, і його поховали з його батьками в місті Давидовому.

ды́ню, (-)[41] сѣди (же) въ до́му твое҃, (-)[42] почто̀ лу-ка́во су́противу тебе прогнѣва́еши, паде́ши ты, і҆ и҆оу́да с тобо́ю· (-)[43] Не хотѣ послу́шати а҆масі́а, занѐ гн҃а бысть во́ля. да предасться в ру́кы (і҆оа́су) ради (-)[44] бого́въ (ѻ҆ц҃ъ) и҆думене́йскихъ· И҆ възы́иде і҆оа́съ цр҃ь і҆и҃левъ. и҆ (проме́жу собо́ю възда́ша пре҃стоа́ні е)[45]· А҆масі́а (же) цр҃ь і҆оу́динъ въ (ведса-месе)[46] и҆же е҆сть і҆оу́динъ. (-)[47] паде (же) і҆оу́да пре҃ і҆и҃лемъ, и҆ бѣжа ко́ждо въ жили́ще [свое][48]· И҆ а҆масі́ю цр҃а і҆оу́дина сн҃а і҆оа́сова (сн҃а и҆ѡ҆ха́зова). ꙗ҆тъ і҆оа́съ цр҃ь і҆и҃левъ въ (ведсамесѣ)[49], и҆ въведе и҆̀ въ і҆ер҃лм҃· И҆ разори́ша стѣны (е҆го)[50] ѿ вра҃ е҆фремль даже до оу́глу, у҃, лакотъ. (-)[51] все́ (же) зла́то и҆ сребро̀ и вс҃а сосу́ды и҆же ѻ҆брѣте в дому̀ гн҃и и҆ въ (ст҃аа ст҃ы҃)[52]. и҆ во сокровище҃ дому̀ цр҃ева. и҆ сн҃овъ ра҃ны҃ (-)[53] и҆зве҃ въ самарі́ю· (-)[54] Жи́лъ (же) а҆масі́а сн҃ъ и҆оа́со҃ цр҃ь і҆оу́-ди҃н. по оу҆м҃ртві и҆ і҆оа́са сн҃а і҆оа҆ха́зова цр҃а і҆и҃лева (еі, лѣтъ)[55]. и҆ про́чаа (же) сло́веса а҆масі́ина, пр҃ьваа и҆ посл҃ѣнаа, (-)[56] пи́сана су́ть в҃ кни́зѣ цр҃твъ і҆оу́ды (-)[57] і҆и҃ла И҆ въ вре́ма е҆гда̀ (а҆масі́а ѿ-ступѝ)[58] ѿ г҃а, и҆ възложи́са на не́го възложе́ні е (съпротивно), и҆ побѣже ѿ і҆ер҃ли́ма въ лахисъ, и҆ посла́ша въ сл҃ѣ е҆го в҃ лахи́съ, и҆ оу҆би́ша е҆го ту҃. (ѿнесоша҃)[59] е҆го на ко́нехъ, и҆ погребо́ша е҆го съ ѻ҆ц҃ы е҆го въ́ градѣ дв҃двѣ·

Глава 26

црс4. 14 і 15

1 *Взяв же ввесь народ юдин його сина Озію, він же мав 16 літ, і поставили його царем замість Амасії, його батька. **2** Він збудував Елат, і він повернув його юдиній владі після того, як цар заснув з його батьками. **3** Йозія був 16-тилітнім, коли почав царювати, і 52 роки царював в Єрусалимі. Й ім’я його матері Єхилія з Єрусалиму. **4** Він зробив те, що було простe в господніх очах, за всім, що зробив Амасія, його батько. **5** І він шукав Господа в днях Захарії, знавця в господньому страсі, і в його днях шукав Господа – Господь в усьому його напрямив. **6** Він вийшов і воював проти чужинців, і знищив мури ґетські, і мури явнивські, і мури Азота. І збудував же місто в Азоті і між чужинцями, **7** і Бог йому поміг проти чужинців і проти аравів, які жили в скелях, і проти минеїв. **8** І минеї дали дань Озієві. І він прославив його ім’я аж до єгипетського входу, бо скріпився аж до висоти. **9** Збудував же Озія в Єрусалимі башти: і над брамами кута, і над долішніми брамами, й інші в тій стіні країни, він їх укріпив, **10** і збудував вежі в пустині, і викопав численні

Гл҃а, к҃ѕ·

4 цр҃ 4 и҆ еі

В(за́ша* же)[1] вс҃и лю́ді е (і҆оу́дини)[2] (сн҃а е҆го) ѻ҆зі́ю, (-)[3] ѻ҆́нже бѣ (лѣтъ, ѕі)[4]. и҆ постави-ша е҆го цр҃а въ мѣсто (а҆масі́а ѻ҆ц҃а е҆го)[5], то́и созда̀ е҆ла҃. (и҆) се́и възвратѝ е҆го власти і҆оу́динѣ по оу҆спе́ні и цр҃а съ ѻ҆ц҃ы е҆го, ѕі ти лѣтъ бы́сть (і҆озі́а, е҆гда̀ цр҃твова́ти на-ча̀)[6]. и҆ н҃в, лѣтѣ цр҃твова̀ въ і҆ер҃лимѣ· І҆ и́ма мт҃ри е҆го, [и҆е҆хилі́а][7], ѿ і҆ер҃ли́ма, (-)[8] сътворѝ что бы́сть пра́мо въ ѻ҆́чі ю гн҃и. по вса и҆же сътворѝ а҆масі́а ѻ҆ц҃ъ е҆го. и҆ бѣ възыска́а г҃а въ дн҃и заха́рі а разумѣю́щаго въ стра́сѣ гн҃и, и҆ въ дн҃и е҆го възыска̀ г҃а, (-)[9] и҆спра́ви е҆го (въ вс҃ѣ) г҃ь. (-)[10] и҆зы́иде и҆ ѻ҆полчи́са проти́ву и҆но-племе́нникомъ и҆ разорѝ стѣну̀ ге́дску. и҆ стѣну̀ и҆а҆вни́въ и҆ стѣну̀ а҆зо́та· И҆ създа́ (же) гра́дъ въ а҆зо́тѣ и҆ въ и҆ноплеме́нниче҃, и҆ помо́же е҆му̀ б҃ъ проти́ву и҆ноплеме́нникомъ и҆ проти́ву а҆ра́-вомъ, и҆же ѻ҆бита́ху въ скала́хъ, и҆ проти́ву минеѻ́мъ, и҆ да́ша мине́и да́нь ѻ҆зі́еви. и҆ просла̀ и҆́ма е҆го да́же до вхо́да е҆гv̏петь҃скаго, поне́же оу҆-крѣпи́са до высоты̀, (-)[11] създа́ (же) ѻ҆зі́а стол-пы̀ въ і҆ер҃лі́мѣ и҆ на҃ вра́ты оу҆́гла. и҆ на҃ враты до́лними. и҆ (про́чі и в то́и стѣнѣ страны̀)[12] оу҆крѣпѝ (и҆хъ) и҆ оу҆стро́и столпы̀ въ пусты́ни. і҆

и҆скопа̀ кла́дези мно́ги. Того̀ ра́ди ꙗ҆̀же и҆ма́ше мно́ги ско́ты, толи́ко в (поле́хъ)[13] ꙗ҆́кѡ и҆ въ (пꙋсты́ни)[14]. вїногра́ды же и҆мѣ̀ и҆ вїногра́дники на гора́ и҆ въ карми́лѣ, бѣ̀ бо чл҃ѣкъ полетꙗжа́тельствꙋ вда́. (-)[15] бы́сть (же) ѻ҆зі́и си́ла творѧ́щїѧ бра́нь, (-)[16] и҆̀же и҆схожа́хꙋ къ ѻ҆полче́нїю на̀ бра́нь. (и҆ въходѧ́щи по чи́нꙋ) въ число̀. И҆ бѣ̀ число̀ и҆́хъ подъ рꙋ́кꙋ і҆ила, пи́сарѧ и҆ маасі́ѧ сꙋді́и, (и҆) подъ рꙋ́кꙋ а҆на́нїи. и҆̀же бѣ̀ ѿ воево́дъ цр҃евы́. все́ (же) число̀ нача́лником по ѻ҆би́телехъ свои́мъ (мꙋже́й) крѣ́пкихъ на̀ бра́нь ‚в, х҃. И҆ под ними (всѣхъ во́и)[17] ‚т҃. з҃. и҆ е҃ со́тъ. Сїи творѧ́хꙋ бра́нь въ си́ле крѣ́пцѣ. (-)[18] ѿ цр҃ѧ противꙋ сꙋпоста́тъ (воева́хꙋ). (-)[19] оу҆гото́ва (же) и҆мъ ѻ҆зі́ѧ все́и си́ле, щиты, и҆ копїѧ, и҆ шле́мы и҆ бронѧ, (-)[20] лꙋки (же) и҆ пра́щи на мета́нїе каменїѧ, и҆ сътвори въ і҆ерлмѣ различныѧ виды хꙋдожества оу҆хꙋдожественны. е҆́же бы́ти въ столпѣхъ, и҆ въ оу҆глѣ стѣна́мъ да ме́щꙋтъ стрѣлы, и҆ каменїѧ велїѧ. и҆ слы́шано бы́сть хꙋдожество е҆го до дале́че. занѐ оу҆дивиса помага́ти (е҆мꙋ г҃ь) до́ндеже оу҆крѣписѧ, и҆ е҆гда оу҆крѣписѧ възъдвижесѧ срц҃е е҆го, на погꙋбле́нїе е҆го и҆ ѻ҆би́дѣ г҃а б҃а своего, и҆ вни́де въ црковь гн҃ю покади́ти хотѧ̀ надъ ѻ҆лтаре́мъ дими̑ама. И҆ вни́де по не́мъ (заха́рїѧ)[21] сщ҃енникъ, и҆ с ни́мъ сщ҃енницы гн҃и, п҃, мꙋжеи крѣпча́йшихъ. (-)[22] сꙋпроти́вишасѧ (цр҃еви и҆ѻзї́еви)[23] и҆ рекоша е҆мꙋ, нѣ́сть твои чи́нъ (і҆ѻзі́е)[24] да кади́ши дїмїамомъ г҃ви, но сщ҃енникомъ то е҆сть сн҃овомъ а҆аро́нимъ и҆̀же ѻ҆сщ҃ени сꙋть (к томꙋ ѻ҆бы́чаю слꙋже́нїѧ) да ка́дѧтъ. и҆зы́иди ѿ сщ҃еньства ꙗ҆́ко ѿстꙋпи́лъ е҆си ѿ г҃а. (и҆́же)[25] не вмѣнитсѧ тебѣ въ славꙋ то ѿ г҃а б҃а. (-)[26] прогнѣва же сѧ (і҆ѻзі́ѧ)[27], и҆ (держа́щи) в рꙋкꙋ е҆го кади́ло да кадитъ въ хра́мѣ, и҆ вънегда ра҃ѧ́рисѧ о҆нъ на жрецы (гн҃ѧ до́мꙋ). и҆ (а҆бїе) (взошла̀ проказа)[28] на чело̀ е҆го. пре̑ сщ҃енники в домꙋ гн҃и, на ѻ҆лтари демїанномъ. и҆ (е҆гда же оу҆зрѣ е҆го заха́рїѧ а҆рхїере́и. и҆ вси про́чїи сщ҃енницы ви́дѣша)[29] и҆ се̑ прокаже́нъ на челѣ (е҆го). (-)[30] И҆згна́ша е҆го ѿтꙋдꙋ, но и҆ тои (оу҆бо) тщаса и҆зыити. ꙗ҆́ко ѻ҆бличи е҆го г҃ь. (-)[31] *Бы́сть (же) ѻ҆зі́ѧ цр҃ь прокаже́нъ даже до дн҃е смрти е҆го и҆ ѻ҆бита́ше в домꙋ ѿлꙋче́нѣ по́лнъ прокаже́нїѧ в чемъ и҆згна́нъ бы́сть ѿ домꙋ гн҃ѧ. І҆ ѻада́мъ сн҃ъ е҆го держа̀ црство е҆го сꙋдѧ̀ лю́ди земли и҆ про́чаѧ (же) словеса̀ ѻ҆зі́и пе́рвыѧ и҆ послѣднѧѧ, написаны оу҆ (і҆саі́а)[32] (сн҃а а҆мо́сова) пр҃рока. (-)[33] оу҆спе́ (же) (и҆ѻзі́ѧ)[34] съ ѿцы свои́ми, и҆

д҃ цр҃ є҃і

колодязі задля того, що мав багато худоби, стільки в полях, скільки й в пустині. Він же мав виноград і виноградники в горах і в Кармилі, бо був чоловіком відданим рільництву. **11** Була ж в Озії сила, що чинила війну, що виходила на бій в лавах і що входили за чином в числі. І їхнє число було під руками Іїла, писаря, і Маасія, судді, і під руками Ананії, що був з царських воєвод. **12** Все ж число начальників по своїх оселях, мужів сильних на війну – 2000 *і* 600. **13** І під ними всіх вояків – 300000 7000 і 5 сот. Ці від царя вели війну з великою силою, воювали проти ворогів. **14** Приготував же їм Озія, всій силі, щити, і списи, і шоломи, і броні, луки ж і пращі на кидання каміння. **15** І зробив в Єрусалимі різні види удосконалених машин, щоб були на баштах і на кутах стін, щоб метали стріли і великі каміння. І пішов слух про його будову далеко, бо Господь подиву гідно помагав йому, доки він *не* скріпився. **16** І як він скріпився, його серце піднялося на його згубу, і він вчинив образу своєму Господеві Богові, і ввійшов до господньої церкви, бажаючи покадити перед кадильним жертовником. **17** І ввійшов за ним священик Захарія, і з ним 80 господніх священиків, сильних мужів. **18** Вони протиставилися цареві Йозієві і сказали йому: Не є твій чин Йозіє, щоб ти кадив Господеві ладаном, але священиків – значить Ааронових синів, які є освячені до того звичаю служіння, щоб кадили. Вийди з святилища, бо ти відступив від Господа, те не вважатиметься тобі за славу від Господа Бога. **19** Розгнівався ж Йосія, а держав в своїх руках кадильницю, щоб покадити в храмі, і як він розлютився на священиків господнього дому, і зараз вийшла проказа на його чолі перед священиками в господньому домі при кадильному жертовнику. **20** І коли ж його побачив архиєрей Захарія і всі інші священики побачили – і ось він прокажений на його чолі – вони вигнали його звідти, але й, отже, він спішився вийти, тому що Господь його покарав. **21** *Був же цар Озія прокаженим аж до дня його смерті і проживав в домі відлученим, повним прокази, в якій вигнаним був з господнього дому. І Йоатам, його син, тримав його царство, судячи народ землі. **22** І позосталі ж слова Озії, перші й останні, записані у Ісаї, сина Амосового, проро ка. **23** Заснув же Йозія зі своїми батьками, і не поховали його на полі царських

црс4. 15

гробів задля того, що він був прокажений. І замість нього зацарював його син Йоатам.

(не) погребоша єго (-)[35] въ полѣ (црквихъ гробовъ)[36], (-)[37] того ради иже бысть прокаженъ. и цртвова иоаdамъ снъ єго в него мѣсто·

Глава 27

црс4. 15

1 *Йоатам був двадцять і п'ятилітнім, коли почав царювати, і 16 літ царював в Єрусалимі. Ім'я його матері Єруса, дочка Садокова. **2** І він зробив же те, що правильне є перед Господом, за всім, що зробив його батько Йозія, за винятком того, що не ввійшов до господньої церкви. І народ ще грішив. **3** Він збудував високу браму господнього дому, і в його стіні поклав зброю. **4** І збудував же міста на юдиних горах і в лісах, двори і вежі. **5** І він воював проти царя аммонових синів, і здолав його. І аммонові сини давали йому на один рік по 100 талантів срібла і 10000 кори міри пшениці, і стільки ж мір ячменю. Це йому приносив цар аммонових синів на рік в 1-му році, і 2-му, і 3-му. **6** І скріпився ж Йоатам задля того, що правильними мав свої дороги перед своїм Господом Богом. **7** І позосталі ж слова Йоанатана і всіх його воєн і діла записані є в книзі юдиних царів, ізраїльських. **8** Він був 25-тилітнім, коли почав царювати, і 16 літ царював в Єрусалимі. **9** Заснув же Йоатам зі своїми батьками, і його поховали в місті Давидовому. І замість нього зацарював його син Ахаз.

Гла, кз·

д цр єі

Двадесять* и пать лѣтъ бысть иоадамъ єгда цртвовати нача, и ѕі, лѣтъ цртвова въ ієрлмѣ (-)[1] имя мтри єго иєруса дщи садокова, и сътвори (же) что право єсть пре гмъ по вся иже сътвори (иозїя)[2] оцъ єго. развѣ что не вниде въ црковь гню. и єще людїє съгрѣшаху. той създа врата дому гню высока, и въ стѣнѣ (єго положи оружїя)[3]. и грады (же) създа на горахъ іоудиныхъ, и на лѣсехъ (-)[4] дворы и столпы· (и) тои ополчися противу цря сновъ аммонь. и одолѣ єго. и даваху єму снове аммони на єдино лѣто по р таланть сребра. и ӂі. коры мѣры пшеницы, и (толико же мѣръ ячмена)[5] сїя (єму приношаше)[6] црь [сновъ][7] аммонь на лѣто, въ а є лѣто, и в є, и г є· и оукрѣпле же єсть иоадамъ, того ради что оуправляше пути своя пре гмъ бмъ своимъ. и прочая (же) словеса иоанадана и (всѣхъ) ополченїи (єго) и дѣла (-)[8] писана суть въ книзѣ црь іоудинѣ (-)[9] ійлевыхъ, [ке, лѣтъ бысть, єгда цртвовати нача, и ѕі, лѣ цртвова въ ієрлмѣ][10], (-)[11] оуспе (же) иоадамъ съ оцы своими. и погребоша єго въ градѣ двдвѣ. и цртвова ахазъ снъ єго в него мѣсто·

Глава 28

црс4. 16

1 *Ахаз був двадцять і 5-тилітнім, коли почав царювати, і 16 літ царював в Єрусалимі. Він не зробив правильного перед Господом, як його батько Давид, **2** але ходив в дорозі ізраїльських царів, але й зробив вилиті образи їхнім ідолам, **3** і жертви приніс в Едомлій землі, і провів своїх дітей через вогонь, за гидотами народів, яких Господь вигубив з приходом ізраїльських синів. **4** Освячував же ладан і палив на височинах і на шпилях, і під кожним крислатим деревом. **5** І його Господь Бог видав же його в руки сирійського царя, який його побив. Великий же полон взяв з його царства і привів до Дамаску. І видав його в руки ізраїльського царя, і побитий *був* великою раною, і його взяли в полон. **6** І вбив же Факей, син Ромеліїв, ізраїльський цар, 100000 з Юди в одному дні, всіх військових мужів, задля того, що

Гла, ки·

д цр ѕі

Двадесяти* (и є ти) лѣтъ бѣ ахазъ єгда цртвовати нача. и ѕі лѣ цртвова въ ієрлмѣ. (-)[1] не сътвори право пре гмъ, яко двдъ оцъ єго. но ходи въ пути црей ійлевыхъ. но и образы изваяны сътвори, (і) идоломъ ихъ (-)[2] пожре. въ [земли][3] [єдомли][4], и проведе сновъ своихъ сквозѣ огнь по мерзостяхъ языкъ ихже оуби гь (въ пришествїи)[5] сновъ ійлевъ. (-)[6] освща (же) димїамъ и съжигаше на высокиі и на холмѣхъ· и по всякимъ древомъ листвяны. и предасть (же) єго гь бъ єго в руку цря сурска. (иже)[7] порази єго, (велик же плѣнъ взя ѿ єго цртва)[8]. и приведе в дамаскъ, и [-][9] въ руки цря ійлева преда єго, и пораженъ язвою великою, (и плениша єго). и оуби (же) факеє снъ ромелїєвъ црь ійлевъ ѿ іоуды, рк, въ днь єдинъ всѣхъ)[10] мужеи (бранниковъ)[11]. того ради иже оставиша га ба оцъ своихъ· (того же времени)[12] оуби [зехри][13] (мужъ)

силенъ ѿ ефрема [амасїю][14] сна црева и (еврикама)[15] воеводу дому его, и елкана (же втораго)[16] ѿ цра. (-)[17] Плениша (же) снове іилеви ѿ братїи своихъ (осмь сотъ)[18] женъ, отрокъ и дѣвицъ. (-)[19] плѣнъ многъ (-)[20] приведоша (ѿ нихъ)[21] в самарїю, (в то время)[22] (бѣ ту)[23] пррк гнь (именемъ одидъ)[24] (иже)[25] изыиде въ срѣтенїе воемъ градущимъ въ самарїю, и рече имъ. се гнѣвъ га ба ѿцъ нашихъ, противу іуды, (-)[26] преда ихъ в руки ваша, и убисте ихъ немлрдно. тако да до нбси достигну, (ваше немлрдїе,) и нынѣ снове іудини (-)[27] ієрлимовы хощетъ вамъ понизити въ рабы и рабыня не се ли азъ есмь с вами, свѣдѣтелствовати гу бу вашему. (но)[28] слышите (совѣтъ) мои, и ѿведите плѣненыхъ ихже изведосте ѿ братїя вашея, яко велика ярость гна (настане вамъ)[29], и въсташа (бо мужи) ѿ началникъ сновъ ефрѣмль [азарїя][30] снъ [иоаннань][31]. и варахїя снъ (васаллимодъ)[32], езекїя снъ (селлумовъ)[33], и амасїя снъ (елдани)[34], противу тымъ иже градутъ ѿ ополъченїя, и рекоша имъ не възведите (здѣ плѣненїя)[35] къ вамъ зане (съгрѣшихомъ, гу. почто вы)[26] хощете приложити къ грѣхомъ нашимъ. и (ветхаа съвокупити безаконїя наша)[37], великъ бо грѣхъ нашъ и гнѣвъ (и) ярость гна на іиля. и оставиша (же мужи іилевы и) бранницы плѣнъ и вся яже взяша предъ началники и пре всѣмъ (множестомъ)[38] и сташа (же) мужи иже назвашася въ имя (гне). И вземлюще плѣненыи и вси иже нази бяху облекоша ѿ корыстеи, (егда же)[39] одѣяху ихъ, и обуша (-)[40] и (честь творяху)[41] брашномъ (и питїемъ), и помазаша (же ради труда), и въздаша имъ подяренники кождо иже (ходити не могоша, и) бѣша слабы тѣломъ, (-)[42] възложиша ихъ (на скотъ и ѿведоша) въ ерихонъ градъ финическїи къ братїи ихъ. и възвратиша в самарїю. въ время оно послалъ (црь) ахазъ къ црю асирїиску. (просящи) помощи ему, и въ ономъ (смятенїи съпротивишася) идумеане (-)[43], и поразиша (многи) ѿ іуды. и взяша плѣнъ (велик), і иноплеменицы приложишася по градомъ полскимъ и къ полудни іудеи. И взяша (вадсамисъ)[44], и [яже в дому бжїи, и яже в дому црскомъ, и князеи. и даша црю][45] аилонъ. и (гадиронъ)[46] и (сокхохъ)[47], и (вся яже окрестъ)[48] его. и ([гамзаи][49] съ поселенїи его. и дамну съ прилежащими посадами его)[50], и вселишася ту, яко смири гь іудею ради ахаза цря іудина. того ради

вони покинули Господа Бога своїх батьків. **7** Того ж часу Зехрій – сильний чоловік з Єфрема, вбив царського сина Амісію і Еврикама, воєводу його дому, і Елкана, другого ж по цареві. **8** Ізраїльські ж сини взяли в полон зі своїх братів вісімсот жінок, юнаків і дівчат, привели від них багато здобичі до Самарії. **9** В тому часі був там господній пророк на ім’я Одид, який вийшов назустріч воякам, що йшли до Самарії, і сказав їм: Ось гнів Господа Бога наших батьків проти Юди. Він видав їх у ваші руки і ви їх вбили без милосердя, так щоб до неба дійшло ваше немилосердя. **10** І тепер ви хочете принизити до рабів і рабинь юдиних *і* єрусалимських синів? Ось чи я не є з вами, щоб свідчити вашим Господом Богом? **11** Але послухайте мою раду, і поверніть полонених з ваших братів, яких ви вивели, бо великий господній гнів наступить *на* вас. **12** Адже й встали мужі з начальників Ефрімових синів: Азарія, Йоннанів син, і Варахія, Васаллимотів син, Єзекія, Селлумів син, і Амасія, Єлданів син проти тих, що приходили з війни, **13** і сказали їм: Не вводьте сюди, до вас, полон, бо ми згрішили Господеві. Чому ви хочете додати до наших гріхів і додати давні наші беззаконня, бо наш гріх великий – і гнів, і господня лють над Ізраїлем. **14** І залишили ж ізраїльські мужі і вояки полон і все, що взяли, перед начальниками і перед всім множеством; **15** і встали ж мужі, які назвали себе в імені господньому, і, бережучи полонених і всіх, що були нагі, зодягнули зі здобичі. Коли ж зодягали їх і взули, і почесть віддали їжею і питтям, і помазали ж задля труду, і віддали їм ослів, кожному, що не міг ходити, і були слабі тілом, поклали їх на скотину і відвели до Єрихону – міста фініків, до їхніх братів, і повернулися до Самарії. **16** В тому часі послав цар Ахаз до асирійського царя, просячи помочі для себе, **17** і в тому замішанні спротивилися ідумейці і побили багатьох з Юди, і взяли великий полон. **18** І чужинці повстали по містах, на полях і на півдні Юдеї, і взяли Ватсамис і те, що в божому домі, і те, що в царському домі, і князів, і дали цареві Айлон, і Ґадирон, і Сокхот, і все, що довкруги нього, і Ґамзай з його оселями, і Тамну з дотичними йому селами, і там поселилися. **19** Адже Господь упокорив Юдею через Ахаза, юдиного царя, задля того, що

позбувся його помочі і мав Господа в пониженні. **20** Вивів же Він проти нього Теглаатталасара, асирійського царя, який йому вчинив зло. І він переселив тих, що були в Дамаску до Мадіям, і з Сирії переселив жити до Дамаску. **21** І раз, противлячись, відпустив, задля цього взяв Ахаз те, що в господньому домі і в царському домі, і в начальників, і дав асирійському цареві, і не було йому на поміч, **22** але, радше, на йому біль. І додав відступити від Господа, бо цар Ахаз сказав: **23** Шукатиму дамаскових богів, що мене б'ють. І сказав: Боги асирійського царя їм помагають – і цим в жертву, і я щось принесу – і будуть ці мені на поміч. Але вони були йому і всьому Ізраїлеві на упадок. **24** І Ахаз виставив ввесь посуд божого дому і його знищив, і замкнув двері божого дому. І він зробив собі жертовники на всіх кутах Єрусалиму **25** і в усіх юдиних містах він зробив жертовники на височинах на палення ладану – і розгнівив Господа Бога своїх батьків. **26** І позосталі ж його слова і всі його діла, перші й останні, ось записані є в книзі царств Юди й Ізраїля.

іс. 14

27 *І заснув же Ахаз зі своїми батьками, і поховали його в місті Давидовому, бо не принесли до гробівниць ізраїльських царів. Зацарював же замість нього його син Єзекія.

иже (обнажися его помощи. и въ уничиженіи имаше)[51] г҃а. (Изведе же)[52] противу ему (дегла-атгадаласара)[53] ц҃ря асѷрїиска (иже)[54] озлоби его. (и пресели иже баху въ дамасцѣ въ мадїамы. и ѿ сѷрїи пресели въ дамаскъ пребывати. И едино супротивлящи ѿпусти.) (сего ради)[55] взя ахазъ сущая въ дому г҃ни и в дому ц҃рскомъ и у начальниковъ. и дасть ц҃рю асѷрїиску, и не бысть на помощь ему. но наипаче къ печали его. И приложи ѿступити ѿ г҃а, (-)[56] рече (бо) ц҃рь (ахазъ) взыщу боговъ дамасковыхъ бїющих мя, и рече, (-)[57] бози ц҃ря (асѷрїиска)[58] пособляютъ им, и (сим)[59] пожру (и азъ что,) и будутъ ми въ помощь (сїи). но сїи быша (-)[60] къ паденїю (его) и всего ї҃ил҃я. И выставилъ ахазъ (вся) сосуды дому б҃жїя. и съкруши и и затвердилъ врата дому (б҃жїя)[61]. И сътвори себѣ требники въ всѣхъ углѣхъ ї҃ерл҃има. и въ всѣхъ градѣхъ їудиныхъ. сътвори (олтари) на высокихъ на съжженїе демїама (-)[62], и разгнѣва г҃а б҃а ѿц҃ь своихъ. И прочая (же) словесъ его и (всѣхъ) дѣлъ его первыхъ и послѣднихъ. се писана суть въ книзѣ ц҃рствъ їуды. і ї҃ил҃я. *и успе (же) ахазъ съ ѿц҃ы своими. и погребоша его въ градѣ д҃вдвѣ, не бо принесоша (-)[63] въ гробѣхъ ц҃реи ї҃ил҃евыхъ. (-)[64] ц҃рствова (же) (иезекїя)[65] с҃нъ его в него мѣсто.

ісаїа ді

Глава 29

црс4. 18

1 *Єзекія був 25-тилітнім, коли почав царювати, і 29 літ царював в Єрусалимі. Ім'я його матері Авія, дочка Захарії. **2** Зробив же вгодне перед Господом за всім, що робив його батько Давид. **3** І сталося, що коли став на його царстві, в першому місяці відкрив двері господнього дому, і відновив їх, **4** і ввів священиків і левітів. І він зібрав їх на східній площі **5** і сказав до них: Послухайте мене, левіти, й освятіться тепер, і очистіть дім Господа Бога наших батьків, і винесіть всю нечистоту з святого, **6** бо згрішили наші батьки, і зробили погане перед нашим Господом Богом, і покинули його, і відвернули своє лице від мешкання Господа нашого Бога, і піддали хребет, **7** і замкнули двері храму, і погасили світила, й кадила ж не запалили, і всепалення не принесли святому Богові ізраїльському. **8** Підняли ж господній гнів на Юдею і на Єрусалим, і видав їх на зрушення і вигублення, і на сичання, бо ви бачите вашими очима. **9** І ось наші батьки впали від меча,

Г҃ла, к҃д.

д цр ни

Езекїя* егда ц҃рствовати нача, к҃е, лѣтъ бысть, и к҃д, лѣтъ ц҃рствова въ ї҃ерл҃имѣ. (-)[1] имя м҃тр҃и его (авїя)[2] д҃щи захарїи. (-)[3] сътвори (же) угодно пр҃е г҃мъ, по вся иже творяше д҃вдъ ѿц҃ь его. и бысть егда ста на ц҃рствѣ его, въ м҃ць первыи, ѿвръзе двери дому г҃ня. и обнови ихъ и въведе с҃щенники и левѷты. и събра ихъ на площади въсточнѣи. и рече къ нимъ. услышите (мя) левѷти (и) (о с҃титеся н҃нѣ)[4] и очистите домъ г҃а б҃а ѿц҃ь (нашихъ)[5]. і изнесите (всю) нечистоту ѿ с҃тительства. Яко (съгрѣшиш)[6] ѿц҃ы наши, и сътвориша лукаво предъ г҃мъ (б҃мъ нашимъ). и оставиша его, и ѿвратиша лице (свое) ѿ жилища г҃а (б҃а нашего). и въздаш хреб҃е, и затвориша врата храму, и погасиша свѣтилники. и димиама (же) не вожгоша, и всесъжженїя не принесоша с҃тому б҃у ї҃ил҃еву. (-)[7] Соподвигоша (же) гнѣвъ г҃нь на їудею и на ї҃ерл҃имъ, и предасть ихъ в подвиженїе и погубленїе, и на звизданїе. Яко вы видите очима вашими, и се падоша ѿц҃ы наши мечемъ, и

сн҃ове (на́ши)[8] и҆ дщє́ри (на́ши)[9] и҆ сꙋпрꙋги (на́ши)[10] плѣне́ни ве́дени сꙋть въ зе́млю не свою̀, и҆ нн҃ѣ ꙋ҆бо сꙋть в не́й· И҆ нн҃ѣ ꙋ҆бо положи́те на ср҃ца (ва́ша) да поста́вите завѣ́тъ съ гмъ҃ бм҃ъ і҆и҃левымъ. и҆ ѿврати́ (ѿ на́съ гнѣвъ ꙗ҆́рости своеѧ)[11]· И҆ нн҃ѣ не лиша́итесѧ ꙗ҆́ко ва́ и҆збра̀ г҃ь да стоитѐ пред ни́, (и҆) слꙋжите є҆мꙋ и҆ бы́ти є҆мꙋ слꙋжа́ще и҆ када́ще· И҆ въста́ша левꙋ҆ти маа́ сн҃ъ а҆масі́е і҆ и҆ои́ль сн҃ъ [захарі́е][12] ѿ сн҃овъ каа́дъдовы и҆ ѿ сн҃овъ мерарі́йны. ки́ сн҃ъ а҆вді́евъ, і҆ а҆за́ріа сн҃ъ (и҆лаеи́левъ)[13]. и҆ ѿ сно́в (же) (герсо́на)[14]. (и҆ода́)[15] сн҃ъ (земна̀)[16]. и҆ (о҆́адамъ)[17], сі́и сн҃ы и҆оа́хаи, (-)[18] ѿ сн҃овъ є҆лисафа́мъ. (сама́ри)[19]. і҆ и҆и́ль· И҆ ѿ сн҃овъ (же) а҆са́фовыхъ. заха́рїѧ, и҆ маѳѳа́нїѧ. и҆ (є҆ще) ѿ сн҃овъ (а҆мъма́нь)[20] і҆и́ль, и҆ семе́и. (но) и҆ ѿ сн҃овъ [и҆дидꙋмль][21]. (самаді́ѧ)[22], и҆ о҆зі́иль· (-)[23] Събра́ша (же) бра́тїю свою̀, и҆ о҆ст҃ишасѧ, (и҆ внидо́ша) по за́повѣди црєвѣ (и҆) по повелѣ́нїю гн҃ю да о҆чи́стѧ до́ (бж҃їи)[24] (сщ҃е́нницы внидо́ша)[25] внꙋ́тръ (цр҃кви)[26] гн҃ѧ да о҆чи́стѧ (ю) и҆ снесо́ша всю̀ нечистость ю҆́же (внꙋ́трі до́мꙋ гн҃ѧ наидо́ша)[27], и҆ въ дворѣ до́мꙋ гн҃ѧ. (є҆́же)[28] взѧ́ша левꙋ҆ти и҆знесо́ша к потокꙋ ке́дръскꙋ вонъ, и҆ нача́ша (же) въ (а҃ дн҃ь)[29] мц҃а но́ваго (-)[30] а҃ го о҆чища́ти. и҆ въ дн҃ь и҃ (того́ж) мц҃а внидо́ша въ (притво́ръ до́мꙋ цр҃кви)[31] гн҃ѧ, (-)[32] о҆чи́стиша (же) (цр҃ковь)[33] гн҃ю въ дн҃ь и҃, и҆ въ дн҃ь ѕ҃і, мц҃а (того́же и҆́же нача́ша)[34] съвръши́ша. и҆ внидо́ша внꙋ́тръ къ (і҆езекі́и)[35] црю̀ и҆ реко́ша (к немꙋ) о҆чи́стихомъ весь до́мъ (бж҃їи и҆) о҆лта́рь всесъж҃же́нїѧ и҆ сосꙋды є҆го и҆ стѡ҃ предложе́нїѧ (съ всѣ́ми)[36] съсꙋды є҆го и҆ всѧ сосꙋды (цр҃кви) ꙗ҆́же о҆сквернѝ (цр҃ь а҆ха́зъ)[37] въ цр҃тво своѐ въ ѿстꙋпле́нїи свое́мъ· (И҆ се) оу҆гото́вана сꙋть и҆ о҆чище́на (всѧ)[38] пре́ о҆лтаре́мъ гн҃имъ· И҆ въста́в (же) ѕѣло ра́но (і҆езекі́ѧ)[39] црь и҆ събра̀ (всѧ̀) нача́лники гра́да и҆ възы́иде в до́мъ гн҃ь. и҆ принесѐ ю҆́нець. з҃, (и҆) о҆́венъ, з҃, а҆гн҃е з҃, (и҆) козе́лъ ѿ ко́зъ (-)[40] за грѣхи̑, за цр҃ѧ, (за сщ҃ені́е)[41], и҆ за і҆и҃лѧ. (-)[42] рече (же) (сщ҃е́нникомъ сн҃омъ а҆аро́ним)[43], (и҆) да възы́идꙋтъ на о҆лта́рь гн҃ь (жрені́ѧ)[44] тє́лча, (оу҆би́ша бо ю҆́нець) и҆ взѧ́ша (кро́вь сщ҃енницы)[45]. (-)[46] и҆злїѧ́ша (тꙋ) на о҆лта́рь, и҆ оу҆би́ша (є҆щѐ) о҆вє и҆ (кро́вь на о҆лта́рь възлїѧ́хꙋ)[47]. и҆ пожро́ша а҆́гнець и҆ възлїѧ́ша (на о҆лта́рь кро́вь)[48] и҆ приведо́ша козе́лъ за грѣ́хи пре црѧ и҆ цр҃кви, (-)[49] възложи́ша (же) рꙋки своа на ни́, и҆ пожро́ша и҆ сщ҃енницы и҆ покропи́ша кро́вїю и҆ пре о҆лтаре и҆ о҆чи́стиша за (грѣхи̑)

і наші сини, і наші дочки, і наші дружини були відведені полоненими до землі не своєї; і тепер, отже, є в ній. **10** І тепер, отже, покладіть на ваші серця, щоб укласти завіт з Господом Богом ізраїльським, і відвернути від нас гнів своєї люті. **11** І тепер не покиньте, бо вас вибрав Господь, щоб ви стояли перед ним, і служили йому, і були йому служителями, і кадили. **12** І встали левіти: Маат, Амасіїв син, і Йоіл, Захаріїв син, з Каaддових синів і з Мераїйних синів – Кис, Авдіїв син і Азарія, Ілаеїлів син, і з синів же Ґерсона – Йода, син Земна, і Оадам – це сини Йоахаї; **13** з Елисафамових синів – Самари і Іїл. І з синів же Асафових – Захарія і Маттанія, **14** і ще з Амманових синів – Іїл і Семей; але й з Ідитумових синів – Саматія і Озіїл. 15 Зібрали ж вони своїх братів і освятилися, і ввійшли за заповіддю царя і за господнім наказом, щоб очистити божий дім. **16** Священики ввійшли всередину господньої церкви, щоб її очистити, і винесли всю нечистоту, яку знайшли всередині господнього дому і в дворі господнього дому, це взяли левіти, винесли геть до кедронського потоку. **17** І почали ж в 1-му дні місяця нового, 1-го, очищати, і в 8-му дні того ж місяця ввійшли до притвору дому господньої церкви. Вони очистили ж господню церкву в 8-ми днях і в 16-му дні того ж місяця, в якому почали, закінчили. **18** І ввійшли всередину, до царя Єзекії, і сказали до нього: Ми очистили ввесь божий дім, жертовник всепалення і його посуд, і престіл предложення з усім його посудом, **19** і ввесь посуд церкви, який занечистив цар Ахаз у своїм царстві у своїм відступленні. І ось готовим є і очищеним все перед господнім жертовником. **20** І встав же цар Єзекія дуже рано і зібрав всіх начальників міста, і ввійшов до дому господнього, **21** і приніс 7 телят і 7 баранів, 7 ягнят козлів з кіз – за гріхи, за царя, за святе і за Ізраїля. Сказав же священикам, Аароновим синам, і щоб пішли до господнього жертовника, **22** принести в жертву телят, бо священики вбили телят і взяли кров, вилили там на жертовник, і вбили ще баранів, і виливали кров на жертовник. І принесли в жертву ягня, і вилили кров на жертовник. **23** І привели козла за гріхи перед царем і церквою, поклали ж на них свої руки **24** і принесли їх священики в жертву, і покропили їхньою кров’ю перед жертовником, і зробили очищення за гріхи всього Ізраїля. Бо цар наказав принести жертву всепалення за гріхи

всього Ізраїля. **25** Він поставив же левітів в господньому домі з цимбалами і псалтирями, і гуслями, за заповіддю царя Давида, і Ґада видючого, і Натана пророка, з царем, бо господній наказ був руками його пророків. **26** Встали ж левіти, тримаючи органи Давидові, і священики – труби. **27** І Єзекія наказав, щоб вони принести всепалення на жертовнику. І коли ж приносили всепалення, почали співати хвали Господеві і видавати звук з труб і з рогів, з органів, які підготував Давид, ізраїльський цар. **28** І співці, і ті, що тримали труби, були в своїм чині і трубіли, аж доки *не* закінчено цілопалення. **29** Коли ж закінчено жертву, схилившись, цар і всі, що були з ним, і поклонилися Господеві. **30** Наказав же цар Єзекія і левітські князі, щоб похвавлили Господа словами Давида й Ясафа пророка, які хвалили Господа в веселості. І вони впали і поклонилися Господеві. **31** Єзекія ж знову це додав і сказав: Наповніть тепер ваші руки Господеві, і приведіть, і принесіть жертви і хвалу в господньому домі. І все множество принесло жертви і хвалу в господньому домі, і кожний, що забажав серцем, цілопалення. **32** І число цілопалень, яке приніс збір, було: 70 телят, 100 баранів, 8 сот ягнят. Все це Господеві. **33** І за очищення – 600 телят і 3000 овець. **34** Але, отже, не було багато священиків, і вони не могли обдерти шкіру цілопалення, там помогли їм і їхні брати, і левіти, аж доки *не* закінчено діло і аж доки священики *не* очистилися. Адже левіти легшим чином очистилися, ніж священики, **35** тому що були численні цілопалення жиру досконалості спасіння і жертви цілопалення. І завершено служіння господнього дому. **36** Зрадів же Єзекія і ввесь народ задля того, що було виконано господнє служіння, бо сталося нагло і було угодним.

Глава 30

1 Послав же він до всього Ізраїля і Юди, написав же й послання до Ефріма і Манасії, щоб прийшли до господнього дому до Єрусалиму і зробили пасху Господеві Богові ізраїльському. **2** Цар почав раду з начальниками всього множества Єрусалиму, які дозволили, наказали зробити пасху в другому місяці, **3** бо не встигли зробити у свій час, бо священики не могли дати ради, і не всі були освяченими, і народ ще не

всегѡ̀ і҆и҃ла. занѐ за всего і҆и҃ла повелѣ̀ ц҃рь всесо̑жені́е за грѣхѝ (пожре́ти). (-)[50] поста́ви (же) леѵ҆і́ты в дому г҃ни, съ кѵ҆мва́лы, и҆ ѱалты́рми, и҆ гу́сльмѝ по запо́вѣди дв҃а ц҃рѧ и҆ га́да видѧща̑г (и҆ нада́на пр҃рка съ ц҃ре)[51]. ꙗ҆́ко (г҃не повелѣ́ніе)[52] бѣ̑ (-)[53] рука́ма пр҃ркъ (е҆го). (-)[54] ста́ша (же) леѵ҆і́ти держа́щи ѻ҆рга́ны дв҃двы, и҆ с҃щенницы трꙋбы. и҆ повелѣ̀ (і҆езекі́а)[55] да принесꙋтъ всесо́жжені́ѧ на ѻ҆лта́рь и҆ е҆гда же приноша́хꙋсѧ всесъжже́ні́ѧ нача́ша хвалы̀ пѣти г҃ви. и҆ (звꙋча́ти) трꙋба́ми, и҆ в (ро́зныѧ) ѻ҆рга́ны и҆̀же дв҃дъ ц҃рь і҆и҃левъ (ѹ҆гото́ва). (-)[56] и҆ пѣвцы̀ (-)[57] и҆ ті́и и҆̀же держа́хꙋ трꙋбы бѣ́ша ѹ҆ строе́нии свое́мъ пою́ще, до́ндеже съвръши́шасѧ всесъжже́ні́ѧ. е҆гда́ же скончча́но бы́сть приноше́ніе, преклони́сѧ ц҃рь и҆ вси̇ и҆̀же бѧ́хꙋ (с ни́мъ). и҆ поклони́шасѧ (г҃ви). (-)[58] повелѣ̀ (же) (і҆езекі́ѧ)[59] ц҃рь и҆ кн҃зи леѵ҆і́тьстіи да въсхва́лѧтъ г҃а словесы̀ дв҃двыми і (и҆а́сафа)[60] пр҃рка (и҆̀же)[61] хвали́ша (г҃а) въ весе́ліи и҆ падо́ша и҆ поклони́шасѧ (г҃ви)· (і҆езекі́ѧ же па́ки сі́ѧ приложи)[62], и҆ рече (и҆спо́лните н҃нѣ)[63] рꙋки ва́ша г҃ꙋ, (и҆) приведи́те и҆ приноси́те жрътвы и҆ хвалы̀ в домꙋ г҃ни. и҆ принесѐ (всѐ мно́жество)[64] жрътвы и҆ хвалы̀ въ до́мъ г҃нь. и҆ всѧ́къ и҆̀же бл҃говоли̇ ср҃цемъ всесъжже́ні́ѧ и҆ бы́сть число̀ всесъжже́нии ꙗ҆̀же принесѐ (събра́ніе)[65] ю҆́нець, ѻ҃, ѻ҆́венъ р҃, а҆́гнець, (и҆)[66] со́тъ. (всѧ̀ сі́ѧ г҃ви и҆ ѻ҆ ѻ҆чище́нии)[67] те́лцовъ, х҃. (и҆) ѻ҆́вецъ ҂г҃· Но с҃щенницы (ѹ҆́бо) не мно́ѕи бѧ́хꙋ, и҆ не мо́жахꙋ ѻ҆дира́ти ко́жъ всесо̑же́ні́ѧ (гдѣ) и҆ (леѵ҆і́ти (и҆) бра́тіа и҆́хъ помого́ша и҆́мъ)[68], дондеже и҆спо́лнисѧ дѣ́ло. и҆ до́ндеже ѻ҆сти́шасѧ жръцы̀. леѵ҆і́ти бо лег ча́йшимъ чи́номъ ѻ҆сти́шасѧ не́же с҃щенницы (занѐ)[69] бы́ша всесъжъже́ні́ѧ мно́га тꙋ́ка съвръше́ніа сп҃се́ні́ѧ, и҆ (жрътвы)[70] всесъжже́ні́ѧ· И҆ съвръше́на є҃ слꙋ́жба до́мꙋ г҃нѧ, (-)[71] възвесели́ (же) сѧ (і҆езекі́ѧ)[72] и҆ вси̇ лю́діе. (и҆ того ра́ди е҆̀же слꙋже́ніе г҃не бы́сть и҆спо́лнено)[73]. внеза́пꙋ бо сътвори́ти бы́ти (и҆ ѹ҆го́дно бы́сть)[74].

Гл҃а, л҃·

П(осла́ же)[1] къ всемꙋ і҆и҃лю і и҆ѹ҆́дѣ, (-)[2] написа (же и҆ посла́ні́ѧ) къ е҆фрѣ́мꙋ и҆ манасі́и. дабы̀ пришли̇ къ до́мꙋ г҃ню въ і҆ер҃лимъ и҆ сътвори́ли па́схꙋ г҃ꙋ б҃ꙋ і҆и҃левꙋ, (-)[3] нача̀ совѣ́тъ ц҃рь (съ)[4] нача́лники (-)[5] всего̀ (мно́жества)[6] і҆ер҃ли́ма (и҆̀же позво́лиша, повелѣ́ша) да сътво́рѧтъ па́схꙋ м҃ца втораго не бо поспѣ́ша (-)[7] сътвори́ти въ вре́мѧ своѐ. ꙗ҆́ко с҃щенницы не (мо́жахꙋ ѹ҆доволѣ́ти. и҆ ѻ҆с҃щенни не бы́ша вси̇)[8], и҆ лю́діе не ѹ҆̀ събра́шасѧ въ і҆ер҃

лимѣ. (-)[9] оугодно (же) слово цр҃еви, и (всемꙋ множествꙋ)[10], и повелѣша да послетъ послы въ весь iил҃ь ѿ вирсавiи даже до дана дабы пришли и сътворили пасхꙋ г҃ꙋ б҃ꙋ iил҃евꙋ въ iер҃лимѣ, мн҃ѕи бо не сътвориша. ꙗко в҃ законѣ написано есть (-)[11] пойдоша гонцы с посланiами ѿ (цр҃скаго повеленiа)[12] и началникъ (его), въ весь iил҃ь i иоудею, потомꙋ что цр҃ь баше повел҃ѣ проповѣдающи, сн҃ове iил҃еви обратитеса къ (г҃ꙋ) б҃ꙋ авраа҃лю (-)[13] исаакову i [иаковлю][14], и обратиса къ останкꙋ иже избыша рꙋки цр҃а асѷрiиска. (не сотворити)[15] ꙗкоже ѿц҃ы ваши и братiа (-)[16], иже ѿидоша г҃а б҃а ѿц҃ь своихъ. и предасть ихъ въ погꙋбленiе ꙗко (сiе)[17] знаете (не ожестити)[18] выа ваша (ꙗко ѿц҃ы ваши). дадите (рꙋки ваша)[19] г҃ꙋ (-)[20]. и прiидѣте къ ст҃ительствꙋ его ꙗже ост҃и въ вѣки, (-)[21] слꙋжите г҃ꙋ б҃ꙋ вашемꙋ. и ѿвратиса ѿ васъ гнѣвъ ꙗрости (его). аще бо вы обращени бꙋдете къ г҃ꙋ то братiа ваша и сн҃ове ваши обращꙋт млть пре (г҃мъ ихъ. ихже ведоша плѣнены)[22]. и обратитса в землю сiю. бл҃гъ бо и мл҃тивъ есть г҃ь б҃ъ (вашъ)[23]. и не ѿвратитъ лица своего ѿ [васъ][24]. аще обратитеса к немꙋ, и бахꙋ гонцы ходаще скорѣйше ѿ града въ градъ. по (земли)[25] ефрѣмли и манасiинѣ, даже и до заоулона. и бысть егда посмѣющимса и порꙋгающимса имъ, но (нѣцыи) мꙋжи ѿ асѷра и манасiа и заоулона оукланающи совѣтъ. прiидоша въ iер҃лим (ѿ iоудеа)[26], (ибо) бысть рꙋка г҃на да дасть и ср҃це едино. (да сътворат)[27] по повеленiю цр҃евꙋ и кнаѕiи (-)[28] слово г҃не (-)[29] събрани (же) сꙋть въ iер҃лимъ люди мнѕи. да сътворатъ праздникъ опрѣснокоⷨ въ м҃ць вторыи въ соньмѣ многомъ ѕѣло, и въсташа и разориша (олтарь)[30] иже бѣ въ iер҃лимѣ и вса в них (же) (идоломъ кадашеса димiамъ)[31] испровергоша. и поврьгоша (ихъ) в потоцѣ кедрьстѣмъ. и пожроша (же) пасхꙋ. д҃i, (д҃на), м҃ца втораго. (-)[32] сщ҃енници (же) и левѷти (тогда) осщ҃ени, и принесоша всесъжженiе в до г҃нь. и сташа (же) в чинꙋ своемъ по расмотренiю ихъ (и) законꙋ моѷсiа ч҃лка б҃жiа· И сщ҃енницы прiемлахꙋ (излiанною) кровь ѿ рꙋкꙋ левѷтьскꙋ, того ради что многъ (народъ)[33] осщ҃енъ не бысть. и (того ради) (пожроша левѷти)[34] пасхꙋ тѣмъ иже не можашеса осщ҃ати г҃ꙋ. (-)[35] велика (паки) часть людiи ѿ ефрема и манасiа i исахара и заоулона иже осщ҃енна не бысть (-)[36] ꙗсть пас-

зібрався до Єрусалиму. **4** Угодне ж *було* слово цареві і всьому множеству, **5** і вони наказали, щоб він послав послів до всього Ізраїля, від Вирсавії аж до Дана, щоб прийшли і зробили пасху Господеві Богові ізраїльському в Єрусалимі, бо багато не зробили так, як в законі є записано. **6** Пішли гінці з посланнями, за наказом царя і його начальників, до всього Ізраїля і Юдеї, тому що цар наказав, щоб проповідували: Ізраїльські сини, поверніться до Господа Бога Авраамового, Ісаакового і Якова! І поверніться до останього, що спасся *від* руки ассирійського царя! **7** Не зробіть так, як ваші батьки і брати, які відступили *від* Господа Бога своїх батьків, і Він їх видав на винищення, так як ви це знаєте! **8** Не вчиніть твердими ваші шиї, так як ваші батьки! Дайте ваші руки Господеві і прийдіть до його святощів, яких він освятив навіки! Послужіть Господеві Богові вашому, і відвернеться від вас гнів його люті! **9** Бо якщо ви повернетеся до Господа, то ваші брати і ваші сини знайдуть милосердя перед їхнім Господом, ті, яких повели полоненими. І повернуться до цієї землі, бо Господь Бог ваш є милосердний і милостивий, і не відверне від вас свого лиця, якщо повернетеся до нього. **10** І гінці швидко проходили від міста до міста по Ефрімовій і Манасіїній землі, і аж до Завулона. І часом було, що сміялися і кпини з них, **11** але деякі мужі з Асира і Манасії, і Завулона, відкидаючи раду, прийшли до Єрусалиму **12** з Юдеї, бо рука Господа була, щоб дати їм одне серце, щоб вчинити за наказом царя і князів, за словом господнім. **13** Зібралося ж до Єрусалиму багато народу, щоб зробити празник прісних в другому місяці, в дуже великому зборі. **14** І вони піднялися і знищили жертовник, що був в Єрусалимі, і все, на чому ж ідолам кадилося, перекинули ладан, і поскидали їх до кедронського потоку. **15** І зарізали ж пасху 14-го дня другого місяця. Священики ж і левіти тоді *були* очищені і принесли всепалення до господнього дому. **16** І вони ж стали у своєму чині за їхнім судом і законом Мойсея, божого чоловіка. І священики приймали вилиту кров з левітських рук **17** задля того, що багато народу не було освяченим. І задля того жертвували левіти пасху, через те, що не можна було освячувати Господеві. **18** Знову велика частина народу з Ефрема і Манасії, і Ісахара, і Завулона, яка не була освяченою, їла пасху не згідно з тим, що є написане. І Єзекія помо-

лився за них, кажучи: Господь, Боже добрий, очисти всіх, **19** що всім серцем шукають Господа Бога своїх батьків. І хай не вважається *гріхом* їм, що є неосвяченими, **20**, що меншина. Господь же їх вислухав. І потішений був він народом. **21** Зробили ж ізраїльські сини, що знайшлися в Єрусалимі, празник прісних 7 днів у великій веселості, хвалячи Господа, на кожний день з господніми ж органами левіти і священики, які зберігали свій чин. **22** І говорив Єзекія до серця всіх левітів, які мали добрий розум до Господа. І закінчили 7 днів празника, приносячи мирні жертви і хвалячи Господа Бога своїх батьків. **23** І він вчинив раду робити собор інших сім днів празника, і зробили інших 7 днів, святкуючи. **24** Бо з радістю почав цар Єзекія з Юдою, і дав 1000 телят і 7000 овець, і начальники ж дали народові 1000 телят і 10000 овець. Адже освяченим було велике множество священиків **25** і радістю *був* сповнений ввесь юдин люд, також і священики, і левіти, і все множество, що прийшли з Ізраїля, і приходьки з ізраїльської землі, і ті, що жили в Юдеї. **26** Був же великий празник в Єрусалимі, якого не було в тому місті від днів Соломона, Давидового сина, ізраїльського царя. **27** І встали ж священики і левіти, благословляючи Бога. І їхній голос було чути, і молитва прийшла до його святого небесного помешкання.

хꙋ, не по ѥже писано ѥсть, и помолисѧ (за нихъ ѥзекїѧ)[37] глаголюще. Ги (бже) блгїи очисти (всѣмъ), иже всѣмъ срдцемъ взыщꙋтъ га ба ѿць свои и да не (мнитсѧ имъ не осщенным сꙋщимъ что менши ихже ꙋслыша гь. и ꙋтѣшенъ ѥсть людми)[38]. сътвориша (же) снове iилеви иже обрѣтени сꙋть въ iерлимѣ, праздникъ опрѣсноковъ. з, днїи въ веселїи велицѣ хвалѧще га по ѥдины дни· (-)[39] (левꙋти (же) и сщенницы)[40] по органомъ (гднимъ)[41] (иже свои чинъ съвершахꙋ). и глалъ ѥсть (ѥзекїѧ)[42] къ (срдцꙋ всѣмъ)[43] левꙋтомъ. (-)[44] иже имѣхꙋ разꙋмъ блгъ на га. и скончаша, (з, днїи праздника)[45]. жрꙋще жертвы мирныа, и хвалѧще га ба ѿць своихъ· И совѣтъ сътвори соборъ творити (инꙋ, седмь, днїи)[46] (праздника), и сътвориша (инꙋю), з. днїи (празнꙋюще)· Съ радостїю бо (нача (ѥзекїѧ)[47])[48] (црь) съ iꙋдою (-)[49], (и дасть) ,а, юнець)[50], и, ,з. овецъ. и начальницы (же) даша людемъ юнець. ,а, и овецъ, ,i. (осщенно бо ѥсть сщенниковъ много множество)[51], и радостїю излїѧнъ весь (народъ iꙋдинъ)[52]. (такоже) и сщенники и левꙋти и все (множество)[53] иже прїидоша ѿ (-)[54] iилѧ. (и пришелцы ѿ землѧ iилевы,) и обитающии въ iꙋдеи· (-)[55] Бысть (же) (велико праздньство)[56] въ iерлимѣ (каково не бысть) ѿ днїи (соломона)[57] сна двдва црѧ iилва (в томъ градѣ)[58]. И въсташа (же) сщенницы и левꙋти (блвѧще ба)[59]. и ꙋслышанъ ѥсть гласъ ихъ и прїиде моленїе (-)[60] в жилище (ѥго стое)[61] нбное·

Глава 31

1 Коли ж це все закінчено, вийшов ввесь Ізраїль, що знайшовся в юдиних містах, і розбили образи, і порубали гаї, і знищили височини, і знищили жертовники з усієї Юдеї, і Веніямина, і з Ефрема ж, і до Манасії, доки *не* знищили все. І всі ізраїльські сини повернулися до їхнього наслідця і їхніх міст. **2** Езекія же поставив на кожний священичий і левітський чин за їхніми поділами, кожного одного за його служінням, в належний священикам і левітам чин, на всепалення і мирне, щоб служили і визнавалися, і співали ж в брамах господнього дому. **3** Царська ж частка була з його власного майна, щоб завжди приносилося всепалення вранці і ввечері, в суботи ж і в новомісяці та інші празники, так як записано є в господньому законі. **4** І знову він заповів народові і тим, що жили в Єрусалимі, щоб дали частки священикам і левітам,

Глва, ла·

Е(гда же сїѧ вса съвръшена)[1]. изшелъ ѥсть весь iиль иже обрѣтенъ бысть въ градѣхъ iꙋдиныхъ. и съкрꙋшиша (образы)[2], и посѣкоша гаи. и разорили сꙋть вышнаа и олтари (разориша) ѿ всеѧ iꙋдеа и венїамина и ѿ ѥфрема (же) и до манасїѧ, дондеже (вса испровергоша)[3]· И обратишасѧ вси (снове iилеви)[4]. въ одръжанїѧ их, и грады ихъ· (-)[5] (ѥзекїѧ (же) постави)[6] на (кождо) чинъ сщенническїи и левꙋтскїи, (-)[7] по раздѣленїи их ѥдиного кождо по (слꙋженїю ѥго)[8] (въ ꙋстроенїе истинное) сщенникомъ и левꙋтомъ въ всесожженїе и (-)[9] мирнаа. (дабы слꙋжили i исповѣдалисѧ, и пѣли)[10] (же) въ вратѣх (-)[11] домꙋ гнѧ· (-)[12] Часть (же) црева бысть ѿ истиннаго ѥго имѣнїѧ да приносится всесожженїе ꙋтрѣ всегда и вечер, (-)[13] въ сꙋботы (же) и въ новомѣсѧчїѧ и празницѣхъ (прочих)[14]. (якоже писанно ѥсть) въ законѣ гни· И заповѣда (паки) людемъ (и) жи-

вꙋщимъ въ і҆ер҃лимѣ. дабы̀ далѝ ча́сти сщ҃е́нникомъ и҆ леѵі̑томъ. да мо́гꙋтъ настоѧ́ти (зако́нꙋ)[15] гн҃ю. и҆же е҆гда̀ (погласоваса въ оу҆́ши мно́жествꙋ. мно́ги)[16] сн҃ове і҆и҃левы (принесо́ша)[17] пшени́ци, и҆ вина̀ і҆ е҆ле́ѧ. и҆ медꙋ и҆ всѧ̑ и҆же ро́дитъ землѧ̀, и҆ десѧтины (-)[18] (принесо́ша (всѧ̑) ѕѣ́ло мно́го)[19]. Сн҃ове (же) і҆и҃левы і҆ і҆оу́дины (-)[20] и҆же ѡ҆бита́хꙋ въ (поса́дѣхъ)[21] і҆оу́диныхъ, и҆ (принесо́ша (и҆) тіи)[22] десѧтины ѿ воловъ, и҆ ѡ҆вецъ. и҆ десѧтинꙋ ѿ ко҃, и҆ пості́и (и҆) гв҃ꙋ бг҃ꙋ своемꙋ. И҆ (всѧ̑) носѧ́щи сътвори́ша кꙋпы мно́ги. м҃ца тре́тїаго нача́ша кꙋпомъ кла́сти ѡ҆снова́нїѧ. и҆ (м҃ца, з҃ го)[23], съвръши́ша (и҆хъ). (Е҆гда же входѧ́щи бы́ша. і҆езекі́ѧ)[24] и҆ нача́лницы (е҆го), и҆ видѣ́ша кꙋпы. и҆ блг҃ви́ша г҃а и҆ лю́ди (-)[24] і҆и҃левы. (-)[25] въспроси́ (же і҆езекі́ѧ)[26] сщ҃енниковъ и҆ леѵі̑товъ, ѡ҆ (чемъ тако лежахꙋ) кꙋпы. (-)[27] ѿвѣща томꙋ а҆за́рїѧ сщ҃е́нникъ пръвыи, ѿ колѣна садохова гл҃ющи, ѿнелѣже нача́ша приноси́ти пръвѣ́нцаа въ до́мъ гн҃ь. ꙗ҆до́хомъ и҆ насыща́хомсѧ (доволно). (доста́комъ и҆збыша сїа мно́га)[28], того ра́ди ꙗ҆же (блг҃ви г҃ь)[29] лю́ди своѧ̀. и҆ (прочаа е҆сть множества сїа ꙗ҆же ви́диши)[30]. И҆ повелѣ (і҆езекі́ѧ)[31] да оу҆гото́ваютъ жи́тницы въ домꙋ гн҃и. (и҆же е҆гда̀ сътвори́ша)[32] внесо́ша (-)[33] пръвѣ́нцаа и҆ десѧтины. (и҆ е҆ли́ка же даша вѣрнѣ́ише)[34]. (Бѣ же)[35] старѣ́ишина (и҆) хоненїа леѵі̑тинъ. и҆ семе́и бра҃ е҆го (вто́рыи)[36]. (По сих же) і҆ ии́ль, и҆ (ѡ҆хозї́а)[37], и҆ (кене҃)[38] и а҆саи́ль, и҆ е҆римодъ, и҆ (ѡ҆завадъ)[39]. и҆ е҆лїи́ль и҆ (ѡ҆самахї́а)[40], и҆ маадъ, и҆ ванаїасъ, и҆ сн҃ы е҆го приставле́ны по (рꙋкꙋ) хоненїи и҆ семе́и бра́та е҆го ѿ повелѣнїа ((і҆езекі́а)[41] цр҃ѧ)[42]. и҆ а҆за́рїа (а҆рхїере́а)[43] до́мꙋ гн҃ѧ. (Къ нимъ же всѧ̑ предстоѧ́хꙋ,) и҆ коре́и сн҃ъ е҆мна леѵі̑тъ (и҆) дверникъ въстоу́чныхъ вра́тъ (приста́вникъ бѣ) тѣмъ иже во́лею приноша́хꙋ гв҃ꙋ. (пръвѣ́нцаа и҆ пресщ҃е́нныхъ въ стаа ст҃ы̑)[44]. (И҆ по настоѧ́нїе его е҆ди́нъ)[45], и҆ венїаминъ, (і҆есꙋе)[46], и҆ семеї́а, (-)[47] а҆марїа (же), и҆ сохо́нїа въ рꙋкꙋ сщ҃е́нникомъ. да вѣрнѣ́ише раздѣлѧ́ютъ бра́тїи своеи по слꙋже́нїю на кождо днь, (ча́сти) бо́лшимъ и҆ меншимъ. (Про́чихъ)[48] мꙋ́жеска по́лꙋ ѿ лѣтъ треѭ и҆ вы́ше всѣмъ и҆же въхожда́хꙋ въ цр҃квь гн҃ю. и҆ что по всѧ̀ дн҃и възводахꙋ сїе постановенїе въ слꙋжбꙋ (и҆ въздеръжа́нїе)[49]. (по раздѣленїихъ свои)[50] сщ҃еннико по семъꙗ́мъ. и҆ леѵі̑томъ (-)[51] ѿ к҃ ти, лѣт, и҆ вы́ше по чи́нꙋ. (и҆ всемꙋ же мно́жествꙋ, толико же на́мъ колико свобо́днымъ и҆хъ ѡ҆бѣ́ю же по́ломъ. вѣрнѣ́ише бра́шна ѿ тѣх и҆же ѡ҆сщ҃е́нна бѣхꙋ въздаа́хꙋсѧ)[52]. (Но и҆) сн҃овомъ а҆аро́нимъ (-)[53] (по поле́мъ и҆ по гра́ды гра́домъ и҆ е҆ди́ны рас-

щоб вони могли бути над господнім законом. **5** І коли було проголошене до вух множества, численні ізраїльські сини принесли пшеницю, і вино, і олію, і мед, і все, що родить земля, і всі принесли дуже багато десятин. **6** Ізраїльські ж і юдині сини, що жили в юдиних містах, принесли і ті десятини з волів і овець, і десятину з кіз, і посвятили їх своєму Господеві Богові. І всі, що приносили, зробили численні купи. **7** Третього місяця вони почали закладати основи купам і 7-го місяця їх закінчили. **8** Коли ж ввійшли Езекія і його начальники і побачили купи, і поблагословили Господа й ізраїльський народ. **9** Запитав же Єзекія священиків і левітів чому так лежали купи. **10** Відповів йому Азарія – перший священик, з роду Садохового, кажучи: Відколи почали приносити первоплоди до господнього дому, ми їли і ми по достатку ситі, від достатку зосталося цього багато задля того, що Господь поблагословив свій народ, і далі є це множество, яке бачиш. **11** І наказав Єзекія, щоб підготували шпихлірі в господньому домі. Коли їх зробили, **12** внесли первоплоди і десятини, і те, що ж вірно дали, був же їхнім старшиною левіт Хоненія і його брат Семей – другим. **13** Після цього ж і Іїл, і Охозія, і Кенет, і Асаїл, і Єримот, і Озават, і Еліїл, і Осамахія, і Маат, і Ванаяс, і його сини, наставлені під руками Хоненії і Семея, його брата, за наказом царя Єзекії і Азарія, архиєрея господнього дому. **14** Перед ним же стояли всі, і Корей, син Ємни, левіт, і дверник східних дверей, був наставником тим, що добровільно приносили Господеві первоплоди і освячене до святого святих. **15** І під владою його – один. І Веніямин, Єсує, і Семея, Амарія ж і Сохонія – в руках священиків, щоб вірно роздавали своїм братам за служінням частки на кожний день, великим і малим, **16** іншим чоловічого роду, від літ трьох і вище, всім, що входили до господньої церкви і що приносили на всі дні. Це постанова на службу і утримання **17** за своїми поділами: священикам – по сім'ях і левітам від 20-ти літ і вище – за чином, **18** і всьому ж множеству – стільки ж нам скільки їхнім вільним. Обом же родам дуже вірно віддавалося їжу з того, що освячене було,

19 але й Аароновим синам – за полями і за містами міст. І по одному були розглянуті мужі, які роздають частки, всім чоловічого роду, з священиків і левітів. **20** Бо зробив Єзекія все, що ми говорили, в усій Юдеї, зробив же добре і правильне, і правдиве перед своїм Господом Богом, **21** значить всю службу служіння господнього дому за законом і чином, бажаючи шукати свого Бога всім своїм серцем. Зробив же він, і йому пощастило.

мотрє́ни бѣ́ша)[54] му́жи и҆́же (-)[55] (ча́сти раздава́ютъ)[56] вс҃ѣ по́лу му́жеску ѿ сщ҃е́нникъ и҆ (-)[57] леѵ҃ї́т. (-)[58] сътвори (бо є҆зекі́а всѧ и҆́же гл҃ахомъ)[59]. въ все́и і҆уде́и (-)[60] дѣла́лъ (же) є҆́сть бл҃го и҆ пра́во (и҆ и҆сти́нно) пре҃ гм҃ъ бм҃ъ свои҆ (и҆́же є҆́сть)[61] всѧ̀ слу́жба слу́же́нїа до́му гн҃ѧ (-)[62] по зако́ну и҆ чи́ны. хотѧ́щи възыска́ти б҃а своє́го всѣ́мъ (срц҃емъ)[63] свои́мъ (-)[64] сътвори (же) и҆ преспѣва́ше·

Глава 32

црс4. 18
іс. 36
сир. 48

1 І *по цих словах і цій правді прийшов Сенахерим, асирійський цар, і ввійшов до Юдеї, і оточив міста з запасами, бажаючи їх взяти. **2** Коли ж побачив Єзекія, що приходить Сенахерим проти його лиця, воювати проти Єрусалиму, **3** він почав нараду з його князями і сильними мужами, щоб заблокували виходи джерел, які були поза містом. І його рада доброю була, **4** і він зібрав велике множество народу, і вони замкнули всі джерела вод і потік, що плив посеред міста, кажучи: Щоб не прийшов асирійський цар, *не* знайшов багато води і *не* скріпився. **5** І скріпився Єзекія, і збудував ввесь мур, що був розбитий, і вежі на ньому, і ззовні іншу стіну. Підняв же знищене в місті Давидовім, направив і зробив багато зброї і щитів. **6** І поставив же начальників, вояків над народом, між вояками, і покликав всіх на площу, до брами долини, і заговорив до їхнього серця, кажучи: **7** Мужньо поводьтеся і скріпіться, не лякайтеся ані не жахайтеся від лиця асирійського царя і всього множества лиця тих, що є з ним, бо багато більше є з нами, ніж з ним. **8** Бо з ним є тілесне рамено, з нами ж наш Господь Бог – наш помічник, і він же стане за нас до бою. Скріпленим же був народ словами Єзекії, юдиного царя. **9** І після цього Сенахерим, асирійський цар, послав своїх рабів до Єрусалиму, і сам з усіма вояками оточив Лахис. І послав до Єзекії, юдиного царя, і до всього народу, що був в Єрусалимі, кажучи: **10** Це говорить Сенахерим, асирійський цар: На що ви поклали надію, сидячи в єрусалимській облозі? **11** Чи не обманює вас Єзекія, щоб видати вас на смерть, на голод і спрагу, твердячи, що ваш Господь Бог спасе вас з рук асирійського царя? **12** Чи це не є цей Єзекія, який знищив свої жертовники вершин і

Гл҃а, л҃в·

д҃ цр҃ и҃і
І҆саї́а л҃ѕ
сира҃ м҃и

И҆ по* словесе́хъ си҃, и҆ и҆сти́ннѣ се́и. прїи҆де (сенахери҃)[1] цр҃ь а҆ссѷрі́искїи и҆ вни́де въ і҆уде́ю (-)[2] ѻ҆бстоѧ̀ гра́ды запа́систы (хотѧ́щи)[3] възѧти и҆́хъ· (є҆гда́ же)[4] ви́дѣ і҆є҆зекі́а и҆́же прихо́ди҃ (сенахери́мъ)[5]. (проти́ву)[6] лица̀ є҆го воєва́ти на і҆ерлимъ· Нача҃ съ кнѧ́ѕи є҆го совѣ́тъ, и҆ му́жи же крѣпча́ншими. да запира́ютъ главы̀ и҆сто́чникомъ и҆́же бѣ́ша вн҃ѣ гра́да· И҆ (бы҃ совѣ́тъ є҆го бл҃гъ)[7]. и҆ собра̀ мно́го мно́жество лю́дїи. и҆ запроша всѝ и҆сто́чницы во҃ныѧ и҆ пото́къ и҆́же лїа́шесѧ по́средѣ гра́да гл҃юще. да не прїи́де҃ цр҃ь а҆ссѷрі́искїи (-)[8] ѻ҆бращетъ во҃ мно́го и҆ оу҆крѣпи́сѧ· И҆ оу҆крѣпи́сѧ є҆зекі́а, и҆ созда̀ всѧ стѣ́ны и҆́же бы́ша рассы́паны. и҆ столпы̀ (на не́и), і҆ и҆́зъ вну̀ (и҆́ную стѣ́ну)[9]· (-)[10] въздви́же (же) разру́шенаѧ въ гра́дѣ дв҃дѣ. (-)[11] поправѝ и҆ сътворѝ ѻ҆ру́жїи мно́го (и҆ щито҃)· И҆ постави (же) нача́лники бра́немъ на҃ лю́дми (въ во́ю). и҆ (созва̀ всѣхъ)[12] на пло́щадь до вра́тъ дебрѝ. и҆ гл҃алъ є҆́сть въ срц҃а и҆ гл҃юще му́жественѣ дѣ́лаите и҆ оу҆крѣпи́тесѧ, не оу҆страша́итесѧ (ни оу҆жаса́итесѧ) ѿ лица̀ цр҃ѧ а҆ссѷрі́иска. и҆ (-)[13] всего̀ (мно́жества ли́цъ)[14] и҆́же су́ть с ни́мъ· Ꙗ҆́ко (мно́го множа́е с на́ми)[15] су́ть не́же с тѣ́мъ. с тѣ́мъ (бо) є҆́сть мы́шца пло́тьнаѧ. с на́ми же г҃ь б҃ъ на́шъ (помо́щникъ на́шъ)[16]. и҆ (ѻ҆полчи́тъ же сѧ)[17] за на́съ· (-)[18] Оу҆крѣплени́ (же) су́ть лю́ди словесы̀ (і҆є҆зекі́ѧ)[19] цр҃ѧ і҆ꙋ́дина· И҆ посе́мъ посла̀ (сенахери́мъ)[20] цр҃ь а҆ссѷрі́искїи рабы̀ своѧ̀ въ і҆ерлимъ. и҆ са́мъ (съ всѣ́мѝ во́и ѻ҆бъстоа́ше лахи́съ)[21]. и҆ посла̀ къ (і҆є҆зекі́и)[22] цр҃ю і҆ꙋ́дину, и҆ къ всѣ́мъ (лю́де҃)[23] и҆́же бѣ́ху въ і҆ерлимѣ гл҃юще· Сїѧ гл҃етъ (сенахери҃)[24] цр҃ь а҆ссѷрі́искїи. въ че́мъ вы оу҆пова́ете сѣдѧ́ще въ ѻ҆бстоа́нїи і҆ерли́мовѣ. не́ ли (і҆є҆зекі́ѧ)[25] прельща́етъ ва́съ да преда́стъ вы въ смр҃ть, (-)[26] въ гла҃ и҆ жа́жду. (оу҆крѣплѧ́ющи)[27] и҆́же г҃ь б҃ъ ва́шъ и҆зба́ви҃ ва́съ ѿ ру́ку цр҃ѧ а҆ссѷрі́иска· Не се ли се́и є҆́сть (і҆є҆зекі́ѧ)[28] и҆́же разорѝ (вы́шнѧѧ ѻ҆лта́ри

єго)[29]. и повелѣ іудѣ і (-)[30] иєрлиму глющи. пред олтаремъ сим покланяйтеся. и в немъ сожигайте демиамъ. Ни ли вы не вѣсте что азъ сътворихъ и отцы мои всѣмъ (земскымъ людемъ)[31]. (и) не премогоша (вси) бози языковъ (-)[32] избавити (страну)[33] свою от руку моєю. кто єсть от въсѣхъ боговъ языкъ сихъ. ихже искорениша отцы мои. не моглъ (ни єдинъ) избавити люди своя от руку моєю. да яко можетъ (паки) бгъ вашъ избавити васъ от рукы моея. (и) нынѣ (васъ да не прельститъ)[34] (ієзекія)[35] да не уповати вамъ сътворитъ посему, и не вѣруите єму. Аще бо ни єдинъ моглъ бгъ всѣхъ странъ (-)[36] избавити люди своя от руку моєю, и от руку отцъ моихъ. ни бо бгъ вашъ възъможетъ избавити васъ от рукы моея. но (і ина многа)[37] глали суть раби єго противу га ба, и противу (ієзекія)[38] раба єго. и посланія же писа поношая га ба іилева. и глалъ єсть нань рекіи. Яко бози языкъ (прочіихъ)[39] не могоша избавити людіи своихъ от руку моєю. тако и бгъ ієзекіинъ избавити не можетъ людіи єго от рукы моея. И (наипаче) възопи вопленъ великимъ языкомъ іудейскимъ противу людіи, (иже (сѣдяху) на стѣнахъ ієрлима)[40] да устрашитъ ихъ и (-)[41] возметъ градъ. И глалъ (же) єсть противу ба (іилева)[42]. яко супротиву боговъ людіи земъскихъ, дѣла рукъ члческихъ. И молиша (же) ся (сего ради поношенія), (ієзекія)[43] цръ і исаія снъ (аммосовъ)[44] пррокъ. (-)[45] и възопиша даже до нбси. И посла гь аггла (своєго). (иже)[46] порази всѣхъ (мужеи) храбрыхъ (и) бранниковъ. и началники (воемъ)[47], въ полцехъ цря асуріиска. и възврати (лице (єго) с поношеніємъ)[48] на землю свою. (Єгда же)[49] въшелъ єсть в домъ ба своєго. (снове)[50] иже изошли бѣша от чрева єго погубиша єго мечемъ. (-)[51] спсе (же) (бгъ ієзекію)[52] и обитающихъ ієрлиму от руку (сенахерима)[53] цря асуріиска и от руку всѣхъ, и подастъ имъ покои по окрстъ. И мнози приношаху жрътвы гу въ ієрлимѣ, и дары (ієзекіи)[54] црю іудину (иже)[55] възвышенъ єсть (по сихъ предъ всѣми языки)[56]. *(И потомъ) по днехъ тѣхъ изнеможе (ієзекіа)[57] даже смрти и помолися гу. и услыша (же) и (дастъ єму знаменіє)[58], и не по добродѣтели, иже даде єму. въздастъ (ієзекіи)[59], и въздвижено єсть срдце єго. и сотворенъ бысть противу єго гнѣвъ и противу іуды і иєрлима. и смиренъ бысть (по сихъ). Того ради єже възвышено бысть срдце єго. (тако онъ яко) и живущеи въ ієрлимѣ. (-)[60] не

д цр к ісаїа ли сира ми

сказав Юді й Єрусалимові, кажучи: Поклоняйтеся перед цим жертовником і на ньому паліть ладан? **13** І чи ви не знаєте, що зробив я і мої батьки всім народам землі, і всі боги народів не змогли спасти свою країну від моїх рук? **14** Хто є з усіх богів цих народів, яких вигубили батьки мої? Ні один не зміг спасти свій народ від моїх рук, то як знову може ваш Бог спасти вас з моєї руки? **15** І тепер хай вас не обманить Єзекія, хай не зробить так, щоб ви надіялися на це. І не вірте йому, бо якщо ні один бог всіх країн *не* зміг спасти свій народ з моїх рук і з рук моїх батьків, ні ваш Бог *не* зможе вас спасти з моєї руки. **16** Але й багатого іншого говорили його раби проти Господа Бога і проти його раба Єзекії. **17** І він же написав послання, зневажаючи Господа Бога ізраїльського, і промовив проти нього, кажучи: Як інші боги народів не змогли спасти свої народи з моїх рук, так і Єзекіїн Бог не може спасти його народ з моєї руки. **18** І найбільше кричав великим криком юдейською мовою проти народу, що сиділи на стінах Єрусалиму, щоб їх налякати і забрати місто. **19** І говорив же він проти ізраїльського Бога, так як проти богів народів землі, – діла людських рук. **20** І молилися задля цієї зневаги цар Єзекія і пророк Ісая, син Аммосів, і закричали аж до неба. **21** І Господь послав свого ангела, який побив всіх хоробрих мужів, і вояків, і начальників вояків в полках ассирійського царя. І Він повернув його лице зі соромом на свою землю. Коли ж він прийшов до дому свого бога, сини, що вийшли були з його лона, погубили його мечем. **22** Спас же Бог Єзекію і тих, що жили в Єрусалимі, від рук Сенахерима, ассирійського царя, і з рук всіх і дав їм спокій довкруги. **23** І вони приносили численні жертви Господеві в Єрусалимі і дари Єзекії, юдиному цареві, що після цього був піднятий перед всіма народами. *І після цього, **24** по тих днях, захворів Єзекія аж до смерті. І помолився Господеві – і вислухав же, і дав йому знак. **25** І не за чеснотливістю, що дав йому, віддав Єзекії, і піднялося його серце. І вчинений був гнів проти нього і проти Юди і Єрусалиму. **26** І він був впокорений після цього задля того, що піднялося його серце, так він, як і ті, що жили в Єрусалимі. Не прийшов на них господній гнів в днях Єзекіїних. **27** І було ж в

црс4. 20 іс. 38 сир. 48

Єзекії багатство і велика дуже слава, і він зробив собі численні скарби срібла і золота, і дорогоцінного каменя, і пахощів, і склади зброї, і великий чин всіх різних посудин, **28** і шпихлірі зерна пшениці, і вина, і олії, і ясла для всієї скотини, і огорожі ж стадам, **29** і загороди вівцям, і збудував 6-ть осель, бо мав він стада овець і скотини без числа, задля того, що Господь дав йому і дуже багато скарбу. **30** Той є Єзекія, що замкнув горішній ключ води Сіона, і повернув їх з долу до півдня міста Давидового. В усіх своїх ділах успішно зробив, що забажав. **31** І цей в посланні вавилонських князів, які були до нього послані, щоб його спитати про чудо, яке трапилося на землі. І покинув його Господь, щоб випробувати його, щоб побачити те, що було в його серці. **32** І позостале ж слів Єзекії і його милосердя і записане є в пророцтві пророка Ісаї, Аммосового сина, і в книзі царств Юди й Ізраїля. **33** І заснув же Єзекія зі своїми батьками, і поховали його над гробами Давидових синів. І славу, і честь дали йому в його смерті ввесь Юда і всі, що жили в Єрусалимі. І зацарював же замість нього його син Манасія.

приїде на ни҃ ярость г҃ня во дн҃и (і҆езекі́ины)[61]. И҆ бысть (же і҆езекі́еви)[62] богатъство и҆ слава многа ѕѣло. и҆ сокровища себѣ (многи) собра̀ сребра̀ и҆ злата. и҆ каменїя ч҃тнаго, и҆ а҆роматы, и҆ о҆ружїа хранилницы. и҆ всѣхъ разныхъ сосꙋдовъ великъ чинъ. и҆ (житници)[63] жи҃ пшеницы и҆ (вина̀ и҆ е҆лея)[64]. и҆ ясли всѣ҃ скотом, (и҆ стан же стадомъ) и҆ заграды о҆вца҃. и҆ посадовъ, (ѕ҃)[65], созда̀ (-)[66]. (И҆маше бо)[67] стада о҆вецъ и҆ (скотовъ)[68] безчислена. Того ради что дасть е҆мꙋ г҃ь (и҆) собранїя много ѕѣло. той е҆сть (і҆езекі́я)[69], иже завре вышнїи ключъ во҃дныи [сїона][70]. И҆ о҆брати и҆хъ съ долꙋ к полꙋдню града дв҃два. (въ всѣхъ дѣлехъ своихъ сътворѝ преспѣвая иже въсхотѣ)[71]. И҆ сей (въ посланїи)[72] князей вавѵлонскихъ, иже послани бяхꙋ к немꙋ да вопрося҃ е҆го о҆ чюдесѝ иже слꙋчися на землѝ. И҆ о҆стави е҆го г҃ь да и҆скꙋситъ е҆го видѣти иже бѣша въ с҃рци е҆го. И҆ прочая (же) словесъ (і҆езекі́а)[73] и҆ щедроты е҆го (и҆)[74] писана сꙋть въ видѣнїѝ і҆саїя (пророка с҃на (а҆ммосова)[75])[76]. и҆ въ книзѣ ц҃рьствъ і҆оуды і҆ и҆и҃ля. И҆ оусне же (і҆езекі́я)[77] съ о҆тц҃ы своими, и҆ погребоша е҆го на҃ гробы с҃новъ дв҃двыхъ. и҆ славꙋ и҆ честь даша е҆мꙋ въ смр҃ти е҆го весь і҆оуда. и҆ (вси) иже о҆битахꙋ въ і҆е҃рлимѣ. и҆ ц҃рствова (же) манасїя с҃нъ е҆го в него̀ мѣсто.

Глава 33

Гл҃а, л҃г.

црс4. 21

1 *Манасія був двадцятилітнім, коли почав царювати, і 55 літ царював в Єрусалимі. **2** Зробив же він погане перед Господом зі зневагою народів, яких Господь вигубив перед ізраїльськими синами. **3** І він повернувся і підняв височини, які знищив був його батько Єзекія, побудував же Ваалові жертовники і зробив гаї, і поклонився всьому множеству неба, і почитав їх. **4** І збудував же він жертовники в господньому домі, про який же сказав Господь: *В Єрусалимі буде моє ім'я навіки. **5** І збудував же він жертовники всьому небесному війську в двох дворах господнього дому. **6** Він же приневолив своїх синів пройти крізь вогонь в долині Вененона і чинив чарування з жеребами, ішов за ворожінням і дуже служив проклятим чаруванням, мав зі собою ворожбитів і заклиначів. Багато ж лукавих діл він зробив перед Господом, щоб Його розгнівити. **7** Різьблені ж і литі образи поставив в господньому домі, про який Господь сказав до Давида і до Соломона, його сина, кажучи: В цьому домі і в Єрусалимі, який Я вибрав з усіх ізраїльських племен,

мой5. 12
црс3. 8
єре. 32

д҃ ц҃р к҃а

Двадесяти* лѣтъ бѣ манасїя е҆гда ц҃рствовати нача̀ и҆ н҃е, лѣтъ, ц҃рствова̀ въ і҆е҃рлимѣ. (-)[1] сътвори (же) лꙋкавое пре҃ г҃мъ по (-)[2] поношенїю языкъ и҆хже и҆спроверже г҃ь пре҃ с҃ны і҆и҃левы. И҆ о҆братися и҆ воздвиже вышняа и҆же раскопа҃ бѣ е҆зекїа о҆тц҃ъ е҆го. (-)[3] състрои (же о҆лтарѝ)[4] ваалимꙋ. и҆ сътворѝ лѣсы. и҆ поклонися всемꙋ множествꙋ н҃еси. и҆ почтѝ и҆хъ. и҆ създа (же) о҆лтари в домꙋ г҃ни. о҆ ни҃ (же) гл҃а г҃ь. *въ і҆е҃рлимѣ бꙋдетъ и҆мя моѐ въ вѣки. и҆ създа (же) жрътовники всѣмъ воемъ н҃ебнымъ въ двою̀ дворѣхъ домꙋ г҃ня. (-)[5] проити (же) сътворѝ с҃новомъ своимъ по о҆гню̀ въ [оудоли][6] (вененони)[7], и҆ вражаше со жребїи. (-)[8] послѣдоваше гаданїемъ, и҆ проклятымъ волфованїе҃ (ѕѣло) слꙋжаше, и҆мѣаше съ собою во҃фы и҆ о҆баанники. Многа же лꙋкава дѣла е҆сть сътвори҃ пре҃ г҃мъ да прогнѣваетъ е҆го. (-)[9] (и҆стꙋканна (же) и҆ сълїана о҆бразы постави)[10] (-)[11] в домꙋ [г҃ни][12]. о҆ немже гл҃алъ е҆сть (г҃ь)[13] къ дв҃дꙋ и҆ къ (соломонꙋ)[14] с҃нꙋ е҆го (гл҃юще). Въ домꙋ семъ и҆ въ і҆е҃рлимѣ е҆гоже и҆збрахъ ѿ всѣхъ колѣнъ і҆и҃левы. Положꙋ и҆мя моѐ въ вѣки. *И҆ не приложꙋ подвигнꙋти ногꙋ і҆и҃левꙋ ѿ

е҃ мо̀ в҃і
г҃ ц҃р и҃
і҆ере҃ л҃в

в҃ ц҃р з҃

землѧ̀ ю҆́же преда́хъ ѿцемъ и҆́хъ. то́кмо а҆́ще съхранѧ́тъ сътвори́ти (-)[15] и҆́же повелѣ́хъ и҆̀, по всемꙋ̀ зако́нꙋ и҆ чи́нꙋ и҆ сꙋ́дба́мъ (и҆́же заповѣ́дахъ) рꙋко́ю мѡѷсі́а. И҆ прельсти манасі́а і҆ꙋде́ю и҆ живꙋ́щихъ въ і҆е́рлимѣ да сътво́рѧтъ лꙋкавое на̑ всѣми ꙗ҆зы́ки. и҆́хже и҆спрове́рже гь ѿ лица̀ снѡвъ і҆и҃левъ. И҆ гла́лъ (же) є҆сть гь на манасі́ѧ, и҆ на лю́ди є҆го. и҆ внѧ́ти не въсхотѣша. (того ра́ди)[16] наведе (-)[17] на ни҆ начѧ́лники вои црѧ а҆сѷрі́иска. (И҆же)[18] ꙗ҆́ша манасі́ѧ (и҆) (свѧза́ша чѣпми и҆)[19] ѻ҆ко́вы но́жными, и҆ ведо́ша въ вавѷло́нъ. и҆ ꙗ҆́ко ѹ҆нꙋже́нъ бы́сть. (помоли́сѧ)[20] гꙋ бꙋ своемꙋ, и҆ сътворѝ покаа́ніе ѕѣ́ло пре̑ лицемъ ба ѿць свои́. и҆ помоли́сѧ къ немꙋ. И҆ ѹ҆слы́ша (мл҃твꙋ) є҆го, и҆ (-)[21] во́пль є҆го. и възврати є҆го въ і҆е́рлимъ на црство є҆го. и҆ позна̀ манасі́а ꙗ҆́ко гь сеи є҆сть бъ. и҆ посе̑ (же) създа̀ стѣнꙋ внѣ гра́да двдва ѿ лива́на къ [восто́кꙋ][22] въ потоцѣ, (-)[23] ѿ вхоже́ніѧ вра́тъ (ри́бныхъ)[24]. и҆ възвиже (то) ѕѣло. И҆ постави начѧ́лники во́емъ въ всѣхъ гра́дехъ (і҆ꙋдиныхъ стѣна́тыхъ)[25]. і и҆ ѿнѧ́тъ бо́ги чю́джи і и҆до́лы ѿ до́мꙋ гнѧ. и҆ всѧ ѻ҆лтарѧ̀ и҆́хже сътворѝ въ горѣ до́мꙋ гнѧ въ і҆е́рлимѣ, і (и҆згна̀ всѧ вонъ и҆с поса́довъ)[26]. И҆ (па́ки) въздви́гъ ѻ҆лтарь гнь. и҆ пожрѐ на то́мъ жрътвы (и҆) ми́рнаѧ и҆ хвалꙋ. и҆ заповѣ́да і҆ꙋдѣ да слꙋжатъ гꙋ бꙋ і҆и҃левꙋ. ѻ҆ба́че (же) (є҆щѐ лю́діе)[27] (жрѧ́хꙋ) на высо́кихъ (сꙋетъномꙋ бо́гꙋ своемꙋ)[28]. и҆ про́чаѧ (же) (дѣѧ́ніа)[29] манасі́ина и҆ моли́тва є҆го и҆же къ бꙋ. и҆ словеса̀ ви́дѧщихъ ꙗ҆́же глахꙋ к немꙋ во и҆мѧ га ба і҆и҃лева. Сѐ въ словесе́хъ моли́твы є҆го, и҆ ꙗ҆́ко ѹ҆слы́ша є҆го и҆ всѧ̀ грѣхѝ (-)[30]. и҆ (ѹ҆ничиже́ніе)[31]. и҆ мѣ́ста в нихъ (же) съзида̀ высо́каѧ, и҆ сътвори (-)[32] лѣ́сы, (и҆ ѻ҆́бразы,) і и҆зваѧ́нны, (и҆) пре́же не́же сътвори́ покаѧ́ніе. (-)[33] пи́сана сꙋть въ словесе́хъ ви́дѧщихъ. (-)[34] Ѹ҆спе́ (же) манасі́ѧ съ ѿцы свои́ми. и҆ погребо́ша є҆го въ са́дѣ въ домꙋ є҆го. И҆ црьствова (же) в него мѣ́сто (снъ є҆го а҆монъ)[35] кв, лѣтѣ бы́сть а҆мо́нъ є҆гда̀ црствова́ти нача́. и҆ в, лѣта црствова въ і҆е́рлимѣ. и҆ сътвори́ (же) лꙋка́вое пре̑ гмъ ꙗ҆́ко творѧ́ше манасі́ѧ ѿцъ є҆го, и҆ всѣ́мъ и҆́доломъ и҆же (манасі́а бѣ сътвори́лъ)[36] (-)[37]. Пожрѐ а҆мо́нъ и҆ слꙋжи и҆мъ, и҆ не смири́сѧ пре̑ гмъ ꙗ҆́ко смири́сѧ манасі́ѧ ѿцъ є҆го занѐ (и҆ мно́жае и҆ бо́ши съгрѣши)[38]. (Є҆гда же) и҆ съпротиви́шасѧ проти́вꙋ є҆го рабѝ є҆го. (-)[39] ѹ҆би́ша є҆го в домꙋ є҆го. И҆ (па́ки) (лю́діе землѝ ѹ҆би́ша)[40] тѣхъ и҆же (а҆мо́на пора-

поставлю моє ім'я навіки. **8** *І не додам, щоб нога ізраїльська захиталася в землі, яку Я дав їхнім батькам, тільки якщо збережуть чинити те, що я їм заповів, за всім законом, і чином, і судьбами, які Я заповів рукою Мойсея. **9** І обдурив Манасія Юдею і тих, що жили в Єрусалимі, щоб чинити погане понад всі народи, яких Господь викинув від лиця ізраїльських синів. **10** І промовив же Господь проти Манасії і проти його народу – і не побажали сприйняти. **11** Задля того Він навів на них начальників вояків асирійського царя, які схопили Манасію і зв'язали кайданами й оковами по ногах, і повели до Вавилону. **12** І як був він у нужді, помолився своєму Господеві Богові. І зробив дуже велике покаяння перед лицем Бога своїх батьків, **13** і помолився до нього. І Він вислухав його молитву і його крик, і повернув його до Єрусалиму на його царство. І Манасія пізнав, що Господь, Він є Богом. **14** І після цього ж збудував мур поза містом Давидовим, з півдня до сходу, в потоці від входу рибної брами, і його дуже підняв вгору. І він настановив начальників воякам в усіх юдиних містах з мурами. **15** І він усунув чужих богів та ідолів з господнього дому, і всі престоли, які збудував в горі господнього дому в Єрусалимі, і вигнав всіх геть з поселень. **16** І він знову підняв господній жертовник і приніс на ньому жертви, і мирні *жертви*, і хвалу. І він заповів Юді, щоб служили Господеві Богові ізраїльському, **17** лише ж ще народ приносив жертви на височинах своєму марному богові. **18** І осталі ж Манасіїні діла, і його молитва, що до Бога, і слова видючих, що говорили до нього в ім'я Господа Бога ізраїльського, ось в словах **19** його молитви. І як Він його почув, і всі гріхи, і зневага, і місця, на яких же будував височини і зробив ліси, і образи, і різьби, скоріше, ніж зробив покаяння, є записані в словах видючих. **20** Заснув же Манасія зі своїми батьками. І його поховали в саді, в його домі. І зацарював же замість нього його син Амон. **21** Амон був 22-літнім, коли почав царювати, і 2 роки царював в Єрусалимі. **22** І зробив же погане перед Господом, так як робив Манасія, його батько, і всім ідолам, які зробив був Манасія, Амон приніс жертви і їм служив. **23** І він не впокорився перед Господом, так як впокорився Манасія, його батько, тому що і дуже й більше згрішив. **24** Коли ж і протиставилися проти нього його раби, вони його вбили в його домі. **25** І знову

црс2. 7

народ землі побив тих, що побили Амона, і поставив народ землі царем замість нього його сина Йосію.

зиша)[41]. и поставиша людіе земли царя Іосіа сна его в него мѣсто·

Глава 34

црс4. 22

1 *Йосія був восьмилітнім, коли почав царювати, і 31 рік царював в Єрусалимі. **2** І зробив же те, що було правильним перед Господом, і ходив в дорогах Давида, свого батька, і не звернув ані вправо, ані вліво. **3** В 10-му році свого царства, адже і ось ще був дитиною, почав шукати Бога свого батька Давида. І в 12-м році свого царства почав очищати Юдею, Єрусалим від височин і лісів, і ідолів, і бовванів. **4** І знищили ж перед ним жертовники Ваалів, і були розбиті ідоли, які були поставлені. І він вирубав гаї, і різьблені, і литі, і знищив, і розбив, і розтер, і скинув перед лицем гробів їхні жертви, **5** і кості їхніх жерців спалив на їхніх жертовниках. І він очистив Юду, Єрусалим. **6** І в містах Манасіїних, і Ефрімових, і Симеонових, і аж до Неталима, і всі їхні міста знищив, **7** і розніс жертовники, і ліси бовванів порубав на дрібні шматки, і всі ж високі храми вирубав з усієї ізраїльської землі, і повернувся до Єрусалиму. **8** У 18-му році свого царства, щоб очистити землю і господню церкву, він послав же Самфана, Еселієвого сина, і начальника міста Амеасію, і Йоаса, Йохазового сина, літописця, щоб підняти дім свого Господа Бога. **9** Вони прийшли до великого священика Хелкії, щоб одержати від нього срібняки, які були принесені до господнього дому, які зібрали левіти і дверники від Манасії і від Ефріма, і начальників, і всіх інших з Ізраїля, і від всієї Юдеї і Веніямина, і тих, що жили в Єрусалимі, **10** і дати до рук тих, що першими були робітниками в господньому домі, щоб вони підняли церкву, те, що й не сильне, хай укріплять. **11** І ті дали їх будівничим і робочим, щоб купити чотирикутне каміння, і на дерево на розвалини будови, і на покриття домів, які знищили юдині царі. **12** Що дуже вірно всі мужі вчинили. Були ж наставниками над робітниками Ґет, і левіт Авдія, з синів Мерари, і Захарія, і Мосоллам, з синів Каата, які дбали за діло. І всі левіти, і ті, що вміли грати на органах, **13** над тими, що за різними звичаями носили тягарі, і над тими, що чинять діло праці. І з левітів були писарі, і судді, і дверники. **14** Коли виносили вони срібняки, що були принесені

Гла, лд·

д ц҃р кв

Осмь* лѣтъ бысть Іосіа егда црствовати нача, и ла, лѣто црствова въ Ієрлимѣ. и сътвори (же) что бѣ право пре гмъ, и ходи въ пути дв҃да оца своего. и не оуклонися ни на десно ни на лѣво· (-)[1] въ (і е)[2] лѣто црства своего. и се бо еще бѣ отрокъ нача възыскати (-)[3] ба (оца своего дв҃да)[4]. и въ ві лѣто црства своего нача очищати іоудею, (-)[5] ієрлимъ. ѿ высокихъ и лѣсовъ, (і идоловъ) і истуканныхъ· и разориша (же) пре нимъ олтаря ваалимля і (идолы иже наставлени бяху съкрушени суть)[6], и посѣче гаи, і истуканныя, и съліянныя. (и) съкруши, і истни, (и ростопи,) и поверже пре лицемъ гробовъ, жертвъ ихъ, и кости жерцевъ (ихъ) съжже на олтарѣхъ (ихъ)· И очисти іоуду (-)[7] ієрлимъ. и въ градехъ (манасіиныхъ и ефрѣмлихъ)[8] и симеонихъ (даже) и до недалима и мѣста ихъ (-)[9], (вся испроверже.) и (олтари размета, и лѣсы)[10] (-)[11] истуканныя истни въ кусіе. и вся (же) кумирницы высокія истни ѿ всея земля ійлевы. и възвратися въ ієрлимъ· (-)[12] въ иі, лѣто црства своего. очищена земля и (црковь гня)[13]. посла (же) сафана сна еселіева, и (амеасію)[14] началника града. і [иоаса][15] сна (иохазова)[16] памятописца (-)[17], да въздвигнутъ домъ га ба своего, (иже)[18] пріидоша къ хелкіи сщеннику великому (пріяти ѿ него)[19] сребреники иже принесени бѣша дому [гню][20], иже събраша левѵти (и дверницы)[21] ѿ (-)[22] манасія и ѿ ефрѣма и началниковъ и всѣхъ прочихъ ійзраиля. и ѿ (всея іоудеа)[23] и веніамина, и обитающихъ въ ієрлимѣ и даша (-)[24] в руцѣ ихъ иже преніи бяху дѣлателіе в дому гни. (да въздвигнутъ црковь. иже и не крѣпкая да оуправляютъ)[25]. и (тіи) даша (я) оумодѣлникомъ і извѣстникомъ да купятъ каменіе четвероугольное, и на древа на развѣлныя съзиданія, и на покрытіе домомъ иже разориша цри іоудини. (иже вѣрнѣишіе мужи вся сътвориша)[26]· (Бяху же)[27] престатели дѣлателемъ (гедъ)[28], и авдія левѵтинъ ѿ сновъ мерари, и захарія, и мосоламъ ѿ сновъ каадъ иже прилежаху дѣлу. и вси левѵти, (і иже)[29] знаху въ арганы пѣти. на тѣми иже по розньмъ обычаемъ бремена ношаху. и на (-)[30] творящими дѣло дѣланія (-)[31]· И ѿ левѵтъ бѣша писари и судіи и дверницы, (-)[32] егда из-

ношати имъ сребреники иже принесени бѣша въ (цр҃ковь)[33] гн҃ю. (И) обрѣте хелкіа сщ҃енникъ, книгу закона гн҃ѧ. (иже дана бысть) по руку моусіѧ. И ѿвѣща хелкіѧ и рече къ сафану писару. книгу закона обрѣтохъ въ дому гн҃и и даде (-)[34] сафану. (онъ же)[35] несе (ю)[36] къ цр҃ю. и (звѣща ему гл҃юши)[37]. всѧ иже далъ еси (-)[38] в руку рабомъ твоим (се съвершаютсѧ)[39]. (-)[40] (сребро что наидохомъ в дому гн҃и съліахом)[41]. дано же есть (дѣлателемъ оумодѣлнымъ, и рознаѧ дѣла кующимъ)[42]. И възвѣсти сафанъ писаръ (-)[43] (слово) гл҃ѧ, (-)[44] даде ми хелкіа сщ҃енникъ (сію книгу). (иже сафанъ съ цр҃емъ настоѧщее почиташе)[45]. И (-)[46] слыша цр҃ь словеса закона и растерза ризы своѧ. И повелѣ цр҃ь хелкіеви, и ахикаму сн҃у (иосафанову)[47]. и авдону сн҃у (михееву)[48], и сафану писару, и асаію рабу цр҃еву гл҃юши. идѣте (и) молитесѧ г҃у за мѧ, и за (прочихъ)[49] іи҃лѧ і иоуду, за (всѧ) словеса книги (сеѧ) иже обрѣтена есть. великъ бо гнѣвъ (-)[50] разгорѣсѧ на н҃а. того ради иже не (съхраниша)[51] ѿц҃ы наши словесъ гн҃ихъ, да сътворѧтъ всѧ иже писана суть в томъ (обрѣтеніи)[52]. І иде хелкіа, и тіи (иже вкупѣ ѿ цр҃ѧ послани бѧху)[53] къ олданѣ пр҃рчицы женѣ (селлумовѣ)[54], сн҃овъ (декуевыхъ)[55] сн҃у [есеріеву][56] стражеи ризных. (хранѧщеи заповѣди.) (иже)[57] обиташе въ іер҃лимѣ въ масанѣ и гл҃али суть еи по сему. И та ѿвѣща имъ. сіѧ рече г҃ь б҃ъ іи҃левъ. гл҃ите мужу иже посла ва҃ къ мнѣ. сіѧ рече г҃ь се азъ наведу ѕлаѧ на мѣсто се, (и на обитающи҃ его.) всѧ же (проклѧтіѧ)[58] иже писана суть въ книѕѣ той, юже чтоша пр҃е цр҃емъ іоудинымъ зане оставиша мѧ. и кадѧху богомъ чюждимъ. да мѧ къ ѧрости призовутъ, въ всѣхъ дѣлѣ҃ руку свою. (того ради)[59] разгорѣсѧ гн҃ѣ мои на мѣсто то и не оугаситсѧ. И къ цр҃ю (же) іоудину иже посла васъ ко (г҃у помолитисѧ)[60] тако гл҃ите ему. сіѧ рече г҃ь б҃ъ іи҃левъ. ѧко слышалъ еси словеса. и сумнѣсѧ ср҃це твое и смирилсѧ еси предо мною (на҃ тѣми иже реченна суть)[61] противу мѣста сего, и обитающимъ (іер҃лиму)[62]. (-)[63] посрами (же) сѧ (лица)[64] моего и растерзалъ еси ризы твоѧ и плакалъ еси предо мною. (-)[65] аз҃ (же) оуслышахъ (тѧ) р҃е г҃ь. се приложу тѧ къ ѿц҃емъ твоимъ, и приложишисѧ въ гробѣ твоемъ въ мирѣ. и не оузрѧтъ очи твои всѧкого ѕла иже азъ наведу на мѣсто се, и на обитающихъ его. (-)[66] *възвѣстиша (оубо) цр҃ю (всѧ иже

до господньої церкви, і знайшов священик Хелкія книгу господнього закону, що була дана під руками Мойсея. **15** І відповів Хелкія, і сказав до Сафана, писаря: Я знайшов в господньому домі книгу закону. І дав Сафанові. **16** Він же поніс її до царя і звістив йому, кажучи: Все, що дав ти в руки твоїх рабів, це діється. **17** Срібло, що ми знайшли в господньому домі, ми почислили, дане ж було воно кмітливим робітникам і тим, що кували різні діла. **18** І сповістив Сафан, писар, слово, кажучи: Священик Хелкія дав мені цю книгу. ЇЇ Сафан з царем пильно прочитав. **19** І почув цар слова закону і роздер свою одіж. **20** І заповів цар Хелкії і Ахікамові, Йосафановому синові, і Авдонові, Михеєвому синові, і Сафанові, писареві, і Асаєві, царському рабові, кажучи: **21** Підіть і помоліться Господеві за мене і за інших з Ізраїля і Юди про всі слова цієї книги, яка знайшлася. Бо проти нас розгорівся великий гнів задля того, що наші батьки не зберегли господніх слів, щоб чинити все, що є записане в тій знайденій *книзі*. **22** І пішов Хелкія і ті, що разом були послані від царя до пророчиці Олдани, Селлумової жінки, з синів Текуєвих, Єсерієвого сина, сторожі риз, що зберігала заповіді. Вона жила в Єрусалимі, в Масані. І вони сказали їй за цим. **23** І та їм відповіла: Це сказав Господь Бог ізраїльський. Скажіть мужеві, який вас до мене послав: **24** Це сказав Господь: Ось Я наведу зло на це місто і на його жителів, всі ж прокляття, які є записані в тій книзі, яку прочитали перед юдиним царем, **25** тому що мене покинули і приносили кадило чужим богам, щоб мене прикликати до гніву усіма ділами своїх рук, задля того розгорівся мій гнів проти того місця, і не згасне. **26** І до царя ж юдиного, що послав вас помолитися до Господа, так йому скажіть: Це сказав Господь Бог ізраїльський: Оскільки ти почув слова **27** і засмутилося твоє серце, і ти упокорився передо мною над тим, що сказане є проти цього місця і тих, що живуть в Єрусалимі. Ти же посоромився мого лиця, і ти роздер твою одіж, і ти заплакав переді мною, Я ж тебе почув, – сказав Господь. **28** Ось Я додам тебе до твоїх батьків, і додашся до твого гробу в мирі, і твої очі не побачать всього зла, яке Я наведу на це місце і на тих, що живуть на ньому. *Звістили, отже, цареві все, що вона сказала. **29** І цар

д цр҃ кг

црє4. 23

послав і скликав всіх юдиних шляхтичів Єрусалиму. **30** І він прийшов до господнього дому, і всі юдині мужі, і ті, що жили в Єрусалимі, і священики, і левіти, і ввесь полк, від менших аж до великих. Як вони слухали в господньому домі, цар прочитав всі слова, що були знайдені в господньому домі. **31** Стоячи при своїм престолі, він і заповів заповіт перед Господом, щоб за ним ходили і щоб зберігали його накази, і його свідчення, і його оправдання всім своїм серцем і всією своєю душею, щоб чинити ж те, що написане є, слова, що знайдені в цій книзі. **32** Закляв він же в тому всіх, що були знайдені в Єрусалимі і Веніямині. І зробили ті, що жили в Єрусалимі, за чином Господа Бога батьків своїх, **33** бо Йосія усунув всі гидоти з усієї землі ізраїльських синів і зробив, щоб всі, що залишилися в Ізраїлі, служили своєму Господеві Богові всі дні його життя і не відійшли від Господа Бога своїх батьків.

гл҃а)[67]. и҆ посла̀ ц҃рь и҆ съзва (всѣ́хъ) бо́льше ро́дныхъ і҆ꙋ́диныхъ (-)[68] і҆е҃рлима. и҆ в҃зы́иде (-)[69] въ до҃ г҃нь. и҆ вси (мꙋ́жи і҆ꙋ́дины)[70] и҆ живꙋ́щеи въ і҆е҃рлимѣ. и҆ с҃щенницы и҆ левѷ́ты, и҆ ве́сь (по́лкъ)[71] ѿ ме́ншихъ да́же до бо́льшихъ. (и҆̀мже слы́шащимъ в домꙋ̀ г҃ни. чтѐ ц҃рь вс҃ѧ словеса̀)[72] ѡ҆брѣ́тшаѧ҆сѧ въ домꙋ̀ г҃ни (стоѧ́щи)[73] ꙋ҆ п҃ртла (своѐго). и҆ завѣща̀ завѣтъ пр҃е г҃мъ да хо́дѧтъ по немъ, (и҆) да съхранѧю҃ повеле́нїѧ е҆го и҆ свѣдѣ́нїѧ е҆го и҆ ѡ҆правда́нїѧ е҆го всѣ́мъ с҃рцемъ (свои́мъ), и҆ всею̀ д҃шею (своѐю). (твори́ти же и҆̀же пи́сана сꙋ́ть ꙗ҆́ко) словеса̀ (ѡ҆брѣ҃шїисѧ)[74] въ кни́зѣ се́и· (Закла́ть же на то҃)[75] вс҃ѣ и҆̀же ѡ҆брѣте́ни бѧ́хꙋ въ і҆е҃рлимѣ и҆ венїами́нѣ. и҆ сътвори́ша ѡ҆бита́ющїе въ і҆е҃рлимѣ (по чинꙋ̀)[76] г҃а б҃а ѿц҃ъ свои́хъ. (-)[77] ѿнѧ́тъ (б҃о) і҆ѡ҆сї́а всѧ̀ поноше́нїѧ ѿ всеѧ̀ землѝ с҃новъ і҆и҃левъ. и҆ сътворѝ всѣхъ и҆̀же ѡ҆ста́вшїи бѧ́хꙋ (-)[78] въ і҆и҃ли слꙋжи́ти г҃ꙋ б҃ꙋ своѐмꙋ всѧ̀ д҃ни (живота̀) е҆го, (и҆) не ѿи҆до́ша ѿ г҃а б҃а ѿц҃ъ свои́хъ·

Глава 35

црс4. 23
ез2. 1

1 І *зробив же Йосія в Єрусалимі пасху своєму Господеві Богові, і заколена була пасха в 14-му дні першого місяця. **2** І він поставив священиків у їхніх відповідальностях, і закріпив їх, щоб служили Господеві в господньому домі. **3** І сказав левітам сильним навчати всього Ізраїля освятитися Господеві. І говорив, щоб поставили кивот в священному господньої церкви. І поставили святий кивот в храмі, який збудував Соломон, Давидів син, цар Їзраїлів. І сказав цар: Не належиться на раменах нічого носити. І, отже, тепер служіть вашому Господеві Богові і його народові – Ізраїлеві, **4** і приготуйте себе за домами і вашими племенами, за одними поділами, так як наказав Давид, ізраїльський цар, і описав його син Соломон. **5** І служіть в освяченому по поділу домам і по домах ваших родів, з вашими братами за синами народу, за частками левітського роду, **6** щоб заколоти пасху. І приготуйте святе вашим братам, щоб вчинити за словами, які говорив Господь рукою Мойсея. **7** І почав *давати* Йосія з синами народу вівці, і ягнята, і козлів з кіз – все на пасху на всіх, що знайшлися, числом 30000 і 3000 волів. Це з царського маєтку. **8** І його воєводи добровільно віддали народові і священикам, і левітам те, що обіцяли. І дав же Хелкія, і Захарія, і Іїл на-

Гл҃а, л҃е·

д҃ црс҃ кг
г҃ е҆зра а҃

И҆ сътвори́* (же) і҆ѡ҆сї́ѧ (въ і҆е҃рли́мѣ) па́схꙋ г҃ꙋ б҃ꙋ своѐмꙋ, и҆ пожре́на е҆сть па́сха въ д҃і д҃нь, м҃ца пръ́ваго. и҆ поста́ви с҃ще́нники въ строи́тельстве́хъ и҆̀хъ, и҆ ꙋ҆крѣпѝ и҆̀хъ (да слꙋжатъ г҃ꙋ в)[1] домꙋ̀ г҃ни. и҆ рече левѷ́томъ си́лнымъ (наꙋ҆ча́ти) вс҃е і҆и҃лѧ ѡ҆с҃тити сѧ г҃ꙋ· (И҆ г҃лалъ е҆сть поста́вити кїѡ́тъ (въ с҃тительство ц҃ркви г҃ни), и҆ поста́виша кїѡ́тъ с҃тыи въ хра́мѣ и҆̀же създа̀ (соло́мо҃н)[2] с҃нъ д҃вдвъ ц҃рь і҆и҃левъ. и҆ р҃е ц҃рь нѣсть носи́ти на ра́мѣ ничто҃· (И҆) н҃нѣ ꙋ҆бо слꙋжи́те г҃ꙋ б҃ꙋ ва́шемꙋ и҆ лю́де҃ е҆го і҆и҃лю. и҆ ꙋ҆гото́ваи́те ва́съ по домо́хъ (и҆) племенъ ва́шихъ (-)[3] въ раздѣле́нїихъ (е҆ді́ныхъ)[4]. (ꙗ҆́ко повелѣ)[5] д҃въ ц҃рь і҆и҃левъ, и҆ (ѡ҆писа̀ соло́монъ)[6] с҃нъ е҆го, и҆ слꙋжи́те въ (с҃тительствѣ)[7] по (ѡ҆би́телемъ раздѣлени и҆ по)[8] домомъ ѿчествъ ва́шихъ. съ бра́тїею ва́шею, за с҃ны лю́дски. по ча́стемъ ѿчества левѷ́тъскаго, (пожре́ти)[9] па́схꙋ. и҆ с҃таѧ ꙋ҆гото́ваите бра́тїи ва́шеи е҆́же сътвори́ти. по словесе́мъ (и҆̀же г҃лъ е҆сть г҃ь)[10] рꙋко́ю мѡѷсе́ѧ, и҆ нача̀ і҆ѡ҆сї́ѧ съ с҃ны лю́дъскими, ѡ҆́вцы, и҆ а́гнъцы, и҆ козлы̀ ѿ ко́зъ, вс҃ѧ на па́схꙋ. (и҆)[11] всѣхъ ѡ҆брѣте́ныхъ въ число. л҃, и҆ воло́въ г҃· Сїѧ ѿ (ц҃рева да́нїѧ)[12]. и҆ воѐводы е҆го (во́лею что ѡ҆бѣща́хꙋ възда́ша)[13] лю́демъ и҆ с҃ще́нникомъ и҆ левѷ́томъ· (И҆) даде́ (же) хелкї́ѧ и҆ захарї́ѧ і҆ и҆и́ль нача́льникꙋ до́мꙋ (г҃нѧ)[14]. да́ша (с҃ще́нникомъ къ сотворе́нїю)[15] па́схи (скота̀ смѣше́на)[16], в҃, (и҆) х҃· и҆ воло́въ, т҃,

(гонїа же)[17] и (венеа асїа)[18] и наданаель братїа его, и асавїа, і иiль і иозавадъ началницы левѵтомъ въздаша (прочимъ) левѵтомъ (празнованїю) пасхи. ѕ҃е, овецъ)[19], и воловъ, ҃е сотъ· (-)[20] оуготовано (же) есть служенїе, и сташа свѧщенницы въ чину своемъ. (-)[21] левѵти (же) въ лице ихъ по (цреву повеленїю)[22], и пожрена е пасха. и пролїаша свѧщенницы (руками своима кровь)[23]. и левѵти одираху кожи (всесъжженїи). и (разлучиша)[24] (и да дают)[25] (-)[26] по домомъ (и обителемъ единымъ. и)[27] да приносатсѧ гви (всесъжженїа). ıако писано есть въ книзѣ [закона][28] моѵсїова, и тако заоутра (ѿ воловъ сътвориша), и пекоша пасху на огни ıако (в законѣ писано е)[29] и стаа варяху въ мѣдницахъ котлѣхъ и горшцѣхъ, и (потщанно раздѣлиша всему народу)[30]. (-)[31] (себѣ (же) и свѧщенникомъ потомъ оуготоваша)[32] ıако (въ возношенїи всесъжегаемыхъ и туковъ даже до нощи свѧщенницы)[33] (быша непразни гдѣ) и левѵти (себѣ и (свѧщенникомъ)[34] сновомъ аароннимъ оуготоваша)[35] (послѣднимъ). (паки)[36] пѣвцы снове асафовы (стоаху) в чину своемъ по повелѣнїю двда и асафа, и (еммана)[37] і [идидума][38] пррковъ цра (двда), и началниковъ. (-)[39] двєрницы (бо) по вратомъ единымъ (въздержаху тако). да ни мала бо ѿходили ѿ службы (-)[40]. сего ради (и) братїа ихъ левѵти оуготоваша имъ (брашна). (-)[41] всѧ (бо) служба гна (право свершена есть) въ днь той, да сътворатъ пасху и принесутъ всесъжженїа на олтарь гнь по повелѣнїю цра іосїа· (-)[42] Сътвориша (же) снове іилви иже обрѣтени баху (ту) пасцѣ въ время то. и празникъ опрѣсноко҃, ҃з, днїи. (-)[43] не бысть пасха подобна той въ іили ѿ дни (самоила)[44] пррка. но (никоторыи же ѿ) всѣхъ цреи іилвьи сътворилъ (-)[45] пасху. (ıако)[46] іосїа. и свѧщенники и левѵти и весь іуда (-)[47] іиль. иже обрѣтенъ бысть и обитающїи въ іерлимѣ (-)[48], въ ни лѣто цртва іосїина, (сїа пасха празнована бысть· *По сихъ всѣхъ ихже сътвори іосїа, въ дому,) и баснотворныхъ, и вълхвующихъ и кумирницы, і идолы. и гаи ıаже баху, (и) (въ іерлимѣ, и въ іудеи)[49], пожже огнемъ црь іосїа, да съвершитъ глы иже баху написаны въ законѣ книги юже обрѣте хелкїа жрецъ въ дому гни. (и) подобенъ ему не бы пред нимъ, иже бы обратилъсѧ къ гу всѣмъ срцемъ своимъ, и всею дшею своею, и всею крѣпостїю своею по всему закону моѵсїову· И поне не воста подобенъ ему. обаче не ѿврати-

ѧ҃ цр҃ кг

чальникові господнього дому. Дали священикам на творення пасхи 2000 і 600 мішаного скота і 300 волів **9** Ґонія ж, і Ванея, Асія, і Натанаїл, і його брати, Асавія, і Іїл, і Йозавад – володарі левітів дали іншим левітам на святкування пасхи 5000 овець і 5 сот волів. **10** Приготоване ж служіння, і священики стали за своїм чином, левіти ж – за їхніми поділами, за царським наказом. **11** І заколено було пасху, і вилили священики своїми руками кров, і левіти обдирали шкіри всепалень. **12** І поділили їх, щоб давали за домами і одними мешканнями, і щоб приносилися Господеві всепалення, так як написано є в книзі Мойсеєвого закону. І так вранці зробили з волами, **13** і спекли пасху в вогні, так як написано є в законі, і святе варили в мідних котлах і горшках. І дбайливо розділили всім людям, **14** собі ж і священикам приготували потім, бо священики були зайняті приношенням всепалень і жиру аж до ночі. Тому й левіти собі і священикам, Аароновим синам, приготували останніми. **15** Далі стояли співаки, Асафові сини, в своїм чині за наказом Давида, і Асафа, і Еммана, і Ідитума – пророків царя Давида і начальників. Бо дверники дверей одним тримали так, щоб ні найменше ж *не* відходило від служби, задля цього і їхні брати левіти приготували їм їжу. **16** Адже вся бо господня служба була правильно завершена в тому дні, щоб зробити пасху і принести всепалення на господньому жертовнику за наказом царя Йосії. **17** Сини ж ізраїльські, які були там знайдені, зробили пасху в тому часі і празник прісних 7 днів. **18** Не було пасхи подібної тій в Ізраїлі від днів Самуїла пророка, але ж деякий з усіх ізраїльських царів зробив пасху, так як Йосія. І священики, і левіти, і ввесь Юда, Ізраїль, що знайшовся, і ті, що жили в Єрусалимі, *святкували.* **19** Ця пасха святкувалася у 18-му році Йосіїного царства. *Після цього всього, що зробив Йосія в домі, **19a** і ворожок, і чародіїв, і храми, і ідолів, і гаї, які були і в Єрусалимі і в Юдеї, спалив цар Йосія вогнем, щоб виконати слова, які були написані в книзі закону, яку знайшов Хелкія, священик, в господньому домі. **19b** І не було подібного до нього перед ним, який би повернувся до Господа всім своїм серцем, і всією своєю душею, і всією своєю силою, за всім Мойсеєвим

црс4. 23

законом. І після нього не повстав подібний до нього. **19c** Лише Господь не відвернувся від його великого гніву, яким Господь розгнівався на Юдею за всі її лукавства, якими лукаве вчинив Манасія. **19d** І сказав Господь: Отже, і Юду відкину від мого лиця, так як Я відкинув ізраїлів дім, і відкину і місто, яке Я вибрав – Єрусалим, і храм, про який Я сказав, щоб моє ім’я там було. **20** І прийшов фараон Неохай, єгипетський цар, на війну проти асирійського царя на ріку Ефрат. І назустріч йому пішов цар Йосія. **21** Він же послав до нього послів і сказав: Що мені і тобі, царю юдин? Не проти тебе сьогодні іду воювати, але проти іншого стаю до бою, на якого мені бог наказав піти з поспіхом. Полиш чинити проти бога, що є зі мною, щоб не вбив тебе. **22** Не побажав Йосія повернутися від нього, але підготував проти нього війну, ані не послухався слів Незрихавових, які з божих уст, *але пішов, щоб воювати на полі Магедо, **23** де ранений срільцями цар Йосія й сказав своїм слугам: Виведіть мене з бою, бо я є тяжко ранений. **24** І його вивели його слуги з колісниці, і посадили його на другу колісницю, яка йшла вслід за ним за царським звичаєм, і привели його до Єрусалиму. І він помер і був похований в гробах своїх батьків. І ввесь Юда, Єрусалим, оплакували Йосію, **25** Єремія ж заплакав по Йосії. І промовили всі князі і княгині, ридаючи задля Йосії аж до сьогодні, і поставили його за заповідь на пам’ять в Ізраїлі. Ось воно записано є в риданні. **26** І інші ж Йосіїні слова і його надія були записані в господньому законі. **27** Його перші й останні діла ось записані є в книзі юдиних та ізраїлевих царів.

зах. 12

сѧ г҃ь ѿ ꙗ́рости (-)[50] є҆го вели́кїѧ є҆ю́же разгнѣ́васѧ (-)[51] г҃ь на і҆оу́дею, всѣ́хъ ради лꙋка́вствъ (є҆ѧ̀)· И҆миже сълꙋка́вствова манасі́ѧ, и҆ рече г҃ь і҆ и҆оу́дꙋ (оу́бо) ѿринꙋ̀ ѿ лица̀ моегѡ· Ꙗ҆́коже ѿвратихъ (до́мъ і҆и҃левъ)[52]. и҆ ѿвръгꙋ (и҆) гра́дъ є҆гоже и҆збра́хъ і҆е҆р҃лимъ· И҆ хра́мъ є҆гоже рѣхъ да бꙋдетъ и҆́мѧ моѐ тꙋ̀· И҆ взы́иде фарао́нъ (неѡ҆ха́н)[53] ц҃рь є҆гѷпетъскїи (на ѡ҆плъче́нїе) на ц҃рѧ а҆сѷрїискаго на рѣкꙋ̀ (є҆ѵфра́тъ)[54]. І҆ и҆дѐ (въ срѣте́нїе є҆мꙋ і҆ѡсі́ѧ ц҃рь)[55]. (ѡ҆́н же)[56] посла̀ к немꙋ̀ послы̀ и҆ рече, что̀ мнѣ̀ и҆ тебѣ̀ ц҃рю і҆оу́динъ· Не проти́вꙋ тебѐ (днесь и҆дꙋ̀)[57] воева́ти, (н҆о проти́въ и҆ного ѡ҆по҃ча́юсѧ. на є҆гоже мнѣ̀ б҃ъ по҃ща́но и҆тѝ повелѣ̀)[58]. ѡ҆ста́ви сꙋпроти́вꙋ б҃ꙋ (твори́ти) и҆же съ мно́ю є҆сть да не оу҆бі́етъ тѧ̀. (-)[59] не хотѣ̀ і҆ѡсі́ѧ ѡ҆брати́тисѧ ѿ него н҆о (оу҆гото́ва проти́вꙋ є҆го бра́нь)[60]. ниже послꙋша слове́съ (незрихаа́вовыхъ)[61] и҆же ѿ оу҆́стъ б҃жїихъ *но поше́лъ да вою́етъ на поли (маге҃до)[62] (и҆дѣже оу҆ꙗ҆звенъ ѿ стрѣлецъ)[63] ц҃рь і҆ѡсі́ѧ, и҆ рече (-)[64] ѡ҆́трокомъ свои́мъ. и҆зведѣте мене (ѿ бра́ни) ꙗ҆́ко тѧ́жко оу҆ꙗ҆звенъ є҆смь. і҆ и҆зведо́ша є҆го ѡ҆́троцы є҆го ѿ колесни́цы, и҆ (въ дрꙋгꙋ́ю колесни́цꙋ посаждахꙋ є҆го)[65]. и҆же послѣдовахꙋ є҆го (ѡ҆бы́чаемъ ц҃ркимъ) и҆ привезо́ша є҆го въ і҆е҆р҃лимъ и҆ оу҆́мре и҆ погребе́нъ (въ гробѣ́хъ)[66] ѿц҃ь свои́хъ и҆ весь і҆оу́да (-)[67] і҆е҆р҃лимъ плака́хꙋ і҆ѡсі́и, (-)[68] (і҆еремі́ѧ (же) възрыда̀)[69] по і҆ѡсі́и· И҆ рѣша всѝ кнѧ́зи, и҆ кнеги́ни (-)[70] и҆ѡсі́ѧ ради. (рыда́юще) до дне́сь. и҆ да́ша є҆го въ за́повѣдь (на па́мѧть) въ і҆и҃ли (-)[71] сѐ пи́сано є҆сть въ рыда́нїи· И҆ (про́чаа же) словеса̀ і҆ѡсі́ина и҆ оу҆пова́нїе є҆го бѧхꙋ пи́саны въ зако́нѣ г҃ни. (дѣла̀)[72] є҆го пръ́ваа и҆ послѣ́днѧѧ сѐ пи́сана сꙋть въ кни́зѣ ц҃рей (і҆оу́диныхъ і҆ и҆и҃левыхъ)[73].

зах҃а ві

Глава 36

1 І взяв народ землі Йоахаза, Йосіїного сина, і помазали його, і поставили його царем в Єрусалимі замість його батька. **2** Йоахаз був 23-літнім, коли почав царювати, і три місяці царював в Єрусалимі. **2a** Й ім’я його матері Амиталь, дочка Єремії з Ловни. **2b** І він зробив лукаве перед Господом за всім, що зробили їхні батьки. **2c** І Йоахаза в полон взяв і скував його фараон Неохай в Девлаті, в Етамлій землі, щоб він не царював в Єрусалимі. **3** І цар перевів його до Єгипту і наклав данину на ізраїльську землю: 100 талантів срібла і талант золота. **4** *І фараон Неохай поставив замість нього царем над Юдеєю, Єрусалимом,

црс4. 24

Гл҃а, л҃ѕ·

Ивъзѧ́ша лю́дїе землѧ̀ і҆ѡа́хаза с҃на і҆ѡсі́ина и҆ пома́заша є҆го. и҆ поста́виша є҆го ц҃рѧ въ мѣ́сто ѿц҃а є҆го въ і҆е҆р҃лимѣ. к҃г, лѣта бысть і҆ѡа́хазъ є҆гда̀ ц҃ртвова́ти нача̀. и҆ три м҃цы ц҃ртвова̀ въ і҆е҆р҃лимѣ· І҆ и҆́мѧ м҃три є҆го а҆мита́ль, дще́рь (і҆еримі́оу)[1] ѿ ло́вны, и҆ сътворѝ лꙋкавое пре҃ г҃мъ, по всемꙋ̀ ꙗ҆́же сътвори́ша ѿц҃ы (и҆)[2]. И҆ плѣнѝ (и҆ѡа́ха́за и҆ ѡ҆кова̀) є҆го, фарао́нъ (неѡ҆ха́н)[3] въ девла́де, въ землѝ (є҆да́мли)[4], є҆же не ц҃ртвовати є҆мꙋ въ і҆е҆р҃лимѣ· И҆ преведе є҆го ц҃рь въ є҆гѷпетъ. и҆ возложѝ да́нь на землю (і҆и҃левꙋ), р҃, тала́нтъ сребра̀, и҆ тала́нтъ зла́та. *и҆ поста́ви фарао́нъ (неѡ҆хан)[5] (в҃ него̀ мѣ́сто ц҃рѧ є҆лїа́кима бра́та

д҃ ц҃р к҃д

ѥго на҃ іоудѣѥю ієр҃лимомъ)[6]. и҆ преврати и҆мѧ ѥго іоакі҃м, (-)[7] іоахаза (же) (пр҃енего цр҃ѧ) брата (іоакимова)[8] взѧтъ фараонъ (неохаи)[9], и҆ въведе ѥго въ ѥгѵпетъ и҆ оумре тоу. (-)[10] сребро (же) и҆ злато давахоу (ѥмоу)[11]· Тогда нача землѧ давати дань. ѥже давати сребро во оуста фараонова, и҆ кождо по силѣ (даахоу)[12] сребро, и҆ злато ѿ людіи землѧ (-)[13] фараоноу неохаю· (И҆) кє, лѣтъ бысть іоакі҃м ѥгда цр҃твовати нача. и҆ аі, лѣ҃, цр҃твова въ ієр҃лимѣ· І имѧ мт҃ри ѥго зехора дщи нирїоу ѿ рамы. (-)[14] сътвори (же) лоукавое пр҃ гмъ по всемоу ѥлико сътвориша ѿцы ѥго· (И҆) въ дни (же) ѥго пріиде (навъходоносоръ)[15] цр҃ь вавѵлоньскіи на землю, и҆ бѣ (и҆) ѥмоу слоужа три лѣта и҆ ѿстоупи ѿ него· И҆ посла гь на нихъ (поѧсники) халдеискіѧ, и҆ поѧсники сѵрьскіѧ, и҆ поѧсники моавитьскіѧ, и҆ сн҃овъ аммоновыхъ, и҆ самарїискі҃. и҆ не сътвориша ничтоже по словеси (-)[16] гни, (ѥже гла оустьі)[17] пр҃ркъ (ѥго). Обаче (же) ꙗрость гнѧ бѣ на іоудѣ ѥже ѿриноути ѥго ѿ лица ѥго, грѣхъ ради манасїины въ всемъ ꙗже сътвори. и҆ въ крови невинныи ѥже и҆зліѧ іоакимъ. и҆ наполни ієр҃лимъ крови невинныѧ. но (тогда) не восхотѣ (ѥще)[18] искоренити ихъ· И҆ (посемъ) възыиде (-)[19] (навъходоносоръ)[20] цр҃ь вавѵлоньскіи. и҆ окова ѥго (оковами мѣдѧными)[21], и҆ приведе ѥго въ вавѵлонъ, и҆ часть сосоудов домоу гнѧ пренесе въ вавѵлонъ. и҆ постави ѧ въ цркви своѥи въ вавѵлонѣ· И҆ прочаꙗ (же) словесъ іоакимовыхъ, и҆ всѧ ꙗже содѣлалъ ѥсть. (се)[22] сїѧ писана съдръжатсѧ въ книзѣ (-)[23] цреи іоудиныхъ· И҆ оумре іоакимъ съ ѿцы своими. и погребенъ бысть въ (ганозони)[24], со ѿцы ѥго· И҆ цр҃твова ієхонїѧ сн҃ъ ѥго в него мѣсто, *иі, лѣтъ. бысть ієхонїѧ ѥгда цр҃твовати нача. (-)[25] г҃, мцы, и҆ і҃, днїи цр҃твова въ ієр҃лимѣ, и҆ сътвори лоукавое пр҃ гмъ· *Ѥгда же лѣтоу кроу вратѧшесѧ. посла ((навъходоносоръ)[26] цр҃ь)[27], иже изведоша ѥго въ вавѵлонъ въкоупѣ со (предрагими сосоуды)[28] домоу гнѧ· И҆ цр҃е постави седекію оуѧ ѥго на҃ іоудою (-)[29] ієр҃лимомъ. *ка, лѣто бысть седекїи ѥгда цр҃твовати нача. и҆ аі, лѣтъ цр҃твова въ ієр҃лимѣ· И҆ сътвори лоукавое въ очїю га ба своѥго. (и҆) ни оусрамисѧ лица *ієремїи пр҃рка (глющаго к немоу)[30] ѿ оустъ гнихъ. ѿ цр҃ѧ же (навходоносора)[31] ѿиде иже закла ѥго по бзѣ, и҆ ожести выю свою и҆ срце оукрѣпи да не обратитсѧ къ гоу боу ілевоу. (но) и҆ вси началницы іоудины и҆ свѧщен-

д чр кд

ма а

ієре нв

ієре лз

Еліякима, його брата. І змінив його ім'я на Йоакіма. Йоахаза ж, Йоакимового брата, що *був* царем перед ним, взяв фараон Неохай і повів його до Єгипту, і він помер там. **4a** Срібло ж і золото йому давали, тоді земля почала давати данину, щоб давати срібло за фараоновими устами, і кожний з народу землі по силі давали срібло і золото фараонові Неохаєві. **5** І Йоаким був 25-тилітнім, коли почав царювати, і 11 літ він царював в Єрусалимі. Й ім'я його матері Зехора, дочка Нирія з Рами. Зробив же він лукаве перед Господом за всім, що зробили його батьки. **5a** І в його ж днях прийшов до землі Навходоносор, вавилонський цар, і він був і йому служив три роки, і відступив від нього. **5b** І послав Господь на них легко озброєних халдеїв, і легко озброєних сирійців, і легко озброєних моавітів, і аммонових і самарійських синів, і не зробили нічого за господніми словами, що Він сказав устами його пророків. **5c** Одначе ж, господній гнів був на Юді, щоб його відкинути від його лиця через манасіїні гріхи, за все, що зробив, **5d** і за невинну кров, яку пролив Йоаким, і наповнив Єрусалим невинною кров'ю; але тоді Він ще не бажав їх викорінити. **6** І після цього прийшов Навходоносор, вавилонський цар, і скував його мідними оковами, і привів його до Вавилону. **7** І він переніс до Вавилону частину посуду господнього дому, і поставив їх у своїй церкві у Вавилоні. **8** І позосталі ж Йоакимові слова, і все, що він зробив, ось це міститься записаним в книзі юдиних царів. І помер Йоаким зі своїми батьками, і був похований в Ґанозоні з його батьками. І замість нього зацарював його син Єхонія. **9** Єхонія був *18-тилітнім, коли почав царювати. 3 місяці і 10 днів він царював в Єрусалимі, і зробив лукаве перед Господом. **10** *Коли ж закінчувався круг року, цар Навходоносор послав тих, які вивели його до Вавилону разом з предорогим посудом господнього дому і царем поставив над Юдою, Єрусалимом, його вуйка Седекію. **11** Седекія був *21-літнім, коли почав царювати, і 11 літ царював в Єрусалимі. **12** І він зробив лукаве в очах свого Господа Бога, і ані не посоромився лиця пророка *Єремії, що говорив до нього з господніх уст. **13** Від царя ж Навходоносора він відійшов, від того, в чому він закляв його перед Богом, і твердою вчинив свою шию і скріпив серце, щоб не повернутися до Господа Бога ізраїльського. **14** Але й усі юдині начальники, і свяще-

црс4. 24

мат. 1

єре. 52

єре. 37

ники, і народ землі беззаконно переступили за всіма зневагами народів, і опоганили господній дім, який Він освятив собі в Єрусалимі. **15** І посилав Господь Бог їхніх батьків до них устами його пророків, встаючи рано, і послав своїх послів для того, щоб простити народові і своєму помешканню. **16** І ті кпили з божих послів і зневажали його слова, і кепкували з його пророків, аж доки не прийшов господній гнів на його народ, і *не* було ані одної згадки. **17** І Він навів на них халдейського царя і побив їхніх дітей мечем в домі його святині, не пощадив Седекію, не помилував молодих і дівчат, і вивів їхніх старців, і всіх передав у їхні руки. **18** І ввесь посуд господнього дому, як більший так і менший, і скарби церкви, і всі царські скарби, і начальство – все перевів до Вавилону. **19** І вони спалили божий дім, і знищили стіну Єрусалиму, і спалили всі їхні башти. І що цінне було з посуду, знищили. **20** І він переселив осталих до Вавилону, і були йому і його синам за рабів аж до мидського царства, **21** щоб сповнилося господнє слово з уст Єреміїних, доки не святкувала земля свої суботи, щоб відпочити всі дні її спустошення. Спочила ж до завершення сімдесяти літ.

никѡ̑ и҆ лю́ди землѧ̀ престꙋ́пиша беззако́ннѡ по всѣ́хъ поноше́нїихъ ꙗ҆зы́кѡ̑. и҆ ѡ҆скверни́ша до́мъ гн҃ь и҆́же (ѡ҆свѧти́ себѣ̀) въ і҆ерⷭ҇лимѣ. И҆ посыла́ше г҃ь бг҃ъ ѿц҃ъ и҆́хъ (к ни́мъ ᲂу҆стна̀)[32] прⷪ҇рѡкъ (е҆го) ᲂу҆тренюю́ще, и҆ посла̀ вѣ́стники е҆гѡ̀. Тогѡ ра́ди да (прости́тъ)[33] лю́ди (-)[34] и҆ (жили́ще)[35] своѐ. и҆ ті́и поноша́хꙋ посло́мъ (бж҃їимъ)[36]. и҆ ᲂу҆ничижа́хꙋ словеса̀ е҆гѡ̀. І҆ и҆гра́хꙋ прⷪ҇рки е҆гѡ̀ до́ндеже сни́детъ гнѣ́въ гн҃ь на лю́ди е҆гѡ̀. (И҆ бы́сть ни е҆ді́но помѧне́нїе)[37], и҆ наведѐ на ни́хъ цр҃ѧ халде́йска. И҆ побѝ младе́нца и҆́хъ мече́мъ, въ домꙋ̀ стн҃ѧ е҆гѡ. (-)[38] не пощадѣ̀ седекі́а (ю҆́ны), и҆ дв҃ц (-)[39] не поми́лова, и҆ ста́рца и҆̀ и҆зведѐ. (и҆) всѣ́хъ преда́сть въ рꙋ́ки и҆̀. И҆ всѧ̑ сосꙋ́ды до́мꙋ (гн҃ѧ)[40] ꙗ҆́кѡ бо́лшаѧ та́кѡ и҆ ме́ншаѧ, и҆ сокровища (цр҃кви) и҆ всѧ̑ сокро́вища цр҃ева. и҆ нача́лство, всѧ̑ приведѐ въ вавѵ́лонъ. И҆ зажго́ша до́мъ (бж҃їи)[41]. и҆ разори́ша стѣ́нꙋ і҆ерⷭ҇лимꙋ. и҆ (всѧ̑ сто́лпы)[42] и҆́хъ сожго́ша. И҆ (что предра́гое бы́сть, и҆стни́ли сꙋ́ть сосꙋ́довъ)[43]. и҆ преселѝ про́чаѧ въ вавѵ́лонъ, и҆ бѣ́ша е҆мꙋ̀ и҆ сн҃ѡ̑мъ е҆гѡ̀ въ рабы̀, да́же до цр҃ства мі́дскагѡ. да сверши́тсѧ сло́во гн҃е ѿ ᲂу҆́стъ і҆еремі́инъ. до́ндеже прїнова̀ землѧ̀ сꙋбѡ́ты своѧ̑. е҆́же сꙋбо́тствовати всѧ̑ дни̑ запꙋстѣ́нїѧ е҆ѧ̀. сꙋбо́тствова (же) до сверше́нїѧ, (седмьдесѧ́тъ лѣ́тъ)[44]. (-)[45]

Молитва Манассії, юдейського царя, коли він був утримуваний полоненим у Вавилоні.

Моли́тва манасі́ѧ (цр҃ѧ і҆ꙋде́йска. е҆гда̀ плѣне́нъ держа́шесѧ въ вавѵ́лонѣ)[1].

37,1 Господи Вседержителю, Боже наших батьків, Авраамів, і Ісааків, і Яковів, і їхнього праведного насіння, **2** що створив небо і землю з усією їхньою красою і що зв'язав море словом твого наказу, що замкнув безодню і запечатав її страшним і славним твоїм іменем, **4** якого боїться все і тремтить від лиця твоєї слави, **5** бо нестерпна краса твоєї слави і нестерпний гнів твоєї погрози, що на грішників. **6** Безчисленне ж і недослідиме милосердя твоєї обітниці, **7** бо Ти є Господь вишній, милосердний, довготерпеливий і дуже милосердний, і що каєшся над людськими злобами. Ти, Господи, за множеством твого милосердя обіцяв через покаяння відпущення тим, що згрішили проти Тебе, і множеством твоєї щедрості надав покаяння грішникам на спасіння. **8** Отже Ти, Господи Боже

Г҃и вседержи́телю, бж҃е ѿц҃ъ на́шихъ, а҆враа́мовъ, і҆ и҆саа́ковъ, і҆ і҆а́ковль, и҆ сѣ́мени и҆́хъ пра́веднагѡ, сотвори́вый нб҃о и҆ зе́млю, со всею̀ лѣпото́ю и҆́хъ. [И҆][2] сопны́й мо́ре сло́вомъ повелѣ́нїѧ твоегѡ̀, затвори́вый бе́зднꙋ и҆ запечатлѣ́въ [ю҆̀][3] стра́шнымъ и҆ сла́внымъ и҆́менемъ твои́мъ, е҆гѡ̀ всѧ̑ боѧ́тсѧ и҆ трепе́щꙋтъ ѿ лица̀ сла́вы твоеѧ̀. ꙗ҆́кѡ непостоѧ́нна велелѣпота̀ сла́вы твоеѧ̀, и҆ не стерпи́мъ гнѣ́въ, е҆́же на грѣ́шникы преще́нїѧ твоегѡ̀, бесчи́слена же и҆ неи҆слѣ́дованна ми́лость ѡ҆бѣща́нїѧ твоегѡ̀. ты̀ бо е҆сѝ г҃ь вы́шнїй млⷭ҇рдъ, долготерпели́въ и҆ многомлⷭ҇ти́въ, и҆ ка́ѧсѧ ѡ҆ ѕло́бахъ чл҃ческихъ. [ты̀ г҃и по мно́жествꙋ ми́лости твоеѧ̀ ѡ҆бѣща̀ покаѧ́нїемъ (-)[4] ѡ҆ставле́нїе согрѣши́вшимъ к тебѣ̀, и҆ мно́жествомъ щедро́тъ твои́хъ наречѐ покаѧ́нїе грѣ́шникомъ въ сп҃се́нїе.][5] Ты ᲂу҆̀бо г҃и бж҃е пра́ведныхъ, не всѝ положи́лъ покаѧ́нїе правед-

нымъ (твоимъ), аврааму, і исааку, і іакову, не съгрѣшившимъ пред тобою, но положи еси покаяніе мнѣ грѣшному, зане съгрѣших (ти) паче числа пѣска морскаго оумножишася беззаконія моя Господи оумножишася, и нѣсмь достоинъ възрѣти, и видѣти высоту небесную ѿ множества неправдъ моихъ свяʒанъ есмь многими юзами желѣзными, яко не възвѣсти ми [главы моея][6], и нѣсть ми въсклоненія, зане прогнѣвахъ ярость твою, (-)[7] лукавое пред тобою сътворивъ, (и) [не сътворихъ воля твоея, и не съхранихъ повелѣніи твоихъ][8]. И нынѣ покланяю колѣнѣ сердца [моего][9], молю юже ѿ тебе благость. съгрѣшихъ Господи съгрѣшихъ, и беззаконія моя азъ съвѣмъ. [но][10] прошу (и молюся)[11] тебѣ ѿради ми Господи ѿради ми, [и][12] не погуби мене съ беззаконьми моими, ниже въ вѣкъ враждовавъ съблюдеши зло моихъ, и не осуди мене въ преисподнихъ земли, зане ты еси [Боже][13] Богъ кающихся, да и на мнѣ явиши [всю][14] благость твою, яко недостойна суща спасеши мя, по множьствѣ милости твоеи. И восхвалю тя всегда [вся][15] дни живота моего. яко тебе поютъ вся силы небесныя и твоя есть слава во вѣки, аминь·

Конецъ вторыхъ книгъ паралипоменонъ. имать в себѣ главъ лѕ·

праведних, не поклав покаяння твоїм праведним Авраамові, й Ісаакові, й Якову, що не згрішили перед Тобою, але Ти поклав покаяння мені грішному, **9** тому що я згрішив проти тебе понад число морського піску. Помножилися мої беззаконня, Господи, помножилися, і я не є гідний поглянути і побачити небесну висоту від множества моїх неправд. **10** Я є зв'язаний численними залізними кайданами, так що не підняти мені моєї голови, і немає мені підняття, тому що я прогнівав твою лють, вчинив лукаве перед Тобою, і не виконав твоєї волі, і не зберіг твоїх наказів. **11** І тепер схиляю коліна мого серця, благаю ту, що від Тебе, доброту. **12** Я згрішив, Господи. Я згрішив і я знаю мої беззаконня, **13** але прошу і молюся до Тебе. Відраду дай мені, Господи, відраду дай мені і не вигуби мене з моїми беззаконнями ані, ворогуючи, не затримай моє зло навіки. І не засуди мене в преглибоких землі, бо Ти, Боже, є Богом тих, що каються. **14** І на мені вияви всю твою доброту, бо мене, що є негідним, мене спасеш за твоїм великим милосердям. **15** І я хвалитиму Тебе завжди, всі дні мого життя, бо Тебе оспівують всі небесні сили, і твоя є слава навіки. Амінь.

Кінець другої книги Параліпоменон.
Має в собі 36 глав.

Первыя книги Ездры глава а

В [1][въ][2] *[лѣто първое][3] кура царя пърскаго. въ съвършеніи слова Господня ѿ оустъ Іереміины. въздвиже Господь духъ кура царя пърскаго и простре гласъ въ все царство свое. въкупѣ по писанію рекущи, сіе рече куръ царь пърскіи. вся царства земная далъ мнѣ Господь Богъ небесныи. и тои повелѣ ми да съзижду ему домъ въ Іерусалимѣ, иже есть въ Іудеи. (аще убо) кто [есть][4] въ васъ всѣхъ людехъ его. [-][5] будетъ (Господь)[6] его с нимъ. (-)[7] да възыи-

ПЕРША КНИГА ЕЗДРИ
ГЛАВА 1

1 В *першому році Кира, перського царя, на сповнення господнього слова з Єреміїних уст, підняв Господь дух Кира, перського царя, і видав голос по всьому своєму царстві, заразом на письмі кажучи: **2** Це сказав Кир, перський цар: Господь Бог небесний дав мені всі земні царства, і Він наказав мені, щоб я Йому збудував дім в Єрусалимі, що є в Юдеї. **3** Отже, якщо є хтось у вас з усього його народу, його Господь буде з ним. Хай піде до Єрусалиму, що є в

Д царств лѕ; Д ездра в; Іере кє и кд

црс4. 36
ез3. 2
єре. 25
і 29

Юдеї, і хай збудує дім ізраїльському Богові. Він є Господь, що є в Єрусалимі, **4** І кожний, хто залишився з усіх міст, де він мешкає, хай поможуть йому мужі з його місця сріблом, і золотом, і посудом, і скотиною, і іншими добровільними обіцяними *дарами*, хай принесуть божій церкві, що є в Єрусалимі. **5** І піднялися князі батьків з Юди і Веніямина, і священики, і левіти, і всі, в яких Господь Бог підняв дух, щоб пішли, щоб збудували господню церкву, що була в Єрусалимі. **6** І всі ж, що були довкруги, допомогли їм сріблом і золотом, кіньми і скотом, посудом, опріч тих, що принесли добровільно. **7** І цар Кир же віддав церкві господній посуд, який взяв Навуходоносор з Єрусалиму, і поклав його до церкви свого бога. **8** Віддав же його Кир, перський цар, під руки Митридата, Ґаваринового сина, і через нього були віддані Санавасарові, юдейському князеві. **9** І це є їхнє число: 30 золотих вмивальниць, 1000 срібних вмивальниць, 29 золотих кадильниць, **10** 30 золотих чаш, і 200 срібних чаш, і 1000 іншого посуду. **11** І ввесь цей, принесений золотий і срібний посуд – 5000 і 400. Все взяв Санавасар, коли ішли з вавилонського переселення до Єрусалиму.

детъ въ ієрлимъ иже есть въ іоудеи. И съзиждетъ домъ бу іилеву. той есть (гь)[8] иже е въ ієрлимѣ. и всякъ оставыи ѿ всѣх (градъ)[9] идѣже обитаетъ [-][10]. [-][11] да помогутъ ему мужи ѿ мѣста его сребромъ и златомъ. и съсуды и скоти. [и][12] съ (прочими) доброволными обещанїи (принесутъ) (цркви)[13] бжїи иже е въ ієрлимѣ. И въсташа князи ѿцъ ѿ іоуды и венїамина и сщенницы и левити, [и][14] вси имже въздвигъ [гь][15] бгъ дхъ (-)[16] да възыидутъ къ създанїю цркви гни, иже бысть въ ієрлимѣ. И вси (же) иже бяху окрстъ помогоша (имъ)[17] въ (-)[18] сребрѣ [и][19] златѣ. (съ коньми и скоты. съсуды)[20], прочая тѣхъ иже доброволно принесоша. и црь (же) куръ (ѿдалъ)[21] съсуды цркви гни. иже взя (наоуходоносоръ)[22] ѿ ієрлима. и положи та въ (цркви)[23] ба своего, (възда же)[24] та куръ црь пръскїи по руки мидридату (гаварїнову сну)[25], и (пре его ѿдана)[26] (санавасару)[27], кнзю іоудеиску. и тоже (есть) число ихъ всѣ. оумовалникъ златыхъ, л. (-)[28] оумовалникъ сребраныхъ. ҂а. (кадиниц златыхъ)[29], кд. фїалъ златыхъ л. (и фїалъ сребраны, с.) и (-)[30] съсудов иныхъ, ҂а. (и) вся сосуды (сїя принесены) златыя и сребраныя, ҂е, (и) у. вся (взя санавасаръ)[31], (егда въсхожаху) ѿ преселенїя вавулонъскаго въ ієрлимъ.

Глава 2

нее. 7

1 *Ці ж є сини країни, які пішли з полону переселення, яких переселив до Вавилону Навходоносор, вавилонський цар, і *які* повернулися до Єрусалиму і Юдеї, кожний муж до свого міста, **2** які прийшли з Зороваделем: Ісус, Неемія, Сарая, Реелія, Мардохей, Валасан, Мастаргуй, Реум, Ваана. Це число мужів ізраїльського народу: **3** сини Форосові – 2000, 100, 70 і 2; **4** сини Савватієві – 300, 72; **5** сини Арєесові – 7 сот, 75; **6** сини Фаатові, Моавові, з синів Йосуєвих, Йоавових – 2000, 8 сот, 12; **7** сини Айламові – 1000, 254; **8** сини Затуєві – 9 сот, 45; **9** сини Захаїнові – 7 сот, 60; **10** сини Вануєві – 6 сот, 42; **11** сини Вевлеві – 6 сот, 23; **12** сини Авгадові – 1000, 222; **13** сини Адоникамові – 6 сот, 66; **14** сини Вагуаєві – 2000, 56; **15** сини Адинові – 400, 54; **16** сини Атирові, що були від Езехія, – 98; **17** сини Вассуєві – 323; **18** сини Йоравові – 112; **19** сини Асумлині – 223; **20** сини Ґаварові – 95; **21** сини Ветлеомові – 123; **22** сини Нетофаєві – 5 сот, 6; **23** сини Анатотові – 128; **24** сини Азмотові – 43; **25** сини

Гла, в.

неемїа з

[Сїи* же][1] суть снове властїи иже възыидоша ѿ плѣна преселенїя, ихже преведе (навходоносоръ)[2] црь вавулонъскїи въ вавулонъ. и възвратишася въ ієрлимъ і иоудею. кождо мужъ въ градъ свои, иже прїидоша съ зоровавелемъ. іисусъ, неемїа, сараия, реелїя, мардохеи, валасанъ, (масдаргъгуи)[3], реоумъ, ваана. (Сїе) (число муже)[4] людїи іилев. Снове форосовы, ҂в, р, о, (и) в. Снове савватїевы, тп, ов. Снве аресоевы, з сотъ, ое. Снове [фаадовы, моавъ][5], сномъ [иосуевы][6], иоавъ, ҂в, и сот, ві. Снове аиламли, ҂а, снд. Снове [задуевы][7] д, сотъ, ме. Снве [захаиновы][8], з, сотъ, ѯ. Снове вануевы, ѕ сотъ, мв. Снове (вевлаевы)[9], ѕ со, кг. Снове [авгадовы][10], ҂а, скв. Снове адоникамовы, ѕ, сотъ, ѯѕ. Снове вагуаевы, ҂в, нѕ. Снове [адины][11], у. нд. Снове атировы иже бяху ѿ [езехїа][12], чи. Снве вассуевы, ткг. Снове иоравовы, рві. Снове асумли, скг. Снове (гаваровы)[13], че. Снове ведлеомли, ркг. Сны нетофаевы, (е, со)[14] ѕ. Сны (анододовы)[15], ркн. Снове амодовы, [мг][16]. Снове карїадїаримли, хафира, и виродъ, з, со, мг. Снове рамаевы, и гаваа, ѕ, со, ка. Чужїи (мах-

маасовъ)[17], рк҃в҃· мужїи ведиль и (хан)[18], у҃, кг҃· Сн҃ове навовы, нв҃· Сн҃ове мегевй, рн҃ѕ· Сн҃ове [йлама другаго][19], ҂а҃, снд҃· Сн҃ове йрамли, тк҃· Сн҃ове [лидоновы][20] (и) [лодадини][21], и оновы, з҃, со҃, ке҃· Сн҃ове иериховы, тме҃· Сн҃ове (сенаеевы)[22], ҂г҃, ѕ҃, со҃, л҃· (-)[23] Сщ҃енницы, Сн҃ве иедуевы в дому (иосуевомъ)[24], д҃ со҃ ог҃· Сн҃ове еммирины, ҂а҃, нв҃· Сн҃ове [фассуровы][25], ҂а҃, смз҃· Сн҃ове [иримли][26], ҂а҃, [зі][27]· (-)[28] левїти, сн҃ове (иосуевы)[29], и кам҃іи· Сн҃ове одуиа, од҃· Пѣвцы сн҃ове асафовы, рки҃· Сн҃ове дверникъ, сн҃ове селлумъ. сн҃ове атировы. сн҃ове телмоновы. сн҃ове (аккувъ)[30]. сн҃ове атита. сн҃ове соваеевы, всѣх (же), рлд҃· (И) надинеи (и) сн҃ове суаа. сн҃ове (суватовы)[31]. сн҃ове [иавваодь][32]. сн҃ове [хираосовы][33]. сн҃ове [сїаръсы][34]. сн҃ове фадонины. сн҃ове лавановы. сн҃ове агава. сн҃ове [акъкувовы][35]· Сн҃ове агавовы, сн҃ове селамїины. сн҃ове анановы. сн҃ове гедилины. сн҃ве гааровы. сн҃ве (рааевы)[36]. сн҃ве, расоновы. сн҃ве, некодовы. сн҃ове газамли. сн҃ове (азоковы)[37]. сн҃ове фасїевы. сн҃ове (расїины)[38]· Сн҃ове асенаевы. сн҃ове (мунинновы)[39]. сн҃ове нефусимли. сн҃ве (ковуковы)[40]. сн҃ве [куфины][41]. сн҃ве [ануриины][42]. сн҃ве васалоф. сн҃ве мейдановы. сн҃ве арсановы. сн҃ве варкосовы. сн҃ве сисарины. сн҃ве демавли сн҃ве [надїевы][43]. сн҃ве атифовы· Сн҃ове [слугъ соломоновыхъ][44]. сн҃ове сотаевы. сн҃ве [сефирины][45]. (-)[46] сн҃ве иеалаевы. сн҃ве керконовы. сн҃ове (гедилины)[47] сн҃ове сафатїа. сн҃ове аттилевы. сн҃ове фахерадовы, (иже бѣху ѿ асевоваина)[48]. сн҃ве (иммеины)[49] всѣ. (и) наданеины. и сн҃ове [слугъ соломоновы][50], тч҃в· И сїи иже суть въсхождаху ѿ делмелеха, деларисa, херувъ, иданъ, (иммеръ)[51]. и не могоша сказати дому ѿца своего и сѣмени (-)[52], ѿ іилѧ ли быша. сн҃ове (далагїа)[53]. (-)[54] сн҃ове товїоуевы. сн҃овъ [негода][55], х҃, нв҃· И ѿ сн҃въ сщ҃еническихъ. сн҃ове (іовїавли)[56]. (и) сн҃ве (аккосовы)[57]. сн҃ве (мерзелаевы)[58], иже прїалъ ѿ дщ҃ери верзеллаи галаадитина жены. и наречено есть имены ихъ. тїи (же) искаша писанїа (роду) своему (-)[59] и не обрѣтоша· І изгнани суть ѿ сщ҃енства и рече (адерсалаи)[60] да не ꙗдѧтъ ѿ ст҃аа ст҃ыхъ. дондеже востанетъ сщ҃енникъ оученъ и съвръшенъ· [И][61] все множество бѣ ꙗко едїнъ, д҃, тмы, [и][62] ҂в҃, [и][63] ѯ҃. развѣ рабъ ихъ и рабынь [-][64] иже (бѧху имъ). ҂з҃, тлз҃. и сїи пѣвцы, и пѣвницы, с҃. конїи ихъ, х҃, лѕ҃. мсковъ ихъ, сме҃. велблюдовъ ихъ, у҃, ле҃. ословъ ихъ, ҂ѕ҃, з҃ со҃ (и) к҃· И ѿ кнѧзїи ѿчьскихъ. егда въхождаху въ (црьковь)[65] гн҃ю иже есть въ іерлимѣ. бл҃гоболно принесоша въ домъ бж҃їи на строенїе его в мѣсто его.

Каріятіяримові, Хафира і Вирота – 7 сот, 43; **26** сини Рамаєві і Ґаваєві – 6 сот, 21; **27** мужів Махмаасових – 122; **28** мужів Ветиля і Хая – 400, 23; **29** сини Навові – 52; **30** сини Маґевисові – 156; **31** сини Ілама другого – 1000, 254; **32** сини Ірамлеві – 320; **33** сини Лидонові, і Лодадинові, і Онові – 7 сот, 25; **34** сини Єрихонові – 345; **35** сини Сенаєві – 3000, 6 сот, 30. **36** Священики ж: сини Єдуєві в домі Йосуєвім, – 9 сот, 73; **37** сини Еммирині – 1000, 52; **38** сини Фассурові – 1000, 247; **39** сини Иримлові – 1000, 17. **40** Левіти ж – сини Йосуєві і Кадмиїлові, сини Одуя – 74. **41** Співаки – сини Асафові – 128. **42** Сини дверників: сини Селлумові, сини Атирові, сини Телмонові, сини Аккувові, сини Атитові, сини Соваєві – всіх же 139. **43** І натинеї, і сини Сула, сини Саватові, сини Явваотові, **44** сини Хираосові, сини Сіярсині, сини Фадонинові, **45** сини Лаванові, сини Аґавові, сини Аккувові, **46** сини Аґавові, сини Селаміїні, сини Ананові, **47** сини Ґеддилині, сини Ґаарові, сини Рааєві, **48** сини Расонові, сини Некодові, сини Ґазамлині, **49** сини Азокові, сини Фасієві, сини Расіїні, **50** сини Асенаєві, сини Мунинові, сини Нефусимлині, **51** сини Ковукові, сини Куфині, сини Анурині, **52** сини Васалотові, сини Меіданові сини Арсанові, **53** сини Варкосові, сини Сисарині, сини Темавлині, **54** сини Натієві, сини Атифові, **55** сини Соломонових слуг, сини Сотаєві, сини Сефирині, **56** сини Єалаєві, сини Керконові, сини Ґетдилині, **57** сини Сафатія, сини Аттилеві, сини Фахератові, які були з Асевоваїна, сини Іммеїнові – **58** всі, і Натанеїнові, і сини Соломонових слуг – 392. **59** І ці є ті, що пішли з Телмелеха, Телариса, Херув, Ідан, Іммер, і не змогли сповістити дім свого батька чи були з насіння Ізраїля: **60** сини Далагія, сини Товіуєві, сини Негода – 600, 52. **61** І з синів священиків: сини Йовіавлеві і сини Аккосові, сини Мерзелаєві, який взяв жінки з дочок Верзелаєвих, ґалаадита, і названо їхніми іменами. **62** Ті ж шукали писання свого роду і не знайшли, і були відставлені від священства. **63** І Атерсалаїм сказав, щоб вони не їли з святого святих, аж доки не повстане навчений і досконалий священик. **64** І ввесь збір був як один: 4 рази десять тисяч, і 2000, і 60, **65** опріч їхніх рабів і рабинь, які були їхні, – 7000, 337. І це співаки і співачки – 200, **66** їхніх коней – 600, 36, їхніх мулів – 245, **67** їхніх верблюдів – 400, 35, їхніх ослів – 6000, 7 сот і 20. **68** І *дехто* з батьківських князів, коли йшли до господньої церкви, що є в Єрусалимі,

добровільно принесли до дому божого на його будову, на його місце, **69** щоб поставити по своїй силі, дали на розхід, на діло, 60000 і 1000 золотих драхм і 5000 мнас срібла, і 100 священичих одеж. **70** Священики, і левіти, і народ, і співаки, і дверники, і анатиниїми проживали у своїх містах, ввесь же Ізраїль у своїх містах.

(поставити) по силѣ своєи, даша в росхо҃ дѣлу. златы҃ драгмъ, ҂ѯ҃. и҂а҃. и сребра мнасъ, ҂є҃. и одѣаніи сщенническиѫ, р҃. (-)[66] Ѡбиташа сщенницы и левѵти. и ѿ людіи и пѣвцевъ и дверницы и (анадиніим)[67] въ градѣхъ своихъ. (-)[68] весь (же) і҃иль въ градѣхъ своихъ·

Глава 3

1 Як же приходив сьомий місяць, і сини ізраїльські були у своїх містах, зібраний був полк як один чоловік до Єрусалиму. **2** І встав Йосує, Йоседеків син, і його брати священики, і Зоровавель, Салатіїлів син і його брати, і збудували жертовник ізраїльському Богові, *щоб на ньому принести всепалення, так як є написано в законі Мойсея, божого чоловіка. **3** І підготували божий жертовник на його, підготованому *місці*, бо їх знищення було довкруги від народів землі. І вони віддали на ньому всепалення Господеві і вранці і ввечері. **4** І *зробили празник шатер, так як є написано, і цілопалення всіх днів за числом і за приписом, боже слово у свій день. **5** І після цього постійне всепалення, і на новомісяці, і господні празники, які були освячені, і всяке добровільне, з ревністю дали Господеві. **6** Від першого дня сьомого місяця почали приносити жертву Господеві, і божа церква ще не була основана. **7** Дав же народ гроші каменярам і теслям, їжу ж і напиток, і олію – сидонцям і тирцям, щоб принесли кедрове дерево з Ливану до йоппійського моря, так як наказав Кир, перський цар. **8** І в другому році, коли вони прийшли до божої церкви до Єрусалиму, в другому місяці, почав *діло* Зоровавель, Салатіїлів син, і Осуя, Йоседеків син, і осталі з їхніх братів, священики, і левіти, і всі, що прийшли з полону до Єрусалиму. І поставили левітів від 20 літ і вище, щоб наглядали над божим ділом в господньому храмі. **9** І встав же Йосуя, і його сини, і його брати, Кадоїл і його сини як один чоловік, щоби наглядати над тими, що робили діло в божій церкві, сини Надавові і їхні сини, і їхні брати левіти, **10** і заклали основи господній церкві через робітників. І стали ж священики у своїй прикрасі з трубачами і левітами, сини Асафові з цимбалами, щоб хвалити Господа під рукою закону Давида, ізраїльського царя. **11** І співали в піснях і визнанні Господеві, бо Він добрий, бо навіки його милосердя над Ізраїлем. І ввесь народ кричав великим голосом в похвалі Господеві задля того, що заснована

ез2. 6
сир. 49

мой2. 23

Гла, г҃·

П(риходящу же)[1] мцу є҃мому, и баху [снове][2] і҃илеви въ градѣхъ свои҃х. (-)[3] собранъ єсть (полкъ)[4] ꙗко чл҃къ єдінъ въ і҃ерлимѣ· И воста (іосуе)[5] снъ іоседековъ и братіа єго сщенници, и зоровавель, снъ саладіилевъ и братіѧ [єго][6]. и создаша олтарь бу і҃илеву, *да принесуть в нем всесожженіє. ꙗко писанно єсть въ законѣ мѵсіовѣ чл҃ка бж҃іа· И уготоваша олтарь (бж҃іи) на уготованіи єго ꙗко разореніє бѣ и҃ (по окрть) ѿ людіи земныхъ· И въздаша на томъ всесожженіє гв҃и, (и) утрѣ и вечеръ. и *сътвориша празненіє жилищемъ ꙗко писано єсть. и всесоженіє дн҃іи всѣхъ. по числу (и) по повеленію дѣло (бж҃іє) въ днь свои· И посемъ всесожженіє присного, и в новомѣсячіа, и (-)[7] празницѣхъ гн҃ихъ иже бѣху просщени. и всякому блговолному съ усердіемъ дати гв҃и. ѿ (пръваго дни)[8] мца є҃маго начаша воздавати жрътву гв҃и· И (црквь)[9] (бж҃іѧ)[10] не бѣ єще основана. (-)[11] въздаша (же людіє) пѣнязи плиндникомъ, и древодѣлѧ҃. (-)[12] ꙗству (же) и питіє, и елеи, сидономъ, и тиромъ да принесуть древа кедрова ѿ ливана къ морю иопенъ. ꙗко повелѣ кѵръ црь пръскіи [-][13]. и въ лѣто второе вънегда пріити и къ (церкви)[14] бж҃іи въ і҃ерлимъ. мца, втораго нача зоровавель снъ саладіилевъ. и (осуѧ)[15] снъ иоседековъ, и прочіи ѿ братіѧ ихъ сщенници и левѵти, и вси иже пріидоша ѿ плѣненіѧ въ і҃ерлимъ· И поставиша левѵты ѿ к҃, лѣтъ и выше. (да настоѧ)[16] дѣлу (бж҃ію) въ храмѣ гн҃и· И став (же іосуа)[17], и сн҃ве єго и братіа єго. (кадоилъ)[18], и снове єго ꙗко мужъ єдинъ (-)[19], (ꙗко дабы настоѧли) на нихъ иже строѧху дѣло въ (церкви)[20] бж҃іи. снове [надавовы][21], [и][22] снове и҃, и братіа ихъ левѵти, и основаша (бо ѿ дѣлатель церкви)[23] гн҃ѧ· И сташа (же) сщенницы въ украшеніи (своемъ) съ трубники и левѵти. снове асадовы въ кимъвалѣхъ да хвалѧть г҃а. по рукою (закона), двда црѧ і҃илева· И въпіаху въ пѣснехъ і исповѣданіи гн҃и ꙗко блгъ, ꙗко въ вѣки млть єго на

г҃ ездра ѕ҃
сира м҃д

в҃ мо҃ ѳг

ІИЛЯ. И всѝ людїе возглашаху гласомъ великомъ въ хваленїи гу. сего ради иже основана бысть (црькове)[24] гня. (-)[25] Щнози (еще) ѿ сщенниковъ и левитъ, и кнѧзей ѿчествъ [и старцей][26], видѣша (црковь)[27] прежнюю на основанїи ея. И сїю (црквь)[28] (-)[29] плакаху гласомъ велїимъ. и мнози возглашающе въ веселїи възъвышаху [гласъ][30]. и не (могоша никтоже)[31] познати гла въпѣнїя веселѧщися ѿ гла плача (плъковнаго)[32]. (смѣшенъ бо полъкъ глаоваше)[33] гласомъ великимъ и гла [великъ][34] слышашеся далече.

була господня церква. **12** Ще численні з священиків, і левітів, і князів родів, і старшин бачили попередню церкву на її основі і цю церкву, вони плакали великим голосом і численні піднімали голос, кричачи з радості. **13** І ніхто не міг розрізнити голос крику радості від голосу плачу народу, бо змішаний народ кричав великим голосом, і великий голос було чути далеко.

Гла, д.

г ездра е

[услышаша* же][1] врази іудины и венїамини, иже сынове плѣненїя созидаютъ (црко)[2] гу бу іилеву. И приступиша къ зоровавелю, и къ кнѧземъ ѿчествъ, и съдѣлаемъ съ вами. понеже тако яко и вы ищемъ ба вашего, *и ему пожремъ жрътву ѿ

д цр зі

днїи (асурандъда)[3] цря асурска, иже изведе ны ту. И рече имъ зоровавель і (осуе)[4] и прочїи кнѧзи ѿчьствъ іилевыхъ. Нѣсть намъ и вамъ создати домъ ба нашего, но мы сами съзидаемъ гу бу нашему яко повелѣ намъ куръ црь прьскїи. (сего ради сотворено бысть, иже)[5] людїе земнїи помѣшиваютъ руки людїи іудейскихъ. И въздръжаху ихъ въ созиданїи, (-)[6] изведоша (же) на нихъ совѣтницы да разорятъ совѣтъ их вся дни кура цря прьскаго. и даже до цртва дарїя цря прьскаго. [-][7] *въ цртво (же) асуера

г ездра в

(иже есть артаѯерѯе) въ началѣ цртва его, написа свитокъ на (іудеи живущая)[8] въ ієрлимѣ. (и) и въ дни [артаѯерѯовы][9], (и) писаша въ мирѣ (михридатъ)[10], [и][11] тавеиль, (и съ)[12] прочїими иже бѣху въ совѣтѣ их къ [артаѯерѯу][13] црю прьскому написа книгочїи посланїе сурскїи языкомъ [-][14]. реумъ (валтарамъ)[15], и самψа книгочїи написаша посланїе єдино ієрлима ради [артаѯерѯу][16] црю сїя сице судъ. Реумъ, (валтарамъ)[17], и самψа книгочїи, и прочїи совѣтницы наши. динейскїя, [и][18] афарсадахеи, (и) тарфалеи, (и) арфасеи. (архїей)[19] вавулонѧне, (и) сусанахене, [савѧне][20]. И прочїи ѿ языкъ ихже преведе [асенафаръ][21] великїи (-)[22] преславныи. и всели ихъ въ градѣхъ [оморьскихъ][23]. и въ прочихъ (странахъ) чрез рѣку. Сїе есть сказанїе посланїи яже послаша к нему. [артаѯерѯу][24] црю раби твои мужи иже суть за рѣкою. вѣдомо да будетъ ти црю, яко іудее еже възыидоша ѿ тебе къ намъ прїидоша въ ієрлимъ градъ ѿмѣтны и лукавы, егоже созидаютъ (строяще стѣны ихъ)[25], и крѣпленїе (-)[26] слагающи въ высоту. Нынѣ убо вѣдомо да

Глава 4

ез2. 5

1 *Почули ж Юдині і Веніяминові вороги, що сини полону будують церкву Господеві Богові ізраїльському, **2** і приступили до Зороровавеля і до князів родів, і сказали їм: Будуватимемо з вами, тому що так само, як і ви, ми шукаємо вашого Бога *і Йому приносимо жертву від днів Асуранда, асурського царя, який привів нас сюди.

црс4. 17

3 І сказав їм Зоровавель, Йосує й осталі князі ізраїльських родів: Не нам і вам будувати дім нашого Бога, але ми самі збудуємо нашому Господеві Богові, так як заповів нам Кир, перський цар. **4** Задля цього вчинено було так, що народ землі заважав рукам юдейського народу, і перескоджали їм у будуванні. **5** Вивели ж вони проти них радників, щоб знищили їхню раду всі дні Кира, перського царя, і аж до царства Дарія, перського царя. **6** *В царстві ж Асуера, що є Артаксеркс, на початку його царства, написали письмо проти юдей, що жили в Єрусалимі.

ез2. 2

7 І і в днях Артаксерксових і написали в мирі Михридат і Тавеїл з іншими, що були у їхній раді, до Артаксеркса, перського царя. Писар написав послання сирійською мовою, **8** Реум, валтарам (=*канцлер*), і Сампса, писар, написали одне послання цареві Артаксерксові задля Єрусалиму. **9** Ось таке рішення: Реум, валтарам, і Самса, писар, і інші наші радники – динейські, і афарсадахеї, і тарфалеї, і арфасеї, архиєї, вавилонці, і сусанахенці, савани, **10** і осталі з народів, яких переселив великий, преславний Ассенафар, і поселив їх в оморських містах і в осталих краях через ріку. **11** Це є переказ послання, яке до нього послали: Артаксерксові – цареві твої раби, мужі, що є за рікою. **12** Відомим хай буде тобі, цареві, що юдеї, які прийшли від тебе, прийшли до нас до Єрусалиму, відступного і пога-

ного міста, яке будують, мурувочи його мури й укріплення, піднімаючи до висоти. **13** Тепер, отже, хай буде тобі, цареві, відомим, що якщо це місто буде збудоване і його мури будуть відновлені, не дадуть тобі дані і бажаного і річного податку. І це царям чинить зло, **14** і нам, царю, не годиться бачити твоє засоромлення. Задля цього ми послали, щоб тобі, цареві, сповістити, **15** щоб ти розглянув в літописних книгах твоїх батьків, і ти знайшов написаним в розповідях, і ти зрозумів, що це місто є відступним і чинить образу царям і владі. Посеред нього є захоронок рабів з давніх часів, задля цього й те місто було знищене. **16** Отже, відомим чинемо тобі, цареві, що якщо те місто буде збудоване і його стіни будуть скріплені, й не буде тобі миру. **17** І цар послав до Ареума, і Валтарама, і Самсая, писаря, і до інших, що були в їхній раді, що жили в Самарії, і іншим за рікою, кажучи: Мир. І сказав: **18** Збирач данини, якого ви до нас послали, явно ж був переді мною, **19** але й від мене було наказано, і ми переглянули, і ми знайшли, що те місто від давніх днів піднімається на спротив царям, бувають відступництва і втечі. **20** І в Єрусалимі сильні царі, які володіли всією землею, що є за рікою, численна ж дань і частка їм давалася. **21** І тепер, отже, виконайте рішення і не накажіть тим мужам, щоб те місто більше не будували, хай стримаються від їхнього бажання **22** і хай перестануть це робити, щоб часом не помножилась якась погибель на зло царям. **23** Тоді писар царя Артаксеркса прочитав письмо перед Реумом, валтарамом, Асампсаєм, писарем, і їхніми радниками; і пішли з поспіхом до Єрусалиму до юдеїв, і спинили їх сильним раменом. **24** Тоді припинено діло господнього дому в Єрусалимі. І не робили діло аж до другого року царства Дарія, перського царя.

Глава 5

анг. 1 ез2. 6

1 *Пророкували ж пророк Анґей і Захарія, Аддів син, пророкуючи до юдеїв, що були в Юдеї й Єрусалимі, в ім'я ізраїльського Бога. **2** *Тоді піднялися Зоровавель, Салафіїлів син, Йосує, Йоседеків син, і почали будувати господній дім, що в Єрусалимі, і з ними божі пророки, що їм помагали. **3** В тому ж часі прийшов до них Татанай, що був князем за рікою, і Сатарвузанай, і їхні радники. Також сказали вони їм: Хто дав вам рішеня, щоб ви будували той дім і підняли його стіни? **4** Тоді сказали їм

мат. 1 пар1. 3

бꙋдетъ ти црю. ꙗко аще гра сей создан бꙋдетъ, и стѣны его востављены бꙋдꙋтъ. дань [и вожделенїе][27] (и лѣтнаго вꙁданїа) не дадꙋтъ ти. и сїе царемъ ꙁло творитъ. и посрамощенїе (твое црю)[28], не подобаетъ намъ вѣдѣти. Сего ради послахомъ (да)[29] вꙁвѣстити ти црю да раꙁсмотриши въ книги памѧтописныхъ ѡтцевъ твоихъ. и ѡбрѧщеши (писано въ преложенїихъ). и поꙁнаеши ꙗко гра онъ ѿмѣтенъ есть. И ѡбидѧщи цреи и властеи (-)[30] ꙋбѣжище слꙋгъ бываетъ среди его, ѿ днїи древнихъ. сего ра (и) гра тои раꙁоренъ есть. Знано ꙋбо творимъ ти црю. ꙗко аще гра той создан бꙋдетъ, и стѣны его ꙋтверъждатъ (и) не бꙋдет ти мира. И посла цръ ко (ареоумꙋ)[31], и (валтарамꙋ)[32] и самѱаю книгочїю. и къ прочїимъ (иже бахꙋ въ совѣте)[33] и. ѡбитающии въ самарїи и прочїимъ ꙁа рѣкою (глющи) миръ. И рече даньныи воꙁиматель егоже послаете к намъ. ꙗвлено (же) е предо мною. но и ѿ мене повелѣно есть. И съгледахо и ѡбрѣтохомъ ꙗко гра тои ѿ днїи древнїи на сꙋпротивленїе царемъ поносится (-)[34] ѿмѣтанїе и бѣганїа бываю (-)[35]. и цри крипки (-)[36] въ ієрлимѣ, иже ѣствовали сꙋть всѧкою страною ꙗже ꙁа рѣкою есть. (-)[37] дани (же) многи и часть даваšесѧ имъ. И нинѣ (ꙋбо) положите вѣданїе. и не повелите мꙋжемъ онѣмъ (да селенїа)[38] того не соꙁидаютъ ктомꙋ. да ѿ воли и ꙋдръжатсѧ и да ѡставатъ творити сїе. еже бы когда не ꙋмножиласѧ ꙁгибель (нѣкаꙗ) на ꙁло црю. Тогда книгочїи [артеѯерѯа][39] црѧ прочте (свитокъ) пре реоумомъ (валтарамомъ асамѱаѥ)[40], книгочїемъ, (и совѣтники)[41] ихъ. І идоша тщателно въ ієрлимъ (къ ιоудеомъ)[42]. и въꙁдръжаша ихъ (мышцею силною)[43]. Тогда престало есть дѣло домꙋ гна въ ієрлимѣ. и не сътворѧшесѧ даже до (лѣта вторагω)[44], цртва дарїа црѧ прьскаго.

Гла, е.

Прорковаша* (же)[1], аггеи прркъ и захарїа снъ адовъ. Прорицающи къ ιоудеомъ иже бахꙋ въ ιоудеи і иерлимѣ въ имѧ бга ізлева [-][2]. *Тогда восташа ꙁоровавель снъ салафїилевъ, и (осꙋе)[3] снъ іоседековъ. И начаша ꙁдати (цркви)[4] [гню][5] иже въ ієрлимѣ и с ними прроцы бжїи помагающи имъ. в то (же) времѧ прїиде к ни [даданаи][6] иже бысть кнѧꙁь ꙁа рѣкою, и садарьвꙋꙁанаи и совѣтницы ихъ. (-)[7] Такоже гла имъ, кто далъ вамъ совѣтъ. да (домъ тои съꙁиждете)[8] и стѣны его въста-

аггеи а г еꙁра в

мла а а пара г

вите. Тогда̀ сі́ѧ рекóша и̂мъ, ꙗ̂кова̀ и̂мена̀ мꙋ́жїи тѣ́хъ и̂же съзида́ютъ гра́дъ се́и. И̂ о́чи бж҃їи на плѣне́нїѧ ї̂оу́дина, и̂ не възбрани́ша и̂̑ до повеле́нїѧ да́рїева, донде́же ѿне́сено бꙋ́детъ посла́нїе. И̂ тогда̀ посла̀ данинóсца, сего ра́ди (и̂ възвѣще́нїѧ съ пса́нїемъ)[9] ꙗ̂́же посла̀ (-)[10] кн҃зь ѿ ѡ̂бóнꙋ страны̀ рѣкѝ. (Сказа́нїе посла́нїѧ си́це.)[11] Садарвꙋза́нъ и̂ (совѣтницы є̂го)[12] (а̂дарсаде́и)[13], и̂же бѧ́хꙋ за рѣкóю, да́рїю црю (-)[14] ми́ръ всѧ́къ. Вѣ́домо да бꙋ́детъ црю ꙗ̂́ко ходи́хо̑ въ ї̂оуде́искꙋю странꙋ̀ къ до́мꙋ бж҃їю вели́комꙋ (-)[15] и̂же съзида́етсѧ ка́менїе оу̂краше́нымъ и̂ дре́во ста́витсѧ въ стѣна́хъ. (-)[16] дѣ́ло (же) то съ тща́нїемъ строитсѧ. и̂ поспѣша́етсѧ въ рꙋка́хъ и̂хъ. [-][17] въспроси́хомъ (бо) ста́рецъ тѣхъ, и̂ та́ко рекохомъ и̂мъ. Кто да́лъ ва́мъ ѡ̂́бласть да до́мъ той съзи́ждете, и̂ стѣны тї́и въста́вите. но ї и̂мена и̂хъ и̂ска́хомъ ѿ ни́хъ да възвѣсти́мъ тебѣ. ꙗ̂́ко да пи́шемъ (-)[18] и̂мена (и̂ мꙋжемъ)[19] (и̂же сꙋть нача́лницы в ни̑). И̂ си́цевы словеса̀ ѿвѣща́ша на́мъ гл҃юще. Мы̀ є̂сми рабѝ б҃а н҃беси и̂ землѝ. и̂ съзида́емъ (цр҃ковь)[20] и̂же бы́сть оу̂строе́на пре́жде тѣхъ лѣ́т мно́гихъ. и̂ цр҃ь ї̂и҃левъ вели́кїи създа́лъ ю̂̀ и̂ (сътвори́лъ, и̂ разорѝ ю̂̀ и̂хъ ра́ди)[21]. Поне́же въ ꙗ̂́рости прогнѣ́вахꙋ ѿц҃ы на́ши б҃а н҃бнаго (и̂) преда́лъ ихъ в рꙋ́ки (навхходоносо́рꙋ)[22] црю вавѵлóньскомꙋ (и̂) халде́искомꙋ, и̂ до̑ той разори́лъ, и̂ лю́ди преве́лъ въ вавѵлонъ. Но лѣ́та, а̃ го кѵ́ра цр҃ѧ. кѵ́ръ цр҃ь (вавѵлóньскїи) поста́вилъ повеле́нїе, да до́мъ бж҃їи (-)[23] съзи́ждетсѧ. и̂ сосꙋ́ды (цр҃кви)[24] бж҃їѧ зла́тыѧ и̂ сре́бреныѧ и̂хже (навхходоносóръ)[25] взѧ́лъ ѿ (цр҃кви)[26] и̂же бы́сть въ ї̂ерли́мѣ. и̂ ѿне́слъ ѧ̂̀ въ цр҃ковь [вавѵлóньскꙋю][27]. Взѧ́лъ кѵ́ръ (-)[28] цр҃ь ѿ цр҃кви [вавѵлóньскїѧ][29] и̂ да̀ [и̂хъ][30] [санаваса́рꙋ][31] храни́телю, и̂же на̑ сокрóвищи (-)[32] рече (же) є̂мꙋ̀ (сї́и) (сосꙋ́ди в҃си)[33] възмѝ и̂ поидѝ. (и̂) поста́ви и̂хъ въ (цр҃кви)[34] и̂же є̂сть въ ї̂ерли́мѣ въ мѣ́сте и̂хъ. Тогда [саванаса́ръ][35] той прїи́де, и̂ поста́вилъ ѡ̂снова́нїе (цр҃кви)[36] бж҃їи въ ї̂ерли́мѣ. и̂ ѿ того вре́мени да́же и̂ до нн҃ѣ съзида́есѧ, и̂ нѝ є̂щѐ съвръше́на є̂сть. и̂ нн҃ѣ зи́ждетсѧ и̂ не совръши́сѧ. И̂ нн҃ѣ (оу̂бо) а̂́ще (види́сѧ) црю бл҃го. разсмотрѝ въ книгохрани́телницы цр҃евѣ, и̂же є̂сть въ вавѵлóнѣ ꙗ̂́ко да оу̂вѣси ꙗ̂́ко ѿ [кѵ́ра цр҃ѧ][37] (сѝ повелѣно бы́сть)[38] да съзида́етсѧ до́мъ бж҃їи (-)[39] въ ї̂ерли́мѣ. и̂ оу̂вѣдѣвъ црю ѡ̂ се́мъ послѝ к на́мъ.

Гл҃а, ѕ҃.

г҃ є̂здра ѕ҃

Тогда̀* да́рїи цр҃ь повелѣ̂ расмотрѣти въ книгохранителницы и̂же бы́сть поста́влена въ вавѵлóнѣ. И̂ ѡ̂брѣте́но є̂сть. (ѡ̂брѣте же сѧ) въ а̂ма́дꙋ гра́дѣ тѧ́жкомъ (ми-

це: Які імена тих мужів, що будують це місто? **5** І божі очі на юдиному полоні, і вони не заборонили їм до Дарієвого рішення, доки не буде віднесено послання. І тоді він послав носія данини задля цього **6** і повідомлення з письмом, яке послав князь з того боку ріки. Переказ послання такий: Сатарвузан і його радники, атарсатеї, що були за рікою, цареві Дарієві, **7** ввесь мир. **8** Відомим хай стане цареві, що ми пішли до юдейського краю, до дому великого Бога, який будують добірним камінням, і дерево ставиться в стінах, діло ж те з поспіхом будується, і їм щастить в їхніх руках. **9** Ми бо запитали тих старшин і так ми до них сказали: Хто дав вам рішення, щоб ви будували той дім і ви піднімали ті стіни? **10** Але й їхні імена ми в них випитували, щоб сповістити тобі, щоб написати імена їхніх мужів, які є в них начальниками. **11** І такі слова вони нам відповіли, кажучи: Ми є рабами Бога неба і землі і будуємо церкву, яка була збудована перед багатьма тими роками, і великий ізраїльський цар її збудував і зробив. І Він її знищив **12** задля них, тому що в люті наші батьки прогнівили небесного Бога, і Він їх передав в руки Навходоносорові, вавилонському і халдейському цареві, і той знищив дім і привів народ до Вавилону. **13** Але 1-го року царя Кира, Кир, вавилонський цар, поклав рішення, щоб збудований був божий дім. **14** І золотий і срібний посуд божої церкви, який Навходоносор взяв з церкви, що була в Єрусалимі, і відніс його до вавилонської церкви, взяв цар Кир з вавилонської церкви і дав його охорнцеві Санавасарові, що над скарбом. **15** Сказав же йому: Візьми ввесь цей посуд і піди і поклади його на їхнє місце в церкві, що є в Єрусалимі. **16** Тоді той Санавасар прийшов і поклав основи божої церкви в Єрусалимі. І від того часу і аж дотепер вона будується і ще не є завершеною, і тепер будується, і не закінчено. **17** І тепер, отже, якщо цареві здається добрим, розвідай в царській бібліотеці, що є в Вавилоні, щоб ти довідався чи царем Киром це було наказане, щоб будувався божий дім в Єрусалимі, і, довідавшись про це, царю, пошли до нас.

Глава 6

ез2. 6

1 *Тоді цар Дарій дав наказ розвідати в бібліотеці, що була поставлена в Вавилоні. **2** І знайдено, знайдено ж в важливому мидійському місті Аматі один том. І це було

записано в ньому на згадку: **3** В 1-му році царя Кира. Цар Кир вирішив, щоб був збудований божий дім, що є в Єрусалимі, і місце, де жертвуватимуть жертви. І приписав міру, підносячи висоту на 60 ліктів, і ширина – 60 ліктів. **4** І стіни з грубого потрійного каміння, і один дах з дерева. Кошт же хай даний буде з царського дому. **5** І золотий, і срібний посуд церкви божої, який Навходоносор взяв з церкви, що в Єрусалимі, і приніс його до Вавилону, даним буде і внесеним буде до церкви в Єрусалимі, на місце, на яке і поставленим був у божій церкві. **6** Тепер, отже, дайте *рішення* князям, що є за рікою, і тим, що є далеко, Затарвузанаєві, і їхнім радникам, атарсахеям, що є за рікою. Відійдіть далеко від них **7** і дайте будувати церкву божу князям, юдеям і їхній старшині. Хай той божий дім буде збудований на своїм місці. **8** Але й від мене наказано, щоб ви ніколи нічого не чинили жидівським презвітерам, які будують дім того Бога. І з тих царів, які на другому боці ріки дають данину, ревно хай дається на розхід тим мужам, щоб те діло продовжувалося без зволікання. **9** І чого лиш бракує, все дайте, також і телят, і ягнят, і баранів на всепалення небесному Богові, пшеницю, сіль, вино і олію, за священним звичаєм тим, що є в Єрусалимі, дайте їм на всі дні, **10** щоб приносили жертву небесному Богові, і хай моляться за життя царя і його синів. **11** І, адже від мене покладене було рішення, щоб кожний чоловік, той, який переступить наказ, візьметься дерево з його дому, і хай буде на ньому піднятий і повішений, і його дім хай буде мені забраний. **12** І Бог, там де живе – там його ім'я, хай перекине всі царства і народи, які простягнуть свою руку і заборонять, і знищать той божий дім, що є в Єрусалимі. Я, Дарій, дав наказ, щоб це діло з ревністю було *виконане.* **13** *Тоді Татаній, князь краю за рікою, і Сатарвузанай, і його радники, до яких послав цар Дарій, з поспіхом так вчинили. **14** Старшини ж юдейські і левіти будували за пророцтвом пророка Ангея і Захарії, Аддового сина, і будували, і зводили за велінням ізраїльського Бога і за велінням перських царів Кира, і Дарія, і Артаксеркса. **15** І вони закінчили дім божий аж до дня третього місяця – адора, це є в 6-му році царства царя Дарія. **16** Зробили ж ізраїльські сини, священики, і левіти, і позосталі сини переселення відновлення божого дому з радістю. **17** І вони принесли на відновлення божого дому 100 телят, і 200 баранів, 400 ягнят, 12 козлів з кіз

ез2. 7

дїискомъ)[1], тетрать є̂дíна· И҆ сїє писано бы́сть в неи на па́мать. въ лѣто, а҃ є. кѷра ц҃ра. кѷръ ц҃рь повелѣ҃ (да до́мъ б҃жїи създа́ется иже є̂сть въ ї҆є҃рлимѣ)[2], и҆ мѣсто гдѣ҃ пожрꙋтъ приношéнїє, и҆ положѝ мѣрꙋ възносáщи высотꙋ̀ лакѡ҃, ѯ҃, (и҆) ширинꙋ̀ [-][3] лакотъ, ѯ҃· и҆ стѣны ѿ камéнїа толстаго трї́єго, и҆ кр҃ѡ ѿ дрéвъ є̂дíнъ. (-)[4] ѻ̂брóк (же) ѿ до́мꙋ ц҃рева да дáстьса· И҆ сосꙋди (ц҃ркви)[5] б҃жїи злáтїи и҆ срéбранїи, и҆хже (навходоносóръ)[6] взѧ̀ ѿ (ц҃ркви)[7], иже въ ї҆є҃рлимѣ и҆ принесè (и҆хъ) во вавѷлóнъ. (-)[8] въздаютса и҆ в҃несꙋтса въ ц҃рковь въ ї҆є҃рлимъ в мѣсто иже (и҆) постáвлены сꙋть въ (ц҃ркви)[9] б҃жїи· Нн҃ѣ (оу҆́бо) дáите кнѧ́земъ иже сꙋть за рѣкóю (и҆ сꙋщимъ далéче) задарвꙋзанáю, и҆ (совѣтникомъ)[10] и҆хъ а̂дарсахéи иже є̂сть за рѣкóю далече ѿи҆дете ѿ тѣхъ. и҆ (ѿпꙋстите сътвори́ти ц҃рковь)[11] б҃жїю кн҃зи, ї҆оу҆дéискїа и҆ стáрцы [и҆хъ][12], да до́мъ б҃жїи той създа́ется въ мѣстѣ своє҆мъ· Но и҆ ѿ менè повелѣно є҃· да нич҃то не сътвори́те никогдà презви́теромъ жидóвскимъ иже създа́ютъ до́мъ б҃а ѻ҆́ного. и҆ ѿ т҃ѣ ц҃реи иже ѻ̂бóнꙋ странѣ̀ рѣкѝ дає҆́ дáнь. прилéжно на росхóдъ, да даéтса мꙋжемъ тѣмъ є҆́же бы неоу҆медлѣло (дѣ́ло т҃о) и҆ є҆́же а҆́ще ѻ̂скꙋдѣвае҃, (вс҃е да дає҃те тáкоже) и҆ тéлцы и҆ а҆́гнецы и҆ ѻ҆́вны въ всѐсъжжéнїє б҃ꙋ н҃бномꙋ. п҃шени́ца, со́ль, винò (и҆) є̂лéи. по (ѻ̂бы́чаю)[13] с҃щéнномꙋ иже сꙋть въ ї҆є҃рлíмѣ даéтса и҆мъ по всѧ̀ д҃нѝ (-)[14]. да бꙋ́дꙋ приносѧ́ще възношéнїє б҃ꙋ н҃бномꙋ. и҆ да мо́лѧтса за живо́тъ ц҃ревъ и҆ с҃новъ є̂го. и҆ ѿ менè (б҃о) поставлено є҃ повелéнїє· да в҃сакъ ч҃лкъ иже (т҃о престꙋ́питъ повелѣнїє)[15], во́змє҃са дрéво ѿ до́мꙋ є̂го. и҆ въздви́гса и҆ да ѻ̂бѣ́ситса на нéм҃, и҆ до́мъ є̂го мн҃ѣ да бꙋ́детъ взѧ́тъ. и҆ б҃ъ и҆дѣже ѻ̂бита҃е и҆мѧ [є̂го][16] т҃ꙋ, да ѻ̂брат҃и всѧ̀ ц҃р҃тва, и҆ лю́ди иже простр҃ꙋт рꙋкꙋ свою, (и҆) възбранѧ́тъ (и҆)[17] разор҃ѧ до́мъ б҃жїи, ѻ҆́нъ, иже є̂сть въ ї҆є҃рлíмѣ· А҆зъ дáрїи постáвихъ повелѣнїє, (да дѣло сїє) съ прилежáнїєм҃ да бꙋ́детъ· *Тогдà [дадáнїи][18] кн҃зь странѣ̀ зарѣчныа, [и҆][19] садарвꙋзанáи и҆ (совѣтницы)[20] є̂го, къ нѧ́же послà дáрїи ц҃рь тáко сътвори́ша т҃щáтельно. (-)[21] Стáрцы (же) ї҆оу҆дéистїи созидáхꙋ, и҆ левѷти по п҃рчествꙋ а̂ггéа п҃рка, и҆ захáрїи с҃на а҃дова. и҆ създаша и҆ строи́ша велѧ́щи, б҃ꙋ ї҆и҃левꙋ, и҆ велѧ́щꙋ кѷрꙋ, и҆ дáрїю, и҆ [а̂ртаѯéрѯꙋ][22] ц҃ремъ пéрсъскимъ· И҆ съвершиша домъ [б҃жїи][23], да́же до д҃нє трéтїаго м҃ца (а̂до́ра)[24], иже є̂сть в лѣто, ѕ҃ є, ц҃р҃тва дáрїа ц҃рѧ· (-)[25] Сътвори-

г҃ ездра з҃

ша (же) сынове ісраилевы, священницы и левити и прочіи сынов преселенія обновленіе дому божія в радости. И принесоша в обновленіе божія дому, телец, р, [и][26] овен, с, агнец, у, козлов от коз за грехи всего ісраиля, ві, по числу колен ісраилев. И сташа священницы в чинех своих, и левити в частех свои на деле [божія дому][27] иже в ієрусалимє. *Яко писано єсть в книзе моусіове. (-)[28] Створиша сынове преселенія пасху. ді, [дня][29] (прьваго месяца)[30]. Очищени бо баху священницы и левити даже до єдінаго, вси чисти (на пожреніе)[31] пасхи, всем сыновом, преселенія и братіи их священником и себе. И ядоша сынве ісраилеви [-][32] иже обращени баху от преселенія, и вси иже разлучишася от скверненія языком земли, с ними да помолят Господа Бога ісраилева. И створиша праздник опресночныи з, дніи в веселіи, яко возвесели их Господь. и [-][33] свратити сердце царя асура к ним. (да пособляєт им) оукрепляя руки их в дело [Господу][34] Богу ісраилеву.

– за гріхи всього Ізраїля, за числом ізраїльських племен. **18** І священики стали у своїх чинах, і левіти у своїх частках над ділом божого дому, що в Єрусалимі, *так як є записано в Мойсеєвій книзі. **19** Сини переселення зробили пасху 14-го дня першого місяця, **20** бо священики і левіти аж до одного були очищеними, всі чисті на заколення пасхи всім синам переселення, і їхнім братам священикам, і собі. **21** І їли ізраїльські сини, які знайдені були з переселення, і всі, що відлучилися від нечистоти народів землі з ними, щоб помолитися до Господа Бога ізраїльського. **22** І зробили празник прісних 7 днів з радістю, бо розвеселив їх Господь і повернув серце царя Асира до них, щоб помагати їм, скріплюючи їхні руки на діло Господеві Богові ізраїльському.

ам. 3 і 8

Глава, з.

По* (-)[1] (сих (же) словесех)[2] в царство [артаксеркса][3] царя перскаго, взыиде ездра сын сареїв. сына азаріева, сына [хелкиєва][4], сына селлумла, сына [садокова][5], сына ахитовля, сына [самаріева][6], сына (єзараиля)[7] сына (єзієва)[8] сына вокиєва, сынаависуєва, сына финеєсова, сына єлеазарова. Сынве аарона священника прьваго. сеи єздра взвозшел от вавилона, и сеи писец скор в законе моусіове, єгоже (Господь Бог дал)[9] ісраилю. И дал єму царь яко рука Господа Бога єго (благая) на нем бе, в всем в немже взыска он. И взыидоша от сынов ісраилев, и от (сынов священническиx)[10] и от (сынов левитских)[11], и от певцев, и от придверник, и (святых, служители)[12] в ієрусалим. в лето з е, [артаксеркса][13] царя, и пріидоша в ієрусалим месяца, е го, се єсть лето седмое царево. иже в прьвыи (день) месяца прьваго нача всходити от вавилона. [И в прьвыи][14] (день) месяца пятаго пріиде в ієрусалим, яко рука Бога єго благая на нем бе. Єздра бо оуготова сердце свое, да взыщет закона [Господня][15], и створит и оучит в ісраили повеленіе и суд. И сіе єсть сказаніе посланія, юже дал [царь артаксеркс][16] єздре священнику писцу наученному (в словесех) (и повеленіих Господних, в книзе закона)[17] и повеленіи єго в ісраили. [Артаксеркс][18] царь царем, єздре [священнику][19] писцу закона [-][20] Бога небеснаго, свершити слово и ответ, от мене повелено єсть да кождо иже имать оусердіе благо (от людіи ісраилевых в царстве моем)[21], и от священников (єго) и от левитов поити в ієрусалим с тобою да идет.

г ездра и

Глава 7

1 *Після цих же слів в царство Артаксеркса, перського царя, прийшов Ездра, Саріїв син, Азарієвого сина, Хелкієвого сина, **2** Селлумового сина, Садокового сина, Ахитового сина, **3** Самарієвого сина, Екзараєвого сина, **4** Езієвого сина, Воккієвого сина, **5** Ависуєвого сина, Финеесового сина, Елеазарового сина – сини першого священика Аарона. **6** Цей Ездра прийшов з Вавилону, і він швидкий писар в Мойсеєвому законі, якого Господь Бог дав Ізраїлеві. І дав йому цар *прийти*, тому що добра рука його Господа Бога була на ньому в усьому, в чому він шукав. **7** І прийшли з ізраїльських синів, і з священичих синів, і з левітських синів, і з співаків, і з дверників, і святих, до Єрусалиму служителі. В 7-му році царя Артаксеркса **8** вони й прийшли до Єрусалиму, 5-го місяця, – це є сьомий рік царя. **9** Він в першому дні першого місяця почав іти з Вавилону, і в першому дні п’ятого місяця прийшов до Єрусалиму, бо добра рука його Бога була на ньому, **10** бо Ездра підготував своє серце, щоб шукати господній закон, і чинити, і навчати припис і суд в Ізраїлі. **11** І це є переказ послання, яке цар Артаксеркс дав священикові Ездрі, писареві, навченому в словах і господніх наказах в книзі закону, і його приписів для Ізраїля: **12** Артаксеркс, цар царів, священикові Ездрі, писареві закону небесного Бога! Закінчити слово і *дати* відповідь. **13** Від мене є на-

ез2.

казано, щоб кожний, хто в моїм царстві з ізраїльського народу, і з його священиків, і з левітів має добру ревність піти до Єрусалиму, хай іде з тобою, **14** бо ти є посланий від царського лиця і його сімох радників, щоб ти відвідав Юдею, Єрусалим за законом твого Бога, що є в твоїх руках. **15** І понеси срібло і золото, яке цар і його радники з ревністю дали ізраїльському Богові, що живе в Єрусалимі. **16** І все золото і срібло, яке лиш знайдеш в усій вавилонській країні з волі народу і священиків, що добровільно принесли домові свого Бога, що є в Єрусалимі, **17** і все, що я заповів на той розхід в тому письмі, хай дають: телят, і баранів, і ягнят, і їхні жертви, і їхні поливання. І принеси те на жертовник церкви вашому Богові, що є в Єрусалимі. **18** Але якщо щось тобі і твоїм братам забажається, і з позосталого срібла і золота зробіть те, що за волею *треба* чинити вашому Богові. **19** І з посудом, що тобі даний на служіння дому твого Бога, дай перед Богом в Єрусалимі. **20** Але і *на* осталі потреби в домі твого Бога, скільки є потрібно, роздай. Даси ж зі скарбу, і з царського скарбу, **21** і від мене. Я, цар Артаксеркс, постановив і наказав всім охоронцям скарбів, що є за рікою, щоб те, що лиш попросить від вас священик Ездра, писар закону небесного Бога, давайте без зволікання. **22** 100 талантів срібла, також і пшениці до 100 мір, також і вина до 100 бочок, також і олії до 100 посудин, і солі без міри, **23** все, що належиться на служіння небесному Богові, хай буде дане. Стережіться, щоб ніхто не вчинив зла домові небесного Бога, щоб часом не було гніву на царство царя і його синів. **24** І вам же робимо відомим, всім священикам і левітам, співакам і дверникам, натинеям, слугам божого дому. Хай це буде тобі відомим: не беріть податку ані не матимете влади накладати щось на них. **25** Ти ж, Ездро, за мудрістю твого Бога, що є в твоїх руках, настанови писарів, і суддів, і намісників, щоб судили ввесь народ, що є за рікою, всіх, що знають закон твого Бога, і тому, що не знає, вчиніть знати. **26** І кожний, що не чинитиме ретельно закону твого Бога і закону царя, хай на ньому буде зроблений суд: якщо ж на смерть або на кару, або на втрату життя чи на в'язницю. **27** Благословенний Господь Бог наших батьків! Я, який дав так в серце царя, щоб прославити господній дім, що є в Єрусалимі, **28** і до мене прихилив своє милосердя перед царем, і його радниками, і всіма царськими володарями, і вельможами. І я був скріплений ру-

ѿ лица (бо) црева и семи совѣтниковъ [єго][22] посланъ єси да посѣтишъ їудею (-)[23] їерлима въ законѣ ба [твоєго][24] иже єсть въ руку твою. И (да несеши)[25] сребро и злато, что црь и совѣтницы (єго) съ усердїемъ даша бу їилеву, иже въ їерлимѣ обитаєтъ и все злато и сребро коє аще найдеши въ всей области вавилоньстеи съ волею людскою и сщенни, иже волею принесоша дому ба (своєго) иже єсть въ їерлимѣ. и вся иже до расходу того заповѣдахъ въ писанїи то (да даю) телцы, (и) овны, (и) агньцы. и пожренїя ихъ и възлїянїя ихъ. и принеси та на олтарь (црькви)[26] бу вашему, иже єсть въ їерлимѣ. Но аще что тебѣ и братїи твоей въсхощеся, (и) ѿ прочаго сребра и злата. (єже по воли бу вашему творити)[27], да сътворите. и съ сосуды иже даны тебѣ въ службу дому ба [твоєго][28] дай пре бмъ въ їерлимѣ. Но и прочїи потребы въ дому ба твоєго колико потребно єсть да раздаси. даси (же) ѿ съкровища (и ѿ съкровища) црева и ѿ мене. азъ [артаѯерѯъ][29] црь поставихъ (и) повелѣхъ всѣмъ стражемъ съкровищъ иже суть за рѣкою. да что єликоже въспроситъ ѿ васъ єздра сщенникъ (-)[30] писецъ закону ба нбнаго безъ стоанїя давайте, (-)[31] (р, талантъ сребра)[32], такоже и пшеницы, до (р, мѣръ)[33]. такоже и вина, до (р, бочекъ)[34] такоже и єлея, до (р, чвановъ)[35]. и соли безъ мѣры, все что къ обычаю бу нбному достоитъ да въздаєтся. вонмѣте да никто зазлитъ дому ба нбнаго иже бы не было когда гнѣвъ на црство црево и снвъ єго и вамъ (же) знаємо творимъ. всѣмъ сщенникомъ и левїтомъ пѣвцемъ [и][36] дверникомъ надинеомъ (-)[37] слугамъ дому бжїя, се (да єсть ти вѣдомо) дани не берите ниже имѣите области наставляти на нихъ что. (-)[38] Ты (же) єздра по премудрости ба [твоєго][39] иже єсть въ руку твоєю. Постави книжники и судїя (и намѣстницы) да судятъ вся люди, иже єсть за рѣкою. всѣ иже знаютъ законъ ба твоєго. и не вѣдающему вѣдати сътворите. И вся иже не сътворитъ закона ба [твоєго][40] и закона црева тщно. судъ да будетъ сотворенъ о него, аще же въ смрть, или въ наказанїе, или въ ѿщетенїе живота, или въ темницу. Блгвенъ гь бгъ ѿцъ нашихъ иже далъ сице въ срдце цреви да прославитъ домъ гнь иже єсть въ їерлимѣ. и въ мя уклонилъ млрдїе [своє][41] пред цремъ, и совѣтникъ єго и всѣхъ князей цревыхъ и силныхъ. и азъ укрѣпленъ рукою (га) ба (моєго иже)[42]

бысть на мнѣ, и собрахъ ѿ і҆и҃лѧ кнѧзі и взъ-
зыити со мною·

Гл҃а, и҃·

г҃ є҆з́ра и҃

Стїи* сꙋть кн҃ѕи ѿчьствъ (-)[1] гꙋмени. иже взыидоша со мною въ црт҃во [артаксеръѯа][2] цр҃ѧ вавꙋлоньска. ѿ сн҃ѡ (динеесъ)[3], [гирсонъ][4]· ѿ сн҃ов ӥдамаръ (данилъ)[5]. ѿ сн҃овъ дв҃выхъ аттꙋсъ. ѿ сн҃овъ саханїа. [и][6] ѿ сн҃ѡ [фаресовыхъ][7] захарїѧ. и с нимъ съчтени сꙋть (мꙋжїи), р҃н· ѿ сн҃овъ фаадъ моава, (єлїаена)[8], сн҃ъ сараїе и с нимъ, с҃, мꙋжїи· (ч҃) ѿ сн҃овъ задоисовыхъ [єхенїѧ][9], сн҃ъ азїилевъ, и с нимъ, т҃, мꙋжїи· ѿ сн҃овъ (аддинь)[10]. [овинъ][11], сн҃ъ ионадановъ, и с нимъ, н҃, мꙋжїи· [-][12] ѿ сн҃овъ [єда][13] (їесеѧ)[14] сн҃ъ аделїа, и с нимъ, о҃, мꙋжїи· [-][15] ѿ сн҃овъ сафатїевъ, завдїа сн҃ъ михаиловъ, и с нимъ, п҃, мꙋжїи· [-][16] ѿ сн҃овъ їоавъ, авдїѧ сн҃ъ иеиль, и с нимъ, сı҃і, мꙋжїи· И ѿ сн҃овъ ваани (селомидъ)[17], сн҃ъ иосефїѧ, и с нимъ, р҃ѯ, мꙋжїи. [-][18] ѿ сн҃овъ (вавизаѧ)[19], захарїѧ сн҃ъ вавѣе и с нимъ, к҃и, мꙋжїи· И ѿ сн҃овъ азгадовыхъ, ионанъ сн҃ъ (икатановъ)[20], и с нимъ, р҃ı, мꙋжїи· [-][21] ѿ сн҃овъ адоникама, иже бяхꙋ послѣднїи. и сїѧ имена ихъ, єдфаладъ. иеиль, и самаиѧ, и с ними, ѯ҃, мꙋжїи. [-][22] ѿ сн҃овъ вагꙋаилевыхъ. оудаи, и заꙋдъ, и с [ними][23], о҃, мꙋжїи· (-)[24] Събрах (же) ихъ к рѣцѣ иже близъ євїѧ. и пребыхомъ тꙋ (три дн҃и)[25], (-)[26] искахъ (же) въ людехъ и въ сщ҃енницѣхъ (-)[27] ѿ сн҃овъ левꙋинъ и не обрѣтохъ тꙋ· (Сего ради ѿдѣлих)[28] єлизаръ, (и арїелмъ)[29] (и) семеѧ и (маана)[30] (наиерива)[31] и (єлнадама)[32] и надана, и захарїю, и [месалама][33]. ї (иоарима)[34] и єлнадана премꙋдрыи· (-)[35] Изведохъ ихъ (и поставихъ)[36] началниками въ мѣстѣ сребренѣ· И заповѣдахъ въ оуста имъ словеса гл҃ати къ братїи ихъ стослꙋжителемъ, иже въ сребренѣ мѣстѣ· Привести на поющихъ, въ домъ бж҃їи (-)[37]. и прїидоша къ намъ. понеже бо рꙋка бж҃їа (-)[38] бѣ бл҃га на насъ· (ѿ сн҃овъ мооссевь)[39] сн҃ъ лїеви, сн҃овъ і҆и҃левъ и [саравїѧ][40], и сн҃ве єго и братїа єго, и҃ı. и [асавїа][41] и [с нимъ][42] исаїа ѿ сн҃овъ мерари. братїѧ (же) єго и сн҃ове [єго][43], к҃. и ѿ (садинеимъ)[44] ихже далъ дв҃дъ. и кн҃ѕи къ слꙋжбѣ левꙋтомъ. надинеи, с҃к, (и) вси [тїи][45] ([своимъ][46] именемъ [нарицахꙋсѧ][47])[48]· И проповѣдахъ тꙋ говѣнїе близъ рѣки [адꙋра][49] єже покаятисѧ пре [гм҃ъ][50] бм҃ъ нашимъ, (и) просити ѿ него пꙋть правыи намъ и сн҃овомъ на-

кою мого Господа Бога, що була на мені, і я зібрав князів з Ізраїля, щоб пішли зі мною.

Глава 8

ез2. 8

1 І *це є князі родів, провідники, що пішли зі мною в царство Артаксеркса, вавилонського царя: **2** з Финеесових синів – Ґирсон, з Ітамарових синів – Данил, з Давидових синів – Аттус, **3** з синів Саханія і з Фаресових синів – Захарія. І з ним почислено було 150 мужів. **4** З синів Фаат, Моава, – Еліаена, син Сарая, і з ним 200 чоловік. **5** А з Затойсових синів – Ехенія, Азіїлів син, і з ним 300 чоловік. **6** З Аддиних синів – Овин, Йонатанів син, і з ним 50 чоловік. **7** З Едамових синів – Єсея, син Ателія, і з ним 70 чоловік. **8** З Сафатієвих синів – Завдія, Михаїлів син, і з ним 80 чоловік. **9** З Йоавових синів – Авадія, Єїлів син, і з ним 218 чоловік. **10** І з синів Ваани – Сеомит, син Йосефія, і з ним 160 чоловік. **11** З синів Вавизая – Захарія, Вавіїв син, і з ним 28 чоловік. **12** І з Азгадових синів – Йонан, Ікатанів син, і з ним 110 чоловік. **13** З синів Адоникама, що були останні, і це їхні імена: Едфалат, Єїіл, і Самая, і з ними 60 чоловік. **14** З Ваґуайлевих синів – Утай і Завуд, і з ними 70 чоловік. **15** Зібрав же я їх до ріки, що біля Евія, і ми там перебули три дні. Шукав же я в народі і між священиками левіїних синів, і я там не знайшов. **16** Задля цього я відлучив мудрих Елизара, і Арієлма, і Семея, і Маана, Наієрива, і Елнатама, і Натана, і Захарію, і Мессалама, і Йоарима, і Елнатана. **17** Вивів я їх і я поставив начальниками на срібному місці. І я заповів їм в уста слова, *які мали* сказати до їхніх братів священослужителів, що на срібному місці, щоб привести нам співаків до божого дому. **18** І вони прийшли до нас, оскільки добра божа рука була на нас: З Моосевих синів – син Лієвий з ізраїльських синів, і Саравія, і його сини, і його брати – 18. **19** І Асавія, і з ним Ісая з синів Мерари, брати ж його і його сини – 20. **20** І з Сатенеїмів, яких дав Давид і князі на служіння левітам, натинеїв – 220. І всі ті називалися своїм іменем. **21** І я там заповів піст при ріці Атура, щоб покаятися перед нашим Господом Богом, і в Нього просити щасливої дороги нам і нашим синам, і всьому нашому майну. **22** Адже я посоромився випросити у царя поміч і кінноту, яка нас обороняла б від ворогів в дорозі, бо ми

цареві сказали, мовлячи: Рука нашого Бога є на всіх, що Його шукають в доброті, і його сила і його гнів – на всіх, що Його покидають. **23** Попостили ж ми і помолилися до нашого Бога, задля того і Він прийшов нам з поміччю. **24** І я відлучив 12-х з священичих князів: Сирію і Асавія, і з ними 10-х з їхніх братів. **25** Дав же я їм срібло, і золото, і священний посуд дому нашого Бога, який давав цар, і його радники, і його князі. **26** І дав я в їхні руки: срібло – 6 сот 50 талантів, і 100 срібного посуду, і 100 талантів золота, **27** і 20 золотого посуду, що мали по тисячі срібняків, і 2000 посуду прецінної блискучої міді, гарної, як золото. **28** І я їм сказав: Ви святі Господеві Богові, і посуд святий, і срібло, і золото, яке було добровільно дане Господеві Богові наших батьків. **29** Чувайте і сторожіть, аж доки не віддасьте перед князями священиків і левітів, і князями ізраїлевих родів в Єрусалимі в скарбниці господнього дому. **30** І прийняли же священики і левіти вантаж срібла і золота, і посуду, щоб нести до Єрусалиму, до дому нашого Бога. **31** Піднялися ми від ріки Дауси у 12-му дні 1-го місяця, щоб ми пішли до Єрусалиму. І рука нашого Бога була на нас, і Він спас нас з ворожих рук і дорожніх засідателів. **32** І ми прийшли до Єрусалиму, і перебули там 3 дні. **33** 4-го ж дня ми поставили срібло, і золото, і посуд в домі нашого Бога в руки Маримота, Уріїнового сина, священика, і з ним Еліазар, Фінеесів син, і з ними Йозавад, Ісуїв син, і Ноадія, Ванаків син, і левітів **34** за числом. І вага всього була описана, все за мірою в тому часі. **35** І ті, що прийшли з полону, сини переселення, принесли цілопалення ізраїльському Богові: 12 телят – за ввесь ізраїльський народ, 96 баранів, 77 ягнят, 12 козлів – за гріхи. Всі на господнє всепалення. **36** І дали ж царський наказ володарям, що були з царських наставників, і князям, що за рікою, і народ підняв божий дім.

шимъ, и всему существу нашему. Посрамихбо ся испросити ѿ царя (помощи)[51] и конникъ иже оущитятъ насъ ѿ врагъ на пути. ꙗко глахомъ царю рекуще. Рука бга нашего есть на всѣхъ иже ищутъ его въ блгти. и крѣпость его и ꙗрость его на всѣхъ иже оставляютъ его. (-)[52] Говѣхомъ (же) и молихомся бгу нашему. Того ради и пріидетъ намъ преспѣвающи и ѿлучихъ ѿ кнзей свщенническихъ, вı. (сирію)[53] (и) асавіа (-)[54] с ними ѿ братіи ихъ, ı. (-)[55] Възвѣсихъ (же) имъ сребро и злато и сосуды свщенныхъ дому бга нашего, иже въздаваше царь и совѣтницы его, и кнзи его (-)[56]. И дахъ въ руки ихъ сребро, талантовъ, ѕ, со, н. и съсудовъ сребряныхъ. р. и (злата, р, талантъ)[57]. И съсуди златіи, к. иже имяху сребреникъ по тысящи. И съсудовъ мѣди пресвѣтлыя предобрыя, (в)[58]. красно ꙗко злато. и рекохъ имъ. вы сти гу бгу, и съсуди стіи. и сребро и злато, что волею въдано есть гу бгу ѿцъ нашихъ. Бдите и стрежите дондеже (въздадите)[59] пред кнзи свщенниковъ и левитовъ, и кнзевъ (обителныхъ іилевыхъ)[60] въ ієрлимѣ, въ сокровищи дому гня. И въспріяша (же) свщенницы и левити бремя сребра, и злата, и съсудовъ да възнесутъ въ ієрлимъ, въ домъ бга нашего. (-)[61] Въздвигохомся ѿ рѣки (даоуси)[62], въ вı, (днь). мца, а го. да идемъ въ ієрлимъ. И рука бга нашего бысть на насъ, і избавилъ насъ ѿ рукъ вражіихъ и лаателей путныхъ. и пріидохомъ въ ієрлимъ и пребыхомъ ту, (г, дни)[63]. (-)[64] дни (же) д го, поставихомъ сребро и злато, и съсуди въ дому бга нашего под руку маримода, сна оуріина свщенника, и с нимъ еліазаръ снъ финеесовъ. и с нимъ иозавадъ снъ (іисуевъ)[65] и ноадіа снъ (ванакевъ)[66] (и) левиты, по числу. и бремя всѣмъ (-)[67] описано есть все по мѣрѣ въ время то. І иже пріидоша ѿ плѣненіа снове преселеніа принесоша всесъжженіе бгу іилеву, телецъ, вı. за всѣ (людеи іилевы)[68]. овенъ, чѕ. агнецъ, оз. козловъ за грѣхи, вı. вся въ всесъжженіе гне. И даша (же) повеленіе царево сильнымъ, (иже бяху ѿ предстоящихъ цареви)[69], и кнземъ иже за рѣкою. и (въздвигнуша людіе)[70] домъ бжіи.

Глава 9

ез2. 8

1 І *як це було закінчено, приступили до мене князі, кажучи: Не відлучений ізраїльський народ, і священики, і левіти від земних народів, але були з їхніми нечистотами, яким є хананей, і єв-

Глава, д.

г ездра и

И ꙗко* съвръшена суть сіа. приступиша къ мнѣ кнзи глюще. нѣсть ѿлучени людіе іилевы и свщенницы и левити ѿ людіи земныхъ, (но) съ нечистотами ихъ бяху. иже есть хананеи, и (евеи)[1], (и) ферезеи, (и) еву-

сеи. (и) съ амонитѧны, (и) моавитѧны, (-)[2] и амореаны, иже прїѧша ѿ дщерей ихъ себѣ и с҃номъ своимъ· И смѣсиша сѣмѧ ст҃ое съ люд҃ми земными· И руки (же) кн҃зїи (множае быша въ преступленїи)[3]. (се)[4] азъ егдаже слышахъ словеса та. раздра҃ ризы своѧ и ридахъ, терзахъ власы главы моеѧ и браду (-)[5]. и сѣдо҃ тужа· И събрашасѧ къ мнѣ вси боѧщисѧ слова б҃а ї҃илева за преступленїе иже ѿ плѣненїа (прїидоша)· И азъ сѣда҃ прискорбенъ даже до жрътвы вечернѧа и в жрътву вечернюю въста҃ ѿ покаѧнїа (-)[6], и вънегда раздрахъ ризы своа и плакахсѧ преклони҃ колѣнѣ мои и простерохъ руцѣ мои къ г҃у б҃у [моему][7] и рекохъ· [Б҃же мои][8] стыжусѧ и срамлюсѧ въздвигнути [-][9] лице мое к тебѣ. ѩко безаконїѧ наша умножена суть на глава҃ нашихъ. и безаконїѧ наша възрастоша даже до н҃беси ѿ д҃нїи ѿц҃ъ нашихъ. (въ преступленїи нашемъ есмы)[10] даже до д҃ни сего· И въ безаконїи наши҃ предани есмы. и ц҃ри наши и [с҃щенницы][11] наши въ руку ц҃ремъ (земли)[12], (и) въ мечь и въ плѣненїе и въ расхищенїе и въ остыдѣнїе лица (-)[13] ѩко (и) въ д҃нь тои· И н҃нѣ (ѩко въ малѣ мгновенїи сътворено есть моленїе наше)[14] къ г҃у б҃у нашему. да сѧ оставатъ на҃ (останки)[15]. и да сѧ дасть намъ (миръ)[16] въ мѣстѣ ст҃емъ его. (и) да просвѣтитъ очи наши (б҃ъ на҃)· И да сѧ дасть намъ животъ малъ въ работѣ нашеи. ѩко раби есмы и къ работѣ нашеи не остави насъ [-][17] б҃ъ нашъ· И уклони на на҃ м҃л҃рдїе пре҃ ц҃ремъ прьскимъ да дасть намъ животъ, въздвигнути (-)[18] домъ б҃у нашему и устроити пустынѧ его. и даде намъ упованїе въ Їудеи і Ї҃ерлимѣ· [И н҃нѣ][19] речемъ [г҃и][20] б҃е нашъ въ сїе, иже оставихомъ повеленїѧ твоѧ. иже повелѣлъ еси [-][21] рукою рабъ твоихъ пр҃рокъ г҃лющи. *земла на нюже вы взыидете да въздержите еѧ, земла нечиста есть по нечистотѣ людїи (прочихъ земли)[22], въ ношенїи ихъ, иже исполниша ю ѿ устъ даже до устъ скверненїе и҃· (-)[23] н҃нѣ (убо) дщери ваши не даите с҃номъ ихъ, и дщери и҃ не прїемлите с҃ново҃ вашимъ, и не ищѣте мира ихъ, и б҃лгаѧ ихъ, даже до вѣка, даже укрѣпитесѧ и ѩдите, иже б҃лга суть земли. и наслѣдїе имѣютъ с҃нове ваши даже до вѣка· И по всѣ҃ иже прїидоша на насъ в дѣлехъ наши҃ строптивыхъ. и грѣсѣ нашемъ великом. ѩко нѣсть (инъ) ѩко б҃ъ на҃ иже избави на҃ ѿ [безаконїи наши҃][24]· И далъ есть намъ сп҃нїе, мы же обратихомсѧ разорити заповѣди твоа. и съженаемсѧ съ люд҃ми земны-

в҃ мо҃ кг҃ и҃ л҃д е҃ мо҃ з҃

вей, і ферезей, і євусей, і з амонитянами, і моавитянами, і аморейцями, **2** яких взяли собі з їхніх дочок і своїм синам. І вони змішали святе насіння з земними народами. І руки ж князів найбільше були в переступленні. **3** Ось, коли я почув ті слова, я роздер свою одіж і ридав, я дер волосся моєї голови і бороду і я сидів сумуючи. **4** І зібралися за переступлення до мене всі, що боялися слова ізраїльського Бога, ті, що прийшли з полону, і я сидів сумуючи аж до вечірньої жертви. **5** І в *часі* вечірньої жертви я встав від покаяння, і, коли я роздер свою одіж і поплакав, я схилив мої коліна і я простягнув мої руки до мого Господа Бога. **6** І я сказав: Боже мій, стидаюся і соромлюся піднести до тебе моє лице, бо наші беззаконня розмножилися на наших головах і наші беззаконня побільшилися аж до неба. **7** Від днів наших батьків ми є в нашому проступку аж до цього дня. І в наших беззаконнях передані були ми, і наші царі, і наші священики в руку царів землі, і на меч, і в полон, і на розграбування, і на засоромлення лиця, так і до цього дня. **8** І тепер, оскільки в малім мигтінні була наша молитва до нашого Господа Бога, щоб залишилися нам останки, і щоб нам дано мир на його святому місці, і щоб наш Бог просвітив наші очі. І хай дасться нам мале життя в нашому рабстві, **9** бо ми є раби, і в нашому рабстві нас наш Бог не покинув. І Він нахилив до нас милосердя перед перськими царями, щоб дати нам життя, підняти дім нашому Богові і впорядкувати його спустошення, і Він дав нам надію в Юдеї і Єрусалимі. **10** І тепер *що* скажемо на це, Господи Боже наш, що ми покинули твої приписи, **11** які ти поклав рукою твоїх рабів пророків, кажучи: *Земля, до якої ви ввійдете, щоб її успадкувати, є в їхній гидоті, нечиста земля через нечистоту інших народів землі, які наповнили її від уст аж до уст їхньою нечистотою. **12** Тепер, отже, не давайте ваших дочок їхнім синам і їхніх дочок не беріть вашим синам, і не шукайте їхнього миру і їхнього добра аж довіку, щоб ви скріпилися і ви з'їли те, що є добре в землі, і ваші сини мали насліддя аж довіку. **13** І після всього, що найшло на нас за діла наші погані і наш великий гріх, бо немає іншого такого як наш Бог, що спас нас від нашого беззаконня, і Ти дав нам спасіння. **14** Ми ж відвернулися, щоб знищити твої заповіді, і одружуємося з земними

мой2. 23 і 34 мой5. 7

народами. Чи не прогніваєшся на нас аж до кінця і чи не залишиш нам останок на спасіння? **15** Господи Боже ізраїльський – Ти є праведний, бо ми покинули спасіння. Так і до цього дня. Ось ми всі є перед Тобою в нашому беззаконні, бо ані не можемо стати перед тобою через це.

ми· Не прогнѣваеши ли сѧ на насъ даже до скончанїѧ. ниже оставиши ли намъ останокъ на спснїе· Гй бе їилевъ праведенъ еси ты. ꙗко оставихомъ спснїе, ꙗко и въ днь сїи· се мы прⷣе тобою есмы (вси) въ безаконїи нашемъ. ни бо стати можемъ прⷣе тобою сего ради·

Глава 10

1 І як молився Ездра, просячи Бога і плачучи, лежав він перед божою церквою. І до нього зібрався дуже великий збір з Ізраїля, чоловіки, і жінки, і діти, і, оскільки народ плакав, то й піднявся плач. **2** І відповів Сехенія, Єілів син, з Ілламових синів, і сказав Ездрі: Ми вчинили проступок перед нашим Богом і взяли жінок-чужинок з народів землі. І тепер хай буде терпеливість в Ізраїлі. **3** Задля цього й завіщаймо завіт з нашим Господом Богом, щоб відкинути всіх жінок і тих, що з них є народжені, так як хочеш. Встань і встанови наказ нашого Господа Бога, і хай буде за законом. **4** Встань, тому що на тобі є слово, ми ж будемо з тобою. Скріпися і чини. **5** І встав, отже, Ездра і закляв священичих князів, і левітів, і ввесь Ізраїль, щоб вчинили за тим словом, і вони поклялися. 6 *І встав Ездра від лиця божого дому і пішов до скарбниці дому сина Яннанового, Елисуового і Азивого, і там зупинився. Хліба він не їв і води не пив, бо оплакував проступок тих, що прийшли з полону. **7** І послано слово в Юдею і в Єрусалим всім синам переселення, щоб зібралися до Єрусалиму. **8** І кожний, хто не прийде до трьох днів, за рішенням князів і старшин забереться ввесь його маєток, і він буде відлучений від збору переселення. **9** І зібрався ввесь Юдиний і Веніяминовий народ до Єрусалиму до трьох днів – це є 9-ий місяць, 20-го дня місяця. І ввесь народ сів перед божим домом від дрожання за гріх і від холоду. **10** І встав священик Ездра і сказав до них: Ви вчинили проступок і взяли жінок-чужунок, не додавайте до гріха Ізраїлеві. **11** І тепер дайте хвалу Господеві Богові ваших батьків і зробіть праведне перед Ним, і відлучіться від народів землі і від жінок-чужинок. **12** І відповів ввесь збір, кажучи великим голосом: За твоїм словом, так хай буде з нами. **13** Але народ є численний і час зимовий, і неможливо стояти надворі, і діло не є одного дня або двох, бо ми дуже згрі-

ез2. 9

Глⷡа, ї·

Иꙗко молѧшесѧ ездра. (възпрошающи ба и)[1] плачющи (лежаше)[2] прⷣе (црковїю)[3] бжїею· (И) собрано есть к нему ѿ їилѧ собранїе велїе ѕѣло, мужи и жены и отроки. (и) ꙗко плакахусѧ людїе, и възнесесѧ плачь· И ѿвѣща сехенїѧ снъ ѥилевъ ѿ сновъ (илламъ)[4]. и рече ездре· Мы преступихомъ прⷣе бгомъ нашимъ. и поѧхом жены чюждїа ѿ людїи земли. и нн҃ѣ да есть долготерпенїе въ їили· Сего ради и [-][5] завѣщаемъ завѣтъ съ [гмъ][6] бгомъ нашимъ. да ѿвержемъ вси жены, и тѣхъ иже ѿ тѣхъ рождены суть. ꙗко хощеши, въстани и оустроиши повеленїе [га][7] ба нашего. и по закону да будетъ. въстани, [понеже][8] на тебѣ есть глъ. (-)[9] мы (же) будемъ с тобою. оукрѣписѧ и сътвори· И въставъ (оубо) ездра и заклѧ кнѕи(свщенническїѧ)[10] и левуты, и всего їилѧ. да сътворѧтъ по слову тому, и клѧшасѧ· *И веста ездра ѿ лица дому бжїѧ, і иде въ сокровищныи домъ. (ианнанъ)[11] снъ (елисуовъ)[12] (и азивъ). и преста ту. хлѣба не ꙗсть и воды не питъ, тужаше бо преступленїѧ ихъ, иже (прїидоша) ѿ плѣненїѧ· И послано есть слово въ їоудею и въ їерлимъ, всѣмъ сновомъ преселенїѧ, да съберутсѧ въ їерлимъ· [И][13] всѧкъ иже не прїидетъ въ три дни по совѣту кнѕїи и старцевъ. возметсѧ все имѣнїе его. и тои ѿлученъ будетъ ѿ сонмища преселенїѧ· И събрашасѧ вси людїе їоудины и венїамини въ їерлимъ. треми днъми. иже есть мцъ, ѳ. к го (днѧ) мца. [и][14] сѣдоша вси людїе на прⷣе домо бжїи о дрожанїѧ (-)[15] всѧкъ иже не прїидетъ въ три дни по совѣту кнѕїи и старцевъ. возметсѧ все имѣнїе его. и тои ѿлученъ будетъ ѿ сонмища преселенїѧ· И събрашасѧ вси людїе їоудины и венїамини въ їерлимъ. треми днъми. иже есть мцъ, ѳ. к го (днѧ) мца. [и][16] сѣдоша вси людїе на прⷣе домо бжїи о дрожанїѧ (-)[17] за (грѣхъ)[18] и съ зимою· И въста ездра свщенникъ и рече к ним, вы преступисте и взѧсте жены иноплеменнически. да (не) приложите на грѣхъ їилю· И нн҃ѣ дадите хвалу гу бу ѿцъ [ваши][19].

г҃ ездра д҃

и҆ сътворите оу҆гѡ́ное прⷣе ни́мъ. и҆ ѿлꙋчи́тесѧ ѿ лю́дїи земли̇̀. и҆ ѿ же́нъ и҆ноплеме́нническъ· И҆ ѿвѣща́ша вс҄е (мно́жество)[20] (рекꙋщи гла́сомъ вели́кимъ)[21]. по сло́вꙋ твое̑мꙋ к на́мъ та́ко бꙋди· ѻ҆ба́че лю́дї е мнѡ́ѕи сꙋть, и҆ вре́мѧ снѣ́жно. и҆ нѣ́сть мо́щно стоѧ́ти внѣ̑. и҆ дѣ́ло нѣ́сть дн҃и є҆ді́наго и҆ли двꙋ̀. ѕѣ́ло бо съгрѣши́хомъ въ слове́си се́мъ. да ста́нꙋтъ кн҃ѕи на́ши въ все́мъ (мно́жествѣ)[22], и҆ вс҄и и҆́же въ гра́дехъ на́шихъ и҆́же въведо́ша же́ны и҆ноплеме́нничи, да прї и҆детъ вре́мѧ повеле́нное. и҆ с ни́ми ста́рцы ѿ граⷣ, и҆ (сꙋдї и ѿ граⷣ)[23]. є҆́же ѻ҆бра́тити ꙗ҆́рость б҃а на́шего ѿ насъ (грѣха̀)[24] ра́ди сего· (Сего ра́ди ї)[25] и҆ѡ҆̂надада́нъ сн҃ъ (а҆̂са́ї и҆нъ)[26]. и҆ (а҆̂саї ѧ)[27] сн҃ъ декꙋ́евъ съ мно́ю (ста́ша)[28] и҆ (мосо́ллáмъ)[29] и҆ (севеха́и)[30] левꙋ̑ти помога́ша и҆мъ. (-)[31] сътвори́ша та́ко сн҃ове преселе́нї ѧ· И҆ ѿлꙋчѝ є҆́здра сщ҃енъникъ и҆ мꙋжи, кн҃ѕи (ѻ҆би́телни въ домы̀ ѿц҃ъ свои́х)[32], и҆ вс҄и по и҆менехъ (свои́хъ). ꙗ҆́ко ѻбрати́шасѧ въ дн҃ь пе́рвыи, мц҃а, ї го. да взы́щꙋтъ гл҃а· И҆ сконча́ша вс҄и мꙋжи, и҆́же въведо́ша же́ны и҆ноплеме́ничи да́же до дн҃е, а҃ го, мц҃а, а҃ го. и҆ ѻ҆брѣте́ни сꙋть ѿ сн҃овъ сщ҃е́ннически и҆́же въведо́ша же́ны и҆ноплеме́нничи, ѿ сн҃овъ (ї и҆ѡ҆̂сꙋ́е)[33], сн҃а и҆ѡ҆̂седе́кова и҆ бра́тї ѧ є҆го мааса̂ї ѧ, и҆ є҆лї езе́ръ и҆ [ꙗ҆рим][34], и҆ гадалі ѧ. и҆ да́ша рꙋцѣ себѣ, да и҆згонѧ́тъ же́ны своѧ. (-)[35] престꙋпле́нї ѧ ра́ди (свое̑го). [ѻ҆́вны][36] ѿ ѻ҆ве́цъ (да принесꙋ́тъ)[37]. И҆ ѿ сн҃овъ (є҆ммиа́ръ)[38]. [а҆̂ннагнї и][39] и҆ завдї ѧ. и҆ ѿ сн҃овъ и҆раⷨ. [маа́сї ѧ][40] и҆ (є҆ллї ѧ)[41], и҆ (самї а)[42] ї [и҆ѡ҆и́ль][43] и҆ ѻ҆зї ѧ. и҆ ѿ сн҃овъ [фассꙋ́ръ][44], є҆лї ѻ҆е́на, и҆ мааса̂ї ѧ, [-][45] и҆зма́иль, [-][46] наданае́ль, [-][47] (и҆ѡ҆̂нада́дъ)[48] ї и҆ла́са. и҆ ѿ [сн҃овъ][49] левꙋ̑товъ, [и҆ѡ҆̂наваⷣ][50] и҆ [дамꙋ́и][51], и҆ (коле́а)[52]. то́й є҆сть коли́тъ и҆ федї ѧ, ї и҆оꙋ́да ї є҆лї є҆зе́ръ· И҆ ѿ пѣвцѡ́въ, [є҆лї а҆̂зꙋв][53], и҆ ѿ две́рникъ, солминъ и҆ телминъ и҆ ѻ҆дꙋѧ. и҆ ѿ ї и҃лѧ ѿ сн҃овъ (форе́съ)[54] [раме́ї ѧ][55] и҆ [а҆̂зї ѧ][56] и҆ мелхї ѧ. и҆ [мельми́нь][57] и҆ (є҆лї а҆̂зе́ръ)[58], и҆ а҆̂са́вї ѧ, и҆ ване́ѧ. (-)[59] ѿ сн҃овъ и҆ла́мовыхъ маѳда́нї ѧ, [-][60] ѿ сн҃овъ и҆ла́мовыхъ маѳда́нї ѧ, [-][61] заха́рї ѧ, ї (и҆и́ль)[62], и҆ а҆̂вдї и, и҆ є҆́римодъ, ї и҆лї а· И҆ ѿ сн҃ов [задꙋа][63], (є҆лї ѻ҆мина́и)[64] [є҆лї а҆̂сꙋв][65] [мада́нї а][66], и҆ (а҆̂рмꙋд)[67], и҆ заваⷣ и҆ [ѻ҆зи́ва][68]· И҆ ѿ сн҃овъ вавї а, и҆ѡ҆̂нна, а҆̂нанї ѧ, и҆ (завꙋи)[69] и҆ [далли̇̀][70]· И҆ ѿ сн҃ѡ вани [мосолам][71], (и҆ллꙋхъ)[72], [и҆][73] (а҆̂ддаї ѧ)[74], [и҆][75] (а҆̂сꙋвъ)[76], и҆ (а҆̂саа́лъ)[77], и҆ римоⷮ· И҆ ѿ сн҃ѡ фаа́довыхъ, моа́въ, є҆дънеѧ, и҆ (халлилъ)[78], и҆ ванаї ѧ, [и҆][79] маасї ѧ, [мадáнї ѧ][80], [и҆][81] [веселеи́лъ][82], [-][83] ванꙋ́и, и҆ (манасе́и)[84]· И҆ ѿ сн҃овъ и҆ра́мовыхъ, є҆лї езеръ, (и҆̂есꙋї ѧ)[85], мельхї ѧ, саме́иѧ [симео́нъ][86], венї аминъ, малꙋхъ, сама́рї ѧ,· И҆ ѿ сн҃овъ а҆̂си́мъ, меданаї ѧ, (меда́да)[87], (а҆̂завадъ)[88], [є҆лифа́лдъ][89], (и҆є҆римї а)[90] (и҆) (манасѐ)[91] семе́и· И҆ ѿ сн҃овъ ва́ни, (дї ѧ)[92], а҆̂мра́мъ, и҆ оу҆и́ль, ванаї ѧ, (и҆) (ваѳдаї ѧ)[93], хелї ѧ (нꙋнꙋа҆̂нънї ѧ)[94], (меримꙋдъ)[95], и҆є҆лї аси

шили в цьому слові. **14** Хай станують наші князі в усім зборі і всі, що в наших містах, хто взяв жінок-чужинок. Хай прийде призначеного часу і з ними старшини з міст і судді з міст, щоб відвернути від нас гнів нашого Бога задля цього гріха. **15** Задля того зі мною стали і Йоанатан, Асаїнів син, і Асая, Текуїв син, і левіти Мосоллам і Савехай їм помагали. **16** Зробили так сини переселення. І відлучив священик Ездра і мужі, князі родів в своїх батьківських домах, і всі за своїми іменами, бо повернулися в першому дні 10-го місяця, щоб шукати слово. **17** І закінчили всі мужі, які взяли жінок-чужунок, аж до 1-го дня 1-го місяця. **18** І знайдено зі священичих синів, які взяли жінок-чужинок. З синів Йосуя – Йоседекового сина і його братів Маасію, і Елієзера, і Ярима, і Ґадалію. **19** І дали собі руки, щоб відіслати своїх жінок, хай принесуть баранів з овець через свій проступок. **20** І з Еммиарових синів – Аннагній і Завдія; **21** і з синів Ірама – Маасія, і Еллія, і Самія, і Йоіл, і Озія; **22** і з Фассурових синів – Еліоєна, і Маасія, Ізмаїл, Натанаєл, Йонадад, і Іласа; **23** і з синів левітів – Йонавад, і Тамуй, і Колея, той є Колит, і Федія, і Юда, і Елієзер; **24** і з співаків – Еліазув; і з дверників – Солмин, і Телмин, і Одуя. **25** І з Ізраїля: з Форесових синів – Рамея, і Язія, і Мелхія, і Мельмин, і Еліазер, і Асавія, і Ванея; **26** з Іламових синів – Маттанія, Захарія, і Іїл, і Авдій, і Єримот, і Ілія; **27** і з синів Затуя – Еліоминай, Еліасув, Матанія, і Армут, і Завад, і Озива; **28** і з синів Вавія – Йоннан, Ананія, і Заввуй, і Талли; **29** і з синів Вани – Мосолам, Іллух, і Аддая, і Асув, і Асаал, і Римот; **30** і з синів Фаатових, Моавових – Єднея, і Халлил, і Ваная, і Маасія, Мастанія, і Веселеїл, Вануй, і Манасей; **31** і з Ірамових синів – Елієзер, Єсуя, Мельхія, Самея, Симеон, Веніямин, Малух, **32** Самарія; **33** і з Асимових синів – Меттанія, Метата, Азавад, Елифалт, Єремія, і Манасе, Семей; **34** і з синів Вани – Дія, Амрам, і Уїл, **35** Ваная, і Ватдая, Хелія, **36** Нунуаннія, Мермут, Єліасив, **37** Маттанія. І зробили **38** Вануєві сини і Семеєві сини, **39** і Селемія, і

Натан, і Адая, **40** Минада, Авусеси, Ару, **41** Есреіли, і Самарія, **42** Селлум, Амарія, Йосиф, **43** з синів Вуя – Аіїл, Мататія, Завад, Ксевенай, Йодай, Іїл. **44** Всі ті взяли жінок-чужинок і породили з них синів.

мадъданїѧ [-][96]. И҆ сътвори́ша сн҃ове ванꙋ́ѣвы, и҆ сн҃ове семе́и, и҆ (са́лемї́а)[97], и҆ наданъ, и҆ а҆дa͗ї ѧ, (минада)[98], (а҆вꙋ́сеси)[99], а҆рꙋ (е҆сереили)[100], (-)[101] и҆ самарїѧ. селлꙋ а҆марїѧ, и҆ѡ҆сифъ. ѿ сн҃овъ (вꙋи)[102], (а҆і́иль)[103], [мада́дїѧ][104], завадъ, (ѯевенаи)[105], (и҆ѡ҆да́и)[106], [-][107] (і́иль)[108]. всѝ тї́и прїѧ́ша жены̀ и҆ноплемени́чески. и҆ роди́ша ѿ ни́хъ сыны̀.

Кінець першої книги Ездри. Має в собі 10 глав.

Конецъ пръвымъ книгамъ е҆́здрыны́мъ. и҆мать в себѣ, гл҃а, і҃.

КНИГА НЕЕМІЇ
ГЛАВА 1

КНИ́ГА НЕЕ҆МИ́А ГЛ҃ВА А҃

1 І сталося в місяці Хаселева 20-го року, і я був у Сусан-авирі. **2** І прийшов до мене Ананія, один з моїх братів, з юдиних мужів. І запитав я їх про тих, що спаслися, що залишилися з єрусалимського полону, **3** і сказали мені: Ті, що з полону там залишилися, є під владою у великому злі і в пригнобленні, і стіни Єрусалиму є знищені, і його брами є спалені вогнем. **4** Коли ж я почув ті слова, й, сівши, плакав я і сумував я численні дні. І я постив і молився перед лицем небесного Бога. **5** І *сказав я: Благаю тебе, Господи Боже неба, сильний, великий і страшний, що бережеш завіт і милосердя з тими, що тебе люблять, і бережуть твої накази. **6** Хай будуть твої вуха слухаючі і твої очі відкриті, щоб почути молитву твого раба, якою я молюся перед тобою сьогодні, день і ніч, за ізраїльських синів, твоїх рабів, визнаюся за гріхи ізраїльських синів, які згрішили перед тобою. І я і дім моїх батьків – ми згрішили *проти* тебе. **7** Марнотою були ми обманені і не зберегли твоїх заповідей, і чинів, і судів, які заповів твій раб Мойсей. **8** Згадай, отже, слова, які Ти заповів Мойсееві, твоєму рабові, кажучи: Якщо переступите, Я вас розсію між народи. **9** І якщо повернетеся до мене і зберігатимете мої заповіді, і виконуватимете їх, і *якщо буде ваше розсіяння від краю неба до краю,

дан. 9
ниж. 9

мат. 23
мой5. 30

И҆ бы́сть въ мц҃ь (хаселе́фъ)[2] лѣта, к҃, и҆ а҆́зъ бѣхъ въ сꙋсан авирѣ. и҆ прїи́де [къ мнѣ][3] а҆нанї́ѧ є҆ди́нъ ѿ бра́тїи мои́хъ, (съ мꙋ́жи)[4] і҆ꙋ́довы. и҆ въпроси́ и҆́хъ ѡ҆ ѡ҆ста́вшихъ и҆́же ѡ҆ста́ша ѿ плѣненї́ѧ (і҆ерлі́мова)[5] и҆ рекоша ми ѡ҆ста́вшїи ѿ плѣненї́ѧ тꙋ по власті́ю въ ѡ҆злобле́нїи велі́цѣ сꙋть и҆ въ поноше́нїи. и҆ стѣ́ны і҆ерлі́ма разоре́ны сꙋть, и҆ врата є҆го съжже́на сꙋть ѻ҆гне́. (-)[6] є҆гда́ же слыша́хъ словеса̀ та. (и҆) сѣдъ и҆ пла́кахъ и҆ тꙋжи́хъ дни [мно́ги][7]. и҆ бѣхъ постѧ́сѧ и҆ молѧ́сѧ пре лицемъ б҃а нб҃наго. и҆ *рекохъ, (молю тѧ)[8] г҃и б҃же нбс҃и крѣпкі́и [-][9] велі́кїи и҆ стра́шныи и҆́же храни́ши завѣтъ, и҆ млрдї́е (с тѣмѝ и҆́же тебе лю́бѧтъ)[10], и҆ хранѧ́щимъ повеле́нїѧ (твоѧ̀)[11]. да бꙋдꙋтъ ѹ҆ши твои̇ слы́шащи и҆ ѻ҆чи твои ѿвѡ́рени да слы́шатъ млтвꙋ раба̀ твоє́го, є҆ю́же а҆зъ молю́сѧ пре тобо́ю дн҃есь дн҃ь и҆ но́щь. за сн҃ы і҆и҃левы раби̇ твои̇, (-)[12] и҆сповѣда́юсѧ за грѣхи сн҃въ і҆и҃левъ, и҆́же съгрѣши́ша пре́д тобо́ю. і҆ а҆зъ и҆ до́мъ ѡ҆ц҃ь мои́хъ съгрѣши́хомъ [тебѣ][13]. сꙋетне прельще́ни є҆смы (-)[14], и҆ не съхрани́хомъ за́повѣдеи [твои][15], и҆ чины и҆ сꙋдовъ и҆́же повелѣ мѡѷсе́ї и раба твои. Помѧни ѹ҆бо словеса̀ и҆́же повелѣ [мѡѷсе́ю рабꙋ твоє́мꙋ][16] гл҃ющи. є҆гда престꙋ́пите а҆зъ расточꙋ вы в лю́ди. и҆ а҆ще ѡ҆брати́тесѧ ко мнѣ и҆ съхрани́те за́повѣди моѧ, и҆ сътвори́те ѧ҆. [и҆][17] *а҆ще бꙋде разсѣѧ́нїе ваше ѿ кра̀ѧ нбс҃и (до конца̀), ѿтꙋдꙋ съберꙋ [вы][18]. и҆

да҃нї д҃
ни҃ д҃

ма҃ кг
е҃ мо҃ л҃

въведу [вы][19] в мѣсто ꙗже изврахъ и вселися имѧ мое тꙋ. И тїи раби твои и людїе (-)[20] иже искупи, въ крѣпости твоей велицѣи, и рукою твоею ѕѣлною, не оу бо [Гни][21], но буди оухо твое внимаай въ млтву раба твоего и на млтву рабомъ твоимъ. иже хотѧтъ боѧтисѧ имени твоего. и оуправи оубо рабу твоему днесь, и даи ему млть прд мужемъ симъ и азъ (бо) быхъ виночрьпчїѧ цревъ.

Гла, в.

Б(ысть)[1] въ мцъ нисанъ, въ лѣто, к е, [артазерза][2] црѧ, и (вино бѣ)[3] предо мною и взѧхъ вино и дахъ црю. (и не бысть вино предо мною зане ѿдадо црю почрьпанїе)[4]. и не бѣ другаго прд нимъ, (-)[5] рече (же) ми црь что ради лице твое скорбно есть. и нѣси веселѧсѧ. (и) нѣсть се токмо ѕлоба срца. И оубоѧхсѧ ѕѣло и рекохъ црю, црю въ вѣки живи. что ради не плачетъ лице мое. понеже гра домъ гробовъ ѿць моихъ опустѣ и врата его съжжены суть огнм. И рече ми црь. Коеѧ ради вещи въспоминаеши о сихъ. и помолихъ (Га) Ба нбси, и рекохъ къ црю. (црю аще)[6] видисѧ благо, и оугоденъ ли есть раб твои прд лицемъ твоимъ, да послешъ [мене][7] въ Іоудею въ градъ грб ѿць моихъ и съзиждꙋ его. (-)[8] Рече ми црь, и црца, иже сидѧше близ его. даже до коего времени будетъ путь твои. и когда обратишисѧ, и оусладихсѧ прд лицемъ царевымъ, и посла мѧ. И положихъ ему времѧ и рекохъ црю, аще (-)[9] видитсѧ благо, посланїе даждь мнѣ къ воеводамъ странъ за рѣкою, да приведу мене дондеже прїиду въ Іоудею. и посланїе къ Асафу стражу луга црева. да дастъ ми лѣсъ да оукрѣпити могу врата (столпа дому). и стѣны градныѧ и домъ иже вниду вонь. И да ми црь рукою Ба моего благаѧ (со мною). И прїидохъ к воеводамъ странъ за рѣкою. и дахъ имъ посланїе црево, и посла (же) (црь со мною)[10] началницы силныи и конницы, и слышаше Санаваллатъ Аронитїи и Товїи рабъ (Аманїевъ)[11]. и (оскорблени суть ѡѕлобленїемъ великимъ)[12]. ꙗко приходитъ члкъ иже ищетъ преспѣванїѧ сномъ Ізлевымъ. и прїидохъ въ Ієрслимъ и быхъ тꙋ г дни. И въстахъ нощїю [-][13] [-][14] мужи малы со мною, и никомуже възвѣстихъ ꙗко Бъ есть въ срци моемъ, сътворити съ Ізлемъ. и скотъ не бысть со мною. токмо ско на немже сѣдахъ. и внидохъ въ врата долу [нощїю][15], [-][16]

зберу вас звідти і введу вас до місця, яке Я вибрав, і там поселиться моє ім’я, **10** і вони, твої раби, і народ, який Ти викупив у твоїй великій силі і твоєю сильною рукою. **11** Бо не ще, Господи, але хай буде твоє вухо чуйне на молитву твого раба і на молитву твоїх рабів, які хочуть боятися твого імені, і, отже, дай, щоб сьогодні поталанило твоєму рабові і дай йому милосердя перед цим чоловіком, бо і я був підчашим царя.

Глава 2

1 Сталося в місяці Нісан, в 20-му році царя Артаксеркса, і вино було переді мною, і я взяв вино і дав цареві, і вино не було переді мною, тому що я цареві віддав зачерпнуте, і не було іншого перед ним. **2** Сказав же мені цар: Чого твоє лице є сумне і ти не веселишся? І це хіба не є злоба серця? І я дуже злякався, **3** і сказав я цареві: Царю! Живи навіки. Чого *ж* не плакатиме моє лице. Тому що місто, дім гробниць моїх батьків, опустіло, і його брами є спалені вогнем. **4** І сказав мені цар: Задля якої речі згадуєш про це? І я помолився *до* Господа Бога неба, **5** і сказав я до царя: Царю, якщо здається добрим і якщо твій раб є вгодним перед твоїм лицем, щоб ти мене послав до Юдеї, до міста гробівниць моїх батьків, і я його відбудую. **6** Сказав мені цар і цариця, що сиділа близько нього: Аж до якого часу буде твоя подорож і коли повернешся? І видалося добрим перед лицем царя, і він мене послав. І я дав йому час, **7** і я сказав цареві: Якщо здається добрим, дай мені послання до воєвод країн за рікою, щоб мене провели, аж доки *не* прийду до Юдеї, **8** і послання до Асафа, сторожа царського лісу, щоб дав мені дерево, щоб я міг скріпити брами, башти дому, і міські мури, і дім, до якого я ввійду, до нього. І дав мені цар рукою мого Бога, *що* добра зі мною. **9** І я прийшов до воєвод країн за рікою, і я дав їм царське послання, і послав же цар зі мною воєвод сили і кінноту. **10** І почув Санаваллат, аронитис, і раб Товія, аманієць; і засмутилися великим озлобленням, тому що приходить чоловік, що шукає добра для ізраїльських синів. **11** І прийшов я до Єрусалиму, і я був там 3 дні. **12** І я встав вночі, декілька мужів зі мною, і нікому я не сповістив, що Бог є в моїм серці, щоб зробити *добро* з Ізраїлем, і зі мною не було скота, хіба скот, на якому я сидів. **13** І я вночі вийшов через браму долини і устя джерела фігів і до брами гною, і я думав про знищений єрусалимсь-

кий мур і його, вогнем спалені, брами. **14** І я прийшов до брами ключа і до царської купелі, і не було місця скотині, на якій я сидів, щоб вона пройшла. **15** І пішов я за потоком вночі, і я думав про стіну, і, повернувшись, я прийшов до брами рівнини і розвернувся. **16** Сторожі ж не знали куди я іду, або що роблю, але юдеям і священикам, і визначним, і осталим правителям, що чинили діло аж до того часу, я не сказав нічого. **17** І я їм говорив: Ви знаєте це зло, в якому ми є, що Єрусалим опущений і його брами є знищені вогнем. Ходіть і збудуємо мури Єрусалиму, і не будемо більше погордою. **18** І я їм сповістив руку мого Бога, яка зі мною є добра, і царські слова, які мені сказав, і я сказав: Встаньмо і збудуймо! І їхні руки скріпилися на добро. **19** Почув же Санаваллат, ароніт, і раб Товія, аманієць, і Ґисам, аравієць, і висміяли нас, і прийшли до нас і принизили. І сказали: Що це за річ, яку чините? Чи повстаєте проти царя? **20** І я повернув їм слова, і сказав я до них: Бог неба – Той наш Бог. І Він допомагає нам, і ми є його рабами. Встанемо і будемо будувати. Вам же немає частки і спілкування й пам’яті в Ізраїлі.

къ оу́стїю и҆сточника смоко́вничнаго. и҆ къ вра́томъ гнойны҄, и҆ помышла́хъ стѣ́нꙋ і҆ерⷭ҇лимъскꙋю разоре́нꙋ [-][17] и҆ вра́та є҆го скончанꙑ ѻ҆гнє̑, и҆ прїидо́ къ вра́томъ ключа̀, и҆ к кꙋпели црⷭ҇евѣи. и҆ не бы́сть мѣсто скотꙋ на не́мже сѣда́хъ да прои́дє̑, и҆ влѣзо́хъ по (-)[18] пото́кꙋ но́щїи и҆ помышла́хъ стѣнꙋ̀, и҆ ѻ҆бращенъ прїидо́ къ вра́томъ до́лꙋ и҆ ѻ҆братиⷯ҇ся. [стрегꙋщїи же][19] не вѣда́хꙋ кꙋдѣ а҆зъ и҆дꙋ и҆ли что̀ творю̀. н҆о і҆ꙋде́омъ и҆ свщ҃енникомъ и҆ держа́внымъ и҆ правителемъ [-][20] про́чїимъ. и҆́же сътвора́хꙋ дѣло даже до тогда̀, ничесоⷢ҇ сказа́хъ и҆ рекохъ и҆мъ. вы зна́ите ѻ҆злобле́нїе сїе в ко́торомъ є҆смы̀. и҆́же і҆ерⷭ҇ли́мъ ѻ҆пꙋщенъ и҆ вра́та є҆го сконча́ны сꙋть ѻ҆гне́мъ, прїидѣте и҆ съзи́ждемъ стѣны і҆ерⷭ҇лимꙋ и҆ не бꙋдемъ є҆ще поношени, и҆ сказа́хъ и҆мъ рꙋкꙋ бⷢ҇а моє҆го и҆́же є҆сть бл҃га со мною и҆ словеса̀ црⷭ҇ева и҆́же гл҃а мнѣ̀, и҆ реко́хъ. въстанемъ и҆ съзи́ждє̑, и҆ оукрѣпле́ни сꙋть рꙋки и҆ѿ въ бл҃го. (-)[21] слы́шаша (же) санаваллатъ а҆ронитъ, и҆ товїа рабъ (а҆манї-евъ)[22] и҆ гиса́мъ а҆рави́тинъ. и҆ посмѣ́ꙗшасѧ на̑. и҆ прїидо́ша къ намъ (и҆ оуничижи́ша). и҆ реко́ша, ка́ѧ є҆сть сїѧ ве́щь ю҆́же творитѐ. є҆гда сꙋпроти́вꙋ црⷭ҇ю ѿмѣта́етесѧ, и҆ възда́хъ и҆мъ словеса̀ и҆ реко́хъ к ни̑, бг҃ъ нбⷭ҇и, то́и (бг҃ъ на́шъ, и҆) пособлѧ́етъ на̑, и҆ мы̀ раби̇ є҆го є҆смы̀ [въстанє̑][23] и҆ съзида́є̑. [ва́м же][24] нѣсть ча́сти и҆ (прича́стїѧ)[25] и҆ па́мѧти въ і҆и҃ли·

Глава 3

1 І піднявся великий священик Еліясув, і його брати, і священики, і будували браму стад. Вони її освятили і поставили її брами. І стоять аж до 100 ліктів. Освятили його аж до Анамеїлової башти. **2** І при ньому будували єрихонські мужі. І біля них будував Закхур Аманіїного сина. **3** Браму ж рибну будували Асанаєві сини. Вони її зробили і поставили її брами і замки, і їхні засуви. **4** І біля них будував Апорамот, Уріїновий син, Аккусового сина. І біля нього будував Мосоллам, Врахіїв син, сина Емазевила. І біля нього будував Дануй, Ваанів син. **5** І біля нього будували текуїни. Визначні ж їхні не приклали свого ярма до діла свого Господа Бога. **6** І стару браму будував Йоада, Фасеків син, і Масуллам, Васодіїв син. Ті його зробили і поставили його браму, і замки, і засуви. І біля них будували Малтія, ґаваоніт, і Еварон, миронатит, мужі з Ґаваона і Маасфа, до Сенія, князя, що був з дугого боку, за рі-

Гл҃а, г҃·

И҆ въста̀ є҆лїасꙋвъ свщ҃енникъ вели́кїи, и҆ бра́тїа є҆го и҆ свщ҃енницы, и҆ съзида́ша вра́та ста́дныѧ. сїи ѻ҆свѧти́ша ѧ҆̀ и҆ положи́ша вра́та є҆ѧ̀· и҆ да́же до [-][1] р҃, (лакотъ сто́ѧтъ). ѻ҆свѧти́ша [є҆го][2] да же къ столпꙋ а҆намеи́лю. и҆ близь [є҆го съзида́ша мꙋжи][3] є҆рихо́на, и҆ бли́зь (и҆хъ) [съзида̀][4] закъхꙋръ, сн҃а [а҆манї́ина][5]. (-)[6] вра́та (же) ры́бнаа съзида́ша сн҃ове а҆сана́евы, сїи̇ сплетоша и҆хъ и҆ поста́виша вра́та є҆го и҆ заворы и҆ верїѧ и҆ѿ. и҆ бли́зъ и҆ѿ съѕида̀ (а҆порамо́дъ)[7] сн҃ъ оурїинъ, сн҃а а҆ккꙋсова, и҆ бли҃ є҆го соѕида̀ (мосол-ла́мъ)[8], сн҃ъ [врахїевъ][9] сн҃а (є҆мазевилѧ)[10]. и҆ бли́зъ є҆го соѕида̀ (данꙋ́и)[11], сн҃ъ ваа́новъ. и҆ бли́зъ є҆го соѕида́ша (декꙋи҆ны)[12]. (-)[13] [дръжавнїи (же) и҆хъ][14] не положи́ша и҆́го свое в дѣло (гⷭ҇а бⷢ҇а) своє҆го· и҆ вра́та [старые́][15] соѕида́ше (и҆ѻ҆а́да)[16], сн҃ъ фасековъ. и҆ [масꙋлла́мъ][17] сн҃ъ васодїевъ· ѕїи и҆сплетоша и҆хъ, и҆ поста́виша вра́та є҆го и҆ заво́ры [-][18] и҆ верїѧ [-][19]. и҆ бли҃ и҆хъ соѕида́ша малтїѧ гаваѻ́нинъ, и҆ є҆варонъ, [миронадитъ][20] мꙋжи ѿ гаваѻ́на, и҆ (маа́съфа) до (сенїѧ)[21] кнѧ́ѕѧ. и҆́же бы́сть ѻ҆бо́нꙋ странꙋ за рѣко́ю. и҆ бли҃ є҆го соѕида̀ ѻ҆зїиль сн҃ъ

а҆рахїевъ (зла́тарь)[22]. и҆ бли́ з е҆го созида̀ а҆нанїа, (дорокеи́ма)[23]. И҆ простро́ша і҆ер҃лимъ да́же до стѣны̀ торго́выѧ ширѣ́ншїи. и҆ бли́зъ е҆го созида̀ рафаїа сн҃ъ [а҆су́рь][24] нача́лникъ срⷣе́нїе стогны і҆ер҃лимъскїа. и҆ бли́ з е҆го созида̀ [и҆е́де́ѧ][25] сн҃ъ (е҆рима́довъ)[26] [-][27] проти́ву до́му е҆го. и҆ бли́зъ е҆го созида̀ [а҆ттудъ][28] сн҃ъ а҆сававїинъ, (по́лъ ча́сти оу҆́гла). и҆ (-)[29] созида̀ мельхїа сн҃ъ (е҆ира́мовъ)[30]. и҆ а҆су́въ сн҃ъ (фаа́товъ)[31] [-][32] до стопа̀ (пека́реи)[33]. И҆ бли́зъ и҆хъ созида̀ саллу́мъ сн҃ъ [а҆лоисъ][34]. нача́лникъ по́лу ча́сти стогны і҆ер҃лимъскїа, то́и и҆ дщ҃е́ри е҆го. [И҆][35] врата до́лнаѧ созида̀ (а҆нну́мъ)[36] и҆ (ѡ҆бита́телищное)[37]. тїи созида́ша и҆хъ. и҆ поста́виша врата и҆ и҆ заво́ры (-)[38] и҆ ве́рїа (-)[39]. и҆ ҂а҃, лакѡ̑ во стенѣ̀ да́же до вратъ гра́зныхъ. и҆ врата гра́знаѧ създида̀ мелхїа сн҃ъ рихавъ нача́лникъ стогны̀ (видакра́скїа)[40]. то́и и҆ сн҃ы е҆го. (-)[41] и҆ положи́лъ врата е҆го и҆ заво́ры [-][42] и҆ ве́рїа (-)[43]. [и҆][44] врата и҆сто́чника създида̀ [соло́монъ][45] сн҃ъ [халезе́овъ][46] нача́лникъ села̀ (мае́сфа)[47]. то́и създида̀ е҆ѧ̀ и҆ оу҆тверди [-][48]. и҆ поста́ви врата е҆го и҆ заво́ры (и҆ ве́рїа)[49]. и҆ стѣну̀ ку́плїи (ко́жаныхъ до сто́гны)[50] црⷭ҇евы. и҆ да́ждь до сту́пнїи и҆́же и҆схо́дѧтъ ѿ гра́да дв҃два. По не́ създида̀ неемїа сн҃ъ [заву́ховъ][51] нача́лникъ по́лу ча́сти. видсу́ровы да́же до врътепа гро́ба дв҃два, и҆ да́же до рыба́рица и҆́же вели́комъ дѣ́ломъ създа́на е҆сть. и҆ да́ждь до [до́му си́лнаго][52]. Поне́мъ създида́ша леву́ти. раоу́мъ сн҃ъ [ваннаи́мъ][53]. поне́мъ създида́ше а҆са́вїа нача́лникъ по́лу ча́сти сто́гны кеи́лы сто́гны е҆го. [и҆][54] поне́мъ създида́ша бра́тїа и҆хъ. венїи сн҃ъ (а҆дана́довъ)[55] нача́лникъ по́лу ча́сти кеи́лы. и҆ създида̀ бли́ з е҆го а҆зу́ръ сн҃ъ (і҆о́сує́въ)[56], сн҃ъ (ма́сда)[57] мѣ́ру (весе́лую. проти́ву)[58] въсхо́да (крѣплѣ́ишаго)[59] оу҆́гла. и҆ поне́мъ създида́ше ва́рухъ сн҃ъ заву́е́въ (и҆) мѣ́ру вторую. (и҆) ѿ оу҆́гла да́же до вратъ [до́му су́вовыхъ][60], свщ҃енника вели́каго. Поне́мъ създида́ше (мериму́дъ)[61] сн҃ъ оу҆рїи сн҃а (а҆ккусова)[62] мѣ́ру вторую ѿ вратъ [до́му су́вова][63], до постигне́нїа [до́му су́вова][64]. И҆ поне́мъ създида́ша свщ҃енницы, му́жи ѿ (по́льскаго і҆орда́на)[65]. (-)[66] по тѣ́хъ създида̀ венїами́нъ, и҆ а҆су́въ. проти́ву домо́въ свои́хъ. И҆ по тѣ́хъ созда̀ а҆за́рїа сн҃ъ маасїевъ сн҃а а҆на́нїина бли́зу до́му своего. по не́мъ създа̀ (вану́и)[67] сн҃ъ (а҆да́довъ)[68] мѣ́ру вторую ѿ [до́му а҆за́рїа][69] да́жедо (оу҆клоне́нїа и҆ да́же до оу҆́гла)[70]. (дала́ха)[71] сн҃а [оу҆за́ина][72] проти́ву оу҆клоне́нїа, и҆ сто́лпъ и҆́же възвысисѧ ѿ до́му црⷭ҇ева высо́ко, то е҆сть въ дворѣ̀ темни́цы. (-)[73] поне́ фадаїа сн҃ъ форо́совъ. и҆ нади́нними и҆́же ѡ҆бита́ху въ (ѡ҆-

кою. І біля нього будував Озіїл, Арахіїв син, золатар. **8** І біля нього будував Ананія Дорокеїма. І вони простягли Єрусалим аж до стіни широкого торгу. **9** І біля нього будував Рафая, Асурів син, начальник середньої єрусалимської дороги. **10** І біля нього будував Єдея, Ериматів син, проти його дому. І біля нього будував Аттут, Асаваніїв син, **11** половину, частину, кута; і будував Мелхія, Єірамів син, і Асув, Фаатів син, до вежі пекарів. **12** І біля них будував Саллум, Алоісів син, начальник половини, частини єрусалимської вулиці, той і його дочки. **13** І долішню браму, і помешкання будував Аннум. Вони будували їх, і поставили їхні брами, і замки, і засуви, і 1000 ліктів в стіні, аж до брами гною. **14** І браму гною будував Мелхія, Рихавів син, володар Витакрамської вулиці, він і його сини. І вони поставили її брами, і замки, і засуви. І браму джерела будував Соломон, Халезеїв син, начальник околиці Маесфи. Той її будував і скріпив, і поставив її брами, і засуви, і замки, **15** і мур купелів шкур до царської дороги і аж до сходів, які виходять від міста Давидового. **16** За ним будував Неемія, Завухів син, начальник половини Витсурової околиці, аж до печери Давидового гробу і аж до рибного ставу, що був збудований великим ділом, і аж до дому сильного. **17** За ним будували левіти: Раум, Ваннаїмів син, після нього будував Асавія, начальник половини частини вулиці Кеїли, його вулиці. **18** І після нього будували їхні брати: Веній, Аданадів син, начальник половини частки Кеїли. **19** І біля нього будував Азур, Йосуїв син, син Маста, веселу міру напроти підйому найсильнішого кута. **20** І після нього будував Варух, Завуїв син, і другу міру: і від кута аж до брами дому Сувових, великого священика. **21** Після нього будував Меримут, син Урії, Аккусового сина: другу міру від дверей дому Сувового до входу до дому Сувового. **22** І після нього будували священики – мужі від пільного Йордану. **23** Після них будував Веніямин і Асув напроти своїх домів. І після тих будував Азарія, Маасіїв син, Ананіїного сина, біля свого дому. **24** Після нього будував Ваную, Ададів син, другу міру: від дому Азарії аж до схилу і аж до кута **25** Талаха, Узаїного сина, напроти кута і вежу, що високо піднялася з дому царя, що є в дворі темниці. Після нього Фадая, Фосорів син, **26** і натиними, що прожи-

вали в Оталі, аж до городу водної брами на сході і вежі, що була високою. **27** Після них будували текуїни другу міру: від сторони великої і високої вежі аж до стіни церкви. **28** Вгору ж до кінської брами будували священики: один же кожний напроти свого дому. **29** Після нього будував Саддук, Еммирів син, напроти свого дому. І після нього будував Самая, Сехеніїв син, сторож східної брами. **30** Після нього будував Ананія, Селеміїв син, і Айном, шостий син Селфа, другу міру. Після них будував Мисуллам, Варахіїв син, напроти своєї скарбниці. **31** Після нього будував Мелхія, Сарафіїв син, аж до Витанатієвого дому і тих, що продавали щити: напроти судної брами і аж до підйому кута. **32** І всередині підйому кута, в брамах стада, будували сини ковалів і продавці щитів.

далѣ)[74] даже до вертограда вратъ водныѧ къ востоку. и стлъпъ иже възвысися. по нихъ създаша (декуени)[75] мѣру вторую ѿ страны стлъпа великаго (и высокаго)[76] даже до стѣны (церкви)[77]. въ вышнѧа (же) къ вратомъ коневымъ съзидаша священницы, единъ кождо же противу дому своего. по нихъ създа саддукъ сынъ еммирь противу дому своего. и понемъ създаше (самаїе)[78] сынъ сехенїевъ стражъ вратъ въсточныхъ. понемъ съѕидаше ананїа сынъ селемїевъ и (аиномъ)[79] сынъ (селфе)[80] шестыи мѣру вторую. по нихъ създа (мисулламъ)[81] сынъ варахїевъ. противу съкровищницы своеа· понемъ создаше (мелхїе)[82] сынъ (сарафїевъ)[83] даже до (дому виданадїева)[84]. и (щиты продающи)[85] противу вратъ (судныхъ)[86]. и даже до (горницы оугла)[87]. и внутри (горницы оуглы) въ вратѣхъ стадныхъ. съзидаша сынове коваческїа, и (щитопродавницы)[88].

Глава 4

33 І сталося, що коли почув Санаваллат, що ми будуємо мур, – злим йому було. І він дуже гнівався і висміяв Юдеїв. **34** І сказав перед своїми братами: Це сила Соморів. І сказав, що ці Юдеї будують своє місто, але чи приносять жертви, або чи сьогодні зможуть? Вони залишать каміння з порохом, щоб земля була спалена. **35** І Товія, аманіт, прийшов біля нього, і сказав їм: Самениї приносять жертви. Чи їдять з їхнього місця? Чи не піде лисиця і знищить мур їхнього каміння? **36** І сказав Неемія: Почуй, Боже наш, бо ми стали на посміх. Поверни їхню зневагу на їхню голову, і дай їх на посміховище в землі полону, **37** не покрий їхнього беззаконня. **4,1** Сталося ж, що коли почув Санавалат і Товія, і арави, і амонити, що піднята була щілина єрусалимської стіни, бо почали працювати між розбитими частинами, *то* вони дуже гнівалися. **2** І вони зібралися всі разом, щоб прийти і стати до бою проти Єрусалиму. **3** І ми помолилися до нашого Бога, і ми поставили на сторожі на стіні, вдень і вночі, проти них. **4** Сказав же Юда: Розбита сила ворогів і землі є багато, і ми не можемо будувати стіну. **5** І сказали ті, що нас кривдили: Хай не знають і не здогадуються, аж доки *не* прийдемо посеред них і *не* вб'ємо їх, і спинимо діло. **6** Сталося ж, що як прийшли юдеї, які жили близько них, вони нам сказали: Ідуть проти нас з усіх народів. **7** І я поставив *сторож* в місця за мурами, в захо-

Глава, д·

И бысть егда слышаше санаваллатъ, иже съзидаемъ стѣны, [-][1] лукавно бѣ ему, и гнѣвася ѕѣло. и посмѣяся іудеомъ· И рече предъ братїею своею, сїа сила соморовъ, [и рече][2] что іудеи (сїю)[3] сътворяютъ свои градъ, но пожираютъ ли, или възмогутъ (-)[4] днесь, оставятъ каменїе съ прахомъ быти земли сожженнеи, и товїа [аманитании][5], близъ его прїиде, и рече имъ (самение), близъ его прїиде, и рече имъ (самение) (-)[6] пожираютъ, или ядятъ ѿ мѣста ихъ, не възыидетъ ли лисица, и разоритъ стѣну каменеи ихъ· (И рече неемїа), слыши боже нашъ, яко сътворени есмы въ смѣянїе· (-)[7] обрати поношенїе ихъ на главу ихъ. и даи ихъ въ посмѣянїе в землю плѣненїа, (-)[8] не покрыи безаконїа (ихъ)· [Бысть же][9] егда слышаше [санаваллатъ][10], и товїа, и аравїи и [амониты][11], яко изведена бысть щѣль стѣны іерусалимскїа, зане почаша между разбїенїа дѣлати, (-)[12] (гнѣвахуся ѕѣло)[13]· И събрани суть вси вкупѣ, да прїидутъ и ополъчатся противу іерусалима· И молихомъ бога нашего, и поставихомъ на стражи, на (стѣнѣ)[14] день и нощъ, противу ихъ· (-)[15] Рече (же) іуда, истомлена есть сила врагъ, и земля многа есть, и мы не можемъ съзидати стѣну· И рекоша оскорбляющїи насъ, да не знаютъ и не вѣдятъ дондеже прїидемъ посредѣ ихъ, и оубїемъ ихъ, и престати сътворимъ дѣло· (-)[16] Бысть (же) градущимъ іудеомъ, иже обитаху близъ ихъ, [-][17] глаголющи намъ, въсходятъ ѿ всѣхъ (языкъ)[18] на ны· И поставихъ въ мѣсто послѣ стѣны въ закровенїи, и

поста́вихъ лю́ди по чи́нꙋ с мечи [-][19] [и҆][20] є҆ сꙋлицами и҆ [-][21] (-)[22] лꙋки [-][23], и҆ ви́дѣхъ и҆ въстахъ. и҆ рекохъ къ державнѣйшимъ и҆ старѣйшинамъ. и҆ къ прочимъ частемъ народа· Не бойтеся ѿ лица̀ и҆хъ. ((г҃а)[24] нашего великаго и҆ страшнаго, въспоминайте)[25] и҆ ѡ҆полчи́теся за братїю вашꙋ сн҃овъ вашихъ и҆ дщери ваши и҆ жены ваши и҆ домовъ вашихъ. [Бысть же][26] є҆гда̀ ѹ҆слышаша врази наши, ꙗ҆ко ꙗ҆вле́ бысть намъ (совѣтъ и҆хъ), [-][27] разорѝ бг҃ъ ꙗ҆же съвѣщаша. и҆ ѡ҆братихомся вси на стѣны є҆ди́нъ кождо (же) къ дѣлꙋ своемꙋ· И҆ бысть ѿ дни того. полъ възчиненыхъ (ю҆ношъ и҆) дѣлахꙋ дѣло. и҆ половина и҆хъ ѹ҆готована бысть къ брани. и҆ сꙋличницы и҆ щиты и҆ лꙋки и҆ ѡ҆рꙋжницы (-)[28] (и҆ началницы за всѣмъ домомъ і҆ꙋдинымъ съзидающи стѣны), и҆ носящїи бремена̀ съ ѡ҆рꙋжїемъ є҆динꙋ рꙋкꙋ (своѭ творяхꙋ)[29] дѣло и҆ дрꙋгою держахꙋ мечь. (-)[30] съзидающимъ (же) є҆диномꙋ комꙋждо мечь бысть ѡ҆поясанъ при бедрꙋ є҆го. и҆ съзидахꙋ и҆ (трꙋбахꙋ)[31] трꙋбами бли̇ и҆хъ. и҆ рекохъ къ державнѣйшимъ и҆ къ старѣйшинамъ, и҆ къ прочимъ частемъ народа дѣло велико є҆сть и҆ пространно. и҆ мы ѿлꙋчени є҆смы̀ на стѣнѣ далече є҆динъ ѿ (дрꙋгаго)[32]. [и҆][33] въ мѣстѣ и҆дѣже ѹ҆слышите гласъ трꙋбныи, тамо тецѣте к намъ. и҆ бг҃ъ нашъ ѡ҆полчится ѡ҆ на̑. и҆ мы то сътворяемъ дѣло. и҆ полъ [насъ][34] держахꙋ сꙋлицы ѿ восхода зори̇. дондеже взыидꙋтъ ѕвѣзды. (-)[35] въ время (же) то рекохъ (полкомъ)[36]. є҆динъ кождо съ ѻ҆трокомъ своимъ да пребываетъ въ среди і҆ер҃лима. и҆ да бꙋдꙋ вамъ (стража в нощи)[37] и҆ дн҃ь на дѣланїе (-)[38] а҆з (же) [и҆ братїя мои и҆ ѻ҆троцы мои][39], и҆ стражи и҆же бяхꙋ послѣ менѐ, (не снимахомъ ѡ҆дѣянїя наша тꙋ, ни є҆динъ ѿ мꙋжъ)[40]·

Гл҃а, є҃·

Н бысть вопль людемъ и҆ женамъ и҆хъ, великъ (строптивъ)[1] братїи свои̇ і҆ꙋдеи. и҆ бяхꙋ и҆же гл҃ахꙋ· Сн҃ове наши и҆ дщери наши много сꙋть ѕѣло. и҆ прїимемъ (за цѣнꙋ) пшеницꙋ и҆ ꙗ҆ди̇ и҆ живе́м. і҆ бяхꙋ и҆же гл҃аша· Поля̀ наши и҆ винограды наши и҆ домы наша дади̇ в зало̇. и҆ прїимемъ пшеницꙋ (въ гладъ)[2]· І҆ инїи гл҃ахꙋ взаимъ прїимемъ. пѣнязи в дани цр҃евѣи. (даемъ же) поля̀ наши и҆ винограды [-][3], и҆ домы наша· И҆ нн҃ѣ ꙗ҆ко плоть братїи нашихъ, тако плоти наши сꙋть. и҆ ꙗ҆ко сн҃ове и҆хъ тако и҆ сн҃ове наши· (-)[4] Сє мы̀ понизи̇ сн҃ы наши, и҆ дщери наши в работꙋ. и҆ ѿ дщерїи сꙋть нашихъ рабыни. (не и҆мѣемъ ѿкꙋдꙋ

ронених місцях, і я поставив народ за чинами з мечами і зі списами й луками, **8** і я поглянув і встав, і я сказав до визначних і старшин, і до позосталої частини народу: Не бійтеся їхнього лиця. Згадуйте нашого великого і страшного Господа і станьте до бою за ваших братів, ваших синів, і ваших дочок, і ваших жінок, і ваші доми. **9** Сталося ж, що коли почули наші вороги, що відомою нам стала їхня рада, Бог знищив те, на що змовилися, і ми всі повернулися на стіни: один же кожний до свого діла. **10** І сталося, що від того дня половина задіяних юнаків і робили діло, і половина їх була готова до бою, і списи, і щити, і луки, і броня, і володарі за всім юдиним домом, **11** що будували мур. І ті, що несли тягарі, *були* зі зброєю, однією своєю рукою робили діло і другою тримали меч. **12** В тих же, що будували, в кожного одного, меч був підперезаний на його бедрах, і будували, і трубили трубами біля них. **13** І я сказав до визначних і до старшин, і до позосталої частини народу: Діло є велике і широке, і ми є відлучені на мурі далеко один від другого. **14** І на місці, де почуєте голос труби, туди біжіть, до нас, і наш Бог воюватиме за нас. **15** І ми робимо це діло. І половина нас держали списи від сходу зорі аж доки не зійдуть зірки. **16** В тому ж часі я сказав полкам: Кожний один зі своїм слугою хай перебуває посеред Єрусалиму, і хай будуть вам сторожами вночі і вдень на діло. **17** Я ж, і мої брати, і мої слуги, і сторожі, які були зі мною, ми там не скидали нашого одягу, ні один з мужів.

Глава 5

1 І був великий поганий крик народу і їхніх жінок *проти* їхніх братів юдеїв. **2** І були такі, що говорили: Наші сини і наші дочки є дуже численні, і візьмемо за ціну пшеницю, і їстимемо, і житимемо. **3** І були такі, що говорили: Наші поля і наші виноградники, і наші доми дамо в заклад, і візьмемо пшеницю в голоді. **4** І інші говорили: Позичку візьмемо, гроші в дань царя даємо ж наші поля і виноградники, і наші доми. **5** І тепер, як тіло наших братів, так є наші тіла, і, як їхні сини, так і наші сини. Ось ми віддаємо наших синів і наших дочок в рабство, і з наших дочок є рабині, не маємо

змоги відкупити. І наші поля і наші виноградники інші держать. **6** І я дуже засмутився, коли я почув їхній крик за цим словом. **7** Подумало ж моє серце в мені, і я заборонив знатним і старшинам, і я їм сказав: Ніякого відсотку *не* вимагайте від наших братів. І я зробив проти них велике зібрання, **8** і я їм сказав: І ми, як ви, знаєте. За нашою спроможністю викупили наших братів юдеїв, що були продані народам. І ви ж продаєте ваших братів, і буде вам віддане. І вони замовкли, не знайшли що відповісти. **9** Сказав же я до них: Не добра та річ, яку ви чините, задля чого ви не ходите в страсі вашого Бога, що не є нам в погорду від народів, наших ворогів. **10** І я, і мої брати, і слуги мої позичили в них багато грошей і пшениці. І я сказав: Покиньмо, отже, цю обману. **11** Поверніть їм сьогодні їхні поля, і їхні виноградники, і їхні оливкові сади, і їхні доми. Але до того і дайте замість того гроші *за* пшеницю, вино і олію, що проти права ви взаконюєте вимагати в них. **12** І вони сказали: Віддамо. Нічого не проситимемо від них. Зробимо так, як ти говориш. І я покликав священиків, і закляв їх, щоб вчинили за тим, що я сказав. **13** Також я струсив мою одіж, і я сказав: Так Бог витрясе з його дому і з їхніх трудів кожного чоловіка, який не виконає того слова, так хай буде витрушеним і порожнім. І ввесь збір сказав: Амінь. І похвалили Бога. Народ зробив так, як було сказано. **14** Від того дня, в якому цар наказав мені, щоб я був володарем в юдиній землі, від 20-го року аж до 30-го і 2-го року царя Артаксеркса, впродовж 12-ти літ, я і мої брати – ми не їли їжу, яка має датися вождям, **15** і ті, що були раніше від мене, вимагали від них їжу. І взяли від них хлібом і вином і грішми на кожний день – 40 дидрахм. Але й їхні слуги панують над народом, я ж не зробив так через божий страх, **16** але радше я будував діло муру. І я не купив поля, і всі мої слуги були зібрані на діло. **17** Юдей же і старшин – 100 і 50 чоловік і ті, що приходили до нас від народів, що є довкруги нас, *запрошував я* до мого столу. **18** І мені кожного дня готували одного вола, 6-ть вибраних баранів, і був для мене кожні десять *днів* давали вино з винограду і багато іншого. Особливо і їжі в моєму пануванні я не вимагав, бо була велика праця на цьому народі, полк був втом-

може̑ ѿкꙋпити)[5]· И҆ полѧ̀ на́ши и҆ виногра́ды на́ши (и҆ні́и въздержа́тъ)[6]· И҆ ѻ҆скорбѣ́хъ ѕѣ́ло є҆гда̀ слы́шахъ во́пль и҆́хъ (-)[7] по словесѝ семꙋ̀. (-)[8] помысли (же) срⷣце мое въ мнѣ̀. и҆ запрѣти́хъ державнѣ́йшимъ и҆ старѣ́йшинамъ, и҆ реко́хъ и҆́мъ· Ро́стъ ни є҆ди́ни ѿ бра́тїи на́шихъ съдѣла́йте· И҆ събра́хъ сꙋпроти́вꙋ и҆́мъ (содвиже́нїе)[9] вели́ко, и҆ реко́хъ и҆̀. (и҆) мы, (ꙗ҆́ко зна́ете) ѿкꙋпили є҆смы̀ бра́тїю на́шꙋ і҆ꙋде́и, и҆́же прода́ни ба́хꙋ ꙗ҆зы́кѡⷨ по може́нїю на́шемꙋ· И҆ вы (бо) прода́йте бра́тїа ва́ши и҆ ѿда́стьсѧ ва́мъ· И҆ ᲂу҆молча́ша (-)[10] не ѻ҆брѣто́ша что̀ ѿвѣща́ти· (-)[11] Реко́хъ (же) [к ни́мъ][12], нѣ́сть до́браѧ ве́щь кою̀ твори́те вы, что̀ ради не въ стра́сѣ бⷢ҃а на́шего хо́дите. є҆́же не поно́сйсѧ на́мъ ѿ ꙗ҆зы́къ враго́въ на́шихъ. и҆ [а҆́зъ и҆][13] бра́тїѧ мои, и҆ ѻ҆́троцы мои [-][14] займова́хомъ (ѿ ни́хъ мно́ги)[15] пѣ́нѧѕи и҆ пшени́цꙋ· (И҆ реко́хъ) ѻ҆ста́вимъ ᲂу҆бо прельще́нїе сїе, въздаи́те и҆́мъ дне́сь полѧ̀ и҆́хъ, и҆ виногра́ды и҆́хъ, и҆ ма́слины и҆́хъ, и҆ до́мы и҆́хъ. ꙗ҆́ко па́че и҆ ѿ пѣ́нѧѕїи пшени́цы. (вина̀ і҆ є҆ле́ѧ и҆́мже не въ пра́во проше́нїе взакона́ете в ни́ⷯ, да́йте в ни́ⷯ мѣ́сто)[16]· И҆ реко́ша въздади́мъ, ѿ ни́хъ ничего въспро́симъ· Та́коже сътвори́ⷨ ꙗ҆́коже глⷢ҃еши· И҆ възва́ⷯ сщ҃еннико́ⷨ и҆ закла́хъ и҆́хъ да сътворѧ́тъ по томꙋ̀ что̀ глⷢ҃ахъ. (ꙗ҆́ко па́че)[17] ѻ҆трѧсо́ⷯ нѣ́дра мои и҆ реко́ⷯ. та́ко ѻ҆трѧсе́тъ бⷢ҃ъ всѧ́каго мꙋ́жа и҆́же не и҆спо́лнитъ сло́ва того ѿ до́мꙋ є҆го, и҆ ѿ трꙋдо́въ и҆́хъ. (та́ко ѻ҆трѧсе́нъ)[18] и҆ пра́зденъ (да бꙋ́детъ). и҆ рече все мно́жество а҆ми́нь. и҆ въсхва́лиша [бⷢ҃а][19]· (-)[20] Сътвори́ша лю́дїе ꙗ҆́ко бы́сть рече́но. ѿ днⷭ҇и того во́ньже повелѣ̀ (црⷭ҇ь) мнѣ̀ да бꙋ́дꙋ во́ждъ въ земли̇ і҆ꙋди́нѣ, ѿ лѣ́та к҃ го. (-)[21] да́же до лѣ́та, л҃ го, и҆ в҃ го· [А҆ртаѯе́рѯа црⷭ҇ѧ][22] по лѣ́тѣ, в҃і тиⷯ, а҆́зъ и҆ бра́тїѧ моѧ̀ пи́ща и҆́же вожде́ⷨ въздатисѧ и҆́мать не ꙗ҆до́хомъ. и҆ пи́ща и҆́же бы́ша пре́же менѐ ѻ҆тѧгчи́ша на ни́хъ. и҆ прїѧ́ша ѿ ни́хъ въ хлѣ́бѣ, и въ винѣ̀, (и҆ въ пѣ́нѧѕе́ⷯ всѧкъ днⷭ҇ь)[23], дидра́гмъ. м҃· Но и҆ слꙋже́бницы и҆́ⷯ ѻ҆блада́ша лю́ми· [а҆́зъ же][24] не сътвори́ⷯ та́ко ра́ди стра́ха бж҃їѧ, (но па́че)[25] в дѣ́ло стѣна́мъ (съѕида́хъ, и҆)[26] по́лѧ не кꙋпи́хъ. и҆ вси (ѻ҆́троцы мои) събра́ни [-][27] к дѣ́лꙋ ба́хꙋ, (-)[28] і҆ꙋде́и (же) (и҆ старѣ́йшинъ), р҃. и҆ н҃ мꙋ́жїи. і҆ и҆́же гради́хꙋ к на́мъ ѿ ꙗ҆зы́къ и҆́же въѻ҆́крⷭ҇тъ на́ⷭ҇ сꙋть, къ трапе́зѣ моеи· И҆ ба́хꙋ ᲂу҆гото́вана мнѣ̀ на ко́жⷣо днⷭ҇ь во́лъ є҆ди́нъ, ѻ҆́венъ, ѕ҃, и҆збра́нныхъ. и҆ козе́лъ бы́сть ми. (та́кожⷣе и҆ ѿ пти́цꙋ.) междꙋ десѧти (-)[29] вино̀ (гро́зное, і҆ ина) мно́га (въздаа́хꙋ). (ꙗ҆́ко па́че) и҆ (-)[30] пи́ща господствꙋ моемꙋ не взыска́хъ. ѕѣ́ла

(б҃о) бѧ́ше рабо́та на лю́дехъ сихъ, (оу҆томенъ по́лкъ). помѧни мѧ̂ б҃е (мои) въ бл҃го по всѣ́хъ и҆̂же сътвори́хъ лю́дє́ тѣ́мъ·

Гл҃а, ѕ҃·

Б(ы́сть же)[1] є҆гда̀ слы́ша санавал҃ла́тъ и҆̂ тові́ѧ, і҆ (и҆са́мꙋ)[2] а҆̂равиті́скомꙋ, и҆̂ про́чимъ врагóмъ на́шимъ, ꙗ҆́ко създа́хꙋ стѣ́нꙋ. и҆̂ не ѻ҆̂ста̀ в ни́хъ дх҃ъ. [и҆̂ а́зъ][3] да́же до вре́мени ѻ҆̂́ного, две́ріи не поста́вихъ въ вра́тѣхъ. (-)[4] посла̀ санавал҃ла́тъ и҆̂ (сиса́м)[5] къ мнѣ̂ гл҃ющи. пріи́ди и҆̂ съберéмсѧ вкꙋ́пѣ в (по́ле на мѣ́сто ѻ҆̂́но гл҃емое)[6]. [тіи же][7] мышлѧ́хꙋ да сътво́рѧтъ мѝ ѕло̀· И҆̂ посла́хъ к ни́мъ посло́въ гл҃юще. дѣ́ло вели́ко. а҆̂́зъ творю̀ и҆̂ не могꙋ̀ сни́ти, да не преста́нетъ дѣ́ло. є҆̂гда же съвершꙋ̀ є҆̀ възы́идꙋ къ ва́мъ· И҆̂ посла́ша (же) къ мнѣ̂ ꙗ҆́ко гл҃ъ се́и, и҆̂ (посла́ша къ мнѣ̂ посе́мъ)[8], и҆̂ посла̀ къ мнѣ̂ [санавала́тъ][9], [є҃ го][10] ѻ҆̂́трока своє҆̂го, (-)[11] посла́ніе и҆мѣ́юще в рꙋ́кꙋ своѐ писанꙋ тако́· въ ꙗ҆зы́цѣхъ слы́шано є҆̂сть. [и҆̂ (сиса́мъ)[12] рє҃][13]. ꙗ҆́ко ты̂ і҆ и҆оу҆де́и мы́слите ѿмѣта́тисѧ· [И҆̂][14] сего ра́ди ты̂ съѕида́еши стѣ́нꙋ и҆̂ въздви́гнꙋти себѐ хо́щеши и҆̂мъ в̆ цр҃ѧ. (-)[15] сеа́ (же) ра́ди вины (и҆̂) прр҃ки поставлѧ́еши себѣ̂. да бꙋ́деши въ і҆ерлⷭ҇имѣ̂ цр҃емъ (и҆̂) въ і҆оу҆де́и. и҆̂ нн҃ѣ възвѣстатсѧ цр҃ю словеса̀ сіѧ. (сего ра́ди)[16] нн҃ѣ пріи́ди да сътво́римъ совѣтъ вкꙋ́пѣ· И҆̂ посла́хъ к [ни҆̂м][17] гл҃юще, нѣ́сть сътворе́но по словесѝ семꙋ̀ и҆̂же ты̂ гл҃еши, ꙗ҆́ко ѿ ср҃ца твоє҆̂го ты̂ л̆жéши и҆̂х̆, ꙗ҆́ко вси̂ страшатъ насъ гл҃юще, престанꙋтъ рꙋ́ки и҆̂ ѿ дѣ́ла сего и҆̂ не сътвори́сѧ· (Сего ради)[18] нн҃ѣ наипаче оу҆крѣпи́хъ рꙋ́ки моѝ, и҆̂ азъ внидо́хъ въ до́мъ семеє҆̂въ сн҃а далаі҆є҆̂ва, сн҃а метавеи́лева, и҆̂ се́и съдержасѧ мѝ и҆̂ рече· Съберѣ́мсѧ въ до́мъ бж҃іи среди є҆̂го, и҆̂ заключи́мо две́ри є҆̂го, ꙗ҆́ко прихо́дѧⷮ нощію да забіютъ тѧ̂· И҆̂ реко́хъ кто̂ є҆̂сть подо́бенъ мнѣ̂ да бѣжи́тъ, и҆̂ кто̂ подо́бенъ ꙗ҆́ко азъ, въни́детъ въ (цр҃ковь)[19] и҆̂ живетъ, [не вни́дꙋ][20]· И҆̂ разꙋмѣ́хъ и҆̂ є҆се б҃ъ не посла є҆̂го, ꙗ҆́ко прр҃чествова сло́во на мѧ, и҆̂ тові́а, и҆̂ санавал҃латъ, наѧ́ша на мѧ наро́дъ да оу҆страшꙋсѧ и҆̂ сътворю̀ тако, и҆̂ съгрѣшꙋ̀ и҆̂ да бꙋ́дꙋ и҆̂мъ въ и҆̂мѧ лꙋкавое, (і҆ и҆̂мѣ́емъ ѕло̂,) ꙗ҆́ко да поно́сѧтъ мѝ, помѧнѝ б҃е тові́ю и҆̂ санавал҃лата по дѣ́лꙋ [и҆̂х][21] си́цевꙋ, и҆̂ наѻ҆̂ді́ѧ прр҃ка и҆̂ про́чиⷯ прр҃къ и҆̂же страшахꙋ мѧ· И҆̂ съверше́на є҆̂сть стѣна, к҃є го, (мц҃а є҆лꙋ́ла)[22], въ н҃в дн҃и· И҆̂ бы́сть (б҃о) є҆̂гда слы́шаша вси̂ враѕи наши, и҆̂ оу҆боѧ́шасѧ вси̂ ꙗ҆зы́цы, и҆̂же бѧ́хꙋ ѻ҆̂́крⷭ҇тъ насъ, (-)[23] нападѐ страⷯ вели́къ въ ѻ҆̂́чи и҆̂хъ, и҆̂ поз-

лений. **19** Згадай мене, мій Боже, на добро за всім, що я зробив тому народові.

Глава 6

1 Сталося ж, що коли почув Санаваллат, і Товія, і Ісаму, аравієць, і позосталі з наших ворогів, що збудували стіну, то не залишилося в них духу. І я аж до того часу не поклав дверей у брамах. **2** Послав до мене Санаваллат, Сисам, кажучи: Ходи, і зберемося разом на полі, на тому вказаному місці, вони ж думали, щоб вчинити мені зло. **3** І я послав до них послів, кажучи: Я чиню велике діло і не можу прийти, щоб діло не спинилось. Коли ж закінчу його, прийду до вас. **4** І послали ж до мене, наче за цим словом, і вони послали до мене після цього, **5** і послав до мене Санавалат 5-го свого раба, що мав послання у своїх руках з таким писанням: **6** Між народами пішла чутка, і сказав Сисам, що ти і юдеї задумуєте відступити. І через це ти будуєш мур і хочеш підняти себе їм за царя. **7** Задля цієї ж причини і настановляєш собі пророків, щоб ти став царем в Єрусалимі і в Юдеї. І тепер цареві будуть повідомлені ці слова. Задля цього тепер ходи, щоб ми разом вчинили раду. **8** І я до них послав, кажучи: Не сталося за цими словами, які ти говориш, бо ними ти брешеш від твого серця. **9** Адже всі нас лякають, кажучи: Їхні руки зупиняться від цього діла, і воно не буде зробленим. Задля цього тепер я ще більше скріпив мої руки, **10** і я ввійшов до дому Семея, Далаєвого сина, Метавеїлового сина. І він зупинився переді мною і сказав. Зберімося до божого дому, посеред нього, і замкнемо його двері, бо вночі приходять, щоб тебе вбити. **11** І я сказав: Хто, що є подібний до мене, втече і хто, що подібний до мене, ввійде до церкви і житиме. Не ввійду. **12** І я зрозумів, і ось Бог його не послав, бо він пророкував слово проти мене, і Товія, і Санаваллат найняли **13** проти мене юрбу, щоб я злякався, і так вчинив, і згрішив, і щоб я їм став в погане ім'я, і мали ми зло, щоб мене зневажили. **14** Згадай, Боже, Товію і Санаваллата за цими їхніми ділами, і Наодія пророка, й осталих з пророків, які мене лякали. **15** І завершено мур 25-го *дня* місяця Елула, в 52-му дні. **16** І сталося, що коли почули всі наші вороги, і злякалися всі народи, що були довкруги нас, з'явився великий страх в їхніх очах

і вони пізнали, що те діло було звершене нашим Господом Богом. **17** І в днях тих численні видатні в Юдеї послали послання до Товії. І до них ішли послання від Товії, **18** бо були численні в Юдеї, що мали з ним клятву, бо він був зятем Сенехія, Юраєвого сина; його син Йонатан взяв за жінку дочку Месоллама, Варахієвого сина. **19** І їхні слова мені говорили, і мої слова відносили йому, і Товія посилав послання, щоб мене налякати.

нашa ѩже ѿ (гд҃а) бг҃а нашегѡ [сътворено бы҃][24] дѣло то· И въ дни тїи мнѡ́ѕи державнѣишїи въ ꙇоудеи посланїа послаша к товїи и ѿ товїа (посланїа) градахꙋ к ни͡м, мнѡ́ѕи бо бахꙋ въ ꙇоудеи имѣюще въ (клатвѣ) его, ꙗко зать бѣ сехенїевъ сн҃а (иоураева)[25], (ꙇоаннада͡н)[26] сн҃ъ его прїа дщерь [месоллaмовꙋ][27] сн҃а варахїева въ женꙋ, и словеса еа бѣхꙋ (къ мнѣ гл҃юще)[28], и словеса моѧ ѿносѧщи емꙋ и (послаше посланїе)[29] товїа да оустрашитъ мене·

Глава 7

Гл҃а, з҃·

сир. 49

1 І *сталося, що коли був мур збудуваний, і я поставив двері, і я почислив дверників, і співаків, і левітів. **2** Я заповів Ананії, моєму братові, і Ананії, начальникові Вирового дому з Єрусалиму, бо він був наче праведний чоловік і що боявся Бога більше від інших. **3** І я їм сказав: Хай не відкриються єрусалимські брами, аж доки *не* зійде сонце. І ще, як вони чувають, хай будуть замкнені брами і хай будуть засунені засуви. І я поставив сторож з тих, що жили в Єрусалимі, кожний один чоловік на своїй сторожі і кожний чоловік напроти свого дому. **4** Місто ж було дуже широким і великим, і *було* мало народу посеред нього, і не було збудованих хат. **5** Бог же дав у моє серце і я зібрав вельмож, князів і народ на збір доріг, і я знайшов книгу зібраної дороги, тих, що першими прийшли, і я знайшов в ній записане **6** і тих правдивих синів, що прийшли з полону, яких в переселення переселив Навходоносор, вавилонський цар. І вони повернулися до Єрусалиму і Юдеї, кожний один чоловік до свого міста, **7** з Зороваделем, Ісусом, і Неемією, і Азарією, і Веельманаєманом, Мардохеєм, Веасалом, Масатаратом, Ездрою, Вонгуаєм, і Наумом, Вааном, Мастаром. Число мужів ізраїльського народу: **8** Фаросові сини – 2000, 172: **9** Сафатієві сини – 300, 72; **10** Іреєві сини – 600, 52; **11** Фаатмоавові сини: йосуєві, йоавові сини – 2000, 600 і 18; **12** Еламові сини – 1000, 200, 54; **13** Сотуєві сини – 8 сот 45; **14** Захаєві сини – 7 сот 60; **15** Венуєві сини – 600, 48; Закхуєві сини – 600, 6-десятків; Вануєві сини – 600, 48; **16** Вереєві сини – 600, 28; **17** Ґетадові сини – 2000, 322; **18** Адоникамові сини – 600, 6-десятків, 7; **19** Ґавуєві сини – 2000, 6-десятків, 7; **20** Ідині сини – 600, 54; **21** Атирові сини і Єзехієві сини – 9 сот, 8; **22** Ісамієві сини – 328; **23** Васаєві сини – 324; **24** Ари-

сирѧ̃ м҃д

И бысть* егда създана есть стѣна, и положихъ двери и считахъ дверницы. и пѣвцы и левꙋти, [-][1] повелѣхъ ананїи братꙋ моемꙋ, и ананїи нача͡лникꙋ (домꙋ вирова)[2] ѿ ꙇе͡рлима· ꙗ҆ѡн бо бѣ ꙗко мꙋжъ истин͡ны. и боꙗсѧ бг҃а паче прочихъ· И рекох имъ, да не ѿверзꙋтсѧ врата ꙇе͡рли͡мскаа доньдеже възыидетъ сл҃нце· И еще имъ бдѧщи͡м, да заключасѧ врата, и засꙋнꙋты да бꙋтъ засовами, и поставихъ стражи ѿ обитающи͡х въ ꙇе͡рлимѣ. мꙋжъ единъ кож͡до во стражи своеи. (и мꙋжъ кож͡до противꙋ домꙋ своего) (-)[3] гра͡д (же) бысть широкъ ѕѣло и велик. и людїи мало посреди его. и не бахꙋ домы созданы (-)[4] (бг҃ъ (же) далъ)[5] въ ср҃це мое и събрахъ державнѣишихъ (-)[6] кнѧзеи и народъ въ соборъ пꙋти и обрѣтохъ книгꙋ съвокꙋпленнаго пꙋти, иже възыидоша прьвое. и обрѣтохъ писано в неи, и тїи с҃нове (истин͡нїи)[7]. иже въсходѧщїи ѿ плѣненїа, пресеsенїа ихже пресели (навходоносоръ)[8] црь вавꙋлоньскїи. и обратишасѧ въ ꙇе͡рлимъ и ꙇоудею мꙋжъ единъ ко͡ждо въ градъ свои. съ зоровавеле͡м, (ꙇесꙋе͡м)[9], і неемїе͡м [и][10] азарїа, (и веелманаемaнъ)[11], мардохеи, (веаса͡н)[12], (масадарадъ)[13], ездра, (въгꙋан)[14]. (и) наоумъ, ваана. (масдаръ)[15]. (число мꙋжїи)[16] людїи ꙇи҃левъ, с҃нове [фаросовы][17], в҃, ров. С҃нове сафатїевы т҃, ов· С҃нове (иреевы)[18], х҃, нв. С҃нове фаадмоавовы· С҃новъ (иосꙋевыхъ)[19] [-][20] ꙇоавовыхъ. в҃, [х҃][21] и ꙇ҃ı. С҃нове еламовы, а҃, с҃, нд· С҃нове (содꙋевы)[22], и҃ со, ме· С҃нове [захаиевы][23], з҃, сотъ, ꙁ· (С҃нове венꙋиевы, х҃, ми·) С҃нове закхꙋиевы, х҃, ѕ҃ деся͡т. с҃нве ванꙋевы х҃, ми. с҃нве [виреиевы][24], х҃, ки. с҃нве [гетадовы][25], в҃, ткв. с҃нве адоникамли, х҃ ѕ҃, деся͡т, з҃. с҃нве [гавꙋїевы][26], в҃, ѕ҃, деся͡т з҃. с҃нве идини, х҃ нд, С҃нове атири. (и с҃нове езехїевы)[27] д҃. сотъ, и҃· С҃нове исамїевы тки· С҃нове васаїевы ткд· С҃нове арифовы, рві· С҃нове асеновы, с҃ кг. С҃нове гаваони, (л҃)[28]· С҃нове [ведалеемовы][29], (рки)[30]· С҃нове [атофовы][31] нѕ. С҃нове анадодовы, рки· [С҃нве азамодовы мꙋжи ви-

довы][32], м҃в. мꙋжи каріадіаримовы [и҆ фи́ровы][33] и҆ виро́довы з҃. сотъ, м҃г. мꙋжи а҆ра́ма и҆ гава́ѧ, х҃, к҃а. мꙋжи [махима́совы][34] рк҃в. мꙋжи веди́ли и҆ (ха́и)[35], рк҃г. мꙋжи (а҆навіѧ дрꙋга́го)[36], н҃в. Сн҃ове мегево́са (дрꙋга́го), р҃н и҆ ѕ҃. (и҆) мꙋжи [и҆ламаевы][37], ҂а҃ [сн҃в][38]· Сн҃ове (і҆ара́мовы)[39] т҃к· Сн҃ове и҆ери́ховы, т҃м҃е· Сн҃ове [лодади́довы][40] и҆ о́новы, з҃ со́тъ к҃а· Сн҃ове [а҆на́на][41], ҂г҃, ѳ҃ со҃ л҃· Сщ҃енницы, сн҃ове іѡдаієвы в домꙋ (и҆есꙋѧ)[42], ѳ҃ сотъ, о҃г· Сн҃ове е҆ммировы, ҂а҃, н҃в· Сн҃ове (фас-сеоу́ровы)[43] ҂а҃, с҃м҃з· Сн҃ове и҆ра́мовы, ҂а҃ з҃і левꙋ҆ти (же) сн҃ове (и҆ѡсꙋевы)[44] кадмі́ильскаго· Сн҃ове оу҆-дꙋи́ли, о҃д. пѣвцы́ (же) сн҃ове а҆са́фовы, [рк҃и][45]. две́рницы (же), сн҃ове селлꙋмли· Сн҃ове а҆ти́ровы· Сн҃ове (талмо́ни)[46]. сн҃ове [а҆ккꙋвовы][47]. сн҃ове [ти́товы][48]. сн҃ове савіины, р҃л҃и, [сн҃ове][49] на-ди́мли. сн҃ове (и҆́лины)[50]. сн҃ове [а҆сꙋфовы][51]. сн҃ове (завао҆до́вы)[52]. сн҃ове кирасовы. сн҃ове [сиса́и҆ны][53]. сн҃ове фадони, сн҃ове лава́ни. сн҃ове [а҆га́вовы][54]. сн҃ове [а҆кꙋвовы][55]. сн҃ове оу҆таевы, сн҃ве (кита́рсовы)[56], сн҃ве [га́вовы][57]. сн҃ове селме́ины. сн҃ове а҆нановы. сн҃ове (саде́ины)[58]. сн҃ве гаа́ровы. сн҃ове (раа҆хіины)[59]. сн҃ове [раа҆со́ни][60]. сн҃ве (нехо́довы)[61], сн҃ове (е҆гиза́мли)[62]. сн҃ове (а҆́зины)[63]. сн҃ве (фе́совы)[64]. сн҃ове висіины сн҃ове [меи҆но́новы][65]. сн҃ове [нефоса́ины][66]. сн҃ове вакꙋ̆вꙋковы. сн҃ове а҆хи́фовы. сн҃ове а҆рꙋрины. сн҃ове васало́довы. сн҃ове міидины. сн҃ове а҆даса́ни, сн҃ове варкꙋвовы. сн҃ове васалодовы. сн҃ове ми́дины. сн҃о-ве а҆даса́ни, сн҃ве [варкꙋвли][67], сн҃ове сисара́довы. сн҃ове дима́евы. сн҃ове нисіины, сн҃ове (а҆ти́діи-вы)[68]. сн҃ове рабо́въ [соло́моновы҃х][69] сн҃ове сꙋти, сн҃ове сафара́товы. сн҃ове фери́дины. сн҃ове [лели́-лины][70]. сн҃ове доркони. сн҃ове [гадаи́ли][71]. (-)[72] сн҃ве [фараха́совы][73], сн҃ове сава́и҆ни. сн҃ве (имꙋмини)[74] всѝ, (и҆) надине́и. и҆ сн҃ове слꙋгъ [соло́моно-выхъ][75], т҃ч҃в· И҆ сіи сꙋть и҆же взошлѝ ѿ (делме́ла)[76] [делр҃аса][77] хирꙋвъ, и҆ро́нъ. [и҆еми́ръ][78]. и҆ не могоша сказати домꙋ ѿц҃ь свои́хъ (-)[79] сѣмени и҆хъ, ѿ і҆и҃лѧ ли быша (и҆) сн҃ове (да-лѣ́иѧ)[80], сн҃ове вꙋевы, сн҃ве товіины сн҃ве не-кодае҆вы, х҃, м҃в. (-)[81] ѿ сщ҃ен҃к. сн҃ве (и҆о҆віи-ины)[82], сн҃ове [а҆ккꙋсовы][83]. сн҃ове верзелла́ины, ꙗ҆́ко поꙗ҆́ли ѿ дщ҃е́ріи (герзелла́иныхъ)[84], галаа҆-ди́тина же́ны. и҆ прозва́шасѧ по и҆́менехъ си́хъ· Сіи взыска́ша писа́ніѧ и҆хъ (в числѣ)[85], и҆ не ѡ҆брѣто́шасѧ і и҆зве́ржени сꙋть ѿ сщ҃енства· (-)[86] Рече (же) а҆дерсада и҆мъ, да не ꙗ҆да́т ѿ ст҃аѧ ст҃ыхъ, до́ндеже въста́не сщ҃енникъ (оу҆че́нъ и҆ наказа́нъ)[87]· И҆ бы́сть весь собо́ръ, ꙗ҆́ко мꙋжъ є҆ді́нъ, ҂м҃, ҂в҃, т҃, и҆ ѕ҃ деса́тъ. безъ рабъ [-][88] и҆ рабынь [-][89], и҆хже бѧхꙋ, ҂з҃, т҃л҃з, и҆ [междꙋ и҆ми][90] пѣвцы̀ и

фові сини – 112; Асенові сини – 200, 23; **25** Ґаваонові сини – 30; **26** Веталеемові сини – 128; Атофові сини – 56; **27** Анатотові сини – 128; **28** Азамотові сини, Витові мужі – 42; **29** Каріатіяримові, і Фирові і Виротові мужі – 7 сот, 43; **30** мужі Арама і Ґавая – 600, 21; **31** Махимасові мужі – 122; **32** Ветилеві і Хаєві мужі – 123; **33** мужі іншого Анавія – 52; сини іншого Меґевоса – 150 і 6; **34** і Іламаєві мужі – 1000, 252; **35** Ярамові сини – 320; **36** Єрихонові сини – 345; **37** сини Лодадидові і Онові – 7 сот, 21; **38** сини Анана – 3000, 9 сот, 30. **39** Священики: Йодаєві сини в єсуєвому домі – 9 сот, 73; **40** Еммирові сини – 1000, 52; **41** Фассеурові сини – 1000, 247; **42** Ірамові сини – 1000, 17. **43** Левіти ж – Йосуєві сини, *сина* Кадміїла, Удуїлеві сини – 74. **44** Співаки ж – Асафові сини – 128. **45** Дверники ж – Селлумові сини: Атирові сини, Талмонові сини, Аккувові сини, Титові сини, Савіїні сини – 138; **46** Натимові сини: Ілині сини, Асуфові сини, Заваодові сини, **47** Кирасові сини, Сисаїнові сини, Фадонові сини, **48** Лаванові сини, Агавові сини, Акувові сини, Утаєві сини, Китарсові сини, Ґавові сини, Селмеїнові сини, **49** Ананові сини, Садеїнові сини, Ґаарові сини, **50** Раахіїнові сини, Раасонові сини, Неходові сини, **51** Еґизамові сини, Азинові сини, Фесові сини, **52** Висіїнові сини, Меінонові сини, Нефосаїнові сини, **53** Ваквукові сини, Ахивові сини, Арурині сини, **54** Васалотові сини, Міїдині сини, Адасанові сини, **54** Варкувові сини, Васалотові сини, Мидині сини, Адасанові сини, Варкувові сини, Сисаратові сини, Тимаєві сини, **56** Нисіїні сини, Атитієві сини, **57** сини Соломонових рабів, сини Сути, Сафаратові сини, Феридині сини, **58** Лелилині сини, Дорконові сини, Ґадаїлові сини, **59** Фарахасові сини, Саваїнові сини, всі Імумині сини, **60** і натинеї, і сини Соломонових рабів – 392. **61** І це є ті, що прийшли з Телмела, Теларса, Хирув, Ірон, Ємир, і вони не могли сповістити дому своїх батьків чи їхнє насіння було з Ізраїля; **62** і Даліїні сини, Вуєві сини, Товіїні сини, Некодаєві сини – 600, 42. **63** З священиків Йовіїні сини, Аккусові сини, Верзеллаїні сини, бо вони жінок взяли з дочок Ґерзеллая Ґалаадита, і прозвані були за цими іменами. **64** Ці шукали свого писання в числі, і не знайдено, і вони були віддалені від священства. **65** Сказав же Атерсата їм, щоб вони не їли з святого святих, доки не підніметься навчений і вивчений священик. **66** І був ввесь збір як муж один – 40000, 2000, 300 і 6-десятків, **67** без їхніх рабів і рабинь

було 7000, 337. І між ними співаки і співачки – 236. **68** І їхні коні – 600, 37; і їхні мули – 245; **69** їхні верблюди – 600, 35; їхні осли – 6000, 7 сот, 20. **70** І з частини володарів батьківщин дали Артасастарові на діло і дали до скарбниці 1000 золотих, і 50 чаш, і 30 єрейських риз. **71** І від володарів батьківщин дали до скарбниці діла 20000 драгм золота, і 2000 і 300 мнас срібла. **72** І позосталі народу дали 20000 драгм золота, і 2000 і 200 мнас срібла, і 67 священичих одежей. **73** Священики, і левіти, і дверники, і співаки, і інші з народу, і натинеї, і ввесь Ізраїль проживали в своїх містах.

Глава 8

І як прийшов сьомий місяць, ізраїльські сини були в своїх містах. **8,1** Зібраний же *був* увесь народ як один чоловік на площу, що є перед водною брамою. І сказали Ездрі, писареві, щоб він приніс книгу Мойсеєвого закону, яким заповів Господь Ізраїлеві. **2** І приніс священик Ездра закон перед множество мужів і жінок, всім же, що могли розуміти, в першому дні сьомого місяця. **3** І явно прочитав з нього на площі, що була перед водною брамою, від ранку аж до полудня перед мужами і жінками, і розумними. І вуха всього полку сприймали книгу. **4** Став же на дерев'яну сходинку писар Ездра, який виголосив слово. І близько до нього стали Мататія, і Самей, і Анія, і Урія, і Хелкія, і Маасія – по його правиці, і по лівиці – Тада, і Мисаїл, і Мелхія, і Осам, і Асевадма, Захарія, і Месолам. **5** І Ездра, відкривши книгу перед всім народом, бо він був над народом, і сталося, що коли він її відкривав, ввесь народ встав. **6** І Ездра поблагословив Господа Бога великим голосом, і, відповівши, ввесь народ сказав: Амінь. І піднявши свої руки, і схилившись, і поклонилися Богові простягнуті на землі. **7** І знову Ісуй, і Ваанана, і Саравій сприймали. І Акан, і Савастей, Камптис, Азарія, Йозавед, Ани Фанес – левіти прикликали до мовчання народ, щоб слухали закон, народ же став на своїм стоянні. **8** І читали в книзі божого закону, щоб *було* виразним і ясним до розуміння, і народ розумів, коли читалося. **9** Сказав же Неемія і Ездра, священик і писар, і ті левіти, що роз'яснювали всьому народові, і він сказав всьому народові: *Це* є святий день нашому Господеві Богові. Не сумуйте і не плачте, тому що плакав ввесь народ, як чули слова за-

пѣвницы, [слз][91]. (и) кони [ихъ][92] (х, лз)[93], и мски [ихъ][94], смє, вельблюди [ихъ][95], (х)[96] лє. ѡсли [и][97], ҂ѕ. з со к. И ѿ части началнѣй ѿчествъ даша въ дѣло ардасастарови. (и) даша въ сокровище, златыхъ, ҂а (и) фїалъ н, и ризъ жреческихъ, л. И ѿ началникъ ѡбителныхъ даша въ сокровище дѣла злата, [драгмъ][98] ҂к. И сребра мнасъ, ҂в, и [ст][99], и даша прочїи люди злата [драгмъ][100], ҂к, и сребра мнасъ, ҂в, и с, и ризъ сщенническихъ, ѯз. (-)[101] ѡбиташа сщенницы и левѵти, и дверницы, и пѣвцы, и прочїи народъ и надинеи и весь іиль въ градѣхъ свои.

Глава, и.

И пришедъ мцъ седмый, (-)[1] снве іилевы бяху въ градѣхъ своихъ. (-)[2] Собран (же) весь (полкъ)[3] яко мужъ єдинъ, на пространъство иже єсть пре враты водными и рекоша єздрѣ писарю, да принесе книгу закона моѵсїова. иже повелѣ гь іилю, и принесе бо єздра сщенникъ законъ пре (множествомъ)[4] мужей и женъ, (-)[5] всѣм (же) иже можаху разумѣти. въ день првыи мца седмаго, и чте в немъ (явно) [на пространъствѣ иже бысть пре враты водными][6] ѿ (оутра)[7] даже до полудне, пре мужи и женами и премудрыми, и оуши всего (полка)[8] (бяху внятны) къ книзѣ (-)[9]. (-)[10] Ста (же) єздра писецъ на ступню древену, (иже сътвори гланїе). и сташа близь єго, [матадїа][11], и самеа, и (анїа)[12], и оурїа и хелкїа. и маасїа ѡдесную єго. И к лѣвои (дада)[13], и мисаилъ, и мелхїа, и ѡсамъ, и (асевадъма)[14], (-)[15] захарїа, и [месола][16]. И разгнувъ єздра книгу пре всѣми людми, яко сеи бѣ на людми и бы єгда разгибаше ю. ста весь (полкъ)[17] и блви єздра га бга (гласомъ великим)[18] и ѿвѣщавъ весь полк. и рече аминь (и) въздвигше руцѣ свои, и преклонъшеся, и поклонишася (бу)[19], простерты на земли. И (паки исуи)[20], и (ваанана)[21], и саравїи бяху разумѣвающе, [и][22] [аканъ][23], [и][24] (савастеи)[25], [камъптисъ][26]. азарїа, [иозаведъ][27], (ани)[28] (фанесъ)[29]. (-)[30] левѵти (молчанїе сътворяху)[31] въ люде (на слышанїе) закона. [людїе же][32] стаху на ступню свою, и чтоша въ книзѣ закона бжїа (да строчно и явно къ разумѣнїю)[33], и разумѣша людїе єгда чтяшеся. (-)[34] рече (же) неемїа. і єздра сщенникъ и писецъ и левѵти толкующїи (всѣ) людемъ, и рече всѣмъ людемъ. день сщенъ єсть гу бу нашему, не печалуите и не плачите, понеже бо плакаша вси людїе єгда слышаху словеса

закона, и҆ рече́тъ и҆̀мъ: И҆ди́те ꙗ҆ди́те тꙋ́ки и҆ пі́ите вино̀ медови́то, и҆ посли́те ча́сти и҆̀мъ. и҆̀же не ѹ҆гото́ваша себѣ̀ ꙗ҆́ко ст҃ъ де́нь гн҃ь є҆́сть, и҆ не печа́лꙋите и҆́бо (ра́дость гн҃ѧ) сїѧ̀ си́ла на́ша є҆́сть. (-)[35] леѵі̑ти (же) молча́нїе творѧ́хꙋ въ всѣ́хъ лю́дехъ рекꙋ́щи, молчи́те ꙗ҆́ко де́нь ст҃ъ є҆́сть и҆ не тꙋжи́те, (а҆бїе)[36] (ве́сь по́лкъ ѿи́де)[37] да ꙗ҆́стъ и҆ пі́е и҆ после́тъ ча́сти. и҆ сотвори́ти весе́лїе вели́ко. ꙗ҆́ко разꙋмѣ́ша словеса̀ и҆̀же ѹ҆ча́ше и҆̀хъ. И҆ въ де́нь вторы́й събра́ни сꙋ́ть кнѧ́зи ѻ҆би́телей, вси̑ лю́дїе, [и҆][38] сщ҃е́нницы и҆ леѵі̑ти къ є҆́здре пи́сцꙋ да (претолкꙋ́етъ и҆̀мъ)[39] словеса̀ зако́ннаѧ. И҆ ѻ҆брѣто́ша пи́сано въ зако́нѣ и҆̀же повелѣ̀ гдⷭ҇ь [рꙋко́ю мѡѷсі́ѻвою][40], да ѻ҆бита́ютъ сн҃ове і҆и҃левы въ жили́щи въ де́нь пра́здника, мцⷭ҇а седма́го, да (проповѣда́ютъ и҆ прорекꙋ́тъ гла́сомъ)[41] всѣ́мъ (посадны́мъ)[42] свои̑мъ (-)[43] въ і҆ерⷭ҇ли́мѣ (гл҃ющи). И҆ речѐ є҆́здра и҆сходи́те въ го́рꙋ. и҆ принеси́те вѣ́тви масли́чны. и҆ ѿра́сли дре́ва (краснѣ́йшагѡ)[44], и҆ ѿра́сли мерсо́вы, и҆ вѣ́тви фи́нически. и҆ ѿра́сли дре́ва дꙋбра́внагѡ. сотворѧ́ти кꙋ́щи, ꙗ҆́кѡ пи́сано є҆́сть. І҆ и҆зыдо́ша (вси̑) лю́дїе и҆ принесо́ша. (-)[45] сотвори́ша (же) себѣ̀ жили́ще є҆ди́нъ ко́ждо и҆́хъ въ (сокро́вищихъ)[46] свои́хъ, и҆ въ дворѣ̀ свои́хъ, и въ дворѣ́хъ до́мꙋ бж҃їѧ. [и҆ на простра́нствѣ вра́тъ во́дныхъ][47]. и҆ на простра́нствѣ [вра́тъ][48] є҆фра́има. И҆ сотвори́ша ве́сь со́нмъ и҆̀же и҆зыдо́ша ѿ плѣне́нїѧ жили́ща, и҆ ѻ҆бита́ша въ жили́щихъ. ꙗ҆́кѡ не сотвори́ша ѿ дні́й і҆исꙋ́са сн҃а навѵи́на такова̀, сн҃ове і҆и҃леви да́же до дне́ того̀. И҆ бы́сть весе́лїе вели́ко [ѕѣ́ло][49]. и҆ чтѧ́хꙋ въ кни́зѣ зако́на бж҃їа, на всѧ́къ де́нь, ѿ дне́ пе́рвагѡ да́ждь до [-][50] послѣ́днѧгѡ. И҆ сотвори́ша пра́здникъ. з҃, дні́й, и҆ въ де́нь, и҃ (и) събра́нїѧ по ѻ҆бы́чаю.

конy. **10** І він сказав їм: Підіть з'їжте жир і пийте вино з медом. І пошліть частку тим, що собі не приготували, бо *це* є святий господній день. І не сумуйте, бо ця господня радість є сила наша. **11** Левіти ж приводили до мовчання ввесь народ, кажучи: Мовчіть, бо *це* є святий день, і не сумуйте. **12** Зразу ввесь народ відійшов, щоб їсти, і пити, і посилати частку, і робити велику радість, бо зрозуміли слова, які він їх навчав. **13** І в другому дні зібралися князі родів, ввесь народ, і священики, й левіти до писаря Ездри, щоб він їм роз'яснив слова закону. **14** І вони знайшли записане в законі, який Господь заповів рукою Мойсеєвою, щоб ізраїльські сини жили в житлі в дні празника сьомого місяця, **15** щоб проповідували і, проповідуючи, пророкували голосом всім своїм околицям в Єрусалимі. І сказав Ездра: Вийдіть на гору і принесіть оливкове галуззя, і галуззя гарного дерева, і мурсинове галуззя, і пальмове галуззя, і галуззя дерева, що на полях, щоб зробити помешкання, так як є записано. **16** І вийшов ввесь народ, і принесли. Зробили ж собі кожен один житло з них на своїх покрівлях, і в своїх дворах, і в дворах дому божого, і на площі водної брами, і на площі брами Ефраїма. **17** І зробив житло ввесь збір, ті, що вийшли з полону. І вони жили в житлі, оскільки такого не зробили ізраїльські сини від днів Ісуса, Навинового сина, аж до того дня. І була дуже велика радість. **18** І вони читали з книги божого закону кожного дня, від першого дня аж до останнього. І вони зробили празник 7 днів, і в 8-му дні – зібрання за звичаєм.

Гл҃а, ѳ҃.

В(ъ)[1] де́нь (же), к҃д. мцⷭ҇а сего, собра́шасѧ сн҃ове і҆и҃леви въ по́стѣ и҆ во вре́тищахъ. и҆ пе́рсть на глава́хъ и҆́хъ. и҆ ѿлꙋче́но є҆́сть (сѣ́мѧ) сн҃овъ і҆и҃левъ ѿ всѧ́кагѡ сн҃а чꙋжда. И҆ ста́ша (-)[2] и҆сповѣ́дахꙋ грѣхи̑ своѧ̑, и҆ беззако́нїѧ ѻ҆тє́цъ свои́хъ. и҆ ста́ша на стоѧ́нїю и҆́хъ. и҆ чтоша въ кни́зѣ зако́на гдⷭ҇а бг҃а своегѡ. (-)[3] и҆сповѣ́дахꙋсѧ [и҆ поклонѧ́хꙋсѧ][4] [гдⷭ҇ꙋ бг҃ꙋ][5] своемꙋ. И҆ ста́ша (же) на стꙋ́пню леѵі́тѡвъ (і҆исꙋ́е)[6], и сн҃ы кадьмиі́ли [сахані́ѧ][7] сараві́ѧ (и҆) сн҃ове хана́ни. и҆ вопі́ахꙋ гла́сомъ вели́кимъ къ гдⷭ҇ꙋ бг҃ꙋ своемꙋ. И҆ [реко́ша][8] леѵі̑ти (і҆исꙋ́е)[9], и҆ кадмі́илъ. воста́ните [и҆][10] бл҃ви́те гдⷭ҇а бг҃а на́шего ѿ вѣ́ка (-)[11] да́же до̀ вѣ́ка. и҆ бл҃ва́тъ и҆́мѧ сла́вы твоеѧ̀. и҆ вознесꙋ́тъ въ всѧ́ко бл҃ве́нїе и҆ хва́лꙋ. И҆ речѐ є҆́здра. ты̀ са́мъ

Глава 9

1 В дні ж цього 24-го місяця зібралися ізраїльські сини в пості, і в мішках, і *з* землею на їхніх головах. **2** І відлучено було насіння ізраїльських синів від всякого чужого сина. І вони стали, визнавали свої гріхи і беззаконня своїх батьків, **3** і стали на їхньому стоянні, і читали з книги закону свого Господа Бога, визнавалися і поклонялися своєму Господеві Богові. **4** І стали ж на ступні з левітів Єсуя, і Кадмиїлові сини, Саханія, Саравія, і Хананині сини, і закричали великим голосом до свого Господа Бога. **5** І сказали левіти Єсуя і Кадміїл: Встаньте і благословіть нашого Господа Бога від віку аж до віку. І хай благословлять ім'я твоєї слави і

піднесуть над всяке благословення і хвалу. **6** І сказав Ездра: Ти сам, Господи, єдиний. Ти створив небо і небо небес, і все їхнє військо, і землю, і все, що є в ній, моря і все, що є в них, і ти це все оживляєш, і Тобі покланяються небесні війська. **7** *Ти Господь Бог, що вибрав Авраама, і вивів його з халдейського поселення, і поклав його ім'я Авраам. **8** І Ти знайшов його серце вірним перед тобою і заповів з ним мир, щоб дати йому і його насінню землю хананейську, і хеттейську, і аморейську, і ферезейську, і євусейську, і гергесейську. І Ти виконав твої слова, бо Ти є праведний, **9** *і Ти побачив приниження наших батьків в Єгипті. Ти ж почув їхній крик при Червоному морі, **10** і Ти дав знак і чуда в Єгипті на фараоні і на всіх його рабах, і на усьому народі його землі, бо Ти пізнав, і вони твердими зробилися проти них. І Ти зробив собі ім'я, *бо в тому дні **11** Ти і море поділив перед ними, і вони пройшли посеред моря по суші, і тих, що гналися за ними, Ти скинув в глибину, наче камінь у великій воді. **12** *І Ти їх провадив стовпом хмари вдень і вогненним стовпом вночі, щоб освітлена була їм дорога, по якій ходили. **13** *І Ти ж зійшов на Синайську гору, і Ти до них заговорив з неба, і Ти дав їм праведних суддів і правдивий закон, чини і добрі заповіді. **14** І Ти об'явив їм твою святу суботу, і Ти заповів їм накази, і чини, і закон рукою Мойсея, твого раба. **15** *Хліб же з неба дав Ти їм у їхньому голоді, їм досита, і воду з каменя ти їм вивів, як вони були спрагнені. І Ти сказав їм, щоб увійшли і успадкували землю, над якою Ти простягнув твою руку, щоб їм дати. **16** Вони ж і наші батьки вчинили гордо, твердими вчинили свої шиї і не послухалися твоїх заповідей. **17** І вони не бажали слухатися і не згадали твоїх чудес, які Ти зробив їм. І вони твердою зробили їхню шию і дали голову, щоб повернутися в Єгипет, до свого рабства. Ти ж, Боже, Той, що лікує, охороняєш від гріхів і милосердний, довготерпеливий і дуже милосердний, Ти їх не покинеш. **18** *І ще ж зробили собі вилиті телята і сказали: Це є твої боги, які вивели тебе з Єгипту. Зробили ж велике розгнівання. **19** Ти в твоїм великім милосерді не покинув їх в пустині. *Ти не забрав від них стовпа хмари вдень, щоб вивести їх по дорозі, і вогненний стовп вночі, щоб вказати їм дорогу, по якій пішли. **20** І Ти дав твій дух

мой1. 12 · мой2. 2 і 14 · мой2. 14 і 28 · мой2. 13 · мой2. 19 · мой5. 4 · мой2. 16 і 17 · мой4. 20 · мой2. 32 · мой2. 13

гͥи єдінъ. ты сътвори нбо, и нбо нбное. и вся вои ихъ, (и) землю и вся яже в нєи суть. моря и вся яже в нихъ єсть. и ты оживиши вся (сїя). и (вои нбнїи тебѣ ся покланяютъ)[12]. *Ты (-)[13] гͥи бе [иже][14] избралъ єси авраама. і извелъ єси єго ѿ селенїя халдєискаго, и положилъ єси (има єго)[15] авраамъ· И обрѣлъ єси срце єго вѣрно прⷣ тобою. и завѣщалъ єси с нимъ (миръ)[16], дати єму землю хананеиску, и хеттъдеиску, и аммореиску, и ферезеиску, і євусеиску и гергесеиску, и сѣмени єго· И наполнилъ єси словеса твоя яко праведенъ єси. *и видѣлъ єси озлоблєнїє ѿцъ нашихъ въ єгѵптѣ· (-)[17] вопль (же) ихъ оуслышалъ єси на морѣ чрьмнѣ. и далъ єси знаменїє [и чюдеса][18] въ єгѵптѣ, на фараона и на вся рабы єго, и на вси люδїє земли єго· Познал бо єси (и)[19] жестоко сътворишася противу ихъ. и сътворилъ єси себѣ имя· *Яко въ тои днь и море раздѣлилъ єси прⷣ ними. и проидоша посредѣ моря по суху· И гонители (же) и въвергл єси въ глубину, яко камень въ водѣ ѕѣлнѣ. *и въ столпѣ облачнѣ води єси ихъ во дни. и во столпѣ огненѣ в нощи, дабы ся освѣщалъ и путь по нємуже идоша· *И на гору (же) синаискую сошелъ єси, и глалъ єси с ними съ нбсе· И далъ єси и судїи правы, и законъ истинныи. [-][20] чины и повеленїя блга· И суботу (стую твою)[21] явилъ єси и [и][22] повелѣнїє и чины, и законъ повелѣлъ єси имъ въ руку моѵсїову раба твоєго. (-)[23] *хлѣбъ (же) съ нбси далъ єси имъ въ алчбѣ ихъ (въ сытость имъ). и воду ис камени извелъ єси имъ жаждущимъ имъ· И реклъ єси и да внидутъ (и) въздръжатъ землю, на нюже простерлъ руку твою дати и· [Сїи же][24] и ѿци наши гордо съдѣлаша (-)[25] ожесточиша выя своя. и не слышаша заповѣдїи твоихъ. и не хотѣша слышати и не суть въспомянули дивная твоя иже сътворилъ єси имъ. и ожестѣ выя ихъ и даша главу да обратятся на работу свою въ єгѵпетъ· [Ты же][26] бе (исцѣлитель, грѣховъ защититель, и)[27] (млрдъ)[28] длъготрьпеливъ, и многомлтивъ [-][29] не оставиши и· *(И єще же)[30] сътвориша себѣ тельцы слїяны, и рекоша. сїи суть боги (твои) иже изведоша (тя)[31] ѿ єгѵпта. (-)[32] сътвориша (же) раздраженїє велїє· (-)[33] Ты въ млрдїи твоємъ многоѕѣмъ не оставилъ єси ихъ въ пустыни. *столпъ облачныи не оуклони ѿ нихъ въ дни да изведетъ ихъ по пути. и столпъ огненыи въ нощи, да (скажетъ)[34] имъ путь по нємуже идоша· И дхъ твои блгыи далъ єси иже наоу-

в мо ві · в мо в · и ді · в мо ді · и ки · в мо гі · в мо ді · є мо д · в мо ѕі · и зі · д мо к · в мо лв · в мо гі

читъ и҆, и҆ ма́ннꙋ твою не ѡ҆скꙋдѣлъ є҆си ѿ оу҆́стъ и҆̀хъ. и҆ во́дꙋ да́лъ є҆си и҆̀мъ во жа́ждꙋ и҆́хъ· (-)[35] Четы́ридеся́ть лѣ́тъ препита́лъ є҆си и҆̀хъ въ пꙋсты́ни, ничто́же и҆̀мъ ѡ҆скꙋдѣ, ѡ҆дѣа́нїѧ и҆̀хъ не състарѣ́шасѧ. и҆ сапо́ги и҆̀хъ не разд̾ра́шасѧ· И҆ да́лъ є҆си и҆̀мъ цр҃тва и҆ лю́ди (и҆) (пречѧ́сти и҆̀мъ по жре́бїю)[36]. *и҆ въздръжа́ше зе́млю сїѡ́ню. (и҆ зе́млю) цр҃ѧ є҆севѡ́нѧ. и҆ зе́млю (і҆ѡ́га)[37] цр҃ѧ (савана)[38] и҆ (оу҆мно́жилъ є҆си сн҃ы и҆̀хъ)[39] ꙗ҆́ко ѕвѣ́зды нб҃ныѧ· І҆ и҆зве́лъ є҆си и҆̀хъ въ зе́мли ѡ҆ ни́хъ же гл҃алъ є҆си ѿц҃емъ и҆̀хъ и҆ наслѣ́диша ю҆̀. и҆ смири́лъ є҆си пре ни́ми ѡ҆бита́ющїи зе́млю ханане́и, и҆ да́лъ є҆си и҆̀хъ въ рꙋ́кꙋ и҆̀хъ. и҆ цр҃и и҆̀хъ и҆ лю́ди зе́мли да сътво́рѧтъ и҆̀мъ ꙗ҆́ко оу҆го́дно тѣ́мъ· И҆ прїѧ́ша гра́ды высо́кїѧ и҆ въздръжа́ша до́мы по́лны всѣ́хъ бл҃ги́хъ, (и҆) во́ды ѡ҆гра́жены ка́менїе̑, и҆ виногра́ды (и҆ масли́ны). и҆ всѧ́ко дре́во сн҃ѣ́дно въ мно́жество· И҆ ꙗ҆до́ша и҆ насы́тишасѧ и҆ оу҆толсте́ша и҆ разширѣ́шасѧ въ бл҃гости (се́й)[40] вели́цѣи. І҆ и҆змѣни́шасѧ и҆ ѿстꙋпи́ша ѿ тебѐ и҆ поврѣго́ша зако́нъ тво́й за́ди пло́ти и҆́хъ. и҆ прр҃о́ки твоѧ̀ и҆зби́ша, и҆̀же засвѣдѣтельствова́хꙋ и҆̀мъ да ѡ҆братѧ́тсѧ к тебѣ̀· И҆ сътвори́ша (же) хꙋ́лы вели́ки. и҆ да́лъ є҆си и҆̀хъ в рꙋ́кꙋ ѡ҆скорблѧ́ющихъ (-)[41], и҆ ѡ҆зло́биша и҆̀хъ. и҆ (въ вре́мѧ печа́ли своеѧ̀ възопи́ша к тебѣ̀)[42], и҆ ты̀ съ нб҃си (-)[43] оу҆слы́шалъ є҆си и҆ по щедрота́мъ твои̑мъ мно́гимъ. да́лъ є҆си и҆̀мъ сп҃се́нїе (и҆̀же)[44] сп҃се и҆̀хъ ѿ рꙋ́къ вра́гъ и҆̀хъ· И҆ є҆гда̀ поко́ишасѧ ѡ҆бращени сꙋ́ть, да сътво́рѧтъ лꙋ́каво пред̾ тобо́ю· И҆ ѡ҆ста́вилъ є҆си и҆̀хъ в рꙋка́хъ вра́гъ и҆̀хъ и҆ нача́льствова́ша и҆́ми. и҆ па́ки [ѡ҆брати́шасѧ, и҆][45] возопи́ша к тебѣ̀· (-)[46] Ты́ (же) ѿ нб҃се послꙋ́шалъ є҆си і҆ и҆зба́вилъ є҆си и҆̀хъ въ щедрота́хъ твои́хъ мно́ѕѣхъ, и҆ свѣдѣтельствова́лъ є҆си и҆̀мъ. да ѡ҆братѧ́тсѧ къ зако́нꙋ твоемꙋ. [ѡ҆ни́ же възгордѣ́ша][47] и҆ не оу҆слы́шаша· Но въ повелѣнїи твое́мъ и҆ въ сꙋдъба́хъ [твои́хъ][48] съгрѣши́ша. *и҆̀же сътвори́ чл҃къ (и҆) живе́тъ в ни́хъ. и҆ да́ша пле́щи є҆́же не послꙋ́шати, и҆ вы́ю свою̀ ѡ҆жесточи́ша и҆ не слы́шаша· И҆ продолжи́ на ни́хъ лѣ́та мно́га, и҆ свѣдѣтельствова́лъ є҆си и҆̀мъ съ дх҃омъ твои́мъ. (и҆ прр҃очьствъ)[49] прр҃о́къ твои́хъ (-)[50] не внѧ́ша· И҆ преда́лъ є҆си и҆́хъ в рꙋ́кꙋ лю́дей земьскимъ. (-)[51] въ млрд҃їих (же) твои́хъ мно́ѕѣхъ не сътвори́лъ є҆си (-)[52], въ скончанїе. ни ѡ҆ста́вилъ є҆си и҆̀хъ ꙗ҆́ко (бг҃ъ) ꙗ҆́ко силенъ (-)[53] млт҃ивъ (ще́дръ защититель є҆си ты̀)[54]· *И҆ нн҃ѣ бж҃е на́шъ (-)[55] вели́кїи дръжа́вный и҆ стра́шный. стрегꙋщїи завѣ́тъ, и҆ млт҃и [-][56] не (ѿврати лица̀ твоего)[57]· Всѧ́каго трꙋ́да и҆̀же ѡ҆брѣ́лъ на́съ и҆ цр҃и на́ша и҆ нача́лницы на́ши и҆ сщ҃е́нницы на́ши и҆ прр҃оци на́ша. (-)[58] и҆ ѿц҃ы

добрий, який навчить їх, і твою манну Ти не притримав від їхніх уст, і Ти дав їм воду в їхній спразі. **21** Сорок літ Ти прогодував їх у пустині, їм нічого не забракло, їхня одіж не постарілася і їхня обува не роздерлася. **22** І Ти дав їм царства і народи, і дав їм насліддя за жеребом, *і вони успадкували Сіонову землю, і землю Есевонського царя, і землю Йога, царя Савана. **23** І Ти помножив їхніх синів, як небесні зірки, і Ти вів їх до землі, про яку ж Ти сказав їхнім батькам, і вони її успадкували. **24** І Ти впокорив перед ними тих, що жили на землі хананеїв, і Ти дав їх і їхніх царів і народи землі в їхні руки, щоб зробити їм, як їм завгодно. **25** І вони взяли високі міста і успадкували доми повні всього добра, і стави обгороджені камінням, і виноградники, і оливкові сади, і всяке їстивне дерево в множество. І вони попоїли, і наситилися, і погрубіли, і погрубіли в цьому великому добрі. **26** І вони змінилися і відступили від тебе, і покинули твій закон за своїм тілом, і вигубили твоїх пророків, які засвідчили їм, щоб вони повернулися до тебе. І вони ж зробили великі хули. **27** І Ти дав їх в руку тих, що гнітили і зло їм вчинили, і в часі свого смуту вони закричали до тебе. І Ти з неба почув, і за твоїм великим милосердям Ти дав їм спасіння, Ти спас їх з рук їхніх ворогів. **28** І коли вони спочили, повернулися, щоб чинити лукаве перед тобою. І Ти залишив їх в руках їхніх ворогів, і ті панували над ними. І вони знову повернулися і закричали до тебе. Ти ж з неба вислухав і спас їх у твоєму великому милосерді, **29** і Ти їм засвідчив, щоб вони повернулися до твого закону, але вони згордили і не послухались, вони згрішили у твоїх заповідях і в твоїх судах, *які, як вчинить чоловік, і житиме в них. І вони дали плечі, щоб не послухати, і вчинили свою шию твердою, і не послухалися. **30** І Ти терпів їм багато літ і засвідчив їм твоїм духом. І вони не сприйняли пророцтв твоїх пророків, і Ти дав їх в руки народів землі. **31** В твоїм же великім милосерді Ти не зробив до кінця ані Ти не оставив їх, як Бог, бо Ти є сильний, милосердний, щедрий захисник. **32** *І тепер, наш великий, владний і страшний Боже, що зберігаєш завіт і милосердя, не відверни твоє обличчя, весь труд, який знайшов нас, і наших царів, і наших начальників, і наших священиків, і наших пророків, і наших батьків, і увесь

мойс. ка. и҆ лг.

мой4. 21 і 33

г҃ мѡ҃ и҆і. є҆зе҃ к. ри҃м і. гала҃ г.

мой3. 18 єз. 20 рим. 10 гал. 3

вы҃і а҃. дани҃ д҃.

вищ. 1 дан. 9

твій народ від днів ассурських царів аж до цього дня. **33** І Ти є праведний в усьому, що на нас найшло і що по правді вчинив Ти нам. Ми ж вчинили безбожно. **34** І наші царі, і наші начальники, і наші священики, і наші батьки не чинили твого закону і не сприймали твоїх заповідей і твоє свідчення, яке Ти засвідчив в них. **35** І вони в твоєму доброму царстві і в твоїй великій доброті, яку Ти дав їм, і в широкій і жирній землі, яку Ти дав перед ними, не послужили Тобі і не відвернулися від своїх поганих починів. **36** Ось ми сьогодні є рабами, і земля, яку Ти дав нашим батькам, їсти її плід, **37** *є* царів, яких Ти дав нам за наші гріхи, і щоб панували нашими тілами, і щоб чинили з нашим скотом як *їм* до вподоби, і ми є у великому смутку. **10,1** В усьому цьому ми самі покладаємо віру, і пишемо, і затверджують всі наші начальники, і наші левіти, і наші священики.

наша, и всѧ людіе твоѧ. ѿ дни црєвъ ассуръ [-][59] да на днь тои· И ты правъ еси во всѣхъ иже пріидоша на насъ (и) ꙗко истиннною сътворилъ еси (намъ)· [Ѡцы же][60] нечестиво съдѣлахомъ. и цри наша, и начальницы наша, и сщенницы наша. и ѿцы наша не сътвориша закона твоего, и не внимаша повелѣніи твоѧ. [и свѣдѣтельства твоего][61] иже свѣдѣтельствовалъ еси в ни· И тіи въ цртвіи твоемъ (благомъ). и въ благости твоеи мнозѣ ꙗже далъ еси имъ. и в земли широцѣи и тучнои иже далъ еси прѣ ними не послужиша тебѣ. и не обратишасѧ ѿ начинаніи своихъ строптивыⷯ· Се мы днь раби есмы и землю юже далъ еси ѿцемъ нашимъ ꙗсти плоⷣ еѧ цремъ. ихже далъ еси намъ за грѣхи наша, и плотьми нашими да владычествуютъ. и въ скотехъ нашихъ елико угодно (творѧтъ)[62], и въ печали велицѣ есмы· (-)[63] На всѣми сими мы сами, полагаемъ вѣру и пишемъ, и печатаютъ вси начальницы наша. (и) левꙋти наша [и][64] сщенницы наша·

Глава 10

2 І між знаменними ж були ці: Неемія, Артасаста, Ахаліїв син, і Седекія, **3** син Арая, Азарія, і Єремія, **4** Фасур, Амарія, Мелхія, **5** Аттис, Саванія, Маллух, **6** і Арам, Мерамут, Авдія, **7** Даніїл, Ґанатот, Варух, **8** Месуллам, Авія, Міямин, **9** Маазія, Мелґа, Самая – вони священики. **10** Знову ж левіти: Ісус, син Азарія, Ваванну, і з синів Надада Кадмиґель **11** і його брати Сафанія, Одуя, Калитан, Талія, Анан, **12** Миха, Роод, Асевія, **13** Какхор, Саравія, Севанія, **14** Одія, сини Ананові, Венуєві. **15** Начальники народу: Форос, Фаатмоав, Ілам, Затуя. Сини **16** Ваннія – Азгад, Вевай, **17** Аанія, Ванґоя, Ідин, **18** Атир, Езекія, Азур, **19** Одувія, Ісам, Висія, **20** Рит, Анатот, Новай, **21** Меахвис, Месулам, Ізир, **22** Месой, Евил, Садук, Єддуя, **23** Фалтія, Ананія, **24** Осія, Ананія, Асув, **25** Адой, Фалая, Совик, **26** Раум, Аесавана, Масиал, **27** і Агія, Енан, Інам, **28** Маллух, Реум, Ваана **29** і осталі з народу – священики й левіти, і дверники, і співаки, натаннеї, і кожний, що приходить з народів землі до божого закону, їхні жінки, і їхні сини, і їхні дочки, і кожний, що знає і розуміє, **30** і скріплюється над своїми братами, і проклинає їх, і ввійшли в клятву і в прокляття, щоб ходити в божому законі, який є даний рукою Мойсея, божого раба. Хай вони зберігають і чинять всі господні заповіді і його суди, **31** щоб

Глаⷡ, і·

Иу (знаменателеⷯ же быша сіи)[1]. неемїѧ, [артасаста][2] снъ ахалїевъ, и седекїѧ снъ [араїѧ][3]. азарїѧ, и еремїѧ, фасуръ, амарїа, мелхїѧ, [аттисъ][4], саванїѧ, (маллухъ)[5], (і арамъ)[6], (мерамудъ)[7], авдїѧ, данїиль, [ганадонъ][8], варухъ, [месулламъ][9], авїѧ. мїаминь, маазїѧ, [мелга][10], самаїѧ. сіи сщенницы· (Паки же)[11] левꙋти, їисусъ снъ [азарїѧ][12] (вавану)[13]. и ѿ снвъ (-)[14] [надаⷣ][15], (кадмигель)[16]. и братїа его (сафанїа)[17], одуїа калитаⷩ (далїа)[18] ананъ, миха (рооⷣ)[19], [асевїѧ][20], [какхоръ][21], саравїѧ, севанїѧ, [одїѧ][22]. Снове (авани. венуиевы)[23], началници людїи, форосъ, фаадмоавъ, иламъ, [задуїѧ][24]. Сны [ваннїи][25], азгаⷣ веваи, [аанїѧ][26], (ваггоѧ)[27], идин атиръ. езекїѧ, азуръ, (одувїѧ)[28], исамъ, висїѧ, (ридъ)[29], анадодъ, новаи, (меахвисъ)[30], месуламъ, изиръ, (месои, евиль)[31], садукъ. иеддуа, фалтїѧ, [ананїѧ][32], осїе, ананїѧ, асувъ, [адои][33], фалаа, совикъ раумъ, (аесавана, масиалъ, и агїѧ, енанъ)[34], [инамъ][35], маллухъ, реумъ, ваана, и прочїи ѿ людїи· Сщенницы [и][36] левꙋти, (и) двернiцы, (и) пѣвцы (наданнеи)[37]. и всѧ иже приходитъ ѿ ꙗзыкъ земскихъ къ закону бжїю жены ихъ, [и][38] снове ихъ, [и][39] дщери ихъ [и][40] всѧкъ вѣдаи. и разумѣваи [и][40] укрѣплѧѧисѧ на братїю свою. и проклинаѧ и. и внидоша въ клѧтву, и в проклѧтїе еже ходити въ законѣ бжїи, иже данъ есть рукою моусїѧ раба бжїа· да сътворѧтъ и съзранѧⷮ всѧ повелѣнїѧ гнѧ. и суды его [-][41] еже

не да́ти дще́реи на́шихъ лю́демъ зе́мскимъ и҆ дщере́и и҆́хъ не во́змемъ сно́вомъ на́шимъ· (-)[42] лю́дїе (же) землѝ и҆́же въздно́сѧтъ всѧ̑ продаа́нїѧ, и҆ всѧ̑ на потре́бу въ дни сꙋбо́ты да прода́ютъ не (въспрїимемъ ни́же) ку́пимъ ѿ ни́х в сꙋбо́ты ни въ днь стыи· И҆ ѡ҆ста́вимъ лѣ́то се́мое. и҆ дѣ́анїе всѣ́хъ рꙋ́къ (ѡ҆ста́вимъ), и҆ поста́вим межи на́ми (-)[43] даа́ти на́мъ тре́тїѧ ча́сть дидра́гмы на лѣ́то на дѣ́ло до́мꙋ бга на́шего. въ хлѣ́бы пре́дставле́нїѧ, и҆ въ же́ртвы повсѧ̀дне́вныѧ, и҆ всесожже́нїе при́сное· Сꙋбо́тъ но́вомѣсечны́х въ пра́зницѣхъ и҆ въ стаа [-][44] ꙗ҆́же за грѣхъ да помолѧ́сѧ за і҆и҃лѧ, и҆ во (все подо́бїе)[45] до́мꙋ бга на́шего, и҆ жре́бїи посла́хомъ на приноше́нїе древесъ ме́ждꙋ сщ҃е́нникъ и҆ леѵ҆́тъ и҆ лю́дїи, [и҆][46] да въздно́сѧтъ в до́мъ бга на́шего. по до́мѣхъ ѡ҆тцъ на́шихъ ѿ вре́мени по вре́мени, ѿ лѣ́та до лѣ́та сожега́ти на ѡ҆́лтари гда бга на́шего. ꙗ҆́ко пи́сано є҆́сть въ зако́нѣ· И҆ да прино́симъ прьворо́дное землѝ на́шеѧ. и҆ прьвы́хъ [всѣ́хъ][47] пло́д всѧ́каго дре́ва, ѿ лѣ́та до лѣ́та. въ до́мъ гнь и҆ прьве́нци сно́вь на́шихъ и҆ ско́тъ на́ших ꙗ҆́ко пи́сано є҆́сть в зако́нѣ· И҆ прьвы́х во́лъ на́шихъ, и҆ (прьвы́хъ) ѡ҆вчатъ на́шихъ приноси́ти въ до́мъ бга на́шего сщ҃е́нникомъ, и҆́же слꙋ́жатъ въ до́мꙋ бга на́шего. и҆ прьвы́х пи́щъ на́ших, и҆ пло́д всѧ́каго дре́ва, (-)[48] і є҆ле́ю да прино́симъ сщ҃е́нникомъ въ съкро́вище до́мꙋ бгꙋ [на́шемꙋ][49]. и҆ десѧти́нꙋ землѝ на́шеѧ леѵ҆́томъ· [-][50] Сїѝ леѵ҆́ти десѧти́нꙋ прїе́млютъ во всѣ́х гра́дѣхъ (дѣ́лъ)[51] на́шихъ· (-)[52] Бꙋде́ (же) сщ҃е́нникъ снъ а҆а҆ро́новъ, съ леѵ҆́ты въ десѧти́нахъ леѵ҆́томъ. и҆ леѵ҆́ти прино́сѧтъ десѧ́тꙋю ча́сть, десѧти́ны (своеѧ́) в до́мъ бга (на́шего, въ до́мъ съкро́вищныи бга на́шего). ꙗ҆́ко въ съкро́вища принесꙋ́ сны і҆и҃левы. и҆ сно́ве леѵ҆́тьстїи прьви́ны, пшени́цы и҆ вина̀ і є҆ле́а· И҆ тꙋ́ бꙋ́дꙋ сосꙋ́ди (гни)[53], и҆ сщ҃е́нницы [и҆][54] пѣ́вцы и҆ две́рницы. и҆ не ѡ҆ста́вимъ до́мꙋ бга на́шего·

не дати наших дочок народам землі, і їхніх дочок не візьмемо нашим синам. **32** А народ землі, що приносить все на продаж і все на потребу, щоб продавати в день суботи, не приймемо ані не купимо в них в суботу ані у святий день. І оставимо сьомий рік і оставимо діло всіх рук, **33** і постановимо між нами давати нам третю частину дидрахми на рік на діло дому нашого Бога, **34** на хліби предложення і на повсякденні жертви, і всепалення в суботи, новомісяці, на празники і на святе, і щоб помолилися за Ізраїль, за гріхи, і на всі діла дому нашого Бога. **35** І ми кинули жереби на приношення дерев між священиками, і левітами, і народом. І щоб приносили до дому нашого Бога за домами наших батьків, від часів до часів, з року до року, щоб спалювати на жертовнику нашого Господа Бога, так як є записано в законі. **36** І щоб ми приносили первоплоди нашої землі і первоплоди всіх плодів всякого дерева з року до року до господнього дому, **37** і наших первородних синів, і нашу скотину, так як є написано в законі, і наших первородних волів, і наших первородних овець приносити до дому нашого Бога священикам, що служать в домі нашого Бога. **38** І первоплоди нашої їжі, і плід всякого дерева й олії принесемо священикам до скарбниці дому нашому Богові, і десятину нашої землі левітам. Ті левіти отримують десятину в усіх містах наших діл. **39** Буде же священик, Ааронів син, з левітами в левітських десятинах, і левіти приносять десяту частину своєї десятини в дім нашого Бога, в дім скарбниці нашого Бога. **40** Так як до скарбів принесуть ізраїльські сини, і левітські сини *принесуть* первоплоди пшениці і вина і олії. І там буде господній посуд, і священики, і співаки, і дверники, і не покинемо дім нашого Бога.

Гла, аі·

Ѡ[биташа же][1] нача́лници лю́дїи въ і҆ерлимѣ, и҆ про́чїи наро́ди посла́ша жре́бїи. да во́змꙋтъ є҆ди́нꙋ ча́сть ѿ десѧтѝ. да пребыва́етъ въ і҆ерлимѣ гра́дѣ стѣмъ, и҆ де́вѧть ча́стїи въ гра́дѣх· (-)[2] Блвиша (же) лю́дїе всѣ́хъ мꙋ́жїи и҆́же себѣ́ во́лею возда́ша. да ѡ҆бита́ютъ въ і҆ерлимѣ· (-)[3] Сїи (бо) сꙋ́ть нача́лницы вла́сти и҆́же ѡ҆бита́ша въ і҆ерлимѣ. и҆ въ [гра́дѣ][4] і҆ꙋ́довѣ· Ѡ҆бита́ (же) є҆ди́нъ ко́ждо въ дръжа́вѣ свое́и, [и҆][5] въ гра́дѣхъ і҆и҃лѧ. сщ҃е́н-

Глава 11

1 Жили ж начальники народу в Єрусалимі. І остали народу кинули жереб, щоб взяти одну частку з десятьох, щоб вона перебувала в святому місті Єрусалимі, і дев'ять часток в *інших* містах. **2** Поблагословив же народ всіх мужів, які собі добровільно постановили, щоб проживати в Єрусалимі, **3** бо ці є начальники влади, які проживали в Єрусалимі і в юдовім місті. Жив же кожний один у своєму наслідді і в ізраїльських містах, священики, ле-

віти, церковні слуги і сини Соломонових рабів. **4** І в Єрусалимі проживали з Юдових синів і Веніяминових синів: з синів же Юдиних – Атеей, Азаїновий син, Захаріїн син, Самаріїн син, Сафатіїв син, Масеїлів син; з синів Фареса – **5** і Малія, Варуховий син, син Халаза, син Озія, син Адасія, Йоримовий син, Захаріїв син, Силоніїв син. **6** Всі Фаресові сини, що проживали в Єрусалимі – 400, 60 сильних мужів. **7** Це є Веніяминові сини: Селлон, Месулаїв син, Йоадів син, син Вадая, син Колія, Масіїв син, Етієлів син, син Йосая, **8** і після нього Еваїл, Селлай – 900, 28. **9** І Йовель, син Зехри, – головуючий над ними, Юда, Асанаїв син, – з другого міста. **10** І зі священиків: і Адія, син Йоаримів, Яхинів, **11** Сарея, син Елхина, Месуламів син, Садоків син, Маріотів син, Етів син, – перед божим домом, **12** і брати їхні, що роблять діло церкви, – 8 сот, 22 *і* Надая, син Єроама, Валаліїного сина, Намасового сина; Захаріїні сини: Васетурів син, сина Мелхія, **13** і його брати начальники родів – 200, 42; І месей, Езріїв син, Месаримотового сина, Еммерового сина, **14** і їхні брати, дуже сильні – 128. І їхній володар Сокріїл – син сильних. **15** І з левітів: Самея, Осувів син, Езріїв син, **17** і Матанія, Михаїв син, і Йовид, Самуїв син, **18** – 284. **18** І дверники: Аккув, Теламин і їхні брати, що стерегли брами, – 172. **22** З левітських начальників – Ваніїв син і Озіїв син, Авіїв син, Михаїв син, і з Асафових синів, що співали перед ділом божого дому, **23** бо царська заповідь була на них; **24** і Фатая, син Вазиза, – до царської руки через всяку потребу народу **25** і до дворів, що є на їхніх полях; і з Юдиних синів, що проживали в Коріатарівоці, **26** і в Осує, **27** і у Вирсавії, **28** і в їхніх дворах, Лахис, і їхні поля, і перебували у Версаві. **31** Сини ж Веніяминові з Ґавада, Махамас – будівничі. **36** І з левітів – Юдині і Веніяминові частки.

ницы [-][6] леѵи́ти (-)[7] црковнїи слꙋги, и҆ сн҃ове рабъ [соломо́новыхъ][8]· И҆ въ і҆ерлимѣ ѻ҆битаа́ша ѿ сн҃овъ і҆оу́довыи҃, и҆ сн҃ов венїаминь· ѿ сн҃ов (же) і҆оу́довыи҃ [а҆де́ей][9] сн҃ъ а҆зїинъ, сн҃ъ захарїинъ, сн҃ъ [самирїи][10], сн҃ъ сафатїевъ. сн҃ъ [масеи́ль][11]· [-][12] ѿ сн҃въ фаресъ, и҆ [малїа][13] сн҃ъ варꙋховъ, сн҃ъ халаза. сн҃ъ ѻ҆зїѧ. сн҃ъ а҆даїѧ. сн҃ъ [і҆ѻ҆а҆ри́мо҃][14]. сн҃ъ заха́рїевъ. сн҃ъ силонїевъ· в҃си сн҃ове фаре́совы, и҆же ѻ҆битаа́ша въ і҆ерли́мѣ. у҃, з҃, (-)[15] мꙋжи крѣпки· (-)[16] Сиже сꙋть сн҃ове венїамини. [селло҃][17] сн҃ъ [месꙋла́евъ][18]. сн҃ъ и҆ѻ҆а́дъ. сн҃ъ (вадаїѧ)[19]. сн҃ъ колїѧ. сн҃ъ (масїевъ)[20]. сн҃ъ є҆дїель. сн҃ъ [і҆ѻ҆саїѧ][21]· И҆ по не҃ (є҆ваи́ль)[22], (селла́и)[23], ц҃, к҃и. і҆ (и҆ѻ҆ве́ль)[24] сн҃ъ зе́хри прⷣ҇стáтель нaⷣ ними (-)[25] і҆оу́да, сн҃ъ а҆сана́евъ, ѿ гра́да втóра҃ [и҆][26] ѿ сщ҃е́нникъ. и҆ (а҆дїѧ)[27] сн҃ъ и҆ѻ҆а҆римо҃ ꙗ҆хи́нь, [саре́ѧ][28] сн҃ъ [є҆лхина][29]. сн҃ъ месꙋла́мовъ. сн҃ъ [садо́ковъ][30]. сн҃ъ марїѻ́дъ. сн҃ъ є҆тóвъ, преди до́мꙋ бж҃їю· И҆ бра́тїа и҆҃ дѣ́лающи дѣ́ло (црк҃вї)[31] [и҆ с҃о, к҃в][32]. [и а҆даїѧ сн҃ъ є҆роа́ма][33], [сн҃а][34] [валалїина][35]. [сн҃а][36] [нама́сова][37]· [Сн҃ы][38] заха́рїины. сн҃ъ [васедꙋровъ][39]. сн҃ъ мельхїѧ и҆ бра́тїа є҆го нача́лници ѿц҃е҃, с҃, м҃в· И҆ [месе́и][40] сн҃ъ [є҆зрїевъ][41]. [сн҃а][42] [месаримидова][43]. [сн҃а є҆мме́рѧ][44] и҆ бра́тїѧ [и҆хъ][45] си́лны (ѕѣло)[46], р҃ки· И҆ прⷣ҇ста́тель и҆҃ [сокрїиль][47] сн҃ъ си́лныхъ, и҆ ѿ леѵи́тъ, саме́ѧ сн҃ъ (ѻ҆сꙋвовъ)[48]. сн҃ъ є҆зрїевъ. и҆ [мада̀нїа][49] сн҃ъ миха́е҃. і҆ и҆ѻ҆ви҃ сн҃ъ самꙋи҆евъ, с҃пд. и҆ две́рьницы, [а҆ккꙋвъ][50] теламинъ, и҆ бра́тїѧ и҆хъ [и҆же стрежахꙋ вра҃][51], р҃ов· (-)[52] ѿ нача́лникъ леѵи́тьскихъ сн҃ъ ванїевъ. [и҆][53] [сн҃ъ][54] (ѻ҆зїевъ)[55]. сн҃ъ (а҆вїевъ)[56]. сн҃ъ миха́евъ. (и҆) ѿ сн҃овъ а҆са́фовыи҃, пою́щи҃ прⷣ҇ дѣ́ломъ до́мꙋ бж҃їѧ. ꙗ҆́ко запов҃ѣ црьска б҃ѣ на ни҃, и҆ фадаїа. сн҃ъ васиза̀ до рꙋкѝ црⷭ҇евы вса́коа ра҃ потребы людїи. и҆ къ дворомъ и҆же сꙋть на селехъ и҆҃· и҆ ѿ сн҃овъ і҆оу́дины҃ и҆же ѻ҆битаа́ша в (корїадарѣвоцѣ)[57] и҆ в (осꙋе́)[58], и҆ въ вирсавїи̇. и҆ дво́ры и҆҃, лахи́съ и҆ се́ла и҆҃. и҆ пребыва́ше оу҆ ве́рсавы· [-][59] Сн҃ове (же) венїами́ни ѿ [гавада][60] [махама́съ][61], (оу҆модѣ́лныи), и҆ ѿ леѵи҃ ча́сти і҆оу́де́и [и҆][62] венїамини·

Гл҃а, в҃і·

С[їи же][1] сꙋть сщ҃енницы и҆ леѵи́ти и҆же възходѧ́щїи съ зоровавéлемъ сн҃омъ саладїи́левымъ. і҆ (и҆сꙋсара́и)[2], [и҆ѥремїѧ], є҆здра, а҆марїѧ (мꙋллꙋхъ)[3], [селхе́нїа][4]. тїи началницы сщ҃енникомъ и҆ бра́тїѧ и҆хъ въ дн҃и (и҆сꙋа)[5] и҆ леѵи́ти (же) (і҆и҆сꙋѧ)[6], ванꙋи, кадмїи́ль, саравїа, и҆ѻ҆да́и, маѳѳа́нїѧ, при рꙋка́хъ [и҆хъ][7], и҆ бра́тїѧ и҆хъ, въ повседн҃евномъ слꙋже́нїи· (И҆есꙋѧ же)[8] родѝ и҆ѻ҆а҆ки́ма, (-)[9] и҆ѻ҆а҆ки́мъ родѝ, є҆ли-

Глава 12

1 Це ж є священики і левіти, що прийшли з Зоровавелем, Салатіїловим сином: і Ісусарай, Єремія, Ездра, **2** Амарія, Маллух, **3** Селхенія. **7** Ті начальники священиків і їхні брати в днях Ісуа. **8** І левіти ж Ісуя, Вануй, Кадміїл, Саравія, Йодай, Маттанія при їхніх руках, і їхні брати **9** на щоденній службі. **10** Єсуя ж породив Йоакима, Йоаким породив Елиасива, Елиасив поро-

асива, (-)[10] елиасивъ [роди][11], иоадаѧ. (-)[12] иоадаи роди ионадана, і ионаданъ роди [аддѹѧ][13]. (-)[14] въ дни (же) иоакима братїа его бѧхѹ свѧщенницы и началницы обителей, сараїѧ, (мааріа)[15], [іеремїа][16], ананїа, ездра, [месоламъ][17], амарїѧ, (ионъвнамъ)[18], амалѹхъ, ионаданъ, [селхенїѧ][19], иосифъ, [араи, манасъ][20], марїодъ, елкеи, [ададаи][21], (и) захарїа, ганадодъ, [месоламъ][22], авїа, (зехримъ)[23], венїаминъ, [керосъ][24], (ефелетїевъ)[25], [валгасъ][26], [мамѹи][27], [семенїа][28], иоанадан, иари, [мадана́и][29] [едїо][30], (оззи)[31], селаїѧ, каллаїа, (каведъ)[32], елкїа, асавїа, [ионадан, саелъ][33]. левꙋти въ дни елїасива, иоада, [-][34] [ионанъ][35], идѹѧ. писаны началницы обителем. и свѧщенницы въ царство дарїѧ перьскаго. (и) сынове левꙋи началницы обителемъ писани въ книзѣ словесъ днїи. и даже до дни ионанъ сына [елїасивъ][36]. и началницы левꙋтомъ. аравїѧ, и саравїѧ, и (осѹи)[37]. и сыны кадмиловы, и братїѧ их (по кратѣхъ своихъ)[38] да въсхвалѧтъ (-)[39] исповѣдаѧтъ по заповѣди давыдѣ мѹжа божїѧ, въздержатъ равно по чинѹ, ѡ дни до дни. И въ негда събрати ми дверники. въ дни [иакима][40] сына (иесѹева)[41]. сына иоседекова, и въ дни неемїевы, и ездры свѧщенника и писъца. и въ обновленїи стѣны іерусалимъски. (и) взыскаша левꙋти [ѡ всѣхъ мѣстъ][42] своихъ, да възведѹтъ ихъ въ іерусалимъ. [и][43] сътворѧт обновленїе и веселїе, в дѣѧнїе и хваленїе пѣсни, (и) в кимъвали и свирили и гѹсли. и събрани же сѹть сынове пѣснемъ, и ѡ градъ окрестъ іерусалима и ѡ селъ [нетѹдата][44] [и ѡ (домѹ) галгалъ][45] и ѡ страны [ева и азмавет][46]. ѧко села съзидахѹ себѣ пѣвцы (окрестъ)[47] іерусалима и очищени сѹть свѧщенницы и левꙋти. и очистиша люди и врата и стѣны (-)[48] въсходити (же) сътворилъ началницы іоудины на стѣны, и поставихъ два (клироса) хвалы ради великїѧ. и проидоша на десно на стѣнѹ къ [вратомъ][49] грѧзнымъ. і идоша за ними (одаїа)[50] и половина части началникъ іоудиныхъ и азарїа, [и][51] ездра и (мисолламъ)[52] іоуда. и венїаминъ, и самелаїа, [-][53] іеремїѧ. И ѡ сыновъ свѧщенникъ въ трѹбахъ. захарїа сынъ ионаданов. сынъ самаїѧ, сынъ [маданїѧ][54], сынъ михаїѧ, сынъ [замхѹръ][55], сынъ асафовъ, и братїа его самаїа и озїил. (и) [гелонъ, иамаїѧ][56], наданаиль, іоуда, [и][57] anани. Еже хвалити въ пѣснехъ давыда мѹжа божїа. И ездра писецъ пред ними на вратѣх (хвалити)[58] противъ ихъ, и възошли на стѹпни града давыдова на въсходъ стѣны на домъ давыдовъ. и даже до вратъ водныхъ, къ въстокѹ. и клиросъ вторыи хвалѹ въздающи идѧше

див Йоадая, **11** Йоадай породив Йонатана і Йонатан породив Аддуя. **12** В днях же Йоакима його брати були священиками і начальниками родів: Сарая, Маарія, Єремія, Ананія, **13** Ездри, Месолам, Амарія, Йоннам, **14** Амалух, Йонатан, Селхенія, Йосиф, **15** Арай, Манас, Маріот, Елкей, **16** Ададай, і Захарія, Ґанатот, Месолам, **17** Авія, Зехрим, Веніямин, Керос, Ефелетієв, **18** Валгас, Мамуй, Семенія, Йоанатан, **19** Ярим, Матанай, Едіо, Оззи, **20** Селая, Каллая, Кавет, **21** Елкія, Асавія, Йонатан, Саел. **22** Левіти в днях Еліясива: Йоада, Йонан, Ідуя записані володарями родів і священиками в царстві Дарія перського. **23** І сини Левія – начальники родів записані в книзі літописів і аж до днів Йонана, Еліясивого сина. **24** І начальники левітів Аравія, і Саравія, і Осуй, і Кадмилові сини, і їхні брати в своїх числах, щоб співати, визнаватися за заповіддю Давида, божого мужа, щоб тримали рівно за чином, від дня до дня. **25** І коли я збирав дверників **26** в днях Якима, Єсуєвого сина, Йоседекового сина, і в днях Неемієвих і Ездри, священика і писаря, **27** і в обновленні єрусалимської стіни, і шукали левіти в усіх своїх місцях, щоб їх привести до Єрусалиму, і зробити обновлення і радість в ділах і співах похвали, і в цимбалах, і сопілках, і гуслях. **28** І зібралися ж сини співаків також з міст довкруги Єрусалиму: і з дворів Нетутата, **29** і з дому Галгал, і з околиці Ева, і Азмавета. Бо співаки будували собі двори довкруги Єрусалиму. **22,30** І священики, й левіти очистилися і очистили народ, і брами, і мур. **31** Дав же я вийти начальникам Юди на мур, і я поставив два хори задля великого співу, і пішли справа по стіні до брами гною, **32** і за ними пішли Отая і половина частки юдиних начальників, **33** і Азарія, і Ездра, і Мисоллам, Юда, **34** і Веніямин, і Самелая, Єремія. **35** І з синів священиків з трубами Захарія, син Йонатанів, син Самая, син Матанія, син Михая, Замхурів син, Асафів син, **36** і його брати Самая, і Озіїл, і Ґелон, Ямая, Натанаїл, Юда, і Ананій, щоб співати хвали піснями Давида, божого чоловіка. І перед ними Ездра, писар, **37** над брамою, щоб співати хвали напроти них. І пішли на сходи міста Давидового на підйомі муру на дім Давидів і аж до брами води на сході. **38** І другий хор, віддаючи хвалу, ішов їм назустріч. І я за ним, і половина частини

народу по стіні, і над Уримовим стовпом, і аж до широкої стіни, **39** і понад брамою Ефраїма, і над старою брамою, і над рибною брамою, і вежою Анамеїла, і від стовпа Емата аж до брами стад, і стали в брамі сторожі. **40** Стали ж два хори, співаючи хвалу в божому домі, і я, і половина частини війська зі мною. **41** І священики Еліяким, Маасія, Веніямін, Махея, Елиона, і Захарія, і Ананія, **42** і Семея, і Елеазар, і Озія, і Оаннан, і Мелхія, і Еламій, і Езур. І було чути співаків і Езрая. І почислили, і забажали, **43** і принесли жертву в тому дні, великі жертви, і зраділи, адже Бог розвеселив їх великою радістю. Але й їхні жінки і їхні діти раділи, і було чути ту радість в Єрусалимі далеко. **44** Встали ж в тому дні мужі, які над скарбами господнього дому, первоплодами і десятинами, щоб внесли всередину за ними міські начальники дари священикам і левітам, бо була радість в Єрусалимі і в Юдеї в священиків і в левітів, що стояли. **45** І зберегли стриманість своєму Богові, і зберегли очищення, і співаків, і дверників, за наказом Давида і Соломона, його сина. **46** І так, як в Давидових днях, *був* Йосафат на чолі, були настановлені співакам старшини, *тим, що* приносили хвалу в пісні, визнавалися Богові. **47** І ввесь Ізраїль в днях Зоровавеля і в днях Неемії давали частки співакам і дверникам, з дня на день їжу, і освячували левітів, і левіти освячували синівАаронових.

ѿ сꙋпротивъ и҆хъ· И҆ а҆зъ по не́мъ и҆ полови́нꙋ ча́сти лю́дїи по стѣ́нѣ, и҆ на стол́пѣ (ѹ҆ри́млѧ)[59]. и҆ да́же до стѣны̀ простра́ннѣйши, и҆ на вра́тѣхъ є҆фра́има. и҆ на вра́тѣхъ (ста́рыхъ)[60], и҆ на вра́тѣ ры́бныхъ. и стол́пъ анамеи́лѧ, и҆ ѿ стол́пъ (є҆ма́дъ)[61] и҆ да́же до вра́тъ ста́дныхъ. и҆ поста́виша въ вра́тѣхъ стра́жи· (-)[62] Ста́ша (же) два̀ кли́роса хвалѧ́ще в до́мꙋ бж҃їи, и҆ а҆зъ и҆ по́лъ ча́сти, вои съ мно́ю· И҆ сщ҃енницы є҆лїаки́мъ, маа́сїѧ, венїами́нъ, (махе́ѧ)[63], є҆лїо́на, (и҆) захарі́а, (и҆) а҆нанїѧ, и҆ семе́їѧ, и҆ є҆леаза́ръ, и҆ о҆зі́а и҆ [о҆а́ннанъ][64], и҆ мелхі́ѧ, и҆ є҆ламі́и, и҆ є҆зꙋ́ръ· И҆ слы́шаша пѣвцы̀ [и҆ є҆зра́ѧ][65]. и҆ сглада́ша (и҆ въжделѣ́ша) и҆ пожро́ша въ дн҃ь то́и, же́ртвы вели́кїи, и҆ възвесели́шасѧ. ꙗ҆́ко бг҃ъ бо възвесели́лъ и҆хъ [весе́лїемъ вели́кимъ][66]. ꙗ҆ и҆ же́ны и҆хъ и ча́да и҆ ра́довахꙋсѧ. и҆ слы́шано бы́сть весе́лїе (то) въ і҆ер҃лмѣ дале́че· (-)[67] въсчита́ша (же) въ дн҃ь то́и мꙋ́жи на҃ (сокро́вищемъ до́мꙋ гн҃ѧ)[68]. нача́лныхъ пло́довъ, и҆ къ десѧти́нѣ. (да внꙋ́трь вно́сѧтъ)[69] по ни́хъ нача́лницы гра́дскїи (бл҃годѣѧ́нїи)[70]. сщ҃енникѡ и левꙋ́тѡ. ꙗ҆́ко весе́лїе бѣ̀ (въ і҆ер҃лимѣ и҆) въ і҆ꙋде́и. (-)[71] въ сщ҃енницѣхъ и҆ въ левꙋ́тѣхъ престоѧщи· И҆ съхрани́ша въздръжа́нїе [-][72] бг҃ꙋ своемꙋ, и҆ въздержа́ша о҆чище́нїѧ и҆ пѣвцовъ, и҆ две́рниковъ, по повеле́нїю дв҃да и҆ [соломо́на][73] сн҃а є҆го· (И҆) ꙗ҆́ко въ дн҃и дв҃дывы (и҆о҆аса́фатъ)[74] ѿ нача́ла (бѧ́хꙋ поста́влени пѣвцемъ старѣ́йшины)[75], въ пѣ́сни (хвалѧ́щи и҆сповѣ́дꙋющи)[76] бг҃ꙋ· И҆ весь і҆и҃ль въ дн҃и зорова́белѧ [и҆ въ дн҃и нееми́ѧ][77] даѧ́хꙋ ча́сти пѣвцѐ и҆ две́рникомъ ѿ дн҃и до дн҃и бра́шно. и҆ стѧ́хꙋ левꙋ́ти. и҆ левꙋ́ти стѧ́хꙋ сн҃овъ а҆аро́новыхъ·

Глава 13

мой5. 23

1 В *дні же тому прочитано було з Мойсеєвої книги, як слухав народ знайдено було в ній, записано, щоб не ввійшли амоніти і моавіти до божої церкви аж до віку, **2** задля того, що вони не зустріли ізраїльських синів з хлібом і водою, і вивели проти них Валаама на їхнє прокляття; і Бог наш повернув прокляття на благословення. **3** І сталося ж, коли слухали закон, відлучили всіх чужинців від Ізраїля. **4** І над тим був священик Іліасив, що був наставником в скарбниці дому нашого Бога і приятелем Товії. **5** Він зробив собі велику скарбницю, і там були перед ним ті, що давали дари, і ладан ,і посуд, і десятину, пшеницю, вино, і олію, частки левітам, і співакам, і вірним, і первоплоди священиків. **6** В усьому ж тому я не був в Єрусалимі, бо в трьохсотому році, 25-ому Артаксеркса, вавилон-

Гл҃а, гі·

Въ *дн҃ь (же) то́и чте́но є҆сть въ кни́гѣ мѡѷсі́овѣ, (слы́шащимъ)[1] лю́дємъ. (-)[2] о҆брѣте́но є҆сть пи́сано в не́и да не и҆́мꙋ вни́ти (а҆мони́ти)[3], и҆ моави́ти въ црк҃овь бж҃їю да́же до́ вѣ́ка. того ради и҆́же не въсрѣтоша сн҃овъ і҆и҃левъ съ хлѣ́бомъ и҆ водо́ю· І҆ и҆зведо́ша на [ни́хъ][4] валаа́ма на проклѧ́тїе и҆хъ, и҆ о҆брати́лъ бг҃ъ нашъ проклѧ́тство на бл҃вені́е· И҆ бы́ст (же) є҆гда̀ слы́шахꙋ зако́нъ, [-][5] ѿлꙋчи́ша всѣ́хъ чꙋжи́хъ ѿ і҆и҃лѧ. и҆ на то́мъ бы́сть и҆лїаси́въ сщ҃енникъ. (и҆́же бы́сть прест҃а́тель)[6] въ сокро́вищномъ до́мꙋ бг҃а на́шего. (и҆ прїѧ́тель)[7], тові́ѧ, (-)[8] сътвори́ себѣ̀ сокро́вище вели́ко. и҆ тꙋ̀ бѧ́хꙋ пре ни́мъ предъставлѧ́ющи да́ры и҆ демїа́мъ и҆ сосꙋ́ды и҆ десѧти́нꙋ, пшени́цꙋ вино̀ і҆ еле́и. ча́сти левꙋ́томъ и҆ пѣвцемъ и҆ вѣ́рныи и҆ прьвыѧ сщ҃е́нническїѧ ча́сти, (-)[9] въ всѣ́х (же) тѣ́хъ не бы́хъ въ і҆ер҃лимѣ ꙗ҆́ко въ лѣ́то (три-

є мѡ кг

сотное, к҃ є)[10], [артаѯерска][11] цр҃ѧ вавѵлонска, прїидохъ къ цр҃ю, и въ конецъ дн҃їи молихсѧ цр҃ю. И прїидохъ въ їер҃лимъ и разꙋмѣхъ ѕло что сътворилъ єлїасивъ товїи, да сътворѧ҃ ємꙋ сокровище въ притворѣ домꙋ бж҃їѧ. и ѕло ми видѣлосѧ ѕѣло. І изверг҃ъ вcѧ сосꙋды домꙋ товїєва вонъ ѿ сокровищ҃ и рекохъ и очистиша сокровище. И паки поставихъ (-)[12] сосꙋды въ домꙋ бж҃їи, жрътвꙋ и димїамъ, и познахъ ꙗко части левѵ҃скїѧ не быша даны. И побѣгоша єдінъ къждо въ странꙋ свою левѵ҃ты и пѣвцы творѧще дѣло (ихъ). и которахꙋсѧ съ стратигами, и рекохъ чесо ради остависѧ до҃ бж҃їи, и събралъ ихъ. И повелѣвъ стати въ стоѧнїи свои҃ и весь їоуда приношаше десѧтинꙋ, пшеницы и вина и єлеѧ въ закровы, по҃ рꙋкꙋ селемїѧ сщ҃енника, и садока писца, и фадаїѧ ѿ левѵ҃тъ, и в рꙋки ихъ. Ѧнанъ сн҃ъ [захꙋровъ][13], сн҃ъ [маданїєвъ][14], ꙗко вѣрны искꙋшени сꙋть надъ ними (на части)[15] братїи свои҃. Въспомѧни мѧ бж҃е [мой][16] того ради и да не оскꙋдѣє҃ мл҃ть моѧ ꙗже сътворихъ в домꙋ (-)[17] б҃ꙋ [моємꙋ][18] [и в чинѣхъ єго][19]. Въ дн҃ехъ тѣхъ видѣхъ въ їоудѣ млатѧщи҃ лны въ сꙋботꙋ. (-)[20] носѧщихъ крошницы. и напратающи на ослѧта (-)[21] вино, и гроздїє, и смокви, и всѧко бремѧ приношахꙋ въ їер҃лимъ, въ дн҃и сꙋботныи. И свѣдѣтельствовахъ имъ да въ дн҃ь которыи продати подобаєтъ да продаютъ. и [тѵрѧне][22] обиташа в неи възносѧщи рыбы и вcѧ проданнаѧ, (и) продавахꙋ в сꙋботы. сн҃овомъ їоудины҃ въ їер҃лиме и обличи (державнѣиши҃)[23] въ їоудеи (-)[24] и рѣхъ имъ. Что сїѧ вещь ѕла иже вы творите. и скверните дн҃ь сꙋботныи, ни ли сїѧ сътвориша ѿцы наши. І извелъ б҃ъ нашъ на нихъ и на на҃ все ѕло то, и на градъ сеи. И вы приложисте ꙗрости на їи҃лѧ сквернѧщи сꙋботꙋ. (-)[25] Бысть (же) єгда покоишасѧ врата їер҃лимскаѧ въ дн҃ь сꙋботныи (-)[26] рекохъ, и запрош҃ двери. и повелѣлъ да не ѿврьзаютъ ихъ даже по сꙋботѣ, и ѿ отрокъ моихъ поставихъ на вратахъ да ни єдінъ вноситъ бремѧ въ дн҃ь сꙋботныи. И сташа [потребницы][27] и продающи вcѧ проданнаѧ внѣ їер҃лима. єдїнощи и дващи (-)[28] свѣдѣтел҃ствовахъ имъ, и рекохъ имъ. Что вы пребываєте оу стѣны, аще вторицею то сътворите рꙋкꙋ (-)[29] послю на васъ. (того ради) ѿ времени того не прїидоша въ сꙋботꙋ. И рекох (же) левѵ҃то҃ иже бѧхꙋ очищени дабы пришла съхранити врата (и) ст҃ити дн҃ь сꙋботныи, (и) сего ради въспомѧни мѧ бж҃е, и прос-

ського царя, я прийшов до царя. І по закінченні днів я прохав царя **7** і я прийшов до Єрусалиму, і я зрозумів зло, яке зробив Еліясив Товії, щоб зробити йому скарбницю в притворі божого дому, **8** і мені здавалося дуже поганим. І викинувши ввесь посуд Товієвого дому геть зі скарбниці, **9** і сказав я, і очистили скарбницю. І знову я поставив посуд в божому домі, жертву і ладан. **10** І я довідався, що не були дані частки левітські. І втекли левіти і співаки, що чинили їхнє діло, кожний один до своєї околиці. **11** І вони боролися з вождями, і я сказав: Задля чого покинено божий дім? І я їх зібрав. І як я наказав *їм* стояти у своїх чинах, **12** і ввесь Юда приносив десятину пшениці, і вина, і олії до шпихлірів, **13** під руку священика Селемія, і писаря Садока, і Фадая з евітів, і в їхні руки. Анан, Захурів син, Матаніїв син – були над ними, над частками своїх братів, бо *були* вірними, випробованими. **14** Згадай мене, мій Боже, задля того, і хай не забракне мені милосердя за те, що я зробив в домі мого Бога і в його чинах. **15** В тих днях побачив я в Юди тих, що топтали винотоки в суботу, що несли снопи і накладали на ослів вино, і виноград, і фіґи, і всякі тягарі, приносили до Єрусалиму в день суботи. І я їм зауважив, щоб продавали в день, в котрому належиться продавати. **16** І в ньому мешкали тиряни, що приносили риби і всякий товар, і продавали в суботу юдиним синам в Єрусалимі. **17** І я оскаржив шляхтичів в Юдеї, і я сказав їм: Що це за погане діло, яке ви робите, і опоганюєте суботній день? **18** Чи не так зробили наші батьки? І наш Бог наніс на них і на нас, і на це місто все те зло. І ви додали злість на Ізраїль, опоганюючи суботу. **19** Сталося ж, що коли спочили єрусалимські брами в суботнім дні, я сказав і замкнули брами, і я наказав, щоб не відкривали їх аж до післясуботи. І я поставив над брамами моїх слуг, щоб ні один *не* вносив товарі в день суботній. **20** І стали поза Єрусалимом потребуючі і ті, що продавали ввесь товар. Раз і вдруге **21** засвідчив я їм, і сказав я їм: Чому ви перебуваєте поза стінами? Якщо вдруге те зробите, пошлю проти вас руку. Задля того від того часу вони не прийшли в суботу. **22** І я ж сказав левітам, які були очищені, щоб прийшли стерегти брами і святити суботній день. І задля цього згадай мене, Боже, і прости мені за множеством твого милосердя. **23** А-

ле і в тих днях я побачив юдеїв, які взяли жінок азотійських, амонитянок і моавіток, **24** і їхні сини з половини частки говорили азотською мовою і не вміли говорити по юдейському. **25** І я погрозив їм, і я прокляв і побив з них мужів, і я оголив голову, деручи їх, і закляв я Богом, щоб не давали своїх дочок їхнім синам і не брали з їхніх дочок своїм синам. **26** Чи не в тому ділі згрішив Соломон, ізраїльський цар? І по правді між численними народами не було царя подібного до нього. І він був улюблений своєму Богові, і Бог поставив його царем над усім Ізраїлем. І цього жінки-чужинки звели на гріх. **27** Чи ми непослушні не чинимо те велике зло, щоб відступити від нашого Бога, і беремо жінок-чужинок? **28** *Такими були деякі* з синів же Йода, Єльтовового сина, великого священика, зятя Санабалаїнового, уронитина, якого я від себе вигнав. **29** Згадай, Господи Боже мій, проти тих, що бещестять священство, священиче ж і левітське правило. **30** Задля цього я їх очистив від всіх чужих нечистот і я поставив чини священикам і левітам, кожному одному його служіння, **31** і в складання дерева поставлених в часах. І між найпершими згадай мене, мій Боже, на добро. Амінь.

Кінець Книги Неемії.
Має в собі 13 глав.

тѝ ми по мно́жеству ми́ти твое҆ѧ. Но и҆ въ дне́хъ тѣхъ видѣхъ і҆оу́деи водѧщі́и жены а҆зотїнскїѧ [а҆монитѧны][30] [и҆][31] моа҆вѝскїѧ. и҆ с҃нове и҆́хъ ѿ полу ча́сти гла́ху а҆зо́тскимъ ѧзы́комъ и҆ не оумѣ́ѧху гл҃ати і҆оуде́искїи. И҆ запрети и҆мъ и҆ прокла̀ (-)[32], и҆ поразѝ ѿ ни́хъ мужїи и҆ о҆плеши́лъ терза́ющи и҆́хъ. и҆ клѧлъсѧ (-)[33] на́ б҃а да не даю̀ дщерїи свои́хъ с҃новомъ и҆́хъ и҆ не прїемлютъ ѿ дщерїи и҆́хъ с҃новомъ свои́мъ. Ни въ то́мъ ли о҆бы́чаи съгрешилъ [соломо́н][34] ц҃рь і҆и҃левъ. і҆ (и҆́стинно) въ ѧзы́цехъ мно́ѕѣхъ не бы́сть ц҃рь подо́бенъ е҆му. и҆ възлюбленъ б҃у [свое҆му][35] б҃ъ и҆ поста́вилъ е҆го б҃ъ ц҃ремъ на̑ всѣмъ і҆и҃лемъ, и҆ того бо и҆зведо́ша на гр҃ѣ жены чю́ждїи. нѝ ли мы̀ непослу́шни сътворѧ́емъ ѕло̀ вели́ко, то̑ да престу́па́емъ ѿ б҃а на́шего, (і҆) и҆зведѐ жены и҆ноплеме́нничи (-)[36] ѿ с҃нов (же) [і҆о҆́да][37] с҃на [и҆ельто́вова][38] с҃щенника вели́каго зѧтѧ [санавала́ина][39] [оу҆ро́нитина][40] (е҆гоже)[41] ѿгони́лъ ѿ себѐ. въспомѧни̇̀ (г҃и)[42] б҃же [мои][43] противъ и҆́хъ и҆же скверна́тъ с҃щенъство. (-)[44] прави́ло (же) с҃щенни́ческо и҆ леви́тско. (Сего ра́)[45] о҆чи́стилъ и҆́хъ ѿ всѣхъ чю́ждихъ нечисто́тъ, и҆ поста́вихъ чи́ны с҃щенникомъ и҆ леви́томъ. е҆ді́ному ко́ждо слу́жбу е҆го, и҆ въ сложе́нїе древѧное. въ времене́хъ поста́вленыхъ. И҆ въ [прьвѣ́ишии][46] помѧни̇̀ мѧ б҃же (мои)[47] въ б҃го (а҆ми́нь).

Коне́цъ кни́ѕе нее҆мїи.
И҆́мать в себѣ, гла, г҃і.

ДРУГА КНИГА ЕЗДРИ
ГЛАВА 1

ВОТРЫ́Ѧ КНИ́ГИ Е҆́ЗДРЫ ГЛАВА̀ ※ А҃

црс4. 23
пар2. 35

1 І *Йосія зробив пасху в Єрусалимі своєму Господеві Богові, і заколов пасху 14-го дня місяця, в першому місяці, **2** ставлячи священиків по службах кожного дня, і зодягнених в ризи в господній церкві. **3** І він сказав левітам, священикам, ізраїльським рабам, щоб себе освятили Господеві на настановлення в домі святого господнього кивота, який збудував Соломон, син царя

д҃ ц҃р кг
в҃ пара҃ ле

И҆ [1]сътвори́лъ* і҆осі́ѧ па́сху въ і҆ер҃лимѣ г҃у (б҃у) свое҆му. и҆ пожрѣтъ па́сху, ді д҃нѧ (лунѣ), прьва́го м҃ца. поставлѧ́ющи с҃щенники по служе́нїю д҃не коегождо, (и҆) в ри́зы о҆дѣѧнны въ ц҃ркви г҃ни. И҆ рече леви́томъ с҃щенны́мъ рабо́мъ і҆и҃левымъ, да о҆ст҃ѧтъ себѐ г҃ви на воставле́нїе с҃таго кїо́та г҃нѧ, въ до́мъ и҆же созда́лъ [соло́монъ][2] с҃нъ д҃вда ц҃рѧ, не бу́детъ бо вамъ взѧти на ра́мена е҆го. И҆ нн҃ѣ

послужите гу [-][3] вашему и (служите)[4] языку
его ілю, и уготоваитеся по селехъ и коле-
нехъ вашихъ, по писанію двда цра ілва и по
величеству [соломона][5] сна его, и станте [вси][6]
въ цркви. по участію князіи отчества ва-
шего левитовъ иже стоятъ пре братіею ва-
шею снов ілевъ. по чину пожрете пасху, и
жертву уготоваите братіямъ вашимъ, и
сотворите пасху по заповеди гни иже дано
есть моусію. И далъ іосія (на пасху) въ на-
родъ иже обретенъ есть (ту), агнецовъ, и
овновъ л҃. телцовъ г҃. сія ѿ цртва дана
суть, по обещанію люде и свщеннико и леви-
то, и даде хелкія, и захарія, и (сіилъ)[7] при-
ставницы жертвы, жрецемъ на пасху· овецъ
(числомъ), в҃, (-)[8] [и][9] телцовъ, (х҃)[10], и ехонія,
и самея (-)[11] наданаилъ, братія и асавія, и
охіель, (-)[12] іорамъ, тысящеи началницы да-
ша левитомъ на пасху, овецъ, е҃, телцов, е҃
со· И сія егда сътворяху мужествено. сташа
свщенницы и левити, имеющи опресноки по
коленахъ, и по части князству отцъ. пре
людми приношаху гу. по техъ иже въ кни-
зе моусіове писана суть, (-)[13] тако (и) ут-
рени (-)[14] испекоша пасху огнемъ якоже подо-
баше, и приношеніе свариша въ конобехъ ме-
дяныи. и в горнцехъ, съ блговоленіемъ, и
принесоша всемъ иже бяху ѿ народа· [И по
сихъ][15] уготоваша себе и (-)[16] братіямъ сво-
имъ сново аарони, іереи бо възношающи бяху
тучная до полунощи. а левити наготоваш
себе, и жерцемъ братіи своеи сно аарони. (-)[17]
певцы (же) црковніи (-)[18] бяху по чину ихъ
по заповеди двдве. и асадъ, и захарія, и
еддинумъ иже бяху ѿ цря. и вратари по
единыхъ дверехъ, тако да не преступаетъ е-
динъ кождо своеи службы. братія бо ихъ (-)[19]
уготоваше (и) те· И скончана бысть иже
пристояху на освщеніе гне. в тои днь сътво-
риша пасху. и приносити приношеніе на (-)[20]
жертовникъ по заповеди цря іосія· И съ-
твориша снове ілви иже обретени суть въ
время то пасху. и днь праздникъ опресноч-
ныхъ по днии седмь. и несть празновано пас-
ху тако въ ілии. ѿ времени (самоила)[21] прорка,
и всехъ цреи ілевъ, не празноваша таковые
пасхи. какову сътворилъ іосія и свщенницы,
и левити і іоудея и весь ілль, иже обретени
суть въ постоянніихъ [-][22] ієрлимъскихъ· въ
иі, лето црствующу іосіи празнована бысть
пасха сія, и управлена суть дела іосіева пре
гмъ его въ срцы полномъ блгочестія· І иже

Давида, бо не буде вам, брати його на рамена. **4** І сьогодні послужите вашому Господеві, і служіть його народові, Ізраїлеві, і приготуйтеся по оселях і ваших племенах за письмом ізраїльського царя Давида і за величністю Соломона, його сина. **5** І станьте всі в церкві за часткою князів вашого батьківського роду, левітів, які стоять перед вашими братами, ізраїльськими синами, за чином. **6** Заколіть пасху і приготуйте жертву вашим братам, і зробіть пасху по господній заповіді, яка дана є Мойсеєві. **7** І Йосія дав на пасху для народу, що там знайшовся, 30000 ягнят і баранів, 3000 телят. Ці від держави були дані по обіцянці людям, і священикам, і левітам. **8** І дали начальники Хелкія, і Захарія, і Сіїл жертви священикам на пасху овець числом 2000 і телят 600. **9** І Єхонія, і Самея, Натанаїл *і* брати, і Асавія, і Охієл, Йорам – начальники тисяч дали левітам на пасху 5000 овець, 5 сот телят. **10** І коли це робили, *то* мужньо стали священики і левіти, **11** маючи прісний хліб за племенами **12** і за часткою батьківського князівства, приносили Господеві перед людьми за тим, що є написане в Мойсеєвій книзі. Так і ранком: **13** спекли пасху вогнем, так як належалося, і зварили приношення в мідних баняках і в горнцях з побожністю, і принесли всім, що були з народу. **14** І після цих приготували собі й своїм братам, Аароновим синам, бо до півночі священики підносили лійне, а левіти наготували собі і своїм братам священикам, Аароновим синам. **15** Церковні ж співаки були за їхнім чином, за Давидовим приписом, і Асат, і Захарія, і Еддинум, що були від царя, і воротарі – по поодиноких дверях, так, щоб кожний один не переступив своєї служби, бо їхні брати приготували і тим. **16** І завершене було те, що належало до господнього освячення. В тому дні зробили пасху і принесли приношення на жертовник по заповіді царя Йосії. **17** І зробили ізраїльські сини, які знайшлися в тому часі, пасху і празничний день опрісноків на сім днів. **18** І не святковано так пасху в Ізраїлі від часу пророка Самоїла **19** і всіх ізраїльських царів, не святкували вони такої пасхи, яку зробив Йосія, і священики, і левіти, і юдея, і ввесь Ізраїль, що знайшлися по єрусалимських посілостях. **20** У 18-му році, як царював Йосія, була святкована ця пасха. **21** І були випрямлені діла Йосії перед його Господом в серці повнім побожності. **22** І те, що про нього, все є написане в перших часах: про те, що згрішив і безбожно вчинив проти

Господа понад всякий народ і царство і що завдало йому біль в умі. І господні слова повстали проти Ізраїля. **23** І після всіх цих діл Йосії ввійшов фараон, єгипетський цар, ідучи до Каркамі, готовлячись до війни проти Ефрата. І Йосія вийшов йому напроти. **24** І послав єгипетський цар до нього, кажучи: Що мені і тобі, царю юдин? **25** Я не є посланий від Господа, щоб воював я проти тебе, але моя війна є на Ефрат. І сьогодні Господь є зі мною, і Господь мені помагає. Відступи від мене, не супротився Господеві. **26** І Йосія не повернув свої колісниці, але змушував його воювати, не сриймаючи ж слово пророка Єремії з Господніх уст, **27** але він поставив проти нього бій на маґеддонськім полі. І зійшли начальники до царя Йосії, **28** і сказав цар своїм слугам: Виведіть мене з бою, бо я дуже знеміг. І коли його слуги швидко забрали *його* з бою, **29** і він вийшов на свою другу колісницю і прийшов в Єрусалим. І він віддав життя, і похований був у батьківському гробі. **30** І всі юдеї плакали, і ридав пророк Єремія задля Йосії, і головуючі з їхніми жінками оплакували його аж до цього дня. І дано було, щоб те було зроблене, *пам'яталося* посійно в усьому ізраїльському роді. **31** Це ж є записане в літописі юдиного царства, і детально всі почини і діла Йосії, і його слова, і його розум в господньому законі, і все ж вчинине ним, і що й до сьогодні, записане є в книзі царства ізраїльського, юдиного. **32** І взявши з роду Єхонію, Йосіїного сина, і поставили царем замість Йосії, його батька. Він мав 33 роки, **33** і він царював над Юдою і над Єрусалимом 3 місяці. І забрав його єгипетський цар, щоб він не царював в Єрусалимі, **34** і поставив юдиному народові, щоб давали данину, 100 талантів срібла і один талант золота. **35** І єгипетський цар поставив його брата Йоакима царем Юді *і* Єрусалимові, **36** і зв'язав Йоаким вельмож, і Заракима, і його брата, і повів до Єгипту. **37** Йоакимові ж було 25 літ, коли він почав царювати у Юдиній землі *й* Єрусалимі, і він зробив лукаве перед Господом. **38** На нього прийшов Навходоносор, вавилонський цар, і зв'язав його мідними кайданами, і привів його до Вавилону. **39** І Навходоносор взяв священний господній посуд і приніс і освятив його у своїм храмі у Вавилоні. **40** А те, що про нього говориться, про його нечистоту і про безбожність, написане в літописній книзі. **41** І царював його син Йоаким замість нього, коли ж був поставленим, мав 18 літ. **42** Царював же він 3

ѡ҆ не́мъ (всѧ̑) пи́сана сꙋ́ть въ пре́бывыхъ вре́менехъ ѡ҆ и҆́хъ и҆́же съгрѣши́ и҆ безъчествова̀ проти́вꙋ г҃а на всѧ́къ ꙗ҆зы́къ и҆ ц҃ртво, ї и҆́же ѡ҆скорбѣ́ша є҆го въ разꙋмѣ̀· И҆ словеса̀ г҃нѧ въста́ша на і҆и҃лѧ, и҆ по всемꙋ̀ дѣѧ́нїю семꙋ̀ і҆ѡ҆сї́инꙋ· Възы́иде фараѡ́нъ ц҃рь є҆гѵ́петскїи, грѧдꙋ́щи въ (каркамꙋ)[23] ѡ҆полча́ѧсѧ на є҆ѵфра́тъ, ї и҆зы́иде на сꙋпроти́вїе томꙋ̀ і҆ѡ҆сі́ѧ. и҆ посла̀ ц҃рь є҆гѵпетскїи к немꙋ, г҃люще· Что мнѣ̀ и҆ тебѣ̀ є҆сть ц҃рю і҆ꙋде́инъ нѣ́смь посла́нъ ѿ г҃а (-)[24] (да ѡ҆полчꙋ́сѧ проти́вꙋ тебе), но на є҆ѵфра́тъ бра́нь моѧ̀ є҆сть· И҆ нн҃ѣ г҃ь со мно́ю є҆сть и҆ г҃ь поспѣша́ѧи ми є҆сть. ѿстꙋпѝ [ѿ менѐ][25], (-)[26] не съпротивлѧ́исѧ г҃ви, и҆ нѣсть ѡ҆бращенъ і҆ѡ҆сі́ѧ на колесни́цꙋ є҆го, но ѡ҆полча́ти є҆го насилова́шесѧ. не внемлющи (же) сло́вꙋ і҆еремі́а п҃рка ѿ оу҆́стъ г҃нихъ· Но поста́ви проти́вꙋ є҆го бра́нь на̀ поли магеддо́ньстемъ, и҆ снидо́ша нача́лницы къ ц҃рю і҆ѡ҆сі́ю· И҆ рече ц҃рь ѻ҆́трокомъ свои́мъ, и҆зведи́те мѧ̀ ѿ ѡ҆полче́нїѧ. и҆знемо́глъ бо є҆смь ѕѣло. и҆ вскорѣ и҆зне́мше є҆го ѻ҆́троки ѿ ѡ҆полче́нїѧ. и҆ взше́лъ на колесни́цꙋ вторꙋ́ю свою, и҆ прише́лъ въ і҆е҆р҃ли́мъ и҆ живо́тъ премѣнѝ· И҆ погребе́нъ оу҆ ѿ҃ча гро́ба, и҆ всѧ̑ і҆ꙋде́ѧ тꙋжа́хꙋ (-)[27] и҆ рыда і҆ереміа п҃ркъ і҆ѡ҆сі́ѧ ра́ди. и҆ пре́дсѣда́лники съ жена́ми (и҆) пла́кахꙋ є҆го да́же до сего д҃ни· И҆ да́но є҆сть то бы́ти сътворе́но всегда̀ на ве́сь р҃о і҆и҃левъ· Сїѧ же спи́сана сꙋ́ть въ кни́зѣ сло́въ ц҃рствъ і҆ꙋди́нъ. и҆ по є҆ди́номꙋ ко́ждо сътворе́нїѧ и҆ дѣѧ́нїа і҆ѡ҆сі́ѧ и҆ є҆го (словеса̀)[28], и҆ ра́зꙋмъ є҆го въ зако́нѣ г҃ни. и҆ всѧ́ка же сътворе́наѧ ѿ него ї и҆́же и҆ до нн҃ѣ. пи́сана сꙋ въ кни́зѣ ц҃рства і҆и҃лѧ і҆ꙋдина· И҆ прїе́мши ѿ ро́да є҆хо́нїѧ с҃на і҆ѡ҆сі́ина. (и҆) поста́виша ц҃рѧ въ і҆ѡ҆сі́ѧ ѿ҃ца є҆го мѣсто· Сꙋщ҃а, въ л҃г, лѣта. и҆ ц҃рствова̀ на і҆ꙋ́дою, и҆ на і҆е҆р҃лимѣ м҃цы, г҃· Ї и҆зѧ́тъ є҆го ц҃рь є҆гѵ́петскїи да не ц҃рствꙋетъ въ і҆е҆р҃лимѣ. и҆ поста́ви наро́дꙋ (і҆ꙋди́нꙋ) да даю́тъ да́нь, р҃, тала́нтъ сребра̀, ї є҆ди́нъ тала́нтъ зла́та· И҆ поста́ви ц҃рь є҆гѵ́петскїи (-)[29] і҆ѡ҆аки́ма бра́та є҆го ц҃рѧ і҆ꙋдѣ (-)[30] і҆е҆р҃лимꙋ, и҆ свѧза̀ і҆ѡ҆аки́мъ велмо́жи (и҆) [зараки́ма][31] (и҆)[32] бра́та є҆го, (и҆)[33] приведе въ є҆гѵ́петъ· Лѣтъ же бы́сть і҆ѡ҆аки́ма, к҃е, є҆гда̀ ц҃рствова́ти нача̀ в земли̇̀ і҆ꙋди́нѣ (-)[34] і҆е҆р҃лимѣ и҆ сътвори̇̀ лꙋка́вое пре́д г҃мъ. на не́гоже сниде (навходоносо́ръ)[35] ц҃рь вавѵло́ньскїи и҆ свѧза́лъ є҆го мѣ́даными ю҆́зами. [и҆][36] приведе є҆го въ вавѵ́лонъ· И҆ ѡ҆с҃ще́нные съсꙋ́ды г҃нѧ взѧ̀ навходоносо́ръ (и҆) принесе́лъ, (и҆) ѡ҆с҃ти́лъ є҆̀ въ хра́мѣ своє҆́мъ въ вавѵло́нѣ· Ч҃ и҆́же о не́мъ г҃лемаѧ ѡ҆

нечистотѣ єго, и о бєзчинствѣ писано въ книзѣ временъ црства. И црствова иоакимъ снъ єго в него мѣсто. Єгда же поставленъ єсть бѣ лѣтъ иі. црствова же мцы г҃. и дни, і, въ ієрлимѣ. и сътвори лукавое пре гмъ. И по лѣтѣ посылающи (навхдоносору)[37], и пресели єго въ вавилонъ, вкупѣ съ сщенны съсудомъ гнимъ. И постави седекїа цра іудеи (-)[38] ієрлиму, єгда [-][39] бысть лѣто ка. Црствова же лѣтъ аі. и сътвори лукавое пре гмъ, и нѣсть посрамленъ ѿ слове иже речени суть ѿ ієремїа прріка ѿ оустъ гнихъ. и закляся ѿ цра (навходоносора)[40] на имя гне, (и) клятвы ѿступи, и ожести выю свою и срце [свое][41]. (и) преступилъ єсть законная га ба ілва и князи людїи (гнихъ)[42], велїє безаконїє сътвориша. и преступиша паче всѣхъ нечистотъ (языческих)[43]. и осквериша црковь гню иже свя бысть въ ієрлимѣ. И посла бгъ ѿцъ ихъ аггла своєго и призва ихъ яко миловаше ихъ и жилище свое, тїи же поругашася (и)[44]. И въ нь же днь глалъ є гь. бяху играющи пророки єго, иже до ярости прогнѣванъ єсть на языки свои. ради безъчинства (ихъ). И повелѣ сеи ити на ни цремъ халдейскимъ. тїи оубиша юноша ихъ мечем, окртъ (и) стѣни црькви ихъ. и не опростиша юношъ (и старца и девы)[45] и юноша. Но вс ѣ предани суть въ руку ихъ, и вся сщенныя сосуды гня (малая и великаа)[46] сосуды кїота [-][47]. и црскїа ковчеги възмше принесоша во вавилон. и зажгоша домъ гнь, и разориша стѣны ієрлима. и столпы єго сожгоша огнем. И скончаша вся честнѣишая єго, ни въчтоже изведоша. и прочїи ѿ меча ведоша въ вавилон. И бѣша рабѣ єго и снмъ єго даже до цртва прьскаго, въ наплъненїє словесъ гнихъ ѿ оустъ ієремїа. доколѣ блговолитъ земля суботы своя. все время опустѣнїя своєго, субботствовахъ въ исполненїє лѣтъ (-)[48].

місяці і 10 днів в Єрусалимі і зробив лукаве перед Господом. **43** І по році, як послав Навходоносор і переселив його у Вавилон разом з господним священним посудом, **44** і він поставив Седекію царем Юдеї *і* Єрусалиму, коли *йому* було 21 літ, царював же 11 років. **45** І він зробив лукаве перед Господом і не засоромився слів, які сказані були пророком Єремією з господніх уст. **46** І закляв його цар Навходоносор господнім іменем, і він відступив *від* клятви і твердою вчинив свою шию і своє серце, і переступив законне Господа Бога ізраїльського. **47** І князі господнього народу зробили велике беззаконня, і переступили понад всі поган ські нечистоти, і опоганили господню церкву, що була святою в Єрусалимі. **48** І Бог їхніх батьків послав свого ангела і покликав їх, бо змилосердився над ними і *над* своїм житлом, **49** ті ж покпили з нього. І в тому ж дні, коли Господь говорив, вони кпили з його пророків. Він був розгніваний до люті на своїх людей задля їхньої безбожності, і Він наказав халдейським царям піти проти них. **50** Ті вбили їхніх молодих мечем довкруги їхньої святої церкви, і не пощадили молодого і старого, і дівчину, і дитину, але всі видані були в їхні руки. **51** І взявши ввесь господній священний посуд, малий і великий посуд кивота, і царські скрині, принесли до Вавилону. **52** І спалили господній дім, і знищили стіни Єрусалиму, і спалили вогнем його стовпи. **53** І викінчене було все його шляхотне, в ніщо привели. І інших від меча повели у Вавилон, **54** і вони стали рабами його і його синів аж до перського царства – на сповнення господніх слів з уст Єремії, **55** доки *не* натішиться земля своїми суботами, ввесь час своєї пустки вона спочивала до виповнення років.

Гла, в҃.

в҃ пара лѕ а҃ єзры а҃

Црствующи* киру [црю][1] прьскому (прьваго лѣта)[2], въ скончанїє слова гня, оустъ ієремїа въздвиже гь духъ кира цря прьска, и проповѣда все цртво свое, (-)[3] вкупѣ по писанїю глющи. Сїа рече [киръ црь прьскїи][4] [гь][5] мене постави цря вселеннѣи гь ілевъ гь вышнїи. и назнамена мнѣ создати єму домъ въ ієрлимѣ иже єсть въ іудеи. Аще кто єсть [-][6] васъ ѿ людїи єго. да будетъ гь єго с нимъ, и да възыидетъ въ ієрли, иже єсть въ іудеи да созиждутъ домъ гнь (-)[7]. Сеи гь иже

Глава 2

пар2. 36 езl. 1

1 *Як царював Кир, перський цар, першого року на сповнення господнього слова устами Єремії, підняв Господь дух Кира, перського царя, і він розголосив в усьому своєму царстві разом, на письмі кажучи: **2** Так сказав Кир, перський цар: Господь мене поставив царем вселенної, Господь ізраїльський, Господь Всевишній. І призначив мене збудувати йому дім в Єрусалимі, що є в Юдеї. **3** Якщо є хто з вас, з його народу, хай з ним буде його Господь, і хай іде до Єруса-

лиму, що є в Юдеї. Хай збудують господній дім. Це Господь, що поселився в Єрусалимі. **4** Отже, всі хто мешкають довкруги міста, хай їм поможуть, і ті, що є на тому місці, зі золотом і сріблом, з дарами, і з кіньми, і скотиною, і всім, що за обіцянкою ставляться, щоб появитися перед Господом, що є в Єрусалимі. **5** І стояли начальники племен з юдиних чинів з племені Веніямина, і священики, і левіти, і всі, яких підняв господній дух ввійти і збудувати господній дім, що є в Єрусалимі. **6** І ті, що були довкруги нього, помогли усім золотом і сріблом, і кіньми, і скотиною, обіцянками, велике множество тих, в яких пробудилося почуття. **7** І цар Кир віддав священний господній посуд, який з Єрусалиму приніс Навходоносор, вавилонський цар, і поставив їх у своєму ідольському храмі, **8** і взяв їх Кир, перський цар, і передав їх Митридатові, що був над його скарбом. Ним же вони були передані Авасарові, юдейському володареві. **9** Їх же число було таке: 1000 золотих вмивальниць, і 1000 срібних вмивальниць, 29 срібних кадильниць, **10** 30 золотих чаш; і знову: 2000, 400 і 10 срібних, і 1000 іншого посуду. **11** Всього ж принесеного золотого і срібного посуду 5000, 8 сот і 64, принесених же до Єрусалиму Санавасаром разом з тими, що з вавилонського полону. **12** В часах же Артаксеркса, перського царя, написали йому з тих, що жили в Юдеї *і* Єрусалимі, Велемос, і Митридат, і Тавелій, і Ратим, і Веелтетмос, і Семелій, писар, і інші від них, що на посаді, що жили в Самарії та інших містах, нижче подане послання: **13** Панові цареві Артаксерксові – твої раби Ратим літописець і Савелій писар, й інші з твоєї ради, і судді, що в Енкилі, Сирії і Фенікії. **14** І нині відомим хай буде панові цареві, що юдеї, які вийшли від вас до нас, ідучи в місто Єрусалим, бунтівні, і злобні будівничі торговиці; і будують їхні стіни, і будують церкву. **15** Якщо, отже, те місто буде збудоване і стіни будуть закінчені, не тільки не зуміють давати дань, але ще й спротивляться царям, **16** що і робиться задля церкви. Але ми вважали, що маємо право й не проминути цього, але зробити знаним нашому панові цареві, щоб коли ти, царю, *так* вважаєш, щоб пошукати в книгах твоїх батьків. **17** І знайдеш в літописах написане про те, і знатимеш, що те місто було бунтівним і завдавало клопіт царям *і* містам. Юдеї бунтівничі і за нього творять війни від віку, задля тієї причини те місто було знищене. **18** І, отже,

всели́сѧ въ ї҆ерли́мѣ. є҆ли́цы ᲂу҆́бо ѡ҆́крⷭ҇тъ мѣ́ста ѡ҆битаю́тъ да помо́гꙋтъ (и҆)[8]. [і][9] и҆̂же сꙋ́ть въ мѣ́стѣ то́мъ съ зла́тѡ҆ и҆ сре́бромъ, съ да́ньми (и҆) с ко́ньми и҆ ско́ты, и҆ всѣ́мъ и҆́же ѡ҆бѣща́нїю ставлѧ́ютсѧ въ (ꙗ҆вле́нїе)[10] гн҃е и҆́же є҆́сть въ ї҆ерли́мѣ. И҆ стоѧ́ще нача́лницы ко- лѣ́номъ ѿ (чи́нъ)[11] ї҆ꙋ҆́диныхъ (-)[12] ѿ колѣ́на венїами́нова. и҆ сщ҃е́нницы и҆ леѵ҆́ти, и҆ вси́ и҆̂хже въздви́же дх҃ъ гн҃ь, възы́ти [и҆][13] созда́- ти до́мъ гн҃ь и҆́же є҆́сть въ ї҆ерли́мѣ. І и҆́же бѣ́- ша ѡ҆́крⷭ҇тъ (є҆го́)[14] помого́ша въ всемъ зла́тѣ и҆ сребрѣ́, [и҆][15] ко́нехъ и҆ ско́тѣхъ, [-][16] въ ѡ҆- бѣща́нїи мно́жество мно́го и҆̂же чю́вство вос- та̀. И҆ (кѵ́ръ цр҃ь)[17] възда̀ сосꙋ́ды сщ҃е́ннꙑѧ гн҃и и҆́же пренесл̑ъ навхѡдоносоръ [цр҃ь вавѵ́лоньскїи][18] ѿ ї҆ерли́ма. и҆ постави и҆̂хъ въ (и҆́долницы сво- ей)[19]. (и҆) взѧ̀ (-)[20] та кѵ́ръ цр҃ь прьскїи, (и҆) преда̀ а҆̀ мидрида́тꙋ и҆́же бѣ̂ надⷩ҇ скро́вищемъ є҆го. Ѕѣ́мже преда́на сꙋ́ть [а҆васа́рꙋ][21] вла́стелю ї҆ꙋ҆де́искꙋ. и҆̂хже сї́е число̀. ҂а҃ возлива́лницъ зла́- тыⷯ, ҂а҃. [и҆][22] возлива́лниⷱ҇ сребрѧ́ныхъ, ҂а҃. ка- ди́лницъ сребрѧ́ныⷯ, к҃д. дїа́лъ зла́тыхъ, л҃. [И҆][23] (паки) сребрѧ́ныⷯ, ҂в҃, у҃ и҆ і҃. і҆ и҆ныⷯ сосꙋдъ, ҂а҃. всѣх же сосꙋдъ принесе́ныхъ зла́тыхъ и҆ сре- брѧ́ныхъ, ҂е҃, [и҆][24] со́тъ, и҆ ѯ҃д. принесены же са- навасаромъ, въкꙋ́пѣ с тѣ́ми и҆́же ѿ плѣне́- нїѧ вавѵ́лоньска въ ї҆ерли́. Въ вре́менѣхъ же а҆р- таѯерѯса црѧ прьскаго. возписаша є҆мꙋ̀ ѿ сихъ и҆́же ѡ҆бита́хꙋ въ ї҆ꙋ҆де́и (-)[25] ї҆ерли́мѣ. (веле- мосъ)[26], и҆ мидрида́тъ, и҆ [тавелїи][17], и҆ [ра- ди́мъ][28], и҆ [вее҆лътедмосъ][29], и҆ [семелїи][30] пи- се́цъ. и҆ про́чїи ѿ си́хъ и҆́же на чиновенїе, ѡ҆би- та́щїи в сама́рїи и҆ по про́чиⷯ мѣ́стѣх. Подпи- санное посла́нїе цр҃ю а҆ртаѯерѯꙋ господи́нꙋ ѡ҆́тро- ки твои̂ [радимъ][31] лѣтопи́сецъ и҆ [савелїи][32] писе́цъ, и҆ про́чїи совѣ́та твоє҆го. и҆ сꙋ́дїи и҆́же въ (є҆́гкили)[33] сѵ́рїи и҆ (деникїи)[34]. И҆ нн҃ѣ зна́но да бꙋдетъ господи́нꙋ цр҃ю̀, ꙗ҆́ко ї҆ꙋ҆де́е и҆́же въ- зыдо́ша ѿ ва́съ к на́мъ грѧдꙋ́щїи въ ї҆ер- ли́мъ гра҄. ѿмѣ́тны и҆ стропътивыи̂ (созида́- тели)[35] то́ржища, и҆ (съставлѧ́ютъ стѣ́ны и҆̂хъ)[36] и҆ цр҃ковь въздвизаю́т, да а҆́ще ᲂу҆́бо гра҄ то́и созижде́тсѧ и҆ стѣ́ны сконча́ны бꙋдꙋтъ. Не то́кмо да́ни не потрьпатъ даѧ́ти. но є҆- щѐ и҆ цр҃емъ съпротивѧ́тсѧ, и҆́же и҆ съдѣла́- етсѧ цр҃кви ра́ди пра́во и҆мѣ́ти разсꙋжали є҆смо̀, но и҆ не пре́зрѣти си́х. но зна́но сътвори́ти господи́нꙋ [на́шемꙋ][37] цр҃ю. да а҆́ще ви́дитсѧ ти (цр҃ю). да и҆́щетсѧ въ кни́гахъ ѿцъ тво- и҆̂. И҆ ѡ҆брѧ́щеши въ лѣтопи́сцаⷯ пи́сано ѡ҆ тѣхъ, и҆ зна́еши ꙗ҆́ко гра҄ то́и бы́ ѿмѣтниⷦ, и҆ цр҃їи (-)[38] гра́ды смꙋща́ющи. (-)[39] ї҆ꙋ҆де́е ѿ-

мѣстникы и ополъченїе сътворѧющи о немъ (-)[40] ѿ вѣка. еѧже ради вины градъ той разоренъ бысть· И нынѣ убо знано ти творимъ господине црю, ꙗко аще градъ сей созданъ будетъ и тому стѣны управленныи будутъ· исхода тебѣ не будетъ въ (села самарїи)[41] и финикїи· Тогда возписа црь [радиму][42] иже писа случениꙗ и [веелтедму][43] и [самелїю][44] писцу, и прочимъ въчиненымъ на созрѣнїе (-)[45] обитающимъ въ самарїи и сурїи, и финикїи иже подписана имъ суть. чтохъ посланїе ꙗже посласте къ мнѣ· Повелѣхъ убо възыскати и обрѣтено есть ꙗко градъ той ѿ начала цремъ противлѧющъсѧ. и члци ѿмѣстници. и ополъченїе в немъ сътворѧющи. и цри крѣпчайши и жестоки бѣху въ Їерлимѣ властвующи и дани накладающи на килїю (и) сурїю и финикїю· Нынѣ убо повелѣхъ возбранити члкъ тѣхъ созидати градъ и превѣдѣти да ничтоже боле сїи сътворѧтъ. но ни да въсходѧтъ въ множайша лукавства да еже цремъ тру вносити· Тогда пречитана суть иже ѿ црѧ артаѯерѯа ꙗже написана бысть [радиму][46] и [самелїю][47] писъцу. і иже с тѣми съпоставлени бѣху въпрѧгши потщанно (прїидоша) въ Їерлимъ с конники и народа (множество велїи)[48]. Начаша созидающи въздръжати. и праздны стаху ѿ созиданїѧ цркви въ Їерлимѣ. даже до втораго лѣта цртва дарїѧ црѧ прьскаго·

Глава, г·

Ц(рь же)[1] дарїи сътвори вечерю велику всѣмъ иже под нимъ, и всѣмъ иже ѿ дому рода его, и [-][2] (перьсийскимъ воеводамъ)[3], [и][4] (воиномъ)[5]. и (всѣмъ) вельможамъ (мидїискомъ), и намѣстникомъ (и судїамъ. и управителемъ) иже под тѣми ѿ индѣи даже до едїопїѧ, на ркз воевод. и егда ꙗдоша и пиша и насытившесѧ възвратишасѧ· Тогда дарїи црь возшедъ въ ложницу свою, и поспавъ. и въ снѣ бысть· Тогда тїи трїе юноша телеснїи, и стражи иже стрежаху тѣло црево· Рекоша другъ другу, глаголемъ единъ кождо насъ слово [і][6] иже превысй. и егоже ꙗвитсѧ слово мудрѣише другаго. даде ему (црь дарїи)[7] дары великїѧ и побѣду велику. и перфирою одѣѧнъ будетъ и въ златѣ пити, и на златѣ да сѣдитъ. и колеса златомъ позлащены и кидаръ шидѧный, и гривна округъ выи, и въ второмъ мѣстѣ сѧдетъ ѿ дарїѧ, ради премудрости своеѧ, и племѧ дарїево прозоветсѧ· [-][8] Тогда въписавши единъ кождо свое слово знаменоваша. и положиша под возглавїе дарїа црѧ. и рекоша· Егда востанет црь дадимъ (-)[9] то писанїе [наше][10].

сьогодні тобі робимо відомим, пане царю, що якщо це місто буде збудоване і його мури будуть направлені, тобі не буде виходу в села Самарії і Фінікії. **19** Тоді відписав цар Радимові, що описав події, і Веелтетмові, і Самелієві, писареві, й іншим поставленим на догляд, що проживали в Самарії, і Сирії, і Фінікії, які їм є підпорядковані: **20** Прочитав я послання, яке ви до мене послали. **21** Наказав я, отже, пошукати, і знайдено, що те місто від початку протиставиться царям, і в ньому люди бунтарі і чинять війни, **22** і сильні, і жорстокі царі були в Єрусалимі, які володіли і накладали данини на Килію, і Сирію, і Фінікію. **23** Отже, я нині наказав заборонити тим чоловікам будувати місто **24** і передбачити, щоб ці більше нічого *не* чинили. Але хай і не піднімаються до більшого лукавства, щоб *не* приносити царям клопіт. **25** Тоді прочитано те, що від царя Артаксеркса, що було написане Ратимові і писареві Самелієві, і ті, що з тими були наставлені, впрягши з поспіхом *колісниці,* прийшли до Єрусалиму з кіннотою і великим множеством людей. Вони почали стримувати будівничих, **2,26** і перестали будувати церкву в Єрусалимі аж до другого року царства Дарія, перського царя.

Глава 3

1 Цар же Дарій зробив велику вечерю всім, що під ним, і всім зробив, що дому його роду, і перським воєводам, і воякам, **2** і всім мидійським вельможам, і намісникам, і суддям, і управителям, що під тими, від Індії аж до Етіопії, на 127 воєвод. **3** І коли вони їли і пили, і, наситившись, вони повернулися, тоді цар Дарій, пішовши у свою спальню, і ліг, і спав. **4** Тоді ті три юнаки, особисті охоронці і сторожі, що охорняли тіло царя, сказали один до одного: **5** Скажім, кожний один з нас, слово. І яке переможе, і чиє слово виявиться мудрішим від іншого, йому цар Дарій дасть великі дари і велику перемогу, **6** і він буде зодягнений багряницею, і *буде* пити зі золота, і хай сидить на золоті, і колеса позолочені золотом, і висоновий кидар, і грива довкруг шиї, **7** і сяде на другому місці від Дарія задля своєї мудрості, і назветься Дарєвим родичем. **8** Тоді кожний один, написавши своє слово, запечатали і поклали під подушку царя Дарія, і сказали: **9** Коли цар встане, дамо те наше письмо. І що розсудить цар і три перські

вельможі, що його слово є наймудрішим, тому хай буде дана побіда, так як є написано. **10** Один написав: Сильним є вино. **11** І другий написав: Найсильнішим є цар. **12** Третій написав: Найсильнішими є жінки. Всіх же перемагає правда. 13 Коли цар встав, взяли вони свої письма і дали йому, і він їх прочитав. **14** І, пославши, він скликав всіх мидських і перських вельмож, воєвод, і намісників, і управителів. І вони сіли в зборі, і письма були прочитані перед ними. **15** І він сказав: Покличте юнаків, і ті сповістять свої слова. І вони були покликані і ввійшли. **16** І він сказав їм: Сповістіть нам про те, що є написане. **17** І почав перший, що говорив про силу вина, і сказав так: **18** Мужі, скільки вино перемагає всіх людей, що його п’ють, відлучає від ума, **19** також же й цареві робить ум марним, також рабам, вільним, і убогим, і багатим, **20** і всім уми перетворює на безстрашні й веселі, і він не пам’ятає всього болю і боргів, **21** і всі серця робить багатими, і не пам’ятає царя ні вельможу, і все за талантом робить говорити. **22** І, коли п’ють, не пам’ятає дружби ані братерства, але недовго потім беруться за мечі, **23** і, коли відійдуть від винного залиття, не пам’ятають, що зробили. **24** Мужі! Чи не перемагає вино, що так чинить думати? І замовк той, що так говорив.

Глава 4

1 І другий почав говорити, розповідаючи про царську силу. **2** О мужі! Чи люди не перемагають землю і володіють морем і всім, що є в них? **3** Цар же володіє над всім, і панує всіма, і ними царює, і вони чинять все, що їм скаже. **4** І якщо пошле їх на війну, вони чинять війну: ідуть і зрівнюють гори, і стіни, і стовпи, **5** ріжуться і ріжуть, і не переступають царське слово. Тих, кого лише переможуть, всіх, що будуть полоненими, принесуть цареві, також і таких інших, **6** і які ж не воюють ані не ідуть воювати, але обробляють землю. Далі, коли будуть сіяти, жнучи принесуть цареві данину. І один другого випереджує, і приносять цареві данину. **7** І він одинокий є сам, якщо говорить: Убийте, – уб’ють, і якщо говорить: Відпустіть, – відпустять, **8** і каже: Вдарте, – вдарять, і говорить: Знищіть, – знищать, говорить: Збудуйте, – будують, **9** говорить: Вирубайте, – вирубують, говорить: Насадіть, – насаджують. **10** І ввесь на-

і иже осѹдитъ црь, и три вельможи перьстіи ꙗко слово его мѹдрѣише есть. томѹ да дасться побѣда, ꙗко писано есть. единъ написа. сильно есть вино. и другіи написа сильнѣи есть црь. третіи написа сильнѣише сѹть жены. на всѣх же побѣждаетъ истинна· (-)[11] егда въста црь. взѧша писаніѧ [своѧ][12] (и) даша емѹ, и прочте [ѧ][13]. и посла съзва всѣхъ вельможъ (мидскиⷯ и пръскихъ)[14] [-][15] (-)[16] воеводъ, и намѣстниⷦ и ѹправителеи. и сѣдоша въ соборѣ и чтена сѹть писма прⷣе ними· И рⷱе позовите юношъ. и тіи известѧⷮ словеса своѧ. и звани сѹть и внидоша. и рече имъ възвѣстите нам о тѣхъ иже писана сѹть· И нача прьвыи иже гла ѿ крѣпости вина. и рече сице, ѽ мѹжи коль премагаеⷮ вино всѣхъ члкъ, иже піютъ его. ѿлѹчитъ ѿ ѹма. (паки) же (и) црю (сътворѧетъ ѹмъ сѹетенъ, паки рабомъ свободнымъ, и ѹбогимъ и богатымъ)[17], и всѣ ѹмы обратиⷮ безъстрашны и веселы. и не памѧтѹетъ всеѧ скорби и (-)[18] долговъ, и всѧ срⷣца сотворѧетъ богаты, и не памѧтѹетъ црѧ ни вельможи. и все по талантомъ глати сътвориⷮ и не памѧтѹетъ егда піютъ дрѹжбы ни братъства. но немного потомъ пріимѹтъ мечи, и егда ѿ (винного. потопленіѧ)[19] въстанѹтъ. не помнѧтъ что сътвориша, ѽ мѹжи не премагаетъ ли вино, иже тако мыслитъ сътворити· И ѹмлъча (главыи сице)[20].

Глава, д҃·

Начать вторыи глати, рекіи о крѣпости црⷭтвѣи· ѽ мѹжи не премагаютъ ли члцы землю и море въздръжатъ, и всѧ иже в нихъ сѹть· Црь же наⷣ все премагаетъ и господствѹетъ (всѣми, и влчьствѹетъ) ими, и всѧ елика еже induction речетъ тѣмъ сътворѧютъ· (-)[1] (И) аще послетъ тѣхъ къ брани (-)[2] творѧтъ (брань. идѹтъ и сътрыютъ) горы и стѣны, и столпы, закалаютсѧ и закалаютъ, и (црево слово)[3] не престѹпаютъ. иже аще побѣдѧтъ (принесѹтъ црю всѧ)[4] еликоже пленена бѹдетъ· Такоже і иныхъ сицевыⷯ і елици же не воюютъ ни ополъчаютсѧ но дѣлаютъ землю. паки егда бѹдѹтъ сѣѧти зажинающи принесѹтъ [дани][5] цревы· И едиⷩ дрѹгаго преспѣваетъ (и) приносѧⷮ дань црю. и тои единъ самъ есть аще глетъ ѹбіите, ѹбіютъ. (и аще) глетъ ѿпѹстите, ѿпѹстѧтъ. (и) глетъ поразите, поразѧтъ. (и) глетъ разорите, разорѧтъ. глетъ съзидаите, созидаютъ. глетъ посѣщите, посѣцаютъ. глетъ насади-

те, насадатъ. и весь народ [-][6] и силы его послушаютъ (самого)· (И) посемъ той (-)[7] ꙗсть и пїетъ и спи. тїи же стрегꙋтъ округъ его, и не могꙋтъ (поити единъ кождо)[8] [-][9] сътворити дѣла своѧ. но на глаголъ послꙋшни сꙋть емꙋ. Ѿ мꙋжи како не премож҃етъ царь иже тако сѧ слышит и оумлъча· Третїи же рече ѿ жены и ѿ истинны, (и) то есть зоровавель (и) нача глаголати. Ѿ мꙋжи не велик ли есть царь, и мнози человѣцы. (ї) и вино премож҃ет. кто же есть властвꙋѧи ими, и кто господьствꙋѧи ими. не жены ли. родиша бо жены царѧ и всѣхъ людїи, иже властвꙋютъ моремъ и землею. и ѿ тѣхъ рождени сꙋть. и тїи възъдоиша ихъ иже насадиша винограды ѿ которыхъ вино сътворитсѧ. и тїи сътворѧютъ ризы красны [всѣмъ][10] человѣкомъ, и тїи сътворѧютъ славꙋ человѣкомъ. и не могꙋтъ человѣцы ѿлꙋчитисѧ ѿ женъ. аще съвокꙋпѧтъ сребро и злато и всѧкꙋ вещь красоты. и видѧтъ женꙋ единꙋ добрѣ одѣѧннꙋ и доброзрачнꙋ [-][11] всѧ сїѧ оставлѧюще о неи внемлютъ, и отвореными оустнами зрѧтъ ю. и еи желают вси, наипаче злата и сребра, и всѧкои вещи предрагои· Человѣкъ (отца своего)[12] оставитъ, иже възъдоилъ его, и свою странꙋ, и (приложитсѧ къ женѣ)[13]. и съ женою оставлѧетъ душꙋ, и ниже отца памѧтꙋетъ ни матери, ниже страны и сїе подобаетъ вамъ разꙋмѣти, ꙗко жены властвꙋютъ вами. не болѣзнꙋете ли, и трꙋжаетесѧ, и всѧ женамъ даете и приносите· И прїемъ человѣкъ орꙋжїе свое, і идет на пꙋть сътворити разбои оубїиства и татьбы, и море (съ кораблѧми) плавати и рѣки, и льва видит, и въ mракъ внидетъ. (-)[14] егда разбои сътворитъ и прелести и оукрадет възлюбленнои (своеи) приноситъ· И паче любитъ человѣкъ женꙋ свою (и) выше нежели отца и матерь, и мнози безꙋмни сътворени сꙋть ради женъ (своихъ). и раби сътворени сꙋть ради тѣхъ, и [-][15] заблꙋдиш и заклани сꙋть, и съгрѣшиша ради женъ· И нынѣ вѣрꙋете мнѣ не великъ ли есть царь въ власти своеи, не всѣ ли страны не смѣютъ осѧзати его, видѣхъ бо [-][16] апаминь дщи вартакова дивнаго наложницꙋ царевꙋ сѣдѧщи близь царѧ одеснꙋю, и ѿемлющꙋ дїадимꙋ ѿ главы [его][17], и наставлѧющи на себе, и по ланите бїѧше царѧ ѿ лѣвыѧ рꙋки, и свыше того, (-)[18] отвореныма оустнама, зрѧ еѧ, и аще посмѣетсѧ пред нимъ, смѣетсѧ (и онъ)· Аще же разгнѣвана бꙋдет нань, оутѣшаетъ ю, дондеже глаголетъ съ нимъ· Ѿ мꙋжи нѣтъ ли крѣпчаише жены ꙗко сице творѧт· И тогда царь

род, і сили його самого слухаються. **11** І після цього той їсть і п’є і спить, ті ж стережуть його довкруги і не можуть піти, кожний, зробити свої діла, але на слово є йому послушні. **12** Мужі! Як не переможе цар, якого так слухаються? І він замовк. **13** Третій же заговорив про жінок і про правду, і це є Зоровавель. І він почав говорити: **14** Мужі! Чи цар не є великий, і люди численні, і вино перемагає? Хто ж є той, що панує над ними, і хто ними володіє, чи не жінки? 15 Бо жінки народили царя і ввесь народ, що володіє морем і землею. **16** І від них вони є народжені. І ті вигодували тих, що насадили виноградники, з яких робиться вино. **17** І вони роблять гарну одіж всім людям, і ті роблять славу чоловікам. І чоловіки не можуть відлучитися від жінок. **18** Якщо назбирають срібло і золото, і всяку гарну річ, і бачать одну гарно вдягнену і красиву жінку, **19** залишаючи це все, нею захоплюються і відкритими устами на неї дивляться, і її бажають усі більше від золота і срібла, і всякої предорогої речі. **20** Чоловік залишить свого батька, який його вигодував, і свою країну, і пристане до жінки; **21** і з жінкою залишає душу, і ані *не* пам’ятає батька, ані матері, ані країну. **22** І це вам треба розуміти, що жінки вами володіють. Чи не переживаєте і трудитеся? І все даєте і приносите жінкам. **23** І чоловік, взявши свою зброю, і йде на шлях робити напад, убивства і крадежі, і перепливати кораблями море і ріки, **24** і бачить лева. І входить в туман, коли робить розбій, і обманює, і краде, – приносить своїй улюбленій. **25** І більше чоловік любить свою жінку, і більше, ніж батька і матір. **26** І численні стали безумними задля своїх жінок, і стали задля них рабами, **27** і заблукали, і були вбиті, і згрішили задля жінок. **28** І сьогодні, вірте мені, чи не великим є цар у своїй владі? Чи не всі країни не сміють поглянути на нього? **29** Адже я бачив Аамину, дочку подиву гідного Вартака, царську наложницю, що сиділа близько царя по правиці. **30** І вона брала вінець з його голови і клала на себе, і лівою рукою била царя по лиці. **31** І понад те відкритими устами він дивився на неї, і якщо вона засміється перед ним, і він сміється, якщо ж буде на нього розгніваною, він її потішає, доки *не* заговорить з ним. **32** Мужі! Чи що сильніше від жінки, бо вони так чинять? **33** І тоді цар і вельможі дивилися один на

другого. **34** І він почав говорити про правду: О Мужі! Чи жінки не є сильні? Земля є велика і небо є високо, і швидким біг сонця, що повертається довкруги небес і знову біжить на своє місце в одному дні. **35** Чи не є величним той, хто це творить? І правда велика і сильніша понад всіх. **36** Вся земля кличе правду, знову небо її благословить, і всі діла кланяються і тремтять *перед* нею, і немає з нею образи, **37** ані вино *не* образить, ані не образить цар. Неправедні жінки, неправедні всі людські сини і неправедні всі їхні діла. І немає в них правди, і в своїй неправедності вони згинуть. **38** І правда ж живе і перебуває навіки. І вона живе і перебуває на вік віку. **39** Немає перед нею сприймання обличчя ані різниці, але вона чинить, що праве, цурається всього неправедного і лукавого, і всім до вподоби її діла. І на її суді немає нічого образливого, **40** але вона сила, і царство, і влада, і велич всім вікам. Благословенний правдивий Бог! **41** І він перестав говорити. І всі люди закричали і сказали: Велика є правда. І вона перемагає. **42** Тоді цар сказав йому: Попроси, що хочеш, більше, ніж є написане, і дам тобі, бо тебе знайдено наймудрішим. І сядь біля мене, і назвешся моїм родичем. **43** Тоді він сказав цареві: Згадай твою обіцянку, яку ти обіцяв – збудувати Єрусалим – в день, в якому царство ти посів. **44** І відпусти ввесь посуд, що був забраний з Єрусалиму, які вилучив Кир, коли прокляв Вавилон, і побажав відіслати їх туди. **45** Ти ж побажав будувати церкву по спаленні ідумеями, коли Юдея стала опустілою через халдеїв. **46** І сьогодні це є те, що прошу, пане. І що прошу, і це величність від тебе. Благаю, отже, щоб ти виконав обіцянку, яку ти обіцяв виконати небесному цареві з твоїх уст. **47** Тоді встав цар Дарій і поцілував його, і написав послання до всіх його володарів, і воєвод, і намісників, і вельмож, щоб вони провели його *і* тих, що з ним, всіх, що йдуть будувати Єрусалим. **48** І всім намісникам, які були в Сирії і Финікії, що в Ливані, він написав послання, щоб привозили кедрове дерево з Ливана до Єрусалиму, щоб збудували місто. **49** Він же написав і про свободу всім юдеям, які йшли з царства до Юдеї, і всім володарям, і вельможам, і намісникам – не приходити до їхніх дверей, **50** і щоб вся околиця, яку випросили, була їм без данини. І хай ідумеї покинуть ю-

и вельможи смотряху другъ на друга. И начатъ глаголати о истинны, о мужи не крѣпки ли сутъ жены, велика есть земля и высоко есть небо, и быстро теченїе солнечное, яко обратитъ вколо небеса и паки притечетъ в (мѣсто свое)[19] въ единъ день, не възвеличенъ ли есть иже сїя творитъ. І истинна велика и крѣпчайши паче всѣхъ. вся земля истинну възъзываетъ. (-)[20] небо (паки) ю благословитъ. и вся дѣла преклаияются и трепещутъ (ея), и нѣсть с нею обида (ниже)[21] вино обидитъ. ниже изообидитъ царь, неправедни жены неправедни вся сыны человѣческїя. и неправедна тѣхъ вся дѣла и нѣсть в нихъ истинны, и въ своеи неправости погибнутъ. [І][22] истинна же живетъ и пребываетъ въ вѣки. и живетъ, и въздержитъ въ вѣкъ вѣка. (-)[23] Нѣсть пред ею прїятїя лица ни розности. но иже права творитъ о всемъ неправыхъ и лукавыхъ (огрѣбаетися). и всѣ благоволятъ въ дѣлехъ ея. И нѣсть в судѣ ея ничтоже обидливо но сїя крѣпость, и царство, и власть, и величество, всѣмъ вѣкомъ. Благословенъ богъ истинныи и преста глаголати. и вси людїе (-)[24] возопиша, и [-][25] рекоша. велика есть истинна и премагаетъ. Тогда царь рече ему въспроси еже хощеши множае иже писана сутъ, и дамъ тебѣ. Понеже обрѣтенъ еси мудрѣишїи, и ближе мене да сядеши и племя мое прозовешися. Тогда рече царю помяни обѣщанїе (твое) иже обѣщалъ еси създати Іерусалимъ въ день которыи царство прїялъ еси. И вся съсуды иже прїята сутъ о Іерусалима опусти иже олучилъ Киръ когда (закля)[26] вавилонъ. и въсхотѣ ослати (тамо) ту. (-)[27] ты (же) восхотѣ съзидати церковь по сожженїи идумѣи, когда опустѣна есть Іудеа о халдѣи. И нынѣ то есть что прошу господине (-)[28]. и что прошу [-][29] (-)[30] то есть величество о тебе, молю убо да сътвориши обѣщанїе что обѣщалъ еси царю небесному (изъ устъ твоихъ сътворити)[31]. Тогда въста (царь Дарїи)[32] (и) облобыза его, и написа [-][33] посланїе къ всѣмъ дръжавным (его), и воеводамъ и намѣстникомъ и вельможамъ, да изведутъ его (-)[34] иже с нимъ вси въсходящи съзидати Іерусалимъ, и всѣмъ намѣстникомъ иже бяху в (-)[35] Сурїи и Финикїи. иже въ Ливанѣ. написа посланїе, да привозятъ древа кедрова, о Ливана въ Іерусалимъ. (-)[36] да съзиждутъ (-)[37] градъ. (-)[38] писа (же и) всѣмъ Іудеомъ (въ свободу иже въсхожаху о царства въ Іудею)[39], (и) всѣмъ властелемъ и вельможамъ и намѣстникомъ (-)[40], не прїити на двери ихъ, и всю страну иже испросиша быти

безъ дани имъ. і идумеи да оставляютъ страны иже въздръжатъ іудейскія. И въ създаніе храма дати по единѣхъ лѣтехъ талантъ, к҃. даже доколѣ създася. и на (освященіе)[41] всесъжженію съжещи на всякъ день яко имѣютъ заповѣдь. (иныхъ талантъ з҃і, приносятъ по единыхъ лѣтехъ)[42]. и всѣмъ иже въсходятъ ѿ вавѵлона съгражати градъ. дабы была свобода толико имъ якоже сыномъ ихъ, и всѣмъ священникомъ иже преидутъ писалъ же и количьства. и пресвященну ризу [повелѣ дати][43] в коеи служаше. и левѵтомъ писа дати мзду даже до дне которого съвршишися домъ (іерлімъ и)[44] оустроится. и всѣмъ стрегущимъ града писа дати имъ жребіи, и оброки. и ѿпустилъ вся сосуды иже ѿлучи кѵръ ѿ вавѵлона и вся еликаже рече кѵръ сътворити и онъ въчини творити и послати въ іерлимъ. И егда изыиде юноша (сеи). въздвигнувъ лице на небо противу іерлиму блвити цря небнаго. (и рече)[45] ѿ тебе есть побѣда. и ѿ тебе есть премудрость, и свѣтлость. и азъ рабъ твои есмь. блвенъ еси иже далъ еси мнѣ премудрость. и тебѣ исповѣмся [гі бе][46] ѿць (наши) и прія посланіе і изыиде (въ вавѵлонъ. и пріиде)[47] и възвѣсти братіи своеи (иже быша въ вавѵлонѣ)[48]. И блвиша ба ѿць своихъ, яко далъ имъ ѿпущеніе, и прохлажденіе. да възыидутъ и съзиждутъ іерлмъ, и црковь идѣже именовано есть імя его в немъ. и възрадовашася с мусикіею и веселіемъ днии седмь.

Гла, е҃.

По сихъ же избрани суть да въсходятъ началницы селніи по домомъ и колѣнахъ своихъ. и жены ихъ, и снове, и дщери и рабы [-][1], и рабыня [ихъ][2], и скоты ихъ. (-)[3] даріи (же црь) послалъ (такоже) с ними конникъ а҃, дондеже изведутъ ихъ въ іерлимъ с миромъ. и с мусикіею, [и][4] с тимпаны, и трубами. и вся братіа ихъ бяху играющи, и сътвори ихъ взыити вкупѣ с ними. И сія суть имена мужіи иже взыидоша по селохъ своихъ и по колѣнохъ и въ части (-)[5]. (княжьства ихъ) священницы. снове (динеесовы)[6] сна аарона. ісусъ снъ иоседековъ. [-][7] иоакимъ снъ зоровавелевъ снъ саладіилева. ѿ дому двдва. ѿ колѣна фаресова. колѣна же іудина иже глалъ есть дарію црю перскому словеса дивна, въ второе лѣто црства его мца нисанъ а҃ го (дня)[8]. Суть же тіи (въсходящіи (же) ѿ іудея)[9] ѿ плѣна преселенію, коихъ пресели (навходоносоръ)[10] црь вавѵлоньскіи

дейські околиці, які тримають. **51** І дати на будову храму – на один рік 20 талантів, аж доки не буде збудованим, **52** і на освячення всепалення, щоб палили кожного дня, як мають припис, інших 17 талантів, щоб приносили на кожний рік. **53** І всім, що йдуть з Вавилону будувати місто, щоб була свобода, настільки їм, як їхнім синам, і всім священикам, які прийдуть, **54** написав же і кількість *коштів* і наказав дати священну ризу, в якій служили. **55** І левітам написав дати винагороду аж до дня, в якому буде закінчений єрусалимський дім і буде збудований. **56** І всім, що стерегли місто, написав дати їм жереб і утримання. **57** І він відпустив ввесь посуд, який відлучив Кир від Вавилону, і все, що сказав Кир зробити, і він наказав чинити і послати в Єрусалим. **58** І коли вийшов цей юнак, піднявши лице до неба, до Єрусалиму, щоб поблагословити небесного царя, він і сказав: **59** Від Тебе є перемога і від Тебе є премудрість і світлість. І я є твій раб. **60** Благословенний є ти, що дав мені премудрість, і тобі визнаватимуся, Господи Боже наших батьків. **61** І він взяв послання і пішов до Вавилону. І прийшов і сповістив своїм братам, що були у Вавилоні. **62** І вони поблагословили Бога своїх батьків, що дав їм звільнення і полегшення, **63** щоб вони пішли і збудували Єрусалим і церкву, де названо є в ньому його ім’я. І розвеселилися з музикою і веселістю сім днів.

Глава 5

1 Після цього ж вибрані були начальники поселень за домами і своїми родами, і їхні жінки, і сини, і дочки, і раби, і їхні рабині, і їхня скотина, щоб піти. **2** Цар Дарій же послав також з ними 1000 кінготників, доки не заведуть їх до Єрусалиму з миром, і з музикою, і з тимпанами, і трубами. **3** І всі їхні брати грали, і він зробив, щоб вони пішли разом з ними. **4** І це є імена чоловіків, що пішли за своїми поселеннями і за родами і в частки їхнього князівства: **5** священики, Тинеосові сини, Ааронового сина, – Ісус, Йоседеків син, Йоаким, Зоровавелів син, Салатіїв син з Давидового дому, з Фаресового роду, Юдиного ж роду, **6** який сказав Даріеві, перському цареві, подиву гідні слова в другому році його царювання, 1-го дня місяця нісана. **7** Вони ж є ті, що пішли ж з Юдеї, з полону переселення, яких переселив у

Вавилон Навходонсор, вавилонський цар. **8** І він повернувся в Єрусалим і в інші *частини* Юдеї, і кожний же один до свого міста, ті, що прийшли з Зороваелем, й Ісусом, і Неемією, і Зарією, Рисеєм, Ениниосом, Мардохеєм, Веельсаром, з Асфаросом, з Реелієм, з Роїмом, з Вааном, і їхні начальники, **9** їхнє число з їхніх народів, і їхні начальники: з синів Форосових – 2000 і 170; **10** Сафатових синів – 400, 70, 2; Аресових синів – 6 сот 56; **11** Фаарамоавових синів – 2000, 8 сот і 12; **12** Іламових синів – тисяча, 250 і 4; синів Затуї – 9 сот, 40 і 5; Кореових синів – 7 сот і 5; Ваніїних синів – 6 сот, 48; **13** Виваїнових синів – 6 сот і 23; Садасових синів – 3000, 200 і 22; **14** Адоникамових синів – 6 сот, 60 і 7; Ваїїних синів – 2000, 60 і 6; Адинуєвих синів – 400, 50 і 4; **15** Атир езекієвих синів – 90 і 2; Чиланових і Азитасових синів – 60 і 7; Азуранових синів – 400, 30 і 2; **16** Ананієвих синів – 100 і 1; Аромових синів, Вассинових синів, – 300 і 22; Арсифуритиних синів – 100 і 2; **17** Метирових синів – 3000 і 5; Екветломонових синів – 100 і 23; **18** Екнетофасових синів – 50 і 5; Ексанавотових синів – 150 і 8; Екветсамосових синів – 42; **19** Каріатіаріосових синів – 25; Еккафирасивиротових синів – 7 сот і 43; Екпирових синів – 7 сот; **20** Хадіясових і Амидієвих синів – 400 і 22; синів з Кирама і Ґавдиса – 6 сот і 21; 21 синів з Макалона – 100 і 22; синів з Витолія – 50 і 2; Нефисових синів – 100 і 56; **22** Каламолалуєвих і Онусових синів – 7 сот і 25; синів Єреха – 300 і 45; **23** Анаазових синів – 3000, 300 і 30 . **24** Священики синів Єддуя, сина Ісуя, з Санасивовими синами – 9 сот і 72; синів від Мирута – 1000 і 52; **25** Фасаронових синів – 1000 і 47; Кармієвих синів – Аіз. **26** Левітів же, Єсуєвих, і Кадмилових, і Ваннуєвих, і Суієвих синів, – 74. **27** Синів священних співців, Асафових синів, – 100, 48. **28** Дверників же: Салумових синів, Іаталових синів, Толманових синів, Даковієвих синів, Титаєвих синів, Самієвих синів, всіх – 100 і 39. **29** І святих служителів: Асафових синів, Асифаєвих синів, Таваотових синів, Кирасових синів, Судових синів, Фалеєвих синів, Лаванаєвих синів, Аграваєвих синів, **30** Акуаєвих синів, Утаєвих синів, Китавових синів, Агаваєвих синів, Сиваієвих синів, Ананових синів, Катуаєвих синів, Ґеддурових синів, **31** Аіруєвих синів, Десанових синів, Ноіваєвих синів, Хасеваєвих синів, Ґазираєвих синів, Азієвих синів, Финеесових синів, Асараєвих синів, Вастаієвих синів, Асанаєвих синів, Менієвих синів,

въ вавѵло҃. и обратися въ і҆ер҃лимъ, и въ прочую іоудею, (и) єдинъ кождо (же) въ гра҃ свои, иже приидоша. (и) съ зоровавеле҃ і и҆сусомъ. [и][11] неемиїем, (и) захаріем, [реисее҃][12] ениниосомъ, мардохеемъ, веельсаромъ. со (асъфаросомъ)[13]. съ [реелиїемъ][14], съ роимомъ. съ ваано҃. (и) ѿ начальникъ ихъ, число ихъ ѿ язы҃ (ихъ), и начальницы ихъ. сн҃овъ форосовыхъ, ҂в҃, и ро҃в. сн҃овъ сафатовыхъ, у҃, о҃ в҃. сн҃овъ [аресовыхъ][15], [ѕ҃][16] сотъ, н҃ѕ. сн҃овъ (фаарамоавъ)[17] [-][18], ҂в҃, и сотъ и в҃і. сн҃овъ [иламовыхъ][19], тисяща, с҃н и д҃· Сн҃ове [задуи][20], д҃ сотъ. м҃ и е҃. сн҃ове (корвеовы)[21], з҃ со҃, и е҃. сн҃ове ваниїны, ѕ҃ сотъ м҃и. сн҃ове виваины, ѕ҃ со҃ и к҃г. сн҃ове [садасовы][22], ҂г҃, [с҃][23], и к҃в· Сн҃ове [адониканововы][24], ѕ҃, сотъ ѯ҃, и з҃. сн҃ове (ваиины)[25], ҂в҃, ѯ҃ и ѕ҃. сн҃ове адинуевы. у҃ н҃ и д҃. сн҃ове атир езекиїевы, ч҃ и в҃. сн҃ове (чилановы)[26], и азитасовы, ѯ҃ и з҃· Сн҃ове азурановы, у҃ л҃ и в҃. сн҃ове [ананиевы][27], р҃ и а҃. сн҃ове аромовы. сн҃ове вассины, т҃ и [к҃в][28]. сн҃ове [арсифуридъ][29], р҃ и [в҃][30] сн҃ове [метировы][31], ҂г҃, и е҃. сн҃ове (еквед҃ломоновы)[32], р҃, и к҃г. сн҃ове (екнетофасовы)[33], н҃, и е҃. сн҃ове (езанаводовы)[34], р҃н и и҃. сн҃ове (еквед҃самосовы)[35], м҃в. сн҃ове каріадиаріосъ, к҃е· Сн҃ове (еккафира҃)[36] и виродовы, з҃ сотъ, и м҃г. (сн҃ове екпировы, з҃ со҃.) сн҃ове хадиасовы. и [амидиевы][37], у҃, и к҃в. сн҃ове ѿ кирама, и (гавдиса)[38], ѕ҃ сотъ и к҃а. Сн҃ове ѿ макалона, р҃ и к҃в. сн҃ове ѿ витоліа, н҃ и в҃. сн҃ове нифисовы р҃, и н҃ѕ. сн҃ове (каламолалуевы)[39], и онусовы, з҃ сотъ, и к҃е. сн҃ове иереху, т҃ и м҃е. сн҃ове [анаазъ][40], ҂г҃ т҃ и л҃, жерцы. сн҃ове иеддуевы, сн҃а іисуева, съ сн҃ы [санасивовыми][41], д҃ сотъ и о҃в. сн҃ове [ѿ мируда][42] ҂а҃, и н҃в. сн҃ове (фасароновы)[43], ҂а҃, [-][44] и м҃з. сн҃ы [кармиевы][45], (аизъ)[46]· левути же сн҃ове иесуевы, и [ка҃миловы][47], и ваннуевы, и [суиевы][48], о҃д· Сн҃ове ст҃о певцы, сн҃ове асафовы, р҃, м҃и. дверницы (же), сн҃ве салумовы. сн҃ове [иаталовы][49], сн҃ове то҃мановы, сн҃ове [даковиевы][50]. сн҃ове [титаевы][51], сн҃ове [самиевы][52], всехъ р҃ и л҃д. и ст҃ыхъ служителеи. сн҃ове (асафовы)[53], сн҃ове асифаевы, сн҃ве таваодовы, сн҃ове кирасовы, сн҃ове [судовы][54]. сн҃ве [фалеевы][55]. сн҃ове лаванаевы. сн҃ове [агр҃аваевы][56], сн҃ове [акуаевы][57]. сн҃ове оутаевы. сн҃ове китавовы, сн҃ове агаваевы, сн҃ове сиваиевы, сн҃ове анани, сн҃ове кадуаевы· Сн҃ове ге҃дуровы. сн҃ове аируевы. сн҃ве десановы. сн҃ове ноиваевы, сн҃ове хасеваевы. сн҃ове газираевы, сн҃ове [азиевы][58], сн҃ове (финеесовы)[59], сн҃ове асараевы, сн҃ове васъдаиевы, сн҃ове асанаевы, сн҃ове (мениевы)[60], сн҃ове нафисиевы. сн҃ове [акуевы][61], сн҃ове [акифаевы][62]. сн҃ове асуровы сн҃ове фаракимовы, сн҃ове васа-

лѡ́довы сн҃ве меѳ҃дїи́ны. сн҃ве кꙋда́евы. сн҃ве (хорса́евы)[63], сн҃ы [харкꙋ́совы][64]. сн҃ове (а҆сира́ри)[65], сн҃ве домі́евы. сн҃ве [наси́довы][66] сн҃ове а҆ти́фа. сн҃ы ѻ҆́трокъ [соло́моновыхъ][67]. сн҃ы [а҆сапфїѻ́новы][68]. сн҃ы [фари́ра][69], сн҃ы і҆е́или, сн҃ы лозо́ни, сн҃ы [і҆здаи́левы][70]. сн҃ы (сафе́довы)[71], сн҃ы (а҆ї́а)[72] сн҃ы (фадре́дъ)[73]. сн҃ы саві́и, сн҃ы сародї́евы, сн҃ы масї́асовы, сн҃ы [га́ровы][74]. сн҃ы а҆ддꙋ́совы. сн҃ы сꙋва́совы, сн҃ы [а҆фера́евы][75]. сн҃ове (варади́совы)[76]. сн҃ове [сава́товы][77]. сн҃ове [а҆лло́мовы][78]. всѣ́хъ сто̀ слꙋжи́телей и҆ сн҃овъ ѻ҆́трокъ [соломоно́выхъ][79], т҃ и҆ ѻ҃в. Сі́и всхода́щеи ѿ [дерме́леда][80], и҆ [дерса́са][81], вождь и҆́хъ, [хараа́далар̾ъ][82], и҆ [а҆ала́ръ][83], и҆ не могѡ́ша возвѣсти́ти ѿе́чествъ свои́хъ и҆ ро́довъ, ꙗ҆́кѡ ѿ і҆и҃ла сꙋ́ть. сн҃ы [лада́новы][84] сн҃а (да́нова)[85], сн҃ы некода́новы, ѕ҃ со́тъ и҆ н҃в. И҆ ѿ жерцо́въ творѧ́щихъ жре́чество (-)[86] не ѡ҆брѣто́шасѧ. Сн҃ове [ѻ҆вдї́ины][87]. сн҃ове [а҆ко́совы][88]. сн҃ове [а҆ддꙋ́совы][89] и҆́же поѧ́лъ а҆вгі́ю женꙋ̀ ѿ дще́реи [верзеле́евыхъ][90]. и҆ назва́на е҆́сть на и҆́мѧ е҆гѡ̀. И҆ си́хъ пои́щеши въ писа́нїи бытї́а въ счисле́нїи и҆ не ѡ҆брѧ́щеши. (и҆) не повелѣ́но и҆́мъ сщ҃е́нства твори́ти. И҆ рече́ и҆́мъ (и҆) неемі́а и҆ а҆тарсѳа́рїа, да не причаща́ютсѧ (е҆́же слꙋжи́ти)[91], до́ндеже воста́нетъ а҆рхїере́й да́нъ въ и҆звѣствова́нїе, і҆ и҆́стинꙋ. Всі́ же бѧ́хꙋ ѿ і҆и҃лѧ, ѿ в҃і лѣ́тъ, [и҆ ни́жеи][92], ҂м, ҂в, т҃ѯ ра́звѣ ра́бъ и҆ рабы́нь[93]. ра́бъ ты́сѧщь и҆ рабы́нь, ҂ѕ, [т҃м҃з][94]. Пѣвцы̀ и҆ пѣ́сницы, с҃, и҆ м҃е. вельблю́довъ, ѵ҃л҃е. (-)[95] ко́нїи, ҂з л҃ѕ. ѻ҆слѡ́въ с҃ м҃е. подъѧ́ремникъ ҂е҃ е҃ со́тъ, и҆ к҃е. И҆ ѿ предстоѧ́телей по селѣ́хъ. е҆гда̀ прїидо́ша въ цр҃ковь бж҃їю. и҆́же въ і҆ерⷭ҇лимѣ нача́ша (ѡ҆бновлѧ́ти и҆) воздви́зати цр҃ковь в мѣ́сто е҆гѡ̀ по свое́й си́лѣ, и҆ дава́ти въ цр҃ковь сокро́вище. дѣ́ло (пресщ҃е́нно), зла́та мна́съ, ҂а. и҆ мна̑ сребра̀, ҂е. и҆ ри́зъ сщ҃е́нныхъ, р҃. И҆ всели́шасѧ сщ҃е́нницы и҆ леѵ҃́ти, (-)[96] и҆́же и҆зыдо́ша ѿ наро́да въ і҆ерⷭ҇лимъ и҆ въ странꙋ̀. и҆ пресщ҃е́нныи пѣвцы и҆ две́рницы, и҆ ве́сь і҆и҃ль въ (страна́хъ)[97] свои́хъ. Настоѧ́щꙋ же седмо́мꙋ мцⷭ҇ꙋ, (-)[98] е҆гда̀ бы́ша сн҃ове і҆и҃левы е҆ди́нъ ко́ждо въ свои́хъ ве́щехъ собра́шасѧ е҆диноду́шно. въ дво́ръ и҆́же бы́сть пре́ [-][99] враты востѡ́чными. И҆ воста̀ і҆исꙋ́съ сн҃ъ і҆ѡседе́ковъ. и҆ бра́тїа е҆гѡ̀ сщ҃е́нницы. и҆ зоровавѐль сн҃ъ саладїи́левъ и҆ бра́тїѧ и҆́хъ. оу҆гото́ваша ѻ҆лта́рь бг҃ꙋ і҆и҃левꙋ. *да возно́сѧтъ на не́мъ всесожже́нїе (-)[100], ꙗ҆́коже въ кни́зѣ мѡѷсе́ѡвѣ чл҃ка бж҃їѧ писа́на сꙋ́ть. И҆ собра́ша себѣ̀ ѿ и҆́ныхъ ро́дъ землѝ. и҆ воздви́гнꙋша же́ртовникъ, в мѣ́сто е҆гѡ̀ ꙗ҆́кѡ вра́жда бѧ́хꙋ и҆́мъ, и҆ премого́ша и҆́хъ всі ꙗ҆зы́цы зе́мстїи. И҆ прино-

а҆ е҆́здра в҃

Нафисієвих синів, Акуєвих синів, Акифаєвих синів, Асурових синів, Фаракимових синів, Васалотових синів, **32** Меедіїних синів, Кутаєвих синів, Хорсаєвих синів, Харкусових синів, Асирарових синів, Томієвих синів, Наситових синів, Атифових синів, **33** синів Соломонових слуг, Асапфіонових синів, Фарирових синів, Іеілових синів, Лозонових синів, Іздаїлевих синів, Сафетових синів, **34** Аієвих синів, Фатретових синів, Савієвих синів, Саротієвих синів, Масіясових синів, Ґарових синів, Аддусових синів, Сувасових синів, Афераєвих синів, Варадисових синів, Саватових синів, Алломових синів, **35** всіх сто служителів і синів Соломонових слуг – 300 і 72. **36** Це ті, що виходили від Термелета і Терсаса, їхній проводир – Харааталар і Аалар; **37** і вони не могли сповістити своїх родоводів і родів, що є з Ізраїля: Ладанові сини, Данового сина, Некоданового сина, – 6 сот і 52. **38** І зі священиків, що робили священство, не знайшлися: Овдіїні сини, Акосові сини, сини Адуса, який взяв Авгію, жінку з Верзелієвих дочок, і вона була названа його іменем. **39** І цих пошукаєш в писаннях буття, в переліку, і не знайдеш. І їм не дозволено бути священиками. **40** І сказав їм і Неемія, і Аттарія, щоб не учащали в служінні, доки не повстане архієрей, даний в об’явлення і правду. **41** Всі ж від Ізраїля були, від 12 літ і нижче, – 40000 , 2000 , 360 , за винятком рабів і рабинь. Рабів і тих рабинь – 7000 , 347. Співаки і співачки – 200 і 45. **42** Верблюдів – 435. Коней – 7000, 36. Ослів – 200, 45. В’ючної худоби – 5000, 5 сот і 25. **43** І з начальників по домах, коли прийшли до божої церкви, які почали обновляти в Єрусалимі і піднімати церкву на її місці по своїй силі, **44** і давали в церкву скарби – посвячене діло – 1000 мнас золота, і 5000 мнас срібла, і 100 священних риз. **45** І поселилися священики і левіти, які вийшли з народу, в Єрусалимі і в околиці, і священні співці, і дверники, і ввесь Ізраїль у своїх околицях. **46** Як був же сьомий місяць, коли ізраїльські сини були, кожний один в своїх речах, вони зібралися однодушно до двору, що був перед східними брамами. **47** І піднявся Ісус, Йоседеків син, і його брати священики, і Зоровавель, Салатіїлів син, і їхні брати, приготовили жертовник ізраїльському Богові, **48** *щоб приносити на ньому всепалення, так як є написано в книзі Мойсея, божого чоловіка. **49** І зібрали *до* себе з інших родів землі, і підняли жертовник на його місце, бо до них була ворожне-

ез1. 2

ча, і перемогли їх всі народи землі. І вони приносили приношення за часом, і ранішнє, і вечірнє цілопалення Господеві, **50** і зробили шатра, і день великого празника, так як наказано в законі, і жертви на кожний день, так як належалося. **51** І після цього приписані приношення і приношення суботам і новим місяцям, і дні великих празників для всіх освячених **52** і що обіцяли Господеві. Вони від нового місяця, сьомого місяця, почали віддавати Богові приношення, і господня церква ще не була збудована. **53** І дали срібняки, їжу і питтям каменярам і ковалям з радістю. І дали карасидянам і тирянам, щоб привезли їм з Ливану кедрові дерева і зробили пліт в оппійській пристані за правилом, що написано було їм від Кира, перського царя. **54** І в другому році йшли люди до божого храму до Єрусалиму, в другому місяці. І почав Зоровавель, Салатіїлів син, і Ісус, Йоседеків син, і їхні брати, і священики, і левіти, і всі, що прийшли з полону в Єрусалим, **55** І вони почали будувати божий храм в новому місяці, другого місяця, другого року, відколи прийшли до Юдеї, *до* Єрусалиму. **56** І вони поставили левітів від 20 літ на господнє діло, і став Ісус і сини, і всі його брати, і брат Кадміїл, і Мадіямові сини, і сини Йодая Еліятумського з синами і їхніми братами однодушно, всі левіти – наглядачі над ділом, що чинили діло в господньому домі. **57** І стали священики, зодягнені в одежі, з трубами, і музиками, і левітами – Асафові сини, що мали цимбали, хвалячи Господа і благословляючи, за Давидом, ізраїльським царем. **58** І співали пісню Господеві, бо його насолода і честь навіки на всьому Ізраїлі. **59** І ввесь народ трубів в трубу, і закричали великим голосом, вихваляючи Господа на піднімання господнього дому. **60** І прийшли ті від священиків, і левітів, і наставників, по родинах старців, що бачили попередній дім, і поглянули з плачем і риданням великим на цю будову, **61** і численні з трубами і радістю великого голосу, **62** так, що люди не чули труб задля людського плачу, бо народ дуже трубів, так що далеко було чути. **63** І почули вороги Юдиного і Веніяминового племені, і прийшли довідатися про трубний голос; **64** *і пізнали, що ті, що з полону, будують церкву ізраїльському Господеві Богові. **65** І вони, приступивши до Зоровавеля й Ісуса, і начальників поселень, і сказали їм: Ми будуватимемо разом з вами. **66** Також і ми слухаємося нашого Господа Бога і йому приносимо жертву від днів Авасарета, асирійсь-

езІ. 4

шахꙋ приношенїе по времени и сѫжженїе г҃ви ѹтренее, и вечернее, и сътвориша кꙋщи (и д҃нь велика праздника)[101], ꙗко повелѣно в законѣ. и жертва на всѧкъ д҃нь ꙗко подобаше б҃ѣ. и посемъ възношенїѧ ѹставлены, и приношенїе сꙋботамъ и новомѣсѧчїамъ· И д҃нїи великихъ праздникъ всѣмъ ѡс҃щеннымъ, и чтоже ѡбѣщахꙋ [г҃ꙋ][102] ѿ новомѣсѧчїа седмаго м҃ца начаша приношенїе въздаати б҃ꙋ. и ц҃рковь [г҃нѧ][103] не бысть еще създана. и даша сребреники, (пищꙋ и питїе, каменаремъ и ковачемъ)[104] (съ радостїю). и (даша) кара сидѧномъ, и тѵрѧномъ да привезꙋтъ имъ ѿ ливана древа кедрова. и сътворѧтъ растесъ въ (ѡппїискомъ)[105] пристаницꙋ. по правиломъ иже писано бысть имъ ѿ кѵра (ц҃рѧ перьскаво)[106]· И въ второе лѣто градахꙋ (людїе) въ храмъ б҃жїи въ ї҃ерлимъ. м҃ца втораго. (и) нача зоровавель с҃нъ саладїилевъ. ї и҃сꙋ с҃нъ їѡседековъ и братїа ихъ, и с҃щенницы, (и) левѵти, и вси иже прїидоша ѿ плененїѧ въ ї҃ерлм҃· И начаша здати храмъ б҃жїи. новомѣсѧчїа втораго м҃ца, втораго лѣта егда прїидоша въ їꙋдею (-)[107] ї҃ерлимъ· И поставиша левѵты ѿ к҃, лѣтъ на дѣло г҃не. и ста ї҃ꙋсъ и с҃ны и братїѧ [его][108] (вси), и кадмїиль братъ. и с҃ны (мадїамовы)[109], и с҃ны иѡдаевы, елїадꙋмскаго, съ с҃нъми и братїами (ихъ). вси левѵти единодꙋшно дѣла призиратели. сътворѧющи дѣло в домꙋ г҃ни. (-)[110] и сташа с҃щенницы ѡблечени в ризы съ (трꙋбами, и мꙋсиками)[111]. и левѵти с҃нове асафовы имѣюща кѵмвалы въсхвалѧющи г҃а, и бл҃вѧщи по д҃вдꙋ ц҃рю ї҃илевꙋ· И поѧхꙋ пѣснь [-][112] г҃ꙋ ꙗко сладость его и ч҃ть въ вѣки на всемъ ї҃или· И вси людїе трꙋбою въспѣша. и прогласиш҃ великимъ гласомъ въсхвалѧющи г҃а на въздвиженїе домꙋ г҃нѧ· И прїидоша ѿ с҃щенникъ и левѵтъ и пр҃стоѧщихъ (по селѣхъ старецъ)[113] иже видѣша прежнїи домъ. (и) на се създанїе (възрѣша) съ плачемъ и воплемъ великимъ. и мнѕи съ трꙋбами и радостїю гласа велїѧ, ꙗко да люд҃е не слышати трꙋбъ плача ради людска· Наро҃ бо бысть трꙋбѧщи ѕѣло. тако да далече слышитсѧ. и слышаша врази колѣна їꙋдина и венїаминова. (и) прїидоша познати гласъ трꙋбный. *и познаша ꙗко иже ѿ пленениѧ създаютъ ц҃рковь г҃ꙋ б҃ꙋ ї҃илевꙋ· И приствпльше къ зоровавелю ї и҃сꙋ и предъстателемъ селъ, (и) рекоша имъ· Съзидаемъ вкꙋпѣ с вами. тако҃ и послꙋшаемъ г҃а [б҃а][114] [нашего][115], и емꙋ жертвꙋем ѿ

а҃ ездра д

дн҃ии (а҆васаре́да)[116] цр҃ѧ а҆сѵ́рїйскагѡ. и҆̀же пресели́ на́съ здѣ̀. и҆ ре́ч и҆̀мъ зорова́вель ї и҆ис҃съ и҆ на- ча́лницы се́лъ ї҆и҃левыхъ. нѣ́сть ва́мъ и҆ на́мъ съ- зида́ти до́мъ гд҇у бг҃у на́шемꙋ. мы̀ бо са́ми съ- зи́ждемъ гд҇у [бг҃у][117] ї҆и҃левꙋ прилѣ́жне. ꙗ҆́коже по- велѣ̀ на́мъ кѵ́ръ цр҃ь пе́рсїйскїй· Ꙗ҆зы́цы же зе́мстїи пребыва́ющїи въ ї҆ꙋде́и, стꙋжа́хꙋ па́кости творѧ́ще, дѣ́ло съзида́ти и҆ проти́во со́вѣтне настоѧ́хꙋ възбранѧ́юще е҆́же съверши́тисѧ дѣ́лꙋ съзида́нїѧ въ всѐ вре́мѧ живота̀ (кѵ́ра цр҃ѧ)[118]. и҆ (продо́лжиша)[119] лѣ́тѣ двѣ̀, да́же до да́рїева црⷭ҇тва·

кого царя, який нас сюди переселив. **67** І сказав їм Зоровавель і Ісус, і наставники ізраїльських поселень: Не вам і нам будувати дім нашому Господеві Богові, **68** бо ми самі дуже пильно збудуємо *дім* ізраїльському Господеві Богові, так як нам наказав Кир, перський цар. **69** Народи ж землі, що були в Юдеї, роблячи пакості, перешкоджали діло будувати **70** і спільно настоювали напроти, перешкоджаючи, щоб завершили діло будови у ввесь час життя царя Кира, **71** і продовжували два роки, аж до Дарієвого царства.

Гла҃, ѕ҃·

а҃ е҆́зра є҃ а҆́ггеи а҃

а҃ е҆́зра г҃ сира҃ м҃д

В [ъ] *вто́рое же лѣ́то црⷭ҇тва да́рїева, прⷪ҇рчьствова а҆гге́ѧ, и҆ заха́рїѧ сн҃ъ [а҆ддо́инъ][1] проро́цы ї҆ꙋде́й ра́ди и҆̀же во ї҆ꙋде́и и҆ въ ї҆ерⷭ҇ли́мѣ и҆́менемъ гд҇а бг҃а ї҆и҃лева на ни́хъ· *Тогда̀ ста̀ зорова́вель сн҃ъ салаѳїи́левъ, ї и҆ис҃ъ сн҃ъ ї҆ѡседе́ковъ· Нача́ша созида́ти до́мъ гн҃ь и҆̀же е҆́сть въ ї҆ерⷭ҇ли́мѣ. со сꙋ́щими прⷪ҇рцы гв҃и помага́ющꙋ и҆̀мъ· В то́же вре́мѧ прїи́де к ни́мъ (сине́нъ)[2] воево́да сѵ- рі́йскїй, и҆ фени́кїйскїй, и҆ садравꙋза́ньскїй и҆ дрꙋ- ѕи [е҆гѡ][3], и҆ реко́ша и҆̀мъ· Чїе (повелѣ́нїе ва́мъ)[4] до́мъ сі́й созида́ти и҆ кро́въ то́й, ї и҆́на всѧ̀ съ- верша́ете. и҆ кто̀ сꙋ́ть строи́тели и҆̀же сїѧ̀ со- зида́ютъ. (-)[5] и҆мѣ́ша бл҃го́ть (ѿ гд҇а посѣще́- нїѧ бы́вшагѡ на ни́хъ и҆̀же бѣ́ша въ плѣне́нїи)[6], ста́рци ї҆ꙋде́йстїи. и҆ не възбрани́ша созида́ти. до́ндеже назнамена́етсѧ да́рїю ѡ҆ (всѣ́хъ) тѣ́хъ. и҆ ѿвѣща́нно бꙋ́детъ ѡ҆́бразъ же посла́нїи и҆̀же посла́- ша да́рїю· [-][7] [Сисени́й][8] воево́да сѵрі́йскїй и҆ фе- ни́кїйскїй и҆ садравꙋза́ньскїй, и҆ дрꙋ́ѕи и҆̀же въ сѵрі́и и҆ фини́кїи намѣ́стници. цр҃ю да́рїю цѣло- ва́нїе. всѧ̀ зна́на да бꙋ́дꙋ гн҃ꙋ на́шемꙋ цр҃ю, ꙗ҆́ко е҆гда̀ прїидо́хѡмъ въ страны̀ ї҆ꙋде́йскꙋ, и҆ вни- до́хомъ въ ї҆ерⷭ҇ли́мъ гра́дъ. ѡ҆брѣто́хомъ ѿ плѣне́- нїа ста́рцовъ ї҆ꙋде́йскихъ въ ї҆ерⷭ҇ли́мѣ гра́дѣ сози- да́ющїи до́мъ гн҃ь ве́лїкъ но́въ ѿ ка́менїи кра́сныхъ (полага́юще (и҆) чтⷭ҇ны́хъ (и҆) дре́ва)[9] на стѣ- на́хъ. и҆ дѣ́ла та̀ съ прилежа́нїемъ творѧ́тъ, и҆ преспѣва́етъ дѣ́ло въ рꙋка́хъ и҆́хъ, и҆ въ все́й сла́вѣ и҆ любезнѣ́йше съверша́ютъ· Тогда̀ въпроси́хомъ ста́рцевъ [-][10] гл҃юще. чїе повелѣ́нїе ва́мъ сози- да́ти до́мъ се́й и҆ дѣ́ла та̀ ѡ҆снова́ете· Сегѡ́же ра́ди въпроси́хомъ и҆̀хъ да вѣ́домо сътвори́мъ тебѣ̀. и҆ напи́шемъ тѝ чл҃ѧкъ предъстателей. ї и҆мена̀ писа́нїѧ и҆спроси́хомъ ѿ ни́хъ (-)[11]· И҆ ті́и ѿвѣ- ща́ша на́мъ гл҃юще. мы̀ е҆смы̀ рабѝ гн҃и и҆̀же съ- твори нб҃о и҆ зе́млю. и҆ созда́шесѧ сі́и до́мъ пре́же лѣ́тъ (тѣ́хъ) мно́гихъ ѿ цр҃ѧ ї҆и҃лева вели́кагѡ и҆

Глава 6

ез1. 5 анг. 1

ез1. 3 сир. 49

1 В *другому ж році Дарієвого царства пророкував Ангей і Захарія, Аддоїнів син, пророки задля юдеїв, що в Юдеї і в Єрусалимі, іменем Господа Бога ізраїльського на них. **2** *Тоді піднявся Зоровавель, Салатіїлів син, і Ісус, Йоседеків син. Вони почали будувати господній дім, що є в Єрусалимі, з тими, що були господніми пророками, що їм помагали. **3** В тому часі прийшов до них Синій, сирійський, і фенікійський, і сатравузанський воєвода, і його други. І сказали їм: **4** Чий наказ вам цей дім будувати і той дах, і робите ви все інше? І хто є будівничі, які це будують? **5** Старці юдейські мали ласку від Господа, відвідини, що були до них, що були з полону, **6** і не заборонити будувати, доки *не* повідомиться Дарія про все те і буде відповідь. **7** Вид же послання, що послали Дарієві: Сисенис, сирійський, і феникійський, і сатравизанський воєвода, і друзі, що в Сирії і Финікії, намісники, **8** цареві Дарієві цілування. Все хай буде відомим нашому панові цареві: що ми, коли прийшли в юдейську країну і ми прийшли до міста Єрусалиму, ми знайшли старців юдейських з полону, що в місті Єрусалимі будували великий новий господній дім, кладучи гарне і шляхетне каміння і на стінах дерево, **9** і з ревністю чинять ті діла, і діло поступає вперед в їхніх руках, і з усією славою і дуже дбайливо роблять. **10** Тоді ми запитали старців, кажучи: Чий вам наказ будувати цей дім і *чому* діла ті основуєте? **11** Ми їх задля цього запитали, щоб відомими зробити тобі і назвати тобі чоловіків начальників. І ми від них попросили перелік імен. **12** І ті нам відповіли, кажучи: Ми є раби Господа, що створив небо і землю. **13** І цей дім був збу-

дований і закінчений перед тими численними роками великим і сильним ізраїльським царем. **14** І томущо наші батьки прогнівили і згрішили проти ізраїльського небесного Бога, він передав їх в руки Навходоносорові, вавилонському цареві, халдійському цареві. **15** Дім же той, нищачи, спалили, і взяли народ в полон, і вивели до Вавилону. **16** В першому році, як царював Кир, вавилонський цар, написав цар Кир збудувати той дім **17** і священний золотий і срібний посуд, який виніс Навходоносор з дому, що є в Єрусалимі, і поставив він їх у своєму храмі. Знову взяв їх цар Кир з храму, що був у Вавилоні, і передав їх Зороваелеві і воєводі Санавасарові. **18** І наказано було йому: віднести, щоб вони цей посуд віднесли, і вони поставили в церкві, що є в Єрусалимі, і цю божу церкву збудувати на її місці. **19** Тоді той Санавасар, прийшовши, заклав основу господнього дому, що є в Єрусалимі. І від нього донині будується, і не одержало закінчення. **20** Отже, якщо ти нині вважаєш, о царю. *Хай* пошукається в царських архівах царя Кира, що є у Вавилоні. **21** І якщо знайдеться, що рішення Кира, царя, розпочало тут будову господнього дому, що є в Єрусалимі, і вважає наш пан цар. Хай про те нам буде написано. **22** Тоді цар Дарій наказав пошукати в царських архівах, що у Вавилоні. І було знайдено в Витанеї, тиварському краю, в одному літописі, в якому було те записано: **23** *Перший рік царюваня Кира, царя. Цар Кир наказав будувати господній дім, що є в Єрусалимі, де безперервно приносили жертву вогнем, **24** якого висота буде 60 ліктів і ширина 60 ліктів. Стіна *з* тесаного каміння, одне дерев'яне покриття з нових дошок. І дати на розходи з дому царя Кира. **25** Священний же посуд до господнього дому, так золотий, як і срібний, який Навходоносор взяв з господнього дому, що є в Єрусалимі, і приніс у Вавилон, хай поставлять в домі в Єрусалимі, де були раніше поставлені. Хай будуть там поставлені. **26** І наказав же цар дбати Сиценні, сирійському, і финикійському, і сатравузанському воєводі, і його друзям, що були наставлені намісниками в Сирії і Фінікії, хай не боронять Кировому рабові Зороваелеві, начальникові ж Юдеї і юдейських старців, того місця, той господній дім будувати. **27** Бо і я наказав за всім будувати і з ревністю глядіти, щоб допомогли тим юдеям, що є з полону, доки *не* завершиться господній храм. **28** І з данини долин Сирії і Фенікії я наказав з любов'ю давати

ез1. 6

крѣпкаго. и҆ скончаса. И҆ ꙗ҆ко ѿц҃ы на́ши прогнѣва́ша (и҆) съгрѣши́ша къ [б҃ꙋ][12] і҆и҃лвꙋ нб҃номꙋ, преда́лъ и҆̀ въ рꙋкꙋ (навходоносо́рꙋ)[13] ц҃рю валѡ́ньскомꙋ. ц҃рѧ халъде́иска. до́мъ же (то́и) разарѧющи сожго́ша. и҆ лю́ди плениша (і и҆зведо́ша) въ вавѷлонъ. въ прьвое лѣто ц҃ртвꙋю́щꙋ кѷрꙋ (ц҃рю)[14] вавѷлоньскомꙋ писалъ (кѷръ ц҃рь до҃ то́и созида́ти)[15]. и҆ сщ҃е́нные сосꙋды зла́тые и҆ сре́брѧные и҆же и҆знесѐ (навходоносо́)[16] ѿ до́мꙋ и҆же е҆сть въ і҆ер҃лимѣ. и҆ поставѝ ѧ҆̀ въ свое҃мъ ка́пищи. па́ки взѧ́лъ т҃а кѷръ ц҃рь ѿ хра́ма и҆же бысть въ вавѷлонѣ и҆ преда [и҆хъ][17] зоровавелю и҆ [санаваса́рꙋ][18] вое҆водѣ. и҆ повелѣно є҃ е҆мꙋ ѿнесши да возносѧ́тъ [сі́е сосꙋды][19]. [и҆][20] пр҃естава́ѧтъ въ ц҃ркобь и҆же є҃ въ і҆ер҃лимѣ. и҆ ц҃ркобь [б҃жі́ю][21] сі́ю созида́ти въ мѣстѣ [е҆ѧ̀][22]. Тогда̀ [санаваса́ръ][23], о҆́нъ пришедъ положѝ о҆снова́ні́е до́мꙋ г҃нѧ и҆же е҆сть въ і҆ер҃лимѣ и҆ ѿ о҆́ного до н҃нѣ зиждетсѧ. (и҆) не прі́ѧтъ сконча́ні́а. Н҃нѣ ꙋ҆бо а҆́ще сꙋди́тсѧ (ѿ тебѐ) ѡ҆̀ ц҃рю, пои҆щ҃есѧ въ ц҃рьскихъ книгохранилница҃ кѷра ц҃рѧ. и҆же сꙋть въ вавѷлонѣ. И҆ а҆́ще обрѣтено бꙋдетъ совѣтъ кѷра ц҃рѧ нача̀ т҃ꙋ бы́ти строе́ні́ю до́мꙋ г҃нѧ и҆же е҆сть въ і҆ер҃лимѣ, и҆ сꙋди́тъсѧ ѿ господи́на ц҃рѧ на́шего, да напи́шеши (о҆ тѣхъ на́мъ)[24]. Тогда̀ (да́рі́и ц҃рь)[25] повелѣ възыска́ти въ ц҃рьскихъ книгохранителницахъ и҆же въ вавѷлонѣ. И҆ о҆брѣтено бы҃ въ (витанеи̇ странѣ тиваръстѣи)[26] въ е҆ди́но҃ лѣтописци, в не́мже напи́сана бѣхꙋ т҃а. *лѣто прьвое, ц҃ртвꙋющꙋ кѷрꙋ (ц҃рю). (кѷръ ц҃рь)[27] повелѣ до́мъ г҃нь и҆же е҆сть въ і҆ер҃лимѣ созида́ти. и҆дѣже жрѧ́хꙋ о҆гнемъ безъпреста́ни. е҆го́же высота̀ бꙋдетъ лако́тъ, ѯ҃. (и҆) ширина̀ лако́тъ, ѯ҃. (стѣна̀ ка́мени тесаного покровъ дре́вѧнъ ѿ дщи́ц)[28] новы́хъ е҆ді́нъ, и҆ расхо́ды да́ти ѿ до́мꙋ кѷра ц҃рѧ. (-)[29] сщ҃енные (же) сосꙋды въ до́мъ г҃нь толи́ко зла́тнаѧ, ꙗ҆́ко҃ сре́бренаѧ и҆же взѧ́лъ (навходоносоръ)[30] ѿ до́мꙋ [г҃нѧ][31] и҆же е҆сть въ і҆ер҃лимѣ, и҆ принеслъ въ вавѷлонъ, да постава҃ в домꙋ въ і҆ер҃лі́мѣ и҆деже бѣхꙋ поста́влена (пре́жде). да поста́ва҃сѧ та́мо. (И҆) повелѣ же (ц҃рь) прі́лежати сисе҃нѣ вое҆водѣ сѷрі́искꙋ и҆ финикеискꙋ и҆ сатравꙋза́ньскꙋ и҆ дрꙋго҃ [е҆го][32] (-)[33] и҆же ꙋ҆чинени бѧхꙋ в сѷрі́и, и҆ финекі́и намѣстницы да (не во҃бранѧю)[34] того̀ мѣста (-)[35] о҆́трокꙋ (кѷровꙋ)[36] зоровавелю, нача́лника же і҆ꙋде́и, и҆ ста́рецъ і҆ꙋде́искихъ. до́мъ г҃нь о҆́нъ созида́ти (-)[37]. и҆ а҆зъ бо повелѣ по всемъ созида́ти. и҆ съ прилежа́ні́емъ зрѣти да помо́гꙋ и҆же сꙋть ѿ плене́ні́а і҆ꙋдео҃ дои́деже съвръши́тсѧ хра́мъ

а҃ е҆здра ѕ҃

гн҃ь. и҆ ѿ да́ни (оу҆до́лїи)[38] сѷрі́и и фени́кі́и. любовне повелѣ́ дадѧ́ти тѣ́мъ чл҃кѡ́мъ на жрътвꙋ гн҃ю зоровавелю приста́внику. ю҆́нцы и҆ ѻ҆́вны и҆ а҆гньци· ѕа́коже и҆ пшени́цꙋ, и҆ со́ль, и҆ вино̀, и҆ е҆ле́и, вы́нꙋ (на всѧ́ко вре́мѧ)[39], ꙗ҆́кѡ сщ҃е́нницы и҆́же сꙋ́ть въ і҆ер҃лимѣ рекꙋ́тъ, на всѐсожже́нї е по всѧ̀ дн҃и безъ пога́шенїѧ. да принесꙋ́тсѧ возлїѧнїѧ (вышнемꙋ б҃ꙋ)[40] за цр҃ѧ и҆ ѻ҆́троки [е҆го][41]. и҆ да мо́лѧ҆ за и҆́хъ живо́тъ. и҆ да възвѣсти́тсѧ (и҆ не преступле́но бꙋ́детъ)[42] ничто́же ѿ си́хъ и҆́же пи́сана сꙋ́ть· а҆́ще же солжетъ кто̀ да прїиметсѧ древо ѿ свои҆ и҆́стинны҆ и҆ [-][43] да ѡ҆бѣсисѧ. и҆ бл҃гаѧ тѣхъ цр҃ю припи́шꙋтсѧ. сего ради и҆ г҃ь е҆мꙋ и҆́мѧ възва́но е҆сть тꙋ и҆стреби всѧ́кого цр҃ѧ и҆ ꙗ҆зы́ки и҆́же (рꙋ́кꙋ свою простретъ)[44] въздръжа́ти, и҆ли лꙋка́во въздръжа́ти до́мъ гн҃ь то́и и҆́же е҆сть въ і҆ер҃лимѣ. а҆з (же) (да́рїи цр҃ь)[45] повелѣхъ без всего̀ сїа сътворити·

тим людям на господню жертву наставникові Зоровавелеві биків, і овець, і ягнят, **29** також і пшеницю, і сіль, і вино, і олію, постійно на кожний рік, так як скажуть священики, що є в Єрусалимі, на всепалення на всі дні без вгагання. **30** Щоб приносилися поливання Всевишньому Богові за царя і його слуг і щоб молилися за їхнє життя. **31** І хай буде сповіщено, і не буде переступленим ніщо з цих, що є написан. Якщо ж хтось збреше, хай візьметься дерево зі своїх власних, і хай буде повішений. І добра тих будуть записані цареві. **32** Задля цього і названо є тут йому ім'я Господь. Він вигубить всякого царя і народи, який простягне свою руку, щоб зупинити або лукаво зупинити той господній дім, що є в Єрусалимі. **33** Я ж, Дарій, цар, наказав без всякої *перешкоди* це зробити.

Гл҃а, з҃·

а҃ є҆з҃ра ѕ҃

Тогда̀ *[сисинї и][1] (пръвыи по цр҃и воеводa)[2] сѷрї и, и҆ финикї и, и҆ садравꙋза́нї и, и҆ съ дрꙋгими послꙋша́ющими тѣ̀, и҆́же ѿ (да́рїѧ цр҃ѧ)[3] бѧхꙋ и҆́мъ повелѣна, настоѧ́хꙋ сщ҃енным стыи дѣломъ, потщанѣише содѣлова́ющи, съ ста́рци [і҆ереѡ́въ][4], и҆ нача́лници ст҃ыхъ. и҆ преспѣва́ша сщ҃е́нна ст҃аа дѣла, прорица́ющи бо а҆ггеѧ и҆ захарїѧ прⷪ҇рци, и҆ съвръши́ша сїѧ по заповѣди г҃а б҃а і҆и҃лева. (се́и)[5] совѣ́ кѷра и҆ дарїѧ, и҆ а҆ртаѯерѯа цр҃еи пръскихъ. до шеста́го лѣта да́рїѧ цр҃ѧ пръскаго· (и҆) съвръшенъ бы́сть до́мъ ст҃ыи (на́шъ) да́же до третїаго и҆ двадесѧтаго (дн҃е), мц҃а (а҆до́ра)[6]· Шеста́ лѣта (да́рїѧ цр҃ѧ)[7], и҆ сътвори́ша сн҃ве і҆и҃леви и҆ сщ҃е́нницы и҆ левѷти. и҆ прочї и, и҆́же бѣхꙋ ѿ плѣне́нїѧ, и҆́же наставлени сꙋ́ть. (по тѣхъ и҆́же написа́на сꙋ́ть)[8] в (книзѣ мѡѷсїовѣ)[9]· И҆ принесо́ша въ ѡ҆бновле́нїе цр҃кви гн҃и. ю҆́нецъ, р҃, ѻ҆венъ, с҃,. а҆гнецъ, у҃. (и҆) козлѡ́ за грѣхи всего̀ і҆и҃лѧ в҃і. по числꙋ ѿ колѣна і҆и҃лва, в҃і· И҆ ста́ша сщ҃е́нницы и҆ левѷти, ѡ҆дѣа́нны въ ри́зы по колѣнохъ на дѣ́ло г҃а б҃а і҆и҃лева, (-)[10] по (книзѣ мѡѷсїовѣ)[11]. и҆ вратари по е҆ди́ныхъ ко́ждо две́рехъ. и҆ съдѣаша сн҃ове і҆и҃леви с тѣми и҆́же бѧхꙋ ѿ плѣне́нїѧ па́схꙋ, д҃і, (лꙋнѣ) (мц҃а пръваго)[12]· Ꙗ҆́ко ѡ҆сти́шасѧ сщ҃е́нницы и҆ левѷти. вкꙋпѣ и҆ вси сн҃ве плѣне́ныи (-)[13], ꙗ҆́ко (-)[14] ѡ҆чисти́ша и҆ пожро́ша па́схꙋ всѣ́мъ сн҃омъ плѣне́ныхъ, (вси вкꙋпѣ ѡ҆чисти́ша. и҆ пожроша па́схꙋ всѣмъ сн҃овѡ́мъ и҆ племенемъ,) и҆ бра́тїамъ и҆хъ сщ҃енникѡ́мъ и҆ себѣ сами· И҆ ꙗ҆до́ша сн҃ове і҆и҃леви и҆́же бѧхꙋ ѿ плѣне́нїѧ вси (и҆)

Глава 7

ез1. 6

1 *Тоді Сисиній, перший по царі воєвода Сирії, і Фінікії, і Сатравузанії, і з іншими, що слухалися того, що було їм наказано царем Дарієм, **2** наглядали *над* священними святими ділами, чинячи дуже дбайливо зі священичими старцями і начальниками святих. **3** І вперед поступали священні святі діла, як же пророкували пророки Ангей і Захарія, **4** і завершили це по заповіді Господа Бога ізраїльського. **5** Це рішення Кира, і Дарія, і Артаксеркса, перських царів, до шостого року Дарія, перського царя. І наш святий дім був завершений аж до двадцятого і третього дня, місяця адора, шостого року царя Дарія. **6** І зробили ізраїльські сини, і священики, і левіти, і інші, що були з полону, ті, що є наставлені за тим, що є написане в Мойсеєвій книзі. **7** І в обновлення господньої церкви вони принесли 100 биків, 200 баранів, 400 ягнят, **8** і 12 козлів за гріхи всього Ізраїля, за числом 12-х ізраїльських племен. **9** І стали священики і левіти, зодягнені в одежі, по племенах на діло Господа Бога ізраїльського за Мойсеєвою книгою, і воротарі – по кожних одних дверях. **10** І зробили ізраїльські сини з тими, що були з полону, пасху 14-го *дня*, *в новому* місяці, першого місяця, бо священики і левіти освятилися, **11** разом і всі сини полонених, бо вони очистилися, і зарізали пасху всім синам полону. Всі разом очистилися **12** і зарізали пасху всім синам, і племенам, і їхнім братам священикам, і собі самим. **13** І їли всі ізраїльські сини, які були з полону, і ті, що відлучилися від нечистот тієї землі, шука-

ючи Господа, **14** і освічували день празника опрісноків, бенкетуючи сім днів перед Господом, **15** який в ньому повернув рішення асирійського царя, щоб скріпити їм руку на діла Господа Бога ізраїльського.

Глава 8

езд. 7

1 І *після цього було, що коли царював Артаксеркс, перський цар, приступив Ездра, Саріілів, Езеріїв, Хелкіїв син, *зі* синів Солуньмових, **2** Садокових, Ахитових, Амерієвих, Езієвих, Мемеротових, Ареєвих, Сауєвих, Воккаєвих, Ависумових, Финеесових, Елеазарових, Аарона, першого священика. **3** Той Ездра прийшов з Вавилону, адже він був писарем і розумним в Мойсеєвім законі, що даний був від Господа ізраїльського. **4** І цар дав йому славу, оскільки він знайшов ласку в усякій достойності і бажанні перед ним. **5** І разом з ним прийшли з ізраїльських синів, і священиків, і левітів, і священних церковних співаків, і воротарів, і церковних рабів до Єрусалиму. Як сьомий рік царював Артаксерс, в п’ятому місяці, – це рік є сьомий царства – **6** ті, що виходили з Вавилону *в* новий місяць, першого місяця, прийшли до Єрусалиму за даним їм від Господа везінням в цім в дорозі, **7** бо Ездра мав велике вміння, щоб ніхто не опустив з того, що було з господнього закону і його наказів, навчаючи ввесь Ізраїль всієї справедливості і суду. **8** Наданий був писаний наказ від царя Артаксеркса до Ездри, священика і читача господнього закону. Його ж виклад є наступний: **9** Цар Артаксеркс Ездрі, священикові і читачеві господнього закону, поцілунок. **10** Я, розсуджуючи любе людині, наказав тим, що бажають з юдейського народу, з доброю волею, від священиків і левітів, які є в моїм царстві, іти з тобою до Єрусалиму, до Ізраїля. **11** Отже, які побажають з тобою піти, хай збираються і хай підуть, так як мені мило і моїм сімом друзям, радникам, **12** щоб вони відвідали те, що діється в Юдеї і Єрусалимі, дотримуючись того, що є в господньому законі. **13** І хай приносять дари Господеві ізраїльському, які обіцяв я, я ж і приятелі, до Єрусалиму. І все золото і срібло, що буде знайдено в країні, в Вавилоні, – Господеві в Єрусалимі з дарованим від народів для церкви їхнього Господа Бога, що є в Єрусалимі. **14** Хай буде зібране те золото і срібло, до биків, і баранів, і ягнят, і тих, що

ѡ҆ста́вшїи ѿ скве́рнъ (-)[15] ѕѣла̀ (то́ѧ) и҆щꙋщи г҃а. и҆ просвѣща́ша дн҃ь пра́зникъ ѡ҆прѣ́снокомъ се҃мь днї и пирꙋющи пре҃ г҃мъ, и҆́же ѡ҆братѝ совѣ́тъ цр҃ѧ а҆сѷрьскаго в не҃, ꙋ҆твръди́ти рꙋ́кꙋ и҆́мъ на дѣ́ла г҃а б҃а і҆и҃лева.

Гла҃, и҃.

И посе́мъ* бы́сть црⷭ҇твꙋющꙋ а҆ртаѯерѯꙋ црю пр҃ьскомꙋ. приствꙋпи е҆́здра сн҃ъ сарї́и е҆зе-рї́евъ хелкї́евъ. (сн҃овъ солꙋньмовъ)[1], са҃до-ковъ, а҆хитовъ, [а҆мерї́евъ][2], е҆зї́евъ, [ме-меродъ][3], (а҆ре́евъ)[4], саоу҆и҆евъ, воккъкаевъ, [а҆висꙋ-мовъ][5], финее́съ, е҆леа́зара, а҆а҆ро́нъ пр҃ьваго сщ҃ен-ника. Сей е҆́здра вꙁы́де ѿ вавѷлона, ꙗ҆́ко пи́сецъ (и҆) оу҆мéнъ сы́и в҃ зако́нѣ мѡѷсе́ѡвѣ и҆́же да́нъ е҆сть ѿ (г҃а)[6] і҆и҃лева. И҆ далъ е҆мꙋ цр҃ь сла́вꙋ, (и҆ ꙗ҆́ко) ѡ҆брѣ́лъ бл҃годаа́нїе (въ в҃семъ достоанї́и и҆ желанї́и пре҃ ни́мъ)[7]. И҆ вꙁыидо́ша в҃кꙋпѣ с ни́мъ ѿ сн҃овъ і҆и҃левъ и҆ сщ҃енни҃ и҆ левѷтъ. и҆ сщ҃енно пѣ́в҃цевъ цр҃ковны҃, и҆ вратарї́и, и҆ рабѝ цр҃ковныѧ въ і҆ер҃лимѣ. Лѣ́та се҃маго црⷭ҇твꙋющꙋ а҆ртаксерѯꙋ въ пѧ́тыи мцⷭ҇ь. Се лѣ́то се҃мое е҆сть црⷭ҇твꙋ и҆сходѧ́щїи ѿ вавѷлона новомѣ́сѧчныи пр҃ьваго мцⷭ҇а. (-)[8] прїидо́ша въ і҆ер҃лимъ, по да́нномꙋ и҆҃ по́спѣхꙋ в҃ пꙋть ѿ г҃а, въ си́хъ б҃о е҆́здра вели́ко наказа́нїе въздръжа́ше. дабы̀ не ѡ҆пꙋстилъ ни-кто и҆҃ и҆́же бы́сть ѿ зако́на г҃нѧ, и҆ повеле́нїи (и҆хъ) наоуча́щи весь і҆и҃ль всеѧ̀ пра́вды и҆ сꙋ́да. припада́ющаго писа́нънаго повелѣ́нїѧ ѿ а҆ртаѯер-ѯа цр҃ѧ къ е҆́здрѣ сщ҃е́нникꙋ и҆ чтецꙋ зако́на г҃нѧ. Е҆мꙋже е҆сть по҃писа́нїе по҃лежа́щее. цр҃ь а҆р-таѯерѯъ, е҆́з҃рѣ сщ҃е́нникꙋ и҆ чтецꙋ зако́на г҃нѧ цѣлованїе (-)[9] чл҃колю́бїе а҆́зъ сꙋда́и, повел҃ѣ хо-тѧщи҃ ѿ ꙗ҆зы́ка і҆оу҆де́искаго, съ волею бл҃гою, (-)[10] ѿ сщ҃е́нникъ и҆ лев҃ (-)[11] и҆́же сꙋть въ цр҃-ствї́и мое́м, и҆тѝ с тобо́ю въ і҆ер҃ли́мъ [до і҆и҃-лѧ][12]. Е҆ли́ци оу҆бо въжделѣ́ютъ (пойти с то-бо́ю), да събира́ютсѧ (и҆ да по́идꙋтъ) ꙗ҆́коже оу҆го҃но мнѣ, и҆ се҃ми҃ дрꙋгомъ (мои́м) совѣтни-комъ да посѣтѧ́тъ, и҆́же дѣ́ютсѧ въ і҆оу҆де́и і҆ и҆ер҃ли́мѣ дръжа́щи ꙗ҆́ко е҆сть въ зако́нѣ г҃ни. и҆ да вно́сѧтъ да́ры г҃ꙋ і҆и҃левꙋ, и҆́же ѡ҆бѣщахъ, а҆́з же и҆ прї́ѧтели въ і҆ер҃ли҃. и҆ в҃се зла́то и҆ сребро̀ что҃ ѡ҆брѣтено бꙋ́детъ въ странѣ въ ва́вило-нѣ. г҃ꙋ въ і҆ер҃лимѣ съ даро́ваны҃ ѿ ꙗ҆зы́къ въ цр҃ковь г҃а (б҃а) и҆҃ и҆́же е҆сть въ і҆ер҃ли́мѣ. да и҆зб-ре́тсѧ то҃ зла́то и҆ сребро̀ къ ю҆́нцемъ, и҆ ѻ҆в-номъ и҆ а҆́гнец҃, і҆ и҆́же тѣ́мъ послѣ́дꙋютъ. да принесꙋтъ жрътвы г҃ꙋ на ѻ҆́лтарь г҃а [б҃а][13] и҆хъ и҆́же е҆сть въ і҆ер҃ли́мѣ. И҆ всѧ̀ е҆ли́ка҃ хо́щеши съ бра́тїею твоею съсътвори́ти зла́то и҆ сребро̀, со-връши по во́ли (и҆ по повелѣ́нїю) [г҃а][14] б҃а тво-

а҃ е҆з҃дра з҃

ѥ҆го. и҆ свѧще҃наа ст҃аа сосꙋды гн҃ѧ и҆же данà сꙋть тебѣ̑, къ дѣ́лꙋ домꙋ [г҃а][15] б҃а твоѥ̑го и҆же ѥ҃ въ і҆ерлимѣ. да положи́ши пре҃ [гм҃ъ][16] бм҃ъ твоимъ въ і҆ерлимѣ· И҆ прочаѧ ѥ҆ли́ка же а҆ще тебѣ̑ потребна бꙋдꙋтъ къ дѣломъ хра́мꙋ б҃а твоѥ̑го. да даси̏ ѿ црс҃каго сокро́вища (-)[17] а҆зъ бо [а҆ртаѯерѯъ цр҃ь][18] повелѣ̑ стра́жемъ съкро́вища сѷрі́искаго, и҆ финикі́искаго, да ѥ҆ли́коже пи́ше҃ ѥ҆́здра свщ҃е́нникъ и҆ чтецъ зако́на [гн҃ѧ][19] вы́шнаго, любе́знѣ́ише да дасться ѥ҆мꙋ, да́же до сребра̀ тала́нтъ, р҃. Та́коже и҆ до пшеницы, спꙋдовъ р҃. и вина̀ до мѣръ, р҃. і҆ [и҆́на][20] ѥ҆ли́ка же ѿ мно́жества вс҃ѧ по зако́нꙋ бж҃їю, да съвръши́тсѧ с поспѣшенїѥ́мъ бг҃ꙋ вы́шнемꙋ. да не въста́не҃ гнѣвъ на црс҃тво цр҃ево, и҆ сн҃овъ (сн҃овомъ) [ѥ҆го][21]· (-)[22] Ва́м же ре́четсѧ и҆ всѣмъ свщ҃е́нникѡ҆ и левѷтомъ, и҆ свщ҃е́ннымъ пѣвцемъ и҆ вра́тникомъ и҆ ра́бомъ црк҃ви и кꙋпце҃, (и҆) [писцевъ][23] црк҃ви то́ѧ· Ни ѥ҆ді́на да́нь, ниже ѥ҆ді́ны и҆́ныѧ таготы̀ да не настава́сѧ и҆ ни́же и҆́мать никто҃ ѡ҆́бласти ставла́ти и҆̑ ничто́же· (-)[24] Ты [же][25] ѥ҆́здра по премꙋдрости бж҃їей, поста́ви сꙋдїѧ [-][26] да сꙋдѧтъ въ все́и сѷрі̀и и҆ финикі̀и. (и҆) все҃ и҆же зако́на б҃а твоѥ̑го (не) зна́ютъ, і҆ и҆же (-)[27] зна́ют оу҆чѝ· да и҆ вси и҆же престꙋпаѧтъ [-][28] зако҃ бж҃їи и҆ црк҃їи. тще́но да ѡ҆сꙋдѧтсѧ, и҆ли [-][29] смр҃тїю и҆ли [-][30] мꙋче́нїе҃ и҆ли сре́бро҃ во забра́нїе, и҆ли и҆згна́нїе҃. [и҆ ре҃ ѥ҆́здра писе́ц][31]· Бл҃вéнъ сѧ҃ ѥ҆ді́нъ г҃ь [б҃ъ ѿц҃ь мои҃][32] и҆же да҃ (сїю во́лю)[33] в҃ срц҃е цр҃ево, просла́вити до҃ ѥ҆го и҆же ѥ҆сть въ і҆ерлимѣ. и҆ менѐ бл҃гочествова пре҃ цр҃е, и҆ совѣ́тников, и҆ (-)[34] прїѧтелїи и҆ вельмо́жъ ѥ҆го· И҆ а́зъ крѣпокъ срц҃емъ сътворе́нъ бы́хъ по по́мощи г҃а б҃а моѥ̑го· И҆ собра҃ ѿ і҆и҃лѧ мꙋжи́ да въкꙋпѣ̑ в҃зыидꙋтъ (ѥ҆мꙋ)[35]. *и҆ тїи сꙋть пре҃стател и по своѥ̑мꙋ ѿчьствꙋ и҆ нача́лъствъ чт҃ныхъ и҆же со мно́ю и҆сходѧщїи ѿ вавѷлона въ црс҃тво а҆ртаѯерѯа цр҃ѧ, ѿ сн҃овъ финеѥ̑совы҃, [гиръсо́нъ][36]. ѿ сн҃овъ (и҆дара́мовы҃)[37], (гема-и҆лъ)[38]. ѿ сн҃въ дв҃вы҃ (латт҃ꙋ)[39] сн҃ъ сехенїевъ. ѿ сн҃овъ [фаре́совыхъ][40], заха́рїѧ, и҆ с ни҃ ѡ҆писа́ны҃ мꙋжїи, р҃н· (И҆) ѿ сн҃овъ (фало́моновыхъ)[41], (а҆велїѧ, и) (ѥ҆нїа́съ)[42] [заха́рїин][43], и҆ с ни́мъ мꙋжїи (с҃о)[44]. ѿ сн҃овъ (задꙋевъ)[45], (сехонїѧ)[46] (ѥ҆зеи҆левъ)[47]. и҆ с ни҃ мꙋжїи, т҃. ѿ сн҃овъ (а҆дино́ви́дъ)[48], і҆ѡ҆надꙋискаго, и҆ с ни҃ мꙋжїи, с҃н. ѿ сн҃овъ и҆ламовыхъ, і҆ѥ̑сїа годолїевъ. и҆ с ни́мъ мꙋжїи о҃, ѿ сн҃овъ сафатїевыхъ, зарїѧ, маха-и́льскїи и҆ с ни́мъ мꙋжїи, п҃. ѿ сн҃овъ (і҆ѡ҆а́вва-дїѧ)[49], и҆ѥ҆зи́лꙋ. и҆ с ни҃ мꙋжїи, с҃ві. ѿ сн҃овъ (вани́довыхъ)[50] (а҆саламо́дъ)[51] сн҃ъ (ѥ҆садїевъ)[52]. и҆

а҆ ѥ҆зра и҆

за ними ідуть, **15** щоб принеси жертви Господеві на жертовнику їхнього Господа Бога, що є в Єрусалимі. **16** І все, що хочеш ти з твоїми братами зробити *зі* золотом і сріблом, зроби за бажанням і за наказом твого Господа Бога. **17** І священне, святий господній посуд, що дані були тобі на діло дому твого Господа Бога, що є в Єрусалимі, покладеш перед твоїм Господом Богом в Єрусалимі. **18** І інше, що ж лише тобі потрібним буде на діла храму твого Бога, даси з царського скарбу, **19** бо я, Артаксерс, цар, наказав сторожам сирійського і финикійського скарбу, щоб те, про що пише Ездра, священик і читач закону Господа Всевишнього, з любов'ю хай йому дасться: аж до 100 талантів срібла, **20** також і до 100 спудів пшениці, і до 100 мір вина, і інше, скільки ж від множества, **21** все хай відбудеться за божим законом, зі сриянням Всевишньому Богові, щоб не повстав гнів на царство царя і синів його синів. **22** Вам же скажеться: і всім священикам, і левітам, і священним співакам, і воротарям, і рабам церкви, і купцям, і писарям тієї церкви. Ні одна данина, ані жодні інші тягарі хай не наставляться, й ані не має ніхто влади наставляти на них нічого. **23** Ти ж, Ездра, по божій премудрості настав суддів, хай судять в усій Сирії і Финікії, і всіх, що не знають закону твого Бога, і які знають, навчи. **24** Щоб і всі, що переступлять божий і царський закон, належно були засуджені: або *на* смерть, або на покарання, або на грошову кару, на відбирання, або *на* вигнання. І сказав Ездра, писар: **25** Благословенний сам єдиний Господь Бог моїх батьків, який дав це бажання в царське серце, *щоб* прославити його дім, що є в Єрусалимі, **26** і вшанував мене перед царем, і радниками, і приятелями, і його вельможами. **27** І я сильний серцем став за допомогою мого Господа Бога, і я зібрав з мужів Ізраїля, щоб разом з ним пішли. **28** *І ті є наставники за своїм родом і начальствами чесні, що вийшли зі мною з Вавилону в царство царя Артаксеркса: **29** з Финеесових синів – Ґирсон, з Ітарамових синів – Ґемаїл, з Давидових синів – Латтус, Сехеніїв син, **30** з Фаресових синів – Захарія, і з ним записаних 150 мужів; **31** і з Фаломонових синів – Авелія і Еніяс Захаріїн, і з ним 270 мужів; **32** з Затуєвих синів – Сехонія Езеїлів, і з ним 300 мужів; з Адиновитових синів – Йонатуйського, і з ним 250 мужів; **33** з Іламових синів – Єсія Ґодоліїв, і з ним 70 мужів; **34** з Сафатієвих синів – Зарія Махаїльський, і з ним 80 мужів; **35** з

ез1. 8

синів Йоаввадія – Єзилу, і з ним 212 мужів; **36** з Ванидових синів – Асаламот, Есатіїв син, і з ним 160 мужів; **37** і з Вавієвих синів – Захарія Виваяський, і з ним 28 мужів; **38** з Астатових синів – Іван, Акатан, і з ним 110 мужів; **39** з Адоникамових синів – останні, і це є їхні імена: Елифалам, Евелів син, і Омея, і з ним 70 мужів, **40** і з синів Ваудія Істакурського, і з ним 70 мужів. **41** І зібрав їх до ріки, що називається Теран, і отаборилися тут на три дні, і повчив їх. **42** І я там не знайшов з синів священиків і з левітів, **43** і я послав до Елеазара. І ось прийшли і Мазман, і Алнатан, і Самеай, і Орив, Натан, і Енатан, і Мосолламон – провідники вчених. **44** І я сказав їм, щоб прийшли до вождя Дадея, що був перед місцем скарбниці, **45** і я заповів вибрати Доддея, і його братів, і тих, що в місці скарбниці, щоб послав нам тих, що будуть священиками в домі нашого Господа Бога. **46** Нам вивели під сильною рукою нашого Господа Бога учених мужів з моолиних синів, левіїних синів, ізраїльських синів – Севевія 18 синів і братів, **47** Азвія і Амина з синів, хананеєвих синів, і їхніх синів – 20 мужів. **48** І з тих, що в церкві служили, яких поставив Давид, і ті начальники для діл левітів, *що* служили церкві, – 220. Всі імена є зазначені в писаннях. **49** І я там молодим заповів піст перед нашим Господом Богом, **50** щоб добитися від нього доброї дороги нам і тим, що були з нами, і нашим синам, і скотині. **51** Бо я посоромився попросити в царя піших і кіннотників, що супроводжували б задля безпеки проти наших ворогів, **52** бо я сказав цареві, що сила нашого Господа є з тими, що його шукають усім бажанням. **53** І знову ми помолилися *до* нашого Господа Бога після цього. І ми одержали наше добре прохання, **54** і я відлучив від народу 12 наставників і мужів-священиків – і Есельвію, і Асамію, і з ним 10 братів з їхніх мужів. **55** І я їх поставив над золотом і сріблом, і священним посудом дому нашого Бога, який дав цар і його радники і начальники, а *й* увесь Ізраїль, **56** що піднявся. Їм я передав 650 талантів срібла, і 100 талантів срібного посуду, і 100 талантів золота, і 20 позолочених посудин, і 12 мідних посудин з добірної міді, що вилискувала, як золото. **57** І я їм сказав: І ви є святі Господеві, і посуд є святий, і золото, і срібло є обіцяне Господеві Богові наших батьків. **58** Чувайте і

с нимъ мужїи, ҃рк҃з, и ѿ сн҃овъ вавїєвъ, захарїа, виваїаскїи. и с нимъ мужїи ҃кн. ѿ сн҃овъ [астадъ][53], [иоаннъ][54], акатанъ, и с нимъ мужїи, ҃рі. ѿ сн҃овъ адоникамовыхъ послѣднїи и сїа суть имена ихъ. [елифаламъ][55] (сн҃ъ евель)[56] и (омеїа)[57]. и с нимъ мужїи ҃о. и ѿ сн҃овъ (ваудїевыхъ)[58] [истакурскаго][59]. и с нимъ мужїи ҃о. и събра ихъ к рѣцѣ иже нарицаетса дера и ополчишаса (триднѣвно здѣ)[60]· и поучи ихъ, и ѿ сн҃овъ сщ҃енникъ и ѿ левїтъ, не обрѣтохъ тамъ. [и][61] посла къ елеазарю и [се прїидоша][62] и [мазману][63], и [алнадану][64] и [самеаю][65], и орибу, надану, [и][66] (енатану)[67], и мосолъламону, водителеи (-)[68] ученыхъ· И рекохъ имъ да прїидутъ къ [дадею][69] вожу, иже бысть пр҃е мѣстомъ хранилницы [и][70] заповѣдавыи (избрати)[71] [доддею][72], и братїи его, и тѣмъ иже въ мѣстѣ хранилникомъ. да послетъ намъ иже сщ҃енъство въздадатъ в домъ г҃а [б҃а][73] нашего. (-)[74] изведоша на҃ по руцѣ ѕѣлнѣ г҃а [б҃а][75] нашего мужи учены. ѿ сн҃овъ моолы. сн҃овъ левїинъ. сн҃овъ ил҃евыхъ. [севевїа][76], (-)[77] сн҃овъ [-][78] и братїи, ҃иі. (-)[79] [азвїа][80]. и (аминъ)[81]. [-][82] ѿ сн҃овъ (сн҃овомъ) [хананеевымъ][83]. и сн҃овъ ихъ мужїи, ҃к· И ѿ тѣхъ иже въ црк҃ви служаху ꙗже даде давыдъ. и тїи началницы къ дѣланїю левїтъ црк҃ви служащи, ҃ск· вс҃а имена знаменованна суть въ писанїихъ. и обѣщахъ ту постъ (и) юношамъ пр҃е г҃мъ [б҃мъ][84] нашимъ. да възыщемъ ѿ него бл҃гїи путь на҃ і иже с нами бѣху. (и) сн҃омъ нашим и скотомъ. усрамих бо са въспросити ѿ цр҃а пѣшихъ и коннинкъ провоникъ, ради б҃ескорбїа противу супостатъ нашихъ· рекох бо црю, ꙗко сила г҃а нашего есть с ними иже ищутъ его всѣмъ желанїемъ. и паки возмолили есмы г҃а [б҃а][85] нашего по [-][86] сихъ· И бл҃го прошенїе наше получихо. и ѿлучихъ ѿ наро прѣстатель (и) сщ҃еннинкъ мужїи, ҃ві. и (есельвїю)[87], и [асамїю][88] и с нимъ ѿ братїи и мужїи, ҃і. и поставих ихъ надъ (злато и сребро)[89] и (сосуды сщ҃енными)[90] дому [б҃а][91] нашего. иже даде цр҃ь и совѣтницы его и началницы. (-)[92] весь (же) ил҃ь (-)[93] ставыи. предахъ имъ сребра талантъ ҃хн. и сосудъ сребраны таланътъ, ҃р. и злата талантъ, ҃р. и сосу позлащены, ҃к. и сосу мѣданыхъ ѿ избранныа мѣди блещащаса златовидне, [-][94] ҃ві, и рекохо имъ. и вы ст҃и есте г҃у. и сосуды суть ст҃ы. и злато и сребро обѣщанно е г҃у (б҃гу)[95] ѿц҃ь нашихъ. бдите и съхраните дондеже въздадите вы ѿ народъ предъстателемъ (и) сщ҃енникомъ

и҆ леѵі̑томъ и҆ нача́лникомъ гра́довъ і҆и҃левъ въ і҆є҃рли́мѣ въ сосꙋдохранителницы до́мꙋ (б҃а)[96] на́шего. и҆ тї и же прїѧ́ша с҃ще́нницы и҆ леѵі̑ти (зла́то и҆ сребро̀)[97] и҆ сосꙋ́ды. (възнесоша въ і҆є҃р-лі҃)[98] въ цр҃ковь гн҃ю. І҆ и҆до́хомъ ѿ рѣкѝ дє́ра, (дн҃ѧ) в҃і, м҃ца, а҃. (-)[99] внидо́хо҃ въ і҆є҃рлимъ съ крѣпкою рꙋко́ю г҃а на́шего и҆́же съ на́ми, і҆ и҆з-бави на́съ (г҃ь ѿ и҆схо́да пꙋтѝ)[100] ѿ всѣ́хъ вра́гъ, и҆ прїидо́хомъ въ і҆є҃рлимъ. и҆ є҆гда бы́сть здѣ̀ тре́тїи дн҃ь, [въ д҃ же дн҃ь][101] мѣ́рено зла́то и҆ сребро̀, (и҆) предано є҆́сть в до́мъ г҃а [б҃а][102] на́шего. мармо́дѣ сн҃ꙋ (и҆ѡ҆рї и-нꙋ)[103] с҃ще́нничю. и҆ с ни́мъ бы҃ є҆леа҆за́ръ сн҃ъ финеесо҃. и҆ ба́хꙋ с ни́ми (савадо́съ)[104] сн҃ъ и҆сꙋ-со҃в и҆ [моидъ][105] саваи́ни [сн҃ъ][106], (котлы́ же) число҃ и҆ к мѣрѣ̀ всѣ̀, (-)[107] пи́сана є҆́сть вс҃ѧ вага̀ и҆́хъ в то́и ча́съ. [і҆][108] и҆́же прїидо́ша ѿ плѣне́нї ѧ. принесо́ша жрътвꙋ б҃ꙋ і҆и҃левꙋ [-][109], ю҆́нець в҃і. за весь і҆и҃ль. о҆́венъ (ѕ҃)[110], а҆гнецъ, о҃в, козло́въ (в҃і. за сп҃сенї е)[111], вс҃ѧ въ жрътвꙋ гн҃ю, и҆ ѿда́ша заповѣди цр҃вы (и҆) цр҃евымъ расмотри́теле҃ и҆ є҆па́рхо҃, (селъ)[112] сѷ́рї и и҆ финикї и, и҆ чествоваш҃ ꙗ҆зы́ки и҆ цр҃ковь гн҃ю, и҆ съвръше́но симъ присꙋпи́ша къ мнѣ̀ предъ-ста́тели рекꙋщи. не ѿлꙋчи́сѧ ро́дъ і҆и҃левъ. И҆ нача́лницы, и҆ с҃щенницы, и҆ леѵі̑ти, и҆ноплеме́н-нї и ꙗ҆зы́цы, (и҆ ро́ди) зе́мстї и, и҆ нечистоты̀ ѿ (ро́довъ) хананео́въ, и҆ хеттъдео́въ, и҆ (дерезе́-овъ)[113], и҆ є҆вꙋсео́въ и҆ моа҆ви́товъ, и҆ є҆гѷп-тѧнъ і҆ и҆дꙋмео́въ, (и҆) сложе́ни бо сꙋть дщ҃е́-ри и҆́хъ и҆ (-)[114] сн҃ове и҆́хъ, и҆ мѣша́но є҆́сть сѣ-мѧ ст҃ое къ и҆ноплеме́нникѡ҃ ꙗ҆зы҃ зе́мскихъ, и҆ ча́стницы бы́ша пре҃ста́тели и҆ вельмо́жи беза-ко́нї ѧ сего ѿ нача́ла ве́щи и҆ скоро посе́мъ слы́шахъ т҃а, раздра́хъ о҆дѣѧ́нї ѧ и҆ с҃щеннꙋю ри́зꙋ, и҆ ра҃дира́ющє вла́сы главы̀ и҆ бра́ды, и҆ се-дѣ́хъ ско́рбенъ и҆ печаленъ, и҆ събра́шесѧ къ мнѣ̀ є҆ли́коже тогда̀ придвиза́хꙋсѧ въ сло́во г҃а [б҃а][115] і҆и҃лева со мно́ю пла́чющи на безако́нї е (т҃о), и҆ сѣда҃ ско́рбе҃ да́же до вечерней жрътвы, и҆ въста҃ ѿ поста раздра́на и҆мѣ́ющи о҆дѣѧ́-нї ѧ и҆ с҃щеннꙋю ри́зꙋ, [и҆][116] преклони҃ колѣнѣ и҆ простира́ющи рꙋцѣ̀ къ г҃ꙋ реко́хъ. Г҃и посты-дѣхсѧ [и҆][117] ѹ҆срамихсѧ пре҃ лице́мъ твои́мъ. грѣ́си бо наши ѹ҆мно́жишасѧ на глава́хъ на́-шихъ. [и҆][118] безако́нї ѧ на́ша въздвиго́шасѧ да́же до н҃беси є҆щѐ ѿ времєнъ ѿц҃ъ на́шихъ [-][119] є҆смы̀ въ вели́цѣ грѣсѣ̀ да́же до дн҃е сего. и҆ ра́ди грѣ́хъ на́ши҃ и҆ ѿц҃ъ на́ши҃ є҆смы̀ пре-да́ни съ бра́тї ами на́шими (-)[120] съ цр҃ьми [-][121] и҆ съ с҃ще́нники на́шими цр҃емъ зе́мнымъ въ ме́чь. и҆ плѣне́нї е и҆ въ грабле́нї е съ стꙋ-

зберігайте, доки ви не віддасьте наставникам народу, і священикам, і левітам, і начальникам ізраїльських міст в Єрусалимі, в скарбниці дому нашого Бога. **59** І ті ж священики і левіти взяли золото і срібло, і посуд, понесли до Єрусалиму до господньої церкви. **60** І ми пішли від ріки Тера 12-го дня, 1-го місяця. Ми прийшли до Єрусалиму з сильною рукою нашого Господа, що з нами. І Господь спас нас від виходу в дорогу від усіх ворогів, і ми прийшли в Єрусалим. **61** І коли минув тут третій день, в 4-ий же день зважено золото і срібло і передано в дім нашого Господа Бога, Мармоті, Йоріїновому синові, священикові, **62** і з ним був Елеазар, Финеесів син, і були з ними Савадос, Ісусів син, і Моїт, Саввнин син. Всі ж баняки за числом і мірою, вся їхня вага є записана в тому часі. **63** І ті, що прийшли з полону, принесли жертву ізраїльському Богові: 12 биків – за ввесь Ізраїль, 6 баранів, 72 ягнята, 12 козлів – за спасіння. Все на господню жертву. **64** І віддали царські накази і царським підвладним, і єпархам поселень Сирії і Финікії. І шанували народи і господню церкву. **65** І як це закінчено, приступили до мене начальники, кажучи: **66** Не відлучився ізраїльський рід, і начальники, і священики, і левіти, чужі народи, і роди землі, і нечистоти від родів хананейських, і хеттейських, і ферезейських, і евусейських, і моавитських, і єгиптян, і ідумеїв, **67** бо й побралися їхні дочки і їхні сини, і святе насіння є змішаним з чужинцями народів землі. І учасниками цього беззаконня були начальники і вельможі від початку діла. **68** І скоро після того, *як* я те почув, я роздер одежу і священну ризу, і, деручи волосся голови і бороди, сидів я сумним і зболеним. **69** І зібралися до мене ті, що тоді порушувані були словом Господа Бога ізраїльського, плачучи зі мною за те беззаконня. І я сидів сумним аж до вечірньої жертви. **70** І я встав від посту, маючи роздерту одіж і священну ризу, і я схилив коліна, і, простягаючи руки до Господа, сказав: **71** Господи, я засоромився. І я засоромлений перед твоїм лицем, **72** бо наші гріхи помножилися на наших головах, і наші беззаконня піднялися аж до небес. **73** Ще від часів наших батьків ми є у великому грісі, аж до цього дня. **74** І задля наших гріхів і наших батьків ми є передані з нашими братами, з царями і нашими священиками земним царям на меч, і полон, і на пограбування, зі встидом, аж до сьогоднішнього дня. **75** І сьогодні скільки є *в тому,* що сталося нам, мило-

сердя від тебе, Господи Боже. І залиш нам корінь й ім’я в тому святому місті, **76** щоб відкрити світлість в домі нашого Господа Бога, *щоб* дати нам їжу увесь час нашого рабства. **77** І коли ми служили, ми не були покинені нашим Господом Богом, але Ти поставив нас в ласку перед перським царем, **78** *щоб* дати нам їжу, і прославити церкву нашого Господа, і відбудувати сіонську пустелю, дати нам незрушне *перебування* в Юдеї, *в* Єрусалимі. **79** Сьогодні що скажемо, Господи, маючи це? Бо ми переступили твої накази, які Ти дав в руки твоїх рабів, пророків, кажучи: Бо **80** земля, в яку входите, прийняти її в спадок, є земля занечищена нечистотою чужинців землі, і вона наповнилася їхніми нечистотами. **81** І сьогодні не віддасьте ваших дочок їхнім синам і їхніх дочок не візьмете вашим синам, **82** і не змагатиметися мати з ними мир в увесь час, щоб ви, закріпившись, їли добра землі і ви ділили насліддя вашим синам аж довіку. **83** І те, що нам трапляється, все робиться задля наших лукавих діл і наших великих гріхів, **84** адже Ти, Господи, полегшив наші гріхи і Ти дав нам цей корінь. І ми знову повернулися, щоб переступити твоє законне, щоб нам змішатися з нечистотами чужих народів землі. **85** Ти не гніваєшся, *щоб* нас вигубити, доки не залишиться корінь і наше ім’я. **86** Господи Боже ізраїльський, Ти правдивий, бо й лишився корінь аж до сьогоднішнього дня. **87** Ось сьогодні ми є перед тобою в наших беззаконнях, неможливо *нам* знову стати перед Тобою в цих. **88** І коли Ездра перебував у визнанні, плачучи ниць розтягнений, на землі перед церквою, зійшовся перед ним з Єрусалиму дуже великий народ, мужі і жінки, і хлопці і дівчата, бо був великий плач у тому множестві. **89** І закричав Єхоніяс Єллеїв, з ізраїльських синів, сказав він Ездрі: Ми, які полюбили собі одруження з жінками-чужинками з народів землі, згрішили перед Господом Богом. І, отже, сьогодні є над тобою ввесь Ізраїль, **90** адже хай буде відносно цього клятва від Господа, *щоб* вигнати всіх наших жінок, які є від чужинців, з їхніми дітьми. Бо тобі наказано від більшости, за господнім законом. **91** Вставши проповідуй, тобі належить діло, і ми є з тобою. Вчинемо по-мужньому. **92** І Ездра, вставши, закляв священичих начальників, і левітів, і всього Ізраїля зробити за цим. Вони поклялися.

дені́ємъ да́же до днє́шнѧго дн҃е· И҆ нн҃ѣ ко́лико є҆́сть что̀ слꙋчи́сѧ на́мъ млⷭ҇рдїе ѿ тебѐ г҃и [б҃е][122]. и҆ ѡ҆ста́ви на́мъ ко́рень, ї и҆́мѧ в҆ мѣ́сто ст҃ое твое [-][123] є҆́же ѿкры́ти свѣтлость (-)[124]. в҆ домꙋ г҃а [б҃а][125] на́шего, да́ти на́мъ пи́щꙋ въ (всѐ) вре́мѧ рабо́ты на́шеѧ, и҆ є҆гда̀ слꙋжа́хомъ не бы́хомъ ѡ҆ста́влени ѿ г҃а (б҃а) на́шего, но постави на́съ въ бл҃годаѧ́нїе прⷣе црⷭ҇емъ пе́рьскимъ да́ти на́мъ пи́щꙋ, и҆ прославити [цр҃ковь г҃а нашего][126], и҆ съѕидати пꙋсты́ню сїѡньскꙋ да́ти на́мъ неподвижи́мꙋ въ ї҆ꙋде́и (-)[127] і҆ерⷭ҇лимѣ, (-)[128] нн҃ѣ что̀ рече́мъ г҃и и҆мѣ́юще сїѧ, престꙋпи́хомъ бо повеле́нїѧ твоѧ̀ ꙗ҆́же да́лъ є҆си в рꙋ́ки ѡ҆́трокомъ твои҆̑ прⷪ҇рокомъ гл҃юще· Ꙗ҆́ко землѧ̀ є҆́сть в ню́же въхо́дите въздержати достоѧ́нїе є҆ѧ̀, землѧ̀ ѡ҆скверне́на є҆́сть поро́комъ и҆ноплеме́нныхъ зе́мль, и҆ нечисто́тъ и҆́хъ и҆спо́лнишасѧ, и҆ нн҃ѣ дще́ри [ва́ша][129] не сложи́те сн҃омъ [и҆́хъ][130], и҆ дще́ри [и҆́хъ][131] не прїе́млите сн҃овомъ [ва́шимъ][132], и҆ не в҆зыщи́те ми́ръ и҆мѣ́ти с ни́ми въ всѐ вре́мѧ, да оу҆крѣпи́вшесѧ ꙗ҆ди́те предо́брыѧ землѝ, и҆ достоѧ́нїе раздѣлѧ́ите сн҃овомъ ва́ши҆ даже до́ вѣ́ка· І и҆́же слꙋча́тсѧ на̑, всѧ̀ сътворѧ́тсѧ ра́ди дѣ́лъ на́ши лꙋка́вы, и҆ вели́кихъ грѣ́хъ на́ши, ты бо г҃и ѡ҆блегчи́лъ грѣхѝ на́ша, и҆ да́лъ є҆си на́мъ сїи ко́рень, [и҆][133] па́ки ѡ҆брати́лисѧ є҆смы̀ престꙋпи́ти зако́ннаа твоѧ̀, ꙗ҆́ко помѣша́емсѧ нечисто́тами и҆ноплеме́нныхъ ꙗ҆зы́къ зе́мъскихъ, не гнѣ́ваешилисѧ погꙋби́ти на́съ до́ндеже не ѡ҆ста́нетсѧ ко́рень (-)[134] ї и҆́мѧ на́ше· Г҃и [б҃е][135] і҆и҃левъ и҆́стинен є҆си, (и҆) ѡ҆ста́ бо сѧ ко́рень да́же до днє́шнѧго дн҃е· Се нн҃ѣ є҆смы̀ прⷣе тобо́ю въ безако́нїи на́шихъ, нѣ́сть па́ки ста́ти прⷣе тобо́ю в си́хъ· И҆ є҆гда̀ пребыва́ше и҆сповѣда́ющисѧ є҆́здра, (-)[136] пла́чющи на землѝ ни́цъ просте́ртъ прⷣе цр҃ковїю· Съвокꙋпишасѧ прⷣе ни҆̑ ѿ і҆ерⷭ҇лима наро ве́ликъ ѕѣ́ло, мꙋ́жи и҆ же́ны и҆ ю́ноша и҆ ю́ноши, пла́чь бо бы́сть ве́ликъ в то́мъ мно́жествѣ, и҆ възопѝ и҆ехонїѧсъ (и҆е́ллевъ)[137] ѿ сн҃овъ і҆и҃левъ, рече є҆́здрѣ, мы (оу҆ г҃а [б҃а][138] съгрѣши́хомъ)[139] (и҆́же)[140] възлюби́хомъ на̑ сва́дьбꙋ же́ны̀ и҆ноплеме́нны ѿ ꙗ҆зы́къ землѝ· И҆ нн҃ѣ (оу҆бо) є҆сть [на̑ тобо́ю ве́сь і҆и҃ль][141], в си́хъ бо да бꙋ́детъ (-)[142] клѧ́тва ѿ г҃а. и҆згна́ти всѣ́хъ же́нъ на́шихъ, и҆́же ѿ и҆ноплеме́нныхъ сꙋть съ ча́ды и҆́хъ· Ꙗ҆́ко тебѣ̀ повелѣ́но є҆сть ѿ бо́лшихъ по зако́нꙋ г҃ню. въста́юще пропов҃ѣ́ждь, к тебѣ (пристои҆́тъ) дѣ́ло. и҆ мы с тобо́ю є҆смы̀, мꙋже́ственно сътвори́мъ, и҆ въста̑ є҆́здра, заклѧ̀ нача́лниковъ сщ҃е́нническихъ и҆ левꙋ́ѵтъ, [и҆][143] всего і҆и҃лѧ сътворити по семꙋ (-)[144] клѧ́шасѧ·

а҃ є҆́здра ı҃

Гл҃а, д҃.

И҆ вста̀* є҆́здра ѿ притво́ра цр҃кви и҆де́тъ въ сосꙋдохрани́лницꙋ, і҆ѡа́нановꙋ сн҃а є҆лїа́сі́вова, (-)[1] чрⷣ нощь т҃ꙋ не вкꙋ́шаше хлѣ́ба, ни пи́тъ воды̀, рыда́ѧ на беззако́нїѧ [-][2] мно́жествъ, и҆ бы́стъ проповѣ́данїе въ все́й і҆ꙋде́и, (-)[3] і҆ер҃лимѣ, всѣ́мъ и҆̀же бѧ́хꙋ ѿ плѣне́нїѧ, є҆́же въ і҆ер҃лимѣ събра́тисѧ (да)[4] ко́ждо и҆̀же не вътече́тъ въ два̀ и҆лѝ трѝ дн҃и по сꙋдꙋ̀ прⷣсѣда́щихъ ста́рецъ. во́зметсѧ и҆мѣ́нїе и҆́хъ. и҆ то́й чюжь ѡ҆сꙋ́дитсѧ въ мно́жествѣ плѣне́нїѧ. и҆ събра́ни сꙋ́ть всѝ и҆̀же бѧ́хꙋ ѿ колѣ́на і҆ꙋ́дина и҆ венїами́нова. въ г҃. дн҃и. въ і҆ер҃лⷨ. то́й м҃цъ є҆́сть д҃, к҃, (дн҃ѧ) м҃ца. и҆ сѣдо́ша всѧ̀ мно́жества на простра́нствїи цр҃ко́внѣ дрожа́щи ра́ди зимы̀ настоѧ́щїѧ. И҆ вста̀ є҆́здра рⷱ҇ и҆̀мъ. вы беззако́нно сътвори́ли є҆стѐ възлюби́сте ва́мъ въ сва́дьбꙋ жены̀ и҆нопле́ме́нныхъ, да прида́сте къ грѣ́хꙋ і҆и҃лѧ. И҆ нн҃ѣ да́йте и҆сповѣ́данїе вели́чествꙋ сла́вы г҃а б҃а ѿц҃ъ на́шихъ. и҆ съверши́те во́лю є҆го̀ и ѿлꙋчи́тесѧ ѿ ꙗ҆зы́къ зе́мныхъ, и҆ ѿ же́нъ и҆нопле-ме́нныхъ. И҆ възопѝ всѐ мно́жество, и҆ реко́ша гла́сомъ вели́кимъ ꙗ҆́ко ре́клъ є҆сѝ сътвори́мъ. но мно́жество вели́ко є҆́сть, и҆ вре́мѧ зи́мны. и҆ не мо́жемъ на пособле́нїе ста́ти. и҆ то̀ дѣ́ло нѣ́сть на́мъ є҆ди́наго дн҃е ни двꙋ̀. мно́го бо (в то́мъ съгрѣши́хомъ)[5], да ста́нꙋтъ же и҆ прⷣста́тель мно́жество. и҆ всѣ̀ и҆̀же с на́ми ѡ҆бита́ютъ. коли́ко и҆́хъ и҆мѣ́ю же́ны и҆ноплеме́нныѧ да бꙋ́дꙋ прїѧ́ти вре́мѧ, и҆ ѿ вс҄ѧ́кого мѣ́ста презви́теры и҆ сꙋ́дїи, до́ндеже ѿрѣша̀ гнѣ́въ гн҃ь (повеле́нїѧ того̀)[6]. І҆ѡнада́съ же сн҃ъ а҆заи́левъ, (-)[7] [і҆ѡ́зїѧ][8] докан҄ꙋевъ сн҃ъ, прїѧ́ша по се́мꙋ, и҆ мосо́ла́мъ и҆ леви́съ, и҆ саввати́и вкꙋпѣ̀ сдѣ-ла́ни сꙋть с ни́ми. И҆ поста́виша посе́мꙋ всѧ̀ и҆̀же бѧ́хꙋ ѿ плѣне́нїа. І҆ и҆збра́въ себѣ̀ (мꙋ́жи є҆́здра сщ҃е́нникъ)[9] нача́лницы ѿ ѡ҆ц҃ъ и҆́хъ по и҆-ме́нахъ [-][10], и҆ застѣдо́ша вкꙋпѣ̀ новомѣсѧ-чїѧ, ı҃, м҃ца, и҆спыта́ти дѣ́ло (то), і҆ и҆спыта́но є҆́сть коне́чно ѡ҆ мꙋ́жихъ и҆̀же и҆мѧ́хꙋ же́ны и҆но-племе́нныи, да́же до новомѣсѧ́чїѧ пе́рваго м҃ца, и҆ ѡ҆брѣте́ни сꙋ́ть ѿ сщ҃е́нникъ премѣша́нїи и҆-же и҆мѧ́хꙋ же́ны и҆ноплеме́нныи, ѿ сн҃овъ і҆сꙋсовъ сн҃овъ і҆ѡседе́ковыⷯ и҆ бра́тїи [и҆́хъ][11] [мади́лы][12] и҆ (є҆лїаза́ръ)[13], и҆ (ѡ҆ри́въ)[14], и҆ (ѡ҆ада́нъ)[15], и҆ възло-жи́ша рꙋ́ки да и҆згонѧ́тъ же́ны своѧ̀. И҆ къ жер-твѣ̀ на възноше́нїе ѡ҆́вна за нечистотꙋ̀ свою̀, и҆ ѿ сн҃овъ є҆ммиро́въ, а҆на́нїа и҆ завдаѡ́нъ, и҆ (а҆-ни́нъ)[16], и҆ (самїѡ́нъ)[17], и҆ є҆ре́иль, и҆ а҆зарїѡ́нъ, и҆ ѿ сн҃овъ фесꙋро́въ (є҆линаⷭ)[18] [масі́а][19] (є҆змаи҆)[20] и҆

Глава 9

ез1. 10

1 І *піднявся Ездра з притвору церкви, іде він до скарбниці Йоанана, Еліясавового сина. **2** Впродовж тієї ночі він не покуштував хліба, ані не пив води, плачучи над множествами беззаконня. **3** І було проголошення в усій Юдеї *і* Єрусалимі, всім, що були з полону, щоб зібратися в Єрусалимі, **4** щоб кожному, хто не прибіжить в двох або трьох днях, за судом начальних старців забране було їхнє майно. І він буде осуджений чужим від множества полону. **5** І зібралися всі ті, що були з Юдиного і Веніяминового племені в 3-х днях до Єрусалиму, той є 9-ий місяць, 20-го дня місяця. **6** І сіли, все множество, на площі храму, тремтячи через холод, що був. **7** І встав Ездра, сказав їм: Ви вчинили беззаконно, *бо* полюбили собі на одруження жінок-чужинок, щоб додали ви до гріха Ізраїля. **8** І тепер дайте визнання величі слави Господа Бога наших батьків, **9** і виконайте його волю, і відлучіться від народів землі і від жінок-чужинок. **10** І закричало все множество, і сказали великим голосом: Зробимо так, як ти сказав! **11** Але є велике множество і час зимовий, і не можемо стати на поміч. І те діло не є нам одного дня ані двох, бо багато в цьому ми згрішили. **12** Хай же піднімуться і множество наставників, і всі, що з нами проживають, – скільки їх має жінок-чужинок, хай будуть прийняті часи, **13** і з усякого місця старшини і судді. Аж доки не віддалять господню лють того наказу. **14** Йонатас же, Азаїлів син, Йозія, Токануїв син, взялися за цим; і Мосоллам, і Левис, і Саваттій були з ними разом затруднені. **15** І поставили за цим всіх, що були з полону. **16** І Ездра, священик, вибрав собі мужів-начальників з їхніх батьківських родів за іменами, і сіли разом в новому місяці, 10-го *дня* місяця, розслідувати те діло. **17** І випитано було вповні про мужів, що мали жінок-чужинок, аж до нового місяця першого місяця, **18** і знайдено зі змішаних священиків, що мали жінок-чужинок: **19** з Сусових синів, Йоседекових синів і їхніх братів – Матили, і Елеазар, і Орив, і Оадан – **20** і вони поклали руки, щоб вигнати своїх жінок, і на жертву, на принесення, – барана за свою нечистоту – **21** і з Еммирових синів – Ананія, і Завдайон, і Анин, і Самійон, і Єреїл, і Азаріон; **22** і з Фесурових синів – Елинас, Масія, Езмаїл, і

Натанаїл, і Окидил, і Тасас; **23** і з левітів – Йорaaдос, і Семис, Коліос, і Колита, і Патеос, і Оудас, і Онас. **24** І зі священних півців – Еліазув, Вакхур; **25** і з дверників – Саллумус і Толванис; **26** і з Ізраїля, з Форосових синів, – Єрмас, Єддія, і Мелхія, і Маїл, і Елеазар, і Асивія, і Ванеас; **27** і з синів Ієла – Мамтаній, і Захарія, і Ереілос, і Єремот, і Аддіос; **28** і з Замотових синів – Еліяда, і Елисимус, Отонія, Яримот, Саватос, і Сардія; **29** і з синів Виваї – Іван, і Ананія, і Йосафадос, і Ематис; **30** і з Манієвих синів – Оламос, і Мамухос, Єддей, Ясув, і Асаїл, і Єремот; **31** і з Аддиних синів – Наатос, і Моосія, і Лакунос, і Наїд, Матасенія, і Сестиль, і Валнуй, і Манасея; **32** і з синів Ани – Елеонас, і Асей, і Мелхія, і Саввей, і Симмон, Хасамеос; **33** і *з* Асомових синів – Алтаней, і Маттій, і Ванея, і Елифалат, і Манасія, і Семей; **34** і *з* Мааніїлових синів – Єремія, і Момдій, і Омаірос, і Іуіль, Мамай, і Педіяс, і Анос, і Равасіон, і Енасіос, і Мамни, Матанаїм, і Елесіясис, Ванус, Елія, Лисамис, Селемія, Натаній; і з синів Озора – Евсесис, Езриль, Азаїлос, Замврис, Йосифос; **35** і з синів Етми – Мазитія, Завадаяс, Ідеос, Юіль, Фанеас. **36** Всі ці відсторонили собі жінок-чужинок і покинули їх з дітьми. **37** І священики, і левіти, що були з Ізраїля, поселилися в Єрусалимі, також і в околицях, в новий місяць 7-го місяця. І були ізраїльські сини у своїх поселеннях, **38** і все множество зібралося однодушно на площу, що на сході священних дверей. **39** І вони сказали Ездрі, архиєреєві і читачеві, щоб приніс Мойсеїв закон, що переданий від Господа Бога ізраїльського. **40** І приніс Ездра, архиєрей, закон всьому множеству, від чоловіка аж до жінки, і всім священикам, щоб послухали закон в новому місяці сьомого місяця. **41** І він читав на площі, що є перед священними церковними брамами, від ранку аж до полудня перед чоловіками ж і жінками, і всі приклали увагу до закону. **42** І став Ездра, священик і читач закону, на дерев'яному амвоні, що був зроблений, **43** і при ньому стали Матгатія, і Самус, і Ананія, Азарія, Урія, Езекія, і Валасама і з правої *сторони*, **44** і з лівої сторони – Фалдей, і Саїл, Мельхія, Аотасув, Наварія. **45** І взяв Ездра книгу закону високо перед всім множеством, бо він стояв у славі перед всіма, **46** і коли він розкрив закон, всі стали прямо. І Ездра поблагословив Господа Бога

наданаи̑ і ѻ̂кидилъ, и̂ [талсасъ][21]. и̂ ѿ леві̑, [і̂ѻраввадосъ][22], и̂ семисъ, [-][23] коліѻсъ, [и̂][24] (колита̀)[25], и̂ падеѻсъ, і̂ ѻ̂ꙋ̂дасъ, і̂ (ѻ̂насъ)[26]. [И̂][27] ѿ сщ҃енно пѣвцевъ, [є̂ліазꙋвъ][28], ваѯхꙋръ. и̂ ѿ дверни́къ, саллꙋмꙋсъ, и̂ толвани̑, [и̂][29] ѿ і̂и҃ля. ѿ с҃новъ форосовъ, і̂ермасъ, [-][30] [і̂еддіа][31] и̂ мелхіѧ, и̂ [маилъ][32], і̂ є̂леазаръ, и̂ а̂сивіѧ, и̂ ваинеасъ. И̂ ѿ с҃новъ (и̂ела̀)[33], (мамданіє)[34], и̂ захаріѧ, [и̂ереилосъ][35], (-)[36] и̂ є̂ремодъ, и̂ [а̂дъдіѻсъ][37]. И̂ ѿ с҃новъ замодовыхъ, є̂ліада, [и̂][38] [є̂лисимꙋсъ][39], ѻ̂доніѧ, и̂аримодъ, [-][40] саватѡ̑, и̂ [сардіѧ][41]. И̂ ѿ с҃нвъ вивани і̂ѡаннъ, и̂ а̂наніѧ, і̂ [и̂ѡсафадосъ][42], и̂ є̂мадисъ. И̂ ѿ с҃новъ маніевыхъ, ѻ̂ламосъ (и̂) [мамꙋхосъ][43], и̂єддеи, и̂асꙋвъ, и̂ а̂саилъ, и̂ є̂ремѡ̑. И̂ ѿ с҃нвъ а̂ддинъ, наадосъ, и̂ [моѻсіѧ][44], (и̂) [лакꙋносъ][45], и̂ наидъ, [-][46] (мадасеніѧ)[47], и̂ сеєдиль, и̂ валнꙋи, и̂ [манасеѧ][48]. И̂ ѿ с҃новъ [а̂ны][49] є̂леона̑, и̂ а̂сеи, и̂ мелхіа и̂ савве́и, и̂ [симмонъ][50], хосамеѻсъ. И̂ с҃новъ а̂сомовыхъ, [а̂лтанеи][51], и̂ [мадіи][52], и̂ [ванеѧ][53], и є̂лифалатъ, и̂ [манасіѧ][54], и̂ семеи. И̂ с҃новъ [мааніи̑][55], є̂ремїѧ, [и̂][56] [момдіи][57], [и̂][58] (ѻ̂маиросъ)[59], (и̂) и̂оуиль, [мамаи][60], и̂ педіасъ, и̂ а̂нѡ̑, [и̂ равасіѻнъ][61], и̂ (є̂насіѻсъ)[62], и̂ [мамни̑, матанаимъ][63], (и̂) є̂лесіасисъ, [ванꙋсъ][64] [є̂ліѧ][65], (лисамисъ)[66], селеміѧ, наданіи. И̂ ѿ с҃новъ [ѻ̂зора][67] (є̂всесисъ)[68], є̂зриль, а̂заилосъ, (-)[69] замври̑, [і̂ѡсифосъ][70]. И̂ ѿ с҃новъ [є̂дмы][71], мазитіа, завадаиа̑, (и̂деѡ̑)[72], і̂оуиль, (фанеа̑)[73]. вс҃и тіи ѿложиша себѣ жены и̂ноплеменныѧ. и̂ ѻ̂ставиша и̂ съ с҃ньми. и̂ вселишасѧ сщ҃енницы и̂ левꙋ̑ти, [-][74] иже бѧхꙋ ѿ і̂и҃лѧ въ і̂ер҃лимѣ, такожде и̂ въ странахъ, новомѣсечіа, з҃, м҃ца. И̂ бѧхꙋ с҃нове і̂и҃леви въ ѻ̂бителехъ своихъ. и̂ собранно є̂сть все множество є̂динодꙋшно. на пространъство иже є̂сть ѿ востока (вра̑ сщ҃енны̑)[75]. И̂ рекоша є̂здре а̂рхіерею и̂ чтецꙋ, да принесетъ законъ мѡѵсеѻвъ иже преданъ ѿ г҃а б҃а і̂и҃лева. И̂ принесѐ є̂здра а̂рхіереи зако̑ всемꙋ множествꙋ. ѿ мꙋжа даже до жены̀ и̂ всѣмъ сщ҃енникомъ слышати законъ новомѣсечіа, з҃, м҃ца. и̂ чтѧше на пространьствѣ иже є̂сть пре̑ сщ҃енными враты ц҃рковными. ѿ оутра даже до полꙋдни. пре̑ мꙋжми же и̂ женами. и̂ даша [всѣхъ][76] чювства къ законꙋ. И̂ ста̀ є̂здра сщ҃енникъ и̂ чтецъ закона на древѧно̑ а̂мбонѣ, иже съдѣланъ бысть. и̂ сташа при немъ (матгадіѧ)[77], [и][78] [самꙋсъ][79], (и̂) а̂наніѧ, а̂заріѧ, оуріѧ, є̂зекіа, [и̂][80] [валасама][81], (и̂) съ десныѧ и̂ съ лѣвыѧ страны̀, [фа̑деи][82], [и̂][83] [саиль][84], мельхіѧ, (а̂ѻдасꙋвъ)[85], наваріѧ [-][86]. И̂ въспріѧ є̂з̑ра книгꙋ закона пре̑ (всѣмъ) множество̑ превыше б҃о стоѧ-

ше въ слáвѣ предъ всѣми. И҆ є҆гда̀ ꙗ҆ви́лъ закóнъ, всѝ пра́мо стáху. І҆ блгвѝ є҆̀здра гда ба вы́шнѧгѡ. ба саваѡ́да вседержи́телѧ и҆ ѿвѣща̀ весь (нарѡ́)[87], а҆ми́нь. и҆ възъдви́гше горѣ̀ рꙋ́ки, (и҆) пáдающи на̀ земли поклони́шасѧ [гꙋ][88]. і҆исꙋсъ і҆ [а҆нꙋ][89] и҆ саравї́ѧ. [и҆][90] [а҆диносъ][91], [і҆][92] [и҆ꙗ́ковъ][93], [и҆][94] [саватей][95], [и҆][96] (а҆дей)[97], [и҆][98] (меа́ней)[99], и҆ калита̀, [и҆][100] а҆зарї́ѧ, і҆ ѡ҆а́завдосъ, [і҆][101] а҆нанї́асъ, [и҆][102] [вїа́тасъ][103], леѵі́ти и҆́же оу҆ча́хꙋ закóнꙋ гню. и҆ въ мно́жествѣ чта́хꙋ закóнъ гнь, и҆ гла́хꙋ вкꙋ́пѣ и҆́же разꙋмѣ́ахꙋ чтенї́ѧ. И҆ рече [а҆дара̀][104] є҆здрѣ̀ а҆рхї́ерею и҆ четцꙋ и леѵі́томъ и҆́же оу҆ча́хꙋ мно́жество (глю́щи)[105], днь се́й стъ є҆сть гꙋ. и҆ всѝ пла́кахꙋ є҆гда̀ слы́шахꙋ закóнъ. [и҆ рѐ є҆здра][106], ѿше́дше оу҆бо ꙗ҆ди́те тꙋ тꙋ́чныѧ, и҆ пї́ите сла̀дкаѧ, и҆ посли́те ѿ ни́хъ тѣмъ и҆́же не и҆мѣ́ютъ. стъ бо є҆ (здѣ̀) днь гнь. и҆ не мозѣ́те печа́лни бы́ти. гь оу҆бо просвѣ́тить ва̀. и҆ леѵі́ти вѡ҆брани́ша всемꙋ сонмꙋ глще. днь се́й стъ є҆ гвѝ. не мозѣ́те скорбни бы́ти. І҆ и҆до́ша всѝ ꙗ҆́сти и҆ пи́ти и҆ пирова́ти и҆ да́ти ѿ ни́хъ ꙗ҆́же не и҆мѣ́ютъ (да пирꙋ́ютъ). и҆ радова́тисѧ ѕѣло мно́го, (є҆щѐ бо слове́съ прїа́ша оу҆ча́щесѧ по́лезныхъ, и҆ прирасти́шасѧ въ глехъ и҆́хже ра́ди собра́шасѧ)[107].

Всевишнього, Бога Саваота, Вседержителя. **47** І ввесь народ відповів: Амінь. І піднявши руки вгору, і припадаючи до землі, вони поклонилися Господеві: **48** Ісус, і Анус, і Саравія, Адинос, і Якув, і Саватей, і Атей, і Меаней, і Калитас, і Азарія, і Оазавдос, і Ананіяс, і Віатас – левіти, що навчали господній закон. І читали господній закон до множества, і говорили разом ті, що розуміли читання. **49** І сказав Атарат Ездрі, архиєреєві і читачеві, і левітам, що навчали множество, кажучи: **50** День цей є святий Господеві. І всі плакали, коли чули закон. **51** І сказав Ездра: Пішовши, отже, їжте там жирне і пийте солодке, і пошліть від них тим, що немають, **52** бо є тут святий день Господеві. І не сумуйте, бо Господь вас просвітив. **53** І левіти заповіли всьому зборові, кажучи: День цей є святий Господеві. Не сумуйте. **54** І всі пішли їсти і пити, і бенкетувати, і дати з них тим, що немають, щоб бенкетували і раділи дуже багато, **55** бо ще прийняли слова, навчаючись корисного, і перебували в словах, задля яких зібралися.

Конецъ вторымъ книгамъ є҆здрынымъ.
и҆матъ в себѣ, гла, ѳ.

Кінець другої книги Ездри.
Має в собі 9 глав.

ТРЕТІ КНИГИ Є҆ЗДРЫ ГЛАВА А

ТРЕТЯ КГИГА ЕЗДРИ ГЛАВА 1

В[торые[1] книги є҆здры][2] прорка, сна зара́їева. сна а҆зарі́ева сна (є҆лихї́ева)[3] сна [са́данї́ева][4] сна садокова, сна а҆хитова сна а҆хї́ева, сна финее́сова, сна (геелї́ева)[5], сна (а҆марї́ева)[6], сна (а҆фї́ева)[7]. сна маримо́това. сна а҆рна́ева сна ѡ҆зї́ева, сна вори́дова. сна а҆висе́ева. сна финее́сова. сна є҆леаза́рова. сна а҆аро́нова, ѿ колѣ́на леѵі́и и҆́же бѣ̀ плѣнникомъ в земли ми́дской, въ црство а҆ртаѯе́ркса црѧ пе́рскагѡ. [-][8] Бы́сть сло́во гне къ мнѣ̀ (си́це)[9], и҆ди́ [и҆ възвѣсти][10] лю́демъ моимъ дѣла и҆хъ, и҆ (лꙋка́вствїе и҆́хъ)[11] є҆́же (-)[12] сътвори́ша, да възвѣстѧ́тъ (и҆́хъ) сно́вомъ (-)[13] свои́мъ ꙗ҆́кѡ грѣхи̑ ро́ждшихъ и҆хъ (-)[14] оу҆мно́жишасѧ. поне́же

1 Друга книга пророка Ездри, сина Зараєвого, сина Азарієвого, сина Елихієвого, сина Саданієвого, сина Садокового, сина Ахитового, **2** сина Ахієвого, сина Финеесового, сина Геелієвого, сина Амарієвого, сина Афієвого, сина Маримотового, сина Арнаєвого, сина Озієвого, сина Воритового, сина Ависеєвого, сина Финеесового, сина Елеазарового, **3** сина Ааронового з племені Левія, який був полонений у медській землі в царство перського царя Артаксеркса. **4** Було до мене господнє слово, так: **5** Іди і сповісти моєму народові їхні діла і їхнє лу-

кавство, що вчинили. Щоб їх сповістили своїм синам, **6** бо помножилися гріхи тих, що їх народили, бо вони мене покинули і приносили жертви чужим богам. **7** Чи не Я вивів їх з єгипетської землі, з дому рабства? Вони ж розгнівили мене і знехтували моїми порадами. **8** Задля того ж остружи волосся твоєї голови і кинь на них всі зла, тому що вони не послухалися мого закону, і народ же розпущений. **9** І доки же терпітиму їм, яким Я виявив всі добра? **10** Я скинув задля них багатьох царів, *і Я побив фарана з його народом і з всіма його вояками, **11** *і Я вигубив від їхнього лиця всі народи і на сході ж дві околиці тирського і сидонського. Я розсіяв і побив всіх їхніх ворогів. **12** Ти ж говори до них так: Так говорить Господь: **13** *Я вас перевів через море і приготував вам добру стежку від початку, *і дав вам Мойсея *як* вождя і Аарона за священика. **14** І Я дав вам світло в вогняному стовпі і зробив у вас великі чуда. Ви ж про мене забули, – каже Господь. **15** Так говорить Господь Вседержитель: *Перепелиці були вам на знак, і Я вам дав табори на оборону. Ви ж і там нарікали. **16** І не веселилися ви в імені моїм задля перемоги *над* вашими ворогами, але ви нарікали, і аж дотепер. **17** І де є добра, які Я вам робив? Чи не в пустині, в часі, в якому ви голодували, в голоді закликаючи до мене, **18** кажучи: *Навіщо Ти вивів нас у цю пустиню, щоб вигубити? Бо було б нам краще служити єгиптянам, ніж померти в цій пустині. **19** Чи не мав Я милосердя у ваших сльозах і чи не дав вам манну в їжу, і ви їли ангельський хліб? **20** *Чи, коли ви були спрагнені, не розірвався камінь і *не* потекли вам в достаку води? Чи не листям покривав Я вас від спеки, **21** і чи Я не дав вам в наслідця багату землю, і чи не вигнав від вашого лиця хананеїв, і ферезеїв, і филистимлян? *І що ж більше вам зроблю? – сказав Господь. **22** Так говорить Господь Вседержитель: *Коли ви були в пустині при амморейській ріці і *були* спрагнені, і ви хулили моє ім'я. **23** Але не спалив вас вогонь задля вашої хули, але, кинувши дерево до води, Я зробив вам воду солодкою. **24** Що ж більше зроблю тобі, о Якове, бо ти не побажав послухатися, Юдо? Адже прийду до інших народів, їм дам моє ім'я, щоб вони зберігали мій закон, **25** тому що ви покинули Мене, і Я покину вас. І коли ви проситимете милосердя – не змилосерджуся, **26** *і коли закличете до Мене – і Я не вислухаю вас. Бо ваші руки повні крові, ноги ж ваші швидкі до вбивства, **27** і

мой2. 14
мой4. 21
іс нав. 8
мой2. 4
мой2. 3
мой2. 16
пс. 104
мой4. 14
муд. 16
мой2. 16
мой4. 20
іс. 5
мой2. 15
іс. 1

менѐ ѡ҆ста́виша, (и҆) жра́хꙋ бг҃ѡмъ чꙋ́ждимъ· Е҆́да ли не а҆́зъ и҆зведо́хъ и҆̀ и҆з̾ землѝ є҆гѵпе́тскїѧ ѿ до́мꙋ рабо́ты ѕі҆и же прогнѣ́ваша мѧ, и҆ совѣ́ти мои ѹ҆ничижи́ша· (Того же ра́ди)[15] ѡ҆стрижѝ вла́сы главы̀ твоеѧ, и҆ верзи на ни́хъ всѧ ѕла́ѧ, и҆̀же не послꙋ́шаша зако́на мое҆го, (и҆) лю́дїе же [бѣ́ша][16] ненаказа́нни (и҆) доко́лѣ (же) тръплю и҆̀мъ, и҆̀мже и҆з̾ѧ́вихъ (всѧ)[17] бл҃га́ѧ· Низложи҆хъ и҆́хъ ра́ди мно́жество црен, *(и҆) поразихъ фарао́на съ лю́ми е҆го, и҆ съ всѣ́ми вои е҆го· *(И҆) всѧ ѧ҆зы́ки ѿ лица̀ и҆́хъ погꙋби́хъ, и҆ на въсто́цѣ (же) двѣ ѡ҆бласти людїи тѵ́рскихъ и҆ сидо́нскихъ распраши́хъ и҆ поби́хъ всѣ̀ враго́въ и҆̀, ты же гл҃и к ни́мъ (си́це)[18]. Ѳа́ко гл҃етъ гь, *а҆́зъ вы преведо́хъ сквозѣ мо́ре, и҆ ѹ҆гото́вахъ ва́мъ пꙋ́ть бл҃гъ и҆знача́ла, *(и҆) да́хъ ва́мъ мѡѵсе́ѧ вожда, и҆ а҆аро́на въ і҆ере́ѧ, (и҆) да́хъ ва́мъ свѣ́тъ въ сто́лпѣ ѡ҆гне́нѣ, и҆ сътвори́хъ въ ва́съ чюдеса̀ ве́лїѧ, вы же мене забы́сте, рѣ гь· Ѳако гл҃е гь вседержи́тель, *крастели бы́ша ва҃ въ знаме́нїе, (и҆) да́хъ ва҃ по́лкы въ защище́нїе, вы же и҆ та́мо ропта́сте. и҆ не радова́стесѧ ѡ҆ и҆мени мое́мъ, побѣ́ды ра́ди враго́въ ва́ши҆ но ропта́сте да́же и҆ до ны́нѣ, (и҆) где сꙋ бл҃гости и҆̀же ва́мъ твора́хъ· Е҆́да ли не въ пꙋсты́ни, въ вре́мѧ в не́же а҆лка́сте въ а҆лчбѣ въпїю́щи къ мнѣ̀ гл҃ѧ, *чесо ра́ди и҆зведе на҃ въ пꙋсты́ню сїю погꙋби́ти (-)[19]. Лꙋчше (бо) бѣ на́мъ рабо́тати е҆гѵ́птѧномъ, нежели ѹ҆мрѣти въ пꙋсты́ни се́и· Е҆́да ли не млрдова́хъ ѡ҆ слеза́хъ ва́шихъ, и҆ не да́хъ ли ва́мъ ма́ннꙋ въ пи́щꙋ, (и҆) ꙗ҆до́сте хлѣ́бъ а҆гглъскїи· *Е҆гда̀ бѣ́сте жаждꙋ́щи, не разсѣде ли сѧ ка́мень, и҆ потеко́ша (ва́мъ) ѡ҆билны во́ды, не листвїемъ ли защища́хъ вы ѿ зноѧ, (и҆ не да́хъ ли ва́мъ въ наслѣдїе)[20] зе́млю ѡ҆билнꙋ, (і) не и҆згна́ ли ѿ лица ва́шего хананеѡ и҆ ферезе́овъ, и҆ филистимлѧнъ, *(и) что́ (же) боле́и ва҃ сътворю̀ рече гь· Ѳа́ко гл҃тъ гь вседръжи́тель, *е҆гда̀ бѣ́сте въ пꙋсты́ни, на рѣцѣ (а҆мморе́нстѣ и҆)[21] жаждꙋщи и҆ хꙋлѧще и҆́мѧ мое, но не пожго́хъ вы ѡ҆гнемъ хꙋле́нїѧ ра́ди (ва́шего). Но влага́ющи дре́во въ во́дꙋ (сътвори ва҃ во́дꙋ сла́дкꙋ)[22]. что́ (же бо́лее) сътворю ти ѡ҆ і҆а́кове, не въсхотѣ́лъ бо е҆си послꙋ́шати і҆ꙋ́до. прїидꙋ (бо) къ про́чїимъ ѧ҆зы́комъ и҆̀мже да́мъ и҆́мѧ мое да съблю́дꙋтъ зако́нъ мои. поне́же вы ѡ҆ста́висте мѧ, и҆ а҆́зъ ѡ҆ста́влю вы. (и҆) просѧщи ва́мъ (-)[23] млти, не ѹ҆милю́сѧ [-][24]. *(и҆) е҆гда̀ възъзвоте мѧ (и҆) а҆́зъ не ѹ҆слы́шꙋ вы. рꙋцѣ бо ва́ши по́лны кро́ви, но́ѕѣ же ва́ши ско́ры на ѹ҆-

в мо҃ ді
д мо҃ ка
ісꙋ на҃ и
в мо҃ д
в мо҃ г
в мо҃ ѕі
ѱло рд
д мо҃ ді
мдр ѕі
в мо҃ ѕі
д мо҃ к
і҆саїа є
в мо҃ еі
і҆саїа а

бїенїе, (и҆) ѡ҆ста́вите не менѐ, но себѐ гл҃етъ гдь. Та́ко гл҃етъ гдь вседръжи́тель, е҆да̀ ли а҆́зъ не моли́хъ ва́съ ꙗ҆́коже ѻ҆те́цъ сн҃ы, и҆ ꙗ҆́ко мт҃и дщєрї, и҆ли ꙗ҆́ко долꙋ́щїѧ ѻ҆тро́чатъ свои́хъ. Да бꙋ́дете мѝ въ лю́ди, и҆ а҆́зъ ва́мъ въ бг҃а, и҆ вы мнѣ̀ въ сн҃ы, и҆ а҆́зъ ва́мъ въ ѻ҆тца̀· (-)[25] *Собира́хъ вы ꙗ҆́ко ко́кошъ птенца сво҄ѧ подъ крилѣ̀ свои̑. Нн҃ѣ же что̀ сътворю ва́мъ ѿве́ргꙋ вы ѿ лица̀ моего. *(и҆) е҆гда̀ принесе́те жрътвꙋ, ѿвращꙋ ѿ ва́съ лицѐ мое. Възненавидѣхъ (бо празд́ники)[26] ва́ша и҆ новомѣ́сѧчїѧ, и҆ ѡ҆брѣза́нїѧ [-][27] (ва́ша). Посла́хъ (бо) къ ва́мъ рабы мои̑ прр҃ки и҆̀же ꙗ҆́сте (и҆) ꙋ҆би́сте, и҆ телеса̀ и҆́хъ на ча́сти разсѣко́сте, и҆̀хже кро́ви а҆́зъ възыщꙋ гл҃етъ гдь· Та́ко гл҃етъ гдь вседръжи́тель, до́мъ ва́шъ пꙋ́стъ бꙋ́детъ (і҆) и҆звръгꙋ вы ꙗ҆́коже вѣ́тръ (возмѣта́етъ) пра́хъ. И҆ сн҃ы (ва́ша) не роди́тъ ча́дъ. поне́же ѡ҆ста́виша запо вѣди моѧ (-)[28], и҆ лꙋка́вое сътвори́ша предо мно́ю. да́мъ домы̀ ва́ша лю́демъ грѧдꙋщимъ, и҆̀же не слы́шаша мѧ ꙋ҆вѣ́рꙋютъ (и҆) пре́дъ ни́ми (же) чюдесъ не твори́хъ, ѻ҆ни́ сътворѧ́тъ є҆ли̑ка повелѣ́хъ, не вѣдꙋще прр҃къ (мои́хъ), (бг҃ну́шаюсѧ лꙋка́вьствъ)[29] свои́хъ· (Нн҃ѣ же) хощꙋ възвѣстити (сла́вꙋ)[30] лю́дїи грѧдꙋщихъ, и҆̀хже ѻ҆тро́ци веселѧ́тсѧ съ ра́достїю, ѻ҆чи́ма бо е҆стественыма не ви́дѣша мѧ, дх҃омъ же вѣ́рꙋютъ е҆́же гл҃ахъ· (-)[31] Нн҃ѣ (же) зри̑ [бра́те][32] ка́кова (сїѧ) сла́ва, и҆ ви́ждь лю́дїе приходѧщїѧ ѿ востѡ́ка (сл҃нца) и҆̀мже а҆́зъ да́мъ сла́вꙋ, а҆враа́млю, і҆саа́кову, (-)[33] і҆а́ковлю (-)[34] і҆ѡсі́инꙋ, (-)[35] а҆мѡ́совꙋ (-)[36] михе́инꙋ. (-)[37] і҆ѡи́левꙋ. (-)[38] а҆вді́инꙋ. (-)[39] і҆ѡ́нинꙋ. (-)[40] наоꙋ́мовꙋ. (-)[41] а҆вваꙋ́мовꙋ. софонї́инꙋ, а҆гге́инꙋ. захарі́инꙋ. и҆ малахі́инꙋ. и҆̀же (-)[42] нарица́етсѧ а҆́гг҃ломъ гн҃имъ·

мѳ҃ кг · Ісаі́а ѯѕ

ви покинули не Мене, але себе, – говорить Господь. **28** Так говорить Господь Вседержитель: Чи Я не благав вас як батько синів і як мати дочок або як годувальниця своїх дітей, **29** щоб ви були Мені народом, а Я вам Богом, і ви Мені синами, а Я вам батьком? **30** *Збирав я вас, як квочка своїх пташат, під свої крила. Тепер же, що зроблю з вами? Відкину вас від мого лиця! **31** *І коли ви принесете жертву, відверну від вас моє лице, бо Я зненавидів ваші празники і нові місяці, і ваші обрізання. **32** Послав бо Я до вас моїх рабів, пророків, яких ви взяли і вбили, і їхні тіла ви на частки розрубали. Я домагатимуся їхньої крові, – говорить Господь. **33** Так говорить Господь Вседержитель: Ваш дім буде пустий. І викину вас так, як вітер вимітає порох. **34** І ваші сини не родитимуть дітей, тому що ви знехтували моїми заповідями і зробили лукаве переді Мною. **35** Я дам ваші хати народові, що прийде. Ті, що не почули мене, повірять. І перед ними ж чудес Я не робив, а вони зроблять те, що Я заповів. **36** Не знаючи моїх пророків, вони матимуть огиду до своїх лукавств. Нині ж хочу **37** сповістити славу народу, що приходить, якого діти тішаться з радістю, бо тілесними очима вони не побачили Мене, духом же вірять в те, що Я сказав. **38** Сьогодні ж поглянь, брате, яка ця слава, і глянь на народ, що приходить зі сходу сонця, **39** яким Я дам славу Авраамову, Ісаакову, Яковову, Йосіїну, Амосову, Міхеїну, Йоілеву, Авдіїну, Йонину, **40** Наумову, Аввакумову, Софоніїну, Ангеїну, Захаріїну, і Малахіїну, який зветься господнім ангелом.

мат. 23 · іс. 66

Гл҃а, в҃·

Та́ко гл҃етъ гдь, а҆́зъ и҆зведо́хъ лю́ди сїѧ и҆з рабо́ты, (и҆) да́хъ и҆̀мъ повелѣ́нїѧ рабы̀ мои́ми прр҃ки, и҆̀хже послꙋ́шати не въсхотѣ́ша, (и҆)[1] ѿвръго́ша совѣ́ты моѧ, мт҃и и҆̀же родѝ и҆́хъ гл҃а и҆̀мъ, и҆ди́те сн҃ы поне́же вдови́ца (-)[2] ѡ҆ста́влена є҆́смь. въспита́хъ вы съ ра́достїю, (-)[3] погꙋби́хъ (же) вы съ (-)[4] ско́рбїю, ꙗ҆́ко съгрѣши́сте гв҃ꙋ бг҃ꙋ [ва́шемꙋ][5] творѧ́щи лꙋка́вое пред [ни́мъ][6]· (Нн҃ѣ)[7] же что̀ сотворю̀ с ва́ми. а҆́зъ [-][8] вдови́ца (-)[9] ѡ҆ста́вленаѧ, и҆ди́те (же) сн҃ы и҆ проси́те ѿ гда млтти а҆́з же (свидѣтельствꙋю ѻ҆тче)[10] на мт҃рь сно́въ (твои́хъ) [и҆̀же][11] завѣ́та моего съхрани́ти не въсхотѣ́ша, вда́ждь и҆́хъ на посрамощенїе и҆ мт҃рь и҆́хъ на расхищенїе, да не ꙋ҆мно́житсѧ (ктомꙋ) ро́дъ и҆́хъ· (І҆ и҆мена и҆́хъ) да расточа́тсѧ въ ꙗ҆зы́ки,

Глава 2

1 Так говорить Господь: Я вивів цей народ з неволі, і Я дав їм закони моїми рабами, пророками, яких не бажали слухатися, і відкинули мої поради. **2** Матір, яка їх породила, сказала їм: Ідіть, сини, тому що я є покинутою вдовою. **3** Виховала я вас з радістю, згубила ж я вас зі смутком, тому що ви згрішили *проти* Господа Бога вашого, чинячи лукаве перед Ним. **4** Сьогодні ж, що зроблю з вами? Я покинута вдова. Ідіть же сини і просіть в Господа милосердя. **5** Бо я свідчу батьку проти матері твоїх синів, які не бажали зберегти мій завіт. **6** Дай їх на засоромлення і їхню матір в знищення, щоб більше не множився їхній рід. **7** І їхні імена хай будуть розсіяні між народами і хай будуть

знищені з лиця землі, тому що погордили моїм завітом. **8** Горе тобі, Ассиріє, який скриваєш в собі неправедних. Згадай, лукавий народе, що я зробив *Содомі і Гоморі, **9** яких земля в сірці і в горах попелу. Так як і їх, покараю тих, що мене не послухали, – говорить Господь Вседержитель. **10** Так говорить Господь до Ездри: Сповісти моєму народові, що дам їм Єрусалимське царство, яке маю дати Ізраїлеві. **11** І зроблю собі посеред них славу, і дам їм вічні помешкання, які Я приготував на початку. **12** Дерево життя хай їм буде на пахощі, і не працюватимуть ані не трудитимуться. **13** Ідіть і одержите. Просіть же, щоб вкорочені були вам ті дні, що продовжуються. Отже, чувайте, тому що вам наготовано царство. **14** Свідчи небом і землею, що Я знищив зло і створив добро, тому що Я живу, – говорить Господь. **15** Мати, обійми твоїх синів і виховай їх з радістю, так як голубка, і скріпи твої ноги як стовп, тому що Я тебе вибрав, – говорить Господь. **16** І воскрешу мертвих на їхніх місцях, і виведу їх з їхніх гробів, бо Я пізнав моє ім’я в Ізраїлі. **17** О мати тих синів, не бійся нічого, адже Я тебе вибрав, – говорить Господь. **18** Пошлю тобі на поміч моїх рабів Ісаю, Єремію. Їхньою порадою Я освятив і підготував тобі 12 дерев *з* різними овочами, **19** і стільки ж джерел, що течуть медом і молоком, і сім дуже великих гір, що родять рожу і лілею, якими звеселю твоїх синів. **20** Роби правду вдовиці і будь помічником сироті, дай бідному, і оборони сироту, і зодягни нагого. **21** Подбай за слабого і не насміхайся з кульгавого, бідному допоможи і сліпого виведи на моє світло, **22** сховай молодого і старця між твоїми стінами. **23** *Коли ж знайдеш мертвого, позначаючи поховай його. І дам тобі перше місце в воскресінні мертвих. **24** Потерпи же, мій народе, і заспокойся, бо прийде твій спокій. **25** Добра годувальнице, вигодуй твоїх синів і скріпи їхні ноги, **26** щоб ані один з рабів, яких тобі я дав, *не* згинув, тому що Я з твого числа домагатимуся їх. **27** Не здавайся ж, коли прийде день скорботи і скрути. Тоді інші заплачуть сумуючи, ти ж зрадієш, маючи все в достатку. **28** Заздритимуть бо тобі народи і нічого не зможуть вчинити, – говорить Господь. **29** Тебе оборонять мої руки, і твої сини не побачать вічної муки. **30** Веселися мати з твоїми дітьми, тому що Я спасу тебе, – говорить Господь. **31** Згадай же твоїх дітей, що сплять, тому що Я виведу їх з країв землі, і з ними зроблю за моїм милосердям.

мой1. 19

тов. 10

(и҆)[12] да бꙋ́дꙋтъ потре́блены ѿ (лица̀) земла̀, занѐ възгордѣ́ша завѣ́томъ мои́мъ. ѹ҆вы̀ тебѣ̀ а҆ссѵ́рїа скрыва́ющи в себѣ̀ непра́ведныа· въспомани̇̀ ро́де лꙋка́вый что̀ сътвори́хъ *содо́мꙋ и҆ гомо́рꙋ, и҆̀хже земла̀ (-)[13] въ (жꙋпелѣ)[14] и҆ въ хо́лмѣхъ пе́пелныхъ· Таковже (и҆) тѣ́хъ накажꙋ и҆̀же мѧ̀ не послꙋша́ша, гл҃етъ г҃ь вседръжи́тель· Та́ко гл҃етъ г҃ь къ е҆́здрѣ, възвѣсти лю́демъ мои́мъ, ꙗ҆́ко да́мъ и҆̀мъ цр҃ство і҆ерлⷭ҇имско е҆̀же и҆мѣ́хъ да́ти і҆и҃лю. И҆ сътворю̀ себѣ̀ (по́средѣ и҆̀хъ сла́вꙋ)[15] и҆ да́мъ и҆̀мъ вѣ́чныа о҆би́тели, и҆̀же ѹ҆гото́вахъ (в нача́лѣ)[16]. дре́во живо́тное да бꙋ́детъ и҆̀мъ въ бл҃гоѹ҆ха́нїе. и҆ не и҆́мꙋть дѣ́лати ниже трꙋди́тисѧ. и҆дѣ́те и҆ о҆дръжи́те моли́те (же) да ѹ҆крата́тсѧ ва́мъ дн҃и (тїи продлъжа́щїисѧ)[17]· Бди́те (бо) поне́же ва́мъ ѹ҆гото́вано цр҃ствїе, засвѣдѣ́тельствꙋи (-)[18] н҃бомъ и҆ земле́ю. и҆̀же потреби́хъ ѕло̀, и҆ сотвори́хъ бл҃гаа, ꙗ҆́коже а҆́зъ живꙋ̀ гл҃е г҃ь. мт҃и о҆бои́ми сн҃ы твоѧ̀, (и҆) въспита́и и҆̀хъ съ весе́лїемъ ꙗ҆́ко голꙋби́ца, (и҆) ѹ҆тверди̇̀ но́ѕѣ (твои̇̀ ꙗ҆́ко сто́лпъ)[19], поне́же тебѐ и҆збра́хъ, гл҃етъ г҃ь. и҆ въскрⷭ҇шꙋ ме́ртвыѧ ѿ мѣ́стъ и҆̀хъ і и҆зведꙋ̀ и҆̀хъ ѿ гро́бъ (и҆̀хъ)· Позна́хъ бо и҆́мѧ моѐ въ [і҆и҃ли][20], ѽ мт҃и сн҃овъ (тѣ́хъ) не ѹ҆бо́исѧ (ничто́же), а҆́зъ ѹ҆бо тебѐ и҆збра́хъ гл҃етъ г҃ь· Послю̀ на по́мощь рабы̀ мои̇̀, і҆са́їю, (-)[21] і҆ере́мїю, (-)[22] и҆̀хже совѣ́томъ о҆ст҃ихъ, и҆ ѹ҆гото́вахъ тебѣ̀, в҃і, древе́съ (-)[23] разли́чными пло́ды· И҆ толи́ко (же) и҆сто́чниковъ текꙋ́щихъ (ме́домъ и҆ мле́комъ)[24], и҆ се́дмь го́ръ ѕѣ́ло ве́лїихъ, рода́щихъ ро́жꙋ и҆ кри́нъ, и҆́миже възвеселю̀ сн҃ы твоа· Твори̇̀ пра́вдꙋ вдо́вици и҆ (бꙋ́ди помо́щникъ)[25] си́рꙋ, да́и ни́щꙋ (и҆) защити̇̀ сиротꙋ, (и҆) о҆дѣ́и нагаго прилежи̇̀ (-)[26] немо́щномꙋ, и҆ не посмѣ́ѣшисѧ хромомꙋ, бѣ́днꙋ помози̇̀ и҆ слѣ́пого и҆зведи̇̀ на свѣ́тъ мои, сокры́и (младе́нца и҆ ста́рца)[27] междꙋ̀ стѣна́ми твои́ми· *Е҆гда́ же о҆бра́щеши мр҃тва знамена́ющи погреби̇̀ е҆го· И҆ да́мъ тебѣ̀ пръ́вое сѣде́нїе въ воскрⷭ҇нїе (ме́ртвыхъ)[28]· Потръпи́те (же) лю́дїе мои̇̀, и҆ ѹ҆мири́тесѧ прїи́детъ бо поко́и твои· ѽ бл҃гаа дои́лице въспита́и ча́да твоа, (и҆) ѹ҆тверди̇̀ но́ѕѣ и҆̀хъ, да ни е҆ді́нъ ѿ ра́бъ и҆̀хже тебѣ̀ да́хъ поги́бнетъ поне́же а҆́зъ ѿ числа̀ твое҆го възыщꙋ̀ и҆̀хъ. не преста́ни же, е҆гда прїи́детъ (-)[29] дн҃ь ско́рби и҆ печа́ли· (Тогда̀) про́чїи въспла́чꙋтсѧ смꙋща́ющисѧ, ты́ же възра́дꙋешисѧ и҆мѣ́ющи вса̀ и҆зоби́лно· Завида́тъ (бо тебѣ̀) ꙗ҆зы́цы и҆ ничто́же (-)[30] ѹ҆спѣ́ютъ гл҃етъ г҃ь. защи́тѧтъ тебе рꙋцѣ̀ мои̇̀, и҆ не ѹ҆зрѧ́тъ сн҃ы твои̇̀ вѣ́чнаго мꙋче́нїа·

а҃ мо҃ ді

товїа ї

веселися мати съ чады твоими, понеже азъ спсꙋ тѧ глетъ гь. въспомѧни (же) чада твоѧ спѧщїѧ понеже азъ изведꙋ ихъ ѿ странъ землѧ и по мати [моей][31] с ними сътворю, мати оубо есмь глетъ гь вседръжитель. обоими же чада твоѧ дондеже азъ прїидꙋ и [милосръдствꙋю][32] о нихъ. источники оубо мои изобилꙋютъ, и блгть моѧ не оскꙋдѣетъ. азъ ездра взѧхъ повеленїе ѿ га на горѣ оривѣ, (і идохъ къ ійльтѧномъ)[33], къ ним же егда прїидохъ небрегоша мѧ, и оуничижиша заповѣдь гню сегоже ради глю вамъ ꙗзыцы еже слышите и разꙋмѣите, (и) чаите пастырѧ вашего (иже) дасть вамъ покои вѣчныи, понеже онъ оуже блй есть, (і)[34] имать прїити въ исконачанїи вѣка. бꙋдѣте (же) готовы к воздѧнїю цртвїѧ, свѣ бо вѣчныи възсїѧетъ на вы въ вѣки. бѣжите сѣни вѣка сего (и) насладитесѧ веселїѧ славы вашеѧ, азъ свѣдѣтельствꙋю (-)[35] спсителемъ моимъ. преданыи даръ (-)[36] прїимете и веселитесѧ блгодарѧще призвавшаго вы въ цртво нбное. въстанѣте же и стоите, и смотрѧите число знаменаныхъ на бракъ гнь възвратившихсѧ ѿ сѣни вѣка (сего), и взѧша преиспрещренно одѣнїе ѿ га. прїими число твое сїоне и (одежди ихъ одѣѧнїемъ бѣлымъ)[37] иже исполниша законъ гнь, исполнь бо число чадъ твоихъ, ихже желаше. (молю и)[38] крѣпость бжїю да бꙋдꙋ осщенны людїе твои призваныи из начала, *азъ ездра видѣхъ в (-)[39] сїонѣ не сочтеныи сонмъ людїи, иже вси поюще славѧще га. (-)[40] посредѣ (же) ихъ бѣ юноша высочаишїи возрастомъ пачѣ всѣхъ, иже полагаше вѣнцы на главꙋ коегождо (-)[41], аз же дивихсѧ ѕѣло (и)[42] въпросихъ аггла (глѧ)[43], что сꙋть сїи гн. он (же) ѿвѣща (-)[44], сїи сꙋть иже совлекшїисѧ соодѣѧнїи смертныѧ и облекшїисѧ въ бесмертныѧ, (и) нн҃ѣ вѣнчаютсѧ и прїемлют фꙋники иже исповѣдаша имѧ гне. и (паки) въпросихъ аггла (о юноши)[45]. кто бѣ иже полагаше на них вѣнца, и (свѣтилники)[46] в рꙋцѣ предаѧше. он (же) ѿвѣща (-)[47], се е снъ бжїи, егоже исповѣдаша въ вѣцѣ (семъ). (и) ѕѣло ми чесны быша иже съ крѣпостїю вооржаша за имѧ гне. (и)[48] рече ми ангелъ иди и возвѣсти (сїа) людемъ моимъ, кацы и коль (велїа) видѣ еси чюдеса гнѧ.

апока з҃

Отже, Я є милосердним, – говорить Господь Вседержитель. **32** Обійми же твоїх дітей, доки Я не прийду і матиму над ними милосеря. Отже, мої джерела є переповнені, і моєї ласки не забракне. **33** Я, Езра, отримав наказ від Господа на горі Орив, і я пішов до ізраїльтян. Коли ж я прийшов до них, вони знехтували мною і відкинули господню заповідь. **34** Задля того кажу вам, народи, які чуєте і розумієте, і очікуйте вашого пастиря, який дасть вам вічний спочинок, тому що він уже є близько, і має прийти в кінці віку. **35** Будьте ж готові до винагороди царства, бо вічне світло світитиме на вас навіки. **36** Тікайте від тіні цього віку, і насолодіться веселістю вашої слави. Я свідчу моїм спасителям. **37** Прийміть ввірений дар і веселіться, дякуючи тому, що покликав вас до небесного царства. **38** Підведіться ж і стійте і погляньте на число позначених на господнє весілля, **39** що повернулися від тіні цього віку і одержали оздоблену одіж від Господа. **40** Прийми твоє число, Сіоне, і зодягни білою одежею їх, які сповнили господній закон, **41** бо повне число твоїх дітей, яких ти побажав. Благаю і божу силу, щоб освячений був твій народ, покликаний від початку. **42** *Я, Ездра, побачив в Сіоні збір народу не до почислення, що всі співали, славлячи Господа. **43** Посеред них же був молодець вищий ростом понад всіх, і накладав вінці на голову кожного. Я ж дуже чудувався. **44** І я запитав ангела, кажучи: Хто є ці, Господи? **45** Він же відповів: Це є ті, що скинули одіж смертних і зодягнулися в безсмертя, і нині увінчуються, і пальми одержують, які визнали ім’я господнє. **46** І знову запитав я ангела про хлопця: Хто був той, що накладав на них вінці і в руки давав світила? **47** Він же відповів: Це є божий син, якого визнали в цьому віці. І дуже мені дорогими були ті, які з силою озброїлися за господнє ім’я. **48** Тоді сказав мені ангел: Іди і сповісти це моєму народові, що і які великі господні чудеса ти побачив.

апо. 7

Гла г҃.

Лѣта, л҃ го, разоренїе град (егда) бѣхъ въ вавѵлонѣ [-][1] и лежахъ на одрѣ скорбѧщи, прихождахꙋ же ми мышленїѧ (-)[2]. ꙗко видѣхъ опꙋстѣнїе сїона, и множество велїе живꙋщихъ въ вавѵлонѣ, и того ради бых ѕѣло смꙋщенъ (въ срдци)[3], и начахъ

Глава 3

1 В 30-му році знищення міста, коли я був у Вавилоні, і я лежав на ліжку сумуючи. Находили же мені думки, **2** тому що я побачив спустошення Сіону і велике множество тих, що жили в Вавилоні. **3** І задля того я був дуже засмученим в

серці, і я почав жалібними словами говорити до Всевишнього: **4** О Владико! Господи! Ти сам сказав від початку, закладаючи основи землі, і Ти наказав народові, **5** коли *дав Адамові смертне тіло, що був ділом твоїх рук, і вдихнув в нього дух життя – і він повстав живим перед тобою. **6** І ти ввів його до раю, якого насадила твоя правиця раніше, ніж виростила земля. **7** І Ти заповів йому зберегти твої заповіді – він же їх переступив. Задля того Ти передав його і його рід на смерть. І помножилося множество народів, людей, яким немає числа. **8** *І коли кожний рід пішов за своїми похотями, чинячи безбожне перед тобою, гордуючи твоїми наказами, **9** *знову в часі Ти навів на них потоп і вигубив тих, що жили на землі. **10** І сталося в кожному з них, що так, як Адам, він помер. **11** *Тільки залишив Ти динокого Ноя і з його насінням, з якого народилися всі праведні. **12** І коли почали множитися на землі ті, що жили, і помножилося число Ноєвих синів, з яких вийшли народи і багато племен, гріхи останніх перевищили неправедність попередніх, **13** і вони були лукавими перед тобою. Одначе ж Ти вибрав собі з них мужа, *якому ім’я було Авраам, **14** якого Ти полюбив. І Ти йому сказав свої бажання **15** і зробив з ним вічний завіт, обіцяючи не покинути його наслідця. Коли ж Ти дав йому Ісаака і Ісаакові дав Якова і Ісава, **16** *Ти собі вибрав Якова, Ісава ж відкинув. І розмножився Яків у велике множество. **17** *І сталося, як вивів Ти з Єгипту його насіння, Ти привів його до гори Синаю, **18** прихилив небеса і присмирив землю, захитав вселенну і до тремтіння привів безодні – і увів замішання у світ. **19** І пройшла твоя слава чотирьома воротами: вогнем, і землетрусом, і вітром, і морозом, щоб Ти дуже докладно дав закон насінню Якова і родові ізраїлевому. **20** Тільки не забрав Ти злого серця, щоб твій закон дав у них здобуток, **21** бо перший Адам, носячи лукаве серце, переступив і був переможений, і так всі, що з нього народилися. **22** І завжди була зв’язана з законом хвороба в людських серцях задля лукавого кореня. Так те, що було добре, минуло і, що було погане, настало. **23** І минули часи, і скінчилися роки, *і Ти собі підняв раба іменем Давид. **24** Йому Ти наказав збудувати місто твоєму імені і там приносити ладан і жертву. **25** І, коли минуло багато років, ті, що

мой1. 1
мой1. 6
мой1. 7
мой1. 8
мой1. 12
мой1. 12
рим. 9
мой2. 19
мой5. 4
црс1. 16
црс2. 5

оумиленными словесы гл҃ати къ вышнѣмꙋ, (-)[4] ѻ҃ вл҃ко г҃и. ты самъ реклъ єси ѿ начала полагающи ѻснованїѧ земли, и (повелѣлъ єси лю́демъ)[5] єгда *далъ адамꙋ плоть мр҃твенꙋ, (иже)[6] бѣ дѣло рꙋкъ твоихъ, и въдхнꙋлъ єси вонь дх҃ъ животенъ, и бысть живъ пре тобою, и въве єси єго в раи єже насади десница твоа, преже неже прозѧбе землѧ. и завѣща ємꙋ (съхранити заповѣди)[7] твоѧ (иже)[8] престꙋпи ѧ. (Того ради)[9] предалъ єси и и родъ єго въ смр҃ть, и оумножисѧ множество ꙗзыкъ людїи (-)[10] имже нѣсть числа. *и (єгда) коиждо ро послѣдова похотемъ свои, съдѣловающи (дивнаа)[11] пре тобою. (-)[12] гордѧщи повеленїе твои [-][13]. *паки во времѧ наве єси (на ни) потопъ. (и потреби єси живꙋщи на земли)[14]. и бысть въ єдинокождо же ихъ ꙗко (адамъ)[15] оумретъ (-)[16], *токмо ѻстави єси (-)[17] єдиного ноа (и с сѣмене єго)[18], из негоже (родишасѧ) вси правенїи. и ꙗко начаша множитисѧ на земли живꙋщи, и рамножисѧ (число сн҃овъ ноевыхъ, из нихже людїе)[19] и ꙗзыцы (мнози изыидоша. Съгрѣшенїѧ послѣднихъ, превъзыидоша неправдꙋ прежнихъ. и быша лꙋкави пре тобою)[20]. (ѻбаче же) избралъ єси себѣ з ни (мꙋжа)[21] *ємꙋже имѧ бысть авраа єгоже възлюбилъ єси. и сказа ємꙋ (хотѣнїѧ своѧ)[22], и сътвори с нимъ завѣтъ вѣчныи, ѻбѣщающи (не)[23] ѻставити наслѣдъства єго· (єгда же даде)[24] ємꙋ ісаака, і исаакꙋ (даде)[25] іакова і исава, *избра єси себѣ іакова, ісава же ѿверже, и размножисѧ іаковъ въ множество велїе· *и бысть єгда извелъ єси изъ єгѵпта сѣмѧ єго, [-][26] приведе и къ горѣ сїнаи, (-)[27] преклонилъ єси нб҃са и смири землю. (-)[28] поколѣбалъ єси вселенꙋю, и трепетати сътворилъ єси безднѣ. и вомꙋтилъ єси миръ. и проиде слава твоѧ враты четвертыми, ѻгнемъ и земнымъ трѧсенїемъ и вѣтромъ, и мразомъ· да даси законъ сѣмени іаковлю, и родꙋ іи҃левꙋ прилѣжанїе· Точїю не ѿѧлъ єси (-)[29] ср҃це лꙋкаво да законъ твои сътворитъ в нихъ приѻбрѣтенїе, ср҃це бо лꙋкаво носѧ прьвыи адамъ, престꙋпи и побѣженъ бысть, и тако вси иже ѿ него родишасѧ, и бѣ всегда недꙋгъ (съпраженъ)[30] съ закономъ въ ср҃цахъ чл҃ческихъ лꙋкавна ради коренѧ, тако иже что бѣ бл҃го преста. и что бѣ ѕло (наста)[31] и преидоша времена и скончашасѧ лѣта. *и въздвиглъ єси себѣ раба именемъ дв҃да. (-)[32] ємꙋже повелѣ созидати градъ имени твоємꙋ, и приносити (тꙋ димїамъ и жертвꙋ)[33]· и (єгда) бѣ (-)[34] многа лѣта, (-)[35] живꙋщїа въ (том) градѣ, ѿстꙋпиша (послѣдꙋюще лꙋкавомꙋ

а мо а
а мо s
а мо з
а мо и
а мо ві
а мо ві
кри д
в мо ді
є мо д
а цр ѕі
в цр є

мышленїю а҆да́мову)[36], и҆ вс҄ѧ наслѣ́дствїа є҆го. поне́же и҆ са́ми бы́ша срⷣцемъ лука́ви. (того́ же ра́ди)[37] грaдъ твои предалъ є҆си в ру́ки вра́гъ твои҆хъ, [-][38] ни ли лучшаѧ сътвори́ша и҆же ѻ҆бита́ютъ въ вавѵлонѣ. и҆ того ради владѣ́ютъ сї-ѻ́номъ· (И҆) бы́сть (-)[39] є҆гда̀ прї́идохъ здѣ̂ и҆ ви́дѣхъ непра́вды и҆́мже нѣ́сть числа̀. и҆ мно́гихъ съгрѣша́ющихъ ви́дѣ дꙋша моа̀ да́же до л҃ лѣта, и҆ оу҆жасеса срⷣце моѐ и҆же ви́дѣхъ (мно́жество престꙋ́пныхъ, и҆) како є҆си и҆̀ тръпѣлъ съгрѣшающимъ, ѿпꙋща́ющи тѣ̂мъ и҆же лꙋка́вое твора́хꙋ, и҆ погꙋби́лъ є҆си лю́дїе твои̇̀ (-)[40] съхрани́ (же) є҆си враги твоа. (-)[41] не возвѣща́ющи (-)[42] никомꙋ́же, (вои҆́стиннꙋ не вѣ́мъ како сїа вразꙋмѣ́ти и҆́мамъ)[43], є҆да сꙋть дѣла добрѣ́йшаа вавѵлонскїа нежели сїо́ньскїа, є҆гда̀ позна́ша тебѐ прочї́и ꙗ҆зы́цы паче і҆и҃лѧ. и҆ кацыи ꙗ҆зы́цы оу҆вѣри́ша свѣдѣтельствꙋ [твое҆мꙋ][44] ꙗ҆ко́же (-)[45] і҆а́ковль, тѣ̂хъ (бо) мзда не и҆зъꙗвлѧ́етсѧ. и҆ трꙋдъ (и҆хъ) не тво́ритъ кори́сти. поне́же живꙋщи и҆ хода́щи по́средѣ ꙗ҆зы́къ (-)[46] ви́дѣхъ ѧ҆̀ процвѣта́юща. (чтоже и҆же)[47] не въспомянꙋша повелѣнїи твои҆хъ. нн҃ѣ же и҆змѣри̇̀ на мѣрилехъ лꙋка́въствїе на́ше (съ лꙋка́вствїемъ прочї́ихъ) живꙋщихъ на (земли̇̀)[48], (и҆ нигдѣ̂ не ѻ҆бра́щетсѧ и҆мѧ твое толи́ко въ і҆и҃ли)[49]. и҆ є҆гда̀ не съгрѣши́ша прⷣе тобо́ю живꙋщїи на земли̇̀· и҆ли̇̀ ко́и ꙗ҆зы́къ та́ко въздръжа́лъ за́повѣди твоа̀. (въи҆́стиннꙋ толи́ко сїи̇̀ съхранѧ́ше)[50] повеленїа твоа̀, (а҆ не ꙗ҆зы́цы)[51].

Гл҃а, д҃·

Т(огда̀)[1] ѿвѣща̀ къ мнѣ̂ а҆гг҃лъ є҆мꙋже и҆мѧ оу҆рї́илъ, и҆же посла́нъ бѣ̂ къ мнѣ, и҆ рече ми въ оу҆жасѣ и҆стꙋпи̇̀ срⷣце твоѐ въ вѣ́цѣ семъ, (поне́же)[2] хо́щеши и҆спыта́ти пꙋти вы́шнего, (-)[3] а҆з (же) ѿвѣща҃· ѳа́ко є҆сть г҃и мо́и, (ѻ҆́н же)[4] къ мнѣ̂ рече (си́це)[5]. три̂ пꙋти̇̀ по́сланъ є҆смь показа́ти тебѣ и҆ три̂ подо́бїа прⷣеста́вити прⷣе тобо́ю. ѿ ни́хже є҆гда̀ ми є҆ди́нꙋ и҆зꙗ҆ви́ши (-)[6]. а҆́зъ ти покажꙋ̀ пꙋть є҆го́же жела́еши ви́дѣти. и҆ наоу҆́чю тѧ̂ ѿкꙋ́дꙋ въ срⷣце лꙋка́во (прихо́дитъ), и҆ реко́хъ възвѣсти̇̀ г҃и мои, и҆ рече (-)[7], и҆ди̇̀ (і҆) и҆зва́жи ми ѻ҆гнѧ̀ тѧ́гость, и҆ли и҆змѣ́ри (-)[8] дыха́нїе вѣтра, и҆ли възврати въспѧ́ть (-)[9] дн҃ь и҆же ми́моидѐ· (-)[10] ѻ҆вз (же) ѿвѣща́хъ (-)[11], (є҆гда̀ ли сїа чл҃къ)[12] сътво́ритъ, (є҆же ты хо́щеши ѿ мене оу҆вѣ́дити)[13]; (ѻ҆́нже)[14] рⷱе (-)[15], въпрошꙋ̀ ли тѧ̂ (-)[16] ка́ко є҆сть мно́го жили́ща (посрⷣѣ)[17] мо́рѧ, и҆ли ка́ко мно́го и҆сто́чникъ ѿ нача́ла бе́здны, и҆ли и҆сто́чниковъ на ѻ҆́крꙋзѣ нб҃нѣмъ, и҆ли что̂ сꙋть пре-

проживали в тому місті, відступили, **26** ідучи вслід за лукавим мисленням Адама і всього його насліддя. Тому що й самі були погані серцем, **27** задля того ж твоє місто видав Ти в руки твоїх ворогів. **28** Чи краще зробили ті, що проживають в Вавилоні, і задля цього вони панують над Сіоном? **29** І сталося, коли я сюди прийшов і побачив неправди, яким немає числа, і багатьох, що грішили, побачила моя душа аж до 30-го року. І жахнулося моє серце, **30** тому що я побачив множество переступаючих. І як Ти потерпів їм, що грішать, відпускаючи їм те лукаве, що чинили? І погубив Ти твій народ, а зберіг твоїх ворогів, не сповіщаючи нікому. **31** По правді, не знаю я, як це маю зрозуміти? Чи діла вавилонські є кращі, ніж сіонські? **32** Чи пізнали тебе інші народи більше, ніж Ізраїль? І які народи повірили твоєму свідченню так, як Яків, **33** адже їхня винагорода не виявляється і їхній труд не дає користі? Бо живучи і ходячи посеред народів, я побачив їх квітучими, що ж, що вони не згадали твоїх наказів? **34** Сьогодні же виміри на мірилах наше лукавство з лукавством інших, що живуть на землі. І ніде не знайдеться твоє ім'я, тільки в Ізраїлі. **35** І коли не згрішили перед тобою ті, що живуть на землі? Або який народ так зберіг твої заповіді? **36** По правді, тільки ці, а не народи, зберігали твої заповіді.

Глава 4

1 І відповів мені ангел, якому ім'я Уріїл, який був посланий до мене, **2** і сказав мені: Жахом жахнулося твоє серце у цьому віці, тому що ти хочеш зрозуміти дороги Всевишнього. **3** Я ж відповів: Так є, Господи мій. Він же мені відповів так: Три шляхи я є посланий тобі показати і три образи покласти перед тобою. **4** Якщо мені поясниш одну з них, я тобі покажу дорогу, яку бажаєш бачити, і повчу тебе звідки до серця приходить лукаве. **5** І я сказав: Сповісти, пане мій. І він сказав: Іди, і зваж мені вагу вогню, або виміряй подих вітру, або поверни назад день, що минув. **6** Я ж відповів: Хіба це людина зробить те, що ти хочеш від мене довідатися? **7** Він же сказав: Чи запитаю тебе скільки є помешкань посеред моря, або скільки джерел в основі безодні, або джерел на небесному небозводі, або які є райські границі? **8** І відповіси: І в безодню я не зійшов, ані ще до аду, ані до небес

ніколи я не піднявся. **9** Тепер же про це я тебе не запитав, хіба що про вогонь і вітер і день, в якому ти перебував. І без цих речей ти не можеш бути. Ти ж про них нічого мені *не* відповів. **10** І знову він мені сказав: Не можеш пізнати те, що є твоє і що з тобою виросло. **11** І як цей твій суд зможе виявити шлях Всевишнього? Або світло зсередини зіпсуте, як може зрозуміти зітління, яке я бачу? І як це я почув, я впав на моє лице **12** і сказав до нього: Краще, щоб ми не були, ніж ми були, *і* ми жили в злі і терпіли, не знаючи задля чого. **13** Він же відповів мені: *Я прийшов до якоїсь пустелі, де дерева зробили нараду, **14** кажучи: Прийдіть і підемо і вестимемо війну проти моря, щоб воно перед нами відступило. І зробимо собі інші ліси. **15** Також і морські хвилі зробили нараду, кажучи: Підім і вчинім війну проти лісів поля, щоб, перемігши їх, ми собі захопили інше місце. **16** Задуми ж лісів були марними, тому що прийшов вогонь і їх пожер, **17** також і морських хвиль, тому що їх зупинив пісок і не дав їм. **18** І, коли б ти був їхнім суддею, кого з цих ти оправдав би або винним присудив ти? **19** Відповів я: По правді, вони пустилися на марний задум, тому що земля дана лісам і мореві місце, яке несе його хвилі. **20** Він же сказав мені: Добре ти розсудив. Задля чого себе не судиш? **21** Тому що так, як земля для лісів і море ж для своїх хвиль є дане, *також ті, що живуть на землі лише розуміють земні речі, а ті, що на небесах, і те, що на їхній висоті. **22** І я так відповів: Благаю тебе, пане, *щоб* мені дано смисл розуміння. **23** Бо я не побажав запитати про твої горішні *речі*, але про це, що постійно в нас буває: задля чого Ізраїль даний на глум народам, і задля чого твій улюблений народ даний безбожним народам, і задля чого закон наших батьків був виведений на згубу і більше немає дослідження писань, **24** задля чого ми всюди проживаємо, наче гусениця, живучи у великому страсі і переляку, і ми є негідні успадкувати твоє милосердя? **25** Але що ми зробимо зі своїм іменем, яке ми називаємо? Це є те, що я питаю. **26** Він же сказав: Скільки більше просити будеш, стільки більше й дивуватимешся, тому що конечно потрібно вік пройти. **27** І ти не зможеш зрозуміти те, що праведним є обіцяне, оскільки цей вік повний неправедності і слабостей. **28** Бо про те, що ти

суд. 9
пар2. 25

црс3. 2

дѣлы раиски, и будеши ѿвещати (-)[18] (и) въ бездну не снидох ни во адъ паки, ни на небеса николиже възыидохъ. Нынѣ же (о семъ) не въпросихъ тѧ, толико о огни и вѣтрѣ, и дни вонже еси пребывалъ, и без сихъ вещеи быти не можеши, (-)[19] ты (же о сихъ ничто) ми ѿвѣща (-)[20]. И (паки) ми рече, что есть твоего, и что с тобою израсте, знати не можеши. И какоже сїи (судъ)[21] твои възможетъ обьѧти пути вышнѧго, (или свѣтъ извну растлѣнъ, како имать разумѣти растлѣнїе еже азъ зрю)[22]. (-)[23] и рекохъ къ нему, лучши дабы есмы не были, нежели быти живуще въ ѕлѣ и претрьпѣвати невѣдуще чесо ради. (онъ же)[24] ѿвѣща ми (-)[25], (-)[26] *прїидох къ (нѣкои пустыни, идеже древа)[27] совѣтъ сътвориша глаголюще, прїидѣте і идемъ и двигнемъ брань на море да пред нами побѣгнетъ. И да сътворимъ себѣ иныѧ дубравы. Такоже и волны морскїи (-)[28] совѣтъ сътвориша глаголюще. поидимъ и двигнѣмъ брань на лѣсы польныѧ, да (побѣдивши ихъ)[29] въспрїимемъ себѣ иное мѣсто. (-)[30] Ѹмышленїѧ (же) лѣсовъ бѣ празна. понеже прїиде огнь и пожже ихъ, такоже и (-)[31] волнъ морьскихъ, понеже въздержа (и) пѣсокъ и не даде имъ. И егда бы еси былъ судїѧ ихъ, коего бы еси ѿ сихъ оправдалъ, или винна сътворилъ. (-)[32] ѿвѣщахъ азъ (-)[33], въистинну въ совѣтъ суетенъ въдашасѧ, понеже землѧ дана лѣсомъ, и морю мѣсто, еже ношаше волны его, (онъ же)[34] рече къ мнѣ (-)[35], право рассудилъ еси, (-)[36] чесоже ради себе не судиши, понеже како землѧ дубравамъ и море же волнамъ своимъ дано есть, *такоже иже обитаютъ на земли. Толико вещи земныѧ разумѣваютъ, а еже на небеси і иже на высотѣ ихъ, И ѿвѣщахъ (сице)[37], молю ти сѧ господи, [-][38] мнѣ дастьсѧ оумъ разумѣнїѧ, не бо хотѣхъ въпросити о вышних [твоихъ][39]. но о сихъ иже всегда в насъ бываютъ, чесо ради Ісраиль данъ въ поруганїе ꙗзыкомъ. (И чесо ради)[40] людїе твои възлюбленїи даны ꙗзыкомъ нечестивымъ. И (чесо ради) законъ ѿтецъ нашихъ в пагубу, изведенъ бысть и расмотренїе писанїи не суть. (Чесо ради вездѣ обитаемъ)[41] ꙗко гусеница, (живущи въ велицѣ страсѣ и оужасѣ)[42]. и недостоины есмы милости (твоеѧ) наслѣдити. (И)[43] что (сътворимъ)[44] съ именемъ своимъ, егоже мы нарицаемъ, (сїа суть егоже)[45] азъ въпрашаю, (онъ же)[46] рече, (колико болеи въпрашати имаши, толико боле и оудивишисѧ)[47]. Понеже нужно прилежитъ вѣкъ проити, и не възможеши разумѣти что (-)[48] пра-

судии д
в пара іе

г црс в

вѣнцы обѣщанна суть. Понеже неправды исполнь вѣкъ сей и немощей. а о немже въпрашаеши (възвѣщу тебѣ), насѣяшася лукавствїа, и не уприиде погибель его, и егда ли не възвратится еже ся насѣя, и не погубится мѣсто идеже насѣяно лукавство, не приидетъ (-)[49] гдѣ насѣяно есть благо, понеже зерно сѣмени злаго, еже въсѣяно въ срдце адамово, из начала како много зла роди и до нынѣ. и родит даже до жатвы, вонми (-)[50] самъ себѣ, како много умножи плода злаго зерно сѣмени лукава, (и гдѣ будутъ не сочтеныя лукавства посѣяны)[51], како будетъ велїе пожатїе уготовано. (не)[52] отвѣщахъ (глагола)[53], когда, и въ кое время сїа будутъ, и чесо ради кратки и не благи лѣта наша, (онже)[54] рече не буди скоръ (-)[55] паче вышняго, (понеже всуе прилежиши его превышити иже ужасъ твои многъ)[56], еда не въпрашаша душа праведныхъ о тацѣ вещах въ затворенїю своемъ глаголюще доколѣ тако (надѣющися будемъ)[57], и егда приидутъ (намъ) плоды жатвы нашея (въспрїятїе) мзды. архаггелъ же [урїилъ][58] отвѣща (ми)[59]. егда исполнится число (сѣмени въ васъ)[60], яко въ (скалахъ)[61] вѣкъ, мѣру мѣрилъ времена и числомъ счте часы, и не всколебаа ни възбуди, даже исполнится предреченнаа мѣра. И отвѣщахъ (глаголя)[62], о владыко господи. но и мы (сии) исполнены нечестїа, и нас ради егда ли не приидетъ жатва праведныхъ, ради грѣховъ обитающихъ на земли, (онже)[63] рече, иди и въпроси имущаа въ чревѣ, егда ли носивши д҃ мсцеи (-)[64] възможетъ животъ ея в себѣ съдръжати плодъ, и азъ отвѣщах, (въистинну) не възможетъ (-)[65]. (онже отвѣща)[66], въ преисподнихъ обители душъ суть подобныя животу. понеже како родящаа хощетъ въскорѣ родити, такожде (сїи)[67] хощутъ да отдадутъ имъ вданое, из начала (же възвѣщу, и)[68] изъявлю тебѣ егоже хощеши смотряти, и отвѣщах (-)[69] егда ли обрѣтохъ благодать пред (тобою)[70]. И егда ли възможно (сїя) и азъ же достоинъ ли покажи ми [-][71], егда ли болеи есть времени приидущаго нежели преидущаго, или преидущаго, нежели приидущаго (-)[72]. вѣмъ бо еже преиде, того же не вѣмъ что прїити имать. он же рече (-)[73] стани одесную мене, аз же тебѣ изъявлю притчею, и стахъ и видѣхъ и се пещь горящаа прoиде предо мною. егда же пламень преста, (-)[74] и дымъ еще оста посемъ (-)[75] проиде же предо мною облакъ исполнь воды. из негоже ся испусти дождь велїи. и егда проиде стремленїе дождя, умножишася на немъ капля. и рече къ мнѣ. внимаи себѣ, яко растетъ дождь наипаче неже капли, и огнь неже

питаєш, я тобі сповіщу. Насіялося лукавство і ще не прийшла його погибель, **29** і коли не повернеться те, що посіяне, і не пропаде місце, де є посіяне лукавство, не прийде те, де є посіяне добро. **30** Тому що зерно поганого насіння, що посіяне в Адамовім серці від початку, породило стільки багато зла й донині, і зродить аж до жнив. **31** Зваж сам *на* себе, як багато злого плоду намножило зерно лукавого насіння. **32** І де будуть посіяні безчисленні лукавства, які великі жнива будуть приготовані. **33** Не відповів я, кажучи: Коли і в якому часі це буде і задля чого короткі і недобрі наші роки? **34** Він же сказав: Не спішися понад Всевишнього, тому що марно стараєшся його перевищити, бо твій переляк великий. **35** Чи душі праведних не питали про такі речі у своїм замкненні, кажучи: Доки так будемо надіятися, і коли прийдуть нам плоди наших жнив, одержання винагороди? **36** Архангел же Уриїл відповів мені: Коли виповниться число насіння у вас, бо на вагах віків **37** міркою він зміряв часи і числом почислив часи. І не зрушив ані не розбудив, аж доки не наповниться вище вказана вага. **38** І я відповів, кажучи: О Владико! Господи! Але і ми наповнені безчестям цих! **39** І чи задля нас не прийдуть жнива праведних через гріхи тих, що живуть на землі? **40** Він же сказав: Іди і запитай ту, що має в лоні. Чи, коли поносивши 9 місяців, зможе живіт її у собі затримати плід. **41** І я відповів: По правді, не зможе. Він же сказав: Місцезнаходження душ у глибинах є подібні до життя. **42** Тому то, так, як та, що родить, хоче швидко родити, так ці хочуть, щоб їм віддали дане. **43** Від початку же сповіщу і виявлю тобі те, що бажаєш бачити. **44** І я відповів: Коли я знайшов ласку перед тобою і коли це можливо, і я ж гідний, **45** покажи мені чи є більше майбутнього часу, ніж минулого, чи минулого, ніж майбутнього. **46** Бо знаю, що минуло, не знаю ж того, що має прийти. **47** Він же сказав: Стань по моїй правиці, я ж тобі покажу притчею. **48** І я став і побачив – і ось палаюча піч пройшла переді мною. Коли ж полумінь минув і дим ще залишився, **49** після цього пройшла ж переді мною хмара повна води, з якої ж пустився великий дощ. І, коли минув сильний дощ, помножилися на ньому краплі. **50** І він сказав мені: Подумай собі. Так як росте дощ, більше, ніж краплі, і вогонь, ніж дим, так більшою є міра,

ніж *та, що* минула, помножилися ж краплі і дим. **51** І я так помолився: Чи я маю так довго жити, або що має прийти в тих часах? **52** І він мені відповів, кажучи: Про ці знаки, *про* які мене питаєш, частково можу тобі сказати. Тільки я не є посланий, щоб сказати тобі про твоє життя, але *й* не знаю.

Глава 5

1 Відносно ж знаків: прийде час, що ті, що живуть на землі, *будуть* обкладені великими данинами, і сховається шлях праведності, і царство буде неплідним щодо віри. **2** І помножиться неправедність більше, ніж сьогодні бачиш і ніж ти почув. **3** Земля, до якої ввійдеш і яку бачиш, що нині царює, побачать її опустілою. **4** І чи тобі дасть Всевишній бути живим побачиш після третьої труби, бо швидше засяє сонце вночі і місяць тричі на день, **5** і закапає кров з дерева, і камінь дасть свій голос, і люди заметушаться, **6** і буде царювати той, на кого не надіються ті, що живуть на землі. І птахи перейдуть зі свого місця, **7** і содомське море викине рибу, і ніч дасть голос, якого численні не знали. І всі почують її голос, **8** і будуть трясіння по численних місцях, і вогонь безперервно спускатиметься, і польові звірі переселяться, і жінки породять дивних хворих, **9** і в солодких водах знайдуться солоні, і всі друзі самі з собою стануть до бою. І тоді сховався ум, і розум відлучиться у своєму сховку, **10** і шукатиметься багатьма – і не знайдеться. Неправедність же і нестриманість помножиться на землі. **11** І він запитає свою сусідню країну, і скаже: Чи через тебе прийде справедливість чинячи справедливе? І заперечать те. **12** І буде в тому часі, що люди надіятимуться, – і не одержать, трудитимуться – і не пощастить їхнім дорогам. **13** Ці знаки наказано сказати тобі, мені дозволено. І якщо помолишся знову і заплачеш, так як і сьогодні, і попостиш сім днів – ще більше почуєш. **14** І я пробудився, і моє тіло дуже перелякалося, і моя душа струдилася, наче зімліла. **15** Підтримав мене той ангел, що прийшов, який говорив до мене, і скріпив мене, і поставив мене на ноги. **16** І сталося в другій ночі: і прийшов до мене Салатіїл, вождь народу, і сказав мені: Де ти був, і чому твоє лице сумне? **17** Або, чи не знаєш, що тобі повірено Ізраїль в країні їхнього переселен-

дымъ. ꙗко большаѧ есть мѣра неже преиде, преумножиша же капла и дым. и (сице) молихсѧ (-)[76], еда ли азъ тако долго жити имамъ, или что имать прїити в та времена и ѿвѣща ми (глаголѧ)[77]. ѡ знаменїахъ (сихъ) иже мѧ въпрашаеши, ѿ части могу ти глаголати, толико нѣсмь посланъ да повѣмъ тебѣ о животѣ твоемъ но не свѣмъ.

Глава, е.

Знаменихъ же (-)[1] прїидетъ времѧ, иже живущїи на земли обременени даньми велїими, и съкрыетсѧ путь правды, и будетъ царство неплодно ѿ вѣры. и умножитсѧ неправда болеи нежели (нынѣ)[2] видиши, и нежели еси слышалъ (-)[3], (землѧ в нюже внидеши, і юже видиши иже нынѣ царствуетъ)[4], узрѧтъ еѧ опустѣну, и дасть ли тебѣ вышнїи живу быти. узриши по третеи трубѣ иже въскорѣ солнце възсїѧетъ в нощи, и луна [трищи на дню][5]. и капаетъ кровь ѿ древа, и камень дасть гласъ свои. и възъшатаютсѧ людїе [-][6], и тои будетъ царствовати егоже сѧ ненадѣютъ живущїи на земли. и птицы преидутъ ѿ мѣста своего. и море содомское рыбы ѿмещетъ, и дасть гласъ нощъ иже мнозїи не знаша, (и)[7] вси услышатъ гласъ его, и труси будутъ по мѣстехъ многихъ. и огнь безпрестани опуститсѧ. и ѕвѣрїе польстїи преселѧтсѧ [-][8], и жены болѣзнивыѧ родѧтъ дивнаѧ. и въ сладкихъ водахъ сланы обрѧщутсѧ, и прїятели всѣхъ сами собою ополчаютсѧ. и съкрысѧ тогда умъ и разумъ разлучитсѧ въ хранилищи своемъ, і изыщетсѧ ѿ многихъ и не обрѧщетсѧ. (-)[9] Неправда (же) и невъздержанїе умножитсѧ на земли. и вопроситъ страну ближнїю свою, и речетъ, ни ли по тебѣ преидетъ правда правость творѧщи. и то ѿмещутсѧ, и будетъ в то времѧ уповаютъ человѣци и не воспрїимутъ трудаасѧ и не управлѧютъ пути ихъ. сїѧ знаменїѧ повелѣно глаголати тебѣ, ѿпущено есть мнѣ, и аще помолишисѧ паки и въсплачешисѧ ꙗко и нынѣ. и постишисѧ седмь днїи еще болеи услышиши (-)[10] и возбнухъ и тѣло мое устрашисѧ ѕѣло, и душа моѧ утрудисѧ ꙗко ищезе. держа мѧ иже прїиде ангелъ иже глаголаше въ мѧ и укрѣпи мѧ, и постави мѧ на ногахъ. и бысть в нощь вторую и прїиде къ мнѣ [саладїель][11] вождь людемъ, и рече мнѣ гдѣ бѧше. и въскую лице твое скорбно. или не вѣси ꙗко тебѣ въвѣренъ есть ісраиль въ странѣ преселенїѧ ихъ. въстани бо и вкуси хлѣба [-][12]. и не опусти насъ ꙗко пастырь стадо

свое в руки влъкомъ лукавымъ. и рекохъ ему, иди ѿ мене. и не приближиши ко мнѣ (-)[13] и услышалъ яко рекохъ. и ѿиде ѿ мене, (а)[14] азъ постихся днїи седмь стенаѧщи и плачющи. яко мнѣ заповѣда Урїель аггелъ. и бысть по днїи седмихъ. и паки помышленїе сердца моего трудно бяше мнѣ ѕѣло и въспрїѧ душа моѧ духъ разуменъ и паки нача глаголати пред вышнимъ словеса, и рѣхъ. ѡ владыко господи ѿ всѣ дубравъ земскихъ и ѿ всѣхъ древъ его избралъ еси виноградъ единыи. (-)[15] ѿ всѣхъ земль вселенныѧ избралъ еси себѣ удолїе едино. и ѿ всѣхъ цвѣтъ (селныхъ)[16] избралъ еси себѣ кринъ единъ. и ѿ всѣхъ безднъ морьскихъ исполнилъ еси себѣ источникъ единъ. и ѿ всѣхъ созиданїи градовъ освятилъ еси себѣ Сїонъ, и ѿ всѣхъ сътворенїи летаѧщихъ именовалъ еси себѣ голубицу едину, и ѿ всѣх сътворенїи скота провидѣлъ еси себѣ овцу едину, и ѿ всѣхъ умноженыхъ людїи изыскалъ еси себѣ люди едины. и ѿ всѣхъ искушенъ законъ, далъ еси сему егоже желалъ еси людїи· И нынѣ господи въскую предалъ еси единъ многимъ. и уготовалъ еси на единъ корень многи иныи, и расточилъ еси единъ твои въ мнозѣхъ и потопташа [его][17], иже противу глаголющаго воли твоеи. еще твоихъ завѣтъ (не) вѣровахꙋ. и аще ненавидѧще ненавидѣлъ еси люди твоѧ. твоими руками имаши наказати· И бысть егда глаголалъ есмь словеса [-][18], и посланъ есть аггелъ (-)[19] иже прежде прїиде къ мнѣ въ проходѧщую нощь. и рече ми услыши мѧ и научю тѧ. и вонми ми и преложу пред тобою, и рекохъ. глаголи господи мои. и рече къ мнѣ, ѕѣло въ ужасѣ ума сътворенъ еси ради Iсраиля. или наипаче възлюбилъ еси его, неже сътвори и. и рѣхъ [к нему][20] ни господи, но болѧщи глаголалъ есмь. мучатъ бо сѧ ладвїѧ моѧ по всѧ часы ищущи взѧти стезю вышнѧго. и взыскати часть суда его. и рече къ мнѣ, не можеши. и рекохъ, почто господи, и почто родихсѧ или въскую не сътворисѧ утроба матери моеѧ мнѣ гробъ, да не видѣхъ труда Iаковлѧ и безъсилїѧ (ради)[21] Iсраилева. и рече къ мнѣ. сочти ми сїе иже егда не прїидоша. и собери ми раскропленыѧ капли, и озелени ми сухїѧ цвѣты, и ѿверзи ми запертыѧ хранилища, і изведи ми затворены в нихъ вѣтры, [-][22] покажи ми гласу образъ, и тогда покажу ти трудъ иже жедаеши видѣти и рѣхъ, ѡ владыко господи, кто бо есть иже можетъ сїѧ видѣти. токмо иже съ человѣки обитанїѧ не имать·

ня? **18** Адже встань і з'їж хліба, і не залиш нас, так як пастир своє стадо в руках поганих вовків. **19** І я йому сказав: Іди від мене, і не наближайся до мене. І він послухав, бо я сказав, і відійшов від мене. **20** А я постив сім днів, стогнучи і плачучи, так як мені заповів ангел Уріїл. **21** І сталося по днях сімох, і знову думки мого серця були мені дуже прикрі. **22** І моя душа прийняла дух розуму, і я знову почав говорити слова перед Всевишнім, **23** і я сказав: Вкадико! Господи! З усіх земних лісів і з усіх його дерев ти вибрав одну виноградну лозу, **24** з усіх земель вселенної ти собі вибрав одну долину, і з усіх квітів світу ти собі вибрав одну лілею, **25** і з усіх безодень моря ти собі наповнив одне джерело, і з усіх збудованих міст ти собі освятив Сіон, **26** і з усіх створених птахів ти собі наіменував одну голубку, і з усього створеного скота ти собі постарався одну вівцю, **27** і з усіх народів, що розмножилися, ти пошукав собі один народ. І з усіх випробуваний закон дав ти цьому народові, якого ти полюбив. **28** І сьогодні, Господи, чому ти передав одного численним, і приготував один корінь понад іншого, і розсіяв твого одинокого між багатьма? **29** І його потоптали ті, які протиставилися твоїй волі, ще й не повірили завітам твоїм. **30** І, якщо Ти, ненавидячи, зненавидів твій народ, ти маєш покарати твоїми руками. **31** І сталося, що як я сказав слова, то посланий був ангел, який раніше прийшов до мене, минулої ночі, **32** і сказав мені: Послухай мене – і навчу тебе, і уважним будь до мене – і додам перед тобою. **33** І я сказав: Говори, Господи мій. І він сказав до мене: Чи ти є дуже переляканий умом за Ізраїля? Або, чи ти його більше полюбив, ніж Той, Хто створив його? **34** І я сказав до нього: Ні, господи. Але вболіваючи я заговорив, бо мої лиця болять кожної години, шукаючи зрозуміти шлях Всевишнього і дослідити міру його суду. **35** І він сказав до мене: Не можеш. І я сказав: Чому, Господи? І навіщо я народився або чому не стало мені гробом лоно моєї матері, щоб я не бачив болю Якова і знесилення роду ізраїльського? **36** І він сказав до мене: Почисли мені це – тих, що ще не прийшли. І збери мені розсіяні краплі, і зроби мені зеленими сухі квіти, **37** і відкрий мені замкнені сховки, і виведи мені в них замкнені вітри, покажи мені образ голосу, і тоді я покажу тобі труд, який просиш бачити. **38** І я сказав: О Владико! Господи! Хто бо є той, що може це знати? Хіба що Той, Хто з людьми не має помеш-

кання. **39** Я ж безумний, і як зможу говорити про це, що ти мене питаєш? **40** І він промовив до мене: Так як ти не можеш чинити одне з цих, що є сказане, так не зможеш знайти мого суду або в кінці любов, яку я обіцяв народові. **41** І я сказав: Що зроблять ті, що були переді мною? І що з нами? І що після нас? **42** І він промовив до мене: До вінця подібний мій суд. Так як він не пізнаний останнім, так поспішний для перших. **43** І я відповів, і сказав: Чи Ти не зміг зробити тих, що були зроблені, і тих, що є, і тих, що будуть, в одне, щоб швидше показати твій суд? **44** І він відповів мені, і сказав: Не може поспішати створіння понад творця і винести вік тих, що в ньому є разом створені. **45** І я сказав: Як говориш ти твоєму слузі, що оживляючи ти оживив від тебе разом створене створіння? Бо хто зніс створіння, може і нині разом нести теперішнє. **46** І він промовив до мене: Запитай живіт жінки. І скажеш до неї: І, якщо родиш, чому в часі? Попроси, отже, її, щоб породила десятьох разом. **47** І я сказав: Адже не зможе, тільки в часі. **48** І він сказав до мене: І я дав лоно землі і тим, що є на ній посіяні в часі. **49** Бо таким способом, як дитина не родить тих, що є старими, так я розглянув собою створений вік. **50** І я знову запитав, і сказав: Оскільки вже ти даєш мені дорогу, говоритиму перед тобою, оскільки наша матір, про яку ти мені говорив, ще є молода, вже до старості вона наближається. **51** І він відповів мені, і сказав: Запитай ту, що родить, і скаже тобі. **52** Бо скажеш їй: Чому ті, яких ти нині породила, не є подібні до тих, що перед тобою, але менші ростом? **53** І вона тобі скаже: Інші є ті, що були народжені в молодості сили, і інші, які народжені були в часі старості, коли знемагає лоно. **54** Отже, розумій і ти, що менші ростом є ви від тих, що перед вами, **55** і ті, що після вас, менші, ніж ви, бо вже створіння постаріле і сили молодості, що минула. І я сказав: Благаю, Господи! Якщо я знайшов ласку перед твоїми очима, покажи твоєму рабові через кого Ти відвідаєш своє створіння.

Аз же безуменъ и како могу глати о сихъ иже мене въспросиши. и рече къ мнѣ како не можеши сътворити единъ ѿ сихъ иже глана суть тако не можеши обрѣсти судъ мой. или въ конецъ любовъ юже людемъ [-][23] обѣщахъ. И рѣхъ (-)[24] что сътворятъ иже предо мною быша. (і иже с нами)[25] і иже по насъ. и гла къ мнѣ, вѣнцу подобенъ судъ мой. яко не послѣднимъ позднаа, тако не прьвымъ скораа. И ѿвѣщахъ и рекохъ. не могаше сътворити иже сътворени суть і иже суть і иже приходящие суть въ едино да быстрѣе судъ твой покажеши. И ѿвѣща къ мнѣ и рече. не можетъ тщати творение на творца, и ни снести вѣка ихъ иже в немъ сътворени суть въ едино и рѣхъ. Како глеши рабу твоему. яко оживляющи оживилъ еси, ѿ тебе сътворена творения въ едино. иже бо [-][26] снесло сътворение. можетъ и нынѣ носити настоящее въ едино. И рече къ мнѣ въспроси живота женьска. и глеши к ней. [и аще][27] родиши, въскую по времени, моли бо ея да родитъ десятъ въ едино. и рекохъ не бо можетъ, но по времени. И рече къ мнѣ. и азъ дахъ матриси земъстѣи и симъ иже просѣяни суть на ней по времени имже бо образомъ младенецъ не родитъ [-][28] та иже [стара суть][29]. Тако азъ разсмотрихъ ѿ себе сътвореныи вѣкъ. и (паки) въспросихъ. и рекохъ егда уже даеши ми путь глю пред тобою. имже мати наша о нейже глалъ еси мнѣ, еще млада есть уже старости приближается. и ѿвѣща къ мнѣ и рече. въспроси ея иже родитъ. И речетъ тебѣ. глеши бо ей. въскую кои родила еси нынѣ. нѣ суть подобни тѣмъ иже пред тобою. но меньши возрастомъ. и речетъ тебѣ та инии суть иже въ юности силы рожени суть. і инии (же) по времени старости оскудѣющи матриси родишася разумѣи бо и ты яко меньши возрастомъ есте ѿ тѣхъ иже прежде васъ і иже по васъ меньши нежели вы, яко уже състарѣющее сътворение и крѣпости юноши преминующи. И рекохъ молю Господи аще обрящу благодать пред очима твоима. покажи рабу твоему имже посѣтиши сътворение (свое)[30].

Глава 6

1 І він сказав до мене: Від початку кулі землі і раніше, від основ границь, і раніше, ніж дули збори вітрів **2** і ніж шуміли голоси громів, і раніше, ніж світили промені і блискавиці, і ніж закріплені були райські основи, **3** і ніж видно було гарні квіти, і раніше, ніж закріплені були сили, що рухаються, і ніж зібрані були безчис-

Глава, ѕ.

Ирече къ мнѣ, ѿ начала окружения земли. и прежде основания (предѣлъ)[1], и прежде нежели дышущи събрания вѣтромъ, и нежели шумѣша гласы громныя. и прежде нежели блискахуся свѣтлости и блистании. и нежели утвръдишася основания раискаа. и нежели видѣшася краснии цвѣти. и прежде не-

же́ли ѹ҆крѣпи́шасѧ си́лы гиблю́щїисѧ. и҆ не́жели съвра́шасѧ безчисле́наѧ вѡи́нъства а҆гг҃льскаѧ. не́жели възнесе́нїѧ (въ высоту)[2] въздуху. и҆ пре́же не́жели и҆менова́хусѧ мѣ́ры тве́рдныѧ и҆ не́жели въскури́шасѧ пе́щи въ сїѡ́нѣ. и҆ не́жели дости́го́шасѧ настоѧ́щїи лѣ́та. и҆ пре́жде не́жели ѡ҆чужда́хусѧ и҆́хъ, и҆́же нн҃ѣ съгрѣша́ютъ (-)[3]. (а не́жели)[4] назнаменани бы́ша тїи, и҆́же вѣ́ру събира́ша· Тогда (же) а҆́зъ мыслѧ́хъ и҆ сътворе́на су́ть [-][5] чрезъ мене самаго а҆ не ѿ и҆́наго. (а҆ наконе́цъ бу́детъ мно́ю а҆ не ѿ и҆́наго.) и҆ ѿвѣща́хъ и҆ реко́хъ. коѐ бу́детъ разлуче́нїе вре́менъ. и҆ли когда пе́рвому коне́цъ, а҆ другому нача́ло. и҆ рече къ мнѣ̀ ѿ а҆враа́ма да́же до [і҆саа́ка][6]. *е҆гда роже́нї су́ть ѿ него і҆а́ковъ і҆ и҆са́въ. рука̀ [-][7] і҆а́ковлѧ держа́ше ѿ нача́ла пѧту і҆са́вову. коне́цъ бо вѣ́ка сего і҆са́въ, (а҆)[8] другаго нача́ло і҆а́ковъ. [чл҃ча рука̀][9] между пѧты̀ и҆ руку. и҆но не хощи и҆ска́ти е҆́здра. и҆ ѿвѣща́хъ и҆ реко́хъ. ѽ влд҃ко г҃и а҆́ще ѡ҆брѣто́хъ бл҃гть пре ѡ҆чи́ма твои́ма. (молю̀ тѧ̀) да пока́жеши рабу твое́му коне́цъ знаме́нїи твои́хъ. и҆́хже ча́сть показа́лъ е҆си мнѣ̀ но́щи проходѧ́щїа и҆ ѿвѣща̀, и҆ рече ми. въста́ни на но́гу твою и҆ ѹ҆слы́ши гл҃а и҆сполнѣ́нишїи шу́ма. и҆ бу́детъ ꙗ҆́ко поколѣба́тисѧ, (и҆ не) поколѣбле́тсѧ мѣ́сто на не́мже стои́ши· И҆ сего ра́ди е҆гда гл҃етъ ти́ не ѹ҆жаса́исѧ. (не) бо̀ ѡ҆ концы̀ сло́во, и҆ ѡ҆ ѡ҆снова́нїи землѝ разумѣ́етсѧ. (не) бо̀ ѡ҆ ты́хъ ве́щехъ сло́во сътрѧсе́тсѧ и҆ съдвигне́тсѧ. вѣ́сть бо ꙗ҆́ко коне́цъ и҆́хъ и҆ма́ть и҆змѣни́тисѧ· И҆ бы́сть е҆гда̀ слы́шахъ, [воста́хъ][10] на но́зѣ моѝ и҆ слы́шахъ. и҆ се гл҃а гл҃юще и҆ шу́мъ е҆го ꙗ҆́ко шу́мъ вѡ́дъ мно́гъ, и҆ рече, се дн҃їе прїи́дутъ, и҆ бу́детъ е҆гда̀ прибли жа́тисѧ начну да посѣщу ѡ҆бита́ющихъ на землѝ. и҆ е҆гда̀ взыска́ти начну на ни́хъ и҆́же непра́вду (побѣди́ша)[11] непра́вдою свое́ю· И҆ е҆гда и҆спо́лнитсѧ смире́нїе сїѡ́не, и҆ е҆гда назнамену́етсѧ вѣ́къ и҆́же начне́тсѧ преити́· Сїѧ знаме́нїа сътворю̀, кни́ги разгну́тсѧ предъ лицемъ (дръжа́вы)[12] и҆ всѝ ѹ҆́зрѧтъ вкꙋ́пѣ. и҆ лѣ́тца младе́нцы гл҃юще гла́сы свои́ми. и҆ бремена́ты незрѣ́лы ро́дѧтъ младе́нецъ. трема̀ и҆ четырма мцы, жи́вутъ и҆ въздви́жусѧ. и҆ ско́ро ꙗ҆влѧ́ютсѧ мѣ́ста (ѡ҆сѣ́ѧна, котора́ѧ же не су́ть ѡ҆сѣ́ѧна)[13]. и҆ по́лна храни́лища ско́ро ѡ҆брѧ́щутсѧ пра́здны, и҆ труба̀ въстру́битъ съ шу́момъ ю҆́же е҆гда̀ всѝ ѹ҆слы́шатъ, ско́ро ѹ҆жа́снутсѧ· И҆ бу́детъ в то̀ вре́мѧ възбра́нѧтсѧ прїѧ́тели прїѧ́телю ꙗ҆́ко врази. и҆ ѹ҆жасне́тсѧ (того̀) земла̀ [-][14]. и҆ жи́лы и҆сто́чникѡвъ сто́ѧтъ и҆ не въстеку́тъ въ ча́сѣхъ тре́хъ. и҆ бу́детъ всѧ́къ и҆́же ѡ҆ста́вленъ бу́детъ ѿ всѣ́хъ си́хъ ꙗ҆́коже пре́рекохъ (-)[15]. то́и сп҃сетсѧ. и҆ ѹ҆́зритъ

а҃ мѡ҃ ке

ленні війська ангелів, **4** ніж піднялося повітря на висоту, і раніше, ніж названі були розміри тверді, і ніж закурилися печі в Сіоні, **5** і ніж дійшли теперішні роки, і раніше, ніж відчужені були ті, що сьогодні грішать, аніж позначені були ті, що збирали віру, **6** тоді ж Я подумав, і було зроблене через Мене самого, а не через іншого, а вкінці буде Мною, а не від іншого. **7** І я відповів, і сказав: Який буде поділ часів, або коли кінець першого, а початок другого? **8** І він промовив до мене: Від Авраама аж до Ісаака, *коли народилися від нього Яків і Ісав, рука Яковова держала від початку Ісавову п'яту. **9** Бо кінець цього віку – Ісав, а початок другого – Яків, **10** чоловіча рука між п'ятами і руками, іншого не шукай, Ездро. **11** І я відповів, і сказав: Владико! Господи! Якщо я знайшов ласку перед твоїми очима, **12** благаю тебе, щоб ти показав твоєму рабові кінець твоїх знаків, частину яких ти мені показав минулої ночі. **13** І він відповів, і сказав мені: Встань на твої ноги і почуєш голос повний звуку. **14** І буде наче трястися і не затрясеться місце, на якому стоїш. **15** І задля цього, коли він тобі говорить, не жахайся, бо слово не про кінець і, розуміється, про заснування землі. **16** Бо не про ті речі мова. Він затремтить і порушиться, бо він знає, що їхній кінець має змінитися. **17** І сталося, що як я почув, піднявся я на мої ноги і я почув. І ось голос, що говорив, і його шум, наче шум багатьох вод. **18** І він сказав: Ось прийдуть дні і буде, коли почну наближатися, щоб відвідати тих, що живуть на землі, **19** і коли почну домагатися від тих, що перевищили неправедність своєю неправдою, і коли сповниться упокорення Сіона, **20** і коли позначений буде вік, який почне минати, вчиню ці знаки: Книги відкриються перед лицем сили, і всі разом побачать, **21** і молоді роки заговорять своїми голосами, і вагітні породять незрілих дітей, трьох і чотирьох місяців, – житимуть і рухатимуться. **22** І скоро з'являться посіяні місця, котрі же не є посіяними, і повні сховища скоро знайдуться порожніми, **23** і зі шумом затрубить труба, яку, коли всі почують, скоро жахнуться. **24** І буде в тім часі: воюватимуть друзі проти друзів як вороги, і жахнеться від того

мой1. 25

земля, і жили джерел стоятимуть і не побіжать на три години. **25** І буде, що кожний, хто залишиться з цих усіх, так як я раніше сказав, той спасеться і побачить моє спасіння і кінець вашого віку. **26** І побачать люди, які є прийняті, які не покуштували смерті від свого народження. І зміниться серце в тих, що живуть, і обернеться на інше почуття, **27** бо усунеться зло і погаситься обман. **28** Розквітне ж віра і переможеним буде зітління, і покажеться правда, яка стільки днів була без плоду. **29** І сталося, коли він мені говорив, і ось я тихо поглянув на нього, перед ким же я стояв. **30** І він сказав до мене: Ось я прийшов до тебе показати час настання ночі. **31** Отже, якщо знову помолишся і знову попостиш сім днів, знову тобі сповіщу сім більших речей після дня, **32** про який я почув, бо почувся твій голос перед Всевишнім. Бо Сильний бачить твій напрям і побачив чистоту, яку ти мав від твоєї молодості, **33** і через це він послав мене показати тобі всі ці речі. Я тобі сказав: Вір і не бійся, **34** і не спіши за попередніми часами думати марне, щоб ти не наблизився *до* останніх часів. **35** І сталося, що після цього я знову заплакав і також постив я сім днів, щоб сповнити три тижні, які сказані були мені. **36** І сталося, що о восьмій ночі моє серце знову сумувало в мені, і я почав говорити до Всевишнього, **37** бо мій дух дуже горів і моя душа мліла. **38** І я сказав: Господи! Говорячи, ти заговорив від початку створення, в першому дні, кажучи: *Хай буде небо і земля! І твоє слово – досконале діло. **39** І був тоді дух і темрява, довкруги носилася тиша, шум людського голосу не був створений Тобою. **40** Тоді Ти наказав винести з твоїх скарбів світле світло, щоб освітити твої діла. **41** І в другому дні Ти створив дух сили. І наказав йому, щоб поділив і зробив поділ між водами, щоб якась частка відійшла вгору, і друга частка залишилася вдолі. **42** І в третьому дні Ти наказав водам зібратися в сьомій частині землі, бо шість частин Ти осушив і зберіг, щоб перед тобою служили й діла, посіяні від Бога. Бо твоє слово пішло і діло скоро сталося, **44** бо зразу пішло безмірне множество овочу, і різнорідне бажання смаку, і квіти незмінні видом, і недосліджені запахи пахощів. І третього дня це було створене. **45** В четвертому ж дні Ти наказав, щоб було сяйво сонця, світло місяця і розміщення зірок. **46** І Ти їм наказав, *щоб служили приходові створеного чоловіка. **47** В п'ятий же день Ти сказав сьомій частині, де була зібрана вода,

мой1. 1

мой1. 9

спсенїе мое и конецъ вѣка вашего. и оузрѧ иже въспрїѧтны суть люди. иже смрти не вкусиша ѿ роженїа своего. и пременитсѧ срце въ обитающїи. и обратитсѧ въ чювство иное, загладитъ бо сѧ лукавое, и погаснетсѧ лесть. процвитет же вѣра, и побѣдитсѧ растлѣнїе. и ꙗвитсѧ истинна иже бѣ плода бѣ [дни толики][16]. И бысть егда ми гла, и се (тихо въсмотрѣхъ нань пре ним же)[17] стоахъ и рече къ мнѣ. се прїидохъ к тебѣ, показати [времѧ пришесшеи нощи][18]. аще бо паки возмолишисѧ. и паки постишисѧ, з҃, днїи. паки тебѣ возвѣщу семъ большаа вещи по дни которомъ слышаа. слышанъ бо есть гла твои пре вышнимъ. види бо крѣпкїи оуправленїе твое. и провидѣ чистоту юже ѿ юности твоеа имѣлъ еси· И сего ради посла мѧ показати тебѣ вси вещи сїи, (повѣдахъ)[19] тебѣ, вѣруи и не боисѧ, и не мози тщатисѧ съ прьвыми времены мыслити суетнаа. да не приближишисѧ послѣднихъ временъ· И бысть по сихъ (-)[20] плакахсѧ паки, и такоже постахсѧ семь днїи. да исполню три недели иже рены суть мнѣ· И бысть въ осмую нощь, (-)[21] срце мое скорбяшесѧ паки въ мнѣ, и нача глати пре вышнимъ, распалашесѧ бо дхъ мои ѕѣло. и дша моа оунывашесѧ. и рекохъ. ѽ ги глющи глалъ еси ѿ начала сътворенїа въ прьвыи днь глющи. *да буде нбо и землѧ и твое слово дѣло съвръшено· И бысть тогда дхъ [-][22] и тма окртъ ношашесѧ (-)[23] молчанїе. шумъ гласа чча не бѣ (сътворенъ) ѿ тебе· Тогда глалъ еси ѿ съкровищъ твои воздати свѣтъ свѣтлыи, (иже освѣти)[24] дѣла твоа. и въ днь вторыи [-][25] создалъ еси дхъ дръжавы. и повелѣлъ еси ему да раздѣлитъ, и раздѣленїе сътворитъ между водъ. да часть нѣкаа выше ѿступитъ, (и) часть (втораа)[26] низу пребываетъ. и въ третїи днь повелѣлъ еси вода съвокупитисѧ въ семую часть землї. шесть бо частїи осушилъ еси и съхрани. еже бы пре тобою служили, и дѣла насѣана ѿ бга. слово бо твое изыиде, и дѣло скоро сотворѧшесѧ· Изыиде бо скоро пло множество безмѣрно. и желанїе вкушенїю различни и цвѣты (лицъ)[27] непремѣнны. и обонанїе обонанїю неизслѣдованы. [-][28] въ днь третїи сїа сътворена суть. в четвертыи же днь повелѣлъ еси солнечнеи быти свѣтлости, лунѣ свѣтъ, (и) ѕвѣздамъ разсмотренїе. и повелѣлъ еси имъ *да служат пришествїю созданному члку· въ пятыи же днь реклъ еси семои части гдѣ бѣ вода собрана, да сътворѧ животнаа [и летающаа и][29]

а мо а

а мо ді

рибы· И тако сътворяшеся вода нѣма и бездушна, [иже божиимъ мановениемъ повелевахуся][30] животнаа сътворяшеся. да ѿ сего дивнаа твоа родове провѣщаю· И тогда съхранилъ еси двѣ души, имѧ единои назвалъ еси енохъ. і имѧ втори назвалъ еси левиадамъ· И разлучилъ еси единаго ѿ другаго. не бо можаше седмаа часть гдѣ быстъ вода собрана снести ихъ. и далъ еси еноху едину часть иже осушена есть, третии днь да обитаетъ на нѣи· Гдѣ суть горъ тысяща. а левиадаму же далъ еси седмую часть мокра. и дръжалъ еси его да будетъ в пожрение ихже хощеши и когда хощеши· въ шестыи же днь повелѣлъ еси земли да створитъ предъ тобою скоты (-)[31] ѕвѣри и гады и надъ тѣми вещми (сътворилъ еси) адама. егоже поставилъ еси вожа (и кнѧѕа) на всѣхъ сътворении иже сътворилъ еси. и ѿ него родихомся мы вси ихже избралъ еси люди· Сиѧ же вся рекохъ предъ тобою Господи [-][32] иже ради насъ създалъ еси [-][33] свѣтъ· останцы же ꙗзычестии ѿ адама рождени реклъ еси и ничтоже быти, ꙗко слинѣ подобни суть. и ꙗко капление ѿ сосуда уподобилъ еси множество ихъ. и нынѣ Господи се тии ꙗзыцы иже нивъчтоже вмѣнени суть, [начаша][34] владѣти нами и пожирати насъ· Мы же людие твои ихже (създалъ еси)[35] прьвороженыи единаго рожена (-)[36] возлюбленнаго [твоего][37]. преданы есмы въ руках ихъ. и аще ради насъ сътворенъ быстъ свѣтъ. въскую достоание не въздръжимъ [с вѣкомъ][38], доколѣ сиѧ будетъ·

щоб створили звірів, і птахів, і риби. І так стала **48** творити звірів німа і бездушна вода, якій божим промисом наказувалося, щоб з цього народи розповідали про твої подиву гідні *діла*. **49** І тоді Ти зберіг дві душі, ім’я одної назвав Ти Енох й ім’я другої назвав Ти Левіятан. **50** І Ти відлучив одного від другого, бо сьома частина, де була зібрана вода, не могла їх тримати. **51** І Ти дав Енохові одну частину, яка була осушена третього дня, щоб він жив на ній, де є тисяча гір. **52** А Левіятанові ж дав Ти сьому мокру частину. І Ти його зберіг, щоб був в їжу тим, кому хочеш і коли хочеш. **53** В шостому ж дні Ти наказав землі, щоб створила перед тобою скотину, звірів і плазунів. **54** І над тими речами створив Ти Адама, якого Ти настановив володарем і князем над всіма створеними, яких ти зробив. І з нього народжуємося всі ми – народ, який Ти вибрав. **55** Це ж усе сказав я перед тобою, Господи, що задля нас створив світ. **56** Про позосталі ж народи, що від Адама народжені, Ти сказав, щоб вони нічим не були, тому що прирівняні є до слини і до каплі з посуду, – Ти уподібнив їх множество. **57** І нині, Господи, ось ті народи, що вважалися за ніщо, почали панувати над нами і пожирати нас. **58** Ми ж твій первородний народ, якого Ти створив єдиним народженим, улюбленим твоїм, ми є видані в їхні руки. **59** І якщо задля нас світ був створений, чому не посідаємо насліддя з віком? Доки це буде?

Глава, з·

И быстъ егда скончахъ (глаголати)[1] словесъ сихъ, посланъ есть къ мнѣ ангелъ. иже посланъ быстъ къ мнѣ. въ прежнаа нощи и рече къ мнѣ востани ездра, и слыши словеса иже приидохъ глаголати тебѣ. и рекохъ, глаголи Господи мои· И рече къ мнѣ. море поставлено есть въ пространнѣ мѣстѣ да быстъ глубоко и безмѣрно· Будетъ же ему и входъ в тѣснѣ мѣстѣ поставленъ, дабы подобно рѣкамъ. кто бо хотяи хощетъ вънити в море и видѣти его или господовати имъ. аще не проидетъ тѣсноты въ ширину како приити можетъ, (и) паки ино· Градъ созданъ есть и поставленъ на мѣстѣ полстѣ есть же полнъ всѣхъ благомъ. въсходъ [-][2] его тѣсенъ и въ стромлении поставленъ быстъ одеснную бо огнь, ошуюю вода глубока. стеѕѧ же есть една токмо между ихъ поставлена. иже бѣ [между огнемъ и водою][3], единъ токмо ступень человѣчии можаше вместити. сего ради а-

Глава 7

1 І сталося, що коли я закінчив говорити ці слова, посланий був до мене ангел, який посланий був до мене в попередніх ночах, **2** і сказав до мене: Встань, Ездро, і послухай слова, які я прийшов тобі говорити! **3** І я сказав: Говори, мій Господи. І він сказав до мене: Море поставлене в широкому місці, щоб було глибоким і безмірним. **4** Буде ж йому і хід в тісному місці поставлений, щоб *було* подібне до рік. **5** Бо хто бажаючи бажає ввійти до моря і побачити його чи володіти ним, якщо він не пройде через тісні місця, до широкого як зможе прийти? **6** І знову інше: Місто є збудоване і поставлене на пільному місці, є ж повне всіх дібр. **7** Вхід його тісний і поставлений в стрімкому, бо по правиці був вогонь, зліва – вода глибока, **8** а є тільки одна стежка між ними поставлена, що була між вогнем і водою, що могла помісти-

ти лише одну людську стопу. **9** Задля того, якщо буде дано це місто людині в насліддя, і не пройде ніколи далі від покладеної прірви, як прийме вона своє насліддя? **10** І я сказав: Так, Господи. І сказав до мене: Такою є частина Ізраїля, **11** бо задля них я зробив вік. І коли Адам переступив моє рішення, суджено було те, що було зроблено. **12** І входи того віку стали вузькими, і болючими, і важкими, нечисленними ж і лукавими, і повними небезпек, і ускладненими великими труднощами і великими справами. **13** Ті, що великі входи віку – широкі і певні і приносять безсмертний овоч. **14** Бо якщо, входячи, не ввійшли б ті, що живуть, через ці тісні і марні, не зможуть отримати те, що є покладене, **15** то і сьогодні чому ти турбуєшся, коли зітлієш? І чому ти переймаєшся, коли є ти смертним? **16** І чому ти не прийняв до твого серця те, що приходить, але те, що теперішнє? **17** Відповів я, і сказав: Владико! Господи! *Ось Ти поставив твій закон, що праведні успадкують, безбожні ж загинуть. **18** Праведні же носять вузьке, надіючись на широке, бо які безбожно вчинили, і потерпіли утиски, і широкого не побачать. **19** І він сказав до мене: Немає судді над Бога ані розуму над Всевишнього. **20** Бо згинуть численні, що тепер є, які не згадають, що поставлено божий закон. **21** Адже, заповідаючи, заповів Бог тим, що приходять, коли прийшли, що *мають* чинити, – і жити будуть, і що зберігати, щоб не були покарані. **22** Бо ті не одержали поради, йому противилися, і собі постановили марні задуми, **23** і поставили собі обходження гріхів. І він гордовито говорив, що немає Всевишнього, і його доріг не пізнали, **24** і знехтували його законом, і відкинули його обіцянки, і в його законі не мали віри, і його діла не вчинили. **25** Задля того, Ездро, порожнє – порожним і повне – повним. **26** Ось приходить час, і буде, коли прийдуть знаки, які я тобі передбачив, і з'явиться жінка, і, з'явившись, покажеться та земля, яка сьогодні ховається. **27** І всякий, який спасенним є від раніше сказаних лукавств, він побачить мої дива, **28** бо об'явиться мій Син Ісус з тими, що є з ним, і звеселять тих, що залишилися в чотирьохстах роках. **29** І буде після цих років, і помре мій Син Христос і всі, хто мають подих людини. **30** І повернеться вік до давньої мовчанки на сім днів, так як в попередніх судах, так, щоб ніхто не залишився. **31** І буде після сімох днів, і пробудиться той вік, що ще не пильний, і зотлілий помре. **32** І земля від-

мой5. 8

ще дастьсѧ гра҃ [сїи][4] чл҃кꙋ въ достоѧнїе. и҆ не прїидѐ ли [никоѓда][5] выше положена҃ стремленїа, како прїиме҃ достоанїе свое и҆ рекѡ҃, тако г҃и. и҆ ре҃ ко мнѣ тако є҆сть (-)[6] і҆и҃ль часть ради и҆хъ бо сътворилъ вѣкъ и҆ когда преступилъ є҆сть а҆дамъ положенїе мое. сꙋждено бысть что сътворено є҆сть. и҆ бысть входы томꙋ вѣкꙋ тѣсны и҆ болезнены и҆ трꙋдны. мало же и҆ лꙋкавы и҆ бѣднымъ полни, и҆ трꙋдомъ великї҃и (и҆) [великимъ][7] дѣломъ по҃перты. и҆же больши вѣкꙋ входы пространны и҆ становиты. и҆ сътворѧющи безъсмр҃тныи плодъ. а҆ще бо входѧще не быша въшли и҆же живꙋтъ. тѣсна и҆ сꙋетна сїѧ, не възмогꙋтъ прїѧти и҆же сꙋть пр҃еставленна. (и҆) нн҃ѣ бо въскꙋю ты смꙋтишисѧ є҆гда бꙋдешъ растлѣнъ. и҆ что матешисѧ ты є҆гда бꙋдешъ смр҃тенъ и҆ въскꙋю не прїѧлъ є҆си въ ср҃цы твое҃ что є҆сть пришествїе н҆о что настоѧщее. [-][8] ѿвѣща҃ и҆ рѣхъ. вл҃ко г҃и, *се расмотрилъ є҆си законъ твои. ꙗко праведнїи (въслѣдꙋютсѧ)[9], нечестивыи же погибнꙋтъ. праве҃нїи же носѧтъ тѣснотꙋ ᲂу҆пованющи пространнаѧ· и҆же бо нечестиво сътвориша. и҆ тѣсноты̀ пострадаша и҆ пространнаѧ не ᲂу҆зрѧтъ. и҆ ре҃ ко мнѣ нѣсть сꙋдїи паче [б҃а][10] ни разꙋмъ на҃ вышнаго. погибнꙋтъ бо мнѡꙃи настоѧщїи. ꙗже не помнитсѧ и҆же пр҃еставленъ є҆сть б҃жїи законъ. повелѣвающи бо повелѣ (б҃ъ)[11] градꙋщї҃и. когда прїидоша что сътворѧющи живꙋтъ. и҆ что въздержащи да не възказнѧтсѧ тїи бо не сꙋть совѣтованїи (-)[12] противишасѧ є҆мꙋ. и҆ положиша себѣ помышленїа сꙋетнаа. и҆ пр҃еставиша себѣ ѡ҆бхоженїе грѣхѡ҃. и҆ выше гл҃аше вышнемꙋ не быти. и҆ пꙋтѝ є҆го не познаша, и҆ законъ є҆го ᲂу҆ничижиша, и҆ ѡ҆бѣщанїе є҆го ѿвергоша. и҆ в законѣ є҆го вѣры не и҆мѣша и҆ дѣла є҆го не съвершиша. того ради є҆здра праздентъ праздныи҆. и҆ пол̆н полнымъ, се [-][13] времѧ прїидетъ и҆ бꙋдетъ когда прїидꙋтъ знаменїѧ, и҆же пр҃ерекохъ тебѣ. и҆ ꙗвитсѧ жена̀ и҆ ꙗвлѧющи [-][14] покажетсѧ и҆же нн҃ѣ покрываетсѧ землѧ̀ и҆ всѧкъ и҆же и҆збавленъ є҆сть ѿ пр҃еречѐныхъ лꙋкавыхъ. тои ᲂу҆зритъ дивнаѧ моѧ̀. ѿкрыетъ бо сѧ сн҃ъ мои і҆с҃ с тѣми и҆же с нимъ сꙋть. и҆ ᲂу҆блажатсѧ и҆же ᲂу҆ставлени сꙋть в лѣтѣхъ у҃. и҆ бꙋдетъ по лѣтѣхъ сихъ и҆ ᲂу҆мре҃ сн҃ъ мои х҃с. и҆ вси и҆же дыханїе и҆мꙋ҃ чл҃цы. и ѡ҆братитсѧ вѣкъ въ древнее молъчанїе, дн҃їи седьмъ· ꙗко въпрьвыхъ сꙋдѣхъ тако да никто ѡ҆станетсѧ, и҆ бꙋдетъ по дн҃ехъ седмѝ и҆ възбꙋдитсѧ· что не

ѣ мо̀ и

є҆щѐ бдѧ́тъ вѣ́къ и҆ ᲂу҆́мретъ растлѣ́нъ. и҆ землѧ̀ въздае́тъ и҆́же на не́й спѧ́тъ. и҆ пра́хъ и҆́же на не́мъ млъча́нїе ѻ҆бита́етъ, и҆ храни́лища въздаю́тъ, и҆́же в ни́хъ преда́ни сꙋ́ть дш҃и· и҆ ѿкрыє́тсѧ вы́шнїи на прⷭ҇тлѣ сꙋдїѧ и҆ прѡ́йдꙋтъ [бѣ́ды][15], и҆ длъ́жнаѧ събира́ютсѧ. (сꙋдїѧ)[16] же са́мъ ѻ҆ста́нетъ, [-][17] и҆́стинна ста́нетъ и҆ вѣ́ра възмо́жетъ. и҆ дѣ́ло въслѣ́дꙋетсѧ и҆ мзды̀ ска́жꙋтсѧ и҆ пра́вды бдѧ́тъ, и҆ непра́вды не (владꙋ́ютсѧ)[18]. [-][19] [и҆ рекѡ́хъ][20]. (-)[21] *пръ́вый а҆враа́мъ ра́ди содо́млѧнъ моли́лъсѧ. *и҆ мѡѷсі́й за ѿц҃ы в пꙋсты́ни съгрѣшꙿша. і҆ [-][22] *и҆́же по не́мъ за і҆и҃лѧ въ дн҃и [а҆ха́за][23] и҆ само́ила [-][24], и҆ *дв҃дъ за съкрꙋше́нїе. и҆ *соло́монъ за и҆́хъ и҆́же [прїидо́ша][25] въ ѻ҆сщ҃е́нїе, і҆ *и҆лі́ѧ за тѣ́хъ и҆́же дожⷣ҇ъ прїѧ́ша и҆ за ме́ртва да ѻ҆живи́тъ. і҆ є҆зекі́ѧ за̀ лю́ди въ дн҃и (сенахери́ма)[26] и҆ мно́зи за мно́гихъ. а҆́ще бо нн҃ѣ когда̀ тлѣ́нно възрасло̀. и҆ непра́вда ᲂу҆мно́жена є҆́сть. и҆ моли́шасѧ пра́вїи за нечести́выхъ. въскꙋ́ю нн҃ѣ та́ко не бꙋ́детъ, и҆ ѿвѣща̀ къ мнѣ̀ и҆ рече. настоѧ́щемꙋ вѣ́кꙋ нѣ́сть конца̀, сла́ва в не́мъ безъпреста́ни пребыва́етъ. ра́ди того моли́шасѧ [-][27] за не́мощны. дн҃и бо сꙋ́дный, бꙋ́детъ коне́цъ вре́мени сего. и҆ нача́ло вре́мени прише́ствїа бесме́ртнаго в не́мже проше́лъ растлѣ́нна ѿрѣше́нїѧ є҆́сть (толкова́нїѧ)[28], ѿсѣче́но є҆́сть невѣ́рїе. възрасте́ же пра́вда възсїѧ́на є҆́сть и҆́стинна то́гда бо никто́же мо́жетъ [сп҃сти є҆го и҆́же поги́бе][29]. ни ѿрѣши́ти и҆́же свѧза̀, и҆ ѿвѣща́хъ и҆ рекѡ́хъ. сѐ сло́во мое пръвое и҆ послѣ́днее, ꙗ҆́ко лꙋ́чши бы́ло не да́ти землю̀ а҆да́мꙋ и҆́ли є҆́гда ᲂу҆́же дана бы́сть въздержа́ти є҆го да не съгрѣши́тъ. что̀ бо трѣ́бѣ є҆́сть [чл҃комъ][30] в настоѧ́щемъ (жи́тїи и҆)[31] въ ско́рби. и҆ мертъвымъ ᲂу҆пова́ти ка́знемъ. ѡ҆̀ что̀ сътвори́лъ а҆да́ме· *а҆́ще бо ты̀ съгрѣши́лъ є҆си нѣ́сть сътворе́но є҆ди́но твое паде́нїе, но̀ и҆ на́ше и҆́же ѿ тебѐ прїидо́хомъ. что́ бо трѣ́бѣ на́мъ а҆́ще ѻ҆бѣща́но є҆́сть бесме́ртъное вре́мѧ. мы́ же сме́ртнаѧ дѣ́ла съдѣ́ловахомъ, и҆ ꙗ҆́ко пре́речено є҆́сть на́мъ вѣ́чныѧ ᲂу҆пова́нїѧ. мы̀ бо стропти́вы и҆ сꙋ́етни сътворе́ни є҆смы̀. и҆ ꙗ҆́ко пре́ставлена сꙋ́ть на́мъ [-][32] жили́ща здравле́ни и҆ станови́ты. мы бо лꙋка́во жилѝ є҆смы̀. и҆ ꙗ҆́ко пре́ставле́на є҆́сть сла́ва вы́шнѧго защити́ти и҆ и҆́же [поздѣ̀][33] пожи́ша. мы же стропо́тныѧ пꙋтѝ ходи́хомъ. и҆ ꙗ҆́ко повѣ́стьсѧ ра́й є҆мꙋ́же пло́дъ нерастлѣ́нъ пре́стои́тъ, в не́мъже є҆́сть станови́таѧ и҆ враче́бнаѧ. мы́ бо не вни́демъ въ неблгⷣ҇арны́хъ бо мѣ́стехъ пожи́хомъ. и҆ ꙗ҆́ко на звѣзда́хъ свѣтѧ́тъ лица̀ и҆́хъ и҆́же въздержа́нїѧ и҆ма́хꙋ. на́ши бо лица на мра́-

а҃ мо҃ и҃і

в҃ мо҃ л҃в

в҃ цр҃ к҃д

в҃ пара҃ ѕ

г҃ цр҃ и҃

г҃ цр҃ з҃і и҃ и҃і

кри҃ є҃

дасть тих, що в ній сплять, і порох того, що на ньому мовчазно живе, і сховки віддадуть душі тих, що до них є передані. **33** І на престолі об'явиться Всевишній – суддя. І минуть біди, і належне збереться. **34** Суддя ж сам залишиться, правда встане, і віра набере сили, **35** і діло ітиме, і винагороди проявляться, і справедливості чуватимуть, і несправедливості не спатимуть. **106** І я сказав: *Першим молився Авраам за содомітів, *і Мойсей – за батьків, що згрішили в пустині, **107** і *той, що після нього, – за Ізраїля в днях Ахаза і Самуїла, **108** і *Давид – за скруху, і *Соломон – за тих, що прийшли на освячення, **109** і *Ілля – за тих, що одержали дощ, і за мертвого, щоб оживити, **110** і Езекія – за народ в днях Сенахерима, і численні – за численних. **111** Бо якщо сьогодні, коли зросло тлінне і помножилася несправедливість, і помолилися праведні за неправедних, чому сьогодні так не буде? **112** І він відповів мені, і сказав: Теперішньому віку немає кінця, слава в ньому безперервно зостається. Задля того вони молилися за немічних, **113** бо день судній буде кінцем цього часу і початком часу приходу безсмертного, в якому минуло тління. **114** Знищеним є пояснювання, відрізане є невірство, зросла ж справедливість, зійшла правда. **115** Бо тоді ніхто не зможе спасти того, що згинув, ані звільнити того, що зв'язав. **116** І я відповів, і сказав: Це моє перше і останнє слово, бо краще було б не дати землю Адамові, або, коли вже була дана, змусити його, щоб не згрішив. **117** Бо чому потрібно людям в теперішньому житті і в скорботі і мертвим очікувати покарання? **118** О, що зробив ти, Адаме? *Бо коли ти згрішив, не стався тільки твій упадок, але й наш, що з тебе ми прийшли. **119** Бо що нам потрібно, якщо є обіцяно безсмертний час, ми ж чинимо смертні діла, і якщо віщованою є нам вічна надія? Бо і ми стали дуже марними. **121** І навіщо відкладені є нам помешкання здоров'я і певності? Ми ж зле жили. **122** І оскільки представлена є слава Всевишнього, щоб боронити тих, що пізніше жили, ми ж ходили поганими дорогами, **123** і що об'явиться рай, якого овоч залишиться нетлінним, в якому є певне і лікувальне, **124** ми ж не ввійдемо, бо ми жили в невдячних місцях. **125** І як на звіздах світитимуть лиця тих, які мали стриманість, бо наші лиця над чорними темнотами, **126** бо ми, коли

мой1. 18

мой2. 32

црс2. 24

пар2. 6

црс3. 8

црс3. 17 і 18

рим. 5

жили, не думали, коли творили беззаконно, що маємо терпіти по смерті. **127** І він відповів, і сказав: Це є задум заворушень, яким заворушеним буде той чоловік, що народився на землі, **128** щоб, якщо ображеним буде, хай терпить те, що ти сказав, якщо ж переможе, одержить те, що кажу. **129** Тому що це є дорога, яку Мойсей, коли жив, об'явив народові, кажучи: Вибери собі життя, і щоб ти жив. **130** Не повірили ж йому, а після нього ні пророкам й ні Мені, Який заговорив до них. **131** Тому не було смутку у їхньому вигубленні, так як є прихід радості над тими, кому запевнене спасіння. **132** І я відповів, і сказав: Знаю, Господи, що Ти Всевишній, названий милосердним. Який люблений тими, що життя ведуть по його закону, **133** і терпеливий *так, що терпеливість подає тим, що згрішили, наче своїми ділами винагородником є, бо дати хоче за правильність прошення, **134** і дуже милосердний всім, що тепер є, і що минули, **135** і що будуть. **136** Бо якщо не помножить свого милосердя, не оживе вік з тими, що пішли за ним. **138** І він дає, так як не дасть своєї доброти, щоб облегшені були ті, що беззаконня вчинили, від своїх беззаконь. Не зможе бути оживленою *одна* десятьтисячна частина людей. **139** І якщо б суддя не знав тих, що є очищені його словом, і очистив би множество зневажань, ще не залишилося б в безчисленне множество, хіба дуже мало.

рим. 2

цѣхъ черныхъ, ни бо помыслихомъ живуще когда безакѡнно творѧще что имамы по смерти терпѣти. и ѿвѣща, и рече· Сїе есть помышленїе подвигненїе что подвигнетъ иже на земли рожденъ есть чл҃къ, да аще ѡбиженъ будетъ да тръпитъ что реклъ еси. аще же победитъ прїемлетъ что гл҃ю ꙗко сей есть [живо][34] ꙗже моѵсїи рече егда житъ, к людемъ гл҃юще, избери себѣ живо́т (и) да живешъ. не вѣроваша же ему но ни по немъ прⷪ҇рокомъ, но ни мнѣ иже гл҃алъ есмь имъ. ꙗко не бысть скорбь въ погубленїе ихъ, ꙗко пришествїе есть радости на ни́х ихже совѣтно есть сп҃сенїе. и ѿвѣщахъ и рекохъ· вѣмъ г҃и ꙗко [-][35] званъ еси вышнїи милосердъ, [-][36] что любитсѧ тѣми иже житїе сътворѧютъ по закону его, и тръпеливъ есть, *ꙗко терпѣнїемъ подаетъ симъ иже съгрѣшиша ꙗко своими дѣлы. въздатель есть ꙗко бо дати хощетъ за право испрошенїе. и много млⷭ҇рдъ (-)[37] (всѣмъ)[38] ꙗже настоѧще суть, і иже минуша і еже будуще суть· Ѩще бо не умножи [млⷭ҇рдїѧ своего][39], не оживетсѧ вѣкъ с тѣми иже (въслѣдаху)[40] нань, и дае ꙗко аще не дастъ ѿ бл҃гти своеѧ, да облегчатсѧ сїи иже въ безаконїе сътвориша ѿ своихъ безаконїи, не възможетъ десѧто тысѧщнаѧ часть оживити чл҃комъ. и судїѧ аще невѣдѣтъ симъ иже [очищени][41] суть словомъ его, и очиститъ множество ревенїѧ не у бо оставили бы сѧ въ бесчисленное множество токмо мало ѕѣло·

кри҃ в

Глава 8

1 І він відповів мені, і сказав: Цей вік зробив Всевишній задля багатьох – будуче ж задля нечисленних. **2** Говорю перед тобою притчу, Ездро: Як запитаєш землю, і скаже тобі, що земля дасть дуже багато, з чого зроблять глиняний посуд, мало ж пороху, де буває золото, так і дія теперішнього віку. **3** *Бо численні є створені, мало ж спасеться. **4** І я відповів, і сказав: Душе моя, з'їж розуміння і проковтни мудрість, тому що **5** ти обіцяла слухати і бажаєш пророкувати, бо не дано тобі місце тільки *щоб* жити. **6** Господи, якщо не дозволиш твоєму рабові, щоб ми молилися перед тобою, а даєш нам насіння в серце і чуття службі, де буде створений плід, де жити зможе кожний тлінний, який носитиме місце чоловіка. **7** Бо Ти сам є і ми є одним творінням твоїх рук, так як Ти сказав. **8** І оскільки мені в лоні створене було

мат. 20

Гл҃а, и҃·

Ѿвѣща къ мнѣ и рече. сей вѣкъ сътворилъ вышнїи многихъ ради. (пришествїѧ)[1] же ради мала, гл҃ю пре тобою подобное ездра. ꙗкоже въспросиши земли и рече ти ꙗко дастъ земли много болши гдѣ сътворѧтъ скуделницы. мало же прахъ гдѣ злато будетъ. тако и дѣанїе настоѧщаго вѣка. *мнози бо сътворени суть мало же сп҃етсѧ· И ѿвѣщахъ и рекохъ, дш҃е моѧ пожри разумѣнїе и поглоти (мдⷭ҇ть)[2] понеже обещала еси [слушати][3]. и [прⷪ҇рчествовати хотѧщи][4]. не бо дано есть тебѣ пространъство, [токмо][5] жити. Ѡ г҃и [аще не][6] ѿпустиши рабу твоему да молимсѧ пре тобою. и даеши намъ сѣмѧ въ ср҃це и чювство службѣ гдѣ плод сътворитсѧ. гдѣ жити возможет всѧкъ растлѣнъ иже носити мѣсто чл҃ку. единъ бо еси и едино сътворенїе мы есмы руку твоею, ꙗко гл҃алъ еси. и како (мнѣ)[7] въ матрици создано есть тѣло

ма҃ к

и подающи състави. съдръжитсѧ въ огни и водѣ твое творенїе. и ѳ҃ мцъ, страждетъ твое създанїе, (и) [твое сътворенїе][8] иже в нем сътворено є҆ то иже что съхранитъ, и в че съхранитсѧ, и обѣ же съхранѧтсѧ. [съхраненое же никогда][9] паки обратит матрица иже в нем растоша· Повелѣлъ бо еси ѿ и҃ съставъ что есть сосецъ въздати млека пло сосецъ да кормитсѧ то что създано есть даже до времени нѣкоего· И паки расмотри его своему млрдїю, [и воспиталъ][10] еси его твоеи правдѣ. и наоучилъ еси его закону твоему, и наказалъ еси его твоему разуму. и оумрътвиши его ꙗко свое сътворенїе, и паки оживиши его ꙗко єдино дѣло. аще бо погубиши его иже толиками труды създанъ есть твоимъ повеленїемъ (възможно є҆ наражати)[11], да что сътворашесѧ [съхранитсѧ][12]. и нн҃ѣ [гн҃и][13] глю о всѧком члцѣ ты наипаче вѣси и о людеⷯ твоихъ ради о нихже болѣзную, и о наслѣдїи твоем егоже азъ рыдаю и ради іи҃лѧ коего скорбенъ есмь. и [-][14] іакова ради егоже азъ болѣзную· Сего ради начну молити пре тобою за мѧ и за ихъ ꙗко вижу паденїе наше иже обитаемъ на земли. но слышахъ скорѣе судїю иже пришественъ есть· Сего ради оуслыши гласъ мои и разумѣи слово мое и глю пре тобою· Начатокъ слове ездринъ, прежде неже возметсѧ, и рѣхъ, гн҃и иже обитаеши въ вѣки. егоже очи въздвигнуты наивышъшей аера. и егоже прстл бесцѣнныи є҆ и слава неиспытанна. ему престоѧ вои аггльстїи съ трепетомъ. ихже съхраненїе вѣтромъ и огнем обращаетсѧ. егоже слово истинно и глнїе силно, и повелѣнїе крѣпко и разъсмотренїе страшно. егоже образъ сухи сътвори бездны, и въ гнѣванїе растлити сътвори горы. і истинну свѣдѣтельствуетъ. оуслыши [-][15] млтву раба твоего. и въ оушеса прїими моленїе скудела твоего [-][16]. когда бо живъ глю, и когда разумѣю ѿвѣщаю. ни разсмотришъ людїи твоихъ грѣсѣ. но иже тебѣ въистиннѣ служатъ. ни воньми нечестива ꙗзыкомъ оученїѧ. но иже твое свѣдѣтельство съ болѣзнїю съхраниша. не помыслиши иже пре тобою лживо пожиша. но помѧни сїа иже ѿ воли твоеѧ страх познаша. неже хощеши погубити иже скотомъ обычаи имѣша. но разсмотри тѣхъ иже законъ твои обилно оучиша. ни прогнѣвасѧ нань иже ѕвѣреи горши осуждени суть. но възлюбиши ихъ иже всегда въ [правду твою надѣютсѧ и славу][17]. ꙗко

тіло і даєш члени – в вогні і воді зберігається твоє творіння і 9 місяців терпить твоє творіння і твої сотворіння, які в ньому створені є. **9** Те, що зберігає і в чому збережене буде, і обоє же збережуться. Лоно ж ніколи знову *не* віддасть збережене, те, що в ньому виросло, **10** бо Ти наказав з їхніх членів, значить з грудей, дати молоко – плід грудей, **11** щоб те, що створене, годувалося аж до якогось часу. І знову Він погляне на нього своїм милосердям. **12** І Ти його вигодував твоєю справедливістю, і повчив його *в* законі твоєму, і скерував його твоїм розумом, **13** і смерті передаси його, як своє творіння, і знову оживиш його як одне діло. **14** Бо як погубиш його, що стількома трудами був створений твоїм наказом, можливим є провадити, щоб те, що створене було, збереглося. **15** І сьогодні, Господи, говорю про кожного чоловіка. Ти краще знаєш і про твій народ, про яких я вболіваю, **16** і про твоє насліддя, *задля* якого я плачу, і для Ізраїля, *задля* якого я є сумний, і Якова, задля якого я вболіваю. **17** Задля цього почну молитися перед тобою за себе і за них, тому що бачу наше падіння, нас, що проживаємо на землі. **18** Але я радше послухав *би* суддю, який прийде. **19** Задля цього почуй мій голос і зрозумій моє слово, і говоритиму перед тобою. **20** Початок Ездриних слів, раніше ніж буде забраний і я сказав: Господи, який живеш навіки, якого очі підняті вище *від* повітря, **21** і якого престол є безцінний і слава неосяжна, перед яким стоять ангельські вояки з тремтінням, **22** яких зберігання вітром і вогнем повертається, якого слово правдиве, і *ним* сказане певне, **23** якого наказ сильний і постава страшна, якого вид сухими зробив безодні, і в гніві до розтаяння привів гори, і свідчить правду, **24** вислухай молитву твого раба і в вуха сприйми молитву твого глиняного посуду. Бо доки я живий – говорю і доки роздумую – відповідаю. **26** Не споглядатимеш на гріхи твого народу, але на тих, які тобі по правді служать. **27** Ані не зважай на повчання безбожного язиком, але на тих, що з болем зберегли твоє свідчення. **28** Не думай про тих, що перед тобою неправедно жили, але згадай цих, що з твоєї волі пізнали страх. **29** Ані не бажай згубити тих, що мали звичаї скотини, але зглянься на тих, що славно вивчили твій закон. **30** Ані не гнівайся на тих, що гірші *від* звірів, вони були засуджені, але полюбиш тих, що завжди надіються на твою справедливість і славу. **31** Тому що ми і наші батьки зни-

кнемо такими звичаями, ти ж задля нас грішних назвешся милосердним. **32** Бо якщо бажаєш, щоб *над нами* змилосердитися, тоді назвешся милосердним нам, що не маємо діл справедливості. **33** Бо справедливі, *в* яких є численні відкладені діла, від правдивих діл одержать винагороду. **34** Чим є чоловік, щоб на нього ти лютував, або тлінний рід, щоб так ти ним засмутився? **35** Бо по правді немає нікого з народжених, хто безбожно *не* діяв, *і з тих, що надіються, який не згрішив. **36** Бо в тому сповіститься твоя справедливість і твоя доброта, Господи, як будеш милосердним *до* тих, що не мають суті добрих діл. **37** І Він відповів мені, і сказав: Правильно сказав ти дещо. І за твоїми словами, так і буде, **38** тому що по правді не думатиму на збудування тих, що згрішили, перед смертю, перед судом і згубою, **39** але радітиму над праведним глиняним посудом, і згадаються мандрування ж і спасіння і одержання нагороди. **40** Бо так, як я сказав, так і є. **41** Бо так, як орач на землі сіє багато насіння і садить багато саджанців, але в часі не все, що насіяне, спасеться, але й не все, що посаджене, буде вирване, так ті, що в віці насіяні, не всі спасуться. **42** І відповів я, і сказав: Якщо я знайшов ласку, говоритиму, **43** тому що насіння рільника, якщо не зійде, то, або не одержить в час твого дощу, або буде знищене великим дощем, **44** і так воно згине. Бо так і чоловік, який був створений твоєю рукою, і ти йому назвав образ, тому що ти є йому уподібнений, і задля того все створив і уподібнив рільника до насіння. **45** Не прогнівайся на нас, але прости твоєму народові і змилосердися над твоїм насліддям, бо ти помилуєш твоє створіння. **46** І він відповів мені, і сказав: Те, що є присутнє, є присутнім, і що будуче, є будучим. **47** Багато тобі зостанеться, щоб ти міг полюбити моє створіння над мене, тобі ж частіше і то щиріше, неправедні ж ніколи. **48** Але і в цьому подиву гідним ти є перед Всевишнім, **49** тому що ти себе упокорив, *так як* тобі годиться, і не забракло тобі, щоб ти був багато прославлений між праведними. **50** Задля численних бід і бідноти чиняться їм, що проживають вік вкінці, що ходили в великій гордості. **51** Ти ж знову зрозумій і від таких шукай твою славу, **52** бо вам відкритий є рай, засадженим є дерево життя, підготовленим є розмноження будучого часу, збудованим є місто, випробуваним є спочинок, удосконаленим є добро і вдосконаленою є премуд-

црс3. 8
пар2. 6

мы и ѿцы наши (таковыми)[18] морѝ ищезнемъ. ты же ради на҃ грѣшны҃ млрдъ въззовешися. аще бо желаеши да на҃ милуеши. тогда млрдъ наречешися. мы же не имѣюще дѣла правды. праведни бо иже суть дѣла многа преставлена [-][19]. ѿ (истинныхъ)[20] дѣлъ прїимутъ мзду. что есть (-)[21] члкъ да его прогнѣваеши или ро҃ разстлѣнъ да тако огорченъ будеши ѿ него. воистинну бо никто ѿ рожденыхъ есть иже (-)[22] нечестиво сътворилъ, *и ѿ надѣющихъ иже не съгрѣшилъ. в томъ бо възвѣстится правда твоя и блгости твоя гї, егда млрдъ будеши имъ иже не имѣютъ существа блгы҃ дѣло҃ и ѿвѣща къ мнѣ, и рече. право глалъ еси нѣкоторая и по словесехъ твоихъ тако и будетъ. яко не истинну помышлю на зданїе ихъ иже съгрѣшиша [пре҃][23] смртїю [пре҃][24] судомъ и погубленїемъ. но ублажуся на праведнемъ скуделѣ (и поманюся) прехоженїе же и спсенїе и мзды прїятїе, како бо глалъ есмь тако и есть. яко бо ратаи сѣет на землѝ сѣмена многа, и сажденїя множество садитъ. но не въ время вся иже сѣана суть спсется. но ни вся иже сажена суть (въстоpгнутся)[25]. тако иже въ вѣцѣ сѣяни суть не вси спсутся· И ѿвѣщахъ и рекохъ. аще обрѣто҃ блгть глю, како сѣмя ратаю аще не въсходитъ или не прїемлетъ во время дожда твоего, или аще растлѣно будетъ множенїе дожда тако и погибнет. (и) тако бо члкъ иже рукою твоею създанъ бысть. и [ты ему образъ][26] именова. яко подобенъ [еси ему][27], (и) его ради вся създа҃ еси. и уподобилъ еси [-][28] сѣмя ратаю. не [прогнѣвайся][29] на насъ. но простѝ люди твоя. и помилуй наслѣдїе твое. ты же сътворенїе твое помилуеши· И ѿвѣща къ мнѣ и рече, иже суть настоящая настоящїи, і иже будущая будущимъ. много тебѣ останетъ да можеши възлюбити мое сътворенїе на҃ мя. тебѣ же частѣише (и то скрьнѣиши)[30]. неправедни же никогда. но и в семъ дивенъ еси пре҃ вышним, яко смирися еси (-)[31] подобится тебѣ. и не (оскудилася еси)[32] да между праве҃ны҃ много славишися. бѣдъ ради многихъ и нищеты сътворяются и҃, иже обитаютъ вѣкъ напослѣдокъ иже на многу гордыню въсходиша· Ты же паки вразумѣи и ѿ таковы҃ (твою) взыщи славу. вамъ бо отворенъ есть раи, насаждено есть древо животное уготовано есть (будущаго времени умноженїе)[33]. созданъ есть градъ искушенъ есть покои, съвершена есть блгостыня и съвершена

г цр и
в пара s

премꙋдрость, ко́рень [лꙋка́въ][34] знамена́нъ є҆́сть ѿ ва́съ. не́мощь [и҆ ко́ръ][35] ѿ ва́съ [-][36] съкры́тъ є҆́сть. [и҆ на][37] а́да бѣжи́тъ [-][38] растлѣ́нїе на забве́нїе, проидо́ша болѣзни́ви, и҆ ꙗ҆вле́нъ є҆́сть на коне́цъ съкро́вищъ безсмр҃ътныхъ. не хощи бо приложи́ти на и҆щꙋщихъ ѿ ꙋ҆множе́нїѧ и҆́хъ и҆́же погибнꙋтъ. и҆́же и҆ тїи прїе́млюще свобо́дꙋ ꙋ҆ничижи́ша вы́шнѧго и҆ зако́на є҆го не помні́ша, и҆ пꙋти є҆го ѡ҆ста́виша. па́че же пра́веднїи є҆го попра́ша. *и҆ реко́ша въ ср҃цы свое́мъ нѣ́сть б҃а. и҆бо вѣдѧще ꙗ҆́ко мрꙋтъ· Ꙗ҆́ко бо ва́ прїе́млють и҆́же прⷣеречéна сꙋть. та́ко и҆́хъ (зна́йте)[39] и҆ мꙋче́нїѧ и҆́же ꙋ҆гото́вана сꙋть. ни бо (тѣ́хъ)[40] [-][41] ч҃лка погꙋби́ти. но и҆ тїи и҆́же сътворе́ни сꙋть ѡ҆скверни́ша и҆́мѧ є҆го, и҆́же сътвори и҆́хъ. и҆ неб҃лгода́рни бы́ша є҆мꙋ и҆́же ꙋ҆гото́валъ и҆́мъ [-][42] живо́тъ· Коеѧ ра́ди ве́щи сꙋ́дъ мой нн҃ѣ приближа́етсѧ. и҆́же не всѣ́мъ показа́лъ то́кмо тебѣ, и҆ тебѣ та́ковыхъ ма́лыхъ· И҆ ѿвѣща́хъ и҆ реко́хъ. се нн҃ѣ г҃и показа́лъ є҆си мнѣ мно́жество зна́менїи и҆́же начне́ши твори́ти въ послѣ́днїи ча́съ, но не показа́лъ є҆си мнѣ въ кое вре́мѧ·

Ѱлѡ҃ рг҃і и н҃в

Гла, д҃·

И ѿвѣща̀ къ мнѣ̀ и҆ рече. мѣ́рѧщи мѣ́ры [вре́мѧ][1] в себѣ само́мъ. и҆ бꙋ́детъ є҆гда̀ видѧщи є҆гда про́йдетъ ча́сть нѣ́которыхъ зна́менїи и҆́же прⷣерече́на сꙋть· Тогда̀ разꙋмѣ́єши ꙗ҆́ко томꙋ є҆́сть вре́мѧ в ко́емъ начина́етъ вы́шнїи посѣти́ти вѣ́къ что̀ ѿ є҆го сътворе́нъ бы́сть. *и҆ когда ꙋ҆зрѧтъ въ вѣ́цѣ гиба́нїѧ мѣ́стѡ҆ [и҆][2] лю́демъ [-][3] смꙋще́нїе [-][4] тогда̀ разꙋмѣ́єши ꙗ҆́ко ѿ сихъ бы́сть вы́шнїи гл҃анъ. ѿ дн҃и и҆́же бы́ша прⷣе [тобо́ю][5] ѿ нача́ла та́ко бо все что̀ сътворе́но є҆́сть въ вѣ́кѣ. нача́ло [и҆́мать та́кожe и҆ сконча́нїю][6]. и҆ сконча́нїе є҆́сть ꙗ҆вле́нно· та́ко и҆ вы́шнѧго времена̀ нача́ла [и҆́мають][7] ꙗ҆вле́нна в чюдесѣ́хъ и҆ си́лныхъ и҆ сконча́ни и҆ въ дѣѧ́нїе и҆ зна́менїа. и҆ бꙋ́детъ всѧ́къ и҆́же сп҃се́нъ сътворе́нъ бꙋ́детъ і и҆́же мо́жетъ и҆збѣжа́ти по дѣ́ломъ свои́мъ [и҆][8] по вѣ́рѣ в кото́рꙋю [вѣ́ровалъ є҆си][9] (-)[10] ѡ҆ста́нетсѧ ѿ прⷣерече́ныѧ бѣ́ды. и҆ ꙋ҆срѧ́щетъ сп҃нїе мое в земли̇̀ мое́и и҆ въ предѣ́лехъ мои́хъ. [ꙗ҆́ко][11] ѡ҆с҃тилсѧ є҆́смь ѿ вѣ́ка и҆ тогда̀ [ꙋ҆млр҃дѧтсѧ][12] и҆́же нн҃ѣ ѿстꙋпи́ли сꙋть пꙋтїи мои́хъ. и҆ въ мꙋче́нїихъ поживꙋтъ. тїи и҆́же и҆́хъ поверго́ша въ забве́нїе и҆́же бо не позна́ша мѧ живꙋщаго б҃лготворе́нїѧ наслѣди́ти (-)[13] и҆́же ѡ҆горчи́ша зако́нꙋ мое́мꙋ є҆гда̀ є҆ще бѧ́хꙋ и҆мѣ́ющи свобо́дꙋ и҆ є҆гда̀ є҆щѐ бы́сть и҆́мъ ѿтворе́но покаѧ́нїа мѣ́сто. не възразꙋмѣ́ша но ꙋ҆ничижи́ша. си́мъ требѣ по смр҃ти въ мꙋче́нїи позна́ти. (и҆)[14] не хощи є҆ще

Мѳ҃ кд

ріст. **53** Лукавий корінь є назначений вами, слабість і кора сховані є від вас, і до аду біжить тління на забуття. **54** Минули болі і показався вкінці скарб безсмертних. **55** Адже не бажай додати до шукаючих з множества тих, що згинуть, **56** вони й самі, приймаючи свободу, погордили Всевишнім, і його закон не згадали, і його дороги покинули. **57** А також потоптали його праведних, **58** *і сказали у своєму серці: Немає Бога, – знаючи, що помруть. **59** Бо так, як вас бере те, що передсказане, так знайте і їх муки, які є приготовлені, бо не їм погубити чоловіка. **60** Але ті, що створені, осквернили ім'я Того, хто їх створив, і були невдячні Тому, хто приготував їм життя. **61** Через цю річ сьогодні наближається мій суд, **62** що не всім Я показав, хіба лиш тобі і таким малим, як ти. І я відповів, і сказав: **63** Ось сьогодні, Господи, Ти мені показав множество знаків, які починаєш чинити в останнім часі, але не показав мені в якому часі.

пс. 113 і 52

Глава 9

1 І Він мені відповів, і сказав: Коли мірятимеш мірки часу в собі самому, і буде, як побачиш, коли мине якась частина знаків, які є предсказані, **2** тоді зрозумієш, що це є час, в якому Всевишній починає відвідувати вік, який Ним був створений. **3** *І коли побачать у віці зміну місць і замішання народів, **4** тоді зрозумієш, що вони про Всевишнього говорили від днів, які були перед тобою, від початку. **5** Бо так все, що зроблене є в віці, має початок і також закінчення, і знищення є явним. **6** Так і часи Всевишнього мають явні початки в чудах і силах і виконання в дії і знаках. **7** І буде, що кожний, хто спасенним стане і хто зможе втекти через свої діла і через віру, в яку повірив, **8** омине передсказані біди, але знайде моє спасіння у моїй землі і у моїх границях, бо Я освятився у віці. **9** І тоді змилосердяться ті, що сьогодні відступили *від* моїх доріг, і в муках житимуть ті, які їх кинули до забуття. **10** Бо які мене не пізнали живими, добродійства одержавши, **11** які зневажили мій закон, коли ще мали свободу **12** і коли ще було їм відкрите місце покаяння, не зрозуміли, але погордили, цим треба по смерті в муках пізнати. **13** І не бажай ще бути шукачем як безбожні мучаться, але запитай як праведні спасуться, і яких є вік, і задля яких вік, і коли. **14** І я відпо-

мат. 24

віів, і сказав: **15** Давніше я сказав, і сьогодні кажу, і пізніше скажу, що численніші є ті, що гинуть, ніж ті, що спасуться, **16** так як більшими є хвилі від краплі. І Він відповів до мене, і сказав: **17** Яка нива, таке й насіння, і які квіти, такі й барви, і який робітник, таке й діло, який орач, така й земля, тому що був час віку. **18** І сьогодні, коли я підготував тим, що сьогодні є, раніше, ніж був вік, в якому вони жили, і ніхто Мені не заперечить. **19** Тоді все, що сьогодні створене, буде для світу воно приготоване і миру, що немає браку. Закон недосліджений, зіпсутим є їхнє життя. **20** І Я подумав про вік – і ось була біда задля думок, які до нього прийшли. **21** І Я побачив і дуже його помилував, і сховав собі гроно з китиці винограду, і саджанець з великого племені, **22** бо згине множество, що народилося без причини, і хай збережеться моє гроно і мій саджанець – це, що *з* великим трудом Я доконав. **23** Ти ж, якщо і ще додаси, щоб минули 7-м інших днів, але не поститимеш в них, **24** підеш на поле квітів, де немає збудованого дому, і їстимеш тільки з польових квітів, і м’яса не покуштуєш, і вина не питимеш, але тільки квіти. **25** Благатимеш безперервно Всевишнього – і прийду, і говоритиму з тобою. **26** І я пішов, так як мені сказав, до поля, що зветься Ардат, і я там сів між квітами, і я їв з трав поля – і була мені їхня їжа в ситість. **27** І сталося після сімох днів, і я лежав на сіні, і моє серце знову було стурбоване, так як і раніше. **28** Відкрилися мої уста, і я почав говорити до Всевишнього, і сказав: **29** Господи, показуючи нам Себе, Ти показався нашим батькам в пустині. І що непотоптаним буде – неплідне, коли вони виходили з Єгипту. І, кажучи, сказав Ти: **30** Ізраїле, ти послухай Мене і насіння Якова – послухайте мої слова. **31** Бо ось Я у вас сію насіння – закон мій. І він видасть у вас овоч, і прославитеся в ньому навіки. **32** Бо ваші батьки, прийнявши закон, не зберегли, і моє законне вони не зберегли. І овоч закону був неплідним, бо не міг, тому що був твоїм. **33** Бо ті, що прийняли, згинули не зберігаючи те, що в них було посіяне. **34** І ось є звичай, що коли земля приймає насіння або корабель моря чи якась посудина їжу чи напиток, коли було закінчене **35** те, що в них є посіяне або в чому є разом поставлене те, що сіяне або поставлене або що

и҆ска́тель бы́ти ка́ко нечести́ви му́чатсѧ. но взыщи ка́ко пра́вєднїи спсꙋтсѧ і и҆́хже вѣ́къ, и҆ ра́ди кото́рыхъ вѣ́къ, и҆ є҆гда. И҆ ѿвѣща́хъ и҆ реко́хъ, дре́внее глаголахъ є҆смь, и҆ нн҃ѣ глю и҆ послѣ глю, ꙗ҆́ко мно́ѕи сꙋть и҆́же поги́бнꙋ нежели и҆́же спсꙋтсѧ. ꙗ҆́ко ѹ҆мно́жатсѧ во́лны на ка́плю. И҆ ѿвѣща къ мнѣ и҆ рече. какова̀ ни́ва таково и҆ сѣ́мѧ, и҆ каковы цвѣти таковы̀ и҆ пестроты. и҆ каковъ дѣ́латель таково и҆ дѣ́ло. (-)[15] каковъ ра́тай такова и҆ макота. ꙗ҆́ко времѧ бы́сть вѣ́ка. И҆ нн҃ѣ є҆гда̀ быхъ ѹ҆готовающїи тѣ́мъ и҆́же нн҃ѣ сꙋть, пре́же не́же бы́сть [-][16] вѣ́къ во́нже ѡ҆бита́ша. и҆ никто́же проти́вꙋ рече мнѣ. Тогда̀ [-][17] (всѧ́къ) и҆́же нн҃ѣ сътво́ритсѧ въ ми́ръ то ѹ҆гото́ванно, и҆ (ми́ра)[18] не ѡ҆скꙋдѣ́ющи, зако́нъ не и҆́сслѣдован. растлѣни сꙋть жи́тїѧ и҆́хъ, и҆ промысли въ вѣ́къ [-][19]. [-][20] и҆ се бы́сть бѣ́да ра́ди помышле́нїа и҆́же в не́мъ прїидо́ша. и҆ ви́дѣ и҆ ѡ҆простилъ є҆мꙋ ѕѣло, и҆ съкры̀ мнѣ ꙗ҆́годꙋ ѿ гро́зда, и҆ сажде́нїе ѿ колѣ́на мно́га. поги́бнетъ бо мно́жество и҆́же безъ ве́щи рожде́но є҆сть. и҆ съхрани́тсѧ ꙗ҆́годица моѧ̀ и҆ сажде́ница моѧ̀, и҆́же вели́кимъ трꙋдо́мъ съверши́лъ [-][21]. Ты же а҆́ще (и҆) є҆ще въспрїимеши, з҃, дн҃їи и҆нѣхъ, но не пости́шисѧ в ни́хъ, и҆деши на́ поле цвѣтное гдѣ до́мъ нѣ́сть създа́нъ, и҆ ꙗ҆́си то́кмо ѿ цвѣтъ по́льскихъ и҆ мѧ́съ не вкꙋ́сиши, и҆ вина̀ не пїеши, но то́кмо цвѣтъ. [-][22] възмоли́ши вы́шнѧго безпреста́ни, и҆ прїидꙋ и҆ глю с тобо́ю. І и҆до́хъ ꙗ҆́коже рече мнѣ на́ поле и҆́же зове́тсѧ а҆рда́дъ, и҆ сѣдо́хъ та́мо ѹ҆ цвѣтъ и҆ ѿ тра́въ по́льскихъ ꙗ҆до́хъ, и҆ бы́ша мѝ пита́нїе и҆́хъ в сы́тость. И҆ бы́сть по се́ми днехъ и҆ а́зъ лежа́хъ на сенѣ. и҆ срдце мое паки смꙋщашесѧ ꙗ҆́ко и҆ пре́же. ѿверзена сꙋть ѹ҆ста моѧ̀, и҆ нача́хъ глати предъ вы́шнимъ и҆ реко́хъ. ѽ Гдⷭ҇и тѧ на́съ показꙋющи, показа́лсѧ є҆си ѿцемъ на́шимъ въ пꙋсты́ни. [что не попере́тсѧ (-)[23] непло́дное][24] когда бѧ́хꙋ и҆сходѧ́ще ѿ є҆гѵ́пта. (-)[25] [-][26] и҆ глюще ре́клъ є҆си. ты і҆и҃лю послꙋшай мѧ и҆ сѣ́мѧ і҆а́ковле́, во́нми слове́съ мои́хъ. се бо а҆́зъ сѣ́ю сѣ́мена на ва́съ зако́нъ мои, и҆ сътво́ритъ въ ва́съ пло́дъ, и҆ просла́витесѧ в не́мъ по вѣ́кꙋ. И҆́же ѿцы ва́ши прїе́млюще зако́нъ не съдръжа́ша, и҆ зако́ннаѧ моѧ̀ не съхрани́ша, и҆ бы́сть пло́дъ зако́нъ неродѧ́щи. не бо можа́ше ꙗ҆́ко твои бы́сть, и҆́же ꙗ҆́ко прїѧ́ша погибо́ша, не съхранѧ́юще что в нихъ сѣ́ѧно бы́сть. И҆ се ѡ҆бы́чаи є҆сть, да є҆гда̀ прїе́млетъ землѧ̀ сѣ́мѧ, и҆ли кора́бль мо́рѧ, и҆ли сосꙋдъ нѣ́кїи пи́ща, и҆ли питїѧ. (-)[27] Є҆гда бы́сть сконча́но то в ни́хъ сѣ́ѧно є҆сть, и҆ли в че́мъ поста́влено є҆сть (вкꙋ-

пѣ, то что̀ сѣано, или поставлено єсть,) или иже прїата сꙋть истребатса (-)[28]. (и) въсе-прїата [оуже не][29] пребываѥ (пре нами), но намъ тако не сътворено бысть· Мы бо иже законъ прїали есмы̀, съгрѣшающи (заблꙋдихомъ)[30], и срце наше что въспрїа его, ꙗко закон не погибнетъ. но пребываетъ въ своемъ трꙋдѣ· И егда глахъ сїа въ срцы моемъ. възрѣхъ очима моима, и видѣхъ женꙋ въ деснѣи странѣ. и се сїа рыдаше и плакаше съ гласомъ великы, и дшею болаше ѕѣло, и одѣанїе еа раздрано, и пепелъ на главѣ еа· И оставихъ помышленїе в которы бы мыслащи. и обратихса к неи и рекохъ еи. о че плачеши и что болиши дшею рече къ мнѣ, остави ма ги мои да въсплачю себѐ. и приложꙋ болѣзни ꙗко ѕѣло огорчихса дшею и смирена есмь ѕѣло· И рекохъ (-)[31], что стражеши рцы ми. и рече къ мнѣ, неплодна быхъ раба̀ твоа̀ и не родихъ. имѣющи (-)[32] лѣтъ, л. азъ бо поедины часы и поедины дни лѣтъ, л, сихъ. възмолюса вышнемꙋ днь и нощь· И бысть по л, лѣтехъ, оуслыша ма бъ рабꙋ (свою̀)[33], и видѣ смиренїе мое, и внатъ скорбѣнїе мое. и дасть мнѣ сна, и оублажиса нань ѕѣло азъ и мꙋжъ мои, и вси гражане мои. и почтихомъ ѕѣло крѣпкого. и въскормихъ его с трꙋдомъ великимъ· И бысть егда̀ расташе и [прїидетъ][34] прїати [-][35] женꙋ, (сътворилъ)[36] днь пирныи·

прийняте – вигублене буде і прийняте вже не залишиться перед нами. Але нам так не було зроблено, **36** бо ми, що одержали закон, згрішивши заблукали, ми і наше серце, що його прийняло. **37** Бо закон не згине, але зостається у своїм труді. **38** І як я це говорив у моїм серці, я поглянув моїми очима і побачив жінку по правій стороні. І ось вона плакала і ридала великим голосом, і душею дуже вболівала, і її одіж роздерта, і попіл на її голові. **39** І я покинув думки, якими думав, і повернувся до неї, і я сказав їй: **40** Про що плачеш і чому вболіваш душею? Вона мені сказала: Полиш мене, мій пане, щоб я плакала і додала болю, тому що мені стало дуже гірко на душі і я є дуже впокорена. **42** І я сказав: Що ти терпиш? Скажи мені. І вона мені сказала: **43** Я, твоя раба, була неплідною і не родила, маючи 30-ть літ. **44** Адже я кожної години і кожного дня *в* цих 30-х роках благала Всевишнього день і ніч. **45** І сталося, що після 30-х років Бог вислухав мене, свою рабиню, і побачив моє впокорення, і прислухався до моєї скорботи, і дав мені сина. І я ним дуже зраділа, я і мій чоловік, і всі мої громадяни. І ми дуже вшанували Сильного. **46** І я його вигодувала з великим трудом, **47** і сталося, коли він виріс і прийшов взяти жінку, зробив він день бенкету…

Гла, і

И бысть егда вниде снъ мои въ чртогъ свои. падъ и оумре, и превратихомъ вса свѣтлаа· И въсташ вси гражане мои въ оутѣшенїи моемъ, и почихъ даже до дрꙋгаго дне до нощи· И бысть егд вси почивахꙋ да ма оутѣшатъ да покоюса· И въстахъ нощїю и бѣжахъ и прїидохъ ꙗко видиши на томъ поли, и помышлаю оуже не възвратитиса въ градъ. но тꙋ стоати, и не асти и не пити, но безпрестани рыдати и поститиса дондеже оумрꙋ· И оставилъ [-][1] словеса̀ в них же бѣхъ, и швѣща̀ съ ꙗростїю к неи, и рекохъ бꙋа паче всѣ женъ. не видиши плачь нашъ і иже намъ слꙋчиса, ꙗко сїонъ мти наша вса скорбїю скорбитса. и смиренїю смирена есть [и плачетъ][2] ѕѣлнѣиши· И нн̃ѣ ꙗко вси рыдаемъ и скорбни [есмы̀][3], ꙗко всѣ скорбни есмы̀, ты же скорбиши о единѣмъ снѣ· въпроси бо земли иречетъ тебѣ, ꙗко сїа есть иже имать рыдати [паденїа][4], толикимъ на неи раждаютса. и ѿ неа̀ ѿ начала вси рожде-

Глава 10

1 І сталося, коли ввійшов мій син до своєї кімнати, впавши він і помер. **2** І ми погасили всі свитила, і всі мої громадяни встали, щоб мене потішити. І я спочила аж до другого дня, до ночі. **3** І сталося, що як всі перестали мене потішати, щоб я заспокоїлася, і я встала вночі і втекла і прийшла, так як бачиш, на це поле. **4** І думаю вже не повернутися до міста, але тут зостати, і не їсти, і не пити, але без перерви плакати і постити, доки не помру. **5** І я полишив слова, в яких же був я, і відповів зі злістю до неї, і сказав: **6** Дурна понад всіх жінок, чи ти не бачиш нашого ридання і що нам трапилося, **7** що Сіон – наша мати вся засмучена смутком, і впокорена впокоренням, і дуже плаче? **8** І тепер же ми всі плачемо і є сумні, і всі є засмучені, ти ж плачеш за одного сина. **9** Адже запитай землю і скаже тобі, тому що вона є тою, яка має оплакувати падіння стількох, що на ній народжуються – **10** і з неї на початку всі народилися – інші

прийдуть. І ось майже всі йдуть в погибель. І буде вигублення їх множества. **11** І хто ж має плакати, але й більше, хіба не ця? Тому що таке множество згинуло, ти що плачеш за одного? Як же скажеш мені, **12** що мій плач не є подібний до землі, тому що згинув овоч мого лона, якого я в болі породила і з болем породила, **13** земля ж – за шляхом землі, відходить же до неї множество присутнє, так як трапилося. І я тобі кажу: **14** Так як ти з болем породила, так і земля дала свій плід чоловікові від початку, Тому, хто зробив її. **15** Тож сьогодні затримай сама собі твій біль і сильно носи ті випадки, що тобі трапилися. **16** Бо, якщо справедливими вважаєш божі межі і його рішення, одержиш час і в таких будеш хвалена. **17** Ввійди ж до міста до свого мужа. І вона сказала мені: **18** Не зроблю ані не ввійду до міста, але тут помру. **19** І я додав говорити до неї, і я сказав: **20** Не чини цього слова, але зволь *чинити* за моєю порадою – наскільки падіння Сіона потішиш в болі Єрусалиму. **21** Бо бачиш, що наші святині опустілі, і наш престіл є знищений, і наша церква знищена, **22** і наш псалтир упокорений, і замовкла пісня, і наша радість полонена, і світло нашого світильника погашене, і кивот нашого завіту відкинений, і наші святощі сплюндровані, й ім'я, яке названо над нами, є близьке *до* збещещення, і наші свободи потерпіли впокореня, і священики є спалені, і наші левіти пішли в полон, і наші дівчата є збещещені, і наші жінки потерпіли насильство, і наші праведні є схоплені, і наші діти згинули, і наші молоді послужили, і наші сильні стали безсильними. **23** І те, що з усього найбільше, – знак Сіону. Оскільки він позбавлений є своєї слави, він і є переданий в руки тих, що нас зненавиділи. **24** Отож, ти відкинь твої численні скорботи і відклади від себе множество болів, щоб тебе полюбив Сильний і Всевишній, зробив тобі спокій, спокій від трудів. **25** І сталося, що коли я до неї говорив, *її* лице нагло сяяло, і образ її лиця видавав блеск, так що я дуже налякався її і думав, що б це було. **26** І ось нагло вона великим голосом випустила звук, повний страху, щоб зі шумом зрушилася земля від жінки. І я побачив – **27** ось жінка більше мені не являлася, але будувалося місто і показувалося місце з великими основами. І я злякався і закликав великим голосом, і сказав: **28** Де є ангел Уріїл, який напочатку прийшов до мене? Тому що він мене завів до цього великого жаху розуму. І мій кінець

нїи, иныи прїидутъ. и се близко всѣхъ в погибель ходятъ і истребленїя будетъ множества и и кто бо имать рыдати но и паче токмо сїя иже толико множество погибе, неже ты иже за единаго болѣзнуеши. Аще же речеши мнѣ яко нѣсть плачь мои подобенъ земли яко плодъ чрева моего погибе. его в печали породихъ и со болѣзнїю (роди)[5] земля же по пути земли, идетъ же в нея множество настоящее. како [случися][6] и азъ тебѣ реку, яко ты съ трудомъ родила еси, тако и земля дасть плодъ свои человѣку ѿ начала ему иже сътворилъ ея. нынѣ бо въздержи сама себѣ болѣзнь твою. и крѣпко носи иже тебѣ случишася паденїя. аще бо оправдиши предѣлы бжїи [и совѣты его][7]. Прїемлеши время и въ [таковыхъ][8] похвалишися вниди бо въ градъ къ мужу своему, и рече къ мнѣ, не сътворю ни вниду въ градъ но здѣ умру. и приставихъ (-)[9] глати к неи, и рекохъ. не мози сотворити се слово, но изволи (по совѣту моему)[10], колико паденїе сїона утѣшиши ради болѣзни ієрлїма. видиши бо яко освященїе наше опустѣ. и олтарь нашъ сътренъ е. и црковь наша разорена есть. и ѱалтырь нашъ смиренъ есть, и пѣснь умлъча, и радость связана есть, и свѣща свѣтилника нашего погашена есть. и кїотъ завѣта нашего (обращенъ есть)[11], и стая наша измѣнена суть і имя что възвано есть на насъ близко оскверненїя есть, и (свободы)[12] наши укоренїе трьпѣли суть. и священницы пожжени суть. и левїти наши въ пленение идоша. и дѣвицы наши осквернени суть. и жены наша насилїе трьпѣша. и праведнїи наши въсхищени суть и отроцы наша изгибнуша і юноши наши служиша. и крѣпци наши изнемогоша. И что всѣмъ наипаче знаменанїе сїона. яко изыиде ѿ славы своея (-)[13]. яже и преданъ есть в рукахъ иже насъ ненавидѣша. Ты (бо)[14] ѿрѣши твои скорби многи. и ѿложи ѿ себе множество болѣзнїи да тя възлюбитъ крѣпкїи и покои сътворитъ тебѣ вышнїи покоенїе труда. И бысть егда глахъ еи [-][15] лице ся сїяше скоро, и образъ блистанїе сътворяше видѣнїе ея. да [быхъ ужасенъ][16] ѕѣло к неи. и помышляхъ что бысть сїе. и се скоро ѿпусти шумъ гласомъ великимъ страхомъ полнымъ да въздвигашеся земля [ѿ жены][17] съ шумомъ. И видѣхъ (-)[18] се наипаче жена не являшеся мнѣ но градъ созидашеся и мѣсто показашеся ѿ основанїя великихъ, и устрашихся и возопихъ

гласомъ великимъ, и рекохъ гдѣ еси оуріель аггелъ иже ѿ начала пріиде къ мнѣ. яко той мя сътвори пріити въ множествѣ оужаса оума сего. И бысть конецъ мой в растлѣніе, и млтва моа в поношеніе, и егда быхъ глющи сіа. се пріиде къ мнѣ [-][19] и видѣ мя, и се бысть поставленъ яко мртвъ и разумъ мой очюжденъ бысть, и дръжа десницу мою, и въскрѣпи мя и постави мя на нозѣ мои. и рече ми что тебѣ есть и въскую [-][20] оскорбенъ есть разумъ твой, и чювство срдца твоего. [и въскую въскорбишися][21] и рекохъ яко оставилъ мя еси (и) азъ сътворихъ по словесемъ твоимъ, и взыидохъ на поле и се видѣхъ и вижу что не могу провѣщати. и рече къ мнѣ, стани яко мужъ и въздвигну тя. и рекохъ, гли ги мой (и)[22] не остави мя яко да не в суетѣ оумру. яко видѣхъ иже не свѣдахъ, и слышу иже не свѣмъ или чювство мое лжетъ, и дша моа мечтаніе вида. нынѣ бо помолю ти ся да скажеши рабу твоему въ оужасѣ семъ. и ѿвѣща къ мнѣ и рече слыши мя, и наоучу тя и реку тебѣ о коихъ боишися яко вышніи ѿкрыетъ тебѣ таины великы. видѣ правъ путь твой, яко безъпрестани скорбишися за люди твоя, и ѕѣло рыдаеши сіона ради. ту бо разумъ видѣніа [-][23] иже тебѣ явися прежде мало. еяже видѣлъ еси рыдающи [-][24] началъ еси оутѣшати ея. нынѣ же оуже лица женьска не видиши. но явися тебѣ градъ созидати и яко провѣщаше тебѣ ѿпаденіе сна ея. се есть ѿрѣшеніе. се жена юже видѣлъ еси сіа есть сіонъ, [и яко речетъ тебѣ][25] иже и нынѣ позриши, яко градъ създанъ. и яко речетъ тебѣ иже безъплодна бы, лѣтъ, л҃, (и)[26] что баху (лѣта)[27] [л҃][28], къгда не бысть в немъ еще жрътва приношена. И бысть по лѣтѣхъ [л][29], [-][30] созда (соломонъ)[31] градъ. и принесе приношеніе, тогда егда роди неплоды сна, и что ти рече яко въспита его съ трудомъ, то бысть. обитаніе въ іерслимѣ, и яко рече тебѣ да снъ мой градущи въ свой чрътогъ мрътвъ бысть, и случися ему паденіе. то бысть иже сътворено есть паденіе іерслмско и се видѣлъ еси подобіе ея. [и][32] яко сна рыдаше, [-][33] началъ еси оутѣшати ея. (и) ѿ сихъ иже случишася сіа баху тебѣ отворена. и нынѣ видѣ вышніи яко дшею скорбенъ еси. и яко всѣмъ срдцемъ терпиши зань явися тебѣ свѣтлость славы его и красота лѣпоты его. Сего бо ради рекохъ тебѣ да живеши в поли гдѣ нѣсть домъ създанъ.

був у зітління, і моя молитва в погорду. **29** І коли я це говорив, ось він прийшов до мене і побачив мене. **30** І ось я був поставлений як мертвий і мій розум відчужений був, і він держав мою правицю, і скріпив мене, і поставив мене на мої ноги, і сказав мені: **31** Що тобі є? І чому засмутився твій розум і почуття твого серця, і чому ти засмутився? І я сказав: **32** Тому що ти мене покинув. І я зробив за твоїми словами і вийшов в поле. І ось я побачив і бачу те, що не можу вимовити. І він сказав до мене: **33** Стань як чоловік, і підніми себе. І я сказав: **34** Говори, мій пане, і не покинь мене, щоб я не помер в марноті, **35** тому що я побачив те, чого я не знав, і я чую те, чого не знаю. **36** Або чи моє чуття помиляється і марить моя душа? **37** Адже тепер благаю тебе, щоб ти показав твоєму рабові *розв'язку* про цей жах. І він відповів мені, і сказав: **38** Послухай мене і навчу тебе, і скажу тобі про що боїшся, тому що Всевишній об'явить тобі багато таємниць, **39** Я побачив твою правильну дорогу, тому що ти безперестанно сумуєш за твій народ і дуже ридаєш задля Сіону. **40** Бо це роз'яснення видіння, що тобі з'явилося перед коротким часом, **41** яке ти побачив: що плакала *жінка*, а ти почав її потішати. **42** Тепер же вже виду жінки не бачиш, але тобі з'явилося місто, що будувалося, **43** і вона розповідала тобі *про* випадок її сина – це є роз'яснення. **44** Ця жінка, яку ти побачив, – це є Сіон. І як вона сказала тобі те, що й сьогодні бачиш, як збудоване місто. **45** І коли вона тобі сказала, що була неплідною 30-ть літ і що було 30 літ, коли не було в ній ще жертви приношення, **46** і сталося, що після 30-х років Соломон збудував місто і приніс жертви – тоді, коли вона неплідна породила сина. **47** І те, що тобі сказала, що я годувала його з трудом – це було проживання в Єрусалимі. **48** І коли сказала тобі, що мій син, прийшовши до свого покою, помер і трапилося йому падіння – це було те знищення Єрусалиму, що сталося. **49** І ось ти побачив її подобу і як вона оплакувала сина, і ти почав її потішати в тому, що трапилося – це тобі було об'явлене. **50** І сьогодні Всевишній побачив, що ти засмучений душею і що всім серцем терпиш за неї – тобі з'явилася світлість його слави і вродливість його краси. **51** Бо задля того я тобі сказав, щоб ти жив в полі, де немає збудованого дому, **52** бо я знаю, що

Всевишній починав тобі це показувати. **53** Задля того я тобі сказав, щоб ти прийшов у поле, де немає основи будови, **54** бо не могло добре діло – людський витвір встояти в місці, де починало показуватися місто Всевишнього. **55** Ти ж не бійся ані хай не злякається твоє серце, але ввійди і поглянь на світлість і величність будови, скільки ти є спроможний бачити видіння очима. **56** І після цього почуєш, скільки сприйме слух твоїх вух слухати. **57** Ти є блаженний понад багатьох, і ти є покликиний перед Всевишнього, так як і нечисленні. **58** В ночі, яка завтра буде, залишишся тут, **59** і Всевишній покаже тобі ті більші видіння, які зробить живучим на землі від останніх днів. **60** І я спав тієї ночі і другої, так як він мені сказав.

вѣмъ бо азъ ꙗко вышнїи начинаше тебѣ показати сїѧ. сего ради рекохъ тебѣ да прїидеши на нивꙋ гдѣ нѣсть основанїѧ създанїю. ни бо можаше дѣло бл҃го творенїе чл҃ческо вьздержати въ мѣстѣ гдѣ начинашесѧ вышнїи градъ показати. ты бо не боисѧ ни оустрашитсѧ ср҃це твое, но вниди и вижь свѣтлость и величества създанїѧ. колико възможно есть тебѣ видѣнїе очесемъ видѣти. и посемъ слышиши колико прїемлетъ слышанїе оушесемъ твоимъ слышати. ты (-)[34] блж҃нъ еси на мнозѣхъ и званъ еси пр҃е вышнѧго ꙗко и мало. нощъ иже заоутра бꙋдꙋщи пребываеши тꙋ, и покажетъ тебѣ вышнїи та видѣнїѧ [больши][35] иже сътворитъ (-)[36] обитающїи на земли ѿ послѣднихъ днїи. и спахъ тꙋ нощь и другꙋю ꙗко рече мнѣ·

Глава 11

1 І я побачив сон: і ось з моря виходив орел, в якого були 12-ть оперених крил і три голови. **2** І я побачив: і ось він розпускав свої крила по всій землі, і всі небесні вітри дули до нього і збиралися. **3** І я побачив: і з його пер родилися пера протилежні. І вони були в дрібних і малих перах. **4** І ті його голови були спокійні, і середня голова була більшою *від* інших голів, але вона спочивала з ними. **5** І я побачив: і ось орел літав на пір'ї своїм і царював над землею і над тими, що проживали на ній. **6** І я побачив, як йому підчиненою була вся піднебесна, і ніхто йому *не* протиставився, ані одне з створінь, що є на землі. **7** І я побачив: і ось піднявся орел на своїх кігтях і видав голос своїми перами, кажучи: **8** Не чувайте всі разом, спіть, кожний один у своєму місці, і чувайте на час – **9** голови ж на пізніше хай бережуться. **10** І я побачив: і ось голос не виходив з його голови, але зсередини його тіла. **11** І я почислив його протилежні пера, і їх було вісім. **12** І я побачив: і ось з правого боку повстало одне перо і царювало по всій землі. **13** І сталося, що коли він царював, прийшов йому кінець, і не з'явилося його місце. І піднялося інше *перо* і царювало, володіючи багато часу. **14** І сталося, що коли царював і приходив його кінець, щоб не появлявся, так як попередній, **15** і ось виданий був йому голос, кажучи: **16** Послухай ти, що ввесь час ти держав землю, це завіщаю тобі раніше, ніж почнеш нез'являтися: Ніхто після тебе *не* триматиме твій

Гл҃а, аі·

И [-][1] видѣхъ сонъ и се въсхожаше ѿ морѧ орелъ емꙋже бѧхꙋ, вı, крилъ пернатыи и главы три· И видѣхъ и се простираше крилѣ свои на всеи земли, и вси вѣтри нбнїи надыхахꙋ в него и [-][2] собирахꙋсѧ· И видѣхъ и ѿ перїѧ его родахꙋсѧ сꙋпротивъ перїе, и тїи сътворахꙋ в пернатыхъ дробныхъ и малыи, (і иже)[3] главы его бѧше покоини, и ср҃еднѧѧ глава бысть болши инѣхъ главъ, но та покоѧшесѧ с ними· И видѣ и се орелъ летѧше на перїи своемъ. и црствова на земли, и на живꙋщїи на неи. и видѣхъ ꙗко повиновена емꙋ бысть вса поднбсаѧ. и никто емꙋ противлѧшесѧ. ни един ѿ твари иже есть на земли· И видѣхъ и се воста орелъ на ноктї свои, и пꙋсти гласъ перїемъ своимъ глющи. не хощите вси вкꙋпѣ бдити, спите единъ кождо въ мѣстѣ своемъ и по времѧ бдите. главы же послѣ да съхранѧсѧ· И видѣхъ, и се гла не исхожаше ѿ (главы)[4] его, но ѿ среды тѣла его, и чтохъ противнїи перїа его [и][5] сихъ бѧше осмь· И видѣх и се одеснꙋю странꙋ воста едино перо и црствова на всеи земли· И бысть егда црствоваше [-][6] прїидетъ емꙋ конецъ и не ꙗвисѧ [-][7] мѣсто его, і ино воста, и црствоваше, [-][8] тои много дръжа времѧ. и бысть егда црствоваше и градѧше конецъ его. да не ꙗвитсѧ ꙗко прьвыи. и се гласъ ѿпꙋщенъ томꙋ глющи· (Слышите)[9] иже толико времѧ дръжалъ еси землю. сїѧ [завѣщаю тебѣ преже неже][10] начнеши не ꙗвитисѧ, нѣкто по тебѣ въздержитъ времѧ твое но ни полъ его. и въздвижесѧ третїи (дръжати)[11] кнѧзьство ꙗко

(и) прьвыи и не ꙗвисѧ и тои· И тако слꙋчашеса (и) всѣхъ инѣхъ (и) єдинымъ кнѧѕьство носити, и паки никогда ꙗвитисѧ, и видѣхъ и се въ времѧ (сѣдащи)[12] перїѧ въздвигахꙋсѧ [-][13] ѡдеснꙋю странꙋ да дръжат и тїи кнѧѕьство, и ѿ тѣх быша иже дръжахꙋ, но скоро не ꙗвлахꙋсѧ. (иже)[14] и нѣкоторїи ѿ нихъ воздвигахꙋсѧ но не дръжахꙋ кнѧзьства· И видѣхъ посемъ, и се не ꙗвишасѧ, ві, крилъ, и два крилѣта. и ничто бѧше остало въ тѣлѣ орли токмо [двѣ][15] главѣ покоюща и шесть крилати· И видѣхъ и се шесть пернатыхъ раздѣлени сꙋть двое. и пребыша под главою что єсть на деснѣи странѣ. (иже)[16] четыре пребываше въ мѣстѣ своемъ· И видѣхъ и се сїѧ подкрилїа мышлахꙋ възвигнꙋти и дръжати кнѧжство. И видѣхъ и се єдина въздвижена є но скоро не ꙗвисѧ. и вторыѧ [-][17] скорѣише неже прьвїи не ꙗвишасѧ· И видѣхъ и се два иже свыше къ себѣ сами помышлахꙋ и тїи цр҃твовати. и в не єга помышлахꙋ се єдинъ покоющꙋ главꙋ, иже бысть срединїи и възбнѧше. сїѧ бо бысть двѣма главаю больша· И видѣхъ ꙗко съвръшены сꙋть двѣ главы съ собою, и се ѡбращена єсть глава с тѣми иже с нею бѧхꙋ. и снѣдь двѣ подкрилата иже помышлахꙋ цр҃твовати· Сїѧ же глава [оустраши][18] всю землю, и [владаше на неи тѣмъ иже ѡбладаю землю][19] съ трꙋдостїю многою. и силныхъ дръжа селенїѧ земскаѧ на всѣхъ крилѣ иже быша· И видѣх посемъ, и се пол главы скоро не ꙗвисѧ и то ꙗко крилѣ. (ѿлꙋчиша)[20] же сѧ двѣ главы иже и тѣ такоже цр҃твоваша на земли и на нихъ иже ѡбитаютъ в немъ· И видѣхъ и се пожре главꙋ ѡдеснꙋю странꙋ иже ѡшꙋюю· И слышахъ гла҃ г҃лющъ ми. зри противъ тебе. и знаменаи что оузриши· И видѣхъ и се ꙗко левъ прогнѣванъ ѿ лѣса рыкающь. и [видѣхъ][21] ꙗко посылаше гласъ чл҃вчкїи къ орлꙋ (-)[22] рекꙋщи· Слыши ты и г҃лю тебѣ, и рече вышнїи тебѣ. ни ли ты єси иже на извышилъ ѿ четырех животныхъ иже сътворих. цр҃твовати въ вѣцѣ моемъ. и да по них прїидетъ конецъ вѣка [их][23]. И четвертыи градꙋщи побѣдилъ всѧ животнаѧ иже прїидоша. и силою дръжал вѣкъ съ трепетомъ многимъ, и всю вселеннꙋю съ трꙋдостїю строптиво (-)[24] [вселилсѧ][25] толикимъ временемъ селенїи земскихъ с лестїю· И сꙋдилъ єси землю не съ истинною. смꙋтил бо єси кроткихъ. и възразилъ єси покоющихъ.

час, але й ні половину його. **18** І третій піднявся держати князівство, так як і попередні. І той і не появився. **19** І так траплялося і всім іншим, що й поодиноко князівство держали, і знову більше не появлялися. **20** І я побачив: і ось в часі сидячі пера піднімалися з правого боку, щоб тримали й вони князівство, і з них були ті, що держали, але швидко не з'являлися. **21** Бо й деякі з них підносилися, але не тримали князівства. **22** І я побачив після цього: і ось не з'явилося 12-ть крил і два крильця. **23** І нічого не залишилося в тілі орла, хіба що дві голови, що спочивали, і шість крилець. **24** І я побачив: і ось шість окрилених поділилися на два і зосталися під головою, що є з правого боку, ті чотири залишалися на своєму місці. **25** І я побачив: і ось ці підкрильцята думали поставити і тримати князівство. **26** І я побачив: і ось одне піднялося, але скоро не появилося, **27** і другі швидше, ніж попередні не з'явилися. **28** І я побачив: і ось два, що вгорі, самі в собі, думали й ті царювати. **29** І як думали про це, ось одна відпочиваюча голова, що була посередині, й збудилася, бо вона була більша від двох голів. **30** І я побачив, як дві голови були з собою досконалі. **31** І ось повернулася голова з тими, що були з нею, і з'їла два крильця, що думали царювати. **32** Ця ж голова перелякала всю землю і володіла на ній тими, що володіють землею з великим трудом, і держала земські поселення володарів більше від всіх крил, які були. **33** І я побачив після цього: і ось пів голови скоро не з'явилося, і вона так як крила. **34** Відлучилися ж дві голови, які також, і ті царювали над землею і над тими, що живуть в ній. **35** І я побачив: і ось голова з правого боку пожерла ту, що з лівого. **36** І я почув голос, що говорив мені: Поглянь напроти себе і зазнач, що бачиш. **37** І я побачив: і ось наче розгніваний ревучий лев з лісу, і я почув як видав голос людський до орла, мовлячи: **38** Почуй ти, і говоритиму тобі, і Всевишній промовить до тебе: **39** Чи ти не є той, який залишився з чотирьох звірів, яких я створив, щоб володіли в моїм віці і щоб через них прийшов кінець їхніх часів? **40** І четвертий, приходячи, переміг всіх звірів, які прийшли, і силою тримав вік з великим тремтінням і всю вселенну дуже страшно, з трудом поселився, впродовж стільки часу *в* земних поселеннях з обманою. **41** І ти судив землю не по правді, **42** бо ти турбував лагідних, і зранив спокійних, і полюбив брехливих, і знищив помешкання тих, що давали

овоч, і упокорив стіни тих, що тебе не перемогли. **43** І твоє впокорення підніметься до Всевишнього, і твоя гордість до Сильного. **44** І поглянув Всевишній *на* горді часи – і ось вони скінчилися, і його беззаконня звершилися. **45** Задля того тобі не появився орел, і твої страшні крила, і твої препогані крильця, і твої лукаві голови, і твої дуже погані кігті, і все твоє марне тіло, **46** щоб від почила вся земля, і стала звільненою від твоєї сили, і надіялася на суд милосердя Того, Хто її створив.

Глава 12

1 І сталося, що коли лев говорив ці слова до орла, і я побачив: **2** і ось та голова, що залишилася, й не з'явилася, чотири крила, які прийшли до нього, вони й випрямилися, щоб царювати. І їхнє царство було коротким і повним замішання. **3** І я побачив: і ось вони не з'являлися, і все тіло орла розпалювалося, і земля дуже злякалася. І від будучого в жаху ума і від великого страху я чував, і я сказав моєму духові: **4** Ось ти подав мені те, в чому досліджуєш шляхи Всевишнього. **5** Ось ще я був змучений душею, і я був дуже виснажений моїм духом, і в мені є мало сили від великого страху, яким я перелякався цієї ночі. **6** Тепер, отже, благатиму Всевишнього, щоб мене скріпив аж до кінця. **7** І я сказав: Владико! Господи! Якщо я знайшов ласку перед твоїми очами, і якщо я оправданий перед тобою понад численних, і якщо дійсно підніметься моя молитва перед твоїм лицем, **8** підкріпи мене і покажи мені, твоєму рабові, пояснення і значення того страшного видіння, *щоб* ти вповні потішив мою душу. **9** Адже Ти мене мав за гідного, щоб показати мені останні часи. І Він сказав до мене: **10** Це є пояснення цього видіння: **11** орел, якого ти побачив, що він підносився з моря, – це є царство, що показаним було в видінні *Даниїла, твого брата. **12** Але не є йому пояснене те, що Я сьогодні тобі поясню. **13** Ось прийдуть дні і на землі повстане царство, і буде страшніше від всіх царств, що були перед ним. **14** Царюватимуть же в ньому 12-ть царів, один після одного. **15** Той, що другим почне царювати, і він триматиме найбільше часу з дванадцятьох. **16** Це є пояснення 12-тьох крил, які ти побачив. **17** І той голос, який ти почув, який не був виголошений з його голів, що вихо-

дан. 7

[-][26] и̂ възлюбилъ ложныхъ и̂ разорилъ є̂си жилища и̂хъ и̂же плодахꙋ. и̂ смирилъ є̂си стѣны и̂ѯ и̂же тебѐ не побѣдиша· И̂ възыидетъ оу̂короненїе [твое][27] к вышнемꙋ, и̂ гордына твоà къ крѣпкомꙋ. и̂ възрѣ вышнїи [гордаа][28] временà. и̂ сe скончана сꙋть, и̂ [безаконїа][29] є̂го съвръшена сꙋть· Сего ради [не][30] ꙗ̂вися ты о̂рeлъ и̂ крилѣ твои грозныѧ, и̂ крилата твоà строптивыѧ и̂ главы твоа лꙋкавыа, и̂ нокти твоа строптивыѧ, и̂ все тѣло твоѐ сꙋетное дабы сѧ прохладила всѧ землѧ̀, и̂ о̂братиласѧ свобоⷣна ѿ твоеѧ силы. и̂ оу̂пова̂е сꙋдїи (-)[31] млⷭрдїю є̂го и̂же сътвори ю̂.

Глаⷡ, ві·

Бысть є̂гдà глаⷢше левъ словесà сїѧ къ о̂рлꙋ. и̂ видѣⷯ и̂ се что о̂ста главà. и̂ не ꙗ̂вишасѧ (четыре крилѣ)[1], и̂же к немꙋ прїидоша и̂ въздвигошасѧ да црⷭтвꙋю· И̂ бысть црⷭтво и̂хъ скꙋдно, и̂ молвы полно. И̂ видѣⷯ и̂ се та не ꙗ̂влѧшесѧ. и̂ все тѣло о̂рлее въжжигашесѧ и̂ оу̂страшисѧ землѧ̀ ѕѣло. и̂ азъ ѿ молвы во оу̂жасѣ памѧти (-)[2]. и̂ ѿ велика страха бдѣхъ· И̂ рѣхъ дꙋхꙋ моемꙋ, се ты̀ подалъ є̂си мнѣ то. в томъ что пыта̂еши пꙋти̂ вышнѧго. се є̂ще трꙋденъ є̂смь дшⷭею. и̂ дхⷯомъ моимъ и̂знеможенъ є̂смь ѕѣло, и̂ (-)[3] мала є̂сть въ мнѣ сила ѿ множества боѧзни ꙗ̂же оу̂страшихсѧ нощи сеѧ· Нн҃ѣ бо помолюсѧ вышнемꙋ да мѧ оу̂крѣпитъ даже до конца· И̂ рекоⷯ вл҃ко г҃и а̂ще о̂брѣтоⷯ бл҃гть прⷣе о̂чима твоима, и̂ а̂ще о̂правданъ є̂смь прⷣе тобою паче множества· И̂ а̂ще и̂стинно в̂зыидетъ моленїе моѐ прⷣе лицемъ твоимъ, вскрепи мѧ. и̂ ꙗ̂ви мнѣ рабꙋ твоемꙋ толкованїе, и̂ разлꙋченїе видѣнїѧ грознаго того̀ и̂сполнѣише оу̂тѣшиши дшⷭꙋ мою. достоино бо мене и̂мѣлъ є̂си показати мнѣ времена [-][4] послⷣѣнѧѧ· И̂ рⷱе къ мнѣ, се є̂сть толкованїе видѣнїѧ сего. о̂рлà ꙗ̂же видѣлъ є̂си въсходѧща ѿ морѧ. то є̂сть црⷭтво что видѣно є̂сть въ видѣнїи *данила брата твоего. но нѣсть є̂мꙋ протоⷦкованно. ꙗ̂же азъ нн҃ѣ тебѣ протоⷦкꙋю [-][5]. Се дн҃и прїидꙋтъ. и̂ востанеⷮ црⷭтво на земли. и̂ бꙋдеⷮ боѧзни вѧщши всѣⷯ црⷭтвоⷨ, и̂же быша преже є̂го· Црⷭтвꙋю же в неⷨ црⷭи, ві, є̂динъ по є̂диномꙋ, и̂же вторыи [-][6] начнеⷮ црⷭтвовати. и̂ тои воздержиⷮ наипаⷱ времѧ на дванадесѧте· Сїа є̂ толкованїѧ, ві. крилъ ꙗ̂же видѣлъ є̂си. и̂ ꙗ̂же слышалъ є̂си глаⷭ и̂же глаⷢлъ бѣⷭ не ѿ главъ є̂го и̂сходѧщъ но ѿ средины тѣла є̂го, се є̂сть тлъкованїе· Ꙗ̂ко послѣ времени црⷭтва того родѧⷮсѧ рвенїѧ не мала. и̂ погибнетъ, ꙗ̂ко да падетъ

данⷶ з

и не падетъ тогда, но паки положитсѧ въ свое начало. ꙗко видѣлъ еси подкрилецъ осмь съвокупляющи крилѣ свои· Сїѧ есть толкованїѧ. въскрьнутъ в тѡ осмь цр҃їи иже буду времена легъчаишеи лѣта скоро званныи, (-)[7] двое бо ѿ тѣх родѧсѧ. приближающи же времени полъ, четыре съхранатсѧ въ времѧ· Егда приближатисѧ начне времѧ его да скончаетсѧ· двое бо на концы съдръжасѧ. и ꙗко видѣлъ еси три главы покоюща се есть толкованїе· въ послѣднїи его въздвигнетъ вышнїи три црьтва. и [призоветъ][8] в нѧ многа. и господуютъ землею. і иже обитаютъ в неи с трудомъ многимъ на всѣхъ иже быша пред нимъ· Сего ради тотѣ звани суть главы орли. сїи бо будутъ иже преглаватъ нечьстивыхъ его. (-)[9] иже съвръшатъ послѣднаа его. и ꙗко видѣлъ еси главу большую не ꙗвлѧющусѧ· [Се есть толкованїе его][10]. ꙗко единъ ѿ нихъ на одрѣ своем оумретъ, и бо с мученїемъ. ꙗже двое иже приспѣваютъ, мечъ ихъ поꙗстъ. единъ бо мечъ поꙗстъ иже с нимъ. но бо (ту мечъ)[11] напослѣдокъ падетъ· Ꙗко видѣлъ еси двое подкрилїѧ въсходѧщи на главы иже есть о деснуѹ страну се есть толкованїе. сїи суть иже съдръжалъ вышнїи въ конецъ своихъ, то есть црьтво скудное и скорбеи полно· ꙗко видѣлъ еси (-)[12] льва коего (-)[13] ѿ лѣса възбудѧща и рычюща и глаголюща къ орлу, и обличающи его, и неправды того по всѣхъ словесехъ его, ꙗко слышалъ еси, се есть [вѣтръ][14] егоже съдръжалъ вышнїи въ концы к нимъ, и нечестивыхъ ихъ обличитъ тѣхъ [-][15], и ѿтрѧсетъ пред тѣми лести ихъ, поставй бо ихъ [-][16] на судѣ живыи. и будетъ егда обличити ихъ тогда покажетъ ихъ. иже останокъ людїи моихъ избавитъ съ [бѣдою][17] иже съхранени суть на концыхъ моихъ, и оублажитъ ихъ, доколѣ же не прїидетъ конецъ дни суднаго, о коемже глаголахъ тебѣ ѿ начала. сеи сонъ что видѣлъ еси сїѧ [толкованїѧ][18]. ты бо самъ достоинъ былъ еси, знати таину (-)[19] вышнѧго· (Того бо ради)[20] пиши всѧ та въ книгу иже видѣлъ еси. и постави еѧ в мѣсто съхранно. и оучиши еѧ мудрымъ ѿ людїи твоихъ ихже срдце вѣси мощи прїѧти и дръжати таину сїю· Ты же еще потерпи (-)[21] иныхъ днїи, з҃. да тебѣ покажетсѧ что же видѣно будетъ вышнему показати тебѣ, и ѿиде ѿ мене· И бысть егда слышитъ весь полкъ ꙗко проидоша, з҃, днїи (-)[22] азъ не быхъ обращенъ къ

див, але зсередини його тіла – **18** це є пояснення, що після часу його царювання зродяться немалі роздори, і він згине, щоб впасти, і тоді не впаде, але знову буде відновлений у своїм началі. **19** Як ти побачив вісім крилець, що спільно вживали свої крила, – **20** це є пояснення: в ньому повстануть вісім царів, це будуть часи дуже легкі, роки скоро покликані, бо з них народяться два. **21** Як наближатиметься же половина часу – чотири збережуться в часі, коли почне наближатися його час, щоб закінчитися, то два вкінці збережуться. **22** І як ти побачив три голови, що спочивали, – **23** це є пояснення: в його останніх *часах* підніме Всевишній три царства і приличе в них багатьох, і пануватимуть землею **24** і тими, що живуть на ній, з великим трудом, понад всіх, що були перед ними. Задля цього вони є названі головами орла. **25** Вони бо будуть ті, які підсумують його безбожності і довершать його останнє. **26** І як ти побачив велику голову, що не з'являється, – це є його пояснення: оскільки один з них помре на своєму ліжку і також з муками, **27** бо два, які залишилися, їх поїсть меч. **28** Меч бо поїсть одного, що з ним, але ж там від меча вкінці впаде. **29** Як ти побачив два підкрильця, що виходять на голову, що є з правого боку, – **30** це є пояснення: це є ті, яких Всевишній зберіг на свій кінець, це є мале і повне замішання царство. **31** Як ти побачив якогось лева, що виходив з лісу, і що ричав і говорив до орла, і оскаржував його і його неправди за всіма його словами, так як ти почув, – **32** це є вітер, якого зберіг Всевишній на кінець для них, і їхні безбожності. Він їх оскаржить і стрясе перед ними їхні обмани, **33** бо поставить їх перше на суд живими. І буде, що коли оскаржить їх, тоді їх знищить. **34** Він з милосердям спасе решту мого народу, який збережений є в моїх границях, і потішить їх, доки ж не прийде кінець дня судного, про який я тобі сказав спочатку. **35** Це сон, який ти побачив, це *його* пояснення, **36** адже ти одинокий був гідним знати таємницю Всевишнього. **37** Тож задля того напиши в книзі те все, що ти побачив, і постав її у певному місці. **38** І їх навчиш, мудрих з твого народу, про яких знаєш, що *їхні* серця можуть сприйняти і зберегти цю таємницю. **39** Ти ж ще потерпи інших днів 7-м, щоб тобі було показано те, що вважатиметься *добрим* Всевишньому тобі показати. **40** І він відійшов від мене. І сталося, що коли почув ввесь народ, що минуло 7 днів, а я не повернувся до міста, і зібра-

лися всі, від найменшого аж до найбільшого, і прийшли до мене, і сказали мені, мовлячи: **41** Чим ми згрішили *проти* тебе і що неправедного ми зробили проти тебе, що, полишаючи нас, ти сів на тому місці? **42** Бо ти нам є найбільший з усіх людей, так як китиця винограду, і так як світило на темному місці, і так як пристань і корабель, що спасся від бурі. **43** Або *чи* не вистачить нам зла, які трапляються? **44** Бо якщо ти нас покинеш, наскільки було *б* нам краще, якщо і ми спалені були б у спаленні Сіону, **45** бо ми не є кращі від тих, які там померли. І вони заплакали великим голосом. І я їм відповів, і сказав: **46** Май надію, Ізраїле, і ти не сумуй, доме Якова, **47** бо є пам'ять про вас перед Всевишнім, і Сильний не забув про вас у напасті. **48** Я ж не покинув вас ані не відійшов від вас, але прийшов до цього місця, щоб помолитися за біль Сіону, щоб попросити милосердя за упокорення вашої святині. **49** І тепер ідіть, кожний же один до свого дому, і я прийду до вас по цих днях. **50** Люди пішли до міста, так як я їм сказав, **51** я ж сидів в полі 7 днів, так як мені Він наказав, і їв лише квіти з нив, і мені було зроблено їжу з трав у тих днях.

гра́дꙋ· И҆ събра́шаса вс҃и ѿ ме́ньша да́же до бо́льшаго. и҆ прїидоша ко мнѣ̀ і҆ реко́ша мї гл҃юще. что̀ съгрѣши́ли є҆смы̀ тебѣ̀ и҆ что̀ непра́во сътвѣрихомъ на́ тѧ, ꙗ҆́ко ѡ҆ставлѧ́ющи насъ сѣлъ є҆си на мѣ́стѣ то́мъ· Ты бо намъ вы́ше є҆си ѿ всѣхъ [лю́дїи][23] ꙗ҆́ко гро́здъ ѿ виногра́да. и҆ ꙗ҆́ко свѣти́лникъ въ мѣ́сто мра́чно, и҆ ꙗ҆́ко приста́нище [и҆ кора́бль][24] спсенъ є҆сть ѿ бꙋрѧ· И҆ли не довлѣ́ютъ намъ лꙋка́ваѧ и҆же ключа́ютсѧ· А҆́ще бо ты насъ ѡ҆ста́виши. коли́ко бы́сть намъ лꙋ́чши а҆́ще быхомъ съжже́ни и҆ мы, сожже́нїемъ сїо́на. ни бо мы є҆смы лꙋ́чши тѣхъ и҆же та́мо ꙋ҆мро́ша. и҆ пла́каша гла́сомъ вели́кимъ· И҆ ѿвѣща̀ к ни́мъ и҆ реко́хъ. надѣ́исѧ і҆и҃ль, и҆ не мози скорбѣ́ти ты до́мъ і҆а́ковль, є҆сть бо па́мѧть ва́ша пре҃ вышни҃, и҆ крѣ́пкїи нѣ́сть забве́нъ ва҃ в напа́сти, а҆́зъ бо не ѡ҆ста́вихъ ва́съ ни ѿи҆до́хъ ѿ васъ, н҆о прїидо́хъ в сїе мѣ́сто да молю́сѧ за печа́ль сїо́на, [-][25] да взыщꙋ млр҃дїе за смире́нїе (ст҃ыни)[26] ва́шеи· И҆ нн҃ѣ и҆дѣ́те є҆ди́нъ ко́ждо (-)[27] (же) в до́мъ свои, и҆ а́зъ прїидꙋ к ва́мъ по дн҃ехъ сихъ, и҆де́тъ по́лкъ ꙗ҆́ко реко҃ є҆мꙋ, въ градъ· А҆з же сѣдо́хъ на́ поли, з҃, дн҃їи ꙗ҆́коже ми повелѣ, и҆ ꙗ҆до́хъ цвѣ́тъ то́кмо ѿ ни́въ, и҆ ѿ тра́въ сътворе́на бы́сть мнѣ̀ пи́ща въ дн҃ехъ тѣ́хъ·

Глава 13

1 І сталося, що по сімох днях і я вночі заснув сном. **2** І ось з моря повставав вітер, щоб розбурхати всі його хвилі. **3** І я побачив: і ось перемагав той чоловік з небесними тисячами; і куди повертав своє лице, щоб подивитися, тремтіло все, що під ним бачилося; **4** і куди лиш виходив голос з його уст, горіли всі, які чули його голос; так як надіється земля, коли зачула вогонь. **5** І я побачив після цього: і ось збиралося множество людей, яким не було числа, з чотирьох небесних вітрів, щоб воювати проти чоловіка, який вийшов з моря. **6** І я побачив: і ось він самому собі викопав велику гору і летів понад нею. **7** Отож, я старався побачити околицю чи місце, звідки викарбувана була гора, і не зміг. **8** І після цього я побачив: і ось всі, що зібралися до нього, щоб воювати проти нього, і вони дуже боялися, одначе відважилися битися. **9** І ось, як я побачив напад множества, що приходив він, ані не підняв своєї руки, ані не держав зброю, ніяку воєнну зброю, тільки так, як я побачив, **10** наче видав зі своїх уст, так як подих вогню, і з його уст, так як по-

Гл҃а, г҃і·

И҆ бы́сть по дн҃ехъ седми, и҆ ꙋ҆снꙋ́хъ сно́мъ но́щїю, и҆ се ѿ мо́рѧ вѣ́тръ въста́ше да смꙋ́титъ вс҃и во́лны є҆го· И҆ ви́дѣхъ и҆ се възмога́ше то́и чл҃къ съ [тысѧщами][1] нб҃ными. и҆ где лице свое ѡ҆браща́ше да възри҆, трепета́хꙋ вс҃ѧ и҆же под ни́мъ вида́хꙋсѧ, и҆ где колиже и҆схожда́ше гл҃а ѿ ꙋ҆стъ є҆го съжиза́хꙋсѧ вс҃и и҆же слы́шахꙋ гла́съ є҆го. ꙗ҆́ко пова́етъ [землѧ̀][2] когда слы́ша ѻ҆гнь· И҆ ви́дѣ посе́мъ и҆ се събира́шесѧ мно́жество лю́дїи и҆хже не бѣ̀ число̀ ѿ четы́рехъ вѣ́тръ нб҃ныхъ. да възбранѧтъ чл҃ка и҆же и҆зше́лъ ѿ мо́рѧ· И҆ ви́дѣ и҆ се са́мъ себѣ̀ и҆скопа́ше го́рꙋ вели́кꙋ и҆ летѣ̀ на ню̀. ꙗ҆́же взыска́лъ ви́дѣти странꙋ и҆ли мѣ́сто ѿколѣ̀ и҆зва́ѧна бы́сть гора̀, и҆ не мого́хъ· И҆ посе́м ви́дѣхъ и҆ се вси̇ и҆же събра́ни сꙋ́ть къ немꙋ да побо́рꙋ є҆го (и҆) боѧ́хꙋсѧ ѕѣло, паче смѣ́ѧхꙋ погна́ти, и҆ се ꙗ҆́ко (ви́дѣхъ)[3] стремле́нїѧ мно́жество градꙋщи ни въздви́же рꙋ́кꙋ свою, ни ѻ҆рꙋ́жїе держа́ше, никото́рого съсꙋда бра́ннаго, то́кмо ꙗ҆́ко ви́дѣхъ, ꙗ҆́ко ѿпꙋсти ѿ ꙋ҆́стъ свои́хъ, ꙗ҆́ко дхнове́нїе ѻ҆гнѧ̀, и҆ ѿ ꙋ҆́стъ є҆го (ꙗ҆́ко) дх҃ъ пла́менъ, и҆ ѿ ꙗ҆зы́ка є҆го посыла́ше и҆скры, [и҆ непостоѧ́нїе][4], и҆ съє҆дине́ни

сꙋть вся вкꙋпѣ сїа дъхновенїе огня и дхъ пламы, и множество непостоянїя, (-)[5] порази [множество на оустремленїе][6] иже оуготована бысть ополчатися, и пожже всѣхъ, (і искорони. иже)[7] невидѣно бысть ѿ неисчисленна множества, аще токмо пра҃ [-][8] и дыма вона· И видѣхъ, и оустрашихъся, и потомъ видѣхъ того чл҃ка сходяща ѿ горы, и зовꙋща къ себѣ множество иное мирное, и приступаше к немꙋ лица чл҃чески мноѕѣ нѣкимъ радꙋющимъся, и нѣкимъ скорбящимъ, нѣкїи бо привязаны нѣкїи вѣдꙋщи о нихъ иже приношахꙋся, і изнемогохъ ѿ множества страха, (и възбꙋдихся) [-][9] и рекохъ, ты ѿ начала показалъ еси рабꙋ твоемꙋ чюдеса сїа, и достоина мя имѣ еси да прїимеши млтвꙋ мою. и нн҃ѣ покажи мнѣ еще толкованїе снꙋ семꙋ яко бо мню в чювствѣ моемъ, горе иже оставлени бꙋдꙋтъ въ дни тїи, и наипаче горе симъ иже не сꙋть оставлени, иже бо нѣ сꙋть оставлени скорби бяхꙋ· [разꙋмѣю нн҃ѣ][10] иже сꙋть преставленна в послѣднѣя дни, и [-][11] [оусрящꙋ][12] ихъ, но и тїи иже оставлени сꙋть· Сего ради (-)[13] [прїидоша][14] бо бѣди великїи (ѿ)[15] потребныѧ многи, яко покажꙋтъ сонїя сїя. ибо легъчанше есть погибающи прїити в се неже прїити всемъ яко облакъ ѿ вѣка, и [нн҃ѣ][16] видѣти иже слꙋчася в послѣдняя времена· И ѿвѣща къ мнѣ и рече, и видѣнїю толкованїе рекꙋ тебѣ. и о коихъ глалъ еси ѿврьзꙋ ти. яко о сихъ реклъ еси. иже оставлени сꙋть [-][17]. се есть толкованїе иже ѿиметъ бѣдꙋ в то время той ся съхрани иже в бѣдꙋ впадоша сїи сꙋть иже имѣютъ дѣла и вѣрꙋ къ крѣплѣишемꙋ· (вѣси)[18] бо яко болши оублажени сꙋть иже оставлени паче тѣхъ иже мр҃тви сꙋть· Сїя толкованїя видѣнїю. яже видѣлъ еси мꙋжа въсходяща ѿ ср҃ца морьскаго. той есть егоже въздержа вышнїи многа времена. иже самъ себѣ избавитъ сътворенїе свое (-)[19] той разсмотритъ иже оставлени сꙋть· И яко видѣлъ еси ѿ оустъ его исходити яко дхъ и огнь и непостоянїе. и яко не дръжаше орꙋжїя (и) ни сосꙋда браннаго нападетъ бо стремленїе его множество иже прїидоша ополчити его. се есть толкованїе. се дни прїидꙋ къгда начнетъ вышнїи избавити ихъ иже на земли сꙋть. и прїидетъ въ оужасъ памяти на нихъ иже обитаютъ землю. і иные инымъ помышляютъ възбранити, *гра҃ града и мѣсто мѣста. и языцы на языцѣхъ и цр҃тво на цр҃тво· И бꙋдетъ егда сътворити сїя и слꙋчатся

ма҃ кд

лум'яного духа, і зі свого язика видавав іскри і бурю. І ці всі є разом злучені: подих вогню, і дух полум'я, і множество бурі. **11** Воно побило множество, яке готове було на напад, щоб воювати, і спалило всіх, і викорінило те, що стало невидимим, з безчисленного множества, хіба що лишень порох і запах диму. І я побачив і жахнувся. **12** І після цього я побачив того чоловіка, що сходив з гори і прикликав до себе інше мирне множество. **13** І до нього приходили лиця багатьох людей, деякі радісні і деякі сумні, бо деякі зв'язані; деякі приводили тих, яких приносили в жертву. І я знеміг від множества страху, і я пробудився і сказав: **14** Ти від початку показав твоєму рабові ці чудеса, і мене мав ти за гідного, щоб прийняти мою молитву. **15** І сьогодні покажи мені ще пояснення цього сну. **16** Бо так, як я вважаю в почутті моїм, горе тим, що залишаться в тих днях, і особливо горе тим, що не залишаться, **17** бо які не лишилися, були сумними. **18** Розумію сьогодні те, що покладене на останні дні, і *те, що* їх зустріне, але й те, що оставлене. **19** Бо задля цього прийшли великі біди від численних потреб, так як показують ці сни. **20** Одначе є легше, гинучи прийти в цьому, ніж, щоб прийшло все, наче хмара від віку, і сьогодні бачити те, що трапиться в останніх часах. І Він мені відповів, і сказав: **21** І скажу тобі пояснення видіння, і відкрию тобі те, про що ти говорив, **22** тому що ти говорив про це, що зосталося. Ось пояснення: **23** той, хто відніме біду в тому часі, він обережеться, хто в біду впав – це є ті, що мають діла і віру до Всесильного. **24** Бо знай, що більш блаженними є ті, що зосталися, від тих, що померли. **25** Це пояснення видіння: як ти побачив чоловіка, що виходив з серця моря, – **26** він є той, кого Всевишній зберіг на багато часів, який сам собі спасе своє створіння, він перегляне тих, що залишилися. **27** І як ти побачив, що з його вуст виходив, наче дух, і огонь, і буря, **28** і що він не держав зброї й ані воєнної зброї, як нападе напад того множества, що прийшли воювати проти нього, – це є пояснення: **29** ось прийдуть дні, коли Всевишній почне спасати тих, що на є землі. **30** І найде жах ума на тих, що заселяють землю. **31** І задумають одні проти одних воювати: *місто *й* місто, місце і місце, і народи проти народів, і царство проти царства. **32** І буде, що коли це станеться, і трап-

мат. 24

ляться знаки, які я раніше тобі показав, і тоді об'явиться мій Син, якого ти побачив як мужа, що піднімався. **33** І буде, що коли почують всі народи його голос, і кожний же один покине в своїй околиці свою війну, яку мають друг проти друга. **34** І збереться разом безчисленне множество, бажаючи прийти і воювати проти нього, **35** Він же стане на вершку гори Сіон. **36** Сіон же прийде і покажеться всім готовим і збудованим, так як ти бачив гору, викопану без рук. **37** Сам же мій Син оскаржить ті безбожні народи, що прийшли, цих, яких ти випробував. Вони наблизилися задля їхніх лукавих задумів, і їх же почнуть мучити муки, **38** що подібні до полум'я, вигублять їх без труда за законом, що подібний до вогню. **39** І як ти побачив, що він збирав до себе інше мирне множество – **40** це є десять племен, *які були взяті в полон зі своєї землі в днях царя Йосія, яких взяв в полон Велсамланазар, асирійський цар, і привів їх поза ріку, і перенесені були до іншої землі. **41** Вони ж собі взяли ту раду, щоб покинути множество народів і щоб піти до дальшої околиці, де не було людського насіння, **42** або щоб там зберігати своє законне, яке не зберігали у своїй країні. **43** Проходами же вузьких частин ріки Евфрату вони ввійшли, **44** бо тоді Всевишній зробив їм знаки і спинив жили рік, доки не пройдуть, **45** оскільки *в* країні була велика дорога, ходу одного з половиною року, бо та країна називається Асарет. **46** Тоді вони проживали там аж до останнього часу. І сьогодні знову почнуть приходити, **47** знову Всевишній спинить річні жили, щоб вони змогли пройти, – через це ти побачив множество з миром. **48** Але які залишилися з твого народу, вони є ті, які знайдуться в моїх границях. **49** Бо станеться, що коли він почне вигублювати множество тих народів, що є зібрані, він захистить тих, що перемогли народ. **50** І тоді він їм покаже велике множество чудес. **51** І я сказав: Владико! Господи! Покажи мені це. Через що я побачив мужа, що піднімався з морського серця. І Він мені сказав: **52** Так як не можеш цього дослідити ані знати те, що є в морській глибині, так не зможе кожний бачити на землі мого Сина або тих, що є з ним, хіба що в часі дня. **53** Це є пояснення снів, які ти побачив, і задля чого ти тут одинокий посвячений, **54** бо ти покинув твоє. І довкруги мене усунув ти

црс4. 17

знаменїѧ иже прежде показахъ ти. и тогда ѿкрыетсѧ снъ мои егоже видѣлъ еси ꙗко мужа въсходѧща. И будетъ къгда услышатъ вси ꙗзыцы гласъ его. и оставитъ единъ къждо (же) въ странѣ своеи [-][20] брань [свою][21] что имать другъ къ другу. И събереся въ едино множество безчислено. ꙗко (-)[22] хотѧщи прїити и оплъчати его. тиже станетъ на главицѣ горы сїона. Сїон же прїидѣ и ꙗвитсѧ вьсѣмъ уготована (і) и създана ꙗко видѣлъ еси гору ископанну без руку тиже снъ мои облачитъ. иже наидоша ꙗзыцы нечестивыхъ сй иже (искусилъ еси)[23], [приближишасѧ ради][24] лукава помышленїа ихъ. и мученїѧ их же начнутъ мучити иже подобни суть пламени (-)[25] изгубѧтъ ихъ безъ трудости. по закону иже огню подобенъ есть, и ꙗко видѣлъ еси събирающи к себѣ иное множество мирное. сїи суть [десѧть][26] колѣн *иже пленени сътворени быша ѿ землѧ своеа, въ дни иосїѧ цра егоже плѣни (велъсамланазаръ)[27] црь асѵрьскїи и привелъ ихъ за рѣку. и преведени суть в землю иную. тїи же себѣ даша совѣтъ той да оставѧт множество ꙗзыкъ. и дабы прошли в далнюю страну гдѣ не бысть сѣмѧ члческо. Или ту сохранити законаѧ своѧ иже не быша дръжаще въ странѣ своеи. по входѣ же тѣснотъ рѣки иефрата внидоша. сътворилъ бо имъ тогда вышнїи знаменїѧ и поставилъ жилы рѣчныа доколѣ проидутъ. понеже странѣ бысть путь многъ путьствовати лѣто едино и полъ, иже страна та зоветсѧ [асаредъ][28]. (-)[29] Тогда обиташ тамо даже до послѣднѧго времени. И нн҃ѣ паки начнуть прїити, паки вышнїи постави жилы рѣчныѧ, да могутъ проити, сїѧ ради видѣ еси множество [-][30] с миромъ. но иже оставлени суть ѿ людїи твоихъ сїи суть иже обрѧщутсѧ внутри предѣлъ моихъ. [сътворено][31] бо буде когда начнетъ погубити множество ихъ иже събрани суть ꙗзыцы защититъ ихъ иже премогоша людїи. и тогда покаже имъ велїе множество чюдесъ, и рекохъ азъ. влко гй се ми покажи что ради видѣхъ мужа въсходѧща ѿ срца морьскаго. и рече мнѣ. ꙗко не [можеши][32] сїѧ испытати или знати иже суть въ глубинѣ морьстѣи, тако не можетъ кождо видѣти на землѝ сна моего, или ихъ иже с нимъ суть, токмо въ времѧ (днїи)[33]. Сїѧ есть тлъкованїѧ сонїи иже видѣлъ еси. и что ради просвѣщенъ еси здѣ един. оставилъ бо еси твоѧ. и окрстъ мене упразднилъ еси (законъ і)[34] ис-

д црⷭ҇ зі

кал еси. животъ бо твой разсмотрилъ еси въ премудрости и чювство твое звалъ еси мати. и того ради показахъ тебѣ [-][35] мзды предъ вышнимъ. будетъ бо по инѣхъ трехъ днехъ к тебѣ иная глю. и распространю ти тяжкая и дивная і идохъ и пріидохъ на поле много славяще и хваляще вышняго о дивныи иже по временѣхъ сотворяше и яко содръжи [се][36]. і иже суть въ времени сотворена и сѣдохъ ту три дни·

Глав, ді·

И бысть въ третіи днь, и азъ сѣдохъ подъ дубомъ. и се гласъ изыиде противъ мя ѿ купины и ре. ездра, ездра. и рекохъ се азъ гди, и востахъ на нозѣ мои, и рече къ мнѣ.

в мо г

*ѿкрываюши ѿкровенъ есмь на купинѣ. и глахъ моvсею, когда служаше людіе мои въ егvптѣ и послахъ его, і изведохъ люди моя ѿ егvпта. и приведохъ ихъ на гору синаиску. и въздръжахъ его предъ собою дни многи. и провѣщахъ ему чюдеса многа, и показахъ ему времена тайны и [конецъ][1]. и заповѣда ему глщи, сія въ явленіе сотвориши словеса, и сія скрыеши. и нынѣ тебѣ реку знаменія яже показахъ соніа иже видѣ еси, и толкованія иже ты [вѣдѣ][2] в срдци твоемъ престави я. ты бо въсприимеши [ѿ всѣхъ][3] [-][4] ѿвратиши, останокъ [совѣтомъ][5] моимъ и съ подобными твоими. доколѣ не скончаютъ времена. яко вѣкъ погуби юность свою. и времена приближаюся старѣтися· На дванадесять бо части раздѣленъ есть вѣкъ. и проидоша его десятыя (-)[6] и полъ десятыя части, свыше же суть его за полдесятыя части· Нынѣ бо оустрои домъ твои. и накажи люди твоя и оутѣши смиреныхъ ихъ. и (ѿвѣща)[7], оуже [растлѣно][8] и ѿпусти ѿ себе смертное помышленіе. и ѿверзи ѿ себе тяготи людскія. (-)[9] [извлецы ѿ себе][10] немощное естество· И престави въ едину страну смущающая тя помышленія, и тщися преселитися ѿ временъ ихъ, иже бо видѣлъ еси нынѣ случитися злая, паки тѣмъ горшая сотворятъ. когда бо невозможенъ сотворится вѣкъ ѿ старости· (Зане бо)[11] оумножися на обитающихъ злая. оудали бо ся далече истинна и приближися лжа. оуже бо тщися [-][12] пріити яже видѣлъ еси [-][13] видѣніе· И ѿвѣщахъ, [и][14] рекохъ предъ тобою гди. се бо азъ иду яко повелѣлъ еси мнѣ. и покажу настоящимъ людемъ иже родятся, кто наоучитъ (я). поставленъ бо есть вѣкъ въ тмѣ, і иже обитаютъ в

закон і ти досліджував, **55** бо твоє життя ти розглянув в мудрості і твій змисл назвав ти матір'ю. **56** І задля того я тобі показав винагороди перед Всевишнім, бо буде, що після інших трьох днів до тебе далі говоритиму, і вкладу тобі тяжке і подиву гідне. **57** І я пішов і перейшов до поля, дуже прославляючи і хвалячи Всевишнього за чудесне, яке в часах Він чинив, **58** і тому що держить це, і тим, що є в часах створені. І я там сидів три дні.

Глава 14

1 І сталося, що в третьому дні і я сидів під дубом, **2** і ось голос вийшов проти мене з куща і сказав: Ездро! Ездро! І я сказав: Ось я, Господи. І я встав на мої ноги. І Він сказав мені:

мой2. 3

3 *Об'являючи об'явився Я на кущі. І Я заговорив до Мойсея, коли народ мій служив в Єгипті. **4** І Я його послав і вивів мій народ з Єгипту. І привів Я їх до Синайської гори, і тримав його перед собою багато днів. **5** І Я йому розповів багато чудес і показав йому таємні часи і кінець, і заповів йому, кажучи: **6** Ці слова зробиш явними і ці скриєш. **7** І сьогодні тобі кажу: **8** Знаки, які Я показав, сни, які ти побачив, і пояснення, які ти почув, склади їх у твоєму серці, **9** бо ти від всіх отримаєш, відвернеш решту моєю порадою і з подібними до тебе, доки не закінчаться часи. **10** Тому що вік втратив свою молодість, і часи наближаються до старіння, **11** бо вік є поділений на дванадцять частин; і з нього минуло десять і половина десятої частини, **12** осталося ж з нього за половину десятої частини. **13** Тож сьогодні розпорядишся з твоїм домом, і повчиш твій народ, і потішиш їхніх впокорених. І відмовився вже ти від зітлілого, **14** і відпусти від себе смертну думку, і відкинь від себе людські тягарі, скинь з себе немічну природу, і відклади на один бік твої докучливі думки, і поспішись переселитися з їхніх часів, **15** бо станеться те погане, що ти сьогодні побачив. Знову зроблять гірше від цього, **16** коли ж слабким стане вік від старості, тому що розмножиться на тих, що проживають, зло, **17** бо правда далеко відійшла і наблизилася брехня. Вже бо спішиться прийти видіння, яке ти побачив. **18** І я відповів, і сказав перед тобою, Господи: **19** Ось же я відійду, так як ти мені заповів, і покажу теперішньому народові, який народжується, хто їх повчить. **20** Адже вік є поставлений у темряві, і хто живе в

ньому, є без світла, **21** тому що твій закон спалений, щоб ніхто не знав того, що Тобою створене, або діла, які почнуться. **22** Бо якщо я знайшов ласку перед тобою, пошли до мене святого духа; і я напишу все, що створене в віці від початку, що було записане у твоєму законі, щоб люди змогли знайти стежку. Ті, що побажають жити в останніх часах, хай живуть. **23** І Він мені відповів, і сказав: Пішовши позбирай народ, і скажеш до них, щоб не шукали тебе сорок днів. **24** Ти ж приготуй собі багато пиксових таблиць, і візьми з собою Сарія, Даврія, Селемія, Ахана і Асієла, п'ятьох цих, які є підготовлені, щоб швидко писати. **25** І прийдеш сюди, і я запалю у твоєму серці світильник ума, і він не загасне, аж доки не закінчиться те, що почнеш писати. **26** І як зробиш, дещо явним зробиш, інше ж розумним передаси скритим, бо в завтрашній *день,* в цій годині почнеш писати. **27** І я прийшов, так як Він мені заповів, і я зібрав ввесь народ і сказав: **28** *Послухай, Ізраїлю, ці слова: **29** Наші батьки спочатку мандрували до Єгипту і були визволені звідти. **30** І вони одержали закон життя, якого не зберегли, який і ви після них переступили. **31** І вам дано землю жеребом, і землю Сіона. І ваші батьки і ви зробили беззаконня і не зберегли доріг, які вам наказав Всевишній. **32** І справедливим *був* суддя, коли забрав у вас в часі те, що було подароване. **33** І тепер ви є тут, і ваші брати у є вас. **34** Якщо ж накажете вашому почуттю і повчите ваше серце, будете збережені живими і по смерті успадкуєте милосердя. **35** Адже суд прийде по смерті, коли знову оживемо. І тоді з'являться імена праведників і об'явиться вчинине безбожним. **36** До мене ж хай ніхто не приступить сьогодні ані не шукає мене аж до сорок днів. **37** І я взяв п'ятьох чоловіків, так як мені заповів, і ми пішли в поле і там осталися. **38** І було, що на другий день, і ось голос закликав до мене, кажучи: Ездро, відкрий твої уста і пий те, що тобі даю пити. **39** І я відкрив мої уста – і ось мені подано повну чашу. Вона була наче повна води, її барва подібна до вогню. **40** І я взяв і випив, і в ньому, як я пив, серце моє стривожилося розумом, і в моїх грудях росла мудрість, бо мій дух зберігав пам'ять. **41** І мої відкриті уста більше не замкнулися. **42** Всевишній дав розум п'ятьом мужам, і вони писали те, що говорилося, *що було* жахливіше від но-

мойІ. 47
мой5. 4
і 5

нємъ безъ свѣтлости· Ꙗко закѡ҃ твои зажженъ єсть. да никто знаѐ иже ѿ тебѐ съворена суть. или иже начнутсѧ дѣла· Аще бо обрѣтоⷯ блгⷣть прⷣ тобою, посли въ мѧ̀ дхъ стъ. (да)[15] напишу вєѧ что сътворено єсть въ вѣцѣ ѿ начала иже быша въ законѣ твоємъ писана, да могⷩу члци обрѣсти стезю иже въсхотѧ́ жити въ послѣднихъ временехъ да живутъ· И ѿвѣща̀ къ мнѣ и рече. шⷣше събери люди и речеши к ни҃. да не възыщутъ тебе дни, м҃· Ты же оуготови себѣ дщицъ пиѯовъ много, и во̀ми съ собою саріа, давріа, селеміа, (ахана)[16], и асіела. пѧть и҃ иже оуготованы суть к писанію скоро. и пріидеши сѣмо и азъ възжгу въ срⷣци твоє свѣтилникъ разума, (и)[17] не оугаснⷮ. дондеже скончаютсѧ иже начнеши писати. и когда̀ съвръшиши нѣкаѧ ꙗвествено сътвориши· Нѣкотораѧ мудрымъ съкровенно предаси. в заоутріи бо сіи часъ начнеши писати· І идохъ ꙗкоже ми повелѣ. и собрахъ вси лю҃ и рекохъ· *Слыши Іилѣ словеса̀ сіѧ опутьствовани суть ѿцы наши, ѿ начала въ єгѵпетъ і избавлени су ѿтолѣ· И пріѧша законъ животныи єгоже не съхраниша. иже и вы по нихъ преступни єстѐ. и дана вамъ єст землѧ̀ въ жребіи. [и][18] зⷨлѧ сіонъ, и ѿцы ваши и вы безаконіє сътворше. и не въздръжасте пути иже повелѣ вамъ вышніи. (и) правыи судіѧ єгда̀ ѿꙗлъ ѿ васъ въ времѧ ꙗже дано бысть· И нⷩѣ вы здѣ єсте и братіѧ ваша въ васъ суть. аще бо повелите чювству вашему и поучите срⷣце ваше живы съдръжани будете. и по смⷬти млⷭти въслѣдите, судъ бо по смⷬти пріидетъ къгда̀ паки оживемъ· И тогда̀ правⷣнымъ имена̀ ꙗвлѧютсѧ и нечьстивымъ сътворена покажутсѧ. къ мнѣ бо никто приступаєтъ нⷩѣ, ни възыщⷮ мене даже до м҃, дни. и пріѧⷯ пѧть мужіи ꙗко заповѣда мнѣ, і идохомъ въ поле, и пребыхоⷨ тⷨу· И бысть в заоутріи и се глⷭъ възва мѧ глⷭѧ. єздра ѿвръзи оуста̀ твоа и піи имже тѧ напою̀. и отворⷯ оуста моа̀, и се чаша пⷧна въздашесѧ мнѣ, сіѧ бысть пⷧна ꙗко воды, свⷮѣ єѧ̀ огню подобⷩ, и пріѧхъ и пихъ, и в неи єгда̀ піѧⷯ срⷣце мое смѧташесѧ разумомъ, и въ персехъ мои҃ възрасташе премудрость. (и)[19] дхъ мои содръжашесѧ памѧтію. (ѿвръсты)[20] оуста моѧ̀ и нѣсть затворены ктому· Вышніи [-][21] даде разумъ пѧтимъ мужⷨ. и писаша ꙗже глⷢахусѧ [оужаснѣи нощи][22] ихже невѣдаху. [-][23] нощію же ꙗдаху хлѣбъ. аз же по дни глⷢахъ. и по нощи

а мо҃ мз
є мо҃ д
и є

не молчах. (и) написани суть (-)[24] за м҃, днїи. книги, [сд][25]. И бы егда съвръшишася, м҃, днїи. гла вышнїи рекуще. прьваа иже писа еси въ явѣ постави. и да чтутъ достоиннїи и недостоиннїи. послѣднаа же семьдесать съдръжиши да предаси ихъ мудрымъ ѿ людїи твоихъ. в тѣхъ бо есть корень разума и премудрости источникъ, и оумѣнїа рѣка. и сътворихъ тако·

Гла, еі·

С(е)[1] гли въ оуши людемъ моимъ словеса пррчества. иже дамъ въ оуста твоа, рече гь. и сътвори яко въ хартїи да напишутса яко вѣрны і истинны суть. не боиса ѿ помысленыхъ на та, и ни смутатъ та (невѣрнїи)[2] рекуще. яко всакъ невѣренъ в невѣрїи своемъ оумретъ. се азъ наведу рече гь на селенїе землй ѕлаа, мечь и гладъ и смрть и погубленїе, иже [посквернишa][3] безаконїемъ всю землю, и наполнена есть дѣлъ ихъ [льстивыхъ][4]· Сего ради рече гь. оуже не оумолчю о нечестїахъ ихъ яже безаконно съдѣловаютъ. ни потерплю имъ, иже ѕлѣ творатъ· *Се кровь неповинна и (скорбна)[5] въпїетъ къ мнѣ. и душа правєдныхъ въпїютъ безпрестани. ѿмщаа ѿмщу имъ рече гь. и въспрїиму всаку кровь неповиннную ѿ тѣхъ къ мнѣ· Се люди моа яко стада къ заколенїю ведутса. оуже не терплю того иже обитати имъ въ землй егупетстѣи. но изведу а рукою силною и мышцею высокою· И поражу египетъ казнїю яко и преже, и растлю всю землю его. поскорбитъ египетъ, и основанїа его казнїю (избїена будутъ· И наказанїе второе)[6] наведетъ [имъ][7] бгъ. (и) въсплачютъ дѣлатели дѣлающїи землю. яко оскудѣютъ сѣмена их [-][8] ѿ ржа и града, и ѿ ѕвѣзды страшныа· Горе (свѣту)[9] і иже обитаютъ в немъ. иже приближиса (оружїе)[10] и съкрушенїе ихъ. И въстанетъ языкъ (-)[11] къ брани и мечь в руку ихъ. будетъ бо въ непостоянїе члкомъ. і ины инымъ възмагающи, и нерадатъ цра своего, и началникъ [пути дѣлъ][12] своихъ въ (дѣлесехъ)[13] своихъ· въсхощетъ бо члкъ въ градъ ити и не възможетъ гордына бо ихъ ради грады смутатса. (и) домы съкрушатса, и члцы боатса. не оумлрдитса члкъ къ искренему своему, на разоренїе домовъ ихъ въ (оружїе)[14], и на расторженїе существа ихъ. глада ради хлѣбнаго и скорбѣнїа многа. се

апока ѕ

чі, якого не знали. **43** Вночі ж вони їли хліб, я ж вдень говорив і вночі не мовчав. **44** І записані були в 40-ка днях 204 книги. **45** І сталося, що коли скінчилися 40 днів, Всевишній сказав, мовлячи: Те, що першим ти записав, – на яв постав, і хай читають гідні й негідні. **46** Останніх же сімдесят збережеш, щоб передати їх мудрим з твого народу. **47** В них бо є корінь розуму, і джерело мудрості, і ріка знання. І я так зробив.

Глава 15

1 Ось говори до вух мого народу слова пророцтва, які Я дам у твої уста, – говорить Господь, – **2** і вчини, щоб на папері вони були записані, бо вони є вірні і правдиві. **3** Не бійся від задуманих проти тебе і ані хай не турбують тебе невірні, кажучи, **4** що всякий невірний помре у своїм невірстві. **5** Ось я наведу зло на поселення землі, – говорить Господь, – меч, і голод, і смерть, і вигублення **6** *на* тих, що беззаконням опоганили всю землю і наповнилися своїми обманливими ділами. **7** Задля того сказав Господь: **8** Вже не змовчу на безбожності тих, що діють безбожно, ані не потерплю тим, що чинять безбожно. *Ось невинна і болюча кров взиває до мене, і душі праведних кличуть безперервно. **9** Мстячи відімщу їх, – говорить Господь, – і заберу в них всю невину кров до мене. **10** Ось мій народ, наче стадо, провадиться на смерть. Вже не терпітиму того, щоб вони жили в єгипетській землі, **11** але виведу його сильною рукою і високим раменом. І поб'ю Єгипет карами, так як і раніше, і знищу всю його землю. **12** Сумуватиме Єгипет, і його основи будуть вигублені карами. І другу кару наведе їм Бог, **13** і заплачуть працівники, що працюють на землі, тому що їхнє зерно не дасть плоду від іржі, і граду, і від страшної звізди. **14** Горе світові і тим, що живуть в ньому, **15** тому що наблизився меч і їхнє вигублення. І народ повстане на війну, і меч у їхніх руках. **16** Бо буде на нестійкість людям, і, перемагаючи одні одних, не дбатимуть за свого царя і начальників дороги своїх діл у своїх ділах. **17** Бо забажає чоловік іти до міста і не зможе, **18** бо задля їхньої гордості міста будуть в замішанні, і доми будуть знищені, і люди боятимуться. **19** Не пошкодує чоловік свого ближнього, щоб мечем знищити їхні доми і щоб пограбувати їхні маєтки, через голод хліба і велику скорботу. **20** Ось я зберу, – каже Бог, – всіх царів землі до себе, щоб повернути тих, які є на півночі, і пів-

апо. 6

дні, і зі сходу, і Ливану, щоб повернути *до* себе і віддати те, що вони їм дали. **21** Так, як чинять аж до сьогодні моїм вибраним, так зроблю і віддам в їхнє лоно. Це говорить Господь Бог: **22** Моя правиця не простить грішникам, і меч не відступить від тих, що на землі проливають невинну кров. **23** Вийде вогонь від його гніву і пожере основи землі і грішників, наче запалений хабаз. **24** Горе тим, що грішать і не зберігають моїх заповідей, – сказав Господь, – **25** не пощаджу їх. Відійдіть від мене сини беззаконня, не оскверняйте мою святиню. **26** Адже знає Бог всіх тих, що проти нього грішать; задля цього Він їх передав на смерть і на вбивання, **27** бо вже прийшли злі на земну кулю. І залишитесь в них, бо вас Бог не спасе, тому що ви згрішили перед ним. **28** Ось страшне видіння, і його лице зі сходу. **29** І вийдуть народи арабських зміїв в численних колісницях, їх число, наче подих вітрів, понесеться по землі, щоб боялися і тремтіли всі, хто їх почують. **30** Кармонські обманці в гніві і вийдуть, наче дики з лісу, і прийдуть до великої сили, і стануть в бою з ними, і полонять частину асирійської землі. **31** І після цього знеможуть змії, згадуючи своє народження, і зітхаючи повернуться з великою силою, щоб їх переслідувати. **32** Вони зніяковіють і замовчать у їхній силі і повернуть свої ноги до втечі, **33** мешканці асирійської околиці їх оточать. І він знищить одного з них, і заступлений буде переляк і страх у їхньому війську, і нестійкість в їхніх царях. **34** Ось хмара зі сходу і півночі до півдня, і їхні лиця дуже страшні, повні гніву і бурі. **35** І зударяться між собою, і вдарять велику звізду на землі, і їхню звізду, І буде кров від меча аж до живота **36** і людський гній аж до верблюжого сідла. І буде переляк і великий страх на землі. **37** І жахнуться ті, що побачать цей гнів, і їх охопить тремтіння. І після цього рухатимуться великі бурі **38** з півдня і півночі, й інша частина із заходу, **39** і здолають вітри зі сходу. І він відкриє хмару, яку підняв в гніві, і звізду, щоб творити переляк східним вітром, і поженеться на захід. **40** І піднімуться великі сильні і повні гніву хмари і звізда, щоб перелякати всю землю і мешканців на ній і злити на всяке високе місце, і піднімуть страшну звізду **41** вогнем, і градом, і літаючим мечем, і великими водами, доки не наповняться всі поля

а҆́зъ соберꙋ̀ рече [гь][15], вси цр҃і́е земстїи къ [мнѣ̀ ѡ҆брати́ти][16], и҆́же сꙋть [ѿ восто́ка и҆ ю҆́га][17] ѿ сѣ́вера и҆ лива́на къ ѡ҆браще́нїю себѣ̀. и҆ въздати и҆́же възда́ша тѣ́мъ. ꙗ҆́ко сътворѧ́ютъ даже до днесь и҆збра́ннымъ мои҆́мъ. та́ко сътворю̀ и҆ възда́мъ в нѣ́дра и҆́хъ. сїѧ рече гь бгъ, не прости́тъ десни́ца моѧ грѣ́шникомъ. и҆ не преста́нетъ мечъ на пролїѧ́ющи҆ хкро́вь непови́ннꙋю на земли̇· [-][18] и҆зы́иде ѻ҆́гнь ѿ гнѣ́ва є҆го. и҆ пожретъ ѡ҆снова́нїѧ зе́мстїи, и҆ грѣ́шники ꙗ҆́ко хвра́стїе зажже́но. го́ре си́мъ и҆́же съгрѣша́ютъ и҆ не въздержа́тъ за́повѣдеи мои҆́хъ, рече гь, не ѡ҆пощꙋ̀ и҆́мъ. ѿи҆дѣ́те (ѿ мене) сн҃ове безако́нїѧ не мози́те ѡ҆скверни́ти стынѝ моѧ̀. [ꙗ҆́ко][19] совѣ́сть [гь всѣ́хъ][20] и҆́же съгрѣша́ютъ є҆мꙋ̀. сего ради преда́лъ и҆́хъ въ смртъ и҆ в заколе́нїе ѹ҆жѐ бо прїидо́ша на ѡ҆́кртъ земли̇ лꙋка́выѧ. и҆ пребꙋдете в ни́хъ, не и҆зба́витъ бо ва́съ бгъ, и҆́же съгрѣши́сте пред ни́мъ· Се видѣ́нїе гро́зное и҆ лице є҆го ѿ восто́ка. і и҆зы́идꙋтъ рожде́нїе ѕмїевъ а҆ра́вскихъ на колесни́цахъ мно́гихъ. [ꙗ҆́ко дыха́нїе вѣ́тровъ][21] [число̀][22] и҆́хъ понесе́сѧ на земли̇ да (-)[23] ѹ҆боѧ́тсѧ и҆ трепе́щꙋтъ всѝ, и҆́же и҆́хъ ѹ҆слы́шатъ кармоньстїи прелѐстницы въ гнѣвѣ. (і) и҆зы́идꙋтъ [ꙗ҆́ко вепри̇][24] ѿ лꙋгъ. и҆ прїидꙋтъ в си́лꙋ вели́кꙋ. и҆ постоѧ́тъ въ бра́ни с ни́ми. и҆ пленѧ́тъ ча́сть земли̇ а҆сѷрьской̇ [-][25], и҆ посемъ и҆знемо́гꙋтъ ѕмїеве въспомина́юще на рожденїе свое. и҆ ѡ҆братѧ́тсѧ съвоздыха́ющи в си́лѣ вели́цѣ на постиза́нїе и҆́хъ. [-][26] ті смꙋтѧ́тсѧ и҆ ѹ҆млъча́тъ в си́лѣ и҆́хъ. и҆ ѡ҆братѧ́тъ но́ѕѣ свои̇ на бѣжа́нїе (-)[27] ѿ ѡ҆́бласти а҆сѷрьскїѧ насе́лницы ѡ҆бъстоѧ́тъ и҆ и҆ сконча́етъ є҆ді́наго ѿ ни́хъ. и҆ бꙋдетъ бо́ѧзнь и҆ стра́хъ въ пльце и҆́хъ (застꙋпле́нъ), и҆ котора́нїе въ [црехъ и҆][28]. се ѡ҆́блакъ ѿ восто́ка и҆ сѣ́вера до полꙋдне. и҆ ѡ҆́бразы и҆́хъ гро́зны ѕѣло по́лны гнѣ́ва и҆ бꙋри. и҆ сразѧ́тсѧ междꙋ собо́ю, и҆ сразѧтъ ѕвѣздꙋ мно́гꙋ на земли̇ и҆ звѣздꙋ и҆́хъ. и҆ бꙋдетъ кро́вь ѿ меча̀ даже до ѹ҆тро́бы [-][29]. и҆ [гно́и чл҃ческїи даже до седла вельблю́ждѧ][30]. и҆ бꙋдетъ бо́ѧзнь и҆ стра́хъ мно́гъ на земли̇. и҆ ѹ҆стра́шатсѧ и҆́же ѹ҆зрѧ́ть гнѣвъ се́и. и҆ трепе́тъ прїиметъ и҆́хъ. и҆ посемъ въздви́гнꙋтсѧ бꙋрѣ мно́зи ѿ полꙋдни и҆ сѣ́вера, и҆ ча́сть и҆́на ѿ за́пада. и҆ премо́гꙋтъ вѣ́три ѿ восто́ка. и҆ ѿтво́ритъ ѡ҆́блакъ є҆гоже въздви́же въ гнѣвѣ. и҆ ѕвѣзда̀ на сотворе́нїе стра́ха ѿ восто́чна вѣ́тра и҆ за́пада подви́гнетсѧ. и҆ въздви́гнꙋтсѧ ѡ҆́блацы ве́лїи (ѕѣлни и҆)[31] по́лни гнѣ́ва. и҆ ѕвѣзда̀ да (ѹ҆стра́шитъ)[32] всю зе́млю и҆ ѡ҆бита́ющихъ на не́и. и҆ възлѣ-

ютъ на всяко мѣсто высоко. и (въздвигнутъ)[33] ѕвѣзду страшну огнемъ и градомъ и мечемъ летящимъ. и воды многи даже исполнятся вся поля. и вси источницы исполненiе водъ [многъ][34]. и сокрушатся грады и стѣны. и горы и хлъми (и удолiя) и лѣсъ дубравныи, и сѣна лужныя и обилiе ихъ. И проидутъ непоколѣблеми до вавулона, (да)[35] сокрушатъ его. и сберутся к нему и обыидутъ его. i излiютъ ѕвѣзду и всю ярость нань. и поидетъ прахъ и дымъ даже до небеси, и вси иже окрестъ възрыдаютъ его. I иже по немъ останутъ послужатъ ему иже устраши ихъ. и ты асiя съгласна въ [упованiе][36] вавулона и въ славу подобiя его, горе тебѣ бѣднѣи, (и) сего ради иже уподобися ему, [и][37] украсила еси дщери твоя въ дръзновенiи любодѣянiи, къ угожденiю и славленiю в любовныхъ твоихъ, иже с тобою похотѣша всегда блудити. ненавидѣнiемъ наслѣдствована еси въ всѣхъ дѣлехъ его и в начинанiи его сего ради рече (Гь)[38]. послю на тя ѕлая, вдовство убожество и гладъ и мечь и губительство, на разоренiе домовъ твоихъ, (ѿ порушенiя)[39] и смерть и славу силы твоея. яко цвѣтъ исхнетъ (и) егда въстанетъ зной иже посланъ есть на тя. [-][40] изнеможеши [яко убоженша язвена и наказана ѿ женъ][41] да не удръжатъ тебе силнiи и любовницы, ни азъ тако възлюблю тя рече Гь. аще бы не заклала избранныхъ моихъ въ всяко время, възвышающи на пораженiе руки, и рекущи на смерть ихъ. егда упися въскраси лѣпоту лица твоего. мзда блуженiя твоего в нядрахъ твоихъ. сего ради въздянiе прiимеши, яко сътвориши избраннымъ моимъ речетъ Гь, тако сътворитъ тебѣ Бгъ и предастъ тя въ ѕлая, и (снове)[42] твои гладомъ погибнутъ, (-)[43] ты (же) мечемъ падеши, и гради твои сокрушатся. и вси твои в поли (оружiемъ)[44] падутъ, i иже суть в горахъ гладомъ погибнутъ, и ясти будутъ мяса своя ѿ глада хлѣба, и кровь пiютъ ѿ жажди воды. Не бл҃гополучне [по мори][45] прiидеши, и паки прiимеши ѕлое. и въ исшествiи поразятъ градъ (суетiемъ)[46], i искоренитъ нѣкую часть земли твоея, и часть славы твоея истребитъ, и паки [къ вавулону превращенному][47] (навращаю тя и)[48] будеши имъ яко хврастiе, и тiи будутъ тебѣ яко огнь, и пожретъ тебе и гради твои и землю твою, и горы твои, (и) вси дубравы твои и лѣсы плодоносныи огнемъ пожжетъ снове твои въ пленѣнiе поведутъ, и кинсонъ твои въ плѣненiи имѣнiю и славу лица твоего истребитъ.

і всі ріки повнотою великих вод. **42** І будуть знищені міста, і мури, і гори, і горби, і долини, і дерева лісів, і сіно піль, і їхній достаток. **43** І перейдуть безперервно аж до Вавилону, щоб його знищити. **44** І зберуться до нього, і його оточать, і вилиють на нього звізду і всю лють. І підніметься порох і дим аж до неба, і всі, що довкруги, оплакуватимуть його. **45** І ті, що по ньому залишаться, послужать йому, ті, що завдали їм страху. **46** І ти Азія – спільниця в надії Вавилону і в славі його особи. **47** Горе тобі нещасній і задля цього, що ти уподібнилась до нього, і ти прикрасила твоїх дочок в сміливості розпусти, щоб догодити і славитися в любовниках твоїх, які з тобою забажали завжди розпустувати. **48** Ти наслідувала зненавидженого в усіх його ділах і в його винаходах. Задля того говорить Господь: Нашлю на тебе зло, вдівство, бідноту, і голод, і меч, і пошесть на спустошення твоїх домів від насильства, і смерть. І слава твоєї сили **50** зісохне, як квітка. І як підніметься спека, що напущена на тебе, **51** знеможеш і станеш бідною, зраненою і покараною понад жінок, щоб не держали тебе сильні і любовники, **52** ані я так не любитиму тебе, – сказав Господь. **53** Якщо б ти не вбила моїх вибраних у кожному часі, радіючи побиттям руки, і говорячи про їхню смерть, коли ти впилася, **54** прикрасила вид твого лиця. **55** Винагорода твого служіння у твоїм лоні. Задля того отримаєш віддачу. **56** Так, як робиш моїм вибраним, – говорить Господь, – так зробить тобі Бог, і видасть тебе на зло. **57** І твої сини помруть від голоду – ти ж впадеш від меча, і твої міста будуть знищені, і всі твої в полі впадуть від меча. **58** І які є в горах, згинуть від голоду, і їстимуть свої м’яса від голоду хліба, і питимуть кров від спраги води. **59** Нещасна прийдеш по морі і знову одержиш зло. **60** І в переході знищать місто марнот, і Він вигубить якусь частину твоєї землі і знищить частину твоєї слави. І знову поверну тебе знищеного до Вавилону, **61** і будеш їм наче хабаз, і вони будуть тобі наче вогонь. **62** І він пожере тебе, і твої міста, і твою землю, і твої гори, і всі твої ліси, і вогнем спалять плодоносне дерево. **63** Твоїх синів поведуть в полон, і твоє багатство захоплять в полон. І він вигубить славу твого лиця.

Глава 16

1 Горе тобі, Вавилоне й Азія, горе тобі, Єгипте і Сиріє. **2** Підпережіться мішками і волосінницею і оплакуйте ваших синів, і вболівайте, тому що ваше винищення наблизилося. **3** На вас послано меч. І хто той, що його відверне? **4** На вас послано вогонь. І хто той, що його погасить? **5** На вас послано зло. І хто той, що його відкине? **6** Чи хто прожене в ліс голодного лева? Або згасить вогонь в хабазі, як він вже почав горіти? **7** Або хто відіб'є стрілу вміло послану стрільцем? **8** Сильний Господь пошле зло. І хто той, що їх відіб'є? **9** Вийде вогонь його гніву. І хто є той, що його погасить? **10** Він блисне – хто не злякається? Він загримить – хто не жахнеться? **11** Господь погрозить. І яка основа не перелякається від його лиця? **12** Земля затрясе свої основи і море, що бушує хвилями від глибини, і його струмені закиплять, і його риби від лиця Господа і від слави його сили. **13** Тому що сильна його правиця, яка натягне лук, і його стріли гострі, які ним будуть послані, не знеможуть, коли будуть послані в околиці землі. **14** Ось пошлю на тебе зло, і не повернеться, доки не надійдуть на землю. **15** Вогонь загориться і не загасне, доки не пожере основи землі. **16** Так, як не повертається стріла, послана вправним стрільцем, так не повернеться зло, що буде послане на землю. **17** Горе мені! Горе мені! Хто мене спасе в тих днях? **18** Початок болів і багато стогону, початок голоду і великої погибелі; початок воєн – і жахнуться власті, початок зла – і затремтять усі. **19** В цьому ж часі що зроблю, коли прийде зло? **20** Ось послані голод, і кара, і скорбота, і тіснота – бичі на виправлення. **21** І в усіх цих не відвернуться від своїх беззаконь ані не назавжди пам'ятатимуть бичі. **22** Ось врожай стане нічим на землі, так щоб думали собі, що є направлений мир. І тоді на землі проросте зло, меч, голод і великий сором. **23** Бо від голоду згинуть численні, які проживають на землі, і меч вигубить інших, які залишилися від голоду. **24** І мертві будуть кинуті наче стерво, і не буде того, хто би їх потішив, бо опустіє земля і її міста будуть знищені. **25** І не залишиться той, хто придбав би землю і хто засіявав би її. **26** Дерево дасть овоч. І хто його позбирає? **27** Виноград буде спілий. І хто видусить його? Бо будуть великі опустілі місця. **28** Забажає ж

Глава, ѕі

Горе тебѣ вавѵлонъ и асіа, горе тебѣ егѵпетъ и сѵріа препояшитеся вретищем и власяницею. и плачите сновъ ваших и болѣзнуите [-][1] яко приближися сокрушеніе ваше, посланъ есть въ васъ мечь, и кто есть иже ѿвратитъ его, посланъ есть въ васъ огнь и кто есть иже угаситъ его, послана суть въ васъ ѕлая, и кто есть иже ѿмещетъ ея. ни ли ѿженетъ кто льва алчуща в лѣсъ, ли угаситъ огнь въ хврастіи скоро когда начнетъ згарати, или ѿмещетъ кто стрѣлу ѿ стрѣлца крѣпко пущену, гдь [крѣпкіи][2] послетъ ѕлая, и кто есть иже ѿгонитъ я изыидетъ огнь ѿ гнѣва его, и кто есть иже угаситъ его, (блистаніа)[3] кто не убоитъся, възгрѣмитъ (-)[4] кто не ужаснется, гдь запретитъ, и кое основаніе не потрясется ѿ лица его, земля (сътрясетъ)[5] основаніа (своя)[6], (и) море влънуяся волнами ѿ глубины и струи его возмутся, и рыбы его ѿ лица гдня, и ѿ славы силы его. коль крѣпка десница его яже лукъ напряже, (и) стрѣлы его остры иже ѿ него послются не оскудѣю. егда аще начнутся посылати въ предѣлы земли. Се послю (на тя) злая и не обратятся дондеже приидетъ на землю, огнь възгорися и не угаснетъ дондеже скончаетъ основаніа земли. имже образомъ не ѿвратится стрѣла посланна ѿ возможна стрѣлца, тако не ѿвратятся ѕлаа, яже посланна буду на землю. горе мнѣ, горе мнѣ, кто мя избавитъ во дни тыя. начало болѣзнемъ и многѣхъ стенаніи, начало глада и многи [погибели][7], начало бранемъ и убоятся власти, начало ѕлымъ и трепещу вси. въ (время же) сіе что [сътворю][8] егда приидутъ ѕлаа, се гладъ и казнь, и скорбь и тѣснота посланы суть, біеніа въ управленіе, и въ всѣхъ сихъ не обратятся ѿ беззаконіи своихъ. ни біеніа памятствовати будутъ всегда. се будетъ (обиліе нивъчтоже)[9] на земли (яко)[10] да мнятъ себѣ быти управленъ миръ и тогда възрастутъ злая на земли мечь, гладъ, и велико (стыдѣніе)[11]. ѿ глада бо мнози иже обитаютъ на земли, погибнутъ. и мечь изгубитъ прочихъ иже останутъ ѿ глада. И мертвіи яко мотыла ѿмещутся. и не будетъ иже утѣшитъ ихъ, опустѣетъ бо земля, и грады ея разорены будутъ. и не останется иже (стяжетъ)[12] землю, и кто посѣетъ ея. древо дастъ плоды, и кто въсторгаетъ е. гроздіе зрѣло будетъ и кто потопчетъ е бу-

дꙋтъ бо мѣста (велика опꙋстѣніѧ)[13]. въсхо́щетъ бо чл҃къ чл҃ка ви́дѣти, или гласъ его слы́шати. за́нѐ оста́нꙋтъ ѿ гра́да і҃, и два ѿ ни́вы и́же скры́ютсѧ в гꙋсты́хъ дꙋбра́ва́х и в разсѣлина́х ка́менныхъ. и́мже о́бразомъ егда оставлѧ́ютсѧ в ма́слинахъ, и еді́ных древесехъ, трѝ или четы́ре маслины, или ꙗ́ко въ виногра́дѣ въсторгано грозі́е оставлѧ́ютсѧ, ѿ тѣхъ иже любѧ́щи виногра́д ищꙋтсѧ· Таꙗко оста́влѧ́ютсѧ въ дни ті́и трѝ или четы́ре испыта́ющихъ до́мы̀ ихъ в҃ мечь. и оста́влена бꙋдет (-)[14] зе́млѧ, и ни́вы еѧ̀ състарѣ́ютсѧ, и пꙋтѝ еѧ̀ и всѝ стезѧ̀ еѧ̀ те́рніемъ зара́стꙋ, за́не́ же не про́идꙋтъ [чл҃цы][15] по нимъ. въспла́чꙋтъ д҃вы не имѣющи обрꙋчника, въспла́чꙋтъ же́ны не имѣ́ющи мꙋжа, въспла́чꙋтъ дщери и҃ не имѣющи по́мощи, обрꙋчники и҃ въ бра́ни сконча́ютсѧ. и мꙋжи ихъ въ гла́дъ истребѧ́тсѧ· Слы́шите (-)[16] сіѧ и позна́ите еѧ̀ рабѝ гн҃и. се сло́во гн҃е пріимѣте ѐ, не [вѣрꙋите бого́мъ][17] о нихже рече г҃ь. се приближа́ютсѧ зла́ѧ (немедлѧ́щи)[18], имже о́бразомъ бремена́та [егда ро́дитъ][19], во д҃ мцъ сн҃а своего, приближа́ющисѧ часъ рожде́ніѧ еѧ̀. преже часъ двꙋ̂ или трехъ болѣзни обдержа́т чрево еѧ̀, (-)[20] исходѧ́щъ младенецъ ѿ чре́ва не жда̀ ни еді́ныѧ чрьты. тако́ не постоѧ́тъ зла́ѧ въсходѧ́щи на́ землю, и вѣкъ въстонетъ. и бо́лезни въздержа́ть и̂· Слы́шите слово лю́діе мой. оуготова́итесѧ на погна́ніе, и въ злы́хъ та́ко бꙋдете ꙗко пришелцы. кто предастъ ꙗко иже бѣжитъ, и кто кꙋпитъ ꙗко иже погꙋбитъ, кто торгꙋет ꙗко иже стѧжа́ніѧ не пріиметъ, иже съзидае́ ꙗко жи́ти не и́мать, иже посѣ́етъ ꙗко иже не по́жнетъ. (Таꙗко) і иже виногра́д рѣжетъ ꙗко не въсто́ргнетъ. иже посѧ́гнетъ, тако ꙗко ча́дъ не сътвори́т, (-)[21] иже не посѧ́гнетъ, та́ко ꙗко вдо́вы· Сего ради иже трꙋдѧ́сѧ неключи́мо трꙋдѧтсѧ. пло́д бо ихъ иноплеме́нники пожнꙋтъ. и всѧческа́ѧ ихъ въсхитѧ́тъ, и домы̀ преврат́ѧт. и сн҃овъ ихъ плене́нѧтъ иже въ плене́ніи и (гра́дꙋ)[22] ро́дѧтъ рожде́ніѧ своѧ. та́кожѣ и кꙋплю дѣющіи въсхище́ніемъ иже оукрасѧ́т гра́ды и домы̀ своѧ̀, и держа́ніе и живо́тніи своѝ, толи́ко наипа́че възненави́жꙋ ихъ за грѣхѝ [ихъ][23], рече г҃ь. ка́ко ненави́дит блꙋдница женꙋ мꙋдрꙋ и бл҃гꙋ ѕѣло, та́ко ненави́дитъ пра́вдꙋ безако́ніе егда оукраситсѧ, и повиннꙋетъ еѧ̀ в лице, егда пріидетъ иже защити́тъ взыщꙋщи всѧ́къ грѣхъ на землѝ. сего ради не мози́те

чоловік побачити чоловіка або почути його голос, **29** бо з міста зостануться 10-ть і два – з поля, які заховаються в густих дібровах і в щілинах скелі. **30** Так, як залишаються в оливковому саді на поодиноких деревах три або чотири оливки, **31** або так, як у зібраному винограднику залишаються китиці після тих, що пильно обшукують виноград, **32** так зостанеться в тих днях три або чотири від тих, що обшукують їхні доми з мечем. **33** І земля буде опущеною, і її поля постаріються, і її дороги і всі її стежки зростуть терням, тому що ж не перейдуть по ній люди. **34** Плакатимуть дівчата, що не мають молодих, плакатимуть жінки, що не мають мужів, плакатимуть дочки тих, що не мають помочі. **35** Їхні заручені будуть знищені на війні і їхні чоловіки будуть вигублені голодом. **36** Послухайте це і пізнайте це, господні раби. **37** Ось господнє слово – прийміть його, не вірте богам, про яких Господь сказав: **38** Ось наближається зло – і не забариться. **39** Так, як вагітна, коли родить в 9-му місяці свого сина, коли наближається година її родів, перед двома чи трьома годинами, болі терпить її живіт, як виходить дитина з живота, не спізниться на одну мить, **40** так не спізниться зло, щоб прийти на землю, і вік застогне, і його обіймуть болі. **41** Послухайте слово, мій народе! Приготуйтеся до гоніння і будьте в злі, так як приходьки: **42** хто видає, наче той, хто втікає; і хто купує, наче хто пропадає; **43** хто торгує, наче той, хто не одержує прибутку; хто будує, наче *той, що* не має жити, **44** хто сіє, наче той, хто не жатиме. Так і: хто обрізає виноград, наче не збирає винограду; **45** хто жениться, так наче не матиме дітей; хто не жениться, так наче вдови. **46** Через це ті, що трудяться, трудяться без причини, **47** бо їхній овоч пожнуть чужоземці, і все їхнє захоплять, і знищать доми, і їхніх синів візьмуть в полон, тому що в полоні і голоді родять народжених своїх. **48** Також і *тих, що* торгують крадіжжю, які прикрашають міста, і свої дома, і маєтки, і свої особи, **49** стільки більше зненавиджу їх за їхні гріхи, – сказав Господь. **50** Так як блудниця ненавидить мудру і дуже добру жінку, **51** так справедливість ненавидить беззаконня, коли воно себе прикрашає, і оскаржує її до лиця, коли прийде той, що обороняє Того, хто вишукує всякий гріх на землі. **52** Задля того не уподібнюйтеся до неї ані до її діл, **53** тому що ще трішки – і забране буде беззаконня з землі, і у вас пануватиме справедливість. **54** Хай не скаже

лук. 16
мой1. 1

грішник, що він не згрішив, тому що вугілля вогню загориться на голові того, хто каже: Я не згрішив перед Богом і його славою. **55** *Ось Господь знає всі людські діла, і їхні винаходи, і їхню думку, і їхні серця, **56** бо Він сказав: Хай буде земля! – і вона сталася. Хай буде небо! – і сталося. **57** І Його словом звізди були створені, і Він знає число звізд. **58** Він досліджує їхні глибини і скарби, Він виміряв море і його початок. **59** Він замкнув море посеред вод і Своїм словом повісив землю на водах. **60** Він розтягнув небо, наче помешкання, заснував його на водах. **61** Він поставив в пустині джерела вод і на вершках гір болота, щоб видавали ріки з виского каменя, щоб напоїти землю. **62** Він створив людину і поклав його серце посеред тіла, і вклав йому духа, і життя, і розум, **63** і подих всемогучого Бога, який зробив все і досліджує все сховане в сховищах землі. **64** Він знає ваш почин і що думаєте у ваших серцях, як грішите і бажаєте затаїти ваші гріхи. **65** Через це Господь, досліджуючи досідив всі ваші діла і переведе всіх вас. **66** І будете мерзенними, коли вийдуть ваші гріхи перед людьми, і беззаконними будуть ті, що винні будуть у тому дні. **67** Що зробите або як сховаєте ваші гріхи перед Богом і його ангелами? **68** Ось Бог – суддя. Бійтеся його, відступіть від ваших гріхів і забудьте про ваші беззаконня, *щоб не* чинити їх навіки, і Бог виведе вас і спасе від усякої скорботи. **69** Бо ось запалюється вогонь над вами, численні народи, і деяких з вас захоплять і заріжуть на жертву ідолам. **70** І хто погодиться – буде їм на сміх, і на погорду, і на потоптання. **71** Адже буде місце місцеві, і в сусідніх містах численні повстануть проти тих, що бояться Господа. **72** Будуть наче безумні, і нікого не щадитимуть, на розтерзання і запустіння тим, що бояться Господа. **73** Вони спустошать і розтерзають їхні достатки і виженуть з їхніх домів. **74** Тоді з'явиться випробування моїх вибранців, випробується, як золото вогнем. **75** Послухайте, мої улюблені, – сказав Господь, – ось перед вами дні скорботи. І Я вас спасу від усіх. **76** Не бійтеся ані не сумнівайтеся, тому що Бог – ваш вождь. **77** І ви, що бережете заповіді і мої приписи, – сказав Господь Бог, – щоб не обтяжили вас ваші гріхи ані не піднялися понад вас ваші беззаконня. **78** Горе вам, що пригнічені своїми гріхами і

подобитисѧ ей ни дѣломъ еѧ. ꙗко еще мало, и возметсѧ беззаконїе ѿ землѧ, и правда црствуетъ на [васъ][24], не глетъ грѣшникъ себе не съгрѣшати, ꙗко оуглїе огнено възгоритсѧ на главѣ его. иже рече не съгрѣшихъ предъ бмъ и славы его. *се гь совѣсть всѧ дѣла члчка и начинанїе ихъ и помышленїе ихъ и срца ихъ· [рече бо][25] буди землѧ, и бысть. буди нбо и бысть, и словесе его звѣзды сътворены суть, и знаетъ число звѣздъ, иже възыщетсѧ ѿ бездны и сокровищъ ихъ. иже измѣрилъ есть море и зачатїе его. иже запре море посредѣ водъ. и повѣси землю на водахъ словесемъ свои. иже простре нбо ꙗко камару на водахъ основа его. иже постави в пустыни источники водныѧ, и на връху горъ блата на пущенїе рѣкъ ѿ възвышена камени, да напаѧю землю, иже сътвори члка и положи срце [его][26] посредѣ тѣла и вложи ему дхъ, и животъ и разумъ и дыханїе. бу вседръжителю иже сътвори всѧ, і испытаетъ всѧ сокровенаа, въ сокровенїи [земли][27], тои знаетъ начинанїе ваше, і иже помыслите въ срцыхъ вашихъ, [-][28] съгрѣшающи и хотѧщи оутаити грѣхи [ваша][29]. сего ради гь испытающи испыта всѧ дѣла [ваша][30]· И приведетъ ва всѣхъ, и мерзъци будете егда проидут грѣси ваши пре члки, и беззаконни будут иже (повинни)[31] станут въ днь тои, что сътворите, ли како съкрыете грѣси ваши пре [бмъ и агглы его][32]. се судїѧ бъ. боитесѧ его, [-][33] останитесѧ ѿ грѣхъ ваши. и забудите беззаконїа ваша (-)[34] творити ихъ въ вѣкъ, и бъ изведетъ ва, і избавитъ ѿ всѧкаго скорбѣнїѧ. се бо възгараестѧ огнь на васъ, ꙗзыцы мнози, и въсхитѧ нѣких ѿ васъ, и (заколют на жертву идолов)[35] і иже изволѧтъ (-)[36] будетъ имъ в посмѣхъ и в поношенїе и въ попранїе· Будетъ бо [мѣста мѣсту][37], и ѿ сосѣднихъ градовъ (въстану)[38] мнози на боѧщихсѧ га· Будутъ ꙗко безумни (и) никому пращающи, на радранїе и запустѣнїе (-)[39] боѧщимсѧ га. иже опустѧтъ и расхитѧтъ стѧжанїѧ ихъ, и ѿ домовъ [-][40] и изгонѧ. тогда ꙗвитсѧ искушенїе избраных моихъ, ꙗко злато искуситсѧ ѿ огнѧ· Слышите възлюбленїи мои рече гь, се (пре вами)[41] дни скорбни, и ѿ всѣхъ избавлю ва, не боитесѧ не сумнаитесѧ, ꙗко бъ водїтель ваш есть, і иже въздержати заповѣди и повелѣнїѧ моѧ, рече гь бъ. да не отѧгчатъ васъ грѣси ваши ни воздвигнутсѧ беззаконїѧ ваша, горе иже сътиснутсѧ ѿ грѣхъ своихъ, и отѧг-

лү ѕі
а мо а

чатсѧ ѿ беззаконїи своихъ. имже образомъ нива стиснетсѧ ѿ дубравы и тернїѧ осѧжетъсѧ стезѧ еѧ, по коемъ не пройде члкъ. и затворитсѧ, и послесѧ на пожженїе огню·

Конецъ г҃, книгъ ездриныхъ
имать в себѣ глав, ѕі·

придушені своїми беззаконнями, так як поле стиснене лісом і його стежка покрита тернями, якою не перейде людина, – і буде замкнена і буде послана на спалення вогнем.

Кінець 3-ої книги Ездри.
Має в собі 16 глав.

КНИГА ТОВІЯ ГЛАВА ПЕРВАЯ

(Кнїга[1] словесъ товїевыхъ сна товїилева. ананїилева, адуилева, гаваилева, ѿ сѣмене асаилева)[2] ѿ колѣна (-)[3] недалимлѧ (-)[4]. иже плѣненъ бѣ во дни салманасаровы црѧ асѵрїиска, (ѿ дезвиса иже есть одеснуѧ страны кида недалимлѧ въ галилеи выше асѵра). сущу бо ему по плѣненїи, пути истина не остави. тако да всѧ иже имѣаше на всѧкъ днь съ плѣнными братїами, иже бѧху ѿ рода его раздѣлѧше· И егда бѣ юнѣишїи всего племени недалимлѧ. обаче же ничто дѣтъствуѧ сътвори въ дѣло· И егда хождаху вси (покланѧтисѧ) тельцемъ златымъ. ихже сотворилъ їеровоамъ црь ільевъ. сеи единъ токмо стражашесѧ съдружениѧ всѣхъ. (но)[5] хождаше въ ієрлмъ къ цркви гни, и ту покланѧшесѧ гу бу (-)[6] ільеву, (и) всѧ прьвороднаѧ своѧ и десѧтины (-)[7] вѣрнѣ приносѧше· Сице въ третїе лѣто ново пришелъцем служаше. всю десѧтину (даѧ). сїѧ и сицеваѧ по закону бжїю отрочище сущемъ въздръжаше· Егда же бѣ въ мужъ съвръшенъ, поѧтъ жену анну ѿ колѣна своего, и роди ѿ неѧ сна, (и) нарече его именемъ своимъ. (егоже)[8] измлада наказа боѧтисѧ ба, и въздръжатисѧ ѿ всѧкого грѣха. егда же ѩтъ бысть, прїиде съ женою своею и съ сномъ (своимъ) во градъ ниневїи, (и) съ всѣмъ племенемъ своимъ· И [егда]⁹ вси ѧдѧху ѿ пища ѩзыческы, сеи (же токмо) сохрани дшу свою, и никогда оскврънисѧ ѿ пища ихъ. (-)[10] зане па-

КНИГА ТОВІЇ ГЛАВА 1

1 Книга слів Товієвих, сина Товіїлевого, Ананіїлевого, Адуїлевого, Гаваїлевого, з насіння Асаїлевого, з племені Неталімового, **2** який був полонений в днях Салманасара, асирійського царя, з Тезвиса, що є з правого боку Кида Неталімового в Ґалилеї, над Асиром. Бо як він був вже полоненим, дороги правди він не покинув, **3** так що все, що мав, кожного дня ділив з полоненими братами, що були з його роду. **4** І хоч був наймолодшим з усього Неталімового племені, одначе ж нічого дитинного не перевів у діло. **5** І коли всі ходили поклонятися золотим телятам, яких зробив Єровоам, ізраїльський цар, тільки він єдиний остерігався товариства всіх, **6** але ходив до Єрусалиму до господньої церкви і там поклонявся Господеві Богові ізраїльському і вірно приносив всі свої первоплоди і десятини. **7** Так в третьому році служив новим приходьком, даючи всю десятину. **8** Це й подібне за божим законом, будучи хлопцем, він зберігав. **9** Коли ж став дорослим мужем, взяв він Анну за жінку зі свого племені, і породив від неї сина, і назвав його своїм іменем. **10** Його ж змолоду він навчив боятися Бога і оберігатися від усякого гріха. **11** Коли ж був полонений, він прийшов зі своєю жінкою і зі своїм сином до міста Ніневії, і з усім своїм племенем. **12** І коли всі їли з їжі

народів, тільки він же зберіг свою душу і ніколи не опоганився їхньою їжею, **13** тому що пам'ятав Господа Бога всім своїм серцем. І Бог дав милосердя перед лицем царя Салманасара, **14** і він дав йому волю, щоб ішов, куди лиш хоче, маючи свободу чинити те, що коли лиш забажає чинити. **15** І він ходив до всіх, що були в кайданах, подаючи їм навчання спасіння. **16** Коли ж він прийшов до міста Раґес *у* Мидії, маючи зі собою 10 гривень срібла, які йому подарував цар, **17** і коли побачив в своїм великім племені Гаваїла, Гаврієвого брата, що був у бідності, який був з його племені, і дав йому це срібло під його розписку. **18** Коли ж помер цар Салманасар і зацарював Сенахерив, його син, замість нього, і мав же у ненависті перед своїм лицем синів ізраїльських. **19** Товія ж кожного дня ходив по всьому своєму племені і потішав їх, роздавав же кожному одному з них скільки міг зі своїх дібр: **20** голодних він кормив, нагим же давав одіж і мертвим, і вбитим з дбанням робив похорон. **21** Після цього ж, коли сталося, що цар Сенахерив тікав перед карою, яку на нього послав Бог задля його кпин, і він розгнівався і вбив багатьох з ізраїльських синів і з юдеїв – Товія ж хоронив їхні тіла. **22** Коли це було сповіщене цареві, він наказав його убити і забрати всі його маєтки. **23** Але Товія зі своїм сином і з жінкою, покинувши всі свої маєтки і втікши сховався, тому що численні його любили. **24** І сталося, що по 45-ти днях царя вбили його сини, **25** і Товія повернувся до свого дому. І всі ж його маєтки були йому повернені.

матьствова Гу Бу всѣмъ срцемъ своимъ· (И) даде (-)[11] Бъ млть пре лице салъманасара цря. И даде ему свободу да идетъ, аможе аще хощетъ. имѣюще волю творити что когда аще въсхощетъ творити· (И) хождаше (-)[12] къ всѣмъ иже бяху въ оузахъ, оученїе спсенїя подая имъ· Егда же прїиде въ рагесъ гра мидскїи. имѣющеи съ собою і, гривен сребра иже дарова ему цръ. И егда видѣ въ мнозѣ (-)[13] племени свое гаваила (брата гаврїева) в нищетѣ суща, иже бысть ѿ колѣна его. (И) даде ему (сїе)[14] сребро, по рукописанїю его· (-)[15] Егда же оумре салманасаръ цръ. (И)[16] црствова [сенахеривъ][17] снъ его в него мѣсто. И снов (же) Ийлевыи имѣ в ненависти пре лицемъ своимъ· Товїя (же) [на всякъ днь][18] хождаше по всему племени своему и оутѣшаше ихъ, раздѣляше же единому кождо ихъ, елико можаше ѿ блгъ свои. алчущихъ кормяше, нагимъ (же) одѣянїе дяяше, и мртвыи и закланыи, погребенїе прилѣжне творяше· Посем же егда обращенъ бы [сенахерив][19] цръ, бѣжащи (-)[20] пре язвою юже нань Бъ посла поруганїа ради своего и рагнѣвася, (и) многи оуби ѿ снов Ийльски (і ѿ іоудея)· Товїя (же) погребаше телеса ихъ. сїе егда възвѣщено бысть црю повелѣ его оубити, и възяти вся блгая его· Но товїя съ сномъ своимъ и с женою (оставльши вся блгаа своа, и ѿбѣгъ)[21] скрыся, зане мнози любяху его· (И бысть) по днехъ (-)[22], ме, оубиша цря снове его. И възвратися товїя въ дом свои, и вся же блгая его возвращена бысть ему·

Глава 2

1 Після цього ж, коли був день господнього празника і був зроблений великий обід в Товієвому домі, **2** він же сказав своєму синові: Іди і приведи деяких з нашого племені, що бояться Бога, щоб їли з нами. **3** Коли ж він вийшов і повернувся знову, то сповістив йому, що один з ізраїльських синів лежить вбитим на вулиці. Зразу ж він швидко встав, відійшов від стола, залишивши обід, не їв нічого, і прийшов до тіла мертвого, **4** і взяв його, і поніс до свого дому потайки, щоб, коли зайде сонце, потайки його поховати. **5** Коли сховав тіло мерця у своєму домі, з'їв він хліб з плачем і зі страхом, **6** згадуючи слова, які Господь сказав Аммосом пророком: Дні ваших празників повернуться на плач і ридання. **7** Коли ж зайшло сонце, він пішов і його поховав. **8** Картали ж його всі його кревні,

Гла, в·

Посем же егда бысть днь праздника Гня, и сътворенъ бысть обѣдъ добръ въ дому товїинѣ, рече (же) сну своему. Иди и приведи нѣкии ѿ колѣна нашего бояшихъся Ба, да ядя с нами· Егда же изыиде (и) возвратися паки, (и) возвѣсти [ему][1], единъ ѿ снов Ийлевыхъ оубїенъ лежа на стогнѣ· Абїе же воста (скоро изыиде) ѿ трапезы, оставльши обѣдъ не вкуси ничтоже, и прїиде къ тѣлу мрътвому и взя е (и) несе в домъ свои в таине, да егда слнце заиде, скровено погребе е· Егда скры тѣло мртвое (в дому своемъ), яде хлѣбъ съ плачемъ и съ боязнїю въспоминая на словеса яже рече Гь, аммосомъ пррокомъ днїе празникъ вашихъ обратятся въ плачъ и рыданїе. егда же слнце западе, иде и погребе его· Ѿбличаху же его вси

ѝскренїи є҆го реку́щи. не сицевы́ѧ ли ради ве́щи оу҆бїенъ быти повелѣнъ є҆си (ѿ цр҃ѧ), и҆ є҆два оу҆бѣжа̀ смр҃ти (-)[2]. и҆ паки погрѣбаеши мр҃твыхъ. товї ѧ же найпа́че боа́шесѧ б҃а неже цр҃ѧ въсхища́ше телеса̀ оу҆бїенаа и҆ сокрыва́ше в до́му своє́мъ. и҆ въ полуно́щи погреба́ше т҃а· Случи́ же сѧ нѣ́коєго д҃не оу҆тружен ѿ гро́ба (града̀), прїиде до до́му своє́го, (и҆) возлѧже близь стѣны̀ и҆ оу҆спѐ, (и҆) спѧ́щу є҆му̀ падѐ гнои́ теплъ на о҆́чи є҆го ѿ гнѣзда̀ ла́стовича· И҆ бы́сть слѣпъ, сїе же ѝскуше́нїе ѿ б҃а случи́сѧ є҆му̀. да́же послѣднимъ лю́демъ да́стьсѧ о҆бра́з терпѣнї ѧ є҆го, ꙗ҆́ко и҆ пра́веднаго ї҆ова. и҆́же ѿ младе́нчества своє́го всегда̀ б҃а боѧ́сѧ и҆ за́повѣди є҆го съхранѧа не бы́с скорбенъ (пре́д)[3] б҃мъ наказа́нїа ради слѣпоты̀ ꙗ҆́же случи́сѧ є҆му̀. но неподви́женъ въ б҃жїи стра́сѣ поживѐ, даю́щи хва́лу б҃у ппо всѧ̀ д҃ни живота̀ своє́го· И҆́же ꙗ҆́ко бл҃же́нному ї҆о́ву наскака́ху цр҃и. та́ко и҆ є҆го ро́ди, и҆ ближнїи (-)[4] [-][5] поругаху́сѧ животу̀ є҆го реку́щи· Гдѣ є҆сть оу҆пова́нїе твое є҆го ра́ди млтына и҆ погребе́нїе творилъ є҆си· Товї ѧ́ же запрѣща́ше и҆̀мъ реку́щи. не гл҃ите си́це, занѐ с҃нве ст҃ы є҆смы̀. и҆ ча́емъ о҆́ного живота̀ є҆гоже б҃ъ да́сть и҆́же вѣру свою никогда не премѣнѧ́ютъ ѿ него̀· А҆нна же жена̀ є҆го на всѧ́къ д҃нь хожда́ше къ дѣ́лу ткалищному. и҆ ѿ труда рукъ свои́х жити́ю потребнаѧ возноша́ше. приключи́ же сѧ нѣ́когда да козла (-)[6] принесѐ въ до́мъ. є҆гоже (товї ѧ)[7] оу҆слы́шав блею́ща. рече ви́дите оу҆бо да не татьство будетъ. ѿда́йте є҆̀ (є҆го є҆сть)[8], и҆бо не подоба́е намъ ꙗ҆́сти ѿ татьства ни́же о҆сѧзати что, є҆муже жена̀ є҆го съ ꙗ҆́ростїю ѿвѣща̀. о҆ коль су́етна сътворена бысть оу҆пова́нїа твоа, и҆ млтына твоѧ̀ н҃нѣ ꙗ҆ви́шасѧ. и҆ сїѧ і҆ и҆́на сицева́ѧ словеса̀ поноша́ше є҆му·

кажучи: Чи не задля такої речі ти був засуджений на смерть царем і ти ледве уникнув смерть – і знову ховаєш мертвих? **9** Товія ж більше боявся Бога, ніж царя. Він забирав тіла вбитих і ховав у своєму домі, а опівночі хоронив їх. **10** Трапилося ж, що якогось дня, йдучи змученим від гробу, він прийшов до свого дому і ліг біля стіни і заснув. **11** І як він спав, на його очі впав теплий гній з гнізда ластівки, і він став сліпим. **12** Таке ж випробування від Бога йому трапилося, щоб пізнішим людям даний був образ його терпеливості, як і праведного Йова, **13** який від своєї молодості, завжди, боячись Бога і зберігаючи заповіді його, не зазнав скорботи перед Богом задля покарання сліпоти, яка йому трапилася. **14** Але він прожив непорушним у божому страсі, даючи хвалу Богові в усі дні свого життя. **15** На нього, як на блаженного Йова, нападали царі, та і його роди і близькі насміхалися з його життя, кажучи: **16** Де є твоя надія, задля якої ти чинив милостині і похорони? **17** Товія ж забороняв їм, кажучи: Не говоріть так! **18** Адже ми є синами святих і очікуємо те життя, яке Бог дасть тим, що свою віру ніколи не віднімають від Нього. **19** Анна ж, його жінка, кожного дня ходила на ткацьку роботу і від труда своїх рук приносила потрібне на життя. **20** Трапилося ж, що якось вона принесла козла додому, **21** Товія ж почув його, як мекає, *і* сказав: Глядіть отож, щоб не було крадене. Віддайте його тому, чиє воно є, бо нам не годиться їсти крадене, ані чогось *такого* торкатися. **22** Йому ж його жінка зі злістю відказала: Якими марними стали твої надії і сьогоні виявилися твої милостині. **23** І таким і іншими подібними словами вона йому докоряла.

Гл҃а, г҃·

Тогда товї ѧ въздохну и҆ нача̀ моли́тисѧ съ слеза́ми реку́щи. пра́веде́нъ є҆си г҃и и҆ в҃си судѝ твоѝ пра́ви с҃у. и҆ в҃си пути̑е твоѝ, млтть і҆ и҆́стинна и҆ судъ· И҆ н҃нѣ г҃и въспомѧни мѧ. [и҆][1] не сътворѝ мще́нїѧ о҆ грѣсѣхъ мои́хъ, ни́же въспомѧнѝ беззаконїѧ моа, ниже племе́ни моє́му ꙗ҆́ко не послушахомъ за́повѣдїи твои́хъ· [Сего ради][2] преда́ни є҆смы̀ въ расѣ́анїе и҆ въ плѣненїе и҆ въ смр҃ть и҆ въ притчю, и҆ въ срамоту̀ всѣмъ ꙗ҆зы́комъ в ни́х (же) разсѣ́ѧлъ є҆си на́с· И҆ н҃нѣ г҃и велїѝ суды твоѝ ꙗ҆́ко не сътвори́хомъ по за́повѣдемъ твои́м. и҆ не ходихо́м бл҃го пре́д тобо́ю· И҆ н҃нѣ г҃и

Глава 3

1 Тоді Товія зідхнув і почав молитися зі сльозами, **2** кажучи: Господи! Ти є праведний і праведні є всі твої суди, і всі твої шляхи – милосердя, і правда, і суд. **3** І сьогодні, Господи, згадай мене і не чини помсти за мої гріхи, ані не пом'яни мої беззаконня, ані *беззаконня* мого племені, **4** бо ми не послухалися твоїх заповідей. Задля цього ми є видані на розсіяння, і на полон, і на смерть, і на притчу, і на сором всім народам, в яких же ти нас розсіяв. **5** І сьогодні, Господи, великі твої присуди, бо ми не зробили за твоїми заповідями і ми не ходили праведно перед Тобою. **6** І сьогодні,

Господи, за твоєю волею зроби зі мною і накажи з миром прийняти мій дух. Бо мені є краще померти, ніж жити. **7** Того ж дня трапилося Сарі, Рагуїловій дочці, в Рагесі, мидському місті, почути засоромлення від однієї рабині її батька, **8** бо вона була дана сімом мужам і демон іменем Азмодеос нагло вбив їх, коли вони ввійшли до неї. **9** І коли вона картала дівчину за її провину, дівчина ж відповіла їй, кажучи: І найбільше, від тебе не побачимо сина ані дочки на землі, вбивце своїх мужів. **10** І чи мене хочеш вбити так, як ти убила сімох мужів? І від цього слова Сара піднялась вгору до своєї кімнати і три дні і три ночі не їла ані не пила, **11** але, стоячи, зі слізьми молилася до Бога, щоб Він її спас від цього стиду. **12** Сталося ж, що в третьому дні, коли вона завершила молитву, благословляючи Господа, **13** вона сказала: Благословенне є твоє ім'я, Боже наших батьків, і коли прогніваєшся, вчиниш милосердя і в часі скорботи відпустиш гріхи всім, що закличуть до Тебе. **14** До Тебе поверну моє лице, до Тебе підніму мої очі, **15** попрошу, Господи, щоб Ти мене звільнив від оков цього сорому, або, по правді, забери мене з землі. **16** Ти знаєш, Господи, що ніколи я не жадала мужа, і я чистою зберегла мою душу від всякого пожадання, **17** я ані не пристала до тих, що забавлялися, ані не стала учасницею тих, що ходять в легкості, **18** я ж зволила прийняти мужа не з мого пожадання, але з твоїм страхом. **19** Чи я негідною була для них, або чи вони не були гідні мене, або чи ти мене зберігав для іншого чоловіка? **20** Бо немає влади в людини, але твоє рішення. **21** По правді, станеться все, що тобі вгодне, а його життя, хоч буде у випробуванні, буде увінчане, якщо ж є в скорботі – спасеться, і хоч буде у зітлінні – удостоїться прийти до твого милосердя. **22** Бо ані не матиме насолоди з нашого вигублення Той, що по бурі робить тишу, замість плачу ж і ридання Він проллє радість і веселість. **23** Хай буде твоє ім'я, Боже ізраїльський, благословенне навіки. **24** І в тому часі вислухані були молитви обох перед славою Всевишнього Бога. **25** І посланим був господній ангел Рафаїл, щоб очистити їх обох, тому що в один час вони принесли їхні молитви перед Господа.

по воли твоеи сътвори съ мною, и повели с миромъ прїати дхъ мои. лучши бо ми есть оумрѣти нежели жити· Того же бо дне случися сарѣ дщери рагуилевѣ въ [рагесѣ][3] градѣ мидьстѣ. (-)[4] слышати студъ ѿ единоа рабыни ѿца своего. ꙗко дана баше семи мужемъ, и дѣмонъ имене азмодеосъ, внезапу оуби ихъ, ꙗко вшедши бахꙋ к неи. и егда за вину еа запрѣщаше отроковицы, (отроковица же) ѿвѣща еи рекущи. (и) наипаче ѿ тебе не оузри сна ниже дщери на земли. оубїица мужїи своихъ. и еда оубити мѧ хощеши ꙗко (-)[5] оубила еси семь [мужїи][6]. (и) ѿ сего гла възыиде (сара) връхꙋ камары своеѧ и три дни и три нощи не ꙗсть ниже питъ. но (-)[7] стоащи съ слезами молашесѧ бу. да ѿ сего студа избавит еѧ· Бысть же въ днь третїи егда съвръши млтву, блвщи га ре, блвено есть имѧ твое бе ѿцъ наших и егда прогнѣваешисѧ, млрдїе сътвориши, и въ время скорбѣнїѧ грѣси отпустиши (всѣмъ) иже възызовутъ тѧ· К тебѣ (-)[8] лице мое обращу, к тебѣ очи мои въздвигну, въспрошу ги да ѿ съюза студа сего ѿрѣшиши мѧ, или истинно ѿ земли изми мѧ· Ты вѣси ги иже никогда похотѣхъ мужа, и чисту въздръжахъ душу мою ѿ всѧкого похотѣнїа, ниже съ играющимъ смѣсихсѧ ниже с тѣми иже в легкости ходѧ оучастница воздахсѧ· Мужа же не похотѣнїе мои но състрахо твои изволихъ прїати. еда ли азъ недостоина быхъ тѣмъ, или оубо они мнѣ не быша достоини. или оубо мужу иному съдръжалъ еси мене· Нѣсть бо въ члцѣ власть, но совѣт твои, въистинну иматъ вса иже оугодна тебѣ. егоже животъ аще въ искушенїи будетъ вѣнчаетсѧ. аще же въ скорбѣнїи избавитсѧ. и аще въ истлѣнїи будетъ къ млти твоеи прїити сподобитсѧ. ниже бо оусладитсѧ о погубленїи наше. иже по волнѣ тишину сътворитъ, (-)[9] плачю же и рыданїю радость и веселїе възлїетъ. да будетъ имѧ твое бе їилевъ блвенно въ вѣки. и во оно время оуслышаны сутъ млтвы обою пре славою вышнего ба· И послан бѣ агглъ гнь (-)[10] рафаил да очистит (ихъ) обою зане въ едїно время сутъ молитвы ихъ пре гмъ творени·

Глава 4

1 Задля того, коли Товія вважав, що його молитва, щоб він помер, була вислухана, він прикликав до себе свого сина Товію, **2** і сказав йому: Послухай, сину, мої слова моїх уст, і

Гла, д·

Сего ради егда товїа мнаше молитву свою оуслышану быти да оумретъ· Призва к себѣ товїю сна своего, ре же ему, слыши сну мои словеса оустъ мо-

ихъ. и сїа въ срⷣци твоемъ ꙗко основанїе положи. *Егда прїиметъ бг҃ъ дш҃ꙋ мою, тѣло мое погреби. и въ чти имѣеши мт҃рь свою, всѧ дн҃и живота еѧ, и памѧствꙋи иже колики болѣзни терпѣла есть тебе ради во чревѣ своемъ. Егда же и та съвръшиⷮ время живота своего, погребеши ю блиⷥ мене. въ всѧ же дн҃и живота своего въ ꙋмѣ да имѣеши бг҃а. и стрежи да не нѣкогда грѣхꙋ изволиши и преступиши заповѣди бг҃а нашего. *Ѿ имѣнїѧ же твоего твори милостыню. и не ѿврати лица твоего ни ѿ единагѡ ꙋбогаго, (аще се не сътвориши, то)[1] ни ѿ тебе ѿвратитсѧ лице гн҃е. елико можеши толико бꙋди млⷭрдъ. *аще же много тебѣ бꙋдетъ, изобилно въздаваи. аще мало тебѣ бꙋдетъ, и малое бл҃аговолно ꙋчастити помысли. мзды бо бл҃ги себѣ съкровищꙋеши в день потребныи. *Ꙗко милостынѧ ѿ всѧкаго грѣха и ѿ смрти избавитъ и не оставитъ дш҃и ити въ тмꙋ. ꙋпованїе велїе бꙋдетъ прⷣе (лицемъ бж҃їимъ)[2] млⷭтынѧ всѣⷨ сътворѧющимъ ю. вонми себѣ прилѣжнѣ сн҃ꙋ мои ѿ всѧкаго (дерзновенїѧ)[3]. и кромѣ жены твоеѧ никогда ослабиши грѣха познати. Гордынѧ николи въ твоемъ чювъствѣ, или въ твоемъ словѣ властвовати попꙋстиши. на тою бо начало прїѧ всѧкое гꙋбительство. Елицы тебѣ нѣчто сътворѧю, скоро имъ мздꙋ воздаи. *и мзды наемника твоего прⷣе собою ѿнꙋдь не остави. *Что ѿ иного ненавидиши сътворити тебѣ, зри да не и ты нѣкогда дрꙋгомꙋ сътвориши. Хлѣбъ твои съ алъчными и с требꙋющими ꙗждь. и ѿ одѣанїи твои наги одѣи. хлѣбъ (же) твои и вино [твое][4] при погребенїю праведнаго даваи. и не ꙗждь его ниже пїи съ грѣшникы. Совѣтъ всегда ѿ мꙋдра поищи. въ всѧко времѧ блⷭви бг҃а. (-)[5] испроси ѿ него да пꙋти твои ꙋправитъ. и всѧ совѣты твоѧ в немъ да пребываютъ. Сказꙋю же ти (и се) сн҃ꙋ мои, ꙗко даⷯ, і, (гривенъ)[6] сребра, егда [еще][7] младенецъ былъ еси гаваилꙋ въ рагесѣ градѣ мѣстѣ, и рꙋкописанїе его имѣющꙋ ми. И сего ради възыщи како к немꙋ доидеши, да прїимеши ѿ него описаннꙋю тѧгость сребра. и воздаси емꙋ рꙋкописанїе его. не ꙋбоисѧ сн҃ꙋ мои. аще и нищетно житїе живем, но многа бл҃га имѣти бꙋдемъ аще ꙋбоимсѧ бг҃а и ѿстꙋпимъ ѿ всѧкаго грѣха и сътворимъ бл҃гаѧ.

сирⷶ з҃ · при҃ г҃ · сирⷶ д҃ · лꙋ҃ д҃і · сирⷶ л҃е · сирⷶ к҃д · г҃ мѡ҃ д҃і · е҃ мѡ҃ к҃д · м҃а з҃ · лꙋ҃ ѕ҃

поклади їх за основу в твоєму серці. **3** *Коли Бог візьме мою душу, поховай моє тіло і вшановуватимеш свою матір всі дні її життя. **4** І пам'ятай ту, що стільки болів перетерпіла задля тебе у своїм лоні. **5** Коли ж і вона завершить час свого життя, поховаєш її біля мене. **6** В усі ж дні свого життя в умі держи Бога і бережися, щоб ти ніколи не погодився на гріх і не переступив заповіді нашого Бога. **7** *З маєтку ж твого чини милостиню, і не відверни твого лиця від ані одного бідного. Якщо цього не зробиш, то й від тебе не відвернеться Господнє лице. **8** Скільки можеш, на стільки будь милосердним. **9** *Якщо ж буде в тебе багато – давай щедро, якщо в тебе буде мало – і мало подумай щедро розділити, **10** бо добру винагороду собі збираєш на день потреби. **11** *Адже милостиня спасе від всякого гріха і від смерті і не дасть душі піти в темряву. **12** Милостиня дасть велику надію перед божим лицем всім, що її чинять. **13** Прислухайся до цього дбайливо, мій сину, зі всякою сміливістю і, за винятком твоєї жінки, ніколи не піддайся пізнати гріх. **14** Ніколи *не* допустиш гордості панувати в твоїм почутті або в твоїм слові, бо з нею має початок всяке знищення. **15** Тим, що тобі щось зроблять, скоро їм віддай платню, *і платню твого найманця перед собою зовсім не затримуй. **16** *Те, що ненавидиш, щоб інший тобі зробив, гляди, щоб і ти часом не зробив іншому. **17** Твій хліб їж з голодними і з потребуючими, і твоєю одежею одягай нагих. **18** Хліб же твій і твоє вино при похороні праведного давай, і не їж його ані не пий з грішниками. **19** Завжди шукай поради у мудрого, **20** на всякий час благослови Бога, проси у нього, щоб простував твої дороги, і всі твої ради хай в ньому перебувають. **21** Кажу ж тобі і це, мій сину, що я дав 10-ть гривень срібла, коли ти ще був дитиною, Гаваїлові в Рагесі, мидському місті, і я маю його розписку. **22** І задля цього пошукай, як до нього підеш, щоб ти одержав від нього записану вагу срібла. І віддаси йому його розписку. **23** Не бійся, сину мій, хоч ми й живемо бідним життям, але будемо мати багато дібр, якщо будемо боятися Бога, і відступимо від всякого гріха, і чинитимемо добро.

сир. 7 · при. 3 · сир. 4 · лук. 14 · сир. 35 · сир. 29 · мойЗ. 19 · мой5. 24 · мат. 7 · лук. 6

Глава 5

1 Тоді відповів Товія своєму батькові, і сказав: Все, що ти мені наказав, я зроблю, тату, **2** але як я запитаю за срібло, того не знаю. Він не знає мене і я також його. Який знак йому дам? Ані не знаю дороги, якою туди піду. **3** Тоді його батько відповів йому, і сказав: Адже я маю розписку. Коли ти її йому покажеш, і зразу він тобі поверне. **4** Але йди сьогодні і пошукай собі якогось вірного мужа, який за платню піде з тобою, поки ще я є живим. Щоб ти одержав те срібло. **5** Тоді Товія вийшов і знайшов гарного підперезаного мужчину, що стояв, наче готовий в дорогу, **6** і він не знав, що той був божим ангелом. Він його поздоровив і сказав: Звідки ти є, добрий мужчино? **7** Він же відповів: З ізраїльських синів. І сказав йому Товія: Чи знаєш дорогу, що веде в мидську країну? **8** І той йому відповів: Знаю. І всі її дороги я часто проходив, і я бував у Гаваїла, нашого брата, що живе в мидському місті Раґес, що є в горі Еґватан. **9** І сказав йому Товія: Потерпи мені трохи тут, благаю тебе, доки ж не сповіщу це моєму батькові. **10** І ввійшов Товія і сказав це все своєму батькові. Батько на це здивувався і попросив, щоб він до нього прийшов. **11** І той ввійшов і поздоровив його, і сказав: Радість тобі завжди *хай* буде. **12** І сказав Товія: Як буде радість мені, що сиджу в темряві і не бачу світла неба? **13** І сказав йому мужчина: Будь сильний душею і сьогодні одержиш від Бога здоров'я. **14** І сказав йому Товія: Чи не зможеш повести мого сина до Гаваїла, до мидського міста Раґес? І, коли повернешся, віддам тобі твою платню. **15** І сказав ангел: Я поведу і знову приведу його до тебе. **16** І відповів йому Товія: Прохаю тебе, скажи мені з якого дому ти є або з якого племені. **17** Йому ж ангел Рафаїл сказав: Чи шукаєш родовід найманця або тільки найманця, що піде з твоїм сином? **18** Але, щоб не видатися тобі прикрим, Я є Азарія, син великого Ананії. **19** І відповів Товія, і сказав: Ти є з великого роду, але, благаю тебе, не розгнівайся *за те,* що я бажав довідатися про твій рід. **20** Сказав же йому ангел: Я здоровим поведу і здоровим до тебе приведу твого сина. **21** Відповів же Товія, і сказав: Добре, йдіть. І *хай* Господь буде з вами, і його ангел хай вас проведе. **22** Тоді вони приготували все, що потрібне в дорогу, і він поздоровив свого батька і матір, і оба пішли разом. **23** Коли ж пішли, його мати почала плакати і говорити: Ти взяв і

Гла҃, є҃·

Тогда̀ ѿвѣща̀ товїа ѻ҆ц҃ꙋ своемꙋ и҆ рече. вса̀ є҆ли́ка повелѣлъ ми є҆си сътворю̀ ѻ҆ч҃е. но ка́ко въпрошꙋ ѻ҆ сребрѣ то́ не вѣмъ, то́и мѧ не зна́е. и҆ а҆зъ є҆го та́коже· Кое знаменi̇е да́мъ є҆мꙋ, но ниже пꙋти̇ иже та́мо идꙋ не свѣ́де· Тогда̀ ѻ҆ц҃ъ є҆го ѿвѣща̀ є҆мꙋ и҆ рече. рꙋкописа́нi̇е бо а҆зъ и҆мѣ́ю. иже є҆ є҆гда̀ пока́жеши є҆мꙋ, (и҆) а́бi̇е възвра́ти҆ (ти)· Но иди нн҃ѣ и҆ взыщи̇ себѣ нѣ́коего вѣрна мꙋжа иже идетъ с тобо́ю по мздѣ. до́ндеже є҆ще живъ є҆смь да въспрi̇имеши (сребро̀ ѻ҆́но)[1]· Тогда̀ изы́иде товi̇а (и҆) ѻ҆брѣтѐ ю҆́ношꙋ свѣтла препоѧ́сана стоѧ́ща, ꙗ҆́ко ѹ҆гото́ванъ на пꙋть, и҆ не знаа́ше ꙗ҆́ко а҆гг҃лъ бж҃i̇и бѣ· Поздрави є҆го и҆ рече, ѿкꙋдꙋ тѧ имѣ́ю бл҃гi̇и ю҆́ноша. ѻ҆́нже ѿвѣща̀, ѿ с҃нѡвъ і҆и҃левъ, и҆ рече є҆мꙋ товi̇ѧ. вѣ́си ли пꙋть иже веде́тъ въ страну ме́дскꙋю, (и҆)[2] ѿвѣща̀ (є҆мꙋ) вѣмъ. и҆ вси пꙋти є҆го ча́сто прохожда̑, и҆ быва́хъ ѹ҆ гаваи́ла бра́та нашего, иже живе́тъ в рагесѣ градѣ ме́дьстѣ, иже є҆сть въ горѣ є҆гвата́нѣ. (и҆)[3] рече (є҆мꙋ) товi̇а, потерпи̇ ми мало здѣ молю̀ (тѧ), до́ндеже сi̇ѧ възвѣщꙋ ѻ҆ц҃ꙋ моемꙋ· (И҆)[4] вни́де [товi̇а][5] и҆ сказа̀ вса сi̇ѧ ѻ҆ц҃ꙋ своемꙋ, є҆мꙋже диви́сѧ ѻ҆ц҃ъ, (и҆) [моли][6] да вни́детъ к немꙋ. и҆ вниде и҆ поздрави є҆го и҆ рече. ра́дость тебѣ всегда̀ бꙋдетъ· И҆ ре҃ товi̇ѧ ка́ко ра́дость мнѣ бꙋ́де иже во тмѣ сѣжꙋ. и҆ свѣта не́бси не ви́ждꙋ· (И҆)[7] рече (є҆мꙋ) ю҆́ноша. крѣ́покъ бꙋди дш҃ею, и҆ дне́сь ѿ б҃а ѻ҆здравѣеши· И҆ рече є҆мꙋ товi̇а. ни ли възмо́жеши и҆звести с҃на моего къ гаваи́лꙋ в раге҃ [гра̑][8] ме́скi̇и. и҆ є҆гда̀ възврати́шисѧ въздамъ тебѣ мздꙋ твою· И҆ ре҃ (-)[9] а҆гг҃лъ. а҆зъ ведꙋ и҆ па́ки приведꙋ є҆го к тебѣ. (и҆)[10] ѿвѣща̀ (є҆мꙋ) товi̇ѧ· Молю̀ тѧ скажи ми ѿ коего до́мꙋ є҆си, или ѿ коего колѣна. є҆мꙋже а҆гг҃лъ рафаилъ ре҃. ро҃ ли ище́ши нае́мника, или то́кмо нае́мника иже съ с҃номъ твоимъ идетъ. но да не скорбенъ тебѣ въздамсѧ· А҆зъ є҆смь а҆за́рi̇ѧ а҆на́нi̇и вели́каго с҃нъ. и҆ ѿвѣща̀ товi̇ѧ (и҆ рече). ѿ вели́ка ро́да є҆си но молю̀ (тѧ) не прогнѣви́сѧ, ꙗ҆́ко хотѣ́хъ ѹ҆вѣдѣти ро҃ твои· Ре҃ же є҆мꙋ а҆гг҃лъ, а҆зъ здра́ва ведꙋ, и҆ здра́ва к тебѣ приведꙋ с҃на твоего· ѿвѣща же товi̇а (и҆) ре҃. бл҃го ходи́те и҆ бꙋ́детъ (г҃ь с ва́ми)[11], и҆ а҆гг҃лъ є҆го да проведе́тъ вы. тогда ѹ҆готова́ша вса иже бѧхꙋ на пꙋть. (и҆) поздра́ви (-)[12] ѻ҆ц҃а [своего][13], и҆ мт҃рь [-][14], і и҆до́ста ѻ҆́ба вкꙋпѣ· Є҆гда же идо́ста, нача̀ ма́ти є҆го

плакати и глати. жезлъ старости нашеѧ взѧлъ еси, и ѿслалъ еси ѿ насъ да не бы было сребро то, понеже послалъ еси его· довлѧше бо намъ оубожество наше. и въ богатество въмѣнѧхомъ, егда видѣхомъ сна нашего (предъ собою)· Рече же ей товїа, не плачисѧ, здравъ прїидетъ снъ нашъ [тамо][15], и здравъ обратитсѧ к намъ, и очи твои оузрѧтъ его· вѣрую оубо ꙗко аггелъ (гнь)[16] благїи (-)[17], съпоспѣшитъ вса блага ихма. ꙗже аще въсхощетъ творити такоже и съ радостїю възвратитсѧ к намъ. къ сицевому глу преста мати его плакати и оумолча·

відіслав від нас палицю нашої старості. **24** Коби не було б того срібла, тому що ти його послав, **25** достатньою ж нам була наша бідність. І ми *її* вважали за багатство, коли бачили нашого сина перед собою. **26** Сказав же їй Товія: Не плач, наш син здоровим прийде туди і здоровим повернеться до нас. І твої очі його побачать. **27** Вірю, отже, що добрий господній ангел допоможе їм всім добром в тому, що лише він чинити забажає, і також з радістю повернеться він до нас. **28** На таку мову його мати перестала плакати і замовкла.

Глава, ѕ·

Идаше же товїа, и песъ послѣдуѧ ему. и облаже въ первую (нощь)[1] близъ рѣки тигры· І изыиде да оумыетъ нозѣ свои. и се рыба велика изыиде на пожренїе его. еаже оужасесѧ [товїа][2] въпїа гласом великимъ рекуще· Гди (хощетъ мѧ пожрети рыба)[3]· И рече ему аггелъ възми за щоку еѧ и въстагни еѧ к себѣ, се же сътвори въстагну еѧ, на сухо, и нача метатисѧ предъ ногама его· Тогда рече ему аггелъ. распори ту рибу, и срце еѧ и оутробу и желчь сохрани себѣ. зане сїа потребна суть и на врачеванїе ключима. иже егда сътвори, (и часть едину испече)[4] и взѧтъ (ю) съ собою на путь. прочаѧ же осолиша даже оудовлисѧ имъ. дондеже прїидутъ въ рагесъ градъ мидскїи· Тогда въпроси товїа аггела, и рече ему. молю тѧ азарїе брате. да скажеши мнѣ что за врачеванїе имѣютъ та иже ѿ рыбы съхранити повелѣлъ еси. и ѿвѣща [аггелъ][5] рече к нему. часть срца рыбїа аще възложиши на оуглїе, дымъ еѧ прогонитъ всѧкъ родъ дѣмоньскїи, или ѿ мужа или ѿ жены. и потомъ никогда же не приступитъ (-)[6]. [и желчь възможетъ на помазанїе очесомъ, на нихъ же аще будетъ бѣльмо, и оуздравятсѧ][7]· И рече ему [товїа][8]. гдѣ хощеши да пребываемъ· ѿвѣща же аггелъ рече, есть здѣ мужъ именемъ рагуилъ ближнїи ѿ колѣна твоего. и сеи има дщерь именемъ сара, и не имать ни единаго сна или дщери развѣ еѧ, *тебѣ имать быти вса имѣнїа его, имаши бо еѧ взѧти себѣ въ жену· Сего ради проси (ѿца еѧ)[9], и дасть тебѣ еѧ въ жену· Тогда ѿвѣща товїа и рече, слышахъ ꙗкоже дана бѣ седми мужемъ и мертви суть, но и се слышахъ ꙗко дѣмонъ оуби ѧ· Сего ради боюсѧ да и мнѣ сїа не случитсѧ, зане азъ единъ есмь оу ро-

д мо кз и лѕ

Глава 6

1 Ішов же Товія, і пес ішов за ним. І в першу ніч спочили біля ріки Тигр. **2** І він вийшов, щоб помити свої ноги, – і ось вийшла велика риба, щоб його пожерти. **3** Злякався ж її Товія, кричачи великим голосом і кажучи: Господи, риба хоче мене пожерти. **4** І сказав йому ангел: Візьми її за щоку і потягни її до себе. Він же зробив це, витягнув її на сушу, і вона почала кидатися перед його ногами. **5** Тоді сказав йому ангел: Розпори ту рибу. І її серце, і нутрощі, і жовч собі збережи, тому що вони є потрібні і надаються до лікування. **6** Коли він це зробив, і спік одну частину, і взяв її з собою в дорогу, решту ж насолили, доки не буде їм потрібне, поки прийдуть до мидського міста Рагес. **7** Тоді Товія запитав ангела, і сказав йому: Прошу тебе, брате Азаріє, щоб ти мені сказав, які лікувальні властивості має те, що ти наказав зберегти з риби. **8** І відповів ангел, сказав йому: Якщо покладеш частину риб'ячого серця на вугілля, його дим проганяє всякий демонський рід, чи то від чоловіка, чи то від жінки, і потім ніколи ж не приступить. **9** І жовч помічна на помазання очей, якщо ж на них буде більмо, і виздоровіють. **10** І сказав йому Товія: Де хочеш, щоб ми перебули? **11** Відповів же ангел, *і* сказав: Тут є чоловік на ім'я Рагуїл, родич з твого племені. І він має дочку на ім'я Сара, і не має ані одного сина або дочки, за винятком неї. **12** *Тобі має бути ввесь його маєток, бо маєш її взяти собі за жінку. **13** Задля цього проси її батька, і він дасть тобі її за жінку. **14** Тоді відповів Товія, і сказав: Я чув, що вона була видана за сімох чоловіків, і вони померли. Але й ось чув я, що демон їх вбив, **15** задля цього боюся, щоб і мені таке не сталося,

мой4. 27 і 36

тому що я є одинак у моїх батьків, і звів би їхню старість зі смутком до гробу. **16** Тоді ангел Рафаїл сказав йому: Послухай мене, я тобі покажу тих, над якими демон має владу, **17** бо це ті, що так женяться, що проганяють Бога від себе і від свого ума, і так потурають своїм пристрастям, як кінь і осел, в яких немає розуму. Адже над такими демон має владу. **18** Ти ж, коли приймеш її, і, входячи до спальні, впродовж трьох днів здержуйся від неї, і нічого іншого, лише молитва хай буде з нею. **19** В ту ж першу ніч поклади на жевріюче вугля нутрощі цієї риби – і демони будуть прогнані. **20** В другу ж ніч ти будеш прийнятий в спільноту святих патріярхів. **21** Третьої ж ночі успадкуєш благословення, щоб від вас сини родилися здоровими. **22** Як прийде ж третя ніч, приймеш дівчину з господнім страхом, більше задля плоду, ніж похоті, щоб в синах унаслідити насіння, – Авраамове благословення.

дителеи моих (и) низложилъ быхъ старость ихъ съ скорбѣнїемъ въ гробъ. Тогда аггелъ рафаилъ рече ему, послушаи мѧ, (-)[10] азъ ти покажу сихъ, на нихже дѣмонъ имать власть, сїи бо иже оженѧютсѧ сице, да ба ѿ себе (и) ѿ своего оума ѿганѧютъ, и своему блѹдству тако настоѧтъ, ꙗко конь и мскъ в нихже нѣсть разума. На сицевыми (бо) дѣмонъ имать власть. Ты же егда прїимеши ю, (и) входѧщи в ложницу по три дни въздержисѧ ѿ неѧ, и ничтоже ино токмо млтва настоѧщїе с нею. В тую же нощь (первую), да възложиши на оуглїе огнено оутробу рыбы (сеѧ), (і) изженутсѧ дѣмони. Въ вторую же нощь въ сложенїе стымъ патрїархомъ прїимешисѧ. Третїе же нощи блвенїе наслѣдиши, да снове родѧтсѧ здрави ѿ васъ. Пришедши же третїеи нощи прїимеши дѣву съ страхомъ гнимъ. болеи (плода)[11] ради нежели блуда. да (сѣмѧ авраамле)[12] блвенїе въ снѣхъ наслѣдиши.

Глава 7

1 Тоді вони ввійшли до Рагуїла, і він прийняв їх з радістю. **2** Він же придивлявся до Товії *і* сказав своїй жінці Анні: Яким подібним є той хлопець до сина мого брата. **3** І коли це сказав, промовив: Звідки є ви, хлопці, наші брати? Вони ж сказали: Ми є з племені Неталима, з полонених, що є в Ниневії. **4** Сказав же їм Рагуїл: Чи Знаєте Товію, мого брата? Вони ж сказали: Знаємо. **5** Коли ж багато доброго говорилося про нього, – сказав ангел до Рагуїла, – Товія, про якого питаєш, є батьком цього. **6** І Рагуїл обняв його і зі слізьми поцілував його, і плачучи на шиї **7** сказав: Благословення хай буде на тобі, мій сину, тому що ти є сином доброго і праведного мужа. **8** І Анна, його жінка, і Сара, дочка, заплакали. **9** Коли ж говорили, наказав Рагуїл зарізати барана і приготувати прийняття. Коли ж він їх просив, щоб обідали, **10** сказав Товія: Отож я сьогодні і не їстиму ані не питиму, доки не вислухаєш мою просьбу і пообіцяєш мені дати Сару, твою дочку. **11** Коли Рагуїл почув це слово, настрашився, знаючи, що трапилося тим сімом мужам, які ввійшли до неї, і почав боятися, щоб, отже, і з ним таке не сталося. І коли роздумував у собі і не давав Товії жодної відповіді, **12** сказав йому ангел: Не бійся дати її йому, бо цьому, що боїться Бога, хай буде віддана за жінку твоя дочка. Задля цього інший не зміг її ма-

Гла, з.

Т(огда)[1] внидоша къ рагуилу и прїѧтъ ѧ (-)[2] съ радостїю. разсмотрѧше же товїю (-)[3], рече аннѣ женѣ своеи, ꙗко подобенъ есть юноша той сну брата моего. И егда сїе гла, рече, ѿкуду есте юноши братїѧ наша. она же рѣста ѿ колѣна недалимла есмы, ѿ юзникъ иже суть въ ниневїи. [Рече же][4] има рагуилъ знаета ли товїю брата моего. она же рѣста знаевѣ. Егда же многа блга глашесѧ о немъ. рече аггелъ къ рагуилу, товїѧ о немже въпрашаеши ѿцъ сего есть. И обїѧтъ и рагуилъ. и съ слезами цѣлова его. и плачющи на выи (-)[5] рече. блвенїе тебѣ да будетъ сне мои. зане блга и прпбна мужа снъ еси, и анна жена его и сара дщи (-)[6] слезиста. Егда же гласта. повелѣ рагуилъ заклати овна, и оуготовати оучрежденїе. Егда же молѧше ихъ да обѣдую. ре товїѧ, сего ради азъ днесь и не ѧмъ ни пїю, дондеже въспрошенїе мое оуслышиши, и обѣщаеши мнѣ дати сару дщерь твою. Сїи глъ егда оуслыша рагуилъ оустрашисѧ, вѣдащи что случисѧ онѣмъ седми мужемъ, [иже внидоша к неи][7]. и оустрашатисѧ нача да не оубо и ему тако случитсѧ. И егда размышлѧше в себѣ, и не даѧше (товїи)[8] ни единаго ѿвѣта. Рече ему аггелъ, не боисѧ дати еѧ ему. ꙗко сему боѧщусѧ ба да вдастьсѧ въ жену дщерь твоѧ. сего ради инъ не възможе имѣти ю. Тогда рече рагуилъ, (не

ѿстави бг҃ъ)[9] млⷭ҇твы моеа, и слезы моа пред лицемъ своимъ приꙗ· И вѣрꙋю ꙗко сего ради сътвори вамъ приити къ мнѣ. да и сиа присовокꙋпитса племени своемꙋ по законꙋ моѵсиовꙋ· И сего ради нн҃ѣ не сꙋмнаиса, ꙗко тебѣ ю вьдамъ. и ꙗтъ за десницꙋ дщерь свою. и даде ю въ десницꙋ товии рекꙋщи, бг҃ъ авраамовъ, бг҃ъ исааковъ, и бг҃ъ иаковль да бꙋдетъ с вами, и тои да съвокꙋпитъ вы. и исполнитъ бл҃вение свое на васъ· И приемъ хартию сътвори писание съвокꙋплениа. и посемъ оучреждахꙋса бл҃вяще (г҃а) бг҃а· Възва же (-)[10] рагꙋилъ аннꙋ женꙋ свою, и повелѣ еи да оуготоваетъ инꙋ ложницꙋ, (и оуготова). и въведе в ню сарꙋ дщерь свою, и слезаще рече еи. крѣпко оупование имѣи дщи моа· Гь вышнии дасть ти радость, за скорбь юже претерпѣла еси·

ти. **13** Тоді сказав Раґуїл: Бог не відкинув моєї молитви, і мої сльози прийняв Він перед своїм лицем. **14** І вірю, що задля цього Він зробив, щоб ви до мене прийшли, щоб і вона злучилася зі своїм племенем за Моєйсеєвим законом. І тому сьогодні не сумнівайся, що я тобі її віддам. **15** І, взявши за правицю свою дочку, передав її в правицю Товії, кажучи: Бог Авраамів, Бог Ісааків і Бог Яковів хай буде з вами. І Він хай злучить вас і вилиє на вас своє благословення. **16** І, взявши папір, зробив письмо шлюбу. **17** І після цього вони гостилися, благословляючи Господа Бога. **18** Покликав же Раґуїл Анну, свою жінку, і наказав їй, щоб вона приготувала іншу спальню. І вона приготувала **19** і ввела до неї Сару, свою дочку, і плачучи **20** сказала їй: Май сильну надію, моя дочко. Всевишній Господь дасть тобі радість за скорботу, яку ти витерпіла.

Гла, и҃·

По вечерании же въведоша юношꙋ к неи. и въспомянꙋ товиа словеса аггла, и изя ѿ влагалища своего часть оутробы (рыбиа), и възложи ю на оуглие огненое· [-][1] Аггелъ (же) рафаилъ въсхити демона, и оуꙗза его въ пꙋстыни выше егꙋпта· Тогда товиа наказа двцꙋ и рече еи, сара въстани [и][2] (помолиса)[3] (гꙋ) бгꙋ днс, и заоутра, и по заоутрии. ꙗко сии три нощи бгꙋ присвоимса· Егда же проидетъ третиа нощь тогда съвокꙋпимса. сынове бо стыхъ людии есмы. и не съвокꙋпимса тако ꙗко ꙗзыцы иже не вѣдатъ бга· И въставши въкꙋпѣ молахꙋса (бгꙋ съ оумилением). да здравие дастьса и· Рече же товиа, гн бе ѿцъ нашихъ хвалатъ тя нбса и земла, море же (і) источницы и рѣки, и вся творениа твоа, (і) иже в них сꙋть· Ты сътвори адама ѿ прьсти (-)[4], и далъ еси емꙋ помощницꙋ еввꙋ. и нн҃ѣ гн (бе) ты вѣси, иже не въ блꙋдъ приемлю сестрꙋ мою [сꙋпрꙋгꙋ][5], но любве ради (плода вѣчнаго)[6], да блвитса в немъ има твое въ вѣки вѣкомъ· И сара такожде молашеса (глюще), помилꙋи на гн помилꙋи на, и да състарѣемса оба здрава· И бысть въ кꙋрогласиение, повелѣ рагꙋилъ (призвати) рабы своа, і идоша (с нимъ) въкꙋпѣ да ископаютъ гробъ. (мнѣста)[7] бо ꙗко такоже слꙋчиса емꙋ, ꙗкоже и прочимъ, (-)[8] з҃, [мꙋжемъ][9], иже въхождаше к неи· Егда же оуготоваша гробъ. обращьса рагꙋилъ к женѣ своеи, (и) рече [еи][10], посли единꙋ ѿ рабынь тво-

Глава 8

1 По вечері ж ввели до неї хлопця. **2** І Товія згадав слова ангела і вийняв зі своєї торби частину риб'ячих нутрощів і поклав їх на жевріюче вугілля. **3** Ангел же Рафаїл схопив демона і зв'язав його в пустині вище від Єгипту. **4** Тоді Товія, повчаючи дівчину, й сказав їй: Саро, встань і помолися Господеві Богові сьогодні і завтра і позавтра, бо ці три ночі злучимося з Богом. Коли ж мине третя ніч, тоді зійдемося. **5** Бо ми діти святого народу, і не зійдемося так, як народи, які не знають Бога. **6** І, вставши разом уклінно, молилися до Бога, щоб їм було дане здоров'я. **7** Сказав же Товія: Господи Боже наших батьків! Тебе хвалять небеса і земля, море ж і джерела, і ріки, і всі твої творіння, і те, що в них є. **8** Ти створив Адама з землі, і ти йому дав помічницю Еву. **9** І сьогодні, Господи Боже! Ти знаєш, що не на розпусту беру мою сестру-жінку, але задля любові вічного плоду, щоб в ньому благословилося твоє ім'я на віки віків. **10** І Сара так само молилася, кажучи: Помилуй нас, Господи! Помилуй нас, і хай обоє постаріємося здоровими. **11** І сталося, що вдосвіта наказав Раґуїл покликати своїх рабів, і вони пішли з ним разом, щоб викопати гріб, **12** бо думали, що з ним сталося так само, як і з іншими 7-ма чоловіками, які входили до неї. **13** Коли ж приготували гріб, Раґуїл, звернувшись до своєї жінки, сказав їй: **14** Пошли одну з твоїх рабинь, і хай погляне чи він є мертвим, щоб я його поховав раніше, ніж зійде сонце. **15** Вона ж

послала одну зі своїх рабинь, яка ввійшла до спальні і знайшла їх живими і здоровими, як разом спали, **16** і, повернувшись, сповістила добру вістку. І похвалили Господа Бога Раґуїл і його жінка Анна, **17** і сказали: Хвалимо Тебе, Господи Боже Ізраїлів, що не трапилося нам так, як ми думали. **18** Ти, по правді, зробив з нами твоє милосердя, і Ти прогнав ворога, який нас ображав. **19** Змилосердившись же над цими двома, дай же їм, Господи, ревно Тебе хвалити і приносити жертву твоєї похвали задля свого здоров'я, щоб всі народи пізнали, що Ти є єдиний Бог по всій землі. **20** І зразу наказав Раґуїл своїм рабам, щоб наповнили землею яму, яку викопали, раніше, ніж настане день, **21** своїй жінці ж сказав, щоб зробила прийняття і приготувала все, що на їжу: **22** дві годовані корови і чотири барани заколоти і приготувати потрібне всім своїм сусідам і всім кревним. **23** І закляв Раґуїл Товію, щоб він перебув у нього дві неділі. **24** Раґуїл дав Товії половину зі всього, що мав, і виготовив письмо, щоб дано Товії у власність по його смерті й другу позосталу половину.

ихъ, и да видитъ аще мертвъ есть, да погребу его преже даже слнцю не взыити· она же посла едину ѿ рабынь свои, иже вниде в ложницу и ѡбрѣте и живы и здравы вкупѣ спащи, (и) ѡбращьса повѣствова блгу повѣсть. и хвалиша [Га][11] Ба, рагуилъ и анна жена его· И рекоша, хвалимъ тя Ги Бе Іилевъ. иже не случися намъ тако якоже мышляхомъ. сътворилъ еси въистинну с нами млть твою. и ѿгналъ еси (-)[12] врага иже скорбя насъ· оумлрдивъ же ся на двѣма (сима)[13], дай (же) и Ги прилѣжне хвалити тя· и жертву хваленія твоего, здравія (ради) своего приносити. да познаю вси языцы, яже ты еси Бъ единъ по всеи земли, і абіе повелѣ рагуилъ рабомъ своимъ да исполнятъ ровъ (земли), яже ископаша, преже нежели днь будетъ. женѣ же своеи рече да сътворитъ оучрежденіе. и оуготоваетъ вся яже на пищу (-)[14], двѣ кравы тучны, и четыре ѡвны заклати, и оуготовати потребная всѣмъ съсѣдомъ свои, и всѣмъ оужнико. И закля рагуилъ товію, да пребуде оу него двѣ недели. съ всѣхъ яже имѣяше рагуилъ, даде товіи по. и сътвори [-][15] рукописаніе, да дасться товіи и вторая часть ѡставшая по смерти его въ ѡдержаніе·

Глава 9

1 Тоді Товія покликав до себе ангела, про якого думав, що є він людиною, і сказав йому: Азаріє, брате! Прохаю тебе, щоб ти вислухав моє слово! **2** Тому що і сам я став би тобі рабом, тому що я не є гідний перед твоєю присутністю, **3** одначе попрошу тебе, щоб ти взяв з собою телят і рабів, і піди до Гаваїла, до медського міста Раґес, віддай же йому його письмо, і візьми від нього срібло, і впроси його, щоб він прийшов до мене на весілля. **4** Адже сам знаєш, що мій батько лічить дні, і якщо забаримося один день або більше, його душа сумуватиме. **5** І, по правді, знаєш, як мене закляв Раґуїл, його ж клятви я не можу переступити. **6** Тоді Рафаїл, взявши чотирьох з рабів Раґуїла і два верблюди, пішов до мидського міста Раґес, і, знайшовши Гаваїла, дав йому його письмо, і одержав від нього все срібло. **7** І він же розповів йому про Товію, сина Товіїного, – все, що сталося, він же покликав його прийти з собою на весілля. **8** Коли ж той прийшов у дім Раґуїла, знайшов Товію, як сидів за столом. І зразу він встав від стола, *і* поцілувалися між собою. І, плачучи, Гаваїл хвалив Бога, **9** і сказав: Хай благословить тебе Господь Бог

Глва, д·

Тогда възва товія аггла къ себѣ, егоже мняше члка быти. и рече к нему азарія брате молю (тя) да послушаеши словеси моего. поне и сам быхъ предался тебѣ въ раба, зане не достоинъ есмь предъ видѣніемъ твоимъ, ѡбаче помолю тя, да пріимеши съ собою говяда (и)[1] рабы, и поиди къ гаваилу въ рагесъ [градъ][2] медьскіи, воздаси же ему рукописаніе его и пріимеши ѿ него (сребро)[3]. и оумоли его да пріидетъ къ мнѣ на бракъ· вѣси бо самъ яко считаетъ ѿцъ мои дни. и аще оумедлимъ единъ днь или вящши, съскорбися дша его. і истинну вѣдаеши како закля мя рагуилъ, егоже клятвы преступити не могу· Тогда рафаилъ поятъ четыре ѿ рабъ рагуель, и два вельблюда шедъ въ рагесъ [гра][4] медьскіи. и ѡбрѣтши гаваила вда ему рукописаніе его, и пріятъ [ѿ него][5] все сребро. и сказа же ему ѡ товіи сну товіинѣ вся яже сътворена быстъ· възва же его съ собою пріити на бра, егда же пріиде в домъ рагуила. ѡбрѣте товію сѣдяща при трапезѣ, и абіе воста ѿ трапезы лобызахуся межу себе· И плака гаваилъ (-)[6] хваляше Ба и рече. да блвитъ тя Гь Бъ Іилевъ. яже снъ еси прстна мужа и праведна, и бояшася Ба, и млтыню творяща. да буди

бл҃ве́нїе (и҆) на женѣ̀ твое́й (ꙗ҆̀же ти҃ да́на), и҆ на ро́дѣ ва́шемъ. и҆ да ѹ҆́зрите сн҃ы ва́ша и҆ сн҃ове сн҃овъ ва́шихъ, да́же до тре́тїѧго и҆ четве́ртаго ро́да. И҆ бꙋ́детъ сѣ́мѧ ва́ше бл҃ве́но ѿ б҃а і҆и҃лева. и҆̀же црⷭ҇твꙋетъ во вѣ́ки вѣкѡ́мъ. є҆гда́ же всѝ реко́ша а҆ми́нь. (И҆) приствпи́ша къ трапе́зѣ (-)[7] съ стра́хомъ гн҃имъ и҆ бра́къ творѧ́ще.

Ізраїлів, тому що ти є сином преподобного і праведного мужа, і який боїться Бога і чинить милостиню. **10** Хай буде благословення й на твоїй жінці, яка тобі дана, і на вашому роді, **11** і щоб ви побачили ваших синів і синів ваших синів аж до третього і четвертого роду. І *хай* ваше насіння буде благословенне від Бога ізраїльського, що царює на віки віків. **12** Коли ж всі сказали: Амінь, – і вони приступили до столу з господнім страхом і проводили весілля.

Гла҃, і҃.

Єгда́ бо продолжи́ вре́мѧ дн҃ій тові́ѧ бра́ка ра́ди, прискорбе́нъ бы́сть ѿц҃ъ є҆гѡ̀ тові́а рекꙋ́щи. чесо ра́ди пребыва́етъ сн҃ъ мо́й, и҆лѝ вскꙋ́ю ѹ҆держа́нъ є҆́сть (-)[1]. Мню́ бо занѐ гава́илъ ѹ҆́мре. и҆ (нѣ́тъ) кто̀ є҆мꙋ̀ возда́стъ сребро̀. Нача́ же скорбѣ́ти ѕѣ́ло ѡ҆́нъ, и҆ а҆́нна жена̀ є҆гѡ̀ съ ни́мъ. и҆ нача́ша ѡ҆́ба вкꙋ́пѣ скорбѣ́ти, того̀ ра́ди и҆̀же де́нь ѹ҆ста́вленъ (и҆) не ѡ҆брати́сѧ сн҃ъ и҆́хъ къ ни̑мъ. (И҆) пла́каше бо мт҃и є҆гѡ̀ неѹ҆тѣ́шными слеза́ми и҆ речѐ. Ѹ҆вы̀ мнѣ̀ сн҃ꙋ мо́й, вскꙋ́ю тебѐ посла́хомъ пꙋтеше́ствовати дале́че. Ѽ свѣ́тлость ѻ҆чі́ю на́шею (и҆) же́злъ ста́рости на́шеѧ, ѹ҆тѣше́нїе живота̀ на́шегѡ, (и҆) ѹ҆пова́нїе послѣ́дїѧ на́шегѡ, всѧ̑ вкꙋ́пѣ въ тебѣ̀ є҆ди́номъ и҆мѣ́ющи, не и҆мѣ́хомъ бо тебѐ ѿпꙋсти́ти ѿ себѐ. Є҆́йже гл҃аше тові́ѧ ѹ҆молчѝ и҆ не скорбѝ. здра́въ є҆́сть сн҃ъ на́ю, поне́же вѣ́ренъ є҆́сть мꙋ́жъ то́й съ ни́мже посла́хомъ є҆го̀. Ѻ҆на́ же никакоже не хотѧ́ше ѹ҆тѣ́шитисѧ, но на всѧ́къ де́нь и҆схожда́ше ѡ҆́крестъ зрѧ́щи, и҆ ѡ҆бхожда́ше пꙋти̑ всѧ̑ по ни́хже ѹ҆пова̀ возврати́тисѧ є҆мꙋ̀, да понѐ и҆здалеча ѹ҆́зритъ є҆го̀ грѧдꙋ́ща. Рагꙋи́лъ же гл҃а къ зѧ́тю своемꙋ̀ пребыва́й здѣ̀, и҆ а҆́зъ послю̀ посо́лъ возвѣща́ющи ѡ҆ здра́вїи твое́мъ къ тові́ю ѿц҃ꙋ̀ твоемꙋ̀, къ немꙋ́же тові́ѧ речѐ. А҆́зъ вѣ́мъ и҆́же ѿц҃ъ мо́й и҆ мт҃и моѧ̀ нн҃ѣ счита́ютъ дн҃и, и҆ смꙋща́етсѧ дх҃ъ и҆́хъ въ ни́хъ. Є҆гда́ словесы̀ мно́гими млѧ́ше рагꙋи́лъ тові́ю, ѻ҆́нже никако и҆зво́ли бы́ти семꙋ̀. (И҆) даде є҆мꙋ̀ са́рꙋ, и҆ по́лъ (-)[2] и҆мѣ́нїѧ своегѡ̀, и҆ ѻ҆́троки и҆ ѻ҆трокови́цы, и҆ ското́ и҆ вельблю́ды, [и҆ кра́вы][3], и҆ сребре́нники мно́ги. И҆ здра́ва и҆ ра́достна ѿпꙋстѝ и҆̀ ѿ себѐ рекꙋ́щи. А҆́гг҃лъ гн҃ь ст҃ъ да бꙋ́детъ въ пꙋтѝ ва́шемъ проведе́тъ же ва́съ здра́вы (и҆ крѣ́пки) и҆ да ѡ҆брѧ́щете всѧ̑ пра́ва въ ро́дѣ ва́шемъ, и҆ да ви́дѧтъ ѻ҆́чи моѝ сн҃ове ва́ши пре́жде не́же ѹ҆мрꙋ̀. И҆ взѧ́ша роди́тели дщер́ь свою̀ ѡ҆блобыза́ша є҆̀ѧ и҆ ѿпꙋсти́ша да и҆́детъ, наказꙋ́юще ю҆̀ чтⷭ҇и́ти и҆мѣ́ти свекра̀ и҆ свекро́вь, (и҆) люби́ти мꙋ́жа (своегѡ̀), и҆ домоча́дцы стро́ити и҆ держа́ти до́мъ. и҆ себѐ самꙋ́ю непови́ннꙋ храни́ти.

Глава 10

1 Адже, коли Товія продовжив час днів задля весілля, його батько Товія засмутився, кажучи: Задля чого бариться мій син, або чому затримався? **2** Бо думаю, що тому що помер Гаваїл і немає того, хто йому віддав би срібло. **3** Почав же він дуже сумувати і його жінка Анна з ним. І почали оба разом сумувати задля того, що день назначений, – і не повернувся їхній син до них. **4** І плакала ж його мати невтішними слізьми, і сказала: Горе мені, мій сину! Чому ми тебе послали подорожувати далеко? О світло наших очей і палиця нашої старості, потіхо нашого життя і надіє нашої старості! **5** Маючи все разом в тобі єдиному, ми не повинні були ж тебе відпустити від себе. **6** До неї ж говорив Товія: Замовкни і не сумуй. Наш син здоровий, тому що вірним є той чоловік, з яким ми його послали. **7** Вона ж зовсім не хотіла потішитися, але кожного дня виходила, розглядаючись довкруги, і обходила всі дороги, по яких вважала, що він повернеться, щоб хоч здалека побачити, як він іде. **8** Рагуїл же сказав до свого зятя: Перебувай тут, і я пошлю посланця до Товії, твого батька, сповіщаючи про твоє здоров'я. **9** До нього ж Товія сказав: Я знаю, що мій батько і моя мати сьогодні числять дні, і в них буриться їхній дух. **10** Коли ж численними словами впрошував Рагуїл Товію, а він ніяк не зволив, щоб так сталося, то він дав йому Сару і половину свого маєтку, і рабів і рабинь, і скотину і верблюдів, і корови, і багато грошей. І він відпустив його від себе здоровим і радісним, **11** кажучи: Хай святий господній ангел буде на вашій дорозі. Хай же проведе вас здоровими і сильними, і щоб ви знайшли все добрим у вашому роді. І хай мої очі побачать ваших синів раніше, ніж помру. **12** І взяли батьки свою дочку, поцілували її і відпустили, щоб пішла, нагадуючи їй – в честі мати свекора і свекруху і любити свого чоловіка, і керувати прислугою, і утримувати дім, і себе саму берегти невинною.

Глава 11

1 Коли ж повернулися і дійшли до Харана, що є на половині дороги, напроти Ниневії, 11 днів, **2** сказав же ангел: Брате Товіє, ти знаєш, що ти залишив свого батька. **3** Отже, якщо тобі мило, підім вперед, твої ж раби хай спокійно ідуть за нами разом з твоєю жінкою і зі скотиною. **4** Оскільки ж йому було миле, вони пішли вперед. Сказав же Рафаїл Товії: Візьми зі собою рибну жовч, бо буде потрібною. І Товія взяв ту жовч, і вони пішли. **5** Його ж мати Анна сиділа біля дороги кожного дня на верху гору, звідки вона могла бачити далеко. **6** І коли вона звідти дивилася за його приходом, і побачила його здалека. Зразу пізнала, що йде її син. Побігши, вона сповістила своєму чоловікові, кажучи: Ось іде твій син. **7** Сказав же Рафаїл до Товії: Коли ж ввійдеш до твого дому, скоро поклонися твоєму Господеві Богові і віддай йому хвалу, і приступи до твого батька, і поцілуй його. **8** Зразу ж помасти його очі цією рибною жовчю, яку несеш з собою, бо знай, що скоро відкриються його очі, і твій батько побачить світло неба, і, побачивши тебе, зрадіє. **9** Тоді прибіг пес, що був з ним в дорозі, він скоріше прибіг додому, який, наче вісник, так і він радів маханням свого хвоста. **10** І встав його сліпий батько, почав скоро іти і спотикнувся ногами, і дав руку слузі, щоб його провадив, і вийшов назустріч своєму синові. **11** І, взявши, поцілував його зі своєю жінкою, і вони почали плакати з радості. **12** Коли ж помолилися Богові і віддали хвалу, сіли разом. **13** Тоді Товія, взявши рибну жовч, помазав очі свого батька **14** і почекав приблизно пів години, і почало більмо сходити з його очей, наче лушпа. **15** Її Товія, взявши, зняв з його очей, і він зразу прозрів. **16** І прославляли Бога він і його жінка, і всі його знайомі. **17** Товія ж знову сказав: Хвалю Тебе, Господи Боже Ізраїлів, і дякую Тобі, що Ти мене покарав і здоровим зробив, і ось бачу Товію, мого сина. **18** По сімох же днях прийшла Сара, жінка його сина, і всі домашні, і скотина здоровими, і верблюди, і великі гроші, які він взяв з жінкою, також і срібняки, які він дістав від Гаваїла, – все було принесене. **19** І він розповів своєму родові всі добрі божі діла, які Він зробив йому через чоловіка, що його провадив. **20** Прийшли ж Ахіор і Нават – сини Товіїнової сестри, радіючи,

Гла҃, а҃і

Егда́ же ѡбрати́стасѧ (и҆) доидо́ша до Хара́на. и҆́же е҆́сть на полъ пꙋти̇̀, проти́въ Ниневі́и, а҃і, дн҃и. [рече же][1] а҆́гг҃лъ, бра́те Тові́а, вѣ́си ꙗ҆́ко ѡ҆ста́вилъ е҆си ѿц҃а свое҆го. а҆́ще ᲂу҆бо ᲂу҆го́дно тебѣ̀ да прі́идемъ напре҃, ра́би же твои̇ тихостїю да и҆дꙋтъ по на́съ вкꙋпѣ со жено́ю твое́ю и҆ съ ско́ты· Е҆гда́ же ᲂу҆го҃дно е҆мꙋ бы́сть и҆до́ста напре҃· Рече (же) Рафаи́лъ Тові́и, возми̇ съ собо́ю же́лчь ры́бїю, бꙋдетъ бо потре́бна. и҆ взѧ̀ Тові́а же́лчь ѻ҆́нꙋ, і и҆до́ста. (мт҃и же е҆го) А҆́нна седѧ́ше близъ пꙋти̇̀ [на всѧ́къ дн҃ь][2] на врьхꙋ горы̀, ѿкꙋдꙋ можа́ше ᲂу҆смотри́ти и҆здале́че. и҆ е҆гда ѿтꙋдꙋ зрѧ́ше пришествїѧ е҆го, (и҆) ви́дѣ (и҆) и҆здале́ча. а҆́бїе позна̀ градꙋща сн҃а свое҆го. (-)[3] те́кши възвѣсти̇̀ мꙋжеви свое҆мꙋ рекꙋщи, се и҆дѐ сн҃ъ твои· Рече же Рафаилъ к Тові́ю, е҆гда же вни́деши в до́мъ твои. ско́ро поклони́сѧ Гв҃ꙋ Бг҃ꙋ твое҆мꙋ и҆ хвалꙋ въздаи е҆мꙋ, и҆ приступи̇ къ ѿц҃ꙋ твое҆мꙋ, и҆ ѡ҆блобызаи е҆го. а҆́бїе же пома́жи ѻ҆́чи е҆го сею же́лчїю ры́бїею ю҆́же несе́ши съ собо́ю, вѣждь бо ꙗ҆́ко ско́ро ѿврьзꙋтсѧ ѻ҆́чи е҆го, и҆ ᲂу҆зритъ ѿц҃ъ твои свѣтъ н҃бны, и҆ видѧщи тѧ възрадꙋетсѧ· Тогда̀ притечѐ пе́съ и҆́же бѧ́ше с нимъ на пꙋти̇̀ пре́ди прі́иде (въ до́мъ) ꙗ҆́ко вѣстникъ нѣкі́и, (тако и҆ ѻ҆́нъ) помаанї́емъ своеѧ ѻ҆́шиби ра́довашесѧ. (и҆ въста̀)[4] ѿц҃ъ [е҆го][5] слѣ́пъ нача̀ ско́ро и҆ти̇̀ и҆ претъкнꙋсѧ ногама и҆ дадѐ рꙋкꙋ ѻ҆́трокꙋ (да веде́тъ е҆го), (і) и҆зы́нде въ срѣтенїе сн҃а свое҆го. и҆ прі́емъ ѡ҆блобыза̀ е҆го, съ жено́ю свое́ю. и҆ нача́ста пла́кати ѿ ра́дости, е҆гда же помоли́шасѧ [Бг҃ꙋ][6] и҆ хвалꙋ възда́ша сѣдо́ша вкꙋпѣ· Тогда прі́емъ Тові́а же́лчь ры́бїю, пома́за ѻ҆́чи ѿц҃а свое҆го. и҆ пожда̀ ꙗ҆́ко близъ полꙋ часа. и҆ нача̀ бѣльмо̀ ѿ ѻ҆́чїю е҆го и҆сходи́ти ꙗ҆́ко чешꙋѧ. ю҆́же ѿзима́ющи Тові́а ѿѧ ѿ ѻ҆́чїю е҆го, и҆ а҆́бїе прозрѣ. и҆ славлѧхꙋ Бг҃а се́и и҆ жена̀ е҆го, и҆ вси̇ знаемїи е҆го· Тові́а же паки рече, (хвалю́ тѧ) Гі҃ Бж҃е і҆и҃левъ (и҆) бл҃годарю тѧ. ꙗ҆́ко наказа́ мѧ, и҆ здра́ва сътвори̇ (-)[7], и҆ се вижꙋ Тові́ю сн҃а мое҆го· По седми҃ дне́хъ прі́иде Са́ра жена̀ сн҃а е҆го, и҆ вси домоча́дцы и҆ ско́ти съ здра́вїемъ, и҆ вельблю́ды и҆ сре́бреники мно́ги (ꙗ҆́же взѧ̀ съ жено́ю)[8], та́коже и҆ [-][9] сре́бреники ꙗ҆́же въспрі́ѧ ѿ Гава́ила (всѧ̀ принесе́на сꙋть)· И҆ повѣда̀ ро́дꙋ свое҆мꙋ всѧ бл҃гаѧ творе́нїѧ бж҃їѧ и҆́же сътвори̇ е҆мꙋ ч҃ломъ ве́шимъ е҆го· Прі́идоша же А҆хі́оръ и҆ Нава́дъ сн҃ове сестры̀ Тові́ины, ра́дꙋющесѧ к Тові́ю, веселѧ́стасѧ вкꙋпѣ с нимъ ѻ҆ всѣхъ бл҃гихъ ꙗ҆́же сътвори̇ е҆мꙋ Бг҃ъ· И҆

по седмь днїи пирꙋюще всѝ съ ра́достїю велїею веселѧ́щесѧ.

Гл҃а, ві.

Тогда възва̀ товїѧ сн҃а свое҃ и рече ємꙋ, что̀ мо́жемъ да́ти мꙋжꙋ семꙋ ст҃омꙋ, иже идѐ с тобо́ю. ѿвѣща̀ товїѧ рече [ѡ҆ц҃ꙋ своемꙋ][1], ѿч҃е каковꙋ̀ мздꙋ да́мы ємꙋ. или что̀ досто́йно можетъ бы́ти бл҃годѣѧ́нїю єго. ѕщене изведѐ и па́ки приведѐ здра́ва. сребро̀ ѿ гаваи́ла то́й прїѧ. (и) женꙋ̀ то́й мѧ имѣти сътворѝ, и дѣмона ѿ неѧ то́й изгна̀. ра́дость ро́дꙋ еѧ̀ то́й сътворѝ (и) ѿ пожре́нїѧ ры́бы мене избави. тебѣ зра́къ възвратѝ еже видѣти свѣтъ нб҃си, и бл҃гихъ всѣхъ имъ исполни́хомсѧ. И сего ради что̀ досто́йно мо́жемъ ємꙋ възда́ти. но молю̀ тѧ ѿч҃е мои да моли́ши єго аще оу҆го́дно ємꙋ бꙋдетъ да прїиметъ полъ ѿ всѣхъ ꙗже принесе́на сꙋть. И възва̀ єго ѿц҃ъ и сн҃ъ (и сътвори́ста ємꙋ че́сть)[2], и нача́ста молити (єго), да во́зме҃ полъ ѿ всѣ принесе́ны҃. О҆н же ѿвѣща̀ и҃ (тако рекꙋщи)[3], хвали́те (г҃а) б҃а нб҃наго, и пре҃ всѣми живꙋщими исповѣда́йте єго занѐ сътвори с ва́ми мл҃ть свою. та́йнꙋ бо црєвꙋ съкры́ти бл҃го єсть дѣло же бж҃їе ѿ-кры́ти і исповѣдати ч҃тно єсть. Бл҃га єсть мл҃тва съ говѣнїемъ и мл҃тынею, на́ипаче неже съкро́вище зла́та собира́ти. ꙗко (и) мл҃-тынѧ ѿ см҃рти избавлѧєт҃ сїѧ же и грѣхѝ очища́етъ, и твори́тъ обрѣстѝ живо́тъ вѣчный. но иже бо творитъ грѣхъ и безако́нїе врагъ єсть дш҃и свое́и. сего ра҃ ꙗвлю̀ вамъ и́стиннꙋ. и не съкры́ю ѿ васъ та́йнꙋ слове́съ. когда молѧ́шесѧ съ слеза́ми и погрѣба́ше ме́р-твыѧ. и опꙋщьши обѣд҃ [свои][4] (-)[5] м҃ртва съкры̀ въ дн҃ь в домꙋ̀ твое́м а в нощѝ погребѐ [єго][6]. азъ принесо́хъ мл҃твꙋ твою̀ г҃ꙋ (б҃ꙋ), и (прїѧ́тна пред ни́мъ бы́сть)[7]. сего ради (оу҆го҃но бѣ ємꙋ)[8], да искꙋшенїемъ искꙋси́ть тѧ. И нн҃ѣ посла мѧ г҃ь да оу҆здравлю тѧ. и саррꙋ женꙋ̀ сн҃а твоего ѿ дѣмона избавлю. а́зъ бо єсмь рафаи́лъ а́гг҃лъ, є҆ді́нъ ѿ се҃ми пре҃сто-ѧщими пред (ни҃)[9]. Єгда же сїѧ слы́шаста, (и) оу҆жасостасѧ. и трепещꙋщи падо́ша на́ землю ницы. Рече же имъ а́гг҃лъ. ми́ръ вамъ не бойтесѧ. ибо єгда быхъ с ва́ми по воли бж҃їей [бѣхъ][10]. (-)[11] хвалите и бл҃годари́те (-)[12]. видѣ бо сѧ ва́мъ ꙗко с ва́ми ꙗдохъ и пи́хъ, но а́зъ пищи и питїѧ невиди́маго, иже ѿ чл҃къ видѣтисѧ не може҃ ꙗдохъ. вре-

до Товії, раділи вони разом з ним за все добро, яке йому зробив Бог. **21** І впродовж сімох днів всі бенкетували, веселячись з великою радістю.

Глава 12

1 Тоді Товія покликав свого сина і сказав йому: Що можемо дати цьому святому чоловікові, що пішов з тобою? **2** Відповів Товія, сказав своєму батькові: Батьку, яку винагороду дамо йому або що гідним може бути його добродійства? **3** Мене він вивів і знову привів здоровим. Срібло від Гаваїла він узяв, і жінку він мені придбав, і демона з неї він вигнав – радість її родові він зробив, і мене спас від пожирання риби, тобі повернув зір, щоб ти бачив світло неба, і ми наповнилися всіма добрами через нього. І задля цього, що гідне можемо ми йому віддати? **4** Але благаю тебе, мій батьку, щоб ти його просив, якщо йому буде мило, щоб узяв половину з усього, що було принесене. **5** І покликали його батько і син, і вшанували його, і почали його просити, щоб він узяв половину з усього принесеного. **6** Він же відповів їм так, кажучи: Хваліть Господа Бога небесного. І перед всіма, що живуть, визнавайте його, тому що Він зробив з вами своє милосердя. **7** Бо добрим ділом є скривати царську таємницю, а шляхетним є божу відкрити і визнавати. **8** Добра є молитва з побожністю і милостинею, краще, ніж збирати скарб золота. **9** Бо і милостиня спасає від смерті, вона ж і гріхи очищає і дає знайти вічне життя. **10** Але хто чинить гріх і беззаконня, є ворогом своєї душі. **11** Задля того я вам виявлю правду і не скрию від вас таємницю слів. **12** Коли ти молився зі сльозами і ховав померлих, і, залишивши свій обід, сховав мертвого вдень у твоїм домі, а вночі його поховав, я приніс твою молитву Господеві Богові, і сприйнята була перед Ним. **13** Задля того Він вважав за відповідне, щоб випробуванням тебе випробувати. **14** І сьогодні Господь мене послав, щоб я оздоровив тебе і спас від демона Сару, жінку твого сина, **15** бо я є Рафаїл, ангел, один з сімох, що стоять перед ним. **16** Коли ж вони це почули, то жахнулися і, тремтячи, попадали на землю ниць. **17** Сказав же їм ангел: Мир вам! Не бійтеся! **18** Бо коли я був з вами, я був з божої волі. Хваліть і дякуйте. **19** Бо вам здавалося, що я їв і пив з вами, але я їв невидиму їжу і пиття, яке люди бачити не можуть. **20** Адже є час, щоб я повернувся до Того, Хто мене післав, ви ж благословляйте Бога і розповідайте про всі його чуда.

21 І коли він це говорив, став невидимим перед їхніми очима. І більше не могли його бачити. **22** Тоді ж впали ниць на три години, благословляли Бога, і, вставши, визнали всі його чуда.

Глава 13

мой5. 32 црс1. 2 муд. 16

1 Відкрив же старий Товія свої уста – поблагословив Бога і сказав: Великий є Ти, Господи, на віки, і на всі віки твоє царство! **2** *Бо ти б'єш і спасаєш, зводиш до пекла і виводиш. І немає нікого, хто втече від твоїх рук. **3** Визнавайтеся Господеві, ізраїльські сини, і перед народами його хваліть! **4** Бо задля цього Він вас розсіяв між народи, які Його не знають. Визнавайте його подиву гідне, і навчіть їх, що немає іншого Бога Вседержителя, опріч Нього! **5** Він нас покарав через наші беззаконня, і він нас спасе задля свого милосердя. **6** Погляньте на мене, що Він зробив з нами, і зі страхом, і тремтінням визнавайте Його! Царя ж віків сповістіть у ваших ділах! **7** Я ж в землі мого полону визнаватимуся йому, тому що Він показав свою величність між грішними людьми. **8** Задля цього поверніться грішники і чиніть праведне перед Господом, вірячи, що Він зробить з вами своє милосердя. **9** Я ж і моя душа в ньому звеселимося. **10** Благословляйте Господа всі його вибранці, чиніть день веселості і визнавайтеся Йому! **11** Єрусалиме, боже місто, тебе покарав Господь за діла твоїх рук! **12** Визнавайся Господеві Богові в твоїх добрах і благослови Бога віків, щоб знову збудував у тобі своє помешкання і привів до тебе всіх полонених, і ти радів на всі віки-віків! **13** Пресвітлим світлом розквітнеш! І тобі поклоняться всі кінці землі! **14** Народи ж здалека прийдуть до тебе, і, несучи дари, поклоняться в тобі Господеві Богові! І твою землю вважатимуть за святиню, **15** бо велике ім'я прикликуватимуть в тобі! **16** Прокляті будуть ті, що нехтують тобою, і засудженими будуть всі, що тебе хулять, благословенними ж будуть ті, що тебе будують! **17** Ти ж розвеселишся своїми синами, бо всі будуть благословенні і зберуться до Господа. **18** Блаженні всі, що тебе люблять і що радіють твоїм миром! **19** Душе моя, благослови Господа! Бо Він звільнив своє місто Єрусалим від усіх його скорбот, Господь Бог наш! **20** Блаженні будуть ті, що зосталися! Останки мого насіння хай побачать славу Єрусалиму! **21** Брами єрусалимські з сапфіру і смарагду бу-

ма бо є́сть да ѡ҆бращꙋса к немꙋ и҆́же ма̀ посла̀. вы же бл҃ви́те б҃а, и҆ повѣда́йте вса̀ чюдеса̀ є҆го. И҆ є҆гда сі́а гл҃аше неви́димъ бы́сть пре҆ ѻ҆чи́ма и҆́, и҆ ктомꙋ̀ є҆го ви́дѣти не возмого́ша. Тогда́ же падо́ша ни́цъ на часы̀ трѝ бл҃ви́ша б҃а. и҆ воста́вши и҆сповѣ́даша вса̀ чюдеса̀ є҆го.

Гл҃а, г҃і.

Ѿверзе же тові́а старый оу҆ста своа бл҃ви б҃а и҆ ре҃. велі́й є҆си г҃и въ вѣ́ки. и҆ въ вса̀ вѣ́ки црство твое. *ꙗ҆́ко ты̀ бі́єши и҆ сп҃са́єши. низво́диши во а҆́дъ и҆ возво́диши. и҆ нѣ́сть и҆́же оу҆бѣжи́тъ рꙋкꙋ̀ твоє́ю. И҆сповѣда́йтеса г҃ви с҃нове і҆и҃леви. и҆ пре҆ ꙗ҆зы́ки хвали́те є҆го. ꙗ҆́ко сего ради расточи ва́съ въ ꙗ҆зы́ки невѣ́дꙋщіи є҆го, (-)[1] и҆сповѣда́йте ди́внаа є҆го и҆ да наоу҆чи́те и҆́хъ. ꙗ҆́же нѣ́сть и҆́нъ б҃ъ вседръжи́тель ра́звѣ є҆го. то́й наказа на́ безако́ніи ради на́шихъ. и҆ то́й сп҃се насъ м҃лти своє́а ради. возри́те (на́ ма) и҆́же сътворѝ [с на́ми][2]. и҆ съ стра́хомъ и҆ трепето҆ и҆сповѣда́йте є҆го. Ц҃ра же вѣ́комъ възвыси́те въ дѣ́ле҃ ва́шихъ. а҆́з же въ зе́мли плѣне́ніа мое҆го и҆сповѣмса є҆мꙋ̀. занѐ показа̀ вели́чествіе своѐ въ лю́дехъ грѣ́шны҃. Сего ради ѡ҆брати́теса грѣ́шницы и҆ твори́те пра́вдꙋ пре҆ (г҃мъ)[3]. вѣрꙋ́ющи и҆́же сътворѝ с ва́ми м҃лть свою̀. а҆́з же и҆ д҃ша моа в немъ възвесели́мса. бл҃ви́те г҃а вси̇ и҆збра́нніи є҆го, твори́те д҃нь весе́ліа, і҆ и҆сповѣда́йтеса є҆мꙋ̀. І҆е҆р҃ли́ме гра́де б҃жіи наказа та г҃ь въ дѣ́лѣ рꙋ́къ твои҆хъ. и҆сповѣда́йса г҃ꙋ (б҃ꙋ) въ бл҃гы́хъ [твои҃][4], и҆ бл҃ви б҃а вѣко҃. да съѕи́ждетъ въ тебѣ̀ па́ки жили́ще свое. и҆ приве҆де҃ к тебѣ̀ вс҃ѣ плѣ́нныхъ, и҆ радꙋ́єшиса по вса̀ вѣ́ки вѣ́комъ. Свѣ́томъ пресвѣ́тлымъ процвѣ́теши, и҆ вс҃и концы зе́мстіи покло́натса тебѣ̀. Ꙗ҆зы́цы же и҆зда́леча к тебѣ̀ прі́идꙋтъ, и҆ да́ры носа́ще покло́натса в҆ тебѣ̀ г҃ꙋ (б҃ꙋ). и҆ зе́млю твою въ с҃тынню въмѣна҃. и҆ма [б҃о][5] ве́ліе възз҃овꙋтъ в тебѣ̀. Прокла́ти бꙋ́дꙋтъ оу҆ничижа́ющіи та, и҆ ѡ҆сꙋжде́ни бꙋ́дꙋтъ вс҃и хꙋла́щіи та. бл҃ве́ни же бꙋ́дꙋтъ соѕида́ющіи та. Ты́ же възвесели́шиса въ с҃нѣхъ свои҆хъ. ꙗ҆́ко вс҃и бл҃ва́тса, и҆ соберꙋ́тса къ г҃ꙋ. бл҃жени вси̇ любащіи та, и҆ ра́дꙋющіиса ѡ҆ ми́рѣ твое҆мъ. д҃ша моа̀ бл҃ви̇ г҃а. ꙗ҆́ко свободи̇ і҆е҆р҃ли́мъ гра҃ свои [ѿ вс҃ѣ скорбеи є҆го, г҃ь б҃ъ на́шъ][6]. (Бл҃жени бꙋ́дꙋтъ ѡ҆ста́вшіа)[7] ѡ҆ста́нки сѣ́мени мое҆го, да оу҆зра́тъ сла́вꙋ і҆е҆р҃ли́ма. вра́та і҆е҆р҃ли́мъска ѿ са́ѳира и҆ смара́гда съѕи́дани бꙋ́дꙋтъ, и҆ вса̀ зда́ніа є҆го ѡ҆́крѣтъ ѿ

є҃ мо҃ лв҃ а҃ цр҃ в҃ мꙋро҃ ѕі

ка́мени пречестна, и҆ (-)[8] оу҆лицы є҆го ѿ ка́мени бѣ́ла помостя́тся. и҆ по стогнахъ є҆го воспо́ютъ а҆ллꙋї́а. бл҃венъ гь҃ (бъ҃) възвысивыи (и҆)[9]. да бꙋ́детъ цр҃ство є҆го въ вѣки вѣкомъ (-)[10] а҆ми́нь.

дуть збудовані, і всі його будови довкруги **22** з шляхетного каменя, і його вулиці будуть викладені білим каменем, і по його вулицях співатимуть алилуя! **23** Благословенний Господь Бог, що їх підняв! Хай буде його царство навіки – віків! Амінь.

Гла҃, д҃і

И҆скончашася словеса товїина. по прїятїи же зрака жи́тъ [товїя][1] лѣтъ, м҃в. и҆ ви́дѣ сн҃ы сн҃овъ свои́хъ. (и҆) скончася по лѣтехъ, р҃в. (и҆) пог(р)ебенъ бысть чтно в ниневїи (гра́дѣ). зане въ н҃ и҆ ѕ҃ лѣтехъ зрака о҆́чїю лишенъ бы́сть, (и҆) въ шестьдесятное лѣто паки прїя҃. прочая҃ лѣта живота своего въ ра́дости пребы́сть, съ бл҃гымъ оу҆спѣхомъ страха бж҃їя скончася в мирѣ. въ ча́съ же смр҃ти своея призва къ себѣ товїю сн҃а своего, и҆ се҃мь сн҃овъ сн҃а своего, и҆ рече и҆мъ. близъ є҆сть погꙋбленїе ниневїю, не (прїидетъ)[2] бо слово гн҃е. а҆ бра́тїя наша ра́стоянїи ѿ земля і҆и҃левы, о҆бра́тятся к не́и. и҆ вся о҆пꙋстѣнная земля є҆го и҆спо́лнятся. и҆ до́мъ бж҃їи (сожженыи в не҃)[3] паки созиждется, и҆ тамо о҆братя́тся вси боящеися б҃а. и҆ о҆става҃ ѧ҆зыци и҆долы своя, и҆ прїидꙋтъ въ і҆ер҃лимъ, и҆ вселя́тся вонь, и҆ възра́дꙋются в немъ вси [ц҃рїе з҃емлї][4], поклоняю́щися (бꙋ҃)[5] і҆и҃левꙋ. Сего ра҃ слы́шите сн҃ве мои ѿца ваше҃. слꙋжите гꙋ҃ (бꙋ҃) воистиннѣ, и҆ прилѣжне взыщи́те да сътвори́те и҆же оу҆го҃на сꙋть є҆мꙋ. и҆ сн҃ов҃ ваш҃ повели́те, да сътворяютъ пра́вдꙋ и҆ мл҃тыню, въспоминаю́щи б҃а. и҆ да бл҃вятъ є҆го въ всяко время воистиннѣ (-)[6] въ всеи силѣ своеи. Сего ради нн҃ѣ сн҃ове слы́шите мя и҆ не пребꙋ́дите здѣ҃. н҆о во́ньже дн҃ь погребите ма́терь свою со мною въ є҆ді́номъ гро́бѣ, и҆ а҆́бїе оу҆гото́ваитеся да и҆зыидете ѿсю́дꙋ, вѣ́де бо ꙗ҆́ко беззаконїя є҆го конецъ да́стъся. Бы́сть же по преставленїи мт҃ри своея. товїя ѿи́де ѿ ниневїя съ женою своею, и҆ съ [сн҃ы сн҃овъ][7] свои́хъ. и҆ възврати́ся къ те́стю своемꙋ, и҆ о҆бре́те и҆хъ здравы (и҆ крѣпки въ старости бла҃зѣ). и҆ попеченїе о҆ ни́хъ и҆мѣя, (да́же до погребе́нїя и҆хъ)[8]. и҆ все наслѣ́дїе (рагꙋилево)[9] прїя. и҆ ви́дѣ пя́тое колѣно сн҃ы сн҃въ свои҃. и҆ скончавши лѣта, ч҃д. съ стра́хомъ гн҃имъ, (и҆) съ ра́достїю погребоша є҆го. все (же) племя є҆го и҆ весь ро҃ є҆го въ бла҃зѣ животѣ и҆ въ ст҃омъ житїи пребы҃. тако оу҆го҃ни бѣхꙋ бꙋ҃, ꙗ҆́коже и҆ чл҃ком҃. и҆ всѣ҃ о҆битаю́щимъ на земли.

Конецъ кни҃зѣ товїинѣ.
имать в себѣ, главъ, д҃і.

Глава 14

1 І Товія закінчив слова. По відзисканні ж зору пожив Товія 42 роки, і побачив синів своїх синів, **2** і помер по 102-х роках. І був похований шляхетно в місті Ниневії. **3** Адже на 50-ть і 6-му році був позбавлений зору очей, і на шістдесятому році знову відзискав. **4** Дальші ж роки свого життя він провів у радості, з добрим успіхом божого страху, він помер у мирі. **5** В часі ж своєї смерті він до себе покликав Товію, свого сина, і сімох синів свого сина, і сказав їм: **6** Знищення Ніневії близько, бо не мине Господнє слово. А наші брати, які розсіяні з ізраїльської землі, повернуться до неї, **7** і вся його запустіла земля наповниться. І спалений божий дім знову буде збудований в ньому, і туди повернуться всі, що бояться Бога. **8** І народи покинуть своїх ідолів і прийдуть до Єрусалиму, і поселяться в ньому. **9** І ним зрадіють всі царі землі, покланяючись ізраїльському Богові. **10** Задля цього послухайте, мої сини, вашого батька. Служіть Господеві Богові по правді і ревно шукайте чинити те, що йому миле. **11** І вашим синам накажіть, щоб чинили праведне і милостиню, згадуючи Бога. І хай благословляють Його на всякий час по правді, з усієї своєї сили. **12** Задля цього сьогодні, сини, послухайте мене і не залишайтеся тут, але того дня, в якому поховаєте свою матір зі мною в одному гробі, і зразу приготуйтеся, щоб звідси вийти. **13** Бо знаю, що його беззаконню назначений кінець. **14** Сталося ж, що по смерті його матері Товія відійшов з Ниневії зі своєю жінкою і зі синами своїх синів і повернувся до свого тестя. **15** І знайшов їх здоровими і сильними в добрій старості, і він піклувався ними аж до їх похорону і одержав все Рагуїлеве насліддя. І він побачив п'яте покоління синів своїх синів. **16** І, коли закінчив 99-ть літ, його поховали з господнім страхом і з радістю. Усе ж його плем'я і ввесь його рід залишився в добрім житті і у святому житті. Так вони були вгодні Богові, як і людям, і всім, що жили на землі.

Кінець Книги Товії.
Має в собі 14 глав.

КНИГА ЮДИТИ
ГЛАВА 1

1 Адже Арфаксад, мидський цар, захопив численні народи до свого царства. І він збудував дуже сильне місто, яке назвав Екватанис. **2** Зробив його стіни з чортирикутного тесаного каміння на висоту 70 ліктів і в ширину 30 ліктів. Його ж башти він поставив на висоту 100 ліктів. **3** Адже він їх зробив чотирикутними, їхня ж ширина від місця до місця – 20 ступенів ногами. Поставив же він його брами між стовпами. **4** І воно славилося як сильне із-за сили своїх вояків та із-за слави своїх колісниць. **5** В 12-му ж році свого царювання Навходоносор, асирійський цар, що царював у великому місті Ніневії, воював проти Арфаксата. І оточивши його **6** на великому полі, яке називається Раґав, біля ріки Євфрат, і Тигр, і Адосона, на полі Еріоха, еликорського царя. **7** Тоді піднялося вгору царство Навходоносорове і його серце дуже піднялося вгору. І він послав до всіх, що жили в Килікії, і в Дамаску, і Ливані, **8** і до народів, що є в Кармелі і Кедарі, і до галилейських поселень на великому полі Ездрелон, **9** і до всіх, що були в Самарії, на другому боці Йордану, і аж до Єрусалиму і всієї есейської землі, доки не дійшов до ефіопських гір. **10** До всіх же тих послав Навходоносор, асирійський цар, послів. **11** Вони всі однодушно спротивилися. І відпустили їх з нічим, і вони відійшли без честі. **12** Тоді цар Навходоносор розгнівався на всі ті землі, він поклявся престолом свого царства, що помститься на всіх цих країнах.

КНИГА ІЮДИѲЬ ГЛАВА А

Арфаза́тъ[1] бо црь мідскіи обьѧ многи ꙗзыки подъ црство свое и тои созда градъ силныи ѕѣло, егоже именова (екбаданисъ)[2]. ѿ каменіи четвероуго́лныхъ (-)[3] тесаныхъ сътвори стѣны его, въ высоту лакотъ, о, и въ широту лакоть, л. столпы же его постави въ высоту, лакотъ, р, четвероуголны бо и (сътвори). пространъство же ихъ ѿ мѣста до мѣста, к, ступеніи нога́ма (-)[4]. постави же врата его (между)[5] столпомъ· и славашесѧ ꙗко силныи въ силу вои своихъ, и въ славу колесницъ своихъ· въ лѣто бо ві, црства своего. навходоносоръ црь асvрінскіи, иже црствова в ниневіи градѣ велицѣмъ воева противу арфазату· и обьшедъ его на поли велицѣ, иже именуесѧ рагавъ оу (рѣки) ефрата, и тигра, и [адосона][6], на поли еріохъ црѧ еликорьска· Тогда възвышено есть црство навходоносорово и срдце его вънесесѧ (ѕѣло), и посла къ всѣмъ иже обитаху в киликіи, и въ дамасцѣ, и ливанѣ, и къ ꙗзыкомъ иже суть в кармеліа и кедарѣ, и къ обитателем галилеискимъ на поли велицѣ ездрелонѣ, и къ всѣм иже бѧху въ самаріи (-)[7] обону страну іордана, даже и до ієрслима, и всеи земли есеискои. дондеже приидетъ до горъ едіопъскихъ. къ тѣмъ же всѣмъ посла послы навходоносоръ црь асvрінскіи. иже вси единодушно противишасѧ, и ѿпустиша ихъ праздны и безъ чести [ѿидоша][8]· Тогда разгнѣвасѧ навходоносоръ црь на вси земли тіи. (-)[9] заклѧсѧ (престоломъ црства)[10] своего, да мститсѧ ѿ всѣхъ странъ сихъ·

Глава 2

1 В 13-му році царя Навходоносора, 22-го дня першого місяця, було слово в домі Навходоносора, асирійського царя, щоб помститися. **2** І він покликав всіх старшин і своїх вибраних воєвод, і мав з ними свою таємну раду. **3** Розповів свій задум, що був у ньому, щоб підкорити всю землю своєму царству. **4** І сказане було милим для всіх. І цар Навходоносор покликав Олоферна,

Глав, в·

Лѣта, гі, навходоносора црѧ, кв дне, мца пръвагѡ· Бысть слово въ дому навходоносора црѧ асvрінска да мститсѧ. и возва всѣхъ старѣишинъ (и)[1] воеводъ (избранныхъ)[2] своихъ. і имѣ с ними таину совѣта своего, повѣда помышленіе свое в немъ быти. да повинитъ всю землю своему црству, (и) реченное оугодно бысть всѣмъ· (и) възва навходоносоръ црь олоферна началника воемъ свои, и рече

(ємꙋ)· И҆зыиди на всѧ̀ црⷭ҇тва запаⷣныѧ, проти́вꙋ сихъ наипаче и҆̀же оу҆ничижи́ша повелѣнїе моє. да не ѿпꙋститъ о҆́ко [твоє][3] ни є҆ді́номꙋ црⷭ҇твꙋ, всѧкъ же граⷣ оу҆твержєнъ покори́шъ мнѣ· Тогда ѻ҆лофе́рнъ возва воєво́ды и҆ правители людей си́лы а҆сѷрїнскїѧ. и҆ съчита мꙋжїи хра́брыхъ къ бра́ни ꙗ҆́коже повелѣ̀ ємꙋ црь, ҂р҃, (и҆) ҂к҃. пѣшецъ воинникъ, и҆ ко́нникъ стрѣлцовъ, ҂в҃і· И҆ повелѣ̀ преⷣитѝ всемꙋ воиньствꙋ въ мно́жествѣ безъ числа̀ верблюⷣ. (и҆)[4] си́мъ ꙗ҆̀же довлѣю во́и мно́жества (пи́ща) воло́въ и҆ ско́товъ, ста́да же ѻ҆́вчаѧ и҆̀мже не бѣ̀ числа̀. (ѻ҆бил̾ї́є)[5] ѿ всеѧ̀ сѷрїѧ въ прохо́дъ свои оу҆гото́вати повелѣ̀, зла́та бо и҆ сребра̀ ѿ до́мꙋ црева взѧ̀ (съ собою) мно́го ѕѣ́ло. І и҆зы́де то́и и҆ все̑ во́иньство съ колесни́цами и҆ конники и҆ съ стрѣлцы, и҆̀же покры́ша лице земли ꙗ҆́ко прꙋзи· Є҆гда же прейде предѣ́лы а҆сѷрїнскїѧ. прїидетъ къ вели́кимъ горамъ а҆́нге, и҆̀же сꙋть ѻ҆шꙋю киликї́и. І и҆зыиде въ всѧ̀ гра́ды и҆̑, и҆ ѻ҆бьѧ̀ всѧ ѻ҆держа́нїа· Разрꙋши же граⷣ мелодитъ богаⷮ ѕѣло. и҆ плени́ же всѝ снⷪ҇ве дарси́съ. и҆ снⷪ҇ве и҆змаи́ли и҆̀же бѧхꙋ проти́вꙋ лица̀ пꙋсты́ни, и҆ къ ю́гꙋ земли хеллонъ. и҆ пре́шеⷣ є҆фра́тъ· И҆ прїиде въ месопота́мїю, и҆ съкрꙋши всѝ гра́ды вели́цы и҆̀же бѧхꙋ тꙋ ѿ пото́ка ма́мъврїнска, да́же прїиде къ мо́рю. и҆ ѻ҆бьѧ предѣлы и҆́хъ ѿ киликїѧ даже до конца ꙗ҆детъ и҆̀же сꙋть къ ю́гꙋ. И҆зведе же всѣхъ снⷪ҇въ мадїамль, и҆ плѣнѝ всѐ бога́тество и҆́хъ. всѣ́хъ же проти́влѧ́ющїйсѧ ємꙋ и҆збѝ (мечеⷨ)[6]· И҆ посемъ прїиде на́ поле дама́ска въ днⷭ҇и жа́твы, и҆ пож҃е сѣ́аннаѧ всѧ. всѣхъ же древъ и҆ виногрⷣа повелѣ̀ посѣщи. и҆ нападе страхъ є҆го на всѣхъ ѻ҆бита́ющихъ на́ земли·

начальника своїх вояків, **5** і йому сказав: Вийди на всі західні царства, найбільше проти цих, що знехтували моїм наказом. **6** Хай твоє око не простить ні одному царству, мені ж підкориш кожне укріплене місто. **7** Тоді Олоферн покликав воєвод і правителів народу асирійського війська і перечислив мужів хоробрих до бою, так як йому наказав цар, – 100000 і 20000 піших вояків і кінноти стрільців 12000. **8** І він наказав випереджувати все військо множеством безчисленним верблюдів і тим, що потрібне воякам: множеством їжі, волів і скота, стад же овечих, яким не було числа. **9** Він наказав приготувати багатство усієї Сирії на свій прохід **10** золота, бо він взяв зі собою й дуже багато срібла з царського дому. **11** І вийшов він та все військо з колісницями і кіннотою і зі стрільцями, які покрили лице землі, наче саранча. **12** Коли ж він перейшов асирійські околиці, прийшов до великих гір Анґе, що є по лівиці Киликії, і вийшов в усі їхні міста, і захопив все майно. **13** Він же знищив дуже багате місто Мелотит і взяв же в полон всіх тарсиських синів та ізмаїлових синів, що були напроти лиця пустині і на півдні землі Хеллон. **14** І, перейшовши Євфрат, він прийшов до Месопотамії і знищив всі великі міста, що були там, від мамврійського потоку, доки не дійшов до моря. **15** І він захопив їхні околиці від Килікії аж до кінця Ятета, що є на півдні. **16** Він же вивів всіх мадіямових синів і взяв в полон все їхнє багатство, а всіх, що йому простиставилися, вигубив мечем. **17** І після цього він прийшов на поле Дамаску в дні жнив і спалив всі посіви, наказав же ж вирубати всі дерева і виноградники. **18** І його страх напав на всіх, що мешкали на землі.

Гла҃, г҃·

Тогда́ (же) посла́ша мꙋжїе послы̀ своѧ ѿ всѣхъ гра́довъ и҆ предѣлъ, црⷭ҇їе и҆ кнѧ́ѕи, сѷрїистїи, и҆ месопотамїи и҆ сѷрїи, сова́ла, и҆ ливїѧ, и҆ киликїѧ, и҆̀же при- шеⷣши къ ѻ҆лофе́рнꙋ рeко́ша. да преста́нетъ гнѣвъ твои и҆̀же є҆сть наⷣ на́ми. лꙋчше бо є҆сть да жи́ви сꙋщи слꙋжимъ навходоносо́рꙋ црю вели́комꙋ, и҆ пѡрꙋчни бꙋдемъ тебѣ, нежели оу҆мремъ (со и҆мѣнїемъ нашимъ непокори́вшесѧ)[1]· всѧ́къ градъ на́шъ и҆ дръжа́нїе, всѝ го́ры и҆ хлъми и҆ по́лѧ (и҆) ста́дⷽ҇ воло́въ (и҆)[2] ѻ҆ве́ць и козло́въ, ко́нїи же и҆ вельблю́довъ, и҆ всѧ бога́тъства наша и҆ домоча́дцы преⷣ тобо́ю сꙋть, бꙋдꙋⷮ всѧ̀ по сꙋдꙋ твоемꙋ. та́кѡ҆ и҆ мы и҆ снⷪ҇ве наши рабѝ твоѝ є҆смы̀. прїиди́ къ намъ

Глава 3

1 Тоді ж мужі послали своїх послів з усіх міст і околиць, царі і князі сирійські, і Месопотамії, і Сирії Совала, і Лівії, і Килікії. Які, прийшовши до Олоферна, сказали: **2** Хай спиниться твій гнів, що є над нами, бо є краще, щоб ми, будучи живими, служили Навходоносорові – великому цареві. І будемо підвладними тобі, ніж щоб ми померли з нашим майном, не підкорившись. **3** Всяке наше місто і посілість, всі гори, і вершки, і поля, і стада волів, і овець, і козлів, коней же й верблюдів, і все наше багатство, і домашні є перед тобою, **4** все буде за твоїм судом. Так само ж **5** і ми, і наші сини – ми є твоїми рабами. **6** Прийди до нас, пане, мирно і пануй над нашою роботою так, як

тобі є до вподоби. **7** Тоді, зійшовши з гір до садів з великою силою, він і захопив всяке місто і всіх, що проживали на землі. **8** З кожного ж міста взяв собі помічників – сильних мужів і вибраних до бою. **9** Такий же великий страх напав на ці країни, що в усіх містах мешканці, начальники і шляхетні разом з громадянами, вийшли йому назустріч на шлях, **10** приймаючи його з вінками і зі свічами, співаючи і веселячись з тимпанами і трубами. **11** Бо чинячи це, змогли злагіднити жорстокість його серця. **12** Він же й їхні міста знищив і порубав їхні молитовні ліси, **13** бо йому заповів цар Навходоносор, щоб він винищив всіх богів країн, лише щоб він сам називався богом і в тих родах, що підкоряться Олоферновій силі. **14** Проходячи ж Сирію Совальську і всю Аппамію і Месопотамію, він прийшов до ідумеїв в гаваотську землю. **15** І захопив в полон їхні міста, і перебув там тридцять днів. В них же наказав зібрати всіх вояків своєї сили.

Глава 4

1 Тоді, почувши це, ізраїльські сини, які жили в юдиній землі, дуже перелякалися від його лиця. **2** На них напало тремтіння і жах, щоб він не зробив те саме з Єрусалимом і з господньою церквою, що зробив він з іншими містами і їхнім храмом. **3** І, почувши, вони послали довкруги по всій Самарії, аж до Єрихона, і вони облягли всі вершки гір, **4** і мурами обгородили їхні вулиці, і зібрали багато їжі в підготовці до війни. **5** А священик Єлеаким написав до всіх, що були напроти Ездрелона, що є напроти великого поля, близько до Дотаїму, і всім, крізь кого міг іти шлях, **6** щоб оточили гори, крізь які міг іти шлях до Єрусалиму, і хай будуть на сторожі там, де могла іти вузька дорога поміж гори. **7** І зробили ізраїльські сини так, як наказав їм господній священик Єліяким. **8** І він закликав ввесь полк до Господа Бога – велику присутність. І вони упокорилися своїми душами в пості і в молитвах, вони і їхні жінки. **9** І священики зодяглися в мішковину і поклали своїх немовлят на землі напроти лиця господнього храму, і покрили мішковиною господній жертовник, **10** і однодушно закликали до Господа Бога ізраїльського, щоб не були видані в полон їхні діти і їхні жінки, на відлучення, і їхні міста на винищення, і їхні

господине мирне и владѣи работою нашею ꙗко годѣ ти єсть. Тогда сошеше з горъ в садники в силѣ велицѣ, и обьятъ всякъ градъ, и вся обитающаѧ на земли. Ѿ всякого же града взя себѣ помощниковъ мужїи крѣпкиⷯ ї избранныхъ къ брани. толико же страхъ (велїи) на страны сїа нападе ꙗко (всѣмъ)[3] градомъ, обитающїи началницы и чтни вкꙋпѣ съ гражаны изыидоша (въ срѣтенїе ємꙋ на пꙋть)[4]. прїемлющи єго со вѣнцы и со свѣщами. въспѣвающи и веселѧщеся в тимпанѣхъ и трꙋбаⷯ. сїа бо творѧщи свирѣпьства (срца)[5] єго оукротити возмогоша, ꙗже и грады ихъ разори, и лѣсы ихъ молитвеныѧ посѣче, заповѣда бо єму навходоносоръ црь. да всѣхъ боговъ земскихъ истребитъ, токмо да той самъ наречется бгъ. и ѿ тѣхъ рожѣнїи иже олоферновѣ силѣ покорятся. проходѧщи же сѵрїю совальскꙋю и всю аппамїю, и месопотамїю. прїиде къ идꙋмеѡⷨ в землю гаваотъскꙋ, и плени грады ихъ, и пребысть тꙋ тридесѧть днїи в нихъ же (-)[6] собрати повелѣ вси вои силы своеѧ.

Гл҃а, д҃.

Тогда слышащи сїа снове ійлеви, иже обитахꙋ въ земли іоудинѣ, оустрашишася ѕѣло ѿ лица єго. трепетъ и оужасъ нападе на ниⷯ. да не тоже сътвори ієрлимꙋ и цркви гни. иже сътвори прочимъ градомъ и храмомъ ихъ. и послаша по всеи самарїи окрестъ даже до єрихона и облегоша вси връси горъ. и стѣнами оградиша оулицы ихъ. и собраша обилїа въ оуготованїе ополъченїа. Сщенъникъ же їелеакимъ писа къ всѣмъ, иже бяхꙋ противꙋ єздрелона, иже єсть противъ поля великаго близъ дотаиⷨ, и всѣмъ по коихъ пꙋть быти можаше, да облѧгꙋтъ (горы)[1] имиже пꙋть быти можаше къ ієрлимꙋ. [и][2] тꙋ да стрегꙋтъ гдѣ тѣснота пꙋть быти можаше межꙋ горъ. и сътвориша тако снове ійлеви ꙗкоⷤ повелѣ имъ сщенникъ гнь ієлїакиⷨ. И възва весь полкъ къ гꙋ (бꙋ) настоѧнїе велико, и смиришася дшами своими въ постѣ [и въ млтваⷯ][3] они и жены ихъ. И облекошася сщенницы въ вретища, и младенцы (своѧ) положиша на земли противꙋ лица храма гнѧ. и олтарь гнь покриша вретищи. и възваша къ [гꙋ бꙋ][4] ійлевꙋ єдинодꙋшно, да не дадꙋтся въ плѣнъ младенцы ихъ, и жены ихъ въ раздѣленїе, и грады иⷯ въ истребленїе, и стаѧ ихъ въ осквернѣнїе, [да не даны бꙋдꙋ въ порꙋганїе ѧзыкѡⷨ][5]. Тогда єлїакиⷨ сщенниⷦ гнь великїи обхождаше

весь (люд҃ і҆и҃льскі́и)[6], и҆ гл҃а и҆̀ рекꙋщи· вѣсте ꙗ҆́ко ѹ҆слы́ши҃ г҃ь (б҃ъ) м҃лтвы ва́ша, а҆́ще живꙋще пребꙋдете въ по́стѣ, и҆ въ м҃лтвахъ пре҄ г҃мъ. (и҆) памѧтъствова́ти и҆́мате мѡѷсі́а раба̀ г҃нѧ, и҆́же (лю́ди а҆мма́литьстїи)[7] надѣ́ющисѧ въ си́лѣ свое́и, и҆ ѡ҆ вельмо́жъствѣ свое҄мъ, и҆ ѡ҆ во́ехъ свои҆́хъ, и҆ ѡ҆ щи́тѣхъ свои҆́хъ, и҆ ѡ҆ колесни́ца҃ свои҆́хъ, и҆ ѡ҆ вса́дницѣхъ свои҆́хъ, не желѣ́зомъ ѡ҆плъча́ющи, н҆о моли́твами с҃тыми (свои҆ми) молѧ́щисѧ ѡ҆долѣлъ. та́ко да бꙋдꙋтъ всѝ вра́зи і҆и҃леви, а҆́ще прилежите в то҃ дѣлѣ что҃ нача́сте. сего ради б҃о ѹ҆че́нїемъ е҆го молѧ́щисѧ (-)[8] пребыва́хꙋ пре҄ лице҃ г҃нимъ. такоже и҆ тїи и҆́же жрътвꙋ приношахꙋ г҃ꙋ (б҃ꙋ), препоꙗ҆́саны въ вре́тища приноша́хꙋ жрътвꙋ г҃ню, и҆ (посы́паша)[9] пе́пеломъ на главы своѧ. и҆ всѣмъ ср҃цем свои҃ [-][10] молѧ́хꙋ [г҃а][11] б҃а, да посети́тъ лю́ди своѧ і҆и҃лѧ·

святощі на збещещення, щоб не були видані на глум народам. **11** Тоді Єліяким, великий господній священик, обійшов ввесь ізраїльський люд і сказав їм, **12** промовляючи: Знайте, що Господь Бог вислухає ваші молитви, якщо будете жити в пості і в молитвах перед Господом **13** і будете пам'ятати Мойсея, господнього раба, який молячись переміг амалитський народ, що надіявся на свою силу і на свою велич, і на своїх вояків, і на свої щити, і на свої колісниці, і на своїх кіннотників – не б'ючи залізом, але своїми святими молитвами. **14** Такими хай будуть всі ізраїльські вороги, якщо пильно держатиметися в тому ділі, яке ви розпочали. **15** Бо задля цього, через його навчання, молячись залишалися перед господнім лицем. **16** Так само і ті, що приносили жертву Господеві Богові, приносили господню жертву підперезані у мішковині і посипали попіл на свої голови. **17** І всім своїм серцем благали Господа Бога, щоб відвідав свій народ – Ізраїль.

Гл҃а, е҃·

Възвѣще́но же бы́сть ѡ҆лофе́рнꙋ нача́льникꙋ вои а҆сѷрі́иски҃. и҆́же с҃нове і҆и҃леви ѹ҆гото́вахꙋсѧ на сꙋпротивле́нїе (-)[1] на гора҃ пꙋтїе ѡ҆блего́ша. и҆ ꙗ҆́ростїю ѕѣло разгорѣсѧ, въ ꙗ҆́рости вели́цѣ· и҆ възва̀ всѧ̀ к҃нѕѧ моа́влѧ, и҆ воѐводы а҃мони́тьстїи. и҆ рече и҆мъ. ръцѣте м҃и что҃ е҆сть лю́дїе сїи. и҆́же гора́ми ѡ҆бладаю҃, и҆ли и҆́же, и҆ каковы и҆ коли́ки сꙋть гра́ды и҆хъ, и҆ какова̀ е҆сть си́ла и҆҃ и҆ли кое бꙋдетъ мно́жество и҆хъ, и҆ли кто̀ ц҃рь во́евъ и҆хъ, чесо ради выше всѣхъ и҆́же ѡ҆бъдержа́тъ въсто́къ сїи. погръдѣша на́ми и҆ не и҆зыидо́ша въ срѣте́нїе на́мъ да воспрїимꙋтъ насъ с миромъ· тог҃а а҆хїо́ръ воѐвода всѣмъ с҃номъ а҆ммо́нимъ (ѿвѣща̀, и҆)[2] рече, а҆́ще въсхо́щеши слы́шати господи́не мои рекꙋ и҆́стиннꙋ пре҄ тобо́ю, ѡ҆ лю́дехъ сихъ и҆́же на гора́хъ ѡ҆бита́ютъ. и҆ не и҆зы́идетъ сло́во ло́жно ѿ ѹ҆́стъ мои҃, лю́дїе тїи ѿ колѣна ха҃де́иск҃ сꙋть. тїи пре́жде въ месопота́мїи ѡ҆бита́ша. ꙗ҆́ко не хотѣша послѣдовати бого́мъ ѿц҃ъ свои҆́хъ, и҆́же ѡ҆бита́ша в землѝ халдѣистѣи, ѡ҆ставлѧ́ющи б҃о чи́ны ѿц҃ъ свои҆́хъ и҆́же при мно́жествѣ бого́въ бы́ша, (н҆о) е҆ді́наго б҃а н҃бнаго чтоша. и҆́же (-)[3] повелѣ и҆мъ да и҆зы́идꙋтъ ѿтꙋдꙋ и҆ ѡ҆бита́ютъ въ хара́нѣ· е҆гда́ же бы́сть гла́дъ по все́и землѝ (тои). и҆до́ша въ е҆гѷпетъ. таможе по четырїста лѣтехъ тако ѹ҆мно́жени сꙋть, и҆́же мно́жество и҆҃ не можаше сочте́но

Глава 5

1 Сповіщено ж було Олофернові, начальникові асирійських вояків, що ізраїльські сини підготувалися до опору – на горах облягли шляхи. **2** І він дуже загорівся люттю у великому гніві. І він покликав всіх моавських князів і аммонитських воєвод **3** і сказав їм: Скажіть мені хто є цей народ, що панує горами, або які і як численні, і скільки є їхніх міст, і яка є їхня сила, або яке буде їхнє число, або хто цар їхніх вояків? **4** Задля чого понад усіх, що володіють цим сходом, погордили нами і не вийшли нам назустріч, щоб прийняти нас з миром? **5** Тоді Ахіор, воєвода всіх аммонових синів, відповів, і сказав: Якщо бажаєш послухати, мій пане, скажу перед тобою правду про цей народ, що живе на горах. І слово брехні не вийде з моїх уст. **6** Той народ є з халдейського роду. **7** Вони раніше жили в Месопотамії. Оскільки не бажали іти за богами своїх батьків, що мешкали в халдейській землі, **8** полишаючи служби своїх батьків, які мали багато богів, **9** але почитали єдиного небесного Бога, який їм наказав, щоб вийшли звідти і жили в Харані. Коли ж був голод по всій тій землі, вони пішли до Єгипту. Там по чотириста роках вони так розмножилися, що їхня кількість не могла бути почисленою. **10** Коли ж гнобив їх працею єгипетський цар в будуванні своїх міст з болота і цегли, то вони закликали до свого Господа Бога. Він же

побив всю єгипетську землю різними карами. **11** Коли ж єгиптяни прогнали їх від себе, і минула від них кара. І він знову побажав їх схопити і передати до своїх робіт. **12** Як же вони тікали, небесний Бог так розділив море, сюди і туди, і вода стала наче стіна, вони ж пройшли по *сухому* посеред моря. **13** Коли ж їх наздоганяли єгиптяни – безчисленне множество вояків, і так їх покрила вода, що не залишився з них ні один, щоб останнім сповістити діло. **14** І коли ж вони пройшли Червоне море і ввійшли до пустині гори Синай, в яких ніколи людина не могла жити ані людський син ніколи там не спочив, **15** і гіркі джерела стали їм солодкими для пиття, і впродовж сорок*а* літ мали їжу з неба. **16** І коли кудись ходили, то без лука і стріл, без щита і меча – їхній Бог бився і поборював, **17** і не було того, хто опирався б їм. Лишень коли вони відступили від служіння свого Господа Бога, **18** і скільки раз поклонилися чужим богам, за винятком свого Бога, вони були видані в полон і на зневагу. **19** Як тільки ж вони покаялися за те, що відступили від служіння свого Господа Бога, небесний Бог дав їм силу на перемогу. **20** Далі ж вони перемогли царя хананея, і євусея, і ферезея, і хеттея, і евея, і аморея, і всіх сильних в Есевоні, і захопили їхню землю і їхні міста. **21** І аж доки не згрішили перед своїм Богом, було з ними добре, бо їхній Бог ненавидить беззаконня. **22** Він і перед цими роками, коли вони відступили від дороги, яку дав їм Бог, щоб по ній ходити, і були вигублені полоном численними народами, і численні полонені виведені були до не своєї землі. **23** Сьогодні ж вони повернулися до свого Господа Бога з розсіяння, вони ж були розсіяні і злучилися в одне, і вийшли на всі ці гори, і знову володіють Єрусалимом, де є святе святих. **24** Задля цього, мій пане, пошукай чи є в них якесь беззаконня перед їхнім Богом. Підемо до них, бо видаючи видасть їх Бог тобі, і вони будуть підкорені під ярмо твоєї сили. **25** Якщо ж цей народ не згрішив перед своїм Господом Богом, не можемо протиставитися їм, бо Господь Бог їх оборонить, і будемо на зневагу всієї землі. **26** І сталося, що коли Ахіор перестав говорити ці слова, і розгнівалися всі Олофернові вельмо жі, і дума-

бы́ти. Е҆гда́ же ѿтагча́ше и҆̀хъ црь є҆гѵ́петъскїи (работою), (-)[4] въ созида́нїи градовъ свои́хъ съ бла́та и҆ плинды (-)[5]. (И҆) възва́ша къ [г҃ꙋ][6] б҃ꙋ своемꙋ, сїи же порази всю̀ зе́млю є҆гѵ́петскꙋю ꙗ҆́звами разли́чными. Е҆гда́ же и҆згна́ша и҆̀хъ є҆гѵ́птꙗне ѿ себе, и҆ преста̀ ꙗ҆́зва ѿ ни́хъ, и҆ паки и҆̀хъ въсхоте поима́ти, и҆ къ своеи работе ѡ҆братити. бежащимъ же и҆мъ б҃ъ н҃бныи море раздели тако, сюдꙋ и҆ сюдꙋ и҆ во́ды ꙗ҆́ко стены ста́ша. (-)[7] Они́ же пройдо́ша (по̀ сꙋхꙋ посреде)[8], мо́рꙗ. (-)[9] Е҆гда́ же постиза́хꙋ и҆̀хъ є҆гѵ́птꙗне безъчислено мно́жество во́и, и҆ тако покры̀ и҆̀хъ вода̀, и҆́же не оста̀ ѿ ни́хъ ни є҆ди́нъ, и҆́же дело последнимъ възвестити. (И҆) є҆гда же пройдо́ша море чрьмное, (и҆) внидо́ша въ пꙋсты́ню горы сѵна́и, в ни́хже никогдаже чл҃къ ѡ҆бита́ти възмо́же. ни с҃нъ чл҃ческїи (когда тамо) почи̑. (І)[10] и҆сточники горкы̀ ѹ҆сладе́ни сꙋть и҆мъ на пи́тїе, и҆ по летехъ четыредеса́техъ бра́шно съ н҃беси и҆меша. и҆ где къгда и҆до́ша без лꙋка и҆ стре без щита и҆ меча̀. б҃ъ и҆̀хъ (-)[11] ѡ҆пльча̀ и҆ ѡ҆доле-ваше, и҆ не бе противлꙗ́ющагоса (и҆мъ)[12]. Токмо когда ѿстꙋпиша ѿ слꙋжбы г҃а б҃а своего, и҆ коль кра́тъ поклони́шаса (бого́мъ) чю́ждимъ, ра́зве (-)[13] б҃а своего, преда́ни сꙋть въ пленъ (-)[14] и҆ в поношенїе, ꙗ҆́коже покаꙗ́шаса и҆́же ѿстꙋпиша ѿ слꙋжбы (г҃а) б҃а своего, дадѐ и҆мъ б҃ъ н҃бныи крепость въ ѡ҆долен҃їе, паки же хананеꙗ цр҃ꙗ, и҆ євꙋсеꙗ, и҆ ферезеꙗ, и҆ хеттеꙗ, и҆ євеꙗ, и҆ а҆мъмо-реꙗ, и҆ всехъ силныхъ въ є҆севоне ѡ҆долеша, и҆ зе́млю и҆̀хъ и҆ гра́ды и҆̀хъ (-)[15] ѡ҆дръжа́ша, и҆ даже доколе не съгрешиша пре б҃мъ свои́ мъ бы́ша с̾ сими бл҃гаꙗ. б҃ъ бо и҆̀хъ ненави́дитъ безако́нїꙗ, и҆́же и҆ пре́жде тѣхъ летъ є҆гда̀ ѿстꙋпиша ѿ пꙋти̑ ꙗ҆́же дадѐ и҆мъ б҃ъ, є҆же ходи́ти в не́мъ. (И҆) потребле́ни быша пленен҃їемъ ѿ мно́гихъ ꙗ҆зы́къ, и҆ мно́зи (-)[16] ю҆зницы и҆зведе́ни сꙋть в зе́млю не свою. Нн҃е же възврати́шаса к̾ [г҃ꙋ][17] б҃ꙋ своемꙋ ѿ расточе́нїꙗ, ꙗ҆́же расточе́ни бы́ша (и҆) съедини́шаса въ є҆ди́нство, и҆ възыидо́ша на горы сїꙗ всꙗ̀. и҆ паки владеютъ і҆ерл҃имо́мъ где сꙋть ст҃аꙗ (ст҃ы҃)[18]. Сего ра́ди господине мои възыщи а҆́ще є҆сть каꙗ безаконїꙗ и҆̀хъ пре б҃мъ и҆̀хъ. взыидемъ к ни́мъ. ꙗ҆́ко предаю́щи предастъ и҆̀хъ б҃ъ [-][19] тебе. и҆ бꙋдꙋтъ повинни по̀д и҆го силе твоеи. А҆́ще ли не съгрешиша лю́дїе сїи пре (г҃мъ) б҃мъ своимъ, не мо́жемъ противи-тиса и҆мъ. ꙗ҆́ко (г҃ь) б҃ъ защи́титъ и҆̀хъ, и҆ бꙋдемъ в поношенїе всеꙗ земли̑. И҆ бы́стъ є҆гда̀ преста̀ гл҃ати а҆хїо́ръ словеса [сїꙗ][20], (и҆) разгне-вашаса вси вельмо́жи ѡ҆лофе́рновы. и҆ помышла́хꙋ ѹ҆би́ти є҆го рекꙋщи дрꙋгъ къ дрꙋгꙋ. кто є҆сть

сеи иже глетъ да снове іилеви могущи противитися црю навходоносору и воемъ его· Лцы безъоружни и безъсилніи (-)[21] неоучени бранемъ. да познаетъ ахіоръ, яко оуславствуетъ нами· възъидемъ на горы, и егда поимани будутъ силніи ихъ тогда и онъ с ними же мечемъ прободенъ будетъ. да [вѣдатъ вси языцы][22] яко навходоносоръ богъ земли есть, и кромѣ того нѣсть иного·

ли його вбити, кажучи один до одного: **27** Хто є цей, що говорить, що ізраїльські сини спроможні протиставитися цареві Навходоносорові і його воякам? *Вони* люди без зброї і безсилі, не навчені до війни. **28** Хай пізнає Ахіор, що нас знеславляє. Ми підемо на гори і, коли будуть спіймані їхні сильні, тоді і він з ними ж мечем буде прошитий. **29** Щоб всі народи знали, що Навходоносор є богом землі, і, за винятком того, немає іншого.

Гла, ѕ·

Бысть же егда [преста][1] глати. разгнѣвася олофернъ (яростію велією зѣло)[2], рече къ ахіору. яко пррчествова еси намъ рекущи иже люди іилевы защитятся ѿ бга своего. (-)[3] азъ покажу тебѣ, яко нѣсть бгъ токмо навходоносоръ. егда побіемъ ихъ всѣхъ яко члка единаго· Тогда и ты с ними, асуріискимъ мечемъ погибнеши, и весь іиль с тобою погубленіемъ расточатся· И познаеши яко навходоносоръ гь есть всеи земли. егда мечь воя моего проидетъ (срце)[4] твое, и прободенъ падеши, между язвеныхъ (людіи іильтьскій)[5]. и не въстанеши боле дондеже истребишися с ними· Паки же аще пррчество твое истинно чаеши не измѣнится лице твое, и блѣдость иже образъ твои въздержитъ ѿидетъ ѿ тебе, аще словеса моя сіа мниши исполнитися не могутъ· (И)[6] познаеши иже вкупѣ с ними сіа искусиши. зане ѿ сего часа тѣмъ людемъ съдружишися. да когда достоины моего меча муки въспріемлютъ, тогда и ты вкупѣ мщеніе да подлежиши· Тогда повелѣ олофернъ рабомъ своимъ да поимаютъ ахіора, и ведутъ его въ (градъ) ведулію, и предадутъ его в руки сновомъ іилевы· И взяша его раби олоферновы, идоша чрезъ поле· (И)[7] егда (же) когда приближахуся къ горамъ, изыдоша противъ ихъ пращницы· Тіи же оуклоняющися на страны горы, (и) привязаша ахіора къ древу рукама и ногама, и тако связана ѿ вервиць оставиша его, и обратишася къ господину своему· Снове же іилеви исходяще ѿ ведуліа, прііидоша къ нему, (и) разрѣшивше его приведоша въ ведулію, и поставиша его посредѣ людіи въпрашающи. что есть вещь сіа иже связана асуріане оставиша (тя)[8]· въ днехъ сихъ бяху ту начялницы, іосія снъ михов, ѿ колѣна симеонова, и хармія иже именованъ годоніель, посредѣ старецъ и посредѣ всѣхъ (людіи)· Ахіоръ

Глава 6

1 Було ж, коли він перестав говорити, Олоферн розгнівався дуже великою люттю, він сказав до Ахіора: **2** Оскільки ти нам пророкував, кажучи, що ізраїльський народ буде захищений своїм Богом, я тобі покажу, що немає Бога, за винятком Навходоносора. **3** Коли поб'ємо їх всіх, як одну людину, тоді і ти з ними згинеш від асирійського меча. І ввесь Ізраїль з тобою вигубленням буде розсіяний. **4** І ти пізнаєш, що Навходоносор є паном всієї землі, коли меч мого вояка прошиє твоє серце, і прошитий впадеш ти між раненим ізраїльським народом, і не піднімешся більше, доки не будеш з ними вигублений. **5** Знову ж, коли твоє пророцтво вважаєш правдивим – не переміниться твоє лице, і блідість, що охопила твій вид, відійде від тебе, якщо вважаєш, що ці мої слова не можуть сповнитися. **6** І ти пізнаєш, коли разом з ними це перенесеш, тому що від цього часу дружитимеш з тими людьми, щоб, коли приймуть муки гідні мого меча, тоді і ти разом підпадеш під помсту. **7** Тоді Олоферн наказав своїм рабам, щоб схопили Ахіора, і повели його до міста Ветулії, і видали його в руки ізраїльським синам. **8** І Олофернові раби взяли його, пішли через поле. І коли ж часом наближалися до гір, вийшли проти них пращники. **9** Вони ж, уступивши на бік гори, і прив'язали Ахіора до дерева за руки і ноги. І так зв'язаного шнурами покинули його і повернулися до свого пана. **10** Сини ж ізраїльські, вийшовши з Ветулії, прийшли до нього і розв'язавши його привели до Ветулії, і поставили його посеред людей, допитуючи: Що це за річ, що асирійці залишили тебе зв'язаним? **11** В цих днях начальниками там були Йосія, син Михів, зі Симеонового племені, і Хармія, що прозваний Готонієм. **12** Посеред старців і серед всього народу Ахіор розповів про все, що запитав був Олоферн, і як Олофернові люди бажали задля того слова його вбити, **13** і яким видом той Олоферн розгнівався. Він

наказав його з цієї причини видати ізраїльському народові, щоб: коли переможе ізраїльських синів, тоді й мене, Ахіора, наказав вигубити різними муками задля цього, що я сказав: Небесний Бог є їхнім охоронцем! **14** Коли ж Ахіор сповістив це все, ввесь полк, впавши на лице, поклонився Господеві Богові, і спільною скорботою, і плачем, однодушно пролили свої молитви Господеві Богові, **15** кажучи: Господи Боже неба і землі, поглянь на їхню гордість і поглянь на наше впокорення! І прийми лице твоїх святих, і покажи, що не залишиш тих, що надіються на тебе, а впокори тих, що надіються на себе і прославляються своєю силою. **16** Адже вони закінчили плач і молитву, якою ввесь день молилися, і потішили Ахіора, **17** кажучи: Бог наших батьків, якого силу ти проповідував, Той дасть тобі цю винагороду, що ти радше побачиш їхню погибель. **18** Бо, коли наш Господь Бог дасть цю свободу своїм рабам, і з тобою буде Господь Бог. І посеред нас, як тобі до вподоби, так з всіма твоїми, і житимеш з нами. **19** Тоді Осія, коли закінчилася рада, взяв його до свого дому і зробив велику вечерю. **20** І разом зі всім запрошеними священиками, наповнені постом, підкріпилися. **21** Після цього знову всі скликані люди разом молилися всю ніч, просячи помочі від Господа Бога ізраїльського.

Глава 7

1 Олоферн же на другий день заповів своїм воякам, щоб пішли проти Ветулії. **2** Було ж 100000 і 20000 піших вояків і 20000 кінноти, опріч тих мужів, яких зібрав наказом; і різні хлопці були приведені з усіх околиць і з міст. **3** Всі ці разом приготувалися до війни проти ізраїльських синів і прийшли зі сторони гори аж до верху, що глядить на Дотаїм, з місця, що зветься Белма, аж до Хелмона, що є напроти Ездрелона. **4** Сини ж ізраїльські, як побачили їх множество, впали на землю, посипаючи попіл на свої голови, однодушно молячись, щоб Господь Бог ізраїльський виказав своє милосердя на своєму народі. **5** І вони взяли свою військову зброю, засіли по місцях, що контролюють вузькі частини стежки між горами, і стерегли ввесь день і ніч. **6** Тоді Олоферн, коли обійшов довкруги міста і знайшов джерело, що постачало воду ними ведену з південно-

повѣда вся иже (-)[9] ѿ олоферна въпрошенъ бы, и како людїе олоферновы хотяху того ради словеси оубити его, і имже образомъ тои олофернъ разгнѣвася, повелѣ его сея ради вины предати людемъ іилтьскимъ. да егда одолѣетъ снове іилеве. тогда и мене ахїора различными повелѣ погубити муками, сего ради иже рекохъ, бъ небныи защититель ихъ есть. Егда же ахїоръ вся (сїя) възвѣсти, весь полкъ падъ на лице кланяющеся гу (бу), и общимъ скорбѣнїемъ и плачемъ единодушно млтвы своя [гу][10] бу възлїаша, глюще. Ги бе неси и земли оузри гордыню ихъ, и призри на наше смиренїе, и лице стыимъ твоихъ вонми, и яви яко не оставиши надѣющихся на тя, а смири надѣющихся о себѣ и ѿ своея силы славящися. Скончаша бо плач и млтву иже весь днь молишася, (и) оутѣшиша ахїора рекуще. бъ ѿцъ нашихъ егоже ты силу проповѣда, тои тебѣ сїя дасть въздаянїя, да ихъ наипаче ты погибель оузриши. Егда бо гь бъ нашъ вдасть сїю свободу рабомъ своимъ, будетъ и с тобою (гь) бъ и посредѣ насъ, яко годѣ тебѣ, тако съ твоими всѣми, (и) живеши [с нами][11]. Тогда осїя егда скончася совѣтъ, прїя его в домъ свои, и сътвори вечерю велїю, и съзванымъ всѣмъ презвитеромъ вкупѣ, исполненомъ пощенїемъ оукрѣпишася. Посемъ паки съзвани вси людїе (-)[12] всю нощъ молишася (вкупѣ)[13] просяще помощи ѿ (га) ба іилева.

Глава, з.

Олофернъ же въ другїи днь заповѣда воемъ своимъ, да взыидутъ противу ведулїя. Бѣша же пѣшец бранныи р, (и) к. и всадник, кв. кромѣ (-)[1] тѣх мужи иже обялъ плѣненїемъ, і изведени бяху ѿ (всѣх) предѣлъ и ѿ градъ юноши всякїя вси сїи оуготовашася вкупѣ къ брани противъ сномъ іилево, и прїидоша по странѣ горы даже до верха иже зритъ на дотаимъ, ѿ мѣста иже речется белма даже до хелмона, иже есть противу ездрелона. Снове же іилеви яко видѣша множество ихъ, падоша на землю посыпающїи пепелъ на главы своя, единодушно молящися. да (гь) бъ іилевъ млть свою покажетъ на людехъ своихъ. И прїяша оружїя своя бранная, сѣдоша по мѣстомъ иже тѣсноты путя стезя исправляютъ между горами. и бяху стрегуще (-)[2] весь днь и нощь. Тогда олофернъ егда обыиде окрстъ (града), (и) обрѣте источникъ иже възлїяше воду вожденую ихъ ѿ

страны южески внѣ града водашеся, и повелѣ пресѣчи (трубы оны имиже вода хождаше)[3]. бяху бо недалече ѿ стѣнъ (и) кладязь ѿ нихже тайно видѣны быша черплюще воду на прохлажение паче неже на питие. Но сынове аммони, и моавли, приступиша къ Олоферну рекуще, сынове Израилеви не в копии, ни въ стрѣлахъ уповаютъ, но горы защищаютъ ихъ. и упасутъ ихъ холми, въ стремлении поставлени. (Сего ради)[4] безъ брани можеши премощи ихъ, постави стражи ко кладяземъ да не чръплютъ ѿ нихъ [воды][5], (-)[6] безъ меча (бо) (-)[7] убиеши ихъ ибо утружени сутъ предадутъ градъ свой коегоже мнятъ [-][8] иже не възможемъ одолѣти, зане иже на горахъ поставленъ. И угодна бысть словеса си предъ Олоферномъ, и предъ [-][9] началники его. и постави окрестъ сотницы по всѣмъ кладяземъ. Сия стража, к, дний, бысть исполнена, оскудѣша убо събрания водъ всѣмъ обитающимъ Ведулии, тако да не бысть внутри града (воды) ѿкуду насытитися (и) ни единъ день, поне въ мѣру дашеся людемъ вода на всякъ день. Тогда снидошася къ Осии юноши и вси мужи и жены и отроки вси вкупѣ единогласно рекоша, судитъ (Господь) Богъ между нами и тобою, яко сътворилъ еси на насъ зла, не хотяще глаголати мирная съ асуриянами, и того ради преда насъ Богъ в руку ихъ. Тѣмже нѣсть иже поможетъ егда предъ очима ихъ въ жаждѣ скончаемся, и в погубление велико. И нынѣ събѣрите всѣхъ иже въ градѣ сутъ, да волею вси предадимся людемъ Олоферновымъ. Луче есть (намъ) да быхомъ суще живи въ плѣнении хвалили Господа Бога, неже умремъ, и будемъ въ поношение всѣмъ (людемъ)[10], да не видимъ жены наша и младенцы наша мертви, предъ очима нашима. днесь въ свѣдѣтельство приемлемъ небо и землю, и Бога ѿцъ нашихъ, иже мстится намъ по грѣхомъ нашимъ, да уже предаите градъ в руку воемъ Олоферновымъ, да будетъ конецъ нашъ кратокъ въ устахъ меча, иже долзѣе сътворися ѿ сухоты жажди. И егда сия рекоша бысть плачь и рыдание велие въ людехъ всѣхъ, (-)[11] по многи часы единымъ гласомъ възопиша къ (Господу) Богу рекуще. съгрѣшихомъ съ ѿцы нашими, неправо дѣяхомъ, и беззаконовахомъ, Ты (Господи) иже кротокъ еси помилуи насъ, и въ твоемъ наказании мсти безакония наша, и не предаи исповѣдающихъ тя, людемъ иже не вѣдятъ тя. да не рекутъ между языкы, гдѣ есть Богъ ихъ, и егда тѣмъ

го боку, ведену поза містом, і наказав розірвати ті труби, якими йшла вода. **7** Бо вони були недалеко від стін і криниця, з яких бачили, як вони скрито черпали воду для охолодження радше, ніж для пиття. **8** Але аммонові і моавові сини приступили до Олоферна, кажучи: Ізраїльські сини не надіються на спис ані на стріли, але їх захищають гори і їх спасють вершки, поставлені в урвищах. **9** Задля цього ти зможеш їх перемогти без війни. Постав при криницях сторожу, щоб вони не черпали з них води, адже уб'єш їх без меча, бо стануть знесилені, передадуть своє місто, про яке думають, що ми не зможемо *ним* заволодіти, тому що поставлене на горах. **10** І до вподоби були ці слова перед Олоферном і перед його начальниками, і він поставив довкруги сотників по всіх криницях. **11** Ця сторож 20-ть виповнила днів. Отже, вичерпалися збірники води в усіх, що жили у Ветулії, так, що всередині міста не було води, звідки *б* насититися, і ні на один день, хоч за мірою давалося людям воду на кожний день. **12** Тоді зійшлися до Осії хлопці, і всі мужі, і жінки, і слуги. Всі разом, однодушно, **13** сказали: Хай судить Господь Бог між нами і тобою, бо ти навів на нас зло, не бажаючи говорити по-мирному з асирійцями, і задля того Бог нас видав у їхні руки. **14** Тому немає того, хто поможе, коли перед їхніми очима помремо від спраги і у великій згубі. **15** І сьогодні зберіть всіх, що є в місті, щоб ми всі добровільно здалися Олоферновим людям. **16** Краще є нам, щоб, будучи живими, ми в полоні хвалили Господа Бога, ніж ми померли і були в зневагу всім народам, щоб ми не побачили наших жінок і наших дітей мертвими перед нашими очима. **17** Сьогодні за свідка беремо небо і землю і Бога наших батьків, який мститься нам за наші гріхи, щоб ви вже видали місто в руки Олофернових вояків, щоб наш кінець був коротким від леза меча, який стане довшим від сухості спраги. **18** І коли вони це сказали, був плач і велике ридання в усьому народі. Впродовж багатьох годин одним голосом вони кликали до Господа Бога, кажучи: **19** Ми згрішили з нашими батьками, ми поступали неправильно і ми чинили беззаконня! **20** Ти, Господи, що є лагідним, помилуй нас! І в твоїм каранні помсти наші беззаконня! І не видай тих, що Тобі визнаються, людям, які Тебе не знають! **21** Шоб не сказали між народами: Де є їхній Бог? **22** І коли змучилися тим голосінням і тим плачем, ослаблені мовчали, **23** тоді піднявся

Осія, облитий слізьми, сказав: Будьте стійкі душею, брати! Ще чекатимемо п'ять днів милосердя від Господа Бога, **24** щоб забрав свою лють і дав славу своєму імені. **25** Якщо ж по п'яти днях не прийде поміч, вчинемо ці слова, які ви сказали.

вопле́мъ, и тѣмъ пла́чемъ оутру́ждьшеся, ѻслаблени молча́ху, тогда̀ въста̀ ѻсїа ѻблїанъ слеза́ми рече, ра́вни дшею бу́дите бра́тїе, (ещѐ)[12] пяти днїи ждемъ ѿ га (ба) млрдїа, да наро свою̀ ѿсѣче́тъ, и да́сть сла́ву имени своему. Ащеже ли же по пяти днехъ не прїидетъ помощь, сътворимъ сїа словеса̀ иже гласта.

Глава 8

1 І сталося, що коли ці слова почула Юдита, вдовиця, що була дочкою Мерариною, сина Ідоксового, сина Йосифового, сина Осіїного, сина Елаїного, сина Яминорового, сина Ґедеонового, сина Ратаїмового, сина Ахитового, сина Мелхієвого, сина Енанового, сина Венатанового, сина Салатіїлевого, сина Симеонового, сина Рувимового. **2** І її чоловіком був Манасис, що помер в днях жнив ячменю, **3** адже він наглядав над тими, що в'язали снопи в полі, і прийшла спека на його голову. І він помер у Бетулії, своєму місті, і був там похований зі своїми батьками. **4** А Юдита, його жінка, залишилася вдовою вже три роки і 6-ть місяців. **5** І на горищі свого дому вона собі зробила скрите помешкання, в якому зі своїми служницями жила замкненою. **6** І маючи на своїх бедрах мішковину, постила всі дні свого життя, за винятком суботи і новомісяччя, і празників дому ізраїлевого. **7** Вона ж була дуже гарна на вид, їй муж її залишив великі багатства, і численну прислугу, і маєток, і численні великі стада волів і овець. **8** І вона була в цьому славна, що дуже боялася Господа Бога, не було нікого, хто сказав би про неї погане слово. **9** Отож вона, коли почула, що священик Осія обіцяв по п'ятьох днях видати місто, і послала до священиків Хабру і Харму. **10** І вони прийшли до неї, і вона їм сказала: Що це, що Йосія зволив видати місто асирійцям, якщо до п'ятьох днів вам не прийде поміч? **11** І хто є ви, що випробовуєте Господа Бога? **12** І це не є слово, що скличе милосердя, але радше розбудить лють і розпалить гнів. **13** Ви назначили час господньому милосердю, і за вашим бажанням ви назначили Йому день! **14** Але оскільки Господь є терпеливим, задля цього покаймося за це і випросім його прощення проливанням сліз. **15** Господь Бог не мстить, так як людина, ані не гнівається, так як людський син. **16** І задля того упокорім перед ним наші душі, і духом скрухи і смирення

Глава, и.

И бысть егда̀ слыша сїа [словеса̀][1] їюдидъ вдовица, иже бѣ дщи мера́рина, сна идозова, сна їосифля. сна осїина, сна елаина, сна иаминорова, сна гедеонова, сна радаимова, сна ахитова, сна мехїева сна енанова, сна (венада́нова)[2], сна саладїилева, сна симеонова, сна рувимова. И мужъ еѧ̀ бысть манасисъ, иже оумре въ дни жатвы ячменя. Настояше бо на привязающая руко́яти в поли. и прїиде зной на главу его, и оумре въ бетулїи градѣ своемъ, и погребенъ бы ту съ ѿцы своими. Бѣ же їюдидъ ѻста̀ жена̀ его вдовицею оуже лѣта три и мць, ѕ. и на выш͠е дому своего сътворила себѣ та́йно жилище, в неиже съ ѻтроковицами своими затворена живяше. І имѣющи на чреслѣхъ своихъ вретище, постяшеся вся дни живота̀ своего, кромѣ субо́ты, и новомѣсячїя. и празни дому ї͠илева. Бѣ же лѣпа ѻбразо ѕѣло, еиже мужъ свои ѻставилъ богатьства многа, и домочадцы оумножены, и ѻдержанїе, воловъ и ѻвецъ и стадъ многихъ полна. И бѣ сїя въ всемъ славна, яко боя́шеся га [ба][3] ѕѣло. не бѣ иже кто гле ѻ неи слово ѕло. Сїя бо егда̀ слыша яко ѻсїа (свщенникъ) ѻбѣща̀ по пяти днехъ предати градъ, (и) посла̀ къ презвитеромъ хабри и харми. и прїидоша къ неи, и рече имъ, что есть се (-)[4] иже изволи иосїя, да преда гра асирїомъ, аще ли межу пяти днїи не прїидетъ вамъ по́мощь. и кто есте вы иже искушаете га [ба][5]. (и) нѣсть сїе слово иже млть призове, но наипаче ярость възбудитъ, и гнѣвъ вожже́тъ. Положисте вы время млти гня, и к воли вашеи днь поставили есте ему. Но яже търпеливъ есть гь, сего ради покаемся (того). и ѿпущенїя его излїянїемъ слезнымъ испросимъ. не мститъ гь бъ тако яко члкъ, ни гнѣвается яко снъ члчь. И сего ради смиримъ ему дши наши, и дхомъ съкрушеннымъ и смиреннымъ служаще ему, рече (же) съ пла́чемъ гу (бу), да по воли своеи сътворитъ с нами млть свою̀. да яко съскорблено есть срце наше въ гордости ихъ, такоже да наши смиренїемъ оу-

тѣшимся. ꙗко нѣсмы послѣдовали грѣху ѡтецъ нашихъ, иже оставиша бга своего, и поклонишася богомъ чюждимъ. Егоже ради грѣха дани суть въ (погубленіе) меча и въ расхищеніе, и въ стыдѣніе врагомъ своимъ. Мы же иного бга не вѣмы кромѣ его, пождемъ смиренне оутѣшеніꙗ его, и възыщетъ кровь нашу ѿ ꙗзвленіа врагъ нашихъ. и смиритъ вси ꙗзыцы, елицы въстаютъ на ны. и сътворитъ ихъ безъ чести гь бгъ нашъ. И нынѣ братіꙗ вы иже есте презвитери въ людехъ бжіихъ, на васъ възыщуся дша ихъ. Сего ради вашими прещеніи въздвигнете срдца ихъ, да въспоминаютъ на искушеніе ѡтецъ нашихъ. (искушени суще исправятъ служеніе гу)[6] бгу своему. воспоминающе памятни быти (на сіе) како ѡтецъ нашъ авраамъ искушенъ есть. И по множествѣ скушеніихъ (-)[7] другъ бжіи нарѣчеся Такоже исаакъ, (і)[8] иаковъ, (и)[9] моvсіи и вси любящіи (гга) бга по многыхъ искушеніихъ изыидоша (ѿ мира) въ вѣрѣ. Тіи же иже искушеніꙗ не пріяша, съ страхомъ гнимъ, и нетръпѣніи своемъ, в поношеніе ропотаніе свое приносили предъ гмъ истреблени суть ѿ губителя и ѿ зміи погибоша. Сего ради и мы не мстимся сихъ ради вещеи иже тръпимъ. но мняще за грѣхи наши сіꙗ (стражемъ и боимся) страданіа малѣиша суть ꙗзвы (бжіꙗ)[10]. иже пріидоша раби его къ нашему исправленію, а не погубленію. и рече иосіꙗ и презвитери, вся иже глала еси истинна суть. и нѣсть въ словесѣхъ твоихъ ни едино хуленіе. Нынѣ бо моли за насъ, ꙗко жена стаа еси, и блгочестива. и рече имъ іюдидъ, вѣсте бо ꙗко ѿ бга суть ꙗже рекохъ. Такоже і искусите, ѿ бга ли суть сіꙗ, ꙗже помыслихъ сътворити. И молитеся да крѣпокъ сътворитъ гь бгъ совѣтъ мои. Станите вы оу забрала нощи сея, и азъ изыду съ аброю моею. и молитеся, да ꙗко рекли есте, въ дни пять да посѣтитъ гь люди своа ійля. Вы же не хощу да поищете дѣаніе мое. и доколѣ не ѿвѣщаю вамъ ничтоже ино, сътворите токмо млтву за мя къ гу бгу нашему. И рече к неи осіꙗ началникъ іоудеи. иди въ мире, и гь будетъ с тобою, въ ѿмщеніе врагомъ нашимъ, и обращающися ѿидоша (ѿ неꙗ).

Йому служачи, **17** промовмо ж з плачем до Господа Бога, щоб за своєю волею зробив з нами своє милосердя, щоб так, як засмучене є наше серце в їхній гордості, так щоб втішилися ми нашою смиренністю. **18** Бо ми не пішли за гріхом наших батьків, які покинули свого Бога і поклонилися чужим богам. **19** Вони через гріх були видані на вигублення мечем і на пограбування, і на сором своїм ворогам. Ми ж не знаємо іншого Бога, за винятком нього. **20** Почекаймо покірно на його потіху, і Він домагатиметься нашої крові від ран наших ворогів, і приборкає всі народи, що повстають проти нас. І Господь Бог наш зробить їх без честі. **21** І сьогодні, брати, ви, що є священиками в божому народі! Від вас домагатимуся їхніх душ. Задля того вашими нагадуваннями підніміть їхні серця, щоб вони згадували випробовування наших батьків. Випробовувані хай виправлять служіння своєму Господеві Богові, нагадуючи, **22** щоб пам'ятали це, як наш батько Авраам був випробуваний і по численних випробуваннях названий був божим другом. **23** Також Ісаак, і Яків, і Мойсей, і всі, що люблять Господа Бога, по численних випробуваннях відійшли від світу в мирі. **24** Ті ж, що не прийняли випробування зі страхом господнім і своєю нетерпеливістю на докір приносили перед Господа своє нарікання, **25** були вигублені губителем і згинули від змій. **26** Задля цього і ми не мстімось задля цих речей, які терпимо, **27** але вважаючи, що задля наших гріхів це терпимо, і біймося, *бо* терпіння є менші, ніж божі кари, які перенесли його раби для нашого виправлення, а не на згубу. **28** І сказав Йосія й священики: Все, що ти сказала, є правдою, і немає в твоїх словах ні єдиної хули. **29** Адже сьогодні молися за нас, бо ти є святою і праведною жінкою. **30** І сказала їм Юдита: Бо знаєте, що від Бога є те, що я сказала. **31** Так само і дослідіть чи є від Бога це, що я задумала зробити. І моліться, щоб Господь Бог сильним зробив моє рішення. **32** Станьте ви при брамі цієї ночі, і я вийду з моєю служницею. І моліться, щоб так, як ви сказали, до п'ятьох днів хай відвідає Господь свій народ – Ізраїля. **33** Не хочу, щоб ви ж допитувалися про мої діла, і доки не скажу вам нічого, іншого не чиніть, лише молитву за мене до нашого Господа Бога. **34** І сказав до неї Осія, начальник юдеїв: Іди в мирі! І хай Господь буде з тобою на помсту нашим ворогам! І повернувшись відійшли від неї.

Глава 9

1 Як же вони відійшли, тоді ввійшла Юдита до своєї молитовниці і зодягнулася у мішковину, посипала попіл на свою голову і впала ниць перед Господом, кликала промовляючи: **2** Господи Боже мого батька Симеона, що дав йому меч на помсту проти чужинців, які були нищівниками у своїй нечистоті і оголювали тіло дівчини на сором, **3** і дав їхніх жінок в полон і їхніх дочок на схоплення, і ввесь полон на розподіл твоїм рабам, що ревнували твоєю ревністю. Поможи мені, благаю тебе, Господи Боже мій, мені, вдові! **4** Бо Ти створив попередніх і інше після них задумав, – і сталося це, що Ти сказав. **5** Бо всі твої дороги є готові, і ти поставив твої долі у твоїм передбаченні. **6** Поглянь сьогодні на асирійські табори, так як колись Ти поглянув на єгипетські полки, коли за твоїми рабами гналися озброєними, надіючись на колісниці і на свою кінноту, і на множество вояків. **7** Але Ти поглянув на їхніх вояків, і темрява їх сповільнила, **8** і їх затопила безодня, і води їх покрили. **9** Такими хай стануть і ті, Господи Боже, що надіються на своє множество, і на свої колісниці, і на кіннотників, і на свої стріли, і славляться списами, **10** і не знають, що Ти є Господь Бог наш, що нищиш війни від початку. І, отже, Господь є тобі ім'я. **11** Підніми твою руку, так як на початку, і знищ їхню силу у твоїй силі, щоб упала їхня сила у твоїм гніві, тих, що обіцяють опоганити твої святощі і вигубити завіт твого імені, і забрати своїм мечем ріг твого престолу. **12** Зроби, Господи, щоб його власним мечем була відрубана гордість, **13** і хай полонений буде своїми очима відносно мене, і зрани його гарними словами моїх уст. **14** Дай же мені в серці відвагу, щоб я знищила його силу і повернула його. **15** Бо це станеться на пам'ять твого імені, коли його вб'є жіноча рука. **16** Бо не в множестві є твоя сила, Господи, ані в сильних конях твоя воля, ані горді від початку тобі не вгодили, але покірні і лагідні завжди тобі догоджали молитвою. 17 Боже небес і сотворителю вод і Господи всього творіння! Вислухай мене нещасну, що молиться і очікує твого сильного милосердя! **18** Згадай, Господи, твій завіт і дай слово в мої уста, і скріпи намір в моїм серці, щоб твій дім перебував у святості, **19** і всі народи пізнали,

Гла, д̃·

Ошедшимъ же имъ (тогда) вниде Іюдиѳъ въ молитвеницѫ свою. и облечеся въ вретище посыпа пепелъ на главу свою. и паде ниць пред Гмъ въпіяше (-)[1] рекущи. Ги Бже Ѡца моего симеона иже далъ еси ему мечь, въ отмщеніе иноплеменникомъ, иже растлители быша въ скверности своей. и обнажиша плоть девы въ студъ. и далъ еси жены их въ плененіе. и дщери ихъ в пойманіе. и весь пленъ на разделеніе рабомъ твоимъ иже ревновали ревность твою. помози ми молю тя Ги Бже мой мне вдовице. ты бо сътворилъ еси прежняя. і ина по техъ помыслилъ еси и бысть сіе еже (реклъ еси)[2]· вси бо путіе твои уготовани суть, и твои судбы въ твоемъ провиденіи поставилъ еси. узри на станы асуріискія нне· Якоже некогда призрелъ еси на плъки егупетскія егда за рабы твоими оружніи течаху. надеющися в колесехъ и въ конницехъ своихъ, и въ множестве бранителеи. но призрелъ еси на воя ихъ. и тмы умедлиша и, (и потопи ихъ бездна)[3], и воды покрыша ихъ· Тако да будутъ и тіи Ги (Бже). иже надеются на множество свое, и в колесехъ своихъ. и во всадницехъ и въ стрелахъ своих и в сулицахъ славятся· И неведя яко ты еси (Гь) Бъ нашъ, иже сокрушиши брани Ѿ начала, и Гь (убо) имя есть тебе· възъдвигни мышцу твою яко Ѿ начала, и съкруши силу ихъ в силе твоеи· да падетъ крепость ихъ въ гневе твоемъ. иже обещаются осквернити стая твоя. и погубити заветъ [имени][4] твоего, и Ѿяти мечемъ своимъ рогъ престола твоего. сътвори Ги да мечемъ истовымъ его, гордыня Ѿсечется, (и) да уловится очима своима на мя. и да уязвиши его (лепыми глъми устъ моихъ)[5]. дай (же) ми (въ срдци дрьзновеніе)[6], да уничижу (того силу, и обращу)[7] его. Будетъ бо [сіе][8] въ память имени твоему, егда рука женьска убіетъ его. неть бо въ множестве сила твоя Ги, ни в конехъ силныхъ воля твоя, ни гордіи Ѿ начала угодиша тебе. но смиреннїи и кротціи всегда тебе угодиша моленіе· Бже небесемъ (и) творче водъ. и Ги всего сътворенія. услыши мя бедную молящуся, и твоея (силныя) млти чающи. въспомяни Ги на заветъ твои. и дай слово въ уста моя, и въ срдци моемъ советъ укрепи, да домъ твои въ стыни пребывае. и вси языцы познаютъ

ꙗ҆́кѡ ты̀ є҆сѝ бг҃ъ (є҆ди́нъ), и҆ нѣ́сть и҆на́гѡ ра́звѣ тебє̀·

що Ти є Бог єдиний, і немає іншого, за винятком Тебе!

Гла́, і҃·

Бы́сть же є҆гда̀ преста̀ вопїю́щи къ гд҃ꙋ. воста̀ ѿ мѣ́ста на не́мже лежа̀ простє́рта къ гд҃ꙋ (бг҃ꙋ) воззва́ же а҆́брꙋ свою̀. (-)[1] и҆сходѧ́щи въ до́мъ сво́й (и҆) совлече́ с себе вре́тище и҆ (-)[2] ѻ҆де́ждꙋ вдо́вства своего̀ и҆ ѹ҆мы̀ тѣ́ло свое. и҆ помаза́сѧ (ма́стьми и҆) ми́ромъ бл҃говонны́мъ, и҆ распрострѐ вла́сы главы̀ своеѧ̀. и҆ настѧ́ви ми́трꙋ на главꙋ̀ свою̀. и҆ ѡ҆блече́сѧ ѻ҆дѣѧ́нїе бл҃гостынѧ своеѧ̀, и҆ на но́зѣ свои̑ пле́сници прїѧ и҆ нара̑мницꙋ шве́нꙋ цвѣ́тїе и҆ ѹ҆сере́зи и҆ пе́рстени и҆ всѣ́ми красо́тами свои́ми ѹ҆краси́сѧ є҆́же и҆ гд҃ь даде красотꙋ̀. (и҆) ꙗ҆́кѡ всѧ̀ сїѧ̀ сложе́нїѧ не ѿ похо́ти блꙋ́дства, но ѿ преподо́бїѧ (-)[3]. И҆ сего̀ ра́ди гд҃ь споспѣше́ствова красотѣ̀ еѧ̀. да не то́щною красото́ю всѣ́мъ ѻ҆́чесемъ ꙗ҆ви́тсѧ. и҆ возложи на а҆́брꙋ (ѻ҆́трокови́цꙋ) свою̀, ла́гвицꙋ вина́ и҆ сосꙋ́дъ є҆ле́ѧ, и҆ крꙋ́пъ, и҆ смо́кви и҆ хлѣ́бъ и҆ сы́ръ, і и҆до́ста. є҆гда же прїи҆до́ста къ вра́томъ гра́да, (и҆) ѻ҆брѣ́те жду́ща і҆ѡсі́ю, и҆ презви́теры гра́дски. ви́дѣвше ю҆̀ ѹ҆жасо́шасѧ диви́вшесѧ ѕѣлѡ̀ красотѣ̀ еѧ̀. ѻ҆ба́че ничто́же вопроси́ша ю҆̀, но пꙋсти́ша ю҆̀ проити рекꙋ́щи. бг҃ъ ѻ҆тцъ на́шихъ да да́сть тебѣ̀ бл҃го́ть. и҆ ве́сь совѣ́тъ ср҃ца твоего̀, свое́ю си́лою да ѹ҆крѣпи́тъ (и҆) да сла́вится ѻ҆ тебѣ̀ і҆ерлⷭ҇имъ, и҆ да бꙋ́детъ и҆́мѧ твоѐ в числѣ̀ прпⷣбны́хъ и҆ пра́ведныхъ· И҆ реко́ша вси сꙋ́щїи тꙋ̀ є҆диногла́сно. бꙋ́ди (то) бꙋ́ди. і҆ю́ди́дь же молѧ́щисѧ гд҃ꙋ (бг҃ꙋ) проиде сквозѣ̀ вра́та и҆ а҆́бра еѧ̀· Бы́сть же є҆гда̀ схожда́ше съ горы̀, слн҃цꙋ восходѧ́щꙋ (и҆) срѣ́тоша ю҆̀ стра́жи а҆сѵрі́стїи. и҆ ꙗ҆́ша ю҆̀ рекꙋ́щи, ѿкꙋ́дꙋ гряде́ши и҆ ка́мѡ и҆де́ши. ѻ҆на́ (же) ѿвѣща дщи є҆смь є҆врѣ́йска. сего ра́ди и҆збѣго́хъ ѿ лица̀ и҆, ꙗ҆́кѡ бꙋ́дꙋщаѧ прораꙁꙋмѣ́хъ ꙗ҆́кѡ даду́тсѧ ва̑ въ плѣне́нїе· Тогѡ ра́ди и҆́же ѹ҆ничижи́ша ва̑, не восхотѣ́ша бо преда́тисѧ ва́мъ. да́бы ѻ҆брѣли мл҃ть пре̑ ѻ҆чи́ма ва́шима, (и҆)[4] мышлѧ́х (в но́щь сїю̀) сама̀ въ себѣ̀ рекꙋ́щи· И҆дꙋ̀ къ лицꙋ̀ кнѧ́зѧ ѻ҆лофе́рна да скажꙋ̀ є҆мꙋ̀ та́йнаѧ и҆хъ. и҆ покажꙋ̀ є҆мꙋ̀ и҆́мже прихо́домъ мо́жетъ ѻ҆бъѧ́ти и҆хъ. тако да не поги́бне ни є҆ди́нъ (-)[5] ѿ во́и є҆го̀· И҆ є҆гда̀ ѹ҆слы́шахꙋ [-][6] словеса̀ сїѧ̀ смотрѧ́хꙋ лица̀ еѧ̀, и҆ бѣ̀ ѻ҆чи́ма и҆̑ ди́вно. и҆ чюда́хꙋсѧ красотѣ̀ еѧ̀ ѕѣлѡ̀. и҆ реко́ша к не́й, схрани́ла є҆си живо́тъ сво́й сего ра́ди ꙗ҆́кѡ сице́въ ѻ҆брѣла є҆си совѣ́тъ, да и҆де́ши къ господи́нꙋ на́шемꙋ· И҆

Глава 10

1 Сталося ж, що коли вона перестала закликати до Господа, вона встала з місця, на якому лежала розпростертою до Господа Бога. **2** Покликала ж свою служницю, входячи до свого дому, і зняла з себе мішковину й одежу свого вдівства. **3** І помила своє тіло і намастила мазями й запашним миром, і розпустила волосся своєї голови, і поклала покриття на свою голову, і зодяглася одежею свого доброботу, і на свої ноги поклала обуву, і браслет, прикрашений квітами, і кульчики, і перстені. І прикрасилася всіма своїми прикрасами вона, **4** якій і Господь дав красу. І так всі ці прикраси не від похоті розпусти, але від праведності, і задля цього Господь допомагав її красі, щоб не марнотою краса світилася всім очам. **5** І вона поклала на свою служницю-дівчину посудину вина, і посуд з олією, і крупу, і фіґи, і хліб, і сир, і вони пішли. **6** Коли ж вони прийшли до брам міста, і вона знайшла, що чекав Йосія і міські священики. **7** Побачивши її, вони жахнулися, дуже подивляючи її красу, **8** одначе нічого її не запитали, але дали їй пройти, кажучи: Бог наших батьків хай дасть тобі ласку і хай укріпить ввесь задум твого серця своєю силою! І хай тобою славиться Єрусалим, і хай твоє ім’я буде в числі преподобних і праведних! **9** І всі, що були там, одноголосно сказали: Хай буде так, хай буде! **10** Юдита же, молячись до Господа Бога, пройшла крізь браму *разом з* її служницею. **11** Сталося ж, що коли вона сходила з гори, як сонце заходило, то зустріли її асирійські сторожі і схопили її, кажучи: Звідки ідеш і куди ідеш? **12** Вона ж відповіла: Я є єврейська дочка. Задля цього я втекла від їхнього лиця, тому що побачила майбутнє, що вони будуть вам видані в полон задля того, що знехтували вами, бо не побажали вам здатися, щоб знайти милосердя перед вашими очима. **13** І я подумала в цій ночі сама в собі, кажучи: Піду до лиця князя Олоферна, щоб йому сказати їхні таємниці, і покажу йому яким проходом може їх обійти так, щоб не згинув ні один з його вояків. **14** І коли вони почули ці слова – дивилися на її лице, і їхнім очам було чудно, і дуже дивувалися її красі. **15** І вони сказали до неї: Ти зберегла своє життя задля цього, що ти вибрала таке рішення, щоб піти до нашого пана. **16** І знай це, що коли станеш перед

ним, тобі буде добре, і будеш дуже милою в його серці. Вони ж повели її до Олофернового табору. **17** І коли вона ввійшла перед його лице, Олоферн зразу був зранений видом. **18** Сказали ж до нього його слуги: Хто погордує єврейським народом, що має таких гарних жінок? Як не зможемо стати до бою проти них? **19** Юдита ж, бачачи Олоферна, що сидить під завісою, що була виплетена з багряниці і золота, і смарагда, і дорогоцінного каміння, **20** і поглянувши йому в лице поклонилася йому, впавши на землю. І Олофернові раби підвели її за наказом свого пана.

Глава 11

1 Тоді Олоферн сказав до Юдити: Будь радісна душею і не жахайся у твоєму серці, бо я ніколи не вбив людину, яка бажала служити цареві Навходоносорові. **2** Якщо б твій народ не погордив мною, я не підняв би мого списа проти них. **3** Сьогодні ж скажи мені задля якої причини ти пішла від них? І тобі мило, щоб ти прийшла до нас? **4** І сказала йому Юдита: Прийми слова твоєї рабині, пане мій. Бо якщо вчиниш за словами твоєї рабині, і Господь Бог вчинить з тобою досконале діло. **5** По правді, живим є Навходоносор – цар землі, і живе його сила, що є в тобі, на помсту всім лукавим людям. Бо не тільки люди йому послужать задля тебе, але й звірі дубрави слухатимуться його. **6** Адже твоя мудрість була сповіщена всім народам і прославилася в усій вселенній, бо ти єдиний добрий і сильний в усім його царстві. І твоє карання проповідується всім владам, **7** і не затаїться те, що ти сказав до Аріоха, ані те відоме, що ти наказав йому вчинити. **8** Бо знає Господь Бог наш, якого прогнівили ми нашими гріхами, який говорив своїми пророками до народу, щоб видати їх в руки ворогам за їхні гріхи. **9** І також знають ізраїльські сини, що вони прогнівили свого Господа Бога. Задля цього на них є твій страх **10** і найбільше далі терплять голод, і з-за браку ж води, задля спраги, вони причислені до мертвих. **11** Далі й це думають: щоб убити свою скотину і щоб пити їхню кров, **12** і святощі пшениці, вина і олії свого Господа Бога, які Він заповів не торкати, і це задумали віддати, і бажають роздати в їжу те, що ані не мали б руками торкати. Задля цього, оскільки Він це творить, праведним є, щоб були видані на вигублення. **13** Це я, твоя

сїа вѣждь ꙗко єгда престанеши пре нимъ благо тебѣ будетъ, и будеши любезнѣиши въ срцы єго· ведоша же еа къ стану олофернову. (-)[7] и єгда вниде пре лице єго, абїе оуꙗзвиса олофернъ (видѣнїем)[8]· рекоша же к нему отроцы єго, кто оуничижи люди еврѣиски иже таки красны жены имѣютъ. да како не возможемъ ополчатиса противу имъ· видащи їюди олоферна сѣдащи подъ завѣсою иже бысть ѿ перфиры и злата і измрагда и каменїемъ драгимъ сплетена. и възрѣвше въ лице єго (и) поклониса єму пашии на землю. и въздвигоша ю раби олоферновы по повелѣнїю господина своєго·

Гла, аі·

Тогда олофернъ рече (ко їюдиѳѣ)[1], радостна буди дшею и не оужасаиса въ срци твоемъ ꙗко азъ никогдаже побихъ мужа иже хоташе служити навходоносору црю· Аще не бы людїе твои оуничижиша мене, не въздвигнулъ бы копїа моего на нихъ· Нынѣ же рци ми коеа ради вины ѿиде ѿ нихъ, и оугодно тебѣ да прїидеши к намъ· И рече єму їюдиѳ прїими словеса рабына твоеа (господине мои). ꙗко аще сътвориши по словесемъ рабына твоеа, (и) гь бгъ сътворитъ съвръшенно дѣло с тобою. живъ єсть воистинну навходоносоръ црь земъскїи, и живетъ сила єго иже єсть въ тебѣ къ ѿмщенїю всѣмъ (людемъ лукавымъ)[2]· Ꙗко не точїю чловѣцы послужатъ єму тебе ради. но и ѕвѣрїе польстїи послушаютъ єго· възвѣсти бо са мудрость (твоа)[3] всѣмъ ꙗзыкомъ, и прослависа въ всеи вселеннѣи ꙗко ты єдинъ благъ и силенъ въ всемъ цртвѣ єго, и наказанїе твое всѣмъ властемъ проповѣдаеса, и не потаитса что глалъ єсть ахїору, ниже то вѣстьса что єму повелѣлъ єси сътворити. вѣсть бо гь бгъ нашъ иже прогнѣвахомъ и въ грѣсѣхъ (нашихъ), иже глаше прроки своими к людемъ, да предастъ ихъ (в руки врагомъ) за грѣхи ихъ· и ꙗко знаютъ снове ізлеви иже прогнѣваша (га) бга своего· Сего ради страхъ твои на нихъ єсть, и наипаче паки гладъ тръпатъ, и за оскуденїе же водныа, ради жажды съ мертвыми съчетаютъса· Паки и сїа совѣтуютъ да оубїютъ скоты своа, и пїютъ кровь ихъ, и стаа га [бга][4] своего иже заповѣда (-)[5] не осазати, пшеницы вина і елеа (и) сїа помыслиша воздати, и хотатъ раздаати въ снѣдь, ихже ни руками бы са имѣли осазати· Сего ради ꙗко сїа творитъ, истинно єсть да въ погублєнїе дадутса. иже

а҆́зъ раба̀ твоѧ позна́ющи и҆збѣго́хъ ѿ ни́хъ, и҆ посла́ мѧ г҃ь (б҃ъ) сїѧ тебѣ възвѣсти́ти· Ꙗ҆́зъ бо раба̀ твоа молю́сѧ [г҃ꙋ][6] б҃ꙋ и҆ н҃нѣ сꙋ́щє п҃рє тобо́ю, (-)[7] да и҆зы́идетъ раба̀ твоѧ и҆ помо́лится (г҃ꙋ) б҃ꙋ, и҆ речѐ мнѣ. є҆гда̀ въздаѧ́сть и҆мъ за грѣхи̇̀ и҆хъ, и҆ прише́дши възвѣщꙋ̀ тебѣ· Ꙗ҆ко да а́зъ приведꙋ̀ тебе посредѣ і҆ер҃лима, і҆ и́маши вс҃и лю́ди і҆и҃левы ꙗ҆́ко о҆́вцы, и҆̀хже нѣсть па́стырѧ. и҆ не ла́етъ ни є҆ди҃ пе́съ противꙋ̀ тебе, ꙗ҆́ко сїѧ мнѣ̀ речена сꙋть по провидѣнїю б҃жїю· И҆ ꙗ҆́ко разгнѣ́васѧ на ни́хъ (г҃ь) б҃ъ (и҆҃), сего ради по́слана є҆смь възвѣсти́ти тебѣ· Оу҆го́дны же всѧ̀ словеса̀ сїа предъ О҆лофе́рномъ и҆ о҆́троки є҆го, и҆ дивѧ́хꙋсѧ премꙋдрости є҆ѧ̀ (-)[8] г҃лахꙋ дрꙋгъ къ́ дрꙋгꙋ, нѣсть та́ка жена̀ на земли̇̀ на смотрѣнїє, и҆ въ красотꙋ̀ и҆ в чю҆́вство словесе́мъ· И҆ рече к не́и О҆лофе́рнъ, б҃лго сътвори б҃ъ (твои) и҆же посла̀ тебе прежде люді́и, да даси̇̀ и҆хъ (-)[9] в рꙋки на́ша· И҆ ꙗ҆́ко б҃лга є҆сть о҆бѣща́нїѧ твоѧ, а҆́ще сътвори́тъ сїѧ мнѣ̀ б҃ъ твои, то бꙋ҃де и҆ б҃ъ мои. и҆ ты̀ в домꙋ̀ навхо́доносо́ровѣ вели́ка бꙋдеши, і҆ и́мѧ твое прославитсѧ по все́и земли̇̀·

раба, пізнавши, втекла від них. І мене послав Господь Бог це тобі сповістити, **14** адже я, твоя раба, молюся Господеві Богові. Й, будучи сьогодні перед тобою, щоб твоя раба вийшла і помолилася Господеві Богові. **15** І Він мені скаже, коли віддасть їм за їхні гріхи. І, прийшовши, я тобі сповіщу так, щоб я привела тебе посеред Єрусалиму. І матимеш ввесь ізраїльський народ як овець, яким немає пастиря, і не забреше проти тебе ані один пес, **16** бо це мені є сказане за божим провидінням. **17** І тому що на них розгнівався їхній Господь Бог, задля цього я є послана тобі сповістити. **18** Вгодними *були* ж всі ці слова перед Олоферном і його слугами. І вони дивувалися її премудрості, говорили один до одного: **19** Немає такої жінки на землі на вид, і задля краси, і задля проникливості і слів. **20** І сказав до неї Олоферн: Твій Бог добре зробив, що послав тебе перед народом, щоб ти їх видала у наші руки. **21** І оскільки твої обіцянки є добрими, якщо мені зробить це твій Бог, то буде й моїм Богом! І ти будеш великою в Навходоносоровому домі, й твоє ім'я прославиться по всій землі.

Г҃ла, в҃і·

Тогда̀ повелѣ̀ (О҆лофе́рнъ о҆́трокомъ сво-и́мъ), да въведꙋтъ (і҆ю҆ди́дъ)[1], въ со-кро́вищнаѧ храни́лища (-)[2]. И҆ повелѣ̀ тꙋ̀ пребы́ти є́и, и оу҆стави что̀ и҆мѣша да́ти (ꙗ҆́сти)[3] ѿ стола̀ є҆го, є҆мꙋже [ѿвѣща̀ і҆ю҆ди́дъ и҆][4] рече, н҃нѣ не възмогꙋ̀ ꙗ҆́сти ѿ си́хъ є҆же мнѣ̀ повелишъ дая́ти, да не прїидетъ на́ мѧ со́блазнъ, ѿ си҃ и҆же принесо́хъ съ собо́ю да ꙗ҆́мъ. (и҆) р҃е є́и О҆лофе́рнъ а҆́ще о҆скꙋдѣю҃ тебѣ сїа ꙗ҆́же принесе́на сꙋть с тобою, что̀ сътво́ри҃ тебѣ. и҆ рече і҆ю҆ди́дъ жива̀ є҃ д҃ша твоѧ господи́не мои, ꙗ҆́ко не снѣмъ всѧ̀ сїѧ раба̀ твоѧ̀, до́нде҃ сътвори́тъ г҃ь б҃ъ рꙋкою моє҆ю сїѧ ꙗ҆́же помы́слихъ· И҆ въведоша є҆ѧ̀ о҆́троцы є҆го в҃ жили́ще и҆же заповѣ́да і҆ и҆с-проси́ла є҆гда вни́де, да дає́тсѧ є́и свобода̀ в҃ нощи (-)[5] прежде свѣтлости и҆сходи́ти во́нъ на м҃лтвꙋ и҆ помоли́тисѧ г҃ꙋ (б҃ꙋ)· И҆ заповѣ́да (О҆лофе́рнъ) стра́жемъ свои́мъ, да ꙗ҆́ко оу҆го́дно бꙋдетъ є́и и҆зы́иде҃ и҆ вни́де҃, помоли́тисѧ (г҃ꙋ) б҃ꙋ своє҆мꙋ по три д҃ни· І҆ и҆схожа́ше в но́щи въ оу҆до́лъ къ ведꙋлїи, и҆ оу҆мыва́шесѧ въ и҆сто́чницѣ (жи́вемъ)[6]. И҆ ꙗ҆́ко въсхожа́ше молѧ́ше г҃а б҃а і҆и҃лева, да и҆спра́ви҃ пꙋть є҆ѧ̀ на и҆збавле́нїє лю́демъ свои҃. и҆ входѧ́щи чи́ста пребыва́ше в҃ жили́щи, до́ндеже прїиметъ пи́щꙋ свою въ ве́черъ· И҆ бы́сть въ четве́ртыи д҃нь, сътвори̇̀

Глава 12

1 Тоді Олоферн наказав своїм слугам, щоб повели Юдиту до скарбової кімнати. І він наказав, щоб вона там перебувала, і назначив, що мали дати їсти з його столу. **2** До нього ж відповіла Юдита, і сказала: Сьогодні не зможу їсти з цього, що ти мені наказуєш давати, щоб на мене не прийшло згіршення. Їстиму з цього, що я з собою принесла. **3** І сказав їй Олоферн: Якщо тобі забракне цього, що ти з собою принесла, що зробимо для тебе? **4** І сказала Юдита: *Як* жива є твоя душа, мій пане! Що я, твоя раба, не з'їм все це, поки Господь Бог вчинить моєю рукою те, що я задумала. І його слуги повели її до помешкання, яке він приписав. **5** І, коли вона ввійшла, вона випросила, щоб дано їй свободу вночі, перед світанком, виходити поза *табір* на молитву і помолитися Господеві Богові. **6** І Олоферн заповів своїй сторожі, щоб вона, як буде їй любо, виходила і входила помолитися своєму Господеві Богові впродовж трьох днів. **7** І виходила вона вночі в долину до Ветулії і милася при живому джерелі. **8** І як вона виходила, благала Господа Бога ізраїльського, щоб випрямив її дорогу на спасіння своєму народові. **9** І, ввійшовши, перебувала чистою в помешканні, доки не приймала свою їжу увечері. **10** І сталося, що в четвертому дні Олоферн зробив вечерю

своїм рабам, і сказав до Вагава, свого скопця: Піди і проси єврейку, щоб вільно погодилася жити зі мною, **11** бо зневажливим є перед асирійцями, якщо жінка підсміхається чоловікові, що не зачіпає, і недоторканою від нього вийде. **12** Тоді ввійшов Вагав до Юдити і сказав: Не соромся, добра жінко, ввійти до мого пана, щоб прийняти честь перед його лицем, і їсти з ним, і пити вино у веселості. **13** Йому ж Юдита відповіла: Хто є я, щоб я спротивилася моєму панові? **14** Все, що буде добрим і вгодним перед його очима, я вчиню, а те, що йому любе, те й мені буде миле всі дні мого життя. **15** І вона піднялася, прикрасилася своєю одежею, і, ввійшовши, стала перед його лицем. **16** Серце же Олофернове було в замішанні, тому що запалала його похоть. **17** І сказав до неї Олоферн: Пий сьогодні і їж в доброті, бо ти знайшла милосердя переді мою. І сказала **18** Юдита: Буду пити, пане, бо сьогодні звеличилася моя душа понад всі мої дні. **19** І вона взяла і їла і пила перед ним те, що їй було приготоване її рабинею. **20** І Олоферн запалав похоттю до неї, пив же дуже багато вина, що стільки він ніколи не пив у своєму житті.

Глава 13

1 Коли ж настав вечір, його слуги поспішилися до таборів вояків, і Вагав замкнув двері спальні і відійшов. **2** Були ж всі переможені вином, **3** Юдита ж була сама в спальні, **4** і Олоферн лежав на постелі дуже п’яним і сильно заснув. **5** Сказала ж Юдита своїй служниці, щоб стояла ззовні перед спальнею і сторожила. **6** І стала Юдита перед постелею, молячись зі сльозами і ворушачи устами в мовчанці, **7** кажучи: Скріпи мене, Господи Боже ізраїльський, і поглянь в цьому часі на діло моїх рук! Так як Ти обіцяв Єрусалимові – твоєму містові, щоб звеличити *його,* щоб я довершила це, що задумала, надіючись, що це можливим є через Тебе. **8** І коли вона це сказала, приступивши до стола, що був у головах його постелі, і витягнула його меч, що висів на ньому прив’язаним. **9** Коли ж витягла, схопила його за волосся голови і сказала: Скріпи мене, Господи, в цю годину! **10** І двічі вдарила по його шиї і відрубала йому голову. І взяла завісу зі стовпів і загорнула його труп без голови. **11** І незабаром вийшла геть і дала Олофернову голову своїй рабині, і наказала по-

12,10 Юдит 13,11

Олофернъ вечерю рабомъ своимъ, и рече къ Вагаву евнуху [своему][7], иди и моли евреаныню (-)[8], да волею изволитъ обитати со мною. Поносно бо есть пред асуріаны, аще жена посмѣетъ мужа недѣюща, и неосязана ѿ него изыдетъ. Тогда вниде Вагавъ къ Іюдиѳѣ и рече, не оусрамися благая отроковице вníти къ господину моему, да пріимеши честь пред лицемъ его, и яси с нимъ и піеши вино въ веселіи. Ємуже Іюдиѳъ ѿвѣща, кая есмь да противлюся господину моему, все еже будетъ пред очима его благо и оугодно сътворю. А еже что любимо ему то и мнѣ будетъ пріятно вся дни живота моего. И въста (-)[9] оукрасися одѣяніемъ своимъ, и вшедши ста пред лицемъ его. Сердце же Олоферново смущено бѣ, зане възгорѣся похоть его. И рече к ней Олофернъ, піи нынѣ и яждь въ благости, яко обрѣла еси милость предо мною. И рече Іюдиѳъ пити имамъ господине, яко възвеличена есть душа моя днесь паче всѣхъ дніи моихъ. И взя и ясть и питъ пред нимъ, оуготованная ей ѿ рабыня ея. И въжделѣнъ бысть Олофернъ к ней, пи же вина много ѕѣло, яко тако никогда питъ въ животѣ своемъ.

Глава, гі

Єгда же бысть вечеръ тщашася отроцы его въ (станы воя)[1], и заключи Вагавъ двери ложница и ѿиде. Бяху же вси преможени ѿ вина. Июдиѳъ же едина бѣ в ложницѣ, и Олофернъ лежаше въ постели ѕѣло піянъ и оуспе крѣпко. Рече же Июдиѳъ отроковицы своей, да стоитъ внѣ пред ложницею и стрежетъ. И ста Июдиѳъ пред постелею молящися съ слезами, и движуще оустнами. въ молчаніи рекущи, оукрѣпи мя Господи Боже Израилевъ, и призри в сіи часъ на дѣло рукъ моих, якоже обѣщалъ еси Иерусалиму граду твоему възвеличити, да съвершу сіе яже оумыслихъ, оуповающе възможно быти тобою сему. И егда сіе рече, приступль къ столпу иже бысть оу главы постели его, и мечь его иже на немъ привязанъ висяше извлече. Єгда же извлече (-)[2] ятъ за власы главы его и рече, оукрѣпи мя Господи (-)[3] [-][4] в сіи часъ. И оудари дважды въ выю его, и ѿсѣче главу его, и взя завѣсу ѿ столповъ, и обви трупъ его без главы. И помалѣ изыиде (внѣ), и даде главу Олофернову рабыни своей, и повелѣ вложити ю в піру свою. І изыидоста двое по обычаю своему (внѣ полка) яко на

мл҃тву, и҆ проидо́ста стра́жи (до́ломъ о҆́крⷭ҇тъ, и҆)[5] прїидо́ста къ врато́мъ гра́ⷣскїи. И҆ възпїа́ше і҆ю́ди́дъ и҆здале́ча къ стра́жемъ стѣ́ннымъ (гл҃юще), ѿверзи́те врата ꙗ҆́ко с на́ми е҆́сть (г҃ь) б҃ъ и҆́же сътвори̑ си́лꙋ въ і҆и҃ли. И҆ бы́сть е҆гда̀ оу҆слы́шаша мꙋ́жи гла҃ е҆ѧ̀, (и҆) възва́ша презви́теръ гра́ⷣскихъ. И҆ притеко́ша к не́и (-)[6] ѿ ма́ла да́же и҆ до вели́ка. ꙗ҆́ко не оу҆пова́хꙋ ктомꙋ̀ (ви́дѣти)[7] е҆ѧ̀. И҆ вжѣ́гши свѣти́лники о҆бьидо́ша ю҆̀ о҆́крⷭ҇тъ вси. о҆на́ же въстꙋпи́вши на вы́шшее мѣ́сто повелѣ̀ сътвори́ти молча́нїе. Е҆гда̀ вси молча́хꙋ рече і҆ю́ди́дъ, хвали́те г҃а б҃а на́шего и҆́же не о҆ста́ви оу҆пова́ющихъ на́нь, и҆ менѐ рабꙋ̀ свою напо́лнилъ мл҃ти своеѧ, ю҆́же о҆бѣща̀ до́мꙋ і҆и҃левꙋ, и҆ закла́лъ рꙋко́ю мое́ю врага лю́дїи свои́хъ в сїю но́щь. І҆ и҆зѧ́тъ ѿ пи́ры главꙋ о҆лофе́рновꙋ (и҆) показа̀ и҆̀мъ, рекꙋщи, се глава̀ о҆лофе́рнова нача́лника во́и а҆сѷрї́искихъ. И҆ се покрыва́ло е҆го по̀ ни́мже лежа́ше пїа́нъ, и҆дѣ́же порази е҆го рꙋко́ю же́ньскою г҃ь б҃ъ на́шъ. Но живъ (-)[8] г҃ь (б҃ъ) ꙗ҆́ко съхрани мѧ а҆́гг҃лъ е҆го, е҆гда̀ та́мо и҆да́хъ и҆ бѣ́хъ та́мо, та́коже е҆гда̀ възврати́хсѧ сѣ́мо. и҆ не попꙋсти мѧ г҃ь (б҃ъ) рабꙋ̀ свою̀ о҆скверни́ти, и҆ непови́ннꙋ грѣха̀ о҆братѝ мѧ к ва́мъ, ра́дꙋющꙋсѧ въ о҆долѣ́нїи е҆го, и҆ въ ѿше́ствїи мое́мъ, и҆ о҆ и҆збавле́нїи ва́шемъ. *[И҆сповѣ́даитесѧ][9] е҆мꙋ̀ вси ꙗ҆́ко бл҃гъ, ꙗ҆́ко в вѣ́къ мл҃ть е҆го. Вси же поклони́шасѧ г҃ви реко́ша к не́и. бл҃ви тѧ г҃ь (б҃ъ) в си́лѣ свое́и и҆́же тобо́ю нивъчто́же и҆зведе враги на́ша. О҆сі́ѧ же нача́лникъ лю́дїи і҆и҃левъ рече к не́и, бл҃жена е҆си ты дщи г҃мъ б҃мъ вы́шнимъ паче всѣ̀хъ же́нъ на земли̑. Бл҃венъ г҃ь (б҃ъ) и҆́же сътвори̑ н҃бо и҆ зе́млю, и҆́же и҆справи тебѐ въ ѿсѣче́нїе главы̀ нача́лника врагъ на́шихъ, (і҆) и҆́же дн҃е и҆́мѧ твое та́ко възвели́чилъ, да не ѿи́детъ хвала̀ твоѧ̀ ѿ оу҆́стъ чл҃чьскихъ, да въспомина́ютъ си́лꙋ г҃нѧ въ вѣ́ки, и҆́же не пощадѣ́ла е҆си живота̀ свое́го, печа́ли ра́ди и҆ ско́рбїи ро́да твое́го, но̀ въспомогла̀ е҆си паде́нїю предъ лице́мъ (г҃а) б҃а на́шего. И҆ реко́ша вси лю́дїе бꙋди то бꙋди то. Тогда̀ а҆хїо́ръ возва́нъ прїиде, и҆ рече е҆мꙋ [і҆ю́ди́дъ][10], (г҃ь) б҃ъ і҆и҃левъ е҆мꙋ́же ты свѣдѣтельствова́лъ е҆си ꙗ҆́ко ѿмсти́тъ врагѡ́мъ свои̑мъ, се́и е҆сть и҆́же ѿсѣ́клъ главꙋ̀ всѣ́мъ невѣ́рнымъ в сїю но́щь рꙋко́ю мое́ю. [и҆ да][11] позна́еши ꙗ҆́ко та́ко е҆сть, се глава̀ о҆лофе́рнова, и҆́же противле́нїемъ горды́нѧ своеѧ оу҆ничижи̑ б҃а і҆и҃лева, и҆ тебѣ смр҃тїю претѧ́ше, рекꙋщи, е҆гда̀ плѣне́ни бꙋдꙋтъ лю́дїе і҆и҃левы, тогда̀

ѱа҃ло р҃ѕ

класти її до своєї торби. **12** І вийшли дві за своїм звичаєм поза табір, наче на молитву, і минули сторож долом довкруги, і прийшли до міських брам. **13** І Юдита здалека закликала до сторожі на мурах, кажучи: Відкрийте брами, бо з нами є Господь Бог, що створив силу в Ізраїлі! **14** І сталося, що коли мужі почули її голос, вони й покликали міських священиків. **15** І прибігли до неї від малого і аж до великого, бо більше не надіялися її побачити. **16** І, запаливши світильники, всі оточили її довкруги. Вона ж, вийшовши на високе місце, наказала дотриматись мовчанки. Коли ж всі мовчали, Юдита сказала: Хваліть нашого Господа Бога, що не покинув тих, що надіються на Нього, **18** і мене, свою рабу, наповнив своєю милістю, яку обіцяв ізраїльському домові, і моєю рукою вбив ворога свого народу в цю ніч! **19** І вона вийняла з торби Олофернову голову і показала їм, кажучи: Ось голова Олоферна, начальника асирійських вояків, і ось його покривало, під яким він лежав п'яним, де його побив Господь Бог наш рукою жінки. **20** Але живий Господь Бог! Бо мене оберіг його ангел, коли я туди йшла і там була. Також коли я сюди повернулася, і Господь Бог не дозволив опоганити мене, свою рабу. І невинною від гріха Він повернув до вас мене, що радію в його перемозі, і моїм відходом, і вашим спасінням. **21** *Визнавайтеся Йому всі, бо добрий, бо навіки його милосердя! **22** Всі ж поклонилися Господеві, сказали до неї: Хай благословить тебе у своїй силі Господь Бог, що тобою нанівець звів наших ворогів! **23** Осія ж, начальник ізраїльського народу, сказав до неї: Блаженна є ти, дочко, Господом Богом Всевишнім понад всіх жінок на землі! **24** Благословенний Господь Бог, що створив небо і землю! Який наставив тебе на відрубання голови начальника наших ворогів **25** і який сьогодні так звеличив твоє ім'я! Щоб твоя похвала не зійшла з людських уст, щоб вони навіки згадували господню силу, тому що ти не пощадила свого життя задля болю і скорботи твого роду, але ти оберегла від падіння перед лицем нашого Господа Бога. **26** І всі люди сказали: Хай буде те! Хай буде те! **27** Тоді прийшов Ахіор покликаний, і сказала йому Юдита: Господь Бог ізраїльський, якому ти свідчив, що відомстить своїм ворогам, Він є Той, хто в цю ніч відрубав голову всім невірним моєю рукою. **28** І пізнай, що так є. Ось голова Олоферна, який протиставленням своєї гордості зневажив Бога ізраїльського

пс. 106

і тобі грозив смертю, кажучи: Коли в полон буде взятий ізраїльський народ, тоді накажу мечем прошити твої ребра. **29** Ахіор же, бачачи Олофернову голову, жахнувся великим страхом і впав лицем до землі, і жахнулася його душа. **30** Після цього ж, коли прийшов до себе, припав до Юдитиних ніг, поклонився їй і сказав: **31** Благословенна ти твоїм Господом Богом в усьому Яковому поселенні! Бо в усіх народах, які почують твоє ім'я, задля тебе звеличений буде ними Господь Бог ізраїльський!

повелю мечемъ пробости ребра твоѧ. видѧщи же ахіоръ главꙋ олоферновꙋ ꙋжасесѧ страхомъ веліемъ, (и) паде лицемъ на землю и смѧтесѧ дꙋша его. Посемъ же егда бысть в себѣ, припаде к ногама (іюдиѳинима)[12] поклонисѧ ей и рече. блгвена ты (гмъ) бмъ твоимъ въ всемъ жилищи іаковли, ѧко въ всѣхъ ѧзыцехъ иже ꙋслышатъ имѧ твое. възвеличитсѧ ими (гь) бъ іилевъ тебе ради.

Глава 14

1 Сказала ж Юдита до всього народу: Послухайте мене, брати! Повісьте цю голову на наших стінах. **2** І, коли зійде сонце, кожний з вас хай візьме свою зброю. І вийдіть несподівано, не ніби то сходячи з гори, але наче нападаючи на них. **3** Тоді сторож буде змушена побігти до свого начальника, збудити його до бою. **4** Коли ж воєводи прибіжать до Олофернової спальні і знайдуть його безголовим, облитим його кров'ю, на них нападе страх. **5** Коли ж побачите, що вони тікають, ідіть же за ними сміливо, бо Господь Бог *їх* знищить під вашими ногами. **6** Тоді Ахіор побачив силу, яку зробив Господь Бог Ізраїля. Полишивши поганську віру він повірив Господеві Богові і обрізався. Він пристав до ізраїльського народу *разом з* усім насліддям його роду, аж до сьогоднішнього дня. **7** Зразу ж, коли зійшло сонце, і вивісили на мурах Олофернову голову. І кожний муж взяв свою зброю, і вийшли з великим звуком і криком. **8** Сторож же, бачачи це, прибігла до Олофернової спальні. **9** І ті, що були в таборах, приходячи перед вхід спальні, топчучи ногами, щоб його збудити, чинили звук, бажаючи, щоб не тими, що його будили, але тими, що шуміли, був збуджений Олоферн. **10** Бо ані один не смів відкрити спальню асирійського начальника або ввійти. **11** Але коли прийшли його воєводи і тисячники, і всі високі старшини асирійських вояків сказали постельникам: **12** Ввійдіть і розбудіть його, бо миші вийшли зі своїх печер, – відважилися викликати нас до бою. **13** Тоді євнух Вагав ввійшов до його спальні, став перед заслоною і плескав руками, бо він думав, що той спав з Юдитою. **14** Але коли нічого не почув, приступив до заслони і підняв її. І він побачив Олофернowий труп без голови у власній крові, що лежав на землі. Він закликав великим голосом з плачем і роздер

Гла, ді

Рече же іюдиѳь къ всѣмъ людемъ, ꙋслышите мѧ братіе възвѣсите главꙋ сію на стѣнахъ нашихъ. и егда възыидетъ слнце, возмѣте кождо васъ орꙋжіе свое і изыидѣте внезапꙋ. не ѧко сходѧще съ горы но ѧко въчинающесѧ (на ни). Тогда стражіе понꙋждени бꙋдꙋтъ, да бѣжатъ къ началникꙋ своемꙋ возбꙋдити его на ополъченіе. егда воеводы (-)[1] притекꙋтъ къ ложницы олоферновѣ и обрѧщꙋтъ его безъглавна повита во кровѣ его, нападе на нихъ страхъ. егда же познаете бѣжащихъ ихъ, идѣте же по нихъ дерзновенно, ѧко гь [бъ][2] съкрꙋшитъ (-)[3] под ноги ваша. Тогда ахіоръ видѣ силꙋ юже сътвори (гь) бъ іилевъ, оставль совѣтъ ѧзыческъ, (и) вѣрова (гꙋ) бꙋ, и обрѣзасѧ. (-)[4] приложенъ есть к людемъ іилевымъ, и все наслѣдіе рода его, даже до днешнѧго дне. Абіе же егда възыиде слнце (і) извѣсиша на стѣнахъ главꙋ олоферновꙋ. и взѧ кождо мꙋжъ орꙋжіе свое, і изыидоша со великимъ звꙋкомъ и воплемъ. Сіе (же) видѧще стражи, притекоша къ ложницы [олоферновѣ][5]. І иже бѣхꙋ въ станехъ приходѧщи пред вхоженіемъ ложницы перꙋщи ногами да възбꙋдатъ его, звꙋкъ хотѧще творахꙋ, да не ѿ тѣх иже възбꙋждахꙋ его. но ѿ шꙋмѧщихъ възбнетъ олофернъ ни единъ бо смѣѧше ложницꙋ началника асꙋрійскаго ѿвръсти, (-)[6] или внити. Но егда пріидоша воеводы его, и тысѧщники и вси большіи старѣишины вои асꙋрійскихъ, рекоша постелникомъ, внидѣте и възбꙋдите его. ѧко изошли мыши ис пещеръ своихъ дрьзнꙋша поꙋстити [насъ][7] на ополъченіе. Тогда евнꙋхъ вагаѡ вниде въ ложницꙋ его ста пред запоною и плескаше рꙋкама (-)[8]. мнѧше бо его спѧща съ іюдифою. но егда ничтоже слыша, приствпи близъ запоны и въздвиглъ ю. (и) видѣ трꙋпъ олоферновъ безъ главы въ

своєи крови лежащь на земли. (-)[9] възопи гласомъ вєлїимъ съ плачемъ, и раздра одѣнїє своє. И вшедъ въ станъ идѣже бѣ Їюдифъ (и) не обрѣтѐ еѧ. І избѣже внѣ к людемъ и рече, єдина жена єврейска сотвори срамоту в дому царѧ навходоносора. се бо олофернъ лежитъ на земли безъглавенъ. сїє же єгда слышаша началницы силы асирїискїѧ, растерзаша (-)[10] ризы своѧ и несносенъ страхъ и трепетъ паде на нихъ, и смѧтесѧ (срдце)[11] ихъ презѣлне. И бысть вопль силенъ ѕѣло посредѣ становъ ихъ.

свою одіж. **15** І ввійшовши в табір, де була Юдита, і не знайшов її. І вибіг назовні до народу **16** і сказав: Одна єврейська жінка зробила сором в домі царя Навходоносора, бо ось лежить Олоферн на землі безголовим. **17** Коли ж це почули начальники асирійської сили, вони роздерли свою одіж, і на них напав незносний страх і тремтіння, і дуже жахнулося їхнє серце. **18** І був дуже сильний крик посеред їхніх таборів.

Гла, єі

Єгда же услышаша вси вои (асирїистїи) олоферна усѣчена. Изыде умъ и совѣтъ ѿ них, и толико трепетомъ страхомъ содвигнени. бѣгъство в защищенїє прїємлюще. тако да ни єдинъ глаше съ искренимъ своимъ, но уклонивше главы и оставиша всѧ, избѣжати (тщахусѧ) ѿ євреи, ихже въоруженыхъ противу себе прїити слышаша. бѣгоша по путехъ польскихъ и стезахъ холъмскихъ. видѧщи бо сынове Ізраилеви бѣгущихъ (въслѣдоваша ихъ)[1], трубѧще въ трубы и въпїахy въ слѣдъ ихъ. асирїане же не соєдинени бѣжахy стремглавъ. сынове же Ізраилеви єдиномыслно погонѧщи поразиша всѣхъ, ихже постигоша. посла же Іосїѧ послы по всѣмъ градомъ и странамъ Ізраилевымъ и всѧка страна и (-)[2] градъ избранны юноша посла (-)[3] въ слѣдъ ихъ, и постигше ихъ избиша ѧ (мечемъ)[4], (и)[5] прїидоша на краи предѣлъ своихъ. оставшїи же въ ведулїи (гради), възыидоша на станы асирїискїѧ. и плѣнъ (и корысти) бѣжащихъ вои взѧша, и обогатишасѧ ѕѣло. одолѣвшїи же обратишасѧ ко ведулїи, всѧ же (плѣненаа)[6] и взѧша съ собою. тако нако не бѣ числа овцамъ и скотомъ и всѣмъ движущимсѧ (-)[7], ѿ мала даже и до велика вси обогатѣша ѿ плѣненїѧ ихъ. Иоаким же архїерей ѿ Ієрлима прїиде въ ведулїю съ всѣми презвитеры своими. видѣти Їюдифъ, она же єгда изыиде противу (ихъ)[8]. блвиша ю вси єдиногласно рекущи. ты єси похвала Ієрлиму, ты веселїє Ізлю, ты честь людїи нашихъ. (ты)[9] сътворила єси ѕѣло мужески, и укрѣплено єсть срдце твоє. нако чистоту възлюбила єси, и по мужи своємъ иного не вѣси. Того ради и рука гнѧ укрѣпи тѧ, и будеши блвена въ вѣки. И рече весь полкъ, буди то буди. въ тридесѧтих же днехъ єдва собраны суть користи (вои) асирїискихъ, людми Ізраилевыми. всѧ иже бахy олофернова, ѿ злата

Глава 15

1 Коли ж всі асирійські вояки почули, що вбили Олоферна, – відійшов від них розум і рішення. І настільки понесені *були* тремтінням *і* страхом, вибираючи втечу як оборону, **2** так що ні один не говорив зі своїм другом, але, похиливши голови, вони покинули все. Намагалися втекти від євреїв, як почули, що вони озброєними ідуть проти них. Вони втекли пільними дорогами і гірськими стежками. **3** Тож ізраїльські сини, бачачи, що вони втікають, пішли вслід за ними, трублячи в труби, і кричали вслід за ними. **4** Асирійці ж бігли розпорошеними стрімголов, сини ж ізраїльські, однодумно женучись, побили всіх, кого наздогнали. **5** Послав же Йосія послів по всіх ізраїльських містах і околицях. **6** І всяка околиця і місто послали вслід за ними вибраних юнаків. І, наздогнавши їх, вигубили їх мечем, і прийшли до країв своїх границь. **7** Позосталі ж у місті Ветулії напали на асирійські табори і взяли полон і здобич втікаючих вояків – і дуже збагатилися. **8** Переможці ж повернулися до Ветулії. Ввесь же їхній полон забрали з собою, так що не було числа овець, і скота, і всьому, що рухалося, від малого і аж до великого. Всі розбагатіли від їхнього полону. **9** Йоаким же, архиєрей з Єрусалиму, прийшов до Ветулії з усіма своїми священиками, щоб побачити Юдиту. **10** Коли ж вона вийшла їм назустріч, всі поблагословили її одноголосно, кажучи: Ти є похвала Єрусалиму! Ти радість Ізраїля! Ти честь нашого народу! **11** Ти повелася дуже по-мужньому, і скріпленим було твоє серце, бо ти полюбила чистоту і після свого мужа іншого не знаєш. Задля того й тебе скріпила господня рука, і будеш благословенна навіки. **12** І весь полк сказав: Хай буде так! Хай буде! **13** Впродовж же тридцятьох

днів заледве зібрана була здобич асирійських вояків ізраїльськими людьми. **14** Все, що було Олофернове зі золота і срібла, і дорогу одежу, і дорогоцінне каміння, і ввесь посуд, і майно – це все люди віддали Юдиті. **15** І так всі ізраїльські сини раділи з жінками і дітьми, граючи на музичних інструментах і на гуслях.

и҆ сребра̀ и҆ ѻ҆дѣѧ́нїе свѣ́тло и҆ ка́менїе драгое и҆ всѧ сосꙋ́ды и҆ строе́нїе, сїѧ всѧ ѿда́ша лю́дїе і҆ю́диѳи. и҆ (та́ко) вси сн҃ове і҆и҃левы ра́довахꙋсѧ съ жена́ми (и҆ ча́ды)[10], (и҆гра́юще) въ ѻ҆рга́ны и҆ гꙋ́сли·

Глава 16

1 Тоді Юдита похвалила Господа і заспівала цю пісню, кажучи: **2** Починайте Господеві в тимпанах! Співайте нашому Богові з кимвалами! Заспівайте Йому нову пісню! Радійте перед Ним і прикликайте Його ім'я! **3** *Господь, що нищить війни, Господь – його ім'я, **4** що поставив свої табори посеред свого народу, щоб нас спасти з рук всіх наших ворогів. **5** Прийшов Асур з гір, з півночі, з множеством своєї сили. Його множество спинило ріки, і їхні коні покрили долини. **6** Сказав же він, що спалить мої околиці, і моїх юнаків поб'є мечем, і моїх дітей дасть на розграбування, і дівчат у полон. **7** Але всемогутній Бог йому перешкодив, і видав його до рук жінки, і засоромив його. **8** Бо не впав їхній сильний від *руки* юнака, ані сини з сильними руками його не побили, ані великі ґіґанти не стали проти нього, але Юдита, Мераринa дочка, зранила його красою свого обличчя. **9** Вона скинула одіж вдівства і зодяглася в одіж веселості на радість ізраїльських синів. **10** Вона помазала своє лице маззю і сплела волосся своєї голови під покриттям, щоб його обманути. **11** Її обува полонила його очі, її краса зловила його душу – і вона мечем відрубала його голову. **12** Перський народ був переляканий її мужністю і мидійський народ – її сміливістю. **13** Тоді закричали асирійські полки, коли з'явилися мої пригноблені, що гинули від спраги. **14** Сини юнаків побили їх і як дітей, що втікали, вбили їх, і вони згинули в бою перед лицем мого Господа Бога. **15** Заспіваймо пісню Владиці – Господеві! Заспіваймо нову пісню нашому Богові! **16** Адонай Господь! Ти є великим і пресвітлим, в силі якого ніхто не може перемогти! **17** Тобі служить усе твоє створіння, *бо Він сказав –і сталося, *послав свого духа – і повстали! І немає того, що протиставиться твоєму голосові! **18** Гори рухаються з основ з водами! Каміння, наче віск, тане перед твоїм лицем! **19** І ті, що бояться тебе, Господи, постійно будуть великими перед тобою! **20** Горе народові, що повстає проти мого народу!

вих. 15

пс. 148

пс. 103

Гла҃, ѕі҃·

Тогда̀ і҆ю́диѳь похвали г҃а, и҆ въспѣ̀ пѣ́снь сїю рекꙋ́щи. начни́те г҃ꙋ въ тѷмпа́нѣхъ, по́йте б҃ꙋ (на́шемꙋ) въ кимва́лѣхъ, въспо́йте є҆мꙋ пѣ́снь но́вꙋ. ра́дꙋйтесѧ (пре҄ ни́мъ), и҆ призыва́йте и҆мѧ є҆го· *г҃ь сокрꙋша́ѧ бра́ни, г҃ь и҆мѧ є҆го. и҆́же поста́ви ста́ны своѧ посре҄ лю́дїи свои҆хъ, є҆́же и҆зба́вити на́съ ѿ рꙋ́къ всѣ́хъ вра́гъ на́ши҆хъ· Прїи́де а҆ссꙋ́ръ ѿ го́ръ ѿ сѣ́вера, въ мно́жествѣ крѣ́пости своеѧ. є҆гоже мно́жество ᲂу҆ста́ви рѣ́ки и҆ ко́ни и҆́хъ покры́ша ᲂу҆до́лїѧ· Рече (же) съжгꙋ̀ предѣ́лы моѧ̀, и҆ ю́ноша моѧ ᲂу҆би́ти мече́мъ, (и҆) младе́нцы мои҆̀ да́ти въ расхище́нїе, и҆ дѣ́вы въ плѣне́нїе· Но (б҃ъ)[1] всемогїи запѧ є҆мꙋ, и҆ преда́лъ є҆го в рꙋ́цѣ женѣ̀, и҆ посрами є҆го· Ꙗ҆́ко не паде си́лный и҆́хъ ѿ ю́ноши, а҆ни сн҃ове крѣпча́йшихъ рꙋ́къ порази́ша є҆го, а҆ни вели́цыи гига́нти ста́ша проти́вꙋ є҆мꙋ. но і҆ю́диѳь дщи мера́рина в лѣ́потѣ лица своего ᲂу҆ѧзви є҆го· Съвлече́сѧ (-)[2] ѻ҆дѣѧ́нїѧ вдо́вства, и҆ ѡ҆блече́сѧ въ ѻ҆дѣѧ́нїе весе́лїѧ, в ра́дость сн҃омъ і҆и҃левы҆мъ. пома́за лице свое ма́стїю, (и҆) съплете власы главы своеѧ по҄ ми́трꙋ на прельще́нїе є҆го, пле́сницы є҆ѧ̀ въсхити́ша ѻ҆́чи є҆го. красота̀ є҆ѧ̀ ᲂу҆лови дш҃ꙋ є҆го. (и҆) ѿсѣче мече́мъ главꙋ є҆го· Ѹ҆страши́шасѧ лю́дїе пръсті́и крѣ́пости є҆ѧ, и҆ лю́дїе мд҃сті́и дерзости є҆ѧ̀· Тогда̀ възопи́ша по́лки а҆ссѷрі́йстїи, внегда̀ ꙗ҆ви́шасѧ смире́нїи мои҆̀ погиба́юще жа́ждею. сн҃ове ю҆́нотъ поби́ша и҆́хъ, и҆ ꙗ҆́ко ѻ҆́трокъ бѣжа́щихъ закла́ша и҆́хъ, (і҆) и҆згибо́ша въ ѻ҆полче́нїи пре҄ лице́мъ г҃а (б҃а) моего. пѣ́снь въспое҄ вл҃цѣ г҃ꙋ пѣ́снь но́вꙋ пои҆́мъ б҃ꙋ на́шемꙋ· А҆донаи г҃ь вели́къ є҆си ты, и҆ пресвѣ́телъ в си́лѣ, є҆гоже ѻ҆долѣ́ти никтоже мо́жетъ. тебѣ слꙋ́житъ все творе́нїе твое. *ꙗ҆́ко рече и҆ бы́ша *посла дх҃ъ свои и҆ създа́шасѧ. и҆ нѣ҄ проти́влѧющагосѧ гла́сꙋ твоемꙋ· Горы ѿ ѻ҆снова́нїѧ двигнꙋтсѧ съ вода́ми, ка́менїе ꙗ҆́ко во́скъ растае́тъ пре҄ лице́мъ твои҆́мъ· (И҆) боѧ́щїи же сѧ тебе (г҃и), вели́цы бꙋдꙋ́тъ пре҄ тобо́ю вы́нꙋ· Горе ꙗ҆зы́кꙋ въстаю́щемꙋ на лю́ди моѧ̀. г҃ь ᲂу҆бо всемогїи ѿмще́нїе въздае́тъ и҆мъ. и҆ въ дн҃ь сꙋ́дный посѣ-

исх҃ ѕі

ѱл҃ ри҃мн

ѱл҃ р҃г

тимъ ихъ, даа огнь и червь въ плоть ихъ, да жгущися (-)[3] терпятъ въ вѣки. И бысть по одолѣніи, и вси людіе снидошася въ Іерлимъ поклонитися Гу (Бу). И абіе по очищеніи принесоша (-)[4] всясожженія, и жрътвы обѣщанія (-)[5]. Июдидъ же вся съсуды бранныя олоферновы яже даша ей людіе, и завѣсу юже сама взя даде въ проклятіе вѣчнаго въспоминанія. И быша людіе веселящеся радостію по чину стыхъ, и три мцы радость сего одолѣнія празноваша съ июдидою. По днехъ же си единъ кождо обратися въ своя си. И юдидъ велика бысть въ видуліи и прославися (имя ея) въ всей земли Іилевѣ. Понеже дана бысть ей чистота къ красотѣ ея, и не позна мужа во вся дни живота своего, по оумертвіи манасеи мужа ея. И въ дни праздника хождаше съ великою славою. Пребысть же в дому мужа своего лѣтъ, рє, и остави абру (рабу) свою свобону. И оумре (Іоудидъ) и погребена со мужемъ свои въ видуліи. И плакашася ея вси людіе, з, дніи. Въ всѣхъ же днехъ живота ея, не бысть смущающаго (людіи Іилевыхъ)[6]. Но и по смрти ея лѣта многа. Днь же празника сего одолѣнія ѿ евреи в число стымъ днемъ приемлется, и празнуется (ими)[7] даже и до днесь.

Конецъ книгѣ июдидъ,
имать в себѣ, гла, ѕі.

Отже, всемогутній Господь помстою їм віддасть, і в день суду відвідає їх, **21** даючи вогонь і черв'яки у їхнє тіло, щоб, горіючи, терпіли навіки. **22** І сталося, що по перемозі ввесь народ зійшовся до Єрусалиму – поклонитися Господеві Богові. І зразу після очищення принесли всепалення й обіцяні жертви. **23** Юдита ж ввесь Олоферновий військовий посуд, який дали їй люди, і завісу, яку сама взяла, дала на прокляття, на вічну пам'ять. **24** І народ веселився радістю за чином святих, і три місяці святкували з Юдитою радість цієї перемоги. **25** По цих же днях кожний повернувся до себе. І Юдита була славною в Витулії, і її ім'я прославилося в усій ізраїльській землі. **26** Тому що їй дана була чистота до її краси і вона не пізнала мужа в усі дні свого життя по смерті її чоловіка Манасії, **27** і в дні празника вона ходила з великою славою. **28** Вона ж залишалася в домі свого мужа 105 літ і дала своїй абрі, рабині, свободу. І Юдита померла і була похована зі своїм чоловіком у Ветулії. **29** І її оплакував ввесь народ 7 днів. **30** В усіх же днях її життя не було того, хто дошкуляв би ізраїльському народові, але також численні роки після її смерті. **31** День же свята цієї перемоги євреями зачислено в число святих днів і святкується ними аж і до сьогодні.

Кінець Юдитиної книги.
Має в собі 16 глав.

КНИГА ЕСѲЕРЪ ГЛАВА ПЕРВАЯ

КНИГА ЕСТЕРИ
ГЛАВА 1

Влѣто[1] второе цртва артаѯерѯа великого. въ првый (днь мца) нисана, сонъ видѣ мардохеи снъ иаровъ семеиевъ, (-)[2] ѿ племени веніамина. члкъ іоудеанинъ обитаяи въ сусѣ градѣ. члкъ великъ служа въ дворѣ цревѣ. бѣ же ѿ плѣненія егоже плѣни (навходоносоръ)[3] цръ вавулоньскіи ѿ Іерлима, съ ехоніемъ цре иоудейскимъ. И сицево

1a В другому році царювання великого Артаксеркса, в першому дні місяця Нісана, сон побачив Мардохей, син Яїрів, Семеїв, з племені Веніяминового, **1b** чоловік-юдей, що проживав в місті Суса, чоловік великий, що служив у царському дворі. **1c** Був же він з полону, який захопив в полон Навходоносор, вавилонський цар, з Єрусалиму з Єхонієм, юдейсь-

ким царем. **1d** І це було видіння його сну, який він побачив: і ось страшний голос і громове трясіння і замішання на землі; **1e** і ось прийшли два готові великі змія, борючись зі собою, і їхній голос був великий, **1f** і від їхнього голосу кожний народ приготувався до бою, щоб вигубити рід праведних; **1g** і ось день темряви і морок, скорбота, і пригнічення, і озлоблення, і велике замішання на землі; **1h** і заклопотаним був всякий праведний народ, боячись його злоби, і приготувалися на погибель, і закричали до Господа. **1i** Від їхнього ж крику був знак: наче з малого джерела велика ріка, багато води, **1k** і світло, і сонце засяяло, і пригнічені піднеслися і пожерли славних. **1l** І, збудившись, той Мардохей, що побачив цей сон, те, що Бог побажав зробити, і він тримав цей сон у своєму серці і в кожному слові бажав зрозуміти його аж до ночі. **1m** І мовчав Мардохей в дворі з Ґаватом і Тарром – двома євнухами царя, що стерегли двір. **1n** І він почув їхні думки і рішення, дослідив і зрозумів, що готують свої руки, щоб убити царя Артаксеркса. І сказав він цареві про те, що вони задумують. **1o** І цар їх допитав. І як вони визнали, і вони були повішені. **1p** І цар записав ці слова на пам'ятку і записав ці слова про Мардохея. **1q** І цар наказав Мардохеєві служити в дворі і дав йому дари задля цього. **1r** І Аман Амадатів, Вуґеїв, був славний перед царем. І він побажав вчинити зло Мардохеєві і його народові задля двох царських євнухів. **1s** І після цих слів сталося в днях Артаксеркса: він, цей Артаксеркс, що володів від Індії 127-ма індійськими країнами **2** в тих же днях, коли Артаксеркс сів на престолі свого царства у місті Сусані, **3** в третьому ж році свого царства він зробив бенкет своїм вельможам і іншим народам, перським і мидським славетним і начальникам. **4** І після цього, коли він показав багатства і славу свого царства, після того, як показав багатство свого царства і красу своєї веселості в 180-х днях, **5** коли ж закінчилися дні бенкету, цар зробив *бенкет* всім людям, що їх знайшов в Сусані, від великого аж і до малого. Був же бенкет впродовж сімох днів у царському дворі, **6** що був прикрашений зеленими висоновими завісами, розвішаними на синіх і червоних шнурках, на золотих і срібних кільцях на стовпах, лежаки *були* золоті і срібні і вимощені смарагдовим і пининським камінням та бі-

(бѣ видѣнїе сна̀ е҆го и҆же видѣ)[4], и҆ се [гла́съ][5] (оу҆жасныи), (и҆ гро́мныи тру́съ)[6], [и҆][7] смѧте́нїе на земли̇̀· И҆ се два ѕмїа велики готови прїидо́ша межꙋ̀ собо́ю бо́рющесѧ· И҆ бы́сть (гла́съ и҆хъ)[8] вели́къ, и҆ гла́сомъ и҆хъ оу҆готовисѧ всѧ́къ ꙗ҆зы́къ на́ брань, да и҆стребѧ́тъ (ро́дъ пра́ведныхъ)[9]· И҆ се днь тмы̀ и҆ мра́ка, ско́рбь и҆ тѣснота [и҆][10] ѡ҆злобле́нїе и҆ смѧте́нїе ве́лїе на земли̇̀, и҆ възмꙋти́сѧ [всѧ́къ ꙗ҆зы́къ пра́веденъ][11] боѧ́щесѧ (зло́бы е҆го)[12], и҆ оу҆готови́шасѧ на поги́бель и҆ возопи́ша къ [гꙋ̀][13]. Ѿ во́плѧ же и҆ бы́сть (зна́менїе), а҆́ки ѿ ма́ла и҆сто́чника рѣка ве́лїѧ вода мно́га, [и҆][14] свѣтъ и҆ слнце воссїѧ, и҆ смире́ннїи възнесо́шасѧ, и҆ поꙗдо́ша сла́вныхъ· И҆ възбнꙋвъ мардохе́и видѣвыи со́нїе сїе [-][15] е҆́же бгъ въсхотѣ сотвори́ти. (и҆) дръжа́ше (со́нїе) сїе въ срдцы (си), и҆ въ всѧ́комъ слове́си хотѧ́ше разꙋмѣти е҆̀ да́же до но́щи, и҆ оу҆мо́лча̀ мардохе́и въ дворѣ со гава́домъ и҆ да́рромъ двѣма е҆внꙋ́хома црвома, и҆́же стрежа́хꙋ дво́рь. и҆ слы́ша помышле́нїѧ и҆ совѣты и҆хъ и҆спыта̀, и҆ разꙋмѣ ꙗ҆́ко гото́вѧтъ рꙋцѣ [свои][16] (оу҆би́ти)[17] (црѧ а҆ртаѯе́рѯа)[18]. и҆ сказа̀ црю (ꙗ҆́же ѡ҆на̀ помышлѧ́ютъ)[19], і и҆спыта̀ (ѧ) црь (-)[20], і (и҆сповѣда́шасѧ, и҆)[21] повѣшени бы́ша. и҆ написа̀ црь словеса̀ сїѧ на па́мѧть, и҆ мардохе́ѧ написа̀ ѡ҆ слове́сехъ си́хъ. и҆ повелѣ црь мардохе́ю слꙋжи́ти въ дворѣ, и҆ да́сть е҆мꙋ̀ да́ры сего ра́ди. и҆ бѣ а҆ма́нъ, а҆мада́довъ, вꙋге́овъ сла́венъ пре́дъ црмъ, и҆ въсхотѣ ѡ҆злоби́ти мардохе́ѧ и҆ лю́дїи е҆го, двꙋхъ ра́ди е҆внꙋховъ црвыхъ· И҆ бы́сть по словесе́хъ си́хъ въ днѣ а҆ртаѯе́рѯа. сїи а҆ртаѯе́рѯъ ѿ (синдикїѧ)[22], (и҆́же) (ѡ҆блада̀ рѯз, страна́ми)[23] (и҆ндѣ́искими)· въ дни же тыѧ е҆гда сѣде на столѣ [цртва своего][24] а҆ртаѯе́рѯъ, в (сꙋса́нѣ)[25] гра́дѣ. въ тре́тїе (же) лѣто цртва своего, [сътвори̇̀ пи́ръ][26] вельмо́жамъ [свои́мъ][27], и҆ прочимъ ꙗ҆зы́кѡмъ, (-)[28] прьскимъ и҆ ме́дъскимъ сла́внымъ и҆ нача́лнымъ (-)[29]. и посемъ е҆гда̀ показа (-)[30] бога́тства (и҆ честь цртва своего· По показа́нїи же бога́тества) цртва своего, и҆ красоты̀ весе́лїѧ [-][31] своего въ [рп днїи][32]. е҆гда́ же и҆спо́лнѧше дни [пи́рꙋ][33], сътвори̇̀ црь (-)[34] (всѣмъ) лю́демъ е҆ли́коже и҆хъ ѡ҆брѣте̇̀ в (сꙋса́нѣ)[35], [ѿ вели́ка да́же и҆ до ма́ла. (бы́сть же) пи́ръ][36] [по се́дмь днїи][37] въ дворѣ [-][38] црвѣ оу҆краше́немъ висо́нными [-][39] зеле́ными завѣсами оу҆чине́ными на оу҆́жахъ си́нѧтныхъ и҆ чрьвлени́чныхъ, въ крꙋзе́хъ зла́тыхъ и҆ сре́брѧныхъ. на столпѣхъ (-)[40] ло́жа зла́та и҆ сребрѧна, и҆ намо́щена ка́менїемъ змарагдовы́мъ и҆ пини́нъским и҆ (мра́моромъ бѣлы́мъ)[41], и҆ плаще́ницы съ пестрота́ми разли́чными,

и҆ ꙗ҆́ко и҆зрастающаѧ (на ни҆х вѣтвїа шипковъ)[42]. (И҆) (сосꙋды)[43] зла́ты и҆ сре́браны и҆ ка́менїи а҆ндракїнскими и҆ киликїнскими предълежа́ща цѣно́ю (злата) тала́нтъ, л҃. [и҆][44] вина̀ мно́го (-)[45] є҆го̀ са́мъ цр҃ь пїа́ше. (И҆) пи́тїе (-)[46] се не по оу҆ставле́нномꙋ зако́нꙋ бы́сть· ꙗ҆́ко бо оу҆ста́въ бѣ цр҃евъ (на всѣх старѣ́йшинахъ до́мꙋ своє҆го). и҆ заповѣда̀ и҆кономомъ сотвори́ти во́лю (-)[47] мꙋже́й. та́кожде и҆ а҆сти́нь цр҃ца сътворѝ пи́ръ жена́мъ в до́мꙋ цр҃вѣ (є҆гда̀)[48] цр҃ь а҆рта-ѯе́ѯъ въ (-)[49] дн҃ь седмыи (оу҆добра́ше мысль)[50] (свою) [во винѣ][51], (и҆)[52] рече а҆манꙋ, и҆ ваза́нꙋ, и҆ [да́рꙋ][53] и҆ [вара́зꙋ][54] и҆ (задалда́вꙋ)[55], и҆ а҆вата́зꙋ, и҆ дара́вꙋ, седьми́мъ є҆внꙋхомъ, и҆́же слꙋжа́хꙋ пре цр҃емъ [-][56]. привестѝ [а҆сти́нь][57] цр҃цꙋ предъ него, є҆́же въцр҃твити є҆ѧ̀, и҆ възложи́ти на ню̀ вѣне́ць цр҃ьскїи, и҆ пока́зати єѧ̀ [всѣмъ][58] начальствꙋю́щимъ [-][59] ꙗ҆зы́комъ, (-)[60] занѐ пре-кра́сна бысть, и҆ не послꙋша є҆го а҆сти́нь цр҃ца поитѝ со є҆внꙋхи. и҆ о҆печали́сѧ цр҃ь и҆ прогнѣвасѧ, [и҆ гнѣвъ (є҆го) раждеже́сѧ в немъ][61]. и҆ рече ближнимъ своимъ, си́це рече а҆сти́нь, (сего ра́ди оу҆бо сътвори́те)[62] зако́нъ и҆ сꙋдъ (о҆ се́мъ) и҆ при-стꙋпи́ша к немꙋ а҆ркесе́и и҆ (сарсоде́и)[63] и҆ ма-лисе́ар, нача́лницы пръскїи и҆ ме́дскїи, и҆́же (ви-дахꙋ лицѐ)[64] цр҃ево (ї) и҆́же сѣда́хꙋ прьвѣ близъ цр҃ѧ. и҆ възвѣсти́ша є҆мꙋ по зако́нꙋ что подоба́етъ сътвори́ти [цр҃ци а҆сти́ни][65] и҆-же не сътворѝ повеле́нїѧ цр҃ѧ (а҆ртаѯе́рѯа), (не прїиде бо со)[66] є҆внꙋхи. и҆ рече мꙋхеи пре цр҃емъ и҆ боля́ры, не цр҃ѧ є҆ди́наго посрамѝ а҆сти́нь цр҃ца, но и҆ всѧ̀ кнѧ́зѧ и҆ нача́лники (и҆́же предъ)[67] цр҃емъ· ї и҆сповѣстьсѧ (-)[68] гл҃ъ цр҃цы [-][69] ꙗ҆́ко съпроти́висѧ цр҃ю [-][70]. си́це (и҆) днесь мꙋчи́телницы же́ны про́чихъ кнѧѕеи пръскихъ и҆ ме́дскихъ, оу҆слы́шатъ цр҃ю реченнаѧ ѿ неѧ, дръзнꙋтъ та́коже бесчествовати мꙋжїи свои̇х а҆́ще лю́бо є҆сть цр҃ю повелѝ цр҃скимъ повеле́нї-емъ, и҆ да напи́шетъ по оу҆ста́вꙋ ме́дъскомꙋ и҆ пръскомꙋ да не бꙋдетъ и҆нако, ниже да внидетъ ктомꙋ цр҃ца къ немꙋ. и҆ цр҃тво єѧ̀ да предасть цр҃ь (-)[71] лꙋчшеи єѧ̀. и҆ да бꙋ-детъ послꙋшанъ оу҆ста́въ ѿ цр҃ѧ, и҆́же съ-твори́тъ въ (всемъ) цр҃твїи є҆го. и҆ си́це всѧ̀ же́ны възложатъ честь на мꙋжи своѧ̀, ѿ (ве-ли́ка да́же и҆ од ма́ла)[72]. и҆ годѣ бысть сло́во предъ цр҃емъ, и҆ вла́стьми. и҆ сътворѝ цр҃ь ꙗ҆́ко-же рече (є҆мꙋ) мꙋхе́и, и҆ посла̀ (кни́ги) къ (всѣмъ власте́лемъ свои́мъ)[73], [къ вла́сти и҆ власти][74] по гл҃ꙋ и҆хъ. ꙗ҆́ко да (боѧ́тсѧ и҆х же́-ны, оу҆тверди́сѧ всѧ́комꙋ мꙋжꙋ вла́сть)[75] в (до́мꙋ є҆го)[76], [ꙗ҆́коже и҆ ꙗ҆зы́къ лю́дїи ко́ждо и҆х][77].

лим мармуром, і *були* покривала з різнорідними візерунками, і на них, наче виростали, галузки ґранатових яблук. **7** І посуд *був* золотий і срібний та з антракійського і киликійського каменя, що були оціннені на 30000 талантів золота, і багато вина, яке пив сам цар. **8** І цей бенкет не був за установленим законом, таким бо був царський наказ до всіх страшин його дому. І він заповів економам виконати бажання людей. **9** Також і цариця Астина зробила бенкет жінкам в царському домі *тоді,* коли цар Артаксеркс. **10** У сьомому дні він уприємнював свій ум вином і сказав Аманові, і Вазанові, і Тарові, і Варазові, і Заталтавові, і Аватазові, і Тараві, – сімом євнухам, які служили перед царем, **11** ввести перед нього царицю Астину, щоб поставити її царицею і покласти на неї царський вінець, і показати її всім начальникам народів, тому що вона була прекрасною. **12** І цариця Астина не послухалася його, щоб прийти з євнухами. І цар засмутився і розгнівався. І його гнів в ньому розгорівся, **13** і він сказав своїм друзям: Так сказала Астина. Отже, задля цього зробіть закон і суд про це. **14** І приступили до нього Аркесей, і Сарсотей, і Малисеар, перські і мидські начальники, які бачили царське лице і які сиділи першими біля царя, **15** і сповістили йому за законом, що належиться зробити цариці Астині, яка не виконала наказу царя Артаксеркса, бо не прийшла з євнухами. **16** І сказав Мухей перед царем і боярами: Цариця Астина засоромила не одного царя, але й усіх князів і начальників, що перед царем. **17** І визнаним буде слово цариці, що вона протиставилася цареві. **18** Так і сьогодні володарки, жінки інших перських і мидських князів, почують сказане нею цареві, відважаться так само нешанувати своїх мужів. **19** Якщо є миле цареві, – накажи царським наказом. І хай напишиться за мидським і перським приписом, хай не буде інакше, ані хай більше не ввійде до нього цариця, і її царство хай цар дасть кращій від неї. **20** І хай вислуханим буде припис царя, який він зробить в усім його царстві. І так всі жінки, від великого аж і до малого, віддадуть пошану своїм мужам. **21** І любим було слово перед царем і властями. І цар зробив так, як сказав йому Мухей. **22** І він послав письма до всіх своїх володарів, до влади і влади за їхнім словом, щоб боялися їхні жінки. Закріпилася за кожним чоловіком влада в його домі, так як і мова народу, кожного з них.

Глава 2

1 І після цих слів спинився цар від гніву і більше не згадав Астини, пам’ятаючи те, що сказав, як її засудив. **2** І сказали його царські слуги: Хай цареві пошукають невин них гарних видом дівчат. **3** І хай цар поставить шукача в усіх країнах свого царства, хай зберуть дівчат-дів гарних на вид до міста Сусани, до жіночого покою, і хай віддадуть царському євнухові, що стереже, і хай він дасть одіж та інші потреби. **4** Яку цар полюбить, хай поставить на місце Астини. І сподобалося цареві, і він так зробив. **5** І був юдейський чоловік в місті Сусані, ім’я йому Мардохей, син Аїрів, сина Семаїнового, сина Кисового, з племені Веніямина, **6** який був полонений з Єрусалиму вавилонським царем *Навходоносором. **7** І в нього була дівчина з племені Амінадава, батька його брата, їй ім’я Естира, дочка його вуйка. І дівчина була гарна і вродлива. По смерті ж її батьків Мардохей прийняв її замість дочки. **8** І коли вони почули царське слово і його закон, зібралося ж багато дівчат у місті Сусані під рукою Ґаня, і Естира була прийнята до царського дому рукою Ґаня, що був охоронцем жінок. **9** І цар полюбив дівчину своїми очима, і вона знайшла ласку перед ним, і він поспішився давати дари для її влаштування, і дати їй з царського дому сім дівчат, що служили, і догляд за дівчиною її зробив прегарною в жіночому домі. **10** І Естира не виявила свого народу і свій рід, бо Мардохей заповів їй не сповістити. **11** І Мардохей кожного дня виходив напроти жіночого дому, щоб вивідати про стан Естири, щоб їй не робили. **12** Бо таким був час дівчини, щоб ввійти до царя, коли сповнився закон 12-х місяців, бо так сповнювалися дні очищення: шість місяців в пахощах і в жіночих справах, шість місяців намазувалась оливковим миром. **13** І тоді вона приходила до царя, і все, що лиш вона сказала, він їй давав, коли йшов з нею з жіночого дому і аж до царського дому. **14** І вона на вечір входила і вранці вона поверталася до жіночого дому, до іншого царського євнуха під руку охоронця спальні, – і вона більше не приходила до царя, але хіба що буде покликана по імені. **15** І коли настав жереб Естери, дочки Амінадава, брата Мардохеєвого батька, який взяв її собі за дочку, ввійти до царя, вона не додала нічого до того, що запо-

црс4. 24

Гл҃а, в҃·

И по словесехъ сихъ оуставися цр҃ь ѿ гнѣва. и не въспомяну ктому астины, въспоминаяи елико гл҃а (-)[1] яко осуди ея. и рѣша [цр҃ви][2] [слуги его][3], да взыщутъ цр҃ю дѣвцы нерастлѣнны красны зракомъ. и да поставитъ цр҃ь взыскателя, въ всѣхъ странахъ цр҃ствїя своего. (-)[4] да съберутъ дѣвцы дѣвъственїи, доброзрачны, къ сусану граду в чертогъ женьскїи. и да ѿдадут евнухови цр҃еву (еже стрежетъ)[5], и да да҃ (одежда)[6] и прочїи потребы, (иже ю възлюбитъ цр҃ь)[7]. да (поставитъ)[8] въ астины мѣсто, и годѣ бысть цр҃ю (-)[9], и сътвори тако. и мужъ бѣ їоудеискїи в сусанѣ градѣ (-)[10] имя ему мардохеи, с҃нъ аировъ, с҃на (симаина)[11], с҃на (кисова)[12], ѿ племени вениамина, иже бяше плененъ ѿ їер҃лима (-)[13] *(навходосоромъ)[14] цр҃емъ вавѵлонъскимъ. и бяше ему дѣвца (-)[15] (ѿ племена)[16] аминодавля брата ѿц҃а его, (-)[17] имя еи есдиръ (дщи оуя его· и бяше дѣвца красна и доброзрачна). по преставленїи же родителеи ея, [прїя ю мардохеи въ дщере мѣсто][18] (-)[19]. и вънегда оуслышанъ бысть [гл҃ъ цр҃евъ][20] [и законъ его][21]. собраша же дѣвца многи в сусанѣ градѣ по рукою (гаия)[22]. и бысть поята есдиръ в [до҃ цр҃евъ][23] (рукою гаия)[24], иже бяше хранитель женьскїи. и (оулюби цр҃ь дѣвцу очима своима)[25], и обрѣте м҃лть пре҃ нимъ. и оуборзи (пристрою еи дары дати)[26]. и седмь дѣвць иже стояху дати еи из дому цр҃ева. и пристроя дѣвцѣ ея оудобрѣла (-)[27] в дому женьстѣмъ. и не повѣда есдир҃ людїи своихъ и роду (своего). мардохеи бо заповѣда еи не възвѣщати, [и][28] на всякъ д҃нь мардохеи въсхожаше противу дому женьскаго оувѣдѣти (миръ есдири что бы сътворили еи)[29]. сице бо бѣ время дѣвцъ иже внити къ цр҃ю, егда исполнися (законъ), в҃і м҃цъ, яко тако наполняхуся днїе очищенїю, [ѕ҃ м҃цъ][30], (въ ароматѣ҃, и въ пристроя҃ женьски҃)[31] [ѕ҃ м҃цъ][32] (намазующися миромъ олеовымъ)[33], и тогда прихождаше къ цр҃еви. и все иже аще рече дадяше еи. прїити с нею из дому женьскаго даже (и) до дому цр҃ева. (и) на вечеръ т҃а бѣ приходящи. и заоутра бѣ възвращающися к дому женьскому къ другому (-)[34] евнуху цр҃еву (по руцѣ хранителю ложницѣ)[35], и не прихождаше паки къ цр҃ю. но егда не будетъ позвана именемъ. (и) внегда (доступи жребїи)[36] есдиринъ дщери аминодавли, брата ѿц҃а мардохеова [иже поялъ ю себѣ въ дщери мѣсто][37], прїити къ цр҃еви ничтоже приложи

д цр҃ кд

еже заповѣда [ей][38] евнѹхъ хранитель женьскїи. бѣ бо есдиръ обрѣтающи млть пре всѣми зрѧщими еѧ. И бысть поѧта есдиръ къ [црю артаѯерѯѹ][39] въ ві мць иже есть адаръ, в [лѣто седмое][40] црства его. и облюби црь есдиръ [паче всѣ дѣвць дѣственнй][41], и обрѣте блгть па всѣ (-)[42] и возложи (-)[43] вѣнецъ цркїи [-][44] (на главѹ еѧ). и сътвори црь пиръ [великъ][45], всѣм вельможамъ своимъ, и рабомъ (свои) [з днїи][46], и вознесе бра есдирин и сотвори оутѣхѹ (зелѧмъ его)[47], мардохеи же слѹжаше въ дворѣ [црвѣ][48]. [и][49] есдир же не повѣдающи рода своего, [ни людїи своихъ][50]. сице бо заповѣда еи мардохеи боѧтисѧ ба и творити заповѣди его. ꙗкоже бѧше [оутвръдиласѧ][51] с нимъ (во дни ты), (-)[52] есдир (же) не измѣни обычаа своего. (начѧнѣишїи стражи ложа его, і оскорблени быша два евнѹха (-)[53])[54], ꙗко препочтенъ бысть мардохеи, (-)[55] искахѹ оубити артаѯерѯа црѧ. и възвѣстиша [слово мардохею][56], и сказа есдири, (-)[57] она (же) повѣда црю ꙗже навѣтѹютъ. црь же испыта двѹ евнѹхов, (і исповѣдашасѧ.) и (сего ради) обѣси и. И повелѣ црь положити на памѧть въ црьстеи книгохранителницы. о блгооумїи мардохеовѣ въ похвалѹ.

вів їй євнух, – сторож жінок. Бо Естира знаходила ласку перед всіма, що її бачили. **16** І Естира була приведена до царя Артаксеркса у 12-му місяці, який є Адар, у сьомому році його царства. **17** І цар полюбив Естиру понад всіх дівчат-дівиць, і вона знайшла ласку понад всіх. І він поклав царський вінець на її голову, **18** і цар зробив великий бенкет всім своїм вельможам і своїм рабам на 7 днів, і вивищив весілля Естери, і зробив потіху його землям. **19** Мардохей же служив в царському дворі, **20** і Естир же не об’явила свого роду ані свого народу, бо так заповів їй Мардохей: боятися Бога і виконувати його заповіді. Так як була, скріпилася з ним, у дні ті Естира ж не змінила своєї поведінки. **21** Головні сторожі його спальні, оба євнухи, й були ображені, тому що вшанували Мардохея. Вони шукали вбити царя Артаксеркса **22** і сповістили слово Мардохеєві, і він сказав Естері. Вона ж сказала цареві те, що задумують. **23** Цар же допитав двох євнухів – і вони визнали. І задля цього він їх повісив. І цар наказав поставити на пам’ять в царській бібліотеці, в похвалу про добру поведінку Мардохея.

Гла, г.

И (по)[1] сихъ прослави црь артаѯерѯъ амана сна амададѹина (вѹсеискаго)[2], и възнесе его и препочиташесѧ всѣ дрѹговъ его, и вси иже въ дворѣ [црѧ][3] поклонѧхѹсѧ емѹ, сице бо повелѣ црь творити. Мардохеи же не кланѧшесѧ емѹ, и глаша (вси раби) иже въ дворѣ црвѣ мардохею. мардохею что ради преступаеши заповѣдь црвѹ, по всѧ же дни глахѹ емѹ и не послѹшаше ихъ. И възвѣстиша аманѹ, ꙗко мардохеи (съпротивлѧетсѧ повелѣнїю црвѹ)[4]. И повѣда имъ мардохеи ꙗко іоудеанинъ есть. и видѣ аманъ ꙗко не покланѧетсѧ емѹ мардохеи, [и][5] разгнѣвасѧ ѕѣло. И въсхотѣ погѹбити (всѧ) [іоудеѧ, иже съ всемъ црьствѣ артаѯерѯовѣ][6], и сътворити совѣтъ. В лѣто (же), ві, црства артаѯерѯова (-)[7] меташа жребїи днь ѡ днѧ, и мць ѡ мца. Ꙗко погѹбити въ единъ днь родъ мардохеовъ. и паде жребїи въ ді [днь][8] мца, иже есть адаръ. и гла аманъ къ црю артаѯерѯѹ глѧ, есть люди разсїаны въ (всѣхъ) ꙗзыцѣхъ, по всеи земли црства твоего. [и][9] законъ и иноѡбраныи (и странныи), паче всѣ ꙗзыкъ. (и) закона црьска не слѹшаютъ, (не наоустихъ)[10] црю оставити ихъ. (и) аще годѣ есть црви да повелитъ по-

Глава 3

1 І після цього цар Артаксеркс прославив Амана, сина Амадатуїного, Вусейського, і підняв його і вшанував понад всіх його друзів. 2 І всі, що *були* в дворі царя, покланялися йому, бо так цар наказав чинити. Мардохей же йому не кланявся. **3** І сказали всі раби, що в царському дворі, Мардохеєві: Мардохеє, задля чого ти переступаєш царську заповідь? **4** Кожного ж дня йому говорили, і він їх не слухався. І сповістили Аманові, що Мардохей протиставиться царському наказові. І сказав їм Мардохей, що він є юдеєм. **5** І Аман побачив, що Мардохей йому не кланяється, і дуже розгнівався, **6** і захотів вигубити всіх юдеїв, що в усьому царстві Артаксерксовім. **7** І зробили нараду. В 12-му ж році Артаксерксового царства кинули жереб з дня на день і місяць на місяць, щоб в одному дні вигубити рід Мардохея. І жереб випав на 14-ий день місяця, який є Адар. **8** І сказав Аман до царя Артаксеркса, кажучи: Є народ розсіяний між всіма народами по всій землі твого царства, і їхній закон відрізняється і є чужий понад всі народи, і царського закону вони не слухаються – я не судив їх цареві

оставити. **9** І якщо цар вважає, хай вирішить їх вигубити, я ж запишу до царської скарбниці 10000 талантів срібла. **10** І цар, знявши свій перстень зі своєї руки, і дав Аманові, щоб запечатати письмо, що написане проти юдеїв. **11** І сказав цар Аманові: Отож срібло ти собі тримай, народові ж зроби як хочеш. **12** І покликано царських писарів в 13-му дні першого місяця, і вони написали, так як їм наказав Аман: Воєводам і начальникам по всіх країнах від Індійської області і аж до Ефіопії, 127-м країнам, володарям над народами – за їхньою мовою. За наказом царя Артаксеркса. **13a** І Аман послав з листом послів до всього Артаксерксового царства, щоб вигубити жидівський рід в одному дні, 12-го місяця, що є Адар, і щоб розграбувати їхній маєток. **13b** Вміст же листа був таким: Великий цар Артаксеркс начальникам 127-х країн і місцевим володарям, що від Індійської землі і аж до Ефіопії, так пише: **13c** Я запанував над багатьма народами, і я опанував всю вселенну, і я піднесений не сміливістю влади, а лагідністю, і постійно пануючи тихістю, забажав подати нашим підвладним безклопітне життя, і зберігаючи своє царство без клопоту і без бурі аж до кінця, й обновити всіма людьми бажаний мир. **13d** І, отже, коли я запитав моїх радників, як це можна довершити, він, що у нас промовистий розумністю і незмінно закріплений в добрім помислі і твердій вірі, і одержав друге місце в царських *справах*, Аман, **13e** сказав нам, *що* в усіх племенах, що у всесвіті, змішаний є якийсь ворожий народ, що противиться законові в кожному народі. І вони завжди нехтують царськими наказами, так що й не закріплюється те, що вами безвинно управляється від початку. **13f** І зрозумівши, що одинокий цей народ завжди противиться кожній людині зіпсуттям, заведенням же чужих законів і зміною, і ворожо настроєний до наших наказів, і доконує найгірше зло, щоб наше царство не одержало спокій і тишину, **13g** Ми, отже, наказали тих, що вам вказані в листах Аманом, який наставлений над царськими ділами і другий по нашому царі, всіх ворогів з жінками і дітьми, все коріння вигубити мечами без будь якого милосердя і пощади у 14-му дні 12-го місяця, що є Адар, поточного року. **13** Щоб ті, що віддавна і сьогодні є ворогами, в одному дні гірко пішли до пекла. І на дальший час спокійним і без клопоту нам проходило життя до кінця. **14** Листи ж послань були виставлені в країнах, і наказано було

гꙋби́ти а҆. (а҆́з же)[11] запишꙋ въ сокровище цр҃ево, ѕ҃і, тала́нтъ сребра̀)[12]. и҆ снемъ цр҃ь прьстенъ [свои҆]̀[13] (съ рꙋки своеѧ и҆) да̀ [-][14] а҆манꙋ, да запечатлѣетъ (писа́нїе), е҆́же написанно на і҆ꙋдеи҆. И҆ рече цр҃ь а҆ма́нꙋ, сребро̀ оу҆бо и҆мѣи ты (себѣ), людем же сътворѝ ꙗ҆́ко хощеши. и҆ призва́ни бы́ша писцы̀ цр҃еви, (въ г҃і дн҃ь, мц҃а прьваго)[15]. и҆ написа́ша ꙗ҆́коже повелѣ (и҆мъ) а҆ма́нъ. воеводамъ и҆ нача́лникомъ по всѣхъ стра́нахъ, ѿ и҆ндїискїѧ о҆́бласти, да́же и҆ до е҆фїо́пїи̇, р҃кз, стра́намъ начѧлствꙋю́щимъ на́ ꙗ҆зыки по и҆́хъ ꙗ҆зы́кꙋ, по повелѣнїю а҆ртаѯерѯа цр҃ѧ. И҆ посла̀ послы̀ съ писанїемъ (а҆ма́нъ), въ (всѐ) (цр҃ство а҆ртаѯерѯово)[16], да побїю́ ро́дъ жидовъскїи въ дн҃ь е҆дѝнъ. мц҃а в҃і, и҆́же е҆́сть а҆даръ, и҆ да въсхитѧ́тъ и҆мѣнїѧ и҆́хъ. писа́нїе же е҆пистолїи сицево бѣ. Цр҃ь вели́кїи а҆ртаѯерѯъ, (начѧлствꙋющи҆и, р҃кз, стра́намъ, и҆ по́ѡ҆бла́стнымъ власте́лемъ и҆́же ѿ и҆ндїискїѧ земли̇̀, да́же и҆ до е҆фїо́пїи)[17] сїѧ пи́шетъ. на́ мно́гими цр҃ьствова ꙗ҆зы́ки, и҆ всю о҆бъдръжа̀ вселеннꙋю. (и҆) въсхотѣ не дръзостїю възносѧ о҆́бласти, но кротостїю и҆ тихостїю всегда̀ права̀. (безмате́жна жи́тїѧ оу҆строити по́рꙋчникомъ (на́шимъ))[18] (-)[19], и҆ цр҃ствїе свое (безмо́лвно и҆ неволнꙋемо)[20] да́ до конецъ соблюда́ѧ. и҆ о҆бновити жела́емыи всѣмъ чл҃комъ ми́ръ. (и҆) въспроси́вшꙋ (-)[21] ми совѣтники (моа̀), ка́ко оу҆бо мо́щно е҆сть сїе съвръшити. и҆́же оу҆ насъ цѣломꙋдрїемъ пресловꙋтыи, и҆ въ бл҃говоленїи неи҆змѣнны и҆ тве́рдѣи вѣрѣ оу҆твержденъ, и҆ вто́рꙋю часть въ цр҃скихъ (-)[22] полꙋчи҆, а҆манъ, сказа на́мъ въ всѣхъ по вселеннѣи колѣнахъ смѣша́емыхъ вражебныхъ лю́дехъ нѣ́кихъ, зако́нꙋ съпроти́вныхъ къ вся́комꙋ ꙗ҆зы́кꙋ. И҆ (повелѣнїѧ цр҃скаѧ всегда̀ небрегꙋщихъ)[23], кое же не тверди́тися е҆́же ѿ [ва́съ][24] непоро́чне правимо сънача́лне. (И҆) разꙋмѣвше ꙗ҆́ко се́и ꙗ҆зы́къ е҆ді́нъ, съпротивлѧ́етсѧ всегда всѧкомꙋ чл҃кꙋ (развращенїемъ). оу҆ставленїемъ же законовъ стра́нныхъ і и҆змѣне́нїемъ. и҆ вражебнѣ оу҆строѧемъ къ на́шимъ повеленїемъ, (и҆) ѕлѣиша (ѕла̑ съвръша́ѧ)[25], дабы̀ цр҃ствїе на́ше не полꙋчило тихость и҆ смиренїе. Повелѣхо́мъ оу҆бо сказоваемыхъ вамъ, въ гра́мотахъ ѿ а҆ма́на, оу҆чинена́го на вещехъ (цр҃скихъ), и҆ втораго (ѿ цр҃ѧ)[26] на́шего. всѣхъ (враговъ) со жена́ми и҆ чады (ме́чи) погꙋбити всекоренне (-)[27], безъ всѧ́кїѧ ми́лости и҆ пощадѣнїа, въ д҃і [дн҃и][28], в҃і мц҃а (и҆́же е҆сть) а҆даръ, настоѧ́щего лѣта. да бы́вши древле и҆ нн҃ѣ вразѝ въ е҆ді́номъ дн҃и горько въ а́дъ шедше. (и҆) въ про́чее време тихо и҆ безъмо́лвно (жи́тїе до конца намъ прохо́ди)[29].

ѐпістолїи же посла́нїемъ и҆злагаху́ся по страна́мъ, и҆ повелѣно бы́сть всѣ́мъ [-][30] гото́вомъ бы́ти въ (оу҆ре́ченныи дн҃ь)[31]. [-][32] цр҃ь же и҆ а҆ма́нъ, пиру́юще наслажа́хуся, [гра҃ же су́са смата́шеся][33].

всім бути готовими на призначений день. **15** Цар же і Аман бенкетуючи насолоджувалися, місто ж Суса було в замішанні.

Гл҃а, д҃.

Мардухе́и же разумѣ́въ замышля́емое, (и҆ всѐ е҆́же творя́ше цр҃ь). раздра̀ ры́зы своа и҆ ѡ҆блечеся въ вре́тище, и҆ посыпася пе́пе́ло́мъ, (-)[1] скочи́въ въ простра́ннꙋю оу҆́лицꙋ гра́да, (и҆) возопи̑ во́племъ вели́кимъ (и го́рки̑мъ)· ѓ҆ибнетъ ро́дъ ничто́же престꙋпи́вый. и҆ прїи́де да́же до вратъ црс҃кихъ (-)[2], не лѣ́ть бо бѣ̀ е҆мꙋ̀ вни́ти въ дво́ръ, въ вре́тище ѡ҆блече́нꙋ, и҆ пе́пелѡмъ (ѡ҆сы́панꙋ сꙋ́щꙋ). и҆ въ вся́кой странѣ̀ и҆дѣ́же показа́хꙋся писа́нїя [црс҃ка][3], во́пль (бѣ̀) и҆ пла́чь и҆ рыда́нїе превели́е і҆ꙋде́ѡмъ, [и҆][4] вре́тище и҆ пе́пелъ постила́хꙋ себѣ̀· И҆ внидо́ша дѣ́вы (къ е҆сѳи́ри црц҃ы) и҆ е҆внꙋ́хи (-)[5] и҆ возвѣсти́ша е́й, и҆ оу҆жасе́ся (црц҃а ѕѣлѡ)[6] бы́вшемꙋ. и҆ посла̀ ры́зы ѡ҆бле́щи мардохе́а и҆ сня́ти (вре́тище е҆го̀)[7], [и҆][8] не восхотѣ̀ прїя́ти· Е҆сѳи́рь же призва̀ а҆храде́а скопца̀ своего̀ предстоя́щаго е́й, и҆ посла̀ (е҆го̀) оу҆вѣ́дѣти (-)[9] ѿ (мардꙋхе́а)[10] и҆́стинꙋ, (что̀ е҆сть слꙋ́чьшееся)· Мардохе́и же сказа̀ [е́й][11] бы́вшее, і ѡ҆бѣща́нїе е҆́же ѡ҆бѣща̀ а҆ма́нъ црю̀ въ сокро́вищный до́мъ (положи́ти), [і҃, тала́нтъ][12] (сребра̀), да погꙋби́тъ і҆ꙋде́и· И҆ писа́нїе (сложе́ное въ (сꙋса́нѣ гра́дѣ)[13])[14] на погꙋбле́нїе и҆́хъ, (и҆) даде [е҆][15] (скопцꙋ̀) показа́ти е҆сѳи́ри. и҆ рече е҆мꙋ̀ заповѣ́дати е́й, [и҆тѝ къ црю̀ (и҆) моли́ти][16] (е҆го̀), (да)[17] оу҆млрдитъ е҆го̀ ѡ҆ лю́дехъ (свои́хъ)· помина́ющи дн҃ь смире́нїя своего̀, я҆́ко воспита́на бы̑ въ рꙋцѣ̀ мое́й· занѐ а҆ма́нъ вто́рый ѿ цр҃я, гл҃а противꙋ на́мъ на смр҃ть. призови г҃а и҆ гл҃и црю̀ ѡ҆ на́съ, і и҆зметъ на́съ ѿ (го́ркїя) смр҃ти· [Прїиде же][18] а҆храде́и, (и҆) повѣ́да [е҆сѳи́ри][19] вся̑ гл҃ы (мардохе́ѡвы)[20]. [И҆][21] рече е҆сѳи́рь къ а҆храде́ю и҆ди к мардохе́ю, и҆ рцы [е҆мꙋ̀][22] я҆́ко [ѡ҆бы́чая][23] (црс҃кы вся̑)[24] вѣ́си, я҆́ко вся́къ мꙋ́жъ и҆лѝ жена̀, а҆́ще прїи́детъ къ цр҃еви въ (внꙋ́трьнїи до́мъ)[25] не призва́нъ, нѣ́сть е҆мꙋ̀ сп҃се́нїя. то́чїю к немꙋ́же а҆́ще простре́тъ (-)[26] зла́тый же́злъ, се́й спасе́нъ бꙋ́детъ. (а҆ а҆́зъ)[27] нѣ́смь звана̀ вни́ти къ црю̀, се оу҆же (л҃ дні́и)[28]. и҆ возвѣсти а҆храде́и мардохе́ю вся̑ гл҃ы е҆сѳи́рины· И҆ рече мардохе́и къ а҆храде́ю, і҆ди и҆ рцы е́й (не мни̑ си е҆сѳи́рь)[29] (въ мы́сли свое́й), я҆́ко ты̀ е҆ди́на сп҃сешися въ црс҃твїи па́че всѣ́хъ і҆ꙋде́и. занѐ а҆́ще преслꙋ́шаеши в сїе вре́мя ѿ и҆́нюде сп҃се́нїе и҆ покро́въ бꙋ́детъ і҆ꙋде́ѡмъ, ты̀ и҆ до́мъ ѿца̀ твоегѡ̀-

Глава 4

1 Мардухей же, зрозумівши задумане і все, що цар творив, роздер свою одіж і зодягнувся в мішковину, і посипав себе попелом, вискочивши на широку вулицю міста, і закликав великим і гіркім криком: Вигублюється народ, що в нічому не переступив. **2** І він прийшов аж до царської брами, бо не годилося йому ввійти до двору зодягненим в мішковину і посипаним попелом. **3** І в усякій країні, де виголошували царське письмо, був крик і плач і превелике ридання юдеям, і стелили собі мішковину і попіл. **4** І ввійшли дівчата і скопці до цариці Естери та сповістили їй. І цариця дуже жахнулася тим, що сталося. І вона послала одіж, щоб зодягнути Мардохея і зняти його мішковину, і він не побажав прийняти. **5** Естир же покликала свого скопця Ахратея, що йшов перед нею, і вона його послала довідатися від Мардухея правду про те, що сталося. **7** Мардохей же сказав їй те, що сталося, і обіцянку, яку цареві обіцяв Аман, – покласти 10000 талантів срібла до скарбного дому, щоб вигубити юдеїв. **8** І письмо, покладене в місті Сусані на їх вигублення, дав його скопцеві, щоб показати Естирі. І він сказав йому заповісти їй піти до царя і благати його, що зробити його милостивим до народу свого, згадуючи день свого впокорення, що вона була вихована під моєю рукою. Тому що Аман, другий по царі, промовив проти нас на смерть. Приклич Господа і заговори до царя за нас. І *хай* спасе нас від гіркої смерті. **9** Прийшов же Ахратей і розповів Естирі всі Мардохеєві слова. **10** І сказала Естира до Ахратея: Піди до Мардохея і скажи йому, що **11** знаєш всі царські звичаї, що кожний чоловік чи жінка, що непокликаним прийде до царя, до внутрішнього дому, – немає йому спасіння. Лише кому лиш він простягне золоту палицю, – цей спасеться. А я не є покликана ввійти до царя ось уже 30 днів. **12** І сповістив Ахратей Мардохеєві всі Естирині слова. **13** І сказав Мардохей до Ахратея: Піди і скажи їй: Не думай собі, Естиро, у своїй думці, що ти одинока в царстві спасешся

понад усіх юдеїв. **14** Бо якщо не послухаєшся в цьому часі, з іншого місця буде юдеям спасіння і покров, *а* ти і дім твого батька – згините. І, хто знає, чи не на час цей ти стала царицею? **15** І Естир послала Ахратея до Мардохея, кажучи йому: **16** Іди і збери всіх юдеїв, яких знайдеш в місті Сусані. І постіть за мене, і не їжте ані не пийте впродовж трьох днів день і ніч, *а* я і мої служниці також не будемо їсти. І тоді я ввійду до царя поза законом, хоч і щоб мені трапилося згинути. **17** І пішовши Мардохей зробив так, як йому заповіла Естира, **17a** і помолився до Господа, згадуючи господні діла. І сказав: **17b** Господи! Господи! Царю! Вседержителю! Бо у твоїй владі є це все, і немає нікого, що противиться тобі своєю славою, коли бажаєш спасти Ізраїля. **17c** Адже Ти створив небо і землю, і все, що дивує людину під небесами, і Ти є Господом всього! І немає нікого, хто Тобі протиставиться, Господи! **17d** Ти знаєш усе. І Тобі, Господи, все відоме! Що не з клятви, ані не з гордості, ані не з любові до слави я це зробив, щоб не поклонитися прегордому Аманові. І що я зволив би цілувати і підошви його ніг за ізраїлеве спасіння. **17e** Але я це зробив, щоб не дати чоловікові слави понад божу славу. І не поклонюся нікому, хіба моєму Господові! І не зроблю це в гордості! **17f** І тепер, Господи Боже! Царю! пощади твій народ, бо дивляться на нас, щоб вигубити, і побажали вигубити твоє насліддя, що від початку. **17g** І не погорди твоїм насліддям, яке Ти собі викупив з Єгипту, **17h** вислухай мою молитву і змилосердься над своїм насліддям, поверни наш плач на радість, щоб, живучи, ми хвалили твоє ім'я, Господи! І не вигуби уста тих, що тебе хвалять, Господи! **17i** І ввесь Ізраїль кричав зі сильним зідханням, бо смерть є перед їхніми очима. **17k** І Естира ж, цариця, перелякана через смерть батьків, прийшла до Господа. І скинувши одіж своєї слави вона зодягнулася в одіж приниження і плачу, і замість дорогих і запашних мазей, посипала свою голову попелом і гноєм – і дуже принизила своє тіло. І кожне місце своєї радості наповнила своїм плетеним волоссям і молилася до Господа Бога ізраїльського. І сказала: **17l** Господи мій! Царю наш! Ти сам один поможи мені одній, що немає помічника, хіба лиш Тебе, бо моя біда на моїх руках. **17m** Я чула від мого народження в племені моєї родини, що Ти, Господи, взяв Ізраїля з усіх народів, і наших батьків – з усіх їхніх прабатьків на вічне насліддя, і зробив їм

є҆го погибнете. и҆ кто вѣсть а҆ще въ время сі҆е цр҇твовала є҆си. и҆ посла є҆сдирь (а҆храдеа)[30] къ мардохею гл҇юще (є҆му). и҆ди (и҆) събери [вс҇а][31] і҆ѹдеа, и҆хже (ѡ҆бращеши) в сѹсанѣ [градѣ][32], и҆ поститеса мене ради, и҆ не ꙗсте а҆ни пі҆ете по три дни, (дн҇ь и҆ нощь)[33]. [-][34] а҆зъ [-][35] и҆ слѹжебницы моа такоже не и҆мамы ꙗсти· И҆ тогда внидѹ къ цр҇ю кромѣ закона да а҆ще и҆ погибнѹти бѹдеть ми· И҆ ше҇ мардохеи (и҆) сътвори ꙗкоже заповѣда є҆мѹ є҆сдирь. и҆ молиса гв҇и поминающе (-)[36] дѣла гн҇а· И҆ ре҇ г҇и г҇и цр҇ю вседръжителю, ꙗко въ власти твоеи сі҆е вс҇е є҆сть, и҆ нѣсть противлаиса тебѣ (никтоже славою своє҆ю), вънегда въсхощеши спасти і҆и҇ла· Ꙗко ты сътвори нб҇о и҆ землю, и҆ вс҇е ѹ҆дивлающее (ч҇лка) подъ нб҇сем. и҆ г҇ь є҆си вс҇ѣ, и҆ нѣ҇ и҆же противиса тебѣ г҇и, ты вса вѣси [и҆][37] ты (вса) знаєши г҇и. ꙗко не въ клатвѣ, ни в гордости, ниже въ тщеславі҆и сътвори҇ с҇е, є҆же не поклонитиса прегордомѹ а҆манѹ· (и҆) ꙗко бл҇говола҇ бы лобзати (и҆) плеснѣ ногъ є҆го, сп҇сені҆а ради і҆и҇лева. но (сі҆а сътворихъ)[38], да не возда҇ славы ч҇лкѹ, паче славы бж҇і҆а. и҆ не поклонюса никомѹже, развѣ (-)[39] г҇ѹ моє҆мѹ, и҆ не сътворю сі҆а въ гордости· И҆ нн҇ѣ г҇и б҇е цр҇ю [-][40] пощади люди твоа, ꙗко зазирають намъ въ погибель. и҆ вожделѣша погѹбити, є҆же и҆значала наслѣді҆е твоє. (и҆) не презри достоані҆е твоє, є҆же [и҆збавилъ є҆си себѣ][41] ѿ [-][42] є҆гѵпта. ѹ҆слыши мл҇твѹ мою, и҆ ѹ҆млр҇диса на҇ наслѣді҆емъ своимъ. (-)[43] ѡ҆брати рыдані҆е наше въ веселі҆е, да живѹще въсхвалимъ [и҆ма твоє][44] г҇и· и҆ не погѹби ѹ҆стъ въсхвалающихъ та [г҇и][45]· И҆ весь і҆и҇ль вопі҆аше (съ воздыхані҆емъ крѣпким)[46], ꙗко смр҇ть (-)[47] пре҇ ѡ҆чима и҆хъ є҆сть· И҆ є҆сдирь (же) цр҇ца (ѹ҆страшена смр҇ти ради (родителеи), прі҆иде къ г҇ѹ)[48] (-)[49]· И҆ снемъши рызы славы своєа, (и҆) ѡ҆блечеса в рызы тѣсноты и҆ плача. и҆ в мѣсто мн҇оцѣнныхъ мастеи и҆ бл҇говонных, пепеломъ и҆ гноємъ посыпа главѹ свою и҆ плоть свою смири ѕѣло. и҆ кождо мѣсто [-][50] веселі҆а своє҆го, и҆сполни сплетены власъ своихъ. и҆ молиса г҇ѹ б҇ѹ і҆и҇левѹ· И҆ рече г҇и мои цр҇ю нашъ, ты самъ є҆динъ помози ми є҆динои. (-)[51] не и҆мѣющеи помощи развѣ тебе, ꙗко бѣда моа на рѹкѹ мою. а҆зъ слышахъ ѿ рожені҆а моє҆го, въ племени ѿчества моє҆го. ꙗко ты г҇и прі҆а і҆и҇ла ѿ вс҇ѣ ꙗзыкъ, и҆ ѿц҇ъ нашихъ ѿ всѣхъ праѿц҇ъ и҆ в наслѣді҆е вѣчное, и҆ сътворилъ є҆си и҆м є҆лика гл҇а· И҆ нн҇ѣ съгрѣшихомъ пре҇ тобою, и предалъ є҆си на҇ в рѹцѣ врагъ на-

шихъ, зане (же) славихомъ боги ихъ. праведенъ еси Ги, и нн҃ѣ не довлѣю ли въ горести работы нашеѧ. но [положилъ еси][52] рꙋцѣ и на рꙋки идѡ̑ ихъ, изѧти заповѣдь оустъ твоиⷯ и погꙋбити наслѣдїе твое, и запечатлѣти оуста хвалѧщиⷯ тѧ, и оугасити славꙋ храма твоего, и ѡлтарь твои. и ѿворити оуста ѧзыкомъ, въ оугожденїѧ сꙋетнаѧ и оудивити цр҃ѧ плотнаго въ вѣки. не предаи Ги скипетра твоего иже не сꙋть. и да не посмѣютсѧ въ паденїи нашемъ· Но ѡбрати совѣтъ ихъ на нѧ, наченшаго (-)[53] на насъ (ѿмсти, и) въ притчю положи· Помѧни Ги [и][54] познаи въ времѧ скорби нашеѧ, и мене сподоби дръзновенїѧ· Црю (и Бе)[55] всѧкоѧ (бл҃гти)[56] дръжителю, даждь слово оумно въ оустнахъ моиⷯ пре̑ львомъ, и премѣни срⷣце его в ненавиденїе, воюющихь на ны въ истребленїе его, и с нимъ совѣтꙋющиⷯ· Насъ же изми рꙋкою твоею, и помози ми единои [-][57] не имѣющеи (никогоⷤ), токмо тебе Ги· всѣхъ разꙋмъ имаши и вѣси, ѧко възненавидѣхъ славꙋ беззаконныⷯ, и гнꙋшаюсѧ ложа необрѣзанныхъ, и всѧкого иноплеменника· Ты вѣси нꙋждꙋ мою ѧко възгнꙋшасѧ знаменїѧ гордости моеа. иже есть на главѣ моеи во дн҃е виденїѧ моего, възгнꙋшаюсѧ его ѧко рꙋбищъ посквернеиыхъ, и не ношꙋ его въ днь молчанїѧ моего. и не ѧсть раба твоѧ оу трапезы амановы, и не прославихсѧ въ пирѣ црⷭ҇ѣ, ниже пїхъ вино требищъ идольскиⷯ, и не възвеселисѧ раба твоѧ во днь премѣненїѧ [-][58] даже до нн҃ѣ· Точїю ѡ тебѣ (на тѧ) (-)[59] Бе авраамовъ, Бе могїи на всѣхъ оуслыши гласъ безнадежныⷯ і избави насъ ѿ рꙋки лꙋкавнꙋющиⷯ. і изми мѧ ѿ страха моего·

те, що сказав. **17n** І тепер ми згрішили перед тобою. І Ти нас видав в руки наших ворогів, тому що ж ми прославляли їхніх богів. Ти є праведний, Господи. **17o** І чи тепер не досить гіркоти нашого рабства? Але Ти поклав їхні руки на руки їхніх ідолів, щоб вигубити заповідь твоїх уст, і вигубити твоє наслідя, і запечатати уста тих, що тебе хвалять, і згасити славу твого храму і твій жертовник, **17p** і відкрити уста народів на славу марноти, і дивовижним вчинити тілесного царя навіки. **17q** Не видай, Господи, твій скипетр тим, що не є. І хай не насміхаються з нашого упадку. Але проти них поверни їхню раду, тому що він почав проти нас, відомсти і зроби притчею. **17r** Згадай, Господи, і дай себе знати в часі нашої скорботи. І зроби мене мужньою, Царю і Боже, що держиш всяку ласку. **17s** Дай розумне слово в мої уста перед левом і зміни його серце на зненавидження тих, що воють проти нас, на вигублення його та його однодумців. **17t** Нас же спаси твоєю рукою, і поможи мені одній, що немає нікого, хіба лиш тебе, Господи. **17u** Ти маєш знання всього і знаєш, що я зненавиділа славу беззаконних і гиджу ложем необрізаних і чужинця кожного. **17w** Ти знаєш моє горе, що я згидувала знаком моєї гордості, який є на моїй голові, в днях моєї появи. Гиджу ним, як шматою нечистоти, і не ношу його в днях мого мовчання. **17x** І твоя раба не їла з Амановового столу, і я не прославила на царському бенкеті ані я не пила вина ідольських жертв. **17y** І твоя рабиня не зраділа від дня переміни аж донині, хіба тільки Тобою. Тобою, Боже Авраама! **17z** Боже, що маєш владу над усім, вислухай голос безнадійних і спаси нас з руки тих, що чинять зло, і спаси мене від мого страху.

Гл҃а, є҃·

И бысть (по)[1] трехъ днехъ егда преста молитисѧ, съвлечесѧ съ ризъ скорбныхъ, и ѡблечесѧ в ризы свѣтлыѧ [-][2]. и бысть доброзрачна призывающи всевидца Ба и спсителѧ· (И) взѧ двѣ дв҃цѣ [съ собою][3] (да идетъ) (-)[4] (пре̑дрѧщи едина)[5] (-)[6], дрꙋгаѧ же послѣдꙋющи да ѡблегчаѥ ризы еѧ. и сїѧ имꙋщи младость красоты своеѧ, и лице еѧ ѡсъклаблѧющисѧ ѧко прелюбивѣиша, но срⷣце еѧ стенаше ѿ страха, и прошеше вѧ двери ста пре̑ црⷣемъ· (Црь же)[7] седѧше на прⷭ҇толѣ црⷭ҇тва своего, (ѡболченъ въ ризы златы)[8] (съ)[9] каменїемъ многоцѣнныⷨ, и бѧше страшенъ ѕѣло. и възведъ лице свое ѡгневидно (-)[10],

Глава 5

1 І сталося, що по трьох днях, як вона перестала молитися, зняла одіж скорботи і зодягнулася у світлу одіж. **1a** І була красивою, прикликавши всевидючого Бога і Спасителя. І вона взяла з собою двох служниць, щоб піти, одна ішла попереду, друга ж за нею, щоб підтримати її одіж. **1b** І вона, маючи молодіть своєї краси, і її лице *було* веселе як дуже любої, а її серце стогнало від страху. **1c** І пройшовши всі двері вона стала перед царем. Цар же сидів на престолі свого царства зодягнений в золоту одіж з дорогоцінним камінням і був дуже страшний. **1d** І піднявши своє огневидне лице він поглянув великим гнівом – і цариця впала, і змінилося її

лице в послабленні, і вона схилилася на голову дівчини, що йшла попереду. **1e** І Бог змінив царький дух на лагідність, і поспішивши він зійшов зі свого престолу і прийняв її з любов'ю своїми руками, доки не встала, і потішив її мирними словами. І сказав їй: **1f** Що з тобою, Естиро? Я є як твій брат. Будь смілива – не помреш, бо це наш загальний наказ. Ходи! **2** І цар взяв золоту палицю, поклав її на шию, – і Естира поцілувала палицю. І він сказав: Заговори до мене. **2a** І вона сказала йому: Я бачу тебе, мій пане, як божого ангела. І моє серце жахнулося від страху твоєї слави, адже ти є подиву гідний, пане. І твоє лице має велику ласку. **2b** І як вона говорила до нього, вона впала від свого ослаблення. І цар злякався, і всі його раби її потішали. **3** І сказав цар: Що бажаєш, Естиро, і яке твоє прохання? Буде тобі аж і до половини мого царства. **4** І сказала Естира: День мого празнику! Отже, якщо вгодно, прийди царю з Аманом на бенкет, який я сьогодні роблю. **5** І сказав цар: Поспішіться, підіть по Амана, щоб ми виконали Естирине слово і обидва прийшли на бенкет, який зробила Естира. **6** Під час бенкету ж сказав цар до Естири: Що тобі є, царице Естиро, і який є помисл твого прохання? Дам тобі й до половини мого царства, і зробимо тобі те, що хочеш. **7** І сказала Естира: Моє прохання і мій задум – **8** якщо я знайшла ласку перед царем, хай прийде цар і Аман завтра на бенкет, який я знову їм зроблю. **9** Аман вийшов дуже радісним і веселим від царя. Побачивши ж Мардохея, юдея, у царському дворі, що він не порушився і не поклонився перед ним, і дуже розлютився. **10** І прийшов до свого дому він, послав і покликав своїх приятелів і Зосару, свою жінку, **11** і показав їм своє багатство і славу, якою звеличив його цар, і як зробив його першим у нього, і дав провадити царством. **12** І сказав Аман: Цариця не покликала нікого на бенкет з царем, але лиш мене, і знову завтра мене кличе. **13** Але це мені не є миле, коли бачу Мардохея, юдея, що сидить у царському дворі. **14** І сказала йому Зосара, його жінка, і його друзі: Підготуй дерево 50-ти ліктів, і завтра скажеш цареві: Хай буде повішаний на ньому Мардохей. Ти ж ввійди з царем на бенкет і веселися. – І Аманові до вподоби було це слово, і він приготував дерево.

(и)[11] ѕѣлною ꙗростїю възрѣ. и паде црца і измѣнисѧ лице еѧ съ ослабленїемъ, и преклонисѧ на главꙋ двцы предъидꙋщеи. і измѣни бъ дхъ црвъ въ смиренїе, и потщавсѧ сниде съ престола своего, и въспрїѧтъ еѧ (любезно) рꙋками своима, дондеже ста и ꙋтѣши ю глы мирными. И рече ей что ти есть есдирь, азъ есмь ꙗко братъ твои, дрьзаи не ꙋмреши, ꙗко общее повеленїе наше есть. приступи и взѧ златыи жезлъ (црь) възложи на вїю еѧ, и облобыза (жезлъ есдирь)[12], и рече гли ми. И рече емꙋ вижꙋ тѧ господине [мои][13] ꙗко аггла бжїѧ, и смѧтесѧ срце мое ѿ страха славы твоеѧ, ꙗко дивенъ еси господине, и лице твое блгть велїю имать. И егда бесѣдовати ей (к немꙋ), паде ѿ ослабленїѧ [еѧ][14]. И црь смѧтесѧ, и вси рабы его ꙋтѣшахꙋ еѧ. И рече црь, что хощеши есдирь, и что [прошенїе твое][15], (бꙋдетъ ти даже и до полꙋ црства моего)[16]. [И][17] рече есдирь днь моего празнованїѧ (-)[18], аще ꙋбо годѣ есть (да прїидеши црю)[19] (съ)[20] аманомъ на пиръ, еже творю днесь. И рече црь ꙋборзите ити по амана, да сътворимъ слово есдирино. И прїидоста оба на пиръ еже [сътвори][21] есдирь. На пирꙋ же рече црь къ есдири что ти есть (есдирь црце)[22], и (что есть мысль прошенїѧ твоего. дамъ ти и до полꙋ црства моего, и сътворимъ тебѣ елико хощеши)[23]. И рече [есдирь][24] прошенїе мое и мысль [моѧ][25], аще обрѣтохъ блгть пред цремъ. да прїидетъ црь и аманъ [-][26] заꙋтра на пиръ, егоже сътворю (паки) има (-)[27]. (-)[28] Изыиде аманъ ѿ црѧ ѕѣло радостен [и][29] веселъ. видѣв же [-][30] мардохеѧ іꙋдеѧнина на дворѣ [црвѣ не подвигнꙋвшасѧ, и не кланающасѧ пред ним][31] (и) възъꙗрисѧ ѕѣло, и прїиде [въ домъ свои][32]. [посла][33] (и) призва дрꙋги (своѧ), и зосарꙋ женꙋ свою. и показа има богатьство свое, и славꙋ еюже [възвеличи его црь][34]. и ꙗко сотвори его первомꙋ быти [ꙋ него][35], и правити црствїе. И рече аманъ, не зва црца (ни единаго на пиръ съ цремъ)[36] но точїю мене, и паки наꙋтрїѧ възва мѧ. но сїѧ нѣсть ми ꙋгодна, егда вижꙋ мардохеѧ іꙋдеѧнина [сѣдѧща][37] на дворѣ [црвѣ][38]. И рече емꙋ зосара жена его и дрꙋзи [его][39], приготови [-][40] древо лакот н, (и) заꙋтра (-)[41] речеши цреви да повѣситсѧ мардохеи на (немъ)[42]. ты же вънииди [съ цремъ на пиръ][43] и веселисѧ. И годѣ бысть (емꙋ) глъ (сеи) (-)[44], и приготови древо.

Гл҃а, ѕ҃·

Бг҃ъ же ѿѧ̀ со́нъ ѿ цр҃ѧ в но́щи ѻ҆́ной, и҆ повелѣ̀ рабꙋ̀ [-][1] принести кни́ги па́мѧ́тныѧ дн҃і́й, [и҆ прочита́ти є҆мꙋ̀][2]. *(и҆) ѻ҆брѣ́те (-)[3] (в ни́хъ) пи́сано [-][4] [-][5], и҆́же повѣ́да [мардохе́й][6] цр҃ю ѻ҆ двꙋ̀ є҆внꙋ́хꙋ цр҃ьскихъ· внегда̀ стрегꙋ́щимъ и҆̀мъ и҆̀же ᲂу҆мы́слиша (ᲂу҆би́ти цр҃ѧ а҆ртаѯе́рѯа)[6]. (и҆) рече (-)[7] цр҃ь кꙋю сла́вꙋ и҆ли бл҃гть сотвори́хомъ мардохе́ю· И҆ реко́ша ѻ҆́троцы (є҆го)[8] нѣ́си сотвори́лъ є҆мꙋ̀ ничто́же· внегда цр҃ю вопрошаю́щꙋ ѻ҆ бл҃годѣѧ́нїи мардохе́еви, [и҆][9] се а҆манъ [прїи́де на дво́ръ][10]. (И҆) рече (-)[11] цр҃ь кто̀ є҆сть на дворѣ, а҆манъ же прїи́де рещи цр҃еви, да повѣ́ситъ мардохе́ѧ на древѣ є҆го́же пригото́ва. и҆ реко́ша ѻ҆́троцы цр҃евѣ· Се а҆ма́нъ стои́тъ на дворѣ, и҆ рече цр҃ь (да прїи́детъ сѣ́мо)[12]. [И҆][13] рече цр҃ь а҆ма́нꙋ что̀ сотворю̀ мꙋ́жꙋ є҆го́же а҆зъ хощꙋ̀ просла́вити· [И҆ помы́сли][14] (а҆ма́нъ въ мы́сли свое́й)[15], комꙋ̀ хо́щетъ цр҃ь сотвори́ти че́сть ра́звѣ менѐ· Рц҃ы же цр҃ю мꙋ́жа є҆го́же [хо́щетъ цр҃ь][16] просла́вити, да принесꙋ́тъ ѻ҆́троцы цр҃евы ѻ҆де́ждꙋ (цр҃ьскꙋ)[17], є҆ю́же цр҃ь ѻ҆блачи́сѧ и҆ ко́нь на не́мже цр҃ь є҆́здитъ· И҆ да да́стьсѧ (є҆мꙋ̀)[18] ѿ преславныхъ дрꙋ́гъ цр҃евыхъ. и҆ да ѻ҆блече́тъ мꙋ́жа є҆го́же цр҃ь лю́битъ, и҆ да посадѧ́тъ є҆го на ко́нь, и҆ проповѣ́стьсѧ на ᲂу҆ли́цахъ гра́да гл҃ѧ· Тако да бꙋ́детъ всѧ́комꙋ чл҃кꙋ є҆го́же цр҃ь възвели́чи́тъ· (И҆) рече (-)[19] цр҃ь а҆ма́нꙋ до́бре гл҃еши, тако сотвори мардехе́ю і҆ᲂу҆деѧни́нꙋ, (ᲂу҆го́дне) слꙋжа́щемꙋ въ дворѣ (на́шемъ), (-)[20] да не и҆зменитсѧ (-)[21] гл҃ъ є҆́же ре́клъ є҆си· [И҆ взѧ̀][22] а҆ма́нъ ѻ҆де́ждꙋ и҆ ко́нь, и҆ ѻ҆блече мардохе́ѧ, и҆ възведе є҆го на ко́нь є҆́здити є҆мꙋ̀ по ᲂу҆ли́цахъ гра́да· И҆ проповѣ́даше (пред ни́мъ) гл҃ѧ, си́це бꙋ́детъ всѧ́комꙋ чл҃кꙋ, є҆го́же (хо́щетъ цр҃ь)[23] просла́вити· (И҆) възврати же сѧ мардохе́й въ дво́ръ [цр҃евъ][24], [и҆ а҆манъ][25] и҆де [в до́мъ свой][26] скорбѧ̀ ско́рбїю ве́лїею и҆ сказа [-][27] слꙋча́щаѧсѧ є҆мꙋ̀ зосарѣ женѣ свое́й и҆ (всѣ́мъ) дрꙋгомъ [свои́мъ][28]. И҆ рѣша є҆мꙋ̀ дрꙋзи [є҆го][29] и҆ жена̀, а҆ще є҆сть племени і҆ᲂу҆де́йскаго мардохе́й, [и҆][30] нача́лъ є҆си смиря́тисѧ пред ни́мъ, падаѧ̀ паде́ши не мо́жеши [проти́витисѧ є҆мꙋ̀][31], ꙗ҆́ко бг҃ъ жи́въ є҆сть с ни́мъ· (И҆) є҆ще [же][32] (гл҃ющимъ и҆̀мъ)[33], (и҆ се) прїидо́ша є҆внꙋ́хи, спѣ́шно зва́хꙋ а҆ма́на на пи́ръ є҆го́же пригото́ва є҆сди́рь·

вы̑ш в

Глава 6

1 Господь же відібрав у царя сон в тій ночі, і він наказав рабові внести літописні книги і йому читати. **2** *І він знайшов в них записаним, що Мардохей розповів цареві про двох царських скопців, які, коли стерегли, вони, задумали убити царя Артаксеркса. **3** І сказав цар: Яку славу чи ласку ми вчинили Мардохеєві? І сказали слуги царя: Ти йому нічого не зробив. **4** Коли цар розпитував про добре діло для Мардохея, і ось Аман прийшов до двору. І сказав цар: Хто є в дворі? Аман же ввійшов, щоб сказати цареві, щоб повісити Мардохея на дереві, яке він приготував. **5** І сказали слуги цареві: Ось Аман стоїть у дворі. І сказав цар: Хай прийде сюди. **6** І сказав цар Аманові: Що вчиню чоловікові, якого я хочу прославити? А в своїй думці Аман сказав: Кому, опріч мене, хоче цар виказати честь? **7** Сказав же він цареві: Для чоловіка, якого цар хоче прославити, **8** хай царські слуги принесуть царську одіж, якою цар зодягається, і коня, на якому цар їздить. **9** І хай дано буде йому зі славних друзів царя, і хай зодягне чоловіка, якого цар любить, і хай його посадять на коня, і хай проповідується по вулицях міста, кажучи: Так хай буде кожному чоловікові, якого прославить цар! **10** І цар сказав Аманові: Добре кажеш. Так вчини Мардохеєві, юдеєві, що вірно служить у нашому дворі. Хай не буде зміненим слово, яке ти сказав. **11** І взяв Аман одіж і коня, і зодягнув Мардохея, і посадив його на коня, щоб він їздив по вулицях міста. І він перед ним проголошував, кажучи: Так буде кожному чоловікові, якого цар бажає прославити. **12** І повернувся же Мардохей до царського двору, і Аман пішов до свого дому, сумуючи великим смутком, **13** і розповів те, що йому трапилося, Зосарі, своїй жінці, і всім своїм друзям. І сказали йому його друзі і жінка: Якщо Мардохей є з юдейського племені, і ти почав впокорятися перед ним, падаючи впадеш. Не зможеш йому протиставитися, бо з ним є живий Бог. **14** І ще ж як вони говорили, і ось прийшли скопці, вони поспішно кликали Амана на бенкет, який приготувала Естира.

вищ. 2

Гл҃а, з҃·

Вни́де же цр҃ь и҆ а҆манъ пирова́ти съ цр҃цею· [И҆ рече][1] цр҃ь є҆сди́ри, въ вторы́й дн҃ь на пи́рꙋ, что̀ є҆сть є҆сди́рь цр҃це (-)[2] проше́нїе (-)[3] и҆ (-)[4] моле́нїе твое, и҆ [да́мъ][5] ти

Глава 7

1 Ввійшов же цар і Аман бенкетувати з царицею. **2** І сказав цар Естирі в другому дні під час бенкету: Яке є, царице Естиро, твоє прохання і благання? І дам тобі до половини мого

царства. **3** Відповіла цариця Естира, і сказала: Якщо я знайшла ласку перед твоїми очима, царю, хай дасться моя душа за моїм проханням і мій народ на моє прохання. **4** Бо ми є продані, я ж і мій народ, на знищення і розграбування, і на рабство, ми ж і наші діти в раби і рабині, адже диявол не є гідний царського дому. **5** І сказав цар: Хто є цей, що відважився зробити це діло? **6** І сказала Естира: Чоловік-ворог, цей лукавий Аман. І зразу Аман жахнувся перед царем і царицею. **7** Цар же встав з гнівом від бенкету і пішов в город, і Аман же благав царицю і просив милосердя, бо бачив, що він є в біді. **8** Повернувся ж цар з городу, Аман же припав до ніг цариці благаючи, сидячи на її постелі. Побачивши же, цар жахнувся і сказав: Ще й жінку силує в моїм домі! Як же Аман почув – перемінилося його лице. **9** Сказав же Вуґатан, один зі скопців, а він знав, бо побачив дерево перед Амановим домом, коли він його кликав на царський обід, і випитав про це одного зі слуг, і зрозумів задумане, і сказав до царя: Ось Аман і підготував дерево Мардохеєві, що говорив цареві про життя. І воно стоїть в Амановім домі висотою 50-ть ліктів. І сказав цар: Хай Аман буде на ньому повішений. **10** І повішеним був Аман на дереві, яке він підготував для Мардохея. І тоді цар спинився від гніву.

до пóлꙋ цр҇тва моегѡ. (-)[6] ѿвѣща [ѥсдирь црца][7] (и) рече, аще ѡбрѣтохъ блг҇ть пр҇е (очима твоима црю)[8]. да дастьсѧ дш҇а [моа][9] прошенїю моемꙋ и люд̈їе мои моленїю моемꙋ. Проданы бо ѥсмы, аз же и людїе мои на погибель и расхищенїе и во работꙋ. мы (же) и чада наши въ рабы и рабынѧ [-][10], ꙗко нѣсть достоинъ дїавол҇ домꙋ црвꙋ. (И) рече (-)[11] црь кто ѥсть сеи, иже дерзнꙋ сътворити вещъ сїю. (И) р҇е (-)[12] ѥсдирь, чл҇къ врагъ аманъ лꙋкавъ сеи, (и абїе) аманъ (-)[13] смѧтесѧ пр҇е цремъ и црцею. Црь же въста [съ гнѣвомъ][14] ѿ пира, (і иде) къ ѡградꙋ. (И) аманъ же молѧше црцꙋ, (и мл҇ти прошаше,) видѧше бо себе въ бѣдахъ сꙋща. Възврати же сѧ црь ѿ ѡграда, аманъ же припаде (къ ногама)[15] (црцы молѧсѧ)[16] (сѣдѧще еи на постели), (видѣв же црь смѧтесѧ и рече)[17], ꙗко и женꙋ понꙋждае в домꙋ моемъ. Аман же слышавъ измѣнисѧ (лице ѥго)[18], рече же вꙋгадан ѥдинъ ѿ скопцевъ [сеи же вѣдѧше, (-)[19] видѣвъ древо (-)[20] пр҇е домомъ амановы, ѥгда призываше ѥго на ѡбѣд црскїи. И ѡ семъ испыта (ѥдинаго)[21] ѿ ѡтрокъ (и разꙋмѣвъ замышлѧемое)[22]][23]. [И рече][24] къ црю, се и древо ꙋготова аманъ мардохею, гл҇авшемꙋ (ѡ животѣ) цревѣ. И стоитъ в (домꙋ)[25] амановѣ (възвышено)[26] лакотъ н҇. [И рече][27] црь да повѣсисѧ (аманъ) на немъ. и повѣшенъ бысть аманъ на древѣ ѥгоже ꙋготова на мардохеѧ. и тогда црь ꙋтѣшисѧ ѿ ꙗрости.

Глава 8

1 І в тому дні цар Артаксеркс подарував Естері те, що належало Аманові, юдейському ворогові. І Мардохей був покликаний до царя, бо Естира сказала, що він є її кревний. **2** І зняв цар свій перстень, якого забрав в Амана, і дав Мардохеєві. І Естера поставила Мардохея над Амановим домом і над всім маєтком. **3** І вона промовила до царя, і припала до його ніг, і заплакала, благаючи його відвернути Аманову злобу і його задум, який він задумав проти юдеїв. **4** І цар простягнув Естирі золоту палицю. Встала ж Естира і стала перед царем, **5** і сказала: Якщо ти вважаєш за відповідне і якщо я знайшла ласку перед тобою, накажи хай поміняють листи, послані Аманом, якими він наказав вигубити юдеїв, які проживають в усьому твоєму царстві. **6** Бо як я можу дивитися на кривду мого народу і спастися в погибелі мого роду? **7** І сказав цар до Естири: Якщо

Гл҇а, и҇.

Ивъ тои дн҇ь црь артаѯерѯъ дарова ѥсдири, ѥлика бѧхꙋ аманова врага [їꙋдеиска][1]. и мардохеи призванъ бы҇ къ црю. повѣда бо ѥсдирь ꙗко сродникъ ѥсть еи. [и][2] снѧ црь прьстень (свои) ѥгоже ѿѧ ꙋ амана и дасть [-][3] мардохеєви. и постави ѥсдирь мардохеѧ надъ (домомъ и надъ) всѣмъ имѣнїемъ амановымъ. и (-)[4] гл҇а къ црю и припаде пр҇е ногама ѥго, и (въсплака) молѧщи [ѥго][5], превратити [злобꙋ амановꙋ. и мысль ѥго][6] (-)[7] иже (бѧше помыслилъ)[8] на иꙋдеи. [и простре][9] црь ѥсдири жезлъ златъ. въста же ѥсдирь [и ста][10] пр҇е цремъ и р҇е [-][11], аще годѣ ти ѥсть и ѡбрѣтохъ ли блг҇ть [пр҇е тобою][12]. повели да възвратѧтъ писанїѧ посланаѧ ѿ амана, имиже повелѣлъ погꙋбитп їꙋдеа иже ѡбитаютъ въ (всемъ) црствїи твоемъ. како бо могꙋ видѣти ѡзлобленїе людїи моихъ, и како (-)[13] спс҇тисѧ въ погибели ѿчества моего. И рече црь къ ѥсдири, аще вѧ имѣнїѧ аманова далъ ѥсми (те-

бѣ) и даровахъ тѧ, (егоже)[14] (повѣсиша)[15] на древѣ, яко руцѣ възложи на іудеа. что еще просиши, напишите и вы именемъ моимъ, якоже годѣ есть вамъ. и запечатлѣите прьстьнемъ печатію моею, (-)[16] (и) нѣсть (противитисѧ имъ)[17]. (И) возвани быша (-)[18] пѣсцы [царевы][19] въ а, мцъ, иже есть нисанъ кг, (днь), тогожъ лѣта. и написаша (о іудеехъ)[20] якоже заповѣда [мардохеи][21], къ начальникомъ и къ вельможамъ земнымъ, ѿ индіискіѧ страны даже до ефіопіи. рќз, воеводамъ по земли и по странамъ по ихъ языку. написана же быша веленіемъ царевымъ и запечатлѣшасѧ прьстьнемъ его, и послаша писаніѧ (въскорѣ, абіе же ношаше ихъ)[22]. (и)[23] повелѣ имъ жити по закономъ ихъ въ всякомъ граде, да помагаютъ имъ да мстатсѧ суперникомъ ихъ, (-)[24] якоже хотѧтъ, въ днь единъ по всему царству артаѯерѯову, въ ѓі [днь][25], ві мца, еже есть адаръ. [Писаніе епистоліи сице бѣ][26]. Царь великіи артаѯерксъ, ѿ индіѧ даже до ефіопіи, рќз, (странамъ воеводамъ)[27] (и) кнѧземъ, и (послушающимъ ихъ)[28] цѣлованіе. многи (члцы) многіѧ (ради[29] блгти, и ѕѣло честіа блгихъ дѣлъ, скоро възнесшесѧ миру не возмогоша носити. и не точію исправленымъ вамъ възыскую зло творити, но и блгодѣющимъ имъ начинаютъ въ преступленіе въпадати. не токмо ѿ члкъ возвышаютсѧ блгтію, но и на союзъ преблгаго вѣчнаго бга и всевидца, възносѧщесѧ ненавистію лукавою, мнѧтъ оклеветати правду. ради властеи множицею многихъ, над ними поставлѧютсѧ. и увѣренныхъ друговъ совѣты мы починати начинаемъ. якоже и сие поставихъ ради причастіѧ крови невинныхъ. Понеже оклевета винами несътрьпимыми, со лжею лукавства ѕлаго возлаганіѧ, яко презирающихъ показа насъ, иже дрьжатъ непоколѣбимо блгоразуміе. и лѣть вамъ есть зрѣти, толико въ древнихъ, якоже и въ настоѧщихъ възыскающихъ непрпбно, црствіѧ ради тщеты и властелствующихъ. яко сътворена по чину, писаніемъ подахомъ. тако и вы внимати по сихъ зрите. понеже мы преложившесѧ сътворихомсѧ премѣнными. сего ради да црствіе непоколѣбимо и съ миромъ пребудетъ. находѧщаѧ же противу мы съ яростію ѕѣлною расуждаемъ. якоже и сего амана сна амададуева македонѧнина, истинны чюжаго, и крови персыкіа много не съгласнаго. нашеѧ ради блгости юже имѣемъ къ всякому языку члколюбіа. лучисѧ ему

ввесь Аманів маєток я тобі дав і я тобі подарував того, що повісили на дереві, тому що він підняв руки на юдеїв, що ще просиш? **8** Напишіть і ви від мого імені, як ви вважаєте, і запечатайте перстенем, моєю печаттю. І їм не можна спротивитися. **9** І були скликані царські писарі в 1-му місяці, який є Нисан, 23-го дня того ж року, і написали про юдеїв так, як заповів Мардохей до начальників і до володарів земель від Індійської країни аж до Ефіопії, 127-м воєводам, за країною і за країною, за їхньою мовою. **10** Написано ж було за царським наказом і запечатано його перстнем, і скоро послали листи, зразу ж їх понесли. **11** І він наказав їм жити за їхніми законами в кожному місті. Щоб їм помагали, щоб мстилися їхнім противникам, так як бажають. **12** В одному дні в усьому Артаксерксовому царстві, в 13-му дні 12-го місяця, який є Адар. **12a** Письмо листа було таким: **12b** Цар великий Артаксеркс від Індії аж до Ефіопії, 127-м країнам, воєводам і князям, і їм підвладним – привіт. **12c** Численні люди задля великої доброти і дуже задля почесті добрих діл швидко піднявшись, не змогли знести миру. І не лише вам, праведним, шукають зло чинити, але і перед своїми добродіями починають впадати у проступок. **12d** Не лише добротою людей вивищені, але і піднімаючись лукавою ненавистю проти союзу предоброго вічного Бога і всевидця задумують оскаржити правду, *ті, які* **12e** задля влади, часто-часто над ними наставляються. І ми переводити починаємо в дійсність поради довірених друзів. Так як і це, я постановив відносно частки крові невинних. **12f** Тому що він оскаржив нестерпними закидами з брехнею лукавства, закидом злого, **12g** він нам показав як таких, що нехтують, тих, які непорочно дотримуються доброзичливості. І належиться вам поглянути, настільки в давнє, як і в поточне, на тих, що змагаються неправедно і що панують для шкоди царства. Як зроблене за уставом на письмі ми подали, так і ви уважно на це глядіть. Тому що ми, перемінившись, змінили думку. **12h** Задля цього, щоб царство залишалося непохитним і з миром, **12i** ідучи те ж, що мені приходить назустріч, засуджуємо з великим гнівом, **12k** так як і цього Амана, Амадатуєвого сина, македонця, відчуженого від правди і дуже незгідного з перською кров'ю. Задля нашої доброти, **12l** чоловіколюбства, яке ми маємо до всякого народу, трапилося, що він, будучи чужинцем, пристав до нас так, що і названий був нами бать-

ком, і був шанований всіма людьми, і був наставлений другою особою царського престолу. **12m** Ділами ж його гордості задумавши нас позбавити володіння **12n** і від духа нашого спасителя, як того, що і добре ставиться до всіх, Мардохея, і незганьбленої Естири – спільниці царства, з усім їхнім народом, дуже хитрим задумом, як переступників, він випросив на вигублення. **12o** І, коли ці будуть побиті, він сам думав перенести перську владу до Македонії і нас зробити безсилими. **12p** Ми ж не знаходимо, що переступи юдеїв гідні погибелі. Вони не є злочинцями, але ж радше живуть за праведними законами. **12q** Вони є синами великого Всевишнього – живого Бога, який провадить царство наших прародичів в порядку доброму для нас. **12r** І, отже, задля цього їм чиніть добро, не послуговуючись проти них листами, писаними Аманом, сином Амадатуєвим. Тому що ми наказали його задля цього лукавства повісити при сусанській брамі з усіма його домашніми за чином вседержителя Бога, що швидко видав йому присуд. **12s** Такі відписи листів були послані до кожної країни з преподобністю давати юдеям скріпляти їхні особисті закони так, щоб і ті, що противилися в часі їхньої скорботи, не перебували серед них до 13-го дня, 12-го місяця, який є Адар. До того ж дня, про який раніше написав вам Аман. **12t** Той же Бог, що все закріплює, замість вигублення праведного народу, зробив їм радість. **12u** Задля цього і ви в визначних ваших празниках, саме у вказаний день, проводіть з усякою радістю по всьому Артаксерксовому царстві ще й тепер і після цього, **14** в 13-му дні, 12-го місяця, що є Адар. **15** Побачивши ж, ті юдеї, що в Сусі, зраділи. **16** І було їм просвітлення і радість **17** у містах і по країнах, де лиш виставлено царський наказ, радість і веселість, і бенкетування юдеям. І численні з народів обрізувалися і ставали юдеями через страх перед юдеями.

страньствꙋѧ, приложи́тисѧ к на҃ въ толи́ко, ꙗ҆́ко и҆ прозва́нꙋ бы́ти ѿ на҃ ѿ҆́цемъ, и҆ покла-нѧ́емꙋ бы́ти ѿ всѣ́хъ чл҃къ, и҆ второ́е лице цр҃-ского престола поста́вленꙋ бы́ти. го́рдости же дѣ́льма е҆го мнѣ́лъ на́съ нача́ла лиши́ти, и҆ ѿ дх҃а на́шего сп҃са· Ꙗ҆́коже и҆ бл҃говолѧ́щаго всѣ́мъ мардохе́ѧ, и҆ неѡ҆́скверненыѧ е҆сѳи́ри цр҃ьствїѧ ѡ҆б-щи́телницы съ всѣ́мъ племене҃ и҆́хъ, ѕѣло оу҆хи-щре́нными вожделѣ́нїемъ ꙗ҆́ко престꙋ́пниковъ, и҆спроси́лъ е҆́сть въ потребле́нїе. и҆ си́мъ побїе-нымъ са́мъ ѡ҆́нъ мнѣ́лъ е҆́сть вла́сть перьскꙋ́ю въ македо́нїю пренести, и҆ на́съ пꙋ́сты сътво-ри́ти· Мы́ же не ѡ҆брѣта́емъ съгрѣше́нїѧ і҆ꙋ-део́въ пра́вдныхъ въ поги́бель. и҆́же не сꙋ́ть ѕло-дѣ́латели. но е҆щѐ паче пра́вдными зако́нами оу҆-стро́ени, и҆́же сꙋ́ть вели́каго вы́шнѧго бг҃а жива́го, сн҃ми. и҆справлѧ́ющаго прароди́телеи на́ши҃ цр҃т-вїе въ оу҆стро́енїи бл҃жа́ишемъ на҃· И҆ сего ра́ди оу҆бо бл҃го твори́те и҆҃. не въззлага́ющесѧ на ни҃ писа́ными е҆пистолї́ами ѿ а҆ма́на сн҃а а҆мададꙋ-ева· Поне́же е҆го сего ра́ди лꙋка́въства повелѣхо҃ при вра́техъ сꙋсаньски҃ повѣ́сити)[30], съ всѣ́ми дома́шними е҆го. по чи́нꙋ вседръжи́телѧ бг҃а, спѣ-шно възда́вшаго е҆мꙋ сꙋ́дъ· Сицева писа́нїа е҆пи-столї́и посла́ни бы́ша, в коюждо стра́нꙋ, съ прпд҃бїемъ дарова́ти і҆ꙋде́омъ (зако́ны и҆́хъ свои́с-твеныѧ прооу҆крѣплѧ́ти)[31] (-)[32]. ꙗ҆́ко да и҆ (съпро-ти́вльшїисѧ въ вре́мѧ печа́ли)[33] и҆́хъ, не пребꙋ-дꙋтъ оу҆ ни́хъ, до (днѧ), гı, м҃ца, (вı, и҆́же е҆́сть) а҆́даръ, в самыи дн҃ь, (е҆го пре́жде ѡ҆писа ва́мъ а҆ма҃). оу҆твръжда́ѧи же всѧ́ческаѧ бг҃ъ, въ мѣ́сто погꙋбле́нїа (пра́вднаго)[34] ꙗ҆зы́ка, сътвори и҆мъ весе́лїе· Сего ра́ди и҆ вы въ па́мѧтехъ ва́-шихъ празнова́нїи, назнамено́ванныи дн҃ь и҆сто́-выи всѧ́ческою ра́достїю твори́те· да́же и҆ ны́нѣ и҆ по си҃хъ, (въ гı дн҃ь, по всемꙋ цр҃ствꙋ а҆рта-ѯерѯовꙋ, м҃ца вı, е҆́же е҆́сть а҆да́ръ)[35]. ви́дѣвше (-)[36] сꙋщеи въ сꙋсѣ (і҆ꙋде́е) възра́довашасѧ· (И҆ бы҃ и҆́мъ)[37] просвѣще́нїе и҆ весе́лїе по градо҃ и҆ по страна҃, и҆дѣ́же а҆́ще прѣло́жено бы҃ повелѣ́нїе [цр҃е-во] (-)[38]. ра́дость и҆ весе́лїе (и҆ пирова́нїе) і҆ꙋде́о҃, (-)[39] и҆ мно́зи ѿ ꙗ҆зы́къ ѡ҆брѣза́хꙋсѧ і҆ і҆ꙋде́ѣс-твова́хꙋ стра́ха ра́ди і҆ꙋде́иска·

Глава 9

1 В 12-му місяці, який є Адар, в 13-му дні, прийшли листи від царя. **2** І в тому ж дні згинули вороги юдеїв, бо ні один їм не протиставився, боячись їх. **3** Адже начальники країн і царські володарі, і писарі шанували юдеїв, бо на них лежав страх Мардохея. **4** Бо поставлено припис царя, щоб він був

Гл҃а, ѳ҃·

Въ вı [-][1] м҃цъ (и҆́же е҃ а҆да́ръ въ гı (дн҃ь)[2])[3], прїидо́ша писа́нїа [-][4] ѿ цр҃ѧ· И҆ въ то́и (же) дн҃ь поги́боша сꙋпоста́ти і҆ꙋде́е҃ ни е҆ди́нъ бо проти́вѧсѧ и҆́мъ боѧ́сѧ и҆҃· На-ча́лствꙋющи бо страна҃ и҆ властелї́е (цр҃тїи и҆ книгочї́а)[5] почита́хꙋ і҆ꙋдеа, стра́хъ бо мардꙋхе́-евъ належа́ше на нѧ· Приложи бо сѧ повелѣ́нїе

цр҇ево и҆менова́тисѧ по всемꙋ цр҇твїю. и҆ въ сꙋса́нѣ гра́ди поби́ша і҆ꙋде́и [пѧтьсо́тъ мꙋжїи][6], [фарса́на, неста́инна][7], и҆ дельфо́на, и҆ фасга́на, и҆ фардада́на, и҆ варεа, и҆ сарвака́на, и҆ мармаси́ма, и҆ а҆рꙋфе́ѧ, и҆ а҆рсеѧ, и҆ [завꙋдеда́ма][8], [и҆][9] і҃, сн҃овъ а҆мановыхъ а҆мададꙋева (-)[10] вра́га і҆ꙋдео҃, (и҆же ѿ дармаде́ѧ), и҆ разграби́ша въ то́и дн҃ь [и҆мѣ́нїѧ и҆хъ][11]. и҆ сказа́ша числѡ̀ (и҆збїеныхъ цр҃ю)[12] въ сꙋсѣ [гради][13]. (И҆) рече (-)[14] цр҃ь къ е҆сдири и҆збиша і҆ꙋдеи въ сꙋсѣ гради [пѧть с҃о мꙋже́и][15], (и҆) по (-)[16] ѡ҆кр҃тныхъ страна́хъ колико мни́ши погꙋби́ша, [и҆ что][17] (е҆ще про́сиши)[18] и҆ бꙋдетъ ти· И҆ рече е҆сдиръ къ цр҃ю, да да́стьсѧ (такожде і҆ꙋде́омъ твори́ти)[19] заоу҆тра, ꙗ҆́ко (да повѣсѧтъ і҃ сн҃овъ)[20] а҆мановы҃. и҆ повелѣ [цр҃ь][21] та́ко быти, і҆ и҆зложи і҆ꙋдеомъ внѣ гра́да (повѣсити телеса сн҃овъ а҆мановы҃)[22]· И҆ събра́ша і҆ꙋдеи [и҆же][23] в сꙋсѣ [гра́ди][24] въ д҃і [дн҃ь][25] а҆да́ра [м҃ца][26], і҆ и҆би́ша мꙋжїи т҃, и҆ ничто҃ разграби́ша, про́чїи же і҆ꙋде́и и҆же по (всемꙋ) цр҃твїю събра́шасѧ и҆ себѣ пособлѧ́хꙋ и҆ почи́ша ѿ бранеи, и҆зби́ша (-)[27] ѿ ни҃ є҃і, [-][28] (-)[29] ничто҃ расхити́ша и҆ почи́ша· (-)[30] Написа же цр҃ь по всемꙋ цр҃твїю (своє́мꙋ), є҆же (на́ мори и҆ на землѝ)[31]. и҆ си́лꙋ свою и҆ мꙋжестве́на и҆справле́нїа бога́тество же и҆ сла́вꙋ цр҃твїа своє́го. се пи́сано є҆сть въ кни́зѣ [-][32] перса́номъ и҆ мѣданомъ на па́мѧть· [ꙗ҆́ко][33] мардохе́и вторыи бѣ по цр҃и а҆ртаѯерѯѣ, и҆ вели́къ бѣ въ цр҃твїи, и҆ преславенъ (и҆ любимъ ѡ҆ і҆ꙋдеє́хъ)[34]. (и҆) повѣда́ша съдѣ́ѧнънаѧ всемꙋ ꙗ҆зы́кꙋ [и҆хъ][35]· И҆ рече мардохе́и ѿ б҃а бы́ша сїѧ. помѧнꙋ бо ѡ҆ сонїи є҆гоже видѣ ѡ҆ словесе҃ сихъ. ниже бо преминꙋ ѿ сихъ рѣчь· Ꙋ҆малыи и҆сточникъ и҆же бысть рѣка и҆ свѣ҃ и҆ сл҃нце, и҆ водѧ̀ мно́га. є҆сди́ръ є҃ рѣка ю҆́же (възлюби)[36] цр҃ь, и҆ сътвори цр҃цю, и҆ в҃ ѕмїи а҃ є҆смь и҆ а҆ма҃· Ꙗ҆зы́цы же събра́вшесѧ и҆стреби́ти имѧ і҆ꙋдео҃, [и҆][37] ꙗ҆зы́къ мои се́и є҆сть і҆и҃ль въпїю́ще къ б҃ꙋ и҆ сп҃сошасѧ· И҆ сп҃се г҃ь лю́ди своѧ̀ і҆ и҆зба́ви (на҃ г҃ь)[38] ѿ всѣхъ ѕолъ сихъ· И҆ сътвори б҃ъ зна́менїѧ и чюдеса ве́лїѧ ꙗ҆́же не бы́ша въ ꙗ҆зы́цехъ· (И҆) сего ради сътвори (в҃ жребїи)[39], є҆динаго лю́демъ б҃жїимъ, и҆ є҆ді́наго всѣмъ ꙗ҆зы́ко҃. і҆ и҆зындо́ша в҃ жре́бїи сїи в҃ ча҃ и҆ вре́мѧ и҆ въ дн҃ь сꙋда пре҃ (г҃мъ)[40] въ всѣхъ ꙗ҆зы́цехъ· И҆ помѧнꙋ [г҃ь][41] б҃ъ лю́ди своѧ, и҆ ѡ҆правда достоѧ́нїе свое, и҆ бꙋдꙋтъ и҆мъ дн҃и сїѧ въ м҃цъ а҆да́ръ въ д҃і, и҆ є҃і (м҃ца сего)[42] съ собо́ромъ и҆ ра́достїю и҆ съ веселїемъ пре҃ б҃мъ въ ро҃ въ вѣ́къ въ лю́де҃ свои́хъ [-][43] (-)[44].

славним в усім царстві. **5** І в місті Сусані юдеї вбили п’ятсот чоловік: **7** Фарсана, Нестана, і Дельфона, і Фасґана, **8** і Фардатана, і Варея, і Сарвакана, **9** і Мармасима, і Аруфея, і Арсея, і Завутетама, **10** і 10-х синів Амана, Амадатуєвого сина, – ворога юдеїв, що з Тарматеї. І пограбували **11** в тому дні їхнє майно, і сказали цареві число побитих в місті Сусі. **12** І сказав цар до Естири: Юдеї вигубили в місті Сусі п’ятсот чоловік. І скільки думаєш вигубили по довколишніх околицях? І що ще просиш, і буде тобі. **13** І сказала Естера до царя: Хай дасться юдеям так само чинити завтра, щоб повісили 10 Аманових синів. **14** І наказав цар, щоб так сталося, і виклав юдеям поза містом, щоб повісили тіла Аманових синів. **15** І зібралися юдеї, що в місті Сусі, в 14-му дні місяця Адара, і вбили 300 чоловік, і нічого не розграбували. **16** Інші ж юдеї, що по всьому царстві, зібралися і собі помагали. І спинилися від війни. Вони вигубили з них 15000, нічого ж не розграбували. **17** І спочили. **10,1** Написав же цар по всьому своєму царству, що на морі і на землі, **2** і *про* свою силу, і мужні подвиги, багатство же і славу свого царства. Це є записаним в книзі персів і мидів на пам’ятку того, **3** що Мардохей був другим по царі Артаксерксі і був великий в царстві і славний, і улюблений між юдеями. І вони розповіли вчинине всьому їхньому народові. **3a** І сказав Мардохей: Це сталося від Бога. **3b** Адже я згадав про сон, який я побачив про ці слова, бо не втратилося з них ані слово: **3c** мале джерело, яке стало рікою, і світло, і сонце, і багато води. Естер – є ріка, яку полюбив цар і зробив царицею. **3d** І 2 змії – є я і Аман. **3e** Народи ж ті, що зібралися вигубити ім’я юдеїв, **3f** і мій народ – це є Ізраїль, що закликали до Бога і спаслися. І Господь спас свій народ. І Господь нас спас від усього цього зла. І Бог зробив знаки і великі чуда, які не були в народах. **3g** І через це він зробив 2 жереби: один – божому народові і один – всім народам. **3h** І прийшли ці 2 жереби на годину і час, і на день суду перед Господа в усіх народах. **3i** І Господь Бог згадав свій народ і оправдав своє насліддя. **3k** І ці дні в місяці Адарі, в 14-му і 15-му *дні* цього місяця, будуть їм зі збором і радістю, і з веселістю перед Богом в роди. Навіки в його народі.

Коне́цъ кни́зе є҆сди́ри,
и҆́мать в себѣ гл҃а, д҃·

Кінець Книги Естири.
Має в собі 9 глав.

КНИГА ЙОВА
ГЛАВА 1

1 Був чоловік в землі Хус на ім'я Йов. Той чоловік був праведний, непорочний, справедливий, побожний, що відсторонювався від всякого злого діла. **2** Було ж у нього сім синів і три дочки **3** І в нього була худоба – 7000 овець, 3000 верблюдів, 5 сот пар волів і п'ятьсот стад ослиць, що паслися. І в нього *було* дуже багато служби, і про нього були великі діла на землі. І той чоловік був шляхетного роду зі сходу сонця. **4** Як же сходилися його сини до себе, вони й робили бенкет кожного дня, збираючись разом, і три їхні сестри, щоб їсти і пити з ними. **5** Коли ж закінчувалися дні бенкету, посилав Йов і очищав їх: встаючи вранці, приносив за них жертви – за їхнім числом і одне теля – за гріхи, за їхні душі. Казав бо Йов: Щоб часом мої сини у своїй думці не подумали зло на Бога. Так, отже, чинив Йов в усі дні. **6** І як настав такий день, як цей, і ось прийшли божі ангели, щоб стати перед Господом, і диявол прийшов з ними. **7** І сказав Господь дияволові: Звідки ти прийшов? І відповів диявол, і сказав Господеві: Обійшовши землю і перейшовши піднебесну, я прийшов. **8** І сказав йому Господь: Чи ти, отже, звернув увагу на мого раба Йова? Бо немає такого чоловіка з тих, що є на землі, непорочного, справедливого, праведного, побожного, що відстороняється від усякого поганого діла. **9** Відповів же диявол перед Господом, і сказав: Хіба даром почитає Йов Господа? **10** Чи ти не поклав огорожу його зовнішньому і внутрішньому його дому, і всьому, що є довкруги нього? Діла ж рук його Ти поблагословив і його скотину Ти зробив численною на землі. **11** Але пошли твою руку і доторкнися до всього, що він має. Чи, отже, в лице тебе *не* поблагословить. сир. 30 **12** *Тоді сказав Господь дияволові: Ось все, що є його, передаю у твої руки, самого ж не доторкайся. І вийшов диявол від господнього лиця. **13** І був такий день, як цей, Йовові сини і його дочки їли і пили вино в домі свого найстаршого брата. **14** І ось до Йова прийшов вісник і сказав йому: Пари волів орали і ослиці паслися близько них, **15** і прийшовши ті, що полонять, взяли їх

КНИГА ІѠВЪ ГЛАВА ПЕРВАЯ

Мужъ[1] [-][2] бѣ въ земли [Хусъ][3] имене Іѡвъ· (-)[4] Бѣ члвкъ той, истиненъ непороченъ праведенъ, блгочестивъ, удаляяся ѿ всякого зла дѣянія. Бысть же ему сновъ семь, и дщеря три. и бѣ скотъ его, овецъ, ,з, вельблюдъ, ,г. супругъ воловый, ф со. [и][5] ослицъ (пасомыхъ) (пять со стадъ)[6]· и служба (ему) многа ѕѣло, и дѣла велія о немъ бѣша на земли· И баше члвкъ той добра роду, ѿ (востокъ слнчныхъ)[7]· Сходящеся же ся снове его къ себѣ, (и) творяху пиръ по вся дни, поемлющеся вкупѣ, и три сестры своя, ясти и пити с ними· (-)[8] егда же скончахуся днїе пира. посыла Іѡвъ, и чищаше и· встающи заоутра, [-][9] приношаше за нихъ [жертвы][10] по числу ихъ, и телецъ единъ о грѣсѣхъ за душа и· Глаше бо Іѡвъ, егда како снове мои въ разумѣ своемъ зло помыслиша къ бу. тако убо твораше Іѡвъ по вся дни· И егда бысть яко сей днь. и се прїидоша аггли бжїи, предстати пре гмъ, и дїаволъ прїиде с ними· И рече гь дїаволу, ѿкуду прїиде. и (ѿвѣща)[11] дїаволъ (и) [ре гви][12]· обхождь землю, и прохождь поднбную прїидохъ· И ре ему гь, помыслилъ ли еси убо на раба моего Іѡва, яко нѣсть [члка][13] такова ѿ сущи на земли [-][14] непорочна правдна (истинна) блгочестива, удаляяся ѿ всякаго зла дѣянія· ѿвѣща же дїаволъ, (пре гмъ и рече)[15]. егда туне чтетъ Іѡвъ га. не ты ли огради внѣшняя его и внутреняя дому его, и (-)[16] все сущее (окрестъ его)[17]· дѣла (же) руку его блви еси, и скоты его многи сътворилъ еси на земли. но посли руку твою и коснися въ все еже имать. аще убо въ лице тя блвитъ· *Тогда рче гь дїаволу, се все елико есть его предаю въ руцѣ твои, самого же не коснися· І изыиде дїаволъ [ѿ лица гня][18]· И бѣ яко [сей днь][19], снве Іѡвови и дщеря его [ядаху и][20] пїяху вино, въ дому брата своего старѣйшаго· И се вѣстникъ прїиде къ Іѡву, и ре ему. супругъ воловъ ораху, и (-)[21] ослицы пасяху близъ и, и пришедше плѣняющеи плѣниша ихъ, и рабы убиша мечемъ, аз же [оста][22] единъ, [и][23]

сирā л

прїидохъ възвѣстити тебѣ· Еще семꙋ глющꙋ прїиде дрꙋгыи вѣстникъ и рече къ Їовꙋ. Огнь паде съ нбсе [на землю][24] и пожьже овца, и пастырѧ поѧсть такожде, аз же (остахъ)[25] единъ, [и][26] прїидохъ възвѣстити тебѣ· Еще (же) семꙋ глщꙋ прїиде дрꙋгїи вѣстникъ и ре къ Їовꙋ. Коннїцы сътвориша (-)[27] четы три, и обыдоша вельблюды и плениша и, и рабы оубиша мечем, аз же (оста)[28] единъ, и прїидохъ възвѣстити тебѣ· Еще (же и) семꙋ глющꙋ, инъ вѣстникъ прїиде глѧ къ Їовꙋ. Сномъ твоимъ и дщерамъ (-)[29], ꙗдꙋщимъ и пїющимъ оу брата ихъ старѣишаго, (и) вънезапꙋ вѣтръ великъ наиде ѿ пꙋстынѧ, и коснꙋсѧ въ четыри оуглы храмины, и паде храмина на дѣти твоѧ и оумроша, аз же (остахъ)[30] единъ, и прїидохъ възвѣстити тебѣ· (И) се [оуслыша Їовъ въста][31] (и) растерза ризы своѧ, и постриже власы главы [своеѧ][32], [и посыпа пръстїю][33]. И па на землю поклонисѧ [гви][34] и рече. *Азъ (бо) нагъ изыидохъ ѿ чрева мтре моеѧ, нагъ и поидꙋ (-)[35]. *Гь дасть [и][36] гь взѧ, ꙗкоже (изволисѧ гви)[37], тако (и) бысть, бꙋди имѧ гне блвено [въ вѣки][38]. Ѿ [всѣхъ сихъ][39] слꙋчившихсѧ емꙋ, ничимже (Їовъ съгрѣши)[40] пре [бмъ][41], [ни въ оустнꙋ своею][42] и не дасть безꙋмїа бꙋ·

мѹдр з / а тим в / еклесиа е

мѹдр з

в полон і рабів вбили мечем, я ж один залишився і прийшов тобі сповістити. **16** Ще як цей говорив, прийшов інший вісник і сказав до Йова: Вогонь впав з неба на землю і спалив овець, і так само пожер пастухів. Я ж залишився один і прийшов тобі сповістити. **17** Ще як же цей говорив, прийшов інший вісник і сказав до Йова: Кіннотники зробили три групи і оточили верблюдів, і взяли їх в полон, і рабів вбили мечем. Я ж один залишився і прийшов тобі сповістити. **18** Ще як же і цей говорив, прийшов інший вісник, кажучи до Йова: Як твої сини і дочки їли і пили у їхнього найстаршого брата, **19** і нагло найшов великий вітер з пустині і торкнувся до чотирьох кутів дому, і дім впав на твоїх дітей, і померли. Я ж один залишився і прийшов тобі сповістити. **20** І ось почув Йов – встав і роздер свою одіж, і обстриг волосся своєї голови і посипав землею, і впавши на землю поклонився Господеві й сказав: **21** *Адже сам я нагим вийшов з лона моєї матері, нагим і піду. *Господь дав і Господь забрав. Як подобалося Господеві, так і сталося. Хай буде ім'я господнє благословенне навіки! **22** В цьому всьому, що йому тратилося, в нічому Йов не згрішив перед Господом ані губами своїми, і не дав безумності Богові.

муд. 7 / тим1. 6 / екл. 5

муд. 7

Глава, в·

Бысть же ꙗки [сеи днь][1], и прїидоша агели бжїи престати пре гмъ. И дїаволъ прїиде посредѣ ихъ. И рече гь дїаволꙋ ѿкꙋдꙋ прїиде· Тогда ре дїаволъ пре гмъ. Обхождь [всю землю][2], и прохождь поднбнꙋю (и) прїидохъ· [И рече][3] гь [къ дїаволꙋ][4], помыслилъ еси оубо на раба моего Їова. Ꙗко нѣсть такова ѿ сꙋщихъ на земли, члка [подобна емꙋ][5] незлобивъ праведивъ истиненъ блгочестивъ оудалѧасѧ ѿ всѧкаго ѕла, еще же (и) (незлобїѧ дръжисѧ)[6]. Ты же рече, имѣнїе его [погꙋбити въсще][7]. Ѿвѣща же дїаволъ [гви ре][8]. Кожꙋ за кожꙋ [и всѧ][9] елика имать члкъ [дасть за дшꙋ свою][10]. (И) никако но посли рꙋкꙋ свою, [и коснисѧ][11] [плоти (-)[12] и костеи его][13], аще оубо въ лице тѧ блвитъ· Рече же гь дїаволꙋ, се предаю ти его, токмо дшꙋ его съблюди· Изыиде же дїаволъ [ѿ лица][14] гнѧ и порази Їова гноемъ лютыи, [ѿ главы (и) до ногꙋ][15]. И взѧ [Їовъ][16] черепъ да [острꙋгает гнои][17] [свои][18], и сѣдѧше на гноищи внѣ града· Времени же многꙋ минꙋвшꙋ. *Рече к немꙋ жена его (глѧ доколѣ тръпи-

товїа в

Глава 2

1 Було ж, як цей день, і прийшли божі ангели, щоб стати перед Господом, і диявол прийшов посеред них. **2** І сказав Господь дияволові: Звідки ти прийшов? Тоді сказав диявол перед Господом: Обійшовши всю землю і пройшовши піднебесну, я прийшов. **3** І сказав Господь до диявола: Чи, отже, ти звернув увагу на мого раба Йова? Бо з тих, що є на землі, немає такого чоловіка, подібного до нього, без злоби, справедливого, праведного, побожного, що відстороняється від всякого зла, **4** ще ж і дотримується незлобності. Ти ж дарма сказав знищити його маєток. Відповів же диявол Господеві, сказав: Шкіра за шкіру, і все, що людина посідає, вона дасть за свою душу. **5** Тож ні, але пошли свою руку і доторкнися до його тіла і костей. Чи, отже, в лице тебе *не* поблагословить? **6** Сказав же Господь дияволові: Ось Я тобі його видаю, тільки збережи його душу. **7** Вийшов же диявол від господнього лиця і вдарив Йова поганим гнійним струпом від голови й до ніг. **8** І взяв Йов черепок, щоб обшкрябувати свій гній, і сидів на гною поза містом.

тов. 2

9 Як же пройшло багато часу, *сказала до нього жінка його, мовлячи: Доки терпітимеш? **9a** Ось ще почекаю малий час, очікуючи надію мого спасіння. **9b** Бо ось вигублено з землі твою пам'ять, твоїх синів і дочок, болі і муки мого лона, яких даремно я з болями породила. **9c** Ти ж сам сидиш в гної і червах, ночуючи на дворі без покриття. **9d** Я ж, мандруючи, служачи, обходжу з місця на місце і з дому в дім, очікуючи заходу сонця, щоб я спочила від болів і труду, які мене тепер охоплюють. **9e** Але скажи якесь слово до Господа і помирай. **10** Він же, поглянувши на неї, і сказав: Що ти це сказала, як одна з безумних жінок? Якщо ми отримали добро з господньої руки, чи не стерпимо зло? В усьому цьому, що йому трапилося, Йов нічим не згрішив перед Господом Богом устами, і не дав безумності Богові. **11** Почувши ж три його друзі про все зло, що найшло на нього, прийшли, кожний до нього зі своєї країни: Елифас – теманський цар, Вельдад – савхонський тиран, Софар – минійський цар. І прийшли до нього разом, щоб потішити його і відвідати його. **12** Побачивши ж його здалека і не впізнали. І закричали вони великим голосом, заплакали, роздерши, кожний свою одіж, і посипавши свої голови землею. **13** Сиділи вони при ньому сім днів і сім ночей, і ніхто з них не заговорив до нього слова, бо бачили, що рана є страшна і дуже велика.

ши)[19], се пожду время еще мало чаа надеяния спасения моего. се бо потребися (от земля память твоа)[20]. сынове [твои][21] и дщеря моего чрева печали и болезни, ихже вотще родих съ болезнию. ты же самъ въ гнои (и) червех седиши обнощъ вне безъ покрова. (аз же)[22] преходящи (работаа)[23], место от места, [обходящи][24] и домъ от дому, чающе солнечнаго захождения, да почию от болезни и труда иже мя ныне одержат. но рцы некии глаголъ къ Господу и умри. он же възревъ [на ню][25] (и) рече (-)[26], что ты аки едина от безумных женъ (се) глаголеши. аще благаа приахом от руки Господа, зълаго не сътерпим ли. от всехъ сихъ прилучившихся ему, ничимъже съгреши Иовъ (пред (Господомъ) Богомъ устнама)[27] [и не дасть безумиа Богу][28]. Слышавше же трие друзи его [все злое][29] нашедшее нань, приидоша кождо от своея страны к нему. елифасъ деманьскии царь. [вельдадъ][30] савхенскии мучитель. софарь минеискии царь. и приидоша к нему въкупе утешити (и) и посетити его. видевше же его издалеча [и][31] не познаша. И възопиша гласомъ велиимъ въсплакашася растерзавше кождо одежду свою, и посыпавше перьстию [главы своа][32]. седеша у него седмь дний и седмь нощии, и никтоже от них возглагола [к нему словесе][33]. видаху бо язву люту сущу и велику зело.

Глава 3

єре. 8

1 Після цього Йов відкрив свої уста **2** і прокляв свій день, кажучи: **3** *Хай пропаде день, в якому я народився, і ніч, в якій сказали: Ось є чоловічого роду! **4** Та ніч хай буде темрявою, і хай її не шукає Господь вгорі, і хай не прийде на неї світло, **5** і хай її охопить темрява і тінь смерті, хай на неї найде темрява! **6** І хай проклятим буде той день, і на ту ніч хай надійде темрява! Хай не стане днем року ані не причислиться до днів місяців! **7** Хай та ніч буде болем і хай не прийде на неї веселість і радість! **8** Але хай проклене її той, що проклинає той день, що його має починати великий кит. **9** Хай і звізди тієї ночі потемніють і хай не залишиться ані до світанку! Хай не прийде і хай не побачить ранної зорі, як вона сходить! **10** Тому що не замкнула дверей лона моєї матері ані, отже, не відняла біль від моїх очей. **11** Бо чому в лоні я не помер? І коли я вийшов з лона, зразу не помер? **12** Чому ж мене зустріли коліна? Чому ж я ссав груди? **13** Тепер, отже, якщо б я заснув, я

Глава, г.

Посемъ отверзе Иовъ уста своя. и проклятъ день свои глаголя. *да погибнетъ день вонже родихся, и нощь в ню же реша, се есть мужескъ полъ. (та [нощь][1])[2] буди тма. и да не изыщет (Господь съвыше ея)[3], (и) да не приидет на ню свет, (и) да приимет (-)[4] ю тма и стень смертныи, да приидет на ню сумрак [и][5] да проклят буди день [тои][6], и (ту нощь)[7] да постигнет (-)[8] тма. не буди въ дни лета ни буди въчтенъ въ дни месяць. [-][9] нощь та буди болезнь, и не прииди на ню веселие и радость. но да проклинет еа проклинаяи (того дне)[10], иже имать (начинати великии китъ)[11]. да померкнут (и) звезды (тоя нощи)[12], [и да не][13] стерпит ни на свет да не приидет. и да не призрит деньница въсиающи, яко не затвори врата чрева матере моеа. но отгна убо болезнь от очию моею. почто бо въ утробе не умрох. (и яко) ис чрева (-)[14] изыдох и абие не гибохъ. почто же [мя сретоста][15] колени. почто же [съсах сесца][16]. ныне убо аще уснулъ бых у-

іерем. и

молчꙋ, (-)[17] почилъ бы́лъ съ царьми съвѣтники земля́, и́же хвалахꙋся ѡ́рꙋжїи, и́ли съ кназьми и́мже много злато (и́) наполниша домы своа сребра́. и́ли я́ко и́звергъ и́злазя и́з ложесенъ матере. и́ли я́ко младенцы и́же не видѣша свѣта· тꙋ нечьстивїи раждегоша́ся я́ростїю гнѣва. тꙋ почиша претрꙋженїи тѣломъ. вкꙋпѣ же вѣчнїи не слышаша гласа събирающаго дань. малъ и́ великъ тꙋ є́сть, и́ рабъ боя́ися господина своего. почто бо данъ є́сть сꙋщимъ въ горести свѣтъ, (и́) (болѣзненымъ дꙋшамъ животъ)[18], и́же желаю смерти и́ не полꙋчаю. и́скопова́юще я́ко съкровища, ѡ́брадовани бываютъ а́ще оулꙋчатъ. смерть [бо][19] мꙋжꙋ покой, затворитъ бо богъ ѡ́ немъ. прѣжде бо брашна моего въздыха́нїе ми прїиде. слежꙋ же а́зъ ѡ́дръжимъ страхомъ. страхъ бо ѡ́ нем же са оужасахъ прїиде ми. и́ є́гоже боя́хся срѣте мя. ни оумирихъ ни оумолчахъ, ни почихъ, найде [-][20] ми гнѣвъ·

Глава, д҃·

Ѿвѣща́ же є́лифа́съ (феманитинъ)[1] глаголя. є́гда́ множицею глаголано ти бысть въ трꙋдѣхъ. крѣпость же глаголъ твоихъ кто стерпитъ. а́ще бо ты наоучилъ є́си многи, и́ рꙋцѣ немощнаго оутѣшилъ є́си. немощныя же въздвиглъ є́си словесы, колѣнома же немощныхъ дръзостїю ѡ́бложилъ є́си. нынѣ же прїиде на тя болезнь и́ коснꙋ ти са, ты же потща́ся. кое (оубо) не страхъ ли твои є́сть въ безꙋмїе, и́ надежа твоя́ и́ злоба пꙋти твоего. помяни же оубо кто чистъ сыи погибе, и́ли когда́ и́стиннїи вси и́с корене погибоша, я́коже видѣхъ ѡ́рющихъ (злобою)[2], и́ сѣющїи же я печали пожнꙋ себѣ. ѿ повелѣнїя господня погибнꙋтъ. ѿ дꙋха гнѣва є́го и́счезнꙋтъ. сила львова, гласъ же львица, хвале́нїе же змїево оугасе· мравїи льва погꙋби, зане же не и́мѣа́ше бра́шна. львичища львовы ѡ́ставиша дрꙋгъ дрꙋга. а́ще ли [глаголъ кїи][3] и́стиненъ бѣ въ словесѣхъ твоихъ. никое же оубо ѿ сихъ бы тя срѣло злое. кое (оубо) не прїиметъ ли ми оухо власти, ѿ негоже страхомъ и́ гласомъ нощнымъ нападая страхъ на человѣкы. гроза же мя срѣте и́ трепетъ, и́ зѣло [кости моа][4] състрасе· и́ дꙋхъ на лице ми найде. оустрашиша же ми са власи и́ плъти, въстахъ и́ не разꙋмѣхъ. видѣхъ и́ не бѣ ѡ́бличїя пред ѡ́чима моима, но дꙋхъ и́ гласъ слышахъ. что бо є́гда́ чистъ бꙋдетъ человѣкъ пред (богомъ)[5]. и́ли ѿ дѣлъ своихъ бес порока мꙋжъ· *а́ще на рабы

мовчав би, я спочив би **14** з царями – радниками землі, які хвалилися зброєю, **15** чи з князями, в кого багато золота, які наповнили свої доми сріблом, **16** чи наче покидьок, що виходить з лона матері, чи наче немовлята, які не побачили світла. **17** Там безбожні запалали люттю гніву, там спочили змучені тілом. **18** Разом же вічні не почули голосу податківця. **19** Малий і великий є там, і раб, що боїться свого пана. **20** Бо чому дано світло тим, що в гіркоті, а зболеним душам – життя? **21** Вони бажають смерті і не одержують, копають, наче за скарбами, **22** дуже радими ж стають, якщо здобудуть. **23** Бо смерть – спочинок для чоловіка, бо Бог замкне довкруг нього. **24** Бо перед моєю їжею мені прийшов стогін, я ж, огорнений страхом, пускаю сльози. **25** Бо страх, про який же я боявся, прийшов на мене, і він, кого я боявся, мене зустрів. **26** Ані не був я в мирі, ані не замовк, ані не спочив я. На мене прийшов гнів.

Глава 4

1 Відповів же Еліфас феманитський, кажучи: **2** Чи не багато разів говорилося тобі в труднощах? Силу ж твоїх слів хто стерпить? **3** Бо якщо ти повчив багатьох і потішив руки слабкого – **4** слабких же ти підняв словами, подав же ти сміливість колінам слабких. **5** Тепер же прийшов на тебе біль і доторкнувся до тебе – ти ж поспішився. **6** Чи радше, отже, твій страх не є в безумність і твоя надія, і злоба твоєї дороги? **7** Згадай же, отже, хто чистий з тих, що згинули, чи коли всі праведні згинули з кореня. **8** Так як я побачив тих, що орають злобою, і ті ж, що засівають їх, – болі собі пожнуть. **9** Від господнього наказу загинуть, від духу його гніву пропадуть. **10** Сила лева – голос же левиці. Хвалькуватість же – зміїне згасло. **11** Мурашка знищила лева, тому що ж не мав поживи, левенята ж левині покинули один одного. **12** Якщо ж якесь правдиве слово було б в твоїх словах, отже ж, ніяке зло з цих тебе не спіткало б. Отже, яке моє вухо не прийме влади від нього. **13** Страхом і голосом нічним нападає на людей страх. **14** Жах же мене зустрів і тремтіння, і він дуже потряс мої кості. **15** І дух прийшов до мого лиця – жахнулося ж моє волосся і тіло. **16** Я піднявся і не впізнав. Я подивився – і не було образу перед моїми очима, але я чув дух і голос. **17** Що ж бо? Чи чистим буде чоловік перед Богом, чи чоловік невинний від своїх діл? **18** *Якщо своїм слугам не вірить, до ангелів

ниж. еі҃ в҃ петръ в҃ і҃юди а҃

ниж. 15 пет2. 2 юда 1

своїх Він твердий, що подумав він **19** проти живучих в глиняних помешканнях, з яких же і самі ми є, з тієї ж глини? Побив він їх, як мотиля, **20** і від ранку аж до вечора, наче не є. Тому що ж вони не могли собі помогти, вони згинули. **21** Він же, отже, подув на них – і висохли, згинули, тому що ж не мали вони мудрості.

своа не вѣрѹе, на (-)[6] агг҃лы своа жестоко. что помыслилъ на живѹщихъ же въ (берныхъ хлѣвинахъ)[7], ѿ нихъ (же) и сами ѿ того (же) берніа есмы. порази ихъ ꙗкоже молїе, и ѿ оутра даже до вечера ꙗко не сѹть. зане же не могоша себѣ помощи погибоша. дѹнѹ же оубо на нѧ і исхоша. погибоша зане же не имѣахѹ премѹдрость·

Глава 5

1 Поклич же, чи *хтось* тебе почує, або чи побачиш когось зі святих ангелів? **2** Бо безумного убиває гнів, заблудлого ж убиває ревнивість. **3** Я ж побачив безумних, що випускають корінь, але зразу пожертою була їхня їжа. **4** Далеко хай будуть їхні сини від спасіння, хай згинуть при дверях поганців, і не буде спасителя! **5** Бо те, що ті зібрали, праведні їдять, вони ж зі зла не будуть вийняті! Хай виціджено буде їхня сила! **6** Бо з землі не вийде труд ані з гір не появиться біль, **7** але чоловік родиться для труда, пташенята ж орлині високо ширяють. **8** Ні, але я помолюся Богові, закличу *до* Господа ж усіх, *до* Володаря, **9** що чинить велике і недослідиме, славне ж і надзвичайне, яким немає числа! **10** Тому, хто дає дощ на землю, хто ж посилає воду на піднебесну, **11** хто ж підносить впокорених на висоту і підносить загиблих, 12 *хто розносить ради лукавих, і їхні руки не зроблять правди, **13** *хто приймає в мудрості мудрих, здивувавши раду хитрих! **14** В днях їх зустріне темрява, в полудень же хай шукають руками, подібно як вночі. **15** І хай згинуть на війні! Немічний же хай вийде з руки сильного. **16** Хай же буде немічному надія, неправедного ж уста *хай* будуть замкнені! **17** *Блаженний же чоловік, якого Бог скартав, картання ж Вседержителя не відкидай! **18** Бо він завдає біль і знову полагодить. Вдарить же – і його руки лікують. **19** Шість разів з бід Він тебе витягне, на сьомий же *раз* не доторкнеться до тебе зло. **20** В голоді спасе тебе від смерті, на війні ж від руки заліза тебе визволить. **21** І сховає тебе від бича язика, і не злякаєшся зла, що надходить від чоловіка, який не говорить нічого доброго. **22** З неправедних і беззаконних посмієшся, дикого ж звіра не боятимешся, тому що з дивовижним каменем твій завіт, **23** бо і дикі звірі примиряться з тобою. **24** Тоді взнаєш, що твій дім буде в мирі, життя ж твого дому не згрішить.

кор1. 3

кор1. 3

при. 3
як. 1
єв. 12
апо. 3

Гл҃а, є҃·

Призови же аще тѧ оуслышитъ, или аще кого [ст҃ыи агг҃лъ][1] оузриши. (-)[2] безѹмна бо оубіетъ гнѣвъ, заблѹждшаго же оуморитъ ревеніе· Азъ же видѣхъ безѹмныѧ кореніе пѹстаща, но абіе поѧдено бысть ихъ брашно· далече да бѹдѹтъ сн҃ове и ѿ спсеніѧ, да истрѧсѹтсѧ (-)[3] при двере хѹждьшихъ, и не бѹдетъ изимаѧи· Ꙗже бо они събраша, праведницы ꙗдѧтъ. сами же ѿ золъ не изѧти бѹдѹтъ, измождана бѹди (крѣпость ихъ)[4]. не имать бо ѿ землѧ изыти трѹдъ, ни ѿ горъ прозѧбнѹти болѣзни, но чл҃къ ражаетсѧ трѹдомъ, птищи же [орли][5] высоко парѧтъ· Никакоже но азъ помолюсѧ б҃ви, г҃а же всѣхъ вл҃кѹ призовѹ, творѧщаго велиѧ и неиследнаа, славна же і изрѧдна имже нѣсть числа· дающаго дождь на землю, пѹщающа (же) водѹ на поднебеснѹю· Ѯворѧща (же) смиреныѧ на высотѹ, и погибшаѧ въздвизающаго· *Расточающаго совѣты лѹкавыхъ, и не имѹть сътворити рѹки ихъ истины· *Разѹмѣваѧи (въ мѹдрости премѹдрыѧ)[6], совѣты же многоплетенныхъ оудиви· въ днехъ срѧщетъ ихъ тма, въ полѹдне же да осѧжѹтъ ꙗкоже в нощи· (И) да погибнѹтъ (-)[7] на брани, немощныи же да изыидетъ из рѹки силна· Бѹди же немощномѹ надежда, неправеднаго же оуста загражена бѹдѹтъ· *Блаженъ же чл҃къ егоже обличи б҃ъ. наказаніѧ же вседръжителѧ не ѿвращаисѧ, тои бо болѣти творитъ, и паки оустрои. порази ли и рѹцѣ его исцѣлисте· шестижды ѿ бѣдъ [изметъ тѧ][8], въ седмѣм же не коснетъ ти сѧ ѕло· въ гладѣ избавитъ тѧ ѿ смрти, на брани же из рѹки желѣза изрѣшитъ тѧ, [и][9] ѿ бича ꙗзыка (скрыетъ тѧ)[10], [и не оубоишисѧ ѿ ѕолъ находѧщихъ ѿ мѹжа гл҃ющаго ничтоже бл҃го][11]· Неправеднымъ и беззаконнымъ посмѣешисѧ, ѿ (дивіаго же ѕвѣри)[12] не оубоишисѧ. [зане съ каменіемъ дівнымъ завѣтъ твои][13], (и) ѕвѣріе бо дивїи оумиратъ ти сѧ. потомъ разѹмѣеши ꙗко оумиритъ ти сѧ домъ, житїе же храма твоего не имать съгрѣшити· Разѹмѣеши же ꙗко много сѣмѧ

а кор г

а кор г

при г
іаков а
еврео бі
апока г

твое, ча́да же твоѧ бꙋ́дꙋтъ ꙗ́коже все́ бы́лїе се́лное. вни́деши же (обогатившисѧ) въ гро́б, ꙗ́ко пшени́ца съзрѣ́ла въ времѧ по́жата. или ꙗ́коже сто́гъ гꙋмна въ времѧ свезенъ. Се сїѧ сице изъслѣдихомъ, сїѧ [же][14] есть еже слышахо́м, ты же разꙋмѣи себѣ что сътворилъ еси.

25 Пізнаєш же, що твоє насіння численне, діти ж твої будуть, наче вся польова зелень. 26 Ввійдеш же збагатившись до гробу, наче достигла пшениця в час пожата, або наче сніп току, завезений вчасно. 27 Ось це так ми дослідили. Це ж є те, що ми почули. Ти ж пізнай сам, що ти вчинив.

Гла, ѕ.

ѕ

Отвѣща же Їовъ (и рече)[1]. аще [-][2] кто вѣдыи поставитъ ми (гнѣвъ)[3], болѣзни же моѧ възе́млеть на мѣрила вкꙋпѣ, и пѣска мо́рскаго тѧжчаиша бꙋдꙋтъ. но ꙗкоже (-)[4] словеса моа (хꙋлена сꙋть)[5], стрѣлы бо гнѧ въ тѣлѣ моемъ сꙋть, ихже ꙗрость испиваетъ ми кровь, егда начнꙋ глати бодꙋтъ мѧ. что бо егда вотще возревѣтъ (дивїи оселъ)[6], но брашна просѧ. аще ли же и возреветъ волъ въ ꙗслехъ имѣѧ брашно. ꙗсть ли сѧ хлѣбъ безъ соли, или есть вкꙋшенїе тщими словесы. не можетъ бо [ми престати][7] дша, смрадъ бо зрю. (и) брашно (свое воню)[8] львовꙋ, аще бо дасть, и прїидетъ ми прошенїе, и надеждꙋ мою дасть гь наченъ гь да оуꙗзвитъ [-][9], до конца да не (оубїетъ мѧ)[10]. Бꙋди же ми гра́д гробъ на немже на забралехъ скака́х, на немъ не постыжꙋсѧ не солга́х бо словесъ стыхъ бꙋ моемꙋ. Каѧ бо [крѣпость моѧ][11] ꙗко терплю или кое ми времѧ, ꙗко не стерпитъ ми дша. еда крѣпости каменїѧ крѣпость моа, или плоти моа сꙋть мѣдѧны или не (оуповахъ к немꙋ)[12]. Помощь же ѿ мене ѿстꙋпи, ѿвръже мѧ млсть посѣщенїе же гне призрѣ мѧ, (и) не възрѣша на мѧ ближнїи мои. ꙗко потокъ пресѣцаѧ, или ꙗко влъны преидоша мѧ, иже сѧ мене блго боѧхꙋ. нн҃ѣ нападоша ми, ꙗкоже снѣгъ и ледъ смерзъсѧ. ꙗкоже истаетъ теплотѣ бывши, не познасѧ еже бѣ, такоже и азъ оставленъ быхъ всѣми, погибохъ же и бездомокъ быхъ. видите пꙋти деманъскїѧ, гостинница савонѧ призращенїи. [-][13] стꙋда длъжни бꙋдꙋ о градѣ и о имѣнїи надѣющїисѧ. и вы же оубо наидосте мнѣ безъмилостивно, ꙗко видѣвши мои стрꙋпъ оубоѧстесѧ. что бо, егда что оу васъ просихъ. или вашеѧ крѣпости требꙋю, ꙗко спти мѧ [ѿ рꙋки][14] врагъ. или из рꙋки силныхъ избавите мѧ. наоучите мѧ, аз же оумлъчю. аще что прелстихсѧ скажите ми. но ꙗкоже подобно есть злꙋ истиннаго гли. не ѿ васъ бо крѣпости прошꙋ. ниже обличенїе (желаше)[15], словесы

Глава 6

5

1 Відповів же Йов, і сказав: 2 Коли хтось знаючи поставить мені світло, болі ж мої візьме він разом на мірила, 3 і тяжчі будуть від морського піску. Але мої слова є, наче хула, 4 бо в моїм тілі є господні стріли, яких лють випиває мою кров. Коли почну говорити, колять мене. 5 Що ж бо? Чи без причини закричить дикий осел, чи не їжу просячи? Чи ж і зареве бик голосом при яслах, маючи їжу? 6 Чи їстиметься хліб без солі? Або чи є смак в пустих словах? 7 Адже не може спинитися моя душа, бо бачу сморід і свою їжу, наче левиний запах. 8 Бо коли мені дасть, і прийде моє прохання, і дасть Господь мою надію? 9 Господь почавши, хай зранить Господь, до кінця хай мене не вигубить! 10 Хай же буде мені місто гробницею, в якому на мурах я скакав, на ньому! Не засоромлюся, бо я не збрехав святими словами моєму Богові. 11 Бо яка моя сила, що терплю? Чи який мій час, що не стерпить душа моя? 12 Чи сила каміння – моя сила, або моє тіло є мідне? 13 Чи не поклав я надію на Нього? Поміч же віддалилася від мене. 14 Відкинуло мене милосердя. Поміч же господня знехтувала мною, 15 і не поглянули на мене мої близькі. Наче потік, що розділяє, або наче хвилі, пройшли по мені 16 ті, що мене шанували. Тепер напали на мене, наче сніг і лід, що намерз. 17 Так як, коли тане, як настане тепло, не відомо чим було, 18 так і я покинутий був всіма. Згинув же я і бездомним став. 19 Гляньте на теманські дороги, видні дороги савонські. 20 Соромові підпадуть ті, що в містах і надіються на маєтки. 21 І ви ж, отже, найшли на мене без милосердя, так що, бачачи мою рану, перелякалися. 22 Що ж бо? Чи я щось у вас попросив? Чи потребую вашої сили, 23 щоб спастися від руки ворогів, або чи спасете мене з руки володарів? 24 Навчіть мене, я ж мовчатиму. Якщо в чомусь я помилився – скажіть мені. 25 Але наскільки подібні є до зла слова праведника! Адже у вас не прошу сили 26 ані не бажаю оскарження – словами мене спинить Він. Ані не терплю мову ваших слів, 27 бо ви лише накидаєтесь на

сироту, нападаєте ж на вашого друга. **28** Тепер же, поглянувши на ваші лиця, не скажу неправди. **29** Сидіть же! І хай не буде неправедним! **30** І чи горло моє не навчається розуму?

Глава 7

1 Чи життя людини на землі не є випробуванням і наче платня дня – його життя? **2** Чи наче раб, що боїться свого пана і попав у тінь, або наче найманець, що очікує своєї винагороди? **3** Так і я стерпів порожні місяці, ночі ж болів мені є дані. **4** Якщо засну, кажу: Коли день? Як же встану, знову: Коли вечір? Повним же болів стаю я від вечора аж до ранку. **5** Покривається ж моє тіло гноєм і червами, розтоплюю ж грудки землі моїм гноєм. **6** Життя моє легше від бесіди, даремно ж згинула надія. **7** Згадай же, отже, що дух – мені життя. І більше не повернеться моє око, щоб побачити добро. **8** Не побачить око того, хто мене бачить. Твої очі на мені, і більше мене немає. **9** Наче хмара я стертий з неба. Бо якщо людина зійде до аду більше не вийде. **10** Ані більше не повернеться до свого дому, ані його більше не впізнає, його місце. **11** І я ж не пошкодую, моїми устами говоритиму, будучи в біді, відкрию гіркоту, що охопила душу. **12** Отже, чи я є якесь море, чи змій, що Ти настановив наді мною сторож? **13** Сказав я що потішить мене моє ліжко, і я ж підніму до себе одне слово на моєму ліжку. **14** Лякаєш мене снами і залякуєш мене видіннями сну. **15** Забереш від духа мою душу, мої ж кості від смерті. **16** Адже не житиму навіки, щоб довго терпіти. Відступи від мене, бо моє життя марне. **17** Бо чим є людина, що Ти її вивищив, або що прикладаєш Ти до нього ум? **18** Чи чиниш йому відвідини до ранку і його судиш до спочинку? **19** Доки не покидатимеш мене і не відпускатимеш мене, доки ковтатиму слину мою в болі? **20** Якщо я згрішив, що можу Тобі зробити? Ти, що знаєш людський ум, навіщо мене поставив Ти проти себе? *Чи* ж я є для тебе тягарем? **21** І навіщо не зробив Ти гріхи мої забутими? І *немає* очищення мого гріха. Тепер же відійду в землю, вставши ж вранці. Мене більше немає.

Глава 8

6

1 Відповів же Велдад савхетський, кажучи: **2** Доки говоритимеш це? Багатомовний дух у твоїх устах. **3** Чи Господь неправедно вчинить, коли судить? Чи той, що створив усе, у-

мѧ оустáвитъ. ниже (вѣщанїѧ вашего)[16] словєс трьплю развѣ ѩко на сира наскачете, нападаете же на друга вашего. Нн҃ѣ же възрѣвъ на лица ваша не солжꙋ. сѧдѣте же и не бꙋдетъ неправедно, (-)[17] и гортань мои не разꙋмꙋ ли пооучаетсѧ.

Гл҃а, з҃.

Не искꙋшенїе ли житїе чл҃кꙋ на земли. и ѩкоже мзды дн҃ь жизнь его, или ѩкоже рабъ боѧсѧ г҃а своего и лꙋчи въ сѣнь. или ѩкоже наемни ждыи мзды своеѧ. такоже и азъ стерпѣхъ м҃ца тща, нощи же болѣзни даны ми сꙋть. аще оуснꙋ г҃лю когда дн҃ь, егда же въстанꙋ паки когда вечеръ. исполнъ же [болѣзни бываю][1] ѿ вечера до оутра. Ꙉѧтет же ми сѧ тѣло во гнои (и чрьвехъ)[2], таю же грꙋдїе землѧ ѿ гноа стрꙋжа. житїе мое лжѣ есть бесѣды, погибе же [въ тще надежа][3]. помѧни же оубо ѩко дх҃ъ ми живо, и ктомꙋ не възвратитсѧ око мое видѣти бл҃го, не оузритъ око видѧщаго мѧ. очи твои на мнѣ и ктомꙋ нѣсмь. ѩкоже облакъ очищенъ ѿ небеси, аще бо чл҃къ сниде въ адъ, [ктомꙋ][4] не взыдетъ, ни възвратитсѧ ктомꙋ въ свои домъ, ни имать его познати ктомꙋ мѣсто его. И азъ бо не пощажꙋ, оусты моими възглаголю въ бѣдѣ сыи. ѿверзꙋ горесть (дш҃а одержимꙋю)[5]. кое (оубо), море ли (есть)[6] или змїи. ѩко оучинилъ еси на мѧ хранение. рекохъ, ѩко оутѣшитъ мѧ одръ мои, (и) вознесꙋ же к себѣ единъ слово на ложи моемъ. оустрашаеши мѧ сонїами, и видѣнїемъ сна (прежасаеши мѧ)[7]. Измѣниши ѿ дх҃а [-][8] дш҃ꙋ мою, ѿ смерти же кости моѧ. не (поживꙋ бо въ вѣки)[9] да дльготрьплю ѿстꙋпи ѿ мене, тще бо [житїе мое][10]. что бо есть чл҃къ, ѩко възвеличилъ еси его, или ѩко вниаеши оумомъ к немꙋ, или посѣщенїе (твориши емꙋ)[11] до оутра, и на покои его сꙋдиши доколѣ не оставиши мене, ниже предаеши мѧ, дондеже пожрꙋ слины моѧ въ болѣзни. Аще азъ съгрѣшихъ, что [ти могꙋ][12] сътворити. съвѣдыи оумъ чл҃чь, почто [мѧ еси положилъ][13] противꙋ тебѣ. есмь же на тѧ бремѧ, и почто нѣси сътворилъ, безаконїѧ моего забыти, и очищенїе грѣха моего. Нн҃ѣ же в землю ѿидꙋ, оутренюѧ же нѣсмь оуже.

Гл҃а, и҃.

Ѿвѣща)[1] же (велдадъ)[2] савхетскїи (г҃лѧ)[3]. доколѣ [г҃леши][4] сїа, дх҃ъ многоглаголивъ [въ оустѣхъ][5] твоихъ. Егда г҃ь обидитъ сꙋдѧи, или (сътворивыи все)[6]

ѕ҃

возметъ правдꙋ. или сн҃ове твои съгрѣшиша прⷣе ни́мъ, пꙋстилъ в рꙋцѣ (ихъ) безаконїа и҆хъ, ты же заоутраи къ гꙋ [-][7] молѧсѧ. аще чистъ еси і истиненъ, [млⷭ҇твꙋ твою оуслышитъ][8]. Оустроитъ же ти житїе правды, бꙋдꙋтъ (же)[9] прьваѧ твоѧ мала, послѣднаѧ же твоѧ бес числа. въпроси оубо (прьвыи ихъ родъ)[10], изслѣди же по родꙋ ѿцъ. [вчерашнїи][11] бо (есмь)[12] и не (вѣмъ)[13], *сѣнь бо есть (по земли наше)[14] житїе, не ли сїа [наоучитъ тѧ][15], и възвѣстѧтъ [ти][16] ѿ срⷣца (і) изнесꙋ словеса. Еда ничетъ рогозъ безⷣ воды, или растетъ вино безъ напоенїа. еще сꙋщее в корени [-][17] не пожнетсѧ, прьвїе питїа всѣ былїе не исхнетъ ли. Такω оубо бꙋдꙋтъ послѣднаа всѣ, забывающихъ га. надежⷣа бо нечестиваго погибнетъ, не оуселен бо [бꙋдетъ домъ его][18], паоучина же [събꙋдетсѧ храмъ его][19]. аще подпретъ хлѣвинꙋ свою не станетъ, имеⷮ же емꙋ не стерпитъ. мокръ бо есть слнцемъ, и ѿ гноа его лѣторасль [-][20] изыидетъ. на соборѣ каменїа спитъ, посредѣ же добрна каменїа поживетъ. аще [же и][21] пожреⷮ мѣсто солжетъ его, не вѣдѣ ли такова. ꙗко развращенїе нечестива таково, ѿ землѧ же иного прозѧбнетъ. Гь бо не ѿринетъ незлобиваго, всего же дара нечестиваго не прїимеⷮ. истинна же оуста исполни смѣха, оустны же ихъ исповѣданїа. врази же ихъ ѡблекꙋтсѧ въ стꙋдъ, житїе же нечестиваго не бꙋдетъ.

нн҃і дı
ψлⷪ҇ рм҃г

суне справедливість? **4** Може твої сини згрішили перед ним, відпустивши в їхні руки їхнє беззаконня, **5** ти ж рано вставай, молячись до Господа. **6** Якщо ти є чистий і праведний, Він вислухає твою молитву, встановить же тобі життя праведності. **7** Будуть же твої попередні малими, останні ж твої без числа. **8** Адже запитай їхній попередній рід досліди же за родом батьків. **9** Бо я є вчорашнім і не знаю, *адже тінню на землі є наше життя. **10** Чи ці не повчать тебе? І сповістять тобі з серця, і виведуть слова. **11** Чи буйно росте лоза без води? Чи росте виноград без напоєння? **12** Ще будучи при корені – буде не пожатим, заки всяка трава нап'ється – чи не висохне? **13** Таким, отже, буде останнє всіх, що забувають про Господа! Бо надія безбожних згине, **14** бо незаселеним буде його дім, павутинням же обросте його дім! **15** Якщо підіпре свій дім – не встоїть. Візьме ж в нього, не стерпить. **16** Бо він є мокрим від сонця, і від гною вийде його галузка. **17** На купі каміння спить, а житиме посеред дрібного каміння. **18** Якщо ж і пожере – місце його обмане. Чи не бачив ти такого? **19** Бо таке знищення безбожного, з землі ж іншого виведе. **20** Адже Господь не відкине праведного, всякий же дар безбожного не прийме. **21** Праведні ж уста наповнить сміхом, губи ж їхні визнаванням. **22** Вороги ж їхні зодягнуться у сором. Життя ж безбожному не буде.

ниж. 14
пс. 143

Глава, д҃і.

з҃

Ѿ (вѣща)[1] Іѡвъ (и) реⷱ҇, воистиннꙋ вѣдѣ ꙗко тако есть. како бо (-)[2] [чл҃къ праведенъ][3] оу га. аще бо хощетъ прѣтисѧ с нимъ, не послꙋшаеⷮ его да не преречетъ, къ единомꙋ словеси его изъ [оустнꙋ][4]. премꙋдръ бо е҃ мыслїю, крѣпокъ же и великъ. кто жестокъ бывъ, прѧмо емꙋ стерпѣлъ. Ѡбетшаѧи горы, (-)[5] не вѣдѧтъ превращаѧи ѧ гнѣвомъ. трѧсыи поднбⷭ҇нꙋю ѿ ѡснованїа, столпи же (-)[6] сѧ движꙋⷮ. глаи слнцꙋ и не въсходитъ, на звѣзды же назнаменаетъ. прострыи (единъ нбо)[7] и ходѧ [по морю ꙗко по земли][8]. творѧи власожельца, и прохⷪнꙋ (нареⷱ тꙋ, раи юж ь наложа)[9]. творѧи велїа и неизслѣдованнаа, славна же і изрѧдна, имже нѣсть числа. аще прїидеⷮ ко мнѣ не имамъ видѣти, и аще мимоидетъ мѧ (и) ни како разꙋмѣхъ. аще измѣнитъ кто възвратитъ, или кто речетъ емꙋ что сътворилъ еси. (ты)[10] бо ѿвратиⷮ гнѣвъ, (прегнꙋшасѧ и)[11] кити поднбⷭ҇ныа. аще

Глава 9

1 Відповів Йов, і сказав: **2** По правді, знаю, що так є. Бо як людина праведна в Господа? **3** Бо якщо бажає судитися з Ним, не послухається Його, щоб не відповів на одне слово із його уст. **4** Мудрий бо є умом, сильний же і великий. Хто, ставши твердим, залишився перед Ним? **5** Він гори робить старими – вони не знають, Він їх перекидає гнівом. **6** Він трясе піднебесну від основ – стовпи ж рушаться. **7** Він говорить сонцеві – і не сходить, звізди ж запечатує. **8** Він сам розтягнув небо і ходить по морі, як по землі. **9** Він творить Плеяди. І Есперою Він її назвав, рай на півдні Він поклав. **10** Він чинить велике і недослідиме, славне ж і надзвичайне, яким немає числа. **11** Якщо Він прийде до мене – не побачу, і якщо мене мине– і зовсім я не зрозумів. **12** Якщо Він змінить – хто відверне? Чи хто Йому скаже: Що Ти вчинив, **13** бо Ти відвернув гнів? Під Ним зігнулися кити, що під небом. **14** Чи мене по-

7

чує, або розсудить мої слова? **15** Якщо я є праведним, то вислухає мене. Його суду помолюся. **16** Якщо ж закличу, і не вислухає – і не повірю, що Він почув мої слова. **17** Хай не знищить мене темрявою – численні ж побиття надав мені марно. **18** Бо я не маю змоги відпочити, Він же мене наповнив гіркотою, **19** бо держить силою. Отже, хто спротивиться його судові? **20** Бо якщо буду праведним – мої уста чинять безбожність. Якщо буду непорочним – буду лукавим. **21** Бо якщо я вчинив безбожне, я не взнав моєю душею, хіба що забрано в мене життя. **22** Тому я сказав: Великого і сильного нищить гнів, **23** бо погані у владі смерті. Але праведні сміяться, **24** передані бо є в руки безбожних. Лиця його суддів покриває, якщо ж не Він сам, хто є? **25** Життя ж моє – це обман бігуна. Відбігли і не побачили. **26** Чи є в кораблів слід дороги, чи в орла, що ширяє, що шукає їжу? **27** Бо якщо скаже, забуду говорити, схилившись лицем стогнатиму **28** і рухатимуся в тіні з членами тіла, адже знаю, що мене залишиш невинним. **29** Оскільки ж я є безбожним, чому ж я не помер? **30** Бо якщо помиюся снігом і очищуся чистими руками, **31** достатньо в нечистоті ти мене замочив, огидною ж мені стала одіж. **32** Бо якщо чоловіком ти є проти мене, якому протиставлятимуся, підім разом на суд. **33** А суддя хай би був нам посередником, оскаржуючи і вислуховуючи між обома. **34** Хай забере від мене палицю, страх же Його хай мене не жахає. **35** І не боятимуся, але заговорю,

м҃ѧ оуслы́шитъ, и҆лѝ разъсꙋдитъ гл҃ы моѧ. а҆́ще [-][12] пра́веденъ сы́и, но оуслы́шитъ ми. сꙋдꙋ є҆го помолю́сѧ, а҆́ще же взовꙋ и҆ не оуслы́шитъ, (и҆) не и҆мꙋ вѣры ꙗ҆́ко оуслы́ша (гл҃ы моѧ)[13]. да не м҃глою м҃ѧ потреби́тъ, мно́га же м҃и сътре́нїѧ сътворѝ въсꙋе. нѣсть бо ми ѿдхнꙋти, и҆сполни же м҃ѧ го́рести ꙗ҆́ко бо крѣпостїю дръжи́тъ. кто оубо сꙋдꙋ є҆го противитсѧ. а҆́ще бо бꙋдꙋ пра́ведникъ, оуста̀ моѧ нечє́стїе творѧтъ. а҆́ще бꙋдꙋ непоро́ченъ, лꙋка́въ бꙋдꙋ. а҆́ще бо безчестїе сътвори́хъ не вѣмъ дш҃ею [моє҆ю][14], ра́звѣ ꙗ҆́ко ѿтѧ́тъ м҃и є҆ живо́тъ. тѣ́мже рѣхъ, вели́ка и҆ си́лна гꙋбитъ гнѣвъ, ꙗ҆́ко лꙋка́вїи въ смр҃тнои вла́сти. но праведнїи насмѣва́ютсѧ, преда́ни бо сꙋть в рꙋцѣ нечести́выхъ, лица сꙋдїи є҆го покрива́етъ, а҆́ще ли не са̑ кто є҆сть. жи́тїе же мое (лжа̀ є҆сть)[15] текꙋщаго ѿбѣго́ша и҆ не ви́дѣша. и҆лѝ (-)[16] є҆сть корабле́мъ слѣдъ пꙋтѝ, и҆лѝ ѻ҆рла̀ летѧ́ща и҆щꙋща ꙗ҆́ди. а҆́ще бо рече забꙋдꙋ гл҃ѧ, вни́кнꙋвъ лице́мъ въздхнꙋ, (и҆) движа́сѧ (въ сѣни)[17] съ оудꙑ. вѣ́дѣ бо ꙗ҆́ко неповинна м҃ѧ ѻ҆ста́виши. понеже [нечести́въ є҆смь][18], почто́ же не оумро́хъ. а҆́ще бо и҆змы́юсѧ снѣ́гомъ, и҆ ѻ҆чи́щꙋсѧ рꙋка́ма чи́стыми. постижнѣ въ скверне̑ (ѻ҆мочи мѧ)[19], ѻ҆ме́рзѣ же мѧ ѻ҆дежда. а҆́ще бо ч҃лкъ є҆си проти́вꙋ мнѣ̑ є҆мꙋже ѿпрю́сѧ, да прїидемъ вкꙋпѣ на сꙋ҆. а҆ сꙋдѧ бы хода́таи намъ (-)[20] бы́лъ ѻ҆бличаѧ, и съслꙋшаѧ междꙋ ѻ҆бѣма. да ѿи҆метъ ѿ мене же́злъ, бо́ѧзнь же є҆го да не [смꙋща́етъ менѐ][21], и҆ не оубою́сѧ, но възгл҃ю·

Глава 10

35 бо я такого несвідомий. **10,1** Я труджуся, моєю душею стогнучи, і випущу до Нього мої слова. Промовлю їх, охоплений гіркотою моєї душі, **2** і скажу до Господа: Не вчи мене безбожно чинити. І чому мені так Ти судив? **3** Або чи добре Тобі є, якщо безбожно чинитиму? Бо Ти відкинув діла твоїх рук, раду ж безбожних Ти сприйняв. **4** Або як побачивши дивишся, чи побачиш, так як бачить чоловік? **5** Чи твоє життя є людським? Чи твої роки людські? **6** Бо Ти пошукав моє беззаконня і вистежив мої гріхи. **7** Адже Ти знаєш, що я не вчинив безбожно, але хто є тим, що спасає з твоїх рук? **8** *Твої руки створили мене і зліпили мене. Після цього ж, змінивши, Ти мене побив. **9** Згадай, отже, що Ти мене зліпив з глини, знову повертаєш мене до землі. **10** Або чи не як молоко Ти видоїв, вистиснув же мене, подібно до сиру?

пс. 118

Гл҃а, і҃·

Н(е) е (съвѣ́дѣ бо си́це)[1], трꙋжа́ю́сѧ дш҃ею моє҆ю стенѧ̀, (и҆) спꙋщꙋ на́нь гл҃ы моѧ· възгл҃ю (и҆хъ) го́рестїю дш҃а моєѧ ѻ҆дръжи́мъ, и҆ рекꙋ къ гв҃и не (оучи мѧ безъчествовати)[2], и҆ почто́ ми си́це сꙋди́лъ є҆си. и҆лѝ добро́ ти є҆сть а҆́ще непра́вдою, ꙗ҆́ко ѿре́клъ є҆си дѣла рꙋкꙋ твоє́ю, совѣ́тъ же нечести́выхъ вне́млъ є҆си. и҆лѝ ꙗ҆́ко (-)[3] ви́дѣвыи ви́диши, и҆лѝ ꙗ҆́коже зри ч҃лкъ оу́зриши. и҆лѝ жи́тїе твое ч҃лчьско є҆сть, и҆лѝ лѣта твоѧ мꙋжнѣ. ꙗ҆́ко взыска́лъ є҆си беззако́нїѧ моє҆го, и҆ грѣхѝ моѧ и҆сслѣди́лъ є҆сѝ вѣси бо ꙗ҆́ко (нечествова́хъ)[4], но кто̀ є҆сть и҆зима́ѧ и҆з рꙋкꙋ твоє́ю. *рꙋцѣ твоѝ сътвори́ста мѧ и҆ създа́ста мѧ. пото҇ [же][5] прело́жъ мѧ поразѝ. помѧнѝ оубо бре́нїе мѧ създа̀, в зе́млю (паки възвраща́еши мѧ)[6]. и҆лѝ не ꙗ҆́коже мле́ко и҆змолзе, насы́рилъ же мѧ є҆си ра́вно сырꙋ. ко́жею

ѱлⷪ҇ рӣі

и҆ пло́тїю [мѧ̑ ѻ҆блечѐ][7], ко́стьми́ же и҆ жи́ламі сшила́ мѧ̑ є҆сѝ. живо́тъ же и҆ ми́лость положѝ оу҆ менѐ, посѣще́нїе твое сохра́нитъ мо́й дꙋ́хъ. сїѧ̑ и҆мѣ́ѧй въ тебѣ̀ вѣ́дѣ ꙗ҆́кѡ всѐ мо́жеши, не ѿмага́етъ же сѧ̀ ѿ тебе ничто́же. а҆́ще [-][8] согрѣшꙋ̀ сохрани́ши мѧ̑, ѿ беззако́нїѧ же не безвинна мѧ̑ сотвори́ши. а҆́ще бо нечести́въ бꙋ́дꙋ лю́тѣ мнѣ̀, а҆́ще же бꙋ́дꙋ пра́ведникъ, не могꙋ̀ возникнꙋ́ти и҆спо́лнь бо [є҆́смь нечестїѧ][9]. ловѝмъ бо є҆́смь а҆́ки ле́въ на оу҆бїе́нїе, па́ки же преложь [мѧ̑ лю́тѣ][10] оу҆бива́аше. ѡ҆бновлѧ́ѧ на́ мѧ пыта́нїе моѐ, гнѣ́въ же ве́лїй (возложѝ на́ мѧ)[11], наведе́ же на́ мѧ и҆скꙋше́нїе, почто̀ [-][12] [мѧ̑ и҆з чре́ва][13] и҆знесѐ и҆ не оу҆мро́хъ, ѻ҆́кѡ [-][14] мене не вѣ́дѣ. ꙗ҆́кѡ и҆ бы́хъ а҆́ки не бы́въ, (и҆) почто̀ бо и҆з чре́ва во гро́бъ не снидо́хъ. и҆лѝ не ма́ло є҆́сть [вре́мѧ жи́зни][15] моеѧ̀, ѻ҆ста́ви мене почи́ти ма́ло да́же не и҆дꙋ̀, ѿню́дꙋже сѧ̀ не возвращꙋ̀. въ зе́млю те́мнꙋ и҆ мра́чнꙋ въ зе́млю тмы̀ вѣ́чныѧ и҆дѣ́же нѣ́сть свѣ́тъ, ни ви́дѣти живота чл҃вѣ́ка.

11 Шкірою і тілом мене зодягнув Ти, кістьми ж і сухожиллям Ти мене зшив, 12 життя ж і милосердя дав Ти мені. Відвідини твої збережуть мій дух. 13 Маючи це в Тобі, знаю, що все можеш, ніщо ж Тобі *не є* неспроможне. 14 Якщо згрішу, обережеш мене, від беззаконня ж мене не зробиш Ти безвинним. 15 Бо якщо буду безбожним, – горе мені, якщо ж буду праведний, – не можу піднятися, бо я є повний безчестя. 16 Адже полюють на мене, наче на лева, щоб вбити. Знову ж, обернувши мене, Ти страшно вбивав, 17 поновлюючи проти мене моє випробування. Великий гнів же Ти поклав на мене. Ти ж на мене навів випробування, 18 навіщо мене з лона Ти вивів і я не помер? Око мене не побачило, 19 бо і я став, наче той, що не є. Бо і чому з лона до гробу я не зійшов? 20 Або чи не коротким є час мого життя? Дозволь мені трохи спочити, 21 поки не піду *туди*, звідки не повернуся, до землі темряви і мороку, 22 до землі вічної темряви, де немає світла. Ані я не побачу людського життя.

Гл҃а, а҃і.

и

Ѿвѣща же софа́рь минѣ́искїй (и҆) рече. гл҃ѧй мно́го и҆ оу҆слы́шитъ, и҆лѝ [-][1] на оу҆мѣ̀ и҆мѣ́а мни́тсѧ бы́ти пра́веденъ бл҃венъ рожде́ный ѿ жены̀, (и҆) малолѣ́тенъ. не мно́гъ слове́сы бꙋ́ди, нѣ́сть бо и҆́же ѿвѣща́етъ ти, не гл҃и бо ꙗ҆́кѡ чи́стъ є҆́смь дѣ́лы, и҆ без поро́ка пре́дъ ни́мъ. но ꙗ҆́коже оу҆бо г҃ь возглаго́летъ к тебѣ̀, и҆ ѿве́рзетъ оу҆стнѣ̀ свои̇̀ с тобо́ю, пото́мъ возвѣсти́тъ ти си́лꙋ премꙋ́дрости. ꙗ҆́кѡ сꙋгꙋ́бъ бꙋ́детъ проти́вꙋ тебѐ. И҆ тогда разꙋмѣ́еши, ꙗ҆́кѡ досто́йно ти сѧ̀ събы́сть ѿ г҃а, и҆̀хже согрѣши́лъ си. и҆лѝ слѣ́дъ гн҃ь ѡ҆брѧ́щеши, и҆лѝ въ послѣ́днѧѧ ѻ҆ста́ви ꙗ҆̀же сотворѝ вседръжи́тель. высо́че нб҃о, и҆ что̀ сотвори́ши, глꙋбла́е а҆́да что̀ свѣ́си, и҆лѝ да́ле мѣ́ры зе́мныѧ, и҆лѝ ширины мо́рьскїѧ. а҆́ще же развра́титъ всѐ, кто̀ рече́тъ є҆мꙋ̀ что̀ сотвори́лъ є҆сѝ, то́й бо вѣ́сть дѣ́ла беззако́нникъ, ви́дѣвъ же нелѣ́паѧ не позри́тъ. чл҃къ же и҆́нако плава́етъ слове́сы̀, земны же рожде́ны ѿ жены̀, ра́венъ ѻ҆слꙋ̀ пꙋсты́нномꙋ. А҆́ще бо ты̀ чи́сто положи́лъ є҆сѝ срдце своѐ. воздѣ́жеши же [рꙋцѣ̀ свои̇̀][2] к немꙋ̀, а҆́ще что̀ беззако́нїе є҆́сть в рꙋкꙋ̀ твое́ю да́лече сотвори (-)[3] ѿ себѐ, непра́вда въ живо́тѣ твое́мъ да не всели́сѧ. Ꙗ҆́кѡ бо [ти въсїѧ́етъ][4] лице ꙗ҆́кѡ вода̀ чи́ста, совлече́ши же (с҃и) скве́рнꙋ и҆ не оу҆бои́шисѧ. и҆ тꙋ́гꙋ забꙋ́деши ꙗ҆́кѡ во́лнꙋ мимоше́дшꙋ, и҆ не оу҆страши́ши-

Глава 11

1 Відповів же Софар минійський, і сказав: 2 Хто багато говорить і слухатиме відповідь? Або хто має на умі *та* вважається праведним? Благословенний той, що народжений від жінки і що коротко живе! 3 Не багатослівним будь, бо немає того, що дає тобі відповідь! 4 Адже не говори, що: Я є чистий ділами і без вади перед Ним. 5 Але, отже, коли Господь заговорить до тебе і відкриє свої уста з тобою, 6 тоді тобі сповістить силу мудрості, бо буде подвійним проти тебе. І тоді пізнаєш, що на тебе найшло від Господа гідне за те, що ти згрішив. 7 Або чи знайдеш ти господній слід, чи ти прийшов до останніх, до того, що зробив Вседержитель? 8 Небо високо і що зробиш? Глибшого від аду що знаєш ти? 9 Або що дальше від міри землі чи ширини моря? 10 Якщо ж Він знищить все, хто йому скаже: Що Ти зробив? 11 Бо Він знає діла беззаконних, бачачи ж, не пропустить невідповідне. 12 Чоловік же інакше пливе словами, земна ж людина, роджена від жінки, подібна до пустинного осла. 13 Бо якщо ти чистим зробив твоє серце, ти піднімеш же свої руки до нього. 14 Якщо в твоїх руках є щось беззаконного, зроби далеким від себе, хай неправедність не поселиться в житті твоїм. 15 Бо твоє лице засяє так, наче чиста вода. Скинь же з себе нечистоту, і не злякаєшся. 16 І забудеш

8

труд, наче хвилю, що перейшла, і не злякаєшся. **17** Молитва ж твоя, наче рання зірка, з полудня ж зійде тобі життя. **18** Упевненим будеш, тому що в тебе буде надія. Від туги ж і від задуманості з'явиться мир. **19** *Адже замовкнеш, і не буде того, що воює проти тебе, а ті, що дуже нападають на тебе, благатимуть тебе. **20** Спасіння ж їх покине, а їхня надія – згуба. Очі ж безбожних розтануть.

мой1. 26

Глава 12

1 Відповів же Йов, і сказав: **2** Отже, і ви є людьми. Або чи з вами закінчиться мудрість? **3** І в мене є серце, так як і у вас. **4** *Адже праведний і непорочний муж став посміховиськом, **5** бо у визначений час він був *охоплений* іншими напастями, доми ж його пограбовані були беззаконними. **6** Хай зовсім ніхто не надіється, будучи поганим, що він є невинним. Тим, що прогнівують Господа, хіба ж їм не буде допиту? **7** Але запитай четвероногих – чи тобі скажуть, або небесних птахів – чи тобі сповістять. **8** Розповіси землі – чи тобі розповість і чи визнаються тобі морські риби? **9** Хто з усіх цих не пізнав, що господня рука зробила це все? **10** Чи не в Його руці душа всіх, що живуть, і дух кожної людини? **11** *Адже вухо слова розсуджує, горло ж куштує їжу. **12** В довгому часі – мудрість, в довгому же житті – знання. **13** У Ньому мудрість і сила. У Ньому рада і розум. **14** *Якщо він скине, хто збудує? Якщо замкне проти людей, хто відкриє? **15** Якщо заборонить воді – висушить землю. Якщо ж попустить – перекинувши, знищить її. **16** В Нього влада і сила, його пізнання і розум. **17** Він веде радників полоненими, суддів же землі ввів у подив. **18** Він садить царів на престоли, підперезує поясом їхні бедра. **19** Він відсилає священиків полоненими, а сильних землі скинув. **20** Він змінює уста вірних, розум же старшин пізнав. **21** Він виливає безчестя на князів, оздоровив покірних. **22** Він відкриває глибини від темряви, вивів же на світло тінь смерті. **23** Він наводить обман на народи і нищить їх, поборює країни і їх провадить. **24** Він міняє серця князів землі, бо й обман навів на них дорогою, якої не знали. **25** Хай ощупують темряву, а не світло. Хай же блукають, наче п'яні.

при. 14
ниж. 34
іс. 22
апо. 3

Глава 13

1 Ось таке побачило моє око і почуло моє вухо. **2** І знаю те, що й ви знаєте. І я не є дурніший за вас, **3** зовсім ні, але я заговорю до мого Господа. Вилию ж скаргу перед Ним, якщо

сѧ. моли́тва же тⷡи ѩки де́ньница, ѿ пладне же възыидетъ тⷡи жизнь· Оу̑пова́ѧ же бꙋ́дешии ѩко бꙋ́деⷮ тⷡи надежⷣа, ѿ тꙋги́ же и̑ ѿ промышленїѧ ѩвиⷮ ти сѧ миръ· *Оу̑малъкнеши бо и̑ не бꙋ́деⷮ бора́и ти сѧ, предае́мїи же [тебѣ][5], мно́го ти сѧ мо́лѧтъ· Спⷭ҇е́нїе же и̑хъ [оста́неⷮ][6], надежа бо и̑хъ пагꙋба. О҆чи же нечьстивыхъ и̑стаетъ·

а̑ мо̑ і҃в

Гⷧ҇а, в҃і·

Ѿвѣща же и̑о́въ (и̑) рⷱ҇. тⷪ҇ѣже (и̑) вы е̑сте члⷱ҇цы, и̑ли с вами скончаетса премꙋдрость· И̑ оу̑ мене срⷣце е̑сть (ѩ̑коже и) оу̑ ва̑. *праведенъ бо мⷤ҇ꙋ и̑ непоро́ченъ, бы́сть на порꙋга́нїе· въ время бо нарочитовано бы́сть напа́стьми и̑ньми. домо́мъ же е̑го плѣне́номъ бы́ти безако́нными· Никакоже никтоже да оу̑пова́етъ, лꙋка́въ сыи неповине́нъ бы́ти, е̑лицы разгнѣ́вающеи гⷭ҇а, ка́ко не бꙋ́деⷮ ли пыта́нїе и̑хъ· Но (-)[1] въпроси четвероно́гъ а̑ще ти рекꙋтъ, и̑ли птица нбⷭ҇ныѧ а̑ще ти възвѣстѧ́тъ, повѣжⷣь [-][2] земли а̑ще ти скажетъ, і̑ и̑сповѣдатъ ти ри́бы мо́рьскїѧ· Кто не разꙋмѣ въ всемъ семъ, ѩ̑ко рꙋка гнⷭ҇ѧ сътворⷬ҇ сїѧ [всѧ̀][3], не в рꙋцѣ ли е̑го дⷲ҇а всѣхъ живыхъ, и̑ дꙋхъ всѧ́кого члⷱ҇ка· *[Оу̑хо][4] оу̑бо словеса расꙋжда́етъ, горта́нь же бра́шна (вкꙋше́нїе)[5]· въ мно́го вре́мѧ премꙋдрость, въ мно́зѣ же жи́тїи свѣде́нїе. оу̑ него премꙋдрость и̑ си́ла, оу̑ того совѣтъ и̑ ра́зꙋмъ· *А̑ще низложитъ кто съзижⷣетъ, а̑ще затворитъ на члⷱ҇ки кто ѿверзеⷮ· А̑ще възбранитъ во́дꙋ и̑ссꙋшитъ землю, а̑ще ли о̑слабитъ погꙋбиⷮ ю̑ развраща· Оу̑ него дръжава и̑ крѣпость, того вѣдѣнїе и̑ ра́зꙋмъ. проводѧ́и совѣтники плѣне́ны, сꙋдїѧ же земли оу̑диви· Посажа́ѧи црⷭ҇ѧ на прⷭ҇толѣ, (о̑бѧза́ѧи)[6] по́ѧсомъ чре́сла и̑хъ· ѿпꙋщаѧ жерца плѣнники, сильныѧ же земли разврати· И̑змѣнѧ́ѧи оу̑стны вѣрныхъ, ра́зꙋмъ же старецъ разꙋмѣ· И̑зливаѧи бесчестїе на кнѧ̑зѧ, смиреныѧ̑ и̑сцѣли· Ѿкрываѧ глꙋбо́каѧ ѿ тмы̀, и̑знесе же на свѣ сѣнь смéртънꙋю. прельщаѧ ѩ̑зыкы и̑ погꙋблѧ́ѧ и̑, низлага́ѧ страны̀ и̑ наставлѧ́ѧ и̑хъ. И̑змѣнѧ́ѧ срⷣца кнѧзь зе́мъныхъ, (и̑) прельсти бо и̑хъ пꙋте́мъ и̑мже не вѣдахꙋ. да о̑сѧжꙋⷮ тмꙋ (а̑)[7] не свѣтъ, заблꙋдаⷮ же ѩ̑ко пїѧ́нїи·

прⷪ҇ д҃і
нⷣи л҃д
і̑саї̑а і҃в
а̑поⷦ҇ г҃

Гⷧ҇а, г҃і·

Р(се)[1] се видѣ о̑ко мое, и̑ слыша оу̑хо мое, и̑ вѣдѣ е̑ликоже и̑ вы вѣсте· И̑ не неразꙋмѣ е̑смь въ ва̑ никакоже же. но а̑зъ къ гꙋ (моемꙋ) вⷪ҇глю, о̑бличю же

прⷣ нимъ, аще хощꙋ. вы же есте врачеве неправдиви, и цѣлителе злыхъ [-][2], бꙋди же вамъ молъчати, и събꙋдетсѧ вамъ въ премꙋдрость. Слышите обличенїе (оустъ моихъ)[3], сꙋдꙋ же оустнꙋ моею вънмите. Кое (оубо)[4] прⷣ (бгмъ)[5] ли глте, (и) прⷣ нимъ (-)[6] вѣщаете лꙋкаво. или сꙋмнитесѧ, вы (-)[7] сами сꙋдїа бꙋдете, добро бо аще испытаетъ ва. аще бо все творѧщеи приложитесѧ къ, ничтоже мнѣи обличите вы, аще и тай лицемъ съоудивитесѧ. кое (оубо), не [движенїе][8] ли его оустрашитъ васъ (самѣхъ). Боязнь же ѿ него нападетъ на вы, ѿидетъ же (величанїе ваше)[9] равно пепелꙋ, тѣло же брѣнено. оумлъчите да исполнюсѧ и почїю ѿ гнѣва, прїимъ плоти (своѧ)[10] зꙋбы, (и) дшꙋ же мою положꙋ въ рꙋцѣ. Аще мѧ иметъ силныи понеже и нача, аще же глю и обличю прⷣ нимъ, и се ми сѧ съблюдетъ на спсенїе, не [внидетъ бо прⷣ нимъ лесть][11]. Послꙋшайте (-)[12] глъ моихъ, възвѣщꙋ бо вамъ слышащїи. се азъ близь есмь сꙋда моего, вѣдѣ азъ яко праведенъ явлюсѧ. Кто бо есть обиденъ мною, яко нынѣ оумолчю і ищезнꙋ. двое же ми сътвориши, тогда ѿ лица твоего не съкрыюсѧ. (и) рꙋкꙋ ѿ мене оудали, [страх же][13] твой да не оужасаетъ мѧ. Посем (же) възовеши, аз же тѧ оуслышꙋ. или возглеши, а же ти дамъ ѿвѣтъ. колики сꙋть грѣхи мои и безаконїѧ моѧ, наоучи мѧ кои сꙋть. Почто (таиши ѿ мене)[14], мниши же мѧ противна сꙋща тебѣ. или яко листъ движемъ вѣтромъ боишисѧ, или яко (вѣтвїю)[15] носимꙋ вѣтромъ противлѧеши ми сѧ. Яко писалъ еси на мѧ ѕло, обложилъ же ми еси юностьныи грѣхи, положилъ же ми еси ногꙋ на възбраненїе, съхранилъ же ми еси (дѣла всѧ)[16], в коренїѧ же ногꙋ моею прїиде. иже обѣшаетъ равно мѣхꙋ, или яко риза мольми изъядена.

бажає. **4** Ви ж є неправедні лікарі і лікарі хворіб. **5** Мовчіть, і буде вам мудрістю. **6** Послухайте звинувачення моїх уст, сприйміть же суд моїх губ. **7** Що отже. Чи говорите перед Господом і перед ним говорите лукаве? **8** Або чи сумніваєтеся? Ви самі будете суддями, **9** бо добре, якщо Він вас дослідить. Адже, якщо чинячи все, ви пристали до нього, **10** зовсім не менше Він вас оскаржить, якщо і потайки шануєте лиця. **11** Настільки отже. Чи не Його порух злякає вас самих? Страх же від нього нападе на вас, **12** мине ж ваша хвалькуватість, подібно до попелу, тіло ж глиняне. **13** Замовкніть, щоб я наповнився і спочив від гніву, **14** взявши своє тіло зубами, і душу ж мою покладу в руки. **15** Якщо ж мене схопить сильний, оскільки й почав, якщо ж промовлю і вилию скаргу перед ним, **16** і це Він мені збереже на спасіння, бо обман не ввійде перед Нього. **17** Послухайте мої слова, бо сповіщу вам, що слухаєте! **18** Ось я є близько мого суду, я знаю, що покажуся праведним. **19** Бо хто є скривджений мною? Адже тепер замовкну і зникну. **20** Дві речі мені зробиш, тоді не сховаюся від твого лиця, **21** і руку відніми від мене, хай же твій страх мене не жахає. **22** Тоді ж закличеш, а я тебе послухаю, або заговориш, а я тобі дам відповідь. **23** Які є мої гріхи і мої беззаконня? Повчи мене, які вони є? **24** Чому ховаєшся від мене, вважаєш мене твоїм противником? **25** Чи наче листок, порухуваний вітром, боятимешся, або наче траві, несеній вітром, мені спротивишся? **26** Бо ти написав проти мене зло, ти ж наклав на мене гріхи молодості, **27** поклав же мені ногу в колоди, стеріг же всі мої діла, до коріння ж моїх ніг дійшов. **28** *Я, наче* те, що старіється, подібний до бордюка, чи наче одіж, поїджена міллю.

Глва, ді

вѣ҃ и Ψ҃ло р҃м

Чл҃къ бо рожей ѿ жены маловѣтенъ, (-)[1] исполнь гнѣва. *или яко цвѣтъ процвѣтыи ѿпаде, ѿбѣжа же яко стѣнь и не постои. (се)[2] и о се словеси сътворилъ еси, (-)[3] [внити прⷣ тѧ сꙋдомъ][4]. кто бо чистъ бꙋдетъ ѿ скверны, (и)[5] никтоже, аще и единъ днь житїе его на земли. исчетени же мцы его ѿ него, въ лѣте положилъ еси и не престꙋпи. ѿстꙋпи ѿ него да оумлъкнетъ, і изволитъ житїе якоже наемникъ. Есть бо древꙋ надежда, аще бо посѣчено бꙋдетъ, паки процвѣтетъ, и лѣторасль его не оскꙋдѣетъ. Аще бо състарѣесѧ въ земли коренъ его, (аще)

Глава 14

1 Бо людина, народжена від жінки, недовголітня, повна гніву, **2** *або наче цвіт, що відцвів, відпав, втік же, наче тінь, і не стоятиме. **3** Це і з цим словом Ти вчинив, щоб ввійти судом перед тебе. **4** Бо хто буде чистим від нечисті? І ніхто, **5** хоч би й один день його життя на землі. Почислені ж в нього його місяці Ти на роки розклав, і не переступить. **6** Відійди від нього, щоб замовчав і зволив життя, наче найманець. **7** Адже для дерева є надія, бо якщо буде зрубаним, знову зацвіте, і в нього не забракне галузки. **8** Бо якщо постаріється в землі його корінь, хоч же й на камені помре йо-

вищ. 8 пс. 144

го пень, **9** зацвіте від запаху води. Дасть же жнива, наче молодий саджанець. **10** Чоловік же, померши, відійшов, впавши ж, людина більше не буде. **11** В роках вимирає море, ріка ж, опустівши, висохла. **12** І людина, заснувши, не встане, доки небо не буде зшитим, і не збудяться з їхнього сну. **13** Отже, хоч в аді Ти мене зберіг би, сховав би же мене, доки не спиниться твій гнів. То назнач час, в якому зробиш мені пам'ять. **14** Отже, якщо людина помре, буде живою, закінчивши дні своїх років. Стерплю, аж доки знову не буду. **15** Після цього ж покличеш, а я послухаюся Тебе, не відкинь діла твоїх рук. **16** Ти ж почислив мої задуми, і ніщо з моїх гріхів від тебе не втече. **17** Ти же запечатав в мішку мої беззаконня, позначив, якщо в чомусь несвідомо я вчинив переступ. **18** І лише гора, падаючи, розсипалася, і камінь постаріється на своєму місці, **19** камінь, якого вигладила вода. І затопили води на знаки порох землі. І Ти знищив терпіння людини, **20** скинув до кінця, відійшов. Поставив Ти лице і випустив. **21** Хоч же численними стали його сини, він не знає. Якщо і мало їх буде, не буде свідомий. **22** Але його тіло заболіло, його ж душа була у смутку.

же на камени сконча́ется стебло его, ѿ вонѧ воды процвѣтет. Сътворит же жатву, ꙗко младо сажено. Мꙋж же оумеръ ѿиде, па же члкъ потомъ не будетъ. лѣты [-][6] оскудѣетъ море, рѣка же опустѣвшии иссше, (и) члкъ (-)[7] спавыи не въстанетъ. дондеже не будетъ нбо съшвено, и не въспрѧнутъ ѿ сна ихъ. Аще оубо во адѣ бы мѧ съхранилъ, скрылъ же мѧ бы, дондеже престанетъ [гнѣвъ твои][8]. и въчиниши [-][9] время, в неже памѧть [сътвориши ми][10]. Аще оубо оумре члкъ живъ буде, скончавъ дни (лѣтъ)[11] своихъ. тръплю дондеже паки буду. Посем же възовеши, аз же [оуслышу тѧ][12], дѣла руку твоею не ѿвращаися. исчел же еси (хитрости моѧ)[13] и ничтоже (тѧ преидетъ)[14] грѣхъ моихъ. Запечатлѣлъ же ми еси беззакониѧ въ мешцѣ, назнаменалъ же еси аще что бе волѧ преступихъ. и развѣ гора падающи распадесѧ, и камень обветшаетъ ѿ мѣста своего. (камень егоже)[15] огладиша воды, и потопиша воды въ знаки перьсть землѧ. и терпѣние члчко погубилъ еси, възвързину еси (-)[16] до конца [-][17] отиде. приставил еси (-)[18] лице, и испустилъ, многом же бывшемъ снмъ его не вѣсть. аще [и][19] мало и буде не съвѣстьсѧ но плоти его болѣша, дша же его сътова.

Глава 15

10 **1** Відповів же Елифас теманитський, кажучи: **2** Отже, якщо мудру відповідь дасть дух розуму і біль наповнив лона, **3** блудячи словами, якими не годиться, і словами, на які немає потреби, **4** якої і ти відкинув страх, – довершив такі слова перед Господом. **5** Ти є винний за слова твоїх уст, і не розсудив ти слова сильних. **6** Тебе оскаржують твої уста, і не я, а твої губи засвідчили проти тебе. **7** Що ж бо? Чи ти народився першою людиною? Або ти повстав раніше від вершків **8** і ти почув господні накази? І чи за радника тебе поставив Бог? Чи на тебе найшла мудрість? **9** Бо що ти знаєш, чого ми не знаємо? Або що розумієш, чого ми не розуміємо? **10** Або чи ти старець і є ти давнім в нас, днями старший від твого батька? **11** Трохи за те, що ти згрішив, ти був зранений, ти зарозуміло про велике заговорив. **12** На що посміло твоє серце? Або що принесли твої очі? **13** Чого гнівом вибухнув ти перед Господом? Видав же з уст такі слова. **14** Хто ж, будучи людиною, буде непорочним? Або як буде праведником, народжений від жінки? **15** *Якщо святим не вірить, – небо ж не є чисте перед ним. **16** Відпади ж мер-

вищ. 4

Гла, еі

ї Ѿвѣща же елифасъ деманитинъ гла. аще оубо премудрыи ѿвѣтъ дасть разума дхъ, и наполни болѣзнь чрева. ѿблюдаа глы имиже не подобаетъ, [и][1] словесы имиже никаѧ же потреба, еѧже и ты ѿвергалъ еси страхъ, скончалъ еси [-][2] глы таки пре гмъ. повиненъ еси глы оустъ твоихъ, не разсудилъ еси глъ силныхъ. обличаютъ тѧ оуста твоа, а не азъ, (и) оустнѣ (-)[3] твои (на тѧ послушествоваста)[4]. Что бо еда првѣе члкъ роженъ еси, или прьвие хлъмъ съгустѣсѧ еси, и състроениа гнѧ слышалъ еси, [(и) совѣтника ли тѧ постави бгъ][5]. Приидe ли на тѧ премудрость. что бо вѣси егоже не вѣмы, или что разумѣеши ты егоже не (разумѣем)[6]. или старъ и ветохъ еси в насъ, старѣи отца твоего дньми. мала ихъже съгрѣши оураненъ еси, велика превелично вогла. что смѣло срце твое. или что понесосте очи твои, ꙗко ꙗрость раздра пре гмъ. Изнесе же изъ оустъ така словеса. кто бы сы члкъ ꙗко будетъ непороченъ, или ꙗко будыи праведникъ роженъ ѿ жены. *Аще до стыхъ не вѣруетъ, нбо же нечисто пре нимъ. остани же мерзкии

вы д

(-)[7] нечистыи мужъ, пїа неправды равны поенїю. възвѣщу же ти послушаи мене, яже убо видѣхъ възвѣщу ти. яже премудрїи рекȣ и не оутаиша отцы ихъ· тѣмже самѣмъ дана бысть земля, и не наиде иноплеменникъ на ня· все житїе нечьстива въ печали, лѣта исчетена дана силну. страх же его въ уши ему. егда мнит уже въ мирѣ быти, прїиде (днь развращенїя его)[8]. да не вѣруетъ отвратитися от тмы, заповѣданъ бо юже въ руцѣ железа. оучиненъ бо есть въ брашно неясытомъ, вѣсть же въ себѣ яко ждетъ стерва. днь же [теменъ оустраши его][9], бѣда же и скорбь [прїиме и][10]. яко воинъ предъстоя (и паде)[11], яко въздѣ руцѣ пре гмъ· Пре гмъ же вседръжителемъ ожестися. тече же пре нимъ оукоризною великъ на плещу щи его, яко покры лице свое тукомъ его. и сътвори омету стегнуя, [хвала его оукоризна][12]. да всели же ся во градехъ пустѣхъ, внидет же в домы невселенныя· а еже они оуготоваша, инїи отнесутъ. ниже обогатится, ниже останетъ [имѣнїе его][13]. не имать положити на землю сѣни, ни избѣжит же тмы. прозябенїе его да оусуши вѣтръ, да отпадетъ [-][14] (цвѣтъ его)[15], да не вѣритъ яко стрьпи тще бо събудеся ему· Сѣченїе его прѣжде да стлѣетъ, и лѣторасль его не облиственѣе. да обойманъ буде якоже пародо прѣжде (ягоды)[16], да отпаде же яко цвѣт масличїя. послушьство бо нечестиваго смрть, (и) огнь же да пожже домы мздоимецъ· *въ чревѣ же прїиме болѣзнь, събуде же ся ему тщета, чрево же его да понме лесть·

Исаїа нд, Псло з

зенний, нечистий чоловіче , що п'єш неправду, наче напиток. **17** Послухай мене, сповіщу ж тобі, отже, те, що я побачив, сповіщу тобі **18** те, що мудрі говорять і не скрили їхні батьки. **19** Їм самим дана була земля, і на них не напав чужинець. **20** Все життя безбожного в болі, почислені роки дані сильному, **21** а його страх в його вухах. Коли вважає, що він вже є в мирі, – прийшов день його знищення. **22** Хай не вірить, що відвернеться від темряви, бо він вже є призначений в руки заліза, **23** бо він є призначений на їжу шуліці, знає же в собі, що очікує трупа. А темний день його злякає, **24** біда ж і смуток його захоплять, наче вояк, що стоїть. І він впаде, **25** бо підняв руки перед Господом. Перед Господом Вседержителем він став твердошиїм, **26** побіг же перед ним докорою. Великий щит на його плечах, **27** бо закрив своє лице його лоєм і зробив опаску на стегні. Його впокорення – похвала. **28** Хай же поселиться в пустинних містах, ввійде ж до необжитих домів. А те, що вони приготували, інші заберуть. **29** Він ані не розбагатіє, ані не залишиться його майно. Не кине на землю тінь **30** ані не втече від темряви. Те, що в нього сходить, хай висушить вітер! Хай відпаде його цвіт! **31** Хай не вірить, що залишиться, бо збудеться йому марне! **32** Зрізане ним хай передчасно зітліє і його галузка не покриється листям! **33** Хай зібраний буде як недостиглий овоч перед дозріванням, хай же відпаде, як цвіт оливки! **34** Адже свідчення безбожного – смерть! І вогонь хай же спалить доми тих, що приймають хабарі! **35** *В лоні ж прийме болі, а на нього найде марнота. Його ж черево хай понесе оману!

іс. 59, пс. 7

Гла, ѕі·

аі

Отвѣща же Іовъ (и) рече. слышахъ сице, много тѣшителе золъ вси. что бо еда чинъ есть словеси духа, или кую (ти пакость сътворитъ)[1]. якоже отвѣщаеши, и азъ якоже вы възглю. аще же полежала душа ваша за мою, аще наскака на вы словеси, (покивая)[2] (главою на вы)[3]. буди же крѣпость въ оустѣхъ моих, движенїя же оустну [моею][4] не пощажу аще бо възглю не возболю ли раны, (но сътворю си трудъ). аще ли же оумолчю, что меньшими оуязвенъ буду. нн҃ѣ же престужена мя сътвори буя согнивша. и ятъ мя (и) въ послушество быхъ, и въставъ мнѣ лжа моя. прямо лицу моему отвѣща, гнѣвонъ бы низложи мя. въскрежета (зубы на

Глава 16

11

1 Відповів же Йов, і сказав. **2** Почув я багато такого... Всі потішники зла. **3** Що ж бо? Чи є чин словам духу? Чи вчинить тобі якусь пакість, як відповідаєш? **4** І я, так як ви, заговорю. Хіба ж віддана була ваша душа замість моєї? Хіба я на вас наскочив словами, киваючи на вас головою? **5** Хай же буде сила в моїх устах, не пощаджу же рух моїх губ. **6** Бо якщо заговорю, чи не роз'ятрю рани? Але завдам собі труд. Якщо ж помовчу, хіба менше буду зранений? **7** Тепер же Він мене зробив перемученим, дурнем, зігнилим. **8** І Він мене схопив, і я став на свідчення. І піднявшись *проти* мене моя неправда відповіла мені в лице. **9** Ставши розгніваним, він мене скинув, заскреготав

на мене зубами, стріли його вправних *воїнів* на мене напали. **10** Стрілами він наскочив на очі і гострим *предметом* вдарив мене в коліна. Разом вони на мене набігли, **11** бо мене видав Господь в руки неправедних, покинув мене на безбожних. **12** Вмираючим він мене розбив, схопивши мене за чуб і вирвав волосся. Поставив він мене, наче сторожа, **13** оточили мене зброєю, колячи мої нирки без пощади, пролили на землю мою жовч, **14** скинули *на* мене струп на струп. Побігли до мене сильні, **15** пошили мішок на мою шкіру – і моя сила погасла. **16** І мій живіт згорів від плачу, а на моїх повіках тінь. **17** Неправедного же нічого *немає* в моїх руках – молитва ж моя чиста. **18** Хай земля не покриє крові мого тіла і хай не буде місце моєму крикові! **19** І тепер ось на небесах є мій свідок, свідок же мій на висотах. **20** Хай прийде до Господа моє благання! Перед ним же хай сльозить моє око! **21** Хай буде ж оскарження людині перед Господом і людському синові перед його ближнім! **22** Прийшли почислені роки. Піду дорогою, якою не повернуся.

Глава 17

1 Тлію ж несений духом, прошу ж гробу – і не отримую, **2** благаю чинячи. І що я зроблю? **3** Чужі ж викрали моє майно. Хто ж є цей в моїх руках? Хай буде зв'язаним! **4** Бо їхні серця ти сховав від мудрості, через це не піднесеш їх. **5** Частково сповістить зло, очі ж розтанули на синах. **6** Ти ж поклав мене притчею в країнах, я же став їм посміховиськом. **7** Бо мої очі осліпли від гніву, – проти мене воювали мої вояки! **8** Чудом я став праведним за це. Праведний же проти беззаконного повстає. **9** Хай же скріпиться вірний на дорозі своїй, а чистий хай візьме руками сміливість! **10** Не інакше, але всі кріпіться і йдіть, бо не знаходжу у вас правди! **11** Мої дні минули – витекли, порвалися ж зв'язки мого серця. **12** Я замінив ніч на день – і світло близько від лиця темряви. **13** Бо, якщо стерплю, ад мені є домом і в сумерку мені є лежання та постеля. **14** Смерть я собі назвав батьком, матір'ю ж і сестрою мені – гній. **15** Отже, де ще є моя надія? Хіба побачу своє добро? **16** Чи зійдуть зі мною до аду? Чи разом зійдемо в землю?

Глава 18

12

1 Відповів же Валдад, савхетин, кажучи: **2** Доки не перестанеш? Почекай, щоб і ми заговорили. **3** І чому наче чотириногі ми замовкли перед

мѧ)[5], стрѣлы искꙋсникъ єго [нападоша на мѧ][6]. стрѣлами ѻчїю наскака, (и) ѻстрїе поразѝ мѧ [въ колѣнѣ][7], вкꙋпѣ [-][8] натекоша на мѧ, предасть бо мѧ Гь в рꙋки неправедныи, на нечестивыѧ повръже мѧ, оумирающа разсыпа мѧ. имъ мѧ за власы (и) ѻборва. постави мѧ аки стража, ѻбыдоша мѧ ѻрꙋжїи бодꙋще въ истеси мои. не щадѧще излїѧша на землю желчь мою, низложиша мѧ стрꙋ на стрꙋпъ, текоша къ мнѣ могꙋщеи. врѣтище [сошиша][9] на кожꙋ мою, (и) мощь же моѧ [-][10] оугасѐ. (и) чрево мое съгорѣ ѿ плача, на вѣждꙋ же моєю стѣнь, неправедно же ни єдино (-)[11] в рꙋкꙋ моєю. млтва же моѧ чиста землѧ да не покрыєть крови плоти моеѧ, ни бꙋди мѣсто вопла моєго. и нн҃ѣ єсть се на нбсехъ послꙋхъ мои, свѣдѣтель же мі на вышнихъ. да прїидеть мі мольба къ Гꙋ, пре нимъ же да каплѥ мі ѻко. бꙋди же ѻбличенїе мꙋжꙋ пре Гмъ, и снꙋ члческомꙋ ближнемꙋ єго. лѣта [-][12] исчетена прїидоша, пꙋтемъ имже не възвращꙋсѧ поидꙋ·

Гл҃а, зі·

Тлѣю [же][1] дхомъ носимъ, прошꙋ же гроба и не оулꙋчаю молю творѧи, и что сътворю. оукрадоша же мі имѣнїе чюжїи, кто єсть се в рꙋкꙋ (же) моею свѧзанъ бꙋди. ꙗко срца ихъ съкрылъ єси ѿ мꙋдрости, сего ради не вознесеши ихъ в части възвѣстить ѕлобы. ѻчи же (-)[2] на снехъ истаѧста· Положи же мѧ притчею въ странахъ, смѣхꙋ же (бы имъ)[3]. ѻслѣпосте бо (ѻчи мои ѿ гнѣва)[4] повоеванъ быхъ (вои своими)[5]. чюдо бы истинныи ѻ сихъ, праведникъ же на безаконника въстаетъ. да оукрѣпит же сѧ вѣрныи на своемъ пꙋти, чистыи же рꙋкама да прїиметъ дерзость. ни инакоже, но вси оутвержаитесѧ и прїидете, не бо ѻбрѣтаю въ васъ истинны. днїе мои преидоша въ теченїи. престоргоша же сѧ оудове срца моєго. нощь въ дне мѣсто положихъ, [и][6] свѣтъ близъ ѿ лица тмы, аще бо стерплю адъ мі єсть домъ. (и) в (-)[7] сꙋмрацѣ (лежанїѧ мі єсть, и постелѧ)[8]. смрть прозвахъ (себѣ ѻтца)[9] быти, мтрь же [-][10] и сестрꙋ [мі][11] гноѧ. гдѣ оубо [єще єсть мі][12] надежда, или блгъ своихъ оузрю. или со мною въ адъ снидꙋтъ, или вкꙋпѣ на прьсть снидемъ·

Гл҃а, иі·

Ѿвѣща же валъдадъ савхетинъ глѧ. доколѣ не престанеши, пожди да и мы възглемъ. (и) почто аки четвероно ві

ныѧ оу҆молча́хомъ прѐ тобо́ю пребы̀ тѧ гнѣвъ. что бо а҆́ще ты оу҆́мреши не оу҆селе́нна ли бꙋ́де поднбнаѧ, и҆ли разврата́тсѧ го́ры ѿ ѻ҆снова́нїѧ, и҆ свѣтъ нечести́ваго оу҆га́снетъ, и҆ не събꙋдетсѧ и҆ пла́мы, свѣтъ є҆го тма̀ в жи́тїи, свѣти́лникъ же в не́мъ оу҆га́снетъ. да оу҆ло́ватъ ме́ншины и҆мѣнїѧ є҆го погрѣшитъ же є҆го совѣтъ, (и҆) да сѧ въвержетъ (-)[1] нога̀ є҆го въ прꙋ́гло, мре́жею пови́тъ да прїи҆дꙋтъ (-)[2] на́нь прꙋ́гла, да оу҆крѣпитъ на́нь жаждꙋщи́х. скры́ же сѧ в земли̇̀ оу҆же є҆го, и прїѧтїе є҆го на стезѝ. ѻ҆́крстъ да погꙋбѧтъ є҆го бо́лѣзни, мно́зи же ѡ҆ ногѣ є҆го да прїи҆дꙋтъ гла́домъ тѣсно́мъ, паде́нїе же є҆го оу҆гото́васѧ (є҆мꙋ) и҆зра́дно, пора́ждено [же][3] бꙋди (все паде́нїе ногꙋ є҆го)[4]. да поѧстъ же красотꙋ̀ є҆го смр҃ть, ѿръже́но бꙋди ѿ жи́тїѧ є҆го и҆сцѣле́нїе. да и҆мѣ є҆го бѣда̀, вина̀ црьскаѧ. да всели́тсѧ въ хра́мѣ свое́мъ в но́щи свое́и, разсѣѧна бꙋди лѣпота̀ є҆го жꙋпело (ѻ҆гнѣ под ни́м)[5]. ко́ренїѧ є҆го да и҆схнꙋтъ (-)[6] све́рха да напа́де (поже́нїе ѻ҆гна̀)[7]. *па́мѧть є҆го поги́бнетъ ѿ землѧ̀, и҆ [-][8] бꙋди и҆мѧ є҆го на лицѣ внѣшнее. да ѿринетъ є҆го ѿ свѣта въ тмꙋ̀, [и҆][9] не бꙋдетъ зна́емъ в лю́дехъ є҆го. ни спсетсѧ въ поднбнѣи до́мъ є҆го, но въ свои́хъ є҆мꙋ да поживꙋтъ и҆нїи. на́нь въздохнꙋша послѣ́днїи, првы́х же ѧ҆тъ чю́до. сїи сꙋть домове непра́ведникъ, се же мѣсто невѣдꙋщи́хъ б҃а·

прі ѕ

тобою? **4** Тебе охопив гнів. Що ж бо? Якщо ти помреш, чи піднебесна буде незаселеною? Чи розпадуться гори від основ? **5** І згасне світло безбожного? І їм не підніметься вогонь? **6** Його світло – темрява в житті, а світильник в ньому загасне. **7** Хай найменші уполюють його майно, хай же його рада недопише, **8** і хай нога вкине його в пастку, *хай буде* замотаний сіттю, **9** хай на нього найдуть засідки, хай скріпить спраглих проти нього! **10** Сховано в землі його засідку і його схоплення на стежці. **11** Довкруги хай вигублять його болі, численні ж хай прийдуть довкруги його ноги у великому голоді. **12** Йому ж упадок належно приготовано. **13** Хай же будуть поїджені всі падіння його ніг, хай же смерть пожере його красу! **14** Хай буде вирване оздоровлення з його життя, хай його захопить біда! – царське обвинувачення. **15** Хай поселиться у своєму житлі у своїй ночі, хай буде розсіяна його краса сіркою *і* вогнем! **16** Під ним його коріння хай посохне, хай зверху впаде пожар вогню! **17** *Його пам'ять хай пропаде з землі і хай його ім'я буде на зовнішньому лиці! **18** Хай *хтось* прожене його зі світла в темряву **19** і не буде знайомого в його народі! І хай не спасеться в піднебесній його дім, але в тому, що є його, хай поживуть інші! **20** Над ним останні застогнали, перших же охопило здивування. **21** Це є доми неправедних. Це ж місце тих, що не знають Бога.

при. 6

Гл҃а, ді·

гі

Ѿвѣща́ же і҆ѡвъ (и҆) рече. доколѣ притрꙋднꙋ сътворите дш҃ꙋ мою, и҆ низложи́те мѧ словесы̀. разꙋмѣите то́кмо, ѧ҆́ко [бъ][1] сътвори̇̀ мѧ си́цева, тѧжѣте мѧ, не стыдѧщесѧ налѣжите ми. и҆ оу҆бо въи҆стиннꙋ а҆зъ прельсти́хсѧ, оу҆ мене́ же (не) въдворѧ́етсѧ лестець, гл҃ти сло́во (мое) є҆же не подоба́етъ. словеса́ же моѧ съблажнѧ́ютсѧ и҆ не въ врѣмѧ. ѻ҆стани же ѧ҆ко на мѧ величае́тесѧ. наскакаете же ми словесы поно́сными. разꙋмѣите оу҆бо ѧ҆ко гь є҆сть (мои)[2], оу҆тверже́нїе (свое)[3] на мѧ възнесѐ. се (смѣхъ поноше́нїѧ)[4] не възгл҃ю, [и҆][5] възопїю и҆ нигдѣ (же) сꙋдъ. ѻ҆крстъ ѻ҆граждѐ є҆смь, и҆ не и҆мамъ минꙋти. прѐ лицем (же) мои́мъ тмꙋ положи̇̀, славꙋ же ѡ҆ мнѣ съвлече, ѿѧтъ же вѣнець ѿ главы̀ моеа. разтерза́ (же) мѧ ѻ҆крстъ и҆ ѿидо́, посѣче́ же ѧ҆ко дрѐво надеждꙋ мою. лютѣ (-)[6] (гнѣвом сътвори̇̀ ми)[7] и҆мѣ же мѧ ѧ҆ко врага. въкꙋпѣ (-)[8] прїи҆доша и҆скꙋше́нїѧ є҆го на́ мѧ, на пꙋтехъ (же) мои́хъ ѻ҆бьидоша мѧ прѣсѣ-

Глава 19

13

1 Відповів же Йов, і сказав. **2** Доки завдаватимете труд моїй душі і збиватимете мене словами? **3** Тільки знайте, що Бог мене таким зробив, говоріть проти мене, не соромлячись налягаєте на мене. **4** І отже, по правді, я обманувся. У мені ж не живе обманець, **4** щоб говорити слово моє, яке не належиться. Слова ж мої є в блуді і не в часі. **5** Хай же буде, що наді мною величаєтеся, наскакуєте ж на мене згірдливими словами. **6** Отже, знайте, що Господь є мій. Він підняв проти мене свої кріпості. **7** Ось сміх пониження. Не говоритиму, і закричу, і ніде ж *немає* суду. **8** Довкруги я оточений – і не мину, а перед моїм лицем Він поклав темряву. **9** Славу ж з мене стягнув, забрав же вінець з моєї голови. **10** Роздер же мене довкруги, і я відійшов. Зрубав же, наче дерево, мою надію. **11** Люто, в гніві, Він вчинив зі мною. Сприйняв же мене, наче ворога. **12** Разом прийшли на мене Його випробування, а на моїх дорогах оточили мене ті, що засіли. **13** І мої брати відступили від

мене, пізнали чужого радше, ніж мене. І мої друзі стали немилосердними. **14** Не прийняли мене мої близькі, і ті, що знають моє ім'я, забули про мене. **15** Сусіди дому і мої рабині, наче чужинець став я перед ними. **16** Я покликав свого раба і він не послухав. Мої уста благали, **17** і вони служили моїй жінці. Я ж ніжно прикликав синів моїх наложниць, **18** вони ж мене відкинули навіки. Коли встаю, – говорять проти мене. **19** Огидним став я тим, що мене знають. Ті, кого я любив, повстали проти мене. **20** В моїй шкірі зігнило моє тіло, а мої кості держаться в зубах. **21** Змилосердіться наді мною! Змилосердіться наді мною, друзі, бо господня рука, вона та, що доторкнулася до мене! **22** Чому ж мене переслідуєте, так як і Господь, а не насичуєтеся моїм тілом? **23** Отже. Хто дасть, щоб були записані мої слова і покладені в книгах навіки, **24** в залізному писанні, окованім, чи викарбувані в камінні? **25** Бо знаю, що вічним є Той, що знищить на землі, **26** що підноситься підняти мою шкіру. Від Господа ж це мені сталося **27** і те, чого я в собі свідомий, що моє око побачило, а не інший, і все ж мені сповнилося в лоні. **28** Якщо ж і скажете: Що скажемо перед ним? І корінь слова знайдемо в ньому. **29** Бійтеся ж і ви покриття, бо гнів надійде на беззаконних. І тоді пізнають де є їхні речі.

дащеи. (и҆) [бра́тїѧ (-)[9] моѧ ѿстꙋпиша ѿ мене][10], позна́ша чюжа неже мене. [и҆ дрꙋзи][11] мои немл҃тиви быша, не прїаша мѧ ближнїи мои и҆ вѣдꙋще (и҆мѧ мое)[12] забыша мѧ. сосѣди домꙋ и҆ рабынѧ моѧ, (ꙗ҆ко) и҆ноплеме́нникъ бы҇ пр҃е ними. раба̀ своего въззвахъ и҆ не послꙋша, оу҆ст҃а моѧ молахꙋсѧ, и҆ слꙋжахꙋ женѣ моеи. призываx же ласкаѧ сн҃ы положниць мои, они же (мене въ вѣкы)[13] ѿринꙋша. е҆гда̀ въстанꙋ, на мѧ гл҃ют. ме́рзокъ бывъ вѣдꙋщи҇ мѧ и҆хже любихъ въсташа на̀ мѧ. въ кожи моеи согниша плоти моѧ, ко́сти же моѧ в зꙋбѣхъ съдръжа҇. помилꙋите мѧ помилꙋите мѧ ѡ҆ дрꙋзи, рꙋка̀ бо гн҃ѧ коснꙋвшїи мѧ е҆сть. почто же мѧ го́ните, ꙗ҆коже и҆ г҃ь. ѿ плоти же моеѧ не насыщаетесѧ· Кто оу҆бо да́сть да быша написана словеса моѧ. (и҆) положи́ти (-)[14] и҆хъ въ кни́гахъ въ вѣкъ, въ писанїи желѣзнѣ (окове́)[15], и҆ли в ка́мени възвая́ти. видѣ бо ꙗ҆ко пр҃носꙋще е҆ иже и҆мать разори́ти по земли̇, въздвигнꙋти кожꙋ мою (въздвизающꙋюсѧ)[16], ѿ г҃а же сїе бы҇ ми. (и҆) е҆же азъ въ себѣ съвѣдѣ, ꙗ҆же о҆ко мое видѣ (а҆)[17] не и҆нъ, (и҆) все же ми скончасѧ в лонѣ. а҆ще же и҆ речете что речемъ пр҃е нимъ, и҆ корень словеси о҆брящ҃е на немъ. оу҆боите же сѧ и҆ вы ѿ покровенїѧ, ꙗ҆рость бо на безаконныѧ наидетъ, и҆ тогда оу҆вѣдать гдѣ и҆хъ е҆сть вещь·

Глава 20

Гл҃а, к҃·

14

1 Відповів же Софар мінейський, і сказав: **2** Не думав я, що ти це так відповіси: І чи не розумієте більше, ніж я? **3** Вислухаю я докір моєї образи – і дух від розуму мені відповість. **4** Чи не знають: це літа, відколи людина повстала на землі? **5** Адже веселість безбожних має силу падіння, радість же безаконних – згуба. **6** Хоч піднесуться на небо його дари, а його жертва доторкнеться хмар, **7** коли він вважає, що вже відкинений, тоді згине до кінця. А ті, що його бачать, скажуть: Де він? **8** Наче сон поза тілом знайдеться, полетів же, наче нічна поява, **9** бо він зневажив. І не додасть, і більше його не наблизить його місце. **10** Синів їхніх хай вигублять менші, а його руки хай попалять болі! **11** І його кості наповняться його молодістю, і з ним на землі він засне! **12** Якщо солодкою буде в його устах злоба, сховає її під своїм язиком. **13** Не засоромиться і не залишить її, і збере її серед своєї гортані. **14** Не зможе собі помогти, отрута гаспида в його шлунку. **15** Багатство

д҃і

Ѿвѣща же съфаръ минѣинъ (и҆) рече. не тако мнѣ (се ти рещи противꙋ)[1], и҆ не разꙋмѣете ли паче нежели [-][2] а҆зъ· Наказа́нїе срамле́нїѧ моего оу҆слышꙋ, и҆ дх҃ъ ѿ разꙋма ѿвѣщевает ми· Е҆гда̀ се разꙋмѣють [лѣта][3], ѿ негоже положенъ чл҃къ бы҇ на земли· веселїе бо нечестивыхъ паде́нїе силꙋ и҆мать. о҆брадованїе же безаконникъ пагꙋба· А҆ще възыидꙋтъ на̀ нб҃о [да́ры е҆го][4], же́ртва же е҆го о҆блацѣ сѧ коснетъ· Е҆гда̀ мнитсѧ оу҆же ѿве́рженъ, тогда̀ (погибне до конца̀)[5]. видѣвшїи же е҆го рекꙋтъ гдѣ е҆сть. ꙗ҆коже со́нъ ѿ тѣла внѣ (-)[6] о҆бря́щесѧ, ѿлетѣ же а҆ки мечта́нїе нощное. (ꙗ҆ко)[7] презрѣ и҆ не приложитъ, и҆ ктомꙋ не приближитъ е҆го мѣсто е҆го· Сн҃ы и҆х да погꙋбять меньшины, и҆ рꙋцѣ е҆го пожгꙋтъ болѣзнь. (и҆) кости е҆го и҆сполнятсѧ ю҆ности е҆го, и҆ с нимъ на персти оу҆снетъ· А҆ще оу҆сладитсѧ въ оу҆ст҃ѣ е҆го ꙃлоба, съкрые ю҆ по҇ ꙗ҆зыкомъ своимъ. не постыдитсѧ и҆ не о҆ставитъ е҆ѧ, и҆ събере ю҆ посредѣ гортани своего. (-)[8] не възможетъ помо-

щи себѣ, ꙗ҆дъ а҆спидь въ чре́вѣ є҆го. Бога́тьство бес пра́вды събира́емо и҆зблю́ется, (і) и҆з хлѣвины є҆го да и҆звлече́тъ и҆ а҆́гглъ. Ꙗ҆́ръ же ѕмі́евꙋ да съсе́етъ, да ꙋ҆бі́е же є҆го ꙗ҆зы́къ ѕмии́нъ. да не ꙋ҆́зритъ ѿ доені́а прибы́ткꙋ, ниже прибы́ткꙋ ме́да и҆ ма́сла, вътще и҆ всꙋе трꙋди́ся богатьство ѿ негоже не вкꙋси́. Ꙗ҆́коже клоки несожьва́емы и҆ не пожерты, (в погибель не́мощны́)[9] домы съкрꙋши. жи́тіе же разграби и҆ не постави, *нѣсть сп҃ні́а [-][10] и҆мѣні́ю [є҆го][11]. въжелѣ́ніе є҆го не спсе́тъ є҆го, нѣсть о҆ста́нка бра́шнꙋ є҆го. Сего ради не процвѣте́ть є҆мꙋ бл҃гаа, (и҆) є҆гда же мни́тъ ꙋ҆же и҆спо́лнь бы́ти о҆скорбла́ется. вса́ка же бѣда на́нь пріи҆де́, а҆́ще ка́ко и҆спо́лнитъ чре́во є҆го. напꙋсти́тъ на́нь гнѣвъ (-)[12] (и҆ не ꙋ҆цѣлѣ́е, и҆ ꙗ҆́рость гнѣ́ва ꙋ҆бꙋди́тъ и҆ на болѣзнь)[13]. ѿ рꙋки желѣ́зны да ꙋ҆стрѣли́тъ є҆го лꙋ́къ мѣ́данъ, [и҆][14] да прои҆де́ [-][15] сквозѣ тѣло є҆го стрѣла. Но ни ѕвѣзды же въ жи́тіи є҆го, да похо́дятъ на́нь стра́си. [и҆][16] вса́ка же тма́ на́нь пребꙋди, (и҆) да поя́стъ (-)[17] и҆ о҆́гнь раждеже́ный. да о҆злоби́тъ (до́мъ є҆го прихо́день)[18], (и҆) да ѿкры́етъ (-)[19] (не́бо беза́ко́ні́а е҆го)[20]. (и҆) земля́ (-)[21] да въста́нетъ на́нь, да и҆звлече́тъ до́мъ є҆го па́гꙋба до конца́. дн҃ь гнѣ́ва да пріи҆детъ на́нь, сія́ ча́сть ч҃лка нечести́ваго ѿ г҃а, и҆ стяжа́ніе сꙋ́щаго є҆мꙋ ѿ (стра́ха)[22].

без правди зібране буде виблюнуте і з його хати хай його витягне ангел! **16** Гнів же зміїв хай ссе, хай же уб'є його зміїний язик! **17** Хай не побачить видоєного пасовиська ані достаток меду і масла! **18** Надаремно і намарно він натрудився *задля* багатства, з якого не покуштує, наче клоччя, не до жування і не до їди. **19** На погибель він знищив доми немічних, життя ж розграбував і не поставив. **20** *Немає спасіння для його майна. Його бажання не спасе його. **21** Немає останку його їжі. Через це не розквітне його добро. **22** І коли йому здається, що вже наповнився, він є в біді. Всяка ж біда надійде на нього. **23** Якщо якось наповнить свій живіт, Він надішле на нього гнів, і не вцілє, і гнів люті його розбудить до болю. **24** З залізної руки хай вразить його мідний лук **25** і хай пройде крізь його тіло стріла! Але й звізди *немає* в його житті, хай підуть проти нього страхи! **26** І всяка темрява хай на ньому перебуває і хай пожере його розпалений вогонь! Хай приходько нанесе зло на його дім! **27** І хай небо відкриє його беззаконня, і земля хай повстане проти нього! **28** Хай знищення розтягне його дім до кінця! Хай на нього надійде день гніву! **29** Така у Господа частка безбожного чоловіка і придбання його маєтку від страху!

сир҃ є҃ — сир. 5

Гл҃а, к҃а.

Глава 21

Ѿвѣща́ же І҆́ѡвъ (и҆) рече. послꙋ́шайте послꙋ́шайте [слове́ мои́][1] да бꙋ́детъ ми ѿ васъ (ꙋ҆тѣше́ніе се)[2]. Клѣнете мя а҆́з же възглю, та́же не посмѣете ми ся. что бо є҆гда́ ч҃лческо ми о҆бличе́ніе, или почто́ не ꙗ҆рюся. възрѣвшіи на́ мя дивитеся, рꙋкꙋ положше на ланитѣ. а҆́ще же въспомянꙋ тщꙋся, о҆бдержатъ бо (плоть мою)[3] болѣзни. *Почто́ нечести́віи живꙋтъ, о҆бетша́ша же [-][4] въ бога́тьствѣ. сѣмя и҆хъ по дши, ча́да же и҆хъ пре́ о҆чи́ма. домове и҆хъ гоѕни сꙋть, страхъ нигдѣже, ра́ны же ѿ г҃а нѣсть на ни́хъ, или говя́до и҆хъ не и҆зве́рже. спсена же бы́сть и҆ (и҆мꙋщія въ чре́вѣ)[5] и҆ не съблазни́ся, пребыва́ютъ же ꙗ҆́ко о҆́вца вѣ́чныя. дѣти же и҆хъ преди възыгра́ютъ, (и҆) възе́мше пѣсни́цꙋ и҆ гꙋсли, [-][6] веселя́ся гла́сомъ пѣсни. Сконча же ся въ бл҃гихъ жи́тіе и҆хъ, [и҆ въ покои][7] а҆довѣ ꙋ҆спо́ша. (и҆ гл҃ютъ)[8] г҃ви ѿстꙋпи ѿ [на́съ][9], пꙋті́и твои́хъ вѣдѣти не хощем. *что постижно ꙗ҆́ко поработае́мъ є҆мꙋ, и҆ ка́я по́лза ꙗ҆́ко сря́щемъ и҆. в рꙋкꙋ бо [и҆хъ бл҃га][10] бл҃гое, (и҆) дѣлъ же нечести́-

1 Відповів же Йов, і сказав: **2** Послухайте! Послухайте мої слова, щоб мені була від вас ця потіха. **3** Проклинайте мене – я ж заговорю, і не висміюватимете мене. **4** Що ж бо? Чи мені людське оскарження? Або чому не злощуся? **5** Дивлячись на мене, дивуєтеся, поклавши руки на щоки. **6** Якщо ж згадаю, стараюся, а болі охопили моє тіло. **7** *Чому живуть безбожні? Вони ж постарілися в багатстві. **8** Їхнє насіння по душі, їхні ж діти перед очима, **9** їхні доми є переповнені. Ніде ж *немає* страху, кари ж від Господа на них немає. **10** Хіба їхня корова не скинула теляти, спасенна ж була їхня, що мала в лоні і не поронила. **11** Залишаються ж як вічні вівці. Їхні ж діти попереду бавляться, **12** і, взявши псалтир і гуслі, веселяться голосом співу. **13** Вони ж скінчили в добрах їхнє життя і заснули в спокої аду. **14** І кажуть Господеві: Відступи від нас, не бажаємо знати твоїх доріг. **15** *Яка користь, коли Йому послужимо? І яка вигода, що Його зустрінемо?

є҃і — 15

і҆ере҃ ві і҆а́кѡ а҃ — єре. 12, як. 1

мала҃ г҃ — мал. 3

16 Адже в їхніх руках було добро, і діла безбожних Він не бачить. **17** Ні! Але ж і світильники безбожних згаснуть, надійде ж на них знищення, болі ж їхні прийдуть від гніву. **18** Будуть же наче полова перед вітром або наче порох, якого підняв вихор. **19** Хай забракне синам його майна! Хай він віддасть їм і вони пізнають! **20** Хай його очі побачать своє вбиття, від Господа ж хай не спасеться! **21** Бо його бажання з ним в його домі, і число його місяців було поділене. **22** Отже, хіба не Господь є той, що навчає розуму і вміння? Він судить мудрих! **23** Той хай помре, охоплений своєю безумністю! А кожний, що отримує добро і є в достатку, **24** лоно ж його повне жиру, а мозок розпливається. **25** Він же помре від гіркоти душі, не їдячи нічого доброго. 26 Разом на землі же сплять, гній же їх покрив. **27** Тому знаю я вас, що сміливо на мене налягаєте. **28** Бо кажете: Де є княжий дім і де є покров шатер безбожних *людей*? **29** Запитаєте в проходячих дорогою, і їхні знаки не відштовхнете. **30** Бо в день знищення поганому буде легко, і в день його гніву буде відведений. **31** І хто сповістить перед його лицем його дорогу? І він сам зробив, хто йому віддасть? **32** І він був відведений до гробу і чував на труні. **33** Солодким було йому дрібне каміння потоку, і вслід за ним відійде кожний чоловік і безчисленні перед ним. **34** Як же мене ви марно потішали? А я не маю від вас ніякого спочинку.

Глава 22

16

1 Відповів же Еліфас теманітський, і сказав: **2** Отже, чи не Господь є той, що навчає розуму і вміння? **3** *Бо яка користь Господеві, якщо ти був невинний ділами? Чи вигода, що твоя дорога проста? **4** Чи слово тобі чинячи, Він тебе оскаржить? І чи вийде з тобою на суд? **5** Отже, хіба твоя злоба не є великою, а твої гріхи безчисленними? **6** Бо ти позичку давав своїм братам, що в бідноті, а одяг нагих ти забирав, **7** і водою не напоїв спраглих, і голодуючих ти позбавив хліба. **8** Ти ж сприйняв лице деяких, а посадив бідних на землі. **9** Ти порожніми відправив вдів, зло вчинив сиротам. **10** Отже, тому тебе оточили сіті, і швидко на тебе поспіла надзвичайна війна. **11** Світло тобі стало темрявою, а як ти заснув, вода тебе покрила. **12** Чи не бачить Той, що живе на високих? А тих, що гордовито підносяться, не присмирив Він впокоренням? **13** І ти сказав: Що довідався сильний? Чи на хмарі судить? **14** Хмара і його відкриття буде неви-

ниж. 35

выхъ не зри́тъ· никтоже ѝо и̂ нечести́выхъ (свѣти́лницы оу̂га́снутъ)[11], на́идетъ же и̂мъ развраще́нїе, болѣзнь же и̂хъ прїиметъ ѿ гнѣ́ва· Бу́дутъ же а̂ки пле́вы прⷣе вѣтромъ, и̂ли ꙗ́коже пра́хъ е̂гоже взѧ́тъ вихоръ, да о̂скудѣ́ютъ сн҃ѡ и̂мѣ́нїе е̂го, да въздастъ проти́ву (и̂хъ)[12] и̂ разумѣ́ютъ да оу̂зрита о̂́чи е̂го свое оу̂бїе́нїе, ѿ г҃а же да не сп҃сетсѧ. ꙗ́ко [во́лѧ][13] е̂го (с ни́мъ въ дому̂ е̂го)[14], и̂ число̀ м҃цъ е̂го раздѣлишасѧ· А̂ще оу̂бо не г҃ь ли е̂сть наоу̂ча́ѧи разуму и̂ хи́трости, тожде [муд- рь҃і][15] разсужда́етъ, то́жде да оу̂мретъ о̂держа́нїемъ безумї̂ѧ своѐго· всѧк же добро прїемлѧи и̂ гобзѧ́а, оу̂тро́ба же е̂го и̂спо́лнь ту́ка, мо́згъ же (-)[16] разлива́етсѧ. О̂н же оу̂мрⷣе го́рестїю дш҃а, не ꙗ́дыи ничто́же бл҃га· вкупѣ же на земли спѧ́тъ, гно́и же и̂хъ покрыѝ. тѣмже вѣдѣ васъ, ꙗ́ко дерзо́стїю належите ми. ꙗ́ко речете гдѣ е̂сть до́мъ кнѧ́жь, и̂ гдѣ е̂сть покро́въ сѣнїи нечⷮти́вы҃. въпроси́те мимоходѧ́щаа пу́тⷣе, и̂ знаме́нїѧ и̂х не тужда сътворите· Ꙗ́ко въ дн҃ь пагубы полегчи́тсѧ нечестивыи, [и̂][17] въ дн҃и гнѣва е̂го [ѿведен̆ будетъ][18]· (и̂) Кто възвѣсти́тъ прⷣе лицемъ е̂го путь е̂го, и̂ самъ сътвори̂ кто въздастъ ему. и̂ то́и въ гро́бъ ѿнесѐсѧ, и̂ на гробѣхъ побдѣ. оу̂сладисѧ е̂му дробно каменїе пото́ка. и̂ въ слѣдъ е̂го всѧ́къ чл҃къ ѿи̂де, и̂ прⷣе ни́мъ бесчисле́нїи. ка́коже [м҃ѧ оу̂тѣша́ете][19] въсуе, а̂ е̂же мнѣ престати ѿ ва҃ ничтоже·

Гл҃а, к҃в·

Ѡтвѣща же е̂лифа́съ, деманитинъ (и̂) рⷱе. оу̂бо не г҃ь ли е̂сть наоу̂ча́ѧи ра́зуму и̂ хи́трости. *чи́мъ бо бреже́тъ г҃ь а̂ще ты е̂си дѣлы непоро́ченъ, и̂ли походи ꙗ́ко про́стъ путь твои, и̂ли сло́во ти твор҃ѧ о̂бличи́тъ тѧ, и̂ вни́дⷣе ли с тобо́ю на судъ· Кое (оу̂бо), не ѕло́ба ли твоѧ е̂сть мно́га, бесчисле́ни же ти суть грѣси· б займ̆ бо даѧ́ше братїи своеи въ тщѣ, о̂де́жду же наги́хъ ѿꙗ́лъ е̂си, и̂ водыѝ жа́ждущаѧ не напои́лъ е̂си, (и̂)[1] а́лчющаѧ лиши́лъ е̂си хлѣ́ба· (Суди́л̆ же е̂си)[2] нѣкї̈ихъ лицемъ, всели́л̆ же е̂си [оу̂бо́гихъ][3] на землѝ· вдови́ца (-)[4] ѿпустилъ е̂си тщаѝ, сироты (-)[5] о̂ѕлоби́лъ е̂си· Тѣм̆же оу̂бо о̂быидо́ша тѧ сѣти, и по̆тща тѧ рать и̂зра́илна· Свѣтъ тебѣ тмаѝ бы́сть, оу̂спо́ша же вода тѧ покрыѝ· Не живы́и ли на высо́кихъ презира́етъ, възноси́мыѧ же оу̂кори́зною смѣри· И̂ реклъ е̂си что разумѣ крѣ́пкїи, и̂ли на о̂́блацѣ су́дитъ· о̂́блакъ (и̂ ѿкрове́нїе)[6] е̂го невиди-

ѕı

нѝ ле

мо будетъ, и кругъ неси обьинде. еда стезю вѣчную съхраниши, юже праша мужїе неправедни, иже ѧти быша без времене, [и][7] рѣка текущи ѿ основанїѧ ихъ. глющи гь что сътворитъ намъ, или что нанесетъ на ны вседржитель. иже исполнилъ есть домы ихъ блго, совѣт же нечестивыи далече ѿ него. *Видѣвше [же][8] праведницы въсмѣѧшеса, непороченъ же глумлѧшеса. токмо погибе имѣнїе ихъ, и останки ихъ поѧсть огнь. Буди же жестокъ аще сътерпиши, потомъ плод твои буде въ блазѣ. Прїими же из устъ его обѣщанїе, и прїими словеса его въ срдцы своемъ. Аще ли же обратишиса и смириши себе пред гмъ, [и][9] далече сътвориши ѿ житїѧ твоего неправду. Положи на перстти въ камени, ѧкоже камень потока [сапфирова][10]. Буди же ти вседръжитель помощник ѿ врагъ, чиста же въздасть тѧ ѧко сребро раждежено. Потомъ възвеселишиса пред (бмъ)[11], (и) възрѣвъ на нбо тихо. Помольшу же ти са къ нему (и) услышит тѧ, дасть же [ти молитвы твоѧ въздати][12]. Устрой же ти жилище правды, на путех же твоих будетъ свѣтъ. *Ѧко смири себе, и речеши възвеличиса, и смирена очима спсетъ. [І][13] избавитъ неповинна, и спсаѧ чистыма рукама си.

димим. І Він пройде круг небес. **15** Чи зберігатимеш вічну стежку, яку сприйняли неправедні мужі, **16** які були забрані поза часом? І ріка тече від їхньої основи. **17** Вони кажуть: Що нам зробить Господь? Чи що Вседержитель на нас наведе? **18** Він же наповнив добром їхні доми, рада ж безбожних далеко від Нього. **19** *Побачивши ж, праведні висміяли, непорочний же поглузував. **20** Лиш пропало їхнє майно, і їхні останки пожере вогонь. **21** Будь же твердим, якщо терпиш, потім твій плід буде в добрі. **22** Візьми ж з Його уст обіцянку і прийми його слова до твого серця. **23** Якщо ж повернешся і упокориш себе перед Господом, і далеким зробиш ти від твого життя неправедне. **24** Поклади на землі, на камені, наче на камені сапфирового потоку. **25** Хай же буде тобі Вседержитель помічником від ворогів, а чистим тебе віддасть, наче золото, випробуване вогнем! **26** Тоді розвеселишся перед Богом і спокійно поглянувши до неба, **27** як помолишся до Нього. І Він вислухає тебе, дасть же тобі віддати твої молитви. **28** Приготує ж тобі життя праведності, а на твоїх дорогах буде світло, **29** *бо ти себе упокорив. І скажеш: Він возвеличився і сумирного очима спасає. **30** І спасе невинного, і спасе своїми чистими руками.

ψлѡ рз — пс. 106

при кд — при. 29

Глава, кг.

Вѣща же Іовъ (и) (рече)[1]. (Вѣдѣ убо)[2] ѧко из руки моеѧ обличенїе [мое][3] есть, и рука его тѧжка бысть на моемъ въздыханїи. Кто же убо вѣсть ѧко обрящу его, и прїиду на кончину. Реку же себѣ судъ, уста же моѧ исполню обличенїѧ. Разумѣю же [исцѣленїѧ][4] ѧже ми рече, ощущу же что ми възвѣститъ. И аще многою крѣпостїю найде ми, посем (же) не попретитъ ми. Истинна же и обличенїе ѿ него, изнесе же до конца судъ мои. На первое бо поиду и (кто нѣсмь)[5], а еже напослѣдокъ чимъ вѣмъ. шуе сътворшу ему и не разумѣхъ, обложитъ десницу и не узрю. вѣсть бо уже путь мои, искуси же мѧ ѧко злато. Изыиду же въ заповѣдехъ его, пути бо его съхранихъ, и не уклонюса ѿ (заповѣди)[6] его не преступлю, в надрѣх же (своихъ)[7] съхранихъ глы его. Аще ли и самъ судилъ тако кто есть рекїи противу ему, еже самъ въсхотѣ и сътвори. Сего ради нань потщахъса, уничижимъ же (о семъ), попекуса о немъ. о толицѣ (его)[8] потщуса, смотрю и убоюса ѿ него. Гь (-)[9] онедуси

Глава 23

1 Відповів же Йов, і сказав: **2** Знаю, отже, що з моєї руки є моє оскарження. І його рука тяжкою була на моєму стогоні. **3** Хто ж, отже, знає, що Його знайду і прийду до кінця? **4** Скажу ж свій суд, а мої уста наповню обвинуваченням. **5** Розумію ж оздоровлення, які до мене сказав, відчую ж, що мені сповістить. **6** І якщо найде на мене великою силою, тоді ж не оскаржить мене, **7** правда ж і оскарження в Нього. Він же доведе до кінця мій суд. **8** Бо піду до першого і більше я не буду, а як знаю, що вкінці? **9** Як він зробить зліва і я не взнаю, обійме правицею і не побачу. **10** Бо Він вже знає мою дорогу, а випробував мене, наче золото. **11** Вийду ж у його заповідях, бо його дороги я зберіг, і не зверну **12** від його заповіді, не переступлю, в лоні ж моїм я сховав його слова. **13** Якщо ж і Він судив так, хто є той, що Йому спротивиться? Він те, що сам забажав, і вчинив. **15** Через це до Нього я поспішився, а принижений за це подбаю про Нього. **15а** За таке від Нього потурбуюся, дивлюся і боятимуся Його. **16** Господь зробив слабим моє серце, Вседержитель завдав мені турботу.

зі — 17

17 Бо я не знав, що найде на мене темрява, перед лицем же моїм Він покрив *мене* темрявою.

жилъ срдце мое, вседержитель (-)[10] потща мя. Не видяхъ бо яко наидетъ ми тма, пред лицемъ же моимъ покры омракомъ.

Глава 24

1 Через що ж від Господа сховалися години, **2** а безбожні перейшли границі? Розграбувавши стадо з пастирем, **3** під'яремного сиріт відвели, і вола вдовиці взяли як заклад. **4** Звели ж слабких з дороги праведності, разом же сховалися лагідні землі. **5** Стали ж, наче й осли в полях землі, понад мене, вийшовши зі свого чину. Сильним є їхній хліб для дітей. **6** Своє поле перед часом пожали, слабкі ж виноград безбожних безплатно і без їжі обробили. **7** Численних нагих поклали спати без одежі, одежу ж душевних забрали. **8** Гірськими краплями вони мочать, а тому що вони не мали схованки, загорнулися в камінь. **9** Забрали сироту від грудей, а того, що відпав, упокорили. **10** Нагих же неправедно заспали, а в голодуючих забрали хліб. **11** В тіснотах неправедно поклали засідку, а праведної дороги не пізнали. **12** Вони були вигнані з міста і своїх домів, душа ж немовлят дуже застогнала. Сам же чому до цих Він не навідався, **13** як вони були на землі й не розуміли? А дорогу праведного вони не пізнали ані не ходили по його стежках. **14** Пізнавши ж їхні діла, Він їх передав в темряву. І буде вночі, наче злодій. **15** Око чужоложника зберегло темряву, кажучи: Око мене не побачить, – і поклав покриття лицю. **16** Він підкопав доми в темряві, позначили собі в днях і не пізнали світла. **17** Бо разом вранці їм тінь смерті, бо пізнає мене – це є тінь смерті. 18 Він є легким над лицем води. Хай буде проклята їхня частка на землі! **19** Хай же на землі їхній сад видасться сухою часткою! Бо тим, що розграбували сиріт, **20** їм потім згадано гріх. Він щез, так як туман роси. Хай же буде віддано йому те, що він зробив! Хай же буде знищеним всякий неправедний, подібно до невилічимого дерева! **21** Бо він неплідній, не зробив добра і не помилував слабку жінку, **22** а в гніві знищив слабких. Отже, задля цього не повірить у своє життя. **23** А коли захворіє, хай не вдається виздоровіти, але хай він впаде від недуги. **24** Бо його висота багатьом вчинила зло, він же зів'яв, наче зілля на спеці, або наче колос, він сам відпав від стебла.

Глава, кд.

Почто же Господа утаишася часи, нечестивіи же предѣлы преидоша. Стадо съ пастыремъ разграбльше, подъяремника [же][1] сиротъ отведоша, и волъ вдовица обручиша. Отклониша [же][2] немощныя отъ пути праведнаго, вкупѣ [же][3] съкрышася кротціи земля. Быша же яко (и) осли на села (земля) паче мене, излѣзше своего чина. въз може (хлѣбъ ихъ)[4] во юноша. ниву преже времене (-)[5] свою сущу пожаша, немощніи же виноградъ нечестивыхъ безъ мзды и безъ брашна въздѣлаша. Наги многи усыпиша безъ ризъ, одежу же душныхъ (-)[6] отъяша. Каплями горскими мочатъ, зане же не имѣяху покрова в камень ся облекоша. въсхитиша сироту отъ сесца, спадшаго же смириша, нагія же усыпиша безъ правды, алчющихъ же хлѣбъ отъяша. въ тѣснинахъ безъ правды преседѣша, путь же праведенъ не вѣдѣша. иже изъ града из домовъ своихъ изгонимы бываху, душа же младенецъ въздыхаше вельми. Самъ же почто сихъ посѣщенія не сътвори. на земли сущимъ имъ и не разумѣша, пути же праведнаго не вѣдѣша, ни по гостинницамъ его ходиша. Разумѣвъ же ихъ дѣла, предасть ихъ въ тму, и въ нощи будетъ яко тать. (-)[7] Око прелюбодѣица съхрани тму, глаголя, не узритъ мя око, и покровеніе лица положи. Прокопаша въ тмѣ хлѣвины, въ днехъ назнаменаша себѣ, (и) не познаша свѣта. Яко въкупѣ заутра имъ сѣнь смерти, яко познаетъ (мя се быти)[8] сѣнь смерти, легко есть надъ лице воды. Проклята буди часть ихъ по земли, да явитъ же ся садъ ихъ на земли суха часть. (Иже)[9] бо сиротъ разграбиша, потомъ въспомянуся ему грѣхъ, якоже мгла отъ росы ищезе. въздано же буди ему еже сътвори. съкрушенъ же буди всякъ неправдивъ яко древо неисцѣлено. неплодови бо, не добро сътвори и жены не помиловалъ. Яростію же развратилъ немощныя, (-)[10] сего ради убо не иматъ вѣры яти на свое житіе. Болѣвъ же да не дается исцѣлити, но въпадетъ въ недугъ. Многи бо озлобила высота его, увяде же яко зеліе въ теплотѣ, или якоже класъ отъ стебла самъ отпадъ.

Глава, кє·

Глава 25

иі

Аще ли никтоже есть рекїи лжуща мѧ, и положитъ нивъчтоже глы моѧ· Отвѣща же валдад савхетинъ (и) (рече)[1]· Что бо первое слово или страхъ ѿ него, творѧи всѧческаа на вышнихъ, да не мнитъ никтоже ꙗко есть превлеченїе искусникомъ на кого ꙗже не наиде пресѣдѣнїе его. како [-][2] будетъ оправданъ члкъ пре (бмъ)[3], или кто очиститъ себе рожены ѿ жены· Аще лунѣ повелѣваетъ и не сїаетъ, ѕвѣзды же нечисты суть пре нимъ· Колико же паче члкъ гнои, и снъ члчкъ червь·

18

25 Хіба ж немає того, що каже, що я говорю неправду, і поставить як ніщо мої слова? **25,1** Відповів же Валдад, савхіт, і сказав. **2** Адже яке перше слово або страх у Нього? Він робить все на висотах! **3** Хай ніхто не вважає, що є зволікання спокусникам! На кого ж не найде його засідка? **4** Як буде оправдана людина перед Богом, або хто себе очистить з тих, хто роджений від жінки? **5** Якщо наказує місяцеві – і не світить, звізди ж є нечистими перед ним. **6** Наскільки ж більше людина – гній, і людський син – хробак!

Глава, кѕ·

Глава 26

ді

Отвѣща же іовъ (и) (рече)[1]· Кого любиши, или кому хощеши помагати· Тѣмже убо не емуже ли многа крѣпость, не емуже ли мышца крѣпка есть· С кѣмъ совѣщаешисѧ, не емуже ли многа премудрость· Или кого въслѣдъ поидеши не емуже ли многа сила· Кому възвѣстилъ еси глы, дыханїе же чїе есть исходѧщее ис тебе· Еда щюдове въскоръматсѧ по (двою)[2] съсѣдъ его· Нагъ адъ пре нимъ, и нѣсть одежда пагубѣ (его)· Простираѧ сѣвера ни на чемже, (и) повѣшаѧ землю ни на комже· Свѧзаѧ воду на облацѣхъ своихъ, и не претръжесѧ облакъ по нимъ· держа лице пртла, (и) простираѧ на немъ облакъ свои· Повеленїе окружи на лицы водѣ, до кончины свѣтъ съ тмою· Столпи нбнїи простреѣшасѧ и дивишасѧ ѿ запрещенїа его· Крѣпостїю устрои море, (и) хитростїю же постла дно· Вергѣѧ же нбныа убоѧшасѧ его, повелѣнїем же умори ѕмїа противника. [и][3] се сїа часть пути его. и о капли словеси услышимъ в немъ, силу же грома его кто вѣ (и) кто ꙗвѣ да сътвори·

19

1 Відповів же Йов, і сказав. **2** Кого любиш, або кому бажаєш помогти? Чи не тим, отже, в кого велика сила і в кого є сильне рамено? **3** З ким ти порадишся? Чи не *з тим*, в кого вся мудрість? Чи вслід за ким підеш? Чи не *з тим*, в кого велика сила? **4** Кому ти звістив слова? Чиє ж є те дихання, що з тебе виходить? **5** Чи велетні будуть вигодовані під двома його сусідами? **6** Нагеий перед ним ад, і немає одежі для його згуби. **7** Він простягає північ над нічим і вішає землю на нікому. **8** Він зв'язує воду у своїх хмарах, і хмара не роздерлася під ним. **9** Він держить лице престолу і простягає над ним свою хмару. **10** Він наказом оточив лице води з темрявою до закінчення світла. **11** Небесні стовпи простяглися і здивувалися від його погрози. **12** Силою Він втихомирив море і вміло поклав дно. **13** Засуви ж небесні Його злякалися, а наказом Він вбив змія-противника. **14** І ось це частина його дороги. І послухаємо Його про краплину слова. Силу ж його грому хто знає? І хто явно *скаже*, щоб він зробив?

Глава, кз·

Глава 27

Еще же приложи іовъ (и) ре первымъ словомъ. живъ гь, иже (ми сице)[1] суди· и вседръжитель, иже огоръчилъ ми дшю· Еще ли убо дыханїю моему сущу, [и духъ][2] бжїи сущїи [в ноздрехъ мои][3]. не возглите устнѣ мои безаконїа, ни дша моа поучитсѧ неправдѣ· Не (буди мнѣ)[4] правдивы [нарещи васъ][5] дондеже умру· Не измѣню бо [незлобїѧ моего][6], правдѣ же внимаѧ не предамсѧ· Не съвѣдѣ бо себе ѕла сътворивъ (никакоже). но аще быша были вразı ми, ꙗкоже развращенїе нечестивыхъ. и въстающи на мѧ,

1 Ще ж додав Йов, і сказав першим словом: **2** Хай живе Господь, який мені так судив, і Вседержитель, що засмутив мою душу! **3** Ще, отже, поки є моє дихання і божий дух є в моїх ніздрях, **4** мої губи не висловлять беззаконне ані моя душа не повчатиметься неправедного. **5** Хай не буде, щоб я праведними назвав вас, доки помру! Бо не зміню мою незлобність, **6** а дотримуючись праведності, не віддам себе, бо я зовсім не свідомий *того*, що я зробив зло. **7** Але ви так, наче б були моїми ворогами, *ви* так, як руїна безбожних, і

повстаєте проти мене, наче згуба безбожних. **8** Бо такою є надія безбожному, адже тримається, надіючись на Господа, але чи спасеться? **9** Чи Бог вислухає його молитву, як на нього найде скрута. **10** Чи має якусь сміливість перед Ним? Чи як той покличе, Він його вислухає? **11** Але сповіщу вам, що є в господній руці те, що є у Вседержителя, – не збрешу. 12 Ось же, отже, всі знаєте, що марне належить марним. **13** Це частина безбожного чоловіка в Господі, здобуток же сильний прийде на них від Вседержителя. **14** Якщо ж численними будуть його сини, будуть на вбиття. Якщо ж стануть мужами, переставляться. **15** Його живі ж помруть смертю, а їхніх вдів ніхто не помилує. **16** Якщо збере землю, наче срібло, а приготує золото, подібно до глини, – **17** це все праведні здобудуть, його маєток заберуть праведні. **18** Пропав же його дім, наче молі, і *те, що він придбав, наче павутина. **19** Богатий засне і не додасть, відкрив свої очі – і немає. **20** Його зустріли болі, наче вода, вночі його захопить темрява. **21** Його забере палюча горяч, і відійде, і змете його з його місця. **22** І скине його, і не пощадить його, втечею втече з його рук. **23** Заплеще проти них своїми руками і його поволоче з його місця.

пс. 148

Глава 28

1 Бо є місце для срібла, звідки буває, і місце для палиці, там де очищується. **2** Адже залізо народжується з землі, мідь же рубається подібно до каменя. **3** Він поклав чин темряві, і Він досліджує всякий кінець. Камінь – темрява і тінь смерті, **4** перериванння потоку через порох. Ті ж, що забувають праведну дорогу, знемогли. **5** Людьми орена земля – з неї вийде хліб. Під нею Він повернувся, наче вогонь. **6** Місце сапфіра – її каміння, і порох – її золото. **7** Стежки не знає птах, і його не оминуло око шуліки. **8** І не топтали її сини хвальків, і на неї не прийшов лев. **9** Він простягнув свою руку на гостру скелю, перекинув же від гори коріння. Він розбурхав хвилі вод, **10** відкрив же глибини рік, повороти ж рік Він відкрив. Все ж шляхетне побачило моє око, **11** він же показав свою силу на світлі. **12** А мудрість звідки знайшлася, яке ж є місце вміння? 13 Смертна людина не знає своєї дороги ані не знайдеться в людях. **14** Безодня сказала: Немає в мене. І море сказало: Немає зі мною. **15** Не дасть її обняти, і не стане срібла їй на заміну. **16** *І вона не прирівняється до офірського золота, до дорогоцінного онікса і сапфіра. **17** Не

при. 8
муд. 7

ꙗкоже пагуба беззаконныхъ. (Ꙁакаѧ убо)[7] єсть надєжда нечестивому, ꙗко пребываєтъ надѣѧсѧ къ гв҃и убо сп҃се ли сѧ. или мольбу єго услышитъ [бг҃ъ][8], ли нашєдши єму бѣдѣ, єда имать кое дерзновєніє прє нимъ, или ꙗко призвавшу єму, услышит єго. Но възвѣщу вамъ что єсть в руку гн҃ю, єже єсть у вседержителѧ не солжу. се же убо вси вѣсте ꙗко тщеє тщіимъ (достоитъ)[9]. сіа часть чл҃ка нечестиваго ѿ г҃а, стѧжаніє же сильно прїидетъ ѿ вседръжителѧ на нѧ. аще же мнози будутъ сн҃ове єго, на заколеніє буду, аще же [-][10] възмужаютъ приложатсѧ. живіи же єго смр҃тію умрутъ, [и вдовица][11] ихъ никтоже помилуетъ. Аще съберетъ ꙗкоже землю сребро. (и) равно (-)[12] бернію уготовитъ злато. Се вс҃е правдивіи объдержатъ, имѣніє [-][13] єго истовіи поимутъ. събыстъ же сѧ домъ єго ꙗко моліє, *и ꙗкоже паучина [ꙗже снабдѣ][14]. Богатыи успнетъ, и не приложитъ, очи свои ѿверзе и нѣсть срѣтоша єго. Ꙗкоже вода болѣзни, нощію [-][15] име и примракъ. пріиметъ и варъ, и ѿидетъ, и възвѣтетъ єго ѿ мѣста єго, и повержетъ [и][16] и не пощадитсѧ, из руку єго бѣжаніємъ убѣжи въсплещетъ нань рукама своима, и повлечетъ и ѿ мѣста єго.

ѱло рми

Гл҃а, кн҃.

Єсть бо сребру мѣсто ѿнюду бываєтъ, (и) мѣсто (жезла)[1] тү удуже очищаєтсѧ. желѣзо бо ѿ землѧ раждаєтсѧ, мѣдь же равно каменію сѣчетсѧ. Чинъ положи тмѣ, и всѧку кончину самъ испытуєтъ. Камыкъ тмы, и сѣнь смрти, пресеченіємъ потока ѿ праха. забывающіи же путь правыи изнемогоша. ѿ чл҃къ (орема) землѧ ѿ неѧ изыиде хлѣбъ, под нею сеи обратисѧ ꙗко огнь. Мѣсто сапфира каменіе еѧ, и перстъ злато еѧ. стезѧ не познаѧ (-)[2] птица, и не презрѣ ю око нєѧсыще. [и][3] не праша еѧ сн҃ове величавыхъ, (и) не преиде по неи левъ. На несѣкомѣ простре руку свою, развратити же ис кореніѧ горы. (волны водъ въстрасе), глубины же рѣкъ ѿкры, (ѿвратити же рѣкъ разверзе). всѧкое же чтное видѣ ми око (-)[4] показа же (силу свою)[5] на свѣтѣ. Премудрость же ѿкуду обрѣтесѧ, кое же мѣсто є хитрости. Не вѣсть чл҃къ пути еѧ, ни обращетъ же сѧ въ чл҃цѣхъ. Бездна рече нѣсть мнѣ, и море рече нѣсть съ мною. не дасть обьѧти о неи, и не престанетъ сребро измѣненіе еѧ. *И неспоена будетъ съ златомъ [софирскомъ][6], онухитомъ чтномъ,

при и
мудро з

и҆ сапфи́ромъ· Не ра́вно бꙋ́детъ є҆ѧ̀ зла́то и҆ стекло, ї и҆змѣне́нїе є҆ѧ̀ съсꙋди зла́ти превысо́кїѧ, и҆ дѣ́лателе не помѧнꙋтсѧ· И҆ въвлеци премꙋдрость паче внꙋтренѧѧ, не равно є҆ѧ̀ бꙋдетъ топа́зїонъ є҆дио́пїѧ, съ зла́томъ чⷭ҇тномъ не смѣси́тсѧ· Премꙋдрость же ѿкꙋдꙋ ѻ҆брѣтесѧ, кое же мѣсто є҆сть смышле́нїѧ· Ѹ҆таисѧ всего чл҃ка, и҆ ѿ птицъ нб҃ныхъ съкры́сѧ. па́гꙋба и҆ смр҃ть рекостѣ, слы́шахове же (и҆)[7] сла́вꙋ. бг҃ъ бл҃гъ съста́ви є҆ѧ пꙋть, са́мъ же вѣсть мѣсто є҆ѧ̀. са́мъ бо поднб҃нꙋю всю прозира́етъ, вѣдыи по земли̇̀ все̑ є҆́же сътвори· вѣтръ ѹ҆ставле́нїе, и҆ водѣ мѣрꙋ. є҆гда̀ сътворилъ тако (вѣдѧи, и҆)[8] съчте (-)[9] пꙋть въ ѿтресе́нїи гла́са. тогда̀ видѣ ю̀ [-][10] и҆сповѣда ю̀, ѹ҆гото́ва [ї][11] и҆зъслѣди (и҆) рече (-)[12] чл҃кꙋ. *(и҆) се бг҃очтїа є҆сть премꙋдрость, а҆ є҆́же ѹ҆далитисѧ ѿ ѕла є҆сть хи́трость·

прѝ а҃

зрівняється з нею золото і скло, і взамін їй золотий посуд. **18** Високі місця і робочі не згадаються. І притягни мудрість понад те, що внутрі. **19** Не зрівняється з нею топазій Ефіопії, до чистого золота її не прирівняють. **20** А мудрість звідки знайшлася? Яке ж є місце вміливості? **21** Воно скрите перед кожною людиною і сховане від небесних птахів. **22** Згуба і смерть сказали: Ми ж почули чутку про неї. **23** Бог добре уклав її дорогу, Він же знає її місце. **24** Бо Він оглядає всю піднебесну, знаючи те, що в землі все, що зробив, – **25** склад вітрів і міра води. **26** Коли зробив так, знаючи, і розмірив дорогу в трясінні звуків, **27** тоді побачив її, визнав її, приготував і дослідив, **28** і сказав людині: *І ось почитання Бога – є мудрість, а віддалятися від зла – є вміння.

при. 1

Гл҃а, к҃д·

к҃

Є҆ще же приложи ї҆́овъ (и҆) рече, пе́рвымъ сло́вомъ, кто мѧ (г҃и) положитъ на мцⷭ҇ь, пре́жде днїи и҆́хже мѧ̑ (г҃ь)[1] храня́ше· Є҆гда свѣтѧшесѧ свѣщникъ є҆го на главою мое́ю, є҆гда̀ свѣтомъ є҆го хожда́хъ въ тмѣ· Є҆гда̀ бѣхъ тѧ́жекъ на пꙋтехъ, є҆гда̀ [г҃ь][2] посѣще́нїе творѧ́ше до́мꙋ моє́мꙋ· Є҆гда бѣхъ бога́тъ ѕѣло, ѻ҆кр҃тъ же мене раби̇̀. є҆гда̀ ѻ҆бливахꙋсѧ [пꙋтїе мои̇̀][3] ма́сломъ, го́ры же мои ѻ҆блива́хꙋсѧ мле́комъ· Є҆гда̀ и҆схожа́хъ и҆з ѹ҆́тра въ́ гра҃, на стогнахъ же стоѧ́ше ми прⷭ҇толъ. видѣвше (-)[4] ю҆́ноша съкры́шасѧ, ста́рцы же въста́ша· Мꙋжїе (-)[5] преста́ша гл҃юще, пе́рсты възло́жше на ѹ҆ста· И҆же слы́шаша бл҃жиша мѧ̑, и҆ ѧ҆зы́ки и҆хъ (прилпе гортани и҆хъ)[6]· Ꙗ҆ко (и҆хже) ѹ҆хо слы́ша и҆ ѹ҆бл҃жиша мѧ̑, (ꙗ҆коже)[7] ви́дѣвъ мѧ̑ ѹ҆клони́сѧ· Спⷭ҇сохъ бо ѹ҆бо́гаго ѿ рꙋки си́лнаго, и҆ сиротѣ є҆мꙋже не бѣ помо́щника помогохъ· Бл҃венїе погиба́ющаго на мѧ прїидетъ, ѹ҆ста же вдови́ча [бл҃виша мѧ̑][8]· Въ пра́вдꙋ же ѻ҆бличахъ, ѻ҆дѣѧ́хъ же сѧ въ сꙋдъ ꙗ҆ко въ ри́зꙋ сꙋгꙋбꙋ. Ѻ҆ко бѣхъ слѣпымъ нога́ же хро́мымъ, а҆зъ бы́хъ ѿцъ не́мощныхъ, прю же ю҆́же не вѣдахъ, (ї) и҆зслѣдихъ· Сътро́хъ же челюсти непра́ведныхъ, ѿ среды же зꙋбъ и҆хъ разграбленїѧ и҆зѧ́хъ· Рѣхъ же а҆ще възрастъ мои състарѣетсѧ, ꙗ҆коже стебло фини́ково мно́гїѧ лѣта поживꙋ· ко́рень разверзесѧ на водѣ, и҆ роса̀ да всели́тсѧ на жа́твѣ мое́и. сла́ва моа тща̀ съ мно́ю, и҆ лꙋкъ мои в рꙋце є҆го по́идетъ· Мене слы́шавше внѧ́ша, ѹ҆молко́ша же ѻ҆ моє́мъ совѣтѣ· къ моє́мꙋ гл҃ꙋ (ѹ҆хо)[9] приложи́ша, ѻ҆брадовахꙋ же є҆гда к

Глава 29

20

1 Ще ж додадав Йов, і сказав за попереднім словом: **2** Хто мене, Господи, поставить на місяць, раніше від днів, в яких мене Господь стеріг? **3** Коли Його світильник світив над моєю головою, коли я у темряві ходив Його світлом, 4 коли мені було тяжко на дорогах, коли Господь робив відвідини моєму домові, **5** коли я був дуже багатим, довкруги ж мене *були* раби, **6** коли мої дороги поливалися маслом, а мої гори обливалися молоком. **7** Коли я виходив вранці в місто, на площах же стояв мій престіл, **8** бачачи, хлопці сховалися, старці ж піднімалися, **9** чоловіки переставали говорити, поклавши пальці на уста. **10** Ті ж, що чули, мене називали блаженним, і їхні язики прилипли до їхнього горла. **11** Бо яких вухо почуло, і назвало мене блаженним. Коли Він мене побачив, звернув Він, **12** бо я спас бідного з руки сильного, і я поміг сироті, в якого не було помічника. **13** Благословення погибаючого прийде на мене, уста ж вдови мене поблагословили. **14** Я ж вдягався у праведність, я ж вбрався в суд, наче в подвійну одіж. **15** Я був оком для сліпих, ногою ж для кульгавих. **16** Я був батьком для немічних і дослідив же боротьбу, яку я не побачив. **17** Я ж знищив челюсті безбожних, а з-посеред їхніх зубів я вирвав грабунок. **18** Я ж сказав: Хоч мій вік постаріється, поживу довгі роки, наче стебло фінікового дерева. **19** Корінь відкрився при воді, і роса хай поселиться у моїх жнивах. **20** Моя слава марна зі мною, і мій лук піде в його руці. **21** Мене слухали ті, що чули, замовкли ж на мою раду. **22** До мого слова не

додали, раділи ж, коли я до них говорив. **23** Наче спрагла земля, що очікувала дощ, так і ці мої слова. **24** Якщо засміюся до них, не повірять, світло мого лиця не занепадало. **25** Я вибрав їхню дорогу посеред князів, і я жив, наче цар між хоробрими, наче терплячий умом, я потішав.

Глава 30

1 Тепер же висміяли мене найменші, тепер навчають мене частково ті, яких за ніщо я вважав, яких батьків не вважав я гідними стати учасниками моїх черед. **2** Навіщо ж мені сила їхніх рук? Через них згинуло завершення. **3** Браком і голодом я супроводжуваний, вони втікають, він, що вчора був безводний. Туга і біднота **4** оточують, і гостре зілля, що вигладжує, яким зілля – їжа живота. Безчесні ж хуління потребують постійно добра, які жували коріння і дерева від великого голоду. **5** Повстали на мене злодії, **6** яких доми були камінні печери, **7** з-посеред доброзвучних закричать ті, які жили під польовими ріщами. **8** Сини безумних, і нечесне ім'я, і слава згасли з землі. **9** Тепер же я є їхні гуслі, і мене мають за пісню. **10** Гидували мною, відступивши далеко, лицю ж моєму не пошкодували плювання, **11** бо відкривши свій сагайдак, він мені вчинив зло і виніс уздечки моєму лицю. **12** На галузку правого боку вони повстали, ноги ж його він простягнув і пішов проти мене стежками їхньої згуби. **13** Вони знищили мої стежки, скинули ж з мене одіж. **14** Своїми стрілами він мене прошив, вчинив він мені як забажав, я був принижений в болях. **15** До мене ж повертаються болі, від мене відійшла надія, наче вітер, і моє спасіння, наче хмара. **16** Тепер на мені виливається моя душа, і охоплюють мене дні болів. **17** Вночі ж мої кості розгорілися, а моє сухожилля ослабло. **18** У великій силі він схопив за мою одіж, наче шия моєї одежі, він мене оточив. **19** Він же мене тримає, наче глину, моя частина в землі і попелі. **20** Я закричав до Тебе і Ти мене не почув, встали вони і дивилися на мене. **21** Вони ж на мене напали без пощади, Ти мене зранив сильною рукою. **22** Ти ж мені призначив болі і відкинув мене від спасіння. **23** Адже знаю, що смерть мене зітре, бо земля – дім кожному смертному. **24** Якщо було б добрим, я сам себе убив би, або я помолився б до іншого, щоб мені це зробив. **25** Я ж над кожним немічним заплакав, застогнав же, бачачи чоловіка в бідах, **26** я затримаюся в добрі. І ось мене радше зустріли по-

нимъ гл҃ахъ· Ꙗкоже землѧ̀ жаждѹщїи чающи дождѧ, такоже (и҆) сїи моѧ̀ гл҃анїѧ. А҆ще въсмѣюсѧ к нимъ не имѹть вѣры ꙗ҆ти, [-][10] свѣтъ лица̀ моего не ѿпадаше· И҆збра̑ пѹть и҆хъ (средѣ)[11] кн҃зь, и҆ вселѧхсѧ ꙗко цр҃ь въ храбрѣхъ, а҆ки страстенъ ѹ҆момъ ѹ҆тѣша̑·

Гл҃а, л҃·

Нн҃ѣ же порѹгаша ми сѧ меньшины, нн҃ѣ ѹ҆чатъ мѧ ѿ части, и҆хже похѹлѧ̑ ѿца [-][1], и҆хже не сътворихъ достоины (приѡ҆бщитисѧ)[2] моихъ чредъ· Крѣпость бо рѹкъ и҆ вскѹю мнѣ, на нихъ погибе скончанїе· Скѹдостїю и гладомъ водаисѧ, бѣжащїи безводенъ сыи вчера· Тѹга̀ и҆ тщета̀ ѡ҆бходѧщe, (и҆ былїе ѡ҆стро ѡ҆глажающе)[3], и҆мже (ѹ҆тробное брашно былїе)[4]. нечестнїи же (-)[5] похѹленїи требѹюще вынѹ бл҃га. и҆же (коренїе и҆ древа)[6] жвахѹ ѿ глада великаго. въсташа на мѧ татїе, и҆хже домове [-][7] бѣша пещеры камены, ѿ среды доброгласныхъ възопїютъ. и҆же по̑ хврастїемъ дивїимъ живахѹ· Безѹмныхъ сн҃ове и҆ нечестно и҆мѧ, и҆ слава ѹ҆гашена ѿ землѧ̀. нн҃ѣ же гѹсли (е҆смь а҆з)[8] и҆мъ, и҆ мене въ пїенїе и҆мѹтъ· ѡ҆мразиша [-][9] мѧ ѿстѹпльше далече, ѿ лица же моего не пощадѣша плюновенїѧ. ѿвѣзнѹв бо тѹлъ свои ѡ҆скръби мѧ, и҆ ѹ҆зѹ лицѹ моемѹ и҆спѹсти· На деснаго ѿраслю въсташа, [ноѕѣ][10] же [е҆го][11] простре· и҆ пѹть сътвори на мѧ стезѧ пагѹбы и҆хъ, сътроша стезѧ̀ моѧ· Съвлекоша же ми ѡ҆деждѹ, стрѣлами своими ѹ҆стрѣли мѧ· Сътвори ми ꙗкоже въсхотѣ. въ болѣзнехъ смѣрихсѧ, ѡ҆бращают же ми сѧ печали· ѿи҆де ми надежда ꙗкоже вѣтръ, и҆ ꙗко ѡ҆блакъ сп҃нїе мое· (-)[12] Нн҃ѣ на мѧ разлїетсѧ дш҃а моѧ, (и҆) ѡ҆држат (-)[13] мѧ дн҃їе печалїи· Нощїю же кости моѧ разгорѣшасѧ, жилы же моѧ ѡ҆слабѣша· Мнѡгою крѣпостїю ꙗ҆т ми сѧ за ризѹ, ꙗкоже ѡ҆жерелїе ризы моеѧ ѡ҆бъѧ мѧ· И҆ма̑ же мѧ равно бернїю въ землѝ и҆ попелѣ [часть мою][14]· Възопихъ (-)[15] к тебѣ и҆ не ѹ҆слыша мене, сташа [же][16] (-)[17] смотрѣша мене· Наидоша же на мѧ без млсти рѹкою крѣпкою ѹ҆ꙗзвилъ мѧ е҆си· Въчинилъ же мѧ е҆си въ печалехъ, и҆ ѿверже мѧ ѿ сп҃сенїѧ· Вѣдѣ бо ꙗко смрть мѧ и҆стретъ, домъ бо всѧкомѹ смртнѹ землѧ̀· А҆ще бы лѣпо самъ бы себе ѹ҆билъ, и҆ли молилсѧ быхъ и҆номѹ дабы ми то сътворилъ· А҆з же ѡ҆ всѧкомъ немощнѣ въсплакахсѧ, въздхнѹв же видѣв мѹжа въ бѣдахъ, а҆зъ [-][18] ѹ҆держюсѧ ѡ҆ блазѣ, [и҆][19] се стрѣтоша мѧ па̑ дн҃їе ѕлобнїи· [Ср҃це][20]

(-)[21] въсмръдѣ и не оумолчитъ, вариша мѧ днїе нищеты. Стена ходихъ без млъчанїѧ, стоѧхъ же въ съборѣ въпїѧ. Братъ быхъ сиринъскъ, другъ же (птицъ)[22]. Кожа же моѧ помрачисѧ велико, кости же моѧ [съгорѣша][23] ѿ теплоты. Събысть же ми сѧ на страсть гусли, пѣснь же моѧ на плачь мнѣ.

гані дні. **27** Серце засмерділося і не замовкне, мене випередили дні бідноти. **28** Я ходив, стогнучи, не замовкаючи, я ж стояв у зборі, кричачи. **29** Я став братом сирен, а другом птахів. **30** Шкіра ж моя дуже почорніла, а мої кості загоріли від спеки. **31** Гуслі ж стали мені в плач, а моя пісня мені на плач.

Гла, ла.

Завѣтъ положихъ очима моима, и не помышлю на дѣвцю. И еще же раздѣли бгъ свыше, и причастїе постижно ѿ вышнихъ. [Люта][1] пагуба неправдивому, и осужение творѧщимъ безаконїѧ. Не самъ ли оузритъ путь мои, и всѧ стопы моѧ исчететъ. Аще ли ходихъ съ смѣшники, аще ли (-)[2] потщасѧ нога моѧ на лесть. [Стахъ бо][3] на мѣрилѣ правеннѣ, видѣ же гь незлобїе мое. Аще оуклонитсѧ нога моа ѿ пути, аще и въ слѣ ока [моего][4] иде срце мое. Аще ли рука моѧ прикоснусѧ мзы, да всѣю убо а инїи поѧдѧтъ, бес корене же бых на землѝ. Аще ли [же][5] въ слѣдъ (жены мужаты иде мое срце)[6], аще ли же присѣдѧ бых при дверехъ еѧ. Годѣ оубо буди и жена моѧ иному мужу, младенцы же мои смирени да будутъ. Ярость бо гнѣва не оудержанна, еже осквръпнити мужатницу, огнь бо есть горѧ о всѧ страны идѣже найдетъ ис коренїа погубитъ. Аще ли же и похулихъ прю раба моего и рабы, прѧщемсѧ предо мною. Что бо сътворю аще пытанїе ми сътворитъ гь, аще ли же и посѣщенїе кїи ѿвѣтъ сътворю. Тѣмже оубо не такоже ли а бѣхъ въ чревѣ и они быша, бѣхом же въ семъ чревѣ. немощнїи же аще что имъ бѣ требѣ не погрѣшиша, вдовича же ока не презрѣх. Аще ли же и хлѣбъ свои ядохъ єдинъ, а сирому не подахъ ли [ѿ него][7]. Яко ѿ юности моеѧ кормѣхъ яко ѿцъ, і из чрева мтре моеѧ наставихъ. Аще ли же (-)[8] позрѧхъ нага гиблюща и не оклекохъ, немощнѣи же аще не блвиша мѧ, ѿ стрига же агнець моихъ съгрѣшасѧ плещи ихъ. Аще въздвигъ на сироту руку, надѣюсѧ яко многа помощь о мнѣ е. да ѿступитъ оубо рамо мое ѿ выѧ, мышца же моѧ ѿ лакти да съкрушисѧ. Страхъ бо гнь объѧ мѧ, и ѿ (мудрости)[9] его не сътерплю. Аще оучинихъ злато въ крѣпость себѣ, аще ли (-)[10] на каменїѧ многоцѣннаѧ надѣахсѧ. Аще же и възвеселихсѧ. многу (ми богатьству)[11] сущу, аще и на бесчисленѣ положихъ руку мою. Или не видимъ слнца въсїавша [и][12] заходѧща, луны же

Глава 31

1 Я поклав завіт моїм очам і не подумаю про дівчину. **2** І ще відділив Бог згори і наслiддя досяжне з висот. **3** Люта згуба неправедному і осудження тим, що чинять беззаконня. **4** Чи він сам не побачить мою дорогу і всі мої кроки почислить? **5** Хіба ж я ходив з тими, що висміюють, хіба ж нога моя поспішилася на обман? **6** Адже я став на справедливе мірило, Господь же знає мою незлобність. **7** Якщо моя нога зійшла з дороги і якщо моє серце пішло за моїм оком, якщо ж моя рука доторкнулася дарів, **8** отже, хай я посію, а інші хай з'їдять. Я ж став без кореня на землі. **9** Якщо ж моє серце пішло вслід за заміжньою жінкою, якщо ж я сидів при її дверях, **10** хай же і моя жінка вгодить іншому чоловікові, мої ж діти хай будуть впокорені. **11** Адже опоганити заміжню *жінку* – гнів люті не до спинення, **12** бо є вогнем, що горить на всіх сторонах, куди нападе, з кореня він вигубить. **13** Якщо ж і знехтував я судом мого слуги чи служниці, як вони судилися переді мною, **14** адже що зроблю, коли Господь мені вчинить допит? Коли ж і відвідини, яку відповідь дам? **15** Тому то, отже, чи не так, як я повстав в лоні, і вони повстали? Ми ж повстали в тім же лоні. **16** А немічні не були знехтувані, якщо їм чогось було потрібно, око ж вдови я не відкинув. **17** Хіба ж і хліб свій я сам їв, а сироті не подав з нього? **18** Бо від моєї молодості я головував, як батько, і від лона моєї матері я настановив. **19** Якщо ж і я не зглянувся на нагого, що гинув, і не зодягнув, **20** якщо ж слабкі не поблагословили мене, а їхні рамена *не* загрілися з постригу моїх ягнят, **21** якщо ж я підняв руку проти сироти, – маю надію, бо для мене є велика поміч, – **22** хай, отже, відступить моє рамено від ключиці, а моя рука хай буде знищена від ліктя! **23** Бо господній страх мене охопив, і від його мудрості не стерплю. **24** Якщо я поклав собі золото як силу, якщо ж на дорогоцінне каміння я поклав надію, **25** якщо ж і зрадів я, коли моє багатство стало великим, якщо і на безчисленне я поклав мою руку, – **26** чи не побачу

сонце, що сходить, що заходить, а місяць, що маліє? Бо не на них є, **27** якщо потайки обманутим було моє серце. Якщо ж і приклавши мою руку до моїх уст я й поцілував, **28** отже, і це хай мені вважається беззаконням, бо я збрехав перед Господом Всевишнім. **29** Якщо ж я зрадів упадком моїх ворогів, і моє серце сказало: Добре. **30** Отже, хай моє вухо почує моє прокляття, отже, шептанням буду покараний моїм народом! **31** Хіба й часто казали мої служниці: Отже, хто дав би нам наситилися його тілом, як був я дуже добрий? **32** Назовні ж не поселявся чужинець, а мої двері були відкриті кожному приходькові. **33** Якщо ж і грішу добровільно, – я утаїв мій гріх. **34** Адже я не засоромився моїх численних людей, щоб не визнаватися перед ними. Якщо ж і дозволив слабому відійти від моїх дверей з порожнім подолком, **35** якщо не засумнівався, – хто дасть свідка проти мене, моя ж рука – Господня. Якщо я не побоявся, а мав я листа проти когось, **36** якщо поклав я вінець, – читав я їх. **37** І якщо, подерши його, і не віддав, не взявши нічого від боржника, **38** якщо проти мене застогнала земля, якщо і її борозди разом заплакали, **39** якщо ж і її силу я з'їв сам без ціни, якщо ж і душу господаря землі я взяв і засмутив, **40** хай замість пшениці мені вийде кропива і, отже, замість ячменю – будяки!

маламющисѧ не на нихъ бо єсть, (-)[13] аще прельстисѧ таи срдце мое· аще же и рꙋкꙋ мою положъ на оустѣхъ моих (и) лобзах, и сїе ми оубо безаконїе (-)[14] да вмѣнитсѧ· ꙗко сългахъ пре (бгмъ)[15] вышнимъ· аще ли же обрадовахсѧ о паденїи врагъ моихъ, и рече срдце мое благо· да оуслышитъ оубо оухо мое клѧтвꙋ мою, шептанїемъ оубо бꙋдꙋ ѿ людїи моихъ зазоренъ· аще и многажды рѣша рабынѧ моа, кто оубо бы далъ намъ ѿ плоти єго насытитисѧ ѕѣло мнѣ благꙋ сꙋщꙋ. въ нѣже не оуселѧшесѧ странникъ, двѣрь же моѧ всѧкомꙋ пришедцꙋ ѿверьста бѣ· аще же ли и съгрѣшаю волею съкрыхъ грѣхъ мои, не посрамихъ бо сѧ моего народа множества не исповѣдатисѧ пред ними· аще же ли и оставих маломощь, излѣсти ѿ двєрїи моих (тщемъ нѣдромъ)[16], [аще не оусꙋмнѣхсѧ][17] кто дасть слышащаго на мѧ рꙋка же [моѧ][18] гнѧ. аще не боѧхсѧ. писанїе же ли имѣхъ на кого, (-)[19] аще възложилъ быхъ вѣнецъ четъ и. и аще не раздравъ єго (и) ѿдахъ, ничтоже възємъ ѿ сꙋдлъжника· аще на мѧ [-][20] землѧ постенѧ, аще и бразды еѧ въсплакашасѧ вкꙋпѣ· аще ли и силꙋ еѧ ꙗдохъ самъ без цѣны, аще ли и дшꙋ господина землѧ [поѧхъ][21] (и) оскорбихъ. въ пшеницы мѣсто да взыидетъ ми кропиви, (и) въ ꙗчмене (-)[22] мѣсто (оубо) кꙋпинее·

Глава 32

21 Замовк Йов від слів, **32,1** замовкли ж і три його друзі. Ще Йов промовив, був бо праведний перед ним. **2** Розгнівався ж Еліус Варахилів, вузитанин, з арамського роду, з Авсітідійської країни. Розгнівався же він дуже на Йова, тому що проголосив себе праведним перед Богом. **3** І дуже ж розгнівався проти трьох друзів, тому що не змогли відповісти перед Йовом противного, але назвали його безбожним. **4** Еліус же стерпів дати відповідь Йовові, тому що днями його друзі старші від нього. **5** І побачив Еліус, що немає відповіді в устах його друзів, і розлютився своїм гнівом. **6** Відповів же Еліус Варахіїлів, вузитанин, і сказав: Отже, роками я є наймолодший, ви ж є старші, тому я змовчав, я боявся сповістити вам своє вміння. **7** Я ж сказав: Не роки, є ті, що говорять, в багатьох же роках не знають мудрості. **8** Але дух є в людях, дихання ж Вседержителя є те, що навчає. **9** Не многолітні є мудрі ані старці не знають суд. **10** Тому я сказав: Послухайте мене, і сповіщу вам те, що знаю. **11** Послухайте ці

Гла, лв·

(умолча)[1] Їовъ словесы, оумолчаша же и трїе дрꙋзи єго· єще [проречє][2] Їовъ бѣ бо праведенъ пред нимъ· Разгнѣва же сѧ Єлиоусъ варахилевъ вꙋзитѧнинъ ѿ оужичьства [арамска][3] авсидїискїѧ страны· Разгнѣва же сѧ на Їова ѕѣло, занеже изрече себѐ праведна предъ [бгмъ][4]· И на три же дрꙋги разгнѣвасѧ ѕѣло, ꙗко не възмогоша ѿвѣщати противꙋ пре Їовомъ, (но)[5] нарекоша єго нечестива· Єлиоусъ же претрьпѣ дати ѿвѣтъ Їовꙋ, ꙗко старѣиша єго сꙋть дньми (дрꙋзи єго). и видѣ Єлиоусъ, ꙗко нѣсть ѿвѣта въ оустѣхъ (дрꙋговъ єго)[6]. и оуѧрисѧ гнѣвомъ своимъ· ѿвѣща же Єлиоусъ варахилевъ вꙋзитѧнинъ (и) рече· юнъ оубо єсмь лѣты. вы же єсте старѣиши, тѣмже оумлъчахъ, оубоѧхсѧ възвѣстити вамъ хитрость свою· Рѣх же не лѣты єсть глющее, въ мноѕѣхъ бо лѣтехъ не вѣдꙋт премꙋдрости· Но дхъ єсть въ чл͠цѣхъ, дыханїе же вседрьжителѧ єсть оучащїи· Не многолѣтни сꙋть (премꙋдрости)[7], ниже старцы вѣдѧтъ сꙋдъ. тѣмже рѣхъ пос-

лꙋшайте мене, и҆ възвѣщꙋ вамъ є҆же вѣде, внꙋшите (сїа) [гл҃ы моѧ][8]. рекꙋ бо вамъ послꙋшающимъ, дондеже и҆ не спытаете словесъ, и҆ до васъ сꙋразꙋмѣю· и҆ се не бѣ і҆ова ѡ҆бличаѧй ѿвѣщаѧй гл҃ꙋ є҆го ѿ васъ. да не речете ѡ҆брѣтохомъ премꙋдрость ѿ г҃а, приложше чл҃кꙋ (-)[9] повелѣсте гл҃ати тацѣхъ словесъ· Оужаснꙋшасѧ [и҆][10] не ѿвѣщаша ктомꙋ, ѡ҆бетшаша ѿ нихъ словеса. претрьпѣхъ не [гл҃ахъ][11] бо ꙗ҆ко сташа [и][12] не ѿвѣщаша, [ꙗ҆ко да ѿвѣщаю и҆ а҆зъ часть][13]· ѿвѣща же є҆лиꙋсъ гл҃етъ· Паки възгл҃ю, и҆сполнь бо є҆смь словесъ оу҆биваетъ бо мѧ дх҃ъ чрева. чрево же мое ꙗ҆ко мѣхъ мьставрюща завѧзанъ. и҆ли ꙗ҆ко мѣхъ ковачьскїи разширеныи. възгл҃ю да почїю ѿврьзꙋ оу҆ста [ѧ][14]. и҆но ни чл҃ка не оу҆срамлѧюсѧ, не свѣдѣ бо подивитисѧ лицꙋ. а҆ще ли (-)[15] и҆ мене молїе и҆зъꙗ҆дать, (никакоже)·

Відповів же Еліус... (к҃в)

мої слова. Скажу бо вам, що слухаєте, доки й не дослідите слова, **12** і вас зрозумію. І ось не було у вас того, що оскаржував Йова, що відповідав на його слова, **13** щоб ви не сказали: Ми знайшли мудрість в Господеві! Додавши, **14** ви людині наказали говорити такі слова. **15** Жахнулися вони і більше не відповіли, постарілися в них слова. **16** Перетерпів я, бо я не говорив, коли стали і не відповіли. Хай і я щось відповім! **17** Відповів же Еліус, говорить: **18** Знову заговорю, бо я є повний слів, бо мене вбиває дух живота. **19** Живіт же мій, наче бурдюк солодкого молодого вина, що зав’язаним кипить, або наче надутий ковальський міх. **20** Заговорю, щоб я спочив, відкрию мої уста, **21** але й людини не соромитимуся, **22** бо не вмію дивитися на обличчя. Хіба ж і мене міль поїсть? Зовсім ні!

Гл҃а, л҃г·

Но послꙋшай і҆ѡве словесъ моихъ, и҆ бесѣдꙋ (мою внꙋши)[1] (ѧ). се бо ѿврьзохъ оу҆ста моѧ, и҆ възгл҃а ꙗ҆зыкъ мои. чисто [срц҃е мое][2] словесы, разꙋм же оу҆стнꙋ моею чисто разꙋмѣетъ· (Но) дх҃ъ бж҃їи сътворивыи мѧ, дыханїе же вседрьжителѧ поꙋчаѧ мѧ. а҆ще можеши даи (же) ми ѿвѣтъ, къ семꙋ потерпи [и҆][3] стани противꙋ мнѣ, и҆ а҆зъ противꙋ тебе· ѿ бренїѧ растворенъ є҆си ты, ꙗ҆коже и҆ а҆зъ ѿ тогоже растворенїѧ є҆сва, не страхъ мои тѧ смѧтетъ, ниже рꙋка моѧ тѧжка бꙋдетъ на тѧ, ѡ҆баче реклъ є҆си въ оу҆ши мои, [и҆][4] гласъ гл҃ъ твоихъ оу҆слышахъ, зане [же][5] гл҃еши чистъ є҆смь а҆зъ не съгрѣшаѧ, непорочен же [бѣ][6] [и҆ не][7] беззаконновахъ. зазор же на мѧ ѡ҆брѣте, [и҆ мнитъ][8] мѧ ꙗ҆ко противника [себѣ][9]. вложи же [ногꙋ мою въ древѣ][10], [и҆ съхрани][11] [пꙋти моѧ всѧ][12]. како бо гл҃еши [ꙗ҆ко][13] правъ є҆смь, и҆ не послꙋша мене вѣченъ бо є҆сть и҆же надъ земными. гл҃еши же чесо ради правды моеѧ не оу҆слыша (-)[14] слово· є҆диною бо възгл҃етъ г҃ь, и҆ вторѣм же въ снѣ. и҆ли въ поꙋченїи нощнѣм, [и҆ли][15] ꙗ҆ко є҆гда нападаетъ страхъ лютъ на чл҃ки, на дрѣманїе на ложи тогда ѿкрыетъ оу҆ма чл҃ческаго, видѣньми страха тацѣми оу҆страшивъ· възврати чл҃ка ѿ неправды, тѣло же є҆го ѿ нападанїѧ и҆збави. пощадѣ же дш҃ꙋ є҆го ѿ смр҃ти и҆ не пасти є҆мꙋ на рати. паки же ѡ҆бличи (-)[16] болѣзнїю на ложи, и҆ множество кости є҆го ѡ҆слабивъ, всѧко же брашно (и҆) пшеница не възможе прїѧти, а҆ дш҃а є҆го ꙗ҆ди хо-

Глава 33

1 Але, Йове, послухай мої слова і мою мову! Послухай ти! **2** Ось бо я відкрив мої уста і мій язик заговорив. **3** Моє серце чисте словами, а розум чисте губ моїх розуміє. **4** Але Дух Божий, той, що мене створив, дихання ж Вседержителя мене навчає. **5** Якщо можеш, дай же мені на це відповідь. Потерпи і стань проти мене, і я проти тебе. **6** З глини ти є зліплений, так як і я, ми є з того самого місива. **7** Мій страх тебе не налякає, ані моя рука не буде тяжкою на тобі. **8** Тільки ти заговорив до моїх вух, і я почув голос твоїх слів, 9 тому що говориш: Я є чистий, не згрішив. Я ж був непорочний і не вчинив беззаконня. **10** Вину ж проти мене Він знайшов і вважає мене собі за противника. **11** Він же поклав мою ногу в колоди, і зберіг він всі мої дороги. **12** Бо як говориш, що я є праведний, і ти мене не послухав? Бо вічним є Той, що над земними, **13** а ти говориш: Чому Він не почув слово моєї правди? **14** Бо Господь раз заговорить і вдруге у сні, **15** чи в нічному повчанні, або як коли нападе жахливий страх на людей в сні на ліжку, **16** тоді Він відкриє людський ум, такими видіннями страху налякавши. **17** Він відвернув людину від неправедності, а його тіло спас від упадку. **18** Пощадив же його душу від смерті й щоб він не впав на війні. **19** Знову ж оскаржив хворобою на ліжку і множество його костей зробив слабими. **20** Він же зовсім не спроможний прийняти їжу і пшеницю, а його душа бажає їжі, **21** аж доки не зігніє його тіло і покаже його марні кості. **22** Наблизиться ж

його душа до смерті, а його життя до аду. **23** Якщо буде тисяча смертоносних ангелів, один з них не проколе його, якщо він серцем пізнає, як повернутися до Бога, сповістить же чоловікові свою скаргу, а покаже його беззаконня **24** і заступиться за нього, щоб він не впав у смерть. Обновить же його тіло, так як тиньк на стіні, кості ж його наповнить кістним мозгом, **25** пом'якшить же його тіло, наче в немовляти, і поставить же його мужнім між людьми. **26** Помолиться же до Господа, і сприйнятним Йому буде, ввійде же чистим лицем з обіцянкою. Віддасть же людям справедливість. Отже, Владика не зробить нічого недоброго для менших. Він, що має владу над усіма, не завдасть праведному страху, і всіх Творець не завдасть образи своєму створінню. **27** Після цього ж, тоді людина оскаржить саму себе, кажучи: Що довершив і неправедно покарав мене за те, що я згрішив. **28** Спаси мою душу, щоб не іти в зітління, і життя моє побачить світло! **29** І ось все робить сильний, три дороги з мужем, **30** але спаси від смерті мою душу, щоб моє життя в світлі Його хвалило! **31** Послухай ти, Йове, і послухай мене, і замовкни, і я заговорю! **32** І якщо є ці слова, відповіси мені і говори, бо бажаю тебе оправдати! **33** Якщо ж ні, ти послухай мене і мовчи, і навчу тебе мудрості!

щетъ. дондеже сгнїетъ [плоть єго][17], и покажетъ кости єго тщ҃а. приближитъ же сѧ на смрть дш҃а єго, и животъ єго въ адъ. аще будетъ тысѧщь агг҃ли смртоносцы, єдинъ ѿ нихъ не оубудетъ єго. аще ли разумѣетъ ср҃цемъ обратитисѧ къ б҃у, повѣсть же чл҃ку свои зазо, безаконїѧ же єго покажетъ. (и) заступитъ (и) не впасти ємꙋ въ смрть обновитъ же (тѣло єго)[18], ꙗкоже помазанїе на стѣнѣ. кости же єго исполнитъ мозга, оумагчит же єго плоть ꙗкоже младенца, [и][19] оустроит же и възмужавша въ чл҃цѣхъ помоль же сѧ къ г҃у, и прїѧтъ имъ будетъ. внидет же лицемъ чистыи съ обѣщанїемъ. въздасть же чл҃комъ правдꙋ, (не сътворитъ оубо вл҃ка ничтоже нелѣпо на меншины. имѣѧи на всѣми одръжанїе, не возмѧтетъ праведнаго. и всѣхъ творецъ, не преобидй своєго сътворенїѧ·) Посем же тогда зазритъ чл҃къ са себе гл҃ѧ ꙗже сконча, и недостоинно мучи мѧ ꙗкоже съгрѣший Сп҃си дш҃у мою не внити въ истлѣнїе, и житїе мое свѣтъ оузритъ, [и][20] се все творитъ крѣпкїи, путїе три съ мужемъ. но избави дш҃у мою ѿ смрти, да животъ мои въ свѣтѣ хвалитъ и. внимаи (си) їове и послушаи мене (и) премлъчи, и азъ възгл҃ю. (и) аще сꙋть словеса [си][21] ѿвѣщаи ми (и) гл҃и, хощу бо оправдити тѧ. аще ли ни, (но)[22] послушаи мене (и) молчи, и наоучю тѧ премудрости·

Глава 34

23 **1** Відповів же Елиус, і сказав: **2** Послухайте мене ви, що маєте мудрість, послухайте ви добро. **3** *Адже вухо досліджує слова і горло смак їжі. **4** Суд чинемо собі самим, і знаємо в собі те, що краще. **5** Бо Йов сказав: Я є праведний. Господь відняв мій суд, **6** вчинив же неправду моєму судові, моя остаточна стріла без неправедності. **7** Хто такий чоловік як Йов, що п'є погорду, наче воду? **8** Він не згрішив, ані не був безбожним, ані зовсім не пристав з тими, що чинять беззаконня, щоб ходити з беззаконними. **9** Адже не говори, що: Не буде чоловікові відвідин від Господа. **10** Тому, розумні серцем, полухайте мене: Хай не буде мені перед Господом, щоб був я безбожним, і перед Вседержителем праведністю завдати страху, **11** але хай віддасть чоловікові, так як чинить кожний з них, і знайде його на людській стежці! **12** Він же думає, що чинить зло Господь, **13** Той, що зробив землю. Хто ж є Той, що творить піднебесну і все, що існує? **14** *Бо якщо бажає затри-

вищ. 12

пс. 140

Гл҃а, лд·

Ѿвѣща же єлиоусъ (и) (рече)[1]. послушаите мене (премудрость)[2] свѣдущеи, внушите си [доброе][3]. *ꙗко оухо словеса искушаєтъ, и гортань вкꙋшенїе брашна· Прю сътворимъ себѣ, (и) разумѣемъ посредѣ себе лучшаѧ· Ꙗко рече їовъ праведенъ єсмь, г҃ь ѿꙗтъ ми с҃у сълга же сꙋдꙋ моєму, нужна стрѣла моѧ безъ неправды· Кто мужъ ꙗко їовъ, пиваѧ подражанїе ꙗко водꙋ· Не съгрѣшаѧ ни нечествова ни [ѿнюдь примѣсивсѧ][4] къ творѧщим безаконїѧ, єже ходити съ нечестивыми· Не рцы бо, ꙗко нѣсть посещенїѧ мужеви (-)[5] ѿ г҃а· Тѣмже разумивїи ср҃цемъ послушаите мене, не буди ми пре г҃мъ безаконновати и пре вседръжителемъ възмѧсти правдою. но въздаєтъ чл҃кови ꙗко творитъ кождо ихъ, и на стезѣ мужествѣи обрѧщетъ и· Мнй же г҃а ѕло творити, (-)[6] иже сътвори землю. кто же єсть творѧи поднб҃ную, и сꙋщее все· *Аще бо хощетъ оудръжати, и дх҃ъ въ себѣ оудръжитъ· Оумретъ всѧка

кг

вѕі ві

ψ҃ло рм

плоть всѧкаѧ, всакъ же чл҃къ въ землю поиде, ѿнюдꙋ (же)[7] създанъ бысть. Аще ли не ꙋчишисѧ послꙋшаи се внꙋши си гласъ глаголъ. Виждь ты [творѧщаго][8] безаконїе, и гꙋбѧщаго лꙋкавныѧ. Сꙋща вѣчна (и) праведна нечестивъ гл҃аи цр҃еви, законъ престꙋпаеши, нечестивѣ иже кнѧзем. (І) иже не постыдѣсѧ лица чтнаго, *ни вѣсть честь възложити мꙋжнымъ, (и) ꙋдивитисѧ лицемъ ихъ. Аще же и събꙋдесѧ, еже възопити и потребовати мꙋж҃ зане бысть безаконникъ смирѧѧ немощныѧ. (лишими бываютъ своеѧ правды немощнїи. хотѧщимъ безъ потаки дѣѧти цр҃еви и кнѧз҃е сего ради тщ҃е имъ събꙋдетсѧ. Ꙗко чл҃къ дѣльма презрѣша правꙋ, все зрѧщи бꙋ бываюшее. и мѣстꙋ не сꙋщꙋ на негоже не призираѐ. Призирающїѧ бж҃їѧ сила)[9], ꙗко не на мꙋжи положитъ еще. *Гь бо всѣхъ види постизаѧи, не исльднаѧ (же), и славнаѧ і изрѧдна, имже нѣсть числа. Съвѣдыи ихъ дѣла, и обратитъ нощъ и смиритсѧ. ꙋгаситъ [-][10] нечестивыѧ. видими же пре҃ нимъ ꙗко ꙋклонишасѧ ѿ закона бж҃їѧ, оправданїи же его не поз҃наша. Нанести нань вопль нищаго, (избавленїе)[11] ꙋбогихъ слышитъ. (-)[12] и съкрыетъ лице и кто ꙋзритъ и. и на странꙋ и на чл҃ка всѧкꙋ, цр҃твꙋѧ (чл҃комъ)[13] ѿ преречанїѧ людска. Ꙗко къ крѣпкомꙋ гл҃аи, взѧхъ (и) не заимꙋ безъ себе ꙋзрю ты [же][14] покаже ми. аще [правдꙋ][15] сдѣлахъ не имамъ приложити. не ѿ себе истѧжи ю ꙗко ѿринеши ꙗко ты изречеши а не азъ. и что разꙋмѣеши гл҃и. Тѣмже смысленїи ср҃цемъ рекꙋтъ, се мꙋжъ [-][16] премꙋдръ ꙋслыша (гл҃ъ мои)[17]. Іовъ же не разꙋмомъ (се) гл҃а, словеса же его не хитростїю никакоже (нн҃ѣ)[18] навыкни Іове, не даждь еще ѿвѣта ꙗкоже немꙋдрїи. да не приложи҃ на грѣхи наша, безаконїе же на ны намѣнитсѧ, многа (словеса гл҃ющемъ. и рече)[19] пре҃ гм҃ъ.

а мо҃ і / в пара / ді / мꙋдро ѕ / сира ле / рим в / гала в / ефе ѕ / дѣѧ і / а пет а

при е

мати, і в Собі затримає дух. **15** Всяке тіло помре разом, всяка ж людина піде в землю, з якої ж була створена. **16** Якщо ж не повчаєшся, послухай це, послухай ти голос слів! **17** Ти глянь на того, що чинить беззаконня, і на Того, що вигублює лукавих, що є вічний і праведний. **18** Безбожний той, що каже цареві: Переступаєш закон. Безбожний, хто *таке говорить* князям **19** і хто не посоромився шляхетного обличчя *ані не вміє віддати честь мужам і їх пошанувати. **20** Марним же їм буде кричати і благати мужа, бо він був беззаконним, який впокорював немічних. Позбавлені є своєї справедливості немічні тими, що хочуть без погодження діяти для царя і князів, задля того даремним їм буде. Бо ділами людей вони знехтували справедливістю, хоч Бог бачить все, що діється, і немає місця, на яке Він не глядить. Божа сила, що споглядає, наче не на людину, ще покладе, *бо Господь всіх бачить. **24** Він сприймає недослідиме і славне, і надзвичайне, яким немає числа. **25** Він знає їхні діла і поверне ніч, і вона буде упокорена. **26** Він погасить безбожних, вони ж явні перед Ним, **27** бо відвернулися від божого закону, а Його оправдання не пізнали, **28** щоб понести до Нього крик бідного. Спасіння бідних Він чує, **29** і сховає Він лице. І хто Його побачить? І разом *спрямує* проти країни і проти людини, **30** людини, яка царює з наріканням народу, **31** бо до сильного Він говорить: Я забрав і не візьму в заставу, **32** без себе побачу, ти ж покажи мені, якщо праведність вчинив, Я не додам. **33** Не від себе домагайся її, бо відкинеш, бо ти висловиш, а не Я, і що ти знаєш, говори. **34** Тому розумні серцем скажуть: Ось мудрий чоловік, він почув моє лово. **35** Йов же не сказав це з розумом, а його слова не з вмінням. **36** Зовсім ні! Сьогодні повчайся, Йове. Не дай ще відповіді, наче нерозумні *люди*, **37** щоб ми не додали до наших гріхів, а то нам зарахується беззаконня, бо говоримо багато слів. І він промовив перед Господом.

мой1. 10 пар2. 19 муд. 6 сир. 35 рим. 2 гал. 2 еф. 6 дія. 10 пет1. 1

при. 5

Гл҃а, ле.

Ѿвѣща же [еще][1] елиоусъ (-)[2], что се мнѣлъ еси на сꙋдѣ. ты кто еси ꙗко реклъ правъ есмь пре҃ гм҃ъ, (и)[3] гл҃еши что сътворихъ грѣхъ. Аз [же][4] ти дамъ ѿвѣтъ, и тремъ дрꙋгомъ. возри на нб҃о и виждь, смотри же облаки коль высоцѣ сꙋть ѿ тебе. Аще съгрѣшилъ еси что сътвориши, аще же и много безаконовалъ еси что можеши сътворити. *Понеже ꙋбо праведенъ еси что даси

кд

вы҃ кв

Глава 35

1 Відповів же знову Еліус: **2** Що це ти вважав на суді? Ти хто є, що ти сказав: Я є праведний перед Господом? **3** І ти говориш: Який гріх я вчинив? **4** Я ж відповідь дам тобі і трьом друзям. **5** Поглянь на небо і подивися, поглянь же на хмари, як вони від тебе високо. **6** Якщо ти згрішив, що вчиниш? Якщо ж і багато безаконня ти вчинив, що можеш зробити? **7** *Отже ж, тому що ти є

24

вищ. 22

праведний, що Йому даси або що з твоєї руки Він візьме? **8** Чоловікові, подібному до тебе, твоя безбожність, і людському синові твоя праведність. **9** Багатьма очорнювані закричать і закличуть від рамен багатьох. **10** І він не сказав: Де є Бог, що мене створив, що настановлює нічні сторожі, **11** що відділяє мене й від чотирьохногих землі, а й від небесних птахів? **12** Там закричать ті, що з кореня лукавих. І *ніхто* не почує, **13** бо Господь не хоче бачити зла. Сам бо Вседержитель бачить **14** тих, що чинять беззаконня, і мене спасе. Прийми ж суд перед Ним, якщо можеш Його хвалити, **15** так як є зі мною сьогодні. Бо немає того, хто перевіряє його гнів, і через переступ Його дуже не пізнав. **16** І Йов марно відкриває свої уста, в незнанні тяжкими чинить слова.

Глава 36

25 **1** Додавши ж, Еліус ще й сказав: **2** Почекай на мене ще трохи, щоб я тебе повчив, бо в мене ще є мова. **3** Прийнявши моє вміння, здалека ж моїми ділами скажу праведне по правді, **4** і неправедні слова без правди не зрозумієш. **5** Спізнай же, що Господь не відкриє злого. Сильний кріпостю серця **6** безбожних не вчинить живими і бідним дасть суд. **7** Він не забере від праведного очей своїх і з царями посадить їх на престіл, і Він його не підніме, а перемогу. **8** Зв'язані ручними кайданами будуть утримувані кайданами бідноти. **9** І Він сповістить їм їхнє діло і їхні переступи, бо будуть сильні. **10** Але праведного Він вислухає, і сказав, що повернуться від неправедності. **11** Якщо, отже, почують і послужать, закінчать їхні дні в добрі і їхні роки в славі. **12** Безбожних же Він не спасе, тому що не побажали побачити Господа і тому що оскаржувані були непослушними. **13** І лицеміри серцем розбудять гнів і не закричать, тому що Він їх зв'язав. **14** Хай в молодості помре їхня душа, а їхнє життя *хай буде* зранене ангелами, **15** тому що завдали смуток хворому і слабкому, а суд лагідних відкине. **16** І тому, що він тебе переселив з уст ворогів, безодня – прохід під нею. І зійшов стіл твій, повний жиру. **17** А в праведних не забракне суду, **18** гнів же буде на безбожних через безбожність їхніх дарів, які приймали з неправедності. **19** Хай ум добровільно не відвернеться від благання немічних, що є в скруті! І всіх, що кріпляться силою, не притягай, **20** щоб замість них пішов народ! **21** Але бережися, не чини зла, бо через це він був забраний від

ѥмꙋ, (или)[5] из рꙋки твоея возмет, мꙋжеви подобномꙋ тебѣ нечестїя твоя, и снꙋ чл҃комꙋ правда твоя. ѿ множества ѡбажаеми възовꙋтъ, [и][6] възопию ѿ мышцъ многихъ. и не ре гдѣ ѥсть бг҃ъ сътворивый мя, ꙋстрааяи стража нощныя. ѿлꙋчаяй мя и ѿ четвероногъ земныхъ, [и ѿ][7] (нбснхъ птицъ)[8]. тꙋ възовꙋ и не имꙋтъ ꙋслышати [-][9] ѿ (корене)[10] лꙋкавыхъ, зла бо [вѣдѣти не хощетъ гь][11]. самъ бо вседръжитель видитель ѥсть творящихъ безаконїе, и спсетъ мя. Прїими же сꙋд пре нимъ, аще можеши хвалити и якоже ѥсть (мни)[12] нн҃ѣ. яко нѣсть посѣщаяй гнѣва ѥго, и не позна прегрѣшенїемъ (ѥго) ѕѣло. і иовъ всꙋе ѿвръзаетъ ꙋста своя, невидѣнїемъ словеса ꙋтяжчеваетъ.

Гла, лѕ.

Прилож же [ѥще елиоусъ][1] (и ре)[2]. пожди ми мало ѥще, да тя наꙋчю. ѥще бо ꙋ мене ѥсть бесѣда, прїимъ хитрость мою ѿ далеча. дѣлы же моими правдꙋ рекꙋ воистиннꙋ, и не неправедны глы, безъ правды разꙋмѣеши. вѣждь же яко гь не ѿкрыетъ ѕлаго, силенъ крѣпостїю срдца нечестивы не жива сътвори и сꙋдъ нищи дасть. не ѿиме ѿ праведнаго ѻчїю своею, и съ цри на прстл [-][3] посади и, [и на побѣдꙋ][4] възнесе ѥго. [-][5] (-)[6] свѧзани в рꙋчныхъ ꙋзахъ, яти бꙋдꙋтъ южемъ нищеты. и възвѣститъ и дѣло и, и прегрѣшенїе и яко ꙋкрѣпася. но праведнаго ꙋслыши, и ре яко ѡбратѧся ѿ неправды. аще (ꙋбо) ꙋслыша и поработаю скончаютъ дни своя въ блзѣ, и лѣта своя въ блголѣпотѣ. нечестивыхъ же не спсетъ, зане не хотѣша вѣдѣти га, и зане (же) ꙋчими (и) непослꙋшливи бѣша. и лицемѣри срцемъ възмꙋтя ярость, (и) не възъпїютъ яко свѧза ихъ. да ꙋмретъ [-][7] въ юности дша ихъ, житїе же ихъ бодомо агглы. зане (же) ѡскорбиша недꙋжна и немощна, сꙋд же кроткыхъ ѿвръже. и поне же (преселил)[8] тя ѿ ꙋстъ врагъ, безна пройтїе по нею, и сниде трапеза твоя исполнь тꙋка, не ѡскꙋдѣетъ же праведны сꙋдъ, ярость же на нечестивыя бꙋдетъ. нечестїя ради даровъ (ихъ), иже прїимахꙋ на неправдѣ. да не ꙋклонися волею ꙋмъ, мольба въ бѣдѣ сꙋщемъ немощнымъ. и всѣхъ крѣпящися крѣпости не привлеци (-)[9], взыити людемъ в ни мѣсто, но съхранися. не сътвори ѕла, ѿ сихъ бо ѿятся ѿ

нищеты. (и) се крѣпкїи удержи крѣпостїю своею. кто бо есть аки той силенъ. Кто (-)[10] есть пытаай (дѣлъ его)[11], или кто рекїи сътвори неправду. Помяни яко велїа [дѣла его суть][12], имиже владѣша мужїе. всякъ человѣкъ видѣ оное, (яко бо доми)[13] суть человѣцы. (И) се крѣпкїи великїи, (-)[14] не увѣмы число лѣтъ его [-][15] без конца. Четны же ему суть капля дождевныя и излѣются дождемъ въ облакъ, потекутъ обветшанїя осѣниша же облацы на (премноги)[16] громы. время постави скоту. вѣдять же ложа чинъ. о (всемъ семъ)[17] не дивитъ ли ти ся умъ, ни измѣняется ти ся сердце от тѣла. [-][18] Аще разумѣеши от простертїя облачнаго (и) равенство скинїя его, се простираетъ на ню [свѣтъ][19]. И коренїя морская покры, тѣми бо судитъ людемъ, дасть пищу могущему. (И) на руку покры свѣтъ, и заповѣда о нем срѣтающему. възвѣститъ зань другови своему тварь и о неправдѣ.

бідноти. **22** І ось сильний буде сильним у своїй кріпості, бо хто є такий сильний як Він? **23** Хто є той, що досліджує його діла? Або хто той, що сказав: Він зробив неправедно? **24** Згадай, що великі є його діла, якими панували мужі! **25** Всякий чоловік побачив те, бо домами є люди. **26** І ось Сильний – великий, не довідаємося про число Його літ, *вони* безконечні. **27** Почислені ж в Нього є дощові краплі і виллються в хмару дощем. **28** Потечуть старовинності, тінь дали ж хмари на безчисленні громи. **28** Він час поставив скотині, знають же чин лежання. **28** Чи в усіх цих не дивується твій ум ані не міняється твоє серце від тіла? **29** Хіба збагнеш простягання хмари і рівномірність його шатра? **30** Ось Він простягає над ним світло і покрив морські коріння. **31** Ними бо судить Він людей, дасть їжу сильному. **32** І в руках Він сховав світло і заповів про нього зустрічному. **33** Сповістить про нього своєму товаришеві, про творіння і про неправедність.

Глава, лз.

И от сихъ смятеся сердце мое, и оттръжеся от мѣста своего. Послушай слуха, гнѣвомъ ярости Господня, и поученїе из устъ его изыдетъ. Подъ всѣмъ небомъ начатокъ его, и свѣтъ его на крилу земля. Въ слѣдъ его възопїетъ гласомъ, (и) възгремитъ гласомъ укоренїя своего, и не измѣнитъ ея яко услышитъ гласъ его. Възгремитъ крѣпкїи гласомъ своимъ дивный, [часъ положи скотомъ, вѣдѣтъ же ложныи чинъ. о сихъ всѣхъ не удивитъ (-)[1] ли ся умъ, и не измѣнитъ ли ся (-)[2] сердце от тѣла][3]. Сътвори бо велїа ихже не вѣдѣхомъ. учиняяй снѣгу буди на земли, и зиму дождевъ силы его. в руцѣ всякого человѣка назнаменаетъ, да познаетъ всякъ человѣкъ свою немощь. Внидоша же звѣри подъ кровъ, умолкоша же на ложи. от хлѣвины находятъ болѣзни, [и от][4] горъ зима. И от дыханїя крѣпка дасть мразъ, крѣпитъ же воду якоже хощетъ. И избранна устрашаетъ облакъ, проженетъ облакъ свѣтъ его. И самъ окрестная развратитъ, егда въсходитъ въ дѣла своя, [и][5] все елико заповѣсть имъ. Зо учинено есть от него на земли, аще ли на (наше) наказанїе, аще ли на землю свою, аще на милость обрящетъ и, внуши си Іове. Стани учайся силы Господня. Вѣмъ (бо) яко [Богъ][6] положи дѣла своя, свѣтъ сътвори от тмы.

Глава 37

1 І від цих перелякалося моє серце і відірвалося від свого місця. **2** Послухай чутку в гніві господньої люті, і повчання вийде з його уст. **3** Під усім небом його початок, і його світло на крилах землі. **4** Вслід за ним закричить голос, і Він загримить голосом свого картання, і не змінить його, бо почує його голос. **5** Загримить сильний своїм подиву гідним голосом. Він поклав час скотині, знає же чин лежання. В усіх цих чи не дивується ум і чи серце не відступить від тіла? Бо Він зробив велике, яке не ми бачили, **6** наказуючи снігові: Будь на землі! І зимі його дощеві сили. **7** Закарбує в руці кожної людини, щоб кожна людина пізнала свою неміч. **8** Ввійшли же звірі під покриття, замовкли же на ложі. **9** З кімнат виходять болі і мороз із гір. **10** І від сильного дихання дасть мороз, дає же силу воді, як бажає. **11** І вибраного страшить хмара, розжене хмару його світло. **12** І Він розтерзає оточуюче на свої діла, коли побажає, і все, що заповість їм, це є Ним покладене на землі, **13** чи то на наше нагадування, чи то на Свою землю, чи на його милосердя знайде. **14** Послухай, Йове! Встань, навчися господньої сили. **15** Бо знаю, що Бог поставив свої діла, зробивши світло з темряви. **16** Він же знає розподіл хмар, дослідив падіння поганих, **17** і твоя одіж тепла. Мовчите же на зем-

лі, **18** від півдня з ним сила. На обіцянку сильний, наче розлиття видіння. **19** Чому? Повчи мене, що Йому скажемо? І перестанемо багато говорити. **20** Чи переді мною стоять книга та книжники? Чи заставляю людину говорити? Замовкну. **21** Всім світло невидиме. Чи є світло в давнині, так як те, що від нього на хмарах? **22** З півночі хмара покриття, в цьому велика слава і шана від Вседержителя. **23** І не знаходимо іншого, подібного його силі. Він судить справедливо. Чи не думаєш, що Він слухає? **24** Тому люди боятимуться Його, злякаються ж Його і мудрі серцем. **38,1** Як перестав же Еліус говорити,

Съвѣсть же разсꙋженїе облака, (изслѣдова)[7] паденїе ѕлыхъ, (и) твоѧ (-)[8] одежда тепла. Помолчаете же по земли, (ѿ юга) ꙋтверженїе с нїи (-)[9]. (въ обѣщанїе) крѣпкїи, ꙗко видѣнїе разлитїѧ. Почто наꙋчи мѧ что речемъ емꙋ, и престанемъ многа глаголюща, еда книги или книгичїа ми предстоѧтъ, еда человѣка съставлѧю глаголати ꙋмолчꙋ, всѣми (есть)[10] невидимъ свѣтъ. свѣт ли есть въ обетшанїи, ꙗко еже ѿ него на облацехъ. ѿ сѣвера облакъ (затворенїи)[11], о сихъ велїа слава, и честь ѿ вседержителѧ. и не обрѣтаемъ иного подобна крѣпости его сꙋдѧщемꙋ правдꙋ, не мниши ли ꙋслышати емꙋ. Тѣмже ꙋбоѧтсѧ его человѣцы, ꙋбоѧт же сѧ его и премꙋдрїи сердцем. преставшꙋ же елїоусꙋ ѿ бесѣды.

Глава 38

26 сказав Господь Йовові крізь бурю і хмари: **2** Хто є цей, що ховає від мене раду, що тримає слова в серці, від Мене ж думає втаїти? **3** Підпережи, як муж, твої бедра, запитаю ж тебе, а ти Мені відповіси **4** *де ти був, коли Я засновував землю? Сповісти мені, якщо ти пізнав розум. **5** Чи знаєш, хто поклав її міри або хто навів шнурок на неї? **6** На чому поставлені її стовпи? Хто ж є той, хто поклав на ній угольний камінь? **7** Коли повстали звізди, Мене великим голосом похвалили всі ангели мої, **8** *коли* ж я загородив море брамами, коли родилося з лона своєї матері, *коли* виходило воно. **9** Поклав же я йому хмару як одяг, темряву – її Я породив, **10** і поставив Я їй границі, поклавши замки і брами. **11** Сказав же Я йому: Доси підеш і не перейдеш, але в тобі розсиплються твої хвилі. **12** Або хіба при тобі Я створив раннє світло? Рання ж зоря знає свій чин, **13** *щоб* схопитися за крила землі, скинути зі себе безбожних. **14** Або хіба ти, взявши глину з землі, зліпив живу істоту і того, що має мову, ти посадив на землі? **15** Чи ж ти забрав світло від безбожних, а рамено гордих знищив? **16** Чи ж ти прийшов до джерел моря і ходив стопами по безодні? **17** Чи ж тобі відкриваються від страху брами смерті, а дверники адові, побачивши тебе, перелякалися? **18** Чи ж ти збагнув широту піднебесної? Сповісти ж мені, яка є. **19** В якій же землі перебуває світло, яке є їхнє місце? **20** Чи, отже, ти Мене поведеш до їхніх околиць? Чи ж ти й вивідав їхні стежки? **21** Бо знаю, що ти тоді народився, число ж твоїх літ велике. **22** Ти прийшов до скарбів снігу, скарби ж граду ти побачив. **23** Чи ж тобі зберігається на час ворогів

мой1. 1

Гл҃а, ли҃.

Рече Гь҃ Іовꙋ, бꙋрею и облакомъ, кто се есть таѧи ѿ мене съвѣтъ. ꙋдръжаѧи же глаголы въ сердцы мене же мнитсѧ таити. Препоѧши ꙗко мꙋжъ чресла своѧ, въпрошю же тѧ, ты же ми ѿвѣщаи. *Гдѣ бѣ егда основахъ землю повѣждь [-][1] ми аще съвѣси разꙋмъ. кто положи мѣры еѧ аще съвѣси, или кто нанесыи вервь на нюѧ. на чемже столпи еѧ ꙋтвержени сꙋть, кто же есть вложеи камень ꙋголныи на нюѧ. Егда быша ѕвѣзды, въсхвалиша мѧ гласомъ велїемъ вси аггли мои. заградихъ же море враты, егда сѧ раждааше ис чрева матере своеѧ исхождаше. Положихъ же емꙋ облакъ одѣѧнїе, темность [-][2] еѧ родихъ (и) положихъ (-)[3] еи предѣлъ, обложивъ затворы и враты. рѣх же емꙋ до сего прїидеши и не преидеши, но в себѣ ти сꙋкрꙋшат ти сѧ волны. или при тебѣ съставихъ свѣтъ ꙋтренїи, дєньница же вѣсть (чинъ свои)[4]. Ѧтисѧ за крилꙋ землѧ, ѿтрѧсти нечестивыѧ ѿ неѧ. или ты (бренїе въземъ)[5] [ѿ землѧ][6] създалъ еси животно, и глаголиваго посадилъ еси на земли. ѿнѧлъ же ѿ нечестивыхъ свѣт, мышцꙋ же величавыи съкрꙋшилъ ли. прїиде же ли на источники морѧ, стопами же ли по безднѣ ходилъ еси. ѿвръзают же ли ти сѧ страхомъ врата смерти, вратницы же ли адовы видѣвше тѧ ꙋбоѧшесѧ. ꙋвѣси ли же широтꙋ поднебесныѧ, повѣж же ми колика есть. въ коеи же земли вселѧетсѧ свѣтъ, (тѣмже)[7] кое есть мѣсто. аще [ꙋбо][8] ведеши мѧ въ предѣлы ихъ, аще же ли и вѣси стезѧ ихъ. вѣм бо ꙗко тогда роженъ еси, число же лѣтъ твоихъ много. Прїиде ли въ сокровищи снѣга, съкровища же града видѣ ли. щади же ли ти сѧ в часъ врагъ, (или) въ

ιкѕ

а мо а

дн҃ь рати и҆ свара· ѿкуды же ли и҆сходи́тъ слана, є҆ю́же разсыпаетсѧ ю҆гъ на поднебесную· Кто же ли оу҆готовалъ дождю велїю пролїѧнїе, путь же мо́нїина грома. Ѡ҆дождити землю на неиже нѣсть мужа, (и҆) пустыню и҆деже (чл҃ка нѣсть)[9] в неи· Насытити непроходиму (-)[10] неселену, [-][11] прозѧбнути и҆схода злака· Кто є҆сть дождю ѿцъ, кто же є҆сть рождїи (дуги), грудїе росное, [и҆с чїего чрева][12] и҆сходи́тъ ледъ, слану же на нб҃се кто родилъ, (і)[13] и҆сходитъ ꙗ҆ко вода текущїа. лице [-][14] [нечестива][15] кто ѿтрѧслъ є҆сть. разумѣлъ же ли є҆си соо́узъ власо желїи, и҆ ѻ҆гражєнїе кружилицъ ѿверзлъ є҆си. и҆ли ѿвръзеши ѕвѣзду въ времѧ єѧ, и҆ вечерню ѕвѣзду власы єѧ привлечеши ли· Съвѣси же ли премѣненїѧ нбныѧ, и҆ли (бывающее въкупѣ по нбсемъ)[16]· Призовеши ли ѻ҆блакъ гласомъ, и҆ трѧсенїемъ воду, (-)[17] послушаєтъ ли ти. послеши же ли блѣски и҆ поидутъ, рекут же ли ти что є҆сть· Кто же далъ є҆сть женамъ тканїѧ премудрость, и҆ли и҆з мечтанїа мно́гїа хитрость· Кто же четыи ѻ҆блаки премудростїю, нбо же на землю преклонилъ· Разлїѧ же сѧ ꙗ҆ко землѧ прашна, прилѣпилъ же є҆сть (-)[18] ꙗ҆коже камыкъ на четыри оу҆глы·

або на день війни і битви? **24** Звідки ж виходить мороз, що розсівається південним вітром на піднебесній? **25** Хто ж приготував русло зливному дощеві, дорогу ж громовій блискавиці, **26** щоб дати дощ на землю, на якій немає чоловіка, і пустиню, де в ній немає людини, **27** щоб наситити непрохідну, незаселену *землю*, видати вихід зеленині? **28** Хто є батьком дощу? Хто ж є той, що породив райдуги, краплі роси? **29** З якого лона виходить лід? Хто ж мороз на небі породив? **30** І він сходить, наче вода, що тече? Лице безбожного хто скинув? **31** Чи ти ж зрозумів зв'язок Плеяди і відкрив загорожу Оріона? **32** Або чи відкриєш звізду в її часі і Вечірню зорю притягнеш за її чуб? **33** Чи же ти знаєш переміни неба або те, що стається разом під небесами? **34** Чи ж покличеш хмару голосом і воду трясінням? Чи тебе послухається? **35** Чи ж пошлеш блискавиці і підуть? Чи ж скажу тобі: Що є? **36** Хто ж дав жінкам мудрість ткання або велике вміння вишивання? **37** Хто ж числить хмари в мудрості, а небо прихилив до землі? **38** Розлився ж порох, наче земля, Я ж приліпив *його,* наче камінь на чотирикутник.

Гл҃а, лд҃·

(ȣ҆ловиши ли львомъ ꙗ҆дь, (и҆) дш҃а (-)[1] ѕмїевы насытиши ли· оу҆боѧтъ бо сѧ на ложи своихъ, сѣдѧтъ же (и҆) в бергълозѣ алчюще· *Кто же (врану оу҆готова)[2] пищу, птищь бо є҆го къ Гу възваша, заблужающе брашна и҆щуще· Аще разумѣлъ є҆си времѧ рожества козъ на камени, оу҆хранилъ же ли (є҆ще) в болѣзни є҆ленѧ. челъ же ли є҆си мсца и҆хъ, много роженому (и҆хъ болезни)[3] разрѣшилъ ли є҆си· Въскормилъ же ли є҆си птенца внѣ страха (и҆ без болѣзни· паче же ли)[4] и҆хъ ѿпустиши да събеpусѧ чада и҆хъ, (и҆) оу҆множатсѧ въ животѣ, и҆зыидетъ и҆ не възвратитсѧ в ни· Кто же є҆сть пустивыи ѻ҆сла дивїаго свободѣ, оу҆зы же є҆го кто разрѣши· положи же житїе є҆го пустыню, и҆ вселенїе є҆го въскраи морь· смѣѧсѧ многу народу града, зазора же даинническа не слыша· посѣтитъ гнѣвомъ пажить свою, и҆ въ слѣдъ всѧкъ злакъ и҆щетъ. похощетъ же ти (і и҆нъ рогъ)[5] поработати, и҆ли спати въ ꙗ҆слехъ твоихъ· привѧжеши же ремень и҆гу є҆го, (и҆)[6] проженетъ ти бразды на поли. надѣеши ли сѧ нань ꙗ҆ко многа крѣпость є҆го, пустиши же ли нань дѣла своѧ· Вѣруеши же ли ꙗ҆ко въздасть ти сѣмѧ, внесетъ же ли ти въ гумно· Крилома веселѧщесѧ є҆ласса, аще зач-

ѱло рмѕ

Глава 39

39 Чи ж вполюєш левам їжу, а наситиш душі зміїв? **40** Бо перелякаються на своїх ліжках, сидять же голодними і в берлозі. **41** *Хто ж вороні приготував їжу, бо її пташата закричали до Господа, блукаючи, шукаючи їжі? **39,1** Чи ти пізнав час народження диких кіз на камені? А підстеріг ще в болі лань? **2** Чи ж ти почислив їхні місяці? Численним їхнім народженим ти чи зняв болі? **3** Чи ж ти вигодував пташат без страху і без болю? Чи ж їх радше відпустиш, **4** щоб зібралися їхні діти і розмножилися в житті? Ввійде воно і не повернеться в них. **5** Хто ж є той, що вільним пустив дикого осла? Хто ж розв'язав його кайдани, 6 а поклав його життя в пустині і його поселення на краю моря? **7** Він висміяв численний народ міста, а оскаржень податківця не почув. **8** Відвідає з гнівом своє пасовисько і шукає за всякою зеленню. **9** Чи ж тобі побажає і одноріг служити, чи спати у твоїх яслах? **10** Чи ж прив'яжеш його ременями до ярма? Чи протягне тобі борозди на полі? **11** Чи ж ти надію поклав на нього, тому що його сила велика? Чи ж доручиш йому свої діла? **12** Чи ж віриш, що тобі віддасть насіння, чи ж внесе тобі до току? **13** Крилами красується еласса, хіба зачне асадада і

пс. 146

носса? **14** Бо на землі залишить свої яйця, і земля зігріває, **15** і забув нагим і покиненим, і звір поля їх потопче. **16** Вона ствердла до своїх дітей, наче вони не *її*, надаремно потрудилася без страху, **17** адже ти замовк. Мудрість – Бог, і ти не розділив у розумі. **18** В часі ж піднесе висоти, висміє коня і вершника на ньому. **19** Чи ти вклав силу в коня, чи ж вдягнув страх на його шию? **20** Чи дав йому озброєння, а славу його грудям, сміливість? **21** Копаючи, він гарцює на полі і виходить на поле зі силою. **22** Зустрічним стрілам сміється і не відвернеться від заліза, **23** адже проти нього грає лук і меч. **24** І він гнівом знищить землю, і він не повірить, доки труба не дасть знак. **25** Як же труба дає знак, він говорить: Добре, – здалека ж занюхує бій з писком та іржанням. **26** І *чи* твоїм вмінням стоїть яструб, простягнувши крила, непорушно дивлячись на південь? **27** Чи ж на твій наказ підноситься вгору орел, а шуліка поселяється на своєму гнізді **28** на краю скелі, в скритому *місці*? **29** Будучи ж там, просить їжі. його очі здалека стежать, **30** а його пташенята копирсаються в крові, там де лиш будуть трупи – зразу знаходять. **40,1** І відповів Господь Бог Йові, і сказав: **2** Чи відповідно судиш суд, оскаржуючи Бога? – Він йому відповість. **3** Відповів же Йов Господеві, і сказав: **4** Навіщо ще суджуся я, упімнений і оскаржений Богом? Слухаючи таке, будучи нічим. Я ж яку відповідь на це дам? Покладу руку собі на уста. **5** Раз я заговорив, вдруге ж не додам.

нетъ (асіда)[7] и (носса)[8]. ꙗко оставитъ на земли ꙗица своѧ, и (перетъ)[9] съгрѣетъ. и забы (нага и разметъ)[10], и ѕвѣрь сельныи поперетъ [и][11]. ожести (же) чада своѧ, ꙗко не (-)[12] въ тще трꙋдитсѧ безъ страха. ꙗко премолчалъ (бо) еси [-][13] (премꙋдрость бъ)[14], и не раздѣлилъ еси [-][15] въ разꙋмѣ. на времѧ (же) высоты възнесетъ, посмѣетсѧ коню и сѣдѧщемꙋ на немъ. или (-)[16] вложилъ еси коню силꙋ, облеклъ же ли еси на выи его страхъ. обложи ли нань орꙋжїе, славою же перси его дерзость, копысаѧ на поли играетъ, (і) исходи (-)[17] на поле крѣпостїю. срѣтающїи стрѣламъ посмѣваетсѧ, и не ѡвратитсѧ ѿ желѣза. на немъ (бо) играетъ лꙋкъ и мечь, и гнѣвомъ потребй землю. и не имать вѣры ꙗти дондеже въструбитъ трꙋба, трꙋбѣ же трꙋбѧщи глетъ благѣ, издалеча же обонѣваетъ рать, с пискомъ и воплемъ. и твоею хитростїю стоитъ ꙗстребъ, простеръ крилѣ, недвижимъ зрѧ на югъ. твоимъ же ли повеленїемъ възносится орелъ. неꙗсыть же на гнѣздѣ своемъ (-)[18] вселѧетсѧ, на краи камыка (въ)[19] съкровенѣ. тꙋ же сыи проситъ брашна, издалеча очи его блюдета. птищы же его калѧютсѧ въ крови, идеже аще бꙋдꙋтъ мртвецы абїе обрѣтаютсѧ. и ѿвѣща гь [-][20] къ їовꙋ и рече, не сꙋ (съдоволенъ сꙋдиши)[21], обличаѧ ба ѿвѣщаетъ емꙋ. ѿвѣща же їовъ [гви (и) рече][22]. почто еще азъ прюсѧ оучимъ и обличаемъ ѿ (ба)[23] слышати таковаѧ. ничтоже сыи. азъ же кїи ѿвѣтъ дамъ к семꙋ, рꙋкꙋ положꙋ на оустѣхъ си. единою глахъ, о вторѣм же не приложꙋ.

27 їз

Глава 40

6 Знову відповів Господь, і сказав до Йова з хмари: **7** Ні, але підпережи, як муж, свої бедра. Запитаю ж тебе, ти ж мені відповіси. **8** Не відклади мого суду, ані не вважай, що тобі інакше зробили, ніж я або щоб ти виявився праведним. **9** Чи твоя рука є проти Господа? Чи як Він, ти голосом гримиш? **10** Візьми ж висоту і силу, зодягнися ж у славу і в честь. **11** Пошли ж ангелів гнівом, і впокори всякого зарозумілого, **12** і погаси гордовитого, вигуби ж безбожних. **13** Зразу ж сховай в землі ззовні разом, сповни їхні лиця безчестям, сховай же в землі ззовні. **14** *Тоді,* отже, визнаю, що твоя правиця спроможна спасти. **15** Але ж ось є у тебе звір, він же їсть траву, наче воли. **16** Ось же є його сила при його бедрах, а його сила у пупці його живота, **17** бо він поставив хвіст, наче кипарис, а його сухожилля є, наче сплетена линва,

Глава м.

Паки [-][1] ѿвѣща гь (и) рече къ їовꙋ ѿ облака. ни, но препоѧши ꙗко мꙋжъ чресла своѧ, въпрошю же тѧ ты же ми ѿвѣщаи. не ѿверзи (сꙋда моего)[2], ниже мни инако ти сътвориша мене, или да ꙗвишисѧ правдивъ. или мышца ти есть на га, или гласомъ ꙗкоже онъ гримиши. прїими же высотꙋ и силꙋ, въ славꙋ же и въ честь облецисѧ. пꙋсти же агглы гнѣвомъ, (и) всѧкого же оукорника смири. (и) величава же оугаси, сътгнои же нечестивыѧ. абїе съкрыи же въ земли вънѣ въкꙋпѣ. лицеса и безчестїа исполни, [съкрыи же въ земли внѣ (-)[3]][4], исповѣмъ оубо ꙗко може десница твоѧ спсти. но оубо се есть ѕвѣрь оу тебе, травꙋ (же) аки волове ꙗсть. се оубо есть крѣпость его на чресла [его][5], сила же его на пꙋпѣ чрева [его][6]. постави (бо) ошибъ ꙗко кипарисъ, жилы же его [ꙗко оуже][7] съплетены

28 їи

сꙋть· Рєбра [же][8] єго ребра мѣдана, хребєтъ же єго желѣзо лꙗно· Єже єсть начато зданїѧ гнѧ, сътворенъ поругань быти агглы єго· Въшєд же на гору острꙋ сътвори радость четвероногого въ тартаре· По всѧкомъ древомъ спитъ, при рогозѣ и тростїю и зелїю (огорстивши)· Осѣнѧєт же єго древо велико съ лѣторасльми, и вѣѧ вербїѧ· Аще бꙋдетъ повонь не ощꙋтитъ, оуповаєтъ ꙗко приразитсѧ Іорданъ въ оуста єго. Пред очима єго прїиметъ и, жестокъ бываѧ, прободетъ ноздри [єго][9]· *Извлечеши ли ѕмїѧ оудицею, [или обложиши][10] оглавъ о ноздрѣхъ єго, или вдежеши кольце в ноздри єго, шилом же провертиши ли оустнꙋ єго· Възглетъ же ли ти млтивыи, [или][11] стрежешъ кроткїи· Сътвори же ли завѣтъ с тобою, поимеши же ли єго раба вѣчна· Поиграєши же ли с нимъ ꙗкоже съ птицею, или свѧжеши и ꙗко (птицꙋ)[12] [на поли][13]· Питаютъ ли же сѧ о немъ страны, раздѣлѧют же и (ꙗзыцы финики)[13]· Все же плавающее снидется, (-)[14] принесе (же) єдиноюзно ошибъ єго, и въ корабле (рыбари)[15] єго· Възложиши же нань рꙋкꙋ. (поне врачба єго)[16] на тѣлѣ єго, и ктомꙋ не бꙋди· Не видѣлъ єси єго не глемыхъ дивилсѧ єси, не боиши ли сѧ ꙗко оуготови ми сѧ·

пс. 103

18 його ж ребра – мідні ребра, а його хребет – лите залізо. 19 Це є початок господнього творіння, зроблене, щоб був висміяний його ангелами. 20 Пішовши ж на скелясту гору, він зробив радість чотироногим в тартарі. 21 Під всіляким деревом спить при лозі, і тростині, і рапавій зелені. 22 Йому ж дає тінь велике дерево з гілками та гілки верби. 23 Якщо буде повінь – не відчує, вірить що Йордан потече до його уст. 24 Перед його очима візьме його. Будучи жорстоким, проколить його ніздрі. 25 *Чи ти витягнеш змія вудкою або покладеш вуздечки на його ніздрі? 26 Чи вкладеш кільце в його ніздрі, чи ж шилом проколиш його губу? 27 Чи ж викаже тобі прохання або чи сторожитимеш лагідним? 28 Чи ж зробить завіт з тобою, чи ж візьмеш його за вічного раба? 29 Чи ж гратимешся з ним, наче з птахом, або прив’яжеш його, наче птаха на полі? 30 Чи ж годуються ним народи? А ділять його роди фенікійців? 31 Все ж, що пливе, збереться. Принесе ж однозгідно його хвіст. І в кораблях його рибалок 32 покладеш же на нього руку, тому що його лікування на його тілі. І більше хай не буде. 41,1 Ти його не побачив, ані ти не здивувався про сказане. 2 Чи ти не боїшся, що *таке* Мені приготоване?

Глава, ма·

Кто[*] бо єсть иже ми сѧ противитъ, или (-) противлѧѧсѧ (-)[2] сътерпитъ, или не всѧ поднбнаѧ моѧ єсть· Не оумолчю єго ради, и слово силы помилꙋє равнаго єго· Кто ѿкрыє лице облеченїа єго, в согбенїа (-)[3] (срца)[4] єго кто оубо вниде· двери лицю єго кто ѿверзе, окрть зꙋбъ єго стра· Оутроба єго щита мѣдана, сью же єго ꙗкоже змирй камыкъ, єдинъ дрꙋѕѣмъ прилипаємъ, дхъ же не пройде єго· [Ꙗко][5] мꙋжъ [же][6] братѣ своємъ прилѣпитсѧ, съдръжѧсѧ и не ѿтръгнетасѧ· Вохновенїєм єго просвѣтитсѧ свѣтъ, очи же єго видѣнїє дньница, из оустъ єго исходѧтъ свѣща горѧщаѧ· и връжени бываю (одри желѣзни и огнени)[7]· Из ноздрїи (же) єго исходи дымъ пещи горѧща огнє (и) оугльми· Дша (же) єго (ꙗко) оуглїє, (и) [ꙗко][8] пламы (-)[9] и оустъ єго исходи· На выи же єго (всѧ дѣлаєтсѧ)[10] сила пред ним тече пагꙋба· Плоти же телесе єго прилипаютъ· лѣєтъ нань [и][11] не движитсѧ. Срце єго не подвижитсѧ аки камыкъ, стой же аки наковално непобѣдимо. Обращьшꙋ же сѧ ємꙋ стра ѕвѣ-

єре. 50

Глава 41

2 *Бо хто є той, що мені спротивиться, 3 або, протиставлячись, стерпить, або чи не вся піднебесна є моя? 4 Не замовчу задля нього, і слово сили помилує йому рівного. 5 Хто відкриє лице його оскарження? Хто, отже, ввійде в складки його серця? 6 Двері його лиця хто відкриє? Довкруги його зубів страх. 7 Його нутрощі – мідяні щити, а його в’язи, наче камінь сміріт. 8 Один до одного пристають, а дух не пройде крізь нього. 9 Адже ж чоловік пристане до свого брата, триматимуться разом і не відділяться. 10 Його натхненням засяє світло, а його очі – вигляд ранньої зорі. 11 З його уст виходять горіючі світила і викидаються залізні і вогненні решітки. 12 З його ж ніздрів виходить дим печі, що горить вогнем і вугіллям. 13 Його ж душа, наче вугілля, і з уст його виходить, наче полумінь. 14 На його ж шиї виробляється вся сила, перед ним біжить знищення. 15 М’язи ж його тіла злипаються. Зливає на нього, і він не рухається. 16 Серце його не рухається, наче камінь, стоїть же, наче непорушне ковадло. 17 Як же він повер-

тається – страх на землі чотироногим звірам, що скачуть. **18** Якщо зустріне когось, що йде, нічого йому не зроблять, кинутий спис і броня... **19** Бо він вважає залізо за полову, а мідь за гниле дерево. **20** Його не прострілить лук, що метає, бо він вважає пращу за сіно. **21** Він вважає молоти за тростину, висміює ж махання вогнем. **22** Його лежак – гострі цвяхи, все ж морське золото перед ним, наче глина, без міри. **23** Він запалює безодню, наче у вогні. Вважає ж море за посудину, **24** а преглибокі безодні за полоненого. Бо він мав безодню на прохід. **25** На землі немає нічого подібного до нього, який зроблений, щоб ним гралися мої ангели. **26** Все високе бачить, сам же він – цар всього, що є у водах.

ремъ четвероногиⷨ по земли скачющемъ· Аще (срѧщеⷮ идꙋща)[12], ничтоже не сътворѧ [емꙋ][13], копїе вонъзено и бранѧ. Има бо желѣзо аки плѣвы, мѣдь же аки древо гнило· Не оустрелиⷮ его лꙋкъ (метенъ)[14], имать бо пращꙋ аки сѣно· Яки стеблїе вмѣнишасѧ емꙋ млатове, рꙋгаеⷮ же сѧ трꙋсꙋ огненꙋ· ложе его остни остри, всѧко же злато морско преⷣ ниⷨ якоже брнїе (безчислена)[15]· Възжигаетъ безднꙋ якоже въ огни, имать же море яко потребленїе, (и) преисполнаѧ (-)[16] бездны якоже плѣнника, имѣлъ [бо][17] безнꙋ в похожденїе· Нѣсть ничтоже по земли точно емꙋ сътворено порꙋганъ быти аггелы моими· все высоко зри, саⷨ же црь всѣⷨ сꙋщимъ въ водаⷯ·

Глава 42

29 **1** Відповів же Йов, і сказав до Господа: **2** Знаю, що все можеш, бо ніщо Тобі *не є* неможливе. **3** Бо хто є той, що скриває від тебе раду? Хто ж щадить слова і думає від Тебе затаїти? Хто ж сповістить мені те, що я не бачив, велике і подиву гідне, що не я взнав? **4** Послухай мене, Господи, щоб і я заговорив! Запитаю ж Тебе, Ти ж мене повчи. **5** Бо слухом вуха я раніше Тебе почув, тепер же й моє око Тебе побачило. **6** Тому вважав я себе поганим і сповнився страхом, 30 вважаю себе за землю і попіл. **7** Сталося ж, що коли сказав Господь ці слова Йовові, сказав Господь Еліфасові, теманітові: Згрішив ти і два твої друзі, бо ви не сказали переді мною нічого правдивого, так як мій слуга Йов. **8** Тепер же візьміть сім телят і сім баранів і підіть до мого слуги Йова. І він принесе за вас жертву. Йов же, мій раб, помолиться за вас, бо прийму тільки його лице. Якщо б не задля нього, Я, отже, вигубив би вас, бо ви не сказали правди супроти мого слуги Йова. 31 **9** І пішов же Еліфас, теманіт, і Валдад, савхіт, і Софар, мінейський, і зробили так, як наказав їм Господь. І Він відпустив їм гріхи задля Йова. 32 **10** Господь вчинив Йова великим, як же він молився за своїх друзів, і Він їм відпустив їхні гріхи. І Господь дав подвійно від того, що було раніше у Йова. **11** Почули ж усі його брати і всі його сестри все, що йому трапилося, і прийшли до нього всі, що знали його раніше, що їли і пили в нього. Вони потішили його і охоплені були подивом відносно всього, що Бог на нього навів. Кожний же дав йому одну ягницю і 4 не позначені золоті драхми. **12** Господь же поблагословив останнє Йова,

Гла, мв·

Отвѣща же Іовъ (и) (рече)[1] къ Гꙋ· Вѣмъ (все яко)[2] можеши, не неможна же ти ничтоже· кто бо есть таѧи тебе совѣт, щадѧ же словеса и тебе мнѧсѧ таити· Кто же възвѣстиⷮ ми иже не видѣ, велїа и дивнаа иⷯже не свѣдѣ· Послꙋшаи [-][3] мене Ги да и азъ възглю, въпрошю же тѧ ты же мѧ наоучи· слꙋхомъ бо оуха оуслышаⷯ тѧ первѣе, нынѣ же [і][4] око мое видѣ тѧ· тѣмже бладословиⷯсѧ саⷨ и оустрашиⷯсѧ, мню [-][5] себе землѧ и пепелъ· Бысⷮ же егда гла Гь [-][6] глы сїа Іовꙋ· рече Гь (елидасꙋ фемани́тинꙋ)[7]· съгрѣшилъ еси ты, и оба дрꙋга твоѧ. не гласта бо предо мною (ничтоже истова)[8], яко рабъ мои Іоⷡ· Нынѣ же поимѣте седмь телецъ и седмь овенъ. І идите къ рабꙋ моемꙋ Іовꙋ и сътвориⷮ жрътвꙋ за вы. Іовъ же раⷠ мои помолиⷮсѧ за васъ, точїю бо лице его прїимꙋ, аще не его ради погꙋбилъ бы оубо ваⷭ· не гласта бо истиннѣ на раба моего Іова· (И) Отиде же (елидасъ фемани́тинъ)[9], и валдаⷣ савхетинъ, и софаръ минеинъ, и сътвориша якоже повелѣ има Гь. и отпꙋсти грѣхи имъ Іова ради· Гь (-)[10] възрасти Іова, молѧщꙋ же сѧ емꙋ [-][11] о дрꙋзеⷯ [своиⷯ rel], (и) отпꙋсти имъ грѣхи [иⷯ][12]. (и) дасть (-)[13] Гь сꙋгꙋбо елико бѣ преже Іовꙋ [-][14]· Слышаша же всѧ братїа его, и (вси) сестры его, всѧ бывшаа емꙋ· и прїидоша к немꙋ (-)[15] вси елицы знахꙋ его первѣе, ядшеи (-)[16] и пивши оу него. оутѣшиша его, и дивишасѧ о всеⷨ еже наведе (Бъ нань)[17]· дасть же емꙋ кождо агницꙋ единꙋ, и д҃, драмы злата незнаменована· Гь же блви послѣднѧѧ Іовꙋ неже прежнѧѧ· Бѣ же скоⷮ его

ѻ҆́вецъ, ҂ді, вельблю́, ҂ѕ҃, (и҆) сꙋпрꙋгъ воло́въ, ҂а҃, (и҆) ѻ҆слі́цъ ста́дныи, ҂а҃· Роди́ша же сѧ є҆мꙋ̀ сынове седмь, и дщери три· (-)[18] Прозва̀ первꙋю дн҃ь, (и҆) вторꙋю (-)[19] касі́а тре́тїю же (а҆малфеи)[20] ро́гъ. и҆ не ѻ҆брѣто́шасѧ (подо́бнїи в лѣпо-тѣ)[21] дщерїи і҆ѡ́вовы (-)[22] въ поднебесни. да́сть же [і҆ѡвъ дщере свои][23] наслѣдїе въ бра́тїи [и҆хъ][24]· Жи же і҆ѡ́въ по ꙗ҆звѣ (то́и), лѣ, р҃, (и҆) о҃· всѣ же (лѣ жи́тъ)[25], с҃м҃и· и҆ видѣ і҆ѡвъ сн҃ы своѧ, и҆ сн҃ы сынов свои, даже до четве́ртаго колѣна· (-)[26] и҆спо́лнь дн҃їи (-)[27].

більш ніж попереднє. Була ж скотина його: овець – 14000, верблюдів – 6000, і 1000 пар волів, і 1000 ослиць стада. **13** Народилося ж йому сім синів і три дочки. **14** Першу він назвав День, а другу – Касія, третю ж – Амалтеїн Ріг. **15** І не знайшлося подібних красою до дочок Йовових в піднебесній. Дав же Йов своїм дочкам наслідділя в їхніх братах. **16** Пожив же Йов 100 і 70 літ після тієї виразки. Всіх же літ він пожив 248. І побачив Йов своїх синів і синів своїх синів аж до четвертого покоління. **17** Помер Йов старим, повним днів.

Конецъ книгъ і҆ѡвовыхъ.
И҆мать в себѣ гла҃, м҃в·

Кінець Книги Йова.
Має в собі 42 глави.

Д҃ВА ПР҃РКА И ЦРѦ ПѢСНЬ

ПІСНІ ДАВИДА, ПРОРОКА І ЦАРЯ . 1-а КАТИЗМА

(Ѱало҃ дв҃въ) а҃, (нео҆писанъ ѿ є҆врей·)

Блаже́нъ мꙋжъ, и҆́же не и҆де на совѣтъ нечести́выхъ, и҆ на пꙋти̇ грѣшныи не ста̀, и҆ на сѣдалищи гꙋбитель не сѣде· *Но въ зако́нѣ гн҃и волѧ є҆го. и҆ въ зако́нѣ є҆го поꙋчи́тсѧ дн҃ь и҆ но́щъ· *И҆ бꙋдеть ꙗ҆ко дре́во сажено прї и҆схо́дищихъ во́дъ, и҆́же пло́дъ свои да́стъ въ вре́мѧ свое̇. и҆ ли́стъ є҆го не ѿпаде́тъ, И҆ всѧ̀ є҆ли́ка а҆́ще твори́тъ, ꙋ҆спѣетъ· Не та́ко нечести́вїи, не та́ко· Но ꙗ҆ко пра́хъ є҆го́же възмѣта́етъ вѣтръ, ѿ лица̀ землѝ· Сего̀ ра́ди не въскре́снꙋтъ нечести́вїи на сꙋдъ, ни грѣшницы въ совѣ пра́ведныхъ· Ꙗ҆ко свѣсть гь҃ пꙋть пра́ведныхъ, и҆ пꙋть нечести́выхъ поги́бнетъ·

іс на҃ а҃
і҆єрє҃ зі҃

1-ий псалом Давидів. Без надпису у євреїв.

1 Блажений чоловік, який не пішов на раду безбожних, і не став на дорогу грішних, і не сів на крісло згубних, **2** *але його воля в господньому законі. І в його законі він повчатиметься день і ніч. **3** *І він буде, наче дерево, посаджене при виходах вод, що дасть свій овоч у свій час, і його листя не відпаде. І все, що лиш робить, буде успішним. **4** Не так безбожний, не так, але як порох, який вітер змітає з лиця землі. **5** Через це не встануть безбожні на суд ані грішники на раду праведних, **6** бо знає Господь дорогу праведних, і дорога безбожних згине.

іс нав. 1
єре. 17

(Ѱало҃ дв҃въ,) в҃·

Ра́скꙋю* шата́шасѧ ꙗ҆зы́ци, и҆ лю́дїе поꙋчи́шасѧ тъщетными; Пре́сташа цр҃їе зе́мстїи, и҆ кнѧ́зи събрашасѧ въ-

дѣѧ҃ д҃

2-ий псалом Давидів.

1 *Чому розлютилися народи і народи повчилися марних? **2** Встали земські царі і князі, зібралися разом проти Господа і проти його Христа.

дія. 4

3 Розірвемо їхні кайдани і відкинемо від нас їхнє ярмо. 4 Той, що живе на небесах, висміє їх, і Господь покпить з них. 5 Тоді заговорить до них у своєму гніві і в своїй люті замішання зведе на них. 6 Я ж Ним був поставлений царем над Сіоном – його святою горою. 7 Сповіщаючи господні накази, Господь сказав до мене: *Ти є мій син. Я сьогодні тебе породив. 8 Попроси у Мене і дам тобі народи в твою спадщину і твоє насліддя – кінці землі. 9 *Пастимеш їх залізною палицею, розіб'єш їх, наче глиняний посуд. 10 І тепер, царі, розумійте. Навчіться всі, що судите землю. 11 Послужіть Господеві в страсі і радійте Йому з тремтінням. 12 Прийміть напімнення, щоб часом Господь не розгнівався і ви не згинули з праведної дороги, коли швидко загориться його гнів. Блаженні всі, що надіються на Нього!

дія. 13 єв. 1

апо. 2

кꙋпно, на г҃а и на х҃а его [-][1]. Расторгнемъ ꙋзы ихъ, и ѿвержемъ ѿ насъ иго ихъ. Живыи на небесехъ посмѣетса имъ, и г҃ь порꙋгаетса имъ. тогда възглетъ къ нимъ гнѣвомъ своим, и яростїю своею смꙋтитъ а҃. Аз же поставленъ есмь ц҃рь ѿ него, на сиѡномъ горꙋ с҃тꙋю его, възвѣщаа повеленїе г҃не. г҃ь ре҃ къ мнѣ, *с҃нъ ми еси ты, азъ днесь родихъ тя. проси ѿ мене, и дамъ ти языки достоянїе твое, и одержанїе твое конца земли. *ꙋпасеши а҃ палицею железною, яко съсꙋды скꙋдельнича сокрꙋшиши а҃. И нн҃ѣ ц҃рїе разꙋмѣите, накажитеса вси сꙋдащеи земли. Работаите г҃ви съ страхомъ, и радꙋитеса емꙋ съ трепетомъ. Прїимѣте наказанїе, да некогда прогнѣваетса г҃ь, и погибнете ѿ пꙋти праве҃на. егда възгоритса въскорѣ яростъ е҃. бл҃жени въси надѣющеиса нань.

дѣа҃ г҃і євреѡ а҃

апока҃ в҃

1 3-ій псалом Давидів. Коли він тікав від лиця свого сина Авесалома.

2 Господи! Чому помножилися ті, що мені дошкуляють? Численні повстають проти мене. 3 Численні кажуть моїй душі: Немає йому спасіння в його Бозі. 4 Ти ж, Господи, мій за ступник, моя слава і той, хто підносить мою голову. 5 Моїм голосом я закликав до Господа, і Він мене вислухав зі своєї святої гори. 6 Я ж заснув і спав. Встав, бо Господь за мене заступиться. 7 Не злякаюся десятьох тисяч народу, що довкруги нападають на мене. 8 Воскресни, Господи! Спаси мене, мій Боже, бо Ти побив всіх, що марно ворогують проти мене! Ти розбив зуби грішників! 9 Господнє є спасіння! І на твоєму народі твоє благословення!

Слава...

Ѱло҃ д҃вдъ г҃, вънегда ѿбѣгаше ѿ лица (авесалома)[1] с҃на своего.

Г҃и, чтоса оумножиша стꙋжающеи ми. Мнози въстаютъ на ма. мнози г҃лют д҃ши моеи, нѣстъ сп҃сенїа емꙋ о б҃зѣ его [-][2]. ты же г҃и застꙋпникъ мои еси, слава моа, и възносаа главꙋ мою. Гласомъ моимъ къ г҃ꙋ възвахъ, и оуслыша ма ѿ горы с҃тыа своеа (-)[3]. аз [же][4] оуснꙋ и спахъ, въстахъ, яко г҃ь застꙋпитъ ма. не оубоюса ѿ темъ людїи, окрестъ нападающи на ма. въскрни г҃и, сп҃и ма б҃же мои. яко ты порази въса вражꙋющаа ми въсꙋе, зꙋбы грѣшникомъ сокрꙋшилъ еси. Г҃не (есть) сп҃сенїе, и на людехъ твоих бл҃гвенїе твое.

(Слава.)

1 4-ий псалом Давидів. Вкінці пісень.

2 Коли я закликав, мене вислухав Бог моєї праведності. В скорботі Ти мене поширив. Змилосердься наді мною і вислухай мою молитву. 3 Людські сини, доки *ви* твердосерді? Чому любите марне і шукаєте брехні? 4 І пізнайте, що Господь вчинив подиву гідне своєму преподобному. Господь вислухає мене, коли я до нього закличу. 5 *Гнівайтеся і не грішіть! Про те, що говорите у ваших серцях, кайтеся на ваших ліжках! 6 Принесіть жертву праведності і надійтеся на Господа! 7 Численні кажуть: Хто нам покаже добро? Позначилося на нас світло твого лиця, Господи! 8 Ти дав радість в моє серце. Від плоду пшениці, вина і своєї олії

іс. 4

(Ѱло҃ д҃вдъ д҃. въ конецъ, пѣсени)[1].

Вънегда възва҃, оуслыша ма б҃гъ правды моеа. въ скорби распространил ма еси. оущедри ма и оуслыши молитвꙋ мою. С҃нве чл҃вчїи, доколѣ тажкосердїи. въскꙋю любите сꙋетнаа и ищете лжа. (-)[2] и оувѣдите, яко оудиви г҃ь прп҃бнаго свое҃. г҃ь оуслышит ма, вънегда возовꙋ къ немꙋ. *гнѣваитеса, и не съгрѣшаите. [яже г҃лете][3] въ с҃рцыхъ вашихъ, [-][4] на ложихъ вашихъ оумилитеса. (-)[5] пожрите жертвꙋ правдѣ, и оуповаите на г҃а. Мнози г҃лют, кто явитъ намъ бл҃гаа. знаменаса на насъ свѣтъ лица твоего г҃и, далъ еси веселїе въ с҃рцы моемъ. ѿ [плода][6] пшеница, [-][7] вина и елеа своего оумно-

ісаїа д҃

жишася· въ мирѣ вкупѣ оусну, и почию· ꙗко ты Гсди единаго на оупованїе въселилъ мя еси.

вони розможилися. **9** В мирі разом засну і спочину, бо Ти, Господи, одного в надії мене поселив!

(Ѱаломъ Двдвъ е· о наслѣдствующыхъ)[1].

Глаголы моя внуши Гсди, разумѣи званїе мое, вонми гласа молитвы моея, цре мой и бже мой· Ꙗко к тебѣ помолюся Гсди, заоутра оуслыши гласъ мой· Заоутра предстану ти, и оузриши мя, ꙗко (богъ не)[2] хотя безаконїе ты еси· Не (прїидетъ)[3] к тебѣ лукавнуяй, ни пребудутъ (же) законопреступницы пред очима твоима· Възненавидѣлъ еси вся творящая безаконїе, погубиши вся глаголющая лжу· Мужа крови и лстива гнушаетъся Гсдь· Азъ же множествомъ милости твоея, вниду в домъ твой, поклонюся къ црькви стѣи твоей, въ страсѣ твоемъ· Гсди настави мя правдою твоею, врагъ моихъ ради исправи [пред собою путь мой][4]· Ꙗко нѣсть въ оустѣхъ ихъ истины, срдце ихъ суетно· *Гробъ отвръстъ гортань ихъ, ꙗзыки своими льщаху, суди имъ бже· да отпадутъ от мыслей своихъ, по множеству нечестїя ихъ изрини я, ꙗко прогнѣваша тя Гсди· И възвеселятся вси оупованющей на тя· въ вѣки възрадуются и вселишися в нихъ· и похвалятся о тебѣ вси любящей имя твое, Ꙗко ты блгвиши праведника. Гсди, ꙗко оружїемъ блговоленїя вѣнчалъ еси насъ·

крї г

1 5-ий псалом Давидів. Про того, хто успадкує.

2 Послухай, Господи, мої слова! Сприйми мій крик! **3** Послухай голос моєї молитви, мій царю і мій Боже! Бо до тебе помолюся, Господи. **4** Вранці вислухаєш мій голос. Вранці стану перед тобою і зглянешся на мене. **5** Бо Ти є Богом, що не бажає беззаконня. Не прийде до тебе той, що чинить зло, **6** ані ж не залишаться перетупники закону перед твоїми очима. Ти зненавидів всіх, що чинять беззаконня, **7** вигубиш всіх, що говорять брехню. Чоловіком крові і обманливим гидує Господь. **8** Я ж у твоїм великім милосерді ввійду до твого дому, поклонюся до твоєї святої церкви у твоїм страсі. **9** Господи, настанови мене твоєю праведністю, задля моїх ворогів випрями мою дорогу перед собою! **10** Бо немає правди в їхніх устах, їхнє серце марне, *їхнє горло – відкритий гріб, обманювали своїми язиками. **11** Суди їм, Боже! Хай відпадуть від своїх замислів! Відкинь їх за їхньою великою безбожністю, тому що вони прогнівили Тебе, Господи! **12** І зрадіють всі, що надіються на Тебе! Навіки радітимуть! І поселишся між ними, і похваляться Тобою всі, що люблять твоє ім'я! **13** Бо Ти благословиш праведника, Господи. Наче зброєю, благовоління Ти нас увінчав!

рим. 3

(Ѱаломъ Двдвъ ѕ, в конецъ въ пѣснехъ о осмѣмъ)[1].

Гсди, да не ꙗростїю твоею обличиши мене, ниже гнѣвомъ твоимъ покажеши мене· Помилуи мя Гсди, ꙗко немощенъ есмь. Исцѣли мя Гсди, ꙗко смятошася кости моя· И дша моя смутися зѣло, и ты Гсди доколѣ; Обрати Гсди, [і][2] изми дшу мою· Спси мя ради милости твоея. ꙗко нѣсть въ смерти поминаяй тебе, въ адѣ же кто исповѣсть ти ся; оутрудихся въздыханїемъ моимъ, Измыю на всяку нощъ ложе мое, слезами моими постелю мою омочю· смутися от ꙗрости око мое, обетъшахъ въ всѣхъ вразѣхъ моихъ. Отступите от мене вси творящей безаконїе, ꙗко оуслыша Гсдь гласъ плача моего· оуслыша Гсдь моленїе мое, Гсдь молитву мою прїятъ· да постыдятся и смятутся [-][3] вси врази мои, възвратятся и оустыдятся зѣло въскорѣ·

(Слава·)

1 6-ий псалом Давидів. Вкінці. В піснях для восьмих.

2 Господи, не оскаржуй мене твоєю люттю ані не покарай мене твоїм гнівом! **3** Помилуй мене, Господи, бо я є слабкий! Вилікуй мене, Господи! Бо мої кості стурбовані **4** і моя душа дуже стурбована. І Ти, Господи, доки? **5** Повернися, Господи, і вирви душу мою! Спаси мене задля твого милосердя! **6** Бо в смерті немає того, що згадує Тебе. В аді ж хто Тобі визнається? **7** Я струдився моїм зітханням, вмию кожної ночі моє ліжко, моїми слізьми змочу мою постелю. **8** Моє око стурбоване від люті. Я постарівся через всіх моїх ворогів. **9** Відступіть від мене всі, що чините беззаконня, бо Господь вислухав голос мого плачу! **10** Господь вислухав моє благання! Господь прийняв мою молитву! **11** Хай засоромляться і стурбуються всі мої вороги! Хай дуже скоро відвернуться і засоромляться!

Слава...

1 7-ий псалом Давидів. Який він заспівав Господеві задля слів Хусія, Єменіїного сина.

2 Господи, Боже мій! На Тебе я надію поклав. Спаси мене від всіх, що мене переслідують, і визволи мене, **3** щоб часом не схопив, наче лев, мою душу, як немає відкупителя ані спасителя. **4** Господи, Боже мій! Якщо я це зробив, якщо є неправедність в моїх руках, **5** якщо я тим віддав, що віддавали мені, злом, хай отже відпаду порожнім від моїх ворогів! **6** Хай отже ворог переслідує мою душу і хай захопить і затопче в землю моє життя, і поселить мою славу в поросі! **7** Воскресни, Господи! У твоєму гніві піднесися в кінцях твоїх ворогів. І встань, Господи, Боже мій, за приписом, який Ти заповів! **8** І збір народу хай Тебе оточить, і через це повернися до висот! **9** Господь судить народ. Суди мене, Господи, за моєю праведністю і за моєю незлобністю на мені. **10** Хай закінчиться злоба грішників! І випрямиш праведного *Ти, що досліджуєш серця і нутро, Боже. **11** Моя праведна поміч у Бога, що спасає праведних серцем. **12** Бог – праведний суддя, і сильний, і довготерпеливий, і що не наводить гнів кожного дня. **13** Якщо не відвернетеся, Він почистить свою зброю. Він натягнув свій лук і підготував його, **14** і в ньому приготував смертельні знаряддя – свої стріли приготував палаючими. **15** *Ось він захворів неправедністю, сприйняв біль і породив беззаконня. **16** Рів вирив і викопав його, і впаде в яму, яку зробив. **17** Його біль повернеться на його голову, і його неправедність зійде на його чуб. **18** Визнаватимуся Господеві за його справедливістю і співатиму імені Всевишнього Господа!

црс1. 16
пар1. 28
єре. 11, 17
і 20

йов. 15
іс. 59

(Ѱло҃ дв҃в, з҃)[1], ѥгоже въспѣ҃ гв҃и ѡ словесѣхъ хꙋсїевѣ, сн҃а ѥменїина·

Гд҃и бж҃е мой на тѧ оуповахъ, спс҃и мѧ ѿ всѣхъ гонѧщихъ мѧ, ї избави мѧ· да не когда похититъ ꙗко левъ мою, ни сꙋщꙋ избавлѧющꙋ, ниже спсающꙋ· Гд҃и бж҃е мой аще сътворихъ се, аще есть неправда въ рꙋкꙋ моею, аще въздахъ въздающимъ ми ѕла, да [ѿпадꙋ][2] оубо ѿ врагъ моихъ тощь· да поженет оубо врагъ дш҃ꙋ мою, и постигнет, и поперетъ в землю животъ мой, и славꙋ мою в перстъ вселитъ· [-][3] въскрни гд҃и гнѣвомъ твоимъ, възнесиса въ концыхъ врагъ твоихъ· [и][4] въстани гд҃и бж҃е мой по велѣнїемъ имже заповѣда, и сонмъ людїи обыдетъ тѧ. и о томъ на высотꙋ обратиса. Гд҃ь сꙋдитъ людемъ· Сꙋди ми гд҃и по правдѣ моей, и по незлобѣ моей на мѧ· Да скончаетсѧ (-)[5] злоба грѣшныхъ, и їсправиши праведнаго, *испытаѧ срд҃ца и (оутробы)[6] бж҃е· праведна помощь моѧ ѿ бг҃а спсающаго правыѧ срд҃цемъ· Бг҃ъ сꙋдитель праведенъ, и крѣпокъ и долготерпеливъ, [и][7] не гнѣвъ наводѧ на всѧкъ днь· Аще не обратитесѧ, (орꙋжїе)[8] свое оциститъ, лꙋкъ свой напрѧже, и оуготова и· и въ немъ оуготова съсꙋды смертныѧ, стрѣлы своѧ съгорѧщими сътвори· *Се болѣ неправдꙋ, зачатъ болѣзнь, и роди безаконїе· ровъ изры, и їскопа и, и впадетсѧ въ ѧмꙋ, юже сътвори· обратитсѧ болѣзнь его на главꙋ его, и на верхъ его неправда его снидетъ· Исповѣмсѧ гв҃и по правдѣ его, и пою имени гн҃ю вышнемꙋ·

а црв ѕї
а пара кн
їере аї зї
и к

їѡ еї
їсаїа нд

1 8-ий псалом Давидів. Вкінці. Про точила.

2 Господи! Господи наш! Яке подиву гідне твоє ім'я по всій землі, тому що твоя величність піднялася понад небеса! **3** *З уст немовлят і тих, що ссуть, ти довершив хвалу. Задля твоїх ворогів Ти знищиш ворога і месника. **4** Бо побачу небеса – діла твоїх пальців, місяць і звізди, які Ти заснував. **5** *Чим є людина, що пам'ятаєш про неї, або людський син, що навідуєшся до нього? **6** Малим Ти його зробив, мало що *меншим* від ангелів, славою і честю Ти його увінчав, **7** *і Ти його поставив над ділами твоїх рук, все підкорив під його ноги: **8** вівці і всі воли, ще ж і польову скотину, **9** небесні птахи і морські риби, що проходять морськими стежками. **10** Господи! Господи наш! Яке

мат. 21

єв. 2

кор1. 15

(Ѱаломъ дв҃в, и· въ конецъ о точилехъ)[1],

Гд҃и гд҃ь нашъ, ꙗко чюдно имѧ твое по всей земли· Ꙗко взѧтсѧ велелѣпота твоѧ превыше нб҃съ· *Изъ оустъ младенецъ и ссꙋщихъ съвершилъ еси хвалꙋ, врагъ твоихъ ра҃, разрꙋшиши врага и местника· Ꙗко оузрю нб҃са, дѣла перстъ твоихъ, лꙋнꙋ и ѕвѣзды, ꙗже ты основа· *Что есть чл҃къ ꙗко помниши и, или сн҃ъ чл҃чь, ꙗко посѣщаеши и· оумалилъ еси и маломъ чимъ ѿ агг҃лъ, славою и честїю вѣнчалъ еси его, *и поставилъ еси его на дѣлы рꙋкꙋ твоею· всѧ покорилъ еси по ногѣ его, овца и волы всѧ, еще же и скоты полскїѧ· Птица нб҃ныѧ, и рыбы морскыѧ, преходѧщаѧ стеѕѧ морскїѧ· Гд҃и

ма҃ ка

евреѡ в

а корн еї

г҃ь нашъ, ꙗ҆́ко чꙋ́дно и҆́мѧ твое по всей земли̇́· (С҃ла·)

подиву гідне твоє ім'я по всій землі! Слава...

(ѱало҆́, двд҃ъ д҃· в конецъ ѡ҆ таинныꙗ̑ сн҃а)[1]. (к҃а в҃)·

И҆сповѣ́мсѧ тебѣ̀ г҃и всѣ́мъ срⷣцемъ мои́мъ, повѣ́мъ всѧ̑ чꙋдеса̀ твоѧ̀· возвеселю́сѧ и҆ возра́дꙋюсѧ ѡ҆ тебѣ̀, пою̀ и҆́мени твое҆мꙋ вы́шнїи· внегда̀ возвратитисѧ врагꙋ̀ мое҆мꙋ вспѧть, и҆знемо́гꙋтъ и҆ поги́бнꙋтъ ѿ лица твое҆го· ꙗ҆́ко сотвори́лъ е҆си сꙋдъ мой и҆ прю̀ мою. сѣлъ е҆си на престо́лѣ сꙋдѧ́и правдꙋ· Запрети́лъ е҆си ꙗ҆зы́комъ, и҆ поги́бе нечести́вый. и҆́мѧ [е҆го][2] потреби́лъ е҆си въ вѣ́къ, и҆ въ вѣ́къ вѣ́ка· врагꙋ ѡ҆скꙋдѣша (ѡ҆рꙋжїѧ)[3] в коне́цъ, и҆ гра́ды разрꙋши́лъ е҆си· Поги́бе па́мѧть [е҆го][4] с шꙋ́момъ, и҆ г҃ь въ вѣ́ки пребыва́етъ· ꙋ҆гото́ва на сꙋдъ престо́лъ свой, и҆ то́й сꙋди́ вселе́ннѣй в пра́вдꙋ, сꙋди́тъ лю́демъ в пра́вдꙋ· и҆ бы́сть г҃ь прибѣ́жище ꙋ҆бо́гомꙋ, помо́щникъ въ бл҃го вре́мѧ в печа́лехъ· И҆ да ꙋ҆пова́ютъ на́ тѧ зна́ющеи и҆́мѧ твое, ꙗ҆́ко не ѡ҆ста́вилъ е҆си взыска́ющихъ тѧ г҃и· По́йте гв҃и живꙋ́щемꙋ в сїѡ́нѣ, возвѣсти́те въ ꙗ҆зы́цехъ начина́нїѧ е҆го· ꙗ҆́ко взыска́ѧ кро́ви и҆хъ помѧнꙋ̀, не забы̀ зва́нїѧ ꙋ҆бо́гихъ· Поми́лꙋй мѧ г҃и, ви́ждь смире́нїе мое ѿ вра́гъ мои́хъ. вознося́й мѧ ѿ вра́тъ сме́ртныхъ, ꙗ҆́ко да возвѣщꙋ̀ всѧ̑ хвалы̀ твоѧ̀, въ вратѣ́хъ дще́ре сїѡ́нѧ· Возра́дꙋемсѧ ѡ҆ сп҃се́нїи твое́мъ, ꙋ҆глѣбо́ша ꙗ҆зы́цы в па́гꙋбѣ, ю҆́же сотвори́ша· въ сѣ́ти се́й, ю҆́же скры́ша ꙋ҆вѧзѐ нога̀ и҆́хъ· Зна́емъ е҆сть г҃ь сꙋдбы̀ творѧ̀, въ дѣлѣ́хъ рꙋ́кꙋ свое́ю ꙋ҆вѧзѐ грѣ́шникъ· (-)[5] да возвратѧ́тсѧ грѣ́шницы въ а҆́дъ, вси ꙗ҆зы́цы забыва́ющеи бг҃а· ꙗ҆́ко не до конца забве́нъ бꙋ́детъ ни́щїи, (и҆) терпѣ́нїе ꙋ҆бо́гихъ не поги́бнетъ до [конца][6]· Воскрⷭ҇ни г҃и да не крѣпи́тсѧ чл҃къ. да сꙋдѧ́тсѧ ꙗ҆зы́цы пре́д тобо́ю· Поста́ви г҃и законода́вца на́д ни́ми, да разꙋмѣю́тъ ꙗ҆зы́цы, ꙗ҆́ко чл҃цы сꙋ́ть· (-)[7] вскꙋ́ю г҃и ѿстоѧ̀ дале́че, пре́зриши въ бл҃го вре́мѧ въ [печа́лехъ][8]; въ го́рдости нечести́ваго возгара́етсѧ ни́щїи, ꙋ҆вѧза́ютъ в совѣ́техъ ꙗ҆́же помышлѧ́ютъ· Ꙗ҆́ко хвали́мъ е҆сть грѣ́шный в по́хотехъ дш҃а своеѧ̀, и҆ ѡ҆бидѧ́й бл҃гвимъ· Раздражѝ г҃а грѣ́шный, по мно́жествꙋ гнѣ́ва свое҆го не взы́щетъ· нѣ́сть бг҃а пред ни́мъ, ѡ҆сквернѧ́ютсѧ пꙋтїе е҆го на всѧ́ко вре́мѧ· ѿе́млютсѧ сꙋдбы твоѧ ѿ лица̀ е҆го, всѣ́мъ врагѡ́мъ свои́мъ ѡ҆долѣ́етъ· рече бо въ срⷣцы свое́мъ, не подви́жꙋсѧ ѿ ро́да в ро́дъ без

1 9-ий псалом Давидів. Вкінці. Про таємниці сина. 2-а катизма.

2 Визнаватимуся Тобі, Господи, всім моїм серцем! Розповім *про* всі твої чуда! **3** Розвеселюся і зрадію Тобою! Співатиму твоєму імені, Всевишній! **4** Коли мій ворог повернеться назад – послабнуть і згинуть від твого лиця. **5** Бо Ти зробив мій суд і моє змагання, Ти сів на престолі, Ти, що справедливо судиш. **6** Ти пригрозив народам – і безбожний згинув. Ти стер його ім'я навіки і на віки віку. **7** У ворога зовсім забракло зброї і Ти знищив міста. Його пам'ять згине зі шумом, **8** і Господь перебуває навіки. Він приготував свій престіл на суді **9** і Він судитиме вселенну в праведності, судитиме народи в праведності. **10** І став Господь схованкою для бідного, помічником в добрих часах, у смутках. **11** І хай на Тебе покладають надію ті, що знають твоє ім'я, бо Ти не покинув тих, що тебе шукають, Господи! **12** Співайте Господеві, що живе в Сіоні! Сповістіть між народами його почини! **13** Бо Той, що досліджує кров, їх згадав, не забув крику бідних. **14** Помилуй мене, Господи! Поглянь на моє впокорення від моїх ворогів, Ти, що підносиш мене від брам смерті, **15** щоб я сповістив всі твої похвали в брамах дочки Сіону! Зрадіємо твоїм спасінням! **16** Народи застрягли в знищенні, яке вчинили, в цій сіті, яку укрили, застрягла їхня нога. **17** Знаний є Господь, Той, що чинить суди! Грішник схоплений в ділах своїх рук. **18** Хай повернуться грішні до аду, всі народи, що забувають про Бога! **19** Бо бідний не буде забутий до кінця, і терпеливість бідних не пропаде вповні. **20** Воскресни Господи! Хай не скріплюється людина! Хай суджені будуть народи перед Тобою! **21** Настанови над ними, Господи, законодавця, хай народи пізнають, що є людьми! **22** Чому, Господи, Ти став здалека, не зглядаєшся в доброму часі, у болях? **23** Бідний гарячкує в гордості безбожного, застрягають в радах, про які роздумують. **24** Бо грішник хвалиться в пожаданнях своєї душі, і той, що кривдить, себе благословить. **25** Грішник роздратував Господа. За множеством його гніву не досліджуватиме – немає Бога перед ним. **26** Його дороги опоганені кожного часу, твої суди забираються з-перед його лиця. Запанує над всіма своїми ворогами, **27** бо сказав у своєму серці: Не захитаюся, з роду до роду *буду* без зла. **28** *У нього повні

рим. 3

його уста клятв, і гіркоти, і обмани, під його язиком труд і біль. **29** Засідає з тими, що підстерігають, з багачами в потаємних місцях, щоб убити невинного. Його очі споглядають на бідного, **30** він ловить в потаємних місцях, наче лев у своїй загорожі, він ловить, щоб схопити бідного, схопити бідного, щоб його потягнути. **31** У своїй засідці його упокорить. Схилиться і впаде, коли він запанує над бідним, **32** бо він сказав у своєму серці: Бог забув, відвернув своє лице, щоб взагалі не бачити. **33** Встань, Господи! Боже мій, хай підніметься твоя рука! Не забудь бідних своїх зовсім! **34** Задля чого прогнівив безбожний Бога? Бо він сказав у своєму серці: Не досліджуватиме. **35** Бо Ти бачиш біль і бачиш гнів, щоб він був виданим у твої руки. Тобі залишено бідного, Ти будь помічником сироті! **36** Розбий рамено грішника і лукавого! Хай дослідиться його беззаконня і хай він не знайдеться! **37** Господь – Цар навіки і навіки – віків! Згините народи з його землі. **38** Ти Господи, вислухав бажання бідних твоє вухо сприйняло готовість їхнього серця. **39** Суди сироті й упокореному. Щоб потім людина не додала звеличувати себе на землі.

рн҃ г

зла. *Є҆мꙋже клѧ́твы ѹ҆ста є҆го по́лна сꙋть, и҆ го́рести и҆ льсти, по̑д ꙗ҆зы́комъ є҆го трꙋдъ и҆ болѣзнь. Присѣди́тъ (въ лови́телехъ)[9] съ бога́тыми, в та́йныхъ ѹ҆би́ти непови́ннаго. О҆́чи є҆го на ни́щаго призира́ете, ло́витъ в та́йныхъ ꙗ҆́ко ле́въ въ о҆гра́дѣ свое́й. Ло́витъ въсхити́ти ѹ҆бо́гаго, въсхити́ти ни́щаго, внегда привлещи̑ и҆̀. въ сѣти свое́й смиритъ и҆̀, преклони́тсѧ и҆ падетъ, є҆гда ѹ҆долѣетъ ѹ҆бо́гимъ. Рече бо въ срⷣци своемъ, забы бг҃ъ, ѿврати лице свое, да не ви́дитъ до конца. Въскрⷭ҇ни г҃и бж҃е [мой]10, да вънесе́тсѧ рꙋка твоѧ, не забꙋди ни́щихъ [свои́хъ до конца̀][11]. Чесо̀ радѝ прогнѣва нечести́вый бг҃а; реⷱ҇ бо в срⷣцы свое́мъ, не взы́щетъ. ви́диши. ꙗ҆́ко ты болѣзнь и҆ ꙗ҆́рость смотрѧ́еши, (да преда́нъ бꙋ́детъ)[12] въ рꙋцѣ твоѝ. тебѣ [-][13] о҆ста́вленъ є҆сть ни́щїи, сирꙋ ты бꙋди помо́щникъ. съкрꙋшѝ мы́шцꙋ грѣшномꙋ и҆ лꙋка́вомꙋ. взы́щетсѧ грѣⷯ є҆го, и҆ не о҆брѧ́щетсѧ [-][14]. [г҃ь цр҃ь][15] в вѣкъ, и҆ въ вѣкъ вѣка, поги́бнете ꙗ҆зы́цы ѿ землѧ є҆го. Жела́нїе ѹ҆бо́гихъ ѹ҆слы́шалъ є҆си г҃и, ѹ҆гото́ванїе срⷣца и҆хъ внѧтъ ѹ҆хо твое. сꙋдѝ си́рꙋ и҆ смире́нꙋ, да не приложи́тъ потомъ велича́тисѧ чл҃къ на земли̇.

1 На кінець. 10-ий псалом Давида.

На Господа я поклав надію, як *хтось* скаже моїй душі: Вітай на горах, наче птах. **2** Бо ось грішники натягнули лук, приготували в сагайдаку стріли, щоб стріляти в темряві правильних серцем, **3** бо те, що Ти довершив, вони знищили. Праведник же що зробив? **4** *Господь у своїй святій церкві. Господь – на небі його престіл. Його очі споглядають на бідного, його повіки досліджують людських синів. **5** Господь дослідить праведника і безбожного. Хто ж любить неправедність – ненавидить свою душу. **6** Дощем зішле засідки на грішників, вогонь і сірку і вітер бурі – частину їхньої чаші. **7** Бо праведний Господь! І Він полюбив праведність! Праведне побачило його лице!

Слава...

авв. 2

(Въ конецъ, ѱало́мъ двⷣвъ, і҃)[1].

На г҃а ѹ҆пова́хъ, ка́ко рече́те дш҃и мое́й, превита́й по гора́мъ ꙗ҆́ко (пти́ца)[2]; ꙗ҆́ко се грѣшницы напрѧго́ша лꙋкъ, ѹ҆гото́ваша стрѣ́лы въ тꙋлѣ, състрѣлѧ́ти въ мра́цѣ пра́выѧ срⷣцемъ. Зане ꙗ҆́же ты съверши̇, [о҆ни][3] разрꙋши́ша. пра́ведникъ же что сътвори̇; г҃ь въ цр҃кви ст҃ѣй свое́й. *г҃ь, на нб҃си прⷭ҇толъ є҆го. о҆́чи є҆го на ни́щаго призира́ете, вѣжди є҆го и҆спыта́ете сн҃ы чл҃чьскїа. г҃ь и҆спыта́етъ пра́ведьнаго, и҆ нечести́ваго. любѧ́й же непра́вдꙋ, ненави́дитъ свою дш҃ꙋ. о҆дожди́тъ на грѣшники сѣти. о҆́гнь и҆ жꙋпелъ и҆ дꙋхъ бꙋренъ, ча́сть ча́ша и҆хъ. Ꙗ҆́ко пра́веденъ г҃ь, и҆ пра́вды възлюби, пра́ваа видѣ лице є҆го.

(Сла́ва)

а҆вва҃ в

1 На кінець. На восьмій. 11-ий псалом Давида.

2 Спаси мене, Господи! Бо забракло преподобного, бо зменшилося праведних поміж людськими синами. **3** Марне сказав кожний до свого ближнього, обманливі губи в серці, і в серці заговорили погане. **4** Господь вигубить всі обманливі губи і високомовний язик **5** тих, що сказали: Звеличимо наш язик, наші губи є при

(въ конеⷱ҇ о҆ ѿсмѣй ѱало́мъ двⷣвъ а҃і)[1].

Сп҃си мѧ г҃и, ꙗ҆́ко о҆скꙋдѣ преподобный, ꙗ҆́ко ѹ҆ма́лишасѧ и҆́стины ѿ сн҃овъ чл҃чьскихъ, Сꙋе́тнаѧ гл҃а ко́ждо къ и҆скренемꙋ свое́мꙋ. ѹ҆́стны льсти́выѧ въ срⷣци, и҆ въ срⷣци гл҃аша [зла́ѧ][2]. Потреби́тъ г҃ь всѧ ѹ҆́стны льсти́выѧ, и ꙗ҆зы́къ велерѣ́чивъ, ре́кшаѧ, ꙗ҆зы́къ нашь възвели́чимъ, ѹ҆́стны̀ на-

ша при насъ суть. кто намъ г҃ь есть; страсти ради нищихъ и въздыханїа убогихъ, нн҃ѣ въскр҃ну глетъ г҃ь. положуса въ сп҃сенїе, не обинуаса о немъ. Словеса гн҃а, словеса чиста. сребро раждежено, искушено земли, очищено седморицею. Ты г҃и съхраниши ны, и съблюдеши ны ѿ рода сего, и въ вѣки. окр҃тъ нечестивїи ходатъ, по высотѣ твоей умножилъ еси с҃ны ч҃лческиа.

нас! Хто наш Господь? **6** Задля страждань бідних і стогону бідних нині воскресну, – говорить Господь, – покладу Себе в спасіння не вагаючись про нього. **7** Господні слова – чисті слова, розжарене срібло, випробуване в землі, очищене сім разів. **8** Ти, Господи, стерегтимеш нас і оберігатимеш нас від цього роду і навіки! **9** Довкруги ходять безбожні. До твоєї висоти Ти розмножив людських синів.

(в конецъ, ѱл҃о, д҃вдъ, в҃i)[1].

Доколѣ г҃и забудеши ма до конца; доколѣ ѿвращаеши лице свое ѿ мене; доколѣ положу совѣты въ д҃ши моей, болѣзни въ ср҃ци моемъ д҃нь [и нощь][2]; доколѣ вързнесется врагъ мой на ма; призри, [и][3] услыши ма г҃и б҃же мои. просвѣти очи мои, да не когда усну в смерть, да не когда речетъ врагъ мой, укрѣпи҃ся нань. стужающей ми възрадуются, аще са подвижу, азъ же на м҃лть твою уповахъ. възрадуется ср҃це мое о сп҃сенїи твоемъ. въспою г҃ви бл҃годѣавшему мнѣ, и пою имени г҃ню вышнему.

1 На кінець. 12-ий псалом Давида. **2** Доки, Господи, забуватимеш про мене вповні? Доки відвертатимеш від мене твоє лице? **3** Доки ставитиму ради в моїй душі, болі в моєму серці в дні і в ночі? Доки підніматиметься на мене мій ворог? **4** Поглянь і вислухай мене, Господи! мій Боже, просвіти мої очі! Щоб я часом не заснув на смерть, **5** щоб часом не сказав мій ворог: Я над ним закріпився. Ті, що мені дошкуляють, зрадіють, якщо зрушуся. **6** Я ж поклав надію на твоє милосердя, моє серце зрадіє твоїм спасінням. Заспіваю Господеві, що вчинив мені добро. І співатиму імені Господа Всевишнього.

(въ конеч ѱалом, д҃вдъ, г҃i)[1].

Рече безуменъ въ ср҃цы своемъ, нѣсть б҃га. растлѣша, и омразишаса в начинанїи, нѣсть творай бл҃гостына, нѣсть до єдинаго. г҃ь съ н҃бсе приниче на с҃ны ч҃лческїа, видѣти, аще есть разумѣваай, или взыскаай б҃га. вси уклонишаса, вкупѣ неключими быша. *нѣсть творай бл҃гостына, нѣсть до єдинаго. [-][2] ни ли разумѣютъ вси дѣлающей беззаконїе, снѣдающей люди моа [въ мѣсто][3] хлѣба. г҃а не призваша. тамо убоашаса страха, идѣже не бѣ страха. яко [г҃ь][4] в родѣ [праведныхъ][5]. съвѣтъ нищаго посрамисте, яко г҃ь упованїе его есть. Кто дасть ѿ сїона сп҃сенїе і҃илво; внегда възратитъ г҃ь плѣненїе людїи своихъ, възрадуется іаковъ, и възвеселится і҃иль.

ри҃ г҃

(сла҃)

1 На кінець. 13-ий псалом Давида.

Безумний сказав у своєму серці: Немає Бога! Зітліли і стали мерзенними в починах, немає того, що чинить добра, немає ні одного. **2** Господь з неба зазирнув на людських синів, щоб побачити чи є той, що розуміє або хто шукає Бога. **3** Всі звернули, разом стали непотрібними. *Немає того, що чинить добра, немає ні одного. **4** Чи не розуміють всі, що чинять беззаконня? Що пожирають мій народ замість хліба, Господа не прикликали. **5** Там злякалися страху, де не було страху, тому що Господь в роді праведних. **6** Раду бідного ви засоромили, бо Господь є його надією. **7** Хто дасть з Сіону спасіння Ізраїлеві? Коли Господь поверне полон свого народу, зрадіє Яків і розвеселиться Ізраїль.

рим. 3

Слава...

[въ конеч,][1] (ѱл҃о, д҃вдъ, д҃i)[2].

Г҃и, кто обитаетъ въ жилищи твоемъ; [ли][3] кто вселится въ (ст҃ую гору)[4] твою; ходай без порока, и дѣлаай правду, г҃лай истину въ ср҃цы своемъ, иже не ульсти языкомъ своим. [и не][5] сътвори искренему своему ѕла, и поношенїа не приатъ на ближнаа своа. уничиженъ есть пред

1 На кінець. 14-ий псалом Давида.

Господи! Хто мешкатиме у твоєму помешканні і хто поселиться у твоїй святій горі? **2** Хто ходить незаплямленим і чинить праведність, хто говорить правду у своєму серці, **3** хто не вчинив обману своїм язиком і не зробив своєму ближньому зла, і не взяв погорди на своїх ближніх, **4** погорджений є перед Ним лукавий?

Тих, що бояться Господа, Він прославляє, хто клянеться своєму ближньому і не відмовляється, **5** не дав свого срібла на лихву і не взяв хабарів проти невинних. Хто це чинить – не зрушиться навіки!

нимъ лукавыи, боащаа же ся г҃а слави. Клены́ися искреннему своему. и не ѿметаася. сребра своего не дастъ в лихву, и мзды на неповинны не приятъ. Творяи сиа, не подвижится въ вѣки.

1 Запис. 15-ий псалом Давида.

Обережи мене, Господи! Бо на Тебе я поклав надію. **2** Я сказав Господеві: Ти є мій Господь, бо моїх дібр не потребуєш. **3** Святим, що є на його землі, подиву гідно виповнив Господь всі свої побажання в них. **4** Помножилися їхні немочі, після цього поспішили. Не зберу їхніх зборів від крові ані не згадаю їхніх імен моїми губами. **5** Господь – частка мого насліддя і моєї чаші. Ти є той, що мені підготовляєш моє насліддя. **6** Виміри випали мені в найкращих *місцях*, бо й моє насліддя найкраще є в мене. **7** Поблагословлю Господа, що дав мені зрозуміння. Ще ж і до ночі мене карали мої нутрощі, **8** *я наперед бачив Господа, завжди переді мною, бо є по правиці моїй, щоб я не захитався. **9** Через це звеселилося моє серце і зрадів мій язик. Ще ж і моє тіло поселиться в надії, **10** бо не залишиш мою душу в аді ані не даси ж своєму преподобному побачити зітління. **11** Ти мені об'явив дороги життя! Наповниш мене радістю з твоїм лицем! Краса в правиці твоїй до кінця!

дія. 2

(Столпописаніе. ѱаломъ, д҃в҃въ, е҃і)[1].

Съхрани мя г҃и, яко на тя уповахъ. рѣхъ г҃ви, г҃ь мои еси ты, яко бл҃гъ моихъ не требуеши. Ст҃ымъ иже [сутъ][2] на земли его удиви [г҃ь][3], вся хотѣніа своя в нихъ. умножишася немощи ихъ, по сихъ ускориша. не съберу съборы и ѿ кровіи, ни помяну (же) именъ ихъ устнама моима. Г҃ь часть достояніа моего, и чаша моея. ты еси устрояи достояніе мое мнѣ. южа допадоша ми въ державныхъ. ибо достояніе мое державно ми есть. Бл҃гвлю г҃а вразумившаго мя, еще же и до нощи показа мя (утроба)[4] моя. *презрѣхъ г҃а предо мною выну, яко одесную мене есть, да ся не подвижу. Сего ради възвеселися ср҃це мое, и възрадовася языкъ мои, еще же и плоть моя вселится на упованіе. Яко не оставиши д҃шу мою въ адѣ, ни даси (же) преподобному своему видѣти истлѣніа. Сказалъ ми еси пути живота, исполниши мя веселіа с лицемъ твоимъ. красота в десници твоеи в конецъ.

дѣѧ҃ в

1 16. Молитва Давида.

Господи! Вислухай мою праведність. Будь уважним до мого благання. Сприйми мою молитву не в обманливих устах. **2** Від твого лиця вийде мій суд, мої очі хай побачать праведність. **3** Ти випробував моє серце, відвідав вночі. Ти випробував мене – і не знайшлося в мені неправедності. **4** Щоб лиш не сказали мої уста людських діл, – за слова твоїх губ я зберіг тяжкі дороги. **5** Постав мої стопи на твої стежки, щоб не захиталися мої стопи. **6** Я закликав, бо Ти мене вислухав, Боже. Прихили твоє вухо до мене і вислухай мої слова. **7** Дай твоє подиву гідне милосердя Ти, що спасаєш тих, які надіються на Тебе, від тих, що противляться твоїй правиці. **8** Обережи мене, Господи, наче зіницю ока. В охороні твоїх крил Ти мене покриєш **9** від лиця безбожних, що завдають мені клопіт. Мої вороги оточили мою душу, **10** замкнули свій жир, їхні уста заговорили гордість. **11** Ті, що мене виганяють, сьогодні мене оточили, свої очі поклали, щоб повернути на землю, **12** мене захопили, наче лев, готовий на лови, і

Молитва д҃в҃да. ѕ҃і)[1].

Услыши г҃и правду мою, вънми моленіе мое. внуши мл҃тву мою, не въ устнахъ льстивахъ. ѿ лица твоего судба моя изыдетъ, очи мои да видѣта правоты. искусилъ еси ср҃це мое, посѣтилъ еси нощію. искусилъ мя еси, и не обрѣтеся въ мнѣ неправда. яко да не възглютъ уста моя дѣлъ ч҃лчьскихъ, за словеса устенъ твоихъ азъ съхранихъ пути жестоки. съверши стопы моя въ стезяхъ твоихъ да не подвижутся стопы моя. Азъ възвахъ яко услыша мя б҃е. приклони ухо твое мнѣ, и услыши г҃лы моя. удиви мл҃ти твоя, сп҃саяи уповающихъ на тя. ѿ противящихся де(с)ници твоеи, съхрани мя [г҃и][2] яко зѣницу ока. въ кровѣ крилу твоею покрыеши мя, ѿ лица нечестивыхъ остраставшихъ мя. враѕи мои д҃шу мою удержаша, тукъ свои затвориша, уста и г҃лаша гордыню. изгонящеи мя нн҃ѣ обыдоша мя, очи свои възложиша уклонити на землю. обьяша мя яко левъ готовъ на ловъ, и яко скименъ обитая въ

скрове́нищихъ· воскр҃ни г҃и, предвари̑ и҆̀, и҆ запни и҆̀· и҆зми ду́шꙋ мою ѿ нечести́выхъ, ѻ҆рꙋ́жїа твоѧ ѿ [рꙋкъ врагъ][3] твои́хъ· г҃и, ѿ малъ ѿ землѧ раздѣли и҆̀ в животѣ и҆́хъ, и҆ съкрове́ныхъ твои́хъ и҆спо́лнисѧ ꙋ҆тро́ба и҆́хъ· насы́тишасѧ сн҃о, и҆ ѡ҆ста́виша ѡ҆ста́нки младе́нцемъ свои̑мъ· А҆́зъ же пра́вдою ꙗ҆влю́сѧ лицꙋ̀ твоемꙋ, насы́щꙋсѧ внегда̀ ꙗ҆ви́т ми сѧ сла́ва твоѧ·

(Сла̑.)

(В ко́нъ ѻ҆трока г҃нѧ д҃ва, ꙗ҆́же гл҃а г҃ви словеса̀ пѣ́сни сеѧ̀, в дн҃ь во́ньже и҆зба́ви є҆го г҃ь и҆з рꙋкъ всѣ̑ врагъ є҆го, и҆ і҆з рꙋки̑ саꙋ́лѧ и҆ рѣ. ѯі)[1]. (ка҃ г҃·)

Възлю́блю тѧ г҃и крѣ́пости моѧ̀. Г҃ь ꙋ҆твержені́е мое, и҆ прибѣ́жище мое, и҆ і҆зба́витель мой· бг҃ъ мой помо́щникъ мой, *и҆ ꙋ҆пова́ю на́нь· Защи́титель мой, и҆ рогъ сп҃сенїѧ моего, [и҆][2] застꙋ́пникъ мой· Хвала̑ призовꙋ г҃а, и҆ ѿ врагъ мои̑ сп҃сꙋсѧ· Ѻ҆держа́ша мѧ болѣзни сме́ртныѧ, и҆ пото́ци беззако́нїѧ смꙋти́ша мѧ· Болѣзни а҆́довы ѻ҆бымдо́ша мѧ, предвари́ша мѧ сѣ́ти сме́ртныѧ· И҆ внегда̀ скорбѣ́ти ми призвахъ г҃а, и҆ къ бг҃ꙋ моемꙋ възва̑· ꙋ҆слыша ѿ црк҃ве ст҃ыѧ своеѧ гласъ мой, и҆ во́пль мой пре̑ ни́мъ вни́детъ въ ꙋ҆́ши є҆го· И҆ подви́жасѧ и҆ трепе́тна бысть землѧ̀, и҆ ѻ҆снова́нїѧ горъ смꙋти́шасѧ, и҆ подвиза́шасѧ. Ꙗ҆́ко прогнѣвасѧ на́ нѧ бг҃ъ. Възы́де ды́мъ гнѣвомъ є҆го, и҆ ѻ҆́гнь ѿ лица є҆го въспламе́нисѧ, ꙋ҆глїа възгорѣ́шасѧ ѿ него· И҆ преклони̑ нб҃са, и҆ сни́де, и҆ примра́къ по̑ нога́ма є҆го· И҆ възы́де на херꙋви́мъ, и҆ летѣ, възлетѣ на крилꙋ вѣ́тренꙋ, и҆ положи̑ тмꙋ за кровъ свой, ѻ҆́кртъ є҆го селе́нїе є҆го, темна̀ вода̀ въ ѻ҆́блацехъ въздꙋ́шнѣ· ѿ ѻ҆блиста́нїѧ пре̑ ни̑ ѻ҆́блацы проидо́ша, гра̑ и҆ ꙋ҆глїе ѻ҆гненно· И҆ възгремѣ съ нб҃се г҃ь, и҆ вышнїи дастъ гла̑ свой· [-][3] пꙋсти̑ стрѣлы, и҆ разгна и҆̀, и҆ мл҃нїа ꙋ҆множи, и҆ смꙋти и҆̀· И҆ ꙗ҆ви́шасѧ и҆сто́чницы воднїи, и҆ ѿкры́шасѧ ѻ҆снова́нїѧ вселе́нныѧ· ѿ запреще́нїа твоего г҃и, ѿ дꙋхнове́нїа дх҃а гнѣва твоего· Посла̀ свы́ше, и҆ прїатъ мѧ, въспрїѧ̑ мѧ ѿ водъ мно́гъ· И҆зба́витъ мѧ ѿ врагъ мои́хъ си́лнѣ, и҆ ѿ ненави́дѧщихъ мѧ, ꙗ҆́ко ꙋ҆крѣпи́шасѧ па́че мене· Предвари́ша мѧ въ дн҃ь ѻ҆зло́бленїѧ моего, и҆ бысть г҃ь ꙋ҆твержені́е мое· И҆ и҆зведе мѧ на широтꙋ. И҆зба́витъ мѧ, ꙗ҆́ко въсхотѣ мѧ· [-][4] И҆ възда́стъ ми г҃ь по пра́вдѣ моей, и҆ по чистотѣ

є҆врєѡ є

наче левеня, що живе в сховках. **13** Воскресни, Господи! Випереди їх і дай їм спотикнутися! Вирви мою душу від безбожних, твою зброю від руки твоїх ворогів! **14** Господи! В короткому часі від землі відділи їх в їхньому житті! І твоїми потаємними наповнилася їхня утроба, вони наситилися синами і залишили останки своїм немовлятам. **15** Я ж в праведності з’явлюся перед твоїм лицем, насичуся, коли мені з’явиться твоя слава.

Слава...

1 На кінець. Господнього раба Давида. Те, що він сказав Господеві. Слова цієї пісні в дні, в якому його спас Господь з руки всіх його ворогів і з руки Саула. **2** І сказав: **17** Катизма 3.

Полюблю тебе, Господи, моя сило! **3** Господь – моє скріплення, і мій захисник, і мій спаситель, мій Бог, мій помічник! *І надіятимуся на нього – мій оборонець і ріг мого спасіння, і мій заступник. **4** Хвалячи прикличу Господа і спасуся від моїх ворогів. **5** Мене оточили смертельні болі, і мене стурбували потоки беззаконня. **6** Болі аду мене оточили, мене випередили смертельні засідки. **7** І коли я сумував, я закликав до Господа і закричав до мого Бога. Він почув мій голос зі своєї святої церкви, і мій крик ввійде перед нього, до його вух. **8** І зрушилася земля і стала тремтячою, і основи гір перелякалися і зрушилися, бо на них розгнівався Бог. **9** Піднявся дим в його гніві, і вогонь запалав від його лиця, від Нього загорілося вугілля. **10** І Він схилив небо і зійшов, і темрява під його ногами. **11** І Він зійшов на херувимах і летів, злетів на крилах вітрів. **12** І поклав темряву, як своє покриття. Довкруги нього, його помешкання, темна вода в повітряних хмарах. **13** Від блеску перед Ним пройшли хмари, град і вогняне вугілля. **14** І Господь загримів з неба, і Всевишній видав свій голос. **15** Випустив Він стріли – і розігнав їх, і розмножив блискавиці – і нагнав на них замішання. **16** І показалися водні джерела, і основи вселенної відкрилися від твоєї погрози, Господи, від подуву духу твого гніву. **17** Послав згори і взяв мене, забрав мене від великих вод. **18** Спасе мене від моїх сильних ворогів і від тих, що мене ненавидять, бо закріпилися більше від мене. **19** Випередили мене в дні мого пригноблення, і Господь став моїм закріпленням **20** і вивів мене на широту. Мене спасе, бо мене побажав, **21** І віддасть мені Господь за моєю праведністю і за чистотою моїх рук мені віддасть, **22** бо я зберіг

єв. 2

господні дороги і я не був безбожний проти мого Бога. **23** Бо всі його присуди переді мною, і його оправдання не відступили від мене. **24** І з ним буду непорочний і обережуся від мого беззаконня. **25** І Господь мені віддасть за моєю праведністю і за чистотою моїх рук перед його очима. **26** З преподобним будеш преподобним, і з невинним чоловіком будеш невинним, **27** і з вибраним будеш вибраний, і з поганим станеш поганим. **28** Бо ти спасеш покірний народ і впокориш очі гордих. **29** Бо ти просвічуєш мій світильник, Господи! Мій Боже, Ти просвічуєш мою темряву! **30** Бо в Тобі спасуся від спокус і в моїм Бозі перелізу стіну! **31** Бог мій – його дорога непорочна. Господні слова розпалені. Він є оборонцем всіх, які на нього покладають надію. **32** Бо хто Бог, опріч Господа? Або хто Бог, опріч нашого Бога? **33** Бог, що мене підперезує силою і непорочною поклав мою дорогу, **34** Він творить мої ноги, наче оленя, і мене ставить на високих, **35** Він навчає мої руки на війну і зробив мої руки мідним луком. **36** І Ти мені дав охорону спасіння, і твоя правиця мене взяла, і твої нагадування мене повністю випрямили, і твоє нагадування, воно мене повчить. **37** Ти розширив *місце* моїм крокам піді мною – і мої стопи не знемогли. **38** Гнатимуся за моїми ворогами і наздожену їх, і не повернуся, доки не пропадуть, **39** завдам їм болю і не зможуть встояти, впадуть під моїми ногами. **40** І Ти мене підперезав силою на війну, Ти спутав всіх, що повстають проти мене піді мною, **41** і Ти дав мені хребет моїх ворогів і вигубив тих, що мене ненавидять. **42** Вони закричали – і не було спасителя, до Господа *звернулися* – і Він їх не почув. **43** І розтрощу їх, наче порох перед лицем вітру, вигладжу їх, наче глину дороги. **44** Він мене спасе від нарікань народу. Ти мене поставиш в голови народів, народ, якого я не знав, послужив мені, **45** на слух вуха послухав мене. Сини-чужинці мені збрехали, **46** сини-чужинці постарілись і стали кульгавими від своїх стежок. **47** Живе Господь і благословенний Бог! І вгору підніметься Бог мого спасіння, **48** Бог, що дає мені помсту і що підкоряє народи під мене! **49** Мій спаситель від моїх гнівливих ворогів, від тих, що повстають на мене, піднесеш мене вгору, спасеш мене від неправедного чоловіка! **50** *Через це визнаватимуся Тобі в народах, Господи, і співатиму твоєму імені! **51** Він Той, що звеличує спасіння царя і робить милосердя своєму христові Давидові і його насінню навіки! Слава...

рим. 15

руку моєю въздастъ ми. ꙗко съхранихъ пути гн҃ѧ, и не нечьствовахъ ѿ бг҃а моего. ꙗко вс҃ѧ судбы его предо мною, и оправданїѧ его не [ѿступиша][5] ѿ мене. и буду непороченъ с нимъ, и съхранюсѧ ѿ безаконїѧ моего. и въздасть ми гь по правдѣ моей, и по чистотѣ руку моею, пре очима его. Съ прпдбнымъ прпдбнъ будеши, и съ мужемъ неповиннымъ неповиненъ будеши, и съ избраннымъ избранъ будеши, и съ строптивымъ развратишисѧ. ꙗко ты люди смиреныѧ спсеши, и очи гордыхъ смириши. Ꙗко ты просвѣщаеши свѣтилникъ мой гн, бе мой просвѣщаеши тму мою. ꙗко тобою избавлюсѧ ѿ искушенїѧ, и о бзѣ моемъ прелѣзу стѣну. Бгъ мой, непороченъ путь его, словеса гнѧ раждежена. защититель есть всѣмъ оуповающимъ нань. ꙗко кто бгъ развѣ га; [-][6] или кто бгъ развѣ бга нашего; бгъ препоасаи мѧ силою, и положи непороченъ путь мой. Съвершаꙗ нозѣ мои ꙗко елени, и на высоких поставлѧꙗ мѧ. наоучаꙗ руцѣ мои на брань, и положи лукъ мѣдянъ мышцамъ моимъ. и далъ ми еси защищенїе спсенїа [-][7], и десница твоꙗ прїѧтъ мѧ. и наказанїе твое, исправитъ мѧ в конецъ, и наказанїе твое то мѧ наоучитъ. оуширил еси стопы моꙗ подо мною, и не изнеможетѣ плеснѣ мои. пожену врагы моꙗ, и постигну ѧ, и не възвращусѧ дондеже скончаютсѧ. оскорблю ихъ, и не възмогутъ стати, падутъ подъ ногама моима. И препоꙗсал мѧ еси силою на брань, спѧлъ еси вьсѧ въстающаѧ на мѧ подъ мѧ. и врагъ моихъ далъ ми еси хребетъ, и ненавидѧщаѧ мѧ потребилъ еси. възваша, и не бѣ спсаѧи. къ гу, и не оуслышаше ихъ. и истню ихъ ꙗко прахъ пре лицемъ вѣтру, ꙗко бренїе (пути)[8] поглажу ихъ. Избавитъ мѧ ѿ пререканїа людїи, поставиши мѧ въ главу ꙗзыкомъ. людїе ихже не видѣх, поработаша ми, въ слухъ оуха оуслышаша мѧ. сн҃ове чюжїи сългаша ми, сн҃ове чюжїи обетшаша, и охромоша ѿ стезь своихъ. Живъ гь, и блгвенъ бгъ [-][9]. и възнесетсѧ бгъ спсенїѧ моего. бгъ даѧи ѿмщенїе мнѣ, и повинуѧи люди подъ мѧ, избавитель мой ѿ врагъ моих гнѣвливыхъ. ѿ въстающих на мѧ възнесеши мѧ, ѿ мужа неправедна избавиши мѧ. *Сего ради исповѣмсѧ тебѣ въ ꙗзыцех гн, и имени твоему пою. величаꙗ спсенїа црева [-][10], и творѧ млть хү своему, двду и сѣмени его до вѣка.

рим. 15

(Слава.)

(В конецъ, ѱаломъ двдвъ, иі)[1].

Небеса повѣдꙋютъ славꙋ бжїю, творенїе же рꙋкꙋ его възвѣщаетъ твердь. днь дни ѿрыгаетъ глъ, и нощъ нощи възвѣщаетъ разꙋмъ. нѣ сꙋть рѣчи ни словеса, ихже не слышатсѧ гласи ихъ. *Въ всю землю изыде вѣщанїе ихъ, и в конца вселенныѧ глы ихъ. въ слнци положи селенїе свое, и тои ѧко женихъ исходѧ ѿ чертога своего. възрадꙋетсѧ ѧко исполинъ тещи пꙋть [-][2], ѿ конца нбсъ исходъ его. и срѣтенїе его до конца нбсъ, и нѣсть иже оукрыетсѧ теплоты его. законъ гнь непороченъ, обращаа дша. свѣдителство гне вѣрно, оумꙋдрѧа младенца. оправданїа гнѧ права, веселѧщаѧ срце, заповѣдь гнѧ свѣтла, просвѣщающи очи. стра гнь чистъ, пребываѧ въ вѣкъ вѣка. сꙋдбы гнѧ истинны, оправданны въкꙋпѣ, въжелѣнны паче злата, и камене честна многа, и слажьша па меда и сота. ибо рабъ твои храни ихъ. внегда съхранити ихъ въздаѧнїе много. грѣхопаденїа кто разꙋмѣетъ; ѿ таинныхъ моихъ очисти мѧ, и ѿ чюжихъ пощади раба твоего. аще не (оудолѣютъ ми)[3], тогда непорочен бꙋдꙋ, и очищꙋсѧ ѿ грѣха велика. и бꙋдꙋтъ въ блговоленїе словеса оустъ моихъ, и поoученїе срца моего предъ тобою вынꙋ. ги помощниче мои, и ізбавителю мои.

1 На кінець. 18-ий псалом Давида.

2 Небеса розповідають про божу славу, творіння ж його рук сповіщає твердь: 3 день дневі віддає слово і ніч ночі сповіщає розуміння. 4 Немає мови ані слів, в яких не чути їхніх звуків, 5 *на всю землю вийшла їхня мова і їхні слова до кінців вселенної. В сонці Він поклав своє поселення, 6 і Він, як жених, що виходить зі своєї світлиці, зрадіє, наче великан, щоб бігти дорогою, 7 від краю неба його вихід і його зустріч до краю неба. І немає того, хто сховається від його теплоти. 8 Господній закон, що повертає душі, – непорочний. Свідчення господнє вірне, що мудрими робить немовлят. 9 Господні оправдання, що звеселяють серце, – праведні. Господня заповідь, що просвітлює очі, – світла. 10 Господній страх, що перебуває навіки – віків, – чистий. Господні присуди правдиві, оправдані разом, 11 жаданні понад золото і численний дорогоцінний камінь, і солодші від меду та вощини. 12 Бо і твій раб їх береже, в їхньому зберіганні велика винагорода. 13 Хто зрозуміє переступи? Очисть мене від моїх потаємних 14 і пощади твого раба від чужих! Якщо мною не заволодіють, тоді буду непорочним і очищуся від великого гріха! 15 І слова моїх уст будуть на ласкавість, і повчання мого серця постійно перед Тобою, Господи, – мій помічнику і мій відкупителю!

рї і

рим. 10

(В конецъ ѱало двдвъ, ді)[1].

Ꙋслышитъ тѧ гь в днь печали, защититъ тѧ имѧ бга іаковлѧ. послетъ ти помощъ ѿ стго, и ѿ сїона застꙋпитъ тѧ. поманетъ всѧкꙋ жертвꙋ твою, и всѧсъжженїа твоѧ тꙋчна бꙋди. (-)[2] дажь ти [гь][3] по срцꙋ твоемꙋ, и весь совѣтъ твои исполнитъ. възрадꙋемсѧ о спсенїи твоемъ, и въ имѧ [га][4] бга нашего възвеличимсѧ. исполнитъ гь всѧ прошенїа твоѧ. нн҃ѣ позна, ѧко спслъ есть гь ха своего. оуслыши его, съ нбсе стго своего, въ силахъ спсенїе десница его. сїи на колесницахъ, и сїи на кони, мы же въ имѧ га бга нашего [призовемъ][5]. Тїи спѧти быша, и падоша. мы же въстахомъ и исправихомсѧ. ги, спси црѧ [-][6], и оуслыши ны, вонже (днь аще)[7] призовемъ тѧ.

1 На кінець. 19-ий псалом Давида.

2 Тебе вислухає Господь в день смутку! Тебе оборонить ім'я Бога Якова! 3 Він тобі пошле поміч від святого і з Сіона заступиться за тебе! 4 Згадає кожну твою жертву і твоє всепалення, хай будуть жирними. 5 Хай дасть тобі Господь за твоїм серцем і хай виповнить всяку твою раду! 6 Зрадіємо в твоєму спасінні і звеличимося в імені нашого Господа Бога! Господь виповнить всі твої прохання! 7 Тепер я пізнав, що Господь спас свого христа. Він вислухає його зі свого святого неба в силах спасіння його правиці. 8 Ці на колісницях і ці на конях, а ми закличемо в ім'я нашого Господа Бога. 9 Ці були спутані і впали, ми ж встали і випрямилися. 10 Господи! Спаси царя і вислухай нас в тому дні, коли тільки закличемо до Тебе!

1 20-ий псалом Давида.

2 Господи! твоєю силою розвеселиться цар і твоїм спасінням дуже зрадіє. **3** Бажання його серця Ти йому дав, і бажання його губ Ти його не позбавив, **4** бо Ти випередив його благословенням доброти, поклав на його голову вінець з дорогоцінного каміння. **5** Життя він просив у Тебе і Ти йому дав, довготривалість днів на віки віків. **6** Велика його слава у твоєму спасінні! Ти на нього поклав славу і величність, **7** бо йому даси благословення на віки віків, розвеселиш його радістю з твоїм лицем! **8** Бо цар надіється на Господа, не зрушиться і в милосерді Всевишнього. **9** Хай знайдеться твоя рука на всіх твоїх ворогах! твоя правиця хай знайде всіх, що Тебе ненавидять! **10** Бо покладеш їх як вогненну піч в час твого лиця, Господь своїм гнівом наведе на них замішання – і їх пожере вогонь. **11** Вигубиш їхній плід з землі і їхнє насіння з-поміж людських синів, **12** бо навели на тебе зло, замислили ради, які не змогли виконати. **13** Бо покладеш їх хребтом, в твоїх останках приготуєш їхнє лице. **14** Піднімися вгору, Господи, твоєю силою! Оспівуватимемо і співатимемо про твої сили!

Слава...

(Ѱало҃ дв҃дв, к҃)[1].

Гдⷭ҇и силою твоею възвеселится црь, и о спсении твоемъ възрадуется ѕѣло. желаніе [срⷣца][2] его далъ еси ему, и хотѣніе оустну его нѣси лишилъ его. [-][3] ꙗко прѣварилъ еси его блгвеніемъ блгостынным, положилъ еси на главѣ его вѣнеⷰ ѿ камене чтⷭ҇на. живота просилъ есть ѿ тебе, и далъ еси ему долготу днїи въ вѣкъ вѣка. велїа слава его спсеніемъ твоимъ, славу и велелѣпїе възложиши нань. ꙗко даси ему блгвеніе въ вѣкъ вѣка, възвеселиши его радостїю съ лицемъ твоимъ. Ꙗко црь оуповаетъ на Гⷭ҇а, и млтїю вышнаго не подвижится. обращет-ся рука твоа всѣм врагомъ твоимъ, десница твоа обращетъ вса ненавидащаа тебе. [ꙗко][4] положиши ихъ ꙗко пещь огненну въ время лица твоего, Гь гнѣвомъ своимъ смутитъ а, и снѣсть ихъ огнь. плодъ ихъ ѿ земла погубиши, и сѣма ихъ ѿ снⷪ҇въ члчⷭ҇кы. Ꙗко оуклониша на та злаа, помыслиша совѣты иже не възмогоша съставити. ꙗко положиши а хребетъ въ избытцѣхъ твоихъ, оуготоваеши лице ихъ. Възнесися Гⷭ҇и силою твоею, въспоемъ и поемъ силы твоа.

(Слаⷡ҇.)

1 На кінець. Про раннє заступництво. 21-ий псалом Давида.

мат. 27
мар. 15

2 *Боже! Мій Боже, зваж на мене! Чому Ти мене покинув далеко від мого спасіння, слова моїх переступів? **3** Боже мій! Закличу вдень – і не вислухаєш, і вночі – і не в безумність мені. **4** Ти ж в святому живеш, похвало Ізраїлева! **5** На Тебе наші батьки поклали надію, поклали надію – і Ти їх спас, **6** закликали до Тебе – і спаслися, на Тебе поклали надію – і не засоромилися. **7** Я ж є хробак, а не людина, погорда людей і зневага народу. **8** *Всі, що мене бачать, посміялися з мене, промовили губами, покивали головою: **9** *Він поклав надію на Господа, хай його спасе! Хай його спасе, бо його бажає! **10** Бо Ти є той, що вирвав мене з лона, моя надія від грудей моєї матері, **11** на Тебе я покинутий від лона, від лона моєї матері. Ти є моїм Богом, **12** не відступи від мене, бо скорбота близько, бо для мене немає помічника. **13** Оточили мене численні телята, годовані бички мене обійшли, **14** відкрили на мене свої уста, наче лев, що хапає і ричить. **15** Я пролився, наче вода, і всі мої кості розсипалися, моє серце стало, наче

мат. 27

мат. 27
муд. 2

(В конецъ, о заступленїи оутренемъ. Ѱаломъ, дв҃двъ, к҃а)[1].

Бже* бже мой вонми ми, въскую оставилъ ма? далече ѿ спсенїа моего словеса грѣхопаденїи моихъ. бже мои възъзову въ днⷭ҇е, и не оуслышиши. и в нощи, и не в безумїе мнѣ. ты же въ стѣмъ живеши, хвала ізлва. на та оуповаша ѿцы наши. оуповаша, и избавилъ еси ихъ. к тебѣ възваша, и спсошася. на та оуповаша, и не постыдѣшася. Азъ же есмь червь, а не члкъ. поношеніе [члкомъ][2], и оуничиженіе людемъ. *Вси видащей ма поругаша ми са, глаша оустнами, покиваша главу. *оупова на Гⷭ҇а, да избавитъ и. да спсетъ его, ꙗко хощетъ его. ꙗко ты еси изтръгїи ма из чрева, оупованїе мое ѿ сосцу мтре моеа. к тебѣ привѣрженъ есмь ѿ ложеснъ, ѿ чрева мтре моеа бгъ мой еси ты. не ѿступи ѿ мене, ꙗко скорбь близъ, ꙗко нѣсть помагающаго [ми][3]. обыдоша ма телцы мнози, юнъцы тучънїи одержаша ма. ѿверзоша на ма оуста своа, ꙗко левъ въсхищаа и рыкаа. ꙗко вода излїася, и расыпашася вса кости моа. бысть срⷣце мое

мⷴ҇ кз
мⷴ҇ еі

мⷶ҇ кз

мⷴ҇ кз
мⷹ҇ в

ꙗко воскъ таѧ, посредѣ чрева моего· Исше ꙗко скудель крѣпость моѧ, и ꙗзыкъ мой прильпе гортани моему, и в персть смерти свѣлъ мѧ еси· ꙗко обыдоша мѧ пси мнози, сонмъ лукавыхъ одержаша мѧ· *ископаша руцѣ мои и нозѣ [мои][4], исчетоша вся кости моѧ. тїи же смотриша, и презрѣша мѧ· *раздѣлиша ризы моѧ себѣ, и о ѡдежи моей меташа жребїа· Ты же Гі не удали помощь [твою ѿ мене][5], на заступленїе мое воньми· Изми ѿ (оружїа)[6] душу мою, и із руки песїа единородную мою· Спси мѧ ѿ устъ львовъ, и ѿ рогъ единорождь, смиренїе мое· *повѣмъ имѧ твое братїи моей, посредѣ црькве въспою тѧ· боѧщеисѧ Га въсхвалите и, все сѣмѧ Іаковле прославите и· да убоит [же][7] сѧ ѿ него все сѣмѧ Ізлево, ꙗко не уничижи ни негодова млтвы нищаго· ни ѿврати (же) лица своего ѿ мене. И егда възвахъ къ нему, услыша мѧ· о тебѣ похвала моѧ, в црькви велицѣ [исповѣмсѧ тебѣ][8]· млтвы моѧ въздамъ пре боѧщимисѧ его· Ꙗдѧтъ нищїи, и насытѧтсѧ· и въсхвалѧтъ Га взыскающей его, жива будутъ срца ихъ въ вѣкъ вѣка· Поманутсѧ, и обратѧтсѧ къ Гу вси концы землѧ, и поклонѧтсѧ пре [нимъ][9] вся ѿчьствїа ꙗзыкъ· Ꙗко Гне (есть) цртвїе, и той обладаетъ ꙗзыки· Ꙗдоша и поклонишасѧ вси тучнїи землѧ, пре нимъ препадутъ вси низходѧщеи въ землю· и душа моѧ тому живетъ, и сѣмѧ мое поработаетъ ему· Възвѣститъ Гви родъ градущїи, и възвѣстѧтъ правду его людемъ рождьшимсѧ, (ихже)[10] сътвори Гь·

мф кз, мр еі, лу кг; мф кз, мр еі, лу кг, іоа ді; евреѡ в

віск, що тане посеред мого лона, **16** моя сила висохла, наче глиняна посудина, і мій язик прилип до мого горла. Ти мене звів і до пороху смерті, **17** бо мене оточили численні пси, мене оточив збір лукавих, *пробили мої руки і мої ноги, **18** почислили всі мої кості. Вони ж гляділи і нехтували мною, **19** *розділили собі мою одіж і на мою одежину кидали жереб. **20** Ти ж, Господи, не віддали від мене твоєї помочі! Будь мені готовий на заступництво! **21** Спаси мою душу від меча і мою єдинородну з руки пса! **22** Спаси мене з уст лева і мою смиренність від рогів однорогів! **23** *Розповім про твоє ім'я моїм братам! Оспівуватиму Тебе посеред церкви! **24** Ті, що бояться Господа, вихваляйте Його! Все насіння Якова, прославте Його! Хай же Його боїться все насіння Ізраїля! **25** Бо Він не погордував ані не знехтував молитвою бідного, ані не відвернув від мене своє лице, і коли закликав я до Нього, вислухав мене. **26** Тобі моя похвала! Визнаватимуся Тобі у великій церкві! Віддам мої молитви перед тими, що Його бояться! **27** Їдять бідні і наситяться, і похвалять Господа ті, що Його шукають! Житимуть їхні серця навіки – віків! **28** Згадані будуть і повернуться до Господа всі кінці землі! І поклонять ся перед Ним всі батьківщини народів, **29** бо Господнє є царство, і Він володіє над народами! **30** З'їли і поклонилися всі товщі землі, перед ним припадуть всі, що сходять у землю. І моя душа для нього живе, **31** і моє насіння йому послужить! – сповістить Господеві майбутній рід. **32** І сповістять Його праведність народові, що народиться, те, що зробив Господь.

мат. 27, мар. 15, лук. 23; мат. 27, мар. 15, лук. 23, ів. 19; єв. 2

(Ѱлом двдвъ, кв)[1]·

Бъ пасетъ мѧ, и ничтоже мѧ лишитъ, на мѣстѣ злачнѣ, тамо (всели мѧ)[2]· на водѣ покойнѣ въспита мѧ, душу мою обрати· настави мѧ на стезѧ правы, имени ради его· Ѧще бо и пойду посредѣ сѣнїи смертныхъ, не убоюсѧ зла, ꙗко ты съ мною еси· Жезлъ твой и палица твоѧ, та мѧ утѣшиста· Уготовалъ еси предо мною трапезу, пре стужающимъ ми· Умастилъ еси елеомъ главу мою, и чаша твоѧ упоающи [мѧ][3] ꙗко державна· И милость твоѧ поженетъ мѧ, вся дни живота моего· И вселити ми сѧ в домъ Гнь в долготу днїи·

1 22-ий псалом Давида.

Бог пасе мене, і нічого мені не забракне. **2** На місці з рясною зеленню, там Він мене поселив, вигодував мене при воді спокою, **3** повернув мою душу, Він мене настановив на стежки праведності задля його імені. **4** Бо якщо й піду посеред смертної тіні, не боятимуся зла, бо Ти є зі мною. Твоя палиця і посох твій, вони мене потішили. **5** Ти приготував переді мною трапезу, перед тими, що мене тривожать, Ти змастив мою голову олією. І твоя п'янка чаша для мене найкраща, **6** і твоє милосердя гнатиметься за мною всі дні життя мого, і я поселюся в господньому домі на довжину днів.

пс. 49 кор1. 10

1 23-ий псалом Давида. В перший *день* по суботі.
*Господньою є земля і її повнота, вселенна і всі, що в ній живуть. **2** Він заснував її на морях і підготовив її на ріках. **3** Хто вийде на господню гору і хто стане на його святому місці? **4** Невинний руками і чистий серцем, який не взяв на безумність свою душу і не поклявся обманливо своєму ближньому, **5** цей одержить благословення від Господа і милостиню від Бога, свого Спасителя. **6** Це рід тих, що шукають Господа, що шукають лиця Бога Якова. **7** Візьміть брами, ваші князі, і підніміться, вічні брами, і ввійде цар слави! **8** Хто є цей цар слави? Господь кріпкий і сильний, Господь сильний на війні. **9** Візьміть брами, ваші князі, і підніміться, вічні брами, і ввійде цар слави! **10** Хто є цей цар слави? Господь сил, Він є цар слави!

(ѱло̀ двд҃въ к҃г)[1], въ є̑ди́нꙋ ѿ сꙋботъ·

Гн҃ѧ* (є̑сть) землѧ̀, и̑ и̑сполне́нїе еѧ̀. все-ле́ннаѧ, и̑ вси живꙋщей на не́й· то́й на́ морѣхъ ѡ̑снова́лъ ю̑ є̑сть, и̑ на рѣка́хъ оу̑-гото́валъ ю̑ є̑сть· кто взыдетъ на́ го-рꙋ гн҃ю, [и̑ли][2] кто ста́нетъ на мѣ́стѣ ст҃ѣмъ є̑го; непови́ненъ рꙋка́ма и̑ чи́стъ ср҃-цемъ, и̑же не прїѧ́тъ на сꙋе дш҃ꙋ свою̀, и̑ не клѧ́тсѧ ле́стїю и̑скренемꙋ своє̑мꙋ· се́и прїи-метъ бл҃ве́нїе ѿ г҃а, и̑ мл҃тыню ѿ бг҃а сп҃са своє̑го· сїи ро́дъ и̑щꙋщи́х [г҃а][3], и̑щꙋщи́х лице бг҃а і̑а́ковлѧ· (-)[4] Възмѣте врата кнѧ́ѕи ваша, и̑ възмѣтесѧ вра́та вѣ́чнаѧ, и̑ вни́детъ цр҃ь сла-вы· кто є̑сть се́и цр҃ь сла́вы; г҃ь крѣпокъ и̑ си́-ленъ, г҃ь си́ленъ въ бра́ни· Възмѣте врата̀ кнѧѕи ва́ша, и̑ възмѣтесѧ врата вѣ́чнаа, и̑ вни́детъ цр҃ь сла́вы· кто є̑сть се́и цр҃ь сла́вы; г҃ь си́лъ, то́и є̑сть цр҃ь славы·

ѱло̀ м҃д а҃ корі̂ і҃

катизма 4

1 24-ий псалом Давида. Слава...
Господи! До тебе я підняв мою душу, мій Боже! **2** На тебе я поклав надію. Хай навіки не буду засоромлений! Ані не висміять мене мої вороги! **3** Бо і всі, що Тебе терплять, не засоромляться. Хай засоромляться ті, що марно чинять беззаконня! **4** Господи! Об'яви мені твої дороги і навчи мене твоїх стежок! **5** Настанови мене на Твою правду і навчи мене! Бо Ти є Бог – мій спаситель, і я Тебе терпів ввесь день. **6** Згадай твої щедрості, Господи, і твої милосердя, бо вони відвіку, **7** не згадай гріх моєї молодості і мого незнання. За твоїм милосердям згадай мене, задля твоєї доброти, Господи. **8** Добрий і справедливий Господь. Через це покладе закон тим, що грішать в дорозі, **9** попровадить лагідних на суд, навчить своїх лагідних доріг. **10** Всі господні дороги – милосердя і правда тим, що шукають його завіт і його свідчення. **11** Задля твого імені, Господи, і відпусти мій гріх, бо є численний! **12** Хто є чоловік, що боїться Господа? Поставить йому закон в дорозі, яку побажав, **13** його душа поселиться в добрах і його насіння успадкує землю. **14** Господь – сила тих, що Його бояться! І Він об'явить їм його завіт! **15** Мої очі постійно до Господа, бо він вирве мої ноги із засідки. **16** Поглянь на мене і помилуй мене, бо я є єдинородний і бідний! **17** Журби мого серця помножилися, виведи мене з моїх бід! **18** Глянь на моє впокорення і на мій труд і відпусти всі мої гріхи! **19** Глянь на моїх ворогів, бо помно-

(ѱло̀ двд҃въ, к҃д. (Сла́ва·)

Къ тебѣ г҃и въздвиго́хъ дш҃ꙋ мою, б҃е мо́и на́ тѧ оупова́х, да не постыжꙋсѧ [въ вѣкъ][1]· ни посмѣю́т ми сѧ вра́ѕи мои̑. и̑бо вси терпѧ́щей тѧ̀, не постидѧ́т-сѧ· да постыдѧ́тсѧ безако́нꙋющей вꙋе· пꙋ-ти̑ твоа̀ г҃и скажи̑ ми, и̑ стезѧ́мъ твои̑мъ наоу̑чи̑ мѧ· Наста́ви мѧ на и̑стинꙋ твою, и̑ наоу̑чи мѧ· ꙗ̑ко ты є̑си б҃ъ сп҃съ мои, и̑ тебе терпѣ́х ве́сь дн҃ь· помѧни̑ щедро́тъ твоихъ г҃и, и̑ ми́лости твоѧ, ꙗ̑ко ѿ вѣка сꙋть· грѣ́х ю̑ности моеѧ̀ и̑ невѣ́денїѧ моє̑го не помѧни̑. по мл҃ти твоей помѧни̑ мѧ ты, ра́ди бл҃го-ти твоеѧ г҃и· бл҃гъ и̑ пра́въ г҃ь, сего ра́ди зако́нополо́житъ съгрѣша́ющимъ на пꙋти̑· наста́витъ кроткі́ѧ на сꙋдъ, наоу̑чи́тъ кро́ткыкїа пꙋте́мъ свои̑мъ· Вси пꙋтїе гн҃и мл҃ть и̑ и́стинна, възыска́ющимъ завѣта є̑го и̑ свѣдѣнїѧ є̑го· ра́ди и̑мени твоє̑го г҃и и̑ ѡ̑чи́сти грѣ́х мой, мно́гъ бо̀ є̑сть· кто є̑сть чл҃къ боѧ́исѧ г҃а; зако́нополо́житъ є̑мꙋ на пꙋ-ти и̑же и̑зво́ли· дш҃а є̑го въ бл҃гихъ въдво-ритсѧ, и̑ сѣмѧ є̑го наслѣдитъ зе́млю· держа́ва г҃ь боѧ́щи́исѧ є̑го, [-][2] и̑ завѣтъ є̑го ꙗ̑ви́тъ и̑мъ· ѡ̑́чи мои̑ вы́нꙋ къ г҃ꙋ, ꙗ̑ко то́и и̑сто́р-гнетъ ѿ сѣти но́ѕѣ мои̑· Призри на́ мѧ, и̑ поми́лꙋи мѧ, ꙗ̑ко є̑ді́нородъ и̑ ни́щь є̑смь а̑зъ· ско́рби ср҃ца моего оу̑мно́жишасѧ, ѿ бѣдъ мои́х и̑зведи мѧ̀· виж́дь смире́нїе моѐ и̑ трꙋдъ мой, и̑ ѿпꙋсти̑ всѧ̀ грѣхи моѧ̀· виж́дь враги́ моѧ, ꙗ̑ко оу̑мно́жишасѧ, и̑ ненавидѣнїемъ непра́вед-

к҃а д҃

ным възненавидѣша мѧ҇· съхрани҇ дш҃ꙋ мою, и҆ і҆збави мѧ҇. да не постыжꙋсѧ, ꙗ҆́ко ꙋ҆повахъ на́ тѧ· незло́бивїи и҆ пра́вїи прилѣплѧхꙋсѧ мнѣ, ꙗ҆́ко потерпѣ тѧ Гі· избави Бж҃е І҆и҃лѧ ѿ всѣхъ скорбїи е҆го·

жилися і зненавиділи мене неправедною ненавистю! **20** Обережи мою душу і спаси мене, щоб я не засоромився, бо на Тебе я поклав надію! **21** Незлобні і праведні пристали до мене, бо я тебе терпів, Господи! **22** Боже, визволи Ізраїля з усіх його скорбот!

(Ѱало́мъ) (Дв҃дѣвъ, к҃є)[1]·

Сꙋди́ ми Гі, ꙗ҆́ко а҆́ незло́бою моею̀ ходи́хъ. и҆ на́ Га ꙋ҆пова́ѧ не и҆знемогꙋ· И҆скꙋси́ мѧ Гі, и҆ и҆стажѝ мѧ҇, раждезѝ ꙋ҆тро́бы моѧ, и҆ срⷣце мое· ꙗ҆́ко мл҃ть твоѧ҇ прⷣе о҆чима моима є҆сть, и҆ бл҃гоꙋгоди́хъ въ и҆стинѣ твое́й· не сѣдо́хъ съ сонмомъ сꙋ́є҆тнымъ, и҆ съ законопрестꙋ́пными не вънидꙋ· възненави́дѣхъ црⷦ҇кви лꙋка́внꙋющихъ, и҆ съ нечести́выми не сѧдꙋ· ꙋ҆мы́ю в неповинныхъ рꙋцѣ мои, и҆ о҆бы́дꙋ о҆лта́рь твои Гі· ꙋ҆слы́шати [ми][2] гл҃а хвалы̀ [твоеѧ][3], и҆ повѣдати всѧ҇ чюдеса твоѧ· Гі възлюби́хъ бл҃голѣпїе до́мꙋ твоего, и҆ мѣсто вселе́нїа сла́вы твоеѧ· да не погꙋби́ши съ нечести́выми дш҃ꙋ мою, и҆ с мꙋ́жи кро́вїи живо҃ мои. и҆́хъ (же) в рꙋ́кꙋ беззако́нїѧ, десни́ца и҆́хъ спо́лнисѧ мзды· а҆зъ же незло́бою моею ходи́, и҆зба́ви мѧ [Гі][4] и҆ поми́лꙋи мѧ· нога [-][5] моѧ҇ ста на пра́вотѣ, въ црⷦ҇квахъ бл҃гвѧ тѧ Гі·

1 25-ий псалом Давида.

Суди мене, Господи, бо я ходив в моїй незлобності! І, надіючись на Господа, не ослабну. **2** Випробуй мене, Господи, і досвідчи мене! Розпали мої нутрощі і моє серце, **3** бо твоє милосердя є перед моїми очима, і я добре вгодив у твоїй правді. **4** Я не сів з радою безумних і не ввійду з переступними, **5** я зненавидів церкву лукавих і не сяду з безбожними. **6** Умию мої руки в невинних і обійду твій жертовник, Господи, **7** щоб почути голос твоєї похвали і розповісти про всі твої чуда. **8** Господи! Я полюбив красу твого дому і місце поселення твоєї слави! **9** Не вигуби мою душу з безбожними і моє життя з чоловіками крові, **10** в руках же яких беззаконня – їхня правиця наповнилася дарів. **11** Я ж ходив в моїй незлобності, визволи мене, Господи, і помилуй мене! **12** Моя нога стала на правді, в зборах благословитиму Тебе, Господи!

(Ѱлⷪ҇) (Дв҃въ к҃ѕ)[1], пре́же пома́занїѧ·

Гь просвѣще́нїе мое, и҆ сп҃си́тель мои, кого́ сѧ ꙋ҆бою; Гь защи́титель животꙋ моемꙋ, ѿ кого̀ сѧ ꙋ҆страшꙋ; внегда̀ приближатисѧ на мѧ (злобꙋющіе)[2], снѣ́сти плотїи моихъ· о҆скорблѧ́ющеи мѧ и҆ вра́зи мои, тїи и҆знемого́ша, и҆ падо́ша· а҆́ще о҆по́лчитсѧ на́ мѧ по́лкъ, не ꙋ҆бои́тъсѧ срⷣце мое· а҆́ще въстанетъ на́ мѧ брань, на́нь а҆́зъ ꙋ҆пова́ю· є҆ді́но проси́хъ ѿ Га, то взыщꙋ, є҆же жити ми въ домꙋ Гн҃и всѧ҇ дн҃и живота́ моего, зрѣти ми красоты̀ Гн҃ѧ, и҆ посѣщати црⷦ҇ковь [ст҃ꙋю][3] є҆го· ꙗ҆́ко съкры̀ мѧ въ кровѣ [своемъ][4], в дн҃ь зла моего покры̀ мѧ в таинѣ крова своего· на ка́мень вънесѐ мѧ, и҆ нн҃ѣ се вънесѐ главꙋ мою на врагѝ моѧ· о҆бидо҃, и҆ пожрохъ въ кро́вѣ є҆го жертвꙋ [хвале́нїѧ и҆ въсклекнове́нїѧ][5], въспою, и҆ пою Гв҃и· ꙋ҆слы́ши Гі гл҃а мои, и҆мже възва́хъ. поми́лꙋи мѧ, и҆ ꙋ҆слы́ши мѧ· тебѣ рече срⷣце мое, [Га взы́щꙋ. взыска̀ тебе лице моѐ][6], лица̀ твоего Гі взы́щꙋ· не ѿврати лица̀ твоего ѿ мене, [и҆][7] не ꙋ҆клонисѧ гнѣвомъ ѿ раба̀ твоего· помощни҃ ми бꙋди, не ѿрини менѐ, и҆ не

1 26-ий псалом Давида. Перед помазанням.

Господь – моє просвітлення і мій Спаситель! Кого злякаюся? Господь – оборонець мого життя! Кого боятимуся? **2** Коли, чинячи зло, до мене наблизилися, щоб їсти моє тіло, ті, що мені завдають біль, і мої вороги, – вони знемогли і впали. **3** Якщо проти мене озброїться табір, – моє серце не злякається. Якщо повстане на мене війна, – я на Нього надіюся. **4** Одне я попросив у Господа, це шукатиму: щоб мені жити в господньому домі всі дні мого життя, бачити мені господню красу і відвідувати його святу церкву. **5** Бо Він мене сховав у своїй схованці в день мого зла, укрив мене в таємному місці своєї схованки, підняв мене вгору на камені. **6** І тепер ось підняв вгору мою голову проти моїх ворогів. Я обійшов і приніс жертву в його схованці, жертву похвали і радості. Заспіваю і співатиму Господеві. **7** Господи! Вислухай мій голос, яким я закликав! Помилуй мене і вислухай мене! **8** Тобі сказало моє серце: Шукатиму Господа! Тебе пошукало моє лице: Господи, шукатиму твоє лице! **9** Не відверни від мене твого лиця і не відхилися в гніві від твого раба! Будь моїм помічником, не

відкинь мене і не остав мене, Боже, мій спасителю! **10** Бо мій батько і моя матір покинули мене, а Господь мене прийняв. **11** Господи! Поклади мені закон на твоїй дорозі і провадь мене по правильній стежці задля моїх ворогів! **12** Не передай мене душам, що мені душкуляють, бо проти мене повстали неправедні свідки і неправедність собі збрехала. **13** Маю віру побачити господнє добро в землі живих. **14** Потерпи Господа! Будь мужнім і хай скріпиться твоє серце! І потерпи Господа!

Слава...

ѡ҆ста́ви менѐ бж҃е сп҃си́телю мо́й· ꙗ҆́ко ѿц҃ъ мо́й и҆ ма́ти моѧ̀ ѡ҆ста́виста мѧ, г҃ь же въспрїѧ́тъ мѧ· законоположи ми г҃и въ пꙋтѝ твое́мъ, и҆ наста́ви мѧ на пꙋть пра́вый, вра́гъ моихъ ра́ди· не преда́ждь мене въ дꙋша́хъ стꙋжа́ющимъ ми, ꙗ҆́ко въста́ша на́ мѧ свѣдѣтеле непра́веднїи, и҆ солга̀ непра́вда себѣ· (вѣрою)[1] видѣти бл҃гаа г҃нѧ, на землѝ живы́х· потерпѝ г҃а, мꙋжа́йсѧ, и҆ да крѣпитсѧ срдц҃е твое, и҆ потерпѝ г҃а·

(сла҃)

1 27-ий псалом Давида.

До тебе, Господи, я закличу! Мій Боже, не змовчи мені, щоб часом Ти не змовчав мені! І уподібнюся тим, що сходять до рову, **2** Господи. Вислухай голос мого благання, коли я помолюся до Тебе, коли я піднесу мої руки до святої твоєї церкви! **3** Не потягни мене з грішниками і не вигуби мене з тими, що роблять неправедне, *з тими, що говорять про мир зі своїми ближніми, а в їхніх серцях зло! **4** Господи! Дай їм за їхніми ділами і за лукавством їхніх починів! За ділами їхніх рук дай їм! Віддай їм їхню віддачу! **5** Бо вони не збагнули господніх діл та діл його рук. Знищиш їх і не відбудуєш їх. **6** Благословенний Господь, бо вислухав голос мого благання! **7** Господь – мій помічник і мій оборонець! На Нього надію поклало моє серце, і Він мені поможе – і моє тіло розцвіте, і добровільно визнаватимуся Йому! **8** Господь – сила свого народу і оборонець, є спасінням свого христа. **9** Спаси твій народ і поблагослови своє насліддя! І паси їх! І підніми їх навіки!

єре. 9

(ѱло҃) (двд҃ъ кз)[1].

Къ тебѣ г҃и възꙃовꙋ, бж҃е мой не премолчѝ ѿ мене, да не когда̀ премолчиши ѿ менѐ, и҆ ꙋ҆подо́блюсѧ низходѧ́щимъ в ровъ. ꙋ҆слыши [г҃и][2] гласъ моле́нїѧ моего, егда̀ молюсѧ к тебѣ, внегда̀ въздѣти ми рꙋцѣ мои к црк҃ви ст҃ѣи твоеи· Не привлецы [мене][3] съ грѣшники (-)[4], и҆ съ дѣла́ющими непра́вдꙋ не погꙋби мене, *г҃лющими миръ съ ближними своими, зла́ же в срдц҃ы свои́хъ· Да́ждь имъ [г҃и][5] по дѣломъ и҆хъ, и҆ по лꙋка́вствꙋ (начина́нїѧ)[6] и҆х· (-)[7] По дѣломъ рꙋкꙋ и҆хъ, да́ждь имъ, въздаждь възданїе и҆хъ имъ· Ꙗ҆ко не разꙋмѣша в дѣла г҃нѧ, и҆ в дѣла рꙋкꙋ его· разоришѝ и҆х, и҆ не съзиждеши и҆хъ· бл҃венъ г҃ь, ꙗ҆́ко ꙋ҆слыша гласъ моле́нїѧ моего· г҃ь помо́щникъ мой, и҆ защититель мо́и· На́нь ꙋ҆пова̀ срдц҃е мое, и҆ помо́же (ми). и҆ процвѣте плоть моѧ̀, и҆ волею моею и҆сповѣмсѧ емꙋ· г҃ь ꙋ҆твержє́нїе людем своимъ, и҆ защититель сп҃се́нїемъ х҃а своего есть· Сп҃си лю҃ своѧ, и҆ бл҃гослови достоѧ́нїе свое, и҆ ꙋ҆пасї ѧ҆ и҆ възмї ѧ҆, до́ вѣка·

єре҃ ѳ

1 28-ий псалом Давида. Виходу шатра.

Принесіть Господеві, божі сини! Принесіть Господеві баранячих синів! Принесіть Господеві славу і честь! **2** Принесіть Господеві славу його імені! Поклоніться Господеві в його святому дворі! **3** Господній голос над водами! Бог слави загримів! Господь над великими водами! **4** Господній голос у силі! Господній голос у величі! **5** Господній голос – той, що нищить кедри! І Господь знищить ліванські кедри **6** і роздробить їх, наче ливанське теля, і улюблений, як однорогий син! **7** Голос Господа – той, що розділяє полумінь вогню! **8** Господній голос – той, що трясе пустинею! І Господь потрясе Кадійською пустинею! **9** Господній голос – той, що скрі-

ѱло҃ двд҃ъ кн)[1]· и҆схода стѣннаго.

Принесѣте г҃ви сн҃ове бж҃їи, принесѣте г҃ви сн҃ы ѻ҆внѧ· принесѣте г҃ви славꙋ и҆ честь, принесѣте г҃ви славꙋ и҆мени его· Поклони́тесѧ г҃ви въ дворѣ ст҃ѣмъ его· Гл҃а г҃нь на вода́х. бг҃ъ славы възгрьмѣ, г҃ь на вода́хъ мно́гахъ· гласъ г҃нь в крѣпости, гласъ г҃нь в великолѣпотѣ· Гл҃а г҃нь съкрꙋша́ющаго ке́дры, и҆ сътрые́тъ г҃ь ке́дры лїва́нскїѧ· И҆ истънит ѧ҆ ꙗ҆ко теле́ць лꙋва́нъскїи, и҆ възлюбленный ꙗ҆ко сн҃ъ еді́норожь· Гла́съ г҃нь пресѣца́ющаго пла́мень ѻ҆гнѧ, гл҃а г҃нь сътрѧса́ющаго пꙋстыню, и҆ сътрѧсе́тъ г҃ь пꙋстыню кадїискꙋю· гласъ г҃нь съвръша́ющаго е҆лени, и҆ ѿкры́етъ дꙋбра́вы, и҆ въ црк҃ви его вса́къ кто

гласитъ славꙋ. гдь потопъ населѧетъ, и сѧдитъ гдь црь во вѣкъ. гдь крѣпость людемъ своимъ дастъ. гдь блгословитъ люди своѧ миромъ.

(Ѱаломъ двдвъ кд. пѣсни обновленїѧ храма)[1].

Вознесꙋ тѧ гди, ꙗко подъѧлъ мѧ, и не возвеселилъ еси врагъ моихъ о мнѣ. Гди бже мой, воззвахъ к тебѣ, и исцѣли мѧ. Гди возвелъ еси ѿ ада дꙋшꙋ мою, спслъ мѧ еси ѿ низходѧщихъ в ровъ. Пойте гдви прпдбнїи его, и исповѣдайте памѧ стынѧ его. Ꙗко гнѣвъ въ ꙗрости его, и животъ въ воли его. Вечеръ водворитсѧ плачь, и заоутра радость. Аз же рѣхъ въ обилїи моемъ, не подвижꙋсѧ во вѣкъ. Гди волею твоею, подаждь добротѣ моей силꙋ. Ѿвратилъ же еси лица своего, и быхъ смꙋщенъ. К тебѣ гди воззовꙋ, и к бгꙋ моемꙋ помолюсѧ. Каѧ польза в крови моей, внегда сходити ми въ истлѣнїе? еда исповѣстьтъ ти сѧ перстъ, или возвѣститъ истинꙋ твою? слыша гдь, и помилова мѧ, гдь бысть помощникъ мой. Обратилъ еси плачь мой въ (радость)[2] мнѣ, растерзалъ еси вретище мое, и препоѧсал мѧ еси веселїемъ. Ꙗко да воспоетъ тебѣ слава моѧ, и не оумилюсѧ. Гди бже мой, во вѣки исповѣм ти сѧ.

(Слава.)

(Ѱалом двдвъ, л. в конецъ иступленїѧ)[1].

На тѧ гди оуповахъ, да не постыжꙋсѧ в вѣкъ, правдою твоею избави мѧ, и изми мѧ. Приклони ко мнѣ оухо твое, оускори изѧти мѧ. Бꙋди ми в бгъ защититель, и въ домъ прибѣжища спсти мѧ. Ꙗко држава моѧ, и прибѣжище мое еси ты, и имени твоего ради наставиши мѧ, и препитаеши мѧ. Исторгнеши мѧ ѿ сѣти сеѧ юже сокрыша ми, ꙗко ты еси защититель мой [гди][2]. в рꙋцѣ твои предаю дхъ мой. *Избавилъ мѧ еси гди бже истинны. Возненавидѣлъ еси хранѧщаѧ сꙋетнаѧ защищее, азъ же на гда оуповахъ. Возрадꙋюсѧ и возвеселюсѧ о млсти твоей, ꙗко призрѣлъ еси на смиренїе мое, спслъ еси ѿ бѣдъ дꙋшꙋ мою. и нѣси (мене затворилъ)[3] в рꙋкахъ вражїихъ, поставилъ еси на пространнѣ ногѣ мои. Помилꙋй мѧ гди, ꙗко скорблю. смꙋтисѧ ѿ ꙗрости око мое, дꙋша моѧ и оутроба моѧ. Ꙗко исчезе въ болѣзни животъ мой, и лѣта моѧ въ воздыханї-

лꙋ кг

плює оленів і відкриє дубрави! І в його церкві кожний, що говорить славу! **10** Господь заселяє потоп і Господь сидить царем навіки! **11** Господь дасть силу своєму народові! Господь поблагословить свій народ миром!

1 29-ий псалом Давида. Пісні відновлення храму.

2 Господи! Підніму Тебе вгору, бо Ти мене підняв і не розвеселив мною моїх ворогів. **3** Господи! Мій Боже, я закликав до Тебе – і оздоров мене! **4** Господи! Ти вивів мою душу з аду, спас мене від тих, що сходять до рову! **5** Співайте Господеві його преподобні і визнавайтеся пам'яті його святості! **6** Бо гнів – в його люті і життя – у його волі! Ввечорі замешкає плач і вранці – радість. **7** Я ж сказав в моїй щедрості: Не буду зрушений навіки! **8** Господи, твоєю волею подай силу моїй красі! Ти ж відвернув своє лице – і я став засмученим. **9** Господи, закличу до Тебе і помолюся до мого Бога! **10** Яка користь в моїй крові, коли я зійду в зітління? Чи земля Тобі визнаватиметься? Чи сповістить твою правду? **11** Господь почув і мене помилував! Господь став моїм помічником! **12** Ти повернув мій плач мені на радість! Ти роздер мій мішок і підперезав мене веселістю, **13** щоб Тобі заспівала моя слава! І не пожалію, Господи! Мій Боже, навіки Тобі визнаватимуся!

Слава...

1 30-ий псалом Давида. На кінець. Захоплення.

2 На тебе, Господи, я поклав надію! Хай не засоромлюся навіки. Спаси мене твоєю праведністю і визволи мене! **3** Прихили до мене твоє вухо! Поспішися спасти мене! Будь мені за Бога-оборонця і за дім захисту, щоб мене спасти. **4** Бо моєю силою і моїм захистом є Ти! Й задля твого імені мене попровадиш і мене вигодуєш, **5** вирвеш мене з цієї засідки, яку мені сховали. Бо Ти є моїм оборонцем, Господи! **6** У твої руки передаю мій дух. *Ти по правді мене спас, Господи, Боже! **7** Ти зненавидів тих, що даремно бережуть марноту, я ж на Господа поклав надію. **8** Зрадію і розвеселюся твоїм милосердям, бо Ти зглянувся на моє впокорення, спас від бід мою душу **9** і не замкнув мене у ворожих руках. Ти поставив мої ноги на широкому місці, **10** помилуй мене, Господи, бо болію! Від гніву стривожилося моє око, моя душа і моє лоно, **11** бо моє життя зникло в болі і мої роки в стогонах, в бідноті обезсилилася моя сила і мої кості стривожи-

лук. 23

лися. **12** Для всіх моїх ворогів я став погордою і то дуже моїм сусідам і страх моїм знайомим. Ті, що мене бачать, геть від мене втекли, **13** я забутий, наче мрець, від серця я став, наче знищений посуд, **14** бо я почув випоминання численних, що живуть довкруги. Коли вони збиралися разом проти мене, вчинили раду, щоб взяти мою душу, **15** я ж на Тебе, Господи, поклав надію. Я сказав: Ти є мій Бог! **16** В твоїх руках мій жереб. Спаси мене з руки моїх ворогів і від тих, що мене переслідують! **17** Засяй твоїм лицем на твого раба! Спаси мене у твоєму милосерді! **18** Господи! Хай не засоромлюся, бо я закликав до Тебе! Хай засоромляться безбожні і зійдуть до аду! **19** Німими хай стануть обманливі губи, що говорять проти праведного беззаконня на гордощах і в погорді! **20** Яке велике множество твоєї доброти, Господи, яку Ти сховав тим, що Тебе бояться, вчинив тим, що поклали надію на Тебе перед людськими синами! **21** Схорониш їх у схованці твого лиця від людського клопоту, покриєш їх у сховці від нарікань язиків. **22** Благословенний Господь, бо подиву гідним показав своє милосердя на оточеному місті! **23** Я ж сказав у моїм подиві: Я відкинений від лиця твоїх очей! Через це Він вислухав голос мого благання, коли я до Тебе закликав. **24** Полюбіте Господа, всі його преподобні, бо Господь шукає правду і віддає з надвишком тим, що горде чинять! **25** Будьте мужні і хай скріпиться ваше серце, всі ви, що надієтеся на Господа!

ихъ· Изнеможе нищетою крѣпость моѧ, и кости моѧ смутишасѧ· ѿ всѣхъ врагъ моихъ быхъ поношенїе, и сосѣдѡ моимъ ѕѣло, и страхъ знаемымъ моимъ· видѧщей мѧ вонъ бѣжаша ѿ мене, забвенъ быхъ ꙗко мертвъ ѿ срдца· Быхъ ꙗко сосудъ погубленъ, ꙗко слышах гажденїе многихъ живущих окрстъ. внегда събиратисѧ имъ вкупѣ на мѧ, прїати душу мою совѣщаша· Азъ же на тѧ [Ги уповах][4]· рѣхъ ты еси Бгъ мои, въ руку твоею [жрѣбїи][5] мои· Избави мѧ из руки врагъ моихъ, и ѿ гонѧщихъ мѧ· Просвѣти лице твое на раба твоего, спси мѧ милостїю твоею. Ги да не постыжусѧ, ꙗко призвах тѧ· да постидатсѧ нечестивїи, и снидутъ въ адъ· Нѣмы да будоу устны льстивыѧ, глющаѧ на праведнаго беззаконїе, гордынею и уничиженїемъ· Коль много множество блгости твоеѧ Ги, ѧже скрылъ еси боѧщимсѧ тебе. съдѣлалъ еси уповающимъ на тѧ, пре сны чл҃чьскими· Скрыеши и, в таинѣ лица твоего, ѿ мѧтежа чл҃чьска· Покрыеши ихъ въ кровѣ ѿ прерѣканїѧ ѧзыкъ· Блгословенъ Гь, ꙗко удиви млтъ свою въ граде обьстоѧнїѧ· Азъ же рѣхъ въ изступленїи моемъ, ѿверженъ есмь (-)[6] ѿ лица очїю твоею· Сего ради (услыша)[7] гла млтвы моеѧ, вънегда възвахъ к тебѣ· Възлюбите Га вси прпбнїи его, ꙗко истины възыскаетъ Гь, и въздаетъ излиха творѧщимъ гордыню· Мужайтесѧ, и да крѣпитсѧ срце ваше, вси уповающеи на Га·

1 31-ий псалом Давида. Розуму.

(Ѱаломъ) (двдвъ, ла)[1], разума·

рим. 4

*Блаженні ті, яким відпущено беззаконня і яким прикрито гріхи! **2** Блаженний чоловік, якому Господь не зачислить гріха, і немає обмани в його устах! **3** Бо я замовк, мої кості постарілися від того, що я кликав цілий день, 4 бо вдень і вночі на мені затяжіла твоя рука. Я повернувся на терпіння, коли мене прошило терня, **5** я пізнав мій гріх і не покрив моє беззаконня, я сказав: Визнаю Господеві проти себе моє беззаконня! І Ти відпустив безбожність мого серця. **6** За це до Тебе помолиться всякий преподобний в належному часі, однак в потопі численних вод вони до нього не наближаться. **7** Ти є моя схованка від болю, що мене оточив! Моя радосте, визволи мене від тих, що мене оточили! **8** Врозумлю тебе і наставлю тебе на цю дорогу, якою підеш, закріплю на тобі мої очі. **9** Не будьте такими, як кінь і осел, в яких немає

Блаженни,* ихже ѿпустишасѧ беззаконїѧ, и їмже прикрышасѧ грѣси· Блаженъ моу, емуже не въмѣнитъ Гь грѣха, ниже есть въ устѣхъ его лесть· ꙗко умолчах, обетшаша кости моѧ, зовущу ми весь днь. ꙗко днь и нощь отѧготѣ на мнѣ рука твоѧ, възвратихъсѧ на страсть егда унзе [ми][2] тернъ· [-][3] Беззаконїе мое познах, и грѣха моего не покрых· Рѣхъ, исповѣмъ на мѧ беззаконїе мое Гви, и ты ѿпустилъ еси нечестїе [срдца][4] моего· [-][5] За то помолитсѧ [к тебѣ всѧкъ преподобный][6], въ времѧ блгопотребно· обаче в потопѣ водъ многъ, к нему не приближатсѧ· Ты [еси прибѣжище мое][7] ѿ скорби одержащаѧ мѧ, радости моѧ избави мѧ ѿ обышедъшихъ мѧ· [-][8] Вразумлю тѧ, и наставлю тѧ на путь сеи воньже поидеши, утвержу на тѧ очи мои· Не бу-

ри҃ д

дѣте ꙗ҆́ко ко́нь и҆ мсъ́скъ, и҆̀мже нѣ́сть ра́зꙋ-ма: бразда́ми и҆ ꙋ҆здо́ю че́люсти и҆́хъ въстѧ́г-неши, не прибли-жа́ющимсѧ къ тебѣ̀. Мно́ги ра́-ны грѣ́шномꙋ, ᲂу҆пова́ющаго же на́ Га млⷭ҇ть ѡ҆бы́детъ: весели́тесѧ ѡ҆ Гѣ, и҆ ра́дꙋйтесѧ пра́вєдни, и҆ хвали́тесѧ вси пра́вїи срⷣцемъ.

(Сла:)

розуму, вудилами і вуздечкою стягнеш їхні щелепи, як не наближаються до тебе. **10** Численні побої в грішника, а милосердя огорне того, хто поклав надію на Господа. **11** Розвеселіться в Господі і радійте, праведні! І похваліться всі праведні серцем!

Слава...

(Ѱало́мъ) (Дв҃дъ. л҃в)[1], (не́ѡписанъ ѿ Е҆врей).

ка҃ е҃

Ра́дꙋйтесѧ пра́ведни́и ѡ҆ Гѣ, пра́вымъ подоба́етъ похвала̀. И҆сповѣ́дайтесѧ Гв҃и въ гꙋ́слехъ, въ ѱалти́ри десѧтострꙋ́ннѣ по́йте є҆мꙋ̀: воспо́йте є҆мꙋ̀ пѣ́снь но́вꙋ, до́брѣ по́йте (є҆мꙋ̀)[2] съ въсклица́нїемъ. Ꙗ҆́ко пра́во сло́во Гн҃е, и҆ всѧ̑ дѣла̀ є҆гѡ̀ въ вѣ́рѣ. Лю́битъ млⷭ҇тню и҆ сꙋ́дъ [Гь][3], млⷭ҇ти Гн҃ѧ и҆спо́лнь землѧ̀. *Сло́вомъ Гн҃имъ нб҃са ᲂу҆тверди́шасѧ, и҆ дх҃омъ ᲂу҆́стъ є҆гѡ̀ всѧ̑ си́ла и҆́хъ. Собира́ѧ ꙗ҆́кѡ мѣ́хъ во́ды морскі́ѧ, полага́ѧ въ сокро́вищихъ бе́здны. Да ᲂу҆бои́тсѧ Га всѧ̀ землѧ̀, ѿ негѡ́же подви́жатсѧ вси̑ живꙋ́щеи на вселе́ннѣи. *Ꙗ҆́кѡ то́й рече́, и҆ бы́ша. То́й повелѣ̀, и҆ созда́шасѧ. Гь разарѧ́етъ совѣ́ты ѧ҆зы́комъ, ѿмѣта́етъ же мы́сли лю́демъ, и҆ ѿмѣта́етъ совѣ́ты кнѧ́зь. Совѣ́тъ же Гн҃ь во вѣ́ки пребыва́етъ, помышле́нїѧ срⷣца є҆гѡ̀ в ро́дъ и҆ ро́дъ. Бл҃же́нъ ꙗ҆зы́къ, є҆мꙋ́же є҆́сть Гь Бг҃ъ є҆гѡ̀, лю́ди ѧ҆̀же и҆збра̀ въ достоѧ́нїе себѣ̀. Съ нб҃сѐ призрѣ̀ Гь, ви́дѣ всѧ̑ сн҃ы чл҃ческїѧ. Съ гото́ваго жили́ща своегѡ̀ призрѣ̀ на всѧ̑ живꙋ́щаѧ на земли̑: созда́вый на є҆ди́нѣ срⷣца и҆́хъ, разꙋмѣва́ѧй на всѧ̑ дѣла̀ и҆́хъ. Не спⷭ҇е́тсѧ црⷭ҇ь мно́гою си́лою, и҆ и҆споли́нъ не спⷭ҇е́тсѧ мно́жествомъ си́лы своеѧ̀. Ло́жь ко́нь во спⷭ҇е́нїе, во мно́жествѣ же си́лы своеѧ̀ не спⷭ҇е́сѧ. Сѐ ѻ҆́чи Гн҃и на боѧ́щаѧсѧ є҆гѡ̀, ᲂу҆пова́ющаѧ на млⷭ҇ть є҆гѡ̀, и҆зба́вити ѿ сме́рти дш҃а и҆́хъ, и҆ препита́ти и҆́хъ въ гла́дъ. Дш҃а [же][4] на́ша ча́етъ Га, ꙗ҆́кѡ помо́щникъ и҆ защи́тникъ на́шь є҆́сть. Ꙗ҆́кѡ ѡ҆ не́мъ возвесели́тсѧ срⷣце на́ше, и҆ во и҆́мѧ ст҃о́е є҆гѡ̀ ᲂу҆пова́хомъ. Бꙋ́ди [Гдⷭ҇и млⷭ҇ть твоѧ̀][5] на на́съ, ꙗ҆́коже ᲂу҆пова́хомъ на тѧ̀.

а҃ мо҃ а҃

ю҆д҃ѳ. ѕ҃і

1 32-ий псалом Давида. Не описаний євреями.

Радійте в Господі, праведні! Праведним належиться похвала! **2** Визнавайтеся Господеві в гуслях! На десятиструннім псалтирі Йому співайте! **3** Співайте Йому нову пісню, гарно Йому співайте, з окликом! **4** Бо господнє слово праведне і всі його діла в вірі. **5** Господь любить милосердя і суд, земля повна господнього милосердя. **6** *Господнім словом закріпилися небеса і духом його уст вся їхня сила. **7** Він, наче в бурдюк, збирає морські води, кладе в скарбниці безодні. **8** Хай боїться Господа вся земля! Від нього хай зрушаться всі, що живуть у вселенній! **9** *Бо Він сказав – і сталося, Він наказав – і повстало. **10** Господь розбиває ради народів, відкидає ж помисли народів і відкидає ради князів, **11** рада ж господня залишається навіки, задуми його серця з роду і до роду. **12** Блаженний народ, якому Господь є його Богом, народ, якого Він вибрав собі в наслідя! **13** З неба поглянув Господь – побачив всіх людських синів. **14** Поглянув зі свого готового мешкання на всіх, що живуть на землі, **15** Він, що наодинці зліпив їхні серця, що знає всі їхні діла. **16** Цар не спасається численною силою, і велетень не спасається численністю своєї сили, **17** марний кінь для спасіння, а в множестві його сили *людина* не спасеться. **18** Ось господні очі на тих, що Його бояться, що поклали надію на його милосердя, **19** щоб спасти їхні душі від смерті і перегодувати їх у голоді. **20** А наша душа очікує Господа, бо Він є нашим помічником і оборонцем, **21** бо в ньому розвеселиться наше серце. І ми поклали надію на його святе ім'я. **22** Господи! Хай твоє милосердя буде на нас, так як ми поклали надію на тебе!

катизма 5

мой1. 1

юдт. 16

(Ѱало́мъ) (Дв҃дъ л҃г)[1], внегда̀ и҆змѣнѝ лицѐ своѐ пре́дъ А҆вимеле́хомъ. И҆ ѿпꙋстѝ є҆го̀, и҆ ѿи҆дѐ.

Бл҃гословлю̀ Га на всѧ́ко вре́мѧ, вы́нꙋ хвала̀ є҆гѡ̀ во ᲂу҆стѣ́хъ мои́хъ. Ѡ҆ Гѣ похва́литсѧ дш҃а̀ моѧ̀, да ᲂу҆слы́шатъ кро́тцыи, и҆ возвеселѧ́тсѧ. Возвели́чите Га

1 33-ий псалом Давида. Коли він перемінив своє лице перед Авимелехом, і *той* його відпустив, і він відійшов.

2 Поблагословлю Господа в усякому часі! його похвала завжди в моїх устах! **3** В Господі похвалиться моя душа! Хай почують лагідні і розвеселяться! **4** Звеличте Господа зі мною! І

разом піднесемо вгору його ім'я! **5** Я пошукав за Господом – і Він мене вислухав і визволив мене з усіх моїх скорбот. **6** Приступіть до Нього і просвітиться – і ваші лиця не засоромляться. **7** Цей бідний закликав – і Господь його вислухав і спас його з усіх його скорбот. **8** Господній ангел отабориться довкруг тих, що Його бояться, і визволить їх. **9** Закуштуйте і побачите, що Господь добрий. Блаженний чоловік, що поклав надію на Нього! **10** Бійтеся Господа, всі його святі, бо немає браку в тих, що Його бояться! **11** Багаті збідніли і зголодніли, а ті, що шукають Господа, не будуть позбавлені всякого добра. **12** Ходіть, діти, послухайте мене, навчу вас господнього страху! **13** *Хто є чоловік, що бажає життя, що любить бачити добрі дні? **14** Спини твій язик від зла і твої губи, щоб не говорити обмани. **15** Відвернися від зла і зроби добро, шукай миру і женися за ним. **16** *Господні очі на праведних і його вуха на їхнє благання! **17** Господнє ж лице на тих, що чинять зло, щоб вигубити з землі їхню пам'ять! **18** Праведні закликали – і Господь їх вислухав і визволив їх з усіх їхніх бід. **19** Господь близький до тих, що побиті серцем, і спасе лагідних духом. **20** Численні скорботи в праведних. І з них усіх їх визволить Господь! **21** Господь оберігає всі їхні кості, ані одна з них не поломиться. **22** Смерть грішників люта. І ті, що ненавидять праведного, згрішать. **23** Господь спасе душі своїх рабів. І не згрішать всі, що на нього поклали надію.

пет1. 3

сир. 15

Слава...

съ мною, и възнесемъ имѧ его вкѹпѣ· възыскахъ г҃а, и ѹслыша мѧ· и ѿ вьсѣх [скорбїи][2] моихъ избави мѧ· приступите к немѹ, и просвѣтитесѧ, и лица ваша не постыдѧтсѧ· се нищїи възва, и г҃ь ѹслыша и, и ѿ всѣхъ скорбїи его сп҃се и· ополчитсѧ аггелъ г҃нь окрестъ боѧщихсѧ его, и избавитъ и. вкѹсите, и видите, ꙗко бл҃гъ г҃ь. бл҃женъ мѹжъ, иже ѹповаетъ нань· боитесѧ г҃а [вьси][3] ст҃їи его, ꙗко нѣсть лишенїѧ боѧщимсѧ его· богатїи обнищаша и възалкаша. възыскающїи же г҃а, не лишатсѧ ѿ вьсакого бл҃га· (-)[4] прїидѣте чада, послѹшаите мене, страхѹ г҃ню наѹчю ва· *кто есть ч҃лкъ хотѧи живо҃, любѧи дн҃и видѣти бл҃ги; ѹдержи ѧзыкъ свои ѿ зла, и ѹстнѣ свои еже не гл҃ати льсти· ѹклонисѧ ѿ зла, и сътвори бл҃го· възыщи миръ, и пожени и. *очи г҃ни на праведныѧ, и ѹши его въ молитвѹ ихъ· лице же г҃не на творѧщаа злаа, еже потребити ѿ з҃ела памѧть их· възваша правенїи, и г҃ь ѹслыша и, и ѿ всѣхъ печален и, избави ихъ· близъ г҃ь съкрѹшены҃ ср҃цемъ, и смиренныѧ дх҃омъ сп҃се· многы скорби праведнымъ, и ѿ вс҃ѣ ихъ избавитъ ѧ [г҃ь· хранитъ г҃ь][5] вьсѧ кости их, ни една ѿ нихъ, не съкрѹшитсѧ· съм҃рть грѣшнико҃ люта, и ненавидѧщеи праведнаго прегрѣшатъ· избавитъ г҃ь дш҃а рабъ своихъ, и не прегрѣшатъ вьси ѹповающеи нань·

а пе г

сира҃ ѓі

(Слава)

1 34-ий псалом Давида.

Господи! Суди тих, що мене кривдять! Воюй з тими, що воюють проти мене! **2** Візьми зброю і щит і встань мені на поміч! **3** Витягни зброю і загороди тим, що мене переслідують! Скажи моїй душі: Я є твоє спасіння! **4** Хай завстидаються і засоромляться ті, що шукають мою душу! Хай повернуться назад і завстидаються ті, що задумують зло на мене! **5** Хай стануть, наче порох перед лицем вітру, і господній ангел хай завдає їм біль! **6** Хай їхня дорога буде темрява і ховзання! І господній ангел хай їх переслідує! **7** Бо дарма сховали від мене згубу своєї засідки, даремно гнобили мою душу. **8** Хай на нього найде сіть, якої не знає! І лов, який він сховав, хай його захопить! І в сіть хай впаде до неї! **9** Моя ж душа зрадіє в Господі, розвеселиться у твоїм спасінні! **10** Всі мої кості скажуть: Господи! Господи! Хто подібний до

(ѱаломъ) (давыдовъ, л҃д)[1].

Сѹди г҃и обидѧщаѧ мѧ, възбрани борющаѧ мѧ· прїими орѹжїе и щитъ, и въстани въ помощь мою· изъсѹни (орѹжїе)[2], и заври съпроти҃ гонѧщихъ мѧ· рьцы дш҃и моеи, сп҃сенїе твое [есмь азъ][3]· да постыдѧтсѧ, и посрамѧ҃сѧ ищѹщеи дш҃ѹ мою· да възвратѧ҃сѧ въспѧть, и постыдѧтсѧ мыслѧщеи ми злаѧ. да бѹдѹть ꙗко прахъ пре҃д лицемъ вѣтрѹ, и аггелъ г҃нь оскорблѧѧ ихъ· бѹди пѹть и тма и ползокъ, и аггелъ г҃нь погонѧа ихъ· ꙗко въсѹе съкрыша ми пагѹбѹ сѣти своеи, въсѹе поносиша дш҃и моеи· да прїидетъ (емѹ)[4] сѣть юже не (съвѣсть)[5], и ловитва юже (съкры)[6], да объимѣтъ (и)[7], и в сѣть да (въпадетьсѧ)[8] въ ню· дш҃а же моѧ възрадѹетсѧ о г҃ѣ, възвеселитсѧ о сп҃сенїи [твоемъ][9]· вьсѧ кости моѧ рекѹтъ, г҃и [г҃и][10], кт҃о подобенъ тебѣ; из-

бавлѧай нища из рꙋкъ крѣпльших его, и нища и ѹбога ѿ расхыщающихъ его· (въсташа)[11] [ми][12] свѣдѣтеле неправедни, ѩже не вѣдахъ въпрашахꙋ мѧ· въздаша ми лꙋкаваа въз блгаа, и безчѧдїе дши моей· азъ же вънегда они стꙋжахꙋ ми, облачахсѧ въ врѣтище· и смирѧхъ постомъ дшꙋ мою, и млтва моѧ въ нѣдра моѧ възвратитсѧ· ѩко ближнемꙋ, ѩко братꙋ нашемꙋ, тако ѹгаждахъ· ѩко плачѧ и сѣтꙋѧ, тако смирѧхсѧ· и на мѧ възвеселишасѧ, и събрашасѧ· събрашасѧ на мѧ раны, и не чюх. раздѣлишасѧ, и не ѹмилишасѧ· искꙋсиша мѧ, подражаша мѧ подражанїем, поскрежеташа на мѧ зꙋбы своими· гї, кгда ѹзриши? ѹстрой дшꙋ мою ѿ злодѣйства их, ѿ лєвъ єдинороднꙋю мою· исповѣмсѧ тебѣ [-][13] въ цркви мнозѣ, в людехъ тѧжцѣхъ въсхвалю тѧ· да не възрадꙋют ми сѧ враждꙋющеи ми бес правды, *ненавидѧщеи мѧ всꙋе, и помизающе очима· ѩко мнѣ ѹбо мирно глахꙋ, и на гнѣвъ лсти помышлѧхꙋ· и разшириша на мѧ ѹста своѧ, рѣша, благоже благоже, видѣша очи наши· видѣлъ еси гї, да не премолчиши, гї не ѿстꙋпи ѿ мене· въстани гї, и вонми сꙋд мой. бже мой и гї мой на прю мою· сꙋди ми [гї][14] по правдѣ твоеи· гї бже мои, и да не порадꙋютъ ми сѧ· да не рекꙋтъ въ срдцыхъ своихъ, благоже благоже дши нашеи· и да не рекꙋтъ, пожремъ его· да постыдѧтсѧ и посрамѧтсѧ вкꙋпѣ радꙋющеисѧ зломъ моимъ· да облекꙋтсѧ в стꙋдъ и срамъ велерѣчꙋющеи на мѧ· да възрадꙋютсѧ и възвеселѧтсѧ хотѧщеи правдѣ моей· и рекоу выну да възвеличитсѧ гь, хотѧщеи миръ рабꙋ его· и ѩзыкъ мой поѹчитсѧ правдѣ твоей, весь днь хвалѣ твоей·

Їѡа еі

Тебе? Ти той, що визволяєш бідного з руки сильніших від нього, і бідного й убогого від тих, що його розграблюють! **11** На мене повстали неправедні свідки, яких я не знав. Мене допитували. **12** Мені віддали зло за добро і бездітність моїй душі. **13** Коли вони мені докучали, я зодягався в мішок і постом впокорював душу мою. І моя молитва повернеться в моє лоно. **14** Наче другові, наче нашому братові, так я догоджав. Наче той, що ридає і сумує, так я впокорювався. **15** І наді мною веселилися, і зібралися, зібралися на мене побої, і я не зчувся. Поділилися і не розкаялися. **16** Мене випробували. Мене висміяли кпинами. Заскреготали проти мене своїми зубами. **17** Господи! Коли зглянешся? Захисти мою душу від їхнього злодіяння, від левів мою єдинородну! **18** Визнаватимуся Тобі в численній церкві! У великому народі Тебе вихвалятиму! **19** Хай не повеселяться мною ті, що ворогують проти мене неправедно, *ті, що ненавидять мене дарма і кліпають очима! **20** Бо мені, отже, мирне говорили і думали про гнів обмани. **21** І поширили проти мене свої уста, сказали: Добре. Добре. Наші очі побачили. **22** Ти побачив, Господи! Не змовчи, Господи, не відступи від мене! **23** Встань, Господи! І уважний будь до мого суду, мій Боже і мій Господи, до моєї справи! **24** Суди мене, Господи! За Твоєю справедливістю, Господи, мій Боже! І хай мною не повеселяться! **25** Хай не скажуть у своїх серцях: Добре. Добре нашій душі. І хай не скажуть: Його пожеремо. **26** Хай завстидаються і разом засоромляться ті, що тішаться моїм злом! Хай зодягнуться у встид і соромом ті, що вихваляються проти мене! **27** Хай зрадіють і розвеселяться ті, що бажають моєї справедливості! І хай завжди говорять: Хай звеличиться Господь! ті, що бажають мир твоєму рабові. **28** І мій язик навчиться твоєї праведності, увесь день твоєї похвали.

ів. 15

(В конец раба (бжїѧ)[1] два· ле)[2]

Речє законопрестꙋпный съгрѣшати в себѣ, нѣсть страха бжїѧ пре очима его· ѩко ѹльсти пред нимъ· обрѣсти беззаконїе своє, и възненавидѣти· глы ѹстъ его беззаконїе и лесть, не въсхотѣ разꙋмѣти да ѹблжи· беззаконїе помысли на ложи своемъ, предъста всѧкомꙋ пꙋти не благꙋ, о злобѣ же не негодова· гї на нбси млть твоѧ, и їстина твоа до облакъ· правда твоѧ ѩко горы бжїѧ, сꙋдбы твоѧ бездна многа· члкы и скоты спсеши гї, ѩко ѹмножилъ еси млть

1 На кінець. Господнього раба Давида. 35-ий.

2 Законопереступний в собі говорить, щоб грішити. Немає божого страху перед його очима, **3** тому що обману вчинив перед Ним, щоб шукати своє беззаконня і зненавидіти. **4** Слова його уст – беззаконня і обмана. Не захотів зрозуміти, щоб робити добро. **5** Він задумав беззаконня на своєму ліжку, став на всяку недобру дорогу, не знехтував же злобою. **6** Господи! Твоє милосердя на небі і твоя правда до хмар! **7** Твоя праведність, наче божа гора, твої суди – велика безодня! Господи! Ти спасаєш

людей і скотину! **8** Як Ти помножив твоє милосердя, Боже! Людські ж сини надіються в схованці твоїх крил, **9** і вони очманіють від багатств твого дому. І Ти напоїш їх потоком твоєї їжі, **10** бо в Тебе джерело життя. В твоїм світлі побачимо світло! **11** Додай твоє милосердя тим, що Тебе знають, і твою праведність тим, що праведні серцем! **12** Хай до мене не прийде нога гордощів! І рука грішних хай мене не зрушить! **13** Там впали всі ті, що роблять беззаконня, відкинуті були і не можуть встати.

Слава...

твою бж҃е· сн҃ове же чл҃чстїи въ кровѣ крилу твоею надѣютсѧ· (и) оупиютсѧ ѿ обилїа дому твоего, и потокомъ пища твоеа напоиши ихъ· ꙗко ѿ тебе источникъ животу, въ свѣтѣ твоемъ оузрим свѣтъ· пробави мл҃ть твою вѣдущим тѧ, и правду твою правым срц҃емъ· да не прїидетъ мнѣ нога гордынѧ, и рука грѣшничѧ да не повижитъ мене. тамо падоша [вси][3] дѣлающеи безаконїе, изриновени быша, и не могутъ стати·

(Слава)

1 36-ий псалом Давида

при. 23 і 24

Не* ревнуй тим, що чинять лукаве, ані не завидуй тим, що чинять беззаконня! **2** Бо швидко зісохнуть, наче трава, і швидко відпадуть, наче зелене зілля. **3** Надійся на Господа і чини добро! І засели землю, і пастимешся в її багатстві. **4** Звеселися в Господі, і Він дасть тобі прохання твого серця. **5** Відкрий Господеві твою дорогу і повір в Нього, і Він зробить **6** і виведе твою праведність, як світло, і твій суд, наче полудень. **7** Підкорися Господеві і ублагай Його. Не ревнуй тому, кому веде в його дорозі, людині, що чинить переступ. **8** Спинися від гніву і покинь лють, не ревнуй чинити лукаве. **9** Бо ті, що чинять переступ, будуть вигублені, *а ті, що терплять Господа, ті успадкують землю.

мат. 5

10 І ще трохи – і грішника не буде. І шукатимеш його місце, і не знайдеш. **11** Праведні ж успадкують землю і насолодяться множеством миру. **12** Грішник наглядатиме за праведним і заскреготче на нього своїми зубами. **13** Господь же його висміє, бо наперед бачить, що його день прийде. **14** Грішники витягнули меч, натягли свій лук, щоб прострілити бідного й убогого, зарізати праведних серцем. **15** Хай їхня зброя ввійде в їхнє серце і хай їхні луки будуть знищені! **16** Краще мало праведному, ніж велике багатство грішників! **17** Бо рамена грішників будуть знищені, а Господь скріплює праведних. **18** Господь знає дороги непорочних, і їхнє насліддя буде навіки, **19** не засоромляться в поганому часі і наситяться в днях голоду. **20** *Бо грішники згинуть, а разом *з ними* господні вороги, *коли* вони прославляться і піднімуться вгору. Зникаючи, вони щезли, наче дим.

іс. 51

21 Грішник позичає і не повертає, а праведник милосердиться і дає. **22** Бо ті, що Його благословляють, успадкують землю, а ті, що Його проклинають, будуть вигублені. **23** У Господі випрямлюються кроки люди-

(ψлѡ) (двд҃ъ· лѕ)[1]·

при кг и кд

Не* ревнуй лукавнующим, ниже завиди творащимъ безаконїе· зане ꙗко трава скоро исъшутъ, и ꙗко зелїе злака скоро ѿпадутъ· оуповай на Га, и твори бл҃гостыню· и насели землю, и оупасешисѧ в богатьствѣ еа· насладисѧ Гви, и дастъ ти прошенїе срц҃а твоего. ѿкрыи къ Гу путь твой, и оуповай нань, и той сътворитъ· и изведетъ ꙗко свѣтъ правду твою, и судбу твою ꙗко полудне· повинисѧ Гви, и умоли и· не ревнуй спѣющему путе своим, члку творащему законопреступленїе· престани ѿ гнѣва, и остави ꙗрость, не ревнуй еже лукавновати· ꙗко лукавнующеи потребатсѧ· *терпащеи же Га, тїи наслѣдатъ землю· и еще мало, и не будетъ грѣшника, и въззыщеши мѣста его, и не обращеши· праведницы же наслѣдатъ землю, и насладатсѧ о множествѣ мира· назираетъ грѣшныи праведнаго, и поскрежещетъ нань зубы своими· Гь же посмѣетсѧ ему, ꙗко прозритъ, ꙗко прїиде днь его· (оружїе)[2] извлекоша грѣшници, напрагоша лукъ свой· състрѣлати нища и оубога, заклати правыа срц҃емъ. (оружїе)[3] ихъ внидетъ въ срц҃а ихъ, и луцы ихъ съкрушатсѧ· луче мало праведнику, паче богатьства грѣшныхъ многа· ꙗко мышца грѣшныхъ съкрушатсѧ, оутвержает же праведныа Гь· свѣсть Гь пути непорочьныхъ, и достоанїе ихъ, в вѣкъ будетъ· не простыдатсѧ въ врема люто, и въ днехъ глада насытатсѧ,

мф е

*ꙗко грѣшницы погибнут. вразѣ же Гни купно, прославитисѧ и и възнести, исчезающе ꙗко дымъ исчезоша· заемлетъ грѣшныи, и не възвращаетъ. праведный же, щедритъ и даетъ· ꙗко бл҃вящеи его наслѣдат землю, кленущеи же его потребатсѧ. ѿ Га стопы члку исправатсѧ, и пути его въсхощетъ [зѣло][4]·

ісаіа на

єгда ся падетъ, не разбіется, ꙗко Гь подкрѣпляетъ руку єго. юнѣйшіи быхъ, ибо състарѣхся, *и не видѣхъ праведника оставлена, ниже сѣмени єго просяща хлѣбы. весь днь милуетъ и въземъ даетъ [праведныи][5], и сѣмя єго въ бл҃гословеніи будетъ. уклонися ѿ зла, и сътвори бл҃го, и вселися въ вѣкъ вѣка. ꙗко Гь любитъ судъ, и не оставитъ прпⷣбныхъ своихъ, въ вѣкы съхранятся. беззаконницы же ижденутся. и сѣмя нечестивыхъ потребится, праведницы же наслѣдятъ землю, и вселятся въ вѣкъ вѣка на ней. уста праведнаго поучатся премудрости, и ꙗзыкъ єго възглаголетъ судъ. законъ Бга єго в срⷣцы єго, и не запнутся стопы єго. Сматряетъ грѣшныи праведнаго, и іщетъ єже умертвити єго. Гь же не оставитъ єго въ руку єго, ниже осудитъ єго, єгда судитъ єму. потерпи Га, и съхрани [пути][6] єго. и вознесетъ тя єже наслѣдити землю, вънегда потреблятися грѣшникомъ, узриши. видѣхъ нечестиваго превъзносящася, и высящася, ꙗко кедры ливанскыя. и мимоидохъ, и се не бѣ. и взыскахъ єго, и не обрѣтеся мѣсто єго. храни незлобіе, и виждь правоту, ꙗко єсть останокъ члвку мирну, беззаконницы же, потребятся вкупѣ, останцы (же) нечестивыхъ потребятся, спсеніе же праведнымъ ѿ Га, и защититель имъ єсть въ время скорби. (-)[7] поможетъ имъ Гь, и избавитъ и, и изметъ ихъ ѿ грѣшникъ, и спсетъ ихъ, ꙗко уповаша нань.

сирⷯ в

(Слава.)

(Ѱлⷪ҇ дввъ, лз)[1]. воспоминаніе о суботѣ.

Ги не ꙗростію твоєю обличи мене, ни гнѣвомъ твоимъ покажи мене. ꙗко стрѣлы твоя унзоша мнѣ, и утвердилъ єси на мнѣ руку твою. нѣсть исцѣленія въ плоти моей ѿ лица гнѣва твоего, нѣсть мира в костехъ моихъ ѿ лица грѣхъ моихъ. ꙗко беззаконія моя превзыдоша главу мою, ꙗко бремя тяжко отяготѣша на мнѣ. въсмердѣша и съгнишася раны моя, ѿ лица безумія моего. Пострадахъ и смирихся до конца, весь днь сѣтуя хождахъ. ꙗко лядвія моя наполнишася поруганій, и нѣсть исцѣленія въ плоти моей. озлобленъ быхъ и смирихся до ѕѣла, рыкахъ ѿ въздыханія срдца моего. Ги, предъ тобою все желаніе мое, и въздыханіе мое ѿ тебе не утаися. срдце мое смутися, ос-

ни, і дуже забажає його дорогу. **24** Коли впаде, не розіб’ється, бо Господь скріплює його руку. **25** Адже я був молодшим – і постарівся, *і не побачив праведного покинутим ані його насіння, що шукає хлібів. **26** Праведний цілий день милосердиться і позичає – і його насіння буде в благословенні. **27** Відвернися від зла і зроби добро – і поселися навіки – віків. **28** Бо Господь любить суд і не покине своїх преподобних, навіки будуть бережені. Беззаконні ж будуть вигнані і насіння безбожних буде вигублене. **29** Праведні ж успадкують землю і поселяться на ній навіки – віків. **30** Уста праведного навчаться мудрості, і його язик промовить суд. **31** Закон його Бога в його серці, і не спотикнуться його кроки. **32** Грішник підглядає за праведним і шукає, щоб його убити, **33** а Господь його не покине в його руках ані його не засудить, коли його судить. **34** Потерпи Господа і збережи його дорогу – і Він підніметься, щоб успадкувати землю! Побачиш, коли грішники будуть вигублені. **35** Я побачив безбожного, що піднімався високо і вивищувався, наче ливанські кедри. **36** І я пройшов – і ось не було. І я його пошукав – і не знайшлося його місце. **37** Зберігай незлобність і гляди на праведність, бо є остаток мирній людині! **38** Беззаконні ж будуть вигублені разом, а останки безбожних будуть вигублені! **39** Спасіння ж праведних у Господа! І Він є їхньою обороною в часі болю! **40** Господь їм допоможе і їх визволить, вирве їх від грішників і їх спасе! Бо вони на Нього поклали надію.

сир. 2

Слава...

1 37-ий псалом Давида. Спомин про суботу.

2 Господи! Не докори мені твоєю люттю ані не скартай мене твоїм гнівом! **3** Бо твої стріли погрузли в мені, і Ти на мені скріпив твою руку. **4** Немає оздоровлення в моїм тілі від лиця твого гніву! Немає миру в моїх костях від лиця моїх гріхів! **5** Бо мої гріхи перевищили мою голову, обтяжіли на мені, наче важкий тягар. **6** Мої рани засмерділися і згнили від лиця моєї безумності. **7** Я потерпів і прибитий до кінця. Я ходив сумуючи цілий день. **8** Бо мої стегна наповнилися наруг, і немає оздоровлення в моєму тілі. **9** Я пригнічений і дуже впокорений. Я ревів від стогону мого серця. **10** Господи! Все моє бажання перед Тобою, і мій стогін не затаївся від Тебе. **11** Моє серце засмутилося, мене покинула моя сила. І світло

моїх очей, і воно не є зі мною. **12** Мої друзі і мої близькі наблизилися і стали напроти мене, і мої близькі стали здалека від мене. **13** І нагнітали ті, що шукали мою душу, і ті, що шукали мені зла, сказали безумне і навчалися обмани цілий день. **14** Я ж не чув, наче глухий, і не відкривав своїх уст, наче німий, **15** і я був, наче чоловік, що не чує. І немає оскарження в моїх устах, **16** бо на Тебе, Господи, я поклав надію. Ти вислухаєш, Господи! Мій Боже! **17** Бо я сказав: Щоб ніколи не зраділи мною мої вороги! І коли порухалися мої ноги, вони вихвалялися проти мене. **18** Бо я готовий на побої, і мій біль є постійно переді мною, **19** бо я сповіщу моє беззаконня і подбаю за мій гріх. **20** Мої ж вороги живуть і скріпилися понад мене, і помножилися ті, що мене неправедно ненавидять. **21** Ті, що мені віддають злом за добро, наговорювали на мене, тому що я переслідував праведність. **22** Господи! Не покидай мене! Мій Боже! Не відступи від мене! **23** Зглянься на мою поміч, Господи мого спасіння!

ста́ви мѧ си́ла моѧ̀. и҆ свѣ́т о҆чїю моє́ю, и҆ то́й нѣ́сть съ мно́ю· Дрꙋ́зи мої̀ и҆ і҆́скрьнїи мої̀, пра́мо мнѣ̀ приближи́шасѧ, и҆ ста́ша· и҆ бли́жнїи мої̀ ѿдале́че (мене) ста́ша, и҆ нꙋ́ждахꙋсѧ и҆́щꙋщей дꙋ́шꙋ мою̀· И҆ и҆́щꙋщей ѕла́ѧ мнѣ̀ глаго́лахꙋ сꙋ́єтнаѧ, и҆ льсти́внаѧ ве́сь дн҃ь поꙋча́хꙋсѧ· а҆́зъ же ꙗ҆́ко глꙋ́хъ не слы́шах, и҆ ꙗ҆́ко нѣ́мъ не ѿверза́ѧ ꙋ҆́стъ свои́хъ· и҆ бы́хъ ꙗ҆́ко чл҃къ не слы́ша, и҆ не и҆мы̀ въ ᲂу҆стѣ́хъ свои́хъ ѡ҆бличе́нїа· ꙗ҆́ко на тѧ̀ г҃и ᲂу҆пова́х, ты ᲂу҆слы́шиши г҃и, б҃е мо́й· ꙗ҆́ко рѣ́хъ, да не когда̀ пора́дꙋют ми сѧ вра́зи мои́. и҆ внегда̀ подвиза́тисѧ нога́мъ мои́мъ, на́ мѧ велерѣ́чеваша· Ꙗ҆́ко а҆́зъ на ра́ны гото́въ, и҆ болѣ́знь моѧ пре́до мно́ю [є҆́сть][2] вы́нꙋ· Ꙗ҆́ко беззако́нїє моє а҆́зъ възвѣщꙋ̀, и҆ попекꙋ́сѧ ѡ҆ грѣсѣ̀ моє́мъ· Вра́зи же моѝ живꙋ́тъ, и҆ ᲂу҆крѣпи́шасѧ па́че мене, и҆ ᲂу҆мно́жишасѧ ненави́дѧщей мѧ̀ без пра́вды· въздаю́щей [ми̑][3] зла̀ въз бл҃гаа, ѡ҆болга́хꙋ мѧ, зане гона́х бл҃гты́ню· [-][4] Не ѡ҆ста́ви мене г҃и б҃е мо́й, не ѿстꙋпѝ ѿ мене· вън́ьмѝ в по́мощь мою, г҃и сп҃се́нїа моє́го·

1 На кінець. Ідітунові. 38-а пісня Давида.

(в коне́цъ, ѡ҆́и҆диѳꙋмѣ пѣ́снь д҃ва, л҃и)[1].

2 Я сказав: Стерегтиму мої дороги, щоб не грішити моїм язиком. Я поставив охорону моїм устам, коли грішний стане переді мною. **3** Я занімів і був упокорений, і замовк від добра. І мій біль обновився. 4 В мені розігрілося моє серце, і в моїм повчанні розгориться вогонь, я сказав моїм язиком: **5** Господи! Об'яви мені мій кінець і число моїх днів, яке воно, щоб я пізнав чим я лишаюся! **6** Ось Ти поклав мої дні, виміряні долонею, і мій склад перед Тобою, наче ніщо. Лише все – марнота, кожний чоловік, що живе. **7** Отже іде, образом ходить людина, лише марно турбується, збирає скарби і не знає, кому їх збирає. **8** І тепер яке моє очікування? Чи не Господь? І мій склад є у Тебе. **9** Спаси мене від усіх моїх беззаконь! Ти мене дав за погорду безумному, **10** я занімів і не відкрив своїх уст, бо ти Той, що створив. **11** Віддали від мене твої побої, бо я знеміг від сили твоєї руки! **12** В картаннях Ти покарав людину за беззаконня і розніс його душу, наче павутину. Однак даремною є всяка людина. **13** Вислухай мою молитву, Господи, і сприйми моє благання! Не замовкни на мої сльози, бо я поселенцем в Тебе і чужинцем, так як усі мої батьки. **14** Залиш мені, щоб я спочив раніше, ніж відійду. І більше не буду.

Рѣ́хъ, съхраню̀ пꙋти̑ моѧ̀, є҆́же не съгрѣша́ти ꙗ҆зы́ком мои́мъ· положи́хъ ᲂу҆сто́мъ мои́мъ храни́ло, внегда въста́ти грѣ́шномꙋ пре́до мно́ю· ѡ҆немѣ́хъ, и҆ смири́хсѧ, и҆ ᲂу҆молча́х ѿ бл҃гъ, и҆ болѣ́знь моѧ̀ ѡ҆бнови́сѧ· съгрѣ́асѧ ср҃це моє въ мнѣ̀, и҆ в поꙋ́ченїи моє́мъ разгори́тсѧ ѻ҆́гнь· гл҃ахъ ꙗ҆зы́комъ мои́мъ, скажи ми̑ г҃и кончи́нꙋ мою, и҆ число̀ дн҃їи мои́хъ кое є҆́сть, да разꙋмѣ́ю, что̀ лиша́юсѧ а҆́зъ· се па́дїю и҆змѣ́рены положи́лъ є҆си дн҃и моѧ, и҆ съста́въ мо́й ꙗ҆́ко ни въчто́же пре́д тобо́ю· ѡ҆ба́че всѧ́ческаа сꙋ́єта, всѧ́къ чл҃къ живы́й· (-)[1] (и҆́де ᲂу҆́бо)[3] ѡ҆́бразом хо́дитъ чл҃къ, ѡ҆ба́че въсꙋє́ [мѧте́тсѧ][4]· съкрыва́єтъ, и҆ не вѣ́сть комꙋ съби́раєтъ а҆· и҆ нн҃ѣ кто̀ терпѣ́нїє моє, не г҃ь ли̑; и҆ съста́в мо́й ѿ тебе є҆́сть· ѿ всѣ́хъ беззако́нїи мои́хъ и҆зба́ви мѧ, поноше́нїє безꙋ́мномꙋ да́лъ мѧ є҆си· ѡ҆немѣ́хъ, и҆ не ѿверзо́хъ ᲂу҆́стъ свои́хъ, ꙗ҆́ко ты [сътвори][5]. ѿста́ви ѿ мене ра́ны твоѧ· ѿ крѣпости бо рꙋки твоеа̀ а҆́зъ и҆зчезо́х. въ ѡ҆бличе́нїи ѡ҆ беззако́нїи показа́лъ є҆си чл҃ка. и҆ и҆ста́ѧлъ є҆си ꙗ҆́ко паоꙋчи́нꙋ дꙋ́шꙋ є҆го, ѡ҆ба́че всꙋє [-][6] всѧ́къ чл҃къ· (-)[7] ᲂу҆слы́ши мл҃твꙋ мою г҃и, и҆ моле́нїє моє. внꙋши̑ слезъ мои́хъ, не премолчи, ꙗ҆́ко пресе́ленйк а҆́зъ (-)[8] ѿ тебе, и҆ пришле́ць, ꙗ҆́коже вси ѻ҆тцы мои̑· ѡ҆сла́би ми, да почїю пре́жде да́же не ѿи҆́дꙋ и҆ ктомꙋ̀ не бꙋ́дꙋ·

(Въ ко҃ ѱло҃ дв҃в лд)[1]

Терпѧ потерпѣхъ га, и внѧ ми, и ѹслыши млтвѹ мою· и възведе мѧ ѿ рова страстей, и ѿ тимѣнїа глѹбины. и постави на камени нозѣ мои, (-)[2] исправи стопы моѧ· и вложи въ ѹста моѧ пѣснь новѹ, пѣнїе ба нашего· ѹзрѧтъ мнози, и ѹбоѧтсѧ, и ѹповаютъ на га· блаженъ мѹж, емѹже есть имѧ гне ѹпованїе его, и не призрѣвъ сѹєтнаа, и неистовленїа ложна· многа сътворилъ еси ты ги бже мой чюдеса твоа, и помышленїемъ твоимъ нѣсть кто ѹподобитисѧ ти сѧ· възвѣстихъ и глахъ, ѹмножишасѧ паче числа· *жертвѹ и приношенїе не въсхотѣ, [тѣло][3] же съвершилъ ми еси· всесъжженїа и о грѣсѣхъ не взыскалъ еси. тогда рѣхъ, се прїидѹ· въ главизнѣ книжнѣ пишетъ о мнѣ, сътворити волю твою бе мой въсхотѣхъ, и законъ твой посредѣ чрева моего· благовѣстихъ правдѹ въ црькви мнозѣ, се ѹстнѣ мои не възбраню. ги ты разѹмѣ· правдѹ твою не съкрыхъ въ срдци моемъ, истинѹ твою и спсенїе твое рѣхъ· не съкрыхъ млть твою, и истинѹ твою ѿ сонма многа· ты же ги не ѹдали щедротъ твоихъ ѿ мене, млть твоѧ и истина твоа выну застѹписта мѧ· Ꙗко одержаша мѧ зла, имже нѣсть числа. постигоша мѧ безаконїѧ моѧ, и не възмогохъ зрѣти· ѹмножишасѧ паче власъ главы моеѧ, и срдце мое остави мѧ· благоволи ги избавити мѧ, ги помощи ми потщисѧ· да постыдатсѧ и посрамѧтсѧ вкѹпѣ ищѹщеи дшѹ мою, изѧти ю· да възвратѧтсѧ въспѧть и постыдатсѧ хотѧщеи ми злаа· да прїимѹтъ абїе стѹдъ свои, глющеи ми, благоже благоже· да възрадѹютсѧ и възвеселѧтсѧ о тебѣ, вси ищѹщеи тебе ги· и рекѹтъ. вынѹ да възвеличитсѧ гь, любѧщеи спсенїе твое· Аз же ѹбогъ есмь и нищъ, гь [попеченїе][4] мое· Помощникъ мой и защититель мои [еси ты][5], бе мой, не закосни·

(Слава·)

1 На кінець. 39-ий псалом Давида.

2 Терплячи, я стерпів Господа. І Він прислухався до мене і вислухав моє благання, **3** і вивів мене з рову страждань і з глибини болота, і поставив мої ноги на камені, випрямив мої кроки, **4** і вклав до моїх уст нову пісню – спів нашому Богові. Численні побачать і злякаються, і покладуть віру на Господа. **5** Блаженний чоловік, в якого господнє ім’я є його надією, і не поглянув на марноти і обманливе безглуздя. **6** Господи! Боже мій! Ти створив багато твоїх чудес. І в твоїх помислах немає когось, хто уподібниться до Тебе. Я сповістив, і сказав: Розмножилися понад *всяке* число. **7** *Ти не побажав жертви і приношення, а мені Ти зробив тіло. Цілопалення і за гріх Ти не вимагав. **8** Тоді я сказав: Ось іду. В главі книги написано про мене. **9** Щоб чинити твою волю, мій Боже, я і побажав твій закон посеред мого лона, **10** я благовістив праведність у численній церкві, ось не забороню моїм губам. Господи! Ти пізнав! **11** Я не заховав твою справедливість у моєму серці, я розповів про твою правду і твоє спасіння. Я не заховав твого милосердя і твоєї правди від великого збору, **12** Ти ж, Господи, не забери від мене твоїх щедрот! Твоє милосердя і твоя правда постійно заступалися за мене. **13** Бо мене оточило зло, якому немає числа, мене захопили мої беззаконня і я не міг дивитися. Вони розмножилися понад волосся моєї голови, і моє серце мене залишило. **14** Зволь, Господи, визволити мене! Господи, поспіши мені на поміч! **15** Хай завстидаються і засоромляться разом ті, що шукають мою душу, щоб її забрати! Хай відвернуться назад і засоромляться ті, що бажають мені зла! **16** Хай нагло приймуть своє засоромлення ті, що мені говорять: Добре! Добре! **17** Хай зрадіють і розвеселяться Тобою всі, що Тебе шукають, Господи! І хай кажуть завжди: Хай звеличиться Господь! ті, що люблять твоє спасіння. **18** Я ж є бідний і убогий, Господь – моє надбання. Ти є мій помічник і мій оборонець. Мій Боже, не забарися!

Слава...

євреѡ і / *єв. 10*

(Въ конецъ ѱло҃ двдвъ· м)[1]·

Блаженъ разѹмѣваай на нища и ѹбога, въ днь лютъ избавитъ и гь· гь съхрани и, и живитъ и, и ѹблажитъ и на земли, и не предастъ его в рѹкы врагомъ его· гь поможетъ емѹ на одрѣ болѣзни

1 На кінець. 40-ий псалом Давида.

2 Блаженний той, що зважає на бідного й убогого! В поганому дні Господь його визволить, **3** Господь його обереже і дасть йому життя, і вчинить його блаженним на землі, і не видасть його в руки його ворогів. **4** Господь йому допоможе на ліжку

його болю. Ти повернув ціле його ліжко в його хворобі, **5** я сказав: Господи, помилуй мене! Оздоров мою душу, бо я згрішив проти Тебе! **6** Мої вороги сказали мені зло: Коли помре і згине його ім'я? **7** І входив дивитися, говорив марне. Його серце зібрало собі беззаконня, він виходив геть і говорив разом. **8** Проти мене шептали всі мої вороги, проти мене видумували мені зло, **9** поклали проти мене перестcovне слово. Чи той, що спить не додасть воскреснути? **10** Бо і людина мого миру, на якого я покладав надію, *що їв мої хліби, підняв проти мене п'яту, **11** Ти ж, Господи, помилуй мене і підніми мене – і віддам їм. **12** В цьому я пізнав, що Ти мене побажав, бо мій ворог не розвеселиться наді мною, **13** мене ж Ти прийняв через незлобність і закріпив мене перед собою навіки. **14** Благословенний Господь Бог Ізраїля від віку й до віку! Хай буде! Хай буде!

ів. 13
дія. 1

є҆гѡ, всє ло́жє є҆гѡ ѡ҆бра́тилъ є҆си в болѣ́зни є҆гѡ· а҆зъ рєхъ, г҃и поми́лꙋй мѧ, и҆сцѣли́ дш҃ꙋ мою, ꙗ҆́ко сєгрѣши́х ти· врази мои рѣша (мнѣ злаꙗ)[2], когда̀ ꙋ҆́мрєтъ и҆ поги́бнєтъ и҆́мѧ є҆гѡ; и҆ [-][3] вхождашє видѣти, всꙋє гл҃ашє ср҃цє є҆гѡ. сьбра̀ бєззако́нїє є҆мꙋ, и҆схождаашє вонъ, и҆ гл҃ашє вкꙋпѣ· на́ мѧ шєпта́хꙋ всѣ врази мои, на́ мѧ помышла́хꙋ злаꙗ мнѣ· сло́во законопрєстꙋпно възложиша на́ мѧ, є҆да̀ спай нє приложитъ въскрⷭ҇нꙋти; и҆бо чл҃къ мира моєго наньжє ꙋ҆повахъ, *ꙗ҆дыи хлѣбы моѧ, възвєличи на́ мѧ пѧтꙋ· ты жє г҃и поми́лꙋй мѧ и҆ въздвигни мѧ, и҆ въздамъ и҆мъ· ѡ҆ сємъ позна́х ꙗ҆́ко въсхотѣ мѧ, ꙗ҆́ко нє възрадꙋєтсѧ вра́ мой ѡ҆ мнѣ· мєнє жє за нєзло́бїє приѧтъ, и҆ ꙋ҆твєрди́л мѧ є҆си прє собо́ю в вѣкъ· бл҃вєнъ г҃ь бг҃ъ і҆и҃лєвъ, ѿ вѣка и҆ до́ вѣка. бꙋдєтъ бꙋдєт·

і҆ѡ҃а г҃і
дѣѧ҃ а҃

1 На кінець. Врозумлення синів Коре. 41-ий.

2 Таки само, як олень прагне до водних джерел, так прагне Тебе моя душа, Боже! **3** Моя душа спрагнена Бога сильного, живого, коли прийду і з'явлюся перед божим лицем. **4** Мої сльози стали мені хлібом вдень і вночі, коли говорили мені кожного дня: Де є твій Бог? **5** Це я згадав і я вилив до себе мою душу, бо перейду в місце подиву гідного закриття, аж до божого дому, в голосі радості і визнавання, шумі святкуючого. **6** Чому ти є засмучена, моя душе, і чому мене тривожиш? Поклади надію на Бога, бо визнаватимуся Йому! Спасіння мого обличчя і мій Бог, **7** в мені стривожилася моя душа! Через це згадаю Тебе з землі Йордану і Ермоніма, з малої гори. **8** Безодня закликає безодню в голосі твоїх порогів! Всі твої висоти і твої хвилі перейшлися по мені! **9** В дні Господь заповість своє милосердя і вночі його пісню у мене. Молитва Богові – мого життя. **10** Скажу Богові: Ти є моїм заступником! Чому Ти мене забув і чому я ходжу засмученим, коли мене гнітить ворог? **11** Коли ламалися мої кості, мною гордували мої вороги, коли вони говорили мені кожного дня: Де є твій Бог? **12** Чому ти засмучена, моя душе, і чому мене тривожиш? Поклади надію на Бога, бо визнаватимуся Йому! Спасіння мого лиця і мій Бог!

(в конє̑, разꙋ́м сн҃в корє́ѡв, ма҃)[1].

Имжє ѡ҆́бразомъ жєла́єтъ є҆лє́нь на и҆сточники водныꙗ, сі́цє жєла́єтъ дш҃а моѧ к тєбѣ бж҃є· възжада дш҃а моѧ к бг҃ꙋ, [крѣпкомꙋ][2], живо́мꙋ· когда прїидꙋ, и҆ ꙗ҆влюсѧ лицꙋ бж҃їю; быша [слє́зы моѧ мнѣ][3] хлѣбъ дн҃ь и҆ нⷭ҇ь, внєгда гл҃ати ми на всѧкъ дн҃ь, гдѣ є҆сть бг҃ъ твой; Сїа помѧнꙋхъ, и҆ и҆злїахъ на́ мѧ дш҃ꙋ мою, ꙗ҆́ко проидꙋ в мѣсто крова дивна, да́жє до до́мꙋ бж҃їа, въ гласѣ ра́дованїа, и҆ и҆сповѣданїа шꙋма праздн҃ꙋющаго· вскꙋю прискорбна є҆си дш҃є [моѧ][4], и҆ вскꙋю смꙋщаєши мѧ; ꙋ҆пова́й на́ бг҃а, ꙗ҆́ко и҆сповѣмсѧ є҆мꙋ, спсє́нїє лицꙋ моємꙋ [и҆][5] бг҃ъ мои· къ мнѣ дш҃а моѧ смꙋтисѧ, сєго ради (помѧнꙋхъ)[6] тѧ ѿ зємлѧ и҆ѡрда́нскы і҆ є҆рмонїимскы, ѿ горы малы· бєзд҃на бє́зднꙋ призываєт, въ гласѣ хлѧбїи твои́х· всѧ высоты̀ твоѧ̀ и҆ волны̀ твоа по мнѣ прєидо́ша· в дн҃ь заповѣсть г҃ь млтⷭ҇ь свою, и҆ но́щїю пѣснь [є҆го][7] ѿ мєнє· млтва бг҃ꙋ живота̀ моєго, рєкꙋ бг҃ꙋ, застꙋпникъ мои є҆си· Почто̀ мѧ забы̀, [и҆][8] вскꙋю сѣтꙋа хождꙋ внєгда стꙋжаєтъ (ми врагъ)[9]; внєгда сѣкрꙋшахꙋсѧ кости моѧ, поношахꙋ ми врази мои· внєгда гл҃ати и҆мъ мнѣ на всѧ̑ дн҃ь, гдѣ є҆сть бг҃ъ твой; вскꙋю прискорбна є҆си дш҃є [моѧ̀][10], и҆ вскꙋю смꙋщаєши мѧ̀; ꙋ҆пова́й на́ бг҃а, ꙗ҆́ко и҆сповѣмсѧ̀ є҆мꙋ. спсє́нїє лицꙋ моємꙋ, [и҆][11] бг҃ъ мой·

1 42-ий псалом Давида. Не описаний в євреїв.

Суди мене, Боже! І розсуди мою справу в непреподобнім народі! Спаси мене від неправедної і обманливої людини! **2** Бо Ти, Боже, є моєю си-

(ѱло́ дв҃въ мв҃)[1], (нєѡ҆пі́санъ ѿ є҆врє́й·)

Сꙋди́ ми бж҃є, и҆ разсꙋди́ прю мою, ѿ ꙗ҆зы́ка нєпрєподо́бна, ѿ чл҃ка нєправ҃дна и҆ льстива и҆збави мѧ· Ꙗ҆́ко ты є҆си бж҃є

держа́ва моѧ̀, вскꙋ́ю ѿри́нꙋ мѧ, и҆ вскꙋ́ю сѣ́тꙋѧ хож҇дꙋ внегда стꙋжа́етъ врагъ (-)[2]; посли свѣ҇тъ твой, и҆ і҆́стинꙋ твою. та̀ мѧ̑ наста́виста, и҆ ввєдо́ста мѧ̑ в̾ горꙋ стꙋ҃ю твою, и҆ в̾ жили̑ща твоѧ· И҆ вни́дꙋ к̾ жертвеникꙋ бж҃їю, к̾ бг҃ꙋ веселѧщемꙋ ю҆́ность мою· и҆сповѣмсѧ тебѣ в̾ гꙋслє҃ бж҃е, бж҃е мой· вскꙋ́ю́ прі́скорбна є҆си дш҃е [моѧ̀][3], и҆ вскꙋ́ю смꙋща́єши мѧ̑; оу҆пова́й на́ бг҃а, ꙗ҆́ко и҆сповѣмсѧ є҆мꙋ. сп҃се́нїе лица̀ моє҆го, и҆ бг҃ъ мой·

(Сла́ва·)

(в̾ коне҃ч, сн҃въ коре҃ѡв, (разꙋмъ)[1]· м҃г)[2].

Бж҃е оу҆ши́ма на́шима оу҆слы́шахѡ҃, (и҆) ѡ҆тц҃ы на́ши възвѣсті́ша нам· дѣ́ло, є҆́же сътвори́л є҆си въ днєхъ и҆́хъ, въ днєх҃ пе́рвы҃х· Рꙋка̀ твоѧ̀ ꙗ҆зы́кы потребѝ и҆ насади ѧ̀· ѡ҆зло́би лю́ди, и҆ і҆згна ѧ̀· не (ѡ҆рꙋжїем)[3] бо свои́м наслѣдиша зе́млю, и҆ мы́шца и҆́х не сп҃сѐ и҆̀· нѡ десни́ца твоѧ̀ и҆ мы́шца твоѧ̀, и҆ просвѣщенїе лица твоє҆го, ꙗ҆́ко бл҃говоли́л є҆си в ни́хъ· Ты є҆си са҃м цр҃ю мой и҆ бж҃е мой, заповѣдаай сп҃се́нїа і҆а́ковлѧ· ѡ҆ тебѣ врагы̀ на́ша и҆збодемъ рогы̀, и҆ ѡ҆ и҆́мени твоє҆м оу҆ничижи́м въста́ющаа на ны· не на лꙋкъ бо мой оу҆пова́ю, и҆ (ѡ҆рꙋжїе)[4] мое не сп҃се́т мене· сп҃слъ бо є҆си насъ ѿ стꙋжа́ющы҃х нам, и҆ ненавидѧщи҃х насъ посрамилъ є҆си· ѡ҆ бз҃ѣ похва́лимсѧ весь дн҃ь, и҆ ѡ҆ и҆́мени твоє҃м и҆сповѣмысѧ въ вѣкы· (-)[5] Нн҃ѣ же ѿри́нꙋ, и҆ посрамилъ є҆си на҃с, и҆ не и҆зы́деши [бж҃е][6] в си́лахъ на́ши҃х· възвратил є҆си на҃с вспѧть при вразѣх на́ши҃х, и҆ ненави́дѧщеи насъ расхыща́хꙋ себѣ· дал є҆си насъ ꙗ҆́ко ѡ҆вцѧ снѣди, и҆ въ ꙗ҆зы́цехъ разсѣꙗлъ ны є҆си· ѿдастъ люди своѧ бес цѣны̀, и҆ не бѣ мно́жество в̾ восклица́нї҃и на́ши҃х· Положилъ є҆си на҃с поноше́нїе съсѣ́домъ на́шим, подража́нїе и҆ порꙋга́нїе сꙋщы҃м ѡ҆кр҃тъ насъ· положилъ є҆си на҃с в̾ при́тчꙋ въ ꙗ҆зы́цѣ҃х, покива́нїю главѣ в лю́дє҃х· весь дн҃ь сра҃м мой предо́ мною є҆сть, и҆ стꙋдъ лица̀ моє҆го покры̀ мѧ· ѿ гласа (понаша́ющи҃х)[7] и҆ (ѡ҆клевета́ющы҃х)[8], ѿ лица̀ вражїѧ и҆ і҆згонѧ́щаго· Сїа всѧ прїидо́ша на ны, и҆ не забы́хом тебѐ, и҆ не непра́вдихѡ҃м в̾ завѣтѣ твоє́мъ. и҆ не ѿстꙋпѝ вспѧть ср҃це на́ше, и҆ оу҆клони́л є҆си стезѧ на́ша ѿ пꙋтѝ твоє҆го· ꙗ҆́ко смири҃л є҆си на҃с на мѣстѣ ѡ҆злобле́нїѧ, и҆ прикры̀ ны сѣнь смертнаѧ· А҆́ще забы́хом и҆́мѧ бг҃а на́шего, и҆ а҆́ще въздѣхѡ҃м рꙋки на́ша к̾ бг҃ꙋ чюжемꙋ, не бг҃ъ ли взы́щетъ сихъ; той бо совѣсть таи́ннаѧ ср҃ца· *Ꙗ҆́ко тебе ради оу҆мерщвѧ́еми є҆смы весь дн҃ь, вмѣнихомсѧ ꙗ҆́ко ѡ҆вцѧ̀ зако-

кр҃и ѳ

лою. Чому Ти мене відкинув і чому ходжу, сумуючи, коли натискає ворог? **3** Пошли твоє світло і твою правду! Вони мене настановили і повели мене до твоєї святої гори і до твого поселення. **4** І ввійду до божого жертовника, до Бога, що розвеселяє мою молодість. Визнаватимуся Тобі в гуслях, Боже! Мій Боже! **5** Чому ти смутна, моя душе і чому мене тривожиш? Поклади надію на Бога, бо визнаватимуся Йому! Спасіня мого лиця і мій Бог!

Слава...

1 На кінець. Кореєвих синів. Врозумлення. 43-ій.

2 Боже! Нашими вухами ми почули, і наші батьки нам сповістили діло, яке Ти вчинив в їхніх днях, в давніх днях. **3** Твоя рука вигубила народи, і Ти їх насадив, Ти завдав зло народам і їх викинув, **4** бо вони не успадкували землю своєю зброєю. І їхня рука їх не спасла, але твоя правиця і твоє рамено, і освітлення твого лиця, бо Ти їх вподобав. **5** Ти сам, мій царю і мій Боже, Той, що заповідаєш спасіння Якова! **6** В Тобі проколемо наших ворогів рогами! І в твоєму імені вважатимемо за ніщо тих, що повстають проти нас! **7** Бо не надіюся на мій лук, і моя зброя мене не спасе. **8** Бо Ти нас спас від тих, що нас гнітили, і засоромив тих, що нас ненавиділи. **9** В Бозі похвалимося ввесь день! І в твоєму імені визнаватимемося навіки! **10** Тепер же Ти відкинув і засоромив нас. І не вийдеш, Боже, в наших силах. **11** Ти повернув нас назад перед нашими ворогами, і ті, що нас ненавиділи, собі розграбували. **12** Ти дав нас, як овець, на їжу і розсіяв нас між народами. **13** Ти віддав свій народ без ціни, і не було множества у їхній виміні. **14** Ти поклав нас погордою нашим сусідам, висміюванням і посміховищем тим, що довкруги нас. **15** Ти нас поставив у притчу між народами, покиваням голови між народами. **16** Цілий день мій сором є переді мною, і мене покрило засоромлення мого лиця **17** від голосу тих, що гордують і обмовляють, від лиця ворога і того, що переслідує. **18** Це все прийшло на нас, і ми не забули Тебе і не поступили неправедно у твоїм завіті, **19** і назад не відступило наше серце. І Ти звернув наші стежки з твоєї дороги, **20** бо Ти упокорив нас на місці, де чинили зло. І нас покрила тінь смерті. **21** Якщо ми забули ім’я нашого Бога і якщо ми підняли наші руки до чужого Бога, **22** чи Бог це не дослідить?! Бо Він знає скрите серця, **23** *бо задля Тебе нас вбивають ввесь день, вважають нас

рим. 8

як овець заколення. **24** Встань! Чому спиш, Господи?! Воскресни і не відкинь до кінця! **25** Чому відвертаєш твоє лице, забуваєш нашу бідно ту і наш біль? **26** Бо наша душа упокорена до землі, наш живіт прилип до землі. **27** Воскресни, Господи! Поможи нам і спаси нас задля твого імені!

ленїа· востани, въскѹю спиши Ги: въскрни, и не ѿрини до конца· вскѹю лице твое ѿвращаеши, забываеши нищетѹ нашѹ и печаль нашѹ: яко смирися в перьсть дша наша, прилпе земли оутроба наша· въскрни Ги, помози нам, и избави нась имени ради твоего·

1 На кінець. Про тих, що змінилися. На врозумлення Кореєвих синів. Пісня про улюбленого. 44-ий.

2 Моє серце видало добре слово. Я говорю мої діла цареві. Мій язик – тростина писаря, що пише швидко. **3** Гарний красою, понад людських синів, благодать вилилася у твоїх губах. Через це Бог тебе поблагословив навіки. **4** Підпережи свою зброю на твоїм бедрі, сильний твоєю красою і твоєю пристойністю, **5** і натягни, і хай щастить. І царюй задля правди, і лагідності, і справедливості, і тебе подиву гідно настановить твоя правиця. **6** Твої стріли вигострені, сильний. Під тобою впадуть народи в серці ворогів царя. **7** *Твій престіл, Боже, навіки віків! Палиця праведності – палиця твого царства! **8** Ти полюбив справедливість і зненавидів беззаконня, через це помазав Тебе, Боже, Бог твій олією радості радше, ніж твоїх причасників. **9** Смирна, і стакт, і касія від твоїх риз – від тягару слонових, якими тебе розвеселили дочки **10** царів у твоїй славі. Перед тобою стала цариця, по правиці у тебе, зодягнена в позолочені шати, прикрашена. **11** Послухай, дочко, і глянь, і прихили твоє вухо, і забудь твій народ і дім твого батька! **12** І цар бажатиме твоєї краси, бо той є твоїм паном, **13** і йому поклоняться і дочки Тиру з дарами, багаті народу складатимуть моління до твого обличчя. **14** Вся слава царської дочки всередині, вона зодягнанена в золотих мережках, прикрашена. **15** Будуть приведені до царя дівчата вслід за нею, її кревні будуть приведені до тебе. **16** Будуть приведені в веселості і радості, будуть введені до церкви царя. **17** Замість твоїх батьків народилися твої сини. Ти їх настановиш князями по всій землі. **18** Згадаю твоє ім’я в усякому роді і роді. Через це народи визнатимуться тобі навіки і навіки віків!

єв. 1

(в конец, о измѣнших ся снв корео в разѹ, пѣснь о възлюбленнѣ мд)[1]

Ѿрыгнѹ срце мое слово блго, глю азъ дѣла моа цреви· Изык мой, тростъ книжника скоропісца· красенъ добротою паче снвъ члчскы, излїася блгдть въ оустнах твоих, сего ради блви тя бъ в вѣкъ· Препояши (орѹжїе)[2] свое по бедрѣ твой силне· Красотою твоею и добротою твоею, иналяци, и оуспѣвай, и цртвѹй· истины ра и кротости и правды, и наставит тя дивно десница твоа· стрѣлы твоа изощрены силне, людїе по тобою падѹт, в срци врагъ цревъ· *пртлъ твой бе в вѣкъ вѣка, жезлъ правости, жезлъ цртвїа твоего· възлюбилъ еси правдѹ, и възненавидѣ безаконїе· Сего ради помаза тя бже бъ твой, елеомъ радости паче причастникъ твой· Змѵрна и стакти и касіа, ѿ ризъ твой, ѿ тяжести слоновых, из нихже възвеселиша тя дщеря црей въ чти твоей· Предста црца одеснѹю тебе, в ризах позлащенных одѣана, преоукрашенна· Слыши дщи, и виждь, и приклони оухо твое, и забѹди люди твоа, и домъ ѿца твоего· [И вожделѣе][3] црь добротѣ твоей, яко той есть гь твой, и [поклонишися][4] емѹ· [и дщи][5] тирова съ дары, лицѹ твоемѹ помолятся богатїи людьстїи· [вся слава дщере цревы][6] внѹтрь, расны златыми одѣана преоукрашена· приведѹтся црю двы в слѣдъ ея, ближнаа ея приведѹтся тебѣ, приведѹтся въ веселїе и радость. введѹтся в црковь цревѹ· вмѣсто ѿцъ твой быша [снове твои][7], оуставиши и кнѧза по всей земли· Поманѹ има твое во всяко родѣ и родѣ· Сего ради людїе исповѣдатся тебѣ в вѣк, и въ вѣк вѣка·

еврео а

1 На кінець. Для синів Корея. Про сховане. 45-ий псалом.

2 Наш Бог – сховок і сила, помічник в бідах, що дуже нас захопили! **3** Через це не злякаємося, коли земля тривожиться і гори переставляються в морські серця. **4** Зашуміли і стривожилися їхні води, гори стривожилися

(в конец, снвъ, кореовъ, о таинны ѱаломъ, ме)[1].

Бгъ намъ прибѣжище и сила, помощникъ в скорбехъ обрѣтших ны ѕѣло· Сего ради не оубоимся внегда смѹщаетсѧ земля, и прелагаются горы в срца морская· възшѹмѣша и смѹтишася воды

и҆́хъ, смѹти́шасѧ го́ры крѣ́постїю є҆гѡ̀· (-)[2] Рѣ́чнаѧ ѹ҆стремле́нїа веселѧ́тъ гра҃ бж҃їи, ѡ҆ст҃илъ є҆́сть село̀ свое вы́шнїи· Бг҃ъ посредѣ̀ є҆гѡ̀, [и҆][3] не подви́житсѧ, помо́жетъ є҆мѹ̀ бг҃ъ ѹ҆́тро заѹ́тра· Смѹти́шасѧ ꙗ҆зы́ци, ѹ҆клони́шасѧ цр҃ствїа, дастъ гла҃ свой [вы́шнїи][4], потрѧсе́сѧ землѧ̀· г҃ь си́лъ съ на́ми, застѹ́пни҃ нашь бг҃ъ ї҆а́ковль· [-][5] Прїиди́те, [и҆][6] ви́дите дѣла̀ бж҃їѧ, ꙗ҆̀же положи чꙋдеса̀ на земли̇̀, ѿе́млѧ бра́ни до конца земли· Лѹ́къ сокрѹши́, и҆ сломи́тъ ѻ҆рѹ́жїе, и҆ щиты̀ сожже́ ѻ҆гнемъ· ѹ҆праздни́тесѧ, и҆ разѹмѣ́йте, ꙗ҆́кѡ а҆́зъ є҆́смь бг҃ъ. вознесѹ́сѧ въ ꙗ҆зы́цѣхъ, вознесѹ́сѧ на земли̇̀· г҃ь си́лъ съ на́ми, застѹ́пникъ на́шъ бг҃ъ ї҆а́кѡвль·

(Сла́ва·)

його силою, **5** річні буяння веселять боже місто. Всевишній освятив своє поселення. **6** Бог посеред нього. І не зрушиться. Бог йому допоможе рановранці. **7** Стривожилися народи. Відхилилися царства. Всевишній видав свій голос – земля затряслася. **8** З нами Господь сил. Наш заступник – Бог Якова. **9** Прийдіть і побачте божі діла! Які чуда Він поклав на землі, **10** спиняючи війни до кінця землі! Він знищить лук і розіб'є зброю, і спалить щити вогнем. **11** Спочиньте і зрозумійте, що Я є Бог! Піднімуся вгору в народах, підведуся вгору на землі. **12** З нами Господь сил! Наш заступник – Бог Якова!

Слава...

(Въ коне́цъ сн҃овъ коре́овъ. ѱало́мъ, м҃ѕ)[1]· (Ка҃ з҃·)

Вси ꙗ҆зы́цы восплещи́те рѹка́ми, воскли́кните бг҃ѹ гла́сомъ ра́дости. ꙗ҆́кѡ г҃ь вы́шнїи, стра́шенъ, цр҃ь ве́лїй по все́й земли̇̀, покори лю́ди на́мъ, и҆ ꙗ҆зы́ки по́дъ но́ги на́шѧ· И҆збра на́мъ достоѧ́нїе свое, добро́тѹ ї҆а́кѡвлю ю҆̀же возлю́би· [-][2] Взы́де бг҃ъ въ воскликнове́нїи, г҃ь во гла́сѣ трѹ́бнѣ· по́йте бг҃ѹ на́шемѹ, по́йте. по́йте цр҃еви на́шемѹ, по́йте· ꙗ҆́кѡ цр҃ь все́й земли̇̀ бг҃ъ, по́йте разѹ́мнѡ· Воцари́сѧ бг҃ъ на́дъ ꙗ҆зы́ки, бг҃ъ сѣди́тъ на престо́лѣ ст҃ѣмъ свое́мъ· Кнѧ́зи людстїи собра́шасѧ съ бг҃омъ а҆враа́млемъ, ꙗ҆́кѡ бж҃їи держа́внїи земли ѕѣлѡ̀ вознесо́шасѧ·

1 На кінець. Кореєвих синів. 46-ий псалом. Катизма 7-а.

2 Всі народи! Заплескайте руками! Закричіть до Бога голосом радості! **3** Бо Всевишній Господь – страшний, великий цар по всій землі! **4** Він підкорив нам народи і народи під наші ноги, **5** вибрав нам своє насліддя – красу Якова, яку полюбив. **6** Бог пішов в оклику! Господь в трубному голосі! **7** Співайте нашому Богові! Співайте! Співайте нашому цареві! Співайте! **8** Адже Бог – цар всієї землі! Співайте з зрозумінням! **9** Бог зацарював над народами! Бог сидить на своєму святому престолі! **10** Людські князі зібралися з Богом Авраамовим, бо Божі силачі землі дуже піднялися!

(Пѣ́снь ѱалма, сн҃овъ коре́овъ, втора́гѡ сѹббѡ́ты, м҃з)[1]·

Ве́лїй г҃ь, и҆ хвале́нъ ѕѣлѡ̀, въ гра́дѣ бг҃а на́шегѡ, въ горѣ̀ ст҃ѣй є҆гѡ̀, бл҃гокоре́ннымъ ра́дованїемъ всеѧ̀ землѧ̀, го́ры сїѡ́нскїѧ ре́бра сѣ́верова, гра҃ цр҃ѧ вели́кагѡ· бг҃ъ въ тѧже́стѣхъ є҆гѡ̀ зна́емъ є҆́сть, є҆гда̀ застѹпа́етъ и҆̀· ꙗ҆́кѡ се цр҃їе [зе́мстїи][2] собра́шасѧ, снидо́шасѧ вкꙋ́пѣ· тїи ви́дѣвше та́кѡ диви́шасѧ, смѹти́шасѧ подви́зашасѧ, тре́петъ прїѧ́тъ ѧ҆̀· тѹ̀ болѣ́зни ꙗ҆́кѡ ражда́ющїѧ, дѹ́хомъ бѹ́рнымъ сокрѹши́ши корабли̇̀ ѳарсі́йскїѧ· ꙗ҆́коже слы́шахомъ, та́кѡ и҆ ви́дѣхомъ. во гра́дѣ г҃а си́лъ, во гра́дѣ бг҃а на́шегѡ· бг҃ъ ѡ҆снова̀ и҆̀ во вѣ́къ· (-)[3] Прїѧ́хомъ бж҃е млⷭ҇ть твою̀, посредѣ̀ лю́дїи твои́хъ· по и҆́мени твое́мѹ бж҃е, та́кѡ и҆ хвала̀ твоѧ̀ на концы̀ землѧ̀, пра́вды и҆спо́лнь десни́ца твоѧ̀· да возвесели́тсѧ гора̀ сїѡ́нскаѧ, [и҆][4] возра́дѹютсѧ дщє́рѧ ї҆ѹде́йскїѧ, сѹде́бъ ра́ди твои́хъ г҃и· Ѡ҆бы́дите сїѡ́нъ, и҆ прїими́те и҆̀, возвѣсти́те въ столпѣ́хъ є҆гѡ̀· положи́те сердца̀ ва-

1 47-а пісня псалма. Кореєвих синів. Другого суботи.

2 Великий Господь і дуже хвалений в місті нашого Бога – в його святій горі **3** добре укоріненою радістю всієї землі. Сіонські гори, північні ребра, – місто великого царя. **4** Бог в його тягарях пізнається, коли заступається за нього! **5** Бо ось земські царі зібралися, зійшлися разом, **6** ті, побачивши таке, здивувалися, стривожилися, захиталися. **7** Їх охопило тремтіння. Там болі, наче тої, що родить. **8** Бурним духом Ти знищиш тарсійські кораблі. **9** Так як почули, так і ми побачили в місті Господа сил, в місті нашого Бога. Бог заснував його навіки. **10** Боже! Ми одержали твоє милосердя посеред твого народу **11** за твоїм іменем. Боже! Так і твоя хвала до кінців землі, Твоя правиця повна праведності. **12** Хай розвеселиться Сіонська гора і зрадіють юдейські дочки задля твоїх судеб, Господи **13** Оточіть Сіон і охопіть його! Сповістіть на його баштах!

14 Покладіть ваші серця на його силу, і розділіть його дім, щоб ви розповіли в іншому роді! **15** Бо Той є нашим Богом навіки і навіки віків! Той нас пастиме навіки!

ша в силꙋ его, и раздѣлите [домъ][5] его, ꙗко да повѣсте в родѣ иномъ· ꙗко той есть Бгъ [-][6] нашъ в вѣкъ, и въ вѣкъ вѣка, той ꙋпасетъ насъ въ вѣкы·

1 На кінець. Кореєвих синів. 48-ий псалом.

2 Почуйте це всі народи! Послухайте всі, що живете у вселенній! **3** Земні ж і людські сини! Разом багатий і бідний! **4** Мої уста викажуть премудрість і повчання мого серця – розум. **5** *Прихилю моє вухо у притчах. Відкрию мою загадку в псалтирі, **6** чому боюся в лютому дні. Беззаконня моєї п'яти мене оточить. **7** Ті, що надіються на свою силу і на множество свого багатства, хваляться. **8** Брат не визволить – чи визволить чоловік? Не дасть Богові виміну за себе **9** і ціну визволення за свою душу. **10** І він потрудився на віки і житиме до кінця. Не побачить знищення, коли бачить премудрих, що вмирають. **11** Безумний і нерозумний разом загинуть і залишать чужим своє багатство; **12** і їхні гроби – їхні помешкання навіки, їхнє поселення з роду і в рід. Назвали свої імена на земних, **13** і чоловік, будучи в пошані, не зрозумів. Він прирівняний до нерозумного скота і уподібнився до них. **14** Така їхня дорога – їм згіршення. І після цього в своїх устах милуватимуться. **15** Були покладені, як вівці в аді. Їх пастиме смерть, і ними вранці володітимуть праведні. І їхня поміч постаріється в аді, вони були відкинені від своєї слави. **16** Одначе Бог визволить мою душу з адової руки, коли візьме мене. **17** Не бійся, коли розбагатіє людина або коли помножиться слава його дому. **18** *Бо коли вона помирає, – чи не покине все? І з ним його слава не зійде. **19** Бо його душа благословитиметься в його житті, визнається тобі, коли йому вчиниш добро, **20** поселиться аж до роду своїх батьків, аж довіку не побачить світло. **21** І чоловік, будучи в пошані, не зрозумів, прирівнявся до нерозумної скотини і уподібнився до них.

пс. 77
мат. 10

йов. 26

Слава...

(В конец сынъ кореовъ, ѱалом, ми)[1]·

ꙋслышите сїя вси ꙗзыцы, внꙋшите вси живꙋщей по вселеннѣи· земнїи же, и снве члчстїи, вкꙋпѣ богатъ и ꙋбогъ· ꙋста моа възглтють премꙋдрость, и поꙋченїе срца моего разꙋм· *Приклоню въ (притча)[2] ꙋхо мое, ѿверзꙋ въ ѱалтыри гананїе мое, вскꙋю боюся в днь лютъ; безаконїе пяты моея обыдет мя· надѣющейся силѣ своей, и множествомъ богатства своего хвалящеся· брат не избавитъ, избавить ли члкъ; не дастъ бгꙋ измѣны за ся, и цѣнꙋ збавленїа дша своея, и ꙋтрꙋдися в вѣкъ, и живъ бꙋдет до конца· (-)[3] не ꙋзритъ пагꙋбы, егда видитъ премꙋдрыя ꙋмирающа· вкꙋпѣ безꙋменъ и несмысленъ погибнета, и оставят чюжимъ богатъство свое, и гроби ихъ, жилища ихъ в вѣкъ· селенїа ихъ в родъ и родъ, нарекоша имена своя на земных [-][4]· И члкъ въ чести сый не разꙋмѣ, приложися скотомъ несмысленымъ, и ꙋподобися имъ· Сей пꙋть их съблазнъ им, и по сих въ ꙋстѣхъ свои блгоизволят· (-)[5] Ꙗко овця въ адѣ положени сꙋть, смерть ꙋпасетъ их, и обладаютъ ими правїи заꙋтра, и помощь ихъ обетшаетъ въ адѣ, ѿ славы своея [изриновени быша][6]· обаче бгъ избавит дшꙋ мою из рꙋкы адовы, егда прїемлет мя· [-][7] не ꙋбойся, егда разбогатѣетъ члкъ, или егда ꙋмножится слава домꙋ его· *Ꙗко (егда ꙋмираетъ, не)[8] оставит ли вся, ниже снидетъ с нимъ слава его. ꙗко дша его во животѣ его блвится, исповѣсть ти ся егда благо сътворишы емꙋ· вселится даже до рода ѿць своихъ, даже до вѣка не ꙋзритъ свѣта· [и][9] члкъ въ чти сый не разꙋмѣ, приложися скотѣхъ несмысленых, и ꙋподобися им·

ѱало оз м· і

іѡ кѕ

(Слава,)

1 49-ий псалом. Асафовів.

Бог Богів, Господь сказав і прикликав землю від сходу сонця до заходу. **2** З Сіону шляхетність його краси. Бог явно прийде, **3** наш Бог. І не замовкне. Вогонь загориться перед ним і довкруг нього сильна буря. **4** Приклиroutine небо вгорі і землю, щоб судити свій народ. **5** Зберіть йому його преподобних, що завіщають його завіт в жертвах! **6** І небеса спо-

(Ѱалом асафовъ мд·)[1]

Бгъ бгомъ гь гла, и призва землю, ѿ въстокъ слнца до западъ. ѿ сїона блголѣпїе красоты его· Бгъ ꙗвѣ прїидетъ, бгъ нашъ, и не премолчитъ· огнь пред нимъ възгорится· и окрестъ его бꙋря ѕѣлна· Призоветъ нбо свыше, и землю разсꙋдити люди своя· Съберѣте емꙋ прпбныя его, завѣщающая завѣт его о жертвах·

и҆ възвѣстѧтъ нб҃са правдꙋ є҆гѡ, ꙗ҆кѡ бг҃ъ сꙋдїи є҆сть. (-)[2] Слышите людїе мои, и҆ възглю вамъ і҆и҃лю, и҆ засвѣдительствꙋю ти. бг҃ъ бг҃ъ твои є҆смь а҆зъ. не ѡ҆ жертвахъ твоихъ ѡ҆бличю тѧ, всесожженїа же (-)[3] предо мною сꙋть вынꙋ. не прїимꙋ ѿ домꙋ твоего телцѧ, ни ѿ стадъ твоихъ козлы. ꙗ҆кѡ мои сꙋть вси ѕвѣрїе дꙋбравнїи, скоти в горахъ и҆ волове. Познахъ вса птица небесныѧ, и҆ красота селнаа съ мною є҆сть; А҆ще взалчю, не (рекꙋ тебѣ)[4]. *моа бо є҆сть вселеннаѧ, и҆ и҆сполненїе єа. єда ꙗмъ маса юнча; или кровь козлїю пїю; пожри бз҃ви жертвꙋ хвалѣ, и҆ въздаждь вышнемꙋ ѡ҆бѣты твоѧ. И҆ призови мѧ в дн҃ь печали [твоеа][5], и҆ и҆збавлю тѧ, и҆ прославиши мѧ. (-)[6] Грѣшникꙋ же рече бг҃ъ, вскꙋю ты повѣдаеши ѡ҆правданїа моѧ, и҆ въспрїемлеши завѣтъ мои ᲂу҆сты твоими; Ты же възненавидѣ наказанїе, и҆ ѿврьже словеса моа вспѧть; А҆ще видаше татѧ, течаше с нимъ, и҆ съ прелюбодѣемъ ᲂу҆частїе свое полагаше. Оу҆ста твоа ᲂу҆множиша злобꙋ, и҆ ꙗ҆зыкъ твои съплеташе льщенїѧ. Сѣдѧ на брата своего клеветаше, и҆ на сн҃а мт҃ре своеѧ полагаше съблазнъ. Сїѧ сътворилъ є҆си, и҆ ᲂу҆молчахъ. възнепщевалъ є҆си безаконїе, ꙗ҆кѡ бꙋдꙋ тебѣ подобенъ. ѡ҆бличю тѧ, и҆ предъпоставлю пред лицемъ твоимъ [грѣхи твоѧ][7]. разꙋмѣте же сїѧ забывающеи бг҃а, да не когда похититъ, и҆ не бꙋдетъ и҆збавлѧаи, жертва хвалѣ прославит мѧ, и҆ тꙋ пꙋть, и҆мже ꙗ҆влѧ є҆мꙋ сп҃сенїе [мое][8].

ψло҃ гі

вістять його праведність, бо Бог є суддя. **7** Послухай, мій народе! І скажу вам, Ізраїле! І тобі засвідчу. Бог, твій Бог Я є! **8** Не оскаржу тебе за твої жертви, цілопалення ж є постійно переді мною. **9** Не прийму телят з твого дому ані козлів з твоїх стад, **10** бо моїми є всі звірі лісу, скотина в горах і воли. **11** Я пізнав всіх небесних птахів, і краса поля є зі мною. **12** Якщо зголоднію, тобі не скажу, *бо моя є вселенна і її повнота, **13** чи їм Я м'ясо бичків або п'ю кров козлів. **14** Принеси Богові жертву хвали і віддай Всевишньому твої обіти. **15** І приклич Мене в дні твоєї скорботи – і визволю тебе, і Мене прославиш. **16** Грішникові ж Бог сказав: Чому ти розповідаєш про мої оправдання і приймаєш мій завіт твоїми устами? **17** Ти ж зненавидів нагадування і геть відкинув мої слова. **18** Якщо ти бачив злодія, ти біг з ним, і свою частку клав ти з перелюбником. **19** Твої уста помножили злобу, і твій язик плів обману. **20** Сидячи, ти наговорював проти свого брата і клав ти згіршення проти сина своєї матері. **21** Це зробив ти, і Я промовчав. Ти взявся за беззаконня, бо *думав, що* буду подібний до тебе. Я тебе скартаю і перед твоїм лицем поставлю твої гріхи. **22** Зрозумійте ж це, ви, що забуваєте Бога! Шоб часом не захопив і не забракло визволителя. **23** Жертва хвали мене прославить! І там дорога, якою покажу йому моє спасіння!

пс. 23

(в конє҃ ψло҃ двдвъ н҃)[1]. внегда прїити к немꙋ нада́нꙋ прр҃кꙋ. єгда вниде к вирсавеи [к женѣ ᲂу҆рїевѣ][2].

Помилꙋи мѧ бж҃е, по велицеи мл҃ти твоеи. И҆ по множествꙋ щедротъ твоихъ, ѡ҆чисти безаконїа моа. наипаче ѡ҆мыи мѧ ѿ безаконїѧ моегѡ, и҆ ѿ грѣха моегѡ ѡ҆чисти мѧ. ꙗ҆кѡ безаконїе мое а҆зъ знаю, и҆ грѣхъ мои предо мною є҆сть вынꙋ. тебѣ є҆диномꙋ съгрѣшихъ, и҆ лꙋкавое пред тобою сътворихъ. *ꙗ҆кѡ да ѡ҆правдишисѧ в словесѣхъ своихъ, и҆ побѣдиши внегда сꙋдити ти. Се бо въ безакониихъ зачатъ є҆смь, и҆ въ грѣсѣхъ роди мѧ мт҃и моа. се бо и҆стинꙋ възлюбилъ є҆си, безвѣстнаѧ и҆ таинаѧ премꙋдрости твоеа ꙗ҆вилъ ми є҆си. ѡ҆кропиши мѧ ѵ҆ссѡпомъ, и҆ ѡ҆чищꙋсѧ. ѡ҆мыеши мѧ, и҆ паче снѣга ᲂу҆бѣлюсѧ. слꙋхꙋ моемꙋ даси радость и҆ веселїе, възрадꙋютсѧ кости смиренныѧ. ѿврати лице твое ѿ грѣхъ моихъ, и҆ вса безаконїѧ моа ѡ҆чисти. Срдце чисто съѕижди въ

кри҃ г

1 На кінець. 50-ий псалом Давидів. **2** Коли до нього прийшов пророк Натан. Коли той ввійшов до Вирсавії, Урієвої жінки.

3 Помилуй мене, Боже, за великим твоїм милосердям. І за множеством твоїх щедрот очисть мої беззаконня. **2** Найбільше омий мене від мого беззаконня і очисть мене від мого гріха. **5** Бо я знаю моє беззаконня, і мій гріх є постійно переді мною. **6** Тобі єдиному я згрішив і зробив погане перед тобою. *Щоб Ти оправдався у своїх словах і переміг, коли судитимеш, **7** ось бо в беззаконнях є я зачатий і в гріхах мене породила моя матір. **8** Ось бо правду Ти полюбив, невідоме і таємне Твоєї премудрості Ти мені об'явив. **9** Покропиш мене іссопом – і очищуся. Обмиєш мене – і вибілюся більше від снігу. **10** Моєму слухові даси радість і веселість. Зрадіють упокорені кості. **11** Відверни твоє лице від моїх гріхів і очисть всі мої безаконня. **12** Чисте серце збудуй в мені, Боже! І обнови праведний дух у нутрощах моїх!

рим. 3

13 Не відкинь мене від твого лиця! І твого святого духа не відніми від мене! **14** Віддай мені радість твого спасіння і владним духом мене скріпи! **15** Навчу беззаконних твої дороги, і безбожні повернуться до Тебе. **16** Визволи мене від крові, Боже! Боже мого спасіння! Мій язик зрадіє твоєю справедливістю. **17** Господи! Відкриєш мої губи і мої уста сповістять твою хвалу. **18** Бо, якщо б Ти забажав жертву, я, отже, дав би. Цілопаленням Ти не милуєшся. **19** Жертва Богові – побитий дух. Побитим і упокореним серцем Бог не погордить. **20** Господи! Вчини добро Сіонові у твоїй милості! І хай будуть збудовані єрусалимські мури! **21** Тоді милою буде жертва праведності, приношення і цілопалення. Тоді на твій жертовник покладуть телят.

Слава...

мнѣ б҃же, и҆ дх҃ъ пра́въ ѡ҆бнови̇̀ въ ꙋ҆тробѣ моеи̇́· Не ѿве́рзи мене ѿ лица твоего, и҆ дх҃а ст҃аго твоего не ѿи́ми ѿ мене· воздаж҃ь ми̂ ра́дость сп҃се́нїа твоего, и҆ дх҃омъ вл҃чномъ ꙋ҆тверди́ мѧ· Наꙋ҆чю безако́нныѧ̀ пꙋт҃е твои́мъ, и҆ нечести́вїи к тебѣ ѡ҆братѧ́тсѧ· И҆зба́ви мѧ̂ ѿ кровїи б҃е, б҃же сп҃се́нїѧ моего, възра́дꙋетсѧ ꙗ҆зы́къ мои̇ пра́вдѣ твоеи г҃и ꙋ҆стнѣ мои ѿве́рзеши, и҆ ꙋ҆ста̀ моѧ̀ възвѣстѧтъ хвалꙋ твою· Ꙗ҆́ко а҆́ще бы въсхотѣлъ же́ртвѣ, далъ бымъ ꙋ҆бо· Всесожже́нїѧ не бл҃говоли́ши. Жрьтва б҃ꙋ, дх҃ъ съкрꙋше́нъ· ср҃це съкрꙋшено и҆ смиренно б҃ъ не ꙋ҆ничижи́тъ· Оу҆блажи̇̀ г҃и бл҃говоле́нїемъ твои́мъ сїо́на, и҆ да съзи́ждꙋтсѧ стѣны і҆ерли́мъскїа· Тогда бл҃говолиши же́ртвꙋ пра́вдѣ, възноше́нїе и҆ всесъжега́емаѧ· тогда възложа́тъ на ѻ҆лта́рь твои телца·

(Сла́ва.)

1 На кінець. Розуму Давидового. 51.
2 Коли прийшов Доїк ідумейський і сповістив Саулові, і сказав йому: Давид прийшов до Авімелехового дому.

3 Чому сильний хвалишся в злобі беззаконня ввесь день? **4** Твій язик задумав неправедність. Ти зробив обману, наче вигострена бритва. **5** Ти полюбив злобу понад доброту, неправедність радше, ніж говорити правду. **6** Ти полюбив всі потопні слова, язику обманливий, **7** через це Бог тебе знищить до кінця. Він тебе вирве і тебе переселить від твого поселення і твій корінь з землі живих. **8** Праведні побачать і злякаються, і його висміять, і скажуть: **9** Ось чоловік, який не поклав собі Бога за помічника, але надіявся на множество свого багатства і скріпився своєю марнотою! **10** Я ж наче плідне оливкове дерево в домі Бога. Я поклав надію на боже милосердя навіки і навіки віків. **11** Визнаватимуся Тобі навіки, бо Ти вчинив, і терпітиму твоє ім’я, бо добре перед твоїми преподобними!

(В коне҃ч разꙋма дв҃дъ, н҃а)[1]. внегда̀ прїити доикꙋ и҆дꙋме́искꙋ, и҆ възвѣстити саоу҆лꙋ, и҆ рещи̇ е҆мꙋ, прїиде дв҃дъ, в до҃м а҆вї́мелехо҃в·

Что́ сѧ хва́лиши в҆ зло́бѣ си́лне, беза́конїе ве́сь дн҃ь; Непра́вдꙋ ꙋ҆мы́сли ꙗ҆зыкъ твои̇, ꙗ҆́ко бри́тва и҆зъѡ҆стре́на сътворилъ е҆си лесть· Възлюби́лъ е҆си злобꙋ па́че бл҃гостынѧ, непра́вдꙋ неже гл҃ати правдꙋ· (-)[2] възлюбилъ е҆си всѧ гл҃ы потопныѧ̀, ꙗ҆зыкъ льсти́въ· Сего ради б҃ъ разрꙋши҃т тѧ̂ до конца, въсто́ргне҃т тѧ̂, и҆ пресели́тъ тѧ̂ ѿ селе́нїѧ [твоего][3], и҆ ко́рень твои ѿ землѧ̀ живыхъ· (-)[4] [-][5] ꙋ҆зрѧтъ пра́веднїи и҆ ꙋ҆боѧ́тсѧ, и҆ ѡ҆ немъ всмѣю́тсѧ и҆ рекꙋтъ· се ч҃лкъ, и҆же не положи б҃а помощника себѣ· но̂ ꙋ҆пова̀ на мно́жество бога́ства своего, и҆ възмо́же сꙋетою своею. А҆зъ же ꙗ҆́ко ма́слина плодови́та в҆ домꙋ б҃жїи· Оу҆пова́хъ на м҃лть б҃жїю в҆ вѣкъ, и҆ въ вѣкъ вѣка· и҆сповѣмсѧ тебѣ в҆ вѣкъ, ꙗ҆́ко сътворилъ е҆си· и҆ терьплю̀ и҆мѧ твое, ꙗ҆́ко бл҃го пре҃д пр҃пбными твои́ми·

1 На кінець. Про Маелета. Розум Давидів. 52-ий.

2 Безумний сказав у своєму серці: Немає Бога. Зітліли і зробилися огидними в беззаконнях. Немає того, що чинить добро. **3** Бог з неба поглянув на людських синів, щоб побачити чи є той, що розуміє, або той, що шукає Бога. **4** Всі відхилилися, разом стали непридатними. Немає того, що чинить добро. Немає ні одного. **5** Чи всі не розуміють, що чинять беззаконня?

(В конецъ, ѡ҆ мае҆ле́дѣ, разꙋмъ дв҃дъ, н҃в)[1].

Рече безꙋменъ в҆ ср҃ци свое́мъ, нѣсть б҃а· Растлѣша и҆ ѡ҆мрази́шасѧ в беззако́нихъ, нѣсть творѧи̇̀ бл҃гостынѧ· б҃ъ съ н҃бсе приниче на́ с҃ны ч҃лческыѧ, видѣти, а҆́ще е҆сть разꙋмѣва́а, и҆ли в҆зыска́ѧ б҃а· вси ꙋ҆клони́шасѧ, в҆кꙋпѣ непотребни бы́ша. нѣсть творѧи̇̀ бл҃гое, нѣсть до е҆ді́ного· Ни̇ ли разꙋмѣваютъ вси дѣлающеи̇ беззаконїе, снѣда́ющеи̇

люди моя (въ хлѣба мѣсто)[2]? Бга не призваша, тамо оустрашишася страха, идѣже не бѣ страха. Яко Бгъ разсыпа кости члкоугодником. постыдѣшася, яко Бгъ оуничижи ихъ. кто дасть ѿ сіѡна спсеніе іилево? внегда възвратитъ Бгъ плѣненіе людіи своихъ, възрадуется іаковъ, и възвеселится іиль.

Ті, що поїдають мій народ замість хліба, не прикликали Бога. **6** Злякалися від страху там, де не було страху, бо Бог розсіяв кості тих, що догоджають людям. Завстидалися, бо Бог ними погордив. **7** Хто з Сіону дасть ізраїлеве спасіння? Коли Бог поверне полон свого народу, Яків зрадіє й Ізраїль розвеселиться.

(Въ конецъ въ пѣснехъ разума Двдва. внегда прiити зифеомъ, и рещи саоулови. не се ли Двдъ крыется в насъ, нг)[1].

Бже въ имя твое спси мя, и въ силѣ твоей суди ми. Бже оуслыши млтву мою, внуши глы оустъ моихъ. Яко чюждіи восташа на мя, и крѣпціи взыскаша дшу мою, [и][2] не предложиша Ба пред собою. (-)[3] Се бо Бгъ помогаетъ ми, и Гь заступникъ дши моей. ѡвратитъ злая врагом моимъ, истиною твоею потреби и. волею пожру тебѣ, исповѣмся имени твоему Ги, яко благо. яко ѿ всякыя печали избави мя, и на врагы моя възрѣ око мое.

1 На кінець. В піснях розуму Давидового. **2** Коли прийшли зіфеї і сказали Саулові: Чи ось не Давид ховається в нас? **53**-ій.

3 Боже, в твоє ім'я! Спаси мене і в твоїй силі суди мене! **4** Боже! Вислухай мою молитву! Почуй слова моїх уст, **5** бо чужі повстали проти мене. І сильні шукали моєї душі, і не поставили Бога перед собою.**6** Бо ось Бог мені помагає і Господь – заступник моєї душі! **7** Він відверне зло моїм ворогам, Вигубить їх твоєю правдою! **8** Добровільно принесу Тобі жертву, визнаватимуся твоєму імені, Господи, бо добре! **9** Бо Ти мене визволив з усякого клопоту і на моїх ворогів поглянуло моє око.

Въ конецъ пѣснехъ, разумъ [асафовъ][1], нд)[2]

Внуши Бже млтву мою, и не презри моленія моего. вонми ми, и оуслыши мя. възскорбѣх печалію моею, и смутися ѿ гласа вражія, и ѿ стуженія грѣшнича. яко оуклониша на мя безаконіе, и въ гнѣвѣ враждовах ми. срце мое смутися въ мнѣ, и страхъ смерти нападе на мя. боязнь и трепетъ пріиде на мя, и покры мя тма. и рѣхъ, кто дасть ми крилѣ яко голуби? и полещу, и почію. Се оудалихся бѣгаа, и въдворися в пустыни. (-)[3] чаях [Ба][4] спасающаго мя, ѿ малодшія, и буря. Потопи Ги, и раздѣли языкы их. яко видѣх безаконіе, и прерѣканіе въ градѣ. днь и нощъ обыдетъ и по стѣнам его, [и][5] безаконіе и трудъ посредѣ его, и неправда. и не оскудѣ ѿ (пути)[6] его лихва и лесть. яко аще бы врагъ поноси ми, претерпѣлъ бым убо. И аще бы ненавидяй мя на мя велерѣчевалъ, оукрылъ бы ся ѿ него. Ты же члче равнодшне, влко мой, и знаемый мой. иже купно насладилъ мя еси брашна, в храмѣ бжіи ходихове единомышленіемъ. да пріиде (же)[7] смерть на ня, и снидут въ адъ живи. яко лукавство в жилищѣхъ ихъ посредѣ ихъ. Азъ [-][8] к Бу възвахъ, и Гь оуслыша мя. вечеръ и заоутра и полудне повѣмъ [и][9] възвѣщу, и оуслыши гласъ мой. изба-

1 На кінець пісень. Розум Асафовий. 54-ий.

2 Прислухайся, Боже, до моєї молитви і не погорди моїм благанням! **3** Зглянься на мене і вислухай мене! Я заболів моїм болем і засмутився **4** від ворожого голосу і від пригнічення грішника. Бо на мене навернули беззаконня і в гніві на мене лютилися. **5** Моє серце збентежилось в мені, і страх смерті напав на мене. **6** На мене прийшли страх і тремтіння, і мене покрила темрява. **7** І я сказав: Хто дасть мені крила, наче голубки? І полечу. І спочину. **8** Ось я, втікаючи, віддалився і поселився в пустині. **9** Я очікував Бога, що мене спасає від малодушності і бурі. **10** Господи! Затопи і поділи їхні язики! Бо я побачив беззаконня і нарікання в місті. **11** День і ніч його оточить по його мурах, і посеред нього безаконня, і труд, і неправедність. **12** І на його дорозі не забракло лихви і обмани. **13** Бо якщо б ворог мене зневажав, я, отже, стерпів би, і якщо б той, що мене ненавидить, гордо говорив проти мене, я сховався б від нього. **14** Ти ж, чоловіче одного духу, мій володарю і мій знайомий, **15** який разом мене насолодив їжею. Ми ходили в божому храмі в однодумності. **16** Хай же на них надійде смерть! І зійдуть живими до аду, бо лукавство в їхніх поселеннях посеред них. **17** Я закликав до Бога, і Господь мене вислухав. **18** Ввечорі, і вранці, і в полудень розпо-

відатиму. І сповіщу. І Він вислухає мій голос. **19** Визволить мою душу в мирі від тих, що наближаються до мене, бо в багатьох *обставинах* були зі мною. **20** Бог вислухає і упокорить їх, Він, що є перед віками. Бо їм немає зміни. Бо не побоялися Бога. **21** Простягнув свою руку, щоб віддати, – опоганили Його завіт. **22** Його лиця розділилися від гніву. І приблизилися їхні серця. Їхні слова були м’якшими від олії. І вони – стріли. 23 *Скинь на Господа твою турботу! І Той тебе вигодує. Повік не дасть клопіт праведникові. **24** Ти ж, Боже, зведеш їх до джерела зітління. Мужі крові і обмани й до половини не проведуть своїх днів. Я ж Господи надіюся на тебе.

мат. 6
лук. 12
пет1. 5

Слава...

витъ миромъ дꙋ́шꙋ мою̀ ѿ приближа́ющихсѧ мнѣ, ꙗ҆́ко въ мноꙁѣ бѣхꙋ со мною. оу҆слы́шитъ бг҃ъ, и҆ смири́тъ и҆́хъ, сый пре́жде вѣкъ. (-)[10] нѣ́сть бо (-)[11] и҆мъ и҆змѣне́нїѧ, ꙗ҆́ко не оу҆боꙗ́шасѧ бг҃а. прострѐтъ рꙋ́кꙋ свою̀ на въздаѧ́нїе. ѡ҆скверни́ша завѣ́тъ є҆гѡ̀, раздѣли́шасѧ ѿ гнѣ́ва лица̀ є҆гѡ̀, и҆ [прибли́жишасѧ срд҃ца и҆́хъ][12]. Оу҆мѧ́кнꙋша словеса̀ [и҆́хъ][13] па́че є҆ле́а, и҆ та̑ сꙋ́ть стрѣ́лы. *Възве́рзи на гдⷭ҇а печа́ль твою̀ и҆ то́й тѧ̀ препита́етъ. не да́стъ въ вѣ́къ млъвы правє́дникꙋ. ты́ же бж҃е низведе́ши и҆̀хъ въ стꙋде́нецъ и҆стлѣ́нїѧ. мꙋ́жїе кро́ви и҆ ле́сти, не преполовѧ́тъ дні́й свои́хъ, а҆́зъ же [гдⷭ҇и оу҆пова́ю на тѧ̀][9].

мѳ҃ ѕ҃
лꙋ҃ ві҃
а҃ петро е҃

(Сла́.)

1 На кінець. Про народ, що віддалений від святих. Давидів надпис. Коли ним заволоділи чужинці в Ґеті. 55-ий.
8-а катизма.

2 Помилуй мене, Боже! Тому що мене потоптав чоловік. Цілий день воюючи, він мені надокучив. **3** Мене топтали мої вороги день цілий, бо численні ті, що воюють проти мене згори. **4** В дні не боятимуся, я ж на Тебе покладаю надію. **5** В Бозі похвалю мої слова, на Бога я поклав надію. Не злякаюся, що мені зробить тіло. **6** Цілий день гидували моїми словами. Всі їхні задуми проти мене на зло. **7** Поселяться і сховаються. Ті стережуть мою п’яту, так як стерпіли мою душу. **8** Вповні ж не залишиш їх, гнівом вигубиш народ. Боже! **9** Я Тобі сповістив моє життя. Ти поклав мої сльози перед собою, так як і в твоїй обітниці. **10** Хай мої вороги відвернуться назад в тому дні, коли я покличу до Тебе! Ось я впізнав, що Ти є мій Бог! **11** В Бозі похвалю слово! В Господі похвалю слово! **12** На Бога я поклав надію, не побоюся, що мені зробить людина. **13** В мені, Боже, молитви, які я віддам твоїй похвалі, **14** бо ти визволив мою душу від смерті, мої очі – від сліз і мої ноги – від спотикання. Догоджатиму перед Господом в світлі живих.

(в конецъ ѡ҆ лю́дехъ, є҆́же ѿ ст҃ы́хъ оу҆даленыхъ, дв҃дъ, в столпописа́нїе, внегда оу҆держа́ша и҆̀ и҆ноплеменницы в ге́дѣ, н҃е)[1]. (Ка҃ и҃.)

Помилꙋ́й мѧ̀ бж҃е, ꙗ҆́ко попра́ мѧ̀ чл҃къ ве́сь де́нь борѧ стꙋжи́ ми. Попра́ша мѧ̀ вра́зи моѝ ве́сь де́нь, ꙗ҆́ко мно́зи борю́щеи мѧ̀ свы́ше. въ де́нь [не][2] оу҆бою́сѧ а҆́зъ же [оу҆пова́ю на тѧ̀][3]. ѡ҆ бз҃ѣ похвалю̀ словеса̀ моѧ̀ [-][4], на́ бг҃а оу҆пова́хъ, не оу҆бою́сѧ, что̀ сътвори́тъ мнѣ̀ пло́ть. ве́сь де́нь словесъ мои́хъ гнꙋша́хꙋсѧ, на мѧ̀ всѧ̀ помышле́нїѧ и҆́хъ на ѕло̀. всела́тсѧ и҆ скры́ютъ. тїи пѧ́тꙋ мою̀ хранѧ́тъ. Ꙗ҆́коже потръпѣша дꙋ́шꙋ мою̀, ни ѡ҆ че́сомъ (же) (ѡ҆ста́виши)[5] и҆̀хъ, гнѣ́вомъ лю́ди низведе́ши. Бж҃е живо́тъ мо́й възвѣсти́хъ тебѣ̀, положи́лъ є҆сѝ сле́зы моѧ̀ пре́ собо́ю, ꙗ҆́ко и҆ въ ѡ҆бѣтова́нїи твое́мъ. Да възвратѧтсѧ вра́зи моѝ вспѧ́ть. во́ньже де́нь а҆́ще призовꙋ̀ тѧ̀, се позна́хъ ꙗ҆́ко бг҃ъ мо́й є҆сѝ ты̀. ѡ҆ бз҃ѣ похвалю̀ гл҃ъ, ѡ҆ гдⷭ҇ѣ похвалю̀ сло́во. На́ бг҃а оу҆пова́хъ, не оу҆бою́сѧ что̀ сътвори́тъ мнѣ̀ чл҃къ. во мнѣ̀ бж҃е млⷭ҇твы, ꙗ҆́же въздамъ хвалѣ̀ твое́й. Ꙗ҆́ко и҆зѧ́тъ дꙋ́шꙋ мою̀ ѿ сме́рти, [-][6] [ѻ҆́чи моѝ ѿ сле́ѕъ][7], и҆ но́зѣ моѝ ѿ поплъзнове́нїѧ. [Бл҃гоꙋгожꙋ][8] пре́ [гдⷭ҇емъ][9], въ свѣ́тѣ живы́хъ.

1 На кінець. Щоб Ти не звів до зітління. Давидів. В надпис. Коли він тікав від Саулового лиця до печери. 56-ий.

2 Помилуй мене, Боже! Помилуй мене, бо на тебе моя душа поклала надію. І в тіні твоїх крил надіятимуся, доки не мине беззаконня. **3** Я закличу до Бога Всевишнього, до Бога, що вчинив мені добро! **4** Він послав з

(в конецъ да не растли́ши, дв҃дъ, в столпописа́нїе, внегда є҆мꙋ̀ ѿбѣга́ти ѿ лица саꙋ́лова в пеще́рꙋ. н҃ѕ)[1].

Помилꙋ́и мѧ̀ бж҃е, помилꙋ́й мѧ̀, ꙗ҆́ко на тѧ̀ оу҆пова̀ дꙋ́ша моѧ̀. И҆ на сѣ́нь крилꙋ̀ твоею̀ надѣ́юсѧ, до́ндеже пре́йдетъ беззако́нїе. Възовꙋ къ бг҃ꙋ вы́шнемꙋ, бг҃ꙋ бл҃годѣ́ѧвшемꙋ мнѣ̀. Посла̀ съ нб҃се, и҆ сп҃се мѧ̀,

дастъ в поношеніе попирающыя мя· (-)[2] Посла Богъ милость свою, и истину свою, и изя душу мою ѿ среды скимнєнъ, поспахъ смущенъ· Сынове человѣчестіи, зубы ихъ оружія и стрѣлы, (-)[3] языкъ ихъ мечъ остръ· Вознесися на небеса Боже, и по всей земли слава твоя· Сѣть уготоваша ногамъ моимъ, и смириша душу мою· Ископаша предъ лицемъ моимъ яму, и впадошася в ню· (-)[4] *Готово сердце мое Боже, готово сердце мое· пою, и воспою [в славѣ моей][5]· Востани слава моя, востани псалтырю и гусли, востану рано· Исповѣмся тебѣ в людехъ Господи, пою тебѣ въ языцѣхъ· Яко возвеличися до небесъ, милость твоя, и даже до облакъ истинна твоя· Вознесися на небеса Боже, и по всей земли слава твоя·

ѱо з

неба і мене спас. Він дав на погорду тих, що мене топтали. Бог послав своє милосердя і свою правду **5** і вирвав мою душу з-посеред левенят. Я заснув засмученим. Людські сини, їхні зуби – зброя і стріли, їхній язик – гострий меч. **6** Піднесися вгору над небеса, Боже! І по всій землі твоя слава! **7** Приготували пастку для моїх ніг і присмирили мою душу. Викопали яму перед моїм лицем і впали до неї. **8** *Готове моє серце, Боже! Готове моє серце! Співаю і виспівуватиму **9** в моїй славі! Підведися, моя славо! Встань, псалтирю і гуслі! Я встану вранці. **10** Господи! Визнаватимуся Тобі між народами! Співатиму Тобі між народами! **11** Бо аж до небес звеличилося твоє милосердя і аж до хмар – твоя правда! **12** Піднесися вгору понад небеса, Боже! І по всій землі твоя слава!

пс. 7

(В конецъ да не растлиши, Давидъ в столпописаніе, нз)[1]·

Аще воистинну убо правду глаголете, правая судите сынове человѣчестіи· Ибо в сердци беззаконіе дѣлаете на земли, неправду руки ваша сплетаютъ· Ѿчюжени быша грѣшницы ѿ ложеснъ, заблудиша ѿ чрева, глаголаша лжу· Ярость ихъ по подобію змїину, яко аспидъ глухїи и затыкаай уши свои· иже не слышитъ гласа обавающихъ, обаваемъ обавается ѿ премудра· Богъ сокрушитъ зубы ихъ въ устѣхъ ихъ, членовныя львомъ сокрушилъ есть Господь· Уничижатся яко вода мимотекущія, напряжетъ лукъ свой дондеже изнемогутъ· Яко воскъ растаявъ ѿимутся. паде огнь [на нихъ][2], и не видѣша солнца· Прежде даже разумѣти терніа вашего рамна, яко живы, яко въ гнѣвѣ пожретъ [ихъ][3]· Возвеселится праведникъ, егда видитъ ѿмщеніе [-][4], руцѣ свои умыетъ в крови грѣшника· И речетъ человѣкъ, аще убо есть плодъ праведника, убо есть Богъ судяй имъ на земли·

(Слава.)

1 На кінець. Ти не зведеш до зітління. Давидів. В надпис. 57-ий.

2 Чи по правді, отже, говорите правду? Судіть праведне, людські сини! **3** Бо і в серці чините беззаконня на землі. Ваші руки сплітають неправедність, **4** грішники стали відчуженими від лона. Заблукали від лона. Заговорили брехню. **5** Їхній гнів на подобу зміїного. Наче глухий гаспид, що затикає свої вуха, **6** який не чує голосу тих, що зачаровують. Він премудрим зачаровується чаруваннями. **7** Бог розіб'є їхні зуби в їхніх устах! Господь розтрощив ікла левів! **8** Вважатимуться за ніщо, як вода, що пропливає. Натягне свій лук, доки не послабнуть. **9** Будуть знищені, наче віск, що розтанув. На них впав вогонь і не побачили сонця. **10** Раніше, ніж впізнає ваше терня тернину, він їх пожере, наче живих, наче в гніві. **11** Зрадіє праведник, коли побачить помсту, свої руки помиє в крові грішника. **12** І скаже людина: Отже, чи є плід для праведника? Отже є Бог, що їх судить на землі!

Слава...

(В конецъ да не растлиши. Давидъ. в столпописаніе. егда посла саулъ, и удержа домъ его, еже умори ти его· нн)[1]·

Изми мя ѿ врагъ моихъ Боже, и ѿ востающихъ на мя избави мя· Изми мя ѿ творящихъ беззаконіе, и ѿ мужъ кровїи спаси мя· Яко се уловиша душу мою, нападоша на мя крѣпцїи· Ни беззаконіе мое, ни грѣхъ мой Господи, без беззаконія текохъ, и

1 На кінець. Ти не зведеш до зітління. Давидів. На заголовок. Коли Саул послав і стеріг його дім, щоб його вбити. 58-ий.

2 Визволи мене від моїх ворогів, Боже! І визволи мене від тих, що повстають проти мене! **3** Вирви мене від тих, що чинять беззаконня, і спаси мене від мужів крові! **4** Бо ось вчинили лов на мою душу, сильні на мене напали. Ні моє беззаконня, ні мій гріх, Господи. **5** Без беззаконня я біг і

держав прямий напрям. Встань мені назустріч і поглянь! **6** І ти, Господи Боже сил, Боже Ізраїля, зглянься, щоб відвідати всі народи! Не будеш щедрим до всіх, що чинять беззаконня. **7** Повернуться на вечір і зголоднінють, наче пес, і оточать місто. **8** Ось ті відповідатимуть своїми устами. І зброя в їхніх губах. Бо хто почув? **9** І ти, Господи, висмієш їх! Погордиш всіма народами! **10** Мою владу до Тебе збережу, бо Ти, Боже, є моїм заступником! **11** Мій Бог! Його милосердя мене випередить. Мій Бог мені покаже на моїх ворогах! **12** Не вбий їх, щоб часом не забули твій закон! Розжени їх твоєю силою! І зведи їх, мій оборонче, Господи! **13** Гріх їхніх уст. Слово їхніх губ. І будуть схоплені у своїй гордості. І від клятви й брехні сповістять вкінці, **14** в кінці гніву. Й не будуть. І пізнають, що Бог володіє Яковом і кінцями землі. **15** Повернуться на вечір і зголоднінють, наче пси, і оточать місто. **16** Ті розійдуться їсти. Коли ж не наситяться, і нарікатимуть. **17** Я ж оспівуватиму твою силу і вранці зрадію твоїм милосердям. Бо Ти став моїм заступником і моєю схованкою в дні мого болю. **18** Ти є моїм помічником. Тобі співатиму. Бо Ти є моїм Богом, заступником! Мій Боже! Моє милосердя!

1 На кінець. Тих, що ще змінилися. На заголовок. Давидів. На повчання. **2** Коли спалив Сирійське середноріччя і Совальську Сирію, і Йоав повернувся і побив 12 тисяч Едома в Алоновій долині. 59-ий.

3 Боже! Ти нас відкинув і побив нас! Розгнівався і помилував нас! **4** Ти потряс землею і засмутив її! Вилікуй її побиття, бо зрушилася! **5** Ти показав своєму народові жорстоке. Ти напоїв нас вином подиву, **6** дав знак тим, що тебе бояться, щоб втекти від лиця лука, **7** *щоб спаслися твої улюблені. Спаси твоєю правицею і вислухай мене! **8** Бог заговорив у своєму святому: Зрадію і розділю Сикиму! І виміряю долину помешкань! **9** Мій є Ґалаад! І мій є Манассій! І Ефрім – сила моєї голови! Юда – мій цар! **10** Моав – посуд моєї надії! На Ідумею я простягну мою обуву! Мені підкорилися чужинці! **11** Хто мене поведе до укріпленого міста? Або хто мене наставить до Ідумеї? **12** Чи не Ти, Боже, що нас відкинув? І не вийдеш, Боже, в наших силах. **13** Дай нам поміч в біді. І даремне людське спасіння. **14** В Бозі

пс. 107

направихъ· Въстани въ срѣтеніе мое, и вижь· И ты Г҃и Б҃е силъ, Б҃же Іи҃левъ· Вонми посѣтити вся языкы, не оущедриши вся дѣлающаа безаконіе· (-)[2] Възвратятся на вечеръ, и взалчютъ яко песъ, и обыдутъ гра· Се [тіи][3] ѿвѣщаютъ оусты своими, и (оружіе)[4] въ оустна҃ ихъ. яко кто слыша; И ты Г҃и посмѣешися имъ, оуничижиши вся языкы· Дръжаву мою к тебѣ съхраню, яко [ты][5] Б҃же заступникъ мой еси· Б҃гъ мой, м҃лть его прѣварит мя, Б҃гъ [мой][6] явитъ мнѣ на вразѣ моихъ· Не оубій ихъ, да не когда забудутъ [законъ твой][7]· Ражени ихъ силою твоею, и низложи ихъ защитниче мой Г҃и· Грѣхъ оустъ и, слово оустенъ ихъ, и яти будутъ в грьдыни своей· И ѿ клятвы и лжа възвѣстятся в кончинѣ, въ гнѣвѣ кончины, и не будутъ· И оувѣдят яко Б҃ъ обладаетъ Іаковомъ, [и][8] концы земля· (-)[9] Възвратятся на вечеръ, и взалчютъ яко (пси)[10], и обыдутъ гра· Сіи разыдутся ясти. аще ли же не насытятся, и поропъщутъ· Аз же въспою силу твою, и възрадуюся заоутра м҃лти твоей· Яко бысть заступникъ мой, и прибѣжище [мое][11], в д҃нь печали моеа· Помощникъ мой [еси][12], тебѣ пою. яко Б҃гъ заступникъ мой еси. Б҃же мой, м҃лть моа·

(В конецъ, измѣншихъся еще в столпописаніе, д҃вдъ, в наказаніе, егда зажеже средорѣчіе сѵрінское и сѵріа совалъ. и възвратися Иоавъ, и порази (едома). въ юдоли алони, в҃і, тысущъ· н҃д)[1].

Б҃е ѿринулъ ны еси, и низложилъ еси на҃, разгнѣвался еси, и оущедри еси на҃· Сътряслъ еси землю, и смуті ю. исцѣли съкрушеніе еа, яко подвижася· Явилъ еси людемъ своимъ жестокаа, напоилъ еси насъ виномъ оумиленіа· далъ еси боящимся тебе знаменіе, еже оубѣжати ѿ лица луку· (-)[2] *Яко да избавятся възлюбленіи твои, сп҃си десницею твоею, и оуслыши мя· Б҃гъ възгла въ ст҃ѣмъ своемъ, възрадуюся, и раздѣлю сикиму, и юдолъ жилищъ размѣрю· мой есть галаадъ, и мой есть манассіи, и ефрѣмъ крѣпость главы моеа· Иоуда ц҃рь мой, моавъ коновъ оупованіа моего· На идумею простру сапогъ мой, мнѣ иноплеменници покоришася· Кто введетъ мя въ гра объстояніа; [или][3] кто наставит мя до (Ѵдумеа)[4]; не ты ли Б҃е ѿрінувый насъ; и не изыдеши Б҃же в силахъ наших· дажь на помощъ ѿ печали, и суетно сп҃се-

ѱа҃ло р҃з

нїе чл҃ческо. ѡ҆ [-][5] бз҃ѣ сътворимъ силꙋ, и҆ тои ꙋ҆ничижи́ стꙋжа́ющаа нам.

зробимо силу! І Той погордить тим, що нам дошкуляють!

(в҃ конц҃ в пѣснє́ [ѱлѡ́][1] дв҃ꙋ ѯ҃)[2].

Ꙋ҆слыши бж҃е моленїе мое, вонми мл҃твѣ моей. ѿ конецъ земла, к тебѣ възвахъ, є҆гда ꙋ҆ныи срд҃це мое, на камень възнесе ма. Наставилъ ма єси, ꙗ҆ко бысть ꙋ҆пованїе мое, стлъпъ крѣпости ѿ лица вражїа. всєлюса в҃ жилищи твоем в вѣкъ, покрыюса въ кровѣ крилъ твоихъ. (-)[3] ꙗ҆ко ты б҃е ꙋ҆слыша мл҃твы моа, далъ єси достоанїе боащїмса имени твоєго. Дн҃ь ѿ дн҃е црв҃и приложиши, лѣта его до дне рода и҆ рода. Пребываетъ в҃ вѣкъ пр҃е бг҃ѡ. мл҃ть и҆ истинꙋ єго кто възыщетъ; тако пою имени твоємꙋ [въ вѣкы][4], въздати ми мл҃твы моа дн҃ь дн҃е.

(Слава.)

1 На кінець. В піснях. 60-ий псалом Давидів.

2 Боже! Вислухай моє благання! Будь уважний до моєї молитви! **3** Від кінців землі я до Тебе закликав, коли моє серце впало на силах. На камені Ти мене підняв, **4** повів мене, бо Ти став моєю надією, баштою сили від ворожого лиця. **5** Оселюся у Твоїм поселенні навіки. Сховаюся в захороні крил твоїх. **6** Бо ти, Боже, вислухав мої молитви, дав наслiддя тим, що бояться твого імені! **7** День від дня додаси цареві його роки. До днів роду і роду. **8** Він зостанеться навіки перед Богом. Його милосердя і правду хто шукатиме? **9** Так співатиму твоєму імені навіки, щоб мені віддати мої молитви день *у* день.

Слава...

(в҃ конецъ, ѡ҆ и҆диꙋмѣ, ѱлѡ дв҃въ, ѯ҃а)[1].

Не бꙋ ли повинеса дш҃а моа; ѿ того бо сп҃сенїе мое. Ибо тои бг҃ъ мой, и҆ сп҃съ мой, застꙋпникъ мой, не подвижꙋса паче. доколѣ належите на чл҃ка; ꙋ҆бивaeте вси [вы][2], ꙗ҆ко стѣнꙋ преклоненꙋ, и҆ плотъ възриновенъ. ѡ҆баче цѣнꙋ мою съвѣщаша ѿринꙋти, текоша в҃ [жажи][3]. ꙋ҆сты своими бл҃вахꙋ, и҆ срд҃цем своим клѧнахꙋ. (-)[4] ѡ҆баче бв҃и повиниса дш҃е моа, ꙗ҆ко ѿ того трьпѣнїе мое. Ибо тои бг҃ъ мой, и҆ сп҃съ мой, застꙋпникъ мой, не подвижюса. ѡ҆ бз҃ѣ сп҃сенїе мое, и҆ слава моа. Бг҃ъ помощи моеа, и҆ ꙋ҆пованїе мое на б҃а. ꙋ҆повайте нань весь сонмъ людїи. Излїайте пр҃е нимъ срд҃ца ваша, [ꙗ҆ко][5] бг҃ъ помощникъ нашь. [-La[G]][6] ѡ҆баче сꙋєтни сн҃ове чл҃чьстїи, лживи сн҃ве чл҃чїи в҃ мѣрилехъ, (не)[7] ѡ҆правдити тїи ѿ сꙋеты въкꙋпѣ. Не ꙋ҆повайте на неправдꙋ, и҆ на въсхищенїе не желайте. Богатьство аще течетъ, не прилагайте срд҃ца. Єдиною гл҃а бг҃ъ, двое се слышахъ. ꙗ҆ко дръжава бж҃їа, и҆ твоа г҃и мл҃ть. *Ꙗ҆ко ты въздаси комꙋжд҃о по дѣломъ єго.

мѳ҃ ѕї рм҃ в

1 На кінець. Про Ідитума. 61-ий псалом Давидів.

2 Чи не Богові підкориться моя душа? Бо в Того моє спасіння. **3** Бо Він мій Бог і мій спаситель, мій заступик. Дуже не захитаюся, **4** доки налягаєте на людину. Всі ви вбиваєте, наче похилену стіну і розбитий пліт. **5** Однак мою ціну врадили відкинути. Вони бігли в спразі, благословили своїми устами і проклинали своїм серцем. **6** Одначе підчинися Богові, моя душе! Бо від Того моя терпеливість! **7** Бо Той – мій Бог і мій спаситель! Мій заступник! Я не буду зрушеним. **8** В Бозі моє спасіння і моя слава! Бог моєї помочі! І моя надія на Бога! **9** Покладіть надію на Нього, ввесь зборе народу! Вилийте ваші серця перед ним! Бо Бог – наш помічник! **10** Однак марні людські сини. Людські сини брехливі в мірилах, щоб не оправдати їх разом від марноти. **11** Не покладайте надію на неправедність і не бажайте на грабунок. Коли тече багатство, не прикладайте серце. **12** Раз сказав Бог, вдруге я це почув, **13** що Божа влада і твоє милосердя, Господи! *Бо Ти віддаси кожному за його ділами!

мат. 16 рим. 2

(ѱлѡ дв҃въ, ѯ҃в)[1]. внегда быти ємꙋ в пꙋстыни и҆юдейстѣи.

Бж҃е, б҃е мой, к тебѣ ꙋ҆тренюю. възжада тебе дш҃а моа, коль множицею тебѣ плоть моа. в҃ земли пꙋстѣ и҆ непроходнѣ и҆ безводнѣ, тако въ ст҃ѣмъ ꙗ҆вихъса тебѣ, видѣти силꙋ твою, и҆ славꙋ твою. Ꙗ҆ко лꙋче мл҃ть твоа паче животъ,

1 62-ий псалом Давидів. Коли він був у юдейській пустині.

2 Боже! Мій Боже! Вранці встаю до тебе! Тебе зажадала моя душа. Як дуже Тебе *зажадало* моє тіло у пустинній, і непрохідній, і безводній землі, **3** так в святому я з’явився перед Тобою, щоб побачити твою силу і твою славу. **4** Бо твоє милосердя

краще від життя. Мої губи Тебе похвалять. **5** Так благословитиму Тебе в моїм житті! В Твоїм імені піднесу мої руки! **6** Бо жиром і мастю наповнится моя душа, і губами радості вихвалятимуть Тебе мої уста. **7** Бо я пам'ятав Тебе на моєму ліжку, в ранішніх я повчався про Тебе. **8** Бо Ти був моїм помічником. І в схованці твоїх крил зрадію! **9** Моя душа пристала до Тебе! Мене ж взяла твоя правиця! **10** Ті ж марно шукали мою душу. Ввійдуть вони в найдальші глибини землі. **11** Передані будуть в руки зброї. Частками лисів будуть. **12** А цар розвеселиться в Бозі! Похвалиться кожний, що ним клянеться! Бо загороджені були уста тих, що говорять неправду!

оустнѣ мои похвалита тѧ· Тако блгвлю тѧ в животѣ моемъ, о имени твоемъ въздежу руки моѧ· Ꙗко ѿ тука и масти исполнисѧ дша моа, и оустнѣ радости въсхвалѧт (тѧ) оуста моа· Аще поминахъ тѧ на постели моеи, на оутренихъ поучахъсѧ в тѧ· Ꙗко бысть помощьникъ мои, и въ кровѣ крилу твоею възрадуюсѧ· Прилпе дша моа по тебѣ, мене [же][2] приатъ десница твоа· Тии же всуе искаша дшю мою, внидутъ в преисподнаа земли· Предадатсѧ в руки (оружию)[3], части лисовомъ будутъ· Црь же възвеселитсѧ о бзѣ, похвалитсѧ всѧкъ кленыисѧ имъ· Ꙗко заградишасѧ оуста глющихъ неправду·

1 На кінець. 63-ий псалом Давидів.

2 Боже! Вислухай мій голос, коли я молитимуся до Тебе! Від ворожого страху вирви мою душу! **3** Скрий мене від зборища тих, що чинять зло, від множества тих, що роблять беззаконня! **4** Які вигострили свої язики, як зброю, натягнули свій лук – гірке діло, **5** щоб потайки прострілити непорочного. Вони його нагло прострілюють, і не боятимуться. **6** Закріпили собі лукаве слово. Сказали сховати засідку. Сказали: Хто їх побачить? **7** Дослідили беззаконня. Щезли ті, що досліджують дослідження. Приступить людина – і серце глибоке. **8** І Бог підніметься вгору. Стрілами немовлят сталися їхні рани. **9** І їхні язики знемогли в них. Жахнулися всі, що їх бачили. **10** І перелякалася всяка людина. І сповістили божі діла, і зрозуміли його діла. **11** Розвеселиться праведник в Господі і покладе надію на нього! І похваляться всі праведні серцем!

Слава...

(В конеч ѱалом двдвъ, зг)[1]·

Оуслыши бже гла мои, внегда молити ми сѧ [к тебѣ][2]· ѿ страха вражиѧ изми дшу мою· Покрыи мѧ ѿ сонма лукавнующыхъ, ѿ множества дѣлающыхъ неправду· иже изъострiша ꙗко (оружие)[3] ꙗзыкы своѧ, напрѧгоша лукъ свои, вещь горку. състрѣлѧти в таиныхъ непорочна, внезапу състрѣлѧютъ его, и не оубоѧтсѧ· оутвердиша себѣ слово лукаво, повѣдаша съкрыти сѣть· рѣша, кто оузритъ ихъ; испыташа беззаконие, изчезоша испытающеи испытаниа· Приступитъ члкъ, и срдце глубоко, и вънесетсѧ бгъ· стрѣлы младенецъ быша ꙗзвы их, и изнемгоша в нихъ ꙗзыци ихъ· Смутишасѧ вси видѧщеи ихъ, и оубоѧсѧ всѧкъ члкъ· И възвѣстиша дѣла бжиа, и твореніѧ его разумѣша· Възвеселитсѧ праведникъ о гдѣ и оуповаетъ нань. и похвалѧтсѧ вси правии срдцемъ·

(Слава·)

1 Вкінці. Псалом Давидових пісень. Пісня Єремієва і Єзекиїлева, народу переселення. Коли бажали іти. 64-ий. 9-а катизма.

2 Тобі належиться пісня, Боже, в Сіоні! І Тобі віддасться молитва в Єрусалимі! **3** Вислухай мою молитву! До Тебе прийде всяке тіло. **4** Слова беззаконників нас перемогли. І Ти очистиш наші безбожності. **5** Блаженний, якого Ти вибрав і прийняв, Ти поселиш у своїх дворах. Ми наповнимося добрами Твого дому. Свята церква Твоя – дивна, подиву гідна в праведності. **6** Вислухай нас, Боже! Наш спасителю! Надіє всіх кінців землі і тих, що в морі далеко, **7** Ти, що готуєш гори своєю силою, під-

(В конецъ, ѱалом пѣсніи двдвъ. пѣснь Иеремиева, и Езекиилева, [людии][5] пришелствиа егда хотѧху (и) ходити· зд)[1]· (Кѳа, д·)

Тебѣ подобаетъ пѣснь бе в сіонѣ, и тебѣ въздастъсѧ млтва въ иерлимѣ· оуслыши млтву мою, к тебѣ всѧка плоть приидетъ· Словеса беззаконникъ премогоша ны, и нечестиа нашѧ ты очистиши· блаженъ, егоже избра, и приатъ, (вселиши)[2] въ дворы (своѧ)[3]· Исполнимсѧ въ благыхъ дому твоего. свта црькви твоа, дивна в правду· оуслыши ны бе спсителю нашь, оупование всѣмъ концемъ земли, и [сущимъ][4] в мори далече· Готоваѧ горы крѣпостию своею, препо-

ѧсанъ силою, смущаай (глубины)[5] морскїа. шуму волнъ его [кто постоитъ][6]; смѧтатсѧ ꙗзыцы, и убоѧтсѧ живущеи в концѣх ѿ знаменїи твоихъ. Исходы утру и вечеру украсиши, посѣтилъ еси землю, и упои еа, умножилъ еси обогатити еа. Рѣка бж҃їа наплънисѧ водъ. уготовалъ еси пищу имъ, ꙗко тако (есть) уготованїе [-][7], бразды еа упои. Умножи жита еа, в капл҃х еа възвеселитсѧ възсїающи. Бл҃віши вѣнецъ лѣту бл҃гости твоеа, и полѧ твоѧ насытѧтсѧ тука. Разботѣютъ краснаѧ пустыни, и радостїю холми препоѧшутсѧ. Одѣѧшасѧ овни овчїи, і удолїа умножатъ пшеницу, възъзовутъ, ибо въспоютъ.

перезаний силою, **8** що тривожиш морські глибини. Шумові його хвиль хто встоїть? Затривожаться народи **9** і злякаються ті, що живуть від твоїх знаків. Виходи вранці і ввечорі Ти прикрасиш. **10** Ти відвідав землю і напоїв її, помноживши, щоб її збагатити. Божа ріка наповнилася вод. Ти приготував їм їжу, бо таким є приготування. **11** Її борозни Ти напоїв. Помнож її жита в її краплинах – сходячи розвеселиться. **12** Поблагословиш вінець року твоєї доброти – і твої поля наситяться жиром. **13** Побільшиться краса пустині, і радістю підпережуться горби. **14** Зодягнулися овечі барани. І долини помножать пшеницю. Бо закричать і заспівають.

(В конецъ, пѣснь ѱалъма въскресенїѧ. ѯе)[1].

Въспоите Гв҃и вьсѧ землѧ, поите же имени его. дадите славу хвалѣ его. Рцѣте Бу҃, коль страшна дѣла твоѧ; въ множествѣ силы твоеа солжутъ тебѣ врази твои. Вьсѧ землѧ да поклонитъ ти сѧ, и поетъ тебѣ, да поетъ [же][2] имени твоему [вышне][3]. (-)[4] Прїидѣте и видите дѣла бж҃їа, [коль][5] страшенъ в совѣтѣх паче сн҃овъ чл҃вчскыхъ. Ѿбращаай море в сушу, в рѣцѣ проидутъ (ногами)[6]. Ту възвеселимсѧ о немъ, обладающему силою своею вѣку. Очи его на ꙗзыкы призираетѣ. Прогнѣвающеи да не възносѧтсѧ в себѣ. (-)[7] Бл҃вите ꙗзыцы Ба҃ нашего, и услышанъ сътворите гласъ хвалы его. положшаго дш҃у мою в животъ, и не давшаго в смѧтенїе ногъ моихъ. Ꙗко искусил ны еси Бе҃, (ражежены)[8], ꙗкоже ражизаетсѧ сребро, ввелъ ны еси в сѣть. Положи скорби на хрептѣ нашемъ, възведе чл҃ки на главы наша. Проидохомъ сквозѣ огнь и воду, и ізведе насъ в покои. Вниду в домъ твои съ всесъжженїемъ. въздамъ тебѣ м҃лтвы моѧ, ꙗже изрекоста устнѣ мои, и гл҃аша уста моа в печали моеи. всесъжженїа тучна възнесу тебѣ с кадиломъ и овны, [въздамъ][9] тебѣ волы с козлы. (-)[10] Прїидѣте услышите и повѣмъ [вамъ][11], вси боѧщеисѧ Ба҃, елика сътвори дш҃и моеи. К нему усты моими възвахъ, и възнесохъ по ꙗзыкомъ моимъ. Неправду аще позрѣхъ в ср҃ци моемъ, да не услышитъ [мене][12] Гь҃. сего ради услыша мѧ Бг҃ъ, вньметъ гл҃а моленїа моего. Бл҃венъ Бг҃ъ, иже не (оставитъ)[13] м҃лтву мою, и м҃лть свою ѿ мене.

1 Вкінець. Пісня псалма воскресіння. 65-ий.

Заспівайте Богові – вся земля! **2** Співайте його імені! Дайте славу його хвалі. **3** Скажіть Богові: Як страшні твої діла? В множестві твоєї сили леститимуться Тобі твої вороги. **4** Вся земля хай Тобі поклониться і Тобі співає! Хай співає ж твоєму імені, Всевишній! **5** Прийдіть і погляньте на Божі діла! Який страшний в порадах, понад людських синів, **6** Той, що обертає море в сушу, по ріці перейдуть ногами. Там ми зрадіємо Ним, **7** що володіє віком своєю силою! Його очі споглядають на народи, ті, що приводять до гніву. Хай не підносяться в собі вгору! **8** Благословіть народи нашого Бога! І зробіть, щоб чути було голос його похвали, **9** що поклав мою душу на життя і не дав, щоб порушилися мої ноги. **10** Бо Ти нас, Боже, випробував розпеченими, так як срібло розпікається вогнем. **11** Ти нас увів у засідку. Ти поклав болі на нашому хребті. **12** Ти навів людей на наші голови. Ми пройшли через вогонь і воду. І Ти вивів нас до спокою. **13** Ввійду до твого дому з цілопаленням. Віддам Тобі мої обітниці, **14** які мої губи вимовили і висказали мої уста в моїм болі. **15** Товсті цілопалення Тобі принесу з ладаном і баранами, дам тобі волів з козлами. **16** Прийдіть послухайте і розповім вам, всі, що боїтеся Бога, що Він зробив моїй душі. **17** Я закликав до Нього моїми устами і підняв вгору під моїм язиком. **18** Якщо я побачив неправедність у моїм серці, хай мене не вислухає Господь! **19** Через це мене Бог вислухав, прийняв голос мого благання. **20** Благословенний Бог, який не відкине моєї молитви і свого милосердя від мене!

1 На кінець. В співах. 66-ий псалом Давидів.

2 Боже! Милосердний будь до нас і поблагослови нас! Просвіти лице твоє на нас і помилуй нас, **3** щоб пізнати на землі твою дорогу! Між всіма народами твоє спасіння. **4** Хай Тобі визнаються народи, Боже! Хай Тобі визнаються всі народи! **5** Хай розвеселяться і зрадіють народи! Бо Ти судиш народи в праведності і провадитимеш народи на землі. **6** Хай визнаються Тобі народи, Боже! Хай визнаються Тобі всі народи! **7** Земля видала свій овоч. Благослови нас, Боже! Боже наш! **8** Благослови вас Боже! І хай Його злякаються всі кінці землі!

Слава...

(В конецъ, в пѣнихъ, ѱаломъ [двдвъ][1]. ѯѕ)[2].

Боже ущедри ны, и бл҃ви ны, просвѣти лице (твое)[3] на ны, [и помилуй ны][4]. (-)[5] познати на земли путь твой, въ всѣхъ языцехъ спсеніе твое. Да исповѣдатся тебѣ людіе бж҃е, да исповѣдатся тебѣ людіе вси. да възвеселятся и възрадуются языцы, яко судиши людемъ. правотою, и языкы на земли наставиши. (-)[6] Да исповѣдатся тебѣ людіе бж҃е, да исповѣдатся тебѣ людіе вси, земля дастъ плодъ свой. бл҃ви ны бж҃е, бж҃е нашь, бл҃ви ны бж҃е. И да убоятся его вси концы зем҃ля.

(Слава.)

1 В кінець. 67-а пісня-псалом Давидів.

мой4. 10

2 *Хай воскресне Бог і розпорошаться його вороги! І хай від лиця Його втечуть ті, що Його ненавидять! **3** Хай щезнуть так, як щезає дим! Так як тане віск від лиця вогню, так хай грішники згинуть від Божого лиця! **4** А праведники хай розвеселяться! Хай зрадіють перед Богом! Хай насолодяться в радості! **5** Заспівайте Богові! Співайте його імені! Зробіть дорогу тому, що піднявся на захід! Господь – його ім'я! І радійте перед ним! Стривожаться від лиця Його, **6** батька сиріт і судді вдовиць. Бог у своєму святому місці! **7** Бог поселяє однодумців в домі, мужністю піднімаючи скованих. Так само тих, що до гніву доводять, тих, що живуть в гробах. **8** Боже! Коли Ти виходив перед своїм народом, коли переходив в пустині, **9** земля затряслася! Бо й небеса пустили *воду*, від лиця синайського Бога, від лиця ізраїльського Бога! **10** Рясний дощ виділиш, Боже, твоєму насліддю, і воно знемогло. Ти ж його скріпив, **11** живі *істоти* твої в ньому живуть. Ти приготував твоєю добротою бідному, Боже. **12** Господь дасть слово тим, що благовістять великою силою, **13** цар сил улюбленого, щоб красою дому розділити здобич. **14** Якщо спатимете посеред околиць – крила голубині посріблені і її груди в блеску золота. **15** Коли розсилає небесний царів, будуть на ній снігом в Селмоні. **16** Божа гора – жирна гора, сирна гора – жирна гора. **17** Чому приймаєте сирні гори, гору, яку Бог зволив, щоб на ній жити? Бо й Господь поселиться до кінця. **18** Божа колісниця – десятки тисяч десяток тисяч, тисячі щедрих! Господь в них в Синаю у святому! **19** *Ти пішов на висоту, полонив полон, взяв дари в

еф. 4

(В конецъ, пѣсніи ѱалом двдвъ. ѯз).

Да* въскреснетъ бгъ, и разыдутся врази его, и да бѣжатъ [ѿ лица его ненавидящеи его][1]. Яко изчезаетъ дымъ, да изчезнутъ. яко таетъ воскъ ѿ лица огню, тако да погибнутъ грѣшници ѿ лица бж҃іа. (и)[2] праведници да възвеселятся, възрадуются пре бгомъ, наслаждатся в веселіи. въспоите бу поите имени его, путь сътворите възшедшему на запады. гь имя ему, и радуитеся пре нимъ. Смятутся ѿ лица его, ѡтца сирѡтъ, и судіа вдовицъ. бгъ в мѣстѣ стѣмъ своемъ. бгъ вселяетъ единомысленыя в домъ, възводя окованыя мужествомъ, такоже прогнѣвающаа, живущаа въ гробѣхъ. Бж҃е, егда исхождаше пре людми своими, егда мимохождаше в пустыни, [-][3] земля потрясеся. Ибо нбса канушa ѿ лица ба сінаина, ѿ лица ба ізлева. Дождь воленъ ѿлучиши бж҃е достоянію твоему, и ізнеможе, ты же съверши ю. Животная твоя живутъ на нем, уготовалъ еси блгтію твоею нищему бж҃е. гь дасть глъ благовѣствующим силу многу, црь силъ възлюбленаго, [-][4] [-][5] лѣпотою дому раздѣлити користь. Аще поспите посредѣ предѣлъ, крилѣ голубинѣ посребренѣ, и междорамія ея в блещаніи злата. (-)[6] Егда разнѣствитъ нбсныи црь на ней, оснѣжатся в селмонѣ. Гора бж҃іа, гора тучнаа, гора усыренаа, гора тучная. вскую непщуете горы усыреныя? гора юже благоволи бгъ жити в ней. Ибо гь вселится до конца, колесница бж҃іа тмами темъ, тысяща гобзующыхъ. гь в нихъ в [синаинѣ][7] въ стѣмъ. *Възшелъ еси на высоту, плѣнилъ еси плѣнъ. Пріялъ еси даяніе

в҃ чл҃цехъ, и҆бо не покара́ющаѧ̀сѧ е҆́же всели́тисѧ. г҃ь бг҃ъ бл҃венъ, бл҃венъ г҃ь дн҃ь дн҃е. Поспѣши́тъ на́мъ бг҃ъ сп҃се́нїи на́шихъ, (-)[8] бг҃ъ на́шь, бг҃ъ сп҃са́ти, и҆ гн҃ѧ гн҃ѧ и҆схо́дища сме́ртнаѧ. Ѻ҆ба́че бг҃ъ сокрꙋши́тъ гла́вы̀ вра́гъ свои҆́хъ, верхъ вла́съ прехо́дѧщыхъ въ прегрѣше́нїихъ свои҆́хъ. Рече г҃ь, ѿ васа́на ѡ҆бращꙋ̀, ѡ҆бращꙋ̀ въ глꙋбина́хъ морскꙋ̀. ꙗ҆́ко да ѡ҆мо́читсѧ нога̀ твоѧ̀ въ кро́ви, ꙗ҆зы́къ псо́въ твои҆́хъ ѿ вра́гъ ѿ него̀. Ви́дѣна бы́ша ше́ствїѧ твоѧ̀ бж҃е, ше́ствїѧ бг҃а моегѡ̀ цр҃ѧ е҆́же во ст҃ѣмъ. Предвари́ша кнѧ́зи бли́зъ пою́щихъ, посредѣ̀ дв҃ъ тѷмпа́нницъ. Въ црк҃вахъ бл҃ви́те бг҃а, г҃а ѿ и҆сто́чникъ і҆и҃левъ. Та́мъ венїами́нь ю҆́ноша въ ᲂу҆жа́сѣ, кнѧ́зи і҆ꙋ́дови влⷣкы и҆́хъ, кнѧ́зи завꙋло́ни, кнѧ́зи нефдали́мли. Заповѣ́ждь бж҃е си́лꙋ твою̀, ᲂу҆крѣпѝ бж҃е сѐ, е҆́же содѣ́ла въ на́съ, ѿ црк҃ви твоеѧ̀ въ і҆ерⷭ҇ли́мъ. Тебѣ̀ принесꙋ́тъ цр҃їе да́ры, запретѝ ѕвѣре́мъ тростны́мъ. Со́нмъ ю҆нецъ въ ю҆́ницахъ лю́декихъ, [затвори́ти][9] и҆скꙋ́шенныѧ сребро́мъ. Разрꙋшѝ ꙗ҆зы́ки хотѧ́щаѧ бра́немъ. Прїи́дꙋтъ (моли́твенницы)[10] ѿ є҆гѷпта, є҆фїо́пїа предвари́тъ рꙋ́ка є҆ѧ̀ бг҃ꙋ. Црⷭ҇тва земна́ѧ по́йте бг҃ꙋ, воспо́йте гв҃и. [-][11] [-][12] Възше́дшемꙋ на́ нб҃о нб҃но́е на восто́кы. Сѐ да́сть гла́сꙋ своемꙋ̀ гл҃а си́лы, дади́те сла́вꙋ бв҃и. На і҆и҃ли велелѣ́пота є҆гѡ̀, и҆ си́ла є҆гѡ̀ на ѡ҆́блацѣхъ. Ди́венъ бг҃ъ во ст҃ы́хъ свои҆́хъ, бг҃ъ і҆и҃левъ. То́й да́стъ си́лꙋ и҆ держа́вꙋ лю́демъ свои҆́мъ. благослове́нъ бг҃ъ.

(Сла́ва.)

людей, бо й не недовірливі, щоб поселитися. Господь Бог благословенний! **20** Благословенний Господь день *за* днем! Нам поможе Бог наших спасінь! **21** Бог наш! Бог, щоб спасати, і господні, господні смертні виходи. **22** Одначе Бог знищить голови своїх ворогів, чуб волосся тих, що ходять у своїх гріхах. **23** Господь сказав: Поверну від Васана, поверну в морських глибинах, **24** щоб змочилася твоя нога в крові, язик твоїх псів від ворогів його! **25** Боже! Твої дороги стали явними. Ходи мого Бога, царя, що у святому. **26** Випередили князі, близькі до співучих посеред дівчат тимпанниць. **27** В церквах благословіть Бога! Господа з ізраїлевих джерел! **28** Там молодий Веніямин в захваті, юдині князі, їхні володарі, завулонові князі, нефталімові князі. **29** Заповіси, Боже, твою силу! Боже! Скріпи це, що Ти в нас зробив, **30** від твого храму для Єрусалиму. Тобі царі принесуть дари! **31** Заборони звірям тростини, зборові биків з теличками народів, щоб замкнути випробованих сріблом! Знищ народи, що бажають війни! **32** Ті, що благають, прийдуть з Єгипту, Ефіопія випередить її руки Богові. **33** Земні царства, співайте Богові! Заспівайте Господеві! **34** Тому що Він піднявся на небо небес на сході. Ось Він своєму голосові дасть сили голос. **35** Дайте Богові славу! На Ізраїлі його величність, і його сила на хмарах! **36** Бог подиву гідний у своїх святих! Бог Ізраїлів! Той дасть силу і міць своєму народові! Благословенний Бог!

Слава...

(Въ коне́цъ, [ѱало́мъ][1] дв҃дъ. ѯи. Ѡ҆ и҆змѣни́шихсѧ)[2].

Спси мѧ̀ бж҃е, ꙗ҆́ко внидо́ша во́ды до дш҃а моеѧ̀. Ѹ҆глѣбо́хъ въ тимѣ́нїа глꙋбины̀, и҆ нѣ́сть постоѧ́нїа. прїидо́хъ во глꙋбины̀ морскїѧ, и҆ бꙋ́рѧ потопѝ мѧ̀. Ѹ҆трꙋди́хсѧ зовы̀, и҆змолче гортань мо́й. И҆зчезо́стѣ ѻ҆́чи моѝ, ᲂу҆пова́ющꙋ [мѝ][3] на́ бг҃а моегѡ̀. Ѹ҆мно́жишасѧ па́че вл҃съ главы моеѧ̀, ненави́дѧщеи мѧ̀ вскꙋ̀. Ѹ҆крѣпи́шасѧ вра́зи моѝ, и҆згонѧ́щеи мѧ̀ без пра́вды. И҆̀же не восхища́хъ, тогда воздаѧ́хъ. Бж҃е ты̀ ᲂу҆вѣ́дѣ безꙋ́мїе моѐ, и҆ прегрѣше́нїа моѧ̀ ѿ тебе не ᲂу҆таи́шасѧ. да не постыдѧтсѧ ѡ҆ мнѣ̀ терпѧ́щеи тебе г҃и, г҃и си́лъ, ниже посрамѧтсѧ ѡ҆ мнѣ̀ и҆щꙋщеи тебе, бж҃е і҆и҃левъ. Ꙗ҆́кѡ тебе ради прїѧ́хъ поноше́нїе, покры̀ срамота лицѐ мое. Чꙋ́ждь бы́хъ бра́тїи мое́и, и҆ стра́ненъ сн҃ово́мъ ма́тере моеѧ̀. *Ꙗ҆́кѡ ре́вность до́мꙋ твоего снѣ́сть мѧ̀, и҆

1 Вкінці. 68-ий псалом Давидів. Про тих, що змінилися.

2 Боже! Спаси мене, бо ввійшли води до моєї душі! **3** Я погруз у болоті глибини і немає як встояти. Я прийшов у морські глибини і мене затопила буря. **4** Я струдився кричачи. Моє горло захрипло. Мої очі пропали *від того, що* я надіявся на мого Бога. **5** Понад волосся моєї голови помножилися ті, що мене без причини ненавидять. Скріпилися мої вороги, що без правди мене переслідують. Те, що я не розграбував, тоді я віддавав. **6** Боже! Ти пізнав мою безумність. І мої переступки не затаїлися від Тебе. **7** Хай не завстидаються мною ті, що тебе терплять, Господи! Господи сил! Ані хай не засоромляться мною ті, що шукають тебе, Боже Ізраїлів! **8** Бо задля Тебе я прийняв погорду, сором покрив моє лице. **9** Я став чужим моїм братам і чужинцем синам моєї матері. **10** *Бо

їѡа̃ в кри̃ ѕ

ів. 2 рим. 15

ревність твого дому мене пожерла і погорди тих, що Тобою гордять, на мене впали. **11** І я покрив мою душу постом, і було мені на погорду. **12** І я поклав мішок, як мою одіж, і я став їм притчею. **13** Про мене глузували ті, що сиділи в брамі, і про мене співали ті, що пили вино. **14** Я ж моєю молитвою *звертаюся* до Тебе, Боже! Час милості, Боже! В множестві твого милосердя вислухай мене! В правді твого спасіння **15** мене спаси від глини, щоб я не застряг! Визволи мене від тих, що мене ненавидять, і від глибоких вод! **16** Хай мене не затопить водяна буря, ані не пожере мене глибина, ані яма не замкне наді мною свої уста! **17** Вислухай мене, Господи! Бо твоє милосердя добре. За множеством твоїх щедрот поглянь на мене! **18** Не відверни твого лиця від твого слуги, бо я болію! Скоро мене вислухай! **19** Приділи увагу моїй душі і визволи її! Задля моїх ворогів спаси мене! **20** Бо Ти знаєш мою погорду, і мій встид, і мій сором. Перед Тобою всі ті, що мені дошкуляють. **21** Моя душа очікувала погорду і страждання. І я очікував того, хто б зі мною терпів, – і не було, і потішників – і я не знайшов. **22** І дали мені в їжу жовч, *і в моїй спразі мене напоїли оцтом. **23** *Хай їхній стіл буде перед ними на сильце, і на віддачу, і на згіршення! **24** Хай потемніють їхні очі, щоб вони не бачили, і назавжди зігни їхній хребет! **25** Вилий на них твій гнів і хай їх захопить лють твого гніву! **26** *Хай їхній двір буде пустим і в їхніх поселеннях хай не буде мешканця! **27** Бо того, кого Ти побив, ті переслідували. І вони додали до болю твоїх ран. **28** Додай беззаконня до їхнього беззаконня! І хай не ввійдуть у твою справедливість! **29** Хай будуть вони знищені з книги живих і хай не будуть записані з праведними! **30** Я є бідний і зболений. Боже! Мене охопило твоє спасіння! **31** Похвалю ім'я мого Бога в пісні! Звеличу Його похвалою! **32** І вгодним буде Богові понад молоде теля, що випускає роги і копита. **33** Хай бідні побачать і зрадіють! Пошукайте Бога – і ваша душа буде живою! **34** Бо Господь вислухав бідних і Він не погордить своїми скованими. **35** Хай похвалять Його небеса і земля, море і все, що в ньому живе! **36** Бо спасе Бог Сіон. І збудовані будуть юдейські міста, і там поселяться, і його успадкують. **37** І його успадкує насіння твоїх рабів! І в ньому поселяться ті, що люблять твоє ім'я!

мат. 27
ів. 19

рим. 11

дія. 1

1 Вкінці. Давидів спомин. **2** Щоб Ти, Господи, мене спас. 69-ий.

Боже! Зваж на мою поміч! Господи! Поспіши мені помогти! **3** Хай завстидаються і засоромляться ті, що шука-

поношенїа поносѧщїй ти нападоша на мѧ· И [покрыхъ][4] постомъ дꙋ́шꙋ мою, и бысть в поношенїе мнѣ· И положи́х ѡдѣанїе мое вретище, и бы́х имъ в притчю· Ѿ мнѣ глꙋмлѧхꙋсѧ сѣдѧщеи въ вратѣх, и ѡ мнѣ поѧхꙋ пїющеи вино· Азъ же мл҃твою моею к тебѣ бж҃е, время бл҃говоленїѧ· Бж҃е, въ множествѣ мл҃ти твоеѧ ꙋслыши мѧ· Въ истинѣ сп҃сенїа твоего, сп҃си мѧ ѿ бренїѧ, да не ꙋглѣбнꙋ· (Избави мѧ)[5] ѿ ненавидѧщы́х мѧ, и ѿ глꙋбокы́х водъ· да не (потопитъ мене)[6] бꙋрѧ вод҃наѧ, ниже пожретъ мене глꙋбина, ниже сведетъ ѡ мнѣ ровеникъ ꙋстъ своих· Ѹслыши мѧ г҃и, ꙗко бл҃га мл҃ть твоа, по множествꙋ щедро́т твои́х призри на мѧ· Не ѿврати лица твоего ѿ ѡтрока твоего, ꙗко скорблю. скоро ꙋслыши мѧ, вонми дш҃и моей, и ізбави еа· врагъ моих ради избави мѧ. ты бо съвѣси поношенїе мое, и стꙋд мой, и срамотꙋ мою· Пре тобою вси стꙋжающеи ми, поношенїе причаѧ дш҃а моа и страсть· И жда́х иже со мною поскорбитъ, и не бѣ. и ꙋтѣшающыхъ, и не ѡбрѣтохъ· И даша в снѣдь мою желчь, *и в жаждꙋ мою напоиша мѧ ѡцта· *да бꙋде трапеза их пре ними в сѣть, и въ въздаанїе, и в соблазнъ· Помрачы́тѣсѧ ѡчи их не видѣти, и хребетъ ихъ ѿнѧдь слѧци· Пролѣи на нѧ гнѣвъ твои, и ꙗрость гнѣва твоего постигнетъ ихъ· *да бꙋде дворъ ихъ пꙋстъ, и в жилищыхъ ихъ да не бꙋдетъ живꙋщаго· Зане егоже ты поразі, тїи погнаша, и к болѣзни ꙗзвъ [моих][7] приложиша· Приложи безаконїе къ безаконїю ихъ, и да не внидꙋтъ в правдꙋ твою· да потребѧтсѧ ѿ книгъ животныхъ, и с правдными не напишꙋтсѧ· Нищъ и болѧ есмь азъ, [-][8] сп҃сенїе [-][9] твое б҃е прїатъ мѧ· Въсхвалю имѧ б҃а [моего][10] с пѣснїю, възвеличю его въ хваленїи· И ꙋгод҃но бꙋдетъ б҃ꙋ паче телца юна, рогы издающа и пазнокти. да ꙋзрѧ́т нищїи, и възвеселѧ́тсѧ· Взыщате б҃а, и жива бꙋдетъ дш҃а ваша· Ꙗко ꙋслыша нищаѧ г҃ь, и ѡкованыхъ своих не ꙋничижитъ· да въсхвалѧтъ его н҃еса и землѧ, море, и всѧ (живꙋщаѧ)[11] [в немъ][12]· Ꙗко б҃ъ сп҃сетъ сїона, и съзиждꙋтсѧ гради іюдейстїи. и вселѧтсѧ тамо, и наслѣдѧтъ и, и сѣмѧ рабъ твоих ꙋдръжи и· И любѧщеи имѧ твое, вселѧтсѧ в немъ·

(В конецъ, дв҃въ. воспоминанїе, въ еже сп҃си мѧ г҃и. з҃д)[1]·

Бж҃е в помощь мою вонми, [г҃и помощи ми потщисѧ][2]· да постыдѧтсѧ и по-

м҃ кз
іѡа҃ ді

кр҃ї аі

дѣа҃ а

срамѧтсѧ ищꙋщеи [дш҃ꙋ мою][3]. да възвратѧтсѧ вспѧть, и постыдѧтсѧ мыслѧщеи ми ѕлаа. да възвратѧтсѧ абїе стыдѧщесѧ, г҃лющеи ми, бл҃гоже бл҃гоже. да възрадꙋютсѧ и възвеселѧтсѧ о тебѣ, вси ищꙋщеи тебе [б҃же][4]. И г҃лю вынꙋ, да възвеличитсѧ г҃ь, любѧщеи сп҃сенїе твое. Аз же нищь [есмь][5] и оубогъ, б҃же помози ми. помощникъ мои и избавитель мои еси ты, г҃и не закосни.

(С҃ла.)

ють мою душу! Хай повернуться назад і завстидаються ті, що задумують мені зло! **4** Хай відвернуться зразу засоромленими ті, що кажуть мені: Добре! Добре! **5** Хай Тобою зрадіють і розвеселяться всі, що Тебе шукають, Боже! І хай завжди скажуть: Хай звеличиться Господь! ті, що люблять твоє спасіння. **6** Я ж є бідний і убогий. Боже, поможи мені! Ти є моїм помічником і моїм визволителем. Господи! Не забарися!

Слава...

([ѱло҃][1] д҃вдъ, с҃новъ ионадавовъ. и первыхъ плѣншихсѧ. (неописанъ ѿ евреи.) о҃)[2]. (к҃а ї.)

На тѧ г҃и оуповах][3], да не постыжꙋсѧ в вѣкъ. Правдою твоею избави мѧ, і изми мѧ. Приклони къ мнѣ оухо твое, и сп҃си мѧ. Бꙋди ми в б҃гъ защитител, и в мѣсто крѣпко спасти мѧ. Ꙗко оутвержение мое, и прибѣжище мое еси ты. Б҃же мои изми мѧ из рꙋкы грѣшнаго, из рꙋкы законопрестꙋпнаго, и обидѧщаго. Ꙗко ты еси търпѣнїе мое г҃и, г҃и оупованїе мое ѿ юности моеа. в тебѣ оутвердихсѧ ѿ оутробы, ѿ чрева м҃тре моеа ты (еси мои)[4] покровитель. о тебѣ пѣнїе мое вынꙋ, ꙗко чюдꙋ бых многымъ. и ты помощникъ [мои][5] крѣпокъ. да исполнѧтсѧ оуста моа похвалы, ꙗко да въспою славꙋ твою, весь д҃нь велелѣпотꙋ твою. Не ѿвръзи мене въ времѧ старости, внегда изчезати крѣпости моеи не остави мене. Ꙗко рѣшѧ врази мои мнѣ, и стрегꙋщеи дш҃ꙋ мою совѣщашѧ вкꙋпѣ, г҃люще, б҃ъ оставилъ есть его. поженѣте и імѣте его, ꙗко нѣсть избавлѧаи. Б҃же [мои][6], не оудалисѧ ѿ мене, б҃е мои в помощ мою вонми. да постыдѧтсѧ и ізчезнꙋтъ оклеветающеи дш҃ꙋ мою, да облекꙋтсѧ в ст҃ꙋ и срамъ ищꙋщеи ѕлаа мнѣ. Аз же всегда оуповаю [на тѧ][7], и приложꙋ на всѧкꙋ похвалꙋ твою. Оуста моа възвѣстѧтъ правдꙋ твою, весь д҃нь сп҃сенїе твое. Ꙗко не познах книжна, внидꙋ в силѣ г҃ни. г҃и помѧнꙋ правдꙋ твою единого. [Б҃же мои ꙗже наоучилъ мѧ еси][8] ѿ юности моеа, и до нн҃ѣ възвѣщꙋ чюдеса твоѧ, и даже до старости и маторства. Б҃же [мои][9], не остави мене, дондеже възвѣщꙋ мышцꙋ твою [родꙋ всемꙋ][10] грѧдꙋщемꙋ, силꙋ твою и правдꙋ твою, б҃е, даже до вышних, ꙗже сътворилъ [ми][11] еси величїа. Б҃же, кто подобенъ тебѣ; еликы ꙗвилъ ми еси скорби многы и ѕлы, и обращь оживилъ мѧ еси, и ѿ безднъ землѧ [-][12]

1 Псалом Давидів. Йонадавових синів та перших полонених. Без надпису у євреїв. 70-ий. 10-а катизма.

На тебе, Господи, я поклав надію! Хай не завстидаюся навіки! **2** Спаси мене і визволи мене твоєю справедливістю! Прихили до мене твоє вухо і спаси мене! **3** Будь мені за Бога-захисника і за сильне місце, щоб мене спасти! Бо Ти є моє скріплення і мій захоронок. **4** Мій Боже! Вирви мене з руки грішного, з руки законопереступного і кривдячого! **5** Бо Ти є моє терпіння. Господи! Господи! Надіє моя від моєї молодості! **6** На Тобі я закріпився від лона! Від лона моєї матері Ти є моїм покровителем! В Тобі постійно моя пісня! **7** Я для багатьох став, наче дивом. І Ти мій сильний помічник. **8** Хай мої уста наповняться похвали, щоб я оспівував твою славу, ввесь день твою величність! **9** Не відкинь мене в часі старості! Не покинь мене, коли моя сила зникатиме! **10** Бо до мене промовили мої вороги і ті, що стерегли мою душу. Разом вчинили раду, **11** кажучи: Бог його покинув! Переслідуйте і схопіть його, бо немає визволителя! **12** Мій Боже! Не віддалися від мене! Мій Боже! Зваж мені на поміч! **13** Хай завстидаються і пропадуть ті, що оббріхують мою душу! Хай зодягнуться у встид і сором ті, що шукають мені зло! **14** Я ж завжди на Тебе покладаю надію і додам до всякої Твоєї хвали. **15** Мої уста сповістять твою справедливість, ввесь день – твоє спасіння. Бо я не пізнав навчання. **16** Я ввійду в господній силі. Господи! Згадаю твою праведність! *Тебе* одного! **17** Мій Боже! Те, що Ти мене навчив від моєї молодості і дотепер, сповіщу твої чуда, **18** і аж до старості і похилого віку. Мій Боже! Не покинь мене, доки не сповіщу твоє рамено всьому родові, що приходить, – твою силу і твою справедливість! **19** Боже! Аж до висот ті величності, які Ти мені зробив! Боже! Хто подібний до Тебе? **20** Які численні і погані болі Ти мені показав! І повернувши Ти мене оживив! І Ти мене вивів з глибин

землі! **21** Ти на мені помножив твою величність! І повернувши Ти мене потішив і знову вивів мене з глибин землі! **22** Бо і я визнаватимуся тобі між народом, Господи! В псаломних знаряддях *хвалитуму* твою правду, Боже! Співатиму Тобі на гуслях, Святий ізраїльський! **23** Мої губи зрадіють, коли Тобі співатиму! І моя душа, яку Ти визволив, **24** ще ж і мій язик ввесь день повчатиметься твоєї справедливості, коли завстидаються і засоромляться ті, що шукають мені зло.

вьзведе́ мѧ҇. Оумно́жилъ е҆си [на мнѣ][13] вели́чествїе твое, и҆ ѡ҆бращъ оутѣшилъ мѧ҇ е҆си. И҆ ѿ безднъ землѝ па́кы вьзведѐ мѧ҇. И҆бо а҆зъ и҆сповѣмсѧ тебѣ (в лю́де Г҃и), в҃ сосꙋдехъ ѱало́мьскыхъ и҆́стиннꙋ твою Б҃е. Пою̀ тебѣ в҃ гꙋсле҃, с҃тыи І҆и҃левъ. Вьзра́дꙋетасѧ оу҆стнѣ моѝ е҆гда пою̀ тебѣ, и҆ д҃ша моѧ̀ ю҆же е҆си и҆зба́вилъ. Е҆ще же и҆ ꙗ҆зыкъ мой, весь д҃нь поу҆чи́тсѧ пра́вдѣ твоей, е҆гда постыдѧ́тсѧ и҆ посрамѧтсѧ и҆щꙋщей̀ зла́ѧ мнѣ.

1 Для Соломона. 71-ий псалом Давидів.

Боже! Дай твій суд цареві і твою праведність царському синові! **2** Щоб судити твій народ в справедливості і твоїх бідних на суді. **3** Хай візьмуть гори – мир народові і шпилі – справедливість! **4** Хай судить бідних народу і спасе синів убогих! І впокорить обмовника! **5** І залишиться з сонцем і перед місяцем з роду в рід! **6** Зійде, як дощ на кожух, і наче каплі, що капають на землю. **7** В Його днях засяє справедливість і множество миру, доки не забереться місяць. **8** І Він пануватиме від моря до моря і від рік до кінців вселенної. **9** Перед ним припадуть Ефіопці. І його вороги поліжуть землю. **10** Тарсійські царі та острови принесуть дари. Арабські царі та Сава приведуть дари. **11** І Йому поклоняться всі земні царі. Йому послужать всі народи. **12** Бо Він визволив бідного від сильного і убогого, у якого не було помічника. **13** Він пощадить бідного і убогого, і спасе душі убогих **14** від лихви, і спасе їхні душі від несправедливості. І його ім'я шановане перед ними. **15** І житиме. І Йому дасться з арабського золота, і постійно молитимуться за нього. Ввесь день Його благословитимуть. **16** Буде скріплення на землі, на вершках гір. Його овоч піднесеться понад Ливан. І зацвітуть з міста, наче земна трава. **17** Його ім'я буде благословенне навіки. Його ім'я перебуватиме перед сонцем. І в ньому поблагословляться всі земні племена. Всі народи назовуть Його блаженним. **18** Благословенний Господь Бог ізраїльський, що чинить чуда! *Сам* єдиний! **19** І благословенне ім'я його слави навіки і навіки віків! І його славою наповниться вся земля! Хай буде! Хай буде! Слава...

(Въ соло́монь [ѱло҃ д҃вдвъ][1] о҃а)[2].

Бж҃е, сꙋдъ твой ц҃ре́ви дажь, и҆ правдꙋ твою с҃нꙋ ц҃ре́вꙋ, сꙋдити лю́демъ твои́мъ в҃ пра́вдꙋ, и҆ ни́щымъ твои҃ в сꙋ҃да. Въспрїимꙋтъ го́ры ми́ръ лю́дїи [-][3], и҆ хо́лми правдꙋ. Сꙋдитъ ни́щимъ лю҃скымъ, и҆ с҃пе́тъ с҃ны оу҆бо́гы҃. И҆ смиритъ клеветника̀, и҆ пребꙋдетъ съ с҃лнцемъ, и҆ пре́жде лꙋны̀ ро́да родовъ. [-][4] Снидетъ ꙗ҆ко дож҃ь на рꙋно̀, и҆ ꙗ҆ко ка́плѧ ка́плющїа на землю. Воси́аетъ въ д҃нехъ е҆го правда, и҆ мно́жество ми́ра, дондеже ѿи́метсѧ лꙋна̀. И҆ ѡ҆бладае́тъ ѿ морѧ до́ морѧ, и҆ ѿ [рѣкъ][5] до конецъ вселе́ннꙑа. Пре҃ ни́мъ припа́дають е҆дїо́плане, и врази е҆го пръсть поли́жꙋтъ. Ц҃рїе дарсї́нстїи и҆ ѡ҆́строви да́ры принесꙋтъ. Ц҃рїе а҆ра́встїи и҆ са́ва да́ры приведꙋтъ. И҆ поклонѧтсѧ е҆мꙋ вси ц҃рїе [зе҃стїи][6], вси ꙗ҆зы́цы порабо́тають е҆мꙋ. Ꙗ҆ко и҆зба́ви ни́ща ѿ [-][7] си́лна, и҆ оу҆бо́га е҆мꙋже не бѣ̂ помощника. Пощади́тъ ни́ща и҆ оу҆бо́га, и҆ д҃ша оу҆бо́гыхъ с҃пе́тъ. Ѿ лихвы и҆ ѿ непра́вды и҆зба́ви д҃шѧ и҆хъ, и҆ че́стно и́мѧ [е҆го пре҃ ни́ми][8]. И҆ живъ бꙋдетъ, и҆ дастьсѧ е҆мꙋ ѿ злата а҆равїнска, и҆ помо́лѧтсѧ ѡ҆ не҃мъ вы́нꙋ. Ве́сь д҃нь б҃лвѧ́тъ и҆̀, бꙋдетъ оу҆твеже́нїе на зе҃лѝ, на ве́рхъ го́ръ. Превъзнесе́тсѧ паче лѵ́вана пло҃ е҆го, и҆ процвѣтꙋтъ ѿ града ꙗ҆ко трава земна́а. Бꙋдетъ и́мѧ е҆го б҃лве́но въ вѣки, пре́ж҃е с҃лнца пребыва́етъ и́мѧ е҆го. И҆ б҃лвѧтсѧ ѡ҆ немъ вс҃ѧ колѣна зе҃на́ѧ, вси ꙗ҆зы́цы оу҆блажа́тъ и҆̀. Б҃лве́нъ Г҃ь [-][9] Б҃ъ І҆и҃левъ, творѧ́и чюдеса̀ е҆ді́нъ. И҆ б҃лве́но и́мѧ сла́вы е҆го, в҃ вѣкъ, и҆ въ вѣкъ вѣка. І҆ и҆спо́лънитсѧ сла́вы е҆го вс҃ѧ землѧ. Бꙋдетъ бꙋдетъ. (Сла́ва.)

20 Скінчилися пісні Давида, єссеєвого сина. **1** Псалом Асафів. 72-ий.

Який добрий Бог ізраїлів тим, що праведні серцем! **2** Мені ж майже не похитнулися ноги, майже не пролилися мої кроки, **3** бо я заревнував

И҆зъѡ҆ста́шѧ пѣнїа д҃вда с҃на І҆е҆ссе́ѡ҆ва. (ѱло҃ а҆са́фовъ, о҃в)[1].

Ко́ль б҃лгъ [Б҃ъ І҆и҃левъ][2], пра́вы҃ с҃рцемъ. Мнѣ же в҃ма́лѣ не подвижа́стѣсѧ нозѣ, в҃ма́лѣ не пролїа́шасѧ стопы моѧ.

Ꙗко възревновахъ на безаконныѧ, миръ грѣшникомъ зрѧ. Ꙗко нѣсть въсклоненїѧ в смерти ихъ, и оутвержение в ранѣ и҃. в трꙋдѣхъ чл҃чскыхъ нѣ сꙋть, и съ чл҃кы не прїимꙋтъ ранъ, сего ради оудръжа ихъ гръдыни до конца. Одѣашѧсѧ неправдою и нечестїемъ своимъ, изыдетъ ꙗко ис тꙋка неправда и҃. Преидоша в любовь ср҃ца, помыслишѧ и гл҃ашѧ в лꙋкавствѣ, неправдꙋ в высотꙋ гл҃аша. Положишѧ на нб҃си оуста своѧ, и ꙗзыкъ и҃ преиде по земли. Сего ради обратѧтсѧ людїе мои сѣмо, и дн҃ие исполнь обрѧщꙋтсѧ в ни҃. И рѣшѧ, како оувѣдѣ б҃ъ, и аще есть разꙋмъ в вышнемъ; се сїи грѣшници, и гобзꙋюще в вѣкъ оудръжашѧ богаство. И рѣ҃, еда всꙋе оправдихъ ср҃це мое, и оумыхъ в неповинныхъ рꙋцѣ мои. И быхъ ꙗзвенъ весь дн҃ь, и обличникъ мои на оутрени҃. Аще гл҃ахъ повѣ҃ тако, се родꙋ сн҃овъ твои҃ [емꙋже][3] (обѣщахсѧ) и непщевахъ разꙋмѣти. Се трꙋдъ есть предо мною, дондеже внидꙋ въ ст҃ило бж҃їе, и разꙋмѣю в послѣднѧа и҃. Обаче за лщенїа [ихъ][4] положи҃ имъ еси [ѕлаѧ][5], низложилъ ѧ еси внегда разгръдѣти. Како бышѧ в запꙋстѣнїе внезапꙋ; изчезошѧ, погибошѧ за беззаконїе свое. Ꙗко сон҃ие въстающаго, г҃и въ градѣ твое҃ образъ и҃ оуничижиши. Ꙗко разжежесѧ ср҃це мое, и (оутробы)[6] моа измѣнишасѧ. И азъ оуничиженъ, и не разꙋмѣхъ, скотенъ бы҃ оу тебе, и азъ выни с тобою. Оудръжалъ еси рꙋкꙋ деснꙋю мою, [и][7] съ совѣтомъ твоимъ наставилъ мѧ еси, и съ славою прїатъ мѧ. Что бо ми есть на нб҃си, и ѿ тебе что въсхотѣ҃ на земли; изчезе ср҃це мое и плоть моа, б҃е ср҃ца моего, и часть моѧ б҃е (мои) въ вѣкы. Ꙗко се оудалѧющеисѧ ѿ тебе погибнꙋтъ, потребилъ еси всѧкого любы дѣющаго ѿ тебе. Мнѣ же прилѣплѧтисѧ б҃ви бл҃го есть, полагати на г҃а оупованїе мое. Възвѣстити [ми][8] всѧ хвалы твоѧ, въ вратѣх дщере сїонѧ.

проти беззаконних, бачачи мир грішників, **4** бо немає відхилення в їхній смерті, і твердість в їхній рані. **5** Вони не є в людських трудах і з людьми не отримають ран. **6** Через це їх вповні захопила гордість. Вони зодяглися своєю несправедливістю і безбожністю. **7** Їхня несправедливість вийде, наче з жиру. Вони перейшли до любові серця. **8** Вони задумали і говорили в лукавстві, до висоти вони говорили неправедне. **9** Підняли проти неба свої уста, і їхній язик пройшов по землі. **10** Через це мій народ сюди повернеться. І в них знайдуться повні дні. **11** І сказали: Як довідався Бог? І чи є пізнання у Всевишнього? **12** Ось ці грішники, і багатіючи, вони на віки затримали багатство. **13** І я сказав: Невже надаремно втримав я моє серце праведним і умив мої руки в невинних? **14** І я був бичований цілий день. І вранці – мій оскаржувач. **15** Якщо я говорив: Скажу так ось родові твоїх синів, якому я обіцявся. **16** І не подумав я пізнати. Ось труд є переді мною, **17** аж доки не ввійду до божої святині. І пізнаю їхнє останнє. **18** Одначе за їхньою обмаливістю Ти їм поклав зло, скинув їх, коли розгордились. **19** Як нагло стали запустілими? Зникли, згинули через своє беззаконня, **20** так як сон того, що встає. Господи, в твоєму місті погордиш їхнім образом! **21** Бо моє серце розгорілося і моє нутро змінилося, **22** і я погорджений і не зрозумів, худоботодібним став я у Тебе. **23** І я постійно з Тобою. Ти стримав мою праву руку. **24** І твоєю порадою мене наставив. І зі славою мене прийняв. **25** Бо що для мене є на небі? І від Тебе що я побажав на землі? **26** Заслабло моє серце і моє тіло, Боже мого серця! І моя частка, мій Боже, навіки! **27** Бо ось ті, що віддаляються від Тебе, згинуть. Ти вигубив всякого, що грішить проти Тебе. **28** Мені ж є добрим приставати до Бога! На Господа покладати мою надію! Звіщати мені всі твої хвали в брамах сіонської дочки!

(разꙋма асафова, о҃г)[1].

Вскꙋю [б҃е ѿринꙋ][2] до конца, разгнѣвасѧ ꙗрость твоа на овцѧ паствы твоеа; помѧни сонмъ твои, иже стѧжа испервa, избавилъ еси жезлъ достоанїа твоего. Гора сїонъ с҃и ꙗже вселисѧ в неи, въздвигни рꙋцѣ твои на гръдынѧ и҃ вконецъ. Елика лꙋкавнова врагъ въ ст҃ѣмъ твоемъ, и въсхвалишасѧ ненавидѧщеи тѧ, посредѣ праздника твоего. Положиша ѕнаменїа своѧ

1 Розуму Асафового. 73-ій.

Чому, Боже, Ти відкинув до кінця? Розгнівався. Твій гнів на овець твоєї отари. **2** Згадай твій збір, який Ти придбав від початку! Ти визволив палицю твого насліддя – це гора Сіон, де Ти в ній поселився. **3** Підніми твої руки на їхні гордощі до кінця, на те, що лукаво вчинив ворог у твоїх святощах. **4** І вихвалялися ті, що Тебе ненавидять посеред твого празника. Поклали знаки, свої знаки, і не піз-

нали, **5** так як у виході превисоко. **6** Наче в дерев'яному лісі сокирами вирубали його двері. Разом сікачем і зубилом його знищили. **7** *Вогнем спалили твою святиню. На землі збещестили помешкання твого імені. **8** У своїх серцях сказали їхні кревні разом: Ходіть і усунемо всі божі празники з землі. **9** Ми не побачили їхніх знамен, немає більше пророка, і нас більше не пізнає. **10** Доки, Боже, гордитиме *нами* ворог? Дражнитиме ворог твоє ім'я до кінця? **11** Чому відвертаєш твою руку і твою правицю з-посеред твого лона до кінця? **12** А Бог – цар наш з-перед віку зробив спасіння посеред землі. **13** Ти скріпив море твоєю силою! Ти знищив голови зміїв у воді! **14** Ти розтрощив змієву голову! Ти дав його в їжу ефіопським народам! **15** Ти роздер джерела і потоки, висушив ітамські ріки! **16** Твій є день і твоя є ніч! Ти зробив ранкову зорю і сонце! **17** Ти створив всі околиці землі, літо і весну! Ти їх створив. **18** Згадай це! Ворог зневажив Господа. І безумний народ роздратував твоє ім'я. **19** Не віддай звірам душі, що тобі визнаються! Душі твоїх бідних не забудь до кінця! **20** Поглянь на твій завіт, бо затемнені землі наповнилися домами неправедних! **21** Хай упокорений не повернеться засоромленим! Бідний і вбогий вихвалятимуть твоє ім'я! **22** Встань, Боже! Суди твій суд! Згадай твою зневагу, що від безумного ввесь день! **23** Не забудь голос тих твоїх, що моляться! Гордість тих, що Тебе ненавидять, піднімалася постійно.

црс4. 25

Слава...

знаменіѧ, и не познаша, ꙗко въ исходѣ превыше. Ꙗко в дубравѣ древанѣ, секирами разсѣкоша двери его вкупѣ, сѣчивомъ и оскордомъ разрушиша и. *Въжегоша огнемъ ст҃ило твое, на земли осквернивша жилище имени твоего. Рѣша в ср҃цы своихъ южикы ихъ вкупѣ, приидѣте и [ѡставимъ][3] вса праздникы бж҃іа ѿ землѧ. Знаменіа [ихъ][4] не видѣхо҃, нѣсть ктомꙋ прр҃ка, и на҃ не познаетъ ктомꙋ. доколѣ б҃е понашаетъ врагъ, раздражаетъ противныи имѧ твое до конца; вскꙋю ѿвращаеши рꙋкꙋ твою, и десницꙋ твою ѿ среды ꙗдръ твоих в конецъ; б҃ъ же цр҃ь нашь преже вѣкъ, съдѣла сп҃сеніе посредѣ землѧ. Ты ꙋтвердилъ еси силою твоею море. ты стерлъ еси главы зміемъ в водѣ. Ты скрꙋшилъ еси главꙋ зміевꙋ, далъ еси того брашно людемъ еѳіопскымъ. Ты растръже источникы и потокы, ты иссꙋши рѣки идамскыа. Твой есть дн҃ь, и твоа есть нощъ. ты съверши зарѧ и сл҃нце. Ты сътвори вса предѣлы земли, лѣто и веснꙋ, ты сътворилъ еси ѧ, помѧни сіа. враг поноси г҃ви, и людіе безꙋмніи раздражиша имѧ твое. Не предажь ѕвѣремъ дш҃ѧ исповѣдающаа ти сѧ, дш҃ъ ꙋбогы твоих не забꙋди до конца. Призри на завѣтъ твой, ꙗко исполнишасѧ помраченіи землѧ домовъ неправедныхъ. да не възвратитсѧ смиренъ срамленъ. нищъ и ꙋбогъ въсхвалита имѧ твое. Въстани б҃е, сꙋди прю твою, помѧни поношеніе твое еже ѿ безꙋмнаго весь дн҃ь. Не забꙋди гласа мл҃твеникъ твоих, гръдыни ненавидѧщыхъ тѧ възыде вынꙋ [-][5].

д цр кє

(Сл҃а.)

1 Вкінці дня приведеш до зітління.
Псалом Асафової пісні. 74-ий.

2 Будемо визнаватися Тобі, Боже! Визнаватимемося Тобі. І прикличемо твоє ім'я. **3** Розповім усі твої чуда, коли візьму час. Я суджу праведності. **4** Розтаяла земля і всі, що на ній живуть. Я закріпив її стовпи. **5** Я сказав тим, що чинять беззаконня: Не чиніть беззаконня. І тим, що грішать: Не підносіть вгору ріг. **6** Не підносіть на висоту ваш ріг і не говоріть неправедне проти Бога. **7** Бо ані зі сходу, ані з заходу, ані з пустинних гір, **8** бо Бог є суддя. Цього Він впокорює і цього вивищує. **9** Бо в руці господній чаша незмішаного вина, повного змішання. І схилив звідси туди, однак його дріжджі не викинені, питимуть всі грішні землі. **10** Я ж зрадію. Навіки співатиму Богові Якова. **11** І розіб'ю всі роги грішних. І вгору підніметься ріг праведного.

(В конецъ (дн҃е)[1] растлиши. Ѱло҃ пѣсни асафовъ, од)[2].

Исповѣмыся тебѣ б҃же, исповѣмыся [тебѣ][3], и призовемъ имѧ твое. Повѣм вса чюдеса твоа, егда пріимꙋ времѧ, азъ правоты сꙋжꙋ. Растаасѧ з҃емлѧ, и вси живꙋщеи на ней. Азъ ꙋтвердих столпы еа. [-][4] Рѣхъ безаконнꙋющымъ, не безаконнꙋйте. и съгрѣшающым, не възносите рога. Не въздвижите на высотꙋ рога вашего, [и][5] не гл҃ите на б҃а неправдꙋ. Ꙗко ни ѿ сходъ ни ѿ запа҃, ни ѿ пꙋстъ горъ, ꙗко б҃ъ сꙋдии есть. Сего смирѧетъ, и сего възноситъ. ꙗко чаша в рꙋцѣ г҃ни вина нерастворена исполнь растворенїа, и ꙋклони ѿ сеа в сїю, обаче дрождіе его не искыдашасѧ. Испіютъ вси грѣшніи землѧ, азъ же възрадꙋюсѧ в вѣкъ, пою б҃ꙋ іаковлю. И вса рогы грѣшныхъ сломлю, и вънесетсѧ [рогъ][6] праведнаго.

(Въ конецъ, в пѣснехъ ѱало̑ асафовъ, пѣснь къ ассѵрїю. ѻе҃)[1]·

Вѣдомъ въ Їюдеи Б҃ъ, въ Ї҃ли велїе имѧ его· И бысть в мирѣ мѣсто его, и жилище его в Сїонѣ· Тꙋ съкрꙋши крѣпости лꙋкъ, щи҃, и (орꙋжїе)[2] и брань· (-)[3] Просвѣщаеши ты дивно ѿ горъ вѣчныхъ, смꙋтишаса вси неразꙋмнїи ср҃цемъ· Оуснꙋшѧ сномъ своимъ, и не обрѣтоша ничтоже, вси мꙋжїе богатьства рꙋкъ свои҃· ѿ запрещенїѧ твоего Б҃е Їаковль, въздрѣмаша вс҃ѣдшеи на конѧ· Ты страшенъ еси, и кто противꙋ станетъ ти; ѿтолѣ гнѣвъ твои. С н҃бсе слышанъ сътворилъ еси сꙋдъ· Землѧ оубоасѧ и оумолча, внегда въстати на сꙋ҃ Б҃ꙋ, сп҃ти вса кротькыѧ земли· (-)[4] Ꙗко помышленїе чл҃ческо исповѣстьсѧ тебѣ, и останокъ помышленїѧ празднꙋетъ ти· Помолитесѧ и въздадите Г҃ви Б҃ꙋ [нашемꙋ][5], вси иже окрестъ его принесꙋ дары страшномꙋ и ѿемлющемꙋ дꙋхы кн҃земъ, страшномꙋ паче ц҃рїи земныхъ·

1 Вкінці. В піснях псалом Асафів. Пісня для ассирійця. 75-ий.

2 Знаний Бог в Юдеї, в Ізраїлі його ім'я велике. 3 І його місце було в мирі, і його помешкання – в Сіоні. 4 Там Він розбив сили луків, щит, і зброю, і війну. 5 Ти подиву гідно просвітлюєш з вічних гір. 6 Стривожилися всі нерозумні серцем, заснули своїм сном. І не знайшли нічого в їхніх руках всі мужі багатства. 7 Від твоєї погрози, Боже Якова, задрімали ті, що сіли на коня. 8 Ти є страшний. І хто Тобі спротивиться – відтоді твій гнів. 9 З неба Ти дав почути суд. Земля злякалася і замовкла, 10 коли Бог встав на суд, щоб спасти всіх лагідних землі. 11 Бо задум Юди визнаватиметься Тобі, і останок задуму Тобі святкуватиме. 12 Помоліться і віддайте Господеві Богові нашому! Всі, що довкруги нього, принесуть дари 13 страшному і Тому, що забирає духи князів, страшному понад земних царів.

(Въ конецъ, о Їдїдꙋмѣ, [ѱало̑ асафовъ][1], ѻѕ҃)[2]·

Гласомъ мои҃ къ Г҃ꙋ възва҃, гласомъ мои҃ к Б҃ꙋ, и внѧт ми· в д҃нь печали моеа Б҃а възыска҃, рꙋкама моима нощїю пр҃е нимъ, и не прелщен быхъ· ѿвръжеса оутѣшитиса д҃ша моа, помѧнꙋхъ Б҃а, и възвеселиҁа· възскорбѣхъ, и пренеможе д҃хь мои· [-][3] Предваристе стражбы очи мои· Смꙋтиҁа, и не гл҃ахъ· Помыслиҳ д҃ни первыа, и лѣта вѣчнаѧ помѧнꙋхъ, и пооꙋчиҁа· Нощїю ср҃цемъ моимъ глꙋмлѧҁа, и тꙋжаше дꙋхъ мои· Еда въ вѣкы ѿринеҭ Г҃ь, и не приложитъ бл҃говолити пакы, или до конца м҃лть свою ѿсѣче; [скончა гл҃ы][4] ѿ рода в родъ· Еда забꙋдетъ оущедрити Б҃ъ, или оудръжи въ гнѣвѣ своемъ щедроты своа; [-][5] и рѣхъ, н҃нѣ начахъ. си измѣна десница вышнаго· Помѧнꙋхъ дѣла Г҃нѧ. ꙗко помѧнꙋ ѿ зачала чюдесъ твои҃, и пооꙋчюса въ вс҃ѣ дѣлеҳ твои҃, и в начинани твоихъ поглꙋмлюсѧ· Б҃же, въ ст҃емъ пꙋть твои· Кт҃о Б҃ъ велїи, ꙗко Б҃ъ нашъ; ты еси Б҃ъ творѧи чюдеса· Познанꙋ сътвори еси в людехъ силꙋ твою, избавилъ еси мышцею твоею люди твоѧ, сыны Їаковлѧ, и Їосифовы· [-][6] Видѣша тѧ воды Б҃е, видѣшѧ тѧ воды, и оубоашѧсѧ· [-][7] Смꙋтишѧсѧ безд҃ны, множествомъ шꙋма водъ. гл҃а дашѧ облацы· Ибо стрѣлы твоѧ преходѧтъ гл҃а грома твоего в колеси· освѣтишѧ млънїа твоа вселеннꙋю, подвижа-

1 На кінець. Про Ідітуна. Псалом Асафа. 76-ий.

2 Моїм голосом я закликав до Господа. Моїм голосом до Бога. І Він мене сприйняв. 3 В день журби моєї Бога пошукав я, руками моїми вночі перед ним. І не обманутий був я. Відмовилася потішитися душа моя – 4 я згадав Бога і втішився. Засмутився і підупав мій дух – 5 сторожі випередили мої очі. Я засмутився і не говорив, 6 роздумував я про давні дні і вічні роки згадав я, – і повчився. 7 Вночі говорив я з моїм серцем, і мій дух був стривоженим. 8 Чи Господь відкине навіки і не додасть знову виказати добро? 9 Або чи Він до кінця відсіче своє милосердя? Він закінчив слова з роду в рід. 10 Чи Бог забуде помилувати? Або чи у своїм гніві здержить своє милосердя? 11 І я сказав: Тепер я почав – це переміна правиці Всевишнього. 12 Я згадав господні діла, бо згадаю від початку твої чуда, 13 і повчатимуся в усіх твоїх ділах, і вглиблюся в твої діла. 14 Боже! В святому твоя дорога! Хто такий великий Бог, як наш Бог?! 15 Ти є Бог, що чиниш чуда! Ти виявив в народах твою силу! 16 Визволив твоїм рамено́м твій народ, синів Якова і Йосифа! 17 Тебе води побачили, Боже! Побачили Тебе води і злякалися, стривожилися безодні множеством шуму вод, 18 хмари видали голос. Бо і стріли твої проходять, 19 голос твого грому в колесі. Твої блискавиці освітили вселенну, земля зрушилася і

задрижала. **20** В морі твої дороги і твої стежки у великих водах. І твої стопи не будуть знані. **21** *Ти попровадив твій народ, як овець, рукою Мойсеєвою і Аароновою.
Слава...

сѧ, и трепетна бысть землѧ. в мори [пꙋтїе][8] твои, и стезѧ твоѧ в водах многах, и стопы твоѧ не познаютсѧ. *Наставил еси ꙗко овцѧ люди твоѧ, рꙋкою моѵсеовою и аароновою. (Слава.)

мой2. 14 — в мо ді

1 Розуму. Асафовий. 77-ий.
Катизма 11

(разꙋм асафовъ, оз)[1]. (ка аі.)

Сприйми, мій народе, мій закон! Прихиліть ваше вухо до слів моїх уст! **2** *В притчах відкрию мої уста! Викажу загадки від початку! **3** Те, що ми почули, і ми їх пізнали, і нам розповіли наші батьки, **4** не сховалося від їхніх дітей в іншому роді, що звіщали господні хвали і його сили і його чуда, які Він зробив. **5** І Він підняв свідчення в Якові і поклав закон в Ізраїлі. *Те, що заповів батькам нашим, сказати їх своїм синам. **6** Щоб пізнав інший рід, сини, що родяться, і встануть і сповістять їх своїм синам. **7** Щоб поклали свою надію на Бога, і не забули божих діл, і шукали його заповідей! **8** Щоб не стали, так як їхні батьки, родом поганим і засмучуючим, родом, що не випрямив своє серце і не довірив з Богом свій дух. **9** Ефремові сини, що натягали і стріляли луками, повернулися в день бою. **10** Вони не зберегли божого завіту і не побажали ходити в його законі. **11** І забули його добродійства і його чуда, які Він їм показав **12** перед їхніми батьками, чуда, які зробив в єгипетській землі на Танеосовім полі. **13** *Він роздер море і провів їх, поставив води, наче мішок. **14** *І Він їх провів хмарою в дні і цілу ніч світлом вогню. **15** *Роздер камінь в пустині і напоїв їх, як у великій безодні. **16** І Він вивів воду з каменя і звів води, наче ріки. **17** І додали ще грішити проти Нього: засмутили Всевишнього в безводній **18** *і випробували Бога у своїх серцях, щоб просити їжу своїм душам. **19** І робили наклеп вони на Бога, і сказали: Хіба Бог зможе приготувати стіл у пустині? **20** *Адже Він вдарив камінь і води поплили і потоки наводнилися. Чи й хліб може дати або приготувати стіл своєму народові? **21** Через це Бог почув і споглянув. І вогонь загорівся в Якові, і піднявся гнів проти Ізраїля, **22** бо не повірили Богові ані не надіялися на його спасіння. **23** І Він наказав хмарам вгорі і відкрив небесні двері. **24** *І послав їм дощем манну їсти і дав їм небесний хліб. **25** Людина їла ангельський хліб! Він послав їм їжу досита. **26** *Підняв південний вітер з неба і своєю силою навів південний вітер, **27** і дощем дав їм м'ясо, наче порох і наче морський пісок, оперених птахів. **28** І впали серед їхнього

Внемлѣте людїе мои законъ мой, приклоните ꙋхо ваше въ глы ꙋстъ моихъ. *Ѿверзꙋ въ притчах ꙋста моа, провѣщаю ганания испервa, елика слышахомъ, и разꙋмѣхомъ а, и ѿцы наши повѣдаша намъ. не ꙋтаисѧ ѿ чадъ ихъ в род инъ. възвѣщающе хвалы гнѧ, и силы его, и чюдеса его ꙗже сътвори. и възвиже свѣнїе въ ӏаковѣ, и зако положи въ інли. *Елика заповѣда ѿцемъ нашимъ, сказати а снов своимъ, ꙗко да познаетъ родъ инъ, снве родащеисѧ, и въстанꙋтъ и повѣдатъ а сномъ своим. Ꙗко да положатъ на ба ꙋпованїе свое, и не забꙋдꙋтъ дѣлъ бжїи, и заповѣди его взыщꙋтъ. Ꙗко да не бꙋдꙋт ꙗкоже ѿцы ихъ, родъ строптивъ и прегрьчевая, ро иже не исправи срца своего, и не ꙋвѣри съ бмъ дха своего. Снове ефрѣмли напрѧзающе и стрѣлѧюще лꙋкы, възвратишасѧ в днь брани. Не съхранишѧ завѣта бжїа, и в законѣ его не изволиша ходити. И забыша блгодѣанїи его и чюдесъ его, ихъже ꙗви имъ. пре ѿцы и ꙗже сътвори чюдеса, в земли егѵпетстѣи, на поли танеоси. *Развѣрзе море, и проведе и, престави воды ꙗко мѣ. *И настави а ѡблакомъ въ дне, и всю нощъ просвѣщенїе огнѧ. *Развѣрзе камень в пꙋстыни, и напои ихъ ꙗко в бездне мнозѣ. И изведе водꙋ ис камене, и низведе ꙗко рѣкы воды. И приложиша еще съгрѣшати емꙋ. Прегрьчиша вышнаго в безводнѣ, *и искꙋсиша ба в срцы своих, въспросити брашна дшамъ своимъ. И клеветаша на ба, и рѣша. еда възможетъ бъ ꙋготовати трапезꙋ в пꙋстыни? *понеже порази камень, и потекоша воды, и потоцы наводнишасѧ. Еда и хлѣбъ може дати, или ꙋготовати трапезꙋ людемъ своимъ? сего ради слыша (бъ)[2] и презрѣ, и огнь възгорѣсѧ въ ӏаковѣ, и гнѣв взыде на інлѧ. Ꙗко не вѣроваша бѣи, ни ꙋповаша на спсенїе его. И заповѣда ѡблакомъ свыше, и двери нбсе ѿверзе. *И ѡдожди имъ маннꙋ ꙗсти, и хлѣбъ нбный дасть им. Хлѣбъ аггльскїи ꙗде чкъ, брашно посла имъ до обилїа. *Възвиже югъ с нбсе, и наведе силою своею ливꙋ, и ѡдожди на на ꙗко пра плоти, и ꙗко песокъ морскїи птицѧ

пс. 48, мат. 13 — ѱло мн, м гі
мой5. 6 — і мо в
мой2. 14 — в мо ді
мой2. 13, пс. 104 — в мо гі, ѱло рд
мой2. 17, мой4. 20, кор1. 10, муд. 11 — в мо зі, д мо к, а корн і, мꙋдро аі
мой4. 11, кор1. 10, пс. 105 — д мо аі, а корн і, ѱло ре
мой4. 20 — д мо к
мой2. 16, мой4. 11, муд. 16, ів. 6, кор1. 10 — в мо ві, д мо аі, мꙋдро ві, іоа в, а корн і
мой4. 11, мой2. 16, пс. 104 — д мо аі, в мо ві, ѱло рд

пернаты, и нападоша посредѣ стана ихъ, окрестъ жилищъ ихъ· И ядоша, и насытишася зѣло. и желаніе ихъ принесе имъ, не лишишася ѿ желаніи свои· Еще брашну [-][3] сущу въ устѣхъ ихъ, и гнѣвъ бжіи взыде на ня· И уби [множайшаа][4] ихъ, и избраннымъ іилевомъ запятъ· въ всѣхъ сихъ съгрѣшиша еще, и не вѣроваша чюдесемъ его· И ізчезоша в суетѣ дніе ихъ, и лѣта их съ тщаніемъ· Егда убиваше и, тогда взыскаху его. и възвращаахуся, и утреневаху к бу· И помянуша, яко бъ помощникъ имъ есть, и бъ вышніи избавитель имъ есть· И [възлюбиша][5] его усты своими, и языкомъ своимъ солгаша ему· Срдце же ихъ не (бѣ) право с нимъ, ни увѣришася в завѣтѣ его, Тоже есть щедръ, и очиститъ грѣхы и, и не растлитъ. и умножитъ възвратити ярость свою, и не разжетъ всего гнѣва своего· И помяну яко плоть суть, дхъ хода и не обращаяся· Коль краты прогнѣваша и в пустыни, раздражиша и в земли безводнѣ; и обратишася, и іскусиша ба, и стго іилева прогнѣваша· [И][6] не помянуша рукы его дне, воньже избави ихъ из рукы оскръбляющаго· Якоже положи въ егуптѣ знаменія своя, и чюдеса своя на поли танеоси·

в мо з
ѱло рд

*И преложи в кровь рѣкы и, и источникы ихъ, яко да не пиютъ·

в мо и
ѱло рд

*Посла на ня песія мухы, и поядоша ихъ. и жабы, и растли ихъ·

в мо і
ѱло рд

*И дастъ ржѣ плодъ ихъ, и труды их пругомъ·

в мо д
ѱло рд

*[И][7] уби градомъ винограды ихъ, и (тръніе)[8] ихъ мразомъ. и предасть граду скоты и, и імѣніе и огню· Посла на ня гнѣвъ ярости своея, ярость и гнѣвъ и скорбь, посланіе аггли лукавыми· (Путь сътворити)[9] стезю гнѣву своему, [и][10] не пощадѣ ѿ смрти дша ихъ и скоты ихъ в смрти затвори·

в мо ві

*И порази вся прьвенецъ в [земли египетьстѣи][11], ѿ начатка [всякого][12] труда ихъ, в селеніи хамовѣ·

в мо гі

*И въздвиже яко овця люди своя, и възведе я яко стадо в пустыни· И настави я на упованіе, и не устрашишася, и врагы ихъ покры море· И введе я в гору стую своея, гора си, юже стяжа десница его·

іс навн гі

*И ізгна ѿ лица ихъ языки, и по жребію дастъ имъ южемъ дѣло мѣрномъ. и всели в селехъ и колѣна іилева· И іскусиша, и прогнѣваша ба вышняго, и свѣдѣнія его не съхраниша· И обратишася, и ѿвергошася, якоже и ѿцы и, [-][13] превратишася в лукъ развращенъ· И прогнѣваша и в холмѣхъ свои, и въ истуканныхъ свои раздражиша и· Слыша бъ, и пре-

табору, довкруги їхніх поселень. **29** І їли і дуже наситилися. І Він задовільнив їм їхнє бажання, **30** не були позбавлені своїх бажань. Ще як їжа була в їхніх устах, **31** і божий гнів піднявся проти них. І вбив численних з них, і скував ізраїльських вибраних. **32** В усіх цих ще згрішили і не повірили його чудам. **33** І в марноті зникли їхні дні і їхні літа з поспіхом. **34** Коли їх вбивав, тоді Його шукали. І поверталися, і вставали вранці до Бога, **35** і згадали, що Бог – їхній помічник і Бог Всевишній – їхній визволитель. **36** І полюбили Його своїми устами, і своїм язиком Йому збрехали. **37** Серце ж їхнє не було праведне з ним, ані не повелися вірно в його завіті. **38** Він же є щедрий і очистить їхні гріхи, і не зведе до зітління, і розмножить, щоб відвернути свій гнів, і не розпалить ввесь свій гнів. **39** І Він згадав, що вони є тілом, дух, що ходить і не повертається. **40** Скільки разів прогнівили Його в пустині, розгнівили Його у безводній землі? **41** І повернулися і випробували Бога. І прогнівили Святого ізраїлевого. **42** І не згадали його руку в дні, коли Він їх спас з руки того, що гнобив. **43** Те, що поклав в Єгипті, – свої знаки і свої чуда на Танеосовім полі.

мой2. 7
пс. 104

44 *І Він перетворив їхні ріки і їхні джерела в кров, щоб не пили,

мой2. 8
пс. 104

45 *наслав на них псячі мухи – і їх пожерли, і жаби. І їх знищив.

мой2. 10
пс. 104

46 *І дав іржі їхній плід і їхні труди саранчі.

мой2. 9
пс. 104

47 *І градом побив їхні виноградники і їхні рослини морозом. **48** І передав градові їхню скотину і їхнє майно вогневі. **49** Наслав на них гнів своєї люті, лють і гнів і біль, посланих поганими ангелами, **50** щоб зробити дорогу, стежку своєму гнівові. І не пощадив від смерті їхні душі. І їхню скотину замкнув у смерті.

мой2. 12

51 *І побив кожного первородного в єгипетській землі, від первенця всякого їхнього труду в Хамових поселеннях.

мой2. 13

52 *І Він підняв свій народ, наче овець, і повів їх, наче отару в пустині, **53** і провадив їх в надії. І не злякалися, і їхніх ворогів покрило море. **54** І ввів їх до гори своєї святості, ця гора, яку придбала його правиця.

іс нав. 13

55 *І вигнав народи з-перед їхнього лиця і дав їм частку жеребом – шнуроммірилом. І поселив в їхніх поселеннях ізраїльські племена. **56** І вони випробували і прогнівили Всевишнього Бога і не зберегли його свідчення. **57** І відвернулися, і відреклися. Так як і їхні батьки, обернулися в зіпсутий лук. **58** І розгнівили Його на своїх вершинах, і своїми різьбленими довели Його до ревнощів. **59** Бог почув і зневажив, і дуже погордив Ізраїлем.

црс1. 4

60 *І Він відкинув Силомське шатро – поселення, де поселився між людьми. **61** І передав їхню силу в полон і їхню красу в руки ворогам. **62** І замкнув зброєю свій народ, і знехтував своїм наслідділлям. **63** Їхніх юнаків пожер вогонь, і їхні дівчата не були оплакані. **64** Їхні священики упали від зброї, і їхні вдовиці не були оплакані. **65** І Господь піднявся, наче сплячий, наче сильний і очманілий від вина, **66** і відбив назад своїх ворогів, зробив їх вічною погордою. **67** І Він відкинув поселення Йосифа і не вибрав Ефрімове плем'я. **68** І вибрав юдине плем'я, Сіонську гору, яку полюбив. **69** І збудував, наче однорога, свою святиню на землі. Заснував її навіки. **70** І вибрав Давида, свого раба, *і його взяв з овечих отар. **71** Він забрав його від няньок, *щоб пасти Якова, свій народ, Ізраїль, своє наслідділля. **72** І пас їх в незлобності свого серця і в розумності своїх рук попровадив їх.

црс1. 16
црс2. 7
црс2. 5

Слава...

зрѣ̀, и҆ оу҆ничижи̑ ѕѣлѡ̀ і҆и҃лѧ. *И҆ ѿри́нꙋ ски́нїю си́ломскꙋю, селе́нїе [-][14] [є҆́же][15] всели́сѧ въ чл҃цѣхъ. И҆ преда́стъ в҃ плѣ́нъ крѣ́пость и҆́хъ, и҆ добро́тꙋ и҆̀ в рꙋ́кы [врагѡ́мъ][16]. И҆ затвори̑ въ (ѻ҆рꙋ́жїи)[17] лю́ди своѧ̀, и҆ достоѧ́нїе своѐ презрѣ̀. Ю҆́ноши и҆́хъ поѧ́тъ ѻ҆́гнь, и҆ дв҃ы и҆̑ не ѡ҆сѣтѡ́ваны бы́ша. Сщ҃е́нницы и҆̑ (ѻ҆рꙋ́жїемъ)[18] падо́ша, и҆ вдови́цы и҆́хъ не ѡ҆пла́каны бы́ша. И҆ воста̀ ꙗ҆́кѡ спѧ̀ гд҃ь, ꙗ҆́кѡ си́ленъ [и҆][19] шꙋ́менъ ѿ вина̀. И҆ порази̑ врагы̑ своѧ̀ вспѧ́ть, поноше́нїе вѣ́чно дастъ и҆́мъ. И҆ ѿри́нꙋ селе́нїе і҆ѡ́сифово, и҆ колѣ́но є҆фрѣ́мово не и҆збра̀. И҆ и҆збра̀ колѣ́но і҆ꙋ́дово, го́рꙋ сїѡ́ню, ю҆́же возлюбѝ. И҆ созда̀ ꙗ҆́кѡ и҆норо́гъ ст҃ы́ню свою̀, на земли̑, ѡ҆снова̀ ю҆̀ в҃ вѣ́къ. И҆ и҆збра̀ дв҃да раба̀ своего̀, *и҆ воспрїѧ̀ и҆̀ ѿ ста́дъ ѻ҆ве́чїй. Ѿ доѧ́щихъ поѧ́тъ є҆го̀, *пасти̑ і҆а́кѡва раба̀ своего̀, (-)[20] і҆и҃лѧ достоѧ́нїе своѐ. И҆ оу҆пасѐ и҆̑ в незло́бїи срⷣца своего̀, и҆ в разꙋмѣ́хъ рꙋ́кꙋ своею̀ наставилъ и҆́хъ є҆сть.

(Сл҃а.)

а҃ цр҃тв д҃
а҃ цр҃ ѕі
в҃ цр҃ з҃
в҃ цр҃ є҃

1 Асафів псалом. 78-ий.

Боже! Народи прийшли в твоє наслідділля, осквернили твою святу церкву. Поклали Єрусалим як склад овочів, **2** поклали трупи твоїх рабів їжею небесним птахам, тіла твоїх преподобних земним звірам. **3** Пролили їхню кров, наче воду, довкруги Єрусалиму. І не було того, хто ховав. **4** Ми стали погордою нашим сусідам, посміховищем і кпинами тим, що довкруги нас. **5** Доки, Господи, гніватимешся, до кінця розгорятиметься твоя ревність, наче вогонь? **6** *Вилий твій гнів на народи, які Тебе не знають, і на царства, які не прикликали твоє ім'я! **7** Бо пожерли Якова і спустошили його місце. **8** Не згадай наші давні беззаконня! Хай нас скоро випередять твої щедрості, Господи! Бо ми дуже збідніли. **9** Поможи нам, Боже, наш спасителю! Задля слави твого імені, Господи, визволи нас! І очисть наші гріхи задля твого імені! **10** Щоб часом народи не сказали: Де є їхній Бог? І хай знаною буде в народах, перед нашими очима, помста пролитої крові твоїх рабів. **11** Хай ввійде перед тебе стогін закованих! За величністю твого рамена обережи синів тих, що вбиті! **12** Віддай нашим сусідам всемеро на їхнє лоно, їхню погорду, якою Тебе породили, Господи! **13** Ми ж твій народ і вівці твоєї отари! Визнаватимемося тобі, Боже, навіки! В рід і рід сповістимо твою хвалу.

єре. 10

(Ѱало́мъ а҆са́фовъ, ѻ҃и)[1].

Бж҃е, прїидо́ша ꙗ҆зы́цы в҃ достоѧ́нїе твоѐ, ѡ҆скверни́ша цр҃ковь ст҃ꙋ́ю твою̀. Положи́ша і҆ерⷭ҇ли́ма ꙗ҆́кѡ ѻ҆во́щное храни́лище, положи́ша трꙋ́пїѧ ра́бъ твои́хъ бра́шно пти́цамъ нбⷭ҇нымъ, пло́ти прпⷣбныхъ твои́хъ ѕвѣ́ремъ земны́мъ. Пролїѧ́ша кро́вь и҆́хъ ꙗ҆́кѡ во́дꙋ ѡ҆́крестъ і҆ерⷭ҇ли́ма, и҆ не бѣ̀ погреба́ѧй. Бы́хомъ поноше́нїе сосѣ́домъ на́шымъ, подража́нїе и҆ порꙋга́нїе сꙋ́щымъ ѡ҆́крестъ на́съ. Доко́лѣ гд҃и прогнѣ́ваешисѧ до конца̀, разже́жетсѧ ꙗ҆́кѡ ѻ҆́гнь рвѣ́нїе твоѐ; *пролѣ́й гнѣ́въ тво́й на ꙗ҆зы́кы не зна́ющыѧ тебѐ, и҆ на цр҃твїѧ ꙗ҆̀же и҆́мени твоего̀ не призва́ша. Ꙗ҆́кѡ поѧ́доша і҆а́кѡва, и҆ мѣ́сто є҆гѡ̀ ѡ҆пꙋстоши́ша. Не помѧни̑ на́шихъ беззако́нїй пе́рвыхъ. Ско́рѡ да предварѧ́тъ ны̀ щедро́ты твоѧ̀ [гд҃и][2], ꙗ҆́кѡ ѡ҆бнища́хомъ ѕѣлѡ̀. Помози̑ на́мъ бж҃е сп҃си́телю на́шъ. Сла́вы ра́ди и҆́мени твоегѡ̀ гд҃и и҆зми̑ на́съ. И҆ ѡ҆чи́сти грѣхи̑ на́шѧ, ра́ди и҆́мени твоегѡ̀. Да не когда̀ рекꙋ́тъ ꙗ҆зы́цы, гдѣ̀ є҆́сть бг҃ъ и҆́хъ; и҆ оу҆вѣ́стсѧ во ꙗ҆зы́цѣхъ пред ѻ҆чи́ма на́шима, ѿмще́нїе кро́ве ра́бъ твои́хъ проли́тыѧ. Да вни́детъ пред тѧ̀ воздыха́нїе ѡ҆кова́нныхъ. По вели́чїю мы́шцы твоеѧ̀, снабди̑ сы́ны оу҆мерщвле́нныхъ. Возда́ждь сосѣ́домъ на́шымъ седмери́цею в҃ нѣ́дра и҆́хъ поноше́нїе и҆́хъ, и҆́мже поноси́ша тѧ̀ гд҃и. Мы́ же лю́дїе твои̑, и҆ ѻ҆́вцы па́жити твоеѧ̀. И҆сповѣ́мысѧ тебѣ̀ [бж҃е][3] в҃ вѣ́къ, в ро́дъ и҆ ро́дъ возвѣсти́мъ хвалꙋ̀ твою̀.

і҆ерем і҃

(в конецъ, о измѣнщихся свидѣніе, асафово, ѱло о ассѵріи од)[1].

Пасый іил҃я вонми, наставляяй яко овча іосифа. Сѣдяй на херувимѣ явися, пре ефремомъ, и веніаминомъ и манассіемъ. въздвигни силу твою, и пріиди спасти насъ. Бж҃е обрати ны, и просвѣти лице твое, и сп҃семся. Г҃и б҃е сил, доколѣ гнѣваешися на м҃лтву [рабъ][2] твоих: питаеши насъ хлѣбомъ слезным, и поиши насъ слезъ в мѣру. положилъ еси насъ в пререканіе сусѣдом нашымъ, и врази наши подражаша насъ. Г҃и б҃е силъ обрати ны, и просвѣти лице твое, и сп҃сени будем. [-][3] виноградъ изъ египта пренесе, изгналъ еси языки, и насадилъ еси и. путь сътворилъ еси пре нимъ, и насади коренія его, і [исполни землю][4]. Покры горы сѣнь его, и стебліа его кедры бж҃іа. Простретъ розги его до моря, и даже до рѣкъ отрасли его. векую разори оплотъ его, и объимаютъ и вси мимоходящеи путемъ: озоба и вепрь от луга, і инокъ дивіи поялъ и есть. Бж҃е силъ обрати же, [и][5] призри съ н҃бсе, и виждь. И посѣти виноградъ сеи, и сверши его. егоже насади десница твоя. И на с҃ны ч҃лчьскыя, яже оукрѣпилъ еси себѣ. пожженъ огнемъ и раскопанъ. от запрещенія лица твоего погыбнут. Буди рука твоя на мужа десница твоя, и на с҃на ч҃лча егоже оукрѣпилъ еси себѣ. и не отступимъ от тебе, живиши ны, и имя твое призовемъ. Г҃и бж҃е силъ обрати ны, и яви лице твое, и сп҃сени будемъ.

1 Вкінець. Про тих, що змінилися. Свідчення Асафове. Псалом про Ассирію. 79-ий.

2 Ти, що пасеш Ізраїля, зглянься! Ти, що провадиш Йосифа, наче вівцю, Ти, що сидиш на херувимах, з'явися **3** перед Ефрімом, і Веніямином, і Манассією! Підніми твою силу і прийди, щоб нас спасти. **4** Боже, поверни нас і просвіти твоє лице – і спасемося! **5** Господи, Боже сил! Доки гніватимешся на молитву твоїх рабів? **6** Доки годуватимеш нас хлібом сліз і напуватимеш нас слізьми в міру? **7** Ти поклав нас, як помовку, нашим сусідам. І наші вороги покпили з нас. **8** Господи, Боже сил! Поверни нас і просвіти твоє лице – і спасемося! **9** Ти переніс виноградник з Єгипту, викинув народи і його посадив. **10** Ти йшов перед ним і посадив його коріння. І він заповнив землю. **11** Його тінь покрила гори і його галуззя – божі кедри. **12** Він простягнув свої галузки до моря і аж до рік його паростки. **13** Чому Ти знищив його огорожу і його зривають всі, що проходять дорогою? **14** Його знищив дик з лісу, і дикий звір його попас. **15** Боже сил! Повернися ж і поглянь з неба, і подивися, і відвідай цей виноградник, **16** і обнови його, якого насадила твоя правиця, на сина людського, якого Ти собі скріпив. **17** Він спалений вогнем і розкопаний. Вони згинуть від погрози твого лиця. **18** Хай буде твоя рука на чоловіку твоєї правиці і на людському сині, якого Ти собі скріпив! **19** І не відступимо від тебе. Ти нас живитимеш. І прикличемо твоє ім'я. **20** Господи! Боже сил! Поверни нас і покажи твоє лице – і спасемося!

(в конец, о точиле, ѱло (пѣсніи) асафов, п)[1].

Радуитеся б҃у помощнику нашему, въскликнѣте б҃у іаковлю. Пріимѣте ѱло, и дадите тѵмпанъ, ѱалтырь красенъ съ гусльми. въструбите новомѣсячною трубою, в нарочитыи д҃нь праздника [вашего][2]. Яко повелѣніе і҃илево есть, и суд б҃а іаковля. свидѣніе въ іосифѣ положи ему, внегда изыти ему от земля египетскыя. Языка егоже не вѣдаше, оуслыша, отятъ от [бремене][3] хребетъ его. Руцѣ его в коши поработастѣ, в скорби призва мя и ізбави тя. оуслышах тя в таинѣ бурнѣ. *Искусих тя на водѣ пререканія. (-)[4] Слышите людіе мои, и засвѣдѣтельствую (вам)[5]. Іилю аще послушаеши мене, *не буде в тебѣ б҃ъ новъ, ниже поклонішися

в мо зі

в мо к

1 Вкінці. Про точила. Псалом пісень Асафовий. 80-ий.

2 Радійте Богові – нашому помічникові! Викрикайте Богові Якова! **3** Візьміть псалом і дайте тимпан, приємний псалтир з гуслями. **4** Трубіть новомісячною трубою, в знаменний день вашого празника. **5** Бо це наказ Ізраїлеві і суд Бога Якова, **6** свідчення в Йосифі. Він йому поклав, коли виходив з єгипетської землі, – почув язик, якого не знав. **7** Він забрав його хребет від тягарів, його руки послужили в коші. **8** В горі прикликав Мене, і Я тебе визволив. Я тебе почув в схованці бурі, *випробував Я тебе на воді нарікання. **9** Послухай, мій народе, і засвідчу тобі! Ізраїлю! Якщо послухаєш Мене, **10** *не буде в тебе новий Бог! Ані не поклонишся чужому Богові! **11** Бо Я є Господь Бог твій,

мой2. 17

мой2. 20

що вивів тебе з єгипетської землі! Пошир твої уста і наповню їх! **12** І мій народ не послухав мого голосу. Й Ізраїль не сприйняв Мене. **13** І Я їх відіслав за діяннями їхніх сердець. *Підуть за своїми починами. **14** Якщо б мій народ послухав мене, якщо б Ізраїль ходив по моїх дорогах, **15** отже Я зовсім упокорив би їхніх ворогів і наклав би мою руку на тих, що їх гноблять. **16** Господні вороги збрехали йому, і їхній час буде навіки. **17** І Він їх нагодував жиром пшеничним і наситив їх медом з каменя.

дія. 14

Слава...

богу чюжему· Азъ бо есмь гь бгъ твои, изведыи тѧ ѿ землѧ егупетскыѧ· Разшири оуста твоѧ, и исполню ѧ· И не послушаша людїе мои гласа моего, и iиль не внѧ ми· И ѿпустиⷯ иⷯ по начинанїю срцъ иⷯ, *поидутъ в начинаниⷯ своиⷯ· Аще быша людїе мои послушали мене, iиль [аще бы в пути моа][6] ходилъ, ни о чесомьже убо врагы его смирилъ быхъ, и на стужающаа имъ възложилъ быⷯ руку мою· Врази гни сългаша ему, и будетъ време иⷯ в вѣкъ· И напита иⷯ ѿ тука пшенична, и ѿ камене меда насыти иⷯ·

(Слава,)

дѣѧ ді

1 Асафовий псалом. 81-ий.

Бог став в зібранні богів, а серед богів розсудить. **2** Доки судите неправедність і приймаєте лиця грішників? **3** Судіть сироту і бідного, оправдайте упокореного і убогого. **4** *Визволіть бідного і вбогого, спасіть його з руки грішника. **5** Не пізнали ані не зрозуміли. Вони ходять в темряві. Хай зрушаться всі основи землі! **6** Я сказав: Всі будьте богами і синами Всевишнього! **7** Ви ж вмираєте як люди і падаєте як один з князів. **8** Воскресни, Боже! Суди землю! Бо Ти успадкуєш в усіх народах.

при. 24

(Ѱло, асафовъ, па)[1]·

Богъ ста в сонмѣ боговъ, посредѣ же боговъ разсудиⷮ· доколѣ судите неправду, и лицъ грѣшничь ѡбинуетесѧ; (-)[2] судите сиру и оубогу, смирена и нища оправдаите· *Изьмѣте нища и оубога, из рукы грѣшнича избавите [и][3]· Не оувѣдѣша ниже разумѣша, въ тмѣ ходѧⷮ· да подвижатсѧ всѧ ѡснованїа земⷧи· Азъ рѣхъ, бози (будѣте)[4] и снве вышнаго вси. вы же ıако члцы оумираете· и ıако единъ ѿ кнѧзь падаете· Въскрни бе суди землѧ, ıако ты наслѣдиши въ всѣхъ ıазыцѣⷯ·

при ıд

1 Пісня псалма Асафового. 82-а.

2 Боже! Хто уподібниться до Тебе? Не замовчи ані не стань лагідним, Боже! **3** Бо ось твої вороги зашуміли і ті, що Тебе ненавидять, підняли голову. **4** Добровільно, лукаво чинили проти твого народу і радили проти твоїх святих. **5** Сказали: Ходіть і вигубимо їх з народів. І більше не згадається ім'я Ізраїля. **6** Бо однодумно, разом вчинили раду, проти Тебе уклали завіт **7** ідумейські поселення, й ізмаїліти, моав, і агаріни, **8** ґевал, і аммон, і амалик, чужинці з тими, що проживали в Тирі. **9** Бо й Ассур прийшов з ними – стали в заступництво Лотовим синам. **10** Зроби їм, як *Мадіямові і *Сисарі, як Явімові в киссоновім потоці. **11** Вони були знищені в Аендорі, стали, наче гній землі. **12** Поклади їхніх князів, як Орива, і Зива, і Зевея, і Салмана, всіх їхніх князів, **13** які сказали: Успадкуємо собі божу святиню. **14** Боже мій! Поклади їх, як колесо, як тростину, перед лицем вітру. **15** Як вогонь, який палить ліс, як полумінь, що спалює гори, **16** так переслідуватимеш їх твоєю бурею. І твоїм гнівом введеш їх в замішання. **17** Наповни їхні лиця безчестям, і вони шукатимуть твоє ім'я, Господи. **18** Хай завстидаються і замішаються навіки – віків! І засо-

суд. 7

суд. 4

(Пѣснь ѱалма асафова пв)[1]·

Боже, кто оуподобитсѧ тебѣ; не премолчи, ни оукроти бе· Ико се врази твои възшумѣша, и ненавидѧщеи тѧ въздвигоша главу. на люди твоѧ лукавноваша волею, и съвѣщаша на стыѧ твоѧ· рѣша, прїидѣте, и потребимъ ѧ ѿ ıазыкъ, и не поманетсѧ имѧ iилево ктому· Ико съвѣщаша единомышленїемъ вкупѣ, на тѧ завѣⷮ завѣщаша· Селенїа идуменска, и исмаилите, моавъ, и агарѣне. гевалъ, и аммонъ, и амалиⷦ. [-][2] иноплеменницы съ живущими в турѣ· Ибо и ассуръ прїиде с ними, быша в заступленїе снвомъ лотовомъ· [-][3] Сътвори имъ ıако *мадїаму, и *сисарѣ, ıако (иавиму)[4] в потоцѣ (кисеовѣ)[5]· Потребишасѧ въ аендорѣ, быша ıако гнои земныи· Положи кнѧзѧ иⷯ ıако ѡрива и зива и зивее и салмана, всѧ кнѧзѧ иⷯ, иже рѣша, да наслѣдимъ себѣ стило бжїе· Бже мои положи иⷯ ıако коло, ıако тростъ прⷣ лицемъ вѣтру· Ико ѡгнь попалаѧи дубравы, ıако пламень пожигаѧи горы. тако поженеши ѧ бурею твоею, и гнѣвомъ твоимъ смутиши ѧ· Исполни лицѧ иⷯ безчестїа, и взыщутъ имени твоего гⷡи· да постыдатсѧ, и смататсѧ въ вѣкъ вѣка, и посрамятсѧ,

судеи з

судеи д

и҆ погибнꙋтъ. И҆ ᲂу҆вѣдѧтъ, ꙗ҆́кѡ и҆́мѧ тебѣ г҃ь, ты̀ є҆ди́нъ вы́шнїи по всей землѝ.

ромляться. І згинуть. **19** І вони пізнають, що твоє ім'я – Господь! Ти єдиний Всевишній по всій землі!

(Въ конецъ, ѡ҆ точи́лѣх, сн҃овъ коре́овъ, ѱало́мъ, п҃г)[1].

Ко́ль възлюбленна се́ла твоа, г҃и си́лъ. Желаетъ и҆ скончева́етсѧ д҃ша моа въ дворы̀ г҃нѧ. С҃рце мое и҆ плоть моа възрадовасѧ ѡ҆ б҃зѣ живѣ. И҆бо птица ѡ҆брѣте себѣ хра́минꙋ, и҆ го́рьлица гнѣздо себѣ, и҆дѣже положи птенцѧ своа. Ѡ҆лтарѧ твоа г҃и си́лъ, ц҃рю мой и҆ б҃е мой. Блаже́ни живꙋщей въ домꙋ твое́мъ, въ вѣкы вѣка въсхвалѧтъ тѧ. (-)[2] Блаже́нъ мꙋжъ, є҆мꙋже є҆сть застꙋпле́нїе є҆го ѿ тебе [-][3], въсхожде́нїа въ с҃рцы свое́мъ положѝ. въ юдо́ли плачевнѣ, в мѣстѣ и҆дѣже положѝ. И҆́бо бл҃ве́нїе дастъ зако́нъ давай. Поидꙋтъ ѿ си́лы в си́лꙋ, ꙗ҆ви́тсѧ б҃ъ бого́мъ в сїо́нѣ. Г҃и б҃е си́лъ ᲂу҆слы́ши мл҃твꙋ мою̀, внꙋшѝ б҃е і҆а́ковль. (-)[4] Защи́тниче нашь ві́ждь б҃е, и҆ призри на лицѐ х҃а твое́го. Ꙗ҆́кѡ лꙋче дн҃ь є҆ди́нъ въ дворѣхъ твои́хъ паче ты́сѧщъ. И҆зво́лихъ примѣта́тисѧ в домꙋ б҃а [мое́го][5], паче неже жи́ти [ми][6] в се́лѣхъ грѣшничихъ. Ꙗ҆́кѡ млть и҆ і҆́стинꙋ лю́битъ г҃ь, б҃ъ бл҃гть и҆ сла́вꙋ дастъ, г҃ь не лиши́тъ бл҃гаа ходѧ́щихъ незло́бїемъ. Г҃и [б҃же][7] си́лъ, бл҃же́нъ ч҃лкъ ᲂу҆пова́ѧй на тѧ.

1 Вкінці. Про точила. Синів Кореєвих псалом. 83-ій.

2 Які улюблені твої поселення, Господи сил! **3** Бажає і гине душа моя за двори господні! Моє серце і моє тіло зраділи живим Богом! **4** Бо і пташина знайшла собі хату, і горлиця – собі гніздо, де покладе свої пташенята. Твої престоли, Господи сил! Царю мій і Боже мій! **5** Блаженні ті, що живуть у твоїм домі, навіки – віків хвалитимуть Тебе! **6** Блаженний чоловік, у якого є його заступництво від Тебе! Підходи у своїм серці він поклав, **7** в долині плачу, на місці, де поклав. Бо й благословення дасть законоположник, **8** підуть з сили в силу. З'явиться Бог богів в Сіоні. **9** Господи! Боже сил! Вислухай мою молитву. Послухай, Боже Якова! **10** Наш оборонче! Дивись, Боже, і поглянь на лице твого христа! **11** Бо краще один день у твоїх дворах понад тисячі. Я вибрав бути покинутим в домі мого Бога радше, ніж мені жити в поселеннях грішників. **12** Бо Господь любить милосердя і правду! Бог дасть ласку і славу! Господь не позбавить дібр тих, що ходять в незлобності! **13** Господи, Боже сил! Блаженна людина, що на Тебе поклала надію!

(Въ конецъ, сн҃о́въ коре́овъ, ѱало́мъ, п҃д)[1].

Бл҃говоли́лъ є҆си г҃и зе́млю твою, възвратилъ є҆си плѣнъ і҆а́ковль. Ѡ҆ста́вилъ є҆си беззако́нїа лю́демъ твои́мъ, покрылъ є҆си всѧ грѣхы и҆х. (-)[2] Оу҆кроти́лъ є҆си весь гнѣвъ твой, възвратилъ є҆си ѿ гнѣва ꙗ҆́рости твоеа. Възвратѝ насъ б҃е сп҃се́нїи нашихъ, и҆ възврати ꙗ҆́рость твою ѿ насъ. Є҆дà въ вѣкы прогнѣваешисѧ на ны; и҆ли про́стреши гнѣвъ свой ѿ рода в родъ; Б҃е ты ѡ҆бращь живи́ши ны, и҆ лю́дїе твоѝ възвеселѧ́тсѧ ѡ҆ тебѣ. Ꙗ҆вѝ намъ г҃и млть твою, и҆ сп҃се́нїе твое да́ждь намъ. Оу҆слы́шꙋ что̀ речетъ ѡ҆ мнѣ г҃ь б҃ъ, ꙗ҆́кѡ речетъ ми́ръ на лю̑ своѧ̀ и҆ на прп҃бныѧ своѧ, и҆ на ѡ҆браща́ющаѧ [с҃рцѧ к] немꙋ][3]. Ѡ҆бачє бли́зъ боѧ́щимсѧ є҆го сп҃се́нїе є҆го, всели́ти сла́вꙋ в землю нашꙋ. Млть и҆ і҆́стина срѣто́стасѧ, пра́вда и҆ ми́ръ ѡ҆блобыза́стасѧ. И҆стина ѿ землѧ восїа, и҆ пра́вда съ н҃бсе приниче. И҆́бо г҃ь дасть бл҃гость, и҆ землѧ на́шѧ дасть пло̑ свой. Пра́вда пре̑ ни́мъ пре̑и́де, и҆ положитъ в пꙋть стопы̀ своѧ. (Сла́ва.)

1 Вкінець. Синів Кореєвих псалом. 84-ий.

2 Господи! Ти вподобав твою землю. Ти повернув полон Якова. **3** Ти відпустив беззаконня твоєму народові, покрив усі їхні гріхи. **4** Ти спинив ввесь твій гнів, відвернувся від гніву твоєї люті. **5** Поверни нас, Боже наших спасінь! І відверни від нас твій гнів! **6** Чи навіки розгніваєшся на нас? Або *чи* простягнеш твій гнів з роду в рід? **7** Боже! Ти, повернувшись, живитимеш нас! І твій народ Тобою розвеселиться. **8** Покажи нам, Господи, твоє милосердя і дай нам твоє спасіння! **9** Послухаю, що скаже про мене Господь Бог. Бо говоритиме про мир для свого народу і для своїх преподобних, і для тих, що повертають до нього серця. **10** Однак близько тих, що Його бояться, його спасіння, щоб поселити славу в нашій землі. **11** Милосердя і правда зустрілися, справедливість і мир обцілувалися. **12** Правда з землі зійшла, і справедливість з неба схилилася. **13** Бо і Господь дасть добро, і наша земля дасть свій плід. **14** Правда піде перед ним і поставить на дорозі свої стопи. Слава...

1 Молитва Давидова. 85-а.
Катизма 12.

Господи! Прихили твоє вухо і вислухай мене, бо я є бідний і убогий. **2** Збережи мою душу, бо я є преподобний. Спаси твого раба, мій Боже! Того, що на Тебе надіється. **3** Помилуй мене, Господи! Бо до Тебе я кликатиму ввесь день. **4** Розвесели душу твого раба, бо я до Тебе підняв мою душу. **5** *Бо ти, Господи, добрий, і довготерпеливий, і многомилосердний всім, що прикликують Тебе. **6** Господи! Послухай мою молитву і уважний будь до голосу мого благання. **7** В дні моєї скорботи я закликав до Тебе, бо Ти мене вислухав. **8** Немає подібного до Тебе між богами, Господи, і немає за твоїми ділами! **9** Всі народи, які Ти створив, прийдуть і поклоняться перед тобою, Господи, і прославлять твоє ім'я. **10** Бо Ти є великий і чиниш чуда. Ти є Бог єдиний. **11** Настанови мене, Господи, на твою дорогу! І піду у твоїй правді. Хай розвеселиться моє серце боятися твого імені! **12** Визнаватимуся Тобі, Господи! Мій Боже! Усім моїм серцем. І прославлю твоє ім'я навіки. **13** Бо твоє милосердя велике на мені. Визволи мою душу з преглибокого аду. **14** Боже! Законопереступні повстали проти мене. І збір сильних шукали мою душу і не поставили Тебе перед собою. **15** *І ти, Господи! Мій Боже! щедрий і милосердний, довготерпеливий і многомилосердний, і праведний. **16** Поглянь на мене і помилуй мене! Дай твою силу твоєму слузі і спаси сина твоєї рабині. **17** Зроби зі мною знак на добро. І хай побачать ті, що мене ненавидять, і хай завстидаються. Бо Ти, Господи, поміг мені і потішив мене.

йоі. 2
йон. 4
мой2. 34

мой2. 34
йон. 4
йоі. 2

1 Синів Кореєвих. Псалом пісні. 86-ий.

Його основи на святих горах. **2** Господь любить сіонські брами понад всі поселення Якова. **3** Прославлене говорилося про тебе, боже місто. **4** Згадаю Раав і Вавилон тим, що знають мене. І ось чужинці, і Тир, і ефіопський народ – ці були там. **5** Матір Сіон, – скаже людина. І людина народилася в ньому, і той хто заснував його – Всевишній. **6** Господь розповість в книгах народам і князям – цим, що були в ньому. **7** Бо в тобі помешкання тих всіх, що веселяться.

1 Пісня псалма Кореєвих синів. Вкінці. Про Маелета, щоб відповісти. Розум Етама – ізраїльтянина. 87-ий.

2 Господи! Боже мого спасіння! В дні я закликав і вночі перед Тобою. **3** Хай ввійде перед Тебе моя молитва!

(молитва двдва, пе)[1]. (кѳа, вї)

Приклони гди ухо твое, и услыши мя, яко нищъ и убогъ есмь азъ. съхрани душу мою, яко прпбенъ есмь. спси раба твоего бже мой уповающаго на тя. Помилуй мя гди, яко к тебѣ възозову весь днь. възвесели душу раба твоего, яко к тебѣ [-][2] взяхъ душу мою. *Яко ты гди благъ, и длъготрьпѣливъ, и многомлтивъ всѣмъ призывающимъ тя. внуши гди млтву мою, и вонми гласу моленїа моего. в днь печали моея възвахъ к тебѣ, яко услыша мя. Нѣсть подобенъ тебѣ в бзѣхъ гди, и нѣсть по дѣломъ твоимъ. вси языцы, елико сътвори прїидуть, и поклонятся пре тобою гди, и прославятъ имя твое. Яко велїй еси ты, и творяй чюдеса ты еси бгъ единъ [-][3]. Настави мя гди на путь твой, и поиду въ истинѣ твоей. да възвеселится срце мое, боятися имени твоего. Исповѣмся тебѣ гди бже мой всѣмъ срцемъ моимъ, и прославлю имя твое в вѣкъ. Яко млть твоя велїя на мнѣ, (-)[4] избави душу мою ѿ ада преисподняго. бже законопреступници въсташа на мя, и сонмъ дръжавныхъ взыскаша душу мою, и не предложиша тебе пре собою. *И ты гди бже [мой][5] щедръ и млтивъ, длъготрьпѣливъ и многомлтивъ, и истиненъ. Призри на мя, и помилуй мя. даждь дръжаву твою отроку твоему, и спси сна рабы твоея. Сътвори со мною знаменїе въ благо, и да видятъ ненавидящеи мя, и постыдятся. Яко ты гди поможе ми, и утѣшилъ мя еси.

йон в
йона д
в мо ад

в мо ад
йона д
йон в

(Сновъ кореовъ, ѱаломъ пѣсни. пѕ)[1].

Основанїа его на горахъ стыхъ. Любитъ гь врата сїона, паче всѣхъ селенїи иаковлихъ. Преславнаа глаголашася о тебѣ граде бжїи. (-)[2] Помяну раавъ и вавилона, свѣдущихъ мя. И се иноплеменницы, и туръ и людїе едїопстїи, сїи быша тамо. мати сїонъ речетъ, члкъ. и члкъ родися в немъ, и той основа и вышнїи. гь повѣсть в [книгахъ][3] людемъ, и князем симъ бывшымъ в немъ. (-)[4] Яко веселящимся всѣмъ жилище у тебе.

(Пѣснь ѱалма сновъ кореовъ, в конецъ, о маеледѣ ѿвѣщати. разум едама їилтенина. пз)[1].

Господи, бже спсенїа моего, въ дне възвахъ, и в нощи пре тобою. да внидетъ пре тя

мл҃тва моѧ, приклони ᲂу҆́хо твое̑ къ моле́нїю мо-
е҆мꙋ [-]²· Ꙗ҆́ко испо́лнисѧ золъ дꙋша́ моѧ̀, и҆ жи-
во́тъ мо́й а҆́дꙋ приближи́сѧ· Причме́ненъ бы҃с съ
низходѧ́щими в ровъ· Бы́хъ ꙗ҆́ко чл҃къ без по-
мощи, в мр҃твы҃ свобо́дь· Ꙗ҆́ко ꙗ҆звенїи [-]³ спа-
щей въ [гробѣхъ]⁴, и҆́хъже не помѧнꙋлъ е҆си
ктомꙋ. и҆ тїи ѿ рꙋкы твоеѧ̀ ѿрїновени бы-
ша· Положи́ша мѧ в ро́вѣ преи҆спо́днемъ, в
те́мныхъ и҆ сѣни сме́ртнѣй· На мнѣ ᲂу҆твер-
ди́сѧ ꙗ҆́рость твоѧ, и всѧ̀ волны̀ твоѧ [наве-
дѐ на мѧ]⁵· [-]⁶ Оу҆далилъ е҆си ѕна́емы҃ моѝх ѿ
мене, положи́ша мѧ ме́рзость себѣ· Преданъ
быхъ, и҆ не и҆схожда́ахъ, о҆́чи мои и҆знемого́стѣ
ѿ ни́щеты· възвахъ к тебѣ г҃и весь дн҃ь,
въздѣхъ къ тебѣ рꙋцѣ мои· Е҆да мр҃твыми
твори́ши чюдеса̀, ли врачеве въскреса́тъ, и҆ і҆с-
повѣда́тсѧ тебѣ; е҆да повѣсть кто въ
гробѣ мл҃ть твою, и҆ і҆́стинꙋ твою в погибе-
ли; е҆да позна́на бꙋ́дꙋтъ во тмѣ чюдеса̀ тво-
ѧ, и҆ пра́вда твоѧ̀ в зе҃ли забве́ннѣй; и҆ а҆́зъ къ
тебѣ г҃и възъвахъ, и҆ ᲂу҆́тро мл҃тва моѧ̀ пре-
варит тѧ· вскꙋю г҃и ѿрѣеши дш҃ꙋ мою, ѿ-
вращаеши лицѐ свое ѿ мене; ни́щъ е҆смь а҆зъ,
и҆ въ трꙋдѣхъ ѿ ю҆ности моеѧ̀· възнесъ же
смирихсѧ, и҆ і҆знемогохъ· На мнѣ преи҆доша гнѣви
твои, [-]⁷ ᲂу҆страшенїа твоѧ възмꙋтиша
мѧ, о҆бы́доша мѧ ꙗ҆́ко вода. весь дн҃ь о҆дръ-
жа́ша мѧ вкꙋпѣ· Оу҆далилъ е҆си ѿ мене дрꙋ-
га и҆ і҆скренаго, и҆ ѕна́емы҃ моихъ ѿ страстей·

Сла́ва·

Прихили твоє вухо до мого благання! **4** Бо моя душа наповнилася зла і моє життя наблизилося до аду. **5** Я причислений до тих, що сходять до рову. Я став, наче людина без помочі, між мертвими вільний, **6** наче побиті, що сплять в гробах, яких Ти більше не згадав, і ті були відкинені від твоєї руки. **7** Поставили мене в преглибокому рові, в темряві й тіні смерті. **8** На мені скріпилася твоя лють. І всі твої буруни Ти на мене навів. **9** Ти віддалив від мене моїх знайомих. Вони мене поставили собі гидотою. Я був переданий і не виходив. **10** Мої очі послабли від бідноти. Я закликав до Тебе, Господи! Ввесь день простягав я до Тебе мої руки. **11** Чи мертвим Ти чиниш чуда? Чи лікарі воскреснуть і визнаватимуться Тобі? **12** Чи хтось у гробі розповість про твоє милосердя і в загибелі про твою правду? **13** Чи впізнаються в темряві твої чуда і твоя справедливість у забутій землі? **14** І я закликав до Тебе, Господи! І вранці моя молитва Тебе випередить. **15** Чому, Господи, відкидаєш мою душу, відвертаєш від мене своє лице? **16** Я є бідний і в біді від моєї молодості. Піднявшись же, я був впокорений і знеміг. **17** На мене найшли твої гніви, твої страхи сколихнули мною. **18** Мене оточили, наче вода. Цілий день оточили мене разом. **19** Ти віддалив від мене друга і близького, і моїх знайомих від страждань.

Слава...

(Ра́зꙋма е҆да́ма, і҆и҃льтѧнина, п҃и)¹·

Милости твоѧ г҃и въ вѣкы въспою, в р҃о
и҆ ро́дъ възвѣщꙋ и҆стиннꙋ твою ᲂу҆сты̀
моими· Ꙗ҆́ко рече, в вѣкъ милость съ-
ѕи́жетсѧ, на нб҃се ᲂу҆готовлаетсѧ и҆сти-
на твоѧ· Завѣща҃ завѣтъ и҆збра́ннымъ моим,
клѧхсѧ д҃вдꙋ рабꙋ моемꙋ до́ вѣка· Оу҆готовлю
сѣмѧ твое, и҆ съзижꙋ в р҃о и҆ ро́дъ пр҃толъ
твои· (-)² И҆сповѣда҃ нб҃са чюдеса̀ твоѧ, г҃и,
и҆бо и҆стинꙋ твою в црк҃ви ст҃ых· Ꙗ҆́ко кто въ
о҆блацехъ сравнитсѧ г҃ви, [-]³ ᲂу҆подобисѧ г҃ви в
с҃нохъ бж҃їихъ; б҃гъ прославлѧемъ в совѣтехъ
ст҃ыхъ, велеи и҆ страшенъ [е҆сть]⁴ на҃ всѣми о-
кре́стными е҆го· г҃и б҃е силъ, кто подобенъ
тебѣ; силенъ е҆си г҃и, и҆ і҆́стина твоа о҆крестъ
тебѐ· Ты̀ владѣеши дръжавою морскою, възмꙋ-
щенїе же вол҃н е҆го ты ᲂу҆кротиши· Ты̀ смирилъ
е҆си ꙗ҆́ко ꙗ҆звена гордаго, [-]⁵ мышцею силы
твоеа разгналъ е҆си врагы твоѧ· твоѧ сꙋтъ
нб҃са, и҆ твоѧ̀ е҆сть землѧ. *вселеннꙋю и҆ (кон-
ца)⁶ еа̀ ты о҆сновалъ е҆си, сѣверъ и҆ море ты

а҆ мо а҆

1 Розуму Етана, ізраїльтянина. 88-ий.

2 Твоє милосердя, Господи, оспівуватиму навіки! В рід і рід сповіщу твою правду моїми устами. **3** Бо Ти сказав: Навіки милосердя збудується. На небесах підготується твоя правда. **4** Я завіщав завіт моїм вибраним, поклявся Давидові, моєму рабові, **5** довіку. Я підготую твоє насіння і збудую в рід і рід твій престіл. **6** Небеса визнаватимуть твої чуда, Господи, адже й твою правду в церкві святих! **7** Бо хто на хмарах подібним стане до Господа? Уподібниться до Господа між божими синами? **8** Бог прославляється на радах святих! Він великий і страшний, понад всіх, що довкруги нього. **9** Господи! Боже сил! Хто до Тебе подібний? Ти сильний, Господи! І твоя правда довкруги Тебе. **10** Ти володієш морською силою, а розбурханість його хвиль Ти втихомириш! **11** Ти впокорив гордого, наче побитого. Раменом твоєї сили розігнав твоїх ворогів. **12** Твої є небеса і твоя є земля. *Вселенну і її основи Ти заснував. **13** Північ і море Ти сво-

мой1. 1

рив. Тавор і Ермон зрадіють твоїм іменем. **14** Твоє рамено з силою. Хай скріпиться твоя рука! Піднесеться вгору твоя правиця. **15** Справедливість і суд – готовність твого престолу. Милосердя і правда ітимуть перед твоїм лицем. **16** Блаженний народ, що знає оклик, Господи! В світлі твого лиця підуть, **17** і в твоєму імені радітимуть ввесь день, і твоєю справедливістю піднімуться вгору. **18** Бо Ти є похвала їхньої сили. І в твоїй зичливості піднесеться наш ріг. **19** Бо господнє є заступництво і святого ізраїлевого – нашого царя. **20** Тоді Ти сказав у видінні твоїм синам, і Ти сказав: Я поклав поміч на сильному, підняв вибраного з мого народу. **21** *Я знайшов Давида, мого раба. Помазав його моєю святою олією. **22** Адже й моя рука заступиться за нього і моє рамено скріпить його. **23** Ворог ніщо не вдіє проти нього, і син беззаконня не додасть чинити йому зло. **24** Вирубаю з-перед його лиця його ворогів і переможу тих, що його ненавидять. **25** І моя правда і моє милосердя з ним. І в моєму імені підніметься його ріг. **26** І поставлю на морі його руку і на ріках його правицю. **27** Той закличе до мене: Ти є мій батько! Мій Бог і заступник мого спасіння! **28** І я поставлю його первородним, високим, понад земних царів. **29** Навіки збережу йому моє милосердя і мій завіт вірний йому. **30** І навіки віків поставлю його насіння і його престіл, як дні неба. **31** Якщо його сини покинуть мій закон і не підуть в моїх присудах, **32** якщо опоганять мої оправдання і не збережуть мої заповіді, **33** відвідаю палицею їхні беззаконня і бичуваннями їхні провини. **34** Милосердя ж моє не відніму від них ані не вчиню зло у моїй правді. **35** Ані не опоганю мій завіт і не відречуся того, що вийшло з моїх уст. **36** Раз я поклявся моїм святим, хіба скажу Давидові неправду. **37** Його насіння зостане навіки. І його престіл, наче сонце, переді мною **38** і, наче місяць, встановлений навіки, *і вірний свідок на небі. **39** Ти ж відкинув і погордив, відкинув твого помазаника. **40** Ти знищив завіт твого раба, до землі опоганив його святиню. **41** Ти знищив всі його огорожі, поклав його твердині жахом. **42** Розграбували його всі, що проходили дорогою, він став погордою своїм сусідам. **43** Підняв ти вгору правицю тих, що йому дошкуляли, розвеселив всіх його ворогів. **44** Ти відкинув поміч його зброї і не заступився за ним на війні. **45** Ти знищив його очищення, його престіл Ти скинув до землі. **46** Ти зменшив дні його часу, злив на

црс1. 16
дія. 13

апо. 1

създа. Ѳаворъ и ермонъ о имени твоемъ възрадуетаса. твоѧ мышца съ силою. да утвердитсѧ рука твоа, възнесетсѧ десница твоа. Правда и суда, уготованїе престола твоего. Млтъ и истина прѣидета прѣ лицемъ твоимъ. Блжени людїе вѣдущеи въсклискновенїе. Гй въ свѣтѣ лица твоего поидутъ, и о имени твоемъ възрадуютсѧ весь днь, и правдою твоею вьзнесутсѧ. Ӕко похвала силы их [ты еси][7], и въ блговоленїи твоемъ възнесетсѧ рогъ наш. Ӕко гне (есть) заступленїе, и стго ізлева црѧ нашего. Тогда глалъ еси в видѣнїи сновомъ твоимъ, и рече, положихъ помощъ на силнаго, вьзнесох избраннаго ѿ людїи моих. *Обрѣтохъ двда раба моего, елеом стымъ моимъ помазахъ и. Ибо рука моа заступитъ и: и мышца моа укрѣпитъ и. Ничтоже успѣетъ врагъ нань и сынъ беззаконїѧ не приложитъ озлобити его. (-)[8] Исѣку [ѿ лица его врагы его][9], и ненавидѧщаѧ его побѣжду. И истина моѧ и млть моа с нимъ, и о имени моем възнесетсѧ рогъ его. И положу на мори руку его, и на рѣкахъ десницу его. Той възъзоветъ мѧ, ѡць мой еси ты, бгъ мой, и заступникъ спсенїа моего. И азъ первенца положу и, высока паче црей земных. в вѣкъ съхраню ему млть мою, и завѣт мой вѣренъ ему. И положу въ вѣкъ вѣка сѣмѧ его, и престолъ его ӕко днїе нбу. Аще оставѧтъ снове его законъ мой, и в судбахъ моих не поидут. аще оправданїа моѧ осквернѧтъ, и заповѣди моѧ не съхранѧтъ, посѣщу жезломъ безаконїа ихъ, и ранами неправды ихъ. Млтъ же мою не разорю ѿ [нихъ][10], ни привреждȣ въ истинѣ моей. Ни осквѣрню же завѣта моего, и исходѧщаѧ ѿ устъ моихъ не ѿвръгусѧ. Единою клѧхса в стое мое, аще двду солжу. Сѣмѧ его в вѣкъ пребудетъ, и прстол его ӕко слнце предо мною, и ӕко луна съвершена в вѣкъ, *и свѣдѣтель на нбси вѣренъ. [-][11] Ты же ѿрину, и уничижи, негодова помазанаго твоего. Разорилъ еси завѣтъ раба твоего, осквернилъ еси на землю стыню его. разорилъ еси всѧ оплоты его. Положилъ еси твердаѧ его страхъ. Расхищахуть и вси мимоходѧщей путемъ, бысть поношенїе съсѣдомъ своим. Възвысилъ еси десницу [стужающих][12] ему, възвеселилъ еси всѧ врагы его. Възвратилъ еси помощъ (орѫжїа)[13] его, и не заступи его в браны. Разорилъ еси ѿ очищенїа его, прстлъ его на землю поврьже. Умалилъ еси дни времени его, облїалъ еси и

а црс ѕі
двда гі

апокал а

стꙋдомъ· (-)[14] доколѣ г҃и ѿвращаешисѧ в̾ конецъ, разжежетсѧ ꙗко огнь гнѣвъ твой; помани, кiи мой съставъ, еда бо всꙋе създа всѧ с҃ны чл҃чьскыѧ; кто есть чл҃къ, иже поживетъ, и не оузритъ смерти, избавитъ д҃шꙋ свою из рꙋкы адовы; (-)[15] гдѣ сꙋть м҃лти твоѧ древнаа г҃и, *иже клатсѧ дв҃дꙋ въ истинѣ твоей; помани г҃и поношенiе ра҃ твой, еже оудръжа в̾ надрѣ моемъ многы ꙗзыкы· еже поносиша враги твой г҃и, еже поносиша изменениiе х҃а твоего· бл҃венъ г҃ь в̾ вѣкъ. бꙋдетъ, бꙋдетъ·

(С҃ла·)

в̾ црс҃ з҃

(М҃лтва моѵсеа чл҃ка бж҃iа, п҃д·)[1]

Б҃и прибѣжище быстъ нам, в р҃о и родъ· преже даже горамъ не быти, и създатисѧ земли и вселеннѣй, и ѿ вѣка [и][2] до вѣка ты еси· Не възврати чл҃ка въ смиренiе. и реклъ еси, обратитесѧ с҃нове чл҃ч҃ти· *Ꙗко тысѧща лѣтъ пр҃е очима твоима [г҃и][3], ꙗко д҃нь вчерашнiи иже мимоиде, и стража нощнаа· Оуничиженiа ихъ [еще][4] бꙋдꙋтъ· Оутро ꙗко трава мимоидетъ, оутро процвѣтетъ и преидетъ, на вечеръ ѿпадетъ, ожестѣетъ, и исхн҃е· Ꙗко исчезохомъ гнѣвомъ твоимъ, и ꙗростiю твоею смꙋтихомсѧ· Положилъ еси безаконiа наша пр҃е собою, вѣкъ нашь в̾ просвѣщенiе лица твоего· Ꙗко вси д҃нiе наши оскꙋдѣша, и гнѣвомъ твоимъ изчезохомъ· Лѣта наша ꙗко паоучина паоучахꙋсѧ, *д҃нiе лѣтъ нашихъ в ни҃ (же) с҃емьдесатъ лѣтъ. аще же в силахъ, осмъдесатъ лѣтъ. и множае ихъ трꙋдъ и болѣзнь· Ꙗко прiиде кротость на ны, и накажемсѧ· Кто свѣсть дръжавꙋ гнѣва твоего, и ѿ страха твоего ꙗрость твою изчести; десницꙋ твою тако скажи [ми][5], и окоаанныа ср҃цемъ в̾ мꙋдрости· обрати г҃и доколѣ, и оумоленъ бꙋди на рабы своѧ· Исполнихомсѧ заоутра м҃лти твоѧ [г҃и][6], и възрадовахомсѧ и възвеселихомсѧ· въ всѧ д҃ни наша възвеселихомсѧ, за (д҃ни в̾ нaже)[7] смирилъ ны еси, лѣта в нaже видѣхомъ злаа· И призри на рабы своѧ и на дѣла твоѧ, и настави с҃ны и҃· И бꙋди свѣтлость г҃а б҃а нашего на насъ, и дѣла рꙋкъ нашихъ исправи на насъ, [и дѣло рꙋкъ нашихъ исправи][8]·

в̾ пѣр г҃

сира҃ и҃

(Хвала пѣснiи дв҃въ. (неописанъ ѿ еврей,) ч҃)[1]·

Ж ивый в помощи вышнаго, въ кровѣ б҃а н҃бнаго въдворитсѧ· Речетъ г҃ви, застꙋпникъ мой еси, и прибѣжище мое, б҃ъ мой,

ньoго сором. **47** Господи! Доки відвертатимешся до кінця, розгоряться, наче вогонь, твій гнів? **48** Згадай який мій склад! Бо чи даром Ти створив всіх людських синів? **49** Хто є чоловік, що житиме і не побачить смерті, визволить свою душу від руки аду? **50** Де є твої давні милосердя, Господи, *якими Ти поклявся Давидові у твоїй правді? **51** Господи! Згадай погорду твоїх рабів, яку я поніс у моїм лоні, багатьох народів, **52** яким зневажили твої вороги, Господи! Яким зневажили зміну твого христа. **53** Благословенний Господь навіки! Хай буде! Хай буде!

Слава...

црс2. 7

1 Молитва Мойсея – чоловіка Божого. 89-ий.

Господи! Ти нам став охороною в рід і рід. **2** Раніше, ніж повстали гори і була створена земля і вселенна, і від віку і до віку Ти є, **3** не поверни людини до впокорення. І Ти сказав: Поверніться, людські сини! **4** *Бо тисяча літ перед твоїми очима, Господи, як вчорашній день, який минув, і нічна сторожа. **5** Їхні погорди ще будуть. Вранці, наче трава, він мине, **6** вранці зацвіте і мине, ввечорі відпаде, ствердне і засохне. **7** Бо ми зникли у твоєму гніві і у твоїй люті ми були стривожені. **8** Ти поклав наші беззаконня перед собою. Наш вік на просвічення твого лиця. **9** Бо всі наші дні пропали, і в твоєму гніві ми зникли. Наші роки снувалися, наче павутина. **10** *Дні наших років, в них же сімдесят літ, якщо ж у силах, – вісімдесят літ, і більшість їх труд і біль. Бо на нас прийшла лагідність, і будемо скартані. **11** Хто знає силу твого гніву і від твого страху твій гнів почислити? **12** Твою правцю так мені вкажи і скартаних серцем в мудрості. **13** Повернися, Господи! Доки? І дай помолитися за своїх рабів! **14** Ми вранці сповнилися твоїм милосердям, Господи! І ми зраділи і розвеселилися в усіх наших днях. **15** Ми розвеселилися за дні, в яких Ти нас упокорив, літа, в яких ми зло побачили. **16** І поглянь на своїх рабів і на твої діла. І настанови їхніх синів. **17** І хай на нас буде світлість нашого Господа Бога! І випрями на нас діла наших рук. І випрями діло наших рук.

пет2. 3

сир. 18

1 Хвала пісень Давидових. Без надпису у євреїв. 90-ий.

Хто живе в помочі Всевишнього – в покрові небесного Бога поселиться. **2** Скаже Господеві: Ти є моїм помічником. І мій захоронок – мій Бог. І

я надіюся на Нього. **3** Бо Той тебе визволить з засідки ловця і від тривожного слова. **4** Своїми плечима отінить тебе, і під його крилами надіятимешся. Зброєю огорне тебе його правда. **5** Не злякаєшся від нічного страху, від стріли, що летить в дні, **6** від діла, що в темряві проходить, від припадку і полуденного біса. **7** З твого боку впаде тисяча і десять тисяч по правиці у тебе, до тебе ж не приближиться. **8** Однак глядітимеш своїми очима і побачиш віддачу грішників, **9** бо ти, Господи, моя надія. Всевишнього ти поставив твоєю охороною! **10** До тебе не прийде зло, і бичування не наблизиться до твого тіла. **11** *Бо своїм ангелам заповість про тебе, щоб тебе оберегти в усіх твоїх дорогах. **12** На руках тебе понесуть, щоб часом ти не вдарився об камінь твоєю ногою. **13** На гаспида і василіска наступиш, і потопчеш лева і змія. **14** Бо на Мене він поклав надію, і визволю його. Покрию його, бо пізнав моє ім'я. **15** Закличе до мене і вислухаю його. З ним я є в скорботі, визволю його і прославлю його. **16** Довготривалістю днів наповню його, і покажу йому моє спасіння.

Слава...

мат. 4
лук. 4

[и][2] оуповаю нань· Ꙗко той избавитъ [тѧ][3] ѿ сѣти ловча и ѿ словесе мѧтежна· Плещма своима осѣнитъ тѧ, и подъ крилѣ его надѣешисѧ· оружїе обыдетъ тѧ истина его, не оубоишисѧ ѿ страха нощнаго, ѿ стрѣлы летѧщаѧ въ дне, ѿ вещи [въ тмѣ преходѧщаѧ][4], ѿ срѧща и бѣса полуденнаго· Падетъ ѿ страны твоеѧ тысѧща, и тма одеснꙋю тебе, к тебѣ же не приближитсѧ· Обаче очима своима смотриши, и въздаанїе грѣшникомъ оузриши· Ꙗко ты Ги оупованїе мое, вышнаго положилъ еси прибѣжище твое, Не прїидетъ к тебѣ ѕло, и рана не приближитсѧ тѣлеси твоемꙋ· *Ꙗко аггломъ своимъ заповѣсть о тебѣ, съхранити тѧ въ всѣхъ пꙋтехъ твоихъ· На рꙋкахъ възмꙋтъ тѧ, да не когда прѣткнеши о камень ногы твоеѧ· На аспидꙋ и василиска настꙋпиши, и поперѣши лва и змїа· Ꙗко на мѧ оупова, и избавлю и. покрыю и, ꙗко позна имѧ мое· Въззоветъ къ мнѣ, и оуслышꙋ и, с нимъ есмь в скорби· [-][5] Измꙋ [и][6], и прославлю его· долготꙋ днїи исполню и, и ꙗвлю емꙋ спсенїе мое·

(Сла·)

ма д
лꙋ д

1 Псалом. Пісні в дні суботи. 91-ий.
Катизма 13.

2 Добре визнаватися Господеві. І співати твоєму імені, Всевишній. **3** Сповіщати вранці твоє милосердя і твою правду на всяку ніч **4** на десятиструннім псалтирі з піснею на гуслях. **5** Бо ти мене розвеселив, Господи, у твоїм творінні, і в ділах твоїх рук зрадію. **6** Як звеличилися твої діла, Господи! Твої помисли є дуже глибокими! **7** Безумний чоловік не пізнає. І нерозумний цього не зрозуміє. **8** Коли зійшли грішники, як трава, і з'явилися всі, що чинять беззаконня, щоб бути вигубленими навіки – віків. **9** Ти ж, Всевишній, навіки! Господи! **10** Бо ось твої вороги. Господи! Бо ось твої вороги згинуть і розсіються всі, що чинять беззаконня. **11** І підніметься вгору, наче однорога, мій ріг і моя старість в жирній олії. **12** І моє око поглянуло на ворогів моїх і тих, що повстають проти мене, що чинять лукаве, почує моє вухо. **13** Праведник зацвіте, як пальма, розмножиться, наче кедр, що в Ливані. **14** Посаджені в господньому домі, в дворах нашого Бога зацвітуть. **15** Ще розмножаться в жирній старості і заживуть, **16** щоб сповістити, що праведний Господь Бог наш! І в Ньому немає неправедності!

(Ѱало пѣсни в днь сꙋботныи· ча)[1]·
(ка гі·)

Благо (есть) исповѣдатисѧ Гви, и пѣти имени твоемꙋ вышне. възвѣщати заоутра млть твою, и истинꙋ твою на (всѧкꙋ) нощь. в десѧтострꙋннемъ ѱалтыри, с пѣснїю в гꙋслехъ· Ꙗко възвеселилъ мѧ еси Ги в твари твоеи, и в дѣлехъ рꙋкꙋ твоею възрадꙋюсѧ· Ꙗко възвеличишасѧ дѣла твоѧ Ги, ѕѣло оуглꙋбишасѧ помышленїа твоѧ· Мꙋжъ безꙋменъ не познаетъ, и неразꙋмивъ, не разꙋмѣетъ сихъ· Егда прозѧбошѧ грѣшницы ꙗко трава, и проникоша вси дѣлающеи безаконїе, ꙗко да потребѧтсѧ въ вѣкъ вѣка· Ты же вышнїи в вѣкъ Ги· Ꙗко се врази твои Ги, ꙗко се врази твои погибнꙋтъ, и разыдꙋтсѧ вси дѣлающеи безаконїе· И възнесетсѧ ꙗко инорога рогъ мои, и старость моа въ елеи маститѣ· И възрѣ око мое на врагы моѧ, и въстающаа на мѧ, лꙋкавнꙋющаа оуслышитъ оухо мое· Праведникъ ꙗко финиѯъ процвѣтетъ, ꙗко кедръ иже в Ливанѣ оумножитсѧ· Насаждени в домꙋ Гни, въ дворѣ Ба нашего процвѣтꙋтъ· Еще оумножатсѧ в старости маститѣ, и блгопрїемлюще бꙋдꙋтъ, да възвѣстѧтъ· Ꙗко правъ Гь Бъ [нашь][2], и нѣть неправды в немъ·

(Въ дн҃ь сѫботныи, внегда населися земля. Хвала пѣсни дв҃ды, ч҃в)[1]·

Гь въцрися, в лѣпотѫ ся облече· облечеся Гь в силѫ, и препоясася. Ибо ѹтверди вселеннѫю, яже не подвижится· Готовъ пртлъ твои ѿтолѣ, ѿ вѣка ты еси· Въздвигоша рѣки Ги въздвигоша рѣкы [гла][2] свои· [возмѫтъ рѣкы стрѫгы своя][3] ѿ гласовъ водъ многъ· дивны высоты морскыя, дивенъ въ высокыхъ Гь· Свѣдѣніа твоя ѹвѣришася ѕѣло, домѫ твоемѫ подобаетъ стыни Ги, в долготѫ днии·

(Ѱло двдъ, четвориця сѫботы. (неописанъ ѿ евреи·) ч҃г)[1] ·

Бгъ ѿмщеніи Гь, бгъ ѿмщеніи не обинѫлся есть· Възнесися сѫдяи земли, въздажь въздааніе гордыи· доколѣ грѣшници Ги, доколѣ грѣшницы въсхвалятся; провѣщаютъ, и възглютъ неправдѫ, възглютъ вси дѣлающеи безаконіе· Люди твоя Ги смириша, и достояніе твое озлобиша· Вдовицѫ и [сира ѹмориша, и пришельца][2] ѹбиша· И рѣша, не ѹзритъ Гь. ниже разѹмѣетъ Бгъ іаковль· Разѹмѣите же безѹмніи в людехъ, и бѹии нѣкогда ѹмѫдритеся· Насаждеи ѹхо, не слышитъ ли; или създавыи око, не сматряетъ ли; наказааи языки, не обличитъ ли, ѹчаи члка разѹмѹ; *Гь свѣсть помышленія члка, яко сѫть сѫетна· Блаженъ члкъ, егоже аще накажеши Ги, и ѿ закона твоего наѹчиши и· ѹкротити его ѿ днии лютъ, дондеже изрыется грѣшномѹ яма· Яко не ѿринетъ Гь людіи своихъ, и достоянія своего не оставитъ, дондеже правда обратитъся на сѫдъ, и близъ ея вси правіи срцемъ· (-)[3] кто въстанетъ ми на лѫкавнѫющаа, или кто сѫпрестанетъ ми на дѣлающаа безаконіе; аще не Гь помоглъ бы ми в малѣ вселилася бы въ адъ дша моя· Аще глахъ подвижася нога моя· Млть твоя Ги помагаше ми· [-][4] По множествѫ болѣзніи моихъ в срци моемъ, ѹтѣшенія твоя [възвеселиша][5] дшѫ мою· да не пребѫдетъ тебѣ престолъ безаконія, съзидааи трѫдъ на повелѣніе· ѹловятъ на дшѫ праведнѫ, и кровь неповиннѫю осѫдятъ· И бысть мнѣ Гь в прибѣжище, и Бгъ мои в помощъ ѹпованія моего· и въздастъ имъ [Гь][6] безаконіе ихъ, и по лѫкавствію и погѫбитъ ихъ Гь Бгъ [-][7]·

(Слава·)

а крѳ г

92,1 В день суботи, коли земля населилася. Хвала пісні Давидової. 92-а.

Господь зацарював! Зодягнувся в красу Господь! Зодягнувся в силу і підперезався, бо і закріпив вселенну, яка не зрушиться. **2** Готовий твій престіл відтоді. Ти є відвіку. **3** Підняли ріки, Господи, ріки підняли свій голос! Ріки візьмуть свої органи **4** від голосів великих вод. Подиву гідні морські висоти, Господь подиву гідний у висотах! **5** Твої свідчення виявилися дуже вірними. Твоєму домові належиться святість, Господи, на довготу днів!

1 Псалом Давида. Для четвертого дня тижня. Без надпису у євреїв. 93-ий.

Бог помсти – Господь! Бог помсти не пощадив. **2** Піднімися вгору, Ти, що судиш землю! Віддай віддачу гордим! **3** Доки грішники, Господи, доки грішники вихвалятимуться? **4** *Доки* виголошуватимуть і говоритимуть неправедне, говоритимуть всі, що чинять беззаконня? **5** Твій народ, Господи! Вони упокорили і твому насліддю вчинили зло, **6** заморили вдовицю та сироту і вбили приходька. **7** І сказали: Господь не побачить, ані не зрозуміє Бог Якова. **8** Зрозумійте ж, безумні в народі і дурні! Колись станьте мудрими! **9** Чи Той, що насадив вухо, не чує? Або Той, що створив око, не бачить? **10** Чи Той, що картає народи, не картатиме? Той, що навчає людину розуму. **11** *Господь знає людські задуми, що вони марні. **12** Блаженна людина, яку Ти скартаєш, Господи! І навчиш її твоїм законом, **13** щоб злагіднити її від лютих днів, доки не викопається яму грішному. **14** Бо Господь не відкине свій народ і не покине своє наслідця, **15** доки праведність не повернеться на суд і близько неї всі праведні серцем. **16** Хто піднесеться мені проти тих, що чинять лукаве? Чи хто стане зі мною проти тих, що чинять беззаконня? **17** Якщо б Господь не допоміг мені, в короткому часі поселилася б моя душа до аду. **18** Якщо б я сказав: Захиталася моя нога, Твоє милосердя, Господи, помагало мені. **19** Із-за великого числа моїх болів в моїм серці твої потіхи розвеселили мою душу. **20** Хай не буде з Тобою престіл беззаконня, той, що творить труд на наказ. **21** Полюватимуть за душею праведного і засудять невинну кров. **22** І Господь був мені захистом і мій Бог – помічником моєї надії. **23** І Господь їм віддасть за їхнє беззаконня, і за їхньою злобою вигубить їх Господь Бог!

Слава...

кор1. 3

1 Хвала Давидових пісень. Без надпису у євреїв. 94-ий.

Ходіть. Зрадіємо Господеві. Скликнемо Богові – нашому спасителеві. **2** Випередимо його лице у визнаванні. І в псалмах закличемо до Нього. **3** Бо Бог – великий Господь і великий цар по всій землі! **4** Бо в його руці всі кінці землі, і висоти гір є його. **5** Бо його є море, і він його зробив. І сушу створили його руки. **6** Ходіть. Поклонимося і припадемо до Нього! І заплачемо перед Господом, що нас створив! **7** Бо Він є наш Бог, і ми – народ його отари і вівці його руки. *Сьогодні, якщо почуєте його голос, **8** не вчиніть твердими ваші серця, так як в прогнівленні, в дні випробування в пустині, **9** в якому Мене випробували ваші батьки. Випробували Мене, і побачили мої діла. **10** Сорок літ Я обурювався тим родом, і Я сказав: Вони вічно блукають серцем. Ці ж не пізнали моїх доріг. **11** Бо Я поклявся в моїм гніві, якщо ввійдуть до мого спочинку.

єв. 3

(Хвала пѣснїи двдв. (неописанъ ѿ еврей,) чд)[1].

Прїидѣте възрадуемся гви, въсклинкнемъ бу, спсителю нашему. Преваримъ лице его въ исповѣданїи, и въ ѱалмѣхъ въсклинкнемъ ему. Яко бъ велей гь, и црь велей [по всей земли][2]. яко в руцѣ его [вси][3] концы земля, и высоты горъ того су. Яко того есть море, и той сътвори е, и сушу руцѣ его създастѣ. Прїидѣте поклонимся, и припадемъ ему, и въсплачемся пре гмъ сътворшим насъ. Яко той есть бъ нашь, и мы людїе пастви его, и овца рукы его. *днє аще гла его оуслышите, не ожестите срцъ вашихъ, яко въ прогнѣванїи, по дни искушенїа в пустыни, воньже искусиша [мя][4] ѿцы ваши. Искусиша мя, и видѣша дѣла моа. четыредесятъ лѣтъ негодовахъ рода того. И рѣхъ, присно блудятъ срцемъ, [тїи же][5] не познаша путїи моихъ. яко кляхся въ гнѣвѣ моемъ, аще внидутъ в покои мой.

євре г

1 Хвала Давидових пісень. Коли будувався храм після полону. Без надпису у євреїв. 95-ий

Заспівайте Господеві нову пісню! Співайте Господеві вся земля! **2** Співайте Господеві! Благословіть його ім'я! Благовістіть з дня на день боже спасіння! **3** Сповістіть між народами його славу, в усіх народах його чуда! **4** *Бо великий Господь і дуже похвали гідний, страшний, понад всіх богів. **5** Бо всі боги народів – біси, Господь же створив небеса. **6** Визнавання і краса – перед Ним. Святість і величність – у його святині. **7** Принесіть Господеві батьківщини народів! Принесіть Господеві славу і честь! **8** Принесіть Господеві славу його імені! Візьміть жертви і ввійдіть до його дворів. **9** Поклоніться Господеві у його святім дворі! Хай вся земля зрушиться з-перед його лиця! **10** Скажіть в народах, що Господь зацарював, бо й поставив вселенну, яка не зрушиться. Він судить народи праведністю. **11** Хай розвеселяться небеса і хай радіє земля! Хай зрушиться море і його повнота! **12** Хай зрадіють поля і все, що на них! Тоді зрадіють всі лісові дерева **13** перед господнім лицем. Бо Він приходить. Бо приходить судити землю, судити вселенну в праведності і народи своєю правдою.

сир. 43

((Хвала) пѣснїи двдв, внегда храмъ зидашеся по пленїи. (неописанъ ѿ еврей,) че)[1]

Въспойте гви пѣснь нову, въспойте гви вся земля. въспойте гви, блвите имя его. Блговѣстите днь, ѿ дне спсенїе бжїе. Възвѣстите въ языцехъ славу его, въ всѣхъ людехъ чюдеса его. *Яко велеи гь и хваленъ зѣло, страшенъ есть на всѣми богы. Яко вси бози языкъ бѣсове, гь же нбса сътвори. Исповѣданїе и красота пре нимъ, стыни и велелѣпїе въ стилѣ его. Принесѣте гви ѿчьствїа языкъ, принесѣте гви славу и честь. принесѣте гви славу имени его. Прїимѣте жрътвы, и входите в дворы его. поклонитеся гви в дворѣ стемъ его. да подвижится ѿ лица его вся земля. Рцѣте въ языцехъ, [яко][2] гь въцрися. Ибо исправи вселенную яже не подвижится, судитъ людемъ правостїю. да възвеселятся нбса, и радуется земля. да подвижится море и исполненїе ея. възрадуюся поля и вся яже на нихъ. Тогда възрадуюся вся древа дубравная, ѿ лица гна, яко градетъ, яко градетъ судити земли. Судити вселеннѣй в правду, и людемъ истинною своею.

сирѧ мг

([Ѱалóмъ][1] двⷣ҇въ,. є҆гда̀ землѧ̀ є҆мꙋ̀ населѧ́шесѧ. (неѡ҆пи́санъ ѿ є҆врей,) ч҃ѕ)[2].

Гь воцр҃и́сѧ, да ра́дꙋетсѧ землѧ̀, да веселѧ́тсѧ ѻ҆́строви мно́зи· ѻ҆́блакъ и҆ при́маракъ ѻ҆́крестъ є҆гѡ̀, пра́вда и҆ сꙋдьба̀ и҆спра́вле́нїе престо́ла є҆гѡ̀· ѻ҆́гнь пре́ ни́мъ пре́идетъ, и҆ попали́тъ ѻ҆́крестъ врагы̀ є҆гѡ̀· Ѡ҆свѣти́ша мл҃ънїа є҆гѡ̀ вселе́ннꙋю, ви́дѣ и҆ подви́жасѧ землѧ̀· Го́ры [ꙗ҆́кѡ воскъ раста́ѧша][3] ѿ лица̀ гн҃ѧ, ѿ лица̀ г҃а всеѧ̀ землѧ̀· Възвѣсти́ша нб҃са пра́вдꙋ є҆гѡ̀, и҆ ви́дѣша всѝ лю́дїе сла́вꙋ є҆гѡ̀· *Да постыдѧ́тсѧ всѝ, кла́нѧющеисѧ и҆стꙋка́ннымъ, хвалѧ́щеисѧ ѡ҆ и҆до́лѣхъ свои́хъ· Поклони́тесѧ є҆мꙋ̀ всѝ а҆́гг҃ли є҆гѡ̀· Слы́ша и҆ възвесели́сѧ сїѡ́нъ и҆ възрадова́шасѧ дщеръ і҆ꙋде́искыѧ, сꙋде́бъ ра́ди твои́хъ гн҃и· Ꙗ҆́кѡ ты̀ г҃ь вы́шнїи на̀ всею̀ землею̀, ѕѣлѡ̀ превъзнесе́сѧ на̀ всѣ́ми бо́гы· *Лю́бѧщеи г҃а, ненави́дите ѕла̀· Храни́тъ г҃ь дш҃ѧ преподобны̑ свои́хъ, и҆з рꙋкы̀ грѣ́шнича и҆зба́витъ и҆́хъ· Свѣ́тъ воси́а пра́веникꙋ, и҆ пра́вымъ ср҃цемъ весе́лїе· Възвесели́тесѧ пра́веднїи ѡ҆ г҃ѣ, и҆ и҆сповѣ́да́йте па́мѧ ст҃ы́нѧ є҆гѡ̀·

(Сл҃а.)

1 Псалом Давидів. Коли його земля населялася. Без надпису у євреїв. 96-ий.

Господь зацарював! Хай зрадіє земля! Хай веселяться численні острови! **2** Хмара і темрява довкруги Нього. Праведність і суд – поставлення його престолу. **3** Вогонь піде перед ним і попалить довкруги його ворогів. **4** Його блискавиці освітили вселенну. Земля побачила і зрушилася. **5** Гори розтанули, наче віск, від господнього лиця, від лиця Господа всієї землі. **6** Небеса сповістили його справедливість. І всі народи побачили його славу. **7** *Хай посоромляться всі, що поклоняються різьбленим, що вихваляються своїми ідолами. Поклоніться Йому всі його ангели. **8** Сіон почув і розвеселився. І зраділи юдейські дочки задля твоїх судьб, Господи! **9** Бо Ти – Господь! Всевишній над всією землею! Ти дуже піднявся вгору, понад всіх богів. **10** *Ті, що люблять Господа, ненавидьте зло. Господь береже душі своїх преподобних. Визволить їх із руки грішного. **11** Світло засяяло праведникові і радість праведним серцем. **12** Зрадійте, праведні, в Господі! І визнавайте пам’ять його святості!

Слава...

в҃ мѡ҆ и҆ / є҃ мѡ҆ к҃ѕ / є҃ мѡ҆ з҃ — мой2. 8; мой5. 26; мой5. 7

а҃ мѡ҆ є҃ / крѝ в҃і — мой5. 5; рим. 12

(Ѱлⷪ҇ дв҃въ, ч҃з·)[1]

Въспо́йте г҃ви пѣ́снь но́вꙋ, ꙗ҆́кѡ ди́вна сътворѝ г҃ь· спасѐ є҆гѡ̀ десни́ца є҆гѡ̀, и҆ мы́шца ст҃а́а є҆гѡ̀· *Ꙗ҆ви̇ г҃ь сп҃се́нїе свое, пре ꙗ҆зы́кы ѿкры̀ пра́вдꙋ свою̀· Помѧнꙋ̀ мл҃тъ свою̀ і҆а́ковꙋ, и҆ і҆́стины своеѧ̀ до́мꙋ і҆и҃левꙋ· Ви́дѣша всѝ концы̀ землѧ̀ сп҃се́нїе б҃а на́шего· Въскли́кнѣте б҃ви всѧ̀ землѧ̀, въспо́йте и҆ ра́дꙋйтесѧ и҆ по́йте· по́йте г҃ви в҃ гꙋ́слехъ в гꙋслѣ̀, и҆ гла́сѣ ѱалⷪ҇мѣ, в҃ трꙋ́бахъ кова́ны̑, и҆ гла́сомъ трꙋбы̀ ро́жаны· Въстрꙋ́бите пре ц҃ремъ гн҃мъ· да подви́житсѧ мо́ре и҆ і҆сполне́нїе є҆гѡ̀, вселе́ннаа и҆ всѝ живꙋ́щеи на не́й· Рѣкы̀ въсплещꙋ́тъ рꙋ́ками вкꙋ́пѣ, го́ры възра́дꙋютсѧ [ѿ лица̀ гн҃ѧ, ꙗ҆́кѡ гради́т][2], ꙗ҆́кѡ прїи́де сꙋди́ти землѝ· Сꙋди́ти вселе́ннѣи в҃ пра́вдꙋ, и҆ лю́демъ пра́востїю·

1 Псалом Давидів. 97-ий.

Заспівайте Господеві нову пісню! Бо подиву гідні *діла* зробив Господь. Його спасла його правиця і його святе рамено. **2** *Господь явним зробив своє спасіння, перед народами від крив свою справедливість. **3** Згадав своє милосердя Якову і свою правду ізраїльському домові. Всі кінці землі побачили спасіння нашого Бога. **4** Скликніть Богові, вся земля! Заспівайте і зрадійте! І співайте, **5** співайте Господеві на гуслях, на гуслях і голосом псалма, **6** на кованих трубах і голосом труби з рогу! Затрубіть перед господнім царем! **7** Хай зрушиться море і його повнота, вселенна і всі ті, що на ній живуть! **8** Ріки разом заплескають руками! Гори зрадіють перед господнім лицем! **9** Бо приходить. Бо Він прийшов судити землю, судити вселенну в справедливості і народи праведністю.

і҆са́ н҃в — іс. 52

(Ѱлⷪ҇ дв҃въ, ч҃и)[1].

Гь въцр҃и́сѧ, да гнѣ́ваютсѧ лю́дїе· Сѣдѧ́и на херꙋви́мѣ, да подви́житсѧ землѧ̀· г҃ь в҃ сїѡ́нѣ ве́ликъ, и҆ вы́сокъ є҆́сть на̀ всѣ́ми лю́ми· да и҆сповѣ́дѧтсѧ и҆́мени твое́мꙋ ве́ликомꙋ· ꙗ҆́кѡ стра́шно и҆

1 Псалом Давидів. 98-ий.

Господь зацарював! Хай гніваються народи! Той, що сидить на херувимі! Хай зрушиться земля! **2** Господь в Сіоні – великий і високий, понад всі народи. **3** Хай визнаються твоєму великому імені! Бо воно страшне і святе, **4** і честь царя любить

суд. Ти приготував праведності. В Якові Ти зробив суд і справедливість. **5** Підносіть вгору нашого Господа Бога і поклоняйтеся підніжжю його ніг, бо Він святий! **6** Мойсей і Аарон – між його священиками. І Самуїл між тими, що прикликують його ім’я. Прикликали Господа – і той їх вислухував, **7** говорив до них в стовпі хмари. Бо вони зберігали його свідчення і його накази, які він їм дав. **8** Господи! Боже наш! Ти їх вислухував. Боже! Ти ставав милосердним до них і мстив всі їхні почини. **9** Підносіть вгору нашого Господа Бога і поклоняйтеся на його святій горі! Бо святий Господь Бог наш!

свтъ єсть, и честь црєва, сꙋдъ любитъ. Ты оуготова правины, сꙋдъ и правдꙋ въ Іаковѣ ты сътвори. Възносите Га Ба нашего, и кланяитеся подножію ногꙋ єго ꙗко свтъ єсть. Мωусїи і ааронъ въ їерєохъ єго, и самꙋилъ в призывающихъ имѧ єго. призываахꙋ Га, и той послꙋшаше ихъ. в столпѣ облачнѣ глаше к ним. [Ѩко][2] хранахꙋ свѣдѣнїа єго, и повелѣнїа [єго][3] ѧже дастъ имъ. Ги Бе нашь ты послꙋшаше ихъ. Бже ты млтивъ бываше имъ, и мщаѧ на всѧ начинанїа ихъ. Възносите Га Ба нашего, и покланяйтеся в горѣ стѣи єго, ꙗко свтъ Гь Бъ нашь.

1 Псалом Давидів. На визнавання. 99-ий.

Скликніть Господеві, вся земля! **2** Служіть Господеві у веселості! Ввійдіть перед ним в радості! **3** Знайте, що Господь, Він є наш Бог! Той нас створив, а не ми. Ми ж його народ і вівці його стада. **4** Ввійдіть в його брами з визнаванням, в його двори – зі співами! Визнавайтеся Йому! Хваліть його ім’я! **5** Бо Господь добрий. його милосердя навіки. І аж до роду і роду його правда.

(Ѱаломъ [двдвъ][1], въ исповѣданїе, чд)[2].

Въсклѝкнѣте [Бви][3] всѧ землѧ работаите Гви в веселїи. внидѣте пре ним в радости, оувѣдите, ꙗко Гь той єсть Бгъ [нашь][4]. Той сътвори насъ, (а)[5] не мы. [мы же][6] людїе єго, и овцѧ пажити єго. Внидѣте въ врата єго въ исповѣданїи, в дворы єго в пѣнїихъ. Исповѣдаитесѧ ємꙋ, хвалите имѧ єго. ꙗко Благъ Гь, въ вѣкь милость єго, и даже до рода и рода истинна єго.

1 Псалом Давидів. 100-ий.

Милосердя і суд заспіваю Тобі, Господи! **2** Співатиму і зрозумію в непорочній дорозі. Коли прийдеш до мене? Я ходив в незлобності мого серця посеред мого дому. **3** Я не клав перед мої очі законопереступне діло. Тих, що чинили переступ, я зненавидів. **4** Лукаве серце не пристало до мене, того поганого, що від мене, ухилявся, я не знав, **5** того, що потайки обмовляв свого ближнього, цього я проганяв, гордим оком і неситим серцем, з цим я не їв. **6** Мої очі – на вірних землі, щоб посадити їх зі собою. Хто ходить по непорочній дорозі – цей мені служив. **7** Не жив посеред мого дому той, хто чинив гордість. Хто говорив неправедне – не був прямим перед моїми очима. **8** В ранках я вибивав всіх грішних землі, щоб вигубити з господнього міста всіх, що чинять беззаконня.

Слава...

([Ѱалом двдвъ][1], р)[2].

Милость и сꙋдъ въспою тебѣ Ги, пою и разꙋмѣю в пꙋти непорочнѣ. Когда прїидеши ко мнѣ: прехожах в незлобїи срца моєго, посредѣ домꙋ моєго. Не прелагахъ пре очима моима вещь законопрестꙋпнꙋ, творѧщаѧ престꙋпленїе възненавидѣхъ. Не прилпе мнѣ срце лꙋкаво, оуклоняющагосѧ ѿ мене лꙋкаваго не познахъ. Оклеветающаго тай искренняго своєго, сего изгонѧхъ. Гръдымъ окомъ и несытымъ срцемъ, с симъ не ꙗдахъ. Очи мои на вѣрныѧ землѝ посаждати ихъ с [собою][3]. ходѧи по пꙋти непорочнꙋ, сеи ми слꙋжаше. Не живѧше посредѣ домꙋ моєго, творѧи гордыню. Глаѧи неправеднаа, не исправлѧше пре очима моима. Въ оутрїа избивахъ всѧ грѣшныѧ землѝ, потребити ѿ града Гнѧ всѧ дѣлающаѧ безаконїе.

(Слава,)

1 Молитва бідного. Коли стане знеможеним і перед Господом вилиє своє благання. 101-ий. Катиза 14.

2 Господи! Вислухай мою молитву! І мій крик хай прийде до Тебе! **3** Не відверни твоє лице від мене! В той день, коли я болію, прихили до

(Млтва оубогаго єгда оунываетъ, и пре Бгомъ пролѣетъ мольбꙋ свою, ра)[1]. (Кафизма дı.)

Г[Гй], оуслыши][2] млтвꙋ мою, и вопль мой к тебѣ да прїидетъ. Не ѿврати лица твоєго ѿ мене. Вонь же днь аще скорблю

приклони̇̀ [ѧ҆́ко мнѣ̀ ѹ҆́хо твое][3]· воньже дн҃ь а҆́ще призовꙋ тѧ, скоро ѹ҆слыши мѧ· Ѧ҆́ко и҆счезоша ѧ҆́ко дымъ дн҃ие мои, и҆ кости моѧ ѧ҆́ко сꙋшило съсхошасѧ· [ѹ҆ѧ҆́звенъ быхъ][4] ѧ҆́ко трава̀, и҆ и҆́сше ср҃це моѐ, ѧ҆́ко забыхъ снѣсти хлѣбъ мой· ѿ гласа въздыханїа моего, прилпе кость моѧ плоти моей· ѹ҆подобихсѧ неѧсыти пꙋстынней, бы҃ ѧ҆́ко нощный вранъ на нырищи· Забдѣхъ, и҆ быхъ ѧ҆́ко (птица)[5] ѡ҆собѧщїасѧ на здѣ· весь дн҃ь понашахꙋ ми врази мои, и҆ хвалѧщеи мѧ мною кленѧхꙋсѧ· Зане пепелъ ѧ҆́ко хлѣбъ ѧ҆дахъ, и҆ питїе мое съ плачемъ растворѧхъ· ѿ лица гнѣва твоего и҆ ѧ҆рости твоеѧ̀, ѧ҆́ко възнесъ низверже мѧ· дн҃ие мои ѧ҆́ко сѣнь ѹ҆клонишасѧ, и҆ а҆зъ ѧ҆́ко сѣно и҆схо҃· ты же г҃и в вѣкъ пребываеши, и҆ памѧ҃ твоѧ в ро҃ и҆ родъ· ты въскресъ ѹ҆щедриши сїона ѧ҆́ко времѧ ѹ҆щедрити е҆го, ѧ҆́ко прїиде времѧ· Ѧ҆́ко бл҃говолишѧ раби твои каменїе е҆го, и҆ перстъ е҆го ѹ҆щедрѧтъ· и҆ ѹ҆боѧсѧ ѧ҆зыцы и҆мени гн҃ѧ, и҆ вси ц҃рїе зе҃стїи славы твоеѧ· Ѧ҆́ко съзиждетъ г҃ь сїона, и҆ ѧ҆витсѧ въ славѣ своей· Призрѣ на мл҃твꙋ ѹ҆богыхъ, и҆ не ѹ҆ничижи моленїѧ и҆хъ· да напишꙋтсѧ сїи в родъ инъ, и҆ люди̇е ѕиждемїи въсхвалѧтъ г҃а· ѧ҆́ко призрѣ с высоты ст҃ыѧ своеѧ, г҃ь съ не҃се на землю призрѣ· Ѹ҆слышати въздыханїе ѡ҆кованныхъ, разрѣшити сн҃ы ѹ҆мръщвены̇· възвѣстити в сїонѣ и҆мѧ гн҃е, и҆ хвалꙋ е҆го въ і҆ерлмѣ· внегда събратисѧ людемъ вкꙋпѣ, и҆ ц҃рїе работати г҃ви· ѿвѣща е҆мꙋ на пꙋти крѣпости е҆го, ѹ҆маленїе днїи мои̇ възвѣсти̇ ми· Не възведи̇ мене въ преполовленїе днїи моихъ, в ро҃ [и҆ родъ][6] лѣта твоѧ· *в началѣхъ ты г҃и землю ѡ҆снова̀, и҆ дѣла рꙋкъ твоихъ сꙋть не҃са· тїа погибнꙋтъ, ты же пребываеши· И҆ вси̇ ѧ҆́ко риза ѡ҆бетшаютъ, и҆ ѧ҆́ко ѡ҆деждꙋ съвѣеши и҆хъ, и҆ і҆змѣнѧтсѧ· Ты же тожде еси, и҆ лѣта твоѧ не ѡ҆скꙋдѣютъ· Сн҃ве рабъ твоихъ въселѧтсѧ, и҆ сѣмѧ и҆хъ въ вѣкъ и҆справитсѧ·

е҆вре҃ а҃

мене твоє вухо! В тому дні, коли закличу до Тебе, швидко вислухай мене! **4** Бо мої дні пропали, наче дим, і мої кості висохли, наче сухі поліна. **5** Я був побитий, наче трава, і моє серце висохло, бо я забув з'їсти мій хліб. **6** Від голосу мого стогону прилипла моя кість до мого тіла. **7** Я уподібнився до пустинного пелікана, став, наче нічний ворон на розвалинах дому. **8** Я чував і став, наче самотній птах на даху. **9** Цілий день мене гнобили мої вороги, і ті, що хвалили мене, мною клялися. **10** Бо я їв попіл, наче хліб, і мій напиток я розводив з плачем **11** від лиця твого гніву і твоєї люті. Бо, піднявши, Ти мене скинув вниз. **12** Мої дні відійшли, наче тінь, і я висох, наче сіно. **13** Ти ж, Господи, залишаєшся навіки! І твоя пам'ять в рід і рід! **14** Ти, воскреснувши, помилуєш Сіон! Бо час його помилувати, бо прийшов час. **15** Бо твої раби полюбили його каміння і помилують його порох. **16** І народи злякаються господнього імені, і всі земські царі – твоєї слави. **17** Бо Господь збудує Сіон і з'явиться у своїй славі. **18** Він поглянув на молитву бідних і не погордив їхніми благаннями. **19** Хай це запишеться в інший рід! І народ, що будує, похвалить Господа! **20** Бо Він поглянув зі своєї святої висоти. Господь поглянув з неба на землю, **21** щоб почути стогін скованих, визволити синів тих, що вбиті, **22** сповістити в Сіоні господнє ім'я і його хвалу в Єрусалимі, **23** коли народи разом зберуться і царі, щоб служити Господеві. **24** Відповів йому в дорозі його сили, зменшення моїх днів мені сповістив. **25** Не поведи мене в половину моїх днів. В роді і роді – твої літа. **26** *На початках Ти, Господи, заснував землю. І небеса – є діла твоїх рук. **27** Вони згинуть, Ти ж зостаєшся. І всі, наче одіж, постаріються і, наче одіж, їх зміниш, і зміняться. **28** Ти ж той самий є. І Тобі літ не забракне. **29** Сини твоїх рабів поселяться, і їхнє насіння навіки випрямиться.

єв. 1

([ѱало҃][1] дв҃въ, рв҃)[2].

Бл҃ви̇ дш҃е моѧ г҃а, и҆ вс҃ѧ вꙋтренѧѧ моѧ и҆мѧ ст҃ое е҆го· бл҃ви дш҃е моѧ г҃а, и҆ не забывай всѣхъ въздаѧнїи е҆го, ѡ҆чищающаго вс҃ѧ безаконїа твоѧ, и҆сцѣлѧющаго вс҃ѧ недꙋгы твоѧ, и҆збавлѧющаго ѿ и҆стлѣнїа животъ твой· вѣнчающаго тѧ мл҃тїю и҆ щедротами, и҆сплънѧющаго въ бл҃гыхъ желанїе твое· ѡ҆бновитсѧ ѧ҆́ко ѡ҆рлꙋ ю҆ность твоѧ· Творѧи̇ мл҃тыню г҃ь, и҆ сꙋдбꙋ

1 Псалом Давидів. 102-ий.

Благослови, моя душе, Господа! І всі мої нутрощі – його святе ім'я! **2** Благослови, моя душе, Господа! І не забувай всіх його віддач. **3** Він Той, що очищає всі твої беззаконня, що оздоровляє всі твої недуги, **4** що визволяє з зітління твоє життя, що вінчає тебе милосердям і щедрістю, **5** що наповнює добрами твоє бажання. Твоя молодість обновиться, як орлина. **6** Господь той, що робить милосердя і суд всім, що скривджені.

7 Він сказав свої дороги Мойсеєві, ізраїльським синам – свої бажання. 8 *Господь щедрий і милосердний, довготерпеливий і дуже милосердний. 9 Не розгнівається до кінця ані не ворогуватиме довіку. 10 Не зробив нам за нашими гріхами ані *не* віддав нам за нашими гріхами. 11 Бо до небесної висоти від землі Господь закріпив своє милосердя на тих, що Його бояться. 12 Так, як віддалений схід від заходу, Він віддалив від нас наші беззаконня. 13 Так, як батько милує синів, Господь помилує тих, що Його бояться. 14 Бо Він пізнав наше творіння, згадав, що ми є порох. 15 Чоловік, наче трава, його дні, наче польовий цвіт. Так відцвіте. 16 Бо в ньому пройде дух і не буде, і не знатиме більше свого місця. 17 Господнє ж милосердя від віку і до віку на тих, що Його бояться. І його справедливість на синах синів, 18 що зберігають його завіт і пам’ятають його заповіді, щоб їх чинити. 19 Господь на небі приготував свій престіл. І його царство всіма володіє. 20 Благословіть Господа всі його ангели, сильні кріпостю, що чинять його слово, щоб почути голос його слів! 21 Благословіть Господа всі його сили, його слуги, що чинять його волю! 22 Благословіть Господа, всі його діла на кожному місці його володіння! Благослови, моя душе, Господа!

мой4. 14

Слава...

1 Псалом Давидів. Про буття світу. 103-ій.

Благослови, моя душе, Господа! Господи! Мій Боже! Ти дуже звеличився. Зодягнувся у визнавання і величність, 2 зодягаючись світлом, як одежею, простягаючи небо, наче шкіру. 3 Він Той, що водами покриває свої горішні кімнати, що кладе хмари на своє піднімання, що ходить на крилах вітрів, 4 що чинить духи своїми ангелами і палаючий вогонь своїми слугами. 5 Що заснував землю на її тверді, не сколихнеться навіки – віків. 6 Безодня, як плаття її одіж. На горах стануть води. 7 Від твоєї погрози побіжать, перелякаються голосу твого грому. 8 Гори підносяться і поля сходять на місце, яке Ти їм заснував. 9 Ти поклав границю, яку не перейдуть, ані не повернуться, щоб покрити землю. 10 Той, що посилає джерела в долинах. Поміж горами пройдуть води, 11 вони напоюють всіх пільних звірів. Дикі осли чекають у своїй спразі. 12 На них витатимуть небесні птахи, з- посеред каміння видадуть голос. 13 Він напоює гори зі своїх горішніх кімнат, від плоду

вѣ́мъ ѡ҆би́димымъ· Сказа́ пꙋтѝ своѧ мѡѷсе́ѡви, сн҃омъ і҆и҃левѡ̑ хотѣ́нїа своа· *щ҆е́дръ и҆ млⷭ҇тивъ г҃ь, длъготрьпѣливъ, и҆ многомлⷭ҇тивъ· Не до конца̀ прогнѣва́етсѧ, ни в҆ вѣкъ враждꙋ̑етъ. не по безаконї̑емъ нашимъ сътворилъ ѥ҆сть намъ, ни по грѣхо́м̑ нашимъ въздалъ ѥ҆сть намъ· Ꙗ҆́ко по высотѣ нб҃нѣй ѿ землѧ, ѹ҆твръди́лъ ѥ҆сть г҃ь млⷭ҇ть свою на боѧ́щихсѧ ѥ҆го· Е҆ли́ко ѿстоѧ́тъ въстоцы ѿ запа҃, ѹ҆̑далилъ ѥ҆сть ѿ насъ безаконї̑ѧ нашѧ· Ꙗ҆́коже щ҆е́дритъ ѿц҃ь сн҃ы, ѹ҆щ҆е́дритъ г҃ь боѧ́щи́сѧ ѥ҆го· Ꙗ҆́ко тои позна създа́нї̑е на́ше, помѧнꙋ̑ ꙗ҆́ко пе́рсть ѥ҆смы· чл҃къ, ꙗ҆́ко трава днї̑е ѥ҆го, ꙗ҆́ко цвѣтъ се́лныи та́ко ѡ҆цвѣтетъ· ꙗ҆́ко дх҃ъ прои́де в немъ, и҆ не бꙋ̑детъ, и҆ не позна́ет̑ ктомꙋ̑ мѣста своѥ҆го· Млⷭ҇ть же гн҃ѧ ѿ вѣка и҆ до́ вѣка на боѧ́щи́сѧ ѥ҆го и҆ пра́вда ѥ҆го на сн҃ехъ сн҃въ, хранѧ́щихъ завѣтъ ѥ҆го, и҆ помнѧщихъ за́повѣди ѥ҆го твори́ти ѧ҆̀· г҃ь на нб҃си ѹ҆̑готова престо́лъ свой, и҆ цр҃ство ѥ҆го вѣми ѡ҆блада́етъ· бл҃ви́те г҃а вси а҆́гг҃ли ѥ҆го, си́лнї̑и крѣпостї̑ю творѧ́щеи̑ сло́во ѥ҆го, ѹ҆̑слы́шати гласъ словесъ ѥ҆го· бл҃ви́те г҃а всѧ си́лы ѥ҆го, слꙋ̑гы ѥ҆го творѧщеи̑ во́лю ѥ҆го· бл҃ви́те г҃а всѧ дѣла ѥ҆го, на всѧкѡ̑ мѣстѣ влⷣчьства ѥ҆го, бл҃ви дш҃е моа г҃а·

д҃ мо д҃і

(Сла́ва·)

([ѱлⷪ҇]1 дв҃дъ· [ѡ҆ мирьстѣмъ бы́тїи]2, р҃г)3.

Бл҃ви дш҃е моа̀ г҃а· г҃и б҃е мой възвели́чилъсѧ ѥ҆си ѕѣло· въ и҆сповѣданї̑е и҆ велелѣпотꙋ̑ сѧ ѡ҆блечѐ· ѡ҆дѣ́асѧ свѣтѡ̑ ꙗ҆́ко ри́зою, пропина́ѧ нб҃о ꙗ҆́ко ко́жꙋ̑· Покрыва́ай̑ водами превы́спренѧа своѧ, полага́ѧй̑ ѡ҆блакы на въсхоже́нї̑е свое· ходѧй̑ на крилꙋ̑ вѣтреню, творѧй̑ а҆́гг҃лы своѧ дх҃ы, и҆ слꙋ̑гы̀ своѧ ѡ҆гнь палѧщь· ѡ҆снова́ай̑ землю на тверди ѥ҆а̀, не приклони́сѧ въ вѣкъ вѣка, бе́зн҃а ꙗ҆ко ри́за ѡ҆дѣ̀анї̑е ѥ҆а̀, на горахъ ста́нꙋтъ во́ды· ѿ запрѣщенї̑а твоѥ҆го побѣгнꙋтъ, ѿ гласа гро́ма твоѥ҆го ѹ҆̑страшатсѧ· възхо́дѧтъ горы, и҆ нисхо́дѧтъ полѧ̀ в҆ мѣсто ѥ҆же ѡ҆сновалъ ѥ҆си и҆мъ· Предѣлъ положи, ѥ҆гоже не пре́идꙋт̑, ниже ѡ҆бра́тѧ́тсѧ покрыти зе́млю· Посылаѧй̑ и҆сто́чникы в҆ де́брехъ, посредѣ̑ горъ прои́дꙋтъ во́ды· Напаѧ́ютъ всѧ звѣрѧ се́лныа, ждꙋтъ ѡ҆на́гри в҆ жаждꙋ̑ свою̀· На ты̀ пти́цѧ небесныа приви́та́ютъ, ѿ среды ка́менї̑ѧ дадѧ́тъ гласъ· напаа́а го́ры ѿ превы́спренихъ свои́хъ, ѿ плода̀ дѣлъ твои́хъ насы́титсѧ землѧ· Прозѧба́а

пáжить скотóмъ, и҆ трáву на слꙋ́жбу чл҃кóмъ, и҆зве́сти хлѣ́бъ ѿ землѝ, *и҆ винó весели́тъ се́рдце чл҃ка. ᲂу҆масти́ти лицѐ є҆лéомъ, и҆ хлѣ́бъ се́рдце чл҃ка ᲂу҆крѣпи́тъ. Насы́тѧтсѧ древа̀ польскаѧ, ке́дри лива́нстїи, и҆̀хже є҆сѝ насади́лъ. тꙋ̀ (пти́ца)[4] въгнѣзда́тсѧ, є҆рωді́ево жили́ще ѡ҆блада́етъ и҆ми. Го́ры высо́кїѧ є҆лєнє́мъ, ка́мень прибѣ́жище за́ѧцемъ. Сътвори́лъ є҆сѝ лꙋ́нꙋ въ времена, сл҃нце позна̀ за́падъ сво́й. положѝ тмꙋ̀ и҆ бы́сть но́щь, в не́йже прїидꙋ́тъ всѝ ѕвѣ́рїе дꙋбра́вныи. Скѵ́мни рыка́юще въсхи́тити, и҆ и҆спроси́ти ѿ бг҃а пи́щꙋ себѣ̀. восїѧ̀ сл҃нце, и҆ събра́шасѧ, и҆ в ло́жахъ свои́хъ лѧгꙋ́тъ. И҆зы́детъ чл҃къ на дѣ́ло своѐ, и҆ на дѣ́ланїе своѐ до ве́чера. Ꙗ҆́ко възвели́чишасѧ дѣла̀ твоѧ̀ г҃и, всѧ̀ премꙋ́дростїю сътвори́лъ є҆сѝ. И҆спо́лнисѧ землѧ̀ тва́ри твоеѧ̀, се мо́ре вели́ко и҆ простра́нно. тꙋ̀ га́ди, и҆̀мже нѣ́сть числа̀, живо́тна ма́лаѧ съ вели́кими. тꙋ̀ корабли̑ препла́ваютъ, *змі́й се́й, є҆го́же созда̀ рꙋга́тисѧ є҆мꙋ̀. *всѧ̀ к тебѣ̀ ча́ютъ, да́ти пи́щꙋ и҆̀мъ въ бл҃го вре́мѧ. да́вшꙋ тебѣ̀ и҆̀мъ, съберꙋ́тъ. ѿве́рзшꙋ (-)[5] тебѣ̀ рꙋ́кꙋ, всѧ́ческаѧ и҆спо́лнѧтсѧ бл҃гости. ѿвра́щшꙋ же тебѣ̀ лицѐ, възмѧтꙋ́тсѧ. ѿи́меши дх҃ъ и҆́хъ, и҆ и҆сче́знꙋтъ, и҆ в пе́рсть свою̀ възвратѧ́тсѧ. после́ши дх҃ъ сво́й, и҆ съзи́ждꙋтсѧ, и҆ ѡ҆бнови́ши лицѐ землѝ. Бꙋ́ди сла́ва г҃нѧ въ вѣ́кы. възвесели́тсѧ г҃ь ѡ҆ дѣ́лехъ свои́хъ. Призира́ѧй на зе́млю, и тво́рѧ ю трѧсти́сѧ. прикаса́ѧйсѧ гора́мъ, и҆ въздымѧ́тсѧ. въспою̀ г҃ви в живо́тѣ мое́мъ, пою̀ бг҃ꙋ моемꙋ̀ до́ндеже є҆́смь. да насла́дитсѧ є҆мꙋ̀ бесѣ́да моѧ̀, а҆́з же възвеселю́сѧ ѡ҆ г҃и. скончаю́тсѧ грѣ́шницы ѿ землѝ, и҆ беззако́нницы ꙗ҆́ко не бы́ти и҆̀мъ. бл҃ви дш҃е моѧ̀ г҃а.

(Сл҃а.)

(а҆ллилꙋ́їа, р҃д)[1].

И҆сповѣ́дайтесѧ* г҃ви, и҆ призыва́йте и҆́мѧ є҆гѡ̀. възвѣсти́те въ ꙗ҆зы́цѣхъ дѣла̀ є҆гѡ̀, въспо́йте є҆мꙋ̀, и҆ по́йте є҆мꙋ̀. Повѣ́дите всѧ̀ чюдеса̀ є҆гѡ̀, хвали́тесѧ въ и҆́мѧ ст҃ое є҆гѡ̀. да возвесели́тсѧ се́рдце и҆щꙋ́щихъ г҃а. възыщи́те г҃а, и҆ ᲂу҆тверди́тесѧ. възыщи́те лица̀ є҆гѡ̀ вы́нꙋ, помѧни́те чюдеса̀ є҆гѡ̀ ꙗ҆̀же сътворѝ. чюдеса̀ є҆гѡ̀, и҆ сꙋдбы̀ ᲂу҆́стъ є҆гѡ̀. сѣ́мѧ а҆враа́мле раби̑ є҆гѡ̀, сн҃ве ї҆а́кѡвли и҆збра́ннїи є҆гѡ̀. то́й г҃ь бг҃ъ на́шъ, по все́й землѝ сꙋдбы̀ є҆гѡ̀. Помѧнꙋ̀ в вѣ́къ завѣ́тъ сво́й, сло́во є҆́же заповѣ́да в ты́сѧща родѡ́въ. *є҆́же завѣща̀ а҆враа́мꙋ, и҆ клѧ́твꙋ свою̀ і҆саа́кꙋ. И҆ поста́ви

твоїх діл насититься земля. **14** Він вирощує пашу скотині і траву на службу людям, щоб видати хліб з землі, **15** *і вино звеселить серце людини, щоб намастити лице олією, і хліб скріпить серце людини. **16** Наситяться польові дерева, ливанські кедри, які Ти насадив. **17** Там гніздитимуться птахи, ними володіє журавлине гніздо. **18** Високі гори – для оленів, скелі – схоронок для зайців. **19** Ти зробив місяць на часи, сонце пізнало свій захід, **20** поставив темряву і сталася ніч. В ній перейдуть всі лісові звірі, **21** левенята, що ричать, щоб схопити і випросити собі в Бога їжу. **22** Засяяло сонце – і зібралися, і ляжуть у своїх лігвищах, **23** чоловік вийде на своє діло і на свою працю до вечора. **24** Як звеличилися твої діла, Господи! Ти все зробив премудрістю! Земля наповнилася твоїм творінням. **25** Ось велике і широке море, там плазуни, яким немає числа, животини малі з великими. **26** Там перепливають кораблі, *змій цей, якого Ти створив, щоб йому забавлятися. **27** *Все Тебе очікує, щоб дати їм їжу у відповідний час. **28** Як Ти їм даси, – зберуть, як відкриєш руку, – все наповниться доброти. **29** Як же Ти відвернеш лице, – в замішання попадуть. Віднімеш їхній дух – і щезнуть, і повернуться у свій порох. **30** Пошлеш свого духа – і збудуються, і обновиш лице землі. **31** Хай буде господня слава навіки! Господь зрадіє своїми ділами. **32** Він Той, що дивиться на землю і чинить, щоб вона тряслася, що доторкнеться до гір – і задимляться. **33** Заспіваю Господеві у моєму житті! Співатиму моєму Богові, доки я є! **34** Хай солодкою буде Йому моя бесіда, я ж розвеселюся в Господі! **35** Хай пропадуть грішники з землі і беззаконники, щоб їх не було! Благослови, моя душе, Господа!

Слава...

1 Алилуя. 104.

Визнавайтеся* Господеві і прикликуйте його ім'я! Сповістіть в народах його діла! **2** Виспівуйте Йому і співайте Йому! Розповідайте про всі його чуда! **3** Вихваляйтеся його святим іменем! Хай розвеселиться серце тих, що шукають Господа! **4** Шукайте Господа і скріпіться! Завжди шукайте його лице. **5** Згадайте його чуда, які Він зробив, його чуда і суди його уст. **6** Авраамове насіння – його раби, сини Якова – його вибранці. **7** Він – Господь Бог наш! По всій землі його судьби. **8** Запам'ятав навіки свій завіт, слово, яке заповів в тисячі родів, **9** *те, що заповів Авраамові, і свою клятву Ісаакові. **10** І поставив їх

сꙋдїй ѳ҃ / суд. 9

і҆ѡ҃ м҃ / йов. 40

ѱа҃ р҃мд / пс. 144

а҃ пара҃ ѕ҃і / пар1. 16

і҆саїа ѕ҃і / іс. 12

а҃ мѡ ҃кв / мой1. 22

лꙋ҃ а҃ / лук. 1

є҆вре҃ ѕ҃ / єв. 6

Якову як припис і Ізраїлю як вічний завіт, **11** кажучи: Тобі дам ханаанську землю – мірило вашого наслідя. **12** Тому що вони були малі числом і нечисленні приходьки в ній, **13** і пройшли з народу до народу і з царства до іншого народу, **14** не дозволив людині їм вчинити зло і скартав за них царів: **15** *Не доторкайтеся до мого помазаника і не чиніть зла моїм пророкам. **16** І прикликав голод на землю, знищив всяке скріплення хліба. **17** Послав перед ними людину – *Йосиф був проданий як раб. **18** *Вкорили в кайданах його ноги, залізо пройшло його душу, **19** доки не прийшло його слово. Господнє слово його розпалило. **20** *Цар послав і визволив його – князі народів – і відпустив його. **21** *Наставив його паном свого дому і князем всього свого маєтку, **22** щоб картати його князів, як себе, і його старшин навчити мудрості. **23** *І ввійшов Ізраїль до Єгипту, і Яків переселився до Хамової землі. **24** *І Він дуже побільшив свій народ і скріпив його понад його ворогів. **25** Він повернув їхнє серце, щоб ненавиділи його народ, щоб обманливо чинили з його рабами. **26** *Він послав Мойсея, свого раба, і Аарона, якого собі вибрав. **27** *Поклав в них слова його знаків і його чуда в Хамовій землі: **28** *послав темряву і затемнив, бо погордили його словами; **29** *перетворив їхні води в кров і виморив їхні риби; **30** їхня земля *закишіла жабами в покоях їхніх царів. **31** *Сказав – і прийшли псячі мухи і гусениці в усіх їхніх околицях. **32** *Поставив їхні дощі градом, вогонь, що палив в їхній землі, **33** і побив їхні виноградники і їхні фіґи, знищив всяке дерево їхніх околиць. **34** *Сказав – і прийшла саранча і гусениця, яким не було числа. **35** *І пожерли всю траву в їхній землі, і пожерли всякий плід їхньої землі. **36** *І побив кожного первородного в їхній землі, від початку всякого їхнього труду. **37** *Він вивів їх зі сріблом і золотом, і не було в їхніх племенах хворого, **38** Єгипет зрадів їхнім відходом, бо на них напав їхній страх. **39** *Простягнув хмару їм на покриття і вогонь, щоб освічувати їм вночі. **40** *Попросили – і прийшли перепелиці, і Він їх наситив небесним хлібом. **41** *Розірвав камінь – і потекли води, і ріки потекли у безводних. **42** Бо згадав своє святе слово, *щодо Авраама, свого раба, **43** *і вивів свій народ в радості і своїх вибранців у веселості. **44** І дав їм країни народів, і вони успадкували труд народів, **45** щоб зберігали його оправдання і шукали його закон.

Слава...

пар1. 16; мой1. 37; мой1. 39; мой1. 41; мой1. 41 дія. 7; мой1. 46; мой2. 1 дія. 7; мой2. 3; мой2. 7; мой2. 10; мой2. 7 пс. 77; мой2. 7 пс. 77; мой2. 8; мой2. 9 пс. 77; мой2. 10; мой2. 10 пс. 77; мой2. 10 пс. 77; мой2. 12; мой2. 13 пс. 77; мой2. 16 мой4. 11 пс. 77; мой2. 17 мой4. 20 пс. 77 муд. 11 кор1. 10; мой1. 22; іс нав. 3

[и]² іакову в повелѣніе, и ізлю в завѣтъ вѣченъ. Гла, тебѣ дамъ землю ханаáню, юже достоáнія вашего. Зане быти имъ (маломъ числомъ)³, (и не мнози)⁴ пришельцы в нéй. и преидоша ѿ языка въ языкъ, [и]⁵ ѿ цртвія в люди ины. Не остави чл҃ка обидѣти и͠, и обличи о ни͠ црѧ. *Не прикасайтесѧ помазаному моему, и въ прроцехъ мои͠ не лукавнуите. И призва гла на землю, всѧко утверженіе хлѣбное сътрѐ. Посла предъ ними чл҃ка, *в рабъ проданъ бысть іосифъ. *Смириша въ оковахъ нозѣ его, желѣзо проиде дша его. дондеже приіде слово его, слово гне раж҃еже и͠. *Посла црь и разрѣши и͠ кнзѧ людіи, и остави его. *Оустави его господина дому своему, и кнѧзѧ всему стѧжанію своему, наказати кнзѧ его яко себе, и старцѧ его умудрити. *И вниде ізль въ егіпе, и іаковъ пришельствова в землю хамову. *И возрасти люди своа ѕѣло, и укрѣпи и͠ паче врагъ его. Преврати срце ихъ, възненавидѣти люди его, лесть сътворити в рабѣхъ его. *Посла моѵсеа раба своего, [и]⁶ аарона, егоже избра [себѣ]⁷. *Положи в нихъ словеса знаменіи его, и чюдесъ [его]⁸ в земли хамовѣ. *Посла тму, и померче, [яко]⁹ прегрѣчиша словеса его. *преложи воды ихъ в кровь и изъмори рыбы ихъ. *Въскипѣ землѧ ихъ жабами, въ скровищихъ цріи ихъ. *Рече и приідоша песіа мухы и скнипы въ всѧ предѣлы ихъ. *Положи дождѧ ихъ грады, огнь попалѧющь в земли ихъ. И порази винограды ихъ, и смокви ихъ, (-)¹⁰ сътры всѧко древо предѣлъ ихъ. *Рече, и приідоша прузи, и гусеница, имже не бѣ числа. *и снѣдоша всѧку траву в земли и͠. и поѧдоша [всѧкъ]¹¹ пло землѧ и͠. *И порази всѧкъ прьвенец в земли ихъ, ѿ начатка всякого труда ихъ. (-)¹² *Изведе и͠ съ сребро и златомъ и не бѣ в колѣнехъ и͠ болѧи. Възвеселисѧ египетъ въ исхожденіи ихъ, яко нападе стра ихъ на нѧ. *Распростретъ облакъ в покровъ и͠, и огнь просвѣтити и͠ нощію. *Просиша, и приідоша крастели, и хлѣба нбнаго насыти и͠. *Разверзе камень и потекоша воды, [и]¹³ потекоша въ безводны рѣки. Яко помѧну слово стое свое *еже къ авраамѹ рабу своему. *и изведе люди своа в радости, и избранныѧ своѧ в веселіи. И дастъ и͠ страны языкъ, и тру людіи наслѣдоваша. Яко да съхранѧ оправаніа его и закона его възыщу.

(Сла.)

и пара ві; и мо лз; и мо лд; и мо ма; и мо ма дѣа з; и мо мѕ; в мо а дѣа з; в мо г; в мо з; в мо і; в мо з ѱло оз; в мо и ѱло оз; в мо и; в мо д ѱло оз; в мо і; в мо і ѱло оз; в мо ві ѱло оз; в мо ві; в мо гі ѱло оз; в мо ѕі д мо аі ѱло оз; в мо зі д мо к ѱло оз мудро аі а кри і; а мо кв; ісу на г

(Аллилꙋїа, р҃є)[1]. (ка҃, еі҃)

Исповѣдайтеся г҃ви, ꙗко бл҃гъ, ꙗко в вѣкъ м҃лть єго. Кто изг҃летъ силы г҃на слышаны сътворитъ вся хвалы єго: Блажени хранящеи сꙋдъ, и творящеи правдꙋ въ всяко время. Помяни насъ г҃и въ бл҃говоленїи людїи твоихъ, посѣти насъ сп҃сенїемъ твоимъ. Видѣти въ бл҃гости избранныя твоя, възвеселитися в веселїи ꙗзыка твоєго, хвалитися съ достоянїемъ твоимъ. Съгрѣшихомъ съ ѡ҃цы нашими, беззаконновахом, не оправдихом. Ѡ҃цы наши въ єгиптѣ не разꙋмѣша чюдесъ твоихъ, ни помянꙋша множества м҃лти твоєя. И прогнѣваша въсходяще в чермное море и спасе ихъ имени своего ради, да знаема бꙋдетъ сила єго. *И запрѣти чрьмномꙋ морю, и изсяче. И настави я в безднѣ ꙗко в пꙋстыни, и сп҃се ихъ из рꙋкы ненавидящыхъ, и избави и҃ из рꙋкы врага. [-][2] *Покры вода стꙋжающаꙗ имъ, ни єдинъ ѿ нихъ не избысть. И вѣроваша словеси єго, и въспѣша хвалꙋ єго, оускориша, забыша дѣлъ єго, не стрьпѣша совѣта єго. *И похотѣша желанїю в пꙋстыни, и искꙋсиша б҃а в безводнѣ. И дастъ имъ прошенїє ихъ, [-][3] посла сытость в д҃шахъ и҃. И прогнѣваша мѡѵсея в станꙋ, [-][4] аарона ст҃го г҃на. *Ѿврьзеся земля, и пожретъ дадана, и покры на сонмищи авирона. И разжежеся ѡгнь в сонмѣ и҃, пламень попали грѣшники. *И сътвориша телецъ в хоривѣ, и поклонишася истꙋканномꙋ. И измѣниша славꙋ єго в подобїє тельца ꙗдꙋщаго травꙋ. [и][5] забыша б҃а сп҃сающаго ихъ, сътворшаго велїа въ єгиптѣ чюдеса в земли хамовѣ, страшна в мори чрьмнѣмъ. *И рече потребити ихъ, аще не бы мѡѵсїи избранныи єго сталъ в сокрꙋшенїє пред нимъ, възвратити ꙗрость єго да не погꙋбитъ [ихъ][6]. И оуничижиша землю желаннꙋю, не яша вѣры словеси єго, и поропташа в селенихъ своихъ, не оуслышаша гласа г҃на. *И възвиже рꙋкꙋ свою на ня, низложити ихъ в пꙋстыни, и низложити сѣмя ихъ въ ꙗзыцехъ, и расточити я въ страны. И причастишася (во єльфегоръ)[7], и снѣдоша жрьтвы м҃ртвыхъ. И прогнѣваша и в начинанихъ своихъ, и оумножися в нихъ паденїє. *И ста (финеєсъ)[8], и оугоди, и преста сѣчь, и вмѣнися ємꙋ в правдꙋ, в р҃о и родъ до вѣка. *И прогнѣваша и на водѣ пререканїя, и ѡѕлобленъ бысть мѡѵсїи и҃ ради, ꙗко ѡгорчиша д҃хъ єго, и

в҃ мо҃ ді҃ ѱло҃ оз҃; в҃ мо҃ ді҃; д҃ мо҃ аі҃ а҃ кри҃ і҃; д҃ мо҃ ѕі҃ є҃ мо҃ аі҃; в҃ мо҃ лв҃; в҃ мо҃ лв҃; д҃ мо҃ ді҃; д҃ мо҃ кг҃; д҃ мо҃ к҃

1 Алилуя. 105. Катизма 15.

Визнавайтеся Господеві! Бо Він добрий. Бо навіки його милосердя. **2** Хто розкаже про господні сили, розголосить всі його хвали? **3** Блаженні ті, що бережуть суд і чинять справедливість кожного часу. **4** Згадай нас, Господи, в милуванні твого народу, відвідай нас твоїм спасінням, **5** щоб побачити в доброті твоїх вибранців, розвеселитися в радості твого народу, хвалитися з твоїм насліддям. **6** Ми згрішили з нашими батьками, вчинили беззаконня, ми не оправдалися. **7** Наші батьки в Єгипті не зрозуміли твоїх чюдес ані не згадали множество твого милосердя. І прогнівили, ідучи Червоним морем, **8** і він спас їх задля свого імені, щоб відомою стала його сила. **9** *І Він пригрозив Червоному морю – і висохло, і попровадив їх по безодні, наче в пустині. **10** І спас їх з руки тих, що ненавидять, і визволив їх з руки ворога. **11** *Вода покрила тих, що їм дошкуляли, ані один з них не спасся. **12** І повірили його словам. І оспівали його хвалу. **13** Поспішили *і* забули його діла, не стерпіли його ради, **14** *і побажали пожаданням в пустині, і випробували Бога у безводній. **15** І дав їм їхнє прохання, послав до ситості, для їхніх душ. **16** І розгнівили Мойсея в таборі і Аарона, господнього святого. **17** *Земля відкрилася і пожерла Датана і на зборі покрила Авірона. **18** І вогонь розгорівся у їхньому зборі, полумінь попалив грішників. **19** *І зробили теля в Хориві, і поклонилися різьбленому. **20** І замінили його славу на подобу телята, що їсть траву, **21** і забули Бога, що їх спас, що зробив велике в Єгипті, **22** чуда у Хамовій землі, страшне в Червоному морі. **23** *І сказав їх вигубити, якщо б не Мойсей, його вибранець: став у скрусі перед Ним, щоб відвернути його гнів, щоб Він їх не вигубив. **24** І погордили бажаною землею, не повірили його слову, **25** і нарікали у своїх поселеннях, не послухалися господнього голосу. **26** *І Він підняв на них свою руку щоб скинути їх в пустині, **27** і скинути їхнє насіння в народах, і розсіяти їх в країнах. **28** І посвятилися в Елфеґора, і з'їли жертви мерців. **29** І прогнівили його своїми починами, і в них помножилося падіння. **30** *І піднявся Фінеес і догодив – і спинилося вигублення. **31** І почислено йому за праведність в рід і рід навіки. **32** *І прогнівили Його при воді нарікання, і Мойсей потерпів зло через них, **33** бо засмутили його дух, і він різнився

мой2. 19 пс. 77; мой2. 14; мой4. 11 кор1. 10; мой4. 16 мой5. 11; мой2. 32; мой2. 32; мой4. 14; мой4. 23; мой4. 20

мой2. 7

своїми устами. **34** *Не вигубили народи, які Господь їм сказав *вигубити*, **35** і змішалися з народами, і навчилися їхніх діл, **36** і послужили їхнім різьбленим. І було їм на згіршення. **37** І принесли в жертву своїх синів і своїх дочок бісам; **38** і пролили невинну кров, кров своїх синів і дочок, яких принесли в жертву ханаанським різьбленим. І їхня земля була забита кров'ю **39** і була занечищена їхніми ділами, і розпуствували у своїх починах. **40** І Господь розгнівався люттю на свій народ і зогидив своє насліддя, **41** і передав їх в руки ворогам, і ними заволоділи ті, що їх ненавиділи. **42** І їм дошкулили їхні вороги, і вони упокорилися під їхніми руками. **43** Він багато разів їх визволив, вони ж Його розгнівили своєю радою і були впокорені у своїх беззаконнях. **44** І побачив Господь, коли вони боліли, коли почув їхнє благання. **45** *І згадав свій завіт і розкаявся за множеством свого милосердя. **46** І дав їм милосердя перед всіма, що їх полонили. **47** Спаси нас, Господи! Наш Боже! І збери нас з-поміж народів, щоб визнаватися твоєму святому імені, хвалитися твоєю похвалою. **48** Благословенний Господь Бог Ізраїлів відвіку і довіку! І ввесь народ скаже: Хай буде! Хай буде!

Слава...

мой5. 30

разньствоваа оустнама своима· *Не потребиша языкы иже рече гь имъ, и смѣсишаса въ языцехъ, и навыкоша дѣла ихъ, и поработаша истуканным ихъ, и бысть имъ в съблазнъ· И пожроша сны своа и дщера своа бѣсовомъ· И пролїаша кровь неповинну, кровь сновь своихъ и дщерїи, иже пожроша истуканнм хананеискимъ· И оубїена бысть земла ихъ кровьми, и осквернися в дѣлехъ ихъ, и съблудиша в начинанїи своихъ· и разгнѣваса ꙗростїю гь на люди своа, и омрази достоанїе свое. и предасть ихъ в руки [враго]9, и обладаша ими ненавидащеи и· И стужиша имъ врази их, и смиришаса по руками ихъ· Умножицею избави ихъ, тїи же разгнѣвиша и совѣтомъ своимъ, и смиришаса въ безаконнихъ своихъ· И видѣ [гь]10 внегда скорбѣти имъ, внегда оуслышаше моленїе ихъ· *И помяну завѣт свои, и раскааса по множеству млти своеа· И дасть а в щедроты пре всѣми плѣнившими а· Спси насъ ги бе нашь, и събери ны ѿ языкъ, исповѣдатиса имени [твоему стму]11, хвалитиса въ хвалѣ твоеи· Блвенъ гь бъ їилевъ, ѿ вѣка и до вѣка, и рекуть вси людїе, будеть буде·

(Сла,)

в мо з

і мо л

1 Алилуя. 106.

юдт. 3

Визнавайтеся* Господеві! Бо Він добрий, бо навіки його милосердя. **2** Хай скажуть визволені Господом, яких визволив з руки ворогів **3** і зібрав їх з країн, зі сходу, і заходу, і півночі, і моря. **4** Заблукали в безводній пустині, не знайшли дорогу заселеного міста, **5** голодуючи і будучи спрагнені. Їхня душа в них заслабла, **6** і закричали до Господа, коли вони були у скорботі. І від їхніх бід визволив їх, **7** і попровадив їх на правильну дорогу, щоб зайти до заселеного міста. **8** Хай визнаються Господеві за його милосердя і його чуда людським синам. **9** Бо Він наситив порожню душу і голодну душу наповнив добром, **10** тих, що сиділи в темряві і тіні смерті, скованих біднотою і залізом. **11** Бо розгнівили божі слова і роздражнили раду Всевишнього, **12** і в трудах було впокорене їхнє серце. Вони знемогли. І не було помічника. **13** І закричали до Господа, коли вони були в скорботі. І з їхніх бід він їх спас, **14** вивів їх з темряви і тіні смерті, і розірвав їхні кайдани. **15** Хай визнаються Господеві за його милосердя і його чуда для людських синів! **16** Бо Він розтрощив мідні брами і розбив

(аллилуїа, рs)1·

Исповѣдайте* гви, ꙗко блгъ ꙗко в вѣкъ млть его. да рекуть избавленїи гмь ихже избави из руки врагъ, [и]2 ѿ странъ собра ихъ, ѿ востокъ и запа, и сѣвера и моря· Заблудиша в пустыни безвонѣ, пути града обителна не обрѣтоша алчюще и жаждуще, дша ихъ в ни изчезе· И възваша къ гу внегда скорбѣти имъ. и ѿ бѣдъ ихъ избави ихъ· И настави ихъ на путь правъ, внити въ градъ обителныи да исповѣдатса гви млти его, и чюдеса его сновомъ члчкымъ· Ꙗко насытилъ есть дшу тщу, и дшу алчющу исполни блгъ· Сѣдащаа въ тмѣ и сѣни смртнѣи, окованыхъ нищетою и желѣзомъ· Ꙗко разгнѣваша словеса бжїа, и совѣтъ вышнаго раздражиша· И смириса в трудѣхъ срце ихъ, изнемогоша, и не бѣ помагаи. и възваша къ гу внегда скорбѣти имъ. и ѿ бѣдъ и спсе ихъ· (-)3 Изведе и из тмы и сѣни смрътныа, и юзы ихъ разтрьза· Да исповѣдатса гви млти его, и чюдеса его сном члчкымъ· Ꙗко съкруши врата мѣднаа, и верей желѣзныа сломи·

іоудѳ г

въсприѧтъ ихъ ѿ пѹти беззаконїи ихъ, беззаконїи бо ради своѧ смиришасѧ· всѧкого брашна възгнѹшасѧ дша ихъ, и приближишасѧ до вратъ смртныхъ· И възваша къ гѹ внегда скорбѣти имъ, и ѿ бѣдъ ихъ спсе ихъ· Посла слово свое и ісцѣли ихъ, и ізбави ихъ ѿ погибели ихъ· да исповѣдатсѧ гви млти его, и чюдеса его снвомъ чл҃чскымъ· И пожрѹ [емѹ][4] жрътвѹ хвалѣ, и да повѣдатъ дѣла его в радости· Сходѧщеи в мори в кораблѧ, творѧщеи дѣланїа в водахъ многахъ, тїи видѣша дѣла гнѧ, и чюдеса его въ глѹбинѣ· Рече и ста дѹхъ бѹренъ, и възнесошасѧ волны его· въсходѧтъ до небесъ, и низходѧтъ до безднъ· дша ихъ в злыхъ таѧше. смѹтишасѧ, подвизашасѧ ѣко пїаныи, и всѧ мѹдрость ихъ поглащена бысть· И възваша къ гѹ внегда скорбѣти имъ, и ѿ бѣдъ ихъ изведе ихъ· и повелѣ бѹри, и ста в (тишинѹ)[5], и ѹмлъкоша волны его· и възвеселишасѧ, ѣко ѹмлъкоша и наставї а в пристанище хотѣнїа [своего][6]· да исповѣдатсѧ гви млти его, и чюдеса его снвомъ чл҃чскымъ· да възнесѹтъ его въ црькви люстѣи, и на сѣдалищи старецъ въсхвалѧтъ его· положилъ есть рѣкы в пѹстынѧ, и исходища водна в жаждѹ. землю плодоноснѹю в слатинѹ, ѿ злобъ живѹщїх на неи. Положилъ есть пѹстынѧ въ езера воднаа, и землю безводнѹю въ исходища воднаа· И насели тѹ алчющаа, и съставиша грады обителны· И насѣаша села, и насадиша винограды, и сътвориша плдо житенъ· И блви ихъ, и ѹмножишасѧ ѕѣло, и скоты ихъ не ѹмали, и ѹмалишасѧ (-)[7] озлобишасѧ ѿ печали золъ и болѣзни· излїасѧ ѹничиженїе на кнѧзѧ [ихъ][8], и облазни и по непроходнѣ, (а)[9] не по пѹти· И поможе ѹбогѹ ѿ нищеты, и положи ѣко овца ѿчьствїа· *Ѹзрѧтъ правїи, и възвеселѧтсѧ, и всѧко беззаконїе заградитъ ѹста своа· Кто премѹдръ, и съхранитъ сиѧ? и разѹмѣю млти гнѧ·

іо҃ кв

(Слава·)

залізні засуви, **17** прийняв їх з дороги їхнього беззаконня, бо через своє беззаконня були впокорені. **18** Їхня душа зогиділа всякою їжею, і вони наблизилися до брам смерті, **19** і закричали до Господа, коли вони були в скорботі, і спас їх з їхніх бід. **20** Послав своє слово і оздоровив їх, і визволив їх з їхньої погибелі. **21** Хай визнаються Господеві за його милосердя і його чуда для людських синів! **22** І хай принесуть йому жертву хвали і розповідають про його діла з радістю! **23** Ті, що сходять на море в кораблях, що чинять діла в багатьох водах, **24** вони побачили господні діла і його чуда вглибині. **25** Сказав – і піднявся дух бурі, і піднялися вгору його хвилі. **26** Підносяться до небес і сходять до безодні, їхня душа танула в злі. **27** Стривожилися, сколихнулися, наче п'яний, і вся їхня мудрість пропала. **28** І закричали до Господа, коли вони були в скорботі, – і з бід їхніх їх вивів, **29** і наказав бурі і стала тишею, і замовкли його хвилі. **30** І розвеселилися, що замовкли, і Він попровадив їх до пристані свого бажання. **31** Хай визнаються Господеві за його милосердя і його чуда для людських синів! **32** Хай Його піднімуть вгору в церкві народу і на престолі старців Його вихваляють! **33** Він поклав ріки в пустині і проходи вод у спразі, **34** плодоносну землю в солончак від злоб тих, що на ній живуть. **35** Поклав пустиню в наводнені озера і безводну землю в проходи вод. **36** І поселив там голодних, і збудували заселені міста, **37** і посіяли поля, і насадили виноградники, і зробили плід жита. **38** І поблагословив їх – і дуже розмножилися, і їхня скотина не змаліла. **39** І вони змаліли, зле їм було від злих клопотів і болю, **40** пролилася погорда на їхніх князів. І дав їм заблукати в непрохідному, а не по дорозі, **41** і доміг бідному в бідності, і поклав як овець батьківщини. **42** *Побачать праведні і зрадіють. І все беззаконня замкне свої уста. **43** Хто мудрий – і це збереже. І зрозуміють господнє милосердя.

йов. 22

Слава...

(пѣснь ѱалъма двдвъ, рз)·

ѱло нв

Готово* срце мое бе, готово срце мое. въспою и пою в славѣ моеи· [въстани слава моа][1], въстани ѱалтырю и гѹсли, въстанѹ рано· Исповѣмсѧ тебѣ в людехъ гн, [-][2] пою тебѣ въ ѧзыцѣхъ· Ѣко велїа верхѹ небесъ млть твоа, и до облакъ истина твоа· Възнесисѧ на небеса бе, и по всеи земли слава твоа· *Ѣко да избавѧтсѧ възъ-

ѱло нд

1 Пісня Давидового псалма. 107.

2 *Готове моє серце, Боже. Готове моє серце. Співатиму і заспіваю у моїй славі. **3** Встань моя славо! Встань, псалтирю і гуслі! Встану вранці, **4** визнаюся Тобі в народах, Господи! Заспіваю Тобі в народах! **5** Бо Твоє милосердя велике, понад небеса, і Твоя правда до хмар. **6** Піднесися до небес, Боже! І по всій землі твоя слава! **7** *Щоб спаслися твої улюблені,

пс. 56

пс. 54

спаси твоєю правицею і вислухай мене! **8** Бог заговорив у своїй святині: Піднімуся вгору і розділю Сикиму, і розміряю долину поселень. **9** Мій є Галаад і мій є Манасій, і Ефрем – заступництво моєї голови. І Юда – мій цар, **10** Моав – конов моєї надії. На Ідумею накладу мою обуву. Мені підкорилися чужинці. **11** Хто поведе мене до укріпленого міста? Або хто мене попровадить до Ідумеї? **12** Чи не ти, Боже, що відкинув нас? І не вийдеш, Боже, в наших силах. **13** Дай нам поміч у смутку і марне людське спасіння. **14** В Бозі зробимо силу. І той погордить нашими ворогами.

люблен҃ии твои, спси десницею твоею, и оуслыши мя. бг҃ъ възгла въ стѣмъ своемъ, възнесуся и раздѣлю сикиму, и юдо селенїемъ размѣрю. Мои есть галаадъ, и мои есть манасїи, и ефремъ заступленїе главы моея. (И) юда црь мои, моавъ коновъ оуповании моего. На (идумею)[3] наложу сапогъ мои мнѣ иноплеменницы покоришася. Кто введетъ мя въ градъ обстояниа; [или][4] кто наставитъ мя до (идумея)[5]; не ты ли бе ѿринувыи насъ, и не изыдеши бе в силахъ нашыхъ. даж намъ помощь ѿ печали, и суетно спсенїе члческо. о бзѣ сътворимъ силу, и тои оуничижитъ врагы наша.

1 Вкінці. Псалом Давидів. 108-ий.

Боже! На мою хвалу не промовчи! **2** Бо уста грішника і уста обманця відкрилися проти мене. Заговорили проти мене обманливим язиком **3** і ненависними словами мене оточили. І воювали зі мною дарма. **4** Замість любові, неправильно мене оскаржували, я ж молився, **5** і поклали проти мене зло, замість добра, і ненависть, замість мене полюбити. **6** Постав над ним грішника, і диявол хай стане по його правиці. **7** Коли він судиться, хай вийде осуджений. І його молитва хай стане на гріх. **8** Хай будуть його дні нечисленні *і його єпископство хай інший візьме! **9** Хай його сини будуть сиротами і його жінка вдовою! **10** Переходячи, хай переселяться його сини і хай просять, хай будуть вигнані зі своїх домів. **11** Хай лихвар вивідає все, що йому належить, і хай чужі розграбують його труди. **12** Хай не буде йому заступника ані не буде того, хто змилосердиться над його сиротами! **13** Хай його діти будуть на вигублення! В одному роді хай буде вигубленим його ім’я. **14** Хай згадається беззаконня його батьків перед Господом і гріх його матері хай не очиститься! **15** Хай постійно будуть перед Господом і хай буде вигублена з землі їхня пам’ять! **16** Тому що не згадав чинити милосердя, і переслідував бідну і убогу і зранену серцем людину, щоб убити. **17** І полюбив клятву – і прийде на нього. І не побажав благословення – і віддалиться від нього. **18** І зодягнувся в клятву, як в одежу, і ввійшла, як вода, до його нутрощів і, як олія, в його кості. **19** Хай буде йому, як одіж, в яку зодягається, і наче пояс, яким постійно підперезується. **20** Це від Господа діло тих, що неправедно мене оскаржують і говорять лукаве проти моєї душі. **21** І ти, Господи! Господи! Зроби зі мною задля свого імені, бо добре твоє милосердя. **22** Визволи мене, бо я є бідний і убогий, і моє серце

ів. 1
дія. 1

(в конецъ, [псаломъ двдвъ][1], рн)[2].

Бже хвалу мою не премолчи, яко оуста грѣшнича, и оуста льстиваго на мя ѿврьзошася. Глаша на мя языкомъ льстивымъ, и словесы ненавистными обыдоша мя, и брашася со мною туне. въ мѣсто (любве)[3] облъгаху мя, аз же млтву дѣахъ. И положиша на мя зла възблагая, и ненависть за възлюбленїе мое. Постави нань грѣшника, и дїаволъ да станетъ одесную его. внегда судитися ему да изыдетъ осуженъ, и млтва его буди въ грѣхъ. да будутъ днїе его мали, *и епископство его прїиметъ инъ. да будутъ сне его сиры, и жена его вдова. движащеся да преселятся снове его, и възпросятъ, да изгнани будутъ из домовъ своихъ. да взыщетъ заимодавецъ вся елика суть его, [и][4] да въсхитатъ чужїи труды его. да не будетъ ему заступника, ниже будетъ иже оущедритъ сироты его. да будутъ чада его в пагубу, в ро единъ да потребится имя его. да въспоманется безаконїе ѿцъ его пре гмь, и грѣхъ матере его да не очистится. да будутъ пре гмь выну, и да потребится ѿ земля памать и. занеже не помяну сътворити млть, и погна члка нища и оубога, и смирена срцемъ оумрьтвити. И възлюби клятву, и прїидетъ ему. и не въсхотѣ блвенїа, и оудалится ѿ него. И облечеся в клятву яко в ризу, и вниде яко вода въ оутробу его, и яко елеи въ кости его. да будетъ ему яко риза в нюже облачится, и яко поясъ, имже выну опоясуется. Се дѣло облъгающихъ мя ѿ га, и глющыхъ лукавая на дшу мою. И ты ги ги сътвори со мною [-][5] имени ради своего, яко блга млть твоя. Избави мя, яко нищь и оубогъ [есмь азъ][6] и срце мое, сму-

іоа а
дѣа а

тисѧ во мнѣ. Ꙗ҆́ко сѣнь є҆гда̀ ᲂу҆клони́тсѧ ѿѧ҆́сѧ, стрѧсо́хсѧ ꙗ҆́ко прꙋ̑зи. Колѣ́нѣ мо̑и и҆знемого́стѣ ѿ поста̀, и҆ пло́ть моѧ̀ и҆змѣни́сѧ є҆ле́ѧ ра́ди. И҆ а҆́зъ бы́ѵ поноше́нїе и҆̀мъ. Ви́дѣша мѧ̀, поки́ваша глава́ми свои́ми. Помози́ ми гд҇и бж҇е мо́й, [и҆][7] сп҇си́ мѧ̀ по млⷭ҇ти твое́й. И҆ разꙋмѣ́ютъ, ꙗ҆́ко рꙋка̀ твоѧ̀ сі́и, и҆ ты̀ гд҇и сотвори́лъ є҆сѝ ю҆̀. Прокле́нꙋ тїи, и҆ ты̀ блгⷭ҇ви́ши. Востаю́щеи на мѧ̀ постыдѧ́тсѧ, ра́бъ же тво́й возвесели́тсѧ. Да ѡ҆блекꙋ́тсѧ ѡ҆клевета́ющеи мѧ̀ въ сра́мъ, и҆ ѡ҆де́жꙋтсѧ ꙗ҆́ко ѡ҆де́жею стꙋдо́мъ свои́мъ. И҆сповѣ́мсѧ гв҇и ѕѣлѡ̀ ᲂу҆сты̀ мои́ми, и҆ посредѣ̀ мно́гъ восхвалю̀ и҆̀. Ꙗ҆́ко ста̀ ѡ҆деснꙋ́ю ᲂу҆бо́гагѡ, спастѝ ѿ гонѧ́щихъ дꙋ́шꙋ мою̀.

(Сл҃а,)

в мені стривожилося. **23** Я зник, наче тінь, коли вона зникає, я струшений, як саранча. **24** Мої коліна послабли від посту, і моє тіло змінилося від олії. **25** І я став їм погордою. Мене побачили – покивали своїми головами. **26** Поможи мені, Господи! Мій Боже! І спаси мене за твоїм милосердям! **27** І хай знають, що це твоя рука, і Ти, Господи, зробив це! **28** Вони проклянуть, і ти поблагословиш. Ті, що повстають проти мене, завстидаються, а твій раб зрадіє. **29** Хай соромом зодягнуться ті, що говорять проти мене неправду, і зодягнуться своїм встидом, наче одіжжю. **30** Дуже визнаватимуся Господеві моїми устами, і похвалю його між численними. **31** Бо став по правиці бідного, щоб спасти від тих, що переслідують мою душу.

Слава...

мф҃ кв҃ а҆ кор҃ єі҃ є҆вр҃ а҆ дѣѧ҃ в҃

а҆ллилꙋ́їа ([ѱало́мъ дв҃дꙋ][1] рѳ҃)[2], (каѳ҃ ѕі҃)

Речѐ* гд҇ь гв҇и моемꙋ̀, сѣдѝ ѡ҆деснꙋ́ю менѐ, дондеже положꙋ̀ враги̑ твоѧ̑ подно́жїе нога́ма твои́ма. Же́злъ си́лы [по́слетъ ти][3] гд҇ь ѿ сїѡ́на, и҆ ᲂу҆долѣ́еши посредѣ̀ вра́гъ твои́хъ. Съ тобо́ю нача́лство въ дн҃ь си́лы твоеѧ̀, въ свѣ́тлостехъ ст҃ы́хъ [твои́хъ][4]. И҆з чре́ва пре́жде дѣ́нница роди́хъ тѧ̀. *Клѧ́тсѧ гд҇ь и҆ не раска́етсѧ. Ты̀ [-][5] і҆ере́й во вѣ́ки, чи́нꙋ мелхиседе́кову. Гд҇ь ѡ҆деснꙋ́ю тебѐ, сокрꙋши́лъ є҆́сть въ дн҃ь гнѣ́ва своегѡ̀ цр҇ѧ̀. Сꙋ́дитъ во ꙗ҆зы́цехъ, и҆спо́лнитъ паде́нїа, сокрꙋши́тъ главы̀ на земли̇ мно́гихъ. Ѿ пото́ка на пꙋти̇ пїе́тъ, сегѡ ра́ди вознесе́тъ главꙋ̀.

є҆вр҃ з҃

1 Алилуя. Псалом Давидів. 109-ий. Катизма 16.

Сказав* Господь моєму Господеві: Сядь по моїй правиці, доки не покладу твоїх ворогів підніжкою твоїх ніг. **2** Палицю сили пошле тобі Господь із Сіону, і запануєш серед твоїх ворогів. **3** З тобою володіння в дні твоєї сили, в світлі твоїх святих, з лона перед ранньою зорею я тебе породив. **4** *Поклявся Господь і не розкається. Ти священик навіки за чином Мелхіседека. **5** Господь по твоїй правиці розбив царів в дні свого гніву, **6** судить народи, наповнить трупами, численним розіб'є голови на землі, **7** з потоку в дорозі п'є. Через це вгору підніме голову.

мат. 22 кор1. 15 єв. 1 дія. 2

єв. 7

(А҆ллилꙋ́їа. рі҃)[1].

И҆сповѣ́мсѧ тебѣ̀ гд҇и всѣ́мъ срⷣцемъ мои́мъ, въ (совѣ́тѣ)[2] пра́выхъ и҆ со́нмѣ. Ве́лїа дѣла̀ гн҃ѧ, и҆зы́скана во всѣ́хъ во́лѧхъ є҆гѡ̀. И҆сповѣ́данїе и҆ великолѣ́пота дѣ́ло є҆гѡ̀, и҆ пра́вда є҆гѡ̀ пребыва́етъ въ вѣ́къ вѣ́ка. Па́мѧть сотвори́лъ є҆́сть чꙋде́съ свои́хъ. Млⷭ҇тивъ и҆ ще́дръ гд҇ь, пи́щꙋ да́лъ є҆́сть боѧ́щимсѧ є҆гѡ̀. Помѧне́тъ въ вѣ́къ завѣ́тъ сво́й, крѣ́пость дѣ́лъ свои́хъ возвѣсти̇ лю́демъ свои́мъ. Да́ти и҆̀мъ достоѧ́нїе ꙗ҆зы́къ, дѣ́ла рꙋ́къ є҆гѡ̀ и҆́стина и҆ сꙋ́дъ. Вѣ́рны всѧ̑ за́повѣди є҆гѡ̀, ᲂу҆тверже́ны въ вѣ́къ вѣ́ка, сотворе́ны во и҆́стинѣ и҆ пра́вотѣ. И҆збавле́нїе посла̀ лю́демъ свои́мъ. За́повѣда въ вѣ́къ завѣ́тъ сво́й. Ст҃о и҆ стра́шно и҆́мѧ є҆гѡ̀. *Нача́ло премꙋ́дрости, стра́хъ гн҃ь. Ра́зꙋмъ [же][3] бла́гъ всѣ́мъ творѧ́щымъ є҆го̀. Хвала̀ є҆гѡ̀ пребыва́етъ въ вѣ́къ вѣ́ка.

при҃ а҃ сир҃ а҃

1 Алилуя! 110.

Визнаватимуся тобі, Господи, всім серцем моїм в радах праведних і зборі! **2** Великі господні діла, вишукані за всім його бажанням! **3** Визнавання і велич – діло його! І його справедливість перебуває навік віку. **4** Зробив пам'ять своїх чудес. Милосердний і щедрий Господь **5** дав їжу тим, що його бояться. Пам'ятатиме навіки свій завіт. **6** Силу своїх діл сповістив своєму народові, щоб дати їм насліддя народів. **7** Діла його рук – правда і суд! Вірні всі його заповіді, **8** скріплені навіки – віків, зроблені в правді і праведності. **9** Він послав визволення своєму народові, заповів навіки свій завіт. Святе і страшне його ім'я. **10** *Початок мудрості – страх господній, розум же добрий всім, що його чинять. Його хвала перебуває навіки – віків.

при. 1 сир. 1

1 Алилуя! 111.

Блаженна людина, що боїться Господа, дуже побажає його заповідей. **2** Сильним на землі буде його насіння, рід праведних поблагословиться. **3** Слава і багатство в його домі і його праведність перебуває навіки віків. **4** Засяяло в темряві світло праведним. Він милосердний, і щедрий, і праведний. **5** Добрий чоловік щедрий і дає, управлятиме своїми словами на суді. **6** Бо навіки не захитається, на вічну пам'ять буде праведник, **7** не боятиметься поганої чутки, його серце готове надіятися на Господа. **8** Скріпилося його серце, не злякається, доки не погляне на своїх ворогів. **9** *Розсіяв, дав бідним, його праведність перебуває навіки віків, його ріг піднесеться в славі. **10** Грішник побачить і розгнівається, заскрегоче своїми зубами і розтане. Бажання грішника згине.

кор2. 9

Слава...

(ѧллилуіа. рдı)[1].

Блаженъ мужъ боѧйсѧ Гда, в заповѣдехъ єго въсхощетъ ѕѣло. Силно на земли будетъ сѣмѧ єго, родъ правыхъ блвитсѧ. Слава и богатство в дому єго, и правда єго пребываєтъ въ вѣкъ вѣка. Въ сіѧ во тмѣ свѣтъ правымъ, млтивъ и щедръ и праведенъ. Блгъ мужъ щедрѧй и даѧ, расмотритъ словеса своѧ на судѣ, ꙗко в вѣкъ не подвижитсѧ. в памѧть вѣчную будетъ праведникъ, ѿ слуха ѕла не убоитсѧ, готово сръдце єго уповати на Гда, утвердисѧ срдце єго, не убоитсѧ, дондеже возритъ на врагы своѧ. *расточи, дастъ убогымъ, правда єго пребываєтъ въ вѣкъ вѣка, рогъ єго възнесетсѧ въ славѣ. Грѣшникъ узри и прогнѣваєтсѧ, ѕубы своими поскрежещетъ, и растаєтъ. желаніє [грѣшника][2] погибнетъ.

в кри д

(Слава)

1 Алилуя. 112.

Слуги, хваліть Господа, хваліть господнє ім'я! **2** *Хай господнє ім'я буде благословенне віднині і довіку! **3** *Від сходу сонця до заходу хвали гідне господнє ім'я! **4** Господь високий, понад всі народи. Його слава понад небеса. **5** Хто такий, як Господь? Наш Бог, що живе на висотах **6** і зглядається на пригнічених на небі й на землі. **7** Що підносить з землі бідного і убогого підводить з гною, **8** щоб посадити його з князями, з князями свого народу. **9** Що поселяє неплідну в домі, матір, що веселиться дітьми.

дан. 2
пс. 113
мал. 1

(ѧллилуіа. рві)[1]

Хвалите отроцы Гда, хвалите имѧ Гне. *Буди имѧ Гне блвено, ѿ нынѣ и до вѣка. *ѿ въстокъ слнца до западъ, хвално имѧ Гне. высокъ надъ всѣми ꙗзыкы Гь, надъ нбсы слава єго. Кто ꙗко Гь Бъ нашь, на высокыхъ живый, и на смиреныѧ призираѧ на нбси и на земли. въздвизаѧй ѿ землѧ убога, и ѿ гноища възносѧ нища. Посадити єго с кнѧѕи, съ кнѧѕи людіи своихъ. вселѧѧй неплодове в домъ, мтрь о чадѣхъ веселѧщусѧ.

дани в
пс рги
махїа а

1 Алилуя! 113.

У виході Ізраїля з Єгипту, дому Якова з варварського народу, **2** Юдея стала його святинею, Ізраїль – його володінням. **3** *Море побачило і втекло, Йордан повернувся назад. **4** Гори підскочили, наче барани, і горби, наче ягната овечі. **5** Що тобі сталося море, що ти втекло, і тобі, Йордане, що ти повернувся назад, **6** гори, що підскочили, наче барани, і горби, наче ягнята овечі? **7** Від господнього лиця зрушилася земля, від лиця Бога Якова, **8** що повертає камінь в наводнені озера і нетесаний камінь в джерела вод. **9** Не нам, Господи, не нам, але твоєму імені дай славу, за твоє милосердя і твою правду. **10** Щоб часом не сказали народи: Де є їхній Бог? **11** Бог же наш на небі й на землі. Все, що побажав, зробив. **12** *Ідоли народів, срібло і золото, діла людсь-

мой2. 14
іс нав. 3
ниж. 134

(ѧллилуіа. рги)[1].

Въ исходѣ Ілевѣ ѿ Єгипта, дому Іаковлѧ из людіи варъваръ, бысть Іюдеѧ стнѧ єго, Іль областъ єго. *Море видѣ и побѣже, Іорданъ възвратисѧ вспѧть. Горы възыграшасѧ ꙗко овни, и хлъми ꙗко агньцы овчіи. Что ти бысть море ꙗко побѣже. и тебѣ Іордане, ꙗко възвратисѧ вспѧть: горы ꙗко взыграстесѧ, ꙗко овни. и хлъми, ꙗко агньцы овчіи: ѿ лица Гнѧ подвижасѧ землѧ, ѿ лица Бга Іаковлѧ, обращшаго камень въ єзера водная, и несѣкомыи въ источникы водныѧ. Не намъ Ги не намъ, но имени твоему дажь славу. о млти твоєи, и истинѣ твоєи, да не когда рекутъ ꙗѕыцы, гдѣ єсть Бгъ ихъ: Бгъ же нашъ на нбси [-][2] [-][3] и на земли. вса єлика въсхотѣ, сътвори. *Идоли

в мо ди
іс на г
ниж рлд

мꙋдро̀ є҃і ѱ҃ло рл҃д

ѧзыкъ, сребро̀ и҆ зла́то, дѣ́ла рꙋ́къ чл҃чьскъ· *Оу҆ста̀ и҆мꙋтъ, и҆ не гл҃ютъ· очи и҆мꙋтъ, и҆ не вида́тъ· оуши и҆мꙋтъ, и҆ не слы́шатъ· Ноздри и҆мꙋтъ, и҆ не ѡ҆бона́ютъ· рꙋцѣ и҆мꙋтъ, и҆ не ѡ҆ся́жꙋтъ· Нозѣ и҆мꙋтъ, и҆ не по́идꙋтъ· Не възгласѧ́тъ горта́немъ свои́мъ· Подо́бни и҆мъ да бꙋ́дꙋтъ творѧщеи ѧ҆̀, и҆ вси̑ надѣющеисѧ на нѧ· домъ і҆и҃левъ оу҆пова̀ на г҃а, помощникъ [-][4] и҆ защититель и҆̀ есть· до̀ а҆а́ронь оу҆пова̀ на́ г҃а, помощни́ [-][5] и҆ защититель и҆̀ есть· Боѧщеисѧ г҃а оу҆пова́шѧ на́ г҃а, помощникъ [-][6] и҆ защититель и҆̀ есть· г҃ь [помѧнꙋ̀ ны][7], бл҃вилъ есть на̀· бл҃вилъ есть до̀ і҆и҃лев̀, бл҃вилъ есть домъ а҆а́ронь· бл҃вилъ есть боѧщасѧ г҃а малаѧ с̀ велики ми· приложитъ г҃ь на вы, на́ вы и҆ на сн҃ы вашѧ· бл҃вени вы г҃ви, сътворшемꙋ нб҃о и҆ зе́млю· Нб҃о нб҃си г҃ви, зе́млю же дастъ сн҃овомъ чл҃чьскы· *Не мр҃твїи въсхвалѧ́тъ тѧ г҃и, ни вси низходѧщеи въ а҆́дъ· *Но мы̀ живїи бл҃вимъ г҃а, ѿ нн҃ѣ и҆ до̀ вѣка·

варꙋ̀ в҃ · данї в҃ ѱ҃ло рві

ких рук, **13** *мають уста і не говорять, мають очі і не бачать, **14** мають вуха і не чують, мають ніздрі і не нюхають, **15** мають руки і не доторкаються *ними*, мають ноги і не ходять, не видають голос зі свого горла. **16** Подібними до них хай стануть ті, що їх роблять, і всі, що на них поклали надію. **17** Дім Ізраїлів поклав надію на Господа, Він є їм помічником і захисником. **18** Дім Аарона поклав надію на Господа, Він є їм помічником і захисником. **19** Ті, що бояться Господа, поклали надію на Господа. Він є їм помічником і захисником. **20** Господь нас згадав, поблагословив нас, поблагословив дім Ізраїлів, поблагословив дім Ааронів, **21** поблагословив тих, що бояться Господа, малих з великими. **22** Хай Господь до вас додасть, до вас і до ваших синів! **23** Благословенні ви Господеві, що створив небо і землю! **24** Небо небес – Господеві, землю ж дав людським синам. **25** *Не мертві Тебе похвалять, Господи, ані всі, що сходять до аду, **26** *але ми живі поблагословимо Господа віднині і довіку.

муд. 15 пс. 134 · вар. 2 · дан. 2 пс. 112

(А҆ллилꙋ́їа. рд҃і)[1]·

Възлюбихъ, ꙗко оуслы́ши г҃ь гл҃а молєнїа моего· Ꙗко приклони̑ оу҆хо своѐ мнѣ, и҆ въ дн҃и моа призовꙋ· ѡ҆бьѧ́шѧ мѧ болѣзни смр҃тныа, бѣды̀ а҆довы ѡ҆брѣто́шѧ мѧ· Скорбь и҆ болѣзнь ѡ҆брѣтохъ, и҆ и҆́мѧ г҃не призвахъ· ѽ г҃и и҆зба́ви дш҃ꙋ мою· Млⷭ҇тивъ г҃ь и҆ пра́веденъ, и҆ б҃ъ нашь милꙋетъ· Хранѧ́и младенцѧ г҃ь, смирихсѧ и҆ сп҃се мѧ· Възвратисѧ дш҃е моа в̀ покои твои, ꙗко г҃ь бл҃го сътвори тебѣ· ꙗко и҆зба́ви дш҃ꙋ мою ѿ смр҃ти, о҆́чи мои ѿ слезъ, и҆ нозѣ мои ѿ въспополъзновенїа· Бл҃гооу҆гождꙋ пр҃е г҃мь въ странѣ живы·

(Сл҃а.)

1 Алилуя! 114.

Полюбив я, бо Господь вислухає голос мого благання, **2** бо прихилив до мене своє вухо. І прикличу в моїх днях. **3** Мене охопили смертні болі, адові біди знайшли мене. Скорботу і біль я знайшов, **4** і я прикликав господнє ім'я: О Господи, визволи мою душу! **5** Господь милосердний і праведний. І наш Бог милує, **6** Господь стереже немовлят. Я був пригноблений, і він мене спас. **7** Повернися, моя душе, до твого спочинку, бо Господь тобі вчинив добро, **8** бо визволив мою душу від смерті, мої очі від сліз і мої ноги від ковзання. **9** Чинитиму Добро перед Господом в країні живих.

Слава...

(А҆ллилꙋ́їа. рєі)[1]·

а҆ корї д҃ · корї г҃ · мꙋдро̀ ѳ҃

Вѣровахъ* тѣмже възгл҃а. а҆з же смирихъсѧ ѕѣло· *А҆з [же][2] рѣхъ въ оужасѣ моемъ, всѧкъ чл҃къ лóжь· Что въздамъ г҃ви ѡ̀ всѣхъ, и҆хже въздастъ мнѣ· Чашꙋ сп҃сенїа прїимꙋ и҆ и҆́мѧ г҃не призовꙋ· [Млⷭ҇твы моа г҃ви въздамъ пр҃е всѣми лю́ми е҆го][3]· Чест на пр҃е г҃мь смр҃ть прп҃бныхъ е҆го· ѽ г҃и, *а҆зъ рабъ твои, а҆зъ рабъ твои, и҆ сн҃ъ рабы твоеа. растръза̀ ю҆зы моа· Тебѣ пожрꙋ жр҃твꙋ хвалѣ, [и҆ въ и҆мѧ г҃не призовꙋ][4]· Молитвы моа г҃ви въздамъ, пр҃е всѣми лю́ми е҆го. въ дворѣхъ домꙋ г҃нѧ, посредѣ тебе і҆ер҃лимъ·

1 Алилуя. 115.

Я *повірив, тому я заговорив. Я ж дуже упокорений. **2** *Я ж сказав у моєму захваті: Кожна людина обманлива. **3** Що віддам Господеві за все, що віддав мені? **4** Чашу спасіння візьму й господнє ім'я прикличу. Мої молитви віддам Господеві перед всім його народом. **6** Чесна перед Господом смерть його преподобних. **7** О Господи, я твій раб! *Я твій раб і син твоєї рабині. Ти розірвав мої кайдани, **8** Тобі принесу жертву хвали і прикличу в господнє ім'я. **9** Мої молитви віддам Господеві перед всім його народом **10** в дворах господнього дому, посеред тебе, Єрусалиме.

кор1. 4 · кор1. 3 · муд. 9

кри҃ еі

1 Алилуя! 116.

Хваліть* Господа! Всі народи похваліть Його! Всі народи, **2** бо Його милосердя скріпилося на нас. І господня правда перебуває навіки.

1 Алилуя! 117.

Визнавайтеся Господеві, бо Він добрий, бо навіки його милосердя! **2** Хай, отже, скаже дім Ізраїлів, бо Він добрий, бо навіки його милосердя! **3** Хай, отже, скаже дім Ааронів, бо Він добрий, бо навіки його милосердя! **4** Хай, отже, скажуть всі, що бояться Господа, бо Він добрий, бо навіки його милосердя! **5** В скорботі я прикликав Господа, і Він мене покликав на широчінь. **6** *Господь – мені помічник, і не боятимуся, що зробить мені людина. **7** Господь – мені помічник, і я погляну на моїх ворогів. **8** Добре покласти надію на Господа, краще, ніж покласти надію на людину. **9** Добре покласти надію на Господа, краще, ніж покласти надію на князів. **10** Всі народи мене оточили, і я їм протиставився господнім іменем. **11** Оточуючи оточили мене, і я їм протиставився господнім іменем. **12** Оточили мене, наче бджоли крижку меду, і розгорілися, наче вогонь в тернині, і я їм протиставився господнім іменем. **13** Як пхнули, я нахилився, щоб впасти, і Господь мене прийняв. **14** *Господь – моя сила і моя пісня і став мені на спасіння, **15** голос радості і спасіння в поселеннях праведників. Господня правиця зробила силу, **16** господня правиця підняла мене вгору, господня правиця зробила силу. **17** Не помру, але буду живим, і розповім про господні діла. **18** Картаючи скартав мене Господь, смерті ж мене не передав. **19** Відкрийте мені брами праведності, і, ввійшовши через них, визнаватимуся Господеві. **20** Це господня брама, нею ввійдуть праведні. **21** Визнаватимуся Тобі, бо Ти мене вислухав і став мені спасінням. **22** *Камінь, яким знехтували будівничі, цей став в голові кута. **23** Це сталося від Господа і є подиву гідним в наших очах. **24** Це день, який зробив Господь, – зрадіймо і розвеселімся в ньому. **25** *О Господи, спаси ж! О Господи, поспіши ж! **26** Благословенний, хто приходить в господньому імені! Ми вас поблагословили з господнього дому. **27** Бог – Господь і з'явився нам. Зробіть празник в прикрасах до рогів жертовника. **28** Бог мій є Ти! І Тобі визнаватимуся. Бог мій є Ти! І підніму Тебе вгору. Визнаватимуся Тобі, бо Ти мене вислухав і став мені спасінням. **29** Визнавайтеся Господеві, бо Він добрий, бо навіки його милосердя!

Слава...

єв. 13

іс. 12
мой2. 15

іс. 28
мат. 21
лук. 20
мар. 12
рим. 9
пет1. 2

мат. 21
мар. 11
лук. 19

(А҃ллилꙋ́їа. р꙯ѕі)[1].

Хвали́те* Г҃а всѝ ꙗ҆зы́цы, похвали́те є҆го̀ всѝ лю́дїе. ꙗ҆́кѡ оу҆тверди́сѧ ми́лость є҆гѡ̀ на на́съ, и҆ і҆́стина Гн҃ѧ пребыва́етъ въ вѣ́ки.

рим. 15

(А҃ллилꙋ́їа, р꙯зі)[1].

И҆сповѣ́дайтесѧ Гв҃и, ꙗ҆́кѡ бл҃гъ ꙗ҆́кѡ в̾ вѣ́къ млⷭ҇ть є҆гѡ̀. да рече́тъ оу҆́бо до́мъ і҆и҃левъ, ꙗ҆́кѡ бл҃гъ, ꙗ҆́кѡ в̾ вѣ́къ млⷭ҇ть є҆гѡ̀. да рече́тъ оу҆́бо до́мъ а҆арѡ́нь, ꙗ҆́кѡ бл҃гъ, ꙗ҆́кѡ в̾ вѣ́къ млⷭ҇ть є҆гѡ̀. да ре́кꙋ оу҆́бо всѝ боѧ́щеисѧ Г҃а, ꙗ҆́кѡ бл҃гъ, ꙗ҆́кѡ в̾ вѣ́къ млⷭ҇ть є҆гѡ̀. Ѿ скорби призвахъ Г҃а, и҆ (призва̀)[2] мѧ̀ в̾ простра́нство. *Гдⷭ҇ь мнѣ̀ помощникъ, [и҆][3] не оу҆бою́сѧ что̀ сотвори́тъ мнѣ̀ чл҃къ. Гдⷭ҇ь мнѣ̀ помощникъ, и҆ а҆́зъ возꙁрю на врагы моѧ̀. Бл҃го є҆сть надѣ́ѧтисѧ на́ Г҃а, не́жели надѣ́ѧтисѧ на чл҃ка. Бл҃го є҆сть оу҆пова́ти на́ Г҃а, не́же оу҆пова́ти на́ кн҃ѕѧ. Всѝ ꙗ҆зы́цы ѡ҆бы́доша мѧ̀, и҆ і҆́менемъ Гн҃имъ проти́влѧхсѧ и҆́мъ. ѡ҆бы́шедше ѡ҆бы́доша мѧ̀, и҆ і҆́менемъ Гн҃имъ проти́влѧхсѧ и҆̀мъ. ѡ҆бы́доша мѧ ꙗ҆́кѡ пче́лы со́тъ, и҆ разгорѣ́шасѧ ꙗ҆́кѡ ѻ҆́гнь в̾ те́рнїи, и҆ і҆́менемъ Гн҃имъ проти́влѧхсѧ и҆̀мъ. Въꙁри́новенъ преклони́хсѧ па́сти, и҆ Гдⷭ҇ь прїѧ́тъ мѧ̀. *Крѣ́пость моѧ и҆ пѣ́нїе моѐ Гдⷭ҇ь, и҆ бы́сть мѝ въ сп҃се́нїе. Гла́съ ра́дости и҆ сп҃се́нїѧ в се́лехъ првⷣнихъ. десни́ца Гн҃ѧ сотвори си́лꙋ, десни́ца Гн҃ѧ вознесе́ мѧ̀. десни́ца Гн҃ѧ сотворѝ си́лꙋ. не оу҆мрꙋ̀ но живъ бꙋ́дꙋ, и҆ повѣ́мъ дѣ́ла Гн҃ѧ. Показꙋѧ наказа̀ мѧ̀ Гдⷭ҇ь, смр҃ти [же][4] не предастъ мѧ̀. Ѿверзѣ́те мнѣ̀ врата̀ пра́вды, [и҆][5] вше́д в ни́ѧ и҆сповѣ́мсѧ Гв҃и. Сїѝ врата Гн҃ѧ првⷣнїи вни́дꙋтъ в нѧ. И҆сповѣ́мсѧ тебѣ̀, ꙗ҆́кѡ оу҆слы́ша мѧ̀, и҆ бы́сть мнѣ̀ въ спасе́нїе. *Ка́мень є҆го́же небрего́ша ꙁи́ждꙋщей, се́й бы́сть въ главꙋ̀ оу҆́глꙋ. Ѿ Г҃а бы́сть сі́и, и҆ є҆сть ди́вна въ ѻ҆чі́ю на́шею. Сїй де́нь и҆́же сотворѝ Гдⷭ҇ь, возра́дꙋемсѧ и҆ возвесели́мсѧ во́нь. *Ѡ҆̀ Гдⷭ҇и сп҃си же, Ѡ҆̀ Гдⷭ҇и поспѣши же. Бл҃ве́нъ грѧды́й во и҆́мѧ Гн҃е, бл҃ви́хѡмъ вы и҆з до́мꙋ Гн҃ѧ. Бг҃ъ Гдⷭ҇ь, и҆ ꙗ҆ви́сѧ на́мъ. Сотва́рите пра́здникъ въ оу҆краше́нїи, до ро́гъ ѻ҆лтаре́выхъ. Бг҃ъ мо́й є҆си̑ ты̀, и҆ і҆сповѣ́мтисѧ. Бг҃ъ мо́й є҆си̑ ты̀, и҆ вознесꙋ̀ тѧ̀. И҆сповѣ́мсѧ тебѣ̀, ꙗ҆́кѡ оу҆слы́ша мѧ̀, и҆ бы́сть мнѣ̀ въ сп҃се́нїе. И҆сповѣ́дайтесѧ Гв҃и ꙗ҆́кѡ бл҃гъ, ꙗ҆́кѡ в̾ вѣ́къ млⷭ҇ть є҆гѡ̀.

(Сла.)

є҆вр҃е гі

і҆са́їа ві
в҃ мѡ҃ еі

і҆са́їа ки
мⷴа ка
лꙋ҃ к
мⷴа ві
дѣ҃а д
кри҃ д
а҃ пе́р в

м҃ ка
мⷴа аі
лꙋ҃ ді

(Ἀллилуїа, рні)[1]· (Ка҃ ѕі҃·) (-)[2]

Блажени непорочніи в путь, ходѧщеи в законѣ г҃ни· блажени испытающеи свѣдѣніа его, всѣмъ срцемъ взыщутъ его· Не дѣлающеи бо безаконїе в путе его ходиша· Ты заповѣда заповѣди твоѧ, съхранити ѕѣло· Еда исправилисѧ быша путїе мои, съхранити оправданїа твоа· Тогда не постыжусѧ егда призрю на всѧ заповѣди твоа· Исповѣмсѧ тебѣ [-][3] в правости срца, внегда научити ми сѧ судбам правды твоеа· Оправданїа твоѧ съхраню, не остави мене до ѕѣла· (-)[4] в чемъ исправитъ юный путь свой? внегда съхранити словеса твоѧ· Всѣмъ срцемъ моимъ взыскахъ тебе, не отрини мене от заповѣдей твоихъ· в срци моемъ съкрых словеса твоѧ, да не съгрѣшю тебѣ· Блвенъ еси Гі, научи мѧ оправданїемъ твоим· Оустнама моима възвѣстихъ всѧ судбы оустъ твоихъ· На пути свѣдѣніи твоих насладихсѧ, яко о всѧкомъ богатьствѣ· в заповѣдехъ твоих поглумлюсѧ, и разумѣю пути твоѧ· въ оправданиихъ твоих поучюсѧ, не забуду словесъ твоих· (-)[5] въздажь рабу твоему, [живи мѧ][6], и съхраню словеса твоа· Открый очи мои, и разумѣю чудеса [-][7] от закона твоего· Пришлецъ азъ есмь на земли, не скрый от мене заповѣди твоѧ· Възлюби дша моа, въжделѣти судбы твоѧ на всѧко времѧ· Запрѣтилъ еси грьдымъ, проклѧти оуклонѧющеисѧ от заповѣдей твоих· Отими от мене поносъ и оуничиженїе, яко свѣдѣнїи твоих взыскахъ· Ибо сѣдоша кнѧзи, и на мѧ клеветаху. рабъ же твой глумлѧшесѧ въ оправданиихъ твоих· Ибо свѣдѣнїа твоа поученїе мое есть, и совѣти мои оправданїа твоа· (-)[8] Прильпе земли дша моѧ, живи мѧ по словеси твоему· пути моѧ исповѣдахъ, и оуслыша мѧ. научи мѧ оправданием твоимъ· Пути оправданїи твоих вразуми мѧ, и поглумлюсѧ в чюдесех твоихъ· Въздрѣма дша моа от оунынїа, оутверди мѧ в словесѣхъ твоихъ· Путь неправды отстави от мене, и законом твоимъ помилуи мѧ· Путь истинный изволихъ, (и) судбы твоѧ не забых· Прилѣпихсѧ свѣдѣнїи твоихъ, Гі, не посрами мене· Путь заповѣдей твоих текох, егда разширилъ еси срце мое· (-)[9] Законоположи мнѣ Гі путь оправданїи твоихъ, и взыщу и выну· вразуми мѧ, и испытаю законъ твой, и съхраню и всѣмъ срцемъ моимъ· Настави мѧ на путь

1 Алилуя. **118**. Катизма. 17.

Блаженні непорочні в дорозі, які ходять в господнім законі. **2** Блаженні ті, що досліджують його свідчення. Всім серцем Його шукатимуть, **3** бо не ті, що чинять беззаконня, пішли його дорогами. **4** Ти заповів твої заповіді дуже зберігати. **5** Коби випрямилися мої дороги, щоб зберегти твої оправдання, **6** тоді не завстидаюся, коли я погляну на всі твої заповіді. **7** Визнаватимуся Тобі в праведності серця, коли я вивчатиму судьби твоєї праведності. **8** Твої оправдання збережу, не остав мене дуже. **9** В чому випрямить юнак свою дорогу, коли збереже твої слова? **10** Всім моїм серцем я тебе шукав, Не відкинь від мене твоїх заповідей. **11** В моєму серці я сховав твої слова, щоб я не згрішив проти Тебе. **12** Благословенний є Ти, Господи! Навчи мене твоїх оправдань. **13** Моїми губами я сповістив всі судьби твоїх уст. **14** На дорозі твоїх свідчень я насолодився, наче всяким багатсвом. **15** В твоїх заповідях вглиблюватимусь і спізнаю твої дороги. **16** В твоїх оправданнях повчуся, не забуду твоїх слів. **17** Віддай твоєму рабові, оживи мене – і зберігатиму твої слова. **18** Відкрий мої очі – і пізнаю чуда з твого закону. **19** Приходьком я є на землі, не приховай від мене твоїх заповідей. **20** Моя душа полюбила бажати твої судьби в кожному часі. **21** Ти скартав гордих, прокляті ті, що відхиляються від твоїх заповідей. **22** Забери від мене погорду і зневагу, бо я шукав твої свідчення, **23** бо і князі сіли і наговорювали проти мене, раб же твій вникав в твої оправдання. **24** Бо і твої свідчення є моїм повчанням, і твої оправдання – мої поради. **25** Моя душа прилипла до землі, оживляй мене за твоїм словом. **26** Мої дороги я визнав – і Ти мене вислухав. Навчи мене твоїх оправдань. **27** Врозуми мене дорогами твоїх оправдань – і роздумуватиму над твоїми чудами. **28** Моя душа задрімала від виснаження – скріпи мене у твоїх словах. **29** Відстороні від мене дорогу неправедності і помилуй мене твоїм законом. **30** Я побажав дорогу правди, і я не забув твої судьби. **31** Я пристав до твоїх свідчень – Господи, не засором мене! **32** Я біг дорогою твоїх заповідей, коли Ти поширив моє серце. **33** Постав мені закон, Господи, дорогу твоїх оправдань! І постійно її шукатиму. **34** Врозуми мене – і досліджуватиму твій закон і збережу його всім моїм серцем. **35** Настанови мене на дорогу твоїх запові-

дей, бо я її бажаю. **36** Прихили моє серце до твоїх свідчень, а не до захланності. **37** Відверни мої очі, щоб не бачити марноти, в твоїй дорозі оживляй мене. **38** Постав твоєму рабові твоє слово на твій страх. **39** Забери мою зневагу, яку я відчув, бо твої судьби добрі. **40** Ось я забажав твої заповіді – у твоїй праведності оживляй мене. **41** І хай на мене прийде твоє милосердя, Господи! Твоє спасіння за твоїм словом. **42** І відповім слово тим, що мене зневажають, бо я поклав надію на твої слова. **43** І не забери слово правди з моїх уст дуже, бо я поклав надію на твої судьби, **44** і назавжди збережу твій закон, навіки і навіки віків. **45** І я ходив в широті, бо я шукав твоїх заповідей, **46** і я говорив про твої свідчення перед царями, і я не встидався. **47** І я повчався у твоїх заповідях, які я дуже полюбив, **48** і я підняв мої руки до твоїх заповідей, які я полюбив, і я роздумував над твоїми оправданнями. **49** Згадай твої слова твоєму рабові, якими Ти мені подав надію; **50** вони мене потішили в моєму упокоренні, бо твоє слово оживляло мене. **51** Горді дуже переступали закон, я ж від твого закону не відхилився, **52** я згадав твої судьби відвіку, Господи, і потішився! **53** Мене огорнув біль від грішників, що покидали твій закон. **54** Мені співали твої оправдання в місці мого переселення. **55** Я вночі згадав твоє ім’я, Господи! І зберіг твій закон. **56** Це мені сталося, бо я шукав твої оправдання. **57** Моєю частиною є Ти, Господи. Я сказав зберігати твій закон, **58** я помолився твоєму лицю всім серцем моїм. Помилуй мене за твоїм словом! **59** Я роздумував над твоїми дорогами і повернув мої ноги до твоїх свідчень. **60** Я приготувався і не засмутився, щоб зберігати твої заповіді. **61** Шнури грішників мене пов’язали – і я не забув твого закону. **62** Опівночі я піднімався Тобі визнаватися за судьби твоєї праведності. **63** Я є учасником з усіма тими, що Тебе бояться і зберігають твої заповіді. **64** Господи! Земля повна твого милосердя, навчи мене твоїх оправдань! **65** Ти зробив добро з твоїм рабом, Господи, за твоїм словом. **66** Навчи мене доброти і напоумлення і розуміння, бо я повірив твоїм заповідям! **67** Раніше, ніж я був впокорений, я згрішив. Через це я зберіг твоє слово. **68** Ти є добрий, Господи! І твоєю добротою повчи мене твоїх оправдань! **69** Розмножилася проти мене неправедність гордих, я ж усім моїм серцем досліджуватиму твої заповіді. **70** Їхнє серце стало наче молоко, сиром, я ж навчався твого зако-

заповѣдей твоихъ, ꙗко тои въсхотѣхъ. Приклони срдце мое въ свѣдѣнїа твоа, (а)[10] не в лихоимство. Ѿврати очи мои, не видѣти суеты, в пути твоемъ живи мѧ. Постави рабу твоему слово твое, въ страх твои. Ѿими поношенїе мое, еже непщевахъ, ꙗко судбы твоѧ блгы. Се въжделѣхъ заповѣди твоѧ, в правдѣ твоеи живи мѧ. (-)[11] И да прїидетъ на мѧ млть твоѧ, Гди, спсенїе твое по словеси твоему. И ѿвѣщаю поношающим ми слово, ꙗко оуповах на словеса твоа. И не ѿими ѿ оустъ моихъ словесе истинна до ѕѣла, ꙗко на судбы твоѧ оуповахъ. И сохраню законъ твои всегда, в вѣкъ, и въ вѣкъ вѣка. И хождахъ в широтѣ, ꙗко заповѣди твоѧ взыскахъ. И глахъ о свѣдѣнихъ твоих пред цри, и не стыдахсѧ. И поучахсѧ в заповѣдехъ твоихъ, ихже възлюбих ѕѣло. И въздигох руцѣ мои к заповѣдемъ твоимъ, ихже възлюбихъ, и глумлахсѧ въ оправданихъ твоихъ. (-)[12] Помѧни [словесъ][13] твоихъ рабу твоему, (ихже)[14] оупованїе далъ ми еси, та мѧ оутѣши въ смиренїи моемъ, ꙗко слово твое живи мѧ. Гръдїи законопреступовахꙋ ѕѣло, ѿ закона же твоего не оуклонихсѧ. Помѧнухъ судбы твоѧ ѿ вѣка, Гди, и оутѣшихсѧ. Печаль прїатъ мѧ, ѿ грѣшникъ, оставлѧющыхъ законъ твои. Пѣта бѣху мнѣ оправданїѧ твоѧ, на мѣстѣ пришелствїа моего. Помѧнухъ в нощи имѧ твое Гди, и съхранихъ законъ твои. Си бысть мнѣ ꙗко оправданїи твоихъ взыскахъ. (-)[15] Часть моа [еси][16] Гди, рѣхъ съхранити законъ твои. Помолихсѧ лицу твоему всѣмъ срдцемъ моимъ, помилуи мѧ по словеси твоему. Помыслихъ пути твоа, и възвратихъ ноѕѣ мои въ свѣдѣнїа твоѧ. оуготовихъсѧ и не смутихсѧ съхранити заповѣди твоѧ. ѫжѧ грѣшникъ обѧзашасѧ мнѣ, и закона твоего не забых. Полунощи въстаахъ, исповѣдатисѧ тебѣ на судбы правды твоеа. причастникъ азъ есмь всѣмъ боѧщимсѧ тебе, и хранѧщим заповѣди твоѧ. Млти твоеа Гди исполнь землѧ, оправданїемъ твоимъ наоучи мѧ. (-)[17] благость сътворилъ еси с рабомъ твоим Гди, по словеси твоему. Блгости и наказанїю и разуму наоучи мѧ, ꙗко заповѣдемъ твоимъ вѣровахъ. Преже даже не смирихсѧ азъ прегрѣших, сего ради слово твое съхраних. Блгъ еси ты Гди, и блгостїю твоею наоучи мѧ оправданїемъ твоимъ. оумножисѧ на мѧ неправда гордыхъ, Аз же всѣмъ срдцемъ моимъ испытаю заповѣди твоѧ. оусырисѧ ꙗко млеко срдце ихъ, аз же закону твоему поучихсѧ. Блго мнѣ,

ꙗко смирилъ мѧ еси, да наоучюсѧ оправданїемъ твоимъ· Благъ мнѣ законъ оустъ твоихъ, паче тысѧщъ злата и сребра·

(Слава·) (-)[18]

Руцѣ твои сътвористѣ мѧ, и създастѣ мѧ· вразуми мѧ, и (испытаю)[19] заповѣди твоѧ· Боѧщеисѧ тебе оузрѧтъ мѧ, и възвеселѧтсѧ, ꙗко на словеса твоѧ оуповахъ· Разумѣхъ Господи, ꙗко правда повелѣнїа твоѧ и въистину смирилъ мѧ еси· Буди же милость твоа, да оутѣшитъ мѧ по словеси твоему раба твоего· да прїидутъ мнѣ щедроты твоѧ, и живъ буду, ꙗко законъ твои поучение мое есть. да постыдѧтсѧ гръдїи, ꙗко без правды безаконоваша на мѧ. аз же поглумлюсѧ в заповѣдехъ твоихъ· да обратѧтъ мѧ боѧщеисѧ тебе, и вѣдущеи свидѣнїа твоѧ· Буди сердце мое непорочно въ оправданїихъ твоихъ, ꙗко да сѧ не постыжду·

(-)[20] Исчезаетъ въ спасенїе твое душа моа, [-][21] в слово твое оуповахъ· Изчезоша очи мои в слово твое, глаголюще, когда оутѣшиши мѧ; ꙗко быхъ ꙗко мѣхъ на сланѣ, оправданїи твоихъ не забыхъ· колико есть днїи раба твоего, когда сътвориши [-][22] ѿ гонѧщыхъ мѧ судъ; повѣдаша мнѣ законопреступницы глумленїа, но не ꙗко закон твои Господи· Всѧ заповѣди твоѧ истина· Без правды погнаша мѧ помози ми· Щала не скончаша мене на земли, аз же не оставихъ заповѣди твоѧ· По милости твоей живи мѧ, и съхраню свѣдѣнїа оустъ твоихъ· (-)[23] Въ вѣкы Господи слово твое пребываетъ на небеси, в родъ и родъ истина твоа· Основалъ еси землю, и пребываетъ оучиненїемъ твоимъ. пребываетъ день, ꙗко всѧческаѧ работна тебѣ· Ꙗко аще не законъ твой поученїе мое есть тогда оубо погиблъ быхъ въ смиренїи моемъ· Въ вѣкъ не забуду оправданїи твоихъ, ꙗко въ нихъ живилъ мѧ еси [-][24].

(Статїѧ, в·)

Твой есмь азъ, спаси мѧ, ꙗко оправданїи твои взыскахъ· Щене ждаша грѣшницы, погубити мѧ. свѣдѣнїа твоѧ разумѣхъ· Всѧкоа кончины видѣхъ конецъ, широка заповѣдь твоѧ ѕѣло· (-)[25] Коль възлюбихъ законъ твой Господи, весь день поученїе мое есть· Паче врагъ моихъ оумудрилъ мѧ еси заповѣдїю твоею, ꙗко в вѣкъ моѧ есть. Паче всѣхъ оучѧщыхъ мѧ разумѣхъ, ꙗко свѣдѣнїа твоа поученїе мое есть· Паче старецъ

ну. **71** Мені добре, бо Ти мене впокорив, щоб я навчився твоїх оправдань. **72** Добрий мені закон твоїх уст понад тисячі золота і срібла.

Слава...

73 Твої руки мене створили і мене зліпили. Врозуми мене – і досліджуватиму твої заповіді. **74** Ті, що Тебе бояться, мене побачать і зрадіють, бо я поклав надію на твої слова. **75** Я пізнав, Господи, що твої судьби – праведність; і по правді Ти мене впокорив. **76** Хай же буде твоє милосердя, щоб воно за твоїм словом потішило мене, твого раба! **77** Хай прийдуть на мене твої щедрості – і буду живим! Бо твій закон є моє повчання. **78** Хай завстидаються горді, бо неправедно вчинили беззаконня проти мене! Я ж роздумуватиму над твоїми заповідями. **79** Хай повернуться до мене ті, що Тебе бояться, і ті, що знають твої свідчення! **80** Хай буде моє серце непорочним у твоїх оправданнях, щоб я не засоромився! **81** За твоїм спасінням знемагає моя душа, я поклав надію на твоє слово. **82** Мої очі щезли за твоє слово, кажучи: Коли мене потішиш? **83** Бо став я, наче бурдюк на морозі, я не забув твої оправдання. **84** Скільки днів є твого раба? Коли вчиниш мені суд від тих, що мене переслідують? **85** Мені законопереступні розповідали роздуми, але не як твій закон, Господи. **86** Всі твої заповіді – правда! Неправедно мене переслідували, поможи мені! **87** Мало що не викінчили мене на землі, я ж не покинув твоїх заповідей. **88** За твоїм милосердям оживляй мене – і збережу свідчення твоїх уст! **89** На віки, Господи, твоє слово залишиться на небі! **90** В рід і рід твоя правда! Ти заснував землю – і залишається. **91** За твоєю постановою залишається день, бо все Тобі служить. **92** Якщо б твій закон не був моїм повчанням, отже тоді я згинув би в моїм упокоренні. **93** Навіки не забуду твоїх оправдань, бо в них Ти мене оживляв!

Статія 2

94 Твій є я. Спаси мене, бо я шукав твої оправдання. **95** Мене очікували грішники, щоб мене вигубити. Я зрозумів твої свідчення, **96** я побачив кінець всякого кінця. Твоя заповідь дуже широка. **97** Як я полюбив твій закон, Господи, ввесь день він є моє повчання. **98** Понад моїх ворогів Ти мене умудрив твоєю заповіддю, бо вона є моя навіки. **99** Понад всіх, що мене навчають, я зрозумів, бо твої свідчення є моїм повчанням. **100** Понад старців я зрозумів, бо я шукав

твої заповіді. **101** Від всякої поганої дороги я заборонив моїм ногам, щоб я зберіг твої слова. **102** Від твоїх судеб я не віддалився, бо Ти мені поклав закон. **103** Наскільки солодкі моєму горлові твої слова, понад мід моїм устам. **104** Від твоїх заповідей я зрозумів, через це я зненавидів всяку дорогу неправедності. **105** Твій закон – світоч для моїх ніг і світло для моїх стежок. **106** Я поклявся і постановив зберегти судьби твоєї праведності. **107** Я дуже упокорений, Господи! Оживляй мене за твоїм словом. **108** Добровільне моїх уст зволь *прийняти*, Господи! І навчи мене твоїх судеб. **109** Моя душа завжди у твоїх руках, і я не забув твого закону. **110** Грішники поклали мені засідку, і я не заблукав від твоїх заповідей. **111** Я успадкував твої свідчення навіки, бо вони є радість мого серця. **112** Я звернув моє серце, щоб чинити твої оправдання навіки за винагороду. **113** Я зненавидів законопереступних, а твій закон я полюбив. **114** Моїм помічником і моїм заступником є Ти, я поклав надію на твої слова. **115** Відстороніться від мене ви, що чините лукаве, – і досліджу заповіді мого Бога. **116** Заступися за мене за твоїм словом – і живим буду, і не засором мене в моїм очікуванні. **117** Поможи мені – і спасуся, і постійно повчатимуся в твоїх оправданнях. **118** Ти погордив всіма, що відступають від твоїх оправдань, бо їхні задуми неправедні. **119** Я переступниками вважав всіх грішних землі, через це я полюбив твої свідчення. **120** Прибий твоїм страхом моє тіло, бо я побоявся твоїх судеб. **121** Я зробив суд і справедливість, не видай мене тим, що мене кривдять. **122** Прийми твого раба на добро, хай не наговорюють на мене горді. **123** Мої очі щезли до твого спасіння і до слова твоєї праведності. **124** Зроби з твоїм рабом за твоїм милосердям і навчи мене твоїх судеб. **125** Я є твоїм рабом – вчини мене розумним, і навчуся твоїх свідчень. **126** Час чинити Господеві! Знищили твій закон. **127** Через це я полюбив твої заповіді понад золото і топаз, **128** через це я випростовувався в усіх твоїх заповідях. Я зненавидів всяку дорогу неправди. **129** Твої свідчення подиву гідні, через це їх дослідить моя душа. **130** Ясність твоїх слів овітлює і врозумляє немовлят. **131** Я відкрив мої уста і притягнув дух, бо я побажав твоїх заповідей.

Слава...

разꙋмѣхъ, ꙗко заповѣди твоѧ взыскахъ· ѿ всѧкого пꙋти лꙋкава възбранихъ ногамъ моимъ, ꙗко да съхраню словеса твоѧ· ѿ сꙋдебъ твоихъ не оудалихсѧ, ꙗко ты законоположилъ мѧ еси· Коль сладка грътани моемꙋ словеса твоѧ, паче меда [-][26] оустомъ моимъ· ѿ заповѣдей твоихъ разꙋмѣ, сего ради възненавидѣхъ всѧкъ пꙋть неправды· [-][27] (-)[28] Свѣтилникъ ногама моима [законъ][29] твой, и свѣтъ стезамъ моимъ· Клѧхсѧ, и поставихъ съхранити сꙋдбы правды твоеѧ· Смирихсѧ до ѕѣла, Ги, живи мѧ по словеси твоемꙋ· Волнаѧ оустъ моихъ благоволи же Ги, и сꙋдбы твоа наоучи мѧ· Дша моа в рꙋкꙋ твоею вынꙋ, и закона твоего не забыхъ· Положиша грѣшницы сѣть мнѣ, и ѿ заповѣдей твоихъ не заблꙋдих· наслѣдовахъ свѣдѣнїа твоѧ в вѣкъ, ꙗко радованїе срца моего сꙋть· Обратихъ срце мое, сътворити оправданїѧ твоѧ в вѣкъ за въздаанїе· (-)[30] Законопрестꙋпныа възненавидѣх, законъ [же][31] твой възлюбихъ· Помощникъ мой, и застꙋпникъ мои еси ты, на словеса твоѧ оуповахъ· оуклонитесѧ ѿ мене лꙋкавнꙋющеи, и испытаю заповѣди Ба моего· Застꙋпи мѧ по словеси твоемꙋ, и жив бꙋдꙋ. и не посрами мене ѿ чаанїа моего· Помози ми и спсꙋсѧ, и поoучюсѧ въ оправданихъ твоих вынꙋ· Оуничижилъ еси вса ѿстꙋпающаѧ ѿ оправданїи твоих, ꙗко неправедно помышленїе ихъ· Престꙋпающаа непщевахъ всѧ грѣшныѧ земли, сего ради възлюбих свѣдѣнїа твоѧ [-][32]· Пригвозди ѿ страха твоего плоти моѧ, ѿ сꙋдебъ бо твоих оубоѧхсѧ· (-)[33] сътворихъ сꙋдъ и правдꙋ, не предажь мене обидѧщымъ мѧ· Въспрїими раба твоего въ благо, да не оклеветаютъ мене грьдїи· Очи мои исчезостѣ въ спсенїе твое, и в слово правды твоеа· Сътвори с рабомъ твоимъ по млсти твоей, и сꙋдбамъ твоимъ наоучи мѧ· Рабъ твой есмь азъ, вразꙋми мѧ, и наоучюсѧ свѣдѣнїемъ твоимъ· Времѧ сътворити Гви, разориша законъ твой· Сего ради възлюбих заповѣди твоѧ, паче злата и топазиа· Сего ради къ всѣмъ заповѣдемъ твоимъ направлѧхсѧ, всѧкъ пꙋть неправды възненавидѣхъ· (-)[34] дивна свѣдѣнїа твоѧ, сего ради (испытаетъ)[35] ѧ дша моѧ· Ꙗвленїе словесъ твоихъ просвѣщаетъ, и вразꙋмлѧетъ младенца· Оуста моѧ ѿврьзохъ, и привлекохъ дхъ, ꙗко заповѣди твоѧ желахъ·

(Слава·)

Призри на мѧ, и помилꙋй мѧ, по сꙋдꙋ любѧщихъ имѧ твое· Стопы моѧ направи по словеси твоемꙋ, и да не ѡдолѣетъ мнѣ всѧко беззаконїе· Избави мѧ ѿ клеветы чл҃чскїѧ, и сохраню заповѣди твоѧ· Лице твое просвѣти на раба твоего, и наѹчи мѧ ѡправданїемъ твоимъ· Исходища водна изведоста ѡчи мои, понеже не сохранихъ закона твоего· (-)[36] праведенъ еси Г҃и, и прави сꙋди твои· Заповѣда правдꙋ свѣдѣнїѧ твоѧ, и истинꙋ ѕѣло· Истаѧла мѧ есть жалость [твоѧ][37], ꙗко забыша словеса твоѧ врази мои· Раждежено слово твое ѕѣло, и рабъ твой возлюби е· Юноша азъ есмь, и ѹничиженъ, ѡправданїй твоихъ не забыхъ· Правда твоѧ правда въ вѣкъ, и законъ твой истина· Скорби и нꙋжды ѡбрѣтоша мѧ, заповѣди твоѧ поѹченїе мое· Правда свидѣнїѧ твоѧ въ вѣкъ, вразꙋми мѧ, и живъ бꙋдꙋ· (-)[38] Возвахъ всѣмъ ср҃цемъ моимъ, ѹслыши мѧ Г҃и ѡправданїй твоихъ взыщꙋ· Возвахъ ти, сп҃си мѧ, и сохраню свѣдѣнїѧ твоѧ· Предварихъ въ безгодїи, и воззвахъ, на словеса твоѧ ѹповахъ· Предваристѣ ѡчи мои ко ѹтрꙋ, поѹчитисѧ словесемъ твоимъ· Гл҃а мой ѹслыши Г҃и по млⷭти твоей, по сꙋдбѣ твоей живи мѧ· Приближиша гонѧщей мѧ беззаконїе, ѿ закона же твоего ѹдалишасѧ· Близъ еси ты Г҃и, и вси [пꙋтїе][39] твои истина· Искони познахъ ѿ свѣдѣнїй твоихъ, ꙗко въ вѣкъ ѡсновалъ ѧ еси· (-)[40] Виждь смиренїе мое, и изми мѧ, ꙗко закона твоего не забыхъ· Сꙋди сꙋдъ мой, и избави мѧ, по словеси твоемꙋ живи мѧ· Далече ѿ грѣшникъ сп҃сенїе, ꙗко ѡправданїй твоихъ не взыскаша· Щедроты твоѧ многи Г҃и, по сꙋдбѣ твоей живи мѧ· Мнози изгонѧщей мѧ и стꙋжающей ми, ѿ свѣдѣнїй твоихъ не ѹклонихсѧ. Видѣхъ неразꙋмѣвающаѧ, и истаѧхъ, ꙗко словесъ твоихъ не сохраниша· Виждь ꙗко заповѣди твоѧ возлюбихъ, Г҃и, по млⷭти твоей живи мѧ· Начало словесъ твоихъ истина, и въ вѣкъ всѧ сꙋдбы правды твоеѧ· (-)[41] Кнѧзи погнаша мѧ тꙋне, и ѿ словесъ твоихъ ѹстрашисѧ ср҃це мое· Возрадꙋюсѧ азъ ѡ словесехъ твоихъ, ꙗко ѡбрѣтаѧй корысть многꙋ· Неправдꙋ возненавидѣхъ и ѡмерзѣ ми, законъ же твой возлюбихъ· Седмицею днемъ хвалихъ тѧ, ѡ сꙋдбахъ правды твоеѧ· Миръ многъ любѧщымъ законъ твой, и нѣсть имъ соблазна· Чаѧхъ спасенїе твое Г҃и, и заповѣди твоѧ возлюбихъ· Со-

132 Поглянь на мене і помилуй мене за судом тих, що люблять твоє ім'я, **133** випрями мої стопи за твоїм словом, і хай мною не заволодіє всяке беззаконня. **134** Визволи мене від людської обмови – і збережу твої заповіді. **135** Просвіти твоє лице на твого раба і навчи мене твоїх оправдань. **136** Водні струмки вивели мої очі, тому що я не зберіг твій закон. **137** Ти є праведний, Господи, і праведні твої суди! **138** Ти дуже заповів, що твої свідчення – праведність і правда. **139** Мене виснажила твоя ревність, бо мої вороги забули твої слова. **140** Твоє слово дуже розпечене – і твій раб його полюбив. **141** Я є юнаком і зневаженим, я не забув твої оправдання. **142** Твоя праведність – праведність навіки, і твій закон – правда. **143** Скорботи і скрута мене знайшли, твої заповіді – моє повчання. **144** Твої свідчення – навіки праведність. Врозуми мене – і буду живим. **145** Я закричав всім моїм серцем – вислухай мене, Господи! Шукатиму твої оправдання. **146** Я закричав до тебе – спаси мене, і збережу твої свідчення. **147** Я випередив в негоді і закликав, я поклав надію на твої слова. **148** Мої очі випередили ранок, щоб повчатися твоїх слів. **149** Господи! Почуй мій голос за твоїм милосердям, оживляй мене за твоїм судом. **150** Ті, що мене переслідували, наблизили беззаконня, а віддалилися від твого закону. **151** Близько є Ти, Господи! І всі твої дороги – правда! **152** Віддавна я пізнав твої свідчення, бо Ти їх навіки заснував. **153** Глянь на моє впокорення і визволи мене, бо я не забув твій закон! **154** Суди мій суд і визволи мене, оживляй мене за твоїм словом! **155** Далеке від грішників спасіння, бо не шукали твоїх оправдань. **156** Твої щедрості, Господи, численні! Живи мене за твоїм судом! **157** Численні ті, що мене переслідують і мені дошкуляють, – я не відхилився від твоїх свідчень. **158** Я побачив нерозумних і розтанув, бо не зберегли твоїх слів. **159** Зглянься, бо я полюбив твої заповіді, Господи! В твоїм милосерді оживляй мене! **160** Початок твоїх слів – правда, і навіки всі судьби твоєї справедливості. **161** Князі марно мене переслідували, і моє серце злякалося твоїх слів. **162** Я зрадію твоїми словами як той, що знайшов велику здобич. **163** Я зненавидів і зогидів неправедність, а полюбив твій закон. **164** Сім разів в день я тебе хвалив за судьби твоєї справедливості. **165** Великий мир тим, що люблять твій закон! І їм немає згіршення. **166** Я очікував твоє спасіння, Господи,

і полюбив твої заповіді! **167** Моя душа зберегла твої свідчення і їх дуже полюбила. **168** Я зберіг твої заповіді і твої свідчення, бо всі твої дороги перед Тобою, Господи. **169** Хай наблизиться моє благання перед Тебе, Господи! За твоїм словом врозуми мене! **170** Хай моє прохання ввійде перед Тебе, Господи! За твоїм словом визволи мене! **171** Хай мої губи видадуть спів, коли мене навчиш твоїх оправдань! **172** Хай мій язик виголосить твої слова, бо всі твої заповіді – праведність! **173** Хай твоя рука буде, щоб мене спасти, бо я побажав твої заповіді! **174** Я побажав твоє спасіння, Господи! І твій закон є моє повчання. **175** Живою буде моя душа і хвалитиме Тебе! І твої судьби мені допоможуть. **176** Я заблукав, наче загублена вівця. Шукай твого раба, бо я не забув Твої заповіді.

Слава...

хранѝ дш҃а моа свѣдѣнїѧ твоѧ, и възлюби ѧ ѕѣло. Съхраних заповѣди твоѧ и свѣдѣнїѧ твоѧ, ꙗко вси пѹтїе мои пре тобою Г҃и. (-)[42] да приближится млтва моа пре тя Г҃и, по словеси твоемѹ вразѹми мѧ. да внидетъ прошенїе мое пре тя [Г҃и][43], по словеси твоемѹ избави мѧ. Ѿрыгнѹтъ ѹстнѣ мои пѣнїе, егда наѹчиши мя оправданїе твоимъ. Провѣщаетъ ꙗзыкъ мой [словеса][44] твоѧ, ꙗко вся заповѣди твоа правда. Бѹди рѹка твоѧ спсти мѧ, ꙗко заповѣди твоѧ изволихъ. Въжелѣхъ спсенїе твое Г҃и, и законъ твой поѹченїе мое есть. Жива бѹдетъ дш҃а моа, и въсхвалитъ тѧ, и сѹдбы твоѧ помогѹтъ мнѣ. Заблѹдихъ ꙗко овча погибшее, възыщи раба твоего, ꙗко заповѣди твоѧ не забыхъ.

(Слава.)

1 Пісня ступенева. 119. Катизма 18.

До Господа я закликав, коли я був у скорботі, – і Він мене вислухав. **2** Господи, визволи мою душу від неправедних губ і від обманливого язика! **3** Що дасться тобі або що додасться тобі, обманливому язикові? **4** Стріли сильного вигострені з пустинним вугіллям. **5** Горе мені, бо продовжилося моє переселення, я поселився з кидарськими поселеннями. **6** Моя душа дуже була в переселенні, **7** з тими, що ненавидять мир, я був мирний. Коли я їм говорив, вони марно воювали зі мною.

Пѣснь степеннаа, рді)[1]. (Ка, ӣі.)

Къ Гѹ внегда скорбѣ възвах, и ѹслыша мѧ. Г҃и избави дшю мою ѿ ѹстенъ неправеденъ, и ѿ зыка лстива. Что дастъ ти сѧ, [или][2] что приложи ти сѧ къ ꙗзыкѹ лстивѹ; стрѣлы силнаго изъострены, съ ѫглми пѹстынными. Ѹвы мнѣ, ꙗко пришелствїе мое ѹдалисѧ, вселихсѧ съ селы кѵдарскими, много пришелъствова дш҃а моа. Съ ненавидѧщими мира, бѣхъ миренъ. Егда глахъ имъ, борахѹ мѧ тѹне.

1 Пісня ступенева. 120.

Я підняв мої очі на гори – звідки ж прийде моя поміч? **2** Моя поміч від Господа, що створив небо і землю! **3** Не дай твоєї ноги на спотикання. Ані не задрімає той, що тебе сторожить. **4** Ось не задрімає ані не засне Той, що стереже Ізраїля. **5** Господь стерегтиме тебе! Господь – твоя охорона при твоїй правій руці! **6** В дні сонце тебе не спалить ані місяць вночі. **7** Господь обереже тебе від всякого зла! Господь обереже твою душу! **8** Господь обереже твій вхід і твій вихід віднині і довіку!

(Пѣснь степеннаа, рк)[1].

Възведохъ очи мои в горы, ѿнѹдѹ (же) прїидетъ помощь моа. Помощь моа ѿ Га, сътворшаго нбо и землю. Не даждь въ смѧтенїе ногы твоеа, ниже въздрѣмлетъ хранѧи тѧ. Се не въздрѣмлетъ ни ѹснет хранѧи Їилѧ. Гь съхранитъ тѧ, Гь покровъ твой на рѹкѹ деснѹю твою. Въ дне слце не ожежетъ тебе, ни лѹна нощїю. Гь съхранитъ тѧ ѿ всѧкого ѕла, съхранитъ дшѹ твою [Гь][2]. Гь съхранитъ вхоженїе твое, и исхоженїе твое, ѿ нн҃ѣ и до вѣка.

1 Пісня ступенева. 121.

Я зрадів тими, що мені сказали: Ввійдемо до господнього дому. **2** Наші ноги стояли у твоїх дворах, Єрусалиме. **3** Єрусалим збудований, наче місто, якого причастя, його, разом. **4** Бо туди пішли племена, племена господні, свідчення Ізраїлеве, щоб визнаватися господньому імені. **5** Бо там

(Пѣснь степеннаа, рка)[1].

Възвеселихсѧ о рекших мнѣ, в домъ Гнь внидемъ. Стоѧще бѣхѹ ногы нашѧ въ дворѣхъ твоихъ Їерлимъ. Їерлимъ ѕиждемъ ꙗко град, емѹже причастїе его вкѹпѣ. Тамо бо взыдоша колѣна, колѣна Гнѧ свѣдѣнїе Їилево, исповѣдатисѧ имени Гню.

Яко тамо сѣдоша престоли на судъ, престоли в дому давидовѣ. Вопросите же яже о мирѣ iерусалиму, и обилiе любящымъ тя. Буди же миръ в силѣ твоей, и обилiе в столпустѣнахъ твоихъ. Ради братiи моихъ и ближнихъ моихъ, глаголахъ убо миръ о тебѣ. Дому ради Господа Бога нашего, взысках блага тебѣ.

престоли сіли на суд, престоли в домі Давидовому. **6** Попросіть же те, що для миру Єрусалима, і достаток тим, що Тебе люблять. **7** Хай же буде мир у твоїй силі і достаток у твоїх твердинях! **8** Задля моїх братів і моїх близьких я сказав, отже мир для тебе. **9** Задля дому Господа Бога нашого я пошукав добро для Тебе.

(Пѣснь степенаа, ркв)[1].

Къ тебѣ възведохъ очи мои, живущему на небеси. Се яко очи рабъ в руку господiи своихъ, яко очи рабыни в руку госпожа своея, тако очи наши къ Господу Богу нашему, дондеже ущедрит ны. Помилуй насъ Господи, помилуй насъ, яко по многу исполнихомся уничиженiя. По многу исполнися душа наша, уничиженiе гобзующыхъ, и уничиженiе гордыхъ.

1 Пісня ступенева. 122.

Я підняв мої очі до Тебе, що живеш на небі. **2** Ось, наче очі раба на руки своїх панів, наче очі рабині на руки своїх пань, так наші очі до нашого Господа Бога, аж доки не змилосердиться над нами. **3** Помилуй нас, Господи! Помилуй нас, бо ми дуже наповнилися погорди! **4** Наша душа дуже наповнилася погорди тих, що в достатках, і зневагою гордих.

(Пѣснь степенная ркг)[1].

Яко аще не бы Господь (-)[2] в насъ, да речетъ (нынѣ)[3] iзраиль. Яко аще не бы Господь (-)[4] в насъ, внегда въстати человѣкомъ на ны, убо живы пожерли быша насъ, внегда прогнѣватися яростi [его][5] на ны. Убо вода потопила бы насъ, потокъ прейде душа наша. Убо прейде душа наша воду непостоянную. Благословенъ Господь, иже не дастъ насъ в ловитву зубомъ ихъ. Душа наша яко (птица)[6] избавися от сѣти ловящихъ. Сѣть съкрушися, и мы избавлени быхомъ. Помощь наша въ имя Господне, сътворшаго небо и землю.

(Слава,)

1 Пісня ступенева. 123.

Якщо б не *був* Господь у нас, хай скаже ж Ізраїль, **2** якщо б не Господь у нас, коли люди проти нас повстали, **3** отже живими пожерли б нас, коли Його лють запалала на нас, **4** отже вода потопила б нас, потік пройшов би крізь наші душі. **5** Отже, наша душа пройшла крізь воду не до встояння. **6** Благословенний Господь, який не дав нас на лови їхнім зубам! **7** Наша душа, наче пташина, визволилася з пастки ловців. Пастка розбилася – і ми спаслися. **8** Наша поміч в імені господньому, що створив небо і землю!

Слава...

(пѣснь степенная, ркд)[1].

Надѣющеися на Господа, яко гора сионъ, не подвижится въ вѣкъ живый въ iерусалимѣ. Горы окрестъ его, и Господь окрестъ людiи своихъ, от нынѣ и до вѣка. Яко не оставитъ [Господь][2] жезла грѣшныхъ, на жребiи праведныхъ, яко да не прострутъ праведнiи в безаконiи рукъ своихъ. Ублажи Господи благыя, и правымъ сердцемъ. Уклоняющаа же ся в развращенiе поведетъ Господь съ дѣлающими безаконiе, миръ на iзраиля.

1 Пісня ступенева. 124.

Ті, що поклали надію на Господа, як гора Сіон, навіки не захитається той, що живе в Єрусалимі, – **2** гори довкруг нього і Господь довкруг свого народу віднині і довіку. **3** Бо Господь не залишить палицю грішних над жеребом праведних, щоб праведні не простягнули своїх рук у беззаконні. **4** Добро вчини, Господи, добрим і праведним серцем! **5** Тих же, що схиляються на розбещеність, Господь відведе з тими, що чинять беззаконня. Мир на Ізраїля!

(Пѣснь степенная, рке)[1].

Внегда възвратити Господь плѣнъ сiонъ, быхомъ яко утѣшени. Тогда исполнишася радости уста наша, и языкъ нашь веселiя. Тогда рекутъ въ языцехъ, възвеличилъ есть Господь сътворити с ними.

1 Пісня ступенева. 125.

Коли Господь повернув полон Сіона, ми стали наче потішені. **2** Тоді наші уста сповнилися радості і наш язик – веселості. Тоді скажуть між народами: Звеличив Господь, щоб вчинити з ними! **3** Звеличив Господь,

щоб вчинити з нами! Ми стали веселими. **4** Господи, поверни наш полон, як потоки на півдні! **5** Ті, що сіють зі сльозами, пожнуть з радістю. **6** Ідучи ішли і плакали, кидаючи своє насіння. Ідучи ж прийдуть з радістю, несучи свої снопи.

възвеличилъ єсть гь сътворити с нами, быхомъ веселѧщесѧ· Възврати ги пленѣнїє наше, ꙗко потокы югомъ· Сѣющеи слезами, радостїю пожнꙋтъ· Ходѧщеи хождаахꙋ, и плакахꙋсѧ метающе сѣмена своѧ· Грѧдꙋще же прїидꙋтъ радостїю, въземлюще рꙋкоѧти своѧ·

1 Пісня ступенева. 126.

Якщо Господь не збудує дім, – даремно трудилися будівничі. Якщо Господь не стерегтиме місто, – даремно чував сторож. **2** Даремно є вам вставати вранці. Встаньте після спочинку ви, що їсьте хліб болю, коли Він дасть своїм улюбленим сон. **3** Ось Господнє насліддя – сини, винагорода плоду лона. **4** Наче стріли в руці сильного, так сини відкинутих. **5** Блаженний, хто наповнив ними своє бажання. Не завстидаються, коли говоритимуть зі своїми ворогами в брамі.

(Пѣснь степеннаа, ркѕ)[1] [-][2]·

Аще не гь съзиждетъ домꙋ, всꙋе трꙋдишасѧ зиждꙋщеи [-][3]· Аще не гь съхранитъ гра, всꙋе бдѣ стрегїи· Всꙋе вамъ єсть оутренѣвати· [Въстанѣте][4] посѣдѣни, ꙗдꙋщеи хлѣбъ болѣзни, внегда дасть възлюбленымъ своимъ сонъ· Се достоѧнїє гне снове, мзда плода чревнаго· Ꙗко стрѣлы в рꙋцѣ силнаго, тако снве ѿѧтыхъ· Блаженъ [-][5], иже исполнитъ желанїє свое ѿ нихъ, не постыдѧтсѧ єгда глютъ врагомъ своимъ въ вратехъ·

1 Пісня ступенева. 127.

Блаженні всі, що бояться Господа, що ходять його дорогами. **2** З'їси труди своїх плодів, блаженний є ти, і добре тобі буде. **3** Твоя жінка, наче плодовита виноградна лоза на боках твого дому. Твої сини, наче нові оливкові паростки довкруги твого стола. **4** Ось так буде поблагословлений чоловік, що боїться Господа. **5** Хай тебе поблагословить Господь із Сіону, – і побачиш добро Єрусалиму всі дні твого життя, **6** і побачиш синів твоїх синів! Мир на Ізраїля!

(Пѣснь степеннаа, ркз)[1]·

Блажени вси боѧщеисѧ га, ходѧщеи в пꙋтехъ его· Трꙋды пло (своихъ)[2] снѣси, блаженъ єси, и добро тебѣ бꙋдетъ· Жена твоа ꙗко лоза плодовита въ странахъ домꙋ твоего· Снве твои ꙗко лѣторасли масличныа ѡкрестъ трапезы твоеа· Се тако блвитсѧ члкъ, боѧисѧ га· Блвитъ тѧ гь ѿ сїона, и оузриши блгаа ієрлмꙋ вса дни живота твоего· И оузриши сны снвъ твоихъ, миръ на іила·

1 Пісня ступенева. 128.

Багато разів воювали зі мною, від моєї молодості. Хай скаже сьогодні Ізраїль. **2** Багато разів воювали зі мною, від моєї молодості. Адже й не здолали мене. **3** На моїм хребті гріш ники чинили діла, побільшили свої беззаконня. **4** Господь праведний розіб'є шиї грішників! **5** Хай завстидаються і повернуться назад всі, хто ненавидять Сіон! **6** Хай стануть, наче трава на дахах, яка висохла раніше, ніж була зжата; **7** якою женець не наповнив своєї руки і свій подолок той, хто збирає снопи. **8** І не сказали ті, що проходять: Господнє благословення на вас! Ми вас поблагословили господнім іменем!

Слава...

(Пѣснь степеннаѧ, рки)[1]·

Многожицею брашасѧ со мною ѿ юности моеа, да речетъ (ннѣ)[2] іиль, многожицею брашасѧ со мною ѿ юности моеа, ибо не премогошѧ мѧ· На хрѣбтѣ моемъ дѣлаша грѣшници, продлъжиша безаконїа своѧ· Гь праведенъ ссѣче выѧ грѣшникѡ· Да постыдѧтсѧ и възвратѧтсѧ вьспѧть вси ненавидѧщеи сїона· Да бꙋдꙋтъ ꙗко трава на зданихъ, ꙗже преже въстръженїа исше· Ꙗже не исполни рꙋкы своеа жнаи, и лона своего рꙋкоѧти събираи· И не рѣшѧ мимоходѧщеи, блвенїє гне на вы, блвихомъ вы въ имѧ гне·

(Слава,)

1 Пісня ступенева. 129.

З глибини я закликав до Тебе, Господи! **2** Господи, вислухай мій голос! Хай твої вуха будуть сприйнятливі до голосу мого благання! **3** Якщо спостерігатимеш за беззаконням, Господи, Господи, хто встоїть? **4** Бо від Те-

(Пѣснь степеннаа, ркд)[1]·

Из глꙋбины възвахъ к тебѣ ги, ги оуслыши гла мои· Да бꙋдꙋтъ оуши твои внемлюще гла млтвы моеа· Аще безаконїа назриши ги, ги кто посто-

и҆́тъ; ꙗ҆́кѡ ѿ тебѐ ѡ҆чище́нїе є҆́сть, [и҆мени][2] ра́ твоего потрьпѣхъ тѧ, г҃и, потрьпѣ дш҃а моѧ въ сло́во твое, ᲂу҆пова̀ дш҃а моѧ̀ на̀ г҃а. ѿ стража ᲂу҆́тренѧѧ до̀ нощи, ѿ стража ᲂу҆тренѧѧ да ᲂу҆пова́етъ і҆и҃ль на̀ г҃а. Ꙗ҆́кѡ ѿ г҃а млⷭ҇ть, и҆ мно́го ѿ него и҆збавле́нїе. И҆ то́и и҆збавитъ і҆и҃лѧ ѿ всѣхъ беззако́нїи є҆го.

бе є прощення. **5** Задля твого і мені я чекав на Тебе, Господи! Моя душа чекала на твоє слово, **6** моя душа поклала надію на Господа. Від ранньої сторожі до ночі, від ранньої сторожі хай надіється Ізраїль на Господа! **7** Бо від Господа милосердя, і від Нього велике визволення. **8** І Він визволить Ізраїля від всього його беззаконня.

(Пѣснь степе́ннаѧ, рл҃)[1] [-][2].

Г҃и, не възнесесѧ [срⷣце моѐ][3], ни възнесо́стѣсѧ ѻ҆́чи мои̇. Ни ходихъ въ вели́кыхъ, ни в дивныхъ паче мене. А҆́ще не смиреномꙋдрьствовахъ, но възнесохъ дш҃ꙋ мою. Ꙗ҆́кѡ ѿдое́ное на ма́терь свою̀, ꙗ҆́ко въздаси̇ на̀ дш҃ꙋ мою. да ᲂу҆пова́етъ і҆и҃ль на̀ г҃а, ѿ нн҃ѣ и҆ до̀ вѣка.

1 Пісня ступенева. 130.

Господи! Моє серце не піднялося вгору ані мої очі не піднеслися вгору, ані я не ходив за великими ані за подиву гідними, понад мене. **2** Якщо я не був любителем покірності, але підняв вгору мою душу, наче віддоєне від своєї матері, так віддаси на мою душу. **3** Хай Ізраїль покладе надію на Господа віднині і довіку!

(Пѣснь степе́ннаѧ, рла҃)[1].

Помѧни̇ г҃и дв҃а, и҆ всю кро́тость є҆го. Ꙗ҆́ко клатсѧ г҃ви, ѡ҆бѣщасѧ б҃ꙋ і҆а́ковлю. А҆́ще вселюсѧ въ селе́нїе до́мꙋ моего, а҆ли взы́дꙋ на ѻ҆́дръ постелѧ моеѧ̀, а҆́ще дамъ со́нъ ѻ҆чима моима, и҆ вѣжама моима дрѣма́нїе, и҆ поко́и скранїамъ моимъ, до́ндеже ѡ҆брѧщꙋ мѣсто г҃ви, селе́нїе б҃ꙋ і҆а́ковлю. Сѐ слы́шахомъ [ѧ҆̀][2] въ є҆фрадѣ, ѡ҆брѣто́хомъ [ѧ҆̀][3] въ поли дꙋбра́вы. Внидемъ в селе́нїа є҆го, покло́нимсѧ на мѣстѣ, и҆дѣже стоѧ́стѣ нозѣ є҆го. *Въскрⷭ҇ни г҃и въ поко́и твои, ты и҆ кѵ́вотъ ст҃ынѧ твоеѧ. Сщ҃е́нницы твои ѡ҆блекꙋтсѧ правдою, и҆ прⷬ҇пбнїи твои възрадꙋютсѧ, дв҃а ради раба̀ твоего не ѿврати лице пома́занаго своего. Клатсѧ г҃ь дв҃дꙋ и҆стиною, и҆ не ѿве́ржетсѧ еѧ. *Ѿ плода чре́ва твоего посажꙋ на прⷭ҇тлѣ твое́мъ, а҆́ще съхранѧ̀ сн҃ве твои завѣтъ мои, и҆ свѣдѣнїа моѧ̀ сїа и҆̀мже наꙋчю̀ ѧ҆. И҆ сн҃ве и҆хъ до̀ вѣка сѧ́дꙋтъ на прⷭ҇тлѣ твоемъ. Ꙗ҆́ко и҆збра̀ г҃ь сїо́на, и҆зволи и҆̀ в жилище себѣ. Сѐ поко́и мои въ вѣкъ вѣка, здѣ̀ вселюсѧ, ꙗ҆́ко и҆зволихъ и҆̀. Ловитвꙋ є҆го бл҃гослове́ствꙋѧ бл҃влю, нищаѧ є҆го насыщꙋ хлѣба. Сщ҃е́нникы є҆го ѡ҆блекꙋ въ спⷭ҇е́нїе, и҆ прⷬ҇пбнїи є҆го ра́достїю възрадꙋютсѧ. Тꙋ *възращꙋ ро́гъ дв҃ви, (ᲂу҆гото́ва)[4] свѣтилникъ пома́заномꙋ моемꙋ. Враги̇ є҆го ѡ҆блекꙋ стꙋдо́мъ, на не́мже процвѣтетъ ст҃ыни моѧ.

1 Пісня ступенева. 131.

Згадай, Господи, Давида і всю його лагідність. **2** Бо він поклявся Господеві, обіцявся Богові Якова: **3** Не поселюся в помешканні мого дому, не вийду на ліжко моєї постелі, **4** хіба дам сон моїм очам, і дрімання моїм повікам, і спочинок моїм мізґам, **5** доки не знайду місце Господеві, поселення Богові Якова. **6** Ось ми це почули в Євфраті, знайшли це на лісових полянах. **7** Ввійдемо до його поселень, поклонимося на місці, де стояли його ноги. **8** *Воскресни, Господи, на твій спочинок, Ти і кивот твоєї святості! **9** Твої священики зодягнуться в праведність, і твої преподобні зрадіють. **10** Задля твого раба Давида не відверни лиця свого помазанника. **11** Господь поклявся Давидові правдою і не відречеться її: *З плоду твого лона посаджу на твоїм престолі. **12** Якщо твої сини збережуть мій завіт і ці мої свідчення, які я їх навчу, і їхні сини довіку сидітимуть на твоєму престолі. **13** Бо Господь вибрав Сіон, його зволив на помешкання для Себе: **14** Це мій спочинок навіки – віків, тут поселюся, бо Я його побажав. **15** Благословлячи поблагословлю його лов, його бідних насичу хлібом, **16** його священиків зодягну в спасіння, і його преподобні зрадіють радістю. **17** Там *побільшу ріг Давида. Я приготував світило моєму помазанникові, **18** його ворогів зодягну встидом, на ньому зацвіте моя святість.

въ пара̑ ѕ҃ / пар2. 6

въ црⷭ҇ з҃ / дѣа̑ в҃ / црс2. 7 / дія. 2

мала̑ г҃ / мал. 3

(Пѣснь степе́ннаѧ, рлв҃)[1] [-][2].

Се (нн҃ѣ)[3] что̀ добро̀, и҆ли что̀ красно̀, но є҆̀же жити бра́тїи вкꙋпѣ; ꙗ҆́ко мѵ́ро на главꙋ, сходѧ́щее на̀ брадꙋ, брадꙋ а҆а́роню. Сходѧ́щее на ѡ҆́мєты ѻ҆де́жа є҆го.

1 Пісня ступенева. 132.

Ось нині що добре або що гарне, хіба що братам жити разом? **2** Як миро на голові, що сходить на бороду, Ааронову бороду, що сходить на рубці його одежі, **3** наче аермонська ро-

са, що сходить на сіонські гори. Бо там Господь заповів благословення життя навіки.

Ꙗко роса аермонскаа, сходѧщїа на горы сїонскыа. Ꙗко тꙋ заповѣда гь блвенїе, [-][4] живот до вѣка.

1 Пісня ступенева. 133.
Ось же благословіть Господа всі господні раби, що стоїте в господньому храмі, в дворах дому нашого Бога! **2** Вночах підносіть ваші руки до святого і благословіть Господа! **3** Тебе поблагословить Господь із Сіону, що створив небо і землю.
Слава...

(Пѣснь степеннаѧ, рлг)[1].
Се (нинѣ)[2] блвите га вси рабі гни, стоѧщеи въ храмѣ гни, въ дворѣхъ домꙋ ба нашего. В нощехъ въздѣжите рꙋкы ваша въ стаа, и блвите га. Блвитъ тѧ гь ѿ сїона сътворивыи нбо и землю.
(Слава,)

1 Алилуя. 134. Катизма. 19.
Хваліть господнє ім'я, раби! Хваліть Господа **2** ви, що стоїте в господньому домі, в дворах дому нашого Бога! **3** Хваліть Господа, бо добрий Господь! Співайте його імені, бо добре! **4** Бо Господь вибрав собі Якова, Ізраїля – собі в насліддя, **5** бо я пізнав, що Господь великий, і наш Господь понад всіх богів! **6** Все, що Господь побажав, створив на небі й на землі, в морях і в усіх безоднях. **7** *Він наводить хмари з кінців землі, блискавицю зробив в дощ, Він виводить вітри зі своїх скарбів. **8** *Він побив єгипетських первородних від людини до скотини, **9** послав знаки і чуда посеред тебе, Єгипте, на фараона і на всіх його рабів. **10** *Він побив численні народи і вигубив сильних царів – **11** Сіона, аморейського царя, і Ога, васанського царя, і всі ханаанські царства. **12** І дав їхню землю в насліддя, в насліддя Ізраїлеві – своєму народові. **13** Господи! твоє ім'я навіки і твоя пам'ять в рід і рід! **14** Бо Господь судить свій народ і дасть впроситися за своїх рабів. **15** *Ідоли народів, срібло і золото – діла людських рук. **16** *Мають уста – і не говорять, мають очі – і не бачать, **17** мають вуха – і не чують, бо немає духу в їхніх устах. **18** Подібними до них хай будуть ті, що їх творять, і всі, що на них надіються. **19** Доме Ізраїлів, благословіть Господа! Доме Ааронів, благословіть Господа! **20** Доме Левіїв, благословіть Господа! Ті, що бояться Господа, благословіть Господа! **21** Благословенний Господь із Сіону, що живе в Єрусалимі!

ере. 10; мой2. 12; пс. 77 і 104 і 134; мой4. 21; муд. 15; пс. 113

(аллилꙋїа, рлд)[1]. (кѳ ді)
Хвалите имѧ гне, хвалите раби га, стоѧщеи въ храмѣ гни, въ дворѣхъ домꙋ ба нашего. Хвалите га, ꙗко блгъ гь. поите имени его, ꙗко добро. Ꙗко іакова избра себѣ гь, інлѧ в достоанїе себѣ. Ꙗко азъ позна, ꙗко велеи гь, и гь нашь на всѣми богы. Вса елика въсхотѣ гь, сътвори, на небеси и на земли. в морихъ и въ всѣ безднахъ. *Възводѧ ѡблакы ѿ послѣднихъ земли, млънїю в дож сътвори. Изводѧи вѣтры ѿ съкровищь своих, *иже порази первенца егѵпетскыѧ ѿ чл҃ка до скота. Посла знаменїа и чꙋдеса посредѣ тебе египте, на фараона и на вса рабы его. *Иже порази ꙗзыкы многы, и ізби црѧ крѣпкы, сїона црѧ аморреиска, и ога црѧ васанска, и вса цртвїа ханаанска. И дастъ землю ихъ достоанїе, достоанїе інлю людемъ своимъ. Ги имѧ твое в вѣкъ, [и][2] памѧть твоа в ро и родъ. Ꙗко сꙋди гь людемъ своимъ, и о рабѣхъ своих ꙋмолитсѧ. *Идоли ꙗзыкъ, сребро и злато, дѣла рꙋкъ члчкъ. *Ꙋста имꙋтъ, и не глютъ. ѡчи имꙋтъ, и не видѧтъ. Ꙋши имꙋтъ, и не слышатъ. [-][3] Ни бо есть дꙋха въ ꙋстехъ ихъ. Подобни им да бꙋдꙋтъ творѧщеи ѧ, и вси надѣющеисѧ на нѧ. домъ інлевъ, блвите га. домъ аарон, блвите га. домъ левїинъ, блвите га. боѧщеисѧ га блвите га. Блвенъ гь ѿ сїона, живыи въ ієрлимѣ.

ієре і; в мо ві; ѱло оз и рд и рлд; д мо ка; мꙋдро еі; ѱло ргі

1 Аллилуя. 135.
Визнавайтеся Господеві, бо добрий, бо навіки його милосердя! **2** Визнавайтеся Богові Богів, бо навіки його милосердя! **3** Визнавайтеся Господеві панів, бо навіки його милосердя! **4** Тому єдиному, що чинить великі чуда, бо навіки його милосердя! **5** *Тому, що розумом створив небеса, бо навіки його милосердя! **6** *Тому, що скріпив землю на водах, бо навіки його

мой1. 1; сир. 18; пс. 145; дія. 14; апо. 14; мой1. 1; єре. 10 і 51; пс. 148

(Аллилꙋїа, рле)[1].
Исповѣдаитесѧ гви, ꙗко блгъ, ꙗко в вѣкъ млть его. Исповѣдаитесѧ бꙋ богомъ, ꙗко в вѣкъ млть его. Исповѣдаитесѧ гви господем, ꙗко в вѣкъ млть его. Сътворшемꙋ чюдеса велїа единомꙋ, ꙗко в вѣкъ млть его. *Сътворшемꙋ небеса разꙋмомъ, ꙗко в вѣкъ млть его. *Ꙋтвердив-

а мо а; сира ні; ѱло рме; дѣа ді; апо ді; а мо а; ієре і и на; ѱло рмн

шемꙋ землю на водахъ, ꙗко в вѣкъ млть его. Сотворшемꙋ свѣтила велїа единомꙋ, ꙗко в вѣкъ млть его. Слнце въ область дни, ꙗко в вѣкъ млть его. Лꙋнꙋ и звѣзды въ область нощи, ꙗко в вѣкъ млть его. *Поражьдшемꙋ егѵпта с первенцы (его)[2], ꙗко в вѣкъ млть его. *И изведшемꙋ ійлѧ ѿ среды и, ꙗко в вѣкъ млть его. рꙋкою крѣпкою и мышцею высокою, ꙗко в вѣкъ млть его. Раздѣльшемꙋ чрьмное море в раздѣленїе, ꙗко в вѣкъ млть его. И проведшемꙋ ійлѧ посредѣ его, ꙗко в вѣкъ млть его. *І истрѧсшемꙋ фараона и силꙋ его в море чермное, ꙗко в вѣкъ милость его. проведшемꙋ люди своѧ в пꙋстыни, ꙗко в вѣкъ млть его. [-][3] Поразившемꙋ црѧ велїа, ꙗко в вѣкъ млть его. И оубившемꙋ црѧ крѣпкыѧ, ꙗко в вѣкъ млть его. сїона црѧ аморрейска, ꙗко в вѣкъ млть его. *И ога црѧ васанска, ꙗко в вѣкъ млть его. И давшемꙋ землю ихъ достоанїе, ꙗко в вѣкъ млть его. достоанїе ійлю рабꙋ своемꙋ, ꙗко в вѣкъ млть его. Ꙗко въ смиренїи наше помѧнꙋ ны гь, ꙗко в вѣкъ млть его. И избавилъ ны есть ѿ врагъ нашихъ, ꙗко в вѣкъ млть его. даай пищꙋ всякои плоти, ꙗко в вѣкъ млть его. Исповѣдайтесѧ бꙋ нбномꙋ, ꙗко в вѣкъ милость его. [-][4]

(в мо ві; в мо ві; в мо ді; д мо кѧ)

милосердя! **7** Тому єдиному, що створив великі світила, бо навіки його милосердя! **8** Сонце на володіння днем, бо навіки його милосердя! **9** Місяць і звізди на володіння вночі, бо навіки його милосердя! **10** *Тому, що побив Єгипет з його первородними, бо навіки його милосердя! **11** *І що вивів Ізраїля зпосеред них, бо навіки його милосердя! **12** Рукою сильною і високим раменом, бо навіки його милосердя! **13** Тому, що розділив Червоне море на поділи, бо навіки його милосердя! **14** І що провів Ізраїля посеред нього, бо навіки його милосердя! **15** *І тому, що скинув фаранона і його силу в Червоне море, бо навіки його милосердя! **16** Що провів свій народ крізь пустелю, бо навіки його милосердя! **17** Що побив великих царів, бо навіки його милосердя! **18** І вбив сильних царів, бо навіки його милосердя! **19** Сіона, аморейського царя, бо навіки його милосердя! **20** *І Ога, васанського царя, бо навіки його милосердя. **21** І що дав їхню землю в насліддя, бо навіки його милосердя. **22** Насліддя Ізраїлеві, своєму рабові, бо навіки його милосердя! **23** Бо в нашому упокоренні згадав нас Господь, бо навіки його милосердя! **24** І визволив нас від наших ворогів, бо навіки його милосердя! **25** Що дає їжу всякому тілу, бо навіки його милосердя! **26** Визнавайтеся небесному Богові, бо навіки його милосердя!

(мой2. 12; мой2. 12; мой2. 14; мой4. 21)

(двдъ, [или ієремїи][1], рлѕ)[2].

На (рѣцѣ)[3] вавѵлонстѣи, тамо сѣдохомъ и плакахом, внегда помѧнꙋти намъ сїона. На вербїи посредѣ еѧ обѣсихомъ органы наша. Ꙗко тꙋ въпросиша насъ плѣнившеи насъ, словесъ пѣснеи, и ведшеи нас пѣнїе. въспоите намъ ѿ пѣснеи сїонскыхъ. Како въспоемъ пѣснь гню на земли чꙋжеи; аще забꙋдꙋ тебе ієрлимъ, забвена бꙋди десница моѧ. Прильпни ꙗзыкъ мои гртани моемꙋ, аще не помѧнꙋ тебе, аще не предложꙋ ієрлима [ꙗко][4] в начало веселїа моего. Помѧни ги сны едомскыа, в днь ієрлимль, глющаѧ, истощате, истощате до основанїи его. дщи вавѵлонѧ окаанная. Блженъ иже въздасть тебѣ въздаанїе твое, еже въздасть намъ. Блженъ, иже иметъ, и разбїетъ младенцѧ твоѧ о камень. (Слва,)

1 Давидів або Єреміїн. 136.

На вавилонській ріці, там ми сиділи і плакали, коли згадали Сіон. **2** На вербах посеред неї ми повісили наші органи, **3** бо там попросили нас ті, що нас полонили, слова пісень і спів ті, що нас відвели. Заспівайте нам сіонських пісень. **4** Як заспіваємо господню пісню в чужій землі? **5** Якщо я тебе забуду, Єрусалиме, хай буде забута моя правиця! **6** Хай мій язик прилипне до мого горла, якщо не згадаю тебе, якщо не поставлю перше Єрусалим як начало моєї радості! **7** Господи, в день Єрусалиму згадай едомських синів, які говорили: Нищіть! Нищіть його до основ! **8** Нещасна дочко вавилонська, блаженний той, хто тобі віддасть твою винагороду, яку ти нам віддала. **9** Блаженний той, хто візьме і розіб'є твоїх немовлят об камінь. Слава...

([Ѱлом двдъ, (аггеа и) захарїа][1], рлз)[2].

Исповѣмсѧ тебѣ ги всѣмъ срцемъ моим, [и пре аггли въспою тебѣ. Ꙗко оуслыша [вса][3] глы оустъ мои][4]. Поклонюсѧ къ црькви стѣи твоеи, и исповѣсѧ

1 Псалом Давидів. Ангея і Захарія. 137.

Визнаватимуся Тобі, Господи, усім моїм серцем! І співатиму Тобі перед ангелами! Бо Ти вислухав всі слова моїх уст. **2** Поклонюся до твоєї святої церкви і визнаватимуся твоєму і мені

за твоє милосердя і твою правду. Бо Ти вивищив твоє святе ім'я понад усе. **3** В тому дні, коли закличу до Тебе, скоро вислухай мене. Розможиш мене в моїй душі твоєю силою. **4** Хай визнаються Тобі, Господи, всі земні царі! Бо всі почули слова твоїх уст. **5** І заспівають в господніх піснях, бо велика господня слава! **6** Бо Господь високий і зглядається на впокорених, і високе здалека пізнає. **7** Якщо піду посеред скорботи, Ти мене оживлятимеш. На гнів моїх ворогів Ти простягнув свою руку – і мене спасла твоя правиця. **8** Господь віддасть за мене! Господи, твоє милосердя навіки! Не погорди ділами твоїх рук!

и́мени твоѥ̂му, ѻ̂ млⷭ҇ти твоеи҆ и҆ і҆́стинѣ твоеи҆· Ꙗ҆́ко възвели́чилъ ѥ̂си ѻ̂ всѣмъ и҆мѧ [твое стⷮое]⁵· Во́ньже днⷭ҇ь а҆́ще призовꙋ тѧ, ско́ро ꙋ҆слы́ши мѧ· Ꙋ҆мно́жиши мѧ в҆ дшⷭ҇и моеи҆ си́лою [твоею̀]⁶· да и҆сповѣдатсѧ тебѣ гⷭ҇и всⷭ҇и црⷭ҇їе земстⷭ҇їи, ꙗ҆ко ꙋ҆слы́шашѧ всѧ глⷭ҇ы ꙋ҆стъ твоиⷯ· И҆ въспоютъ в҆ пѣснехъ гнⷭ҇ахъ, ꙗ҆ко велїа сла́ва гнⷭ҇ѧ· Ꙗ҆ко высокъ гⷭ҇ь, и҆ смиренаѧ призираетъ, и҆ высо́каѧ и҆здале́ча свѣсть· А҆́ще поидꙋ посредѣ ско́рби, живи́ши мѧ· На гнѣвъ врагъ моиⷯ про́стретъ рꙋкꙋ свою, и҆ спⷭ҇е мѧ десни́ца твоѧ· Гⷭ҇ь въздастъ за́ мѧ· Гⷭ҇и млⷭ҇ть твоѧ в҆ вѣкъ, дѣла рꙋкъ твоиⷯ не презрѝ·

1 Вкінці. Псалом Давидів. Захарія. 138.

Господи! Ти мене випробував і мене пізнав. **2** Ти пізнав моє сідання і моє вставання. Ти зрозумів мої задуми здалека. **3** Стежку мою і протоптану дорогу мою Ти дослідив, і всі мої дороги ти передбачив. **4** Бо немає обмани на моєму язику. **5** Ось Господи, Ти пізнав все, останнє і давнє. Ти мене зліпив і поставив на мені твою руку. **6** Мені дуже подиву гідне твоє знання, скріпилося, не зможу осягнути його. **7** Куди піду від твого духа і від твого лиця куди втечу? **8** *Якщо піду на небо, Ти є там. Якщо зійду до аду, Ти є там. **9** Якщо вранці візьму мої крила, і поселюся в кінцях моря, **10** адже і там твоя рука мене попровадить, і вдержить мене твоя правиця. **11** І я сказав: Хіба темрява мене потопче і ніч просвітлення в моїй їжі? **12** Бо темрява не затемниться від тебе і ніч освітиться як день. Як її темрява, так і її світло. **13** Бо Ти створив мої нутрощі, взяв мене від лона моєї матері. **14** Визнаватимуся Тобі, бо Ти став страшно подиву гідним. Подиву гідні твої діла, і моя душа дуже *це* знає. **15** Від Тебе не сховалася моя кість, яку Ти зробив у тайні, і мій склад в глибинах землі, **16** невчинине мною побачили твої очі. І в твоїй книзі всі запишуться, в дні будуть зліплені і ніщо в них. **17** Мені ж дуже чесними були твої друзі, Боже! Дуже закріпилися їхні володарства, **18** вичислю їх і понад пісок розмножаться. Я піднявся і я ще є з Тобою, **19** якщо вигубиш грішників, Боже. Мужі крові, відхиліться від мене, **20** бо ви є ревнивими в задумах, даремно візьмуть твої міста. **21** Господи! Чи я не зненавидів тих, що Тебе ненавидять, і не розтанув за твоїх ворогів? **22** Я їх зненавидів досконалою ненавистю, вони мені стали як вороги. **23** Досліди мене, Боже, і піз-

ам. 9

(В конецъ, ѱлⷭ҇о, двⷭ҇дъ, [заха́рїа]¹, рлⷭ҇и)²·

Г и҆ и҆скꙋсилъ мѧ ѥ̂си, и҆ позна̑ мѧ ѥ̂си· Ты̂ позна сѣданїе мое, и҆ въста́нїе мое· Ты̂ разꙋмѣ помышле́нїа моѧ и҆здале́че· Стезю̀ мою и҆ поттлаченꙋю мою ты̂ ѥ̂си и҆зслѣдова̑· И҆ всѧ пꙋти̂ моѧ провидѣ, ꙗ҆ко нѣсть [льсти]³ въ ꙗ҆зы́цѣ мое́мъ· Се̂ гⷭ҇и, ты̂ разꙋмѣ всѧ послѣднѧѧ и҆ древнѧѧ· Ты̂ созда мѧ, и҆ положи на мнѣ рꙋкꙋ твою· Ꙋ҆диви́сѧ ра́зꙋмъ твои ѿ менѐ, ꙋ҆твердисѧ, не възмогꙋ к немꙋ· Ка́мо поидꙋ ѿ дх҃а твоѥ̂го, и҆ ѿ лица твоего камо бѣжꙋ; *а̂ще взыдꙋ на́ нбⷭ҇о, ты̂ [та́мо ѥ̂си]⁴, а̂ще сни́дꙋ въ а́дъ, тамо ѥ̂си· А҆́ще возмꙋ крилѣ моѝ ра́но, и҆ вселю́сѧ в҆ послѣднихъ морѧ, и҆ та́мо бо рꙋка̀ твоа наставитъ мѧ, и҆ ꙋ҆дръжитъ мѧ десни́ца твоа· И҆ рѣхъ, ѥ̂да тма̀ поперетъ мѧ, и҆ нощъ просвѣщенїе в пищи моеи҆· Ꙗ҆ко тма̀ не помрачи́тсѧ ѿ тебе, и҆ нощъ ꙗ҆ко днⷭ҇ь просвѣтитсѧ· Ꙗ҆ко тма̀ еа̀, тако и҆ свѣ̑ еа̀· Ꙗ҆ко ты̂ созда̀ (ꙋ҆тробы)⁵ моѧ [-]⁶, въспрїѧ̑ мѧ и҆з̆ чрева ма́тере моеа̀· И҆сповѣмсѧ тебѣ, ꙗ҆ко страшно ꙋ҆дивилсѧ ѥ̂си· Чꙋ̑дна дѣ́ла твоѧ, и҆ дшⷭ҇а моѧ зна́етъ ѕѣло̀· Не ꙋ҆таи́сѧ ко́сть моа̀ ѿ тебѐ, ю҆̀же сътвори̑ ѥ̂си в҆ та́инѣ, и҆ съста́въ мои в҆ преи҆спо̑днихъ землѝ· Не съдѣ́ланое моѐ видѣста о́чи твоѝ, и҆ въ кни́зѣ твое́и҆ всⷭ҇и напи́шꙋтсѧ· Въ днⷭ҇е съзи́ж̑дꙋтсѧ, и҆ ничтоже в нихъ· Мнѣ же ѕѣло̀ че́стни бышѧ дрꙋѕи твоѝ бⷭ҇е, ѕѣло ꙋ҆тверди́шасѧ влⷭ҇чьствїа и҆ⷯ· И҆зочтꙋ и҆хъ, и҆ паче пѣска ꙋ҆мно́жатсѧ· Въстахъ и҆ ѥ̂ще ѥ̂смь с тобою, а̂ще избїе́ши грѣшникы бⷭ҇е· Мꙋ́жїе кро́ви ꙋ҆клони́тесѧ ѿ мене, ꙗ҆́ко (ревни́ви ѥ̂сте)⁷ в помышле́нихъ, прїимꙋтъ в сꙋе́тꙋ грады твоѧ· Не ненави́дѧщаѧ ли тѧ гⷭ҇и възненавидѣхъ, и҆ ѻ̂ вразѣ твои́хъ и҆ста́ѧхъ; съверше́ною ненавистїю възненавидѣ̑ и҆хъ; въ врагы̀ бы́шѧ мнⷭ҇и· И҆скꙋси мѧ бⷭ҇е, и҆ ꙋ҆вѣжⷣь

амѡ̑ д҃

срце мое: (И) стяжи мя, и разумѣй пути моя: И виждь аще путь безаконіа во мнѣ, и настави мя на путь вѣченъ:

(В конец, Псаломъ Давидъ, рлд)[1].

Избави мя Гди ѿ члка лукава, ѿ мужа неправедна избави мя: Иже помыслиша неправду в срци, весь днь ополчаху брани: *Изъострiша языкъ свои яко змiинъ: Ядъ аспиденъ под устнами ихъ: (-)[2] Съхрани мя Гди из руки грѣшнича, ѿ члкъ неправеденъ измии мя: Иже помыслиша запяти стопы моя, съкрыша грьдiи сѣть мнѣ: И южи препяша сѣть ногама моима, при стези съблазны положиша ми: (-)[3] Рѣхъ Гви, Бгъ мой еси ты, внуши Гди гласъ моленiа моего: Гди Гди сила спсенiа моего, осѣнилъ еси на главою моею в днь брани: Не прадажь мене Гди ѿ желанiа моего грѣшнику: Помыслиша на мя, не остави мене, да не когда възнесутся: [-][4] Глава окружениа ихъ, труд устенъ ихъ покрыетъ ихъ: Падутъ на ни югліа (огнена)[5] низложиши и, в страсти, [и][6] не постоятъ: Мужъ языченъ, не исправится на земли: Мужа неправедна зло уловитъ въ истлѣнiе: Познахъ яко сътворитъ Гь судъ [нищымъ][7], и месть убогымъ: Обаче праведнiи исповѣдатся имени твоему, и вселятся правiи с лицемъ твоимъ:

(Сла,)

кри а

рим. 3

(Псаломъ Давидъ, рм)[1].

Гди възвах к тебѣ, услыши мя: Вонми гласъ млтвы моеа, егда възъзову к тебѣ: даса исправитъ молитва моя яко кадило пре тобою, въздѣанiе руку моею жрьтва вечерняя: Положи Гди храненiе устомъ моимъ, и дверь огражениа о устнахъ моихъ: Не уклони срце мое в словеса лукавствiа, непщевати вины о грѣсѣхъ: Съ члкы дѣлающими безаконiе, и не съчетаюся съ избранными ихъ: Покажетъ мя праведникъ млтiю, и обличитъ мя, елеи же грѣшнаго да не намаститъ главы моеа: Яко еще и млтва моа въ благоволенихъ ихъ, пожрьтвы быша при камени судiя ихъ: Услышатся глы мои, яко възмогша, яко тлъща земли просѣдеся на земли. разъсыпашася кости ихъ прi адѣ: Яко к тебѣ Гди Гди очи мои, на тя уповахъ, не ѿими дшю мою: Съхрани мя ѿ сѣти юже съставiша ми, и ѿ съблазнъ дѣ-

най моє серце! Досліди мене і пізнай мої дороги! **24** І поглянь чи в мені є дорога беззаконня. І попровадь мене на вічну дорогу.

1 Вкінці. Псалом Давидів. 139.

2 Господи! Визволи мене від лукавої людини! Визволи мене від неправедного мужа! **3** Вони задумали неправедність в серці, цілий день ставали в лави до бою. **4** *Вигострили свій язик, наче зміїний, отрута гаспидів під їхніми губами. **5** Охорони мене, Господи, від руки грішника! Визволи мене від неправедних людей, які задумали покласти спотикання моїм крокам! **6** Горді сховали мені засідку і натягнули шнур, пастку моїм ногам, поставили мені згіршення близько стежки. **7** Я сказав Господеві: Бог мій є Ти! Послухай, Господи, голос мого благання! **8** Господи! Господи, – сила мого спасіння! Ти отінив мою голову в дні бою, **9** не видай мене, Господи, грішникові без мого бажання! Задумали проти мене, не покинь мене, щоб часом не піднялися! **10** Голова їхнього паморочення, труд їхніх губ їх покриє, **11** впаде на них вогняне вугілля, скинеш їх в бідах, не встоять. **12** Язикатий чоловік не випрямиться на землі. Неправедного мужа зло вполює на зітління. **13** Я пізнав, що Господь зробить суд бідним і помсту убогим. **14** Одначе праведні визнаватимуться твоєму імені і праведні поселяться з твоїм лицем.

Слава...

1 Псалом Давидів. 140.

Господи! Я закликав до Тебе! Вислухай мене. Будь уважний до голосу мого благання, коли я закличу до Тебе. **2** Хай випрямиться моя молитва, наче кадило, перед тобою. Піднесення моїх рук – вечірня жертва. **3** Господи! Поклади сторожу моїм устам і двері загороди довкруг моїх губ. **4** Не відхили моє серце до слів лукавства, щоб вигадувати причини за гріхи з людьми, що чинять беззаконня. І не пречислюся до їхніх обранців. **5** Мене скартає праведник милосердям і мене оскаржить, олія ж грішного хай не намастить моєї голови. Бо ще й моя молитва в їхньому вподобанні, **6** зарізані в жертву були при камені їхні судді. Почуються мої слова, бо мали силу. **7** Наче товщ землі розірвався на землі, розсипалися їхні кості при аді. **8** Бо до Тебе, Господи, Господи мої очі! На Тебе я поклав надію, не забери моєї душі! **9** Охорони мене від пастки, яку мені приготували, і від згіршення тих, що чинять безза-

коння! **10** Грішники впадуть у своїх засідках. Я є сам, доки не мину.

лающѣи безаконіе. Впадутся въ мрежа своя грѣшницы, единъ есмь азъ дондеже прейду.

1 Розуму Давидового. Коли він був у печері. Молитва. 141.

2 Моїм голосом я закликав до Господа! Моїм голосом помолюся до Господа! **3** Вилию перед ним моє благання, сповіщу перед ним мій біль. **4** Коли зникає від мене мій дух і Ти пізнав мої стежки, на цій дорозі, по якій я ходив, мені сховали засідку. **5** Я дивився направо і оглядався, і не було того, що знав мене. Пропала від мене втеча, і немає того, хто шукав би мою душу. **6** Я закликав до Тебе, Господи, сказав: Ти є моя надія, моя частка на землі живих. **7** Будь уважний до моєї молитви, бо я дуже упокорився. Визволи мене від тих, що мене переслідують, бо скріпилися понад мене. **8** Виведи з в'язниці мою душу, щоб визнаватися Твоєму імені, мене очікують праведники. Аж доки мені не віддаси.

(разума двдвъ. внегда быти ему в пещерѣ. млтва. рма)[1].

Гласомъ моимъ къ гу възвахъ, гласомъ моимъ къ гу помолюся. Пролѣю предъ нимъ млтву мою, печаль мою предъ нимъ възвѣщу. Внегда изчезаетъ ѿ мене духъ мои, и ты позна стезя моя. На пути семъ, по немуже хождаах, скрыша сѣть мнѣ. Сматряхъ одесную, и възглядахъ, и не бѣ знаай мене. Погибе бѣгство ѿ мене, и нѣсть взыскаай дшю мою. Възвахъ к тебѣ ги, рѣхъ, ты еси оупованіе мое, часть моя [еси][2] на земли живыхъ. Вонми млтву мою, яко смирися зѣло. Избави мя ѿ гонящихъ мя, яко оукрѣпишася паче мене. Изведи ис темница дшю мою, исповѣдатіся имени твоему [-][3]. Мене ждутъ праведницы, дондеже въздаси мнѣ.

1 Псалом Давидів. Коли його переслідував його син Авесалом. 142.

Господи! Вислухай мою молитву! Сприйми моє благання у твоїй праводі! Вислухай мене у твоїй праведності! **2** І не входи на суд з твоїм рабом, бо перед Тобою не оправдається жодний живий! **3** Бо ворог переслідував мою душу, впокорив до землі моє життя, посадив мене в темних, наче мертвих віку. **4** І в мені ослаб мій дух. В мені стривожилося моє серце, **5** я згадав давні дні. Я навчався в усіх твоїх ділах і в ділах твоїх рук навчався. **6** Я підняв до тебе мої руки, моя душа, наче безводна земля, до Тебе. **7** Скоро вислухай мене, Господи! Щез мій дух, не відверни твоє лице від мене, і уподібнюся до тих, що сходять до рову. **8** Дай мені вранці почути твоє милосердя! Бо на Тебе я поклав надію. Скажи мені, Господи, дорогу, якою піду! Бо до Тебе я підняв мою душу. **9** Визволи мене від моїх ворогів, Господи! До тебе я прибіг, **10** навчи мене чинити твою волю! Бо Ти є мій Бог! Твій добрий дух мене наставить на правильну землю. **11** Задля твого імені, Господи, живитимеш мене! Твоєю справедливістю виведеш з клопоту мою душу. **12** І твоїм милосердям вигубиш моїх ворогів і знищиш всіх, що дошкуляють моїй душі. Бо я є твоїм рабом.

Слава...

Ѱло двдвъ, егда [гоняше и авесаломъ снъ его][1], рмв)[2].

Ги оуслыши млтву мою, внуши моленіе мое въ истинѣ твоей. Оуслыши мя в правдѣ твоей, и не вниди в судъ с рабомъ твоимъ, яко не оправдится предъ тобою всякъ живый. Яко погна врагъ дшю мою, смирилъ есть в земли животъ мой. Посадилъ мя есть в темныхъ яко мертвыя вѣку, и оуны во мнѣ духъ мой. Въ мнѣ смутися срдце мое, помянух дни древняя. [-][3] Поучихся въ всѣхъ дѣлехъ твоихъ, (и) в дѣлехъ руку твоею поучахся. Въздѣх [к тебѣ руцѣ мои][4], дша моя яко земля безводная тебѣ. (-)[5] Скоро оуслыши мя ги, изчезе духъ мой. Не ѿврати лица твоего ѿ мене, и оуподоблюся низходящимъ в ровъ. Слышану сътвори мнѣ заоутра млть твою, яко на тя оуповахъ. Скажи ми ги путь, воньже пойду, яко к тебѣ взяхъ дшю мою. Изми мя ѿ врагъ моихъ ги, к тебѣ прибѣгохъ, наоучи мя творити волю твою. Яко ты еси бгъ мой, духъ твой блгый наставитъ мя на землю праву. Имени твоего ради ги живиши мя, правдою твоею изведеши ѿ печали дшу мою, и млстію твоею потребиши врагы моя. И погубиши вся стужающая дши моей, яко [азъ рабъ твой есмь][6].

(Слава,)

([ѱало]1 давыдъ къ голїаду, рмг)2.
(ка к.)

Благословенъ Гь Бгъ мой, наоучаай руцѣ мои на ополъченїе, прьсты моа на брань. Щадитѣль моа и прибѣжище мое, заступникъ мой и ізбавител мой, защититель мой, и нань оуповахъ. Повинуаи люди моа подъ ма. *Ги, что есть чловкъ, яко сказася еси ему, ли снъ члчь, яко вмѣнаеши и? чловкъ суетѣ оуподобися дние его яко сѣнь преходатъ. Ги преклонь нбса [-]3, и сниди, коснися горамъ и въздыматся. Блесни молънїа, и ражженеши и. посли стрѣлы твоа, и смутиши и. Посли руку твою свыше, изми ма и ізбави ма ѿ водъ многъ, ѿ рукъ сновъ чужихъ. ихъ (же) оуста глаша суету, и десница ихъ десница неправды. Бже пѣснь нову въспою тебѣ, въ ѱалтыри десатострунънѣмъ пою тебѣ. дающему спсенїе црмъ, избавлающему двда раба своего ѿ оружїа люта. избави ма и ізми ма из руки сновъ чужихъ. ихже оуста глаша суету, и десница и десница неправды. Ихъ (же) снове [ихъ]4 яко новосажена, въдружена въ юности своей. дщера ихъ оудобрены, преоукрашены яко подобїе црквє. хранилища и исполнь, ѿрыгающа ѿ сеа въ ону. овца и многоплодны, множащаса въ исходищыхъ своихъ. волове и толсти, нѣсть паденїа градежу, ни прохода, ни вопла в стогнахъ и. Оублажиша людїе имже сїа суть. блажени людїе имже Гь Бгъ ихъ.

выш и евреоу в

1 Псалом Давидів. До Ґоліята. 143.
Катизма 20.

Благословенний Господь! Мій Бог, що повчає мої руки на бій, мої пальці – на війну, **2** моє милосердя і моя охорона, мій заступник і мій визволитель, мій оборонець. І на Нього я поклав надію. Він підкоряє мій народ під мене. **3** *Господи! Чим є людина, що ти їй об'явився? Або людський син, що поважаєш його? **4** Людина уподібнилася до марноти, її дні минають, наче тінь. **5** Господи! Прихили небеса і зійди, доторкнися гір – і задимляться, **6** блисни блискавицею – і розженеш їх, пошли твої стріли – і змішаєш їх. **7** Пшли твою руку згори, визволи мене і спаси мене від великих вод, з руки чужих синів, **8** яких уста говорили марне, і їхня правиця – правиця неправди. **9** Боже! Заспіваю Тобі нову пісню! На десятиструннім псалтирі співатиму Тобі, **10** що даєш спасіння царям, що визволяєш Давида, свого раба, від поганої зброї. **11** Визволи мене і спаси мене з руки синів чужинців, яких уста заговорили марне, і їхня правиця – правиця неправди. **12** Їхні ж сини, наче нові саджанці, посаджені в своїй молодості. Їхні дочки гарні, прикрашені, наче подоба церкви. **13** Їхні покої повні, вони викидають з цього в це. Їхні вівці багатоплідні, що множаться на своїх дорогах, **14** їхні воли товсті. Немає падіння огорожі ані проходу, ані крику на їхніх вулицях. **15** Блаженним назвали народ, в якого так є. Блаженний народ, в якого Господь – його Бог!

вищ. 8 єв. 2

(Хвала, двда, рмд.)1

Възнесу тя Бже мой црю мой. и блвю има твое в вѣкъ, и въ вѣкъ вѣка. На всакъ днь блва тя, и въсхвалю има твое в вѣкъ, и въ вѣкъ вѣка. Велїй Гь и хваленъ зѣло, и величїю его нѣсть конца. Родъ и родъ въсхвалатъ дѣла твоа, и силу твою възвѣстатъ. Великолѣпїе славы стыни твоеа възглютъ, и чюдеса твоа повѣдатъ. и силу страшны твоихъ рекутъ, и величїе твое повѣдатъ. Памать множества блгости твоеа ѿрыгнутъ, и правдою твоею възрадуютса. щедръ и млтивъ Гь, долготрьпѣливъ и многомлтивъ. Блгъ Гь всаческымъ, и щедроты его на всѣхъ дѣлехъ его. да исповѣдаса тебѣ Ги вса дѣла твоа, и прпбнїи твои да блвать тя. Славу црствїа твоего реку, и силу твою

1 Похвала Давидова. 144.

Піднесу Тебе вгору, мій Боже! Мій царю! І поблагословлю твоє ім'я навіки і навіки – віків. **2** На кожний день благословитиму Тебе! І похвалю твоє ім'я навіки і навіки віків. **3** Великий Господь і дуже хвалебний! І Його величності немає кінця. **4** Рід і рід хвалитиме твої діла! І сповістять твою силу. **5** Розкажуть про величність слави твоєї святині і сповістять твої чуда. **6** І розповідатимуть *про* силу твоїх страшних *діл,* і розкажуть *про* твою величність. **7** Видадуть пам'ять множества твоєї доброти і зрадіють твоєю праведністю. **8** Щедрий і милосердний Господь, довготерпеливий і дуже милосердний. **9** Добрий Господь всім. І його щедрості на всіх його ділах. **10** Хай Тобі визнаються, Господи! Всі твої діла і твої преподобні хай Тебе благословляють! **11** Славу твого царства оголосять, і розкажуть про твою силу, **12** щоб об'я-

вити людським синам твою силу і славу величності твого царства. **13** Твоє царство – царство всіх віків. І твоє володіння в усякім роді і роді. **13** Вірний Господь в усіх своїх словах, і преподобний в усіх своїх ділах. **14** Господь піднімає всіх, що падають, і випрямляє всіх скинених. **15** *Очі всіх надіються на Тебе, і ти даєш їм їжу у відповідний час. **16** Ти відкриваєш твою руку і все живе наповняєш добротою. **17** Праведний Господь в усіх своїх дорогах і преподобний в усіх своїх ділах. **18** Господь близький до всіх, що його прикликують, до всіх, що прикликують його в правді. **19** Він зробить волю тих, що Його бояться ,і почує їхнє благання, і їх спасе. **20** Господь охороняє всіх, що Його люблять, і вигубить усіх грішників. **21** Мої уста висмовлять господню хвалу! І хай всяке тіло поблагословить його святе ім'я навіки і навіки – віків.

пс. 103

Слава...

въз̾глю, сказати сн҃овомъ чл҃чьскы̑ силꙋ твою, и̑ славꙋ великолѣпїа црс҃твїа твоего· Црс҃тво твое, црс҃тво всѣхъ вѣкъ, и влд҃чество твое въ всако̑ родѣ и̑ родѣ· Вѣренъ г҃ь въ [всѣхъ][2] словесехъ свои̑, и̑ прп҃бнъ въ всѣхъ дѣлехъ свои̑· Подемлѥ г҃ь вса низпадающаа, и̑ ї̑справлаетъ вса низверженыа· *Очи всѣ на та оу̑поваютъ, и̑ ты даеши (и̑м пищꙋ)[3] въ бл҃говрема· Ѿверзаеши ты рꙋкꙋ твою, и̑ насыщаеши всако животно бл҃говоленїа· Праведенъ г҃ь въ всѣхъ пꙋтехъ свои̑, и прп҃бнъ въ всѣхъ дѣлехъ свои̑· Близъ г҃ь всѣм призывающи̑ и̑, всѣ призывающи̑ и̑ въ истинꙋ· Волю боащи̑са ѥго сътворитъ, и̑ млт҃вꙋ и̑х оу̑слыши̑, и̑ спсетъ и̑хъ· Хранитъ г҃ь вса любащаа ѥго, и̑ вса грѣшникы потребитъ· Хвалꙋ гн҃ю въз̾глютъ оу̑ста моа, и да бл҃ви̑ всака плоть и̑ма ст҃ое ѥго, в вѣкъ и̑ въ вѣ вѣка·

ѱа҃ло рг

(Сл҃а,)

1 Алилуя. Ангея і Захарія. 145.

Хвали, моя душе, Господа! **2** Похвалю Господа в моїм житті! Співатиму моєму Богові, доки я є! **3** Не покладайте надію на князів, на людських синів, в яких немає спасіння. **4** Вийде його дух і повернеться до своєї землі. В тому дні згинуть всі його задуми. **5** Блаженний, кому Бог Якова – його помічник. Його надія на свого Господа Бога, **6** *що створив небо і землю, море і все, що в них, що береже правду навіки, **7** що чинить суд скривдженим, що дає голодним їжу. Господь звільняє зв'язаних! **8** Господь робить сліпців мудрими! Господь піднімає скинутих! Господь любить праведників! **9** Господь охороняє приходька, приймає сироту і вдову і вигубить дорогу грішних! **10** Господь зацарює навіки! твій Бог, Сіоне, в рід і рід!

мой1. 1
дія. 14
пс. 135
сир. 18
апо. 14

(а̑ллилꙋїа, а̑ггеа, ї̑ захарїа, рме)[1]·

Хвали дш҃е моа г҃а, въсхвалю г҃а в жи̑вотѣ моем· пою б҃ꙋ моемꙋ, дондеже ѥсмь· Не надѣитеса на кн҃за, [-][2] на сыны чл҃чьскыа, в ниже нѣсть сп҃сенїа· И̑зыдетъ дх҃ь ѥго, и̑ възвратитса в землю свою. в тои дн҃ь погибнꙋтъ вса помышленїа [ѥго][3]· Блаженъ, ѥмꙋже б҃ъ ї̑аковль помощни̑к [ѥго][4], оу̑пованїе ѥго, на г҃а б҃а своего· *Сътворшаго нб҃о и̑ землю, море, и̑ вса иже в ни̑· Хранащаго истинꙋ в вѣкъ, творащаго сꙋ̑ ѡ̑бидимы̑, дающаго пищꙋ а̑лчющи̑· г҃ь рѣши̑ ѡ̑кованны̑, [г҃ь оу̑мꙋдрае слѣпца· г҃ь възводитъ низверженыа][5], г҃ь люби̑ праведникы· г҃ь храни̑ пришельца, сира и̑ вдовꙋ прїемлет̾, и̑ пꙋть грѣшны̑ погꙋби̑т· въцрит̾са г҃ь в вѣкъ, б҃ъ твои̑ сїоне, в ро̑ и̑ родъ·

а̑ мо҃ а, дѣа҃ ді, ѱа҃ло рле, сира҃ ні, а̑пока҃ ді

1 Алилуя. 146.

Хваліть Господа, бо добрий псалом! Нашому Богові хай солодкою буде хвала! **2** Господь будує Єрусалим – Він збере розсіяних Ізраїля. **3** Він оздоровляє побитих серцем і обв'язує їхні побиття. **4** Він числить множество звізд і їм всім називає імена. **5** Великий Господь наш, і велика його сила! І його розумові немає числа! **6** Господь приймає лагідних, впокоряє ж грішників до землі. **7** Почніть Господеві у визнаванні! Співайте нашому Богові на гуслях! **8** Тому, що покриває небо хмарами, приготовляє дощ землі, що видає зелень на горах і траву на службу людям, **9** що

([а̑ллилꙋїа][1], рмѕ)[2]·

Хвалите г҃а, яко бл҃гъ, ѱало̑ б҃ви нашемꙋ, да насладиса хваленїе· Зижаи̑ ї̑ерл҃има г҃ь, [-][3] разсѣанная ї̑и̑лева събере· И̑сцѣлаа̑и съкрꙋшеныа ср҃цем, и̑ ѡ̑бязаа съкрꙋшенїа и̑хъ· И̑зчитаа̑и множество ѕвѣздъ, и̑ всѣ и̑мъ и̑мена нарицаа· Велеи̑ г҃ь нашь, и̑ велїа крѣпость ѥго, и̑ разꙋмꙋ ѥго нѣсть числа· Прїемла кроткыа г҃ь, смираа же грѣшникы до землѧ· Начнѣте г҃ви въ исповѣданїи, поите б҃ви нашемꙋ в гꙋслѥ· Ѡ̑дѣвающемꙋ нб҃о ѡ̑блакы, готовающемꙋ земли̑ дож̾· Прозабающемꙋ на гора̑ сѣно, и̑ травꙋ на слꙋжбꙋ чл҃ком.

іѡ лд

дающему скотѡ пищу ихъ, и *птенцемъ врановомъ призывающымъ его. Не в силѣ коньстѣи въсхощетъ, ни въ лыстехъ мужескыхъ благоволитъ. Благоволитъ Господь на боящыися его, и на оуповающыхъ на милость его.

дає скотині їхню їжу і *пташатам ворон, що до нього кличуть. **10** Він не милуватиметься силою коня ані литки чоловіка не до вподоби. **11** Господь милується тими, що Його бояться, і тими, що поклали надію на його милосердя!

йов. 39

(аллилуїа, аггеа, и захаріа рмз)[1].

Похвали Ієрлимъ Господа, хвали Бога твоего сіоне. Яко оукрѣпи вереа вратъ твоихъ, благослови сыны твоа в тебѣ. (Яко положи)[2] предѣлы твоа миръ, и тука пшенична насыщаа тя. Посылаай слово свое земли, до скорости течетъ слово его. дающаго снѣгъ [свой][3] яко волну, мглу яко пепелъ посыпающаго. Ѳещающаго голоть свой яко хлѣбы, противу лицу мраза его кто постоитъ; послетъ слово свое, и істаетъ я. дхнетъ духъ его, и потекутъ воды. Възвѣщаай слово свое іакову, оправданіа и судбы своа ізраилеви. Не сътвори тако всякому языку, и судбы своа не сказа имъ.

(Слава)

1 Алилуя. Ангея і Захарія. 147.

Похвали, Єрусалиме, Господа! Хвали твого Бога, Сіоне! **2** Бо Він скріпив засуви твоїх брам, поблагословив в тобі твоїх синів. **3** Бо поклав твої границі мирними і насичує тебе жиром пшениці, **4** Посилає землі своє слово, швидко біжить його слово. **5** Він дає свій сніг, наче вовну, іній посипає, наче попіл, **6** кидає свій лід, наче хліби. Хто встоїть проти лиця його морозу? **7** Пошле своє слово – і розтопить їх. Подме його духом – і води попливуть. **8** Сповіщає своє слово Якову, свої оправдання і судьби Ізраїлеві. **9** Він не зробив так ніякому народові і не об'явив їм свої судьби.

Слава...

(аллилуїа аггеа и захаріа рми)[1].

Хвалите Господа съ небесъ, хвалите его въ вышнихъ. хвалите его вси аггели его, хвалите его вся силы его. хвалите его слнце и луна, хвалите его вся ѕвѣзды и свѣтъ. хвалите его небеса небесъ, *и вода яже превыше небесъ, да въсхвалятъ имя Господне. яко тои рече, и быша. тои повелѣ, и създашася. Постави я въ вѣкъ, и въ вѣкъ вѣка. повелѣніе положи, и не мимоидетъ. хвалите Господа ѿ земля, змиеве и вся бездны. огнь, градъ, снѣгъ, голоть, духъ бурен, творящаа слово его. Горы, и вси холми. древа плодоносна, и вси кедри. ѕвѣріе и вси скоти. гады, и птица пернаты. црїе земстіи, и вси людіе. князи, и вси судіе земстіи. юноша, и девы. старцы съ юнотами, да въсхвалятъ имя Господне, яко възнесеся имя того единого. исповѣданіе его на земли и на небеси, и вознесетъ рогъ людии своихъ. Пѣснь всѣмъ преподобнымъ его, сыновомъ ізраилевомъ, людемъ приближающимся емъ.

а мо а
ѥрема і
и на
ѱало рле

1 Алилуя. Ангея і Захарія. 148

Хваліть Господа з небес! Хваліть Його на висотах! **2** Хваліть Його всі ангели його! Хваліть Його всі сили його! **3** Хваліть Його сонце і місяць! Хваліть Його всі звізди і світло! **4** Хваліть Його небеса небес *і вода, що понад небесами! **5** Хай похвалять господнє ім'я, бо Він сказав – і сталося. Він заповів – і створилося. **6** Поставив їх навіки і навік – віку. Поставив наказ – і не мине. **7** Хваліть Господа з землі змії і всі безодні! **8** Вогонь, град, сніг, лід, дух бурний, що чинять його слово. **9** Гори і всі вершки, плодоносні дерева і всі кедри, **10** звірі і вся скотина, плазуни і оперені птахи. **11** Царі землі і всі народи, князі і всі судді землі, **12** юнаки і дівчата, старці з молодими. **13** Хай похвалять господнє ім'я, бо вгору піднялося ім'я Його одного! Його визнавання на землі і небі! **14** І піднесе ріг свого народу. Пісня всім його преподобним, синам Ізраїлевим, народові, що до нього наближається.

мой1. 1
єре. 10
і 51
пс. 135

(аллилуїа, рмд)[1].

Въспойте Господеви пѣснь нову, хваленіе его въ церкви преподобныхъ. да възвеселится ізраиль о сътворшемъ его, и сынове сіони възрадуются о цари своемъ. да въсхвалятъ имя его въ лицѣ, въ тумпанѣ и ѱалтыри да поютъ ему. Яко благоволитъ Господь

1 Алилуя. 149.

Заспівайте Господеві нову пісню. Його похвала в церкві преподобних. **2** Хай розвеселиться Ізраїль Тим, що його створив! І сини Сіону хай зрадіють своїм царем! **3** Хай похвалять його ім'я в хорі! На тимпані і псалтирі хай Йому співають! **4** Бо Господь

любить свій народ і піднесе лагідних до спасіння. **5** Похваляться преподобні у славі і зрадіють на своїх ліжках. **6** Божі підношення в їхнім горлі. І обосічні мечі в їхніх руках, **7** щоб чинити помсту між народами, оскарження в народах, **8** зв’язати їхніх царів путами і їхніх славних ручними залізними кайданами, **9** щоб зробити в них написаний суд. Ця слава є для всіх його преподобних.

в҆ лю́дехъ свои́хъ, и҆ вознесе́тъ кро́ткїѧ во спасе́нїе. Восхвала́тсѧ преподо́бнїи в сла́вѣ, и҆ возра́дꙋютсѧ на ло́жехъ свои́хъ. Возноше́нїѧ бж҃їѧ в҆ горта́ни и҆́хъ, и҆ мечи̑ ѡ҆боꙋ́дꙋ ѻ҆́стры в рꙋка́хъ и҆́хъ. сотвори́ти ѿмще́нїе во ꙗ҆зы́цехъ, ѡ҆бличе́нїѧ в҆ лю́дехъ. Свѧза́ти цр҃ѧ и҆́хъ пꙋ́ты, и҆ сла́вныѧ и҆́хъ рꙋ́чными ѻ҆ко́вы желѣ́зными, сотвори́ти в ни́хъ сꙋ́дъ напи́санъ. Сла́ва си е҆́сть всѣ́мъ прпⷣбнымъ е҆го.

1 Алилуя. 150.

Хваліть Бога у його святих! Хваліть Його в закріпленні його сили! **2** Хваліть Його в силах його! Хваліть Його за множеством його величності! **3** Хваліть Його в трубнім голосі! Хваліть Його на псалтирі і гуслях! **4** Хваліть Його на тимпані і хором! Хваліть Його в струнах і органах! **5** Хваліть Його в милозвучних цимбалах! Хваліть Його в цимбалах оклику! **6** Все, що дише, хай хвалить Господа!

Слава...

(а҆ллилꙋ́їа, р҃н)[1].

Хвали́те бг҃а во ст҃ы́хъ е҆го, хвали́те е҆го во оу҆твержде́нїи си́лъ е҆го. Хвали́те е҆го на си́лахъ е҆го, хвали́те е҆го по премно́гомꙋ вели́чествїю е҆го. Хвали́те е҆го во гла́сѣ трꙋ́бнѣ, хвали́те е҆го во ѱалтѵ́ри и҆ гꙋ́слехъ. Хвали́те е҆го в тѵ́мпанѣ и҆ ли́цѣ, хвали́те е҆го во стрꙋ́нахъ и҆ ѻ҆рга́нѣхъ. Хвали́те е҆го в҆ кѵ́мва́лѣ доброгла́сныхъ, хвали́те е҆го в҆ кѵ́мва́лѣхъ воскли́цанїѧ. Всѧ́ко дыха́нїе да хвали́тъ гдⷭ҇а. [-][2]

(Сла́ва.)

1 Цей Давидів псалом написаний окремо і поза числом. Коли він сам боровся і вбив Ґоліята.

Малим був я між моїми братами і молодший в домі мого батька. Я пас овець мого батька. **2** Мої руки зробили орган, і мої пальці настроїли псалтир. **3** І хто сповістить моєму Господеві? Сам Господь, сам почує. **4** Він сам послав свого ангела і взяв мене від овечих отар мого батька і помазав мене олією свого намащення. **5** Мої брати гарні і великі, і Господь їх не уподобав. **6** Я вийшов назустріч чужинцеві, і він мене прокляв своїми ідолами. **7** Я ж, вирвавши в нього меч, відрубав йому голову і забрав погорду з ізраїльських синів.

Сей ѱало́мъ ѻ҆со́бь пи́санъ, (и҆ внѣ̀ числа̀, дв҃дъ)[1]. е҆гда̀ е҆ди́нъ бра́сѧ, (и҆ оу҆би́тъ) голїа́да.

Ма́лъ бѣ́хъ в҆ бра́тїи моей, и҆ ю҆нѣ́йшїи в҆ до́мꙋ ѻ҆тца̀ моего, пасѧ́хъ ѻ҆́вцѧ ѻ҆тца̀ моего. Рꙋцѣ̀ мои̑ сотвори́ша ѻ҆рга́нъ, и҆ пе́рсти мои̑ сочета́ша ѱалтѵ́рь. И҆ кто̀ возвѣсти́тъ гдⷭ҇ви моемꙋ; са́мъ гдⷭ҇ь, са́мъ оу҆слы́шитъ. Са́мъ посла̀ а҆́гг҃ла своего, и҆ взѧ́тъ мѧ ѿ [па́ствꙋ][2] ѻ҆́вчїѧ ѻ҆тца̀ моего, и҆ пома́за мѧ е҆ле́омъ пома́занїѧ своего. Бра́тїѧ моѧ добри и҆ ве́лицы, и҆ не бл҃говоли в ни́хъ гдⷭ҇ь. И҆зыдо́хъ въ срѣ́тенїе и҆ноплеме́нникꙋ, и҆ прокла́тъ мѧ и҆до́лы свои́ми. А҆́зъ же и҆сто́ргъ (ме́чь ѿ него)[3], ѡ҆безглави́хъ е҆го, и҆ ѿѧ́хъ поноше́нїе ѿ сн҃о́въ і҆и҃левъ.

1-а пісня, пісня Мойсея з Виходу, глава 15.

а҃ пѣ́снь, пѣ́снь мѡѷсе́ова, ѿ и҆схо́да, гл҃а, еі҃.

2-а пісня, пісня Мойсея з Второзаконня, глава 32.

в҃ пѣ́снь, пѣ́снь мѡѷсе́ова, вто́раго зако́на, гл҃а, лв҃.

3-а пісня, пісня Анни, матері пророка Самуїла, 1-а Царств, глава 2.

г҃ пѣ́снь, пѣ́снь а҆́ннина, ма́тере самꙋи́ла прⷪ҇рка, а҃ црⷭ҇твъ, гл҃а, в҃.

4-а пісня, молитва святого пророка Аввакума, глава 3.

д҃ пѣ́снь, мл҃тва ст҃го прⷪ҇рка а҆вва́кꙋма, гл҃а, г҃.

5-а пісня, пісня святого пророка Ісаї, глава 26.

е҃ пѣ́снь, пѣ́снь ст҃го і҆са́їа прⷪ҇рка, гл҃а, кѕ҃.

6-а пісня, молитва прорка Йони, глава 2.

ѕ҃ пѣ́снь, моли́тва і҆ѡ́ны проро́ка, гл҃а, в҃.

7-а пісня, трьох святих юнаків у пророка Даниїла, глава 3.

з҃ пѣ́снь, ст҃ы́хъ трїе́хъ ѻ҆́трокъ, в҆ прⷪ҇рцꙋ дані҃, гл҃а, г҃.

и҃ пѣснь, пѣнїе ст҃ы҃ трїех ѻ҆трокъ, в прр҃кꙋ дані҃, гл҃а, г҃·

ѳ҃ пѣснь, пѣснь прест҃ыѧ бц҃а, еѵⷢ҇гл҃ьскаа лꙋ҃ гл҃а, а҃, за҃, д҃·

і҃ пѣснь, пѣснь ст҃го прр҃ка захарїи ѿц҃а пртⷮечева, лꙋ҃ гл҃а, а҃, за҃, д҃·

8-а пісня, спів святих трьох юнаків у пророка Даниїла, глава 3.

9-а пісня, євангельська пісня Пресвятої Богородиці, Лука, глава 1, початок 4.

10-а пісня, пісня святого пророка Захарії, батька Предтечі, Лука, глава 1, початок 4.

Зачало притчамъ соломонинымъ

Початок Соломонових приповідок

Гл҃а, а҃·

Притча [соломона][2] сн҃а двд҃а иже цр҃ствова въ (ї҆илтѣх)[3]· разꙋмѣти прм҃рость и наказанїе. разꙋмѣти же словеса мꙋдростїи· Прїати же извитїе словесъ, (и разрешенїе гаданїи)· Разꙋмѣти же правдꙋ (и истиннꙋ)[4], и сꙋдъ исправлѧти· да дастъ незлобивымъ хꙋдожство· ѻ҆трокꙋ же юнꙋ, чювствїе, и прм҃рость· сего (-)[5] послꙋшавъ мꙋдрыи, премꙋдрѣе бꙋдетъ· ч҃ разꙋмныи, строителство стѧжитъ· разꙋмѣетъ же притча и темно слово. гл҃нїа же премꙋдрыхъ и гаданїа· *Начало прм҃рости страхъ [гн҃ь][6]· разꙋм же, бл҃гъ всѣмъ творѧщи҆ ю· Бл҃говѣрїе же на бг҃а, (и) начала чювствїа· прм҃рость же и наказанїе, нечестивїи оуничижаютъ· Слыши сн҃ꙋ наказанїе ѿц҃а твоего, и не ѿрини наказанїа мт҃ре твоеѧ· вѣнецъ бо (бл҃гти)[7] прїимеши на твоемъ врьсѣ, и гривнꙋ златꙋ ѻ своей выи· Сн҃е да не (прелестѧтъ тебе)[8] мꙋжи нечестивїи, не въсхощи (же) аще оумолѧтъ тѧ гл҃юще. поиди с нами причаститисѧ крови, покрыемъ же в землѝ мꙋжа праведна без правды. пожрем же его, ꙗко адъ жива· и возмемъ (памѧть его)[9] ѿ землѧ, стѧжанїе его много прїимемъ. исполнимъ (-)[10] домы наша корыстїю, жребїи же твои положи с нами. ѻбще же влагалище стѧжемъ вси, и врѣтище єдино да бꙋдетъ (всѣмъ) намъ· Не ходи в пꙋть с ними, оуклони же ногꙋ твою ѿ стезъ ихъ· *Ногы бо ихъ, на зло рищꙋтъ, и скоры

ѱало҃ рі҃ еклс҃ а҃

ісаїа н҃д крї г҃

Глава 1

1 Приповідки Соломона, Давидового сина, який царював між ізраїльтянами. **2** Пізнати мудрість і повчання, зрозуміти ж слова мудрості, **3** прийняти ж вислови слів і розв'язання загадок, зрозуміти справедливість і правду і правильно судити суд, **4** щоб Він дав хитрість незлобним, а молодому слузі сприйняття і премудрість. **5** Послухавши це, мудрий стане мудрішим, а розумний придбає настановлення, **6** пізнає ж притчу і темне слово, вислови ж мудрих і загадки. **7** *Початок премудрості – страх господній, а добре розуміння – всім, що його чинять. Побожність же до Бога – і початок сприймання, а безбожні погорджують мудрістю і нагадуванням. **8** Послухай, сину, нагадування твого батька і не відкидай нагадування твоєї матері. **9** Бо одержиш вінець ласки для твого верху і золотий ланцюжок для своєї шиї. **10** Сину, хай тебе не обманять безбожні чоловіки, ані не бажай, коли проситимуть тебе, кажучи: **11** Ходи з нами, стань учасником крові, неправедно ж скриємо в землі праведного чоловіка, **12** пожеремо ж його живим, так як ад, і заберемо пам'ять його з землі, **13** заберемо його великий маєток, наповнимо наші доми здобиччю. **14** Кинь же з нами твій жереб, а всі придбаємо спільний гаманець, і хай нам всім буде один мішок. **15** Не ходи в дорогу з

пс. 110 екл. 1

іс. 59
рим. 3

ними, зверни ж твою ногу з їхніх стежок, **16** *бо їхні ноги біжать до зла і є швидкі на пролиття крові. **17** Адже не без причини натягнуті є сітки для птахів, **18** бо вони учащають у вбивстві, збирають собі зло, а знищення законопереступних чоловіків погане. **19** Це є дороги всіх, що чинять беззаконня, бо безбожністю гублять свою душу. **20** Мудрість оспівується на дорогах, а на шляхах провадить сміливість, **21** на верхах оборонних стін проголошується, а при брамах, при сильних, вона сидить і при брамах міста сміливо говорить. **22** Отже, скільки років незлобні держаться праведності – не засоромляться. А безумні, ставши безбожними, є любителями гордощів, вони зненавиділи пізнання **23** і стали вартими картання. Ось вам представляю вислови мого духа, навчу ж вас мого слова. **24** *Оскільки я закликала і ви мене не почули, видавала слова і ви не сприймали, **25** але відкидали мої поради і не сприйняли мої картання. **26** Тому і я висмію вашу погибель, зрадію ж завжди, коли на вас прийде знищення, **27** або як надійде на вас замішання, знищення нагло *надійде,* подібно до бурі, або коли на вас прийде скорбота і облога міста. **28** Бо буде, що коли покличете до мене, я ж не вислухаю вас. Мене шукатимуть злі і не знайдуть, **29** бо зненавиділи мудрість і не вибрали господній страх, **30** бо не побажали послухатися моїх порад, кпили ж з моїх картань. **31** Тому, отже, їстимуть плоди своїх доріг і наситяться своєю безбожністю. **32** Бо томущо образили малят, будуть вбиті, випробування вигублює безбожних. **33** Хто ж мене слухає, поселиться в надії. Він спочине від всякого зла без страху.

іс. 65
і 66
єре. 3

(сꙋть) на пролитїе крове. Не (бес правды бо)[11] пропинаютсѧ мрежа пернатымъ, тїи бо ꙋбїенїю ѡбщаютсѧ, събираю себѣ злаа. разрꙋшенїе же мꙋжей законопрестꙋпникъ зла. Се (сꙋть пꙋтїе)[12] всѣ творѧщихъ беззаконїе, нечестїем бо, (дꙋшю свою)[13] ѿемлютъ. прмꙋдрость въ исходищихъ поетсѧ. в пꙋтехъ же дръзновенїе вводитъ. На връсѣх же стѣнъ забралныхъ проповѣдꙋетсѧ, въ вратѣхъ же силныхъ присѣдитъ, (и) въ вратѣхъ (-)[14] града дерзающи глетъ. елико ꙋбо лѣтъ незлобивїи дръжасѧ правды не постыдѧтсѧ. а безꙋмнїи, досаженїю сꙋть похотницы, нечестивїи бывше. възненавидѣша чювствїе, и повинни бышѧ ѡбличенїемъ. Се прелагаю вамъ, моего дха гланїе. наꙋчю же вас моемꙋ словеси. *Понеже звах и не послꙋшасте (мене), (-)[15] простирахъ словеса и не внимастѣ. но ѿметасте моѧ совѣти, (и) моихъ (-)[16] ѡбличенїи [не внимасте][17]. Тѣмже и азъ вашеи погибели посмѣюсѧ, порадꙋю же сѧ всегда, аще прїидетъ вамъ погыбель. (Или ꙗко млъва на вы внезаапꙋ)[18] разоренїе (-)[19] подобно бꙋрїи прїидет, [или][20] егда (вамъ прїидетъ)[21] печаль и градꙋ ѡбъстоѧнїе (-)[22]. Бꙋдетъ бо егда призовете мѧ, аз же не послꙋшаю вас. взыщꙋтъ мене злїи и не ѡбрѧщꙋт. възненавидѣшѧ бо прмꙋдрость. (и) страха (-)[23] гнѧ, не изволишѧ. Не хотѧхꙋ (бо) (внимати моихъ совѣтъ)[24], подражахꙋ бо моѧ ѡблеченїа. тѣмже ꙋбо снѣдатъ свои пꙋтїи плоды, и своеѧ нечести насытѧтсѧ. зане бо ѡбидахꙋ младыѧ ꙋбїени бꙋдꙋт, (-)[25] испытанїе нечестивыѧ, гꙋбит. Слꙋшаай же мене вселитсѧ на ꙋпованїе, (иже)[26] безмлъствии без страха, ѿ всѧкого зла.

Ісаіа ѯе
и ѯѕ
єрєа з

Глава 2

1 Сину, якщо прийнявши мої слова і заповіді, в собі заховаєш, **2** твоє вухо послухає мудрість і приставиш твоє серце до сприймання – дали й на повчання твоєму синові. **3** Бо якщо прикличеш мудрість і даси твій голос розумінню, шукатимеш же пізнаня великим голосом, **4** і якщо шукатимеш її, як срібло, як скарби її шукатимеш, **5** тоді пізнаєш господній страх і знайдеш боже пізнання. **6** Бо Господь дає мудрість, і від його лиця пізнання і розуміння, **7** і збирає спасіння, як скарб, тим, що випрямлюються, охороняє ж їхній хід, **8** збереже дорогу оправдань і збереже дорогу тих, що його хвалять. **9** Тоді зрозумієш праведність і суд і випрямиш все твоє добро. **10** Бо якщо муд-

Глава в.

Сыне, аще прїимъ глы моѧ (и) заповѣди (в себѣ скрыеши)[1]. Послꙋшаетъ премꙋдрости твое ꙋхо. и приложиши срце свое разꙋмꙋ. (Приложиша и)[2] в наказанїе снꙋ твоемꙋ. аще бо премꙋдрость призовеши и разꙋмꙋ даси гла твои. чювства же взыщеши, (гласомъ великымъ)[3]. И аще взыщеши еѧ, ꙗко сребра (-)[4] ꙗко сокровища поищеши еа. тогда разꙋмѣеши боꙗзнь гню и разꙋмъ бжїи ѡбрѧщеши. ꙗко гь дае премꙋдрость, и ѿ лица его познанїе, и разꙋмъ. и щадитъ исправлѧющимъ спснїе. защищаетъ [же][5] шествїа ихъ, (съхранитъ)[6] [пꙋть][7] ѡправданїи. и пꙋть хвалѧщимъ его съхранитъ. Тогда разꙋмѣеши правдꙋ и сꙋдъ, и исправиши всѧ

(твоѧ)[8] бл҃гаѧ. А҆́ще бо прїи́детъ премꙋ́дрость въ твоѐ помышле́нїе, а҆ чꙋ́вство дш҃и твоеи до́бро бы́ти и҆зво́литсѧ. Совѣ́тъ до́бръ съхрани́тъ тѧ, смышле́нїе же преподо́бно съблю́детъ тѧ. да и҆зба́витъ тѧ ѿ пꙋти̂ зла, и҆ ѿ чл҃ка гл҃юща, ничто́же вѣ́рно. (а҆)[9] ѡ҆ста́вльшеи пꙋти̂ пра́выѧ ходи́ти пꙋте́мъ (непра́вымъ)[10], (и҆) веселѧ́щихсѧ ѡ҆ злѣ̂ и҆ ра́дꙋющесѧ ѡ҆ сверше́нїи зла. и҆́хже пꙋти стропо́тни, (-)[11] скривлена колеса̀ и҆́хъ да́лече тѧ (творѧ́тъ)[12] ѿ пꙋти̂ пра́ва. и҆ чꙋ́жда ѿ пра́вєныѧ мы́сли. Сн҃е да не (пости́гнетъ тѧ)[13] золъ совѣ́тъ ѡ҆ставлѧ́ѧ ᲂу҆че́нїе ю҆́ности, и҆ (забывыи завѣ́тъ бж҃їи)[14]. положи́лъ бо є҆сть при сме́рти до́мъ свои, и҆ въ а҆́дъ съ (безꙋ́мными)[15] колеса̀ своѧ. вси ходѧ́щеи по не́мъ не възвратѧ́тсѧ, ниже пости́гнꙋтъ стезъ пра́вєныхъ. ни бо пости́гнетъ и҆ лѣ́та живота. А҆́ще бо бы́ша ходи́ли в пꙋти̂ бл҃гы, ѡ҆брѣ́ли ᲂу҆бо бы́ша стезѧ̀ пра́вєныхъ гла́дкы. Бл҃ази бꙋ́дꙋтъ жи́тели на земли̂, незло́бивїи же ѡ҆ста́нꙋтъ на не́и. ꙗ҆́ко пра́вїи насе́лѧтъ зе́млю, (-)[16] прпⷣбнїи ѡ҆ста́нꙋтъ на не́и. *Пꙋ́тїе нечести́выхъ ѿ землѧ̀ поги́бнꙋтъ, законопрестꙋ́пницы же, и҆зри́нꙋтсѧ ѿ неѧ̀.

і҆ѡ҃ ӥ

рість прийде до твого розуму, а сприймання вважатиметься добрим для твоєї душі, **11** добра рада тебе обереже. Преподобне ж розуміння тебе берегтиме, **12** щоб спасти тебе від дороги зла і від людини, що не говорить нічого вірного. **13** А ті, що покинули праведні дороги, щоб ходити неправедними дорогами, **14** і що веселяться злом і радіють довершенням зла, **15** яких дороги погані, їхні колеса викривлені, **16** далеко тебе відставлять від дороги праведності і чужим *зроблять* від праведної думки. **17** Сину, хай тебе не захопить погана порада, покидаючи навчання молодості і забувши божий завіт. **18** Бо він поклав свій дім при смерті і свої колеса в аді з безумними. **19** Бо всі, що ходять за ним, не повернуться ані не осягнуть стежок праведних, ані не обіймуть їх роки життя. **20** Бо якщо б ходили добрими дорогами, отже, знайшли б гладкі стежки праведних. **21** Добрими будуть жителі на землі, незлобні ж залишаться на ній. Бо праведні заселять землю, преподобні на ній залишаться. **22** *Дороги безбожних пропадуть з землі, законопереступники ж викинуті будуть з неї.

йов. 18

Гл҃а, г҃.

і҆ мо҃ д҃ ві ни҃ л҃

С҃не* мои гл҃ы зако́на не забыва́й. гл҃ы же моѧ̀, да съблю́детъ твое срⷣце. дл҃готꙋ бо житїѧ̀, и҆ лѣ́та жи́зни и҆ ми́ра прило́житъ ти. Млⷭ҇тынѧ и҆ вѣ́ра, да не ѡ҆ста́нꙋтъ тебѐ, приложи́ же ѧ̂ на свое́и вы́и. [(и҆) напиши ѧ̂ на скрижа́ли срⷣца твоего][1] и҆ ѡ҆бра́щеши бл҃года́ть. И҆ помышлѧ́и до́брое прⷣ (бм҃ъ)[2] и҆ чл҃кы. бꙋди (же) ᲂу҆пова́ѧ всѣ́мъ срⷣцемъ на б҃а. А҆ своею премꙋ́дростїю не велича́исѧ. въ всѣ́хъ пꙋтѣ́хъ твои́хъ зна́и еѧ̀ да и҆спра́витъ пꙋти твоѧ̀. [-][3] *Не бꙋди мꙋ́дръ ѡ҆ себѣ́, бо́и же сѧ б҃а и҆ ᲂу҆клони́сѧ ѿ вса́кого зла̀. Тогда̀ и҆сцѣле́нїе бꙋдетъ тѣ́лꙋ твоемꙋ, и҆ приле́жанїе костє́мъ твои́мъ. *Чти г҃а ѿ пра́вєныхъ твои́хъ трꙋдо́въ, и҆ нача́ткы да́и є҆мꙋ ѿ (пра́вєныхъ твои́хъ плодъ)[4]. да и҆спо́лнѧтсѧ жи́тница твоѧ̀ мно́жествомъ пшени́цѧ, вино́ же точила твоѧ да и҆стача́ютъ. *Сн҃е не пренема́гаи (в зако́нѣ)[5] гн҃и, ни ѡ҆слабѣ́и ѿ него̀ ѡ҆блича́емъ. Є҆го́же бо лю́битъ г҃ь, (того̀ и҆) наказꙋ́єтъ, (и҆) бїє́тъ (-)[6] вса́кого сн҃а (ѿц҃ъ) є҆го́же прїе́млетъ. Блаже́нъ чл҃къ и҆́же ѡ҆брѣ́те прⷨ҇рость. и҆ сме́ртенъ и҆́же ᲂу҆вѣ́дѣ прⷨ҇рость. Лꙋ́чше бо тꙋ кꙋпова́ти, не́жели зла́та и҆ сребра̀ сокро́вища. дража́иши (-)[7] є҆сть каме́нїа многоцѣ́ннаго.

крⷨ҇ ві

добі҃а д҃ сира҃ д҃ лꙋ҃ ді҃

є҆вре҃ ві апо҃ і҃

Глава 3

1 *Мій сину, не забувай слова заповідей. Твоє ж серце хай зберігає мої слова, **2** бо дододасть тобі довжину життя, і роки життя, і мир. **3** Милостиня і віра хай не забракнуть в тебе, причіпи ж їх на своїй шиї і напиши їх на таблиці твого серця, і знайдеш ласку. **4** І думай про добре перед Богом і людьми, **5** будь же той, що всім серцем надіється на Бога. А своєю мудрістю не величайся, **6** знай її на всіх твоїх дорогах, щоб випрямила твої дороги. **7** *Не будь мудрий самим собою, бійся ж Бога і зверни від всякого зла, **8** тоді буде оздоровлення твоєму тілові і дбання за твої кості. **9** *Почитай Господа від твоїх праведних трудів, і дай йому первоплоди від твоїх праведних плодів, **10** щоб твої стодоли наповнилися множеством пшениці, а твої токи хай проливають вино. **11** *Сину, не підупадай на силах в господньому законі ані не слабни Ним караний. **12** Бо кого Господь любить, того й картає, і батько бичує кожного сина, якого приймає. **13** Блаженна людина, яка знайшла мудрість, і смертний, який пізнав мудрість. **14** Бо краще її купувати, чим скарби золота і срібла. **15** Дорожча є від

мой5. 4, 12 ниж. 30

рим. 12

тов. 4 сир. 4 лук. 14

єв. 12 апо. 10

найдорогоцінного каміння, проти неї не поставиться нічого лукавого. Вона добре знана всім, що наближаються до неї. Все ж є її негідне, **16** бо довжина життя і роки життя в її правиці, і в її лівиці багатство і слава. **16** З її уст виходить справедливість, закон же і милосердя носить на язику. **17** Її дороги – добрі дороги, і всі її стежки мирні. **18** Вона – дерево життя для всіх, що її дотримуються, і тим, що на неї впевнено покладаються, наче на Господа. **19** Бог мудрістю заснував землю, підготував же мудрістю небеса. **20** Його ж розумністю безодні були розбиті, хмари ж пролили роси. **21** Сину, не відійди, бережи ж мою пораду і думку, **22** щоб твоя душа жила і ласка була при твоїй шиї. **22** Буде ж оздоровлення твоєму тілові і додаток до твоїх костей, **23** щоб ти ходив впевнено в мирі по всякій твоїй дорозі, а твоя нога не спіткнулася. **24** Бо якщо сидиш, – будеш без страху, якщо ж спиш, – солодкий твій сон. **25** І не злякаєшся страху, що приходить на тебе, ані нападу безбожних, що находить. **26** Бо Господь буде на всіх твоїх дорогах і скріпить твою ногу, щоб ти не спіткнувся. **27** Не припиняй добро чинити потребуючому, коли твоя рука спроможна помагати. **28** Не говори: Пішовши повернуся і завтра дам, коли ти є спроможний робити добро, бо не знаєш, що принесе надходячий *день*. **29** Не куй зла на твого друга, що є приходьком і поклав на тебе надію. **30** Не ворогуй нерозумно проти людини, щоб часом не вчинила зло проти тебе. **31** *Не придбай погорди злих мужів ані не ревнуй їхнім дорога. **32** Бо нечистий перед Господом всякий законопереступник, до праведних же не причисляється. **33** Господня клятва в домах безбожних, двори ж праведних благословляться. **34** Господь протиставиться гордим, покірним же дає ласку. **35** Мудрі успадкують славу, безбожні ж піднімають безчестя.

пс. 36

Не противитсѧ ей ничтоже лукаво, знаѧ̑на есть всѣмъ приближающимсѧ ей. всѧко же (-)[8], недостойно ей есть. долгота бо житіѧ и лѣта живота, в десници еѧ. (и) в шуйци (-)[9] еѧ, богатство и слава. ѿ устъ еѧ исходитъ правда, законъ же и млть на языцѣ носитъ. Путіе еѧ, путіе добри. и всѧ стезѧ еѧ мирны. древо животное есть, всѣмъ дръжащимсѧ еѧ. и въсклонающесѧ на ню, яко на Га, тверда. Бъ премдростію (землю основа)[10], уготова же небеса мудростію. разумомъ (же) [его][11], бездны съкрушишасѧ, облацы же поточиша росы. Сне не ѿпади, съблюди же мои совѣтъ и помышленіе. да поживетъ душа твоѧ, и блгть будетъ при (выи твоей)[12]. Буде же исцѣленіе плотемъ твоимъ, и приложеніе [костемъ твоимъ][13]. да ходиши надѣясѧ в мире, въ всемъ пути твоемъ. а нога твоѧ не потъкнетсѧ. Аще бо сѣдиши, без боязни будеши. аще ли спиши, (сладокъ сонъ твои)[14]. и не убоишисѧ страха нашедша (на тѧ). ниже устремленіѧ ѿ нечестивыхъ нашедша. Гь бо будетъ на всѣхъ путехъ твоихъ, и утвердитъ ногу твою да не потъкнешисѧ. Не ѿими блготворити требующему, егда имать рука твоѧ помагати. не рци ѿшедъ (възвращусѧ)[15] и утре дамъ. Силну ти сущу блготворити, не вѣси бо что творитъ находѧи. Не куи на (друга своего)[16] зла, пришелца суща и уповающа на тѧ. Не враждуи на члка безума, да нѣчто на тѧ съдѣетъ зло. *Не стажи злыхъ мужіи поношеніе, ни възревнуи путемъ ихъ. Нечистъ бо пре Гмъ всѧкъ законопреступникъ. с правдными же не считаваетсѧ. Клятва (Гнѧ)[17] в домѣхъ нечестивыхъ. двори же праведныхъ блватсѧ. Гь гордымъ противитсѧ. смиренымъ же даетъ блгть. Славу премдріи наслѣдѧтъ. нечестивіи же (възносѧтъ)[18] досаженіе.

ѱло лѕ

Глава 4

1 Послухайте, діти, батьківське напоумлення і сприйміть пізнати розумність. **2** Даю вам добрий дар, не покидайте мого слова. **3** Бо і я був батькові послушним сином і улюблений перед лицем матері, **4** які говорили і мене повчали: Хай закріпиться наше слово у твоєму серці. **5** Бережи заповіді і не забувай, придбай розуміння, не відхилися від слів моїх уст ані не нехтуй сказаним моїми устами. **6** Не покинь його – і пристане до тебе. Полюби його – і берегтиме тебе. **7** Початок мудрості – придбати муд-

Гла, д.

Услышите дѣти наказаніе ѿче. и внемлѣте разумѣвати помышленіе. даръ благъ даю вамъ, (слова)[1] моего не оставлѧите. Снъ бо быхъ и азъ (послушливъ ѿцу)[2], и възлюбленъ сын пре лицемъ матере. яже гласта и участа мѧ. да утверждаетсѧ наше слово в твое срци. съхранѧи заповѣди (и) не забываи. [стажи разум][3], не уклонисѧ ѿ глъ [устъ мои][4]. (ниже презри гланіе мои устъ), не остави его и иметсѧ тебе. похощи ему и съблюдетъ тѧ. (Нача-

тоѧ҆̀ прем҃дрости стѧжа́ти премꙋ́дрость, и҆ въ всѧ́комъ стѧжа́нїи твое́мъ, стѧжи̑ ра́зꙋмъ.) взы́щи є҆го̀ и҆ вознесе́тъ тѧ. почти̑ ю҆̀ да тѧ ѻ҆бы́йметъ, да да́стъ главѣ̀ твоеи, вѣне́цъ бл҃гнъ. вѣнце́мъ же пи́щномъ защи́титъ тѧ. Слы́ши сн҃е и҆ прїими моѧ̑ словеса̀, и҆ ᲂу҆мно́жатсѧ лѣ́та живота̀ твоегѡ. да ти бꙋ́дꙋтъ мно́зи пꙋ́ти живота̀. пꙋте́мъ бо прем҃дрости ᲂу҆чꙋ́ тѧ, наставлѧ́ю же тебѐ на тече́нїѧ пра́ваѧ. а҆́ще бо хо́диши, не за́пнꙋтсѧ (стопы твоѧ̀)[5]. а҆́ще ли тече́ши, не трꙋди́шисѧ. И҆мѝсѧ по моѐ наказа́нїе, не ѿпꙋсти́сѧ. (-)[6] съхрани (ѧ҆̀)[7] себѣ̀ в живо́тъ твой. на пꙋ́ть нечести́выхъ не найди̑. не возрев́нꙋй пꙋтє́мъ законопрестꙋ́пникъ. на не́мже мѣ́стѣ а҆́ще во́ѧ бе́рꙋтъ, не найди̑ на то̀, ᲂу҆клони́сѧ (-)[8] ѿ ни́хъ и҆ ра́зньстви. не ᲂу҆снꙋ́тъ бо а҆́ще зла̀ не сотворѧ́тъ, ѿи́метсѧ со́нъ ѿ ни́хъ и҆ не спѧ́тъ. тѝ бо пита́ютсѧ пи́щею нечести́вою, вино́мъ же нечести́вомъ ᲂу҆пива́ютсѧ. пꙋ́ти же пра́ведныхъ ꙗ҆́кѡ (ѻ҆́гнь)[9] свѣтѧ́щесѧ прехо́дѧтъ и҆ просвѣща́ютъ до́ндеже напра́витсѧ де́нь. а҆̀ пꙋ́тїе нечести́выхъ те́мни, не вѣ́дѧтъ (бо) ѻ҆ что̀ претыка́ютсѧ. Сн҃е, мо́й гл҃ъ внима́й, к мои́мъ же словесе́мъ прилага́й (ᲂу҆́хо твое)[10]. да не ѻ҆скꙋдѣ́ютъ и҆сто́чницы твоѝ. храни̑ ѧ҆̀ въ твое́мъ сро́ци живо́тъ бо сꙋ́ть, ѻ҆брѣта́ющимъ ѧ҆̀, и҆ все́й пло́ти (твое́й бꙋ́детъ) и҆сцѣле́нїе. всѣ́мъ хране́нїемъ блюди̑ твоѐ срⷣце, ѿ си́хъ бо (сꙋ́ть) и҆схо́дища живота̀. ѿи́ми ѿ себѐ стропти́ва ᲂу҆ста, и҆ ѻ҆би́дливы ᲂу҆стны, ꙗ҆́кѡ да́лече ѿ тебѐ сотвори̑. ѻ҆́чи твоѝ, пра́во да зри́та. (и҆) вѣ́ждѣ (-)[11] твоѝ да помава́ета пра́веднаѧ, пра́ва тече́нїѧ твори̑ твои́ма нога́ма. И҆ пꙋ́ти твоѧ̀ и҆спра́влѧй. не ᲂу҆клони́сѧ ни на̀ десно ни на шꙋ́е. возвра́ти же (но́гꙋ твою̀)[12] ѿ пꙋти̑ зла̀. пꙋти̑ бо десныѧ, вѣ́сть (гд҇ь)[13]. развраще́ни же сꙋ́ть, и҆̀же ѻ҆шꙋ́юю. ты́ же пра́ва сотвори̑ тече́нїѧ твоѧ̀. хожде́нїѧ твоѧ̀, в ми́рѣ вари́тъ.

ріcть. І в усякому твоєму придбанні придбай розуміння. **8** Шукай її – і піднесе тебе вгору. Пошануй її, щоб тебе огорнула, **9** щоб дала благословенний вінець твоїй голові, вінцем же їжі тебе оборонить. **10** Послухай, сину, і прийми мої слова – і помножаться роки твого життя, щоб тобі були численні дороги життя. **11** Бо навчаю тебе доріг мудрості, наставляю ж тебе на правильні біжні. **12** Бо якщо ходиш, не спотикнуться твої стопи, якщо ж бігтимеш, не трудитимешся. **13** Прийми моє напоумлення, не відкинь, бережи їх собі для твого життя. **14** Не іди на дорогу безбожних, не ревнуй доріг законопереступників. **15** На якому лиш місці схоплюють вояки, не іди до нього, відхилися від них і будь іншим. **16** Бо не заснуть, якщо не вчинять зла, забраним буде від них сон і не сплять. **17** Бо ті годуються безбожною їжею, впиваються ж вином беззаконним. **18** Дороги ж праведних, як вогонь, що блистить, ідуть попереду і світять, доки не настане день. **19** А дороги безбожних темні, бо не знають об що спотикнуться. **20** Сину, сприйми мої слова, приклади ж твоє вухо до моїх слів, **21** щоб не вичерпалися твої джерела. Бережи їх у твоєму серці, **22** бо життя є тим, що знаходять їх, і всьому твоєму тілі буде оздоровлення. **23** Бережи твоє серце під всякою охороною, бо з них є дороги життя. **24** Забери від себе зіпсуті уста, і кривдячі губи зроби, наче далекими від тебе. **25** Хай твої очі правильно дивляться і твої повіки хай моргають праведне. **26** Правильні забіги роби твоїми ногами і випрями твої дороги. **27** Не відхилися ані вправо ані вліво, поверни ж твою ногу з дороги зла. **27a** Бо Господь знає дороги, що справа, викривленими ж є ті, що зліва. **27b** Ти ж правильними зроби твої забіги, Він в мирі випередить твої ходіння.

Гла҃, є҃.

Сы́не (мой прем҃дрость)[1] внима́й, к мои́мъ же словесе́мъ прилага́й твоѐ ᲂу҆́хо. да сохрани́ши мы́сль бл҃гꙋ. чꙋ́вствїе же моею̀ ᲂу҆стнꙋ̀ запо́вѣдаю тебѣ̀. Не внима́й злѣ̀ женѣ̀ ме҃д бо ка́плетъ ѿ ᲂу҆сте́нъ жены̀ любодѣ́ици. ꙗ҆̀же въ врѣ́мѧ наслажда́етъ тво́й горта́нь послѣ́ди же ᲂу҆́бо го́рчїе жо́лчи ѻ҆брѧ́щеши. (-)[2] И҆зоѻ҆стре́нъ па́че меча̀ ѻ҆бою́дꙋ ѻ҆́стра. Безꙋ́мїѧ бо но́зѣ низво́дѧтъ прилѣплѧ́ющаѧсѧ е҆́й сме́ртїю въ а҆́дъ. стопы̀ же є҆ѧ̀ не ᲂу҆твержа́ютсѧ. На пꙋ́ти бо живо́тны не нахо́дитъ,

Глава 5

1 Мій сину, сприйми мудрість, приклади ж твоє вухо до моїх слів, **2** щоб ти беріг добрий розум. Сприймання ж моїх уст тобі заповідаю. **3** Не сприймай злої жінки, бо мед капає з губ розпусної жінки. Вона ж на час засолоджує твоє горло, **4** пізніше ж, отже, знайдеш *її* гіркішою від жовчі, вигостренішою більше від двосічного меча. **5** Бо ноги безумності зводять смертю до аду тих, що до неї пристають, її ж стопи не закріплюються, **6** бо не приходить на дороги життя, її ж

забіги блудні і нерозумні. **7** Нині ж,сину, послухай мене і не відкинь моїх слів. **8** Далеко від неї зроби ти твою дорогу і не наближайся до дверей її дому, **9** щоб ти не передав іншим твоє життя і твоє життя немилосердним; **10** щоб інші не насилилися твоєю силою, а труди ж твої не ввійшли до чужих домів. **11** І розкаєшся в твоєму кінці, коли, отже, будуть знищені частини твого тіла, **12** і скажеш: Як я зненавидів напоумлення, і моє серце відхилилося від картання, **13** і я не послухав голосу, що мене картає, і до того, що мене повчає, я не прикладав моє вухо. **14** Мало що не був я злим для кожного серед церкви і зібрання. **15** Сину, пий воду зі своїх посудин і зі своїх криниць і джерел. **16** Хай тобі не переливаються води з твого джерела і на твої дороги хай ідуть твої води. **17** Хай будуть тобі одним, і хай ніхто чужий не має участі з тобою, **18** і джерело твоєї води хай буде твоїм власним. І веселися з жінкою, що з твоєї молодості. **19** Олень любові і жереб'я твоїх ласк хай говорить з тобою, твоя хай іде за тобою і хай буде з тобою в усякому часі. Перебувай в усій любові – і будеш розмножений. **20** Не будь численним до чужої, ані не давай обнятися руками не твоєї. **21** Бо дороги чоловіка є перед очима божими, на всі ж його забіги Він споглядає. **22** Адже переступи закону ловлять чоловіка, а кожний в'яжеться шнурами своїх гріхів. **23** Цей вмирає з ненавченими, він буде відкинутий від множества свого життя, і він гине через безумність.

блꙋднаѧ же теченїѧ єѧ̀ и҆ не бл҃горазꙋмна. Нынѣ же с҃не послꙋшай мене, и҆ не ѿвръзи моѧ̀ словеса̀. далече (ѿ неѧ сътвори ти)[3] (пꙋть твои)[4], (и҆) не приближисѧ къ дверемъ домꙋ єѧ̀. да не предаси и҆нѣмъ живота̀ твоєго, и҆ твоєго живота̀ немилостивомъ. да не насытѧ́сѧ и҆нїи твоєѧ крѣпости, а҆ трꙋды же твои въ домы тꙋждаѧ внидꙋтъ. И҆ раскаєшисѧ напослѣдокъ [твои][5], внегда̀ оу҆бо и҆стрꙋтсѧ плоти тѣла твоєго, и҆ речеши како възненавидѣхъ наказанїє. и҆ ѿ ѡ҆бличенїи оу҆клонисѧ ср҃дце мое, (и҆) не послꙋша́х гласа наказающаго мѧ, и҆ къ оу҆чащемꙋ мѧ не прилага́х оу҆ха моєго. въ малѣ бы́х (ѕолъ всѧкомꙋ)[6], посредѣ цр҃кве и҆ сонмища. (С҃не) пїи воды ѿ своихъ съсꙋдъ, и҆ ѿ своихъ стꙋденецъ (і) и҆сточникъ, да [-][7] преливаютсѧ тебѣ воды ѿ твоєго и҆сточника. (и҆) въ (-)[8] твоѧ̀ пꙋтѝ да прохода́т твоѧ̀ воды, да бꙋдꙋтъ тебѣ є҆диномꙋ сꙋщꙋ, и҆ да никтоже тꙋждь причаститсѧ тебѣ, (і) и҆сточникъ твоєѧ воды̀ да бꙋдетъ тебѣ свои. И҆ веселисѧ съ женою ꙗ҆же ѿ юности твоєѧ, є҆лень любви и҆ жребѧ твои бл҃гтїи да бесѣдꙋєтъ тебѣ. твоѧ̀ да послѣдꙋєтъ тебѣ, и҆ да є҆сть с тобою въ всѧко времѧ. въ (всеи любви съпребываѧи, и҆)[9] оу҆множенъ бꙋдеши. не многъ бꙋди тꙋждїи, неже ѡ҆бѧтъ бꙋди рꙋкама не твоєа. пред ѡ҆чима бо сꙋть бж҃їима пꙋтїє мꙋжꙋ, всѧ же теченїѧ єго съзираєтъ. законопрестꙋпленїѧ (бо) мꙋжа оу҆лавлѧютъ, плѣницами же (грѣхъ своихъ)[10] кождо затѧзаєтсѧ. Сеи скончаваєтсѧ съ ненаказанными, ѿ множества же своєго житїѧ и҆звръжетсѧ. и҆ погибаєтъ за безꙋмїє.

Глава 6

1 Сину, якщо даси запоруку за свого друга, передаси ворогові твою руку. **2** Бо власні уста – сильна сіть для чолова, і він ловиться губами своїх уст. **3** Сину, чини те, що я тобі заповідаю, і спасешся. Бо підеш в руки злих через свого друга, будь, не піддавайся. Розгніви ж твого друга, за якого ти став запорукою, **4** не дай сну своїм очам ані не задрімай своїми повіками. **5** Щоб ти спасся, наче сарна з засідки і наче птах із сильця, **6** іди до мурашки, о лінюху, і заревнуй, бачачи її дороги, і наберися мудрості від неї. **7** Бо хоч вона не має промислу ані не має наглядача, ані не є під володарем, **8** підготовляє собі їжу в жнива і влітку ж робить велику заготовку. **8a** Або йди до бджоли і навчися, якою роботящою є, а як чесно виконує роботу, **8b** якої труди царі і

Гл҃а, ѕ҃.

Сыне а҆ще порꙋчаєши за своєго дрꙋга, предаси своѭ рꙋкꙋ врагꙋ. Сѣть бо крѣпка мꙋжꙋ свои оу҆стнѣ, и҆ оу҆вѧзаєт оу҆стнами своихъ оу҆стъ. Твори с҃не ꙗ҆же а҆зъ (заповѣдаю ти)[1] и҆ сп҃сешисѧ, и҆деши бо въ рꙋцѣ злыхъ за свои дрꙋгъ, бꙋди не ѡ҆слабѣѧ. Прогнѣвай же (-)[2] дрꙋга своєго є҆гоже спорꙋчи, не даждь сна̀ своима ѡ҆чима, ни въздрѣмли (вѣкома своима)[3]. да сп҃сешисѧ а҆ки серна̀ ѿ тенета̀, и҆ а҆ки птица ѿ склепцы̀. И҆дѝ къ мравїи ѡ҆ лѣностиве и҆ възревнꙋи видѣвъ пꙋти єѧ̀, и҆ бꙋди тоѧ̀ мꙋдрѣи, ѡ҆на бо тѧжанїю не сꙋщꙋ, ни нꙋдѧщаго и҆мꙋщи ни под властїю сꙋщи, готовитъ (си) в жавꙋ пищꙋ, (и҆) много же въ лѣто творит оу҆готованїє. И҆ли и҆ди къ бчелѣ, и҆ оу҆вѣждь ꙗ҆ко тѧжателница є҆сть, тѧжанїє же ꙗ҆ко пречисто твори́т, є҆ѧже оу҆силїє цр҃и и҆

простїи къ здравїю прилагаютъ, (и) любима же есть всѣми и славима. понѣ сущи силою немощна, (но) премудростїю почтена превидѣся. доколѣ сѡ лѣностиве възлежиши, когда же ѿ сна въстанеши. *Мало убо спиши, мало же сѣдиши, мало (-)[4] дремлеши, мало же объемлеши руками (своима) перси. Потом же найдетъ тебѣ аки золъ спутникъ убожество, и нищета аки благъ ходецъ (теча). Аще ли нелѣнивъ будеши, прїидетъ яко источникъ жатва твоя, (и) нищета (-)[5] яко золъ ходецъ (ѿ тебѣ) ѿидетъ. Мужъ безуменъ, и законопреступенъ пойдетъ въ пути не благи. Той есть намизаяи окомъ, (и) клеплетъ ногою, (и) учитъ же (помаанїа перстомъ)[6]. Развращено же сердце куетъ зло на всяко время, таковъ (и) матежь съставляетъ граду. Сего ради (приходитъ внезаапу)[7] погибель ему, разсѣченїе и сокрушенїе неисцѣлно. Яко радуется о всѣх ихже ненавидитъ [Богъ][8], сокрушается же ся за не очищенїе души. Око досадителевѣ языкъ неправеденъ, руцѣ (же) проливающи кровь праведнаго. (-)[9] сердце кующее мысли злы, и нозѣ подвизающися зло творити (искоренятся). Раждизаетъ лжа свѣдѣтель неправеденъ, и насылаетъ суды посредѣ братїя. Сыне храни законы отца твоего, и не ѿвръзи наказанїя матере своея. наважи же я на свою душу присно, и обяжи (я) о своей выи. Внегда ходиши води ю и с тобою да будетъ, егда же спиши да хранитъ тя, (и)[10] въстающу ти глаголетъ с тобою. Занѣ свѣтилникъ заповѣдь законна и свѣтъ, и путь животный обличенїе и наказанїе. еже съхранити тя ѿ жены мужатыя, и ѿ наважденїя языка чуждаго. (Сыне) да не одолѣетъ ти (похоть чуждея доброты)[11], ни уловленъ буди твоима очима. Ниже да въсхитишися ѿ вѣкъ ея, цѣна бо любодѣйцѣ яко (-)[12] единаго хлѣба, занѣ жена мужемъ честнымъ душа улавляетъ. Вважетъ ли кто огнь в нядра ризъ (-)[13] (своих) не вожжетъ ли, или наступитъ кто на углїя огнена ногу же (своею) не ожжетъ ли. тако иже вшедъ къ женѣ мужатѣ, не без муки будетъ ниже (-)[14] прикасаяся ей. Не дивно аще [кто впадетъ][15] крадый, крадетъ бо да насытитъ душу (свою) алчющу. Аще же впадетъ искупится седмицею, и все имѣнїе (-)[16] давъ избавитъ себе. А прелюбодѣи за скудость ума погибель души своей съдѣваетъ. Болѣзни же и досажденїе търпитъ, (тогда)[17] поношенїе его (въ вѣкъ не потребится)[18]. Исполнь бо ревнїя яростнаго мужу

нй кд

прості прикладають на здоров'я; і вона ж є улюблена і прославлена всіма. **8c** Хоча вона силою немічна, але важається вшанованою мудрістю. **9** Доки, о лінюху, лежатимеш? Коли ж із сну встанеш? **10** *Отже, трохи спиш, трохи ж сидиш, трохи дрімаєш, трохи ж складаєш свої руки на грудях. **11** Потім же приходить на тебе біднота, наче поганий супутник, і нужда біжучи, так як добрий бігун. **11** Якщо ж будеш нелінивим, твої жнива прийдуть, наче джерело, і біднота відійде від тебе, наче поганий бігун. **12** Безумний і законопереступний муж іде недобрими дорогами, **13** він моргає оком і тупає ногою, і повчає ж киванням пальців. **14** Зіпсуте ж серце кує зло в кожному часі. Такий і наводить місту заворушення. **15** Через це нагло на нього приходить погибель, вирубування і невиліковне знищення. **16** Бо він радіє всіма, яких Бог ненавидить, вигублюється ж через нечистоту душі. **17** Око гордого, неправедний язик, руки ж, що проливають кров праведного, **18** серце, що вигадує погані помисли, і ноги, що спішать чинити зло, будуть викорінені. **19** Неправедний свідок розпалює брехню і насилає суди поміж братів. **20** Сину, бережи закони твого батька і не відкидай напоумлення своєї матері, **21** прив'яжи ж їх до твоєї душі назавжди і повіш їх на твоїй шиї. **22** Коли ходитимеш, води її, і хай буде з тобою, коли ж спиш, хай тебе береже, і як встаєш, хай говорить з тобою. **23** Бо світильником є законна заповідь, і світло, і дорога життя, оскарження, і напоумлення, **24** щоб тебе оберегти від замужньої жінки і від оскаржень чужого язика. **25** Сину, хай тобою не заволодіє похоть чужої краси, ані не будь впольований твоїми очима, ані не будь схоплений її повіками. **26** Бо ціна розпусниці, як одного хліба, адже жінка ловить душі шани гідних чоловіків. **27** Чи, хто вкладає вогонь у подолок, своєї одежі і не спалить? **28** Або чи хтось ходитиме на жевріючому вугіллі, а не попалить свої ноги? **29** Так той, хто ввійшовши до жінки замужньої, не буде без кари ані той, хто її доторкається. **30** Не дивно, якщо хтось зловиться, як краде, бо краде, щоб наситити свою душу, яка голодує, **31** якщо ж буде впійманий, дасть викуп за себе всемеро; і давши все майно, визволить себе. **32** А перелюбник через брак ума наносить згубу своїй душі, **33** болі ж і досаду терпить. Тоді його ганьба не пропаде навіки, **34** бо її чоловік, повний гнівних ревнощів, не пощадить в дні суду, **35** не змінить ніяким

ниж. 24

викупом ворожнечу ані не буде вгамований численними дарами.

ея, не пощадитъ въ день суда. не измѣнитъ (же) ни единою мздою вражды, ниже разрѣшится многими дарми.

Глава 7

1 Сину, зберігай мої слова, заховай у собі мої заповіді. **1а** Сину, почитай Господа, і скріпишся, а не бійся іншого, за винятком Нього. **2** Зберігай мої заповіді, і житимеш. І слова ж мої, наче зінниці очей, **3** обложи ними свої пальці, напиши ж їх на таблиці свого серця. **4** Назви ж мудрість своєю сестрою, а розумність зроби собі знайомою. **5** Щоб тебе берегла від чужої і лукавої жінки, коли тебе почне намовляти ласкавими словами. **6** Бо дивлячись крізь вікно з її дому при дорозі, **7** кого лиш побачить з безумних дітей, молодого, якому бракує розуму, **8** що проходить мимо кута її дому на роздоріжжі **9** і говорить в темному вечорі, коли є нічний і темний спокій. **10** Жінка ж його зустрічає, маючи розпусний вид, який чинить так, що ширяють серця молодих. **11** Вона ж є окрилена і ненаситна, а в домі не спочивають ноги її: **12** якийсь час вона крутиться назовні, а *якийсь* час ловить на роздоріжжі при кожному куті. **13** Пізніше, захопивши, поцілує його, безсоромним же лицем до нього заговорить: **14** В мене є мирна жертва, сьогодні віддаю мої обіти. **15** Задля цього я вийшла тобі назустріч, любуючись лицем твоїм, я тебе знайшла. **16** Завісами я обвісила моє ліжко, постелила ж подвійними килимами, що з Єгипту, **17** я посипала свою кімнату сафроном і мій дім корицею. **18** Ходи, насолодимося любов'ю до ранку, ходи, насолодимся любов'ю похоті. **19** Адже мого чоловіка немає в домі, пішов у дорогу далеко, **20** він з собою взяв досить срібла і за багато днів повернеться до свого дому. **21** І вона ж його звела довгою бесідою, пастками її губ його привела до розпусти. **22** Він же зразу ідучи за нею, проваджений, наче віл на заріз і наче собака на припоні, **23** або наче олень, зранений стрілою в нирки, і спішить же, наче птах до сильця, не знаючи, що біжить за душу. **24** Нині ж, сину, послухай мене і будь уважний до слів моїх уст. **25** Хай твоє серце не зверне на її дороги, і не будь обманутий в її перемінах. **26** Бо, зранивши численних, скинула, і безчисленні є *ті*, яких вона вбила. **27** Її дім – адові дороги, що зводить до покоїв смерті.

Глава, з҃.

Сыне храни моя словеса, моя заповѣди скрый въ себѣ. Сыне чти Господа и укрѣпишися развѣ же его не бойся иного. храни моя заповѣди и поживеши, (и) словеса же моя яко зѣницы очiю. обложи [-][1] ею своя персты, напиши же (я) на скрижали сердца своего. нарцы (же) премудрость (сестру себѣ)[2], а мудрость знаему сотвори себѣ. да тя соблюдетъ отъ жены чуждея и лукавы, аще тя словесы благими оглаголати начнетъ. окончемъ бо из дому ея на пути приникующи, егоже аще узритъ безумныхъ чадiи, юноту скудоумна проходящаго мимо угла распутiя дому ея. и глаголющи в темныи вечеръ, внегда упокоенiе (будетъ) нощное и мрачное. Жена же срящетъ его зракъ имущи прелюбодѣйничь, яже творитъ юныхъ парити сердца. въскрылена же есть и несытна, в дому же безъ умолченiя нозѣ ея. время (-)[3] нѣкое внѣ глумится, время же на распутiихъ на всякомъ углѣ ловитъ. Потомъ прiимши лобжетъ его, бестуднымъ же лицемъ проречетъ к нему. жертва мирна ми есть, днесь въздаю молитвы моя. Сего ради изыидохъ въ срѣтенiе тебѣ, любящи лице твое обрѣтохъ тя. Претыканiемъ есмь попяла одръ мой, коврами же сугубыми постлахъ яже отъ Египта. (Желтяницею посыпала есмъ клѣть свою)[4], (и) домъ (-)[5] мой корицею. Прiиди да насладивеся любви до утра, гряди да насладимся любовiю похоти. нѣсть бо мужа моего в дому, изыиде (-)[6] на путь далече. доволно сребра взя (съ собою)[7], (и) за (многи дни)[6] възвратится въ домъ свой. (И) прельсти же и многою бесѣдою, тенетами (-)[8] устну ея въ блудъ въведе и. Онъ же (абiе) послѣдова ей (-)[9] якоже волъ на заколенiе ведется, и яко песъ на узы. или яко елень (врежденъ стрѣлою)[10] въ (ятра)[11]. (и) поспѣшаетъ же ся яко птица въ сѣть, не вѣдыи яко о души течетъ. Нынѣ (же)[12] сыне послушай мене, и внимай глаголы устъ моихъ, да не уклонится в пути ея сердце твое. [И да не прельстишися въ омѣнахъ ея][13]. Многи бо уязвивши низведе, и бесчислени суть ихже убила есть. Путiе адови домъ ея, низводящи въ скровища смертная.

Глава, и҃·

Т(ѣ́мже) ты̀ премꙋ́дрость проповѣ́ждь, да мꙋ́дрость тебѐ послꙋ́шаетъ. (и҆) на высо́кихъ бо кра́ихъ є҆́сть, посредѣ̀ же стезь стоѧ́ше, (и҆) при вратѣ́хъ (-)[1] си́льныхъ присѣ́дитъ. въ вхо́дѣхъ же пое́тсѧ· ва́съ ѡ҆ человѣ́цы молю, и҆ вдаю мои гла́съ сынѡ́мъ человѣ́ческимъ. разꙋмѣ́йте незло́биви кова́рство, (и҆) ненаказа́нїи (-)[2] приложи́те се́рдце. послꙋ́шайте менѐ честна̀ бо рекꙋ, (-)[3] и҆знесꙋ̀ ѿ ᲂу҆стенъ (мои́хъ) пра́вая. ꙗ҆́ко и҆́стиннѣ поꙋчи́тсѧ горта́нь мо́й, мерзски же предо мно́ю ᲂу҆стны̀ льсти́выѧ· Съ пра́вдою всѝ глаго́лы ᲂу҆́стъ мои́хъ, ничесо́же в ни́хъ стропо́тна, ни развраще́на· всѧ̀ пре́ди разꙋмѣва́ющимъ, и҆ пра́ва ѡ҆брѣта́ющимъ ра́зꙋмъ· *Прїими́те наказа́нїе (а҆)[4] не сребро̀, и ра́зꙋмъ па́че зла́та и҆скꙋ́шена, и҆ста́жꙋйте же вѣ́дѣнїе па́че сребра̀ чи́ста· Лꙋ́чше бо премꙋ́дрость ка́менїа многоцѣ́нна, всѧ́ко же драго́е недосто́йно є҆ѧ̀ є҆́сть· А҆́зъ премꙋ́дрость вселихъ совѣ́тъ и҆ ра́зꙋмъ и҆ смы́слъ, а҆́зъ призва́хъ· Стра́хъ госпо́день ненави́дитъ непра́вды, досажде́нїѧ же и҆ горды́ню и҆ пꙋтїи лꙋка́выхъ, възненави́дѣхъ же а҆́зъ (пꙋти развраще́нныѧ)[5] злы́хъ· Моѝ є҆́ совѣ́тъ и҆ ᲂу҆твержде́нїе, моѧ̀ мꙋ́дрость моѧ̀ же (и҆) крѣ́пость· Мно́ю царїе ца́рствꙋютъ, и҆ си́льнїи пи́шꙋтъ пра́вдꙋ· Мно́ю велмо́жи велича́ютсѧ, и҆ мꙋчи́телие мно́ю держа́тъ землю· (И҆) а҆́зъ люба́щаѧ мѧ̀ люблю̀, и҆щꙋ́щеи же менѐ ѡ҆брѧ́щꙋтъ [благодать][6]· Бога́тство и҆ сла́ва моѧ̀ є҆́сть, и҆ стѧжа́нїе мно́гихъ и҆ пра́вда. Лꙋ́чше (є҆́сть плоди тїи)[7] па́че зла́та, и҆ ка́менїа дра́га, моѝ же пло́ди лꙋ́чше сребра̀ и҆збра́нна· Въ пꙋтѝ пра́ведныхъ хождꙋ̀, и҆ посредѣ̀ стезь и҆́стинны живꙋ̀, да раздѣлю люба́щимъ мѧ̀ и҆мѣ́нїа, и҆ сокро́вища и҆хъ и҆спо́лню бла́гихъ· А҆́ще возвѣщꙋ̀ ва́мъ быва́ющаѧ на всѧ́къ де́нь, помѧнꙋ̀ ꙗ҆́же ѿ вѣ́ка и҆сче́сти, *Госпо́дь созда̀ мѧ̀ в нача́токъ пꙋтїи свои́хъ. в дѣ́ла є҆го̀ *пре́жде вѣ́къ ѡ҆снова мѧ̀ [-][8], пре́жде сотворе́нїѧ землѝ, и҆ пре́жде сотворе́нїѧ бе́здны· Пре́жде потече́нїѧ и҆сто́чникъ во́дныхъ. пре́жде да́же не ᲂу҆тверди́шасѧ го́ры, пре́жде всѣ́хъ холмъ ражда́етъ мѧ̀. Госпо́дь сотворѝ страны и҆ не вселе́нныѧ, и҆ ко́нца вселе́нныѧ поднебе́сною. внегда (же) гото́ва́ше не́бо с ни́мъ бѣ́хъ. (-)[9] є҆гда (же) разлꙋча́ше престо́лъ свои на вѣ́трехъ. внегда́же крѣ́пки творѧ́ше вы́шнѧѧ ѡ҆́блаки, и҆ ꙗ҆́ко тве́рды полага́ше и҆сто́чники поднебе́снѣи· [Є҆гда же полага́ше мо́рю ᲂу҆стро́и є҆го̀, и҆ во́ды не пре́идꙋтъ бре́говъ є҆го̀][10]. и҆ крѣ́пки творѧ́ше ѡ҆снова́нїѧ землѝ,

Вы҃ г҃ (margin, by verse 10)
Іовъ ки҃
Мꙋдро з҃

Мꙋдро д҃ (margin, by verse 22)
Сира кд҃ (margin, by verse 23)

Глава 8

1 Тому ти проголоси мудрість, щоб тебе послухала розумність. **2** Бо і є на високих вершках, стояла ж посеред стежок, **3** і чекає при брамах сильних. А у входах співається: **4** Вас, о люди, прошу, і видаю мій голос людським синам. **5** Безлобні розумійте злобу, і ненапоумлені прикладіть серце. **6** Вислухайте мене, бо кажу шляхетне, з моїх уст видам праведне. **7** Бо моє горло повчиться правди, переді мною ж огидні обманливі губи. **8** З праведністю всі слова моїх уст, в них *немає* нічого викривленого ані покрученого. **9** Все явне тим, що розуміють, і праведне тим, що знаходять пізнання. **10** *Прийміть напоумлення, а не срібло, і знання, понад щире золото, випробовуйте ж розуміння більше, ніж щире срібло. **11** Бо мудрість краща від дорогоцінного каміння, все ж дорогоцінне не є її гідне. **12** Я, мудрість, вселила пораду і знання, і я прикликала розуміння. **13** Господній страх ненавидить неправедність, гордість же й зарозумілість і дороги поганих, я ж зненавиділа звихнені дороги злих. **14** Моєю є порада і впевненість. Моя мудрість – моя ж і сила. **15** Мною царі царюють і сильні пишуть справедливість. **16** Мною вельможі величаються, і тирани мною володіють землею. **17** І я люблю тих, що мене люблять, а ті, що мене шукають, знайдуть ласку. **18** Багатство і слава є моя, і надбання багатьох, і праведність. **19** Кращими є ті плоди, ніж золото і дорогоцінний камінь, мої ж плоди кращі щирого срібла. **20** Ходжу по дорозі праведних і я живу посеред стежок правди, **21** щоб розділити тим, що люблять мене, маєток, і їхні скарби наповню добрами. **21** Якщо вам сповіщу те, що стається кожного дня, згадаю те, що відвіку почислити. **22** *Господь мене створив на початку своїх доріг на свої діла, **23** заснував мене *перед віками: **24** раніше, ніж створив землю, і раніше, ніж створив безодні, раніше від витоків джерел водних, **25** раніше, ніж були засновані гори, скоріше від всіх вершків Він мене родить. **26** Господь створив країни і незаселені місця, і кінці поселеної, що під небом. **27** Коли ж Він приготовляв небо, я була з ним, коли ж відлучав свій престіл на вітрах, **28** коли сильними робив горішні хмари і як впевненими клав джерела піднебесної, коли ж клав морю його припис – і води не перейдуть його берегів – **29** і робив сильними основи землі, **30** була я подібна до Нього. Я була та, якою Він радів кожного ж дня. Я ра-

вищ. 3 (margin, by verse 10)
йов. 28
муд. 7

муд. 9 (margin, by verse 22)
сир. 24 (margin, by verse 23)

діла перед його лицем в усякому часі, **31** коли він веселився, закінчивши вселенну, і веселився людськими синами. **32** Нині ж, отже, діти, послухайте мене! І блаженні ті, що збережуть мої дороги. Послухайте мудрість – і станьте мудрими, і не переступіть. **34** Бо блаженний чоловік, який мене послухається, і людина, яка зберігає мої дороги, і той, що постійно чуває при моїх дверях, сторожачи при одвірках моїх входів. **35** Бо мої виходи – виходи життя, і приготовляється бажання від Господа. **36** А ті, що проти мене безбожно грішать, чинять проти своєї душі, і ті, що мене ненавидять, люблять смерть.

Глава 9

1 Мудрість збудувала собі дім і поставила сім стовпів, **2** зарізала свої жертви, і начерпала до своєї чаші вино, і приготувала свою трапезу. **3** Послала своїх слуг, скликаючи з високим проголошенням на чашу, кажучи: **4** Хто безумний, хай зверне до мене! І тим, що потребують розуму, сказала: **5** Ходіть, їжте мій хліб і пийте вино, яке я вам начерпала, **6** Облиште безумність – і живими будете, і зацарюєте навіки. І шукайте мудрості – і житимете, і випрямите в пізнанні сприйняття. **7** Хто злих напоумлює, одержить собі досаду, хто ж картає безбожного, опоганить себе. Картання безбожних – мозолі для них, **8** не картай безбожних, щоб не зненавиділи тебе, картай мудрого – і полюбить тебе. **9** Дай мудрому причину і буде мудрішим. Хто ж говорить праведному – і додасть сприймати. **10** *Початок мудрості – господній страх, і рада святих – сприйняття. **10а** А знати закон розуму – властиве доброго. **11** Адже цим способом житимеш багато літ, і додадуться тобі роки життя. **12** Сину, якщо собі станеш мудрим, мудрий будеш і своїм близьким, якщо ж станеш поганим, сам зачерпнеш зла. Напоумлений син буде мудрим, дурному ж буде рабство. **12** І хто себе скріплює брехнями, цей пасе вітри, те саме, *що* ганятися за птахами, що літають. **12** Тому що він покинув дороги свого виноградника, манрування ж його посілості – омана. **12** І проходить через безводну пустиню і розлогу землю в спразі, збирає руками неплідність. **13** Безумна і зарозуміла жінка буде позбавлена хліба, вона не знає встиду, **14** сіла при дверях свого дому на стільці – явно на дорогах – **15** прикликуючи прохожих ,що дорогою прямують по своїх дорогах: **16** Хто з вас є безумним, хай зверне до мене. Позбавленим же мудрості закликала,

вищ. 1
пс. 110
сир. 1

бѣхъ к немꙋ подобна. азъ бѣхъ радовашеся на всякъ же дн҃ь, веселяхся пре̑ лицемъ его въ всяко время. егда веселяшеся вселеннꙋю скон҃ча, и веселяшеся о с҃нохъ ч҃лческихъ· н҃нѣ (же) оубо (чада послꙋшаите)[11] мене, [и бл҃жены иже пꙋти моя съхраня̑. слышите [пр҃мрость][12] и оупр҃мритеся, и не престꙋпите][13]· Бл҃аженъ (бо) мꙋжъ иже послꙋшаетъ мене, и ч҃лкъ иже пꙋти моя хранитъ, (и) бдяи при моихъ дверехъ пр҃но стрегїи п҃бобя моихъ входъ. исходи бо мои исходи живота, и готоваетсѧ хотѣнїе ѿ г҃а· ч҃ согрѣшающеи въ мя, нечтвꙋетъ въ свою д҃шю. и ненавидящеи мене, любятъ смерть·

Гл҃а, д҃·

Премꙋдрость созда себѣ хра̑, и оутверди столпъ седмь. закла своя жрътвенная, (и) чрьпа в чаши своеи вино, и оуготова своютрапезꙋ· Посла своя рабы созывающи съ высокимъ проповѣданїемъ на чашꙋ гл҃юще, иже есть безꙋменъ да оуклонитсѧ къ мнѣ· И хотящимъ оума рече, прїидѣте нядите мои хлѣбъ, и пїите вино еже чръпахъ вамъ. оставите безꙋмїе и живи бꙋдете, [(и)[1] въ вѣки въцрритеся][2]· И възыщете премꙋдрости (и)[3] поживете, і исправите во свѣдѣнїи ра̑зꙋ· Кажаи ѕлыя, прїемлетъ себѣ досаждение. обличаяи же нечестива, порочна сътворитъ себе· (обличенїя̑ нечестивымъ мозолїе имъ), не обличаи нечестивыхъ да не възненавидятъ тебе· обличаи премꙋдра, и възлюбитъ тя. даи мꙋдрꙋ винꙋ, и премꙋдрѣи бꙋде̑. сказаяи [же][4] праведномꙋ, и приложи̑ прїимати· *Зачало премꙋдрости стра̑ г҃нь, и совѣтъ с҃тыхъ разꙋмъ· ч҃ еже разꙋмѣти законъ, помышленїя е̑ бл҃га. симъ бо образомъ много поживеши л҃ѣ, и приложа̑ ти ся лѣта животꙋ [-][5]· С҃не аще премꙋдръ бꙋдеши себѣ пр҃мръ бꙋдеши і искрени̑ (свои̑), аще ли ѕолъ бꙋдеши единъ почръпеши ѕлаа. (с҃нъ наказанъ премꙋдръ бꙋдетъ, бꙋемꙋ же рабъство бꙋде̑. і) иже оутверждаетсѧ на лжахъ, сеи пасетъ вѣтры, тоже исто поженетъ птица парящиа, остави оубо пꙋти своего винограда. шествїя же своего тяжанїя прелесть, (и) преходит же сквозѣ (пꙋстыню безводнꙋю)[6], и землю распростертꙋ въ жаждахъ събираетъ (-)[7] рꙋкама неплождение· Жена безꙋна и безочива, лишена хлѣба бꙋдетъ. иже не вѣ стꙋда, сѣде при двере̑ домꙋ своего на столци, явѣ на пꙋтехъ призывающи мимоходящаа. (пꙋть)[8] исправляющихъ въ пꙋти своя, иже есть ѿ васъ

безꙋмнѣи да ᲂу҆клони́тсѧ къ мнѣ̀· Лише́нымъ же премꙋдрости повелѣвала гл҃юща, хлѣ́бъ та́йныхъ въ сла́сть коснѣ́тесѧ, и҆ во́ды та́тебны сла́дки (пі́ете). се́и же не вѣ́стъ ꙗ҆́ко бывы́й ᲂу҆ неѧ̀ погибнꙋтъ, и҆ во дн҃ѣ а҆́да ѡ҆брѣта́ютсѧ· Но ѿско́чи не замедли́ на мѣ́стѣ [еѧ][9], ни напра́ви своего̀ ѻ҆́ка къ не́й. та́ко бо про́йдеши (ꙗ҆́ко) во́дꙋ тꙋ́ждꙋ, и҆ пре́йди рѣ́ки тꙋ́ждїи. ѿ воды́ же тꙋ́ждаѧ ѡ҆ша́йсѧ, и҆ ѿ и҆сто́чника чꙋ́ждагѡ не пі́и, да мно́гѡ (лѣ́тъ живъ бꙋ́деши)[10], (и҆) прило́жатъ (-)[11] ти сѧ лѣ́та животꙋ̀·

кажучи: **17** Доторкніться в насолоду таємних хлібів, і пийте води солодкої крадіжки. **18** Він же не знає, що ті, хто були у неї, згинуть, і знаходяться на долівці аду. **18a** Але відійди, не забарися на її місці ані не спрямуй до неї свого ока, **18b** бо так пройдеш, наче чужу воду, і перейдеш чужі ріки. **18c** Віддаляйся ж від чужої води і не пий з чужого джерела, **18d** щоб ти був живим багато літ, і тобі додалися роки життя.

Гл҃а, ӏ҃·

Сн҃ъ премꙋдръ весели́тъ ѻ҆тца̀, сн҃ъ же безꙋ́менъ печа́ль ма́тери. нѣ́сть (бо) по́льзы ѿ бога́тества беззако́нникѡ́мъ, пра́вда же и҆зба́витъ ѿ сме́рти. не гла́домъ замори́тъ гдⷭ҇ь дꙋ́шꙋ пра́ведныхъ, живо́тъ же нечести́выхъ разори́тъ. нищета̀ мꙋ́жа смиря́етъ, рꙋ́ки же кѣ́пкихъ ѡ҆богаща́ютсѧ. сн҃ъ нака́занъ премꙋ́дръ бꙋ́детъ, безꙋ́мнагѡ же слꙋгꙋ̀ прїе́млетъ себѣ̀· Спасе́тсѧ ѿ зно́ѧ сн҃ъ разꙋ́мивъ, вѣтропалѣ́ненъ же быва́етъ на жа́твѣ сн҃ъ законопресꙋ́пенъ· Бл҃гословенїе гдⷭ҇не на главѣ̀ пра́веднагѡ, ᲂу҆ста̀ же (нечести́вагѡ)[1] покры́етъ пла́чь безго́денъ. па́мѧть пра́ведныхъ съ похва́лами (быва́етъ), и҆́мѧ же нечести́выхъ поги́бнетъ. премꙋ́дръ срⷣцемъ прїи́метъ за́повѣди, а҆ ѡ҆скверне́нъ ᲂу҆стна́ма ѡ҆строптева́ѧ запне́тсѧ. И҆́же хо́дитъ про́сто хо́дитъ надѣ́ѧсѧ, развраща́ѧ же пꙋти̑ своѧ̑ (не ᲂу҆таи́тсѧ)[2]. *намиза́ѧ ѻ҆́комъ со ле́стїю събира́етъ мꙋже́мъ ско́рбь, а҆ ѡ҆блича́ѧ же не ѡ҆би́нꙋѧсѧ ми́ръ твори́тъ. *И҆сто́чникъ живо́тенъ в рꙋцѣ̀ пра́веднагѡ, ᲂу҆ста̀ же нечести́вагѡ покры́етъ па́гꙋба· Бєзненави́дѣнїе въздви́жетъ побѣ́дꙋ, всѧ̑ же въпреки гл҃ющаѧ покры́етъ любы̀. И҆́же ѿ ᲂу҆́стенъ и҆зно́ситъ премꙋ́дрость, жезло́мъ (же) бїе́тъ мꙋ́жа безъсе́рдечна· Премꙋ́дрїи съкры́ютъ чꙋ́вствїѧ, ᲂу҆ста̀ же неѡ҆пасли́вагѡ приближа́ютсѧ съкрꙋше́нїю. стѧжа́нїе бога́тыхъ гра́дъ тве́рдъ, съкрꙋше́нїе же нечести́вымъ нищета̀. дѣ́ла пра́ведныхъ живо́тъ творѧ́тъ, пло́дъ же нечести́выхъ грѣси̑. пꙋти̑ живо́тныѧ хранѧ́тъ наказа́нїе, наказа́нїе же неи҆збра́нна прельща́етъ· Покрива́ютъ (вражды)[3] ᲂу҆стны̀ пра́ведныхъ, и҆зносѧ́щеи клеве́ты безꙋмнѣ́йши сꙋ́ть. и҆зъ мно́гъ слове́съ не ᲂу҆бѣжи́ши грѣха̀, щадѧ́й же гл҃ы разꙋ́менъ бꙋ́детъ. сребро̀ раждеже́но ꙗ҆зы́къ пра́веднагѡ, срⷣце же нечести́выхъ и҆щезне́тъ. ᲂу҆стны̀ пра́ведныхъ ᲂу҆мѣ́ютъ высо́каѧ, (а҆) безꙋ́мнїи же в нищетѣ̀ скончава́ютсѧ· Бл҃гословенїе гдⷭ҇не на главѣ̀ пра́веднагѡ, сїе ѡ҆богаща́етъ и҆ не и҆́матъ прило-

сирⷽ҇ ӏз
а҆ пе́тръ д҃
а҆ кор҃ ӏг

Глава 10

1 Мудрий син веселить батька, а безумний син – біль матері. **2** Адже безбожним немає користі від багатства, праведність визволить від смерті. **3** Господь не заморить голодом душі праведних, життя ж безбожних знищить. **4** Біднота упокорює чоловіка, руки ж мужніх збагачуються. **4a** Напоумлений син буде мудрим, безумного же слугу він собі бере. **5** Спасеться від спеки розумний син, а законопереступний син буває знищеним вітром в жнива. **6** Господнє благословення на голові праведного, уста ж безбожного покриє невчасний плач. **7** Пам'ять праведних буває з похвалами, ім'я безбожних загине. **8** Мудрий серцем прийме заповіді, а нечистий, звихнений губами, зашпортається. **9** Хто ходить невинно, ходить впевнено, хто ж викривлює свої дороги – не втаїться. **10** *Хто моргає оком з обманою, збирає смуток мужам, а хто ж явно оскаржує, робить мир. **11** *Джерело життя в руці праведного, уста ж безбожного покриє вигублення. **12** Ненависть висуває перемогу, всіх же, що навпаки говорять, покриває любов. **13** Хто з губ виносить мудрість, палицею ж б'є безсердечного чоловіка. **14** Мудрі скриють почуття, уста ж необережного наближаються до знищення. **15** Маєток багатих – сильне місто, знищення ж безбожних – біднота. **16** Діла праведних роблять життя, плід же безбожних – гріхи. **17** Напоумлення стережуть дороги життя, неоскаржене ж напоумлення обманює. **18** Губи праведних покривають ворожнечі, ті, що виносять наклепи, є дуже безумні. **19** Від багатомовності не уникнеш гріха, хто ж ощадний в розмові, буде розумним. **20** Язик праведного –розпечене срібло, серце ж безбожних зникне. **21** Губи праведних знають високе, а безумні ж в бідноті викінчуються. **22** Господнє благословення

сир. 27
пет1. 4
кор1. 13

на голові праведного, воно збагачує, і не пристане до нього смуток у серці. **23** Сміх безумних чинить погане, мудрість же чоловікові родить розумність. **24** Згуба безбожних переноситься, бажання праведного сприйняте. **25** Як проходить буря, безбожний пропадає, праведний же, відхилившись, житиме навіки. **26** Так, як зелений виноград, клопіт для зубів і дим для очей, так переступання закону тим, що це чинять. **27** Господній страх додає дні, діла ж безбожних зменшують. **28** Веселість праведних наблизиться, надія ж безбожних гине. **29** Твердиня преподобного – господній страх, знищення тим, що чинять зло. **30** Праведник навіки не знеможе, безбожні ж не заселять землю. **31** Уста праведного капають мудрість, язик же неправедного згине. **32** Уста праведних капають ласку, уста ж безбожних відвертаються.

жи́тисѧ є҆мꙋ̀ печа́ль въ срⷣцы. смѣ́хъ безꙋ́мныхъ творѝтъ зла́ѧ, премꙋ́дрость же мꙋ́жеви ражда́етъ мꙋ́дрость. поги́бель (нечести́выхъ прено́ситсѧ)[4], жела́нїе (-)[5] пра́веднаго прїѧ́тно. приходѧ́щїй бꙋ́ри (нечести́вый и҆щеза́етъ)[6], пра́ведный же ᲂу҆клони́всѧ поживе́тъ въ вѣ́ки. ꙗ҆́коже гро́здїе зеле́ное (па́кость зꙋбо́мъ)[7] и҆ ды́мъ ѻ҆чи́ма, та́ко законопрестꙋпле́нїе творѧ́щимъ є҆. Стра́хъ гдⷭ҇ь прилага́етъ днѝ, дѣла̀ же нечести́выхъ ᲂу҆маллѧ́ютсѧ. прибли́житсѧ (пра́ведныхъ)[8] весе́лїе, ᲂу҆пова́нїе же нечести́выхъ погиба́етъ. ᲂу҆твержде́нїе прпⷣбномꙋ бо́ѧзнь гдⷭ҇нѧ, сокрꙋше́нїе (-)[9] творѧ́щїимъ ѕла́ѧ. пра́ведникъ въ вѣ́ки не ѻ҆слабѣ́етъ. нечести́вїи же не населѧ́тъ земли̇̀, ᲂу҆ста̀ пра́веднаго ка́плютъ премꙋ́дрость, ꙗ҆зы́къ же непра́веднаго погі́бнетъ. ᲂу҆ста̀ (-)[10] пра́ведныхъ ка́плютъ блгⷣть, ᲂу҆ста же нечести́выхъ ѿвраща́ютсѧ.

Глава 11

1 Обманливі мірила – огида перед Господом, мірило ж праведне прийнятне Йому є. **2** Куди лиш ввійде гордість, там і приниження, уста ж покірних навчаться мудрості. **3** Праведник, вмираючи, залишає смуток, швидкою ж і зазначеною буде погибель безбожних. Кінець праведних настановить їх, і перешкоди законопереступників полонять їх. **4** *Не поможе маєток в день люті, а праведність спасе від смерті. **5** Праведність випрямить дороги непорочного, і безбожність оточить неправедність. **6** Праведність праведних мужів спасе їх, а законопереступні охоплені безпорадністю. **7** *Як помер праведний муж, надія не гине, а хвальба безбожних загине. **8** Праведний вирветься з лову, замість нього виданим буде безбожний, а безбожний закон буде знищений. **9** В устах законопереступних засідка для громадян, співчуття ж праведних помічне. **10** Добрами праведних місто підніметься, в погибелі безбожних – радість. В благословенні праведних підніметься місто, **11** устами ж безбожних буде знищеним. **12** В кого брак розуму, той кпить з громадян, чоловік же розумний мовчанку веде. **13** Чоловік двоязичний відкриває ради на зборах, вірний же духом скриває діла. **14** Ті, в яких немає ради, впадуть, наче листя, спасіння ж є в численній раді. **15** Поганий чинить зло, коли пристає до праведних, ненавидячи же впевненого голосу. **16** Добра жінка підносить славу чоло-

сир. 5
єз. 7
соф. 5

муд. 5

Глаⷡ҇, а҃і

Мѣ́рила ле́стна мерзость прⷣе гдⷭ҇емъ, мѣ́рило же пра́ведно прїѧ́тно є҆мꙋ̀ (є҆). и҆дѣ́же а҆́ще вни́детъ досажде́нїе, тꙋ̀ и҆ ᲂу҆коре́нїе, ᲂу҆ста́ же смире́нныхъ поᲂу҆ча́тсѧ премꙋ́дрости. ᲂу҆мира́ющи пра́ведникъ ѻ҆ставлѧ́етъ попече́нїе, прⷣеворꙋче́на же бꙋ́детъ и҆ назнаменова̀ нечести́выхъ поги́бель. [кончи́на пра́выхъ наста́витъ и҆́хъ, и҆ препина́нїе зако́нопрестꙋ́пникъ плени́тъ ѧ҆̀. *не ᲂу҆спѣ́етъ и҆мѣ́нїе въ днь ꙗ҆́рости, (-)[1] пра́вда (же) и҆зба́витъ ѿ смрⷮти][2]. пра́вда [непоро́чнаго][3] и҆спра́витъ пꙋтѝ, (и҆) безче́стїе (-)[4] ѻ҆бы́йдетъ непра́вдꙋ. пра́вда мꙋ́жїи пра́выхъ и҆зба́витъ и҆́хъ, [безсовѣ́тїемъ][5] [-][6] же ᲂу҆ловлѧ́ютсѧ зако́нопрестꙋ́пнїи. *скончა́вшꙋсѧ мꙋ́жꙋ пра́веднꙋ не поги́бнетъ наде́жда, а҆ похва́ла нечести́выхъ поги́бнетъ. пра́ведный з ло́вища и҆зно́ретъ, в негоже мѣ́сто преда́етсѧ нечести́вый, (зако́н же нечести́въ потреби́тсѧ). въ ᲂу҆стѣ́хъ законопрестꙋ́пныхъ сѣ́ть гра́жданомъ, чꙋ́вствїе же пра́ведныхъ спѣ́шно. въ бла́гихъ (же) пра́ведныхъ и҆спра́витсѧ гра́дъ, [(-)[7] в поги́бели нечести́выхъ ра́дость. въ блгⷭ҇вені́и пра́ведныхъ вознесе́тсѧ гра́дъ][8], ᲂу҆сты́ же нечести́выхъ раскопа́етсѧ. подража́етъ гражда́ны скꙋ́дный мꙋ́дростїю, мꙋ́жъ же мꙋ́дръ безмо́лвїе вѣ́дитъ. мꙋ́жъ двоꙗ҆зы́ченъ ѿкрыва́етъ совѣ́ты въ со́нмищихъ, вѣ́рный же дꙋ́хомъ таи́тъ ве́щи. и҆мже нѣ́сть совѣ́та па́дꙋтсѧ а҆́ки ли́ствїе, спⷭ҇нїе же є҆́сть во мно́зѣ совѣ́тѣ. лꙋка́вый проны́рꙋетъ є҆гда̀ сочета́етсѧ с пра́веднымъ, ненави́дитъ же гла́са ᲂу҆твержде́на. жена̀ блгⷣтна возно́ситъ мꙋ́жꙋ сла́вы,

сирⷭ҇ є҃
є҆зⷽ҇ з҃
софⷪ҇ є҃

мꙋдрⷪ҇ є҃

прⷭ҇толъ же досажде́нїѧ (-)[9] ненави́дѧщи пра́вды. бога́тства лѣни́вїи скꙋ́дни быва́ютъ, востанни́вїи же ᲂу҆твержда́ютъ бога́тствомъ дꙋ́шꙋ своѧ̀. бл҃гъ твори́ мꙋ́жъ млⷭ҇тивъ, раздрꙋша́етъ же (тѣ́ло свое)[10] немлⷭ҇тивый. нечести́вый твори́тъ дѣ́ла непрїѧ́знена, сѣмѧ (-)[11] пра́ведныхъ мзда̀ и҆́стинны. сн҃ъ пра́веденъ ражда́етсѧ въ жи́знь, гоне́нїе же нечести́выхъ въ сме́рть. ме́рзостны гдⷭ҇ви развраще́нны пꙋтїе, прїѧтни же є҆мꙋ̀ всѝ непоро́чнїи въ пꙋте́хъ свои́хъ. в рꙋкꙋ рꙋцѣ вложь непра́ведне не (бꙋ́детъ без мꙋ́къ ѕлы́хъ)[12], сѣ́ѧвый же (сѣмѧ)[13] прїи́метъ мздꙋ̀ вѣ́рнꙋ. ꙗ҆́коже ᲂу҆сере́зь [зла̑][14] в но́здрехъ свинїи, та́коже (и҆) женѣ̀ ѕлоꙋ́мнѣ лѣпота̀. жела́нїе пра́ведныхъ все бл҃го, наде́жда же нечести́выхъ поги́бнетъ· Сꙋ́ть и҆̀же своѧ̀ сѣ́ющеи мно́жае творѧ́тъ, сꙋ́ть и҆ собира́ющеи [тꙋ́жда][15] скꙋ́дни. (вса́ка дꙋ́ша бл҃вена)[16] про́ста, мꙋ́жъ же ꙗ҆́ръ не бл҃гоѡ́бразенъ. содръжа́й пшени́цꙋ (проклѧ́тъ людмѝ)[17], бл҃ве́нїе же (гдⷭ҇не) на главѣ̀ подаю́щемꙋ· Творѧ́й бл҃гаѧ и҆́щетъ бл҃гти до́бры, взыскꙋ́ющего же ѕла (ѕло̀) пости́гнетъ є҆го. надѣ́ѧйсѧ на бога́тство (свое)[18] ᲂу҆паде́тъ, (и҆) застꙋпа́ѧи (-)[19] (пра́вдꙋ)[20] то́й возсїѧ́етъ. не смотрѧ́ѧи свое́ до́мꙋ наслѣ́дитъ (вѣ́тры)[21], порабо́таетъ же безꙋ́менъ мꙋ́дрꙋ. ѿ плода̀ пра́вдѣ прозѧба́етъ дре́во живота̀, ѿе́млютъ же сѧ безгода̀ дꙋ́ши законопрестꙋ́пникъ. *а҆́ще пра́ведный є҆два̀ спасе́тсѧ, нечести́вый (же) и҆ грѣ́шный гдѣ̀ ꙗ҆ви́тсѧ·

а҆ петр. д҃

вікові, престіл же безчестя та, що ненавидить праведне. Ліниві бувають позбавлені багатства, підприємливі ж підкріплюють багатством свої душі. **17** Милосердний чоловік робить добро, а немилосердний вигублює тіло своє. **18** Безбожний чинить неправедні діла, насіння праведних – винагорода за правду. **19** Праведний син народжується на життя, переслідування ж безбожних на смерть. **20** Гидоти Господеві – звихнені дороги, сприйнятні ж йому всі непорочні у своїх дорогах. **21** Хто вкладає неправедно руку в руки, не буде без поганих мук, хто ж сіє насіння, одержить вірну винагороду. **22** Так, як золота прикраса в ніздрях свиней, так і злоумній жінці краса. **23** Бажання праведних – все добре, надія ж безбожних загине. **24** Є ті, що сіють своє, що більше роблять, є і ті, що збирають чуже, що мають мало. **25** Всяка благословенна душа проста, чоловік же злосливий нешляхетний. **26** Хто затримує пшеницю, проклятий людьми, благословення ж господнє на голові того, що дає. **27** Хто чинить добро, шукає добрі ласки, того ж, хто зло шукає, зло його захопить. **28** Хто надіється на своє багатство, упаде, і хто заступається за праведне, цей засяє. **29** Хто не дбає за свій дім, успадкує вітри, а безумний послужить розумному. **30** З овочу праведності виростає дерево життя, а передчасно забираються душі законопереступників. **31** *Якщо праведний ледве спасеться, безбожний же і грішний де з'явиться?

пет1. 4

Гла҃ ві҃

Любѧ́й наказа́нїе лю́битъ чꙋ́вствїе, а҆ ненави́дѧй ѡ҆бличе́нїѧ безꙋ́менъ. лꙋ́чше ѡ҆брѣ́тый бл҃гть ѿ Гдⷭ҇а, мꙋ́жъ же зако́нопрестꙋ́пенъ забвенъ бꙋ́детъ· Не и҆спра́витсѧ чл҃къ ѿ зако́нопрестꙋ́пникъ, ко́ренїѧ же пра́ведныхъ не ѿи́мꙋтсѧ. жена̀ разꙋми́ва вѣне́цъ мꙋ́жꙋ своемꙋ, ꙗ҆́коже (че́рвь въ дре́вѣ)[1], та́ко (погꙋ́битъ мꙋ́жа)[2] жена̀ любодѣ́ица. (мы́сль)[3] пра́ведныхъ сꙋ́дъ, совѣ́ты же нечести́вы льсти́вы. словеса̀ нечести́выхъ льсти́вы, ᲂу҆ста́ же пра́ва (и҆збавѧтсѧ)[4]. и҆дѣ́же ѡ҆бра́титсѧ нечести́вый и҆сче́знетъ, хра́ми же пра́ведныхъ пребыва́ютъ. ᲂу҆ста̀ разꙋ́мнаго хвали́ма быва́ютъ ѿ мꙋ́жа, слабосе́рдъ же порꙋга́нъ бꙋ́детъ. *добрѣ́й мꙋ́жъ безъ че́сти (себѣ слꙋжа̀)[5], ниже и҆̀же че́сть себѣ̀ ѡ҆блага́етъ, и҆ лише́нъ бꙋ́детъ хлѣ́ба. пра́ведникъ ми́лꙋетъ дꙋ́ша ско́тъ свои́хъ, ᲂу҆тро́ба же нечести́выхъ безъми́лостивна. *дѣ́лаѧй свою зе́млю насы́титсѧ хлѣ́ба, гонѧ́щеи сꙋ́етнаа скꙋ́дны

сира̑ і҃

ниж. кн
сира̑ к҃

1 Хто любить напоумлення – любить сприймання, а хто ненавидить картання – безумний. **2** Кращий той, хто знайшов ласку в Господа, а беззаконний чоловік буде забутим. **3** Не випрямиться чоловік з законопереступників, коріння ж праведних не будуть забрані. **4** Розумна жінка – вінець своєму чоловікові. Так як хробак в дереві, також перелюбна жінка губить чоловіка. **5** Думка праведних – суд, ради ж безбожних обманливі. **6** Слова безбожних обманливі, а праведні уста спасуться. **7** Куди не повернеться безбожний – пропаде, доми ж праведних зостаються. **8** Уста розумного хвалені бувають мужами, а повільний серцем буде висміяним. **9** *Кращий чоловік без честі, що собі служить, ніж той, що шаною себе обкладає, і буде позбавлений хліба. **10** Праведник милосердиться над душами свого скота, лоно ж безбожних немилосердне. **11** *Хто обробляє свою землю, насититься хлібом, ті,

сир. 10

ниж. 28
сир. 20

що женуться за марнотами, позбавлені розуму. **11** Хто має насолоду перебувати у вині, у своїх твердинях залишить безчестя. **12** Пожадання безбожних погані, а коріння праведних у твердинях. **13** Через гріх уст грішник впаде в засідки, а праведник з них втече. **13** Хто дивиться на гладке, буде помилуваний, а хто зустрічається в брамах, засмутить душі. **14** Від плодів уст душа чоловіка наповниться добром, віддача ж його губ буде йому дана. **15** Дороги безумних правильні перед ними, мудрий вислуховує поради. **16** Безумний же в першому дні визнає свій гнів, а розумний скриває своє безчестя. **17** *І явну віру сповіщає праведний, а свідок неправедних обманливий. **18** Є ті, що говорять, що ранять, наче мечами, язики ж мудрих оздоровлюють. **19** Уста праведні випрямлюють свідчення, а швидким свідком є язик **20** неправедний в серці того, що кує зло. А ті, що бажають мир, зрадіють. **21** Не догодить праведному нічого неправедного, безбожні ж наповняться зла. **22** Обманливі губи – гидота Господеві, хто ж чинить вірне – сприйнятний в Нього. **23** Розумний муж – престіл сприйняття, серце ж безумних погрузне в клятвах. **24** Рука вибраних легко держатиме, обманливі же будуть на захоплення в полон. **25** Страшне слово тривожить серце праведного чоловіка, а добра вістка радує його. **26** Розумний праведник собі буде другом, а задуми безбожних нерозумні. Тих, що грішать, переслідуватиме зло, дорога ж безбожних їх зведе. **27** Не зловить обманливий лов, шляхетне ж майно – чистий чоловік. **28** В праведних дорогах – життя, дороги ж ворогуючих – на смерть.

ниж. 14

Глава 13

1 Розумний син послушний батькові, а непослушний син на погибель. **2** З плодів праведного їстиме добрий син, душі ж законопереступників невчасно гинуть. **3** Хто береже свої уста, береже свою душу, а необережний губами себе настрашить. **4** В пожаданнях є кожний нероба, руки ж мужніх в дбанні. **5** Праведник ненавидить неправедне слово, безбожний же встидається і немає сміливості. **6** Праведність береже незлобних, безбожного поганим робить гріх. **7** Є ті, що збагачують себе, немаючи нічого, і є ті, що впокоряють себе великим багатством. **8** Визволення чоловіка – власне багатство душі, бідний же не встоїть в погрозі. **9** *Світло праведникам постійно є, світло ж безбож-

ниж. 24

оумомъ. иже есть сладщь въ винѣ пребывати, въ своихъ твердехъ оставитъ досажденіе. желанія нечестивыхъ ѕла, а коренія блгихъ въ тверде: за грѣхъ оустнъ впадетъ в сѣти грѣшникъ, избѣжит же ѿ нихъ праведникъ. гладаяи гладко помилованъ будетъ, а срѣтаяи въ вратѣхъ оскорбитъ дша. ѿ плод оустнъ дша мужу наполнится блгихъ, въздание же оустъ его дасться ему, пути бyзумныхъ прави предъ ними. послушаетъ (-)[6] (совѣта)[7] мудрыи, безумныи (же) въ прьвыи днь исповѣсть гнѣвъ свои, (досажденіе же свое таитъ)[8] мудрыи, *(и) явлену вѣру исповѣдаетъ праведныи, а свидѣтель неправедныхъ льстивъ. суть глющіи, язвы творятъ яко мечи, (языкъ)[9] же премудрыхъ исцеляютъ. оустны истинны исправляютъ свѣдѣтельство, свѣдѣтель же скоръ языкъ (неправеденъ есть)[10] въ срци кующему ѕлаа, хотящеи же миру възвеселятся. не годѣ есть праведному ничто неправедно, нечестивіи же исполнятся золъ. мрьзость гви оустны льстивыя, творяи же вѣрно пріятенъ ему: щужъ разумивъ пртлъ чювъствію, срце же безумныхъ оутикнется въ клятвах. рука избранныхъ оудръжитъ оудобь льстивіи же будутъ въ плѣненіе. страшно слово срце (мужу праведну смущаетъ)[11], вѣсть же блга веселитъ и. разумивъ праведникъ себѣ другъ будетъ, воля же нечестивыхъ безъ смотренія. (съгрѣшающей)[12] постигнутъ злая, путь же нечестивых прельститъ я. не оулучитъ льстивыи ловитвы, стяжаніе же добро мужъ блгъ: в путехъ праведныхъ животъ, путіе же враждующихъ въ смрть:

ни҃ ді

Гла, гі:

Снъ художенъ послушливъ оцу, снъ же ослушливъ погибель. ѿ плод праведнаго снѣсть (снъ) блгъ, дша же законопреступникъ гибнут безъ года. иже хранит своя оуста блюдетъ свою дшу, а не опасивыи оустнама оустрашитъ себе. въ похотехъ есть всякъ нетягъ, руки же въстанъливых въ прилежаніи. словесе неправедна ненавидитъ праведникъ, нечьстивыи же стыдися и не имать дрьзновенія. правда съхранитъ беззлобивыя, нечьстивых бладива творитъ грѣхъ: Суть богатящеи себе ничесоже имуще, (и) суть смиряющеся въ мноѕѣ богатствѣ: Избавленіе мужу дши свое его богатьство, нищіи же не постои въ запрѣщеніи. *свѣтъ

ни҃ кд

прав҃ѣдникѡ҇ м҃рно, свѣтъ же нечьстивыхъ ѹгаснетъ· д҃ша (же) льстивыхъ блꙋда҇ въ грѣсѣхъ, праведнїи же щедрꙋю҇т и милꙋютъ. ѕлыи (же) съ досажденїе҇ творитъ ѕлаѧ, себѣ же разꙋмѣющїи премꙋдрїи (сꙋть)· *Имѣнїе поспѣшно съ безаконїемъ ѹмаленно бываетъ, собираѧи же себѣ съ бл҃гочестїемъ изобилитъ· Прав҃ѣдныи щедритъ и даетъ, лꙋче есть (подвизати с҃рдце ѡбращающеса)[1], и на ѹпованїе ведꙋщїе, древо бо животно (есть) желанїѧ добра. Иже не послꙋшаетъ вещи (и вещь) не послꙋшаетъ его, а боѧиса заповѣди сеи здра҇ствꙋетъ· С҃нꙋ лꙋкавомꙋ ничто҇ есть бл҃го, рабꙋ же мꙋдрꙋ поспѣюса дѣла въ бл҃гое, і исправаѧтса (емꙋ) (пꙋтїе)[2] его. (заповѣди)[3] мꙋдрꙋ источникъ живота, несмыслѧи же ѿ сѣти ѹмретъ. разꙋмъ бл҃гъ даетъ бл҃гть, разꙋмѣти же законъ мысли есть бл҃ги, пꙋтїе же низъмꙋдрꙋющихъ въ погибели. (рабъ)[4] хꙋдо҇ дѣетъ с разꙋмомъ, безꙋмныи же исходатаитъ себѣ (мꙋкꙋ)[5]· Ц҃рь дръзъ въпадетъ въ ѕло, совѣт же мꙋдрыхъ избавитъ его. нищета и безъчестїе ѿемлетъ наказанїе, хранѧи же ѡбличенїе прослависа· Желанїѧ бл҃говѣрныхъ наслаждаю҇ д҃шꙋ, дѣла же нечьстивыхъ далече ѿ разꙋма· Ходѧи же съ (премꙋдры҇)[6] премꙋдръ бꙋдетъ, а ходѧи же съ безꙋмными познанъ бꙋдетъ. съгрѣшающаѧ постигне҇ ѕло, (а) прав҃ѣдныѧ же постигнꙋтъ бл҃гаѧ· Бл҃гъ мꙋжъ наслѣдитъ с҃ны с҃новъ, щадит же сѧ прав҃ѣднымъ богатество нечьстивы҇· Прав҃ѣднїи скончаю҇т въ богатьствѣ лѣта многа, нечестивїи же погибнꙋтъ въскорѣ· *Иже щади҇ жезлъ (свои) ненавиди҇ с҃на своего, а люба (и) прил҃ѣно наказꙋе҇· Прав҃ѣдныи ꙗдыи насыщае҇ д҃шꙋ свою, д҃ша же нечестивы҇ ненасыщени·

нӥ ї҃и

нӥ ї҃г сира҃ л

ниж. 28

ниж. 23 сир. 30

них загасне. **9** Душі ж обманливих блукають в гріхах, а праведні щедрять і милосердяться. **10** Поганий же з гордощами чинить зло, а ті, що себе розуміють, є мудрі. **11** *Поспішне майно з беззаконням стає меншим, хто ж собі збирає з побожністю, розбагатіє. Праведний щедрить і дає. **12** Краще є піднімати серце, повертаючись і наводячи на надію, бо добрі бажання є деревом життя. **13** Хто не зважає на діло, не зважатимуть на нього, а хто боїться заповіді, цей є здоровим. **13** Лукавому синові немає нічого доброго, а мудрому рабові щаститимуть діла на добро, і йому випрямляться його дороги. **14** Заповіді для мудрого – джерело життя, нерозумний же в пастці помре. **15** Добрий розум дає ласку, знати ж закон належить до доброго розуму, дороги ж нерозумних на погибель. **16** Розумний раб чинить розумно, безумний же випросить собі муку. **17** Сміливий цар впаде у зло, рада ж мудрих його спасе. **18** Біднота і безчестя відбирає напоумлення. Хто ж береже нагадування, прославиться. **19** Бажання побожних насолоджують душу, діла ж безбожних далекі від розуму. **20** Хто ж ходить з мудрим, буде мудрий, а хто ж ходить з безумними, впізнається. **21** Тих, що грішать, переслідуватиме зло, а праведних охопить добро. **22** Добрий чоловік успадкує синів синів, а для праведних збирається багатство безбожних. **23** Праведні завершать в багатстві численні роки, неправедні ж швидко згинуть. **24** *Хто щадить свою палицю, ненавидить свого сина, а хто його любить ревно, напоумлює. **25** Коли праведний їсть, насичує свою душу, душі ж безбожних – ненаситні.

Гл҃а, д҃і·

Премꙋдрыѧ жены создаша храмы, а безꙋмныѧ раскопаша рꙋкама своима· *Ходѧи право боитса г҃а, а ѡстроптеваѧи пꙋти своѧ ѹкоренъ бꙋдетъ· Изъ ѹстъ безꙋмныхъ жезлъ досажденїѧ, ѹстны же прав҃ѣдныхъ хранѧ҇ себе· Идѣже нѣсть воловъ ꙗсли пра҃зны, а идѣже жита многа ꙗвѣ волꙋ крѣпость· Свѣдѣтель вѣренъ не лже҇, *раждиѕаетъ же лжа свѣдѣтель неправеденъ. възыщеши премꙋдрости въ злыхъ и не ѡбрѧщеши (еѧ), чювство же ѿ мꙋдрыхъ ѹдобно· вс҃ѧ противна (сꙋть) мꙋжеви безꙋмнꙋ, ѡрꙋжїе же чювствїю ѹстны премꙋдрыхъ· Премꙋдрость хꙋдогихъ разꙋмѣетъ пꙋти ихъ, ненаказанїе же нечьсти-

ӏѡвъ ві

вы҃ ві

Глава 14

1 Мудрі жінки збудували хати, а нерозумні знищили своїми руками. **2** *Хто правильно ходить, боїться Господа, а хто викривлює свої дороги, буде в непошані. **3** З уст безумних – палиця погорди, уста ж праведних себе бережуть. **4** Де немає волів, ясла порожні, а де багато жита – явна сила вола. **5** Вірний свідок не говорить неправди, *а неправедний свідок розпалює неправди. **6** Шукатимеш мудрість у поганих і не знайдеш її, сприйнятливість же у розумних легка. **7** Все є противне безумному чоловікові, зброя ж сприйманню – мудрі уста. **8** Мудрість розумних пізнає їхні дороги, а безумність нерозумних –

йов. 12

вищ. 12

обмана. **9** Доми беззаконних потребують очищення, доми ж праведних сприйнятні. **10** Серце чоловіка сприйнятливе, його душа вболіває, коли ж веселиться, не замішається біль гордості. **11** Хати ж безбожних зникнуть, сховки ж тих, що випрямлюються, зостаються. **12** *Є дорога, яка вважається людьми правильною, кінець же її приходить на дно аду, **13** до веселості не додається біль, кінцева ж радість переходить на плач. **14** Своїми дорогами насититься сміливий серцем, а від свого помислу добрий чоловік. **15** Незлобний вірить всякому слову, розумний же приходить до покаяння. **16** Мудрий, злякавшись, відхилиться від зла, а безумний, поклавши надію на себе, змішається з беззаконними. **17** Наглий чоловік чинить без поради, чоловік же розумний багато переносить. **18** Безумні розділяють злобу, розумні ж дотримуватимуться сприймання. **19** Посковзнуться погані перед добрими, і безбожні послужать при дверях праведних. **20** Друзі зненавидять бідних друзів, в багатих же численні друзі. **21** Хто бідному дошкуляє, згрішить, хто ж милосердиться над бідним, блаженний. **22** Ті неправедні, що блукають, кують зло, милосердя ж і правду чинять добрі. Не знають милосердя і правди ті, що роблять зло, милосердя ж і віра перетворюють на добро. **23** В того, що про все старається, одне є добре, хто ж м'який й нечутливий, буде в нужді. **24** Вінець мудрих – їхнє багатство, життя ж безумних погане. **25** Вірний свідок спасе душу від зла, обманливий свідок запалює неправду. **26** В господньому страсі – надія сили, дітям же своїм залишить закріплення миру. **27** Страх господній – джерело життя, хто ж чинить, відхиляється від смертельної засідки. **28** В численнім народі – слава царя, в браку ж народу – знищення сильного. **29** Терпеливий чоловік – великий в розумі, а сильний малодушний – безумний. **30** Сильний духом чоловік – лікар серця, а черв'як для костей – сприйнятливе серце. **31** *Хто обмовляє бідного, дражнить Того, хто його створив, а хто шанує і милосердиться над бідним, вшановує Того, хто його створив. **32** Безбожний буде відкинутий в його злобі, хто ж надіється на Господа, праведний своєю преподобністю. **33** В доброму серці чоловіка спочиває мудрість, в серці ж безумному не буде впізнана. **34** Праведність підносить народ, а народ зменшується через гріхи. **35** Сприйнятний цареві розумний слуга, своїм же добрим по-

ниж. 16

ниж. 17

выхъ лестно· домове беззаконныхъ длъжнуютъ оучищенїа, домове же правєныхъ прїатни· Срце мужу чювствено ослаблаєтъ душу єго, єгда же веселися не примѣшаєтса (печаль досажденїа)[1]· домове (же) нечьстивыхъ изчезнутъ, скровища же исправлающїи пребываютъ· *Єсть путь иже мнитса [члкомъ правъ быти][2], послѣднѣа же єго прїиду во дно аду. къ веселїемъ не прилагаєса печаль, кончина же радости въ плачь приходитъ· Путїи своихъ насытиса дръзосердъ, ѿ замышленїа же своє мужъ блгъ· Незлобивъ вѣру иметъ всакому словеси, коварен же приходитъ в покаанїе· Премудръ оубоавса оуклонися ѿ зла, а безумныи (надѣавса себѣ)[3] смѣшаєтса съ беззаконными· Наглодушенъ (мужъ) (безъ совѣта творитъ)[4], мужъ же мудръ длъготръпитъ· Раздѣлаютъ безумнїи ѕлобу, коварни же оудръжатъ чювствїе· Въсползнутса ѕлїи пре блгими и нечестивїи послужатъ при дверахъ правєны· други възненавидатъ други нищїа, друѕи же богатымъ многи· Оукоралаи оубогаго съгрѣшит, милуаи же нищаго блженъ· (Блудаще неправєнїи)[5] дѣлаю ѕлаа, млть же і истинну дѣлаю блаѕїи· Не свѣдатъ млти і истинны дѣлателе ѕломъ, млтыни же и вѣра (претворают)[6] блгимъ о всемъ пекущиса єдино єсть блго, (и) слащїи (-)[7] и безъ печали въ оскуденїи будетъ· Вѣнецъ премудрыхъ богатьствїе (ихъ), житїе же безумныхъ ѕло· Избавитъ ѕлу душу свѣдѣтель вѣренъ, разжиѕаєт (-)[8] лжа (свѣдѣтель) льстивъ· Въ страсѣ гни оупованїе крѣпости, чадомъ же своимъ оставит (оутвръженїе миру)[9]· Страх гнь источникъ животен, твори же оукланатиса ѿ сѣти смртныа· Въ многѣ азыцѣ слава црю, въ оскудѣнїи же людстѣ съкрушенїе силному· Трьпеливъ мужъ многъ въ мудрости, а малодушенъ крѣпок безума· Крѣпкодушенъ мужъ срцу врачь, червъ же костемъ срце чювствено· *Оклеветаали оубога раздражаєтъ сътворшаго и, а иже чтетъ (и)[10] милуєтъ нищаго (чтетъ сътворшаго и)· Злобою своєю ѿринетса нечестивыи, надѣаи же са (въ га) своимъ прпбїемъ праведенъ· Въ срцы блаѕѣ мужу (почиваєтъ) премудрость, въ срци же безумнѣ не познаєтса· Правда възноситъ племя, оумалают же са (людїе)[11] грѣхи. прїатъ (бываєтъ) цремъ слуга разуменъ, своим же благообращенїемъ ѿиметъ досажденїе.

ниж҃ ѕі

ниж҃ зі

гнѣвъ гꙋбитъ и мꙋдрыѧ, ѿвѣтъ же смиренъ ѿиметъ ꙗрость.

ступанням знімає безчестя. **15,1** Гнів нищить і розумних, а покірна відповідь відвертає гнів.

Гла҃, еі҃

ниж. іе

Слово [-][1] жестоко възъдвижетъ гнѣвъ. *Ꙗзыкъ (же мꙋдрыи доброꙋменъ)[2], оуста же нечестивыхъ повѣдаютъ зло. На всякомъ мѣстѣ очи гн҃и блюдета, злыѧ же и бл҃гыѧ. Исцѣленїе ꙗзыка древо животно, съблюдаѧи же (-)[3] исполнитсѧ дх҃а. Безꙋмныи порꙋгаетсѧ наказанїю ѿц҃а (своего), хранѧи же заповѣди хꙋдоженъ (е). Въ мнозѣи правдѣ крѣпость многа, (а) нечестивїи же ѿ землѧ погибнꙋтъ. Въ дворѣхъ праведныхъ крѣпость многа, плоди же нечестивыхъ погибаютъ. Оуста премꙋдрыхъ свѧзꙋютъ чювъствїѧ, срдце же безꙋмныхъ не твердо. *Жертвы безꙋмныхъ мръзость гв҃и, молитвы же исправлѧющихъ прїѧтны (емꙋ)[4]. Мръзость гв҃и пꙋтїе нечестивыхъ, гонѧщаѧ же правдꙋ любитъ. Наказанїе незлобиваго познаваетсѧ ѿ мимоходѧщихъ, а ненавидѧщїи обличенїѧ скончаютсѧ срамно. Адъ и пагꙋба ꙗвѣ ѿ г҃а, како не (-)[5] срдца ли чл҃ческаѧ. Не възлюбитъ (бо) ненаказанныи обличающихъ его, съ премꙋдрыми же не побесѣдꙋетъ. *Срдцꙋ веселѧщꙋсѧ лице цвететъ, въ скорби сꙋще дрѧхло есть. *Срдце право ищетъ чювъствїѧ, оуста же ненаказанныхъ разꙋмѣютъ въ зло. Всѧ лѣта очи злыхъ чаютъ зла, добрїи же безъмолъствꙋютъ присно. Лꙋче мала часть съ боазнїю гн҃ею, нежели богатьствїѧ велїѧ безъ боазни. Лꙋчше оꙋчреженїе зелїемъ с любовїю и бл҃гтїю, неже преставленїе (телцѧ)[6] съ враждою. Мꙋжъ ꙗръ притваряетъ свары, терпеливыи же и градꙋщаѧ оукротитъ. Тръпеливъ мꙋжъ оукротитъ (сꙋдъ)[7], нечестивыи же възъдвизаетъ паче. Пꙋтїе лѣнивыхъ постлани тернїемъ, а борзыхъ гладцы. Снъ премꙋдръ веселитъ ѿц҃а, снъ же безꙋменъ подражаетъ мт҃рь свою. Несмысленои стезѧ скꙋдость оума, мꙋжъ же мꙋдръ исправлѧѧ ходитъ. Прилагаетъ (бо) помышленїѧ не чтꙋщимъ сонмищꙋ, въ срдцхъ же совѣтныхъ пребываетъ совѣтъ. Не иматъ послꙋшати злыи его, ниже речетъ съвершена ничесоже (добра и обьщенїѧ)[8]. Пꙋтїе живота ѿмышленїѧ разꙋмнаго, да оуклонивсѧ ѿ ада спасетсѧ. Домы досадитель разоряетъ гь, оутвержаетъ же предѣлы вдовицъ. Мръзость гв҃и мысль неправедна, бескверныхъ (-)[9] реченїѧ пречиста. Гꙋбит (же) себе мздоимецъ, не любѧи мзды иматъ спстисѧ. Млтынѧ и вѣра очищаютъ грѣси, боазнїю гн҃ею оуклонѧетсѧ

сир. лд, ниж. ка — сир. лн — ниж. зі

Глава 15

Жорстке слово піднімає гнів. **2** *Язик же мудрих доброумний, уста ж безумних розповідатимуть зло. **3** Господні очі на кожному місці, глядять же вони на злих і добрих. **4** Оздоровлення язика – дерево життя, зберігає той, хто наповниться духом. **5** Безумний глузує з напоумлення свого батька, хто ж зберігає заповіді, є розумним. **6** У многій праведності велика сила, а безбожні пропадуть з землі. В дворах праведних велика сила, плоди ж безбожних пропадуть. **7** Уста мудрих зв'язують почуття, серце ж безумних невпевнене. **8** *Жертви безумних – гидота господеві, молитви тих, що виправляються, Йому сприйнятні. **9** Гидота Господеві – дороги безбожних, тих же, що женуться за правдою, Він любить. **10** Напоумлення незлобного пізнається тими, що проходять, а ті, що ненавидять нагадування, закінчать зі соромом. **11** Ад і згуба явно від Господа, не як серця людей. **12** Адже ненапоумлений не полюбить тих, що його картають, з мудрими ж не говоритиме. **13** *Квітне лице серця, що радіє, в смутку є те, що є підупалим. **14** *Праведне серце шукає сприйняття, уста ж ненапоумлених спрямовані на зло. **15** Ввесь час очі поганих очікують зло, праведні ж постійно мовчать. **16** Краще мала частка з господнім страхом, ніж великі скарби без страху. **17** Краще прийняття з зіллям з любов'ю і ласкою, ніж трапеза теляти з ворожнечею. **18** Гнівливий чоловік приготовляє бійки, а довготерпеливий і ті, що наступають, втихомирює. **18а** Терпеливий чоловік злагіднить суд, а безбожний більше підносить. **19** Дороги лінивих вистелені терням, а роботящих вигладжені. **20** Мудрий син радує батька, а безумний син глузує зі своєї матері. **21** Стежки нерозумного позбавлені розуму, а розумний чоловік ходить випрямлюючись. **22** Додають вигадки ті, що не шанують ради, в серцях же тих, що радять, зостається рада. **23** Поганий її не послухається ані не скаже нічого досконалого, гарного і спілкування. **24** Роздуми розумного – дороги життя, щоб він, обминувши ад, спасся. **25** Господь нищить доми гордих, Він же скріплює границі вдовиць. **26** Гидота Господеві – неправедний помисл, мова неосквернених – свята. **27** Хабарник себе губить, а хто не любить хабарництво, спасеться. **27а** Милостині і ві-

ниж. 25 — сир. 34, ниж. 21 — сир. 38 — ниж. 17

ра очищають гріхи, господнім страхом ухиляється кожний від зла. **28** Серця праведних повчаються віри, уста ж безбожних відповідають злом. **28a** Сприйнятні у Господа дороги праведних людей, і через це вороги стають друзями. **29** Далеко відходить Бог від безбожних, молитви ж праведних вислуховує. **29a** Краще одержати мало з праведністю, ніж багато плодів з безбожністю. **29b** Серце чоловіка хай думає праведне, щоб від Бога виправилися його кроки. **30** Хто глядить очима на добро, веселить серце, добра ж слава чинить кості блаженними. **32** Хто слухає напоумлення, життя поселяється серед мудрих, хто не приймає напоумлення, себе ненавидить. Хто ж зберігає картання, любить свою душу. **33** Господній страх – напоумлення і мудрість. І початок слави їй відповість, а покірним прийде слава.

всѧ́къ ѿ ѕла̀. Срⷣца праве́дныхъ поꙋча́ютсѧ вѣ́рѣ, ѹ҆ста́ же нечести́вꙑхъ ѿвѣща́ютъ ѕло̀. Прїѧ́тни гⷭ҇ꙋ пꙋ́тїе пра́ведныⷯ мꙋ́жъ, тѣ́мже и҆ си́хъ ра́ди вра́зи дрꙋ́зи быва́ютъ. Дале́че ѿсто́итъ бг҃ъ ѿ нечести́вꙑхъ, моли́твъ же пра́ведныхъ послꙋ́шаетъ. Лꙋ́чше ма́ло прїѧ́тїе съ пра́вдою, нежели мно́га жи́та съ непра́вдою. Срⷣце мꙋ́жꙋ мы́слитъ пра́веднаѧ, да ѿ бг҃а и҆спра́влѧтсѧ стопы̀ є҆гѡ̀. Зрѧ́й ѻ҆чи́ма пра́вѣ весели́тъ срⷣце, вѣ́сть же бл҃га бл҃жи́тъ ко́сти. (Послꙋ́шаѧй ѡ҆бличе́нїи живота, посредѣ̀ премꙋ́дрыхъ въдворѧ́етсѧ), и҆́же не прїе́млетъ наказа́нїѧ ненави́дитъ себѐ. Съблюда́ѧй же ѡ҆бличе́нїе лю́битъ (свою̀ дꙋ́шꙋ)[10]. Боѧ́знь гн҃ѧ наказа́нїе и҆ премꙋ́дрость, и҆ нача́ло сла́вы ѿвѣща́етъ є҆́й. [Предъи́детъ же смире́ннымъ сла́ва][11].

Глава 16

1 Людським є вигадувати думки, і господнім є керувати народами. Всі людські дороги є відомі перед Його очима. Бог міряє духів. *Відкрий Господеві твої діла, і випрямляться твої думки. **2** Всі діла покірного явні перед Господом, безбожні ж згинуть у поганому дні. **5** Мерзенний перед Господом кожний гордий серцем, хто ж руку до руки вкладає, неправедний, не буде виправданим. **7** Початок доброї дороги – чинити праведне, і сприйнятне ж у Бога більше, ніж приношення жертви. **8** Хто шукає Господа, знайде пізнання з праведністю. І ті, що правильно шукають Його, знайдуть мир. **9** Всі господні діла з праведністю, зберігається ж чоловік безбожний на поганий день. **10** Ворожіння – на губах царя, в суді ж не схиблять його уста. **11** Як поперечка мірила, такою і праведність у Бога, його діла – праведні важки. **12** Гидота цареві той, хто чинить погане, бо з праведністю підговлюється престіл володіння. **13** Сприйнятні цареві уста праведних, слова ж праведних любить Господь. **14** Царський гнів – вісник смерті, а мудрий чоловік спасеться від нього. **15** Син царя у світлі життя, сприйнятні ж йому, наче вечірня хмара. **16** Гнізда мудрості більше бажані, ніж золото, поселення ж мудрості дрожчі від срібла. **17** Стежки життя ухиляються від зла, бо довжина життя – праведні дороги. Хто сприймає напоумлення, буде в добрах, хто ж береже картання, стане мудрим. Хто береже свої дороги, збереже свою душу, хто ж любить своє життя, щадить свої уста **18** перед

пс. 37
пет1. 5

Глⷡ҇а, ѕі

Чл҃чьско є҆сть мы́сль ѹ҆гото́вити, и҆ гн҃е є҆ ꙗ҆зы́ки стро́ити. Всѝ пꙋ́тїе чл҃вчестїи зна́еми сꙋ́ть пре ѻ҆чи́ма є҆гѡ, мѣ́ритель є҆ дꙋхѡ́въ бг҃ъ. *Ѿкры́й гв҃и дѣ́ла твоѧ̀, і҆ и҆спра́вѧтсѧ помышле́нїѧ твоѧ̀][1]. Всѧ дѣ́ла смире́ннагѡ ꙗ҆вѣ̀ пре (гмъ)[2], нечести́вїи же въ дн҃ь ѕо́лъ поги́бнꙋтъ. Ме́рзокъ пре (гмъ)[3] всѧ́къ высо́косе́рдый, в рꙋ́кꙋ же рꙋцѣ̀ вло́жь (непра́ведный)[4] не и҆звине́тсѧ. Нача́токъ пꙋтѝ бл҃гомꙋ твори́ти пра́ведное, (и҆) прїѧ́та же ѿ бг҃а па́че же́ртвы жре́нїа. И҆щай г҃а ѡ҆брѧ́щетъ ра́зꙋмъ съ пра́вдою, (и҆) пра́во (-)[5] и҆щꙋ́щеи є҆гѡ ѡ҆брѧ́щꙋтъ ми́ръ. Всѧ дѣ́ла гн҃ѧ съ пра́вдою, храни́тъ же сѧ (мꙋ́жъ) нечести́въ въ дн҃ь ѕо́лъ. Вражені́ѧ въ ѹ҆стна́хъ црⷭ҇евахъ, в сꙋди́щи же не прелстѧ́тсѧ ѹ҆ста є҆гѡ. (Ꙗ҆́ко) превѣ́са мѣ́рила (тако и҆) пра́вда ѹ҆ (бг҃а)[6], дѣ́ла є҆гѡ мѣ́рила пра́ведна. Ме́рзость црⷭ҇еви творѧ́й ѕлаѧ, съ пра́вдою бо гото́ваетсѧ прⷭ҇толъ нача́ла. Прїѧ́ты црⷭ҇емъ ѹ҆стны̀ пра́ведныхъ, слове́са же пра́выхъ лю́битъ (гь). Ꙗ҆́рость црⷭ҇ева посо́лъ сме́ртенъ, мꙋ́жъ же прмⷣръ и҆зба́витсѧ ѿ негѡ. Въ свѣ́тѣ живо́тнѣ сн҃ъ црⷭ҇евъ, прїѧ́тїи же є҆гѡ ꙗ҆́ко ѻ҆́блакъ по́зденъ. Ѹ҆гнѣжде́нїѧ прмⷣрости и҆зволе́нъ нѣ́йши па́че зла́та, вселе́нїѧ же мꙋ́дрости дра́жайши сребра̀. Пꙋ́тїе живо́тнїи ѹ҆клонѧ́ютсѧ ѿ ѕла̀, долгота̀ бо жи́тїѧ пꙋ́тїе пра́ведни. Прїе́млѧй наказа́нїе въ бл҃гихъ бꙋ́детъ, хранѧ́й же ѡ҆бли(ч)е́нїѧ ѹ҆мꙋдри́тсѧ. И҆́же храни́тъ своѧ̀ пꙋтѝ съблюде́тъ свою дꙋ́шꙋ, любѧ́й же живо́тъ свой щади́тъ (своѧ̀ ѹ҆ста̀)[7] пре́жде сокрꙋше́нїѧ. Варѧ́етъ досажде́нїе,

Ѱлⷭ҇о л҃з
а҃ Пе́ръ є҃

прежде паденїѧ ѕломышленїе. Лꙋчше кроткодꙋшенъ съ смиренїемъ, нежели иже раздѣлѧетъ корысть съ досадители. Разꙋменъ въ вещехъ обрѣтатель благимъ, надѣѧсѧ же на [Га][8] блаженъ. Разꙋмныѧ и премꙋдрыѧ ѕлы нарицаютъ, благодатни же въ словесѣхъ паче послꙋшани бꙋдꙋтъ. Источникъ животенъ мысль стѧжавшїи, наказанїе (-)[9] безꙋмныхъ ѕло. Срдце премꙋдраго разꙋмѣетъ иже ѿ своихъ емꙋ оустъ, въ оустнахъ же носи разꙋмъ. Сотове медовни словеса добра, сласть же и исцѣленїе дшѝ. *Сꙋть пꙋтїе мними (прави сꙋще)[10] мꙋжꙋ, послѣднѧѧ же его зрѧтъ во дно адꙋ. Мꙋжъ (же) въ трꙋдѣхъ трꙋждаетъ себе, (-)[11] изнꙋждаетъ себѣ погибель. (-)[12] Строптивый въ оустнахъ своихъ носитъ (себѣ) погибель, мꙋжъ (же) безꙋменъ копаетъ себѣ ѕло, (и) въ оустнꙋ свою събираетъ (себѣ) огнь. Мꙋжъ (же) строптивъ распалѧетъ ѕло, и зарю лестнꙋ възгнѣщаетъ (имъ)[13] и разлꙋчаетъ дрꙋги. Мꙋжъ (же) законопреступенъ искꙋшаетъ дрꙋги и наводитъ ихъ пꙋти не благи. Оутверждаѧи очи свои мыслитъ развращеннаѧ, емлѧи же сѧ за оустнꙋ свою (нарицаетъ) всѧ ѕлаѧ, сеи пещь есть ѕлобѣ. Вѣнецъ хваленъ старости, въ пꙋтехъ же праведныхъ обрѣтаетсѧ. Лꙋчи мꙋжъ долготерпеливъ паче крѣпкаго, [(-)[14] мꙋжъ мꙋдрость имѣѧи паче дѣлателѧ великаго][15], а держаи гнѣвъ паче извзѧтого града. Въ нѣдра входѧтъ всѧ (сїѧ) [праведныи][16], ѿ Га же всѧ праведна.

знищенням. Попереду йде гордість, перед упадком злодумності. **19** Краще лагідний духом з впокоренням, ніж той, хто розділяє здобич з гордими. **20** Розумний в ділах знаходить добра, хто ж надіється на Бога – блаженний. **21** Мудрих і розумних кличуть поганими, благодатні ж в словах радше будуть вислухані. **22** Розум – джерело життя тим, що *його* придбали, напоумлення безумних погане. **23** Серце мудрого розуміє те, що з його власних уст, на губах же він носить зрозуміння. **24** Добрі слова – вощини меду, їхня же солодкість – оздоровлення душі. **25** *Є дороги, що вважаються правильними для чоловіка, а його кінець бачать на дні аду. **26** Чоловік в трудах себе трудить, виборює собі згубу вивихнений на своїх устах, носить собі згубу. **27** Безумний чоловік викопує собі зло, а на своїх губах збирає собі вогонь. **28** Викривлений чоловік розпалює зло, і ним запалює полумінь обмани, і розлучає друзів. **29** Законопереступний чоловік випробовує друзів і спроваджує їх на недобрі дороги. **30** Хто скріплює свої очі, роздумує про згубне, хто ж хапається за свої уста, вимовляє всяке зло, цей є піччю зла. **31** Старість – вінець хвали, знаходиться ж на дорогах праведності. **32** Довготерпеливий чоловік кращий від сильного, чоловік, що має мудрість, кращий, ніж великий діяч, а хто стримує гнів, кращий від захопленого міста. **33** До лона праведних надходить це все, все ж праведне від Господа.

вы̑ дї / вищ. 14

Гла, зі

Лꙋчше хлѣбъ съ сластїю въ мирѣ, нежели домъ исполненъ (благимъ многимъ)[1], и неправедномъ заколенїемъ со сваромъ. Рабъ смысленъ оудръжитъ господина несмыслена, въ братїю же раздѣлитъ (имѣнїе) на части. *Якоже искꙋшаетсѧ въ (огни)[2] сребро и злато, тако избранныхъ срдца ѿ Га. Ѕлыи послꙋшаетъ языка законопреступна, праведныи же не внимаетъ оустенъ лживыхъ. *Рꙋгаѧсѧ оубогомꙋ, раздражаетъ сътворшаго и. (И) радꙋѧ же сѧ гибнꙋщемꙋ не извинитсѧ, милꙋѧи же помилованъ бꙋдетъ. Вѣнецъ старости сны сновъ, похвала дѣтемъ ѿцы ихъ. Вѣрномꙋ весь миръ богатествъ, невѣрномꙋ же ниже единъ пѣнѧзь. Не сподобитсѧ безꙋмномꙋ оустнѣ въ вѣрꙋ, ни праведнаго оустнѣ въ лжꙋ. Мзда (блгть есть оучащимъ)[3], идѣже аще обратитсѧ поспѣетсѧ (имъ). Иже таитъ обиды ищетъ любве, (і) иже ненавидитъ скрывати разъдрꙋшаетъ дрꙋжбы и домы. Съ-

Глава 17

1 Краще хліб з приємністю в мирі, ніж дім повний численних дібр і неправедних заколень зі сваркою. **2** Розумний раб володітиме над немудрим паном, між братами ж розділить майно на частки. **3** *Так як у вогні випробовується срібло і золото, так вибраних серця у Господа. **4** Поганий слухається законопереступного язика, а праведний не сприймає обманливих губ. **5** *Хто насміхається з бідного, дражнить Того, що його створив, і хто радіє ж тим, що гине, не буде невинним. Хто ж милосердиться, буде помилуваний. **6** Вінець старості – сини синів, похвала дітей – їхні батьки. **6** Вірному ввесь світ маєтків, невірному ж ані один мідяк. **7** Не до вподоби будуть безумному вірні уста, ані уста праведного *не підуть* на брехню. **8** Винагорода є ласкою для тих, що навчають, куди лиш повернуться, їм повезе. **9** Хто скриває образи, шукає любов, і хто ненавидить скривати, нищить дружби і

ни̑ кз сира̑ в / ниж. 27 сир. 2
вы̑ дї / вищ. 14

доми. **10** Погроза розбиває серце мудрого, а безумний і коли б'ють не чує побоїв. **11** Сварки піднімає кожний поганий, Господь же йому пошле немилосердного ангела. **12** Розумний чоловік впадає у смуток, безумні ж задумують зло. **13** *Як хто віддає зло за добро, не вступиться зло з його дому. 14 Владу дають словом – початок праведності, а випереджує біднота, і повстання, і бійка. **15** Хто судить неправедне праведним, неправедного ж праведним, нечистий і огидний в Господа. **16** Чому є маєток у безумного? Безсердечний не може придбати мудрість. **16** Хто вивищує свій дім, шукає знищення, а хто викручується, впаде в погані навчання. **17** На всякий час май друзів, брати ж в бідах будьте помічними, бо задля цього бувають ласки. **18** Адже безумний чоловік заплескає, радіючи собою, так той, хто заручає себе, виручить свого друга, він же збирає вогонь на його губи. **19** Гріхолюб радіє сварками, **20** а твердосердий не зустріне добрих. Чоловік же змінний язиком впадає в зло, **21** серце ж безумного біль тому, що його придбав. Батько не веселиться ненапоумленим сином, а розумний син веселить свою матір. **22** *Веселе ж серце робить добрий настрій, а у сумного чоловіка засохнуть кості. **23** Тому, хто неправедно бере взятки до лона, не будуть успішними дороги на праведність, безбожні ж ухиляються від праведної дороги. **24** Лице мудрого чоловіка розумне, очі ж безумних на кінцях землі. **25** Гнів батькові – безумний син і біль тій, що його породила. **26** Недобре праведному чоловікові чинити марноти, ані не є праведно могутнім робити змову проти праведних. **27** *Хто щадить слово, видасть жорстку розумність, а терпеливий чоловік розумний, більше ніж той, що має науки. **28** Чи нерозумному, що попросить мудрості, це вважатиметься йому за мудрість? Адже як хто зробить себе подиву гідним, вважатиметься за розумного.

рим. 12
сол1. 3
пет1. 3

вищ. 15

як. 1

крушаетъ прещеніе срце мудраго, безумныи же (и) біемъ не чюетъ ранъ. прекословіа въздвижетъ всакъ ѕлыи, гь же агГла немилостивна послетъ нань· въпадаетъ въ печаль мужу смыслену, безумніи же размышлаютъ ѕлаа· *Иже въздаетъ ѕлое въз доброе, не подвижетса ѕло из дому его. власть дають словомъ начало правды, преди же повѣдаетъ оубожество (и) тажесть и сваръ. иже (судитъ неправедне праведнаго)[4], неправеднаго же праведне, нечистъ и мръзокъ ѿ (га)[5]. въскую баше имѣніе безумному, стажати (-)[6] премудрости безъсръдыи не можетъ. иже възноситъ домъ свои, ищетъ съкрушеніа, а остропътеваанса въ наоученіе въпадаетъ въ ѕлаа· въ всако време (да имаши други)[7], братіа же въ бѣдах пособиви (бывайте)[8]· сего бо ради блгти бываютъ. му (же) безуменъ въсплещетъ (радуаса)[9] себѣ, такоже (-)[10] поручааиса изручитъ друга своего, (сеи же въ его оустну огнь събираетъ). грѣхолюбецъ радуетса сваром, а жестосръдыи не оусрѣщет блгих. муж (же) премѣнныи языком въпадаетъ въ ѕло, срце же безумна болѣзнь стажавшому е. не веселитса ѿцъ о снѣ ненаказаннѣ, снъ же мудръ весели мтрь свою. *срце (же) весело блгъ нравъ твори, мужу же скърбливу засышутъ кости. пріемлющу мзду (бес правды в надра)[11], не поспѣютса путіе (въ правду). (нечестивіи же оуклонаютъ)[12] пути правыа, лице разумно мужа премудра, очи же безумныхъ на концих земли. гнѣвъ ѿцу снъ безуменъ, и болѣзнь рожшеи его. тщеты творити мужу праведну не добро, ниже правѣдно ковати кова могутым о праведныхъ. *иже щадитъ глъ испуститъ жестокъ разумъ, тръпеливъ же мужъ мудръ (лучши имущаго наоуки). несмысленну въпрошьшу о премудрости, премудрость въмѣнит ли са (ему). дивна бо кто себе сътворь непщеваніемъ мудръ быти·

крн ві
а сел г
а петръ г

вы еі

іако а

Глава 18

1 Причини шукає чоловік, що бажає відлучитися від друга, в усякому ж часі є погордженим. **2** Не потребує мудрості чоловік з браком розуму, бо радше керується безумністю. **3** Коли безбожний прийде в глибину зла, не дбає, находить же на нього погорда і зневага. **4** Глибока вода – слово в серці чоловіка, ріка, що википає, – джерело життя. **5** Чудуватися лицю безбожного не добре, і неправедно відхиляти праведного на суді. **6** Губи

Гла, иі·

Рины ищетъ мужъ хота ѿлучитиса ѿ (друга)[1], на всако же время поносимъ бываетъ. не требуетъ премудрости (мужъ) скудооуменъ, зане паче водитса безуміемъ. егда пріидетъ нечестивыи въ глубину ѕолъ нерадитъ, находит же ему досажденіе и поношеніе. вода глубока слово въ срци мужу, вода въскачущіа (-)[2] источникъ животней. чюдитиса лицу нечестивому не добро, ниже праведно оукланати правед-

наго на сѹдѣ· Ѹ҆стны̀ безѹмнаго приво́дѧтъ є҆го на ѕло̀, ѹ҆ста̀ же є҆го дрьзость сме́рти призыва́етъ· Ѹ҆стнѣ̂ безѹмнаго сокрѹша́ютъ є҆го, ѹ҆стны́ же є҆го сѣть дш҃и (-)[3]· Лѣни́ва низлага́етъ стра́хъ, дш҃и же мѹжі́и жена́мъ подобнымъ, възъа́лчетъ· Не и҆сцѣлѧ́ѧи себе ѽ (свои҆хъ дѣлехъ)[4], (дрѹгъ)[5] є҆сть ѡ҆глажда́ющемѹ себе· И҆з величества крѣпости и҆́мѧ гн҃е, къ немѹ же притѣка́юще пра́ведницы (спса́ютсѧ)[6]· И҆мѣні́е бога́тѹ мѹжѹ градъ тве́рдъ, сла́ва же є҆го (весе́ліе повѣда́етъ)[7]· Пре́жде сокрѹше́ніѧ възно́ситсѧ срⷣце мѹжѹ, и҆ пре́жде сла́вы смиря́етсѧ· И҆́же ѿвѣща́етъ сло́во пре́жде слы́шніѧ стѹдъ є҆мѹ быва́етъ и҆ поноше́ніе· Гнѣвъ мѹжа ѹ҆кроти́т ра́бъ мѹдръ, малодш҃на же чл҃ка кто̀ ѹ҆кро́титъ· Срⷣце мѹ́драго стѧжетъ чювствіе, ѹ҆́ши же прмⷣрыхъ и҆́щета гада́ніи· (дѣла́ніе)[8] чл҃ка простра́нитъ и҆̀, и҆ съ си́лнымъ (посаждаютъ)[9] є҆го· Пра́ведныи (хѹли́мъ є҆сть ѿ ѕлы́хъ)[10] въ правосло́віи, ꙗ҆́коже є҆гда̀ ѡ҆брѧщетъ сѹпоста́т ѡ҆бличае́тсѧ. (пречи́стыѧ гл҃ы)[11] ѹ҆ставлѧетъ молчали́выи, си́лныѧ же (нарица́етъ непослѹшливыѧ)[12]· Бра́т ѿ бра́та застѹпае́т є҆сть, ꙗ҆́ко гра́д тве́рдъ и҆ высо́къ, ѹ҆крѣплѧет же сѧ ꙗ҆́ко ѡ҆сно́вано црⷭ҇тво· ѿ пло́да ѹ҆сте́нъ (свои҆хъ) мѹжъ насыща́етъ чре́во свое, ѿ плода же ѹ҆стнѹ є҆го (насытѧтсѧ)[13]· Смрⷮть и живо́т в рѹкѹ ꙗ҆зы́ка, дръжа́щеи же є҆го снѣдѧтъ пло́дъ є҆го· *И҆́же ѡ҆брѧщетъ женѹ до́брѹ, ѡ҆брѣте бл҃гть, пріѧлъ же є҆сть ѿ [Бг҃а][14] (кро́тость)[15]· И҆́же и҆зго́нитъ женѹ до́брѹ, и҆зго́нитъ бл҃гаѧ· дръжа́и же любодѣ́ицѹ, безѹменъ и҆ нечи́стъ· (Безѹмі́е мѹжа̀ и҆стлѣва́етъ пѹти є҆го, и҆ Бг҃а вини́тъ въ срⷣцы свое́· Съ моле́нии гл҃етъ ѹ҆бо́гіи, и҆ бога́тыи ѡ҆безсла́вит смѣшнѣ· Дрѹжъ любо́венъ къ дрѹжбѣ, паче дрѹгъ бѹ́детъ не́же бра́тъ)·

нѣ҃ ді҃

безумного приводять його до зла, його ж уста накликають смертельну сміливість. **7** Уста безумного нищать його, його ж губи – засідка душі. **8** Лінивого страх скидає вниз, душі ж мужів подібних до жінок голодуватимуть. **9** Хто себе не оздоровляє у своїх ділах другом є тих, що себе розтирають. **10** Господнє ім'я від величності сили, прибігаючи ж до Нього праведні спасаються. **11** Маєток багатого чоловіка – сильне місто, його ж слава розповідає про радість. **12** Перед знищенням серце чоловіка піднімається вгору, і перед славою впокоряється. **13** Хто відповідає слово скоріше, ніж вислухає, сором йому і погорда. **14** Гнів чоловіка утихомирить розумний раб, малодушну ж людину хто злагіднить? **15** Серце розумного придбає сприймання, вуха ж мудрих шукають зрозуміння. **16** Діяння людини її поширить, і з могутніми її садять. **17** Праведного хулять злі за правильні слова, оскаржують так, наче знайдуть ворога. **18** Мовчазний спиняє пречисті слова, сильними ж називає непослушних. **19** Коли брат заступається за брата, наче сильне і високе місто, кріпиться ж, наче основане царство. **20** З плодів своїх уст чоловік насичує свій живіт, з плодів же його губ наситяться. **21** Смерть і життя в руці язика. Хто ж над ним панує, їстиме його плоди. **22** *Хто знайде добру жінку, знайшов ласку, одержав же від Бога лагідність. **22** Хто виганяє добру жінку, виганяє добро. Хто ж утримує розпусну, безумний і нечистий. **19,3** Безумність чоловіка нищить його дороги, і він Бога винуватить у своєму серці. Бідний говорить з благаннями, а багатий обезчестить на сміх. Чоловік, що любить дружбу, буде кращим другом, ніж брат.

ниж. 19

Гл҃а, ді҃·

нѣ҃ кі҃

Лѹче* є҆сть ѹ҆бо́гъ хо́дѧи въ простотѣ̂ свое́и, не́же бога́тъ ѹ҆мѹча́ѧ ѹ҆стнѣ̂ свои̇́· И҆дѣже нѣ́сть ѹ҆че́ніа дш҃и, нѣ́сть добро̀, ї иже ско́ръ є҆сть нога́ми потъкне́тсѧ·][1] Неразѹмі́е мѹжа̀ гѹбитъ пѹть є҆го, Бг҃а же вино́вна тво́ритъ срⷣцемъ (-)[2]· бога́тьство прилага́е́ дрѹги мно́ги, (нище́та)[3] же и҆ ѿ сѹщаго дрѹ́га ѹ҆лишаетъ· *Свѣдѣтель ло́жъ без мѹки не бѹ́детъ, ѡ҆клевета́ѧи же безъ пра́вды не ѹ҆бѣжи́т (є҆ѧ̀)· Мно́зи [же][4] ѹ҆гажда́ютъ пре́д лице́мъ црⷭ҇емъ, всѧ́къ же ѕо́лъ быва́етъ в поноше́ніе мѹжеви· Всѧ́къ и҆́же ѹ҆бо́гаго бра́та ненави́дитъ, (ѿ запове́ди)[5] дале́че бѹ́детъ· Помышле́ніѧ бл҃га (приближа́ютсѧ вѣдѹщимъ

є҃ мо҃ ді҃

Глава 19

ниж. 28

1 *Кращим є бідний, що ходить у своїй простоті, ніж багатий, що карає свої уста. **2** Де є навчання душі, немає добра, і хто є швидкий ногами, спотикнеться. **3** Нерозум чоловіка губить його дорогу, він же серцем Бога робить винним. **4** Багатство додає численних друзів, біднота ж усуває і від того, що є другом. **5** *Фальшивий свідок не буде без муки, хто ж неправедно оскаржує, не втече від неї. **6** Численні ж служать перед лицем царів, а кожний поганий є в погорду людині. **7** Кожний, хто ненавидить бідного брата, буде далеко від заповіді. Добрі задуми наближаються до тих, що її знають, і розумний чоловік її знайде. Хто чинить багато зла,

мой5. 19

знайде зло, а хто словами доводить до гніву, не спасеться. **8** Хто збирає розумність, себе любить, а хто береже мудрість, знайде добро. **9** Фальшивий свідок не буде без муки, а хто, отже, розпалює злобу, пропаде від неї. **10** Не на користь є безумному їжа, якщо раб почне з гордістю насильно панувати. **11** Милосердний чоловік довготерпеливий душею, його ж похвала обминає законопереступних. **12** Царська погроза подібна до ричання лева, наче роса на траву, так тихому незлобність. **13** Ненапоумлений син – сором батькові, і молитви від уст блудника – нечисті. **14** Батьки ділять синам дім *і* майно, *від Господа злучується жінка з чоловіком. **15** Малий страх держить жінка – душі ж лінивих голодуватимуть. **16** Хто береже заповіді, зберігає свою душу, а хто не зважає на свої дороги, згине. **17** Хто милосердиться над бідним, позичає Богові, за його ж даром Він йому віддасть. **18** Напоумляй свого сина, так він буде надіятися на добро, в гордості же *хай* не піднімається своєю душею. **19** Злоумний чоловік буде багато покараний, якщо ж є губителем, додасть свою душу. **20** Слухай, сину, напоумлення свого батька, щоб ти був мудрим на твій кінець. **21** Численні задуми в серці чоловіка, рада ж господня остається навіки. **22** Плід чоловікові – милосердя, краще ж бідний праведний, ніж багатий брехливий. **23** Страх господній – життя чоловікові, а хто не боїться, замешкає на місцях, де не зберігають розумність. **24** *Хто неправедно ховає до лона свої руки, ані до своїх уст їх *не* донесе. **25** *Як згубний одержує побої, безумний стане розумнішим. Якщо ж картаєш розумного чоловіка, він зрозуміє пізнавання. **26** Хто не шанує батька і відкидає свою матір, набирається сорому і зневаги. **27** Син, що не слухається напоумлення свого батька, навчається злих слів. **28** Хто виручає безумну дитину, зневажає оправдання, уста ж безбожних пожирамуть суди. **29** Побої приготовляються тим, що не трудяться, і подібно муки тим, що не розуміють.

вищ. 18
ниж. 26
ниж. 21

Глава 20

1 Невинне вино і проклятим є п’янство. І кожний, що ходить подурному, не буде мудрий. **2** Погроза царя недалеко від гніву лева, хто ж його роздражнює і пристає до нього, грішить проти своєї душі. **3** Слава чоловікові – відвертатися від наклепів, а кожний безумний сплітається з такими. **4** Коли лінивий буває погор-

ѥѧ)[6], (и) мꙋжь же мꙋдръ ѡбращьше ю. Ꙋмногꙋ творѧи ѕла ѡбращетъ ѕлобꙋ, а иже раздражаѥ словеса не спсетсѧ. Събираѧи мꙋдрость любитъ себе, а иже съхранѧетъ прмдрость ѡбрѧщетъ блгаа. Свѣдѣтель ложь не без мꙋки бꙋдетъ, а иже оубо ражизаетъ ѕлобꙋ погибнетъ ѿ неѧ. Не полза ѥсть безꙋмномꙋ пища, (-)[7] аще рабъ начнетъ съ досажденїемъ насильствовати. Ꙋмлтивъ мꙋжь (долготерпеливъ дшею)[8], похвала же ѥго мимоходи законопрестꙋпныѧ. Црво прещенїе, подобно рыканїю львовꙋ. ꙗкоже роса на сѣно, такоже (тихомꙋ незлобїе)[9]. Стдꙋ (ѥсть) ѡтцꙋ снъ ненаказанъ, и нечисты млтвы ѿ (оустъ блꙋдника)[10]. домъ (-)[11] имѣнїе раздѣлѧютъ ѡтцы сномъ, *ѿ [Га][12] съчетаетсѧ жена мꙋжеви. страхъ съдръжитъ малъ жена, дша же (лѣнивыхъ възъалчю)[13]. Иже храни (заповѣди)[14] съблюдаетъ свою дшꙋ, а нерадѧи о своихъ пꙋте погибне. (Ꙋмилꙋѧи нища взаимъ даетъ бви)[15], по даѧнїю же ѥго въздасть ѥмꙋ. наказаи сна своѥго тако (-)[16] бꙋдетъ въ блго оуповаѧ, в досажденїи же не възносиса дшею своею. ѕлооуменъ мꙋжь много ѿщетитсѧ, аще ли гꙋбитель ѥсть (-)[17] дшꙋ свою приложитъ. Слꙋшаи сне (ѡтца своего наказанїе)[18], да мꙋдръ бꙋдеши на послѣдокъ свои. Ꙋмноги мысли въ срдцы мꙋжꙋ, совѣтъ же гнь въ вѣки пребываетъ. Плодъ мꙋжеви млтыни, лꙋче же нищь праведенъ, неже богатъ ложь. Стра гнь живо мꙋжеви, а бестрашныи въдворитсѧ на мѣстехъ. Идеже не блюдетсѧ разꙋмъ, *съкрываѧи в нѣдрехъ (рꙋцѣ свои)[19] неправедно, ни въ оуста (своѧ) донесе ѥѧ. *Гꙋбителю раны прїемлющꙋ, безꙋмныи коварнѣи бꙋдетъ. Аще же ѡбличаеши мꙋжа мꙋдра, разꙋмѣетъ чювствїе. Безчествꙋѧи ѡтца и ѿрѣваи мтрь свою, срамотꙋ прїиме и поношенїе. Снъ не послꙋшаѧ наказанїѧ ѡтца (своего), пооучаетсѧ словесемъ ѕломъ. Вырꙋчаѧ ѡтрока несмыслена, досаждаетъ ѡправданїю. Оуста же нечьстивыхъ пожрꙋтъ сꙋды, готоваютсѧ не трꙋжающимсѧ раны, и мꙋченїѧ подобно неразꙋмѣвающимъ.

вы҃ ні
ни҃ кѕ
ни҃ ка

Глаⷡ, к҃.

Невинно вино, и проклѧто (ѥ) пїѧнъство. (И) всѧкъ (ходѧи бꙋе)[1], не бꙋдетъ премꙋдръ. недалече ѥсть прещенїе црево ꙗрости львовы, раздражаѧи же ѥго (и примѣшаѧисѧ ѥмь) съгрѣшаетъ въ свою дшꙋ. слава мꙋжꙋ ѿвращатисѧ ѿ клеветы, (и) всѧкъ (-)[2] безꙋменъ с таковыми сплетаетсѧ.

поносимъ бываетъ лѣнивый не оусрамляѧсѧ, такоже и заемляй пшеницу в жатву. вода глубока совѣтъ въ срдци мужу, муж же премудръ изчерплетъ ю. великъ (есть) члкъ и драгъ мужъ творяй млть, мужа же вѣрна дѣло обрѣсти. иже (без порока живетъ)[3] въ правду, блжены (и) дѣти (оставитъ своя)[4]. Егда црь праведенъ (на прстлѣ сядетъ)[5], не станетъ противу очію его ничтоже лукаво. *Кто (же) ся похвалитъ чисто имѣти срце, или кто дрьзнетъ чистъ быти ѿ грѣхъ. *(злословящихъ)[6] ѿца или мтрь, оугашаетъ свѣтилникъ (свой). зѣницама же очію своею оузритъ тму. часть поспѣшша въ прьвыхъ, (и) на послѣдокъ не блвится. *не рцы мстити врага (своего), но пожди га да ти поможе. мѣрило мало и велико, и мѣра бѣдно равна, нечиста есть пре гмъ (-)[7] обоя, и творяй я тако в животѣ своемъ преткнется. юнота съ прпбнымъ (исправитъ пути)[8] своя, оухо слышитъ и око видитъ гь дѣлая (-)[9] обоя. Не люби клеветанія да не ѿпадеши, ѿврьзи очи свои и насыщайся хлѣба. мрьзость гви сугуба мѣра, и мѣрило льстивно нѣсть (ѿ него пріятно)[10]. ѿ га (же) исправляются стопы мужеви, (съгрѣшаяй)[11] же како оубо разумѣетъ пути его. сѣть мужеви скора своя освящати, по молитвѣ бо покаяніе бываетъ. вѣятель нечестивымъ (есть) црь мудръ, и наложи на на коло. Свѣтъ гнь (озаряе дша)[12] члко (і помышленія), іже ищ (насыщенія чреву своему)[13]. млтыни (-)[14] истинна съхраненіе црю, и обыидетъ (прстлъ его въ правду)[15]. лѣпо есть юнотам премудрости чювство, слава же старцемъ сѣдины. съкрушенія и досажденія оутыкаются злыхъ, язвы же въ сокровищехъ чрева.

г црс и; в кри s; сира з; а іоа а
в мо ка; г мо к; ма еі
е мо лв; вы зі; ни кд; кри аі; а селу е; а перъ г

дженим, він не соромиться, так само і хто позичає пшеницю в жнива. **5** Рада в серці чоловіка – глибока вода, а розумний чоловік її вичерпає. **6** Великою є людина і догорогоцінним чоловік, що чинить милосердя, вірного ж чоловіка штука знайти. **7** Хто непорочний, живе в праведності, він і своїх дітей оставить блаженними. **8** Коли праведний цар сяде на престолі, напроти його очей не стане нічого лукавого. **9** *Хто ж похвалиться, що має чисте серце, або хто насмілиться бути чистим від гріхів? **9a** *Хто злословить батька чи матір, гасить свій світильник, зінницями ж своїх очей побачать темряву. **9b** Спершу поспішно забрана частка і на пізніше не буде поблаголовлена. **9c** *Не кажи, що мститимешся проти свого ворога, але почекай Господа, щоб тобі допоміг. **10** Мале і велике мірило і погана міра – рівні, оба нечисті перед Господом. **11** І хто їх робить, так спотикнеться у своєму житті. Молодий з преподобним випрямить свої дороги. **12** Вухо чує і око бачить, Господь той, що творить оба. **13** Не люби наклепів, щоб ти не відпав, відкрий свої очі і наситься хлібом. **23** Гидота Господеві – подвійна міра, і неправильне мірило не є ним сприйняте. **24** Від Господа ж випрямляються кроки чоловіка. Хто ж грішить, отже, як зрозуміє його дороги? **25** Засідка чоловікові – швидко *щось* з своїх посвятити, бо по молитві буває покаяння. **26** Мудрий цар є пересіювачем безбожних і накладе на них колесо. **27** Господнє світло освітлює душі людей і думки того, хто шукає ситості для свого черева. **28** Праведна милостиня – це оберіг цареві, і оточить його престіл у праведності. **29** Почуття мудрості є прикрасою молодих, сивина ж – слава старцям. **30** Побиття і докори колять злих, рани ж у сховках лона.

црс3. 8; кор2. 6; сир. 7; ів1. 1
мой2. 21; мой3. 20; мат. 15
мой5. 32; вищ. 17; ниж. 24; сол1. 5; пет1. 3

Гла, ка.

Якоже оустремленіе водное, тако (и) срце црево в руцѣ бжіи. (И) аможе аще въсхощ обратити, тамо оуклонитъ е. всякъ му являетсѧ пре собою праведенъ, испытает же срца гь. творити правду і истинну глати изволено ѿ ба, паче нежели жрътву кровьную. величавъ (мужъ), на досажденіе дрьзосрьдъ. Свѣтило же нечестивых грѣси, [и вся помышленія изыку съсѣцаются, и не споспѣшаются токмо всяко въ лишеніе][1]. дѣлаяй сокровища языкомъ лживымъ, суетна гонитъ на сѣти смертны. (и) всегубительство на нечестивыя оустремляет-

Глава 21

1 Так як напад води, так і серце царя в руці Бога. І куди лиш побажає повернути, туди його схилить. **2** Кожний чоловік являється перед собою праведним, Господь же досліджує серця. **3** Чинити праведне і говорити правду вгодне у Бога, радше ніж жертва крові. **4** Величавий чоловік сміливий на докору. Світило ж безбожних – гріхи, і всі задуми язика рубаються і не є успішні, тільке все на знищення. **6** Хто чинить скарби брехливим язиком, переслідує марне в сітях смерті. **7** І згуба накидається на безбожних, бо не бажають чинити праведне. **8** Звихненим Бог посилає

ниж. 25
вищ. 19

звихнені дороги, бо його діла пречисті і праведні. **9** *Краще жити в куті на відкритому, ніж в побілених і у звичайному домі з безбожністю. **10** Душа безбожних не буде помилувана ніякою людиною, **11** *як страту приймає згубний, розумний буде незлобний. Мудрий, що розуміє, одержить знання. **12** Праведний розуміє серця безбожних і дає безбожним догану за зло. **13** Хто затикає свої вуха, щоб не почути немічного, і він закличе, і не буде того, хто його вислухає. **14** Таємний дар відводить гнів, хто ж щадить дари, піднімає сильний гнів. **15** Веселість праведних чинить суд, і преподобний нечистий в тих, що чинять зло. **16** Чоловік, що заблукає з дороги праведності, спочине в зборі велетнів. **17** І нужденний чоловік любить веселість, а хто любить вино і олію, не збагатиться, **18** а беззаконник є покидьком для праведного. **19** *Краще жити в пустинній землі, ніж жити з сварливою і язикатою та гнівливою жінкою. **20** Бажаний скарб спочине на устах мудрого, безумні ж чоловіки його пожирають. **21** Дорога праведності й милосердя знайде життя і славу. **22** Мудрий чоловік скріпляє місто, і нищиться укріплення, на яке безбожні поклали надію. **23** Хто береже свої уста і язик, оберігає від смутку свою душу. **24** Смільчак та впертюх і лютуючий називається згубою, хто задумує неправедне, є законопереступником. **25** Пожадання вбивають лінивого, бо його руки не хочуть нічого чинити. **26** Безбожний цілий день бажає погані пожадання, а праведний милосердиться і буває щедрим не щадячи *себе*. **27** *Жертви безбожних – гидота Господеві, бо й беззаконно їх приносять. **28** Адже фальшивий свідок згине, послушний чоловік говорить обережно. **29** Безбожний чоловік безлико стоїть перед лицем, а праведний сам розуміє свої дороги. **30** Немає мудрості, немає мужності і немає ради на безбожного. **31** *Кінь підготовляється на день війни, а поміч від Господа.

ниж. 25
сир. 25
вищ. 15
сир. 34
іс. 30
пс. 32

Глава 22

екл. 7

1 *Кращим же є добре ім’я, ніж велике багатство, і добра ласка краща від срібла і золота. **2** Багатий і бідний зустріли друг друга, обох же створив Господь. **3** Розумний, побачивши лукавого в муках, сам сильно напоумлюється, безумні ж, пройшовши, були відкинені. **4** Рід мудрості – господній страх, і багатство, і слава життя. **5** Колючки і

сѧ, не хотѧтъ бо дѣѧти праведнаѧ. къ строптивымъ строптивнаѧ пути посылаетъ бгъ, пречиста бо и права дѣла его. *Лучше жити въ оуглѣ на ѧснѣ, нежели въ повапленнѣ с неправдою, и въ храминѣ простѣ. дша нечестивыхъ не помилуетсѧ ни ѿ единаго члка, *тщету приемлющие губителю мдръ будетъ незлобивый. разумѣѧй премудрыи приимѣтъ разумъ, разумѣваетъ праведныи срдца нечестивыхъ, и досаждаетъ нечестивымъ о злѣ. иже затыкаетъ оуши (свои) не послушати немощнаго, и той призоветъ и не будетъ послушаѧи (его). даѧние таинно ѿвращаетъ гнѣвы, (щадѧи же дары въздвижетъ ѧрость)[2] крѣпку. веселие праведныхъ творитъ суды, (и) прпбны же нечистъ ѿ злодѣющихъ. мужъ (же) блудѧ ѿ пути праведна, в сонмищи исполинъ почиетъ. (и) мужъ скуденъ любитъ веселие, любѧи (же) вино и елеи, (не обогатитсѧ)[3], отребие же праведнику беззаконникъ. *Лучше жити въ земли пусте, неже (жити) со женою сварливою и ѧзычною и гнѣвливою. съкровище въжделѣнно почиетъ въ оустѣхъ премудру, безумнии же мужи пожираютъ его. путь правды и млтына, обрѧщетъ животъ и славу. Грады (оутверждаетъ мужъ)[4] премудръ, и раздрушаетсѧ оутвержение на неже надѣѧшасѧ нечестивии. Иже хранитъ своѧ оуста и ѧзыкъ, соблюдаетъ ѿ печали душу свою. дръзыи и оплазивъ и ѧростивъ губительство нарицаетсѧ, иже неправду мыслитъ законопреступникъ (есть). Похоти лѣниваго оубиваютъ, не волите бо руцѣ его творити ничтоже. нечестивъ желаетъ весь днь похоти злы, праведныи же милуетъ и щедруетъ нещадне. *жрътвы нечестивыхъ мрьзость гви, ибо безаконно приносѧтъ ѧ. свѣдѣтель (бо) ложъ погибнетъ, мужъ (-)[5] послушливъ съхранѧѧи речетъ. нечестивъ мужъ безъчестно стоитъ лицемъ, правыи же самъ разумѣетъ пути своѧ. нѣсть премудрость, нѣсть мужество, (и) нѣсть совѣтъ къ нечестивому. *конь готоваетсѧ въ днь брани, (а) ѿ га же помощь.

нп҃ ке
вы҃ ді
нп҃ ке
сир҃ ке
вы҃ еі
сир҃ лд
исаиа л
ѱало лв

Гла, кв.

Изволенѣиши* (же) есть имѧ добро, неже богатъство много, (и) лучше (-)[1] сребра и злата блгть блга. богатъ и нищь срѣтоста другъ друга, оба же есть гь сътворилъ. художъ видѣвъ лукаваго въ мукахъ крѣпко самъ наказуетсѧ, безумнии же мимошедше отщетишасѧ. родъ премудрости боѧзнь гнѧ, и богатство и слава (-)[2] животъ. влъ-

еклесиа з

чецъ и҆ сѣть на пꙋтехъ стропо́тныхъ, храна́ѧй же свою дꙋ́шꙋ и҆збѣжи́тъ ѿ ни́хъ. бога́тїи ᲂу҆бо́гими ѡ҆блада́ютъ, и҆ раби̑ (-)[3] гдⷭ҇мъ длъгъ ѿда́ютъ. сѣ́ѧвый зло́е пожне́тъ зло́е, ра́нꙋ же дѣ́лы свои́ми съвръши́тъ. мꙋ́жа ти́ха (-)[4] да́телѧ лю́би (г҃ь)[5], сꙋ́етны́ же дѣ́лъ є҆го (не въспомѧне́)[6]. ми́лꙋѧй (же) ни́щаго са́мъ сѧ препита́етъ, свой бо хлѣ́бъ пода́стъ ᲂу҆бо́гомꙋ· Побѣжде́нїе и҆ че́сть престраже́тъ (даѧй да́ры)[7], дꙋ́шꙋ же погꙋблѧ́етъ притѧжа́ныхъ ра́ди. и҆ждени̑ ѿ сонми́ща гꙋби́телѧ, (-)[8] и҆зы́идетъ с ни́мъ побѣжде́нїе, є҆гда́ бо ся́детъ в со́нмищи всѣ́мъ досажда́етъ· лю́битъ г҃ь прпⷣбныхъ срⷣца, прїе́млеми же є҆мꙋ̀ вси̑ непоро́чнїи (въ пꙋтехъ свои́хъ). ᲂу҆стна́ма пасе́тъ црⷭ҇ь (лю́ди своѧ), ѻ҆́чи же г҃ни соблюда́ютъ чꙋ́вствїе. досажда́етъ (слове́мъ)[9] законопрестꙋ́пный вины̑ и҆́щетъ *и҆ гл҃етъ лѣни́вый, ле́въ на стезѧ́хъ, на пꙋтех же разбо́йницы. ꙗ҆́ма глꙋбо́ка ᲂу҆ста̀ (законопрестꙋ́пныхъ)[10], възненави́дѣный же ѿ г҃а въпаде́тсѧ в ню. сꙋ́ть пꙋ́тїе злі́и прⷣе мꙋ́жемъ, и҆ не лю́би възврати́тисѧ ѿ ни́хъ. възврати́ти же сѧ подоба́етъ ѿ пꙋти̑ стропо́тна (-)[11] зла̀· Невѣ́жествомъ възгори́тсѧ срⷣце ю҆́наго, жезлъ (-)[12] и҆ наказа́нїе далече ѿ него. ѡ҆би́даѧй (же) ᲂу҆бо́га мно́го (себѣ̀ [ѕла][13] сътвори́тъ)[14], (и҆) дае́тъ (-)[15] бога́томꙋ на ни́щемъ. ко словесе́мъ мꙋдры́хъ прилага́й свое ᲂу҆́хо и҆ ᲂу҆слы́ши (моѧ словеса̀)[16], свое же срⷣце поста́ви (к ни́мъ) да разꙋмѣ́еши ꙗ҆́ко добра сꙋ́ть. и҆ а҆́ще вложиши ѧ҆̀ въ срⷣце твое, възвеселѧтъ тебе съ твоима ᲂу҆стнама. бꙋ́ды ты на г҃а ᲂу҆пова́ѧ, и҆ наꙋ́читъ тѧ̀ пꙋте́мъ свои́мъ. (-)[17] ты́ же напиши ѧ҆̀ себѣ̀ (на ᲂу҆строе́нїе)[18], на совѣ́тъ (и҆ чꙋ́вство) и҆ ра́зꙋмъ, на широтꙋ̀ срⷣца твое́го. наꙋ́чю бо тѧ̀ и҆́стинномꙋ словеси, и҆ разꙋ́ма [и҆́стиннаго][19] послꙋ́шати, на ѿвѣ́ты словесе́мъ и҆́стинныи́мъ, въпраша́ющимъ тѧ̀. не ᲂу҆кара́й ни́ща занѐ ᲂу҆бо́гъ є҆́сть, и҆ не досажда́й не́мощномꙋ въ вратѣ́хъ. г҃ь бо сꙋди́тъ є҆мꙋ̀ сꙋдо́мъ, (-)[20] и҆зба́ви свою невеще́ственꙋю дꙋ́шꙋ· Не быва́й дрꙋ́гъ мꙋ́жꙋ гнѣвли́вꙋ, (и҆) со дрꙋ́гомъ (-)[21] жестосе́рдны́ не съчета́йсѧ. є҆гда когда наꙋ́чишисѧ пꙋте́мъ є҆го, (-)[22] прїи́меши тенето своей дꙋши. не вдаисѧ въ порꙋче́нїе стыдѧсѧ лица̀ є҆да бо не бꙋдеши и҆мѣ́ти чи́мъ и҆скꙋпи́тисѧ, (и҆) во́змꙋ посте́лю ꙗ҆́же подъ ребры твои́ми. *не прелага́й предѣ́лъ вѣ́чныхъ, ꙗ҆́же положи́ша ѻ҆тцы̀ твои̑. прозри́ва чл҃ка и҆ снажа въ дѣ́ле свое́мъ, црⷭ҇еви подоба́етъ предстоѧ́ти, и҆ не стоѧ́ти прⷣе мꙋ́жемъ немощны́мъ·

нж҃ кз

нж҃ кг

засідки на поганих дорогах – хто ж стереже свою душу, втече від них. **7** Багаті володіють бідними, і раби віддають довг панам. **8** Хто сіє погане, пожне зло, рану ж довершить своїми ділами. **8а** Спокійного чоловіка, який дає, любить Господь, марних же його діл Він не згадає. **9** Хто ж милує бідного, сам буде прогодований, бо дав бідному свій хліб. **9а** Перемогу і почесті міняє той, хто дає дари, душу ж вигублює задля придбаних. **10** Викинь зі збору губителя, вийде з ним сварка, бо коли сяде в зборі, всім дошкуляє. **11** Любить Господь преподобних серцем, сприйнятні же Йому всі непорочні у своїх дорогах. Устами цар пасе свій народ, **12** очі ж господні зберігають сприймання. Законопереступний накидається словом, **13** *лінивий шукає причини і говорить: На стежках лев, а на дорогах розбійники. **14** Уста законопереступних – глибока яма, зненавиджений же Господом до неї впаде. **14** Є дороги, що злі перед чоловіком, і не він не бажає від них відвернутися, належиться ж відвернутися зі скривленої дороги зла. **15** Незнанням запалає серце молодого, палиця і напоумлення від нього далеко. **16** Хто ж кривдить бідного, зробить собі багато зла, і дає багатому на зменшення. **17** Приклади своє вухо до мудрих слів і послухай мої слова, постав же до них своє серце, щоб ти пізнав, що вони добрі. **18** І якщо вкладеш їх до твого серця, звеселять тебе з твоїми губами. **19** Будь тим, що надіється на Господа, і Він тебе навчить своїх доріг. **20** Ти ж напиши їх собі на дороговказ, на раду і почуття та знання, на широту твого серця. **21** Бо навчу тебе праведного слова і слухати правдиве пізнання, на відповіді правдивих слів тим, що тебе питають. **22** Не зневажай бідного, тому що він бідний, і не дошкуляй немічному в брамах, **23** бо Господь судить йому судом, спаси свою не тілесну душу. **24** Не будь другом гнівливому чоловікові, і не приставай до жорстокосердного товариша, **25** щоб часом ти не навчився його доріг, *не* взяв сіть своїй душі. **26** Не дай себе в запоруку зі встиду перед лицем, **27** бо якщо не матимеш звідки, чим викупитися, заберуть і постіль, що під твоїми ребрами. **28** *Не пересувай вічні границі, які поклали твої батьки, **29** чоловік передбачливий і кмітливий у своїх ділах повинен стояти перед царями, а не стояти перед немічним чоловіком.

ниж. 27

ниж. 23

Глава 23

1 Якщо сядеш вечеряти при столі сильного, розуміючи зрозумій поставлене перед тобою **2** і наклади *на уста* твою руку, знаючи, що це таке, бо тобі треба себе підготувати. **3** Якщо ж ти є насиченим, не пожадай його насолод, бо це має неправдиве життя. **4** Не рівняйся з багатим будучи бідним, допитайся твоїм розумом. **5** Бо якщо покладеш на нього твоє око, більше не з'явиться, бо йому приготовані крила наче орла, і повертається до того, що приступає до нього. **6** Не вечеряй з ревнивим чоловіком ані не пожадай його страв, **7** бо так, наче хтось ковтнув колоски, так з ним їсти і пити. **8** Ані до себе його не введеш, ані з ним не з'їси свій хліб, бо виблює його і опоганить твої добрі слова. **9** До вух безумного не говори нічого, щоб часом не почав кпити з твоїх розумних слів. **10** *Не переставляй вічні границі, не іди на посілість сиріт, **11** бо сильний Господь є Той, хто їх визволяє, і судитиме їхній суд з тобою. **12** Дай твоє серце в напоумлення, підготуй же свої вуха для сприймання слів. **13** *Не відмовляйся напоумляти дітей, бо якщо битимеш його палицею, і не помре від неї. **14** Ти ж, отже, б'ючи його палицею, спасеш його душу від поганої смерті. **15** Сину, якщо твоє серце стане мудрим, звеселиш і моє серце, **16** і якщо твої уста будуть правильні до слів моїх губ на повчання, **17** *хай твоє серце не ревнує грішникам, але будь в господньому страсі ввесь день. **18** Бо якщо їх збережеш, будуть тобі внуки, а твоя надія не відійде. **19** Слухай, сину, і ставай мудрим, і випрямлюй роздум твого серця. **20** Не будь винопійцем, ані не вдавайся на купівлю м'яса, **21** бо кожний п'яниця і розпусник збіднюють і зодягнуться в подерте і розшарпане, і всі заспані. **22** Слухай, сину, того, що тебе породив, і не обурюйся, коли постаріється твоя матір. Придбай правду і не відкинь мудрості, і повчання, і розуміння. **24** Праведний батько добре виховує, а мудрим сином радіє його душа. **25** Хай тобою розвеселиться батько і матір і хай радіє та, що тебе породила. **26** Дай мені, сину, твоє серце, твої ж очі хай бережуть мої дороги. **27** Чужий дім – глибока яма, і чужа криниця вузька. **28** Бо так він швидко згине, і всякий законопереступник буде знищений. **29** Кому горе, кому клопіт, кому суди, кому туга і зневага, кому даром побиття. В ко-

вищ. 22
вищ. 13 сир. 30
пс. 36 ниж. 24

Гл҃а, кг҃.

А҆́ще ся́деши вече́ряти на тра́пезѣ [си́льнаго][1], разꙋмѣва́я разꙋмѣва́й предъста́вле́нная ти. и҆ нало́жи рꙋ́кꙋ твою̀ вѣ́дый ꙗ҆́же что̀ си́цево, подоба́етъ бо тебѣ̀ ᲂу҆краша́ти себе́. а҆́ще ли насыщнѣ́йшїи є҆си не хощи сла́ждъшїй є҆го, си́цевая бо и҆́мать живо́тъ лжи́выхъ. не належи ᲂу҆бо́гъ сый съ бога́тымъ, ѿ своего (-)[2] помышле́нїя въстяза́йся. а҆́ще (бо) ᲂу҆стреми́ши (на него о҆́ко свое)[3] никогдаже ꙗ҆ви́тся, сдѣ́ланѣ бо є҆ста є҆мꙋ̀ крилѣ̀ ꙗ҆ко о҆́рлꙋ, и҆ о҆браща́ется (-)[4] пристꙋпа́ющемꙋ к немꙋ. не вечеряй съ мꙋ́жемъ ревни́вомъ, ни похощи пи́щамъ є҆го. и҆́мже бо о҆́бразомъ а҆́ще кто̀ поглотитъ кла́сы, си́це (ꙗ҆́сти и҆ пити с нимъ)[5], ниже къ себѣ̀ въведе́ши є҆го, ниже снѣси хлѣбъ свой с нимъ и҆зблюетъ бо и҆̀. и҆ о҆скверни́тъ словеса̀ твоя̀ добрая. въ ᲂу҆шїю безꙋмнаго ничтоже гл҃и, да не когда̀ подража́ти начнетъ разꙋмная словеса̀ твоя. *Не прелага́й предѣлъ вѣ́чныхъ, въ стяжа́нїе (-)[6] сирота́мъ не вниди. и҆збавля́яй бо и҆́хъ гь҃ крѣпокъ є҆сть, и҆ разсꙋди́й сꙋдъ и҆́хъ с тобою. да́ждь въ наказа́нїе срц҃е твое, ᲂу҆ши же свои ᲂу҆готовай словесемъ чꙋвъственымъ. *не ѿрѣви младенца наказо́вати, а҆́ще бо (жезломъ бїеши є҆го)[7] (и҆) не ᲂу҆мретъ (ѿ него). ты́ же ᲂу҆бо бїяй є҆го жезломъ, дш҃ꙋ же є҆го (и҆збавиши ѿ (злы) см҃рти)[8]. Сн҃е а҆́ще премꙋдро бꙋдетъ (срц҃е твое)[9], възвесели́ши и҆ мое срц҃е. и въ поꙋче́нїе словесъ твои ᲂу҆стнѣ к моима ᲂу҆стнама, а҆́ще права бꙋдета. *да не ревнꙋетъ срц҃е твое грѣшникомъ, но въ боя́зни гн҃и бꙋди весь днь҃. а҆́ще бо съблюдеши а҆̀ бꙋдꙋтъ ти внꙋци, (и҆) ᲂу҆пова́нїе (-)[10] твое не ѿстꙋпитъ. Слꙋшай сн҃е и҆ премꙋдръ бывай, і҆ и҆справляй мысль (срд҃ца твоего)[11]. Не бꙋди винопїйца, ниже прилага́йся (-)[12] мясъ кꙋпова́нїю. всякъ бо пїяница и҆ любодѣй о҆бнищаютъ, и҆ о҆блечетася в растерза́нная, и҆ скрѣпленая (и҆) вся сонная. Слꙋшай сн҃е (-)[13] рождъшаго тя, и҆ не неради є҆гда состарѣ́ется твоя мати. [и҆стинꙋ стяжи, и҆ не ѿрини мꙋдрости и҆ ᲂу҆че́нїя и҆ разꙋма][14]. добрѣ въспитѣ́ѣ ѿц҃ъ праведенъ, о҆ сн҃ѣ же премꙋдрѣ веселится дш҃а є҆го. да веселится ѿц҃ъ и҆ мт҃и о҆ тебѣ, и҆ да радꙋется рождъшїя тя. даждь ми сн҃е твое срц҃е, твои же о҆́чи моя пꙋти̇ да соблюдаета. ꙗ҆ма (-)[15] глꙋбо́ка (-)[16] тꙋждїи домъ, и҆ стꙋденецъ тѣсенъ тꙋждь. тако бо въскорѣ погибнетъ, и҆ вся законопрестꙋпни о҆тятъ бꙋде. Комꙋ лютѣ, комꙋ млъва, комꙋ сꙋди, комꙋ тꙋга̀ и҆

вы҃ кв
вы҃ гі сир҃ л
ψа҃ лѕ ни҃ кд

поносъ, кому сокрушеніе вотще, кому сини очи, не пребывающимъ ли въ винѣ, (и)[17] назирающій гдѣ когда пирове бываютъ. не упивайтеся виномъ, но бесѣдуйте человѣкомъ праведнымъ, и бесѣдуйте въ проходехъ. аще бо на (чашу)[18] и (стькляницу)[19] даси очи свои, послѣди (же) походиши нажай терна. послѣди же яко отъ змія счененъ прострется, и яко отъ керасти разліется (-)[20] ядъ. очи твои егда узрита (жену) чужду, (и) уста твоя тогда рекутъ строптиная. и растаеши яко въ срдци моря, и яко кормчіи въ мнозѣ вълненіи. речеши же биша мя и не поболѣхъ, и поругаша ми ся аз же не разумѣхъ. когда утро будетъ да пришедъ испрошу с ними (же) сниду.

го сині очі, **30** хіба не в тих, що перебувають на вині і підглядають де, коли бувають бенкети? **31** Не упивайтеся вином, але говоріть з праведними людьми і говоріть в проходах. Бо якщо звернеш свої очі на чашу і склянку, пізніше ж ходитимеш більш нагим від тернини, **32** вкінці ж, наче вкушений гадиною, простягнеться і розійдеться отрута, наче від рогатого змія. **33** Коли твої очі побачать чужу жінку, і твої уста тоді скажуть звихнене, **34** і розтанеш, наче в серці моря і наче керманич у великій бурі. **35** Скажеш же: Мене побили, і я не болів, і з мене покпили, я ж не зрозумів. Коли буде ранок, щоб, прийшовши, я спитав: З якими зійду?

Гла, кд.

Глава 24

Ѱлѡ лѕ; вы̂ кг

Сыну (мои) *не ревнуй злымъ мужемъ, ни вожделѣй быти с ними. лжамъ бо поучается срдце ихъ, и болѣзнь устнами ихъ глютъ. съ премудростію зиждется храмъ, и съ разумомъ исправляется. (и) съ чювствіемъ исполняюся съкровища, отъ всего (честна богатства)[1] и добра. лучшіи премудръ крѣпкаго, (-)[2] мужъ мудрость имѣяи стяжателя велика. съ управленіемъ бываетъ брань, помощь же срдцемъ съвѣтнымъ. премудрость и мысль блга, въ вратѣхъ премудрыхъ. смысленыи (же) не уклонится отъ (закона)[3] гня, но въмѣняются въ соборехъ, ненаказаніи устрѣтаются въ смерти, умираетъ же безумныи въ грѣсехъ. нечистота [-][4] мужа губителя оскверняетъ, въ днь золъ и въ днь печали дондеже оскудѣетъ. *избавляяи ведомыя на смерть, (-)[5] искупу прострѣти не щади. аще ли же речеши не съвѣдѣ сего, разумѣи яко гь (всѣхъ срдца)[6] съвѣсть. и създавыи дыханіе всѣмъ сеи вѣсть всяческая, иже въздастъ комуждо противу дѣломъ его. яждь медъ сну благъ бо (есть) сотъ, да насладится (гортань твои)[7]. сице (бо) разумѣетъ премудрость твоя дша, аще бо обрящеши будетъ добро умертвіе твое, и упованіе (твое) (не оставитъ тебе)[8]. не приведи нечестиваго (въ жиръ праведнаго)[9], ни прельщайся бесытостію чрева. седмицею бо (па)[10] праведныи (-)[11] востаетъ, нечестивіи же изнемогутъ въ злыхъ. аще падетъ вра твои не обрадуися ему, въ соблажненіи же его не възносися. яко узритъ гь и не годѣ ему будетъ, и отвратитъ ярость свою отъ него. *не радуися о злодѣющихъ, и не ревнуи (путемъ) грѣшныхъ, *не пребуду бо внуци лукавыхъ, свѣ-

Ѱлѡ па; Ѱлѡ лз; вы̂ гі

пс. 36; вищ. 23

1 Мій сину, *не ревнуй поганим чоловікам, не жадай бути з ними, **2** бо неправдами повчається їхнє серце і їхніми губами вони говорять болі. **3** З мудрістю будується дім і з розумністю випрямлюється. **4** І зі сприйманням наповняються скарби всяким шляхетним багатством і добром. **5** Мудрий кращий від сильного, чоловік, що має розум, – від великого землевласника. **6** З проводом буває війна, поміч же серцем, що радить. **7** Мудрість і розумність добра при брамі мудрих, мудрий же не зверне від закону господнього, **8** але причисляються до збору. Ненапоумлені зустрічаються в смерті, **9** вмирає ж безумний у гріхах, нечистота збезчещує чоловіка-губителя **10** в поганому дні і в дні смутку, доки не пропаде. **11** *Визволяючи ведених на смерть, не шкодуй дати викуп. **12** Якщо ж скажеш: Не знаю цього, знай, що Господь знає серця всіх. І Той, хто всім створив подих, Він знає все, Він віддасть кожному за його ділами. **13** Їж мед, сину, бо крижка добра, щоб осолодилося твоє горло, **14** бо так твоя душа сприйме мудрість. Бо якщо знайдеш, гарною буде твоя смерть, і твоя надія тебе не покине. **15** Не приведи безбожного на жир праведного ані не обманися насичуванням живота. **16** Бо праведний, впавши сім разів, встає, безбожні ж ослабнуть у злі. **17** Якщо твій ворог впаде, не радій ним, в спокусі ж його не підносься. **18** Бо Господь побачить, і не буде Йому вгодне, і відверне від нього гнів свій. **19** *Не радій тими, що чинять зло, і не ревнуй дорогам грішних, **20** *бо внуки лукавих не зостануться, світило ж безбожних згасне.

пс. 81; пс. 37; вищ. 13

21 Бійся Бога, сину, і царя, і не протиставляйся нікому з них, **22** бо безбожний одержить нагло. Хто ж взнає муки обох? **22a** Хто береже слово, буде поза сином погибелі, приймаючи ж прийняв себе. **22b** Хай не буде сказане нічого неправдомовного цареві, і нічого ж неправдомовного з його язика хай *не* вийде. **22c** Язик царя є мечем, але не тілесним. Хто ж буде виданий, буде знищений. **22d** Бо якщо спалахне його гнів, з жилами нищить людей, **22e** і кості пожирає людські, і спалює, наче полумінь, щоб були неїстивні орлиним пташенятам. **30,1** Сину, бійся моїх слів, і сприйнявши їх покайся. **24,23** *І це вам, мудрим, *треба* пізнати: недобре соромитися лиця на суді, **24** *кажучи безбожному: Праведним є. Бо буде проклятий людьми і зненавиджений в народах. **25** І ті, що картають, викажуться кращими, на них прийде добре благословення, **26** і уста ж полюблять того, що відповідає добрими словами. **27** Підготуй твої діла на відхід, і приготуйся на поле, і ходи вслід за мною, і збудуєш мій дім. **28** Не будь фальшивим свідком проти твого громадянина ані не поширюйся твоїми устами. **29** *Не скажи: Віддам йому так, як він мені зробив, і помщу за те, що мене образив. **30** Так як майно безумних людей і так як виноградник, так і чоловік, якому бракує розуму. **31** Якщо його полишиш, запустіє, і ввесь поросте травою, і буде опущеним, а його кам'яні огорожі розсипляться. **32** Пізніше, покаявшись, я поглянув, щоб вибрати напоумлення. **33** Трохи дрімаю, трохи ж сплю, *трохи ж обіймаю руками груди… **34** Якщо ж це робиш, прийде наввипередки твоя біднота і твоя нужда, наче добрий бігун.

мой3. 19
мой5. 1
сир. 42

іс. 5

пет1. 3

вищ. 6

25,1 Це недосліджені Соломонові напоумлення, які виписали друзі Єзекії, юдейського царя.

Глава 25

2 Божа слава – ховати слово, слава ж царська – шанувати його накази. **3** Небо високе, земля ж глибока, серце ж царя недослідиме. **4** Куй невипробуване срібло, і очиститься, і все буде чисте. **5** Вбивай безбожних перед царським лицем, і випрямиш в праведності його престіл. **6** Не гордися перед царським лицем, і не ставай на місці сильних. **7** *Бо краще є тобі, коли він скаже піднятися до себе, ніж щоб бути впокореним перед лицем сильного. Говори те, що побачили твої очі.

лук. 14

тило же нечестивыи оугаснетъ. бойся бга сыну и цря, и ни єдиному же ихъ противися. внезапу бо стяжетъ нечестивый, мученїя бо обою кто извѣсть. слова храняйся снъ погибельства кромѣ будетъ, приємляи же прїятъ себе. ничтоже ложно (-)[12] цреви да глется, и ни єдина же ложъ ѿ языка єго да изыидетъ. мечъ (єсть) языкъ цревъ (а)[13] неплотянъ, иже аще преданъ будетъ сокрушится, аще бо раздражйся ярость єго съ жилами, члки губи и кости члчески поядаетъ. и съжизаетъ яко пламень, яко неядомо быти птенца орлимъ. мой словесъ сну бойся, и прїимъ а покайся· *(И) се (-)[14] вамъ смысленныи приразумѣти. срамлятися лица на судѣ не добро. *рекущи нечестиву праведенъ єсть, проклятъ (бо) ѿ людїи будетъ и възненавидѣнъ въ языцехъ. (и) обличающїи же добрѣиши явятся, на няже прїидетъ блвенїе бго· (И) оустнѣ же възлюбятъ ѿвѣщающаго словеса блга· Готовай въ исходъ дѣянїа своя, и оуготовися на село. и ходи въ слѣдъ мене и съзиждеши храмъ (мои)[15]· Не буди (свѣдѣтель лживъ)[16] на своєго гражданина, ни пространяйся своима оустнама. *не рци имже образомъ сътвори ми ѿдамъ єму (и) ѿмщу (-)[17] имже мя преобидѣ. яко тяжанїе мужъ безумныи и яко виноградъ, (сице и) члкъ худооумный. аще оставиши (ихъ)[18] оладѣетъ, и травою порастетъ весь. и будетъ оставленъ, (и) огради же каменїи єго раскопаются. послѣди азъ покаяхся, оузрѣвъ избрати наказанїе· Мало дрѣмлю мало же сплю, *мало же обїемлю рукама персьи. аще же си твориши, прїидетъ преди градущи нищета твоя, и скудота твоя яко благъ теча·

г мо ді
є мо а
сира мв

ісаїа є

а пер г

выи ѕ

Си наказанїа соломона нерасмотренная. яже написаша друзи Їезекїини цря Їоудейска·

Гла, ке·

Слава бжїа крыти слово, слава же цреваа чтити [повелѣнїя][1] (єго)· Нбо высоко земля же глубока, срце же цреево не облично. куи неискушено сребро и оцѣстится (и буде) оцѣщенїе все. оубивай нечестивыя пре лицемъ цревомъ, і исправиши въ правду пртлъ єго. не гордися пре (лицемъ) цревомъ, и на мѣстѣ силныи не стани· *Лучше бо ти єсть єгда речетъ възыити къ себѣ, неже ли смиритися пре лицемъ силнаго. яже видѣста очи твои гли, не припадай в тяжу скоро,

лу ді

да не раска́ешисѧ послѣ́де. внегда тѧ̑ (ѹ҆бо про́сѝ)[2] дрꙋгъ твои, въстꙋпа́и въспѧ́ть, не неради да не поноситъ ѹ҆бо тебѣ̀ дрꙋгъ. а҆ сва́ръ твои и҆ вражда твоа не ѿстꙋпи̑, но бꙋдетъ ти̑ ра́вна съ смр҃тїю. Бл҃ть и҆ любы свобожда́е̑, в них же ѹ҆тверди себе да не в поношенїи бꙋдеши. Но съхрани пꙋти своѧ̀ до́брѣ и҆змѣне́ны. (ꙗ҆́коже) ꙗ҆́блоко зла́то въ ѹ҆сеѧ́рзи съ сардїискимъ каменемъ, си́це рещи сло́во [приѹ҆крашаю́щимъ е҆̀][3]. (И ꙗ҆́коже) въ ѹ҆серѧ́зи зла́томъ (ка́мень)[4] многоцѣ́нныи вѧ́жетсѧ, (си́це) сло́во премꙋ́дро въ бл҃го ѹ҆́хо послꙋшно. Ꙗ҆́коже и҆схо́дище снѣ́га въ жа́твꙋ зно́ѧ ползꙋетъ, та́ко вѣстникъ вѣренъ послꙋшавши̑ е҆го дш҃ъ бо хотѧ́щихъ е҆мꙋ пользꙋетъ. ꙗ҆́коже вѣтри и҆ о҆́блацы и҆ дождеве ꙗ҆влѧ́ющїисѧ. та́ко и҆ хвалѧ́ющеисѧ о҆ да́нїю ло́жнѡ. *въ долготерпе́нї и бл҃го поѹ҆ченї е црѣво, ꙗ҆зы҃ же мѧ́кокъ съкрꙋша́етъ ко́сти. Ме҃ о҆бр҃ѣ ꙗ҆́ждь дово́лно, да не насы́щьсѧ и҆зблю́еши. не ѹ҆чащаи вносити (но́гꙋ твою)[5] къ дрꙋгꙋ своемꙋ, е҆да ка́ко насы́щсѧ тебе възненави́ди̑ тѧ̑. дреко́ль и҆ ме́чь и҆ стрѣла о҆́стра (не бе́з грѣха), та́ко и҆ мꙋ́жъ свѣдѣтельствꙋѧи на дрꙋга своего свѣдѣтельство лъже. пꙋти зла́го и҆ стопы законопрестꙋпнаго погибнꙋ въ дн҃ь зо́лъ. ꙗ҆́коже о҆́цетъ (неполезно вре́дови)[6], (и҆ ды́мъ о҆чи́ма), та́ко припа́дши стра́сть въ тѣ́ло ср҃це о҆скръблѧ́етъ. ꙗ҆́ко (же) мо́леве в ри́зѣ и҆ чрьвї е въ дре́вѣ, та́ко (мꙋ́жꙋ ско́рбь)[7] пакоствꙋетъ ср҃це. *А҆́ще а҆лчетъ вра҃ твои насыщаи, а҆́ще ли жа́ждетъ напаѧ́и е҆го. се бо творѧ ѹ҆́глїе о҆́гньное събира́еши на главꙋ е҆го, гь же възда́сть тебѣ бл҃гаѧ. вѣтръ сѣверныи въздви́жетъ о҆́блаки, лице же бестꙋдно ꙗ҆зы́къ раздража́етъ. *Лꙋчe жи́ти въ ѹ҆́глѣ (на ꙗ҆́снѣ)[8], неже (въ храминѣ о҆́бще съ жено́ю клевети́вою)[9]. Ꙗ҆́коже вода̀ стꙋде́на дш҃и жа́ждꙋщи бл҃гопрїѧ́тна, та́коже вѣ҃ бл҃га ѿ земла̀ дале́ча. ꙗ҆́коже и҆сто́чникъ засыша́емъ (-)[10] и҆схо́дища водѣ гꙋбитъ, та́ко не лѣпо праве́дникꙋ па́сти пре҃ нечести́вымъ. *Ꙗ҆́сти ме́дъ мно́го не добро, хранити же подоба́е словеса (мно́га)[11]. Ꙗ҆́коже (хра҃)[12] стѣна́ми разоре́нами (-)[13] нео҆граже́нъ, та́ко мꙋ́жъ (что твори бе҃ совѣта)[14].

8 Не припадай швидко до бійки, щоб ти вкінці не розкаявся. Отже, коли тебе просить твій друг, 9 відходь назад, не горди, 10 щоб, отже, тебе друг не зневажив. А твоя бійка і твоя ворожнеча не відійде, але буде тобі рівною зі смертю. 10а Ласка і любов звільняє, скріпи ж себе в них, щоб ти не став погордженим, але збережи свої дороги добре зміненими. 11 Так як золоте яблуко в намисті з сардійським каменем, так говорити слово тим, що його прикрашають. 12 І так як вкладається дорогоцінний камінь в золотий кульчик, так мудре слово для слухняного вуха. 13 Як випадання снігу в жнива корисне проти спеки, так вірний вісник тим, що його послухали, бо душам, тих, що ним послуговуються, приносить користь. 14 Так як вітри і хмари і дощі явні, так і ті, що хваляться фальшивим даром. 15 *В терпеливості навчання царя добре, м'який же язик розбиває кості. 16 Знайшовши мед, їж досита, щоб часом, наситившись, ти не виблював. 17 Не бери участі в тому, щоб вносити твою ногу до свого друга, щоб часом, наситившись тобою, не зненавидів тебе. 18 Булава і меч і остра стріла не без гріха, так і чоловік, що свідчить проти свого друга фальшивим свідченням. 19 Дороги злого і стопи законопереступного загинуть в злому дні. 20 Так як оцет не корисний для рани і дим для очей, так пристрасть, припавши до тіла, засмучує серце. 20а Так як міль в одежі і хробак в дереві, так смуток чоловікові завдає біль серця. 21 *Якщо твій ворог голодний, годуй, якщо ж спраглий, напій його. 22 Бо чинячи це, накопичуєш на його голову вогненне вугілля. Господь же віддасть тобі добром. 23 Північний вітер піднімає хмари, безсоромне ж лице дражнить язик. 24 *Краще жити в куті на відкритому, ніж спільно в хаті зі сварливою жінкою. 25 Так як холодна вода добра для спраглої душі, так добра вістка з далекої землі. 26 Так як джерело, що сохне, губить вихід води, так негарно праведному впасти перед безбожним. 27 *Недобре їсти багато меду, потрібно ж шанувати численні слова. 28 Так як дім з розбитими стінами неогороджений, так чоловік, який щось чинить без поради.

вы҃ ѕі — вищ. 15
кри҃ ві — рим. 12
вы҃ ка — вищ. 21
е҆кклесїа̑ г — екл. 3

Гла҃, кѕ.

Ꙗ҆коже (снѣ́гъ)[1] в лѣтѣ и҆ до́ждь въ жа́твꙋ, та́ко нѣсть безꙋмномꙋ чести. ꙗ҆́ко пти́ца лѣта́ю̑ и҆ вра́бїеве, та́ко клѧ́тва тща не на́иде̑ ни на е҆ді́наго же. Ꙗ҆́коже би́чъ коню и҆ о҆сенъ о҆слꙋ, та́ко

Глава 26

1 Так як сніг влітку і дощ в жнива, так немає безумному честі. 2 Так як літають птахи і горобці, так нерозумна клятва не найде ні на одного. 3 Так як бич для коня і вудила для осла, так патик для законопереступного

народу. **4** Не відповідай безумному за його злобою, щоб ти не став подібним до нього, **5** але відповіси безумному за його безумністю, щоб він не видався мудрим у собі. **6** Від своїх доріг чинить погорду той, хто посилає слово безумним посланцем, **7** він обманливо і законопереступно забере його хід, з уст безумних не буде притчі. **8** Хто прив'язує камінь в пращі, подібний до того, що дає славу безумному. **9** Терня росте в руці п'яниці, рабство ж в руках безумних. **10** Багато трудиться всяке тіло безумних, розбитим же є їхній склад. **11**

пет2. 2

*Так як собака, що знову повертається на свої блювотини і стає мерзотною, так безумний, що повернувся до своєї злоби, спочине на своїх гріхах. **11а** Є сором, що наводить гріх, і є встид, *що є* славою і ласкою. **12** Я побачив чоловіка, що про себе думав, що він мудрий, отже ж, більше від безумних мав надію на себе.

вищ. 22

13 *Лінивий, посланий в дорогу, говорить: Лев в дорозі, розбійники ж на стежках. **14** Так як двері повертаються на завісі, так лінивий на своєму ліжку.

вищ. 19

15 *Лінивий, сховавши руку у свій подолок, не може її піднести до своїх уст, **16** лінивий в насичуванні видається собі мудрішим від того, що носить вістку. **17** Так як той, що держиться за хвоста пса, так той, що займається чужим судом. **18** Так як випробувані, що передкладають людям слова, – хто ж противиться словами, першим спотикнется, – **19** так всі, що підкріпляють своїх друзів. Коли ж виявиться, говорять що: Граючись, я зробив. **20** Сила вогню в багатьох деревах, а де немає скорого до гніву, сварка затихає. **21**

сир. 28

*Ришітка з жаром для вугілля, що на ньому горить, і дерево для вогню, а поганий чоловік для замішання *і*

вищ.

сварки. **22** *Слова потішників м'які, вони ж б'ють в схованки нутрощів. **23** Срібло, що дається з обманою, важається за глиняний посуд, гладкі уста ховають смутне серце. **24** Губами ж все обіцяє, він плаче перед лицем ворогів, в серці ж кує обману. **25** Якщо тебе просить ворог великим голосом, не вір йому, бо є сім злоб у його душі. **26** Хто дає ворожнечу, робить обману, а розумний відкриє свої обмани на зборах.

пс. 7
екл. 10
сир. 27

27 *Хто копає яму своєму ближньому, впаде до неї, хто ж котить камінь, на себе котить. **28** Обманливий язик ненавидить правду, нестійкі уста чинять нелад.

жезлъ ѩзыкꙋ законопрестꙋпнꙋ. не ѿвѣщаи безꙋмнꙋ по (ѕлобѣ его)[2], да не подобенъ (емꙋ бꙋдеши)[3]. но ѿвѣщаи безꙋмномꙋ къ безꙋмїю его, да не ѩвлѧетсѧ мꙋдръ о себѣ. ѿ ([пꙋтїи][4] своихъ)[5] поношенїе творитъ, иже посылаетъ (слово вѣстникомъ безꙋмнымъ)[6]. ѿиметъ шествїе (его) лестно и [законопрестꙋпно][7], из ꙋстъ безꙋмны҃ (не ключитсѧ притча)· Иже привѧзаетъ камень въ пращи, подобенъ есть дающемꙋ безꙋмномꙋ славꙋ· Трьнїе прозѧбаетъ в рꙋкꙋ пїѧници, работа же в рꙋкахъ безꙋмныхъ. много трꙋ҃ждаетсѧ всѧка плоть безꙋмны҃, съкрꙋшаетъ же сѧ съставъ ихъ·

в҃ пѣр в҃

*Ѩко песъ иже възвратитсѧ паки на своѧ блевотины и мрьзокъ бꙋдетъ, тако безꙋмныи своею ѕлобою възвращсѧ на (своихъ грѣсехъ почїетъ)[8]. есть стꙋдъ наводѧи грѣ҃, и есть стꙋдъ слава и бл҃гть· вид҃ѣ мꙋжа непщевавша себе мꙋ҃дра быти, ꙋпованїе же ꙋбо имать паче безꙋмныхъ себе·

вы҃ кв

*Гл҃етъ лѣнивыи посланъ на пꙋть, левъ въ пꙋтехъ [разбоинницы же на стогна҃][9]. ѩко дверь обращаетсѧ на стежаи, такоже лѣнивыи на ложи своемъ·

вы҃ ді

*Съкрываетъ лѣнивыи рꙋкꙋ в надра своѧ, не можетъ (еѧ) внести въ ꙋста (своа). мꙋдрѣи себѣ лѣнивыи ѩвлѧетсѧ въ насыщенїи до носѧщаго вѣсть· Ѩкоже дръжаи за опашъ ѱа, тако застꙋпаѧ тꙋждь сꙋдъ· Ѩкоже искꙋшенїи пре҃лагающе словеса въ чл҃цѣхъ, противлѧѧи же сѧ словеси прежде потъкнетсѧ. тако вси въмꙋжающе своихъ дрꙋгъ, егда же ѩвѧ҃сѧ гл҃ютъ ѩко играѧ съдѣа҃· въ многѣхъ древехъ (сила)[10] огневи, а идѣже нѣсть скоро гнѣвна премолчаетъ сваръ·

сира҃ кн

*Осъ жара горѧщи имъ ꙋглемъ и дрова огневи, мꙋ҃ же клеветивъ въ мѧтежи сваръ.

вы҃ ин

*словеса ꙋтѣшающихъ мѧкка, си же бїютъ въ сокровищихъ ꙋтробы· сребро даемо лестїю ѩко искꙋдель мнитсѧ, ꙋстны гл҃дки ср҃це покрыютъ скръбно. ꙋстнама же все обещаваетъ, плачетъ (на лицы) врагъ, въ ср҃цы же съдѣваетъ лесть· Аще тѧ молитъ врагъ велїимъ гласомъ не вѣрꙋи [емꙋ][11], се҃мь бо есть лꙋкавъствїи въ дш҃и его. (даѧи)[12] враждꙋ съставлѧетъ лести, ѿкрыетъ же своа (лести)[13] бл҃горазꙋмныи на (сонмищи)[14].

ѱа҃ло з҃
еклесїа҃ і҃
сира҃ кз

*изрываѧи ѩмꙋ искренемꙋ (своемꙋ) въпадесѧ в ню, валѧ же камы на сѧ валитъ. ѩзыкъ лживъ ненавиди҃ истинны, ꙋста (-)[15] непостоѧнна творѧтъ нестроенїе·

Гла҃, кз҃·

Не хвалиса на оутренаа, не вѣси бо что приживетъ находай· да хвалитъ та искренїи (а)[1] не твоа оуста, чуждїи (а)[2] не твои оустнѣ· *Тяжко камень и жестоносно пѣсо҃, гнѣв же безумнаго тяжїи обоего· безъмилостивна ярость и остръ гнѣвъ, но ничтоже поставитъ ревнїе· Лучше обличенїа открова танныа любве. достовѣрнѣиши суть струпи друга, нежели волнаа лобзанїа врага· душа въ сытости сущи сотами ругаетса, души же нищетнѣи и горкое (благо)[3] являеса· Якоже когда птица отлетит от (гнѣзда своего)[4], тако чл҃ку поработивъшуса егда оустранитса от своихъ мѣстъ. муры и виномъ и кадило краситса ср҃це, растръзает же са от бѣды душа. друга своего или друг отца не оставлай, въ дом же брата своего не вниди безъ времени. лучше другъ близ неже бра дале живыи. премудръ буди сн҃у да веселиса (ср҃це [твое][5])[6], и отврати от себе поносливаа словеса. хитрыи злы находящего оукрываетса, безумнїи же (и) нашешую тщету стяжутъ. *Отими ризу его прїиде бо досаждаа, иже чуждаа погублает. иже аще блв҃и друга оутро велїемъ гласомъ, кленущего ничесоже разньствовати непщуетъ. капла изгонатъ чл҃ка въ дн҃ь зименъ ис храма своего, тако и жена клеветива ис своего дому. сѣверъ жестокъ вѣтръ, имене же прїатенъ нарицаетса· Желѣзо желѣза остри, мужъ же (мужеви лице раздражаетъ)[7]. иже садитъ смоковницу снѣсть от плода еа, а иже хранитъ г҃а своего честенъ будетъ· *Якоже суть не подобна лица лице, сице же и ср҃ца чл҃чи. адъ и погибель не насыщаютса, *тако (-)[8] очи чл҃чески несыти. мръзость гв҃и оутвержающеи очи, и ненаказаннїи неоудръжани языка. *искушенїе сребру и злату раждеженїе, му же искушаетса оусты хвалащих его· Ср҃це беззаконника възыщетъ зла, ср҃це же право възыскаетъ разума. аще бїеши безумнаго посредѣ сонмища срамла (его), не отимеши (убо) безумїа его. разумне разумѣвай (душу)[9] стада своего, и наставиши ср҃це свое въ своа стада· яко не въ вѣки мужеви държава и крѣпость, ниже предаю от рода в ро҃. прилежи полны злацѣхъ, и пожнеши траву, и събери (сѣна)[10] дубравное. *да имаши овца въ одѣнїе, чти поле да будутъ ти агньци· Сн҃е от мене имаши реченїа крѣпка, въ жизнь свою, и въ жизнь твоимъ оугодникомъ·

сира҃ кв · вѣи к · а кри в · сира ді · вѣи зі · а ти в

Глава 27

1 Не хвалися на завтрішній, бо не знаєш, що надходячий народить. **2** Хай тебе хвалить близький, а не твої уста, чужий, а не твої губи. **3** *Камінь тяжкий і пісок тяжкий до ношення, а гнів безумного тяжчий від обох. **4** Лють немилосерна і гнів гострий, але ревнощі нічого не поставлять. **5** Відкриті оскарження кращі від скритої любові. **6** Вірогіднішими є рани друга, ніж добровільні поцілунки ворога. **7** Душа, що є в ситості, гордить вощинами меду, голодній же душі і гірке видається добрим. **8** Так як коли птах злетить зі свого гнізда, так чоловікові, що піддав себе рабству, коли відчужується від своїх місць. **9** Миром і вином та ладаном красується серце, душа ж розривається від біди. **10** Свого друга чи батькового друга не покидай, до хати ж свого брата не ввійди невчасно. Краще близький друг, ніж брат, що живе далеко. **11** Будь мудрий, сину, щоб веселилося твоє серце, і відверни від себе погордливі слова. **12** Розумний ховається від зла, що надходить, безумні ж придбають і ту втрату, що надійшла. **13** *Скинь його плащ, бо прийшов кепкуючий, який нищить чуже. **14** Хто лиш благословить вранці друга великим голосом, здається, що нічим не відрізняється від того, що проклинає. **15** Краплі виганяють чоловіка в день зимовий зі свого дому, так само і сварлива жінка зі свого дому. **16** Північний вітер поганий, іменем же називається сприйнятний. **17** Залізо гострить залізо, чоловік же розʼюшує лице приятеля. **18** Хто насаджує фігу, зʼїсть з її овочів, а хто стереже свого пана, буде в пошані. **19** *Так як лиця є неподібні лицям, *так же і людські серця. **20** Ад і погибель не насичуються, також людські очі ненаситні. **20** Гидота Господеві, хто скріплює око, і ненапоумлені нестримні язиком. **21** *Розпікання – випробування сріблу і золоту, чоловік же випробовується устами тих, що його хвалять. **21** Серце беззаконника шукатиме зло, а правильне серце шукає знання. **22** Якщо бʼєш безумного серед збору, засоромлюючи його, отже не забереш його безумність. **23** Знаючи знай душу свого стада, і спрямуєш своє серце до своїх стад, **24** бо не навіки чоловікові влада і сила, ані не передають з роду в рід. **25** Подбай за зелень в полі і жатимеш траву, і збери траву дібров, **26** *щоб ти мав вівці на одіж, шануй поле, щоб були в тебе ягнята. **27** Сину, від мене маєш сильні слова на твоє життя і на життя твоїм слугам.

сир. 22 · вищ. 20 · кор1. 2 · сир. 14 · вищ. 17 · тим1. 6

Глава 28

1 Безбожний втікає, коли ніхто не переслідує, праведний же, наче лев, поклав надію. **2** Через гріхи безбожних повстають суди. Розумний же чоловік їх погасить, **3** а смільчак в нечесності обмовляє бідних. Так як нагальний дощ некорисний, **4** так ті, що покинули закон і вихваляють безбожність. Ті ж, що люблять закон, кладуть довкруги себе стіну. **5** Погані мужі не розуміють суд, ті ж, що шукають Господа, є розумні в усьому. **6** *Краще бідний, що ходить в правді, ніж багатий ошуканець. **7** Розумний син береже закон, а хто пасе неситість, дошкуляє своєму батькові. **8** Хто помножує своє багатство лихвами і прибутками, збирає його тому, хто милосердиться над бідними. **9** Хто ухиляє своє вухо, щоб не вислухати закон, і він свою молитву зробив огидною. **10** Хто зводить праведних на погані дороги, сам впаде в зітління. Беззаконні ж пройдуть крізь добро і не ввійдуть до нього. **11** Мудрим є в собі багатий чоловік, розумний бідний його не знає. **12** Через поміч праведних є слава велика, в містах же безбожних люди згинуть. **13** Хто покриває свою безбожність, *йому* не пощастить на добро, хто ж виголошує оскарження, буде улюблений. **14** Блаженний чоловік, що боятиметься всього через побожність, а твердий серцем впаде в зло. **15** Голодний лев і спраглий вовк – такий той, хто кривдить бідних і вбогих. **16** Цар бідний на дохід стає великим вимогачем...

вищ. 19
вищ. 12 сир. 20
вищ. 13

Гл҃а, ки҃

Бѣгаетъ нечестивый ни единому (же) гонящу, праведный же яко левъ надѣяся. за грѣхи нечестивыхъ суди востаютъ, мужъ же худо҃ угаситъ я, (а) дрьзый въ нечестїе оклеветаетъ нищая. Яко дождь хлябный (-)[1] неполезенъ, тако оставивше законъ (и) хвалятъ нечестїе. любящїи же законъ ограждаютъ о себѣ стѣну. Мужи злїи не разумѣваютъ суда, ищущеи же Га҃ разумѣваютъ о всемъ. *Лучше нищъ ходяи въ истиннѣ, нежели богатъ лжъ. Хранитъ законъ сн҃ъ разумный, а иже пасетъ несытость досаждаетъ от҃цу [своему][2]. наполняя богатьство свое съ лихвами и прибытки, милующему нищая събираетъ е. Уклонивый ухо свое не послушати закона, и сей мл҃тву свою възмерьзствова. иже льститъ правыя въ пути злы, въ истлѣнїе самъ въпадетъ. Беззаконїи же минуютъ бл҃гаа, и не въпадутъ в ня. премудръ (бываетъ) о себѣ мужъ богатъ, (всякъ)[3] разумивъ ни знаетъ его. за помощъ праведнымъ многа бываетъ слава, въ градѣхъ же нечестивыхъ погибнутъ чл҃ци. покрываяи нечестїе свое не поспѣшится въ бл҃гаа, повѣда же обличенїя възлюбленъ будетъ. Бл҃женъ мужъ иже устрашится всего за говѣнїе, а жестосердъ (-)[4] въпадетъ въ зло. левъ алченъ и влъкъ жажденъ, тако иже обидитъ нищая (и убога)[5]. Цр҃ь скуденъ урокомъ великъ клеветникъ бываетъ, а ненавидяи неправды долголѣтенъ поживетъ. мужа иже въ винѣ смертнѣ выручая (и) бѣжа будетъ, (а)[6] не утверженъ. наказаи сн҃а (своего) и възлюбитъ тя, и дастъ лѣпоту твоеи дш҃и, не [послушаетъ][7] (убо) языка законопреступна. ходяи праведно поможетъ себѣ, (ходяи же въ стропотны пути)[8] увязнетъ. *дѣлаяи свою землю насытится хлѣба, гоняи же праздньство насытится нищеты. Мужъ вѣре достоиный много бл҃вится, *злый же не безъ молъства будетъ. иже не срамляется лица праведнаго не бл҃гъ, яко таковый за укрухъ хлѣба (мужа отдатъ)[9]. подвизаетъ (бо) обогатитися мужъ завидливъ, и не вѣсть яко млтивый обладаетъ имъ. обличаи чл҃ча пути бл҃гть имать паче гладко языччнаго. иже нудитъ от҃ца и м҃тѣрь и мнится не съгрѣшая, сей съпричастникъ е мужу нечестиву. Несытый мужъ судитъ (неправдѣ)[10], а иже надѣеся на Га҃ въ прилежанїи будетъ.

вы҃ ді
вы҃ ві сира҃ кі
вы҃ гі

иже надѣетсѧ на дерзо срце (и) таковый безуменъ (есть), а иже ходитъ въ мудрости спсетсѧ· Иже даетъ убогимъ не оскудѣетъ, а иже ѿвращаетъ око свое въ (скудотѣ будетъ мнозѣ)[11]. на мѣстѣхъ нечестивыхъ станутъ правєдніи, въ (погибели же ихъ)[12] исполнѧтъ правєдніи·

дно, а хто поклав надію на Господа, буде в дбанні. **26** Хто поклав надію на сміливе серце, і такий є безумний, а хто ходить в мудрості, спасеться. **27** Хто дає убогим, не матиме браку, а хто відвертає своє око, буде у великій нужді. **28** На безбожних місцях стануть праведні, в їхній же погибелі помножаться праведні.

Глава, кд·

Лучше мужъ обличаѧ мужа жестовыйна, въ малѣ бо ползующему (-)[1] нѣсть исцѣленіѧ· Похваленомъ бывающимъ праведнымъ възвеселѧтсѧ людіе, князем же нечестивымъ (стану)[2] мужіе. мужу любящу премудрость веселисѧ отецъ его, а иже пасетъ любодѣица погубитъ богатество (свое). црь праведенъ огоитъ землю, мужъ же законопреступникъ раскутаетъ. иже содѣваетъ на лицы своему другу мрежю, облагаетъ (-)[3] о своей (нозѣ)[4]. согрѣшающему мужу веліѧ сѣть, праведніи же въ радости и въ веселіи будутъ. умѣетъ праведный судъ творити убогимъ, а нечестивіи не разумѣютъ разума, и убогому не быти (ухо)[5] разумѣвающе· Мужи беззаконніи раждизаютъ градъ, (мужи) же мудріи възвращаютъ гнѣвъ· Мужъ мудръ судитъ языкомъ, мужъ же досадитель гнѣвалсѧ посрамлѧетсѧ и не убоитсѧ. мужи крови суще причастници възненавидѧтъ преподобныѧ, праведніи же възыщутъ душа ихъ. весь гнѣвъ свой износитъ безумный, премудрый же скрываетъ въ части· Црю послушающу словесе неправедна, вси подъ нимъ законопреступницы. займодавцу и длъжнику единъ съ другимъ сшедшемасѧ, посещеніе творитъ обѣма Гь. црю въистинну судѧщу нищимъ, престолъ его въ свѣдѣтельствѣ устроисѧ. Язвы и обличеніѧ даютъ мудрость, отрокъ же блудѧй срамлѧетъ родителѧ своѧ· Многомъ (грѣшникомъ сущимъ)[6] мнози (грѣси бываютъ)[7], праведніи же (о немъ падающемъ)[8] устраблѧютъ себе· Накажи сна (-)[9] и покоитъ тѧ, и дастъ лѣпоту (твоей души)[10]· Не будетъ въ памѧть въ языцѣ законопреступнѣ, а хранѧй законъ блаженъ будетъ· (Не накажетсѧ словесы)[11] рабъ жестокъ, аще бо и разумѣетъ но не послушаетъ· Аще ли видиши мужа напрасна въ словесѣхъ, (и) разумѣй яко упованіе имать паче (его безумный)[12]· Иже ласкосердъ будетъ, ѿ отрочины поработитсѧ, послѣди же остраститсѧ о семъ. мужъ прогнѣвавсѧ (побѣжденіе въздвизаетъ)[13], (и) мужъ (-)[14] жес-

Глава 29

1 Кращий чоловік, що картає твердошийого чоловіка, бо як нагло посковзнеться, немає оздоровлення. **2** Коли хвалять праведних, – народи звеселяться, як же володарі безбожні, – повстануть чоловіки. **3** Чоловіком, що любить мудрість, веселиться його батько, а хто пасе розпусниць, знищить своє багатство. **4.** Праведний цар загоїть країну, а законопереступний чоловік – розкидає. **5** Хто приготовляє сіть для лиця свого друга, закидає її своїй нозі. **6** Тому чоловікові, що грішить, велика засідка, праведні же в радості і у веселості будуть. **7** Праведний вміє чинити суд бідним, а безбожні не розуміють знання, і для бідного немає вуха, що розуміє. **8** Беззаконні мужі розпалюють місто, мудрі ж мужі відвертають гнів. **9** Мудрий чоловік судить народи, а поганий чоловік, гніваючись, посоромлюється і не боїться. **10** Чоловіки крові, що є спільниками, зненавидять преподобних, праведні ж шукатимуть їхню душу. **11** Ввесь свій гнів виносить безумний, мудрий же ховає по частинах. **12** Коли цар слухається неправедного слова, всі, що під ним, законопереступні. **13** Як той, хто позичає і боржник, один з одним сходяться, над обома нагляд робить Господь. **14** Коли цар по правді бідних судить, його престіл буде поставлений на свідчення. **15** Рани і картання дають мудрість, дитина ж, що блудить, соромить своїх батьків. **16** Коли грішники є численні, стаються численні гріхи, праведні ж, коли він впаде, перестрашені бувають. **17** Напоумляй сина, і дасть тобі спокій, і дасть красу твоїй душі. **18** Не буде пам'яті в народі законопереступному, а хто зберігає закон, буде блаженним. **19** Не напоумиться словами поганий раб, бо якщо й розуміє, то не послухається. **20** Якщо ж бачиш чоловіка швидкого в словах, і знай, що безумний має більшу надію від нього. **21** Хто живе розгнуздано, рабом в рабство буде введений, вкінці ж болітиме за це. **22** Чоловік, що розгнівався, піднімає бійку, а жорстокосердний чоловік відкриває гріхи. **23** *Дошкулювання впокоряє чоловіка, а

йов. 22

Господь покірних скріпляє у славі. **24** Хто розділяє добич зі злодієм, ненавидить свою душу. Якщо ж давалася як клятва, чуючи не сповіщають, **25** побоявшись і соромлячись людей, спотикнуться. Хто поклав надію на Господа, розвеселиться. Безчестя чоловікові дає упадок, а хто поклав надію на володаря, спасеться. **26** Численні служать перед лицем володарів, від Господа ж буває праведне чоловікові. **27** Гидота праведникові – неправедний чоловік, гидота ж законопереступному – та дорога, що випрямляється. Виправляє свої дороги той, хто має частку зі злодієм, душею своєю слухає того, що заклинає, і не скаже. Хто чоловіка боїться, швидко буде знищений, хто надіється на Господа, підніметься. Численні шукатимуть лице начальника, і одним виходять суди від Господа. Праведні гидують безбожним мужем, і безбожні гидують тими, яких дороги є правильні. Син, який зберігає слово свого батька, буде поза вигубленням, слова збирає хто – син-блювотник.

тосердъ ѿкрываетъ грѣхи. *досажденїе мужа смиряетъ, а смиренныѧ утверждаетъ (Гь въ славѣ)[15]. Иже раздѣляетъ корысти съ татемъ, ненавидитъ своѧ душа. аще же присяѕе прилегши, слышавше не повѣдатъ убоявшеся. и постыдѣвшеся чл҃къ претъкнутся, надѣявся на Гѧ възвеселися. нечестїе мужу даетъ соблажненїе, уповаяи же на владущаго спасется. многи угаждаютъ предъ лицемъ вождеи, ѿ Гѧ же събывается правда мужу. Мерзость (праведнику)[16] мужъ неправеденъ, мерзость же законопреступному исправляющїися путь. (исправляя пути своа иже съ татемъ причащается, душу свою заклинающаго слушаетъ и не скажетъ. Иже боися чл҃ка скоро раздрушися, иже уповаетъ на Гѧ въздвигнеся. многи възыщутъ лица начальника и суди ѿ Гѧ исходитъ єдинымъ. мерзятся праведнїи мужа нечестива, и мерзятся нечестивїи ихже права суть пути. сн҃ъ сохраняя слово ѿца своего внѣ погубленїа буде. словеса събирающа, сн҃у изблевающу).

йовъ кв

Глава 30

1 Це ж говорить чоловік тим, що вірять Богові і не перестають: **2** Найбезумнішим бо є я з усіх людей, і людської мудрості немає у мені. **3** Бог же навчить мене премудрості, і я збагнув розумність святих. **4** Хто вийде на небо і зійде? Хто зібрав вітри в подолок? Хто згорнув воду в одежу? Хто схопив увесь кінець землі? Яке його ім'я і яке ім'я його дітей? Хай довідаюся. **5** Бо всі божі слова розпечені, Він же сам обороняє тих, що Його бояться. **6** *Не додано до його слів, щоб він тебе не оскаржив, і будеш брехливим. **7** Дві *речі* прошу в тебе: не забери від мене ласки раніше від моєї смерті, **8** марне і фальшиве слово зроби далекими від мене. Багатства і бідноту ж не дай мені, дай же мені потрібне і вистачальне. **9** Хай не стану брехливим наситившись, і скажу: Хто мене бачить? Або, збіднівши, украду і поклянуся в господнє ім'я. **10** Не видай раба в руки пана, щоб часом він тебе не прокляв, і пропадеш. **11** Погана дитина кляне батька і не благословить матір. **12** Погана дитина по праві себе осудить, вона ж свого виходу не виправила. **13** Погана дитина має високі очі, підноситься ж своїми повіками. **14** Погана дитина має свої зуби за меч, і його ікла – сікач, щоб вигублювати і пожирати покірних з землі і їхніх бідних з-поміж людей. **15** П'явка мала чотири дочки, улюблені любов'ю, і три вони її не насити-

мой5. 4 і 12

Глава, л

Сїя же глаголетъ мужъ вѣрующимъ бви. и (не) престаю, безумнѣи бо єсмь ѿ всѣхъ чл҃къ, и мудрости чл҃ческїѧ нѣсть во мнѣ. Бгъ (же) наоучи мя премудрости, и разумъ стыхъ разумѣхъ. кто взыиде на небо и сниде. кто събра вѣтры въ надра. кто възврати воду въ ризу. кто удръжа (конецъ весь)[1] земли. кое имя єго, и кое имя чадомъ єго да (разумѣю)[2]. вся (бо) словеса бж҃їѧ ражежена, защищаетъ же самъ боящаяся єго. *Не приложися словесемъ єго, да не обличитъ тя и ложь будеши. двое прошу у тебе не ѿими ѿ мене блгти преже умертвїа моего. суетно слово и ложно далече мене сътвори. Богатьства (-)[3] и нищеты не (даи (же) ми)[4], съчетаи же ми потребнаа и само доволнаа. да не насыщся ложь буду, и реку кто мя видитъ. или обнищавъ украду, и кленуся въ имя (Гне)[5]. Не предаждь раба в руцѣ господина, да не когда прокленетъ тя і изчезнеши. Чадо ѕло (кленетъ ѿца)[6], (и) матерь (-)[7] не бл҃витъ. чадо ѕло въ правду себе осудитъ, исхода же своего не исправи. Чадо ѕло высоцѣ очи иматъ, вѣкома же своима възноситься. Чадо ѕло мечъ зубы (свои) иматъ, и членовы (яко) сѣчиво єже губити и поядати смиренныя ѿ земли, и убогїа и ѿ чл҃къ. Пїявица (имѣ четыри дщери)[8] любовїю възлюблены, и три сїя не насытишася єя, и четвертаа не удовлися

є мѡ д и ві

рещи доволно ми е҃. адъ и похоть жены (-)[9] и землѧ ненапоенаѧ водою, и вода и огнь не рекꙋ довлѣетъ. око рꙋгаѧисѧ ѿцꙋ и досаждаѧ старости мт҃рьни, да извратѧтъ е врани ѿ дебрїѧ, и да снѣдѧтъ е птенцы орли. трїе (-)[10] (ми сꙋть невозможни)[11] разꙋмѣти, и четвертаго (же) не свѣдѣ. слѣда орлѧ парѧща (по воздꙋхꙋ), и пꙋти ѕмїѧ (ползѧщѧ) по камени, и стеѕѧ кораблѧ пловꙋща (по морю), и пꙋти мꙋжа въ юности (его). такоже (и) пꙋти жены любодѣица, егда сътворитъ (і) измывшисѧ ничтоже рече сдѣѧ грѣшно. треми трѧсетсѧ землѧ, четвертытого же не можетъ понести. аще рабъ въцрится, и безꙋмныи исполнится пищею, и раба аще иждене свою госпождꙋ, и мръзка жена аще ключитсѧ (добрꙋ мꙋжꙋ)[12]. четыри же сꙋть непщꙋема на земли, сїѧ же сꙋть мꙋдрѣиша мꙋдрыхъ. мравїи имже нѣсть крѣпости, и готоваю въ жатвꙋ пищꙋ. И хирогрилль ꙗзыкъ не крѣпокъ, иже сътворишѧ на камени (домы своѧ)[13]. безцрьни сꙋть прꙋзи, и воюютъ ѿ єдинаго повелѣнїѧ. добрѣлично и ꙗщерица рꙋками кренѧщися, и ꙋдобь ꙋлавлѧема сꙋща, живетъ въ твердехъ црвахъ. трети же сꙋть еже блгочестно ходѧтъ, (-)[14] четвертое (же) еже добрѣ преходитъ. скꙋменъ львовъ крѣпкїи скотъ, иже не ѿвращаетсѧ ни ꙋстрашитсѧ скотъ. и пѣтель ходѧ в кокошехъ добрѣ ꙋкрашенъ, и козелъ водитель стадꙋ, и црь глѧи (к народꙋ въ ꙗзыцѣ)[15]. аще въдаси себе въ веселїе, и простреши рꙋкꙋ свою съ сваромъ съкрꙋшенъ бꙋдеши. мльзи млеко, и бꙋдетъ масло. аще ли (ноздри чешеши)[16], изыидетъ кровь. аще ли износиши словеса, изыидꙋтъ сꙋдїи (-)[17] тѧжа.

лися, і четверта не мала досить, щоб сказати: Досить мені є. **16** Ад, і похоть жінки, і земля ненапоєна водою, і вода, і вогонь не скажуть: Досить. **17** Око, що висміює батька і не шанує старості матері, хай його виколять круки з долини і хай його пожеруть пташенята орлів. **18** Три *речі* мені є неможливо зрозуміти, і четверте ж не знаю: **19** сліду орла, що ширяє в повітрі, і дороги зміїв, що повзають по камінню, і стежки корабля, що пливе по морі, і дороги чоловіка в його молодості. **20** Також і дорогу чужоложної жінки, яка вчинить і, вмившись, каже, що не вчинила нічого грішного. **21** Трьома *речами* трясеться земля, четвертої ж не може знести. **22** Якщо раб стане царем і безумний наповниться їжею, **23** і якщо рабиня прожене свою господиню, і якщо мерзенна жінка буде за доброго чоловіка. **24** Чотири ж *речі* поважають на землі, це ж є мудріше від мудрих: **25** мурашки, в яких немає сили, і приготовляють в жнива їжу; **26** і зайці – народ несильний, які зробили на камені свої доми; **27** саранча є без царя і впорядковано воюють за одним наказом; **28** і ящірка, що спирається на руки і легко ловиться, мешкає в царських твердинях. **29** Три ж є *речі*, які успішно ходять, четверта ж, що гарно проходить: **30** левеня лева сильніше від скотини, що не відвертається ані не боїться скотини; **31** і півень, що ходить серед курей гарно прикрашеним; і козел – провідник стада; і цар, що говорить до людей в народі. **32** Якщо відаси себе на веселість і простягнеш свою руку зі сваркою, будеш розбитим. **33** Видій молоко, і буде масло, якщо ж ніздрі почешеш, вийде кров. Якщо ж видаєш слова, вийдуть тяжкі суди.

Глава, ла.

Моѧ словеса глютсѧ ѿ ба, црево прркчество егоже наказа мти его. Что чадо съблюдеши (-)[1] реченїе бжїе, прьвородне тебѣ глю сне. что чадо моего чрѣва, что чадо моих млтвъ. не даждь женѣ своего богатства, и твоего ꙋма и житїѧ, (и)[2] послѣди совѣта. съ совѣтомъ все твори, съ совѣтомъ пїи вино. силнїи гнѣвли сꙋть вина да не пїютъ, да не напившесѧ забꙋдꙋтъ мꙋдрости, и право сꙋдити (немощнымъ не възмогꙋтъ)[3]. дайте (сладкое питїе немощным)[4] и вино пити сꙋщимъ въ печали, да забꙋдꙋтъ ꙋбожїе, и стрти не въспомѧнꙋтъ ктомꙋ. (Сне) ѿвръзи (ꙋста своѧ)[5] (словесемъ)[6] бжїим и

Глава 31

1 Мої слова сказані Богом – царське пророцтво того, якого напоумила його матір. **2** Що, дитино, *чи* зберігаєш слова божі? Первородний, тобі кажу, сину. Що, дитино мого лона? Що, дитино моїх молитов? **3** Не дай жінці своє багатство, і твій ум, і життя, і пізніше раду. **4** З радою чини все, з радою пий вино. Сильні є схильні до злості, хай не п’ють вино, **5** щоб, напившись, не забули мудрість, і не зможуть правильно судити немічним. **6** Дайте солодкий напиток немічним і вино пити тим, що є в болях, **7** щоб забули бідноту, і більше не згадали клопоти. **8** Сину, відкрий свої уста божим словам і суди всіх правильно, **9** відкрий уста твої і суди

праведне, і суди бідного і немічного. **10** Як хто знайде чеснотливу жінку, така є цінніша від дорогоцінного каміння. **11** На неї надіється серце її чоловіка, бо така не буде позбавлена добрих здобичей, **12** адже робить для свого чоловіка все життя добрим: **13** знайшовши вовну і льон, вона зробила потрібне своїми руками; **14** стала, наче й корабель, що торгує, здалека збирає собі багатство; **15** і встає з ночі, і дасть їжу домові і діла рабиням; **16** оглянувши ж посілість, купила; з плоду її рук посілість засадить; **17** підперезавши сильно свої бедра, скріпить свої рамена на діло. **18** І вона скуштувала, що добрим є працювати, і її світильник не загасне цілу ніч. **19** Свої лікті простягає до корисного, свої ж руки кріпить на веретені. **20** І відкриває свої руки бідному, плід же простягне бідному. **21** Не побивається за своїм домом її чоловік, коли де забариться, бо всі у неї зодягнені. **22** Подвійні одежі зробила своєму чоловікові, з виссону ж і багряниці собі одіж, **23** видним буває в брамах її чоловік, коли ж лиш сяде в зборі зі старцями – мешканцями землі; **24** простирадла зробила і віддала на продаж фінікійцям, пояси ж хананейцям; **25** свої ж уста відкрила розумно і законно, і поставила чин язиком своїм. **26** Вона зодягнулася в силу і красу і зраділа в останніх днях. **27** Тісні стежки її домів, тому що лінивої їжі не з'їсть. **28** І свої уста вона відкрила мудро і законно, милосердя ж її підняло її дітей, і розбагатіли, і її чоловік похвалив її. **29** Численні дочки придбали багатство, численні зробили сильне, ти ж, перездоганяючи, перевищила всіх. **30** Обманливої примани і марної жіночої краси в тобі немає, бо розумна жінка є блаженною. Страх же господній хай вона хвалить. **31** Дайте їй з плоду її уст, і хай хвалиться в брамах її чоловік.

Кінець притч Соломонових.
Мають у собі глав: 31.

суди всѣмъ здраво. ѿвръзи (оуста твоѧ)[7] и суди праведне, (и) расуждаи [-][8] оубога и немощна. жену доблю кто обрѧщетъ, дражаиши (-)[9] есть каменїѧ многоцѣнна таковаѧ, дързаетъ на ню срце мужа еѧ. таковаѧ (бо) добрыхъ корыстеи не лишитсѧ. дѣлаетъ бо мужу (своему) (все бл҃го)[10] житїе, обрѣтша волну и ленъ сътвори бл҃гопотребно рукама своима. Бысть ꙗко (и) корабль куплю дѣющъ, издалеча събираетъ (-)[11] себѣ богатьство. и въстаетъ из нощи и дасть брашна дому, и дѣла рабынѧмъ. видѣвше (же) тѧжанїе куповаше, ѿ плода руку своею насади тѧжанїе. препоѧсавши крѣпко чресла своѧ, оутвердитъ мышци свои на дѣло. (и) вкуси ꙗко добро есть дѣлати, и не оугасаетъ [свѣтилни еѧ всю нощь][12]. лакти своѧ простираетъ на полезнаѧ, руцѣ же свои оутверждаетъ на вретено. (и) руцѣ (-)[13] свои ѿвръзаетъ оубогу, пло же простретъ нищу. не печетсѧ о дому (своемъ) мужъ еѧ, егда где замедли. вси бо оу неѧ одѣни суть, сугуба одѣѧнїѧ сътвори мужу своему, ѿ виссона же и порфиры себѣ одѣанїа. взоренъ (-)[14] бываетъ въ вратѣхъ мужь еѧ, внегда же аще сѧдетъ въ сонмищи съ старцы жители землѧ. опоны сътвори и ѿдасть (въ куплю) [финикїаномъ][15], опоꙗсанїѧ же хананѣаномъ. оуста (же) своѧ ѿврьзе смысленно и законно, и чинъ нарекова ꙗзыкомъ своимъ. крѣпостїю и лѣпотою облечесѧ, и веселисѧ въ дни послѣднїѧ. Ѕѣсны стезѧ (дому)[16] еѧ, (зане) брашна (-)[17] лѣностива не снѣсть. (и) оуста [своѧ][18] ѿвръзе смыслено и законно, мл҃тынѧ же еѧ въздвигну чада еѧ и обогатѣша, и мужъ еѧ похвали ю. Ꙋмноги дщерѧ стѧжаша богатьство, многи сътвориша силнаѧ. ты же преспѣѧи (-)[19] превъзнесесѧ на всѣми. лжа оугожденїѧ и суетны доброты женьски (нѣ въ тебѣ). жена бо разумна блажена есть, боꙗзнь же гн҃ю сїѧ да хвалитъ. дадите еи ѿ плода [оустенъ][20] еѧ, и да хвалитсѧ въ вратѣ мужъ еѧ.

Конецъ притчамъ соломонимъ.
имутъ в себѣ. главъ, ла.

КНИГА ЕКЛЕСИАСТЬ ИЖЕ ЦЕРКОВНИКЪ ЦАРѦ

соломона)[1]. глы соборника сна двдва цра ізлева въ ієрлимѣ·

Гла, а·

Суєта суєтьствїи, рє соборни суєта суєтствїи, всѧческаѧ суєта. что іобилїє члку въ всеи трудѣ єго єже трудисѧ по слнчною· ро минуе и родъ приходи, (а)[2] землѧ въ вѣки стои· И въсходи слнце (-)[3] и въ мѣсто своє влечетъсѧ, [сїє въсїаваєтъ][4] (і)[5] идетъ къ югу, (-)[6] объходитъ къ сѣверу, (и) обходитъ окртъ. идетъ дхъ, и окртъ єго обращаєтсѧ дхъ· *вси потоцы идутъ въ море, и море нѣсть насыщаѧсѧ· (Но въ)[7] мѣсто аможе потоцы идутъ, (и) тамо тїи сѧ възвращаютъ ити· всѧ словеса трудна, не възможе мужъ глати и не насытитсѧ око зрѣти, ни исполнитсѧ оухо слышанїѧ· Что бывшеє тоє будущему, и что сътвореноє тоє творимому· И нѣсть все ново по слнчною, иже възглетъ и речетъ. (-)[8] сїє ново єсть оуже бысть въ вѣцехъ бывшихъ прежде насъ. нѣсть памѧть првымъ, и послѣднимъ бывшимъ. нѣсть имъ памѧть съ будущими на послѣде. азъ соборникъ быхъ црь ізлевъ въ ієрлимѣ, (-)[9] въдахъ срце моє възыскати, и съсмотрити въ мудрости, о всѣхъ бывающихъ по нбсемъ· Яко попеченїє лукаво даде бъ снмъ члческимъ пещисѧ о немъ. видѣхъ всѧческаѧ сътворенїѧ, сътвореннаѧ по нбсемъ. и се всѧ (суть) суєтства, і изволенїє дха· Разъвращенно не можетъ оукраситисѧ, и лишенїє не може сѧ съчести. глахъ азъ въ срцы моє, єже глати се азъ възвеличихсѧ. (-)[10] приложихсѧ мудрости паче всѣхъ, иже быша преже мене въ ієрлимѣ. и срце моє (въда вѣдѣти)[11] премудро и разумъ. и (-)[12] срце моє (видѣ много)[13] мудрости и разума. притча и хитрости разумѣ азъ, ꙗко и се єсть изволенїє дха. ꙗко въ множествѣ мудрости множество разума, и приложивыисѧ разуму, приложи болѣзнь·

сира м

КНИГА ЕКЛЕЗИЯСТА, ЗНАЧИТЬ ЦЕРКОВНИКА, ЦАРЯ

Соломона. **1** Слова соборника сина Давидового, ізраїльського царя в Єрусалимі.

Глава 1

2 Марнота марнот, – сказав соборник, – марнота марнот, все марнота. **3** Яка користь людині в усім її труді, яким трудиться під сонцем? **4** Рід минає і рід приходить, а земля стоїть навіки, **5** і сонце сходить і до свого місця тягнеться. **6** Воно сходить і йде на південь, обходить до півночі і обходить довкруги. Іде дух і довкруги нього повертається дух. **7** *Всі потоки ідуть до моря, і море не наповнюється. Але на місце, куди потоки ідуть, і там вони повертаються, щоб іти. **8** Всі слова трудні. Не зможе чоловік сказати, і не насититься око бачити, ані не наповниться вухо слуханням. **9** Що те, що було? Воно тому, що буде. І що те, що зроблене? Воно те, що буде зроблене. І немає нічого нового під сонцем. **10** Хто промовить, і скаже: Це є нове, вже сталося в віках, що були перед нами. **11** Немає пам’яті перших, і останнім, що сталися, немає їм пам’яті з тими, що стануться в кінці. **12** Я, соборник, був ізраїльським царем в Єрусалимі. **13** Дав я моє серце, щоб шукати і дослідити в мудрості про все, що буває під небом. Бо погані обставини дав Бог людським синам, щоб журитися про нього. **14** Побачив я усе створіння зроблене під небом – і ось все є марнота і вибір духа. **15** Викривлене не може прикраситися, і брак не може бути почисленим. **16** Я сказав у моїм серці, щоб промовити: Ось я звеличився, я пристав до мудрості понад усіх, що були переді мною в Єрусалимі, і моє серце віддав я, щоб побачити мудрість і розуміння. **17** І моє серце побачило багато мудрості і знання, я пізнав притчі і загадки. Бо і це є бажання духа, **18** бо в множестві мудрості множество пізнання. І хто пристає до пізнаня, додасть терпіння.

сир. 40

Глава 2

1 Я сказав у моєму серці: Ходи, отже, щоб я тебе випробував у веселості, і поглянь в добрі, – і ось це було марнота. **2** Сміхові я сказав: Рух і веселість. Що це чиниш? **3** І я поглянув, щоб моє серце від вина покинуло моє тіло і моє серце провадило мене до мудрості. І щоб тримати у веселості, доки не побачу, яке добро людським синам, яке вони чинять під сонцем число днів їхнього життя. **4** І я звеличив мої творіння, я собі збудував доми і насадив виноградники, **5** і зробив я огорожі і сади, і насадив я в них дерева всякого овочу, **6** зробив я собі водні купелі, щоб наводнювати з них рослини дерев. **7** Я придбав рабів і рабинь. І ті, що народилися в домі, були в мене. І в мене було велике придбання скота і стад, понад всіх, що були переді мною в Єрусалимі. **8** І я ж собі зібрав золото і срібло і маєтки царів і країн, зробив же я собі співаків і співачок, і їжу людських синів, виночерпіїв і виночерпинь. **9** І я звеличився, і я пристав до мудрості понад усіх, що були переді мною в Єрусалимі. І моя мудрість була поставлена мені, **10** і все, що попросили мої очі, і не відмовив я їм, і не заборонив я моєму серцю всякої веселості. Бо моє серце розвеселилося в усякому моєму труді, і це стало моєю часткою від всякого мого труду. **11** І я поглянув на всі творива, які зробили мої руки, і на труд, який я потрудився чинити, – і ось все марнота, бажання духа, і немає користі під сонцем. **12** І я поглянув, щоб побачити мудрість, і обману, і безумність. Бо хто людина, яка піде вслід за радою, все, що ж вона зробила, – за нею. **13** І я побачив, що є більше мудрості від безумності, як є більше світла від темряви. **14** Очі мудрого в його голові, і безумний ходить в темряві. І я побачив, що припадок трапиться всім цим. **15** І я сказав у моєму серці, що припадок безумного і мені трапиться. І чому я став мудрим?.. Тоді я надмірно заговорив у моєму серці. Задля чого безумний говорить від надвишку? Бо і це марнота, **16** бо немає пам’яті мудрого з безумним навіки. І вже в дні, що приходять, все було забуте, і як умирає мудрий з безумним. **17** І я зненавидів життя, бо мені лукаве твориво створене під сонцем, бо все марнота, бажання духа. **18** І зненавидів я все світське і мій труд, яким я трудився під сонцем, бо залишу його людині, що

Гл҃а, в҃.

Рекохъ ázъ въ ср҃цы моемъ, пріиди ѹбо да (тѧ искꙋшꙋ)[1] въ веселіи, и виждь въ бл҃зѣ и се (бысть) сіе сꙋетьство смѣхꙋ рекохъ подвиженіе, и веселію что сіе твориши. (и) созрѣх да ср҃це мое оставитъ ѿ вина плоть мою, и ср҃це мое наставитъ [мѧ][2] мꙋдрости. и еже дръжати въ веселіи. дондеже вижꙋ кое бл҃го сн҃омъ чл҃чскимъ, еже творѧтъ по слн҃цем. число дн҃іи живота ихъ, (и) възвеличихъ творение мое. създахъ ми домы, (и) насадихъ (-)[3] винограды, (и) сътворихъ (-)[4] ограды и сады. и насадих в нихъ (древесъ)[5] всѧкого плода. сътворихъ ми кꙋпели водныѧ, еже напаѧти ѿ нихъ (-)[6] прозѧбеніе древе. притѧжахъ рабъ и рабынѧ, и домочадци быша ми. И стѧжаніе скота и стадъ много (ми бысть)[7], паче всѣх бывшихъ преже мене въ Ієрлимѣ. (и) събрах (же) ми (-)[8] злато и сребро, і имѣніѧ црьска и странска. сътворих (же) ми поющихъ и поющаѧ, и пища сн҃овъ чл҃чъ, виночръпца и виночръпица. и възвеличихсѧ и приложихсѧ (мꙋдрости) паче, всѣхъ бывшихъ прежде мене въ Ієрлимѣ. и мꙋдрость моѧ ѹставимисѧ, и все егоже въпросиста очи мои (и) не [ѿѧхъ][9] ѿ нихъ. (и) не възбранихъ ср҃цꙋ моемꙋ ѿ всѧкого веселіѧ. ꙗко ср҃це мое възвеселисѧ въ всѧкомъ трꙋдѣ моемъ. И сіѧ бысть часть моѧ ѿ всего трꙋд моего, и призрѣхъ ázъ на всѧ творенія (-)[10] ꙗже сътвориста рꙋцѣ мои, и въ трꙋдѣ в немже трꙋдихсѧ творити. и се всѧ сꙋета (-)[11] изволеніе дх҃а. и нѣсть о (-)[12] обиліе по слн҃чною. и призрѣхъ ázъ видѣти мꙋдрость и лє и безꙋміе, ꙗко кто чл҃къ иже поидє въ слѣдъ совѣта, (всѧ)[13] елика (же) сътвори въ немъ. и видѣхъ ázъ ꙗкоже есть изъобиліе мꙋдрости паче безꙋміѧ, ꙗко изъобиліе свѣта паче тмы. Ѱꙋдраго очи (-)[14] въ главѣ его, и безꙋмныи въ тмѣ ходитъ. и ѹвидѣхъ (-)[15] ázъ ꙗко слꙋчаи слꙋчитсѧ всѣмъ симъ. и рѣхъ ázъ въ ср҃ци моемъ, ꙗко слꙋчаи безꙋмнаго и мнѣ слꙋчитсѧ [-][16]. и въскꙋю ѹмꙋдрихсѧ ázъ, тогда лише гл҃ахъ въ ср҃ци моемъ. чесо ради безꙋмныи ѿ избытка гл҃етъ, ꙗко и се сꙋета. ꙗко нѣсть памѧти мꙋдраго съ безꙋмнымъ въ вѣки. и ꙗко ѹже въ дни градꙋщаѧ всѧ забвена быша. и како ѹмретъ мꙋдрыи съ безꙋмнымъ. и възненавидѣхъ животъ, ꙗко лꙋкавно мнѣ сътвореніе сътворено по слн҃цемъ. ꙗко всѧческаа сꙋета (-)[17] изволеніе дх҃а. и възненавидѣхъ аз всѧческаѧ (мира и) трꙋдъ мои,

єгоже азъ трꙋдихъ по̑ слнцемъ. ꙗко оставлѧю его члкꙋ бꙋдꙋщемꙋ по мнѣ, и кто вѣсть мꙋдръ ли бꙋдетъ или безꙋменъ. и обладати ли имать всѣмъ трꙋдомъ моимъ. еже трꙋдихсѧ и мꙋдровахъ по̑ слнцемъ, и се же сꙋєта. И обратихсѧ азъ ѿрещисѧ срцꙋ моемꙋ о всемъ трꙋдѣ, еже трꙋдихъ по̑ слнцемъ. ꙗко есть члкъ иже трꙋдъ его въ мꙋдрости и въ разꙋмѣ и въ мꙋжествѣ. И члкъ иже не трꙋдитсѧ о немъ дасть емꙋ часть его, и сїе сꙋєта и лꙋкавъство велїе. ꙗко [-][18] бываетъ члкꙋ въ всемъ трꙋдѣ его и въ изволенїю срца его, иже трꙋжаетсѧ по̑ слнцемъ. Ꙗко вси дни его болезнїи и ꙗрости (попеченїи)[19] емꙋ, ибо въ нощи не спитъ срце его, и сїе сꙋєта есть. (и) нѣсть блго члкꙋ (но токмо) ꙗже ꙗсть и (-)[20] пїетъ и (показати)[21] дши своеи блго въ трꙋде своемъ. и се же видѣхъ азъ ꙗко ѿ рꙋки бжїѧ есть. ꙗко кто ꙗсть и (-)[22] [пїетъ][23] развѣ его. ꙗко члкꙋ блгꙋ пре лицемъ его дасть мꙋдрость и разꙋмъ и веселїе. и съгрѣшающемꙋ далъ есть попеченїе поити и събрати, еже дати блгомꙋ пре лицемъ бжїимъ, ꙗкоже и се сꙋєта (-)[24] изволенїе дха.

буде після мене. **19** І хто знає чи він буде мудрим чи безумним. І чи буде володіти всім трудом моїм, яким я трудився і яким мудрував під сонцем. І це ж марнота. **20** І відвернувся я, щоб відставити від мого серця ввесь труд, яким я трудився під сонцем. **21** Бо є чоловік, якого труд в мудрості, і в пізнанні, і в мужності, і чоловік, який не трудиться про це, дасть йому його частку. І це марнота і велике зло. **22** Бо буває чоловікові в усьому його труді і в бажанні його серця, яким він трудиться під сонцем, **23** бо всі дні його – *дні* болів і гніву його журби, бо і вночі не спить його серце. І це є марнота. **24** І немає добра людині, але тільки те, що їсть і п'є, і щоб показати своїй душі добро у своєму труді. І це ж я побачив, що воно є від божої руки. **25** Бо хто їсть і п'є без Нього? **26** Бо доброму чоловікові перед його лицем дав мудрість, і пізнання, і веселість. І тому, що грішить, дав журбу, щоб піти і зібрати, щоб дати доброму перед божим лицем. Бо і це марнота, бажання духа.

Глава, г҃.

Всѣмъ (годъ)[1] и время всѧкои вещи по̑ слнчьною. время родити, и время оумрѣти. время садити, и время растръзати саженое. время оубити, и время цѣлити. (и) время раздрꙋшити, и (-)[2] создати. время плакатисѧ, и время смѣѧтисѧ. время рыдати, и время ликовати. время раскидати каменїе, и время събрати (-)[3]. время одѣѧтїѧ, и время тръпѣти ѿ оскꙋдѣнїѧ. время възыскати, и время погꙋбити. время хранити и время изѧти. время раздрати и время съшити. время молчати и время глати. время възлюбити и время ненавидѣти. время брани, и время мира. что изъобилїе творѧщаго в них (же спѣши)[4]. видѣхъ попеченїе (всѧческое) еже дасть бъ снмъ члческимъ, еже пещисѧ в немъ, (всѧческаѧ ꙗже)[5] сътвори добры (сꙋть) во время его. Ибо (всѧческаѧ вѣковъ)[6] далъ есть въ срце ихъ. ꙗко не обрѧщетъ члкъ сътворенїѧ ꙗже сътвори бъ ѿ начала и до конца. Разꙋмѣ ꙗко нѣсть блго в нихъ, но токмо еже веселитисѧ, и еже творити блго въ животѣ свое. Ибо всѧкъ члкъ иже (пїе и ꙗсть)[7], (-)[8] видитъ блгое во всемъ трꙋдѣ свое, [се][9] даѧнїе бжїе есть. Разꙋмѣхъ ꙗко всѧ елика сътвори бъ, сїѧ бꙋдꙋтъ въ вѣкъ. къ [тѣмъ][10] нѣсть приложити, и ѿ [нихъ][11] нѣсть оутаи-

Глава 3

1 Всім є час, і пора всякій речі під небом. **2** Час родити і час помирати, час садити і час виполювати насаджене, **3** час убити і час лікувати, і час нищити і будувати, **4** час плакати і час сміятися, час ридати і час танцювати, **5** час розкидати каміння і час збирати, час обіймати і час терпіти від нужди, **6** час шукати і час згубити, час зберігати і час забрати, **7** час роздерти і час зшити, час мовчати і час говорити, **8** час любити і час не навидіти, час війни і час миру. **9** Яка користь тому, що чинить те, в чому ж він трудиться? **10** Я побачив всяку журбу, яку Бог дав людським синам, щоб у ньому журитися. **11** Все, що Він створив, є добре в його часі. Бо і все віків дав Він у їхнє серце, щоб чоловік не знайшов творіння, яке зробив Бог, від початку і до кінця. **12** Я впізнав, що немає доброго в них, але тільки щоб веселитися і щоб чинити добре у своєму житті. **13** Бо і кожна людина, яка п'є і їсть, бачить добро в усім своїм труді. Це є божий дар. **14** Я зрозумів, що все, що Бог створив, він, воно, буде навіки. До нього не можна додати, і від них не можна відняти. І Бог створив, щоб побоялися його лиця. **15** Те, що сталося, вже є, і що має статися, і вже було. І Бог шукатиме переслідуваного.

16 І ще побачив я під сонцем місце суду – там безбожний, і місце праведного – там побожний. **17** І я сказав у моєму серці: З праведним і з безбожним судить Бог, і що є час всякій речі і на всякому творінні. **18** Там я сказав у моєму серці про мову людських синів, що їх розсудить Бог, щоб показати, що вони є скотина. Бо і їм **19** як припадок людських синів, і припадок скотини в них припадок. Як смерть цього, так і смерть цього, і дух в усіх. І що більше має людина від скотини? Нічого. Бо все марнота, **20** все іде на одне місце, все повстало з землі і все до землі повертається. **21** І хто знає дух людських синів, чи підноситися йому вгору? І дух скотини, чи сходити йому вділ, до землі? **22** І я побачив, що немає добра, але тільки що людина розвеселиться у її творіннях, бо це її частка. Бо хто її приведе, щоб побачити в них, що лиш буде воно з ними?

ти. и҆ бг҃ъ сътвори да оу҆боѧ́тьсѧ ѿ лица є҆го, бы́вше оу҆́же є҆сть. и҆ є҆ли́коже є҆сть бы́ти (и҆) оу҆́же бы́ша, и҆ бг҃ъ възыщетъ гонимаго. И҆ є҆щѐ ви́дѣхъ по҆д сл҃нцемъ мѣсто сꙋ́дное, тꙋ нечести́вый. и҆ мѣсто праведно тꙋ [бл҃гочести́вый][12]. [И҆][13] рѣхъ а҆зъ въ срц҃ы моемъ, съ праведнымъ и҆ съ нечести́вымъ сꙋди́тъ бг҃ъ. (и҆) ꙗ҆́ко время вса́кой ве́щи, и҆ на всѧкомъ сътворе́нїю. тꙋ рѣхъ а҆зъ въ срц҃ы моемъ ѡ҆ гл҃анїи сн҃овъ чл҃ческихъ, ꙗ҆́ко расꙋдитъ и҆хъ бг҃ъ. и҆ е҆же показати ꙗ҆́ко сїи скоти сꙋть, и҆бо и҆ тѣ ꙗ҆́ко слꙋчаи сн҃овъ чл҃ческъ. и҆ слꙋча́и скотьскїи, слꙋча́и в ни҆х. ꙗ҆́ко смр҃ть сего, тако (и҆) смр҃ть сего и҆ дх҃ъ во всѣ. и҆ что и҆злише и҆мѣ чл҃къ паче скота̀ ничто̑, ꙗ҆́ко всѧческаѧ сꙋета, всѧ и҆дꙋ въ є҆ді́но мѣсто. всѧ быша ѿ перьсти и҆ всѝ (въ прьстъ възвращаю́сѧ)[14]. и҆ кто вѣстъ дх҃ъ сн҃овъ чл҃ческихъ, а҆́ще въсходити є҆мꙋ горѣ. и҆ дх҃ъ ско́тьскїи е҆же съходити є҆мꙋ долꙋ въ землю. и҆ ви́дѣ ꙗ҆́ко нѣсть бл҃го, и҆́но токмо е҆же възвеселитсѧ чл҃къ въ творенїи є҆го, ꙗ҆́ко сїѧ ча́сть є҆го. ꙗ҆́ко кто приведе є҆го ви́дѣти в (ни҆́хъ, и҆́же)[15] а҆́ще бꙋде (что) с (ними)[16].

Глава 4

1 І я повернувся і побачив: все є оскаржене під сонцем. І ось сльози обмовлених, і немає їм потішника, і з рук кривдників їх *визволитися* немає сили. **2** І я похвалив всіх померлих більше, ніж живих. Скільки з них є живі дотепер? **3** І кращим від обох цих той, що ще не був, і хто не побачив злого творіння, створеного під сонцем. **4** І я побачив ввесь труд і всю мужність створеного, бо створіння мужеві від свого друга. І це марнота і бажання духа. **5** Безумний обняв свої руки і з'їв своє тіло. **6** Кращою є повнота пригорщі спокою понад повноту двох пригорщ труда і бажання духа. **7** І я повернувся і побачив марноту під сонцем. **8** Є один і немає другого, ані сина ж ні брата немає йому. І немає кінця всьому його трудові, ані його око не насичується багатством. І для кого я труджуся і позбуваю мою душу доброти? І це ж є марнота і погана журба. **9** Добрі два понад одного, яким є добра винагорода в їхньому труді. **10** Бо якщо впадуть, один з них підніме другого, свого спільника. І горе тому одному, коли впаде, і не буде другого, щоб його підняти. **11** І якщо два заснуть, тепло їм буде. А один як зігріється? **12** І якщо один скріпиться, два стануть проти нього – і шнур в три плетений не

Гл҃а, д҃.

И҆ ѡ҆братихсѧ а҆зъ и҆ ви́дѣхъ всѧ ѡ҆клеветанныѧ бываю́щаѧ по҆д сл҃нцемъ. И҆ се слезы ѡ҆клеветанныхъ, и҆ нѣсть и҆м оу҆тѣшающаго. и҆ ѿ рꙋкъ ѡ҆бидѧщи҆х и҆хъ [нѣсть крѣпости][1] (-)[2]. и҆ похвалихъ [всѣхъ][3] оу҆мръшихъ, (-)[4] паче живыхъ. є҆ли́коже и҆хъ живи сꙋть доселѣ. и҆ бл҃го паче ѡ҆бою сею, и҆же кто є҆ще не бы́стъ (і) и҆же не ви́дѣ сътворенїа лꙋкавого сътвореннаго по҆д сл҃нцемъ. И҆ ви́дѣ а҆зъ весь трꙋдъ. и҆ всѧко мꙋжество сътворенаго. ꙗ҆́ко сътворенїѧ мꙋжеви ѿ подрꙋга своего. (-)[5] и҆ се сꙋета (-)[6] и҆зволенїе дх҃а. Безꙋмныи ѡ҆бъѧ҃ рꙋцѣ свои и снѣсть плоть свою. бл҃го (є҆сть) и҆сполненїе горьсти покоѧ, паче и҆сполненїа двою горстїю трꙋда, і и҆зволенїе дх҃а. И҆ ѡ҆братихсѧ а҆зъ и҆ ви́дѣхъ сꙋетство по҆д сл҃нце. є҆сть є҆ді́нъ и нѣсть вторыи, ни сн҃ъ же ни братъ нѣсть є҆мꙋ. и҆ нѣсть конца всемꙋ трꙋдꙋ є҆го. ниже ѡ҆ко є҆го не насыщаетсѧ богатства. и҆ комꙋ а҆з трꙋждаюсѧ, и҆ лишаю дш҃ꙋ мою ѿ бл҃гостыни. и҆ се же сꙋета и҆ попеченїе лꙋкавно є҆сть. бл҃га два паче є҆ді́нагѡ, и҆маже є҆сть мзда бл҃га въ трꙋдѣ и҆х. ꙗ҆́ко а҆́ще (падетсѧ)[7] є҆ді́нъ (єю) въздвигне (дрꙋгїи) причастника своего. и҆ горе томꙋ є҆ді́номꙋ є҆гда сѧ падетъ, и҆ не бꙋде втораго въздвигнꙋти є҆го. И҆ а҆́ще оу҆снета два тепло и҆ма (бꙋдетъ), (а҆)[8] є҆ді́нъ ка́ко съгрѣетсѧ. И҆ а҆́ще оу҆крѣпитсѧ є҆ді́нъ, два станета противꙋ є҆мꙋ. и҆ вервь треплены не скоро растогнесѧ. Бл҃гъ рабъ нищь и҆ мꙋдръ, паче (стара црѧ)[9] и҆ безꙋмна. и҆же

не разꙋмѣ внимати еще. ꙗко из домꙋ южникъ изыидетъ цр҃твовати, ꙗко и въ цр҃твѣ его родитсѧ нищь. (И) видѣхъ всѧ живꙋщаѧ, (и) ходѧщаѧ по̑ слн҃це съ юнымъ вторымъ. иже въстанетъ в него мѣсто. (и) нѣсть (попеченїѧ)[10] всѣмъ людемъ, всѣмъ иже (пре̑ ними быша)[11]. ибо послѣднїи не (възвеселитсѧ)[12] о немъ. ꙗко и се сꙋета і изволенїе дх҃а. (и) съхрани ногꙋ свою егда аще идеши въ домъ бж҃їи и близъ оуслышати, паче данїи безꙋмныхъ жрътва твоа. ꙗко не сꙋть (повѣдающїи)[13] творити [бл҃гое][14].

швидко розірветься. **13** Бідний і мудрий раб кращий від старого і безумного царя, який ще не взнав як сприймати. **14** Бо з дому кайдан він вийде, щоб царювати, бо і в його царстві народжується бідний. **15** І я побачив всіх, що живуть і що ходять під сонцем, з другим юнаком, що стане замість нього. **16** І немає кінця всякому народові, всім, які перед ними були. Бо й останні не розвеселяться ним, бо і це марнота і бажання духа. **17** І збережи свою ногу, коли лиш ходиш до божого дому, і близько, щоб слухати. Твоя жертва краща від дарів безумних, бо немає тих, що говорять, щоб чинити добро.

Гла҃, є҃.

Не потщасѧ оустꙑ своими, и ср҃це твое да не оускоритъ изнести слово пре̑ лицемъ бж҃їимъ. Ꙗко бг҃ъ на небеси [горѣ][1] и ты на земли [долꙋ][2]. о семъ да бꙋдꙋтъ словеса твоа мала. ꙗко приходитъ сонїе въ множествѣ искꙋса, и гласъ безꙋмнаго въ множествѣ словесъ. Ꙗкоже аще обѣщаеши обѣтъ къ бг҃ꙋ, не оумедли ѿдати е҃. Ꙗко нѣсть хотѣнїе въ безꙋмїе. [ты оубо][3] елико обѣщавсѧ ѿдаж҃, бл҃го еже не обѣщаватисѧ нежели обѣщавшисѧ (-)[4] не ѿдати. Не даи (же) оустенъ свои̑ съгрѣшити плоти своеи, да не речеши пре̑ лицемъ бж҃їимъ ꙗко невѣдима есть. да не прогнѣваетсѧ бг҃ъ о гласѣ твоемъ, и растлитъ творенїѧ рꙋкъ твои̑. ꙗкоже въ множествѣ сонїи и сꙋетъствии и словесъ многъ. [ты][5] оубо бг҃а боисѧ. аще обидꙋ нищаго и расхищенїе сꙋда (пра̑вднаго)[6] видиши въ странѣ, не дивисѧ о вещи. ꙗко высокїи на̑ высокимъ съхранитсѧ, и выситсѧ на нихъ (-)[7] изобилїе землѧ. [на̑][8] всѧкою (страною) есть цр҃ь (съдѣла̑)[9]. любѧи сребро не насытитсѧ сребра. и кто възлюби въ множествѣ ихъ. плоды, и се же сꙋета. въ множествѣ бл҃гостынѧ, оумножишасѧ ꙗдꙋщїи ю. И кое мꙋжество еже ѿ сеѧ ꙗко (начало) видѣти очима его. (Сонъ сладокъ)[10] рабꙋ аще мало (-)[11] или много снѣсть, и насыщшемꙋсѧ богатѣти. (ꙗко) нѣсть оставлѧѧи его поспати. есть недꙋгъ егоже видѣхъ по̑ слн҃це. богатьство хранимо ѿ него въ злобꙋ емꙋ, и погибнетъ богатьство оно в попеченїи лꙋкавнѣ. и роди сн҃а, и нѣсть в рꙋцѣ ничтоже. *Ꙗкоже изыиде ѿ чрева мт҃ри своеѧ нагъ (възвращаетсѧ)[12] ити ꙗкоже (и) прїиде, и ничтоже прїиметъ въ трꙋдѣ свое̑ да поидетъ въ рꙋцѣ его и се же ѕолъ недꙋгъ. ꙗкоже бо прїидетъ тако (-)[13] ѿидетъ,

їовъ а҃ а҃ ти҃ ѕ҃

Глава 5

1 Не поспішай своїми устами, і твоє серце хай не поспішить винести слово перед божим лицем. Бо Бог на небі, вгорі, і ти на землі, вдолі. Про це хай твої слова будуть нечисленними, **2** бо приходить сон у множестві випробуваня і голос безумного в множестві слів. **3** Так як лиш ти зложиш обіт Богові, не забарися його віддати, бо немає бажання на безумність. Ти, отже, те, що обіцяв, віддай. **4** Краще ж не обіцяти, ніж обіцявши не віддати. **5** Не дай же твоїх уст, щоб згрішило твоє тіло, щоб ти не сказав перед божим лицем, що: З незнання є. Щоб Бог не розлютився на твій голос і *не* знищив творіння твоїх рук, **6** бо в множестві снів і марноти і численні слова. Ти, отже, бійся Бога. **7** Коли в країні бачиш кривду бідного і обкрадення суду праведного, не дивуйся про річ, бо високий над високим збережеться, і піднімається над ними **8** повнота землі. Над всякою країною є поставлений цар. **9** Хто любить срібло, не насититься сріблом. І хто дуже полюбив їхні плоди, – і це ж марнота. **10** Множеством доброти наповнилися ті, що її їдять. І яка мужність тому, що в ній, щоб бачити початок його очима. **11** Сон солодкий рабові, чи мало, чи багато з'їсть, і хто наситився багатіти. Бо немає того, хто дав би йому поспати, **12** є недуга, яку я побачив під сонцем, – багатство бережене ним йому на зло. **13** І згине те багатство в лукавій журбі. І породив сина – і немає в руці нічого. **14** *Так як вийшов нагим з лона своєї матері, *так* повернеться, щоб піти, так як і прийшов. І нічого не забере у своєму труді, щоб пішло в його руці. **15** І це ж погана недуга, бо так як прийшов, так відійде. І яка користь йому, що трудиться на вітер? **16** Бо і всі його дні в темряві і в плачі, і в многій люті, і в недузі, і в гніві. **17** Ось я добре поба-

йов. 1
тим1. 6

чив, що є добре, щоб їсти і щоб пити, і щоб бачити добро в усякому труді, який і виконує він під сонцем *все* число днів його життя, які дав йому Бог. Бо це є його частка. **18** Бо і всякій людині з того, яке дав йому Бог багатство, маєтки і владу над ним, і їсти з них, і брати його частку, і веселитися в труді своїм. Це є божий дар. **19** Бо небагато згаданих днів життя його. Бо Бог – його біль в веселості його серця.

и҆ что̀ и҆зѡбилїе є҆го, и҆же трудитъ на вѣтеръ. и҆бо всѧ дни є҆го въ тмѣ и҆ въ плачи, и҆ въ ꙗ҆рости мнозѣ и҆ в недузѣ и҆ въ гнѣвѣ· Се видѣхъ а҆зъ блгое є҆же є҆сть добро є҆же ꙗ҆сти и҆ є҆же пити. и҆ є҆же видѣти блгтыню въ всемъ трудѣ (-)[14] є҆гоже и҆ спѣшитъ подъ слнцемъ число̀ днїи живота̀ є҆го, и҆хже далъ є҆сть є҆му бгъ, ꙗ҆ко сїа часть є҆го (є҆сть). и҆бо всѧкъ чл҃къ є҆же далъ є҆сть є҆му бгъ богатьство (-)[15] и҆мѣнїе и҆ власть на немъ (и҆) ꙗ҆сти ѿ (ни҆)[16], и҆ прїѧти часть є҆го и҆ възвеселитисѧ ѡ҆ трудѣ своемъ· Сїе даѧнїе бжїе є҆сть ꙗ҆ко не мнѡги поманути дни живота своего. ꙗ҆ко бгъ печаль є҆го въ веселїи срдца є҆го·

Глава 6

1 Є зло, яке я побачив під сонцем, і багато є від людини. **2** Чоловік, якому Бог дасть, йому багатство і маєтки, і славу, і немає браку його душі в усьому, що забажає. І не дасть йому Бог влади з цього їсти, бо чужий чоловік має їсти з нього. І це ж є марнота і тяжка недуга. **3** Якщо перебуде чоловік 100 літ, і багато поживе, і численними будуть дні його літ, і його душа не насититься доброти, і для нього не було похорону. І я сказав: Кращий від нього недоношений, **4** бо в марноті прийшов і в темряві ходить, і темрявою покриється його ім'я. **5** І сонце ж не побачило ані не пізнало спочинку. Це більше від цього. **6** І, поживши тисячу літ за всім, доброти він не побачив. Чи не до одного місця все іде? **7** Всякий людський труд в його устах. І його ж душа не наповниться, **8** так як повнота мудрому чоловікові радше, ніж дурному. Тому що бідний побачив як ходити перед життям. **9** Добре видіння очей краще від того, що ходить душею. І це марнота, бажання духа. **10** Те, що було, вже названо його ім'я. І знане чим є людина. І не зможе судитися з сильнішим від себе. **11** Бо численні є слова, що множать марноту.

Гла, ѕ҃·

Есть лукавствїе є҆же видѣ подъ слнцемъ, и҆ много є҆сть ѿ чл҃ка· Мужъ и҆же дасть є҆му бгъ богатство і҆ и҆мѣнїе и҆ славу· И҆ нѣсть лишаѧи дши є҆го ѿ всѣхъ и҆же въжделѣетъ· И҆ не дасть є҆му бгъ власти (ѿ него ꙗ҆сти)[1] ꙗ҆ко (чюж мужъ)[2] ꙗ҆сти и҆матъ ѿ него· [и҆ се же][3] сꙋета и҆ недугъ ѕолъ є҆сть. а҆ще пребудетъ мужъ, р҃, (лѣтъ, и҆)[4] многа поживетъ, и҆ мнѡѕи буду днїе лѣтъ є҆го. и҆ дша є҆го не насытисѧ ѿ блгостынѧ и҆ погребенїѧ не бы є҆му· (и҆) рѣхъ блга паче є҆го и҆зверга, ꙗ҆ко въ суетѣ прїиде и҆ въ тму и҆де, и҆ въ тмѣ и҆мѧ є҆го покрыетсѧ. и҆ слнца же не видѣ ниже разумѣ покоѧ· Сїе паче сего и҆ житъ тысѧща лѣ (по всему)[5], (-)[6] блгтынѣ не видѣ. є҆да не въ (є҆дино а҆ли мѣсто)[7] всѧ и҆ду. весь трудъ чл҃чъ въ оуста є҆го, и҆ дша же (є҆го) не и҆сполнитсѧ· ꙗ҆коже [-][8] и҆зъѡбилїе (чл҃ку) мудрому паче безумнаго, понеже нищъ видѣ ходити противу животу. блго видѣнїе ѡчїю паче ходѧщаго дшею. и҆ се суетствїе (-)[9] изволенїе дха· И҆же что̀ бысть оуже и҆меновасѧ и҆мѧ є҆го, и҆ познасѧ є҆же є҆сть чл҃къ, и҆ не возможетъ судитисѧ съ крѣпчаишимъ паче себѐ. ꙗ҆ко суть словеса̀ многа оумножающе суету·

Глава 7

сир. 7

Що* то корисне людині? **12** Бо хто знає, що добре людині в її житті, – число днів життя його марноти? І зробив їх у тіні. Бо хто сповістить людині, що буде після неї під сонцем? **7,1** Добре ім'я *краще від доброї олії, і день смерті – понад день його народження. **2** Краще іти в дім плачу, ніж ходити до дому бенкету. Тому що це кінець всякої людини. І

при. 22

Гла, з҃·

Еже* что̀ и҆злише чл҃ку, ꙗ҆ко кто̀ вѣсть что̀ блго чл҃ку въ животѣ [є҆го][1]. число̀ днїи живота̀ суетьства є҆го, и҆ сътвори ѧ҆ въ сѣнѣ. ꙗ҆ко кто̀ възвѣститъ чл҃ку что̀ будетъ по немъ подъ слнцемъ. блго и҆мѧ *паче є҆леѧ блга, и҆ днь смртныи паче днѧ бытїѧ є҆го· Блго ходити въ домъ плача нежели ходити въ домъ пира, понеже сїе конецъ всѧкому чл҃ку, и҆ живыи дасть [блго][2] въ срдце є҆го. блга ꙗ҆рость паче

сирах з҃

при ꙗ҃в

смѣха, ꙗко въ ѕлобѣ лица оублажитсѧ срце. срце мꙋдрыхъ в домꙋ плача, и срце безꙋмныхъ въ домꙋ веселїѧ. блго еже слышати запрещенїе премꙋдра, паче мꙋжа слышащаго пѣснь безꙋмныхъ. Ꙗкоже бо гласъ тернїѧ по котлѡ, тако смѣхъ (безꙋмна)[3], и се же сꙋета· Ꙗкоже клевета льститъ мꙋдраго, и раслаблѧетъ срце блгородствїѧ его. блга послѣднѧѧ словесъ паче начала его· Блгъ тръпеливъ, паче высоки дхомъ. не тщисѧ въ дꙋсѣ своемъ ꙗритисѧ, ꙗко ꙗрость в нѣдрехъ безꙋмныхъ почиваетъ· да не речеши что бы ꙗко днїе древнїи бѣша блазѣ паче сихъ, ꙗко не въ мꙋдрости вопроси еси ѡ се· Блга мꙋдрость съ раздѣленїемъ по жребїю, і избꙋбилїе видѧщимъ слнце. ꙗко въ стѣнѣ еѧ мꙋдрость, ꙗко стѣнь сребра. (-)[4] избꙋбилїе разꙋмꙋ премꙋдрость, [премꙋдрость][5] ѡживлѧетъ иже оу неѧ· виждь сътворенїѧ бжїѧ, ꙗко кто можетъ оукрасити еже аще бгъ развратилъ (-)[6]. въ днь блгостынѧ (его) живи въ блазѣ, и (виждь въ днь злобы)[7]. (виждь)[8] съ симъ съ гласи сихъ еже сътвори бгъ ѡ глѣхъ. да не ѡбрѧщетъ члвкъ за нею ничтоже. всѧческаѧ видѣхъ во дни сꙋетьствїѧ моего, есть правдныи погибаѧи въ (своей правдѣ)[9], и есть нечьстивыи пребываѧи въ (своей ѕлобѣ)[10]· Не бꙋди правдивъ вельми, ни мꙋдрисѧ избꙋбилне, еда когда иоумѣешисѧ. (и) не бесчестꙋи много, и не бꙋди жестокъ, да не оумреши не въ времѧ свое. блго ти есть съдръжатисѧ ѡ се, и ѿ сего оубо не ѡскверни рꙋки своеѧ, ꙗко [боѧщимсѧ][11] ба изыидꙋтъ всѧ· Премꙋдрость поможетъ мꙋдромꙋ, паче десѧти ѡбладающи (-)[12] во градѣ. *ꙗко (нѣсть члвкъ)[13] праведенъ на земли, иже сътвори блгое и не съгрѣши· И всѧ оубо словеса иже възглютъ [нечьстивїи][14] (и) не вложи срца своего, да не оуслышиши раба своего клѧнꙋща тебе. ꙗко многажды слꙋкꙋютъ тобою (-)[15] (ѡбхоженїемъ ѡзлоби многи)[16] срце твое, ꙗко да и ты клѧлъ еси дрꙋгїѧ (многїѧ). всѧ сїѧ искꙋсихъ въ мꙋдрости, и рѣхъ оумꙋдрюсѧ и сїѧ оудалисѧ ѿ мене. далече паче нежели бѧше, и бездны глꙋбинꙋ кто ѡбрѧщетъ ю. (и) ѡкрꙋжихъ азъ и срце мое еже разꙋмѣти, (-)[17] еже съвѣтити и еже възыскати мꙋдрости и разꙋма. и еже разꙋмѣти нечьстиваго, безꙋмїе и ѡжесточенїе и лесть. и ѡбрѣтаю азъ (женꙋ) горчайшꙋ паче смрти, (-)[18] ꙗкоже есть ловитва, и сѣти срца еѧ (и) съоузъ [в рꙋкꙋ][19] еѧ. блгїи пре лицемъ бжїи извинесѧ ѿ неѧ, и съгрѣшаѧи ѡбѧзанъ бꙋдетъ ѿ неѧ· Се сїѧ ѡбрѣтохъ рече собор-

хто живе, дасть добро в його серце. **3** Краща лють від сміху, бо в злобі лиця серце зробиться добрим. **4** Серце мудрих в домі плачу, і серце безумних в домі веселості. **5** Краще слухати картання мудрого, ніж чоловіка, що слухає пісню безумних. **6** Бо так як голос тернини під казаном, так сміх безумного. І це ж марнота. **7** Бо наклеп виводить мудрого з рівноваги і нищить серце його шляхетності. **8** Кращим є кінець слів понад його початок. Кращий терпеливий від високих духом. **9** Не спішися у своєму дусі злоститися, бо гнів спочиває в подолку беззаконних. **10** Не скажи: Що сталося, що давні дні були кращі від цих? Бо ти не в мудрості про це запитав. **11** Добра мудрість з роздаванням за жеребом, і надмір тим, що дивляться на сонце. **12** Так як мудрість у своїй тіні, як тінь срібла, надмір знання – мудрість. Мудрість оживлює те, що у неї. **13** Глянь на божі створіння, бо хто зможе прикрасити те, що Бог знищив? **14** В день його доброти живи в добрі і гляди в дні зла. Гляди з цим, з голосами цих, що зробив Бог відносно мови. Щоб людина не знайшла за нею нічого. **15** Я побачив все в днях моєї марноти: є праведний, що гине у своїй праведності, і є безбожний, що залишається у своїй злобі. **16** Не будь дуже праведним ані не мудруй надмірно, щоб часом ти не вийшов з ума, **17** І не будь безбожним багато, і не стань жорстоким, щоб ти не помер не у своєму часі. **18** Добре є тобі дотримуватися цього. І цим, отже, не опогани свою руку. Бо тим, що боїться Бога, все вийде. **19** Мудрість мудрому допоможе більше, ніж десять володарів в місті. **20** *Бо немає на землі праведного чоловіка, який зробить добро і не згрішить. **21** І, отже, до всіх слів, які промовлять безбожні, й не приклади своє серце. Щоб ти не почув свого раба, що тебе проклинає. **22** Бо багато разів тобі вчинять зло, численними обходами зло зробить твоє серце, щоб і ти проклинав численних інших. **23** Все це я випробував у мудрості, і я сказав: Змудрію. **24** І це віддалилося від мене дальше, ніж було. І глибину безодні, хто її знайде? **25** І я обійшов, і моє серце, щоб пізнати, щоб розвідати і щоб знайти мудрість і розумність, і щоб розуміти безбожного, безумність, і твердість, і обману. **26** І я знаходжу жінку гіркішу від смерті, такою, як пастка, і сіті її серця, і кайдани в її руках. Добрий перед лицем божим вирветься від неї. І хто грішить, буде нею схоплений. **27** Ось це я знайшов, – сказав соборник, – одну одній, щоб знайти задум, **28** я-

г цр и в пара д при к а іѡа а

црс3. 8 пар2. 9 при. 20 ів1. 1

кого шукала моя душа, і я не знайшов. І я знайшов одну людину з тисячі. І в цьому всьому жінки я не знайшов, **29** лише ось це: знайшов я, що зробив Бог праведним людям; і вони дослідили численні помисли. **8,1** Хто знає мудрість і хто знає розв'язку слова?

Глава 8

Мудрість людини освічує її лице. І безсоромний буде зненавиджений своїм лицем. **2** Охороняй уста царя, і не спішися про слово божої клятви, **3** бо підеш від його лиця. Не стій в поганому слові, бо вчинить все, що лиш забажаєш. **4** Він запанував, так як цар. І хто йому скаже: Що робиш? **5** Хто береже заповідь, не пізнає злого слова. І серце мудрого знає час суду. **6** Бо для всякого діла є час суду, бо знання людини велике в ньому. **7** Бо немає того, хто знає, що буде, і так як буде. І хто це сповістить? **8** Немає чоловіка, що владу має в дусі, духом заборонити. І немає владного в день смерті, і немає посла в день війни. І безбожність не спасе того, що в ній. **9** І я побачив це все, і я дав моє серце на всяке творіння, яке є створене під сонцем, все, чим людина володіла над людиною, щоб зло їй вчинити. **10** І тоді я побачив безбожних, яких несли до гробниць. І з святого пішли і похвалили в місті, бо це вчинили. І це ж марнота. **11** Бо немає спасіння, що стається від тих, що швидко чинять лукаве. Через це заспокоєним було серце людських синів в них, щоб чинити лукаве. **12** Хто згрішив, зробив зло відтоді і від їхньої довготи. Бо і я побачив, що буде добро тим, що бояться Бога, щоб боялися його лиця. **13** І не буде добра безбожному, і не продовжить днів в тіні той, хто не боїться божого лиця. **14** Є марнота, що зроблена на землі, бо є праведні. І досягає їх, як створіння безбожних. І є безбожні, бо досягає їх, як створіння праведних. Сказав я, що і це марнота, **15** і я похвалив з веселістю. Бо немає добра людині під сонцем, бо тільки, щоб їсти і пити і щоб веселитися. І воно – додаток до його труда, дні його життя, які дав йому Бог під сонцем. **16** В них же дав я моє серце, щоб пізнати мудрість і щоб побачити журбу, зроблену на землі. І вдень і вночі сну у своїх очах немає той, хто бачить. **17** І я побачив усі божі створіння, що не може людина ви-

никъ, єдіну єдінои иже обрѣсти помыслъ, єгоже [възыска][20] дша моа, и не обрѣтохъ. [и][21] члка єдінаго ѿ тысѹщи обрѣтохъ, и жены въ всѣхъ сихъ не обрѣтох. обаче се сїе обрѣтохъ, еже сътвори бъ члкомъ правымъ. и сїи възыскаша помысловъ многихъ. кто вѣдѣ (мудрость)[22], и кто вѣсть разрѣшенїе глагола·

Гла, и·

Мудрость члку просвѣщает лице єго, и безъстудныи (възненавидѣнъ будетъ лицемъ своимъ)[1]· Оуста цря съхрани, и о (словесехъ)[2] клятвы бжїа не тщися, ѿ лица (бо) єго поидеши, не стани въ словесѣ лукавнѣ. яко вся еже аще въсхощеши сътворитъ, якоже [-][3] црь съвладѣ, и кто речетъ єму что твориши. хранаи заповѣдь, не оувѣсть гла лукавна· И время суда вѣсть срце мудраго. яко всякои вещи єсть время суда, яко разумъ члка многъ єсть на немъ. яко нѣсть вѣдащаго что будущее, и якоже будетъ (и) кто възвѣсти (е)[4]. нѣсть члка владущаго въ дусѣ возбранити съ дхомъ, и нѣсть владущаго въ днь смрти. и нѣсть посла въ днь брани, и не спасетъ безъчестїе сущаго в неи. и все сїе видѣх, и въдах срце мое въ все сътворенїе еже сътворено єсть по слнцемъ. вся єлика обладалъ єсть члкъ въ члцѣ еже озлобити єго· И тогда видѣх нечьстивыя въ гробы несомы, и ѿ (-)[5] стого идоша и похвалиша въ градѣ, яко сїе сътвориша. и се же сѹєта, яко нѣсть (избавленїя бывающаго)[6] ѿ творящихъ лукавое въскорѣ, сего ради оувѣрися срце снвъ члческихъ в нихъ еже сътворити лукавое. иже съгрѣши сътворилъ єсть лукавое, ѿтолѣ и ѿ долготы [их][7]. ибо и (видѣхъ)[8] азъ яко будетъ благо боящимся ба, да боятся ѿ лица єго. и (не будетъ благо)[9] нечьстивому, и не предолжатъ днїи въ сѣни, иже нѣсть боящися ѿ лица бжїа· Єсть сѹєта яже сътворена єсть на земли. яко суть праведнїи (и) яко достизаетъ на них яко сътворенїе нечестивыхъ· и суть нечестивїи яко достизаетъ на нихъ яко сътворенїе праведных, рѣхъ яко и се сѹєта. и похвалих азъ съ веселїемъ, яко нѣсть благо члку по слнцемъ но токмо еже ясти и пити и еже веселитися. и то прибытокъ (-)[10] єго трудови, днїе живота єго иже далъ єсть єму бъ по слнцемъ. в них (же) дахъ срце мое разумѣти мудрость, и еже вѣдѣти попеченїе сътвореное на земли· (И)[11] во дни и в нощи сна во очїю своею нѣсть видящи· и вѣдѣхъ вся сътворенїя бжїя яко не можетъ члкъ изъобрѣсе-

ти, съ сотворенїемъ сътворѐномъ подъ слн҃цемъ· Єлико аще трꙋдитсѧ чл҃къ обрѣсти, и не обрѧщетъ. (-)[12] єликоже аще рече мꙋдрыи разꙋмѣти, (и) не возможетъ обрѣсти. ꙗко все сїе вдахъ въ ср҃це мое, и ср҃це мое все (сїе вѣдѣ)[13].

Гл҃а, д҃·

Ꙗко правєнїи и мꙋдрїи, и дѣланїѧ ихъ въ рꙋкꙋ бж҃їю. и любовь же и ненависть нѣсть (чл҃къ видѧи)[1] всѧ, пре лицемъ ихъ сꙋета. въ всѣхъ слꙋчаи правєномꙋ и нечьстивомꙋ, бл҃гомꙋ и зломꙋ, и чистомꙋ и нечистомꙋ, и жрꙋщемꙋ, и не жрꙋщемꙋ. ꙗкоже бл҃гыи (и) ꙗко съгрѣшаѧи, (и) ꙗкоже кленыисѧ (и ꙗко)[2] (боѧисѧ клѧтвы)[3]· Се лꙋкаво въ все творєномъ по слн҃цемъ, ꙗко слꙋчаи всѣхъ. и ср҃це сн҃въ чл҃ческихъ исполнисѧ лꙋкавствїа, и гордость (и лесть) въ ср҃цехъ ихъ (и) въ животѣ и, и по нихъ къ мртвымъ· Ꙗко кто иже причащаетсѧ къ всѣмъ живымъ, єсть надежда. ꙗко песъ живъ сїи бл҃гъ паче льва мртва. Ꙗко живїи разꙋмѣю ꙗко оумрꙋтъ, (-)[4] мртвїи (же) не сꙋть вѣдꙋщеи ничтоже, и ктомꙋ нѣсть имъ (-)[5] мзды, ꙗко забвена єсть памѧть ихъ. и любовь и и ненависть ихъ и рвенїе и оуже погибе, и части нѣсть имъ (-)[6] въ вѣки, въ все творенїи по слн҃це· Прїиди (и) ꙗжъ въ веселїи хлѣбъ свои, и пїи во (бласѣ ср҃цы)[7] вино свое, ꙗко оуже бл҃говоли бг҃ъ творенїѧ твоа. во всѧко времѧ да сꙋть ризы твоѧ бѣлы, и єлеи на главѣ твоеи да не лишитсѧ· Вижь живо съ женою юже возлюбилъ єси, въ всѧ дни живота юности твоеа. даннаа ти по слн҃це, всѧ дни сꙋетьствїѧ твоего. ꙗко се часть твоѧ въ животѣ твое, и въ трꙋдѣ твое имже ты трꙋдисѧ по слн҃це· Всѧ єлика (-)[8] обрѧще рꙋка твоа сътворити ꙗко сила твоѧ сътвори. ꙗко нѣсть сътворенїе и помышленїе и разꙋмъ и мꙋдрость во адѣ, аможе ты идеши тамо· (И) обратисѧ и видѣхъ по слн҃цемъ, ꙗко (симъ)[9] легкимъ теченїе и (симъ)[10] силнымъ брань, и оубо (семꙋ мꙋдромꙋ)[11] хлѣбъ, и (симъ)[12] бо разꙋмнымъ богатьство, и (симъ)[13] бо вѣдꙋщимъ бл҃гть, ꙗко времѧ и слꙋчаи слꙋчитсѧ всѣмъ симъ. ꙗко оубо не разꙋмѣ чл҃къ времени свое, ꙗко рыбы оуловлѧемы въ мрежи ѕлѣ и ꙗко птица оуловлѧемы в сѣти, (и) ꙗко сїи оуловлѧемы сн҃ы чл҃ческїѧ сꙋть въ времѧ лꙋкаво, внегда нападетъ на нѧ внезапꙋ· И сїю же (мꙋдрость видѣхъ)[14] по слн҃цемъ, и великъ єсть ко мнѣ гра малъ и мꙋжїи в немъ мало, (-)[15] прїидетъ на (нѧ)[16] цр҃ь великъ и окртъ

найти, з створінням, створеним під сонцем. Те, що лиш трудиться людина знайти, і не знайде. Те, що лиш скаже мудрий, що пізнав, і не зможе знайти. **9,1** Бо все це дав я в моє серце. І моє серце побачило це все.

Глава 9

1 Як праведні, *так* і мудрі. І їхні діла в божих руках, і любов же, і ненависть, немає людини, що знає все, перед їхнім лицем **2** марнота. В усіх припадок праведному і безбожному, доброму і злому, і чистому й нечистому, і хто жертвує, і хто не жертвує. Як добрий і так той, хто грішить, і як той, що клянеться, і так той, хто боїться клятви. **3** Це погане в усьому зробленому під сонцем, що всім є припадок. І серце людських синів наповнилося лукавством, і гордість, і обман в їхніх серцях і в їхньому житті. І після них – до мертвих. **4** Бо хто той, що є спільником всіх живих? Є надія. Бо жива собака, вона краща від мертвого лева. **5** Бо ті, що живуть, пізнають, що помруть, мертві ж не знають нічого. І їм більше немає винагороди, бо їхня пам’ять забута, **6** і їхня любов, і їхня ненависть, і їхні ревнощі вже пропали. І їм немає частки навіки в усьому, створеному під сонцем. **7** Ходи і їж в веселості свій хліб і пий своє вино з добрим серцем, бо вже Бог вподобав твої створіння. **8** В усякому часі хай твоя одіж буде білою, і олії на твоїй голові хай не забракне. **9** Гляди на життя з жінкою, яку ти полюбив, в усі дні життя твоєї молодості, які тобі дані під сонцем, всі дні твоєї марноти. Бо це твоя частинка у твоєму житті і у твоєму труді, яким ти трудишся під сонцем. **10** Все, що знайде твоя рука чинити, вчини за твоєю силою. Бо немає створіння, і задуму, і пізнання, і мудрості в аді, куди ти туди підеш. **11** І я повернувся і побачив під сонцем, що цим біг легкий і цим біг сильний. І, отже, цьому мудрому хліб. Бо і цим розумним багатство, бо і цим, що знають, ласка. Бо час і припадок трапиться всім цим. **12** Бо, отже, не пізнала людина свого часу, так як риби, що ловляться в злій сіті, і так як птахи, що ловляться в сітці. І так, як вони, ловляться людські сини в лукавий час, коли нагло на них нападе. **13** І цю ж мудрість я побачив під сонцем, і великою є для мене. **14** Місто мале, і чоловіків в ньому мало. Прийде на них великий цар і довкруги обляже і збудує проти нього

великі огорожі. **15** І він же знайшов в ньому бідного і мудрого чоловіка, і він спасе місто своєю мудрістю, і чоловік не буде згаданий з тим бідним чоловіком. **16** І я сказав: Мудрість краща від сили. І мудрість бідного понижена, і його слова не слухаються. **17** Слова мудрих чуються в спокої, понад крик тих, що володіють в безумності. **18** Мудрість краща від військової зброї. І хто грішить, сам один знищить велику доброту.

Глава 10

1 Мухи, що здихають, засмородять солодкість олії. Шляхетніше мало мудрості понад славу великої безумності. **2** Серце мудрого з його правого боку, а серце безумного з його лівого боку. **3** І коли безумний іде дорогою, його серце никне, і те, що думає, є все безумним. **4** Якщо дух того, хто панує, підніметься проти тебе, не покидай своє місце, бо оздоровлення спинить великі гріхи. **5** Є лукавство, яке я побачив під сонцем, що недобровільно вийшло від лиця того, що володіє. **6** Даний безумний на великих висотах, і багаті сядуть між смиренними. **7** Я побачив рабів на конях і князів, що йдуть як раби на землі. **8** *Хто копає яму, впаде до неї, і того, хто чистить пліт, його вжалить гадюка. **9** І хто вибирає каміння, матиме від них біль, хто рубає дрова, через них матиме біду. **10** Як залізо відпаде. І він жахнеться лицем, і сила знеможе. Мудрість же – повнота для чоловіка. **11** Якщо змія вкусить, то не з шипінням, і немає користі чарівникові. **12** Слова уст – ласка мудрих, губи безумного її топлять. **13** Початок його слів – безумність, і кінець його уст – лукава гордість. **14** Безумний помножить слова. Людина не пізнала, що минуле і що будуче, що позаду нього. І хто йому сповістить? **15** Успіх безумних замучить тих, хто не впізнав іти до міста. **16** Горе тобі, місто, в якому твій цар молодий і твої князі вранці їдять. **17** Блаженна ти, земле, якої твій цар – син вільної, і твої князі в час їдять в силі і не завстидаються. **18** В лінивстві буде упокорений дах, і в безділлі рук протікатиме дім. **19** Для сміху роблять хліб, і вино, і олію, щоб веселити живих. І усі слухають срібло. **20** Отже, у своїй совісті не проклинай царя і в кімнаті своєї спальні не проклинай багатого. Бо небесний птах донесе твій голос, і той,хто має крила, сповістить твоє слово.

при. 26

ѻ҆блаже (-)[17], и҆ сꙋдѣлаетъ ѡ҆ не́мъ ѻ҆гра́ды ве-ли́ꙗ. и҆ ѻ҆брѣте (же) в не́мъ мꙋжа ни́щѧ [и҆][18] мꙋдра, и҆ (се́и спсетъ)[19] гра҃ мꙋдростїю свое́ю, и҆ чл҃къ не помѧновенъ е҆сть съ мꙋже҃ ни́щимъ (ѡ҆ немъ)[20]. и҆ рѣхъ а҆зъ бл҃га мꙋдрость паче силы. и҆ мꙋдрость ни́щаго ѹ҆ничижена, и҆ словеса̀ е҆го не сꙋть послꙋшаема. Словеса мꙋдры҃ въ покои слы-шасѧ, паче клича ѻ҆бладающи҃ въ безꙋмїи. Бл҃га мꙋдрость паче сосꙋдъ ратны҃, и҆ съгрѣшаѧи е҆динъ погꙋби҃ бл҃гтыню многꙋ.

Гла҃, і҃.

Мꙋхи ѹ҆мрꙋшїи съгноѧютъ (-)[1] е҆леѧ сладость. честнѣи мало мꙋдрости, паче славы безꙋмїа велика. Срце мꙋдраго ѻ҆дес-нꙋю е҆го, а҆ срце безꙋмнаго ѡ҆шꙋюю е҆го. И҆ въ пꙋтѣ безꙋмныи (ꙗ҆ко) и҆детъ, срце е҆го лишаетсѧ и҆ ꙗ҆же помышлѧетъ, всѧ безꙋмна сꙋть. А҆ще дꙋхъ владѣющаго възыидетъ на́ тѧ, мѣста своего не ѡ҆стави, ꙗ҆ко и҆сцѣленїе ѹ҆ставитъ грѣхи велики. Е҆сть лꙋкавство е҆же видѣхъ по҃ слн҃цемъ, е҆же невольно и҆зыиде ѿ лица владѣющаго. данъ безꙋмныи на высота҃ великихъ, и҆ богатїи въ смиренны҃ сѧдꙋтъ. Ви-дѣхъ рабы на конѣ, и҆ кнѧѕи идꙋщи ꙗ҆ко рабы на земли. *копаѧ ꙗ҆мꙋ (впадетъ в ню)[2], и҆ ѡ҆треблѧющаго ѻ҆градꙋ ѹ҆грызнетъ и҆ змїѧ. (і҆) И҆зимаѧи камы поболитъ ѿ ни҃, секїи дрова̀ бѣдꙋ прїемле в нихъ. А҆ще спадетъ сѣчиво, и҆ са҃ лицемъ смѧтесѧ, и҆ (сила ѿнеможе҃)[3], (-)[4] и҆збъѡбилїе (же) мꙋжꙋ мꙋдрость. А҆ще сѣкнетъ змїѧ не въ шептѣ, и нѣсть ѡ҆билїѧ ѡ҆ба-вающемꙋ. словеса ѹ҆стъ мꙋдры҃ бл҃гть, (-)[5] ѹ҆стны҃ безꙋмнаго потоплѧю҃ е҆го. Начало словесъ (е҆го)[6] безꙋмїе, и҆ послѣднѧѧ ѹ҆стъ е҆го гордость лꙋкава. (-)[7] безꙋмныи ѹ҆множитъ словеса̀. Не ра-зꙋмѣ чл҃къ что бывшее, и҆ что бꙋдꙋщее что зади е҆го (и҆) кто възвѣсти҃ е҆мꙋ. (ѹ҆спѣхъ)[8] безꙋмны҃ ѹ҆трꙋдитъ и҆, и҆же не разꙋмѣ и҆ти въ гра҃. Горе тебѣ граде в не҃же црь твои ю҆нъ, и҆ кнѧѕи твои рано ꙗ҆дѧ. Блажена ты земле и҆же црь твои сн҃ъ свобо҃ныѧ, и҆ кнѧѕи твои въ вре-мѧ ꙗ҆дѧтъ въ силе и҆ не постыдѧсѧ. Въ лѣ-ности смирисѧ стропъ, и҆ въ празнествѣ рꙋкꙋ прокаплетъ храмина. въ смѣ творѧтъ хлѣбъ и҆ вино [и҆ е҆леи][9], (е҆же) веселити живыѧ. и҆ сребра̀ послꙋшаю҃ всѧческаѧ. въ совѣсти ѹ҆бо своеи (не клѣни црѧ)[10], и҆ въ клѣти ложницы своеи не клѣни богатаго, ꙗ҆ко птица нб҃наѧ донесе҃ гла҃ (твои), і҆ и҆мѣѧи крылѣ возвѣсти҃ слово [твое][11].

при҆ кѕ

Глⷡа, аі·

Послѝ хлѣ́бъ твой на лицѐ водѣ̀, ꙗ҆́кѡ въ множествѣ днїи ѡ҆брѧ́щеши е҆го. Даждь часть седмимъ и҆ ѻ҆сми́мъ, ꙗ҆́кѡ не вѣси что̀ бꙋдетъ лꙋкаво на землѝ. А҆́ще и҆сполнѧ́тсѧ ѡ҆́блацы дожда на̀ землю и҆зливаю́тъ. И҆ а҆́ще падетъ древо на югъ (и҆лѝ)[1] а҆́ще на сѣверъ, (-)[2] и҆дѣже паде (-)[3] тамо бꙋдетъ. Блюдый вѣтра не сѣетъ, и҆ смотрѧ́й въ ѡ҆́блакъ не пожнетъ. В нихже нѣсть вѣдый что пꙋть (бꙋдетъ) дꙋха, ꙗ҆́кѡ кости (раждающаѧ въ чревѣ)[4], тако не разꙋмѣетъ дѣлъ бж҃їихъ є҆лика же сотворитъ всѧческаѧ. По заѹ҆́трїи сѣ́й сѣмѧ свое, и҆ въ (днь)[5] да не ѡ҆ставлѧетъ рꙋка твоѧ. Ꙗ҆́кѡ не вѣси кое ѹ҆лꙋчитсѧ се ли и҆ли ѻ҆́но, и҆ а҆́ще ли ѻ҆́бое вкꙋпѣ. Бл҃го и҆ сладко свѣтъ, и҆ бл҃го ѻ҆чи́ма зрѣти съ сл҃нцемъ. Ꙗ҆́кѡ (-)[6] а҆́ще лѣта мнѡ́га живетъ чл҃къ, (и҆) ѡ҆ всѣхъ си́хъ възвеселитсѧ. (-)[7] помѧнꙋтсѧ дни тмы ꙗ҆́кѡ мнози бꙋдꙋтъ. Все грѧдꙋщее сꙋета. Веселисѧ юноше въ юности своей, и҆ да ѹ҆бл҃жи́тъ тѧ срⷣце твое въ днь юности твоеѧ. И҆ ходи в пꙋтехъ срⷣца твоего [непороченъ][8], и не въ видѣнїю ѻ҆чїю своею. И҆ разꙋмѣй ꙗ҆́кѡ ѿ всѣхъ сихъ приведетъ тѧ бг҃ъ на сꙋдъ.

Глава 11

1 Пошли твій хліб на лице води, бо в множестві днів його знайдеш. **2** Дай частину сімом і вісьмом, бо не знаєш, яке зло буде на землі. **3** Коли хмари наповнюються дощем, виливають на землю. І якщо дерево впаде на південь або якщо *впаде* на північ, куди впаде, там буде. **4** Хто пильнує вітер, не сіє, і хто дивиться на хмари, не пожне. **5** В них немає того, хто знає, яка буде дорога духа. Так як кості тої, що родить в лоні, так не впізнає божих діл та, яка чинитиме все. **6** Вдосвіта сій твоє насіння, і в дні хай не полишає твоя рука. Бо не знаєш котре вдасться, чи це або те, а чи оба разом. Добре **7** і солодке світло, і добре очам бачити з сонцем. **8** Бо коли багато літ живе людина, і в усіх цих розвеселиться, згадані будуть дні темряви, бо будуть численні. Все, що приходить, марнота. **9** Розвеселися, юначе, у своїй молодості! І хай тобі добре вчинить твоє серце в днях твоєї молодості. І непорочним ходи в дорогах твого серця і не в видінні своїх очей. І знай, що після всіх цих Бог приведе тебе на суд.

Глⷡа, ві·

И҆ ѿстави ꙗ҆́рость ѿ срⷣца твоегѡ и҆ преведи лꙋкавство ѿ плоти твоеѧ. Ꙗ҆́кѡ юность и҆ безꙋмїе сꙋета. И҆ помѧни сотворшаго тѧ въ днь юности твоеѧ, прїидꙋтъ днїе ѕлобы [твоеѧ][1]. И҆ приспѣютъ лѣта в нихже речеши нѣсть ми в нихъ хотѣнїѧ, доньдеже не померькнетъ сл҃нце и҆ свѣтъ и҆ лꙋна и҆ ѕвѣзды, и҆ ѡ҆братѧтсѧ ѡ҆́блацы позади дожда. Въ днь вънь же подвижꙋтсѧ стражїе домꙋ, и҆ развратѧтсѧ мꙋжїе силы. И҆ ѹ҆празнѧтсѧ мелющїи ꙗ҆́кѡ и҆знемогоша, и҆ помрачатсѧ глѧдающаѧ въ скважнахъ, и҆ затворѧтъ двери на торжищи, в немощи гласа мелющїѧ. И҆ въстанетъ на гласъ (птица)[2], и смирѧтсѧ всѧ дщерѧ пѣсныѧ. И҆бо на высотꙋ ѹ҆зрѧтъ, и҆ ѹ҆жасъ на пꙋти. И҆ процвѣтетъ клапышъ и҆ ѿтолстѣетъ ѡ҆крида, и҆ раздрꙋшитсѧ (всѧкъ) кипарисъ. Ꙗ҆́кѡ и҆де чл҃къ в домъ вѣка е҆го, и҆ ѡ҆быдоша на торжищи плачющїи. Доньдеже не превратитсѧ ѹ҆же сребра и҆ не сокрꙋшитсѧ и҆скꙋса златаѧ. И҆ сокрꙋшитсѧ водоносы ѹ҆ и҆сточника (е҆го), и҆ сломитсѧ коло въ колїи. И҆ възвратитсѧ пръсть на землю ꙗ҆́коже бѣ, и҆ дꙋхъ възвратитсѧ къ бг҃ꙋ и҆же е҆сть далъ е҆мꙋ. Сꙋета сꙋетьствїи рече соборникъ, всѧческаѧ сꙋета, и҆ лиш-

Глава 12

10 І відстороні лють від твого серця, і відведи лукавство від твого тіла. Бо молодість і безумність – марнота. **12,1** І згадай Того, що тебе створив, в днях твоєї молодості, аж поки не прийдуть дні твого зла і надійдуть роки, в яких же скажеш: Немає мені в них бажання. **2** Поки не померкне сонце, і світло, і місяць, і звізди, і повернуться хмари після дощу. **3** В день, в якому ж зрушаться сторожі дому і знищені будуть мужі сили, і бездіяльні будуть жінки, що мелять, бо знемогли, і потемніють ті, що дивляться крізь дірку. **4** І замкнуть двері на торговиці в немочі голосу жінки, що меле, і підніметься на голос птаха, і упокорені будуть всі дочки співу. **5** Бо й на висоту поглянуть, і жах на дорозі, і зацвіте мигдаль, і саранча стане товстою, і знищеним буде всякий кипарис, бо пішла людина до свого вічного дому, і оточили на торговиці ті, що оплакують. **6** Поки не знищиться шнурок срібла і не буде розбитим випробування золота, і знищеним буде відро при його джерелі, і розіб'ється колесо в коловороті, **7** і повернеться земля до землі, як була, і дух повернеться до Бога, який його дав. **8** Марнота марнот, – сказав соборник,

– все марнота **9** і то дуже. Бо був соборник мудрий, і так як навчив, з людиною є розуміння, і вухо дослідить красу притч. **10** Багато шукав соборник, щоб знайти слова бажання і правильне написане, правдиві слова. **11** Слова мудрих, як бодці для вола і як розпечені цвяхи, які від створення були дані пастирем єдиним. Від них надмір великий. **12** Мій сину, зберігай багато книг. Вчинити неможливе, бо кінець. І повчання – великий труд для тіла. **13** Завжди ж слухай кінець слова. Бога бійся і його заповіді зберігай. Бо кожна людина – Його. **14** Бо все створіння Бог приведе на суд з усім недоглядом, чи добрим, чи злим.

Кінець книги Еклезіяста.
Має в собі 12 глав.

шее. Яко бысть соборникъ мудръ, [и яко][3] сказа (съ чл҃комъ раз҃у)[4]. И ухо изслѣди красоты притчныя, многа възыска соборникъ еже обрѣсти словеса хотѣнія, и написана правостію словеса истинны. Словеса мудрыхъ яко остны воловыя, и яко гвоздіе разжежени, иже от сложенія дани быша от пастыря единаго (-)[5] избобиліе (велико) от нихъ. Сыне мой храни (книги многи сътворити)[6] нѣсть бо конца, и ученіи много труда плоти. Конецъ (же) слову все послушаи. Б҃а бояся и заповѣди его храни, яко того всякъ чл҃къ. Яко все сътвореніе (приведетъ Б҃ъ)[7] на судъ, въ всякомъ презреніи аще ли бл҃го [аще ли][8] лукаво.

Конецъ книзе еклесіастове.
Имать в себѣ, гл҃а, ві.

1 КНИГА "ПІСНЯ ПІСЕНЬ" ЦАРЯ СОЛОМОНА.

КНИГА ПѢСНЬ ПѢСНЕЙ ЦАРЯ СОЛОМОНА

Глава 1

2 Хай він мене поцілує поцілунком своїх уст. Бо твої груди кращі від вина, **3** і запашність твого мира понад всі аромати. Твоє ім'я – вилите миро. Задля цього дівчата тебе полюбили **4** і притягнули тебе. Ми біжимо вслід за тобою за запахом твого мира. Цар мене ввів до своєї спальні. Зрадіємо і розвеселимося тобою, любитимемо твої груди понад вино. По правді, він тебе полюбив. **5** Я є чорна і гарна. Дочки єрусалимські, так як кедарські поселення, так як кожухи Соломона. **6** Не глядіть на мене, бо я є чорна, бо на мене поглянуло сонце. Сини моєї матері сварилися через мене, поставили мене сторожкою у виноградниках. Я не стерегла мого винограду. **7** Сповісти мені, кого полюбила моя душа, де пасеш і де спочиваєш в полудень. Щоб я не стала такою, як та, що криється в стадах твоїх друзів. **8** Якщо не пізнала ти себе, гарна між жінками, вийди ти за п'ятами пастухів і паси

Гл҃а а.

Да[1] лобжетъ мя от лобзанія устъ своихъ, яко бл҃га сесца твоя паче вина, и воня мира твоего паче всѣхъ ароматъ. Миро изліано имя твое, сего ради отроковица възлюбиша тя (и) привлекоша тя. Въ слѣдъ тебе въ воню мира твоего течемъ. Въведе мя цр҃ь въ ложницу свою, възрадуемся и возвеселимся о тебѣ, възлюбимъ сесца твоя, паче вина правость възлюби тя. Черна есмь (а) и добри дщери іерл҃имъскія. Яко села кедарска, (и) яко кожа саломоня. Не зрите мене яко азъ есмь учрьмена, яко призрѣ мя слн҃це. Сн҃ове мт҃ре моея свараху ся о мнѣ. Положиша мя стража у виноградѣхъ, винограда моего не сохранихъ. Възвѣсти ми егоже възлюби душа моя, гдѣ пасеши (и) где опочиваеши въ полудне. Да не когда буду яко облагающася по стадехъ друговъ твоихъ. Аще не увѣде саму тебе добру въ женахъ, изыди ты въ пятахъ паствъ, и паси козлища твоя у кущеи пастырскихъ. (Кони мои)[2] въ ко-

лесни́цы фарао́новѣ, ѹподоби́хъ тѧ близъ мене. что ѹкрашени ланиты твоѝ ꙗ́ко го́рлицы, вы́ѧ твоѧ ꙗ́ко монисте· Подо́бїе злата сътвори́мъ ти съ пестротами сребра̀· До́ндеже црь на восклоне́нїи е҆го, ма́сть драгаѧ дасть во́ню свою. вѧза́нїе стакти сестры̀ моеѧ (-)[3], посреди сесцѹ мои́хъ въдвори́тсѧ. грезнъ ѿ ки́пра сестра̀ моѧ мнѣ въ виногра́дѣ (гаддове)[4]· Се е҆си добра̀ и҆́скрънаа моѧ, се е҆си добра̀ о҆́чи твоѝ голѹби́не· Сѐ е҆сть добръ братъ мои и҆ е҆ще красенъ, о҆́дръ на́шъ съ о҆сѣне́нїемъ. прекла́ди (до́мѹ на́шего)[5] ке́дровыѧ, (и҆) столѧ (-)[6] кипари́снаѧ·

твоїх козлів при поселеннях пастухів. **9** Мої коні у фараонових колісницях. *До них* уподібнив я тебе, моя близька. **10** Якими гарними є твої щоки, як горлиці, твоя шия, як намисто. **11** Зробимо *тобі* подоби золота зі срібними цятками. **12** Доки цар на його кріслі, дорога мазь видасть свій запах, **13** пучок стакту моєї сестри поселиться посеред моїх грудей. **14** Моя сестра для мене – китиця з кипра (=рослина) у Ґаддових виноградниках. **15** Ой ти є гарна, моя близька! Ой ти є гарна! Твої очі голубині. **16** Ось ти є гарний, мій брате. І ще красень – наше ліжко з покриттям, **17** балки нашого дому кедрові, і стеля кипарисова.

Гла, в҃·

Азъ цвѣтъ полный (и҆) кри́нъ ѹдо́лныи. ꙗ́ко кри́нъ въ тернїи, та́ко и҆́скрънаа моѧ посредѣ дще́реи· Ꙗ҆́ко ꙗ́блонь посредѣ древесъ лѣсныхъ, та́ко бра́тъ мои посредѣ снѡвъ· по̑ сѣнь е҆го въсхотѣхъ и҆ сѣдо́хъ, и҆ пло̑ е҆го сла́докъ въ горътани мое́мъ. воведѣте мѧ в домъ вина̀, вчини́те на мѧ любовь. ѹтверди́те мѧ въ ми́рехъ, положите мѧ въ ꙗ́блоцехъ, ꙗ́ко ѹꙗзвле́нна е҆смь любо́вїю а҆зъ. шѹ́ица е҆го по̑ главо́ю ми, и҆ десни́ца е҆го о҆бы́иметъ мѧ· Заклина́ю вы̀ дщери і҆ерслимлѧ, въ си́лахъ и҆ крѣпостехъ села̀. а҆́ще воста́нете и҆ възста́вите любо́вь дондеже въсхо́щетъ· Гла́съ бра́та мое́го, сѐ та́ко прїиде скача̀ на́ горы (и҆) прескача̀ на хлъмы. подо́бенъ е҆сть братъ мои сернѣ, и҆ли мла́дѹ е҆́лени на гора́хъ веди́льскихъ. сѐ сїи стоѧ́ше за стѣно́ю на́шею, преглада́ѧ о҆ко́нцемъ проглада́ѧи сквозе мрежѹ. ѿвѣща́етъ бра́тъ мои и҆ гле́тъ мнѣ· въста́ни (и҆) прїидѝ ближнаа моѧ до́браа моѧ голѹби́це моѧ. ꙗ́ко се зима̀ пре́иде, до́ждъ ѿи́де (и҆) про́иде въ себѣ. цвѣти ꙗви́шасѧ на земли̇, времѧ ѿрѣзанїѧ приспѣ. гла́съ го́рлицы слы́шанъ въ земли̇ на́шеи, смо́квы и҆знесе цвѣтъ свои. виногра́ди зрѣю́ще даша во́ню· въста́ни (и҆) прїидѝ ближнаа моѧ добраа моѧ (-)[1]. (градѝ) и҆ прїидѝ ты̀ голѹбице моѧ въ покро́вѣ, каменъ близъ престѣнїѧ· ꙗ́ви ми зра́къ твои, и҆ ѹслы́шанъ сътвори мѧ гла твои, ꙗ́ко гла́съ твои сла́докъ и҆ о́бразъ твои красе́нъ· И҆мѣте намъ лиси малы́ѧ гѹбѧ́щїа виногра́ды. и҆ виногра́ди наши призрева́ютъ· Бра́тъ мои мнѣ и҆ а́зъ е҆мѹ. пасы́и въ кри́нахъ, до́ндеже дхнетъ днь, (-)[2] двигнѹтсѧ сѣни. о҆братисѧ ѹподобѝсѧ брате мои сернѣ и҆ли мла́дѹ е҆́леню, на́ горы о҆крестныѧ·

Глава 2

1 Я – польовий цвіт і лелія долини. **2** Як лелія в тернині, такою моя близька посеред дочок. **3** Як яблуня між лісовими деревами, таким мій брат посеред синів. Під його тінь я побажала і сіла, і його овоч солодкий в моїм горлі. **4** Введіть мене до хати вина, покладіть для мене любов. **5** Скріпіть мене миром, покладіть мене між яблуками, бо я є зранена любов'ю. **6** Його лівиця під моєю головою, і його правиця мене обіймає. **7** Заклинаю я вас, єрусалимські дочки, в силах і кріпостях поля, якщо піднімете і розбудите любов, доки не забажає. **8** Голос мого брата ось так прийде, скачучи на горах і перестрибуючи на вершках. **9** Мій брат є подібним до сарни чи молодого оленя на ветильських горах. Ось цей став за нашим муром, дивлячись крізь віконце, приглядаючись крізь мережу. **10** Мій кревний відповідає, і каже мені: Встань і ходи, моя близька, моя красуне, моя голубко. **11** Бо ось минула зима, пройшов дощ і пішов собі, **12** на землі з'явилися квіти. Настав час підрізати дерева, в нашій землі чути голос горлиці, **13** фіґа видала свій цвіт, виноградники, дозріваючи, видали запах. Встань і іди, моя близька. Моя красуне, ходи. **14** І прийди ти, моя голубко, до схованки, камінь близько стіни. Покажи мені твій вид і дай мені почути твій голос. Бо твій голос солодкий і твій вид гарний. **15** Схопіть нам малих лисів, що нищать виноградники, бо виноградники наші дозрівають. **16** Мій брат для мене і я для нього, що пасе в леліях. **17** Доки не настане день, порушаться тіні, повернися. Уподібнися, мій брате, до сарни чи молодого оленя на довколішніх горах.

Глава 3

1 На моєму ліжку вночі шукала я того, кого полюбила моя душа. Шукала його – і не знайшла його. Закликала до нього – і він не почув мене. **2** Встану ж і обійду довкруг по місті, і по торговицях, і по вулицях шукатиму того, кого полюбила моя душа. Шукала я його – і не знайшла. Кликала його – і він не почув мене. **3** Знайшли мене сторожі, що ходять по місті. Чи ви бачили того, кого полюбила моя душа? **4** І як я трохи від них відійшла, і знайшла я того, кого полюбила моя душа. І я схопила його і не відпустила його, аж доки *не* ввела його до дому моєї матері і до покою тієї, що мене зачала. **5** Заклинаю я вас, дочки Єрусалиму, в силах і в кріпостях польових, якщо піднімете і розбудите любов, доки не забажає. **6** Хто ця, що виходить з пустині, димить як стебло, що кадить смирною і ливаном та всіма пахощами того, що робить миро? **7** Ось Соломонове ліжко, 60 сильних довкруг нього з сильних ізраїльських, **8** всі, що мають зброю вигострену для війни: муж його зброю на його бедрі від страху вночі. **9** Цар Соломон зробив собі носила з ливанських дерев, **10** його стовпи зробив срібними, його покривало золоте, вихід же його багряний, всередині в ньому кам'яна долівка – любов від єрусалимських дочок. Сіонські дочки, **11** вийдіть і погляньте на царя Соломона, на вінець, яким увінчала його матір в день його шлюбу і в день радості його серця!

Глава, г.

На ложи моемъ в нощи искахъ егоже възлюби душа моа. искахъ его и не обрѣтохъ его, възвахъ его и не послуша мене. въстану убо и обыиду въ градѣ, и на тръжищехъ и на стогнахъ, (-)[1] поищу егоже възлюби душа моа. поискахъ его и не обрѣтохъ (-)[2], (звахъ и и не послуша мене). обрѣтоша мя стрегущіи (и) объходящіи въ градѣ. (видѣсте ли егоже възлюби душа моа)[3]. (и) яко мало преидохъ от них (и)[4] обрѣтохъ егоже възлюби душа моа. (и) удръжахъ его и не оставихъ его дондеже въведохъ и въ домъ матере моея, и въ клѣть заченшія мя. Заклахъ васъ дщери іерусалимскія въ силахъ и въ крѣпостяхъ селныхъ, аще движете и въздвижете любовь дондеже аще хощетъ. Что сія въсходящія от пустыни. яко стебло дымится кадящее смирна и ливан, (и) от всѣхъ вонь мироварца. Се одръ (соломонь)[5]. ѯ, силныхъ окрестъ его от силныхъ израилевъ, вси имущи (оружія)[6] наострени на брань, мужу (оружіе)[7] его на бедрѣ его от ужаса в нощи. Носилникъ сотвори себѣ царь (соломонъ)[8] от древесъ ливаньскъ. столпы его сътвори сребрены, (-)[9] въсклоненіе его злато, въхожденіе (же) его багряно внутрь его каменое простреніе, любовь от дщеріи іерусалимск. (дщеря сіона) изыидѣте, и видѣте въ цари (соломону)[10] въ вѣнцы в немъже вынча его мати (-)[11] въ день женитвы его, и въ день веселія сердца его.

Глава 4

1 Ой ти є гарна, моя близька! Ой ти є гарна! Твої очі голубині, винятой – твоє мовчання. Твоє волосся, наче стада кіз, які відкрилися від Ґалааду. **2** Твої зуби, наче стрижені стада, які вийшли з купелі, і всі двоплідні, і бездітної між ними немає. **3** Твої губи, як червоний шнурочок, і твоя мова гарна. Як обертання ґранатового яблука – твоє яблуко без твого мовчання. **4** Твоя шия, як Давидова башта, збудована в Талпиоті. На ній висить тисяча щитів і всі стріли сильних. **5** Двоє твоїх грудей, як два малюки-близнята сарни, що пасуться в квітах. **6** Доки не настане день і тіні я піду до гори смирни і до ливанського вершка. **7** Моя близька уся гарна, і в тобі немає недоліку. **8** Ходи з Ли-

Глава, д.

Се еси добра ближнаа моа се еси добра. очи твои голубине, развѣ замлъчанаго твоего. власи твои яко стада козицъ, яже открышася от галаада. зубы твоя яко стада пострыженыя, иже изыдоша от купели. (и) вся двоеплодны, и бездящія нѣсть в них. яко врьвь чрьвлена устнѣ твои, и бесѣда твоа красна. яко обращеніе шипка яблоко твое, развѣ замлъчанаго твоего. яко столпъ давидовъ шія твоа, създанъ въ далпиодѣ. тысяща щитовъ виситъ на немъ, (и) вся стрѣлы силныхъ. двѣ сесца твоя яко двѣ млады близньца сръны пасоміи въ цвѣтехъ, дондеже дхнетъ день, и подвигнутся сѣни. Поиду (-)[1] къ горѣ смирнеи и ко хлъму ливаньску. вся добра [-][2] ближнаа моа, и порока нѣсть в

тебѣ· гради ѿ ливана невѣсто гради ѿ ливана, пріиди и преиди из начала вѣры ѿ главы санира и ермона, ѿ оградъ львовыхъ, (и) ѿ горъ пардалеовъ. усердны насъ створи сестро (наша)[3] невѣсто, усердны насъ сътворила еси въ единого ѿ очію твоею, (и) въ единомъ монистѣ шіи твоея. что удобрѣста сесца твоя сестро моя невѣсто, что удобрѣста сесца твоя паче вина, и воня ризъ твоихъ паче всѣхъ аромат· сотъ искапаютъ устнѣ твои невѣсто, медъ и млеко подъ языкомъ твоимъ. и благовоніе ризъ твоихъ яко благоуханіе ливана. вертоградъ заключенъ сестро моя невѣсто, ограда заключена источникъ запечатлѣнъ. посланія твоя (сади)[4] шипковъ съ плодомъ. вѣтви дуба съзрѣніе со нардомъ, нарда и крокосъ. тростъ и кенамонъ, ѿ всѣхъ древъ ливаньскихъ. смирна [и][5] алои съ всѣми пръвыми мирами. источникъ [ограды, и][6] кладязь воды живы и вкореняющися ѿ ливана· въстани сѣвере, и гради юже, [и][7] повѣи въ ограде моей, и да текутъ ароматы твоя·

Глава, е·

Да снидетъ братъ мои въ оградъ свои, и да ястъ ѿ плода верха дубоваго (-)[1]. вънидохъ въ оградъ мои сестро моя невѣсто, обуима змирну (-)[2] съ ароматами моими. ядохъ хлѣбъ мои съ медомъ моимъ, пихъ вино мое съ млекомъ моимъ· ядите ближніи [мои][3] и піите, и упіитеся братія· азъ сплю и сердце мое бдитъ. гласъ брата моего ударяетъ въ двери, ѿверзи ми сестро моя и ближняя моя голубице моя съвершеная моя. яко глава моя наполънися росы, и власы мои окропишася нощію· Съвлекохся съ ризы моея, (и) како облекуся в ню· умыхъ нози мои, (и) како оскверню ихъ· Братъ мои посла руку свою ѿ скважнѣ, и чрево мое въстрепета ѿ него. въстахъ азъ ѿверести брату моему, руцѣ мои искапаша змирну, (и) пръсты мои змирны полны на рукахъ заключенія. ѿвръзохъ азъ брату моему, (и) братъ мои преиде. душа моя изыиде въ слово его. възыскахъ его и не обрѣтохъ его, звахъ его и не послуша мене. обрѣтоша мя стражеве окружающіи градъ, биша мя (и) язвиша мя, взяша верхнюю ризу [-][4] ѿ мене стражіе стѣнніи. заклахъ вы дщери ієрлимскія в силахъ и въ крѣпостехъ села· аще обрящете брата моего [възвѣстите][5] ему, яко уязвленна любовію азъ есмь· Что братъ твои ѿ брата, добрая въ женахъ, что братъ твои ѿ

вану, невісто! Ходи з Ливану. Прийди і перейди від початку віри, від голови Санира і Ермона, від левових кубол і від леопрадових гір. **9** Ти сердешними нас зробила, наша сестро. Невісто, сердешним зробила нас одними твоїми очами і одним намистом твоєї шиї. **10** Які гарні твої груди, моя сестро. Невісто, які добрі є вони, твої груди, понад вино, і запах твоєї одежі понад всі аромати. **11** Твої губи, невісто, – крижки меду. Вони викапують, мед і молоко під твоїм язиком. І запах твоєї одежі, як запах Ливану. **12** Моя сестра-невіста – замкнутий сад, закритий сад, запечатане джерело. **13** Віття твоє – сади ґранатових яблук з плодом гілки дуба, овоч з нардом, **14** нард і сафрон, тростина і цинамон з усіх ливанських дерев, смирна і алое з усіма першими мирами, **15** джерело саду і криниця живої води. І витікає з Ливану. **16** Встань, півноче, і ходи півдню, і повій в моїй огорожі! І нехай розтікаються твої аромати.

Глава 5

16 Нехай мій брат зійде до своєї огорожі і хай їсть з плоду дубового вершка. **5,1** Я ввійшов до моєї огорожі, моя сестро-невісто, я зірвав смирну з моїми ароматами, я з’їв мій хліб з моїм медом, я випив моє вино з моїм молоком. Їжте, мої близькі! І пийте, і упийтеся, брати! **2** Я сплю і моє серце чуває. Голос мого брата, він стукає в двері: Відкрий мені, моя сестро і моя близька. Моя голубко, моя досконала. Бо моя голова наповнилася роси і моє волосся наповнилося краплями ночі. **3** Я скинула мою одіж – і як одягнуся в неї? Я помила мої ноги – і як їх бруднити? **4** Мій брат послав свою руку крізь отвір, і моє нутро затріпотіло через нього. **5** Я встала, щоб відчинити моєму братові, мої руки закапали смирною і мої пальці повні смирни на ручках замку. **6** Я відкрила моєму братові – а мій брат пішов. Моя душа вийшла в його слові, я його шукала і не знайшла його, закликала до нього – і він не почув мене. **7** Знайшли мене сторожі, що оточували місто, мене побили і мене зранили, верхню одіж в мене забрали сторожі мурів. **8** Я заклинаю вас, єрусалимські дочки, в силах і в кріпостях поля! Якщо знайдете мого брата, сповістіть йому, що я є зранена любов’ю. **9** Який брат твій від брата, красуне між жінками? Який брат твій від брата, що

так ти нас заклинаєш? **10** Мій брат білий і красень, вибраний з-поміж десятьох тисяч. **11** Його голова – золота голова. Його волосся розпливчасте і чорне, наче у ворона. **12** Його очі, як голубині на повені вод, вимиті в молоці, що сидять в повені вод. **13** Його що ки, наче посудини ароматів, що видають запашність. Його уста – лелії, що капають, повні смирни. **14** Його руки – круглі, золоті, повні сміливості. Його живіт – слонова таблиця на сапфіровім камені. **15** Його литки – мармурові стовпи, закріплені на золотих основах. Його вид, як вибраний Ливан і як кедри. **16** Його горло – солодість, і він увесь – пожадання. Це кревний мій і це мій близький, єрусалимські дочки. **6,1** Куди пішов твій брат, красуне між жінками? Куди заглянув твій брат? І пошукаємо його з тобою.

брата, ꙗко тако закла̀ нꙑ. Братъ мои бѣлъ и красенъ, избран ѿ темъ. глава его злата (глава)[6]. власы его широки (и) черны ꙗко вранъ. очи его ꙗко голубине на исполненіе водъ, измовени въ млецѣ, сѣдѧщіи въ наполненіи водъ. ланиты его ꙗко фіѧлы ароматъ прозѧбающи благовоніе. оустнѣ его крины капющіи змирны полны. руцѣ его круглѣ златѣ, наполнены дерзости. чрево его буква слонова на камени сапфирове. лыста его стлъпи мармуровы, основани на степене златы. видъ его ꙗко ливанъ избранъ, (и) ꙗко кедрове. гортань его сладость и весь въжелѣніѧ, сіи братъ мои, и сіи ближніи мои дщери ієрлимлѧ. Где ѿиде братъ твои добраѧ въ женахъ камо призрѣ братъ твои, и възыщемъ его с тобою.

Глава 6

2 Мій брат пішов до його огорожі і до місць ароматів, щоб пасти в огорожах і збирати лелії. **3** Я для брата мого, а мій брат для мене. Він пасе в леліях. **4** Гарна і кревна моя, як бажання. Гарна, як Єрусалим. Страшна, як розташовані *полки*. **5** Відверни твої очі з-перед мене, бо вони мене окрилили. Твоє волосся, як козячі стада, які піднялися з Ґалааду. **6** Твої зуби, як стада острижених, які вийшли з купелі, всі з близнятами, і бездітної немає в них. **7** Твої губи, як червоний шнурочок, і твоя мова гарна. Твоє яблуко, як шкірка ґранатового яблука без твого мовчання. **8** Є 60-т цариць і 80-т наложниць, і молодиць, яким немає числа, **9** є одна, моя голубка, моя досконала є в її матері, вибрана в тої, що її породила. Побачили її сіонські дочки і поблагословили її, цариці і наложниці її похвалили. **10** Хто вона, та, що прихилилася, наче ранок, гарна, як місяць, вибрана, як сонце, страшна, як вишиковані *покли*? **11** До огорожі горіхів зійшов він подивитися і на плоди потоку, побачити чи зацвів виноградник і чи зацвіли ґранатові яблука. Там дам тобі мої груди. **12** Не взнала моя душа – він мене поклав на аминадавову колісницю. **7,1** Повернися, повернися, суламітко! Повернися і поглянемо на тебе.

Глава, ѕ.

Братъ мои сниде въ ограду его. (и въ мѣста)[1] аромат, паствити въ оградех, и събирати крины. азъ брату моему и братъ мои мнѣ, пасыи въ кринехъ. добраѧ [-][2] и ближнаѧ моѧ ꙗко благоволеніе, красна ꙗко ієрлимъ. оужастъ ꙗко вчинене. обрати очи твои прѧмо мнѣ ꙗко тіи въскрилиста мѧ. власи твои ꙗко стадъ козіихъ иже възыидоша ѿ галаада. зубы твои ꙗко стада пострижены иже взыидоша ѿ купели, вси близньствующіи и безчадныѧ нѣсть в нихъ. ꙗко вервь червлена оустнѣ твои, и бесѣда твоѧ красна ꙗко оброщеніе шипка ꙗблонь твоѧ, кромѣ замолчанаго твоего. ѯ, суть црць, и п, наложницъ, и юнот имже нѣсть числа. єдина есть голубица моѧ, съвршенаѧ моѧ (-)[3] есть матери еѧ, избрана [-][4] родившеи ю. видѣша ю дщери (сіонскіѧ) и блвиша ю. црцы и наложницы (въсхвалиша)[5] ю. кто сіѧ приникающи ꙗко оутро, добра ꙗко луна, избранна ꙗко слнце, въ оужасти ꙗко вчинена. въ оград орѣховъ съниде видѣти, (и) въ плоды потока. видѣти аще въсцвѣте виноград, (и) възрастоша ли шипки. тамо дам сесца моѧ тебѣ. Не разумѣ дша моѧ, положи мѧ на колесницы (аминодавли)[6]. Ѡбратисѧ обратисѧ суламитино, обратисѧ (-)[7] и оузримъ въ тебѣ.

Глава 7

Хто *що* бачить в суламітці, що приходить, наче групи полків? **2** Які красні твої кроки у твоєму взутті, аминодавова дочко. Порухи твоїх бедер подібні до намиста – діло рук

Глава. з.

Кто видитъ оу суламитине приходѧщеи ꙗко лики (полка)[1]. что красншасѧ стопы твоѧ въ обутіи (твоемъ) дщерѧ [аминодавовы][2]. чины бедру твою

подобни оусеразѧзѡ дѣлъ рукъ художника. пупъ твои ꙗко чаша источена, не требующїѧ черпанїа. чрево твое ꙗко стогъ пшеницы, затворена въ кринахъ. два сесца твоѧ, ꙗко двѣ млады близница сернїи. шїѧ твоѧ ꙗко столпъ слоновъ. очи твои ꙗко (езеро)[3] въ есевонѣ, въ вратахъ дщери многихъ. ноздри твои ꙗко столпъ ливанескъ, смотрѧи лице дамаску. глава твоѧ на тебѣ ꙗко кармилъ (гора), (-)[4] заплетенїе главы твоеѧ ꙗко багрѧница црьска, свѧзана въ преристанїихъ. что оукрасисѧ, и что осладисѧ любы въ пищахъ твоихъ. се величество твое оуподобисѧ финику, и сесца твоѧ грезномъ (его). рекохъ взыиду на финикъ, [и][5] оудержу высоту его. И будета сесца твоѧ (два) ꙗко грезнове винограда, и вонѧ ноздрїи твоихъ ꙗко ꙗблока. и гортань твои ꙗко вино благо. Ходѧи братъ мои оу правости, доволенъ въ оустну моею и въ зубѣхъ. Азъ брату моему и къ мнѣ възвращенїе его. Прїиди брате мои, изыидевѣ на село, въдворивѣсѧ въ селехъ. оураниве въ виноградѣхъ, видѣвѣ аще процвѣте виноградъ, (и) възрасте ли преспѣѧнїе, възрастоша ли шипки. тамо дамъ (тебѣ сесца моѧ)[6]. маидрагоре даша воню (его)[7] при дверехъ нашихъ. всѧ плодове краѧ новаѧ до ветхихъ брате мои съблюдохъ ти.

Глава, и.

Кто дасть ти брате мои съсуща сесца мтре моеѧ. обрѣтохъ тѧ внѣ цѣлую тѧ. и ктому не оуничижатъ мене. обыиму тѧ (и) въведу тѧ въ домъ мтре моеѧ, и въ ложницу зачеишїѧ мѧ. (ту мѧ наоучиши), напою тѧ вина съ вонѧми строенаго, (и питїѧ потока моего)[1]. шуица его подъ главою ми, и десница его обыиметъ мѧ. Клѧнувы дщери їерслимлѧ в силахъ и въ крѣпости села. Что движете и възвизаете любовь дондеже аще хощетъ. Кто сїѧ въсходѧщїѧ оубѣлена, (и) оутвержаема о братѣ еѧ. Ѡ облока въставихъ тѧ, тамо поболѣ мти твоѧ, тамо поболѣ роженша тѧ. Положиша мѧ ꙗко печать на срдцы твоемъ, (и) ꙗко печать на мышцы твоеи. зане крѣпка ꙗко смрть любы, жестока ꙗко адъ зависть. крила еѧ (ꙗко огнь пламенѧ оуглїе огнено)[2], пламы еѧ. вода многа не можетъ оугасити любве, и рѣки не потопѧтъ еѧ. аще дасть мужъ все имѣнїе свое въ любви, оуничиженїемъ оуничижатъ его. Сестра наша мала и сесцу не иматъ. что сътворимъ сестрѣ нашеи въ днь воньже аще глати будетъ еи. Аще стѣна есть съгради на неи

митця. **3** Твій пупок, наче карбована чаша, що не потребує суміші. Твій живіт, наче сніп пшениці, оточений леліями. **4** Твої дві груді, як два малюки – близнята сарни. **5** Твоя шия, як слонова вежа. Твої очі, як озеро в Есевоні, в брамах дочки численних. Твої ніздрі, як ливанська вежа, що глядить на лице Дамаску. **6** Твоя голова на тобі, як гора Кармил, плетінки твоєї голови, наче царська багряниця, зв'язана на перегонах. **7** Як ти прикрасилася і як ти осолодилася, любове, в твоїй їжі! **8** Ось твоя велич уподібнилася до пальми і твої груди до її китиць. **9** Я сказав: Вийду на пальму і охоплю її висоту! І твої дві груді будуть, як китиці винограду, і запах твоїх ніздрів, як яблука, **10** і твоє горло, як добре вино. Ходить він, мій брат, правильно задоволений моїми устами і зубами. **11** Я для мого брата. І до мене його повернення. **12** Ходи, мій брате! Вийдемо в поле, поселимося в селах. **13** Рано будемо у виноградниках: побачимо чи зацвів виноград і чи виріс плід, чи *є* гранатові яблука. Там тобі дам мої груди. **14** Мандрагори видали свій запах при наших дверях. Всі овочі добірні, нові до старих, мій кревний, я для тебе зберегла.

Глава 8

1 Хто дасть тобі, мій брате, що ссеш груди моєї матері? Я тебе знайшла ззовні, цілую тебе – і більше мене не зневажать. **2** Обійму тебе і введу тебе до хати моєї матері і до спальні тієї, що мене зачала. Там ти мене навчиш. Я тебе напою вином з вишуканими зелами. І *там* напитки мого потоку. **3** Його лівиця під моєю головою, а його правиця мене обіймає. **4** Я заклинаю вас, єрусалимські дочки, в силах і в кріпості поля! Чому підносите і пробуджуєте любов, поки *не* бажає? **5** Хто вона, та, що виходить вибілена і скріплена її братом? Від яблуні я тебе підніс, там болі зазнала твоя матір, там болі зазнала та, що тебе породила. **6** Поклали мене як печать на твоєму серці і як печать на твоєму рамені. Бо любов сильна, як смерть, завить тверда, як ад. Її крила, наче полум'яний вогонь, її полум'я – вогняне вугілля. **7** Велика вода не зможе згасити любові, і ріки її не затоплять. Якщо чоловік дасть ввесь свій маєток в любові, зневагою його зневажать. **8** Наша сестра мала і грудей немає. Що зробимо для нашої сестри в день, в якому лиш буде говорити

до неї? **9** Якщо є стіна, збудуємо на ній срібні башти. Якщо є двері, розпишемо на ній кедрові дошки. **10** Я – мур, і мої груди як башти. Я була в його очах як та, що знаходить мир. **11** У Соломона був виноградник у Вееламоні. І він дав свій виноградник тим, що його стерегли. Чоловік принесе з його плоду тисячу срібняків. **12** Мій виноградник переді мною. Соломонова тисяча і двісті тих, що стережуть його плід. **13** Ти, що сидиш в численних огорожах і другим приділяєш увагу, дай мені почути твій голос. **14** Біжи, мій брате, і уподібнися до сарни або молодого оленя на ароматських горах!

Кінець книги "Пісня пісень".
Має в собі 8 глав.

стрѣхи сребрАныѧ· (-)[3] аще двѣрь есть напишемъ на нѐй дъскꙋ кѐдровꙋ· Азъ стѣна и сесца моѧ ꙗко (стоълпъ)[4]. азъ бѣхъ въ очїю его, обрѣтающи миръ· виноградъ быхъ (соломонꙋ)[5] въ веламонѣ, (и) дасть виноградъ свои стрегꙋщимъ (его). мꙋжъ принесе въ плодѣ его тысящꙋ сребреникъ. виноградъ мои предо мною, тысяща (соломона)[6], и двѣстѣ стрегꙋщи плодъ его· Сѣдяи въ оградехъ (многихъ, и) дрꙋгїѧ внемлющїѧ, гласа твои оуслыши ми· Бѣгаи брате мои и оуподобися сернѣ, или юнцемъ оленѧ на горы ароматскиѧ·

Конецъ книгъ пѣсней пѣснямъ.
Имать в себѣ, глава, и·

КНИГА МУДРОСТІ СОЛОМОНА

КНИГА ПРЕМꙊДРОСТЬ СОЛОМОНА

Глава 1

іс. 56
мой2. 4
пар2. 15
єре. 43
єре. 4

1 *Полюбіть праведність, ви, що судите землю! Будьте розумні в Господі! В доброті і в простоті серця Його шукатимете! *__2__ Бо Він буде знайдений тими, що не випробовують Його, появиться ж тим, що не відмовилися вірити Йому. **3** Бо лукаві думки відлучають від Бога, а випробована сила скартає безумних. **4** Бо в злохитру душу не ввійде мудрість ані не замешкає в тілі підвладному гріхові. **5** *Бо святий дух уникне напоумлення обманливого і відніметься від безглуздих думок, і напоумиться від надходячого беззаконня. **6** Бо дух мудрості є любителем людей і не зробить невинним проклятого його устами. Бо його внутрішніх свідком є Бог, і праведним дослідником його серця, і слухачем язика. **7** Бо господній дух заповнив вселенну, і те, що все вміщає, має голос знання. **8** *Через

Глава а·

Возлюбите* правдꙋ сꙋдящеи землю. мꙋдрьствꙋите о Гдѣ въ благостыни, и въ простости срдца взыщете его. *Ꙗко обрящетсѧ не искꙋшающимъ его, ꙗвитъ же сѧ не невѣрꙋющимъ емꙋ. строптивая бо помышленїѧ отлꙋчаютъ от Бга, искꙋшена же сила обличитъ безꙋмныхъ. ꙗко въ ѕлохꙋдожнꙋ дꙋшꙋ не внидетъ премꙋдрость, ни обитаетъ в телеси повиннемъ грѣхов. *Стыи бо Дхъ наказанїѧ отбѣжитъ лстива, и отиметсѧ от помышленїи безразꙋмныхъ, и обличисѧ от находѧщаго беззаконїѧ. Чколюбенъ бо Дхъ премꙋдрости, и не извинитъ проклятого от оустенъ его. ꙗко (внꙋтрьнїи)[2] его свѣдѣтель (есть) Бгъ, и срдцꙋ его изыскатель истиненъ, и ꙗзыка слышатель. ꙗко Дхъ Гнь исполни вселеннꙋю, и съдрьжащаго вся разꙋма имать гла· *Сего ради вѣщавшаго беззаконнаѧ не мо-

ісаїа нѕ
в мо д
в пара еі
їере мг
їере д

жетъ оутаити, и ни мимоидетъ его обличающїи сꙋдъ. въ разволенїи бо нечестивыхъ истязанїе бꙋдетъ, словесъ же его слышанїе къ гꙋ прїидетъ, въ обличенїе беззаконїи его. ꙗко оухо ревнїя слышитъ вся, и горко роптанїе не кроется. хранитеся оубо ѿ роптанїя неполезна, и ѿ оболганїя щадите языкъ, ꙗко вѣщанїе таино тще не идетъ. оуста же лжꙋщихъ оубиваетъ дꙋшꙋ. *Не вожделѣите смрти въ блꙋженїи живота вашего, не извлекаите погибели дѣлы рꙋкъ вашихъ. *Ꙗко богъ смрти не сотвори, ни веселится о погибели живыхъ. созда бо въ еже быти вся. и спсены народы мирꙋ. (ни бо)[3] есть в нихъ врачеванїя истребленїю, ниже адꙋ црствїе на земли. правда бо безсмртна е, неправда же смрти снабдѣнїе. нечестивїи же рꙋкама и словесы призваша ю, дрꙋгиню (вмѣниша ю. себѣ быти попозꙋшася)[4], и сꙋпрꙋжество положиша к неи, ꙗко достоини сꙋть оноя части быти.

в мо д

езе ии

це, хто говорить неправедне, не зможе затаїти, і ані не мине його караючий суд. **9** Бо допит безбожних буде у випробуваннях, слів же його звук до Господа прийде на оскарження його беззаконь. **10** Бо вухо ревнивості слухає все, і гірке бурмотання не сховається. **11** Отже, стережіться некорисного бурмотання, і від обмови щадіть язик. Бо потайки вимовлене марно не піде, уста ж тих, що говорять неправу вбивають душу. **12** *Не ревнуйте смерті в блуді вашого життя, ані не витягайте погибелі ділами ваших рук. **13** *Бо Бог не зробив смерть ані не веселиться погибіллю живих. **14** Бо Він створив все для буття. І спасенні роди світу, бо в них немає ані ліку погибелі, ані адових царств на землі. **15** Бо праведність є безсмертна, неправедність же – смерті здобуток.**16** Безбожні ж руками і словами її прикликали, товаришкою вважали вони її собі. Вони посковзнулися і з нею завіт вони поклали, бо гідні вони є тієї частки.

мой2. 4

єз. 18

Гла, в.

Рекоша бо в себѣ помышляющїи неправѣдне. мало есть и с нꙋждею животъ нашъ, и нѣсть исцѣленїя в концы члчести, и нѣсть познанъ раздрѣшенный ѿ ада. ꙗко ни ѿ чегоже рождены есмы, и по сихъ бꙋдемъ ꙗко не быхомъ. ꙗко дымъ дыханїе въ ноздрехъ нашихъ, и слово ꙗко искра въ воздвигненїе срдца нашего. еиже оугасшии пепелъ бꙋдетъ тѣло [наше][1], и дꙋхъ разлїется ꙗко мякокъ воздꙋхъ. І имя наше въ забвенїе прїемлется во время, и никтоже помянетъ дѣлъ нашихъ. И преидетъ животъ нашъ ꙗко стопы облака, и ꙗко мгла разрѣшися иже погонена е ѿ лꙋчь слнчныхъ и теплотою его отягчившися. *(время наше есть [ꙗко][2] стѣнь прохода)[3], и нѣсть обращенїя конца нашего. ꙗко запечатанъ есть и никто [обратится][4]. *прїидѣте оубо и поживемъ въ сꙋщихъ блгихъ, (-)[5] оублажимся зданїемъ ꙗко юность скоре. вина дражаишаго и мира (воина) исполнимся, и да не проидетъ (дасъ)[6] цвѣтъ (времени)[7]. вѣнчаемъ насъ (рожами)[8] преже неже оувяноу, ни едїнъ [оу насъ][9] (лꙋчь бꙋдетъ, иже не проидетъ)[10] блꙋженїа нашего. (никто васъ ѿлꙋченъ бꙋдетъ блꙋженїа нашего вездѣ оставимъ)[11] совѣтника веселїя, ꙗко сїя (есть) часть наша и (се есть жребїи)[12] [нашъ][13]. насилїе сотворимъ оубогꙋ правднꙋ, (и) не пощадимъ вдовицы, ниже старца почтемъ сѣдинъ многолѣтныхъ. да бꙋдетъ же намъ крѣпость законъ правдѣ, не крѣпкое бо неключимо обря-

а пара кд

ісаїа нѕ
а кри еі

Глава 2

1 Адже в собі сказали ті, що мислять неправедне: Наше життя є малим і з бідою; і немає оздоровлення в кінці людини, і не є до пізнання той, що звільнений з аду. **2** Бо ані від чого ми не є народжені, і після цього будемо такими, як ми не були. Бо дим дихання в наших ніздрях і слово, наче іскра в порусі нашого серця. **3** Як вона згасне, наше тіло стане попелом і дух розіллється як порожнє повітря. **4** І наше ім'я піде в забуття в часі, і ніхто не згадає наші діла. І наше життя мине, як стопи хмари, і розійдеться, як мряка, яка є гнана променями сонця і тяжкою стала від його тепла. **5** *Наш час є, наче тінь проходу, і немає повороту нашому кінцю, бо запечатаним є, і ніхто не поверне. **6** *Отже, ходіть і поживемо в існуючих добрах, насолодимося творінням, бо молодість швидко *мине*. **7** Наситімся дорогоцінним вином і миром вояка. І хай не мине нас цвіт часу. **8** Уквітчаймо себе рожами раніше, ніж зів'януть. **9** Кращим не буде ні один з нас, який не перейде нашої розпусти. Ніхто з вас *не* буде відлучений від нашої розпусти. Всюди оставмо радника радості, бо це є наша частка і це є наш жереб. **10** Вчинім насильство над бідним праведним, і не пощадім вдовиці ані не пошануймо довголітню сивину старця. **11** Хай же наша сила буде законом праведності, бо несильне викажеться непотрібним. **12** Зловім праведного обманою, бо він є нам не-

пар1. 29

іс. 56
кор1. 15

потрібний, і противиться нашим ділам, і докоряє нам гріхами закону, і нам ганьбить гріхи нашого виховання; **13** *звіщає, що він має боже знання, і себе називає божим сином. **14** І *він нам став на картання задумів, *тяжким є нам також на вид. **15** Бо його життя не є подібним до інших і його стежки змінені. **16** Ми йому вважаємося за кпини, і він держиться осторонь від наших доріг, наче від нечистот, і блаженним називає останнє праведних, і хвалиться, що за батька має собі Бога. **17** Адже погляньмо, чи його слова правдиві, і випробуймо те, що в його відході. **18** *Бо якщо праведний є божим сином, Він його прийме і визволить його з рук противників. **19** Випробуймо його кривдою і мукою, щоб ми взнали його славу і розсудили між його злобою. **20** Засудім його на ганебну смерть, буде бо йому розгляд від його слів. **21** Це вони задумали і обманулися, бо їх засліпила їхня злоба. **22** І вони не пізнали божих таємниць ані не поклали надію на винагороду праведності, ані не судили про честь непорочних душ. **23** *Бо Бог створив людину на нетлінність і зробив її на образ своєї подоби. **24** *З зависті ж диявола смерть прийшла на світ. Випробовують же його ті, що є з частки того.

мат. 27; ів.; іс. 53; пс. 21 мат. 27; мой1. 1 і 10; сир. 17; мой1. 3

щетсѧ. оуловимъ лестїю праведнаго, ꙗкоже неключимъ (есть намъ)[14], и противѧсѧ дѣломъ нашимъ, и поноситъ намъ грѣхы закона, і износитъ на насъ грѣхи (приобщенїа)[15] нашего. *възвѣщаетъ себе разумъ (бжїи имѣти)[16], и сна [бжїа][17] себе именуетъ· [и][18] *бысть намъ на обличенїе помышленїи [-][19]. *тяжекъ есть намъ такоже къ видѣнїю, ꙗко неподобно е инѣ житїе его, и пременени суть стези его· въ поруганїе вмѣнихомсѧ ему и въздръжитсѧ ѿ путїи нашихъ ꙗко ѿ нечистотъ· [и][20] блажитъ послѣднаа праведнїи, и славитсѧ ѡца [имѣти][21] (себѣ) бга. видимъ (бо) аще словеса его истинна [суть][22], і искусим иже въ исхожденїю его· *аще бо есть истинныи снъ бжїи въсприимѣ его, і избавитъ его ѿ рукъ противѧщихсѧ. досажденїемъ и мукою испытаемъ его, да оувѣмы что его, и осудим межю злобою его. смртїю поносною осудимъ его, будетъ бо ему расмотренїе ѿ словесъ его· Сїѧ помыслиша и съблазнишасѧ, ослѣпи бо и злоба ихъ. и не оувѣдѣша таинъ бжїихъ, ниже мзды оуповаша преподобїѧ, ниже судиша чести душъ непорочныхъ· *Ꙗко бгъ създа члка в нетлѣнїе, и во образ подобїа своего сътвори его· *Завистїю же дїаволею смрть вни́иде въ миръ, искушаю же его иже оного части суть·

мѳ кз; іѡа з; ісаїа нг; ѱло ка мѳ кз; а мо а а і; сирѧ зі; а мо г

Глава 3

1 *Душі праведних в божій руці. До них не доторкнеться мука. **2** *В очах безумних вважалося, що вони померли. Їхній відхід важався злом, **3** і від нападу знищенням. Вони ж є в мирі. **4** Бо хоч і перед людським лицем одержать муку, їхня надія сповнена безсмертя. **5** Трохи скартані були вони і велике одержать. *Бо Бог їх випробував і знайшов їх гідними Себе. **6** *І як золото в горнилі, Він їх випробував і їх прийняв, як жертву цілопалення. **7** *І в часі їхнього відвідання засяють, як іскри по стеблах побіжать. **8** *Вони судитимуть народи і пануватимуть народами. І в них зацарює Господь на віки. **9** І ті, що на нього надіються, зрозуміють правду, і вірні в любові залишаться при ньому. Бо ласка і милосердя в його преподобних і відвідини в його вибранцях. **10** Безбожні ж, як задумали, одержать безчестя, ті, що погордили праведним і відступили від Господа. **11** Бо хто гордує мудрістю і напоумленням, є нечесним. І їхня надія марна, і труди безплідні, їхні діла є без вартості, **12** їхні жінки

мой5. 33; ниж. 5; мой5. 2; сир. 2; дан. 16 мат. 13; мат. 19 кор1. 6

Глва, г·

Праведныхъ* [-][1] дша в руцѣ бжїи (-)[2] не прикоснетсѧ ихъ мука. *непщевани быша въ очїю безумныхъ оумрѣти, [-][3] вмѣнисѧ злоба исходъ ихъ· и ѿ (-)[4] нашествїѧ сокрушенїе. они же суть въ мирѣ, ибо пред лицемъ члчскимъ аще (и) муку прїимутъ, оупованїѧ ихъ бесмртїѧ исполнь· (-)[5] вмалѣ наказани быша (и) великаа въсприимут. *ꙗко бгъ искуси и, и обрѣте и достоины себѣ. *(и) ꙗко злато въ горнилѣ искуси ихъ, и ꙗко всеплодну жрътву прїатъ ихъ. *и въ времѧ посѣщенїѧ ихъ въсїаютъ, [-][6] ꙗко искры по стеблїю потекут· *Судѧтъ ꙗзыкомъ и обладаютъ людми, и воцрится в нихъ гь въ вѣки· [и][7] надѣющїисѧ нань разумѣютъ истинну, и вѣрнїи въ любви пребудутъ ему· Ꙗко блгть и милость въ прпбныхъ его, и посѣщенїе во избранныхъ его· Нечестивїи же ꙗко помыслиша прїимутъ безчестїе, иже нерадиша праведнаго, и ѿ га ѿступиша· Премудрость бо и наказанїе оуничижаѧи нечестенъ (есть), и праздно оупованїе ихъ и труды безплодна, [-][8] неключима (есть) дѣла ихъ· Жены ихъ нечувствены (суть), и

е мо лг; ни е; е мо в; сирѧ в; данї ѕі мѳ гі; мѳ ді а кор ѕ

Ісаїа нд, лу кг, гала д

лукавы чада ихъ, проклято рожденіе ихъ. *Яко блажена (есть) неплоды неоскверънена, иже не позна ложа на грѣхъ. (имать)[9] плодъ въ посѣщеніи душъ. И евнухъ иже не сътвори въ руку (своею) беззаконія, ни помысливый на Господа лукавая. дасть бо ся ему вѣры благодать избранна, и жребій въ храмѣ [божіи][10] угоднѣйшій. Благыхъ бо трудовъ плодъ славенъ, и иже не отпадетъ корене премудрости. Чада же прелюбодѣевъ не съвершена будутъ, и отъ законопреступнаго ложа сѣмя ищезнетъ. Аще бо долгоживотни будутъ ниво чтоже въмѣнятся, и въ безчестіи послѣдняя старость ихъ, аще же скоро скончаются не имѣютъ упованія, ни во дни познанія отъ басней. языка (-)[11] неправедна люта суть скончанія.

безумні, і їхні діти погані, їх рід проклятий. **13** *Бо блаженна є неплідна, неоганена, яка не знала ліжка на гріх, вона має плід у відвідинах душ. **14** І скопець, що не вчинив у своїх руках беззаконня ані не задумав зла проти Господа. Адже дасться йому вибрана ласка віри і дуже милий жереб в божому храмі. **15** Бо плід добрих трудів славний і того, хто не відпаде від кореня мудрості. **16** Діти ж перелюбників не будуть досконалими, і насіння беззаконного ложа пропаде. **17** Бо, якщо довго будуть жити, вважатимуться за ніщо, і вкінці їхня старість без пошани, **18** якщо ж швидко скінчаться, не мають надії ані в дні пізнання через байки. **19** Кінець неправедного роду є поганий.

іс. 54, лук. 23, гал. 4

Глава, д.

Лучши безчадство съ благочестіемъ, безсмертіе бо есть въ памяти ея, яко и предъ Богомъ познается и предъ человѣки. сущіи бо въспоминаютъ ю и любятъ отшедшую и въ вѣце вѣнценосно чтится. (и) нескверныхъ подвижникъ тщаніе одолѣвающи. многоплодна [-][1] нечестивыхъ множества неключима будутъ, и отъ прелюбодѣяніи насажденное не дасть кореніемъ глубину, ниже крѣпко стояніе сътворитъ. Аще убо и вѣтви на время процвѣтутъ, не на крѣпкаго въззрѣвшаго отъ вѣтру поколеблеся, и отъ ѕѣлныхъ вѣтръ искоренится. [и][2] съкрушатся вѣтви нескончани, и плодъ ихъ неключимъ оскоменъ во ядь и ниво чтоже потребенъ. Отъ беззаконныхъ бо соніи чада рожденая, свѣдѣтели суть лукавствія на родители (бо)[3] испытаніа ихъ. Праведникъ же аще постигнетъ скончатися въ покои будетъ. Старость бо честна не многолѣтна, ниже число лѣтъ изочтено. Сѣдина же есть мудрость человѣкомъ, и возрастъ старости житіе непорочно. *Благоугожденъ Богу бысть (и) възлюбися, и живый между грѣшными преложися, въсхищенъ бысть да не злоба измѣнитъ разума его, или лесть прельститъ душу его. Рачениіа бо ѕлая омрачаетъ благая, и желаніе похоти измѣняетъ умъ незлобивъ. скончався въ малѣ исполни лѣта долга, угодна бо бѣ Господеви душа его. Тѣмже потщася отъ среды лукавствія. людіе же видѣвше и не разумѣвше, ни положиша въ помыслѣ таковое, яко благодать и милость въ [преподобныхъ его, и посѣщеніе въ избранныхъ его][4]. Осудитъ же праведникъ умираяи живыхъ нечестивыхъ, и юность скончающаяся скоро долголѣтней ста-

Глава 4

1 Краща бездітність з чеснотливістю, бо безсмертність є в її пам'яті, бо і в Бога пізнається і перед людьми. **2** Бо ті, що існують, згадують її і люблять ту, що відійшла і в віках вінценосною славиться, і як та, що борців змагання здолала. **3** Многоплідні множества безбожних будуть непотрібні. І насаджене з перелюбу не дасть коріння вглибину ані не стоятиме міцно. **4** Отже, якщо й галузки на час зацвітуть, не за нападом сильного, від вітру буде розхитаний і сильними вітрами викоріниться. **5** І зломлені будуть незавершені галузки, і плід їхній – непридатний, неспілий для їжі і до нічого непридатний. **6** Бо діти, народжені від беззаконних снів, є свідками зла супроти батьків в їхньому допиті. **7** Праведник же, коли прийде до закінчення, буде в спокою. **8** Бо шляхетна старість недовголітня ані не вимірюється числом років. **9** Сивина ж є розумність людям, і ріст старості – несплямлене життя. **10** *Він став милий Богові і став улюбленим. І живучи між грішними він переставився. **11** Він був схоплений, щоб зло не змінило його розум чи обмана підманула його душу. **12** Бо любов поганого затемнює добро, і пожадання похоті міняє незлобний ум. **13** Удосконалившись в короткому *часі,* він виповнив довгі літа. **14** Бо його душа була вгодна Господеві, через це він поспішив з-посеред зла. Народи ж, побачивши і незрозумівши, ані не поклали вони в умі таке, **15** що ласка і милосердя в його преподобних і відвідини в його вибраних. **16** А праведний, вмираючи, судитиме живих безбожних. І удосконалена

а мо е, сира мд, евре аі

мой1. 5, сир. 44, євре. 11

молодість швидша довголітньої старості безбожного. **17** Бо побачать кінець мудрого – і не зрозуміють, що враджено про нього і на що його Господь вберіг. **18** Побачать і погордять ним – їх же Господь висміє. **19** І після цього будуть на падіння без честі і на засоромлення між мертвими навіки. Бо Він скине їх дурних, надутих, і сколихне їх від основ, і до кінця пропадуть. І будуть в болі, і їхня пам'ять загине. **20** Прийдуть до роздумування над своїми гріхами, і їх оскаржать із-за їхнього беззаконня.

рости неправеднаго. Оузрятъ бо конецъ премудраго, и не разумѣютъ что въсхотѣ о немъ, и въ что оумали его Гь. оузрятъ и оуничижатъ [его][5], ихже Гь посмѣется. и будутъ посемъ въ паденїе безъчестно, и въ срамоту въ мрътвыхъ въ вѣ. Ꙗко повръжетъ ихъ буиихъ надменыхъ, и поколѣблетъ ихъ ѿ основанїа, и до послѣди изчезнутъ. И будутъ въ болѣзни, и память ихъ погибнетъ. прїидутъ въ помышленїе грѣхъ своихъ (-)[6], и (обличатъ)[7] ихъ противу безаконїи ихъ.

Глава 5

1 Тоді праведник стане у великій сміливості перед лицем тих, що його гнобили і за ніщо вважали його труди. **2** Бачачи, засмутяться від тяжкого страху і жахнуться преславним спасінням. **3** І скажуть в собі, каючись і стогнучи через тісноту упадку: **4** Цей був той, якого ми колись мали за посміховисько і за притчу погорди. Безумні ми, його життя ми вважали безумністю і його кінець безчестям. **5** Як, він зачислений до божих синів і між святими є його жереб? **6** Отже, ми заблукали з праведної дороги. І світло праведності нас не освітило, і сонце нам не засяяло. **7** Ми наповнилися беззаконням в стежках погибелі і ходили в непрохідних пустинях. Доріг же господніх ми не впізнали. **8** Чим корисною була для нас гордість? Або багатство з величанням, що воно нам віддало? **9** Все те минуло як тінь і як вість, що пробігає, **10** і як корабель, що проходить хвилі води, що немає як знайти сліду проходу ані стежок його дороги в хвилях. **11** Чи як птах, коли пролітає крізь повітря. Не знаходиться ніякий знак його дороги. Рану ж роз'ятрює бите, і легкий вітер, силою розділяючи шлях повітря, *проходить*, порухом крил він пролітає. І після цього в ньому не знайдено ніякого знака проходу. **12** Чи як стріла, випущена до наміреної цілі, і розрізане повітря зразу до себе самого сходиться так, що і не бачиться його проходу. **13** Так само і ми, народившись тратимо силу і чесноти ж, ніякий знак не можемо показати. А в нашій злобі будемо вигублені. **14** Бо і надія безбожних як порох, несений вітром, і буде рознесена бурею, як м'ягка піна, і розноситься як дим вітром, і перейшов як пам'ять проходу одного дня. **15** Праведні ж навіки живуть. І в Господі їхня вина-

Глава, е.

Тогда станетъ въ дрьзновенїи велицѣ праведникъ пре лице стужающїи его, и лишающїи трудовъ его. видящїи смутятся страхомъ тяжкомъ, и оужаснутся о преславномъ спсенїю. [и][1] рекутъ въ себѣ кающеся, и тѣсноты ради маянїа [стенаще][2]. сей бѣ егоже имѣхомъ нѣкогда въ посмѣхъ, и въ притчу поношенїа. безумнїи животъ его вмѣнихомъ неистово и конецъ его безчестенъ. како вмѣнися въ снехъ бжїихъ, и въ стыхъ жребїи его есть. Оубо заблудихомъ ѿ пути истиннаго, и правды свѣтъ не облиста на. и слнце не възсїа намъ, безаконїа исплънихомся въ [стезяхъ][3] и погибели. и ходихо въ пустыни непроходимыя, пути же гня не оувѣдѣхомъ. что ползова намъ гордыня, [или][4] богатство съ величанїемъ что въздасть намъ. преидоша [вся она][5] ꙗко сѣнь и ꙗко вѣсть претѣкающїа. [І][6] ꙗко корабль преходяи волны водамъ, егоже проходу нѣсть стопы обрѣсти, ни путь стезей его въ волнах. или ꙗко птица прелѣтающая по аеру, (еяже) ни едино обрѣтеся знаменїе пути. ꙗзву же смущаяи бїеное, (легкїи вѣтръ)[7] и сѣкущи нужею [путь аера][8]. движенїемъ крилъ прелѣтаетъ, и посемъ ни едино [знаменїе обрѣтеся][9] проходу в немъ. Или ꙗко стрѣла испущена на намѣреное мѣсто, (и) раздѣленый аеръ внезапу въ себѣ самомъ заключенъ есть, ꙗко да (и) не видѣтися проходу его. Тако и мы рождени оскудѣваемъ и чти оубо ни единаго знаменїа можемъ показати, въ злобѣ же нашеи скончимся. Ибо оупованїе нечестивыхъ (ꙗко прахъ ѿ вѣтра поемлется)[10]. и ꙗко пѣна (мягкая ѿ буря расторгнется)[11], и ꙗко дымъ ѿ вѣтра разливаеся, и ꙗко память прихода единого дне преиде. Праведници же въ вѣки живутъ. и въ Гѣ мзда ихъ, и помышленїе ихъ пре вышнимъ. Сего ради прїимутъ

црⷭ҇твїе красоты̀, и҆ дїадимꙋ доброты̀ ѿ рꙋки гн҃ѧ· Ꙗ҆́ко десницею покрые и҆хъ, и҆ мышцею защититъ и҆хъ· (И) прїиметъ ѻ҆рꙋжїе ревности е҆го, и въѻ҆рꙋжено сътворитъ създанїе на мщенїе врагомъ. (и҆) ѡ҆блечетъ въ бронѧ правды, и҆ ѡ҆бложитъ шлемъ сꙋда и҆стинна· Прїиметъ щитъ непоборимъ прпⷣбїѧ, поѡ҆стритъ же напрасенъ гнѣвъ въ ѻ҆рꙋжїе, (и҆) побор҃ (-)[12] с нимъ миръ на безꙋмныа. [И҆][13] поидꙋтъ праволꙋчне стрѣлы млнїѧ, и҆ ꙗ҆́ко ѿ бл҃гокрꙋжна лꙋка ѡ҆блачна на намѣрїе перꙋтъ· И҆ ѿ каменометныѧ ꙗ҆рости и҆сполнь падꙋтъ грады, (и҆) възнегодꙋетъ на нихъ вода морьскаѧ, рѣки же потекꙋтъ жестоцае. противꙋ тѣⷯ станетъ дхъ силы, и҆ ꙗ҆́ко бꙋрѧ раздѣлитъ ихъ. и҆ ѡ҆пꙋстоши всю землю безаконїѧ, и҆ ѕлоба превратитъ прстолъ сильныхъ·

город. І їхній розум перед Всевишнім. **16** Через це вони одержать царство краси і вінець красоти з господньої руки. Бо Він їх покриє правицею і раменом оборонить їх. **17** І Він візьме зброю своїх ревнощів і озброєним зробить творіння на помсту ворогів. **18** І зодягне броню праведності, і накладе шолом праведного суду. **19** Візьме непоборимий щит преподобності, **20** вигострить же наглий гнів, як зброю. І з ним же воюватиме світ проти безумних. **21** І підуть добре націлені стріли блискавиць, і полетять до цілі, наче від добре натягнутого лука хмар. **22** І від каменометного гніву впаде повний град, і бурлитиме проти них морська вода, ріки ж рвучко потечуть. **23** Проти них стане дух сили і їх розділить як буря, і опустошить всю землю беззаконня. І злоба переверне престоли сильних.

Гла, ѕ҃·

Слы́шите [бо][1] црїе и҆ разꙋмѣите, (и҆) наоучитесѧ сꙋдїѧ концемъ землѝ. внꙋшите съдержащїи множества, и҆ гордѧщеисѧ ѡ҆ народѣхъ ꙗ҆зыкъ· *Ꙗ҆́ко дана е҆сть ѿ г҃а держава вамъ, и҆ сила ѿ вышнаго· И҆́же и҆стѧжетъ [дѣла ваша][2], и҆ помышленїѧ и҆спытаетъ. ꙗ҆́ко слꙋзи сꙋще црⷭ҇тва е҆го не сꙋдисте право, ни съхранисте закона, ниже по воли бж҃їеи ходисте· (Съкрꙋшенїе скоро)[3] ꙗ҆висѧ вамъ, ꙗ҆́ко сꙋдъ жестоцаншїи на тѣхъ въ находѧщихъ бываетъ· Щала бо подаетсѧ млⷭ҇ть, силнїи же силне и҆стѧжꙋтсѧ· Не лишае бо сѧ лица всѣхъ Влⷣка. ниже оусрамитсѧ вельможи. *ꙗ҆́ко мала и҆ велика сеи сътвори, подобне же проразꙋмѣваетъ ѡ҆ всѣхъ. державным же крѣпко совѣсть и҆спытанїе· К ва҃ бо ѡ҆ мꙋчители словеса моа, да наоучитеса премꙋдрости и҆ не падете. и҆бо съхранѧщеи прпⷣбне прпⷣбнаѧ преоуподобатсѧ. і и҆же наоучаютъ сїа ѡ҆брѧщꙋть ѿвѣтъ. въжделѣите оубо слове мои, възлюбите и҆ накажитесѧ· Свѣтла и҆ неоувадома е҆сть премꙋдрость, и҆ възможна видитсѧ ѿ любѧщи ю, и҆ ѡ҆брѧщетсѧ ѿ и҆щꙋщихъ ю. достизае желающихъ прⷣвидѣти· Оуранивыи к неи не оутрꙋдисѧ, прⷣтекаѧ бо (-)[4] прⷣ враты его. е҆же бо помыслити ѡ҆ неи чювство [е҆сть][5] съвершеное, и҆ бдѧи е҆ѧ ради въ скоре бе печали бꙋде. ꙗ҆́ко достоиныхъ е҆ѧ сїа ѡ҆бходитъ и҆щꙋщи, и҆ на стезахъ покажеся и҆мъ блгⷭ҇нѣ. и҆ въ все провидѣнїи прⷣтечетъ и҆мъ. начало бо е҆ѧ и҆стиннѣише (е҆сть) наказанїѧ вожеленїе. прилежанїе же наказанїѧ любы, (и҆ любитъ)[6] же

крⷭ҇ гі а҃ пе́р і тм҃ г сира҃ ѕі

е҃ мо і в҃ пара҃ кд іѡвъ лд сира҃ ле крⷭ҇ в҃ гала҃ в҃ ефе ѕ҃ кола҃ г дѣѧ҃ і а҃ пе́р а҃

Глава 6

1 Адже, царі, послухайте і зрозумійте, і навчіться судді кінців землі. **2** Послухайте ви, що володієте множествами і що гордитеся юрбами народів. **3** *Бо дана є від Господа вам влада і сила від Всевишнього, який досліджуватиме ваші діла, і дослідить роздуми. **4** Бо, будучи слугами його царства, ви правильно не судили ані не зберегли закон, ані ви не ходили за божою волею. **5** Вам швидко з'явиться розбиття, бо суд дуже страшний на тих буває в наступаючих. **6** Адже мале дається милосердя, сильні ж сильно будуть допитані. **7** Бо не відвернеться задля лиця всіх Владика ані не засоромиться вельможі. *Бо малого і великого Він створив, подібно ж наперед знає про все, **8** а владним вміє покласти сильний допит. **9** Бо до вас, о тирани, мої слова! Щоб ви навчилися мудрості і не впали. **10** Бо ті, що преподобне бережуть, будуть уподібнені до преподобних, і ті, що це навчають, знайдуть відповідь. **11** Отже, забажайте моїх слів, полюбіть і напоумтеся! **12** Мудрість ясна і нев'януча, і спосібною бачиться в тих, що її люблять, і буде знайдена тими, що її шукають. **13** Вона осягає тих, що бажають навчитися. **14** Хто вранці встає, задля неї не змучиться. Бо вона наперед прибігає перед його двері. **15** Адже роздумувати про неї – досконале почуття. І хто чуває задля неї, швидко буде без клопоту. **16** Бо вона обходить шукаючи її гідних, і на стежках їм з ласкою покажеться, і в усякім передбаченні їх випере-

рим. 13
пет1. 10
тит. 3
сир.

мой5. 10
пар2. 29
йов. 34
сир. 35
рим. 2
гал. 2
еф. 6
кол. 3
дія. 10
пет1. 1

дить. **17** Бо її початок – дуже правдиве бажання напоумлення. Дбання ж напоумлення – любов. **18** І любить зберігання її закону, зберігання ж закону – повнота нетління. **19** Нетління ж наближає до Бога. **20** Адже бажання мудрості приводить до вічного царства. **21** *Якщо, отже, насолоджуєтеся престолами і скипетрами, о тирани народів, почитайте мудрість, щоб ви навіки царювали! **22** Що ж є мудрість і як повстала, сповіщу. І не скрию від вас таємниць, але досліджу від початку народження і покладу на світло її пізнання. І не переступлю правду **23** ані не піду, таючи від заздрості, бо цей не буде спільником мудрості. **24** Множество ж мудрих – спасіння світу. І мудрий цар є скріпленням народу. **25** Задля цього прийміть напоумлення за моїми словами. І вам буде на користь.

лук. 17
црс2. 14
црс3. 3

хранѐнїе (закѡ́на)[7] є҆ѧ̀. хранѐнїе же [закѡ́на][8] съвершѐнїе нерастлѣ́нїа (є҆́сть), нерастлѣ́нїе же (твори́тъ бли҆̂ бы́ти)[9] бг҃у. въжделѣ́нїе бо премꙋ́дрости возво́дитъ къ црⷭ҇твꙋ [вѣ́чномꙋ][10]. *А҆́ще ᲂу҆́бо наслажда́етесѧ прⷭ҇то́лы и҆ скѷ́петры ѿ мꙋчи́телїе людїи, почти́те премꙋ́дрость да во вѣ́ки црⷭ҇твꙋ́ете· Что́ же є҆́сть премꙋ́дрость и҆ ꙗ҆́кѡ бы́сть, возвѣщꙋ̀ и҆ не ᲂу҆таю̀ ѿ ва́съ та́инъ. но ѿ нача́ла рожде́нїѧ и҆злѣ́дꙋ, и҆ положꙋ̀ на свѣ́тъ ра́зꙋмъ є҆ѧ̀, и҆ не престꙋплю̀ и҆́стины. ни́же за́вистїю та́ющи съпꙋ́тьствꙋю, ꙗ҆́кѡ се́и не бꙋ́детъ прича́стникъ премꙋ́дрости. мно́жество же премꙋ́дрыхъ сп҃се́нїе мі́рꙋ. и҆ црь премꙋ́дръ ᲂу҆твержде́нїе є҆́сть люде́мъ· Сего ради прїими́те наказа́нїе по словесе́мъ мои҆̂мъ, и҆ по́льзꙋетъ ва́мъ·

лꙋ ѕі
в црⷭ҇ дї
г црⷭ҇ г

Глава 7

1 Бо і я є смертним чоловіком, подібним до всіх, і народжений від того, що родить раніше створеного. *І в материному лоні я одержав тіло, **2** в десятьох місяцях я набрав товстості в крові від чоловічого насіння. Не з насолодою чи сном зійшов я. **3** І я, народившись, вдихнув спільне повітря, і я впав на землю з природи подібну, і я, плачучи, видав перший голос, подібний до всіх. **4** І в пеленках я був вигодований і з великим дбанням. **5** Бо ніякий цар не мав інший початок народження, **6** *адже всім є один вхід в життя і подібний же вихід. **7** *Через це я помолився – і мені була дана мудрість, і я закликав – і на мене прийшов дух мудрості. **8** І я її вважав за кращу від скипетрів і престолів, і багатство я вважав за ніщо в порівнанні з нею. **9** *Ані не уподібнив я її до дорогоцінного каменя, бо всяке золото перед її видом є трохи піску і срібло перед нею вважатиметься за кал. **10** Я її полюбив понад здоров'я і красу і *ще* більше вирішив її мати за світло, бо її слово є незасинаючим. **11** *Все ж добро прийшло до мене разом з нею, і незлічиме багатство її рукою. **12** І вона розвеселилася усім, бо їхньою вважається мудрість. І я ж її не бачив в народженні їхньому. **13** Я без обмани навчився, без заздрості подаю і не скрию її багатство. **14** Бо безмежним є скарб для людей, якого добрі послали до Бога на дружбу, і задля напоумлення поставлені дарами. **15** Мені ж Бог дасть говорити суди і роздумувати гідне тим, що поступають. Бо Той є провідником мудрості і правителем мудрих. **16** Адже в його руках і ми, і наші слова,

йов. 1
йов. 1
тим1. 6
йов. 1
тим1. 6
йов. 2
при. 8
црс3. 3

Глⷡ҇а, з҃·

Єсмь бо и҆ а́зъ (чл҃къ сме́ртенъ)[1] подо́бенъ всѣ́мъ, и҆ бы́вый ѿ роди́телѧ пре́жде созда́ннаго. *И҆ въ чре́вѣ ма́терни взѧ́хъ пло́ть, десѧтїю мцⷭ҇и сътолсте́хъ въ кро́ви ѿ сѣ́мени мꙋ́жеска, (не)[2] ᲂу҆слажде́нїю ли сна съниидо́хъ· И҆ а́зъ [-][3] роже́нъ въспрїѧ́хъ ѻ҆́бщего а҆́ера, и҆ в подобострастнꙋю (зе́млю ᲂу҆падо́хъ)[4], (и҆) пе́рваго гла́са подо́бна всѣ́мъ (и҆спꙋсти́хъ пла́чꙋщи)[5]. (и҆) в пелена́хъ въскормле́нъ є҆смь, и҆ вели́кимъ прилежа́нїемъ. ни є҆ді́нъ бо црь и҆́но и҆мѣ̀ рожде́нїѧ нача́ло. *є҆ді́нъ бо (вхо́дъ всѣ́мъ)[6] (є҆́сть) в жи́тїе (подо́бенъ же і҆ и҆схо́дъ)[7]· *Сего ради помоли́хсѧ и҆ (дана бы́сть мнѣ̀ мꙋ́дрость)[8], (и) призва́хъ и҆ прїи́де на́ мѧ дх҃ъ премꙋ́дрости. [и҆][9] предсꙋди́хъ ю҆̀ скѷпе́тръ и҆ престо́лъ, и҆ бога́тество ничто́же мнѣ́хъ бы́ти въ разсꙋжде́нїю тоѧ. *ни́же ᲂу҆подоби́хъ є҆ѧ̀ ка́мени пречи́стомꙋ, ꙗ҆́кѡ все зла́то въ сложе́нїи тоѧ пѣсо́къ (є҆́сть) менші́и, и҆ ꙗ҆́кѡ ка́лъ мни́тсѧ (предъ не́ю сребро)[10]. Па́че здра́вїѧ и҆ красоты возлюби́хъ ю҆̀, и҆ предложи́хъ ю҆̀ за свѣ́тъ и҆мѣ́ти, ꙗ҆́кѡ не ᲂу҆сыпа́емо (є҆́сть вѣща́нїе є҆ѧ)[11]. *прїидо́ша же мнѣ̀ бл҃га [всѧ вкꙋ́пѣ][12] с не́ю, и҆ безчисле́но бога́тьство рꙋко́ю, є҆ѧ· (И҆) возвесели́ же сѧ ѡ҆ всѣ́хъ ꙗ҆́кѡ и҆́хъ мни́тсѧ премꙋ́дрость, (и҆) не ви́дѣхъ же є҆ѧ̀ в роже́нїю бы́ти си́хъ, нелѐстне наᲂу҆чи́хсѧ, безъ за́висти подаю, (и҆) бога́тьства є҆ѧ̀ не съкры́ю, не конча́емо бо [є҆́сть сокро́вище][13] чл҃кѡ́мъ, є҆гоже бл҃гїи къ бг҃ꙋ посла́ша въ содрꙋже́нїе, и҆ наказа́нїа ради да́ры съставлены· Мнѣ́ же да́сть бг҃ъ гл҃ати ѡ҆сꙋжде́нїѧ и҆ мнѣ́ти досто́йне ᲂу҆спѣва́ющихъ· ꙗ҆́кѡ той (-)[14] премꙋдрос-

і҆ѡвъ а҃
і҆ѡвъ а҃
а҃ тим҃ ѕ҃
і҆ѡвъ а҃
а҃ тим҃ ѕ҃
і҆ѡвъ в҃
при҃ и҃
г҃ црⷭ҇ г҃

ти водитель єсть, и премудрымъ исправитель въ руку бо єго и мы и словеса наша и всѧка же мудрость, и дѣлъ художество. сей бо (даде мнѣ)[15] иже суть разума истинна, познати съставлєніє миру, и съдѣланіє стихіи. начало и съвершеніє и полъ времені а, образъ премѣненіє (і измѣненіє), и (съвершеніє)[16] временемъ. лѣта кругъ, и ѕвѣздамъ разсмотреніє, єстество животныхъ, и гнѣвъ ѕвѣреи. вѣтровъ нужду и помышленіѧ чл҃къ, разньство лѣтораслемъ и силы кореніи, и єлика же суть съкрыта и непрєвидѣнна изоучихъ. в (сихъ)[17] бо оумохитрецъ наоучи мѧ премудрости. єсть бо в тои дх҃ъ [ст҃ъ разума][18], єдінородныи, многодѣльныи зрачныи. благодвижныи, пречистыи, несквєрныи истиненъ, блгъ, любѧщъ добро, остръ не възбраненъ, благодѣлателенъ, любочл҃ченъ, извѣстныи крѣпкіи, безпечаленъ, вьсесиленъ вьсевидѧщіи· выну въмѣщаѧи духовъ разумичныхъ чистыхъ, зрачнѣишихъ. всѣхъ бо движеніи подвижнѣиша (єсть) премудрость· достизаєть и въмѣщаєт выну ради (своєѧ) чистоты, мгла бо єсть (силы бж҃іа)[19] (-)[20] излїаніє вседержителѧ (крѣпкаго)[21], (и) сего ради ничто осквернено на ню прїидеть· Оубѣленіє бо єсть свѣтлости вѣчныѧ и зерцало непорочно бж҃іа дѣланіѧ, и образъ блгостынѧ єго. єдіна же сущи всѧ может и пребывающаа в неи всѧ обновлѧєт· И по родѣхъ въ дш҃а прпбныхъ преходѧща, други бж҃іѧ и прркы поставлѧєть. ничтоже бо възлюбитъ бгъ, токмо сего иже съ премудростію пребываєт· Єсть бо сіѧ краснѣиши слнца, и паче всѣхъ ѕвѣздъ положеніѧ свѣту, паче лучша обрѣтеса (прежнѧѧ)[22]. сего убо въсприимет нощь, премудрости же не оудолѣет ѕлоба· досѧжеть бо ѿ конца даже до конца крѣпко, и разсмотрѧєть всѧ благо·

і вся ж мудрість, і вміння діл. **17** Бо Він дав мені те, що є пізнання правдивого, щоб знати склад світу і діяння стихій, **18** початок і кінець, і середину часів, образ переміни і зміну, і повноту часів, **19** круг літа і розміщення звізд, **20** єство живих і гнів звірів, силу вітрів і роздумування людей, різнородність рослин і сили коріння. **21** І те, що сховане і непред’явлене, я вивчив. Бо в цих творець навчив мене мудрості. **22** Бо в тому є святий дух розуму, єдинородний, багатоденний, оглядний, добре порушний, пречистий, неосквернений, правдивий, добрий, що любить добро, гострий **23** не до спинення, що добро чинить, що людей любить, славний, сильний, без клопоту, всесильний, всевидючий, що постійно вміщає розумних, чистих, дуже огрядних духів. **24** Бо з усіх порухів рухливішою є мудрість. Вона постійно осягає і вміщає через свою чистоту, **25** бо є мряка божої сили, пролиття сильного Вседержителя. І через це нічого мерзенного до неї не припаде. **26** Бо вона є світочем вічної світлості і непорочним дзеркалом божої дії, і образом його доброти. **27** Будучи ж єдиною, все може, і все те, що є в ній, обновляє. І входячи за родами в душі преподобних, ставить божих друзів і пророків. **28** Бо Бог нічого не полюбить, хіба цього, що перебуває з мудрістю, **29** бо вона є гарнішою від сонця і понад розсташування світла всіх звізд. Вона знайдена була набагато гарнішою від попередніх. **30** Це, отже, приймає ніч. Зло ж мудрість не переможе. **8,1** Бо вона охопить міцно від краю аж до краю і добре все розглядає.

Гла, и·

Сїю възлюбихъ и възыскахъ ѿ юности моеѧ, и възыскахъ невѣсту водити себѣ, и любитель быхъ красоты тоѧ. благородства тоѧ славить съжитїє (имѣющи бж҃їє)[1], но и всѣхъ влдка възлюби ю. оучителница бо єсть наказанїа бж҃їа, (-)[2] избрателница (дѣла)[3] того, (и аще)[4] богатьство єсть въжделѣннаго притѧжанїѧ въ животѣ. что премудрости богатѣише, єюже (дѣлаютсѧ всѧ)[5], аще же чувство дѣлаєтсѧ, кто єѧ сущихъ лучшїи (художникъ єсть)[6]. И аще правду възлюбить кто, труды сеѧ суть чтны. трезвѣнію бо и премудрости оучить [и][7] правдѣ и мужества, ихже лучши ничтоже єсть въ жизни чл҃комъ· (И аще)[8] множеству оума вожелѣеть

Глава 8

2 Її я полюбив і шукав від моєї молодості, і намагався привести собі *як* невісту, і став любителем її краси. **3** Благородність її прославляє, маючи співжиття з Богом. Але і всіх Владика її полюбив, **4** адже вона є учителькою божого напоумлення, та, що вибирає його діла. **5** І якщо багатство є жаданим придбанням в житті, то що багатше від мудрості, якою все робиться? **6** Якщо робиться чуття, то хто є кращим художником від неї з тих, що є? **7** І якщо хтось полюбить праведність, її труди є чесні. Бо вона навчає поміркованості і мудрості, і праведності і мужності, від яких ніщо не є кращим в житті людей. **8** І якщо хтось бажатиме багато розум-

ності, щоб знати древнє і розуміти будуче, знати склад слів і розв'язки загадок, знаки і дива, і вона передбачила події часів і віків. **9** Я, отже, судив її собі привести на співжиття, знаючи, що мені буде доброю порадницею і спільницею в дбанні і смутку. **10** І через неї буде слава в народах і честь перед старцями. Юнаком **11** гострим буду я на суді, і перед лицем сильних буду подиву гідним. **12** Як я змовчу – вони стерплять, як заговорю – вони сприймуть. І як я довго говоритиму, покладуть руку на їхні уста. **13** Через неї я одержу безсмертя і запишу цим, що після мене, вічну пам'ять, **14** розгляну народи, і народи мені підкоряться, **15** злякаються мене ті страшні тирани, що чують, і в множестві з'явлюся добрим і в бою сильним. **16** Входячи до мого дому, спочину з нею, бо її життя немає гіркоти ані з нею співжиття – болю, але веселість і радість. **17** Це роздумуючи в собі, я чинив дбання в моїм серці, бо мудрість є безсмертною в роді. **18** І в її дружбі добра насолода, і в трудах її рук невичерпне багатство, і в повчанні її бесіди – мудрість, і просвічення в придбанні її слів. Я обходив шукаючи, щоб її одержати. **19** Я ж був розумним рабом, жереб доброї душі. **20** Радше ж будучи добрим я прийшов в неосквернене тіло. **21** Я ж пізнав, що інакше не буду стриманим, якщо не дасть Бог. І це її мудрістю – знати чия є ласка? І я прийшов до Господа і помолився до нього, і промовив з усього мого серця.

кто, вѣдѣти древнѧѧ, и будущаѧ разумѣти. вѣдѣти вѣтїѧ словесъ и рѣшенїѧ гаданїи, знаменїѧ и чюдеса провѣдѣ, и съхожденїе временъ и вѣковъ. Судихъ убо сїю извести [мнѣ][9] къ сожитїю, вѣдущи ꙗко будетъ ми съвѣтникъ благихъ, и прїединенїе попеченїи и скорби. (И будетъ)[10] сею слава въ народѣхъ, и честь пред старцы. юноша остръ обращуса въ судѣ, и въ зрацѣ силныхъ удивлюса. Щолчащу ми потръпѧ, (-)[11] вѣщающу ми вънмѧ. и глющу ми о мнозѣ, руку положа на уста своѧ. (Сеѧ ради прїиму)[12] безсмертїе, и память вѣчную симъ иже по мнѣ оставлю. расмотрю люди, и ꙗзыцы повинутсѧ ми. убоѧсѧ мене слышавши мучители страшнїи, (и) о множествѣ ꙗвлюсѧ благъ и въ брани крѣпокъ. въходѧщи въ домъ мои упокоюсѧ с нею. не бо иматъ горести житїе еѧ. ни болѣзни съжитїе тоѧ, но веселїе и радость. Сїѧ помышлѧющи въ мнѣ и печахсѧ въ срдцы моемъ, ꙗко безсмертна есть въ сродствѣ премудрость, и въ содруженїи еѧ услажденїе благо, и въ трудѣхъ руку еѧ богатьство безоскудѣнїѧ. и въ обьученїю бесѣды еѧ мудрость, и просвѣщенїе въ приобщенїи словесъ еѧ. обхожахъ ищущи да въсприиму ю (-)[13]. отрокъ же быхъ разуменъ, души же (благїѧ жребїи)[14]. паче же благъ сыи прїидохъ въ тѣло нескверно. Познахъ же ꙗко не инако буду въздержанъ, аще не богъ дасть. И сїе коею мудростїю вѣдѣти коего (есть) благодать. (И) прїидохъ къ гу и молихсѧ ему, и рекохъ ѿ всего срдца моего.

Глава 9

1 Боже батьків і Господи твого милосердя, що створив все твоїм словом, **2** і твоєю мудрістю створив людину, щоб володіла Тобою створеним творінням **3** і провадила світом в преподобності і праведності, і в розумності душі судила суд, **4** дай мені ту мудрість, що стоїть пред твоїми престолами, і не відкинь мене від твоїх рабів. **5** *Бо я твій раб і син твоєї рабині, і чоловік немічний, і короткочасний, і малий в розумінні суду і законів. **6** І, отже, якщо хтось буде досконалий в людських синах, якщо віддалиться твоя мудрість, за ніщо вважатиметься. **7** *Ти ж мене вибрав царем твого народу і суддею твоїм синам і дочкам. **8** І ти мені сказав збудувати храм на твоїй святій горі і жертовник в місті твого замешкання за подобою твого святого шатра, яке Ти приготував від по-

пс. 115

црс3. 3
пар1. 28
пар2. 1

Глава, ѳ.

Бже ѿцъ и ги мати [твоеѧ][1], сътворивыи всѧ словомъ твоимъ. и премудростїю твоею устроивыи члка. да владѣетъ ѿ тебе сътворенными тварми. и да расмотритъ миръ въ прпбїи и правдѣ, и въ управленїи дши судъ судити. даждь мнѣ престолъ твоихъ престателницу премудрость, и не (ѿрини мене)[2] ѿ отрокъ твоихъ. *ꙗко азъ рабъ твои, и снъ рабы твоеѧ. (и) члкъ немощенъ и маловремененъ, и умаленъ въ разумѣ суда и законъ. И аще убо кто будетъ съвершенъ въ снѣхъ члческихъ. аще удалиса премудрость твоѧ ни въчтоже почтетсѧ. *Ты (же) избралъ мѧ еси цра людемъ твоимъ, и судїею снwвъ твоимъ и дщеремъ. [И][3] реклъ (ми) еси създати храмъ въ горѣ стѣи твоеи, и въ градѣ обитанїѧ твоего олтарь. Подобїемъ скинїѧ (твоеѧ) стыѧ: юже уготовалъ еси ѿ начала.

ѱло рѕі

г црс г
а пара кн
в пара а

при҃ и҃ іѡа҃ а҃

*И҆ съ тобо́ю премꙋ́дрость вѣ́дꙋщїѧ дѣ́ла твоѧ. и҆же пребыстъ тогда є҆гда (миръ творилъ є҆си)[4], и҆ видѧше что (є҆) оу҆го́дно ѻ҆чима твоима, и҆ что право въ заповѣдехъ твои҆. Посли ю҆ съ (нбсъ стыхъ)[5], и҆ ѿ пр҇тла славы твоеѧ. Посли ю҆ да сꙋщи съ мною трꙋдитсѧ, (да)[6] вѣмъ что бл҇гоꙋгодно є҆сть пре҇ тобо́ю. вѣстъ бо она всѧ и҆ разꙋмѣетъ, (-)[7] наставѝ мѧ въ дѣлехъ моихъ мꙋдрене, и҆ съхранитъ мѧ въ славѣ своеи. и҆ бꙋдꙋ оу҆годна дѣла моѧ, и҆ рассꙋжꙋ люди твоѧ праве҇не, и҆ бꙋдꙋ достоинъ престола ѿца моего.

і҆саїа м҃ кри҃ аі а҃ кри҃ в҃

*Кто бо чл҇къ познаетъ совѣтъ бжїи, и҆ кто помыслитъ что хощетъ [бгъ][8]. Помышленїѧ бо смр҇тна боѧзнена, и҆ недовѣдомы провидѣнїа наша. (Тѣло бо тлѣнное)[9] ѿтѧгчае҇ дш҇ю, и҆ (земное житїе ѡ҆дебелѣвае҇)[10] оу҆мъ, [и҆][11] велїе попеченїе многа помышлѧюща. (-)[12] є҆два разꙋмѣвае҇ иже на земли, и҆ иже въ рꙋкахъ ѡ҆брѧщемъ съ трꙋдомъ. а҆ иже на нбси кто и҆сслѣди. волю же твою кто позна, а҆ще не ты̀ далъ є҆си премꙋдрость, и҆ послалъ є҆си (дх҇а ст҇аго твоего)[13] ѿ высоты. И҆ тако и҆справиша стезѧ̀ иже на земли, и҆ иже (тебѣ оугодно)[14] наоу҆чиши чл҇цы. и҆ премꙋдростїю (твоею) и҆сцѣлѣша.

чатку. **9** *І з тобою мудрість, що знає твої діла, яка була тоді, коли Ти творив світ. І вона знала, що є вгодне твоїм очам і що правильне в твоїх заповідях. **10** Пошли її з святих небес і з престолу твоєї слави, пошли її, щоб, будучи зі мною, трудилася, щоб я пізнав, що є добровгодне перед тобою. **11** Бо вона знає і розуміє все, мене мудро попровадить в моїх ділах і мене обереже у своїй славі. **12** І мої діла будуть сприйнятні, і праведно судитиму твій народ, і буду гідний престолу мого батька. **13** *Бо яка людина пізнає божу раду і хто збагне, що Бог бажає? **14** Бо задуми смертних нещасні і наші думки нестійкі. **15** Адже тлінне тіло тяжить на душі, і земне життя обтяжує ум. І великий клопіт. Багато з того, що думаємо, **16** ледве розуміємо. Те, що на землі, і те, що в руках, знаходимо з трудом. А те, що на небесах, хто дослідив? **17** Волю ж твою хто пізнав, якщо не Ти дав мудрість і послав духа твого святого з висоти? **18** І так вони випрямили стежки, що на землі, і те, що Тобі вгодне, Ти навчиш людей. І Твоєю мудрістю вони оздоровлені.

при. 8 ів. 1

іс. 40 рим. 11 кор1. 2

Гл҇а, і҃.

Сїѧ пръвозда́нънаго ѿца мирꙋ є҆ди́но създа́на съхрани, і и҆зведе є҆го ѿ грѣха є҆҃. *даде́ же є҆мꙋ крѣпость содръжати всѧческаѧ. ѿстꙋпи же ѿ неѧ неправедне въ гнѣве є҆го, *братоꙋбїичесними погибе нр҇авми. *сего ради потоплѧемꙋ землю, паки спсе премꙋдрость. въ составленїю древа праведнаго съблюде. *сїѧ и҆ во є҆диномыслїи лꙋкавъства ꙗзыческа, сотрѧсши ѡ҆брѣте праведнаго и҆ съхрани є҆го непорочна бꙋ, и҆ на чадѣ млть крѣпкꙋ снабди. *сїѧ праве҇на ѿ погибающихъ нечестивы҇ и҆збави бѣжащаго, [ѻ҆гнѧ низходѧща][1] на пѧть градъ, є҆гоже є҆ще свѣдѣтельство лꙋкавъствїѧ дымѧщисѧ стои҆ пꙋсте, и҆ неисконча́ными времены плодоносѧща древеса. [и҆][2] невѣрныѧ дш҇а памѧть стоѧщи столпъ сла҇. Премꙋдрость бо мимоходѧщїи не токмо съгрѣшиша є҆же не вѣдѣти (є҆ѧ) бл҇га, но и҆ безꙋмїѧ [своего][3] ѡ҆ставиша житїю памѧть, в нихже согрѣшиша да не (възмогꙋтъ оу҆таити)[4]. премꙋдрость же слꙋжащи҆ є҆и ѿ болезнеи и҆збави. *сїѧ бѣгльца гнѣва брата праведнаго настави въ стезѧ̀ правы [и҆][5] показа̀ є҆мꙋ црьствїе бжїе. и҆ дасть є҆мꙋ разꙋмъ стыхъ, почти є҆го въ трꙋдехъ, и҆ оу҆множи трꙋды є҆го. въ ѡ҆биде ѡ҆дръжащихъ є҆го, пре҇ста̀ (є҆мꙋ) и҆ ѡ҆бо-

а҃ мо҃ в҃ · а҃ мо҃ д҃ · а҃ мо҃ з҃ · а҃ мо҃ аі · а҃ мо҃ ді · а҃ мо҃ ки

Глава 10

1 Вона першого створеного, батька світу, самого створеного оберегла і вивела його від його гріха, **2** *дала ж йому силу всім володіти. **3** Відступив же він неправедно від неї в його гніві, *він згинув братовбивчою люттю. **4** *Через це потоплену землю знову спасла мудрість, через склад дерева вона зберегла праведного. **5** *Вона і в однодумності, струсивши лукавства народів, знайшла праведного і зберегла його непорочним Богові, і силу виказала на дитині милосердя. **6** *Вона спасла праведного від безбожних, що погибали, того, що тікав, від вогню, який падав на п’ять міст, **7** яких свідоцтво лукавості курячись ще стоїть пусткою і впродовж нескінченності часами плодоносить дерева, і стоїть соляний стовп – пам’ять невірної душі. **8** Бо ті, що оминали мудрість, не тільки згрішили, тому що не знали її добра, але й своєї безумності залишили пам’ять для життя. Щоб не змогли затаїти те, в чому згрішили. **9** Мудрість же визволила з болів тих, що їй служили. **10** *Вона втікача від гніву, праведного брата наставила на праведні стежки. І показала йому боже царство, і дала йому розум святих, вшанувала його в трудах, і помно-

мойі. 2 · мойі. 4 · мойі. 7 · мойі. 11 · мойі. 19 · мойі. 28

жила його труди. **11** Коли в образі мали його, вона стала при ньому і збагатила його, **12** і оберегла його від ворогів, і оборонила його від тих, що насідали, і подала йому сильний подвиг. Щоб він знав, що побожність є найсильнішим з усього. **13** *Вона праведного проданого не покинула, але й від гріха його спасла. **14** Вона ж з ним зійшла до рову і в кайданах його не покинула, аж доки не принесла йому скипетр царства і владу над тими, що його гнобили; і виказала ж зло брехунів, яке вони зробили проти нього, і дала йому вічну славу. **15** *Вона визволила народ праведних і невинне насіння від народів, що гнобили: **16** *ввійшла в душу господнього раба і вона стала перед страшними царями в чудах і знаках. **17** І вона віддала преподобним винагороду за їхній труд, і настановила їх на подиву гідну дорогу, і стала їм покровом в дні і полум'ям звізд вночі. **18** *І вона їх провела крізь Червоне море і провела їх через велику воду. **19** Їхніх *же* ворогів вона втопила і викинула їх з глибин безодні. **20** *Через це праведні взяли добич безбожних *і оспівали, Господи, твоє святе ім'я і однодушно похвалили ту твою руку, що воювала. **21** Бо мудрість відкрила уста німих і ясними зробила язики немовлят.

мой1. 37
мой2. 1
мой2. 3
мой2. 14
мой2. 12
мой2. 15

Глава 11

1 *Він попровадив їхні діла руками святого пророка. **2** Він пройшов незаселену пустиню і в непрохідних поставив шатра. **3** Вони зробили спротив війною і відомстили ворогам. **4** *Були спрагнені і закликали до Тебе – і їм дана була вода з нетесаного каменя і оздоровленя від спраги з твердого каменя. **5** Бо через це потерпіли їхні вороги, через це вони не розуміючи *зазнали* добродійство. **6** Отже, замість джерела – вічні ріки пролиття крові були вдарені **7** на оскарження вбивства немовлят. За наказом ти дав їм безмірну воду, понад надію, **8** ти показав через що тоді спраглих, як ворогів, ти мучив. **9** Бо коли були випробувані, отож, в милосерді напоумлювані, пізнали як безбожні, засуджені в гніві мучилися. **10** Отже ж, навчаючи цих, як батько ти випробував, тих же ти засуджуючи дослідив, як строгий цар. **11** І відсутні ж і присутні так само мучилися, **12** бо їх охопив подвійний смуток і стогін з пам'яттю минулого. **13** Бо коли чули, що задля своїх мук зазнали добродійство, вони сприймали Господа. **14** Адже, відкидаючи давно сказане, відступили сміючись, вкінці припадкам здивувалися, жадаючи те,

мой2. 16
мой2. 17
пс. 77
і 104
кор1. 10
іс. 48

гати его, [и][6] схрани его ѿ врагъ, и ѿ ласателїи защити [его][7]. и подвигъ крѣпокъ даде ему, да увѣсть яко всѣхъ сильнѣи есть благочестїе. *Сїа проданаго праведнаго не оставы, но (и) ѿ грѣха избави его. снийде [же][8] с нимъ в ровъ, и въ узахъ не остави его. дондеже принесе ему скипетръ царствїа, и власть на мучащихъ его. (и) лживы же показа порокъ сътворшихъ нань, и даде ему славу вѣчную. *Сїа людїи праведныхъ и сѣмя непорочное избави, ѿ языкъ оскорбляющихъ. *вниде въ душу раба господня, и въста противу царей страшнымъ в чюдесехъ и знаменїихъ. [и][9] въздаде преподобнымъ мзду трудовъ ихъ, [и][10] настави ихъ въ путь дивенъ. и бысть имъ въ покровъ днем, и въ пламень звѣздъ в нощи. *[и][11] проведе ихъ по морю чрьмному, и проведе их сквозѣ воду зѣлну. враги же ихъ потопи, и ѿ глубинныя бездны изверже ихъ. *Сего ради праведнїи взяша корысти нечестивыхъ. *и въспѣша господи имя святое твое, и одолѣтелницу (руку твою)[12] похвалиша единодушне. яко премудрость ѿверзе уста нѣмыхъ, и языцы младенцемъ сътвори ясны.

а мо аз
в мо а
в мо г
в мо дi
в мо вi
в мо еi

Глава, аi.

Управи* дѣла ихъ в руку пророка святаго. проиде пустыню необитанную, и въ непроходимыхъ въдрузи куща. съпротивишася бранемъ и [ѿмстиша врагомъ][1]. *въжадаша и възваша тебе, и дана бы имъ (вода ѿ камени несѣкома)[2], і исцѣленїе жажди ѿ камени жестока. ихже бо ради пострадаша врази их, сихъ ради сїи недоумѣющеся благодѣянїа. За источникъ убо вѣчныя рѣки, крови излїянїе смятенны въ обличенїе младенцеубїиницъ по повелѣнїю далъ еси имъ, гобзующуся воду безнадежне показалъ еси. за еже тогда жаждущихъ како противныхъ умучи. егда бо искушени, ибо въ милости наказанїи познаша како въ гнѣве осужени нечестивїи мучишася. сих же убо яко отецъ учащи искусилъ еси, онѣх же яко жестокъ царь осуждая испыталъ еси, и ѿстоящїи же и предстоящїи такожде мучишася. сугуба бо ихъ прїятъ печаль, и стенанїе съ памятїю минувшихъ. Егда бо слышаху своихъ ради мученїи благодѣяныхъ ихъ, съразумѣвали господа. въ ѿложенїи бо древле реченаго ѿступиша смѣющеся, на концы слученїю

в мо ѕi
в мо зi
псало оз
и рд
а кор i
iсаїа ми

оудивишася. неподобная праведнымъ жадающе, за помышленія же безумныхъ неправда ихъ. в нихже блазнящеся честовахꙋ безсловесныя пресмыкающіися, и звѣреи лютыхъ. Послалъ еси имъ множество безсловесныхъ животныхъ въ ѿмщеніе, да познаютъ яко имиже (съгрѣшиша)[3] сими же и (мучатся)[4]. *Не невъзможна бо всесилная (рука твоя)[5], [яже][6] сътвори миръ ѿ несообразныя вещи. (и) посла имъ множество медвѣдеи, или оудавленія львова, или новороженыхъ гнѣва полныхъ (и) (незнаемыхъ ѕвѣреи)[7], или огнь дышущь, (или дыма вонюща прилагающи)[8]. или страшны ѿ очію искры насылающи. ихже не токмо пакость можаше истребити (-)[9], но и образъ оубояся погубити. и безъ (-)[10] тѣхъ единѣмъ духомъ пасти могоша, ѿ суда гонени, и развѣяни ѿ духа силы твоея, но вся в мѣру и число и превѣсъ расмотрилъ еси. Много бо мощи тебѣ паче есть всегда, и державѣ мышца твоея кто съпротивится. яже яко стражникъ въ превѣсе тако весь миръ пред тобою, и яко капля росы оутренія сходящія на землю. *милуеши же всѣхъ яко вся можеши, и презираеши грѣхи человѣкомъ въ покаяніе. любиши же сущая вся, и ничтоже гнушаешися яже сътворилъ еси, ни бо ненавидяще что оукрасилъ еси. какоже пребыстъ сіе аще ты не изволи, или еже не нареченно ѿ тебе съхранися. щадиши же вся яко твоя суть владыко душелюбныи.

г҃ мо к҃ѕ іере҃ и҃ — ри҃ б҃ михеа з҃

що неналежне праведним. **15** А з-за безумних задумів їхня неправедність. В них же блукаючи вони почитали безсловесних зміїв і жорстоких звірів. Ти їм послав множество безсловесних тварин на помсту, **16** щоб вони пізнали, що те, чим згрішили, цим же й мучені будуть. **17** *Бо не була неспроможна твоя всесильна рука, що створила світ з матерії, що без виду, і послала їм множество ведмедів або убиття левами **18** чи новостворених гніву повних і невідомих звірів, які або вогнем дишуть, або видають смердячий дим, або посилають страшні іскри з очей. **19** Не тільки їхня шкідливість могла вигубити, але і вид перестрашивши знищити. **20** І без тих одним подихом могли впасти переслідувані судом і розсіяні духом твоєї сили. Але все в міру, і число, і вагу ти встановив, **21** бо Ти багато можеш, ще більше завжди. І хто спротивиться силі твого рамена? **22** Ти, як важка на вазі, так ввесь світ перед Тобою, і як крапля ранньої роси, що сходить на землю. **23** *Ти ж милосердишся над всіма, бо все можеш, і не зглядаєшся на гріхи людей, на покаяння. **24** Любиш же всіх тих, що є, і Ти не зогидив нічого з того, що створив. Бо не з ненавистю ти щось прикрасив. **25** Як же би зосталося це, якщо б ти не побажав? Чи що не назване Тобою збереглося б? **26** Ти щадиш же все, бо твоїм є, душелюбний Владико!

мой3. 26 єре. 8 — рим. 2 мих. 7

Гла, ві

Нетлѣнныи бо (духъ твои)[1] е въ всѣхъ. тѣмже заблуждающихъ по малѣ обличаеши, и в нихже съгрѣшаютъ въспоминая оучиши, да премѣнившеся злобы вѣруютъ в тя Господи. *и древнихъ бо обитателеи земли святыя твоея, възненавидѣлъ еси ради (дѣяніи злыхъ)[2]. (волшевеніи ихже творяху)[3], и жрътвы не преподобныхъ. и чадооубіецъ немилостивыхъ, и оутробоядцовъ человѣческихъ плотеи и кровопіинцевъ ѿ среды (святыхъ и истинныхъ твоихъ)[4]. и господіи родовъ душъ беспомощныхъ въсхотѣлъ еси погубити руками ѿцъ нашихъ. да достоино (пріимется преселеніе отрокъ божіихъ)[5], иже оу тебе всѣхъ дражіе есть земля. но и симъ яко человѣкомъ простилъ еси послалъ же еси предтекущихъ вои твоихъ яко осы, да тѣхъ помалу истребятъ. Не несиленъ бѣше въ брани (покорити нечестивыхъ праведнымъ)[6], или звѣремъ свирѣпымъ, или словꙋ жестокꙋ по единому потребити. *Судящи же помале дая-

є мо д҃ — в мо кг — є мо з҃

Глава 12

1 Адже твій нетлінний дух є в усіх. **2** Тому заблудлих в короткому часі картаєш, і, згадуючи в чому грішать, напоумлюєш. Щоб, відкинувши зло, повірили у Тебе, Господи. **3** *Бо і давніх мешканців твоєї святої землі **4** Ти зненавидів задля злих діл: ворожбитства, які робили, і непреподобні жертви, **5** і немилосердні вбивства дітей, і їдження нутрощів людського тіла, і кровопивць з-посеред твоїх святих і праведних, **6** і панів родів безпомічних душ. Ти побажав вигубити руками наших батьків, **7** щоб гідне одержало переселення рабів божих та земля, що у тебе з усієї є найцінніша. **8** Але і цим, як людям, ти простив, ти ж послав передвісників твоїх вояків, наче ос, щоб їх потроху вигубили. 9 Ти не був безсилим в бою підкорення безбожних праведним або жорстоким звірам, або страшним словом вигубити по одному, **10** *судячи ж потроху давав ти міс-

мой5. 9 — мой2. 23 мой5. 7

це покаянню, хоч і знаючи, що лукавим є їхній рід, і їхня злоба природня, і що їхній задум навіки не зміниться. **11** Бо насіння було від початку проклятим, і не боялися вони Того, що давав прощення їхнім гріхам. **12** *Бо хто тобі скаже: Що Ти зробив? Або хто встоїть проти твого суду? Хто ж Тебе оскаржить за вигублені народи, які Ти зробив? Або хто проти Тебе вийде як месник за людей, що завдавали образу? **13** *Бо немає іншого Бога, опріч Тебе, який дбає про всіх. Щоб Ти показав, що неправедно Ти не судив. **14** І чи цар або тиран з тих, кого ж Ти вигубив, зможе перед тобою протиставитися? **15** Будучи праведним Ти праведно все розглядаєш. Того ж, що некорисний, засудиш, щоб мучився, чужим робиш земної сили. **16** Бо твоя сила – початок праведності, і що тобі дає всіма володіти і всіх щадити. **17** Адже Ти покажеш силу невіруючому в повній силі, і в тому, що не знають, оскаржиш сміливість. **18** Ти ж, сильний Владико, судиш в лагідності і з великою пощадою дбаєш про нас. Бо Тобі є могти, коли хочеш. **19** Ти ж навчив свій народ через ці діла, що треба, щоб праведний був чоловіколюбцем; і добронадійними Ти зробив твоїх синів, бо даєш покаяння за гріхи. **20** Бо якщо ворогів твоїх рабів і тих, що заслужили на смерть, і так Ти мучив в майні і милосерді, даючи літа і місце, в яких перемінять злобу. **21** З яким дбанням Ти судив твоїх синів, батькам яких Ти дав клятви, завіти, обітниці дібр. **22** Отже, напоумлюючи нас, наших ворогів ти б'єш десятками тисяч *разів*. Щоб ми, судячи, думали про твою доброту, суджені ж очікували милосердя. **23** Тому і неправедних, що проживали життя в безумності, Ти мучив їхніми особистими мерзотами. **24** Бо і блуканням доріг довго блукали, вважали богами тих, що між живими, безчесним ворогам помсту безумних немовлят наводячи. **25** Через це, як безсловесним рабам, суд на висміювання Ти послав. **26** Вони ж від висміювання погрози не навчилися, досвідчують гідний божий суд. **27** В тому ж бо, що вони терпіли, дбали вони за тих, яких вважали за богів. Ними були мучені, знаючи того, кого раніше відмовлялися знати, як правдивого бога пізнали. Тому й на них прийшов кінець їхнього осудження.

рим. 9

пет1. 5

ше мѣсто покаанїю, не невѣдащи ꙗко лукавъ есть родъ ихъ и естественаѧ ѕлоба ихъ, и ꙗко не пременитсѧ помышленїе и въ вѣки. сѣмѧ бо бѣ проклѧто ѿ начала, ниже бояшесѧ кого (ѿпущенїе даваше грѣхомъ ихъ)[7]. *кто бо речетъ [тебѣ][8], что сътворилъ еси, или кто постоитъ противу суду твоему кто (-)[9] поимѣ тебе о ꙗзыцехъ погибшихъ иже ты сътвори, или кто въ прѣстанїе ти прїидетъ ѿмщаѧ о обидащихъ члцехъ. *нѣсть бо [инъ][10] бъ развѣ тебе иже радитъ о всѣхъ. да покажеши ꙗко не неправо судилъ еси, ниже црь или мучитель прѣ тобою възыскати могутъ (-)[11] ихж погубилъ еси· Праведенъ (-)[12] сый, (право всѧ разсмотрѧеши)[13]. неполезнаго же мучитисѧ осудиши, (и) чюжда твориши земныѧ силы· Крѣпость бо твоѧ оправданїю начало, и еже всѣхъ тебе владычествовати (и) всѣхъ щадѣти (-)[14] творитъ. крѣпость бо покажеши невѣрующему въ силѣ съвршенѣи, и въ [невѣдущихъ][15] дрьзость обличи ты же влко силныи въ кротости судиши, и съ великимъ щаденїемъ разъсматрѧеши на· С тобою бо есть егда хощеши мощи, научи же еси люди (своѧ) сицевыи ради дѣл, ꙗко подобаетъ праведному быти члколюбцу. и въ блгоуповани съторилъ еси сны твоѧ, ꙗко даеши о грѣсехъ покаанїе· Аще бо враги отрокъ твоихъ и длъжныи смрти, (и) съ сицевыми мучилъ еси въ имѣнїемъ и млтїю, даѧи лѣта и мѣсто имиже измѣнятсѧ ѕлобы. с коликимъ прилежанїемъ судилъ еси сны твоѧ. ихже ѿцемъ клѧтвы (-)[16] завѣщанїѧ далъ еси блгихъ въздержанїи. насъ убо наказуѧ, враги наша тмами бїеши. да (блгостыню твою)[17] помышлѧе судѧщи, судими же чаемъ млти. ѿнюдуже и (неправедныхъ) въ безумїи живши животъ (-)[18]. своиствеными ихъ (мрьзостами мучилъ еси)[19]· Ибо въ заблуженїе путїи должае блудиша, боги мнѣша ꙗже въ животныхъ, [враго][20] безъчестна, младенецъ [безумныхъ мщенїе][21] лжуще· Тѣмже ꙗко отроко безъсловесны судъ в поруганїе послалъ еси. иже поруганьми запрещенїѧ не наоучишасѧ, достоина (суда бжїѧ)[22] искусѧ· в ни же бо сїи страдаху нуждахусѧ о сихъ ихже мнѧху боги. в нихъ мучими бѣша вѣдуще егоже прежде ѿмѣтахусѧ знати ба истиннаго познаша· Тѣмже и конецъ осужденїѧ (ихъ) [прїиде на нѧ][23].

кри҃ д

а҃ пет҃ е

Гла, гі

крч а

Суетни убо вси человецы [-][1], в нихже (не по-лежи премудрость о бзе)[2]. *И от видимых благ не могоша вразумети сущаго. Ни делах внемлющи познаша хитреца. но или огнь, или дух, или скор воздух, или венец звездам, или зелную воду, или светила небный строители миру, (благы)[3] възакониша, иже красотою услажающеся (-)[4] боги мнеша· да уведатъ колико сих влака [-][5] лучши. красоты бо родоначалник создал ѧ. аще силе и деанию удивлающеся, да разумею от них колико сътворивый сиѧ силнейший есть. от величества бо [-][6] красоты издании неизглаанный рододелатель их видится. но обаче о сих есть уничижение мало, ибо сами сии въскоре прельщающеся бга ищущи и хотащи обрести. *въ деле бо его живуще изследую, и советующеся зраком ѧко блага видимаѧ, паки ниже сии прощени, аще бо толикаго возмогоша ведети, да могут съзрети век. сихже влки како скоро не обретоша. окаани же (суть) и въ мертвых упованиѧ их, иже призваша боги (дела)[7] рук члческих. злато и сребро хитрости умышление, и подобиѧ животных, или камени неключимаго (дело руки)[8] древнеи· *Аще же кто вещ сечец тектон, (от леса древо право отсечет и)[9] отешет благоучне всю кору его, и хитръствуѧ благолепне сътворит добр сосуд въ съжитие живота, продание же дела на уготование брашна издав насытисѧ. (і) (измененно еже от них)[10] ни въчто благопотребно, древо криво (-)[11] сучиѧ полно, приим извааа съ расуждением мелениѧ своего. и во искусе разума изъобрази его, (и) уподоби его образу члку, или (некоему живоному)[12]. (и)[13] помаза (его) шарами разликими и очерми масть его, и всак порок иже на нем (есть) низмаза. и сътвори ему достоино обитание, (и) на стене постави е, (и) укрепивши железом да не убо падет прозре е. ведый ѧко не може (помощи себе)[14], ибо (идол есть)[15], и требе есть ему помощи. о приѧтажаниѧх же и о браце [его][16] и чадех молаѧсѧ, не стыдитсѧ к безъдушному глаѧ. и о здравию убо немощнаго призывает, (и за)[17] живот мертваго моли, (и въ)[18] помощ неключиму призове. (і о)[19] путьшествии [просит][20] иже ходити не может, [и][21] приѧтажании и деанию и рукотвержениѧ некрепкаго руками (и) мужества просит (от него, иже всех есть немощней)·

ісаїа мд, єрем і

Глава 13

1 Отже, марними є всі люди, в яких немає премудрості в Бозі. *І з видимих добрих речей не змогли пізнати Того, що є, ані не пізнали Творця, сприймаючи діла, **2** але чи вогонь, чи дух, чи швидке повітря, чи коло звізд, чи сильну воду, чи небесні світила поклали володарями всесвіту – богами. **3** Їхньою красою насолоджуючись, за богів вважали. Хай пізнають наскільки від цих володар є кращий, бо Родоначальник краси їх створив. **4** Якщо силі і діянню дивуються, хай зрозуміють від них наскільки сильніший є Той, хто їх створив. **5** Бо з величності краси створіння бачиться, їхній невимовний роду Творець. **6** Але все ж таки в цих є мала зневага, бо і самі вони швидко обманюються, шукаючи бога і бажаючи знайти. **7** *Бо живучи в його ділах, досліджують і вірять баченому, бо гарне те, що бачиться. **8** Знову ані їм не прощено, **9** бо якщо таке змогли побачити, щоб могли пізнати вік, як же швидко не знайшли цих Владику? **10** Вони ж є нещасні, і між мертвими їхні надії, які назвали богами діла людських рук. Золото і срібло – творіння мистецтва, І подоби живих або непотрібний камінь – діло давньої руки. **11** *Якщо ж якийсь рубач речей – художник зріже з лісу відповідне дерево і справно обтеше всю його кору, і вміло майструючи зробить гарний посуд на потрібне для життя, **12** на продаж же діло віддавши, на приготування їжі, – і наситився. **13** А відкинуте з того, що на ніщо непотрібне криве дерево, повне вузлів, взявши, дбайливо вирізьбив у своїм дозвіллі. І вміло надав йому розумний вигляд, і уподібнив його до подоби людської **14** чи якогось животного, і, помастивши його різними шарами, він і зачорнив його вид і замазав всяку пляму, що є на ньому, **15** і зробив йому гідне помешкання, і поставив його на стіні, закріпивши залізом, **16** щоб, отже, не впав. Подбав за нього, знаючи, що неспроможним собі помогти, бо й ідолом є, і йому потрібно допомоги. **17** За майно ж і за його шлюби і дітей молячись, не соромиться, говорячи до бездушного. І, отже, про здоров'я прикликає немічного. **18** І про життя просить мертвого. І на поміч прикликає неспроможне. І про подорожування просить того, що неспроможний ходити. **19** І про надбання, і працю, і скріплення рук просить найнемічніше руками. І мужності *просить* у того, хто є немічнішим від усіх.

рим. 1

рим. 1

іс. 44, єре. 10

Глава 14

1 *Коли* знову хтось задумає плисти і проходити бурхливі хвилі, він прикликає дерево, що слабше від того корабля, що його несе. **2** Отже, саме ж бажання користі придумавши, митець з мудрістю зробив. **3** *Ти ж, Батьку, подаєш передбачливість. Бо Ти дав і в морі дорогу, і в хвилях, певну стежку **4** показуючи, бо Ти спроможний з усього спасти, хоч і без вміння хтось прийде. **5** Чи ж хочеш, щоб діла твоєї мудрості не були порожні? Через це і малому дереву люди довіряють свої душі, і, проходячи хвилі корабликом, є спасенні. **6** *Бо і на початку, як були вигублені горді велетні, надія світу втекла в кораблі, залишила вікові насіння буття, проваджена твоєю рукою. **7** Бо благословиться дерево, яким буває оправдання, **8** *руками ж зроблене є прокляте, і той, хто його зробив. Бо те тлінне, що зробив, він назвав богом. **9** *Бо однаково зненавиджені є Богом безбожний і його безбожність. **10** Бо і зроблене мучитиметься з тим, хто зробив. **11** Через це і в ідолах поган не буде розглядання, бо між божими створіннями зроблені на гидоту і на згіршення людським душам, і на сильце ногам безумних. **12** Бо сприймання ідолів є початком розпусти. Їх винайдення є для зітління життя. **13** Бо він ані не був від початку, ані не буде навіки. **14** Бо марнославність людей ввійшла у світ, і через це коротким став їхній кінець. **15** Бо батько, сумуючи гірким плачем, швидко зробив образ забраної дитини, його тоді як мертву людину, а тепер як бога вшановував, і передав підвладним тайни і жертви. **16** Пізніше в часі закріпився безбожний звичай, він збережений як закон. **17** І приписами тиранів вшановуються боввани, яких люди в лиці не можуть почитати, тому що далеко живуть. Здалека ж відображений вид є винесений, показуючи образ царя, якого встановили шанувати, щоб ревно почитати відсутнього як присутнього. **18** На наказ закону і невігластво заступало любов слави митця. **19** Бо цей, бажаючи вгодити тому, хто володіє, використав свою майстерність, щоб подобу якнайвірніше відобразити. **20** Множество ж людей, притягнене задля краси праці того, якого недавно тому шанували як чоловіка, і тепер богом почали вважати. **21** І це було пасткою для життя, бо лестощам або тиранству люди послужили. Адже

мой2. 14

мой1. 6 і 17

пс. 113 вар. 6

пс. 5

Гла, ді

Плыти паки кто помысли, и свер҃ѣпыѧ волны преходити. носѧщаго его кораблѧ тлѣннѣишаго древа призываетъ. оное же убо похотѣніе къ снабдѣнію смыслилъ, хитрец же мудростію содѣла. *Ты же Отче състроаеши поразумѣніе, яко далъ еси и въ мори путь, и въ волна стезю крѣпчаишу показующи яко силенъ еси ѿ всякого спасти, да аще и безъ художества кто възыдетъ. хощеши же да не будутъ празни дѣла премудрости твоеа, сего ради и малому древу, въвѣрѧютъ члцы дша (своа). и преходѧще влъны корабльцемъ избавлени суть. *и ѿ начала бо погибшихъ горды гигантовъ. Упованіе мира въ корабльци избѣжа, остави вѣку сѣмѧ рожденіѧ, рукою твоею устроено. Блвитъ бо сѧ древо имже бываетъ оправданіе, *рукотвореніе же проклято есть и иже сътвори его. яко еже содѣла тлѣнное, ба именова. *въ равне бо ненавидима суть бу (-)[1] нечествуаи и нечестіе его. ибо сътвореное съ сотворшимъ умучитсѧ. Сего ради и въ идолехъ языческихъ (не) будетъ расмотреніе, яко въ сътвореніи бжіе въ мръзость сътворени суть. и въ соблазнъ дшамъ члческы, и в сѣть ногамъ буихъ. начало бо блуженіа есть вънимание идолехъ, обрѣтеніе (-)[2] ихъ ради тлѣніе живота есть. ниже бо бѣ ѿ начала, ниже (будетъ въ вѣки)[3]. тщеславіе бо члкъ вниде въ миръ, и сего ради кратокъ ихъ конецъ въмѣнисѧ. Горькимъ бо плачемъ сѣтуѧ ѿцъ скоро восхищенаго чада обра сътвори. егоже тогда (члка мртва)[4]. нынѣ яко ба чествоваша. и предаде поручнымъ таины и жрътвы. потомъ въ времѧ възможе нечестивыи обычаи яко законъ съхраненъ есть, и мучителеи повеленіемъ чествовахусѧ изваѧннаѧ. ихже в лице не могуще чествовати члцы далнѧго ради обитаніѧ, издалеча же образъ изъображенъ изнесенъ есть явлѧющи образъ (црвъ егоже чествовати)[5] сътвориша. да ѿстоѧщаго яко настоѧщаго чествуютъ съ прилежаніемъ. въ повеленіе (закона)[6] и не разумѣющи (-)[7] художника измѣнѧше любочестіе. сеи бо (хотѧ угодити дръжателю)[8] принудисѧ хитростію (своею) да подобіе наипаче [въобразитъ][9]. Множество же [члкъ][10] извлечено блгти дѣланіѧ ради. въ малѣ чествованаго члка, (и) нынѣ ба въмѣниша. и сіе бысть житію въ лаяніе, яко ласканію или мучительству (послужиша)[11] члцы, яко не общено имѧ каменіе и

в мо ді

а мо ѕ и зі

ѱло ргі вару ѕ

ѱло е

древомъ ѡ҆бложиша· Посемъ (и҆) не довлѣша прельщатися о бж҃їю разꙋмѣ, но и҆ въ велицѣ живꙋще безꙋмїи брани, сицевая злая миръ и҆менꙋю. И҆ли сноꙋбїйство жрꙋще, и҆ли сꙑкровеныя жрътвы [творяще][12], и҆ли неи҆стовъства ѿ и҆нѣхъ сложенїи подобїя приводяще. ниже живота ниже браковъ чиста е҆ще съхранятъ, (е҆теръ е҆терагѡ)[13] и҆ли дреколемъ оубиваетъ, и҆ли блюдящи ѡ҆скорбляетъ. вся же смѣшена сꙋть, кровь и҆ оубїйство, татьба, и҆ лесть, и҆стлѣнїе, (и҆) невѣрьствїе, (и҆) смꙋщенїе, заклинанїе, молва, блгихъ блгти не вспомяновенїе, дшамъ ѡ҆скверненїе, роженїю премѣненїе, браковъ бесчинїе, прелюбодѣянїе (-)[14] стꙋдодѣянїе· Не и҆менована бо и҆доломъ слꙋженїя, (начало всѣмъ)[15] злымъ и҆ вина и҆ конецъ е҆сть. и҆ли е҆гда веселятся неи҆стовствꙋютъ, и҆ли пророкꙋю лѡжная, и҆ли живꙋтъ неправедне, и҆ли заклинаются скоро. бездꙋшнымъ бо (и҆доломъ надѣются)[16], (-)[17] ѕлѣ (кленꙋщеся)[18] во лъсти низъмꙋдрꙋюще преподобїе. не бо сила кленꙋщихъ, но съгрѣшающимъ сꙋдъ приходитъ вынꙋ за престꙋпленїе неправеднымъ·

виключне ім'я передали камінню і дереву. **22** Після цього й не вистачало їм бути обманутими в божому пізнанні, але й, живучи у великій безумності війни, це зло назвали миром. **23** Або приносячи в жертву дітовбивство, чи скриті жертви чинячи, чи приводячи безумності – подоби інших видів, **24** ані життя, ані шлюби чистими вже не зберігають, один одного або убиває поліном, або розпустуючи завдає біль. **25** Все ж є змішане: кров і вбивство, крадіж і обмана, тління, і невірність, і замішання, заклинання, **26** заколот, забуття добрих вчинків, опоганення душ, зміна роду, безпорядок шлюбів, перелюб, розпуста. **27** Бо безіменне почитання ідолів є початком всього зла, і причиною, і кінцем. **28** Безумними є або коли веселяться чи пророкують обманливе, чи живуть неправедно, чи швидко заклинають. **29** Бо надіються на бездушних ідолів зле клянучись в обмані, **30** зневажаючи преподобність. **31** Бо сила не тих, що клянуть, але грішникам завжди приходить суд за переступ в неправедних.

Глава, еі·

Ты же бж҃е нашъ блгъ (-)[1] и҆стиненъ (еси), долготрьпеливъ и҆ милостивъ расмотряя вся. И҆бо аще съгрѣшаемъ твои е҆смы вѣдꙋще [державꙋ твою][2]. [И҆ аще][3] не съгрѣшаемъ [-][4] (вѣмы)[5] ꙗ҆ко тебѣ въмѣнихомся. познати бо тебе всесъвьршена (е҆сть) правда, и҆ вѣдѣти [силꙋ твою][6] корень (е҆сть) безсмртїя· Ниже бо прельсти насъ члкъ ѕлохитрьныхъ помышленїе, ниже сѣнїю писаныи. трꙋдъ без плода ѡ҆бразъ и҆зваянъ различными виды, (и҆же дасть безꙋмномꙋ похотѣнїе)[7], и҆ любятъ мртвыхъ ѡ҆бразовъ виды безъ дшя. (тѣмже) лꙋкавымъ любители достоини (смрти сꙋть, и҆же творятъ таковая ꙗ҆коже чествꙋютъ и҆миже дѣиствꙋютъ и҆хже любятъ)[8]. *И҆бо скꙋделникъ мякꙑкїя землѧ мнꙋщи съ трꙋдомъ дѣлаетъ, ко и҆зъѡбилїю насъ коегождо. но ѿ сего же бренїя созда, и҆ ꙗ҆же чистыхъ дѣлъ слꙋженїя сосꙋды и҆ съпротивныя же вся подобне. сїи же (и҆)[9] на коегождо е҆сть потреба, сꙋдїя (е҆сть) бренодѣлатель. и҆ злотрꙋдникъ бога сꙋетна ѿ сегоже творитъ бренїя· И҆же въ малѣ преже ѿ земли сътворенъ бысть, (и҆) по малѣ и҆детъ и҆з неяже възприятъ бысть (дшею домъ)[10]· тяжетно е҆сть и҆хъ прилежанїе, не помышляя ꙗ҆ко бꙋдетъ творити· ниже ꙗ҆ко кратко конечно житїе и҆мя (-)[11], златодѣлате-

крм҃ д҃ / и҆саїа ме҃

Глава 15

1 Ти ж, Боже наш, є добрий, правдивий, довготерпеливий і милосердний, що перевіряєш все. **2** Бо і якщо грішимо – ми є твої, що знаємо владу твою. І якщо не грішимо, знаємо, що твоїми вважаємося. **3** Бо Тебе пізнати – це вседосконала праведність. І знати твою силу – це корінь безсмертя. **4** Бо нас не звів задум обманливих людей ані безплідний труд, розписаний тінню образ, вирізьблений різними видами, **5** що безумному дало пожадання. І вони люблять бездушні види мертвих образів. **6** Тому ті, що люблять злі речі, є гідні смерті. Так ті, що чинять таке, як і ті, що почитають, якими діють, яких люблять. **7** *Бо і гончар, вимішуючи м'яку землю, з трудом виробляє на потребу кожного з нас. Але з тієї ж глини виробив і те, що є посудом для служби чистих діл, і те, що протилежне, все однаково. І на кожне з цих є потреба, суддею є гончар. **8** І поганий робітник марного бога робить з тієї ж глини. Він, що коротко раніше був зроблений з землі, і в короткому часі іде до тієї, з якої дім був взятий душею. Вимогливим є їхнє вживання. **9** Не задумуючись над тим, що буде творити, ані що має короткочасне життя, уподібнився до золотарів і сріблярів і бронзарів, і славним вважає

рим. 9
іс. 45

те, що майстерно робить. **10** Бо його серце є попелом і проста земля – його надія. І його життя безчесніше від глини, **11** бо не пізнав Того, що його створив і що вдихнув йому душу, що діє і вдихнув духа життя. **12** Але вони вважали за сміх наше життя. І все життя є зайняте прибутком. Бо треба, *так би* сказати, звідкись, якщо й від зла, прибуток мати. **13** Цей бо більше від всіх пізнав, що грішить земляними речами, розбитими посудинами і різьбами виробів. **14** Всі ж дуже безумні і нещасніші від душі немовляти, вороги твого народу, що його змусили. **15** *Бо вважали всі ідолів народів за богів, в яких ані немає очей, щоб бачити, ані ніздрів, щоб втягувати повітря, ані вух, щоб чути, ані пальців рук, щоб обмацювати, і їхні ноги неспроможні ходити. **16** Бо чоловік їх зробив, і той, що позичив дух, створив їх. Бо ніякий чоловік *не* може собі подібного бога зліпити. **17** Будучи ж смертним, беззаконними руками робить мертвого. Адже він є кращим від його ідолів, бо він, отже, житиме, а той – ніколи. **18** І вшановується нещасна тварина – безумність бо в порівнянні з іншими є гірша. **19** Ані він не такий, щоб його бажати, так як в тварин є гарні види, – відбігла ж і божа похвала і його благословення.

пс. 113 і 134

Глава 16

1 Через це же і ці подібно і гідне потерпіли, і множеством диких звірів були вигублені. **2** Задля цього ти мученнями добро зробив твоєму народові за пожадання бажання чужої їжі. Ти приготував їжу – перепелиці, **3** щоб, отже, вони, які побажали їжі, показом посланих відвернулися і від конечного бажання. Вони ж на коротко були бідними і прийняли чужу їжу. **4** Бо потрібно було, щоб тими мученнями прийшла немилосердна біднота, цим же тільки показати, як їхні вороги були мучені. **5** *Бо і на них найшов жорстокий гнів звірів, укусом озвірілих звірів вони вигублювалися. Але не до кінця залишився твій гнів. **6** На напоумлення же коротко вони були стривожені, маючи знак спасіння на нагадування заповіді твого закону. **7** Той, що навернувся, отже, спасався не через те, що бачив, але через Тебе – всіх спасителя. **8** І в цьому ж Ти скартав наших ворогів, що Ти є Той, хто визволяє з всякого зла. **9** *Бо їх саранча і мухи вбили кусанням, і не знай-

мой1. 21 кор1. 10

мой2. 10 апо. 9

лемъ и сребролїѧтелемъ, (и) мѣди здателемъ подобиса, и славу мнитъ иже хитре дѣлаетъ. Пепелъ [бо есть][12] срдце его, и землѧ проста оупованїе его, и бренїѧ хужши животъ его, ꙗко не оувѣде създавшаго его, и вдохнувшаго ему душу дѣлателну. и въдхнувшаго духъ животныи. но въмѣниша поруганїе быти животъ нашъ, и житїе все оупразнено (есть) на приобрѣтенїе. Подобаетъ бо рещи ѿнудуже аще и ѿ зла приобрести. сеи бо паче всѣх вѣдѣ ꙗко съгрѣшаетъ, вещи земленыѧ съкрушены сосуды и изваѧнїѧ рододѣлныхъ. вси же пребезумнѣишїи и безъчестнѣиши, паче души младенца, врази людїи твоихъ понудившїи [ихъ][13]. *ꙗко [-][14] всѧ идолы ꙗзыческы мениша боги, имже ниже очїю быти въ виденїе, ниже ноздри въ привлеченїе аера, ниже оуши слушати ниже пер̾сты рукъ въ осѧзанїе, и ноги ихъ празны ко хожденїю. чл҃къ бо сътвори ихъ, и духъ възаименыи созда ихъ. ни единъ бо (чл҃къ можетъ себѣ подобна б҃а создати)[15], смертенъ же сыи, мертва дѣлаетъ рукама безаконныма. Луче бо е (его идолъ)[16] ꙗко сеи оубо поживе он же никогда. и животнаѧ же бѣднаѧ чтусѧ, безумїе бо сърассудное иных есть хужшее. Ниже елико вожделѣти ꙗко въ животных лица блага буду, ѿбѣжа же и бж҃їѧ хвала и бл҃венїе его.

Ψло рг҃і и р҃д

Гл҃а, ѕі.

Его ради (же и сїи)[1] подобнѣ пострадали суть (и) достоине, и множество ѕвѣреи истреблени суть. Сего ради мученїѧ оублжи еси люди твоѧ, въ похотѣнїе воли страннически вкушенїѧ, пищу оуготовалъ еси крастели. да они оубо вожделѣвшїи пища, показанїем посланных. и ѿ нужнаго хотѣнїѧ обратѧсѧ. Сїи же въ малѣ нищи быша, и странна прїимѣша вкушенїѧ. Подобаше бо онѣмъ безѿвѣтнеи нищетѣ наити мучительствомъ. Си же толико показати, како враги их мучишасѧ. *Ибо тѣмъ [наиде жестокъ][2] ѕвѣреи гнѣвъ, кусанїемъ сверѣпыхъ истреблѧхусѧ змїев. Но не до конца пребысть гнѣвъ твои, въ наказанїе же въ малѣ смущени суть. Знаменїе имѣюще сп҃нїю, на въспоманенїе заповѣди закона твоего. Обративыисѧ оубо, не възрѣннаго ради цѣлѧшесѧ, но тебе ради всѣхъ сп҃са. И в сем же наказа еси враги наша, ꙗко ты еси избавлѧаи ѿ всѧкого ѕла, *ихже бо акриды и мышица побиша кусанїе, и не обрѣтесѧ цѣльба (душамъ)[3] ихъ ꙗко достоини

д҃ мо ка а кри і

в мо і апока д

бя́ху ѿ таковы́хъ мучитися, сн҃овъ же твоихъ ниже (ѕмїевыхъ зубо́въ ꙗ́ды ѡ҆долѣша)[4], ми́лть бо твоя [приходя́щее][5] исцѣля́ше ихъ. въ па́мять бо словесъ твоихъ оу҆секна́хуся, и скоро исцѣля́хуся, да не въ глубину впада́юще забве́нїя, ѿлуча́тся твоего бл҃годѣя́нїя. ниже бо зе́лїе ниже ѡ҆бязанїе исцѣли ихъ, но [сло́во твое гн҃и][6] иже цѣли́тъ вся· *Ты бо животу и смерти власть и́машъ, і изво́диши даже до вратъ а́ду и възво́диши. чл҃къ же оубивае́ злобою своею, исшедъ же дхъ не възврати́тъ, ни призове́тъ дшу иже въсприя́та е́сть· твоея же руки избежа́ти невъзмо́жно е́сть. *ѿмѣта́ющии бо ся тебе вѣдѣти нечести́вїи, въ крѣпости мышца твоея бїени суть, стра́нными дожда́ми и градами и бурями гони́ми (страда́ша)[7], и ѡ҆гнемъ растая́ни· Преславное бо въ (всеоугаща́ющей)[8] водѣ мно́жае дѣлае ѡ҆гнь. которяю́щъ бо ся е́сть миръ паче пра́ведныхъ· Когда оубо оукроти́шеся пла́мень, да не сгорятъ иже на нечести́выхъ послана бѣху животная. но сїи зряще вѣдятъ ꙗко бж҃їя суда стражутъ гоне́нїе, нѣкогдаже (-)[9] между водо́ю (ѡ҆гнь паля́ше)[10], даже беззако́наго земли рожде́нїя растли. *ихже ради а҆гг҃льскою пи́щею пита́лъ е́си лю́ди твоя, (-)[11] оуготова́нъ хлѣбъ с нб҃се пода́лъ е́си имъ безъ тру́да, всеоуслажде́нїе [в себѣ][12] имѣющи и всяку сла́дость бл҃говонна́го вкуше́нїя. съставле́нїя же твоего (и) сла́дости твоея сн҃омъ показа̀. (и оугажда́ющи е҆ди́ного ко́ждо воли ꙗже въсхотѣ)[13], къ чему же кто хотя́ше превраща́шеся. *снѣгъ же и ледъ пребыва́ше (си́лу ѡ҆гне́ну)[14] и не растая́шеся, да оувѣдятъ ꙗко плодъ враго́въ истребля́ше ѡ҆гнь горя́щїи, въ градѣ и дождѣхъ блиста́ющи· Сего ра́ди да ся па́ки питаю пра́веднїи, и (ѡ҆гнь паки) своея си́лы лиши́ся· творе́нїе бо тебѣ творцу служа́ше, распростира́ется на муку проти́ву непра́ведныхъ, и легча́е тво́рится въ бл҃годѣя́нїе ра́ди на тя надѣю́щихся. сего ра́ди и тогда̀ вся̀ преѡ҆браже́на всѣмъ кормителница, (бл҃гости твоея)[15] служа́ше къ во́ли ихъ иже ѿ тебе пожелѣни суть. да наоуча́тся сн҃ове твои ихже възлюби́лъ е́си гн҃и, ꙗко не рожде́нїя плодо́въ пита́ютъ чл҃ка, но сло́во твое тебѣ вѣрующихъ соблюда́етъ. что бо ѡ҆гне́мъ нерастлѣнно скоро ѿ малыя луча сл҃нчныя грѣемое растая́шеся, да зна́емо будетъ [всѣмъ][16] ꙗко подоба́етъ достигнути сл҃нцу къ бл҃веню твоему, и къ въз̾сїянїю свѣта тебѣ поклони́тися· Не бл҃годарно бо оупова́нїе ꙗко зимныи инеи раста́етъ, і излї́ется ꙗко вода̀ неключи́ма·

дено оздоровлення їхнім душам. Адже вони були гідні цими бути мучені. **10** А твоїх синів ані зуби зміїв їддю не здолали, бо твоє милосердя, що приходило, їх оздоровило. **11** Бо на нагадування твоїх слів вони були кусані і швидко оздоровлялися, щоб не впали в глибину забуття і не були відлучені від твого добродійства. **12** Бо ані зілля, ані обвивання їх не оздоровило, але твоє слово, Господи, яке все оздоровляє. **13** *Бо Ти маєш владу життя і смерті і зводиш аж до дверей аду і виводиш. **14** Чоловік же вбиває своєю злобою, а той дух, що вийшов, не поверне ані не прикличе він душу, що була забрана. **15** Від твоєї ж руки втекти є неможливим. **16** *Бо ті безбожні, що відреклися Тебе знати, в силі твого рамена є биті чужими дощами і градом і гнані бурями та нищені вогнем. Вони потерпіли. **17** Бо дуже преславно вогонь більше діє у воді, що все гасить, бо світ бореться більше, ніж праведні. **18** Отже, коли вчухав полумінь, щоб не згоріли ті тварини, що були послані проти безбожних, а ці, дивлячись, щоб бачили, що терплять переслідування божого суду, **19** тоді посеред води палив вогонь, щоб знищити народжене на землі неправедного. **20** *Замість цього Ти годував твій народ ангельською їжею. Ти їм без труда подав з неба приготований хліб, що в собі мав повну насолоду, і всяку насолоду смачної їжі. **21** Склад же твого і твою насолоду Ти показав синам і догоджаючи бажанню кожного одного, на те, що він забажав, на те, що хто бажав, воно перемінювалося. **22** *Сніг же і лід переносив силу вогню і не танув, щоб вони знали, що плід ворогів нищив палаючий вогонь, блискаючи в граді і дощах **23** задля цього, щоб знову їжу мали праведні. І вогонь знову позбавлений був своєї сили, **24** бо творіння Тобі, Творцеві, служило: простягається на муку проти неправедних і легшим стає на добродійство задля тих, що на Тебе надіються. **25** Через це і тоді вповні перемінена всім кормителька твоїй ласці служила на бажання тих, що Тобою бажані є. **26** Щоб твої сини, яких Ти, Господи, полюбив, навчилися, що не роди плодів годують людину, але твоє слово зберігає тих, що Тобі вірять. **27** Бо те, що не було знищене вогнем, підігріте малим променем сонця скоро тануло. **28** Щоб відомо було всім, що треба випередити сонце для твого благословення, і до сходу світла Тобі поклонитися. **29** Бо невдячна надія розтане, як зимовий іній, і проллється, як непотрібна вода.

мой5. 32 црс1. 1 тов.

мой1. 9

мой2. 16 мой4. 11 пс. 77 ів1. 6 ез3. 1

мой2. 9

Глава 17

1 Великі є твої суди, Господи, і невимовні! Через це ненапоумлені душі згрішили, **2** бо беззаконні взялися насильство чинити над святим народом. *Вони стали* *в'язнями темряви і довгою ніччю зв'язані та замкнені під дахами лежали втікачами від вічного провидіння. **3** Бо гадали сховатися у скритих гріхах. Було сповіщено те, що трапилося, і вони, страшно жахаючись, були розсіяні і були перелякані злими появами. **4** Бо ані те покриття, що їх держало, не зберегло без страху, а звуки, сходячи, тривожили, і болісні привиди, що з'являлися, давав їм жах. **5** Бо і вогонь *не* міг їм дати ніякої сили, ані звізди *не* могли ясним полум'ям просвітити ту страшну ніч. **6** Їм же тільки з'являвся швидкий вогонь, повний страху, і тоді страхом побиті були ті, що те не бачили. Їм здавалося, що привиди гіршими були від тих, які бачили. **7** А вміння ворожбитів перетворені були на сміх, і величання премудрих – на зневажливу догану. **8** Бо ті, що обіцяли відігнати страхи і жахи від хворої душі, вони на сміх боліли повними страху. **9** Бо і якщо і ніхто їх страшно *не* налякав, вони і переходом звірів і сичанням зміїв страшно роз'юшені гинули і від повітря, від якого ніхто ніяким же шляхом втекти *не* міг, заперечуючи те, що вони бачили. **10** Бо нечистота – *їй* властиве лукаве – свідчить засуджуючи, постійно ж одержуючи люте, скована совістю. **11** Бо страх не є нічим, хіба що зрадою помочі розумування, **12** всередині ж, будучи меншим, очікування за більшу вважає нечистоту, задля дійсної муки. **13** Тому ті, що прийшли до немічної ночі і що спали сном темряви, яка прийшла з немічного аду, **14** вони, отже, були поборювані чудами через привиди. І їх душі були ослаблені зрадою, бо на них найшов наглий і неочікуваний страх. **15** Коли так, цей, впавши, був там. Він зберігався замкненим у в'язниці без кайдан. **16** Бо коли хто був рільником чи пастухом, чи робітником пустині, він був охоплений трудом, терпів не до втечі нужду. Бо всі зв'язані були одними залізними кайданами темряви. **17** Чи сичачий дух, чи між галузками розлогих дерев милозвучний звук птахів, чи рух сильно текучої води, чи великий шум каміння, що паде, **18** чи невидимий біг звірів, що бавляться, чи звук великих звірів, що ричать, чи звук, що

мой2. 10

Гл҃а, з҃і

Вели́цы (сꙋ́ть)[1] сꙋ́ди (твои г҃и), и не изъгла́нны. сего ра́ди ненаказа́нїи дш҃а съблазни́ша, въспрїа́ша бо наси́ловати на́зыкъ ст҃ыи беззако́нїи. *оу́зники тмы́ и до́лгою но́щїю свя́зани [и][2] заключе́ни по кровы бѣ́гльцы вѣ́чнаго провѣдѣ́нїа лежа́ша. Оута́ити бо мня́щеся въ мра́чныхъ грѣ́сехъ, (възвѣсти́ся приключе́нїе)[3], (и) расточе́ни сꙋть оужаса́ющеся стра́шно, и съ оудивле́нїемъ злы́мъ възмꙋ́щени сꙋть. ниже бо съдръжа́щїи ихъ покро́въ безъ стра́ха съхранѝ, шꙋ́ми же (съходя́ще възмꙋща́хꙋ)[4]. и привидѣ́нїа печа́лны навла́ющися. (оужа́съ тѣ́мъ подава́хꙋ)[5]. и о́гнь бо ни еди́ныя си́лы можа́ше тѣ́мъ (възда́ти)[6] ни звѣ́зды ѿ свѣ́тлаго пла́мени просвѣти́ти можа́хꙋ (тꙋ́ но́щъ стра́шнꙋю)[7]. навла́ше же ся и́мъ то́кмо скоръ о́гнь стра́ха испо́лнъ, (и) стра́хомъ побїе́ни тогда иже не ви́дѣша о́нога. лица̀ ча́ахꙋ го́ршаа бы́ти и́хже вида́хꙋ. волхвъ же (хꙋдо́жества преложе́ни ба́хꙋ въ посмѣ́хъ)[8] и премꙋдрꙋ́ющимъ велича́нїа обличе́нїе кла́твено. обѣща́ющїи бо ся стра́хи и смꙋще́нїа изгна́ти ѿ дша̀ боля́щїя, сїи съ посмѣ́хомъ по́лни стра́хомъ боля́хꙋ. ибо а́ще и́ни кто́ же ихъ възмꙋще́не оустраши (и) четвероно́гихъ прехо́ди, и змїе́мъ звизда́нїа въздви́гнени (стра́шно погиба́хꙋ)[9]. и (а́ера его́же никто́ ники́м же пꙋте̑ избѣжа́ти възмо́же ѿмѣта́юща себе́ ви́дѣти)[10]. нечистота̀ бо своистве́не лꙋка́ваа свѣдѣ́тельствꙋетъ осꙋжда́ющи. вы́нꙋ же прїе́млюще лю́таа, содръжи́мъ совѣ́стїю. ничто́же бо е́сть стра̑ то́кмо преда́нїе ѿ по́мощеи помышле́нїа. внꙋ́трь же ме́нше сꙋ́ще чаа́нїе бо́лшꙋю мни́тъ нечисто́тꙋ настоя́щего мꙋче́нїа вины̀. тѣ́же и́же в немо́щнꙋю прїидо́ша но́щъ и ѿ не́мощнаго а́да наше́дшꙋю тмꙋ̀ (-)[11] сно́мъ спа́щи. на́же оу́бо чю́десемъ попира́хꙋся приви́дѣнїи ра́ди, и на́же дши̑ исчеза́хꙋ преда́нїа. ско́ръ бо и҆̑ и ненаде́женъ стра́хъ на́иде. а҆́ще си́це се́и бѣ̀ тꙋ̀ низпада́а. съхрана́шеся оу темни́цы безъ желѣ́за заклю́че. а҆́ще бо землѣ̀ дѣ́латель (кто̀ бьеть)[12] и҆́ли па́стырь, и҆́ли пꙋсты́ни дѣ́латель трꙋдо̑ пре̑ѡба̑ бы̑ неизбѣ́жнꙋю тръпа́ше нꙋ́ждꙋ. еди́нымъ бо ѹ҆́жемъ желѣ́зны̑ тмы̀ вси ба́хꙋ свя́зани. и҆́ли дхъ звизда́ющи и҆́ли межꙋ̀ ча́стыхъ дре́весныхъ вѣ́твеи пти́ченъ шꙋ́мъ бл҃гъ, и҆́ли си́ла во́дная текꙋ́щи ѕѣ́лне, и҆́ли шꙋ́мъ ѕѣ́лнаго низпаде́нїа ка́менеи, и҆́ли и҆гра́ющимъ ѕве́ремъ тече́нїе неви́димое, и҆́ли рыка́нїа (ѕѣ́лны̑)[13] ѕве́рей гла́са, и҆́ли ѿзы-

ѣ мо і

вающѧ ѿ дебрей горскихъ гла҃ оскꙋдѣвати творѧще ихъ страхъ· вса бо вселеннаѧ свѣтло просвѣщашесѧ свѣтомъ, (несмѣшанымъ дѣломъ съдержашесѧ)[14]. самѣмъ же онѣмъ простирашесѧ тѧжка нощь, образъ бꙋдꙋщаго ихъ въспрїатїа тмы, (ї) имъ (-)[15] самѣмъ бѧше тѧжчаиша (-)[16].

Гл҃а, иі·

в мо і — Прпⷣбнымъ* же твоимъ велиикъ бѣ свѣтъ, ихже ꙋбо гла҃ слышаще образа же не видаще· Зане же ꙋбо они того же не страдахꙋ блажахꙋ (тѧ), ꙗко не пакостьовани преобидими благодарахꙋ. и еже пронестисѧ благодати молѧхꙋсѧ· в мо гі — *Сихъ ради огнегорѧщїи столпъ вожда имѣша невѣдомаго пꙋти шествїѧ. слнца же без пакости любочестнаго страннічества подалъ еси. достойни бо они лишитисѧ свѣта, и снабдѣтисѧ въ тмѣ. иже заключеныхъ стрежахꙋ сн҃овъ твоихъ, ихъ же ради въсхотѣ неистлѣненъ закона свѣтъ вѣкꙋ дати. в мо а — *совѣтовавшим ихъ прпдбныи ꙋбивати младенца, и единомꙋ преложенꙋ чадꙋ и спсенꙋ. въ обличенїе их взѧ множество чад, и единодꙋшно погꙋбилъ еси въ водѣ ѕѣлнѣи· в мо ді — *Она (бо) нощь провѣдѣсѧ ѿцемъ нашимъ, да истинно вѣдꙋще имже (клѧтвамъ ꙋвѣриша)[1] вожелѣютъ. въспрїѧто [же][2] бысть ѿ людїи твоихъ. спсенїе бо праведныхъ врагъ же истребленїе. ꙗко бо обещестилъ еси сꙋпостаты (наша), к семꙋ насъ призывающи прославилъ еси. скровено бо жрахꙋ прпдбнїи отроки благихъ, и закона бжественнаго въ съименованїе завѣщаша· Ꙗкоже благихъ и бѣдныи въспрїѧти стыи, ѿцъ ꙋже превъспѣвающии хвалꙋ· Возшꙋмѣ же неподобно враговъ вопль, и плачь слышашесѧ плачющихъ младенецъ· в мо аі — *Сицевою же местїю рабъ съ господиномъ озлобленъ есть, и ополченыи чловѣкъ цреви подобнаѧ пострада· Единодꙋшно же ꙋбо вси въ единомъ имени смртномъ, мртвыи имѣахꙋ безчисленыхъ· Ниже бо въ погребенїе живыхъ довлѧше, понеже единымъ мгновенїемъ честнѣишїи родъ ихъ истребленъ есть. ѿ всѣхъ бо не вѣрꙋюще ради чародѣѧнїѧ, (и) ради первенецъ истребленїа исповѣдаша (люди бжїѧ сн҃ы)[3] быти. молчанїю бо съдержащꙋ всѣхъ, и нощь своего теченїѧ полъ пꙋти имѣше. всемогꙋщее (слово твое)[4] [ги][5] [исходѧщи][6] ѿ нбси ѿ прстолъ црскихъ, жестокъ бранитель посреди искоренениа (и) (земли прениде)[7]. мечъ остръ нелицемѣрнаго повелѣнїѧ твоего носѧи, и стоѧщи исполни вса смрти. и даже до нбси досѧ-

відбивається від гірських долин, страхом їх ослабляв. **19** Бо увесь світ був освічений ясним світлом, перебував в безперешкодних ділах. **20** Самим же їм простягалася тяжка ніч – образ темряви, яка мала їх охопити, а їм самим була дуже тяжка.

Глава 18

1 *Преподобним же твоїм було велике світло. Їх же голос чуючи, а не бачачи вид, тому що, отже, вони того ж не терпіли, блаженним Тебе називали. **2** Бо непошкодженими були вони, що обиду зазнали, і дякували, молилися, щоб прийшла ласка. **3** *Задля цього вогнепалаючий стовп мали як вождя невідомого походу. Ти подав же нешкідливе сонце для шляхетного мандрування. **4** Бо гідні, щоб бути позбавленими світла. І підстереженими бути в темряві ті, що замкненими стерегли твоїх синів, через яких же Він побажав вікові дати нетлінне світло закону. **5** *Як вони врадили вбити немовлят преподобних і як одна дитина була відсторонена і спаслася на оскарження їм, Ти забрав множество дітей і однодушно вигубив у великій воді. **6** *Бо та ніч наперед відомою стала нашим батькам, щоб впевнено знаючи яким клятвам повірили, вони раділи. **7** Прийняте ж було твоїм народом спасіння праведних, а вигублення ворогів. **8** Бо чим Ти збещестив наших ворогів, до цього нас прикликавши Ти прославив. **9** Бо скрито приносили добрих жертву преподобні раби і в однодумності завіщали божественний закон, також, щоб добра і небезпеки прийняли батьківські святощі, вже наперед співаючи хвали. **10** Зазвучав же немилозвучний крик ворогів, і було чути ридання тих, що оплакували дітей. **11** *Такою ж помстою раб з паном був побитий, і військовий чоловік, як і цар, подібне потерпів. **12** Однодушно ж, отже, всі в однім смертнім імені мали безчисленних мертвих. Бо ані не вистарчало живих, щоб хоронити, тому що в одну мить їхній найшляхетніший рід був вигублений. **13** Бо невірячи, все через чародійство і через знищення перевородних визнали, що народ божий синами є. **14** Адже як мовчанка всіх охопила і ніч мала половину дороги свого бігу, **15** твоє всесильне слово, Господи, сходячи з неба, від царських престолів, прийшло як жорстокий вояка посе-

мой2. 10
мой2. 13
мой2. 1
мой2. 14
мой2. 11

ред вигублення і землі, несучи гострий меч – нелицемірний твій наказ. **16** І стоячи наповнив все смертю, і стоячи на землі досягав аж до неба. **17** Тоді нагло привиди снів страшно їх перестрашили, несподівані ж страхи напали, **18** і інший деінде кинутий заледве живим. Смертю пропадали через цю причину. **19** Бо їхні видіння настрашили їх, це наперед вказали, щоб не були несвідомі. Через що, терплячи зло, згинули. **20** Доторкнулося ж тоді випробування смерті і до праведних. І було множество зітління в пустині. Але ненадовго зостався гнів, **21** *бо поспішився непорочний чоловік і воював принісши зброю власного служіння – молитву і очищення ладану. Він став проти гніву і поклав кінець нещастю, показуючи, що є твоїм рабом. **22** Поборов же він народи не тілесною силою ані не вживанням зброї, але словом Того, що наказав трудитися, згадуючи клятви і завіти батьків. **23** Бо ставши між горами мертвих, що вже впали один на одного, він і розірвав гнів, і відділив ту дорогу, що до живих. **24** Бо на довгій одежі був увесь світ, і батько слави вирізьблений на чотирокутнім камені. І твоя величність – на діадемі його голови. **25** Цим прийшов губитель. Це ж злякало. Бо достатньою була тільки спроба гніву.

мой4. 16

за́ше стоѧ́щи на землѝ. Тогда̀ внеза́пꙋ привидѣ́нїѧ сно́въ лю́тѣ смꙋти́ша и҆́хъ, стра́хи же наидо́ша ненаде́жны. и҆ и҆́нъ и҆на́мо въвер́женъ є҆лѣ жи́въ, є҆́аже ра́ди вины̀ смр҃тїю и҆щеза́хꙋ (-)[8]. видѣ́нїѧ бо (и҆́хъ) смꙋти́ша и҆́хъ. сїе прⷣеоу́ча́хꙋ да не (вѣ́дѧще)[9] є҆гоже ра́ди ѕла̑ стра́жꙋще поги́боша. Прикосну же сѧ [тогда][10] и҆ пра́вⷣныхъ и҆скꙋше́нїе смр҃ти, і҆ и҆стлѣ́нїѧ въ пꙋ́сты бы́сть мно́жество, н҆о не до́лго пребы́сть гнѣ́въ. *Потща́ бо сѧ мꙋ́жь непоро́ченъ (и҆) прⷣебра́шесѧ, своеѧ слꙋ́жбы ѻ҆рꙋ́жїемъ. моли́твꙋ и҆ димїа́ма ѻ҆чище́нїе принесъ, съпроти́въ ста гнѣ́вꙋ. и҆ конца̀ наста́вилъ требова́нїѧ, показꙋ́ющи ꙗ҆́ко твой є҆сть ра́бъ. ѻ҆дол҃ѣ же [наро́ды][11] не въ си́лѣ тел҆е́снѣй ни́же ѻ҆рꙋ́жїи дѣ́лаными, н҆о сло́вⷪ (повелѣ́вшаго трꙋжа́тисѧ)[12]. клѧ́твы ѻ҆ц҃ъ и҆ завѣ́ты помина́ющи хо́лми бо оу҆ па́дшихъ дрꙋ́гъ на́ дрꙋ́га межⷣꙋ мр҃твыхъ ста́въ (и҆) ѿсѣ́че гнѣ́въ, и҆ раздѣ́ли ꙗ҆́же къ живы́мъ пꙋ́ть. въ ѻ҆де́жⷣи бо по́дира бѣ̑ ве́сь мі́ръ, и҆ ѻ҆ц҃ъ сла́вы на четы́реоу҆го́льномъ ка́мени и҆зва́ѧнъ, и҆ велича́ство твое въ дїаде́мѣ главы є҆го. Сими прїиде и҆скорени́тель, сїѧ же оу҆страши́ша, бѣ̑ бо то́кмо и҆скꙋше́нїе гнѣ́ва дово́льно.

д҃ мо ѕі

Глава 19

1 На безбожних же до кінця надійшов немилосердний гнів, бо передбачив їх і те, що має бути. **2** Адже вони повернулися, щоб відпустити. І з поспіхом відпустили їх. Розкаявшись, вони гнали вслід, **3** бо ще в руках мали ридання, і голосячи над гробами мертвих взяли собі інший задум безумності, і тих, кого благаючи вигнали, вони гнали, як втікачів. **4** Бо їх до цього кінця тягнула гідна нужда, і вклала забуття подій, щоб і позосталі муки *прийшли*, щоб сповнити муку. **5** А твій народ преславну мандрівку переніс. Вони ж знайдуть чужу смерть. **6** Бо усе створіння у власному роді знову згори наново було зображене, служачи своїм приписам. Щоб твої раби були збережені неушкодженими. **7** Хмара отінювала полк їхній, і волога земля сухою видалася. З Червоного моря *була* дорога без перешкоди і квітуча рівнина зі сильної хвилі, **8** якою пройшов весь народ, покритий твоєю рукою. Бачачи подиву гідне і чудеса, **9** вони наситилися, як коні, і зраділи, як ягнята, хвалячи Тебе, Господи, що їх спас. **10** Бо ще вони згадали, отже, що коли були в їхньому поселенні, як земля, замість народити тварин, ви-

Гл҃а, ді҃.

Нечести́вым же до конца̀ безⷥ млⷭ҇ти ꙗ҆́рость на́иде. Провидѣ́ бо и҆́хъ и҆ бꙋдꙋ́щаѧ, ꙗ҆́ко сїи ѻ҆браще́ннїи є҆́же ѻ҆ста́вити, и҆ съ тща́нїемъ ѿпꙋсти́ша и҆́хъ. Гна́ша въ слѣ́дъ раска́ѧвшисѧ, є҆ще бо въ рꙋка́хъ и҆мѣ́юще рыда́нїѧ, и҆ сѣтꙋ́ющесѧ гро́бомъ мр҃твы́ѣ, и҆́нъ (себѣ̀) взѧ́ша по́мыслъ безꙋмїѧ. і҆ и҆́хже молѧ́щи и҆згна́ша и҆ а҆ки бѣглецы гонѧ́хꙋ. Влеча́ше бо и҆́хъ къ семꙋ концꙋ (досто́йна) нꙋ́жда, и҆ приклю́чшихсѧ не въспомѧнꙋ́тїе вложѝ. да́же и҆ прочаѧ мꙋ́камъ ко и҆сполне́нїю мꙋче́нїѧ. (-)[1] лю́ди же твоѧ пресла́вное пꙋтьше́ствїе и҆скꙋсѝ. ѻ҆ни́ же стра́ннꙋ ѻ҆брѧ́щꙋтъ смр҃ть. Все́ бо творе́нїе въ свое́мъ є҆мꙋ ро́дꙋ па́ки со вы́ше преѻ҆бразѧ́шесѧ, слꙋжа́щи свои́ственꙑ̑ѣ повеле́нїемъ, да ѻ҆́троцы твоѝ съхранѧ́тсѧ невреждéни. (ѻ҆́блакъ ѻ҆сенѧ́щїи по́лкъ и҆́хъ)[2], (и҆ вла́жна землѧ̀ сꙋха ꙗ҆ви́сѧ)[3]. и҆з мо́рѧ чермнаго пꙋ́ть безъ претꙑкнове́нїѧ, и҆ (по́ле процвита́ющи)[4] ѿ во́лны зѣлныѧ и҆мже ве́сь ꙗ҆зы́къ про́иде, твое́ю (рꙋко́ю покрове́ни)[5]. Ви́дѧщи ди́вная [и҆][6] чюдеса̀, ꙗ҆́ко ко́ни насы́тишасѧ, и҆ ꙗ҆́ко а́гнецы възра́довашасѧ хвалѧ́ще тѧ̀ Г҃и и҆зба́вльшаго и҆́хъ. Въспомѧнꙋсѧ

бо еще (имъ), иже въ обитанiи ихъ. како убо за рожденiе животныхъ изведе земля скнифы, (и за)[7] рыбы отрыгну рѣка множество жабъ. *Послѣди же видѣша и новорожденiе птицъ, яко похотѣнiемъ изведени, просиша сладостныя пища, въ похотѣнiю бо взыдоша имъ от моря крастели. (-)[8] мученiя грѣшнымъ найдоша не безъ бывшихъ знаменiи, по нужди грома праведне бо пострадаша по своихъ безаконiяхъ. ибо лютѣишее ненавидѣнiе на страннолюбца наставиша инiи бо незнаемыхъ не прiемляху пришелецъ, сiи же благодѣтелiю страннолюбцов служаху, и не токмо но еже кое расмотренiе буде и. зане насиляеми въспрiемляху чюждих. нѣцыи же съ празнествами въспрiеляху сих, уже обычаемъ приобщающеся праведных. жесточаишими озлобиша болѣзньми. побiени же суть (-)[9] ослѣпленiемъ, якоже (и) они при двере преподобнаго (съ скорыми покровени баху тма ми)[10]. кождо (же) (прохода свой дверiи)[11] искаше, (і) ихъ (-)[12] ради стихiи премѣнены. яко въ гуслехъ (струны послѣдованiю)[13] имени премѣнятся, [и][14] всегда (своего шума стрегутъ)[15]. зане есть видѣти образу бывшаго истиннѣ. сухая въ влажная обращахуся, и елика бѣху плавающiя (в землю проидаху)[16]. огнь можаше над воду вышше своея силы, и вода угашающу силу забы пламени (от противленiя истлѣнныхъ)[17] животныхъ. не трудиша плотеи проходящихъ. ниже тающаго ледообразне тлѣненъ родъ нетлѣнныя пища. по всему Господи възвеличилъ еси люди твоя, и прославил еси и не презрѣлъ еси въ все время и на [всяком мѣсте][18] престоя.

Конецъ книзе премудростемъ соломонимъ.
Иматъ в себѣ глав, дi.

Е мо зi
лу аi

дала гусениці, а ріка, замість риби, викинула множество жаб. **11** *Вкінці ж побачили і новий рід птиць, бо проваджені бажанням попросили їжі насолоди. **12** Бо як вони мали жадання, їм з моря вийшли перепелиці. **13** Муки грішним прийшли не без попередніх знаків, силою грому. Бо праведне вони потерпіли через свої беззаконня, бо і дуже жорстоку ненависть проти направили, супроти тих, що любили чужинців. **14** Бо деякі не приймали незнаних прибульців, вони ж чеснотливістю чужим служили, **15** і не тільки. Але і який догляд буде їм, тому що наслані приймали чужих. **16** Деякі же з святкуваннями цих приймали, вже зі звичаю пристаючи до праведних, але озлобили страшними болями. **17** Побиті ж були осліпленням, так як і ті, що при дверях преподобного були покриті спішними темрявами. Кожен же шукав прохід власних дверей. **18** І через них змінені стихії, наче в гуслях звуки ритму перемінюють ім'я і завжди зберігають свій звук. Тому що по правді можна бачити вид минулого. **19** Сухе в мокре мінялося, і те, що плило, виходило на землю. **20** Вогонь був сильнішим від води понад свою силу, і вода забула погашаючу силу **21** полум'я від спротиву тлінних тварин. Не нищило тіл тих, що проходили, ані те, що льодоподібно тане, – тлінний рід нетлінної їжі. **22** В усьому, Господи, Ти звеличив твій народ і прославив! І не знехтував, будучи присутнім в усякому часі і на всякому місці.

мой2. 16
лук. 11

Кінець Книги премудрості Соломона.
Має в собі 19 глав.

КНИГА МУДРОСТІ ІСУСА, СИНА СИРАХА

Глава 1

1 Вся мудрість від Господа. І є з Ним навіки. **2** Морський пісок, і дощові краплі, і дні віку хто почислить? **3** Висоту неба, і широту землі, і безодню, і мудрість хто дослідить? **4** Перед всім була створена мудрість і розуміння мудрості відвіку. **6** *Кому відкрито корінь мудрості? І хто пізнав її подвиги? **8** Один є мудрий дуже страшний, що сидить на своєму престолі. **9** Господь сам її створив і побачив, почислив її, і вилив її на всі свої діла, **10** з кожним тілом за його даром. І обдарував нею тих, що Його люблять. **11** Страх господній – слава, і похвала, і веселість, і вінець радості. **12** Страх господній розвеселить серце і дасть веселість і радість та довголіття. **13** Тому, хто боїться Господа, добре буде вкінці, і в дні його смерті він знайде ласку. **14** *Початок мудрості – боятися Бога. І з вірними в лоні вона була створена для них. **15** І з людьми вічну основу вона збудувала, і вірною буде з їхнім насінням. **16** Повнота мудрості – боятися Господа. І вона напоїть їх своїми плодами. **17** Ввесь свій дім наповнить бажаними *речами* і посуд – плодами своїми. **18** *Вінець мудрості – страх господній, що процвітає миром і *є* здоров'ю ліком. **19** І Він побачив і почислив її, вилив вміння і пізнання розуму і підняв вгору славу тих, що її держали. **20** Корінь мудрості – боятися Господа. І її галузки – довголіття. **22** Неправедний гнів не може оправдатися, бо частина його гніву – його падіння. **23** До часу потерпить довготерпеливий – і вкінці віддасть йому радість. **24** До часу сховає свої слова – і губи вірних визнають його розум. **25** В скарбах мудрості – притча вміння. А побожність – гидота грішникові. **26** Побажавши ж мудрість, бережи заповіді, і Господь тобі її подасть. **27** Бо мудрість і напоумлення – страх господній. І Йому милі віра та лагідність. **28** Не протистався господньому страхові і не приступай до нього подвійним серцем. **29** Не піддавайся судові людських уст, і важай на свої губи. **30** Не будь зарозумілим, щоб ти не відпав і *не* навів безчестя на свою

іс. 40
муд. 9
рим. 11

при. 1

при. 1
пс. 110

Книга премудрости Иисуса сына Сирахова

Глава, а҃

Всяка премудрость ѿ г҃а, и с нимъ есть въ вѣки. пѣска морьскаго и капля дождевъныя, и дни вѣка кто изочтетъ. высоту нбсе, и широту земли, и бездну, и премудрость ктоислѣдитъ. прежде всѣх създася премудрость, и разумъ мудрости ѿ вѣка· (-)[2] *Корень премудрости кому ѿкрыся, и коварьство ея кто разумѣ. (-)[3] единъ есть премудръ страшенъ ѕѣло, сѣдяи на престолѣ своемъ г҃ь. самъ създа ю, и видѣ (-)[4] изочте ю, и пролїа ю на вся дѣла своя съ всякою плотїю, по данїю его и дарова ю любящимъ его· (-)[5] Страхъ г҃нь слава и похвала и веселие, и вѣнецъ радости. страх г҃нь възвеселитъ ср҃це, и дасть веселїе и радость и долгоденьствїе· (-)[6] Боящемуся г҃а бл҃го будетъ на послѣди, и въ день скончанїя его обрящетъ бл҃гть· *Начало премудрости боятися [б҃а][7], и съ вѣрными въ ложеснѣхъ създася имъ· [и][8] съ ч҃лки основанїе вѣчно угнезди, и съ сѣменемъ ихъ увѣрится. насыщенїе премудрости боятися г҃а, и упоитъ их ѿ плодъ своихъ· весь домъ [ея][9] исполнитъ желанїи, и сосуды ѿ жит ея. *вѣнец мудрости страхъ г҃нь, възъцвѣтаяи миръ, и здравїю исцѣленїе (-)[10] и видѣ и сочте ю· художество и вѣдѣнїе разума одожди, и славу дръжащихъ ю възнесе· Корень премудрости боятися г҃а, и вѣтви ея долгоденьствїе· (-)[11] не можетъ ярость неправедна оправдитися, часть бо ярости его паденїе ему· до времени сътрьпитъ долготрьпеливый, и напослѣдь [воздасть ему][12] веселїе. до времене съкрыетъ словеса своя, и устни [вѣрныхъ][13] исповѣдатъ разумъ его· въ сокровищихъ премудрости притча художества, мерзость же грѣшнику бл҃гочестїе· вожделѣвъ премудрости съблюди заповѣди, и г҃ь (ти ю подасть)[14]· Премудрость бо и наказанїе страхъ г҃нь, и бл҃говоленїе его вѣра и кротость· Не противися страху г҃ню, и не приступи к нему ср҃цемъ сугубымъ, не посужайся усты ч҃лческими, и устнамъ своимъ вонми· Не възносися да не ѿпадеши, и наведе-

саїа м҃
м҃дро д҃
крп҃ аі

прп҃ а҃

прп҃ а҃
ѱал ρі

ши дши своей безчестїе. и ѿкрыетъ гь таины твоѧ, и посредѣ сонма низложитъ тѧ. ꙗко не приступилъ еси страху гню, и срце твое исполнь лукавства·

душу, і Господь *не* відкрив твої тайни і *не* скинув тебе посеред збору, бо ти не приступив до господнього страху, і твоє серце повне лукавства.

Глва, в·

мат. д · в тим. г · а пет. д

Чадо* аще приступаеши работати гви [бгу][1], оуготови дшу свою въ искушенїе· Оуправи срце свое и стръпи, и не тщися въ время наведенїѧ. прилѣпися ему и не ѿступи, да възрастеши на послѣдокъ твои· все елико аще нанесено ти будет прїими, и во измѣненїю смиренїа своего длъготръпи· *Ꙗко въ огни искушаеся злато, и члци прїѧтни въ пещи смиренїѧ· (-)[2] вѣруи ему и заступитъ тѧ, и оуправи пути своѧ и оуповаи нань· Боѧщїися га пождѣте мти его, и не оуклонитеса да не падете· Боѧщїися га вѣруите ему, и не иматъ ѿпасти мзда ваша· Боѧщїися га надѣитеса на блгаѧ, и [-][3] веселїе вѣка и мть· (-)[4] возрите на древнѣа роды и видите, *кто (убо) вѣрова гви и постыдѣсѧ· ли кто пребыетъ въ страсѣ его (-)[5] оставися. или кто призва его и презрѣ и· Зане щедръ и млтивъ гь, и оставлѧе грѣхи, и спсе въ время скорби· Горе срцу страшливо и рука ослабленѣ, *и грѣшнику ходѧщу на двѣ стези· Горе срцу ослаблену ꙗко не вѣруе, сего ради непокровенно буде· Горе вамъ погубльши тръпенїе, и что сътворите егда посѣтитъ гь· *Боѧщїися га не противѧтса гломъ его, и любѧщїи его съхранѧтъ пути его. боѧщїися га поищу блговоленїѧ его, и любѧщїи его исполнѧтса закона· Боѧщїися га оуготова срца своа, и пре нимъ смирѧтъ дша своѧ. *да въпадеса в руцѣ гни, (а)[6] не в руцѣ члчески. ꙗко бо величїе его тако и мть его·

мудр. г · при. зі · ψал. лѕ · г црк. ні · іса. ді · в цр. кд

Глава 2

мат. 4 · тим2. 3 · пет1. 4

1 *Дитино, якщо приходиш служити Господеві Богові, підготуй свою душу на випробування. **2** Випрям своє серце, і будь терпеливим, і не поспішай в часі нападу. **3** Пристань до Нього і не відступи, щоб ти помножився в твоєму кінці. **4** Все, що лиш наведене буде на тебе, прийми, і в переміні твого впокорення будь терпеливим. **5** *Бо золото випробовується у вогні і сприйнятні люди в печі впокорення. **6** Повір Йому – і заступиться за тебе. І випростуй твої дороги, і поклади на Нього надію. **7** Ви, що боїтеся Господа, очікуйте його милосердя і не відхиліться, щоб ви не впали. **8** Ви, що боїтеся Господа, повірте Йому – і не відпаде ваша винагорода. **9** Ви, що боїтеся Господа, надійтеся на добро і *на* веселість віку та милосердя. **10** Погляньте на давні роди, і побачите. *Отже, хто повірив Господеві і осоромився? Чи хто залишився в його страсі *і* був покинутим? Чи хто Його прикликав і Він на нього не зважив? **11** Бо Господь щедрий і милосердний, і відпускає гріхи, і спасе в часі скорботи. **12** Горе боягузливим серцям і ослабленим рукам, *і грішному, що ходить по двох стежках. **13** Горе ослабленому серцю, бо не вірить. Через це не буде захищеним. **14** Горе вам, що втратили терпеливість. І що зробите, коли Господь відвідає? **15** *Ті, що бояться Господа, не противляться його словам, і ті, що Його люблять, збережуть його дороги. **16** Ті, що бояться Господа, шукатимуть Йому милого, і ті, що Його люблять, наповнять себе законом. **17** Ті, що бояться Господа, підготують свої серця, і перед Ним упокорять свої душі. **18** *Впадім в господні руки, а не в людські руки. Бо яка його величність, таким і його милосердя.

муд. 3 · при. 17 · пс. 36 · црс3. 18 · ів. 14 · црс2. 24

Глва, г·

в мо. в · є мо. є · ефе. ѕ

Мене ѿца][1] послушаите чада и сице творите да спсетеса. гь *бо прослави ѿца на чаде, и судъ мтрнь оутверди на снѣхъ· Чтыи ѿца очыститъ грѣхи, и ꙗко сокровѣщуѧи прославлѧѧи матерь свою. чтыи ѿца възвеселитса о чадѣхъ, и въ днь мольбы его послушанъ будетъ· Прославлѧѧи ѿца долгоднъствовати буде, и послушаѧ га покои мтрь свою. (-)[2] (-)[3] ꙗкоже влкама послужитъ рождьшима его· *дѣломъ и словомъ чти ѿца твоего, да наиде ти бл-

ни. з · в мо. к · є мо. є · ма. єі · ма. з · ефе. ѕ

Глава 3

мой2. 2 · мой5. 5 · еф. 6

1 Діти, послухайте мене, батька, і так зробіть, щоб ви спаслися. **2** *Бо Господь прославив батька над дітьми і суд матері скріпив над синами. **3** Хто шанує батька, очистить гріхи, **4** і таким, як той, що збирає скарб, той, хто прославляє свою матір. **5** Хто шанує батька, розвеселиться над дітьми, і в дні його молитви буде вислуханий. **6** Хто прославляє батька, буде довголітнім, і хто вислуховує Господа, дасть спочинок своїй матері. **7** Як володарям послужить тим, що його породили. **8** *Ділом і словом шануй твого батька,

ниж. 7 · мой2. 20 · мой5. 5 · мат. 15 · мар. 7 · еф. 6

мой1. 27
мой5. 33

щоб на тебе прийшло від нього благословення. *9 Бо батьківське благословлення скріплює доми дітей, материна ж клятва викоріннює основи. **10** Не прославляйся безчестям твого батька, бо немає тобі слави в безчесті. **11** Бо слава людини від честі його батька, і зневага дітей – матір в неславі. **12** Дитино, заступися в старості за свого батька і не засмути його в його житті. **13** Якщо і змаліє розум, май прощення, і не збещещуй його усією своєю силою. **14** Адже батьківське милосердя не забудеться і замість гріхів дано буде тобі на збудування. **15** В дні твоєї скорботи тобі згадається. Так як тане лід від спеки, так розтануть твої гріхи. **16** Який хульний той, хто покидає батька, і проклятий Господом той, хто дратує свою матір. **17** Дитино, впроваджуй свої діла з лагідністю, і як сприйнятна людина будеш улюбленим. **18** *Чим більше ти є великим, настільки себе впокорюй, – і знайдеш ласку перед Господом. **20** Бо господня сила велика і прославляється покірними. **21** *Не шукай вищого від себе, і не допитуй сильнішого від себе. **22** Роздумуй над Тим, що тобі наказують, бо тобі немає потреби таємних. **23** В надмірі своїх діл не розпитуй, бо тобі було показано більше від людського розуміння. **24** Адже багатьох звели на блуд їхні задуми, і погані задуми знищили їхню совість. **26** І хто любить біду, впаде до неї, тверде серце вкінці озлобиться. **27** Тверде серце отяготиться болями, і грішник додасть гріхи до гріхів. **28** В нещасті гордого немає вилікування, бо в ньому вкорінився сад лукавства. **29** Серце розумного розуміє притчу, і вухо слухняного – бажання мудрого. **30** *Вода загасить вогонь, що палає, і милосердя очистить гріхи. **31** Хто віддає ласки, постійно буде згадуваний, і в часі свого падіння знайде скріплення.

фил. 2
при. 25
пс. 41
дан. 4
мат. 5

Глава 4

ниж. 14
мой5. 15
тов. 4
лук. 11

1 *Дитино, не позбавляй бідного життя і не омини очі нужденного, **2** не смути душу, що голодує, і не розгніви чоловіка в його біді. **3** Розлючене серце не вводи в замішання і не неси дари попри потребуючого. **4** І не відкидай раба, що боліє, і не відверни твоє лице від бідного. **5** Не відверни очей від потребуючого, і не дай місце чоловікові тебе проклинати. **6** Бо як хто тебе проклинає в гіркоті його душі, благання вислухає Той, що його створив. **7** Роби себе приятелем збору, і присмиряй свою голову князеві. **8** Прихили бідному твоє вухо, і від-

вѣніе ѿ негѡ. *Блгвеніе бо ѿчее оутвръждаетъ домы чадъ, клятва же матерня искореневаетъ основанія. Не славися въ безчестіи ѿца твоего, нѣсть бо ти слава [въ безчестіи][4]. слава бо члку ѿ чести ѿца его, и поношеніе чадомъ мати въ безславіи. Чадо заступи въ старости ѿца своего и не оскорби его въ животѣ его. аще и [разумомъ оскудѣваетъ][5] (прощеніе)[6] имѣи, и не обезчести его всею крѣпостію своею. Щедроты бо ѿча не забвена будетъ, и въ грѣхъ мѣсто присиждетъ ти ся. въ дн҃ь скорби [твоея][7] въспомянется ти ся. яко (тає лед ѿ зноя)[8], сице растаютъ ти ся грѣхи. Коль хуленъ оставляяи ѿца, и проклятъ Гмъ раздражаяи мт҃рь свою. Чадо [дѣла своя съ кротостію][9] препровождаи, и члкомъ пріятнымъ възлюбленъ будеши. *Елма великъ еси, толма смиряися, и пред Гмъ обрящеши блгть. (-)[9] Яко велія сила Гня, и смиренными славится. *Вышше себе не ищи, и крѣпша себе не испытаи. яже (ти повелѣваютъ)[10] сія разумѣваи, нѣсть бо ти потреба таиныхъ. Въ избыткѣ дѣлъ своихъ не распытаи, вяще бо разума члческаго показано ти бысть. Многи бо прельсти мнѣніе ихъ, и мнѣніе лукавно погуби совѣсть ихъ. (-)[11] [И любяи бѣду [[впадаетъ]][12] в ню][13]. Срдце жестоко озлобится на послѣдь][14]. Срдце жестоко отяготится болѣзньми, и грѣшникъ приложитъ грѣхи на грѣхи. Наведенія величаваго нѣсть исцѣленія, садъ бо лукавствія въкоренися в немъ. Срдце разумиваго разумѣетъ притчю, и оухо послушливо въжелѣніе премудраго. *Огнь палящъ оугаситъ вода, и млтыни очиститъ грѣхи. Въздаяи блгти помнимъ бываетъ прно, и въ время паденія [своего][15] обрящетъ оутвержение.

мо̃ Ӏз
мо̃ лг

фил в

при ке

псло ма
дани д
мф е

Глав, д.

Чадо* живота нищаго не лиши, и не оумини очію просливу. души алчющи не оскорби, и не разгнѣваи мужа в нищетѣ его. Срдце раздраженое не превъзмути, и не неси мимо (требующаго даянія)[1]. (И) [раба][2] скорбяща не ѿрѣи, и не ѿврати лица своего ѿ нищаго. ѿ требующаго не ѿврати [очію][3], и не дажд мѣста [члку][4] клятти тя. Кленущему бо тя в горести дша его, млбы [-][5] оуслышитъ сътво(р)ивыи его. Пріятеля съборищу (твори себе)[6], и князю смиряи главу свою. Приклони [оухо свое нище-

ни ді
мо еі
тови д
лу аі

му]⁷, и҆ ѿвѣща́й є҆мꙋ̀ [въ кро́тости ми́рно]⁸. И҆змѝ оби́димаго и҆з рꙋкѝ оби́дѧщаго [и҆]⁹, и҆ не и҆знемога́й є҆гда̀ сꙋди́ши. Бꙋди сиры́мъ ꙗ҆́ко ѿе́цъ, и҆ в мꙋжа̀ мѣ́сто ма́три и҆́хъ. и бꙋдеши ꙗ҆́ко сы́нъ вы́шнѧго, и҆ възлю́битъ тѧ̀ паче ма́ти твоѧ. Премꙋдрость сы́ны своѧ възнесе, и҆ застꙋпае и҆щꙋщи́и єѧ. Люб́ѧи єѧ любитъ жизнь, и҆ оутре́нюющеи к неи и҆сплънѧтсѧ (житїѧ весе́ла)[10]. дръжа́исѧ єѧ̀ наслѣ́дитъ сла́вꙋ, (и҆дѣже оубо)[11] вхо́дитъ блвитъ [и҆][12] гь. *Слꙋжащи єи слꙋжа́тъ стомꙋ, и҆ любѧщи́ѧ ю̀ лю́битъ гь. послꙋшаѧи єѧ сꙋди́тъ ꙗзы́ки, и҆ внимаѧи єи вселитсѧ надѣ́ѧсѧ. а҆́ще вѣ́рꙋеши наслѣ́диши ю̀, и҆ въ о҆дръжа́нїи бꙋде ро́дъ є҆го. Ꙗко развращено хо́дитъ с нимъ въ прьвыхъ. бо́ѧзнь [же][13] и҆ стра наведетъ на́нь, и҆ помꙋчитъ є҆го в наказа́нїи своемъ, дондеже вѣ́рꙋ и҆́метъ дши є҆го. (-)[14] и҆скꙋситъ є҆го въ о҆правда́нїихъ єѧ̀, и҆ паки възвратитсѧ пра́мо к немꙋ и҆ възвеселитъ и҆̀. и҆ ѿкрыетъ є҆мꙋ та́йны своѧ. а҆́ще заблꙋ́дитъ о҆ста́витъ є҆го, и҆ преда́стъ є҆го в рꙋцѣ̀ паде́нїѧ є҆го. Соблюдѝ вре́мѧ и҆ съхрани́сѧ ѿ лꙋ́каваго, и҆ о҆ дши своеи не постыди́сѧ. Є҆сть бо стꙋдъ наводѧи грѣхъ, и҆ є҆сть стꙋдъ сла́ва и҆ блгть (и҆) не прїимѝ лица̀ на дшꙋ свою, и҆ не срамлѧисѧ о҆ паде́нїи своемъ. не возбранѝ словесѐ въ времѧ [спсенїѧ][15], (-)[16] словомъ бо познана бꙋде премꙋдрость и҆ наказа́нїе гланїемъ ꙗзы́ка. не прерѣкаи противꙋ и҆стинны, (-)[17] о҆ ненаказа́нїи своемъ срама́исѧ. Не стыди́сѧ и҆сповѣда́ти грѣхѝ своѧ и҆ не понꙋжда́и быстрины̀ рѣчныѧ. [и҆][18] не постели́сѧ мꙋжꙋ бꙋю, и҆ не о҆бини́сѧ лица̀ си́лнаго. до смрти подвиза́исѧ по и҆стиннѣ, и҆ гь бъ поборетъ по тебѣ. Не бꙋди ско́ръ ꙗзы́комъ своимъ, и҆ лѣни́въ и҆ сла́бъ в дѣлѣх своихъ. не бꙋди ꙗко ле́въ въ домꙋ своемъ, и҆ величаѧсѧ въ рабѣ своих. Не бꙋди рꙋка̀ твоѧ простерта на взѧтїе, и҆ на ѿда́нїе съгбе́на.

а҃ цр҃ ѕ҃і / іѡс҃ѧ ѕ҃ / мф҃ д҃

повіси йому мирно, в лагідності. **9** Забери ображеного з руки того, що його ображає, і не знемагай, коли ти судиш. **10** Будь сиротам як батько, і замість мужа їхній матері. І будеш як син Всевишнього. І Він тебе полюбить більше ніж твоя матір. **11** Мудрість вгору підніме своїх синів і заступається за тих, що її шукають. **12** Хто її любить, любить життя. І хто вранці до неї встає, наповниться веселим життям. **13** Хто її держить, успадкує славу. Отже, куди входить, благословить його Господь. **14** *Хто їй служить, служить святому. І тих, що її люблять, любить Господь. **15** Хто її слухається, судить народи. І хто її сприймає, житиме в надії. **16** Якщо віритимеш, її успадкуєш. І в наслідді буде його рід. **17** Бо покручено ходить з ним на початку, страх же і жах наведе на нього. І мучитиме його в своєму напоумленні, доки не повірить його душі, випробує його в її оправданнях, **18** і знову повернеться по прямій до нього. І розвеселить його, і відкриє йому свої тайни. **19** Якщо заблудить, його покине, і видасть його в руки його падіння. **20** Зберігай час і стережися від лукавого, і не завстидайся за свою душу. **21** Бо є встид, що наводить гріх, і є встид – слава і ласка. **22** І не приймай лице за свою душу, і не соромся за свій упадок. **23** Не затримай слово в часі спасіння, **24** бо словом пізнається мудрість і напоумлення – мовою язика. **25** Не говори проти правди, не встидайся за своє напоумлення. **26** Не соромся визнавати свої гріхи, і не силуй бистрий біг ріки, **27** і не ставай підданим дурному чоловікові, і не приймай лице сильного. **28** Борися за правду до смерті – і Господь Бог воюватиме за тебе. **29** Не будь швидкий своїм язиком, і лінивим, і слабим у своїх ділах. **30** Не будь як лев у своєму домі, і *не* величайся перед своїми рабами. **31** Хай твоя рука не буде простягнена, щоб взяти, і замкнена на віддавання.

црс1. 15 йос. 6 мат. 9

Глава, є҃.

Не належѝ и҆мѣнїи своемъ, и҆ не рцѝ самодово́лно ми є҆сть. не послѣдꙋи дши своеи и҆ крѣпости своеи ходити въ по́хотехъ срца твоего. и҆ не рцѝ кто мѧ премо́жетъ, гь бо мстѧи ѿмсти́тъ [тѧ][1]. не рцы съгрѣши́хъ и҆ что ми бы́сть, гь бо є҆сть долготерпе́ливъ. о҆ о҆чище́нїи безъ стра́ха не бꙋди, прилагати грѣхѝ на грѣхѝ. И҆ не рцѝ щедрота̀ є҆го мно́га [є҆сть][2], множество грѣхъ моих о҆чиститъ. Млть бо и҆ гнѣвъ оу него, и҆

Глава 5

1 Не приставай до свого майна, і не скажи: Самовистарчальним я є. **2** Не іди за своєю душею і своєю силою, щоб ходити за пожаданнями твого серця. **3** І не говори: Хто мене переможе? Бо Господь, що мстить, тобі помстить. **4** Не говори: Я згрішив і що мені сталося? Бо Господь є довготерпеливий. **5** Відносно очищення не будь без страху, щоб додавати гріхи до гріхів. **6** І не говори: Його щедрість є велика. Він очистить

множество моїх гріхів. Бо у нього милосердя і гнів. І на грішниках буде його гнів. **7** Не барися повернутися до Господа, і не відкладай з дня на день. Бо нагло вийде господній гнів, і згинеш в часі помсти. **8** *Не надійся на неправедний маєток, бо нічим не буде тобі корисним в дні нападу. **9** Не вганяйся за всяким вітром, і не ходи по всякій недобрій дорозі. Таким – двоязичний грішник. **10** Будь певним *у своєму розумі, і в тебе твоє слово хай буде одне. **11** Будь швидким до свого слухання, і в довготерпінні подавай відповідь. **12** Якщо є в тобі розум, відповіси ближньому, якщо ж ні, то хай твоя рука буде на твоїх устах. **13** Так як слава і безчестя в розмові, і язик чоловіка – його падіння. **14** Не будь прозваний шептуном, і твоїм язиком не лови. Бо на злодію є сором і погана зневага на двоязичному. **15** У великому і в малому будь розумним.

при. 11
єз. 7
йов. 20

Глава 6

І не ставай ворогом замість другом. Бо погане ім’я успадкує сором і погорду, він – двоязичний грішник. **6,2** Не підноси себе в раді твоєї душі. **3** Листя своє з’їси, і стратиш свій плід, і залишиш себе, як сухе дерево. **4** Лукава душа вигубить того, що її придбав, і зробить радість своїм ворогам. **5** Солодке горло помножить своїх друзів, і язик, що гарно говорить, помножить добру бесіду. **6** Хай численими будуть ті, що в мирі з тобою, твої радники – один з тисяч. **7** Якщо придбаєш друга, придбай його у випробуванні, і не швидко давай йому довір’я. **8** Бо він другом є його в часі, і не залишиться в часі твоєї скорботи. **9** І є друг, що перетворюється на ворога, і відкриє сварку твоєї погорди. **10** І є друг, що є спільником при столах, і не залишиться в часі твоєї скорботи, **11** і в твоєму добрі буде як ти, і сміливим буде проти твоїх рабів. **12** Коли ж будеш упокореним, буде проти тебе, сховається від твого лиця. **13** Відлучися від твоїх ворогів, і зважай на своїх друзів. **14** Вірний друг – сильна охорона, а хто його знайшов, скарб знайшов. **15** У вірного друга немає переміни, і немає міри його доброті. **16** Вірний друг є потіхою життя, і ті, що бояться Господа, його знайдуть. **17** Хто боїться Господа, випрямлює дружбу його, бо сам як ближній його. **18** Дитино, від своєї молодості вибери напоумлення, і до сивини знайдеш мудрість. **19** Так як той, що оре, і так, як хто сіє, приступи до неї і очікуй її добрі плоди. Бо в її ділах мало потрудишся,

на грѣшницѣхъ будетъ ꙗ҆рость є҆го. Не медли обратитисѧ ко Гꙋ, и҆ не ѿлагай дне ѿ дне. внезапꙋ бо и҆зыидетъ гнѣвъ Гнь, и҆ въ времѧ мести погибнеши. *Не оупованъ на и҆мѣнїѧ неправедна, ничтоже бо пользꙋеши въ дне наведенїѧ. Не вѣи всѧцѣмъ вѣтромъ, и҆ не ходи всѧцѣмъ пꙋтемъ неподобнымъ, сице грѣшникъ двоꙗ҆зыченъ. бꙋди оутвер҆женъ *въ разꙋмѣ своемъ, и҆ є҆дїно (ти) бꙋди [слово твое][3]. Бꙋди скоръ въ послꙋшанїи своемъ, и҆ длъготръпѣнїемъ ѿвѣщавай ѿвѣтъ. А҆ще є҆сть в тебѣ разꙋмъ ѿвѣщай и҆скренемꙋ, а҆ще ли ни (то) [бꙋди рꙋка твоѧ][4] на оустѣхъ твоихъ. [Ꙗко][5] слава и҆ бесчестїе въ бесѣдѣ, и҆ ꙗ҆зыкъ чл҃чь паденїе є҆мꙋ. Не слови шепотникъ и҆ ꙗ҆зыкомъ своимъ не оуловлѧй. о҆ тати бо (стꙋдъ є҆сть)[6], и҆ зазоръ лꙋкавъ о҆ двоꙗ҆зычнѣмъ. о҆ велицѣ и҆ о҆ малѣ разꙋмѣвай.

при҃ аі
єзе҃ з
і҆овъ к҃

Гла҃, ѕ҃.

И҆ въ дрꙋга мѣсто не бꙋди вра҃ и҆мѧ бо лꙋкаво стꙋдъ и҆ поношенїе наслѣдитъ, сеи грѣшникъ двоꙗ҆зыченъ. не възноси себе совѣтомъ дш҃и своеѧ. [-][1] Лиственїе свое поꙗ҆си и҆ плодъ свои погꙋбиши, и҆ о҆ставиши себе ꙗ҆ко древо сꙋхо. дш҃а лꙋкава погꙋбитъ стѧжавшаго ю҆, и҆ радо҃ врагомъ (є҆го сътворитъ)[2]. Гортань сладокъ оумножитъ дрꙋги своѧ, и ꙗ҆зыкъ доброглаголивъ оумножитъ добрꙋ бесѣдꙋ. Смирѧющїисѧ с тобою да бꙋдꙋтъ мнози, совѣтници твои є҆дїнъ ѿ тысѧщъ. а҆ще притѧжаеши дрꙋга въ и҆скꙋшенїи, стѧжи є҆го и҆ не скоро оувѣрисѧ є҆мꙋ. є҆сть бо дрꙋгъ въ времѧ є҆го, и҆ не пребꙋдетъ въ времѧ скорби [твоеѧ][3]. И҆ є҆сть дрꙋгъ пременѧѧисѧ въ врага, и҆ сваръ поношенїѧ твоего ѿкрыетъ. И҆ є҆сть дрꙋгъ обѣщникъ трапезамъ, и҆ не пребꙋдетъ въ времѧ скорби [твоеа][4] и҆ в добрѣ твоемъ бꙋдетъ ꙗ҆ко ты, и҆ на раби твоѧ дерзаетъ. А҆ще смиренъ бꙋдеши бꙋдетъ на тѧ, ѿ лица твоего скрыетсѧ. ѿ врагъ своихъ ѿлꙋчисѧ, и҆ ѿ дрꙋгъ своихъ внимай. дрꙋгъ вѣренъ кровъ крѣпокъ, о҆брѣтыи же є҆го о҆брѣте сокровище. дрꙋгови вѣрнꙋ нѣсть и҆змѣны, и҆ нѣсть мѣрила добротѣ є҆го. дрꙋгъ вѣренъ оутѣха є҆сть житїю, и҆ боѧщїисѧ Га҃ о҆брѧщꙋтъ є҆го. Боѧщїисѧ Га҃ правѧтъ дрꙋжбꙋ є҆го, ꙗ҆коже бо са҃ тако и҆скренїи є҆го. Ча҆до ѿ юности своеи и҆збери наказанїе, и҆ до сѣдины о҆брѧщеши премꙋдрость. Ꙗ҆коже о҆рѧи и [ꙗ҆коже][5] сѣѧи приствпи к неи, и҆ пожди

бл҃гихъ плѡ́дъ є҆ѧ̀. въ дѣла́нїю бо є҆ѧ̀ ма́ло потрꙋди́шисѧ, и҆ (-)[6] ꙗ҆́сти бꙋдеши плоды є҆ѧ̀· ꙗ҆́ко стропо́тна є҆́сть [ѕѣло][7] ненака́заныма, и҆ не пребꙋдетъ в неи безꙋменъ. ꙗ҆́ко камень и҆скꙋше́нїѧ крѣпокъ бꙋдетъ на не́мъ и҆ не замедлитъ ѿверещѝ є҆ѧ̀· Премꙋдрость бо по и҆́мени є҆ѧ̀ є҆сть, и не многимъ є҆сть ꙗ҆́влена· Слы́ши ча́до и҆ прїими во́лю мою, и҆ не ѿверзи совѣ́та моегѡ. [и҆][8] въведѝ но́зѣ своѝ въ ѡ҆́ко́вы є҆ѧ̀, и҆ въ гри́внꙋ є҆ѧ̀ вы́ю свою. Подложѝ ра́мо свое и҆ носи ю҆̀, и҆ не мрьзи́ ᲂу҆зи́лищами є҆ѧ̀· Всею̀ дꙋ́шею свое́ю приступи к неи, и всею си́лою свое́ю съблюди пꙋтѝ є҆ѧ̀· И҆зслѣдѝ и҆ възыщѝ и҆ познана ти бꙋдетъ, и҆ (е́мсѧ за ню)[9] не ѡ҆ста́ви є҆ѧ̀. напослѣдокъ бо ѡ҆бра́щеши покои є҆ѧ̀, и҆ ѡ҆брати́тсѧ тебѣ на веселїе· И҆ бꙋдꙋтъ ти пꙋта [є҆ѧ̀][10] на поко́и крѣпости, и҆ гри́вны є҆ѧ на ѡ҆дѣѧ́нїе сла́вы красота́ бо зла́та (є҆ѧ) на не́и, и҆ ᲂу҆́зы є҆ѧ̀ и҆звитїе и҆акинѳово· Въ ѡ҆деждꙋ сла́вы ѡ҆блече́шисѧ є҆ю̀, и҆ вѣнецъ ра́дости възложи́ши на сѧ· А҆́ще въсхо́щеши ча́до наказанъ бꙋдеши и҆ а҆́ще вдасѝ дꙋшꙋ свою ковареннъ бꙋдеши· А҆́ще възлюби́ши слꙋхати прїимеши, и҆ а҆́ще приклониши ᲂу҆́хо твое премꙋдръ бꙋдеши· *Въ мно́жествѣ старецъ става́и, и҆ а҆́ще кто премꙋдръ ѿ нихъ томꙋ прилѣпи́сѧ, всѧ́кꙋ повѣсть ст҃ꙋ въсхо́щи слы́шати, и҆ при́тчи ра́зꙋма да не ᲂу҆бѣжа́тъ тебе· А҆́ще ᲂу҆зриши разꙋми́ва ᲂу҆́тренюи к не́мꙋ, и҆ степени [стезѣ][11] є҆го да тре́ нога̀ тв(о)ѧ. Размышлѧ́и въ повеле́нїихъ гн҃ихъ, и҆ в за́повѣдехъ є҆го ᲂу҆чи́сѧ присно· То ᲂу҆твердитъ срⷣце твое и҆ жела́нїе премꙋдрости дано ти бꙋдетъ·

і будеш їсти її плоди. **20** Так як вона є дуже немила ненапоумленим, і в ній не зостанеться безумний. **21** Наче камінь випробування буде на ньому сильний, і він не забариться її відкинути. **22** Бо мудрість є за своїм іменем, і не є явна багатьом. **23** Дитино, послухай і прийми мою волю, і не відкинь моєї поради. **24** І введи свої ноги в її окови і свою шию до її ярма. **25** Підклади своє рамено і носи її, і не гидуй її кайданами. **26** Усією своєю душею приступи до неї, і всією своєю силою збережи її дороги. **27** Досліди і вишукай – і дасться тобі пізнати. І схопившись за неї, не покинь її. **28** Бо вкінці знайдеш її спочинок, і повернеться тобі на веселість. **29** І тобі будуть її колоди за спокій сили і її ярмо – за одіж слави. **30** Бо на ній краса її золота, і її кайдани – якинтове ткання. **31** Зодягнися нею в одіж слави, і на себе покладеш вінець радості. **32** Дитино, якщо побажаєш, напоумишся і, якщо віддаси свою душу, будеш знавцем. **33** Якщо полюбиш слухати, одержиш і, якщо прихилиш твоє вухо, станеш мудрим. **34** *Ставай у множестві старців, і, якщо хто з них мудрий, до нього пристань. **35** Бажай слухати усяку святу розповідь, і хай від тебе не втечуть притчі розуму. **36** Якщо бачиш розумного, ранком вставай до нього, і сходи його доріг хай витирає твоя нога. **37** Роздумуй про господні приписи, і постійно повчайся в його заповідях. Це скріпить твоє серце, і тобі буде дано бажання мудрості.

мн҃ и

ниж. 8

Гла҃, з҃·

Не творѝ ѕла̀ и҆ не (постигнетъ тѧ̀)[1] ѕло̀, ѿстꙋпѝ ѿ непра́вды и҆ ᲂу҆клони́сѧ ѿ тебе· [Сн҃е][2] не сѣи на бразнахъ непра́вды, и҆ не и҆́маши пожа́ти и҆́хъ седми́цею· Не просѝ ᲂу҆ г҃а вл҃чества, ни ѿ цр҃ѧ сѣда́нїа сла́вы. *не ѡ҆правда́и себе прⷣ (бг҃омъ)[3], и҆ паче цр҃ѧ не мꙋдри́сѧ· Не просѝ да бꙋдеши сꙋдї́и, є҆да немо́чи̇ начнеши (непра́вды ѿлꙋчи́ти)[4]· да не когда ᲂу҆бои́шисѧ лица̀ си́лнаго, и҆ положи́ши соблазнъ въ пра́вости твое́и· Не съгрѣша́и въ мно́жествѣ гра́да, и҆ не низложѝ себе въ народѣ. не свѧжѝ двои́цею грѣха̀, и҆ ни є҆ді́номꙋ же непови́ненъ бꙋдеши· Не рцѝ на мно́жество да́ровъ мои́хъ възри́тъ, и҆ приносѧ́ще ми б҃ꙋ вы́шнемꙋ прїиметъ· Не и҆знемага́и въ мл҃твѣ своеи, и҆ мл҃тыню творѝ не презри· Не рꙋга́исѧ ч҃лкꙋ сꙋщꙋ в го́рести дꙋ́ши є҆го, *є҆сть бо смирѧ́и и҆ възносѧ́и·

Глава 7

1 Не чини зла – і тебе не захопить зло. **2** Відступи від неправди – і відхилиться від тебе. **3** Сину, не сій на борознах неправедності – і не пожнеш їх всемеро. **4** Не проси в Господа владарювання ані в царя сидіння слави. **5** *Не оправдуй себе перед Богом, і не мудруй понад царя. **6** Не проси, щоб ти став суддею, щоб часом ти не став нездатним розрізняти неправедність. Щоб часом ти не побоявся лиця сильного і не поклав згіршення в твоїй праведності. **7** Не гріши на множество міста, і не понижай себе в юрбі. **8** Не зв'яжеш гріх двічі, і в нічому ж не будеш винним. **9** Не говори: Він погляне на множество моїх дарів і коли я принесу всевишньому Богові, Він прийме. **10** Не знемагай у своїй молитві, і чини милостиню, не погорди. **11** Не висміюй чолові-

і҆ѡвъ д҃ ѱа҃ло д҃і сира҃ з҃ л҃у н҃і

йов. 9 пс. 14 сир. 7 лук. 18

а҃ цр҃ в҃

црс1. 2

ка, що є в гіркоті його душі. *Бо є, хто впокорює і підносить. **12** Не ори неправдою проти свого брата, ані не чини такого другові. **13** Не бажай брехати всякою брехнею, бо воювання нею не на добро. **14** Не зачислюйся до множества старців, і не повтори слово у своїм благанні. **15** Не зненавидь тяжке діло, і діло створене Всевишнім. **16** Не причисли себе до множества грішників, **17** дуже присмири свою душу, **16** згадай, що гнів не забариться. **17** Бо помста безбожних – вогонь і черв'як. **18** Не зміни друга задля некористі ані сталого брата за суфірське золото. **19** Не страть мудрої і доброї жінки, бо її ласка понад золото. **20** *Не чини зло рабові, що по правді працює, ані наємникові, що працює своєю душею. **21** Хай любить твоя душа розумного раба, і не позбавиш його свободи. **22** *Чи є в тебе скотина? Наглядай за нею. І якщо тобі є користь, хай зостанеться в тебе. **23** Чи є в тебе діти? Напоуми їх, і від молодості схили їхню шию. **24** Чи є в тебе дочки? Дбай за їхнє тіло, і не чини своє лице радісним до них. **25** Віддай дочку, і будеш тим, що завершив велике діло. І дай її розумному чоловікові. **26** Чи є в тебе жінка по душі? Не вижени її. **27** *Усім своїм серцем прослав свого батька, і не забудь материних болів. **28** Згадай, що через них ти народився, і що їм віддаси те, що ти від них узяв. **29** Усією своєю душею шануй Господа, почитай його священиків. **30** Усією своєю силою полюби Того, що тебе створив, і не покидай його слуг. **31** Бійся Господа, і прослав священика. *І *йому* дай його частку, так як тобі заповіли від початку, і за переступ, і дар рамена, і жертву святості, і первоплід святих. **32** І до бідного простягни свою руку, щоб твоє благословення було збереженим, **33** ласка дана перед усяким живим. І над мерцем не затримаєш ласки. **34** І не відставай від тих, що плачуть, і ридай з тими, що ридають. **35** Не лінися відвідати хворого, бо і цими будеш полюблений. **36** В усіх своїх словах пам'ятай своє останнє, і навіки не згрішиш.

ниж. 34
мой3. 14
мой5. 25
вищ. 3
тов. 4
мой3. 2
мой4. 18

Глава 8

1 Не сварися з сильним чоловіком, щоб часом ти не впав в його руки. **2** *Не май суперечок з багатим чоловіком, щоб часом не збільшив тобі міри. *Бо багатьох згубило золото і звихнуло серця царів. **3** Не сварися з язикатим чоловіком, і не накладай на його вогонь дрова. **4** І не грайся з ненапоумленим, щоб твої прародичі не зазнали безчестя. **5** *Не зневажай чо-

мат. 5
ниж. 31
кор2. 2
гал. 6

Не ѡ҆рѝ лжѝ на бра́та своегѡ, нижѐ дру́гу того̀ сътвори̇̀. не въсхоти̇̀ лга́ти вса́коа лжѣ, вои̇̂нъство бо еа не на бл҃го· Не чти́са въ мно́жествѣ ста́рецъ, и̇̂ не повтори̇̀ сло́ва въ мл҃твѣ свое́и. не възненави́ди тру́дна дѣла, и̇̂ дѣла́ніа ѿ вы́шнагѡ създана. не премѣни себе къ мно́жеству грѣшникъ, [смири̇̀ (дш҃у свою ѕѣло)[5], помани ꙗ̂ко гнѣвъ не замедлитъ][6], ꙗ̂ко м҃сть нечести́ваго ѻ̂гнь и̇̂ червъ· Не и̇̂змѣни дру́га не приѻ̂брѣте́ніа ради, ни бра́та п҃рна зла́томъ сꙋфирскі̇̂й. не лиши́са жены премꙋдры и̇̂ бл҃гы, и̇̂бо бл҃гть еа паче зла́та· *Не ѻ̂злоби̇̀ раба̀ дѣла́юща въ и̇̂́стиннѣ, нижѐ нае́мника дѣла́юща дш҃ею своею· Раба̀ разꙋми́ва да лю́битъ [дш҃а твоа][7], [и̇̂][8] не лиши̇̀ е̇̂го свободы̀· *Е̇̂сть ли ти ско́тъ посѣща́и е̇̂го, и̇̂ а́ще (ти бꙋдетъ)[9] ключи́мо да пребꙋд҃е ти. сꙋть ли ти ча́да накажи̇̀ а̀, и̇̂ преклони̇̀ ѿ ю́ности вы́ю и̇̂хъ· Сꙋть ли ти дще́ри внима́и тѣлꙋ и̇̂х҃ и̇̂ не оу̇̂тѣша́и к нимъ лица̀ своего. Вы́дай дще́рь и̇̂ бꙋдеши съврьшивъ дѣло вели́ко, и̇̂ мꙋжеви разꙋми́вꙋ да́ждь ю̀· Е̇̂сть ли ти жена̀ по дꙋши не и̇̂ждени̇̀ еа̀· (-)[10] *Всѣмъ ср҃цемъ [свои̇̂][11] прославѝ ѻ̂ц҃а своего, и̇̂ матернѣ болѣзни не забꙋди· Помани̇̀ ꙗ̂ко тѣм҃ рожденъ е̇̂си, и что (и̇̂ма въздаси̇̀)[12] (то е̇̂же възе́мъ ѿ них҃)[13]· Всею дш҃ею своею говѣи гв҃и, (-)[14] і̇̂ереи е̇̂го чти̇̀· Всею силою [своею][15] възлюби̇̀ сътворш҃а та, и̇̂ слꙋжи́тель е̇̂го не ѻ̂ста́ви· Бо́иса г҃а и̇̂ прославѝ і̇̂ере́а. *И̇̂ да́ждь ча́сть [е̇̂го][16] ꙗ̂коже заповѣдано ти ѿ нача́ла, и̇̂ ѻ̂ согрѣше́ніи. и̇̂ даа́ніе мы́шц҃а, и̇̂ жрътвꙋ ст҃ыни, и̇̂ нача́токъ ст҃ыхъ, и̇̂ ни́щемꙋ простри̇̀ рꙋкꙋ свою. да (съблюдетса)[17] бл҃веніе твое, бл҃гть даннаа пр҃е вса́кимъ живы́мъ, и̇̂ на҃ м҃ртвьцемъ не възбрани̇̀ бл҃гти. (и̇̂) не лиши́са ѿ пла́чющихъ, и̇̂ съ сѣтꙋ́ющими сѣтꙋи· Не лѣни́са посѣща́ти бола́ща, и̇̂ сими бо възлю́бленъ бꙋдеши. въ всѣхъ словесехъ свои̇̂хъ помина́и послѣднаа [своа][18], и̇̂ въ вѣки не съгрѣши́ши·

ниж҃ ѯд г҃ мо҃ ді
е҃ мо҃ ке
вы҃ г҃ товиⷮ д҃
г҃ мо҃ в҃ д҃ мо҃ ꙗ҃

Гл҃а, и̇̂·

Не свари́са съ ч҃лкомъ си́лнымъ, да не когда впадеши в рꙋцѣ е̇̂го· *Не та́жиса съ ч҃лком богатымъ, да не когда̀ оу̇̂таготи́тъ ти мѣрꙋ· *Ꙗ̂нóгихъ бо погꙋби̇̀ зла́то, и̇̂ ср҃ца цремъ оу̇̂клони̇̀· Не свари́са съ ч҃лкомъ ꙗ̂зы́чномъ, и̇̂ не наклада́и на ѻ̂́гнь е̇̂го дро́въ· [И̇̂][1] не и̇̂гра́и съ ненака́заньімъ, да не пріимꙋтъ безъче́стіа прародители твои̇̀.

ма҃ е҃
ниж҃ ла

в҃ кор҃ в҃ гала҃ ѕ҃ — г҃ мо҃ ді҃ — вы҃ ѕ҃ — ні҃ кд҃

*Не поноси̂ чл҃ку ѡбращающꙋсѧ ѿ грѣха̀, помѧни̂ ꙗко вси̂ есмы̀ въ ѡпитемиꙗхъ· *Не бещести̂ чл҃ка въ старости его, и҆бо и (ты̀ са̀мъ състарѣешисѧ)[2] · Не радꙋисѧ ѡ мертвецѣ, помѧни̂ ꙗко вси̂ оумираемъ· *Не презри повѣсти премꙋдрыхъ, и въ притчахъ и҆хъ живи̂. ꙗко ѿ ни҆хъ навыкнеши наказание, и слꙋжити велможа҃· Не ѿстꙋпаи ѿ заповѣди старецъ, и҆бо тїи навыкоша ѿ о҆ц҃ь свои҆хъ. ꙗко ѿ ни҆ навыкнеши разꙋма, и въ времѧ потребно въздати ѿвѣтъ· Не възгнѣщаи оуглие грѣшникꙋ, да не и҆згориши о҆гн҃е пламени его. не въстани ѿ лица̀ досадителева, да не положиши ꙗко власние въ оустѣхъ твои҆хъ· *Взаимъ не даи чл҃кꙋ крѣпльшꙋ себе и аще даси̂ бꙋди ꙗко (и) погꙋбивъ· (И) не порꙋчаисѧ выше силы своеѧ, и аще порꙋчишисѧ ꙗко вдаѧ пецисѧ. не сварисѧ съ сꙋдїею, по славѣ бо его сꙋдѧтъ емꙋ· Съ дръзо҃ не ходи̂ на пꙋть, ꙗко да не [ѡтѧготитсѧ на тѧ][3]. сеи бо ([творитъ][4] по воли своеи)[5] и бꙋестїю его погибнеши· (И) со ꙗростивымъ не сварисѧ, и не иди с ни҆м сквозѣ пꙋстыню· (пре҃ ѡчима бо его кровь ꙗко ничтоже есть)[6], і идѣже нѣсть помощи [тꙋ][7] низложи҃ тѧ· Съ бꙋи҃ совѣта не твори̂, не и҆мать бо совѣта дръжати· Пре҃ чюжимъ не твори̂ ничтоже таино, не вѣси бо что сътвори̂ (ти)· всѧкомꙋ чл҃кꙋ не ꙗвлѧи ср҃ца своего, (егда)[8] не възносить ти хвалы̀·

ловіка, що відвертається від гріха, згадай, що всі ми є в епітиміях. **6** *Не накладай безчестя на чоловіка в його старості, бо і ти сам постарієшся. **7** Не радій мертвим, згадай, що ми всі вмираємо. **8** *Не нехтуй мовою мудрих, і живи в їхніх притчах. Бо від них навчишся напоумлення і *як* послужити вельможам. **9** Не відступай від заповідів старців, бо і ті навчилися від своїх батьків. Адже від них навчишся розуму і *як* в часі потреби дати відповідь. **10** Не запалюй вугілля грішникові, щоб ти не згорів вогнем його полум'я. **11** Не вставай від лиця образливого, щоб не поклав ти, наче розбурханість, в твої уста. **12** *Не позичай чоловікові сильнішому від себе, і якщо даси, будь як і той, що втратив. **13** І не заручайся понад свою силу, і якщо заручишся, дбай як той, що дає. **14** Не сварися з суддею, бо його судитимуть за його славою. **15** З смільчаком не ходи дорогою, щоб він на тобі не отяжів. Бо він чинить за своєю волею, і згинеш в його безумності. **16** І зі злосливим не сварися, і не ходи з ним крізь пустиню. Бо кров перед його очима є наче ніщо, і де немає помочі, там він тебе скине. **17** З безумним не твори наради, бо не зможе ради дотриматися. **18** Перед чужим не чини нічого таємного, бо не знаєш, що тобі зробить. **19** Не виявляй кожній людині своє серце, коли не приносить тобі хвали.

мойЗ. 19 — вищ. 6 — ниж. 29

Гл҃а, д҃·

Не ревнꙋи женѣ ꙗдръ твои҆х ни наоучи̂ на себѐ самого наказанїѧ лꙋкава. не даждь женѣ дши своеѧ̀, еже наити̂ еи на крѣпость твою· не срѣтаи жены̀ блꙋдницы, да не како впадеши в сѣти еѧ· Къ пѣвающеи не примѣшаисѧ, да нѣкако оувязнеши в начинанихъ еѧ· дѣвы не глѧдаи да не когда̀ съблазнишисѧ въ похотехъ и҆хъ· Не даждь любодѣицам дша своеѧ, да не погꙋбиши наслѣдїѧ своего. не преглѧдаи стн҃ѣ градꙋ, и въ пꙋстыхъ его не блꙋди̂. ѡбрати̂ око [свое][1] ѿ жены̀ красныѧ, и не глѧдаи (чюжїѧ доброты̀)[2]· въ добротѣ женьстеи мно҃зи съблазнишасѧ, и ѿ сеѧ дрꙋжбы ꙗко ѡгнь рагараетсѧ· С (мꙋжатицею)[3] (ѿню҆дъ не сѣди̂)[4], и не медли̂ съ нею в [домꙋ][5]. егда не когда̀ оуклонитсѧ дша твоа на ню, и [дхомъ][6] си поплъзнешисѧ на пагꙋбꙋ· Не ѡставлѧи дрꙋга старого, новыи бо нѣсть точенъ емꙋ. вино̀ новое дрꙋгъ новъ, аще ѡбетшаетъ со веселїемъ и҆спїеши (себѣ)[7]· Не ревнꙋи сла-

Глава 9

1 Не ревнуй жінці твоїх нідр, ані не навчися сам злого напоумлення. **2** Не дай жінці свою душу, щоб вона не наступила на твою силу. **3** Не зустрічайся з розпусною жінкою, щоб часом ти не впав у її засідки. **4** Не приставай до співачки, щоб вповні ти не погряз в її починах. **5** Не задивляйся на дівчат, щоб часом ти не згрішився в їхніх похотях. **6** Не дай блудницям свою душу, щоб ти не знищив свого насліддя. **7** Не оглядай стіни міста, і не блукай в його пустих місцях. **8** Відверни своє око від красивої жінки, і не оглядай чужої краси. Численні згрішилися красою жінки, і від цієї дружби розгоряється, наче вогонь. **9** З заміжньою жінкою зовсім не сиди, і не барися з нею в домі, щоб часом до неї не прихилилася твоя душа, і духом твоїм посковзнешся в погибель. **10** Не покидай старого друга, бо новий не є такий самий як він. Новий друг – нове вино, коли постаріється, з радістю його вип'єш. **11** Не ревнуй славі грішника, бо не знаєш яким буде його кінець. **12** Не милуйся тим,

що миле безбожним. Згадай, що аж до аду не оправдаються. **13** Далеко відступи від людини, яка має владу вбивати, і не почнеш боятися смертного страху. І, якщо приступиш, не гріши, щоб не забрав він твоє життя. Пізнай, що посеред засідок проходиш, і ходиш на баштах міста. **14** За твоєю силою розглядай свого ближнього, і радься з мудрими. **15** З розумними хай буде твій роздум і вся твоя розповідь – в законі Всевишнього. **16** Праведні мужі хай вечеряють з тобою, і в господньому страсі хай буде твоя похвала. **17** В руках майстрів діло похвалиться, і найстарший з народу мудрий у своєму слові. **18** Страшний у своєму місті язикатий чоловік і нагальний словами буде зненавидженим.

вѣ грѣшника, не вѣси бо что будетъ конецъ его· Не изволи изволеніа нечестивыхъ, помяни яко даже до ада не оправдаются. далече отступи от члка иже имать власть убивати, и не боятися начнеши страха смртна. и аще приступиши не съгрѣшай, да не отиметъ живота твоего· Познавай яко посредѣ сѣти минуеши, и по забраломъ града ходиши. по крѣпости твоей сматряй (искренняго своего)[8], и съ премудрыми събесѣдуй. съ разумивыми буди размышленіе твое, и вся повѣсть твоя в законѣ вышняго. мужи праведніи да вечеряютъ с тобою, и въ страсѣ гни буди хвала твоя. в (рукахъ)[9] художниковъ дѣло похвалено бываетъ, и старѣи людіи премудръ въ словеси своемъ· Страшенъ въ градѣ своемъ мужъ язычен, и дръзыи словесы [-][10] възненавидѣнъ будетъ·

Глава 10

1 Мудрий суддя напоумить свій народ, і володіння розумного буде справним. **2** Якими будуть судді його народові, такими і його слуги, і яким буде володар для міста, такими і всі мешканці в ньому. **3** Ненапоумлений цар нищить свій народ, і міста заселяються сильних мудрістю. **4** В господній руці влада землі. І Він підніме потрібного на ній в час. **5** В господній руці добра дорога чоловіка, і на лице книжника покладуть свою славу. **6** *В усякій правді не держи гніву на свого ближнього, і не чини нічого в ділах досади. **7** Гордість зненавиджена перед Богом і людьми, і обох перевищує неправедність. **8** Царство переводиться від народу до народу через неправедність і досади маєтків. **9** Чому виноситься земля і попіл? Бо в житті я викинув його нутрощі. **10** Довгу хворобу вирізає лікар – і сьогодні він цар, а завтра помре. **11** І коли чоловік помре, його успадкують і гади, і звірі, і черви. **12** Початок гордості чоловіка – відступити від Господа. І його серце відступило від Того, що його створив. **13** Адже початок гордості – гріх. І хто його держить, охопить гидоту. Через це Господь не прославив напади, і знищив його до кінця. **14** Господь знищив престоли князів і замість них посадив лагідних. **15** Господь виполов коріння народів і замість них посадив смиренних. **16** Господь знищив країну народів і вигубив їх аж до основ землі. **17** Він вигубив їх, забрав від них і усунув з землі їхню пам'ять. **18** Гордість не створено для людей ані гнів люті в родах жінок. **19** Яке чесне насіння? Насіння людини. Я-

мойЗ. 19

Глава, і·

Премудръ судіа)[1] кажетъ люди своя, и властство разумиваго учинено будетъ. Якоже будутъ судіи людемъ [его][2], таки и слугы его. и якоже будетъ влдка граду, (тацы и) вси живущіи в немъ· Црь ненаказанъ погубляетъ люди своя, и грады уселяются премудростію силныхъ· в руцѣ гни власть земли, и подобнаго въздвигнетъ въ время на ней. в руцѣ гни благое шествіе мужа, и на лице книжника возложатъ славу свою. *во всякой (правдѣ)[3] не дръжи гнѣва на искреняго [своего][4], и не твори ничесоже въ дѣлехъ досажденіа· възненавидѣна прд (бгмъ)[5] и члкы гордыни, и от обою преступи неправедне· Црство от языка въ языкъ преводится неправды дѣльма, и досажденіа (-)[6] имѣніи. (-)[7] почто ся гордитъ земля и пепелъ, яко въ животѣ извергохъ утробу его· длъгую болесть [отсѣкаетъ][8] [врачъ][9], и црь днсь (а)[10] утро умретъ, и егда умретъ члкъ наслѣдятъ [и][11] (и) гади и звѣри и чрьвіе· Начатокъ гордыни члку отступающу от га, и от сътворшаго и отступи срце его, яко начатокъ гордыни грѣхъ, и держай его одръжитъ скверну· Сего ради (не) прослави гь наведеніа, и (и) разврати [(е)[12] до конца][13]. Престолъ князей низложи гь, и посади смиренныя в нихъ мѣсто· [Корень][14] языкъ исторже гь, и всади смиренныя в нихъ мѣсто· Землю языкъ разврати гь, и погуби ихъ до основаніа земля. (погуби я изятъ от нихъ)[15], и престави от земля память ихъ· Несоздана бысть члкомъ гордыни, ни гнѣвъ ярости рожденіе женъ· Сѣмя чтно кое сѣмя члче, сѣмя чтное кое [боящеся][16] га. сѣмя бечестное кое сѣмя члче

г мо ді

сѣмѧ безъчестное кое [преступающее][17] заповѣди. Посредѣ братіа старѣи ихъ честенъ, и боящиисѧ г҃а пре͛ очима его. (-)[18] [Богатъ][19] и [славенъ][20] и нищь, похвала ихъ страхъ г҃нь. неправе͛дно (есть) укаряти нища разумива, и не подобно есть славити мужа грѣшника. вельможа и судіѧ и силніи славни будутъ, и нѣсть ихъ ни единъ болшіи боящагосѧ г҃а. рабу разумиву свобо͛дніи поработаютъ. и мужъ хитръ не поропщетъ. не мудрисѧ творити дѣла своего, и не слави себе въ времѧ туги [-][21]. Луче дѣлаѧи [-][22] въ все͛мъ, неже ходѧи [и][23] славѧисѧ и лишаѧсѧ хлѣба. Чадо кротостію прослави дш҃у свою, и даждь ей честь противу санови еѧ. Съгрѣшающаго въ дш҃у его кто оправди͛тъ, (или)[24] кто прославитъ бечествующа животъ свой. *Нищіи славе͛нъ есть художества ради своего, и богатый славимъ есть богатьства ради своего. Прославлѧй же сѧ в нищетѣ, и въ богатьствѣ коликощи. и (прославленый)[25] въ богатьствѣ и в нищетѣ коликощи.

прй ві

ке чесне насіння? Ті, що бояться Господа. Яке нечесне насіння? Насіння людини. Яке нечесне насіння? Ті, що переступають заповіді. **20** Посеред братів їхній старшина чесний, і ті, що бояться Господа, перед його очима. **22** Багатий і славний і бідний, їхня похвала – господній страх. **23** Неправедно є докоряти розумному бідному, і не годиться прославляти чоловіка-грішника. **24** Вельможа, і суддя, і сильний будуть славними. І немає від них ні одного більшого від того, хто боїться Господа. **25** Мудрому рабові служитимуть вільні, і розумний чоловік не нарікатиме. **26** Не мудруй, щоб чинити своє діло, і не прославляй себе в часі біди. **27** Кращий, хто працює в усьому, ніж, хто ходить і хвалиться і позбавлений хліба. **28** Дитино, лагідністю прослав свою душу, і дай їй честь за її саном. **29** Хто оправдає Того, хто грішить проти його душі? І хто прославить того, що зневажає своє життя? **30** *Бідний прославляється через свою розумність, і багатий прославляється через своє багатство. **31** Хто ж прославляється в бідноті і в багатстві, наскільки більше? І прославлений в багатстві і в бідності скільки?

при. 12

Гл҃а, а҃і

и мо ма дани в

Премудрость* смиренаго възнесетъ главу его, и посредѣ вельможъ посади͛тъ его. Не похвали ч҃лка въ красотѣ его, и не буди ти ме͛рзо͛къ ч҃лкъ видѣніемъ его. Мала (есть) въ пернаты͛хъ пчела, и начатокъ сладости пло͛дъ еѧ. *въ одѣяніи ризъ не похвалисѧ, и въ дн҃ь славы не превъзносисѧ. яко дивна дѣла г҃нѧ, и (не утаѧтсѧ)[1] дѣла его пре͛ ч҃лкы. Мнози мучители сѣдоша на (земли)[2], незнаемый͛ увѧзесѧ вѣнцемъ. мнози силніи укорени быша зѣло, и славни (суще) предани быша в руки и͛ныхъ. Первѣе неже испытаеши не зазирай, разумѣи прьвѣе (тогда же)[3] запрѣщай. Прьвѣе даже не слышиши не отвѣщавай, и (не влагаисѧ въ среду бесѣды)[4]. О вещи яже ти нѣсть на потребу не тѧжисѧ, и на судѣ грѣшникъ не сѣдай. Чадо всѧ дѣаніѧ да не будутъ о мнозѣ, аще умножиши не не будеши повиненъ. и аще (ее) гониши не постигнеши, и не утечеши бѣжа. Есть тружда͛ѧисѧ и потѧсѧ и тщасѧ, и толма паче лишаѧсѧ. Есть слабъ [-][5] требуѧ заступленіѧ, лишаѧисѧ (укрѣплѧѧсѧ)[6] и нищета изобилуетъ. и очи г҃ни призрѣста ему въ бл҃гаѧ, и въздвиже и͛ отъ смиреніѧ его. и възнесе главу его, и дивишасѧ о немъ мнози. *добро и зло жи-

двѧ ві

іовъ а

Глава 11

мой1. 41 дан. 6

1 *Мудрість покірного вивищить його голову і посеред вельмож його посадить. **2** Не похвали чоловіка в його красі, і хай не буде тобі мерзенною людина задля його виду. **3** Малою є бджола поміж опереними, і її плід – початок солодкості. **4** *В одяганні одежі не хвалися, і в день слави не підносися, бо господні діла подиву гідні, і не затаються його діла перед людьми. **5** Численні володарі сіли на землю, незнаний був увінчаний вінцем. **6** Численні сильні були дуже впокорені, і, будучи славними, були видані в руки інших. **7** Скоріше ніж дослідиш, не звинувачуй. Вивідай перше, тоді ж картай. **8** Не відповідай раніше ніж почуєш, і не вступай посеред розмови. **9** Не сперечайся за діло, яке тобі не є потрібне, і не сідай на суді грішників. **10** Дитино, хай всі діла не будуть на-довго. Якщо помножиш, не будеш без вини, і якщо за цим гнатимешся, не осягнеш, і втікаючи не втечеш. **11** Є той, що трудиться, і пітніє, і старається, і радше більше позбавлений. **12** Є слабий і потребуючий заступництва, позбавлений він кріпиться, і біднота процвітає. І господні очі поглянули на нього на добро, і Він його підвів з його пониження **13** і підняв вгору його голову. І численні були ним здивовані. **14** *Добро і зло, життя і смерть, біднота і багатство є від Господа. **17** Господній дар зостається побожним, і

дія. 12

йов. 1

його милість буде помічною навіки. **18** Є, хто багатіє стриманістю і своєю скупістю, – і це частина його винагороди. **19** *Коли він скаже: Я знайшов спочинок і тепер їстиму з моїх дібр. І не знає, який час прийде, і залишить їх іншим, і помре. **20** Стій у своєму завіті і бесідуй у ньому, і постарійся у своєму ділі. **21** Не дивуйся ділами грішника, вір же Господеві і залишайся у своєму труді, бо легким є перед господніми очима нагло бідного збагатити. **22** Господнє благословення на користь праведного, і в швидкій годині зацвіте його благословення. **23** Не кажи: Яка мені потреба і яке мені добро буде відтепер? **24** Не кажи: Досить мені. Від чого відтепер зазнаю зло? **25** В доброму дні немає згадування зла, а в злому дні згадається добро. **26** Бо легко перед Богом в дні смерті віддати людині за його дорогою. **27** Злі часи забуття дають їжу, і в кінці людини відкриття його діла. **28** Перед смертю ж не називай блаженним ні одного, бо чоловік пізнається через його дітей. **29** Не вводи до свого дому кожного чоловіка, бо численні затії обманливого. **30** Так як перепелиця ловиться в коші, так серце гордого, так як наглядач дивиться за падінням. **31** Бо хто добро повертає на зло, кладе пастку, і на доброчинців покладе пляму. **32** Вугілля множиться від іскри вогню, і чоловік-грішник насідає на чужу кров. **33** Бережися злочинця, бо робить зло, щоб колись часом не дав тобі пляму навіки. **34** Посели чужого у своєму домі, і він заколотом знищить і відчужить тебе від твоїх власних.

лук. 12

вотъ и смрть нищета и богатьство ѿ га есть· (-)[7] даанїе гне пребываетъ бл҃говѣрныи, и бл҃говоленїе его [оуправися въ вѣки][8]. есть богатяися оудержанїем и скупостїю своею, и сїя часть мзды е. *внегда рещи ему обрѣтохо покои, и нн҃ѣ ямъ ѿ бл҃гъ моихъ. и не вѣсть кое время прїидетъ, и оставив я инѣмъ и оумре. стани въ завѣтѣ своемъ и бесѣдуи в немъ, и в дѣлѣ своемъ обетшаи, не дивися дѣлом грѣшника. вѣруи же гви и пребываи въ трудѣ своем. яко оудобно есть пре очима гнима, внезаапу обогатити нищаго· Бл҃венїе гне на мздѣ праведнаго, и въ часъ скоръ процветутъ [бл҃венїя][9] его· Не рцы кая ми потреба есть, и кое (ми добро ѿселѣ будетъ)[10]· Не рцы доволѣ ми (-)[11] чимъ ѿселе озлоблюся. въ днь добръ нѣсть воспоминанїе зла, (-)[12] въ днь же золъ [-][13] помянеся добро· Яко оудобно есть пре (бгмъ)[14] въ днь смрти воздати члку противу пути его· озлобленїе времени забытїе творит пища, и въ скончанїе члка ѿкрытїе (дѣла)[15] его· Прежде смрти не блажи ни единого же, (ибо)[16] чады его познан буде мужъ· Не всякого члка въведи въ домъ свои, многа бо (суть) лаянїя льстиваго. якоже рябка ловится в кошницы., такоже срце гордаго· (Якоже)[17] съглядникъ назираетъ паданїя, доброе бо на зло обращая пособаду творит, и на добродѣтели възложитъ порокъ· ѿ искры огненыя оумножается оуглїе, и члкъ грѣшникъ на кровь (чюжу) желает· Блюдися ѿ злодѣя зло бо съдѣвае, егда некогда порокъ (дасть ти въ вѣки)[18]· Всели тужданго въ домъ (свои) и развратитъ (-)[19] мятеже, и тужда тя сътворитъ твоихъ ти·

лꙋ҃ вı

Глава 12

1 Якщо чиниш добро, знай кому робиш, і буде ласка твоїм добрам. **2** Зроби добро побожному – і знайдеш віддачу, і якщо не від нього, то від Всевишнього. **3** Не буде добра тому, що перебуває в злі і не дає милостині. **4** *Дай побожному і не заступайся за грішника. **5** Зроби добро покірному, а не дай безбожному, затримай від нього хліб і не дай йому, щоб тим тебе не здолав. Бо подвійне зло знайдеш в усіх добродійствах, які йому зробиш, **6** бо і Всевишній зненавидів грішників і безбожним віддасть помсту. **7** Дай доброму, і не заступайся за грішника. **8** Друг не помститься в добрах, і ворог не сховається в злі. **9** Коли чоловік буде в добрі, його вороги є в смутку, і в злах відлучить-

гал. 6

Гла, вı·

Аще добро сътвориши разумѣи кому твориши, и будетъ блгть блгы твои· добро сътвори бл҃говѣрному, и обрящеши въздаанїе, да аще не ѿ него то ѿ вышнаго. не будетъ добро прилежащему въ зло, и (не подающему млтыни)[1]. *даждь бл҃говѣрному и не заступаи грѣшника, добро сътвори смиренному а не даждь нечестивому· Възбрани хлѣба [ему][2] и не даждь его, да не тѣмъ тя премо́жетъ· сугуба бо зла обрящеши въ всѣхъ блазѣхъ яже аще сътвориши ему· Яко [-][3] вышнїи възненавидѣ грѣшники и нечестивыи воздасть месть· (-)[4] даждь бл҃гому и не заступаи грѣшника. не мщенъ будетъ въ блазѣ другъ, и не скрыется въ злыхъ врагъ. егда въ добрѣ (будетъ) мужъ, врази его в печали

гала҃ ѕ

(сꙋть), и҆ въ злѣ є҆го [-][5] дрꙋ҃ разлꙋчи́сѧ. Не и҆ми вѣ́ры врагꙋ своемꙋ въ вѣ́ки, ꙗ҆́коже бо мѣ́дь ѡ҆ржавѣ́етъ тако [и҆][6] злоба є҆го. и҆ а҆́ще смиритсѧ то пойдетъ пони́кши ѡ҆стави дꙋ҆́шꙋ своѧ̀, и҆ хранисѧ ѿ него. и҆ бꙋдеши є҆мꙋ ꙗ҆́ко ѡ҆чыщено зерцало, и҆ разꙋмѣ́еши ꙗ҆́ко не до конца ѡ҆ржавѣлъ. не постави є҆го ꙋ҆ себѐ, да не възринꙋвъ тѧ̀ стане на мѣстѣ твое҃. не посади є҆го ѡ҆деснꙋю себѐ, да не поищетъ когда̀ сѣда́лища твоего. и҆ на послѣдь разꙋмѣеши словеса̀ моѧ̀, и҆ ѡ҆ гл҃ѣ мое҃ ꙋ҆мили́шисѧ. (Не съвѧ́зꙋи два́щи грѣха, въ є҆ди́номъ бо не и҆звинишисѧ). кто поми́лꙋетъ ѡ҆баа́нники (и҆) змі́емъ ꙋ҆ѧзвене́на, и҆ всѣхъ приствꙋпа́ющихъ къ ѕвѣре҃. Та́коже ходѧ́щаго съ мꙋжемъ грѣшникомъ, и҆ примѣша́ющагосѧ грѣсехъ є҆го. Часъ с тобо́ю пребꙋ҆де҃, и҆ а҆́ще ꙋ҆клони́шисѧ не стьрпи҃. ꙋ҆стнама сво́има ꙋ҆сладитсѧ вра҃, [и҆ мно́го пошепчетъ, и҆ речетъ (-)[7] добро̀ гл҃ѧ][8]. [ѻ҆́чима сво́има прослезитсѧ [-][9] и҆ срⷣцемъ свои́мъ свѣтꙋетъ вринꙋти тѧ в ровъ][10], и҆ є҆гда ѡ҆брѧ́щетъ време не насы́титсѧ кро́ве. Аще срѧ́щетъ тѧ зло, (тꙋ ѡ҆брѧщеши є҆го прьвѣе себѐ)[11], и҆ ꙗ҆́ко помага́ѧ проразитъ пѧтꙋ твою. [покива́етъ главо́ю своє́ю][12] и҆ въсплещетъ рꙋка́ма сво́има, и҆ мно́го пошепчетъ (-)[13] и҆змѣнитъ лице є҆го.

ся його друг. **10** Не вір своєму ворогові навіки. Бо так як ржавіє мідь, така і його злоба. **11** І якщо буде впокореним, то піде зігнутим. Він покинув свою душу, і бережися його. І будеш йому як чисте дзеркало, і пізнаєш, що не заіржавів до кінця. **12** Не постав його при собі, щоб, скинувши тебе, не став він на твоєму місці. Не посади його по правиці себе, щоб не пошукав часом твого крісла. І вкінці зрозумієш мої слова, і будеш доторкнутий моїм словом. Не зв'язуй двічі гріх, бо в одному не виправдаєшся. **13** Хто помилує ворожбитів і вкушеного змієм, і всіх, що приступають до звірів, **14** також того, хто ходить з чоловіком-грішником і що пристає до його гріхів? **15** Годину побуде з тобою, і якщо відхилишся, не стерпить. **16** Своїми устами ворог насолодиться, і багато шептатиме, і скаже добро говорячи, прослькозиться своїми очима, і радиться своїм серцем, щоб кинути тебе у рів. І якщо знайде час, не насититься кров'ю. **17** Якщо тебе зустріне зло, там його знайдеш раніше від себе. І як помічник воно запне твою п'яту. **18** Киватиме своєю головою, і заплескає своїми руками, і багато шептатиме, змінить його лице.

Гл҃а, гі҃.

Касаѧсѧ пеклѣ ѡ҆черни́сѧ, и҆ ѡ҆бщаѧсѧ гордомꙋ точенъ є҆мꙋ бꙋде҃. Бремене па́че себе не въздвижи, и҆ крѣпльшꙋ [и҆ бога́тѣйшꙋ себѐ][1] не ѡ҆бща́исѧ. Кое причастїе горнцꙋ с котломъ, то́й бо приразитсѧ и то́й сокрꙋ́шисѧ. бога́тыи ѡ҆би́дꙋ творитъ и҆ се́и приразгнѣвается, ни́щїи (бо) ѡ҆би́димыи (-)[2] самъ примоли́сѧ. а҆́ще ключимъ бꙋ́деши кꙋ́етъ на̀ тѧ, а҆́ще лишенъ бꙋдеши ѡ҆ста́витъ тѧ. а҆́ще ли и҆́маши поживе҃ с тобо́ю, і и҆стощитъ тѧ и҆ самъ не поболитъ. (а҆́ще требѣ бꙋ́детъ ти)[3] ѿльститъ тѧ и҆ въсмѣе́тъ ти сѧ, и҆ да́сть ти надеждꙋ възгл҃етъ ти до́брѣ. И҆ рече҃ ти є҆сть ли ти̏ что требѣ, и҆ посрами҃ тѧ бра́шномъ свои́мъ, до́ндеже и҆стощитъ тѧ два́щи и҆ли три́щи. и҆ напослѣдоке҃ порꙋга́етъ ти сѧ, пото҃ ѡ҆зри҃ тѧ и҆ ѡ҆ста́витъ тѧ, и҆ главо́ю свое́ю покива́етъ на̀ тѧ. Вними́и (и҆) не заблꙋди, да не смиришисѧ въ [веселі҆и][4] своемъ. Є҆гда̀ тѧ си́лныи призове҃ ѿстꙋпаи, и҆ толи́ко па҃ [призове҃ тѧ][5]. не напада́и да не ѿринешисѧ, и҆ не (ста́и ѿдалече)[6] да не забве҃ бꙋдеши. не належи ра́венъ бы́ти с ни҃, и҆ не вѣрꙋи множа́ишимъ словесемъ є҆го. мно́гою (-)[7] бесѣдою

Глава 13

1 Хто доторкнеться до смоли, стане чорним, і хто спілкується з гордим, стане таким, як він. **2** Не піднімай тягар, що більший від тебе, і не спілкуйся з сильнішим і багатшим від себе. Яка спорідненість горнця з котлом? Бо той вдариться і той розіб'ється. **3** Багатий чинить образу, і цей розлютиться, а бідний зобиджений сам ублагає. **4** Якщо будеш корисним, кує на тебе, якщо будеш позбавленим, покине тебе. **5** Якщо ж маєш, житиме з тобою, і випорожнить тебе, і сам не вболіватиме. **6** Якщо буде тобі потрібним, обманить тебе і насміється з тебе, і дасть тобі надію, гарно до тебе заговорить, і скаже тобі: Чи в тебе є те, що потрібне? **7** І засоромить тебе своєю їжею, аж доки не випорожнить тебе двічі або тричі, і на кінець наглумиться над тобою, потім погляне на тебе і покине тебе, і покиває проти тебе свою головою. **8** Стережись і не заблуди, щоб ти не був упокорений у твоїй веселості. **9** Коли тебе покличе сильний, відступай, і стільки більше тебе прикличе. **10** Не нападай, щоб ти не був відкинутим, і не стань здалека, щоб ти не був збутим. **11** Не напо-

лягай бути рівним з ним, і не вір його численним словам. Численною бесідою він тебе випробує і випитає тебе, як той, що насміхається. **12** Той, хто не зберігає слів, є немилосердним, і не пощадить попустити в злобі і в кайданах. **13** Бережися і дуже важай, бо ходиш з твоїм упадком. **14** Всяке животне любить подібне до себе, і всяка людина – свого ближнього. **16** Всяке тіло збирається за родом, і чоловік пристане до подібного до нього. **17** *Що спільного вовкові з ягням? Так і грішникові з побожним. **18** Який мир між гієною і псом? І який мир багатому з бідним? **19** Лов левів – дикі осли в пустині. Так пасовиська багатих – бідні. **20** Гордому впокорення – гидота. Так багатому бідний – гидота. **21** Багатий розхитаний скріплюється друзями, а як бідний упаде, буде відКинутий друзями. **22** Як впаде багатий, багато заступників говорили вимовлене і його оправдали. Бідний же упав – і його покарали, вимовив розумне – і не дали йому місця. **23** Багатий сказав – і всі замовкли, і підняли вгору його слово аж до хмар. Бідний заговорив – і всі сказали: Хто є цей? Якщо спотикнеться, знову його перевернуть. **24** Добрим є багатство, в якому немає гріха. І знову поганою є біднота в устах безбожних. **25** Людське серце міняє своє лице або на добро, або на зло. **26** Слід серця в добрі – спокійне лице, знаходження притчей – роздуми з трудом.

кор2. 6

Глава 14

ниж. 19
як. 3

1 *Блаженний чоловік, який не спотикнувся своїми устами і не був зачеплений болем гріха. **2** Блаженний, якого не оскаржила його душа, і який не відпав від своєї надії. **3** Хульному чоловікові не є добрим багатство, і не є добре воно завидливій людині. **4** Бо хто збирає своїй душі, збирає іншим, і його добром інші насолодяться. **5** Хто собі поганий, кому буде добрий? І не розвеселиться в усьому своєму маєтку. **6** Немає гіршого від того, хто собі заздрить, і це віддача за його злобу. **7** Хоч і робить добро, робить в забутті, і вкінці винесе свою злобу. **8** Хто оком заздрить, і хто відвертає лице, і хто нехтує душами, є лукавий. **9** *Око захланного не насичується частиною, і погана образа висушує душу. **10** Лукаве око завидюче, і в хлібі, і в столі його з браком. **11** Дитино, як маєш, чини собі добро і гідно приноси Господеві приноси. **12** Згадай, що смерть не бариться, і завіт аду не був тобі показаний. **13** *Доки ти не помреш,

при. 27

вищ. 4
тов. 4
лук. 14

искꙋситъ тѧ, и ꙗко смѣѧсѧ испытаетъ тѧ. Безмилостивъ (есть) не съблюдаѧй словесъ, и не пощадитъ ѡслабити ѡ злобѣ и ѡ ꙋзахъ. Съблюди и внимай ѕѣло, ꙗко съ паденїемъ своимъ ходиши. (-)[8] всѧко животно любитъ подобнаго себѣ, и всѧкъ человѣкъ искреннѧго своего. всѧка плоть по родꙋ сѧ събираетъ, и подобнѣмъ себѣ прилепитсѧ мꙋжъ. *Кая ѡбщина волкꙋ съ агнецемъ, такоже (и) грѣшникꙋ съ благовѣрнымъ. Кїи миръ ꙋѣнѣ съ псомъ, и кїи миръ богатомꙋ съ ꙋбогимъ. Ловъ львовъ ѡнагри въ пꙋстыни, такоже пажити богатымъ ꙋбогїи. Мерзоко гордомꙋ смиренїе, сице мерзокъ богатомꙋ нищїи. богатъ колѣблѧсѧ ꙋтверждаетсѧ дрꙋги, ꙋбогїи же спадесѧ прирѣѧнъ бꙋдетъ дрꙋги. Богатꙋ съблажньшꙋсѧ мнози застꙋпници глаголаша, изреченнаѧ и ѡправдаша его. ꙋбогїи (же) съблазнисѧ и припретиша емꙋ, извѣща разꙋмъ и не даша емꙋ мѣста. Богатыи возгласи и вси ꙋмолчаша, и слово его възнесоша до ѡблакъ. Ꙋбогїи возгласи и (вси) рѣша кто сеи (есть), аще преткнетсѧ пакы возвратѧтъ и. добро есть богатство в немже нѣсть грѣха, и (паки) зло (есть) нищета въ ꙋстѣхъ нечестивыхъ. Сердце человѣческо измѣнѧетъ лице свое, любо на добро любо на зло. слѣдъ сердеченъ въ добрѣ лице тихо, (-)[9] изъѡбрѣтенїе притчеи послꙋшанїѧ съ трꙋдомъ.

к кор. в

Глава, дї

ниж. дї
іак. г

Блаженъ* мꙋжъ иже не съблазнитсѧ ꙋстнама своима, и не ꙋмилисѧ в печали грѣха. Блаженъ емꙋже не зазрѣ дꙋша его, и иже не спаде ѿ надежди своеѧ. мꙋжеви хꙋлнꙋ не лѣпо (есть) богатство, и человѣкꙋ завидливꙋ (не лѣпо есть ѡно)[1]. Събираѧи (бо дꙋша своѧ)[2] (инѣмъ събираетъ)[3], и въ добрѣ его (инїи насладѧтсѧ)[4]. Иже [себѣ ѕлъ][5] комꙋ добръ бꙋдетъ, и не възвеселитсѧ въ (всемъ) имѣнїи своемъ. Зазривомꙋ себѣ нѣсть злѣиша, и се въздаѧнїе злобы его. Аще и добро творитъ в забытїи творитъ, и на послѣдь изнесетъ злобꙋ свою. Лꙋкавъ (есть) завидѧи ѡкомъ, [и][6] ѿвращаѧи лице и презираи дꙋша. *(Око лихоимца)[7] не насыщаетсѧ части, и ѡбида лꙋкава изсꙋшаетъ дꙋшꙋ. Око лꙋкаво завидливо (и) ѡ хлѣбѣ, и (на трапезѣ его скꙋденъ)[8]. Чадо ꙗкоже имаши добро твори себѣ, и приношенїѧ Господеви достоинно принеси. Помѧни ꙗко смерть не замедлитъ, и завѣтъ адовъ

при. кз

вѣі д тові д лу ді

не показанъ тебѣ. *даже не оумрети ты добро сътвори другу, и по крѣпости своей простри и дажь ему. не лишися ѿ (дне добра)[9], и часть желанїя блага да не прейдетъ тебе. Не [инѣмъ][10] ли оставиши притяжанїя твоя и труды твоя. въ раздѣленїе жребїя даждь и възми, и просвѣти душу свою, яко нѣсть въ адѣ искати пища. *Всяка плоть яко риза обетшаетъ, завѣтъ бо ѿ вѣка смертїю оумораетъ. Яко листъ расплощаяся на древѣ частѣ, овъ убо спадаетъ другїи прозябаетъ. такоже [и][11] родъ плоти и крови. овъ оумираетъ овъ же родится. всяко дѣло гнїющее преходитъ, и дѣлаяи (-)[12] с нимъ ѿидетъ. Блаженъ мужъ иже ([оумретъ][13] въ премудрости)[14], і иже въ разумѣ своемъ препираетъся. Размышляя пути ея въ срдцы своемъ, и въ сокровищихъ ея разумѣеся. Изыди въ слѣдъ ея яко слѣдникъ и на путѣхъ ея присяди. Приничая сквозѣ оконце ея, и на дверехъ ея сослушаи. обитаяи близъ дому ея, и въбїетъ колъ въ стѣну ея. Постави скунїю свою въ скраи ея, и обитаетъ въ обители благъ. Положитъ чада своя въ покровѣ ея, и подъ вѣтми ея въдворится. Покрыется ею ѿ зноя, и въ славѣ ея обитати будетъ.

ісаїа м іакѡ а а пѣр а

вчини другові добро, і за своєю силою простягни і дай йому. **14** Не позбав себе доброго дня, і частка доброго бажання хай тебе не мине. **15** Чи не іншим залишиш тобою придбане і твої труди? Поділом жереба **16** дай і візьми, і просвіти свою душу, бо немає, як в аді шукати їжу. **17** *Всяке тіло, як одежа, постаріється. Бо завіт відвіку вбиває смертю. **18** Як розвинутий листок на крислатому дереві, отже, один паде, інший росте, так і рід тіла і крові, один вмирає, інший же народжується. **19** Кожне загниваюче діло минає, і хто чинить, з ним відійде. **20** Блаженний чоловік, що помре в премудрості, і той, хто змагається у своєму розумі. **21** Хто роздумує над її дорогами у своєму серці, і в її скарбах буде розумним. **22** Вийди вслід за нею, як той, хто слідкує, і засядь на її дорогах. **23** Хто заглядає крізь її вікно і хто слухає при її дверях, **24** хто мешкає близько її дому, і заб'є кілок в її стіни. **25** Постав своє шатро біля її краю, і той живе в помешканні дібр. **26** Він покладе своїх дітей в її схованках і під її галуззям заживе. **27** Укриється він нею від спеки, і жити буде в її славі.

іс. 40 як. 1 пет1. 1

Глава, еі.

Боляйся Га сътворитъ сїе, и держай законъ постигнетъ ю. и срящетъ его яко мти, и яко жена дѣвства прїиметъ и. *Оухлѣбитъ его хлѣбомъ разума, и водою премудрости напоитъ и. Оутвердится на ней и не преклонится, и до нея пристанетъ и не постыдится, и възвигнетъ и паче искренихъ его. [-][1] посреди црькви раздвигнетъ оуста его. веселїе и вѣнецъ радости, (-)[2] имя вѣчно наслѣдитъ. Не постигнутъ ея члцы неразумивїи, и члцы грѣшнїи не оузрятъ ея. далече есть ѿ гръдыни, и мужи лживи не имутъ помянути ея. Нѣсть красна пѣснь въ оустѣхъ грѣшника, яко не ѿ Га послана бысть. Премудростїю бо речена будетъ пѣснь, и Гь направитъ его. Не рцы яко Га ради ѿступихъ, ихже бо възненавидѣ не сътвориши. Не рцы яко самъ мя прелсти, не требуетъ бо мужа грѣшника. всяку мерзость възненавидѣ Гь, и нѣсть люба боящимся его. *самъ испѣрва сътвори члка, и остави его в руцѣ изволенїя его. *Аще хощеши съблюдеши заповѣди, и вѣру сътвориши благоволенїя. преложилъ ти огнь и воду, (и) на неже хощеши простреши руку твою. *Пре члкомъ животъ и

мѳа д іюда д іоа д; а мо а; мѳа ді; ієрем ка

Глава 15

1 Хто боїться Господа, це зробить, і хто дотримується закону, її осягне. **2** І назустріч йому вийде, як матір, і прийме його, як жінка від дівоцтва, **3** *нагодує його хлібом розуміння і напоїть його водою мудрості. **4** Він скріпиться в ній і не похитнеться, і пристане до неї, і не засоромиться. **5** І вона підніме його понад його ближніх, посеред церкви відкриє його уста. **6** Він успадкує веселість, і вінець радості – вічне ім'я. **7** Її не осягнуть нерозумні люди, і грішні люди її не побачать. **8** Вона є далекою від гордості, і брехливі чоловіки не згадають її. **9** Негарна пісня в устах грішника, бо не була послана від Господа. **10** Бо в мудрості вимовиться пісню, і Господь його настановить. **11** Не говори, що: Через Господа я відступив. Бо не чинитимеш те, що Він зненавидів. **12** Не говори, що: Він мене обманув. Бо Він не потребує чоловіка-грішника. **13** Господь зненавидів всяку гидоту, і вона не є люба тим, що Його бояться. **14*** Він від початку створив людину і залишив її вруці її бажання. **15** *Якщо бажаєш, збережеш заповіді і чинитимеш сприйнятну віру. **16** Він перед тобою поставив вогонь і воду, і простягаєш твою руку на те, що бажаєш. **17** *Перед

мат. 4 юда 4 ів. 4; мой1. 1; мат. 19; єре. 21

людиною – життя і смерть. І що лиш зволить, дасться їй, **18** бо велика господня мудрість. *Він* сильний силою і глядить на все. **19** *Його очі на тих, що Його бояться, і Він пізнає всяке людське діло. **20** Він же не заповів нікому бути безбожним, і не дав же ж нікому дозволу грішити. **16,1** Дитино, не бажай множества некорисного!

пс. 33

смр҃ть, и҆ є҆́же а҆́ще и҆зво́ли да́стсѧ є҆мꙋ̀. ꙗ҆́кѡ мно́га премꙋ́дрость гн҃ѧ, крѣ́покъ си́лою и҆ зрѧ́й всѧ̑. [-][3] *ѻ҆́чи є҆гѡ̀ на боѧ́щихсѧ є҆гѡ̀, и҆ то́й позна́етъ всѧ́ко дѣ́ло чл҃ческо. Не заповѣ́да ни є҆ди́номꙋже безче́ствовати, и҆ не да́сть ѡ҆сла́бы ни є҆ди́номꙋ же съгрѣша́ти. (Ча́до не люби)[4] мно́жество неключи́мыхъ.

ѱа҃ лг

Глава 16

Не радій безбожними синами, **2** якщо помножаться. Не веселися ними, якщо з ними немає господнього страху. **3** Не довіряй себе їхньому життю, не пристань до їхнього місця. Бо один праведник кращий, ніж тисячі грішників, і померти бездітним, ніж мати безбожних дітей. **4** Бо від одного розумного поселиться місто, а беззаконне плем'я запустіє. **5** Багато такого побачило моє око, і сильніше від цього почуло моє вухо. **6** В зборі грішних загориться вогонь, і в непокірному народі загориться гнів. **7** *Бог не був вмолений давніми велетнями, які відступили своєю силою. **8** *Він не пощадив довколішні Лотові околиці, яких зогидив через їхню гордість, **9** не помилував народ погибелі, що зги нув за свої гріхи. **10** І так шістсот тисяч піших, що зійшлися у своєму твердосерді. **11** Якщо буде один твердошиїй, не є дивно, якщо буде невинним. Бо у Нього милосердя і гнів. Він є сильний умом проливати гнів. **12** За великим його милосердям також і велике його картання. Він судить чоловіка за його ділами. **13** І грішник не втече викраденням, і терпеливість побожного не буде даремною. **14** Зробить місце для всякої милостині, кожний знайде за своїми ділами. **17** Не говори, що: Сховаюся від Господа. Хіба вгорі хто мене згадає? Між численним народом буду невідомим, бо чим є моя душа в безчисленності творіння? **18** *Ось боже небо, і небо неба, безодня і земля захитаються у його відвідинах. **19** Разом гори і основи землі потрясуться тремтінням, коли Він на них погляне, **20** і над ними не роздумуватиме серце. І Його дороги хто розгадає? **21** І буря, яку чоловік не побачить, і множество ж його діл сховані. **22** Діла його праведності хто сповістить? Чи хто стерпить? Бо далекі від завіту. **23** Хто має скруху серця, роздумує про це, і нерозумний, і зіпсутий чоловік роздумує про дурне. **24** Послухай мене, дитино, і навчися розуміння, і своїм серцем сприйми мої слова. **25** Виявлю в міру напоумлення, і з досліджуванням сповіщу розуміння. **26** Господ-

мой1. 6

мой1. 19

пет2. 3

Гл҃а, ѕі҃

Не весели́сѧ ѡ҆ сн҃ѣхъ нечести́выхъ, а҆́ще ᲂу҆мно́жатсѧ не весели́сѧ ѡ҆ ни́хъ, а҆́ще нѣ́сть стра́ха гн҃ѧ с ни́ми. не ᲂу҆вѣ́рꙋи живо́тꙋ и҆́хъ (-)[1] не нале́жи на [мѣ́сто][2] и҆́хъ. (-)[3] лꙋ́чше бо є҆ди́нъ [пра́ведникъ][4] нѣ́жели ты́сꙋща [грѣ́шникъ][5], и҆ ᲂу҆мре́ти без ча́дъ, не́же ли и҆мѣ́ти ча́да нечести́ва. ѿ є҆ди́наго бо ра́зꙋмна ᲂу҆сели́тсѧ гра́дъ, колѣ́но же беззако́нныхъ запꙋстѣ́етъ. Мно́га сицева́ѧ ви́дѣ ѻ҆́ко мое, и҆ крѣ́плша сего ᲂу҆слы́ша ᲂу҆́хо мое. въ собо́рищи грѣ́шныхъ възгори́тсѧ ѻ҆́гнь, и҆ въ ꙗ҆зы́цѣ непокори́вѣ възгори́тсѧ гнѣ́въ. *Не ᲂу҆моли́сѧ (бг҃ъ) ѿ дре́внихъ и҆споли́новъ, и҆̀же ѿстꙋпи́ша крѣ́постїю свое́ю. *не пощадѣ̀ ѻ҆́крть жили́ща ло́това, и҆̀же ѡ҆мерзѝ за горды́ню и҆́хъ. не поми́ловасѧ ꙗ҆зы́къ па́гꙋбы поги́бшихъ грѣхи свои́ми. (-)[6] и҆ та́кѡ ше́сть со́тъ ты́сѧщъ пѣше́цъ, съше́шихсѧ въ жестосе́рдїи свое́мъ. (-)[7] (-)[8] а҆́ще бꙋ́детъ є҆ди́нъ жесто́кїи, (не ди́вно є҆́сть)[9] а҆́ще неповине́нъ бꙋ́детъ. мл҃ть бо и҆ гнѣ́въ ᲂу҆ него, (си́ленъ ᲂу҆мо́мъ ли бы́ти)[10] и҆злива́ѧ гнѣ́въ по мно́зѣи мл҃ти є҆гѡ. та́кожде и҆ [мно́го][11] ѡ҆бличе́нїе є҆гѡ, мꙋ́жеви по дѣ́ломъ є҆гѡ сꙋди́. и҆ не ᲂу҆бѣ́же хище́нїемъ грѣ́шныи, (и҆ терпѣ́нїе бл҃говѣ́рнаго не лише́но бꙋ́детъ). всѧ́ка мл҃тыни сътвори́ мѣ́сто, ко́ждо по дѣ́ломъ свои́мъ ѡ҆брѧ́щетъ. (-)[12] Не рцы ꙗ҆́кѡ ѿ гд҃а съкры́юсѧ, (е҆да)[13] свы́ше кто̀ мѧ помѧне́тъ, в лю́дехъ мно́жаншихъ незна́нъ бꙋ́дꙋ, что̀ бо (є҆́сть) дш҃а моѧ въ безчисле́ннѣ тва́ри. *Се нб҃о, и҆ нб҃о нб҃си [бж҃їе][14], бе́здна и҆ землѧ̀ посѣще́нїемъ є҆гѡ подвижа́тсѧ. (-)[15] вкꙋ́пѣ го́ры и҆ ѡ҆снова́нїѧ земли̑, є҆гда̀ възри́тъ на́ нѧ тре́петомъ сътрѧсꙋ́тсѧ. и҆ ѿ ни́хъ не размы́слитъ срдц҃е, и҆ (пꙋ́ть)[16] є҆гѡ кто̀ помы́слитъ, и҆ бꙋ́рю ю҆́же не ᲂу҆зри̑ чл҃къ, (и҆) мно́жаиша же дѣ́лъ є҆гѡ въ сокрове́нныхъ. дѣ́ла пра́вды [є҆гѡ][17] кто̀ възвѣсти́тъ, и҆ли кто̀ стрьпи́тъ. дале́че бо завѣ́та, (-)[18] ᲂу҆мали́сѧ срдц҃емъ размышлѧ́етъ сїа, и҆ мꙋ́жъ безꙋ́менъ и҆ развраще́нъ размышлѧ́етъ бꙋ́ѧ. Послꙋ́шай мене ча́до и҆ наᲂу҆чи́сѧ хꙋдо́жествꙋ, и҆ на словеса̀ моѧ

а҃ мѡ ѕ҃

а҃ мѡ ді

в҃ пе҃т г҃

внимаи срдцемъ своимъ. Изъꙗвлꙗю в мѣру наказанїе, и съ испытанїемъ възвѣщу художество. Судомъ гснимъ дѣла его исправа, и ѿ сътворенїа [его][19] разнестви (часть его)[20]. оукраси въ вѣки дѣла [его][21], и начала ихъ въ роды ихъ. (-)[22] Кождо искренꙗго своего не оскръби, и до вѣка не противитсꙗ глу его. И потомъ гь на землю призрѣ, (-)[23] исплъни ю ѿ блгъ его. дша всꙗкого животна покры лице еꙗ, и в ню възъвращенїе ихъ.

Гла, зі.

а мо а
и є
мурѡ в

Бъ *създа ѿ землꙗ члка, и паки възвратӣ его в ню, дни числа и времꙗ далъ и. и далъ имъ власть на неи сущимъ ꙗкоже они сами облече ихъ крѣпостїю. *И по образу своему сътвори ꙗ. [И][1] положи страх его на всꙗкои плоти, и властельствовати звѣрми (и скоты) и птицами. (-)[2] помышленїе и ꙗзыкъ и очи (и) оуши и срдце даде (и размышлꙗти)[3], художествомъ разума исплъни ꙗ. и добро и зло показа имъ. положилъ есть [око][4] свое на срдцехъ ихъ, показати имъ величество дѣлъ своихъ (-)[5] (ѥи мꙗ)[6] стынѣ въсхвалꙗт, да повѣдаютъ величество дѣлъ его. Приложилъ имъ художество, и законъ живота наслѣдъствии имъ. (-)[7] завѣтъ вѣка постави и, и судбы его показа имъ. величество славы видѣша очеса ихъ, и славу гласа его слыша оухо ихъ. И рече имъ внемлѣте ѿ всꙗкоꙗ неправды, и заповѣда имъ комуждо о искренемъ. [И][8] путїе ихъ пре ним выну, не оукрыютсꙗ ѿ очїю его. (-)[9] *комуждо ꙗзыку оустроилъ вожда, *и часть гнꙗ іиль есть. (-)[10] всꙗ дѣла ихъ ꙗко слнце пре нимъ, и очи его выну на путех ихъ. Не оукрышасꙗ правды ихъ ѿ него, и вси грѣси ихъ пре гмъ. (-)[11] Щдрътыни мужа ꙗко печать с нимъ, и блгть члчю ꙗко зѣницу съблюде. (-)[12] потомъ въстанетъ и въздасть и и въздаꙗнїе ихъ на главу ихъ въздасть. Обаче кающимсꙗ далъ е възвращенїе, и оутѣши изнемогающа търпѣнїемъ. Обратисꙗ къ гу и ѿгрѣнисꙗ грѣха, помолисꙗ прꙗмо лицу и оумали претыканїꙗ. възходꙗи к вышнему и ѡбратисꙗ ѿ неправды, (-)[13] и зѣло възненавиди мрьзость. *Вышнꙗго кто въсхвалитъ въ адѣ въ живыхъ мѣсто. [И живыхъ][14] и дающихъ исповѣданїе, ѿ мрътвьца ꙗко ничтоже сущу погибне исповѣданїе. живыи и здравыи въсхвалитъ га. Ꙗко велика млть гнꙗ, и оцѣщенїе обращающимсꙗ к нему. не може бо (въ члцех всѣ быти)[15], ꙗко не безсмртни снъ члчскїи. что свѣтлѣе слнца и то ищезаетъ, и

а мо в

мурѡ ѕ
кри гі

є мо д

ѱлѡ ѕ
и ргі
вару в

нім судом його діла від початку. І від його створення Він розділив його частку, **27** прикрасив навіки його діла і їхні почини на їхні роди. **28** Кожний, *хто* свого ближнього не образив, і довіку не протиставиться його слову. **29** І після цього Господь поглянув на землю, наповнив її його добрами. **30** Душа всякого животного покрила її лице. І до неї їхній поворот.

Глава 17

мой1. 1
і 5
муд. 2

1 Господь *створив людину з землі і знову повернув її до неї. **2** Дні, числа і часи дав їм, і дав владу їм, що є на ній, **3** таку, як вони самі. Зодягнув їх силою *і зробив їх за своїм образом. **4** І поклав його страх на всякому тілі, і *дав* володіти звірами, і скотом, і птахами. **6** Дав їм роздумування, і язик, і очі, і вуха, і серце, щоб роздумувати. **7** Наповнив їх пізнанням розуміння, і показав їм добро і зло. **8** Поклав своє око на їхні серця, щоб показати їм величність своїх діл. **10** Ці мене похвалять у святості, щоб вони розповіли про величність його діл. **11** Додав їм розуміння, і закон життя дав їм успадкувати. **12** Поклав їм завіт віку, і показав їм його суди. **13** Їхні очі побачили величність слави, і їхнє вухо почуло славу його голосу. **14** І сказав їм: Зважайте на всяку неправедність. І заповів їм, кожному про ближнього. **15** І їхні дороги постійно перед ним, не сховаються від його очей. **17** *Кожному народові поставив вождя, *і господня частка – Ізраїль. **19** Всі їхні діла перед ним, як сонце, і його очі постійно на їхніх дорогах. **20** Від Нього не сховалися їхні праведності, і всі їхні гріхи перед Господом. **22** Милостиня чоловіка з ним, як печать, і збереже ласку людини, як зіницю. **23** Після цього встане і віддасть їм, і їхню віддачу віддасть на їхню голову. **24** Однак тим, що каються, Він дав повернення і потішив тих, що знемагали від терпеливості. **25** Повернися до Господа і покинь гріхи, помолися до лиця і зменш спотикання. **26** Підійди до Всевишнього, і відвернися від неправедності, і дуже зненавидь гидоту. **27** *Всевишнього хто похвалить в аді замість живих, і живих, і тих, що дають визнавання? **28** Від мертвого, як від того, що є нічим, згине визнавання. Живий і здоровий похвалить Господа. **29** Бо господнє милосердя велике, і очищення тим, що до Нього повертаються. **30** Бо не може бути в усіх людях, бо син людський не безсмер-

мой1. 2

муд. 6
рим. 13
мой5. 4

пс. 6
і 113
вар. 2

тний. **31** Що світліше від сонця? І воно зникає, і зло задумає тіло і кров. **32** Бо Він сам відвідує сили небесної висоти, і всі люди – земля і попіл.

Глава 18

мой1. 1 пс. 135 дія. 14 апо. 14

1 *Хто живе навіки, створив все спільним. **2** Один Господь оправдається. **4** Він не змусив нікого визнавати його діла. Хто дослідить його діла **5** і хто почислить владу його величності? І хто додасть визнавати його милосердя? **6** Немає кому ні зменшити, ані помножити, і немає кому дослідити господніх чудес. **7** Коли людина закінчить, тоді починає, і коли перестане, тоді сховається. **8** Що є людина? І чим є її чеснота? *І чим є ласка? І чим є її зло? **9** Число днів людини. *як* багато? Сто літ. **10** Як крапля морської води і число піску, такими малими роки в дні віку. **11** Через це Господь був довготерпеливим над ними і вилив на них своє милосердя. **12** І побачив, і пізнав їхнє знищення, бо воно погане. Через це помножив його очищення. **13** Милосердя людини на своєму ближньому, милосердя ж господнє на всякому тілі, і оскаржуючи, і повчаючи, і картаючи, і повертаючи, як пастир, своє стадо. **14** А тих, що приймають напоумлення, Він милує, і тих, що дбають про його суди. **15** Дитино, не дай сплямлення в добрі і в усякому дарі біль слів. **16** Чи роса не злагіднює спеку? Так, кращим є слово, ніж дар. **17** Ось чи не слово краще від дару? І оба у ласкавого чоловіка. **18** Безумний непоступливий, зневажає. І дар мучить око завидуючого. **19** Скоріше ніж говориш, довідайся, і перед недугою лікуйся. **20** Перед судом досліди себе самого, і в годині відвідин знайдеш прощення. **21** Скоріше ніж впадеш в недугу, впокорися, і в часі гріхів покажи навернення. **22** І не забудь віддати в час молитву, і не остав оправдатися аж до смерті. **23** Раніше ніж помолишся, приготуй себе, і не будь як чоловік, що випробовує Господа. **24** Згадай гнів у дні смерті і час помсти в відверненні лиця. **25** Згадай в час голоду і в часі достатку бідноту і нужду в дні багатства. **26** Від ранку до вечора змінюється час, і все є швидким перед Богом. **27** І мудра людина в усьому буде побожною, і в дні пильнуйся гріха. **28** Кожний розумний пізнав мудрість, і тим, що її знайшли, Він дасть визнання. **29** Розумні в словах, і вони змудріли, і стримані душі помножили докладні притчі. **30** Не ходи за своїми пожаданнями, і бережися своїх пожадань. **31** Якщо придбаєш своїй душі миле пожаданню, зробить тебе посміхови-

пс. 89

зло помыслитъ плоть и кровь. силы (бо) высоты небесныя самъ посѣщаетъ, и ч҃лцы вси земля и пепелъ·

Г҃ла. иі·

Живый* въ вѣки създа все обще· Г҃ь єдинъ оправдися, (-)[1] (не сътвори никомуже)[2] исповѣдати дѣлъ єго· (-)[3] Кто изслѣдитъ (дѣла)[4] єго (и) дръжаву величества єго кто изщетє, и кто приложи исповѣдати м҃лть єго· Нѣсть ни оумалити ни оумножити, и нѣсть изслѣдити чюдесъ г҃нихъ. єгда скончаетъ ч҃лкъ тогда начинаетъ, и єгда престанетъ тогда оукрыєтся· Что (єсть) ч҃лкъ и что (єсть) добродѣтель єго, *и что (єсть) бл҃гть [-][5], и что (єсть) ѕло єго· число дни ч҃лку много лѣтъ р҃, (-)[6] яко капля (морскиа воды)[7] и число пѣска, тако мало лѣтъ въ д҃нь вѣка. сего ради длъготрьпѣ г҃ь на нихъ. и възлия на ня м҃лть свою· (И) видѣ и позна развращение ихъ яко ѕло, сего ради оумножи оцѣщение єго· М҃лть ч҃лча на искренѧ своєго, м҃лть же г҃ня на всяку плоть (и) обличаа и оуча и кажа и обращаа, яко пастырь стадо свое. приємлющихъ (же) наказание милуєтъ, и тщащаася о судбахъ єго· Чадо въ блаѕѣ не даждь порока, и въ всякомъ дании печаль словесъ. не покоитъ ли вара роса, яко луче (єсть) слово нежели даяние. не се ли слово паче даяния бл҃га, и обое оу мужа бл҃гтна· Буи неподатливъ поноси и даяние завидливаго мучитъ око. прьвое даже не г҃лєши оувѣжь, и прьвѣе недуга врачуися· прьвѣе суда пытаи о себѣ, и в часъ посещѣния обрящеши оцѣщение· Прьвѣе даже в недугъ не впадеши смирися, и въ время г҃рѣ покажи обращение· (И) не забуди въздати (въ время молитву)[8], и не пребуди до смрти оправдитися· Преже даже ся не помолиши оуготови себе, и не буди яко ч҃лкъ искушаа г҃а· Помяни гнѣвъ въ д҃нь скончаниа, и время мести въ отвращении въ время гобзины, нищету и оубожество въ д҃нь богатства· От оутра до вечера измѣняєтся время, и все (скоро єсть)[9] предъ (б҃мъ)[10]· (И) ч҃лкъ премудръ о всемъ бл҃гоговѣенъ будетъ, и въ д҃ни (-)[11] внемли о согрѣшении· всякъ разумнъ позна премудрость, и обрѣтшу имъ ю дасть исповѣдание. разумивымъ въ словесехъ и тии оумудришася, и оумножиша притча испытна (-)[12] оудръжанеи души· въ слѣ похотии своихъ не ходи, и от похотѣнии своихъ възбраняися. аще приоб-

а мо а ѱло рле дѣа ді апока ді

ѱло пд

рѧщеши дши своеи блговоленїе желанїѧ, сътвори тѧ ѡбрадованїе врагомъ твоимъ· Не веселиса ѡ мнозѣи пищи, [и][13] не свѧжиса совѣтомъ еѧ. не буди нищь совѣтуѧи наказанїе труда, и не будетъ ти ничесоже въ вретищи· (-)[14]

Гла, ді·

Дѣлатель пїѧнивыи не буде богатъ, и оуничижаѧи малаѧ по мале оупадетъ. вино и жены ѿвратѧ (очи) разумивыхъ, и прилагаѧиса любодѣицахъ дерзѣи будетъ. молеве и червїе наслѣдатъ и, и дша лукава изметса· Ємлѧи скоро вѣру легокъ срцемъ, и съгрѣшаѧи въ дшу свою съгрѣшаетъ· Веселѧиса [срцемъ][1] познанъ будетъ, (-)[2] и ненавидѧи бесѣду оумалитъ [злобу][3]. (словеси же николиже не повтори)[4], и ничтоже не оумалитъ ти са. на друга и [на][5] врага не повѣдаи, и аще не буде тебѣ грѣха не ѿкрываи· Слыша бо оу тебе и соблюде тѧ, и въ времѧ възненавидитъ тѧ· Слыша ли слово да оумретъ с тобою, не оубоиса не (расторгнетъ тебе)[6]. ѿ лица словесе поболитъ буи, ꙗко (раждающїа ѿ лица младенца)[7]. стрѣла вонзена въ стегно плоти, такоже слово въ чревѣ буѧго· Ѡбличи друга егда еще нѣсть сътворилъ, и еже аще сътворилъ да не приложи ктому· Ѡбличи друга егда когда не реклъ и аще реклъ (єдино) да не повторитъ. Ѡбличи друга многажды бо бываетъ изволенїе, (-)[8] не всѧкому словеси ємли вѣры· *Єсть поплъзаѧиса и не дшую, и кто не съгрѣши ꙗзыкомъ своимъ. Ѡбличи искренаго [своего][9] прежде запрѣщенїѧ, и даждь мѣсто закону вышнѧго· (-)[10] Всѧка премудрость страхъ гнь, и всѧкїѧ премудрости сътворенїѧ закона. (-)[11] [и][12] нѣсть премудрость (и) (художъство лукавъства)[13], и нѣсть совѣту грѣшныхъ мудрости єсть лукавъство и то мерзость, и єсть безуменъ оумалѧѧиса премудростїю· Луче (єсть) оумалѧѧиса разумомъ пристрашенъ, нежели (и) избытъчествуѧи мудростїю и преступаѧ законъ· Єсть коварство испытно и то неправедно, и єсть развращаѧи блгть извѣщати хотѧ судъ· (-)[14] Єсть лукавъствуѧи (и) поникъ чернотою, и внутренѣѧ єго исполнь лести, понича лицемъ и раслушаѧ, идѣже не познанъ бысть варитъ тѧ· И аще немощїю крѣпость невъзбраненъ будетъ съгрѣшати, аще обрѧщетъ времѧ зло сътворитъ. ѿ зрака познанъ буде мужъ, и срѣтенїемъ лица познанъ будетъ оумныи· Ѡдѣанїе мужа и смѣхъ зубовъ и стопы члка, возвѣститъ ꙗже ѡ немъ· Єсть ѡбличе-

вы҃ ді

щем твоїх ворогів. **32** Не веселися численною їжею, і не прив’язуйся до її ради. **33** Не будь бідним, що радить кару труду, і не буде в тебе нічого в калитці.

Глава 19

1 Робітник-п’яниця не буде багатим, і хто малим нехтує, через мале упаде. **2** Вино і жінки відвернуть очі розумних, і хто пристає до розпусниць, буде дуже нерозсудним. **3** Молі і черв’яки його успадкують, і лукава душа буде забрана. **4** Хто швидко вірить, – легкий серцем, і хто грішить, проти своєї душі грішить. **5** Хто веселиться серцем – пізнаний буде, **6** і хто ненавидить бесіду – зменшить злобу. **7** Слова ж ніколи не повториш, і нічого тобі не зменшиться. **8** На друга і на ворога не розповідай, і якщо немає тобі гріха, не відкривай. **9** Бо почув у тебе і зберіг тебе, і в часі тебе зненавидить. **10** Ти почув слово, хай помре з тобою, не бійся, не розірве тебе. **11** Від лиця слова болітиме нерозумний, так як та, що породила, від лиця дитини. **12** Стріла, що впилася в стегно тіла, так слово в подолку безумного. **13** Картай друга, коли ще не зробив, і якщо щось зробив, щоб не додав більше. **14** Картай друга, коли ще не сказав, і якщо одне сказав, щоб не повторив. **15** Картай друга, – часто бо буває бажання, – не вір кожному слову. **16** *Є той, хто спотикається і не від душі і хто не згрішив своїм язиком. **17** Картай свого ближнього раніше від погрози, і дай місце законові Всевишнього. **20** Всяка мудрість – страх господній, і в усій мудрості виконання закону. **22** І немає мудрості і знання зла, і немає ради мудрості у грішників. **23** Є лукавство – і це гидота, і є безумний, що робить себе малим мудрістю. **24** Кращий є, хто себе понижає, що розумом боязливий, ніж, хто має надмір мудрості і переступає закон. **25** Є певне зло, і воно неправедне, і є, хто псує ласку, щоб показати суд. **26** Є, хто чинить зло і хто обтяжив голову чорнотою, і його утроба повна обмани; **27** хто поник лицем і вдає глухого, де був не-знаним, тебе випередить. **28** І якщо малою силою стриманий буде, щоб не грішити, якщо знайде час, зло вчинить. **29** З вигляду пізнається чоловік, і від зустрічі лиця пізнається розумний. **30** Одяг чоловіка, і сміх зубів, і хід людини сповістить про неї. **20,1** Є картання, яке не є гар-

вищ. 14

ним, і є той, хто мовчить, – і він мудрий.

Глава 20

2 Кращим є картати, ніж гніватися. **3** І хто визнається, обережеться від приниження. **4** Чи пожадання євнуха знеславить дівчину? Так і *той,* хто силою чинить суди. **5** Ось є той, хто мовчить, що знаходить мудрість, і є той, хто ненавидить численні бесіди. **6** Є той, хто мовчить, бо немає відповіді, і є той, хто мовчить, що знає час. **7** Мудрий чоловік мовчатиме до часу, а смільчак і безумний випереджає час. **8** Хто множить слова, стане огидним, і хто бере владу, буде зненавидженим. **9** Буває, що щастить поганому чоловікові, – і є здобуток на зменшення. **10** Є дар, який тобі не буде на користь, і є дар, якого віддача подвійна. **11** Є зменшення через славу, і є, хто з пониження підняв голову. **12** Є, хто багато купує за мало і хто це віддає всемеро. **13** Мудрий в словах зробить себе любим, ласки ж безумних діляться. **14** Дар безумного не принесе користі, бо його очі численні замість одного. **15** Мало дасть, а багато погордить, і відкриє свої уста як проповідник, сьогодні позичить, а завтра вимагатиме. Такий чоловік – зненавиджений. **16** Безумний скаже: Немає в мене друга, і немає похвали моїм добрам. **17** Ті, що їдять мій хліб, обманні язиком. Скільки разів і скільки його висміять? **18** Поганий упадок прийде з поспіхом, **19** і людина без похвали – байка не в часі, постійно буде в устах ненапоумлених. **20** Устами дурного відкритими будуть притчі, бо її не розкаже в її часі. **21** Є, хто стримуваний від гріха через бідноту, і в своєму спочинку не зазнає впокорення. **22** Є, хто губить свою душу через сором, і її знищить від лиця безумного. **23** Є, хто через сором обіцяє це другові, і знайшов його як ворога дарма. **24** Брехня – погана вада в людини, і постійно буде в ненапоумлених устах. **25** Кращим є злодій, ніж той, *хто* постійно обманює. Обидвоє ж успадкують згубу. **26** Безчестя – звичай брехливого чоловіка, і його встид постійно з ним. **27** Мудрий словами себе виведе, і мудрий чоловік догодить вельможам. **28** *Хто обробляє землю, піднесе свою копицю, і хто догоджає вельможам – надолужить за неправедність. **29** Хабар і дари засліплять очі мудрих, і як намордник на устах, відверне картання. **30** Схована мудрість і невиявлений скарб. Яка є користь з цих обох? **31** Кращою є людина, що ховає свою

ниж. 12

ніе еже нѣсть красно, и есть молчаи и той мудръ.

Гла҃, к҃.

Коль добро есть обличити нежели яритися, і исповѣдаяйся ѿ умаленія возбраненъ будетъ. Желаніе скопче растлйти ли дѣвицу, такожде и творяй нуждею суды. (Се) есть молчаи обрѣтая премудрость, и есть ненавидяи многи бесѣды. Есть молча не имать бо ѿвѣта, и есть молча вѣдыи время. Чл҃къ премудръ умолчитъ до времене, дръзъ же и безуменъ превъсходи время. умножаяй словеса мерзокъ будетъ, и властелюяи възненавидѣнъ будетъ. (-)[1] Есть бл҃гоуханіе въ злыхъ мужеви, и есть изобрѣтеніе на умаленіе. Есть даяніе еже (ти не будетъ на ползу)[2], и есть даяніе егоже ѿдаяніе сугубо. есть умаленіе славы ради, и есть еже ѿ смиренія възнесль главу. есть купуяи много маломъ, и възвращаяи я седмицею. Премудрыи [словесы][3] (прелюбленна сътворитъ себѣ)[4], бл҃гти же безумныи раздѣляются. даяніе безумнаго не ползуе (-)[5], (-)[6] очи бо его въ единого мѣсто многы. Мало въдасть а много поноситъ, и ѿвръзетъ уста своя яко проповѣдникъ. днесь възаимъ дастъ, а утро истяжетъ, ненавидимъ чл҃къ таковыи. Буи рече нѣсть ми друга, и нѣсть хвалы бл҃гомъ моимъ. Ядущеи хлѣбъ [мои][7], льстивіи языкомъ. коликощи и елицы посмѣются ему, (-)[8] (-)[9] паденіе золъ, съ тщаніемъ пріидетъ. (И) чл҃къ безхваленъ баснь безвременна, въ устѣхъ ненаказанныхъ присно будетъ. уста буяго ѿвръзена будутъ притча, не имать бо (ея) рещи въ время ея. Есть возбраняемыи съгрѣшити ѿ скудости, и въ покои свои не умалися. Есть погубляя душу свою за срамъ, и ѿ [лица безумна][10] погубитъ ю. есть бл҃гть студа обѣщая (сія) другови, и приобрѣте его врага туне. Порокъ золъ чл҃ку лжа, [и][11] въ устѣхъ ненаказаныхъ присно будетъ. Уне есть тать неже ли присно лже, оба же пагубу наслѣдятъ. въ обычаи чл҃ку лжа безчестіе, и студъ его (присно с нимъ)[12]. [-][13] Премудрыи [словесы][14] изведетъ себѣ, и чл҃къ мудрыи угоди есть вельможамъ. *дѣлая землю възнесетъ стогъ свои, и угаждаяи вельможамъ очиститъ неправду. Мзда и дарове ослѣпятъ очи премудрыхъ, и якоже бразды на устѣхъ ѿвратитъ обличенія. Премудрость съкровена, и съкровище не явлено, кая

ни҃ бі

полза (єсть) ѿ обою (єго). лучє чл҃къ скрывая буйство своє, нежє ли чл҃къ скрывая прємудрость свою· (-)[15]

дурноту, ніж людина, що ховає свою мудрість.

Гл҃а, к҃а·

Чадо съгрѣшилъ ли єси не приложи ктому, и о прєжнихъ ти помолися. яко ѿ лица змиина бѣжи ѿ грѣха, аще бо приступиши оугрызнетъ тя. зубы лвови зубы єго, оубиваютъ души чл҃чи, яко мечъ обоюду остръ всяко беззаконїє, ранѣ єго нѣсть исцѣленїя· Прещенїє и досажденїє опустѣютъ богатьство, тако (и) домъ гръдыхъ запустѣетъ· Моленїє нищаго изъ оустъ до оушию єго, и судъ єго съ тщанїємъ градетъ· Ненавидяи обличенїя въ слѣдъ грѣшника, и бояися г҃а обратится ср҃цемъ· Познанъ єсть издалеча силныи языкомъ, а разумивыи вѣсть в чем ся ползуетъ· Созидаяи хлѣвину єго чюжимъ имѣнїємъ, якожє събираяи каменїє зимѣ· Изгрѣби събраны съборъ беззаконникъ, и кончина ихъ пламень огненъ· Путь грѣшникъ непотребенъ ѿ каменїя, и напослѣдокъ єго ровъ адовъ· Съхраняя законъ оудръжитъ помышленїє своє, и съвръшенїє страха г҃ня прємудрость. ненаказанъ будетъ иже не єсть коваренъ, єсть [-][1] коварство оумножаи горести· Разумъ прємудраго яко потопъ оумножится, и совѣтъ єго яко источникъ живота· Оутроба буяго яко сосудъ съкрушенъ, и всякаго разума не оудръжитъ· Слово прємудро аще оуслышитъ разумныи въсхвалитъ и, и к себѣ приложитъ (є)· Оуслыша буяися и не годѣ єму бысть и обрати є за плещи свои· Повѣсть буяго яко (брємя на пути)[2], на оустнахъ же [разумныхъ][3] обрящется бл҃гть· Оуста прємудраго (похвалена бываютъ)[4] въ ц҃ркви, и словеса єго размышлена буду въ ср҃цы· Якожє домъ разоренъ такожє буяго прємудрость и разумъ, неразумныхъ неиспытны гл҃ы. пута на ногахъ неразумѣющихъ наказанїя, и яко ручныи оковы на руцѣ десной· Буи въ смѣху възнесе гл҃съ свои, мужъ же худогъ єдва мало осклабится· Якожє манисто злато мудрому наказанїє, и якожє обручь на деснѣи мышци (єго)· Нога буяго скора въ хлѣвину, чл҃къ бо многоискусныи оусрамится ѿ лица. безумныи двєрми приничетъ въ хлѣвину, мужъ же наказанъ внѣ станетъ· Ненаказанїє (бо) чл҃ку (при двєрехъ послушати)[5], мудрыи же ожесточится ради нечестїя. оустнѣ же чюжда сихъ ради възвеселятся, словеса же мудрыхъ в мирилѣхъ станутъ· въ оустѣхъ буихъ ср҃ца ихъ,

Глава 21

1 Дитино, ти згрішив. Не додай більше, і помолися за тих, що перед тобою. **2** Втікай від гріха, як від лиця змії, бо якщо приступиш, тебе вкусить. Його зуби – зуби лева. Вони вбивають людські душі. **3** Всяке беззаконня, наче двосічний меч. Його рані немає вилікування. **4** Погроза і впокорення спустошать багатство, воно запустіє. Так і дім гордих. **5** Молитва бідного від уст до його вух, і його суд швидко приходить. **6** Хто ненавидить нагадування, в сліді грішного, і хто боїться Господа, повернеться серцем. **7** Знаним є здалека сильний язиком, а розумний знає в чому він посковзнеться. **8** Хто будує його дім чужим майном, такий як той, хто зимою збирає каміння. **9** Зібрані коноплі – збір безбожних, і їхній кінець – полум'я вогню. **10** Дорога грішників некорисна через каміння, і в її кінці – адовий рів. **11** Хто береже закон, збереже свій розум, і повнота господнього страху – мудрість. **12** Ненапоумленим буде той, хто не є хитрий, є злоба, що помножує гіркоту. **13** Розум мудрого розмножиться, як потоп, і його рада, як джерело життя. **14** Нутро безумного, як розбитий посуд, і не вдержить всяке знання. **15** Якщо розумний почує мудре слово, його похвалить і до себе його додасть. Почув негідник – і йому не було до вподоби, і повернув його за свої плечі. **16** Розповідь безумного, як тягар на дорозі, а на губах розумного знайде ласку. **17** Уста розумного будуть похвалені в церкві, і в серці роздумуватимуть його слова. **18** Як знищений дім, так дурному мудрість і розум, слова нерозумних – невипробувані. **19** Напоумлення – пута на ногах нерозумних, і як ручні окови на правій руці. **20** Безумний в сміху підніме свій голос, а розумний чоловік ледь усміхнеться. **21** Мудрому напоумлення, як золота прикраса і як обручка на його правому рамені. **22** Нога безумного швидка до хати, а дуже досвідчена людина засоромиться лиця. **23** Безумний від дверей схиляється до хати, а напоумлений чоловік ззовні стоятиме. **24** Бо ненапоумленість людини – слухати при дверях, мудрий же буде обтяжений безчестям. **25** Чужі ж уста задля цього розвеселяться, слова ж мудрих стануть в мірилах. **26** В

безумних устах їхнє серце, уста ж мудрих є напоумлені. **27** Коли безбожний проклинає противника, він сам проклинає свою душу. **28** Опоганює ж свою душу шептун, і в поселенні буде зненавидженим.

(оу҆ста же премꙋдрыхъ наказана сꙋть)[6]. Кленꙋщꙋ нечести́вомꙋ сатонꙋ, са́мъ кленетъ свою̀ дш҃ꙋ. Скверниитъ (же) свою̀ дш҃ꙋ шепти́вый, и҆ въ жилищи възненави́дѣнъ бꙋдетъ.

Глава 22

1 Лінивий є подібний до каменя нечистого, і кожний, **2** хто його рухає, стрясе своєю рукою. **3** Ненапоумлений син – сором батькові, дочка ж йому буде на благання. **4** Мудра ж дочка почитатиме свого батька, а не та, що себе соромить. Вона – смуток батькові. **5** Батька і чоловіка засоромить смілива, і від обох одержить безчестя. **6** Невчасна розповідь, наче музичний плач, биття і напоумлення в кожному часі мудрості. **9** Наче той, хто ліпить черепки, наче той, хто навчає безумного, так той, що будить сплячого з глибокого сну. **10** Хто розповідає дрімаючому – розповідає дурному. І на кінець він скаже: Що є? **11** Над мертвими плач, бо пропало світло, і над дурним плач, бо пропав розум. Солодко є плакати над мертвим, бо він спочив. Дурному ж краща смерть, ніж погане життя. **12** Плач над мертвим сім днів, а над дурним і безбожним всі дні його життя. **13** Не помнож слів з безумними, і не ходи до нерозумного. Стережися від нього, щоб ти не мав труднощів і не опоганився в його придбанні. Відхилися від нього – і знайдеш спочинок, і не підупадеш від його безумності. **14** Що тяжче від олова? І яке йому ім'я? Хіба дурний! **15** *Є легше нести пісок і сіль, і залізну руду, ніж нерозумного чоловіка. **16** Дерев'яна зв'яка є на скріплення будови, щоб не розпалася. Так і серце, скріплене роздумом поради, не настрашиться в часі. **17** Серце основане на пізнанні розуму, як прикраса стіни, вирівняної тинком. **18** Так як дрібне каміння, що лежить на висоті, не встоїть проти вітру, так боязливе серце в роздумах безумного не встоїть проти всякого страху. **19** Хто вколовся в око – й точить сльози, і хто вколовся в серце – виказує почування. **20** Хто на птахів кидає камінь – їх розганяє, і хто зневажає друга – розірве дружбу. **21** Якщо витягнеш меч проти друга, не надійся, бо від нього є помста. **22** Якщо відкриєш уста проти друга, – не бійся, соромся, бо є переміна. Немає добра від лукавого чоловіка, хіба що погорда. І гордість, і відкриття тайни, і рани обмани – в цих кожний друг втече.

при. 27

Гл҃а, к҃в.

Ка́мени нечи́стомꙋ точенъ є҆сть лѣни́вый, и҆ (-)[1] всѧ́къ подвижа́ѧй є҆го ѿтрѧсе́тъ рꙋкꙋ (свою). Стꙋдъ ѿц҃ꙋ (ненаказа́нъ сн҃ъ)[2], дщи же на оу҆моле́нїе (є҆мꙋ) бꙋдетъ. дщи [же][3] мꙋдра почте́тъ [ѿц҃а][4] своє҆го, а҆ не срамлѧ́ющисѧ печа́ль (ѿц҃ꙋ)[5]. ѿц҃а и҆ мꙋжа посрами́тъ дръзаѧ, и҆ ѿ обо́ю бещє́стїе прїиметъ. (Ꙗ҆́ко) мꙋсикє́иска печа́ль, безвре́менна повѣсть. ра́ны (-)[6] и҆ наказа́нїе въ всѧ́ко вре́мѧ премꙋдрости, (-)[7] [ꙗ҆́ко][8] сълѣплѧ́ѧ чре́пїе. (ꙗ҆́ко) оу҆ча́й бꙋѧ́го, (та́ко) възбꙋжда́ѧй спѧ́ща ѿ тѧ́жка сна. повѣда́ѧй дрѣмлющꙋ, повѣда́етъ бꙋю, и҆ на концы рече́тъ что є҆сть. На мр҃твыми пла́чисѧ и҆щє́зе бо свѣтъ, и҆ бꙋѧго пла́чисѧ и҆зчезе бо ра́зꙋмъ. сла́дко (є҆сть) [пла́катисѧ][9] мр҃твеца, ꙗ҆́ко почи́лъ є҆сть. бꙋѧ́го же лꙋче см҃рть неже живо́тъ зо́лъ. Сѣтова́нїе мр҃твеца, з҃, днїи, бꙋѧ́го же и҆ нечести́ваго всѧ̀ дн҃и живота̀ є҆го. съ безꙋмными не мно́жи [слове́съ][10], и҆ къ неразꙋмивꙋ не ходи. (-)[11] Храни́сѧ ѿ него да не трꙋда прїимеши, и҆ не о҆скверни́шисѧ въ стѧжа́нїи є҆го. оу҆клони́сѧ ѿ него и҆ о҆бра́щеши поко́й, и҆ не оу҆ныє́ши безꙋмїемъ є҆го. Па́че о҆́лова что о҆тѧжчи́тсѧ, (и҆́ но и҆мѧ є҆мꙋ что є҆сть)[12] то́кмо бꙋй. *Пѣсо́къ и҆ со҆ и҆ рꙋдꙋ желѣза ле́гко є҆сть понести, паче ч҃лка неразꙋми́ва. Съключе́нїе древѧ́но на оу҆твержє́нїе храми́ны (-)[13] да не растóргнетсѧ, та́коже (и҆) ср҃це оу҆тверже́но на размышле́нїе совѣта въ врѣмѧ не оу҆страшитсѧ. ср҃це о҆снова́но на совѣсти ра́зꙋма ꙗ҆́ко сълѣпле́нїе песо́чно (тесаныѧ стѣ́ны)[14]. (Ꙗ҆́ко) дроблїе ка́менїе на высо́цѣ лежа́щее проти́вꙋ вѣтрꙋ не стерпи́тъ, та́коже ср҃це страши́во въ размышле́нїи бꙋѧ́го пра́мо всѧ́комꙋ стра́хꙋ не стерпитъ. Оу҆то́ксѧ въ о҆́ко (и҆) точитъ сле́зы, и оу҆то́ксѧ въ ср҃це и҆сто́читъ чювство. Вергаѧй камы на пти́цы разлꙋчитъ ѧ҆̀, і и҆́же поно́ситъ дрꙋгꙋ разори́тъ дрꙋбꙋ. На дрꙋга а҆́ще и҆звлече́ши ме́чь, не надѣ́исѧ є҆сть бо ме́сть (ѿ него). на дрꙋга а҆́ще ѿверзе́ши оу҆ста не бо́исѧ, (стыди́сѧ) є҆сть бо и҆змѣне́нїе. (нѣсть добра ѿ мꙋжа лꙋка́ва,) развѣ поноше́нїѧ и҆ горды́нѧ, и҆ (ѿкровє́нїе та́йны)[15], и҆ ꙗ҆́звы ле́стны, сихъ ѿбѣжи҆ всѧ́къ дрꙋгъ. вѣрꙋ стѧжи в нищетѣ съ и҆скренимъ (бꙋди), да въ бл҃гихъ є҆го вкꙋпѣ [възве-

при҆ к҃з

селишися][16]. (И) въ время скорби пребывай с нимъ, да въ наслѣдіи его наслѣдиши. (-)[17] Прьвѣе огня (и) (дыма пещнаго пара)[18], тако первѣе крове клевета. друга заступати не [срамися][19], и ѿ лица его не скрывайся, (-)[20] аще (ти ключися и зло)[21] его ради. всякъ слышай сохранитъ (я)[22]. Кто дастъ [ми][23] въ устѣхъ моихъ хранилище, и на устѣхъ моихъ печать кова да не падуся ѿ нея, и языкъ мои да не погубитъ мя.

23 Придбай віру, будь з ближнім в бідноті, щоб ти разом розвеселився в його добрах. І в часі скорботи залишайся з ним, щоб ти успадкував в його наслідді. **24** Перед вогнем і димом печі є пара, так обмова перед кров'ю. **25** Не соромся заступатися за друга, і не ховайся від його лиця. **26** Якщо тобі через нього й трапиться зло, кожний, хто чує, збереже це. **27** Хто мені дасть в моїх устах сторож і на моїх губах печать хитрості, щоб я не впав від них? І хай мене не погубить мій язик.

Гл҃а, кг҃.

Ги҃ и ѿче и влк҃о живота моего, не остави мене въ совѣтѣ ихъ, и не даждь ми впастися в ня. Кто възложитъ на промышленіе мое раны, и на срц҃е мое наказаніе премудрости. да о неразумѣніи моемъ не пощадатся, и да не явятся грѣси ихъ. Яко да не умножатся невѣдѣнія моя, и грѣси мои премнози да не будутъ. и падуся пред супостаты, и порадуетъ ми ся врагъ мои (-)[1]. Ги҃ ѿче и бж҃е живота моего, [не дажь похотѣнія очима][2] моима, и вожделѣніе ѿврати ѿ мене. чревоугодія и сладосущія да не обымутъ мя, и (бестуднѣи души)[3] не предажь мене. [-][4] (-)[5] Послушайте чада, (-)[6] хранай (бо) ся не погибнетъ. устнама своима поруганъ будетъ грѣшникъ и клеветникъ, и гордіи соблазнятся о нихъ. въ заклинаніе не прилагай устъ своихъ, и (не кленися именемъ стымъ)[7]. Якоже бо рабъ пытаемъ прно ѿ ранъ не умалится, такоже [-][8] заклинаяся (именемъ стымъ)[9] ѿ грѣха не очистится. Мужъ кленыися многа исполнится безаконія, и не ѿимется ѿ дому его рана. аще согрѣшитъ грѣхъ его на немъ. и аще презритъ (сугубо согрѣшитъ)[10], и аще въ тще кляся не оправдится. исполнися [домъ его нанесеніи][11]. есть бесѣда облечена смртію, да не обрящется в наслѣдіи іаковли. ѿ благовѣрныхъ бо (все се)[12] ѿступитъ, и въ грѣхи не въпадутся. в ненаказаніи необличнѣ не настави устъ своихъ, есть бо в немъ [мысль][13] грѣха. помяни ѿца [своего][14] и мтрь свою, посредѣ бо вельможъ сѣдиши. егда како забудешися пред ними, и обычаемъ своимъ обуяеши. и похощеши яко аще не бы ся родилъ, и днь рожденія твоего [не][15] проклинай. члкъ обычаяся словесы поношенія, въ всѣхъ днехъ (-)[16] не иматъ наказанъ быти. два виды умножаютъ грѣхи, и третіи наводитъ гнѣвъ. душа тепла яко огнь горя,

Глава 23

1 Господи! Батьку і Владико мого життя, не остав мене в їхній пораді і не дай мені впасти до них! **2** Хто покладе рани на моє розумування і на моє серце напоумлення мудрості, щоб за моє незнання не пощадилися? І хай не виявляться їхні гріхи, **3** щоб не помножилися мої незнання і щоб мої гріхи не стали численними, і я *не* впав перед супротивниками, і наді мною зрадіє мій ворог! **4** Господи! Батьку і Боже мого життя, не дай гордості моїм очам **5** і відверни від мене пожадання! **6** Догоджання череву і насолоджування хай мене не охоплять! І не видай мене безсоромній душі! **7** Послухайте, діти! Бо хто бережеться, не згине. **8** Грішник буде висміяний своїми устами, і обмовник, і гордий ними згрішення знайдуть. **9** Не приставляй своїх уст до заклинань, і не клянися святим іменем. **10** Бо так як завжди допитуваний раб від рани не втече, так той, хто клянеться святим іменем, не очиститься від гріха. **11** Чоловік, що багато клянеться, наповниться беззаконня, і не відсторониться від його дому бичування. Якщо він згрішить – його гріх на ньому, і якщо не зважатиме – подвійно згрішить, і якщо намарно поклявся – не оправдається, його дім наповниться нападами. **12** Є мова покрита смертю. Хай не знайдеться в наслідді Якова! Бо все це відступить від побожних, і вони не впадуть у гріхи. **13** Не спрямуй своїх уст на погане ненапоумлення, бо в ньому є задум гріха. **14** Згадай свого батька і свою матір, бо сидиш серед вельмож. Щоб часом ти не забувся перед ними, і за своїм звичаєм не будеш нерозумним, забажаєш, щоб ти не народився, і не проклинай день твого народження. **15** Людина, що звикла до слів погорди, не напоумиться в усіх днях. **16** Два види множать гріхи, і третій наносить гнів. **17** Тепла душа, що горить як вогонь, не згасне, аж доки не застине. Чоловік розпусний тілом плоті своєї не спиниться, аж доки не запалить вогонь. Розпусній людині

солодкий кожний хліб, вона не перестане, аж доки не помре. **18** Людина, що злізає зі свого ліжка, кажучи душі своїй: Хто мене бачить? Темрява довкруги мене. *І стіни мене покриють, і ніхто мене не бачить. Чого налякаюся? Всевишній не згадає мої гріхи. **19** І очі людей – його страх. І він не пізнав, що господні очі десять тисяч раз ясніші від сонця, що дивляться на всі людські дороги і що зглядають в таємні частини. **20** Раніше від того ніж буде створене, все йому знане, так і після закінчення. **21** Цей помститься на вулицях міста, де не сподівався, буде схопленим. **22** Так і жінка, що покинула чоловіка і пристала до іншого. **23** Отже, по-перше, вона відступила від закону Всевишнього, і, по-друге, згрішила проти свого чоловіка, і, по-третє, розпустою вчинила перелюб, і від чужого чоловіка народила дітей. **24** Хай ця буде виведена перед збір і хай будуть відвідини на її дітях. **25** Її діти не вкоріняться в корінь, і її галуззя не принесе плоду, **26** і на прокляття оставить свою пам'ять, і її погорда не пропаде. **27** І ті, що залишилися, пізнають, що ніщо не є кращим від господнього страху і ніщо не є солодшим, хіба щоб сприймати господні заповіді.

іс. 29

не оу́гаснетъ до́ндеже и҆стьі́нетъ· Чл҃къ блꙋденъ тѣ́лѡ̑ пло́ти своеѧ̑, не преста́нетъ до́ндеже въж- жетъ ѻ҆́гнь· Чл҃кꙋ бл҃ꙋнꙋ всѧкъ хлѣбъ сладокъ, не преста́нѣ дондеже оу҆́мретъ· Чл҃къ слазаи съ ѻ҆́дра своѐго, гл҃ѧ дш҃и своеи, кто̑ мѧ̑ ви́дитъ. тма̀ ѻ҆кр҃тъ мене, и҆ *стѣны (застꙋпа̑ мѧ̑). и҆ никто̑ мѧ̑ ви́дитъ, что̑ страшꙋсѧ, грѣ̑ моиҳъ не въспоманетъ вышні́и· и҆ ѻ҆́чи чл҃чес- тіи страхъ ѐго. и҆ не разꙋмѣ ꙗ҆́ко ѻ҆́чи гн҃и тма́ми (свѣтлѣиши слн҃ца)[17] (ѐста̀)· прозира́ю- щи вс҃ѧ пꙋти чл҃чески, и҆ смотра́ющи въ та́и- ныхъ мѣстехъ. преже да́же не созда́но бꙋдет̾, вс҃е оу҆вѣдѣно ѐмꙋ также и҆ по скончаніи сеи на пꙋтехъ града м̆щенъ бꙋ́детъ, (-)[18] и҆дѣже не сꙋмнѣсѧ ꙗ҆́тъ бꙋ́дⷷ҇. та́коже и҆ жена̀ ѻ҆ста́вль- шіа мꙋ́жа, и҆ прилѣплѧ́ющисѧ къ и҆́номꙋ· Пр҃ь- вое оу҆́бо ѿ закона вышнѧго ѿстꙋпи. и҆ второе мꙋ́жꙋ своѐмꙋ съгрѣши. и҆ третее блꙋдом̆ прелю- бодѣ́иства, [-][19] ѿ чюждаго мꙋжа чада сът- вори. да пр҃е соборъ сїѧ и҆зведена бꙋдетъ, и҆ на чадехъ еѧ̀ посещеніе бꙋдетъ. не оу҆́коренѧтсѧ чада еѧ̀ въ коронь, и҆ вѣтви еѧ̀ не сътворѧтъ пло́да. [и҆][20] (на клѧтвꙋ ѻ҆ста́ви҃)[21] памѧть свою, и҆ поношеніе еѧ̀ не потребитсѧ. и҆ оу҆разꙋ- мѣ́ютъ ѻ҆ста́вльшеи, ꙗ҆́ко ничтоже лꙋче страха гн҃ѧ, и҆ ничтоже слаждьшеи то́кмо внимати за́повѣдемъ гн҃имъ· (-)[22]

і҆саїа кд

Глава 24

1 Мудрість похвалить свою душу, і посеред свого народу похвалиться. **2** В церкві Всевишнього відкриє свої уста і перед його силою похвалиться: **3** Я вийшла від уст Всевишнього і покрила землю, як імла; **4** я поселилася на висотах, і мій престіл у стовпі хмари; **5** я сама обійшла круг неба і ходила в глибині безодні; **6** я була в морській хвилі, і в усій землі, і в кожному народі і людях. **7** З усіма цими я спочинок шукала. І в кого *в* наслідді поселюся? **8** Тоді мені заповів Творець усього, і Той, хто мене створив, дав спочити моєму шатрові і мені сказав: Поселися в Якові і успадкуй в Ізраїлі. **9** *Перед віком, від початку Він мене створив, і довіку не забракну. **10** В святім шатрі перед ним я служила і так скріпилася в Сіоні. **11** І в улюбленому місті також Він мені дав спочинок, і в Єрусалимі – моя влада. **12** І я вкорінилася в преславному народі, і в господній частці – його наслідця. **13** Я піднялася, як кедр в Ливані і як кипарис в горах Аермона. **14** І я

при. 8

Гл҃а, кд·

П[ремꙋдрость похва́литъ][1] дш҃ꙋ свою, и҆ по- средѣ людіи свои҆ въсхвалитсѧ· въ цр҃кви вы́шнѧго [ѿверъзетъ оу҆ста̀ своѧ][2], и҆ прѧ́мо си́лѣ ѐго въсхва́литсѧ. а҆зъ и҆зъ оу҆стъ вы́шнѧго и҆зыдохъ, и҆ ꙗ҆́ко м̆гла покры҃ зе́млю· а҆зъ на высокиҳъ всели҃сѧ и҆ пр҃тлъ мо́и въ столпѣ ѻ҆́блачнѣ· Крꙋгъ нб҃ныи ѻ҆бы́доҳъ ѐ- ді́на, и҆ въ глꙋбинѣ бездны походи҃, въ волнѣ мо́рьстеи и҆ въ всеи земли. и҆ въ вс҃ѣ лю́деҳъ и҆ ꙗ҆зы́цѣ стѧжа́хсѧ, съ (всѣми сими)[3] покоѧ и҆с- кахъ, и҆ въ наслѣдіи нѣкоѐго въдворюсѧ· Тогда̀ запо́вѣда ми създа́тель всѣхъ, и҆ создавыи мѧ̑ препокои̇ ск҃ніїю мою, и҆ рече [мѧ̑ни][4]. въ і҆а́кове все- лисѧ, и҆ въ і҆и҃ли наслѣдъствꙋи. *прежде вѣка и҆сперва созда мѧ̑, и҆ до вѣка не ѻ҆скꙋдѣю· въ (ст҃ѣи ск҃ніи)[5] пр҃е нимъ послꙋжихъ. и҆ та́ко в сїонѣ оу҆тверди҃сѧ, [и][6] въ градѣ възлю́бленѣ также мѧ препокои, и҆ въ і҆ер҃лимѣ вл҃а моа̀. и҆ оу҆кореничсѧ въ лю́деҳъ пресла́вны҃, (и҆) въ части гн҃и наслѣдіѧ [ѐго][7]· ꙗ҆́ко кедръ възнесохсѧ в ли- ванѣ, и҆ ꙗ҆́ко кѵ̑парисъ на гораҳъ а҆ермоньскиҳъ· [и҆][8] ꙗ҆́ко фѵ̑никсъ възвысихъсѧ (и҆же) [на примо-

прⷪ҇ и҃

рі́и][9], и ꙗ́ко са́дъ шипко́въ въ є҆рихо́нѣ· [и҆][10] ꙗ́ко масли́на бл҃голѣ́пна на́ по́ли, и҆ възнесо́хсѧ ꙗ́ко лѣ́торасль. [и҆][11] ꙗ́ко кори́ца, ꙗ́ко и҆спа́лтъ а҆рома́тъ [да́хъ во́нѧ][12], и҆ ꙗ́ко змѷ́рна и҆збра́нна да́хъ бл҃гоѹха́нїе. [и҆][13] ꙗ́ко ха́лвани и҆ но́готы, и҆ ста́кти, [-][14] ꙗ́ко лива́ново кѹре́нїе въ ски́нїи· а҆́зъ ꙗ́ко дѹ́бъ распростро́хъ вѣ́твїѧ моѧ̀, и҆ вѣ́тви моѧ̀ вѣ́тви сла́вы (-)[15] бл҃годѣ́ти. а҆́зъ ꙗ́ко виногра́дъ прорасти́хъ бл҃года́ть, и҆ цвѣ́тъ мо́й пло́дъ сла́вы и҆ бога́тства· (-)[16] Присѹ́пите къ мнѣ̀ вожделѣ́ющїи мене, и҆ ѿ жи́тъ мо́ихъ насы́титесѧ· па́мѧть бо моѧ̀ [сла́ждьши па́че ме́да][17], и҆ наслѣ́дїе мое па́че со́та ме́дѹ. *ꙗ́дѹщеи мѧ̀ є҆щѐ возалчѹ́тъ и҆ пїю́щеи мѧ̀ є҆щѐ въжажде́тсѧ. слѹ́шаѧи мене не посрами́тсѧ, и҆ дѣ́лающе ѹ҆ мене не согрѣша́тъ. сїѧ̀ всѧ̀ кни́га завѣ́та бг҃а вы́шнѧго. зако́нъ є҆го́же заповѣ́да [-][18] мѡѷсе́и, наслѣ́дїѧ събо́ра ї҆а́ковлѧ. (-)[19] насыщаѧ ꙗ́ко фисо́нъ прему́дрости, и҆ ꙗ́ко ти́гръ въ [дн҃ь][20] (красы)[21]. и҆сполнѧ́ѧи ꙗ́ко є҆ѵфра́тъ ра́зѹма, и҆ ꙗ́коже ї҆ѻрда́нъ въ дн҃и жа́твы· ꙗ҆ви́вый ꙗ́ко свѣ́тъ наказа́нїе, [и҆][22] ꙗ́коже гїѡ́нъ въ дн҃и и҆ма́нїѧ вина́· Не сконча пе́рвый проразѹмѣ́ти ѧ҆̀, та́кожде и҆ послѣ́днїи не и҆слѣ́ди ѧ҆̀· ѿ мо́рѧ бо ѹ҆мно́жисѧ размышле́нїѧ ѧ҆̀, и҆ совѣ́тъ ѧ҆̀ ѿ (велі́ѧ бе́зды)[23]. И҆ а҆́зъ ꙗ́ко раскопа́нїе ѿ рѣки, и҆ ꙗ́ко во́дѹ лї́ѧи и҆зы́дохъ в ра́й. рѣ́хъ напою́ себѣ̀ вертогра́дъ, и҆ ѹ҆пою́ себѣ̀ лѣ́хѹ. и҆ се (раскопа́нїе ми бы́сть)[24] рѣ́кою, и҆ рѣка моѧ̀ бы́сть [ми][25] мо́ре. Є҆щѐ наказа́нїе ꙗ́ко ѹ҆́треню просвѣщѹ̀ и҆ проꙗ҆влю̀ ѧ҆̀ до да́лечѧ· Є҆щѐ ѹ҆че́нїе ꙗ́ко прⷪ҇ро́чьство и҆злїю̀, и҆ ѡ҆ста́влю є҆̀ в ро́ды вѣ́чны· Ви́дите ꙗ́ко не себѣ̀ є҆ди́номѹ трѹди́хсѧ, но [и҆][26] всѣ́мъ и҆скѹ́щимъ ѧ҆̀·

Гла, ке҃·

Т҆реми [ѹ҆красихсѧ, и҆ ста́хъ кра́сна][1] пред гдⷭ҇емъ и҆ чл҃ки. съвокѹпле́нїемъ бра́тїи, и҆ любо́вїю и҆скре́нихъ· и҆ [мѹ́жъ и҆ жена́][2] са́ми себѣ̀ съє҆ди́нени· Ѯри же ви́ды возненави́дѣ дѹ́ша моѧ̀, и҆ (ѕѣ́ло ми ѡ҆мерзѣ)[3] живо́тъ и҆́хъ. ѹ҆бо́га го́рда, [-][4] бога́та лжи́ва, [и҆][5] ста́ра прелюбодѣ́ѧ ѹ҆малѧ́ющагосѧ ѹ҆мо́мъ. [є҆го́же][6] въ ю́ности не събра́лъ є҆си, то ка́ко мо́жеши ѡ҆брѣ́сти въ ста́рости свое́и. коль є҆сть кра́сенъ сѣ́динамъ сѹ́дъ, и҆ ста́рцемъ разѹмѣ́ти совѣ́тъ· [-][7] (-)[8] Прославле́нымъ сѹразѹмѣ́нїе и҆ совѣ́тъ. вѣ́нецъ ста́рцемъ мно́го разли́чно и҆скѹ́ство, и҆ похвале́нїе и҆́хъ стра́хъ гдⷭ҇ень· дева́ть помышле́нїи бл҃же́ныхъ въ срⷣцы [мое́мъ][9], а҆ деса́тое и҆зрекѹ̀ ѧ҆зы́комъ· Чл҃къ весе́лѧисѧ ѡ҆ ча́дехъ живы́и, и҆ зрѧ̀ напада́нїѧ вра́гъ· Бл҃же́нъ и҆́же живе́тъ съ

піднялася, як пальма, що на примор'ї, і як сад рожі в Єрихоні, і як гарне оливкове дерево на полі, і я піднялася, як дерево. **15** І я видала запах, як цинамон і іспалт ароматів, і я видала запашність, як вибрана смирна, і як халван, і оникс, і стакта, як ливанове куріння в шатрі. **16** Я, як дуб, простягнула мої галузки. І мої галузки – галузки слави ласки. **17** Я виростила ласку, як виноградник. І мій цвіт – плід слави і багатства. **19** Приступіть до мене, ви, що мене жадаєте, і наситіться моїми плодами. **20** Бо моя пам'ять солодша від меду, і моє насліддя – від крижки з медом. **21** *Ті, що мене їдять, ще зголодніють, і ті, що мене п'ють, ще матимуть спрагу. **22** Хто мене слухає – не засоромиться, і хто в мене працює – не згрішить. **23** Це все книга завіту Всевишнього Бога, закон, який заповів Мойсей, насліддя збору Якова, **25** що наповняє мудрість, як Фісон і як Тигр в день краси, **26** що наповняє розум, як Евфрат і як Йордан в днях жнив. **27** Який об'явив напоумлення, як світло і як Гіон в дні збирання винограду. **28** Перший не закінчив її пізнавати, так як і останній її не дослідив. **29** Бо її розумування наповнилося більше ніж море, і її рада більше від великої безодні. **30** І я, як копанка з ріки, і вийшла до раю, як та, що ллє воду. **31** Я сказала: Напою мій сад, і напою мій город. І ось копанка мені стала рікою, і моя ріка стала мені морем. **32** Ще просвічу напоумленням як ранок, і явним зроблю їх далеко. **33** Ще проллю навчання як пророцтво, і його залишу на вічні роди. **34** Гляньте, що я трудилася не собі одній, але і всім, що її шукають.

іѡа̃ ѕ
ів. 6

Глава 25

1 Трьома я прикрасилася і страх гарна перед Господом і людьми: єдністю братів, і любов'ю ближніх, і чоловік та жінка самі з собою з'єднані. **2** Три ж види зненавиділа моя душа, і мені дуже мерзенним є їхнє життя: бідний, що гордий, багатий, що брехливий, і старий, що перелюбний, якому бракує розуму. **3** Як його в молодості ти не зібрав і як можеш знайти у своїй старості? **4** Як є гарним сивині суд, і старцям – знати раду, **5** прославленим – розуміння і рада. **6** Вінець старців – різнорідна досвідченість, і їхня похвала – господній страх. **7** Дев'ять задумів я назвала блаженними у моїм серці, а десятий скажу язиком: Людина, що веселиться дітьми, що живе і бачить напад ворогів; **8** блаженний, хто живе з

розумною жінкою, і який не посковзнувся своїм язиком, і який не послужив гідному себе; **9** блаженний, який знайшов мудрість і що подає *її* у вуха слухачів. **10** Який великий той, що знайшов мудрість, але немає більшого від того, що боїться Господа. **11** Господній страх усе перевищив. І хто його дотримується – кому буде подібний? **13** Всяку рану і не рану серця, і всяке лукавство і не лукавство жінки, **14** і всякий напад і не напад тих, що ненавидять, і всяку помсту і не помсту ворогів. **15** Немає голови понад голову змії, і немає гніву понад ворожий гнів. **16** Краще жити з левом і змієм, ніж з лукавою жінкою. **17** Лукавість жінки змінює її вигляд, і вона затемнить своє лице, як медведиця, **18** посеред своїх ближніх. Її чоловік ляже і, почувши, гірко застогне. **19** Малою є всяка злоба супроти жіночої злоби. На неї впаде жереб грішника. **20** Піщаний підйом під ногами старця – такою є язиката жінка мовчазному чоловікові. **21** Не гляди на жіночу красу і не жадай жінки через красу. **22** Гнів, і безсоромність, і великий сором, якщо жінка втримує свого чоловіка. **23** Покірне серце, і смутне лице, і серця рана – лукава жінка. Немічні руки і ослаблені коліна – жінка, що не чинить блаженним свого чоловіка. **24** Початок гріха від жінки, і через неї всі вмираємо. **25** Не дай воді прохід ані сміливість лукавій жінці. **26** Якщо вона не ходитиме під твоєю рукою, відітни її від твого тіла.

женою разумною. і иже языкомъ [своимъ][10] не поплъзнеся. і иже не работа достойному себѣ. бл҃женъ иже обрѣте мудрость. и подая въ уши послушающий. яко великъ иже (мудрость обрѣте)[11], но нѣсть паче боящагося г҃а. страхъ гн҃ь паче всего преспѣ, [и][12] дръжаи его кому уподобится. (-)[13] всяку язву и не язву ср҃дчную. и всякого лукавства и не лукавства женьскаго. [и][14] всякого нанесенія и не нанесенія ненавидящихъ, и всякого мщенія и не мщенія врагъ. Нѣсть главы паче главы зміины, и нѣсть ярости паче ярости [вражія][15]. Жити (луче) со львомъ и зміемъ (-)[16] нежели (-)[17] съ женою лукавою. лукавство жены измѣняетъ зракъ ея, и омрачитъ лице свое яко медведица средъ искренихъ своихъ. възляжетъ мужъ ея, и слышавъ въздохнетъ горько. Мала (есть) всяка злоба противу злобѣ женьстеи, жребіи грѣшника спаде на ню. Въсхожденіе пѣска по ногама старчема, тако жена языччна мужу молчаливу. Не сматряи на красоту женьску, и женѣ [в добротѣ][18] не въсхощи. гнѣвъ и бестудіе и срамота велика. аще жена приобрѣтаемъ мужу своему. ср҃дце смирено и лице сѣтовано, и язва ср҃дчна, жена лукава. Руцѣ немощніи и колѣни ослабленіи, (и) [жена][19] иже не бл҃жит мужа своего. ѿ жены начатокъ грѣха, и тою умираемъ вси. не дажь водѣ прохода, ни женѣ лукавѣ дръзновенія. аще не ходит подъ рукою ти, [ѿсѣци ю ѿ плоти твоея][20].

Глава 26

1 Блаженний є чоловік доброї жінки. І число його днів подвійне. **2** Чеснотлива жінка веселить свого чоловіка і наповнить його роки миром. **3** Добра жінка – частка добра, буде дана в частки тих, що бояться Господа. **4** Серце багатого ж і бідного добре в усякому часі лице спокійне. **5** Трьома ж злякалося моє серце, і я побоявся лиця четвертого: видання міста, і збір народу, і смертельна обмова. Все надармо. **6** Біль же серця і плач – ревнива жінка. Задля ревнивої жінки бичування язика всім, що спілкуються. **7** Лукава жінка – ярмо вола, що рухається. Хто її держиться, він, як той, хто бере скорпіона. **8** Жінка-п'яниця – великий гнів, і не скриє свого встиду. **9** Розпуста жінки – кліпання очима, і пізнається в її бровах. **10** Над безсоромною дочкою скріпи варту, щоб, отже, знайшовши полегшення, не була погубленою. **11** Бережися безсоромного ока і не дивуйся, якщо згрішить проти тебе. **12** Як спраглий

Гл҃а, кѕ҃.

Жены добры бл҃женъ (есть) мужъ и число дніи его сугубо. жена добля веселитъ мужа своего, и лѣта его исполнит миромъ. жена добра часть бл҃га, въ части боящися г҃а дана будетъ. Богатаго же и убогаго ср҃дце бл҃го, въ всяко время лице тихо. ѿ трехъ (же) уговѣ ср҃дце мое, и ѿ [лица четвертаго][1] убояхся, преданія града, и съборъ народа, и оболганія смертна все въ тъще. Вредъ (же) ср҃дца и сѣтованіе жена ревнива. жены ради ревнивы (-)[2] рана язычна всѣмъ общающися. волуе иго движимо, жена лукавна. дръжаися ея, яко емляися скорпіа. Гнѣвъ великъ жена піянива, и студа ея не иматъ покрыти. Блудъ женьскъ помизаніе очима, и бровма ея позананъ будет. Ѿ дщери бестуднѣ утверди стражу, да не (попущеніе убо обрѣтъши)[3] (погубится)[4]. Въслѣдъ бестудна ока съхранися, и не дивися аще въ тя съгрѣшит. Яко жажденъ путникъ (ѿ-

врьзетъ оуста [своа][5])[6], и ѿ всякоѧ воды ближнѣѧ испїетъ. (и) прѧмо всякого кола сѧдетъ, и прѧмо стрѣлѣ ѿкрыетъ тулъ. Благть женьска възвеселитъ мужа еѧ, и кости его възвеселитъ художество еѧ. Даѧнїе гсне жена молчалива, и нѣсть искупа показанныѧ дшѧ. Благть на благти жена студлива, и нѣсть (достоина всяка мѣра)[7] оудрьжаныѧ дшѧ. Слнце въсходѧ на высоких гсних, и доброта жены добрыѧ въ красотѣ дому еѧ. Свѣтилникъ сїѧѧ на свѣщницѣ стѣ, и доброта лица на возрастѣ стоѧщаго. Столпи злати на постолпи (ихъ) сребрены, и нозѣ красни на плеснахъ добрѣ стоѧщи. (-)[8] Ѡ двоемъ печално ми бысть срце мое, и на третїемъ ѩрость ми найде. Чужъ борецъ лишаѧсѧ за скудоту, и мужи разумиви аще отреблени буду, възвращаѧсѧ ѿ правды на грѣхъ, гь оуготови [его на меч][9] едва измесѧ купецъ ѿ согрѣшенїа.

Глава, кз.

Н(е)[1] оправдитсѧ корчемникъ ѿ грѣх, за несытость мнози съгрѣшиша, (-)[2] хотѧи оумножити ѿвратит очи. Посредѣ собрана каменїѧ вонзетсѧ колъ, и посредѣ продаѧнїѧ и куплѧ съврьшаетсѧ грѣх. Аще не (дрьжитсѧ страха гсна)[3], съ тщанїемъ въскорѣ развратисѧ [домъ его][4]. Трѧсенїемъ решета останутъ смети, тако (же) отреби члчєскїѧ въ помышленїи его. Сосуды скуделнича искушаетъ пещь, і искушенїе члческо въ помышленїи его. Въздѣланое древо ѩвлѧетъ плод его, такоже слово помышленїѧ срдце члчьско. Прежде помышленїа не похвали мужа, се бо искушенїе члчьско. Аще гониши правду постигнеши, и облечешисѧ в ню ѩко в подиръ славы. Птицы с подобными себѣ обитаютъ, і истинна къ творѧщимъ ю обратитсѧ. левъ ловитъ ловъ, такоже (и грѣси)[5] дѣлающихъ неправду. Повѣсть благовѣрнаго (въистинну)[6] премудрость, а безуменъ ѩко луна измѣнѧетсѧ. Посредѣ безумных съблюди време, (и) посредѣ (-)[7] разъмышлѧющихъ оучаститсѧ. Повѣсти буихъ мерзость и смѣхъ ихъ питанїе грѣха. бесѣда много клѧтвенаго, исправитъ власы, и сваръ [его][8] зачєнїе оушима. Пролитїе крове сваръ гордыхъ, и клеветанїе ихъ послушанїе сутно. ѿкрываѧи тайну погублѧет вѣру, и не иматъ обрѣсти друга противу дши своеи. Прїими друга и оувѣрисѧ с ним, аще ли ѿкрыеши тайны его не имаши гнати по немъ. Ѩкоже погуби члкъ всякаго врага своего, тако иже погу-

мандрівник відкриє свої уста і нап’ється з усякої води ближнього, і сяде напроти всякого кілка, і перед стрілою відкриє сагайдак. **13** Ласка жінки звеселить її чоловіка, і його кості розвеселить її вміння. **14** Жінка мовчазлива – дар господній, і немає заміни за напоумлену душу. **15** Ласка до ласки – соромлива жінка, і всяка міра не є гідна стриманної душі. **16** Сонце, що сходить на господніх висотах, – краса доброї жінки в прикрасі її дому, **17** світило, що світить на святому світильнику, і краса лиця в поставленім віку, **18** золоті стовпи на їхніх срібних основах, і гарні ноги на стійких стопах. **28** Двома мені засмутилося моє серце, і через третє на мене найшов гнів: чоловік-борець упосліджений голодом, і розумні мужі, якщо будуть відкинені. Хто від праведності відходить до гріха, його Господь приготує на меч. **29** Купець ледве спасеться від гріха.

Глава 27

Корчмар не оправдається від гріхів. **27,1** Численні згрішили через неситість. Хто хоче помножити – відверне очі. **2** Посеред зібраного каміння засадиться кілок, і посеред продажі і закупу звершується гріх. **3** Якщо дбайливо не держатиметься в господньому страсі, швидко знищиться його дім. **4** В трясінні решета зостаються відходи, так же людські відходи в його думанні. **5** Піч випробовує глиняний посуд, і людське випробування в його думанні. **6** Оброблене дерево виявляє його овоч, так слово задуму – людське серце. **7** Скоріше ніж подумаєш, не хвали чоловіка, бо це людське випробовування. **8** Якщо ідеш за правдою, осягнеш і зодягнешся нею, як в одіж слави. **9** Птахи живуть з собі подібними, і правда повернеться до тих, що її чинять. **10** Лев ловить лов, так само і гріхи тих, що чинять неправду. **11** Розповідь побожного – по правді мудрість, а безумний міняється, як місяць. **12** Посеред безумних збережи час, і посеред тих, що думають, май частку. **13** Розповідь безумних – мерзенність, і їхній сміх – їжа гріха. **14** Мова того, хто багато клянеться, випрямлює волосся, і його сварка – запечатання вух. **15** Пролиття крові – сварка гордих, і їхня обмова – погана чутка. **16** Хто відкриває таємниці, нищить довір’я, і не знайде друга для своєї душі. **17** Прийми друга і май до нього довір’я. Якщо ж відкриєш його таємниці, не гнатимешся за ним. **18** Так як людина ни-

щить всякого свого ворога, такою та, що нищить дружбу ближнього. **19** Так як птаха випустиш з руки, так ти відпустив ближнього, і його не зловиш. **20** Не женися за ним, бо далеко відійшов, і він втік, як сарна з пастки. **21** Так як обв'язати рану, є і від обмови втекти. А хто відкрив таємницю, немає надії. **22** Хто моргає оком, кує зло, і ніхто його *не* усуне від нього. **23** *Перед твоїми очима посолодить свої уста і твоїм словам дивуватиметься, пізніше ж поверне свої уста і дасть згіршення в твоїх словах. **24** Дуже я зненавидів і не знайшов я подібного до нього, і Господь його зненавидить. **25** Хто кинув камінь вгору, кидає на свою голову, і обманлива рана роз'ятрює струпи. **26** Хто викопав яму, впаде до неї, і хто на полі кладе пастку, впаде до неї. **27** *Хто чинить зло, впаде до нього, і не впізнає звідки воно до нього прийшло. **28** Зневага і насмішка – гордим, і на нього полює помста, як лев. **29** В сіть загрузнуть ті, що веселяться падінням побожних, і біль їх вигубить перед їхньою смертю. **30** Гнів і лють – це гидота, і чоловік-грішник буде охоплений ними.

при. 10

при. 26

би дружбу искренѧ҃. (-)[9] Ꙗкоже птицу из руки (-)[10] испустиши, такоже испустилъ еси искренаго и не уловиши его. не (жени его)[11] ꙗко далече ѿступи, і избѣже ꙗко серна ѿ сѣти. Ꙗко (есть струпъ)[12] обвѧзати, и ѿ клеветы есть измѣнитисѧ, а ѿкрывъ таину не чаетсѧ. помизаѧ окомъ кuетъ зло, и [никтоже][13] его оставитъ ѿ его. *Прѧмо очима твоима насладитъ уста своѧ, и словесемъ твоимъ подивитсѧ. Послѣди же развратитъ уста своѧ, и въ словесехъ твоихъ дастъ соблазнъ. Многого възненавидѣхъ и не обрѣтохъ подобна ему, и Гь ненавидитъ его. Вергыи камы на высоту на главу свою вержетъ, и ꙗзва льстива раздѣлитъ струпы. Ископаваѧи ровъ [впадетсѧ вонь][14], и (полѧ) чаѧи сѣть (увѧзнетъ в неи)[15]. *творѧи зло (въвалитсѧ в нѧ)[16], и не разумѣетъ ѿкуду (ему приидетъ)[17]. поношеніе и поруганіе [гордымъ][18] и мщеніе, ꙗко левъ ловитъ наня. Сѣтію увѧзаютъ веселѧщеисѧ о паденіи блговѣрныхъ, и болѣзнь погубитъ ѧ преже смрти ихъ. гнѣвъ и ꙗрость [-][19] сіи суть мерзость, и мужъ грѣшникъ одержанъ (ими будетъ)[20].

при і

при кѕ

Глава 28

пет1. 3

мат. 6

1 *Хто мстить, знайде помсту від Господа, і держачи держатиме свої гріхи. **2** *Залиш неправедність своєму ближньому, і тоді, як ти помолишся, відпустяться твої гріхи. **3** Людина на людину зберігає гнів – і шукає ліку від Господа. **4** До подібної до себе людини він немає милосердя, а молиться за свої гріхи. **5** Він сам тіло і зберігає гнів. Хто надолужить за його гріхи? **6** Згадай останні речі: зітління і смерть, і перестань ворогувати, і перебувай у заповідях, **7** і згадуючи їх, не ненавидь ближнього, і в завіті Всевишнього не зважай на незнання. **8** Відступи від сварки – і зменшиш гріхи. Адже злослива людина розпалює сварку, **9** і чоловік-грішник завдасть замішання друзям, і посеред мирних вкладе обмову. **10** За природою вогню так, і розгориться полумінь. І якою буде сила сварки, таким же й гнів розгориться. Яка ж сила людини, таким буде його гнів, і за тим, яке його багатство, він підніме його гнів. **11** Швидка сварка запалює вогонь, і нагла бійка проливає кров. **12** Якщо подуєш на іскру, вона розгориться, і якщо плюнеш на неї, загаситься. Так само й оба виходять з твоїх уст. **13** Шептуна і двоязичного треба проклинати, бо він знищив багатьох, що були мирними. **14** Третій язик потряс багатьма, і віддідив їх від народу до народу, і знищив сильні

Глава, ки.

Мщаѧ* ѿ Га обрѧщетъ мщеніе, и грѣхи своѧ ѿдвизаѧ ѿдвигнетъ. *остави неправду искренему своему, и тогда помолѧщу ти сѧ грѣси твои развѧжутсѧ. члкъ на члка съхранѧетъ гнѣвъ, и ѿ Га ищетъ исцѣленіѧ. На члка подобна себѣ не иматъ млти, а о грѣсехъ своихъ молитсѧ. Самъ (сыи плоть)[1] (и) хранитъ гнѣвъ, кто очиститъ грѣхи его. помѧни послѣднѧѧ (растлѣніе и смрть, и престани враждовати)[2]. И пребываи в заповѣдехъ поминаѧи (ѧ)[3] и не възненавиди ближнего. и въ завѣте вышнаго, (-)[4] презри невѣждьство. останисѧ ѿ свара, и умалиши грѣхи. члкъ бо ꙗръ раждизаетъ сваръ, и мужъ грѣшникъ възмѧтетъ други, и посреди мирныхъ вложитъ клевету. Ꙗкова вещи огнѧ тако (и) пламень разгоритсѧ, и ꙗкова крѣпость (будетъ) свара (такоже и гнѣвъ)[5] [разгоритсѧ][6]. Ꙗкова же крѣпость члча такоже ꙗрость его будетъ. и ꙗкоже богатство его въздвижетъ гнѣвъ его. рвеніе натощно вжигаетъ огнь, и сваръ напрасенъ проливаетъ кровь. Аще въздмеши искру възгоритсѧ, и аще въсплюнеши на ню угаснетъ. (Такоже) и обое изъ устъ твоихъ исходитъ. Шепотника и двоꙗзычника подобаетъ клѧти, многи бо мирны суще погубило. ꙗзыкъ третіи многи

а пер г

мф ѕ

потрясе, и҆ разлучи а҆ ѿ ꙗ҆зы́ка во ꙗ҆зы́ки и҆ гра́ды тве́рды разори̑, и҆ до́мы вельмо́жамъ разъврати. Ꙗ҆зы́къ тре́тїи (и҆) жены доблѧ ѝзгна̀, и҆ лиши̑ а҆ ѿ тру́дъ и҆хъ. Послꙋ́шаѧ є҆го не и҆ма́тъ ѡ҆брѣсти поко́ѧ не и҆ма́ть ѹ҆сели́тисѧ безмлъвы. Ꙗ҆́зва бичнаѧ [стрꙋпы творитъ][7], ꙗ҆́зва же ꙗ҆зы́чнаѧ сокрꙋша́е ко́сти. Мно́зи падо́ша ѡ҆стрїе́мъ меча̀, но не ꙗ҆́ко па́дшїи ꙗ҆зы́комъ. Бл҃же́нъ и҆́же ѹ҆кры́етсѧ ѿ него, и҆́же никто̀ про́иде въ ꙗ҆́рости є҆го. І и҆́же не возвлече и҆́га є҆го, и҆ ѹ҆́замꙗ є҆го не свѧзанъ бы́сть. и҆́го бо є҆го и҆́го желѣ́зно, и҆ ѹ҆́зы є҆го ѹ҆́зы мѣ́дꙗны. (и҆) (смерть є҆го смерть лю́та)[8], и҆ па́че лꙋ́че є҆го є҆сть а҆́дъ. не ѡ҆бладае бл҃гове́рными и҆ въ пла́мени є҆го не сгорѧ. ѡ҆ста́вльшеи Гд҃а впадꙋтсѧ во́нь, и҆ на ни́хъ възгори́тсѧ и҆ не ѹ҆га́снетъ. По́сланъ бꙋ́детъ на́ нѧ ꙗ҆́ко ле́въ, и҆ ꙗ҆́ко па́рдꙋсъ погꙋби́тъ а҆. Ви́ждь (и҆) ѡ҆гради̑ стѧжа́нїе свое те́рнїемъ. сребро̀ свое и҆ зла́то [свое][9] стѧжи. и҆ словесемъ свои́мъ сотвори̑ и҆́го и҆ мѣ́рꙋ, (и҆ ѹ҆стомъ свои́мъ сотвори̑ две́рь и҆ заво́рꙋ). внима́й є҆гда̀ ка́ко поплъзне́шисѧ и҆́мъ, не пади́сѧ пря́мо ловѧ́щемꙋ.

міста, і знищив доми вельмож. **15** Третій язик і вигнав хоробрих жінок, і позбавив їх їхніх трудів. **16** Хто його слухається, не знайде спочинку ані не поселиться в спокою. **17** Рана бичування завдає струпи, рана ж язика нищить кості. **18** Численні впали від гостроти меча, але не так як ті, що впали від язика. **19** Блаженний, хто від нього сховається, хто не пройшов в його гніві, і хто не потягнув його ярма, і не був зв'язаний його кайданами. **20** Бо його ярмо – залізне ярмо, і його кайдани – мідні кайдани. **21** І його смерть – жахлива смерть, і радше ад є кращим від нього. **22** Він не володіє побожними, і в його полум'ї вони не згорять. **23** Ті, що покинули Господа, впадуть до нього, і в них загориться і не згасне. Надіслане буде на них, як лев, і він вигубить їх, як леопард. **24** Глянь і загороди терням своє майно, придбай своє срібло і своє золото. **25** І своїм словам зроби ярмо і міру, й своїм устам зроби двері і засув. **26** Стережись, щоб часом ти в них не посковзнувся, не впадь перед ловцем.

Гл҃а, к҃д.

Твори́й ми́лость взаи́мъ да́стъ и҆скреннемꙋ, и҆ ѹ҆крѣпла́ѧи рꙋ́кꙋ свою съблюде́тъ за́повѣди. да́ждь взаи́мъ и҆скреннемꙋ въ вре́мѧ требова́нїѧ є҆го, и҆ па́ки възда́ждь и҆скреннемꙋ въ вре́мѧ. ѹ҆тверди̑ сло́во и҆ ѹ҆вѣ́рисѧ с ни́мъ, и҆ въ вся́ко вре́мѧ ѡ҆бря́щеши потре́бꙋ твою. *Мно́зи ꙗ҆́ко ѡ҆брѣте́нїе мнѣ́ша займова́нїѧ и҆ зада́ша тру́дъ помо́щникомъ и҆хъ. донде́же во́зметъ ѡ҆блобыза́етъ рꙋцѣ̀ є҆го, и҆ на и҆мѣ́нїе и҆скреннѧго смири́тъ гласъ. И҆ въ вре́мѧ въздаѧ́нїѧ превлече́тъ вре́мѧ, и҆ възда́стъ словеса̀ ѹ҆ны́нїю, и҆ вре́мѧ вини́тъ. а҆́ще [же][1] възмо́жетъ є҆два̀ (полъ принесе́тъ)[2], и҆ въмѣни́тъ є҆ ꙗ҆́ко ѡ҆брѣте́нїе. а҆́ще ли ни лише́нъ є҆сть и҆мѣ́нїѧ є҆го, и҆ стѧжа̀ и҆ врага̀ (не) тꙋне. Клѧ́твы и҆ клеветы̀ възда́стъ є҆мꙋ, и҆ въ сла́вы мѣ́сто възда́стъ є҆мꙋ безче́стїе. Мно́зи ѹ҆́бо за лꙋка́вство ѿвръго́шасѧ, (и҆) лиши́тисѧ тꙋнѐ бл҃гоизво́лиша. ѡ҆ба́че на смире́ннѣ длъготръпи̑, и҆ ми́лостынею не пре́зри є҆го. за́повѣди ра́ди застꙋпи̑ ни́щаго, и҆ по ни́щетѣ є҆го не ѿврати̑ є҆го тща̀. Погꙋби̑ сребро̀ бра́та ра́ди и҆ дрꙋ́га, и да не ѡ҆ръжа́вїетъ подъ ка́менемъ въ па́гꙋбꙋ. Положи̑ сокро́вище свое по за́повѣдемъ вы́шнѧго, и҆ по́льза ти бꙋ́детъ нежели зла́томъ. *затвори̑ ми́лостынѧ въ клѣ́техъ свои́хъ, и҆ та̀ и҆зме́тъ тѧ ѿ вся́кого ѡ҆зло́бленїѧ. Па́че щи́та тве́рда и҆ па́че ко́пїѧ

Глава 29

1 Хто робить милосердя – позичить ближньому, і хто скріплює свою руку – збереже заповіді. **2** Позичай ближньому в часі його потреби, і знову віддай ближньому в час. **3** Закріпи слово і будь вірний з ним – і в усякому часі знайдеш твою потребу. **4** *Численні вважали позичку за знахідку і завдали труд тим, що їм помогли. **5** Доки не візьме, цілуватиме його руки і про маєток ближнього упокорить голос. І в часі віддачі простягне час, і віддасть повільні слова, і винуватиме час. **6** Якщо ж зможе, ледве половину принесе, і вважатиме це за здобуток. Якщо ж ні, він є позбавлений його маєтку, і придбав його як ворога недаремно. Клятви і обмови йому віддасть, і замість слави віддасть йому безчестя. **7** Отже, численні відвернулися через лукавство, і радше зволили залишитися без *повернення*. **8** Однак над впокореним довготерпи, і в милостині ним не погорди. **9** Задля заповіді заступися за бідного, і через його бідноту не поверни його порожнім. **10** Страть срібло через брата і друга, і хай воно не заіржавіє під каменем на згубу. **11** Поклади свій скарб за заповідями Всевишнього, і кориснiше буде тобі, більше ніж золото. **12** *Замкни милостиню в своїх кімнатах, і вона спасе тебе від

вы҃ и — вищ. 8
тов҃ д — тов. 4

всякого зла, **13** понад сильний щит і понад тяжкий спис воюватиме за тебе проти ворога. **14** Чоловік добре заручиться за ближнього, і той, хто втратив сором, його покине. **15** Благодать поруки не забудь, бо дасть за тебе свою душу. **16** Добро поруки грішник відкидає, і хто без похвали в умі, покине того, що його визволив. **17** Порука погубила багатьох, що не випрямилися, і захитала ними, як морськими хвилями. **18** Вона переселила сильних мужів, і вони заблукали в чужих народах. **19** Грішний в поруку впаде, і хто женеться за лінивством, впаде у суд. **20** Заступися за твого ближнього по своїй силі, і важай на себе, і не впадь. **21** Початок життя – вода і хліб, і одежа і дім, що покриває сором. **22** Кращим є життя бідного під покриттям балок, ніж славна їжа в чужих. **23** В малім і великім май хвалу, **24** життя з хати до хати погане. І де живеш, не відкриєш своїх уст. **25** Нагодуєш їх і напоїш їх без похвали, і до цього почуєш зло: **26** прийди, чужинце, і приготуй стіл, і ще й твоєю рукою мене нагодуй; **27** і зійди, приходьку, від лиця слави, бо до мене гостем прийшов брат, і потрібна є хата. **28** Це є дуже тяжке для людини, що має розум, – заборона хати і зневага того, хто позичає.

Глава 30

при. 13

1 *Хто любить свого сина, завдасть йому побої, щоб звеселився у своєму кінці. **2** Хто напоумлює свого сина, пізніше ним насолодиться і посеред знайомих ним похвалиться. **3** Хто повчає свого сина, розсердить ворога і перед друзями ним зрадіє. **4** Помер його батько і наче не помер, бо такого самого, як він, залишив після себе. **5** У своєму житті побачив його і розвеселився, і у своїй смерті не був засмученим. **6** Він залишив месника проти ворогів і друзям того, хто віддає ласку. **7** Душами синів об’яже свої рани, і на всякий крик стривожиться його лоно. **8** Неприборканий кінь погано іде, і самовільний син буде розпущеним. **9** Нагадай синові – і тебе здивує, бався з ним – і завдасть тобі біль. **10** Не смійся з ним, щоб ти за нього не болів, і вкінці скреготатимеш зубами. **11** Не дай йому влади в молодості, **12** поломи йому ребра поки є молодий, щоб часом не укріпнувши і не став тобі непокірним. **13** Напоумляй свого сина, і працюй над ним, щоб ти не спотикнувся в його безсоромності. **14** Кращим є бідний і сильний зі здоров’ям, ніж багатий і побитий своїм тілом. **15** Добре здоров’я є кращим від всякого

тѧжка, противꙋ врагꙋ поборетъ по тебѣ. мꙋжъ бл҃гопорꙋчникъ бꙋдетъ искренемꙋ, и погꙋбивый стꙋдъ оставї его. бл҃гти порꙋченїѧ не забꙋди, дастъ бо дш҃ꙋ свою за тѧ· доброе порꙋченїе ѿвращаетъ грѣшникъ, і иже бес хвалы мыслїю оставитъ избавльшаго [и][3]. Порꙋченїе многи погꙋби (не) направлѧющихсѧ, и подвиза ими ꙗко влънами морьскими· Чꙋжа силны пресели, и заблꙋдиша въ ꙗзыцѣхъ тꙋждихъ· Грѣшный (в порꙋченїе въпадаетъ)[4], и гонѧи празньство въпадетъ въ сꙋдъ. застꙋпи искренѧго си противꙋ силѣ своей, и вниман себѣ [и][5] не впадисѧ· Начатокъ животꙋ вода и хлѣбъ, и риза и домъ покрываѧи стꙋдъ· Лꙋче житїе нищаго подъ кровомъ ограды, нежели брашна добра въ тꙋждихъ· о малѣ и о велице хвалꙋ имѣи, (-)[6] животъ зло ѿ домꙋ в домъ, і идѣже живеши не ѿвръзеши ꙋстъ (своихъ). [накормиши][7] (и) и напоиши (и) бес хвалы, и надъ симъ ѕло ꙋслышиши· Приступи пришелче [и][8] ꙋкраси трапезꙋ, и еще и рꙋкою твоею ꙋхлѣби мѧ. [и][9] злѣзи пришелче ѿ лица славы, прїиде (бо) мнѣ гостемъ братъ, (и) требѣ есть хлѣвина. (ѕѣло се есть тѧжко)[10] чл҃кꙋ имꙋщꙋ разꙋмъ, запрещенїе хлѣвины и поношенїе заимника·

Гл҃а, л҃·

Л[юбѧи][1] *сн҃а своего ꙋчастит [емꙋ раны][2], да възвеселитсѧ напослѣдокъ свои· Кажаи сн҃ъ свои насладитсѧ (послѣди) о немъ, и посредѣ знаемыхъ о немъ похвалитсѧ· Оуча сн҃ъ свои възревнитъ врага, и предъ дрꙋги о немъ възрадꙋетсѧ. ꙋмретъ [ѿц҃ъ емꙋ][3] и ꙗко не ꙋмре, подобна бо себѣ остави по себѣ. в животѣ своемъ видѣвъ (и) и възвеселисѧ, и на ꙋмрѣтїи своемъ не оскръбисѧ· Противꙋ врагом остави местника, и дрꙋгомъ въздающа бл҃гть· о дш҃ахъ сн҃овъ обѧжетъ стрꙋпы своѧ, и о всѧкомъ вопли възмѧтетсѧ ꙋтроба его· Конь не ꙋченъ (свирѣпъ идетъ)[4], и сн҃ъ самовлъный (блꙋдникъ бꙋдетъ)[5]. накажи чада и ꙋдиви тѧ, играи с нимъ и сътворитъ ти печаль· Не смѣисѧ с нимъ да не поболиши о немъ, и напослѣдокъ сотнеши си зꙋбы· Не даждь емꙋ власти въ юности, (-)[6] съкрꙋши ребра его дондеже (младъ е)[7] егда како ожестѣвъ (и) не покоритъ ти сѧ. (-)[8] накажи сн҃ъ свои и дѣлаи о немъ, да не въ бестꙋдїе его поткнешисѧ· Лꙋче (есть) нищъ (и крѣпокъ съ здравїемъ)[9] (-)[10], нежели богатъ (и) ꙋранен тѣломъ своимъ· Здравїе (исцѣл-

при҃ ҃гі

но)[11] лꙋчше (ѥсть) всѧкого злата, и [тѣло][12] здраво нежели богатство бесчислено. [-][13] нѣсть богатство лꙋчше здравїѧ телеснаго, и нѣсть веселїѧ паче радости срдчныѧ· Лꙋчше (ѥсть) смрть паче живота горка, и [-][14] нежели недꙋгъ долгїи· (Гꙋного) добро просыпано пре оустъ затвореными, предложенїѧ брашна прележащаѧ оу гроба· Каѧ польза (идолꙋ ѿ жрътвы)[15], не имать бо ꙗсти ни обонѧти. такоже изгонимыи гмъ, зрѧи очима и стенѧ. ꙗко ѥвнꙋхъ осѧзаѧи девицꙋ и възътстенаѥтъ, тако творѧи по нꙋжди сꙋды. не даждь печали дши своеи, и не оскорби себе совѣтомъ своимъ. веселїе срдчно живо тъ чл҃ка, и радованїе мꙋжеско длъгоденьствїе· [Люби][16] дшꙋ свою и тѣши срце свое и печаль (ѿ себе ѿрини далече)[17]. многи бо [печаль оуби][18], [-][19] нѣсть польза в неи. рвенїе и ꙗрость оумалѧютъ дни, и прежде времене (печаль старость наводитъ)[20] (-)[21].

золота, і здорове тіло *краще,* ніж безмірне щастя. **16** Багатство не є кращим від тілесного здоров'я, і немає веселості, що понад радість серця. **17** Кращою є смерть від гіркого життя і від тривалої хвороби. **18** Велике добро висипане перед замкнутими устами – подачі страв, що лежать на гробі. **19** Яка користь ідолові від жертви? Бо не з'їсть ані не понюхає. Таким є прогнаний Господом, **20** що дивиться очима і стогне, як скопець, що обіймає дівчину і стогне, таким той, хто з примусу чинить суди. **21** Не віддай смуткові свою душу, і не засмути себе своєю радою. **22** Веселість серця – життя людини, і радість чоловіка – довголітність. **23** Люби свою душу, і потішай своє серце, і далеко від себе відкинь смуток. Бо смуток вбив багатьох, немає в ньому користі. **24** Ревність і гнів зменшують дні, і турбота перед часом наводить старість.

Гла, ла·

Бдѣнїе богатества растаѥ плоти, и печаль ѥго ѿгони сонъ. печаль бдѣнїѧ испроситъ дрѣманїе, и недꙋгъ лютъ ѿимаетъ сонъ. трꙋдитсѧ богатыи въ собиранїи богатества, и въ покои насыщаѥсѧ пищеи своихъ· Трꙋдисѧ оубогъ оумаленїемъ житїѧ, и в покои требꙋѧ бꙋдетъ· любѧи злато не оправдитсѧ, и гонѧи растлѣнїѧ самъ насытитсѧ. *мнози спадошасѧ злата ради, и бысть пагꙋба [-][1] прѧмо лицꙋ (ѥго)[2]. древо претыканїѧ ѥсть [всѣмъ][3] искꙋщимъ ѥго, и всѧкъ безꙋмливъ погибнетъ ѿ· Блаженъ бога иже обрѣтесѧ бес порока, і иже въ слѣдъ злата не иде. кто ѥсть и да оублажимъ ѥго, сътвори бо дивна в людехъ своихъ. кто искꙋшенъ имъ бысть и съвръшисѧ, и да бꙋдетъ на похваленїе. (и) кто моглъ престꙋпникъ быти и не престꙋпи, и (зло сътворити)[4] и не сътвори. [-][5] да оутвердѧтсѧ блгинѧ ѥго, и млтынѧ ѥго исповѣсть събранїе· (Сѣде ли на велицѣ трапезѣ)[6] не раздвигни (гортани на неи)[7], и не рцы много на неи (ѥсть)· Помѧни ꙗко зло (ѥсть) око лꙋкаво, лꙋкавнѣе ока что ѥсть создано, сего ради ѿ всѧкого лица слези· идеже аще оузриши не простирай рꙋки и не гнетисѧ с нимъ въ солило, разꙋмѣи еже (ѥсть) искренаго ѿ себе самого. и о всѧкои вещи размышлѧи. ꙗждь ꙗко члкъ прележащее ти, и не разгребаи да не възненавиденъ бꙋдеши. престани прьвїе ради наказанїѧ, и не ꙗждь лише сыти, да не претъкнешисѧ· (-)[8] Аще (сѧдеши посреди

вѣї и

Глава 31

1 Неспання із-за багатства розтоплює тіло, і журба із-за нього відганяє сон. **2** Журба неспання випросить дрімоту, і тяжка хвороба відбирає сон. **3** Багатий трудиться в збиранні багатства і в спочинку насичується своїми стравами. **4** Бідний трудиться в бідноті життя і в спочинку буде в нужді. **5** Хто любить золото, не оправдається, і хто женеться за зітлінням, сам насититься. **6** *Численні впали через золото, і знищення було перед його лицем. **7** Воно є деревом спотикання для всіх, що його шукають, і кожний безумний від нього згине. **8** Блаженний багатий, що знайдеться безплямним і що не пішов за золотом. **9** Хто він є? І назвемо його блаженним. Бо він зробив подиву гідне в своєму народі. **10** Хто був ним випробований і вдосконалився і хай буде на похвалу. І хто міг стати переступником – і не переступив і зробити зло – і не зробив, **11** хай скріпиться на ньому добро, і збірання визнає його милостині. **12** Ти сів за великим столом. Не відкрий горла проти нього і не говори: На ньому є багато. **13** Згадай, що лукаве око є злим. Що є створене лукавішим від ока? Через це сльозить з усякого лиця. **14** Куди лиш не поглянеш, не простягай руки, і не стискайся з ним в посудині, **15** знай те, що є ближнього. Від себе самого і в усякому ділі будь розумним. **16** Їж як людина те, що тобі поставлене, і не розгрібай, щоб ти не став зненавидженим. **17** Спини-

вищ. 8

ся скоріше задля напоумлення, і не їж понад ситість. Щоб ти не спіткнувся. **18** Якщо сядеш між багатьма дітьми, не простягай своєї руки раніше від них. **19** Оскільки напоумленій людині мало є досить, і на його лежаку він не терпить зла. **20** Сон здоров'я у животі, що має міру, вставши вранці. І його душа з ним. Труд неспання, і скорбота, і черево більше з ненаситним чоловіком. **21** І якщо й ти переївся їжею, встань від стола, і спочинеш. **22** Послухай мене, дитино, не погорди мною, і вкінці знайдеш мої слова. В усіх своїх ділах будь бистрим, і всяка хвороба до тебе не приступить. **23** Багатого на хліб поблагословлять уста, і свідчення його краси вірне. **24** *І проти скупого на хліби скаржитиметься місто, і свідчення його злоби вірне. **25** Не будь мужнім у вині, бо вино вигубило багатьох. **26** Піч випробовує залізо розпіканням, так і вино серце в сварці гордих. **27** Однаковим є для життя людей вино, якщо п'єш його за його мірою. Яке життя тому, що здержується від вина? Ось бо на веселість є створене для людей. **28** Вино, що в часі п'ється, є вистарчальним, **29** гіркота душі з гнівом і обмовою, коли п'ється багато вина. **30** Воно помножить лють безумного. П'янство – на спотикання. Воно зменшує силу і додає струпи. **31** Не оскаржуй ближнього на бенкеті в них, і не відкидай його в його веселості. Не скажи йому слово погорди, і не засмути його допитуванням.

при. 22

многи́хъ)[9] (ча́дїи), (не простри̇̀ рꙋки̇̀ своеѧ прьвѣе и҆́хъ)[10]. Ꙗ҆ко (наказа́ное чл҃кꙋ доволно е҆сть)[11] мало́е, и҆ на о҆́дрѣ е҆го не стра́ж҃е ѕла̀. Со́нъ здра́вїѧ о҆ чре́вѣ мѣрнѣ, въста́въ заоу́тра и҆ дш҃а е҆го с ни́мъ. трꙋдъ бде́нїѧ и҆ скорбь, и҆ (чрево боле)[12] съ мꙋжемъ несы́тымъ. и҆ а҆ще (и҆) о҆нꙋдилъсѧ е҆си бра́шномъ, въста́ни (ѿ трапе́зы)[13] и҆ почї́еши. Послꙋшаи мене ча́до (-)[14] не оу҆ничижи̇̀ мене, и҆ напослѣдокъ о҆брѧ́щеши словеса̀ моѧ. въ всѣхъ дѣлѣхъ свои́хъ бꙋди бы́стръ, и҆ всѧ́къ недꙋгъ не и҆́мать пристꙋпити к тебѣ. Бога́таго хлѣбы бл҃вѧтъ оу҆́стны, и҆ послꙋшьство доброты̀ е҆го вѣрно. *(и҆ на скꙋпа҃)[15] по [хлѣбѣхъ][16] поро́пщетъ гра́дъ и҆ послꙋшество ѕло́бы его и҆́стое. В винѣ не мꙋжа́исѧ, мно́ги бо погꙋби̇̀ вино̀ Пе́щь и҆скꙋша́е҃ желѣзо въ кале́нїи, такоже (и҆ с҃рце вино̀)[17] въ сва́рѣ го́рды҃. Ра́вно животꙋ (чл҃комъ вино̀)[18], а҆ще пїеши е҆̀ въ мѣрꙋ е҆го. Кїи животъ оу҆морѧ́ющемꙋсѧ вино́мъ, (-)[19] сїе (бо) (на весе́лїе [чл҃комъ][20] създа́но е҆сть)[21]. (-)[22] Вино̀ пива́емо въ времѧ дово́лно. го́ресть дш҃амъ (мно́го вино̀ пива́емо)[23]. съ гнѣвомъ и҆ клевето́ю оу҆мно́житъ ꙗ҆́рость безꙋмнаго. (пїѧнъство) на претыка́нїе, оу҆малѧ́ѧ крѣпость и҆ притворѧ́ѧ стрꙋпїѧ. В пирѣ вин҃ не о҆блича́и и҆скренѧго, и҆ не ѿврьзи е҆го въ веселїи е҆го. словесѐ поно́сна не рцы̀ е҆мꙋ, и҆ не [о҆скръби̇̀ е҆го][24] въ и҆стѧза́нїи.

при҃ ѯв

Глава 32

1 Старшиною тебе поставили, не підноси себе, але будь в них як один з них, подбай про них і так сідай. **2** І зробивши всю свою потребу лягай. Щоб ти розвеселився через них, і ділами ти одержав вінець краси. **3** Говори, старшино, з впевненим знанням, бо тобі належиться, і не заважай музикантам. **4** Де буде слухання, не піднімай мови і невчасно не мудруй. **5** Печать вугілля на золотій прикрасі і гра музикантів на бенкеті вина. **6** І в золотій прикрасі печать жезла. Йому треба так співати, сказати винові. **7** Говори, молодче, якщо тобі потрібно, також і двічі, якщо попросять, **8** і промов одним словом про багато. Будь, як той, хто знає і заразом мовчить. **9** Посеред вельмож не роби себе рівним, і іншому, коли говорить, не говори багато. **10** Перед громом випереджує блискавка, і перед сором'язливим випереджує ласка. **11** В часі піднімися, і не будь останнім, до хати відійди, а не лінися. **12** Там бався і чини твої бажання, і не гріши

Гл҃а, л҃в.

Старѣ́ишинꙋ а҆ли тѧ̀ поста́виша не възноси̇̀ себе, (но) бꙋди в нихъ ꙗ҆́ко е҆ди́нъ ѿ ни҃ попецы́сѧ и҆ми, и тако сѧ́ди и҆ всю потре́бꙋ свою сътворь възлѧ́зи. да възвесели́шисѧ и҆хъ ра́ди, и҆ красоты̀ дѣлма прїимеши вѣнецъ. гл҃и старѣ́ишино подоба́е҃ бо ти, и҆спы́тною хи́тростїю. и҆ не възбрани̇̀ мꙋсикїи и҆дѣже послꙋшанїе бꙋдетъ, не и҆зноси̇̀ бесѣды и҆ бе҃ времени не мꙋдри́сѧ. печатлѣнъ а҆нѳра́ѯъ на мани́стѣ зла́тѣ, (и҆) ра҃сꙋже́нїе мꙋси́ковъ въ пи́тїи вина. (и҆)[1] оу҆краше́нїемъ зла́томъ печа́ть (жезла̀)[2], (пѣти е҆мꙋ си́це подобно рещи̇̀ винꙋ)[3]. гл҃и ю́ноше а҆ще ти е҆сть потре́ба, е҆два (и҆) два́щи а҆ще въпрошенъ бꙋдеши, (и҆) е҆ди́немъ сло́вомъ (о҆ мно́ѕѣ и҆згл҃и)[4]. бꙋди ꙗ҆ко вѣдыи и҆ въ кꙋпе молча̀. по́средѣ велмо́жъ не ра́венъ сѧ твори, і [и́номꙋ гл҃ющꙋ][5] не ѕѣло прилежи̇̀. преже гро́ма (млънїи варѧ́етъ)[6], и҆ пре҃ стыдли́ваго варѧ́етъ бл҃тъ, въ времѧ въста́ни и҆ не послѣди, (в до́мъ ѿ-

иди)[7] а не оунывай. тꙋ играй и твори помышлениѧ твоѧ, и не съгрѣшай словомъ гордымъ. И о сихъ бл҃ви сътворъшаго тѧ, и оупоеваюшего тѧ ѿ бл҃гъ его. Боѧсѧ г҃а пождетъ наказаниѧ, и оутренюющие обрѧщꙋтъ бл҃говоление. Ищай закона насытитсѧ его, и сꙋмнѧисѧ соблазнитсѧ о немъ. Боѧщиисѧ г҃а обрѧщꙋтъ сꙋдъ, и оправданиѧ ꙗко свѣтъ (изъ внѣ) възгорѧтсѧ. чл҃къ грѣшникъ оуклонитсѧ ѿ обличениѧ, и по воли своей обрѧщетъ подобъство. Мꙋжъ совѣтникъ не презритъ размышлениѧ, (и) тꙋждь и гордъ не оубоитсѧ страха, [по сътворении с нимъ][8]. Без совѣта ничесоже не твори, и егда сътвориши не раскаисѧ. На пꙋти падениѧ не ходи, и не претыкаисѧ о камени. не вѣрꙋи пꙋти в немъ же сѧ не претыкаеши, и ѿ чадъ своих хранисѧ. Въ всѧцѣмъ дѣлѣ [не][9] вѣрꙋи дш҃и своей, (-)[10] се бо есть съблюдение закона. вѣрꙋѧи законꙋ вънмитъ заповѣдем, и оуповаѧи г҃ви не оумалитсѧ.

Гл҃а, лг҃.

Боѧщагосѧ г҃а не срѧщетъ ѕло, [аще и в напасть впадетъ][1] [-][2] паки изметъ его. Мꙋжъ премꙋдръ не възненавидитъ закона, сꙋмнѧи же сѧ в немъ ꙗко въ бꙋри корабль. Чл҃къ разꙋмивъ вѣрꙋ имет [законꙋ][3], и законъ емꙋ вѣренъ. ꙗко въпрошение праведныхъ приготови слово, и тако оуслышиши. съчетай наказание, и [тогда][4] ѿвѣщай. Коло колесное оутроба бꙋѧго, и ꙗкоже ось врьтѧщисѧ помышление его. Коньна ꙗждениѧ ꙗко дрꙋгъ зазривъ под всѧцѣмъ ꙗздѧщимъ ржетъ. Почто дн҃ь дн҃е преспѣваетъ, и всѧк свѣтъ дн҃е лѣта ѿ сл҃нца, разꙋмом г҃нимъ разлꙋчистасѧ. (-)[5] Измѣни времѧ и праздники, ѿ них възнесъ и ст҃и, и ѿ нихъ положи в число дн҃ии. и чл҃цы вси (ѿтолѣ)[6]. *и ѿ землѧ създанъ бысть адамъ, множеством хꙋдожества г҃ь раздѣли ѧ (-)[7] измѣни пꙋти их. ѿ нихъ бл҃ви и възнесе, и ѿ нихъ ст҃и и к себѣ приближи. о нихъ клѧтсѧ и смири, и съврати ихъ ѿ стоѧниѧ ихъ. *ꙗко брение скꙋдельника в рꙋцѣ его, [вси пꙋтие его][8] по изволению его, тако (и) чл҃цы в рꙋцѣ сътворшаго и, въздати им по сꙋдꙋ его. ꙗко противꙋ зломꙋ бл҃гое, и противꙋ смерти животъ, тако противꙋ бл҃говѣрномꙋ грѣшник. и сице възри въ всѧ дѣла вышнѧго двое двое единꙋ противꙋ единого. (азъ же)[9] послѣжде бдѣхъ (и наслѣдихъ ихъ ꙗкоже ѿ начатка), ꙗкоже побираѧи въ слѣдъ иматела виннаго, въ бл҃вение г҃не достигохъ, и ꙗко има-

а҃ мо а҃

рим҃ ѳ҃

гордим словом. **13** І в цих поблагослови Того, що тебе створив, і що напоює тебе його добрами. **14** Хто боїться Господа, чекатиме напоумлення, і, вставши вранці, знайдуть ласку. **15** Хто шукає закон, ним насититься, і хто сумнівається, ним згіршиться. **16** Ті, що бояться Господа, знайдуть суд і оправдання, ззовні запалають, як світло. **17** Людина-грішник відхилиться від оскарження і за своєю волею знайде суд. **18** Чоловік-радник не буде незважати на роздумування, і чужий і гордий не побоїться страху після зробленого з ним. **19** Без поради не твори нічого, і коли зробиш, не розкаюйся. **20** Не ходи в дорозі падіння, і не спотикайся об камінь. **21** Не вір дорозі, в якій не спотикнешся, **22** і стережися своїх дітей. **23** В кожному ділі не вір своїй душі, бо це є збереження закону. **24** Хто вірить в закон, зважатиме на заповіді. І хто надіється на Господа, не зазнає зла.

Глава 33

1 Зло не зустріне того, хто боїться Господа. Хоч і в напасть він упаде, знову його визволить. **2** Мудрий чоловік не зненавидить закон, хто ж сумнівається в ньому, – як корабель у бурі. **3** Розумна людина вірить законові, і закон йому вірний. Як прохання праведних **4** приготуй слово, і так почуєш. Прив'яжи напоумленість, і тоді відповіси. **5** Коло воза – лоно нерозумного, і його роздумування, як вісь, що обертається. **6** Кінна їзда, як друг, що глузує, він ірже під кожним, що їде. **7** Чому день переходить день і все світло дня року від сонця? **8** Господнім розумом вони були поділені. Він змінив часи і свята, **9** від них підняв і освятив, і з них поклав на число днів. **10** І відтоді всі люди, *і Адам був створений з землі. **11** Множеством вміння Господь їх розділив, змінив їхні дороги. **12** З них поблагословив і підняв, і з них освятив і до себе приблизив, з них прокляв і впокорив, і повернув їх від їхнього стояння. **13** *Як глина гончара в його руці, всі його дороги за його волею, так і люди в руці Того, що його створив, щоб віддати їм за його судом. **14** Бо проти зла добро і проти смерті життя, так проти побожного – грішник. **15** І так поглянь на всі діла Всевишнього, два *і* два, один проти одного. **16** Я ж вкінці чував і успадкував їх так, як від початку, так як той, хто збирає вслід за збирачем винограду. **17** Я дійшов до господнього благосло-

мой1. 1

рим. 9

вення, і як збирач я наповнив точило. **18** І глядіть, що не собі одному я трудився, але для всіх, що шукають напоумлення. **19** Послухайте мене, вельможі народу, і володарі збору сприйміть. **20** Синові і братові, жінці і своєму другові не дай влади над собою у своєму житті. І не дай іншому своїх дібр, щоб ти не розкаявся, будучи в потребі через них. **21** Так довго, як живим ти є, і є дихання в тобі, не зміни собі усяке тіло. **22** Бо кращим є, щоб тебе благали твої діти, ніж щоб ти дивився на руки твоїх дітей. **23** В усіх своїх ділах будь першим, не дай плями у своїй славі. **24** В дні закінчення днів твого життя і в часі твоєї смерті роздай своє майно. **25** Їжа і палиця і для осла тягар, хліб і напоумлення і для раба діло. **26** Карай раба – знайдеш спочинок, попусти йому руку – і почне шукати свободи. **27** Ярмо і ремінь гнуть шию, і лукавому рабові наклади кайдани і рани, **28** вкинь його до праці, щоб не був бездіяльним, бо бездіяння навчить великого зла. **29** Постав його в ділах так, як йому належиться, якщо не послухається, посади його в колоди. **30** І не будь надмірно *строгим* над кожним тілом, і без суду не зробиш нічого. **31** Якщо в тебе є раб, хай буде як і ти, і наче ти придбав кров'ю. **32** Якщо в тебе є раб, май його за брата, так як твоя душа побоялася його. **33** Якщо вчиниш йому зло, і він, вставши, втече, ти не знаєш по якій дорозі його шукатимеш.

тель напо́лнихъ точи́ло. [и҆ смотри́те][10] ꙗ҆́ко не себѣ̀ є҆ди́номꙋ трꙋди́хсѧ, но всѣ̑мъ и҆скꙋ́щи҆мъ наказа́нїа· Послꙋ́шайте мене вельмо́жа людїи, и҆ власте́ле събо́ра внꙋши́те. сн҃ꙋ и҆ (бра́тꙋ, женѣ̀)[11] и҆ дрꙋ́гꙋ (своемꙋ), не да́ждь вла́сти на себѣ̀ в животѣ̀ свое́. и҆ не да́ждь и҆номꙋ и҆мѣ́нїѧ своего, да не раска́ешисѧ требꙋѧ́и и҆хъ ради· до́ндеже живъ є҆си и҆ дыха́нїе в тебѣ̀, не и҆змѣни себѣ̀ вса́кои пло́ти. лꙋчше бо є҆сть да́ ти сѧ мо́лѧтъ ча́да твоѧ, нежели тебѣ̀ зрѣ́ти в рꙋцѣ̀ ча҃ твои̑· въ всѣ̑хъ дѣ́лехъ своихъ бꙋди преспѣва́ѧ, не да́ждь поро́ка на сла́вꙋ свою. въ дн҃ь сконча́нїѧ дни́ живота своего, и҆ въ врѣ́мѧ смр҃ти [твоеи][12] разда́и и҆мѣ́нїе [свое][13]. Сы́тости и҆ жезлїе и҆ брѣ́мѧ о҆слꙋ, хлѣ́бъ и҆ наказа́нїе и҆ дѣ́ло рабо́ви· Кажи раба (-)[14] о҆бра́щеши поко́и, о҆слаби рꙋ́кꙋ є҆мꙋ і и҆ска́ти начне́тъ свободы· И҆го и҆ реме́нь вы́ю преклонѧе҃, и҆ рабꙋ лꙋкавꙋ ꙋ҆́зы и҆ ра́ны (възложи), възри є҆го в дѣ́ло да не пра́зднꙋетъ. мно́ѕѣи бо зло́бѣ наꙋчи́тъ пра́здьство, (ꙋ҆строи (є҆го) въ дѣ́лѣхъ)[15] ꙗ҆́коже подоба́е є҆мꙋ. а҆́ще не послꙋ́шаетъ всади и҆ въ о҆́кова, и҆ не бꙋ́ди и҆злиха на всѧ́кою пло́тїю, и҆ без сꙋ́да не сътвори ничесоже· А҆́ще ти є҆сть ра́бъ бꙋди ꙗ҆́коже (и҆) ты, (и҆) ꙗ҆́ко кро́вїю стѧжа́лъ є҆си (-)[16]. а҆́ще ти є҆сть ра́бъ и҆мѣи и҆ ꙗ҆́ко бра́та, ꙗ҆́ко бо дш҃а твоѧ ꙋсꙋмни́шисѧ є҆го. а҆́ще о҆злоби́ши є҆го, и҆ въставъ ѿбѣжи́тъ, кимъ пꙋ́темъ пои́щеши є҆го (не вѣси)·

Глава 34

1 Безумному чоловікові надія є марна і обманлива, і сни оперяють безумних. **2** Як той, що хапається за тінь і женеться за вітром, так той, хто дає віру снам. **3** На це видіння снів. Перед лицем подоба лиця – **4** від нечистого що очиститься? І від брехні яка правда? **5** Чародійства, і чаклунства, і сни є марнотою і так, як болючому серцю бувають привиди. **6** Якщо не буде послане від Всевишнього на відвідини, не дай їх своєму серцю, **7** бо багатьох сон звів, і відпали ті, що надіються на них. **8** Без обмани закінчиться закон, і мудрість в устах вірних – досконалість. **9** Навчений чоловік знатиме багато, і дуже досвідчений визнає розуміння. **10** Хто не був випробуваний – мало знає, хто же заблукав – множить розумність. **11** Багато я побачив в моєму блуканні, і мій розум більший від моїх слів. **12** Багато разів до смерті я впав в біду і спасся задля цього. **13** Дух тих, що бояться Господа, житиме, бо їхня надія на тому, що їх спа-

Гл҃а, л҃д·

Н(еразꙋмнꙋ мꙋ́жеви тщи и҆ лжи сꙋть наде́жди)[1], и҆ со́нїа вперѧ́ютъ безꙋ́мныѧ· Ꙗ҆́коже є҆млѧ́исѧ за стѣ́нь и҆ гонѧ́и вѣ́тры, та́коже є҆млѧ́и вѣ́рꙋ снѡ́мъ, сїе на сїе со́нъ ꙋ҆зрѣ́нїѧ· Прѧ́мо лицꙋ подо́бїе лица, ѿ нечи́стаго что сѧ о҆чи́сти̑, и҆ ѿ лжа ка́ѧ и҆́стинна. волшебе́нїѧ и҆ о҆баа́нїѧ и҆ со́нїѧ сꙋетство сꙋть. и҆ ꙗ҆́коже (болѧщꙋ ср҃цꙋ мечта́нїѧ быва́ютъ)[2], а҆́ще не ѿ вы́шнѧго посла́но бꙋ́детъ на посѣще́нїе. не да́ждь и҆̀ ср҃цꙋ своемꙋ, мно́гихъ бо прельсти со́нъ, и҆ ѿпадо́ша надѣющесѧ на нѧ. без лжа съверши́тсѧ зако́нъ, и҆ премꙋ́дрости въ ꙋ҆стѣ́хъ вѣ́рныхъ съверше́нїе· Мꙋжъ [ꙋ҆ченъ][3] много ꙋ҆вѣ́стъ, и҆ мно́го и҆скꙋ́сенъ и҆сповѣ́стъ ра́зꙋмъ· И҆́же не и҆скꙋ́сисѧ ма́ло вѣ́стъ, заблꙋди́вый же ꙋ҆мно́жи̑ кова́рьство. мно́го ви́дѣхъ в заблꙋже́нїи моемъ, и҆ ва́ще слове́съ мои҆́х ра́зꙋмъ мои· Мно́гащи до смр҃ти в бѣ́дꙋ впадо́хъ, и҆ сп҃сенъ быхъ си̑ ради· дх҃ъ бо́ѧщихсѧ г҃а по-

живѹ́тъ, надє́жда бо и҆́хъ на спаса́ющаго ѧ҆̀. Бо́ѧйсѧ гдⷭ҇а ничи́мже постыди́тсѧ, и҆ не ѹ҆строши́тсѧ: то́й бо надє́жда є҆мѹ̀. Боѧ́щемѹсѧ гдⷭ҇а бл҃же́на є҆́сть дꙋ́ша, чи́м сѧ о҆держи́тъ и҆ кто̀ є҆мѹ̀ (бѹ́детъ) ѹ҆твержде́нїе. *О҆́чи гдⷭ҇ни на любѧ́щаѧ є҆го, защище́нїе си́лы, и҆ ѹ҆твержде́нїе крѣ́пости, покро́въ ѿ ва́ра и҆ покро́въ ѿ полꙋ́дне, хране́нїе ѿ претыка́нїѧ, и҆ по́мощь ѿ паде́нїѧ, возвыша́ѧй дꙋ́шѹ, и҆ просвѣща́ѧй о҆́чи, о҆чище́нїе даѧ̀ живота̀ и҆ бл҃ве́нїе. *Жрѧ́й ѿ непра́вды приноше́нїе поро́чно, и҆ нѣ́сть въ бл҃говоле́нїе [поро́ки][4] беззако́нникъ. *[И҆][5] не бл҃говоли́тъ вы́шнїй ѡ҆ приноше́нїи нечести́выхъ, ни мно́жествомъ же́ртвъ о҆чи́стит грѣ́хъ. [Ꙗ҆́ко][6] жрѧ́й сн҃а прⷣе ѻ҆́ц҃емъ є҆го прино́сѧй жр́твы ѿ и҆мѣ́нїѧ ѹ҆бо́гихъ. Хлѣ́бъ ѹ҆бо́гимъ живо́тъ ѹ҆бо́гихъ. *(Ꙗ҆́ко кро́ви лиша́ѧй є҆го чл҃къ)[7], (и҆ ꙗ҆́ко) ѹ҆бива́ѧ и҆́скреннѧго и҆́же ѿе́млетъ (є҆мѹ̀) поживе́нїе. [И҆ ꙗ҆́ко][8] пролива́ѧ кро́вь, ѹ҆дръжа мздꙋ̀ ѿ нае́мникъ. Є҆ди́нъ созида́ѧ, и҆ є҆ди́нъ разарѧ́ѧ, что̀ ѹ҆спѣ́етъ и҆̀ бо́лей то́кмо трꙋ́. Є҆ди́номꙋ молѧ́щѹсѧ а҆ дрꙋго́мꙋ проклина́ющѹ, ко́єго гла́ ѹ҆слы́шитъ вл҃ка. *И҆змыва́ѧйсѧ ѿ мертвеца, и҆ па́ки прикаса́ѧсѧ є҆мѹ̀, ка́ѧ по́лза є҆сть (є҆мѹ̀ ѿ ба́нѣ)[9]. *Та́кожде (и҆) чл҃къ постѧ́йсѧ ѡ҆ дѣ́лехъ свои́хъ, и҆ па́ки ходѧ́й то́же творѧ̀, мо́льбꙋ є҆го кто̀ ѹ҆слы́шитъ, и҆ что̀ ѹ҆спѣ̀ смире́нїемъ свои́мъ.

ѱал҃ лг · при ка · при ѕі и ка · вы з · є мо кд · д мо ді · а пет в

сає. **14** Хто боїться Господа, нічим не завстидається і не злякається, бо Він – його надія. **15** Блаженна є душа того, хто боїться Господа. До кого пристає? І хто його скріплення? **16** *Господні очі на тих, що його люблять, оборона влади і скріплення сили, захорона від спеки і тінь від полудня, охорона від спотикання і поміч від падіння. **17** Він той, хто піднімає душу і прояснює очі, хто дає очищення життя і благословення. **18** *Хто жертвує принос від неправедності – опоганенний, і погань беззаконних не є на милість. **19** *І не милується Всевишній в приносах безбожних, ані множеством жертв *не* очистить гріх. **20** Наче хто жертвує сина, перед його батьком той, хто приносить жертву з маєтку бідних. **21** Хліб бідним – життя бідних. *Чоловік, хто його позбавляє, наче *позбавляє* крові, **22** і наче хто вбиває ближнього, той, хто забирає йому потрібне для життя, і наче хто проливає кров, той, хто затримує зарплатню від найманця. **23** Один – той, хто будує, і один – руйнівник. Що він досягне? Чи не більше? Тільки труд. **24** Як один молиться, а другий проклинає, чий голос вислухає Владика? **25** *Хто вмився від мерця і знову до нього доторкнувся, яка є йому користь з миття? **26** *Так і людина, що постить за свої діла, і знову пішовши те саме чинить. Його молитву хто вислухає? І що він осягнув своїм вподоренням?

пс. 38 · при. 21 · при. 15 і 21 · вищ. 7 · мой5. 24 · мой4. 19 · пет1. 2

Гла, лє

Соблюда́ѧ зако́нъ ѹ҆мно́житъ приноше́нїе, (и҆ ꙗ҆́ко) жрѧ́й сп҃се́нїю внима́ѧ за́повѣдемъ. Воздаѧ́й бл҃го́ть, *(и҆) прино́сѧй (ꙗ҆́ко) семида́лъ (приноси́тъ), и҆ творѧ́й млⷭ҇тыню (ꙗ҆́ко и҆) жрѧ́й жр́твꙋ хвале́нїѧ. Бл҃говоле́нїе гдⷭ҇не є҆́же ѿстꙋпи́ти ѿ [грѣха][1], и҆ о҆чище́нїе (є҆) ѿстꙋпи́ти ѿ непра́вды. *Не ꙗ҆ви́сѧ [прⷣе гдⷭ҇мъ][2] то́щь, всѐ бо се̑ за́повѣди ра́ди. *Приноше́нїе пра́веднаго похвали́тъ ѻ҆лтарѧ̀, и҆ бл҃гоѹха́нїе є҆го прⷣе вы́шнимъ. Жр́тва мꙋ́жа пра́веднаго прїѧ́тна, и҆ па́мѧть є҆ѧ̀ не забве́на бꙋ́детъ. [О҆́комъ бл҃го́мъ][3] просла́ви гдⷭ҇а, и҆ не ѹ҆ма́ли ѿ нача́тка рꙋкѝ твоеѧ̀. Въ всѧ́комъ дани́нїи ѹ҆крот́и лицѐ своѐ, и҆ весе́лїемъ ѻ҆свѧтѝ десѧти́нꙋ. *Да́ждь вы́шнемꙋ по дани́нїю є҆го, и҆ (ѻ҆́комъ бл҃го́мъ)[4] (о҆чище́нїе)[5] рꙋкѝ. Ꙗ҆́ко гдⷭ҇ь воздаѧ́й є҆сть, и҆ седмицею возда́стъ тѝ. (Да́ръ бо безъ трꙋда не прїе́млетъ, ни прибли́житсѧ бо сѧ жр́твѣ непра́веднаго)[6]. Ꙗ҆́ко гдⷭ҇ь сꙋдїѧ̀ є҆сть, и҆ нѣ́сть ѹ҆ него сла́вы лица̀. *Не прї́иметъ ли́ца ѡ҆ ѹ҆бо́зѣмъ, и҆ млт҃вꙋ ѻ҆би́ди-

фил д · в мо кг · и лд · є мо ѕі · а мо д · тов д · в кор ѳ · є мо і · в пара ді · іов лд · мꙋд ѕ · дѣѧ і · рим в · гал в · єф ѕ · кол г · а пет а

Глава 35

1 Хто зберігає закон, помножить приноси. І той, що дотримується заповідей, наче той, хто жертвує за спасіння. **2** Хто віддає ласку *і хто приносить, наче приносить пшеничну муку, і хто чинить милостиню, наче і хто приносить жертву хвали. **3** Миле Господеві відступити від гріха, і очищенням є відступити від неправедності. **4** *Не з'явися перед Господом порожнім, бо це все задля заповіді. **5** *Принос праведного похвалить жертовник, і його запашність перед Всевишнім. **6** Жертва праведного чоловіка сприйнятна, і його пам'ять не буде забута. **7** Добрим оком прослав Господа – і не зменшиш первоплоди твоєї руки. **8** В усякому даруванні злагідни своє лице, і з веселістю освяти десятину. **9** *Дай Всевишньому за його даром, і добрим оком – очищення руки. **10** Бо Господь – Той, хто віддає, і всемеро тобі віддасть. **11** Бо дар без труда не сприймається, бо ані не наблизиться до жертви безбожного. **12** Бо Господь є суддя, і немає в нього слави лиця. **13** *Він не прийме

фил. 4 · мой2. 23 і 34 · мой5. 16 · мой1. 4 · тов. 4 · кор2. 9 · мой5. 10 · пар2. 19 · йов. 34 · муд. 6 · дія. 10 · рим. 2 · гал. 2 · еф. 6 · кол. 3 · пет1. 1

лиця за бідного і благання ображеного вислухає. **14** Не буде, щоб не зглянувся на молитву сироти чи вдовиці, коли видає мову. **15** Чи не сльози вдовиці течуть по щоках і крик проти того, що довів її *до цього*? **16** Хто злагіднює, з приємністю буде прийнятий, і його молитва дійде до хмар. **17** Молитва покірного пройшла хмари, аж доки не приступить він, не буде потішений **18** і не відступить, аж доки Всевишній не навідається. Він судить по-справедливості і зробить суд. **19** І Господь не забариться і не довготерпітиме за них, **20** аж доки не розіб'є бедра немилосердних і віддасть народам помсту, **21** аж доки не вигубить множество гордих і знищить скипетри неправедних, **22** аж доки не віддасть людині за її ділами, за ділами людей, і за їхніми задумами, **23** аж доки не судитиме судом свій народ, і звеселить тих, що є в його милосерді. **24** Гарним є милосердя в день його скорботи, як і дощові хмари в часі посухи.

ма́го оу҆слы́шитъ. Не и҆́матъ презрѣ́ти мл҃твы сира́го ни вдови́цы, є҆гда̀ и҆звѣща́етъ бесѣ́ду. Не слє́зы ли вдови́цѣ по лани́тама текꙋ́тъ, и҆ во́пль на снєсшаго є҆̀и. Оу҆толѧ́и бл҃говоле́нїемъ прї́ѧтъ бꙋ́детъ, и҆ мл҃тва є҆гѡ̀ до ѡ҆́блакъ до́идетъ. мл҃тва смире́ннагѡ (про́йде ѡ҆́блаки)[7], (-)[8] до́ндеже присте́ꙋпи́тъ не оу҆тѣ́шитсѧ. и҆ не и҆́матъ ѿстꙋпи́ти до́ндеже посѣ́титъ вы́шнїи. [-][9] сꙋди́тъ въ пра́вдꙋ, и҆ сътвори́тъ сꙋ́дъ, и҆ г҃ь не замедли́тъ. и҆ не и҆́матъ длъготрьпѣ́ти на ни́хъ, до́ндеже съкрꙋши́тъ чре́сла немл҃тивыхъ. И҆ ꙗ҆зы́кѡмъ въздаст̾ месть, донеле потреби́ти мно́жество досади́тель. и҆ скѷ́петры непра́вєдныхъ съкрꙋши́тъ. до́ндеже въздаст̾ ч҃лкꙋ по дѣѧ́нїю є҆гѡ̀, и҆ по дѣ́ломъ ч҃лческомъ [и҆̀][10] по помышле́нїю и҆́хъ. до́ндеже сꙋди́тъ сꙋ́домъ лю́демъ свои́мъ, и҆ възвесели́тъ ѧ҆̀ (и҆́же сꙋ́ть) въ мл҃ти є҆гѡ̀. кра́сна (є҆́сть) мл҃ть въ дн҃ь ско́рби [є҆гѡ̀][11], ꙗ҆́кѡ (и҆̀) ѡ҆́блацы дождевни въ вре́мѧ бездо́ждїѧ.

Глава 36

1 Помилуй нас, Владико, Боже всіх! І поглянь, і наклади твій страх на всі народи. **2** *Підніми твою руку на чужі народи, і хай побачать твою силу. **3** Як Ти в нас освятився перед ними, так Ти перед нами звеличився в них. **4** І хай пізнають Тебе, так як і ми Тебе пізнали. Бо немає Бога, за винятком Тебе, Господи! **5** Обнови, знаки, і зміни, чуда. Прослав руку і твоє праве рамено! **6** Підніми гнів, вилий лють, вигуби суперника і знищ ворога! **7** Приспіши час і згадай клятву. І хай визнають твої величі! **8** Гнівом вогню пожертий буде той, хто спасається. Ті, що чинять зло твоєму народові, хай знайдуть погибель. **9** Розбий голови князів наших ворогів, що говорять: Немає, за винятком нас! **10** Збери всі племена Якова. Світле серце, і воно добре звертається, і він подбає за свою їжу. **11** *Господи, помилуй народ, названий твоїм іменем – Ізраїль, якого Ти первенцем зробив. **12** Помилуй місто твого освячення – Єрусалим, місто твого спочинку. **13** Наповни Сіон, щоб взяти твої слова, і від своєї слави свій народ. **14** Дай свідчення своєму творінню і тим, що від початку, і підніми ті пророцтва, що про твоє ім'я. **15** Дай винагороду тим, що терплять Тебе, і твої пророки будуть вірними. **16** *Господи, вислухай благання твоїх прохачів за благословенням Аароновим над твоїм народом! **17** І пізнають всі, що є на землі, що Ти є Бог віків. **18** Живіт їсть всяку їжу, є ж їжа краща від їжі.

єре. 10

мой2. 4

мой4. 6

Гл҃а, л҃ѕ.

Помилꙋ́й ны̀ вл҃ко (б҃е всѣ́хъ)[1] [и҆ вꙁри̑][2], и҆ наложи̑ стра́хъ тво́й на всѧ̑ ꙗ҆зы́ки. *въздви́гни рꙋ́кꙋ твою̀ на ꙗ҆зы́ки тꙋ́жда, и҆ да оу҆ꙁрѧ́тъ си́лꙋ твою̀. Ꙗ҆́коже пре́д ни́ми ѡ҆ст҃исѧ в на́съ, та́коже пре́д на́ми възвели́чисѧ на ни́хъ. и҆ да позна́ютъ тѧ̀, ꙗ҆́коже и҆ мы̀ позна́хомъ [тѧ̀][3]. ꙗ҆́кѡ нѣ́сть б҃а ра́звѣ тебѐ г҃и. ѡ҆бнови̑ зна́менїа, и҆ змѣни̑ чю́деса, просла́ви рꙋ́кꙋ и҆ (десни́цю мы́шцю)[4] (твою̀). въздви́гни ꙗ҆́рость (-)[5] и҆злѣ́и гнѣ́въ, и҆зми̑ сꙋпе́рника и҆ сътри̑ вра́га. потщи̑ вре́мѧ и҆ помѧни̑ заклина́нїе, и҆ да и҆сповѣ́дѧтъ вели́чїа твоѧ̑. Гнѣ́вомъ ѡ҆́гнѧ поꙗ҆де́нъ бꙋ́детъ сп҃сазѧсѧ, (-)[6] ѡ҆ꙁлоблѧ́ющїи лю́ди твоѧ̑ да ѡ҆брѧ́щꙋтъ па́гꙋбꙋ. Съкрꙋши̑ главы̀ кнѕ҃ь вра́гъ (на́шихъ) гл҃ющихъ нѣ́сть ра́звѣ на́съ. събери̑ всѧ̑ колѣ́на і҆а́кѡвлѧ. (свѣ́тло ср҃це и҆ бл҃гоѡбра́шнѣ, и҆ ѡ҆ ꙗ҆́ди своє́и попече́тсѧ)[7]. *Поми́лꙋй лю́ди г҃и нарече́нныи и҆́менемъ твои́мъ, (-)[8] і҆и҃лѧ є҆гоже пе́рвенцемъ оу҆подо́билъ є҆си̑. Оу҆щедри̑ гра́дъ ст҃ы́ни твоє́ѧ і҆ерлимъ, гра́дъ поко́ища твоє́го. и҆спо́лни сїѡ́на взѧ́ти словеса̀ твоѧ̑, и҆ ѿ сла́вы своє́ѧ [лю́ди][9] своѧ̑. да́ждь свѣдѣ́тельство тва́ри своє́и (и҆ сꙋ́щимъ) ѿ нача́ла, и҆ въздви́гни пр҃рчествїѧ сꙋ́щаѧ ѡ҆ и҆́мени твоє́мъ, да́ждь мзду̀ терпѧ́щимъ тебѐ, и҆ пр҃рцы твои̑ вѣ́рни бꙋ́дꙋтъ. *послꙋ́шаи г҃и мо́льбы мл҃твенникъ твои́хъ. по бл҃гве́нїю [а҆ар҆о́ню][10] ѡ҆ лю́дехъ твои́хъ. И҆ разꙋмѣ́ютъ вси̑ сꙋ́щїи на земли̑, ꙗ҆́кѡ [-][11] [б҃ь][12] б҃ъ вѣкѡ́мъ. всѧ́ко бра́шно

є҆ре́м. і҃

в҃ мѡ҇ д҃

д҃ мѡ҇ ѕ҃

ѧсть чрево, есть же брашно брашна добрѣе. гортань вкушаетъ брашна лова, тако срце разумиво словеса ложна. Срце строптиво дасть печаль, и члкъ многоумѣтель въздасть ему. всѧкаго мужеска полу прїимет жена, есть же дщи дщере лучше. доброта женьска оукротитъ лице, и на все желанїе члческо преспѣетъ. аще есть на ѧзыцѣ еѧ млть и кротость, нѣсть мужъ еѧ точенъ сномъ члческимъ. Приводѧи жену начинаетъ стѧжанїѧ, помощника по себѣ самомъ (-)[13] столпа покою. идѣже не будетъ преграды расхыщено будет имѣнїе, і идѣже не будетъ жены воздохнетъ заблуждаѧ. кто бо вѣруетъ въоружену разбойнику находѧщу ѿ град во град. Такоже (и) члку не имущу гнѣзда, и обитающу идеже обвечерится.

19 Горло куштує їжу лову – так розумне серце брехливі слова. 20 Зіпсуте серце дасть смуток, і дуже досвідчена людина йому віддасть. 21 Жінка прийме всякого мужчину, є ж дочка краща від дочки. 22 Жіноча краса веселить лице і перевищить всяке людське бажання. 23 Якщо є милосердя і лагідність на її язику, її чоловік не є подібний до людських синів. 24 Хто приведе жінку, починає маєток, помічника, як він сам, – стовп спокою. 25 Де немає огорожі, майно буде розграбоване. І де не буде жінки, хто заблукає, зідхатиме. 26 Бо хто повірить озброєному розбійникові, що приходить з міста до міста? 27 Так і чоловікові, що не має гнізда і поселяється, де застане ніч.

Глава, лз.

Всѧкъ другъ рече дружися ему и азъ, но есть другъ именемъ точїю другъ. печаль не пребываетъ ли до смрти, прїѧтель и другъ претвараѧсѧ въ врагъ. Ѡ лукаво помышленїе ѿкудѣ сѧ извали, покрыти сушу лестїю. Прїѧтель о веселїи другу жни радуетсѧ, и въ времѧ скорби (издалеча будетъ)[1]. прїѧтель со другом труждаесѧ чрева ради, и противу брани возметъ копїе. Не забуди друга въ души своей, и не непоминай его во имѣнїи своемъ. Всѧкъ совѣтникъ ѿимет совѣтъ, но есть совѣщаѧи о себѣ. ѿ совѣтника храни душу свою, и разумѣй прьвѣе что ему потреба есть, (сам бо)[2] себѣ совѣщаваетъ. Егда како възложитъ на тѧ жребїи, и речетъ ти добрѣ ти путь есть. и станет прѧмо видѣти что будетъ ти, Не совѣщавай с подзирающимъ тѧ. и ѿ зазрѧщих тѧ съкрый совѣтъ. съ женою о ревности еѧ, и съ страшливымъ о брани. Съ купцемъ о преложенїи, и съ купующимъ о проданїи. съ завидливымъ о похваленїи, и не съ млстивымъ о помилованїи. съ лѣнивымъ о всѧкомъ дѣлѣ, и с наемникомъ лѣтошнимъ о съвершенїи. рабу лѣниву о мнозѣ дѣланїи. (и) не належи но о сихъ о всемъ совѣщанїи. [но][3] съ мужемъ благовѣрнымъ присно буди, егоже аще познаеши съблюдуща заповѣди, иже въ души его ѧкоже въ (твоей души)[4]. и аще съгрѣшиши поболитъ с тобою. и совѣтъ срдчнъ постави, нѣсть бо ти вѣрнѣйшаго еѧ. душа бо мужа възвѣщает нѣкогда разумне, нежели седмь блюститель на высотѣ (сущи)[5] стража дѣльма. И о всемъ семъ помолисѧ вышнему, да оуправитъ въис-

Глава 37

1 Всякий друг скаже: І я з ним подружився. Але є друг, що тільки по імені є другом. 2 Чи смуток не залишається до смерті – приятель і друг, що обернувся на ворога. 3 О лукавий задуме, звідки ти прикотився, щоб покрити сушу обманою? 4 Приятель радіє в радості друга і в часі скорботи буде здалека. 5 Приятель з другом труситься задля лона і у війну візьме списа. 6 Не забудь друга у своїй душі, і не не згадуй його в своєму майні. 7 Кожний радник забере раду, але є той, хто для себе радить. 8 Від радника бережи свою душу, і перше пізнай яка є його потреба, бо він сам собі радить. Щоб він часом *не* поклав на тебе жереб, 9 і тобі скаже: Твоя дорога є гарна. І стане напроти, щоб побачити, що з тобою буде. 10 Не радься з тим, що тебе підглядає, і від тих, що тобі ревнують, сховай раду. 11 З жінкою про її ревнощі і з страхопудом про війну, з купцем про переміну і з купцем про продаж, з зависливим про похвалу і з немилосердним про помилування, з лінивим про всяке діло і з річним найманцем про закінчення *найму*, лінивому рабові – про багато праці. І не наступай, але про це про все *хай буде* порада. 12 Постійно будь з побожним чоловіком, про якого лиш пізнаєш, що він зберігає заповіді, який в його душі, так як ти в твоїй душі. І якщо згрішиш, він співчуватиме з тобою. 13 І постав раду серця, бо тобі немає вірнішого від неї. 14 Бо душа чоловіка часом сповіщає розумне більше ніж сім сторожів, що сидять на висоті, щоб сторожити. 15 І про це все помолися до Всевишнього, щоб

Він по правді випрямив твою дорогу. **16** Початок всякого діла – слово. І перед всяким ділом – рада. **17** Слід зміни серця виходить на чотири частини: **18** на добро і зло, на життя і смерть. І язик є той, хто ними постійно володіє. **19** Є досвідчений чоловік, що повчає багатьох, і є некорисний своїй душі. **20** Є мудрагель в словах зненавиджений. Цей буде позбавлений всякої їжі. **21** Бо йому не була дана ласка від Господа, бо він був позбавлений всякої мудрості. **22** Є мудрий для своєї душі, і плоди його розуму на устах вірні. **23** Мудрий чоловік напоумить свій народ, і плоди його розуму вірні. **24** Мудрий чоловік наповниться благословенням, і блаженним назвуть його всі, хто бачить. **25** Життя чоловіка в числі днів, і дні Ізраїля безчисленні. **26** Мудрий в своєму народі успадкує віру, і його насіння житиме навіки. **27** Дитино, в своєму житті випробовуй свою душу, і гляди, що для неї є погане, і не дай їй. **28** Бо не все всім корисне, і не всяка душа в усьому радіє. **29** Не будь ненаситним в усякій їжі, і не розпливайся перед різними їжами. **30** Бо в багатьох їжах буде хвороба, і ненаситність дійде аж до скорботи. **31** Бо численні померли від ненаситності, і хто ж пильнується, додасть життя.

тинну путь твои. начатокъ всякого дѣла слово, и прежде всякого дѣланїя совѣтъ. Слѣдъ измѣненїя срдца, на четыри части исходитъ. на добро и зло на живо и смерть, и владыи (ими выну)[6] языкъ есть. Есть мужъ коваренъ [наказатель многимъ][7], и своей дши есть неключимъ. Есть премудрялися въ словесе възненавидимъ, сей всякоя пищи лишенъ будетъ. не дана бо бысть ему ѿ Га блгть, яко всякоя премудрости лишенъ бысть. есть премудръ своей дши, и плоды разума его въ оустѣхъ [вѣрны][8]. Мужъ премудръ люди своя накажетъ, и плоды разума его вѣрны. Мужъ премудръ исполнится блвенїя, и оублажатъ его вси зрящеи. Живо мужа в число днїи, и дни Iилеви безчисленїи. Премудръ въ своихъ людехъ наслѣдитъ [вѣру][9], и (сѣмя)[10] его живо будетъ въ вѣкъ. Чадо въ животѣ своемъ искуси дшу свою, и виждь что ей есть зло и не даждь ей. не [ключитъ бо ся все всѣмъ][11], и не всяка дша въ всемъ блговоли. Не пресыщайся въ всей пищи, и не разливайся на [различїе брашна][12]. Ибо въ мнозѣ брашнѣ (недугъ будетъ)[13] и пресыщенїе (до скорби доидетъ)[14]. Пресыщенїемъ (бо) мнози оумроша, (и) внимаяи же приложитъ животѣ.

Глава 38

1 Шануй лікаря згідно з потребою його шанувати, бо Господь його створив. **2** Бо лікування є від Всевишнього, і від царя він одержить дар. **3** Вміння лікаря піднесе вгору його голову, і перед вельможами він буде подиву гідним. **4** Господь створив лікування з землі, мудрий чоловік не зогидить ними. **5** *Чи не від дерева засолодилася вода, щоб пізнана була його сила? **6** Він дав вміння людям, щоб прославитися в його подиву гідних *ділах*, **7** ними вилікував і забрав біль їхній. Хто робить мазь, ними зробить мішанку. **8** І не закінчаться його діла, і мир є від нього на лиці землі. **9** *Дитино, в твоїй хворобі не будь тим, хто не зважає, але молися до Господа. І Він тебе оздоровить. **10** Відступи від гріхів, випрями руки і очисть своє серце від усякого гріха. **11** Дай запашність і пам'ять пшеничної муки, і намасти принос, **12** і дай місце лікарю. Господь його створив. І хай не віддалиться від тебе, бо він є тобі потрібним, **13** бо є час, коли в його руках є успіх. **14** Адже і вони помоляться Господеві, щоб подав їм спочинок і лікування життя. **15** А задля гріхів перед його Сотворителем він впаде в руки лікаря. **16** *Дитино,

мой2. 15

іс. 38

сол1. 4

Гла, ли.

Чти врача противу потребѣ (чти) (-)[1] его (Гь бо созда)[2] (его). ѿ вышняго бо есть исцѣленїе, и ѿ цря прїиметъ даръ. Художество врача възнесетъ главу его, и предъ вельможами оудивленъ будетъ. Гь созда ѿ земля врачеванїе, (-)[3] мужу мудру не оумрьзитъ ими. *не ѿ древа ли осладися вода, да познана будетъ крѣпость его. (-)[4] той далъ есть (художество чловѣкомъ)[5] славитися чюдесемъ его. Тѣми оуврачева и ѿятъ болѣзни ихъ. мироварецъ сими состроитъ примѣшенїе. и не скончаются дѣла его и миръ ѿ него есть на лицы земли. *Чадо въ болезни своей не презри, но молися Гви и той [тя исцѣлитъ][6]. ѿступи прегрѣшенїя (-)[7] направи руцѣ и ѿ всякого грѣха очисти срдце [свое][8]. даждь блгооуханїе и памать смидалъ и оумасти приношенїе [-][9], и (даждь мѣсто врачу)[10]. (-)[11] (Гь бо его созда)[12], и да не оудалитъ ти ся (требѣ бо ти есть)[13]. есть (бо) время егда въ руку его (блгооуханїе)[14], ибо и сїи Гви молятся да оуправитъ имъ покой, і исцѣленїе живота. съгрѣшенїя же ради предъ сътворшимъ его, въпадетъ въ руцѣ

Исх мо ει

Iсаїа ли

а҃ сєлꙋ д҃

врачю. *Чадо на мр҃твецемъ источи слезы, и аꙗкоже ѕлѣ стража начни плача. и ꙗкоже достоит ємꙋ съкрыи тѣло єго, и не презри погребенїѧ єго. горекъ (сътвори) плачь и (рыданїє тепло)[15]. и сътвори сѣтованїє ꙗкоже ємꙋ достоитъ, дн҃ь єдинъ и два хꙋлениа ради. *и ѹтѣшисѧ печали дѣлма ѿ печали бо смр҃ть бываєтъ, и печаль ср҃дчнаѧ слѧчетъ крѣпость. въ нанесенїи пребываєтъ [-][16] печаль, и житїє нищаго [въ][17] ср҃дци. Не даждь въ печаль ср҃дца своєго оставн єго, помѧни послѣднѧа не забꙋди. нѣ бо (ти) възвращенїѧ, и пользы ємꙋ не сътворишн, (-)[18] себѣ (же) зазлиши. помѧни ѹставъ єго ꙗко син҃це (-)[19]. (ꙗко вчера твоѧ мнѣ)[20], а тебѣ дн҃ь в покои мр҃твьца кончаи памѧть єго и ѹтѣшисѧ о немъ въ исходѣ дш҃и єго. Премꙋдрость книжника въ времѧ празденьства, и ѹмалѧасѧ дѣѧнїємъ [своимъ][21] ѹпремꙋдритсѧ. Что сѧ ѹмꙋдритъ дръжа рало, и хвалѧисѧ остномъ. (гонѧ волы)[22] и възвращаѧсѧ в дѣлѣхъ єю, и повѣсть єго въ сынѣхъ телчихъ. (и) ср҃дце єго дасть въспровреши бразꙋ, и бдѣнїє єго на насыщенїє юнець. Тако всѧкъ древодѣлѧ и хꙋдожни, иже нощи ꙗко дн҃и проваждаєтъ. дѣлающи истꙋканїѧ печатїи, и прилежанїє єго измѣнити различїѧ. ср҃дце свое дасть вподобити живописанїѧ, и бдѣнїє єго (єсть) скончати дѣло. Такоже (и) ковачь седѧ близъ на ковални, [-][23] съглѧдаѧ дѣло желѣза. кꙋренїє огнѧ ѹдрꙋчитъ тѣло єго, и теплотою пещи ѹтрꙋдитсѧ. гласомъ млата приклонитъ ѹхо єго, и прѧмо подобїю сосꙋда очи єго. ср҃дце єго вда на скончанїє [дѣла][24], и бдѣнїє єго ѹкрасити до конца. Такоже (и) скꙋделни сѣдѧ на дѣлѣ своємъ, и вертѧ ногама коло. иже в печали лежитъ вынꙋ в дѣлѣ своємъ, и в числѣ все дѣланїє єго. мышцею єго въобразитъ брьнїє, и пре ногама преклонитъ крѣпость свою. ср҃дце [свое][25] вда скончати сосꙋдъ, и бдѣнїє єго истребити пещь. Вси сїи рꙋкама своими надѣютсѧ, и кождо в дѣлѣ своємъ премꙋдраєтсѧ. бес тѣхъ не ѹселитсѧ градъ, и не вселѧтсѧ ни походѧтъ, (и)[26] въ соборищи не походѧ. на пр҃тлѣ (же) сꙋдїи не сѧдꙋтъ, и завѣта сꙋдꙋ не размыслѧтъ. не имꙋ извѣщати наказанїѧ и сꙋда, и въ притчах не обрѧщꙋтсѧ. но (токмо) създанїє вѣка ѹтверждаютъ, и моленїє ихъ в дѣланїихъ хꙋдожества развѣ вдающаго дш҃ꙋ свою, и размышлѧющаго в законѣ вышнѧго.

прѝ є҃і

над мертвим пролий сльози і почни плакати як той, що дуже страждає, і так як йому належиться, покрий його тіло, і не погорди його похороном. **17** Вчини гіркий плач і тепле ридання, і зроби голосіння так, як йому належиться, один день і два задля хули. *І потішся від смутку, **18** бо від смутку буває смерть, і смуток серця зігне силу. **19** В нападі залишається смуток, і життя в серці бідного. **20** Не віддай своє серце смуткові, остав його. Згадай останнє, **21** не забудь, бо тобі немає повороту, і йому не принесеш користі, собі ж зробиш зло. **22** Згадай його правило, бо так, як вчора твоє мені, а тобі сьогодні. **23** В спочинку мертвого дай спочити його пам'яті, і потішся ним в виході його душі. **24** Мудрість книжника – в часі празника. І хто впокорюється своїми ділами, стане мудрим. **25** Хіба мудрим стане той, хто держить плуг і хто хвалиться бодцем, хто поганяє волів і повертається в їхніх ділах, і його розмова про бичих синів? **26** І він дасть його серце, щоб перекинути борозну, і його неспання про вигодування телят. **27** Так кожний будівничий і художник, який проводить ночі, як дні. Ті, що роблять різьби печатей – і його дбання змінити різновидність. Він віддасть своє серце, щоб зробити малюнок, і його чування є, щоб завершити діло. **28** Так і коваль, що сидить близько наковадла, що розглядає діло заліза: куріння вогню запече його тіло, і він змучиться горяччю печі. Голос молота понизить його вухо, і напроти подоби посудини – його очі. Його серце дасть, щоб закінчити діло, і його неспання, щоб вповні прикрасити. **29** Так і гончар, що сидить при своєму ділі і ногами повертає колесо. Він постійно перебуває в турботі у своєму ділі, і за числом все його діло. **30** Його рукою він надасть вид глині, і перед ногами схилить свою силу. Своє серце дасть, щоб закінчити посуд, і його неспання, щоб очистити піч. **31** Ці всі надіються на свої руки, і кожний є мудрий у своєму ділі. **32** Без них місто не буде заселеним, і не поселяться ані не підуть, **33** і не підуть в зборі. Не сядуть же на престолі суду і завіт суду не розглянуть. **34** Не вискажуть напоумлення і суд – і в притчах не знайдуться, але тільки скріплять творіння віку, і їхня молитва в ділах ремесла. **39,1** За винятком того, хто дає свою душу, і роздумує в законі Всевишнього,

при. 15

Глава 39

Мудрість вишукає всіх давніх, і в пророцтвах зайнятими будуть. **2** Розповідь славних мужів збереже і ввійде в пояснення притч. **3** Сховане притч вишукає і в загадках притч житиме. **4** Посеред вельмож поживе і з’явиться перед старшинами. Пройде в землю чужих народів, бо досвідчив добро і зло в людях. **5** Своє серце дасть, щоб рано встати до Господа, що його створив, і помолиться перед Всевишнім. І відкриє свої уста на молитву, і помолиться за свої гріхи. **6** Бо якщо великий Господь забажає, він наповниться духом розумності. Він проліє слова своєї мудрості і в молитві визнається Господеві. **7** Він випрямить його раду і вмілість і роздумуватиме у своїх схованих. **8** І він виявляє напоумлення свого навчання і похвалиться законом господнього завіту. **9** Численні похвалять його розум, і довіку він не згине. Не відійде його пам’ять, і його ім’я житиме в рід і рід. **10** Про його мудрість розповідають народи, і церква сповістить його похвалу. **11** Якщо залишиться, він оставить ім’я більше ніж тисячі, і якщо спочине, одне собі зробить. **12** І ще подумавши розповім, і я наповнився, як повня місяця. **13** Послухайте мене, преподобні сини, і будете рости, як рожа, що росте на порожньому полі. **14** І як ливан, видайте запашність, і зацвіте цвіт, як лелія. Дайте запах і заспівайте пісню, поблагословіть Господа за всі діла, **15** дайте його імені величність, визнавайтеся в його хвалі піснями губ і в гуслях. І так скажете у визнаванні: **16** *Які дуже добрі всі господні діла. І всякий наказ буде у своєму часі. І не можна сказати: Що це? Навіщо це? Бо все пошукається у своєму часі. **17** Його словом вода буде, мов джерело, і словом його уст – водяні збірники. **18** Його наказом вся милість, і немає того, хто зменшить його спасіння. **19** Діло всякого тіла перед Ним, і воно не може сховатися від його очей. **20** Від віку і до віку поглянув, і нічого перед ним не є подиву гідним. **21** Не можна сказати: Що це? На-віщо це? Бо все було створене на його потребу. **22** Його благословення наводнилося, як ріка, і напоїло сушу, як потоп. **23** Так його гнів успадкують народи, він перетворив воду на солону. **24** Його дороги прямі для преподобних, так є спотиканням для беззаконних. **25** Добро від початку було створене для добрих, так само

мой1. 1

Гла, лд.

Премудрость всѣхъ древних изыщетъ, и въ пророчествіи непраздна будутъ. Повѣсть мужіи именитыхъ съблюдетъ, и въ извитіе притчь внидетъ. Сыкровеніе притчь изыщетъ, и въ гаданіи притчь поживетъ. Посредѣ вельможъ поживетъ, и предъ старѣишину ꙗвися. в землю тужихъ ꙗзыкъ проидетъ добро бо и ѕло въ члцехъ искуси. Срце свое дасть оутреневати къ Гу сътворшему его и предъ вышнимъ помолитсѧ. и ѿверзетъ оуста своа на млтву, и о грѣсѣхъ своихъ помолитсѧ. Аще [бо][1] Гь веліи въсхощетъ, дхомъ разума исполнится. Тои одождитъ глы премудрости своеѧ, и въ млтвѣ исповѣсѧ Гви. Тои оуправитъ совѣтъ [его][2] и художество, и въ сокровенныхъ его размышлено будетъ. [и][3] тои извѣщаетъ наказаніе оученіѧ его, и закономъ завѣта Гнѧ похвалитсѧ. въсхвалѧтъ разумъ его мнози, и до вѣка не погибнетъ. Не ѿидетъ памѧть его, і имѧ его поживетъ в родъ и родъ. Премудрость его повѣствуютъ ꙗзыцы, и хвалу его исповѣсть црковь. Аще пребудетъ имѧ, оставитъ нежели тысущи, и аще престанетъ [едіно сътворитъ][4] себѣ. [и][5] еще размысливъ исповѣмъ, и ꙗкоже луны полъ наплънихсѧ. Послушаите мене [прпбніи снове][6], и прозѧбнете ꙗко шипка прозѧбающіа на пустѣ селѣ. [и][7] ꙗкоже ливанъ дадите воню, и процвѣтете цвѣт ꙗко кринъ. дадите [воню][8] и въспоите [пѣснь][9], [-][10] блвите Га о (всѣх дѣлѣ)[11]. дадите имени его величіе (-)[12] исповѣдаитесѧ въ хваленіи его. пѣсньми оустенъ и въ гуслехъ, и сице речете въ исповѣданіи. *дѣла Гнѧ всѧ ꙗко добра ѕѣло, и всѧко повелѣніе въ врѣмѧ свое будетъ. [и][13] нѣсть рещи что се на что се. все бо въ врѣмѧ свое поискано будетъ. словомъ его [будетъ][14] ꙗко источникъ воды, и гломъ оустъ его пріѧтіѧ воднаѧ. Повелѣніемъ его все блговоленіе, и нѣсть иже оумалитъ спсеніе его. [дѣло][15] всѧкоѧ плоти предъ нимъ, и нѣсть оукрытисѧ ѿ очію его. ѿ вѣкъ на вѣкъ призрѣ, и ничтоже нѣсть дивно предъ нимъ. Нѣсть рещи что се на что се, все бо на потребу его създана бысть. Блвеніе его ꙗко рѣка наводнисѧ, и ꙗко потопъ сушу напои. сице гнѣвъ его ꙗзыцы наслѣдѧтъ, иже обрати воду на слану. Пути его прпбным прави, тако беззаконникомъ претыканіѧ. Блго блгимъ създано бысть исперва, такоже грѣшнымъ ѕло. Начатокъ всѧкоѧ потребы житіа члча, огнь, и вода, и

а мо а

желѣ́зо, и҆ со́ль, и҆ кру́пы, пшени́ца, [и҆ ме҃, и҆ мле́ко][16], кро́вь грозно́вꙋ, и҆ ма́сло и҆ ри́за. все̑ се вѣ́рнымъ на бл҃го, си́це (и҆) грѣ́шникомъ превра́ти́тсѧ на ѕло̀· Е҆́сть [дх҃ъ][17] и҆́же (създа́нъ бы́сть на ме́сть)[18], и҆ ꙗ҆́ростїю свое́ю оу҆твердиша ра́ны и҆́мъ· въ врѣ́мѧ конча́нїа (и҆злѣю́тъ крѣ́пость)[19], и҆ ꙗ҆́рость сътво́ршаго ѝ и҆злѣю́тъ. ѻ҆́гнь и҆ гра҃ и҆ гла́дъ и҆ смерть, все̑ се̑ (създа́но бы́сть на ме́сть)[20]. (зꙋ́бы ѕвѣ́рїи)[21], и҆ скорпї́и, и҆ е҆хи́дни, и҆ (ко́пїе)[22] мстѧ́щее (нечести́выѧ на па́гꙋбꙋ)[23]· в (за́повѣдехъ)[24] е҆го възвеселѧ́тсѧ, и҆ по земли на потре́бꙋ оу҆гото́ватсѧ, и҆ въ вре́мѧ свое не и҆́мꙋ преити сло́ва· Сего ра́ди и҆сперва оу҆твердисѧ, и҆ размыслихсѧ, и҆ въ писа́нїи҆х, ѻ҆ста́вихъ всѧ дѣла гн҃ѧ бл҃га· и҆ всю потребꙋ въ врѣ́мѧ е҆го пода́сть. и҆ нѣ́сть рещи сїе сего ѕлѣе, все бо въ время на оу҆гожени́е бꙋ́де· и҆ нн҃ѣ всѣ́мъ ср҃цемъ и҆ оу҆сты, въспо́йте и҆ бл҃вите и҆мѧ гн҃е·

зло – для грішних. **26** Початок всякої потреби людського життя – вода, і вогонь, і залізо, і сіль, і пшеничні крупи, і мед, і молоко, кров виноградну, і олія, і одяг. **27** Це все вірним на добро, так і грішним повернеться на зло. **28** Є дух, який був створений на помсту, і своїм гнівом закріпили їм рани. В часі кінця виллють силу, і проллють гнів їхнього творця. **29** Вогонь, і град, і голод, і смерть – все це було створене на помсту. **30** Зуби звірів, і скорпіони, і гадини, і спис, що мстить безбожних, – на вигублення. **31** В його заповідях розвеселяться, і на землі приготуються на потребу, і в своєму часі не переступлять слово. **32** Через це від початку я скріпився, і роздумав, і залишив у писаннях **33** всі добрі господні діла. І всяку потребу Він подасть в його часі. **34** І не можна сказати: Це гірше цього. Бо все в часі буде на добро. **35** І тепер всім серцем і устами заспівайте і благословіть господнє ім'я.

Гл҃а, м҃·

Непра́зньство ве́лїе създа́но бы́сть всѧ́комꙋ чл҃кꙋ, і и҆го тѧ́жко на сн҃ехъ а҆да́млѣ· ѿ дн҃е и҆схо́да ѿ чре́ва мт҃ре и҆́хъ, до дн҃е погребе́нїѧ въ мт҃ръ всѣ́хъ. помышле́нїѧ и҆́хъ и҆ стра́ха ср҃чнаго, примышле́нїе чаѧ́нїѧ дн҃ь сконча́нїѧ. ѿ сѣдѧ́щаго на пр҃тлѣ сла́вы, и҆ до смире́ннаго на земли̑ и҆ пепелѣ. ѿ носѧща҃ багрѧ́наа и҆ вѣ́нець, и҆ до носѧ́щаго льнѧ́нꙋ· За́висть и҆ ꙗ҆́рость и҆ мѧте́жъ и҆ мо́вꙋ и҆ стра́хъ смр҃ти, и҆ вра́жда и҆ рве́нїе. и҆ въ врѣ́мѧ поко́ѧ на ло́жи, со́н но́щный и҆змѣни́тъ ра́зꙋмъ е҆го· Ма́ло ꙗ҆́ко ничесо́же на поко́и, и҆ ѿ того въ снѣ ꙗ҆́ко въ дн҃е блюде́нїѧ. възмꙋще́нїе видѣ́нїемъ ср҃ца своего, ꙗ҆́ко оу҆бѣжа́въ ѿ лица бра́ни. (и҆)[1] въ вре́мѧ [сп҃се́нїѧ][2] своего въста, и҆ дивѧ́сѧ ни на е҆ди́номъ (же) стра́сѣ съ всѧ́кою пло́тїю ѿ чл҃ка (и҆) до ско́та. и҆ на грѣ́шныхъ се҃ми́цею, к си́мъ смр҃ть и҆ кро́вь и҆ рве́нїе и҆ ѻ҆рꙋ́жїѧ нанесе́нїѧ, гла́дъ и҆ сокрꙋше́нїе и҆ ра́ны. на беза́конны҃ създа́но бы́сть се все̑, и҆ си́хъ ра́ди бы́сть пото́пъ· *Все е҆ли́ко ѿ землѧ̀ в землю възвраща́етсѧ, и҆ ѿ воды̀ в мо́ре възврати́тсѧ. (и҆) всѧ́къ да́ръ и҆ непра́вда и҆стреби́тсѧ, и҆ вѣ́ра въ вѣ́ки ста́нетъ. (і) и҆мѣ́нїе непра́ве҃ныхъ ꙗ҆́ко рѣ́ка и҆́схнетъ, и҆ ꙗ҆́коже гро́мъ ве́ликъ въ до́ждь възгрѣми҃· Е҆гда разгнетъ рꙋцѣ възвесели́сѧ, та́ко престꙋпа́ющеи на конча́нїе и҆щезнꙋ́тъ· И҆ща́дїѧ нечести́вы҃ не оу҆мно́жатъ вѣ́твїѧ, и҆ коре́нїѧ нечести́выхъ на кра́и камы́ка (тꙋ тнетъ). на всѧ́кои водѣ и҆

ни҃ ма еклесї а

Глава 40

1 Велика робота була створена для кожної людини і тяжке ярмо на адамових синах. Від днів виходу з лона їхньої матері до дня похорону в матері всіх. **2** Їхні задуми і страх серця, розуміння, очікування, день смерті. **3** Від того, що сидить на престолі слави, і до покірного в землі і попелі; **4** від того, що носить багряницю і вінець, і до того, що носить льняну *одіж*, заздрість, і гнів, і замішання, і заколот, і страх смерті, і ворожнеча, і гнів. **5** І в часі спочинку на ліжку нічний сон змінить його розум. **6** Трохи як ніщо в спочинку, і від того в сні, як в дні сторожі. Замішання видінням свого серця, як той, що втік від лиця війни, **7** і в часі свого спасіння встав і дивувався же на жоден страх. **8** З усяким тілом, від людини і до скотини, і на всемеро грішніших до цього, **9** смерть, і кров, і гнів, і нанесення зброї, голод, і розбиття, і рани. **10** Для беззаконних це все було створене, і через них стався потоп. **11** *Все, що з землі, повертається до землі, і від води повернеться до моря. **12** І всякий дар і неправда вигубиться, і віра стоятиме навіки. **13** І маєток безбожних висохне, як ріка, і загримить, як великий грім у дощі. **14** Коли він відкриє руки *і* розвеселиться, так переступники зникнуть накінець. **15** Нащадки безбожних не розмножать віття, і коріння безбожних там, на краю каменя, Він рубає. **16** На всякій воді і на березі ріки, перед всякою травою будуть виполені. **17** Ласка, як рай, в благословеннях, а милостиня навіки останеться. **18** *Життя багато-

ниж. 41 екл. 1

фил. 4 тим1. 6

го робітника посолодиться. І понад обох той, хто знаходить скарб. **19** Діти і будівництво міста закріплять ім'я. І понад обох вважатиметься непорочна жінка. **20** Вино і музика веселять серце. І понад обох – любов мудрості. **21** Сопілка і псалтир засолодять члени тіла. І понад обох – солодкий язик. **22** Ласку і доброту полюбить твоє око. І понад оба – зелень насіння. **23** Приятель і друг, що зустрічаються в часі. І понад обох – жінка з чоловіком. **24** Брати і поміч на час скорботи. І понад обох визволить милостиня. **25** Золото і срібло поставлять ноги. І понад обох кращою вважається рада. **26** Маєток і сила піднімають серце. І понад обох – господній страх. В господньому страсі немає впокорення. І не треба шукати в ньому помочі. **27** Господній страх як рай благословення. І понад всяку славу його покрила. **28** Дитино, не ходи життям неславним, краще є померти, ніж жебракувати. **29** Чоловік, що дивиться на чужий стіл, немає його життя в числі життя. Він занечистить свою душу чужими стравами. Розумний і напоумлений чоловік обережеться. **30** В устах же безсоромного прохання буде солодким. І в його животі загориться вогонь.

Глава 41

О смерте, якою гіркою є твоя пам'ять **41,1** мирному чоловікові, що живе в його маєтку, чоловікові, що не клопочеться, і якому щастить в усьому, і що ще може прийняти їжу. **2** О смерте. Бо добрим є твій суд нужденному чоловікові і тому, що слабне силою пізньою старістю, і що журиться за все, і що протиставляється і стратив терпеливість. **3** Не бійся суду смерті, раніше згадай твоє і останнє. **4** Це є господній суд для всякого тіла. І чому відкидаєш те, що подобається Всевишньому? Чи десять, чи сто, чи тисяча літ, немає в аді оскарження життя. **5** Мерзенними будуть діти – діти грішників і ті, що живуть в поселеннях безбожних. **6** Згине наслідця грішної дитини. І з їхнім насінням постійно є погорда. **7** Безбожного батька діти вважатинуть за мерзенного, бо через нього одержать погорду. **8** Горе вам, безбожні чоловіки, які покинули закон Всевишнього Бога. **9** І якщо народитеся, народитеся на прокляття. І якщо помрете, поділені будете на клятву. **10** *Все, що з землі, піде до землі, також безбожні – від клятви в погибель. **11** Плач людей в їхніх тілах, недобре ж ім'я

ниж. 40 мой1. 3

на́ брезѣ рѣки, первѣе всѧ́кїѧ травы̀ и҆сторгнѫ́ни бꙋ́дꙋтъ. Бл҃гть ꙗ҆́ко ра́й въ бл҃венїихъ, а҆ млⷭ҇тыни въ вѣ́къ пребꙋ́детъ. *Живо́тъ дово́льнаго дѣ́лателѧ ᲂу҆сладитсѧ, и҆ па́че ѻ҆бо́его ѻ҆брѣта́ѧи съкро́вище. Ча́да и҆ създа́нїе гра́да ᲂу҆твердѧ́тъ и҆́мѧ, и҆ па́че ѻ҆бо́его жена̀ непоро́чна вмени́тсѧ. Вино и҆ мꙋсика веселѧ́тъ сер҃це, и҆ па́че ѻ҆бо́его възлюбле́нїе премꙋ́дрости. Свирѣль и҆ прегꙋ́дницѣ ᲂу҆сладѧ́тъ ᲂу҆́ды, и҆ па́че ѻ҆бо́его ꙗ҆зы́къ сла́дкїи. Бл҃гть и҆ доброту възлю́битъ ѻ҆́ко [твое][3], и҆ па́че ѻ҆бо́его зла́къ сѣ́мене. Прїѧ́тель и҆ дрꙋгъ (срѣта́юща въ времѧ)[4], и҆ па́че ѻ҆бо́его жена̀ с мꙋжемъ. Бра́тїѧ и҆ по́мощь въ времѧ скорби, и҆ па́че ѻ҆бо́его ми́лостыни и҆зба́витъ. Зла́то и҆ сребро̀ поста́витa но́гꙋ, и҆ па́че ѻ҆бо́его совѣ́тъ и҆зволенъ бꙋ́детъ. И҆мѣ́нїе и҆ крѣ́пость възноси́та сер҃це и па́че ѻ҆бо́его стра́хъ гн҃ь. Нѣ́сть въ стра́сѣ гн҃и ᲂу҆малє́нїѧ, и҆ нѣ́сть и҆́скати на не́мъ по́мощи. Стра́хъ гн҃ь ꙗ҆́ко ра́й бл҃говоле́нїѧ, и҆ па́че всеѧ̀ сла́вы покры̀ є҆го̀. Ча́до живо́томъ просли́вомъ не ходи, лꙋ́че є҆́сть ᲂу҆́мрѣти нежели проси́ти. Мꙋ́жъ зрѧ̀ на (чюжꙋ трапезꙋ)[5], нѣ́сть живо́тъ є҆го въ числѣ живота̀. ѻ҆скверни́тъ дꙋ́шꙋ свою (тꙋждими бра́шны)[6], мꙋ́жъ (-)[7] хꙋ́догъ и҆ наказа́нъ съхрани́тсѧ. Въ ᲂу҆стѣ́хъ (же) нестꙋдливаго (прошенїе ᲂу҆сладитсѧ)[8], и҆ во чревѣ є҆го ѻ҆́гнь възгори́тсѧ.

фил҃ д҃ а҃ те҃ ѕ҃

Гл҃а, м҃а.

Ѻ҆ смр҃ти ꙗ҆́ко горка тѝ є҆ па́мѧть, чл҃кꙋ ми́рнꙋ въ и҆мѣ́нїи є҆го (живꙋщꙋ). Мꙋжеви не пекꙋщꙋсѧ и҆ бл҃го полꙋчнꙋ ѻ҆ все́мъ, и҆ є҆щѐ възмага́ющꙋ прїѧ́ти пищꙋ. Ѽ смр҃ти [ꙗ҆́ко][1] до́бръ сꙋ́дъ тво́и є҆сть чл҃кꙋ требꙋющꙋ, и҆ ᲂу҆малѧ́ющꙋсѧ крѣпостїю. Послѣднею ста́ростїю, и҆ пекꙋщꙋсѧ ѻ҆ все́мъ. и҆ противлѧ́щꙋсѧ и҆ погꙋбльшꙋ тръпенїе. Не бо́исѧ сꙋ́да смр҃ти, помѧни пръвыѧ твоа̀ и҆ послѣ́днѧѧ. Се є҆́сть сꙋ́дъ гн҃ь всѧ́кои пло́ти, и҆ по что сѧ ѿметеши бл҃говоле́нїѧ вы́шнѧго, а҆́ще десѧть, а҆́ще р҃, а҆́ще ҂а҃ лѣ́тъ, нѣ́сть во а҆́де ѻ҆бличенїѧ живота̀. Ча́да бꙋ́дꙋтъ мерзка ча́да грѣшникъ, и҆ живꙋщаѧ съ пресе́ленїи нечести́выхъ. Ча́да грѣ́шнаго поги́бнетъ наслѣ́дїе, (и҆) и҆ съ сѣ́менемъ и҆ вы́нꙋ поноше́нїе. Ѻ҆тца нечести́ва ѻ҆мерзѧ́тъ ча́да, ꙗ҆́ко є҆го ради поноше́нїе прїимꙋтъ. Го́ре ва́мъ мꙋ́жи нечести́вїи, и҆́же ѻ҆ста́висте зако́нъ [бг҃а][2] вы́шнѧго. (-)[3] І а҆́ще роди́тесѧ на клѧ́твꙋ ро́дитесѧ и҆ а҆́ще ᲂу҆́мрете клѧ́твѣ раздѣ́лени бꙋ́дете. *Все є҆ли́ко ѿ земли въ землю по́йдетъ, та́кожде нечести́вїи ѿ клѧ́твы въ па́гꙋбꙋ. Сѣтова́нїе чл҃къ въ пло́ти и҆́хъ, и҆́мѧ же грѣ́шниче не бл҃го потребитсѧ. пекїисѧ ѻ҆ и҆́мени,

нї м҃ а҃ мѡ г҃

то бо ти пребываетъ па тисящь съкровища злата. Блага житіа число дніи, и добро имя въ вѣки пребудетъ. наказаніе миро съблюдите чада. премудрость же съкровенна и съкровище не явлено, кая полза ѿ обою (его). Луче есть члкъ съкрываяи буиство свое, нежели члкъ съкрываяи премудрость свою. Тѣмже убо посрамитеся [гломъ][4] моимъ. нѣсть убо (срамъ всякъ)[5] съхранити блгое, и не всѣ вѣрою изволится. Стыдитеся ѿца и мтре о блуде, и ѿ силнаго и властелина о лжи. ѿ судіа и князя о съгрѣшеніи, [-][6] ѿ събора и людіи о безаконіи. общника и друга о неправдѣ. и ѿ мѣста идѣже живеши о татбѣ, [і][7] ѿ истины бжіа и завѣта, и о (прьвосѣданіи на трапезѣ)[8], [и][9] ѿ прельщеніа взятіа и даяніа, и целующихъ о молчаніи. И ѿ видѣніа жены блудницы, и о ѿвращеніи ѿ (ужичнa лица)[10], и о ѿятіи части, и даяніи. і о смотреніи жены мужаты [и][11] ѿ обльщеніи рабы ея, и [-][12] о [приходе][13] къ одру ея. (о словесехъ поносныхъ на друга)[14], и (не поносити давши)[15].

Глава, мв.

іако в

Не *вторити слова ниже послушаніа, и ѿкровенію (таиныхъ словесъ)[1], и будеши стдливъ [і][2] истиненъ, и обрѣтая блгть пре всяцѣ члкомъ. Не (стыдися о сихъ)[3], и не пріими лица съгрѣшати. ѿ законѣ вышняго и завѣтѣ, и о судѣ оправдати нечестива. о словеси общи и о путницѣ, и о даяніи наслѣдіа [друга][4]. [і][5] о истиннѣ мѣрилѣ и мѣре. и о приобрѣтеніи многаго и малаго; [и][6] о различеніи проданіа (и купли)[7], и о наказаніи мнозѣ чади, и рабу лукаву ребра окровавити. на женѣ лукавѣ добро е печать. і идѣже [многи руки][8] суть затвори, еже аще предаси в число и мѣру. [-][9] даждь и возми все писаніемъ. о наказаніи неразумивѣмъ и буемъ, и въ послѣднюю старость суждену [съ юношами][10]. и будеши наказанъ (і) истиненъ, і искушенъ пре всяцѣ живущи. дщи ѿца смотрелива восхлащена, бдѣніе и печаль (-)[11] ѿгони сонъ. въ юности ея никогда презрися, и съ живущими да никогда възненавидѣна будетъ въ двьствѣ еда како оскверниcя, и въ ѿчихъ ея непразна будетъ. [и][12] съ мужемъ сущи да не когда преступитъ, и съ живущими да не когда страждь не будетъ. о дщери безъстуднѣи сътвори блюденіе, еда како сътво-

грішника буде знищине. **12** Дбай за ім'я, бо воно тобі залишається більше, чим тисячі скарбу золота. **13** Число днів доброго життя і добре ім'я зостанеться навіки. **14** Зберігайте напоумлення миром, діти! Мудрість же схована і невиявлений скарб. Яка користь від них обох? **15** Кращою є людина, що відкриває свою дурноту, чим людина, що ховає свою мудрість. **16** Тому, отже, засоромтеся моїм словом. Бо зовсім немає сорому зберігати добро, і не все всім вірою вважається за добре. **17** Завстидайтеся батька і матері відносно розпусти і сильного і володаря відносно брехні, **18** судді і князя задля проступку, збору і народу задля беззаконня, **19** спільника і друга задля неправедності, і місця, де проживаєш, за злодійство, **20** і божої правди, і завіту, і першого сидіння при столі, **21** і обману брання і давання, і вітань за мовчання, **22** і вигляду жінки-розпусниці, і відвернення обличчя від кревного, **23** і від забирання частки і давання, і від задивляння на заміжню жінку, **24** і від обману її рабині, і від приходу до її ліжка, **25** від слів погорди на друга, і що не дав погордити.

Глава 42

як. 2

26 Не *повторяй слово, ані почуте, і розкриття тайних слів. **27** І будь сором'зливим і правдомовним, і тим, що знаходить ласку перед всякою людиною. **42,1** Не стидайся цим, і не візьми лице грішити **2** за закон Всевишнього, і завіт, і за суд, щоб оправдати безбожного, **3** за спільне слово, і за подорожуючого, і за подання насліддя друга, **4** і за правдиві мірила і міру, і за придбання великого і малого, **5** і за різницю продажі і купівлі, і за велике напоумлення дитині, і окровавити ребра злому рабові. **6** На поганій жінці печать є добра. І де є багато рук, замкни. **7** Що лише передаси числом і мірою, дай і візьми все на письмі. **8** Відносно напоумлення нерозумного і дурного, і до останньої старості засудженого з юнаками: і будеш напоумлений, і правдомовний, і досвідчений перед кожним живим. **9** Дбайлива дочка батька похвалена – чування і журба відганяє сон. В її молодості, щоб часом не була залишена, і з живучими, щоб часом не була зненавиджена. **10** В дівоцтві, щоб часом не була опоганена, і в її батьківських *оселях* не стала вагітною, і, будучи з чоловіком, щоб часом не переступила, і з живучими, щоб часом не була бійка. **11** Постав сторож над безсоромною дочкою, щоб часом ти не зробив радість ворогам і помовку в місті відлученої від народу, і вона

не завстидала тебе в численному народі. **12** Не задивляйся на красу кожної людини, і посеред жінок себе не зачисляй. **13** Бо від одежі виходить міль і лукавство – від жінки. **14** Кращою є злоба чоловіка, ніж жіноча краса, і жінка, що не соромиться, – погорда. **15** Згадаю ж господні діла, які я побачив, визнаю в господніх словах його діла. **16** Сонце, що світить, поглянуло на все, і господньої слави повні його діла. **17** Чи не зробив так Господь, щоб святі визнавали всі його подиву гідні діла, які скріпив Господь Вседержитель, щоб все скріпилося його славою. **18** Безодню і серце Він дослідив, і над їхніми подвигами роздумав. Бо Господь пізнав усяку совість і поглянув на знак віку, **19** сповіщаючи минуле і будуче. І Він відкриває слід таємного. **20** Його не минув всякий задум, і не затаїлося від нього ані одне слово. **21** Він прикрасив величність своєї мудрості, що є з-перед віків і на віки. Він ані не додасть, ані воно не зменшиться, і не потрібно було йому ні одного радника. **22** Якими бажаними є всі його діла і є, наче іскра, щоб побачити. **23** Все це живе і залишається навіки в усіх ділах, і все слухається. **24** І все подвійне, одне перед одним. І не зробив ні одного ж бракованим. **25** Одне від одного добро скріпило. І хто насититься, бачачи його славу?

ри́ши (-)[13] ѡ҆брадова́нїе врагѡ̑ (и҆) бесѣ́ду, въ гра́дѣ (-)[14] ѡ҆лꙋчена людїи и҆ посрамитъ тѧ в наро́дѣ мно́ѕѣ· (Не зри на доброту̀ всѧкаго чл҃ка)[15], и҆ посредѣ̀ женъ не съчета́исѧ. Ѿ ри́зъ бо и҆схо́дѧтъ мо́леве, и҆ ѿ жены̀ лꙋка́въство [-][16]. Лꙋчше ѕлоба мꙋ́жеска, нежели добродѣ́тель женьска. И҆ жена̀ не срамѧ́щаѧсѧ поношенїе· Помѧнꙋ ꙋ҆бо дѣла гн҃ѧ, (-)[17] ꙗ҆̀же видѣ̀ исповѣмъ въ словесѣ́ гн҃ихъ дѣла є҆го· (-)[18] С҃лнце свѣтѧ́сѧ на всѧ̀ призрѣ, и҆ сла́вы [є҆го][19] и҆спо́лнь дѣла є҆го· Не сътвори ли стымъ гь и҆сповѣ́дати всѧ чюдеса̀ є҆го, ꙗ҆̀же ꙋ҆тверди гь вседръжитель, ꙋ҆твердитисѧ (всемꙋ сла́вою є҆го)[20]· Безднꙋ и҆ срце и҆слѣди, и҆ въ коварьствѣ и҆хъ ра́змысли· Разꙋмѣ бо гь всѧкꙋ совѣсть и҆ призрѣ на зна́менїе вѣка. възвѣща́ѧ мимоше́шаѧ и҆ бꙋдꙋщаѧ, и҆ ѿкрыва́етъ слѣдъ та́иныи· Не прейде є҆го всѧко помышленїе, и҆ не ꙋ҆таисѧ ѿ него̀ ни є҆ди́но сло́во. величїе премꙋ́дрости своеѧ̀ ꙋ҆краси, ꙗ҆̀же є҆ прежде вѣкъ и҆ на вѣки. ни приложи́ ни ꙋ҆малисѧ и҆ не потребова ни є҆ди́ного совѣтника· Ко́ль сꙋть всѧ дѣла є҆го въжделѣна, и҆ до и҆скры є҆сть видѣти· Всѣ сїе живетъ и҆ пребыва́етъ на вѣкъ, въ всѣхъ дѣлехъ и҆ всѐ послꙋша́етъ. [и҆][21] всѐ сꙋгꙋбо є҆дї́но прѣ є҆ди́нѣ, и҆ не сътвори ни є҆ди́ного (же) скꙋдна· Є҆ди́но ѿ є҆ди́наго ꙋ҆тверди блгаѧ, и҆ кто насытитсѧ зрѧ̀ сла́вꙋ є҆го·

Глава 43

1 Гордість висоти, твердь чистоти, вид неба в видінні слави, **2** проповідуючи сонце у явленні, подиву гідний посуд у виході – діло Всевишнього. **3** У свій полудень сушить країну, і перед його спекою хто встоїть? **4** Піч, що стереже діла і спеку, потрійне сонце, що палить гори, куриво вогняне, дим. І видаючи промені, воно затемнює очі. **5** Великий Господь, що його зробив, і своїми словами приспішив хід. **6** І місяць всім у свій час показує роки, і знак віку. **7** Від місяця – знак свята, світило, що зменшується до кінця. **8** Місяць за своїм іменем є те, що подиву гідно виростає в зміні, посуд притчей на висоті, що світить на небесній тверді. **9** І небесна краса – слава звізд, прикраса, що світить на господніх висотах. **10** Словами святих стануть засуди, і не послабнуть у своїх сторожах. **11** *Глянь на дугу і поблагослови Того, що її створив, вона дуже гарна своїм світінням. **12** Вона оточила небо кругом слави – руки Всевишнього її розтягнули. **13** За його наказом поспішився сніг і спішать стріли його

мой1. 9

Гл҃а, м҃г·

Възвышенїе высоты̀ ꙋ҆твер́женїе ѡ҆чищенїѧ. зракъ нб҃си видѣнїе славы, слнце въ ꙗ҆вленїе проповѣда́ѧ въ и҆схо̑, съсꙋдъ дивенъ дѣло вышнѧго. преполɣденїемъ своимъ и҆сꙋша́етъ странꙋ, и҆ пра́мо варꙋ є҆го кто постоитъ. пещь [стрегꙋщїѧ][1] (дѣла и҆ вара)[2], трегꙋбо слнце жегыи горы. кꙋренїе ѡ҆гнено дымъ, и҆ простираѧ лꙋча ѡ҆мрача́етъ ѡ҆чи· Велїи гь сътворен є҆го, и҆ словесы своими потща шествїѧ· И҆ лꙋна̀ [всѣмъ][3] въ (свое врема)[4] ꙗ҆вла́етъ лѣта, и҆ зна́менїе вѣка. Ѿ лꙋны зна́менїе пра́зника, свѣтило ꙋ҆малѧ́ѧсѧ на конѣ· Лꙋна̀ по и҆мени є҆ѧ є҆сть возрастающи дивно въ и҆змѣненїе. сосꙋдъ при́чей на высотѣ, на тверди нб҃ни свѣтѧщисѧ· [И҆][5] доброта̀ нб҃наѧ слава ѕвѣ́зднаѧ, красота свѣтѧщисѧ на высоки гн҃ихъ· Словесы стыхъ станꙋтъ ѡ҆сꙋжденїѧ, и҆ не и҆мꙋтъ ѡ҆слабити въ (хранилищихъ)[6] и҆хъ· *Виждь дꙋгꙋ и҆ блв҃и сътворшаго и҆, ѕѣло красна свѣтенїемъ своимъ. Ѡ҆крꙋжи нбо ѡ҆крꙋженїе славы. рꙋцѣ вышнѧго простросте є҆. повеленїе є҆го потщасѧ снѣгъ, и҆

а мо а

въскорѧ́етъ мо́лнїѧ (сꙋдебъ)[7] є҆гѡ̀· Сегѡ̀ ра́ди ѿве́рзошасѧ сокро́вища, и҆ па́рѧтъ ѻ҆́блацы ꙗ҆́кѡ пти́цы. вели́чїемъ свои́мъ ᲂу҆крѣпи̑ ѻ҆́блаки, и҆ сокрꙋши ка́менїе гра́дное. [и҆ возрѣ́нїемъ є҆гѡ̀ подви́жасѧ го́ры, [и҆][8] во́лею є҆гѡ̀ възлѣ́етъ ю҆́гъ· Гла҃ гро́ма є҆гѡ̀ поноси̑ земли,][9] и҆ бꙋ́рѧ сѣ́верова и҆ ви́хоръ вѣ́тра· ꙗ҆́кѡ пти́ца парѧ́щи сы́плетъ снѣ́гъ, и҆ ꙗ҆́коже прꙋ́зи (-)[10] спаде́нїа є҆гѡ̀. добро́тѣ бѣ́лости єгѡ̀ поди́вится ѻ҆́ко, и҆ ѡ҆ доже́нїи є҆гѡ̀ ᲂу҆жасне́тсѧ срⷣце. (-)[11] и҆не́й ꙗ҆́кѡ со́ль на земли̑ сы́плетъ, и҆ смерзъ́шисѧ быва́етъ на концы̀ ѻ҆́стра̀. сꙋде́нъ вѣ́тръ сѣ́веръ възвѣ́етъ, и҆ смерзне́тсѧ ле́дъ ѿ воды̀. на вса́ко събо́рище во́дное ѻ҆бита́етъ, и҆ ꙗ҆́кѡ въ бро́нѧ ѻ҆блечетсѧ (водо́ю)[12]. поѧ́стъ го́ры и҆ пꙋсты́нѧ пожже́тъ, и҆ ᲂу҆гаси́тъ травꙋ̀ ꙗ҆́кѡ ѻ҆́гнь. и҆сцѣле́нїе все тща́нїемъ мгла, (и҆) роса̀ срѣта́ющи ѿ ва́ра ᲂу҆ти́шитсѧ· Мы́слїю є҆гѡ̀ преста̀ без́дна, и҆ насадѝ є҆́и (гь҃) ѻ҆́токи· Плава́ющїи мо́ре повѣ́даю бѣдꙋ̀ є҆ѧ̀, и҆ слꙋ́хомъ ᲂу҆́шїи на́шихъ чюди́мсѧ. [и҆][13] тꙋ̀ сꙋ́ть сла́вна и҆ чꙋ́дна дѣ́ла [є҆гѡ̀][14], пестро́стїю вса́каго живо́наго, (ки́тове)[15] є҆гѡ̀ ра́ди (созда́ни. бл҃гоᲂу҆ха́нїе конч́ина є҆гѡ̀)[16], и҆ сло́вомъ є҆гѡ̀ (сожже́тсѧ)[17] все· Мно́го и҆́мамы рещи и҆ не и҆́мамы постигнꙋ́ти, и҆ сконча́нїе слове́съ (всего и҆́мъ)[18]· Славѧ́ще гдѣ̀ ᲂу҆крѣпи́мсѧ, то́й бо вели́къ па́че всѣ́хъ дѣ́лъ свои́х· Стра́шенъ гь҃ и҆ ѕѣло вели́къ, и҆ чꙋ́дно може́нїе є҆гѡ̀· *Славѧ́ще га҃ възнесѣ́тесѧ, є҆ли́кѡ а҆́ще мо́жете приспѣ́етъ бо и҆ є҆ще. [-][19] възносѧ́щїи є҆гѡ ᲂу҆мно́житесѧ крѣ́постїю, (и҆) не трꙋди́тесѧ не и҆́мате бо постигнꙋ́ти. кто̀ вѣдѣ̀ є҆гѡ̀ і҆ и҆сповѣ́сть, и҆ кто̀ възвели́читъ є҆гѡ̀ ꙗ҆́коже є҆́сть· Мно́го сокрове́но є҆́сть вѧ́щеи сего, ма́ло бо ви́дѣхомъ дѣ́лъ є҆гѡ̀. все̑ бо сотворѝ гь҃, и҆ бл҃говѣ́рнымъ да́стъ премꙋ́дрость·

ѱа҃лѡ ле

судів. **14** Через це відкрилися скарбниці і ширяють хмари, як птахи. **15** Своєю величністю Він закріпив хмари – і побило каміння граду. **16** І його поглядом гори зрушаться, і його волею подує південний вітер. **17** Голос його грому, і північна буря, і вихор вітру погрозив землі. **18** Він посипає сніг, наче птахи, що летять, і його падання, наче саранчата. Красу його білості око споглятиме, і його дощем жахнеться серце. **19** Він сипле іней, як сіль, на землю, і замерзши стає гострим на кінцях. **20** Повіє зимний північний вітер, і замерзне лід від води. На всякому водному зборі замешкає, і зодягнеться водою, як у броню. **21** Поїсть гори, і спалить пустині, і загасить траву, як вогонь. **22** Все лікування приспішує мряка, і роса, що зустрічає від спеки, звеселиться. **23** Його думкою спинилася безодня, і Господь в ній посадив острови. **24** Ті, що плавають морем, розповідають про її труди, і ми дивуємося слухові наших вух. **25** І там є славні і подиву гідні його діла, різновидність всякого життя, кити, **26** що задля нього створені. Запашність – його кінець, і його словом все буде спалене. **27** Маємо багато сказати, і не охопимо все, і кінець слів. Все ним. **28** Хвалячи, де закріпимося, бо Він великий, понад всі свої діла. **29** Страшний Господь і дуже великий, і його сила подиву гідна. **30** *Прославляючи Господа, піднесіться вгору, скільки лиш зможете, то іще Він перевищить. Ви, що Його підносите, помножтеся силою, і не трудіться, бо не охопите. **31** Хто Його побачив і розповість? І хто звеличить Його таким, яким Він є? **32** Багато більше є схованого від цього, бо ми побачили мало його діл. **33** Бо Господь зробив все і дав мудрість побожним.

пс. 35

Гла҃, м҃д·

Р[ъсхва́лимъ][1] ᲂу҆бо мꙋ́жа сла́вны, и҆ ѻ҆́тца на́ша в бы́тїи· Мно́гꙋ сла́вꙋ созда̀ гь҃ вели́чїѧ своего, ѿ вѣ́ка госпо́дствꙋюще въ црⷭ҇твїи҆ свои́х. и҆ мꙋ́жи и҆мени́ти си́лою, совѣща́вающїи ра́зꙋмом и҆х· Провѣща́ющеи въ прⷪ҇рцѣхъ старѣ́шины лю́демъ въ мы́слехъ, и҆ ра́зꙋмомъ кни́жства лю́дїи премꙋ́дрости словеса. наказа́нїемъ и҆х и҆скꙋ́ще гла́са мꙋсꙋ́кїиска, и҆ повѣ́дающе повѣ́сти въ книга́х· Мꙋ́жи бога́тїи дарова́нїи крѣ́постїю ми́рно живꙋ́ще въ жили́щехъ свои́х. все си̑ въ родѣ́х прославлени бы́ша, и҆ въ днехъ и҆х похвала· Сꙋть в ни́х и҆́же ѻ҆ста́виша и҆́мѧ и҆сповѣ́дати хвалы̀. и҆ сꙋ́ть и҆́же не ѻ҆ста́виша па́мѧти, и҆ поги́боша

Глава 44

1 Похвалім же славних мужів і наших батьків в бутті. **2** Велику славу своєї величності створив Господь відвіку, **3** пануючи у своїх царствах. І мужі славні силою ті, що змовляються їхнім розумом, що сповістили в пророках, **4** старшини народу в радах і розумі книжності народу. Слова премудрості їхнім напоумленням**5** шукаючи, музичний голос, і розповідаючи повісті в книгах. **6** Багаті мужі обдаровані силою, що мирно жили у своїх поселеннях. **7** Ці всі були прославлені в родах, і в їхніх днях похвала. **8** Є в них ті, що оставили ім’я, щоб визнавати хвали. **9** І є ті, які не залишилися без пам’яті, і згинули, як ті, що не є. І були, як ті, що не були, і

їхні діти після них. **10** Але ці є милосердні мужі, яких праведності не були забутими. **11** З їхнім насінням залишиться добро, наслідя – їхні нащадки. **12** Їхнє насіння є в завіті, і їхні діти через них. **13** Довіку останеться їхнє насіння, і їхня слава не вигубиться. **14** Їхні тіла були поховані в мирі, а їхні імена живуть у роди. **15** Про їхню мудрість розповідатимуть народи, і їхню похвалу церква сповістить. **16** *Енох добре вгодив Господеві і перемінив образ покаяння для родів. **17** *Ной знайшовся досконалим і праведним, і в часі гніву сталася зміна. Через це він став останком землі, коли був потоп. **18** З ним були укладені завіти віку, щоб не вигублене було після того всяке тіло. **19** *Авраам – великий батько множества народів. І не був знайдений він порожнім у славі. **20** Він зберіг закон Всевишнього і був з Ним у завіті. І поставив завіт на його тілі, і в випробуванні він знайшовся вірним. **21** Через це Він поставив з ним клятву, щоб благословенними були народи в його насінні, щоб його розмножити, як порох землі, і підняти вгору його насіння, як звізди, і щоб вони успадкували від моря аж до моря і від рік до кінців землі. **22** *І в Іссакові Він поклав так через його батька Авраама. **23** Він заповів благословення всім людям. *І воно спочило на голові Якова. Той пізнав його у своїх благословеннях, і поставив його в наслідя, і відлучив його частини. На 12-ть племен Він поділив його, вивів з нього чоловіка милосердя, що знайшов ласку перед усяким тілом.

мой1. 5 муд. 2 єв. 11; мой1. 6; мой1. 17 рим. 4; мой1. 22; мой1. 28

ꙗ҆́кѡ не сѹ́щеи. И҆ бы́ша ꙗ҆́кѡ не бы́вше, и҆ ча̑да и҆́хъ по ни́хъ, но сі́и мѹ́жи млⷭ҇тивїи, и҆̀же пра́вды не забве́ны бы́ша. съ сѣ́менемъ и҆́хъ пребѹ́детъ добро̀, наслѣ́дїе и҆́щадїѧ и҆́хъ. въ завѣ́тѣ є҆́сть сѣ́мѧ и҆́хъ, и҆ ча̑да и҆́хъ и҆́хъ ра́ди, до̀ вѣ́ка пребѹ́детъ сѣ́мѧ и҆́хъ, и҆ сла́ва и҆́хъ не потреби́тсѧ. тѣлеса̀ и҆́хъ въ ми́рѣ погребе́на бы́ша, а҆ и҆мена̀ и҆́хъ живѹ́тъ в ро́ды. Премѹ́дрость и҆́хъ и҆сповѣ́дѧтъ лю́дїе, и҆ похвалѹ̀ и҆́хъ и҆сповѣ́сть цр҃кви. *Е҆но́хъ ѹ҆го́ди гв҃и, и҆ преложѝ ѡ҆́бразъ покаѧ́нїѧ ро́домъ. *Но́е ѡ҆брѣ́тесѧ съвръше́нъ (и҆) пра́веденъ, [и҆][2] въ вре́мѧ гнѣ́ва бы́сть и҆змѣне́нїе. Сего ра́ди бы́сть ѡ҆ста́нокъ земли, є҆гда̀ бы́сть пото́пъ. завѣ́ти вѣ́ка положени бы́ша с ни́мъ, да не потреби́тсѧ (по то́мъ)[3] всѧ́ка пло́ть. *А҆враа́мъ вели́кїи ѿц҃ъ мно́жествѹ ꙗ҆зы́къ, и҆ не ѡ҆брѣ́тесѧ то́щенъ въ сла́вѣ. и҆̀же съблюдѐ зако́нъ вы́шнѧго, и҆ бы́сть въ завѣ́тѣ с ни́мъ. [и҆][4] на пло́ти є҆го̀ поста́ви завѣ́тъ, и҆ въ напа́сти ѡ҆брѣ́тесѧ вѣ́ренъ. Сего ра́ди клѧ́твѹ поста́ви с ни́мъ, бл҃ви́тисѧ ꙗ҆зы́комъ ѡ҆ сѣ́мени є҆го̀. Ѹ҆мно́жити є҆го̀ ꙗ҆́кѡ пе́рсть земли̑, и҆ ꙗ҆́кѡ ѕвѣ́зды въздвигнѹ́ти сѣ́мѧ є҆го̀. и҆ ѡ҆блада́ти и҆мъ ѿ мо́рѧ до мо́рѧ, и҆ ѿ рѣ́къ до ко́нецъ земли. *І҆ ѡ҆ и҆саа́цѣ положѝ сице, а҆враа́ма ра́ди ѿц҃а є҆го̀. бл҃ве́нїе всѣ́мъ чл҃кѡмъ (завѣща)[5]. *(и҆)[6] преста̀ на главѣ̀ і҆а́ковли. позна̀ є҆го̀ бл҃ве́нїи свои́ми, и҆ да́сть є҆го̀ въ наслѣ́дїе, и҆ ѿлѹчи ча́сти є҆го̀ на колѣ́нъ в҃і (раздѣли и҆)[7] и҆зведѐ ѿ него̀ мѹ́жа мл҃ти, ѡ҆брѣта́ющаго бл҃года́ть (предъ)[8] всѧ́кою пло́тїю.

а҃ мо є҃ мѹ҃ро в҃ єѵрео а҃і; а҃ мо ѕ҃; а҃ мо з҃і крм д҃; а҃ мо к҃в; а҃ мо к҃и

Глава 45

1 Улюбленого Богом і людьми Мойсея, якого пам'ять у благословеннях, **2** Він його уподібнив до слави святих і звеличив його в страсі ворогів. **3** В його словах Він поставив знаки. *Він прославив його перед царським лицем і заповів йому для його народу, і Він показав йому свою славу. **4** Вірою і лагідністю його освятив, і вибрав його з усякого тіла. **5** *Ти дав йому почути свій голос і ввів його в мряку. І дав йому перед лицем народу закон життя, розуміння, щоб Якова навчити завіт та Ізраїля його судьби. **6** *Він підняв вгору Аарона, святого, подібного до нього, з племені Левія. **7** Поставив йому завіт віку, і дав йому священство народу. Блаженним зробив його, окрасою, і підперезав його одежею слави. **8** Він зодягув його в досконалість похвали, закріпив його посудом сили, штанами, і подирем, і епомидом. **9** *І ото-

мой2. 11; мой2. 6; мой2. 4; мой2. 28

Гла҃, м҃е.

Възлю́бленна бг҃омъ и҆ чл҃ки мѡѷсе́ѧ, є҆мѹ́же па́мѧть въ бл҃ве́нїихъ. Ѹ҆подо́би є҆́сть є҆го̀ сла́вѣ ст҃ыхъ, и҆ възвели́чи є҆го̀ въ стра́сѣ вра́гъ, въ словесѣ́хъ є҆го̀ ѕна́менїѧ ѹ҆ста́ви. *Просла́ви є҆го̀ пре́дъ лице́мъ цр҃ьскимъ, [и҆][1] заповѣ́да є҆мѹ̀ к лю́дем є҆го̀. и҆ показа є҆мѹ̀ сла́вѹ свою̀. Вѣ́рою и҆ кро́тостїю (ѡ҆ст҃и є҆го)[2], [і҆][3] и҆збра̀ є҆го̀ ѿ всѧ́коѧ пло́ти. *Ѹ҆слы́шанъ сътвори́лъ є҆сѝ є҆мѹ̀ гла́съ сво́и, и҆ вове́де є҆го̀ въ мглѹ̀. и҆ да́сть є҆мѹ̀ пре́дъ лице́мъ (лю́дїи)[4], зако́нъ жи́зни [-][5] хѹдо́жества. наѹ҆чи́ти і҆а́кова завѣ́тѹ, и҆ сѹдба́мъ є҆го̀ і҆и҃лѧ. *А҆аро́нъ въздви́же ст҃а, подо́бна є҆мѹ̀ (-)[6] ѿ колѣ́на леѵи́ина. поста́ви є҆мѹ̀ завѣ́тъ вѣ́ка, и҆ да́сть є҆мѹ̀ і҆ере́йство лю́дїи ѹ҆бл҃жи́лъ є҆го̀ є҆́сть ѹ҆краше́нїемъ. и҆ препоѧ́са є҆го̀ ѡ҆де́ждею сла́вы, ѡ҆блече є҆го̀ въ совръше́нїе хвале́нїѧ (-)[7] ѹ҆твердѝ є҆го̀ сосѹ́ды крѣ́пости. ѡ҆стегньми и҆ поди́ремъ

в҃ мо а҃і; в҃ мо ѕ҃; в҃ мо д҃

в мо їи

и єпомидою. и *окружь єго шипки златыми, (и) звонцы многими окрѣтъ глашати гласъ ступаніа єго. слышанъ гл҃а творити въ цр҃кви въ памать сн҃ом людіи єго. одежа (свѣтла)[8] съ злат҃о и акинѳъдомъ, и перфирою, дѣлом пестромъ дѣлано. словны суда извѣствованіе истины. истикано [-][9] дѣломъ художничемъ, каменіи многоцѣнными, истуканіемъ печати свазани злат҃о. каменнаго дѣлатела на памать въ писанію, истуканно по числу колѣнъ ін҃лвъ· вѣнець златъ верху клобука, (и) облъкше печати ст҃ыиныа. похвал҃ чт҃и дѣло крѣпости, въжделѣнно очію красима· Красна прежде єго не быша таковаа до вѣка. не облечеса иноплеменникъ, точію сн҃ове єго (-)[10], и внучата єго пр҃но. жрътвы ихъ пожрътвы по вса дн҃и пр҃но дважды· *Исполни моvсіи руцѣ, и помаза єго єлеомъ ст҃ым быть єму на завѣтъ вѣченъ, и сѣмени єго въ дн҃и вѣка· Служити єму вкупѣ и сщ҃енъствовати, и бл҃вити люди єго именемъ [єго][11]. Избра єго ѿ всѣхъ живы҃, принести жрътву гв҃и, димїамъ и бл҃гоухані҃а на памать, на оцыщеніе людемъ [твоимъ][12]. дасть єму заповѣди своа въ власть в завѣтѣ судеѵ. научити іакова свѣдѣтельстві҃е и закон҃о єго [призвати][13] ін҃ла· *въсташа нань тужді и, и възревноваша єму в пустыни, мужи иже о (дафанѣ)[14], и авиронѣ, и (с немъ)[15] коре҃о въ ıарость и гнѣвъ. видѣ гь҃ и не бл҃говоли, и скончашаса [ıаростію и гнѣвомъ][16]. Сътвори (-)[17] знаменіа погубити [а҃][18] огнемъ пламене [и҃][19]. И приложи ааронови славу, и дасть єму наслѣдіе, начатки житъ раздѣли єму. хлѣбъ (уготови на сытость прежде)[20], ибо жрътвы гн҃и изъıадатъ, ıаже дасть єму и сѣмени єго· обаче въ земли людіи не наслѣдъствитъ, и (в людехъ не будетъ єму части)[21], той бо часть твоа и наслѣдіе. и финеосъ сн҃ъ єлїазаровъ третіи въ славѣ, ревнуаи страху гн҃ю. і (єже посрамити люди єму)[22]. бл҃гтію вола дш҃а єго и помолиса за ін҃ла· *Сего ра҃ поставленъ єму быть завѣтъ миренъ, повелитель ст҃ъ [-][23] людемъ своимъ, даже (буд҃е єму)[24] и сѣмени єго сщ҃енъства величество въ вѣки· И завѣтъ дв҃ду сн҃у ієсеову ѿ колѣна іоудова, наслѣдъство цр҃ьско сн҃а ѿ сн҃а єдінаго. достоаніе аарону и сѣмени єго. да дасть на҃ прем҃удрость въ ср҃ци҃ наши҃, судити людемъ єго въ правду. да не потребитса бл҃гаа ихъ, и слава и҃ в роды ихъ·

г мо и

д мо ѕі

д мо ке
а ма в

чив його золотими ґранатовими яблуками, і численними дзвіночками довкруги, щоб видавали звук його ходи, робити в церкві чутний звук на пам'ять синам його народу. **10** Одіж світла з золотом, з синьою матерією і багряницею, зроблена тканим ділом *зі* словами суду – об'ява правди, виткана мистецьким ділом, **11** *з* дорогоцінним камінням, різьбленням печаті, зв'язаним золотом, каміння робітника на пам'ять письмом, вирізьбленим за числом племен Ізраїля. **12** Золотий вінець на верху клобука. Він зодягав печаті святості, похвалу честі, діло сили, любе очам, прикрашене. **13** Перед ним не було такого гарного довіку. Не зодягнувся *ним* чужинець, лише постійно його сини і його внуки. **14** Їхні жертви були жертвувані кожного дня постійно, двічі. **15** *Мойсей наповнив руки і помазав його святою олією. Воно стало на вічний завіт йому і його насінню до днів віку. Щоб йому заразом служити, і бути священиком, і благословити його народ іменем Його. **16** Він вибрав його з усіх живих, щоб приносити жертву Господеві, ладан і запашність на пам'ять, на очищення твоєму народові. **17** Він дав йому свої заповіді на владу в завіті судів, щоб навчати Якова свідчень і прикликати Ізраїль до його законів. **18** *Проти нього повстали чужі, і позаздрили йому в пустині мужі, що при Дафані і Авироні, і з ним кореїв *збір* в люті і гніві. **19** Побачив Господь і не вподобав, і скінчилися в гніві та гнівом. Він зробив знаки, щоб знищити їх вогнем їхнього полум'я, **20** і додав Ааронові славу, і дав йому насліддя. Він відділив йому первоплоди рослин, першим приготував хліб до ситості. **21** Бо і їстимуть господні жертви, які Він дав йому і його насінню. **22** Однак в землі народу він не матиме насліддя, і в народі не буде йому частки, бо Він – твоя частка і насліддя. **23** І Финеос, Елеазарів син, третій у славі, що ревнував в господньому страсі і щоб засоромити йому народ ласкою волі його душі. І він помолився за Ізраїля, **24** *через це йому було поставлено мирний завіт. Він – святий правитель своєму народові. Щоб величність священства була йому і його насінню навіки. **25** І завіт Давидові, Єссеєвому синові, з юдового племені, – царське насліддя сина від одного сина. Насліддя Ааронові і його насінню. **26** Хай Він дасть нам мудрість у наших серцях судити його народ в праведності, щоб не було знищене їхнє добро і їхня слава в їхні роди.

мой3. 8

мой4. 16

мой4. 25
мак1. 2

Глава 46

1 Сильний у війні Ісус Навин, і той замість Мойсея був між пророками. Він став за його іменем великим на спасіння його вибраних, щоб помститися на тих ворогах, що повстали проти нього, щоб успадкував Ізраїль. **2** Він був прославлений підніманням його рук і коли простягав спис проти міст. **3** Хто перед ним так став? Чи не Сам Господь побив його ворогів **4** його рукою? (іс нав. 10) *Назад пішло сонце, і один день став як два. **5** Він закликав до могутнього Всевишнього, коли його довкруги гнітили вороги, і великий Господь вислухав його. Камінням граду кріпкої сили **6** скинув він війну проти народів. І він нищачи знищив противників, щоб народи пізнали його зброю, що його війна перед Господом. **7** Бо він пішов вслід за силою Всевишнього. І в Мойсеєвих днях милосердя зробив він і Халев, син Єфонів, щоб стати проти ворога, спинити народ від гріха і спинити нарікання лукавства. (мой4. 14) **8** *І вони, будучи два, спаслися з шістсот тисяч піших, щоб ввести їх в насліддя на землю, що видає молоко і мед. **9** І Господь дав силу Халевові, і вона залишилася з ним аж до старості, щоб він пішов на силу землі і захопив насліддя його насінню, **10** щоб побачили всі ізраїльські сини, що є добрим ходити вслід за Господом. **11** І судді, кожний за своїм іменем, скільки їх серце не розпустувало і скільки їх не відвернулося від Господа, хай буде їхня пам'ять в їхньому благословенні, **12** і їхні кості хай процвітуть зі свого місця і їхнє ім'я, що переходить на прославлених синів. **13** Самоїл, улюблений своїм Господом господній пророк, що встановив царство і помазав князів над його народом. **14** Господнім законом він судив збір, і Господь відвідав Якова. **15** Його вірою пророк був випробуваний, і пізнано було у вірі, що він вірний, видючий. (црс1. 7) **16** *І він прикликав сильного Господа, коли його гнобили довкруги вороги, коли несли молочне ягня. **17** І Господь загримів з неба і великим голосом дав почути свій голос, (црс1. 7) **18** *і вигубив тирських володарів і всіх филистимських князів. (црс1. 12) **19** *І перед часом вічного сну він засвідчив перед Господом. Від майна і до обуви, від усякого тіла він не взяв, йому не зробила закиду ні одна людина. **20** І після того, як він упокоївся, пророкував і показав цареві його смерть. І з землі підняв свій голос пророцтвом, щоб вигубити беззаконня народу.

Гла҃, м҃ѕ.

Крѣпокъ на бранехъ і҆исусъ [-][1] навві́инъ, и в моѵсі́а мѣсто бысть въ пророцѣхъ. иже бысть по имени его велик, на спасенїе избранныхъ его, мстити въстающая (нань) враги, яко да наслѣдъствии і҆и҃ла. иже прославленъ бысть въздвиженїемъ руку его, и внегда простираше (копїе)[2] на грады. кто преже его сице ста. супостаты (его самъ гь҃ поразѝ)[3], не рукою ли его. *въспятися слнце, и единъ днь бысть яко два. призва вышняго сильна, егда оскорбляху его врази окрестъ, и послуша его велїи гь҃ каменїемъ градньмъ силы крѣпкїя. низверже (брань на языки)[4], и низложенїемъ низложи противники. да познаютъ языцы оружїе его, яко пред гм҃ъ брань [его][5], (-)[6] въ слѣдъ бо силы и де (вышняго)[7]. и во дни моѵсїовы сътвори млсть сеи и халевъ снъ иефониинъ, стати противу [врага][8], удръжати люди ѿ грѣхъ, и устави ти ропотъ лукавъства. *и та два сущи спасена быста ѿ шести сотъ тысящъ пѣшцевъ, въвести и въ наслѣдствїя на землю истачающи млеко и медъ. и дасть гь҃ (крѣпость халеву)[9], и даже до старости пребысть у него. найти ему на крѣпость земли, и сѣмени его удръжа наслѣдїе. яко да видятъ вси снове і҆и҃лви, иже добро есть ходити въ слѣдъ гд҃а. и судїя когождо именемъ своимъ, елико ихъ не любодѣиствова срдце, и елико ихъ не ѿвратишася ѿ гд҃а. буди память ихъ въ блвенїи (ихъ), [и][10] кости ихъ процветутъ ѿ мѣста своего. і имя ихъ пременяемо на снѣхъ прославленыхъ (-)[11]. възлюбленъ гм҃ъ своимъ самоилъ пррокъ гнь, устроивыи црство и помаза князя надъ людми его. закономъ гнимъ суди сонму, и посѣтѝ гь҃ і҆акова вѣрою его испытанъ бысть пррокъ. и познанъ бысть въ [вѣре][12] [-][13] вѣренъ видѣнїемъ. *и призва гд҃а сильна егда оскорбляху (его врази)[14] окрестъ, приношенїемъ суща агньца млечна. и възгремѣ с нбсе гь҃, и гласомъ велїимъ услышанъ сътворѝ гласъ свой. *и потребѝ влки тѵрскїя, и вся князя филистимскїя. *и прежде времене успенїя вѣка, свѣдѣтельствова пред гм҃ъ (-)[15]. ѿ имѣнїи и до сапогъ ѿ всея плоти не взя [-][16] не сътвори ему поноса ни едїнъ чл҃къ. и по успенїи его пррчествова, и показа црви смерть свою. и въздвиже ѿ земли гласъ свой пррчествомъ, истребити беззаконїя людїи.

Гла҃, мз҃·

в҃ цр҃ з҃
а҃ пара҃ зі

И по* немъ въста̀ наданъ прⷪ҇рчествовати въ дни дв҃ды Ꙗкоже тукъ ѿлучⷱ҇ ѿ [ѻлътарѧ][1], тако (и҆) дв҃дъ ѿ сн҃въ і҆и҃левыхъ. *со львы̀ и҆гра̀ ꙗко с козлищи, и҆ с медвѣдьми ꙗко съ агньцы ѻвчими въ ю҆ности своеи· *не оубилъ ли и҆сполина, и҆ ѿнѧтъ поношенїе ѿ людїи. егда простретъ руцѣ пращею каменемъ, [-][2] низложити гордынѧ голїадову. призва̀ бо г҃а вышнего, и҆ дадѐ въ десницу его крѣпость, низложити чл҃ка силна на брани, [и҆][3] въздвигнути рогъ людїи своихъ. *се̑ въ тмаⷨ҇ (прославилъ еси)[4] [-][5], и҆ [въсхвали][6] его ѻ бл҃венїи (-)[7] егда же носити ему вѣнецъ славы. *(г҃ь) потреби бо враги ѻкрⷭ҇тъ и҆ оунничижи филистимлѧны противники до днешнѧго дн҃е. съкруши̇ и҆мъ рогъ, въ всѧцѣмъ дѣлѣ свое дасть и҆сповѣданїе стомꙋ вышънемꙋ гл҃ъми славы. всѣмъ срⷣцемъ его въсхвали̇, и҆ възлюби̇ сътворъшаго и҆· И҆ постави пѣвца̀ прямо ѻлтаревы, и҆ звукомъ и҆хъ оуслажати гласъ· (-)[8] дасть праⷥ҇никомъ бл҃гу лѣпоту, и҆ оукраси̇ времена до кончины. въспѣвати и҆ и҆мѧ стое его, и҆ ѿ оутра красити въ стилищи Г҃ь ѿнѧтъ грѣхи его, и҆ възнесе (рⷪ҇ его въ вѣки)[9]· И҆ дасть ему завѣтъ црⷭ҇къ, и҆ прⷭ҇толъ славы въ і҆и҃ли· Посемъ въста сн҃ъ разуменъ, и҆ сего ради ѻбита̀ въ простраⷩ҇стве·

г҃ цр҃ д҃

*[Соломонъ][10] въцрⷭ҇исѧ въ дни мира, [ꙗко][11] бг҃ъ препокои̇ ѻкрⷭ҇тъ. да съзиждетъ домъ въ и҆мѧ его, и҆ да оуготовитъ стилище въ вѣки. *Коль преоумудрисѧ въ ю҆ности своеи, и напълнисѧ ꙗко рѣка̀ разума, (и҆) зѣлю покры̀ дш҃а твоѧ. (-)[12] и҆сполнилъ еси притчамъ гаданїѧ, (проиде и҆мѧ твое въ ѻстровы далече)[13], и҆ възлюбленъ бысть ѻ мирѣ своемъ· Пѣсньми и҆ пр҃чами и҆ приѻбраженїеⷨ҇, и въ сказанїи подивишасѧ [-][14] страны и҆менеⷨ҇ г҃а бг҃а, нареченаго бг҃а і҆и҃лева. събраⷧ҇ еси ꙗко мѣдь злато, и҆ ꙗко ѻлово оумножилъ еси сребро̀· въдаⷧ҇ еси бока твоѧ женамъ, и҆ порабощенъ бысть тѣломъ своимъ [и][15] далъ еси порокъ на (дш҃у)[16] свою. и҆ ѻсквернилъ еси сѣмѧ свое, нанести̇ гнѣвъ на чада своѧ, и҆ оумилитисѧ ѻ безумїи своемъ. быти на двою мучительству, и҆ ѿ ефрема быти црⷭ҇тву непокориву· Г҃ь же не и҆матъ оставити млⷭ҇ти своеѧ, и҆ не растлѣеⷮ҇ ѿ [дѣлъ][17] его. не и҆стребисѧ ѿ и҆збраннаго его и҆щадїѧ, и҆ сѣмѧ възлюбившаго его не и҆зметъ· (-)[18] І҆акову дасть ѻстанокъ, и҆ дв҃ду ѿ него корень. и҆ почи̇ [соломонъ][19] съ

Глава 47

1 І *після нього встав Натан, щоб пророкувати в Давидових днях. 2 Так як жир відлучений від жертовника, так і Давид від ізраїльських синів. 3 *Він бавився з левами, як з козлами, і з медведями, як з ягнятами овець, 4 у своїй молодості. *Чи не вбив він велетня і зняв погорду з народу, коли простягнув руки пращею з каменем, щоб повалити Ґоліатову гордість. 5 Бо він закликав до Всевишнього Господа – і дав у його правицю силу вигубити в бою сильного чоловіка і підняти ріг свого народу. 6 *Ось в десятках тисяч Ти прославив і похвалив його в благословенні, коли він носив вінець слави. 7 *Бо Господь вигубив ворогів довкруги і присмирив противників-филистимлян, до сьогоднішнього дня розбив їхній ріг. 8 В усякому своєму ділі дав визнавання святому Всевишньому словами слави. Всім його серцем оспівав і полюбив того, хто його створив. 9 І він поставив співців перед жертовником, і з їхнім звуком, щоб насолоджували голос. 10 Він дав празникам гарну красу, і прикрасив часи до закінчення, щоб вони оспівували ім'я його святе, і від ранку прикрашати святилище. 11 Господь відняв його гріхи і підняв його ріг навіки. І Він йому дав царський завіт і престіл слави в Ізраїлі. 12 Після цього піднявся розумний син і через нього поселився в широчіні. 13 *Соломон зацарював в днях миру, бо дав Бог спокій довкруги, щоб він збудував дім в його імені і щоб приготував святилище навіки. 14 *Як він став мудрим у своїй молодості, то наповнився як ріка розумністю. 15 І твоя душа покрила землю, ти завершив загадки притчам, 16 твоє ім'я пішло далеко до островів і ти був улюблений у своєму мирі. 17 Пісні, і притчі, і оповідання, і пояснення подивляли країни. 18 Іменем Господа Бога, прозваного Богом ізраїльським, ти зібрав золото, як мідь, і ти помножив срібло, як олово. 19 Ти віддав твої боки жінкам і був здоланий своїм тілом. 20 І ти поклав пляму на свою душу, і ти опоганив своє насіння, щоб навести гнів на своїх дітей, і бути вколеним за свою безумність: 21 щоб стали двома царствами і щоб з Ефраїма було бунтівниче царство. 22 Господь же не відкинув своє милосердя, і той не зітліє від його діл, не буде вигублений з-поміж його вибраного нащадка. І Він не знищить насіння того, кого полюбив. Якову Він дав останок і Давидові – корінь з нього. 23 І спочив Соломон зі своїми батьками і залишив по собі зі свого

црс2. 7; пар1. 17; црс1. 17; црс1. 17; црс1. 18; црс2. 12; црс3. 4; црс3. 4

насіння безумність народу і Ровоама з малим розумом, який відвів народ від його поради, **24** Єровоама, сина Наватового. Які привели Ізраїль до гріха. І той дав Ефремові дорогу до гріха. І дуже помноможилися їхні гріхи, щоб вони пішли зі своєї землі. **25** І вони винайшли всяку погань, доки на них не прийшла помста.

Глава 48

1 І встав пророк Ілія як вогонь, і його слово палало як світило. **2** Він на них навів голод, і своєю ревністю вчинив їх малими. **3** *Він господнім словом затримав небо, так звів вогонь тричі. **4** Як Ілля прославився своїми чудами, і хто похвалиться подібно до тебе? **5** І ти підняв мерця від смерті, з аду, словом Всевишнього, **6** звів і царів в погибель і славних з їхнього ліжка, **7** Почув у Сіоні картання і в Хориві судьби оправдання. **8** Він помазав царів на відплату і пророків замість них, після них. **9** *Він був забраний вогняним вихором і колісницею вогняних коней. **10** Оскарження було записане на часи, щоб спинити гнів перед люттю, і щоб повернути серце батьків проти синів, і поставити племена Якова. **11** Блаженні є ті, що тебе побачили і прикрашені любов'ю, бо і ми житимемо життям. **12** Ілія, він був покритий вихором. Елісей наповнився його духом і у своїх днях не був зрушений володарем. І його ніхто не здолав. **13** Всяке слово не перейшло попри нього. І коли він упокоївся, його тіло пророкувало. **14** *І в своєму житті він зробив чуда, і в смерті його діла подиву гідні. **15** В усіх цих народ не розкаявся і не відступив від своїх гріхів, аж доки не був взятий полоненим зі своєї землі, і був розсіяний зі своєї землі по всій землі. **16** І залишилося мало народу, і володар – в Давидовому домі. Бо деякі з них зробили угодне, і інші помножили гріхи. **17** Езекія скріпив своє місто і ввів воду в середину до нього, викопав гострим залізом і збудував басейни на воду. **18** *В його днях прийшов Сенахерим і послав Рапсака. І він підняв свою руку проти Сіона і звеличився своєю гордістю. **19** Тоді захиталися серця і їхні руки, і зазнали біль, як тої, що родить. **20** І помолилися до милосердного Господа, піднявши до нього свої руки. І святий з неба скоро їх вислухав і визволив їх рукою Ісаї. **21** *Він побив асирійські полки, і їх знищив його ангел. **22** Бо Езекія зробив вгодне Богові, і скріпився в дорогах Давида, його батька, в тому, що заповів

црс3. 17
црс4. 2
црс4. 13
црс4. 18 пар2. 32 іс. 36
црс4. 19 іс. 37 мак1. 7 мак2. 15

ѿцы [своими][20]. и҆ ѡ҆ста́ви по себѣ̀ ѿ сѣ́мене своегѡ лю́демъ безꙋ́міе, и҆ ꙋ҆малѧ́ющасѧ ра́зꙋмомъ роводма, и҆́же ѿста́ви лю́ди ѿ совѣ́та свое́гѡ· (-)[21] і҆еровоа́ма сн҃а нава́това, и҆́же сотвори́ша согрѣши́ти і҆и҃лѧ. и҆ да́ є҆фре́мꙋ пꙋ́ть къ грѣхꙋ̀, и҆ ꙋ҆мно́жишасѧ грѣси̑ и҆́хъ ѕѣ́ло, ѿстꙋпи́ти и҆̀мъ ѿ землѧ̀ своеѧ̀, и҆ вса́ко лꙋка́вство и҆зыска́ша, до́ндеже ме́сть пріи́де на́ нѧ·

Гл҃а, мі҃·

И҆ Въста̀ и҆лі́ѧ прⷪ҇ро́къ ꙗ҆́кѡ ѻ҆́гнь, и҆ сло́во є҆гѡ̀ ꙗ҆́кѡ свѣ́ща горѧ́ше. и҆́же нанесѐ на́ нѧ гла́дъ, и҆ рве́ніемъ свои́мъ ꙋ҆ма́ли ѧ҆̀. *сло́вомъ гн҃имъ ꙋ҆дръжа̀ не́бо, [-][1] и҆знесѐ та́кѡ три́щи ѻ҆́гнь· Ко́ль просла́висѧ (чꙋдесы̀ свои́ми и҆лі́ѧ)[2], и҆ кто̀ подо́бно тебѣ̀ похва́литсѧ. (и҆) воздви́гъ мрътвеца̀ ѿ сме́рти (-)[3] и҆з̾ а́да, сло́вомъ вы́шнѧгѡ· сведе (и҆) цр҃ѧ въ па́гꙋбꙋ, и҆ просла́вленыѧ ѿ ѻ҆дръ и҆́хъ· Слы́ша в [сіо́нѣ][4] ѻ҆бличе́ніе, и҆ в хори́вѣ сꙋдбы̀ ѻ҆правда́ніѧ. пома́заѧи цр҃ѧ на воздаѧ́ніе, и҆ прⷪ҇ро́кы в ни́хъ мѣ́сто по (ни́хъ)[5]. *възѧвы́йсѧ ви́хромъ ѻ҆́гненомъ, и҆ колесни́цею (ѻ҆́гненныхъ ко́ній)[6]· вꙑписа́ны въ ѻ҆бличе́ніе на времена, ꙋ҆ста́вити гнѣ́въ прⷣе ꙗ҆ро́стїю· [и][7] ѻ҆брати́ти срⷣце [ѿцъ][8] на [сн҃ы][9], и҆ ꙋ҆строи́ти колѣ́на і҆а́кѡвлѧ· Бл҃жни сꙋ́ть ви́дѣвше тѧ̀, и҆ любо́вїю ꙋ҆кра́шени, и҆́бо мы̀ жи́тїемъ поживе́мъ и҆лі́ѧ и҆́же ви́хромъ покрове́нъ бы́ⷭ҇. (-)[10] і҆елисе́й и҆спо́лнисѧ дх҃а є҆гѡ̀. и҆ въ дни҃ своѧ̀ не подви́засѧ кнѧ́земъ, и҆ не премо́же є҆гѡ̀ никто́же. вса́ко сло́во не превзы́йде є҆гѡ̀, и҆ въ ꙋ҆спе́ніи прⷪ҇рочествова тѣ́ло є҆гѡ̀. *(и҆) в живо́тѣ свое́мъ сотворѝ чꙋдеса, и҆ на ꙋ҆мрⷮ҇віи ди́вна дѣ́ла є҆гѡ̀· ѻ҆ все́мъ се҃ не раска́ѧшасѧ лю́діе, и҆ не ѿстꙋпи́ша ѿ грѣ́хъ свои́хъ. до́ндеже плѣне́ни бы́ша ѿ землѧ̀ своеѧ̀, и҆ расто́чени бы́ша (ѿ земли̇ свое́й) по все́й земли̇. и҆ ѡ҆ста̀ лю́дїи ма́ло, и҆ кн҃зь в домꙋ̀ дв҃двѣ. нѣ́цїи бо ѿ ни́хъ сотвори́ша ꙋ҆го́дное, и҆ е҆те́ри ꙋ҆мно́жиша грѣхи̑. є҆зекі́ѧ ꙋ҆твердѝ гра́дъ сво́й, и вве́де посредѝ є҆гѡ̀ во́дꙋ. и҆скопа̀ желѣ́зомъ (ѻ҆́стромъ)[11], и҆ созда̀ сꙋсѣ́ки вода́мъ. *въ дни҃ є҆гѡ̀ взы́йде [сенахири́мъ][12], и҆ пꙋстѝ ра́ѱака (-)[13]. и҆ воздви́же рꙋ́кꙋ свою̀ на сі́ѡна. и҆ возвели́чисѧ горды́нею свое́ю. тогда̀ подви́за́шасѧ срⷣца и҆ рꙋ́ки и҆́хъ, и҆ поболѣ́ша ꙗ҆́кѡ ражда́ющаѧ· и҆ помоли́шасѧ гв҃ꙋ млⷭ҇тивомꙋ, воздѣ́вше рꙋ́ки своѧ̀ к немꙋ, и҆ ст҃ый съ н҃бсе ско́ро ꙋ҆слы́ша ѧ҆̀. і҆ и҆зба́ви ѧ҆̀ рꙋ́кою и҆са́їною· *Поразѝ полки̇ асирі́йскїѧ, и҆ сокрꙋ́ши ѧ҆̀ а҆́гг҃лъ є҆гѡ̀ сотворѝ бо і҆езекі́ѧ ꙋ҆го́дное (бг҃ꙋ)[14], и҆ ꙋ҆крѣпи́сѧ на пꙋте́хъ дв҃да ѻ҆тца̀ є҆гѡ̀. ꙗ҆́же заповѣ́да і҆са-

г цр҃ зі
д цр҃ в
д цр҃ гі
д цр҃ иі в пара лв іса́іа лѕ
д цр҃ ді іса́іа лз а ма з в ма еі

д҃ цр҃ к҃ ісаїа л҃и

ія пр҃окъ, веліи и вѣренъ (въ пр҃орцѣхъ)[15]. *И въ дни его вспять патися слнце, и приложи живота црю. духомъ велиимъ видѣ последняя, и утѣши сѣтующыя въ сіонѣ до вѣка. показа будущая и сокровенная, прежде даже не будетъ сія.

Гла, мд.

Память іосіева въ сложеніе димиама, състроеное дѣло мvроварника. въ всѣхъ устѣхъ яко медъ усладится, и яко мусическа пѣнія в пирѣ вина. *Той управи (вся) въ обращеніе людіи, и отятъ мерзость беззаконія. [И][1] управи пре гмъ срдце его. въ дни беззаконникъ укрѣпи правовѣріе, развѣ двда (-)[2] иезекія (-)[3] іосіа, вси прегрѣшиша прегрѣшеніемъ. оставиша бо законъ вышняго (егоже и) цри іудови уклонишася, даша бо рогъ свои инѣмъ, и славу свою языку чуждему. *Пожгоша избранъ градъ стыни, и опустиша пути его, рукою іеремиїною. *Озлобиша бо его, и той въ чревѣ сщенъ бысть пр҃окъ, искоренити и озлобити и погубити, такожде създати и насадити. *Іезекіиль иже видѣ видѣніе славы, юже показа ему въ оружіи херувимьстѣ. (-)[4] Помяну бо враги въ бурѣ, и ублажити направляющий путь. І обоюнадесяте пр҃оку (да процвѣтутъ кости)[5] ѿ мѣстъ своихъ, утѣши бо іакова, (-)[6] [избавилъ][7] а множествомъ крѣпости. *Како възвеличи зоровавеля, и сеи яко печать на деснѣи руцѣ. *Такожде ісусъ снъ (оседековъ)[8], яже въ дни ихъ създаста домъ, и въздвигоста црковь сту гви, (и) уготовану въ славу вѣка. І нееміи на многѣ (буди) память, (и) въздвигшему намъ стѣны падшая и поставльша двери и заворы, и въздвигшаго дому распалины (-)[9]. *Никтоже създанъ бысть (тако яко енох на земли)[10], той бо вознесенъ бысть ѿ земля. *[Іосифъ же][11] бысть мужъ вожь братіи, (и) утвержденіе людей. *И кости его посѣщены быша. (сидъ и симъ)[12] (прославлена быста въ чл҃цѣ)[13]. и паче всякого животнаго въ твари адамъ.

Гла, н.

Симонъ* (снъ) [іониинъ][1], іереи великіи, иже в животѣ своемъ състрои домъ, и въ дни своя утверди црковь, и тѣмъ утвръжена бысть высота [сугуба][2], възвиженіе высоко, на огражденіи црквнѣ. въ дни его умалишася сосуди водніи, (яко ровъ смиреніе морско)[3]. пекіися о людехъ своихъ ѿ

великий пророк і вірний в пророках Ісая. **23** *І в його днях сонце повернулося назад, і Він додав життя цареві. **24** Великим духом той побачив останнє і потішив тих, що сумували в Сіоні, **25** довіку. Показав будуче і сховане раніше ніж це сталося.

црс4. 20 іс. 38

Глава 49

1 Пам'ять Йосії на складання ладану, приготованого ділом мироварника, в усіх устах насолодиться, наче медом, і як музичні співи, на бенкеті вина. **2** *Він випрямив усе в повороті народу і забрав мерзоту беззаконня. **3** І він випрямив перед Господом його серце, в днях беззаконників скріпив побожність. **4** За винятком Давида, Езекії, Йосії, всі згрішили гріхом, бо вони покинули закон Всевишнього, від якого відхилилися і юдині царі, **5** бо дали свій ріг іншим і свою славу чужому народові. **6** *Вибране місто святині спалили, і спустошили його дороги **7** рукою Єреміїною. *Бо йому вчинили зло, і він в лоні освятився на пророка, щоб викорінити, і зло вчинити, і знищити, так само будувати і насадити. **8** *Єзекиїл, він побачив видіння слави, яке йому Він показав на херувимській колісниці, **9** бо згадав ворогів в бурі, і блаженними назвати тих, що випрямлювали дорогу. **10** І хай зі своїх місць зацвітуть кості дванадцятьох пророків, бо Він потішив Якова, спас їх множеством сили. **11** *Як Він звеличив Зоровавеля, і той як печать на правій руці, **12** *також Ісус, Оседеків син. Які в їхніх днях збудували дім і підняли вгору Господеві святу церкву і приготовану на вічну славу. **13** І хай надовго буде пам'ять Неемії, що підняв нам стіни, які впали, і поставив брами і засуви, і підняв розвалини дому. **14** *Ніхто же не був створений таким, як Енох на землі, бо він був піднятий з землі. **15** *Йосиф же був чоловік-вождь братів і скріплення народу. *І його кості були відвідані. **16** Сит і Сим прославилися між людьми, і Адам – понад всякого живого в творінні.

црс4. 22 пар2. 44 црс4. 25 єре. 1 єз. 1 соф. 2 зах. 3 ез2. 6 мой1. 5 мой1. 44 мой1. 50

Глава 50

1 *Симон, Йониїн син, – великий священик, який у своєму житті збудував дім і в своїх днях скріпив церкву. **2** І ним була закріплена подвійна висота, висока висота на церковній огорожі. **3** В його днях зменшилися посуди вод, наче рів морське зменшення. **4** Він дбав за свій народ від упадку і скріпив міс-

мак2. 3

то в облозі. **5** Він прославлений був в заколоті народу, при виході з дому занавіси. **6** Як рання звізда посеред хмар, як повний місяць в дні, **7** і як сонце, що сяє на церкву Всевишнього, і як дуга, що світить в хмарах слави, **8** як цвіт рож в днях колосків, і як лелія при виході води, і як ливанове стебло в днях жнив, **9** і як вогонь і ливан в кадильниці, і як кований золотий посуд, прикрашений всяким дорогоцінним каменем, **10** і як оливкове дерево, що видає плід, і як кипарис, що росте до хмар. **11** Коли він прийняв одяг слави і коли зодягнувся на виконаня хвали, на підйомі святого жертовника прославив оболочку святилища. **12** Коли приймав частки зі священичих рук і сам стояв при вогнищі жертовника, довкруги нього *був* вінець братів, як кедрові рослини в Ливані. І оточили його, як стебла пальм. **13** І всі сини Аарона в їхній славі, і господній принос в їхніх руках перед всім ізраїльським збором. **14** І завершення слуг – на жертовниках. І щоб прикрасити принос Всевишнього Вседержителя, **15** він простягнув свою руку до чаші і взяв з крові винограду, виливаючи на основи жертовника на запах запашності. Всевишньому – Цареві всіх. **16** Тоді закричали Ааронові сини, видали звук кованими трубами, чутним зробили великий голос на пам’ять перед Всевишнім. **17** Тоді ввесь народ разом поспішив, і вони впали ниць на землю, щоб поклонитися їхньому Господеві Вседержителеві – Всевишньому Богові. **18** І співаки заспівали своїми голосами, в множестві дім осолодили співом. **19** І народ молився до Всевишнього Господа, молитвою до премилосердного, аж доки не закінчено господню прикрасу. І він не закінчив свою службу. **20** Тоді, зійшовши, він підняв свою руку до всього збору ізраїльських синів, щоб дати господнє благословення зі своїх губ і похвалитися його іменем. **21** І він повторив поклін, щоб одержати благословення від Всевишнього. **22** І тепер поблагословіть Бога за все велике, що робить, що підносить всі наші дні від лона, і що робить з нами за своїм милосердям. **23** І хай дасть їм веселість серця. І хай буде мир у наших днях в Ізраїлі, за днями віку. **24** Хай вчинить вірним з нами своє милосердя. І у своїх днях хай нас спасе. **25** Два народи є огидні моїй душі, а третій не є народом. **26** Ті, що сидять на самарійських і филистимських горах, і безумний народ, що живе в Сикимах. **27** Напоумлення розуму і вміння в цій книзі написав я, Ісус, син Сирахів, Алеазарові, єруса-

паде́нїа. і̂ ѹ҆крѣпи градъ въ ѡ҆бсѣда́нїи. и҆́же прославле́нъ є҆́сть в҃ матежи [лю́дїи][4], въ и҆схо́дѣ до́мꙋ катапетазмы. ꙗ҆́ко ѕвѣзда ѹ҆́тренѧ посреди ѡ҆́блакъ, а҆́ки лꙋна̀ по́лна въ дн҃и (-)[5], (и҆) ꙗ҆́ко с҃лнце сїѧ́а на цр҃ковь вы́шнѧго. [и҆][6] а҆́ки дꙋга свѣта́щисѧ на ѡ҆́блацѣхъ сла́вы, ꙗ҆́ко цвѣтъ ши́пки въ дни (кла́са)[7], (и҆) ꙗ҆́ко кри́нъ прї и҆схожє́нїи воды, (и҆) ꙗ҆́ко стебло лива́ново въ дн҃и жа́твы. (и҆) ꙗ҆́ко ѻ҆́гнь и҆ лива́нъ въ кади́лницы. (и҆) ꙗ҆́коже съсꙋ́дъ зла́тъ че́ръствъ, ѹ҆́крашє́нъ всѧ́цѣмъ ка́менемъ многоцѣ́ннымъ, (и҆) ꙗ҆́ко ма́слина и҆зносѧ́щи пло́дъ, и҆ ꙗ҆́ко кѷпари́съ възраста́ѧи до ѡ҆́блакъ, є҆гда̀ прїѧ́ти є҆мꙋ ѡ҆де́ждꙋ сла́вы, и҆ є҆гда̀ ѡ҆блачи́тсѧ въ совершє́нїє хвалє́нїѧ, на възхожє́нїє ѻ҆лтарѧ̀ ст҃го, просла́ви ѡ҆бложє́нїѧ ст҃илища. внегда̀ принѧ́ти ѹ҆́ды ѿ (і҆еpе́искъ рꙋ́къ)[8], и҆ са́мъ стоѧ̀ при ѹ҆́глѣ ѻ҆лтарѧ̀, ѡ҆́кр҃тъ є҆го вѣне́цъ бра́тїи. ꙗ҆́ко прозѧбе́нїє ке́дрьско в лива́нѣ, и҆ ѡ҆бындо́ша є҆го ꙗ҆́ко стє́блїє фини́ково, и҆ вс҃и с҃нове а҆а́ро́ни въ сла́вѣ и҆хъ. и҆ принош́енїє г҃не въ рꙋка́хъ и҆хъ пре҆д всѣмъ събо́ромъ і҆и҃левомъ, и҆ съвершє́нїє слꙋжи́тель на ѻ҆лтарихъ, (и҆) ѹ҆красити приношє́нїє вы́шнѧго вседержи́телѧ. простре на ча́шꙋ рꙋ́кꙋ свою, и҆ взѧ̀ ѿ кро́ве грез҃ныѧ, възлїѧ́ на ѡ҆снова́нїє ѻ҆лтарѧ̀ въ во́ню бл҃гооу҆ха́нїѧ вы́шнемꙋ всѣхъ цр҃ви· Тогда̀ възопи́ша с҃нове а҆а́рони трꙋбами кова́ными въстрꙋби́ша, ѹ҆слы́шанъ сътвори́ша гл҃а великъ, на па́мѧть пре҃д вы́шнимъ· тогда̀ вс҃и лю́дїє ѻ҆́бщє приспѣ́ша, и҆ падо́ша ницы на земли̇̀, поклони́тисѧ г҃ви и҆хъ вседръжи́телю б҃ꙋ вы́шнемꙋ· И҆ въспѣ́ша пѣвцы гла́сы свои́ми, въ мно́зѣ [до́мꙋ][9] ѹ҆слади́ша пѣ́нїє, и҆ моли́шасѧ лю́дїє г҃ꙋ вы́шнемꙋ, м҃лтвою прем҃ли́тивомꙋ. до́ндеже скончаесѧ красота г҃нѧ, и҆ слꙋжбꙋ свою сконча· Тогда̀ съшє́дъ въздви́же [рꙋко́ю][10] свою на ве́сь събо́ръ с҃новъ і҆и҃левъ, вда́ти (г҃ви бл҃венїє)[11] ѿ ѹ҆́стенъ свои҆́, і̂ и҆мене́мъ є҆го похвали́тисѧ· и҆ повтори поклони́тисѧ. прїѧ́ти бл҃ве́нїє ѿ вы́шнѧго. и҆ н҃нѣ бл҃вите б҃а (ѡ҆ всемъ)[12]. творѧ́щемꙋ ве́лїѧ всѣхъ возвиза́ющемꙋ дн҃и на́ши и҆з ложє́снъ и҆ творѧ́щемꙋ съ на́ми по ми́лости є҆го· (И҆) даждь [и҆̑][13] весе́лїє ср҃ца, и҆ да бꙋдетъ ми́ръ въ дн҃и на́ша въ і҆и҃ли ꙗ҆́ко дн҃и вѣ́ка. да ѹ҆вѣри́тъ с на́ми м҃лть свою, и҆ въ дн҃и [своѧ][14] и҆зба́витъ н҆ы· два ꙗ҆зы́ки мерзѧ́ста д҃ши моє́и, а҆ тре́тїи нѣсть ꙗ҆зы́къ· Сѣдѧ́щїи на гора́хъ сама́рьскихъ и҆ филисти́мы, и҆ лю́дїє бꙋ́и живꙋщїи в сики́мѣхъ· Наказа́нїє ра́зꙋма и҆ хꙋдо́жества начерта́хъ въ кни́зѣ се́и, і҆исꙋсъ с҃нъ сира́ховъ,

ѧлеазарѹ ієрлимлѧнинѹ, иже ѡдожди премѹдрость срца своєго. Блаженъ иже в сихъ поживетъ, і иже ѧ положитъ въ срцы своємъ ѹпремѹдритсѧ. Аще бо ѧ сътворитъ ѡ всемъ ѹкрѣпитсѧ, ꙗко [свѣтъ][15] гнь слѣдъ его. (-)[16]

Млтва іисѹса, сна сирахова.

Гла, на.

Исповѣмъ ти сѧ ги црю, и въсхвалю тебе ба спса моего, (і) исповѣдаюсѧ имени твоемѹ, ꙗко покровитель и помощникъ бы ми. і искѹпи плоть мою ѿ пагѹбы и ѿ сѣти клеветы ꙗзычныѧ, (и) ѿ ѹстъ дѣлающа лжѹ, и (-)[1] престоѧщихъ бысть помощникъ. (-)[2] избави мѧ по множеи млти [-][3] имени твоего ѿ рыканіа готовыхъ на ловъ, [і][4] из рѹки ищѹщихъ дша моеѧ, (и) ѿ многихъ скорбіи ꙗже имѣхъ ѿ (многихъ) стѹжаніи огненыхъ ѡкрстъ, и средѣ огнѧ не съжегосѧ, из глѹбины чрѣва адова, и ѿ ꙗзыка нечиста, и словесе ложенъ, (къ црю ѡблъганіѧ)[5] ꙗзыка неправедна. приближисѧ (и) до смрти дша моѧ, и животъ мои бѣ близѹ ада [-][6]. [и][7] ѡбдержаша мѧ всюдѹ, и не бѣ спсающаго, възрѣхъ на помощь члчю и не бѣ. и помѧнѹхъ млть твою ги, и дѣѧніе твое еже ѿ вѣка. ꙗко изимаеши терпѧщихъ тѧ [ги][8], и спасаеши ихъ ѿ рѹкъ [врагъ][9]. и възнесохъ ѿ землѧ моленіе мое, (-)[10] (избавленіѧ ради смртнаго)[11] помолихсѧ. [и][12] призвахъ (ба)[13], ѿца га моего, не ѡстави ти мене въ дни скорби, въ времѧ гръдыхъ безъ помощи. (и) въспою имѧ твое непрестанно и въспою (тѧ) исповѣданіемъ. и (ѹслышалъ еси млтвѹ мою)[14], спслъ бо мѧ еси ѿ пагѹбы, [-][15] изѧтъ мѧ ѿ времене лѹкавна. сего ради исповѣмъ ти сѧ и въсхвалю тѧ, и блвлю имѧ [твое ги][16]. Еще юнъ сыи прьвѣе даже не заблѹжѹсѧ, искахъ премѹдрости ꙗвѣ въ млтвѣ моеи, пре црковію молихсѧ ѡ неи. и до послѣдѣ поищѹ еѧ, ѿ цвѣтъ ꙗко съзрѣюща грозда. възвеселисѧ срце мое ѡ неи, наиде нога моѧ въ правости, ѿ юности моеѧ иследихъ еѧ. приклонихъ мало ѹхо мое и пріѧхъ, и много ѡбрѣтохъ себѣ наказаніе, преткновеніе бысть ми еѧ ради. дающемѹ ми премѹдрость въздамъ славѹ, размыслихъ бо творити ю, и позавидѣхъ благомѹ и не постыжѹсѧ. сварисѧ дша моѧ ѡ ню, и въ сътвореніи [моемъ][17] испытахъ. рѹцѣ мои въздѣхъ на высотѹ. и невѣдѣніѧ еѧ съразѹмѣхъ. дшѹ мою исправихъ на ню. [срце стѧжахъ с нею исперва. и ѡцыщеніемъ ѡбрѣтохъ

лимлянові, який видав мудрість зі свого серця. **28** Блаженний той, хто в цих житиме, і мудрим стане той, хто це покладе у своєму серці. **29** Бо якщо зробить це, в усьому скріпиться. Адже господнє світло – його слід.

Молитва Ісуса, Сирахового сина.

Глава 51

1 Визнаватимуся тобі, Господи, царю. І похвалю тебе, Бога – Спасителя мого. І визнаюся твоєму імені. **2** Бо Ти мені став покровителем і помічником і викупив моє тіло від знищення, і від пастки обмови язика, і від уст тих, що роблять брехню. І Ти став помічником тим, що стояли. Ти мене визволив **3** за великим милосердям твого імені від ричання того, хто готовий на лов, і з руки тих, що шукають мою душу, і від численних скорбот, які я мав, **4** від численних вогнених клопотів, що довкруги, і з-посеред огню – *і* я не згорів, **5** з глибини лона аду, і від нечистого язика і обманливого слова, **6** від неправедного язика, що обмовляв перед царем. І до смерті наблизилася моя душа, і моє життя було близько аду. **7** І мене звідусіль охопили, і не було спасителя. Я поглянув на людську поміч – і *її* не було. **8** І я згадав твоє милосердя, Господи, і твої діла, які відвіку. Бо Ти вибираєш тих, що терплять тебе, Господи, і спасаєш їх з рук ворогів. **9** І я з землі підняв моє благання, помолився за спасіння від смерті. **10** І я прикликав Бога, Батька, мого Господа: Не покинь Ти мене в днях скорботи, без помочі в часі гордих. І оспівуватиму твоє ім’я безперервно, і оспівуватиму Тебе визнаванням. **11** І Ти вислухав мою молитву, бо Ти мене спас з погибелі, визволив мене від лукавого часу. **12** Через це визнаватимуся Тобі і хвалитиму Тебе, і поблагословлю твоє ім’я, Господи. **13** Ще будучи молодим, раніше ніж я заблукав, я явно шукав мудрість у моїй молитві. **14** Я за неї молився перед храмом, і до кінця шукатиму за нею, **15** від цвіту, як дозріваючий виноград. Нею розвеселилося моє серце, моя нога пішла в правді. Я її досліджував від моєї молодості. **16** Я трохи прихилив моє вухо – і прийняв, і знайшов собі велике напоумлення. **17** Задля неї мені сталося спотикання. Тому, що дає мені мудрість, віддам я славу. **18** Адже я задумав її чинити і позаздрив добру. І не завстидаюся. **19** Із-за неї боролася моя душа. І в моїм виконанні я дослідив. Підняв я мої руки до висоти і зрозумів її незнання. **20** Випрямив я до неї мою душу, з нею придбав я серце від

початку. Я її і знайшов через очищення, через це не буду покинутим. **21** І моє лоно заворушилося, шукаючи її, тому я придбав добре придбання. **22** Господь дав мій язик як винагороду мені. І ним Його похвалю. **23** Наблизьтеся до мене, ненапоумлені, і поселіться в домі напоумлення. **24** Бо говорите про це, що вам бракує, і ваші душі є дуже спрагнені. **25** Я відкрив мої уста і сказав: Придбайте собі мудрість без срібла **26** і підкладіть вашу шию під її ярмо. І хай прийме ваша душа напоумлення. Вона є близько, щоб її знайти. **27** Гляньте вашими очима, бо я трохи потрудився і я собі знайшов великий спочинок. **28** Візьміть участь в напоумленні, придбайте її великою кількістю срібла і численним золотом. **29** Хай зрадіє ваша душа в його милосерді і хай не завстидаєтеся в його похвалі. **30** Чиніть ваше діло перед часом, і Він дасть вашу винагороду у своєму часі.

Кінець книг Ісуса, Сирахового сина.
Має в собі 51 главу.

ю][18]. сего ради не оставленъ буду. и утроба моя смятеся ищущи ея, тѣмже стяжахъ благостяжаніе. дасть Гь языкъ мой мзду ми, и тѣмъ въсхвалю его. приближитеся къ мнѣ ненаказаніи, и вьдворитеся в дому наказанія, яко лишатися (глете) въ сихъ. и душа ваша жажду ѕѣло, отверзох уста моя и глах. стяжите себѣ безъ сребра (мудрость), (и) выю вашу положите под иго [ея][19]. и да пріиметъ душа ваша наказаніе, близъ есть обрѣсти ю. видите очима вашима яко мало трудихся, и обрѣтох себѣ многъ покой. причаститеся наказанія многимъ числомъ сребра, и многимъ златомъ стяжите ю. да възвеселится душа ваша въ милости его и да не постыдитеся въ хваленіи его, сьдѣлайте дѣло ваше прежде времене, и дасть мзду вашу въ время свое.

Конецъ книгъ Ісуса сна сирахова.
Имать в себѣ глав, на.

ПРОРОК ІСАЯ
ГЛАВА 1

ІСАИА ПРОРОКЪ ГЛАВА ПЕРВАЯ

1 Видіння, яке побачив Ісая, Амосів син, яке побачив проти Юдеї і проти Єрусалиму, в царстві Озієвому, Йоатамовому, і Ахазовому, і Езекіїному, які царювали в Юдеї. **2** Послухай небо і сприйми, земле! Бо Господь заговорив. Я породив синів і я підняв, вони ж мене відреклися. **3** Віл пізнав того, хто його придбав, і осел – ясла пана свого. Ізраїль же Мене не пізнав, і мій народ Мене не

Видѣніе еже видѣ Ісаіа снъ Амосовъ. еже видѣ на Іудею, и на Ієрлимъ. въ [дни][2] Озіевы, (-)[3] Іоадамовы, и Ахазовы і Езекіины, иже црствоваша въ Іудеи. Слыши нбо, и внуши земле, яко Гь гла. Сны родихъ, и възнесохъ. сіи же (отвръгошася мене)[4]. Позна волъ стяжавшаго (и), і оселъ ясли господина своего, Іиль же мене не позна, и люди мои (не разумѣша мене)[5]. О люте, (страно

грѣшна)[6]. людїе полни грѣховъ. племѧ злое, с҃нове беззаконнїи. остависте г҃а, и разгнѣвасте с҃т҃го і҃и҃лева. (ѡбратистесѧ воспѧть). что (и) еще оуязвлѧетесѧ, прилагающе беззаконїѧ. всѧка глава въ болѣзнь, и всѧко ср҃це в печаль. ѿ ногу (и) до главы, [нѣсть в немъ цѣлости][7]. ни струпу, ни язвѣ, ниже ранѣ гниющи, нѣсть пластыря приложити, ни масла ни обязанїя. Землѧ ваша пуста, гради ваши огнѣ пожжени, страну вашу пре вами чюждїи поядают (-)[8]. и опустѣетъ расыпана (яко в расыпанїи врагъ)[9]. оставися дщи сїонѧ яко куща въ винограде, и яко страба во овощи, яко гра боюемъ. *І аще не бы г҃ь саваоѳ оставилъ на сѣмене. *яко содома были быхомъ. и гоморѣ оуподобилися быхомъ. Слышите слово г҃не князи содомъстїи. внемлите гл҃ъ б҃жїи людїе гоморстїи. *Что ми множество жрътвъ вашихъ г҃летъ г҃ь. полнъ есмь всесожженїя овнѧ, и лоѧ агньча, и крове юньча и козлїѧ не хощу. Ідѣже аще приходите явити ми сѧ. Кто бо взыска сї ѿ рукъ ваших. ходити по двору моему не приложите. *(І) аще принесете [ми][10] муку пшеничну всуе. кадило мерзость ми е҃. Новомѣсячїя ваша, и суботы, и велика дн҃е не прїемлю. постъ и праздновани́я [-][11] и праздники ваша вон ненавидѣ д҃ша моя. Быстѣ ми до сытости. к тому не оуйму грѣ ваших. *Егда [воздвигнете руцѣ][12] [ваши][13] къ мнѣ, ѿвращу очи свои ѿ васъ. и аще оумножите мольбу, не послушаю васъ. *руки бо ваша (полны крове)[14]. *Измыйтесѧ [и][15] чисти будете, ѿимѣте лукавъство ѿ д҃шъ ваших пре очима моима. престанѣте ѿ злоб ваших. Наоучитесѧ добро творити. взыщите суда. избавите обидимаго, судите сиру и оправдите вдовицу. И прїидѣте да сѧ съвопрашаем г҃летъ г҃ь. и аще будут грѣси ваши яко чрьвлени, (то) яко снѣгъ оубѣлю (ѧ). [и аще][16] ли будутъ яко багоръ, (то) яко волну оубѣлю. И аще хощете и послушаете мене, б҃гая земли снѣсте. аще ли же не хощете ни послушаете мене, мечь вы поясть. оуста бо г҃ня г҃лаша си. Како бысть блудница гра вѣрным сїонъ полнъ суда, в нем же правда оусп҃е. в не же нн҃ѣ оубїйцы. Сребро ваше не потребно, корчемници твои мешают вино с водою. Князи твои не покаряются обещницы татем, любаще мзду погоняще ѿдаянїе. *сиротамъ не судяще, и (суду) вдовицъ не внемлюще. Сего ради се г҃летъ вл҃ка г҃ь саваоѳъ. ѡ горе крѣпкимъ въ і҃и҃ли. не престаетъ бо (ярость моя)[17]

кри а; а мо ді; ієре ѕ, амо є; при іа; д єзра а; а пер г; ни нд; мо іг, ієре є, заха а

зрозумів. **4** Горе, грішна країно, народе, повний гріхів, погане плем'я, беззаконні сини. Ви покинули Господа і розгнівили Святого ізраїлевого, ви відступили назад. **5** І чому ще ранитеся, додаючи беззаконня? Всяка голова на біль, і всяке серце на смуток. **6** Від ніг і до голови немає в ньому цілісності, без струпа, без рани, без гниючого струпа. Немає *кому* прикласти обвиття, ні олії, ні обв'язки. **7** Ваша земля пуста, ваші міста спалені вогнем, вашу країну перед вами чужі пожирають; і вона опустіє знищеною, як в розсипанні ворогів. **8** Дочка Сіон буде покинута, як шатро в винограднику і як будиночок сторожі в городі, як місто в облозі. **9** *І якщо б Господь Саваот не залишив нам насіння, *ми стали б як Содома, і ми уподібнилися б до Ґоморри. **10** Послухайте, содомські володарі, господнє слово! Сприйміть боже слово, гоморський народе! **11** *Навіщо мені множество ваших жертов? Говорить Господь: Я є повний овечого цілопалення, і не бажаю жиру ягнят і крові биків і козлів. **12** Куди тільки ви приходите, Мені з'явитися. Хто за цим шукав з ваших рук? Ходити в моєму дворі **13** не додастьте. *І якщо Мені принесете пшеничну муку – надаремно. Ладан – Мені гидота. Не сприймаю ваші новомісяці, і суботи, і великий день, піст, і святкування. **14** І ваші свята зненавиділа моя душа. Ви мені стали досита, більше не відпущу ваші гріхи. **15** *Коли піднімете до Мене ваші руки, відверну від вас свої очі, і коли помножите молитву, не вислухаю вас, *бо ваші руки повні крові. ***16** Помийтеся, і станьте чистими, відставте лукавство від ваших душ перед моїми очима, спиніться від ваших злоб, **17** навчіться творити добро, пошукайте за судом, визволіть ображеного, судіть сироті, і вчиніть справедливе вдові. **18** І ходіть, щоб ми порозмовляли, – говорить Господь. І якщо ваші гріхи будуть як кармазин, то вибілю їх як сніг. І якщо будуть як багряниця, то вибілю як вовну. **19** І якщо бажаєте і мене послухаєте, з'їсте добра землі. **20** Якщо ж не хочете і не вислухаєте мене, меч вас поїсть, бо господні уста це сказали. **21** Як стало блудницею вірне місто Сіон повне суду, в якому заснула справедливість, в ньому ж тепер вбивці. **22** Ваше срібло без вартості, твої корчмарі мішають вино з водою. **23** Твої князі не підчиняються, вони спільники злодіїв, що люблять хабарі, що женуться за віддачею, *не судять сиротам і не дбають *за* суд вдовиць. **24** Через це так говорить володар, Господь Саваот: Горе сильним в

рим. 9; мой1. 19; єре. 6, ам. 5; при. 21; єз3. 1; пет1. 3; ниж. 59; мой2. 23, єре. 5, зах. 9

Ізраїлі. Бо не спиниться моя лють на противників. І зроблю суд від моїх ворогів. **25** І на тебе наведу мою руку і розжарю до чистоти, вигублю непослушних, і відніму від тебе всіх беззаконних, і впокорю всіх гордих. **26** І поставлю твоїх суддів, як і раніше, і твоїх радників, як від початку. І після цього назвешся: Місто справедливості. Мати міст. Вірний Сіон. **27** Адже з судом спасуться його полонені, **28** і беззаконні, і грішники будуть разом знищені, і згинуть ті, що покинули Господа. **29** Тому ж будуть засоромлені своїми ідолами, яких самі вигадували. І будуть засоромлені в їхніх гаях, які полюбили. **30** Бо будуть як дуб, що скинув своє листя, і як сад, що немає води. **31** І їхня буде сила як стебло коноплі, і їхні діла як вогняні іскри. І беззаконні і грішники будуть разом спалені, і не буде того, хто згасив би.

на противныѧ, и҆ сꙋдъ ѿ врагъ моихъ сотворю. И҆ наведꙋ рꙋкꙋ мою на тѧ и҆ разжегꙋ [-][18] въ чистотꙋ. не покарѧющаѧсѧ (-)[19] погꙋблю. и҆ ѿимꙋ всѣхъ безаконныхъ ѿ тебе, и҆ всѣхъ гръдыхъ смирю. и҆ приставлю сꙋдїѧ твоѧ ꙗ҆ко и҆ прежде, и҆ совѣтники твоѧ ꙗ҆ко и҆сперва. И҆ по сихъ прозовешисѧ градъ праведныи, мати градовомъ вѣрныи сїѡнъ. Съ сꙋдомъ бо спасꙋтсѧ плѣнницы є҆го (-)[20], и҆ сокрꙋшаѧсѧ безаконнїи и҆ грѣшницы вкꙋпѣ. и҆ ѡ҆ставльшеи г҃а скончаютсѧ. Зане же постыдатсѧ ѡ҆ и҆долѣхъ своихъ, ꙗ҆же сами смышлѧхꙋ. И҆ посрамѧтсѧ ѡ҆ садѣ и҆хъ ꙗ҆же възлюбиша. бꙋдꙋ бо ꙗ҆ко дꙋбъ ѿметнꙋвъ [своѧ][21] листвїѧ, и҆ ꙗ҆ко вертоградъ воды не и҆мыи. И҆ бꙋде крѣпость и҆, ꙗ҆ко паздерїє и҆згребное, и҆ дѣла и҆хъ ꙗ҆ко и҆скры ѡ҆гнены. и҆ съжгꙋтсѧ безаконницы и҆ грѣшницы вкꙋпѣ, и҆ не бꙋдетъ оу҆гашаѧи.

Глава 2

1 Слово, що було до Ісаї, Амосового сина, про Юдею і про Єрусалим. **2** *Бо в останніх днях явною буде господня гора і божий дім на гірських вершках, і підніметься понад горби. І прийдуть до нього всі народи, **3** і численні народи підуть і скажуть: Ходіть, підемо до господньої гори і до дому Бога Якова. І Він сповістить нам свою дорогу, і підемо по ній. Бо з Сіону вийде закон і господнє слово з Єрусалиму. **4** І Він судитиме між народами і оскаржить численний народ. І розкують свої мечі на плуги і свої списи на серпи, і не підніме народ меч проти народу, і більше не вчитимуться воювати. **5** І тепер, доме Якова, ходіть, підемо в господнім світлі. **6** Адже він вивів свій народ, дім Якова, бо їхня країна, як і раніше, наповнилася чаклунством, як у чужинців, і їм народилися діти чужинців. **7** Бо їхня країна наповнилася сріблом і золотом, і не було числа їхнім скарбам. І їхня земля наповнилася кіньми, і не було числа їхній зброї. **8** І земля наповнилася гидотами діл їхніх рук, і вони поклонилися тим, яких зробили їхні пальці. **9** Схилилася людина, і впокореним був чоловік, і не потерплю їм. **10** І тепер ввійдете в каміння і сховаєтеся в землю від лиця господнього страху і від слави його сили, коли Він встане погубити землю. **11** Бо господні очі високі, а чоловік покірний. І приниженою буде висота людей, і вивищиться одинокий Господь в тому дні. **12** Бо день

мих. 4

Гл҃а, в҃.

Слово бывшее [-][1] къ и҆саїи сн҃ꙋ а҆мосовꙋ, ѡ҆ і҆ꙋдеи, і ѡ҆ і҆ерл҃имѣ. *Ꙗ҆ко бꙋдетъ въ последнѧѧ дни ꙗ҆влена гора г҃нѧ. И҆ домъ б҃жїи на връсѣхъ горьскихъ, и҆ възвысисѧ превыше холмовъ. И҆ прїидꙋтъ на нь вси ꙗ҆зыцы, и҆ поидꙋтъ людїе мнози, и҆ рекꙋтъ. прїидѣте да взыидемъ на горꙋ г҃ню, и҆ в домъ б҃а і҆аковлѧ. и҆ възвѣститъ на҆мъ пꙋть свои, и҆ поидемъ по немꙋ. ѿ сїѡна бо и҆зыидетъ законъ, и҆ слово г҃не и҆з і҆ерл҃има. и҆ разсꙋдитъ посредѣ ꙗ҆зы҃ и҆ ѡ҆бличитъ люди многи. И҆ раскꙋютъ мечѧ своѧ на лемеша, и҆ копїѧ своѧ на сръпы. и҆ не (въздвигнꙋтъ)[2] [-][3] ꙗ҆зыкъ на ꙗ҆зыкъ меча, и҆ не навыкнꙋтъ ктомꙋ ратоватисѧ. И҆ нн҃ѣ доме і҆аковль, прїидѣте да ходимъ свѣтомъ г҃нимъ. и҆зведе бо люди своѧ домъ і҆аковль. Ꙗ҆ко [наполнисѧ страна и҆хъ ꙗ҆коже и҆ прежде][4] волхвованїѧ, ꙗ҆ко и҆ноплеменникъ, и҆ чада (-)[5] и҆ноплеменна родишасѧ и҆мъ. Наполни бо сѧ страна и҆хъ сребра и злата, и҆ не бѧше числа сокровищ и҆хъ. и҆ наполнисѧ землѧ и҆хъ коней, и҆ не бѧше числа ѡ҆рꙋжїю и҆х. И҆ наполнисѧ землѧ мерзостеи дѣлъ рꙋкꙋ и҆хъ, и҆ поклонишасѧ ꙗ҆же сътвориша пръсты и҆хъ. (-)[6] преклонисѧ ч҃лкъ, и҆ смирисѧ мꙋжъ. и҆ не претръплю и҆мъ. И҆ нн҃ѣ вълѣзете в каменїе, и҆ скрыетесѧ в землю, ѿ лица страха г҃нѧ, и҆ ѿ славы крѣпости є҆го. є҆гда въстанетъ погꙋбити землю. ѡ҆чи бо г҃ни высоци, а ч҃лкъ смиренъ. и҆ ѡ҆низитъ высота ч҃лча, и҆ възнесетсѧ г҃ь є҆динъ въ день ѡ҆нъ. день бо г҃а саваѡ҆фа на всѧкого досадителѧ

мїхеа д҃

и҆ горди́ваго, и҆ на всѧ́ка҃г высо́каго, и҆ на (высо́це гла҃ дающаго)[7], и҆ смирѧ́тсѧ. и҆ на всѧ́къ ке́дръ лива́ньскїи высо́къ и҆ превознесе́нъ. и҆ на всѧ́къ (дꙋбъ)[8] желꙋдѧ васа́ньска. и҆ на всѧ́кꙋ горꙋ [высокꙋ][9], и҆ на всѧ́къ хо́лмъ высо́къ. и҆ на всѧ҃к сто́лпъ высокъ, и҆ на всѧ́кꙋ стѣ́нꙋ высо́кꙋ. и҆ на всѧ́къ кора́бль морьскїи и҆ на всѧко видѣ́нїе добро́ты̀ кора́бле́и· И҆ смири́тсѧ всѧкъ чл҃къ, и҆ пад҃есѧ высота̀ чл҃ча. и҆ възне́сесѧ г҃ь є҆ди҃н въ дн҃ь о҃нъ· И҆ рꙋкотворе́наѧ всѧ̀ съкры́ютъ, вне́сше в пеще́ры и҆ въ разсѣ́лины ка́менїѧ, и҆ в҃ верте́пы зе́мныѧ, ѿ лица̀ стра́ха гн҃ѧ, и҆ ѿ сла́вы крѣ́пости є҆го. є҆гда въста́нетъ погꙋби́ти зе́млю· в (то́и дн҃ь)[10] и҆зло́житъ чл҃къ мръ́зостнаѧ своѧ̀ сребренаѧ и҆ зла́таѧ. ꙗ҆́же [сътворѝ][11] покланѧ́тисѧ сꙋет-нымъ, и҆ нетопырем ъ но́щным. ꙗ҆́ко влѣсти в разсѣ́лины тве́рдаго ка́мене, *и҆ въ пеще́ры ка́менїѧ, ѿ лица̀ стра́ха гн҃ѧ, и҆ ѿ сла́вы крѣ́пости є҆го, є҆гда въста́нетъ погꙋби́ти зе́млю· [Оу҆ста́вити вамъ ѿ чл҃ка, є҆мꙋже є҆сть дыха́нїе в но́здрахъ (-)[12]. ꙗ҆́ко премина́етсѧ симъ][13].

Лк҃ꙋ кг҃, І҆ѡ҃сї҃а і҃, А҆пока҃ ѕ҃

Господа Саваота на всякому зарозумілому і гордому, і на всякому високому і тому, що виноситься, – і будуть впокорені, **13** і над усяким високими ливанським кедром, і тими, що виносяться, і над всяким васанським дубом з жолудями, **14** і над усякою високою горою, і над усяким високим горбом, **15** і над усяким високим стовпом, і над усяким високим муром, **16** і над усяким морським кораблем, і над усяким видінням краси кораблів. **17** І упокореною буде всяка людина, і впаде висота людини, і піднесеться одинокий Господь в тому дні. **18** І сховають все руками зроблене, **19** вносячи до печер, і до камінних щілин, і до ям землі від лиця господнього страху і від слави його сили, коли встане побити землю. **20** В тому дні людина викине свої срібні і золоті гидоти, які зробили, щоб поклонитися марним і нічним кажанам, **21** щоб влізти в щілини твердого каменя *і до камінних печер від лиця господнього страху і від слави його сили, коли підніметься побити землю, щоб усунити вас від людей, в яких є дихання в ніздрях, бо минають ці.

лук. 23, йос. 10, апо. 6

Гл҃а, г҃·

Се вл҃ка г҃ь савао́ѳъ, ѿи́метъ ѿ і҆ꙋде́ѧ и҆ ѿ і҆ерл҃има крѣ́пкаго, и҆ крѣ́пкꙋю си́лꙋ хлѣ́ба, и҆ си́лꙋ воды̀, и҆споли́на и҆ крѣ́пка, и҆ чл҃ка ра́тника, и҆ сꙋдї́ю и҆ прро҃ка, и҆ смотрели́ва, и҆ ста́рца, и҆ пѧтьдесѧ҃тника, и҆ ди́вна совѣ́тника, и҆ премꙋдра хꙋдо́жника, и҆ ра́зꙋмна послꙋ́шника. и҆ поста́влю ю҆́ноша кнѧ́-ѕѧ и҆́хъ, и҆ рꙋга́тели ѡ҆блада́ютъ и҆́ми· И҆ па-д҃ꙋ лю́дїе чл҃къ къ чл҃кꙋ, и҆ чл҃къ къ бли́жнемꙋ своє҆мꙋ. ѡ҆бразѝсѧ ѡ҆́трокъ ѡ҆ ста́рца, [и҆][1] бє҆чє́с-тныи ѡ҆ ч҃тнѣ· Ꙗ҆́ко и҆ме́тсѧ чл҃къ бра́та своє҆го, [и҆ при́сныи][2] ѿца своє҆го, гл҃ѧ, ри́зꙋ и҆́-маши, старѣ́йшина намъ бꙋ́ди, и҆ пи́ща мо-ѧ̀ ѿ тебѐ да бꙋ́детъ. и҆ ѿвѣща́въ (в҃ то́и дн҃ь рече҃)[3], не бꙋдꙋ старѣ́ишина, нѣ́сть бо в домꙋ моє҃ ни хлѣ́ба ни ри́зы. не бꙋдꙋ [-][4] ста-рѣ́ишина [-][5] лю́демъ си́мъ· Ꙗ҆́ко ѡ҆пꙋстѣ́сѧ і҆ерли́мъ, (-)[6] і҆ꙋде́ѧ разори́сѧ. и҆ ꙗ҆зы́цы и҆́хъ съ беззако́нїемъ не покарѧ́ютсѧ гв҃и· Зане́же [-][6] смири́сѧ сла́ва и҆́хъ, и҆ стꙋдъ лица и҆́хъ про-тиви́сѧ и҆́мъ. грѣ́хъ же свои ꙗ҆́ко содо́мскїи възвѣ́стиша и҆ ꙗ҆ви́ша· Го́ре дш҃и и҆́хъ, занѐ оу҆мы́слиша совѣ́тъ лꙋ́кавъ в себѣ́, ре́кше. свѧжє҃ пра́вдиваго, ꙗ҆́ко непотре́бенъ намъ є҆сть. оу҆бо пло́ды дѣ́лъ своихъ поꙗ҆дѧтъ· Го́ре беззако́нникꙋ, ѕла́а [бо][8] [приключа́ютсѧ є҆мꙋ по дѣ́ло҃ є҆го][9]· Лю́дїе мои приста́вницы ва́ши по-

Глава 3

1 Ось Володар, Господь Саваот забере з Юдеї і з Єрусалиму сильного, і могутню силу хліба, і силу води, **2** велетня, і сильного, і військову людину, і суддю, і пророка, і чародія, і старця, **3** і п’ятидесятника, і подиву гідного радника, і мудрого художника, і розумного слухача. **4** І їхнім князем наставлю юнака, і кепкуни ними володітимуть. **5** І впаде народ: людина до людини, і людина до свого ближнього, дитина образиться на старця, і безчесний проти шляхетного. **6** Бо людина схопить свого брата і кревний свого батька, кажучи: Маєш одіж, будь нам старшиною. І хай моя їжа буде від тебе. **7** І відповівши у тому дні, скаже: Не буду старшиною, бо в моєму домі немає ні хліба ані одежі. Не буду старшиною цьому народові, **8** бо опущений Єрусалим, Юдея знищена. І їхні язики з беззаконням, вони непослушні Господеві, тому ж їхня слава впокорена **9** і встид їхнього лиця повстав перед ними. Вони ж сповістили свій гріх як содомський, і зробили явним. Горе їхній душі, тому що задумали лукаву раду проти себе, **10** сказавши: Зв’яжемо праведного, бо він нам є непотрібним. Тому-то їстимуть плоди своїх діл. **11** Горе беззаконному, бо йому притрапиться зло за його ділами. **12** Мій народе! Ваші наставники вас пожирають, і вимагачі вами володіють.

Мій народе! Ті, що вас називають блаженними, вас зводять, і колотять стежки ваших ніг. **13** Але тепер Господь приготується до суду і поставить свій народ на суд. **14** Сам Господь прийде на суд з старшими народу і з їхніми князями. Ви ж навіщо запалили мій виноградник? І *чому* грабунок бідних у ваших домах? **15** Чому ви кривдите мій народ і засоромлюєте лице бідних? **16** Говорить Господь Саваот! Це ж говорить Господь: Тому що сіонські дочки піднялися вгору і ходили з високою шиєю, і мруґанням очей, і ступанням ніг, тягнучи одіж по землі, і рівночасно красувалися ногами **17** то Господь упокорить сіонських княжих дочок, і Господь відкриє їхній вид **18** у тому дні. І Господь забере славу їхньої одежі, і їхні прикраси, і золоті плетінки на голові, і шати одежей, і прикраси на шию **19** і тонкі сорочки, і прикрасу лиця, **20** і вигляд краси-слави, і обручки, і перстені, і намиста, і запинки, і мистецькі кульчики, **21** і багряниці, і пребагряне, **22** і домашню прикрасу, і лаконські красоти, **23** і сині полотна, і кармазин, і синє полотно, ткане зі золотом, і тонку матерію, обшиту золотом. **24** І замість приємного запаху буде сморід, і замість пояса підпережетеся шнурком, і замість золотої прикраси, що на голові, матимеш лисину через твої діла, і замість багряної одежі підпережешся в мішковину. **25** І твій гарний син, якого ти любив, впаде під мечем. І ваші сильні упадуть під мечем **26** і знеможуть. І ті забажають склади ваших прикрас. І ти зостанешся самітньою і підеш полоненою до земель.

жираютъ васъ, и постизающеи обладаютъ вами· Людїе мои блажащеи васъ льстѧтъ вы, и стезѧ ногъ вашихъ възмущаютъ· Но нн҃ѣ оустроитсѧ [г҃ь на судъ][10], и поставитъ на судѣ люди своѧ. самъ г҃ь на судъ прїидетъ съ старцы людїи, и съ кнѧзи ихъ. вы же что запалисте виноградъ мои, и разграбленїе [оубогихъ][11] в домохъ вашихъ. почто вы обидите люди моѧ, и лица оубогихъ осрамлѧете· [Гл҃етъ г҃ь][12] [саваодъ][13]. сїе же гл҃етъ г҃ь, понеже възнесошасѧ дщери сїона, и ходиша высокою выею. и помизанїемъ очнѣмъ и ступанїемъ ногъ, ризы влекуща подолу, и ногама купно красующасѧ. и смиритъ [г҃ь][14] кнѧгинѧ дщи сїона. и г҃ь открыетъ сличенїе их в (тои д҃нь)[15]. И отиметъ г҃ь славу ризъ ихъ, и красоты ихъ, и вплетанїа (златаѧ на главѣ), и тресны ризныа, и (мсца гривенныа)[16], и срачица тонкїа, и красу личную (-)[17], и състроенїе красы славныѧ, и обручи, и перстни, и мониста, и запѧстїѧ, [-][18] и (художнаѧ) оусерѧзѧ, и багрѧница, и пребагрѧнаа, и оутварь храмную· и свѣтлаѧ лаконьскаѧ, (-)[19] и синеты, и червленица, и синету съ златомъ (-)[20] претыкану, и тончица преиманы [златомъ][21]. И будетъ въ вонѧ мѣсто добрыѧ, смрадъ, и в поѧса мѣсто оужемъ препоѧшетесѧ. и въ оутвари мѣсто златыѧ, иже на главѣ плѣшъ прїимъши дѣлъ твоихъ ради и въ ризы мѣсто багрѧничныѧ, препоѧшешисѧ въ врѣтище. и с҃нъ твои добрѣи егоже любилъ еси по мечемъ падетъ, и крѣпцыи ваши по мечемъ падутъ. і изнемогутъ и (вожделѣю)[22] лежалница оутварїи вашихъ. и останеши единъ, и въ землѧ плѣненъ будеши·

Глава 4

1 І сім жінок візьмуться за одного чоловіка, кажучи: Будемо їсти наш хліб і зодягнемося в нашу одіж, лише хай на нас назветься твоє ім'я. І відніми нашу зневагу. **2** *В тому дні Господь засяє в світлі зі славою на землі, щоб підняти і прославити останок ізраїльських рабів. **3** І буде, що той, хто залишився в Сіоні і хто залишився в Єрусалимі, всі назвуться святими, що є записані на життя в Єрусалимі. **4** Бо Господь обмиє нечистоту ізраїльських синів і сіонських дочок і очистить єрусалимську кров з-посеред них духом суду і духом спеки. **5** І прийде Господь і буде, що все місце гори Сіону, і все, що довкруги нього, отінить хмара в дні, і наче дим, і

ів. 1
єре. 23

Гла, д҃·

Іимутьсѧ седмь женъ за мужа единаго гл҃юще. хлѣбъ нашъ ѧсти будемъ, и въ ризы наша да сѧ одѣемъ· Точїю (да сѧ наречетъ имѧ твое)[1] на насъ, (и) отвръзи оукоризну нашу· *въ (тои д҃нь)[2] просвѣтитъ (г҃ь)[3] въ (свѣте)[4] съ славою на земли, ѧко възнести и прославити останокъ (отрокъ і҃илевъ)[5]. и будетъ оставыи въ сїонѣ, и оставыи въ і҃ерлимѣ, ст҃и прозовутсѧ вси, иже суть въписани на жизнь въ і҃ерлимѣ· Ѧко омыетъ г҃ь скверну с҃новъ [і҃илевъ][6] и дщерь сїонь, и кровь [і҃ерлимъску][7] очиститъ от среды их. дх҃омъ суднымъ и дх҃омъ варнымъ· И прїидетъ [г҃ь][8], и будетъ все мѣсто горы сїона. и вса ѧже окрстъ еѧ осѣнитъ облакъ въ д҃не. и ѧко ды-

іоан а
іерем кг

ма, и҆ свѣ́та ѻ҆́гнена горѧ́ща въ но́щи, все́ю сла́вою покрыє́тсѧ. и҆ бꙋ́детъ въ сѣ́ни ѿ зно́а и҆ въ кро́вѣ, и҆ въ скро́вѣ ѿ же́стости [-][9] до́жда.

Гла҃, є҃.

ієре҃м. в҃, ма҃. ка҃, ма҃. бі҃, лꙋ҃. к҃

Въспою́ возлю́бленномꙋ пѣ́снь, возлю́бленнаго (-)[1] моегѡ̀. *Виногра́дъ бы́сть возлю́бленномꙋ на хо́лмѣ, на мѣ́стѣ бла́зѣ. И҆ ѻ҆граждені́емъ ѻ҆гради́хъ и҆ ѡ҆́колихъ, и҆ насади́хъ ло́зꙋ и҆збра́ннꙋ. и҆ созда́хъ сто́лпъ средѝ є҆го̀, и҆ предточи́лїе и҆скопа́хъ в не́мъ. И҆ жда́хъ да сотвори́тъ гро́здїе, сотвори́ же те́рнїе. І҆ ны́нѣ чл҃къ і҆ꙋ́динъ, и҆ живꙋ́щїи въ і҆ерⷭ҇ли́мѣ, сꙋди́те мнѣ̀ и҆ виногра́дꙋ моемꙋ̀.

д҃ е҆́здра а҃

*Что̀ сотворю̀ [-][2] виногра́дꙋ моемꙋ̀, и҆ не сотвори́хъ є҆мꙋ̀. зане́же жда́хъ да сотвори́тъ гро́здїе, но̀ сотворѝ те́рнїе. Ны́нѣ ᲂу҆̀бо возвѣщꙋ̀ (ᲂу҆жѐ) ва́мъ, что̀ сотворю̀ виногра́дꙋ моемꙋ̀, ѿи́мꙋ ѻ҆граждені́е є҆го̀ и҆ бꙋ́детъ на разгра́бленїе. и҆ разорю̀ стѣ́нꙋ є҆го̀, и҆ бꙋ́детъ въ попра́нїе. и҆ ѻ҆ста́влю виногра́дъ мо́й, и҆ не ѡ҆брѣ́жетсѧ ни́же покопа́етсѧ, и҆ взы́йдетъ в не́мъ ꙗ҆́ко на цѣли́знѣ те́рнїе. и҆ ѻ҆́блакомъ заповѣ́мъ є҆́же не ѻ҆дожди́ти на не́го [-][3]. Виногра́дъ бо Гд҇а савао́ѳа, до́мъ і҆и҃левъ є҆́сть. и҆ чл҃къ і҆ꙋ́довъ, но́въ са́дъ возлю́бленъ. Жда́хъ да сотвори́тъ сꙋ́дъ, и҆ сотвори беззако́нїе и҆ во́пль и҆ непра́вдꙋ (-)[4]. Го́ре приближа́ющїи до́мъ къ до́мꙋ, и҆ село̀ къ селꙋ̀ (-)[5], да бли́жнемꙋ ѿи́мꙋть что̀. є҆да̀ вселите́сѧ є҆ди́ни на земли̂. Слы́ша бо сѧ (се въ ᲂу҆́ши Гд҇а савао́ѳа)[6]. а҆́ще бо (и҆) бꙋ́дꙋтъ до́мове мно́зи, ѻ҆пꙋстѣ́ютъ вели́цы (же) и҆ до́брїи, и҆ не бꙋ́дꙋтъ живꙋ́щеи [в ни́хъ][7]. И҆дѣ́же бо возо́рютъ і҃, (-)[8] воло́въ, по́жнетъ (г҃ спꙋ́ды)[9]. и҆ всѣ́ѧи (і҃, спꙋ́дъ)[10], (и҆) сотвори́тъ мѣ́ры трѝ. Го́ре востаю́щїи заꙋ́тра [-][11] (гонѧ́щимъ сі́керъ)[12]. ждꙋ́щимъ ве́чера, вино̀ бо [по́жжетъ ѧ҆][13]. съ гꙋ́сльми бо и҆ прегꙋ́дницами, и҆ тѷмпа́ны, и҆ свирѣ́льми вино̀ пїю́ще. дѣ́лъ гн҃ихъ не вѣ́дѧтъ, и҆ дѣ́лесъ рꙋ́кꙋ є҆гѡ̀ не смотрѧ́ютъ. Ѻ҆у҆бо пленени бы́ша лю́дїе мои̂, занѐ не вѣ́дѧтъ Гд҇а. и҆ мно́жество бы́сть ме́ртвыхъ гла́да ра́ди, и҆ жа́жди во́дныѧ. И҆ разшири̂ а́дъ дꙋ́шꙋ свою̀, и҆ разве́рзе ᲂу҆́ста своѧ̀ не преста́ти. и҆ сни́дꙋтъ сла́внїи и҆ вели́цїи и҆ бога́тїи, и҆ гꙋби́тели и҆́хъ, (и҆ веселѧ́исѧ в не́мъ). И҆ смири́тсѧ чл҃къ, и҆ ѻ҆безче́ститсѧ мꙋ́жъ. и҆ ѻ҆́чи высо́ко глѧда́ющеи (ѻ҆бнизѣ́таса). И҆ вознесе́тсѧ Гдⷭ҇ь савао́ѳъ сꙋдо́мъ, и҆ Бг҃ъ ст҃ы́и прославитсѧ пра́вдою. И҆ напасꙋ́тсѧ расточе́нїи ꙗ҆́ко ю҆́нцы, и҆ пꙋсты́нѧ ѻ҆ста́нокъ а҆́гнцы поꙗ҆да́тъ. Го́ре привлача́ющимъ грѣхѝ

горіюче вогняне світло вночі. Воно покриється всією славою. **6** І буде в тіні від спеки і в покритті, і в сховці від тяжкого дощу.

Глава 5

1 Заспіваю улюбленому пісню мого улюбленого: *Був виноградник у улюбленого на горі, на доброму місці. **2** І я загородив огорожею, і коли я дав, і насадив добірну лозу, і збудував серед нього башту, і викопав в ньому точило, і очікував, щоб він видав виноград, а він видав тернину. **3** І тепер, людино Юди, і ви, що живете в Єрусалимі, судіть між мною і між виноградником моїм. **4** *Що зроблю моєму виноградникові? І *чого* не зробив я для нього? Тому що я чекав, щоб він видав виноград, але він видав терня. **5** Тепер, отже, сповіщу вже вам, що зроблю моєму виноградникові. Заберу його огорожу – і буде на розграбування, і знищу його стіну – і буде на потоптання, **6** і покину мій виноградник – і не обрізуватиметься ані не обкопуватиметься, і на нього піде тернина, як на цілині. І заповім хмарам, щоб не посилали на нього дощ. **7** Бо дім ізраїльський є виноградник Господа Саваота, і людина Юди – новий улюблений сад. Я чекав, щоб він зробив суд і зробив беззаконня, і крик, і неправедне. **8** Горе вам, що додаєте дім до дому, і поле до поля, щоб у ближнього щось забрати! Чи одні ви поселилися на землі? **9** Бо це почуто в вухах Господа Саваота. Адже, якщо і будуть численні великі ж і гарні доми, вони опустіють, і не буде тих, що у них живуть. **10** Бо де оратимуть 10 волів, він пожне 3 спуди, і хто посіяв 10 спудів, і видасть три мірки. **11** Горе тим, що стають вранці, що гонять сикер, що очікують вечора, бо вино їх спалить. **12** Адже з гуслями, і псалтирями, і тимпанами, і сопілками вони п’ють вино, а господніх діл не бачать, і не дивляться на діла його рук. **13** Отже, мій народ став полоненим, тому що не знає Господа, і було множество мертвих через голод і спрагу води. **14** І ад поширив свою душу і відкрив свої уста, щоб не перестати. І зійдуть славні, і великі, і багаті, і їхні вбивці, і в ньому поселяться. **15** І людина буде впокореною, і чоловік буде без пошани, і обнижені будуть очі, що високо дивляться. **16** І вгору підніметься Господь Саваот судом, і Бог святий прославиться справедливістю. **17** І розсіяні пастимуться, наче бики, і залишки пустині їстимуть вівці. **18** Горе вам, що тягнете до себе гріхи, наче довгим шнуром, і їхнє беззаконня, наче пришпиленим ярмом теляти,

єре. 2, мат. 21, мар. 12, лук. 20

єз3. 1

19 що говорите: Хай швидко наблизиться те, що йому зробить, щоб ми побачили і щоб прийшла рада Святого ізраїлевого, щоб ми зрозуміли. **20** Горе вам, що говорите *на* погане – добре і *на* добре – погане, що маєте темряву за світло, а світло – за темряву, що маєте гірке за солодке, а солодке – за гірке. **21** *Горе *вам*, мудрим у собі самих, і знатокам перед собою самими. **22** Горе вашим сильним, які п’ють вино, і вельможам, що черпають сикер, **23** що оправдують безбожного задля хабарів і що відкидають правду праведного. **24** Через це, так як терня горить полум’ям вогню, і він згорить полум’ям, що розгорілося; їхній корінь буде як земля, і їхній цвіт підніметься як порох. Бо вони не бажали закону Господа Саваота, але прогнівили слово Святого ізраїлевого. **25** І Господь Савоат розгнівався гнівом на свій народ, і наклав свою руку на них, і побив їх, і розлютився на гори. І їхні трупи стали як гній посеред дороги. І в усіх цих не відвернеться його гнів, але і ще його рука висока. **26** Він, отже, підніме знак далеким країнам, і збудує їх з кінців землі, і ось скоро, легко прийдуть, **27** не голодуватимуть, ані не трудитимуться, ані не задрімають, ані не спатимуть, ані не розв’яжуть своїх поясів від своїх бедр, ані не порвуться ремінці їхньої обуви. **28** Їхні стріли є гострі і їхні луки – натягнуті, копита їхніх коней вважатимуться за тверде каміння, колеса їхніх колісниць несуться як буря. **29** Їхній рев, наче лева, і приходять, як левенята. І він візьме і закричить як звір, і викине, і не буде того, що його визволяє. **30** І в тому дні закричить через них, як голос моря, що бушує. І вони поглянуть на землю – і ось тяжка темрява у їхньому замішанні.

при. 13
рим. 12

Глава 6

1 І сталося, що в році, в якому помер цар Йозія, я побачив Господа Саваота, що сидів на високому і піднесеному престолі, і дім повний його слави. **2** І серафими стояли довкруг Нього: шість крил одному і шість крил другому, двома ж покривали свої лиця, двома ж – свої ноги, а двома – літали. **3** І вони кликали один до одного, кажучи: *Святий! Святий! Святий Господь Саваот! Вся земля повна його слави! **4** І від голосу, який закричали, піднялася завіса, що над дверима, і дім наповнився димом. **5** І я сказав: Ох, я нещасний, бо я удостоївся,

апо. 4

ꙗко ужемъ долгѡ, и ꙗко игомъ стѧгнꙋтымъ. юница беззаконїѧ [ихъ][14] глюща, скоро да приближитсѧ. еже (емꙋ) сътворити да видимъ. и да прїидетъ совѣтъ стго ійлева, да разꙋмѣемъ. Горе глющимъ ѕлꙋ добро, и добрꙋ ѕло. полагающимъ тмꙋ свѣтъ, а свѣтъ тмꙋ. полагающи горкое сладко, а сладкое горко. *Горе мꙋдрыи в себѣ, и пре собою хитрымъ. Горе крѣпкимъ вашимъ вино пїющи, и вельможамъ черплющимъ сикера. Оправдающимъ нечестива мзды ради, и правдꙋ праведныхъ ѿмещꙋщимъ. Сего ради ꙗкоже погарае тернїе главнѧми огнеными, и погоритъ пламенемъ разгорѣвшисѧ корень ихъ ꙗко пръстъ бꙋдетъ, и цвѣтъ ихъ ꙗко прахъ взыиде. Не въсхотѣша бо закона Га саваѡда, и слово стго ійлева прогнѣваша. И възъꙗрисѧ [Гь саваѡдъ гнѣвомъ][15] на люди своѧ, и положи рꙋкꙋ свою на нихъ и поразї ихъ. и разгнѣвасѧ на горы и быша мртвцы ихъ ꙗко гнои посреди пꙋти. [и][16] въ всѣхъ сихъ не ѿвратисѧ ꙗрость [его][17] но (и) еще рꙋка [его][18] высока. Въздвигнетъ ꙋбо знаменїе странамъ далнимъ, и съвоздвижетъ ѧ ѿ конецъ землѧ. и се скоро легце прїидꙋ не възалчютъ, ни трꙋдатсѧ, ни въздрѣмлютъ, ни поспѧтъ, ни распоꙗшꙋтъ поѧсъ своихъ ѿ чресл своихъ, ни разслабѧтсѧ възвꙋзы сапогомъ ихъ. стрѣлы ихъ остры сꙋть, и лꙋцы ихъ напрѧжени. копыта конемъ ихъ, ꙗко твердъ камень намѣнишасѧ. колеса колесницамъ ихъ ꙗко бꙋрѧ (ꙋстремлѧютсѧ. рыканїе их)[19] ꙗко львове. и престаютъ ꙗко львичища. і име и возопїетъ ꙗко ѕвѣрь і изверже, и не бꙋдетъ ѿемлющаго (и). и возопїетъ их ради в (тои днь)[20], ꙗко звꙋ морѧ мꙋтѧщасѧ. и възрѧтъ на землю, и се тма жестока въ недоꙋмѣнїи ихъ.

прї Гі
крї бі

Гла, ѕ.

Бысть в лѣто въ неже ꙋмрѣтъ іѡсїѧ црь. видѣ Га [саваѡда][1], сидѧща на прстлѣ высоцѣ и превознесенѣ. и полнъ домъ славы его. и серафими стоѧхꙋ окртъ его шесть крилъ единомꙋ, и шесть крилъ дрꙋгомꙋ. (-)[2] двѣма ꙋбо покривахꙋ [лица своѧ][3], [двѣма же][4] [-][5] ноги [своѧ][6], а двѣма лѣтахꙋ. и възывахꙋ дрꙋгъ къ дрꙋгꙋ (глѧ)[7]. *стъ, стъ, стъ, Гь саваѡдъ, исполнь всѧ землѧ славы его. И взѧсѧ завѣса надвернаа ѿ гласа иже въпїахꙋ, и домъ наполнисѧ дыма. И рекохъ, ѡ окаанныи азъ, (ꙗко сподобихсѧ)[8] члкъ сыи и нечисты ꙋстнѣ имыи. (и) среди

апока д

людїи нечи́сты оу҆стнѣ̀ и҆мꙋщи а҆зъ живꙋ̀. и҆ [-][9] г҃а савао́да видѣ́хъ о҆чи́ма моима· И҆ пꙋсти́сѧ къ мнѣ̀ є҆ді́нъ ѿ серафі́мъ и҆ в рꙋцѣ̀ и҆мѣ́ѧше оу҆́гль горѧ́щъ. є҆го́же клеща́ми взѧ́тъ ѿ ѻ҆лтарѧ̀ и҆ прикоснꙋсѧ оу҆стѣ́хъ мои́хъ, и҆ рече. се прикоснꙋ́хсѧ (-)[10] оу҆стна́хъ твои́хъ и҆ ѿвръжена бꙋдꙋ безаконїѧ твоѧ, и҆ грѣхѝ твоѧ ѻ҆чи́ститъ· И҆ слы́шахъ гл҃а гн҃ь гл҃ющъ. кого̀ пꙋщꙋ (и҆́ли)[11] кто̀ и҆де́тъ к лю́демъ симъ. и҆ реко́хъ, се (-)[12] а҆зъ пꙋсти́ мѧ, и҆ рече. и҆дѝ и рцы̀ лю́демъ си҆мъ. *оу҆ши́ма оу҆слы́шите и҆ не разꙋмѣ́ете. и҆ ви́дѧще оу҆вѣ́дите, и҆ не и҆́мате ви́дѣти. ѻ҆дебелѣ́ бо ср҃це людїи си́хъ, и҆ оу҆ши́ма свои́ма тѧ́жко слы́шаша и҆ ѻ҆́чи своѝ смѣжи́ша. є҆да когда (ѻ҆чи́ма оу҆зрѧ́тъ)[13], и҆ оу҆ши́ма оу҆слы́шатъ, и҆ ср҃цемъ разꙋмѣ́ютъ и҆ ѻ҆братѧ́сѧ, і и҆сцѣлю̀ ѧ҆̀· И҆ реко́х докóлѣ г҃и, (рече же)[14]. дондеже ѻ҆пꙋстѣ́ютъ гра́ди невселе́нїемъ, и҆ домо́ве небы́тїемъ чл҃чемъ, и҆ землѧ̀ ѻ҆стáнетъ пꙋстà. и҆ посемъ оу҆дали́тъ б҃ъ чл҃ки, и҆ ѻ҆ста́вшїи (на землѝ оу҆мно́жатсѧ)[15]. и҆ є҆ще на не́и є҆сть десѧти́ны (по́лъ и҆́на). и҆ па́ки бꙋде на собра́нїе, ꙗ҆́ко дꙋбъ и҆ желꙋдь є҆гда и҆спадетъ и҆с плюски своеѧ. [племѧ̀ стo оу҆ стоѧ́нїе є҆го][16].

будучи людиною і маючи нечисті губи, і я живу посеред народу, що має нечисті губи, і я моїми очима побачив Господа Саваота. **6** І спустився до мене один з серафимів, і в руці він мав горіюче вугілля, яке взяв кліщами з жертовника, **7** і доторкнувся до моїх уст, і сказав: Ось доторкнулося до твоїх губ – і віднятими будуть твої гріхи, і Він очистить твої гріхи. **8** І я почув господній голос, що говорив: Кого пошлю або хто піде до цього народу? І я сказав: Ось я! Пошли мене! **9** І Він сказав: Іди і скажи цьому народові: *Вухами почуєте – і не зрозумієте, і дивлячись побачите – і не побачите. **10** Бо зажиріло серце цього народу, і своїми вухами тяжко почули, і прижмурили свої очі, щоб часом *не* побачили очима, і *не* почули вухами, і *не* зрозуміли серцем, і *не* повернулися, і Я їх *не* оздоровив. **11** І я сказав: Аж доки, Господи? Він же сказав: Аж доки від незаселеності не запустіють міста і доми, бо немає людей, і земля зостанеться опущеною. **12** І після цього Бог віддалить людей, і ті, що залишилися на землі, розмножаться. **13** І на ній ще є десятина, половина іна. І знову буде, щоб збирати, як дуб і жолудь, коли відпаде від своєї оболонки, святе плем’я на його місці.

ієре҃ є, ма҃ гі, ма҃ д, лꙋ҃ и, іоа҃ ві, дѣа҃ кн, кри҃ аі

єре. 5 мат. 13 мар. 4 лук. 8 ів. 12 дія. 28 рим. 11

Гла҃, з҃.

И҆ бы́сть* въ дн҃и а҆ха́зовы, і҆ѡ҆адáмлѧ, сн҃а і҆ѡ҆ѕї́нна, цр҃ѧ і҆оу҆́дина. взы́иде (раі́симъ)[1], цр҃ь а҆ра́мль. и҆ факе́и, сн҃ъ ромелї́евъ, цр҃ь і҆и҃левъ, на і҆е҃рлимъ, воева́ти на́нь, и҆ не моѓо́ша воева́ти на́нь. и҆ съвѣсти́ша в до́мъ дв҃довъ гл҃ющемъ, съвѣща́лсѧ є҆сть а҆ра́мъ съ є҆фре́момъ. і оу҆жасе́сѧ дш҃а є҆го, и҆ дш҃а людїи є҆го. ꙗ҆́коже в дꙋбра́вѣ дꙋбъ вѣ́тромъ поколѣбле́тсѧ· И҆ рече г҃ь къ і҆саі́и, и҆зы́иди въ срѣтенїе а҆ха́зово ты, и҆ ѻ҆ста́вый и҆а́сꙋвъ сн҃ъ твои, къ кꙋпелѣ̀ вы́шнѧго пꙋтѝ селà гнаде́ѻва. и҆ рече́ши є҆мꙋ снабди́сѧ (и҆ оу҆молкнѝ)[2], и҆ не бо́исѧ, (и҆) да не (ѻ҆слабѣ́ет дш҃а твоѧ̀)[3] ѿ двою́ древесꙋ главе́ннꙋю кꙋрѧ́щꙋсѧ [-][4]. є҆гда бо гнѣвъ ꙗ҆́рости моеѧ̀ бꙋдетъ па́ки и҆сцѣлю̀. (сн҃ъ же)[5] а҆ра́мль, и҆ сн҃ъ ромелї́евъ, ꙗ҆́ко совѣща́ста совѣтъ зо́лъ ѻ҆ тебѣ̀ гл҃ще· взы́идемъ въ і҆оу҆де́ю, и҆ съгл҃авше с ни́ми ѻ҆брати́мъ ѧ҆̀ к себѣ̀, и҆ въцр҃и́мъ в ни́хъ сн҃а тавелї́ева· Се̑ гл҃етъ г҃ь савао́дъ. не събꙋ́детсѧ совѣ́тъ се́и, ни оу҆ста́витсѧ. н҆о главà а҆ра́мꙋ дама́скъ, [а҆ главà дама́скꙋ раа́си҃мъ][6]. н҆о є҆ще ше́стьдесѧ́тъ и҆ пѧ́ть лѣ́тъ, ѻ҆скꙋдѣ́етъ цр҃ство є҆фре́мово ѿ людїи. (главà же)[7] є҆фре́мови (сама́ръ)[8], и҆ главà (сама́рска)[9] сн҃ъ ромелї́овъ. и҆ а҆́ще не вѣ́рꙋете, (и҆) не

д цр҃ ѕі

Глава 7

1 І *сталося, що в днях Ахаза, Йоатамового, Йозіїного сина, юдиного царя, прийшов Рісим, Арамовий цар, і Факей, Ромеліїв син, ізраїльський цар, проти Єрусалиму, щоб воювати проти нього. І не змогли воювати проти нього. **2** І сповістили в давидовому домі, кажучи: Змовився Арам з Ефремом. І жахнулася його душа і душа його народу, так як дерево вітром розхитане в лісі. **3** І сказав Господь до Ісаї: Вийди назустріч Ахазові ти і Ясув, твій син, що залишився, до горішньої купелі дороги гнатеового поля. **4** І скажеш йому: Бережися, і замовкни, і не бійся, і хай не ослабне твоя душа від двох спалених дерев, що куряться. Бо коли буде гнів моєї люті, знову оздоровлю. **5** А син Арамовий і Ромелієвий син, тому що вони врадили погану раду відносно тебе, кажучи: **6** Підемо в Юдею, і, поговоривши з ними, повернемо їх до себе, і в них поставимо царем Тавеліевого сина. **7** Так говорить Господь Саваот: Не збудеться ця рада ані не буде. **8** Але голова Арамові – Дамаск, а голова Дамаску – Раасим. Але ще шістдесят і п’ять літ – *і* не стане царства Ефремового від *браку* народу. **9** Голова ж Ефремові – Самарія, і самарійська голова – Ромеліїв

црс4. 16

син. І якщо не вірите, то не зрозумієте. **10** І додав Господь говорити до Ахаза, кажучи: **11** Попроси собі знак у твого Господа Бога в глибину чи в висоту. **12** І сказав Ахаз: Не попрошу ані не спокушу Господа. **13** І сказав Ісая: Отже, доме Давидовий, послухай. Чи малим є вам давати труд людям, то як завдасьте труд Господеві? **14** Через це сам Господь дасть вам знак. Ось дівчина зачне в лоні і народить сина, *і назвеш його ім'ям Еммануїл. **15** Масло і мед він їстиме раніше ніж він пізнає, і не зволить погане, і вибере добре. **16** Тому то раніше ніж дитина пізнає добро і зло, відійде зло, щоб вибрати добро, і вислизне земля, за яку ти боїшся, від лиця цих двох царів. **17** Але Бог наведе на тебе, і на твій народ, і на дім твого батька дні, які ще не прийшли, в тому дні асирійський цар забере Ефрема від Юди. **18** І буде, що в тому дні Господь свисне мухам, які володіють частиною єгипетської ріки, і бджолі, яка є в асирійській країні, **19** і всі прийдуть і спочинуть в щілинах країн, і в печерах, і в усякій розколині, і в усякому дереві. **20** *В тому ж дні Господь великою і п'яною бритвою оголить по тому боці ріки голову асирійського царя і остриже волосся ніг і бороду. **21** І буде, що в тому дні людина, що годує ялівку з волів і дві вівці, **22** і від множества молока буде їсти масло і мед всякий, хто залишився на землі. **23** І буде, що в тому дні всяке місце, де лиш будуть тисяча лоз винограду, *буде* по тисяча відр, будуть цілиною і терням. **24** Ввійдуть туди стріляючи зі стрілами, бо цілиною і тернями буде вся земля. **25** І всяка гора, що ореться, буде зорана, і туди страх не надійде, бо по цілині і по тернині буде пасовисько вівці і топтання вола.

мат. 1
лук. 1

црс4. 19

Глава 8

1 І сказав Господь до мене: Візьми собі нову велику книгу, і напиши на ній людською ручкою, щоб швидко зробити полон полонові, бо настав. **2** І зроби Мені свідками відомих людей, Урію, священика, і Захарію, Варахіїного сина. **3** І я приступив до пророчиці, і вона зачала в лоні і породила сина. І сказав мені Господь: Назви йому ім'я. Швидко рушся, швидко захопи в полон. **4** Тому що раніше ніж пізнає дитина, прикликати батька або матір. І візьме силу Дамаску і самарійську добич перед ассирійським царем. **5** І Господь додав ще гово-

имате разумѣти. И приложи Гь глати къ ахазу, рекїи. проси себѣ знаменїя ѿ Га Ба твоего, въ глубину или въ высоту. И рече ахазъ, не прошу ниже искушу Га. И рече [Ісаїа][10], слыши убо доме двдовъ. еда малъ ва есть трудъ даяти члкомъ, то како Гви даете трудъ. Сего ради дасть Гь самъ (знаменїе вамъ)[11]. Се дѣва во чревѣ зачнетъ, и родитъ снъ, *и прозовеши имя ему еммануилъ. Масло и медъ снѣсть, прежде даже не разумѣетъ, (и не изволитъ)[12] ѕла, и съберетъ блгое. занѐ преже увѣденїя дѣтищу блга и ѕла, ѿидетъ ѕлоба яко избрати блгое. І избуде земля еяже ты боишися ѿ лица (сею) двою црю. Но наведетъ [Гь][13] на тя, и на люди твоя, и на домъ ѿца твоего дни. иже не суть еще пришли, ѿ негоже дне ѿиметъ ефрема ѿ іуды црь асирїискъ. И будетъ в той днь, позвиждетъ Гь мухамъ, иже владѣютъ частїю рѣки егѵпетскїя, и пчелы яже есть въ странѣ асирїистѣ. и прїидутъ вси и почїютъ наградинахъ странъ, (-)[14] и в пещерахъ, и въ всеи разсѣлинѣ, и въ всякомъ древе. *в той же днь побрѣснетъ Гь бричемъ великомъ, и напоеномъ обонъ страну рѣки цря асирїиска. главу и власы ножныя, и браду острижетъ. И будетъ въ той днь, кормяи члкъ юнцу ѿ воловъ и двѣ овцы. и будетъ ѿ множества млечнаго масло и медъ ясти, всякъ оставыи на земли. И будетъ в той днь, всяко мѣсто идѣже аще будетъ тысяща лозъ винограда, по тысящи (вѣдръ)[15], цѣлизною будутъ и тернїемъ. съ стрелами (стрѣляюще)[16] внидутъ вонь. яко цѣлизною и тернїемъ будетъ вся земля. И всяка гора оремая възоретъся, и не наидетъ тамо страхъ. будетъ бо по цѣлизнѣ и по тернїю паства овцы, и попранїе волу.

мф а
лк а

д цр ді

Гла, и.

И рече Гь къ мнѣ, прїими себѣ свитокъ новъ великъ. и въпиши в немъ писаломъ члчемъ. якоже быстро (сътворити плѣнь плѣненїю)[1], приспѣлъ бо есть. и послухи ми сътвори извѣстни члцы, урїя [жерца][2], и захарїю сна варахїина. и приступихъ къ пророчицы, и зача въ утробѣ и породи сна. и рече Гь мнѣ. прозови имя ему, скоро поднигни, остри плѣни. занѐ преже познанїя дѣтищу призывати ѿца или мтре, (и) прїиметъ силу дамаска, и плѣнъ самарїискъ пред цремъ асирїискомъ. И приложи Гь глати къ мнѣ еще, [гля][3]. имже не изволиша людїе сїи воды силоамля те-

кꙋщаѧ ти́хѣ. но̂ и̂зво́лиша и̂мѣти раа̂со́на (-)[4] сн҃а рамелі́ева цр҃ѧ в (ни́хъ)[5]. сего ради ѐсе възво́дитъ гь҃ на́ вы водꙋ рѣкѝ, си́лнꙋ и̂ мно́гꙋ цр҃ѧ а̂сѵрі́йска и̂ сла́вꙋ ѐго. и̂ взы́идетъ на всѧ́кꙋ де́брь ва́шꙋ, и̂ ѡ̂бы́идетъ вс҃ѧ (гра́ды)[6] ваша (-)[7], и̂ ѿи̂метъ ѿ і̂ꙋде́ѧ чл҃къ. и̂же мо́жетъ главꙋ̀ въздви́гнꙋти, и̂ли си́лно (что̂ съверши́ти)[8]. и̂ бꙋде полкъ ѐго, ѧ̂́коже не съмѣсти̂ти ширинѣ̀ страны̀ твоеѧ· С на́ми бг҃ъ оу̂вѣ́дите страны̀ и̂ повини́тесѧ. послꙋ́шайте до конца̀ землѝ. крѣпи́вшеисѧ повини́тесѧ, а̂ще бо̂ па́ки оу̂крѣплѧ́етесѧ, [то̂][9] па́ки повини́тесѧ. (-)[10] и̂же (совѣ́тъ а̂ще совѣща́ете)[11], расы́плетъ (и̂) гь҃. и̂ сло́во ѐже а̂ще възглаголете, то̂ не пребꙋде въ ва҃. ѧ̂́ко с на́ми бг҃ъ· Ѯа́ко глаголетъ гь҃ (не покарѧ́ющимсѧ, крѣ́пкою рꙋко́ю)[12]. (и̂) хоже́нію пꙋтѝ лю́діи си́хъ гл҃юще, ѐда̀ когда̀ речетѐ жесто́ко. всѐ бо̂ ѐже а̂ще рекꙋтъ лю́діе сі́и жесто́ко ѐсть. стра́ха же и̂хъ не оу̂бо́итесѧ, ни възмѧтѣтесѧ. г҃а [си́лъ][13], того ѡ̂свѧти́те. и̂ то́и бꙋдетъ (вамъ)[14] въ бо́ѧзнь. и̂ а́ще (бꙋдеши на него оу̂пова́ѧ)[15], то́и бꙋдетъ ти̂ въ ѡ̂свѧ́щеніе *и̂ ника́коже ѡ̂ ка́мень (преткне́шисѧ)[16], ни̂ ѧ̂́ко ѡ̂ ка́мень паде́ніѧ до́мъ же і̂а́ковль, въ прꙋглѣ̀ и̂ в раздо́ліи сѣдѧ́щеѝ въ і̂ерлимѣ. сего ради и̂знемо́гꙋтъ в ни́хъ мно́ѕи, и̂ падꙋтъ и̂ съкрꙋшатсѧ. и̂ прибли́жатсѧ, и̂ плѣнѧ́тсѧ чл҃цы въ оу̂твержѐніи сꙋще· Ѯогда̀ ѧ̂вле́ни бꙋдꙋтъ знамена́ющіи зако́нъ, ѧ̂́ко не оу̂чи́тисѧ· И̂ речетъ, пождꙋ бг҃а ѿвра́щшаго лицѐ своѐ ѿ до́мꙋ і̂а́ковлѧ, и̂ оу̂пова́ѧ бꙋдꙋ на́нь· *Се а҃, и̂ дѣти ѧ̂́же ми̂ да́лъ бг҃ъ· И̂ бꙋдꙋтъ зна́меніѧ и̂ чюдеса̀ въ і̂и҃ли ѿ г҃а савао́да, и̂же всели́сѧ на горѣ сі-о́нъ· И̂ а́ще рекꙋтъ ва́мъ, проси́те [оу̂тро́бныхъ влъхвова́ніи, (-)[17] и̂же ѿ землѧ̀ гласѧ́щихъ][18]. (-)[19] тщеславꙋющи, [и̂][20] ѿ чре́ва гл҃ющихъ. не ѧ̂зы́къ (а̂ли оу̂бо къ бг҃ꙋ)[21], (ѧ̂́же ничесо̀)[22] въпраша́етъ ѡ̂ живыхъ (и̂) мр҃твыхъ. зако́нъ бо̂ на по́мощь да́сть. да рекꙋтъ не ѧ̂́ко ѐсе сло́во, ѡ̂ не́мже нѣ́сть мз҃ды̀ да́ти ѡ̂ немъ· И̂ пріи́детъ на́ вы жесто̂ гла́дъ. и̂ бꙋдетъ ѐгда̀ възалчете ско́рбни бꙋдете. и̂ ѕлѣ речете кнѧ́ѕю, и̂ [ѿчествꙋ][23]· И̂ възрѧ́тъ на́ нбо го́рѣ, и̂ на́ землю ни́зꙋ призрѧ҃. и̂ ѐсе ѿчаѧ́ніе (-)[24] тѣснота и̂ тма̀, печа҃ (и̂) тꙋга̀, и̂ сꙋмра́къ ѧ̂́коже не ви́дѣти. и̂ не ѡ̂скꙋдѣ́етъ и̂же въ тѣснотѣ сы́и до вре́мене·

рити до мене, кажучи: **6** Тому що цей народ не побажав силоамської води, що тече тихо, але забажав мати царем в них Раасона, Рамелієвого сина, **7** ось через це Господь наводить на вас сильну і велику воду ріки – асирійського царя і його славу. І він піде на всяку вашу долину, і обійде всі ваші міста, **8** і забере з Юдеї людину, яка може підняти голову чи спроможна щось довершити. І його полк буде таким, наче не помістити в ширині твоєї країни. З нами Бог! **9** Знайте народи і підкоріться! Послухайте до кінця землі! Ви, що скріпилися, підкоріться! Бо якщо знову сильними стаєте, то знову підкоріться! **10** Яку лиш раду врадите, її розіб'є Господь. І слово, яке лиш скажете, воно не встоїться у вас, бо з нами Бог. **11** Так говорить Господь тим, що не підкоряються сильною рукою і ходові дороги цього народу, кажучи: **12** Щоб часом ви не сказали тверде. Бо все, що лиш скаже цей народ, є твердим. Страху ж їхнього не бійтеся ані не стривожитеся. **13** Господа сил, того освячуйте, і Він буде тобі на страх. **14** І якщо будеш на Нього надіятися, Він буде тобі на освячення. *І зовсім об камінь *не* спотикнешся, ані наче об камінь падіння. Дім же Якова в пастці, і в ямі ті, що сидять в Єрусалимі. **15** Через це численні будуть знеможені в них, і впадуть, і будуть знищені, і наблизяться, і підуть в полон люди, що є в певності. **16** Тоді явними будуть ті, що запечатують закон, щоб не навчитися. **17** І він скаже: Почекаю Бога, що відвертає своє лице від дому Якова, і надіятимуся на Нього. **18** *Ось я і діти, які мені дав Бог, і будуть на знаки і чуда в Ізраїлі від Господа Саваота, який поселився на горі Сіон. **19** І якщо вам скажуть: Дошукуйтеся нутра ворожбитств, які голосять з землі, що славлять марноти і говорять з живота. Чи, отже, не народ до Бога? Він нічого не питається про живих і мертвих. **20** Бо закон він дав на поміч, щоб говорили не за цим словом, за яке не можна дати винагороди за нього. **21** І на вас прийде тяжкий голод, і буде, що коли зголоднієте, засмутитеся і погане скажете князеві і родові. І поглянуть на небо вгору, **22** і поглянуть на землю вдолі – і ось розпука, притиск, і темрява, біль і туга, і сумерк, щоб не бачити. **23** І не забракне того, хто є в тісноті до часу.

мф҃ ка҃ лꙋ҃ в҃ кр҃ї д҃ а҃ пе҃ вї

мат. 21 лук. 2 рим. 9 пет1. 2

євр҃о в҃

єв. 2

Глава 9

Скоріше це випий, швидко зроби *Завулоновій країні, Нефталімовій землі. І позосталі народів, що живуть на морі і на другому боці Йордану, околиці Галилеї, **9,1** *народ, що ходить в темряві, побачив велике світло. Ви, що живете в країні і в смертній тіні, на вас засяяло світло! **2** Множество народу, якого Ти вивів в радість, і розвеселиться перед Тобою, як ті, що радіють в жнива, і так як ті, що ділять здобич. **3** Тому що забрано ярмо, що на них лежить, і палицю, що на їхній шиї. Бо Він розбив палицю тих, що поганяли, як і в дні при Мадіямі. **4** Бо вимагатимуть всяку одіж, зібрану обманою, і одіж з прибутком, і забажають, щоб і вогнем були спалені. **5** Бо нам народилася дитина *і нам даний був син, якого влада була на його раменах. І його ім'я називається – Ангел великої поради, Чудесний порадник, Бог сильний, Володар, Покірний князь, Батько будучого віку. Бо він приведе мирних князів, і йому здоров'я. **6** Велика його влада, і його миру немає кінця. Він сяде на Давидовому престолі і у його царстві, щоб його випростувати і підняти судом і справедливістю відтепер і довіку. Ревність Господа Саваота це зробить. **7** Господь послав смерть на Якова, і вона прийшла на Ізраїль. **8** І впізнає ввесь народ Ефремовий і ті, що з погордою і високим серцем сидять в Самарії, ті, що кажуть: **9** Цегли впали, але ходіть, врубаємо каміння і зріжемо сикомори і смереки і збудуємо собі башту. **10** І Бог розіб'є тих, що повстали проти сіонської гори і проти Єрусалиму, і розсіє їхніх ворогів: **11** Сирію – зі сходу сонця і греків – зі заходу сонця, що поїдають Ізраїль всіма устами. Над всіма цими не відвернувся його гнів, але і ще його рука висока. **12** І народ не повернувся, аж доки не був зранений, і не шукали Господа. **13** І Господь забрав з Ізраїля голову і хвіст, в одному дні великого і малого, **14** старця і тих, що дивуються обличчям, – це влада, і пророка, що навчає беззаконне, – це хвіст. **15** І вони будуть тими, що блаженними називають цей народ, що зводячи обманюють, щоб його проковтнути. **16** Через це Господь не зрадіє їхніми юнаками і не помилує їхніх сиріт і їхніх вдів, бо всі беззаконні та погані, і всякі уста говорили неправду. Над всім цим не відвернувся його гнів, але іще його рука висока. **17** Беззаконня розгориться як вогонь, і буде пожерте вогнем, як сухе ріща. І загориться в лісових частях

мат. 4

мат. 4

ів. 3
лук. 1
ів1. 4

Глава, д҃.

Се преже [испїи][1], скоро сътвори *странѣ заоулонѣ, землѧ недалимовѣ [-][2]. и прочїи иже при мори живꙋщеи, и обонꙋ странꙋ їордана, (страны галилеа ѩзыкомъ)[3]. *людїе ходѧщеи въ тмѣ, видѣша свѣтъ великъ. живꙋщеи въ странѣ и [в][3] сѣни смртнѣи, свѣтъ просвѣтится на вы. Ѹмножае людїи, ѩже изведе въ веселїе [-][4]. и възвеселѧтсѧ пре тобою, ѩко радꙋющеисѧ въ жатвꙋ, и ѩко дѣлѧщеи корысть. ѩко ѿнѧться ярем (лежаи на них)[5], и жезлъ иже на выи ихъ. жезлъ бо погонѧющїи расыпа [-][6], ѩко (и) въ дни при мадїамѣ. Ѩко всѧкꙋ одежꙋ събраннꙋю лестїю, и ризꙋ съ прибыткомъ истѧжꙋ. и въсхотѧтъ да быша (и) огнемъ съжжены были. Ѩко отроча родисѧ намъ, сынъ, *и дастьсѧ намъ. Емꙋже власть бысть на рамѣ его. И наречаетсѧ имѧ его велика совѣта агглъ. [Чюденъ совѣтникъ. богъ крѣпокъ властелинъ, кнѧзь смиренїѧ. отецъ бꙋдꙋщаго вѣка][7]. [приведетъ бо][8] (мирна кнѧзѧ)[9], и здравїе емꙋ. велика власть его. и мирꙋ его нѣсть конца. на престолѣ давидовѣ, и на царствѣ его [сѧдетъ][10]. направити и, и подѧти [-][11] сꙋдом и правдою, ѿ нынѣ и до вѣка. ревнїе господа саваода сътворитъ се. Смрть посла господь на їакова, и прїиде на їзраила. и оувѣдѧтъ вси людїе ефремовы, и сѣдѧщеи въ самарїи съ оукоренїемъ, и высокимъ сердцемъ, глаголющемъ. плинды падоша. но градите да оусѣчемъ каменїе, и посѣчемъ ягодичїе и смрѣчїе, да съградимъ себѣ столпъ. И поразитъ богъ въставшаѧ на горꙋ сїонꙋ, [и на їерусалимъ][12], [-][13] и враги [ихъ][14] расыплетъ. сирїю ѿ въстока слнчнаго, и еллины ѿ запада слнчнаго. поѩдающаѧ їзраила всѣми оусты. о всѣхъ сихъ не ѿвратисѧ ярость [его][15], но (и) еще рꙋка [его][16] высока. и людїе не навратишасѧ, дондеже ѩзвишасѧ. и господа не възыскаша. И ѿнѧтъ господь ѿ їзраила главꙋ и ошибъ велика и мала, въ единъ день. старца и чюдѧщаасѧ лицемъ, се власть. и пророка оучѧща безаконнаѧ, се ошибъ. и бꙋдꙋтъ блажѧщеи людїе си, льстѧще (-)[17] льстѧтъ, ѩко да поглотѧтъ ѧ. Сего ради юнотами их не възвеселитсѧ [господь][18], и сиротъ ихъ и вдовицъ ихъ не помилꙋетъ. ѩко вси безаконницы, и злии. и всѧка оуста глаголаша неправдꙋ. о всѣхъ сихъ не ѿвратисѧ ярость [его][19], но (и) еще рꙋка [его][20] высока. (-)[21] Разгоритсѧ ѩко огнь безаконїе, и ѩко тросꙋкотъ

мф҃ д

мф҃ д

їоа҃ г
лꙋ а
а їоа҃ д

сꙋхъ поꙗстьсѧ ѻгнемъ. и зажжетсѧ в частинахъ дꙋбравъскихъ, и поꙗсть еже ѡкрꙋтъ холмъ все. ꙗрости дѣла г҃на погоритъ всѧ землѧ. и бꙋдꙋтъ людїе ꙗко ѻгнемъ пожжени. ч҃лкъ (не помилꙋетъ брата своего)[22]. но ꙋклонитсѧ на десно, ꙗко възалчетъ. і изъꙗсть ѡ лѣвыхъ, и не насытитсѧ. ч҃лкъ ꙗдыи плоть мышца своеѧ. иꙗсть бо манасїи ефремово, и ефремъ манасїино. ꙗко вкꙋпѣ повоюета іоудꙋ· (и) въ [всѣхъ сихъ][23] не ѡвратисѧ ꙗрость [его][24], но (и) еще [рꙋка][25] его высока·

Гла҃, і҃·

Горе пишꙋщимъ (неправдꙋ)[1]. пишꙋще бо лꙋкаваа пишꙋтъ ꙋкланѧюще сꙋдъ ꙋбогихъ. [и][2] въсхищающе сꙋдъ нищихъ людїи моихъ. ꙗкоже бꙋдетъ имъ вдова на въсхищенїе, и сирота на ѻграбленїе. (что же)[3] сътворѧтъ въ д҃нь присѣщенїѧ. печаль бо вамъ ѡдалече прїидетъ. и к комꙋ прибѣгнете, да вамъ поможетъ. гдѣ ли ѻставите славꙋ вашꙋ, ꙗко не въпасти въ плѣненїе, [и подъ ꙋбїеными падꙋтъ][4]. [и][5] ѡ всѣхъ сихъ не ѡвратисѧ ꙗрость [его][6], но и еще рꙋка [его][7] высока·

Горе асꙋрїемъ, жезлъ ꙗрости моеѧ, и гнѣвъ есть в рꙋкꙋ ихъ. гнѣвъ мои (пꙋщꙋ на странꙋ безаконнꙋ)[8], и своихъ людїи повелю сътворити плѣнъ и плѣненїе. и попрати грады, и положити ѧ въ прахъ. се же не тако помыслитъ, и дꙋшею не тако наменитъ. но измѣнитъ ꙋмъ его, [-][9] ꙗкоже потребити страны не малы. и аще рекꙋтъ емꙋ, ты ли еси единъ кнѧзь, и речетъ. не всѣмъ ли взѧлъ страны, ꙗже выше вавꙋлона, и халанъ идѣже столпъ съграженъ бѣ. (-)[10] взѧлъ есмь аравїю, и дамаскъ и самарїю. ꙗкоже (и) сїа взѧхъ и всѧ страны възмꙋ· въсплачетесѧ изваѧнїи въ іер҃лимѣ, и въ самарїи, ꙗкоже бо сътворихъ самарїи, и рꙋкотворенным ѥѧ, такоже сътворю [-][11] іер҃лимови и кꙋмиромъ его· И бꙋдетъ егда скончаетъ г҃ь всѧ твари в горѣ сїонъ, и въ іер҃лимѣ *наведетъ на смыслъ великаго ц҃рѧ асꙋрїиска, и на высотꙋ славы ѻчїю его. рече бо, крѣпостїю (силы моеѧ) сътворю, и премꙋдростїю разꙋма (моего) ѡимꙋ предѣлы ꙗзыкомъ, и силꙋ ихъ плѣню, и сътрѧсꙋ грады населеныѧ. и вселеннꙋю всю ѻбоимꙋ рꙋкою [моею][12] ꙗко гнѣздо, и ꙗко ѻставленыѧ ꙗица възмꙋ. и не бꙋдетъ никтоже иже ꙋбѣжитъ мене, или ѡвѣщаетъ ми съпротивнѣ· Еда прославитсѧ секира безъ сѣкꙋщаго ею, или възнесетсѧ пила безъ влачащаго ю. такоже аще кто возметъ жезль или древо, и не та-

д҃ ц҃р ді҃ ні҃ лз

і пожере те все, що довкруги горбів. **18** Через господній гнів згорить вся земля, і народ буде наче спалений вогнем. Людина не помилує свого брата, **19** але зверне направо, бо голодуватиме, і їстиме зліва, і не насититься людина, що їсть тіло свого рамена. **20** Бо Манассія їстиме Ефремове і Ефрем Манасіїне, адже разом воюватимуть проти Юди. І в усіх цих не повернувся його гнів, але й ще його рука висока.

Глава 10

1 Горе тим, що пишуть неправду. Бо пишучи пишуть лукаве, **2** відхиляючи суд бідних і забираючи суд бідних мого народу, щоб їм була вдова на розкрадення і сирота на розграблення. **3** Що ж вони зроблять в дні відвідин? Бо вам скорбота здалека прийде. І до кого прибіжите, щоб вам поміг? Де ж залишите вашу славу, **4** щоб не впасти в полон? І вони впадуть під убитими, і від цього всього не відвернувся його гнів. Але іще його рука висока. **5** Горе асирійцям, палиця мого гніву і люті є у їхніх руках. **6** Пошлю мій гнів на беззаконну країну і накажу зробити полоненими і полоном свій народ, і побити міста, і покласти їх у порох. **7** Ось же не так задумає, і душею не так вважатиметься, але він змінить його ум, щоб вигубити немалі країни. **8** І якщо йому скажуть: Чи ти є одиноким князем? **9** І він скаже: Чи не взяв я країни, що над Вавилоном, і Халан, де була збудована башта? Я взяв Аравію, і Дамаск, і Самарію. **10** Так як і цих я взяв, *так* і заберу всі країни. Заплачте різьблені в Єрусалимі і в Самарії. **11** Бо так, як я зробив Самарії і її творивам, так зроблю Єрусалимові і його божищам. **12** І буде, що коли закінчить Господь всі діла в горі Сіон і в Єрусалимі, *на розум наведе великого асирійського царя і на висоту слави його очей. **13** Бо він сказав: Зроблю силою моєї могутності, і мудрістю мого розуму заберу околиці народів, і в полон візьму їхню силу, і стрясу заселені міста, **14** і моєю рукою охоплю всю вселенну як гніздо, і заберу як оставлені яйця, і не буде нікого, хто втече від мене або скаже мені *щось* проти. **15** Хіба сокира прославиться без того, що нею рубає, або пила підніметься без того, що нею володіє? Так само, коли хтось візьме палицю чи дерево. **16** І не так, але Господь Са-

црс4. 19 ниж. 37

ваот пошле безчестя на твою честь, і у твоїй славі загориться палаючий вогонь. **17** І світло ізраїльське буде на вогонь і освітить його вогнем, що горить, і пожере речі як траву. В тому дні **18** згаснуть гори, і горби, і ліси, і він з'їсть від душі до тіла. І буде, що той, хто втікає, наче той, хто втікає від горіючого полум'я. **19** І ті з них, що залишилися, будуть в число, і дитина їх впише. **20** І буде в тому дні, що не додасться після цього, останок Ізраїля. І ті, що спаслися з Якова, більше не будуть надіятися на тих, що образять їх, але будуть надіятися на правдивого святого ізраїлевого – Бога. **21** І останок Якова буде до сильного Бога. **22** І якщо ізраїльські сини будуть як морський пісок, *їхній останок спасеться. Бо довершуючи і складаючи слово правдою, **23** як скорочене слово зробить Господь в усій вселенній. **24** Через це так говорить Господь Саваот: Не бійся асирійців, мій народе! Ви, що живете в Сіоні. Бо поб'є тебе палицею, бо завдасть тобі рану, щоб побачити єгипетську дорогу. **25** Бо ще трохи і спиниться гнів, а мій гнів у їхній раді. **26** І Бог підніме на них рану *за раною мадіяма, і його гнів по дорозі, що при помор'ї, на дорогу, що до Єгипту. **27** І буде, що в тому дні відбереться його час від твого рамена, і його ярмо з твоєї шиї, і ярмо зігниє зі створіння олії. **28** Він бо прийде до міста Анге, і мине Мағеддао, і в Махмасі поставить свій посуд, **29** і мине долину, і прийде до Анге. Раму, Саулове місто, охопить страх, **30** втече ґалимова дочка, Лаіса впокорена буде, впокориться в Енатоті. **31** Жахнулася Мадемина і ті, що живуть в Ґивині. **32** Потіште сьогодні остатися в дорозі, потіште рукою гору, сіонську дочку, і вершки, що в Єрусалимі. **33** Ось Володар! Господь Саваот силою стривожить славних, і високі гордістю будуть знищені, і високі упокоряться, **34** і впадуть високі від меча, ліс же впаде з високими.

рим. 9

суд. 7

Глава 11

дія. 11

1 Вийде *палиця з Єссейового кореня і видасть цвіт. **2** І на ньому спочине дух божий, дух мудрості і розуміння, дух ради і сили, дух знання і побожності. **3** Його наповнить дух божого страху. Він не судитиме за славою ані не оскаржить за мовою, **4** але судитиме не за мовою, але оскаржить, судитиме впокореному суд і оскаржить славних на землі. І поб'є землю словом його

ко. но послетъ гь саваодъ на твою честь безъчестiе, и въ твоеи славѣ огнь горѧ възгорися. и будетъ свѣтъ iилевъ въ огнь. и освѣтитъ и огнемъ горѧщемъ, и поѧсть ѩко сѣно вещь· въ тои днь оугаснутъ горы и холми и дубравы, и поѧсть ѿ дша до плоти· И будетъ бѣжаи, ѩко бѣжанiе ѿ пламене горѧща. и оставшеи ѿ ни будутъ в число, и дѣтищъ впишетъ ѧ· И будетъ в тои днь, не приложитсѧ посемъ останокъ iилевъ. и оуцѣлѣвшiи iаковли, не будутъ ксему оуповающе на обидѣвшаѧ и но будутъ оуповающе къ бу стому iилеву, истинному. и будетъ останокъ iаковль къ бу крѣпкому· I аще будутъ (снове)[13] iилеви ѩко пѣсо морскiи, *останокъ (ихъ) спсетсѧ. слово бо съвершаѧ и съвъкуплаѧ правдою, ѩко слово съкращено сътворитъ [гь][14] въ (всеи вселеннѣи)[15]· Сего ради се глетъ гь саваодъ, не боитесѧ людiе мои (ѿ асүрiи живущеи въ сiонѣ)[16]. ѩко жезломъ поразитъ тѧ, ѩзву бо [наведетъ][17] на тѧ, ѩко видѣти путь егүпетьскъ, еще бо мало и престанетъ гнѣвъ. но ѩрость моѧ на совѣте ихъ· И въставитъ бъ на нѧ [рану][18], *ѩко ѩзву мадiалю [-][19], и ѩрость его по пути иже по поморiю, на путь иже въ егүпетъ· И будетъ в тои днь. ѿнѧто буде (времѧ)[20] его (-)[21] съ рамене (твое)[22], i иго (его ѿ выѧ твоеѧ, и съгнiе иго ѿ твари елеа)[23]. Прiиде бо въ гра аггаи, и мине (магеддао)[24], и в мамасѣ положитъ сосуды своѧ. и мине дебрь, и прiидетъ въ аггаи. стра прiиметъ рама, градъ саоуловъ пробѣгнетъ дщи [галимлѧ][25], покоритсѧ лаиса, покоритсѧ въ енанадодѣ. оужасесѧ [мадемина][26], и живущiи в (гүвинѣ)[27]. Оутѣшите днесь на пути пребыти. [оутѣшите рукою][28] гору дщерь сiоню, и холми иже въ iерлимѣ· Се [-][29] влка гь саваодъ, смѧте славныѧ крѣпостiю, и высокiа оукоризною съкрушасѧ, и [-][30] смирасѧ. и паду высоцiи мече, дубрава же съ высокими падесѧ·

кри а

суди з

Гла, аі·

И(зыиде)[1] *жезлъ ис корене iессеова, и цвѣтъ (-)[2] процвѣте. и почiетъ на не дхъ бжiи. дхъ премудрости, и смысла. дхъ совѣта, и крѣпости. дхъ видѣнiѧ, и благочестiѧ. исполнитъ и дхъ страха бжiѧ· Не по славѣ осудитъ, ни по гланiю обличитъ. но осудитъ смиренному судъ, и обличитъ [славныѧ][3] на земли. и поразитъ землю словесемъ оустъ его. *и дхомъ оустнами оубi-

дѣа аі

в селу в

етъ нечестиваго. И будетъ (препоясанъ правдою)[4] въ чресла [его][5], і истинною помазана ребра [его][6]. *И напасется вкупѣ волкъ съ агнцемъ, и рысь почіетъ съ козлищемъ, и (юнецъ со львомъ)[7] вкупѣ напасутся. И отроча мало поведетъ я. И волъ и медвѣдь вкупѣ напасетася, и вкупѣ (племя)[8] ихъ будетъ. И (волъ и левъ)[9] вкупѣ зоблета плѣвы. І отроча младо на пещеру аспидску, и на ложе племене аспидска руку вложитъ. И не сотворятъ зла, ни возмогутъ погубити никогоже у горы святыя моея. Яко наполнися вся увѣдѣти Господа, яко водѣ многѣ покрыти мореса. И будетъ в (той день)[10] корень Іессеовъ, и поставляемы владѣти странами. К нему страны надѣются, и будетъ покой его (честь)[11]. И будетъ в (той день)[12], приложитъ Господь яко показати руку свою. (И) возревновати останку прочему людіи, еже аще останетъ отъ Асиріи и отъ Египта, и Вавилона, и Ефіопія, и отъ Еламити, и отъ солнечныхъ востокъ, и отъ Аравія. И воздвигнетъ знаменіе въ страны, и соберетъ погибшая Израилевы. И расточенныя Іудины соберетъ отъ четырь угалъ земли. И отъимется ревнь отъ Ефрема, и врази Іудины погибнутъ. (И) Ефремъ не возревнуетъ Іудѣ, (-)[13] Іуда не зазритъ Ефрему. И воспорхнутъ въ кораблихъ иноплеменникъ море (иногдою)[14] повоюютъ, і иже на востокы слнечныя. І Идумею и на Моава прьвое руцѣ возложатъ. Сынове же Аммони прежде покаряться, и опуститъ Господь море египетско, и возложитъ руку свою на рѣку вѣтромъ пресилномъ. И поразитъ на седмь дебріи. Якоже ходити ему обувену. И будетъ проходъ людемъ моимъ оставшимъ въ Египте. И *будетъ Израилю яко и день егда изыиде изъ (Египта)[15].

уст, *і уб'є безбожного духом губ. 5 І буде підперезаний праведністю по його бедрах, і правдою помазані його ребра. 6 *І вовк пастиметься разом з ягням, і рись спочине з козлом, і теля з левом разом пастимуться, і мала дитина їх поведе. 7 І віл, і медвідь разом пастимуться, і разом буде їхнє плем'я. І віл, і лев разом їстимуть солому. 8 І мала дитина покладе руку на діру гаспида і на ложе гаспидового племені. 9 І не зроблять зла ані не зможуть вигубити нікого на моїй святій горі, бо наповнилося все, щоб знати Господа, як велика вода, щоб покрити моря. 10 І в тому дні буде Єссеєвий корінь, і поставлені, щоб володіти країнами. На нього надіються народи, і буде спочинок його чистий. 11 І в тому дні буде, що Господь додасть, щоб показати свою руку і щоб заревнував інший останок народу, що лиш залишиться з Асирії, і з Єгипту, і Вавилону, і Ефіопії, і з еламітів, і від сходу сонця, і з Аравії. 12 І він підніме знак в країнах і збере тих Ізраїля, що згинули, і збере розсіяних Юди з чотирьох країв землі. 13 І забрано буде ревність в Ефрема, і згинуть вороги Юди, і Ефрем не ревнуватиме Юді, Юда не завидуватиме Ефремові. 14 І полетять в кораблях чужинців по морю, колись воюватимуть і проти тих, що на сході сонця та в Ідумеї. І перше на Моав накинуть руки, аммонові ж сини першими підкоряться. 15 І Господь опустошить єгипетське море, і накине свою руку на ріку сильним духом, і поб'є на сім долин, так щоб йому ходити обутим. 16 І буде прохід моєму народові, що залишився в Єгипті. І *буде Ізраїлеві як і день, коли він вийшов з Єгипту.

сол2. 2
ниж. 65
мой2. 14

Марг.: ни зе; в мо ді

Глава, ві

И речеши в (той день)[1] благословлю тя Господи, имже разгнѣвася на мя. И отврати ярость свою [отъ мене][2] и помилова мя. Се Богъ мой спасъ мой Господь, уповая буду к нему, и не убоюся. *Зане слава моя и хвала (-)[3] Господь, (-)[4] бысть ми на спасеніе. [-][5] Почерпѣте воду съ веселіемъ, отъ источникъ спасенія. *И речеши в (той день)[6], хвалите Господа, воспойте имя его. Возвѣстите въ языцехъ славная его, поминайте яко вознесеся имя его. Хвалите имя Господне, яко высокая сотвори. Возвѣстите се [вся][7] по всей земли. Веселитеся и радуйтеся живущіи в Сіонѣ, яко вознесеся святый Израилевъ посреди тебе.

Глава 12

1 І в тому дні скажеш: Поблагословлю тебе, Господи! Тому що Ти розгнівався на мене, і відвернув від мене свій гнів, і мене помилував. 2 Ось Бог! Мій спаситель! Мій Господь! Буду надіятися на Нього і не боятимуся. *Тому що моя слава і хвала – Господь! Він став мені на спасіння. 3 Зачерпніть воду з веселістю з джерел спасіння! 4 *І скажеш в тому дні: Хваліть Господа! Оспівуйте його ім'я! Звістіть в народах його славне! Згадуйте, що піднялося його ім'я! 5 Хваліть імя Господа! Бо Він вчинив високе. Сповістіть це все в усій землі! 6 Веселіться і радійте ви, що живете в Сіоні! Бо Святий ізраїльський піднісся вгору посеред тебе!

мой2. 15 пс. 117
пар1. 16 пс. 104

Марг.: в мо еі, псало рзі; а пара ві, псало рд

Глава 13

1 Видіння проти Вавилону, яке побачив Ісая, Амосів син, **2** підніметe знак на горі рівнини, піднімете свій голос. І не бійтеся, підбадьорюйте рукою. Відкрийте, князі. **3** Я наказую, я ж їх поведу. Велетні приходять наповнити мій гнів, разом радіючи і зневажаючи. **4** Голос численних країн на горах подібний до численних країн, голос царів і зібраних країн. Господь Саваот заповів країні озброєною **5** прийти з землі здалека, від кінця основи неба. Господь і озброїв його сікача, щоб знищити всю вселенну. **6** Ридайте, бо близько господній день! І від Бога прийде знищення! **7** Через це всяка рука послабне і всяка людська душа жахнеться. **8** І посли жахнуться, і болі їх охоплять, як жінку, що родить. І засмутяться один до одного, і жахнуться, і перемінять їхнє лице як полумінь. **9** Бо ось приходить невиліковний господній день люті і гніву, щоб пустою покласти всю вселенну, і з неї вигубити грішників. **10** Бо небесні звізди, і Оріон, і все небесне творіння не дадуть світло, *і померкне сонце, що сяє, і місяць не дасть своє світло. **11** І заповім всій вселенній зло і безбожним їхні гріхи. І знищу гордість беззаконних, і гордість гордих впокорю. **12** І будуть ті, що залишилися чесними, більше ніж золото, випробоване вогнем, і людина буде шляхетною більше ніж камінь, що з Саптира. **13** Бо небо сколихнеться і земля затрясеться від свого дна через лють і гнів Господа Саваота в день, коли прийде його гнів. **14** І будуть ті, що осталися, як серна, що втікає, і як заблукана вівця, і не буде того, хто його збирає, щоб повернути людину до свого народу і *щоб* прийшла людина до своєї країни. **15** Бо хто лиш впаде в полон, впокориться, і які є зібрані, впадуть від меча. **16** *І перед ними розіб'ють їхніх дітей, і розграбують їхні доми, і заберуть їхніх жінок. **17** Ось я підніму проти вас мидів, які не вважають на срібло ані *не* потребують золота. **18** Луки поломлять хлопців і не помилують ваших дітей, і їхні очі не пощадять твоїх дітей. **19** І Вавилон буде добрим і славним під халдейськими царями, *так як Бог розбив Содому і Ґомору, **20** і не буде заселеним до вічного часу, і до них не ввійдуть через численні покоління, ані не ввійдуть до нього араби, ані пастухи в ньому не спочинуть. **21** І там спочинуть звірі, і доми наповняться звуком, і там спочинуть сирини, і біси там затанцюють, **22** і там поселяться

єз. 32; ів. 2 і 3; мат. 24; мар. 13; лук. 21

пс. 137

мойї. 19; єре. 50

Глава, гі

Видѣніе [на вавѵлона. еже видѣ Ісаіа сынъ Амосовъ][1]. На горѣ равнѣ възвигнете знаменіе, възнесете гласъ свой, (и) не бойтеся. поощряйте рукою, отверзите князи. Аз повелю, [аз же а поведу][2]. (-)[3] Исполини иду исполнити ярости моея, радующеся вкупѣ и укаряюще. Глас стран многъ на горахъ, подобенъ стран многъ. гласъ царь, и странъ събранъ. Господь саваоф заповѣда странѣ въоруженѣи прiити отъ земля издалеча, отъ конца основаніа небеси Господь, и въоружи его (сѣчца), расыпати [всю вселенную][4]. Рыдайте близъ бо день Господень. и съкрушеніе отъ Бога прiиде. Сего ради вся рука разъслабѣетъ и вся душа человѣча убоится, и смятутся (послы)[5]. и болѣзни прiимутъ (а), яко женѣ раждающи. и поскорбятъ другъ ко другу и ужаснутся, и лице ихъ яко пламы премѣнятъ. Се бо день Господень безъ цѣльбы грядетъ ярости и гнѣва, положити вселенную всю пусту, и грѣшники погубити отъ нея. Звѣзды бо небныя и куржиліа, и вся тварь небная свѣта не просияютъ. *И помрьчетъ слънце въсіающее и мѣсяць не дасть свѣта своего. И заповѣдѣ вселеннѣи всей зло, и нечестивымъ грѣхи ихъ. и погублю укоризну безаконныхъ, и укоризну презорливыхъ смирю. И будутъ оставшеи честнѣи, паче нежели злато пожженое. и человѣкъ честенъ будетъ, паче нежели камень иже отъ [сапфира][6]. Поколѣблетъ бо ся небо, и земля потрясеся из дна своего. Ярости дѣля (и) гнѣва Господа саваода, въ день егда прiидетъ ярость его. И будутъ оставшеи яко серна бѣжащи и яко овца заблудивши. и не будетъ събирающаго (и). якоже человѣку в людъ своя обратитися, и человѣку въ страну свою прiити. иже бо аще плѣнится повинется. і иже събрани суть мечемъ падутъ. *И чада ихъ пред ними разбиютъ. и домы ихъ плѣнятъ, и жены ихъ поимутъ. Се азъ въставлю на вы миды, (и не мѣнятъ)[7] сребра ни злата требують. стрѣленіе юношеско съкрушатъ, и чадъ вашихъ не помилуютъ. и не (пощадита очи ихъ чадъ [твой][8])[9]. И будетъ вавѵлонъ (добрыи и славныи)[10] подъ цари халдейски. *Якоже расыпа Богъ содому и гомору, (и) не населится въ вѣчное время. и не внидутъ в (нихъ)[11] до многъ рожденіи, ни внидутъ вонь аравляне, и пастуси не почиютъ в немъ. И почиютъ ту звѣріе, и наполнятся домове гласа. и почиютъ ту сѵрины, и

Езе лв; Іоа в и г; Мат кд; Мар гі; Лу ка

Псл рлз

а мо ді; Іерем н

бѣси тѹ въсплачютъ. и онокентаѵры тѹ въселятся, и възгнѣздятся ежеве в домохъ ихъ·

онокентаври, і їжаки загніздяться в їхніх домах.

Гла҃, ді·

Скоро идетъ и не оумедлитъ. и помилуетъ гь іакова. и съберетъ еще іиля, и почіетъ на земли своеи. и приходнїи приложится (-)[1] къ дому іаковлю. и поимутъ я страны, и въведутъ [я][2] въ мѣсто ихъ и преимѹ, и оумножатся на земли бжїи в рабы и рабыня. и будутъ плѣнени плѣнившеи я, и владѣти буду обладавшеи ими. и будетъ в (тои днь)[3], покоитъ тя [гь][4] ѿ болѣзні и ярости твоея, и ѿ работы жестокія, еюже работасте имъ· И пріиметъ (притчю)[5] сію на цря вавилоньска, и речеши въ (тои днь)[6], како почи въземляи. и почи потщаваяи· съкруши бгъ яремъ грѣшничь, яре князь поразй въ странѹ яростію, (и) язвою бе исцѣленія. поражая странѹ язвою ярости. еяже не пощадѣ почи оуповающи· вся земля да вопіетъ съ веселіемъ. и (слава дубравы)[7] да ся възрадуетъ до тебе, и смрѣчіе дубравы [рече][8]. ѿнелѣ же (-)[9] оуспе, не възыиде посѣкаяи насъ· адъ долѣ разгнѣвася срѣтъ тя. въсташа с тобою вси щудове обладашеи землею· (І) иже въсташа ѿ прстолъ своихъ вси цріе страньстіи. вси ѿвѣщаютъ и рекутъ тебѣ, и ты плѣненъ еси якоже и мы, (и) въ насъ [-][10] намѣненъ еси· (И) сниде [-][11] (слава твоя въ адъ)[12], многое (веселіе твое)[13]. подъ тобою постелетъ гнои, и покровъ твои червь· Како ся спаде съ небесе денница, (въсходящія заоутра)[14]. съкрушися на земли, пущаяи къ всѣмъ странамъ· Ты бо рече въ оумѣ своемъ. на небо възыидѹ, (и) выше звѣздъ [небесныхъ][15] поставлю прстлъ свои. [и][16] сяду на горѣ высоцѣ, на горахъ высокахъ яже на сѣверъ. възыиду выше облакъ· [и][17] буду равенъ вышнему· Нынѣ же во адъ снидеши, и въ кореніе земли· [И][18] оузрѣвшеи тя въчюдятся о тебѣ и рекутъ. сеи члкъ иже разгнѣва [всю][19] землю, потрясаяи цря. порѣваяи вселенную всю, (-)[20] грады расыпа (и) плѣненыхъ не разрѣши· вси цри страньстіи оуспоша в чести. (и) члкъ въ дому своемъ. а ты поврьжешися въ горахъ яко мртвецъ. похуленъ съ многими мртвьцы исѣчеными мечемъ. сходящимъ во адъ· Якоже (и) риза въ крови намочена не будетъ чиста. такоже и ты не будеши чистъ, зане землю мою погуби, и люди моя изби. не пребудеши въ вѣчное время· Племя злое оуготови чада своя на оубіеніе, грѣхи ѿца твоего, да не въс-

Глава 14

22 Скоро приходить і не забариться. **14,1** І Господь помилує Якова і ще збере Ізраїля, і той спочине на своїй землі, і приходько пристане до дому Якова. **2** І візьмуть їх країни і введуть їх до їхнього місця, і приймуть і розмножаться на божій землі в рабів і рабинь. І будуть полоненими ті, що їх полонили, і володіти будуть ті, що ними володіли. **3** І буде, що в тому дні Господь дасть тобі спочинок від болів і твого гніву і від тяжкого рабства, яким ви їм послужили. **4** І він візьме цю притчу над вавилонським царем, і скажеш в тому дні: Як спочив вимагач і спочив той, що наганяв? **5** Бог знищив ярмо грішних, ярмо князів, **6** побив країну гнівом і невиліковною раною. Побиваючи країну раною гніву, яку не пощадив, **7** він спочив впевнено. Хай вся земля закричить з веселістю! **8** І слава лісу хай тобою зрадіє, і смереки лісу скажуть: Відколи ж він заснув, не вийшов той, хто нас рубає. **9** Вдолі ад розгнівався, зустрівши тебе, встали з тобою всі велетні, що володіли землею, і ті, що встали зі своїх престолів, всі царі народів. **10** Всі відповідатимуть, і скажуть тобі: І ти є полоненим, так як і ми, і до нас ти причислений. **11** І зійшла твоя слава до аду, твоя велика веселість. Під тобою розстелений гній, і твоє покриття – черв'як. **12** Як з неба впала рання зоря, що сходить вранці, розбитий об землю той, що посилає до всіх країн. **13** Бо ти сказав у своїм умі: Піднімуся до неба, і поставлю свій престіл вище від небесних зірок, і сяду на високій горі, на високих горах, що на півночі, **14** піднімуся понад хмари, і буду рівний Всевишньому. **15** Тепер же зійдеш до аду і до коріння землі. **16** І ті, що тебе побачать, будуть тобою здивовані, і скажуть: Це чоловік, що розгнівив всю землю, що сколихнув царів, **17** розігнав усю вселенну, вигубив міста і не звільнив полонених. **18** Всі царі країн заснули в пошані, і людина у своїм домі. **19** А ти будеш кинутий в горах як мертвий, зогиджений з багатьма мертвими, вигубленими мечем, що сходить до аду. Так як і одіж намочена в крові не буде чистою, **20** так і ти не будеш чистий, тому що ти знищив мою землю і вибив мій народ. Не останешся на вічний час. Погане плем'я **21** при-

готувало твоїх дітей на вигублення, гріхи твого батька, щоб вони не встали і не успадкували собі землю і заповнили землю війнами. **22** І повстану проти них, – говорить Господь Саваот, – і вигублю їхнє ім’я, і останок, і плем’я. Це говорить Господь: **23** Поставлю Вавилон пустинею, щоб загніздилися їжаки. І буде на ніщо. І зроблю його глиною, ямою на знищення. **24** Так говорить Господь Саваот: Так як Я сказав, так і буде. І так як Я врадив, так і буде встановленим, **25** щоб вигубити Асирію на моїй землі і на моїх горах, і будуть на потоптання, і забереться з них їхнє ярмо, і їхній тягар з їхніх рамен буде забраний. **26** Це рада, яку врадив Господь на всю вселенну. І це висока рука над усіма народами вселенної. **27** Бо хто знищить те, що Бог врадить? І хто відверне його високу руку? **28** *В році, в якому помер цар Ахаз, було це слово: **29** Не радійте всі чужинці, бо знищено ярмо того, що вас б’є. Бо з насіння зміїв вийде покоління гаспидів, і їхнє покоління вийде – змії, що літають. **30** І бідні пастимуться Господом, бідні і люди спочинуть в мирі. І Він знищить голодом твоє плем’я і вигубить твій останок. **31** Плачте, міські брами! Хай закричать міста в замішанні! Всі чужинці! Бо дим приходить з півночі, і не може бути обмани. **32** Що ж відповідатимуть князі країн? Бо Господь заснував Сіон. І через Нього спасуться впокорені в народі.

пар2. 28

тану и (причастатъ си землю)[21], и наполнятъ землю рати. И въстану на на глетъ Гь саваодъ. И погублю (има ихъ)[22] и останокъ и (племя)[23]. Се глетъ Гь. (-)[24] положу вавулона пуста яко въгнездитися ежемъ, и будетъ нивочтоже. И положу и бренїю пождь в пагубу. Се глетъ Гь саваодъ. Якоже глахъ тако (и) будетъ. И яко совещахъ, тако (и) оуставитсѧ. Яко погубити асурїю на земли моеи и на горахъ моихъ, и будетъ въ попранїе. И ѿиметсѧ ѿ нихъ яремъ ихъ, и бремя и ѿ рама [и][25] ѿимесѧ. Сеи советъ иже совеща Гь на вселенную всю. И си рука высокаа на вся страны вселеныя. Еже бо (совещаетъ)[26], кто разоритъ, и руку [его][27] высокую кто ѿвратитъ. *Въ лето в неже оумре ахазъ црь. бысть слово се. Не радуитесѧ вси иноплеменницы. съкрушися бо ся яремъ поражающаго вы. Ѿ (племене)[28] бо змїина изыдетъ породъ аспидьскъ, и породъ ихъ изыдетъ змїа паряща. И напасутсѧ оубозїи [гмъ][29]. нищїи же чл҃цы въ мирѣ почїютъ. (И) потребитъ (-)[30] гладомъ (племя)[31] твое, и останокъ твои избїетъ. Плачитесѧ врата градная, да възопїютъ грады възмятенїи. Иноплеменници вси яко дымъ ѿ севера идетъ, и несть (язве) быти. (-)[32] что ли ѿвещаютъ князи страньстїи, яко Гь основа сїона. И темъ спсутсѧ смиренїи въ людехъ.

в҃ пара ки

Глава 15

1 Слово проти моавитської землі.

Вночі згине моавитська земля, бо вночі згине моавитське місто. **2** Плачте в собі, бо згине і Аодивон, в якому ваш жертовник. Підіть плакати туди до моавитського Наваива. *Плачте, лисина на всякій голові, – всі рамена відрубані. **3** На його вулицях підпережіться в мішковини і плачте на його дахах і на його вулицях, і на його роздоріжжях всі заридають з плачем. **4** Бо Есевон закричав і сказав: Куди було чути його голос? Через це моавитські бедра кричать: Її пізнає душа. **5** Серце моавитської *землі* кричить в собі до Сигора, бо є трилітньою теличкою. Плачучи ж піднімуться на підйомі, що до тебе, аронимовою дорогою, кричить знищення і трясіння. **6** Невримова вода буде пустинею, і її трава пропаде, бо не буде зеленої трави. **7** Чи так має спастися? Бо наведу на арабську долину і її візьму. **8** Бо злучився крик моавитських околиць з *криком* ага-

єре. 40
єз. 7

Глва, еі

Слово на моавскую землю.

Нощїю погибнетъ моавска земля, нощїю бо погибнетъ градъ моавитьскь. Плачитесѧ въ себе, погибнетъ бо (лаодивонъ)[1], в неже требникъ вашъ. Тамо възыдете плакатисѧ къ нававу моавитьску. *Плачитесѧ, на всеи главе плешъ, вся мышца осечены. На стогнахъ его препояшетесѧ въ яриги. И въсплачетесѧ на храминахъ его, [и на оулицахъ его][2], и на распутїи его вси (възрыдаютъ)[3] съ плачемъ. Яко возопи есевонь, и [гла][4]. Дондеже [-][5] оуслышасѧ гласъ его. Сего ради чресла моавска въпїютъ, дша ея оувесть. Срдце моавитьскїя въпїетъ в неи до сигора. Юница бо есть третиаки въ вошествїи же еже к тебе плачющесѧ възыду путемъ аронимлемъ, въпїетъ сътренїе и трусъ. Вода [невримля][6] пуста будетъ, и сено ея оскудеетъ, сена бо зелена не будетъ. Еда сице хощетъ спасенъ быти. Наведу бо на

ієре м҃ єзе з҃

дебрь арáвску и возмý ю съвокупи во вопль предѣлъ моавитьскъ, (съ агалимлемъ)[7], и плачь ея до кладяѕа (еалимла)[8]. водá реммóна наполнитсѧ крови. наведý бо на реммóна аравлѧны, и (возмутъ племѧ)[9] моавле, и арїилево. и (прокъ адамóнь)[10], пущу аки гада на землю·

Глава, ѕі·

Еда камыкъ пустъ есть гора сїóна. будеши бо аки птица въсперуща птиц. ѿнѧть дщи моавля (прох арнóни)[1] боле совѣщавайте. сътворяйте кровъ желá ея присно въ пладную тму пробѣгнутъ, ужаснушася. еда [испéрва][2] обитáютъ тебѣ убѣзи моавли будутъ въ покровéнїе вам, ѿ лица прогонящаго яко ѿнѧся помощь твоя. и князь погибáетъ попирáяи на земли. і исправится съ милостїю престолъ, и сядетъ на немъ съ истинною въ храмѣ давдвѣ судя и възыскáя суд, и подвижа правдою· Слышахомъ укоризну моавлю, укоренъ бысть ѕѣло. презорь ѿвръже, не тако вохвованїе твое не тако.

Ієре мѵ *въсплачеся моавъ, въ моавитьстѣи бо вси восплачются живущии. имже (въсхотѣ)[3] поучиши, и не усрамляешися. [дѣти][4] есевóна, пожелѣютъ виноград севамань. пожираюши (братны)[5], попорете винограды его до назира не съвокупитеся. поплавайте пустыню, пущенїи осташа пройдош (-)[6] пустыню. сего ради въсплачюся, яко плачь (назиревъ)[7] виноградъ севамань. дубїе ти посече есевонь, и елеали. яко на жатву [твою][8] и на иманїе вину

Ієре мѵ (-)[9] поперу (е), и все падеся· и *въздвигнется радость и веселїе ѿ винограда (ихъ)[10], и въ виноградехъ твоихъ не възрадуюся. и не изгнетутъ вина въ тѣсцѣх, престало бо есть· Сего ради чрево мое на моава аки гусли възгласитъ, и утроба моя аки град иже поновѝ. и будетъ яко срамлятися тебѣ, яко трудися моавъ о требницѣхъ. и внидетъ въ сотворенныя руками ея яко помолитися, и не возможетъ избавити его· Се слово еже глагола господь на моава. егда (же)[11] глагола и нынѣ глю. въ трехъ лѣтехъ лѣтъ наемника, похулится слава моавля въ всемъ богатьствѣ мнозѣ. и оставися умненъ и безъ чести·

Глава, зі·

Слово еже на дамаскъ·

Се дамаскъ возметсѧ ѿ град и будетъ въ падéнїе оставленна въ вѣкъ, в ложе паства и въ покои. и не будет гонящаго. и къ сему не будетъ твéрди

лимовим, і його плач аж до еда лимської криниці. **9** Реммонова вода наповниться кров'ю, бо наведу арабів на Реммон. І заберуть моавське, аріїлове плем'я. І те, що зосталося з Адамона, **16,1** пущу наче гадину на землю.

Глава 16

Чи сіонська гора є пустим каменем? **2** Адже ти будеш як пташеня птаха, що відлетіло. Моавова дочка забрала арноновий перехід. **3** Ще більше змовляйтеся, постійно робіть покриття її плачу. Вони втечуть в полудневу темряву, жахнулися. Хіба від початку **4** замешкають в тобі? Моавові втікачі будуть вам на покриття від лиця переслідувача, бо забрано твою поміч, і гине князь, що топтав по землі. **5** і з милосердям випрямиться престіл, і сяде на ньому з правдою в хаті Давидовій, судячи, і шукаючи суду, і піднімаючи правдою. **6** Ми почули про моавовий докір, він був дуже впокореним, відкинув зарозумілість. Не так твоє чаклунство, **7** не так. *Заридає моав у моавитській *землі*, бо заридають всі, що живуть. Це побажавши повчиш і не засоромишся. **8** Есевонські діти пожаліють севаманський виноградник. Ви, що пожираєте бійців, потопчете його виноградники до Назира, він не збереться. Блукайте пустинею. Послані були полишені, вони перейшли пустиню. **9** Через це заплачуть, севаманський виноградник наче назирів плач. Дуби тобі порубав Есевон і Елеали, як на твої жнива і на збирання винограду його потопчу, і все впаде. **10** І *підніметься радість і веселість з їхніх виноградників, і в твоїх виноградниках не радітимуть і не витискатимуть вино в винотоках, бо воно спинилося. **11** Через це моє лоно проти моава, він видасть звук як гуслі, і моє нутро як місто, яке Ти відновив. **12** І буде що ти засоромишся, бо моав трудився жертовниками, і ввійде до зроблених його руками, щоб помолитися, і не зможе його спасти. **13** Це слово, яке сказав Господь проти моава, коли ж промовив. **14** І тепер говорю: В трьох роках років наємника обезчеститься моавова слава в усьому великому багатстві. І він буде покинутий, малий числом і без честі.

єре. 48

єре. 48

Глава 17

1 Слово, що проти Дамаску.

Ось Дамаск забереться з міст і буде на падіння **2** залишений на віки, на ложе стад і на спочинок, і не буде переслідувача. **3** І він більше не буде твердинею, щоб втік *туди* Ефрем, і

більше не буде царства в Дамаску і останку сирійського, бо ти не є кращий від ізраїльських синів і їхньої слави. Так говорить Господь Саваот: **4** Буде, що в тому дні померкне слава Якова, і сильні його славою затрясуться. **5** І буде так, наче б коли хто зібрав жнива, що стоять, і жне насіння колосся, і буде так, наче б хто зібрав колосся в черствій долині; **6** і в ній зостане стерня чи наче плоди оливкового дерева, два або три на високому вершку, або чотири чи п’ять залишаться на його галузках. Це говорить Господь Бог ізраїльський! **7** В тому дні людина надіятиметься на Того, хто його створив. І його очі глядітимуть на Святого ізраїльського **8** і не будуть надіятися на жертовники ані на діла їхніх рук, яке зробили їхні пальці, і не побачать їхніх лісів ані їхніх гидот. **9** В тому дні твої міста будуть покинутими, такими як їх залишили аморреї і евеї від лиця ізраїльських синів. І будуть порожніми, **10** тому що ти покинув Бога – твого спасителя і ти не згадав Господа – твого помічника. Через це насадиш невірний сад і невірне насіння. **11** Адже в тому дні, в якому насадиш, заблукаєш. Якщо ж насадиш вранці, то зацвіте в жнива. І в якому дні дасть насліддя? Бо так як батько, людина дасть насліддя синам своїм. **12** Горе множеству численних країн, вони хвилюються як море. Так само він стривожиться, бо і південь численних країн зашумить як вода. **13** Численні народи як багато води, як великі води, що сходять зі силою. І йому погрозить, і його далеко пожене, як полови порох, тих, що віють проти вітру, і як порох коліс, несений бурею. **14** При вечорі буде плач, і перед ранком – і *його* не буде. Це частка тих, що вас полонили, і *частка* насліддя, що вас одержали в насліддя.

Глава 18

1 Горе землі, якої крила кораблів по другому боці мирської рік, **2** що посилає послів по морю, і послання послані поверх води. Бо легкі посли підуть до високої країни і до чужого і страшного народу. Хто по їхьому другому боці? Країна нездолана і потоптана. Тепер ріки землі, **3** все, як заселена країна, заселене буде, їхня країна підніметься від гори як знак, почується як голос труби. **4** Бо так мені сказав Господь: Певність буде у моєму місті, як полуденне світло спеки, як хмара роси в день жнив, і буде **5** перед жнивами, коли закінчиться цвіт і зелене гроно видасть кислий цвіт. І він збере малі китиці серпом, і відкине, і порубає галузки, **6** і ос-

ꙗ҆́кѡ възбѣгнꙋти є҆фремꙋ. и҆ къ семꙋ̀ не бꙋ́детъ цр҇тво въ дама́сцѣ, и҆ (прокъ сиръ)[1], нѣ́си бо ты̀ оу҆́нше сн҇въ і҆и҃левъ, и҆ сла́вы и҆́хъ. Се гл҃етъ г҇ь савао́ѳъ. бꙋ́детъ въ (то́и дн҇ь)[2], поме́рькнетъ сла́ва і҆а́кѡвлѧ. и҆ си́лнаѧ сла́вы є҆го потрѧсꙋтсѧ. И҆ бꙋ́детъ ꙗ҆́кѡ є҆гда̀ кт҇о събира́етъ жа́твꙋ стоѧ́щꙋ, и҆ сѣ́мѧ кла́съ пожина́етъ. и҆ бꙋ́детъ ꙗ҆́кѡ є҆гда̀ кт҇о събира́етъ кла́сы въ де́бри твердѣ, и҆ ѡ҆ста́нетъ в не́и сте́блїе. и҆ли а҆́ки зе́рна масли́чна двѣ̀ и҆ли г҃ на концы высо́цѣ, и҆ли четы́ри и҆ли пѧ́ть на вѣ́тви єѧ̀ ѡ҆ста́нꙋтъ. Се гл҃етъ г҇ь б҃ъ і҆и҃левъ. в то́и дн҇ь оу҆пова́ѧ бꙋ́детъ чл҇къ къ сътво́ръшемꙋ и҆̀. (и҆)[3] ѻ҆́чи є҆го къ ст҃мꙋ і҆и҃левꙋ во́зрѧтъ. и҆ не бꙋ́дꙋтъ оу҆пова́ющие къ требникомъ, ни дѣ́лы рꙋкꙋ и҆́хъ є҆́же сътвори́ста прьсты и҆́хъ. и҆ не оу҆́зрѧтъ дꙋбравъ и҆̃, ни гнюсны̑ и҆́хъ. Въ то́и дн҇ь бꙋ́дꙋтъ гра́ди твои̑ ѡ҆ста́влени. ꙗ҆́коже ѡ҆ста́виша и҆̀ а҆мо́рреи і҆ є҆ѵ̈еи ѿ лица̀ сн҇въ і҆и҃лев, и҆ бꙋ́дꙋтъ пꙋсти. Занѐ ѡ҆ста́ви б҃а сп҃са твоє́го, и҆ г҃а по́мощника твоє́го не помѧнꙋ. се́го ра́ди насади́ши сѧ̑ невѣ́ренъ, и҆ сѣ́мѧ невѣ́рно. во́ньже бо дн҇ь а҆́ще насади́ши заблꙋди́ши. А҆́ще ли заоу́тра насади́ши т҇о процвѣте́тъ на жа́твꙋ, и҆ во́ньже дн҇ь причасти́ши, (-)[4] а҆́ки ѿц҇ь (бо) чл҇къ причасти́т сн҇ы своѧ̀. Ѡ҆̀ лю́те мно́жествꙋ стра̑н мно́гъ а҆́ки мо́ре мѧтѧсѧ, та́коже сѧ смѧте́т. и҆ ю́гъ (бо) стра̑н мно́гъ ꙗ҆́кѡ вода̀ восшꙋми́т, а҆́ки мно́жество во́дъ ꙗ҆зыцы мно́зи, а҆́ки во́ды мно́ги нꙋди́ми сходѧ́ще. и҆ запрети́т є҆мꙋ, и҆ дале́че (проже́нет и҆̀)[5]. а҆́ки пра́х плѣвны́и вѣ́ющий проти́вꙋ вѣ́трꙋ, и҆ ꙗ҆́кѡ пра́х ко́лныи бꙋрѧ възносѧ́щи. К ве́черꙋ бꙋ́дет же́лѧ, (и҆) пре́же заоу́трины. и҆ не бꙋ́дет сі́ѧ ча́сть плѣни́вших вы. и҆ жре́бїи причасти́вшихъ ва́съ.

Гл҃а, и҃і.

Го́ре земли̑ є҆́ѧже корабе́льнаѧ кры́ла ѡ҆бо́нꙋ странꙋ (рѣки̑ мѵ́рьски)[1]. Пꙋща́ѧи по мо́рю послы̀, и҆ кни́ги посла́нныѧ ве́рхꙋ воды̀. по́идꙋтъ бо вѣ́стницы ле́гцы къ странѣ̑ высо́цѣ и҆ къ (лю́демъ стра́нномъ)[2] и҆ стра́шно. кт҇о (-)[3] ѡ҆бо́нꙋ странꙋ (и҆́хъ) страна не причаща́ема и҆ попра́на. Нн҃ѣ рѣки зе́мныѧ всѧ а҆́ки страна̀ насе́лена насе́литсѧ. страна̀ и҆́хъ а҆́ки зна́менїе съ го́ръ въздви́гнетсѧ. а҆́ки (гла́съ трꙋбы̀)[4] оу҆слы́шанъ бꙋ́детъ. Ꙗ҆́кѡ та́кѡ [ми рече][5] г҇ь. оу҆твержені́е бꙋ́дет въ моє́мъ гра́дѣ. а҆́ки свѣ́тъ зноѧ́ полꙋденьнаго. (-)[6] а҆́ки ѡ҆́блакъ ро́сныи въ дн҇ь жа́твы. (и҆) бꙋ́детъ пре́же жа́твы є҆гда̀ скончаетсѧ цвѣ́тъ. и҆ гре́знъ

зеленъ процвѣтетъ цвѣтъ киселъ. и обьемлѧ грезны малыѧ серпомъ. и лозїе ѿврьжетъ и посѣчетъ, и оставитъ вкупѣ птицамъ нбнымъ и ѕвѣремъ земныи. и съберутсѧ на на птица нбныѧ, и вси ѕвѣрїе земли нань прїидутъ· въ то времѧ принесутсѧ дарове гу саваоѳу, ѿ людїи скорбныи и посѣченыи. и ѿ людїи великыи, ѿ нынѣ и въ вѣчное времѧ. страна надѣющисѧ и попрана, яже есть въ части рѣчнѣи землѧ своеѧ. на мѣсте идѣже имѧ га саваоѳа, въ горѣ сїонѣ·

тавить разом небесним птахам і звірам землі. І зберуться проти них небесні птахи, і всі звірі землі прийдуть проти нього. **7** В тому часі будуть принесені дари Господеві Саваотові з пригнобленого і порубаного народу і від великого народу, відтепер і на вічний час. Країна тих, що надіються, і є потоптана, що є в частині ріки своєї країни, на місце, де є ім'я Господа Саваота, в горі Сіон.

Глва, дї·

видѣнїе на египта·

Се гь сѣдитъ на облацѣ легцѣ. и прїидетъ въ египетъ, и потрѧсутсѧ руками сътворенїи (вси) египетстїи ѿ лица ему, и срца ихъ покарѧтсѧ в нихъ, и въстанутъ египтѧне на египтѧны. и въоружитсѧ члкъ на брата своего, и члкъ на ближнѧго своего. [и въстанетъ][1] градъ на градъ. и законъ на законъ. и възмѧтетсѧ дхъ египетскъ в нихъ, и совѣтъ ихъ расыплю· И въпросѧтъ боговъ свои и кумиръ ихъ, и гласѧщихъ ѿ землѧ, и вълхвованїи ѿ утробы. и предамъ египетъ в руцѣ члчи властелемъ жестокомъ, и цри жестоцы обладаютъ ими· Се глетъ гь саваоѳъ. и пїютъ египти воду яже на поморїи, а рѣка оскудѣетъ и посхнетъ. и оскудѣютъ рѣки, и рвенїца рѣчныѧ, и посхнетъ весь сонмъ водныи. и въ всѧкомъ лузѣ тростнѣмъ и ситнѣмъ, и лучїе зелено, (и) все еже окртъ рѣки, и все сѣемое рѣкою посхнетъ вѣтреныимъ расыпанїемъ. и въздохнутъ рыбарїе (-)[2] вси вмещущеи мрежа в рѣку, и вмещущеи неводы, и вмещущеи омѣты въжделѣютъ· И студъ прїимутъ дѣлающаѧ ленъ (-)[3], и дѣлающаѧ (синету)[4]. и будутъ сновующеи (-)[5] съ болѣзнїю, и (-)[6] [творѧщеи оловину][7] попекутсѧ, и (поболѧтъ дша ихъ)[8]. и уродиви будутъ кнѧѕи (данеови)[9], (и) мудрїи (црєвы совѣтницы)[10], (совѣты)[11] ихъ обьюродѣютъ· Како речете црю сное смысленыхъ, вы сное црь первыхъ. гдѣ суть [-][12] мудрїи твои, да ти совѣстѧтъ, и да рекутъ. что съвѣща гь саваоѳъ на египта· оскудѣша кнѧѕи (данеови)[13], и възнесошасѧ кнѧѕи мефистїи, и прельстѧтъ египта по племенемъ. гь [-][14] чрьпа имъ дхъ прельщенїѧ. и прельстиша египта всѣми дѣлесы ихъ, якоже прельщаетсѧ пїаныи, і изблевавыи вспѧ· и не будетъ египтѧномъ дѣла, еже бы сътворило главу и ошибъ. (рекше) нача-

Глава 19

1 Видіння проти Єгипту.

Ось Господь сидить на легкій хмарі і прийде до Єгипту, і затрясуться всі єгипетські, руками зроблені, *божки* від його лиця, і їхні серця в них будуть впокорені. **2** І єгиптяни повстануть проти єгиптян, і озброїться чоловік проти свого брата і чоловік проти свого ближнього, і повстане місто проти міста і закон проти закону. **3** І дух єгиптян жахнеться в них, і розкину їхню раду. І запитають своїх богів і своїх божків, і тих, що голосять з землі і чародійством з нутрощів. **4** І видам Єгипет в людські руки – жорстоким володарям, і жорстокі царі пануватимуть над ними. Так говорить Господь Саваот! **5** І єгиптяни питимуть воду, що при морі, а ріка пропаде і висохне. **6** І не стане рік і річних ровів, і посохне ввесь збір води в усякому лузі тростини і папіруса. **7** І зелена трава, і все, що довкруги ріки, і все, що посіяне при ріці, посохне спалене вітром. **8** І застогнуть всі рибалки, що закидають мережу до ріки, і ті, що кидають сіті, і ті, що закидають неводи, сповняться бажання. **9** І сором охопить тих, що виробляють льон, і тих, що виробляють синє полотно, **10** і з болем будуть ті, що тчуть, і будуть журитися ті, що роблять міцний напиток, і їхні душі болітимуть. **11** І безумними будуть танеосові князі, і мудреці – царські радники дурними стануть від їхніх порад. Як скажете цареві, сини розумних, що ви сини перших царів? **12** Де є твої мудрі? Хай тобі сповістять і хай скажуть, що врадив Господь Саваот проти Єгипту. **13** Не стало князя в Танеосі, і вгору піднялися володарі Мемфіса, і обмануть Єгипет за племенами. **14** Господь зачерпнув їм дух обмани, і звели Єгипет усіма їхніми ділами, так як зводиться п'яний і той, що виблював заразом. **15** І не буде єгиптянам діла, що зробило б голову

і хвіст, значить початок і кінець. **16** А того дня єгиптяни будуть як жінки у страсі і в тремтінні від лиця руки Господа Саваота, яку він на них накладе. **17** І жидівська країна буде в єгипетських країнах. Кожний, хто лиш їх їм згадає, злякається через раду Господа Саваота, яку Господь врадив проти них. **18** В тому дні в Єгипті буде п’ять міст, що говорять хананейським язиком і що клянуться господнім іменем, місто Аседеск – назветься одне місто. **19** В тому дні в єгипетській землі буде жертовник Господеві і стовп в границях Господеві. **20** І буде на знак – навіки Господеві в єгипетській землі. Бо закричать до Господа задля тих, що їх гноблять, і Господь пошле їм чоловіка, який їх спасе, судячи їх спасе. **21** І знаний буде Господь єгиптянам, і єгиптяни пізнають Господа в тому дні, і зроблять жертви і дари, і обіцяють обіти Господеві, і віддадуть. **22** І Господь поб’є єгиптян великою раною і виздоровить їх оздоровленням. І вони повернуться до Господа, і Він їх вислухає і оздоровить їх. **23** В тому дні буде дорога Єгипту до асирійців, і ввійдуть асирійці до Єгипту, а єгиптяни підуть до Асирії. І єгиптяни послужать асирійцям. **24** В тому дні Ізраїль буде тричі благословенний в асирійців і в єгиптян в землі, **25** яку поблагословив Господь Саваот, кажучи: Благословенний мій народ, що в Єгипті і що в асирійців, і моє насліддя – Ізраїль.

токъ и̂ конéцъ· в (тóи дн҃ь)[15] бꙋдꙋтъ ѐгѵ̈пти а̂ки жéны въ страсѣ и̂ въ трꙋсѣ, ѿ лица̀ рꙋки̂ г҃а саваóда, ю̂же тóи възложитъ нá на. и̂ бꙋдетъ страна жидóвъска (въ странахъ ѐгѵ̈птáномъ)[16]. всак҃ и̂же а̂ще въспоманéтъ а̂ и̂мъ, оу̂боáтса совѣта ради [г҃а саваóда][17], и̂же съвѣща г҃ь нá [на][18]· в (тóи дн҃ь)[19] бꙋдетъ пáть грáдъ въ ѐгѵ̈птѣ, г҃лющe ꙗ̂зыкомъ хананит҃скомъ, и̂ кленꙋщаса и̂менемъ г҃нимъ. г҃ра а̂сéдескъ, прозовéтса ѐдінъ г҃ра· в (тóи дн҃ь)[20] бꙋдетъ трéбникъ г҃ви въ землѝ ѐгѵ̈пет҃ствѣи, и̂ стóлпъ въ (предѣлехъ)[21] г҃ви. и̂ бꙋдетъ въ знáменїе въ вѣкъ г҃ви въ землѝ ѐгѵ̈пет҃ствѣ. ꙗ̂ко въскричатъ къ г҃ви заблáщихъ и̂мъ дѣла, и̂ пꙋститъ и̂мъ г҃ь ч҃лка, и̂же сп҃сетъ а̂. сꙋдáи сп҃сетъ а̂. и̂ знáемъ бꙋдетъ г҃ь ѐгѵ̈птáномъ, и̂ оу̂вѣдатъ ѐгѵ̈птáне г҃а в тóи дн҃ь. и̂ сътворáтъ трéбы [и̂ дáры][22], и̂ ô бѣщáютъ молитвы г҃ви, и̂ ѿдадáтъ. и̂ поразѝ г҃ь ѐгѵ̈птáны ꙗ̂звою великою, і и̂сцѣлитъ а̂ цѣльбóю. и̂ ôбратá са къ г҃ви, и̂ оу̂слыши а̂ і и̂сцѣлѝ а̂· в тóи дн҃ь бꙋдетъ пꙋть ѐгѵ̈птꙋ къ асирїемъ, и̂ внидꙋтъ а̂сирїи въ ѐгѵ̈петъ. а̂ ѐгѵ̈пти пóидꙋтъ въ а̂сирїю, и̂ работаютъ ѐгѵ̈пти а̂сирїе· в тóи дн҃ь бꙋдетъ і̂и҃ль трижды въ асирїи̂хъ, и̂ въ ѐгѵ̈птанѣ. бл҃венъ в зéмлю, ю̂же бл҃ви г҃ь саваóд, г҃ла. бл҃вени лю́дїе мои и̂же въ ѐгѵ̈птѣ, і и̂же въ а̂сирїи̂хъ. и̂ причáстїе мое і̂и҃ль·

Глава 20

1 В році, в якому Натан прийшов до Азоту, коли його послав асирійський цар Арна, і він воював проти Азоту і взяв його, **2** тоді сказав Господь до Ісаї, Амосового сина, кажучи: Іди і скинь мішковину зі своїх бедер, і визуй твою обуву, і зроби так, ідучи нагим і босим. **3** І сказав Господь: Так як мій раб Ісая ходить нагим і босим, 3 роки будуть єгиптянам і ефіопцям знаки і чуда. **4** Бо асирійський цар також поведе єгипетських і ефіопських полонених, юнаків і старців, нагими і босими з відкритим єгипетським соромом. **5** І єгиптяни, зменшившись, засоромляться з ефіопцями, на яких надіялися, бо вони були їм похвалою. **6** І скажуть ті, що живуть у цьому острові: Ось ми поклали надію, щоб втекти до них на допомогу, вони ж не змогли спастися від асирійського царя. То як ми спасемося?

Гл҃а, к҃·

Влѣто в нéже преиде [надáнъ][1] въ а̂зóтъ, ѐгда пꙋсти и̂ [а̂рнà][2] ц҃рь а̂сѵ̈рїискъ, и̂ воевà на а̂зóтъ, и̂ взà и̂· зогда рече г҃ь къ і̂саїи̂ [с҃нꙋ а̂мóсовꙋ][3], г҃ла. и̂дѝ и̂ сверзи врѣтище съ чреслъ своихъ, и̂ сандáлїи свои̂ и̂зꙋиса (-)[4], и̂ сътворѝ сице. ходà нáгъ и̂ бóсъ. и̂ рече г҃ь, ꙗ̂коже хóдѝ [рабъ мóи і̂саїа][5] нáгъ и̂ бóсъ, г҃ лѣта бꙋдꙋтъ (ѐгѵ̈птаномъ знáменїа и̂ чюдесà)[6], и̂ едїóпланомъ· ꙗ̂ко такоже ѿведетъ ц҃рь а̂сѵ̈рїискъ плѣнники ѐгѵ̈пет҃ски и̂ едїóпъски, ю̂ноша и̂ стáрца, нáги и̂ бóсы ѿкровéны стыдѣнїи ѐгѵ̈пет҃ски. и̂ срамáтса ôменшавше ѐгѵ̈птане съ ѐдїóпланы, и̂миже оу̂повáхꙋ (-)[7]. бѣша во и̂хъ хвалà, и̂ рекꙋтъ живꙋщеи въ óстровѣ сéмъ. сѐ мы бѣхомъ оу̂повáюще бѣжáти к нимъ на пóмощъ. сїи же не могóша и̂збыти ц҃ра а̂сѵ̈рїиска, тò кáко мы̀ сп҃семса·

Гла, ка·

видѣнїе пустына·

Яко бура сквозѣ пустыню пройдетъ, ѿ пусты исходящи земли. страшно видѣнїе и жестоко повѣдася мнѣ. оукарающїи оукараетъ, [и][1] беззаконнующїи беззаконнуютъ. на мя еламите, и послы перстїи на мя идутъ. нынѣ въздохну, и оутѣшуся сам. сего ради наплънишася чресла моя разслабленїя, и болѣзни прїяша мя яки раждающую. смятохся яко не слышати потщахся яки не видѣти. срдце мое мятется, і беззаконїе (погружаетъ мя)[2]. дша моя (въ страсѣ стои)[3]. Оуготови трапезу, [ядите (и) пїите][4] въставше кнѧѕи оуготовите щиты. яко тако рече Гь къ мнѣ. шедъ [оустави себѣ][5] стражбу, и егоже аще оузриши (и) възвѣсти. и оузрѣ снузника два, (единъ)[6] на ослати, а (другїи)[7] на вельблюдѣ. *послушати послушанїя многа, и призови оурїю на стражбу гню, и рцы. стани весь днь, (-)[8] (стани всю нощь оу полчища)[9]. и се самъ градетъ (снузнь мужъ)[10], и ѿвѣщавъ рече. *падеся [падеся][11] вавѵлонъ, и вси кумиры его и вси творенїи руками [-][12] съкрушишася на земли Послушаите останки, и оболезненїи послушаите. еже слышахъ ѿ Га саваѡда. Бъ Їилевъ, възвѣсти намъ·

видѣнїе на идумея·

Къ мнѣ зоветъ ѿ сеира. снабдите забрала, снабжу заоутра и нощїю. аще ищеши (то) ищи, и ко мнѣ прїиди· въ дубравѣ вечеръ прележиши, (или) на пути деданове въ срѣтенїе жаждущему воду принесите, живущїи въ странѣ демановѣ. съ хлѣбы срѣтаите бѣжащая множества ради [оубїеныхъ][13], и множества ради прельщеныхъ, и множества дѣля мечнаго, и множества дѣля стрѣлецъ протяженыхъ, и множества дѣля падшихъ на сѣчи· Яко сице рече (Гь къ мнѣ)[14]. еще въ единомъ лѣте, якоже в лѣте наемника. оскудѣетъ слава сновъ (кидарь)[15], и останцы стрѣлецъ силныхъ сновъ (кидарь)[16] оуменшени будутъ. яко Гь гла, Бъ Їилевъ·

авва̃ в

ієре̃м на, апка̃ ді и ӣі

Глава 21

1 Видіння пустині.

Як буря, що пройде крізь пустиню, приходячи з пустині, з землі, страшне **2** видіння і жахливе мені сповіщено. Хто зневажає, зневажає, і хто чинить беззаконня, чинить беззаконня. Проти мене еламіти, і проти мене ідуть перські старці. Тепер застогну і себе потішу. **3** Через це мої бедра наповнилися ослаблення, і мене охопили болі, як ту, що родить. Я жахнувся, бо не чути, поспішився, наче не бачив. **4** Моє серце сполохане, і мене топить беззаконня. Моя душа стоїть у страсі. **5** Приготуй стіл – їжте і пийте, князі,вставши, приготуйте щити. **6** Бо так сказав Господь до мене: Пішовши постав себе сторожем, і що лиш побачиш, *те* і сповісти. **7** І я побачив двох вершників, один на ослі, а другий на верблюді, *щоб слухати численний звук. **8** І приклич Урію на господню сторож, і скажи: Стій ввесь день, стій всю ніч у таборі. **9** І ось він іде, муж-вершник. І відповівши він сказав: *Впав, впав Вавилон і всі його боввани, і всі, що зроблені руками, розбилися об землю! **10** Послухайте, ви, що осталися, і ті, що в болях, послухайте те, що я почув від Господа Саваота! Бог ізраїльський нам сповістив!

авв. 2

єре. 51 апо. 14 і 18

Видіння проти Ідумеї.

До мене кличе від Сеїра: Сторожіть оборонні вали! **12** Я стережу вранці і вночі. Якщо шукаєш, то шукай і прийди до мене. **13** Ввечорі спатимеш у лісі або на дедановій дорозі. **14** Принесіть воду назустріч спрагненому ви, що живете у темановій країні, зустрічайте хлібами тих, що втікають, **15** через множество убитих, і через множество обманутих, і через множество меча, і через множество стрільців, що натягнули *луки,* і через множество тих, що впали у бою. **16** Бо так сказав до мене Господь: Ще в одному році, як у році наємника, пропаде слава кидарських синів. **17** І позосталі сильні стрільці кидарських синів зменшаться, тому що промовив Господь – Бог ізраїльський.

Гла, кв·

видѣнїе дебри сїони·

Что бысть тебѣ нынѣ. яко възлѣзосте вси на храмы тщя, наполнися градъ въпїющихъ. язвенїи твои не (мечемъ ли суть оубо оуязвени)[1]. и мертвецы твои не оумерщвени ли суть (оубо) ратїю. вси кнѧѕи твои побѣгнуша. и плененїи жестоцѣ суть

Глава 22

1 Видіння сіонської долини.

Що тобі тепер сталося, бо всі ви вийшли на доми **2** марні, місто наповнилося тих, що кричать. Чи, отже, твої поранені не є мечем ранені? І чи, отже, твої мертві не були убиті в бою? **3** Всі твої володарі втекли, і полонені є жорстоко зв'язані, і сильні, що в

тебе, далеко втекли. **4** Через це я сказав: Не чіпайте мене, щоб я гірко заплакав. Не силуйтеся мене потішити за знищення дочки мого роду. **5** Бо день тривоги, і знищення, і потоптання, і обману від Господа Саваота у сіонській долині. Обмануті і малий, і великий, що блукають у горах. **6** Еламіти взяли сагайдаки. Сядьте люди на коні – і збір полку. **7** І будуть твої вибрані долини, і вони наповняться зброєю, кіннотники ж заступлять твої брами. **8** І вони відкриють юдині брами, і в тому дні поглянуть у вибрані доми міста, **9** і відкриють сховки домів твердині Давида. І побачать, бо вони є численні, і тому що відвернули воду першої купелі в місті, **10** і тому що приготували єрусалимські доми на скріплення міського муру. **11** І ви собі зробили воду поміж двома мурами всередині, замість старої купелі, і не поглянули на Того, що від початку її зробив, і Того, Хто її охороняв, ви не побачили. **12** І в тому дні Господь Саваот назвав плач, і ридання, і оголення, і підперезання мішковиною. **13** *Вони ж зробили радість і веселість, заколюючи телят і жертвуючи овець, щоб їсти м’ясо і пити вино, *кажучи: Їжмо і пиймо, бо завтра помремо. **14** Це ж не є закритим у вухах Господа Саваота, бо вам не відпуститься той гріх, аж доки не помрете. **15** Так говорить Господь Саваот: Іди до шатра до Санана, економа, і скажи йому: **16** Як ти тут? Що ж тобі тут? Бо ти собі тут витесав пам’ятник, і зробив собі на високому місці гробовець, і написав собі помешкання в камені. **17** Ось, отже, Господь Саваот знищить і скине чоловіка, і забере твою прикрасу **18** і твій славний вінець, і вкине тебе до великої і безмірної країни, і там ти помреш. І поставить твою гарну зброю на безчестя і дім твого князя на потоптання, **19** і будеш викинутий від економства і від твоєї посади. **20** І буде в тому дні: я покличу мого раба Еліякима Хелкієвого, **21** і зодягну його в твою прикрасу, і дам йому твій вінець і твою владу, і дам економство у його руки. І буде як батько тим, що живуть в Єрусалимі, і тим, що живуть в Юдеї. **22** І дам йому Давидову славу, і він володітиме, і не буде противника. І дам ключ Давидового дому на його рамена; *і він відкриє – і не буде того, що замикає, і замкне – і не буде того, що відкриває. **23** І поставлю *його* князем на вірному місці, і він буде на престолі слави дому його батька. **24** І на нього буде надіятися всякий славний в домі його батька, і буде малий і великий, бо обвиснуть на ньому **25** в тому дні.

ниж. 56
муд. 2
кор1. 15

кор1. 15
ниж. 56

йов. 12
апо. 3

свѧзани, и крѣпціи в тебѣ далече ѿбѣжаша. сего дѣла рекохъ, не дѣите мене да сѧ горцѣ восплачю. не налѧжите оутѣшающе мѧ, о сокрушеніи дщери рожденіѧ моего. ꙗко днь мѧтежей и пагубенъ· И попраніѧ (-)[2] льщеніѧ, ѿ га саваода, в дебри сіони прельщаютсѧ. (и малъ и великъ)[3] тулѧющесѧ въ горахъ· еламитѣ взѧша тулы· въсадите члцы на конѧ, и събѡръ полчныи. и буду избрани дебри твоѧ, (и) наполнѧсѧ оружіѧ, конницы же заступѧтъ врата твоѧ. и ѿкрыютъ врата іудина· И възрѧтъ в тои днь въ избранныѧ домы града, и ѿкрыютъ съкровеннаѧ домовъ конца двдва, и оузрѧтъ ꙗко множаиши сутъ· И ꙗко ѿвратиша воду пръвыѧ купели въ градѣ, и ꙗко оустроиша домы ієрлимлѧ, на оутвержденіе стѣнѣ градней. и сътвористе себѣ воду межу двѣма оградома, внутрьоуду паче купели древнѧѧ· и не възрѣсте иже испѣрва сътвори ю, и съграждъшаго ю не вѣдѣсте· И прозва гь саваѡдъ в тои днь пла и рыданіе. и обрьсеніе, и препоѧсаніе въ врѣтища. *си же сътвориша радость и веселіе, закалающе тѣца и полагающе требы овцами, ꙗко ꙗсти мѧса, и пити вино. *глюще ꙗдимъ и піемъ, оутрѣ бо оумре. (-)[4] (се (же) не покровенно есть)[5] въ оушію га саваѡда, ꙗко не оставитсѧ (грѣх тои вамъ)[6], дондеже оумрете· Сице глетъ гь саваѡдъ. иди в кущу к (санану)[7] строителю дома. и рцы ему что ты здѣ, что ли тебѣ здѣ, да (здѣ еси истесалъ гробъ себѣ)[8], и сътворилъ еси себѣ на высоцѣ гробъ, и вписалъ еси себѣ на камени кущу· Се оубо гь савао, сътретъ и свержетъ мужа, и ѿиметъ оутварь твою, и вѣнецъ твои славныи. и поврьжетъ тѧ въ страну велику и безъ мѣры, и ту оумрешu. и положитъ оружіе твое доброе въ безъчестіе, и до кнѧѕѧ твоего въ попраніе. і извержешисѧ ѿ строительства домовнаго [-][9], и ѿ стоѧніѧ твоего· И будетъ в тои днь, призову раба моего еліакима хелкіева. и облеку и въ оутварь твою, и вѣнецъ твои дамъ ему, и державу (твою), и строи домовныи (-)[10] дамъ в руцѣ его. и буде ꙗко ѿцъ живущимъ въ ієрлимѣ, и живущи въ іудеи. и дамъ [ему славу двдву][11] и съвладѣетъ, и не буде съглющa противу· [И да ключь дому двдва на рамѣ его, *и ѿврьзетъ и не будет затворѧющаго. и затворитъ и не будетъ ѿврьзающаго][12]· И поставлю кнѧѕѧ на мѣстѣ вѣрнѣ, и буде на прстлѣ славнѣ дому ѿца ему·

нѝ нѕ
мѵро в
а кри еі

а кри еі
нѝ нѕ

іѡ вı
апока г

и҆ бꙋдетъ ѹ҆пова́ѧ к немꙋ всѧкъ сла́венъ в домꙋ ѿца̃ ѥ҆го, (и҆ малъ и҆ вели́къ бꙋдетъ)[13], ѡ҆бѣса́сѧ ѥ҆мъ в то́и дн҃ь· Сѐ гл҃етъ г҃ь савао́дъ подви́гнетсѧ ч҃лкъ ѹ҆тверженъ на мѣстѣ вѣрнѣ, и҆ пад́етсѧ, и҆ ѿи҆́метсѧ сла́ва ꙗ҆́же на немъ, ꙗ҆́ко г҃ь гл҃а·

Так говорить Господь Саваот: Чоловік, закріплений на вірному місці, зрушиться і впаде. І забрана буде слава, що на ньому. Бо промовив Господь.

Гла̑, к҃г·

Видѣні́е на тѵ́ра·

Пла́читесѧ кора́бли кархидо̑стїи, ꙗ҆́ко поги́бе и҆ къ семꙋ не прїи҆дꙋ ѿ землѧ̀ китѐиски приведе́сѧ плѣнена. комꙋ подо́бни бы́ша живꙋщеи во ѡ҆́стровѣ. кꙋпцы фѵ́ничести преходѧ́ще мо́ре, въ во́дѣ мно́зѣ, (племѧ)[1] кꙋпечьско а҆́ки жа́твѣ вноси́мѣ, кꙋпцы стра́ньстїи. срамлѧ́исѧ сидо́не, ре́че мо́ре. крѣ́пость же мо́рьскаѧ рече, не болѣхъ н҃и породи́хъ ни въскормихъ ю҆́ношъ, н҃и възнесо́хъ двицъ. ѥ҆гда́ же слы́шано бꙋдетъ ѥ҆гѵ́птꙋ, прїиметъ ѧ҆̀ болѣзнь ѡ҆ тѵ́ре и҆дѣте въ кархидо́нъ. пла́читесѧ живꙋще въ ѡ҆́стровѣ се́м, не бѣ ли ѥ҆е (ѹ҆бо) (ѹ҆коризне ва̑)[2] и҆сперва. преже плѣненїѧ ѥ҆го кто [совѣща̀ ѥе][3] на тѵ́ра. ѥ҆да̀ точенъ ѥ҆сть и҆ли не мо́жетъ. кꙋпцы ѥ҆го сла́вны, кнѧ́зи землѝ. г҃ь савао́дъ совѣща расы́пати вс҄ю ѹ҆кори́знꙋ сла́вныхъ, и҆ похꙋли́ти всего сла́внаго на́ земли. дѣлаи зе́лю твою̀, (посе́мъ)[4] бо кора́бли не прїи҆дꙋ ѿ кархидо́на, (и҆) рꙋка (-)[5] твоа̀ къ семꙋ не ѹ҆крѣпѣ́етъ по́ морю· Разгнѣ́вавшїѧ цр҃ѧ. г҃ь савао́дъ заповѣ́да ѡ҆ хананеисте, погꙋби́ти [крѣ́пость ѥ҆ѧ][6]. и҆ рекꙋ къ семꙋ не приложи́те ѹ҆карѧ́ти, и҆ ѡ҆би́дѣти дщ҃е́ри [сїо́нѧ][7]. (-)[8] а҆́ще и҆́дешѝ въ [скѵ́тины][9], и҆ тꙋ не бꙋдетъ ти поко́ѧ. и҆ на́ землю халде́искꙋ, то и҆ та̀ ѡ҆пꙋстѣ́ла а҆сѵрїи́ми, ꙗ҆́ко стѣна сѧ ѥ҆и паде. Пла́читесѧ кора́бли кархидо́ньстїи ꙗ҆́ко погиба́етъ твердь ва́ша. и҆ бꙋдетъ въ то́и дн҃ь. ѡ҆стави́сѧ тѵ́ръ [о҃ лѣтъ][10], ꙗ҆́ко (и҆) лѣто цр҃ко, ꙗ҆́ко (и҆) лѣто ч҃лчко· И҆ бꙋдетъ по се́ми десѧть лѣтъ [-][11] тѵ́ръ ꙗ҆́ко пѣснь бл҃ꙋница, возми гꙋсли, ѡ҆бы́ими гра́ды блꙋдница забвена до́брѣ согꙋди· мно́го спо́и, да ти па́мѧть бꙋде· И҆ бꙋдетъ по се́мидесѧть лѣтъ. прѣсѣще́нїе сътвори́тъ б҃ъ тѵ́рꙋ, и҆ па́ки ѹ҆ста́витсѧ ꙗ҆́ко (и҆) прежде, и҆ бꙋдетъ торжищѐ всѣмъ (цр҃емъ)[12] вселе́нныѧ. и҆ бꙋдетъ ѥ҆ѧ̀ кꙋплѧ и҆ мзда, ст҃о г҃ви. не тѣм сѧ совокꙋпите, н҃о живꙋщи́мъ пре г҃мъ. ве́сь кꙋпь ѥ҆ѧ̀ ꙗ҆́сти и҆ пити, и҆ напо́лнитесѧ во ѡ҆де́ждꙋ, на па́мѧть пре г҃мъ·

Глава 23

1 Видіння проти Тиру.

Плачте кархидонські кораблі, бо він згинув і більше не приходять з китейської землі. Привели полоненого. **2** До кого подібними стали ті, що живуть на острові, финикійські купці, що перепливають море **3** по великій воді, купецьке плем’я? Наче жнива вносять чужинські купці. **4** Завстидайся, Сідоне, – сказало море. Сила ж морська сказала: Я не хворіла, ані не родила, ані не виховала молодих, ані не підняла дівчат. **5** Коли ж почується в Єгипті, їх охопить біль за Тир. **6** Відійдіть до Кархидону. Плачте ви, що живете на цьому острові. **7** Чи це, отже, не було докором вам від початку, раніше від його полону? **8** Хто таке врадив проти Тиру? Чи він є малим або немає сили? Його купці славні – князі землі. **9** Господь Саваот врадив усунути все впокорення славних і зробити без пошани всякого славного на землі. **10** Обробляй твою землю, бо після цього кораблі не прийдуть з Кархидону, **11** і твоя рука більше не матиме сили на морі, ти, що розгнівив царів. Господь Саваот заповів про ханаана, щоб знищити його силу. **12** І скажуть: Більше не додасьте впокорювати і кривдити сіонських дочок. Якщо підеш до скитинів, і там не буде тобі спочинку, **13** і до халдейської землі – то й вона спустошена асирійцями, бо впав її мур. **14** Плачте, кархидонські кораблі, бо пропадає ваша сила. **15** І буде, що в тому дні Тир буде покинутим – 70 літ, як і царський рік, як і людський рік. І після сімдесятьох літ Тир буде як пісня розпусниці: **16** Візьми гуслі, обійми міста – забута розпусниця гарно заграла. Співай багато, щоб по тобі була пам’ять. **17** І буде, що після сімдесятьох літ Бог зробить Тирові відвідини, і знову поставиться назад, як і раніше, і буде торговицею всім царям вселенної. **18** І її торгівля і винагорода буде свята Господеві. Не приставайте до них, але до тих, що живуть перед Господом. Вся його торгівля – їсти і пити, і наповнитеся одежею на пам’ять перед Господом.

Глава 24

1 Ось Господь знищить вселенну, і її спустошить, і відкриє її лице, і розсіє тих, що на ній живуть. **2** *І народ буде як священик і раб, як пан і рабиня, як і пані, а той, хто купує, буде як той, хто продає, і той, хто винен, як той, кому хтось винен; **3** і земля зітлінням зітліє, бо господні уста це сказали. **4** Заплакала земля і височини земні, **5** бо земля зробила беззаконня через тих, що на ній жили. Тому що вони переступили закон, змінили заповіді, порушили вічний завіт. **6** Через це прокляття пожере землю, бо згрішили ті, що на ній живуть. Через це бідними будуть ті, що проживають на землі, і залишиться мало людей. **7** Вино заплаче, виноград дає дари. Зідхнуть всі, що радіють душею. **8** Скінчилася веселість, і не стало голосу бубна та багатства безбожних, не стало голосу гуслі. **9** І вони завстидалися, не пили вина. П'янкий напій став гірким для тих, що п'ють. **10** Опустили всі міста – він замкне хату, так щоб не ввійшли. **11** Плачте за вином – усюди забракло всієї земної радості. **12** І міста залишаться пустими, і покинуті доми будуть знищені. **13** Все це буде на землі серед країн, наче би хтось обірвав оливкове дерево, вони їх обірвуть, і якщо залишиться збирання винограду, **14** вони закричать. А ті, що залишилися на землі, зрадіють господньою славою. Забушує морська вода. **15** Через це господня слава буде в морських островах, господнє ім'я буде прославлене. Господи Боже ізраїльський, **16** від кутів землі ми почули про чуда! *Вони* – надія для побожного. І скажуть: Горе тим, що хулять, що хулять закон. Горе переступникам, які переступили закон. **17** Страх, і пропасть, і пастка на вас, що живете на землі. **18** І *буде, що той, хто втікає від страху, впаде у пропасть, і той, хто вилазить з пропасті, буде схоплений у пастці. Бо відкрилися двері небес, і основи землі потрясуться. **19** Замішанням замішається земля, **20** земля нахилиться і зрушиться, як шатро огорожі, і впаде, як п'яний п'яниця, і не зможе встати, бо ними запанувало беззаконня. **21** І буде, що *в* тому дні Бог наведе руку на небесну прикрасу і на земних царів, – **22** і зберуть його збір, і замкнуть до твердині та до в'язниці. В численних родах будуть їхні відвідини, **23** і розсиплеться глиняна цегла, і місто впаде. І зміниться місяць, і сонце засоромиться, бо Господь царює в Сіоні і в Єрусалимі і буде славним перед старцями.

йос. 4

єре. 48

Гл҃а, к҃д.

Се҆ г҃ь разсыплетъ вселе́нꙋю, и҆ ѻ҆пꙋсти́тъ ю҆̀, и҆ ѿкрыетъ лице е҆ѧ̀, и҆ разточитъ живꙋщаѧ на не́и. *И҆ бꙋ́дꙋтъ лю́дїе а҆́ки жрецъ, и҆ ра́бъ а҆́ки господи́нъ, и҆ раба̀ а҆́ки (и҆) госпо́жа. бꙋ́детъ (же) кꙋпꙋѧ́и, ꙗ҆́ко прода́ѧи. и҆ длъжныи, а҆́ки є҆мꙋже є҆сть до́лженъ (и҆) тлѣнїемъ и҆стлѣетъ землѧ̀ (-)[1]. оу҆ста бо г҃нѧ гла́ша се. Пла́касѧ зе́млѧ и҆ (-)[2] (зе́мнїи высоцїи)[3]. землѧ̀ бо беззако́нїе сътвори живꙋщихъ ради на не́и. Поне́же престꙋпиша зако́нъ (-)[4] и҆змѣниша за́повѣди, (и҆зрꙋшиша) завѣтъ вѣчныи. сего ради проклѧ́тїе поѧ́стъ зе́млю, ꙗ҆́ко съгрѣшиша живꙋщеи на не́и. Сего ра́ди оу҆бо́зи бꙋ́дꙋтъ живꙋщеи на земли̇, и҆ ѻ҆ста́нетъ ч҃лкъ ма́ло. восплачесѧ вино̀ да̀ рыда́етъ виногра́. въздъхнꙋтъ вси ра́дꙋющесѧ дш҃ею. преста́ло є҆сть весе́лїе, (и҆) бꙋбень преста́лъ є҆сть гла́съ, и҆ бога́тьство нечести́выхъ, преста́лъ є҆сть гла́ гꙋсленыи, (и҆) срамишасѧ не пиша вина̀. горка бы́сть ѻ҆лови́на пїющим. ѻ҆пꙋстѣша вси гра́ди, затво́ритъ хра́мъ ꙗ҆́коже не внити. Плачитесѧ ѻ҆ винѣ. всю́дꙋ престала є҆сть (ра́дость всѧ)[5] зе́мнаѧ. и҆ ѻ҆ста́нꙋ гра́ди пꙋсти, и҆ до́мове ѻ҆ста́влени поги́бнꙋтъ. се̇ все̇ бꙋ́детъ на̀ земли среди стра́. ꙗ҆́коже кто ѻ҆би-ра́етъ масли́чинꙋ, (-)[6] ѻ҆бы́щꙋтъ ѧ҆̀. и҆ а҆́ще ѻ҆ста́нетъ и҆ма́нїе виногра́дꙋ, сїи (-)[7] възопї-ютъ. ѻ҆ста́вшеи же на земли̇, възра́дꙋютсѧ съ сла́вою г҃нею. возмате́тсѧ вода̀ мо́рьскаѧ. сего ра́ди сла́ва г҃нѧ въ ѻ҆стро́вѣхъ бꙋ́детъ мо́рьскихъ и҆мѧ г҃не просла́влено бꙋ́детъ. Г҃ь б҃ъ і҆и҃левъ, ѿ оу҆глъ земныхъ чюдеса̀ слы́шахомъ, на-де́жа бл҃гочести́вомꙋ. И҆ рекꙋтъ, го́ре хꙋлѧ́щимъ и҆̀же хꙋлѧтъ зако́нъ. (го́ре престꙋпникомъ, и҆̀же престꙋпили сꙋть зако́нъ.) стра́хъ и҆ про́пасть, и҆ прꙋгло на ва́съ живꙋщихъ на земли̇. и҆ *бꙋ́детъ бѣжаи страха, въпаде́сѧ въ пропасть. (і҆)[8] и҆злазѧ и҆с про́пасти, и҆́метсѧ въ прꙋглѣ. Ꙗ҆́ко двери съ небе́се ѿвръзо́шасѧ, и҆ потрѧ́сꙋтсѧ ѻ҆снова́нїа зе́мнаѧ. мѧте́жемъ възмѧтетсѧ землѧ, (преклони́тъ и҆ потрѧсе́сѧ землѧ а҆́ки кꙋща ѻ҆гра́ды)[9], (и҆) а҆́ки пивыи (-)[10] пїанъ сыи (-)[11] паде́сѧ и҆ не возмо́жетъ въста́ти, съдолѣ бо (и҆́мъ)[12] беззако́нїе. И҆ [бꙋдетъ въ тои дн҃ь][13], наведе́тъ (г҃ь)[14] на оу҆тварь нб҃нꙋю рꙋкꙋ, и҆ на црѧ зе́мныѧ и҆ съберꙋтъ [събра́нїе є҆го][15], и҆ затворѧ́тъ въ тверди и҆ в темницы. мно́зѣми ро́ды (бꙋ́детъ присѣще́нїе)[16] и҆́хъ, і҆ и҆стаю (лама и҆ ло-ва́ѧ)[17]. и҆ паде́сѧ гра́ [і҆ и҆змѣнисѧ лꙋна̀ и҆ посрамитсѧ сл҃нце][18]. ꙗ҆́ко црт҃вꙋетъ г҃ь въ сїонѣ и҆ въ і҆ер҃лимѣ. и пре́ старцы сла́венъ бꙋ́детъ.

і҆ѡи҃л д҃

і҆ере м҃и

Гл҃а, ке҃·

(Пѣснь·)

Ги҃ б҃е мои въсхвалю т҃а, въспою имѧ твое, ꙗко сътвори чю҃наа дѣла· Совѣ҃ (-)[1] правыи да бѹдетъ г҃и· Ꙗко положи грады въ перъсть· Грады твердыи ꙗко пастисѧ (основанїю ихъ)[2]· Нечестивыхъ [гради][3] въ вѣки не съградатсѧ· (-)[4] И (гради)[5] ч҃лкъ обидимыхъ въз҃благвѧ҃ т҃а· Бѹдеть бо всѧкомѹ градѹ смиренномѹ помощникъ· И пренемагающимъ недостатка ради покровъ· Ѿ ч҃лкъ злыхъ избавитъ ѧ· Покровъ жаждѹщихъ. и (одшенїе)[6] (обидимы҃ ч҃лкъ)[7]· Ꙗки ч҃лцы малодш҃ьнїи (и) жаждѹщїи в сїонѣ· Ѿ ч҃лкъ нечестивы҃ имже насъ преда· И сътвори г҃ь саваѡдъ всѣмъ странамъ. Оу горы сеѧ испїютъ радо҃, (і) испїютъ вино· Помажѹтсѧ б҃говонною мастїю в (сеи горѣ)[8]· Предаждь се все странамъ, тои бо совѣ҃ на вса страны· *(И) пожретъ см҃рть възмогши· (-)[9] Паки (же) ѿнѧтъ б҃ъ всю слезѹ ѿ всѧкого лица· Поношенїе людїи ѿнѧтъ ѿ всеѧ землѧ, оуста бо г҃нѧ г҃лаша [сїѧ][10]· И рекѹ в (тои д҃нь)[11]· Се б҃ъ нашъ к немѹже надѣꙗхѡсѧ· И веселовахѡсѧ о [сп҃сѣ][12] наш҃е Ꙗко покои дасть б҃ъ оу горы сеѧ· И поперѣсѧ моавѝскаѧ· Ꙗкоже потокаютъ токъ колесницею· И възъдвигн҃е рѹцѣ свои· Ꙗкоже и тои смири на погѹбленїе· И смири оукознѹ его, на неже рѹцѣ възложи· И высотѹ оубѣжища града твоего смири. и обнизится до (землѧ)[13]·

апок. 7 и 21

Гл҃а, кѕ҃·

Въ (тои д҃нь)[1] въставатъ пѣснь сїю на земли ïоудинѣ г҃люще· Се гра҃ твердъ и (сп҃съ)[2] нашъ· Съградитъ градъ, и приград· ѿверьзѣте врата, да внидѹтъ людїе· Снабдѣваѧи правдѹ, и снабдѣваѧи истиннѹ· Прїемлѧи истиннѹ и снабдѣваѧи миръ· Ꙗко к тебѣ [надѣꙗхомсѧ][3] г҃и въ вѣкъ· Б҃ъ великїи вѣчныи· иже смири [сведе҃][4] живѹщаѧ въ высоки҃· Грады тверды разориши, и обнизиши ѧ до (землѧ)[5]· И поперѹтъ ѧ ноги кроткихъ и смиренныхъ· Пѹть б҃гочестивыхъ правъ бысть· И оутворенъ пѹть б҃гочестивыхъ· Пѹть бо г҃нь сѹдъ· Оуповахомъ къ имени твоемѹ· И къ памѧти [твоеи][6] юже помышлѧе҃ д҃ша наша· Ѿ нощи оутреню҃ д҃хъ мои к тебѣ б҃же· Зане свѣтъ повеленїѧ твоѧ на земли· Правдѣ наоучитесѧ живѹщеи на земли, помолче бо нечестивыи· Не наоучитсѧ правдѣ на земли· Истинны не сътвори҃. да

Глава 25

1 Пісня.

Господи, Боже мій! Похвалю Тебе, оспівуватиму твоє ім'я! Бо Ти зробив подиву гідні діла. Хай рада буде справедлива, Господи! **2** Бо Ти поставив міста в порох, сильні міста, щоб впали їхні основи. Міста безбожних не будуть збудовані навіки, **3** і міста скривджених людей Тебе поблагословлять. **4** Бо Ти був помічником всякому впокореному містові і тим, що охороною знемагали через недостаток, визволиш їх від злих людей. Охорона спрагнених і одушевлення скривджених людей. **5** Вони наче люди малодушні і спрагнені в Сіоні, з безбожних людей, яким Ти нас передав. **6** І *так* Господь Саваот зробив всім народам. На цій горі питимуть радість і питимуть вино. Помажуться запашною мастю **7** в цій горі. Передай це все країнам, бо та рада на всі країни. **8** *І смерть, скріпившись, пожиратиме. Знову ж забрав Бог всяку сльозу з усякого лиця, забрав зневагу народу з усієї землі. Бо господні уста це сказали. **9** І скажуть в тому дні: Ось наш Бог, на якого ми поклали надію, – і ми раділи нашим спасителем. **10** Адже Бог дасть спочинок цій горі, і Моавська *земля* буде потоптаною, так як топчуть тік колісницями. **11** І він підніме свої руки, так як і він впокорив на вигублення, і він присмирив гордість того, на кого поклав руки. **12** І Він обнизить висоту охорони твого міста – і зневаженою буде до землі.

апо. 7 і 21

Глава 26

1 В тому дні піднімуть цю пісню в юдиній землі, кажучи: Ось сильне місто! І наш спаситель, Він збудує місто і укріплення. **2** Відкрийте брами, хай ввійде народ, що зберігає праведність і який зберігає правду, **3** що підтримує правду і береже мир! Бо на тебе, **4** Господи, поклали надію аж довіку! Бог великий, вічний! **5** Він, упокоривши, звів додолу тих, що живуть на високих. Ти знищиш сильні міста і зведеш їх вділ, до землі. **6** І їх потопчуть ноги лагідних і покірних. **7** Дорога побожних стала прямою, і приготована дорога побожних. Бо господня дорога – суд. Ми поклали надію на твоє ім'я і на твою пам'ять, **9** про яку думає наша душа. Від ночі чуває мій дух до тебе, Боже, тому що твої приписи на землі – світло. Навчіться правди, ви, що живете на землі! **10** Адже замовк безбожний, він не навчиться правди на землі, не зробить правди. Хай безбожний буде

забраний, щоб він не побачив господньої слави! **11** Господи, твоє рамено високе – і не взнали. Пізнавши ж, вони завстидаються, ревнощі охоплять ненапоумлений народ. І тепер вогонь пожере противників. **12** Господи, Боже наш! Дай нам мир! Бо Ти нам віддав усе. **13** Господи, Боже наш! Прийми нас! Господи! Опріч тебе, іншого ми не знаємо! Твоє ім'я ми називаємо! **14** Адже мертві не побачать життя, і лікарі не воскреснуть. Через це ти навів, і знищив, і забрав з них всякого з чоловічого роду. **15** Доклади їм зло, Господи! Доклади зло славним землі! **16** Господи! В скорботі ми Тебе згадали. В скорботі нам твоє мале напоумлення. **17** Так як коли та, що болієдитиною, приближається родити і в своїм болі кричить, так ми стали твоєму улюбленому. Через твій страх, Господи, **18** в лоні ми прийняли! І поболіли, і породили дух твого спасіння, який Ти зробив на землі. Ми не впадемо, але впадуть ті, що живуть на землі. **19** Мертві воскреснуть, і встануть ті, що в гробах, і зрадіють ті, що на землі, бо роса, що від тебе, є їм лікування. Земля ж безбожних впаде. **20** Ходи, народе мій! Ввійди до твого помешкання! Замкни свої двері! Сховайся мало, тільки тільки! Аж доки не мине господній гнів. **21** *Ось Господь зі святого місця наводить гнів на тих, що живуть на землі. І земля відкриє свою кров і не покриє побитих.

мих. 1

ся возметъ нечестивыи, да не видитъ славы гн҃ѧ· Гн҃и высока (мышца твоѧ̀)[7], и не оувѣдѣша· Оувѣдѣвше же оусрамаѧтсѧ· Зависть пріиме люди ненаказаны· И нн҃ѣ огнь сꙋпостаныѧ поꙗсть· Гн҃и б҃е нашъ миръ даждь намъ, всѧ бо въздаде еси намъ· Гн҃и б҃же нашъ пріими ны. Гн҃и, развѣ тебе инаго не вѣмы, имѧ твое наричемъ· Мертвіи бо живота не имꙋть видѣти· И врачеве же не имꙋть въстати· Сего ради наведе и погꙋби, и взѧ весь мꙋжескъ полъ ихъ· Приложи имъ ѕла̀ гн҃и, приложи ѕла̀ славнымъ земли· Гн҃и въ печали помѧнꙋхомъ тѧ. въ печали мало наказаніе твое намъ· [Ꙗко][8] болѧщіѧ дѣтищемъ приближаетсѧ родити, и о болѣзни своей кричитъ· Тако быхомъ възлюбленномꙋ твоемꙋ· Страха ради твоего гн҃и, въ чревѣ пріѧхомъ, и поболѣхомъ и родихомъ дх҃ъ сп҃сеніѧ [твоего][9], иже сътвори на земли· [Не падемсѧ][10], но падꙋсѧ живꙋщіи на земли· Въскреснꙋтъ мертвіи, и въстанꙋтъ иже въ гробѣхъ. и възрадꙋютсѧ иже на земли· Роса̀ бо ꙗже ѿ тебе цѣльба̀ имъ есть, землѧ же нечестивыхъ падетъ· Идѣте людіе мои внидѣте въ храмъ вашъ, затворите двери своѧ. съкрыитесѧ мало елико елико, дондеже минетъ гнѣвъ гн҃ь· *Се [-][11] гь ѿ ст҃ого [мѣста][12] наводитъ гнѣвъ на живꙋщаѧ на земли. и ѿкрыетъ землѧ кровь свою, и не покрыетъ избіеныхъ·

михѣа а҃

Глава 27

1 В тому дні Господь наведе святий великий і сильний меч на змія, що втікає, і на поганого змія, і уб'є змія. **2** В тому дні виноградник добрий бажаний, над ним запаную я. **3** Сильне місто, обложене місто. Даремно його напоюю, бо схопленим буде вночі, вдень впаде його мур. **4** Не буде того, що з нього не візьме. Хто мене поставить стерегти стерню в полі? Через цю війну я його похулив. Отже, тепер через це Господь Бог спалить їм все, що обіцяв. **5** Закричать ті, що в ньому живуть: Зробимо мир з тим, що зробив мир. **6** Сини Якова, що приходять, виростуть, і зацвіте Ізраїль, і вселенна наповниться його овочем, **7** щоб так, як він сам побив, і він так був побитим, або як сам вигубив, так був вигубленим. **8** Той, що воює і зневажає, відпустить їх. Чи не був ти той, що думав їх убити жорстоким духом – духом гніву? **9** Через це відкинутим буде беззаконня Якова. Що є його благословення? Коли відкину його гріх, коли він покладе всі каміння

Гла, кз҃·

Въ (тои днь)[1] наведетъ [гь][2] мечь ст҃ыи (-)[3] великіи и крѣпкіи, на (-)[4] зміѧ бѣжащаѧ и на (-)[5] зміѧ лꙋкаваго, и оубіетъ зміѧ· В (тои днь)[6] виноградъ добрыи помышленыи съвладꙋ нань азъ. градъ силныи градъ воюемыи, въсꙋе напаѧю и. плѣненъ бо бꙋдетъ нощію, дніютъ падетсѧ стѣна̀ [его][7], не бꙋдетъ того иже не возметъ ѿ него· Кто мѧ приставитъ стрещи (на нивѣ стебліе)[8]. рати дѣлѧ сеѧ похꙋлихъ и нн҃ѣ оубо сего ради (-)[9] гь бъ всѧ елика обѣща̀ (изгоритъ имъ)[10]. възопіютъ живꙋщеи в немъ· Сътворимъ миръ емꙋ, сътворь миръ. приходѧщіѧ чада іаковлѧ прозѧбнꙋтъ, и процвѣтетъ іилъ, и наполнитсѧ вселеннаѧ плода его· да ꙗко самъ порази, и самъ сице оуѧзвитсѧ. [или][11] ꙗко самъ оуби, такоже оубіенъ бꙋдетъ. свараѧсѧ и оукараѧ ѿпꙋсти ѧ̀. не бѣ ли ты помышлѧѧ дхомъ жестокимъ, оубити ѧ̀ дхомъ ꙗрости· Сего ради ѿвржетсѧ безаконіе іаковле (еже)[12] есть бл҃ве-

нїе его. егда ѿвьргꙋ (грѣхъ его)[13], еда положитъ вся камыки требникъ кꙋмирскъ съкрꙋшены аки прахъ дробенъ. и не пребꙋдетъ дꙋбїе ихъ, и кꙋмиры ихъ посѣчени аки дꙋбрава ѕѣло. Вселеннаѧ паства расслаблена бꙋдетъ, аки паства попꙋщена. и бꙋдꙋтъ на многа лѣта, (тоже почїютъ)[14], и по времени не бꙋдетъ в неи травы занѐ посхнетъ. Жены градꙋща с позора прїидѣте, не сꙋть бо людїе имꙋще смыслъ. сего ради не помилꙋетъ сътворивыи ѧ, и създавыи (-)[15] не оставитъ [имъ][16]. И бꙋдетъ в (тои днь)[17], заградитъ гь ѿ рѣвеница рѣчныѧ, до (водотечи егѵпетски)[18]. вы же събер ете снꙑ ійлевы по единомꙋ единомꙋ. И бꙋдетъ в (тои днь)[19], въстрꙋбѧтъ трꙋбою великою. и прїидꙋтъ погꙋбляеми въ странѣ асѵрїистеи, и погꙋбляеми въ егѵптѣ. и поклонятся гви оу горы стыѧ въ ієрлимѣ.

Гла, ки.

Горе вѣнцꙋ оукоризньномꙋ. наимницы ефремовы, цвѣ ѿпадыи ѿ славы. на версѣ горы великїѧ пїѧни безъ вина. се крѣпко и жестоко ярость гнѧ аки градъ испꙋщаѐ не имыи завѣтїа, нꙋжею спꙋщаем яко воды велико множество подираѧ странꙋ землѝ сътворитъ покои. рꙋкама и ногама [-][1] поперетсѧ вѣнѐ оукоризньныи наимницы ефремовы. И бꙋдетъ (ѿпадыи цвѣтъ)[2] (и)[3] славы на врьсѣ горы высокїѧ, аки прьвыи плодъ смоквинъ. видѣвыи (же, и)[4] преже (взятїѧ в рꙋцѣ его)[5] въсхощетъ (пожрѣти и)[6]. В (тои днь)[7] бꙋдетъ гь саваодъ, вѣнецъ надежа сплетеныи славою оставшии людемъ. [и][8] оставатсѧ дхомъ сꙋдньмъ на сꙋдъ, и крѣпость възбраняѧ погꙋбити (ѧ). Сїи бо вином сꙋть прельщени, прельстишасѧ оловинъ дѣла. жрецъ, и прркъ оужасостасѧ. вина ради потрясошасѧ, ѿ пїянъства оловиннаго прельстишасѧ. Сѐ есть видѣнїе, проклятїе поясть (паки)[9] совѣтъ (-)[10] тои совѣтъ лихаго дѣла имѣнїѧ. Комꙋ совѣстихомъ ѕло, [или][11] комꙋ повѣдахомъ вѣсть, ѿдоенїи млекомъ, ѿторженїи ѿ соса. печаль къ печали прїемли надежꙋ къ надежи. и *еще мало ѕлобїю оустенною языкомъ инѣмъ, яко сьглютъ люде симъ рекꙋще имъ. се (паки)[12] алчномꙋ и сѐ сокрꙋшенїе, и не въсхотѣша слышати. и бꙋдетъ имъ слово га ба, печаль къ печали, надежда къ надежди. еще мало, еще мало, да идꙋтъ и падꙋтсѧ въспять, и въ бѣдꙋ въпадꙋтъ и сокрꙋшасѧ, и плѣнени бꙋдꙋтъ. Сего дѣла слышасте слово гне мꙋжи печални и князи людъстїи иже въ ієрлимѣ

а кри ді

поганських жертовників розбитими на мілкий порох, і не залишаться їхні дуби, і їхні божища дуже вирізані, так як ліс. **10** Вселенне стадо буде свобідним, таким як покинуте стадо, і будуть на численні роки. Вони там спочинуть. **11** І після часу не буде в ній трави, тому що вона висохне. Жінки, що йдете з видовища, ходіть. Адже немає народу, що має розум. Через це не пощадить того, хто їх створив, і творець їм не відпустить. **12** І буде, що в тому дні Господь загородить від течії ріки до єгипетського потоку, ви ж зберете ізраїльських синів одного по одному. **13** І буде, що в тому дні затрублять великою трубою, і прийдуть вигублювані в Асирійській країні і вигублювані в Єгипті, і поклоняться Господеві на святій горі в Єрусалимі.

Глава 28

1 Горе вінцеві гордості – Єфремові наємники, цвіт, що відпав від слави на вершку великої гори, п'яні без вина. **2** Ось сильний і тяжкий гнів Господа, що сходить як град, від якого немає покриття. Він сильно сходить, як велике множество води, що зносить країну землі, зробить спочинок рукам **3** і ногам. Потоптаним буде вінець гордості – Єфремові наємники. **4** І відпаде цвіт і слава на верху високої гори, як ранній плід фіги. Хто ж побачить і раніше ніж візьме в його руки, забажає його з'їсти, **5** в тому дні Господь Саваот буде вінцем надії, сплетеним славою для осталих з народу. **6** І позоставлені будуть на суд духом суду, і *буде* сила, що не дає їх вигубити. **7** Адже ці зведені вином, вони були зведені сильним напитком. Священик і пророк жахнулися, через вино захиталися, зведені були пияцтвом сильного напою. Це є видіння. **8** Клятва знову пожере ту раду – рада задля лихого маєтку. **9** Кому ми сповістили зло або кому ми сповістили вістку, відлучені від молока, відтягнені від груді. **10** Прийми біль до болю, надію до надії, і *ще трохи **11** злобою уст, іншим язиком, бо скажуть цьому народові, **12** кажучи йому: Це спочинок бідному і це знищення, і вони не забажали послухати. **13** І слово Господа Бога буде їм болем до болю, надією до надії, ще трохи, ще трохи, щоб пішли і впали назад. І вони впадуть в біду, і будуть знищені, і будуть полонені. **14** Через це ви почули господнє слово, прибиті мужі і людські князі, що в

кор1. 14

Єрусалимі, **15** бо ви сказали: Ми зробили завіт з адом і угоду зі смертю! На нас не прийде буря, що несеться, коли минатиме, ми поклали брехню як нашу надію, і ми покрилися брехнею. **16** Через це так говорить Господь: *Ось я вкладу в сіонську основу дорогоцінний, вибраний, краєугольний, шляхетний камінь у його основи, і хто йому повірить не завстидається. **17** І покладу суд в надію, а мою милостиню – на мірила. І ті, що надіються на брехню, даремно *надіються*, бо вас не мине буря. **18** Чи і відставить вона від вас смертний залог? І чи не залишиться ваша надія щодо аду? Коли мине буря, що несеться, вона буде їй на потоптання, **19** і коли перейде – вас забере. Вранці – вранці мине день, і вночі буде погана надія. Навчіться слухати, **20** пригнічені ми не можемо битися, самі ж знемагаємо так, щоб нас зібрали. **21** Підніметься так, як гора безбожних, і буде у ґаваонській долині, з гнівом зробить свої діла – діло гіркоти, і його гнів буде чужим, і його гнів – чужий. **22** І ви не радійте, щоб не перемогли вас ті, що зв'язують. Тому що довершені і скорочені діла почув я від Господа Саваота, які Він зробить по всій землі. **23** Сприйміть і послухайте мій голос, сприйміть і послухайте мої слова. **24** Чи ввесь день буде орач орати або підготовляти насіння раніше від обробки землі? **25** Але, отже, коли він пом'якшить її поверхню, тоді посіє трохи чорнушки і кмину, потім же посіє пшеницю, і ячмінь, і просо у своїх межах. **26** І будеш напоумлений судом твого Бога – і зрадієш. **27** Адже не з жорстокістю він виполює чорнушку, і колесо не піде по кмині, але палицею чорнушка буде вимолочена, а кмин **28** з'їсться з хлібом. Бо Я не довіку гніватимуся на вас, і голос мого гніву вас не потопче. **29** Ось *це* вийшло від Господа Саваота. Сповіщайте чуда! Підніміть марну утіху!

пс. 127
мат. 21
мар. 12
лук. 20
дія. 4
рим. 9
пет1. 2

Ꙗко рекосте: сотворихомъ завѣтъ со адомъ, и съ смертїю заложенїе. Бꙋрѧ носима аще мимоидетъ, не прїидетъ на насъ. приложихомъ лжꙋ надеждꙋ нашꙋ, и лжею покрыхомсѧ. Сего ради тако глаголетъ Гдь, *се азъ вложꙋ въ основанїе сїоне камень многоцѣненъ, избранъ, краеꙋголенъ, честенъ, въ основанїе емꙋ. и вѣрꙋѧй въ онь не постыдитсѧ. и положꙋ сꙋдъ въ надеждꙋ, милость же мою в мѣры. И оуповающїи вотще лжею, ꙗко не минетъ васъ бꙋрѧ. Еда и ѿвержетъ (залогъ ѿ васъ)[13] смертныи, и надежда ваша ꙗже къ адꙋ не пребꙋдетъ. бꙋрѧ идꙋщїѧ аще мимоидетъ, бꙋдете ей в попранїе, (и) егда мимоидетъ прїиметъ васъ. Заоутра заоутра минетъ день, и в нощи бꙋдетъ надежда ѕла. Наоучитесѧ слышати тꙋжащеи, не можемсѧ которати. сами же изнемагаемъ ꙗкоже собрати ны. Ꙗкоже гора нечестивыхъ востанетъ, и бꙋдетъ въ дебри гаваонстѣ, съ ꙗростїю сотворитъ дѣла своѧ, горести дѣла. и ꙗрость же его чюжа бꙋдетъ, и гнѣвъ его чюжь. И вы не радꙋйтесѧ, да не возмогꙋтъ на вы вѧжꙋщеи. занеже скончаны и съкращены вещи слышахъ ѿ Гда саваѡда, ꙗже сотворитъ по всеи земли. Внꙋшите и слышите гласъ мои, вонемлѣте и слышите словеса моѧ. еда весь день хощетъ оратай орати или сѣмѧ оуготовати, преже воздѣланїѧ земнаго. но егда (оубо оумѧкчитъ верхъ ей)[14], тогда всѣетъ мало кꙋколица, и кꙋмина. (потомъ же)[15] всѣетъ пшеницꙋ, и ꙗчмень, и пыро, въ предѣлехъ твоихъ. и накажешисѧ сꙋдомъ Бга твоего, и возрадꙋешисѧ. не съ жестотою бо сѧ истреблѧетъ кꙋколица. и колокольное не обыидетъ кꙋмина. но жезломъ истепетсѧ кꙋколица. а кꙋминъ съ хлѣбомъ снѣстьсѧ. Не въ вѣкъ бо азъ [разгнѣваюсѧ на вы][16], и гласъ гнѣва моего не поперетъ васъ. (-)[17] Се ѿ Гда саваѡда изыиде. чюдеса совѣщаите, вознесѣте тщее оутѣшенїе.

ѱал рiз, мат ка, мар бi, лук к, дѣѧн д, рим ѳ, 1 пет в

Глава 29

1 Горе Аріїловому містові, проти якого воював Давид. Зберіть жита з року до року, бо він їсть разом з моавом, **2** за Аріїлове зло. І буде його сила і багатство мені. **3** І обійду тебе, як Давид, і поставлю довкруг тебе пращі, і поставлю стовпи, **4** і упокореними будуть до землі твої слова, і до землі зійдуть твої слова. І твій голос буде як *голос* тих, що кричать з землі, і до землі знеможе твій голос. **5** І багатство безбожних буде як порох під колесами і як порох, що летить, – і станеться нагло в часі **6** від

Глава, кд.

Горе градꙋ арїилевꙋ, ѧньже Двдъ воева. соберите жита ѿ года до года. ꙗстъ бо вкꙋпѣ съ моавомъ, (за ѕоль)[1] арїилю. и бꙋдетъ (крѣпость его)[2] и богатство мнѣ, и обсѧдꙋ (тѧ аки Двдъ)[3], и поставлю окрестъ тебе праща, и сограждꙋ (-)[4] столпы. и смирѧтсѧ словеса твоѧ до земли, и в землю (внидꙋтъ словеса твоѧ)[5]. и бꙋдетъ [гласъ твои, аки гласѧщихъ ѿ земли, и къ земли ѿнеможетсѧ гласъ твои][6]. (-)[7] И бꙋдетъ ꙗко прахъ подъ колы богатство нечестивыхъ, и

ѧки прахъ летѧи· и бꙋдеть ѿ часѣ ѿнезапь, ѿ г҃а саваода. присѣщеніе бо бꙋдеть съ громомъ и съ трꙋсомъ, и гласомъ великомъ. бꙋра градꙋщи, и пламы огньнъ попалаѧ· И бꙋдеть ѧки видѧи соніѧ спѧ, богатство стран всѣхъ. иже воеваша (-)[8] на ієрлима и вси събраніи нань. и заблѧющеи ємꙋ (-)[9] бꙋдꙋть, ѧки въ снѣ [ѧдꙋщеи и [піющеи][10]][11], (-)[12] въставшем (же) тощь и сонъ. (-)[13] Ѩкоже жаждаи въ снѣ и піє въспранꙋв же єще жажде, дш҃а же єго вотще надѣѧсѧ. тако бꙋдет богатство всѣхъ странъ, єлико ихъ воева на горꙋ сіѡню· ѡслабѣите и ꙋжаснитесѧ, и ꙋпіитесѧ не ѡловиною ни виномъ. ѩко напои вы г҃ь дх҃омъ покаѧніѧ, и смѣжи ѡчи и, и прр҃комъ и, и кнѧзе ихъ, видѧщеи съкровѣнаѧ· И бꙋдꙋть ва всѧ (сі словеса)[14], ѧки словеса (книгъ печатлѣнныхъ)[15]. ємꙋже аще дасть ѧ чл҃кꙋ ꙋмѣющꙋ книгамъ, гл҃юще. почти се, и речетъ. не могꙋ почести, печатлѣнны бо сꙋть. и дадатсѧ книги сіи (-)[16] мꙋжꙋ не ꙋмѣющꙋ книгамъ, и речетсѧ ємꙋ почти се, и рече. не могꙋ почести· *И рече г҃ь, приближаютсѧ (людіе си мнѣ)[17] ꙋсты своими, (и ꙋстнами ихъ) чтꙋть мѧ, а срⷣце ихъ дале єсть ѿ мене. въ тще же чтꙋть мѧ наꙋчающе заповѣди чл҃ческы, и ꙋченіѧ· Сего ради се азъ приложꙋ ѩко преставити люди си (-)[18]. *и погꙋблю премꙋдрость премꙋдрыхъ, и разꙋмъ разꙋмныхъ съкрыю· *Горе (творѧщимъ глꙋбоче совѣтъ)[19], а не г҃мъ· Горе (творѧщимъ совѣтъ ѡтаи)[20], и бꙋдꙋть въ тмѣ дѣла и. и рекꙋть, (-)[21] кто ны видѣ, (или)[22] кто ны разꙋмѣ ѩже мы творимъ. не ѩко ли ꙋбо глина горньчарска намѣнитсѧ, єда речетъ зданіє създавшемꙋ, нѣси ты мѧ създа. или твореніє сотворшемꙋ, неразꙋмна мѧ сътвори· Но єще мало, и приближитсѧ ливанъ ѧки гора хермель, и [-][23] хермель в лꙋгъ наменитсѧ· И ꙋслышатъ въ (дн҃ь ѡнъ)[24] глꙋсіи словеса (книгъ сихъ)[25], і иже въ тмѣ і иже въ мглѣ, ѡчи слѣпыхъ ꙋзрѧтъ. и възрадꙋютсѧ нищіи г҃мъ съ радостію, и ѿчаѧвшеисѧ чл҃цы наполнѧтсѧ веселіѧ· Ищезе беззаконникъ, и погибе гръдыи, и потребишасѧ беззаконꙋющеи злобою, и творѧщеи съгрѣшати чл҃ки въ словѣ. всѧ же ѡбличающаѧ при вратехъ претыканіє полагаютъ, и попользоша в неправдѣ праведнаго Сего ради тако гл҃етъ г҃ь на домъ іаковль, иже нарече ѿ авраама. не нн҃ѣ постыдитсѧ іаковъ, ни нн҃ѣ лице [єго][26] измѣнитсѧ [-][27]. но єгда видѧ чада ихъ дѣла моѧ, мене ради ѡстѧтъ имѧ мое, и ѡстѧ

(Поля: ма҃ ѳі, ма҃ з; а кор҃ а, авден а; сира҃ кг)

Господа Саваота. Бо будуть відвідини з громом, і з трясінням, і з великим голосом, буря, що несеться, і вогняний полумінь, що пожирає. **7** І буде наче той, що сплячи бачить сни, багатство всіх країн, які воювали проти Єрусалиму і всіх, що зібралися проти нього і що чинять йому зло, **8** вони будуть наче ті, що в сні їдять і п'ють, а як вони встали – марний їх сон. Так як той, хто є спраглий у сні і п'є, збудившись ще є спраглим, душа ж його марно надіялася, так буде багатство всіх країн, скільки їх воювало проти сіонської гори. **9** Станьте слабкими, і жахніться, і упийтеся не п'янким напоєм ані вином. **10** Бо Господь напоїв вас духом покаяння, і зажмурить їм очі, і їхнім пророкам, і їхнім князям, які бачать сховане. **11** І вам будуть усі ці слова, як слова запечатаних книг, кому лиш він їх дасть, людині навченій письма, кажучи: Прочитай це. І вона скаже: Не можу прочитати, бо вони є запечатані. **12** І ці книги будуть дані чоловікові, що не знає книг, і йому скажеться: Прочитай це. І він скаже: Не можу прочитати. **13** *І сказав Господь: Цей народ наближається до мене своїми устами і почитає мене їхніми губами, а їхнє серце далеко від мене. Даремно ж мене почитають, навчаючи людських заповідей і навчань. **14** Через це ось я додам, щоб переставити цей народ, *і знищу мудрість мудрих, і сховаю розум розумних. **15** Горе тим, що чинять глибоку раду, а не Господом. *Горе тим, що потайки роблять раду, і їхні діла будуть в темряві, і скажуть: Хто нас побачив або хто збагнув нас *чи* те, що ми робимо? **16** Чи не вважатиметесь ви за глину гончара? Хіба скаже творіво творцеві: Не ти мене створив! Або творіво творцеві: Ти мене нерозумно створив! **17** Але ще трохи, і Ливан стане близьким як гора Хермел, і Хермел вважатиметься лісом. **18** І в тому дні почують глухі слова цих книг, і ті, що в темряві, і ті, що в імлі, – очі сліпих, побачать. **19** І бідні зрадіють Господом з радістю, і зневірені люди наповняться радості. **20** Пропав беззаконник, і згинув гордий, і беззаконні були вигублені злобою, **21** і ті, що приводять до гріха людей словом. А всі, що оскаржують при дверях, кладуть спотикання, і посковзнулися в неправді праведного. **22** Через це так говорить Господь на дім Якова, якого назвав від Авраама: Тепер Яків не завстидається ані тепер його лице не зміниться. **23** Але коли їхні

(Поля: мат. 15, мар. 7; кор1. 1, ав. 1; сир. 23)

діти побачать мої діла, через мене освятять моє ім’я і освятять Святого Якова, і боятимуться ізраїлевого Бога. **24** І обмануті духом пізнають розумування, і ті, що нарікають, навчаться слухати, і німі язики навчаться говорити про мир.

стго і҆а́кѡвлѧ, и҆ бг҃а і҆и҃лева оу҆боѧ́тсѧ. И҆ разꙋмѣ́ютъ [льстѧ́щейсѧ дх҃омъ][28] смышлє́нїѧ, (и҆)[29] ропщꙋщеи наоу҆ча́тсѧ послꙋшати. и҆ ѧ҆зы́цы нѣмꙋющеи наоу҆ча́сѧ гл҃ати миръ.

Глава 30

1 Горе *вам*, відступні діти. Це говорить Господь: Ви зробили раду не мною і завіти не моїм духом, щоб додати гріхи до гріхів. **2** Ті, що йдуть, зійдуть до Єгипту, щоб помогти *собі* фараоном і заступитися єгиптянами, мене ж не попросили. **3** Вам же оборона фараона буде на сором, і тим, що надіються на Єгипет, – зневага. **4** Бо в Таїні є старшини, погані посланці, вони марно трудяться **5** з народом, який не буде їм на користь, ані на поміч, ані на добро, але на сором і на погорду.

6 Видіння чотироногих, що в пустині.

Лев і левеня в смутку і в пригніченні. Звідти і гаспид, і плем’я літаючих гаспидів, які несли на раменах і на верблюдах їхнє багатство до країни, яка не була їм на поміч, але на сором і докір. **7** Марно і даремно помагають вам єгиптяни. Сповісти їм, що ваша потіха – марнота. **8** Отже, тепер, сівши, напиши це на дошці і в книгах, бо це буде на дні часів і на віки. **9** Адже вони є непослушний народ, сини брехливі, які не бажали слухатися божого закону, **10** які говорять пророкам: Не сповіщайте нам іншу обману, **11** і відверніть нас з цієї дороги, заберіть від нас дорогу і заберіть від нас суд ізраїльський. **12** Через це так говорить Господь, Святий ізраїльський, тому що ви не підкорилися цим словам і поклали надію на брехню. І тому що ви нарікали і поклали надію на це слово, **13** через це буде вам цей гріх як стіна, що нагло впаде, і полон сильного міста, в якому упадок буде швидким. **14** Буде як розбиття глиняного посуду, і з глини на дрібне, щоб їм не знайти черепків, в якому візьмеш вогонь і до якого влиєш трохи води. **15** Так говорить Господь, Святий ізраїльський: Коли повернешся і зідхнеш, то тоді спасешся і пізнаєш де ти був, коли надіявся на марноти. Даремною стала ваша сила, і ви не забажали послухати, **16** але сказали: Прибіжимо до коней. – Через це втікатимете. І ви скажете: Сядемо на швидких *коней*. Через те швидкими будуть ті, що вас переслідують. **17** Від одного голосу втече тисяча, і від голосу

Гла, л.

Го́ре чада ѿвергшаѧсѧ. Сє гл҃е гь, сътвори́сте совѣ́т не мно́ю, и҆ завѣ́ты не дх҃о моимъ, приложи́ти грѣхи къ грѣхомъ. и҆дꙋщеи (сни́дꙋтъ)[1] въ є҆гѵ́петъ, мене же не въпрашаша, ꙗ҆ко помощи фараѡ́ном, и҆ заступи́тисѧ є҆гѵ́птѧнъми. бꙋдетъ же вамъ поро́въ фараѡ́на постыдѣнї́е, и҆ оу҆пова́ющимъ къ є҆гѵ́птꙋ оу҆кори́зна. ꙗ҆ко сꙋть в (та́инѣ)[2] старѣишины, вѣстныцы зл҃и въ тщ҃е трꙋдатсѧ къ лю́демъ, и҆же не оу҆спѣ́ютъ, и҆мъ, ни на́ помощь, ни на по́лзꙋ, но на стꙋ и҆ на оу҆кори́нꙋ.

Видѣнї́е четвероно́гихъ, и҆же въ пꙋсты́ни.

Въ печа́ли и҆ въ тꙋзѣ левъ и҆ львичи. Ѿтꙋдꙋ и҆ а҆́спидъ и҆ племѧ̀ а҆́спидъ парѧ́щи, и҆же несахꙋ на [ра́мꙋ][3] и҆ на вельблю́дехъ бога́тьство и҆, къ странѣ и҆же не бы́сть и҆мъ въ по́мощь но на стꙋдъ и҆ оу҆кори́знꙋ. є҆гѵ́птѧны въ тщ҃е и҆ въ сꙋе оу҆спѣваютъ вы. совѣсти и҆мъ ꙗ҆ко тщета оу҆тѣше́нїе ва́ше (-)[4]. Нн҃ѣ оу҆бо сѣдъ въпиши (сє въ дскꙋ)[5], и҆ въ (кни́ги)[6], ꙗ҆ко бꙋдет (сє въ дн҃и вре́менъ)[7] и҆ въ вѣкъ. ꙗ҆ко лю́дїе непокори́ви сꙋть, сн҃ове (же) лжи́вїи, и҆же не похотѣша слы́шати за́кона бж҃їѧ. и҆же гл҃ютъ прр҃комъ, не повѣда́йте на́мъ (-)[8] дрꙋга́го прельщенїѧ, да (ны съврати́те)[9] съ пꙋти сего. Ѿи҆мѣте ѿ насъ пꙋть (-)[10], и҆ ѿи́мѣте ѿ на́съ [сꙋдъ][11] і҆и҃левъ. Того̀ ради си́це гл҃етъ гь ст҃ыи і҆и҃левъ, ꙗ҆ко не покори́стесѧ словесемъ си́мъ, и҆ надѣ́ꙗстесѧ къ лжи. и҆ ꙗ҆ко поропта́сте, и҆ оу҆пова́ѧ бы́сте къ словеси семꙋ. Того ради бꙋдетъ ва́мъ (сїи грѣхъ)[12], ꙗ҆ко стѣна̀ пада́ющисѧ внеза́пꙋ, (и҆) гра́да тверда плѣне́на в не́мже въско́ре бꙋдетъ паде́нїе. (-)[13] бꙋдетъ ꙗ҆ко сокрꙋше́нїе сосꙋда гли́нена (и҆) ѿ гли́ны да дро́бно, ꙗ҆коже не ѡ҆брѣсти и҆мъ чрѣпа. в немже ѻ҆́гнь во́змеши, и҆ во́ньже влїеши водꙑ̀ ма́ло. Ꙗ҆ко гл҃етъ гь ст҃ыи і҆и҃левъ. є҆гда̀ возврати́шисѧ (и҆) въздохнеши, то тогда̀ сп҃сешисѧ, и҆ разꙋмѣ́еши где є҆си бы́лъ є҆гда̀ оу҆пова́ше сꙋи҆ми. Тща̀ крѣ́пость ва́ша бы́сть, и҆ не хотѣсте послꙋшати. но реко́сте, къ конемъ прибѣ́гнемъ, того ради побѣ́гнете, и҆ речете на ско́рыѧ всѧде. Того ради тщи бꙋдꙋ го-

нащеи вы. гласомъ єдінаго пробѣгнет тысаща и гласомъ пяти пробѣгнутъ мнѡѕи. дондеже ѡставлени будете аки поставъ на горѣ, и ꙗко знаменіе нося на холмѣ. (-)[14] паки пребудетъ бгъ щедровати вамъ. и сего ради възнесется ꙗко помиловати васъ зане судіи гь бгъ нашъ єсть. (-)[15] где ли ѡставите славу вашу· *Блжени вси пребывающеи в него, зане людіе стіи въ сіонѣ вселятся. (-)[16] ієрлмъ (же) плачем въсплакася, помилуи мя· помилуетъ тя гласъ крычанія твоєго, єгда оузрѣ послушающа тебе· И дастъ (бгъ)[17] вам хлѣб печалныи, и воду тѣсную. и ктому не приближатся к тебѣ льстящеи тя ꙗко ѡчи твои оузрятъ льстящая тя, и оуши твои оуслышатъ словеса (прельстившихъ тя създади)[18], иже глютъ. се путь идѣмъ по нему, или на десно ли на лѣво· И ѿвръжеши кумиры посребреныя и позлащенныя, (и) на дробно сътвориши, и разліеши ꙗко воду сквернавыя, и аки мотыла ѿвръжеши я· Тогда будетъ дождъ сѣмени земля твоея, и хлѣбъ жита земля твоея будет изъѡбила благъ. и напасутся [скоти твои][19] въ (тои днь)[20] на мѣстѣ блаѕѣ и пространнѣ. юнцы ваши и волове дѣлающеи землю, наядятся плѣвъ смѣшенъ съ ꙗчменемъ извѣянномъ· И будетъ на всякои горѣ высоцѣ, и на всякомъ холмѣ прозрачнѣ вода текущи. въ (тои днь)[21], єгда погибнут мнѡѕи, и єгда падутся столпи· И будетъ свѣтъ мѣсячь аки свѣтъ слнчь и свѣтъ слнчь будетъ седморицею, въ [тои][22] днь єгда исцѣлитъ гь съкрушеніе людіи своих, и болѣзнь ꙗзвы твоея исцѣлитъ· Се имя гне временемъ идетъ многомъ, горящи ꙗрость съ славою слово оустенъ єго. слово гнѣва полно, (-)[23] гнѣвъ (же) ꙗрости ꙗко ѡгнь попалитъ, и духъ єго аки вода в дебри влекущи пріидет до выя. и раздѣлится ꙗко смяст страны ѡ прельщеніи суимъ. и проженетъ я прелесть (тща), и пріимет я пред лици ихъ· Еда присно єсть вамъ радоватися, и въходити въ ѡсщеніа моа присно, аки празнующеи и ꙗко веселящеися внити съ сопѣліею въ гору гню къ бгу ізлеву. и слышану сътворитъ бгъ славу гласа своєго, и ꙗрость мышца своея, показати съ ꙗростію и съ гнѣвомъ. и с пламенемъ попаляющемъ, [и][24] съ трясновеніемъ бѣднымъ, и ꙗко вода и град съхода нужею· Гласомъ бо гним оуменшаютъ (ꙗзвою асиріи)[25], єюже аще поразит я. и будетъ [-][26] ѡкрестъ ѿнудуже бѣ єму надежа (помышляти)[27], єюже тои оуповаше, (-)[28] съ сопѣльми

псл в

п'ятьох втечуть численні, доки не будете покинуті, як стовп на горі і як той, що несе знамено на горбі. **18** Знову Бог буде милувати вас і через це підніметься, щоб вас помилувати. Тому що наш Господь Бог є суддя, де ж оставите вашу славу? *Блаженні всі ті, що залишаються в ньому, **19** тому що святий народ поселиться у Сіоні. Єрусалим же заплакав плачем: Помилуй мене. – Помилує тебе на голос твого крику, коли побачить, що ти слухаєшся. **20** І Господь дасть вам хліб смутку і тісну воду, і більше не наблизяться до тебе ті, що тебе обманюють. Бо твої очі побачать тих, що тебе обманюють, **21** і твої вуха почують слова тих, що тебе обманули ззаду, що говорять: Це дорога, підемо по ній чи направо, чи наліво. **22** І ти викинеш посріблених і позолочених божків, і на дрібно роздробиш і розпорошиш, викинеш їх як воду нечистої і як кал. **23** Тоді буде дощ для насіння твоєї землі – і хліб жита твоєї землі буде великий *і* добрий. І в тому дні твоя скотина випасеться на доброму і широкому місці. **24** Ваші бики і воли, що працюють на землі, наїдяться полови змішаної з повіяним ячменем. **25** І на всякій високій горі і на всякому високому горбі буде вода, що тече, в тому дні, коли згинуть численні і коли впадуть башти. **26** І світло місяця буде як світло сонця, і світло сонця буде всемеро *більшим* у тому дні, коли Господь оздоровить побиття свого народу і вилікує біль твоєї рани. **27** Ось через великий час іде господнє ім'я – горіючий гнів, зі славою слово його губ, слово повне гніву, а гнів люті пожере як вогонь. **28** І його дух як вода, що пливе в долині, прийде до шиї і поділиться, щоб збентежити країни на обману марним. І переслідуватиме їх марна обмана, і забере їх перед їхнім лицем. **29** Хіба вам постійно треба радіти і постійно входити до мого освяченого, так як тим, що святкують, і як ті, що веселяться, щоб ввійти з сопілкою на господню гору до ізраїльського Бога? **30** І Бог дасть почути славу свого голосу і гнів свого рамена, щоб показати з люттю, і з гнівом, і з полум'ям, що пожирає, і з жахливим трясінням, і як вода і град, що сильно падає. **31** Бо від господнього голосу меншими стають асирійці, від рани, якою їх поб'є. **32** І буде у нього довкруги: від чого була надія думати, на що він поклав надію, проти нього воюватимуть з сопілками і гуслями через

пс. 2

зраду. **33** Бо не раніше буде тобі день допиту. Чи й тобі приготовано царювати в глибокій долині і над деревом, що лежить, вогнем і численним деревом? Бо господня лють, як долина спалена горіючою сіркою.

и҆ гꙋсльми ратꙋ́ютъ на́нь ѿ премѣне́нїѧ. Не пре́же бо дн҃ь въспро́ситсѧ (ѿ тебѐ). є҆да̀ и҆ тебѣ̀ оу҆гото́васѧ цр҃ствова́ти въ дебри̇̀ глꙋбо́цѣ, (и҆) древеса лежа́ща ѻ҆́гнь и҆ древеса мно́га. ꙗ҆́рость (бо) гн҃ѧ а҆́ки дебръ ка́мыккомъ горѧ́щемъ жего́ма.

Глава 31

1 Горе вам, що сходите до Єгипту за поміччю, що поклали надію на коні і на зброю, бо *її* є багато, і на велике множество коней, і не поклали надію на Святого ізраїльського, і не шукали Бога. **2** Він же мудрий приводив зло, і його слово не хулитиметься. І Він повстане на доми злих людей і на їхню марну надію, **3** на єгипетську людину, а не Бога, кінське м’ясо. І не буде помочі. Господь же наведе на них свою руку, і помічники трудитимуться. І всі колись згинуть, **4** так як мені сказав Господь. Так як зареве лев чи левеня над ловом, який впіймав, і закричить над ним, аж доки гори не наповняться його голосом – і вони зменшилися і злякалися від множества гніву, так зійде Господь Саваот воювати на сіонську гору і на її гори. **5** Як птах, що літає, так Господь оборонить Єрусалим, і визволить, і обереже, і спасе. **6** *Поверніться ви, що врадили глибоку беззаконну раду. **7** Бо в тому дні люди відмовляться від своїх срібних і золотих кумирів, які зробили їхні руки. **8** І асир впаде не від людського меча, ані не вигубить його людський меч, і він втече не від лиця меча. Юнаки ж будуть на приниження, **9** бо будуть оточені каменем, як валом, і будуть винуваті, і хто втікає, стане полоненим. Так говорить Господь: Блаженний той, хто має плем’я в Сіоні і кревних у Єрусалимі.

анг. 1

Гла, л҃а.

Горе сходѧ́щемъ въ є҆гѵ́петъ на по́мощь, оу҆пова́ющимъ ко́ньми и҆ ѻ҆рꙋ́жїемъ, є҆́сть бо мно́го. и҆ ко́нническо мно́жество мно́го. и҆ не бѣ́ша оу҆пова́ли къ ст҃омꙋ і҆и҃левꙋ, и҆ б҃а не възыскаша. (-)[1] то́и (же) премꙋ́дръ приво-жа́ше (-)[2] ѕло, и҆ сло́во є҆го не похꙋ́литсѧ. и҆ въс-та́нетъ на домы̀ чл҃къ ѕлы́хъ, и҆ на наде́жꙋ и҆́хъ тщꙋ́ю. є҆гѵ́петъска чл҃ка, а҆ не б҃а, ко́ньски пло́ти, и҆ не бꙋ́детъ по́мощи. Г҃ь же наведе́тъ рꙋ́кꙋ свою̀ на́ нѧ, и҆ трꙋ́дѧтсѧ помага́ющеи. и҆ вси̇̀ и҆ногдою погы́бнꙋтъ, (ꙗ҆́коже)[3] рече мнѣ̀ г҃ь. Ꙗ҆́коже възревѣтъ ле́въ, и҆ львичищь ѻ҆ лови́твѣ ю҆́же и҆ме́тъ, и҆ възопїетъ ѻ҆ не́и, до́ндеже на-по́лнѧтсѧ го́ры гла́са є҆го. и҆ оу҆меньши́шасѧ, и҆ мно́жества ꙗ҆́ростнаго оу҆боа́шесѧ. Си́це сни́детъ г҃ь савао́дъ воева́ти на́ горꙋ сїо́ню, [и҆][4] на́ горы є҆го, ꙗ҆́ко пти́ца парѧ́ща. си́це защи́титъ г҃ь і҆ерли́-ма, і҆ и҆зба́витъ и҆ потвори́тъ и҆ сп҃сетъ. *Ѡ҆бра-ти́тесѧ совѣщава́ющеи глꙋбо́къ совѣ́тъ (-)[5] бе-зако́ненъ. ꙗ҆́ко въ (то́и дн҃ь)[6] ѿвръгꙋтсѧ чл҃цы ѿ кꙋми́ръ свои́хъ сре́бреныхъ и҆ зла́тыхъ, ꙗ҆̀же сꙋть сътворили рꙋ́ки и҆́хъ. И҆ падетъ а҆сѵ́ръ не мече́мъ чл҃ческомъ, ни̇̀ меч҃ мꙋ́жескъ потреби́тъ и҆̀, и҆ пробѣ́гнетъ не ѿ лица̀ ме́чю. ю҆́ноты же бꙋ́дꙋтъ въ оу҆мне́шенїе, ка́менемъ бо ѻ҆бы́имꙋтсѧ ꙗ҆́ко ѻ҆гражде́нїемъ, и҆ пови́нни бꙋ́дꙋтъ. и҆ бѣ-жа́и плѣ́ненъ бꙋ́детъ. Се гл҃етъ г҃ь. бл҃же́нъ и҆́же и҆́мать (пле́мѧ) въ сїо́нѣ (-)[7], и҆ оу҆́жики въ і҆ерли́мѣ.

а҃ггєи а҃

Глава 32

1 Бо ось царюватиме праведний цар, і почнуть володіти князі з судом. **2** І чоловік буде ховати свої слова, і сховає, як від водного потопу. І з’явиться в Сіоні наче ріка – славне джерело, що тече у спраглій землі. **3** І до цього не будуть покладати надію на людей, але дадуть вуха, щоб слухати. **4** І серце немічних сприйме слухати, і язики німих швидко навчаться говорити про мир. **5** І більше не скажуть володіти безумному, і більше не скажуть твої слуги: Мовчи. **6** Бо безумний говоритиме безумне, і його безумне серце знатиме чинити беззаконня і говорити обману до Господа, щоб розсіяти голодуючі душі і зробити

Гла, л҃в.

Се бо цр҃ь пра́вдивъ (цр҃твꙋетъ)[1]. и҆ кнѧ́ѕи съ сꙋ́домъ владѣ́ти начнꙋ́тъ. И҆ бꙋ́детъ чл҃къ кры́ѧи словеса своѧ. и҆ съкры́етсѧ ꙗ҆́ко (во́дныи пото́пъ)[2], и҆ ꙗ҆ви́тсѧ въ сїо́-нѣ ꙗ҆́ко рѣка и҆сто́чникъ текꙋ́щи сла́вныи въ земли жа́ждꙋщеи. и҆ ксемꙋ̀ не бꙋ́дꙋтъ оу҆пова́ю-ще чл҃кы. но̀ оу҆́ши дадѧ́тъ на послꙋша́нїе, и҆ ср҃це и҆знемо́гшихсѧ во́ньметъ послꙋ́шати. и҆ ꙗ҆-зы́цы (нѣмꙋ́ющихъ)[3] ско́ро наоу҆ча́тсѧ гл҃ати ми́ръ. и҆ къ семꙋ̀ не рекꙋ́тъ ю҆роди́вомꙋ владѣ́ти. и҆ къ семꙋ̀ не рекꙋ́тъ слꙋгы̀ твоѧ помолчи. Ю҆́родъ бо ю҆роди́вѣ совѣщава́етъ, и҆ ср҃це є҆го тще разꙋ-мѣ́етъ съвръшевати безако́ннаѧ, и҆ гл҃ати къ г҃ви пре́лесть ꙗ҆́ко разсѣ́ѧти дш҃а а҆́лчны, и҆ дш҃а

жаждущѧ тщѧ сътворити. Совѣтъ бо злыхъ беззаконнаа съвѣщаваетъ, расыпати смиренныѧ словесы неправедными, и расыпати словеса смиреныхъ на сꙋдѣ. Благочестивіи же смыслены совѣщаша, той же совѣтъ ꙋстанетъ. Жены богатыѧ въстаните и слышите гласъ мой, дщери с надеждею слышите словеса моа. дни лѣтна памѧть сътворите въ болѣзнь с надеждею. потребитсѧ иманїе винное, ꙋста сѣмѧ и (събиранїе) к семꙋ не прїидетъ. Ꙋжаснитесѧ съжалите си ꙋповавшаѧ, съвлецѣтесѧ нагы бꙋдете препоѧшите чресла [своа][4] (въ вериги), и по персемъ біитесѧ. ѿ селѣ помышленїѧ, и о винограднѣмъ плодѣ. на земли людїи моихъ тернїе и былїе възникнетъ, и ѿ всего домꙋ радость въсхититсѧ. Градъ богатъ домове оставлени, богатьство градное и домы похотѣны оставатъ, и бꙋдꙋтъ (вси)[5] пещеры до вѣка. радость ослом дивїимъ, паствы пастꙋшскы. Доньдеже наидетъ на вы дꙋхъ ѿ вышнѧго, и бꙋдетъ пꙋстъ хермель. (-)[6] хермель (же) въ дꙋбравꙋ намѣнитсѧ и почиетъ въ пꙋстыни сꙋдъ, и правда въ кармиль вселитсѧ. И бꙋдꙋтъ дѣлеса праведнаѧ миръ, и ꙋдръжитъ правда покой, и ꙋповающе бꙋдꙋтъ до вѣка. и вселѧтсѧ людїе его въ градѣ мирне, и вселѧтсѧ ꙋповающе и почїютъ съ богатьством. Градъ же аще снидетъ, то не на вы прїидетъ. И бꙋдꙋтъ живꙋщеи въ дꙋбравахъ, ꙋповающе ꙗко иже на полихъ. блажени сѣющеи при всѧкой водѣ, идѣже волъ и оселъ попираетъ.

душі марних спраглими. **7** Бо рада злих радить беззаконне, щоб знищити лагідних неправедними словами і на суді розсіяти слова покірних. **8** Побожні ж розумне врадили, та ж рада стоятиме. **9** Багаті жінки, встаньте і послухайтеся мого голосу! Дочки в надії, послухайте моїх слів! **10** Чиніть пам’ять дня року в болі з надією! Знищеним буде збирання винограду, пропало насіння, і збирання більше не прийде. **11** Жахніться, засумуйте ви, що надіялися! Роздягніться, будьте нагими, підпережіть свої бедра в мішковину **12** і бийтеся в груди задля жаданого поля і виноградного плоду. **13** На землі мого народу появиться, тернина і хабаз, і з кожного дому буде забрана радість. Багате місто – **14** покинуті доми. Залишать багатство міста і пожадані доми, і всі будуть печерами довіку, радість диким ослам – пасовиська пастухів, **15** аж доки не прийде на вас дух від Вишнього. І Хермель буде пустим, Хермель же вважатиметься за ліс. **16** І в пустині спочине суд, і праведність поселиться в Кармилі. **17** І праведні діла будуть – мир, і праведність втримає спочинок, і ті, що надіються, будуть довіку. **18** І його народ поселиться в місті миру і поселиться впевнено, і спочинуть з багатством. **19** Якщо ж впаде град, то не прийде на вас. І ті, що живуть в лісах, будуть впевненими, так як ті, що на полях. **20** Блаженні ті, що сіють при всякій воді, де топче віл і осел.

Глава, лг.

Горе обидащимъ васъ. вас никтоже обидитъ, и хꙋлѧи (же) васъ не хꙋлитъ. плѣнени бꙋдꙋтъ хꙋлѧщеи (васъ) и предадѧтсѧ, и ꙗко молеве въ ризѣ (-)[1] ꙋменшатсѧ. Господи помилꙋи ны, к тебѣ бо ꙋповахом. Бысть племѧ непокарѧющихсѧ въ пагꙋбꙋ, спасъ же ны въ времѧ печално. Гласомъ страха твоего ꙋжасошасѧ людїе, ѿ страха твоего (-)[2] расѣѧшасѧ страны. нынѣ же съберетсѧ плѣнъ вашъ, велика и мала. ꙗкоже аще кто съберетъ прꙋгы, тако сѧ нарꙋгаютъ вамъ. Свѧтъ богъ живѧи въ вышних. наполнисѧ сїонъ сꙋда и правды. законом предадѧсѧ. во имѣнїихъ спасъ нашъ. тꙋ премꙋдрость и хитрость и благочестїе къ господи, се сꙋть съкровища правды. Се ꙋбо въ страсѣ вашемъ тїи ꙋбоѧтсѧ, ихже сѧ боѧсте възопїютъ ѿ васъ. вѣстницы бо пꙋстѧтсѧ (-)[3] горцы плачющесѧ молѧщасѧ мирꙋ, опꙋстѣвъ бо сии пꙋтїе. Престꙋпи страхъ

Глава 33

1 Горе тим, що вас кривдять, – вас ніхто не кривдить. І хто ж зневажає – не зневажає вас. Полонені будуть ті, що вас зневажають, і будуть видані, і змаліють, як міль на одежі. **2** Господи помилуй нас! Бо на Тебе ми поклали надію. Плем’я непокірливих було на погибель, а Він нас спас в часі смутку. **3** Від голосу твого страху жахнулися народи. Від твого страху країни були розсіяні. **4** Тепер же збереться ваш полон від великого і до малого. Так як хто збере саранчу, так вас висміять. **5** Святий Бог, що живе на висотах! Сіон наповнився судом і праведністю. **6** Законом він передасться, в скарбах наш спаситель. Там мудрість, і вмілість, і побожність до Господа. Це є скарби праведності. **7** Ось же побояться у вашому страсі ті, яких ви боялися, закричать через вас. Бо будуть послані посланці, що гірко плачуть,

просячи миру, **8** бо спустошеними будуть їхні дороги. Спинився страх народів, і забраний буде завіт, що з ними, і не вважатимете їх за людей. **9** Земля повна жалю, і засоромився ліс, став наче Сарон, явною буде Галилея і Кармил. **10** Тепер встану, – говорить Господь, – тепер прославлюся, тепер піднімуся! **11** Тепер побачите, тепер почуєте! Марна сила вашого духа, вогонь вас пожере. **12** І країни будуть спалені, як терня розкинуне і спалене на полі. **13** Почують ті, що далеко, те, що Я зробив, – говорить Господь. Ті, що наближаються, пізнають мою силу. **14** Відступили ті беззаконники, що в Сіоні, тремтіння охопить безбожних. Хто вам сповістить, що горить вогонь? Хто вам сповістить про вічне місце? **15** *Хто ходить в праведності, хто говорить правильну дорогу, хто ненавидить беззаконня і неправедність і відмахується руками від дарів, хто тяжкими чинить вуха, щоб не почути суд крові, хто примружує очі, щоб не побачити неправедності, **16** цей житиме у високій печері з сильного каменя. Йому дасться хліб, і його вода вірна. **17** Побачите царя зі славою, і ваші очі побачать землю здалека. **18** Ваша душа навчиться страху. *Де є писарі? Де є радники? Де є той, що числить тих, що заколочують, **19** малий та великий народ, якому не радили ані не глибоким голосом, голосом, щоб не чути гидоти народу? І в того, що слухає, немає розуму. **20** Ось місто Сіон – наш спаситель. Твої очі побачать Єрусалим – багате місто. Доми не захитаються, ані не зрушатся кілки його шатра на вічний час, ані не розірвуться його шнури. **21** Бо господнє ім'я для вас велике. Вам буде місце, ріки, широкі і розлогі рови. Не підете по тій дорозі, ані *не піде* корабель, що пливе. **22** Бо мій Бог є великий. Не мине мене Господь. Наш суддя – Господь! Наш князь – Господь! Наш цар – Господь! Той нас спасе! **23** Розірвалися твої шнури, бо ти не закріпив твою щоглу. Він схилився, не покладе щогли, не підніме знака, аж доки не буде переданим в полон. Тому, отже, численні кульгаві зроблять полон **24** і не скажуть: Трудимося ми – люди, що живемо в ньому. Бо їм відпущено гріх.

пс. 14

кор1. 1

Глава 34

1 Приведіть країни і послухайте, князі! Хай почує земля і ті, що на ній живуть! **2** Тому що господня лють на всіх країнах і гнів на їхнє число, щоб вигубити їх і видати їх на вирізання. **3** А їхні ранені і мерці будуть вкинені, і підніметься їхній сморід, і око-

страньскъ, и завѣт иже к ним възем(л)еса, и не намѣните и чл(о)вкъ. желѣ земля, [и][4] посрамле (лугъ)[5] бы(с) (аки) саронъ· Явлена буде(т) галилея, и кармилъ. н(ы)нѣ въскрну глетъ гь. н(ы)нѣ прославлюся. н(ы)нѣ възнесуся. н(ы)нѣ оузрите, н(ы)нѣ почюете тщ(ет)а (-)[6] крѣпость дха ваше(г), огнь вы попалитъ. и будутъ страны пожжены, аки терніе на нивѣ разъметано и пожжено. оуслышатъ далніи еже сътворихъ, (глетъ гь). оувѣда(т) приближающеися крѣпость мою. ѿступиша иже въ сіонѣ беззаконницы, пріиметъ трусъ нечестивыя· Кто совѣститъ вамъ яко огнь горитъ, кто совѣститъ вамъ мѣсто вѣчное· *Ходяи въ правдѣ глаи правыи путь, ненавидяи беззаконія и неправды, и руцѣ ѿтрясаяи ѿ мзды. отяжчаваяи оуши, да не слыши(т) суда кровнаго, смѣжаяи очи да не оузритъ неправды. сеи вселися въ высоцѣ пещерѣ камене крѣпка. хлѣбъ ся ему дасть, и вода его вѣрна. цря съ славою оузрите. и очи ваши оузря(т) землю издалече, дша ваша поoучится страху· *Гдѣ суть книгочія, гдѣ суть совѣщавающеи, гдѣ есть съчитаяи смятающая малы и велики люди. имже не совѣщаша, ни (-)[7] глубоки(м) гласомъ (оуже), яко не слышати людіи искаженіи. и нѣсть слышащему смышленія· Се сіо(н) гра(д) спсъ нашъ, очи твои оузрита іерлима гра(д) богатыи. храми не поколѣблются ни подвигнутся, коліе храма его въ вѣчное время, и оужа его не пре-тръгнутся. яко имя гне велико вамъ. мѣсто вамъ буде(т) рѣки, (-)[8] рвеница широки и пространны. не пойдете по сему пути ни [-][9] корабль пловыи. бгъ бо мои великъ есть не минетъ мене гь. судіи нашъ гь, князь нашъ гь, црь нашъ гь, тои насъ спсетъ· Прервашася оужа твоя, яко не оукрѣпи нѣдро твое. преклонися не положитъ нѣдръ, не въздвигнетъ знаменія. дондеже предасться на плѣненіе· Тѣмже оубо мнози хроміи плѣнь сътворя(т). и не рекутъ труждаемся людіе живущеи в [немъ][10], остави бо ся имъ грѣхъ·

ѱлѡ ді

а кри а

Гла, лд·

Приведѣте страны, и слышите князи. да слыши(т) земля и [живущеи][1] на неи. зане ярость гня на вся страны, и гнѣвъ на число ихъ. яко погубити я и предати я на сѣчь. (и)[2] язвеніи ихъ повергуся и мертвъцы, и взыидетъ ихъ смра(д).

и҆ намо́кнꙋтъ предѣ́ли кровїю и҆́хъ, [и҆ възмꙋта́тсѧ всѧ̀ си́лы нбⷭ҇ныѧ.][3] и҆ съвье́тсѧ нбⷭ҇о а҆́ки свито́къ. и҆ всѧ ѕвѣ́зды спадꙋ́тъ, ꙗ҆́ко ли́ствїе съ лозы̀, и҆ ꙗ҆́коже спа́даетъ ли́ствїе съ смоковничїѧ· Оу҆писа́сѧ ме́чь мо́й на́ нбⷭ҇и. (се́и)[4] на и҆дꙋме́ю сни́детъ, и҆ на лю́ди па́гꙋбныѧ съ сꙋдо́мъ. меⷱ҇ гнⷭ҇ь насы́тисѧ кро́ве, растолстѣ́ лоемъ а҆́гнъчимъ, и҆ ѿ ло́ѧ ко́злѧ и҆ о҆́внѧ. ꙗ҆́ко тре́бы гвⷭ҇и въ восо́рѣ, и҆ сѣ́чь ве́лїи въ и҆дꙋме́и. и҆ падꙋ́тъ (с ни́ми висо́цїи)[5] (-)[6] о҆́вни и҆ ю҆́нцы, и҆ оу҆пїе́сѧ землѧ̀ ѿ кро́ве, и҆ ѿ тꙋ́ка и҆́хъ насы́титсѧ. *днⷭ҇ь бо сꙋ́да гнⷭ҇ѧ, и҆ лѣ́то ѿдаѧ́нїѧ сꙋ́да сїо́нѧ. и҆ о҆братѧ́тсѧ [де́бри є҆го̀][7] въ смо́лꙋ, и҆ землѧ̀ є҆го̀ в горѧ́щїи ка́мыкъ. и҆ бꙋ́детъ [землѧ̀ є҆го̀][8] горѧ́щи ꙗ҆́ко смола̀, [днⷭ҇їю и҆ но́щїю][9], и҆ не оу҆га́снетъ въ вѣ́чное вре́мѧ. и҆ взы́идетъ ды́мъ є҆ѧ̀ высо́че, в роже́нїѧ о҆пꙋстѣ́етъ. (-)[10] *и҆ вгнѣздѧ́сѧ в не́мъ пти́ца, и҆ е́жеве, (-)[11] со́вы, и҆ вра́нове. и҆ възло́жатъ на́нь оу҆́же землемѣ́рно пꙋсты́нѧ. и҆ о҆нокента́ѵри всела́тсѧ в не́мъ. кнѧ́ѕи є҆го̀ не бꙋ́дꙋтъ, цр҇и бо є҆го̀ и҆ кнⷭ҇ѕи и҆ велмо́жа є҆го̀ бꙋ́дꙋтъ въ па́гꙋбꙋ· И҆ възни́кнетъ въ градѣ́хъ и҆ те́рнїе (и дꙋ́бїе)[12], и҆ въ твердѣ́лехъ є҆го̀. и҆ бꙋ́детъ село̀ (ѕмї́емъ)[13], и҆ сели́ще (пти́цамъ)[14]. и҆ срѧ́щꙋтсѧ бѣ́си съ о҆нокента́ѵры, и҆ възопїю́тъ дрꙋ́гъ къ дрꙋ́гꙋ. тꙋ̀ почї́ютъ о҆нокента́ѵры, о҆брѣто́ша бо себѣ̀ поко́ище. тꙋ̀ сѧ вгнѣзди́тъ е҆́жь. и҆ спⷭ҇е землѧ̀ дѣ́ти своѧ̀ съ оу҆твержє́нїемъ. тꙋ̀ є҆ле́ни срѣто́шасѧ, и҆ оу҆ви́дѣша лица̀ своѧ̀ вкꙋпѣ̀, число́мъ мино́ша, и҆ є҆ди́нъ ѿ ни́хъ не поги́бе, дрꙋ́гъ дрꙋ́га не взыска, ꙗ҆́ко гь҇ заповѣ́да и҆́мъ, и҆ дх҇ъ є҆го̀ събра̀ є҆ѧ̀. (-)[15] то́и (же) вверже́ и҆́мъ жре́бїѧ, и҆ рꙋка̀ є҆го̀ раздѣ́литъ жирова́ти въ вѣ́чное вре́мѧ, [причасти́тъ][16] в ро́дъ роже́нїи почї́ю в нѐ·

Гла҇, л҃е·

Ра́дꙋисѧ пꙋсты́ни жа́ждꙋщїѧ. да сѧ веселꙋ́етъ пꙋсты́ни, и҆ да процвѣте́тъ ꙗ҆́ко цвѣ́тець, и҆ процвѣте́тъ. и҆ възвесели́тсѧ пꙋсты́ни і҆орда́нска, и҆ сла́ва лива́нова да́стьсѧ е́и, и҆ чⷭ҇ть карми́лова, и҆ (оу҆зрѧ́тъ лю́дїе мо́и)[1] сла́вꙋ гнⷭ҇ю, и҆ высотꙋ̀ бж҇їю· оу҆крѣпи́тесѧ рꙋ́ки расла́блены, и҆ колѣ́на расы́пана. моли́тесѧ тщи́вїи оу҆мо́мъ крѣпи́тесѧ, не бо́итесѧ· Сѐ бг҇ъ на́шъ, сꙋ́дъ въздасть [-][2]. то́и прїи́детъ и҆ спⷭ҇етъ на́· *Тогда̀ ѿве́рзꙋтсѧ о҆́чи слѣпы́мъ, и оу҆́ши глꙋхи́хъ оу҆слы́шатъ. тогда̀ ско́читъ [хромы́и ꙗ҆́ко є҆́лень][3], и҆ ꙗ҆́сенъ бꙋ́детъ ꙗ҆зы́къ гꙋгни́выхъ. ꙗ҆́ко проторже́сѧ (вода̀ в пꙋсты́ни)[4], и҆ де́брь в землѝ жа́ждꙋщеи. и҆ безво́днаѧ бꙋ́детъ въ бла́та, и҆ на жа́ждꙋщеи

лиці намокнуть їхньою кров'ю, і в замішанні будуть всі небесні сили. **4** І небо згорнеться як сувій, і всі зорі впадуть як листя з винограду, і як паде листя з фіги. **5** Упився мій меч на небі. Ось він зійде на Ідумею і на народ вигублення зі судом. **6** Господній меч насититься кров'ю, він потовстів від жиру ягнят і від лою козлів і баранів. Бо жертви Господеві в Восорі і велика різанина в Ідумеї. **7** І впадуть з ними високі барани і бики, і земля вп'ється кров'ю і насититься їхнім жиром, **8** *бо день господнього суду і рік віддачі сіонського суду. **9** І її долини перетворяться в смолу, і її земля – в горіючу сірку, і її земля буде горіти, як смола, **10** вдень і вночі, і не згасне на вічний час, і її дим підніметься високо, вона запустіє в роди. **11** *І в ній загніздяться птахи і їжаки, сови і ворони, і покладуть на нього шнурок землеміра пустині, і в ній поселяться онокентаври. **12** Князів в ній не буде, царі її бо, і князі, і її вельможі будуть на вигублення. **13** І в їхніх містах виросте терня і дуби, також на її твердинях. І вона буде поселенням змій і поселенням птахів. **14** І біси зустрінуться з онокентаврами і закричать один до одного. Там спочинуть онокентаври, бо знайшли собі спочинок. **15** Там загніздиться їжак. І земля впевнено спасла своїх дітей. Там зустрілися олені і разом побачили свої лиця, **16** перейшли числом, і ні один з них не згинув, не шукали один одного. Бо Господь їм заповів. І його дух їх зібрав. **17** Він же кине їм жереб, і його рука розділить, щоб бенкетувати на вічний час, причастить в рід родів. Вони на ній спочинуть.

Глава 35

1 Зрадій спрагла пустине! Хай розвеселиться пустиня і хай зацвіте як квітка! **2** І зацвіте і розвеселиться йорданська пустиня. І Ливанова слава їй дана і Кармилова частка. І мій народ побачить господню славу і божу висоту. **3** Скріпіться, ослаблені руки і розбиті коліна! **4** Моліться! Малодушні умом кріпіться! Не бійтеся! Ось наш Бог віддасть суд. Він прийде і нас спасе. **5** *Тоді відкриються очі сліпих і почують вуха глухих. **6** Тоді кульгавий скочить як олень і ясним буде язик гикавих, бо вода пролилася в пустині, і долина – у спаглій землі. **7** І безводне стане болотами, і в спраглій землі буде джерело води. Там буде помешкан-

ниⷯ҇ ѯг҃ / ниж. 63
софоⷩ҇ в҃ / соф. 2
маⷴ҇ еі҃ / мат. 15

ня птахів, і святе верблюдам, і мочари. **8** І там буде чиста дорога, і дорога святою назветься. І тудою не перейде нечистий. Розсіяні ж підуть по ній і не заблукають. **9** І не буде там лева ані злі звірі по ній не підуть. І не знайдуться там, але по ній підуть спасенні, **10** і Господом зібрані повернуться і прийдуть з радістю до Сіону. І вічна радість *буде* над їхньою головою, бо над їхньою головою хвала і веселість. І їх охопить радість. Біль втік, і смуток, і стогін.

землѧ̀ и҆сто́чникъ водный бꙋ́детъ. тꙋ бꙋ́детъ (веселе́нїе)[5] пти́цамъ, (и҆ стаѧ вельбꙋдомъ)[6], и҆ лꙋѕи. (и҆) тꙋ бꙋ́детъ пꙋть чи́стъ, и҆ пꙋть свѧтъ нарече́тсѧ. и҆ не ми́нетъ тꙋдꙋ нечи́стый. [-][7] расѣѧ́нїи же по́йдꙋтъ по немꙋ, и҆ не заблꙋдѧтъ. и҆ не бꙋ́детъ тꙋ льва̀, ни ѿ ѕвѣ́рей ѕлы́хъ не взы́детъ на́ нѧ, и҆ не ѡ҆брѧ́щетсѧ тꙋ. но по́йдꙋтъ по немꙋ и҆збавле́нїи и҆ събра́нїи гдемъ, ѡ҆братѧ́сѧ и҆ прїи́дꙋтъ въ сїѡ́нъ с ра́достїю, и҆ ра́дость вѣ́чнаѧ на главѡ́ю и҆хъ. на главѡ́ю бо и҆хъ хвала̀ и҆ весе́лїе, и҆ ра́дость прїи́метъ ѧ҆̀, ѿбѣже болѣ́знь и҆ печа́ль и҆ въздыха́нїе.

Глава 36

Глава, лѕ.

црс4. 18
пар2. 32
сир. 48

1 І *сталося, що в чотирнадцятому році царювання Езекії, прийшов Сенахерим, асирійський цар, на укріплені жидівські міста і їх узяв. **2** І послав асирійський цар Рапсака з Лахису до Єрусалиму до царя Езекії з великою силою, і він став при водопроводі горішньої купелі в дорозі гнетеєвого поля. **3** І вийшов до нього Еліяким, Хелкіїв син, самчій, і Сомнас, писар, і Йоах Асафів, літописець. **4** І сказав їм Рапсак: Скажіть Езекії: Це говорить великий цар, асирійський цар: На що ти поклав надію? **5** Чи на раду? Хіба словами уст буває війна? І тепер на що ти поклав надію, що ви мені не підкорилися? **6** Чи на цю зломану палицю тростини або на Єгипет? Як хто лиш на неї підіпреться, вона ввійде в його руку і її прошиє. Таким є фараон, єгипетський цар, і всі що на нього поклали надію. **7** Якщо мені кажете: Ми поклали надію на нашого Господа Бога – чи не є Він той, якого високі місця і його жертовники усунув Езекія і заповів Юді і Єрусалимові сьогодні молитися перед цим жертовником? **8** То тепер підкоріться моєму панові, асирійському цареві, і дам вам дві тисячі коней, якщо зможете дати на них вершників. **9** Невже якось зможете повернути лице до одного воєводи! Рабами є ті, що поклали надію на єгиптян, на коней і на вершників. **10** І тепер, чи ми прийшли без пана проти цієї країни, щоб воювати проти неї? Господь сказав мені: Піди проти цієї землі і вигуби її. **11** І сказав до нього Еліяким і Сомнас, писар, і Оах: Говори до своїх рабів по-сирійському, бо ми розуміємо, а не говори до нас по-жидівськи. І навіщо говориш до вух людей, що сидять на мурі? **12** І сказав до них Рапсак: Чи ж до вашого пана або до вас мене послав мій пан говорити ці слова, а не до

д црс кі
в пара лв
сира ми

И҆ бы́сть* в четве́ртоенадесѧте лѣ́то цртвꙋ́ющꙋ е҆зекї́и. взы́иде [сенахери́мъ][1] црь а҆сѵрі́йскъ, на гра́ды (тве́рды жидо́вски)[2], и҆ взѧ̀ ѧ҆̀. и҆ посла̀ црь а҆сѵрі́йскъ рап̾са́ка ѿ лахи́съ въ і҆ерлимъ къ црю е҆зекї́и съ си́лою вели́кою, и҆ ста̀ ꙋ҆ веде́нїѧ водна́го, кꙋпѣли вы́шнѧѧ, на пꙋтѝ села̀ гнаде́ова. і҆ и҆зы́иде к немꙋ е҆лїаки́мъ снъ хелкї́евъ са́мчїи, и҆ съмна́съ кни́гъчїи, і и҆ѡа́хъ а҆са́фовъ памѧтопи́счїи. И҆ рече и҆мъ рап̾са́къ, рцѣ́те е҆зекї́и. се глетъ црь вели́кїи, црь а҆сѵрі́йскъ, чимъ ꙋ҆пова́ѧи е҆си, совѣ́томъ ли, и҆ли словесы̀ ꙋ҆стны́ми по́лкъ быва́етъ. и҆ нн҃ѣ чи́мъ ꙋ҆пова́еши, ꙗ҆́ко не покори́шасѧ мнѣ̀ (-)[3] жезло́мъ ли тростѧно́мъ съкрꙋше́нымъ тѣ́мъ, (и҆ли е҆гѵ́птомъ)[4]. и҆́же а҆́ще на́нь въсклони́тсѧ влѣ́зетъ в рꙋцѣ̀ е҆го [и҆ прободе и҆̀][5]. та́ко е҆сть фарао́нъ црь е҆гѵпе́тскїи, и҆ всѝ ꙋ҆пова́ющеи к немꙋ. а҆́ще глете [мнѣ̀][6] на га ба на́шего ꙋ҆пова́емъ. [не сеи ли е҆сть и҆́же ѿѧ̀ ѿ е҆зекї́а высо́каѧ (-)[7] и҆ тре́бища е҆го, и҆ заповѣ́да і҆ꙋдѣ̀ і і҆ерлимꙋ пред ѡ҆лтаре́мъ си́мъ моли́тесѧ][8] (дне́сь. то) нн҃ѣ подаи́тесѧ господи́нꙋ мое́мꙋ црю а҆сѵрі́йскꙋ, и҆ да́мъ вамъ двѣ ты́сѧщї ко́нь. а҆́ще мо́жете да́ти всѣда́ющаа на ни́хъ. не́гли ка́ко мо́жете ѿврати́ти в лицѐ воє́воды є҆ді́ного, рабѝ сꙋть ꙋ҆пова́юще е҆гѵптѧ́нми, ко́немъ, и҆ ко́нникомъ. И҆ нн҃ѣ е҆гда̀ без господа є҆смы̀ пришли на странꙋ сїю воева́ти на ню̀. [гь рече ко мнѣ̀ взы́иди на землю сїю и҆ погꙋби ю҆̀][9]. И҆ рече к немꙋ е҆лїаки́мъ, и҆ съмна́съ [кни́гъчїи][10], и҆ (ѡ҆а́хъ)[11], гли к рабо́мъ свои́мъ сѵрїйски, ꙋ҆слы́шимъ бо мы, а҆ не гли к на́мъ жидо́вски. и҆ въскꙋ́ю глеши въ ꙋ҆́ши члкомъ [сѣдѧ́щимъ][12] на градѣ. И҆ рече рап̾са́къ к ни́мъ, е҆да ли къ господи́нꙋ ва́шемꙋ и҆ли к ва́мъ, пꙋсти́лъ мѧ є҆сть господи́нъ мои глати словеса си, а҆ не къ члкомъ и҆же сѣдѧтъ на градѣ, да ꙗ҆дѧтъ мо́тыла, и҆ пїю́тъ мо́чь с ва́ми вкꙋ́пѣ. и҆ ста́въ

рапсáкъ, и҆ возопи́ гла́сомъ ве́лїимъ жидо́вски, и҆ рече: Слы́шите словеса̀ царѧ̀ вели́кагѡ, царѧ̀ а҆сѷрі́иска. Сѐ глаго́летъ ца́рь, да не льсти́тъ ва́съ є҆зекі́ѧ словесы̀. ꙗ҆́же не възмо́гꙋтъ и҆зба́вити ва́съ, и҆ да не глаго́летъ ва́мъ є҆зекі́ѧ ꙗ҆́кѡ и҆зба́витъ вы̀ бг҃ъ. и҆ не преда́стьсѧ гра́дъ сі́и в рꙋцѣ̀ царѧ̀ а҆сирі́иска, не послꙋ́шаите є҆зекі́и. Сѐ глаго́летъ ца́рь а҆сѷрі́искъ. а҆́ще хо́щете бл҃вени бы́ти. (то) и҆злѣ́зите къ мнѣ̀, и҆ ѡ҆бъе́млете ко́ждо виногра́дъ сво́и и҆ смо́квинїе, и҆ пі́ете (-)[13] ѿ пото́ка своє́го. до́ндеже прі́идꙋ и҆ поимꙋ̀ вы̀ на́ землю, и҆́же а҆́ки (ва́ша землѧ̀)[14], землѧ̀ пшени́цы и҆ винꙋ̀, и҆ хлѣ́бы и҆ виногра́дъ. да не [льсти́тъ ва́съ][15] є҆зекі́ѧ глаго́лѧ, бг҃ъ ва́шъ и҆зба́витъ вы̀. є҆да̀ и҆зба́виша бо́зи (-)[16] ко́ждо стра́нꙋ свою̀ ѿ рꙋ́кꙋ царѧ̀ а҆сѷрі́иска. гдѣ̀ є҆́сть бо́гъ є҆ма́довъ, и҆ [а҆рфа́довъ][17], [-][18] гдѣ̀ [є҆́сть][19] бг҃ъ гра́да (семфарꙋ́ема)[20]. є҆да̀ възмого́ша и҆зба́вити сама́рїю ѿ рꙋ́кꙋ моє́ю. кто̀ ѿ бо́гъ (ꙗ҆зы́къ всѣ́хъ)[21] си́хъ и҆зба́ви зе́млю свою̀ ѿ рꙋ́кꙋ моє́ю, (и҆) ꙗ҆́кѡ и҆зба́витъ бг҃ъ і҆ерⷭ҇лима ѿ рꙋ́кꙋ моє́ю. И҆ помолча́ша, и҆ никто́же не ѿвѣща̀ є҆мꙋ̀ словесѐ, повелѣ́нїа дѣ́лѧ царе́ва, ꙗ҆́кѡ никто́же да не ѿвѣща́етъ. И҆ вни́де є҆леа́кимъ хелкі́евъ самчі́и, и҆ съмна́съ кни́гъчі́и [-][22], и҆ (ѡ҆а́хъ)[23] а҆са́фовъ памѧтопи́счіи, къ є҆зекі́и, в растерза́ныхъ ри́захъ, и҆ повѣда́ша є҆мꙋ̀ словеса̀ рапсáкова.

людей, що сидять на мурі, щоб їли гній і пили моч разом з вами? **13** І встав Рапсак і закричав великим голосом по-жидівськи, і сказав: Послухайте слова великого царя, асирійського царя! **14** Це говорить цар: Хай Езекія не обманює вас словами, які не зможуть вас визволити. **15** І хай не говорить вам Езекія що визволить вас Бог, і не видасть це місто в руки асирійського царя. **16** Не слухайтеся Езекії! Це говорить асирійський цар: Якщо хочете бути благословенними, то вийдіть до мене. І кожний збиратимете свій виноград і фіґи, і питимете зі свого потоку, **17** аж доки не прийду, і заберу вас до землі, яка як ваша земля, земля пшениці, і вина, і хлібів, і виноградників. **18** Хай Езекія не обманює вас, кажучи: Ваш Бог вас спасе. Чи спасли боги, кожний свою країну, з руки асирійського царя? **19** Де є Бог ематів і арфадів? Де є Бог міста Семфаруя? Чи змогли спасти Самарію від моїх рук? **20** Хто з богів всіх цих народів спас свою землю від моїх рук? І як Бог Єрусалиму спасе від моїх рук? **21** І вони змовчали. І ніхто не відповів йому слова через царський наказ, щоб нічого не відповісти. **22** І ввійшов Еліякім Хелкіїв, самчій, і Сомнас, писар, і Оах Асафів, літописець, до Езекії з роздертим одягом, і сповістили йому Рапсакові слова.

Глава̀, л҃з.

д црѕ ді

И҆ бы́сть* внегда̀ слы́ша ца́рь є҆зекі́ѧ, растерза̀ ри́зы, и҆ [ѡ҆блече́сѧ въ вре́тище][1], и҆ вни́де въ хра́мъ гн҃ь. и҆ посла̀ є҆лїаки́ма самчі́ю, и҆ съмнꙋ̀ кни́гъчі́ѧ, и҆ ста́рца жре́ческі ѡ҆болче́ны въ вре́тища. къ і҆саі́и (прⷪ҇ркꙋ сн҃ꙋ а҆мо́совꙋ)[2], и҆ рече є҆мꙋ̀. Сѐ глаго́летъ є҆зекі́ѧ. дн҃ь печа́ли и҆ ᲂу҆кори́зны и҆ ѡ҆бличе́нїѧ и҆ гнѣ́ва въ дне́шнїи дн҃ь. ꙗ҆́кѡ прі́иде бо́лѣзнь ражáющеи, крѣ́пости же не и҆мꙋ́щи роди́ти. да ᲂу҆слы́шитъ гь҃ бг҃ъ твои словеса̀ рапсáкова, ꙗ҆́же є҆́сть пꙋсти́лъ ца́рь а҆сѷрі́искъ (госпо́динъ є҆го), ᲂу҆кори́ти бг҃а жива́гѡ, и҆ ᲂу҆кори́ти словесы̀ ꙗ҆́же слы́ша гь҃ бг҃ъ твои. и҆ да моли́шисѧ къ гв҃и бг҃ꙋ твоє́мꙋ, ѡ҆ ѡ҆ста́вшихъ си́хъ. И҆ прі́идо́ша ѡ҆́троцы царе́вы къ і҆саі́и. и рече и҆́мъ і҆саі́а, си́це рцѣ́те къ господи́нꙋ ва́шемꙋ. Сѐ глаго́летъ гь҃. не бо́исѧ ѿ слове́съ ꙗ҆́же є҆си слы́шалъ, и҆́миже ᲂу҆кори́ша мѧ̀ (послы̀)[3] царѧ̀ а҆сѷрі́иска. Сѐ а҆́зъ вложꙋ̀ во́нь дх҃ъ, и҆ ᲂу҆слы́шавъ вѣ́сть възврати́тсѧ на́ землю свою̀, и҆ поразѝсѧ мече́мъ на (своє́и земли̇̀)[4]. И҆ ѡ҆брати́сѧ рапсáкъ, и҆ ѡ҆брѣ́те (царѧ̀ (а҆сѷрі́искагѡ) ѡ҆блежа́ща)[5] ломна́мъ. *И҆ ᲂу҆слы́ша ца́рь а҆сѷрі́искъ,

д црѕ ді

Глава 37

1 І *сталося, що коли почув цар Езекія, він роздер одіж, і зодягнувся в мішковину, і ввійшов до господнього храму. **2** І він послав Еліякіма, самчія, і Сомну, писаря, і священичих старців, зодягнених в мішковину, до пророка Ісаї, Амосового сина, **3** і йому сказав: Це говорить Езекія: День смутку, і впокорення, і оскарження, і гніву в сьогоднішньому дні. Бо прийшов біль тій, що родить, а немає сили родити. **4** Хай твій Господь Бог почує Рапсакові слова, які послав асирійський цар, його пан, щоб впокорити живого Бога і впокорити словами, які почув твій Господь Бог. І помолися до твого Господа Бога про цих, що залишилися. **5** І царські раби прийшли до Ісаї, **6** і сказав їм Ісая: Так скажіть до вашого пана: Так говорить Господь: Не бійся слів, які ти почув, якими мене впокорили посли асирійських царів. **7** Ось я вкладу в нього дух, і почувши вість, він повернеться до своєї землі і буде вбитий мечем у своїй землі. **8** І повернувся Рапсак і знайшов асирійського царя, що обложив Ломну. *І почув асирійський цар, **9** що вийшов Тарака, муринсь-

црс4. 19

црс4. 19

кий цар, воювати з ним, і, почувши, він повернувся. І послав до Езекії послів, кажучи: **10** Так скажете Езекії, жидівському цареві: Хай тебе не обманює твій Бог, на якого ти поклав надію, кажучи, що Єрусалим буде невиданий в руки асирійського царя. **11** Чи ти не почув, що зробили асирійські царі всій землі, як вигубили? **12** Чи спасли їхні боги країни, яких вигубили мої батьки, Ґозан, і Харран, і Расем, які є в країні Теемати. **13** Де є ематові і арфатові царі, і есфаруємі міста, Анагуганса? **14** І Езекія взяв книги від послів і прочитав їх. І він ввійшов до господнього храму і відкрив їх перед Господом, **15** і помолився Езекія до Господа, кажучи: **16** Господи Саваот! Боже ізраїльський, що сидиш на херувимах, Ти є одиноким царем всякого земного царства! Ти зробив небо і землю! Господи, прихили твоє вухо! **17** Господи, вислухай! Відкрий, Господи, твої очі і поглянь, Господи! І поглянь, і послухай всі слова, які послав Сенахерим, зневажаючи живого Бога! **18** Бо по правді, Господи, асирійські царі спустошили всю землю і їхні країни. **19** І вони вкинули їхніх божків в вогонь, бо вони не були богами, але діла людських рук, дерево, каміння. І вони їх знищили. **20** Ти ж, Господи Боже наш, спаси нас з їхньої руки, щоб всі царства землі пізнали, що ти є одинокий Господь Бог. **21** І посланий був Ісая, Амосовий син, до Езекії, і сказав йому: Це говорить Господь Бог ізраїльський: Я почув те, про що ти помолився до мене відносно Сенахерима, асирійського царя. **22** Це слово, яке про нього сказав Бог: Він похулив тебе і насміявся з тебе дівчино, сіонова дочко, він покивав проти тебе головою, єрусалимська дочко. **23** Кого ти зневажив і розгнівив? Чи до кого ти підняв свій голос? І ти не підняв своїх очей до висоти, до ізраїльського Святого, **24** бо послами ти зневажив Господа. Адже ти сказав: Множеством зброї я вийшов на висоту гір і до кінців лісу і зрубав його висоту і кипарисову красу. І я ввійшов до висоти частини лісу, **25** і поставив міст, і висушив води та ввесь збір вод. **26** Чи, отже, ти не почув те, що я зробив віддавна? Від перших днів Я обіцяв, тепер же наказав спустошити країни у їхніх твердинях і тих, що живуть в закріплених містах, **27** і повернув руки, і вони посохли і стали сухими, як сіно на дахах, і як трава. **28** Тепер же твій спочинок, і твій вихід, і твій вхід я знаю, **29** і твою лють, якою ти розлютився. І гнів твій прийшов до мене, і вкладу кільце у твої ніздрі, і

ꙗ҆́ко пришє́лъ є҆сть дарака цр҃ь мѵ҆рскъ воєвати на́нь, и҆ оу҆слы́шавъ ѡ҆братиса. И҆ пꙋсти послы̀ къ є҆зекі́и гл҃ѧ. си́цє рцѣтє є҆зекі́и цр҃ю (жидо́вскꙋ)[6], да нє (льстит̾ бг҃ъ твои тєбѣ̀)[7] на него̀ оу҆повалѧ є҆си (-)[8], гл҃ѧ. ꙗ҆́ко нє преда́стьсѧ і҆ер҃лимъ в рꙋцѣ цр҃ѧ а҆сѵ҆рі́иска. и҆ли нѣ́си слы́шалъ, что сꙋть сътвори́ли цр҃и а҆сѵ҆рі́истїи все́и земли̇̀, ка́ко погꙋби́ша. є҆да̀ и҆зба́виша (страны бо́ѕи и҆̀х)[9], ꙗ҆́жє [погꙋби́ша ѿц҃ы мои][10], гоза́нъ, и҆ харра́нъ, и҆ [расемъ][11], и҆́жє сꙋть въ стра́нѣ [деє́мади][12]. гдѣ̀ сꙋть цр҃и є҆мадови, и҆ [а҆рфа́дови][13], и҆ (гра́ды)[14] (є҆сфарꙋма)[15], (а҆нагꙋга́нса)[16]. И҆ взѧ̀ є҆зекі́а кни́ги ѿ посло́въ (и҆ прочтѐ ѧ҆̀. и҆ вни́де въ хра̑ гн҃ь,) и҆ ѿве́рзє ѧ҆̀ пр҃е гм҃ъ, и҆ помоли́сѧ є҆зекі́ѧ къ гв҃и гл҃ѧ. Гн҃и савао́де бж҃е і҆и҃левъ, сѣдѧ́и на херꙋви́мѣ, ты (є҆ди́нъ цр҃ь)[17] є҆си всемꙋ̀ црьствꙋ зе́мномꙋ. ты сътвори нб҃о и҆ зе́млю. [приклони̇̀ гн҃и оу҆̀хо твоє][18], оу҆слы́ши гн҃и, [ѿве́рзи гн҃и о҆́чи твои̇̀][19], [и҆][20] при́зри гн҃и, и҆ ви́ждь, [и҆ слы́ши][21] [всѧ̀][22] слове́са̀ ꙗ҆́жє пꙋсти́лъ є҆сть (сенахери̑)[23], оу҆кара́ѧ бг҃а жива́го. по и҆́стиннѣ бо гн҃и, пꙋстꙋ сътвори́ша цр҃и а҆сѵ҆рі́истїи [всю̀ зе́млю][24], и҆ стра́ны и҆́хъ. и҆ въвръго́ша кꙋми́ры и҆́хъ въ о҆́гнь, нє (бѣ́ша бо бо́ѕи)[25], н҆о дѣ́ло рꙋ́къ чл҃чь, дре́во, (-)[26] ка́менїє, и҆ погꙋби́ша ѧ҆̀. Ты жє гн҃и бж҃е нашъ сп҃сы н҆ы ѿ рꙋ́кꙋ и҆́хъ, да оу҆вѣ́дѧтъ всѧ црьствїѧ зе́мнаѧ, ꙗ҆́ко ты є҆си (гь҃) бг҃ъ є҆ди́нъ. И҆ пꙋсти́сѧ і҆саі́а сн҃ъ а҆мо́совъ къ є҆зекі́и, и҆ рєчє є҆мꙋ̀. Сє̑ гл҃етъ гь҃ бг҃ъ і҆и҃левъ, слы́шахъ є҆́жє моли́сѧ къ мнѣ̑ о҆̑ (сенахери́мѣ)[27] цр҃и а҆сѵ҆рі́исти. Сє̑ сло́во є҆́жє гл҃а о҆̑ не́мъ бг҃ъ, похꙋли̇̀ тѧ̀ и҆ порꙋга́сѧ тебѣ̀ дв҃це дщи сїо́нѧ, на тѧ главо́ю покива дщи і҆ер҃лимлѧ. кого оу҆кори и҆ разгнѣ́ва, и҆ли къ комꙋ̀ простре̇̀ гла́съ свои, и҆ нє въздви́жє на высотꙋ̀ о҆́чїю своє́ю къ ст҃мꙋ і҆и҃лвꙋ ꙗ҆́ко посла́ми оу҆кори гн҃а. ты бо рєчє, мно́жествомъ о҆рꙋ́жїѧ а҆зъ възыидо́х на высотꙋ̀ го́ръ, и҆ напослѣ́докъ дꙋбра́вы, и҆ посѣко́хъ высотꙋ̀ (-)[28] є҆ѧ̀, и҆ добротꙋ̀ кѵ҆пари́совꙋ. и҆ внидо́хъ въ высотꙋ̀ ча́сти дꙋбра́вски, и҆ положи́хъ мо́стъ, і҆ и҆сказихъ во́ды, и҆ весь събо́ръ во́дныи. Не (-)[29] слы́шала ли є҆си (оу҆бо) и҆спе́рва, є҆́жє а҆зъ сътвори́хъ ѿ пе́рвыхъ дне́и о҆бѣща́хъ. нн҃ѣ жє оу҆каза́хъ расыпати стра́ны въ твердынѧхъ (и҆́хъ). и҆ живꙋщаѧ въ (твердыхъ гра́дѣхъ)[30], (и҆)о҆братихъ рꙋ́цы і҆ и҆схо́ша, и҆ бы́ша (сꙋси а҆ки сѣ́но)[31] на клѣтехъ, и҆ а҆ки тро́скотъ. нн҃ѣ жє поко́и твои, і҆ и҆схо́д твои, и҆ вхо́д твои, а҆зъ съвѣдѣ, (и҆)[32] ꙗ҆́рость твою є҆ю́жє разгнѣ́васѧ. и҆ гнѣвъ твои взы́иде къ мнѣ̑, и҆ вложꙋ̀ прито́къ в но́здри твоѧ̀, и҆ оу҆здꙋ̀ въ оу҆ста̀

твоѧ̀, и҆ возвращꙋ тѧ пꙋтемъ и҆́мже є҆си пришелъ (-)[33]. Се же тебѣ̀ знаменїе, ꙗ҆́ждь сегѡ лѣта є҆́же є҆си всѣ́ѧлъ, а҆ во (второе лѣто)[34] є҆́же (ѿ себе растетъ)[35], а҆ въ третїее насѣ́ѧвше пожнете. и҆ насадите виногра́ды, и҆ снѣ́сте плоды и҆́хъ. и҆ бꙋдꙋтъ ѡ҆ста́вшеи въ і҆ꙋдеи, проникнꙋтъ коренїѧ долꙋ, и҆ сътворѧтъ (съверхꙋ пло́дъ)[36]. ꙗ҆́ко ѿ і҆ерлима бꙋдꙋтъ ѡ҆ставленїи, (-)[37] ѿ горы сїѡна. ревенїе г҃а саваѡ́да сътворитъ се· Сего ра́ди сице глаголетъ г҃ь, на цр҃ѧ а҆сѵрїиска, не внидетъ в (сїи градъ)[38], ни въстрѣлитъ вонь стрѣлы, ни възложитъ нань щита, ни ѡ҆градитъ ѡ҆крестъ є҆го ѡ҆гражденїѧ. но пꙋтемъ и҆́же є҆сть пришелъ, тѣмже сѧ ѡ҆братитъ [и҆ въ градъ сеи не внидетъ][39]. Се глаголетъ г҃ь. защищꙋ градъ сеи, ꙗ҆́ко спасти є҆го мене ради, и҆ дв҃да раба̀ моего· І҆ изыиде а҆гг҃лъ гн҃ь, і҆ изби ѿ полка а҆сѵрїиска, р҃, и҆ п҃, (и҆) пѧть тысѧщъ. *И҆ въставше заѹтра ѡ҆брѣтоша всѧ̀ телеса̀ мертва. и҆ ѡ҆братився ѿиде [сенахеримъ][40] црь а҆сѵрїискъ, и҆ всели́сѧ в ниневїю. и҆ внегда̀ бысть покланѧтисѧ є҆мꙋ, в домꙋ (несереховѣ)[41] богꙋ є҆го. *А҆драмелехъ и҆ сарасаръ, сн҃ове є҆го ѹ҆биша и҆ мечемъ. тїи же ѹ҆бѣжаша въ а҆рменїю. и҆ цр҃ствова̀ а҆сорданъ сн҃ъ є҆го в него мѣсто·

бы́і, д҃ црⷭ҇ к҃і, товї а҃, сирⷭ҇ мі, а҃ ма з҃, в҃ ма и҃, и҃ еі — товї а҃

уздечку в твої уста, і поверну тебе дорогою, якою ти прийшов. **30** Це ж тобі знак: їж цього року те, що ти посіяв, а другого року – що від себе росте, а третього – посіявши, пожнете, і насадите виноградники, і з'їсьте їхні плоди. **31** І буде, що ті, які залишилися в Юдеї, випустять корінння вділ і видадуть плід вгорі. **32** Бо з Єрусалиму будуть ті, що залишилися з сіонської гори. Ревність Господа Саваота це зробить. **33** Через це так говорить Господь проти асирійського царя: Він не ввійде до цього міста, ані не вистрілить на нього стрілу, ані не покладе на нього щит, ані його не оточить довкруги валами, **34** але дорогою, якою прийшов, нею повернеться, і до цього міста не ввійде. Так говорить Господь: **35** Обороню це місто, щоб його спасти задля Мене і Давида, мого раба. **36** І вийшов господній ангел, і вигубив в асирійському полку 100, і 80, і п'ять тисяч, *і, вставши вранці, знайшли всі тіла мертвими. **37** І, повернувшись, Сенахерим, асирійський цар, відійшов і поселився в Ніневії. **38** І коли він відкланявся в домі Несереха, його бога, *Адрамелех і Сарасар, його сини, вбили його мечем. Вони ж втекли до Арменії, і замість нього зацарював його син Асорадан.

вищ. 10, црс4. 19, тов. 1, сир. 48, мак1. 7, мак2. 8 і 15 — тов. 1

Гл҃а, л҃и·

Бысть же в то время, *разболѣсѧ є҆зекїѧ до смерти. и҆ прїиде к немꙋ і҆саїа (прр҃къ сн҃ъ а҆мосовъ)[1]. и҆ рече к немꙋ Се глаголетъ г҃ь, ѹ҆строи ѡ҆ домꙋ своемъ ѹ҆мираеши бо ты и҆ не бꙋдеши живъ. *И҆ ѡ҆брати и҆езекїѧ лице свое къ стѣнѣ, и҆ молисѧ къ г҃ви глаголѧ· Помѧни г҃и ꙗ҆́ко ходихъ пре́дъ тобою съ и҆стинною, срдцемъ и҆стиннымъ, и҆ ѹ҆годнаѧ пре́дъ тобою сътворихъ. и҆ плакасѧ є҆зекїѧ (гласомъ)[2] великомъ· И҆ бы слово гн҃е къ і҆саїи глаголѧ, иди и҆ рцы къ є҆зекїи· Се глаголетъ г҃ь б҃ъ дв҃да ѿца твоего. ѹ҆слышахъ млтвꙋ твою, и҆ видѣхъ слезы твоѧ. се прилагаю къ лѣтомъ твоимъ, лѣтъ є҃і. и҆ ѿ рꙋкꙋ цр҃ѧ а҆сѵрїиска и҆збавлю тѧ, и҆ градъ сеи, (и҆) защищꙋ (и҆)· Се тебѣ знаменїе ѿ г҃а, ꙗ҆́ко б҃ъ сътворитъ глаголъ сеи [ꙗ҆́коже глагола][3]. [се а҆зъ ѡ҆бращꙋ][4] сѣнь степенеи ꙗ҆́же сниде слнце, десѧть степенеи домꙋ ѿца твоего, [и҆][5] възвращꙋ слнце десѧть степенеи, (и҆́же сниде сѣнь), и҆ взыиде слнце десѧть степенеи, и҆́же сниде сѣнь·

Млтва є҆зекїѧ цр҃ѧ і҆ꙋдина, є҆гда заболѣ, и҆ въста̀ ѿ недꙋга своего.

А҆зъ рекохъ въ высотѣ днїи моихъ идꙋ въ врата а҆дова, ѡ҆ставлѧѧ лѣта прочаѧ· Рекохъ

д҃ црⷭ҇ к҃, в҃ пар лв҃, сирⷭ҇ мі — сирⷭ҇ лі

Глава 38

1 Сталося ж, що в тому часі *Езекія захворів до смерті. І прийшов до нього пророк Ісая, Амосів син, і сказав йому: Це говорить Господь: Заповіси про свій дім, бо ти вмираєш і не житимеш. **2** *І відвернув Езекія своє лице до стіни, і помолився до Господа, **3** кажучи: Згадай, Господи, як я ходив перед тобою в правді, праведним серцем, і зробив вгодне перед тобою. І заплакав Езекія великим плачем. **4** І було господнє слово до Ісаї, кажучи: **5** Іди і скажи до Езекії: Це говорить Господь Бог Давидів, твого батька: Я почув твою молитву і побачив твої сльози. Ось додаю до твоїх років 15-ть літ. 6 І з рук асирійського царя спасу тебе і це місто і його обороню. **7** Це тобі знак від Господа, що Бог зробить це слово так, як сказав. Ось я поверну **8** тінь ступенів, яке перейшло сонце, – десять ступенів дому твого батька, і поверну сонце на десять ступенів, які пройшла тінь, – і сонце пішло назад десять ступенів, які пройшла тінь.

9 Молитва Езекії, юдиного царя, коли він захворів і піднявся зі своєї хвороби.

10 Я сказав: На висоті моїх днів піду до адових брам, залишаючи інші

црс4. 20, пар2. 32, сир. 48 — сир. 38

роки. **11** Я сказав: Більше не побачу божого спасіння на землі живих. Більше не побачу людини з живими. Я віддалився **12** від моїх кревних, я залишив моє дальше життя. Воно вийшло, відійшло від мене, так як той, у кого згортає шатро після того, як поставив. Мій дух в мені був як нитка ткача, коли він наближається – відтяти. В тому дні я був переданий **13** до ранку, наче левові. Він так розбив мої кості, бо від дня до ночі я був переданий. **14** Защебечу так, як ластівка, і повчуся як голуб. Адже мої очі померкли, бо я глядів на небесну висоту до Господа, який мене спас, **15** і відкинув болі моєї душі. **16** Господи, адже про це Тобі сповіщено, і Ти підняв мій подих, – і, потішившись, я ожив. **17** Бо Ти підняв мою душу, щоб вона не згинула, і відкинув від мене всі гріхи. **18** *Тебе бо не похвалять ті, що в аді, ані мертві Тебе не поблагословлять. І не надіятимуться ті, що в аді, на твоє милосердя. **19** А ті, що живуть, поблагословлять Тебе, так як і я. Бо віднині зроблю дітей, які сповістять твою правду, **20** Господи мого спасіння. І не спочину всі дні мого життя перед божим домом, благословляючи Тебе з піснею. **21** І сказав Ісая до Езекії: Візьми, пане, благаю тебе, з фігів, і, розтерши, приклади – і будеш здоровим. **22** І сказав Езекія: Чи це знак, що ввійду до дому Господа Бога?

пс. 6 і 113

ксему, не оузрю спсенїа бжїа на зелм [живы][6]. ксему не оузрю члка (съ живущими остахъ) ѿ сродства моего, оставих прочее живота моего· Изыиде (-)[7] ѿиде ѿ мене, яко расыпаай кущу потикнувъ· дхъ мои въ мнѣ бы, аки платно дѣлаемо приближающи оурѣзати. в (тои днь)[8] предахса до заоутра аки львови· Такo кости моа съкруши, ѿ дне бо до нощи преданъ быхъ· Яко ластовица тако въщебечю, и яко голубъ тако поучюса· Ищезосте бо [очи мои][9] яко възирати на высоту нбную къ гу, иже избави ма, и ѿвръже болѣзни дша моеа· Ги о тои бо съвѣстися тебѣ. и въздвиглъ еси (дыханїе мое)[10], и оутѣшивса ожих· въздвиже бо (дшу мою)[11], да не погибнет, и заверже за ма вса грѣхи [-][12]. *Не похвалатъ бо тебе иже въ адѣ, ни оумръшїи възъблвватъ та· И не надѣютса иже въ адѣ млти твоеа· Живїи же блвватъ та якоже и азъ. ѿ днесь бо дѣти сътворю, яже съвѣстатъ правду твою. Ги спсенїа моего, и не почїю блва та съ пѣснїю вса дни живот моего, прамо дому бжїю· И рече Исаїа къ езекїи, возми (ги молю та)[13] ѿ смоквїи, и (сътеръ)[14] приложи, и цѣлъ будеши. и рече езекїа, се ли знаменїе яко взыиду в домъ га ба·

ѱлѡ ѕ и рг҃і

Глава 39

црс4. 20

1 В тому *часі послав Меродах, Лааднів син, вавилонський цар, книги, і послів, і дари Езекії, бо почув, що той захворів аж до смерті і встав. **2** І зрадів Езекія великою радістю. І він показав їм дім двору, і запашності, смоли, і ладан, і срібло, і золото, і всі доми, і посуди скарбниці, і все ж, що було в його скарбниці. І не залишилося нічого, що Езекія не показав їм у своєму домі. **3** І прийшов пророк Ісая до царя Езекії, і сказав до нього: Що кажуть ці мужі і звідки до тебе прийшли? І сказав Езекія: З землі здалека прийшли до мене, з Вавилону. **4** І сказав Ісая: Що вони побачили у твоєму домі? І сказав Езекія: Вони побачили все, що в моїм домі, і немає в моїм домі того, що вони не побачили, але й те, що в моїх ризницях. **5** І сказав йому Ісая: Послухай слово Господа Саваота. **6** Ось приходять дні, – говорить Господь, – і візьмуть все, що в твоєму домі, і те, що зібрали твої батьки, і до сьогоднішнього дня. Воно прийде до Вавилону, і вони не залишать нічого. Сказав же Господь, **7** що і з твоїх дітей, яких ти

Гла, лд·

В (то *врема)[1] посла мерода снъ лааданъ, црь вавулоньскъ книги и послы и дары езекїи· Слыша бо яко болѣ есть до смрти, и въста. и обрадоваса [-][2] езекїа радостїю великою· И показа имъ храмъ (вонь)[3], и блговонїа истакти, и димїама (-)[4] и сребра и злата, и всѣхъ храмъ (и) сосудъ гаских, и все еликоже бѣше въ сокровищи его. и не оста ничтоже егоже не показа [имъ][5] езекїа въ дому своемъ· И прїиде Исаїа прркъ къ [езекїи црю][6], и рече к нему. что глю (сїи мужи)[7], и ѿкуду прїидоша к тебѣ. и рече езекїа, ѿ земла издалеча пришли суть къ мнѣ ѿ вавулона· И рече Исаїа, что видѣша въ дому твоемъ· И рече езекїа, все елико въ дому моем видѣша. и нѣсть въ дому моемъ егоже не суть видѣли, но и еже въ ризницахъ моихъ· И рече ему Исаїа, послушаи словесе га саваода· Се днїе граду глть гь, и възмутъ все еже в дому твоем и елико събраша ѿцы твои (и) до днешнаго дне, въ вавулонъ прїидетъ, и ничесоже не оставатъ· Рече же (гь)[8].

д црс к

ꙗ҆́ко и҆ ѿ ча҃ твои́хъ ꙗ҆̀же є҆сѝ роди́лъ по́ймꙋтъ, и҆ сотворѧ́тъ каже́ники въ домꙋ̀ цр҃ѧ̀ вавѷлѡ́нска. И҆ рече є҆зекі́ѧ къ і҆са́їи, бл҃го сло́во гн҃е є҆́же є҆́сть гл҃алъ, да бꙋ́детъ ᲂу҆́бо ми́ръ и҆ пра́вда въ дн҃и моѧ̀.

породив, заберуть і зроблять скопцями в домі вавилонського царя. **8** І сказав Езекія до Ісаї: Добре господнє слово, яке Він сказав. Хай, отже, буде мир і правда в моїх днях.

Гл҃а, м҃.

Ѹ҆тѣша́йте ᲂу҆тѣша́йте лю́ди моѧ̀ (жерцы гл҃етъ бг҃ъ)[1], гл҃ите въ срⷣцы і҆ерⷭ҇лимꙋ, ᲂу҆тѣша́йте и҆̀, ꙗ҆́ко напо́лнисѧ смире́нїе є҆го, расыпасѧ [грѣхъ є҆го][2], ꙗ҆́ко прїѧ́тъ ѿ рꙋки гн҃ѧ сꙋгꙋбы грѣхи своѧ̀. *Гла҃ вопїю́щагѡ въ пꙋсты́ни, ᲂу҆гото́вайте пꙋть гн҃ь, пра́вы сотвори́те стезѧ̀ бг҃а на́шегѡ. Всѧ́ка дебрь напо́лнитсѧ, и҆ всѧ́ка гора̀ и҆ хо́лмъ ѡ҆бнизи́тъ. И҆ бꙋ́детъ все криво́е въ пра́во, и҆ ѡ҆строа́вое въ пꙋти гла́дки. И҆ ꙗ҆ви́тсѧ сла́ва гн҃ѧ. [-][3] и҆ ᲂу҆́зритъ всѧ́ка пло́ть сп҃се́нїе бж҃їе, ꙗ҆́ко гь҃ гл҃а. Гла́съ вопїю́щагѡ возопі́й, и҆ реко́хъ что̀ возопі́ю, *всѧ́ка пло́ть сѣ́но, и҆ всѧ́ка сла́ва чл҃ча ꙗ҆́ко цвѣ́тъ тра́вный. Посо́ше трава́, и҆ цвѣ́тъ ѿпадѐ, *а҆ гл҃ъ бг҃а на́шегѡ пребꙋ́детъ в вѣ́ки. На́ горꙋ̀ высокꙋ̀ взы́ди бл҃говѣ́ствꙋѧй сїѡ́нꙋ, возвыша́й крѣ́постїю гла҃ свой. Бл҃говѣ́ствꙋѧй і҆ерⷭ҇лимꙋ, (и҆) возвыси́те не бо́йтесѧ. Рцы̀ градѡ҃ і҆ꙋди́номъ се бг҃ъ ва́шъ, *се гь҃ крѣ́постїю и҆дѐ, и҆ мы́шца є҆гѡ съ вла́стїю. Се мзда є҆гѡ с ни́мъ, и҆ дѣ́ло є҆гѡ предъ ни́мъ. *Ꙗ҆́ки пасты́рь ᲂу҆пасе́тъ па́ствꙋ свою̀, и҆ мы́шцею свое́ю соберетъ а҆́гньца, і҆ и҆мꙋ́щїѧ въ ᲂу҆тро́бѣ ᲂу҆тѣ́шитъ. Кто̀ и҆змѣ́ри го́рстїю во́дꙋ, и҆ нб҃о пѧ́дїю, и҆ всю̀ зе́млю го́рстїю. Кто̀ поста́ви го́ры въ мѣ́рꙋ, и҆ хо́лми (ꙗ҆́ки) въ вѣ́сѣ. *Кто̀ разꙋмѣ̀ ᲂу҆́мъ гн҃ь, [и҆ли][4] кто̀ (є҆мꙋ совѣ́тникъ)[5] бы́сть, и҆́же поꙋча́етъ и҆̀ и҆ли къ комꙋ̀ совѣ́ща, и҆ поꙋчи и҆̀. Кто̀ ли ᲂу҆каза є҆мꙋ̀ сꙋ́дъ, и҆ли пꙋть смышле́нїѧ (-)[6] ᲂу҆каза̀ є҆мꙋ̀. [И҆ли кто̀ пре́же да́сть є҆мꙋ̀, да сѧ возда́сть є҆мꙋ̀][7]. Се всѧ̀ страны̀ ꙗ҆́ко ка́плѧ ѿ ка́ди, и҆ ꙗ҆́ко претѧже́нїе превѣ́снымъ намѣни́шасѧ є҆мꙋ̀ (-)[8]. А҆ дꙋбра́ва непости́жна на сожже́нїе. И҆ все четвероно́жное непости́жно на всесожже́нїе. И҆ всѧ̀ страны̀ ꙗ҆́ко нивъчто́же сꙋть, и҆ въ ничто́же вмѣни́шасѧ. *Комꙋ̀ ᲂу҆подо́бисте гд҃а, и҆ коемꙋ̀ подо́бїю ᲂу҆подо́бисте є҆го. Ѥда̀ (бо) ѡ҆́бразъ сотвори древодѣ́лѧ, и҆ли зла́тарь слїѧ́въ зла́то позлати и҆̀, (и҆ли) подо́бїемъ сотвори є҆го. Дре́во бо негнїю́щее и҆збира́етъ древодѣ́лѧ, (и҆ли)[9] мꙋ́дръ и҆спытꙋ́етъ ка́кѡ поста́витъ (ѡ҆бра҃ є҆го)[10], да сѧ не поколѣ́блетъ. Не разꙋмѣ́ете ли, (не слы́шасте ли, не возвѣсти́ли сѧ)[11] (ва́мъ и҆спе́рва)[12], не разꙋмѣ́ете ли ѡ҆с-

ма҃ г҃, ма҃ а҃, лꙋ҃ г҃, і҆ѡ҃ а҃ — сира҃ ді҃, і҆ак҃ а҃, а҃ пе҃т а҃ — і҆ѡ҃ бі҃ — і҆ѡ҃ а҃, і҆ере҃ кг҃ — є҆зе҃ лз҃, і҆ѡ҃ і҃ — мꙋдрⷪ҇ д҃, сира҃ а҃, ри҃м а҃, а҃ кри҃ в҃ — дѣѧ҃ зі҃

Глава 40

1 Потішайте, священики, потішайте, мій народ! – говорить Бог. **2** Заговоріть до серця Єрусалиму! Потішайте його, бо сповнилося його упокорення, пропав його гріх, бо він з руки господньої одержав подвійно за свої гріхи! **3** *Голос того, що кричить в пустині: Підготуйте господню дорогу! Прямими зробіть стежки нашого Бога! **4** Всяка долина наповниться і всяка гора, і горб понизиться, і все криве буде простим, і гостре – гладкими дорогами. **5** І з'явиться господня слава, і всяке тіло побачить боже спасіння. Бо Господь заговорив. **6** Голос того, що кричить: Закричи! І я сказав: Що закричу? *Всяке тіло – трава, і всяка людська слава як цвіт трави. **7** Трава висохла і цвіт відпав, **8** *а слово нашого Бога залишиться навіки. **9** Вийди на високу гору, благовісти Сіонові, зі силою піднімай свій голос ти, що благовістуєш Єрусалимові! І підніміть, не бійтеся. Скажи юдиним містам: Ось ваш Бог! **10** *Ось Господь іде зі силою і його рамено з владою! Ось з Ним його винагорода і його діло перед Ним! **11** *Він пастиме своє стадо як пастух, і своїм раменом збере ягнят, і потішить тих, що мають в лоні. **12** Хто пригорщею зміряв воду, і долонею небо, і пригорщею всю землю? Хто поставив гори за мірою і горби наче на важках? **13** *Хто пізнав господній ум і хто був його радником, який Його повчає? **14** Або з ким Він порадився і хто його повчив? Хто ж Йому показав суд чи вказав Йому дорогу розуміння? Або хто наперед Йому дав, щоб йому було віддано? **15** Ось всі країни як крапля з відра, і зачислені були Йому як поперечка ваги, **16** а неосяжний ліс – на спалення, і всі недосяжні чотириногі – на цілопалення, **17** і всі країни є як ніщо, і вважаються за ніщо. **18** *До кого ви уподібнили Господа і до якої подоби ви Його уподібнили? **19** Бо чи не столяр або золотар зробив образ, виливши золото, він його позолотив або зробив його подобу? **20** Бо столяр вибирає негниюче дерево або мудрий досліджує, як поставить його образ, щоб не порушився. **21** Чи ви не зрозуміли? Чи ви не чули? Чи вам не сповіщено від початку? Чи ви не пізнали основи землі? **22** Хто держить круг

мат. 3, мар. 1, лук. 3, ів. 1 — сир. 14, як. 1, пет1. 1 — ів. 12 — ів. 1, єре. 23 — єз. 37, ів. 10 — муд. 9, сир. 1, рим. 1, кор1. 2 — дія. 17

землі і тих, що живуть на ній як саранча. Хто простягнув небо як покриття і простягнув його як шатро на поселення? **23** Хто дав князів, щоб володіла на нічім, а землю зробив як ніщо? **24** Бо вони не сяятимуть ані не насідатимуть, і їхнє коріння не на землі вкоріниться. На них дихнув вітер, і вони висохли, і буря візьме їх як полову. **25** Тепер, отже, до кого ви Мене уподібнили, і піднімуся, – сказав Святий. **26** Погляньте на висоту вашими очима і подивіться! Хто це все зробив? Хто носить своє створіння за числом і покличе все по імені? Від великої слави і в силі його кріпості, нічого не затаїлося від тебе. **27** Чому сказав: Якове? І чому сказав: Ізраїле? Моя дорога утаїлася від Бога, і мій Бог відкинув суд і відступив. **28** Тепер же ти не зрозумів, коби ти не почув. Бог вічний, Господь, що створив кінці землі, не зголодніє, ані не змучиться, ані не можна віднайти його премудрості. **29** Він Той, хто дає голодним силу і незаболеним смуток. **30** Бо молоді голодуватимуть, і молоді змучаться, і вибрані не будуть сильними. **31** Ті, що терплять Господа, змінять силу, одержать крила, наче орли, вони побіжать і не змучаться.

нованія земли· Съдръжаи кругъ земли, и живущаа на неи аки пруги. пропныи [нбо яко комарю][13] и простеръ е яко покро веселатиса· даваи кнзя ни вочтоже владѣти (и) землю аки ничтоже сътвори. не насѣютъ бо, ни насадатъ, и не въкоренитса въ земли корение и. дъхну на нихъ вѣтръ и посхоша, и буря аки плѣвы приеметъ ихъ· Нн҃ѣ убо кому ма уподобисте, и възнесуса рече стыи. возрите на высоту очима вашима, и видите кто сътвори (сиа вса)[14]· Носаи по числу тварь свою, (и) вса по имени призоветъ. ѿ многиа славы и въ дръжавѣ крѣпости (его), ничтоже утаиса [ѿ тебе][15]· Почто рече Іакове, и что гла Іилю, утаиса путь мои ѿ бга, и бъ мои (ѿвръглъ есть судъ)[16] и ѿступи. (-)[17] нн҃ѣ (же) не разумѣ, аще бы не слышалъ еси· Бгъ вѣчныи, (гь) устроивыи конца земли. не възалчетъ ниже утрудитса, ниже есть изъобрѣтениа премудрости его· даяи алчющимъ крѣпость, и неболѣзнымъ скорбь. възалчютъ бо отроцы, и утрудаса юноты, і избраннии не крѣпцы буду ѯерпащеи га измѣнат крѣпость. (-)[18] окрилатѣютъ яко орли текутъ и не утрудатса (-)[19].

Глава 41

1 Обновіться до мене, острови, бо князі змінять владу! Хай наблизяться і хай заговорять разом, тоді хай сповістять суд! **2** Хто підняв правду зі сходу, прикликав їх за п'ятою його ніг і піде? Вона ж стане перед країнами і жахне царів, і на землю скине їхні мечі, і їхні луки відкинені як полова. **3** І прожене їх і піде з миром. Дорогу його ногам **4** хто створив і зробив це, прикликуючи? Він кличе з давніх родів: *Я Бог перший і на будуче Я є! **5** Народи побачили і налякалися, наблизилися кінці землі і прийшли разом, **6** кожний судячи ближнього, щоб допомогти братові. І скаже: **7** Чоловік скріпив будівничого, і коваль, що б'є молотком, заразом кує. Коли ж скаже: Злука є добра, скріпили її цвяхами, – і положать його, і не порушиться. **8** Ти ж, Ізраїлю, мій сину Якове, *якого Я вибрав, Авраамове плем'я, яке Я полюбив, **9** якого Я взяв з кінців землі, і покликав тебе з її сторожів, і сказав тобі: Ти є моїм рабом, і Я тебе вибрав і не покинув тебе, **10** не бійся, бо Я є з тобою. Не будь обманутим, бо Я є твоїм Богом, що тебе скріпив, і тобі допоміг, і тебе скріпив своєю праведною правицею. **11** Ось завстидаються і засоромляться всі, що тобі протис-

ниж. 44 і 48 апо. 1 і 22

лук. 1

Гла, ма·

Обновитеса къ мнѣ острови, кнзи бо измѣнат область. да са приближатъ и да глю вкупѣ, тогда судъ да совѣстуютъ· Кто въстави ѿ въстокъ правду. призыва а запать ногу его, и поидетъ. станет (же) пре странами, и цра ужаситъ. и повержетъ на земли меча ихъ, и аки плѣвы ѿвержены луцы ихъ, и проженетъ а, и поиде с миромъ. путь ногу его кто съдѣла, и сътвори се (призываа)[1], призываяи (-)[2] ѿ рождении исперва· *Азъ бгъ первыи, и въ приходащее а есмь. видѣша языцы, и убоаshaса концы земнии, приближишаса и приидоша вкупѣ. судаи кождо ближнему (-)[3] (помощи брату)[4], и речетъ. укрѣпи мужъ древодѣла, и кова бия млатомъ, вкупѣ прокоза· (о воли)[5] же речетъ споение добро есть. утвердиша е въ гвоздѣхъ, (и) положатъ е и не подвигнетса· Ты же Іилю рабе мои Іакове, *егоже избрахъ, плема авраамле егоже възлюбихъ. егоже поахъ ѿ конецъ земныхъ, и ѿ стражбы еа призва та, и рекохъ ти. рабъ мои еси (і)[6] избрахъ та, и не оставихъ тебе. не боиса, с тобою бо есмь. не прелщаиса, азъ бо есмь бгъ твои. укрѣпивыи та, и по-

нѝ м҃д и м҃и апока҃ а и к҃в

л҃у а

могохъ ти, и утвердихъ тя десницею своею праведною. Се постыдятся и посрамятся вси супротивлящиися тебѣ. будутъ бо яко не сущии, и погибнутъ вси суперницы твои. взыщеши ихъ, и не обрящеши. человѣкы иже поругаются тебѣ, будутъ бо аки не бывшеи, и не будутъ ратающиися с тобою. Яко азъ богъ твои держай тя за десницу твою, глаголяй тебѣ. не бойся Іакове малый Израилю, азъ помогохъ ти глаголетъ (господь)[7], избавляяй тя [святый][8] Израилевъ. Се сотворихъ тя аки колеса колная нова, верхуща пилный образомъ. і извержеши горы, и обтончиши холмы. и аки прахъ положиши і извѣеши, и вѣтръ возметъ я, и буря развѣетъ я. ты же возвеселишися въ святыхъ Израилю, и возрадуются убозіи, и не имущеи поищутъ бо воды, и не будетъ, языкъ ихъ отъ жажди исхнулъ есть. Азъ господь богъ, послушаю (убогихъ Израилевъ)[9], и не оставлю ихъ. но отверзу на рогахъ рѣки, и среди поля источники. (и) сотворю пустыню въ луги, и жаждущую землю въ водотечахъ. положу в безводнѣи земли смрѣчіе, и зеленичіе, и миръту и кипарисъ, и [тополь][10]. да узрятъ и разумѣютъ, и помыслятъ, и приступятъ вкупѣ. яко рука господня сотвори се все, и святый Израилевъ указалъ есть. приближается судъ вашъ глаголетъ господь богъ. приближишася совѣти ваши глаголетъ царь Іаковль. да ся приближатъ и возвѣстятъ вамъ, емуже есть събытися. аще первое кое есть рцѣте, да (приставлю)[11] умъ, и разумѣемъ что послѣднее, (что ли)[12] приходящее рцѣте намъ, (и)[13] возвѣстите намъ грядущее послѣже и увѣмъ яко бози есте. благо сотворите и зазлите, и почюдимся и узримъ вкупѣ. яко откуду есте вы, (и) откуду дѣло ваше, от земля гнушеніе избравыи вы. азъ же составихъ иже от сѣвера, і иже от востокъ солнчныхъ призовутся имени моему. да приходятъ князи (-)[14] яко блато (-)[15], и яко горньчарь первыи глину, тако же ся поперете. кто бо возвѣститъ еже испервa да увѣмы, яже испервa и речемъ, яко истинна есть. (и) нѣсть проповѣдающаго, ни слышаща словесъ (нашихъ)[16]. зачатокъ Сіону дамъ, (-)[17] Іерусалима утѣшу въ путь, от странъ бо (сихъ) ни единъ же, и от кумиръ ихъ нѣсть иже совѣститъ. и аще въпрошу и откуду есте, то не отвѣщаютъ ми. [суть][18] бо творящеи васъ, и (-)[19] прельщающеи васъ.

тавляться. Бо вони будуть як неіснуючі, і згинуть всі твої противники. **12** Шукатимеш їх, і не знайдеш людей, які кплять з тебе. Бо вони будуть як ті, що не існували, і не буде тих, що воюють проти тебе. **13** Бо я твій Бог, що держить тебе за твою правицю, що тобі каже: Не бійся, **14** Якове, малий Ізраїлю! Я тобі допоміг, – говорить Бог, що тебе визволяє, Святий ізраїлевий! **15** Ось Я тебе зробив, як кола нового воза, які молотять видом пили, і скинеш гори, і прорідиш горби, і поставиш наче порох, **16** і вивієш, і вітер їх візьме, і буря їх розвіє. Ти ж зрадієш у святощах Ізраїле. І зрадіють **17** бідні, і ті немають *нічого*, бо шукатимуть води, – і не буде, їхній язик висох від спраги. Я, Господь Бог, вислухую бідних ізраїльських, і не покину їх, **18** але відкрию на рогах ріки і джерела серед поля, і перетворю пустиню в мочари і спраглу землю у водотечі. **19** Поставлю в безводній землі смереки, і кущі, і мірту, і кипарис, і тополю, **20** щоб побачили, і пізнали, і зрозуміли, і разом приступили, бо господня рука це все зробила і Святий Ізраїля об'явив. **21** Наближається ваш суд, – говорить Господь Бог. Наблизилися ваші ради, – говорить Цар Якова. **22** Хай наблизяться і сповістять вам те, що станеться. Якщо передше щось є, скажіть, щоб Я приставив розум, і пізнаємо, що останнє, що те, що надходить, скажіть нам. **23** І сповістіть нам те, що надходить вкінці, і пізнаю, що ви є богами. Добро зробите і зло зробите, і здивуємося, і разом побачимо. **24** Бо звідки є ви і звідки ваше діло? З землі. Гидота той, хто вас вибрав. **25** Я ж створив тих, що з півночі, і ті, що зі сходу сонця, назвуться моїм іменем. Хай князі приходять, *і* як болото і як перше гончар глину *місить*, так будете потоптані. **26** Бо хто сповістить те, що від початку, щоб ми знали, те, що від початку, і скажемо, бо це правда. І немає того, хто проповідує ані хто слухає наших слів. **27** Дам початок Сіонові, потішу Єрусалим на дорогу, **28** бо ніхто ж з цих країн і з їхніх ідолів немає того, хто сповістить. І якщо їх запитаю: Звідки є ви? То Мені не відповідатимуть. **29** Бо є ті, що вас роблять і вас обманюють.

Глава, мв.

мѳ҃ ві

Іаковъ рабъ мой, (и) подъиму и Израиль избранныи мой, *пріятъ и душа моя. дахъ духъ мой нань, судъ языкомъ возвѣститъ. ни возопіетъ ни прельститъ, (и) не

Глава 42

мар. 12

1 Яків – мій раб, і підніму його. Ізраїль – мій вибраний. *Його прийняла моя душа. Я дав на нього мій дух. Він сповістить народам суд. **2** Не закричить ані не обмане, і

ззовні не почується його голос. **3** Зломлену тростину не доломить, і ґноту, що куриться, не згасить, але на правду винесе суд. **4** Засяє і не потухне, аж доки не поставить суд на землі. І на його ім'я народи надіятимуться. **5** Так говорить Господь Бог, що створив небо і його поставив, що скріпив землю і те, що на ній, і що дав подих народові, що на ній, і дух тим, що по ній ходять: **6** Я – Господь Бог! Я покликав тебе правдою, і візьму тебе за руку, і тебе скріплю. *І Я тебе дав на завіт родові, на світло народів, **7** щоб відкрити очі сліпих і вивести зв'язаних з кайдан і з дому темниці тих, що сидять у темряві. **8** Я Господь Бог! Це є моє ім'я. *Мою славу іншому не дам ані мою красу різьбленим. **9** Ось іде те, що від початку, і нове, яке Я сповіщу, і заки воно було сповіщене, вам було сказане. **10** Заспівайте Господеві нову пісню! Його влада славиться і його ім'я від кінців землі: ті, що сходять до моря і пливуть по ньому, острови і ті, що мешкають в них. **11** Зрадій пустине і все, що її, двори і ті, що живуть в Кидарі! Хай зрадіють ті, що живуть на камені, закричать від верхів гір! **12** Дадуть славу Господеві! Його добрі звичаї сповістять в островах! **13** Господь Бог сил вийде і знищить війну! Підніме ревність і закричить проти своїх ворогів зі силою! **14** Я помовчав. Отже, чи і завжди мовчатиму і терпітиму? Я потерпів як та, що родить. Знищу і висушу разом, пустими зроблю гори і вершки, і висушу всяку траву. **15** І поставлю ріки як острови і висушу мочари, **16** І приведу сліпих на дорогу, яку не бачили, і стежки, яких не знають, зроблю, щоб вони по них ходили. Перетворю їм темряву на світло і звихнене в просте. Кажу це, що зроблю, і не покину їх, – говорить Господь. **17** Вони ж повернулися назад. Завстидайтеся встидом ви, що надієтеся на різьблене, що кажете різьбленим: Ви є наші боги! **18** Глухі почуйте, і сліпі відзискайте зір і погляньте. **19** То хто сліпий, хіба не раби мої? І глухі, хіба не ті, що ними панують? І божі раби осліпли. **20** Ви багато разів побачили – і не зберегли, маючи відкриті вуха, ви і не почули. **21** Господь Бог побажав, щоб він оправдався і звеличив хвалу. І я побачив. **22** І народ був заблудлим і розграбованим, бо Я всюди поклав засідку, і разом в домах, де їх сховали, вони були на полон, і не було того, що спасає від грабунку, і не було у вас того, хто говорить: Віддай. **23** Хто у вас той, що це сприйме і вислухає на майбутнє? **24** Хто дасть на розграбування Якова, Ізраїля тим, що

ниж. 49 дія. 13
ниж. 48

оуслꙑшитсѧ внѣ гла҃ єго. Трости сокрꙋшены не сътре҃ и льна кꙋрѧщасѧ не оугаситъ, но въ истиннꙋ изнесетъ сꙋдъ. просвѣтитсѧ и не потꙋхнетъ, дондеже положитъ на земли сꙋда, и на [имѧ][1] єго ꙗзꙑци надѣютсѧ. Сице гл҃е гь҃ бг҃ъ, сътворивꙑи нб҃о и поставлеи є҃, оутвержеи землю и ꙗже на неи. и даꙗи дꙑханїє людемъ иже на неи, и дх҃ъ ходѧщи҃ на неи. Азъ гь҃ бг҃ъ призвахъ тѧ правдою. и прїимꙋ (тѧ по рꙋкꙋ)[2], и оукрѣплю тѧ. *[и][3] дахъ тѧ въ завѣтъ родꙋ въ свѣт҃ странамъ ѿврьсти ѡчи слѣпꙑмъ [і][4] извести ѿ юзъ свѧзанꙑѧ, і изъ домꙋ темница сѣдѧщаꙗ во тмѣ. Азъ гь҃ бг҃ъ се [есть имѧ мое][5]. *славꙑ моеѧ иномꙋ не дамъ, ни добротꙑ моеѧ истꙋканнꙑмъ. ꙗже из начала се градꙋтъ, и новаꙗ иже азъ възвѣщꙋ, и преже възвѣщенїѧ повѣдаса вамъ. въспоите гв҃и пѣснь новꙋ, власть єго славитсѧ (і) имѧ єго ѿ конець земли. съходѧщеи въ море и плавающеи по немꙋ ѡстрови и живꙋщеи в ни҃. радꙋисѧ пꙋстꙑни и (всѧ) еѧ ѡградꙑ и живꙋщеи въ кꙋдарѣ. възрадꙋютсѧ живꙋщеи (на камени)[6] ѿ верхъ горнꙑхъ възопїю. дадѧ҃ (гв҃и)[7] славꙋ, нравꙑ єго добрꙑѧ въ ѡстровѣхъ възвѣстѧтъ. Гь҃ бг҃ъ силъ изꙑидетъ, и съкрꙋшитъ рать. въздвигнет҃ рвенїє, и възопїет҃ на враги своѧ съ крѣпостїю. помолчахъ, єда оубо и всегда помолчю и прет҃рьплю, трьпѣхъ ꙗко раждающїѧ. потреблю и посꙋшꙋ вькꙋпѣ [пꙋстꙑ сътворю горꙑ и холми, и всѧкꙋ травꙋ иссꙋшꙋ][8]. и положꙋ рѣки въ ѡстровꙑ. и лꙋги иссꙋшꙋ. и наведꙋ слѣпꙑѧ на пꙋть єгоже не видѣша, и стезѧ иже не знаютъ ходити [по нимъ][9] сътворю имъ. Сътворю и тмꙋ на свѣтъ, и стропотное въ правое. се (гл҃ю)[10] (ꙗже) сътворю и не ѡставлю и҃, [глетъ гь҃][11]. сїи же въвратишасѧ въспѧтъ. Срамлѧитесѧ стꙑдѣнїє оуповающеи изваѧннꙑми гл҃ющеи ст҃лїаннꙑ҃, вꙑ есте бози наши. Глꙋсїи слꙑшите, и слѣпїи прозрите (и видѣте)[12]. кто кто слѣпъ но рабї мои, и глꙋсїи но владꙋщеи ими. и ѡслѣпоша рабї бж҃їи. видѣсте многажды, и не снабдисте. ѿврьзенѣ оуши (имꙋщи) и не слꙑшасте. гь҃ бг҃ъ хотѣ да оправдитсѧ и возвеличи҃ хвалꙋ. И вид҃ѣ и бꙑша людїє съблꙋждени и разграблени. прꙋгло бо (вложихъ)[13] вездѣ, и в домохъ вькꙋпѣ иже съкрꙑша а҃ бꙑша въ плѣнъ. и не бꙑсть ѿимающаго разграбленїѧ, и не бѣ гл҃ющаго (въ васъ) ѿдаждь. Кто въ васъ иже вънꙋшитъ се, и послꙋшаетъ въ градꙋщаѧ. кто дасть

ни҃ мд дѣѧ҃ гі
ни҃ ми

на разграбленїе їакова, (-)[14] їи҃ла плѣнѧющїи҃ его. не б҃ъ ли (оубо) емуже съгрѣшиша, и не изволиша в̾ пути его ходити, ни послушати закона его. и наведе на нѧ гнѣвъ ӕрости своеѧ, и оукрѣпи на нѧ рать и палѧщеи его окр҃тъ. и не оувѣдѣша кождо и҃хъ, и не положиша на оумѣ·

його полонять? Чи, отже, не Бог, проти якого згрішили і не забажали ходити його дорогою ані слухатися його закону? **25** І Він навів на них гнів своєї люті і скріпив на них війну. І довкруги ті, що їх спалюють, і жоден з них не пізнав, і вони не поклали на ум.

Гл҃а, мг·

Нн҃ѣ сице гл҃етъ г҃ь б҃ъ, сътворивыи тѧ їакове, създавыи тѧ їи҃лю, не боисѧ ӕко избавихъ тѧ. прозва҃ [-][1] имѧ твое мои еси ты. и аще минуеши по водѣ то с тобою есмь, и рѣки не покрыю҃ тебе· И аще (сквозѣ огнь проидеши)[2] не сожжешисѧ, [и][3] пламень не опалитъ тебе. ӕко азъ г҃ь б҃ъ твои, ст҃ыи їи҃левъ сп҃саѧи тѧ· Сътворихъ (премѣну твою)[4] егѵпта, и (муры)[5] и [сѵину][6] за тѧ. ѿнели же честенъ бысть предо мною (и) прослависѧ, и а҃ тѧ възлюби҃. (-)[7] дамъ чл҃ки [-][8] по тебѣ, и кнѧѕѧ по главѣ твоеи· Не боисѧ ӕко с тобою есмь. ѿ востокъ приведу (племѧ)[9] твое, и ѿ запада съберу тѧ. реку сѣверу приведи, и востоку не возъбранѧи. приведи с҃ны моѧ ѿ землѧ далнѧѧ, и дщеры моѧ ѿ краи з҃ем҃ всѧ, (и)[10] призываютъ имѧ мое. въ славу бо свою оуготовахъ (-)[11] и созда҃ [и][12] и сътвори҃ и, і изведо҃ люди слѣпы, и очи суть такоже слѣпы, и глуси оуши имуща. вси ӕзыцы събраша҃ въкупѣ, и съберутсѧ кнѧѕи ѿ ни҃· Кто совѣститъ се, или еже испрьва кто совѣститъ вамъ. да изведутъ свѣдѣтелѧ своѧ и да сѧ оправда҃, и да реку истинно [и да послушаю҃][13] (и҃х). будете ми послуси, и азъ послу гл҃е г҃ь б҃ъ. и рабъ его҃ избра҃, да оувѣсте и вѣруете [ми][14]. и оувѣсте ӕко азъ есмь, предо мною нѣсть бы҃ инъ б҃ъ, и по мнѣ не будетъ. *азъ б҃ъ, и не [будетъ][15] развѣ мене сп҃саѧи совѣстихъ и спасохъ оукорихъ, и не бѣ въ васъ чюждего. вы мнѣ послуси, и азъ послухъ, гл҃етъ г҃ь б҃ъ· Еще испѣрва, и нѣсть иже ѿ руку моею ѿиметъ, сътворю и кто возвратитъ е· Таꙗко гл҃етъ г҃ь б҃ъ, избавивыи вы ст҃ыи їи҃левъ. васъ ради пущу въ вавѵло҃, и въставлю всѧ бѣжащаѧ, и халдеи въ кораблѣ҃ свѧжутсѧ· Азъ г҃ь б҃ъ ст҃ыи ва҃, показавыи їи҃ла ц҃ра вашего· Сице гл҃етъ г҃ь, даѧи путь по морю, и по водѣ силнѣ стеѕѧ. изводѧи оружїе и конѧ и наро҃ многъ (-)[16]. [и][17] оуспоша и не въстанутъ, оугасоша ӕки прѧдиво оугашенно. не поминаите прьвы҃ и ветхи҃ не помышлѧите. *се сътворю новаѧ, (-)[18] нн҃ѣ

їѡ҃а н҃і

в̾ кр҃и е апока҃ ка

Глава 43

1 І тепер так говорить Господь Бог, що тебе створив, Якове, що тебе зліпив, Ізраїлю: Не бійся, бо Я тебе спас. Я Назвав твоє ім'я. Ти є моїм. **2** І якщо переходиш через воду, то Я є з тобою, і тебе ріки не покриють. І якщо перейдеш через вогонь, не будеш спалений, і полумінь тебе не опалить. **3** Бо Я Господь Бог твій, Святий Ізраїля, що тебе спасає! Я зробив твоєю заміною Єгипет і Мири, і Сину за тебе, **4** відколи ти став цінним переді мною і прославився, і Я тебе полюбив. Дам людей по тобі і князів по твоїй голові. **5** Не бійся, бо Я є з тобою. Приведу твоє плем'я від сходу, і зберу тебе зі заходу. **6** Скажу півночі: Приведи. І півдню: Не борони. Приведи моїх синів з далекої землі і моїх дочок від країв землі, **7** всіх. І вони прикликатимуть моє ім'я, бо для своєї слави Я підготував і створив його, і зробив його. **8** І Я вивів сліпий народ, і очі також сліпі, і глухі вуха вони мають. **9** Всі народи зібралися разом, і зберуться з них князі. Хто це сповістить або те, що від початку, хто вам сповістить? Хай приведуть своїх свідків і хай оправдаються. І хай скажуть праведно, і хай їх послухають. **10** Будьте Мені свідками, і Я свідок, – говорить Господь Бог, – і раб, якого Я вибрав. Щоб ви пізнали і Мені повірили, і зрозуміли, що Я є, переді Мною не було іншого Бога і після Мене не буде. **11** *Я Бог. І не буде опріч мене того, що спасає. **12** Я сповістив, і Я спас, Я впокорив. І не було у вас чужого. Ви мені свідки, і Я свідок, – говорить Господь Бог **13** ще від початку, – і немає того, хто спасе з моїх рук. Зроблю. І хто це відверне? **14** Так говорить Господь Бог, що вас спас, Святий ізраїльський! Задля вас пошлю до Вавилону і підніму всіх, що втікають, і халдеї будуть зв'язані в кораблях. **15** Я – Господь Бог ваш! Святий, що об'явив Ізраїлеві вашого царя! **16** Так говорить Господь, що дав дорогу в морі і у сильній воді стежку, **17** що вивів зброю, і коней, і великий народ. І вони заснули і не встануть, згасли як погашене прядиво. **18** Не згадуйте перше, і не роздумуйте про давнє. **19** *Ось зроблю нове. Тепер зійдуть, і пізнаєте це. І в пустині зроблю до-

йос. 13

кор2. 5
апо. 21

рогу, і в безводній – ріки. **20** Мене поблагословлять дикі звірі, сирени і пташині дочки, бо Я дав воду у пустині і ріки в безводній, щоб напоїти мій вибраний рід **21** і мій народ, якого Я наставив визнавати мої звичаї. **22** Чи, отже, я тепер тебе не покликав, Якове і не Я дав тобі трудитися, Ізраїлю? **23** Отже, ти Мені не привів овець твоєї жертви і Ти мене не прославив у твоїх жертвах, – і Я не зробив тебе струдженим в долині. **24** І ти не придбав мені за ціну ладан ані Я не побажав лою твоїх жертов. Але в твоїх гріхах і в твоїх неправдах ти мене потрудив. **25** Я є. Я є Той, хто стирає твоє беззаконня задля Мене. І не згадаю твоїх гріхів. **26** Ти згадай, щоб ми розсудилися. Ти першим говори свої беззаконня, щоб ти оправдався. **27** Ваші батьки першими грішили, і твої володарі беззаконня чинили проти Мене, **28** і князі опоганили мої святощі – і Я дав вигубити Якова *та* Ізраїля на зневагу.

просїаюсѧ и оувѣсте а҆. и сътворю в пустынi пѹть и въ безво҃днѣи рѣки. бл҃вѧтъ мѧ ѕвѣрїе польстїи сѵрини, и дщери (птича)[19]. ꙗко дахъ въ пустынѣ водѹ и рѣки въ безво҃днѣи, напойти ро҃ мои избранныи. [и][20] люди моѧ ꙗже простроⷯ, нравы моѧ исповѣдовати. Не (призва҃ ли нн҃ѣ)[21] (оубо) тебе їакове, и не трудитисѧ сътвори҃ ти ї҆и҃лю. Не (приведе бо) мнѣ овецъ требы твоеѧ, и не (прослави мене въ требахъ твоихъ)[22]. Ни тр҃уна сътворихъ тѧ въ дубравѣ, и не притѧжа мнѣ цѣною димї-ама, ни лоѧ требъ твои҃ въсхотѣхъ. Но въ грѣсѣхъ твоиⷯ и в неправдахъ твоихъ труди (мѧ)[23]. Азъ есмь, азъ есмь, потираѧи безаконїѧ твоѧ [мене ради, и грѣхъ твои҃][24] не помѧну. ты҃ помѧни и да сѧ съприве, гл҃и ты (преже безаконїѧ своѧ)[25] да сѧ оправдиши. Ѡц҃ы ваши прьвое [грѣшиша][26], и вещ҃цы [твои][27] безакониша къ мнѣ, и осквернишѧ кнѧѕи ст҃аѧ моѧ. и дахъ погубити їакова, (-)[28] ї҆и҃лѧ въ оукоризну.

Глава 44

1 Тепер же послухай, Якове, мій рабе, і улюблений Ізраїлю, якого Я вибрав. **2** Так говорить Господь Бог, що тебе зробив і тебе створив, ще як був ти в лоні, Він тобі допоміг: *Не бійся, Якове, мій рабе, і улюблений Ізраїлю, якого Я вибрав. **3** *Бо я дам у спразі воду тим, що йдуть в безводній, покладу мій дух на твоє плем'я і мої благословення на твоїх дітей. **4** І вони зійдуть так, як трава посеред води і як верба вздовж текучої ріки. **5** Цей каже: Я є божим. І цей закличе до імені Якова. І інший напише, кажучи: Я є божим, – в ім'я Ізраїля. **6** Так говорить Бог, ізраїльський Цар, той, хто його визволив, Бог Саваот: *Я – Бог перший. Я ж після цього. Опріч мене немає Бога. **7** Тому такий як Я хай встане, і прикличе, і приготується Мені. Відколи ж Я зробив людину *і* довіку. І хай сповістять вам майбутнє перед приходом. **8** Не покривайте – і не зблудите. Чи не від початку ви сприйняли і Я вам сповістив? Ви є свідками. Чи є Бог, за винятком Мене? І не було тоді **9** тих, що робили і різьбили всі марні, що чинять свої побажання, які їм не на користь. Але завстидаються **10** всі, що роблять бога і різьблять без користі, **11** і всі, звідки ж би не були, висохли. І глухі з людей зберіться всі, і станете разом, засоромтеся і поверніться разом. **12** *Бо столяр вигострив сікача, зробив його тесанням на станку, і видовбав його долотом, зробив його силою його рамена. І він го-

єре. 30 і 46

йоі. 2 дія. 2 ів. 7

вищ. 14 ниж. 48 апо. 1 і 22

муд. 3 єре. 10

Гл҃а, м҃д.

Нн҃ѣ же слыши рабе мои їакове, и (възлюб-леныи) ї҆и҃лю его҃ избрахъ. Сице гл҃етъ г҃ь б҃ъ. сътворивыи тѧ, и создавыи тѧ въ оутробѣ еще сущу ти поможе ти. *Не боисѧ рабе мои їакове, и възлюбленныи ї҆и҃лю егоже избрахъ. *Ꙗко азъ дамъ водѹ въ жаждѹ ходѧщимъ въ безъводнѣи, наложу дх҃ъ мои на (племѧ)[1] твое, и бл҃венїѧ моѧ на чада твоѧ и прозѧбну аки трава средѣ воды и ꙗко верба подолгъ рѣки текуща. Сеи речетъ б҃жїи есмь, и сеи възопїетъ къ имени їаковлю. и другыи напишетъ (глѧ), б҃жїи есмь къ имени ї҆и҃лю. Сице гл҃етъ б҃ъ ц҃рь ї҆и҃левъ, избавлеи его б҃ъ саваѡ҃. *Азъ (б҃ъ) прьвыи аз же посемъ, развѣ мене нѣсть б҃а ктому ꙗкоже а҃ да стани [и][2] призови и оуготови ми, ѿнелѣ же сътворихъ ч҃лка въ вѣкъ. и градущаѧ пре҃ пришествї-емъ да совѣстат҃ вамъ. не покрываите, (и не съблудите). не испрьва ли внушисте и совѣс-тихъ вамъ. послуси вы есте, аще е҃ б҃ъ развѣ мене. и не бѣ тогда здающихъ и ваѧющихъ, вси тщи творѧщеи помыслы своими иже не оуспѣютъ имъ. но срамѧсѧ вси соѕидающи б҃а, и ваѧющїи без оуспѣха, и вси ѿкудѹ же быша исхоша. И глусїи ѿ ч҃лкъ събертесѧ вси, и станете въкупѣ, посрамлѧитесѧ и оувратитесѧ въкупѣ. *Ꙗко наостри древодѣлѧ сѣчиво, теслою съдѣла е҃ (на главнѧ҃), и длатомъ съдолбе е҃, съдѣла е҃ крѣпостїю мышца его. и возалчетъ і изнеможет҃, и не напїетсѧ воды. Избрав древо-

їерем҃ а҃ и м҃ѕ

їоил в҃ дѣѧ в҃ їоа з҃

вы҃ д҃і ни҃ м҃и апока҃ а҃ и к҃в

мудро҃ г҃ їерем҃ і҃

дѣлаѧ древо постави є в мѣру, и (начертавъ сътвори)[3] є. (и) сътвори є ꙗко образъ мужескъ, и ꙗко красу члчю. постави є в дому еже посѣче древо в дубравѣ, еже насади гь, и дождь продожи. даже буде члкѡ на жженїе, и взѧ ѿ него сгрѣсѧ, і ижжегше (ѧ) испекоша (ими хлѣбы)[4]. [и][5] съ ѡставшаго же сътвориша боги, и покланаѧютсѧ имъ. (и) [сътвориша изваѧнна, и прекланаюсѧ имъ][6]. пол єго ижжеглъ єсть ѻгнемъ, [и полъ же єго][7] [съжже на оуглїє і испече в ни хлѣбы][8], и верху и (испече мѧсо и)[9] ꙗде и насытисѧ. и съгрѣ (всѧ), рє. слдко мнѣ ꙗко сгрѣхъсѧ, и видѣхъ ѻгнь. (и) съ ѡставшаго же сътвори бога изваѧна, [преклонаѧсѧ єму][10], и покланаєтсѧ (-)[11] и молитсѧ [єму][12], глѧ, избави мѧ ꙗко бъ мои єси ты. не оувѣдѣша смыслити, ꙗко ѡтемнѣстѣ (ѻчи и глѧдати)[13], и разумѣти срцемъ и (-)[14]. и не помысли въ дши своеи, ни оувѣдѣ смышленїем. ꙗко полъ єго ижжеглъ єсть ѻгнемъ, і испеклъ є въ оуглїи єго хлѣбы, і испеклъ мѧса (и) ꙗлъ єсть. и ѡставшее єго въ мерзость сътвори, и покланаютсѧ єму. оувѣждь ꙗко пепелъ єсть срце и и прельщаютсѧ, и ни єдінъ можетъ (дша своеѧ избавити)[15]. видѣте (и) не рцѣте ꙗко лжа въ десницы моеи· Помѧни сїѧ іакове (-)[16] іилю, ꙗко рабъ мои єси ты. сътвори тѧ раба моего (іилю и ты)[17] не забываи мене. се бо потро ꙗко ѡблак безаконїѧ твоѧ, и ꙗко примракъ грѣхи твоѧ. ѡбратисѧ къ мнѣ і избавлю тѧ (-)[18]. Радуитесѧ нбса ꙗко помилова бъ иилѧ. въструбите ѡснованїѧ земнаѧ, възопїите горы съ веселїемъ, [и][19] холми и всѧко древо еже (насадихъ)[20]. ꙗко избави бъ іакова (-)[21] іиль прославитсѧ· Сице глє гь избавивыи тѧ и создавыи тѧ ѿ чрева. азъ гь съвершаѧи всѣ, протѧго нбо єдінъ и оутверди землю. кто инъ рассыплетъ знаменїѧ оутробныхъ влъхвованїи и волшъбы ѿ срца. ѿвращаѧ мудрыѧ воспѧтъ и совѣты ихъ ѡбуѧ. и оуставлѧѧ глы раба своего, и совѣтъ вѣстите (твоихъ съвръшаѧи)[22]· Глѧ ієрлиму населишисѧ. и градомъ іоудеискимъ, ꙗко въззградитесѧ и пустына єго просїѧютсѧ· Глѧи бездне ѡпустѣеши, и рѣки твоѧ посушу. глѧи куру смыслити, и всѧ волѧ моѧ сътвориши· Глѧи ієрлиму вограднишисѧ, и хра стыи мои ѡсную·

лодуватиме, і знеможе, і не нап'ється води. Вибравши **13** дерево, столяр поставив його в міру і, нарисувавши, зробив його, і зробив його як образ чоловіка і як людську красу. Він поставив його в домі, **14** те дерево, яке вирубав в лісі, яке посадив Господь і дощ виростив, **15** щоб було людям на спалення. І взяв з нього, загрівся, і, спаливши їх, спекли ними хліби. І з позосталого ж зробили богів – і поклоняються їм, і зробили різьблене – і кланяються їм. **16** Його половину він спалив вогнем, і половину ж його спалив на вугілля: і спік на них хліби, і спік на них м'ясо, і з'їв, і наситився. І загрівши все, сказав: Солодко мені, що я зігрівся і побачив вогонь. **17** І з позосталого ж зробив різьбленого бога, поклоняється йому, і поклоняється, і молиться до нього, кажучи: Спаси мене, бо ти є моїм богом. **18** Не спізнали розумними стати, бо їхні очі потемніли, щоб не бачити і не пізнати їхнім серцем. **19** І не роздумали у своїй душі ані не спізнав він зрозуміти, що його половину він спалив вогнем, і спік на його вугіллі хліби, і, спікши м'ясо, з'їв, і позостале, його зробив гидотою, і поклоняються йому. **20** Пізнай, що їхнє серце є порохом. І обманюються, і ніхто не може спасти його душу. Гляньте, і не кажіть, що обмана в моїй руці. **21** Згадай це, Якове, Ізраїлю, бо ти є моїм рабом. Я створив тебе – мого раба, Ізраїле, і ти не забудь Мене. **22** Бо ось Я стер як хмару твої беззаконня і як темряву твої гріхи. Повернися до Мене, і спасу тебе. **23** Зрадійте небеса, бо Бог помилував Ізраїля. Затрубіть основи землі, закричіть гори з радістю, і горби, і всяке дерево, яке Я насадив! Бо спас Бог Якова, Ізраїль прославиться. **24** Так говорить Господь, що спас тебе і створив тебе від лона. Я Господь, що все звершив, простягнув сам небо і скріпив землю. Хто інший, **25** що розкине знаки нутрощів, чародіянь, і ворожбитство від серця, що відвертає назад мудрих, і їхні ради чинить дурними, **26** і ставить слова свого раба, і звершує раду тих, що тобі сповіщають, що каже Єрусалимові: Будеш заселеним, і юдейським містам: Будете відбудовані, і його пустині зацвітуть. **27** Який говорить безодні: Опустієш, і осушу твої ріки. **28** Що говорить Кирові бути розумним і: Зробиш всі мої побажання. Що говорить Єрусалимові: Будеш відбудованим, і засную мій святий дім.

Глава 45

1 Так говорить Господь Бог своєму помазанникові Кирові, якого я держав за правицю, щоб перед ним підкорити країни: І знищу царську силу, відкрию перед ним двері, і міста не замкнуться. **2** Я перед ним піду і зрівняю гори, знищу мідні брами і розіб'ю залізні завіси, **3** і дам тобі маєтки темряви, і сховане, і невидиме відкрию тобі, щоб ти пізнав, що Я – Господь Бог, що називає твоє ім'я, Бог ізраїльський, **4** задля Якова, мого раба, Ізраїля, мого вибраного. Я покличу тебе твоїм іменем і прийму тебе. Ти ж мене не пізнав. **5** Адже Я – Господь Бог. І немає ще Бога, за винятком Мене. І ти Мене не пізнав? **6** Коби пізнали ті, що зі сходу сонця і що з заходу, що немає *іншого,* за винятком Мене. Я – Господь Бог. І немає більше *нікого*. **7** Я той, що зробив світло і зробив темряву, що чинить мир і будує зло. Я – Господь Бог, що чинить це все. **8** Хай радіє небо вгорі і хмари хай викрапують справедливість! Хай земля видасть і хай виростить милосердя! І хай правда зійде разом! Я є Господь, що тебе створив, **9** що чинить краще, створив Я як глину гончара. Чи, хто оре, не оратиме землю ввесь день? *Чи скаже глина гончареві: Що чиниш, бо не робиш ані не маєш рук? **10** Хто каже батькові: Чому родиш? І матері: Чим болітимеш? **11** Бо так говорить Господь Бог, Святий ізраїльський, що створив будуче: Запитайте Мене про моїх синів і про моїх дочок, і заповіси Мені про діла моїх рук. **12** Я зробив землю і людину на ній, Я моєю рукою скріпив небо, Я заповів всім звіздам. **13** Я підняв зі справедливістю царя і всі його дороги прості. Він збудує моє місто і поверне полонених мого народу не за викуп ані за дар, – сказав Господь Саваот. **14** Так говорить Господь Саваот: Струдився Єгипет і купівля ефіопська. І високі саваїмські мужі прийдуть проти тебе, і будуть тобі рабами, і підуть вслід за тобою зв'язані ручними кайданами, і прийдуть до тебе, і тобі поклоняться, і тобі помоляться, бо в тобі є Бог, і скажуть: Немає Бога, за винятком Тебе! **15** Бо Ти є Бог, і ми не знали. Бог ізраїльський і спаситель. **16** Завстидаються і засоромляться всі, що йому протиставляться, і підуть в соромі. Обновіться до мене, острови **17** ізраїльські! Спасайтеся вічним спасінням від Господа! Вони не завстидаються ані не засоромляться аж довіку. **18** Бо так говорить Господь, Бог Вседержитель, що створив небо, цей Бог, що створив землю і її зробив!

єре. 18
рим. 9
муд. 15

Гла́, м҃е

Сі́це гл҃етъ г҃ь б҃ъ, пома́занному (своему)[1] кѵ́ру. е̑гоже держа́хъ по десни́цу, покорити пре́ нимъ страны̀, и̑ крѣпость црк҃у разру́шю. ѿверзу пре́ нимъ врата, и̑ гради не затворятся. а̑зъ пре́ [нимъ][2] поиду и̑ горы ѹ҆равнаю. врата мѣденая съкрушу, и̑ вериѧ железныя сломлю. и̑ дамъ ти и̑мѣнія темная (и̑) сокровенная, (и̑) невидимая ѿверзу тебѣ. да ѹ҆вѣси ꙗ҆ко а̑зъ г҃ь б҃ъ, прозывая и̑мя твое, б҃ъ і̑и҃левъ. [раба̀ дѣла моего і̑а́кова][3], і̑и҃ля и̑збраннаго моего· а̑зъ призову тя и̑менемъ [твоимъ][4], и̑ пріиму тя, ты́ же не позна̀ мене ꙗ҆ко а̑ г҃ь б҃ъ, и̑ нѣсть (развѣ мене е̑ще)[5] б҃а, и̑ не позна̀ мене. да быша ѹ҆вѣдѣли и̑же ѿ восто́ солнчныхъ, і̑ и̑же ѿ запада ꙗ҆ко нѣсть развѣ мене· а̑зъ г҃ь б҃ъ и̑ нѣсть по семъ. а̑зъ ѹ҆строивый свѣтъ, и̑ сътворивый тму. творяй миръ, и̑ зиждай ѕло, а̑зъ г҃ь б҃ъ творяй вся̀ с҄е. да ся радуетъ не́бо свыше, и̑ о́блаци да кропятъ правду. да прозябнетъ земля̀, (и̑ да прорастить) м҃лть, и̑ правда прозябнетъ вкупѣ. а̑зъ е̑смь г҃ь съградивый тя, творяй лучшая ѹ҆готовахъ ꙗ҆ко глину скуделничу не ораи ли възоре зе́млю (весь днь). *е̑да речетъ глина скуделнику, что твориши, ꙗ҆ко не дѣлаеши, ниже и̑маши руку. глаи ѿцу, что родиши, и̑ м҃три, чи̑ поболиши· Ꙗ҆ко тако гл҃етъ г҃ь б҃ъ с҃тый і̑и҃левъ сътворивый грядущая. въпрашаите менѐ о̑ с҃нохъ моихъ, и̑ о̑ дщерехъ моихъ, и̑ о̑ дѣлесехъ руку моею заповѣдите мнѣ· а̑зъ сътворихъ землю, и̑ ч҃лка на неи. а̑з руко́ю моею ѹ҆твердихъ не́бо, а̑зъ всѣмъ звѣздамъ заповѣдахъ. а̑ въставихъ [-][6] съ правдою [цр҃я][7], и̑ вси пути е̑го правы. се́и възградитъ градъ мои, и̑ плѣнники людіи мои възвратитъ, не по мздѣ ни по дару рече г҃ь саваѡ́дъ· Сице гл҃етъ г҃ь саваѡ́дъ, трудися е̑гѵпетъ, и̑ купля е̑ді́опъски, и̑ саваимъстіи мужи высоцыи, на тебе пріидутъ и̑ тебѣ будутъ рабѝ. и̑ въ слѣдъ тебе поидутъ свѧзани ѹ҆замі ручными, [и̑ пріидутъ к тебѣ][8], и̑ поклонятъ ти ся, и̑ тебѣ помолятся, ꙗ҆ко в тебѣ б҃ъ е̑сть. и̑ рекꙋ, нѣсть б҃а развѣ тебе, ты бо е̑си б҃ъ, и̑ не вѣдѣхомъ, б҃ъ і̑и҃левъ (и̑) сп҃съ. постыдятся и̑ посрамятся вси противящеся е̑му, и̑ поидутъ въ студѣ· Поновляитеся къ мнѣ о̑строви і̑и҃леви, [сп҃саитеся][4] ѿ г҃а сп҃сеніемъ вѣчны̑. не постыдятся ни посрамятся даже до вѣка.

і̑ере̑ ні҃
ри҃ ѳ҃
м҃др ѳ҃і

[зане][10] тако глаголетъ господь [богъ][11] вседръжитель сътворивый небо. сей богъ сътворивый землю, и сказавъ ю. той раздѣли ю, не въ тще сътвори ю, но на вселеніе [създа ю][12]. азъ есмь [богъ][13] и нѣсть исемꙋ. не отаи глаголахъ ни въ (темнѣ мѣсте земльнѣ)[14]. нѣсмь реклъ племени іаковлю всꙋе, просите (сего). азъ есмь [-][15] господь глаголаи правдꙋ, и съвѣствꙋѧ истиннꙋ. Съберитесѧ и пріидѣте, съвѣщаитесѧ вкꙋпѣ спасаеміи отъ странъ. не разꙋмѣша въздвижꙋщеи древо изваніѧ ихъ, и молѧщесѧ аки богомъ, они же не могꙋтъ спасти. ни съвѣстѧтъ да сѧ приближатъ да оувѣдѧ вкꙋпѣ. кто слышана сътвори сіѧ исперва, тогда съвѣстисѧ (имъ)[16]. [не][17] азъ ли [господь][18] богъ, и нѣсть инаго развѣ мене. (-)[19] обратитесѧ къ мнѣ и спасетесѧ иже отъ краа земнаго. азъ есмь богъ, и нѣсть инаго. кленꙋсѧ собою, аще не изыдетъ изъ оустъ моихъ правда, словеса моѧ не възвратѧтсѧ. *ꙗко мнѣ поклонитсѧ всѧко колѣно, і исповѣстьсѧ всѧкъ ꙗзыкъ богови, глаголѧ, правда и слава к немꙋ пріидетъ. и посрамѧтсѧ вси отлꙋчающесѧ отъ господа. оправдѧтсѧ и о бозѣ прославитсѧ все (племѧ)[20] сыновъ ізраилевъ.

Він розділив її, не намарно зробив її, але створив її на поселення. Я є Бог! І немає більше *іншого*. **19** Я промовив не скрито ані не у темному місці землі. Я не намарно сказав племені Якова: Просіть цього. Я є Господь, що говорить праведне і сповіщає правду! **20** Зберіться і ходіть, порадьтеся разом ви, що спасаєтеся від країн! Не пізнали ті, що підносять дерево, їхні різьблення, і що моляться *до них,* як до богів. Вони ж не можуть спасти. **21** Якщо сповістять, хай приблизяться, щоб знали разом, хто відомим зробив це від початку. Тоді вам сповіститься чи не Я Господь Бог. І немає іншого, за винятком Мене. **22** Поверніться до Мене – і спасетеся ви, що з країв землі. Я є Бог, і немає іншого! **23** Клянуся Собою. Хіба не вийде праведність з моїх уст? Мої слова не повернуться, *бо мені поклониться всяке коліно, і всякий язик визнаватиметься Богові, кажучи: Праведність і слава прийде до нього. І завстидаються всі, що відлучають себе самих. **25** Від Господа оправдаються, і в Бозі прославиться всяке плем'я ізраїльських синів.

рим. 14
фил. 2

Глава, мѕ.

Падесѧ Вилъ, [и][1] сокрꙋшисѧ дагонъ. быша ваѧніѧ ихъ въ звѣри, и въ скотъ. задѣите а свѧзана ꙗко бремѧ трꙋжающꙋсѧ, и расслабѣвшꙋ и алчющꙋ [и][2] не могꙋщꙋ вкꙋпѣ. иже не възмогꙋтъ оуцѣлѣти отъ рати, тіи бо плѣнени приведошасѧ. Послꙋшаите мене доме іаковль, и весь останокъ ізраилевъ. въздвижеміи отъ чрева, и наказаеміи отъ дѣтска до старости. азъ есмь, и доньдеже състарѣетесѧ, (то) азъ есмь. азъ терплю вамъ, азъ сътворихъ, (-)[3] азъ послаблю, азъ подымꙋ и спасꙋ вы. Комꙋ мѧ оуподобисте, видите оухитрисѧте прельщающесѧ слагающеи злато из мѣха. и сребро въ превѣсѣнахъ мѣрѧще въ мѣрꙋ. (-)[4] наемъши златарѧ сътвориша рꙋчнꙋю тварь, и преклонившесѧ покланѧютсѧ [емꙋ][5]. *въздвижꙋтъ а на рамѣхъ и ходѧтъ, аще же положатъ [ѧ][6] на мѣсте, (то) тꙋ лежатъ не подвижꙋтсѧ. і иже аще възопіетъ к немꙋ, то не оуслышитъ печали (его), ни спасетъ его. Помѧните сіѧ и въздохнѣте, покаитесѧ прельстившесѧ обратитесѧ сердцемъ. и помѧнѣте прьваа отъ вѣка, ꙗко азъ есмь богъ, и нѣсть ктомꙋ развѣ мене. проповѣдаѧи прежде послѣднаа, прежде даже не бꙋдетъ (ти абіе събꙋдꙋтсѧ)[7], и рекохъ. весь совѣтъ мои станетъ, и все елико

Глава 46

1 Впав Вил, і Дагон розбитий, їхні різьблення стали для звірів і для скотини. Візьміть їх зв'язаними, як тягар для струдженого, **2** і слабого, і голодного, і того, що немає сили, разом, які не зможуть спастися від війни, бо вони приведені були полоненими. **3** Послухайте мене, доме Якова, і ввесь останок ізраїльський, підняті від лона і напоумлені від дитинства **4** до старості! Я є! І аж доки не постарієтеся, то Я є! Я вас терплю! Я зробив! Я стерплю! Я підніму і вас спасу! **5** До кого ви Мене уподібнили? Гляньте. Ви схитрили, обманюючись, **6** ви, що складаєте золото з калитки і срібло на вазі міряєте в міру, що найняли золотаря, зробили ручне діло, і схилившись поклоняєтеся йому. **7** *Беруть їх на рамена і ходять, якщо ж його поставлять на місце, то там лежать, не порушаться. І того, хто лиш до нього закричить, то не почує його болю ані його не спасе. **8** Згадайте це і застогніть, покайтеся обмануті, поверніться серцем **9** і згадайте перше від-віку, що Я є Бог, і немає більше, за винятком Мене! **10** Який сповістив найперше останнє, раніше ніж воно тобі станеться, вони зразу збудуться. І Я сказав: Вся моя рада стоятиме і все,

вар. 6

що Я враджу, вчиню! **11** Гарний зі сходу птах і з землі здалека, про них же Я врадив, сказав і привів, придбав і зробив, привів його і добрим вчинив його шлях. **12** Послухайте мене, ви, що згубили серце, що далекі від праведності! **13** Я наблизив мою праведність – і не віддаляйтеся, і не зволікатиму спасіння, що від Мене. Я дав спасіння у Сіоні Ізраїлеві на прославу.

совѣщаю сътворю. добра ѿ востокъ птица, и ѿ земля издалеча о нихже совѣщахъ. глахъ, и приведохъ. стяжахъ, и сътворихъ [приведохъ и, и благоугодихъ путь его][8]· Послушайте мене погубльшеи срце далнїи ѿ правды. приближихъ правду мою, [и не удаляйеся][9] и спсенїе еже ѿ мене не умедлю. дахъ в сїонѣ спсенїе иилю въ прославленїе·

Глава 47

1 Зійди, сядь на землі, дівчино, вавилонська дочко. Війди в темряву, халдейська дочко, бо не додаси більше називатися молодою і юною. **2** Візьми жорна, змели муку. Відкрий твоє покриття, відкрий сивину, відкрий ноги, перейди через ріки. **3** *Хай відкриється твій сором. Хай явними стануть твої зневаги. Заберу від тебе праведне, більше не передам людям. **4** Сказав той, що тебе спас. Господь Саваот – його ім'я. Святий ізраїльський. **5** Сядь впокорена, ввійди в темряву, халдейська дочко, більше не назвешся силою царства. **6** Я розгнівався на мій народ, опоганив моє насліддя. Я ж подав їх у твої руки, ти ж не дала їм милосердя, ярмо старця ти зробила дуже тяжким. **7** *І ти сказала: Навіки буду тобою володіти. Ти не подумала про це у своєму серці ані не згадала останнє. **8** Тепер же послухай це ти, що впевнена сидиш юною, що говориш у своєму серці: Я є, і іншої немає. Не сидітиму вдовою і не спізнаю сирітства. **9** *Тепер же ті оба прийдуть на тебе нагло, в одному дні. Вдівство і бездітність нагло прийде сильно на тебе твоїм чаклунством і силою твоїх ворожбитів **10** в надії твоєї злоби. Бо ти сказала: Я є, і іншої немає. Знай, що знання цих і твоя розпуста буде тобі на сором. І ти сказала своїм серцем: Я є, і немає іншої. **11** І на тебе прийде знищення, і не пізнаєш, прірва, *і* ти впадеш до неї. І на тебе прийде біль, і не зможеш бути чистою. І нагло прийде на тебе знищення, і не взнаєш. **12** Отже, тепер встань з твоїми чародіями і з численними твоїми чарами, чого ти навчилася від молодості. Чи зможуть вони тобі допомогти **13** трудися у твоїх радах? Хай стануть і спасуть тебе астрологи неба, ті, що дивляться на звізди, щоб тобі сповістити, що має на тебе найти. **14** Ось всі згорять вогнем, як ріща, і не спасуть своєї душі від полум'я. Бо маєш вугілля вогню, щоб на них сісти. **15** Вони будуть тобі поміччю, ти трудилася у твоїй переміні від твоєї молодості.

нау. 3

апо. 18

ниж. 51

Глва, мз·

Сниди сяди на землй дѣво дщй вавѵлона. вниди въ тму дщй халдеиска, яко не приложиши к сему прозыватися млада и юна. возмй жерновы смелй муку. ѿкрый покровъ твой, ѿкрыи сѣдины възсучй голени преидй рѣки. *ѿкрыется студенїе твое, явятся укоризны твоя, праведное ѿ тебе възму, ксему не предамъ члком. рече избавивый тя гь саваѡдъ, имя ему стый иилевъ. сяди умилена, вниди въ тму дщй халъдѣиска, ксему не прозовешися крѣпость црству. разгнѣвахся на люди моя, [ѡсквернихъ][1] причастїе мое. азъ [же][2] подах [я][3] в руку твою, ты же не да имъ мати, старечь ярем ъ утяжчила еси ѕѣло. *и рекла еси, въ вѣкъ буду владуща (тобою). не помыслила еси сего въ срцы своемъ, ни помянула еси послѣднїи· нинѣ же слыши се юная сѣдящаа уповающаа. глющаа въ срцы своемъ, азъ есмь и нѣсть иноя. не сяду вдовою, и не познаю сиротъства. *нинѣ же (ѡбое то на тя прїидетъ внезапу)[4] въ єдинъ днь, вдовство и бесчадїе. прїиде внезапу на тя волшебъством твой, и крѣпостїю волхвъ твоихъ ѕѣло надѣянїемъ ѕлобы твоея· ты бо рече азъ есмь и нѣсть иноя, вѣжь яко смышленїе сихъ, и блуженїе твое будетъ тебѣ срамъ. и рече срцемъ своимъ, азъ есмь и нѣсть иноя. и прїидетъ на тя пагуба, и не увѣси пропасти (-)[5] упадешися в ню. и прїидетъ на тя печаль и не възможеши чиста быти, и прїидетъ на тя внезапу пагуба и не увѣси. стани (убо) нинѣ съ волхвы твоими, и съ многими чары твоими, имже ся научи изъ юна (-)[6], аще възмогутъ (ти) помощи, трудися в совѣтехъ своихъ· да станутъ и спасутъ тя звѣздочетцы нбси, смотрящеи звѣздъ да ти совѣстятъ, чесому есть на тя прїити. се вси яко хврастїе огнемъ погорятъ, и не ѿимутъ душа своея ѿ пламене, яко имаши главня огнены сѣсти на нихъ. сїи буду тебѣ помощъ, трудися въ преложенїе

наоу г

апока ӣі

нж на

твое ѿ ю́ности (твоеѧ). ч҃лкъ самъ сѧ прельститъ, тебѣ же не бꙋдетъ (сп҃сителѧ)[7]·

Г҃ла, м҃и·

Слыши сїѧ доме і҆а́ковль, прозва́нїи и҆́менемъ і҆и҃левы̑ і (и҆зше́дшеи и҆зъ і҆ꙋ́ды)[1]. кленꙋщеисѧ именемъ г҃а б҃а і҆и҃лева, поминаю́щеисѧ не съ и҆стинною ни съ пра́вдою, и҆ придержа́щїисѧ и҆мени гра́да ст҃го, и҆ къ б҃ꙋ і҆и҃левꙋ оу҆твержа́ющесѧ· г҃ь саваѡ́дъ и҆мѧ є҆мꙋ· Пре́ваа [лѣта][2] совѣстихъ, і̑ и҆зъ оу҆стъ моихъ и҆зы́иде, и҆ слы́шано бысть. внезапꙋ сътворихъ и҆ наиде. (вѣдѧ)[3] ꙗ҆́ко жестокъ є҆си, и҆ жила желѣзна вы́ѧ твоѧ, и҆ чело твое мѣдано. и҆ совѣстихъ ти прьваѧ, прежде пришествїа на́ тѧ, (и҆) слы́шано тебѣ сътворихъ. не рцы̀ ꙗ҆́ко кꙋмиры мнѣ сътвориша (сїѧ), и҆ не рцы̀ ꙗ҆́ко и҆зваѧнїи и҆ слїѧнїи заповѣдаша мнѣ. слы́шасте все (вы̀ и҆)[4] не разꙋмѣсте. но и҆ слы́шано тебѣ сътворих новаѧ ѿ нн҃ѣ є҆мꙋже быти, и҆ не рече нн҃ѣ бꙋ́де а҆ не прежде, и҆ не въ прьвыѧ дн҃и слы́ша є҆си се. не рцы ꙗ҆́ко (-)[5] вѣдѣ сїѧ, ни вѣдѣлъ є҆си, ни разꙋмѣлъ є҆си (-)[6] и҆сперва, нѣси ѿврьзлъ (оу҆шїю своє́ю)[7]. вѣдѣхъ бо ꙗ҆́ко похꙋла̀ похꙋлиши, и҆ беззако́нникъ є҆ще ѿ чрева прозовешисѧ. и҆мени моего ра́ди покажꙋ ти ꙗ҆рость мою, и҆ сла́внаѧ моѧ наведꙋ на́ тѧ, да не потреблю̀ тебе. се̑ прода́хъ тѧ не сребра̀ ра́ди и҆збрах же тѧ ис пе́щи оу҆бо́жества. мене ра́ди сътворю̀ ти ꙗ҆́ко мое и҆мѧ ѡ҆скверна́єсѧ, *и҆ сла́вы (своеѧ)[8] и҆номꙋ не дамъ· Послꙋшаи мене і҆а́кове (-)[9] і҆и҃лю є҆гоже а҆зъ призыва́ю *а҆зъ є҆смь прьвыи, [-][10] а҆зъ (же) є҆смь въ вѣкы. и҆ рꙋка̀ моѧ ѡ҆снова̀ землю, и҆ десни́ца моѧ оу҆тверди н҃бо. призовꙋ ѧ҆̀ и҆ ста́нꙋтъ вкꙋпѣ, и҆ съберꙋтсѧ вси и҆ оу҆слы́шатъ. кто и҆мъ съвѣститъ сїѧ, люба́ тѧ сътворихъ волю твою въ вавѵлонѣ, взѧ́ти (племѧ)[11] халде́иско. а҆зъ г҃лахъ, а҆з възвахъ, (и҆)[12] привѣдохъ и҆, и҆ оу҆годи пꙋть є҆го. приствꙋпите къ мнѣ и҆ слы́шите сїѧ, и҆сперва нѣсмь ѿтаи гл҃алъ. (ѿ того часꙋ прьвеи неже были, то)[13] тꙋ бѣхъ· И҆ нн҃ѣ г҃ь посла̀ мѧ, и҆ дх҃ъ є҆го· Таꙗ҆ко г҃лє г҃ь, и҆зба́вивыи тѧ ст҃ыи і҆и҃левъ. а҆зъ є҆смь (г҃ь) б҃ъ твои, наказа́ тѧ ꙗ҆коже ѡ҆брѣсти тебѣ пꙋ҆ по немꙋже поидеши (-)[14]. и҆ а҆ще бы послꙋшалъ заповѣдїи мои, то былъ бы оу҆бо а҆ки рѣка мирѣ твои и҆ пра́вда твоа ꙗ҆ко волна̀ морьскаа и҆ было бы оу҆бо ꙗ҆ко песо̑ сѣмѧ твое̑, і҆ и҆счадїа чрева твоего ꙗ҆ко перстъ земнаа. и҆ нн҃ѣ не потребишисѧ ни погибне і҆мѧ твое̑ предо мно́ю. *и҆-

вы̑ м҃в

вы̑ д҃і и҆ м҃д

а҆пока̑ и҃і

Людина сама себе обманить, в тебе ж не буде спасителя.

Глава 48

1 Послухай це, доме Якова, названі іменем Ізраїля, і що вийшли з Юди, які клянетеся іменем Господа Бога ізраїльського, згадуючи не з правдою ані з праведністю, **2** і що держитеся святого імені міста і скріплюєтеся до Бога ізраїльського. Господь Саваот – йому ім'я. **3** Перші роки Я сповістив, і вийшло з моїх уст, і відомим стало. Нагло Я зробив – і надійшло. **4** Знаю що ти є тяжкий, і залізна жила – твоя шия, і твоє чоло мідне. **5** І Я тобі сповістив давнє, скоріше ніж на тебе надійде, і Я зробив тобі відомим. Не кажи, що: Ідоли мені це зробили. І не скажи, що: Різьблені і вилиті мені заповіли. **6** Ви почули все і не зрозуміли. Але і відомим зробив Я тобі нове віднині, те, що має статися, і ти не сказав: **7** Тепер стається, а не раніше, і не в попередніх днях ти це почув. Не кажи, що: Я це побачив. **8** Ти ані не взнав ані не зрозумів, від початку ти не відкрив своїх вух. Адже я пізнав, що хулячи похулиш, і ще з лона назвешся беззаконником. **9** Задля мого імені покажу тобі мій гнів і наведу на тебе моє славне, щоб Я тебе не вигубив. **10** Ось Я тебе продав не задля срібла, вирвав же тебе з печі бідноти. **11** Задля Мене зроблю тобі, бо моє ім'я опоганюється, *і свою славу іншому не дам. **12** Послухай мене, Якове, Ізраїлю, якого Я кличу. *Я є перший, я ж є навіки, **13** і моя рука заснувала землю, і моя правиця скріпила небо. Покличу їх, і разом стануть, **14** і всі зберуться і почують. Хто їм це сповістив? Люблячи тебе, Я виконав твою волю на Вавилоні, щоб забрати халдейське плем'я. **15** Я сказав, я покликав і я його привів і дав, щоб пощастило йому в дорозі. **16** Приступіть до мене і послухайте це. Не потайки, від початку Я заговорив. Від того часу, скоріше ніж були. То там Я був. І тепер Господь послав мене і його дух. **17** Так говорить Господь, що тебе спас, Святий ізраїльський: Я є Господь Бог твій. Я тебе скартав так, щоб ти знайшов дорогу, по якій підеш. **18** І якщо б ти послухався моїх заповідей, отже, ти був би як ріка, *а* твій мир і твоя праведність як морська хвиля. **19** І, отже, твоє насіння було б як пісок і потомки твого лона як порох землі. І тепер не будеш вигубленим ані не згине твоє ім'я переді Мною. **20** *Вийди з Вавилону, втікаючи від халдеїв. Голос радості сповістіть. І хай це буде відоме. Сповіс-

вищ. 42

вищ. 14 і 44

апо. 18

мой2. 17
мой4. 20
пс. 77
і 104
муд. 11
кор1. 10
ниж. 57

тіть аж до кінця землі, говоріть, що: Господь спас свого раба Якова. **21** *І якщо вони будуть спрагнені, Він приведе їх у пустиню і виведе їм воду з каменя. Розвалиться камінь, і вода потече, і питиме мій народ. **22** *Безбожні не мають радіти, – говорить Господь.

Глава 49

ниж. 52
вищ. 42
дія. 13
кор2. 6
апо. 7

1 Послухайте мене, острови, і сприймайте країни. Через довгий час підніметься, – говорить Господь. Від лона моєї матері Він назвав моє ім'я **2** і поклав мої уста, наче гострий меч, і сховав мене під покровом своєї руки, і поклав мене, як вибрану стрілу, і сховав мене у своїм сагайдаку. **3** І Він мені сказав: *Ти є моїм рабом, Ізраїле, і в тобі прославлюся. **4** Я ж сказав: Даремно і марно я трудився, і на ніщо віддав я мою силу. Через це мій суд перед Господом, і мій труд перед моїм Богом. **5** І тепер так говорить Господь, що мене створив з лона собі рабом, щоб зібрати Якова, Ізраїля. До нього зберу, і прославлюся перед Господом, і мій Бог буде мені силою. **6** І Він мені сказав: Великим тобі є називатися моїм рабом, щоб підняти племена Якова та повернути останки ізраїльські. *Ось я тебе поставив на завіт родам і на світло народам, щоб ти був спасителем аж до кінців землі. **7** Так говорить Господь, що спас тебе, Бог ізраїльський: Освятіть того, що хулить його душу, чинить мерзенне в народах княжих рабів. Царі його побачать, і втануть князі і йому поклоняться задля Господа. Бо вірним є Святий ізраїльський і той, що тебе вибрав. **8** Так говорить Господь: *Я тебе вислухав у сприйнятний час, і Я тобі допоміг у день спасіння, і я дав тебе, і поклав тебе на вічний завіт народам, щоб впорядкувати землю і успадкувати насліддя пустині. **9** Він той, що говорить тим, що в кайданах: Вийдіть, відкрийтеся ви, що в темряві. Вони пастимуться на всіх дорогах, і їхнє пасовисько на всіх стежках. **10** *Вони не зголодніють, ані не будуть спрагнені, ані не поб'є їх спека ані сонце, але Той, хто милує їх, потішить і поведе їх через джерела вод. **11** І перетворю всяку гору на дорогу і всяку стежку їм на пасовисько. **12** Ось ці здалека прийдуть, ці з півночі, а ці з моря, а інші з перської землі. **13** Радійте небеса і ввеселися земле! Хай гори видадуть веселість і горби радість, бо Бог помилував свій народ і потішить покірних свого народу! **14** Сіон же сказав: Господь мене поки-

зы́йди ѿ вавѵ́лона бѣжа ѿ халде́и. гла́ ра́дости совѣсти́те и̑ да слы́шано сі́е бꙋ́де, возвѣсти́те да́ до послѣ́днїй земли. гли́те [ꙗ̑ко][15] і̑зба́вилъ є̑ гь раба̀ своѐ і̑а́кова. *и̑ а́ще вожа́ждꙋ в пꙋсты́ни приведе́ и̑ (и̑) во́дꙋ і̑с ка́мени і̑зведе́ и̑мъ, расадѣ́ся ка́мень и̑ потече́ вода̀ и̑ пі́ю лю́дїе мои̑. нѣ́тъ *ра́доватися нечести́вымъ гле́ гь·

є̑ мо ӟі
д҃ мо к
ψло ѻз
и̑ рд
мꙋро аі
а̑ кри і
ни из

Гла́, мд·

Послꙋ́шайте менѐ о̑строви, и̑ внима́йте страны̀. вре́менемъ до́лгомъ ста́вися, гле́тъ гь. ѿ чре́ва мтре моєа̀ наречѐ и̑ма мое̑. и̑ положи оу̑ста̀ моа̀ ꙗ̑ко ме́чь о̑стръ. и̑ по̀ покро́вомъ рꙋки̑ своеа скры̀ ма. [и̑][1] положи ма ꙗ̑ко стрѣлꙋ и̑збра́ннꙋ, и̑ в тꙋлѣ своемъ скры̀ ма. и̑ ре́ ми, *ра́бъ мои єси ты і̑илю, и̑ в тебѣ прославлюся· (-)[2] а́зъ (же) реко́хъ, вотще трꙋди́хся и̑ всꙋе, и̑ ни в чесо́мъже да́хъ крѣ́пость мою. сего ради сꙋдъ мои пре гмъ, и̑ трꙋдъ мои пре бмъ моимъ· И̑ нн҃ѣ тако гле́тъ гь, създа́вый ма ѿ чре́ва раба̀ себѣ, ꙗ̑ко събра́ти і̑а́кова, (-)[3] і̑илꙗ к немꙋ съберꙋ. и̑ просла́влюся пре гмъ, и̑ бгъ мои бꙋдетъ мнѣ крѣ́пость· И̑ ре́ ми, ве́лїе ти єсть ꙗ̑ко прозватися рабꙋ моемꙋ, ꙗ̑ко въставити племена і̑а́ковлꙗ, и̑ (о̑ста́нки)[4] і̑илвы о̑братити· *Се́ дахъ та [въ завѣ́ ро́домъ и̑][5], въ свѣтъ ꙗзы́комъ, ꙗ̑ко быти тебѣ спсꙋ даже до конца̀ землѝ· Тако гле́тъ гь, и̑збавивый та бгъ і̑илевъ. о̑стите хꙋла́щаго дш҃ꙋ єго, мерза́щаго по ꙗзы́кѡ, рабѣ кнажскїй. црїе оу̑зра́ и̑, и̑ въстанꙋ кнзи, и̑ покло́натся ємꙋ га ради. ꙗ̑ко вѣренъ єсть стый і̑илевъ і̑ и̑збра́вый та· Тако гле́тъ гь, *въ врема прїа́тно послꙋша тебѐ, и̑ въ днь спсенїа помого ти. (и̑ сътвори та), и̑ да та въ завѣ (вѣчный) страна̀. ꙗ̑ко оу̑стро́ити землю, и̑ наслѣдити наслѣдїе пꙋстына. глю́ще оу̑никѡ и̑зыидѣте, (-)[6] и̑же въ тмѣ ѿкрыитеса. [-][7] на всѣ пꙋте напасꙋтса, и̑ на всѣхъ стезѧ пажить и̑. *не възалчю ни въжаждꙋ, ни поразй и̑хъ зной, ни слнце· Но милꙋа и̑хъ оу̑тѣшитъ, и̑ сквозѣ и̑сто́чники водныа проведе́тъ а̑. и̑ положꙋ всакꙋ горꙋ в пꙋть, и̑ всакꙋ стезю на паствꙋ и̑· Се сїи и̑здале́ча прїидꙋ, сїи ѿ сѣвера, а̑ о̑нїи ѿ мо́ра, а̑ дрꙋзїи ѿ землѧ̀ персків· Радꙋйтеса не́беса, и̑ весели́са земла. да ѿвръзꙋтъ горы веселїе [и̑ хо́лми ра́дость][8], ꙗ̑ко поми́лова бгъ люди сво́а, и̑ смире́нныа лю́дїи своихъ оу̑тѣшитъ· Рече же сїонъ, о̑стави ма гь, и̑ [бгъ][9] забы̀ ма. єда̀ забꙋдетъ мати о̑тро́ча

ни на
бы мв
дѣа гі
в кри в
апока з

свое, ꙗко не помиловати исчадїя чрева своего. аще же и забудетъ то жена, но азъ не забуду тебе глаголетъ Гь. Се в руку моею въписахъ (грады твоя)[10], и предо мною еси при́но. и въскорѣ въздградишися имиже разорися. и потребившеи тя (изыидутъ ис тебе)[11]. *Въздвигни окрестъ очи твои и вижди вся, се събрашася и прїидоша к тебѣ. Живъ азъ глаголетъ Гь, ꙗко вся я облечеши. и възложиши на ня ꙗко утварь невѣстьску. ꙗко (и) пустаа твоя и расыпанаа и падшаася, нынѣ утѣснѣютъ ѿ вселившихся. и удалятся ѿ тебе смирившеи тя. Рекутъ бо въ уши твои снове твои ихъже погуби, тѣсно (намъ есть)[12] мѣсто, сътвори ми мѣсто да ся вселю. И речеши въ срдцы своемъ, кто ми породи я, (кто ли я въскорми мнѣ, азъ бо безчадъ, и въ вдовствѣ)[13] остахъ единъ. сїи же мнѣ гдѣ быша. тако глаголетъ Гь. Се въздвигну въ страны руку мою, и въ острова (-)[14] знаменїе мое. и прїимутъ сны твоя в лонѣ, (и) дщери (-)[15] твоя на плещу возмутъ. и будутъ цре доителе твои, и княгиня кормителе твои. (и) до земля ницы поклонятся ти ся, и прахъ ногу твоею оближутъ. и увѣси ꙗко азъ Гь (Бъ) и не [посрамятся уповающеи на мя][16]. Еда возметъ кто ѿ щуда плѣнъ, (или)[17] аще кто плѣнитъ неправеднѣ спасется ли ся. [зане][18] тако глаголетъ Гь. Аще кто плѣнитъ щуда да поиметъ плѣнъ, прїемля же ѿ крѣпкаго спасется ли ся. Азъ же прю твою разсужю, и азъ сны твоя избавлю. и (зализшїи тебе изъядятъ)[19] плоть свою, і испїютъ ꙗко вино ново кровь свою, и упїются. и увѣсть вся плоть, ꙗко азъ избавивыи тя, и поемляи крѣпость іаковлю.

нув і Господь забув про мене. **15** Чи матір забуде про свою дитину, щоб не помилувати дітей свого лона? Якщо ж і жінка її забуде, але Я тебе не забуду, – каже Господь. **16** Ось у моїх руках Я вписав твої міста, і є ти постійно переді Мною. **17** І ти швидко будеш відбудований тими, якими ти був знищений, і ті, що тебе спустошили, вийдуть з тебе. **18** *Підніми довкруги твої очі і поглянь на всіх, ось зібралися і прийшли до тебе. Я живу, – говорить Господь, – бо ти зодягнеш всіх їх, і покладеш на них, наче прикрасу невістки. **19** Бо і твоє спустошене і розсипане, і те, що впало, тепер тісними будуть від тих, що поселилися. І віддаляться від тебе ті, що тебе впокорили. **20** Бо скажуть до твоїх вух твої сини, яких ти втратив: Тісним є нам місце, зроби мені місце, щоб поселився я. **21** І скажеш у своєму серці: Хто мені їх породив, хто ж їх мені викормив? Я ж бездітна і в вдівстві самою осталася. Ці ж у мене звідки є? **22** Так говорить Господь: Ось Я підніму мою руку на країни і мій знак на острови, і одержать твоїх синів в лоні, і візьмуть твоїх дочок на рамена, **23** і царі будуть твоїми годувальниками і княжні – твоїми годувальницями. І поклоняться тобі ниць до землі, і полижуть порох твоїх ніг. І ти пізнаєш, що я Господь Бог! І не завстидаються ті, що на Мене надіються. **24** Чи забере хто здобич від великана? Або, якщо хто неправедно візьме в полон, чи спасеться? **25** Тому що так говорить Господь: Якщо хтось візьме велетня в полон, хай забере здобич. Хто ж бере від сильного, чи він спасеться? Я ж розсуджу твоє змагання і Я спасу твоїх синів. **26** І ті, що тобі вчинили зло, з'їдять своє тіло і вип'ють свою кров, як нове вино, і уп'ються. І впізнє всяке тіло, що Я – Той, що тебе спас, і піднімаю силу Якова.

ниж. 60

Гла, н҃.

Тако глаголетъ Гь. (сїя)[1] книги ѿпущенїя мтре вашея, имиже ѿпустихъ ю. или кому во долгъ продахъ вы, се грѣхи своими продастеся. и безаконїи ради вашихъ ѿпустихъ матерь вашу. что ꙗко прїидохъ и не бѣше члка, позвахъ и не бѣ послушающаго. *да или не можетъ рука моя избавити, или не могу ѿяти. Се запрещенїемъ (своимъ)[2] искажю море, и положу рѣки пусты. і иссхнутъ рыбы ихъ не сущи водѣ, и умрутъ жаждею. и облеку нбо въ тму, и положу аки вретище одежду его. Гь даде ми ꙗзыкъ наученїя, ꙗкоже разумѣти

Глава 50

1 Так говорить Господь: Це книги відпуску вашої матері, якими Я її відпустив. Чи Я вас продав комусь за борг? Ось ви своїми гріхами продалися, і задля вашого беззаконня Я відпустив вашу матір. **2** Що ж, що прийшов я – і не було чоловіка. Я покликав – і не було того, хто слухав. *Чи ж моя рука не може спасти або чи не можу вирвати? Ось спустошу море своєю погрозою і покладу ріки пустими, і їхні риби висохнуть від того, що немає води, і помруть від спраги. **3** І вдягну небо в темряву, і поставлю, як мішковину, його одежу. **4** Господь дав мені язик напоумлен-

мой4. 11
ниж. 59

ня, щоб пізнати, коли в часі треба сказати слово. Він поклав мене вранці, приклав мені вухо, щоб слухати. **5** І господнє напоумлення відкриває мої вуха, я ж не спротивлюся ані не говоритиму проти. **6** *Я дав свій хребет на рани, і мої щоки на удари, а моє лице я не відвернув від сорому опльовування. **7** І Господь був мені помічником. Через це я не засоромився, але поклав своє лице як твердий камінь, і пізнав, що не завстидаюся, **8** *бо наближається Той, хто мене оправдав. Хто той, що судиться зі мною, хай стане проти мене? І хто той, що судиться зі мною? Хай наблизиться до мене? **9** Ось Господь мені поможе, Хто мені вчинить зло. Ось всі ви постарієтеся як одіж, і поїсть вас як міль. **10** Хто у вас боїться Господа? Хай послухає голос його раба? Хто ходить в темряві і немає в них світла, покладіть надію на господнє ім'я і скріпіться в Бозі. **11** Ось всі ви розпалюєте вогонь і скріплюєте полумінь. Ходіть світлом вашого вогню і полум'ям, який ви розпалили. Через Мене це вам сталося, заснете в смутку.

мат. 26

рим. 8

(въ врємѧ) єгда лѣпо єсть рещи слово. положи мѧ заоутра, приложи ми оухо слышати. и наказаніє гнє ѿверзає [оуши мои][3], аз же не съпротивлюсѧ, ни противꙋ глю. *хребетъ (свои)[4] дахъ на раны, [и][5] ланитѣ мои на заоушеніє, и лица своєго не ѿвратихъ ѿ стꙋда заплеваніѧ. и гь помощникъ ми бысть, сего ради не оусрамихсѧ. но положихъ лицє свое аки твердъ камыкъ, и разꙋмѣхъ ѩко не имамъ постыдитисѧ, *занє приближаєсѧ оправдавыи мѧ. Кто прѧисѧ съ мною, да съпротивитсѧ мнѣ (-)[6]. и кто прѧисѧ съ мною, да приближисѧ къ мнѣ. Сє гь поможетъ ми, кто озлобитъ мѧ. сє вси вы ѩко риза обешаєте, и ѩко моль изъѣстъ вы. кто въ васъ боѧисѧ га да послꙋшаєтъ гласа отрока єго. ходѧщеи въ тмѣ [и][7] нѣсть в нихъ свѣта. надѣитесѧ на имѧ гнє, и оутвердитесѧ о бзѣ. Се вси вы огнь раждизаєте, и оукрѣплѧєте пламєнь. ходите свѣтомъ огнѧ вашего, и пламенемъ єгоже ражегосте. мене ради быша сїа вамъ, в печали оуспнете.

мф кѕ

рим и

Глава 51

1 Послухайте мене, ви, що ідете за правдою і шукаєте Господа, погляньте на твердий камінь, який ви висікли, і на яму ставу, який ви викопали! **2** Погляньте на Авраама, вашого батька, і на Сарру, що вас породила! *Бо він був один, і Я його покликав, і поблагословив його, і полюбив його, і помножив його. **3** І тебе тепер потішу, Сіоне, бо Я потішив все твоє пустинне, і поставлю її пустиню, як господній рай. В ній знайдуть радість і веселість, визнавання і голос похвали. 5 Послухайте мене, мій народе, послухайте і царі! Послухайте мене! Бо закон вийде від мене і мій суд на світло країн. **5** Моя праведність швидко наближається, моє спасіння вийде, і країни надіються на моє рамено. Мене терплять острови, і надіятимуться на моє рамено. **6** Підніміть до неба ваші очі і погляньте на землю вдолі, бо небо скріпилося як дим, і земля постаріється як одіж, а *ті, що живуть на землі, вимруть так, як і ці. Спасіння ж моє буде навіки, і моя праведність не забракне. **7** Послухайте мене, ви, що знаєте суд, мій народе, в кого мій закон у вашому серці. Не бійтеся впокорення людей і не підкоряйтеся за їхніми хулами. **8** Бо як одіж постаріє роками і як сукно буде з'їджене міллю. А моя праведність буде на віки, а мій спаситель в рід і рід. **9** Встань! Встань, Єрусали-

мой1. 12

пс. 36

Гла на.

Послꙋшаите менє наслѣдꙋющеи правдꙋ, и възыскающеи га. възрите на твердыи камыкъ, иже иссѣкосте. и в раздоль потока иже ископасте. възрите на авраама ѿца вашего, и на саррꙋ породившꙋю вы. *ѩко єдинъ бѣ и призвахъ и, и блгвихъ и, и възлюбихъ и, и оумножихъ и. и тѧ нынѣ оутѣшꙋ сіоне, (-)[1] оутѣшихъ (бо) вса (твоѧ пꙋстынѧ)[2]. и поставлю пꙋстынѧ єго ѩко раи гнь. радость и веселіє обрѧщꙋтъ в неи, исповѣданіє и гласъ хваленіѧ. Послꙋшаите менє (людіє мои послꙋшаите)[3], и цри къ мнѣ внꙋшите, ѩко законъ ѿ менє изыидетъ, и сꙋдъ мои на свѣтъ странамъ. приближаєтсѧ скоро правда моѧ, (-)[4] изыидетъ спсеніє мое, и къ мышцы моєи страны надѣютсѧ. мнѣ острови терпѧтъ, и к мышцы моєи надѣютсѧ. въздвигнѣте на нбо очи ваши, и поглѧдите по землѝ долꙋ. понеже нбо ѩко дымъ оутвердисѧ, [и землѧ][5] ѩко риза обешаєтъ, *живꙋщеи же на землѝ ѩко (и) то изъмрꙋ. спсеніє же мое въ вѣкъ бꙋдетъ, [и правда][6] моѧ не оскꙋдѣетъ. Послꙋшаите мене вѣдѧщеи сꙋдъ, людіє мои имже законъ мои въ срцы вашемъ. не боитесѧ оукореніѧ члча, и по хꙋленїю ихъ не покарѧитесѧ. ѩко риза бо обешаєтъ лѣтомъ, и ѩко сꙋкно изъѣстсѧ мольми. а прав-

а мо вї

ѱлѡ лѕ

да моѧ̀ въ вѣ́ки бꙋ́детъ, (и҆ сп҃съ)[7] мои въ ро́дъ (и҆) ро́дъ· въста́ни въста́ни і҆ер҃лиме, и҆ ѡ҆́блецисѧ въ крѣ́пость мы́шца своеѧ. въста́ни ꙗ҆́ко в нача́токъ д҃не, ꙗ҆́ко ро́дъ вѣ́чныи. не́си ли ты (побѣди́лъ го́рдаго, и҆ оу҆ꙗ҆́звилъ ѕмі́ѧ. *не ты ли) посꙋши мо́ре, во́дꙋ бе́здны мно́жество. и҆́же положи глꙋби́ны мо́рьскїа въ пꙋ́ть прохо́дныи, и҆збавле́ным и҆ ѿꙗ҆́тымъ. гп҃ъ бо възвра́тѧсѧ, и҆ прїи҆дꙋтъ въ сїѡ́нъ съ ра́достїю, и҆ съ весе́лїемъ вѣ́чнымъ. на главѣ̀ бо и҆́хъ весе́лїе и҆ хвала̀, и҆ ра́дость прїиметъ ѧ҆̀. ѿбѣже болѣзнь и҆ печа́ль и҆ въздыха́нїе· а҆́зъ е҆́смь а҆́зъ е҆́смь оу҆тѣша́ѧи тѧ. разꙋмѣ́и кого бл҃го страхова́вшисѧ оу҆боѧ чл҃ка смр҃тна и҆ сн҃а чл҃ча, и҆́же ꙗ҆́ко трава̀ посо́хша. и҆ забы̀ б҃а създавшаго тѧ, сътво́ршаго нб҃о, и҆ ѡ҆снова́вшаго зе́млю. и҆ боꙗ҆́шасѧ пр҃но всѧ̀ д҃ни лица̀ ꙗ҆́рости стꙋжа́ющаго тебѣ· ꙗ҆́ко бо и҆зво́ли (оу҆годи́ти)[8]. и҆ н҃нѣ гдѣ ꙗ҆́рость стꙋжа́ющаго тебѣ. сп҃са́ющꙋ бо сѧ тебѣ, не ѡ҆ста́нетъ ни премедли́· ꙗ҆́ко а҆́зъ б҃ъ твои. смꙋща́ѧи мо́ре, и҆ възглаша́ѧи во́лны е҆го. г҃ь савао́дъ и҆мѧ мнѣ. положꙋ словеса̀ моѧ̀ въ оу҆стѣ́хъ ти, и҆ подъ сѣ́нїю рꙋкѝ моеѧ покры́ю тѧ, е҆ю́же поста́вихъ нб҃о, и҆ ѡ҆снова́хъ зе́млю. и҆ [речетъ][9] сїѡ́нъ, *лю́дїе мои е҆стѐ вы. въста́ни въста́ни въскреснѝ і҆ер҃лиме, и҆спи́выи ча́шꙋ ꙗ҆́рости ѿ рꙋкѝ гн҃ѧ· ча́шꙋ бо разоре́нїѧ (и҆спи́тїе)[10] ꙗ҆́рости и҆спѝ, і и҆стощѝ. и҆ не бы́сть оу҆тѣша́ѧи тебѐ ѿ всѣ́хъ ч҃дъ твои́хъ ꙗ҆́же породи. и҆ не бы́сть подъе́млющаго рꙋкѝ твоеѧ, ни ѿ всѣ̀ сн҃овъ твои́хъ ꙗ҆́же възнесе. *двое́ се сꙋпротивлѧютсѧ тебѣ. кто сѧ пожалитъ с тобо́ю. раскаже́нїе, и҆ съкрꙋше́нїе, гла́дъ, и҆ ме́чь· кто тѧ оу҆тѣшитъ. сн҃ове ли (-)[11] и҆́же не посты́жни сѣдѧ́щеи на кра́и всемꙋ и҆схо́дꙋ. ꙗ҆́ко зе́лїе в полы ва́рено, и҆́же и҆спо́лнь ꙗ҆́рости гн҃ѧ, расы́пани г҃мъ бм҃ъ· Сего ради (нарече́сѧ)[12] смире́нъ, и҆ пїѧ́нъ не вино́мъ. та́ко гл҃етъ г҃ь б҃ъ, сꙋдѧ́и лю́демъ свои́мъ. се взѧ́хъ ѿ рꙋкѝ твоеѧ ча́шꙋ расыпа́нїѧ, (и҆спитїе)[13] ꙗ҆́рости [моеѧ][14], и҆ не прило́жиши ксемꙋ пи́ти е҆ѧ̀. и҆ вложꙋ ѧ҆̀ в рꙋцѣ̀ преѡ҆бидѣ́вшихъ тѧ, и҆ смири́вшихъ тѧ, и҆́же рекоша д҃ши твое́и. преклони́сѧ да мине́мъ, и҆ положи ра́вно землѝ пле́щи свои, кро́мѣ ми́моходѧ́щихъ·

ме, і зодягнися в силу свого рамена. Встань як на початку дня, як вічний рід. Чи не ти переміг гордого і зранив змія? *Чи не ти **10** висушив море – велику воду безодні? Той, що поклав морські глибини на дорогу, що перейшли визволеним **11** і спасенним. Господом бо повернуться і прийдуть до Сіону з радістю і з вічною веселістю. Бо на їхній голові веселість і хвала, і їх охопить радість. Втік біль, і смуток, і стогін. **12** Я є, я є Той, що тебе потішає. Пізнай, кого добре пошанувавши, ти злякався – смертної людини і людського сина, які наче трава висохли. **13** І ти забув Бога, що тебе створив, що створив небо і заснував землю, і ти завжди всі дні боявся лиця гніву, що тебе гнітить. Бо так як ти зволив вгодити, і тепер де гнів того, що тебе гнітить? **14** Бо як ти спасаєшся, він не залишиться ані не забариться. **15** Бо я твій Бог, що розрухує море і чинить шум його хвилями. Господь Саваот – мені ім'я. **16** Поставлю мої слова у твої уста, і покрию тебе під тінню моєї руки, якою Я поставив небо і заснував землю. І скаже Сіон: *Ти є моїм народом. **17** Піднімися! Піднімися, воскресни, Єусалиме, що випив чашу люті з господньої руки! Бо ти випив чашу знищення, напиток люті і ти випорожнив. **18** І не було того, хто потішив би тебе з усіх твоїх дітей, яких ти породив, і не було того, хто підняв би твою руку ані з усіх твоїх синів, яких ти підняв. **19** *Ці два тобі спротивляться, хто сумуватиме з тобою? Падіння і знищення, голод і меч. Хто тебе потішить? **20** Чи недосяжні ті сини, що сидять на краю всякого виходу як зілля на пів зварене, що повне господнього гніву, розсіяні Господом Богом? **21** Через це названий був впокореним і п'яний не вином. **22** Так говорить Господь Бог, що судить свій народ: Ось Я взяв чашу падіння з твоєї руки, чашу моєї люті, і більше не додаси її пити. **23** І я це вкладу в руки тих, що тебе кривдять і тебе впокорили, які сказали твоїй душі: Прихилися, щоб ми перейшли, і поклади рівно з землею свої плечі, поза тих, що проходять.

Марґінальні примітки: в҃ мѡ д҃і; в҃ї м҃д; в҃ї м҃з и҆ м҃ѕ; мой4. 14; вищ. 49; вищ. 47 і 46

Гл҃а, н҃в·

Въста́ни въста́ни сїѡ́не, ѡ҆блеци́сѧ въ крѣ́пость свою сїѡ́не, и҆ ѡ҆блеци́сѧ въ сла́вꙋ свою і҆ер҃лиме гра́де ст҃ыи, ксемꙋ не прило́житъ проити сквозѣ тѧ, и҆́же необрѣ́занъ и҆ нечистъ. (и҆) стрѧсѝ прахъ и҆

Глава 52

1 Піднімися. Піднімися, Сіоне! Зодягнися у свою силу, Сіоне, і зодягнися у свою славу, Єрусалиме – святе місто! Більше не додасть перейти через тебе необрізаний і нечистий. **2** І стряси порох і встань,

сядь Єрусалиме! Скинь кайдани своєї чаші, полонена сіонська дочко! **3** Бо так говорить Господь: Даром ви були продані і без оцінки ви були викуплені. **4** Так говорить Господь: *Мій народ перше зійшов до Єгипту, щоб замешкати там, і силою були поведені до Асирії. **5** І тепер як ви є тут? Так говорить Господь. Тому що мій народ даром забрано, дивуйтеся і плачте, – говорить Господь. *Через вас постійно хулиться моє ім'я між країнами. **6** Через це мій народ пізнає моє ім'я в тому дні, бо Я сам є. Я той, Хто говорить і прийшов **7** як час на гори, *як ноги тих, що звіщають вістку миру, як той, що звіщає добро. Бо відомим зроблю твоє спасіння, кажучи: Сіоне! В тобі царює Бог твій! **8** Бо піднявся голос тих, що тебе стережуть, і разом зрадіють голосом. Бо очі поглянуть на очі, коли Господь змилується над Сіоном. **9** Хай видадуть веселість, пустине єрусалимська! Бо помилував його Господь і спас Єрусалим. **10** І Господь покаже своє святе рамено перед всіма країнами. *І всі народи побачать спасіння нашого Бога. **11** Відійдіть! Відійдіть, вийдіть звідти, і не доторкайтеся до нечистот! Вийдіть з-посеред нього! Відлучіться, ви, що підносите господній посуд! **12** Бо не вийдете з замішанням ані не підете втечею, бо перед вами піде Господь і Той, хто вас збирає. Господь Бог ізраїльський. **13** Ось розуміє мій раб і піднесеться, і дуже прославиться. **14** Бо так як проти тебе повстануть численні, так людьми обезславиться твій вид і твоя слава синами людськими. **15** Бо так тобою дивуватимуться численні народи і царі замкнуть свої уста. *Бо тим, кому не сповіщено про нього, побачать, і ті, що не почули, зрозуміють.

(мой1. 46; єз. 36, рим. 2; нау. 1, рим. 10; пс. 96, кор2. 6; рим. 12)

Глава 53

1 Господи, *хто повірив нашому слухові? І господнє рамено кому об'явилося? **2** Ми сповістили перед ним, як поле, як корінь у спрагненій землі. В нього немає вигляду ані слави, і ми його побачили, і він не мав вигляду ані краси. **3** Але його вигляд безчесний, *він зменшений понад людських синів, людина, що в рані. І обізнаний терпіти муку, бо відвернулося його лице. Він був без честі і не вважався за щось. **4** *Цей несе наші гріхи і за нас потерпів, і ми вважали, що він є в болі, і в рані, і в біді. **5** *Він же був зраненим через наші гріхи і був мучений через наші беззаконня. Напоумлення нашого впокорення на ньому, його раною ми вилі-

(ів. 12, рим. 10; мат. 9; мат. 8, пет1. 2; кор1. 15)

въстани сѧди ієрлиме, съвлеци оузꙋ (чашꙇ)[1] своеѧ плѣненаѧ дщи сіона. ꙗко се глетъ гь, тꙋне продани бысте, и безъ цѣны избавитесѧ. Ꙗко глетъ гь. *въ єгѵпетъ снидоша людіє мои прьвое, обитати тамо, и въ асѵрію бѣдою приведошасѧ. и нн҃ѣ что зде єсте, се глетъ гь. ꙗко взѧшасѧ людіє мои тꙋне чюдитесѧ и плачитесѧ глетъ гь, *васъ ради прно имѧ мое хꙋлитсѧ въ странах. Сего ради познаютъ людіє мои имѧ мое въ (тои днь)[2], ꙗко азъ самъ єсмь, а гла, (и) прїидо ꙗко время на горы. *ꙗко нозѣ [блговѣствꙋющих]³ вѣсть мира, ꙗко блговѣствꙋѧи благостынѭ. ꙗко слышано сътворю спсеніє твое, глѧ, сіоне црствꙋет въ тебѣ бгъ [твои][4]. ꙗко гла снабдѧщих тѧ възнесесѧ, и гласомъ въкꙋпѣ възрадꙋюсѧ. ꙗко очи къ очима възрита, єгда помилꙋетъ гь сіона. да излїютъ благорадованїє (-)[5] пꙋстынѧ ієрлимлѧ, ꙗко помилова (и гь)[6], і избави ієрлима. и ꙗвитъ гь мышцꙋ свою стꙋю пре всѣми странами. *и оузрѧтъ вси [ꙗзыцы][7] (-)[8] спсеніє ба [нашего][9]. Ѿстꙋпите Ѿстꙋпите изыидѣте Ѿсюдꙋ, и нечистотамъ не прикасаитесѧ. изыидѣте Ѿ среды єго, Ѿлꙋчитесѧ възносѧщеи сосꙋды гнѧ. ꙗко не с мѧтежем изыидете, ни оубѣжанїемъ Ѿидете. поидетъ бо пре вами гь, и събираѧи вы гь бгъ іилевъ. Се разꙋмѣетъ отрокъ мои и възнесетсѧ и прославитсѧ ѕѣло. ꙗкоже (б)о въстанꙋ на тѧ мнози, тако обесславитсѧ Ѿ члкъ видѣнїє твоє, и слава твоѧ Ѿ (сновъ) члчь. Ꙗко (бо) оудивѧсѧ (о тебѣ) ꙗзыцы мнози (-)[10], и заимꙋтъ цріє оуста своѧ. *ꙗко имже не возвѣстисѧ о немъ оузрѧтъ, і иже не слышаша разꙋмѣютъ.

(и мо мѕ; єзе лѕ, крн в; наоу а, крн і; ѱло чѕ, в крн ѕ; крн бі)

Гла, нг.

Ги, *кто вѣрова слꙋхꙋ нашемꙋ, и мышца гнѧ комꙋ сѧ ꙗви. совѣстихомъ предъ нимъ ꙗко [поле][1], ꙗко корень въ земли жаждꙋщеи. нѣсть образ емꙋ ни славы. и видѣхомъ єго, и не имѣаше видѣнїѧ ни доброты. но видѣнїє єго безъчестно, *оумалено паче [сновъ члчьских][2]. члкъ въ ꙗзвѣ сыи и оумѣѧ тръпѣти мꙋкꙋ. (не)[3] Ѿвратисѧ лице єго, бе чести бысть и не въмѣнисѧ. *Сеи грѣхи наша пое млетъ, и о насъ поболѣ. и мы въмѣнихо єго въ болѣзни сꙋща и въ ꙗзвѣ и въ озлоблени. *тои же ꙗзвен бысть грѣх ради наших, и мꙋченъ бы безаконїи ради нашихъ. Наказанїє (смиренїѧ)[4] нашего нань,

(іоа бі, крн і; ма і; ма н, а пєр в; а крн єі)

ѧ҆́звою є҆гѡ̀ мы̀ и҆сцѣлѝхѡмъ всѝ. ꙗ҆́кѡ ѻ҆вца̀ заблꙋди́хомъ, (хода̀) чл҃къ пꙋте́мъ свои́мъ прельсти́сѧ. и҆ гд҇ь преда́стъ є҆го̀ грѣхѡ́мъ ра́ди на́шихъ, [-][5] то́йже заѕлѣ́нїѧ ра́ди не ѿверза́етъ ᲂу҆́стъ [свои́хъ][6]. *Ꙗ҆́кѡ ѻ҆́вча на заколе́нїе ведесѧ, и҆ ꙗ҆́кѡ а҆́гнецъ пре́дъ стригꙋ́щимъ є҆го̀ безгла́сенъ. та́коже не ѿверза́етъ ᲂу҆́стъ свои́хъ. *въ смире́нїи є҆гѡ̀ сꙋ́дъ є҆гѡ̀ взѧ́тсѧ, ро́дъ [же][7] є҆гѡ̀ кто̀ и҆сповѣ́стъ. ꙗ҆́кѡ въземле́тсѧ ѿ землѧ живо́тъ є҆гѡ̀. ѿ беззако́нїи лю́дїи мои́хъ прїи́де на смр҇ть· И҆ да́мъ лꙋка́выѧ въ мѣ́сто погребе́нїѧ є҆гѡ̀, и҆ бога́тыѧ въ мѣ́сто сме́рти є҆гѡ̀. *Ꙗ҆́кѡ беззако́нїѧ не сътвори́, ни ѻ҆брѣ́тесѧ ле́сть въ ᲂу҆стѣ́хъ є҆гѡ̀. и҆ (хо́щетъ гд҇ь)[8] ѻ҆чи́стити є҆го̀ ѿ ѧ҆́звы· а҆́ще да́сте ѻ҆ грѣсѣ́хъ дꙋ́ша ва́ша, ᲂу҆́зрите сѣ́мѧ долгожи́вотно. и҆ хо́щетъ гд҇ь ѿѧ́ти бо́лезнь ѿ дꙋ́шꙗ є҆гѡ̀, ꙗ҆ви́ти є҆мꙋ̀ свѣ́тъ и҆ създа́ти ра́зꙋмъ. ѻ҆правда́ти пра́веднаго до́брѣ слꙋжа́ща мно́гомъ, и҆ грѣхи̑ и҆́хъ то́й въздви́гнетъ· Сего̀ ра́ди то́й наслѣ́дитъ мно́гихъ, и крѣ́пкихъ раздѣ́литъ ко́рисѣть. занѐ предана бы́сть на смр҇ть дꙋша̀ є҆гѡ̀, *и҆ съ беззако́нными въмѣ́нисѧ. (-)[9] то́й (бо) грѣхи̑ мно́гихъ възнесѐ, и҆ грѣ́хъ ра́ди и҆́хъ преда́стьсѧ·

кувалися **6** всі. Ми заблукали як вівці, людина, ходячи своєю дорогою, була обманута. І Господь видав його через наші гріхи, **7** а він через зазнавання зла не відкриває своїх уст. *Як вівця він був ведений на заріз і як безголосне ягня перед тим, що його стриже, так не відкриває своїх уст. **8** *У його впокоренні забрано його суд. А його рід хто визнає? Бо його життя забирається з землі, через беззаконня мого народу він прийшов до смерті. **9** І дам лукаве, замість його похорону, і багате, замість його смерті. *Бо він не вчинив беззаконня ані не знайдено обмани в його устах. **10** І Господь бажає його очистити від рани. Якщо дасьте душі ваші за гріхи, побачите насіння, що довго живе. І Господь бажає забрати **11** біль від його душі, показати йому світло, і створити розум, оправдати праведного, що добре служить багатьом. І він понесе їхні гріхи. **12** Через це він успадкує багатьох і розділить здобич сильних, тому що його душа була передана на смерть *і він був зачислений до беззаконних. І він поніс гріхи багатьох і через їхні гріхи був виданий.

мат. 26, дія. 8; муд. 2; пет1. 2, ів1. 3; мат. 15, лук. 22

Глава̀ н҃д·

Разве́селисѧ* непло́ды нерожа́ющїѧ. возгла́си, и҆ възопі́и не болѣ́вшїѧ. ꙗ҆́кѡ мнѡ́га ча́да пꙋ́стыѧ па́че ни́же ли и҆мꙋ́щїѧ мꙋ́жа· Речѐ бо гд҇ь разшири мѣ́сто хра́ма (своего)[1], и҆ дворо́въ твои́хъ потќни (и҆) не пощади, продолжи ᲂу҆́жа (своѧ̀)[2] и҆ ко́лца своѧ. ᲂу҆крѣпи́сѧ є҆ще на́ десно и҆ на лѣ́во простри́сѧ, и҆ (племѧ̀)[3] твое (прїи́метъ страны́)[4]. и҆ гра́ды ѻ҆пꙋстѣ́вшаѧ (насели́тъ)[5]. не бо́йсѧ ꙗ҆́кѡ ѻ҆срами́сѧ· Ни ѿврати́сѧ ꙗ҆́кѡ ᲂу҆кори́сѧ, ꙗ҆́кѡ срамле́нїе вѣ́чное забꙋ́деши, и҆ ᲂу҆кори́зны вдове́ства твоего не помѧне́ши ктомꙋ̀, ꙗ҆́кѡ гд҇ь творѧ́й тѧ̀. гд҇ь савао́ѳъ и҆́мѧ є҆мꙋ̀, [-][6] и҆зба́вивый тѧ̀. *[то́й][7] бг҃ъ і҆и҃левъ всеѧ̀ земли прозове́тсѧ· Не ꙗ҆́кѡ ли женꙋ̀ ѻ҆ста́вленꙋ, і и҆знемогшꙋ призва тѧ̀ гд҇ь, не ꙗ҆́кѡ ли женꙋ̀ и҆зъ ю҆́на ненави́дѣнꙋ. ре́че бг҃ъ тво́й, въ врѣ́мѧ ма́ло ѻ҆ста́вихъ тѧ̀, но съ млⷭ҇тїю вели́кою поми́лꙋю тѧ̀. въ ꙗ҆́рости ма́лѣ ѿвра́тихъ лице своѐ ѿ тебе, но млⷭ҇тїю вѣ́чною поми́ловахъ тѧ· Рече и҆зба́вивый тѧ гд҇ь ѿ пово́ни ꙗ҆́же при Нѡ́и, *се ми є҆́сть ꙗ҆́коже клѧ́хъсѧ є҆мꙋ̀ в то̀ вре́мѧ, ꙗ҆́кѡ на́ землю не разгнѣ́ватисѧ пре́дъ тобо́ю къ се́мꙋ, ни ꙗ҆́ростїю (свое́ю)[8] го́ры преста́вити, и҆ холми твои не подви́гнꙋсѧ Та́кождеже и҆ ѿ мене млⷭ҇ть (моѧ̀) не ѻ҆скꙋдѣ́етъ (тебѣ), и҆ завѣ́

Глава 54

1 *Розвеселися неплідна, що не породила! Заголоси і закричи, ти, що не боліла! Бо багато дітей в опущеної, більше ніж у тієї, що має чоловіка. Бо сказав Господь: **2** Пошири місце твого шатра і твоїх дворів, постав і не пощади, продовж свої шнури і свої кілки. Скріпися **3** ще направо і простягнися наліво, і твоє плем'я захопить країни і заселить опустілі міста. **4** Не бійся, що ти засоромлена була, ані не відвернися, тому що ти впокорена, бо забудеш вічний сором і зневагу, твого вдівства більше не згадаєш. **5** Бо Господь, що тебе творить, – Господь Саваот Йому ім'я! Він тебе визволив. *Він по всій землі прозветься Богом ізраїльським. **6** Чи Господь не покликав тебе як покинену і ослаблену жінку чи не як жінку зненавиджену від молодості? Сказав твій Бог: **7** Я тебе покинув на короткий час, але помилую тебе великим милосердям. **8** В малій люті Я відвернув від тебе моє лице, але помилував тебе вічним милосердям. Сказав Господь, що тебе визволив **9** від повені, що за Ноя: *Це Мені є. Так як Я йому поклявся в тому часі, що більше не розгніваюся на землю перед тобою ані своєю люттю не **10** переставлю гори, і твої горби не зрушаться. Так само ж і від мене тобі

лук. 23, гал. 4, муд. 3; лук. 1; мой1. 9

не забракне мого милосердя, і завіт твого миру не переставиться. Бо сказав Господь, що милує тебе **11** смиренного і розсіяного: Ось будеш потішеним. Ось я приготую тобі антракс, твій камінь, і твоїй основі – сапфір, **12** і твоїм оборонним мурам – яспіс, і твоїм брамам – каміння кришталу, і твоїй огорожі – вибране каміння. **13** *І всі твої сини навчені Богом, і твої діти у великому мирі, **14** і зрадієш правдою. Віддалися від неправедного і не бійся, і тремтіння до тебе не наблизиться. **15** Ось приходьки прийдуть до тебе через мене і прибігнуть до тебе. **16** Ось я тебе охороню не як коваль, що розжарює вугілля і виносить посуд на діло. Бо Я тебе створив не на знищення, щоб знищити **17** всякий посуд, що нищить. І не дам, щоб проти тебе пощастило, і всякий голос, який повстане проти тебе на суд, переможеш їх всіх, винуваті ж будуть в ньому твої. Це є насліддя тим, що служать Господеві. І ви будете мені праведними, – говорить Господь.

ів. 6

Глава 55

1 Спрагнені, підіть на воду. І скільки з вас немає срібла, пішовши, купіть і пийте без ціни срібла вино і жир. **2** Навіщо ціните сріблом, не хлібами? І ваш труд не на ситість. Послухайте, і їстимете добро, і ваша душа насолодиться добрами! **3** Сприйміть вашими вухами і підіть моєю дорогою! Послухайте мене, щоб ваша душа жила в добрах! І Я вам заповім вічний завіт – *преподобне і вірне Давида! **4** Ось Я дав його свідчення в країнах, князя і того, що наказує в народах. **5** Ось народи, які тебе не знають, прикличуть тебе і народи, які тебе не знають, до тебе прибіжать задля твого Господа і Святого ізраїльського. Бо Він тебе прославив. **6** Шукайте Господа, і коли ви Його знайдете, закличте, і коли Він наблизиться до вас, **7** хай безбожний оставить свої дороги і беззаконний чоловік – свої ради і хай повернеться до Господа, і буде помилуваний, бо дуже більше відпустить ваші гріхи. **8** Бо мої ради не є такі, як ваші ради, і мої дороги не такі, як ваші дороги, – говорить Господь. **9** Але так як небо віддалене від землі, так моя дорога віддалена від ваших доріг і ваші задуми від мого задуму. **10** Бо так як, коли зійде дощ і сніг з неба, і не повернеться, аж доки не напоїть землю, і вона вродить, і виростить, і дасть насіння сівачеві і хліб на їжу, **11** таким буде моє слово, яке лиш вийде з моїх уст, не повернеться до мене порожнім, доки не закінчить все

дія. 13

ми́ра твоѐго не преста́вится. речѐ бо г҃ь ми́луѧи тѧ смиреннаго и҆ расыпана҃ (с҃е)[9] оу҆тѣ́шишисѧ. с҃е а҃ оу҆готова́ю тебѣ̀ а҆нфра́зъ ка́мы́къ твои́, и҆ ѻ҆снова́нїю твоему̀ сапфи́ръ. и҆ (-)[10] забра́ломъ твоимъ и҆а́спи́съ, и҆ вра́томъ твоимъ камы́къ криста́ль, и҆ ѻ҆граженїю твоѐму̀ камы́къ и҆збранныи. *и҆ всѧ сн҃ы твоѧ на оу҆чены б҃мъ, и҆ въ мно́зѣ ми́рѣ ча́да твоѧ̀, и҆ пра́вдою възградишисѧ. оу҆дали́сѧ ѿ неправе҃дна́го, и҆ не оу҆бои́шисѧ, и҆ тру́съ не приближи́тсѧ тебѣ̀. с҃е прихо́ди прїиду́тъ тебѣ̀ мно́ю, и҆ к тебѣ̀ прибѣгну́тъ· Се̑ а҆зъ съгражу̀ тѧ, не ꙗ҆́ко кузнецъ раздыма́ѧ главна̀ і҆ и҆зносѧ съсу́дъ на дѣ́ло. а҆зъ бо съградихъ тѧ не на па́губу расыпати ве́сь сосу́дъ расыпа́ющъ. (и҆) на́ тѧ не бл҃гоу҆гожу̀, и҆ ве́сь гла҃ и҆же (на́ тѧ въста́нетъ)[11] на прю (ѻ҆долѣе́ши и҆мъ всѣмъ)[12]. пови́ннїи же твои бу́дутъ [в немъ][13]. (с҃е) є҆сть прича́стїе слу́жащи҃ г҃ви. и҆ вы бу́дете мнѣ̀ правди́ви г҃лтъ г҃ь·

їѡа̃ ѕ

Гла҃, н҃е·

Жа́ждущеи и҆дѣте на́ воду, и҆ є҆ли́коже (ва́съ) не и́мать сребра̀, шедше ку́пите и҆ пїи́те безъ (сре́бреныѧ цѣны̀)[1] вино̀, и҆ ту́къ. вску́ю цѣните сребро̀ [не въ хлѣбы][2], и҆ тру҃ вашъ не въ сы́тость. послу́шаите [-][3] и҆ снѣ́сте бл҃гаѧ, и҆ наслади́тсѧ въ бл҃гихъ дш҃а ва́ша. внемлѣ́те оу҆ши́ма ва́шима, и҆ послѣ́дуите пу́темъ мои҃. послу́шаите мене, да живетъ въ бл҃гихъ дш҃а ва́ша. и҆ завѣща́ю вамъ завѣтъ вѣ́ченъ, *прпⷣбна д҃вда (и҆) вѣ́рна· Се̑ послу́шество въ страны̀ да́хъ є҆го, кн҃зѧ и҆ повели́телѧ въ ꙗ҆зы́цѣ҃. [с҃е][4] ꙗ҆зы́цы и҆же не вѣ́дать тебе призову̀ тѧ, и҆ лю́дїе и҆же не вѣда҃ тебе к тебѣ̀ прибѣгну́тъ, (г҃а)[5] ради твоѐго, (и҆) ст҃го і҆и҃лева ꙗ҆́ко просла́ви҃ тѧ е҃· взыщи́те [г҃а][6], и҆ внегда̀ ѻ҆брѣ́сти (вамъ) того призовѣ́те, (и҆)[7] внегда приближа́етсѧ к ва́мъ. да ѻ҆ста́ви҃ нечести́вый путѝ своѧ, и҆ мужъ беззако́ненъ совѣ́ты своѧ. и҆ да ѻ҆брати́тсѧ къ г҃у, и҆ поми́луетсѧ. ꙗ҆́ко паче мно́жае ѻ҆ста́витъ грѣхѝ ва́ша· Не су́ть бо совѣ́ти моѝ, ꙗ҆́коже совѣ́ти ва́ши, ни ꙗ҆́ко пу́тїе ва́ши, пу́тїе моѝ, г҃летъ г҃ь. н҆о є҆ли́ко ѿстои҃ н҃бо ѿ земла̀, та́ко ѿстои́тъ пу́ть мои̑ ѿ пу́тїи ва́ши҃ и҆ ра́зуми ва́ши ѿ ра́зма моѐго. ꙗ҆́коже бо а҆́ще сни́детъ до́ждь (и҆)[8] снѣ́гъ с н҃бсе, и҆ не възврати́тсѧ до́ндеже напои́тъ зе́млю, і҆ и҆зрасти́тъ и҆ прозѧ́бнетъ· И҆ да́сть сѣмѧ сѣ́ющему, и҆ хлѣ́бъ въ снѣ́дь. та́ко бу́детъ гл҃ъ мои и҆же а҆́ще и҆зы́иде҃ и҆зъ оу҆́стъ мои́хъ, не възврати́сѧ [ко

дѣѧ̃ г҃і

мнѣ тощъ][9], дондеже скончаетъ [всѐ][10] єлика въсхотѣхъ, і исправлю пути твоя и заповѣди моя, съ веселїемъ бо изыидѣте, и со радостїю наоучитеся. горы бо и холми възопїютъ ждуще васъ съ радостїю· и всяко древо польское въсплещетъ вѣтвьми. и (възникнетъ въ драчїя мѣсто)[11] кѵпарисъ, (и)[12] въ стволїя мѣсто възыидетъ мирта. и будетъ [гь][13] въ имя и въ знаменїе вѣчное, и не оскудѣетъ·

те, що Я побажав. І випрямлю твої дороги і мої заповіді, **12** бо у веселості вийдете і з радістю навчитеся, бо гори і горби закричать, очікуючи вас з радістю. І всяке пільне дерево заплескає галузками, **13** і замість чагарника появиться кипарис, і замість дивосила зійде мірта. І Господь буде на ім'я і на вічний знак. І він не пропаде.

Гла, нѕ·

мꙋро а

Се *глетъ гь, снабдите сꙋ сътворите правду. бли бо єсть спнїе мое, (прїидѣте)[1] и млть моя (ѿкрыєтся)[2]. блаженъ мужъ творяи се, и чловѣкъ дръжаи и снабдѣваяи суботъ не осквернити, и блюдыи руцѣ свои не творити неправды· да не глетъ иноплеменникъ прилѣжа гви, єда ѿлучитъ мя гь ѿ людїи своихъ. и да не глетъ каженикъ яко азъ єсмь древо сухо· Се глетъ гь каженикомъ, єликоже (ихъ) аще снабдятъ суботы моя. и съберу єже азъ хощу, и держатъ завѣтъ мой. дамъ имъ в дому моемъ и въ градѣ моемъ мѣсто именито, оуне сновъ и дщерь, имя вѣчно дам имъ, и не оскудѣетъ· (-)[3] Иноплеменникомъ прилежащимъ гви работати єму, и любити имя гне, яко быти єму рабомъ и рабынямъ. и вся снабдящїя суботы моя (и не оскверняваляющая)[4], и дръжащая завѣтъ мои. въведу я въ гору стую мою, и възвеселю я въ дому млтвы моєя. всесъжженїя ихъ и требы (-)[5] будутъ прїяты на требницѣ моемъ· *домъ бо мои домъ млтвы наречеся всѣмъ языкомъ, глетъ гь събираяи расѣяныя іилевы, яко съберу нань съборъ· вся звѣри дивїя прїидѣте, изъядѣте вся звѣри дубравныя. видите яко вси ослѣпоша, не разумѣша смыслити вси. ти нѣми не възмогу лаяти видяще сны на ложи любяще дремати. и ти безъ срама дшею не вѣдяще сытости и суть лукави не вѣдяще смысла, вси въ путехъ ихъ въслѣдятъ. *кождо въ (свои путь оуклонишася в развращенная, ѿ прьваго даже и до послѣдняго). *[прїидѣте да возмемъ вино, и напльнимся пїянства, и будетъ яко днь тако и заоутра и много потомуже][6].

мф ка, мр аі, лꙋ ді

ієрем ѕ, и и

вѣі кв, мꙋро в, а кор ѕі

Глава 56

1 Так *говорить Господь: Зберігайте суд, чиніть справедливість, бо близько є моє спасіння, прийдіть, і моє милосердя об'явиться. **2** Блаженний чоловік, хто це чинить, і людина, що їх дотримується, і зберігає суботи, щоб не опоганити, і оберігає свої руки, щоб не чинити неправедне. **3** Хай не говорить чужинець, що пристав до Господа: Може мене відлучить Господь від свого народу. І хай не говорить скопець, що: Я є сухе дерево. **4** Так говорить Господь: Скопцям, скільки з них лиш зберігатимуть мої суботи і виберуть те, що я хочу, і дотримаються завіту мого, **5** дам їм у моїм домі і в моїх стінах визначне місце, краще від синів і дочок, дам їм вічне ім'я, і не забракне. **6** Чужинцям, що пристали до Господа, щоб Йому служити і любити господнє ім'я, щоб бути Йому рабами і рабинями, і всіх, що зберігають мої суботи і не опоганюють і що зберігають мій завіт, **7** введу їх до моєї святої гори і розвеселю їх в домі моєї молитви. Їхні цілопалення і жертви будуть прийняті на моєму жертовникові, *бо мій дім назветься домом молитви для всіх народів, – **8** говорить Господь, що збирає ізраїльських розсіяних, – бо зберу на нього збір. **9** Всі дикі звірі, ходіть їжте, всі звірі лісу. **10** Гляньте, що всі осліпли, всі не пізнали розуміти. Вони німі пси, не зможуть брехати. Вони бачать сни, люблячи дрімати на ліжку. **11** І вони пси, безсоромні душею, що не знають ситості і є лукаві, що не знають розуму. Всі підуть їхніми дорогами, *кожний по своїй дорозі відхилився на зіпсуте, від першого аж і до останнього. *Прийдіть, щоб ми вино взяли і наповнилися п'янством, і буде як день так і ранок, і потім же багато.

муд. 1

мат. 21, мар. 11, лук. 19

єре. 6 і 8

вищ. 22, муд. 2, кор1. 15

Гла, нз·

Видите яко (многажды) праведныи погибаетъ, и никтоже не пожидаетъ срцемъ и мужи праведнїи ѿемлются, и никтоже разумѣетъ, ѿ лица бо неправдѣ

Глава 57

1 Гляньте, бо часто гине праведний. І ніхто не сприймає серцем, і праведні мужі забираються, і ніхто не розуміє, бо праведного забрано від лиця неправедності. **2** І з миром буде

його похорон, і його забрано з-посеред. **3** Ви ж прийдіть сюди, беззаконні сини, плем’я перелюбного і блудниці. **4** Ким ви вигодовані? І на кого ви відкрили ваші уста? І на кого ви поборювали вашим язиком? Чи, отже, ви не діти знищення, беззаконне плем’я? **5** Ті, що моляться до кумирів під розлогими дубами, ріжуть своїх дітей в долинах поміж камінням. **6** То твоя частка, це твоє насліддя. І ти їм вилив виливання, і ти приніс їм жертви. Чи, отже, не розгніваюся за це? **7** На високій і піднятій горі, там твоє ліжко, і там ти приніс жертви. **8** І за одвірками твоїх дверей ти поставив свою пам’ять. Якщо ти відступиш від мене, *чи* матимеш щось більше? Ти полюбив тих, що лежали з тобою, **9** помножив твою злобу з ними і численними зробив тих, що далеко від тебе, і послав послів через твої границі, і впокореним був до аду. **10** Ти трудився твоїми численними дорогами і не сказав: Спочину, скріплюючись. Тому що ти це зробив, через це ти Мені не помолився. **11** Ти кого, злякавшись, почитатимеш? І ти Мені збрехав і не згадав Мене, ані не прийняв Мене до ума ані до твого серця. І Я, бачачи тебе, не зглянуся, і ти Мене не побоявся. **12** І Я визнав мою справедливість і твоє зло, яке тобі не допоможе. **13** Коли закличеш, хай вони тебе спасуть у твоїх скорботах, бо це все візьме вітер і віднесе буря. А ті, що Мене тримаються, придбають землю і успадкують святу гору, **14** *і скажуть: Очистіть перед його лицем дороги і відкиньте перепону з дороги мого народу. **15** Так говорить Господь! Всевишній, що живе на висотах навіки. Святий, що спочиває у святих, і підупалим дає терпеливість, і тим, що з розбитим серцем, дає життя. **16** Не мститимуся вам навіки ані не розгніваюся на вас до кінця. Бо дух вийде від мене, і Я створив всякий подих. **17** Через гріх Я його трохи засмутив, і Я йому завдав зло, і Я відвернув від нього своє лице. І він був засмучений і пішов дряхлим по своїх дорогах. **18** Я побачив його дороги, і його оздоровив, і його потішив, і дав йому правдиву потіху: **19** мир на мир тим, що є далеко і близько. І сказав Господь: Оздоровлю їх. **20** Неправедні ж захвилюються і не зможуть спочити, **21** *безбожні не будуть раділи, – сказав Господь Бог.

ниж. 62

вищ. 48

Глава 58

1 Закричи в силі і не пощади, підвищ твій голос, наче й трубу, і сповісти моєму народові їхні гріхи і домові Якова – їхні беззаконня. **2** Мене з дня на день шукають, і бажають

взѧсѧ правдивыи· [и][1] будетъ с миромъ погребенїе его, (и) взѧсѧ ѿ среды· вы же прїидѣте сѣмо с҃нове беззаконнїи (племѧ)[2] любодѣѧ и блудница. кимъ въспитастесѧ, и на кого ѿверзосте уста ваша, и на кого обористе языкъ вашъ. нѣсте ли вы (убо) чада пагубы (племѧ)[3] беззаконно· Молѧщеисѧ къ кумиромъ подъ дубїе частом, закалающе чада своѧ в дебрехъ среди каменїѧ. то твоѧ часть, се твое причастїе. и тѣмъ пролїѧ възлїанїѧ, и тѣмъ принесе требы. о сем убо не разгнѣваю ли сѧ на горѣ высоцѣ и възнесенѣ, ту тебѣ ложе, и тамо възнесе требы. и за пособи дверїи твоихъ положи памѧть свою. Мнѧше ты, яко аще ѿ мене ѿступиши, боле что прїимеши. възлюби лежащаѧ с тобою, (-)[4] умножи блуженїе твое с ними. и многи сътвори иже далече ѿ тебе, и пусти (послы)[5] предѣлъ ради твоихъ, [-][6] и смирисѧ до ада. многими путьми твоими трудисѧ, и не рече да премолкну крѣплѧщисѧ, яко сътвори се· Сего ради не помоли ми сѧ· Ты кого бл҃гочтеши убоѧсѧ, и солга ми, и не помѧну мене. не прїѧ мене въ умѣ, ни въ ср҃дце твое. и азъ тѧ видѣвъ, презрю. и мене сѧ не убоѧ, и азъ исповѣдѣ правду мою и злобы твоѧ яже не успѣю тебѣ. егда възопїеши, да тѧ избавитъ въ печалехъ твоихъ. сїѧ бо всѧ вѣтръ возметъ, и ѿнесетъ бурѧ. а держащеисѧ мене притѧжутъ землю, и причастѧтъ гору ст҃ую. *и рекутъ, потребите пред лицемъ его пути, и ѿверзѣте препону ѿ пути людїи моихъ· Се гл҃етъ г҃ь вышнїи иже живетъ въ высокихъ, въ вѣкъ ст҃ъ въ ст҃ыхъ (-)[7] почиваѧ. І изнемогшимъ даѧ трьпѣнїе, и даѧи животъ съкрушенымъ ср҃дцемъ. не въ вѣкъ ѿмщу вамъ, ни до конца разгнѣваюсѧ на вы. дх҃ъ бо ѿ мене изыидетъ, и дыханїе все азъ есмь сътворилъ· Грѣха ради въ малѣ что съжалихъ ему и зазлихъ его, и ѿвратихъ лице свое ѿ него, и съжали сѧ, и поиде драхлъ въ пути своѧ. пути его видѣхъ, і исцѣлихъ и, и утѣшихъ и. и дахъ ему утѣшенїе истинно, миръ на миръ, (сущимъ далече, и близъ)[8]. и рече г҃ь, исцѣлю ѧ. неправедивїи же [-][9] възмѧтутсѧ, и почити не возмогутъ. *нѣсть сѧ радовати нечестивымъ, рече г҃ь б҃ъ·

ни ѯв

вы мн

Гл҃а, н҃и·

Възопїи крѣпостїю, и не пощади. [яко и][1] трубу възнеси гл҃съ свои, и възвѣсти людемъ моимъ грѣхи ихъ, и дому Іаковлю беззаконїѧ ихъ. мене днь дне и-

щꙋтъ, и҆ разꙋмѣти [пꙋти̑ моѧ̑][2] хотѧ́тъ. ꙗ҆́ко лю́дїе (сътвори́вшеи пра́вдꙋ)[3], и҆ сꙋда бг҃а свое́го не ѡ҆ста́вившеи· Про́сѧтъ оу҆ мене̑ нн҃ѣ сꙋда пра́вдива, и҆ приближи́тисѧ къ (гв҃ꙋ)[4] хотѧ̑, гл҃юще. что ꙗ҆́ко пости́хомсѧ, и҆ не оу҆зрѣ. (и҆) смири́хѡ дш҃а на́ша, и҆ не оу҆ви́дѣ. въ дн҃и бо поще́нїи ва́ши́хъ ѡ҆брѣта́ете во́лѧ своѧ, и҆ всѧ̑ по́рꙋчники ва́ша томи́те̑. а҆́ще в сꙋдѣ и҆ сва́рѣхъ пости́тесѧ, и҆ бїе́те пха́юще смире́нна. въскꙋ́ю ми пости́те сѧ, ꙗ҆́ко днесь оу҆слы́шанꙋ бы́ти съ во́племъ гла́сꙋ ва́шемꙋ. *не сицеваго по́ста а҆зъ и҆з̾бра́хъ, и҆ дн҃е, во́нже смири́ чл҃къ дш҃ꙋ свою̀. а҆́ще и҆ слѧче́ши ꙗ҆́ко се́рпъ вы́ю свою̀, и҆ врѣ́тище и҆ пе́пелъ постеле́ши. (то) ни та́ко нарече́тъ ми сѧ по́стъ прїѧ́тенъ, не такаго (бо) по́ста а҆зъ и҆з̾бра́хъ, гл҃етъ гь҃. но разрѣша́и всѧ́къ съоу́зъ непра́вды, (і) и҆справлѧ́ѧи развраще́нїѧ нꙋ́жныхъ бре́менъ. ѿпꙋсти плѣне́ныѧ на свобо́дꙋ, и҆ всѧ́ко въписа́нїе непра́ведно раздери. *раз̾драблѧ́и а҆лчꙋщимъ хлѣ́бъ свои, и҆ ни́щаѧ безкро́вныѧ въведи въ до́мъ свои. а҆́ще ви́диши на́га ѡ҆дежи, и҆ (сꙋщаѧ ѿ свое́го племе́ни)[5] не презри̑. тогда̀ (бо) просвѣти́тсѧ (тебѣ̀) ра́но свѣ́тъ твои, і҆ и҆сцѣле́нїѧ твоѧ̀ ско́ро въсїѧ́ютъ. и҆ пре́идетъ пре́дъ тобо́ю пра́вда твоѧ̀, и҆ сла́ва бж҃їѧ ѡ҆бы́иметъ тѧ. тогда̀ възове́ши, и҆ бг҃ъ оу҆слы́шитъ тѧ. (и҆) е҆щѐ гл҃ющꙋ ти, рече́, се прїидо́хъ. а҆́ще [же][6] ѿи́меши ѿ себѐ оу҆́зы, и рꙋкобїе́нїе, и҆ гл҃ъ ропта́нїѧ. и҆ даси а҆лчꙋщи́мъ хлѣ́бъ ѿ [всеѧ̀][7] дш҃а твое́ѧ, и҆ дш҃ꙋ смире́нꙋ насы́тиши. тогда̀ въсїѧ́етъ въ тмѣ свѣ́тъ твои, и҆ тма̀ твоѧ̀ (бꙋ́детъ) ꙗ҆́ко полꙋ́дне. и҆ бꙋ́детъ бг҃ъ твои с тобо́ю при́сно, и҆ насыти́шисѧ ꙗ҆́коже помышлѧ́етъ дш҃а твоѧ̀. и҆ ко́сти твоѧ̀ раз̾блажа́ютъ, и҆ бꙋ́дꙋтъ ꙗ҆́ко гради́на напое́на, и҆ ꙗ҆́ко и҆сто́чникъ е҆мꙋ́же не ѡ҆скꙋдѣ́етъ вода̀. [и҆ ко́сти твоѧ̀ (прозѧ́бнꙋтъ ꙗ҆́ко трава̀)[8], и҆ раз̾блажа́ютъ, и҆ наслѣ́дѧтъ роже́нїа роже́нїи][9]. *и҆ въз̾гради́тсѧ (пꙋсты́нѧ твоѧ̀)[10] вѣ́чныѧ, и҆ бꙋ́дꙋтъ [ѡ҆снова́нїѧ твоѧ̀][11] вѣ́чнаѧ роже́нїе роже́нїи. и҆ прозове́шисѧ гради́тель прегра́дъ, и҆ стезѧ̀ ꙗ҆́же посреди и҆сказиши· А҆́ще ѿврати́ши но́гꙋ твою ѿ сꙋбо́тъ е҆́же твори́ши во́лѧ (своѧ)[12] въ дн҃ь ст҃ыи, и҆ прозове́ши сꙋбо́ты мла́ды ст҃ы бг҃ꙋ свое́мꙋ. да не въз̾дви́гнеши но́ги̑ свое́ѧ на́ (лѣво)[13], ни да възгл҃еши словесы̀ на гнѣвъ и҆зъ оу҆́стъ свои́хъ. и҆ бꙋ́деши оу҆пова́ѧ къ гв҃и, и҆ възведе́тъ тѧ на бл҃готы зе́мныѧ. и҆ оу҆рече́тъ ти прича́стїе і҆а́кова ѿц҃а твое́го. оу҆ста̀ бо гн҃ѧ гл҃аше се·

зах҃ з҃; і҆єз҃ и҃і, ма҃ и҃і; ни҃ ѯ҃є

пізнати мої дороги, як народ, що зробив праведність і не покинув суд свого Бога. Просять в мене тепер праведного суду і бажають наблизитися до Бога, **3** кажучи: Якто, що ми постили і Ти не побачив? І упокорили наші душі, і Ти не побачив? Бо в днях ваших постів ви знаходите свої бажання і томите всіх ваших підвладних. **4** Якщо постите в суді і сварках і, пхаючи, б’єте впокореного, навіщо мені постите, щоб сьогодні був вислуханий ваш голос з риданням? **5** *Не такий піст Я вибрав і день, в якому чоловік впокорить свою душу. Хоч і зігнеш як серп свою шию і постелиш мішок і попіл, то ані так це не назветься мені сприйнятним постом. **6** Бо Я вибрав не такий піст, – говорить Господь, – але хто розв’язує всяку зв’язь неправедності і хто виправляє зло, задавлючих тягарі. Відпусти полонених на свободу, і розідри всякий неправедний запис, **7** *розломи голодному свій хліб, і введи до дому свого бідних без даху. Якщо побачиш нагого, зодягни, і тим, що є з твого племені, не погорди. **8** Бо тоді засяє тобі вранці твоє світло, і твої оздоровлення швидко засяють, і ітиме перед тобою твоя праведність, і божа слава тебе огорне. **9** Тоді закличеш, і Бог тебе вислухає. І ще, як ти говориш, скаже: Ось Я прийшов. Якщо ж віддалиш від себе кайдани, і биття руками, і слово наріканя, **10** і даси голодуючим хліб від всієї твоєї душі, і наситиш впокорену душу, тоді твоє світло засяє в темряві і твоя темрява буде як полудень. **11** І твій Бог буде з тобою завжди, і наситишся, так як бажає твоя душа, і твої кості звеселяться і будуть як напоєний город і як джерело, в якому не забракне води, і твої кості виростуть як трава, і зрадіють, і успадкують роди родів. **12** *І твої вічні пусті місця будуть забудовані, і твої основи будуть вічними в роди родів. І назвешся: Будівничий передмістя, і стежки, що всередині завершиш. **13** Якщо відвернеш твою ногу від субот, те, що робиш, твої бажання назвеш у святому дні і суботи молодими святими своєму Богові, щоб не підняти своєї ноги вліво ані щоб не сказати слово з уст своїх в гніві, **14** і будеш надіятися на Господа, і Він тебе поведе на добра землі і запевнить тобі насліддя Якова, твого батька. Бо господні уста це сказали.

зах. 7; єз. 18, мат. 18; ниж. 65

Глава 59

мой4. 11 вищ. 50

1 *Чи господня рука не спроможна спасти? Чи Він тяжким вчинив свій слух, щоб не чути? **2** Але ваші гріхи розділяють між вами і Богом, і через ваші гріхи Він відвернув від вас своє лице, так щоб не помилувати.

вищ. 1

3 *Бо ваші руки осквернені кров'ю і ваші уста збрехали беззаконням, а ваш язик вчиться неправедності. **4** І ніхто не говорить правду ані немає справедливого суду, бо надію поклали на марних, і говорять марне,

йов. 15 пс. 7

*бо народжують труд і родять беззаконня. **5** Розбили яйця гаспидів, і плетуть сітку павука, і бажають їсти їхні яйця. Він розбив, знайшов його запорток – і ось в ньому василіск. **6** І їхня сітка не буде на одіж, ані не зодягнуться своїми ділами, бо їхні діла – діла беззаконня.

при. 1 рим. 3

7 *Їхні ж ноги біжать на зло, вони швидкі пролити кров, і їхні думки – думки від убивства. Розбиття і труд на їхніх дорогах. **8** Бо викривлені їхні стежки, по яких вони ходять, і вони не знають миру. **9** Через це від них відступив суд і праведність їх не захопить. Як вони очікували світло, була темрява, очікуючи промені *сонця*, вони ходили в темноті. **10** Вони обмацуватимуть стіну як сліпі і обмацуватимуть як ті, що немають очей, і впадуть в полудень, як опівночі, як мертві, застогнуть **11** як медвідь, і разом підуть як голуби. Ми очікували суд, і немає спасіння, воно далеко від нас відступило. **12** Бо численним є наше беззаконня перед Тобою, і наші гріхи стали проти нас. Бо наші беззаконня в нас, і ми пізнали наші неправедності. **13** Ми були безбожними, і ми збрехали і відступили від того, щоб ходити вслід за нашим Богом. Ми збрехали неправдою і не впокорилися. Ми зачали в лоні, і від нашого серця ми повчалися неправедних слів. **14** І ми полишили позаду суд, і праведність далеко відійшла, бо правда стала немічною на їхніх дорогах і праведністю вони не змогли прийти. **15** Правда була забрана, вони і змінили свій ум, щоб задумувати, і Господь побачив, і не було Йому вгодне, бо не було суду. **16** І побачив – і не було чоловіка, і роздумав – і не було того, хто сприймав, і послав їм помсту своїм раменом, і скріпив помилуванням.

еф. 6 сол1. 5

17 *І Він зодягнув праведність як щит, і наклав шолом спасіння на голову, і зодягнувся в одіж помсти і одіжжю, **18** як той, що віддає віддачу, – впокорення ворогам. **19** І злякаються імені господнього ті, що з заходу, і його слави ті, що зі сходу сонця. Бо гнів від Господа прийде як бурхлива

Гл҃а, н҃ѳ·

д҃ мо҃ аі, бѣі н

Се да* не можетъ рꙋка гн҃ѧ спасти, или ѡ҆тѧгчилъ єсть (слꙋхъ)[1] свои не послꙋшати. но грѣси ваши разлꙋчаютъ межꙋ вами, и бг҃омъ, и грѣхъ ради вашихъ ѿвратилъ лице свое ѿ ва, ꙗкоже не помиловати.

бѣі а

*рꙋцѣ бо ваши осквернени кровїю, (-)[2] (и)[3] оустны ваша сглаша безаконїе, и ꙗзыкъ вашъ неправдѣ поꙋчаетсѧ. (и) никтоже глетъ правды, ни есть сꙋда истинна. оуповаша бо къ сꙋимъ, и глю тщаѧ·

іѡвъ еі, ѱло з

*ꙗко раждаютъ трꙋдъ, и плодѧтъ безаконїе. ꙗица асписка разбиша, и поставъ паоучь тъкꙋ, и хотѧтъ ѿ ꙗицъ ихъ ꙗсти. разби запортокъ (его), обрѣте, и (се) в немъ василискъ. (и) поставъ ихъ не бꙋде на ризꙋ, и не одежюсѧ ѿ дѣла своего. дѣлеса бо ихъ, дѣлеса безаконїѧ.

при а, кри г

*нозѣ же ихъ на ѕло течета, скорѣ пролїѧти кровь. и разꙋми ихъ, разꙋми ѿ оубою. сокрꙋшенїе и трꙋ в пꙋтехъ ихъ. (-)[4] стезѧ бо и раскривлены по нимже ходѧтъ, и не вѣдѧ мира. того ради ѿстꙋпи (ѿ нихъ сꙋдъ)[5], и не постигнетъ ихъ правда. чаѧвшемъ имъ свѣта, бысть (-)[6] тма. ждавше зарь, въ тмѣ походиша. осѧжꙋтъ ꙗко слѣпъ стѣнꙋ, и ꙗко несꙋще съ очима осѧжꙋтъ. и падꙋтсѧ въ пладни ꙗко въ полꙋнощи, ꙗко мртви. въстенꙋтъ ꙗко медьвѣдь, (и) ꙗко голꙋбъ въкꙋпѣ поидꙋ. ждахомъ сꙋда, и нѣсть спасенїѧ, далече ѿстꙋпи ѿ на. много бо [безаконїе наше][7] пре тобою, и грѣси наши противꙋ сташа намъ. безаконїѧ бо наша в на, и неправды наша разꙋмѣхомъ. нечествовахомъ, и сългахомъ, и ѿстꙋпихомъ ѿ вьслѣженїѧ ба нашего. съглахомъ неправдꙋ, и не покорихомсѧ. въ оутробѣ зачахомъ, и поꙋчихосѧ ѿ срца нашего словеса неправедна. и оставихомъ зади сꙋдъ, и правда далече ѿстꙋпи. ꙗко изнеможе в пꙋтехъ ихъ истинна, и правымъ не възмогоша прїити. (-)[8] истинна взѧсѧ, и преставиша оумъ [свои][9] ꙗко смышлевати. и видѣ гь и негодова, ꙗко не бѣше сꙋда. и видѣ и не бѣше мꙋжа, и размысли и не бѣше поемлющаго. и мсти имъ мышцею своею, и помилованїемъ оутверди.

єфе ѕ, а сол е

*и задѣсѧ правдою ꙗко (щитомъ)[10], и възложи шлемъ спасенїѧ на главꙋ, и облечесѧ в ризꙋ ѿмщенїѧ, и одежею ꙗко ѿдаваѧи ѿдаѧнїе, оукоризнꙋ сꙋпостатнымъ. и оубоѧтсѧ иже ѿ запада имени гнѧ, и иже ѿ въстокъ слнчныхъ (славы его)[11]. прїидетъ бо ꙗко рѣка бꙋрна, гнѣвъ ѿ

кри҃ аі

га прїидетъ съ ꙗростїю· *И прїидетъ сїона ради избавлꙗѧи, и ѿвратитъ нечестїе ѿ Їакова. (се же)[12] имъ ѿ мене завѣтъ, рече гь. дхъ мои иже есть в тебѣ, и гли ꙗже азъ дахъ въ оуста твоа, не оскудѣютъ ѿ оустъ твоих, и ѿ оустъ (племене)[13] твоего. рече бо гь, ѿ нынѣ и въ вѣки·

Гла, ѯ҃·

Просвѣщаисѧ просвѣщаисѧ Їерлиме, прїиде бо ти свѣтъ, и слава гнѧ на тебѣ восїа· Се тма [покрыетъ землю, и примракъ][1] на ꙗзыки. а в тебѣ ꙗвитсѧ гь, и слава его в тебѣ облечиисѧ. и поидутъ [ꙗзыци свѣтомъ твоимъ, и црїе][2] свѣтлостїю просїанїѧ твоего· *Възведи окртъ очи свои и вижь, събрана чада твоѧ. се прїидоша вси снове твои издалеча, и дщери твоѧ на раму възъдвигнутсѧ. тогда оузриши и [възрадуешисѧ, и оубоишисѧ][3], и оужаснешисѧ срцемъ. ꙗко обратитсѧ к тебѣ богатьство морское, и страны [-][4] людїи. и прїидутъ тебѣ стада вельблюдска, и покрыють тѧ вельблюд мадїамли, и гефарстїи. вси ѿ Сава прїидутъ, несуще злато и димїамъ бѣлъ принесутъ, и спсенїе ѿ га благовѣстѧтъ. и всѧ овца кидарьскїѧ съберутсѧ тебѣ, и овни навеѡдстїи прїидутъ тебѣ. и възнесетсѧ прїатнаа на жертовникъ мои, и домъ млтви моеѧ прославитсѧ· Нѣцїи же ꙗко облацы плоутъ, и ꙗко голуби съ птенцы (своими). Мене острови ждаша, и корабли дарсиистїи. въ первыхъ привести чада твоѧ издалеча, и сребро и злато с ними. имени ради гнѧ стго (-)[5] имже стыи Їилевъ славенъ есть. И съзиждутъ снове инороднїи стѣны твоѧ, и црїе их служити буду тебѣ. за гнѣвъ бо мои поразих тѧ, и млти ради възлюбих тѧ. *И ѿверзутсѧ врата твоѧ прно, днь и нощъ не затворѧтсѧ, въвести к тебѣ силу странъ, и цри [ихъ][6] ведоми. ꙗзыцы бо и црїе иже аще не поработаютъ ти, погибнутъ. и ꙗзыци запустѣнїемъ запустѣютъ· И слава Ливанова к тебѣ прїидетъ, кипарисомъ и певгомъ и кедромъ вкупѣ прославити мѣсто стое мое. и поидутъ к тебѣ боѧщесѧ снове смиривших тѧ, и прогнѣвавших тѧ. и наречешисѧ град гнь Сїонъ, стго Їилева. за еже быти ти оставлену и възненавидѣну, и не бѣ помагающаго [ти][7]. И положу тѧ въ радость вѣчную, [и][8] веселїе родъ родомъ. и пососеши млеко страньско, и богатство црей снѣси. и разумѣеши ꙗко азъ гь спсаѧи тѧ, і избавлꙗѧи тѧ (стыи)[9] Їилевъ· И въ

вы҃ мд (margin)

апокал ка (margin)

ріка, прийде з люттю. **20** *І задля Сіону прийде Той, хто визволяє, і Він відверне безчестя від Якова. **21** Це ж їм від мене завіт, – сказав Господь. Мій дух, який є в тобі, і слова, які Я дав в твої уста, не забракнуть з твоїх уст і з уст твого племені віднині і навіки, бо Господь промовив.

рим. 11

Глава 60

1 Просвічуйся! Просвічуйся, Єрусалиме, бо прийшло твоє світло, і слава господня засяяла на тобі! **2** Ось темрява покриє землю – і морок на народах. А в тобі з'явиться Господь, і його слава з'явиться на тобі. **3** І підуть царі в твоєму світлі і царі в світлості твого сіяння. **4** *Підніми довкруги свої очі і поглянь на твоїх зібраних дітей – ось всі твої сини прийшли здалека і твої дочки будуть несені на раменах. **5** Тоді побачиш і зрадієш, і злякаєшся і жахнешся серцем, бо до тебе повернеться морське багатство і країни народів. І прийдуть до тебе **6** стада верблюдів, і покриють тебе мадіямові і ґефарські верблюди. Всі з Сави прийдуть, несучи золото, і принесуть білий ладан, і благовіститимуть спасіння від Господа. **7** І до тебе зберуться всі кидарські вівці, і до тебе прийдуть навеотські барани. І принесене буде прийнятне на моєму жертовнику, і дім моєї молитви прославиться. **8** Деякі ж пливуть як хмари і як голубки зі своїми пташенятами. **9** Мене очікували острови і тарсійські кораблі між першими, щоб привезти твоїх дітей здалека і срібло і золото з ними. Через ім'я господнього святого, яким Святий ізраїльський є славним. **10** І сини-чужинці збудують твої стіни, і їхні царі будуть тобі служити. Бо через мій гнів Я тебе побив і через милосердя Я тебе полюбив. **11** *І твої брами відкриються завжди, вдень і вночі не замкнуться, щоб ввести до тебе силу країн, і приведуть їхніх царів. **12** Бо народи і царі, які лиш тобі не послужать, згинуть, і народи запустіють запустінням. **13** І ливанова слава прийде до тебе разом з кипарисом, і певком, і кедром, щоб прославити моє святе місто. **14** І підуть до тебе ті, що бояться, сини тих, що тебе впокоряли і тебе розгнівили, і назвешся: Сіон – Господнє Місто, Святого ізраїльського. **15** Тому що ти був покинутим і зненавидженим, і не було для тебе помічника, то поставлю тебе на вічну радість і веселістю родів *і* родів. **16** І ссатимеш чуже молоко, і з'їси багатство царів, і пізнаєш, що Я – Господь, що тебе спасає і тебе визволяє, Святий ізраїльський.

вищ. 49

апо. 21

17 І замість міді принесу тобі золото, і замість заліза принесу тобі срібло, і замість дерева принесу тобі мідь, і замість каміння залізо. І дам твоїх князів в мирі і твоїх суддів в праведності. **18** І не почується після цього неправедність у твоїй землі, ані розбиття, ані труд у твоїх границях, але назветься: Спасіння – твої мури, і твої брами – Хвала. **19** *І не буде тобі сонце за світло вдень, ані сіяння місяця не освітить тебе вночі, але Господь буде тобі вічним світлом і Бог – тобі слава. **20** Бо сонце тобі не зайде і місяць не зникне, бо Господь буде тобі вічним світлом, і дні твого плачу наповняться, **21** і ввесь твій народ – праведний, і на віки успадкують землю, зберігаючи насаджене на славу діла їхніх рук. **22** Безчесний стане тисячами, і найменший стане великою країною. Я – Господь! В часі їх зберу.

(апо. 12 і 22)

Глава 61

1 Дух *господній на мені. Через це помазав мене, послав мене благовістити бідним, вилікувати розбитих серцем, проповідувати полоненим прощення і сліпим прозріння, **2** назвати прийнятний господній рік і день віддачі, *щоб потішити всіх, що плачуть, **3** дати тим, що плачуть в Сіоні, славу замість попелу, намащення радості голодним, прикрасу слави замість духа слабості. І назвуться: Роди праведності, Господнє насадження на славу. **4** *І вічні пустині будуть забудовані. Найскорше вони піднімуть запустілі *місця*, обновлять міста опустілі на роди. **5** І прийдуть чужинці, що пастимуть твої вівці, і чужинці – твої орачі і виноградарі. **6** Ви ж назветеся господніми священиками і божими слугами. Силу народів поїсьте, їхнім багатством будете здивовані. **7** Так свою землю вдруге успадкують і вічну радість над їхньою головою. **8** Бо Я є Господь, що любить праведність і ненавидить грабунки з неправедності. І дам їхній труд праведним, і вічний завіт укладу з ними. **9** В народах знаним буде їхнє плем’я і їхні внуки – поміж людьми. І кожний, хто їх бачить, пізнає їх, бо вони є Богом благословенне насіння, **10** і радістю зрадіють в Господі. Хай зрадіє моя душа в Господі, бо він зодягнув мене одягом спасіння і зодягнув мене одежею радості! Як на жениха, поклав на мене вінець і, як невістку, мене прикрасив красою. **11** Як земля, що видає свою квітку, як город, що вирощує своє насіння, так засяє Господь праведністю і радістю перед всіма країнами!

(лук. 4; мат. 5, лук. 6; вищ. 58)

мѣди мѣсто принесꙋтъ ти҃ злато, [и҆][10] в желѣза мѣсто принесꙋтъ ти҃ сребро̀. (и҆)[11] въ древа мѣсто принесꙋтъ ти҃ мѣдь, (и҆)[12] в каменїѧ мѣсто желѣзо· И҆ вдамъ кнѧѕѧ твоѧ̀ в҇ миръ, и҆ (сꙋдїѧ)[13] твоѧ̀ въ правдꙋ. и҆ не ѹ҆слышитсѧ по с҇е неправда въ земли̇ твоеи, ни сꙑкрꙋшенїе ни трꙋдъ въ предѣлехъ твои҃. но прозовесѧ сп҃сенїе забрала твоа, и҆ врата твоѧ̀ хвала̀. *и҆ не бꙋдетъ тебѣ слн҃це на свѣтъ дн҃їю, ни просїѧнїе лꙋны просвѣти҃ тебѣ нощїю. но бꙋдетъ тебѣ г҃ь свѣтъ вѣчныи, и҆ б҃ъ слава тебѣ. не зайде҃ бо слн҃це тебѣ, и҆ лꙋна̀ [-][14] не ѡ҆скꙋдѣетъ. бꙋде҃ бо г҃ъ тебѣ свѣтъ вѣчныи· И҆ напо҃нѧтсѧ дн҃їе рыданїѧ твоего, и҆ людїе твои вси правдиви, и҆ въ вѣкъ причастѧтъ землю· снабжающе садъ дѣло рꙋкꙋ [и҆хъ][15] въ славꙋ. хꙋдыи бꙋдетъ в тысѧща, и҆ мнїи [бꙋдет҃][16] въ странꙋ великꙋ. а҆зъ г҃ь по времени сꙑберꙋ ѧ҆·

(а҆покѧ҃ ві и҆ кв)

Гл҃а, ѯа·

Дх҃ъ *г҃нь на мнѣ, е҆гоже ради помаза мѧ. бл҃говѣстити нищимъ посла̀ мѧ, и҆сцѣлити сꙑкрꙋшенꙑѧ ср҃це· проповѣдати плѣнникомъ прощенїе, и҆ слѣпымъ прозренїе· нарещи лѣто г҃не бл҃гоизволено, и҆ дн҃ь въздадїѧ. *ѹ҆тѣшити всѧ̀ плачющаа, дати плачющи҃ сїона славꙋ въ мѣсто пепела, помазанїе веселїѧ [а҆лчющимъ][1], ѹ҆крашенїа славѣ за дх҃ъ ѹ҆нынїѧ. и҆ нарекꙋсѧ родове правды, насаженїе г҃не въ славꙋ. *и҆ сꙑзиждꙋтсѧ пꙋстына вѣчныѧ, запꙋстѣвшїѧ преже възвигнꙋтъ, (-)[2] ѡ҆бновѧтъ грады [-][3] ѡ҆пꙋстѣвшаѧ в роды· И҆ прїидꙋтъ и҆норо҃нїи пасꙋще ѡ҆вца твоѧ, і҆ и҆ноплеменницы ратаи (твои), и҆ виногра҃ницы. вы же (наречетесѧ жерцы̀ г҃ни)[4], [и҆][5] слꙋги б҃жїѧ. крѣпость ꙗ҆зыкъ поꙗ҆сте, въ богатствѣ и҆хъ ѹ҆дивитесѧ. сице (землю (свою̀) вторицею наслѣдѧ҃)[6], и҆ веселїе вѣчное на҃ главою и҆хъ· ꙗ҆ бо е҆смь г҃ь любѧи правдꙋ, и҆ ненавидѧи граблєнїѧ ѿ неправды. и҆ дамъ тр҃ꙋ и҆хъ праведнымъ, и҆ завѣ҃ вѣченъ завѣщаю и҆мъ. (-)[7] познаетсѧ въ ꙗ҆зыцѣхъ (племѧ̀)[8] и҆хъ, и҆ внꙋцы и҆хъ [посреди людїи][9]. [и҆][10] всѧкъ видѧи ѧ҆ познаетъ ѧ҆, ꙗ҆ко сїи сꙋть сѣмѧ бл҃вно ѿ б҃а· и҆ радостїю възрадꙋютсѧ ѡ҆ г҃и· да възрадꙋетсѧ дш҃а моѧ̀ ѡ҆ г҃и, ѡ҆блече бо мѧ въ ризꙋ сп҃сенїа, и҆ ѡ҆дежею веселїѧ [ѡ҆дѣѧ мѧ][11]. ꙗ҆ко на жениха възложи на мѧ вѣнець, и҆ ꙗ҆ко невѣстꙋ ѹ҆краси мѧ ѹ҆тварїю. (-)[12] ꙗ҆ко землѧ̀ растѧщїѧ цвѣтъ свои, (-)[13] ꙗ҆ко вертоградъ сѣмена̀ своѧ [прозѧбаѧ][14]. тако просїаєтъ г҃ь правдꙋ, и҆ веселїе пре҃ всѣми странами·

(лꙋ д; ма҃ е, лꙋ ѕ; вы҃ ни)

Глава҃, ѯв҃.

Сїѡ́на ра́ди не премолчꙋ̀, (-)[1] і҆ерⷭ҇ли́ма ра́ди не попꙋщꙋ̀. до́ндеже ᲂу҆́бо и҆зы́деⷮ ꙗ҆́ко свѣ́тъ пра́вда моѧ̀, (и҆ сп҃се́нїе)[2] ꙗ҆́ко свѣти́ло ражже́тсѧ. И҆ ᲂу҆́зрѧтъ ꙗ҆зы́цы пра́вдꙋ твою̀, и҆ цр҃ьⷭ҇е сла́вꙋ твою̀. и҆ прозовꙋ́тъ тѧ̀ и҆́менемъ (-)[3] но́вѡ, є҆́же гь҃ и҆менꙋ́еⷮ є҆̀. и҆ бꙋ́деши вѣ́нецъ добро́ты въ рꙋцѣ̀ гн҃и, и҆ гла́вїзна црⷭ҇твїѧ въ рꙋцѣ̀ бг҃а твоегѡ. и҆ не прозове́шисѧ ктомꙋ̀ ѡ҆ста́вленъ, и҆ землѧ̀ твоѧ̀ ктомꙋ̀ не нарече́тсѧ пꙋ́ста. тебѣ̀ бо прозове́тсѧ во́лѧ моѧ̀, (а҆̀)[4] землѧ̀ твоѧ̀ вселе́ннаѧ. и҆ ꙗ҆́коже живы́й ю҆́ноша съ дв҃ою, та́кѡ вожи́вꙋтъ сн҃ове твоѝ съ тобо́ю. И҆ бꙋ́детъ ꙗ҆́коже ра́дꙋетсѧ жени́хъ ѡ҆ невѣ́стѣ, та́коже возра́дꙋетсѧ гь҃ ѡ҆ тебѣ̀. (-)[5] на стѣна́хъ твои́хъ і҆ерⷭ҇ли́ме приста́вихъ стра́жа ве́сь де́нь и҆ всю̀ но́щь, и҆̀же до конца̀ не премо́лкнꙋтъ помина́юще гд҃а. нѣ́сть бо къ ва́мъподо́бенъ, а҆́ще и҆спра́виши и҆ сотвори́ши і҆ерⷭ҇ли́ме непрезо́рьство на̀ земли̇. Клѧ́тсѧ гь҃ десни́цею свое́ю, и҆ крѣ́постїю мы́шца своеѧ̀. а҆́ще ктомꙋ̀ ѿда́мъ пшени́цꙋ твою̀ и҆ пи́щꙋ твою̀ врагѡ́мъ твои́мъ. и҆ а҆́ще ктомꙋ̀ и҆спїю́тъ (вино̀ твоѐ сн҃ове чꙋжді́и)[6], ѡ҆ не́мже трꙋди́лсѧ є҆сѝ. но собира́ющеи и҆зъꙗ҆дѧ́тъ є҆̀, и҆ похва́лѧтъ гд҃а. и҆ є҆́млющеи и҆спїю́тъ є҆̀ въ (ста́хъ)[7] ст҃ы́хъ мои́хъ. *И҆ди́те вра́ты мои́ми, и҆ пꙋ́ть сотвори́те лю́демъ мои́мъ. и҆ ка́менїе є҆́же на пꙋтѝ разме́щите, (и҆) воздви́гнѣте зна́менїе во страны̀. сѐ бо гь҃ [слы́шно сотворѝ][8] до конца̀ земли̇. *рцы́те дще́ри сїѡ́новѣ, сѐ сп҃си́тель твоѝ грѧде́тъ, и҆мы́й съ собо́ю мздꙋ̀, и҆ дѣ́ло преⷣ лицемъ свои́мъ. и҆ прозове́тъ ѧ҆̀ лю́ди ст҃ы, и҆зба́влены гдⷭ҇мъ. ты́ прозове́шисѧ взыска́нъ гра́дъ, и҆ не ѡ҆ста́вленъ.

бы҃ї нз · заха҃ ѳ҃ ма҃ ка ї҆ѡа҃ бі

Глава 62

1 Через Сіон не замовчу! Через Єрусалим не попущу! Отже, аж доки моя праведність не вийде як світло і те, що спасається, загориться як світило. **2** І народи побачать твою праведність і царі – твою славу, і назвуть тебе новим іменем, яким Господь його назве. **3** І будеш вінцем краси в господній руці і вінцем царства в руці твого Бога. **4** І більше неназвешся: Оставлена. І твоя земля більше не назветься пустою. Бо тобі назветься моя воля, а твоя земля вселенною. **5** І так як живе молодий з дівчиною, так житимуть твої сини з тобою. І буде, що так як радіє жених невістою, так зрадіє тобою Господь. **6** На твоїх стінах, Єрусалиме, я поставив сторож цілий день і цілу ніч, які до кінця не замовкнуть, згадуючи Господа. **7** Бо немає подібного до вас. Якщо випрямиш і поводитимешся, Єрусалиме, негордо на землі, – **8** поклявся Господь своєю правицею і силою свого рамена, – якщо ще віддам твою пшеницю і твою їжу твоїм ворогам і якщо ще синичужинці питимуть твоє вино, над яким ти натрудився. **9** Але ті, що збирають, їстимуть його і похвалять Господа, і ті, що збирають, питимуть його в моїх святому святих. **10** *Ідіть моїми брамами, і зробіть дорогу моєму народові, і розкиньте каміння, що на дорозі, і підніміть знак для країн. **11** Ось бо Господь дав чути аж до кінця землі. *Скажіть сіонській дочці: Ось твій спаситель приходить, маючи з собою винагороду і діло перед своїм лицем. **12** І Він назве його святим народом, викупленим Господом. Ти назвешся бажаним містом і непокинутим.

вищ. 57 · зах. 9 мат. 21 ів. 12

Глава҃, ѯг҃.

Кто̀ се́й пришե́дый ѿ [є҆де́ма][1], чрьвле́ны ри́зы [є҆гѡ̀][2] ѿ восо́ра. се́й кра́сенъ во ᲂу҆твореⷩ҇їи ѕѣ́ло съ крѣ́постїю. а҆́зъ гл҃ю пра́вдꙋ, и҆ сꙋ́дъ сп҃нїѧ. *почто̀ чрьвлены ри́зы твоѧ̀, и҆ ѡ҆де́жда твоѧ̀ ꙗ҆́кѡ и҆згнѣ́шагѡ в тисꙋ̀, и҆спо́лнена гнетѣ́нїѧ. и҆ ѿ ꙗ҆зы́къ нѣ́сть мꙋ́жа со мно́ю, и҆ попра́хъ ѧ҆̀ ꙗ҆́ростїю, и҆ сотро́хъ ѧ҆̀ ꙗ҆́кѡ пе́рсть и҆ сведо́хъ кро́вь и҆́хъ въ зе́млю. *де́нь бо ѿда́нїѧ прїи́де на ни́хъ, и҆ лѣ́то и҆зба́вленїѧ приспѣ́ло є҆́сть. (-)[3] воззрѣ́хъ, и҆ не бѣ́ ни є҆ди́ногѡ же помо́щника. и҆ помы́слихъ, и҆ никто́же не поѧ̀. і҆ и҆зба́ви ѧ҆̀ мы́шца моѧ̀, и҆ ꙗ҆́рость моѧ̀ настꙋпѝ на̀ нѧ. и҆ попра́хъ ѧ҆̀ гнѣ́вомъ мои́мъ, и҆ сведо́хъ кро́вь и҆́

а҆пока҃ ѳ҃ї · бы҃ї лд҃

Глава 63

1 Хто цей, що прийшов з Едему, його одіж червона з Восору. Він дуже гарний в одежі зі силою. Я говорю правду і суд спасіння. **2** *Чому твоя одіж червона і твоя одіж наче витиснене в точилі, **3** повне витисненого? І з народів немає чоловіка зі мною, і я їх потоптав в гніві, і я їх розбив як землю і звів їхню кров до землі. **4** *Бо на них прийшов день віддачі і приступив рік викупу. **5** Я поглянув – і не було ні одного помічника. І Я подумав, і ніхто не підняв. І їх визволило моє рамено, і мій гнів наступив на них. **6** І Я їх потоптав моїм гнівом і звів їхню кров до землі. **7** Я згадав господнє милосердя і господні звичаї в усьому, в чому ж Господь нам від-

апо. 19 · вищ. 34

дає. Господь добрий суддя ізраїльському домові, віддає нам за своїм милосердям і за множеством його праведності. **8** І сказав: Отже, мій народ – діти. Не будуть відкинуті. І Він став їм на спасіння **9** з усякого болю. Не посередник ані ангел, але сам Господь їх спас, тому що їх любить і їх щадить. Він їх визволив, і підвів їх, і підняв їх на всі дні віку. **10** Вони ж не підкорилися і розгнівили його святий дух. І Він повернувся їм на ворожнечу, воював проти них. **11** І я згадав вічні дні, що *Він вивів з землі пастиря своїх овець. Де є Той, хто поставив в них святий дух **12** і що вивів Мойсея правицею – раменом його слави? Вода згусла від його лиця, щоб Йому зробити вічне ім'я. **13** І Він провів їх через безодню, як коня через пустиню, і вони більше не були струджені **14** і *були* як скотина на полі. Зійшов дух від Господа і їх наставив. Так Ти повів свій народ, щоб Тобі самому зробити славне ім'я. **15** *Повернися з неба і поглянь з твого святого дому і слави. Де є твоя ревність і твоя сила? Де є множество твого милосердя і твоїх щедростей, що Ти нам стерпів? **16** Бо Ти є наш батько. Авраам нас не пізнав, Ізраїль нас не пізнав, але Ти, Господи, наш батько від початку, і твоє ім'я є на нас. **17** Чому Ти дав нам відхилитися, Господи, з твоєї дороги і твердими вчинив наші серця, так щоб ми Тебе не боялися? Повернися через твоїх рабів і *через* племена твого насліддя, **18** щоб хоч трохи ми успадкували твою святу гору. Наші противники потоптали твою святиню. **19** Ми були як від початку, коли Ти нами не володів, ані на нас не було названо твоє ім'я.

мой2. 14

мой5. 26 вар. 2

Глава 64

Якщо відкриєш небо, гори від Тебе одержать тремтіння і розтають, **64,1** так як тане віск від лиця вогню. І вогонь спалить твоїх противників, і господнє ім'я буде явним між ворогами, народи стривожаться від твого лиця. **2** Коли Ти зробиш славне, тремтіння від тебе охопить гори. **3** *Від віку ми не почули ані наші очі не побачили Бога, за винятком тебе, і твої діла, які Ти зробиш тим, що Тебе очікують. **4** Бо милосердя зустріне тих, що чинять праведне, і вони згадають твої дороги. Ось Ти розгнівався, і ми згрішили. Через це ми були обмануті **5** і всі ми стали як нечисті, як нечиста шмата – вся наша праведність. І ми опали як листя через наше беззаконня, наче нас забрав вітер. **6** І немає того, що прикликує твоє ім'я, і

кор1. 2

въ землю. млть гню помянухъ (и) нравы гня въ всемъ, в них же гь намъ ѿдаетъ. Гь судіи благъ дому іилеву. ѿдаетъ намъ по млти своей, и по множеству правды его. и рече, убо людіе мои чада не буду ѿвръжени. и бысть имъ на спсеніе ѿ всякоя печали. Ни (ходатай)[4] ни аггелъ, но са гь спсе я. зане люби ихъ и щадитъ и. той я есть избавилъ, и поялъ я, и възнеслъ я въ вся дни века. тіи же не покориша и разгневаша дхъ стыи его. и обратися имъ на вражду, [-][5] той воева на ня. и помяну дни вечныя. *възведыи ѿ земля пастыря овцъ [свои][6]. где есть вложивыи в них дхъ стыи, (и) възведыи десницею мосіа, мышцею славы его. укрепе вода ѿ лица ему, сътворити ему имя вечно. [и][7] проведе и сквозе безну, яко коня сквозе пустыня, и у не трудиша, и яко скоты по полю. сниде дхъ ѿ га и настави ихъ. тако проведе лю своя сътворити тебе самому имя славно. *Ѡбратися ѿ нбси, и виждь ѿ дому стго своего и славы. где есть ревность твоя, и крепость твоя. где есть множество млти твоея, и щедротъ твоихъ, яко претръпе намъ. ты бо [еси ѿцъ нашъ][8], (-)[9] авраамъ не уведе насъ, (-)[10] іиль не позна насъ. но ты ги ѿцъ нашъ (-)[11] испрьва, (і) имя твое на насъ есть. что уклонилъ еси насъ ги ѿ пути твоего, (и) ожестилъ еси [срдца наша][12] яко не боятися тебе. Ѡбратися рабъ твоихъ ради, и племенъ достоянія твоего. да поне мало наследимъ горы стыя твоея. противницы наши попраша стыню твою. быхомъ яко испрьва егда не владе нами, ниже бе нареченно имя твое на насъ.

в мо ді

е мо кѕ вару в

Гла, ѯд.

Аще ѿвръзеши нбо, трепетъ пріимутъ ѿ тебе горы. і истаются, яко (таетъ воскъ ѿ лица ѡгню)[1]. и пожжетъ огнь супостаты [твоя][2], и яве будетъ имя гне въ сопротивныхъ. ѿ лица твоего языцы възмутятся. егда сътвориши славная, трепетъ пріимутъ ѿ тебе горы. *ѿ века не слышахомъ, ниже очи наши видеша ба развѣ тебе. и дела твоя яже сътвориши тръпящимъ [тя][3]. млть бо срящетъ творящихъ правду, и пути твоя помянутъ. Се ты разгневася, и мы съгрешихомъ. сего ради прельстихомся, и быхомъ яко нечисти вси мы, яко портъ нечистъ, вся правда наша. и опадохомъ яко листвіе, беззаконія ради нашего, яко ветръ пріятъ насъ. и несть призы-

а кри в

ва́ющаго и҆́мѧ твое, и҆ помѧнꙋ́ ны поѧ́ти тѧ̀. ꙗ҆́ко ѿврати лицѐ свое ѿ на́съ, и҆ предаст ны беззако́нїѧ ра́ди на́шего. И҆ нн҃ѣ гд҃и ѻ҆́ц҃ъ на́шъ є҆си ты, мы́ же бе́рнїе, дѣ́ло рꙋ́кꙋ твоє́ю вси [мы][4]. *не прогнѣва́йсѧ на́ ны ѕѣлѡ̀, и҆ не (помѧни во вре́мѧ)[5] беззако́нїи на́шихъ. и҆ нн҃ѣ призри ꙗ҆́ко лю́дїе твоѝ вси мы. Гра́дъ ст҃го твоє́го бы́сть пꙋ́стъ сїѡ́нъ ꙗ҆́ко (и҆) пꙋ́стъ бы́сть і҆ер҃лимъ на прокла́тїе. до́мъ ст҃ый на́шъ и҆ сла́ва ю҆́же бл҃ви́ша ѻ҆́ц҃ы на́ши, бы́сть ѻ҆́гнемъ пожже́на, и҆ всѧ̀ сла́внаѧ падо́шасѧ. и҆ ѡ҆ все́мъ (гд҃и се́мъ претерпѣ̀)[6] и҆ премо́лча, и҆ смири́ ны ѕѣлѡ̀.

ѱа҆ ои

Ти нас згадав, щоб ми Тебе підняли. Бо Ти відвернув від нас твоє лице і видав нас через наші беззаконня. **7** І тепер, Господи, Ти є нашим батьком, ми ж глина, всі ми діло твоїх рук. **8** *Не розгнівайся дуже на нас і не згадай в часі наших беззаконь. І тепер поглянь, бо всі ми твій народ. **9** Місто твого святого стало пустим – Сіон, як і пусткою став Єрусалим на прокляття. **10** Наш святий дім і слава, яку поблагословили наші батьки, була спалена вогнем, і все славне упало. **11** І на цьому всьому, Господи, Ти стримався і замовк, і нас дуже упокорив.

пс. 78

Гла́ва, ѯе.

къ ри҆ і

Ꙗ҆вле́нъ* бы́хъ не и҆щꙋ́щимъ менѐ, ѡ҆брѣто́хсѧ не вопраша́ющимъ ѡ҆ мнѣ. реко́хъ се є҆смь, странѣ̀, и҆́же не призва́ша и҆́мени моє́го. простро́хъ рꙋцѣ̀ своѝ ве́сь де́нь, къ лю́демъ не покарѧ́ющимсѧ, и҆ проти́вꙋ гл҃ющимъ. и҆́же не ходи́ша пꙋте́мъ и҆́стиннымъ, но въ слѣ́дъ грѣ́хъ свои́хъ. Лю́дїе сїи разгнѣва́ющеи (-)[1] пре (лицемъ мои́мъ)[2] при́но, тїи тре́бы кладахꙋ въ ѻ҆градѣ́хъ, и҆ кадахꙋ въ чрепѣ́хъ бѣ́сомъ и҆́хже нѣ́сть. и҆ въ гро́бѣхъ и҆ в пеще́рахъ лежа́тъ со́нїи ра́ди, и҆́же ꙗ҆да́тъ мѧ́са свина́ѧ, и҆ ю҆́хи тре́бъ, ѡ҆скверне́ни (сосꙋ́ди и҆́хъ вси)[3]. и҆́же гл҃ютъ, ѿидѝ ѿ менѐ (и҆) не прикосни́сѧ мнѣ, ꙗ҆́ко чи́стъ є҆смь. сѐ ды́мъ ꙗ҆́рости моеѧ, ѻ҆́гнь гори́тъ в не́мъ всѧ̀ дни. се пи́шетсѧ предо мно́ю. не ᲂу҆молчꙋ́ до́ндеже ѿда́мъ в нѣ́дра и҆́мъ грѣхѝ и҆́хъ, и҆ (грѣхѝ) ѻ҆́ц҃ъ и҆́хъ, гл҃етъ гдь. и҆́же кажда́хꙋ на гора́хъ, и҆ на холмѣ́хъ ᲂу҆кори́ша мѧ. ѿда́мъ дѣ́леса и҆́хъ в нѣ́дра и҆́мъ. Та́ко гл҃етъ гдь. и҆́мже ѻ҆́бразомъ ѻ҆брѣта́етсѧ зе́рно на гро́здѣ. и҆ рекꙋ́тъ, не погꙋбѝ є҆го, ꙗ҆́ко бл҃ве́нїе є҆сть в не́мъ. та́ко сотворю̀ слꙋжа́щаго ми ра́ди, (и҆) не и҆ма́мъ погꙋби́ти сего ра́ди всѣ́хъ. і҆ и҆зведꙋ̀ є҆́же и҆зъ і҆а́кова (племѧ̀)[4], і҆ и҆́же и҆зъ і҆ꙋ́ды. и҆ наслѣ́датъ горꙋ̀ ст҃ꙋ́ю мою, и҆ причаста́тъ и҆збра́ннїи моѝ и҆ рабѝ моѝ, и҆ всела́тсѧ тꙋ̀. и҆ бꙋ́дꙋтъ в дꙋбра́вѣ ѻ҆гра́ды ста́домъ, и҆ де́брь а҆хо́рскаѧ въ поко́ище говѧ́дѡ лю́дїи мои́хъ, и҆́же взыска́ша менѐ. вы́ же ѡ҆ста́вившеи мѧ, и҆ забы́вшеи горꙋ̀ ст҃ꙋ́ю мою. и҆ готова́ющеи [бѣсѡ́мъ][5] трапе́зꙋ, и҆сполнѧ́юще кꙋми́ромъ растворе́нїѧ. а҆зъ предамъ ва́съ въ ѻ҆рꙋ́жїе, вси вы сѣче́нїемъ паде́те. *Ꙗ҆́ко зва́хъ ва́съ и҆ не послꙋ́шасте, гл҃ахъ и҆ преслꙋ́шасте. и҆ сотвори́сте лꙋка́вое предо мно́ю, и҆ є҆гоже не восхотѣ́хъ и҆зволи́сте. *Сего ра́ди та́ко гл҃етъ гдь. се рабо́тающеи ми наꙗ҆́дѧтсѧ, вы́ же въ-

при а҆ і҆ере҆ з ни҆ ѯѕ

лꙋ ѕ

Глава 65

1 *Я став явним тим, що мене не шукали, знайдений тими, що не питали про мене. Я сказав: Ось я є, країні, яка не прикликала моє ім’я. **2** Я простягнув свої руки цілий день до непокірного і бунтівничого народу, який не пішов праведною дорогою, але в за своїми гріхами. **3** Це народ, що постійно гнівив перед моїм лицем, вони приносили жертви в городах і приносили ладан в черепках бісам, яких немає, **4** і лежать в гробах і в печерах задля снів; вони їдять свиньське м’ясо і юшку жертов, увесь їхній посуд осквернений. **5** Вони говорять: Відійди від мене і не доторкайся до мене, бо є я чистим. Ось дим мого гніву, вогонь горить в ньому всі дні. **6** Ось написано переді мною: Не замовчу, аж доки не віддам в їхній подолок **7** їхні гріхи і гріхи їхніх батьків, – говорить Господь їм, що ладан приносили на горах, – і зневажили Мене на горбах, віддам їхні діла їм у подолок. **8** Так говорить Господь: Так як зерно знаходиться в гроні, і скажуть: Не знищ його, бо в ньому є благословення. Таким зроблю того, що служить мені, і задля цього не знищу всіх; **9** і виведу Якова з плем’я і з Юди, і успадкують мою святу гору; і успадкують мої вибрані і мої раби, і там поселяться. **10** І в лісі будуть огорожі стадам і ахорська долина на спочинок скотині мого народу, які за мною шукали. **11** Ви ж ті, що мене покинули, і забули мою святу гору, і приготували бісам стіл, наповняючи напитки кумирам. **12** Я передам вас зброї, всі ви впадете в різанині, *оскільки Я до вас кликав – і не ви послухалися, Я говорив – і ви не послухали, і зробили лукаве переді мною, і вибрали те, що Я непобажав. **13** *Через це так говорить Господь: Ось ті, що Мені служать, наїдяться, ви ж голодуватимете. Ось ті, що Мені служать, питимуть досхочу,

рим. 10

при. 1 єре. 7 ниж. 66

лук. 6

ви ж будете спрагнені. Ось ті, що Мені служать, зрадіють, ви ж завстидаєтеся. **14** Ось ті, що Мені служать, розвеселяться в радості серця, ви ж закричите в болі вашого серця і заридаєте від побиття духа. **15** Бо ваше ім'я залишиться для насичення моїм вибраним, а вас вигубить Господь. А тим, що Йому служать, буде назване нове ім'я, **16** яке поблагословиться на землі. Бо поблагословлять правдивого Бога, і ті, що клянуться на землі, клястимуться правдивим Богом. Бо вони забудуть їхній раніший біль, і не зійде їм на серце. **17** *Бо буде нове небо і нова земля, і не згадають попереднє, і не зійде на їхнє серце, **18** але радість і веселість знайдуть в ній. Бо ось я роблю веселість Єрусалимові і моєму народові радість. **19** І Я буду веселістю для Єрусалиму, і розвеселюся моїм народом, і більше в ньому не почується голос плачу ані голос крику. **20** І не буде там дитини ані старого, який не виповнить своїх років. Бо молодий буде столітнім, а грішник, що вмирає, *буде* столітнім і буде проклятим. **21** І збудують доми, і поселяться, і насадять виноградники, і вони їстимуть їхній врожай. **22** І не збудують, а інші поселяться, і не насадять, а інші їстимуть. Бо під ним діла мого народу будуть дерева життя, вони постаріються від їхніх трудів. **23** І мої вибрані не трудитимуться намарно і не народять дітей на прокляття, бо є плем'ям благословенним Богом, і їхні внуки будуть з ними. **24** *І буде, що раніше ніж вони закричать, я їх вислухаю, ще як вони говорять, скажу: Що є? **25** *Тоді вовки і ягнята пастимуться разом і лев, як віл, їстиме полову, змія землю – як хліб. Не шкодитимуть, ані не пошкодять на моїй святій горі, – говорить Господь.

пет2. 3 апо. 20 · пс. 31 · вищ. 11

жа́ждете. се рабо́тающїи ми напї́ютсѧ, вы́ же въжа́ждете. се работающїи ми възра́дуютсѧ вы́ же посрамитесѧ. се рабо́тающїи ми възвеселѧ́тсѧ въ весе́лїи [срⷣца][6], вы́ же възопїете въ бо́лезни срⷣца ва́шего, и҆ ѿ сокрушенїѧ дх҃у въсплачетесѧ. ѡ҆ста́нетъ бо и҆мѧ ва́ше въ насыще́нїе и҆збра́ннымъ мои́мъ, ва́съ же и҆збїетъ гд҇ь. ра́бо́тающїи же е҆му прозове́тсѧ и҆мѧ но́во. е҆же бл҃витсѧ на земли́, бл҃вѧтъ бо бг҃а и҆стинна. и҆ клену́щїисѧ на земли́, кленутсѧ бг҃омъ и҆стиннымъ. забу́дутъ бо печа́ль свою пре́вую, и҆ не възы́идетъ и҆мъ на срⷣце. *Бу́детъ бо нб҃о но́во, и҆ землѧ́ но́ва, и҆ не помѧнутъ пре́выхъ. (и҆) не възы́идетъ [на срⷣце и҆хъ][7], но ра́дость и҆ весе́лїе ѡ҆брѧщꙋ на не́й. Ꙗ҆ко се а҆зъ творю̀ і҆ерⷭ҇лимꙋ весе́лїе, и҆ лю́демъ мои́мъ ра́дость. и҆ весе́лїе бу́дꙋ къ і҆ерⷭ҇лимꙋ, и҆ възра́дуюсѧ ѡ҆ лю́дехъ мои́хъ. и҆ ксемꙋ не оу҆слы́шитсѧ в не́мъ гла́съ пла́ча, ни гла́съ во́плѧ. и҆ не бу́детъ тꙋ̀ младе́нецъ ни ста́рецъ, и҆же не напо́лнитъ (лѣ́тъ)[8] свои́хъ, бу́детъ бо ю҆ный ста лѣ́тъ, оу҆мира́ѧй же грѣ́шникъ ста лѣ́тъ. и҆ про́клѧтъ бу́детъ. И҆ съгради́тъ до́мы, и҆ [-][9] всеѧтсѧ. и҆ насадѧ́тъ виногра́ды, и҆ тїи и҆згꙋбѧ́тъ жита̀ и҆хъ, и҆ не согради́тъ, (-)[10] и҆ни вселѧтсѧ. и҆ не насадѧтъ, і҆ и҆ни и҆зъѧдѧ́тъ. (Под ни́мъ бо дре́ва живо́тнаго бу́дꙋтъ лю́дїи мои́)[11] дѣлеса̀, трꙋ́дъ свои́хъ ѡ҆бетша́ть. (і҆)[12] и҆збра́ннїи мои́ не трꙋдѧтсѧ во́ще и҆ не поро́дѧтъ ча́дъ на проклѧ́тїе. ꙗ҆ко (плема̀)[13] бл҃вено е҆сть бг҃омъ, [и҆ внꙋцы и҆хъ с ни́ми бу́дꙋтъ][14]. *И҆ бу́детъ пре́же възва́нїѧ и҆хъ, а҆зъ послꙋ́шаю и҆хъ. е҆ще гл҃ющемъ и҆мъ, рекꙋ что е҆сть. *Тогда̀ во́лцы и҆ а҆́гнцы напасꙋтсѧ вкꙋ́пѣ, и҆ ле́въ ꙗ҆ко во́лъ и҆ззо́блетъ плѣвы. змї́а̀ (-)[15] зе́млю ꙗ҆ко хлѣ́бъ. не вредѧ́тъ ни и҆сказѧ́тъ въ горѣ ст҃ѣй моей, гл҃етъ гд҇ь.

в҃ пет҃ г҃ апока҃ к҃ · ѱа҃ л҃а · вы҃ а҃і

Глава 66

1 *Так говорить Господь: Небо – мій престіл, а земля – підніжжя моїх ніг. Який дім мені збудуєте? Чи яке місце мого спочинку? **2** Бо все створила моя рука, і це все моє, – говорить Господь. І на кого погляну, хіба не на впокореного і мовчазного, і того, що тремтить перед моїми словами. **3** *А беззаконний, що жертвує теля, як той, що вбиває пса. І хто приносить пшеничні крупи, як *той, що приносить* свиньску кров, хто дає білий ладан на пам'ять, як той, що хулить. Бо ці вибрали свої дороги і свої гидоти, яких забажала їхня душа, **4** і я виберу їх-

дія. 7 · ез3. 1

Гл҃а, ѯ҃ѕ.

Тако* гл҃етъ гд҇ь, нб҃о [прⷭ҇толъ мой][1], а҆ землѧ̀ подно́жїе ногꙋ̀ моею. кїй хра́мъ съгради́те ми, и҆ли кое мѣ́сто поко́ища мое́го. все бо [-][2] сътвори рꙋка̀ моѧ, и҆ (се) е҆сть (всѐ мое)[3], гл҃етъ гд҇ь. И҆ на кого възрю́, но на кро́ткаго и҆ молча́ливаго, и҆ трепе́щꙋщаго слове́съ мои́хъ. *безако́нный же закала́ѧй [-][4] теле́цъ, ꙗ҆ко оу҆бива́ѧй ѱа̀. (И҆)[5] принося́й крꙋпы̀ пшени́чны ꙗ҆ко кро́вь свиню. да́ѧй дымїа́мъ бѣ́лъ на па́мѧть, ꙗ҆ко (и҆) хꙋлѧ́й. (Сїи бо)[6] и҆зъбра́ша пꙋтѝ своѧ, и҆ ѡ҆гнꙋше́нїѧ и҆хъ ꙗ҆же дꙋша̀ и҆хъ и҆зво́ли. и҆ а҆зъ съберꙋ рꙋга́нїѧ и҆хъ, и҆ грѣхѝ [и҆хъ][7] ѿда́мъ и҆мъ. *ꙗ҆ко възва́хъ а҆ и҆ не послꙋша-

дѣѧ҃ з҃ · д҃ е҆здра а҃ · прⷪ҇ а҃ і҆ерем з҃ вы҃ з҃і

ша мене, глахъ. и преслꙋшаша. и сътвориша ѕло предо мною, и егоже не хотѣ изволиша· Слышите глъ гнь, трепещꙋщеи словесе его. рцѣте братїа (-)[8] ненавидѧщимъ [васъ][9], и гнꙋшающїисѧ. да имѧ гне прославитсѧ, и ꙗвисѧ радость ихъ, и они посрамѧтсѧ· Гласъ вопла ѿ града, гла ѿ храма (бжїѧ), гласъ гнь ѿдающа ѿдаанїе съпротивѧщимсѧ· Прежде ражающи рожденїѧ, прежде пришествїѧ болѣзни рожества ѿбѣже, и породи мꙋжескъ полъ. кто есть слышавъ сицево, [-][10] кто ли видѣвъ сице аще есть родила землѧ съ болезнїю въ единъ днь, и родисѧ странà единою, ꙗко поболѣ и роди сїонъ дѣти своѧ. азъ же дахъ надежꙋ тꙋ, и не поманꙋ мене, рече гь. не (сътворихъ ли оубо азъ плодѧщеѧ, и неплодве)[11], рече [гь][12]· Радꙋитесѧ (въкꙋпѣ съ ієрлимомъ)[13], и тръжествꙋите в немъ вси любѧщеи его. радꙋитесѧ (въкꙋпѣ, радꙋитесѧ)[13] вси елицы плакасте по нем да (ссавше)[14] насытитесѧ ѿ сесцъ оутѣшенїѧ его, да ссавше насытитесѧ ѿ въхода славы его· Ꙗко се глетъ гь, се азъ съвращꙋ в нѧ ꙗко рѣкꙋ мира, и ꙗко потокъ потоплѧющъ славꙋ ꙗзыкѡв дѣти ихъ на рамꙋ въздвигнꙋтсѧ, и на колѣнꙋ оутѣшатсѧ. ꙗкоже кого мти [его][15] оутѣшаетъ, такоже и азъ оутѣшꙋ вы. и въ ієрлимѣ оутѣшитесѧ, и оузрите и възрадꙋетсѧ [срце ваше][16]. и кости ваша ꙗко трава прозѧбнꙋтъ. и познаетсѧ рꙋка гнѧ чтꙋщимъ и, и въспретитъ непокарѧющимсѧ· Се бо гь ꙗко огнь прїидетъ, и ꙗко бꙋрѧ орꙋжїе его. въздати ꙗростїю (ѿмщенїѧ)[17] [своѧ][18], и запрещенїе въ пламени огнънѣ. огнемъ бо гнимъ осꙋдисѧ всѧ землѧ, и (орꙋжїемъ)[19] его всѧка плоть, мноѕи ꙗзвени бꙋдꙋ гмъ· очистѧщеи (же) сѧ и освѧщающеисѧ въ градѣхъ, и пре двермі. ꙗдꙋщеи мѧса свина, и мерзость, и мышь, вкꙋпѣ погибнꙋ, рече гь. (аз же)[20] дѣлеса ихъ и (разꙋмы)[21] их [-][22], приведꙋ събрати всѧ страны и ꙗзыки· И прїидꙋтъ и оузрѧтъ славꙋ мою. и оставлю на нихъ знаменїѧ, и послю ѿ нихъ спасаемыхъ въ ꙗзыки въ тарсисъ· И въ фꙋдъ, и в лꙋдъ, и в мосохъ, и въ довель, и въ (еладꙋ)[23], и въ островы далнѧѧ. иже не слышаша [имени моего][24], ни сꙋ видѣли [славы моеѧ][25], и възвѣстѧтъ [славꙋ мою][26] въ ꙗзыцехъ· И приведꙋ братїю вашꙋ ѿ всѣх странъ, даръ гви, съ коньми и съ орꙋжїемъ, на колесницахъ мѫщахъ подъ сѣнїю, въ стыи градъ ієрлимъ, рече гь. ꙗкоже принесоша снове

ні глузування і їхні гріхи віддам їм. *Бо Я закликав до них – і не послухалися мене, сказав – і не почули, і зробили погане переді Мною, і вибрали те, що Я не бажав. **5** Послухайте господнє слово, ви, що тремтите перед його словом! Скажіть, брати, тим, що вас ненавидять і гидують вами, щоб прославилося господнє ім'я і з'явилася їхня радість, і вони завстидаються! **6** Голос крику з міста, голос з божого храму, господній голос, що віддає віддачу противникам. **7** Раніше ніж та, що боліє, вродить, раніше ніж прийде біль родів, втече, і породила хлоп'я. **8** Хто є той, хто чув це? Хто ж побачив таке? Чи земля породила з болем в одному дні і край народився раз, бо Сіон поболів і породив своїх дітей? **9** Я ж дав ту надію і ти мене не згадав, – сказав Господь. Чи, отже, не Я створив же ту, що родить, і неплідну, – сказав Господь? **10** Радійте разом з Єрусалимом і святкуйте в ньому всі, що Його любите! Радійте разом, радійте всі, що над ним плакали! **11** Щоб, ссавши, наситилися від грудей його потіхи, щоб, ссавши, ви наситилися входом його слави. **12** Бо так говорить Господь: Ось я поверну до них наче ріку миру і наче потоки, що затоплює славу народів. Їхні діти будуть підняті на рамена і будуть потішені на колінах. **13** Так як когось потішає його матір, так і я вас потішу, і будете потішені в Єрусалимі. **14** І ви побачите, і зрадіє ваше серце, і ваші кості виростуть, як трава. І пізнана буде рука Господа тим, що Його почитають, і Він погрозить непокірним. **15** Бо ось Господь прийде, як вогонь, і його зброя як буря, щоб віддати в гніві свою помсту і погрозу у вогняному полум'ї. **16** Бо вся земля буде суджена господнім вогнем і всяке тіло його зброєю. Численні будуть ранені Господом. **17** Ті ж, що очистяться, і ті, що освячуються в містах і перед дверима, що їдять м'ясо свиней, і гидоти, і мишу, разом згинуть, – сказав Господь. **18** Я ж приведу їхні діла і їхні задуми, щоб зібрати всі країни і язики. І вони прийдуть і побачать мою славу. **19** І оставлю на них знаки, і пошлю з них тих, що спаслися, в народи, до Тарсіса, і до Фуда, і до Лида, і до Мосоха, і до Товела, і до Греції, і до далеких островів, які не почули моє ім'я ані не побачили мою славу, і сповістять мою славу в народах. **20** І вони приведуть ваших братів з усіх країн, дар Господеві з кіньми і зі зброєю на колісницях, з ослами під покриттям, до святого міста Єрусалиму, – сказав Господь. Так як ізраїльські сини, вони принесли їхні жертви

при. 11
єре. 7
вищ. 65

вищ. 65 апо. 21 пет1. 3

з псалмами до господнього дому. **21** І з них Я візьму собі священика і левітів, – сказав Господь. **22** *Бо так, як нове небо і нова земля, які я створю, вони залишаться переді Мною, – говорить Господь. Так стоятиме ваше плем'я і ваше ім'я. **23** І буде, що з місяця до місяця і з суботи до суботи і прийде всяке тіло поклонитися переді Мною в Єрусалимі, – сказав Господь. **24** І вони вийдуть і побачать людські трупи, тих що переступили проти Мене. *Бо їхній черв'як не закінчиться і їхній вогонь не згасне, і будуть на вид всякому тілові.

мар. 9

Кінець Книг пророка Ісаї.
Має в собі 66 глав.

ѿ і҆и҃левѝ (-)[27] жрътвы и҆́хъ съ ѱалмы̀ въ до́мъ г҃нь. и҆ ѿ тѣ́хъ поимꙋ̀ себѣ̀ жерца̀ и҆ леѵі́тъ рече г҃ь· *Ꙗ҆́коже бо нбо но́во, и҆ землѧ̀ но́ва, є҆́же а҆́зъ творю̀ пребꙋдетъ предо мно́ю, гл҃етъ г҃ь. та́ко ста́нѐ (племѧ̀)[28] ва́ше і҆ и҆мѧ ва́ше· И҆ бꙋде м҃цъ ѿ м҃ца, и҆ сꙋбо́та ѿ сꙋбо́ты. [и҆][29] прі҆идетъ всѧка пло́ть, [поклони́тисѧ предо мно́ю][30] въ і҆ерлимѣ, рч҃е г҃ь· І҆ и҆зы́идꙋ и҆ ѹ҆зра́тъ трꙋпы чл҃чки, престꙋпи́вшихъ ѻ҆ мнѣ. *Чрьвь бо и҆́хъ не скончаетсѧ, и҆ ѻ҆́гнь и҆́хъ не ѹ҆га́снетъ. и҆ бꙋдꙋтъ въ позо́рь всеи пло́ти·

вы҃ ѯе апока҃ ка а пе҃р г

ма҃ д

Коне́цъ кни́гъ прр҃ка і҆саі́и.
И҆́мать в себѣ гла́въ, ѯ҃ѕ·

ПРОРОК ЄРЕМІЯ
ГЛАВА 1

І҆ЕРЕМІА ПРОРОКЪ ГЛАВА А

1 Слова пророка Єремії, Хелкієвого сина, з священиків, які були в Анатоті у Веніяминовій землі. **2** Те слово господнє, що було до нього в днях Осії, сина Аммонового, царя юдиного, в 13-му році його царства. **3** І сталося воно в днях Йоакима, Осіїного сина, юдиного царя, аж до кінця 11-го року Седекії, юдиного царя, аж до єрусалимського полону у 5-му місяці. **4** І було до мене господнє слово, що говорило: **5** Раніше ніж Я тебе створив в лоні, пізнав Я тебе, і раніше ніж ти вийшов з твоєї матері, освятив Я тебе і поставив тебе пророком для народів. **6** І сказав я: Ти, Господи, Владико, що є! Ось не вмію говорити, бо я є дитиною. **7** І сказав до мене Господь: Не говори що: Дитиною є я. Бо підеш до всіх, до кого тебе пошлю, і говоритимеш все, що тобі накажу. **8** Не бійся їхнього лиця, бо з тобою є Я, щоб тебе спасти, – говорить Господь. **9** І Господь простягнув свою руку і доторкнувся до моїх уст, і сказав мені Господь: *Ось Я дав мої слова в твої уста. **10** І ось сьогодні Я тебе поставив над народами і над царствами, щоб ти викорі-

ниж.18

С(лове́са і҆еремі́и прр҃ка)[2], сн҃а хелкі́ева, ѿ сщ҃енник (и҆́же бы́ша)[3] въ а҆надотѣ, в земли венїами́новѣ· И҆́же бы́сть сло́во [г҃не][4] к немꙋ въ дн҃и ѡ҆сі́ѧ, сн҃а а҆ммо́на цр҃ѧ і҆ꙋ́дина, въ г҃і, лѣ́то црт҃ва є҆го· И҆ бы́сть въ дн҃и і҆ѡа́кима сн҃а (ѡ҆сі́ина)[5], цр҃ѧ і҆ꙋ́дина. да́же до [сконча́нїѧ][6] а҃і лѣ́та, седекі́ѧ (-)[7] цр҃ѧ і҆ꙋ́дина. да́же до пресе́ленїѧ і҆ерли́мскаго. въ м҃цъ, є҃· И҆ бы́сть сло́во г҃не къ мнѣ̀ [рекꙋщи][8]· Пре́же не́же създа́хъ тѧ̀ въ чре́вѣ позна́хъ тѧ̀, и҆ пре́же не́же и҆зы́идеши ѿ ма́тери си ѡ҆ст҃ихъ тѧ̀, (и҆) прр҃ка въ ꙗ҆зы́ки да́хъ тѧ̀. и҆ реко́хъ, сыи вл҃ко г҃и, се не вѣмъ гл҃ати и҆́же ѻ҆́трокъ є҆смь. и҆ рч҃е г҃ь къ мнѣ̀, не мози гл҃ати и҆́же ѻ҆́трокъ є҆смь. ꙗ҆́ко на всѧ̀ и҆́же послю̀ тѧ̀ и҆де́ши, и҆ всѧ̀ є҆ли́ка же повелю̀ тебѣ̀ гл҃еши. не ѹ҆бо́исѧ ѿ лица̀ и҆хъ, ꙗ҆́ко с тобо́ю є҆смь да и҆зба́влю тѧ̀, рече г҃ь. и҆ посла̀ г҃ь рꙋкꙋ свою̀ [-][9] и҆ прикоснꙋсѧ ѹ҆сто́мъ мои́мъ, и҆ рече [-][10] къ мнѣ̀. *се да́хъ словеса моѧ̀ въ ѹ҆ста̀ твоѧ̀. (и҆) се поста́вихъ тѧ̀ дне́сь на ꙗ҆зы́ки и҆ на црт҃ва. да и҆сто́ргнеши и҆ разори́ши, (и҆ расточи́ши) и҆ раздрꙋши́ши, и҆ създа́еши и҆ насади́ши·

нѝ ѳі

И҆ бы́сть сло́во гдⷭ҇не къ мнѣ̀ реку́щи, что̀ ты̀ ви́диши [і҆ереміа]¹¹. И҆ реко́хъ, же́злъ (бдя́щь)¹² [а҆́зъ ви́жꙋ]¹³. И҆ речѐ гдⷭ҇ь къ мнѣ̀, бл҃го ви́дѣлъ є҆си, (и҆́же хощꙋ̀ а҆́ бдѣти)¹⁴ на словесѝ моє̀мъ да сътворю̀ то̀. И҆ бы́сть сло́во гдⷭ҇не ко мнѣ̀ вторицею гл҃ѧ, что̀ ты̀ ви́диши. И҆ реко́хъ, горне́ць кипѧ́щь [а҆́зъ ви́жꙋ]¹⁵, и҆ лице є҆го ѿ лица̀ сѣвера. И҆ рече гдⷭ҇ь къ мнѣ̀, *ѿ [-]¹⁶ сѣвера ꙗ҆ви́тсѧ лꙋка́во на всѣ̀ ѡ҆бита́ющїи на землѝ. Зане се а҆́зъ съзовꙋ̀ всѧ̀ (племе́на) цр҇твъ сѣ́верныхъ [-]¹⁷, рече гдⷭ҇ь. И҆ прїи́дꙋтъ и҆ поста́витъ є҆ди́нъ ко́ждо престо́лъ сво́й, въ вхо́дѣхъ вра́томъ і҆ерⷭ҇лмꙋ, и҆ на всѣхъ стѣна́хъ є҆го ѡ҆́крестъ, и҆ на всѣхъ гра́дѣхъ і҆ꙋ́диныхъ. И҆ възгл҃ю [сꙋди мои̇ с ни́ми]¹⁸ на всѧ̀ лꙋка́вства и҆́хъ, и҆́же ѡ҆ста́виша мѧ̀. И҆ пожро́ша бого́мъ чꙋ́ждимъ и҆ поклони́шасѧ дѣ́ломъ рꙋкꙋ̀ свое́ю. (Ты же)¹⁹ препоѧ́ши чре́сла твоѧ̀ и҆ ста́ни, и҆ гл҃и [к ни҃мъ]²⁰ всѧ̀, и҆́же а҆́зъ заповѣ́даю тебѣ̀. Не ꙋ҆бо́исѧ ѿ лица̀ и҆́хъ, ни бо (боѧ́тисѧ тебѣ̀ сътворю̀ лица̀ и҆́хъ)²¹ [-]²². *[А҆́зъ бо]²³ да́хъ тѧ̀ дне́сь въ гра́дъ тве́рдъ, [и҆ въ сто́лпъ желѣ́зный]²⁴, и҆ въ стѣ́ны мѣ́дяны (на все́й землѝ црⷭ҇їи)²⁵ і҆ꙋ́динъ, (-)²⁶ нача́лницы є҆го (и҆ сщ҃енницы), и҆ лю́ди зе́мъстїи, и҆ бранѧ́тсѧ на́ тѧ и҆ не премо́гꙋтъ (-)²⁷. И҆́же с тобо́ю а҆́зъ є҆смь [рече гдⷭ҇ь, да и҆зба́влю тѧ̀]²⁸.

ни҃ д҃ · ни҃ ѕ҃ · сир҃ мд

…нив, і знищив, і розсіяв, і знищив, і збудував, і насадив. **11** І було до мене господнє слово, кажучи: Що ти бачиш Єреміє? І я сказав: Я бачу наставлену палицю. **12** І Господь сказав мені: Добре ти побачив, тому що Я хочу чувати над моїми словами, щоб те зробити. **13** І вдруге було до мене господнє слово, кажучи: Що ти бачиш? І я сказав: Я бачу киплячий баняк, і лице його від лиця півночі. **14** І сказав до мене Господь: *Від півночі з'явиться зло на всіх, що живуть на землі. **15** Тому що ось Я скличу всі племена північних царств, – сказав Господь, – і прийдуть, і кожен один поставить свій престіл при входах брам Єрусалиму, і на всіх стінах його довкруги, і на всіх юдиних містах. **16** І промовлю суди мої з ними за всі лукавства тих, що Мене покинули, і принесли жертву чужим богам, і поклонилися ділам своїх рук. **17** Ти ж підпережи твої бедра, і встань, і скажи до них все, що Я тобі заповідаю. Не бійся їхнього лиця, бо ані не дам тобі боятися їхнього лиця. **18** *Я бо поставив тебе сьогодні як укріплене місто, і як залізну башту, і як мідну стіну на всій землі юдиних царів. Його начальники, і священики, і народ землі **19** й воюватимуть проти тебе, і не переможуть. Адже Я є з тобою, щоб тебе спасти, – сказав Господь.

ниж. 4 · ниж. 6 сир. 49

Гла҃ва, в҃.

И҆ [бы́сть сло́во гдⷭ҇не къ мнѣ̀ реку́щи. И҆ди̇ и҆ възопѝ въ ꙋ҆́ши і҆ерⷭ҇лимꙋ]¹ [реку́щи]², сїа рече гдⷭ҇ь, въспомѧнꙋ́хсѧ є҆смь [к тебѣ̀]³ ми́лꙋющи ю҆́ность твою̀, и҆ любвѝ ѡ҆брꙋче́нїѧ твоє́го, когда̀ слѣдова́лъ є҆сѝ (менѐ в пꙋсты́ни и҆́же не просѣ́етсѧ)⁴. Сты́и і҆и҃ль гдⷭ҇ꙋ пе́рвенцы пло́довъ є҆го, вси и҆́же пожира́ютъ є҆го съгрѣша́ютъ. Зла̀ прїи́дꙋтъ на нѝ, рече гдⷭ҇ь. Ꙋ҆слы́шите сло́во гдⷭ҇не до́мꙋ і҆а́ковль, и҆ вси племе́на до́мꙋ і҆и҃лева. Сїа рече гдⷭ҇ь, что̀ ѡ҆брѣто́ша ѿцы̀ ва́ши на́ мѧ беззако́нно, и҆́же ꙋ҆дали́шасѧ [-]⁵ ѿ менѐ, и҆ ходи́ша по сꙋетѣ̀, и҆ ѡ҆сꙋети́шасѧ, и҆ не реко́ша гдѣ̀ є҆сть гдⷭ҇ь, и҆́же и҆зы́ити на́съ сътвори́лъ ѿ землѧ̀ є҆гѵ́петскїѧ. И҆́же преве́лъ на́съ по пꙋсты́ни, по землѝ не ѡ҆бита́нной и҆ не пꙋтнѣ́и, по землѝ жа́ждьнѣи, и҆ ѡ҆́бразомъ сме́ртнымъ, по землѝ по не́и же не и҆сходи́лъ [-]⁶ [мꙋ́жъ]⁷ ни ѡ҆бита́лъ чл҃къ (-)⁸. И҆ въведо́хъ ва́съ въ (зе́млю) карме́ли, да и҆зъѧди́те пло́дъ є҆го, и҆ бл҃гаѧ того. И҆ (въше́дши)⁹ ѡ҆скверни́ли є҆стѐ зе́млю мою̀ и҆ достоѧ́нїе мое поста́вили є҆стѐ в (поноше́нїе)¹⁰. Сщ҃енницы не реко́ша, гдѣ̀ є҆сть гдⷭ҇ь, и҆ держа́щїи зако́нъ не вѣ́дѣша мѧ̀. И҆

Глава 2

1 І було до мене господнє слово, кажучи: Іди **2** і закричи у вуха Єрусалиму, кажучи: Це сказав Господь: Згадав Я тебе, милуючи твою молодість і любов твоїх заручин, коли ти йшов за мною в пустиню, яку не засівають. **3** Святий Ізраїль – Господеві, первоплід його плодів. Всі, що його пожирають, грішать, зло на них прийде, – сказав Господь. **4** Послухайте господнє слово, доме Якова і всі племена ізраїлевого дому! **5** Це сказав Господь: Що беззаконного знайшли ваші батьки проти Мене, що відкололися від Мене, і ходили за марнотою, і стали марними, **6** і не сказали: Де є Господь, що вивів нас з єгипетської землі? Який перевів нас крізь пустиню, по не обжитій і непрохідній землі, по спраглій землі з образом смертним, по землі, по якій же не виходив чоловік ані не проживала там людина. **7** І вів Я вас до землі Кармилу, щоб ви їли його плід і його добра. І, ввійшовши, опоганили ви мою землю і моє насліддя ви поставили в зневагу. **8** Священики не сказали: Де є Господь? І ті, що держать закон, Мене не знали, і пастирі

переступили проти Мене, і пророки пророкували Ваалом і пішли за ідолами. **9** Через це ще судитимуся з вами, – сказав Господь, – і судитимуся з вашими синами. **10** Прийдіть до хетимських островів і погляньте, і пошліть до Кидара і погляньте докладно, чи сталося таке. **11** Чи змінили народи своїх богів? І по правді, вони не є богами? Бо мій народ замінив мою славу на ідола. **12** Жахніться цим небеса і дуже впадіть його брами, – сказав Господь. **13** Бо два зла зробив мій народ: Мене покинули – джерело живої води, і викопали собі розбиті криниці, які не зможуть втримати води. **14** Чи рабом є Ізраїль, чи в домі народжений? Чому ти попав у полон? **15** На нього ревіли леви і видали свій голос, зробили його землю пустинею і його міста спалені, і немає тих, що проживають в них. **16** Сини ж мемтеєві і тафнієві знищили тебе аж до вершка. **17** Чи не те залишилося з тобою, що ти покинув Господа Бога твого в тому часі, в якому Він тебе водив по дорозі? **18** І тепер, що тобі, що хочеш *ходити* по єгипетській дорозі, щоб пити мутну воду? І що тобі з асирійською дорогою, щоб пив ти воду ріки? **19** Тебе оскаржать твої лукавства, і твій відхід оскаржить тебе. Знай і гляди, що злом є і гірко відступити тобі від твого Господа Бога; і щоб не був його страх перед тобою, – сказав Господь сил. **20** Від-віку ти розбив моє ярмо, розірвав мої кайдани, і сказав: Не служитиму! *Бо на всякому піднятому горбі і під всяким крислатим деревом ти розгорнеш розпусту. **21** *Я ж тебе насадив – вибраний виноградник, всяке правдиве насіння. Як же перетворився ти Мені в поганий, чужий виноград? **22** Якщо помиєшся содою і помножиш боритові трави, ти є занечищена в твоїм беззаконні переді мною, – сказав Господь Бог. **23** Як скажеш: Я не опоганилася, не ходила за Ваалом. Я побачив твої дороги в Еноновій долині. Поглянь, що ти зробила. Мандрівник легкий, що стелить свої дороги. **24** Звичайний дикий осел в пустині приніс бажане своїй душі – вітер своєї любові. Ніщо її не поверне. Всі, що її шукають, не пропадуть, у її немочах знайдуть її. **25** Стримай твою ногу від наготи і твоє горло від спраги. І ти сказала: Я втратила надію, вважатиму за ніщо, і я, по правді, полюбила чужих і за ними піду. **26** Так як встиду набрався злодій, коли буде схоплений, так завстидався ізраїльський

ниж. 3

іс. 5
мат. 21
мар. 12
лук. 20

пастыри преступили суть на мя, и прр҃цы прорчествоваша въ ваала, і идоломъ последоваша. Сего ради еще суд҃ препрюся с вами рече Гь, и съ сн҃ы (вашими)[11] препрюся. [-][12] Прейдете въ острови [хеттим][13], и видите. и в кедар послите, и смотрите велми [-][14] аще сътворено есть таковое. аще пременили языцы бг҃ы своя, і (истинно) тіи не суть бози. люде бо мои премениша славу (мою на идола)[15]. Оустрашитеся небеса о том, и (врата его оуныите велми)[16], рече Гь. двое бо (-)[17] зло сътвориша люди мои, мене оставиша источникъ воды живы, і ископаша себе кладенца разорены иже (съдръжати не възмогу воды)[18]. еда рабъ есть Іиль, или домочадець. вскую сътворенъ еси въ плененіе, на него рыкаша львове, и въздаша гла свои. поставиша землю его въ пустыню, и гради его съжжени суть, и несть иже обитаютъ (въ нихъ). (сн҃ове же)[19] мефен, и тафнен, (разориша тебе даже до пробора)[20]. еда ли не то сътворено есть тебе, иже опустилъ еси (Га Ба твоего)[21] [в то время иже вождаше тя по пути][22]. и ныне что тебе, (иже хощеши на пути)[23] егупетьемъ, да піеши воду [мутну][24]. и что тебе с путемъ асуріискы, да піеши воду речную. обличат тя [лукавства твоя, и отшествіе твое][25] запретитъ тебе. (-)[26] вежь и виждь иже [зло и горко][27] есть отпустити тебе (Га Ба твоего)[28], и (не быти страху его пре тобою, рече Гь силъ)[29]. (-)[30] от века съкрушилъ еси иго мое, раздралъ еси оузы [моя][31], и реклъ еси, не служу. (-)[32] *въ всякъ (бо) холмъ въздвигнутыи и по всякому древу лиственну (ты распростреши блудъ)[33]. *азъ же насадих тя виногра избранъ, всяко (семя) истинно, како (бо) превращенъ еси [мне][34] въ стропотныи виногра чюжіи. аще оумыешися нитромъ, и оумножиши (-)[35] травы боридовы. порочна еси въ безаконіи твоемъ пре мною, рече Гь [Бъ][36]. како глешии несмь порочна, [-][37] по ваалу не ходила есмь. виде пути твои въ (оудоле енноне)[38], виждь что сътворила еси. (ходокъ легкіи наражающи пути своа. онагръ обычен въ пустыни, въжделеніе душа своея привлеклъ ветръ любви своея. ничтоже обратитъ ея)[39]. вси иже ищут ея не оскудеютъ, в немощехъ ея обрящут ея. въздръжи ногу твою от (наготы)[40], и гортань твои от жажи. и рекла еси, (отчаахся ни вочтоже сътворю. и)[41] възлюбихъ (истинно) чюждихъ, и по техъ похожу. како постыдеся тать егда изымаеся тако постыдни суть (домъ)[42] Іилевъ тіи, и цри ихъ началницы [-][43]

ниж г

ісаїа є
маф ка
мар бі
лук к

и҆ сщ҃е́нницы (-)[44] и҆ прⷪ҇рцы и҆̑хъ, [рекꙋ́щи дре́вꙋ][45], ѿц҃ъ мо́й є҆си ты, и ка́мени, ты [мѧ̑ роди́лъ є҆- си][46]. (-)[47] ѿврати́ша ѿ менѐ (стопы̀ а҆)[48] не лице (-)[49]. и҆ въ время ѡ҆слабле́нїѧ своѐго ре- кꙋтъ, въста́ни і҆ и҆зба́ви на́съ· (-)[50] Гдѣ̀ сꙋть бо́зи твоѝ ꙗ҆̀же сътвори́лъ є҆си тебѣ̀, да въ- ста́нꙋтъ і҆ и҆зба́вѧтъ тѧ̀ въ вре́мѧ ѡ҆слабле́- нїѧ твоѐго. *по число́мъ бо гра́дѡⷨ твоѝхъ, бѣ́хꙋ бо́зи твоѝ, ѡ҆̂ і҆ꙋ́до. (что хо́щете съ мно́ю сꙋ- до́мъ прѣ́ти, вси ѡ҆ста́вили є҆сте мѧ̑)[51], рече гдь. сꙋе́тно (бо) бихъ сн҃ы ва́ша, наказа́нїѧ не въс- прї́ѧша. (пожре ме́чь)[52] (ва́шъ) прⷪ҇рки ва́ша, ꙗ҆́ко ле́въ (и҆) гꙋби́тель (родъ ва́шъ)[53]. вне́млите сло́во гн҃е, (-)[54] є҆да ли є҆ді́ненїе сътворе́нъ є҆смь і҆и҃лю, и҆ли землѧ̀ непло́дна. вскꙋ́ю бо рече по́лкъ мо́й. ѿ- и҆до́хомъ, и҆ не прї́идемъ [ѿселе к тебѣ̀][55]. є҆да ли за- бꙋ́детъ дв҃а красотꙋ̀ свою̀, и҆ли ѡ҆брꙋ́чница мо- ни́ста пе́рсїи своѝхъ. лю́дїе бо моѝ забы́ша менѐ дни́ безъчи́слени· что си́лꙋешисѧ бл҃гъ показа́ти пꙋ́ть твой, (и҆) на и҆ска́нїе любви, (и҆̀же наипаче лꙋка́вствѣ твоѝхъ наоу́чи́ла є҆си)[56] пꙋ́ти твоѧ̀, и҆ въ (кри́лѣ)[57] твои́хъ ѡ҆брѣ́тена є҆сть кро́вь дꙋ́шъ [оу҆бо́гихъ и҆][58] непови́нныхъ. не в ро́вѣ ѡ҆б- рѣ́тохъ и҆̑хъ. но въ всѣ́хъ (и҆̀же вы́ше памѧто- ва́хъ)[59], и҆ ре́кла є҆си. (безъ грѣ́ха и҆) непови́нна а҆зъ є҆смь, (и҆ сего ра́ди)[60] ѿврати́сѧ ꙗ҆́рость твоѧ̀ ѿ мене. се а҆зъ сꙋдо́мъ прѣ́чꙋ с тобо́ю, сего ра́ди что ре́кла є҆си, не съгрѣши́хъ ко́ль гнꙋ́сна сътворе́на є҆си ѕѣ́ло (ѿвраща́ющи)[61] пꙋ́ти̑ твоѧ̀· и҆ ѿ є҆гѵ́пта постыди́шисѧ, ꙗ҆́ко постыдѣ́на є҆си ѿ (а҆сꙋ́ра)[62]. и҆̀же і҆ ѿ тоѧ̀ и҆зы́идеши, и҆ рꙋ́цѣ твоѝ (бꙋ́дꙋтъ) на главѣ̀ твое́и. ꙗ҆́ко съкрꙋши̑ гдь на- дѣ́анїе твое, и҆ ничто и҆̀маши преспѣва́нно (-)[63].

нн҃ ӑı

дім, вони, і царі, їхні начальники, і священики, і їхні пророки, **27** кажучи дереву: Ти є моїм батьком, і каменю: Ти мене породив. Відвернули від мене кроки, а не лице, і в часі свого упадку скажуть: Встань і спаси нас. **28** Де є твої боги, яких ти собі зробив? Хай встануть і спасуть тебе в часі твого упадку, *бо за числом твоїх міст були твої боги, Юдо. **29** Що хочете? Зі мною судом судитися? Всі ви мене покинули, – сказав Господь. **30** Бо марно побив Я ваших синів, напоумлення вони не сприйняли. Ваш меч пожер ваших пророків як лев, і ваш рід – губитель. **31** Послухайте господнє слово: Чи Я став пустинею для Ізраїля, чи земля неплідна? Бо навіщо сказав мій полк: Ми відійшли і більше не прийдемо до Тебе. **32** Хіба ж дівчина забуде свою красу і заручена – прикрасу своїх грудей? Мій народ же забув мене на безчисленні дні. **33** Чого силуєшся показати доброю твою дорогу і на шукання любові ти, що радше твоїх лукавств навчила твої дороги **34** і на твоїх крилах знайдено кров бідних і невинних душ? Не знайшов Я їх у ровах, але в усіх, що вище, я згадав. **35** І ти сказала: Без гріха і невинна я є, і задля цього відвернеться твій гнів від мене. Ось я судом суджуся з тобою задля цього, що ти сказала: Я не згрішила. **36** Якою дуже огидною ти стала, відхиляючи твої дороги, і Єгиптом будеш засоромлена, так як засоромленою була ти Асуром. **37** Ти і від неї вийдеш, і твої руки будуть на твоїй голові. Бо Господь знищив твою надію, і не маєш нічого, що щастить.

ниж. 11

Гл҃а, г҃·

Р(ъ общеи притчи гл҃етсѧ). а҆́ще ѿпꙋс- ти́тъ мꙋ́жъ женꙋ̀ свою̀, и҆ ѿходѧ́щи ѿ него (въведе́тъ мꙋ́жа и҆́наго)[1], є҆да ли ѡ҆брати́- сѧ к (ней)[2] ктомꙋ̀. є҆да̀ не (поро́чна бꙋ- детъ и҆ скверне́на)[3] жена̀ тѧ̀· [Ты̀][4] съблꙋди́ла є҆си съ (любо́вными)[5] мно́гими, ѡ҆ба́че ѡ҆брати́сѧ къ мнѣ̀, рече гдь, (азъ воспрї́имꙋ тѧ̀). възд́вигни [ѡ҆́чи твоѝ на оу҆правле́нїе][6] и҆ ви́ждь (нн҃ѣ гдѣ̀ просте́рта є҆си)[7], на пꙋ́техъ (сѣдѧ́щи ждꙋ́щихъ ꙗ҆́ко разбо́йникъ въ пꙋсты́ни)[8]. и҆ ѡ҆с- кверни́ла є҆си зе́млю въ любодѣѧ́ній (-)[9], и҆ въ лꙋ- ка́вствѣхъ твои́хъ. (сеѧ̀ ра́ди ве́щи възъдръжа́- ны сꙋть ка́плѧ дож́девныѧ и҆ роса̀ вече́рнѧ, и҆ не бы́сть)[10]. (чело̀)[11] жены̀ блѧди́вы сътворе́но є҆сть тебѣ̀, не хотѣ́ла є҆си постыдѣ́тисѧ (-)[12]. (Сего ра́ди въ толи́цѣ ѿселѣ̀ възъзови мѧ̑)[13] ѿц҃ъ (мой)[14], во́ждь дв҃ьства (моего ты є҆си)[15]. є҆да ли

Глава 3

1 В спільній притчі говориться: Якщо чоловік відпустить свою жінку, і відходячи від нього і введе вона іншого чоловіка, – чи ж він ще повернеться до неї? Чи не опоганеною буде і нечистою та жінка? Ти розпутствувала з численними полюбовниками, одначе повернися до мене, – говорить Господь, – Я тебе прийму. **2** Підніми твої очі на випрямлення і поглянь. Нині де ти простягнена, сидячи на дорогах, чекаючи, як розбійників в пустині? І ти опоганила землю в розпустах і у твоїх злобах. Через цю річ затримані були краплі **3** дощові і вечірня роса, і не було. Чоло жінки-розпусниці було у тебе. Ти не бажала завстидатися. **4** Через це в такому тепер назви мене: Мій Батько, вождь мого дівоцтва Ти є! **5** Чи ж розгніваєшся навіки, або настоюватимеш

до кінця? Ось ти сказала і зробила погане, і спромоглася. **6** І сказав Господь до мене в днях Йосії, царя: Чи ти *бачив, що зробив ворог Ізраїль? Іде сама собі на всяку високу гору і під всяке крислате дерево, і розпутствувала вона там. **7** І коли вона це зробила, Я сказав: Повернися до мене. І вона не повернулася. І побачила її сестра Юдея – переступниця, **8** що через те, що роспусницею була, – ворог Ізраїль. Я від неї відступив і дав їй книгу відпуску. І не злякалася переступниця Юдея, її сестра, але пішла і розпутствувала ще й вона. **9** І легковажністю своєї розпусти вона занечистила землю, і чужоложила з каменем **10** і з деревом, і в усьому цьому не повернулася до мене переступниця, її сестра Юдея, всім своїм серцем, але з обманою, – сказав Господь. **11** І сказав Господь до мене: Оправдала свою душу – ворог Ізраїль, подібно як переступниця Юдея. **12** *Іди і проголоси ці слова проти півночі, і скажеш: Повернися, ворог Ізраїль, – сказав Господь, – і не відверну від вас моє лице, бо Я святий, – сказав Господь, – і не гніватимуся навіки. **13** Одначе пізнай твоє беззаконня, яким ти переступила проти твого Господа Бога. І ти розсипала твої дороги чужим під усяким крислатим деревом, і мого голосу ти не послухалася, – сказав Господь. **14** Поверніться, відступні сини, – говорить Господь, – бо Я ваш чоловік, і заберу вас, одного з міста і двох з племені, і введу вас до Сіону, **15** і дам вам пастирів за моїм серцем, і пастимуть вас розумом і вмінням. **16** Коли помножитеся і побільшитеся на землі в тих днях, – говорить Господь, – не скажуть вже: Кивот господнього завіту. Ані не ввійде на серце, ані не згадається те, ані не відвідається, ані більше не буде. **17** В тому часі назвуть Єрусалим господнім престолом. І зберуться до нього всі народи в ім'я господнє до Єрусалиму, і не підуть за недолугістю свого поганого серця. **18** В тих днях юдин дім піде до ізраїльського дому, і разом прийдуть з північної землі і до землі, яку Я дав вашим батькам. **19** Я ж сказав: Як поставлю тебе між синам і дам тобі вибрану землю – пресвітле насліддя війною поган. І Я сказав: Назвеш мене Батьком. І по мені не перестанеш ходити. **20** Лише так, як не згадає жінка свого полюбовника, так не згадав мене дім ізраїлів, – сказав Господь. **21** На дорогах чути було голос, був плач і ридання ізраїлевим синам, бо беззаконною зробили вони свою дорогу, забули свого Господа Бога. **22** Поверніться, сини, що від-

вищ. 2

анг. 1

ра҃згнѣваеши вь вѣки, или настоиши до конца. се гл҃ала еси, и сътворила еси злаꙗ (-)[16] и могла еси. И рече г҃ь къ мнѣ въ дн҃и Іосїа ц҃рꙗ. еда *видѣлъ еси иже сътвори (сꙋпостата)[17] і҃иль. [идетъ][18] [сама себѣ][19] на всꙗкꙋ горꙋ высокꙋ, и по҃ всꙗко древо листвꙗно, и ѡблꙋдъствована есть тꙋ. І егда сътвори сїа [-][20], [рекох][21] ко мнѣ ѡбратисꙗ, и нѣсть ѡбращена. И видѣ (-)[22] престꙋпница (сестра еꙗ) Іоудеꙗ (иже того ради что ѡблꙋжена бысть сꙋпостата)[23] і҃илева, [-][24] ѿпꙋстих еꙗ, и дахъ ей книгꙋ распꙋстнꙋю. и не оубоꙗсꙗ престꙋпница Іоудеꙗ [сестра еꙗ][25], но иде и съблꙋдила есть еще и та. и (легостїю блꙋженїꙗ своего ѡсквернии землю, и съблꙋдила есть съ каменемъ и съ древом)[26], и въ всѣхъ сих нѣсть ѡбращена ко мнѣ, престꙋпница [сестра еꙗ][27] Іоудеꙗ въ всемъ ср҃цы своемъ. но въ лжꙋ, [рече г҃ь][28]. И рече г҃ь къ мнѣ ѡправдала дш҃ꙋ свою [сꙋпостата][29] і҃иль, подобїем престꙋпницы Іоудеи. *иди и възъпи словеса та противꙋ сѣвера, и речеши. ѡбратися (сꙋпостата)[30] і҃иль, рече г҃ь. и не ѿвращꙋ лице мое ѿ васъ ꙗко (ст҃ъ)[31] аз рече г҃ь, и не прогнѣваюсꙗ [-][32] въ вѣкы. ѡбаче вѣждь безаконїе твое, иже въ г҃а б҃а твоего престꙋпила еси. и расточила еси пꙋти твоꙗ чюжим, по всꙗкымъ древомъ листвꙗнымъ. (и)[33] гласа моего не слышала еси, ре г҃ь. ѡбратитесꙗ с҃нове ѿвращающесꙗ рече г҃ь. ꙗко а҃ (мꙋжъ)[34] вашъ, и поимꙋ вы единого ѿ гра҃, и два ѿ племене. и въведꙋ васъ въ сїонъ, и дамъ ва҃ пастыри по ср҃цꙋ моемꙋ, и пасꙋтъ васъ (разꙋмомъ и)[35] оученїемъ. (егда)[36] оумножени бꙋдете и възрастете въ земли въ дн҃и тѣ, рече г҃ь. не рекꙋ далѣ, кїотъ завѣта [г҃нꙗ][37]. ни взыдетъ на ср҃це, ни въспоманꙋтсꙗ (того), ни ли посѣтитсꙗ, ниже бꙋдетъ дале. (-)[38] въ времꙗ то въззовꙋ Іерлима прс҃толъ г҃нь, и съберꙋсꙗ к немꙋ вси ꙗзыци (въ имꙗ г҃не, въ Іерлим). и не походꙗ [-][39] въ строптивствѣ ср҃ца своего ѕлѣишаго. въ дн҃ехъ тѣхъ идетъ до Іоудинъ к домꙋ і҃илевꙋ, и прїидꙋ вкꙋпѣ ѿ землꙗ сѣверны, и (-)[40] къ земли юже дахъ ѿцемъ [вашим][41]. (аз же)[42] рѣхъ, (како)[43] положꙋ тꙗ въ с҃нове, и въздамъ тебѣ землю пожелѣнїа, достоꙗнїа (пресвѣтла воинство ꙗзыческим)[44]. и рекохъ, ѿц҃а [въззовеши][45] мꙗ, и по мнѣ вниити не престанеши. но како аще не помнитъ жена любовника своего. тако не помнѣлъ мꙗ до і҃илевъ, рече г҃ь. Гл҃а (в пꙋтехъ)[46] слышанъ есть, плачъ и рыданїе с҃новомъ і҃илевом, ꙗко беззаконенъ сътвориша (пꙋть)[47] свои.

вы҃ в

аггеи а҃

забвени суть (г҃у) б҃у (-)[48] своему· възвратитеся с҃нове ѡбращающеися, ї исцѣлю ѡбращенїя ваша· Се мы идемъ к тебѣ, ты бо еси г҃ь б҃ъ нашъ· Истинно лживи быша х҃ми, и множество горамъ. истинно въ г҃а б҃а нашего сп҃нїе ї҃илево· Студъ изъяд трудъ ѡ҃цъ нашихъ ѿ юности нашея. (стада)[49] ихъ и скоты ихъ, с҃нве ихъ и дщери ихъ. спимъ в постыдѣнїи нашемъ, и покрыетъ насъ [безгласїе][50] наше. яко (г҃у) б҃у нашему съгрѣшихомъ мы и ѡ҃цы наши, ѿ юности нашея даже до (сего д҃не)[51]. и не слышахомъ гласа г҃а б҃а нашего·

вернулися, і оздоровлю ваші відступлення! Ось ми ідемо до Тебе, бо Ти є Господь Бог наш! **23** По правді, брехливими були горби і множество гір! По правді, в Господі Бозі нашому спасіння ізраїлеве! **24** Сором пожер труди наших батьків від нашої молодості, їхні стада, і їхню скотину, їхніх синів і їхніх дочок. **25** Ми спимо у встиді нашому, і нас покрила наша мовчанка, тому що проти нашого Господа Бога згрішили ми і наші батьки від нашої молодості аж до цього дня, і ми не почули голос нашого Господа Бога.

Гл҃а, д҃.

Аще възвратишися ї҃иль рече г҃ь, къ мнѣ обрати. аще ѿимеши съгрѣшенїя твоя, [-][1] ѿ лица моего не подвижешися. ї кленешися, живетъ г҃ь въ истиннѣ (и) в судѣ и въ правдѣ. и б҃лвятъ его языцы и (-)[2] въсхвалятъ [-][3]· Сїя бо рече г҃ь, (мужу)[4] їудину и обитателю ї҃ерлимлю. поновите себѣ поле, *и не хощите сѣяти на трънїи. обрѣжтеся въ [г҃а][5], и ѿимѣте препусїя с҃рдцъ ваши мужи їудины, и обитатели ї҃ерлиму. не (убо) исходи яко огнь гнѣвъ мои, и разгорится. и не буде (ктому) угасити, (ради)[6] лукавствъ помышленїи ваши. възвѣстите въ їудеи, и [въ ї҃ерлимѣ слышанїе сътворите][7], г҃лите, и въспоите трубою на земли. [-][8] възопїите крѣпко, [и][9] рцѣте. съвокупитеся и внидемъ въ грады твердыя, (двигнете знамя)[10] въ сїонъ· (Съкрѣпитеся)[11] не хощете стати, *иже лукаво азъ изведу ѿ сѣвера, ї сътренїе велико· взыиде левъ ѿ ложа своего, [и][12] хищникъ людскїи въздвижеся. [-][13] изшелъ есть ѿ мѣста своего да поставитъ землю [твою][14] въ пустыню, и гради [твои][15] опустѣютъ оставшеи безъ обитателя· На томъ препояшитеся врѣтищи, (-)[16] плачите и рыдаите, иже нѣсть обращенъ гнѣвъ [ярости][17] г҃ня ѿ васъ· И будетъ въ д҃нь тои рече г҃ь, погибне с҃рце ц҃рево и с҃рца началникомъ, и [ужаснутся с҃щенницы][18], и п҃рцы мыслїю възнесутся. и рекохъ, охъ охъ охъ, г҃и б҃же. еда обольстилъ еси люди сїя, ї҃ерлима рекущи, миръ буде [вамъ][19]. и се (прїиде)[20] мечь даже до д҃ша (-)[21]. въ время то речется людем симъ (-)[22] ї҃ерлиму, вѣтръ (горящїи по путехъ иже суть)[23] по пустыни пути дщери людїи моих, не к (вѣянїю ни къ очищенїю)[24]. д҃хъ полнъ [ѿ сихъ][25] прїиде мнѣ. (и) нн҃ѣ (-)[26] азъ, възг҃лю

ї҆ѡ҃і҆а ї

вѣї а

Глава 4

1 Якщо повернешся, Ізраїле, – сказав Господь, – повернися до Мене. Якщо забереш твої гріхи, не рушишся від мого лиця. **2** І клястиметься: Живе Господь! – по правді, і в суді, і в праведності. І Його поблагословлять і похвалять народи. **3** Бо так сказав Господь юдиновому чоловікові і тому, що живе в Єрусалимі: Обновіть собі поле *і не сійте на тернині. **4** Обріжтеся в Господі і відкиньте шкірки сердець ваших, чоловіки юдині і мешканці Єрусалиму. Щоб, отже, мій гнів не вийшов, як вогонь, і не загорівся; і не буде можливо більше загасити, задля лукавств ваших задумів. **5** Сповістіть в Юдеї і зробіть, щоб почулося в Єрусалимі. Скажіть і дайте звук трубою на землі, закричіть сильно і скажіть: Зберіться і ввійдемо до укріплених міст! **6** Підніміть знамено до Сіону! Скріпіться, не стійте, *бо Я виведу зло з півночі і велике знищення. **7** Вийшов лев із свого лігвища, і піднявся людський нищитель. Вийшов він зі свого місця, щоб поставити твою землю в пустиню. І твої міста опустіють, залишившись без жителя. **8** На тому підпережіться мішковиною, плачте і ридайте, тому що від вас не відвернувся гнів господньої люті. **9** І буде в тому дні, – сказав Господь, – згине царське серце і серця начальників, і жахнуться священики і пророки, думкою піднімуться. **10** І я сказав: Ох-ох-ох, Господи Боже. Чи Ти обманув цей народ *і* Єрусалим, кажучи: Мир вам буде. І ось прийде меч аж до душі. **11** В тому часі скажеться цьому народові, Єрусалимові: Вітер горіючий по дорогах, що є у пустині, дорозі дочки мого народу, не на віяння ані не на очищення. **12** Повний дух від цих прийшов до мене, і тепер я з ними промовлю мої суди. **13** Ось він вийде

йос. 10

вищ. 1

як хмара і його колеса як вихор, його коні швидші від орлів. Горе нам, бо ми опустіли. **14** Помий від лукавства твоє серце, Єрусалиме, щоб ти спасся! Аж доки житимуть в тобі задуми бід? **15** Бо голос сповіщено від Дану і що відомим робить ідола з ефрімової гори. **16** Скажіть народам: Ось почуто в Єрусалимі! Сторож має прийти з далекої землі і подати свій голос на юдині міста. **17** Як польові сторожі вони були створені проти нього довкруги, вони мене прогнівили до гніву, – сказав Господь. **18** *Твої дороги і твої задуми тобі це зробили. Це твої лукавства, що гіркі, що доторкнулися до твого серця. **19** Живіт мій, живіт мій мене заболів. Почуття мого серця сколочені в мені. Не замовчу, бо моя душа почула голос труби – крик війни. **20** Знищення було закликане на знищення. Вся земля опустіла. Моє помешкання розбите і запустіле. Скоро *запустіло* моє *помешкання зі* шкіри. **21** І доки бачитиму втікачів, чутиму голос труби? **22** Адже дурні мої люди мене не пізнали, вони є безумні і біснуваті сини. Вони є мудрі, щоб робити зло, добро ж чинити не пізнали. **23** Поглянув я на землю – і ось вона була порожня і непотрібна, і на небеса – і не було в них світлості. **24** Я побачив гори – і ось вони тремтіли, і всі горби затряслися. **25** Я поглянув – і ось не було людини, і все, що летить небом, відійшло. **26** Я побачив – і ось Кармил пустий, і всі його міста знищені від господнього лиця і від лиця гніву його люті. **27** Бо це сказав Господь: Вся земля буде пусткою, але не зроблю зітління. **28** Земля заплаче і небеса вгорі сумуватимуть задля цього, що Я сказав. Я подумав і не пошкодував того ані не відвернуся від цього. **29** Від голосу тих, що їдуть і посилають стріли, втікає всяке місто, і вони пішли до печер. Всі міста опущені, і не живе в них людина. **30** Ти ж, запустіла, що зробиш? Чи зодягнешся в багряницю і будеш прикрашеною золотими прикрасами, і прикрасиш стібієм твої очі? Даремно прикрашаєшся, бо тобою знехтували твої полюбовники, шукатимуть твою душу. **31** Бо почув я голос, наче *голос* тієї, що родить, болі, як тієї, що родить дитину. Голос сіонської дочки між вмираючими і тими, що розкладають свої руки: Горе мені, бо занепала моя душа задля вбитих!

муд. 1

сѹды [мои][27] с ними. се ꙗко облакъ възыидетъ, и ꙗко вихръ колеса его быстрѣе орловъ кони его. Горе намъ ꙗко опустѣхомъ. оумыи ѿ лукавъства срдце твое Ієрслимъ, да спсенъ будеши. доколѣ поживутъ в тебѣ помышленїа [бѣдны][28]. гласъ бо възвѣщеныи ѿ дана, и вѣдомъ сътворающи (идолъ)[29] ѿ горы ефрѣмла. рцѣте ꙗзыкомъ, се [слышано е][30] въ Ієрслимѣ, стражи прїити ѿ земла далнаа, и дати на грады Іоудины гласъ свои. ꙗко стражи селнїи сътворени суть нань окрстъ, ꙗже мѧ [къ гнѣву прогнѣваша][31], рече Гь. *Пути твоѧ и помышленїа твоѧ сътвориша [тебѣ сїа][32]. та лукаваа твоѧ ꙗже горка, иже прикоснуса срдцу твоему. Чрево мое чрево мое болѣ мѧ, (-)[33] чювъства срдца моего смущени (суть въ мнѣ)[34]. не оумолчю ꙗко гласъ трубы оуслышала дша моѧ вопль рати. (-)[35] сътренїе на сътренїе възвано бысть, опустѣнна есть вса земла. (оустремленно и)[36] опустѣнно жилище [мое][37] (скоро)[38] кожи мое. (и) доколѣ зрю бѣжаща, слышу гласъ трубы. иже (буи)[39] люди моа мене не познаша. сынове безумни суть и бѣсны. мудры суть да сътворають ѕлаа, благоже творити не познаша. Зрѣ землю, и се [праздна бысть и][40] непотребна. и небеса, и не бѣ свѣтлость в нихъ. видѣхъ горы и се гибахуса, и вси хлъми възмутишаса. възрѣ, и се не бѣ члвка. и все летащее небеси ѿиде. зрѣхъ и се кармель пустъ, и вси гради [его][41] (разорени суть)[42] ѿ лица Гна, и ѿ лица гнѣва ꙗрости его (-)[43]. Сїа бо рече Гь, пуста будетъ вса земла, но истлѣнїа не сътворю. (-)[44] въсплачетъ земла и поскорбатъ небеса свыше, сего ради иже глалъ есмь. (Помыслихъ, и не жалѣхъ того)[45], ни ѿвращенъ есмь ѿ него. ѿ гласа ꙗздащихъ, и посылающихъ стрѣлы бѣжитъ весь (градъ)[46], (и) въшли суть в щелѣи. (-)[47] [-][48] вси гради оставлени суть, (и) не обитаетъ в нихъ члкъ. (-)[49] ты (же запустѣнна) что сътвориши. егда облечешиса въ багряницу, и оукрашена будеши монисты златыми, і испестриши стибїемъ очи твои, сѹетно оукрашаешиса, оуничижиша бо та любовницы твои, дшу твою поищутъ. гласъ бо ꙗко родащїа слышахъ, тѣсноты (-)[50] ꙗко (отрочица родащи)[51]. гласъ дщери сїона (между мрущими)[52], и распростирающи руцѣ свои. горе мнѣ иже оскудѣ дша моѧ. оубїеныхъ ради.

мѹрⷪ҇ а҃

Гл҃а, є҃.

Обыидѣте пꙋти̑ і҆ерⷭ҇лимскїѧ, и҆ воззри́те, и҆ промы́слите, і҆ и҆щи́те на пло́щадѣхъ є҆го̀. (и҆) є҆гда̀ ѡ҆брѧ́щете (мꙋ́жа) творѧ́ща сꙋ́дъ, і҆ и҆́щꙋща вѣ́ры, и҆ млⷭ҇рдъ бꙋ́дꙋ (є҆мꙋ̀)[1]. (да а҆́ще па́ки рекꙋ́тъ живе́тъ гь҃)[2], (и҆ то̀)[3] лжи́во клене́тсѧ· Гд҇и ѻ҆́чи твои̑ (зрѧ́тъ)[4] вѣ́рꙋ. би́лъ є҆си̑ и҆̀хъ, и҆ не болѣ́ша. сокрꙋши́лъ є҆си̑ и҆̀, и҆ ѿри́нꙋли восприѧ́ти наказа́нїе. ѻ҆жесточи́ша ли́ца своѧ̑ вы́ше ка́мени, и҆ не хотѣ́ша ѻ҆брати́тисѧ. (а҆́з же)[5] рѣ́хъ, ѹ҆́бо ѹ҆бо́зи сꙋ́ть (и҆ бꙋ́и)[6], не вѣ́дꙋщи пꙋти̑ гдⷭ҇нѧ, и҆ сꙋда̀ бж҃їѧ [своего̀][7]. и҆дꙋ̀ [бо][8] къ держа́внымъ и҆ гл҃ю и҆̀мъ, тїи бо позна́ша пꙋ́ть гдⷭ҇нь, и҆ сꙋ́дъ бж҃їй [своего̀][9]. и҆ сѐ наипа́че сїи сокрꙋши́ша и҆́го, [и҆][10] растерго́ша ѹ҆́жи. сего̀ ра́ди поби́лъ и҆̀ ле́въ ѿ лѣ́са, и҆ во́лкъ къ (ве́черꙋ)[11] погꙋби̑ и҆̀хъ. (-)[12] па́рдосъ бдѧ́щъ на градѣ́хъ и҆̀хъ, (и҆) всѧ́къ (же) и҆сходѧ́й ѿ ни́хъ бꙋ́детъ ѧ҆́тъ, и҆́же мнѡ́га сꙋ́ть престꙋпле́нїѧ и҆̀хъ, покрѣ́плены сꙋ́ть ѿвращє́нїѧ и҆̀хъ. на ко́емъ млⷭ҇рдъ (тебѣ̀ бы́ти могꙋ̀)[13]. сн҃ове твои̑ ѻ҆ста́виша мѧ̀, и҆ клѧ́нꙋтсѧ ѡ҆ тѣ́хъ и҆̀же не сꙋ́ть бо́зи. (-)[14] насы́тихъ и҆̀хъ и҆ соблꙋди́ша, и҆ въ домѣ̀ блꙋдни́цъ блꙋ́дствоваху. *ко́ни любо́вницы на же́ны, (и҆ ѻ҆́реве) сотворе́ни сꙋ́ть. є҆ди́нъ кі́ждо къ женѣ̀ и҆́скреннѧгѡ своегѡ̀ ржа́ше. є҆да̀ ли на сі́хъ не посѣщꙋ̀ речѐ гь҃. и҆ въ (ѧ҆зы́цѣхъ)[15] не ѿмсти́тъ ли сѧ̀ дꙋша̀ моѧ̀, взы́дете на стѣ́ны и҆̀хъ, и҆ разори́те, и҆стлѣ́нїѧ не сотвори́те. (во́змете ѿра́сли є҆гѡ̀)[16], и҆́же (не) (сꙋ́ть гдⷭ҇ни)[17]. престꙋпле́нїемъ бо престꙋпи́лъ є҆́сть на мѧ̀ до́мъ і҆и҃левъ, и҆ до́мъ і҆ꙋ́динъ, [ре́че гь҃][18]. ѿвергѡ́шасѧ гдⷭ҇а [-][19] и҆ реко́ша, нѣ́сть то́й. ни прїи́детъ на на́съ ѕло̀, (-)[20] ме́ча и҆ гла́да не ѹ҆́зримъ. прⷪ҇ро́ки (-)[21] бы́ша на вѣ́теръ (гл҃али), и҆ ѿвѣ́та (-)[22] не бы́сть въ ни́хъ. сїѧ̀ бо слꙋ́читсѧ тѣ́мъ· (-)[23]

Сїѧ̀ речѐ гь҃ (си́лъ)[24]. и҆́же гл҃али є҆стѐ сло́во то̀. сѐ а҆́зъ даю̀ словеса̀ моѧ̀ во ѹ҆ста̀ твоѧ̀ во ѻ҆́гнь, и҆ лю́ди сїѧ̀ въ древа̀ и҆ пожре́тъ и҆̀хъ· Сѐ а҆́зъ наведꙋ̀ на ва́съ (ѧ҆зы́ки)[25] и҆здале́ча до́ме і҆и҃левъ, речѐ гь҃. (ѧ҆зы́къ си́льный,) ѧ҆зы́къ (ста́рый), є҆гѡ́же (ѧ҆зы́ка не ѹ҆вѣ́си ни ѹ҆разꙋмѣ́еши что̀ гл҃етъ)[26]. [тꙋ́лъ є҆гѡ̀ ѧ҆́кѡ гро́бъ ѿве́рстъ][27], вси̑ крѣ́пцы. і҆ и҆змѧда́тъ кла́сы (твоѧ̀)[28] и҆ хлѣ́бы (твои̑)[29], и҆ пожрꙋ́тъ сн҃ѡвъ (твои́хъ)[30] и҆ дще́рїи (твои́хъ)[31]. (ста́до твоѐ и ско́ты твоѧ̀ и҆змѧ́стъ)[32], виногра́дъ (твой)[33] и҆ смо́квы твоѧ̀ [-][34]. и҆ сокрꙋши́тъ гра́ды (твоѧ̀ тве́рды)[35], въ ни́хже (ты̀)[36] и҆ма́ши дерзнове́нїе (-)[37] мече́мъ. (ѻ҆ба́че)[38] во дне́хъ тѣ́хъ рⷱ҇е гь҃ (-)[39], не сотворю̀ ва́съ во и҆стлѣ́нїе· *(да а҆́ще)[40] рече́те, почто̀ сотворѝ гь҃

ѥзⷦ҇ ке (margin)

нн҃ ѕі (margin)

Глава 5

1 Обійдіть єрусалимські дороги і погляньте, і пізнайте, і пошукайте на його площах. І коли знайдете чоловіка, що робить суд і шукає віру, і буду до нього милосердний. **2** Щоб знову сказали: Живе Господь! І тим брехливо клянуться. **3** Господи, твої очі бачать віру? Ти побив їх – і не боліли, розбив їх – і відкинули прийняти напоумлення. Твердим зробили свої лиця, понад камінь, і не побажали повернутися. **4** Я ж сказав: Отже, бідні є і дурні, що не знають господньої дороги і суду свого Бога. **5** Адже піду до владних і скажу їм, бо ті пізнали господню дорогу і суд свого Бога. І ось ці найбільше розбили ярмо і розірвали кайдани. **6** Через це побив їх лев з лісу і вовк на вечір вигубив їх, леопард чатував над їхніми містами, і кожний же з них, що виходить, буде схоплений, бо численними є їхні переступи, скріпилися їхні відступи. **7** За що тобі можу бути милосердним? Твої сини покинули Мене і клянуться тими, що не є богами. Я їх наситив, і вони розпутствували, і в домі розпутствували розпустою. **8** *Коні – полюбовники жінок, і лошаками стали, кожний один іржав до жінки свого ближнього. **9** Чи за це не навідаюся, – сказав Господь, – і чи не помститься на народах моя душа? **10** Підніміться на їхні оборонні мури і знищіть. Не робіть зітління, заберете його галузки, що не є господніми. **11** Бо переступом проти мене переступив дім ізраїлів і дім юдин, – сказав Господь. **12** Вони відкинули Господа і сказали: Він не є *Господом*! Ані не прийде на нас зло, не побачимо меч і голод. **13** Пророки говорили на вітер, і в них не було відповіді. Адже це їм трапиться, **14** це сказав Господь сил: Тому що ви сказали те слово, ось Я даю мої слова в твої уста на вогонь і цей народ на дрова. І він їх пожере. **15** Ось Я наведу на вас народ здалека, доме ізраїльский, – говорить Господь, – сильний народ, давній народ, якого мови не знатимеш, ані не зрозумієш, що говорить. Його сагайдак наче відкритий гріб, **16** всі сильні. **17** І вони з'їдять твоє колосся і твої хліби. І він пожере твоїх синів і твоїх дочок. Він пожере твоє стадо і твою скотину, твій виноград і твої фіги. І він мечем розіб'є твої сильні міста, на які ти надієшся. **18** Однак, в тих днях, – сказав Господь, – не видам вас на зітління. **19** *І якщо скажете: Чому

єз. 25

ниж. 16

Господь Бог наш зробив нам це все? – Скажеш їм: Тому що ви Мене покинули і послужили чужим богам у вашій землі. Так послужите чужим богам у землі не вашій. **20** Сповістіть це домові Якова, і зробіть, щоб почули в Юді, кажучи: **21** Послухай, полку дурний, що не маєш серця, *ви, що, маючи очі, не бачите, і вуха *маєте* – і не чуєте. **22** Бо чи не будете боятися Мене, – сказав Господь, – і не послабнете від мого лиця? Я поклав пісок як границю морю, заповідь вічну, яка не мине. І зрушаться, і знемагатимуть, і надмуться його хвилі, і не минуть його. **23** Цьому ж народові серце стало невірним і твердим, відійшли і пішли, **24** і не сказали у своєму серці: Злякаймося нашого Господа Бога, який дав нам дощ ранній і пізній за своїм часом, зберігаючи нам літню повноту жнив. **25** Наші беззаконня відхилили це, і ваші гріхи спинили від нас добро. **26** Ті, що знайшлися в моєму народі, безбожні ловителі, що наставляють засідки, як ловець птахів, і пастки на ноги, щоб схопити людей. **27** Адже *як* силка повна птахів, так їхні доми повні обману. Через це вони звеличилися і збагатилися, жирними є, і потовстіли, **28** і дуже сильно переступили мої слова. *Суд вдови вони не судили, не виконали суд сироти, і не судили суду убогим. **29** Чи не відвідаю задля цього, – сказав Господь, – або чи не помститься душа моя на таких людях? **30** Жах і чуда сталися на землі, **31** пророки пророкують брехню, і священики плескали своїми руками, і мій народ таке полюбив. Адже що станеться в його останніх *днях*?

іс. 6
мат. 13
мар. 4
лук. 8
ів. 12
дія. 28
рим. 11

іс. 1
зах. 2
мой2. 2

Бг҃ъ на́шъ на́мъ [сі́а вса̀][41]. (-)[42] рече́ши к ни́мъ, [ка́ко ѡ̂ста́висте мѧ̂, и̂][43] послꙋжи́сте бого́мъ чю́ждимъ в земли̇̀ ва́шеи. та́ко послꙋжи́те (бого́мъ) чю́ждимъ в̆ земли̇̀ не ва́шеи. възвѣсти́те сі́а до́мꙋ і̂а́ковлю, и̂ оу̂слы́шанїе сътвори́те въ і̂оу́дѣ [рекꙋщи][44]· Слы́ши (-)[45] по́лче бꙋ́и, и̂́же не и̂́маши срⷣца. *и̂́же и̂мѣ́юще ѻ̂́чи (-)[46] не (ви́дите)[47], (и̂) оу̂́ши (-)[48] и̂ не (слы́шите)[49]· Ѹ҆ще́не бо не оу̂бои́те ли сѧ рече Гь҃, и̂ ѿ лица̀ моѐго не разболи́тесѧ. и̂́же положи́хъ пѣсо́къ предѣ́лъ мо́рѧ за́повѣдь вѣ́чнꙋ, (и̂́же)[50] не мимои́детъ (-)[51]. и̂ съдви́гнꙋтсѧ і̂ и̂знемо́гꙋтъ, и̂ надмꙋтсѧ во́лны є̂го и̂ не пре́идꙋтъ того. лю́дем же си҃м бы́сть срⷣце невѣ́рно и̂ жесто́ко, (-)[52] ѿи̂до́ша и̂ поидо́ша. и̂ не реко́ша въ срⷣцы свое̂́мъ, оу̂бои́мсѧ Га҃ Ба҃ на́шего. и̂́же да́сть на́мъ дождь ра́нъ и̂ по́здеи̂ въ вре́мѧ (своѐ), и̂сполне́нїе (лѣ́тнїе)[53] жа́твы (стрегꙋщи)[54] на́мъ· Безако́нїѧ [на́ша][55] оу̂клони́ша сі́а, и̂ грѣхѝ [на́ша][56] въздръжа́ша бл҃го ѿ [на́][57]. и̂́же ѡ̂брѣте́ны сꙋ́ть в лю́дехъ мои̂ нечести́ви (лови́теле), (ꙗ̂́ко пти́чныи лове́ць)[58] сѣ́ти ставлѧ́ющи, (и̂ поножы) (на зацѣпле́нїе)[59] мꙋ́жемъ (-)[60]. ꙗ̂́ко (помча по́лна пти́ць)[61], та́ко до́мы и̂ по́лны ле́сти. сего ра́ди възвели́чени сꙋ́ть и̂ ѡ̂богаще́ни. [оу̂ты́ли сꙋ́ть и̂ оу̂толстѣли][62], и̂ мимои̂до́ша [слове́съ мои̂хъ злѣише][63]. *(прю̀ вдови́цы не сꙋди́ша, (-)[64] прю̀ си́ра не оу̂пра́виша)[65], (и̂ сꙋда оу̂бо́гихъ не сꙋдиша)· Є̂да̀ сихъ ра́ди не посѣщꙋ рече Гь҃, и̂ли на лю́дехъ таковѣ́хъ не мсти́тсѧ дш҃а моѧ̀· Оу̂́жасъ и̂ чюдеса сътворе́на сꙋ́ть на земли̇̀. пррⷪ҇цы прорⷪ҇чествова́ша лжꙋ, и свѧще́нницы плеска́хꙋ рꙋка́ми свои̂ми, и лю́дїе мои възлюби́ша такова. (что бо сътво́ритсѧ)[66] въ послѣ́днѧѧ є̂го·

іс҃аїа ѕ҃ ма҃ ѳі ма҃ д҃ лꙋ и҃ і҃оа ві дѣѧ҃ кн крї аі

і҃саїа а҃ заха҃ в҃ в҃ мо ієв

Глава 6

1 Скріпіться Веніяминові сини посеред Єрусалиму, і в Катекуї затрубіть трубою, і над Ватахерем підніміть хоругву! Бо видно було зло з півночі і велике знищення. **2** Я уподібнив сіонську дочку до красуні і до тієї, що живе в чужині. **3** До неї прийдуть пастухи і їхні стада. Поставили в ній довкруги, кожний один з них пасе те, що є під своєю рукою. **4** Освятіть проти нас війну! Встаньте, і підемо в вполудень! Горе нам! Бо схилився день, бо довгими стали вечірні тіні. **5** Встаньте, і підемо вночі, і знищимо його доми! **6** Бо так сказав Господь сил: Зрубайте його дерево, скиньте плоти довкруги Єрусалиму! Це є місто відвідин, посеред нього всяка брехня. **7** Так як джерело холодною

Гл҃а, ѕ҃·

Оу̂твердитесѧ сн҃ове вениами́нови посредѣ і̂єрⷭ҇ли́ма, и̂ въ (кадекꙋи)[1] въстрꙋбите трꙋбо́ю, и̂ на (ведахаремъ)[2] въздви́гнете хорꙋговь. ꙗ̂́же ѕло ви́дѣно є̂сть ѿ сѣвера, и̂ сътре́нїе вели́ко (-)[3]. (кра́снѣи и̂ въ стра́нъствѣ живꙋщеи оу̂подоби́лъ є̂смь)[4] дще́рь сіо́нѧ, к неи прїидꙋтъ пастырїе и̂ стада и̂хъ· (Оу̂глꙋби́ша в неи)[5] ѻ̂́крⷭ҇тъ, (пасе́тъ)[6] є̂ді́нъ ко́ждо (и̂хъ и̂́же) подⷪ҇ рꙋкꙋ своѐю сꙋ́ть. (ѻ̂сти́те)[7] нань бра́нь, съвоста́ните и̂ възы́идемъ (-)[8] въ полꙋдни· Го́ре на́мъ и̂́же оу̂клони́сѧ дн҃ь, и̂́же должае сътворе́ны сꙋ́ть сѣни вечернїи· Въста́ните і̂ и̂зы́идемъ в̆ нощи, и̂ расточи́мъ (до́мы)[9] є̂го· И̂́же сі́а рече Гь҃ [си́лъ][10]. посѣцѣте дре́во є̂го, ѿврьзите ѻ̂́крⷭ҇тъ і̂єрⷭ҇лима (тыны)[11]. сѐ є̂сть градъ (посѣще́нїѧ)[12], вса́ка клевета̀ посреди є̂го. ꙗ̂́ко (сту-

дену сътворитъ источникъ воду свою)[13], тако студено сътвори лукавъство свое· Безаконїа и пакости слышатса в неи, предо [мною][14] всегда немощь и язва· Оучиса ієрлиме да не ѿидетъ дша моа ѿ тебе, да не положу та пусту землю не обитанну· (-)[15] Сїа рече гь [силъ][16]. (даже до грозда съберутъ)[17] яко въ винограде останки ійльски. [обрати руку][18] (твою) яко торгатель кошницы (-)[19]. кому възглю, и (кому) свѣдѣтельствуюса да (слыша)[20]. *се необрѣзаны оужеса ѝ, и (слышати не могутъ)[21]· Се слово гне бысть к нимъ в поношенїе, [и][22] не въспрїиму того. (сего ради)[23] ярости (гна)[24] исполнихса (оутрудихса тръпащи)[25]· Излїю на малое внѣ, и на събранїе юношъ въкупѣ. мужъ бо (съ)[26] женою ятъ буде, и старецъ съ исполненьі днїи. и преидутъ домы ихъ къ чюждимъ, (и) пола и жены (-)[27] такоже. иже простру руку мою на обитающи землю [-][28], рече гь. [-][29] *ѿ менша (-)[30] паки да до болшаго, вси (сребролюбїю оучаса)[31] (и) [ѿ (прка)[32] даже до сщенника][33], вси (творатъ)[34] лесть. и цѣлаху сътренїа [дщерїи][35] людїи моихъ, съ лестїю рекуще, миръ миръ, и не (бѣ)[36] миръ. студни суть иже (поношенїе) [сътвориша][37]. что наипаче постыдѣнїе непостыдѣни, и (посрамитиса)[38] не вѣдатъ. сеа ради вещи падутъ промежъ (рушающихъ)[39], и въ время посѣщенїа [своего][40] разрушаса, рече гь. сїа рече гь, стоите на путехъ и видѣте, и въпросите ѿ стезь [-][41] древнихъ [-][42], ихже будетъ путь блгъ. и ходите по (нихъ)[43], *и обраще те (прохлажденїе)[44] дшамъ вашимъ. и рекоша, не ходимъ. (и) поставихъ на ва стража. [и рекохъ][45], слышите гласъ трубы. и рекоша, не оуслышимъ. Сего ради (слышите)[46] языцы, и (познайте събранїе, колико а сътворю и)[47]. слыши земла, се а (изведу)[48] [ѕлаа на полкъ сїи][49] плодъ (помышленїа)[50] и, иже словесъ моихъ не послушаша, и законъ мои ѿвръгоша. *въскую мнѣ кадило ѿ сава приносите, и касїа (блгимъ обонанїе) ѿ земла далнаа. всесъжженїа ваша не суть оугодна, и закланїа ваша не оугодиша мнѣ· Сего ради (-)[51] рече гь, се азъ дамъ на люди сїи разрушенїе, и раздрушаютъ в (нихъ)[52] ѿцы и снове вкупѣ сосѣдъ, і искренїи (-)[53] погибнут. Сїа рече гь. се люди (прїидутъ)[54] ѿ (земла) сѣверьски, и языкъ [великъ][55] въстанетъ ѿ конець земла. стрѣлу и щитъ въсхитатъ, мучитель е и не оумлрдитса. гла его яко море възшуми, (и) на кони (възыидутъ)[56] оуготовани яко (мужъ)[57] на ополченїе на та

дѣѧ з
Ісаїа нѕ нж и
ма аі
Ісаїа а амѡ е

робить свою воду, так він холодним зробив своє лукавство. Беззаконня і пакості чути в ній переді мною постійно, хвороба і побиття. **8** Напоумся, Єрусалиме, щоб від тебе не відійшла моя душа, щоб Я не поклав тебе пустою, незамешканою землею! **9** Це сказав Господь сил: Аж до грона зберуть останки ізраїльські, як у винограднику. Поверни твою руку, як той, що зриває до кошика. **10** До кого заговорю і кому засвідчу, щоб послухали? *Ось їхні вуха необрізані і не можуть чути. Ось господнє слово було до них на погорду, і його не сприймуть. **11** Задля цього я наповнився господньої люті і змучився терплячи. Вилию на малого ззовні і на збір молодих разом, бо чоловік з жінкою буде схоплений і старий з тим, що повний днів. **12** І їхні доми перейдуть до чужих, і поля, і жінки також. Я простягну мою руку на тих, що живуть на землі, – сказав Господь. **13** *Знову від малого аж до великого – всі навчаються любов'ю гроша; і від пророка аж до священика – всі чинять обман. **14** І вони лікували побиття дочок мого народу, з обманою кажучи: Мир! Мир! І не було миру. **15** Безсоромні є ті, що вчинили погорду. Чому вони так дуже стидом безсоромні і не вміють соромитися? Через це впадуть між тими, що нищать, і в часі своїх відвідин будуть знищені, – сказав Господь. **16** Це сказав Господь: Стійте на дорогах і глядіть! І запитайте про давні стежки, на яких буде добра дорога, і ходіть по них, *і знайдете прохолоду вашим душам. І сказали: Не підемо. **17** І Я на вас поставив сторож і сказав: Послухайте голос труби! І сказали: Не послухаємо! **18** Через це чуйте народи і пізнайте зібрання скільки я їм зроблю. **19** Послухай, земле: Ось я виведу зло на цей полк – плід їхнього задуму. Бо вони не послухали моїх слів і відкинули мій закон. **20** *Навіщо мені приносите ладан із Сави і касію з добрим запахом з далекої землі? Ваші всепалення не є прийнятні і ваші жертви не є Мені милі. **21** Через це сказав Господь: Ось Я дам знищення на цей народ, і в них разом знищать батьків і синів, згинуть сусід і ближній. **22** Це сказав Господь: Ось народ прийде з північної землі, і великий народ підніметься з кінців землі. **23** Схоплять стрілу і щит, жорстоким є і не змилосердиться. Його голос бушуватиме, як море, і вилізуть на коней підготовані, як чоловік на війну проти тебе, дочко

дія. 7
іс. 56 ниж. 8
мат. 11
іс. 1 ам. 5

сіонська. **24** Ми почули їхню чутку, наші руки є без сили, нас охопила скорбота, болі, як в тієї, що родить. **25** Не виходьте на ниви ані не виходьте на дорогу, бо довкруги меч ворога і страх. **26** Дочко мого народу, підпережися мішковиною і посип себе попелом! Плач єдинородний! Зроби собі плач гірким, бо нагло прийде на вас запустіння. **27** *На випробування дав я тебе моїм сильним людям, і пізнаєш, і випробуєш їхні дороги. **28** Всі вони начальники, що відхиляються, що ходять обманливо. Мідь і залізо – все зітліло. **29** Забракло ковальського міха для вогню, зітліло олово, надувач марно надував, бо їхні злоби не зітліли. **30** Назвіть їх сріблом до викинення, бо Господь їх відкинув.

вищ. 1

дщи сіѡ́на. слы́шахомъ слꙋ́ [е҆го][58], безъ въздержа́нїѧ сꙋ́ть рꙋ́цѣ на́ши, скорбь ѡ҆б̾ѧ́тъ на́съ болѣ́знїи ꙗ҆́ко рода́щаѧ. не хощѣ́те и҆сходи́ти на ни́вы ни (и҆сходѣ́те на пꙋ)[59]. ꙗ҆́ко ме́чь врага̀, (и҆ стра́хъ)[60] ѡ҆́крꙋ́тъ. дщѣ́ро лю́дїи мои҆́хъ препоѧ́шисѧ вре́тищемъ, [и҆][61] посыпли́сѧ пе́пелѡ́. пла́чь (є҆ди́нородный)[62], сътвори̑ себѣ̀ пла́чемъ го́ркі́й. и҆́же ѹ҆стремле́но прїи́детъ запꙋсте́нїе на ва́съ. *И҆скꙋси́телѧ да́хъ тебе на (лю́ди моѧ крѣ́пка)[63], и҆ вѣ́си [-][64] (і и҆скꙋси́ши)[65] пꙋти̑ и҆́хъ. вси̑ (тїи нача́лницы ѹ҆клонѧ́ющїи)[66] ходѧ́щи лести́во. мѣ́дь и҆ желѣ́зо вси̑ растлѣ́ни сꙋ́ть. ѡ҆скꙋдѣ̀ надꙋ́тїе на ѻ҆́гнь, и҆стлѣ̀ ѻ҆́лово, в сꙋ́етꙋ надыма̀ надми́тель, лꙋка́вства (бо) и҆́хъ не сꙋ́ть и҆стлѣ́ни. сребро ѿмѣ́тно зовѣ́те и҆̀, и҆́же (гь ѿвръглъ тѣ́хъ)[67].

Глава 7

1 Слово, що було до Єремії від Господа, кажучи: Стань в брамі господнього дому і проповідуй там те слово, і скажи: **2** Послухайте господнє слово, вся Юдея! Ви, що входите крізь ці брами, поклоніться Господеві! **3** Це сказав Господь сил, Бог ізраїльський: *Добрими зробіть ваші дороги і ваші задуми, і поселюся з вами на цьому місці. **4** Не надійтеся на брехливі слова, кажучи: Храм господній. Храм господній. Є храм господній. **5** Бо якщо випрямите ваші дороги і ваші задуми, якщо зробите суд між чоловіком і його ближнім, **6** і приходьком, і сиротою, і вдові не зробите обману, і невинну кров не пролієте на цьому місці, і не підете за чужими богами в лукавстві самі собі, **7** поселюся з вами на цьому місці, в землі, яку дав Я батькам вашим від віку аж і до віку. **8** Ось ви надієтеся на себе в обманливих словах, що не принесе вам користі: **9** красти, убити, чинити розпусту, клястися неправдиво, жертвувати Ваалові і ходити за чужими богами, яких ви не знаєте. **10** І ви прийшли і стали переді Мною в цьому домі, в якому прикликано моє ім’я, і ви сказали: Ми спинилися задля цього, що ми зробили ті гидоти. **11** *Адже чи зроблено печерою розбійників цей дім, в якому прикликано моє ім’я перед вашими очима? Я є. Я є. Я побачив, – сказав Господь. **12** Підіть до того місця, до Силому, де мешкає моє ім’я від початку, і погляньте, що Я йому зробив задля лукавств мого народу Ізраїля. **13** І тепер, тому що ви зробили всі ці діла, – сказав Господь, – *і Я промовив до вас вранці, встаю-

ниж. 26

мат. 21
мар. 11
лук. 9

при. 1
іс. 65
і 66

Гла́, з҃.

Сло́во и҆́же бы́сть къ і҆еремі́и ѿ гда глю́щи, ста́ни въ вра́тѣхъ домꙋ гнѧ. и҆ проповѣ́ждь тꙋ сло́во то, и҆ гли. Слы́шите сло́во гне вса і҆ꙋде́а, входѧ́щеи по вра́тѣхъ си́, да поклони́тесѧ гꙋ[1]. сїѧ рече гь [си́лъ][2] бгъ і҆і҆левъ. *Бла́го твори́те пꙋти̑ ва́ша и҆ мышле́нїѧ ва́ша, и҆ ѡ҆би́таю с ва́ми на мѣ́стѣ то́мъ. Не хощи́те надѣ́ѧтисѧ (-)[3] въ словесѣхъ лжи́вы́ (-)[4] рекꙋ́щи, хра́мъ гнь, (хра́мъ гнь,) хра́мъ гнь є҆́сть. Ꙗ҆ко а҆́ще бла́го рече́те пꙋти̑ ва́ша и҆ мышле́нїѧ ва́ша. [а҆́ще][5] (-)[6] сътвори́те сꙋ́дъ посредѣ́ мꙋ́жа і [-][7] и҆скренѧ́го є҆го, и҆ прише́лца и҆ си́ра, и҆ вдови́ци не сътвори́те лести́во. ни кро́вь непови́ннꙋ и҆злїе́те в мѣ́стѣ се́мъ, и҆ по бо́зѣ чꙋжи́й не ходи́те в лꙋка́вствѣ са́ми себѣ̀. [-][8] ѡ҆би́таю с ва́ми в мѣ́стѣ се́мъ, въ земли̑ ю҆́же да́хъ ѿце́мъ ва́шимъ ѿ вѣ́ка да́же и҆ до вѣ́ка [се][9] вы̀ надѣ́етесѧ на сѧ въ словесе́хъ лжи́выхъ, и҆́же не тре́бѣ ва́мъ. (ѹ҆кра́сти, ѹ҆би́ти, блꙋ́дствовати клѧ́тисѧ лжи́во, жрѣ́ти ваа́лимꙋ и҆ ходи́ти)[10] по бозѣхъ чꙋжди́хъ и҆̀хже не вѣ́сте [-][11]. И҆ прїидо́сте и҆ ста́сте предо мно́ю в домꙋ [се́м][12], в не́мже възва́но є҆́сть и҆́мѧ мое (-)[13]. и҆ ре́кли є҆сте и҆зба́влени є҆смы, сего ра́ди что сътвори́хомъ поноше́нїѧ тѧ. *Е҆да бо пещера разбо́йникомъ [сътворе́нъ є҆][14] до́мъ (сїи)[15], в не́мже възва́но є҆сть и҆́мѧ мое [-][16] (-)[17] въ ѻ҆чїю ва́шею. (а҆зъ є҆см а҆зъ є҆смь, а҆зъ ви́дѣхъ)[18], рече гь. [-][19] И҆дѣ́те к мѣ́стꙋ (то́мꙋ)[20] в си́ломъ и҆деже ѡ҆бита́етъ и҆́мѧ мое (ѿ нача́ла)[21] и҆ ви́дите что сътвори́хъ є҆мꙋ лꙋка́вствъ ра́ди лю́дїи мои́хъ і҆илѧ. и҆ нн҃ѣ и҆́же сътвори́ли є҆сте вса̀ дѣ́ла сїѧ, [рече гь][22]. *И҆ глалъ є҆смь къ ва́мъ [въ ѹ҆трїи въста́ющи, и҆ глю́щи][23], и҆ не слы́-

шасте (-)[24]. и҆ зва́хъ ва́съ, и҆ не ѿвѣща́сте [мнѣ][25]. (-)[26] сотворю̀ до́мꙋ [семꙋ][27] в не́мже възва́но є҆́сть и҆́мѧ мое (-)[28], (и҆) в немже вы̀ и҆́мате дрьзнове́нїе [-][29]. и҆ мѣ́сто и҆́же да́хъ ва́мъ и҆ ѿц҃емъ вашимъ, ꙗ҆́ко сотвори́хъ сило́мꙋ. и҆ ѿвръгꙋ васъ ѿ лица̀ моєго, ꙗ҆́ко ѿвергохъ (всю) бра́тїю ва́шꙋ, все сѣмѧ є҆фремово. *(ты́ же)[30] не моли́сѧ за лю́ди сїѧ, ни въспрїими за нихъ хвалꙋ и҆ мл҃твꙋ, и҆ не предъстойши мнѣ (-)[31], и҆́же не ᲂу҆слы́шꙋ [тѧ][32]. є҆да ви́диши что сїи творѧтъ въ градѣхъ і҆ꙋ́диныхъ, и҆ на площа́дѣхъ і҆ер҃лима. *сн҃ове (-)[33] събира́ютъ дрова̀, и҆ ѿц҃ы (-)[34] зажига́ютъ ѻ҆гне́мъ, и҆ же́ны (-)[35] скропа́тъ тꙋки да сотворѧтъ хамоны̀ ц҃рци нбнѣи, и҆ пожрꙋтъ богомъ чюжим (и҆)[36] (мене къ гнѣвꙋ прогнѣ́ваютъ)[37]. є҆да мене [-][38] къ гнѣвꙋ прогнѣ́ваютъ, рече г҃ь. є҆да̀ не са́ми себѣ в посты́дѣнїи лица своєго. сего ради тако рече г҃ь сѐ ꙗ҆́рость [моѧ][39] и҆ прогнѣванїе мое събира́етсѧ на мѣсто то. (-)[40] на мꙋжи, и҆ на скоты, и҆ на [-][41] древо страны, и҆ на пло҃ зе́мныи, и҆ възжеже́тсѧ и҆ не ᲂу҆га́снетъ· Сїѧ рече г҃ь [си́лъ б҃ъ і҆и҃левъ][42]. всеспъжже́нїѧ ваша преданы жрътвамъ ва́шимъ, і҆ и҆зъꙗ҆ди́те мѧ́са, и҆́же не гл҃алъ є҆смь съ ѿц҃ы ва́шими, и҆ не заповѣ́дахъ и҆̑ въ д҃нь въньже и҆зведо́хъ и҆҃ ѿ землѧ̀ є҆гѵ̑петьски, ѿ сло́ва всеспъжже́нїа и҆ жрътвамъ. н҆о то́кмо (-)[43] заповѣда҃ и҆мъ рекꙋщи. ᲂу҆слы́шите гла́са моєго, и҆ бꙋдꙋ вамъ б҃ъ, и҆ вы̀ бꙋдете мнѣ лю́ди. и҆ походи́те въ вса́комъ пꙋтѝ (-)[44] ꙗ҆́же повелѣхъ вамъ, да бл҃го бꙋдетъ вамъ· *И҆ не слы́шаша [-][45] ни приклони́ша ᲂу҆́хо свое. н҆о и҆до́ша в похотѣнїи (и строполтъствѣ) ср҃ца своєго лꙋка́ваго, (-)[46] сътворени (же) сꙋть въспѧтъ и҆ не на пре҃, ѿ д҃не ꙗ҆́же и҆зошлѝ сꙋть ѿц҃ы и҆хъ ѿ землѧ̀ є҆гѵ̑петьскїѧ [-][47] даже до д҃не сего. и҆ посла҃ к ва́мъ всѣхъ ра́бъ мои҆хъ пр҃рокъ по д҃не, (въста́ющи заᲂу҆тра)[48], и҆ посыла́ющи. и҆ не ᲂу҆слы́шаша мѧ̑, ни приклони́ша ᲂу҆́хо свое. н҆о ѻ҆жести́ша вы́ю свою, (и҆ горши сътвори́ли сꙋть) неже ѿц҃ы и҆хъ· И҆ гл҃еши к ни҆҃ (всѧ̀ словеса̀ сїѧ)[49], [и҆ не ᲂу҆слыша҃ тѧ. и҆ возъзовеши и҆хъ, и҆ не ѿвѣща́ютъ тебѣ. и҆ речеши к нимъ][50], се є҆сть ꙗ҆зы́къ и҆́же не послꙋша гласа г҃а [б҃а своєго][51], ни въспрїѧтъ наказа́нїѧ. поги́бе вѣра, [и҆ ѿѧ́та є҆сть][52] ѿ ᲂу҆́стъ и҆хъ. ѻ҆стризѝ (вла́сы)[53] твоѝ и҆ ѿмещи, и҆ въспрїими (пла҃ и҆)[54] рыда́нїе, и҆́же ѿвръглъ г҃ь и҆ ѻ҆ста́ви ро҃ (ꙗ҆́рости своєѧ)[55]. и҆́же сътвори́ша сн҃ове і҆ꙋ́дины лꙋка́во въ ѻ҆́чїю моєю, рече г҃ь· Поста́виша пораже́нїѧ своѧ в домꙋ в нем же възва́но є҆сть и҆́мѧ мое (-)[56], да ѻ҆скверна́тъ є҆го. *и҆ създа́ша высо́каѧ

чи і говорячи – і ви не послухали, і Я вас кликав – і ви мені не відповіли. **14** Зроблю цьому домові, в якому прикликано моє ім’я і в якому ви маєте сміливість, і містові, яке Я дав вам і вашим батькам, так як Я зробив з Силом. **15** І відкину вас від мого лиця, так як Я відкинув всіх ваших братів, все Ефремове насіння. **16** *Ти ж не молися за цей народ, ані не берися за них хвалити і молитися, і не стій переді Мною, бо не вислухаю тебе. **17** Чи не бачиш, що вони роблять в юдиних містах і на площах Єрусалиму? **18** *Сини збирають дрова, і батьки палять вогонь, і жінки місять тісто, щоб зробити хамони небесній цариці і принести жертву чужим богам, і мене прогнівують до гніву. **19** Чи мене розгнівають до гніву, – сказав Господь? Чи не самі собі на посоромлення свого лиця? **20** Через це так сказав Господь: Ось мій гнів і моя лють збирається на це місце, на мужів, і на скотину, і на дерево країни, і на плоди землі. І загориться, і не згасне. **21** Це сказав Господь сил, Бог ізраїльський: Ваші всепалення передані вашим жертвам. І з’їсте м’ясо, **22** про яке Я не говорив до ваших батьків, і не заповів їм в дні, в якому Я їх вивів з єгипетської землі, про слово цілопалення і жертви, **23** але тільки заповів Я їм, кажучи: Послухайте мій голос – і буду вам Богом, і ви будете мені народом. І ходіть в усякій дорозі, яку Я вам заповів, щоб добре вам було. **24** *І вони не послухалися ані не нахилили своє ухо, але пішли за пожаданнями і розбещеністю свого лукавого серця, пішли ж назад і не вперед. **25** Від дня, в якому вийшли їхні батьки з єгипетської землі, аж до цього дня. І Я до вас послав всіх моїх рабів-пророків вдень, встаючи вранці і посилаючи. **26** І вони не послухалися мене ані не нахилили своє вухо, але твердою зробили свою шию, і стали гіршими, ніж їхні батьки. **27** І скажеш до них всі ці слова – і не послухаються тебе. І закличеш до них – і не відповідять тобі. **28** І скажеш до них: Це є народ, який не послухався голосу свого Господа Бога ані не сприйняв напоумлення. Пропала віра і є забрана з їхніх уст. **29** Остриži твоє волосся і відкинь, і візьми плач і ридання, бо Господь відкинув і покинув рід своєї люті, **30** бо юдині сини зробили лукаве в моїх очах, – сказав Господь. Вони поставили свої гидоти в домі, в якому ж прикликано моє ім’я, щоб його опоганити, **31** *і збудували тофето-

нї҃ д҃і — ниж. 14
нї҃ м҃д — ниж. 44
нї҃ ѕ҃і — ниж. 16
г҃ мѡ̀ и҃і — мой3. 18

ві височини, що є в долині синів енонових, щоб спалювати їхніх синів і їхніх дочок вогнем, чого Я не заповів ані не подумав у моєму серці. **32** Через це ось прийдуть дні, – сказав Господь, – і не назветься більше той Тофет – Долина енонових синів, але Долина вигублених. І поховають в Тофеті задля того, що не було місця, **33** і будуть трупи цього народу в їжу небесним птахам і звірам землі, і не буде того, хто проганяє. **34** *І зроблю, щоб зникли з юдиних міст і з площі Єрусалиму голос радості і голос веселості, голос жениха і голос невістки. Бо земля буде у смутку.

єз. 26

тофедъ, иже есть в долу сновъ (еноновъ)[57]. да съжгутъ сынове ихъ и дщери своя огнемъ. иже не повелѣ (-)[58] ни помыслихъ въ срдцы моемъ. Сего ради се днїе прїидутъ, рече гь. и не речется ктому (-)[59] тофедъ (тои)[60] долъ [сновъ][61] енониихъ, но долъ закланїя, и погребутся в тофедѣ, того ради иже не быеть мѣста. И будетъ трупїе людїи сихъ въ снѣдь птицамъ нбнымъ, и звѣремъ земнымъ, и не будетъ отгоняющаго. *И упокоити сътворю от градъ їоудинъ, и от площади ієрлима, гласъ радости и гласъ веселїя, гласъ жениха и гла невѣсты, в (печали)[62] бо буде [-][63] земля.

Іезе кв

Глава 8

Гла, и.

1 В тому часі, – сказав Господь, – винесуть кості юдиних царів, і кості його начальників, і кості священиків, і кості пророків, і кості тих, що живуть в Єрусалимі, з їхніх гробів; **2** і покладуть їх перед сонцем, і місяцем, і перед всіма небесними звіздами, яких полюбили, і яким послужили, і вслід яких вони пішли, і яких шукали, і *яким* поклонилися. Не будуть зібрані ані не будуть поховані, але будуть на гній на лиці землі. **3** І вони виберуть радше смерть, ніж життя, всі, що залишилися з цього поганого племені, на всіх місцях, що є покинуті, з яких же Я їх вигнав, – сказав Господь сил. І скажеш до них: **4** Це сказав Господь: Чи той,хто впаде, не встане? Або той, хто відкинув, не повернеться? **5** Адже чому цей полк в Єрусалимі відвернувся непокірним відверненням? Вони вибрали брехню і не побажали повернутися. **6** Я сприймав і слухав, і ніхто не говорить те, що є добрим, немає ані одного, що чинить каяття за свій гріх, кажучи: Що я вчинив? Всі відвернулися на свій біг як кінь, що з нагальністю біжить на бій. **7** Шуліка на небі пізнала свій час, горлиця, і ластівка, і горобець зберегли час свого приходу, мій народ же не пізнав господнього суду. **8** Як мені говорите: Ми є мудрі! І з нами є господній закон! По правді, він чинив брехню, брехлива тростина в писарів. **9** Мудрі завстидалися, є злякані, схоплені, бо відкинули господнє слово, і немає в них ні однієї мудрості. **10** Через це дам їхніх жінок чужинцям, їхні поля тим, що успадковують. *Всі від меншого аж до більшого, всі наслідують грошелюбів, від пророка аж до священика, всі зроблять брехню. **11** І вони лікували побиття дочок мого народу на встид, кажучи: Мир!

іс. 56
вищ. 6

В тъ время то рече гь. извергутъ кости црей іоудиныхъ. и кости началниковъ его. и кости сщенниковъ и кости прркъ, и кости иже обиташа въ ієрлимѣ, от гробъ ихъ, и прострутъ ихъ къ слнцу и лунѣ и къ всѣмъ ѕвѣздамъ [нбныи][1] (-)[2] ихже възлюбиша. і имже служиша и въ слѣдъ ихъ ходиша, і ихже взыскаша и (-)[3] поклонишася (-)[4]. Не соберутся ни погребутся, но въ (гнои)[5] на лицы земли будутъ. (і)[6] изберутъ наипаче смерть неже живот [-][7] вси иже осташа от племени сего (строптиваго) въ всѣхъ мѣстехъ (иже оставлени суть). от них же извергохъ я (-)[8] [рече гь силъ. и речеши к нимъ][9], [-][10] сїя рече гь, еда иже падетъ не въстанетъ ли, или отвергъшїися не обратитъ ли ся. въскую бо отвращенъ есть полкъ [сїи][11] (въ ієрлимѣ) отвращенїемъ непокоривымъ. (-)[12] (взяша лжу)[13], (и не хотѣша обратитися, внимахъ и послушахъ, и никто что блго есть глетъ)[14], ни единъ есть иже дѣетъ покаянїе на грѣсѣ своемъ рекущи, что сътворихъ. (вси обращени су на теченїе свое)[15] яко конь (съ стремленїемъ идущъ на ополченїе)[16]. (-)[17] пилюк на нбси позна время свое. горлица і ластовица (и) сиконїа съхраниша время пришествїя своего. людїе же мои не познаша суда гня, како речете (-)[18] (мы мудры есмы)[19], и законъ гнь [с нами есть][20]. (истинно лжу дѣлалъ есть)[21] управленїе лживо писарамъ. Постыдѣни суть премудрїи. [-][22] устрашени (-)[23] поймани суть, слово бо гне отвергоша (и) премудрость ни едина е в нихъ. сего ради дамъ жены ихъ страннымъ, (-)[24] поля ихъ (преслѣдователемъ)[25]. *[Иже от менша (-)[26] даже до болша, вси златолюбецъ послѣдуютъ от прорка (-)[27] даже до сщенника, вси сътворятъ лжу. І исцѣляху сътренїя дщерїи людїи моихъ к по-

Ісаїа нв
Выш е

стыдѣнїю рекѹщи, миръ, миръ. (єгда)[28] не бѣсть миръ· Постыдѣни сѹть иже гнѹсьство сътвориша, (за вса сїа)[29] постыдѣнїю не сѹть постыдни, и срамитиса не вѣдѣша сего ради падѹтъ междѹ падающими (-)[30] въ времѧ посѣщенїѧ своего падѹтъ рече гь. (събирающи)[31] съберѹ (ихъ)[32] рē гь, нѣсть гроздъ в лозахъ, и не тѹ смоквы въ смоковницѣ, (-)[33] листъ ѿпаде, [и далъ иже преступлена сѹть][34] почто сѣдимъ. съвокѹпитеса и вънидѣмъ въ грады запасеныѧ. и молчимъ [тѹ][35], иже [гь][36] бгъ [нашъ][37] молчати сътвори на, и пити далъ намъ водѹ желчи. съгрѣшихомъ бо (гѹ)[38], *ждахомъ миръ и не бѣ благо. время врачеванїѧ. и се боазнь. ѿ дана слышана єсть (рзанїа)[39] конеи [ихъ][40]. ѿ гласа вопла поборникъ єго подвигнѹта єсть вса земла. и прїидоша и пожроша землю і исполненїе єа. градъ и обитающии в немъ· *Иже се азъ послю вамъ змїи имже нѣсть заклинанїѧ і изадатъ васъ [рече гь][41]. (болѣзнь моа надъ болѣзнь, въ мнѣ срце мое плачющее)[42]. се гла [вопла][43] дщерїи людїи моихъ, ѿ земла далеча. єда гь нѣсть в сїонѣ, или црь [єго][44] нѣсть в немъ. въскую (ма къ гнѣвѹ подвигосте)[45], (и) въ изваанныхъ своихъ и въ сѹєтахъ чюжихъ· Проиде жатва скончано єсть лѣто и мы спсени нѣсмы, надъ сокрушенїе дщери людїи моихъ, [съкрѹшенъ єсмь и][46] скорбенъ. ѹжасъ обѧтъ ма, (-)[47] єда клеа нѣ в галаадѣ, или врача нѣ тѹ, въскую (бо) нѣ исцѣлена рана дщерїи людїи моихъ·

нїи ді · мѹдр ді

Мир! – коли не було миру. **12** Засоромлені є ті, що зробили погань. За це все встидом не завстидалися і не зуміли соромитися, задля того впадуть між тими, що падуть, впадуть в часі своїх відвідин. **13** Сказав Господь: Збираючи зберу їх. Сказав Господь: Немає винограду на лозах і немає фігів на фіґах, листя відпаде. **14** І Він дав те,чим ми переступили. Чому сидимо? Зберіться, і ввійдемо до сильних міст, і там мовчатимемо, бо наш Господь Бог змусить нас мовчати; і Він дав нам пити воду жовчі, бо ми згрішили Господеві. **15** *Ми очікували мир – і не було добра, час лікування – і ось страх. **16** З Дану чути іржання їхніх коней, від голосу іржання його поборників вся земля здригнулася. І вони прийшли і пожерли землю і її повноту, місто і тих, що живуть в ньому. **17** *Тому що ось Я пошлю вам зміїв, яким немає заклинання, і покусають вас, – сказав Господь. **18** Мій біль над біль, в мені моє серце, що плаче. **19** Ось голос крику дочки мого народу з землі здалека: Чи не є Господь у Сіоні? Чи його цар не є в ньому? Чому ви підвели мене до гніву і то своїми різьбленими і чужими марнотами? **20** Пройшли жнива, скінчилося літо, і ми не є спасенними. **21** Я є прибитий побиттям дочки мого народу і сумний, мене охопив страх. **22** Хіба немає мазі в Ґалааді? Чи там немає лікаря? Адже чому не є вилікувана рана дочок мого народу?

ниж. 14 · муд. 11

Гла, д·

Кто дасть главѣ моеи водѹ и очима моима источникъ слезъ. и плачю [-][1] днь и нощь побїеныхъ дщери людїи моихъ· Кто дасть мене въ опѹстѣнїе разнымъ пѹтемъ. и оставль люди моа и ѿидѹ ѿ нихъ, иже вси облѹдъствовани сѹть. (и) множество преступниковъ. и простроша азыкъ свои ако лѹкъ лжи и неистинны, съкрѣпишаса на земли. иже ѿ лѹкава на лѹкавьство изошли сѹть, и мене не познаша [рече гь][2]. *єдинъ кождо (же) ѿ искренаго своего да стрежетса, и [всакомѹ][3] братѹ своемѹ да не имать дрьзновенїа. иже всакъ братъ льстаще прельститъ, и всакъ дрѹгъ льстиве наскочитъ. (и мѹжь)[4] [брата][5] своего посмѣєтъ, [і][6] истиннѹ не възглютъ. поѹчиша (бо) азыкъ свои глати лжѹ, (да безаконно дѣютъ потрѹжшесѧ)[7], (обитанїа твоа) посредѣ льсти въ льсти, въздержашаса вѣдѣти мене, [рече гь][8]· Сего ра (-)[9] рече гь [сил][10]. се азъ разжегѹ (-)[11] і искѹшѹ и. что (бо ино) сътворю

ѱлō кз

Глава 9

23 Хто дасть моїй голові воду і моїм очам джерело сліз? І оплакуватиму день і ніч побитих дочок мого народу. **9,1** Хто мене дасть на запустіння різним дорогам? І покинувши мій народ, і від них відійду. Бо всі є розпусними, і є множество переступників. **2** І вони простягли свій язик як лук обмани і неправди, скріпилася на землі ті, що вийшли від лукавства до лукавства, і Мене не пізнали, – сказав Господь. **3** *Кожний один же хай стережеться свого ближнього і хай не має віри всякому своєму братові, бо кожний брат обманюючи обманить, і кожний друг обманливо наскоче, **4** і чоловік висьміє свого брата. І не скажуть правду, бо вони навчили їхній язик говорити неправду, потрудилися, щоб діяти беззаконно. **5** Твої помешкання в обмані, серед обмани стрималися Мене знати, – сказав Господь. **6** Через це сказав Господь сил: Ось Я розпалю і випробую їх. Бо що іншого зроблю від лиця доч-

пс. 27

ки мого народу? **7** Стріла, що ранить, їхній язик обманливо говорив своїми устами. Про мир зі своїми приятелями говорить, і в тайні підставить йому пастки. **8** Чи не відвідаю цих? – сказав Господь. – Або чи не на таких народах помститься моя душа? **9** На горах підніму плач і ридання, на красі пустині плач. Бо вони є спалені задля цього, що немає чоловіка, який переходить, і не чує голос того, що панує. Від небесних птахів аж до скотини переселилися і відійшли. **10** І дам Єрусалим на горбики піску – ложе зміям, і юдині міста дам на знищення. Тому не буде того, хто живе. **11** Хто є мудрим чоловіком, що це зрозуміє, до якого буде слово господніх уст, щоб сповістив. То чому пропаде земля і є спаленою як пустиня, яку ніхто не проходить? **12** Сказав Господь: Тому що вони покинули мій закон, який Я їм дав, і не послухалися мого голосу, і не пішли за ним, **13** і пішли за зіпсуттям свого серця і за ваалами, чого навчилися від своїх батьків. **14** Через це так сказав Господь сил, Бог ізраїльський: Ось Я нагодую народ цей полином *і напою їх водою жовчі, **15** і розкину їх між народи, яких не знали вони і їхні батьки, і пошлю на них меч, доки не зникнуть. **16** Це сказав Господь сил: Пошукайте і приклизчте плакальниць, хай прийдуть. І до тих, що мудрими стали, пошліть. І підуть спішно, **17** і піднімуть за вас голосіння. Хай наші очі виведуть сльози і наші повіки хай виллють води! **18** Бо чути голос плачу з Сіону, як в біді були ми і дуже завстиджені. Бо ми покинули землю і наші поселення є викинуті. **19** Тому послухайте, жінки, слово господнє! І сприйміть вашими вухами повчання його уст! І навчіть ваших дочок сумувати, і кожна одна свою ближню голосити! **20** Бо прийшла смерть, крізь наші вікна ввійшла до наших домів, щоб вигубити наших дітей ззовні і молодь з площ. Говори це, – сказав Господь: **21** І впаде людська мертвечина як гній на лиці країни і як трава за стопами женців, і немає того, хто збере. **22** Це сказав Господь: *Хай не хвалиться мудрий у своїй мудрості ані хай не хвалиться сильний своєю силою і хай не хвалиться багатий своїм багатством, **23** але цим хай хвалиться той, хто хвалиться, щоб пізнати і знати Мене! Що Я є Господь, який чинить милосердя, і суд, і справедливість на землі! Це бо Мені миле, – сказав Господь. **24** Ось приходять дні, – сказав Гос-

ниж. 25

кор1. 1
кор2. 10

ѿ лица [-][12] дщери людїи моихъ. стрѣла оуязвляюща языкъ ихъ, льстиво глаголъ есть въ оустнꙋ своею. [миръ съ прїятели своими глетъ][13], и в тайнѣ поставитъ емꙋ ловительства. еда на сихъ не посѣщꙋ, рече гь. или на языцѣхъ таковѣхъ не мститъ ли ся душа моя. на горахъ (въспрїимꙋ)[14] плачь и [тꙋженїе][15], на (красотѣ)[16] пꙋстыни слезенїе, яко (въжжена сꙋть)[17]. сего ради иже нѣсть мꙋжа [преходяща][18], [и][19] не слышаща гласа владѣюща. ѿ птица нбныя (-)[20] даже до скотъ преселишася [и][21] ѿидоша. и дамъ їерлимъ в (холмы пѣска)[22], и ложи змїе, и грады їоудины [дамъ в разоренїе][23]. тѣмже не бꙋдетъ живаи. кто есть мꙋжъ премꙋдрый, иже възразꙋмѣетъ се до негоже слово оустъ гнихъ (бꙋдетъ)[24] да възвѣститъ (-)[25]. то въскꙋю погибне земля, (и) съжежена есть яко пꙋстыня. (еяже никтоже проходитъ)[26]. (-)[27] рече гь [-][28], иже оставиша законъ мои егоже дахъ (имъ)[29]. и не послꙋшаша гласа моего, [и не походиша по немꙋ][30]. [і][31] идоша по строптивъствꙋ срца своего [-][32] и по (ваалимꙋ)[33], чесо наоучиша ѿ оць своихъ. сего ради тако рече гь [силъ][34] бгъ їилевъ, се азъ напитаю [люди сїя][35] пелынемъ, *и напитанїе дамъ имъ водꙋ желчнꙋю. и расточю ихъ въ языки, иже не знаша тїи и ѿцы ихъ. и послю на нихъ мечь, дондеже истляся. Сїя рече гь [силъ][36], [възыщите и][37] зовите тꙋжъбницы да прїидꙋтъ и к нимъ, иже премꙋдрени сꙋть послите, и поидꙋтъ съ тщанїемъ и прїемлютъ на насъ плачь. да изведꙋтъ очи наши слезы, и вѣжди наши излѣютъ воды, зане гласъ плача слышанъ ѿ сїона. Како пакостни быхомъ [и][38] постыдни ѕѣло. иже оставихомъ землю, (яко извержены сꙋть)[39] жилища наша. тѣже слышите жены слово [гне][40], и прїемлите оушима вашими оученїе оустъ его. и оучите дщери ваши тꙋженїю и (едина кождо)[41] искренїю свою плачю. иже възыиде смерть по окномъ нашимъ вънила есть в (домы наша)[42], погꙋбити отрочата (наша) извнꙋ, и юноша ѿ площадїи. (гли) [сїя, рече гь][43], и паде мертвечина члча яко (гноище)[44] на лицы страны, и яко сѣно за стопами жнꙋщихъ, и нѣсть иже съберетъ, сїя рече гь. *да не хвалится мꙋдрый въ мꙋдрости своеи, ни да хвалится крѣпкїи крѣпостїю своею, и да не хвалится богатыи въ богатствѣ своемъ. но о семъ да хвалится хваляися, вѣдѣти и знати [мя][45], иже азъ есмь гь. иже творю млть и сꙋдъ, и правдꙋ на земли. сїя бо оугодна мнѣ, рече гь. се днїе градꙋ, рече гь. и

ни іє

а кри а
в кри і

посѣщꙋ на всѣхъ (иже необрѣзанꙋ и обрѣзанꙋ имꙋть плоть)[46], на египетъ и на іꙋдꙋ и на едомъ, и на сны аммона и на (-)[47] моава, и на всѣхъ иже стрижени сꙋть власы, обитающеи в пꙋстыни ꙗко вси ꙗзыцы необрѣзани плотію. (-)[48] *весь (же) домъ іилевъ необрѣзаны сꙋть срдцемъ [-][49].

дѣѧ з

подь, – і відвідаю всіх, що мають необрізане і обрізане тіло: **25** Єгипет, і Юду, і Едом, і аммонових синів, і Моава, і всіх, яким постригли волосся, що живуть в пустині. Бо всі народи необрізані тілом, *ввесь же дім ізраїльський – вони є необрізані серцем.

дія. 7

Гла, і

Слышите слово (-)[1] иже глалъ есть [гь][2] на вы доме іилевъ. сіа рече гь, по пꙋти ꙗзыкъ не мозите ꙋчитиса, и ѿ знаменіи нбныхъ не мозите страшити, (ихже страшатса ꙗзыцы)[3]. понеже законы людіи сꙋетны сꙋть. древо (бо)[4] ѿ лѣса высѣкъ *дѣло рꙋки ꙋмодѣланника (в лагирѣ)[5], сребромъ и златомъ (ꙋкраси того)[6], [гвоздьми и молоты][7] (сложилъ да не разоритса)[8]. (въ подобіе финикꙋ скована сꙋть и не возглю). носими носѧтса, понеже ходити не возмогꙋтъ, не хощите бо боатиса и, иже ни зла могꙋтъ сътворити ни добра. *(Нѣсть подобенъ тебѣ гн)[9]. [великъ еси ты, и велико имѧ твое въ крѣпости. кто не ꙋбоитса тебе ѽ црю ꙗзыкомъ. твоа бо (честь)[10], междꙋ всѣхъ премꙋдрыхъ ꙗзыкъ, и въ всѣхъ цртвѣхъ ихъ, ни единъ есть подобенъ тебѣ [-][11]. [Такоже безꙋмни и бꙋи искꙋсатса. ꙋченіе сꙋетно ихъ][12] древо есть. сребро избито ѿ тарсисъ приносиса, и злато ѿ (офиръ)[13], дѣло ꙋмодѣланникъ и рꙋки златара. (и) азинфъ, и перфира одѣаніе ихъ. дѣла ꙋмодѣланникъ вса [сіа][14]. гь же бгъ истиненъ есть, той бгъ живꙋщіи, и црь вѣчныи. ѿ прогнѣваніа его сдвигнетса землѧ и не стерпатъ ꙗзыцы сгрозеніа его.][15] тако (бо) рцѣте имъ, бози иже нбси и земли не сътвориша, да изгибнꙋтъ ѿ землѧ, и (ѿ сихъ иже) под нбсе (сꙋть)[16]. [-][17] *творѧи же землю въ крѣпости своеи, строѧи вселеннꙋю въ премꙋдрости своеи, и мꙋдростію своею простеръ нбса. [къ гласꙋ своемꙋ дасть][18] множество водъ на нбси, и въздвизаетъ мглы ѿ далнѧ землѧ. *блистаніа в дождь сътвори і изведе [вѣтръ][19] ѿ скровищъ свои бꙋи сътворенъ есть всѧкъ члкъ ѿ ꙋма [своего][20]. постыдѣнъ есть (-)[21] ꙋмодѣланникъ въ всѧко изваѧніи (-)[22], ꙗко лжа есть что слиа, (и) нѣсть дха в ни. сꙋетни сꙋть (и) дѣло смѣхꙋ достоино, въ врема посѣщеніа своего изгинꙋтъ. нѣсть къ симъ подобна часть іаковла. иже бо въобрази вса, той есть, [іиль жезлъ достоаніа его][23]. Гь [силъ][24] имѧ того. (събери ѿ землѧ постыдѣніе)[25]

мꙋдр гі, ісаіа мд; апока ѳі; а мо а, ни на, псло рле, и рми; псло рлд

Глава 10

1 Послухайте слово, яке проти вас сказав Господь, доме ізраїльський. **2** Так сказав Господь: За дорогами народів не повчайтеся і не бійтеся небесних знаків, яких бояться народи. **3** Бо закони народів є марні. Адже вирубавши дерево з лісу сокирою, – *діло руки митця, – **4** сріблом і золотом він його прикрасив, цвяхами і молотками скріпив, щоб не знищилося. Вони сковані подібно до фініка, і не говоритимуть. **5** Ношені носяться, тому що ходити не можуть, адже не бійтеся їх, які не можуть зробити ані зло, ані добро. **6** *Немає подібного до Тебе, Господи! Великий є Ти і велике твоє ім'я в силі! **7** Хто не злякається тебе, царя народів! Бо твоя честь між всіма премудрими народів, і в усіх їхніх царствах ні один не є подібний до Тебе, **8** також безумні і дурні будуть випробовані. Дерево є їхнім марним вченням, **9** добірне срібло приноситься від Тарсису і золото з Офира – діло митців і руки золотаря, і аксинт, і багряниця – їхня одіж. Це все – діла митців. Господь Бог же правдивий є. Він – живий Бог і вічний цар. Від його розгнівання задрижить земля і народи не стерплять його погрози. **11** Адже так їм скажіть: Боги, які небес і землю не створили, хай згинуть з землі і від цих, що є під небесами. **12** *Він же Той, що творить землю у своїй силі, що провадить вселенною у своїй мудрості і своєю мудрістю простягнув небеса! **13** За своїм голосом Він дасть множество води на небесах і піднімає мряки з далекої землі. *Він зробив блискавки на дощ і вивів вітер зі своїх скарбниць. **14** Дурною стала кожна людина від свого ума, митець був завстиджений в усякому вирізьбленому. Бо брехнею є те, що він вилив, немає в них духа, **15** марними є вони і діло гідне сміху. В часі своїх відвідин загинуть. **16** Часть Якова не є подібна до них, бо Той, хто дав образ всьому, Він є. Ізраїль – палиця його насліддя. Господь сил – його ім'я. **17** Збери з землі твій встид ти, що живеш в облозі, **18** бо це сказав Господь: Ось Я да-

муд. 13 іс. 44; апо. 15; мой1. 1 ниж. 51 пс. 135 і 148; пс. 134

леко відкину мешканців землі в тому часі і наведу замішання на них, щоб вони не були знайдені. **19** Горе мені в моїм побитті! Моя рана страшна! Я ж сказав: Ця провина є моєю раною. Іноситиму її. **20** Моє мешкання є запустілим, всі мої линви розірвані. Мої сини відійшли від мене, і їх немає. Немає того, хто ще розтягне моє покриття і підніме шкіри мого *шатра*. **21** Бо по-дурному вчинили пастирі і не шукали Господа. Через це не зрозуміли, і все їхнє стадо розсіяне. **22** Ось прийшов голос звуку і великий трус з північної землі, щоб перетворити міста Юди у пустиню, на поселення зміїв. **23** Знаю, Господи, що не є людині її дороги, ані немає чоловіка, що ходив би і випрямив би свої стопи. **24** *Напоуми мене, Господи! Одначе в суді, *а* не в твоєму гніві, ані, отже, не зведи мене на ніщо. **25** *Вилий твій гнів на народи, які Тебе не пізнали, і на владу. Які твоє ім'я не прикликали, які з'їли Якова, і його пожерли, і його знищили, і рознесли його красу.

пс. 6 і 37

пс. 78 сир. 36

твое, иже обитаеши въ обстоянїи, иже сїа рече гь. Се азъ далече ѿвръгу обитатели земли (в то времѧ)[26], [и смущу ихъ][27], тако да (не обрѧщутсѧ)[28]. Горе (мнѣ) въ сокрушенїи (моѐ)[29], строптива ꙗзва (моа)[30]. аз же рѣхъ вина сїа болѣзнь моа есть, и (поношу еѧ)[31]. жилище мое опустѣнно есть, (-)[32] вси вервицы мои изорваны суть. снове мои (-)[33] [изыидоша ѿ мене, и][34] нѣсть (и. нѣсть иже прострєтъ ктому покро мои, и въздвигнет кожи мои)[35]. иже [буе съдѣаша][36] пастыри, и га не възыскаша. сего ради не вразумѣша (и) все стадо [ихъ][37] (-)[38] расточено есть. гла слышанїа се прїиде, и съдвигненїе велико ѿ землѧ сѣверьски. да положитъ грады іуда в пустыню, (обитанїю змїемъ)[39]. вѣм ги иже нѣсть члку пути его, ни мужа есть да ходитъ и оуправитъ стопы своа. *накажи (мѧ)[40] ги, обаче въ суду и не въ ꙗрости [твоеи][41], ни оубо ниначтоже [приведеши (мѧ)[42]][43]. *излѣи прогнѣванїе твое на ꙗзыки иже не познаша тѧ. и на [власти][44] иже имѧ твое не възваша. иже снѣдоша іакова, и пожроша его [і истлиша того][45], и (лѣпоту)[46] его расхитиша.

ѱло ѕ и лз

ѱло ои сира лѕ

Глава 11

1 Слово, що було від Господа до Єремії, кажучи: **2** Послухайте слова цього завіту і промовте до юдиних чоловіків і до єрусалимських мешканців, **3** і скажеш до них: Так сказав Господь, Бог ізраїльський: Проклятий чоловік, що не послухає слів цього завіту, **4** який Я заповів вашим батькам в день, в якому вивів їх з єгипетської землі, з залізної печі, кажучи: Послухайте мій голос і зробіть все те, що Я вам заповів, і будете мені народом, і Я буду вам Богом! **5** Щоб підняв Я клятву, якою Я поклявся вашим батькам: дати мені їм землю, що виливає молоко і мед, так як є в цьому дні. І я відповів і сказав: Амінь, Господи. **6** І сказав Господь до мене: Виголоси всі ці слова в юдиних містах і поза Єрусалимом, кажучи: Послухайте слова цього завіту і виконайте їх, **7** які свідчачи засвідчив Я вашим батькам в дні, в якому Я їх вивів з єгипетської землі, аж до цього дня. Вранці встаючи, свідчив Я, кажучи: Послухайте мій голос! І не послухалися ані не нахилили свого вуха, але пішли, кожний один в розбещеності свого злого серця. І Я вивів на них всі слова цього завіту, який Я заповів, щоб вони робили. **8** І не зробили. **9** І сказав Господь до мене: Знайдено клятву на юдиних чоловіках і на тих, що живуть в Єрусалимі. **10** Вони повернулися до по-

Гла, аі

Слово иже бысть ѿ га къ іеремїи рекущи. Слышите словеса завѣта сего, и [глте][1] къ мужемъ іудинымъ, и къ обитателемъ іерлимскимъ, и речеши к нимъ. Сїа ре гь бъ ілевъ, прокла мужъ иже не послушаетъ (завѣта сего слове)[2]. иже заповѣда ѿцемъ вашимъ въ днь, воньже изведохъ и ѿ землѧ егупески, ѿ пещи желѣзныа, рекущи. Оуслышите гла мои и сътворите всѧ та, иже заповѣда ва. и будете мнѣ въ люди, и азъ буду вамъ въ ба. да воздвигну клѧтву (-)[3] еюже клѧсѧ ѿцемъ ваши, дати ми имъ землю лїющу млеко и ме, ꙗко (есть) днь сїи. И ѿвѣщахъ и рекох, (аминь)[4] ги. И рече гь къ мнѣ, (въз гласи)[5] [всѧ][6] словеса сїа въ градѣ іудинѣ, и внѣ іерлима рекущи. Слышите словеса завѣта сего и сътворите та, [иже свѣдѣтельствуа свѣдѣтелствова ѿцы вашими, въ дни в наже изведо ихъ ѿ зелѧ егупескїа даже (-)[7] до дне сего. заоутра въстаа (свѣдѣтельствова)[8] глѧ. Слышите гла мои и не слышаша ни приклониш оуха своего. но идоша (единъ кождо)[9] въ стропостѣ срца своего злаго. и възведохъ на нихъ всѧ словеса завѣта сего, иже заповѣдахъ да сътворѧ][10], и не сътвориша. И рече гь къ мнѣ, обрѣтена есть клѧтва на муже іудиныхъ, и на обитающихъ іерлимѣ. обратилисѧ суть къ безаконїю (прьвому ѿцъ сво-

и҆́хъ)[11] и҆́же не хотѣ́ша слы́шати слове́съ мои́хъ. и҆ сі́и бо и҆до́ша по́ бозѣ́хъ чꙋ́жихъ да слꙋ́жатъ и҆́мъ· Ни вѣ́чтоже сотвори́ша до́мъ і҆и҃левъ, и҆ до́мъ і҆ꙋ́динъ завѣ́тъ мо́и и҆́же завѣща́хъ съ ѿц҃ы и҆́хъ· Сего ра́ди сі́а рече г҃ь. се а҆́зъ наведꙋ̀ на [ни́хъ][12] зла́а, ѿ ни҄ же и҆зы́ити не возмогꙋ̀. и҆ возопі́ютъ къ мнѣ̀ и҆ не ꙋ҆слы́шꙋ и҆́хъ· І҆ и҆дꙋ́тъ гра́ды і҆ꙋ́дины, и҆ ѻ҆бита́тели і҆ер҃ли́мꙋ. и҆ возопі́ютъ к (ни́мъ)[13] и҆̀мже жрꙋ́тъ, и҆ не сп҃сꙋ́тъ и҆҄ въ вре́мѧ ско́рби и҆́хъ. *по числꙋ̀ бо гра́довъ [-][14] бѣ́хꙋ бо́зи твои̇ і҆ꙋ́до, и҆ по числꙋ̀ пꙋ́темъ (твои́мъ) і҆ер҃ли́ме· поста́вилъ є҆си ѻ҆лта́ри [пост҇ы́ни, ѻ҆лта́ри][15] на пожре́ніе ваа́лимꙋ. *(ты̀ бо)[16] не мози̇ моли́тисѧ за лю́ди сі, и҆ не воспрі́ими за ни́хъ хва́лы и҆ моли́твы, не ꙋ҆слы́шꙋ бо во вре́мѧ во́плѧ и҆҄ къ мнѣ̀, (и҆) въ вре́мѧ ѻ҆злобле́ніѧ и҆́хъ· Что̀ є҆́сть и҆́же возлю́бленый [мо́й][17] въ до́мꙋ мое́мъ сотвори срамоты (мно́ги)· є҆да (-)[18] мѧ́са ст҃аѧ ѿи́мꙋтъ ѿ тебѐ лꙋка́вства твоѝ, (в ни҄ же сла́влена є҆си)[19]. масли́на со́чна кра́сна плодови́та зра́чна, воззва́лъ (-)[20] и҆́мѧ твое. къ гла́сꙋ [гл҃а́ніѧ вели́ка разгорѣ́сѧ ѻ҆́гнь в не́й][21], (и҆ сожжена сꙋ́ть пло́наѧ)[22] є҆ѧ̀. и҆ г҃ь [си́лъ][23] и҆́же насади тебе, гл҃алъ є҆́сть на́ тѧ ѕло̀ за зла́а до́мꙋ і҆и҃лева, и҆ до́мꙋ і҆ꙋ́дина. и҆́же сотвори́ша себѣ̀ къ прогнѣва́нію мѧ, жрꙋ́щи ваа́лимꙋ· (Ты҃) г҃и показа́лъ є҆си мнѣ̀ и҆ позна́хъ, (ты̀ ꙗ҆ви́лъ є҆си мнѣ̀ хотѣ́ніѧ)[24]. (и҆ а҆́з)[25] ꙗ҆́ко а҆́гнецъ кро́ткій, и҆́же но́ситсѧ къ жрътвѣ̀. [и҆][26] не позна́хъ (и҆́же помы́слиша на́ мѧ совѣ́ты, рекꙋ́щи)[27]. пріи҆дѣ́те (-)[28] вложи́мъ дре́во въ хлѣ́бъ є҆го, і҆ и҆стреби́мъ є҆го ѿ землѧ живꙋ́щихъ і҆ и҆́мѧ є҆го да не помѧне́сѧ ктомꙋ̀· [Ты́ же][29] г҃и (савао́ѳъ), и҆́же сꙋди́ши пра́во, *[і҆][30] и҆спыта́а [ср҃ца и҆ ꙋ҆тро́бы][31], да ви́жꙋ мще́ніе твое на ни́хъ, тебѣ̀ бо ѿкры́хъ прю̀ мою̀· Сего ра́ди сі́а рече г҃ь къ мꙋжє́мъ а҆надѡ́дскимъ, и҆́же и҆́щꙋтъ дш҃ꙋ [твою̀][32]. и҆ рекꙋ́, не пророче́ствꙋеши во и҆́мѧ гн҃е, и҆ не ꙋ҆́мреши въ рꙋка́хъ на́шихъ· [Сего ра́ди сі́а рече г҃ь си́лъ][33]. се а҆́зъ посѣщꙋ̀ на ни́хъ, ю҆́ноша и҆҄ [ꙋ҆́мрꙋтъ мече́мъ][34] (-)[35] сн҃ове и҆хъ и҆ дщери и҆҄ ꙋ҆́мрꙋтъ ѿ гла́да, и҆ ѡ҆ста́нки не бꙋ́дꙋтъ ѿ ни҄. наведꙋ̀ бо зла́а на [мꙋ́жи][36] (и҆надо́да)[37] въ лѣ́то посѣще́ніѧ и҆́хъ·

передньої беззаконня своїх батьків, які не побажали слухатися моїх слів, і ось вони пішли за чужими богами, щоб їм служити. На ніщо звели вони ізраїльський дім і юдин дім, мій завіт, який Я завіщав з їхніми батьками. **11** Через це так сказав Господь: Ось Я наведу на них зло, з якого ж вийти не зможуть. І закричать до мене, і Я їх не вислухаю. **12** І підуть юдині міста і мешканці Єрусалиму і закричать до тих, яким приносять жертви, – і не спасуть їх в часі їхньої скорботи. **13** *Бо за числом міст були твої боги, Юдо, і за числом твоїх доріг, Єрусалиме. Ти поставив жертовники встиду, жертовники, щоб приносити жертви Ваалові, **14** *ти ж не смій молитися за цей народ і не підніми за них хвалу і молитву, бо не вислухаю в часі їхнього крику до Мене і в часі, коли їм чинять зло. **15** Як це, що мій улюблений в моїм домі зробив численні гидоти? Хіба святі м'яса віднімуть від тебе твої лукавства, в яких же ти прославився? **16** Соковита, гарна, плодовита, прекрасна оливка – назвав Я твоє ім'я. На голос великого говорення розгорівся в ній вогонь, і були спалені її плодоносні *галузки.* **17** І Господь сил, який тебе насадив, промовив проти тебе зло за злоби ізраїльського дому і юдиного дому, які вони собі зробили, щоб розгнівити мене, приносячи жертви Ваалові. **18** Ти, Господи, показав мені, і я пізнав. Ти об'явив мені бажання. **19** І я як лагідне ягня, якого несуть на жертву, і я не пізнав тих, що задумали проти мене задуми, кажучи: Ходіть, вкладемо дерево в його хліб і вигубимо його з землі живих. І його ім'я хай більше не згадається. **20** Ти ж, Господи Саваот, який правильно судить *і досліджує серця і нутро, хай побачу я твою помсту на них, бо Тобі я відкрив мій суд. **21** Через це так сказав Господь до анатотських чоловіків, які шукають твою душу і кажуть: Не пророкуватимеш в господнє ім'я і не помреш в наших руках. Задля цього це сказав Господь Сил: **22** Ось Я відвідаю їх. Їхні юнаки помруть мечем, їхні сини і їхні дочки помруть з голоду. **23** І з них не буде останку, бо наведу зло на анатотських чоловіків в році їхніх відвидин.

Марґінальні посилання: вищ. 2; ниж. 14; црс1. 16; пар1. 28; ниж. 17 і 20; пс. 7 і 25; апо. 2

Гл҃а, в҃і·

Пра́веденъ (ꙋ҆́бо) ты̀ є҆си г҃и, а҆́ще прю́сѧ с тобо́ю, ѻ҆ба́че пра́вдена возгл҃ю к тебѣ̀. *вскꙋ́ю пꙋ́ть нечести́вымъ прибыва́етъ. бл҃го є҆́сть всѣ́мъ и҆́же престꙋпа́ютъ и҆ беззако́нно дѣ́ютъ. насади́лъ є҆си и҆́хъ и҆ ко́рень пꙋсти́ша, корыстꙋ́ютъ и҆ творѧ́тъ пло҃. бли́зъ

Глава 12

1 Праведним, отже, є Ти, Господи. Якщо судитимуся з тобою, одначе праведне Тобі скажу. *Чому щастить дорозі безбожних, добре є всім, що переступають і беззаконно діють? **2** Ти їх насадив, і вони вкорінилися, їм щастить, і роблять плоди. Ти є близь-

Марґінальні посилання: йов. 21; авв. 1

ко до їхніх уст і далеко від їхніх нутрощів. **3** І Ти, Господи, мене знаєш, Ти мене бачив і дослідив моє серце перед тобою. Збери їх, як стадо на жертву, і освяти їх в день вирізання. **4** Доки стогнатиме земля і трава всієї землі висохне задля лукавства тих, що на ній живуть? Зітліла скотина і птахи, бо сказали: Не побачить нашого кінця. **5** Якщо ти змучився, біжучи з пішими, як зможеш спротивитися з кіньми? Коли ж в мирній землі без страху будеш, що зробиш в гордині йорданській? **6** Якими і твої брати, і дім твого батька, і ще ті озброїлися проти тебе і закричали під тобою повним голосом. Не вір їм, коли будуть тобі говорити добро. **7** Я покинув мій дім, покинув моє насліддя, дав мою улюблену душу в руки її ворогів. **8** Мені моє насліддя стало, наче лев у лісі, видало проти мене голос. Через це я його зненавидів. **9** Чи різнобарвний птах – мені насліддя моє? Чи всі барвисті птахи? Ходіть, зберіться всі земні звірі, побіжіть на приношення жертви! **10** Численні пастухи відкинули мій виноградник, потоптали мою частку, зробили мою пожадану частку запустілою пустинею, **11** поставили її на розшарпування. Вона ж стогнала до мене: знищенням вся земля знищена. Бо немає ні одного, хто думав би серцем. **12** На всіх дорогах пустиня. Прийшли всі пакосники землі, бо господній меч пожер від краю землі аж до її краю. Немає миру всякому тілу. **13** Посіяли пшеницю – і пожали тернину. Одержали насліддя, і не було їм потрібним. Завстидайтеся у ваших плодах задля гніву господньої люті! **14** Це сказав Господь про всіх моїх поганих сусідів, які торкаються насліддя, яке Я розділив моєму народові, Ізраїлеві: Ось я вирву їх з їхньої землі і юдин дім вирву з-посеред них. **15** І коли їх вирву, повернуся і змилосерджуся над ними, і виведу їх до свого насліддя, і чоловіка – до своєї землі. **16** І буде, що, якщо навчаючись навчаться доріг мого народу, хай присягнуть в моє ім’я: Живий Господь! Бо навчали мій народ клястися Ваалом, вони *ж* скріпляться посеред мого народу. **17** Якщо ж не послухаються, вирву той народ вириванням і вигубленням, – сказав Господь.

Глава 13

1 Так сказав Господь до мене: Іди і придбай собі льняний пояс, і підпережися ним по твоїх бедрах, і не поклади його у воду. **2** І я придбав пояс за господнім словом, і я

єси ты ѹстъ ихъ и далече ѿ ѹтробы ихъ. и ты Гди вѣси мѧ [видѣлъ мѧ єси, і][1] искꙋсилъ єси срдце моє прд тобою. [събери ихъ ꙗко стадо къ жертвѣ, и][2] ѡсти ихъ въ днь закланїѧ [-][3]. доколѣ стонетъ землѧ, и [трава всеѧ][4] землѧ исъхнетъ ради лꙋкавъства ѡбитающихъ на неи. истлѣно єсть животно и птица. ꙗко рекоша, не ѹзритъ (последнѧѧ наша. аще с пѣшими текꙋщи ѹтрꙋдилъсѧ єси)[5], како противитисѧ можеши с коньми. (єгда же)[6] въ землѝ мирнои безъ боѧзни бꙋдеши, что сътвориши въ гордыни їорданьскои. ꙗкоже и братїѧ твоѧ, и домъ ѿца твоєго. и єще тїи противъ ѡполчишасѧ тебѣ, и (-)[7] възопиша по тобою (полнымъ гласомъ)[8]. Не вѣрꙋи имъ єгда глати бꙋдꙋтъ тебѣ блгаѧ. ѡставилъ єсмь домъ мои, ѡставихъ достоѧнїє моє, дахъ възлюбленꙋю дшꙋ мою в рꙋкꙋ врагомъ єѧ. бысть [мнѣ достоѧнїє моє][9] ꙗко левъ въ дꙋбравѣ, далъ противъ мене гласъ (-)[10] сего ради възненавидѣхъ єго. єда (птица разноцвѣтна)[11] достоѧнїє моє мнѣ, (єда птица испестрена всѧ)[12]. Прїидѣте съберитесѧ всѝ звѣри (земстїи)[13], потецѣте (на пожрѣнїє)[14]. пастыри мнѕи ѡтрыли сꙋть виноградъ мои, потопташа часть мою. даша часть [мою въжделѣннꙋю][15] въ пꙋстыню запꙋстѣнїѧ, поставиша (єѧ) в (растерзанїє)[16], (стенала же) на мѧ. разоренїємъ разорена єсть всѧ землѧ. иже ни (єдинъ)[17] єсть иже размыслитъ срдцемъ. въ всѣхъ пꙋтехъ пꙋстынѧ. прїидоша (вси) пакостницы (землѧ), иже мечь Гнь пожре ѿ краѧ землѧ даже до краи (єѧ)[18]. нѣсть мира всеи плоти. посѣѧша пшеницꙋ и тернїє пожаша достоѧнїє въсприѧша, и не требѣ ихъ. постыдитесѧ въ (плодѣхъ)[19] вашихъ ради (гнѣва ꙗрости)[20] Гнѧ. Сїѧ рече Гь ѡ всѣхъ сосѣдехъ (моихъ) строптивыхъ, иже прикасаютсѧ достоѧнїю иже раздѣлихъ людемъ моимъ Їилю. се азъ исторгнꙋ ихъ ѿ землѧ ихъ, и домъ Їꙋдинъ исторгнꙋ ѿ среды ихъ и єгда исторгнꙋ ихъ, ѡбращꙋсѧ и ѹмлрдꙋюсѧ ихъ, і (изведꙋ)[21] ихъ (-)[22] къ достоѧнїю своємꙋ, и (мꙋжа)[23] в землю свою. и бꙋдетъ аще ѹчни ѹчатсѧ пꙋтемъ людїи моихъ, да присѧгнꙋ въ имѧ моє, живъ Гь, ꙗко ѹчишѧ людїи моихъ клатисѧ въ Ваала (-)[24] съзиждꙋтсѧ посредѣ людїи моихъ. аще ли не (послꙋшаютъ)[25], [-][26] исторгнꙋ людїи тѣхъ, исторганїємъ и погꙋбленїємъ. [рече Гь][27].

Глва, гі.

Сице рече Гь [къ мнѣ][1], иди и съдръжи себѣ чресленикъ льнаныи, и препоѧши [того][2] на чреслѣхъ твоихъ, и въ водꙋ не вносиши того. и съдръжахъ чресленикъ

по словесѝ г҃ню, и҆ положи́хъ ѻ҆́поѧсъ чре́слъ мои҆́хъ. и҆ бы́сть сло́во г҃не къ мнѣ̀ [вторицею][3] реку́щи, возмѝ чресленикъ, и҆́же стѧжа́лъ є҆си и҆́же є҆сть ѻ҆́поѧсъ чре́слъ твои҆́хъ. и҆ воста́въ и҆дѝ къ є҆ѵфра́тѣ, и҆ скры́й того [-][4] въ разсѣ́линѣ ка́меннѣ. [і и҆до́хъ][5] и҆ скры́ того въ є҆ѵфра́тѣ, ꙗ҆́коже заповѣ́да мнѣ̀ г҃ь· И҆ бы́сть по дне́хъ мно́зѣ, (-)[6] рече г҃ь къ мнѣ. воста́ни [і][7] и҆дѝ къ є҆ѵфра́тѣ, и҆ возмѝ ѿтꙋ́дꙋ чре́сленїй є҆го́же заповѣ́дахъ тебѣ̀ да скры́єши [и҆̀][8] та́мо. і и҆до́хъ къ є҆ѵфра́тѣ [-][9] и҆ копа́хъ, и҆ взѧ́хъ чресленикъ ѿ мѣ́ста и҆дѣ́же скры́хъ є҆го [-][10]· И҆ се и҆згни́лъ [чре́сленикъ][11], та́ко ꙗ҆́ко ни на что́же бы́ти потребнꙋ є҆мꙋ· И҆ бы́сть сло́во г҃не къ мнѣ̀ рекꙋ́щи, сїѧ рече г҃ь. та́ко согни́ти сотворю̀ горды́ню і҆ꙋ́динꙋ, и҆ горды́ню і҆ер҇ли́ма (мно́гꙋ. лю́дїи си́хъ стропти́выхъ)[12] и҆́же не хотѧ́тъ послꙋ́шати словесъ мои҆́хъ, [и҆ хо́дѧтъ въ стропти́вствѣ с҃рца своє҆го (-)[13]][14]· (И҆доша же)[15] по бозѣ́хъ чꙋжи́хъ, да слꙋ́жатъ и҆́мъ да покланѧ́ютсѧ и҆́мъ. и҆ бꙋ́дꙋтъ ꙗ҆́ко чресленикъ той и҆́же ни къ чемꙋ̀ потре́бенъ бѣ̀. занѐ ꙗ҆́ко придръжи́сѧ чресленикъ къ чресло҇м мꙋ́жа, та́ко совокꙋпи́хъ мнѣ̀ [весь][16] до́мъ і҆и҃левъ и҆ весь до́мъ і҆ꙋ́динъ, [р҃е г҃ь][17]. да бꙋ́дꙋ мнѣ̀ въ лю́ди и҆ въ (и҆́мѧ)[18] и҆ въ хвалꙋ̀ и҆ въ сла́вꙋ, и҆ не послꙋшаша [-][19]. (сего ра́ди)[20] рече́ши к (ни́мъ)[21] (словеса̀ сїѧ), [та́ко р҃е г҃ь б҃ъ і҆и҃левъ][22]. всѧ́къ сосꙋдъ и҆сполни́тсѧ вина̀. и҆ (-)[23] рекꙋтъ к тебѣ, є҆да ли не вѣ́дѣхомъ, и҆́же всѧ́къ сосꙋдъ и҆сполни́тсѧ вина̀. и҆ рече́ши к ни́мъ, сїѧ рече г҃ь. се а҆зъ и҆спо́лню си́хъ ѻ҆битателїи земли̇̀ сеи, и҆ ц҃ри [-][24] и҆́же сѣдѧ́тъ (ѿ колѣ́на)[25] дв҃два на пр҃тлѣ [є҆го][26]. и҆ с҃щенницы и҆ пр҃рцы [-][27] и҆ всѣ́хъ ѻ҆бита́телїи і҆ер҇лима пїѧ҆́нствомъ. (-)[28] и҆сторгнꙋ и҆́хъ мꙋ́жа (ѿ)[29] бра́та є҆го, и҆ ѻ҆ц҃ы и҆ с҃ны (-)[30] вкꙋпѣ, [р҃е г҃ь. не прощꙋ][31] (-)[32] не ѻ҆сла́блю, и҆ не оу҆млр҇дюсѧ, є҆́же не расторгнꙋти и҆́хъ. слы́шите (оу҆ши́ма) и҆ внемлите, (-)[33] не хощи́те воздвигнꙋтисѧ ꙗ҆́ко г҃ь г҃лалъ є҆сть. дади́те г҃ꙋ б҃ꙋ ва́шемꙋ сла́вꙋ пре́же да́же не помръкнетъ, и҆ пре́же да́же не претъ́кнꙋтсѧ но́зѣ ва́ши гора́хъ ра́ныхъ. (-)[34] пожди́те свѣ́та, и҆ (поло́житъ ю҆̀ в)[35] сѣнь с҃мрти и҆ (-)[36] въ мра́къ. да а҆́ще того не послꙋ́шаєте в̆ та́йнѣ. *попла́четъ д҃ша (моѧ)[37] ѿ лица̀ горды́ни, [и҆ пла́ча воспла́четъ][38] і и҆зведе́тъ ѻ҆́ко [мое][39] слезꙋ, и҆́же по́ймано є҆сть ста́до г҃не. (р҃цы̀)[40] ц҃рю и҆ (в҃лцѣ)[41], смири́тесѧ и҆ сѧ́дѣте (на земли̇̀), ꙗ҆́ко взѧ́тсѧ ѿ главы̀ ва́шеѧ вѣнецъ сла́вы ва́шеѧ. гра́ды ю҆́жныє затво́рени сꙋ́ть, и҆ нѣ́сть и҆́же ѿтво́ритъ. преведе́нъ є҆сть [весь][42] і҆ꙋ́да преселе́нїемъ совръше́номъ. (воз-

плѧ҃ а

підперезався по моїх бедрах. **3** І вдруге було до мене слово господнє, кажучи: **4** Візьми пояс, який ти придбав, який є довкруги твоїх бедр, і вставши, піди до Євфрату, і сховай його в розколині каменя. **5** І пішов я, і сховав я його в Євфраті, так як мені заповів Господь. **6** І сталося, що по численних днях сказав Господь до мене: Встань і йди до Євфрату і візьми звідти пояс, який Я тобі заповів, щоб сховати його там. **7** І я пішов до Євфрату, і викопав, і взяв пояс з місця, де я його сховав. І ось пояс зігнив, він такий, що ні на що не корисний. **8** І було до мене господнє слово, кажучи: **9** Так сказав Господь: Так я дам зігнити гордині юдиній і великій гордині Єрусалиму – **10** цього поганого народу, що не бажає послухатися моїх слів і ходять в злобі свого серця. Вони ж пішли за чужими богами, щоб їм послужити, щоб їм поклонитися, і вони будуть так, як цей пояс, який ні на що не був потрібний. **11** Бо так як пояс пристає до бедр людини, так Я до себе приєднав ввесь ізраїльський дім і ввесь юдин дім, – сказав Господь, – щоб був мені народом і в ім’я, і на похвалу, і на славу, і не послухалися. **12** Задля цього скажеш до них ці слова: Так сказав Господь Бог ізраїльський: Всяка посудина наповниться вином. І скажуть до тебе: Хіба ж ми не знали, що всякий посуд наповниться вином? **13** І скажеш до них: Так сказав Господь: Ось я сп’янінням наповню цих мешканців цієї землі і царів, які з Давидового племені, сидять на його престолі, і священиків, і пророків і всіх мешканців Єрусалиму; **14** і вирву їх чоловіка від його брата, і разом батьків і синів, – сказав Господь. Не прощу, не попущу, і не змилосерджуся, щоб їх не розірвати. **15** Послухайте вухами і сприйміть, не побажайте підноситися, бо Господь промовив. **16** Дайте вашому Господеві Богові славу скорше ніж не померкне, і скорше ніж не зашпортаються ваші ноги на ранніх горах. Зачекайте на світло, і покладе її в тінь смерті і в темряву. **17** Бо якщо того не послухаєте потайки, *заплаче моя душа від лиця гордості, і плачучи заплаче; і зведуть мої очі сльози, бо схопленим є господнє стадо. **18** Скажи цареві і володареві: Впокоріться і сядьте на землі, бо забрано з вашої голови вінець вашої слави. **19** Південні міста є замкнені, і немає того, хто відкриє. Відселений є ввесь юда досконалим відселенням. **20** Підніміть ваші очі

пл.єр. 1

і погляньте на тих, що йдуть з півночі. Де стадо тобі дане – славна твоя скотина? **21** Що скажеш, коли навідаються до тебе? Бо ти навчив їх проти тебе, і навчив на твою голову. Хіба ж не захоплять тебе болі, так як жінку, що родить? **22** Якщо ж скажеш у твоєму серці: Чому це надійшло на мене? Через множество твого беззаконня відкритим є твій сором, відкриті є твої стопи. **23** Якщо ефіопець може змінити свою шкіру і рись свої цятки, і ви зможете робити добро, оскільки ви навчилися зла. **24** І рознесу їх, як полову, яка вітром понесеться в пустиню. **25** Це твій жереб, і частина міри твоєї від мене, – сказав Господь, – бо ти мене забув і поклав надію на брехню. **26** Тому і я оголив твої бедра перед твоїм лицем, і явним став твій сором на горах, **27** і на полях побачив Я твої мерзоти, і твій перелюб, і твої рани, сором твоєї розпусти. Горе тобі, Єрусалиме, бо ти не очистишся за Мною так скоро!

двигнѣте ѻчи ваши и видите)[43] приходѧщаа ѿ сѣвера. гдѣ стадо даное тебѣ, скотъ нарочитыи твои. что речеши єгда посѣтѧтъ тѧ [-][44] ты (бо) наоучилъ єси ꙗ на тѧ, (и) наоучилъ на главꙋ [твою][45]. єда ли не въсприимꙋтъ тѧ болѣзни ꙗко женꙋ родѧщꙋ. (-)[46] аще ли речеши въ срдцы твоемъ, почто прїидоша (ми сїѧ)[47]. ради множествъ безаконїѧ твоего ѿкровена єсть срамнаа твоѧ, ѡсквернены сꙋть стопы твоѧ. аще можетъ премѣнити єфїопланинъ кожꙋ свою, или рысь пестроты своа. и вы можете блгтворити, поне наоучистесѧ ѕлꙋ. и разрѣю ихъ ꙗко стеблїє, иже вѣтро въсхитисѧ въ пꙋстыню. сїи жребїи твои, и (часть мѣры твоеа)[48] ѿ мене, рє гь. иже забы мѧ и надѣѧсѧ на лжꙋ. тѣмже и азъ ѡбнажихъ бедры твоа противꙋ лица твоего, и ꙗвисѧ срамота твоѧ (на горахъ, и на селахъ видѣхъ мерзости твоа, и любодѣѧнїа твоа и раненїє твоє, (-)[49] срамотное блꙋженїа твоего)[50]. горе тебѣ їєрлимъ, ꙗко не ѡчистишисѧ по мнѣ толь борзо·

Глава 14

1 І було господнє слово до Єремії через діло посухи. **2** Застогнала Юдея, і її брами знищені, і вони потемніли на землі, і піднявся крик Єрусалиму. **3** Більші послали своїх менших до води. Прийшли, щоб черпати, і не знайшли води, і знову віднесли свої посудини порожніми. **4** Засоромлені вони, і зазнали зла, і покрили свої голови задля пакості землі, тому що не прийде дощ на землю. Засоромлені є робітники нив, покрили свої голови, **5** бо і лань на полі вродила і покинула, бо не було трави. **6** І дикі осли стали на скалах, втягали вітер, як змії. Занепали їхні очі, бо не було трави. **7** Якщо наші гріхи відповідять нам, Господи, зроби задля твого імені, бо численними є наші відступлення проти Тебе, ми згрішили. **8** Очікування Ізраїля, наш Спасителю в часі скорботи, чому Ти є як приходько на землі і як мандрівник, що відхиляється на життя? **9** Чому Ти став як чоловік, що пройшов, і сильний, що не може спасти? Ти ж в нас є, Господи! І твоє ім'я прикликане на нас! Не покинь нас! **10** Так говорить Господь цьому народові, який полюбив піднімати свої ноги, і не спочили, і Господеві не вгодили. Тепер він згадає їхні беззаконня, і відвідають їхні гріхи. **11** І сказав Господь до мене: *Не смій молитися за цей народ на добро. **12** Коли вони постять – не вислухаю їхнього

вищ. 1

Гла, дı·

Бысть слово гне къ їєремїи ѿ словесъ сꙋхотныхъ· стенала їоудеѧ и врата єѧ разрꙋшишасѧ, и ѡтемнишасѧ на земли, и вопль їєрлима взыиде· (-)[1] Болшїи (-)[2] послаша меншихъ своихъ к водѣ. прїидоша к черпанїю и не ѡбрѣтоша воды. и ѿнесоша паки съсꙋды своѧ тощны· (Постыдни сꙋть и ѡзлоблени, и покрыша главы своѧ ради пакости земли, иже не прїиде дождь на землю)[3]. постыжени сꙋть нивнїи дѣлатели, покрыша главы своѧ. (иже) и єленица в нивѣ родисѧ и ѡставила, иже не бѣ трава. [и][4] ѡнагри сташа на скалахъ, браша вѣтръ [ꙗко ѕмїєве][5]. ѡскꙋдѣша ѡчи ихъ иже не бѣ трава. аще безаконїѧ наша ѿвѣщаютъ намъ. ги сътвори [-][6] ради [имени твоего][7], ꙗко многа сꙋть ѿвращенїѧ наша [-][8], [-][9] тебѣ съгрѣшихомъ. пожданїє їилево [-][10]. (спсителю нашъ)[11] въ времѧ скорби, въскꙋю (ꙗко пришлецъ єси)[12] на земли, и ꙗко пꙋтникъ оуклонѧющсѧ на житїє· въскꙋю былъ ꙗко мꙋжъ (прошлецъ єси)[13], (и крѣпкыи)[14] иже не можетъ спсти· (Ты же)[15] в насъ єси гди, і имѧ твоє възвано єсть на насъ, не ѡстави насъ· Сїѧ рече гь людемъ симъ, (иже възлюби)[16], подвизати нозѣ свои и не покоиша, и [гꙋ][17] не оугодиша. нынѣ въспомѧнетъ безаконїѧ ихъ [и посѣтѧтъ грѣхи ихъ][18]· И рече гь къ мнѣ, *не хощи молитисѧ за люди сиѧ въ блго. єгда постѧтсѧ не оуслышꙋ прошенїѧ ихъ. и аще при-

вѣї а

несꙋтъ всесъжженїа и [жертвꙋ][19], не въсприимꙋ ихъ. ꙗко мечемъ и гладомъ и моромъ азъ истлю ихъ· *И рекохъ, о (Ги бе)[20] прроцы (-)[21] рекꙋтъ [имъ][22], не оузрите меча и гладъ не бꙋдетъ вамъ, но (миръ истинныи)[23] [дастъ][24] (вамъ) [-][25] на мѣстѣ семъ· И рече Гь къ мнѣ, лживо прроцы пророцаютъ въ имѧ мое, *не послахъ ихъ, ни заповѣдахъ имъ, ни глалъ есмь к нимъ. (-)[26] видѣнїѧ лжива и (оугаданїе лстиво)[27], и прелщенїемъ срца своего пророцаютъ вамъ· Сего ради сїа рече Гь о прроцѣхъ, иже прречествꙋютъ въ имѧ мое [-][28], (-)[29] (иже азъ не послахъ)[30]. рекꙋще, мечъ и гладъ не бꙋдетъ на земли сеи. (в мечъ и гла)[31] истлѣѧсѧ прроцы [тїи][32]. и люде имже прречествꙋютъ [-][33] [-][34] бꙋдꙋтъ извержени на пꙋтехъ ієрлима, ради [глада и меча][35]. и не бꙋдетъ иже погребсти ихъ. (тїи) и жены ихъ, (-)[36] снове и дщери ихъ, і излїю на нихъ ѕлаѧ ихъ. и речеши к нимъ слово сїе, *изведꙋтъ очи (мои)[37] слезы по [нощи и днь][38], и не оумолкнꙋтъ, ꙗко сътренїемъ [великимъ][39] сътрена [два][40] дщерь людїи моихъ, [-][41] ꙗзвою ѕлою ѕѣло. аще исходѧщъ бꙋдꙋ на нивы, [-][42] се заклани мечемъ. и аще внидꙋ въ градъ, [-][43] се простерты гладомъ· (-)[44] [Прркъ (же) и сщенникъ][45] ѿидоша в землю, еѧже не вѣдахꙋ. Еда ли ѿмещꙋщи ѿверглъ еси їоудꙋ, или (сїонъ в мерзость имѣ)[46] дша твоа. въскꙋю (бо) поразилъ еси насъ, (тако да ни едино бꙋдетъ)[47] исцѣленїе· *Пождахомъ (мира)[48], и нѣсть блго, и времѧ исцѣленїѧ, и се смꙋщенїе· Познахомъ Гн нечестїе наше беззаконїѧ ѿцъ нашихъ ꙗко съгрѣшихомъ к тебѣ, не дай насъ в поношенїе ради имени твоего, ни (сътвори намъ досады. на престолъ)[49] славы твоеѧ въспомѧни, (и) не разори завѣтъ твои с нами. еда сꙋть въ звалныхъ ꙗзыческихъ иже дождѧ, или неса могꙋ дати (росꙋ)[50], (аще не ты волиши). еда ли не ты еси (Гн бъ нашъ егоже ждахомъ)[51], ты бо сътворилъ еси вса сїа·

Благання. І якщо принесуть всепалення – і жертву не прийму їх. Бо мечем, і голодом, і мором я зведу їх до зітління. **13** *І я сказав: Господи Боже, пророки кажуть їм: Не побачите меча ані голоду не буде вам, але правдивий мир Він дасть вам на цьому місці. **14** І сказав Господь до мене: Брехливо пророкують в моє ім'я пророки. *Я їх не послав, ані не заповів їм, ані не заговорив до них. Брехливі видіння і обманливі вигадки, і обманою свого серця вони вам пророкують. **15** Через це так сказав Господь про пророків, які пророкують в моє ім'я, яких я не послав, що кажуть: Не буде меча і голоду на цій землі! Мечем і голодом в зітління підуть ті пророки. **16** І народові, якому вони пророкують: Будуть викинені на дорогах Єрусалиму задля голоду і меча і не буде кому їх поховати! Вони і їхні жінки, сини і їхні дочки. І виллю на них їхнє зло. **17** І скажеш до них це слово. *Мої очі виведуть сльози вночі і вдень і не перестануть, бо великим нищенням знищена дівчина – дочка мого народу, дуже поганою раною. **18** Якщо вийду на ниви, – ось вони зарізані мечем, і якщо ввійду в місто, – ось вони розпухлі від голоду. Пророк же і священик відійшли до землі, якої вони не знали. **19** Хіба ж відкидаючи Ти відкинув Юду, або за мерзоту мала Сіон твоя душа? Бо навіщо Ти нас побив, так щоб не було ні одне оздоровлення? *Ми очікували мир, і немає добра, і час лікування, і ось замішання. **20** Господи, ми пізнали наше безчестя, беззаконня наших батьків, бо ми згрішили проти Тебе! **21** Не дай нас в погорду задля твого імені ані не зроби нам досади. Згадай престіл твоєї слави, і не знищ твій завіт з нами. **22** Чи є між ідолами народів той, хто дає дощ? Або *чи* небеса можуть дати росу, якщо Ти не бажаєш? Хіба ж не Ти, Господи, є нашим Богом, якого ми очікували, бо Ти зробив це все!

Margin notes: нж ꙇг — ниж. 23; нж ꙇг — ниж. 23; пла а и в — пл.єр. 1 і 2; вы и — вищ. 8

Гла, єі·

И (бысть слово гне)[1] къ мнѣ· аще станꙋтъ моѵсїи и самоилъ предо мною, нѣсть дша моа к (людемъ симъ)[2]· изринни (тѣхъ)[3] [ѿ лица моего][4] і изыидꙋтъ· (-)[5] аще ли рекꙋ к тебѣ, гдѣ изыидемъ. (-)[6] речеши к нимъ, сїа рече Гь. *иже къ смрти, къ смерти. (-)[7] иже к мечю, къ мечю. і иже къ гладꙋ, къ гладꙋ. і иже къ пленѣнїю, къ пленѣнїю. и посѣщꙋ на нѣ четырми ѡбразы, рече Гь. мечъ на закланїе, и псы на растер-

Глава 15

1 І було до мене господнє слово: Якщо встануть Мойсей і Самуїл переді Мною, моя душа не є до цього народу. Викинь їх від мого лиця, і вийдуть. **2** Якщо ж скажуть до тебе: Куди підемо? Скажеш до них: Так сказав Господь: *Які на смерть, на смерть; які на меч, на меч; і які на голод, на голод; і які в полон, в полон. **3** І відвідаю їх чотирьома видами, – сказав Господь, – мечем на вигублення, і псами на розірван-

Margin note: заха аі — зах. 11

ня, і птахами неба, і звірами землі, щоб пожерти і розірвати. **4** І дам їх на погибель всім земним царствам через *Манассію, Езекіїного сина, юдиного царя, задля всього, що він зробив в Єрусалимі. **5** Адже хто змилосердиться над тобою, Єрусалиме? Або хто по тобі заплаче, або піде, щоб благати за твій мир? **6** Ти Мене покинув, – говорить Господь, – і ти пішов назад. І простягну мою руку проти тебе, і тебе уб'ю. Я змучився благаючи **7** і розсію їх віялом в різні місця землі. Я побив і вигубив мій народ, і так вони не відвернулися від своїх доріг. **8** Мені помножилися його вдовиці понад морський пісок, і Я навів їм губителя на матір дитини в полудень, пославши на міста грізним нападом. **9** Знеможеною стала та, що породила сімох, пропала її душа, *зайшло їй сонце, коли ще був день. Вона є завстидженою і засоромленою. І її позосталих дам під меч перед їхніми ворогами, – сказав Господь. **10** Горе мені, моя мати! Навіщо ти породила чоловіка, що смутить злого чоловіка по всій землі! Я не позичив ані у Мене ніхто не позичив, всі Мене проклинають, – сказав Господь. **11** Хіба твої останки провадять на добро? Хіба Я не прибіжу до тебе в часі зла і на ворога в часі скорботи? **12** Чи домовляться залізо з залізом з півночі і мідь? **13** Твоє багатство і твої скарби даром дам на пограбування за всі твої гріхи і в усіх твоїх границях. **14** *І приведу твоїх ворогів з землі, якої не знаєш. Бо вогонь загорівся в моїй люті. Горітиме проти вас. Ти знаєш, **15** Господи. Згадай мене, і відвідай мене, і оборони мене від усіх, що мене переслідують. Не бажай в твоїй терпеливості мене забрати. Ти знаєш, що я задля Тебе терпів погорду. **16** Знайшлися твої слова, і я їх взяв, і було мені твоє слово в радість і в веселість мого серця. Бо на мені є прикликане твоє ім'я, Господи, Боже сил! **17** Я не сидів в зборі глумителів, і я є славний від лиця твоїх рук. Сам я сидів, бо Ти мене наповнив гіркотою. **18** *Чому був мій біль вічним, і моя рана без надії, не хоче загоїтися, була мені як брехня невірним водам. **19** Тому це говорить Господь: Якщо повернешся, поверну тебе, і станеш перед моїм лицем. І якщо відлучиш шляхетне від негідного, будеш як мої уста. Вони до тебе повернуться, і ти не повернешся до них. **20** І дам тебе цьому народові, як сильний мідний мур; і воюватимуть проти тебе, і не переможуть,

црс2. 21
ам. 8
мой5. 32
рим. 10
ниж. 30

занїе, [и птица небси, и ѕвѣри земли][8] на пожренїѧ и расхищенїе. И дамъ ихъ в погибель всѣмъ црствомъ земнымъ, ради *манасїѧ сна езекїина цря їудина всѣхъ ради иже сътвори въ їерлимѣ. кто (бо) оумлрдисѧ к тебѣ їерлиме, или кто поскорбитъ за тѧ, или иде к молѣнїю за миръ твои. Ты оставилъ мѧ еси рече гь, (и) въспѧтъ иши еси. И простру руку мою [на тѧ][9], и оубїю тѧ· (Оутрудисѧ молѧщи)[10]. И расточу ихъ вѣѧломъ въ (пристанища земскаѧ)[11]. (оубихъ)[12] (и) погубихъ люди моѧ, (и тако ѡ путїи своихъ не суть обращени)[13]. Оумножени суть [мнѣ][14] вдовицы его паче пѣска морскаго, (и) приведохъ имъ на матеръ юноша губителѧ полуденнаго, послалъ на (грады стремленїемъ грознымъ)[15]. Изнемогла есть иже роди седмь, оскудѣ дша еѧ. *заиде ей слнце егда еще бысть днь. Постыдѣна есть и посрамисѧ. (И) прочїи (еѧ)[16] в мечъ дамъ пред враги ихъ, [рече гь][17]. Горе мнѣ мти [моѧ][18], вскую (-)[19] родила еси мужа смутителѧ, (мужа развращена)[20] по всеи земли. Не заѧхъ ни заѧтъ оу мене никтоже, (вси кленутъ)[21] мѧ, (рече гь. Еда останцы твои несуть въ блго)[22], еда не притеку къ тебѣ въ времѧ озлобленїѧ (-)[23], и въ времѧ скорбѣнїѧ (-)[24] на врага. Еда оувѣщаетсѧ желѣзо (желѣзу ѡ сѣвера, и мѣдь)[25]. Богатьства твоѧ (и съкровища твоѧ) в расхищанїе дамъ туне, въ всѣхъ грѣсѣхъ твоихъ, и въ всѣхъ предѣлехъ твоихъ. *И (приведу врагъ)[26] твоихъ ѡ землѧ еѧже не вѣси, иже огнь вожеженъ есть въ ѩрости моеи, на васъ згоритъ. [ты вѣси][27] гии, въспомѧни на мѧ и посѣти мѧ, и защити мѧ ѡ всѣхъ гонѧщихъ мѧ. Не хощи въ трьпѣнїе [твое въсприѧти мѧ][28], вѣси ѩко трьпѣхъ ради тебе поношенїе. (Обрѣтены су)[29] словеса твоѧ, (и поѧхъ)[30] ихъ. И бысть (мнѣ слово твое)[31] в радость и въ веселїе срца моего. Ѩко възвано есть имѧ твое на мнѣ, гии [бже][32] (силъ)[33]. Не сѣдѣхъ въ сонмѣ играющихъ, (и)[34] славенъ есмь ѡ лица рукъ твоихъ. Единъ сѣдѧхъ, ѩко горести исполнилъ мѧ еси· *Въскую (бысть болѣзнь моѧ вѣчна)[35], (и) ѩзва моѧ безъ оупованїѧ, (не хощетъ исцѣлитисѧ)[36]· Бысть мнѣ ѩко лжа водамъ невѣрнымъ· Сего ради сїа рече гь, аще обратишисѧ (-)[37] обращу тѧ, и пред лицемъ моимъ станеши. И аще ѿлучиши чстное ѡ недостоинаго, ѩко оуста моѧ будеши. (-)[38] Обратѧтсѧ тїи к тебѣ, и ты не обратишисѧ к нимъ. И дамъ тѧ людемъ симъ въ стѣну мѣдану крѣпку. И бранѧтъ на тѧ, и не

в цр іка
амо и
е мо лв крн і
нм л

вꙑзмо́гꙋ (-)[39]. ꙗ҆́же а҆́зъ с тобо́ю є҆́смь да сп҃сꙋ тѧ̀ і҆ и҆зба́влю тѧ̀, (ре҃ гь҃. и҆зба́влю) ѿ р҃ꙋ злѣ́й-шихъ, і҆ (и҆скꙋплю́ тѧ̀) ѿ рꙋ́къ (си́лныхъ)[40].

Гл҃а, ѕ҃і

И҆ [бы́сть сло́во гн҃е къ мнѣ̀ рекꙋ́щи. не по́-имеши женꙋ̀][1], и҆ не бꙋ́дꙋтъ тебѣ̀ (сн҃о-ве)[2], и҆ дще́ри на мѣ́стѣ се́мъ. ꙗ҆́же сїѧ̀ рече гь҃ на сн҃ы, и҆ дще́ри, и҆̀же родѧ̑сѧ на мѣ́стѣ се́мъ и҆ на мт҃ри и҆̀ и҆̀же роди́ша и҆́хъ, и҆ на ѻ҆тц҃ы и҆́хъ ѿ и҆́хже племе́ни сꙋ́ть роже́ни в҆ земли̇̀ сей. смр҃тми (мнѡ́гихъ) не́мощїи и҆зъ-мрꙋ́тъ, не ѡ҆плачю́сѧ и҆ не погребꙋ́тсѧ, въ смѧте́нїи на лицы̀ земли̇̀ бꙋ́дꙋтъ. [и҆ мече́мъ и҆ гла́дѡ҆мъ растлѧ̑сѧ, и҆ бꙋ́детъ трꙋ́пїе и҆́хъ въ ꙗ҆́дь пти́цамъ нб҃нымъ, и҆ ѕвѣ́ремъ зе́мнымъ][3], (ꙗ҆́-ко) сїѧ̀ ре҃ гь҃. не вни́деши в до́мъ пи́рный (-)[4], ни ходи́ши къ пла́чю ниже [ᲂу҆тѣ́ши][5] и҆́хъ. по-не́же в҆зѧ́хъ ми́ръ мо́й ѿ лю́дїй си́хъ, [рече гь҃][6], (ми́лости и҆ щедро́ты. и҆ ᲂу҆мрꙋ́тъ вели́цыи и҆ ма́лїи в зе́мли се́й, не погребꙋ́тсѧ) ни ѡ҆пла́чютсѧ. и҆ ни сѧ ѿтерза́ютъ, ниже плѣ́шь сътвори́ша ради и҆́хъ. и҆ не и҆зло́мѧтъ межꙋ̀ и҆́хъ стенѧ́щихъ хлѣ́ба къ ᲂу҆тѣше́нїю на мр҃тва, (и҆) не да-дꙋ́тъ и҆́мъ пи́тїѧ ча́ши къ ᲂу҆тѣше́нїю ѻ҆тц҃а [свое҆го][7] и҆ мт҃ре (-)[8]. [и҆][9] в до́мъ пи́рный не вни́-деши да сѣди́ши с ни́ми (и҆) ꙗ҆сѝ и҆ пїе́ши. ꙗ҆́же сїѧ̀ рече гь҃ [си́лъ][10] бг҃ъ і҆и҃левъ· Се҆ а҆́зъ ѿи́мꙋ ѿ мѣ́ста сего въ ѻ҆́чїю ва́шею, и҆ въ дн҃е ва́шихъ гла҃ ра́дости и҆ гла҃ весе́лїѧ, гла҃ жени́ха и҆ гла҃ невѣ́сты. и҆ (-)[11] е҆гда̀ възвѣсти́ши лю́демъ си́мъ всѧ̀ словеса̀ сїѧ̀, и҆ рекꙋ́тъ ли к тебѣ̀.

вы҃і е҃

*въскꙋ́ю глаго́ла є҆́сть гь҃ на на҃ всѧ́ко ѕло [ве-ли́кое][12] сїе҃. ка́ѧ (на́ша безако́нїѧ)[13], (и҆ли)[14] что грѣ́хъ на҃шъ и҆́мже съгрѣши́хо҆мъ гꙋ҃ бгꙋ҃ на́шемꙋ· (-)[15] Рече́ши к ни́мъ. поне́же ѡ҆ста́виша мѧ̀ ѻ҆тц҃ы ва́ши, рече гь҃. і҆ и҆до́ша по бо́зѣхъ чю́жихъ, и҆ послꙋжи́ша и҆́мъ и҆ поклони́шасѧ и҆́мъ. (-)[16] мене (же) ѡ҆ста́виша, и҆ зако́нъ мой не съхрани́ша. но

вы҃і з҃

*и҆ вы̀ го́рѣе дѣ́лали є҆стѐ нежели ѻ҆тц҃ы ва́ши. се бо (-)[17] похо́дитъ є҆ді́нъ ко́ждо за (ѕла́ѧ)[18] ср҃ца свое҆го лꙋка́ваго, да мѧ̀ не слы́шитъ. [-][19] и҆зри́нꙋ ва҃ ѿ землѧ̀ сеѧ̀ в зе́млю є҆ѧ́же не вѣ́сте вы̀, ни ѻ҆тц҃ы ва́ши. и҆ слꙋжи́те та́мо бого́мъ чю́жимъ

ни҃ кг҃

[дн҃ь и҆ но́щь][20], и҆̀же не дадꙋ́тъ ва҃мъ поко́ѧ· *Сего ради се҆ дн҃и прїи́дꙋтъ рече гь҃. и҆ не рече́тсѧ ктомꙋ̀, живъ гь҃. и҆̀же и҆зве́лъ сн҃овъ і҆и҃левъ ѿ зе҃млѧ̀ є҆гѵ҆пе́тски. но живе́тъ гь҃ и҆̀же и҆зве҃ (сн҃овъ)[21] і҆и҃левъ ѿ землѧ̀ сѣ́верскы, и҆ ѿ всѣ́хъ зе́мль ѿ ни́хъ же (и҆зверго́хъ и҆́хъ)[22], и҆ приведꙋ̀ и҆́хъ в зе́млю и҆́хъ, ю҆́же да́хъ ѻ҆тц҃емъ и҆́хъ· Се҆ а҆́зъ послю̀ рыба́рѧ мно́ги, рече гь҃, и҆ ло́вѧтъ и҆́хъ. и҆

тому що Я є з тобою, щоб тебе спасти, і тебе визволю, – сказав Господь. **21** Визволю від злющих рук і викуплю тебе з рук сильних.

Глава 16

1 І було до мене господнє слово, кажучи: Не візьмеш жінку, **2** і не буде в тебе синів і дочок на цьому місці. **3** Бо це сказав Господь проти синів і дочок, які народяться на цьому місці, і проти їхніх матерів, які їх народили, і проти їхніх батьків, з племені яких вони народилися в цій землі: **4** Вимруть смертями численних немочей, не будуть оплакані і не будуть поховані. Будуть в замішанні на лиці землі, і зазнають зітління мечем і голодом, і їхні трупи будуть на їжу небесним птахам і земним звірам, **5** бо це сказав Господь: Не ввійдеш до дому бенкету, ані не підеш голосити, ані не потішиш їх, бо Я забрав мій мир від цього народу. Сказав Господь милосердя і щедростей: І помруть великі і малі в цій землі, не будуть поховані, **6** ані не будуть оплакані, і не роздертою буде *одіж*, ані не острижуться задля них. **7** І не розломлять хліб між ними, що в жалобі, щоб потішитися над мертвим, і не дадуть їм пиття чаші на потіху по своєму батькові і матері. **8** І не ввійдеш до дому бенкету, щоб з ними сісти, і їсти, і пити. **9** Тому що це сказав Господь Сил, Бог ізраїльський: Ось я заберу з цього місця перед вашими очами і у ваших днях голос радості і голос веселості, голос жениха і голос молодої. **10** І коли сповістиш цьому народові всі ці слова, і скажуть же до тебе: *Чому Господь промовив проти нас все це

вищ. 5

велике зло? Які наші беззаконня, або який наш гріх, яким ми згрішили проти нашого Господа Бога? **11** Скажеш до них: Тому що Мене покинули ваші батьки, – сказав Господь, – і пішли за чужими богами, і послужили їм, і поклонилися їм, Мене ж покинули, і не зберегли мій закон. **12** *Але і ви чинили гірше

вищ. 7

ніж батьки ваші. Бо ось кожний один ходить за злом свого лукавого серця, щоб мене не слухатися. **13** Викину вас з цієї землі до землі, яку не знаєте *ні* ви, ні ваші батьки. І там день і ніч послужите чужим богам, які вам не дадуть спокою. **14** *Через це ось прийдуть дні, – ска-

ниж. 23

зав Господь, – і більше не говоритиметься: Живий Господь, що вивів ізраїльських синів з єгипетської землі, **15** але: Живе Господь, який привів ізраїльських синів з північної землі і з усіх земель, з яких же

Я їх викинув, і приведу їх до їхньої землі, яку Я дав їхнім батькам. **16** Ось я пошлю багато рибалок, – сказав Господь, – і ловитимуть їх. І після цього пошлю на них багатьох ловців, і полюватимуть на них з усякої гори, і з усякого горба, і з камінних печер. **17** Бо очі мої на всіх їхніх дорогах, вони не є сховані від мого лиця, і їхні беззаконня не затаїлися від моїх очей. **18** І скоріше віддам подвійно *за* беззаконня і їхні гріхи, якими опоганили мою землю, мертвечинами, своїми ідолами, і вони своїми зневагами наповнили моє наслідднля. **19** Господь – моя сила! І моя сила, і моє схоронище в дні скорботи. До тебе прийдуть народи з далеких земель і скажуть: По правді наші батьки держали брехню в марноті, яких їм не було потрібно. **20** Чи людина зробить собі богів? І ті не є боги. **21** *Через це ось я покажу їм в цьому часі, покажу їм мою руку і мою силу. І пізнають, що моє ім'я Господь!

вищ. 7

посемъ послю̀ (и҆мъ) мно́ги ло́вцы, и҆ ло́вѧтъ и҆̂ ѿ вса́кїѧ горы, и҆ ѿ вса́кого хо́лма, и҆ ѿ пещеръ ка́менныхъ. и҆́же о҆́чи мои на всѣхъ пꙋтѣхъ и҆хъ. [-][23] не сꙋть съкрове́ни (ѿ лица̀ моего). и҆ не бы́сть ꙋ҆таена беззако́нїѧ и҆̂ ѿ о҆́чїю мое́ю. и҆ въздамъ [первѣе][24] сꙋгꙋбыѧ безако́нїѧ (-)[25] и҆ грѣхи̑ и҆хъ. и҆́же о҆скверниша зе́млю мою̀ въ мр҃твечинѣ и҆́долы свои́ми, и҆ в поноше́нїихъ свои҆ (-)[26] [и҆спо́лниша][27] достоѧ́нїе мое. г҃ь крѣпость моѧ̀, и҆ ꙋ҆твержє́нїе мое и҆ прибѣжище мое въ дн҃ь скорбѣ́нїѧ. к тебѣ ꙗ҆зы́цы прїи҆дꙋтъ ѿ да́лнихъ зе́мль и҆ рекꙋтъ. и҆́стинно лжꙋ̀ въздержа́ша ѿц҃ы на́ши сꙋетно, и҆́же и҆мъ не требе бѣ. е҆да̀ сътворитъ себѣ чл҃къ бо́зи и҆ тїи не сꙋть бо́зи. *Сего ради се а҆̑ покажꙋ и҆мъ въ ча҃ сеи, (покажꙋ и҆мъ рꙋ́кꙋ мою, и҆)[28] силꙋ мою. и҆ позна́ю и҆́же и҆мѧ мнѣ г҃ь.

вы҃ з҃

Глава 17

1 Гріх юдин є записаний залізним писальцем на гладкому адамантовому камені, вирізаний на широті їхнього серця і на рогах їхнього жертовника. **2** Хіба будуть згадані їхні сини на своїх жертовниках і своїх лісах, листяним же деревом на високих горах, **3** приносячи жертви на полі? Твої сили і твої скарби Я дам на розграбування, і *також* твої височини задля твоїх гріхів в усіх твоїх кінцях. **4** І залишишся сам, без твого наслідддя, яке Я тобі дав. І тебе змушу служити твоїм ворогам в землі, якої не знаєш, бо ти розпалив вогонь в моїй люті. Він розгориться аж на віки. Це сказав Господь: **5** Проклята людина, яка надіється на людину, і дасть плід рамена свого, і від Господа відійде його серце. **6** *Бо він буде як тамариск в пустині, і не побачить, коли прийде добро, але мешкає в сухому, в пустині, в гіркій і незамешканій землі. **7** Благословенна людина, яка надіється на Господа! І Господь – буде його надія! **8** *І він буде як дерево, яке буде пересаджене при водах, яке у вологості поставить своє коріння, і не злякається, коли прийде спека, і його листя буде зеленим, і в часі посухи не буде докучання. Він ніколи не перестане давати плід. **9** Серце людини погане і недослідиме. Хто його пізнає? **10** *Я – Господь, що досліджує серце і випробовує нутро! Який віддає кожному за його дорогою і за плодами його винаходу. **11** Раб кормить те, що не породив. Він зробив багатство, але не за судом. В половині своїх днів їх оставлять, і в сво-

ниж. 48

пс. 1

вищ. 11
ниж. 20
црс1. 16
кор1. 2
пс. 7
апо. 2

Гл҃а, з҃і.

Грѣхъ і҆ꙋ́динъ пи́санъ е҆сть графїею [желѣ́зною][1] на ка́мени гла́цѣ а҆дама́нтовѣ, и҆з̾бразденъ на простра́нъствѣ ср҃ца и҆хъ, и҆ в ро́зѣхъ о҆лтарѣ и҆хъ. е҆гда̀ въспомѧновени бꙋ́дꙋтъ сн҃ове и҆̂ по о҆лтарѣхъ свои҆, и҆ лѣсовъ свои҆хъ, древом (же) листвеными҆ (-)[2] на гора́хъ вы́шнихъ, (жрꙋще)[3] на̀ поли. крѣпости твоѧ и҆ съкровища твоѧ въ растерза́нїе да́мъ. и҆ вышнѧ твоѧ̀ грѣхъ ра́ди твои҆хъ въ всѣхъ ко́нцѣхъ твои҆хъ. и о҆ста́нешисѧ са́мъ (-)[4] ѿ наслѣдїѧ твоего, ꙗ҆̀же да́хъ тебѣ. и҆ слꙋжи́ти тѧ сътворю врагомъ твои҆мъ въ землѝ е҆̀же не вѣси. ꙗ҆ко о҆́гнь раж҇жеглъ е҆си въ ꙗ҆́рости мое́и, да́же въ вѣкъ разгори́тсѧ. сїѧ рече г҃ь][5]. Проклѧтъ чл҃къ и҆́же надѣ́етсѧ на чл҃ка, и҆ положитъ пло҃ мы́шца своеѧ (-)[6], и҆ ѿ г҃а ѿи҆детъ ср҃це е҆го. (-)[7] *бꙋдⷮе (бо) ꙗ҆ко мѵрисе въ пꙋсты́ни, (и҆) не ꙋ҆зритъ е҆гда̀ прїи҆детъ бл҃го. но о҆бита́етъ въ сꙋхотѣ в пꙋсты́ни, в землѝ горцѣ и҆ необита́ющеи. [бл҃венъ][8] мꙋжъ и҆́же надѣ́етсѧ на̀ г҃а, и҆ бꙋ́детъ г҃ь дръзновенїе е҆го. *И҆ бꙋ́детъ ꙗ҆ко древо и҆́же пресадитсѧ на водахъ. и҆́же к мокротѣ поставитъ коренїе своѐ, и҆ не ꙋ҆боитсѧ е҆гда̀ прїи҆детъ зно́и. и҆ бꙋ́детъ (-)[9] листъ е҆го зеленъ, [и҆][10] въ врема сꙋхоты не бꙋдⷮе докꙋча́нїа. никогда̀ престанетъ сътворити пло҃. строптиво ср҃це (чл҃кꙋ, и҆ неи҆спытанно)[11], кто е҆ познаетъ. *а҆зъ г҃ь и҆спытаѧ ср҃це, і и҆скꙋшаѧи ꙋ҆тробы. и҆́же въздаю комꙋждо по пꙋти е҆го, и҆ по пло́домъ о҆брѣтенїѧ е҆го. раб (кормитъ)[12]

нм҃ мн

ѱло а҃

вы҃ аі
нм҃ к
а҃ цр҃ ві
а҃ кр҃ кн
ѱло з
а҃пока в

и҆́же не породѝ. сътвори бога́тьства (-)[13] н҆о не въ сꙋдъ, посредѣ днїи своихъ ѡ҆ста́витъ и҆хъ, и҆ въ послѣ́докъ свои бꙋдетъ безꙋменъ. прⷭ҇толъ сла́вы высоты̀ [ѿ нача́ла, мѣсто стыниа на́шеа][14] чааа́нїе і҆и҃ла· Гдⷭ҇и вси и҆́же тѧ ѡ҆ста́вѧтъ постыда́тсѧ. ѿходѧ́щии (ѿ тебѐ) в землю препи́шꙋтсѧ, ꙗ҆́ко ѡ҆ста́виша и҆сто́чникъ (водъ живꙋщимъ)[15] гⷭ҇а. и҆сцѣли мѧ гдⷭ҇и, і҆ и҆сцѣлю, спⷭ҇и мѧ, и҆ спⷭ҇енъ бꙋдꙋ. ꙗ҆́ко хва́ла моа̀ ты є҆си· Се̑ тїи глаголютъ ко мнѣ, гдѣ̀ є҆сть сло́во гдⷭ҇не да прїидетъ. (и҆) а҆́зъ (-)[16] нѣсмь смꙋщенъ тебѣ (па́стырю) послѣдꙋющи. и дн҃ь чл҃комъ не пожелѣхъ, ты вѣси, что и҆зошло є҆сть ѿ ᲂу҆́стъ мои҆хъ, (прѧ́мо пред тобо́ю бы́сть)[17]. не бꙋди (же) ты мнѣ̀ въ (бо́азнь)[18], (и҆ ᲂу҆пова́нїе мое)[19] ты въ дн҃ь ѡ҆зло́бленїа. да постыда́тсѧ и҆́же мѧ го́нѧтъ, и҆ не постыжꙋсѧ. ᲂу҆страша́тсѧ тїи, и҆ не ᲂу҆страшꙋсѧ а҆́зъ. наведи на́ нихъ дн҃ь ѡ҆зло́бленїѧ, (и҆) сꙋгꙋбымъ сътрасе́нїемъ сътраси и҆хъ· Сїѧ рече гдⷭ҇ь [къ мнѣ][20]. и҆дѝ и҆ ста́ни въ вра́тѣхъ снⷭ҇овъ людїи (мои҆хъ)[21]. по ни҆мъ (же) въхо́дѧтъ [-][22] црⷭ҇їе і҆ᲂу҆́дины, і҆ [-][23] и҆сходѧтъ [-][24], и҆ во всѣхъ вра́тѣхъ і҆ерⷭ҇лима. и҆ речеши к ни҆мъ· Ѹ҆слы́шите сло́во гдⷭ҇не црⷭ҇їе і҆ᲂу҆́дины, и҆ всѧ̀ і҆ᲂу҆дѣ́ѧ, (-)[25] вси (же ѡ҆битатели) і҆ерⷭ҇ли́ма, и҆́же вхо́дите по вра́тѣхъ сихъ· Сїѧ рече гдⷭ҇ь. съхрани́те дш҃а ва́ша, *и҆ не хо́щете носити тѧготы̀ въ дн҃ь сꙋбо́ты, ни вноси́те по вра́тѣхъ і҆ерⷭ҇ли́ма, и҆ не хо́щите и҆зри́нꙋти бременъ въ домѣхъ ва́шихъ въ дн҃ь сꙋбо́тныи, и҆ всѧ́кого дѣ́ла не твори́те. ѡ҆свⷭ҇ти́те дн҃ь сꙋбо́тныи, ꙗ҆́коже заповѣ́да ѿцемъ ва́шимъ, и҆ не ᲂу҆слыша́ша, ни приклони́ша ᲂу҆́хо свое, н҆о ѡ҆жести́ша вы́ѧ своѧ (-)[26] да не ᲂу҆слы́шатъ мѧ, и҆ не прїе́млютъ наказа́нїѧ. и҆ бꙋдетъ а҆́ще [-][27] ᲂу҆слы́шите менѐ, рече гдⷭ҇ь. да не възноси́те бре́менъ по вра́тѣхъ гра́да сего̀ въ дн҃ь сꙋбо́тныи. и҆ а́ще ѡ҆свⷭ҇ти́те дн҃ь сꙋбо́тныи, да не сътвори́те [во́нь][28] всѧ́каго дѣ́ла. (-)[29] внидꙋтъ по вра́тѣхъ гра́да сего̀, црⷭ҇и и҆ нача́лницы сѣдѧщїи на прⷭ҇толѣ двⷣвѣ. и҆ въсходѧ́щи на колесѣхъ и҆ конехъ тїи и҆ нача́лницы и҆хъ мꙋжи і҆ᲂу҆́дины, и҆ ѡ҆битатели і҆ерⷭ҇ли́ма. и҆ ѡ҆бита́ютъ въ гра́дѣ се́мъ въ вѣки. и҆ прїидꙋтъ ѿ градъ і҆ᲂу҆́динъ [-][30] ѡ҆́крⷭ҇тъ і҆ерⷭ҇ли́ма, (и҆ ѡ҆бита́етсѧ градъ сїи въ вѣки. и҆ прїидꙋтъ ѿ градъ і҆ᲂу҆́динъ ѡ҆́крⷭ҇тъ і҆ерⷭ҇ли́ма,) и҆ ѿ землѧ венїами́на и҆ ѿ по́льнихъ и҆ ѿ го́рнихъ и҆ ѿ ю́га, нося́щи всесожженїѧ и҆ заколенїа, и҆ же́ртвꙋ и҆ демїамъ, (и҆) възносѧтъ приноше́нїе въ до́мъ гдⷭ҇нь· (-)[31] а҆́ще (же) не ᲂу҆слы́шите мене, да ѡ҆свⷭ҇ти́те дн҃ь сꙋбо́ты и҆ не но́сите времѧ, и҆ не вносите по вра́тѣх і҆ерⷭ҇лима въ дн҃ь сꙋбо́тныи. (-)[32]

іѡа̃ є

єму кінці буде безумним. **12** Престіл слави висоти від початку, місце нашої святині, **13** очікування Ізраїля, Господи, всі, що Тебе покинуть, завстидаються. Ті, що відходять від Тебе, запишуться в землю, бо покинули Господа – джерело живучих вод. **14** Оздорови мене, Господи, – і виздоровію. Спаси мене – і спасуся. Адже Ти є моя похвала. **15** Ось вони говорять мені: Де є господне слово? Хай прийде. **16** І я не є стурбований, ідучи за тобою – пастирем, і день людини я не побажав. Ти знаєш, що те, що вийшло з моїх уст, було прямо перед тобою. **17** Не будь же Ти мені на страх, і Ти – моя надія в дні зла. **18** Хай завстидаються ті, що мене переслідують і я не завстидаюся! Хай настрашаться вони і я не настрашуся! Наведи на них поганий день і побий їх подвійним побиттям! **19** Так сказав до мене Господь: Ходи і стань в брамах синів мого народу, якими ж входять і виходять юдині царі, і в усіх брамах Єрусалиму, **20** і скажеш їм: Послухайте господнє слово, юдині царі і вся Юдея, всі ж мешканці Єрусалиму, які входите крізь ці брами! **21** Це сказав Господь: Бережіть ваші душі і не бажайте носити тягарі в дні суботи ані не вносіть крізь брамами Єрусалиму! **22** *І не бажайте викидати тягарі у ваших домах в дні суботньому, і не робіть всякого діла! Освятіть суботній день, так як Я заповів вашим батькам! І вони не послухалися ані не нахилили їхнього вуха, **23** але зробили свої шиї твердими, щоб не почути Мене і не сприйняти напоумлення. **24** І буде, що коли послухаєте мене, – сказав Господь, – не несіть тягарів крізь брами цього міста в дні суботньому. І якщо освятите суботній день, щоб не робити в ньому всяке діло, **25** ввійдуть крізь брами цього міста царі і володарі, що сидять на Давидовому престолі і що приходять на колісницях і конях, вони і їхні начальники, юдині мужі і мешканці Єрусалиму, і мешкатимуть в цьому місті навіки. **26** І прийдуть з юдиних міст довкруги Єрусалиму, і це місто буде замешканим навіки. І прийдуть з юдиних міст довкруги Єрусалиму, і з Веніяминової землі, і з піль, і з гірських околиць, і з півдня, несучи всепалення, і зарізане, і жертву, і ладан, і принесуть приношення до господнього дому. **27** Якщо ж не послухаєтеся мене, щоб освятити суботній день, і не носити тягарів, і не вносити крізь брами Єрусалиму в дні суботньому, запалю

ів. 5

вогонь в його брамах, і він пожере доми Єрусалиму в день суботній, і не згаситься.

Глава 18

1 Слово, яке було до Єремії від Господа, кажучи: **2** Встань і ввійди до дому гончаря. І там почуєш мої слова. **3** І я зійшов до дому гончаря. І ось він робив діло на колесі. **4** І розвалився посуд, який він робив з глини своїми руками. І, обернувшись, зробив він з того інший посуд, так як вгодно перед його очима зробити. **5** І було до мене господнє слово, кажучи: **6** *Чи ж як цей гончар і Я не зможу з вами зробити, доме Ізраїля? Сказав Господь: Ось як глина в руках гончаря, так ви, ізраїльський доме, в моїх руках. **7** *Кінець заявляю на народ і на царства, щоб викорінити, і знищити, і його розігнати. **8** Якщо люди вчинять покаяння від свого лукавства, те, – Він промовив проти них, – вчиню і Я покаяння за лукавства, які Я задумав йому зробити, **9** і скоро промовлю про народи і царства, щоб збудувати і їх насадити. **10** Якщо ж зроблять лукаве перед моїми очима, щоб не почути мого голосу, розкаюся за добро, яке сказав Я їм зробити. **11** Отож тепер скажи юдиному чоловікові і мешканцеві Єрусалиму, кажучи: Це сказав Господь: Ось я вражду проти вас лукаве і задумаю проти вас задум! *Відверніться, кожний один зі своєї злої дороги, і випряміть ваші дороги і ваші думки, **12** ви, що сказали: Ми втратили надію, бо ходимо за нашими задумами. І кожний один же, щоб ми лукаво зробили зло свого серця. **13** Через це так сказав Господь: Запитайте народи, хто почув таке страхіття, яке дуже вчинила ізраїльська дівчина. **14** Чи ливанський сніг забракне на польовім камені, або чи можуть води, що пливуть, виходити киплячими і зимними? **15** Адже мене забув мій народ, приносячи марноту в жертву і топчучи на своїх дорогах і на стежках віку. Хай ходять за ними непрокладеними дорогами! **16** *Хай їхня земля буде на запустіння і на вічне сичання! Кожний, хто прийде по ній, зачудується і покиває своєю головою. **17** Як палючий вітер розірву їх перед ворогами. Хребет, а не лице їм покажу в день їхньої погибелі. **18** І вони сказали: Ходіть, задумаймо раду проти Єремії. Бо не згине закон від священика, ані рада від мудрого, ані слово від пророка. Ходіть, і поб'ємо його язи-

іс. 45 рим. 9 муд. 15

вищ. 1

ниж. 25 і 35 йон. 3

ниж. 19 і 49 і 50

зажгу огнь во вратѣх ея. и пожрет домы ієрлима (въ днь суботныи), и не угасаєтся·

Глава, ии·

Слово иже бысть [къ ієремїи ѿ га][1] рекущи. въстани и възыиди в дом скуделничїи, і тамо слышиши словеса моа. И внидохъ въ домъ скуделничь, и се той твораше дѣло на колесѣ. и разваленъ есть сосудъ егоже той твораше [ѿ глины][2] руками своими. и обратився сътвори с того сосудъ иныи яко угодно (въ очїю)[3] его да сътворитъ. И бысть слово гне къ мнѣ рекущи. *еда ли яко скуделникъ сто (и) не възмогу (вамъ сътворити)[4] доме ійлевъ [рече гь][5]· Се яко бернїе [въ руку][6] скуделничю. [тако][7] вы [доме ійлевъ][8], в руку мою. *устремлено глю на языки и на цртва. да искореню и разорю (и расточю и)· [аще][9] покаанїе сътвѣрятъ людїе (-)[10] ѿ лукавства своего [иже глалъ есть на ня][11], дѣю і аз покаанїе на лукавства что помыслих да сътворю ему, и скоро глю о языцех и цртвах да созижду и насажду я, [аще][12] ли сътворят лукаво (пред очима)[13] моима. да не услышат гласа моего, (-)[14] покаанїе дѣю на благо что глалъ есмь да сътворю имъ· (-)[15] нынѣ (бо) рцы мужу іудину и обитателю ієрлима [рекущи· Сїя рече гь][16]. се азъ совѣщаю на васъ лукаво и помышлю на васъ помышленїе. *обратитеся єдинъ кождо ѿ пути своего злаго. і исправите (пути ваша) и мышленїя ваша. иже рекош ѿчаяхомся, по помышленїих бо нашихъ идемъ. и єдинъ кождо же строптивство срца своего лукаво да сътворимъ· Сего ради сїя рече гь въпросите языки, кто слыша такову грозу иже сътвори зѣло дѣва ійлева. еда оскудѣетъ ѿ камене польска снѣгъ ливановъ, или истръгнути могутъ воды кипящи (и студены изліающи)[17]. иже забвены есть мнѣ люди мои суетство жруще и попирающе на путех своих. (и) на стезях вѣка да въсходятъ по них пути нетреблемъ (-)[18], *да будетъ земля их въ запустѣнїе и въ звиздание вѣчное· всякъ иже преидетъ по ней почюдится, и покиваетъ главою своею. яко вѣтръ горящїи расторгну их (пред враги)[19]. [хребетъ а не лице][20] покажу имъ [въ днь][21] погибели их· И рекоша прїидѣте помыслимъ на ієремїю совѣтъ, ни бо изгинетъ законъ ѿ сщенника ни совѣтъ ѿ премудраго. ни слово ѿ пророка прїидѣте и поразимъ его языкомъ, и не вонмѣмъ въ всѣхъ словесѣхъ его·

вонми (г҃и къ мнѣ)[22] и слыши гласъ (сꙋпостатъ)[23] моихъ. еда въздаетъ ли сѧ за бл҃го ѕло иже ископаша (ровъ)[24] д҃ши моеи (-)[25], помѧнисѧ иже стоѧхъ (пр҃е)[26] тобою да възгл҃ю за нихъ бл҃гаѧ, да ѡбращꙋ гнѣвъ твои ѿ нихъ. сего ради даи с҃нове и въ гладъ, і изведи ихъ в рꙋкꙋ мечю да бꙋдꙋтъ жены ихъ безчадны и вдовы, и мꙋжи ихъ ꙋбїютсѧ смертїю, (-)[27] юноша ихъ исколютсѧ мечемъ на рати, да слышитсѧ вопль ѿ домовъ ихъ· (і) изведеши на нихъ разбойника ꙋстремлено, иже ископаша (мнѣ ровъ)[28] да имꙋтъ мѧ, и сѣти скрыша (ногамъ моимъ)[29]· (-)[30] Ты (же) г҃и вѣси вся совѣты ихъ на мѧ въ смрть, не исцѣлиши безаконїе ихъ (ѿ лица твоего и грѣхъ ихъ)[31] да не изгладитсѧ, да бꙋдꙋтъ (разъдрꙋшени)[32] пр҃е тобою. (и) въ времѧ ꙗрости твоеѧ съблюди ихъ·

ком, і не послухаємося всіх його слів. **19** Зглянься, Господи, на мене і вислухай голос моїх ворогів! **20** Чи віддається ж зло за добро? Вони викопали рів моїй душі! Згадай, що я стояв перед тобою, щоб говорити за них добро, щоб відвернути від них твій гнів. **21** Через це видай їхніх синів на голод і виведи їх до рук меча! Хай їхні жінки будуть бездітні і вдови! І їхні мужі хай будуть вбиті смертю! Їхні юнаки хай будуть проколені мечем на війні! **22** Хай чується крик в їхніх домах! І нагло виведеш на них розбійника, бо вони викопали мені яму, щоб мене схопити, і сховали засідки для моїх ніг. **23** Ти ж, Господи, знаєш всі їхні ради на смерть проти мене. Ти не оздоровиш їхні беззаконня від твого лиця. І їхній гріх хай не буде стертим! Хай будуть знищені перед Тобою! І збережи їх в часі твого гніву.

Гл҃а, д҃і

С[їѧ][1] рече г҃ь (-)[2] иди и возми сосꙋ скꙋделничь жжен, (-)[3] ѿ старѣ людїи и ѿ [старецъ][4] с҃щенни· і иди въ ꙋдолъ с҃нвъ [еннони][5]. иже есть близь въсхода вратъ скꙋделничихъ. и проповѣдаеши тꙋ (-)[6] словеса иже азъ гл҃ю к тебѣ. и речеши, ꙋслышите слово г҃не ц҃ри їꙋдины, [-][7] и обитатели їеꙋлим (-)[8]. сїѧ рече г҃ь силъ б҃ъ ї҃илевъ. се азъ наведꙋ [озлобленїе на мѣсто сїе][9]. тако да всѧкъ иже ꙋслышитъ то, звꙋчатъ ꙋши его того ради иже оставиша мѧ и чюже, сътвориша мѣсто се. и пожроша на немъ богомъ чюжимъ, ихже не вѣдѣша тїи и ѿцы ихъ. и ц҃рїе їꙋдины, (і) исполниша мѣсто сїе крове неповинныхъ. и създаша вышнѧѧ ваалимꙋ на согорѣнїе с҃новъ своихъ огнем, (въ всесъжженїе ваалимꙋ) иже не заповѣдахъ. [ни гл҃алъ есмь][10] ни взыиде на с҃рце мое. Сего ради се д҃нїе градꙋтъ рече г҃ь. и не възоветсѧ [ктомꙋ мѣсто сїе][11] [тофедъ][12] и ꙋдолъ с҃новъ енонихъ. но ꙋдолъ закланїѧ. и разточю совѣтъ їꙋдѣ, і (-)[13] иеꙋлимꙋ в мѣстѣ семъ. и превращꙋ и мечемъ предъ враги их, и в рꙋкꙋ ищꙋщихъ д҃шъ их· и дамъ (плоти)[14] ихъ ꙗдь птицамъ н҃бнымъ, и звѣремъ земным. *и поставлю гр҃адъ сїи въ ꙋжасъ и въ звизданїе· всѧкъ иже мимоидетъ по немъ почюдисѧ, и позвиждетъ по всеи ранѣ его. и напитаю ихъ плотїю с҃новъ ихъ и плотїю дщерїи ихъ, и единъ кождо плоти дрꙋга своего снѣсть въ объстоѧнїи и въ тѣснотѣ, в нейже запрꙋтъ и враѕи ихъ, [(-)[15] иже ищꙋтъ д҃ша ихъ][16]· И съкрꙋшиши сосꙋдъ пр҃е очима мꙋжїи

вѣи и нїи м҃д и н

Глава 19

1 Це сказав Господь: Іди і візьми випалений глиняний посуд від старшин народу і від старшин священиків, **2** і йди до долин енонових синів, що є при вході брами глиняного посуду, і проголосиш там слова, які Я скажу тобі. **3** І скажеш: Послухайте господнє слово, юдині царі і мешканці Єрусалиму! Це сказав Господь Сил, Бог ізраїльський: Ось Я наведу зло на це місце. Так хай у кожного, хто те почує, задзвенять його вуха. **4** Задля того, що ви покинули мене, і відчужили це місце, і принесли в ньому жертви чужим богам, яких не знали вони, і їхні батьки, і юдині царі, і наповнили це місце кров'ю невинних, **5** і збудували високі місця Ваалові, щоб спалити своїх синів вогнем, щоб спалити Ваалові те, чого Я не заповів, ані Я не сказав, ані не ввійшло на моє серце. Через це ось приходять дні, – сказав Господь, – і це місце більше не назветься Тофет і Долина синів енонових, але Долина різанини. **7** І рознесу раду Юди і Єрусалиму цьому на місці, і перекину їх мечем перед їхніми ворогами і рукою тих, що шукають їхні душі, і дам їхніх тіла на їжу небесним птахам і земним звірам. **8** *І поставлю місто це на жах і на сичання. Кожний, хто пройде попри нього, чудуватиметься і засичить над всією його раною. **9** І їх нагодують тілом їхніх синів і тілом їхніх дочок, і кожний один з'їсть тіло свого друга в облозі і в облаві, якою зімкнуть їх їхні вороги, які шукають їхні душі. **10** І розіб'єш посуд перед очима му-

вищ. 8 ниж. 49 і 50

жів, що ідуть з тобою, **11** і скажеш їм: Так сказав Господь Сил: Так розіб'ю цей народ і це місто, так як розбивається глиняний посуд, який більше не зможе бути цілим. І будуть поховані в Тофеті задля того, що не буде іншого місця на поховання. **12** Так зроблю з цим місцем, – сказав Господь, – і його мешканцям, щоб поставити те місто, як Тофет. **13** І доми Єрусалиму і доми юдиних царів будуть як нечисте місце Тофет, всі доми, в яких на дахах приносили жертви всьому небесному війську і приносили ливні жертви чужим богам. **14** Прийшов же Єремія від Тофету, куди послав його Господь щоб пророкувати, і став в дворі господнього дому, і сказав до всього народу: **15** Це сказав Господь Сил, Бог ізраїльський: Ось Я наведу на це місто і на всі його міста все зло, яке Я сказав проти нього, бо вони твердими зробили свої шиї, щоб не почути моїх слів.

Глава 20

1 І почув Фассур, Еммирів син, священик, який був поставлений начальником в господньому домі, як Єремія пророкував ці слова. **2** І Фассур вдарив пророка Єремію, і кинув його до ями, що була у горішній Веніяминовій брамі в господньому домі. **3** Коли ж настав наступний день, Фассур вивів Єремію з ями, і сказав до нього Єремія: Не Фассур назвав Господь твоє ім'я, але Страх звідусіль, **4** тому що так сказав Господь: Ось Я дам тебе і всіх твоїх друзів на страх, і будуть знищені мечем своїх ворогів, і твої очі побачать. І всю Юдею дам в руки вавилонського царя, і він їх переселить у Вавилон і поб'є їх мечем. **5** І дам все майно цього міста і ввесь його труд; все ж його цінне і всі скарби юдиного царства дам в руки їхніх ворогів, і рознесуть їх, і візьмуть і приведуть до Вавилону. **6** Ти ж, Фассур, і всі мешканці твого дому підете в полон; і прийдеш до Вавилону, і там помреш; там же і будеш похований, ти і всі твої друзі, яким ти пророкував брехню. **7** Вивів Ти мене, Господи, і я обманутий. Ти був сильнішим від мене, і Ти переміг. Я ввесь день був посміховиськом, всі мене висміюють, **8** тому що зарано – вже говорю, сповіщаючи беззаконня, і голошу пакості. І слово господнє було мені на погорду і на сміх ввесь день. **9** І я сказав: Не згадаю його ані більше не говоритиму в його ім'я. І воно було в моєму серці як палаючий во-

и҆́же и҆́дꙋтъ с тобо́ю. и҆ рече́ши [к ни́мъ][17], сї́ѧ ре҃ г҃ь [си́лъ][18]· ꙗ҆́ко сокрꙋшꙋ лю́ди сї́ѧ и҆ гра́дъ сі́и, ꙗ҆́ко сокрꙋши́тсѧ сосꙋ́дъ скꙋде́лныи, и҆́же не мо́жетъ (ктомꙋ въстави́тисѧ)[19]. [и҆ в тофе́дъ погребꙋ́тсѧ того ра́ди и҆́же не бꙋ́детъ и҆́ного мѣ́ста на погребе́нїе][20]. та́ко сътворю̀ [мѣ́стꙋ семꙋ рече г҃ь][21], и҆ ѡ҆бита́телемъ є҆го да поста́влю гра́дъ то́и ꙗ҆́ко тофе́д и҆ [бꙋдꙋтъ домы̀ і҆ерлима и҆ домы̀ цр҃ї́и і҆оу́диныхъ][22]. ꙗ҆́ко мѣ́сто тофедъ нечи́сто, всѣ̀ домы̀ въ и҆хже кро́вѣхъ жро́ша всѣ́мъ во́емъ нб҃ныи́м и҆ прино-ша́хꙋ възлїѧ́нїѧ бого́мъ чю́жимъ· (-)[23] Прїи́де (же) і҆еремі́ѧ ѿ тофе́д, и҆́же посла̀ є҆го г҃ь [-][24] къ прр҃че́ствова́нїю, и҆ ста̀ въ дворѣ̀ до́мꙋ гн҃ѧ, и҆ рече къ всѣ́мъ лю́демъ. сї́ѧ рече г҃ь [си́лъ б҃ъ і҆и҃левъ][25]· Сѐ а҆́зъ наведꙋ на гра҃ се́и, [и҆ на всѧ̀ гра́ды є҆го][26] всѧ̀ ѕла́ѧ, и҆́же гл҃алъ є҆смь на́нь. ꙗ҆́ко ѡ҆жестѝша вы́ѧ своѧ да не слы́шатъ [сло-ве́съ][27] мои́хъ·

Гл҃а, к҃·

И оу҆слы́ша (фассꙋ́ръ)[1] сн҃ъ е҆мме́ръ сщ҃енни́к, [и҆́же][2] поста́вленъ бѣ̀ нача́лникъ в домꙋ̀ гн҃и, і҆еремі́ю прр҃че́ствꙋ́ющꙋ словеса̀ сї́ѧ. и҆ оу҆да́-ри [(фассꙋ́р)[3] і҆еремі́ю прр҃ка][4], и҆ поста́ви є҆-го въ кла́дꙋ и҆́же бѣ̀ въ вра́тѣхъ [венїами́-нихъ][5] вы́шнихъ в до́мꙋ гн҃ѧ. [є҆гда́ же в ѕоу́трїи дн҃ь бы́сть][6], (-)[7] и҆зведе [фассꙋ][8] і҆еремі́ю ѿ кла́ды. и҆ речѐ к немꙋ і҆еремі́ѧ, не (фассꙋ́ръ)[9] възва́ г҃ь и҆́мѧ твое, н҆о (стра́хъ)[10] [ѿвсю́дꙋ][11]. и҆́же сї́ѧ рече г҃ь, сѐ а҆́зъ да́мъ тѧ въ (стра҃)[12] (и҆)[13] всѝ дрꙋзи твоѝ. и҆ разрꙋша́тсѧ мечемъ вра́гъ свои́хъ, и҆ ѻ҆́чи твоѝ оу҆зрѧтъ. и҆ (-)[14] всю̀ і҆оу́дею да҃ в рꙋ́кꙋ цр҃ѧ вавѷлонска, и҆ преведе́тъ и҆хъ [въ вавѷло́н][15], и҆ побїе́тъ и҆хъ мече҃. и҆ да́мъ все (и҆мѣ́нїе)[16] гра́да сего, и҆ ве҃ трꙋдъ є҆го. [всю́ же цѣ́нꙋ є҆го][17], и҆ всѧ̀ скро́вища црства і҆оу́дина (да҃) в рꙋ́кꙋ враго́мъ и҆хъ. [и҆ расхи-тѧ́тъ и҆хъ и҆ во́змꙋтъ][18] и҆ ведꙋтъ въ вавѷ-лонъ· (-)[19] Ты́ (же фассꙋ́ръ)[20], и҆ всѣ̀ ѡ҆бита́тели до́мꙋ твоє́го и҆дете въ плѣне́нїе, и҆ въ вавѷло҃н [прїи́деши, и҆ та́мо оу҆́мреши, та́мо же][21] и҆ пог-ребе́шисѧ ты̀ и҆ всѝ дрꙋзи твоѝ, и҆мже прр҃-че́ствовалъ є҆си лжꙋ̀· (И҆звѣ́лъ)[22] мѧ є҆си г҃и, и҆ прельще́нъ є҆смь крѣплѣ́иши мене бы́лъ є҆си и҆ възмо́глъ є҆си. сътворе́нъ є҆смь в посмѣ́хъ весь дн҃ь, (вси порꙋга́ютсѧ мнѣ̀)[23], и҆́же (прежде оу҆жѐ гл҃ю възгълаша́ющее)[24] безако́нїе и҆ па́кости възгла-ша́ю. (и҆)[25] бы҃ (мнѣ̀ сло́во гн҃е в поноше́нїе)[26], и҆ в посмѣ҃ весь дн҃ь [-][27]. и҆ рекохъ не въспома-нꙋ [є҆го][28] ниже гл҃ю ктомꙋ во и҆́мѧ є҆го· И҆ бы҃

[въ срцы моемъ][29] ꙗко огнь горѧщъ, затворенъ же в костехъ моихъ и (оскудѣхъ носити не трьпѧщи)[30], слышахъ бо досадительства многимъ (и) страхъ окрстъ, погоните и погоним его ѿ всѣхъ мужїи і иже бѣху мирнїи мои. (и) съхранѧющи (страну)[31] мою, аще како прельститсѧ и премоˊжемъ нань, и послѣдуемъ мщенїю (-)[32] ѿ него. (-)[33] гь (же) со мною есть, ꙗко бранитель крѣпкїи· Сего ради (гонѧщеи мѧ падутъ, и немощни буду и)[34] постыдѧсѧ ѕѣло, ꙗко не разумѣш *поношенїа (-)[35] вѣчнаго, иже никогда изгладитсѧ· (И ты) ги [силъ][36], *искуситель праведнаго, иже и вѣдаеши (утробы)[37] и срце. (молю ти сѧ) да вижду мщенїе твое на нихъ· тебѣ бо ѿкрыхъ прю мою· Поите гу хвалите [га][38], иже избави дшу убогаго ѿ рукъ лукавыхъ· *Проклѧтъ днь воньже родисѧ, днь воньже породи мѧ мти моа, да не будетъ блвенъ· проклѧтъ мужъ, иже възвѣсти ѿцу моему, рекущи. родисѧ тебѣ отрокъ мужескъ, и ꙗко радостїю възвесели его. да будетъ чл҃къ тои ꙗко суть гради ꙗже превратил гь (-)[39], и не раскаѧсѧ. да слышит вопль заутра, и рыданїе въ время полуденное, иже мене не уби ѿ матери си. да быть мнѣ мти моа гробъ (-)[40], и чресла (еѧ) зачатїе вѣчное. въскую [ѿ матери си изшелъ есмь][41], да вижу трудъ и болѣзни, и растлѧсѧ въ постыдѣнїе дни мои·

нѣ ѕг

а пара кн
ѱло з
вы аі
и зі

іо г

Гла, ка·

Слово иже бысть ѿ га къ іеремїи. когда посла к нему црь седекїа, (фасура)[1] сна (голкїа)[2], и софонїа сна [манасїа][3] свщенника рекущи· въспроси за на га, иже [навходоносоръ][4] црь вавулоньскїи ополчисѧ на нас. аще (убо) сътворитъ гь [с нами][5] по всѣмъ чюдесем своимъ, да ѿидетъ ѿ нас· И рече [іеремїѧ к нимъ][6]. тако рцѣте седекїи [-][7], сїѧ рече гь [бгъ іилевъ][8]· Се аз обращу сосуды бранныѧ, [иже суть въ рукахъ ваших][9], имиже вы ополчаетесѧ на [црѧ вавулоньска и][10] (и) халдеиска, иже обстоѧтъ васъ окртъ стѣнъ. [и съберу та][11] посредѣ града сего, и поборю азъ вас въ руку простерту, и в мышцу крѣпку, (и) въ ꙗрости и въ гнѣвѣ велицѣ. и побїю (-)[12] обитатели града сего, чл҃комъ и звѣремъ губительство велико да мрутъ· И посемъ рече гь, дамъ седекїа црѧ іудина и рабы его и люди (его і) иже оставлени суть въ градѣ семъ ѿ губительства и [меча и гладом][13] в руку [навходоносору црю вавулонску,

гонь, замкнений же в моїх костях, і я ослаб, не в змозі стерпіти, **10** бо я почув дошкуляння багатьох і страх довкруги. Женіть, і проженемо його з-посеред усіх чоловіків, і ті, які були моїми друзями і що охороняли сторону мою, може якось буде обманутий; і здолаємо його, і підемо з помстою над ним. **11** А Господь є зі мною, так як сильний борець. Через це ті, що мене переслідують, впадуть, і стануть немічними, і дуже завстидаються, бо не пізнали *вічного безчестя, яке ніколи не буде стерте. **12** *І Ти, Господи Сил, досліджуєш праведного. Ти і знаєш нутро і серце. Благаю Тебе, щоб я побачив твою на них помсту, бо Тобі я відкрив мій спір. **13** Співайте Господеві! Хваліть Господа! Бо Він спас душу бідного з рук лукавих. **14** *Проклятий день, в якому я народився! День, в якому породила мене моя матір, хай він не буде благословенним! **15** Проклятий чоловік, що сповістив моєму батькові, кажучи: Тобі народилася дитина чоловічого роду, і який його розвеселив радістю. **16** Хай той чоловік буде так як міста, які знищив Господь і не розкаявся! Хай почує крик вранці і голосіння в часі полудня, **17** бо мене не вбив від матері! Хай би мені моя мати стала гробом і лоно її вічним зачаттям! **18** Чому це я вийшов з матері, щоб побачити труд і болі, і в соромі закінчилися мої дні?

ниж. 23

пар1. 28
пс. 7
вищ. 11
і 17

йов. 3

Глава 21

1 Слово, що було від Господа до Єремії, коли до нього цар Седекія послав Фассура, сина Голкія, і Софонію, сина Манасії, священика, кажучи: **2** Запитай за нас Господа, бо вавилонський цар Навходоносор озброївся проти нас. Чи, отже, Господь вчинить з нами за всіма своїми чудами і той відійде від нас? **3** І сказав до них Єремія: Так скажете Седекії. **4** Так говорить Господь Бог ізраїльський: Ось я відверну воєнну зброю, що є у ваших руках, якою ви воюєте проти вавилонського і халдейського царя, які оточили вас довкруги муру; і зберу їх посеред цього міста, **5** і Я воюватиму проти вас простягнутою рукою, і сильним раменом, і в люті та в великому гніві. **6** І Я поб'ю мешканців цього міста – велике вигублення людям і скотині, щоб померли. **7** І після цього, – сказав Господь, – дам Седекію, юдиного царя, і його рабів, і його народ, і тих, що залишилися в цьому місті від вигублення і меча і голоду в руки Навуходоносорові, вавилонському цареві, і в руки

їхніх ворогів, і в руки тих, що шукають їхні душі. І він їх поб'є лезом меча. І не відхилиться, ані не простить, ані не змилосердиться. **8** І до цього народу скажеш: Це сказав Господь Бог: *Ось я даю перед вами дорогу життя і дорогу смерті. **9** Хто мешкає в цьому місті, помре мечем і голодом і вигубленням. Хто вийде і прибіжить до халдеїв, які вас оточили, житиме, і душа його буде йому за здобич. **10** Бо я поставив моє лице проти цього міста і на зло, і не на добро, – сказав Господь. До рук вавилонського царя виданим буде, і він спалить його вогнем **11** і дім юдиного царя. Послухайте господнє слово, **12** доме Давидовий, – сказав Господь – *Судіть вранці суд і визволіть насильно пригніченого з рук наклепника! Щоб, отже, не вийшов мій гнів як вогонь і не запалав, і не було того, хто згасить, через ваші лукаві задуми. **13** Ось Я до тебе, що живеш в силі і повноті долин, – сказав Господь. Чому ви говорите: Хто нас поб'є? І хто ввійде до наших домів? І Я вас відвідаю за тілом ваших задумів, – сказав Господь. – **14** І Я запалю вогонь у його лісі, і він пожере все, що довкруги нього.

ниж. 38
ниж. 22

и҃][14] в рꙋ́кꙋ врагѡ́мъ и҆̑, (и҆ в рꙋ́кꙋ) и҆щꙋ́щи҄ дш҃а и҆̑, и҆ побїе҄ и҆́хъ ѻ҆́стрїе҆м҄ меча̀, (и҆) не ᲂу҆клони́тсѧ (-)[15], (ни́же прости҄) ни́же ᲂу҆млⷭ҇рдитъсѧ [-][16]. и҆ къ лю́демъ си́мъ рече́ши. Сї́ѧ рече гдⷭ҇ь (бг҃ъ), *се а҆́зъ даю̀ пре҄ (ва́ми)[17] пꙋ́ть живо́ный и҆ пꙋ́ть смр҃тный. и҆́же ѻ҆бита́етъ во гра́дѣ се́мъ ᲂу҆́мретъ мече́мъ и҆ гла́домъ и҆ гꙋби́тельствомъ. (-)[18] и҆́же и҆сходѧ́щь бꙋ́детъ и҆ прибѣжи́тъ къ халдѣ́ѡ҆м҄ и҆́же ѻ҆бстоѧ́тъ ва́съ, жи́въ бꙋ́де҄. и҆ бꙋ́детъ (е҆мꙋ̀) дш҃а е҆го ꙗ҆́кѡ плѣ́нъ [-][19]. поста́вихъ бо ли́це моѐ на гра҄ сї́и (и҆) въ зло̀ и҆ не въ бл҃го, [рече гдⷭ҇ь][20]. въ рꙋ́кꙋ цр҃ѧ вавѷло́ньска да́стьсѧ, и҆ съжже҄ е҆го ѻ҆́гнемъ, (и҆) до́мъ цр҃ѧ і҆ᲂу҆́дина. Слы́шите сло́во гдⷭ҇не до́ме двⷣвъ. (-)[21] ре҄ гдⷭ҇ь, *сꙋди́те заᲂу҆́тра сꙋ́дъ, і҆ изба́вите си́лою ᲂу҆гнетена ѿ рꙋ́кꙋ клеве́щꙋщагѡ (-)[22]. не ᲂу҆бо и҆зы́детъ (ꙗ҆́рости моѧ́ ꙗ҆́кѡ ѻ҆́гнь)[23] и҆ съжже́тсѧ, и҆ не бꙋ́де҄ и҆́же пога́си҄, [ради лꙋка́выхъ мышле́нїи ва́шихъ][24]. се а҆́зъ к тебѣ̀ ѻ҆бита́ющꙋ въ (крѣ́пцѣ и҆ по́лнѣ)[25] ᲂу҆до́лїи, [рече гдⷭ҇ь][26]. и҆́же гл҃ете ктѡ̀ побїе́т҄ на҄, и҆ ктѡ̀ вни́детъ въ до́мы̀ на́ша. [и҆ посѣщꙋ̀ на ва́съ по̀ (пло́ти)[27] мышле́нїи ва́ши҄м, рече гдⷭ҇ь][28]. и҆ въжгꙋ̀ ѻ҆́гнь в лѣсѣ̀ е҆го, и҆ пожре́тъ всѧ̀ ѻ҆́крⷭ҇тъ е҆го.

нш҃ ли
нш҃ кв

Глава 22

1 Це сказав Господь: Ввійди до дому юдиного царя. І скажеш там це слово, **2** і скажеш: Послухай господнє слово, юдин царю, що сидиш на Давидовому престолі, ти, і твої раби, і твій народ, що входить крізь ці брами. **3** *Це сказав Господь: Робіть суд і праведність, і визволіть насильно пригніченого з рук наклепника, і не бажайте образити приходька, і сироту, і вдову ані беззаконно не пригноблюйте і не виливайте невинну кров на тому місці. **4** Бо якщо чинячи зробите це слово, ввійдуть крізь брами цього дому царі з Давидового роду, що сидять на його престолі і що сидять на колісницях і на конях, вони, і раби, і їхній народ. **5** Якщо ж не послухаєтеся цих слів – сам Собою Я поклявся, – сказав Господь, – що цей дім стане пустинею. **6** Отож, це сказав Господь проти дому юдиного царя: Ґалаад ти мені, початок Ливану. Хіба не покладу тебе в пустиню, в незаселені міста? **7** І освячу проти тебе тих, що вбивають чоловіків, і зброєю його. І вирубають твої вибрані кедри, і вкинуть до вогню. **8** І численні народи перейдуть через це місто, і скаже кожний один своєму ближньому: *Чому Господь зробив так цьому великому містові? **9** І відповідять: Задля цього, що покинули завіт

вищ. 21
мой5. 29 црс3. 9

Глава, кв.

Сї́ѧ рече гдⷭ҇ь. [-][1] вни́ди въ до́м҄ цр҃ѧ і҆ᲂу҆́дина, и҆ гл҃еши та́мо сло́во сїѐ, и҆ рече́ши. слы́ши сло́во гдⷭ҇не цр҃ю і҆ᲂу҆ди́н҄, и҆́же сѣди́ши на прⷭ҇толѣ двⷣвѣ ты̀ и҆ [рабѝ][2] твоѝ и҆ лю́ди твоѧ̀ входѧ́щеи по две́рехъ си҄. *Сї́ѧ ре҄ гдⷭ҇ь, твори́те сꙋ҄ и҆ пра́вдꙋ, і҆ и҆зба́вите си́лою ᲂу҆гнетена ѿ рꙋ́кꙋ клеветника (-)[3]. и҆ прише́лца и҆ си́ра и҆ вдови́цꙋ не хощи́те ѻ҆скорби́ти, ни ᲂу҆гнети́тебезако́нно и҆ кро́вь непови́ннꙋ не и҆злїе́те на мѣ́стѣ то́мъ. а҆́ще бо творѧ́ще сотвори́те сло́во сїѐ, [-][4] вни́дꙋтъ по вра́техъ до́мꙋ сего̀ цр҃и сѣдѧ́щїи (ѿ ро́да двⷣва на прⷭ҇тлѣ е҆го)[5]. и҆ сѣда́юще на колесни́ца и҆ на кона̀, тїи и҆ рабѝ и҆ лю́ди и҆́хъ. А҆́ще а҆́ще не ᲂу҆слы́шите слове҄ си́хъ, са́мъ въ себѣ̀ заклѧ́хсѧ рече гдⷭ҇ь. и҆́же в пꙋсты́ню бꙋ́детъ до́мъ сїи. И҆́же сї́а рече гдⷭ҇ь, на до҄ цр҃ѧ і҆ᲂу҆́дина. галаа́дъ ты̀ мнѣ̀ глава лива́ньскаѧ а҆́ще не поста́влю тебѐ в пꙋсты́ню, въ гра́ды не ѻ҆бита́нны, и҆ [ѻ҆сщꙋ̀][6] на тѧ ᲂу҆бива́юща мꙋ́жа и҆ ѻ҆рꙋ́жїе е҆го. и҆ посѣкꙋ̀ и҆збра́нныѧ ке́дры твоѧ̀, и҆ връ́гꙋтъ на ѻ҆́гнь. и҆ прейдꙋтъ ꙗ҆зы́цы [мнѡ́зи][7] по гра́дꙋ се́мꙋ. и҆ рече е҆ди́нъ ко́ждо и҆скренемꙋ своемꙋ, *въскꙋ́ю сотвори гдⷭ҇ь та́кѡ гра́дꙋ се́мꙋ вели́комꙋ. и҆ ѿвѣща́ютъ. сего ра́ди и҆́же ѻ҆ста́виша завѣ́тъ гдⷭ҇а бг҃а своегѡ, и҆ поклони́шасѧ

вы҃ ка
е мѡ кд г цр҃ д

богомъ чюжимъ и послужиша имъ. не плачите мртваго ни жалите нань плачемъ· плачите его иже шидетъ, иже не възвратится ктому, ни оувидит земля рожденія своего· Иже сія рече гь къ [селумъ][8] сну іосіину (црю іоудину), иже цртвова за іосію шца своего. іже изшел есть ш места сего, не възвратится (-)[9] ктому но в место то наньже преведохъ его тамо оумрет, и землю сію не оузритъ ктому· Горе иже съзидаетъ домъ свои въ неправде, и горницы свои не въ судъ. друга своего погнететъ суетно, и мзды [-][10] не въздастъ ему. [иже рече][11] съзижду себе домъ пространенъ, (и) горницы широки, иже отворитъ себе окна. и сътвори своды кедровы, пишетъ же червцемъ· еда ли цртвуеши яко (подобишися кедру)[12]. шцъ твои не яде ли и не питъ, [и][13] твори судъ и правду, (тогда егда благо бе ему)[14]. судилъ прю оубогаго, (и требующа въ благо свое)[15], не сего ли ради иже позна мя, рече гь. (-)[16] твои же очи и срце (-)[17] къ скупости (-)[18] и къ крови не повинней изліянію (-)[19], и къ оклеветанію, и къ (теченію лукавым делом)[20]· Сего ради сія рече гь, къ іоакиму сну іосіину црю іоудину. (-)[21] не плачютъ его, горе брате, (и горе сестро). не въспоют ему, горе господине, (и горе нарочите). погребеніемъ ослимъ погребется, смраденъ (і) изверженъ вне вратъ іерлима· възыиди на ливан и възопіи, і въ васанъ дажь глас твои. (-)[22] възопіи къ (приходящим)[23], иже сътрени суть вси любовніи твои. глалъ есмь к тебе въ (оумноженіи)[24] твоем, (-)[25] реклъ еси не оуслышу. се есть путь твои ш юности твоея, иже не послуша гласа моего· вси пастыри твои пасутъ ветръ, и любовніи твои въ плененіе поидутъ. [и][26] тогда постыдишися и посрамишися ш всякаго (лукавъства)[27] твоего. иже сядеши въ ливанех, (и) оугнездишися въ кедрехъ. (како) постенал еси иже егда пріидоша тебе болезни, яко болезни рождающія. живу азъ рече гь. (иже аще)[28] буде иехонія снъ іоакима цря іоудина, прьстен въ руку десную мою, штоле исторгну [его][29]. и дам тебе въ руку ищущих душу твою, [и въ руку][30] ихже ты боишися лица (-)[31]. [и въ руку навходоносора цря вавулоньска, и][32] въ руку халдеом. и (послю)[33] тя и мтрь твою иже роди тя въ землю [чюжду][34], в нейже рожени несте, ту же оумрете. и в землю в нюже тіи възвижютъ душу свою [да возвратятся ту][35], (и) не обратятся· (еда сосудъ скуделничь и съкру-

свого Господа Бога, і поклонилися чужим богам, і їм послужили. **10** Не оплакуйте мертвого ані не голосіть над ним плачем. Оплакуйте того, що відійшов, що більше не повернеться ані не побачить землю свого народження. **11** Тому що це сказав Господь Селимові, Йосіїному синові, юдиному цареві, що царював замість Йосії, свого батька, який вийшов з цього місця: Він більше не повернеться, **12** але в тому місці, на яке я його привів, там помре, і цю землю більше не побачить. **13** Горе тому, хто будує свій дім в неправедності і свої горішні покої не на суд, свого ближнього марно пригнітить, і не віддасть йому винагороди. Він сказав: **14** Збудую собі широкий дім і широкий посуд, який відкриє собі вікна і зробить входи кедрові, мальовані ж на червоно. **15** Хіба ж царюватимеш, бо ти уподібнився до кедра? Твій батько чи не їв і не пив, і чинив суд і справедливість, тоді коли було йому добре. **16** Ти судив суд бідного і потребуючого на своє добро чи не задля цього, що ти мене пізнав? – Сказав Господь. – **17** Твої ж очі і серце на скупість і на невинну кров, щоб пролити, і на наклеп і щоб бігти лукавим ділом. **18** Через це так сказав Господь до Йоакима, Йосіїного сина, юдиного царя: Його не оплакуватимуть, горе – брате і горе – сестро, ані не заспівають йому, горе – пане і горе – славний. **19** Він буде похований похороном осла, смердючим і кинутим поза брамами Єрусалиму. **20** Піднімися до Ливану і закричи, і до Васану дай твій голос. Закричи до тих, що приходять, бо знищені є всі твої полюбовники. **21** Я до тебе говорив в рості твоєму, ти сказав: Не послухаю. Це твоя дорога від твоєї молодості, що ти не послухав мого голосу. **22** Всі твої пастухи пасуть вітер і твої полюбовники підуть в полон. І тоді завстидаєшся і засоромишся через все твоє лукавство **23** ти, що сидиш у Ливані і що загнідився в кедрах. Як ти застогнав, коли на тебе прийшли болі, як болі тієї, що родить. **24** Живу Я! – сказав Господь. – Якщо *ж* буде Єхонія, син Йоакима, юдиного царя, перстенем на моїй правій руці, зірву його звідти, **25** і дам тебе в руки тих, що шукають твою душу, і в руки тих, яких лиця ти боїшся, і в руку Навходоносора, вавилонського царя, і в руку халдеїв. **26** І пошлю тебе і твою матір, що тебе породила, в чужу землю, в якій ви не народилися. Там же помрете. **27** І до землі, до якої вони піднімають свою душу, щоб туди повернутися, і не повернуться. Хіба глиняним і розбитим

посудом є **28** цей чоловік Єхонія? Хіба посудом без будь-якої потреби? Чому відкиненим є він і його насіння? І вони скинені на землю, якої вони не побачили. **29** Земле! Земле! Земле! Послухай господні слова! Це сказав Господь: **30** Запиши цього чоловіка неплідним чоловіком. Йому не пощастить в його днях. Бо ані не буде з його насіння чоловіка, який сяде на Давидовому престолі і що має ще владу в Юді.

шенъ мꙋжъ сей ї̑ехонїѧ. ѐда сосꙋдъ бе̑з всѧ́кого хотѣнїѧ. вскꙋю ѿриненни сꙋть тѡ́и и҆ сѣмѧ є҆го)[36], и҆ повержени сꙋть въ землю є҆ѧ́же не видѣша. зе́мле зе́мле, [зе́мле][37] слыши словеса̀ гн҃ѧ. [Сїѧ рече гь҃][38], напиши мꙋжа сего̀ непло҃дна мꙋжа, и҆же [во́ днехъ своихъ не преспѣва́етъ][39]. ни бо бꙋде ѿ сѣмени є҆го мꙋж иже сѧ́де на прт҃лѣ двдвѣ, (и҆) вла҃ имыи ктомꙋ въ і҆ꙋдѣ.

Глава 23

1 *Горе пастухам, які розганяють і нищать стада мого пасовиська, – сказав Господь. **2** Через це сказав Господь, Бог ізраїльський, це до пастухів, які пасуть мій народ: Ви розсіяли моє стадо і його покинули, і ви його не відвідали. Ось я вас відвідаю вашими лукавими задумами, – сказав Господь. **3** І я зберу останки мого стада з усіх земель, до яких Я вигнав їх, туди, і поверну їх до їхніх поселень; і виростуть, і розмножаться. **4** І підніму над ними пастухів, і вони пастимуть їх. Більше не боятимуться і не жахатимуться, і ні один не знайдеться з числа, – сказав Господь. **5** *Ось приходять дні, – сказав Господь, – і підніму Давидові праведне насіння, і царюватиме цар, і буде мудрим, і зробить суд і справедливість на землі. **6** В тих днях спасеться Юда, Ізраїль перебуватиме в надії. І це є ім'я, яким його назвуть: Наш праведний Господь. **7** Задля цього ось прийдуть дні, – сказав Господь, – і більше не скажуть: Живе Господь, який вивів ізраїльських синів з єгипетської землі, **8** але: Живе Господь, який вивів і перевів насіння ізраїльського дому з північної землі і з усіх земель, до яких Я їх туди викинув. Вони замешкають у своїй землі. **9** До пророків: Розбитим є моє серце, і в мені сколихнулися всі мої кості. Я став як п'яний чоловік і як чоловік, яким запанувало вино, від господнього лиця і від лиця його святих слів, бо розпустою наповнена земля. **10** І земля плакала від лиця прокляття, зісохла вона, повна пустині. Їхній біг був лукавим і незгідний з їхньою силою. **11** Пророк же і священик осквернилися, і в моєму домі Я знайшов їхнє лукавство, – сказав Господь. **12** Через це їхня дорога буде як ковзання в темряві, бо зашпортаються і будуть знищені на ній. Бо наведу на них зло в році їхніх відвідин, – сказав Господь. **13** І в пророках Самарії Я побачив безумність, і пророкували Ваалом, і обманювали мій народ Ізраїля. **14** І в пророках Єрусалиму Я

єз. 34

іс. 4
і 40
і 45
єз. 34
і 37
ниж. 33
дан. 9
ів. 1

Гла҃, кг.

Горе* пастырем, иже растачаю́тъ и҆ растерза́ю стада пастѡы [моѧ][1], [рече гь҃][2]. сего ради сїѧ рече гь҃ [бъ і҆илевъ][3] къ [пастырем][4], иже пасꙋть люди моѧ. вы расточили є҆стѐ ста́до мое, и҆ повергосте є҆̀, и҆ не посѣтисте є҆го. се а҆зъ посѣщꙋ на ва҃ лꙋкавство мышлени и҆ ваши, [рече гь҃][5]. и҆ азъ съберꙋ о҆станки (ста́да)[6] моего ѿ всѣхъ земль, в нѧ́же и҆звергохъ и҆ та́мо. и҆ о҆бращꙋ и҆ к селе́нїемъ и҆хъ, и҆ возрастꙋ и҆ ꙋмножатсѧ. и҆ въздвигнꙋ на҃ ними пастырѧ и҆ ꙋпасꙋтъ и҆хъ. (-)[7] не ꙋбоѧтсѧ ктомꙋ [и҆][8] не ꙋжаснꙋсѧ, [и҆ ни є҆динъ и҆щезеса ѿ числа][9], рече гь҃. *Се дни́е градꙋтъ рече гь҃. и҆ възвигнꙋ двдꙋ сѣмѧ правено, и҆ црт҃вꙋет црь, и҆ премꙋдръ бꙋдет, и҆ сътвори сꙋдъ и҆ правдꙋ на земли̇. въ днехъ тѣ спсетсѧ і҆ꙋда, (-)[10] і҆иль пребꙋдетъ в наде́жди. и҆ се є҆сть и҆мѧ иже возовꙋ є҆го гь҃ (праведенъ нашъ)[11]. [Сего ради се днїе прїидꙋтъ рече гь҃, и҆ не рекꙋт ктомꙋ живет гь҃, иже [и҆зве́лъ сн҃ы][12] і҆илевы ѿ землѧ̀ є҆гѵпетски. но живе́тъ гь҃ иже и҆зведѐ и҆ преве́лъ (-)[13] сѣмѧ до́мꙋ і҆илева ѿ зе҃лѧ̀ сѣверски, и҆ ѿ всѣ зе́мль в нѧ́же и҆звергохъ и҆хъ та́мо [о҆бита́ютъ в земли̇][14] свое́и][15]. [Къ проро́комъ][16], сътре́но є҆сть срце мое въ мнѣ, (и҆) потрепета́ша всѧ ко́сти моа. быхъ ꙗко мꙋжъ пїѧнъ, и҆ ꙗко чл҃къ є҆гоже о҆долѣ вино̀, ѿ лица̀ гн҃ѧ, и҆ ѿ лица̀ (сло́въ ст҃ыхъ)[17] є҆го. [иже блꙋженїе испо҃нена є҆сть землѧ̀][18]. и҆ ѿ лица̀ (проклѧ́тїѧ)[19] пла́касѧ землѧ̀, и҆сше́на бы҃ (по́лнаѧ)[20] пꙋстыни. (-)[21] бысть тече́нїе и҆хъ лꙋка́во, и҆ крѣпости и҆хъ не съгла́сны. [прр҃къ же и҆ сщ҃енникъ][22] скврънены сꙋть. и҆ в домꙋ моемъ о҆брѣто҃ лꙋка́вство и҆, [рече гь҃][23]. того ради (пꙋть и҆хъ бꙋдетъ)[24] [-][25] ꙗко по́лзокъ въ тма҃, (-)[26] потꙋкнꙋт бо сѧ и҆ разрꙋшасѧ в не́мъ. принесꙋ бо на ни́хъ ѕла́ (-)[27] лѣто посѣще́нїа и҆хъ, [рече гь҃][28]. и въ прр҃цехъ самарїи видѣхъ (бꙋиство)[29], (и҆) прр҃чествовахꙋ въ ваалима, и҆ прелщахꙋ люди

ї҆езе҃ лд

Исаїа д
и҆ м
и҆ ме
ї҆езе҃ лд
и҆ лз
ни҃ лг
дани҃ д
і҆оа҃ а

моѧ̀ і҆ѧ҆лѧ. и҆ во прⷪ҇ро́цѣхъ і҆ерⷭ҇ли́ма ви́дѣхъ (подо́бїе блꙋдѧ́щихъ и҆ пꙋ́ть лжи́въ)[30]. и҆ сꙋкрѣпи́ша рꙋ́ки стропти́вымъ, да не ѡ҆брати́тсѧ є҆ди́нъ ко́ждо ѿ (лꙋка́вства своегѡ̀)[31]. (и҆) бы́ша мнѣ̀ всѝ содо́млѧне, и҆ ѡ҆бита́тели є҆гѡ̀ ꙗ҆́кѡ гомо́рѧне. Сегѡ̀ ра́ди та́кѡ речѐ гдⷭ҇ь [си́лъ][32] [ко прⷪ҇ро́кѡмъ][33]. *Сѐ а҆́зъ напита́ю и҆̀хъ пелы́немъ, и҆ напою̀ и҆́хъ (желчїю)[34]. ѿ прⷪ҇ро́ковъ бо і҆ерⷭ҇ли́ма и҆зошло є҆́сть сквернѐнїе на всю̀ зе́млю. Сїѧ̀ речѐ гдⷭ҇ь [си́лъ][35], не хощи́те послꙋ́шати слове́съ прⷪ҇ро́къ, и҆́же прⷪ҇ро́чествꙋютъ (ва́мъ и҆ прельща́ютъ ва́съ)[36]. видѣ́нїе срⷣца своегѡ̀ гл҃ютъ, не ѿ ᲂу҆́стъ гдⷭ҇нихъ. рекꙋ́тъ си́мъ и҆̀же хꙋ́лѧтъ (мѧ̀, гл҃а є҆́сть гдⷭ҇ь)[37], ми́ръ бꙋ́детъ ва́мъ. и҆ всѣ̀мъ и҆̀же хо́дѧтъ (въ стропти́вствѣ)[38] срⷣца своегѡ̀ реко́ша не прїи҆́детъ на (на́съ)[39] лꙋка́во. кто̀ бо бы́сть въ совѣ́тѣ гдⷭ҇ни, и҆ ви́дѣ [и҆ слы́ша][40] словеса̀ є҆гѡ̀, кто̀ (помы́сли сло́во того̀)[41] и҆ слы́ша. Се (ви́хръ ꙗ҆́рости)[42] гдⷭ҇нѧ (-)[43] и҆зы́иде, (и҆ бꙋ́рѧ)[44] растерга́ющаѧ на (главꙋ̀ нечести́выхъ)[45] прїи́детъ. (-)[46] не возврати́тсѧ ꙗ҆́рость гдⷭ҇нѧ да́же доко́лѣ сотвори́тъ (-)[47], и҆ да́же доко́лѣ (соверши́тъ помышле́нїе)[48] срⷣца своегѡ̀. въ послѣ́днѧѧ дни̑ сразꙋмѣ́ете совѣ́тъ є҆гѡ̀. *Не посла́хъ прⷪ҇ро́ки, а҆ ѻ҆ни́ тече́хꙋ. не гл҃ахъ къ ни̑мъ, и҆ ті́и прⷪ҇ро́чествовахꙋ. (-)[49] а҆́ще бы ста́ли въ совѣ́тѣ мое́мъ, и҆ (возвѣсти́ли)[50] словеса̀ моѧ̀ (лю́демъ мои҆̀мъ. ѿврати́лъ бы́хъ ᲂу҆бо)[51] ѧ҆̀ [ѿ пꙋтѝ и҆́хъ зла́гѡ, и҆][52] ѿ (помышле́нїй и҆́хъ стропти́выхъ)[53]. (Є҆да̀ мни́ши ꙗ҆́кѡ то́чїю ѿ бли́зка бг҃ъ)[54] а҆́зъ є҆́смь речѐ гдⷭ҇ь, а҆ не бг҃ъ ѿдалеча. а҆́ще ᲂу҆таи́тсѧ [мꙋ́жъ][55] въ сокрове́ннѣй, а҆ а҆́зъ не ᲂу҆зрю̀ є҆гѡ̀, [речѐ гдⷭ҇ь][56]. є҆да̀ не́бо и҆ зе́млю не а҆́зъ наполнѧ́ю речѐ гдⷭ҇ь. слы́шахъ и҆̀же реко́ша прⷪ҇ро́цы прⷪ҇ро́чествꙋющїи во и҆́мѧ моѐ лжꙋ̀, (и҆) рекꙋ́ще. ви́дѣхъ со́нъ (ви́дѣхъ со́нъ). доко́лѣ то̀ є҆́сть въ срⷣцы прⷪ҇ро́ковъ прорица́ющихъ лжꙋ̀, и҆ прⷪ҇ро́чествꙋющихъ льще́нїемъ срⷣца своегѡ̀, что̀ хотѧ́ще твори́ти, да забꙋ́дꙋтъ [лю́ди моѧ̀][57] и҆́мѧ моѐ ра́ди со́нїѧ и҆́хъ, и҆̀же вѣща́ю є҆ди́нъ ко́ждо и҆́скреннемꙋ своемꙋ̀. ꙗ҆́кѡ забы́ша ѿцы̀ и҆́хъ и҆́мени моегѡ̀, ра́ди ваа́ла. Прⷪ҇ро́къ и҆̀же и҆ма́тъ сновидѣ́нїе, вѣща́етъ сновидѣ́нїе (-)[58]. и҆ и҆̀же и҆́матъ сло́во моѐ (-)[59], гл҃етъ сло́во моѐ и҆сти́нно. что̀ плѣ́велъ ко пшени́цѣ [речѐ гдⷭ҇ь][60]. є҆да̀ словеса̀ моѧ̀ не сꙋ́ть ꙗ҆́кѡ ѻ҆́гнь [горѧ́щїй][61] [речѐ гдⷭ҇ь][62], и҆ ꙗ҆́кѡ мла́тъ сотрыю́щїй ка́мень. Сегѡ̀ ра́ди се а҆́зъ ко прⷪ҇ро́кѡмъ речѐ гдⷭ҇ь [-][63], и҆̀же кра́дꙋтъ словеса̀ моѧ̀ є҆ди́нъ ко́ждо ѿ и҆́скреннѧгѡ своегѡ̀. Се а҆́зъ ко прⷪ҇ро́кѡмъ [речѐ гдⷭ҇ь][64], и҆̀же воспрїе́млютъ ꙗ҆зы́ки (своѧ̀), (и҆ гл҃ютъ речѐ гдⷭ҇ь)[65]. се а҆́зъ на прⷪ҇ро́ки мечта́юща лжꙋ̀ [речѐ гдⷭ҇ь][66]. (-)[67] и҆̀же

(вы́ш ѳ҃; вы́ш дı҃ ни́ж кз҃ и҆ кѳ҃)

побачив подобу розпусників і обманливу дорогу. І вони скріпили руки злих, щоб не повернувся кожний один від свого лукавства. І всі були мені содомлянами, і його мешканці як гоморяни. **15** Через це так сказав Господь Сил до пророків: *Ось Я годую їх болем і напою їх жовчю. Бо від пророків Єрусалиму вийшло осквернення на всю землю. **16** Це сказав Господь Сил: Не смійте слухатися слів пророків, які вам пророкують і вас обманюють. Вони говорять видіння свого серця, не від Господніх уст. **17** Вони говорять цим, що Мене хулять. Сказав Господь: Вам буде мир. І всім, що ходять в злобі свого серця, сказали: Не прийде на нас лукавство. **18** Бо хто був у господній раді і побачив і почув його слова? Хто роздумав над його словом і почув? **19** Ось вийшов вихор господньої люті, і на голову безбожних прийшла буря, що розносить. **20** Не відвернеться гнів господній, аж доки Він не зробить і аж доки не виконає задум свого серця. В останніх днях пізнаєте раду його. **21** *Я не послав пророків, а вони втікали. Я не говорив до них, і вони пророкували. **22** Якщо б стали в моїй раді і сповістили мої слова моєму народові, Я б, отже, відвернув їх від їхньої лукавої дороги і від їхніх поганих задумів. **23** Хіба думаєш, що тільки зблизька Я є Богом, – сказав Господь, – а не Богом здалека? **24** Хіба скриється чоловік в криївках, а Я його не побачу? – сказав Господь. Хіба небо і землю не Я наповняю, – сказав Господь? **25** Я почув те, що сказали пророки, пророкуючи брехню в моє ім’я і кажучи: Я побачив сон. Я побачив сон. **26** Доки є це у серці пророків, що пророкують брехню і що пророкують обманою свого серця, **27** що бажають робити, щоб мій народ забув моє ім’я задля їхніх снів, які кожний один говорить своєму ближньому, бо забули їхні батьки моє ім’я задля Ваала. **28** Пророк, який має видіння сну, розповідає видіння сну, і хто має моє слово, говорить моє правдиве слово. Чим *є* полова до пшениці? – сказав Господь. **29** Чи мої слова не є як палаючий вогонь, – сказав Господь, – і як молот, що розбиває камінь? **30** Через це ось я до пророків, – говорить Господь, – які крадуть мої слова, кожний один від свого ближнього. **31** Ось я до пророків, – сказав Господь, – які беруть свої язики і говорять: Сказав Господь. **32** Ось я проти пророків, що вигадують брехню, – сказав Господь, – які проголосили те і обманули мій народ своєю брехнею і своїми чудами. І Я їх не послав ані Я їм не

вищ. 9
вищ. 14 ниж. 27 і 29

заповів. Вони ж ніякої користі не принесли цьому народові, – сказав Господь. **33** Бо якщо запитають той полк, або пророк, або священик, кажучи: Який є господній тягар? Скажеш до них: Ви є тягар. По правді вас відкину, – сказав Господь. **34** І пророка, і священика, і полк, які скажуть: Тягар господній. Я відвідаю того чоловіка і його дім. **35** Це говорите, кожний один до ближнього і до свого брата: Що відповів Господь і що сказав Господь. **36** І господній тягар більше не згадається, бо тягарем було кожному одному його слово. І ти перекрутив слова Господа! Живого Бога! Господа сил! Нашого Бога! Це скажи до пророка, **37** що тобі відповів Господь і що сказав Господь. Якщо ж скажете: Тягар господній. **38** Через це так сказав Господь. Тому що ви сказали це слово: Тягар господній, і Я послав до вас, кажучи: Не говоріть: Тягар господній. **39** Через це ось Я, несучи, візьму вас і відкину вас і місто, яке Я дав вам і вашим батькам від мого лиця, **40** *і дам на вічну погорду і на вічний сором, що ніколи не прийде в забуття.

вищ. 20

Глава 24

1 Показав мені Господь, і ось два коші повні фіґів поставлені перед господнім храмом. Оскільки відселив Навходоносор, цар вавилонський, Єхонію, Йоакимового сина, юдиного царя, і його начальників, і ремісників. І їх як в'язнів з Єрусалиму, привів до Вавилону. **2** Один кошик мав дуже добрі фіґи, як звичай бути фіґам в перші часи, і один кошик дуже поганих фіґів, яких не можливо їсти задля того, що були погані. **3** І сказав Господь до мене: Що ти бачиш, Єреміє? І я сказав: Фіґи. Гарні фіґи – дуже гарні і погані – дуже погані, яких не можна їсти задля цього, що є погані. **4** І було до мене господнє слово, кажучи: **5** Це сказав Господь Бог ізраїльський: Так як ці фіґи гарні, так пізнаю юдине переселення, яких Я відіслав з цього місця до халдейської землі на добро. **6** І поставлю на них мої очі на потіху, і знову приведу їх до цієї землі, і збудую їх – і не знищу, і насаджу їх – і не виполю. **7** І дам їм серце, щоб мене знали, бо я є Господь. *І будуть мені за народ, і Я буду їм за Бога, бо повернуться до мене всім своїм серцем. **8** *І як погані фіґи, яких їсти не можливо задля цього, що є погані, це сказав Господь: Так видам Седекію, юдиного царя, і його начальників і позосталих з Єрусали-

ниж. 31 єв. 8

ниж. 29

провѣщаша т҃а, и прельстиша люди моя въ лжу свою, и в чюдесе҃ своихъ, (яко)[68] азъ не послахъ и҃, ни заповѣдахъ и҃. (-)[69] они же ничтоже оуспѣша людемъ симъ [ре҃ г҃ь][70]. Аще бо въспроса҃ полкъ тои, [или пр҃ркъ или с҃щенникъ][71] рекуще. что есть брема г҃не. (-)[72] речеши к ним, вы есте брема. (-)[73] ѿмещу (истинно) ва҃ рече г҃ь. и пр҃ркъ и с҃щенник, и полкъ иже рече҃ брема г҃не, (-)[74] посѣщу на мужа того и на домъ его· Се г҃лите единъ кожд҃о, къ искренему (-)[75] и къ брату своему, что ѿвѣща г҃ь, и что г҃лалъ ес г҃ь. и брема г҃не ктому не поманется [-][76]. иже брема быстъ (единому комужд҃о)[77] слово [его][78]. [и (превратилъ еси)[79] словеса г҃а б҃а живаго, (г҃а силъ б҃а наше҃). сїа рцы къ пр҃рку][80], (-)[81] что ѿвѣща тебѣ г҃ь (-)[82], и что г҃ла г҃ь (-)[83]. (аще же речете брема г҃не), сего ради тако рече г҃ь (-)[84], иже рекли есте г҃лъ сеи брема г҃не. и послахъ к вамъ рекуще, не г҃лите брема г҃не. сего ради се азъ возму (васъ нося), и оставлю васъ и гра҃ яже дахъ вамъ, и ѿцемъ вашимъ [ѿ лица моего][85]. *И дамъ (-)[86] в поношенїе вѣчное, и въ срамоту вѣчную, иже никогда в забвенїе загладится·

вы҃ і҃

Г҃ла, кд·

Показа мнѣ г҃ь, (и се) двѣ кошницы (полны) смоквїи поставлены пре҃ храмомъ г҃нимъ. понеже провелъ (навходоносоръ)[1] ц҃рь вавуло́нъскїи ехонїю с҃на їоакимова ц҃ря їоудина и началники (его), и златокузньца и затворителя [-][2] ѿ їе҃рлима, (-)[3] преведе и҃ въ вавулонъ· Кошница едина смокви добры (имѣющи) ѕѣло, яко обычаи смоквемъ быти првыхъ временъ. и кошница едина смокви злы ѕѣло, ихже ясти не можаху того ради иже бѣху зли· И рече г҃ь къ мнѣ, что ты видиши їеремїе. и рекох смокви. [смокви][4] б҃лги, б҃лги ѕѣло, и ѕлїи ѕли ѕѣло, ихже ясти не можаху, сего ради иже суть ѕли. И бысть слово г҃не къ мнѣ рекущи, сїя рече г҃ь б҃ъ ї҃илевъ. якоже смокви сїя б҃лги, тако познаю преселенїе їоудино, иже посла҃ ѿ мѣста сего в землю халдѣиску въ б҃лго. и поставлю очи мои на нихъ на (оутѣшенїе)[5], и преведу ихъ (паки) в землю сїю, и съзижду и҃ и не разорю. и насажду ихъ, и не исторгну. и дамъ им с҃рце да оувѣдатъ мя яко азъ есмь г҃ь· *И будутъ мнѣ в люди, и азъ буду имъ въ б҃а. иже обратятся къ мнѣ всѣмъ с҃рцемъ своимъ· *И якоже смокви злѣиши ихже ясти не можаху, сего ради иже суть ѕли Сїя ре г҃ь. тако дамъ седекїю ц҃ря їоудина, и началники его, и оставшихъ ѿ їе҃рлима иже осташа въ

ни҃ ла євре҃ и

ни҃ кд

[градѣ][6] семъ, и҆ иже ѻ҆бита́ютъ въ (земли̑ е҆гѵ́петъстеи)[7]. И҆ дамъ и҆́хъ въ (востꙋжа́нїе и҆ ѻ҆зло́бле́нїе)[8], всѣ̑мъ црⷭ҇твомъ земнымъ (-)[9] въ поноше́нїе и҆ въ при́тчю, и҆ въ пререка́нїе и҆ въ проклѧ́тїе въ всѣ̑хъ мѣ́стѣхъ, ѿ которы́хъ и҆зве́ргохъ и҆́хъ. И҆ послю на ни́хъ [мечь и҆ гладъ и҆ па́гꙋбꙋ][10], до́ндеже и҆стлѧ́сѧ ѿ землѧ̀ ю҆́же дахъ и҆́мъ [и҆ ѿцє́мъ и҆́хъ][11].

му, які залишилися в цій землі і які мешкають в єгипетській землі. **9** І дам їх на біду і зло, всім земним царствам на погорду, і на притчу, і на нарікання, і на прокляття в усіх місцях, з яких Я їх відкинув. **10** І пошлю на них меч, і голод, і вигублення. Аж доки не будуть вигублені з землі, яку Я дав їм і їхнім батькам.

Гла́ва, ке҃.

Слово иже бы́сть къ і҆ере́мїи ѡ҆ всѣ́хъ лю́дехъ і҆ꙋ́диныхъ. в лѣ́то четвертое и҆ѡа́кима сн҃а і҆ѡсі́ина цр҃ѧ і҆ꙋ́дина. [то е҆сть лѣ́то пръвое навходоносора цр҃ѧ вавѵлонъска][1]. (И҆) гла̀ е҆сть [і҆еремі́ѧ прⷪ҇ркъ][2] къ всѣ́мъ лю́демъ і҆ꙋ́динымъ, и҆ къ [всѣ́мъ][3] ѻ҆бита́телємъ і҆ерⷭ҇лима рекꙋщи. ѿ третїагонадесѧте лѣ́та, і҆ѡсі́а сн҃а [а҆ммѡ́нѧ][4] цр҃ѧ і҆ꙋ́дина [-][5] даже до дн҃е сего. (то е҆сть) третее и҆ к҃ лѣ́то. [-][6] [бы́сть слово гн҃е къмнѣ][7], и҆ гла́хъ к҆ вамъ ѿ нощи въста́ющи и҆ гл҃ющи [и҆ не слы́шасте][8]. И҆ посла̀ (г҃ь) к҆ вамъ [всѣ́хъ][9] рабъ своихъ прⷪ҇ркъ въста́ющи заѹ́тра посыла́ющи, и҆ не слы́шасте, ни приклонисте ѹ҆́шеса̀ ваша [да слы́шите][10] е҆гда гла́ше, *ѡ҆братитесѧ е҆ди́нъ кождо ѿ пꙋти̑ своего злаго, и҆ ѿ злѣ́ишихъ помышле́нїи вашихъ. и҆ ѻ҆бита́ете в҆ земли ю҆же (г҃ь дасть)[11] вамъ, и҆ ѿцє́мъ вашимъ ѿ вѣ́ка даже и҆ до́ вѣ́ка. [и҆][12] не хощите и҆ти̑ по бозѣхъ чюждихъ е҆же слꙋжи́ти и҆̑мъ, и҆ покланѧ́тисѧ и҆̑мъ ни мене къ гнѣвꙋ прозовѣте в҆ дѣлѣ̑хъ рꙋкꙋ ва́шею, (и҆) не ѻ҆зло́блю ва́съ. и҆ не послꙋшасте мѧ, [рече г҃ь. е҆же не подвиза́ти мѧ къ гнѣвꙋ в҆ дѣлѣ̑хъ рꙋкꙋ вашею в лꙋка́вствѣ вашемъ][13]. Того ради сїѧ рече г҃ь [си́лъ][14], иже не [послꙋшасте][15] словесъ моихъ. Се а҆́зъ послю и҆ въспрїимꙋ [всѧ племена][16] сѣверьска, [рє г҃ь. и҆ (навходоносора)[17] цр҃ѧ вавѵлоньска раба моего][18]. и҆ приведꙋ и҆хъ на землю сїю, и҆ на ѻ҆бита́тели е҆ѧ, и҆ на всѧ ꙗ҆зы́ки иже ѻ҆крⷭ҇тъ е҆го сꙋть, и҆ ѹ҆бїю и҆̑ и҆ поста́влю и҆хъ въ ѹ҆жасъ, и҆ въ звизда́нїе и҆ въ запꙋстѣнїе вѣчное. и҆ погꙋблю ѿ нихъ гласъ ра́дости, и҆ гласъ весе́лїа, гласъ жениха̀, и҆ гла̑ невѣсты [гла̑ жерновенъ][19], и҆ свѣ̑ свѣтилни́к. и҆ бꙋдетъ всѧ землѧ [е҆го][20] в҆ запꙋстѣнїе [и҆ въ ѹ҆жасъ][21]. и҆ послꙋжатъ (вси ꙗ҆зы́цы сїи црⷭ҇ю вавѵлоньскꙋ)[22], о҃ лѣтъ. (-)[23] *е҆гда (же) и҆сполнени бꙋдꙋтъ о҃ лѣтъ. (посѣщꙋ)[24] (на цр҃ѧ вавѵлоньска, и҆) на люди сїи, [рє г҃ь, безако́нїа и҆хъ, и҆ на землю халдеискꙋ][25]. и҆ положꙋ (тꙋ)[26] въ запꙋстѣнїе вѣчное, и҆ приведꙋ на̀ землю

д҃ црⷭ҇ з҃і в҃ы и҆ ни́ л҃е і҆ѡна г҃

в҃ пара̑ л҃ѕ а҃ е҆зра а҃ ни̑ к҃д дан̑ д҃

Глава 25

1 Слово, що було до Єремії про ввесь юдин народ в четвертому році Йоакима, Йосіїного сина, юдиного царя, це є рік вавилонського царя. **2** І сказав пророк Єремія до всього юдиного народу і до всіх мешканців Єрусалиму, кажучи: **3** В тринадцятому році Йосії, Аммонового сина, юдиного царя, аж до цього дня, – це є третій і двадцятий рік, було до мене господнє слово: І Я говорив до вас від ночі, встаючи і говорячи. І ви не слухали. **4** І Господь послав до вас всіх своїх рабів-пророків, встаючи вранці *і* посилаючи, і ви не послухали ані не прихилили ваші вуха, щоб послухати, коли **5** говорив: *Поверніться, кожний один від своєї злої дороги і від ваших злобних задумів, і жийте на землі, яку Господь дав вам і вашим батькам від віку і аж до віку. **6** І не смійте іти за чужими богами, щоб їм служити і їм поклонятися ані не прикликайте мене до гніву в ділах ваших рук – і не вчиню вам зло. **7** І ви не послухали Мене, – сказав Господь, – щоб не піднімати мене до гніву в ділах ваших рук, у вашому лукавстві. **8** Через це так сказав Господь сил: Тому що ви не послухали моїх слів, **9** ось я пошлю і заберу всі північні племена. Сказав Господь: І вавилонського царя Навходоносора, мого раба. І приведу їх на цю землю, і на її мешканців, і на всі народи, які є довкруги нього, і уб'ю їх, і поставлю їх на страх, і на сичання, і на вічне запустіння. **10** І вигублю в них голос радості і голос веселості, голос молодого і голос молодої, голос жорен і світло світильника. **11** І вся його земля буде на запустіння і на страх. І всі ці народи послужать вавилонському цареві – 70 літ. **12** *Коли ж скінчаться 70 літ, відвідаю вавилонського царя і цей народ, – сказав Господь, – їхні беззаконня і халдейську землю. І покладу її у вічну пустку, **13** і наведу на ту землю всі мої слова, які Я сказав проти неї, все, що є записане в цій книзі **14** і що пророкував Єремія проти всіх народів, які їм служили, коли були численні народи і великі царі. І віддам їм за їхніми

црс4. 17 вищ. 18 ниж. 35 йон. 3

пар2. 36 ез1. 1 ниж. 29 дан. 9

ділами і за творивом їхніх рук, скільки сказав Єремія до всіх країн. **15** Так говорить Господь Бог ізраїльський: Візьми чашу цього нерозпущеного вина з моєї руки – і напоїш всі країни, до яких же я тебе пошлю. **16** І вип’ють – і виблюють, і безумними стануть від лиця меча, який Я пошлю посеред них. **17** І я взяв чашу з господньої руки і напоїв всі країни, до яких мене послав Господь: **18** до Єрусалиму і до юдиних міст, і до його царя, і до його князів, щоб покласти їх на запустіння, і на непрохідність, і на сичання. **19** І фараона, єгипетського царя, і його дітей, і його вельмож, і ввесь його народ, **20** і всіх його змішаних, і всіх царів чужинців, Аскалон, і Ґазу, і Аккарон, і хазовий останок, **21** і ідумейців, і Моавітську землю, і аммонових синів, **22** і всіх тирських царів, і сидонських царів, і царів, що на другому боці моря, **23** і Дедан, і Теман, і Рос, і кожного обстриженого по його лиці, **25** і всіх еламських царів, і всіх перських царів, **26** і всіх царів з далекого і близького сходу, кожного до його брата, і всі царства на лиці землі. **27** І скажеш: Так сказав Господь Сил, Бог ізраїльський: Пийте, і впийтеся! І виблюєте, і впадете, і не встанете від лиця меча, який Я пошлю посеред вас. **28** І буде, що коли не забажають прийняти чашу з твоєї руки, щоб пити, скажеш так: Так сказав Господь: П’ючи питимете. **29** Бо в місті, в якому названо моє ім’я, і Я починаю чинити зло. І ви не очиститеся очищенням, бо Я кличу меч проти всіх, що сидять на землі. **30** Ти ж пророкуватимеш до них всі ці слова і скажеш: *Господь прийде зі сходу, зі своєї святині, щоб дати свій голос. Він промовить слово проти свого місця. На це ж, як і збирання винограду, відповідять, або на тих, що сидять на землі. **31** Там почав вигублення з землі, бо посуд в країнах Господеві зроблений буде для кожного тіла. Безбожні ж видані були під меч, – говорить Господь. **32** Так сказав Господь: Ось приходить зло від країни на країну, і великий вихор виходить з кінця землі. **33** І будуть ранені Господом в господньому дні від частини землі і до частини землі. Не будуть поховані, будуть на гній на лиці землі. **34** Закричіть, пастухи, і закличте, і плачте овечі барани, бо сповнилися ваші дні на заріз! І впадете, так як добірні барани! **35** Згине втеча від патухів і спасіння від овечих баранів, **36** голос пастушого крику і крик овець і ба-

йоі. 3
ам. 1

тꙋ̀ всѧ̀ словеса̀ моѧ, ꙗ҆̀же гл҃алъ е҆смь противꙋ̀ еѧ, всѐ ꙗ҆̀же пи́сано є҆ въ кни́зѣ се́й. (и҆) [є҆ли́кажє прⷪ҇рчьствова і҆еремі́а на всѧ̀ ꙗ҆зы́ки ꙗ҆̀же слꙋжи́ша и҆̀мъ, є҆гда̀ бѣ́ша ꙗ҆зы́цы мно́зи, и҆ цр҃и вели́цы и҆ въздамъ и҆̀мъ по дѣ́ломъ и҆́хъ, и҆ по творе́нїю рꙋ́кꙋ и҆́хъ][27]· [Є҆ли́ко проре́че і҆еремі́а до всѣ́хъ стрⷶ҇][28]· (*)[29] Ꙗ҆́ко гл҃етъ г҃ь бг҃ъ і҆и҃левъ. възмѝ ча́шꙋ вина̀ несмѣше́наго сего̀ ѿ рꙋкѝ моеѧ̀. да напои́ши всѧ̀ страны̀ к ни́мъже а҆́зъ послю̀ тѧ (-)[30]. [і҆ и҆спі́ютъ][31] і҆ и҆зблю́ютъ. и҆ обꙋѧ́ютъ ѿ лица̀ мечю̀, є҆го́же а҆́зъ пꙋщꙋ̀ средѣ̀ и҆́хъ. И҆ взѧ́хъ ча́шꙋ ѿ рꙋкѝ гн҃ѧ, и҆ напои́хъ [всѧ̀][32] страны̀, к ни́мже посла̀ мѧ г҃ь [-][33]. на і҆ерⷭ҇лимъ и҆ на гра́ды і҆ꙋ́дины, и҆ на цр҃ѧ є҆го̀ и҆ на кнѧ́зѧ є҆го̀. ꙗ҆́ко положи́ти ѧ҆̀ въ опꙋстѣ́нїє, и҆ въ непрохоже́нїє, и҆ въ звизда́нїє. и҆ фарао́на цр҃ѧ є҆гѷпетска, и҆ (дѣ́ти)[34] є҆го̀, и҆ вел҃мо́жа є҆го̀. и҆ всѧ̀ лю́ди є҆го̀, и҆ всѧ̀ примѣ́сники [є҆][35]. и҆ всѧ̀ цр҃ѧ и҆ноплеме́нникъ а҆скало́на, и҆ га́зꙋ, и҆ (а҆кі́рона)[36], и҆ оста́нокъ (ха́зовъ)[37], і҆ и҆дꙋме́а, и҆ моави́тскꙋю, и҆ сн҃ы а҆ммо́нѧ. и҆ [всѧ̀][38] цр҃ѧ ти́рски, и҆ цр҃ѧ сѷдо́ньски, и҆ цр҃ѧ о҆бо́нꙋ странꙋ̀ мо́рѧ. и҆ деда́нъ, и҆ дема́нъ, и҆ ро́съ, и҆ всего̀ острижена пре́дъ лице́мъ є҆го̀. (-)[39] и҆ всѧ̀ цр҃ѧ є҆ла́мски и҆ всѧ̀ цр҃ѧ пръ́ски, и҆ всѧ цр҃ѧ ѿ восточа́ далнѧѧ и҆ бли́жнѧѧ, кого́ждо къ бра́тꙋ є҆го̀. и҆ всѧ̀ цр҃тва на лицы̀ землѧ̀, и҆ рече́ши (-)[40]. тако рече г҃ь си́л [бг҃ъ і҆и҃левъ][41]. пі́ите и҆ ѹ҆пі́итесѧ і҆ и҆зблю́ите, и҆ паде́тесѧ и҆ не въста́нете ѿ лица̀ меча̀, є҆го́же а҆́зъ послю̀ средѝ васъ· И҆ бꙋ́детъ є҆гда̀ не въсхотѧ́тъ прїѧ́ти ча́ша ѿ рꙋкѝ твоеѧ ꙗ҆́коже пи́ти, [-][42] рече́ши (си́це). тако рече г҃ь, пі́юще пі́ете, ꙗ҆́ко въ градѣ̀ в не́мже сѧ наречѐ и҆́мѧ мое, (и҆) а҆́зъ начнꙋ̀ зазлѧ́ти. и҆ вы̀ очище́нїемъ не очи́ститесѧ. ꙗ҆́ко меча̀ а҆́зъ позыва́ю на [всѧ̀][43] сѣдѧ́щаѧ на земли̇. (-)[44] ты́ (же) прорече́ши до ни́хъ (всѧ̀) словеса̀ си̇, и҆ рече́ши. *г҃ь ѿ въсто́ка прїи́детъ, ѿ стаго своего̀ да да́сть гла́съ свои. сло́во прорече́тъ ѿ мѣ́ста своего̀, (си же)[45] ꙗ҆́ко (и҆) ємлю́ще ѿвѣща́ютъ, (и҆ли)[46] на сѣдѧ́щаѧ на земли̇. тꙋ̀ потребле́нїє (нача̀) ѿ (-)[47] землѧ̀, ꙗ҆́ко (сосꙋ́дъ въ странахъ г҃ꙋ сътвори́тсѧ)[48] къ всеи пло́ти. нечести́вїи же ѿда́ша мечю̀, гл҃етъ г҃ь Ꙗ҆́ко гл҃етъ г҃ь, сѐ ѕло и҆́детъ ѿ страны̀ на странꙋ̀. и҆ ви́хоръ вели́къ и҆схо́дитъ ѿ конца̀ земли̇. и҆ бꙋ́дꙋтъ ꙗ҆звле́нїи ѿ г҃а въ дн҃ь гн҃ь, ѿ ча́сти землѧ̀ и҆ до ча́сти землѧ̀, не въскопаю́сѧ въ гнои, на лицы̀ землѧ̀ бꙋ́дꙋтъ. въсклични́те па́стꙋси, и҆ възопі́ите, и҆ въсплачете о́вни о҆́вчїи ꙗ҆́ко сконча́шасѧ дн҃їє ва́ши на заколе́нїє. и҆ падетѐ ꙗ҆́ко о҆́вни и҆збра́нїи. (-)[49] и҆зги́бнетъ бѣжа́нїє ѿ пастꙋ́хъ, и҆ спсе́нїє ѿ о҆венъ о҆́вчихъ. гла́съ вопл̾ѧ

і҆ѡ҃и г҃
а҆мѡ҃ а҃

пастꙋ́шєска, и҆ кли́чъ (ѻ҆́вєцъ и҆ ѻ҆́вєнъ)[50], ꙗ҆́ко потрєби́тъ гдⷭ҇ь па́жи и҆́хъ. и҆ прємлъкнє́ добро́та ми́ра ѿ лица̀ ꙗ҆́рости гнѣ́ва [гдⷭ҇нѧ][51]· ѡ҆ста́ви (ꙗ҆) ꙗ҆́ки лє́въ ста́ю свою̀, ꙗ҆́ко бы́сть землѧ̀ и҆́хъ въ нєпрохожє́ніє ѿ лица̀ мєча̀ вєли́кагѡ·

ранів. Бо Господь вигубить їхні пасовиська, **37** і пропаде доброта миру від лиця люті господнього гніву. **38** Він залишив їх, як лев своє лігвище, бо їхня земля стала непрохідною від лиця великого меча.

Гла҃, к҃ѕ· (*)[1]

Въ нача́токъ (сн҃а і҆ѡсі́ина цр҃ѧ і҆ѡа́кима)[2]. бы́сть сло́во сіе ѿ гдⷭ҇а· Та́ко рєчє гдⷭ҇ь ста́ни въ дво́рѣ до́мꙋ гдⷭ҇нѧ. и҆ проповѣ́си всє́мꙋ і҆ꙋдѣ́ въходѧ́щимъ кла́нѧтисѧ въ до́мъ гдⷭ҇нь всѧ̀ словєса̀ ꙗ҆̀жє съчини́хъ тєбѣ̀ [проповѣ́дати и҆́мъ][3], нє ѹ҆ими словєсє̀. нєгли послꙋ́шавшє (-)[4] ѡ҆братѧ́тсѧ ко́ждо ѿ пꙋти̑ своєго̀ зла́гѡ. и҆ почі́ю ѿ ѕло́бы є҆́жє мы́шлю сътвори́ти и҆̀мъ ѕлы́хъ ради хꙋдо́жєствъ и҆́хъ. и҆ рєче́ши, та́ко рєчє гдⷭ҇ь. а҆́щє нє послꙋ́шаєтє мєнє, ꙗ҆́коже ходи́ти въ зако́ны моѧ. ꙗ҆̀жє да́хъ прє̑ лицє́мъ ва́шимъ въ послꙋша́ніє словєсъ ѻ҆́трокъ мои́хъ прⷪ҇ркъ. ꙗ҆̀жє а҆́зъ посылаю къ ва́мъ и҆зъ ѹ҆́тра, и҆ посла́хъ и҆ нє послꙋ́шастє мєнє. и҆ да́мъ до́мъ сі́и ꙗ҆́ко (и҆ силꙋа́ма)[5]. и҆ гра́дъ [сєи][6] да́мъ въ кла́твꙋ всѣ́мъ страна́мъ всєѧ зємлѧ· И҆ слы́шаша жръцы и҆ лжи̑ прⷪ҇ркы, и҆ всѝ лю́діє, і҆єрємі́ю гл҃юща [-][7] въ до́мꙋ гдⷭ҇ни И҆ бы́сть і҆єрємі́и прємлъкнꙋ́вшꙋ, всє є҆ли́ко съчини є҆мꙋ гдⷭ҇ь гл҃ати всѣ́мъ лю́дємъ. и҆ ѧ҆́ша (і҆єрмі́ю)[8] жръцы̀ и҆ лжи прⷪ҇рци, и҆ вси лю́діє гл҃юще, смє́ртію да ѹ҆мрє́тъ. ꙗ҆́ко прорєчє и҆мєнємъ гдⷭ҇нимъ гл҃ѧ, ꙗ҆́ко (и҆ силꙋа́мъ)[9] бꙋдєтъ (сєи до́мъ)[10], и҆ гра́дъ сє́и ѻ҆пꙋстѣ́єтъ ѿ живꙋ́щихъ. и҆ събра́шасѧ всѝ лю́діє на і҆єрємі́ю въ до́мꙋ гдⷭ҇ни. И҆ послꙋ́шаша кнѧ́ѕи і҆ꙋ́дины словєса сі́хъ, и҆ възыдо́ша ѿ до́мꙋ цр҃ва въ до́мъ гдⷭ҇нь, и҆ сѣдо́ша въ прєдвєрі́и вратъ до́мꙋ гдⷭ҇нѧ (-)[11]. и҆ рѣ́ша жєрьцы и҆ лжи̑ прⷪ҇рцы кнѧ́зємъ и҆ всѣ̑мъ лю́дємъ [гл҃ющє][12]. сꙋдъ смє́ртныи чл҃вкꙋ сємꙋ, ꙗ҆́ко прорєчє на (сєи гра́дъ)[13], ꙗ҆́коже слы́шастє въ ѹ҆́ши ва́ши· И҆ рєчє і҆єрємі́ѧ къ кнѧ́ѕємъ и҆ всѣ́мъ лю́дємъ гл҃ѧ. гдⷭ҇ь посла мѧ̀ прорє́щи на до́мъ сєи, и҆ на гра́дъ сєи всѧ̀ словєса̀ ꙗ҆̀жє слы́шастє. *И҆ ны́нѣ ѹ҆́ньша сътвори́тє пꙋти̑ ва́ша, и дѣлєса̀ ва́ша, и҆ послꙋ́шаитє (гл҃а)[14] гдⷭ҇а [бг҃а ва́шєго][15]. и҆ ѡ҆ста́витсѧ гдⷭ҇ь ѿ ѕло́бы ю҆́жє гл҃а на вы· и҆ сє а҆́зъ въ рꙋ́кꙋ ва́шєю, сътвори́тє ми ꙗ҆́коже сѧ стро́итъ ꙗ҆́коже ѹ҆нє ва́мъ ꙗ҆влѧ́єтсѧ. Нѡ разꙋмѣ́юще да разꙋмѣ́єтє, ꙗ҆́ко а҆́щє ѹ҆бі́єтє мѧ̀ вы̀, кро́вь нєпови́ннꙋ да́єтє са́ми на́ сѧ, и҆ на гра́дъ сє́и, и҆ на живꙋ́щаѧ въ нє́мъ. ꙗ҆́ко по и҆́стинѣ посла мѧ гдⷭ҇ь (гл҃ати к ва́мъ)[16], въ ѹ҆́ши ва́ши всѧ̀ словєса̀ сі́и. и҆ рѣ́ша кнѧ́ѕи и҆ вси лю́діє къ жръцє́мъ, и҆ къ (всѣ́мъ) лжи́мъ прⷪ҇рко́мъ.

бы́сть з҃

Глава 26

1 На початку *царювання* Йосіїного сина, царя Йоакима, було це слово від Господа. **2** Так сказав Господь: Стань в дворі господнього дому і сповістиш всьому Юді, що приходять поклонятися в господньому домі, всі слова, які Я тобі дав сповістити їм, не віднімеш *ні* слова. **3** Може, послухавши, відвернуться, кожний з своєї поганої дороги, і Я стримаюся від зла, яке задумую зробити їм через їхні злі задуми. **4** І скажеш: Так сказав Господь: Якщо не послухаєте мене, щоб ходити в моїх законах, які Я дав перед вашим лицем, **5** щоб послухати слова моїх рабів-пророків, яких Я посилаю до вас від ранку. І Я послав, і Ви мене не послухали, **6** і дам дім цей, так як і Силуама, і це місто дам на прокляття всім країнам всієї землі. **7** І почули жерці, і лжепророки, і ввесь народ, як Єремія говорив в господньому домі. **8** І сталося, що як Єремія перестав говорити все, що дав йому Господь сказати всьому народові, і схопили Єремію священики, і лжепророки, і ввесь народ, кажучи: Смертю хай помре! **9** Тому що ти пророкував іменем Господа, кажучи: Так як і Силуам, буде цей дім, і це місто запустіє від жителів. І зібрався ввесь народ проти Єремії в господньому домі, **10** і юдині князі вислухали ці слова, і прийшли з царського дому до господнього дому, і сіли в переддверях брами господнього дому. **11** І сказали священики і лжепророки князям і всьому народові, кажучи: Засуд смерті цьому чоловікові, бо він пророкував проти цього міста, так як ви почули вухами вашими. **12** І сказав Єремія до князів і всього народу, кажучи: Господь мене послав пророкувати проти цього дому і проти цього міста всі слова, які ви почули. **13** *І тепер кращими зробіть ваші дороги і ваші діла і послухайте голос вашого Господа Бога – і стримається Господь від зла, яке виказав проти вас. **14** І ось я у ваших руках. Зробіть мені, як *вам* до вподоби, як краще вам видається. **15** Але знаючи знайте, що якщо ви мене уб'єте – невинну кров даєте самі на себе, і на це місто, і на жителів в ньому. Бо по правді мене послав Господь говорити до вас, до ваших вух всі ці слова. **16** І сказали князі і ввесь народ до свяще-

вищ. 7

ників і до всіх лжепророків: Немає смертного засуду на цьому чоловіку, бо він заговорив до нас в ім'я нашого Господа. **17** І встали мужі зі сташин землі, і сказали всьому зборові народу, кажучи: **18** *Міхея моратитський був у днях Езекії, царя юдиного, і сказав всьому народові юдиному, кажучи: Так сказав Господь: Сіон – як нива буде зораний, і Єрусалим стане як пудське помешкання, і димна гора стане як лісовий гай. **19** Чи вигублюючи вигубив його Єзекія, цар юдин, і ввесь народ юдин? *Чи* не злякалися, отже, Господа? Бо і помолилися до господнього лиця, і Господь стримався від злоби, яку був висловив проти них. І ми зробили великі злоби проти наших душ. **20** І була людина, що пророкувала господнім іменем – Урія, син Самеїв, з Каріятіярима, і пророкував про цю землю за всіма словами Єреміїними. **21** І почув цар Йоакім і всі князі всі слова і шукали його забити. І почув Урія, і злякався, і втік, і ввійшов до Єгипту. **22** І послав цар мужів до Єгипту, **23** і вивели його звідти, і ввели до царя. І він побив його мечем, і вкинув його в гріб синів його народу. **23** Лише рука Хикама, Сафаніїного сина, була з Єремією, щоб не видати його в руки його народу, щоб його не вбили.

мих. 1 і 3

Глава 27

1 На початку Йоакимового царства, Йосіїного сина, юдиного царя, було це слово до Єремії від Господа, кажучи: **2** Так сказав Господь: Зроби собі кайдани і колоди і поклади на свою шию, **3** і пошлеш їх до ідумейського царя, і до моавського царя, і до царя синів Аммонових, і до тирського царя, і до сидонського царя руками їхніх послів, що йдуть до Єрусалиму до Седекії, юдиного царя, йому назустріч. **4** І накажи їм сказати до їхніх панів: Так сказав Господь, Бог ізраїльський: Так скажете до своїх панів: **5** Я створив землю і людину, і скотину, що на лиці землі, своєю великою силою і своїм високим раменом. І дам її, кому мені буде любо, перед моїми очима. **6** Тому і сьогодні Я дав всю цю землю в руки Навходоносорові, вавилонському цареві, щоб йому служили, до того і дав Я польових звірів, щоб служили йому. І всі народи послужать йому, і його синові, і синові його сина, доки не прийде час його землі і йому самому. І йому послужать численні народи і великі царі. **8** Країна ж і царство, які лиш не підкладуть їхню шию під ярмо вавилонського царя, мечем і голодом Я їх відвідаю, – сказав Господь, – аж доки

нѣсть чл҃кꙋ семꙋ сꙋдъ смр҃тныи, ꙗко во имѧ г҃а (-)[17] нашего гл҃а к намъ· И въсташа мꙋжи ѿ старецъ земныхъ, и рѣша всемꙋ съборꙋ лю́дскомꙋ [гл҃ще][18]. *михеѧ морадитъскіи, бѣ въ дн҃и ієзекіѧ црѧ іоудина, и рече всѣмъ людемъ іоудиномъ [гл҃ѧ][19]· Тако рє г҃ь. сіѡнъ ꙗко нива разоретсѧ, и ієр҃лимъ ꙗко (кꙋща пꙋдъска)[20] бꙋдє, и гора (дымнаѧ)[21] [бꙋдетъ][22] в лꙋгъ дꙋбравскь. єда оубиваа оуби и єзекіа [цр҃ь іоудинъ][23], и всѝ (людіє іоудины)[24]. не оубоѧша ли сѧ оубо г҃а, и ꙗко молишасѧ лицꙋ гн҃ю. и ѡстависѧ г҃ь ѿ ѕлобы ꙗже гл҃алъ бѣ на́ нѧ. и мы̀ сътворихомъ ѕлобы велики на дш҃а наша. и бѣ чл҃къ прорицаѧ имене гн҃имъ, оурїѧ сн҃ъ самеовъ ѿ каріадіарима. и прорече ѡ земли сеи, по всѣмъ словесемъ ієремїиномъ. И слыша цр҃ь іоакимъ, и вси кн҃ѕи вса словеса̀ (-)[25], і искахꙋ да [и оубїютъ][26]. и слыша оуріѧ [и оубоѧсѧ и бѣжа̀][27], и прїиде въ єгѵпє. и посла̀ цр҃ь мꙋжа въ єгѵпє, і изведоша и ѿтꙋдꙋ и приведоша [-][28] къ цр҃ю, и порази и мечє и въвърже и въ гробъ сн҃овъ людїи єго Развѣ рꙋка (хикама)[29] сн҃а сафанїина бѣ съ ієремїєю, ꙗко не предати єго в рꙋцѣ людїи [єго][30], да не оубїю єго·

мїх а и г

Гл҃а, кз· (*)[1]

[начатїкє цр҃тва іоакима сн҃а іосїина црѧ іоудина Бысть слово сїє къ ієремїи ѿ г҃а гл҃ѧ][2]· Тако рече г҃ь, сътвори [себѣ][3] оузы и клады и възложѝ на вы́ю свою, и да послеши ѧ къ цр҃ю идꙋменскꙋ, и къ цр҃ю моавскомꙋ, и къ цр҃ю сн҃овъ аммонь. и къ цр҃ю тѵрьскꙋ, и къ цр҃ю сидоньскꙋ, в рꙋкꙋ посломъ ихъ, идꙋщи [въ ієр҃лимъ въ срѣтенїє ємꙋ][4] къ седекїи цр҃ю іоудинꙋ. и съчини имъ къ господемъ ихъ рещи· Тако рече г҃ь б҃ъ ії҃левъ, тако рцыте къ господє своимъ. [-][5] азъ сътворихъ землю [и чл҃ка, и скотъ єже на лицы землѝ][6], крѣпостїю своєю великою, и мышцею своєю высокою. и дамъ ю ємꙋже бꙋдетъ ми любо прє ѡчима моима. [тѣмже и нн҃ѣ азъ][7] дахъ [всю̀][8] землю [сїю][9] [в рꙋцѣ (навходоносорꙋ)[10] цр҃ю вавѵлѡнскꙋ][11], да (ємꙋ работаютъ)[12]. ктомꙋ и звѣрь полскїи (дахъ) дѣлати ємꙋ. [и послꙋжатъ ємꙋ всѝ ꙗзыцы, и сн҃ꙋ єго, и сн҃ꙋ сн҃а єго. дондеже не пришелъ часъ [землѝ][13] єго [и єго самого О][14]. и послꙋжатъ ємꙋ многи народи и цр҃и велицы][15]. (-)[16] страна (же) и цр҃тво иже аще не вдежꙋтъ выѧ своєѧ въ ꙗрє црѧ вавѵлѡньска, мечемъ и гладомъ

посѣщу ихъ, рече Гь. дондеже скончаются в руцѣ его· (-)[17] вы же не послушаите прроковъ своихъ, и влъхвующихъ вамъ, и видящихъ сонія вамъ. ни чарованіи вашихъ, ни врачевъ вашихъ глющихъ [вамъ][18]. не послужите црю вавулонску, яко лжу [прорицаютъ тіи][19] вамъ. якоже удалитися вамъ ѿ земля вашея [(извергли)[20] васъ еже погибнути вамъ][21]· (-)[22] страна (же) яже въсклонитъ выю свою въ яремъ цря вавулонска, и послужитъ ему. (-)[23] оставлю ю на земли его, [глетъ Гь][24]. и орати будетъ ю и вселится на неи. и къ седекіи црю іудину глахъ по всѣмъ словесемъ симъ гла. въсклоните выя ваша [подъ иго цря вавулоньска, и служите ему и людемъ его, и живи будете. почто умираете, ты и людіе твои мечемъ, и гладомъ, и моромъ. якоже рече Гь къ странамъ, не хотящимъ служити црю вавулонску. (-)[25] не послушаите словъ прроковъ глщихъ вамъ, *не][26] послужите црю вавулонъску, яко неправедно тіи прорицаютъ вамъ· *яко не послахъ ихъ рече Гь. (тіи же)[27] прорицаютъ имя мое о неправдѣ, якоже погубити вы. и погибнете вы, и пррцы ваши прорицающеи вамъ о неправдѣ лжею. вамъ и всѣмъ людемъ симъ, и жрьцемъ глахъ рекіи. тако рече Гь, не послушаите словесъ пррческъ, прорицающихъ вамъ, [и][28] глющихъ. се сосуди дому Гня обращаются ѿ вавулона (паки нынѣ въскорѣ). яко лож (-)[29] пророкуютъ вамъ, [-][30] (сего ради) [не послушаите ихъ. (но) служите црю вавулонъску да живи будете. (-)[31] въскую подаваете мѣсто сіе въ пустыню][32]. аще суть пррцы, и есть слово Гне в нихъ, да престанутъ [Гу вседръжителю, да не приидутъ сосуди оставшаяся в дому Гни, и в дому цря іудина, и въ ієрлимѣ, до вавулона· Яко бо глетъ Гь вседръжитель къ столпомъ и ко умывалницы и къ подставкомъ, и къ прочимъ сосудомъ оставшимся в мѣсте семъ, ихже не взя (навходоносоръ)[33] цръ вавулонъскіи. егда пресели ієхонію сна іоакумова цря іудина изъ ієрлима въ вавулонъ, и вся старѣишины іудины і ієрлимля· Яко бо глетъ Гь вседръжитель Бгъ іилевъ, къ сосудомъ оставшимся в дому Гни, и въ дому (-)[34] іудинѣ и въ ієрлимѣ. въ вавулонъ пренесутся, и тамо будутъ даже до дне посѣщенія своего [-][35] глетъ Гь. и повелю принести я, и възвратити (-)[36] въ (градъ)[37] сеи][38].

не будуть викінчені його рукою. **9** Ви ж не слухайте своїх пророків, і тих, що вам чарують, і ваших сновидців, ані ваших чаклунів, ані ваших ворожбитів, які вам говорять: Не послужите вавилонському цареві, **10** бо брехню вони вам пророкують, щоб вилучити вас з вашої землі, викинути вас, щоб ви згинули. **11** Край же, який підкладе свою шию під ярмо вавилонського царя і йому послужить, залишу його на його землі, – говорить Господь, – і буде її орати, і поселиться на ній. **12** І до Седекії, юдиного царя, я сказав за всіма цими словами, кажучи: Зігніть вашу шию під ярмо вавилонського царя, і служіть йому і його народові, і будете живими. **13** Навіщо вмираєте, ти і твій народ мечем, і голодом, і мором. Так сказав Господь до країн, що не хочуть служити вавилонському цареві. Не слухайтесь слів пророків, що говорять вам: *Не служіть вавилонському цареві. **14** Бо неправедне вони вам пророкують, *бо Я їх не послав, – **15** сказав Господь. Ті ж пророкують моїм іменем на неправду, щоб вас вигубити. І згините ви і ваші пророки, які вам пророкують неправедно, брехнею. **16** Вам, і всьому цьому народові, і священикам я сказав, кажучи: Так сказав Господь: Не слухайте пророчих слів, що пророкують вам і що кажуть: Ось знову тепер швидко повертається посуд господнього дому з Вавилону. Бо пророкують вам брехню. **17** Задля цього не слухайтесь їх, але послужіть вавилонському цареві, щоб ви були живими. Навіщо ви передаєте це місце в пустиню. **18** Якщо є пророки і в них є господнє слово, хай стануть перед Господом Вседержителем, хай до Вавилону не піде посуд, що залишився в господньому домі, і в домі юдиного царя, і в Єрусалимі. **19** Бо так говорить Господь Вседержитель до стовпів, і до вмивальниці, і до підставок, і до іншого посуду, що остався на цьому місці, **20** якого не забрав Навходоносор, вавилонський цар, коли відселив Єхонію, Йоакимового сина, юдиного царя, з Єрусалиму **22** до Вавилону і всіх старшин юдиних і єрусалимскиx. Бо так говорить Господь Вседержитель, ізраїльський Бог, до посуду, що залишився в господньому дому і в юдиному домі, і в Єрусалимі: Вони будуть перенесені до Вавилону і там будуть аж до дня своїх відвідин. Говорить Господь. І накажу їх принести і повернути до цього міста.

варꙋ в

вы ді и кг ны кд

вар. 2

вищ. 14 і 23 ниж. 29

Глава 28

1 І сталося, що в четвертому році, як царював Седекія, цар юдин, в п'ятому місяці, сказав мені Ананія, Азорів син, ґаваонитський лжепророк, в господньому домі перед очима священиків і всього народу, кажучи: **2** Так сказав Господь Вседержитель, ізраїльський Бог: Я знищив ярмо вавилонського царя! **3** Ще два роки днів, *і* Я поверну до цього місця ввесь посуд господнього дому, який взяв Навходоносор, вавилонський цар, з цього місця і приніс його до Вавилону. **4** І Єхонію, Йоакимового сина, юдиного царя, і все юдине відселення, що пішло до Вавилону, також поверну до цього місця, – говорить *Господь*, – і розіб'ю ярмо вавилонського царя. **5** І промовив пророк Єремія до лжепророка Ананії перед очима священиків і перед очима всього народу, що стояли в господньому домі, **6** і сказав Єремія: По правді так зробить Господь. Хай Господь поставить твоє слово, яке ти пророкуєш, щоб повернути посуд господнього дому і все відселення з Вавилону до цього місця. **7** Лише послухайте це слово, яке я говорю до ваших вух і до вух всього народу! **8** Пророки, які були раніше від мене і раніше від вас, відвіку пророкували про багато країн і про великі царства, про війну, і про вигублення, і про голод. **9** Пророк, який пророкував про мир, якщо збудеться слово, пізнають пророка, якого їм послав Господь в вірі. **10** І взяв Ананія перед очима всього народу колоди з Єреміїної шиї і розбив їх. **11** І сказав Ананія перед очима всього народу, кажучи: Так сказав Господь: Так швидко знищу ярмо вавилонського царя з шиї усіх країн. І відійшов Єремія дорогою своєю. **12** І було господнє слово до Єремії після того, як Ананія розбив колоди з його шиї, кажучи: **13** Іди до Ананії *і* скажи, кажучи: Так сказав Господь: Ти знищив дерев'яні колоди, і замість них Я зроблю залізні колоди. **14** Бо так сказав Господь: Я поставив залізне ярмо на шию всіх країн, щоб служили Навходоносорові, вавилонському цареві. І йому послужать. До того і земних звірів Я йому дав. **15** І сказав пророк Єремія до Ананії: Господь тебе не послав, ти ж зробив, щоб цей народ надіявся на неправду. **16** Через це так сказав Господь: Ось Я тебе відпущу від лиця землі, помреш в цьому році, бо ти заговорив проти Господа Бога. **17** І лжепророк Ананія помер в цьому році, у сьомому місяці.

Гл҃а, ки҃· (*)[1]

И бы́сть в четвертое лѣто, [цр҇твующу седекі́и][2] цр҇ю ї́удину, в҃ пѧтыи м҃ць. рече ми ананї́а с҃нъ азоров лжи пр҇ркъ гаваонитьскі́и въ дому г҃ни, пре͠ очима жреческама и всѣхъ людї́и, гл҃ѧ· ꙗко рече г҃ь [вседержитель б҃ъ ї́иль҇въ][3], съкрушй ꙗремъ цр҇ѧ вавꙋлоньска. еще двою лѣту дн҃и, [-][4] [ѿвращу азъ][5] в (се мѣсто)[6] [вс҃ѧ][7] сосуды дому г҃нѧ, [еже взѧ (навходоносоръ)[8] цр҇ь вавꙋлоньск ѿ мѣста сего и пренесе и до вавꙋлона. и ехонї́ю с҃на ї́оакимова цр҇ѧ ї́удина, и все исселенї́е ї́удино в҃шешее въ вавꙋло͠, (и)[9] обращу въ мѣсто се гл҃етъ][10]. и [-][11] съкрушу ꙗремъ цр҇ѧ вавꙋлоньска· И рече ї́еремї́ѧ [пр҇ркъ][12] къ ананї́и [лже пр҇рку][13], [пре͠ очима жрецъ и пре͠ очима всѣхъ людї́и][14] стоѧщй в дому г҃ни· И рече ї́еремї́ѧ по истиннѣ, тако сътворитъ г҃ь. оуставй [г҃ь][15] слово твое еже ты прорицеши, ꙗкоже възвратити съсуды дому г҃нѧ, и вс҃ѧ исселеныѧ из вавꙋлона в҃ мѣсто се. обаче слышите слово [се][16], еже а҃ гл҃ю въ оуши ваши, и въ оуши всѣхъ людї́и. пр҇рцы бывшї́и прежде мене, и прежде васъ ѿ вѣка, (-)[17] прорекошасѧ на (мнѡ́ѕи землѝ)[18], и на цр҇тва велика о рати, [и о погубленї́и, и о гладѣ][19]. пр҇ркъ прорекї́и миръ. пришешу слову познаю͠ пр҇рка, егоже посла и͠ г҃ь въ вѣру· И взѧ ананї́ѧ пре͠ очима всѣхъ людї́и клады ѿ выѧ ї́еремї́ины, и съкруши ѧ҃. и рече ананї́а пре͠ очима [всѣхъ][20] людї́и гл҃ѧ. сице рече г҃ь. тако (въскорѣ) съкрушу ꙗре͠ цр҇ѧ вавꙋлоньска съ выѧ вс҃ѣ странъ. и ѿиде ї́еремї́ѧ на путь свои· И бы͠ слово г҃не къ ї́еремї́и, по съкрушенї́и ананї́инѣ кладъ с выѧ его гл҃ѧ, иди (-)[21] рцы къ ананї́и гл҃ѧ. тако рече г҃ь клады древѧныѧ съкруши, и сътворю в҃ тѣхъ мѣсто клады желѣзны. ꙗко тако рече г҃ь, ꙗремъ желѣзенъ възложихъ на выѧ всѣхъ странъ, служити [навходоносору][22] цр҇ю вавꙋлоньску, [и послужатъ ему. ктому и звѣра земныѧ дахъ ему][23]. и рече ї́еремї́ѧ [пр҇ркъ][24] къ ананї́и, н҃ѣ (тебе посла́лъ)[25] г҃ь. (ты же)[26] сътворилъ еси людемъ симъ оуповати неправдою. того ради сице рече г҃ь. се аз ѿпущу тѧ ѿ лица землѝ, в семъ лѣтѣ оумреши, [ꙗко на г҃а б҃а гл҃а][27]. и оумретъ [ананї́ѧ лже пр҇ркъ семъ лѣтѣ][28], м҃ца се͠маго·

Глава, кд. (*)[1]

И сїи словеса книгъ ꙗже посла Їеремїа из Їерлима къ старцемъ изселнымъ, и къ жерцемъ и лжимъ пррком (-)[2] и всѣмъ людемъ [еже пресели (навхходоносоръ)[3] из Їерлима до вавѵлона][4]. послѣди же ѿшешꙋ Їехонїю црю и црцы, и каженикомъ. и всемꙋ свободнꙋ и хитрꙋ, и съвꙋзникꙋ изъ Їерлима. в рꙋцѣ Елеаса сна Сафана, и Гамарїа сна Хелкїина. егоже посла Седекїа црь Їоудинъ къ црю вавѵлонскꙋ въ Вавѵлонъ гла. Тако рече Гь Бъ Їилевъ, ѡ изселеныхъ ꙗже изсели из Їерлима. съградите храмины, и вселитеса. и насадите ѡграды, и снѣсте плодъ ихъ. и поимѣте жены, и чада сътворите сны и дщери. и приведѣте сномъ вашимъ жены, и дщери ваша (дадите за мꙋжа)[5], и оумножитеса а не оумалите. и взыскаите на миръ земли, на нюже вы иселих тамо. и молите (Га за на)[6], ꙗко в мире ихъ бꙋдетъ миръ вам. Ꙗко тако рече Гь. *да не препираютъ васъ лжїи пррцы иже въ ва, и да не препираютъ васъ волсви ваши. и не послꙋшаите сновъ своихъ ꙗже вы видите. ꙗко неправеднѣ тїи прорицаютъ вамъ въ има мое, а не послахъ ихъ. *Ꙗко тако рече Гь. егда бꙋдетъ скончати Вавѵлонꙋ, о лѣтъ. посѣщꙋ васъ и оуставлю словеса моа на ва, ꙗкоже възвратити люди своа на (се мѣсто)[7]. и помышлю на вы помышленїе мира а не ѕла, ꙗкоже дати вамъ се. и помолитеса къ мнѣ и послꙋшаю ва. и взыщете мене, и ѡбращете ма. ꙗко (и егда) взыщете мене всѣмъ срцемъ, и ꙗвлюса ва [глетъ Гь. и приведꙋ паки оузники ваша, и съберꙋ ва съ всѣхъ странъ и съ всѣ градовъ в наже изгна васъ [-][8], глетъ Гь. и възвратитиса повелю вамъ ѿ градъ до негоже превести ва повелѣхъ (-)[9]][10]. понеже рекосте, въставитъ намъ Гь пррки въ Вавѵлонѣ. [Тако бо рече Гь къ црю сѣдащꙋ на пртлѣ двдвѣ, и къ всѣмъ людемъ живꙋщимъ въ градѣ тѡ, и братїамъ вашимъ не изшешии с вами до преселенїа. Тако глетъ Гь вседержитель. се азъ послю на на мечъ, и гладъ, и моръ, и положꙋ а ꙗко смоквы хꙋдыа, иже не могꙋт ꙗстиса, понеже ѕѣло хꙋды быш. и (сътрꙋ)[11] а мечемъ и гладомъ и моро, и дамъ а в погꙋбленїе всѣмъ цртвїе земнымъ въ проклатїе. и в подивленїе и в посмѣхъ и в порꙋганїе всѣ странамъ. междꙋ имиже извергох а (-)[12], зане не послꙋшаша сло-

вы҃ ді и кг и кз

вы҃ ке а пара ls а езра а дані д

Глава 29

1 І це слова книг, які послав Єремія з Єрусалиму до відселених старшин, і до жерців, і лжепророків, і всьому народові, якого переселив Навходоносор з Єрусалиму до Вавилону, **2** після того ж, як пішов цар Єхонія, і цариця, і євнухи, і всякий свобідний, і художник, і в'язень з Єрусалиму **3** рукою Елеаса, Сафанового сина, і Ґамарія, Хелкіїного сина, якого послав Седекія, юдин цар, до вавилонського царя до Вавилону, кажучи: **4** Так сказав Господь Бог ізраїльський про відселених, яких відселив з Єрусалиму: **5** Збудуйте хати, і поселіться, і насадіть огорожі, і з'їсьте їхні плоди; **6** і візьміть жінок, і народжуйте дітей, синів і дочок, і беріть жінок вашим синам, і ваших дочок дайте за чоловіка; і множіться, а не зменшуйтеся, **7** і шукайте те, що для миру землі, до якої вас Я, туди, відселив. І моліться до Господа за них, бо в їхньому мирі буде вам мир. **8** Бо так сказав Господь: *Хай вас не переконують лжепророки, що у вас, і хай не переконують вас ваші ворожбити, і не слухайте своїх снів, які ви бачите, **9** бо вони вам неправедно пророкують в моє ім'я, а Я їх не послав. **10** *Бо так сказав Господь: Коли має скінчитися Вавилон, *за* 70-т літ Я вас відвідаю і підтверджу на вас мої слова так, щоб повернути свій народ на це місце. **11** І задумаю на вас задум миру, а не зла, щоб вам це дати. **12** І помолитеся до мене – і вислухаю вас. **13** І пошукаєте мене – і знайдете Мене. Бо коли Мене шукатимете всім серцем **14** і з'явлюся вам, – говорить Господь. І знову приведу ваших в'язнів, і зберу вас з усіх країн і з усіх міст, до яких Я вас вигнав, – говорить Господь, – і накажу вам повернутися з міст, до яких Я наказав вас привести. **15** Тому що ви сказали: Господь поставить нам пророків в Вавилоні. **16** Бо так сказав Господь до царя, що сидить на Давидовому престолі, і до всіх людей, що живуть у тому місті, і вашим братам, що не вийшли з вами до переселення. **17** Так говорить Господь Вседержитель: Ось я пошлю на них меч, і голод, і мор, і покладу їх, як погані фіги, яких не можна їсти, тому що були дуже погані. **18** І зітру їх мечем і голодом і мором, і дам їх на вигублення, всім царствам земним на прокляття, і на здивування, і на посміховисько, і на висміювання всім країнам, між які Я їх викинув. **19** Тому що вони не послухалися моїх слів, – говорить Господь, – які Я послав до них моїми рабами-пророками, встаючи вночі і посила-

вищ. 14 і 23 і 27

вищ. 25 пар1. 36 ез1. 1 дан. 9

ючи. **20** І ви не послухалися, – говорить Господь. – Задля цього послухайте господнє слово, все переселення, ви, яких Я вислав з Єрусалиму до Вавилону. **21** Так говорить Господь Вседержитель, ізраїльський Бог, проти Ахіава, Кулієвого сина, і проти Седекії, Маасіового сина, які брехливо пророкують вам в моє ім'я. Ось Я їх даю в руки Навходоносора, вавилонського царя, і він їх поб'є перед вашими очима. **22** І візьмуть з них прокляття в усьому юдиному відселенні в Вавилоні, кажучи: Хай з тобою Господь зробить так, як зробив з Седекією і з Ахіявом, так як вавилонський цар спалив у вогні **23** задля беззаконня, яке вони зробили в Єрусалимі, і чужоложили з жінками своїх громадян, і брехливо вимовили слово в моє ім'я, з брехнею, чого Я їм не заповів. Я ж є суддя і свідок, – говорить Господь. **24** І до Самея, еламитина, скажеш: Так говорить Господь Вседержитель, ізраїльський Бог! **25** Задля цього, що ти послав в ім'я моє послання до всього народу, що в Єрусалимі, і до Софонії, Маасієвого сина, священика, і до всіх священиків, кажучи: **26** Господь дав тебе на священика замість священика Йодая, щоб бути наставником в господньому домі всякому чоловікові, який пророкує, і всякому безумному чоловікові. І даси його до в'язниці і в колоди. **27** і тепер, чому ви не заборонили Єремії, що з Анатота, що вам пророкує? **28** Бо через це він послав до нас до Вавилону, кажучи: Далеким є час. Збудуйте доми, і поселіться, і насадіть огорожі, і їжте їхній овоч. **29** І Софонія прочитав книги до Єреміїних вух. **30** І до Єремії було господнє слово, що казало: **31** Пошли до відселених, кажучи: Так сказав Господь проти Самея еламитина: Оскільки ж вам пророкував Самея, а Я його не послав, і дав вам надіятися на неправду. **32** Через те так сказав Господь: Ось я навідаюся до Самея і до його роду. І не буде його чоловіка серед вас, щоб побачив добро, яке Я вам зроблю, – говорить Господь, – тому що він збрехав на Господа.

Глава 30

1 Слово, що було до Єремії від Господа, кажучи: **2** Так сказав Господь Бог ізраїльський: Запиши в книги всі слова, які я тобі написав. **3** Що ось приходять дні, – сказав Господь, – і поверну відселення мого народу Ізраїля і Юди. Сказав Господь: І поверну їх до землі, яку Я дав їхнім батькам, і пануватимуть нею. **4** І це слова, які каже Господь про Ізраїль і

ве́сть мой҃ гл҃етъ г҃ь, ꙗ҆́же посла҃ к ни́мъ рабы̀ мои́ми прр҃ки в нощи въста́ѧ и҆ посыла́ѧ, и҆ не [послꙋшасте][13] гл҃етъ г҃ь. (сего ради)[14] вы слы́шите слово гн҃е все преведе́нї е, е҆же вы сла҃ и҆з ї҆ер҃лима въ вавѵ҆лонъ][15]· Ѯа́ко гл҃етъ г҃ь [вседержи́тель б҃ъ ї҆и҃левъ][16], на а҆ха҆вва [сн҃а кꙋлї ева][17], и҆ на седекї ю [сн҃а маа҆сї о҆ва, и҆же прорицаю҃ вамъ въ и҆мѧ мое л҃живе][18]. се а҆зъ даю̀ ѧ҆̀ в рꙋцѣ [навходоносо́ра][19] цр҃ѧ вавѵ҆ло́нска, и҆ побїе ѧ҆̀ пр҃е о҆чи́ма ва́шима. и҆ възмꙋтъ ѿ ни́хъ кла́твꙋ въ всѣхъ и҆с҃е́лницѣ ї҆оу҆динѣхъ въ вавѵ҆ло́нѣ гл҃юще, сътвори ти г҃ь, ꙗ҆́коже седекїи сътворѝ, и҆ а҆хї а҆ввꙋ. ꙗ҆́коже и҆ждеже цр҃ь вавѵ҆лонскъ въ о҆гни, [безако́нї ѧ ради е҆же сътвори́ста][20] въ [ї҆ер҃лимѣ][21], и҆ любодѣѧ́хꙋ съ жена́ми гражанъ свой҃. и҆ слово съгл҃аша въ и҆мѧ мое [л҃живе][22], е҆го́же не повелѣ́хъ и҆мъ. (а҆зъ же)[23] (е҆смь сꙋдї ѧ и҆) по́слꙋхъ гл҃етъ г҃ь. и҆ къ самеи [е҆лами́тинꙋ][24] рече́ши· [Ѯа́ко гл҃етъ г҃ь вседержи́тель б҃ъ ї҆и҃левъ [-][25], сего ради поне́же посла́лъ е҆си въ и҆мѧ мое посла́нї ѧ къ всѣмъ людемъ и҆же въ ї҆ер҃лимѣ][26]. и҆ к софо́нї и сн҃ꙋ маа҆сѣ́овꙋ жерцꙋ, [и҆ къ всѣмъ жерцемъ][27] гл҃ѧ. г҃ь да́лъ тѧ е҆сть жерца̀ въ мѣ́сто и҆о҆да́е же́рца. бы́ти приста́вникꙋ в домꙋ гн҃и, всемꙋ чл҃кꙋ прори́чющꙋ, и҆ всемꙋ чл҃кꙋ неи҆́стовꙋющꙋ, и҆ вдаси и҆̀ в затво́ръ, и҆ в кла́дꙋ. и҆ нн҃ѣ почто̀ не запрети́сте ї҆еремї и, и҆же ѿ а҆надода прорица́ющемꙋ вамъ. ꙗ҆́ко того ради посла̀ к на́мъ въ вавѵ҆ло́нъ гл҃ѧ. дале́че е҆сть (ча́съ), съгради́те хра́мы и҆ всели́тесѧ. и҆ насади́те о҆гра́ды, и҆ снѣсте пло҃ и҆хъ. и҆ прочтѐ (кни́ги софо́нї ѧ)[28] въ оу҆́ши ї҆еремї инѣ· И҆ бы́сть сло́во гн҃е къ ї҆еремї и гл҃ѧ, посли къ и҆с҃е́лникомъ гл҃ѧ. та́ко рече г҃ь на саме́ѧ [е҆ламити́на][29], е҆льма же прорече вамъ саме́а, (а҆з҃ же)[30] нѣсмь посла́лъ е҆го, и҆ оу҆пова́ти сътвори вамъ непра́вдою. того ради си́це рече г҃ь, се а҆зъ посѣщꙋ на саме́а и҆ на родъ е҆го. и҆ не бꙋдетъ чл҃къ е҆го среди ва҃, ꙗ҆́коже ви́дѣти бл҃гаа ꙗ҆́же азъ сътворю вамъ [гл҃етъ г҃ь, занѐ сълга̀ на г҃а][31]·

Гл҃а, л҃· (*)[1]

Сло́во бы́вшее къ ї҆еремї и ѿ г҃а гл҃ѧ. та́ко р҃е г҃ь б҃ъ ї҆и҃л҃е [-][2]. въпиши всѧ̀ словеса̀ (въ кни́ги, ꙗ҆́же въписахъ а҆зъ к тебѣ)[3]. ꙗ҆́ко се дн҃ї е градꙋ рече г҃ь, и҆ възвращꙋ и҆с҃еле́нї е людї и мои҆хъ ї҆и҃лѧ ї҆ и҆оу҆́ды, рече г҃ь. и҆ възвращꙋ ѧ҆̀ на́ землю ю҆же да́хъ ѿцемъ и҆хъ, и҆ съвладꙋть е҆ю· и҆ си словеса ꙗ҆́же гл҃тъ г҃ь о҆ ї҆и҃ли и҆ о҆ ї҆оу҆дѣ, та́ко рече г҃ь.

і҆ѡи҃ в҃
а҆мѡ̃ є҃
софѡ̃ а҃

гласъ стра́шенъ ᲂу҆слы́шите, стра́хъ и҆ нѣ́сть мира. въпраша́ите и҆ ви́дѣте, а҆́ще са є҆сть родилъ мужескъ полъ. и҆ ѡ҆ стра́сѣ и҆мже и҆мутъ чресла̀ (и҆́хъ)[4] сп҃се́нїе. и҆мже ви́дѣхъ всего чл҃ка, и҆ ру́цѣ є҆го на чреслехъ єго, и҆зврати́шаса лица въ (златени́цу)[5]. *[ѡ҆̀ лютє][6] ꙗ҆́ко великъ дн҃ь тои, и҆ нѣ́сть подо́бна є҆му. и҆ вре́ма тѣсно є҆сть і҆а́кову, и҆ потомъ сп҃се́тса. в (то́и дн҃ь)[7] рече г҃ь, съкрушу ꙗ҆ре́мъ с выа и҆хъ, и҆ ᲂу҆́зы и҆хъ растóргну. и҆ не послужатъ тїи ктому чюжимъ, н҆о послужатъ тїи г҃у б҃у своє҆му. и҆ дв҃да цр҃а [-][8] въста́влю и҆мъ. [сего ра҃ ты не бо́иса ра́бе мои і҆а́кове гл҃етъ г҃ь, ни ᲂу҆страша́иса і҆и҃лю. ꙗ҆́ко се а҆зъ и҆зведу та (и҆з землѝ) да́лнеа, и҆ плема твое ѿ земли плѣненїа и҆х. и҆ възврати́тса па́ки і҆а́ковъ и҆ почїетъ, и҆ всего добра̀ и҆сполнь буд҃е. и҆ не будетъ ᲂу҆страша́аи (та). ꙗ҆́ко а҆зъ с тобо́ю є҆смь гл҃етъ г҃ь, сп҃са́аи та. ꙗ҆́ко сътвори́хъ сконча́нїе въ всѣхъ страна҃ в нꙗже разсѣ҃а та (-)[9]. тебе же не сътворю въ сконча́нїе, н҆о накажу та в суду (-)[10], дабы не бы́лъ видѣнъ себѣ неви́нныи][11]. [ꙗ҆́ко][12] та́ко гл҃е г҃ь, неи҆сцѣлно съкруше́нїе [твое][13], презла̀ ра́на твоа. нѣ́сть судїа суда твоє҆го на бо́лѣзнь и҆зврачева́са по́лзы нѣ́сть тебѣ. всѝ дрꙋзи твоѝ забы́ша та. ни въпро́сатъ [та][14], ꙗ҆́ко ꙗ҆́звою вра́жїею порази́хъ та наказа́нїемъ ᲂу҆твер́женомъ. мно́жества ради непра́вды твоеа ᲂу҆мно́жишаса грѣси твоѝ. [что въпїеши ѡ҆ съкруше́нїи своє҆мъ. неи҆сцѣлна є҆сть бо́лѣзнь твоа, мно́жест҃в ради непра́вды твоеа, и҆ тве́рдыхъ ради грѣхъ твои҆хъ сътвори́хъ ти сїа (вса)][15]. того ра́ди всѝ ꙗ҆дꙋщеи та̀ и҆зъѣ́дени будутъ, и҆ всѝ вра́зи твоѝ (въ плѣненїе ѿведутса. и҆ погꙋбла́ющеи та погꙋбатса)[16]. и҆ будутъ разъграбла́ющеи та въ разграбле́нїе. (-)[17] ꙗ҆́ко ѡ҆бажу срамъ твои, (и҆) ѿ (ꙗ҆́звъ твои҆хъ)[18] и҆зврачꙋю та рече г҃ь. ꙗ҆́ко и҆зверженꙋ называ́хꙋ (та сїоне, се є҆сть сеи и҆же не имѣ възыска́ющаго є҆го)[19]. ꙗ҆́ко гл҃е г҃ь, се а҆зъ възвраще́нїе и҆̆ссе́ле́нїа і҆а́ковла, и҆ плѣнники є҆го поми́лꙋю. и҆ възгради́тса гр҃а въ высотꙋ свою и҆ хра́мъ по чинꙋ є҆го ᲂу҆твердитса. і҆ изыидутъ и҆з него поющеи, [-][20] гл҃а и҆гра́ющихъ. и҆ ᲂу҆мно́жꙋ а҆̀, и҆ не ᲂу҆малѣ́ютъ. и҆ вни́дꙋтъ сн҃ове и҆хъ ꙗ҆́ко и҆ прежде, и҆ свѣдѣнїа и҆хъ пр҃е лицемъ мои҆мъ и҆спра́ватса. и҆ посѣщꙋ на [вса̀][21] стꙋжа́ющаа и҆мъ. и҆ бꙋдетъ крѣплѣ́иши є҆го на́ на, и҆ кнѧзь є҆го и҆з него и҆зы́идетъ. и҆ събе́рꙋ а҆̀ и҆ ѡ҆брата́тса къ мнѣ. кто́ бо є҆сть тои и҆же приложитъ ср҃це свое

про Юду. **5** Так сказав Господь: Почуєте голос страху, страх, і немає миру. **6** Запитайте, і побачите чи народилася *дитина* чоловічого роду, і про страх, в якому держатимуть їхні бедра спасіння. Через це я побачив кожного чоловіка і його руки на його бедрах, стали лиця блідими. **7** *Горе, бо той день великий і немає подібного до нього, і є скрутний час Якову, і потім спасеться. **8** В тому дні, – сказав Господь, – знищу ярмо з їхньої шиї і розірву їхні кайдани, і вони більше не послужать чужим, **9** але вони послужать своєму Господеві Богові, і підніму їм царя Давида. **10** Задля цього не бійся, мій рабе Якове, – говорить Господь, – ані не жахайся Ізраїлю. Бо ось Я виведу тебе з далекої землі і твоє плем'я з землі їхнього полону. І Яків знову повернеться і спочине, і буде повний всякого добра. І не буде того, хто тебе страшить, **11** бо Я є з тобою, – говорить Господь, – що тебе спасає. Бо я зробив вигублення в усіх країнах, до яких Я тебе розсіяв. Тебе ж не дам на викінчення, але скартаю тебе в суді, щоб ти собі не здавався невинним. **12** Бо так говорить Господь: Твоє побиття невиліковне, твоя рана препогана, **13** немає судді для твого суду. Тебе лікують на біль, тобі немає помочі. **14** Всі твої друзі забули про тебе, ані не запитаються про тебе, бо Я тебе побив раною ворога, строгим напоумленням, задля множества твоєї неправедності помножилися твої гріхи. **15** Чому кричиш у своєму побитті? Твій біль є невиліковний через множество твоєї неправди і задля твоїх твердих гріхів Я тобі зробив це все. **16** Через те всі, що тебе їдять, будуть пожерті, і всі твої вороги будуть відведені в полон. І ті, що тебе винищують, будуть вигублені, і на розграбування будуть ті, що тебе грабують. **17** Бо обв'яжу твій сором і оздоровлю тебе від твоїх ран, – сказав Господь, – бо відкинутою називали тебе. Сіоне, ось є цей, що не мав того, хто його шукає! **18** Так говорить Господь: Ось я помилую поворот відселення Якова і його полонених. І місто буде відбудоване на свою висоту, і храм буде закріплений за його чином. **19** І вийдуть з них співаки, голос тих, що танцюють, і помножу їх, і не зменшаться. **20** І ввійдуть їхні сини, як і раніше, і їхнє свідчення перед моїм лицем випрямиться, і навідаюся до всіх, що їм дошкуляли. **21** І будуть його сильні на них, і його князь вийде з нього. І зберу їх, і повернуться до Мене. Бо хто є той, що прикладе серце своє, щоб повернутися до Мене? – сказав Господь. **22** І бу-

йоі. 2
ам. 5
соф. 1

дете Мені народом, і Я вам буду Богом. **23** Бо вийшов лютий господній гнів, вийшов гнів, що обертається. Він прийде на безбожних. **24** І не відвернеться гнів господньої люті, аж доки не зробить і поставить почини його серця. В останні дні це пізнаєте.

Глава 31

1 В тому часі, – сказав Господь, – буду за Бога ізраїльському родові, і вони будуть мені за народ. **2** Так сказав Господь: Я знайшов *його* теплим в пустині з тими, що впали від меча. Ідіть і не знищіть Ізраїля! **3** Господь здалека йому з’явиться. І Я тебе полюбив вічною любов’ю. Через це Я тебе притягнув до милосердя, **4** бо тебе відбудую, і відбудована буде дівчина – Ізраїль. Візьмеш свої тимпани і вийдеш зі збором тих, що танцюють. **5** Ще насадите виноградники на самарійській горі, насаджуючи насадіть. І доки час не прийде, не будуть збирати вина, і похвалите, **6** бо є день віддачі, тих, що відповідають в Ефрімових горах. Встаньте і підіть до Сіона, до нашого Господа Бога. **7** Бо так сказав Господь Якову: Розвеселіться і скликніть над головою країн. Почутим зробіть і похваліть. Скажіть: Господь спас свій народ – останок Ізраїля. **8** Ось я веду їх з півночі, і зберу їх з кінця землі. Між ними не буде сліпих і кульгавих, обтяженої і тієї, що разом родить, велика юрба тих, що сюди повертаються. **9** Вони прийдуть з плачем. І виведу їх з радістю, і переведу їх через бистрини вод по рівній дорозі. І на ній не заблукають, *бо Я став Ізраїлеві за батька, і Ефрім є моїм первородним. **10** Послухайте, країни, господнє слово і сповістіть в далеких островах, і скажіть: Той, хто розсіяв Ізраїль, його збере, і стерегтиме його так, як пастух своє стадо. **11** Бо Господь визволив Якова, і вирвав його з руки тих, що сильніші від нього. **12** І вони прийдуть і зрадіють в горі Сіон, і прийдуть до господніх дібр, до землі пшениці, і вина, і плоду, і скота, і овець. І їхня душа буде і як плодовите дерево, і більше не голодуватимуть. **13** Тоді дівчата зрадіють в зборі молодих, і старці зрадіють, і оберну їхній смуток на радість, і зроблю їх веселими. **14** Звеличу і напою душу священиків, левіїних синів. І мій народ насититься моїми добрами. **15** *Так сказав Господь: В Рамі чути голос плачу, і ридання, і голосіння. Рахиль, що плаче за синами своїми і не бажала потішитися, бо їх немає. **16** Так сказав Господь: Хай втихне твій голос від плачу і твої очі від сліз, бо є

кор2. 6

мат. 2

ѡбратитисѧ ко мнѣ рече гь. [И бꙋдете мѝ в люди, и а́зъ ва́мъ бꙋдꙋ въ ба][22]. ꙗко гнѣвъ гнь изыиде ꙗръ, изыиде гнѣвъ ѡбращаемъ на нечестивыѧ прїидетъ. (и) не ѿвратисѧ гнѣвъ ꙗрости гнѧ, дондеже сътворитъ и въставитъ мышленїѧ срцу его. въ послѣднѧѧ дни познаете ѧ.

Гла, ла. (*)[1]

Въ (тои часъ)[2] рече гь, бꙋдꙋ въ ба родꙋ іилевꙋ, и тїи бꙋдꙋтъ мѝ в люди, тако ре гь. ѡбрѣтохъ топлъ въ пꙋстыни съ изгибшими ѿ меча. идѣте и не потребите іилѧ гь издалеча ꙗвисѧ емꙋ, (и) любовїю вѣчною възлюбихъ тѧ. Того дѣлѧ въвлекохъ тѧ въ щедроты. ꙗко възгражꙋ тѧ, и възградисѧ дѣва іилева. (-)[3] возмеши тꙋмпаны своа, і изыидеши съ соборо играющи. еще насадите винограды в горѣ самарїистеи, [насажающе][4] насадите [-][5]. (и дондеже ча не прїиде не бꙋдꙋ вина събирати и похвалите ꙗко есть днь възданїа)[6], ѿвѣщавающихъ въ горахъ ефрѣмовыхъ. въстаните, и взыидѣте въ сїонъ къ гви бꙋ нашемꙋ. ꙗко тако рече гь іаковꙋ, възвеселитесѧ и въскликнѣте на главꙋ стра. слышано сътворите и похвалите. рцѣте спсе гь люди своѧ ѡстанокъ іилѧ. се азъ ведꙋ ѧ ѿ сѣвера, и съберꙋ ѧ ѿ конца землѧ (-)[7]. (-)[8] [межꙋ ими же бꙋдꙋтъ слѣпи и хроми, таготна и ражающаѧ вкꙋпѣ, народъ великъ][9] (възвращающихсѧ)[10] сѣмо. съ плаче прїидꙋтъ, и съ ѹтѣшенїемъ изведꙋ ѧ. (и преведꙋ ѧ)[11] чресъ прꙋды водъ по пꙋти правꙋ, и не заблꙋдатъ по немꙋ. *ꙗко азъ бѣ іилеви въ ѻца, и ефрѣмъ первенецъ мѝ есть. Слышите (страны слово гне)[12], и сповѣстите въ ѻстровѣхъ далнихъ. [и][13] рцѣте, развѣѧвыи іилѧ съберетъ и и снабдитъ и, ꙗко пастырь стадо свое. ꙗко избави гь іакова, [і][14] изѧ и ѿ рꙋки силнѣишь его. и прїидꙋтъ и възвеселѧтсѧ в горѣ сїонъ, и прїидꙋтъ къ благотамъ гним, на землѧ пшеници и вина, и плода и скота, и ѻвецъ. и бꙋдетъ дша ихъ ꙗко (и) древо плодно, и не възалчютъ потом. тогда въздрадꙋютсѧ дѣвца в соборѣ юности, и старцы възрадꙋютсѧ. и ѡбращꙋ желю ихъ на радость, и сътворю ихъ веселы. възвеличю и ѹпою дшꙋ жреческꙋ снвовъ левїинъ, и людїе мои благотъ моихъ насытѧтсѧ. *Тако рече гь. гла в рамѣ слышанъ бысть пла и рыданїе и вопль. рахиль плачющисѧ [ѡ снохъ своихъ][15], (и) не хотѧше ѹтѣшитисѧ [-][16] ꙗко нѣ (ихъ). Тако рече гь,

в кри ѕ

мѳ в

да почі́етъ гла́съ твои ѿ пла́ча, и҆ ѻ҆́чи твои ѿ сле́зъ, ꙗ҆́ко є҆́сть мзда дѣлесе́мъ твои̑мъ, [гл҃етъ гь҃][17]. и҆ възврата́тсѧ ѿ землѧ̀ вра́жїѧ. [и҆ є҆́сть надє́жа послѣ́днимъ твои̑мъ, гл҃етъ гь҃. и҆ навратѧ́тсѧ сн҃ове твои до свои̑ стра̑][18], слыша слышахъ є҆фрѣма (преселе́на)[19]. наказа́лъ мѧ є҆си [гн҃и][20], и҆ [не][21] наставихсѧ а҆зъ. ꙗ҆́ко (и҆) телецъ не наоу́чихсѧ. ѻ҆брати мѧ и҆ ѻ҆бращꙋсѧ, ꙗ҆́ко ты гь҃ бг҃ъ мои. ꙗ҆́ко послѣже плѣне́нїѧ моего покаахсѧ, и҆ послѣжде разꙋмѣнїѧ въстенахъ. въ дн҃ь срамле́нїи (-)[22] сказахъ тебѣ, ꙗ҆́ко прїѧхъ оу҆кори́знꙋ ѿ ю҆́ности моеѧ. сн҃ъ любе́зе (мнѣ є҆фрѣмъ)[23], ѻ҆́трочѧ пита́ѧсѧ. ꙗ҆́ко є҆лма же словеса̀ моѧ в немъ, па́мѧтїю поманꙋ и҆̀, того ра́ди потща́хсѧ к немꙋ. милꙋѧ помилꙋю и҆̀ рече гь҃· Поста́вися самъ [сїѡ́не][24], сътвори мꙋче́нїе. напра́ви ср҃це свое на (пꙋть пра́въ)[25], и҆мже и҆де. възвратися дв҃це і҆и҃лева, ѻ҆братися въ гра́ды своѧ желѣющи. доко́лѣ ѿвраща́ешисѧ дщи нечистова́на. ꙗ҆́ко създа гь҃ (сп҃съ)[26] въ насажє́нїе но́во, в не́мже сп҃се́нїи (ѻ҆бита́ютъ)[27] чл҃цы· Ꙗ҆́ко рече гь҃, є҆ще рекꙋтъ слово (-)[28] въ (жидо́вьстеи)[29] и҆ въ гра́дѣхъ є҆ѧ̀, є҆гда̀ ѻ҆бращꙋ и҆селе́нїе є҆го. (бл҃ви тѧ)[30] гь҃ (лѣпото пра́вды)[31], горо ст҃аѧ (-)[32]. и҆ живꙋщеи въ [і҆оуде́и][33], и҆ въ [всѣхъ][34] гра́дѣ (-)[35] є҆ѧ̀ вкꙋпѣ, тѧжателе и҆ (пасты́ри)[36]. ꙗ҆́ко оу҆пои̑ вса́кꙋ дш҃ꙋ жаждꙋщꙋ, и҆ вса́кꙋ дш҃ꙋ а҆лчꙋщꙋ насытихъ. того ради въста́хъ и҆ видѣхъ, и҆ со̑ ми сла́докъ бысть· [-][37] Се̑ дн҃їе градꙋ гл҃етъ гь҃, и҆ всѣю і҆и҃лѧ і҆ і҆оу́дꙋ племѧ̀ чл҃че, и҆ племѧ̀ ско́тїе· и҆ бꙋде ꙗ҆́коже бдѣхъ на́ нѧ потреби́ти и҆ зазли́ти. та́коже оу҆бꙋждꙋсѧ до ни̑ съграж́ати и҆ наса́жати, рече гь҃· *в ты дн҃и не рекꙋтъ ктомꙋ, ѿц҃ы ꙗ҆до́ша кисело, а҆ зꙋбы дѣтемъ ѻ҆ѡско́минишасѧ. но ко́ждо (своимъ грѣхомъ)[38] оу҆́мретъ. и҆ ꙗ҆́дшемꙋ кисело ѻ҆ѡскомина́тсѧ зꙋбы є҆го· *Се дн҃їе градꙋтъ гл҃етъ гь҃, и҆ завѣщаю до́мꙋ і҆и҃левꙋ и҆ до́мꙋ і҆оу́динꙋ завѣтъ но̑, не по завѣтꙋ и҆же завѣща́хъ ѿц҃емъ и҆̑х, въ дн҃ь во́ньже поꙗ́мшꙋ ми за̀ рꙋ́кꙋ и҆хъ, (и҆) възвести ѧ̀ ѿ землѧ̀ є҆гѵ́петски. ꙗ҆́ко тїи не пребыша в̾ завѣтѣ моемъ, и҆ а҆́зъ не брего́хъ и҆хъ гл҃етъ гь҃. ꙗ҆́ко се завѣтъ и҆же завѣщаю до́мꙋ і҆и҃левꙋ по́ дн҃ехъ тѣхъ гл҃етъ гь҃. *(даю)[39] зако́ны моѧ въ оу҆́мы и҆хъ, и҆ на ср҃цыхъ и҆хъ напишꙋ ѧ̀. и҆ бꙋдꙋ и҆мъ въ бг҃ъ и҆ тїи бꙋдꙋтъ ми в лю́ди. *и҆ не наоу́чѧтъ ко́ждо ближнѧго своего, ни ко́ждо бра́та своего гл҃ѧ, позна́и гa. ꙗ҆́ко вси позна́ютъ мѧ ѿ мала́го и҆х (-)[40] до вели́каго [-][41]. *ꙗ҆́ко млтивъ бꙋдꙋ

є҆зе҆ ни

є҆вре҆ и

вы и҆д є҆вре̑ и

і҆саїа и҆д і҆ѡа̑ в

дѣѧ̑ і

нагорода твоїх діл. Говорить Господь: І повернуться з землі ворогів, **17** і є надія твоїм останнім. Говорить Господь: І твої сини повернуться до своїх країн. **18** Чуючи, почув я переселеного Ефріма. Покарав ти мене, Господи, і я не був напоумленим. Так як і теля, я не навчився. Поверни мене і повернуся, бо Ти мій Господь Бог! **19** Бо після мого полону я покаявся, і після того, як я пізнав, я застогав; в дні засоромлення я Тобі сказав, що я прийняв впокорення від моєї молодості. **20** Бо Ефрім Мені улюблений син, дитя, що годується, тому що мої слова в ньому. Згадаю його пам’яттю. Через це Я поспішився до нього, милуючи помилую його, – сказав Господь. **21** Постав собі, Сіоне, зроби мучення, скеруй своє серце на правильну дорогу, якою підеш! Повернися, дівчино ізраїлева, повернися до своїх міст, сумуючи! **22** Доки відвертатимешся, зневажена дочко! Бо Господь створив спасіння на нове посадження. В тому спасінні мешкатимуть люди. **23** Так сказав Господь: Ще скажуть слово в жидівській *землі* і в її містах, коли поверну її виселення: Поблагословив тебе Господь, красото праведності, свята горо. **24** І ті, що живуть в Юдеї і в усіх її містах разом, рільники і пастухи. **25** Бо Я напоїв всяку спраглу душу, і Я наситив всяку голодуючу душу. **26** Через це я встав і побачив – і сон мені був солодким. **27** Ось приходять дні, – говорить Господь, – і посію Ізраїль і Юду, людське плем’я і плем’я скотини. **28** І буде, що так як я чував над ними, щоб знищити і вчинити зло, так чуватиму над ними, щоб збудувати і насадити, – говорить Господь. **29** *В тих днях більше не скажуть: Батьки їли кисле, а зуби дітей мають оскомини. **30** Але кожний помре своїм гріхом, і в того, хто їсть кисле, його зуби матимуть оскомини. **31** *Ось ідуть дні, – говорить Господь, – і заповім ізраїльському домові і юдиному домові новий завіт, **32** не за завітом, який Я заповів їхнім батькам в дні, в якому Я взяв їх за руку і вивів їх з єгипетської землі. Бо вони не залишилися в моєму завіті, і я знехтував ними, – говорить Господь. – **33** Бо це завіт, який заповім ізраїлевому домові по днях тих. Говорить Господь: *Дам мої закони в їхній ум, і запишу їх на їхніх серцях. І буду їм за Бога, і вони будуть мені за народ. **34** *І не навчатимуть, кожний свого ближнього і кожний свого брата, кажучи: Пізнай Господа! Бо всі Мене пізнають від їхнього малого до великого, *бо буду милосердний їхнім неправедностям і більше не згадаю їх-

єз. 18

єв. 8

вищ. 24
єв. 8

іс. 54
ів. 6

дія. 10

ніх гріхів. **35** Якщо підніметься небо до висот, – говорить Господь, – і якщо знизиться основа землі вділ, і Я не відкину ізраїльський рід за все, що він вчинив. Сказав Господь. **36** Так сказав Господь, що дає сонце на світло вдень, місяць і звізди – на світло вночі, і крик на морі, і заревіли його хвилі. Господь Вседержитель – Йому ім'я! **37** Якщо ці суди спиняться перед моїм лицем, – говорить Господь, – то й ізраїльський рід перестане існувати як країна перед моїм лицем усі дні. **38** Ось приходять дні, – говорить Господь, – і збудоване буде місто Господеві від башти Ананеїла до брами кута. **39** І вийде його обмір перед ними до ґаривських могил, і буде оточений довкруги вибраним камінням, **40** і весь Асаримот до смерекового водопроводу Нахал, до кута східної кінської брами – освячення Господеві. І більше не порубає, і більше не буде знищений. Навіки.

неправдамъ ихъ, и грѣхи ихъ не помяну ктому. Аще възнесется нбо на высоту ре гь, и аще смирися пождь земля низу, и азъ не ѿвергу рода іилева, [о всѣ еже сътвори ре гь][42]. Тако рече гь, давыи слнце въ свѣтъ дни, мць и ѕвѣзды на свѣ нощи. и вопль на мори, и възшумѣша волны его. гь вседержитель имя ему. аще премолкнутъ сіи суди ѿ лица моего рече гь, (то) и родъ іилевъ премолкнетъ быти странѣ пре лицемъ моимъ вся дни. Се днїе градутъ рече гь, и съградится градъ гви ѿ (суна)[43] (анамейлля)[44] до вра угольныѧ. і изыидетъ размѣренїе его противу имъ до могилъ гаривъ, и обымеся окртъ изборными камыки, и весь [асаримод][45], до (водотечи) нахаль смрѣчнаго, до угольныхъ вратъ коньскиѧ въсточное осщенїе гви. и ктому не посѣчетъ, и не потребится ктому въ вѣки.

Глава 32

1 Слово, що було до Єремії від Господа, кажучи в десятому році Седекії, юдиного царя, – це вісімнадцятий рік Навходоносора, вавилонського царя. **2** Сила ж вавилонського царя оточила Єрусалим. Єремія ж був стережений в дворі в'язниці, що є в домі юдиного царя, **3** в якому замкнув його цар Седекія, кажучи: Чому ти пророкуєш, кажучи: Так сказав Господь: Ось Я даю це місто в руки вавилонського царя. І він його забере, **4** і Седекія, юдин цар, не спасеться від халдейської руки, бо виданням буде виданий до рук вавилонського царя. І заговорить своїми устами до його уст, і його очі побачать очі того, **5** і Седекія піде до Вавилону, і там сяде, доки Я його не відвідаю, – говорить Господь. – Якщо ж будете воювати проти халдеїв, нічого не осягните. **6** І сказав Єремія: Було до мене господнє слово, що казало: **7** Ось Анамеїл, Саломовий син, брата твого батька, іде до тебе, кажучи: Купи моє поле, що в Анатоті, бо тобі суд взяти на придбання, щоб його купити. **8** І прийшов до мене Анамеїл, Саломовий син, брата мого батька, за господнім словом до в'язничного двору і сказав мені: Купи собі моє поле, що в Енатоті, у Веніяминовій землі, бо тобі суд купити, бо ти старший. І я пізнав, що це господнє слово, **9** і я купив Анамеїлове поле, сина брата мого батька з Анатота. І я йому поставив сімнадцять сиклів срібла, **10** і записав до книги, і запечатав, і поставив свідків, і поставив срібло на вагу. **11** І я взяв прочитану і запечатану книгу купівлі, і про-

Глава, лв. (*)[1]

Слово бывшее [къ ієремїи ѿ га][2] гля, в (десятое лѣто)[3] [седекїи цря іудина][4]. то лѣто осмоенадесяте, (навходоносору)[5] црю вавулоньску. (-)[6] сила (же) цря вавулоньска острожи о ієрлимѣ. (-)[7] ієремїа (же) стрегомъ бяше въ дворѣ темничнемъ, иже есть въ дворѣ цря [іудина][8]. в нейже затвори и [седекїа црь][9], гля, почто ты прорицаеши, гля, тако ре гь, се азъ даю (сеи гра)[10] въ руцѣ цря вавуленьска, и возметъ и. и седекїа [црь іудинъ][11] не оуцѣлѣетъ ѿ руку халдѣиску. яко преданїе предася въ руцѣ цря вавулоньска. и сълглет оусты своими къ оустомъ его, и (и) очи ему очи его оузрита. и [въ вавулонъ вниде седекїа][12], и ту сяде [доньдеже посѣщу его, глет гь. аще ли [воевати будете][13] на халдѣи, ничесоже [оуспѣете][14]][15]. И [рече ієремїа][16], [бысть слово гне][17] ко [мнѣ][18] гля. се анамеилъ снъ саломль брата ѿца твое идетъ к тебѣ, гля. прикупи [-][19] село [мое][20] еже въ (енадодѣ)[21], яко тебѣ судъ прїяти въ притяжанїе (еже купити е) и прїиде къ мнѣ анамеилъ снъ саломль брата ѿца моего, [по словеси гню][22] въ дворъ темничныи, и ре ми. прикупи [себѣ][23] село мое еже [въ енадодѣ в земли венїаминѣ][24]. яко тебѣ судъ прикупити, (-)[25] ты (бо) старѣи. и разумѣхъ яко слово гне есть. и прикупихъ село анамеиле сна брата ѿца моего [ѿ анадода][26]. и поставихъ ему семьнадесять сикль сребра, и въписахъ в книги и знаменахъ, и

постáвихъ пóслухи, и҆ постáвихъ сребрó въ превѣсѣхъ. и҆ взѧ҆ кни́ги скуплені́ѧ, (почтеныѧ и҆ знаменаныѧ)[27] [и҆ въпрошані́ѧ и҆ ѿвѣта, и҆ волѧ придані́ѧ, и҆ кни́гу ѿвéрзену][28]. и҆ дахъ [кни́ги куплені́ѧ][29] варуховı сн҃у нирı́ину сн҃а (маагеóва)[30], пре҇ ѻ҆чима а҆намеи́лѧ сн҃у брата ѿц҃а моего. и҆ пре҇ ѻ҆чима стоѧщихъ [пóслух҇][31], и҆ въписáвшихъ въ кни́ги скуплені́ѧ. и҆ пре҇ ѻ҆чима [всѣхъ][32] жидóвъ, [сѣдѧщи҇][33] въ дворѣ темни́чномъ. и҆ съчинихъ варуху пре҇ ѻ҆чима и҆хъ гл҃ѧ· Тако рече г҃ь вседержи́тель, возми҆ кни́ги [сї́ѧ скупленыѧ][34] (-)[35] почтеныѧ, и҆ въложи [ѧ҆][36] въ сосудъ гли́нѧнъ, да пребудутъ дн҃и множáиша. ꙗ҆ко тако ре҇ г҃ь· Е҆ще притѧжутсѧ [храми и҆ села][37] и҆ винограды на (сéи земли)[38]· И҆ молихсѧ къ г҃ви по данї́и кни́гъ прикуплені́ѧ варуху сн҃у нирı́ину гл҃ѧ. ѻ҆ сущїи г҃и [г҃и][39], ты сътвори нб҃о и҆ зе҇лю крѣпостїю твоею вели́кою, и҆ мышцею твоею высóкою. не потаи́тсѧ ѿ тебе ничтоже, *творѧи҆ млт҇ь въ тысѧща. и҆ ѿдаѧи грѣхи ѿч҃а в нѣдр҇ ча҇ и҆хъ с ними, б҃ъ великїи [и҆][40] крѣпкїи (б҃ъ)[41] вели́ка совѣта и҆ си́ленъ дѣлесы, б҃ъ вели́къ и҆ вседръжи́тель, вели́ко и҆мененъ г҃ь. ѻ҆чи твои҆ на пути҇ сн҃ ч҃лчь, дати комуждо по пути е҆го. и҆же сътвори҆ знамені́ѧ и҆ чюдеса въ земли е҆гѵ҆петьстѣ до (сего дн҃е)[42]. и҆ въ і҆и҃ли и҆ въ лю́дехъ. и҆ сътвори҆ (и҆мѧ себѣ)[43] ꙗ҆ко (сї́и днь)[44]. і҆ и҆зведе лю́ди своѧ҆ і҆и҃лѧ и҆з҇ землѧ е҆гѵ҆петьски знамені́и и҆ чюдесы, рукою крѣпкою и҆ мышцею высóкою, и҆ видѣнї́и вели́кими. и҆ дасть и҆мъ (сї́ю зéмлю)[45], [кипѧщу́ю млекомъ и҆ мéдом, е҆юже клѧсѧ ѿцемъ и҆][46]· и҆ внидóша и҆ прїѧша ю҆. и҆ не послушаша гласа твоего и҆ въ заповѣдехъ твои҆ не ходи́ша. все҆ е҆же заповеда҆ и҆ не сътвори́ша, и҆ сътвори́ша събытисѧ (сему всему)[47] Се нарóдъ и҆де҇ на [сéи][48] грáдъ взѧти е҆го. и҆ грáдъ вданъ е҆сть в руцѣ ха҇денстѣ, (и҆ в руцѣ) вою́ющимъ нань ѿ лица҆ мечю и҆ гладу [и҆ мору][49]. ꙗ҆коже гл҃а тако (и҆) бы҇· ч҇ ты҆ (ко мнѣ гл҃еши)[50], притѧжи себѣ село сребрóмъ. и҆ вписахъ в҇ кни́ги и҆ знамена҇, и҆ послушествовахъ послухи, (-)[51] градъ (же) преда҇сѧ в руцѣ халденстѣ· И҆ бысть слово г҃не къ мнѣ гл҃ѧ. а҆зъ г҃ь б҃ъ всеи плоти. е҆да ѿ мене ѹ҆таи́тсѧ что. сего ра҇ тако рече г҃ь [б҃ъ і҆и҃ле][52], ѿданъ предáстьсѧ (сеи грáдъ)[53] в руцѣ ц҃рѧ вавѵ҆лóнска, и҆ вóзметъ и҆. и҆ прїи́дутъ халдеи вою́ющеи на (сéи грáдъ)[54], и҆ пожгутъ (-)[55] и҆ ѻ҆гнемъ, и҆ (храмъ пожгутъ)[56], (и҆) в нихже кади́ш҇ на храминахъ своихъ ваалови. и҆ возлиѧ-

в҃ мо҃ лд҃
е҃ мо҃ е҃

хання, і відповіді, і рішення продажі, і відкриту книгу. **12** І я дав книги куплі Варухові, Нирїїновому синові, Маагеовому синові, перед очима Анамеїла, сина брата мого батька, і перед очима тих свідків, що стояли. І записали в книги купівлі і перед очима всіх жидів, що сидять у в'язничному дворі. **13** І я заповів Варухові перед їхніми очима, кажучи: **14** Так сказав Господь Вседержитель: Візьми ці прочитані книги купівлі і поклади їх до глиняного посуду, щоб збереглися на багато днів. **15** Бо так сказав Господь: Ще продаватимуться доми, і поля, і виноградники в цій землі. **16** І я помолився до Господа після того, як я дав книги купівлі Варухові, Нирїїновому синові, кажучи: **17** Ти, що є, Господи! Господи, Ти зробив небо і землю твоєю великою силою і твоїм високим раменом! Від Тебе нічого не сховається! **18** *Ти, що чиниш милосердя на тисячі і віддаєш гріхи батьків на подолок їхніх синів з ними, великий і сильний Боже! **19** Боже великої поради і сильний ділами! Великий Боже і Вседержителю! Преславний Господи! Твої очі на дороги людських синів, щоб дати кожному за його дорогою! **20** Ти – Той, що зробив знаки і чуда в єгипетській землі! До цього дня і в Ізраїлі і в народі. І Ти зробив собі ім'я як цей день. **21** І Ти вивів свій народ Ізраїля з єгипетської землі знаками і чудами – сильною рукою, і високим раменом, і великими видіннями! **22** І Ти дав їм цю землю, що кипить молоком і медом, якою Ти поклявся їхнім батькам! **23** І вони ввійшли і взяли її, і не послухалися твого голосу, і не ходили в твоїх заповідях. Все, що Ти їм заповів, вони не зробили і зробили, щоб збулося це все. **24** Ось приходить юрба до цього міста, його захопити. І місто буде видане в халдейські руки і в руки тих, що воюють проти нього, від лиця меча, і голоду, і мору. Так як Ти сказав, так і сталося! **25** А Ти до мене говориш: Купи собі поле за срібло. І я записав у книги, і запечатав, і дав свідків на свідчення, – місто ж буде видане в халдейські руки. **26** І до мене було господнє слово, що казало: **27** Я – Господь Бог всякого тіла. Чи від мене щось сховається? **28** Через це так сказав ізраїльський Господь Бог: Видаючись, виданим буде це місто в руки вавилонського царя. І він його забере. **29** І прийдуть халдеї, що воюють проти цього міста, і його спалять вогнем, і спалять храм і *місця*, в яких же приносили кадило на своїх домах Ваалові, і вилили ліття іншим богам, щоб мене розгнівити. **30** Бо ізраїльські сини і юдині сини були одинокі,

мой2. 34
мой5. 5

що чинили зло перед моїми очима від їхньої молодості, що дотепер підводили Мене на гнів в ділах своїх рук, – сказав Господь. **31** Бо під моїм гнівом і під моєю люттю було це місто від того дня, в якому його збудували, до цього дня, щоб відкинути його від мого лиця **32** через злоби ізраїльських і юдиних синів. Бо вони робили, щоб мене розгнівити, і їхні царі, і їхні князі, і їхні вельможі, і їхні жерці, і їхні пророки, юдині мужі, що живуть в Єрусалимі. **33** І вони до мене повернули їхній хребет, а не лице. І Я їх картав від ранку – і не послухали, щоб сприйняти напоумлення. **34** *І вони поставили їхні гидоти в домі, де названо моє ім'я, в їхніх нечистотах. **35** І збудували жертовники Ваалові, що в долині еннаамового сина, *щоб приносити їхніх синів і їхніх дочок Молохові, чого я їм не заповів. І не ввійшло на моє серце, щоб зробити ці гидоти, щоб привести Юду до гріха. **36** І тепер так сказав Господь Бог Ізраїлів про місто, яке ти кажеш, щоб воно було видане в руки вавилонського царя мечем, і голодом, і спустошенням: **37** Ось Я зберу їх з усієї землі, куди Я їх розсіяв у моїм гніві, і в моїй люті, і у великім розгніванні і поверну їх на це місце, і посаджу їх впевненими, **38** і будуть мені народом, і Я буду їм Богом. **39** *І дам їм іншу дорогу і інше серце, щоб вони Мене боялися всі дні, і *було* на добро їм і їхнім дітям по них. **40** І завіщаю з ними вічний завіт, від якого не відвернуся з позаду них. І мій страх дам в їхнє серце, щоб вони не відступили від Мене. **41** І відвідаю, щоб зробити їм добро, і насаджу їх в цій землі з вірою, і з усім моїм серцем, і з усією моєю душею. **42** Бо так сказав Господь: І так, як Я навів на цей мій народ все це велике зло, так Я наведу на цих все добро, яке Я сказав до них! **43** І володітимуть полями на землі, про яку ти говориш, що непрохідна є для людей і скотини, і були видані в халдейські руки. **44** І куплять поля сріблом, і запишеш в книги, і запечатаєш, і даси свідчення свідкам у Веніяминовій землі, і довкруги Єрусалиму, і в юдиних містах, і в гірських містах, і в польових містах, і в містах Наґева. Бо поверну їхнє відселення, – говорить Господь.

мой5. 12
црс4. 21
пар2. 33

мой3. 18

єз. 11
і 36

ша вьзлїанїа богомь инѣмь ꙗкоже разгнѣвати мѧ. ꙗко бѣша снове ї҆илеви и снове ї҆оудины, є҆ди́ни творѧще ѕло пре҃ очима моима ѿ юности иⷯ. [подвизающеи мѧ (доселѣ) на гнѣвь в дѣлехь роукь своиⷯ рече г҃ь][57]. ꙗко на гнѣвь мои и на ꙗрость мою бѣ градь сеи, ѿ негоже дне сьградиша и до (сего дне)[58] ѿстави́ти и ѿ лица моего. (-)[59] ѕлобы ради сновь ї҆илевь, ї иоудинь. ꙗко сьтвориш разгнѣвати мѧ, (-)[60] и цр҃и иⷯ и кн҃ѕи иⷯ, [и вельможа иⷯ][61] и жрьцы иⷯ и пророцы иⷯ, моужи ї҆оудини (-)[62] живоущеи вь ї҆ерлимѣ. и обратиша (хребеть [иⷯ][63] кь мнѣ)[64] а не лице. и наказаⷯ ѧ изь оутра, [-][65] и не послоушаша прїати наказанїа. *и положиша оскверненїа иⷯ в домоу, идеже наречесѧ имѧ мое [-][66] в нечистотаⷯ иⷯ. и сьградиша требища ваалоу, ꙗже вь дебри сн҃а (еннаамова)[67], *ꙗкоже вноси́ти сн҃ы иⷯ и дщери иⷯ [молоху][68] єгоже нѣсмь заповѣдаль имь. и не вьзыиде на ср҃це мое, ꙗкоже сьтворити огноушенїа того, на согрѣшенїе ї҆оудѣ. и нн҃ѣ тако ре҃ г҃ь б҃ь ї҆илевь до града, ємоуже ты гл҃еши предатисѧ вь роуцѣ цр҃ѧ вавилоньска, мече҃ и гладомь и опоущенїемь. Се азь сьберу ѧ ѿ всеꙗ землѧ, идѣже расѣѧхь ѧ [-][69] вь гнѣвѣ моемь, и ꙗрости моеи, и вь разгнѣванїи велїемь. и обращоу ѧ на (се мѣсто)[70], и посажоу ѧ оуповань. и боудоуть ми вь люди и азь боудоу имь вь б҃а. *и дамь имь поуть инь, и ср҃це ино, боꙗтисѧ мене вса дни, и на бл҃гоу имь и чадомь иⷯ по ниⷯ. и завѣщаю и завѣть вѣчныи, єгоже не ѿвращу по ниⷯ. и страⷯ мои дамь вь ср҃це иⷯ, ꙗкоже не ѿступити имь ѿ мене, и посѣщоу [-][71] ꙗкоже оублажити ѧ. и насажоу ѧ в (сеи земли)[72] сь вѣрою, и сь всѣмь ср҃цемь [моимь][73], и сь всею д҃шею [моею][74]. Ꙗко тако рече г҃ь, (и) ꙗкоже наведоⷯ на люди (моꙗ) сїа вса злобы (сїа великїа)[75]. тако азь наведоу на (сїа вса)[76] бл҃готы, ꙗже азь сьгл҃аⷯ к нимь. и обладають [-][77] села на земли юже ты гл҃еши, непрохо́дно єсть ѿ ч҃лка и скота. и предашасѧ в роуцѣ халдѣистѣ. и притѧжоусѧ села сребро, и вьпишеши в книги, и знаменаеши, и послоушиши послоуⷯи. вь земли венїаминѣ, и окр҃ть ї҆ерлима, и вь граⷣѣ ї҆оудинѣⷯ, и вь граⷣѣ горьскиⷯ, и вь градѣⷯ (польскиⷯ)[78], и вь граⷣѣ нагевь. ꙗко вьзвращу исселенїа иⷯ [гл҃е г҃ь][79].

є҃ мо҃ ві
д цр҃ ка
в пара҃ лг

г мо҃ иі

єзе҃ аі
и лв

Гл҃а, л҃г. (*)[1]

И быстъ слово гн҃е къ іереміи второе, (-)[2] той (же) бяше еще связанъ въ ровѣ темничнѣ гл҃я. Такω рече гь҃, творяи землю, и простирая ю яко исправити ю, гь҃ имя ему. Възопіи къ мнѣ и ωтвѣщаю ти, и совѣтую тебѣ велико и крѣпко, егоже нѣси разумѣлъ [-][3]. Яко тако рече гь҃ [бг҃ъ ін҃левъ][4] о домохъ града сего, и о храмѣхъ цр҃я іудина, растерзаныхъ на острогъ и на забрала. Яко противитися къ халдѣемъ, и наполнити я мртвъ чл҃къ, яже поби въ гнѣвѣ моемъ, и въ ярости моеи. И ωвратихъ лице свое ω нихъ, о всѣхъ злобахъ ихъ. Се азъ наведу на ня срастеніе, і исцѣленіе (иврачую я). И явлю имъ [послушати][5] і изврачюю [я][6], и сътворю имъ миръ и вѣру. И обращу иселеніе іудино, і иселеніе [ієрлимле][7], и съграждю я яко и прежде. И очищу я ω всѣхъ неправдъ ихъ яже съгрѣшиша ми. И (млтивъ буду всѣмъ)[8] неправдамъ ихъ, имиже (ωступиша ω мене)[9], и погордѣша мною. И будетъ въ веселіе и въ хвалу, и въ величіе всѣмъ людемъ земля. Яже услышатъ вся бл҃готы, яже азъ творю. И убоятся и разгнѣваются о всѣхъ бл҃готахъ, и о всемъ мире, иже азъ творю имъ. Тако рече гь҃, еще услышится в (семъ мѣсте)[10], емуже вы гл҃ете, пусто есть ω чл҃къ и ω скота въ градѣхъ іудинѣхъ, и внѣ ієрлима опустѣвшихъ, понеже нѣсть чл҃ка ни скота. Гласъ веселія, и гласъ радости. Гласъ женящагося, и гласъ невѣстенъ. Гласъ гл҃ющихъ исповѣдаитеся гв҃и вседръжителю яко бл҃гъ гь҃, яко въ вѣкъ млть его. И принесутъ дары [похваленія][11] въ домъ гн҃ь, яко възвращу [все][12] иселеніе земля тоя по пербому, рече гь҃. Тако гл҃етъ гь҃ [силъ][13], еще будетъ на семъ мѣстѣ пустѣмъ, [имже нѣсть чл҃ка ни скота][14], (-)[15] въ всѣхъ градѣхъ его обителницъ, пастухъ поставляющь пастві, (а) въ градѣхъ горныхъ, и въ градѣхъ (полскихъ)[16], и въ градѣхъ нагевъ, и въ земли веніаминѣ, и въ окрстъныхъ ієрлима, и въ градѣхъ іудинѣхъ, еще поидутъ овца къ руцѣ чтущаго, гл҃етъ гь҃. [Се дн҃іе грядутъ рече гь҃, и въставлю слово (-)[17] бл҃го, еже гл҃ахъ къ дому ін҃леву, и къ дому іудину. Въ (тѣхъ днехъ)[18] и въ (тои час)[19], исплодитися повелю двдву плоду правдену, и сътворитъ судъ и правду на земли. Въ тѣхъ днехъ спасенъ буетъ (іуда)[20], (ін҃ль)[21] пребудетъ въ надежди. И се есть имя, имже нарекутъ и, гь҃

Глава 33

1 І вдруге було господнє слово до Єремії, а він ще був зв'язаний у в'язничному рові, кажучи: **2** Так сказав Господь, що робить землю і її простягає, щоб її випрямити. Господь – Йому ім'я. **3** Закричи до Мене, і відповім тобі, і сповіщу тобі велике і сильне, що ти не знав! **4** Бо так сказав Господь Бог ізраїльський про доми цього міста і про доми юдиного царя, які розібрані на оборони і на укріплення, **5** щоб протиставитися проти халдеїв і наповнити його мертвими людьми, яких Я побив у моєму гніві і в моїй люті. І Я відвернув моє лице від них за всі їхні злоби. **6** Ось Я наведу на них оздоровлення і лікуванням вилікую їх. І Я їм об'явлю, щоб слухалися, і вилікую їх, і зроблю їм мир і віру. **7** І Я поверну юдине відселення і єрусалимське відселення і збудую їх, так як і раніше. **8** І очищу їх від всіх їхніх неправедностей, якими вони згрішили проти мене, і буду милосердним всім їхнім неправедностям, якими вони відступили від Мене і погордили Мною. **9** І воно буде на радість, і на похвалу, і на величність всьому народові землі, які почують все добро, яке Я роблю. І злякаються, і розгніваються за всі добра і за ввесь мир, який Я їм зроблю. **10** Так сказав Господь: Ще почується в цьому місці, про яке ви кажете: Опустілим є від людей і від скотини, в спустошених містах юдиних і поза Єрусалимом. Тому що немає людини ні скотини, **11** голосу радості і голосу веселості, голосу того, що жениться, і голосу невістки, голосу тих, що кажуть: Визнавайтеся Господеві Вседержителеві, бо добрий Господь, бо навіки його милосердя! І принесуть дари похвали до господнього дому, бо поверну все відселення тієї землі, так як *було* раніше, – сказав Господь. **12** Так говорить Господь сил: Ще буде в цьому пустинному місці, в якому немає чоловіка ні скотини, в усіх його містах *і* помешканнях пастухом, що провадить стада. **13** А в гірських містах і в польових містах, і в містах Нагева, і у Веніяминовій землі, і в довкружних Єрусалиму, і в юдиних містах ще підуть вівці під рукою того, хто числить, – говорить Господь. **14** Ось ідуть дні, – сказав Господь, – і підніму добре слово, яке Я сказав до ізраїльського дому і до юдиного дому. **15** В тих днях і в тому часі накажу Давидові видати плід, праведний плід. І він зробить суд і справедливість на землі. **16** В тих днях спасеться Юда, Ізраїль перебуватиме в надії. І це є ім'я, яким його

назвуть: Наш праведний Господь! **17** Бо так сказав Господь: Не згине з Давида чоловік, що сидить на престолі ізраїльського дому, **18** і з священиків, і з левітів не згине з-перед мого лиця чоловік, що приносить всепалення, і освячення, і приношення за перемогу на всі дні. **19** І було господнє слово до Єремії, що казало: **20** Так говорить Господь: Як може порушеним бути мій завіт з днем і мій завіт з ніччю, щоб не було дня і ночі у свій час, **21** і зможе порушеним бути мій завіт з Давидом, моїм рабом, щоб не було з нього сина, що царює на його престолі, і левіти, і всященики – мої раби. **22** Так як почисленими не можуть бути небесні звізди ані бути виміряним морський пісок, так помножу насіння мого раба Давида і левітів, моїх слуг. **24** І було до мене господнє слово, що казало: Хіба ти не бачив, що сказали ці люди, кажучи: Два народи, яких полюбив Господь, є скинені, і погордили моїм народом задля цього, щоб більше не був народ перед ними. **25** Так сказав Господь: Як, отже, Я не поклав завіту між днем і ніччю і закони небові і землі, **26** тоді відкину насіння Якова і Давида, мого раба, щоб не мати з його насіння князів, з насіння Авраамового і Яковового. Бо знову приведу їхній поворот і їх помилую.

пра́ведныи на́шъ· ꙗ҆́ко бо рече г҃ь, не погибне҃ ѿ д҃вда мꙋжъ сѣда́и на пр҃тлѣ до́мꙋ і҆и҃лева. и҆ ѿ жрецъ [и҆][22] ѿ левꙵтовъ не поги́бнетъ мꙋжъ ѿ лица моего, приносѧи всесо҃женїе и҆ (о҆с҃щеннаѧ, и҆ побѣднаѧ приношенїѧ)[23] по всѧ̀ дн҃и· И҆ бы́сть сло́во гн҃е къ і҆еремі́и гл҃ѧ. та́ко гл҃етъ г҃ь, мо́жетъ ли прерꙋшитисѧ завѣтъ мо́и съ дн҃емъ, и҆ завѣтъ мо́и съ нощі́ю, е҆же не бы́ти дн҃ю и҆ но́щи въ ча́съ свои. и҆ завѣтъ мо́и бꙋдетъ мощѝ прерꙋшитисѧ съ д҃вдомъ рабо҃ моим, е҆же не бы́ти ѿ него̀ сн҃ꙋ црьствꙋющꙋ на пр҃тлѣ е҆го, и҆ левꙵти и҆ с҃щенници рабѝ моѝ. ꙗ҆́коже сочтены бы́ти не могꙋтъ (ѕвѣзды)[24] нб҃ныѧ, ни и҆змѣренъ бы́ти пѣсокъ морскі́и. та́ко ᲂу҆мно́жꙋ сѣмѧ (раба̀ моего д҃вда)[25], и҆ левꙵты слꙋже́бники моѧ̀· И҆ бы́сть сло́во гн҃е къ мнѣ гл҃ѧ, е҆да̀ не ви́дѣлъ е҆си что (рекоша лю́діе сі́и)[26] гл҃юще. два наро́да и҆̀же и҆зволи г҃ь (-)[27] заверженꙑ сꙋть, и҆ лю́ми мои́ми погордѣша. сего ради ꙗ҆́ко да не бꙋде҃ ктомꙋ наро҃ пре҃ ними· ꙗ҆́ко рече г҃ь (не положихъ) ли ᲂу҆бо завѣта меж҃ꙋ дн҃емъ и҆ но́щїю, (и҆) зако́новъ нб҃ꙋ и҆ землѝ (-)[28]. тогда̀ сѣмѧ і҆аковле, и҆ д҃ва раба̀ моего ѿвргꙋ. е҆же не прі́ѧти ѿ сѣмене е҆го кнѧѕеи сѣмене а҆враа҃лѧ, (-)[29] і и҆а́ковлѧ. ꙗ҆́ко па́ки приведꙋ о҆бращенїе и҆хъ, и҆ поми́лꙋю ѧ҆̀][30].

Глава 34

1 Слово, що було до Єремії від Господа, коли Навходоносор, вавилонський цар, і все його військо, і вся земля його влади, і ввесь народ воювали проти Єрусалиму і проти всіх юдиних міст, кажучи: **2** Так сказав ізраїльський Господь Бог: Іди до Седекії, юдиного царя, і скажеш йому: Так сказав Господь: Видаванням буде видане це місто в руки вавилонського царя. І він його захопить і його спалить вогнем. **3** І ти не спасешся від його руки, і схопленням будеш схоплений, і будеш виданий в його руки, і твої очі побачать його очі, і твої уста поговорять з його устами, і підеш до Вавилону. **4** Але, однак, послухай господній голос, Седекіє, юдиний царю. Так сказав Господь до тебе: Не помреш від меча, **5** але помреш в мирі, і як оплакали твоїх батьків, які царювали перед тобою, оплачуть і тебе пане і горе – пане. І оплакуватимуть і тебе. Бо слово сказав Я, – промовив Господь. **6** І сказав пророк Єремія до Седекії, юдиного царя, всі ці слова в Єрусалимі. **7** І сила вавилонського царя воювала проти Єрусалиму і проти нерозбитих юдиних міст Лахіса і Азика, бо вони з юдиних міст залишилися сильні міста.

Гл҃а, л҃д· (*)[1]

Сло́во е҆же бы́сть къ і҆еремі́и ѿ г҃а, (е҆гда)[2] (навхо́доносо́ръ)[3] цр҃ь вавꙵлоньскъ, и҆ вс҃и вои е҆го, и҆ всѧ̀ землѧ̀ власти е҆го, [и҆ вс҃и лю́діе][4] вое҆ва́хꙋ на і҆ер҃ли́ма, и҆ на всѧ̀ гра́ды і҆оу́дины, гл҃ѧ· ꙗ҆́ко рече г҃ь [б҃ъ і҆и҃левъ][5], и҆ди къ седекі́и цр҃ю і҆оу́динꙋ, и҆ речеши е҆мꙋ. та́ко рече г҃ь, преда́нїемъ преда́стьсѧ (се́и гра҃)[6] в рꙋцѣ црѧ вавꙵлоньска, и҆ возме҃ и҆̀ и҆ пож҃же и҆̀ о҆гн҃е. и҆ ты не ᲂу҆цѣлѣе́ши ѿ рꙋкꙋ е҆го, и҆ ꙗ҆тїе и҆́мешисѧ, и҆ в рꙋцѣ е҆го даси́сѧ и҆ о҆́чи твоѝ о҆́чи е҆го ᲂу҆́зрита, [и҆ ᲂу҆ста твоа съ ᲂу҆сты е҆го съгл҃ютъ][7], и҆ въ вавꙵлонъ вни́деши. н҆о о҆бачe слы́ши сло́во гн҃е седекі́ѧ цр҃ю і҆оу́динъ· ꙗ҆́ко рече г҃ь [к тебѣ, не ᲂу҆́мреши ѿ меча̀][8], н҆о въ ми́ре ᲂу҆́мреши. и҆ ꙗ҆́коже сѧ сꙋть пла́кали ѿц҃ъ твои́хъ цр҃твова́вшихъ пре҃же тебе, пла́чюсѧ и҆ тебе. [ѡ҆ г҃и, и҆ лю́тѣ г҃и][9]. [и҆][10] въспла́чютсѧ (и҆) тебе, ꙗ҆́ко сло́во съгл҃ахъ рече г҃ь· И҆ гл҃а і҆еремі́а [пр҃ркъ][11] къ [седекі́и цр҃ю і҆оу́динꙋ][12], всѧ слове́са̀ си въ і҆ер҃ли́мѣ. и҆ си́ла црѧ вавꙵлоньска вое҆ва на і҆ер҃ли́ма, и҆ на гра́ды і҆оу́дины [нерасы́паныѧ][13], лахи҃, и҆ а҆́ѕика. ꙗ҆́ко та о҆ста́ста во̀ градѣхъ і҆оу́динѣхъ, гра́ды тве́рды· Сло́во бы́вшее къ і҆еремі́и ѿ г҃а, по сконча́нїи

цра седекіа завѣтъ къ людемъ [иже въ ієрлимѣ][14]. *ꙗко позвати ѿпущеніе, ꙗкоже испустити комуждо рабъ своихъ и [-][15] рабу свою, жидовина и жидовыню свободь, ꙗкоже не работати мужу [ійла][16]. и обратишаса вса вельможа и вси людіе въступившеи въ завѣтъ, ꙗкоже пустити комуждо рабъ свои, и комуждо рабу свою [свобо, и ктому еже не владѣти ими. сего ради послушаша и пустиша, и обратишаса воспать. и въздръжаша паки рабы и рабына своа, ихже пустиша свобо][17], и взаша (-)[18] въ рабы и рабына· И бысть слово гне къ ієреміи [ѿ га][19] гла. тако рече гь [бъ ійлевъ][20], азъ завѣща завѣтъ ѿцемъ ваши, въ днь воньже избавихъ а ѿ земла егупетьски из дому работна, гла. ꙗко скончаетса, ѕ лѣтъ, да пустиши брата своего жидовина, иже продан есть тебѣ. и да дѣлае ти, ѕ лѣ, и да пустиши (-)[21] свобо [ѿ себе][22]· и не послушаша мене [ѿцы ваши][23], ни приклониша оуха своего. и [обратистеса вы][24] днесь, сътворити праваа пре очима моима, ꙗкоже позвати [комуждо прощеніе][25] ближнему своему. и скончаша завѣтъ пре лицемъ мои въ дому, идѣже наречеса има мое в не. и ѿвратистеса и осквернисте [завѣ][26] мои, ꙗко обратити комудо рабъ свои и [-][27] рабу свою, ꙗже бѣсте испустили свобо душу и. [покористе а][28] [ꙗкоже быти][29] вамъ въ рабы и въ рабына· Того ради сице ре гь, вы не послушасте мене позвати прощеніа [кождо брату своему, и кождо][30] ближнему своему. се азъ зову прощеніе вамъ на мечъ, и на смрть и на гла. и дамъ вы на расыпаніе всѣ цртвомъ земнымъ, и дамъ мужа преступившаа завѣтъ мои, (и) не хранащаа (словесъ) завѣта моего, к ни же изволиша пре лицемъ мои. тельца еже суть разсѣкли на двѣ странѣ, [и ходіша межу разѣлеными его][31]. князи іоудины, [и кнзи ієрлимли][32], и вельможа и жерцы, и [вси][33] лю [земли, ходащаа межу раздѣлены тельцемъ][34]. и дамъ а [въ руки враго ихъ, и въ руки ищущихъ душу и][35]. и будутъ трупи и ꙗдь птицамъ нбны и ѕвѣремъ земнымъ· (-)[36] Седекію (же) цра [жидовска][37], и князя его, дамъ в руцѣ врагомъ ихъ, [и в руку стрегущихъ души ихъ][38]. и [въ руку воиска][39] цра вавулоньска, ѿбѣгающи ѿ ни. се азъ съчинаю ре гь, и обращу а въ землю сію, и повоюю на на, и возму ю и пожгу ю огне, и грады іоудины, (-)[40] да а в непроженіе ѿ живущи·

8 Слово, що було до Єремії від Господа, після того як завершив цар Седекія завіт з народом, що в Єрусалимі, *щоб проголосити відпущення. **9** Щоб кожний відпустив своїх рабів, і свою рабиню, жида і жидівку, свобідними, щоб не служили ізраїльському чоловікові. **10** І повернулися всі вельможі і ввесь народ, що ввійшли в завіт, щоб відпустив кожний свого раба і кожний свою рабиню на волю і щоб більше ними не володіли. Задля цього послухалися і відпустили, і повернулися назад, і знову затримали своїх рабів і рабинь, яких відпустили на волю, **11** і взяли за рабів і рабинь. **12** І було господнє слово до Єремії від Господа, кажучи: **13** Так сказав ізраїльський Господь Бог: Я заповів завіт з вашими батьками в дні, в якому Я їх викупив з єгипетської землі, з дому рабства, кажучи: **14** Коли сповниться шість літ, відпустиш свого брата – жида, який продасться тобі. І хай працює на тебе шість літ, і відпустиш вільним від себе. І не послухалися Мене ваші батьки, ані не нахилили свого вуха. **15** І ви сьогодні повернулися, щоб зробити праведне перед моїми очима, щоб кожний проголосив прощення своєму ближньому, і ви сповнили завіт перед моїми очима в домі, де названо, в ньому, моє ім'я. **16** І ви відвернулися і опоганили мій завіт, так що кожний повернув свого раба і свою рабиню, яких душу ви відпустили на свободу. Ви їх впокорили, щоб вони були вам рабами і рабинями. **17** Через це так сказав Господь: Ви Мене не послухалися, щоб проголосити відпущення, кожний своєму братові і кожний своєму ближньому. Ось Я кличу вам прощення на меч, і на смерть, і на голод, і дам вас на розсіяння всім царствам землі. **18** І дам мужів, що переступили мій завіт і не зберегли слів мого завіту, який же прийняли перед моїм лицем, *як* теля, яке розрубали на дві частини. І ходили між його розтесаними *частинами* **19** юдині князі, і єрусалимські князі, і вельможі, і священики, і ввесь народ землі, що ходили між ростесаним телям. **20** І дам їх в руки їхнім ворогам і в руки тих, що шукають їхню душу, і їхні трупи будуть їжею небесним птахам і звірам землі. **21** Седекію ж, жидівського царя, і їхніх князів дам в руки їхніх ворогів і в руку тих, що чигають на їхні душі, і в руку війська вавилонського царя, тих, від яких вони втікають. **22** Ось Я заповідаю, – говорить Господь, – і поверну їх до цієї землі. І воюватимуть проти неї, і заберуть її, і спалять її вогнем. І юдині міста, дам їх в спустошення від тих, що живуть.

в мо іа
е мо еі

мой2. 21
мой5. 15

Глава 35

1 Слово, що було до Єремії від Господа в днях Йоакима, Йосіїного сина, юдиного царя, що казало: **2** Іди до Рахавиного дому, і поклич їх, і приведи їх до господнього дому, до одного з дворів, і напоїш їх вином. **3** І я привів Єзонію, Єреміїного сина, Хавасіїного сина, і його братів, і його синів, і ввесь Рахавин дім. **4** І я ввів їх до господнього дому, до дому скарбу Ананіїних синів: Ґодоліїного сина – божого сина, що є близько княжого дому, що над домом Маасея, Сееломового сина, який стереже двір. **5** І я поставив перед ними збанок вина і чаші і сказав: Пийте. **6** І вони сказали: Не питимемо вина, тому що Йонадав, Рихавів син, – наш батько заповів нам, кажучи: Не пийте вина, ви і ваші сини, на віки. **7** І не збудуєте дім і не посієте насіння, і у вас не буде виноградника, бо житимете в шатрах всі дні вашого життя, щоб ви жили численні дні на землі, на якій ви ходите. **8** І ми послухалися слів Йонадава, нашого батька, щоб не пити вина всі дні нашого життя, ми, і наші жінки, і наші сини, і наші дочки; **9** щоб не будувати домів, щоб там мешкати. Виноградника ж, і поля, і насіння в нас не було, **10** і ми жили в шатрах, і послухалися, і зробили за всім, що нам заповів Йонадав, наш батько. **11** І сталося, що коли прийшов Навходоносор, вавилонський цар, на нашу землю, і ми сказали: Ввійшовши, ми ввійдемо до Єрусалиму від халдейського лиця і від лиця сирійської сили, і ми тут поселилися. **12** І було господнє слово до Єремії, кажучи: **13** Так говорить Господь: Іди і скажи юдиному чоловікові і тим, що живуть в Єрусалимі: Чи не приймете ви напоумлення, щоб послухати мої слова? **14** Йоанадавові сини, сина Рихава, дотрималися слова, яке той заповів своїм синам, щоб не пити вино, і не пили. Я ж до вас заговорив зранку і ввечері. І ви Мене не послухали. **15** І Я посилав до вас своїх рабів – пророків, кажучи: *Відверніться, кожний зі своєї поганої дороги, і кращими зробіть свої діла, і не ходіть вслід за іншими богами, щоб їм служити, і поселю вас на землі, яку Я дав вам і вашим батькам. І ви не нахилили ваші вуха і не послухалися. **16** І Йоанадавові сини, сина Рихава, зберегли заповідь свого батька, те, що він їм заповів, а цей народ Мене не послухав. **17** Через це так сказав Господь: Ось Я наведу на Юду і на всіх, що живуть в Єрусалимі, все зло, яке Я висловив проти них. **18** Через це, що Я говорив до них – і вони не

вищ. 18 і 25 йон. 3

Гла҃ва, л҃є. (*)[1]

Сло́во бы́вшее къ і҆еремі́и ѿ г҃а, въ дн҃и і҆ѡа́кима [с҃на і҆ѡсі́ина][2] ц҃ря і҆ꙋ́дина, гл҃а. И҆ди въ до́мъ [рахави́нъ][3] [и҆ възови ѧ҆][4], и҆ веди ѧ҆ въ до́мъ г҃нь въ є҆ди́нъ ѿ дворо́въ, и҆ напои́ши ѧ҆ вино́мъ. и҆ приведо́хъ (є҆зоні́ю)[5] с҃на і҆еремі́ина, с҃на хаваси́ина и҆ бра́тїю є҆го, и҆ с҃ны є҆го, и весь до́м [рахави́нъ][6]. и҆ въведо́хъ ѧ҆ въ до́мъ г҃нь, въ хра́мъ и҆мѣ́нїѧ с҃новъ а҆нанїи́нъ, с҃на годолї́ина ч҃лка б҃жїѧ. и҆́же є҆́сть бли́зъ до́мꙋ кнѧ́жа, вы́ше до́мꙋ маасе́ова, с҃на (сееломлѧ)[7] стрегꙋ́щаго дво́ръ. и҆ поста́вихъ (пре҄ ни́ми)[8] ко́рчагъ вина и҆ ча́ша, и҆ реко́хъ пі́йте (-)[9]. И҆ реко́ша не пі́емъ вина, ꙗ҆́ко і҆ѡ́надавъ с҃нъ (рахавль)[10] ѿ҃цъ на́ш заповѣ́да на́мъ рекі́и. не пі́йте вина̀ вы, и҆ с҃нове ва́ши до҆ вѣ́ка. и҆ храми́нъ не съгради́те, и҆ сѣ́мене не сѣ́йте, и҆ виногра́дъ да не бꙋ́детъ ва́м. но въ кꙋ́щахъ да живе́те всѧ дн҃и [живота̀][11] ва́шего. да живе́те дн҃и мно́ги на́ землѝ, на не́йже хо́дите вы (-)[12]. и҆ послꙋ́шахомъ слове́се і҆ѡнада́влѧ ѿ҃ца на́шего. ꙗ҆́коже не пи́ти вина всѧ̀ дн҃и [живо́та][13] на́шего, мы и҆ же́ны на́ша, и҆ с҃нове на́ши, и҆ д҃щери на́ша. (-)[14] ꙗ҆́коже не съгражда́ти храми́нъ жи́ти та́мо. (-)[15] виногра́да (же) и҆ ни́вы и҆ сѣ́мене не бы́сть на́мъ, и҆ жихо́мъ въ кꙋ́щахъ. и҆ послꙋ́шахо҆м и҆ сътвори́хомъ по всемꙋ є҆ли́ко заповѣ́да на́мъ і҆ѡанада́въ ѿ҃цъ на́шъ. И҆ бы́ст є҆гда̀ прі́иде (навходоносо́ръ)[16] [ц҃рь вавѵло́ньскі́и][17] на́ зе́млю (на́шꙋ), и҆ реко́хомъ, вше́дше да вни́демъ въ і҆ер҃лм ѿ лица̀ [-][18] халдѣ́иска, и҆ ѿ лица си́лы сѵ́рски, и҆ всели́хомсѧ тꙋ. И҆ бы́сть сло́во г҃не къ [і҆еремі́и][19] гл҃а. та́ко гл҃е г҃ь, и҆дѝ и҆ рцы ч҃лкꙋ і҆ꙋ́динꙋ, и҆ живꙋ́щимъ въ і҆ер҃лимѣ. є҆да̀ не воспрі́имете ли наказа́нїа послꙋ́шати слове́съ мои́хъ. ѹ҆ста́виша сло́во с҃нве і҆ѡа́надавли с҃на (рахалѧ)[20], є҆́же заповѣ́да [с҃номъ][21] свои́мъ, ꙗ҆́коже не пи́ти вина̀ и҆ не пи́ша. (-)[22] а҆́з (же) гл҃ахъ к ва́м заѹ́тра и҆ (ве́черъ)[23], и҆ не послꙋ́шаста [мене][24]. и҆ посыла́хъ к ва́м рабы̀ своѧ̀ пр҃рки, гл҃а. *ѡ҆брати́тесѧ ко́ждо ѿ пꙋтѝ своего зла́го, и҆ ѹ҆лꙋ́чша сътвори́те [дѣ́ла][25] своѧ, и҆ не ходи́те въ слѣ́дъ бого́въ и҆нѣ́хъ ꙗ҆́ко слꙋжи́ти и҆мъ. и҆ (вселю васъ)[26] на́ зе́млю ю҆́же да́хъ ва́мъ и҆ ѿц҃емъ ва́шимъ, и҆ не приклони́сте ѹ҆́шїю своею и҆ не послꙋ́шасте. И҆ ѹ҆ста́виша с҃нове і҆ѡа́надавли с҃на (рахавлѧ)[27] запо́вѣдь ѿ҃ца своего, [є҆́же заповѣ́да и҆мъ][28]. а҆ лю́дїе мои не послꙋ́шаша менѐ. Сего ра́ди сі́це рече г҃ь. се а҆зъ наведꙋ на і҆ꙋ́дꙋ, и҆ на всѧ̀ живꙋ́щаа въ і҆ер҃лимѣ всѐ зло̀, є҆́же съгл҃ах на́ нѧ. того

вы́ш. ні и҆ кє. і҆ѡна г҃

ра̑ иже глахъ к нимъ, [и не послꙋшаша. възывахъ ѧ, и не ѿвѣщаша [ми][29]. и домꙋ рахавлю рече іеремїѧ][30]. (-)[31] тако рече гь (бъ вседръжитель), єльмаже послꙋшаша снове іѡанадавли [-][32] заповѣди ѿца своєго, творити єлико заповѣда имъ ѿцъ ихъ. не оскꙋдѣєтъ мꙋжъ ѿ сновъ іѡанадавль сна (рахавлѧ)[33], стоѧ пред лицемъ моимъ всѧ дни землѧ·

послухались, Я закликав до них – і мені не відповіли. Але до Рахавового дому сказав Єремія: Так сказав Господь Бог Вседержитель: Тому що Йоанадавові сини послухалися заповіді свого батька, робити все, що їм заповів їхній батько, **19** не забракне чоловіка з Йоанадавових синів, сина Рихава, що стоїть перед моїм лицем всі дні землі.

Гла, лѕ· (*)[1]

И [бысть][2] въ лѣто д є іѡакимле, сна іѡсїина цра іоудина. бысть слово гне [къ іеремїи][3] глѧ· возми себѣ рогозъ книжныи, и въпиши вонь всѧ словеса ꙗже съглахъ к тебѣ, на ізлѧ и на іоудꙋ, и на всѧ страны, ѿ негоже дне главшꙋ ми к тебѣ. ѿ дни іѡсїи цра іоудина и до сего дне. негли оуслышитъ домъ іоудовъ все ѕло, єже азъ мышлю сътворити имъ. да сѧ обратѧтъ ѿ пꙋти своєго злаго, и млтивъ бꙋдꙋ неправдамъ ихъ и грѣхомъ ихъ· И возва іеремїа варꙋха сна нирїина, и вписа [варꙋхъ][4] ѿ оустъ іеремїинъ всѧ словеса гнѧ ꙗже съгла к немꙋ, в рогозѣ книжныи. и заповѣда іеремїѧ варꙋхꙋ глѧ. мене стрегꙋ и не могꙋ внити въ домъ гнь. [но вниди ты][5] и почти в рогозѣ семъ, [в немже написа єси ѿ оустъ моихъ словеса гнѧ][6], въ оуши людєтѣ в домꙋ гни въ днь алканїѧ. и въ оуши всемꙋ (домꙋ) іоудинꙋ приходѧщихъ ѿ градъ своихъ, да почтеши имъ. єгда падетъ молитва ихъ пред лицемъ гнимъ, и обратѧтсѧ ѿ пꙋти ихъ злаго· Ꙗко велика ꙗрость и гнѣвъ гнь, иже съгла на люди сїа. и сътвори варꙋхъ [снъ нирїинъ][7], по всемꙋ єлико заповѣда ємꙋ іеремїа [пррк][8], (почте)[9] въ книгахъ словеса гнѧ въ домꙋ гни· И бысть въ [пѧтое лѣто][10] [іѡакима цра][11] [іоудина][12], в девѧтыи мцъ. заповѣдаша алканїе пред лицемъ гнимъ всѣмъ людемъ въ ілмѣ, [и всемꙋ множествꙋ, єже снидесѧ ѿ градъ іоудинъ въ ілмъ][13]. и почиташе варꙋхъ въ книѕѣ словеса іеремїина въ домꙋ гни, в домꙋ гамарїевѣ сна сафанѧ книгъчїѧ, въ дворѣ вышнемъ въ предверїи вратъ домꙋ гнѧ новаго, въ оуши [всѣхъ][14] людїи· И слыша михеѧ снъ гамарїевъ сна сафанѧ, всѧ словеса гнѧ ѿ книгъ. и сниде въ домъ цревъ, и въ домъ книжника. и се тꙋ вси кнѧѕи сѣдахꙋ, єлисама книгчїи, и далеа снъ [семелїевъ][15], (іѡанадан)[16] снъ (ахоровъ)[17] и гамарїа снъ сафань, и седекїа снъ ананїинъ, и вси кнѧѕи. и съвѣсти имъ михеа всѧ словеса, ꙗже слыша чтꙋща варꙋха въ оуши людемъ· И по-

Глава 36

1 І було в 4-му році Йоакима, Йосіїного сина, юдиного царя, було господнє слово до Єремії, кажучи: **2** Візьми собі листок книги і запиши на ньому всі слова, які Я тобі сповістив проти Ізраїля і проти Юди, і проти всіх країн, від того дня, коли Я до тебе заговорив, від днів Йосії, юдиного царя, і до цього дня. **3** Може почує юдин дім все зло, яке Я задумую їм зробити, щоб відвернулися від своєї злої дороги, і буду милосердним їхнім неправедностям і їхнім гріхам. **4** І Єремія закликав Варуха, Ниріїного сина. І Варух записав з Єреміїних уст всі господні слова, які сказав до нього, на сторінку книги. **5** І Єремія заповів Варухові, кажучи: Мене стережуть, і я не можу увійти до господнього дому. Але ввійди ти **6** і прочитай з цього листка, на якому ти написав з моїх уст господні слова, у вуха народу в господньому домі в дні посту і у вуха всього юдиного дому, що приходять зі своїх міст. Їм прочитаєш, **7** може впаде їхня молитва перед господнім лицем і звернуть з їхньої злої дороги. Бо велика лють і господній гнів, які Він промовив проти цього народу. **8** І Варух, Ниріїн син, зробив за всім, що йому заповів пророк Єремія, він прочитав з книг господні слова в господньому домі. **9** І сталося, що в п’ятому році Йоакима, юдиного царя, в дев’ятому місяці, зібрали піст перед господнім лицем всьому народові в Єрусалимі і всьому множеству, що зійшовся з юдиних міст до Єрусалиму. **10** І Варух читав в книзі Єреміїні слова в господньому домі, в Ґамарієвому домі, Сафанового сина, – писаря, в горішньому дворі, в переддвер’ях брам нового господнього дому, у вуха всього народу. **11** І почув Міхея, Ґамарієвий син, Сафанового сина, всі господні слова з книг, **12** і пішов до царського дому і до дому писаря. І ось там сиділи всі князі, писар Елисама, і Далея, Семеліїв син, Йоанатан, Ахорів син, і Ґамарія, Сафанів син, і Седекія, Ананієвий син, і всі князі. **13** І Міхея сповістив їм всі слова, які почув, як читав Варух до вух народу. **14** І всі кня-

зі послали до Варуха, Ниріїного сина, Юдеїна, Натаниїлового сина, Семеліїного сина, Хусіїного сина, кажучи: Книги, які ти читаєш до вух народу, візьми їх до своїх рук і ходи. І взяв Варух, Ниріїн син, книги у свої руки і пішов до них. **15** І сказали йому: Знову прочитай до наших вух. І прочитав Варух до їхніх вух. **16** І сталося, що як почули всі слова, порадилися кожний зі своїм ближнім і сказали Варухові: Сповіщаючи ми сповістимо цареві всі ці слова. **17** І вони запитали Варуха, кажучи: Звідки написав ти всі ці слова? **18** І сказав Варух: З Єреміїних уст; він мені сповістив всі ці слова, я ж записав до книги. **19** І сказали князі Варухові: Пішовши сховайся ти і Єремія, і хай чоловік не взнає де ви є. **20** І вони ввійшли до царя до двору, дали книги зберігати в Елисамовім домі, писаря, і сповістили цареві всі слова. **21** І послав цар Юдеїна взяти книги, і той взяв їх з Елисамового дому. І прочитав Юдеїн до царевих вух і до вух всіх князів, що стояли довкруги царя. **22** Цар же сидів у зимовому домі, в дев'ятому місяці. І перед ним поставленим було вогнище з вогнем. **23** І сталося, що як Юдеїн читав третій і четвертий ряд, той відрізав їх бритвою писаря і кидав до вогню на вогнищі, аж доки не спалено ввесь листок у вогні на вогнищі. **24** І вони не жахнулися і не роздерли своєї одежі, цар і всі його слуги, що слухали всі ці слова. **25** Еннатан же, і Далея, і Ґамарія, і Ґодолія говорили цареві, щоб не спалювати листок, і він їх не послухав. **26** І цар заповів Єремеїлові, Амалеховому синові, і Сареєві, Есрилевому синові, і Селемієві, Авдаєвому синові, щоб схопили Варуха, писаря, і пророка Єремію. Але їх сховав Господь. **27** І було господнє слово до Єремії після того, як цар спалив листок і всі слова, які Варух записав з Єреміїних уст, кажучи: **28** Знову візьми інший звій і запиши всі слова, що були в звої, які спалив цар Йоаким. **29** І скажеш до Йоакима: Так сказав Господь: Ти спалив ці книги, кажучи: Чому ти на них записав? Кажучи: Входячи ввійде вавилонський цар і знищить цю землю, і вигубить з неї людей і скотину. **30** Через це так сказав Господь проти Йоакима, юдиного царя: Не буде в нього того, хто сидить на Давидовому престолі. І буде його мертве тіло кинутим в спеці дня і на морозі ночі. **31** І Я навідаюся до нього, і до його роду, і до його слуг, і наведу на них і на тих, що живуть в Єрусалимі, і на юдину землю все зло, яке Я промовив проти них, і вони не послу-

слаша вси кнѧзи къ варуху сну нирїину, [їоудеина][18] сна наданїина, сна [семелїина][19], сна хусїина, глюще. книги ꙗже почитаеши [-][20] въ уши людемъ, возми ѧ въ руку свою и прїиди. и взѧ варухъ [снъ нирїинъ][21] книги [в руку своею][22], и сниде к нимъ. и рекоша ему, паки почти въ уши наши. и почте вару [въ уши ихъ][23]. и бысть ꙗко слышаша вса словеса, совѣщаша кождо къ ближнему своему, и рѣша [варуху][24]. възвѣстающе възвѣстимъ црю вса словеса си. и (въпрашаша варуха)[25] глюще, ѿкуду еси въписалъ вса словеса си. и рече вару ѿ устъ [їеремїинъ][26]. исповѣда ми [-][27] вса словеса си, (аз же)[28] писахъ въ книги. И рекоша [кнѧзи][29] варуху, шедъ скрыисѧ ты і иеремїа, [и][30] члкъ да не увѣсть гдѣ вы (еста). и внидоша къ црю въ дворъ. (-)[31] книги вдаша снабдѣти в дому елисамани [книгчїа][32]. и совѣстиша црю вса словеса. и посла црь (їоудеина)[33] взѧти книги. и взѧ ѧ ѿ дому елисамана. и почте (їоудеинъ)[34] въ уши црвы, и въ уши всѣхъ кнѧзь стоащихъ оу црѧ. (-)[35] црь (же) сѣдаше въ храмѣ зимнѣ, [въ девѧтыи мць][36]. и (поставлено бѣ пред нимъ огнище со огнемъ)[37]. И бысть чтущу (їоудеину)[38], третїи радъ и четвертыи, раздробі ѧ бритвою книгчїѧ, и възметаше на огненое огнище. дондеже скончасѧ весь рогозъ на огненомъ огнищи. И не оужасошасѧ и не растерзаша ризъ своихъ, црь и [вси][39] отроцы его слышавшїи вса словеса си. (-)[40] (еннадан же)[41] и [далеа][42], и гамарїа, (и годолїа), глаша црю, ꙗкоже не сожещи рогоза. (и не послуша ихъ)[43]. И повелѣ црь їеремеилю сну (амалехову)[44], і сараеви сну езрилеву, [и селемїю сну авдаеву][45]. да изымутъ варуха [книгчїѧ][46], і иеремїю [прорка][47]. но съкры ѧ [гь][48]. И бысть слово гне къ їеремїи потомъ ꙗко сожже црь рогозъ, [и][49] вса словеса ꙗже въписа варухъ ѿ устъ їеремїинъ глѧ. паки возми рогозъ другїи, и въпиши вса словеса сущаѧ в рогозѣ, иже сожже црь їоакимъ. И [къ їоакимови][50]речеши. тако рече гь, ты сожже сїѧ книги, глѧ, почто въписа в нѧ, глѧ въходѧ внидетъ црь вавулоньскь, и потребитъ землю сїю, и потребитъ с неѧ члки и скотъ. Того ради сице рече гь на їоакима црѧ їоудина, не будетъ ему сѣдѧщаго на столѣ двдвѣ. и (будетъ тѣло его мртвое)[51] поврьжено на зной деньнѣмъ, и на мразѣ нощнѣмъ. и посѣщу нань, и на роженїе его и на отроки его. и наведу на нѧ (и на живущаѧ въ їерлимѣ, и на землю їоудину все зло. еже съглахъ на нѧ)

и̂ не послѹ́шаша. И̂ взѧ̀ ва́рѹхъ ро́гъ дрѹгі́и, и̂ вписа̀ вонь ѿ ѹ҆́стъ і̂еремі́инъ вс҃ѧ словеса̀ кни́гъ ꙗ҆̀же сожже і̂ѡа́кимъ, и̂ є҆щѐ приложи́шасѧ є҆мѹ̀ словеса̀ мнѡжа́йша не́же (пръвѣ́и)[52].

Гла҃, лз҃. (*)[1]

д҃ црⷭ҇ кд҃ / в҃ пара҃ лѕ҃

Ц҃рствова* седекі́ѧ сн҃ъ і̂ѡсі́инъ въ [і̂ехоні́и мѣ́сто сн҃а][2] і̂ѡа́кимова, є̂го́же поста́ви нанавѹходоносоръ [цр҃ь вавѷлонъскі́и][3], цр҃ствовати въ і̂ѹдеи. и̂ не послѹ́ша тои ни ѻ́троцы є̂го, ни лю́діе землѧ̀ словесъ гн҃ь, ꙗ҆̀же гл҃а в рѹцѣ̀ і̂еремі́инѣ. И̂ посла̀ цр҃ь седекі́ѧ [і̂ѡа́хасса][4] сн҃а (селмі́ина)[5], и̂ софоні́ѧ сн҃а масса́ѧ жрьца, къ і̂еремі́и [прⷪрⷪкѹ][6], гл҃ѧ, моли̂ за ны къ г҃ви. (І̂еремі́ѧ же про́стъ прои́де)[7] средъ гра́да (-)[8] не въведо́ша (бо) є̂го въ храмъ темни́чныи. и̂ си́ла фарао́нѧ и̂зы́иде и̂зъ є̂гѷпта. и̂ слы́шавше халде́и [ѻ̂блє́гшеи і̂ер҇лимъ][9] слѹхъ и̂хъ, (-)[10] ѿстѹпи́ша ѿ і̂ер҇лима. И̂ бы́сть сло́во гн҃е къ і̂еремі́и гл҃ѧ. та́ко рече г҃ь [бг҃ъ і̂и҃левъ][11], та́ко [рцѣ́те][12] цр҃ю і̂ѹ́динѹ посла́вшемѹ [ва́съ][13] къ [мнѣ][14] въпроси́ти мѧ. се си́ла фарао́нѧ и̂зше́дшіа ва́мъ на по́мощь, ѻ̂братѧ́тсѧ па́ки до землѧ є̂гѷпетскі. и̂ възвратѧ́тсѧ халде́и, и̂ воюю́тъ на градъ се́и и̂ во́змѹтъ и̂ и̂ пожгѹ́тъ и̂ ѻ̂гне́мъ. ꙗ҆́ко та́ко рч҃е г҃ь, не прельща́йте дш҃ь свои́хъ гл҃юще, ѿхода́ще ѿи́дѹтъ ѿ на́съ халде́и, ꙗ҆́ко не ѿи́дѹтъ. и̂ а́ще побі́ете всю си́лѹ халдѣ́искѹ, воюю́щихъ на вы. и̂ ѻ̂ста́нѹтъ нѣ́цыи ꙗ҆звени ко́ждо на мѣ́сте своє́мъ, (и̂ въста́вше)[15] пожгѹ́тъ градъ (-)[16] ѻ̂гне́мъ. И̂ бы́сть ꙗ҆́ко взы́иде си́ла халде́иска ѿ і̂ер҇лима, ѿ лица си́лы фарао́нѧ. и̂зы́иде і̂еремі́ѧ и̂зъ і̂ер҇лима, и̂ти̂ в зе́млю веніами́ню. (и̂ раздѣли)[17] та́мо (и̂мѣ́ніе пред гражаны)[18]. ꙗ҆́коже бы́ти є̂мѹ (та́мо) въ вра́техъ веніами́нѣ. и̂ (бы́сть въ среди лю́діи) тѹ чл҃къ, ѹ҆ него же ѻ̂бита̀ і̂арѹі́а сн҃ъ селемі́инъ сн҃а а̂нані́ина. и̂ взѧ̀ і̂еремі́ю гл҃ѧ, къ халдеемъ ты̀ бѣжи́ши. и̂ рече (і̂еремі́а)[19], лжа̀, ни, не къ халдіємъ а̂зъ бѣжѹ, и̂ не послѹ́ша є̂го. и̂ взѧ̀ [і̂арѹі́а][20] і̂еремі́ю, и̂ приведе и̂ къ кн҃зе. и̂ разгнѣвашасѧ кн҃зи на і̂еремі́ю и̂ би́ша и̂, и̂ посла́ша и̂ в домъ і̂ѡнада́нь кни́гочіѧ, ꙗ҆́ко того сътвори́ша на̂ храмомъ темни́чнымъ. и̂ пріи́де і̂еремі́ѧ въ храмъ ровныи и̂ в херре, и̂ сѣде тѹ дн҃и мно́ги. И̂ посла седекі́ѧ и̂ призва и̂, и̂ въпраша и̂ цр҃ь ѻ̂таи (-)[21], а̂ще є̂сть сло́во ѿ г҃а. и̂ рече [є̂мѹ][22], є̂сть. [и̂ рече][23], в рѹцѣ цр҃ѧ вавѷлонска предаси́сѧ. и̂ рече і̂еремі́ѧ цр҃ю, чимъ преѻ̂би́дихъ тѧ и̂ ѻ́троки твоѧ и̂ лю́ди сіѧ, ꙗ҆́ко ты̀ вдає́ши мѧ въ храмъ тем-

хали. **32** І взяв Варух інший звій, і на ньому записав з Єреміїних уст всі слова книг, які спалив Йоакім. І ще додали до нього більше слів від попередніх.

Глава 37

црс2. 24 пар2. 36

1 І *зацарював Седекія, Йосиїн син, замість Єхонії, Йоакимового сина, якого поставив Нанавходоносор, вавилонський цар, щоб царювати в Юдеї. **2** І не послухав він, ані його слуги, ані народ землі господніх слів, які сказав Єреміїною рукою. **3** І цар Седекія послав Йоахасса, Сєлміїнового сина, і Софонію, Массеєвого сина, священика, до пророка Єремії, кажучи: Помолися за нас до Господа. **4** Єремія ж пішов просто крізь середину міста, бо його не вкинули до в'язничного дому, **5** і фараонова сила вийшла з Єгипту. І почули халдеї, які облягли Єрусалим, чутку про них, *і* вони відступили від Єрусалиму. **6** І було господнє слово до Єремії, що казало: **7** Так сказав ізраїльський Господь Бог: Так скажіть юдиновому цареві, що вас до Мене послав, щоб Мене запитати: Ось фараонова сила, що вийшла вам на допомогу, знову повернеться до єгипетської землі, **8** і повернуться халдеї, і воюватимуть проти цього міста, і його захоплять, і його спалять вогнем. **9** Бо так сказав Господь: Не обманюйте своїх душ, кажучи: Відходячи відійдуть від нас халдеї, бо не відійдуть. **10** І якщо поб'єте всю халдейську силу, що воює проти вас, і залишаться деякі ранені, кожний на своєму місці, і вставши вони спалять місто вогнем. **11** І сталося, що коли пішла халдейська сила від Єрусалиму, від лиця фараонової сили, **12** вийшов Єремія з Єрусалиму, щоб піти до Веніяминової землі, і розділив там маєток перед громадянами. **13** Як же він був там у Веніяминовій брамі, і був там посеред народу чоловік, у якого ж жив – Яруя, Селеміїн син, Аналіїнового сина. І він взяв Єремію, кажучи: Ти втікаєш до халдеїв. **14** І сказав Єремія: Брехня. Ні, я не втікаю до халдеїв. І він не послухав його, і схопив Яруя Єремію і привів його до князів. **15** І князі розгнівалися на Єремію, і побили його, і послали його до дому Йонатана – писаря, бо цього поставили над в'язничним домом. **16** І прийшов Єремія до дому ями і до херрет. І там сидів багато днів. **17** І Седекія послав і покликав його, і запитав його цар потайки, чи є слово від Господа. І той сказав йому: Є. І сказав: Будеш виданий в руки вавилонського царя. **18** І сказав Єремія цареві: Чим образив я тебе і твоїх ра-

бів, і цей народ, що ти мене даєш до в'язничного дому? **19** Та де є ваші пророки, які вам пророкували і говорили, що не прийде вавилонський цар проти вас і проти цієї землі? **20** Тепер же послухай, благаю тебе, мій пане царю, щоб упало твоє милосердя перед моїм лицем, і не посилай мене знову до дому Йонатана – писаря, щоб я там не помер. **21** І цар наказав, і вкинули його до в'язничного двору. І давали йому один хліб на день зізовні ті, що печуть, без вареного, аж доки не забракло хлібів у місті. І Єремія сидів у в'язничному дворі.

ни́чныи. т҇о гдѣ сꙋть прⷪ҇ркⷪ҇и ва́ши прорица́вшеи вамъ [и҆][24] гл҃ющеи, ꙗ҆́ко не прїидеⷮ ц҃рь вавѵлонъскъ [на васъ и҆][25] на зе́млю сї́ю. (-)[26] нн҃ѣ (же) [послꙋшаи молю ти са][27] г҃и [мои][28] ц҃рю, да падетъ м҃лть (твоа прⷣ҇е лицемъ моимъ)[29]. и҆ не посыла́и ма паки до до́мꙋ и҆ѡ҆на-да́на книгочї́а да не оу҆́мрꙋ та́мо. и҆ повелѣ ц҃рь, и҆ въвергоша и҆̀ въ хра́мъ темни́чныи. и҆ дааху е҆мꙋ хлѣбъ е҆ді́нъ на дн҃ь и҆звнꙋ, и҆́же работа́ютъ, (кромѣ варе́нїа). дондеже сконча́шаса хлѣби и҆з гра́да, и҆ сѣде і҆еремї́а въ дворѣ темни́чнемъ·

Глава 38

1 І почув Сафотей, Натанів син, і Ґодолія, Наасхорів син, і Йоахал, Селміїн син, і Фассур, Мелхіїв син, слова, які Єремія промовив до всього народу, кажучи: **2** *Так сказав Господь: Хто сидить в цьому місті, помре від меча, і від голоду, і мору. Хто ж вийде до халдеїв, житиме, і його душа буде як знахідка, і житиме. **3** Бо так сказав Господь: Виданням буде виданим це місто в руки сили халдейського царя, і він його захопить. **4** І сказали цареві: Хай помре той чоловік, бо він ослаблює руки чоловіків-бійців, що залишилися в місті, і руки всього народу, говорячи до них за цими словами. Бо цей чоловік не сповіщає народові мир, але зло. **5** І сказав цар Седекія: Ось він у ваших руках, – бо цар не мав сили проти них. **6** І взяли Єремію і вкинули його в яму Мелхія, Амалехового сина, яка була у в'язничному дворі, і спустили його шнурами в яму, в ямі ж не було води, але болото, і Єремія був у болоті. **7** І почув Авдемелех, мурин, і він був у царському дворі, що вкинули Єремію до ями, а цар в тому часі сидів у Веніяминовій брамі. **8** І вийшов Авдемелех з царського дому і сказав до царя, мовлячи: **9** Мій пане, царю, ти вчинив зло, що ти наказав вбити цього чоловіка лицем голоду, бо немає більше хліба в місті. **10** І цар заповів Авдемелехові, кажучи: Візьми з собою звідси тридцять чоловік і витягни Єремію з ями, щоб він не помер. **11** І Авдемелех взяв чоловіків і прийшов в дім царя в підземелля, і взяв звідти старе лахміття і старі шнури, і скинув їх до Єремії до ями, **12** і сказав до нього: Підложи це під шнури. І зробив так Єремія. **13** І витягнули його шнурами, і забрали його з ями. І Єремія сидів у в'язничному дворі. **14** І послав цар, і покликав до себе Єремію до Асаласиїлового дому, що в господньому домі. І сказав йому цар: Я тебе запитаю одне

вищ. 21

Гл҃а, л҃и· (*)[1]

И҆ слы́ша сафотеи с҃нъ [нада҃н][2] и҆ годолї́а с҃нъ (наа҆схо́ровъ)[3], і и҆ѡ҆а҆ха́лъ с҃нъ (селмї́инъ)[4], (и҆ фассꙋ́ръ с҃нъ мелхї́евъ,) словеса̀ ꙗ҆́же і҆еремї́а гл҃а къ всѣмъ лю́деⷨ гл҃а· *ꙗ҆́ко реⷱ҇ г҃ь, сѣда́и въ градѣ семъ оу҆мретъ мечеⷨ и҆ гла́домъ [и҆ моромъ][5]. (-)[6] и҆сходаи (же) къ халдѣемъ, живи́тса. и҆ бꙋдеⷮ дш҃а е҆го на ѡ҆брѣте́нїе и҆ живи́тса. ꙗ҆́ко та́ко рече г҃ь. преда́нїемъ предастьса гра́дъ се́и в рꙋцѣ си́лы ц҃ра (халденска)[7], и҆ во́зметъ и҆̀· И҆ реко́ша ц҃рю, да оу҆́мретъ ч҃лкъ тои. ꙗ҆́ко сеи расслабла́етъ рꙋцѣ мꙋжїи бора́щихъ ѡ҆ста́вшихъ въ градѣ, и҆ рꙋцѣ всѣхъ людїи, гл҃а к нимъ по словесемъ си́мъ. ꙗ҆́ко ч҃лкъ сеи не проповѣдаетъ [лю́демъ (-)[8] мира][9], н҆о ѕл҃о. и҆ рече ц҃рь [седекї́а][10], сѐ тои в рꙋкꙋ ва́шею, ꙗ҆́ко не мо́жаше ц҃рь проти́вꙋ и҆мъ. [и҆ вза́ша і҆еремї́ю][11], и҆ въвергоша и҆̀ въ ровъ мелхї́инъ с҃на (а҆мале́хова)[12], и҆́же баше въ дворѣ темни́чнемъ и҆ въвѣсиша и҆̀ [ю́жи][13] в ровъ, (-)[14] в ровѣ (же) не ба́ше воды̀ н҆о ти́на, и҆ ба́ше в ти́нѣ (і҆еремї́а)· И҆ слы́ша а҆вдемелеⷯ мꙋринъ, и҆ то́иже (бѣше) въ дворѣ ц҃реви, ꙗ҆́ко въверго́ша і҆еремї́ю в ровъ. (-)[15] ц҃рь (же) (в тои ча́съ) [сѣда́ше][16] въ вра́ тѣхъ венїами́нѣхъ. і и҆зы́иде [а҆вдемеле́хъ][17] [ѿ домꙋ ц҃рева][18], и҆ рече къ ц҃рю (гл҃а)[19]. [г҃и [мои][20] ц҃рю][21] ѕл҃о сътвори, ꙗ҆́ко оу҆би́ти повелѣ ч҃лка сего ѿ лица̀ гладꙋ, ꙗ҆́ко нѣсть [-][22] хлѣба въ гра́дѣ (к семꙋ). и҆ повелѣ ц҃рь а҆вдемелехꙋ гл҃а, пои́мѝ [съ собо́ю][23] ѿсю́дꙋ придесать мꙋжь, і и҆звлеци (і҆еремї́ю) и҆з рова да не оу҆́мретъ. и҆ пои́атъ а҆вдемеле́хъ мꙋжа, и҆ прїиде въ до́м ц҃рев пѡ҆̀земныи. и҆ вза̀ ѿтꙋдꙋ ветхи по́рты, и҆ ветха оу҆́жа, и҆ въверже а҆̀ къ і҆еремї́и в ровъ. и҆ рече (к немꙋ), (положѝ сї́а)[24] пѡ҆̀ оу҆́жи. и҆ сътвори і҆еремї́а сице. і и҆звлеко́ша и҆̀ оу҆́жи, і и҆за́ша и҆̀ ѿ ро́ва. и҆ сѣде і҆еремї́а въ дворѣ темни́чнемъ· И҆ посла̀ ц҃рь и҆ възва̀ (к себѣ і҆еремї́ю)[25] в домъ (а҆саласї́иль)[26], и҆́же в до-

вы҃ і҃а

мꙋ г҇ни. и҆ рече є҆мꙋ ц҇рь, вопраша́ю тѧ словесе (є҆ди́ного), и҆ не ꙋ҆таи ѿ мене словесе̑. и҆ рече і҆еремі́ѧ ц҇рю, а҆́ще повѣ́мъ ти, то не смр҇тїю ли ꙋ҆мори́ши мѧ. и҆ а҆́ще свѣща́ю ти, то не послꙋшаеши мене. и҆ клѧ́сѧ є҆мꙋ ц҇рь гл҇ѧ, живъ г҇ь, и҆́же сотвори́ намъ дш҇ꙋ сїю ꙗ҆́ко не ꙋ҆бі́ю тѧ. ни предамъ (-)[27] в рꙋцѣ ч҇лкъ сихъ (стрегꙋщихъ тѧ, на смр҇ть). и҆ рече [-][28] і҆ремі́ѧ тако рече г҇ь. а҆́ще и҆зыидыи и҆зы́идеши къ воєво́дамъ ц҇рѧ вавѷлѡ́нска, жива̀ бꙋдетъ дш҇а твоѧ. и҆ гра́дъ сеи не пожже́тсѧ ѻ҆́гнемъ, и҆ живъ бꙋдеши ты, и҆ до́мъ твои. [а҆́ще ли][29] не и҆зы́идеши [къ кнѧземъ ц҇рѧ вавѷлонъска][30], преда́стьсѧ градъ сеи в рꙋцѣ халде́ѡмъ. и҆ пожгꙋтъ и҆̀ ѻ҆́гнемъ, и҆ ты̀ не ꙋ҆цѣлѣ́еши· И҆ рече ц҇рь і҆еремі́и, а҆зъ слово и҆мѣ ѿ жидовъ бѣжавшихъ въ халдеѧ, не преда́ти мѧ в рꙋцѣ и҆хъ, и҆ клали ми сѧ сꙋть. и҆ рече і҆еремі́ѧ, не преда́тъ тебе. послꙋшаи [ꙋ҆бо][31] словесе г҇нѧ є҆́же а҆зъ гл҇ю тебѣ, и҆ ꙋ҆чне (ти бꙋдетъ)[32], и҆ жива̀ бꙋдетъ дш҇а твоѧ. и҆ а҆́ще не хо́щеши ты и҆зыитѝ. се̑ слово є҆́же сказа мнѣ г҇ь и҆ се всѧ̀ жены ѻ҆ста́вленыѧ в҇ домꙋ ц҇рѧ і҆ꙋ҆дина, и҆зведꙋтсѧ къ кнѧ́ѕемъ ц҇рѧ вавѷлѡ́нска. (-)[33] тїи (же) гл҇хꙋ, прельстиша тѧ, и҆ премогоша тѧ мꙋжи мирницы твои̇. и҆ возмогꙋ пре҇щенїемъ ноѕѣ свои̇ ѡ҆братити ѿ тебе. и҆ жены твоѧ и҆ ча́да твоѧ и҆зведꙋтъ къ халдѣемъ, и҆ ты̀ не ꙋ҆цѣлѣ́еши. ꙗ҆́ко рꙋкою (и҆́мешисѧ ц҇рѧ вавѷлонъска)[34], и҆ гра́дъ сеи пожже́тсѧ· И҆ ре҇ є҆мꙋ ц҇рь, ч҇лкъ да не ꙋ҆вѣстъ словесъ си҇, да не ꙋ҆мреши ты. и҆ а҆́ще слыша҇ кнѕи ꙗ҆́ко гл҇а с тобо́ю. и҆ прїи҇дꙋ (-)[35] и҆ рекꙋтъ ти, (что гл҇а к тебѣ ц҇рь, повѣжь на҇)[2] (и҆) не ꙋ҆таи ѿ насъ и҆ не ꙋ҆бїе҇ тебе. и҆ что гл҇а к тебѣ ц҇рь да речеши и҆̑, помещꙋ а҆зъ милованїе мое пре҇ лицемъ ц҇ревомъ, ꙗ҆́ко да не возвратитъ мене в҇ домъ і҆ѡанада́нь ꙋ҆мрѣти тамо· И҆ прїидо́ша вси кнѧ́зи къ і҆еремі́и, и҆ вопраша́ша и҆̑. и҆ повѣда̀ и҆мъ по всѣм словесемъ симъ, ꙗ҆́же заповѣда є҆мꙋ ц҇рь. и҆ ꙋ҆молкнꙋша ꙗ҆́ко нѣ҇ слышано слово г҇не. и҆ сѣде і҆еремі́ѧ въ дворѣ темничне҇, дондеже в҇зѧша і҆ерл҇м·

слово. І не скрий від мене слова. **15** І сказав Єремія цареві: Якщо тобі сповіщу, то чи не вб’єш мене смертю? І якщо тобі радитиму, то мене не послухаєш. **16** І поклявся йому цар, кажучи: Живий Господь, який нам створив цю душу, що не вб’ю тебе ані не видам в руки цих людей, що на тебе чатують на смерть. **17** І сказав Єремія: Так сказав Господь: Якщо виходячи вийдеш до воєвод вавилонського царя, живою буде твоя душа і це місто не буде спалене вогнем, і житимеш ти і твій дім. **18** Якщо ж не вийдеш до князів вавилонського царя, це місто буде видане в халдейські руки, і його спалять вогнем, і ти не спасешся. **19** І сказав цар Єремії: Я маю слово від жидів, що втекли до халдеїв, не видати себе в їхні руки, і мені поклялися. **20** І сказав Єремія: Не видадуть тебе. Отже, послухай господнє слово, яке я тобі говорю, і тобі буде краще, і живою буде твоя душа. **21** І якщо ти не бажаєш вийти, це є слово, яке сказав мені Господь: **22** І ось всі жінки, які залишилися в домі юдиного царя, будуть виведені до князів вавилонського царя. Вони ж говорили: Обманули тебе і перемогли тебе твої мирні мужі. І скріпляться вони обманою відвернути від тебе свої ноги, **23** і виведуть до халдеїв твоїх жінок і твоїх дітей, і ти не спасешся, бо будеш схоплений рукою вавилонського царя, і це місто буде спалене. **24** І сказав йому цар: Хай не дізнається людина про ці слова, щоб ти не помер. **25** І якщо почують князі, що я говорив з тобою, і прийдуть, і скажуть тобі: Що сказав до тебе цар? Сповісти нам і не скрий від нас, і не вб’ємо тебе. І що сказав до тебе цар? **26** І скажеш їм: Я кидаю моє милосердя перед царським лицем, щоб не повернув мене до Йоанатанового дому, там умерти. **27** І прийшли всі князі до Єремії, і запитали його, і він їм сповістив за всіма цими словами, які йому заповів цар. І вони замовкли, бо не почулося господнє слово. **28** І Єремія сидів у в’язничному дворі, аж доки не взяли Єрусалим.

Гл҇а, л҇д· (*)[1]

д҇ ц҇р ке҇ ни҇ нв

И҆ бысть* въ деваєтое лѣто седекі́ѧ ц҇рѧ і҆ꙋ҆дина, въ м҇цъ і҃. прїиде (навꙋходоносо́ръ)[2] ц҇рь вавѷлѡ́нскъ, и҆ всѧ̀ си́ла єго на і҆ерлимъ, и҆ воє́вахꙋ на́нь. и҆ въ первоєнадесѧте лѣто седекі́ѧ, въ м҇цъ четве́ртыи (пятыи дн҇ь)[3] м҇ца расы́пасѧ градъ. и҆ в҇нидо́ша вси кнѕи ц҇рѧ вавѷлѡ́нска, и҆ сидѣша въ вра́техъ среднихъ. (ниргелъ, сарасаръ)[4], [сама-

Глава 39

црс4. 28 ниж. 52

1 І *сталося, що в дев’ятому році Седекії, юдиного царя, в 10-му місяці прибув Навуходоносор, вавилонський цар, і вся його сила проти Єрусалиму, і воювали проти нього. **2** І в одинадцятому році Седекії, в четвертому місяці, п’ятого дня місяця, розбито місто. **3** І ввійшли всі князі вавилонського царя і сіли у середній брамі: Нирґел, Сарасар Самаґад, і На-

вухасар, і Навусарис, і Нагаргас, і Насер, Равамаг, і інші воєводи вавилонського царя. **4** І коли їх побачив Седекія, юдин цар, і всі військові мужі, вони втекли і вийшли вночі з міста по дорозі царської огорожі і крізь браму, що була між двома стінами, і вийшли на дорогу пустині. **5** І гналися за ними халдейські вояки, і наздогнали Седекію на полі пустині Єрихон, і, схопивши, привели до Навходоносора, вавилонського царя, до Ревлата, що є в землі Емат. І промовив до нього вироки. **6** І вавилонський цар вбив Седекіїних синів в Ревлаті перед його очима, і всіх юдиних вельмож побив вавилонський цар. **7** Очі ж Седекії він вибрав і закував його в кайдани, щоб піти до Вавилону. **8** А царський дім і доми всіх людей халдеї спалили вогнем і розбили єрусалимський мур. **9** І останок народу, що залишився в місті, і втікачів, які до нього втекли, і рештки народу, що залишилися, переселив Навузардан, воєвода війська, до Вавилону; **10** і бідних людей, що не мали нічого, не взяв в полон Навузардан, воєвода вояків, у юдиній землі. І він дав їм виноградники і колодязі в тому дні. **11** І Навходоносор, вавилонський цар, заповів про пророка Єремію Навузарданові, воєводі війська, і сказав: **12** Забери його, і поклади на нього твої очі, і ніякого зла йому не зроби, але так як він забажає, так йому зроби. **13** Задля цього послав Навузардан, воєвода війська, Анаву, і Сесвана, і Равсакеса, і Нирґела, і Насера, і Равамага, та інших воєвод вавилонського царя. **14** І послали, і взяли Єремію з в'язничного двору, і дали його до Ґодолії, Ахикамового сина, Сафанового сина, і вивели його, і він сів серед народу. **15** І було до Єремії господнє слово у в'язничному дворі, що казало: **16** Іди і промов до Авдемелеха, мурина, кажучи: Так сказав ізраїльський Господь Бог: Ось Я наношу мої слова на це місто на зло, а не на добро. І буду перед твоїм лицем у тому дні, **17** і тебе спасу у тому дні. І не дам тебе в руки людей, яких ти боїшся, їхнього лиця. **18** Бо спасаючи тебе спасу, і мечем не впадеш. І твоя душа буде на знахідку, бо Ти на мене поклав надію, – сказав Господь.

Глава 40

1 Слово, що було до Єремії від Господа, після того як його відіслав Навузардан, архимаґир, коли взяв його зв'язаним кайданами з-посеред всіх, що пішли з Єрусалиму і з Юди, і повели їх до Вавилону. **2** І взяв його архимаґир, і сказав йому: Твій Гос-

гадъ][5], и [навухасаръ][6], и навусарисъ, и (нагагасъ, и насеръ)[7], равамагъ, и прочаѧ воєводы цр҃ѧ вавѵлонъска· [(И)][8] єгда (а оузрѣ)[9] седекїа црь їоудинъ, и всѣ мужи ратнїи избѣгоша. і изыидоша в нощи ѿ града по пути заграды црьвы, (и) сквозѣ врата єже бѣ между двою стѣнъ, і изыидоша в путь [пустыни][10]. и гнаша (а) воинъство халдѣиско (-)[11], и постигоша седекїю на (поли пустыни)[12] єрихонъ, и (ємше)[13] приведоша [-][14] к навходоносорови црю вавѵлонъску до ревлата. єже єсть в земли ємадъ, и рече к нему суды. и побилъ црь вавѵлонъскїи сны седекїины в ревлатѣ пре очима єго. и вса вельможа їоудины поби црь вавѵлонъскїи. (-)[15] очи (же) седекїи изятъ, и окова єго путы (-)[16], ити въ вавѵлонъ. (-)[17] дом (же) црьвъ, и домы всѣхъ людїи пожгоша халдеи огнемъ и стѣну їерлимъску превратиша· и останокъ людїи оставшихъ въ градѣ, и оубѣгшаѧ иже оутекоша к нему, і избытокъ людїи оставших, пресели навузардань воєвод воинъ до вавѵлона, (и) ѿ людїи (-)[18] оубогихъ ничтоже не имущихъ, не плѣни навузарданъ воєвода воинъ в земли їоудинѣ. и даде имъ винограды и рвеники в тои днь· И заповеда (навходоносоръ)[19] црь вавѵлонъскїи о їеремїи (прорцѣ)[20], навузардановы воєводѣ вои, (и рече)[21]. возми єго и (положи нань очи твоа)[22], и ничтоже єму не сътвори ѕла, но якоже въсхощеть тако сътвори єму. (сего ради)[23] посла навузарданъ воєвода воинъства, (анаву, и сесвана, и)[24] (равсакеса)[25], (и) нирґела, (и насера)[26], (и) [равамага][27], и (прочаѧ)[28] воєводы цр҃ѧ вавѵлонъска][29]. и послаша, и поѧша їеремїю ѿ двора темничнаго. и даша и къ годолїи сну ахикамову сна сафанѧ, і изведоша и и сѣде средѣ людїи· И къ їеремїи бы слово гне, въ дворѣ темничнемъ гла, иди и рцы къ авдемелеху мурину, [гла][30]. тако рече гь бъ іилевъ. се азъ приношу словеса моа на градъ сеи, на ѕло а не на благо. [и буду пре лицемъ твоимъ в тои днь][31] і избавлю тѧ в тои днь. и не дамъ тебе в руцѣ члкъ, иже ты боишисѧ ѿ лица ихъ. яко избавлѧѧ спсу тѧ, и мечемъ не падеши. и буде дша твоѧ на обрѣтенїе, яко оуповa къ мнѣ, рече гь·

Гла, м· (*)[1]

Слово бывшее [къ їеремїи ѿ га][2] послѣжде попущенїи навузарданѣ архимахира (-)[3]. єгда вза єго свѧзанаго путы ѿ среды всѣ шедшихъ [ѿ їерлима и][4] ѿ їоуды, и ведени быша до вавѵлона. и поѧ и архимахиръ, и рече єму. гь бъ твои сълалъ єсть

ѕло (-)[5] на (се мѣсто)[6], [и приведе][7]. и сътвори гь [ꙗкоже рече][8], занè съгрѣшисте ему, и не послушасте слове его, [и бысть вамъ глъ сей][9]. (Сего ради нынѣ) се разрѣшихъ тя [днесь][10] ѿ оузъ ꙗже на руку твоею. аще ти есть добро прїити со мною въ вавулō поиди, и положу очи свои на тя. аще ли же ни, остани (здѣ. и се вся земля пре лицемъ твоимъ есть что изволиши. идѣже въсхощеши ити, тамо иди, а со мною не иди). *но пребывай оу годолїа сна ахикамова сна сафана. егоже постави црь вавулонъскъ в земли їоудинѣ, и живи с нимъ среди людїи (-)[11]. всѣми блгостами пре очима твоима ꙗко ходити, (и) ходи. И даде ему архимахиръ [пищу и][12] дары, и пусти и. И прїиде [Їеремїа][13] къ годолїи [сну ахикамову][14] въ масифа, и сѣде средѣ людїи оставшихъ на земли. И (егда) оуслышаша (-)[15] воеводы силы, ꙗже на селѣ тїи и силы ихъ. ꙗко поставилъ есть црь вавулонскїи годолїю [сна ахикамова][16] (властелина) на землею, и ꙗко предаде ему мужи и жены (-)[17] (и дѣти, и ѿ оубогихъ земли), ꙗже не преведени быша до вавулона. (-)[18] [прїидоша][19] къ годолїи въ (масифа)[20], исмаилъ снъ наданїинъ, (-)[21] иоананъ снъ карїевъ, и сареасъ снъ (данеемедовъ)[22], и снове (оди)[23], ꙗже бѣша с (недофады)[24], и ехонїа снъ (матады)[25] тїи и мужи ихъ. и кляся имъ годолїа, и другомъ ихъ гла. *не оубоитеся ѿ лица отрокъ халденскъ. но вселитеся на земли, и служите црю вавулонъску, и оуне (вамъ будетъ)[26]. и се азъ сѣжу [-][27] въ масифадѣ стати противу лицу халденску ꙗже аще прїидутъ на [васъ][28]. (-)[29] вы (же) съберѣте вино и овощь и [съберѣте][30] масло, и вълїите въ сосуды своя. и вселитеся въ грады ꙗже оудръжасте. и вси жидове ꙗже в [земли][31] моавли, и въ снѣхъ аммонихъ, і ꙗже въ идумеи, і иже въ всеи земли. слышавше ꙗко далъ есть црь вавулонъскъ останокъ въ їоудѣ. і ꙗко поставилъ есть на ними годолїю сна ахикамова [сна сафанова][32]. (и) [прїидоша [вси][33] жидове со всѣ мѣстъ до нихже бѣху оубѣгли (-)[34]. и прїидош (к годолїи в землю їоудину)[35] в (масифа)[36] и събраша вино и овощь много ѕело [и масло][37]. (-)[38] Їоаннанъ (же) снъ карїевъ и вся воеводы силы ꙗже на селѣхъ, прїидоша к годолїи в (масифатъ)[39], и рекоша ему. (вѣжды)[40] ꙗко (велиса)[41] црь сновъ аммонь, посла к тебѣ исмаила поразити [душу твою][42]. и не вѣрова имъ годолїа. (-)[43] иоаннанъ (же) рече годолїи отаи въ (масифадѣ)[44] [гла][45], да иду оубо и побїю исмаила [сна нада-

д чр пе

д чр пе

подь Бог звістив зло проти цього місця, і навів, **3** і зробив Господь, так як сказав, бо ви згрішили проти нього, і не послухалися його слів. І до вас було це слово. **4** Задля цього сьогодні ось я тебе звільнив тепер з кайданів, які на твоїх руках. Якщо тобі вважається добрим, щоб прийти зі мною до Вавилону, ходи. І покладу на тебе свої очі. **5** Якщо ж ні, залишайся тут. І ось вся земля є перед твоїм лицем, що забажаєш, куди забажаєш іти, туди іди, а зі мною не іди, *але залишайся при Ґодолії, Ахикамовому синові, Сафановім синові, якого поставив вавилонський цар в юдиній землі, і жий з ним посеред народу, в усьому, що добре перед твоїми очима, як *хочеш* ходити, і ходи. І дав йому архимаґир їжу і дари, і відпустив його. **6** І прийшов Єремія до Ґодолії, Яхикамового сина, до Масифата і сів посеред народу, що залишився в землі. **7** І коли почули воєводи сили, що на полі, вони і їхні сили, що вавилонський цар поставив Ґодолія, Ахикамового сина, володарем над землею і що передав йому чоловіків і жінок, і дітей, і бідних землі, які не були відселені до Вавилону, **8** прийшли до Ґодолії до Масифата Ізмаїл, Натаніїнин син, Йоанан, Каріїв син, і Сареас, Танееметів син, і Отові сини, які були з Гетофати, і Ехонія, син Матати, вони і їхні мужі. **9** І Ґодолія поклявся їм і їхнім друзям, кажучи: *Не бійтеся лиця халдейських слуг, але поселіться в землі і служіть вавилонському цареві, і вам буде краще. **10** І ось я сиджу в Масифаті, щоб стояти перед халдейським лицем, тих, які лиш прийдуть проти вас. Ви ж зберіть вино і овочі і зберіть олію, і влийте до своїх посудин, і поселіться в містах, якими ви заволоділи. **11** І всі жиди, що в моавовій землі і в амонових синах, і що в Ідумеї, і що в усій землі, почувши, що вавилонський цар дав останок в Юді і що поставив над ними Ґодолію, Ахикамового сина, Сафанового сина, **12** і прийшли всі жиди з усіх міст, до яких втекли, і прийшли до Ґодолії до юдиної землі, до Масифата, і зібрали вино, і дуже багато овочів, і олію. **13** Йоаннан же, Каріїв син, і всі воєводи сили, що на полях, прийшли до Ґодолії до Масифата **14** і йому сказали: Знай, що Велиса, цар аммонових синів, послав до тебе Ісмаїла, щоб побити твою душу. І не повірив їм Ґодолія. **15** Йоаннан же сказав Ґодолії потайки в Масифаті, кажучи: Піду, отже, і поб'ю Ісмаїла, Натанового сина, так щоб ніхто не

црс4. 25

црс4. 25

дізнався, щоб часом не побив твою душу. І розсиплеться ввесь Юда, зібраний до тебе, і згине останок юдин. **16** І сказав Ґодолія до Йоаннана: Не вчиниш цього діла, бо ти говориш брехню про Ісмаїла.

на][46], никтоже да не оубїетъ. еда [како][47] поразятъ [душу твою][48], и расыплется весь Іоуда събраныи к тебѣ, и погибнетъ останокъ Іоудинъ. и рече годолїа ко Іоаннану не сътвори дѣтели тоя, яко лжу ты глешѝ о исмаилѣ·

Глава 41

1 І сталося, що в сьомому місяці прийшов Ізмаїл, Натанів син, Елеасанового сина, з царського роду, і царські вельможі, і з ним десять мужів до Ґодолії до Масифату. І там разом їли хліб. **2** І повстав Ісмаїл і десять мужів, які з ним, і побили Ґодолію, якого поставив вавилонський цар над землею, **3** і всіх жидів, що були з ним в Масифаті, і всіх халдеїв, що там знайшлися. І побив Ізмаїл військових мужів. **4** І сталося, що в другому дні по Ґодолієвому вбивстві, і людина не знала. **5** Прийшли чоловіки з Сихему, і з Салиму, і з Самарії – 80-ть мужів з оголеними головами і роздертою одежею, плачучи, і жертва, і ладан в їхніх руках, щоб внести до господнього дому. **6** І їм назустріч вийшов Ізмаїл. Вони ж ішли й плакали. І коли той зустрівся з ними, сказав до них: Ввійдіть до Ґодолії. **7** І сталося, що як вони ввійшли до середини міста, Ісмаїл вирубав їх при криниці, він і мужі, що були з ним. **8** І знайшлося там десять мужів, і сказали Ісмаїлові: Не вбивай нас, бо в нас є маєтки на нивах, пшениця і ячмінь, і мед, і олія. І він минув і не вбив їх посеред їхніх братів. **9** І криниця, до якої кинув Ісмаїл всіх, яких побив, це велика криниця, яку зробив цар Асса від лиця Вааса, ізраїльського царя. Її наповнив Ісмаїл побитими. **10** І відвернув Ісмаїл ввесь народ, що залишився в Масифаті, і царських дочок, і ввесь народ, що залишився в Масифаті, яких архимаґир підпорядкував Ґодолії, Ахикамовому синові. І взяв Ісмаїл Натанового сина і пішов на другий бік аммонових синів. **11** І почув це Йоаннан, Каріїв син, і всі воєводи сили, що з ним, все зло, яке зробив Ісмаїл. **12** І вони привели всіх своїх вояків і пішли воювати з ним. І знайшли його при великій воді в Ґаваоні. **13** І сталося, що коли ввесь народ, що з Ісмаїлом, побачив Йоаннана, Карієвого сина, і всіх воєвод сили, які були з ним, вони зраділи. **14** І повернувся ввесь народ, якого захопив Ісмаїл у Масифаті, і повернувшись відійшов до Йоаннана. **15** Ісмаїл же з вісьмома чоловіками спасся від лиця Йоаннана і пішов до аммонових синів.

Гла, ма· (*)[1]

И бысть въ седмыи мцъ, прїиде исмаилъ снъ наданїинъ, сна елеасана ѿ род црѧ, (и вельможи цревы), и десѧть мужь с нимъ къ годолїи въ (масифадъ)[2]. и ядоша ту (вкупѣ хлѣбъ)[3]. и въста исмаилъ, и десѧть мужь иже с нимъ, и побиша годолїю, егоже постави црь вавѵлонъскъ на землею, и вся жидовы иже бѣша с нимъ в (масифадѣ)[4] и вся халдеа иже ся обрѣтоша ту, [и мужїи воинныхъ побилъ есть исмаилъ][5]· И бысть въ вторыи днь по оубїенїи годолїевѣ, и члкъ не оувѣдѣ [-][6] прїидоша мужи ѿ сихема, и ѿ салима, и ѿ самарїа п мужь, обрьсенами главами, и растерзанами ризами (-)[7] плачющеся, и требу и димїамъ в руку ихъ, якоже внести въ домъ гнь· І изыиде противу и исмаилъ, тїи (же) идяху и плакахуся. и (егда срѣтеся с ними) рече [к нимъ][8] внидите к годолїю. и бы въшедшимъ имъ среди града, изсѣче я [исмаилъ][9] оу кладяза [тои и мужи иже бѣша с нимъ][10]· І (обрѣтеся десѧть мужїи)[11] ту, и рѣша исмаилу, не оубїи насъ, яко суть намъ имѣнїа на нивахъ, пшениц и ячмене [и][12] медове и масла. и мину и не оуби ихъ среди братїа ихъ. и кладязь (же) воньже въверже исмаилъ вся яже изби, (се) кладязь великъ е иже сътвори црь асса ѿ лица вааса црѧ ійлева, сеи наполни исмаилъ язвеныхъ. и обрати исмаилъ вся люди оставшаа въ (масифадѣ)[13], и дщеры цревы [и вся люди оставшаа въ [масифадѣ][14]][15], яже бѣ поручилъ архимахиръ годолїи сну ахикамову. и (поя) [исмаилъ сна надана][16] и ѿиде на ону страну сновъ аммонь И слыша (се) иоаннанъ снъ карїевъ, и вся воеводы силы яже с нимъ, все зло еже сътвори исмаилъ· и приведоша вся воя своя, і идяху воевати нань. и обрѣтоша и на водѣ многѣ в гаваонѣ. и бысть егда видѣша вси людїе, иже со исмаилемъ, іоаннана [сна карїева][17], и вся воеводы силы иже быша с нимъ, [радовахуся][18]. [и обратиша вси людїе, ихже поима исмаилъ в [масифади][19]. и възвратившеся ѿиде къ иоаннану][20]· исмаилъ [же][21] оуцѣлѣ со осмїю мужъ [ѿ лиц іоаннану][22], і иде къ сномъ аммонемъ· И поя іоаннанъ (-)[23] воеводы, (и) силы яже с нимъ, (и)

всѧ̀ ѡ҆ста́вшаѧ лю́ди, и҆̀же па́ки приведо́ша ѿ и҆сма́ила [сн҃а нада́нѧ съ [масифа́да][24]. є҆гда́ же оу҆бѝ годолі́ѧ сн҃а а҆хика́мова][25], (мꙋ́жа си́льны)[26] на ра́ти, и҆ жєны̀ и҆ ѡ҆ста́нки и҆ ка́жєники, ꙗ҆̀же ѡ҆братѝ ѿ гаваѡ́на. і҆ идо́ша и҆ сѣдо́ша на (зємлѝ варохавѣ)[27] хамаа́лѧ, ꙗ҆̀же къ видлео́мꙋ. ꙗ҆́кѡ ити [и҆ вни́ти][28] въ є҆гѵ́петъ, ѿ лица̀ халдѣ́иска. ꙗ҆́кѡ оу҆бо́ѧшасѧ ѿ лица̀ и҆́хъ, ꙗ҆́кѡ оу҆бѝ и҆смаилъ годолі́ю, є҆го́же поста́ви цр҃ь вавѵло́нъскь на зємлѝ (і҆ꙋдинѣ).

16 І взяв Йоаннан воєвод і сили, що з ним, і ввесь позосталий народ, якого знову привели від Ісмаїла, Натанового сина, з Масифата, коли той вбив Ґодолію, Ахикамового сина, мужів сильних у бою, і жінок, і рештки, і євнухів, яких повернув з Ґаваона. **17** І пішли і сіли в землі Варохава Хамамла, що біля Вифлеєму, щоб іти і ввійти до Єгипту **18** від халдейського лиця. Бо налякалися їхнього лиця, бо Ісмаїл вбив Ґодолію, якого наставив вавилонський цар у юдиній землі.

Гл҃а, мв҃. (*)[1]

И҆ прі҆идо́ша всѧ̀ воєво́ды си́лы, (-)[2] и҆ѡа́ннанъ, і҆ (и҆є́зоні́а)[3] сн҃ъ масеє́въ, и҆ всї лю́діє ма́лъ и҆ вели́къ, къ і҆еремі́и прр҃кꙋ, и҆ рєко́ша є҆мꙋ. да паде́тъ мл҃тва на́ша пре́ лицемъ твои́мъ, и҆ моли́сѧ [ѡ҆ насъ][4] къ гв҃и бг҃ꙋ твоємꙋ ѡ҆ ѡ҆ста́вшихъ сихъ, ꙗ҆́кѡ ѡ҆ста̀ ма́ло насъ ѿ мно́гъ, ꙗ҆́коже (и҆) ѡ҆́чи твои ви́дѧтъ. и҆ да възвѣсти́тъ на́мъ гь҃ бг҃ъ твои пꙋ́ть, по немꙋ́же пои́демъ (-)[5], и҆ сло́во є҆́же сътвори́мъ. И҆ рече и҆́мъ і҆еремі́а [прр҃къ][6], слы́шахъ. сє а҆зъ молю́сѧ гв҃и бг҃ꙋ [на́шемꙋ][7], (и҆) по словесе́мъ ва́шимъ бꙋ́детъ. сло́во є҆́же ѿвѣща́етъ гь҃, повѣ́мъ ва́мъ, и҆ не пота́ю ѿ ва́съ словесе. (-)[8] Ѻ҆ні (же) рєко́ша і҆еремі́и. бꙋ́ди гь҃ в на́съ послꙋ́хъ пра́вдивъ и҆ вѣ́ренъ, ꙗ҆́кѡ по всемꙋ сло́вꙋ є҆́же а҆́ще по́слетъ гь҃ к на́мъ, та́кѡ сътвори́мъ, (-)[9] любо добро̀ [-][10] любо ѕло, гла́са гв҃а (-)[11] на́шего к немꙋ́же мы посыла́емъ тѧ̀ [-][12], послꙋ́шаемъ. да оу҆́не на́мъ бꙋ́детъ ꙗ҆́кѡ послꙋ́шаемъ гла́са гв҃а бг҃а на́шего. И҆ є҆гда̀ ско́нчасѧ і҃ дні́и. бы́сть сло́во гн҃е къ і҆еремі́и. и҆ призва̀ и҆ѡа́ннана, и҆ воєво́ды си́лы, [и҆́же с ни́мъ бы́ша][13], и҆ всѧ лю́ди ѿ ма́ла и҆ до вели́ка, и҆ ре́ и҆́мъ. та́кѡ рече гь҃, [к немꙋ́же посыла́сте мѧ̀ да простр́ꙋ мл҃твы ва́ша пре́ ни́мъ][14]. а҆́ще сѣдѧ́ще сѣди́те на зємли сеи, то възгра́ждꙋ ва́съ, а҆ не разорю. и҆ наса́ждꙋ ва́съ, а҆ не посѣкꙋ. ꙗ҆́кѡ почи́хъ ѡ҆ зло́бахъ ꙗ҆̀же сътвори́хъ ва́мъ. не бо́итесѧ ѿ лица̀ црѧ вавѵло́нска, є҆го́же вы бои́тесѧ ѿ лица̀ є҆мꙋ. не бо́итесѧ рече гь҃, ꙗ҆́кѡ (а҆зъ с ва́ми)[15] є҆смь, ꙗ҆́коже и҆збавлѧ́ти ва́съ, и҆ сп҃сти ва́съ ѿ рꙋкѝ є҆го. и҆ да́мъ ва́мъ мл҃сть, и҆ помилꙋю ва́съ, и҆ ѡ҆бращꙋ ва́съ на зємлѧ̀ ва́ша. и҆ а҆́ще гл҃ете вы не сѧ́демъ на зємлѝ сеи, ꙗ҆́коже слы́шати гла́са гв҃а [бг҃а на́шего, гл҃юще][16], [никогда̀][17]. но въ зє́млю є҆гѵ́петскꙋ да вни́демъ, и҆ не оу҆́зримъ ра́ти, и҆ гла́сꙋ трꙋ́бнаго не оу҆слы́шимъ, и҆ ѡ҆ хлѣ́бехъ не възалче́мъ, и҆ та́мо всели́мсѧ. Ѻ҆гѡ ра́ди слы́шите сло́во гн҃е [ѡ҆ста́вшии і҆ꙋдини][18]. Та́кѡ рече гь҃ [вседержи́тель бг҃ъ і҆и-

Глава 42

1 І прийшли всі володарі сили, Йоаннан і Єзонія, Масеїв син, і ввесь народ малий і великий **2** до пророка Єремії, і йому сказали: Хай впаде наша молитва перед твоїм лицем. І помолися за нас до твого Господа Бога за цих позосталих, бо нас залишилося мало з численних, так як і бачать твої очі. **3** І хай нам сповістить твій Господь Бог дорогу, по якій підемо, і слово, яке зробимо. **4** І сказав їм пророк Єремія: Я почув. Ось я помолюся до нашого Господа Бога. І буде за вашими словами. Слово, яке відповість Господь, вам сповіщу, і не сховаю від вас слова. **5** Вони ж сказали Єремії: Хай Господь буде в нас правдивим і вірним свідком, що за всяким словом, яке лиш пошле до нас Господь, так зробимо, **6** чи воно добре, чи погане. Послухаємося голосу нашого Господа, до якого ми тебе посилаємо, щоб нам було краще. Бо послухаємося голосу нашого Господа Бога. **7** І коли сповнилося 10-ть днів, було господнє слово до Єремії. **8** І він закликав Йоаннана і воєвод сили, які були з ним, і ввесь народ, від малого й до великого, **9** і сказав їм: Так сказав Господь, до якого ви мене посилали, щоб я поклав перед Ним ваші молитви. **10** Якщо сидячи будете сидіти в цій землі, то збудую вас, а не знищу, і насаджу вас, а не вирубаю, бо Я спочив від зла, яке Я вам вчинив. **11** Не бійтеся лиця вавилонського царя, якого ви боїтеся, його лиця. Не бійтеся, – сказав Господь, – бо Я є з вами, щоб визволяти вас і спасти вас з його руки. **12** І дам вам милосердя, і помилую вас, і поверну вас на ваші землі. **13** І якщо кажете ви: Не будемо сидіти в цій землі, щоб *не* послухатися голосу нашого Господа Бога, кажучи: Ніколи, **14** ввійдемо, але до єгипетської землі, і не побачимо війни, і не почуємо голос труби, і не голодуватимемо від *браку* хлібів, і там поселимося. **15** Через це послухайте господнє слово, останки юдині: Так сказав Господь Вседержитель, ізраїльський Бог: Якщо ви повернете

ваше лице, щоб ввійти до Єгипту, і ввійдете туди жити. **16** І буде, що меч, якого ви боїтеся, його лиця, знайде вас в Єгипті, і голод, про який ви маєте слово від його лиця, захопить вас вслід за вами в Єгипті, і ви там вимрете. **17** І буде, що всі чоловіки і всі чужинці, які направляють своє лице до єгипетської землі, щоб там жити, вони пропадуть від голоду і від меча, і буде, що ні один з них не спасеться від зла, яке Я на них наведу. **18** Бо так сказав Господь: Так як пролилася моя лють на тих, що живуть в Єрусалимі, так проллється і на вас моя лють, як ви підете до Єгипту, і будете в непрохідне. І підпадете під клятву, і на впокорення, і більше ніколи не побачите це місце. **19** Слово господнє на вас, що залишилися з Юди: Не входьте до Єгипту! І тепер знаючи знайте, **20** бо ви вчинили зло у душах ваших, пославши до мене і кажучи: Помолися за нас до Господа і зробимо за всім, що скаже тобі Господь. І я вам сьогодні сповістив, **21** і ви не послухалися господнього голосу в усьому, що Він послав до вас. **22** І тепер мечем, і голодом, і мором пропадете в місці, до якого ви думаєте піти, там жити.

Глава 43

1 І сталося, що як перестав Єремія говорити до народу всі господні слова, які Господь до них послав, **2** і сказав Азарія, Йосеїв син, Йоаннан, Каріїв син, і всі мужішляхтичі до Єремії, кажучи: Ти брешеш. Тебе не послав Господь до нас говорити: Не входьте до Єгипту, там жити, **3** але Варух, Нирiїв син, тебе під'юджує проти нас, щоб ти нас віддав в руки халдеїв, щоб нас заморити, і наказав нас відселити до Вавилону. **4** І Йоаннан не послухався, і всі воєводи сили, і ввесь народ не послухалися господнього голосу, щоб жити в юдиній землі. **5** І взяв Йоаннан і всі воєводи сили всіх позосталих Юди, що повернулися жити в юдиній землі: **6** сильних чоловіків, і жінок, і дітей, і дочок царя, і душі, які залишив Навузардан, воєвода сили, з Ґодолієм, Ахикамовим сином, Сафанового сина, Єремію-пророка, і Варуха, Нирiїного сина. **7** І ввійшли до Єгипту, бо не послухалися господнього голосу і ввійшли до Тафнаса. **8** І було слово Господа до Єремії в Тафнасі, кажучи: **9** Візьми собі велике каміння і сховай його перед брамою фараонового дому в Тафнасі, перед очима юдиних чоловіків, **10** і

ле́въ][19]. а́ще вы дасте лицѐ ваше [вни́ти][20] въ є̑гѵпе҃, и̑ вни́дете та́мо жи́ти. и̑ бꙋ́детъ ме́чъ є̑го́же вы бои́тесѧ ѿ лица̀ є̑го ѡ̑брѧщетъ вы въ є̑гѵ́птѣ. и̑ гла҃ ѡ̑ не́мже вы сло́во и̑мате ѿ лица̀ є̑мꙋ, пости́гнетъ вы въ слѣ́дъ ва҃ въ є̑гѵ́птѣ, ї (и̑змре́те вы та́мо)[21]. и̑ бꙋ́дꙋт҃ вси мꙋ́жи, и̑ вси и̑ноплеме́нницы положи́вшеи лицѐ свое на́ зе҃млю є̑гѵ́петскꙋ жи́ти та́мо, ѡ̑скꙋдѣю҃ (гла́домъ и̑ мече́мъ)[22]. и̑ бꙋ́детъ ѿ ни҃ ни є̑ді́нъ спсаемъ ѿ зло́бы, ꙗ̑́же а̑з наведꙋ на́ нѧ· Ꙗ̑́ко та́ко рече г҃ь. ꙗ̑́коже въскапа̀ ꙗ̑́рость моѧ на живꙋщаѧ въ ї̑ер҃лимѣ. та́коже въска́пле҃ (и̑) (на ва҃ ꙗ̑́рость моѧ)[23], възше҃шимъ вамъ въ є̑гѵ́петъ. и̑ бꙋ́дете в҃ непрохо́ди́маѧ, и̑ пови́нни въ клѧ҃вꙋ, и̑ въ оу̑кори́знꙋ, и̑ не оу̑́зрите ксемꙋ мѣ́ста сего· (Сло́во гн҃е)[24] на ва҃ ѡ̑ста́вшаѧ ї̑оу́ды, не вхо́ди́те въ є̑гѵпе҃. и̑ ны҃нѣ видѧще ви́дите, ꙗ̑́ко слꙋкова́сте въ дш҃ахъ ваши҃. посла́вше къ мнѣ (и̑) гл҃юще, моли́сѧ за на́съ гв҃и, и̑ по всемꙋ є̑ли́ко съгл҃етъ тебѣ г҃ь сътво́римъ· [и̑ възвѣсти́хъ ва҃ дне́сь][25], и̑ не послꙋшасте гла́са гн҃ѧ къ [все́мъ][26] є̑го́же посла̀ къ ва́мъ. и̑ ны҃нѣ мече́мъ и̑ гла́домъ [и̑ мо́ромъ][27] ѡ̑скꙋдѣ́ете на мѣ́стѣ, на не́же мысли́те и̑ти̇ жи́ти та́мо·

Гла҃, м҃г· (*)[1]

И бы́сть ꙗ̑́ко преста̀ ї̑ерема̀ї̈а гл҃ѧ к лю́демъ всѧ словеса̀ гн҃ѧ, ꙗ̑́же посла̀ г҃ь к ни́м [-][2]· И̑ рече а̑зарї̈ѧ сн҃ъ (и̑ѡ̑се́е҃в)[3], ї̑ѡ̑а̑нна́нъ сн҃ъ карї̈евъ, и̑ вси мꙋ́жи [презо́ри́вї̈и][4], къ [-][5] ї̑еремї̈и гл҃юще, лжеши. не посла̀ тѧ҃ (к на́мъ г҃ь)[6] рещи, не въхо́ди́те въ є̑гѵ́петъ жи́ти та́мо. но варꙋ́хъ сн҃ъ нирї̈и́н сва́жаетъ тѧ҃ с на́ми, да (на҃ в҃даси)[7] в рꙋцѣ халде́Ӥстѣ оу̑мори́ти на҃, и̑ превести на҃ (повелѣ) въ вавѵ́лонъ. и̑ не послꙋша ѡ̑а̑нна́нъ, и̑ всѧ воє̑во́ды си́лы, и̑ вси лю́дї̈е (не послꙋшаша) гла́са гн҃ѧ жи́ти на земли̇ ї̑оу́динѣ. и̑ поѧ̀ ї̑ѡ̑а̑нна́нъ, и̑ всѧ воє̑во́ды си́лы всѧ̀ ѡ̑ста́вшаа ї̑оу́дины ѡ̑браще́ныѧ жи́ти на земли̇ [ї̑оу́динѣ][8]. (мꙋ́жа) си́лныѧ и̑ же́ны и̑ [младе́нца][9], и̑ дще́ри цр҃ѧ, и̑ дш҃а ꙗ̑́же ѡ̑ста́ви навꙋза́рда́нъ [воєво́да си́лы][10], съ годо́лї̈е҃ сн҃о а̑хика́мовымъ [сн҃а сафа́нова][11], (-)[12] ї̑еремї̈ю прр҃ка, и̑ варꙋ́ха сн҃а нирї̈и́на, и̑ вни́доша въ є̑гѵ́петъ, ꙗ̑́ко не послꙋшаша гла́са гн҃ѧ, и̑ в҃нидо́ша в҃ тафна́съ· И̑ бы́сть сло́во гн҃е къ ї̑еремї̈и в҃ тафна́сѣ гл҃ѧ. възми̇ себѣ ка́менї̈е вели́ко, и̑ съкры́и є̑̀ пре҃ вра́ты до́мꙋ фарао́нѧ в҃ тафна́сѣ, пре҃ ѡ̑чи́ма мꙋжъ ї̑оу́динъ. и̑ рече́ши [к ни́мъ][13]· Ꙁа́ко гл҃етъ г҃ь, се а̑зъ послю̀, и̑ приведꙋ (навходоносо́ра)[14] цр҃ѧ вавѵ́лонска [раба̀ моє̑го][15]. и̑

поста́витъ сто́лъ (-)[16] на ка́мени се́мъ, є҆́же сокры́лъ є҆сѝ, и҆ воздви́гнетъ ѻ҆рꙋ́жїе [своѐ][17] на́ ня. И҆ вни́детъ и҆ порази́тъ въ зе́млю є҆гѷпетьскꙋ. ꙗ҆̀же на сме́рть то на сме́рть, и҆ ꙗ҆̀же на ѿселе́нїе то на ѿселе́нїе, а҆ ꙗ҆̀же подъ ме́чь то подъ ме́чь. И҆ пожже́тъ ѻ҆гне́мъ до́мы бого́въ и҆́хъ, и҆ пожже́тъ ѧ҆̀ і҆ ѿсели́тъ ѧ҆̀. И҆ покры́етсѧ земля̀ є҆гѷпетска, ꙗ҆́коже покрыва́етсѧ пастꙋ́хъ ри́зою свое́ю. І҆ и҆зы́иде [ѿтꙋ́дꙋ][18] съ ми́ромъ. И҆ сокрꙋши́тъ столпы сл҃нчна гра́да и҆́же въ [є҆нно́нѣ][19], и҆ до́мы и҆́хъ пожже́тъ ѻ҆гне́мъ.

скажеш їм: Так сказав Господь: Ось я пошлю і приведу Навходоносора, вавилонського царя, мого раба. І поставить престіл на цьому камінні, яке ти сховав, і підніме свою зброю на них, **11** і ввійде і поб’є єгипетську землю, яких на смерть, то на смерть, і яких на відселення, то на відселення, і яких під меч, то під меч. **12** І він вогнем спалить доми їхніх богів, і спалить їх, і відселить їх, і земля єгипетська покриється так, як покривається пастух своєю одіжжю. І він вийде звідти в мирі. **13** І він розіб’є стовпи міста Сонця, що в Енноні, і їхні доми спалить вогнем.

Гл҃а м҃д. (*)[1]

Сло́во бы́вшее къ і҆еремі́и [ѿ г҃а][2], (и҆) къ всѣ́мъ жидо́вомъ сꙋ́щимъ въ [землѝ][3] є҆гѷпетьстѣ́й, и҆ сѣдѧ́щимъ въ [магда́лѣ][4], и҆ въ тафна́сѣ, [и҆ въ мемфи́сѣ][5] и҆ въ землѝ (падꙋ́стѣ)[6], гл҃ѧ. Та́кѡ гл҃етъ г҃ь б҃ъ і҆и҃левъ, вы ви́дѣсте всѐ ѕло̀ є҆́же наведо́хъ на і҆ер҃ли́мъ, и҆ на гра́ды і҆ꙋ́дины. И҆ се (пꙋ́сти сꙋ́ть)[7] ѿ живꙋ́щихъ ѿ лица̀ ѕло́бы и҆́хъ ю҆́же сотвори́ша. разгнѣ́ваша мѧ хо́дѧще кади́ти бого́мъ чꙋжи́мъ и҆́хже не вѣ́дѣсте. И҆ посла́хъ къ ва́мъ ѻ҆́троки своѧ̑ прⷪ҇ро́ки въ но́щи заѹ́тра, и҆ посла́хъ (ѧ҆̀) гл҃ѧ. не сотвори́те дѣ́тели ѡ҆скверне́нїѧ сего̀, є҆гоже возненави́дѣхъ. И҆ не послꙋ́шаша [менѐ][8], ни приклони́ша ѹ҆́ха своего̀ ѡ҆брати́тисѧ ѿ ѕло́бъ свои́хъ, ꙗ҆́коже не кади́ти бого́мъ и҆нѣ́мъ. И҆ воскапа̀ ꙗ҆́рость моѧ̀, и҆ гнѣ́въ мо́й [-][9] разгорѣ́сѧ въ [вратѣ́хъ][10] і҆ꙋ́динѣхъ, и҆ внѣѹ́дꙋ і҆ер҃ли́ма. И҆ бы́ша въ ѡ҆пꙋстѣ́нїе, и҆ въ непроходи́мꙋю до сегѡ̀ дне́. И҆ нн҃ѣ си́це рече г҃ь вседержи́тель, вскꙋ́ю вы твори́те ѕло̀ (-)[11] на дꙋ́ша своѧ̑, [і҆][12] и҆стреби́ти ва́мъ мꙋ́жа и҆ жены́, [и҆ младе́нецъ][13] сꙋ́щихъ ѿ среды̀ і҆ꙋ́дины. ꙗ҆́коже не ѡ҆ста́ти ва́мъ ни є҆ди́номꙋже, разгнѣ́вати мѧ въ дѣ́лѣхъ рꙋ́кꙋ ва́шею, (и҆) кади́ти бого́мъ и҆нѣ́мъ въ землѝ є҆гѷпетстѣ въ ню́же прїидо́сте жи́ти та́мо. (да и҆стреблени бꙋ́дете, и҆) (въ прокля́тїе да бꙋ́дете)[14], и҆ на ѹ҆кори́знꙋ въ [всѣ́хъ][15] страна́хъ земли̑. Е҆да̀ забы́сте ѕло́бъ ѻ҆тє́цъ ва́шихъ, и҆ ѕло́бъ царе́й і҆ꙋ́диныхъ, и ѕло́бъ (же́нъ и҆́хъ)[16]. [и҆ ѕло́бъ ва́шихъ, и҆ ѕло́бъ же́нъ ва́шихъ][17]. ꙗ҆̀же сотвори́ша въ землѝ і҆ꙋ́динѣ, и҆ внѣѹ́дꙋ і҆ер҃ли́ма. И҆ не ѡ҆ста́стесѧ до сегѡ̀ дне́. И҆ не держа́сте повелѣ́нїи мои́хъ, ꙗ҆̀же да́хъ предъ (ѻ҆чи́ма)[18] ѻ҆тє́цъ [ва́шихъ][19]. *Того ра́ди та́кѡ гл҃етъ г҃ь, се а҆́зъ приставлю лице своѐ (ва́мъ къ ѕло́мꙋ), (и҆ погꙋблю всѧ лю́ди і҆ꙋ́дины. И҆ прїимꙋ ѡ҆ста́нокъ і҆ꙋ́динъ ѻ҆ни́ же

а҆мѡ̀ і҃

Глава 44

1 Слово, що було до Єремії від Господа і до всіх жидів, що є в єгипетській землі і що сидять в Магдалі, і в Тафнасі, і в Мемфисі, і в патуській землі, кажучи: **2** Так говорить ізраїльський Господь Бог: Ви побачили все зло, яке Я навів на Єрусалим і на юдині міста. І ось вони є опустілі, без мешканців, **3** від лиця їхньої злоби, яку зробили. Вони Мене розгнівили ідучи приносити ладан чужим богам, яких ви не знали. **4** І Я до вас послав своїх рабів-пророків вночі, вранці, і Я їх послав, кажучи: Не чиніть діл цієї нечистоти, яку Я зненавидів. **5** І ви не послухалися Мене, ані не нахилили свого вуха, щоб відвернутися від свого зла, щоб не приносити ладан іншим богам. **6** І пролилася моя лють, і гнів мій розгорівся в юдиних брамах і поза Єрусалимом, і вони стали запустілими і непрохідними аж до цього дня. **7** І тепер так сказав Господь Вседержитель: Чому ви робите зло проти ваших душ? Щоб відрубати у вас чоловіків, і жінок, і дітей, що ссуть, з-посеред Юди, щоб не залишився у вас ні один? **8** Щоб Мене розгнівити ділами ваших рук і приности ладан іншим богам у єгипетській землі, до якої ви прийшли, туди жити? Щоб ви були вигублені і щоб були на прокляття і на погорду в усіх країнах землі? **9** Чи ви забули злоби ваших батьків, і злоби юдиних царів, і злоби їхніх жінок, і ваші злоби і злоби ваших жінок, які вони зробили в юдиній землі і поза Єрусалимом? **10** І ви не спинилися до цього дня, і ви не додержувалися моїх наказів, які Я дав перед очима ваших батьків. **11** *Через те так сказав Господь: Ось Я поставлю своє лице проти вас на зло, і вигублю всіх юдиних людей, і заберу юдин останок, вони ж повернули свої лиця, щоб ввійти до єгипетської землі і там жити. **12** І всі будуть вигублені в єгипетській

ам. 9

землі, і впадуть від меча, і зникнуть від голоду, від малого ж і до великого, і будуть на зневагу, і на знищення, і на прокляття. **13** І навідаюся до тих, що сидять в єгипетській землі, так як Я навідався до Єрусалиму мечем, і голодом, і смертю. **14** І не буде того, хто спасається, ні одного ж з юдиних позосталих, що мешкали в єгипетській землі, щоб повернутися до юдиної землі, на яку вони надіються своїми душами, щоб туди повернутися. Вони туди не повернуться ані не спасуться. **15** І відповіли Єремії всі мужі, які знали, що їхні жінки приносять ладан іншим богам, і всі жінки, великий збір, і ввесь народ, що сиділи в єгипетській землі, в паторській землі, кажучи: **16** *Відносно* слова, яке ти до нас сказав в господнє ім'я, ми тебе не послухаємося. **17** Бо чинячи чинитимемо всяке слово, яке вийде з наших уст: приносити ладан небесній цариці і робити їй поливання, так як робили ми і наші батьки, наші царі і наші князі в юдиних містах і поза Єрусалимом. І ми наситилися хлібами, і нам було добре, і ми не знали зла. **18** І як ми перестали приносити ладан небесній цариці і поливати поливання, всі ми підупали від браку хліба і ми викінчені мечем і голодом. **19** *І коли ми приносимо ладан небесній цариці і лиємо їй поливання, чи ми без наших мужів зробили їй паляниці і вилили їй поливання? **20** І сказав Єремія всьому народові сильних, і всім жінкам, і всьому народові, що відповіли слова, кажучи: **21** Чи не ладан? Отже, який ви приносили в юдиних містах і поза Єрусалимом, ви і ваші батьки, ваші царі і ваші князі, і народ землі, – згадав Господь. І прийшло Йому на серце. **22** І не зміг Господь більше терпіти від лиця злоби ваших діл і від гидот, які ви зробили. І ваша земля стала опустілою і непрохідною і проклятою, щоб не було жителя, так як є в цьому дні, **23** від лиця того, що ви приносили ладан ідолам і що ви згрішили Господеві, і не послухалися господнього голосу, і не ходили в його приписах, і в законі, і в його свідченнях, і вас захопило це зло, так як є в цьому дні. **24** І сказав Єремія народові і жінкам: Послухайте господнє слово! Ввесь юдо, що є в єгипетській землі! **25** Так сказав Господь Вседержитель, ізраїльський Бог, кажучи: Ви і ваші жінки вашими устами сказали і вашими руками сповнили, кажучи: Чинитимемо наші визнавання, які ми обі-

вищ. 7

поставивша лица̀ своѧ, ѐже вни́ти в҃ зе́млю ѐгѵ҆пе́ску, и҆ жи́ти та́мо. и҆ загла́дѧтсѧ вси̑ в҃ землѝ ѐгѵ҆петстѣ)[20], и҆ падутъ мече́мъ, и҆ гла́домъ ѡ҆скꙋдѣ́ютъ, ѿ ма́ла же и҆ до вели́ка. и҆ бꙋдꙋтъ на ѹ҆кори́знꙋ и҆ в па́гꙋбꙋ, и҆ въ прокля́тїе. и҆ посѣщꙋ сѣдѧ́щихъ в҃ [землѝ][21] ѐгѵ҆пе́стѣ, ꙗ҆́коже посѣтихъ на і҆ер҃лим, мече҃, и҆ гла́домъ, [и҆ смр҃тїю][22]. и҆ не бꙋдетъ ѹ҆цѣлѣ́вша ни ѐді́наго же ѿ ѡ҆ста́вшихъ і҆ꙋ́диныⷯ, ѡ҆бита́вшихъ въ землѝ ѐгѵпетстѣ, ꙗ҆́коже възврати́тисѧ на́ землю і҆ꙋ́динꙋ. ѐ҆́йже тїи сѧ надѣ́ютъ дш҃ами свои́ми, ꙗ҆́коже възврати́тисѧ та́мо. не вꙿвратѧ́тсѧ (та́мо), ни ѹ҆цѣлѣ́ю. И҆ ѿвѣща́ша і҆ереміи вси̑ мꙋжи разꙋмѣвшеи, ꙗ҆́ко кадѧ́тъ же́ны и҆́хъ бого́мъ и҆́нымъ. и҆ всѧ̀ же́ны събо́ръ вели́къ, и҆ вси̑ лю́дїе сѣдѧ́щеи въ землѝ ѐгѵпетстѣ, въ [землѝ][23] (падо́рстѣ)[24], гл҃юще. сло́во ѐже гл҃а к намъ въ и҆́мѧ гн҃е, не послꙋшаемъ тебѐ. ꙗ҆́ко творѧ́ще сътво́римъ все сло́во ѐже и҆зы́идетъ и҆з ѹ҆́стъ на́шиⷯ. кади́ти црцы нб҃неи, и҆ вꙿлива́ти е́и възлива́нїѧ, ꙗ҆́коже сътвори́хомъ мы и҆ ѿцы наши, (-)[25] црⷭ҇и наши и҆ кн҃ѕи наши, въ гра́дѣхъ і҆ꙋ́диныхъ, и҆ внѣѹ҆дѣ і҆ер҃лима. и҆ насыти́хомсѧ хлѣ́бъ, и҆ бл҃го намъ бы́сть, и҆ ѕл҃а не ви́дѣхомъ· И҆ ꙗ҆́ко преста́хомъ кади́ти црцы нб҃нѣи, [и҆ възлива́ти (-)[26] възлїѧ́нїѧ][27]. ѡ҆скꙋдѣ́хомъ [хлѣ́бы][28] вси мы, и҆ мече́мъ и҆ гла́домъ скончя́хомсѧ. *И҆ а҆́ще кадимъ мы црцы нб҃нѣи, и҆ възлїѧхомъ е́и възлїѧ́нїа. ѐгда̀ без мꙋжъ нашихъ сътвори́хомъ е́и ѡ҆прѣ́сноки, и҆ възлїѧхоⷨ е́и възлїѧ́нїѧ· И҆ рече і҆еремїѧ всѣм лю́демъ си́лнымъ, и҆ (всѣмъ) женаⷨ, и҆ всѣмъ лю́демъ ѿвѣща́вшимъ (-)[29] словеса̀, гл҃ѧ. не каже́нїе ли ѹ҆́бо, ѐже кади́те въ гра́дѣхъ і҆ꙋ́динѣхъ, и҆ внѣѹ҆дѣ і҆ер҃лима, вы и҆ ѿцы ваши, црⷭ҇и ваши и҆ кн҃ѕи ваши, и҆ лю́дїе землѧ̀. помѧнꙋ гь҃ и҆ възы́иде на срⷣце ѐго. и҆ не мо́жаше гь҃ (терпѣ́ти ктомꙋ)[30] ѿ лица̀ зло́бы дѣѧ́нїи вашихъ, [и҆][31] ѿ сгнꙋше́нїи ꙗ҆́же сътвори́сте. и҆ бы́сть землѧ̀ ваша въ ѡ҆пꙋстѣнїе, и҆ в непрохож҃енїе, и҆ въ клѧ́твꙋ, [ꙗ҆́ко да не бꙋдетъ живꙋща][32] ꙗ҆́коже ѐсть дн҃ь се́и. ѿ лица̀ и҆́мже кажа́сте (и҆́доломъ), і и҆ми́же сѣгрѣши́сте гв҃и. и҆ не послꙋшасте гла́са гн҃ѧ, и҆ въ повеле́нихъ ѐго и҆ в҃ зако́нѣ [-][33], и҆ въ свѣде́нихъ ѐго не ходи́сте. и҆ пости́гнꙋша вы зло́бы тꙑ [ꙗ҆́коже ѐсть се́и дн҃ь][34]. И҆ рече і҆еремїѧ лю́демъ, и҆ жена́мъ. слы́шите сло́во гн҃е [ве́сь і҆ꙋ́да, и҆́же є҃ в҃ землѝ ѐгѵпетстѣ][35]. та́ко рече гь҃ [вседержи́тель][36] бг҃ъ і҆и҃левъ, [гл҃ѧ][37]. вы [и҆ же́ны ваши][38] ѹ҆́сты̀ вашими сѣгласте, и҆ рꙋка́ми вашими скончя́сте гл҃юще. [-][39] сътво́римъ

вы҃ з

и҆сповѣда́нїа наша, ꙗ҆́же ѡ҆бѣщахомъ кади́ти цр҃цы нбⷭ҇нѣи, и҆ възлива́ти (възлиа́нїа е́и)[40]. [и҆][41] пребыва́юще пребы́сте въ ѡ҆бѣтехъ ва́ши҆х, и҆ творѧ́ще сътвори́сте· Того ради слы́шите сло́во гⷭ҇не ве́сь і҆оу́да, сѣдѧ́ще въ зе҆млѝ е҆гѵ҆петстѣ· Се клѧ́хсѧ и҆менемъ мои́мъ вели́кимъ, рече гⷭ҇ь. а҆́ще бꙋдетъ (-)[42] и҆мѧ мое въ оу҆стѣхъ всемꙋ і҆оу́дѣ рещи, живъ гⷭ҇ь [бг҃ъ][43], въ всеи землѝ е҆гѵ҆петстѣ. ꙗ҆́ко се а҆зъ оу҆бꙋди́сѧ на́ нѧ съзли́ти и҆́мъ, а҆ не съблажи́ти. и҆ скончаетсѧ ве́сь і҆оу́да, (и҆) живꙋщеи в земли е҆гѵ҆пестѣ, мечемъ, и҆ гла́домъ. до́ндеже и҆ скончаютсѧ. и҆ оу҆цѣлѣвшеи (-)[44] възвратѧ́тсѧ на́ землю і҆оу́динꙋ, ма́ломъ число́мъ. и҆ оу҆вѣдѧтъ ѡ҆ста́вшеи і҆оу́дины, и҆ ѡ҆бита́вшїи в земли е҆гѵ҆пестѣ, ѡ҆бита́ти тꙋ. сло́во чїе пребꙋ́детъ [мое, и҆ли и҆хъ][45]. (-)[46] се (же) вамъ знаме́нїе, [гл҃етъ гⷭ҇ь][47]. ꙗ҆́ко посѣщꙋ а҆зъ на вы̀ [въ гра́дѣ семъ [-][48], да оу҆вѣ́дите ꙗ҆́ко въ и҆́стиннꙋ и҆спо́лнисѧ гл҃ъ мои на васъ][49] къ зло́мꙋ· Тако рече гⷭ҇ь, се а҆зъ предаю [фарао́на][50] оу҆а҆фри́са цр҃ѧ е҆гѵ҆петска в рꙋцѣ врагꙋ е҆го, и҆ в рꙋцѣ и҆щꙋщихъ дш҃а е҆го. ꙗ҆́коже да́хъ (и҆) седекї́ю цр҃ѧ і҆оу́дина, в рꙋцѣ (навходоносо́ра)[51] цр҃ѧ вавѵло́нска вра́га е҆мꙋ сꙋща, (-)[52] и҆щꙋща дш҃а е҆го·

цяли: приносити ладан небесній цариці і виливати їй поливання. І залишаючись ви залишилися у ваших обітах, і чинячи ви зробили. **26** Через це послухайте господнє слово! Ввесь Юдо, що сидите в єгипетській землі! Ось Я поклявся моїм великим іменем, – сказав Господь, – якщо буде моє ім'я в устах всього Юди, щоб сказати: Живий Господь Бог в усій єгипетській землі! **27** Бо ось Я пробудився проти них, щоб зробити їм зло, а не вчинити добро. І вигубленим буде ввесь Юда і ті, що живуть в єгипетській землі, від меча і від голоду, аж доки й не пропадуть. **28** І ті, що спасуться, малі числом повернуться до юдиної землі, і пізнають осталі юдині і ті, що жили в єгипетській землі, щоб жити там, чиє слово сповниться, моє чи їхнє! **29** Це ж вам знак, – говорить Господь, – що Я до вас навідаюся у цьому місті, щоб ви пізнали, що по правді сповнилося моє слово проти вас на зло. **30** Так сказав Господь: Ось я видаю фараона Уафриса, єгипетського царя, в руки його ворога і в руки тих, що шукають його душу, так як дав Я і Седекію, юдиного царя, в руки Навходоносора, вавилонського царя, що був йому ворогом, що шукав його душу.

Глава, ме҃· (*)[1]

Сло́во е҆же гл҃а і҆еремї́а прⷪ҇ркъ къ варꙋхꙋ сн҃ꙋ нирї́евꙋ, е҆гдà впи́сà словеса сѝ въ кни́ги, ѿ оу҆́стъ і҆еремї́инъ. въ четве́ртое лѣто і҆ѡ҆аки́мово сн҃а и҆ѡ҆сї́ина цр҃ѧ і҆оу́дина [гл҃ѧ][2]· Тако гл҃етъ гⷭ҇ь (вседержи́тель) ѡ҆ тебѣ ва́рꙋше. ꙗ҆́ко ре́клъ е҆си, ѡ҆ лю́тѣ мнѣ ѡ҆ лю́тѣ мнѣ, ꙗ҆́ко приложи гⷭ҇ь трꙋдъ на трꙋдъ мои. оу҆спохъ съ стена́нїемъ, поко́ѧ не ѡ҆брѣтохъ· [Тако][3] рцы е҆мꙋ, си́це гл҃етъ гⷭ҇ь. се (азъ) ꙗ҆́же а҆зъ съгради́хъ, а҆зъ разорю· и҆ ꙗ҆́же а҆зъ насади́хъ, а҆зъ посѣкꙋ. (-)[4] ты (же) (себѣ проси́ши)[5] вели́ка, не проси. ꙗ҆́ко се а҆зъ наведꙋ (-)[6] на всѧ́кꙋ плоть гл҃етъ гⷭ҇ь. и҆ дамъ дш҃ꙋ твою на (сп҃се́нїе)[7] въ все́мъ мѣстѣ, а҆́може а҆́ще и҆деши та́мо·

Глава 45

1 Слово, яке сказав пророк Єремія до Варуха, Нирієвого сина, коли він записав ці слова в книги з Єреміїних уст в четвертому році Йоакима, Йосіїного сина, юдиного царя, кажучи: **2** Так говорить Господь Вседержитель про тебе, Варуше, **3** тому що ти сказав: Горе мені! Горе мені, бо Господь додав клопіт до мого труду! Я спав зі стогоном, я не знайшов спочинку. **5** Так скажи йому: Так говорить Господь: Ось тих, кого Я збудував, Я знищу, і яких Я насадив, Я вирубаю. **6** Ти ж собі просиш велике. Не проси, бо ось Я наведу на всяке тіло, – говорить Господь, – і дам твою душу на спасіння в кожному місці, куди лиш туди підеш.

Гл҃а, м҃ѕ· (*)[1]

[Сло́во е҆же бы́сть къ і҆еремї́и прⷪ҇ркꙋ ѿ гⷭ҇а противꙋ (-)[2] наро́довъ][3] къ е҆гѵ҆птꙋ, проти́вꙋ си́лы фарао́на нехао цр҃ѧ е҆гѵ҆песка, и҆́же бы́сть на рѣко́ю е҆ѵфра́тъ в (карами́съ)[4]. е҆гоже поби (навходоносо́ръ)[5] цр҃ь вавѵло́нскїи в лѣте четве́ртемъ и҆ѡ҆аки́ма [сн҃а і҆ѡ҆сї́ина][6] цр҃ѧ і҆оу́дина. оу҆готовите ѡ҆рꙋ́жїе и҆ щи́тъ, і и҆дѣте на бра́нь. въпрѧжи́те конѧ, [и҆][7] посади́те всаники. (-)[8] сто́ите въ шле́мехъ

Глава 46

1 Слово, яке було до пророка Єремії від Господа проти народів, **2** до Єгипту проти сили фараона Нехао, єгипетського царя, який був над рікою Євфрат в Картамисі, якого побив Навходоносор, вавилонський цар, в четвертому році Йоакима, Йосіїного сина, юдиного царя: **3** Підготуйте зброю і щити й ідіть до бою. **4** Засідлайте коней і посадіть вершників, стійте в шоломах, поставте списи і

зодягніться в броні. **5** І що, отже, я побачив? Боягузів і тих, що повертають хребти, їхні сильні вибиті. Вони втекли швидко, не дивлячись назад. Звідусіль страх, – говорить Господь. **6** Швидкий не втече ані сильний не зможе спастися. На півночі при ріці Євфрат були переможені і впали. **7** Хто є той, що піднімається, як ріка, і його хвилі підносяться, як ріки? **8** Єгипет підноситься на подобу ріки, і його хвилі бушують, як ріка. І Він сказав: Піди і покрий землю, вигуби місто і тих, що живуть в ньому. **9** Сядьте на коні і поселіться на колісницях, і біжіть попереду, сильні з землі Мур, і держачи шоломи, беручи халдейські щити, і стріляючи стрілами. **10** Але цей день Господа Бога Вседержителя, день помсти, щоб одержати перемогу над своїми ворогами. Їх пожере меч, і насититься, і оп'яніє від їхньої крові, бо побиття від Господа Вседержителя в північній землі, біля ріки Євфрат. **11** Ввійди до Ґалааду і візьми масть, дівчино, єгипетська дочко. Надармо ти помножила твої лікування, і у тебе не буде здоров'я. **12** Народи почули твій сором і твій плач наповнив землю, бо сильний зустрівся з сильним, і оба разом впали. **13** Слово, що сказав Господь до пророка Єремії про це, що мав прийти Навходоносор, вавилонський цар, і побити єгипетську землю. **14** Сповістіть Єгиптові і проголосіть в Магдалі, закричи в Мемфісі і розповідайте в Тафнасі. Стій і приготуйся, бо меч пожере тих, які є довкруги тебе. **15** Чому зігнив твій сильний, не залишився, бо Господь його перевернув. **16** Він помножив тих, що падуть, і впав, – чоловік скаже до свого ближнього, – і встань, і повернемося до нашого народу і до землі нашого народження від лиця голубиного меча. **17** Закличте ім'я фараона, єгипетського царя, час привів крик. **18** Живу Я, – говорить Цар, Господь Вседержитель його ім'я. Так як Тавор на горах і як Кармель в морі, так прийде. **19** Зроби собі суди полону, ти, що живеш, єгипетська дочко, бо Мемфис буде пустинею, і запустіє, і в ньому *ніхто* не буде жити. **20** Єгипет – вибрана і гарна ялівка, на неї прийшов поганяч з півночі. **21** Її купці, що живуть посеред неї, наче годовані телята повернулися і разом втекли, і не змогли встояти, бо прийшов день їхньої погибелі проти них, і час їхніх відвідин. **22** Його голос буде звучати, наче мідь, бо він наблизився з силою, і прийдуть

(-)[9], оуставите копїѧ, и облецѣтесѧ въ брони (-)[10]. (и) что оубо (видѣхъ)[11] страшливы и хрепты обращающасѧ, (-)[12] крѣпкїѧ ихъ избиты. (побѣгоша скоро)[13], не зрѧще въспѧть. ѿвсюду страхъ глаголетъ господь. не оутечетъ скорыи, ниже възможетъ избавитисѧ крѣпкїи. на (полънощъ)[14] близ (рѣки) еѵфратъ побѣждени суть [и][15] падоша· Кто есть тои иже ꙗко рѣка въсходитъ, и ꙗко потоцы въздвижутсѧ волны (его). (егѵпетъ)[16] по подобїю рѣки въсходитъ, [и ꙗко рѣка въсколѣблютсѧ волны его][17]. и рече взыиди и покрыи землю, (-)[18] погуби [град и][19] живущаѧ его. въсѧдите на конѧ, [и][20] вселитесѧ на колесницахъ. (и) бѣжите напредъ силнїи ѿ землѧ муръ, и (-)[21] шлемы (держаще щиты халдѣиски въземлюще и)[22] стрѣлѧюще стрѣлы. но день сеи господа бога (въседръжителѧ)[23], день мщенїѧ, да възметъ побѣду на враги своими. (-)[24] пожретъ (а) мечь (-)[25] и насытитсѧ, и оупїетсѧ кровїю ихъ. ꙗко побитїе господа (вседержителѧ) въ земли полунощнеи, близъ рѣки еѵфратъ· вниди въ галаадъ, и възми текли дво дщи егѵфпетска. въ суету оумножи врачеванїѧ твоѧ (и) здравїѧ не будетъ ти. оуслышаша ꙗзыцы (срамоту)[26] твою, и плачь твои наполни землю. ꙗко силныи срѣтесѧ (съ силнымъ), (и) (оба вкупѣ падоста)[27]· [Слово еже][28] глагола господь (къ їеремїи)[29] [пророку][30] о семъ, ꙗко имѣ прїити (навходоносоръ царь) вавѵлонскїи, (и) побити землю егѵпетску. [възвѣстите егѵпту, и огласите][30] въ (магдалу)[31]. (-)[32] възопїи въ мемфисъ, [и в тафнасъ][33] повѣдѣте. стои и оуготовисѧ, ꙗко пожретъ мечъ (сїѧ, ꙗже окрестъ тебе суть)[34]. почто (съгни силныи)[35] твои, не ста, ꙗко господь преврати и. (оумножи падающаѧ)[36], и паде мужъ ближнему своему. (и) рекутъ въстани, и възвратимсѧ к людем нашимъ, [и][37] въ землю рожденїѧ нашего ѿ лица мечю (голубѧ)[38]. възъзовѣте имѧ фараона [-][39] царѧ егѵпетска, (вопль приведе часъ)[40]. живъ есмь азъ глаголетъ [царь, господь][41] (вседержитель имѧ его)[42]. ꙗкоже [даворъ][43] на горахъ, и ꙗко кармель в мори прїиде. суды плѣненїѧ сътвори себѣ живущаѧ дщи егѵпетска. ꙗко мемфисъ въ пустыню будетъ, и опустѣетъ, (и не будетъ в немъ жити)[44]. юница (избранна и) красна егѵпетъ, погонитель ѿ полунощи прїиде еи. (-)[45] купцы еѧ (живущеи) посреди еѧ, ꙗко телцы тучнїи обратишасѧ и побѣгоша вкупѣ, (и) не могоша стати, ꙗко день погибели (ихъ) прїиде на нѧ, и часъ посѣщенїѧ ихъ. гласъ [его][46] (ꙗко мѣдь звѣцати будетъ. ꙗко съ

силою приближися)[47], и съ секирами прїидꙋ к немꙋ, яко древїе сѣчаще, посѣкꙋ лѣсъ его, глаголетъ гь. иже не може сочтенъ быти. оумножишася па прꙋговъ, и не бѣ и числа. посрамленна есть дщи егѵпетска, (и) дана в рꙋцѣ людемъ полꙋнощнымъ· [рече гь вседержитель бгъ ійлевъ][48]. се азъ посѣщꙋ (нагъ лꙋкъ алеѯандрїискїи)[49], [и][50] на фараона [и на египетъ, и на боги его, и на црѧ его][51], и на оуповающаѧ нань. [и дамъ азъ е в рꙋцѣ ищꙋщихъ дши ихъ, и в рꙋкꙋ (навходоносора)[52] црѧ вавѵлонска, и в рꙋцѣ слꙋгъ его. и посемъ [поживꙋтъ][53] (в не) яко и первѣе, глетъ гь][54]· Ты же не бойся рабе мои Іакове, ни оустрашайся Ійлю. се бо азъ тебе спсена сотворю издалеча, и сѣмѧ твое ѿ землѧ плѣненїѧ его. и возвратится Іаковъ и почїетъ, и въ спѣхъ бꙋдетъ, и не бꙋдетъ оустрашаѧи его· *(Ты же) не бойся рабе мои Іакове, глаголетъ гь, яко с тобою [есмь азъ][55]. яко сотрꙋ азъ всѧ языки, в няже (тѧ извергохъ)[56], тебе же не сотрꙋ, но накажꙋ тѧ сꙋдомъ, ниже яко невинномꙋ ѿпꙋщꙋ тебѣ·

Исаїа мд выі л

до нього з сокирами, наче рубати дерева. **23** Вони вирубають його ліс, – говорить Господь. Його неможливо почислити. Вони помножилися понад саранчу, і їм не було числа. **24** Засоромленою є єгипетська дочка і видана в руки народу з півночі. **25** Сказав Господь Вседержитель, ізраїльський Бог: Ось Я відвідаю нагий александрійський лук, і фараона, і Єгипет, і його богів, і його царів, і тих, що надіються на нього. І Я його дам в руки тих, що шукають їхні душі, і в руки Навходоносора, вавилонського царя, і в руки його слуг. І після цього поживуть в ньому, як і раніше, – говорить Господь. **27** Ти ж не бійся, мій рабе Якове, ані не лякайся, Ізраїлю. Бо ось я здалека зроблю спасенним тебе і твоє насіння з землі їхнього полону. І Яків повернеться, і спочине, і йому щаститиме, і не буде того, що його страшить. **28** *Ти ж не бійся, мій рабе Якове, – говорить Господь, – бо Я є з тобою. Бо Я зітру всі народи, до яких Я тебе викинув, тебе ж не зітру, але покараю тебе судом, і не відпущу тебе, як невинного.

іс. 44 вищ. 30

Глава, мз· (*)[1]

С[(лово гне еже бысть)[2] къ Іеремїи прркꙋ][3] на иноплеменни, [преже нежели поби фараонъ газамъ][4]· Тако глетъ гь. се воды возыидꙋтъ ѿ полꙋнощи, и бꙋдꙋтъ яко потокъ волнꙋющїи. и покрыютъ землю, и яже на неи. градъ, и живꙋщаѧ в немъ· (-)[5] Тако глетъ гь. се воды возыидꙋтъ ѿ полꙋнощи, и бꙋдꙋтъ яко потокъ волнꙋющїи. и покрыютъ землю, и яже на неи. градъ, и живꙋщаѧ в немъ· (-)[6] возопїютъ людїе, и восплачꙋтся вси живꙋщеи на земли, ѿ шꙋма (гордости вооржены)[7], (и воинъ)[8] его ѿ грѣмѣнїѧ колесницъ его (и) множества колъ его. не оглѧдахꙋся ѡтцы на сны (-)[9], опꙋстивши рꙋцы (пришествїѧ ради дне)[10], воньже погибнꙋтъ вси иноплеменницы. и размещеся тиръ и сидонъ, съ всѣми прочими помощники своими. яко испленилъ есть гь (палестины), останки острова [кападокїиска][11]. прїиде плѣшь на газꙋ, оумолче аскалонъ, и останки [оудолїѧ ихъ][12]· (И) доколѣ сѣщи бꙋдеши ѿ мечю бжїи, (и) доколѣ не оупокоишися. вниди в ножны своѧ, почїи и помолчи. како оупокоися понеже гь заповѣда емꙋ на аскалона, и на сꙋщаѧ за моремъ (власти его, и тꙋ сречеся с нимъ)[13]·

Глава 47

1 Господнє слово, яке було до пророка Єремії проти чужинців, раніше ніж фараон побив Ґазам. **2** Так говорить Господь: Ось прийдуть води з півночі і будуть як ріка, що покриють землю і те, що на ній, місто і тих, що живуть в нім. Люди закричать і заплачуть всі, що живуть на землі, **3** від шуму гордості озброєних і його вояків, від гуркотіння його колісниць і множества його коліс. Батьки не зглядалися на синів, опустивши руки **4** задля приходу дня, в якому згинуть всі чужинці. І розкинутим буде Тир і Сидон з усіма іншими своїми помічниками, бо Господь до попелу звів Палестину, рештки Кападокійського острова. **5** Прийшла лисина на Газу, замовк Аскалон і останки їхніх долин. І доки будеш рубати, **6** мече божий? І доки не спочинеш? Ввійди до своєї піхви, спочинь і мовчи. **7** Як він спочине? Тому що Господь йому заповів проти Аскалону і проти тих, що за морем, – його влада. І там Він домовився з ним.

Глава, мн· (*)[1]

О моави, тако рече гь [вседержитель бгъ ійлевъ][2]. ѿ лютѣ на (вамꙋ)[3], яко погꙋблено есть (и посрамлено). взѧся (карї-

Глава 48

1 Про Моав так сказав Господь Вседержитель, ізраїльський Бог: Горе на Ваму, бо він знищений і засоромлений. Захоплено Каріятіярим,

він сильно засоромлений і жахнувся. **2** Немає більше веселості в Моаві, проти Есевону задумали зло. Прийдіть, і вигубім їх з народів. Задля цього мовчки затаїшся, і за тобою піде меч. **3** Голос крику з Оронаїма, вигублення і велике знищення. **4** Знищений Моав! Сповістіть крик його малим. **5** Бо по відході Луіт плач перевищив плач, бо на підході Оронаїма вороги почули плач знищення. **6** *Втікайте! Збережіть ваші душі і будете, так як дика розслинність в пустині! **7** Бо задля цього, оскільки ти мав надію на твої огорожі і на твої скарби, ти, отже, будеш схоплений. І Хамос піде в переселення, його священики і його князі разом *з ним*. **8** І грабіжник прийде на всяке місто, і ні одне місто не спасеться. І пропадуть долини, і поля будуть вигублені. Бо Господь сказав: **9** Дайте цвіт Моавові, бо він відцвів. І його міста будуть спустошені і без жителів. **10** Проклята людина, що з недбайливістю чинить господнє діло! Проклятий же той, що боронить свій меч від крові. **11** Плодовитим був Моав від своєї молодості і спочив в заквасках своїх, ані не перелився з посуду до посуду, ані не був переселеним. Через це його солодкість була в ньому, і його запах не змінився. **12** Через це ось дні приходять, – говорить Господь, – і пошлю йому впорядника і того, що подає чаші його. І простягну його, і виміряю посуд його, і знищу його чаші. **13** І Моав буде засоромленим від Хамоса, *так як є засоромлений ізраїльський дім від Ветила, на якого вони мали надію. **14** *Як скажете: Ми є сильні і сильні чоловіки в бою? **15** Знищений Моав, ввійшли до його міст, і його вибрані юнаки пішли під меч, – говорить Цар, Господь Вседержитель його ім'я. **16** Близько є моавова погибель. Хай прийде! І його зло прийде дуже скоро. **17** Потішайте його всі, що довкруги нього, і всі, що знаєте його ім'я. Скажіть: Як розломлено палицю сили – славну лозу? **18** Зійди зі слави і сядь в голоді, мешкання дивонської дочки, бо нищівник Моава прийшов до тебе! Він знищить твої огорожі. **19** Стій на дорозі і гляди на Ароірові помешкання. Запитай втікача і скажи до втікача: Що сталося? **20** *Моав є засоромленим, бо є переможеним. Ридайте і заголосіть! Сповістіть в Арноні, що Моав вигублений! **21** І суд прийшов на повну землю, на Елон, і на Еса, і на Мефат, **22** і на Дивон, і на Наво, і на дім Девлатаїм **23** і на Каріатиярим, і на Ветамул, **24** і на Каріот, і на Возру, і на всі міста моавської землі, які далеко і які близько. **25** Відламаним є моавсь-

Margin: вищ. 17; црс3. 12; іс. 16; іс. 16

адїаримъ)[4]. посрамися (силнѣ и ужасеся)[5]. нѣсть ктому (веселїе)[6] въ моавѣ. противу есевону мыслиша (-)[7] зло. (прїидѣте и потребимъ а҆ ѿ языкъ. сего ради молча утаишися, и)[8] (поидетъ затобою)[9] мечь. (-)[10] гла вопля съ оронаим погубленїе и сътренїе велико. сътреся моавъ, възвѣстите (вопль)[11] [малымъ его][12]. яко (по въшествїи лундъ)[13] плача възыиде плачъ, яко на иступованїи оронаимъ (врази) рыданїе сътренїя слышали суть. *бѣжите (-)[14] съблюдите дша ваша, и будете яко (дивїа быль)[15] въ пустыни. сего бо ради яко имѣлъ еси надежду въ оградахъ твоихъ и (въ сокровищих твоихъ), ты убо ятъ будеши. и поидетъ хамосъ въ преселенїе, свщенники его и кнѕи его выкупѣ. и прїидетъ хищникъ въ всякъ град, и не избавится (ни единъ градъ). и погибнутъ удолїя, и погубятся поля, яко реклъ есть гь. дайте (цвѣтъ)[16] моаву, яко ѿцвѣтетъ· и (-)[17] гради его будутъ пусты (и без живущихъ)[18]. проклятъ (члкъ) творяи дѣло гне съ небреженїем, (проклят же възбраняяи)[19] мечу своему ѿ крове. (плодныи)[20] моавъ бѣ ѿ младости [своея][21], и почи въ (квасницахъ)[22] своихъ, ниже прелися ѿ сосуда въ сосудъ, ни преселися. сего ради бысть сладость его в нем, и воня его нѣсть премѣнена· Сего ра се днїе градутъ глет гь. и послю ему зрядителя, (и простирателя лагвицъ его). и простру и и съсуды его измѣрю, и лагвици его съкрушу. и посрамится моавъ ѿ хамосъ, *якоже посрамленъ есть домъ iилевъ ѿ веди, [в нежe имяху надежу][23]. *како глете, силни есмы и мужи крѣпцы в бою. погубися моавъ, (въ грады его вънидоша)[24], i избранїи юноши его снидоша под мечь. [глетъ црь, гь вседержитель имя е][25]. близ есть [погибель][26] моавля, да прїидетъ, и зло его скоро (прїиде) ѕѣло. (утѣшаите)[27] и вси иже окртъ его, (и) вси вѣдящеи имя его. рците, како съкрушися жезлъ крѣпости лоза славна. сниди ѿ славы и сяди въ (алканїи жилища дщери дивонь)[28], яко погубитель моавскїи възыиде к тебѣ, разруши ограды твоя· на пути стои, и позри жилища ароеръ. (-)[29] въспроси бѣжащаго, и къ убѣгшему рцы, что се бысть. *посрамися моавъ, зане побѣжен есть. рыдаите и въпїите възвѣстите въ арнонъ, яко погубися моавъ. и судъ прїиде на землю (полную)[30], на (елон)[31], и на (еса)[32], и на (мефадъ)[33], и на дивонъ, и на наво, и на домъ девлатаим, (и) и на [карїадї-

Margin: вї зі; г црс ві; исаїа ві; исаїа ѕі

а҆ри́мъ][34], [-][35] и҆ на (ветаму́лъ)[36], и҆ на карїѡ́тъ, и҆ на (во́зра)[37], и҆ на всѧ̑ гра́ды [з҃е́ли][38] моа́вли, и҆̀же да́лече і҆ и҆̀же бли́зꙋ сꙋ́ть. ѿсѣче́нъ є҆́сть ро́гъ моа́вль, и҆ мы́шца є҆гѡ̀ сокрꙋши́сѧ, [гл҃етъ г҃ь][39]. ᲂу҆пои́те є҆го̀ ꙗ҆́кѡ на г҃а възвдви́жесѧ. и҆ ѻ҆́брази̇ рꙋ́кꙋ свою̀ моа́въ (въ все́мъ развраще́ні́и). и҆ бꙋ́детъ в҆ посмѣ́хъ та́кѡ ѻ҆́нъ, ꙗ҆́кѡ в҆ посмѣ́хъ бы́лъ тебѣ̀ і҆и҃ль, и҆ въ та́тьствѣ твое́мъ ѻ҆брѣ́те є҆го̀. (тѣ́мже слове́съ ра́ди си́хъ и҆̀же на́нь ре́клъ є҆сѝ, ꙗ҆́тъ веде́нъ бꙋ́дешѝ)[40]. ѻ҆ста́вите гра́ды и҆, пребыва́йте на ка́мени живꙋ́щі́и моа́въстіи. (и҆) бꙋ́дите ꙗ҆́кѡ го́лꙋбь гнѣзда́сѧ в҆ (-)[41] само́мъ врьхꙋ̀ скважни· Слы́шахомъ го́рдость моа́влю, высо́къ є҆́сть ѕѣлѡ̀. презо́рство є҆гѡ̀ и҆ ѿвръже́ні́е є҆гѡ̀, възноше́ні́е и҆ въздвиже́ні́е ср҃ца є҆гѡ̀ а҆́зъ вѣ́мъ (-)[42], [гл҃етъ г҃ь][43], и҆ похва́лꙋ є҆гѡ̀. (сего̀ ра́ди ꙗ҆́кѡ да не ѻ҆ста́нетъ в не́мъ крѣ́пость є҆гѡ̀, ниже бли́зъ того̀ что̀ мо́глъ) хоте́ти сотвори́ти. сего̀ ра́ди на моа́ва възрыда́ю, и҆ къ всемꙋ̀ (моа́вꙋ възопі́ю, къ мꙋ́жемъ гли́нѧнѣ стѣ́нѣ гл҃ющимъ)[44]. ѿ пла́чю и҆а́серь. въспла́чютсѧ виногра́ди сава́ма. лѣ́торасли твоѧ̑ преш́ли сꙋ́ть мо́ре, да́же до (мо́рѧ)[45] и҆а́серь прі́идо́ша. на жа́твꙋ твою̀ (и҆) на ви́нно събира́ні́е твоѐ, хи́щникъ прі́иде. *ѿнѧ́та є҆ ра́дость и҆ весе́лі́е [ѿ карме́ль, и҆][46] ѿ земли̇ моа́ли, и҆ вино̀ (ѿ точи́лъ побра́хъ)[47]. (никогда́ же)[48] гнетѧ́и (ви́ннꙋ ꙗ҆́годꙋ) (по ѻ҆бы́чаю пѣ́сни не воспое́тъ)[49], ѿ во́плѧ є҆сево́ньска да́же до є҆леа́ле, (и҆ а҆е́са)[50], да́ша гла́съ сво́й. ѿ (сего́ръ)[51] да́же до ѻ҆ронаи́мъ [-][52] [ю҆ни́цꙋ трилѣ́тнꙋ прихо-дѧ́щꙋ][53]. (во́ды же немри̇́ презлы)[54] бꙋ́дꙋтъ. и҆ ѿи́мꙋ ѿ моа́ва, гл҃етъ г҃ь, жрꙋ́щаго на гора́хъ, и҆ ѻ҆свѣща́ющаго бого́мъ є҆гѡ̀· Того ра́ди ср҃це моѐ на моа́ва ꙗ҆́кѡ пища́ль мѣ́дѧна ѕвѣ́цаѧ бꙋ́детъ, [и҆][55] ср҃це моѐ къ мꙋ́жемъ (стѣ́нѣ гли́нѧнѣ да́стъ гла́съ пища́льскъ)[56]. па́че бо сотвори̇̀ не́жели възмо́же, тѣ́мже поги́боша (-)[57]. *всѧ́ка (ᲂу҆бо) глава̀ (плѣши́ва)[58], и҆ всѧ́ка бра́да ѻ҆брѣ́несѧ. на всѧ́кои рꙋцѣ̀ (свѧза́ні́е)[59], и҆ на всѧ́комъ (хребтѣ̀ стрꙋ́пъ)[60]. и҆ на всѣ́хъ хра́минахъ моа́вскихъ, и҆ на стогна́хъ є҆гѡ̀ (всѧ́къ пла́чь). поне́же сокрꙋши́хъ [моа́ва][61] (ꙗ҆́кѡ сосꙋ́дъ непотре́бен, гл҃етъ г҃ь)[62] (-)[63]. ка́кѡ (побѣ́ди́сѧ)[64] възопи́ша· ка́кѡ (повѣ́си главꙋ̀)[65] моа́въ, (и҆) посрами́сѧ. и҆ бꙋ́детъ моа́въ в҆ посмѣ́хъ и҆ въ (при́тчю)[66] всѣ́мъ ѻ҆́крестъ себѐ· (-)[67] Та́кѡ гл҃етъ г҃ь, [се ꙗ҆́кѡ ѻ҆ре́лъ лети́тъ и распростре́тъ крилѣ̀ сво́и на моа́ва][68]. взѧ́тъ є҆сть [карїѡ́тъ][69], и҆ ѻ҆гра́ды є҆гѡ̀ ѻ҆бъстоимы сꙋ́ть. [и҆ бꙋ́детъ ср҃це си́льныхъ моа́вскихъ в҆ то́и дн҃ь, ꙗ҆́кѡ ср҃це жены̀ ражда́щи][70]. и҆ преста́нетъ моа́въ бы́ти лю́дми, ꙗ҆́кѡ на г҃а похва-

Ісаїа ѕі (margin)

Ісаїа єі, єзе з (margin)

кий ріг і його рамено розбите, – говорить Господь. **26** Напоїть його, бо він звеличився проти Господа. І Моав відклав свою руку в усьому знищенні, і так він буде на сміх, **27** як і на посміховисько тобі був Ізраїль, і в твоїй крадіжі його знайшов. Тому задля цих слів, які ти сказав проти нього, схопленим будеш поведений. **28** Покиньте міста і перебувайте у скелях ті моавіти, що живете. І будете наче голуб, що гніздяться на самому верху отвору. **29** Ми почули моавову гордість, вона була дуже великою, його нехіть, і його відкинення, гордість і зарозумілість його серця. **30** Я знаю, – говорить Господь, – і його похвалу. Задля цього, щоб його сила не залишилася в ньому ані близько того, що міг би бажати вчинити. **31** Через це заголошу над Моавом і закличу до всього Моава, до чоловіків, що говорять до глиняної стіни: **32** Оплакую Ясер! Заплачуть виноградники Савама. Твої галузки перейшли море, прийшли аж до моря Ясера – на твої жнива і на твоє збирання вина прийшов руйнівник. **33** *Забрана радість і веселість з Кармеля і з моавської землі, і Я зібрав вино з точил! Ніколи ж за звичаєм не заспіває пісні той, хто видушує винну ягоду. **34** Від есевонського крику аж до Елеала і Аеса видали свій голос, від Сегора аж до Оронаїма – трилітню теличку, що приходить. Води ж Немрима будуть дуже злі. **35** І заберу з Моава, – говорить Господь, – того, що жертвує на горах і дає світло його богам. **36** Через це моє серце проти Моава, він буде наче мідна сопілка, що звучить, і моє серце проти чоловіків глиняної Стіни. Він видасть сопілчаний голос, бо він зробив більше ніж зміг, тому вони згинули. **37** *Отже, всяка голова лиса і всяка борода буде оголена, на всякій руці кайдани і на всякому хребті струп. **38** І на всіх моавських дахах і на його вулицях всякий плач, бо Я знищив Моава як непотрібну посудину, – говорить Господь. **39** Вони закликали: Як він переможений? Як Моав повісив голову і був засоромлений? І Моав буде на посміховище і на прутчу всім довкруги себе. **40** Так сказав Господь: Ось як летить орел – і він розпростре свої крила проти Моава. **41** Забрано Каріот. І його охорони оточені. І в тому дні серце моавських сильних буде як серце жінки, що родить. **42** І Моав перестане бути народом, бо похвалився проти Господа. **43** Страх, і прірва, і пастка на тебе, ви,

іс. 16

іс. 15 єз. 7

іс. 24

що живете в Моаві! – говорить Господь. **44** *Хто втече від лиця страху, впаде у прірву. І хто вилазить з прірви, буде схоплений пасткою. Бо Я наведу на Моава рік їхніх відвідин, – говорить Господь. **45** На есевонській стіні стали ті, що втекли від пастки, бо вогонь вийшов з Есевона і полумінь з-посеред Сіону і спалив частину Моава і верх синів замішання. **46** Горе тобі Моаве! Згинув ти, хамосовий народе! Бо відведені твої сини і твої дочки в полон. **47** І поверну моавів полон в останні дні, – говорить Господь. – Аж досі моавові суди.

лиса. [страхъ и пропасть и сѣть][71] на тя ѿ живущіи въ моави, [глетъ гь][72]. *кто убѣжитъ ѿ лица страха, впадетъ въ пропасть. і излазяи ис пропасти, имется сѣтію. понеже приведу на моава лѣто посѣщенія ихъ, [глетъ гь][73]. [въ стѣню есевонъстѣ сташа ѿ сѣти избѣгше. огнь бо изыиде съ есевонъ, [и][74] пламень ѿ (среди)[75] сіону и пожже (часть)[76] моава, и (верхъ снов смятенія)[77]. Горе тебѣ моавъ. погибосте людіе хамосъ. яко ѿведошася сны твоя [-][78] и дщери твоя въ плѣнъ. и възвращу плѣнъ моавль в послѣдняя дни, глетъ гь. Даже доселѣ суди моавли][79].

Исаїа кд

Глава 49

1 Скажи ж аммоновим синам: Так говорить Господь: Чи немає ізраїльських синів, або немає в нього наслідника? Отже, чому взяв Мелхом насліддя Ґада і його народ жив у їхніх містах? **2** Через це ось приходять дні, – говорить Господь, – і проголошу воєнний звук на Рavват аммонових синів. І він буде рознесений на порох. І його дочки будуть спалені вогнем. І візьме Ізраїль свою владу, – говорить Господь. **3** Закричи, Есевоне, бо Ґаї знищено! Закричіть, равватські дочки, підпережіться мішковиною, ридайте і біжіть по оборонах, бо Мелхол буде відведений у полон, його священики і князі разом *з ним*! **4** Чому хвалишся рівнинами? Зійшли твої долини, прекрасна дочко, що надієшся на своє багатство, що говориш: Хто на мене нападе? **5** Ось Я проти тебе приведу страх, – говорить Господь Вседержитель, – від усіх, що є довкруги тебе. І всі розсієтеся від вашого лиця і ані не буде того, хто збирає, він втік. І після цього поверну полонених аммонових синів. **7** Говорить Господь до Ідумеї. Так говорить Господь Вседержитель: Хіба немає більше мудрості в Темані? Пропала рада в синах і знищеною є їхня мудрість! **8** Втікайте і відвертайте лиця! Зійдіть до аду, мешакнці Дедану! Бо Ісавову загибель Я на нього навів, час його відвідин. **9** Якщо б збирачі вина прийшли проти тебе, не залишили б, отже, ні грона. Якщо ж би злодії вночі прийшли, захопили б те, що їм вистарчає. **10** Але Я виявив Ісава, відкрив його скрите, і не зможе затаїтися. Згинуло його насіння, і його брати, і його сусіди, і не буде. **11** Залиши твоїх сиріт, Я ж їм накажу бути живими, і твої вдовиці на мене будуть надіятися. **12** Бо так говорить Господь: Ось ті, я-

Гла, мд. (*)[1]

С(цы же) сномъ аммонимъ. тако глетъ гь, еда (не су снове)[2] ійлеви, или наслѣдника нѣсть ему. почто убо пріа (наслѣдіе) мелхом [гадъ][3], и людіе его въ градѣхъ его живяху. сего ради се дніе градут глетъ гь, и оглашу на раввать [сновъ аммонь][4] (ратныи звукъ)[5]. и будетъ въ (пра размятано, и дщери)[6] его огнемъ зажжены будутъ. и въспріиметъ ійль власть свою [глетъ гь][7]. възопіи есевонъ, яко погубися гаи. възпіите дщери раввадски, препояшитеся вретищемъ, (-)[8] рыдаите [и бѣгаите по забралахъ][9]. яко мелхомъ въ плѣнъ ѿведется, сщенницы (-)[10] и князи его въкупѣ. что хвалишися въ удоліяхъ, (снииде удоліе твое) дщи прекрасна, уповающія богатству своимъ, гла, кто пріидетъ на мя Се азъ приведу (на тя стра)[11], глетъ гь [вседръжитель][12], ѿ всѣхъ сущихъ окртъ тебе. и растетеся вси ѿ лица вашего, и ниже будетъ събирающа [бѣжа. и посемъ възвращу плѣнники сновъ аммонь. Глетъ гь][13] (*)[14] къ идумеи. тако глетъ гь [вседръжитель][15], егда нѣсть ксему мудрости въ деманѣ. погибе совѣтъ ѿ (сновъ)[16], (и) непотребна есть мудро и (бѣжите и лица)[17] (ѿвращаите снидите во адъ)[18] живущеи деданъ. (зане погибель исавлю)[19] приведо нань, часъ посѣщенія его. аще бы обымятели вина пришли (на тя), убо не оставили бы ни грезна. аще ли же татіе бы в нощи (пришли похитили бы то, что довлѣ имъ)[20]. но азъ явихъ исава, ѿкрыхъ таиная его, (и) не възможетъ утаитися. погублено есть (сѣмя его, и)[21] братія его, и соседи его, и не будетъ. остави сироты твоя, (аз же имъ повелю)[22] живомъ быти, и вдовицы (твоя) на мя уповати будутъ. Яко бо глетъ гь, се имже не было суду, да піютъ чашу, [пію-

щє][23] ѝспїютъ. (-)[24] ты (же) ꙗкѡ неповинныи ѡстанеши. не будеши неповинен, [но пїа ѝспїеши][25]. собою бо клахсѧ глаголетъ Гь, ꙗкѡ въ пустыню ѝ въ поруганїе, [ѝ въ посмѣхъ][26] ѝ въ проклѧтїе будетъ возра, ѝ всѧ грады єго буду въ пустыню вѣчную· *Слꙋх слышахъ ѿ Га, ѝ посолъ во ꙗзыки посланъ єсть. събер́ѣтесѧ ї ѝдѣте противу єму, [ѝ][27] (въстанем)[28] на ѡплъченїе. [ꙗкѡ се][29] мала дахъ тѧ въ странахъ, *(ѝ) поруганымъ среди людїи· Противленїе твое прельсти тѧ, (и) гордость срца твоєго. живаи в пещерахъ каменнахъ, (ѝ похитити ѹкрѣплѧешисѧ верху холма)[30]. єгда възнесеши ꙗкѡ ѡрелъ гнѣздо свое, ѿтолѣ свергу тѧ, [глаголетъ Гь][31]. ѝ будетъ ѝдумеѧ пуста. всѧкъ ходѧи чрезъ ню [подивитсѧ, ѝ възглаголетъ на всѧкими ꙗзвами єѧ][32]. *ꙗкоже превращена єсть содома ѝ гомора, ѝ сосѣды єѧ, глаголе Гь [-][33]. не поживетъ тамо мужъ, ниже пребудетъ (в неи)[34] снъ чл҃чь. *се ꙗкѡ левъ ѝзыиде съ презоръства їѡрдана (ѿ красоты силны)[35], ꙗкѡ скорѣ (повѣмъ єму бѣжати к неи)[36]. (ѝ кто будетъ тако ѝзбран, єгоже поставлю на нею)[37]. кто бо подобенъ мнѣ, ѝ кто постоитъ предо мною. кто же єсть сеи пастырь, ѝже съпротивитсѧ лицу моєму· Сего ради слышите совѣт Гнь, ѝже совѣща на (єдома)[38]. ѝ мышленїе єго, єже помысли ѡ живущихъ въ деманъ. не сверг ли ѝхъ мала ѿ стада, ѝ не размещу ли с ними жилища ѝхъ. (-)[39] ѿ гласа паденїа ѝхъ потрѧсесѧ землѧ, [-][40] вопль на мори [чрьмнемъ][41] слышасѧ гласа ѝхъ· Се ꙗкѡ ѡрелъ [възыидетъ ѝ възлетит][42], ѝ простре крылѣ [свои][43] на возру (-)[44]. ѝ будетъ срце силныхъ ѝдуменски в тои днь, ꙗкѡ срце жены раждающїа· (*)[45] Къ дамаску. посрамисѧ ємадъ, ѝ [арфад][46], ꙗкѡ слухъ ѕо слышаша, възмутишасѧ [на мори][47] за попеченїе ѹпокоитисѧ не возмогоша. расторжесѧ дамаскъ, (ѝ) ѡбратисѧ на бѣжанїе, трепетъ ѡбъѧть и, (скорбь) [ѝ болѣзнь ѡдръжашасѧ єго ꙗкѡ раждающую][48]. како суть ѡставили градъ славенъ, [град радости][49]· Сего ради падутъ юноша (єго) на стогнахъ єго, ѝ вси мужи воинъстїи (-)[50] (премолкнутъ)[51] [в тои днь][52]. глаголетъ Гь [вседръжитель][53]. ѝ вожгу огнь на стѣнѣ дамаска, ѝ пожжетъ забрала (венадавлѧ)[54]· (*)[55] Къ кедару ѝ къ црьство (асорь)[56], ѝхже поби (навходоносоръ)[57] црь вавѵлонськїи, тако глаголетъ Гь· въстаните ѝ внидѣте въ кѵдаръ, ѝ погубѣте сны (восточныѧ)[58]. селенїа ѝхъ ѝ стада ѝхъ

авдеи а · ниж н · а мо ді · ниж н

ким не було суду, хай п'ють чашу, п'ючи вип'ють. Ти ж залишишся як невинний? Не будеш невинний, але п'ючи вип'єш. **13** Бо Собою я поклявся, – говорить Господь, – що в пустиню, і на висміювання, і на сміх, і на прокляття буде Возра. І всі його міста стануть вічною пустинею. **14** *Чутку почув я від Господа, і посол до народів був посланий. Зберіться і підіть йому назустріч і встанемо до бою. **15** Бо ось Я тебе зробив малим в країнах *і висміяним посеред людей. **16** Твоє спротивляння тебе обмануло і гордість твого серця, ти, що живеш в камінних печерах і скріплюєшся захопити верх шпиля. Коли піднімеш, як орел, своє гніздо, тоді тебе скину, – говорить Господь. – **17** І пусткою буде Ідумея. Кожний, хто крізь неї проходить, здивується і заговорить про всі її рани. **18** *Так як є знищена Содома і Ґомора, і її сусіди, – говорить Господь. Там людина не житиме, ані не перебуватиме в ній людський син. **19** *Ось наче лев він вийде з-посеред Йордану, з сильної краси, бо швидко накажу йому до неї втікати. І хто буде таким вибраним, що його поставлю над нею? Бо хто подібний до Мене і хто стоятиме переді Мною? Хто ж є цей пастух, який спротивиться моєму лицю? **20** Через це послухайте господню раду, яку Він врадив проти Едома, і його задум, який задумав проти тих, що живуть у Темані! Чи не відкину їх малих від стада і чи не розкину з ними їхнє помешкання? **21** Від голосу їхнього падіння земля затряслася, крик у Червоному морі, чути їхній голос. **22** Ось так, як орел підніметься, і підлетить, і простягне свої крила над Возрою, і серце сильних ідумейських буде в тому дні, як серце жінки, що народжує, **23** до Дамаску. Завстидженим є Емат і Арфат, бо почули погану чутку, засмученими стали на морі через журбу, не змогли заспокоїтися. **24** Розбитим є Дамаск, і повернувся до втечі. Його охопило тремтіння, смуток і біль оточили його, як ту, що народжує. **25** Як покинули славне місто, місто радості? **26** Через це впадуть його юнаки на його вулицях, і всі військові мужі замовкнуть у тому дні, – говорить Господь Вседержитель. **27** І запалю вогонь на мурі Дамаску, і він пожере венадавові оборони. **28** До Кедара і до асорових царств, яких побив Навходоносор, вавилонський цар. Так говорить Господь: Встаньте і ввійдіть до Кидару і вигубіть східних синів. **29** Я заберу їхні поселення і їхні стада, їхні кожухи і ввесь їхній посуд, і собі заберу їхніх верблюдів, і накличу на

ав. 1 · ниж. 50 · мой1. 19 · ниж. 50

них страх довкруги. **30** Втікайте і скоро відійдіть. В пропастях сядете ви, що живете в Асорі, – говорить Господь. Бо проти вас врадив раду Навходоносор, вавилонський цар, і задумав проти вас задуми. **31** Встаньте і ввійдіть до спокійних людей і тих, що живуть без клопоту, – говорить Господь. Вони *не* мають ані дверей, ані засувів, мешкають самі. **32** І їхні верблюди будуть на розграбування, і множество скотини *буде* на розграбування. І розсію їх всяким вітром, тому що довкруги є обстриженими. І з усіх їхніх довколішних приведу на них загибель, – говорить Господь. **33** І Асор буде на помешкання зміїв, пустим аж до віку. І не залишиться там чоловік, ані не буде в ньому людського сина, що живе. **34** Слово Господнє, яке було до пророка Єремії проти Єлама на початку царювання Седекії, юдиного царя, кажучи: **35** Так говорить Господь Вседержитель: Ось Я розіб'ю еламовий лук і заберу їхню силу, **36** і наведу на Елам чотири вітри з чотирьох кінців небес. І їх розсію на всі ті вітри, і не буде народу, до якого втікаючи не прийдуть еламітяни. **37** І накажу еламітянам жахнутися перед їхніми ворогами і перед лицем тих, що шукають їхню душу, і наведу на них зло, гнів моєї люті, – говорить Господь. Нашлю на них меч, доки їх не вигублю. **38** І поставлю мій престіл в Еламі, і звідти вигублю царя і князя, – говорить Господь. **39** Але в останні дні накажу повернутися еламському полону, – говорить Господь.

Глава 50

1 Слово, яке сказав Господь про Вавилон і про халдейську землю через пророка Єремію, **2** сповістіть в народах і оголосіть. Підніміть знамено, закричіть і не скривайте, скажіть: Взятий Вавилон! Засоромлений Веель, переможений Мародах, засоромлені його різьблені, переможені їхні кумири! **3** Бо прийшов на них народ з півночі. Він поставить його землю в пустиню, і не буде в ньому мешканця, від людини аж і до скотини. І піднялися, і відійшли. **4** В тих днях і в тому часі, – говорить Господь, – прийдуть ізраїльські сини, вони і юдині сини разом, ідучи і плачучи поспішать. І шукатимуть свого Господа Бога, **5** випитають стежки до Сіону, повернувши туди свої лиця. Прийдуть і пристануть до Господа вічним обітом, так, що ні одним забуттям не буде знищений. **6** Мій народ був

ѿимꙋ, кожа ихъ и вся сосꙋды ихъ, и вельблюды ихъ поимꙋ себѣ. и съзовꙋ на ня страхъ ѡкрестъ. Бѣжите (-)[59] (и ѿидѣте въскорѣ, въ пропастехъ садите живꙋщеи съ асорь)[60], [глетъ гь][61]. ꙗко совѣща на вы (навходоносоръ)[62] црь вавѵлонъскіи совѣтъ, и помысли на васъ мышленїа. въстаните и внидите к людемъ ꙋпокоенымъ, (и) живꙋщимъ без вреда, [глетъ гь][63]. ни двери ниже заворы имꙋть, сами обитаютъ. и бꙋдꙋтъ вельблюди ихъ въ расхищенїе, и множество скота [-][64] въ разграбленїе. и расѣю а всяцѣмъ вѣтромъ, понеже остриженi сꙋть окрестъ. (и) ѿ всѣхъ окрестныхъ ихъ приведꙋ (на на погибель)[65], глє гь. и бꙋдетъ (асорь)[66] въ жилище (змїемъ)[67] пꙋсто даже до вѣка. и не останетъ тамо мꙋжъ, ниже бꙋдетъ живаи в немъ снъ члчь. (*)[68] [(Слово гнє еже бысть)[69] къ їеремїи прркꙋ на иеламъ, в началѣ цртва седекїи цря їоудина, гла][70]. Тако глетъ гь [вседержитель][71], [се][72] азъ сꙋкрꙋшꙋ лꙋкъ еламль, (и возмꙋ)[73] силꙋ ихъ, и въведꙋ на еламъ четыри вѣтры ѿ четырехъ странъ нбсныхъ, и развѣю а въ вся вѣтры ты. и не бꙋдетъ ꙗзыка воньже не прїидꙋтъ (бѣжа еламитане)[74]. и повелю оужаснꙋтися (еламитяномъ)[75] пред враги ихъ, (и пред лицемъ) ищꙋщихъ дши ихъ. и приведꙋ на на ѕлая, гнѣвъ ꙗрости моея, [глетъ гь][76]. (-)[77] испꙋщꙋ на нихъ мечь (-)[78], доидеже сотрꙋ ихъ. и поставлю пртлъ мои во еламе. и погꙋблю ѿтꙋдꙋ цря и кнзя, [глє гь][79]. но въ послѣдняя дни повелю възвратитися плѣнꙋ (иеламлю)[80], глетъ гь.

Гла, н. (*)[1]

Слово [еже рече гь][2] о вавѵлонѣ, (и) [о земли халдѣистеи, (-)[3] їеремїе пррком][4]. възвѣстите въ ꙗзыцѣхъ и огласите. [въздвигнѣте знаменїе, възопїите][5] и не скрываите, рцѣте. взяся вавѵлонъ посрамися (веель)[6], [побѣдися мародахъ, посрамишася изваянїя его, победишася (кꙋмиры)[7] ихъ][8]. ꙗко прїиде на на ꙗзыкъ ѿ полꙋнощи, тои положитъ землю его въ пꙋстыню, и не бꙋдетъ живаи в немъ ѿ члка даже и до скота. (и) [воздвигнꙋшася (и) ѿидоша][9]. въ ты дни и въ тои часъ, [глетъ гь][10]. прїидꙋтъ снове їилеви тїи и снове їоудины вкꙋпѣ, ходяще и плачюще поспѣшатъ, (и) га ба своего (възыщꙋтъ)[11]. въ сїонъ въспытаютъ стезѣ, тамо (-)[12] (обративши лица своя)[13]. (-)[14] прїидꙋтъ и приложатся къ гꙋ [-][15] обѣщанїемъ вѣчномъ, ꙗко ни единѣмъ забвенїемъ не сотрется. овца погибшая быша

лю́дїе мои̇. па́стыри и҆́хъ съврати́ша и҆̀, (и҆ сътвори́ша ѧ҆̀ кры́тисѧ по гора̑)[16], съ горы̀ на хо́лмъ ходи́ша, забы́ша поко́ѧ своѐго. всѧ́къ ѡ҆брѣ́тый ѧ҆̀ ꙗ҆дѐ и҆̀, [и҆̀][17] вра́ѕи и҆́хъ реко́ша, (не съгрѣши́хомъ)[18]. сего ра҆̑ занѐ съгрѣши́ша г҃ꙋ (лѣпотѣ)[19] пра́вды, (наде́жи) ѿц҃ъ и҆́хъ [г҃ꙋ][20]. ѿи҆дѣ́те ѿ сре́ды вавѷлона, и҆ ѿ зе҃лѧ̀ халде́и [-][21] и҆зыидѣ́те, и҆ бꙋ́дете ꙗ҆́ко [ко́злища][22] пре҃ ѡ҆вца́ми. ꙗ҆́ко се̑ а҆́зъ въставлю [и҆ приведꙋ][23] въ вавѷлонъ събо́ръ ꙗ҆зы́ковъ [велїихъ][24] ѿ землѧ̀ полꙋно́щны, и҆ ѹ҆гото́ватсѧ на́нь, (и҆ потомъ)[25] во́зметсѧ. стрѣла̀ (е҆го) ꙗ҆́ко мꙋ́жа си́лъна вражде́бника, не възврати́тсѧ па́ки пра́здна. и҆ бꙋ́детъ [землѧ̀ халдѣ́искаѧ][26] въ разграбле́нїе, в҆си гꙋби́тели е҆ѧ напо́лнѧтсѧ, [г҃летъ г҃ь][27]. занѐ весели́стесѧ и҆ велерѣчева́сте расхища́юще наслѣ́дїе мое. и҆злї́ѧсте бо сѧ ꙗ҆́ко те́лцы на травꙋ̀, и҆ (ры́касте)[28] ꙗ҆́ко во́лъ. порꙋга́на е҆́сть ма́ти ва́ша ѕѣ́ло, (и҆ ѹ҆подоби́сѧ пра́хꙋ роди́вшїѧ ва́съ. се послѣ́днѧѧ бꙋ́детъ въ ꙗ҆зы́цехъ, и҆ пꙋста̀ и҆ непрохо́дна и҆ сꙋха̀)[29] ѿ гнѣ́ва г҃нѧ, не поживꙋтъ (в не́и), но ѡ҆брати́тсѧ (всѧ̀ въ пꙋсты́ню)[30]. [-][31] всѧ́къ ходѧ́и сквозѣ̀ вавѷло́нъ, подиви́тсѧ и҆ позви́ждетъ ѡ҆ всеи ꙗ҆́звѣ е҆го. ѹ҆гото́витесѧ проти́вꙋ вавѵло́нꙋ вси̇ (ѡ҆́крестнїи). налѧца́ющеи лꙋ́къ вы́ воюите и҆̀. небрези́те стрѣ́лъ (-)[32], [поне́же пре҃ г҃мъ съгрѣши][33]. [-][34] възопї́ите на́нь, [всю́дꙋ][35] (дадѐ рꙋ́кꙋ)[36]. падо́ша ѡ҆снова́нїѧ е҆го, (-)[37] сокрꙋши́шасѧ стѣ́ны е҆го, ꙗ҆́ко ме́сть [г҃нѧ][38] е҆сть ѿмсти́те е҆мꙋ, ꙗ҆́коже сътвори̇ сътвори́те е҆мꙋ· Потреби́те сѣ́ѧтелѧ ѿ вавѷло́на, и҆ дръжа́щаго се́рпъ в го́дъ жа́твы, ѿ лица̀ меча̀ (голꙋби́на)[39]. ко́ждо къ лю́демъ свои́мъ ѡ҆брати́тсѧ, и҆ в҆си до землѧ̀ своеѧ ѹ҆бѣжа́тъ· Ста́до (растор́жено)[40] і҆и҃ль, львове и҆знꙋри́ша е҆̀. пръвѣе ꙗ҆дѐ ѧ҆̀ ц҃рь а҆ссѷрь, (-)[41] сеи (же) послѣ́днїи (и҆) кости [ѡ҆глода̀][42] е҆мꙋ, [навхѡдоносо́ръ][43] ц҃рь вавѷлонскїи· Сего ради та́ко г҃лет г҃ь [вседръжи́тель б҃ъ і҆и҃левъ][44]. се̑ а҆́з посѣщꙋ ц҃рѧ вавѷлонска и҆ землю е҆го ꙗ҆́коже посѣти́хъ ц҃рѧ а҆ссѷрьска· и҆ приведꙋ па́ки і҆и҃лѧ въ жили́ще е҆го и҆ ѹ҆пасе́тсѧ въ карме́лѣ [и҆ васанѣ][45], въ горѣ (же) е҆фраи́мли и҆ галаа́дѣ (-)[46] насы́титсѧ д҃ша е҆го· въ ты̀ д҃ни и҆ въ то́и ча́съ, [г҃лтъ г҃ь][47], възы́щетсѧ непра́вда і҆и҃лева, и҆ не бꙋ́детъ. и҆ грѣ́хъ і҆ѹ́динъ, и҆ не ѡ҆брѧ́щетсѧ· ꙗ҆́ко м҃лтивъ бꙋдꙋ [и҆́мъ ѡ҆ставлѧ́ѧи На́ землю][48] [-][49] (владѣ́ющихъ)[50] възыиди̇ (-)[51], и на живꙋщаѧ е҆ѧ посѣти, расѣ́ки и҆ ѹ҆бї́и (сꙋщаѧ по ни́хъ), г҃летъ г҃ь. и҆ сътвори̇ всѧ̀ е҆ли́ка заповѣ́даю по тебѣ. г҃ла̑ брани (въ земли̏) и҆ сътрені́е велико

вівцями, що згинули. Їхні пастирі відвернули їх і змусили їх ховатися по горах. Вони ходили з гори на вершок, забули свій спокій. **7** Кожний, хто їх знаходив, пожирав їх, і їхні вороги сказали: Ми не згрішили, тому що вони згрішили Господеві. Красі праведності, Надії їхніх батьків – Господеві. **8** Відійдіть з-посеред Вавилону і вийдіть від землі халдеїв, і будьте як барани перед вівцями. **9** Бо ось Я підніму і приведу до Вавилону збір великих народів з північної землі. І вони підготуються проти нього, і потім буде забраний. Його стріла, наче чоловіка – сильного ворога, не повернеться знову порожньою. **10** І халдейська земля буде на розграбування, всі наситяться її грабунком, – говорить Господь. **11** Бо ви веселилися і вихвалялися, розграбовуючи насліддя моє. Бо ви накинулися, наче телята на траву, і ричали, як віл. **12** Дуже висміяною є ваша матір, і уподібнена до пороху та, що вас породила. Ось останньою буде в народах, і пустою, і непрохідною, і сухою **13** від господнього гніву. Не житимуть в ній, але вся обернеться в пустиню. Кожний, що проходить через Вавилон, подивиться і засичить над всією його раною. **14** Приготуйтеся проти Вавилону всі довколішні, що натягаєте лук, ви воюйте проти нього! Не щадіть стріл, тому що він згрішив перед Господом! **15** Закричіть проти нього! Всюди дав він руку, впали його основи, знищені його стіни, бо помста є господня. Мстіть йому, так як він зробив, йому зробіть! **16** Вигубіть сівача з Вавилону і того, хто держить серп в часі жнив. Від лиця голубиного меча кожний повернеться до свого народу, і всі втечуть до своєї землі. **17** Ізраїль – розірване стадо, вовки його пограбували. Першим його їв асирійський цар, а цей – останній. І його кості обгриз Навходоносор, вавилонський цар. **18** Через це так говорить Господь Вседержитель, ізраїльський Бог: Ось Я навідаюся до вавилонського царя і до його землі, так як Я навідався до ассирського царя. **19** І знову приведу Ізраїль до його помешкання, і він пастиметься в Кармилі і Васані, а в ефраїмовій горі і Галааді насититься його душа. **20** В тих днях і в тому часі, – говорить Господь, – шукатимуть неправедності Ізраїля – і не буде, і юдин гріх – і не знайдеться. Бо відпускаючи, буду милосердним до них. На землю володарів **21** піди і навідайся до тих, що в ній живуть, розсій і вбий тих, що після них, – говорить Господь, – і зроби все, що я тобі заповідаю. **22** В землі голос війни і велике знищення.

23 Як знищено і розтрощено молот всієї землі? Як Вавилон в народах обернувся у пустиню? **24** Я тебе зловив у засідках і ти є полоненим, Вавилоне. І ти не побачив. Віднайденим є ти і знайденим, тому що ти розгнівив Господа. **25** Господь відкрив свої скарби, виніс посуд свого гніву, бо є діло Господеві Вседержителеві в халдейській землі. Підіть до неї з кінців землі. Відкрийте, хай ввійдуть ті, що її топчуть. Заберіть каміння з дороги, і скиньте його на купу, **26** і вигубіть його. І хай не залишиться нічого. **27** Розсійте всіх його сильних, і він піде на заріз. Горе їм, бо прийшов їхній день, час їхньої помсти. **28** Голос втікачів і тих, що спаслися з вавилонської землі. Хай в Сіоні сповістять помсту нашого Господа Бога, помсту його храму. **29** Сповістіть численним у Вавилоні, всім, що натягають лук. Разом стійте проти нього довкруги, щоб не втік ні один, і віддайте йому за його ділами. За всім, що він зробив, йому зробіть, бо він піднявся проти Господа, проти ізраїльського Святого. **30** Через це впадуть його юнаки на його вулицях і всі його військові мужі замовкнуть в тому дні, – говорить Господь. **31** Ось Я проти тебе, гордий, – говорить Господь Бог Вседержитель, – бо прийшов твій день, час твоїх відвідин. **32** І впаде гордий, і буде знищений, і не буде того, хто його піднімає. І запалю вогонь в його містах, і він спалить все довкруги нього. **33** Так говорить Господь Вседержитель: Сором терплять ізраїльські сини і юдині сини разом, всі, що їх схопили, не бажають їх відпустити. **34** Їхній визволитель сильний, Господь Вседержитель – його ім'я! Судом воюватиме за них, щоб настрашити землю, і потрясе вавилонськими мешканцями, **35** і меч проти халдеїв, – говорить Господь, – і проти вавилонських жителів, і проти князів, і проти його мудрих. Меч на його нарості, вони будуть дурними. **36** І меч на його сильних, хай налякаються. **37** Меч на його коней і на його колісниці, і на всіх інших людей, що є посеред нього, і будуть як жінки. Меч на його скарби, що будуть рознесені, **38** висушення буде на його води. І він висушить, бо це земля різьблених, і заздрістю вони вихвалялися. **39** Через це житимуть змії з дурними і дивовижними людьми, і в ньому замешкають сирини. І навіки не буде більше того, що в ньому живе, ані не буде відбудованим з роду в рід. **40** *Так як Бог знищив Содому і Ґомору, і їхні довколішні міста, – говорить Господь, – не буде там людини ані не житиме в ньому людський

мой1. 19
іс. 13

(-)[52]. Ка́ко съкрꙋши́сѧ и҆ сътре́сѧ мла́тъ всеи земли̂. ка́ко ѻ҆брати́сѧ въ пꙋсты́ню вавѷло́нъ въ ꙗ҆зы́цѣхъ. въ сѣ́ти ѹ҆лови́хъ тѧ и҆ плѣне́нъ є҆си вавѷло́не, и҆ не вѣ́дѣлъ є҆си. ѻ҆брѣте́нъ є҆си и҆ на́иденъ, поне́же (разгнѣвалъ є҆си г҃а)[53]. ѿве́рзе г҃ь съкро́вища своѧ, и҆знесе сосꙋ́ды гнѣ́ва своє҆го. ꙗ҆́ко дѣ́ло є҆сть г҃ꙋ [вседръжи́телю][54] в҆ земли̂ халде́истѣ. (поидѣте к неи ѿ конецъ земли̂)[55], ѿве́рзѣте (да вни́дꙋ попира́ющеи ю̀. ѿи҆мѣте съ пꙋти̂ ка́менїе, и҆ смещи́те є҆̀ въ кꙋ́пꙋ и҆ погꙋбѣте ю̀, и҆)[56] да не ѻ҆ста́нетъ ничто́же. расѣ́ите всѧ̀ (си́лныѧ)[57] єа̀ і҆ и҆стꙋпитъ въ закла́нїе. горе и҆̂мъ ꙗ҆́ко прїи́де днь и҆̂хъ, [-][58] ча҃ посѣще́нїѧ и҆̂хъ.

Гласъ бѣжа́щи́хъ, і҆ и҆збѣ́гшихъ ѿ землѧ вавѷ́лонъски. да възвѣстѧ́тъ в сїонѣ мще́нїе г҃а б҃а на́шего [мще́нїе хра́ма є҆̂го][59]. възвѣсти́те въ вавѷлонѣ мно́гимъ, всѣ́мъ налѧца́ющи́мъ лꙋкъ. въкꙋпѣ сто́ите проти́вꙋ є҆мꙋ ѻ҆крⷭ҇тъ, да не ѹ҆бѣжи́тъ ни є҆ди́нъ, (и҆) въздаи́те є҆мꙋ по дѣлѡ́мъ є҆го. по всемꙋ̀ є҆ли́ка сътвори, сътвори́те є҆мꙋ, ꙗ҆́ко на г҃а въздви́жесѧ на (-)[60] ст҃аго і҆и҃лева. сего ра́ди падꙋтъ ю́ноша є҆го на сто́гнахъ є҆го, и҆ всѝ мꙋжи вои́нъстїи є҆го ѹ҆мо́лкнꙋтъ [въ тои днь][61], г҃летъ г҃ь. се а҆́зъ на́ тѧ го́рде, г҃летъ г҃ь (б҃ъ) [вседръжи́тель][62], ꙗ҆́ко прїи́де днь твои (-)[63] часъ посѣще́нїа твоє҆го. и҆ падетъ го́рдыи (-)[64] и҆ раздрꙋши́тсѧ, и҆ не бꙋдетъ въставлѧ́ѧи є҆го. и҆ въжгꙋ ѻ҆́гнь въ (гра́дѣхъ)[64] є҆го, и҆ пожже́тъ всѧ̀ ѻ҆крⷭ҇тъ є҆го.

Та́ко г҃летъ г҃ь [вседръжи́тель][66], срамотꙋ̀ тръпѧ́тъ сн҃ове і҆и҃леви, и҆ сн҃ове і҆ꙋ́дины въкꙋпѣ. всѝ ѻ҆дръжа́щеи и҆̂хъ (-)[67] не хо́щꙋтъ ѿпꙋсти́ти и҆̂хъ. (-)[68] и҆збави́тель и҆́ си́лныи, г҃ь вседръжи́тель и҆́мѧ є҆го, сꙋ́домъ възбрани́тъ за (-)[69] нихъ. да ѹ҆страшитъ землю, и҆ потрѧсе́ жи́тели вавѷло́нскими. (и҆) мечь на халдеи̂, [г҃летъ г҃ь][70], и҆ на жи́тели вавѷло́нскїѧ, и҆ на кнѧѕи и҆ на мꙋ́дрыѧ є҆го. мечь на вещцы є҆го (и҆̂же)[71] бꙋ́и бꙋ́дꙋ. (и҆) [мечь на силныѧ є҆го, да возбо́ѧтсѧ][72]. мечь на конѧ є҆го и҆ на колесни́ца є҆го, [-][73] и҆ на всѧ̀ про́чїѧ лю́ди, и҆̂же сꙋ́ть посредѣ є҆го, и҆ бꙋдꙋтъ ꙗ҆́ко же́ны. мечь на съкро́вища є҆го, (и҆̂же)[74] расхи́щѧтсѧ. (и҆ссе́нїе) на во́ды є҆го бꙋдетъ, і҆ и҆ссꙋ́тъ. ꙗ҆́ко землѧ̀ и҆зваѧ́нныхъ є҆сть, и҆ (зави́стїю)[75] хвалѧ́хꙋсѧ. сего ра́ди поживꙋть ѕмі́еве (съ бꙋ́ими и҆ ди́вими лю́дми)[76], и҆ поживꙋтъ в немъ (-)[77] сѷ́рини. и҆ не бꙋдетъ живꙋща [в немъ][78] ктомꙋ въ вѣ́ки, (ниже съгради́тсѧ ѿ ро́да в ро́дъ). *ꙗ҆́коже преврати (г҃ь)[79] содо́ма и҆ гомо́ра, и҆ ѻ҆крⷭ҇тныѧ гра́ды и҆̂хъ. Г҃летъ г҃ь, не пребꙋдетъ та́мо

а҃ мѡ҃ ꙁ҃і
і҆саі҆а ѳ҃і

мѹ, ниже поживе҃ [в не҃][80] снъ чл҃чь· Се҃ лю́дїе прїидѹтъ ѿ полѹно́щи, и҆ ꙗ҆зыкъ великъ, и҆ цр҃їе мно́зѣ въста́нѹтъ ѿ конець землѧ̀, лѹки и҆ щи҆ты въз́емше, гро́зни сѹть и҆ немл҃тиви. гл҃а и҆хъ ꙗ҆́ко мо́ре въз҃шѹми́тъ. (и҆) на конѧ въз҃сѧ́дѹт҃, ꙗ҆́ко (мѹжъ) оу҆готовле́нныи (-)[81] на́ брань, проти́вѹ тебѣ дщи вавѷло́нѧ· Оу҆слы́ша цр҃ь вавѵло́нскїи сла́вѹ и҆хъ, и҆ оу҆вѧдо́ша рѹцѣ є҆го. ско́рбь объѧ́тъ є҆го (и҆) бо́лѣзнь ꙗ҆́ко раж҃аю́щѹю· *Се҃ ꙗ҆́ко ле́въ и҆зы́иде съ (презо́рства) і҆ор-да́нѧ къ (красотѣ си́лнѣ)[82], ꙗ҆́ко (си́лнѹ)[83] по-бѣгнѹти повелю̀ є҆мѹ к не́и. и҆ (кто бѹдетъ и҆збра́нъ є҆го́же а҆зъ пре҃ложѹ є҆мѹ)[84]. *и кто оу҆бо подо́бенъ мнѣ, и҆ кто мо́жетъ стоѧ́ти проти́вѹ мѧ. и҆ кто є҆сть па́стырь се́и, и҆же проти́висѧ лицѹ мое҆мѹ. тѣже слы́шите совѣ҃ гн҃ь, є҆же нача̀ мы́слити на вавѷло́на, и҆ мышле́нїѧ є҆го є҆же оу҆мы́сли на́ (з҃елю халдѣ́искѹ)[85]. а҆́ще (и҆ не и҆с-то́ргнѹ ма́ла ѿ ста́дъ)[86], а҆́ще не бѹдетъ раз-ме́тано вкѹпѣ (с ни́ми жили́ще и҆хъ)[87]. ѿ гла́са плѣне́нїѧ вавѷло́нскаго потрѧсе́сѧ землѧ̀, и҆ во́пль въ ꙗ҆зы́цѣ҃ слы́шасѧ·

вѣ҃ мд

іѡ҃ дı

Гл҃а, на҃· (*)[1]

Т ꙗ҆́ко гл҃етъ г҃ь. се а҆зъ въздви́гнѹ на ва-вѷло́нъ, и҆ на живѹщаѧ (в не́м), [на въз҃-ви́гшихъ ср҃це][2] (свое на́ мѧ), (ꙗ҆́ко) вѣтръ гѹби́телныи. и҆ послю̀ въ вавѷло́нъ вѣѧ, и҆ възвѣю и҆, і҆ и҆стлю зе́млю є҆го· (поне́же прїиде на́нь)[3] ѿвсю́дѹ въ дн҃ь поги́бели є҆го· [Не][4] налѧ-ца́и налѧца́ѧи л҃ѹ свои, и҆ [не][5] въходѝ въ бро́нѧ (оболче́ны). не пощади́те ю҆́ноша є҆го, (-)[6] побї-ите все во́инъство є҆го. и҆ падѹтъ и҆збї́енїи въ землѝ халдѣ́истеи, и҆ ꙗ҆зве́нїи въ странахъ и҆хъ. поне́же не бѣ̂ о҆вдовство́ва і҆и҃ль і҆ и҆оу́да ѿ б҃а своего г҃а вседръжи́телѧ, но землѧ̀ и҆хъ на-по́лнисѧ грѣха̀, ѿ стго і҆и҃лева. бѣжи́те ѿ сре-ды вавѵло́на, и҆ сп҃си кождо дш҃ѹ свою. [-][7] не молчи́те о҆ непра́вдѣ є҆го, занѐ (-)[8] мще́нїе є҆сть ѿ г҃а, мз҃ѹ тои възда́сть є҆мѹ. ча́ша зла́та є҆сть вавѵло́нъ в рѹцѣ гн҃и, напаѧ́а вс҃ю зе́млю. ѿ вина̀ є҆го пи́ша [вс҃и][9] ꙗ҆зы́цы, сего ради по-трѧсо́шасѧ. *внеза́пѹ [-][10] (-)[11] падѐ вавѵло́нъ и҆ съкрѹши́сѧ. пла́чите по не́мъ. възмѣте ма́с-ти къ бо́лѣзни є҆го, да (-)[12] и҆сцѣли́тсѧ· враче-ва́хомъ вавѵло́нъ и҆ не и҆сцелѣ· о҆ста́вимъ и҆̀ і҆ и҆дѣмъ ко́ж҃о въ зе́млю свою. възы́иде б҃о къ н҃беси сѹдъ є҆го, [и҆ въз҃ви́жесѧ][13] къ о҆блакомъ (-)[14]. и҆знесе г҃ь (пра́вды наша)[15]. прїидѣте въз-вѣсти́мъ въ сїо́нѣ дѣло г҃а б҃а на́шего. нао҆с-трѣте стрѣлы, (и҆) напо́лните тѹлы· б҃ъзбѹди г҃ь дхъ [цр҃еи][16] мд҃скихъ, (и҆)[17] проти́вѹ вавѵло́нѹ

исаїа ка
а҆пока҃ дı
и҆ иı

син. **41** Ось прийде народ з півночі, і великий народ, і численні царі підведуться з кінців землі, **42** взявши луки і щити. Вони є страшними і немилосердними. Їхній голос зашумить, як море, і сядуть на коней, як чоловік підготований на війну проти тебе, вавилонська дочко. **43** Вавилонський цар почув про їхню славу, і зів'яли його руки, його охопив смуток і біль, як ту, що родить. **44** *Ось як лев вийшов з йорданської гордині до сильної краси, бо накажу йому швидко до неї побігти. І хто буде тим вибраним, якого я йому поставлю? *І, отже, хто подібний до Мене і хто може встояти проти Мене? І хто є цей пастух, який стане проти мого лиця? **45** Тому послухайте господню раду, яку він почав задумувати проти Вавилону, і його задуми, які задумав проти халдейської землі! Чи й не вирву малих з стад? Чи не буде розкидане разом з ними їхнє мешкання? **46** Земля затряслася від голосу вавилонського полону! І в народах чути крик!

вищ. 49

йов. 14

Глава 51

1 Так говорить Господь: Ось Я піднімаю проти Вавилону і проти тих, що в ньому живуть, на тих, що підносять проти Мене своє серце наче нищівний вітер. **2** І пошлю на Вавилон віялки, і їх вивію, і знищу його землю, тому що на нього прийшло звідусіль в дні його погибелі. **3** Лучнику, не натягай свій лук і не входи зодягнений в броню! Не щадіть його юнаків, вигубіть все його військо! **4** І впадуть побиті в халдейській землі, і ранені в їхніх околицях. **5** Тому що Ізраїль і Юда не став вдовою від свого Бога, Господа Вседержителя, але їхня земля наповнилася гріхом від ізраїльського Святого. **6** Втікайте з-посеред Вавилону і хай кожний спасе свою душу! Не мовчіть про його несправедність, бо помста є від Господа! Він йому віддасть віддачу! **7** Вавилон є чашою золота в господній руці, що напоює всю землю. Від його вина пили всі народи, через це захиталися. **8** *Нагло впав Вавилон і став розбитим. Оплакуйте його! Візьміть масті для його недуги, хай виздоровіє! **9** Ми лікували Вавилон, і він не виздоровів. Покиньмо його і підім, кожний до своєї землі, бо до неба піднявся його суд і піднявся до хмар. **10** Господь виніс наші праведності! Ходіть, сповістім в Сіоні діло нашого Господа Бога! **11** Вигостріть стріли і наповніть сагай-

іс. 21
апо. 14
і 18

даки! Господь розбудив дух медських царів і його задум проти Вавилону, щоб його вигубити, бо господня помста є помста його дому! **12** Підніміть знамена на вавилонських стінах, поставте сторожів! Підніміть сторож, приготуйте залоги, бо Господь задумав і зробив те, що висказав проти тих, що живуть у Вавилоні! **13** Той, що живе над великими водами, багатий в скарбах – прийшов твій кінець, час твого розрубання! **14** *Поклявся Господь Вседержитель своєю душею, тому що наповню тебе людьми, так як саранчою, і заспівається пісню про тебе. **15** *Той, хто створив землю у своїй силі і хто впорядкував вселенну в своїй мудрості і своїм розумом простягнув небеса, **16** чи Він дасть голос, *чи* помножаться води на небесах? Він, що підносить хмари з кінців землі, зробив блискавку на дощ, виводячи вітер зі своїх скарбниць. **17** Нерозумною стала кожна людина, без розуму, засоромився кожний, хто виливає від його вилитих. Бо брехнею є ним вилите, і немає в них духа. **18** Марні є діла і гідні сміху. Вони згинуть в часі своїх відвідин. **19** Не така частка Якова, бо Він є Той, що створив все, а Ізраїль – палиця його насліддя. Господь Вседержитель – його ім'я! **20** Ти знищиш ними воєнний посуд, і Я знищу в тобі народи і вигублю в тобі царства, **21** і виб'ю в тобі коня і його вершника, і вигублю в тобі колісницю і того, що на ній сидить. **22** І виб'ю в тобі чоловіка і жінку, і виб'ю в тобі старого і молодого, і виб'ю в тобі юнака і дівчину, **23** і вигублю в тобі пастиря і його стада, і вигублю в тобі рільника і його робочий скот, і вигублю в тобі воєводу і вождя. **24** І віддам Вавилонові і всім халдейським мешканцям все зло, що зробили в Сіоні, перед вашими очима, – говорить Господь. **25** Ось Я проти тебе, – говорить Господь, – смертоносна горо, що зрушуєш всю землю. І простягну мою руку проти тебе, і скину тебе з каменя, і дам тебе, як спалену гору. **26** Не візьму від тебе каменя на кут і каменя на основу, але будеш знищеним навіки, – говорить Господь. **27** Підніміть знамено на землі, затрубіть трубою в народах! Освятіть над ним народи, сповістіть проти нього аратським, іменнійським і астенеським царям! Поставте проти нього вояків, приведіть коней, як саранчу з жалами! **28** Освятіть народи проти нього! Медських царів, і його воєвод, і всіх його правителів, і всіх сильних його землі. **29** І затрясеться земля, і буде в замішенні, тому що повстав проти Вавилону господній задум, щоб покласти

ам. 6

мойі. 1
пс. 135
і 148
вищ. 10

(мысль)[18] его, да погубит и. поне́же мщеніе гдне есть мщеніе дому его. на стѣнах вавѵлонскихъ въздвигнѣте знаменіе, оуставите стража, въздвигнѣте стражу, оуготовите залоги. ꙗко оумысли [гь и сътвори][19], ꙗже рече на живущаа въ вавѵлонѣ. живыи на водами многами, (богатъ въ сокровищехъ)[20]. пріиде конецъ твои (час пресѣченіа)[21] твоего· (-)[22] *Клаcа гь [вседержитель][23] (душею)[24] своею, ꙗко наполню тебе люди ꙗко мшицею, и въспоеса на тобою (пѣсень)[25]· *Сътворивыи землю в силѣ своеи, (и) оустроивыи вселенную въ мудрости своеи, и разумѣніемъ своимъ пропныи неба· егда онъ дасть глас, оумножатса воды на небеси. (-)[26] възвизаали облаки ѿ конець земла, молнію в дождь сътвори, (извода вѣтры)[27] ѿ сокровищь свои· обуа всакъ члкъ ѿ разума, посрамиса всакъ сліатель въ изваании его. ꙗко ложъ есть сліаніе (его), (и) нѣсть духа в них, суетни суть дѣла (и) смѣху достоини, въ часъ посѣщеніа своего погибнутъ. не ꙗко сіе часть іаковла, но сътворивыи всаческаа тои есть, [а іиль жезлъ достоаніа][28] (его), гь [вседержитель][29] има его. (съкрушиши сими)[30] съсуды бранныа. и азъ съкрушу въ тебѣ ꙗзыки, и погублю в тебѣ (цртвіа)[31], і избію в тебѣ кона и всадники его. і избію в тебѣ колесницу, и всѣдающаго на ню. і избію в тебѣ [мужа и жену (-)[32]. і избію в тебѣ стара и отрока. і избію в тебѣ юношу и дву (-)[33]][34], і избію в тебѣ пастыра и стада его. і избію в тебѣ орюща и работна скота его, і избію в тебѣ воеводу и правитела. и въздамъ вавѵлону, и всѣмъ жителем халдѣискимъ все ѕло [-][35], еже сътвориша въ сіонѣ пред лицемъ вашим, глетъ гь· Се азъ на та горо смертоносна, [глетъ гь][36], порушаали всю землю. и простру руку мою на та, і извергу та ѿ камени, и дамъ та въ гору съжженіа. (-)[37] не възму ѿ тебе камень въ оугол, и камень въ основаніе, но потребишиса въ вѣки, глет гь. въздвигнѣте знаменіе на земли, въструбите [трубою въ ꙗзыцѣх][38]. постите на нимъ ꙗзыки, възвѣстите нань цреи [арарат][39], (именніи)[40], и (астенесъ)[41], въчтите нань (вои)[42], приведѣте (-)[43] кона ꙗко мшица (съ жалы)[44]. постите (ꙗзыки нань)[45], цри мідски [-][46], [и][47] воеводъ его, и всѣхъ правителеи его, [и вса крѣпкіа земла его][48]· (и) потрасетса земла и смутиса. зане въста на вавѵлонъ мышленіе гдне, да положитъ землю вавѵлонъскую пусту и ненаселену. престаша крѣпцѣи

амо ѕ

а мо а
ѱло рле
и рми
вы і

вавѵ҆лѡ́на ѿ бо́ю, жива́хꙋ [-][49] на поса́дехъ, погибе хра́брость и҆̀х, [и҆][50] бы́ша ꙗ҆́ко же́ны. зажже́ны сꙋ́ть ста́ны є҆го, сътре́ны забо́ры є҆го. бѣжа́и въ пꙋ́ть текꙋ́щꙋ постиже. и҆ посолъ стрѣте посла̀, да възвѣсти́ц҃рю вавѵ҆лѡньскꙋ, ꙗ҆́ко взѧ́сѧ г҃ра є҆го ѿ ко́нца (да́же до конца, и҆) броды заста́влени сꙋ́ть, и҆ є҆зе́ра (-)[51] зажже́на ѻ҆гнем҃, и҆ мꙋжи [-][52] воиньстїи [смꙋще́ни сꙋ́ть][53]. Та́ко бо гл҃етъ г҃ь [вседръжи́тель б҃ъ і҆и҃левъ][54]. (дщи)[55] вавѵ҆лѡ́нѧ ꙗ҆́ко гꙋмно ча́съ млаче́нїѧ є҆го, є҆ще ма́ло и҆ прїидетъ ча́съ жа́твы є҆го. снѣде мѧ (-)[56] [и҆][57] (пожре мѧ) навхѡдоносоръ ц҃рь вавѵ҆лѡньскъ, [сътвори мѧ ꙗ҆́ко сосꙋ́дъ пра́зденъ][58], пожре мѧ ꙗ҆́ко ѕмїи, наполни чре́во свое (тонкостїю)[59] мое́ю, (і҆ и҆зблева мѧ. непра́вда на́ мѧ, и҆ пло́ть моѧ̀)[60] на вавѵ҆лѡнъ, гл҃етъ (живы́и въ)[61] сїо́нѣ. и҆ кро́вь моѧ на живꙋщаѧ въ халдѣ́ехъ, рече і҆ер҃лимъ. Сего ра́ди тако гл҃етъ г҃ь, се а҆́зъ сꙋдити бꙋдꙋ прю твою̀, и҆ ѿмщꙋ ѿмщенїе твое, и҆ пꙋсто сътворю̀ море є҆го, (-)[62] и҆ссꙋшꙋ пото́ки є҆го. и҆ бꙋ́детъ вавѵ҆лѡнъ въ́ [гробы жили́ще ѕмїе́въ (чю́до)[63] и҆ позвизда́нїе][64], сего ра́ди да не бꙋдетъ живꙋща. вкꙋпѣ ꙗ҆́ко львове (възревꙋтъ. вла́сы и҆́съ себѐ терзати бꙋдꙋтъ)[65] ꙗ҆́ко скѵ́мни (-)[66]. въ го́рести и҆̀ поста́влю питїе и҆́хъ, и҆ ѹ҆пою ѧ̀ (и҆) да ѹ҆снꙋтъ, и҆ спа́ть сно́мъ вѣчнымъ, и҆ не воста́нꙋтъ, гл҃етъ г҃ь. ѿведꙋ ѧ̀ ꙗ҆́ко а҆гньца на закла́нїе, и҆ ꙗ҆́ко ѻ҆́вны съ козлы̀. ка́ко взѧ́сѧ [сеса́хъ][67], и҆ ꙗ҆́то сла́вное въ все́и земли̇̀. ка́ко бы́сть [въ ѹ҆дивленїе вавѵ҆лѡ́нъ][68] въ ꙗ҆зы́цехъ. възы́иде на вавѵ҆лѡ́нъ мо́ре, ѿ мно́жества во́лнъ є҆го [-][69] покры́сѧ. бы́ша гра́ды є҆го [въ ѹ҆дивленїе][70], землѧ̀ [ненаселе́на и҆ пꙋ́ста][71], [землѧ̀ в не́иже][72] никто́же поживетъ, и҆ не пре́иде чресъ ню с҃нъ ч҃лчь· И҆ посѣщꙋ на [веелѧ въ вавѵ҆лѡ́нѣ][73], і҆ и҆звергꙋ то є҆же поглоти ѿ ѹ҆́стъ є҆го. и҆ не съберꙋтсѧ вѧ́щше к немꙋ̀ ꙗ҆ѕы́цы, ктомꙋ̀ и҆ [стѣны вавѵ҆лѡ́ньски падꙋтъ· И҆зыидѣте ѿ среды є҆го лю́дїе мои̇̀ да сп҃се́тъ кождо дш҃ꙋ свою̀ ѿ гнѣ́ва ꙗ҆́рости г҃нѧ. и҆ да не ѹ҆мѧкчи́тсѧ с҃рце ва́ше, и҆ да не ѹ҆боите сѧ слы́шанїѧ, є҆же ѹ҆слы́шитсѧ на́ земли. и҆ прїидетъ в лѣто слыша́нїе, и҆ по то́мъ лѣте слыша́нїе, и҆ непра́вда на́ землю, и҆ вла́сть на власть· Сего ра́ди се д҃нїе градꙋтъ, и҆ посѣщꙋ на и҆звая́ныѧ вавѵ҆лѡнѧ, и҆ всѧ землѧ̀ є҆го посрами́тсѧ, и҆ вси̇̀ ꙗ҆́звенїи є҆го падꙋтъ посредѣ є҆го. и҆ хвалꙋ̀ въздадꙋтъ на́ вавѵ҆лѡ́номъ н҃беса и҆ землѧ, и҆ всѧ̀ сꙋщаѧ в ни́хъ. ѿ полꙋ́нощи бо прїидꙋтъ на́нь хи́щницы, гл҃етъ г҃ь· И҆ ꙗ҆́коже (сътвори) вавѵ҆лѡ́нъ пада́ти ꙗ҆́звеными въ і҆и-

вавилонську землю пусткою і незаселеною. **30** Перестали воювати сильні Вавилона, вони жили в казармах. Пропала їхня хоробрість і стали наче жінки. Спалені є його обози, розбиті його засуви. **31** Втікач наздогнав дорогою того, що біжить, і посол зустрів посла, щоб сповістити вавилонському цареві, що забрано його місто **32** від кінця аж до кінця. І заставлені є броди, і озера спалені вогнем, і військові мужі є в замішанні. **33** Бо так говорить Господь Вседержитель, ізраїльський Бог: Вавилонська дочка – наче тік, час його молотіння, ще трохи – і прийде час його жнив. **34** З'їв мене і пожер мене Навходоносор, вавилонський цар, зробив мене як порожній посуд, проковтнув мене, як змій, наповнив своє черево моєю тонкістю і виблював мене. **35** Неправедність на мені, і моє тіло на Вавилоні, – говорить Той, хто живе в Сіоні. І моя кров на тих, що живуть в халдеїв, – сказав Єрусалим. **36** Через це так говорить Господь: Ось Я судитиму твій суд і відомщу твою помсту, і спустошу його море, висушу його потоки! **37** І Вавилон буде гробами, мешканням зміїв, чудовиськом і сичанням задля цього, щоб не було мешканця. **38** Разом заревуть, як леви, будуть дерти волосся з себе, як левенята. **39** В їхній гіркоті поставлю їхній напиток і їх упою. І хай заснуть і сплять вічним сном, і не встануть, – говорить Господь. **40** Відведу їх, як ягнят на заріз і як баранів з козлами. **41** Як забрано Сесах і схоплено славне в усій землі? Як став на подив Вавилон в народах? **42** Прийшло на Вавилон море, він був покритий множеством його хвиль. **43** Його міста стали на подив, земля незаселена і пуста, земля, на якій ніхто не житиме, і не перейде через неї людський син. **44** І Я навідаюся до Веeля в Вавилоні і викину те, що він пожер з його уст. І більше до нього не зберуться народи, далі впадуть і вавилонські стіни. **45** Вийди з-посеред нього, мій народе! Хай кожний спасе свою душу від гніву господньої люті **46** і хай не зм'якне ваше серце! І не бійтеся слухів, які буде чути на землі. І прийде в році слух, і по тому році чутка і неправда на землю, і влада проти влади. **47** Задля цього ось приходять дні, і навідаюся до вавилонських різьблених. І вся його земля засоромиться, і всі його ранені впадуть посеред нього. **48** І дадуть хвалу над Вавилоном небеса і земля, і все, що є в них. Бо з півночі прийдуть проти нього грабіжники, – говорить Господь. І так як зробив Вавилон, щоб впали ранені в Ізраїлі, **49** так не впадуть вавилонські

ранені на всій землі. **50** Хто втече від меча? Підіть і не стійте! Згадайте далеке господнє! Єрусалим хай ввійде на ваше серце! **51** Ми завстидалися, бо почули зневагу, сором покрив наше лице, бо прийшли чужинці на освячення господнього дому. **52** Через це ось приходять дні, – говорить Господь, – і навідаюся до його різьблених – і по всій його землі заревуть ранені. **53** Чи підніметься Вавилон до неба і скріпить на висоті свою міць? Від мене прийдуть ті, що його вигублюють, – говорить Господь. **54** Голос вавилонського крику і велике знищення з халдейської землі, **55** бо Господь вигубив Вавилон і усунув з нього великий голос, і зашумлять його хвилі, як численні води, голос видав їхній шум. **56** Бо на нього прийшов грабіжник, також на Вавилон, і схоплені є його сильні. І Він зігнув їхній лук, бо сильний месник – Господь віддає винагороду. **57** І напою його князів, і його мудрих, його воєвод, і його правителів, і його сильних, і вони заснуть вічним сном, і не збуджу, – говорить Цар, Господь Вседержитель його ім'я. **58** Так говорить Господь Вседержитель: Ця преширока вавилонська стіна буде підкопана підкопом, і його високі брами будуть спалені вогнем. І людська сила *буде* на ніщо, і народи вогнем будуть забрані і згинуть. **59** Слово, яке пророк Єремія заповів Сараєві, Ниріїновому синові, Маасієвому синові, коли пішов з царем Седекією до Вавилону в четвертому році його царства, Сарай же був жрецем пророцтва. **60** І написав Єремія все зло, яке мало прийти на Вавилон, в одну книгу, всі ці слова, які є записані проти Вавилону. **61** І сказав Єремія до Сарая: Коли ввійдеш до Вавилону, і побачиш, і прочитаєш всі ці слова, **62** кажучи: Господи, ти висказався проти цього міста, щоб його знищити і щоб в ньому не було мешканця, від людини і до скотини. І хай він буде на вічну пустиню. **63** І коли прочитаєш цю книгу, прив'яжи до неї камінь, і вкинь її посеред Евфрату, і скажи: **64** Так потоне Вавилон і не підніметься від лиця зла, яке я наведу проти нього, і буде знищеним. Аж досі Єреміїні слова.

ли [-][74]][75], (тако)[76] вавѵлона (не) падутъ язвеніи на всеи земли· Избѣгшеи [меча][77], идѣте и не стоите, [въспоманите далнаа][78] гна, (-)[79] ієрлимъ възыиде на срце ваше· Посрамихомся, зане слышахомъ руганіе (-)[80]. покры срамота лице наше, яко пріидоша чюжи на освщеніе (-)[81] дому гна· Сего ради се дніе градутъ глетъ гь. и посѣщу на изваяніа его, и по всеи земли его [возревутъ][82] язвеніи. въступитъ ли вавѵлонъ на нбо, и утвердитъ на высотѣ крѣпость свою, ѿ мене пріидутъ губителе его, глетъ гь. гласъ вопля вавѵлоньска, и сътреніе велико ѿ земля халдѣиски. яко погуби гь вавѵлонъ, и сътре ѿ него гласъ веліи. (и возшумятъ волны его) яко воды многи, даде (гла)[83] шумъ ихъ. яко пріиде (нань. такоже) на вавѵлонъ хищникъ, (і) изымани суть силніи его, (и) увяде лукъ и. яко (силныи мститель) [гь][84] възвращае мзду. [-][85] и (упою)[86] князя его и мудрыя его, [воєводы его][87] и правителя его, [и силныя его, и уснутъ сномъ вѣчно, и не възбужу][88], глетъ црь, гь вседръжитель имя его. Тако глетъ гь [вседръжитель][89]. стѣна вавѵлоньска (сія) прешироکа покопаніе покопана будетъ, и врата его высоки огнемъ сожжены будутъ. и (крѣпость людьска)[90] в ничтоже, и языцы (огнемъ возмутся и погибнутъ)[91]· Слово еже завѣща [-][92] ієремія пррокъ, (-)[93] сараеви сну ниріину сна маасіова. внегда иде съ седекіею цремъ въ вавѵлон, в лѣто четвертое црства его. (-)[94] сараи (же) бѣ (жрець прречествія)[95]. и написа ієремія все зло еже имѣ пріити на вавѵлонъ, въ едину книгу вся словеса сія, яже писана суть на вавѵлон. и рече ієремія къ сараю, егда внидеши въ вавѵлон, и узриши и прочтеши вся словеса сія, (гла)[96]. ги [-][97] ты реклъ еси противу (граду)[98] сему погубити и, и да не будетъ [живаи][99] в немъ ѿ члка (и) до скота, и да будетъ въ вѣчну пустыню. и (-)[100] егда прочтеши книгу сію, (-)[101] привяжи к неи камень, и ввержи ю посредѣ евфрата, и рцы. тако потопится вавѵлонъ, и не въстанетъ ѿ лица [озлобленія][102], яже азъ приведу нань, (и разорится)· [Даже доселѣ словеса ієреміина][103]·

Глава 52

црс4. 24
пар2. 36

1 *Седекія мав двадцять і перший рік, коли почав царювати. І царював в Єрусалимі 11-ть літ. Ім'я його матері Амиталь, Єреміїна дочка, з Ловни. **2** І він робив зло перед господніми очима за всім, що робив Йоаким. **3** Адже господня лють була на Єруса-

Глва, нв·

д црс кд
в пара лѕ

Сущу* двудесяти и едіному лѣту. бысть седекія внегда нача црствовати. и (црствова въ ієрлимѣ, аі)[1] лѣтъ· (-)[2] Имя мтри его амиталь, дщи ієреміина ѿ [ловна][3]. [и (сеи) твори злая пре очима гнима по всему еже творяше іоакимъ· Яко

ꙗ҆́рость гн҃ѧ бы́сть на і҆ерⷭ҇ли́мъ и҆ на і҆ꙋдꙋ, даже і ѿвръже и҆̀ ѿ лица своегѡ. и҆ ѿстꙋпи седекі́ѧ ѿ цр҃ѧ вавѵлоньска][4]· *И҆ бы́сть въ девѧ́тое лѣто цр҃ства є҆гѡ, въ десѧ́тыи мцⷭ҇ь въ десѧтыи (дн҃ь) мцⷭ҇а· Прїиде (навходоно́соръ)[5] цр҃ь вавѵлоньскь, и҆ вс҃ѧ сила є҆гѡ на і҆ерⷭ҇лимъ. и҆ ѡ҆блего́ша и҆̀, и҆ сътвори́ша ѡ҆крⷭ҇тъ є҆гѡ ѡ҆строгъ· И҆ бы́сть въ ѡ҆блаженїи гра́дъ даже до є҆дінагонадесѧте лѣта цр҃ства седекїина. [мцⷭ҇а же четвертаго][6] въ д҃ (дн҃ь)[7], оу҆твердисѧ гла́дъ въ гра́дѣ, и҆ не бѣ́аше хлѣба лю́демъ землѧ̀. и҆ просѣко́ша гра́дъ, и҆ вси мꙋжи воинъстїи и҆зыдо́ша но́щїю пꙋтемъ вра́тъ и҆же є҆сть межꙋ двѣма стѣна́ми, ꙗ҆же бѣа́ше оу ѡ҆гра́ды цр҃евы. (-)[8] халдѣи (же) (добыва́хꙋ)[9] гра́дъ ѡ҆крⷭ҇тъ (лежа́ще). и҆ ѿидо́ша пꙋтемъ во а҆рава, и҆ гн҃а̀ сила халдѣ́иска въ слѣ́дъ цр҃ѧ. и҆ постиже и҆̀ ѡ҆бонꙋ странꙋ і҆ерихона, и҆ всѝ ѡ҆троцы є҆гѡ расыпа́шесѧ ѿ негѡ̀. и҆ ꙗ҆ша цр҃ѧ, и҆ приведо́ша и҆̀ къ цр҃ю вавѵло́ньскꙋ до (ревла́та)[10] ѡ҆чи (же) седекїи и҆злꙋпи и҆ свѧза и҆̀ оу҆́замы. и҆ приведе и҆̀ цр҃ь вавѵлонъскъ въ вавѵлонъ. и҆ вда и҆̀ въ гра́дъ жернъварскь, до дн҃е во́ньже оу҆мре· (-)[11] въ десѧтыи же дн҃ь пѧ́таго мцⷭ҇а. [лѣто (то) девѧ́тоенадесѧтъ (навходоносо́рꙋ)[12] цр҃ю вавѵло́ньскꙋ][13]. прїиде навꙋзарданъ а҆рхимахиръ, и҆же сто́итъ пре́дъ лицемъ цр҃ю вавѵлоскꙋ, въ і҆ерⷭ҇ли́мъ. и҆ пожже хра́мъ гн҃ь и҆ до́мъ цр҃евъ, и҆ всѧ до́мы гражда́ньски, и҆ всѧ́къ хра́мъ вели́къ съжже ѡ҆гнемъ. и҆ всѧкꙋ стѣ́нꙋ і҆ерⷭ҇ли́млю ѡ҆крⷭ҇тъ разори си́ла халде́иска, и҆же бѣа́ше съ а҆рхимахиро́мъ. [(-)[14] ѡ҆ста́нокъ (же) лю́дїи (-)[15] и҆же ѡ҆ста́ша въ (і҆ерⷭ҇ли́мѣ)[16], і и҆збѣгшихъ и҆же оу҆бѣжа́ша къ цр҃ю вавѵлоньскꙋ][17], і и҆́ныхъ лю́дїи [заведе][18] [навꙋзарда́нъ][19] воєво́да (въ вавѵлонъ). (толи́ко) ѡ҆ста́ви лю́дїи (оу҆бо́гихъ и҆ рабо́тныхъ)[20], дѣлателе́и виногра́да и҆ ра́таевъ· (-)[21] Столпы (же) мѣдѧ́ныѧ и҆же въ хра́мѣ гн҃и, и҆ степени, и҆ мо́ре мѣ́дѧное є҆же в хра́мѣ гн҃и, съкрꙋши́ша халде́и· и҆ взѧ́ша мѣдь и҆хъ, и҆ ѿнесо́ша въ вавѵлонъ, [и҆ но́ги и҆ подпоры][22], и҆ ѡ҆́боды и҆ чаша, и҆ рожны и҆ всѧ сосꙋды мѣ́дѧныѧ, в ни́хъже слꙋжа́хꙋ (-)[23]. и҆ (ѡ҆паница)[24], и҆ (пѣсньница)[25] і и҆зливала и҆ свѣтила, и҆ кади́лница и҆ ча́ша. є҆же бѣ̑ злато (-)[26] и҆ сребрено (-)[27], взѧ̀ а҆рхимахиръ. (-)[28] столпа два и҆ мо́ре є҆ді́но. и҆ телецъ, в҃і, мѣдѧнъ, подъ моремъ, ꙗ҆же сътвори цр҃ь соломо́нъ въ хра́мѣ гн҃и. не бѣ̑ мѣры мѣ́ди [сосꙋдъ тѣхъ][29]. *(столпъ же оу҆бо є҆ди́нъ ко́ждо и҃і)[30], лакти и҃і высота̀ (-)[31]. вервь (же), в҃і лакти ѡ҆крⷭ҇тъ є҆гѡ ѡ҆бдержаше. (-)[32] толстота́ (же) (-)[33] четы́рь перьстъ ѡ҆крⷭ҇тъ, (внꙋтрь же

вы҃і лд҃
д҃ црс҃ ке

г҃ цр҃ з҃
д҃ цр҃ ке
в҃ пара҃ г҃

лимі і на Юді, ще й відкинув Він їх від свого лиця. І відступив Седекія від вавилонського царя. **4** *І було, що в дев'ятому році його царювання, в десятому місяці, в десятому дні місяця, прийшов Навходоносор, вавилонський цар, і вся його сила проти Єрусалиму. І його оточили, і зробили довкруги нього частокіл. **5** І місто було в облозі аж до одинадцятого року Седекіїного царювання. **6** Четвертого ж місяця, в 9-му дні, закріпився голод в місті, і не було хліба народові землі. **7** І проломали місто, і всі військові мужі вийшли вночі дорогою брами, яка є між двома стінами, що була в царській огорожі. Халдеї ж, облягаючи, добивали місто. І ті відійшли дорогою до Арави, **8** і халдейська сила гналася вслід за царем. І наздогнали його на другому боці Єрихону, і всі його слуги розсипалися від нього. **9** І схопили царя, і привели його до вавилонського царя до Ревлати, що є в землі Емат. І він заговорив до нього судом, **10** і вавилонський цар вирізав седекіїних синів перед його очима, вирубав і всіх юдиних князів в Ревлаті. **11** Очі ж Седекії виколов, і зв'язав його оковами, і привів його вавилонський цар до Вавилону. І він його віддав до міста жорен до дня, в якому помре. **12** В десятому ж дні п'ятого місяця, це дев'ятнадцятий рік Навходоносора, вавилонського царя, прийшов до Єрусалиму Навузардан, архимаґир, який стоїть перед лицем вавилонського царя. **13** І він спалив господній храм, і царський дім, і всі громадянські доми, і всякий великий дім він спалив вогнем, **14** і ввесь єрусалимський мур довкруги знищила халдейська сила, яка була з архимагиром. **15** А останок народу, який залишився в Єрусалимі, і втікачів, які втекли до вавилонського царя, **16** і інших людей завів воєвода Навузардан до Вавилону. Тільки залишив він бідних і робочих людей працівниками у виноградниках і рільників. **17** А мідні стовпи, що в господньому храмі, і підставки, і мідне море, що в господньому храмі, халдеї розбили; і взяли їхню мідь і віднесли до Вавилону. **18** І ніжки, і підпори, і обводи, і чаші, і вилки і ввесь посуд мідний, в яких служили, **19** і миски, і пісенники, і збанки, і світильники, і кадильниці, і чаші, які були золоті і срібні, взяв архимаґир, **20** два стовпи, і одне море, і 12-ть мідних телят під морем, які зробив цар Саломон для господнього храму. Не було міри міді того посуду. **21** *А, отже, кожний один стовп мав 18-ть ліктів висоти, шнурок же обкручував його 12-ть ліктів довкруги, товщина ж – чотири пальці

вищ. 39
црс4. 25

црс3. 7
црс4. 25
пар2. 3

довкруги, всередині ж був порожнім. **22** І на них мідний капітель – 5-ть ліктів висота кожного капітеля, все мідне. Так само і другий стовп. І золота мережа – 8 ґранатових яблук на вінку довкруги, все було мідне. Таким же був і другий стовп. **23** І було 90 ґранатових яблук і 6-ть на однім боці, і було всіх ґранатових яблук на сітках довкруги – 100. **24** І архимаґир взяв Сарею – головного священика і другого священика Софонію, і трьох, що стерегли дорогу, **25** і з міста він взяв одного евнуха, що був наставлений над військовими мужами, і сім славних мужів, які знаходилися перед лицем царя в місті, і писаря сил, і вчителя книг, і народ, і землі, і 60 чоловік з народу землі, що знайшлися посеред міста. **26** І взяв їх Навузардан, архимаґир, і привів їх до вавилонського царя до Ревлати, **27** і їх вирубав вавилонський цар в Ревлаті, в Ітамовій землі. І Юда був виселений з своєї землі. **28** Це є люди, яких виселив Навходоносор в сьомому році: жидів – 3000, і 20, і 3. **29** У 18-му році Навходоносор переселив з Єрусалиму душ 800, 32. **30** В 23-му році Навходоносора Навузардан, архимаґир, переселив з жидів сім сот і 45 душ. Всіх же душ – 4000 і 600. **31** *І сталося, що в 37-му році переселення Йоакима, юдиного царя, в 25-му дні 12-го місяця, Елемадарах, вавилонський цар, у першому році свого царювання, взяв голову Йоакіма, юдиного царя, і вивів його з дому, в якому його стерегли. **32** І він гарно заговорив до нього, і дав його престіл понад *престоли* царів, що з ним у Вавилоні. **33** І він замінив його в'язничну одіж. І той постійно їв хліб перед його лицем в усі дні свого життя. **34** І йому постійно давалося приписане від вавилонського царя до дня, в якому помер, в усі дні його життя.

црс4. 25

Кінець *Книги* пророка Єремії.
Має в собі 52 глави.

пра́зденъ бѣ), и҆ глава̀ на не́ю мѣ́дѧна, (-)[44] є҃ ла́котъ (высота̀)[35] главы̀ ко́ждо (-)[36] все мѣ́дано. Та́коже и҆ второ́му столпу. (и҆ мреж злата), и҆ пѹгъвъ на вѣнци ѡ҆́крⷭ҇тъ все бѣ́ѧше мѣдано· Та́коже бы́сть и҆ вторыи сто́лпъ). и҆ бѣ́ѧше пѹгвъ ч҃ и҆ ѕ҃, є҆ді́на страна. и҆ бѣше всѣхъ пѹгвъ мре́жныи ѡ҆́крⷭ҇тъ, р҃· И҆ взѧ̀ а҆рхимахи́ръ [саре́ю][37] жеръца старѣишаго, и жерца [софо́ніѧ][38] вто́раго, и҆ три набдѧ́щаѧ пѹть. и҆ [ѿ гра́да поѧ̀][39] каже́ника є҆ді́наго, и҆ бѣ приста́вникъ мѹжь во́инъскій. и҆ се́мь мѹжь нарочитыхъ, и҆же сѧ ѡ҆брѣто́ша пре лицемъ црⷭ҇ю въ градѣ, и҆ кни́гъчіѧ си́лныхъ, и҆ оу҆ча́щаго книгам, и҆ лю́ди и҆ землѧ̀, и҆ ѯ҃ мѹ ѿ лю́діи землѧ̀ и҆же сѧ ѡ҆брѣто́ша среди гра́да. и҆ поѧ̀ ѧ̀ навѹзарда̀ архимахи́ръ, и҆ приведе ѧ̀ къ црⷭ҇ю вавѵлоньскѹ до (ревла́та)[40]. і҆ и҆зби ѧ̀ црь вавѵлоньскъ в (ревла́тѣ)[41] въ землѝ (и҆и҆дамлѣ)[42]. [и҆ пренесе́нъ є҆сть і҆оу́да ѿ землѧ̀ своѧ· (-)[43] Си є҆сть лю́діє и҆же преселѝ (навходоносоръ)[44] в се́мое лѣто. жидовъ ҂г҃, и҆ к҃ и҆ г҃. во ӣі лѣто, (навходоносоръ)[45] и҆зъ є҆рⷭ҇ли́ма дшъ ѡ҆смьсотъ л҃в, (пресели)· въ к҃г лѣто (навходоносора)[46], пресели навѹзардан а҆рхимахи́ръ жидовъ, дшъ се́мь со҃ и҆ ме҃. всѣх же дшъ ҂д҃ и҆ х҃][47]· *И҆ бы҃ въ л҃з лѣто, пресе́леніѧ і҆ѡ҆а́кима црѧ і҆оу́дина, въ (к҃е днь)[48] мца в҃і. взѧ̀ (є҆лемадарахъ)[49] црь вавѵлоньскіи въ (пръвое лѣто црⷭ҇тва своє҆го)[50], главѹ і҆ѡ҆а́кима црѧ і҆оу́дина. і҆ и҆зведе и҆̀ и҆с храма в немже стрежа́шесѧ, и҆ гла є҆мѹ блгаѧ. и҆ даде сто́лъ є҆го вы́ше (-)[51] црь, и҆же с ни́мъ въ вавѵлонѣ. і҆ и҆змѣни ры́зы є҆го темни́чныѧ. и҆ ѧ҆дѧ́ше хлѣбъ всегда̀ пре лицемъ є҆го въ всѧ̀ дни (живота̀ своє҆го)[52]. и҆ оу҆рѡ҆ кѡ є҆мѹ даа́шесѧ всегда̀ ѿ црѧ вавѵлѡ́нска, до дне во́ньже оу҆́мре [въ всѧ̀ дни живота̀ є҆го][53]·

д҃ цр҃ кє

Коне́цъ прⷭ҇ркѹ і҆еремі́и·
и҆́мать в себѣ главъ, н҃в·

ПЛАЧЬ ІЕРЕМІИНЪ. ГЛАВА А

И бы҇ по плѣненіи і҆илєвѣ, и по опустѣніи і҆ер҇лимли. сѣде іеремі҆а плача, и плакаса· плачь сей по і҆ерлимѣ· и рече. (Алефъ·)

Како сѣде едина граде, оумноженыи людми. бысть яко вдовица, оумноженыи въ странахъ. владаи странами, бысть повиненъ·

(Бетъ·)

іере҇ г҇і

Плача* плакаса в нощи, и слезы его на ланиту его. и нѣсть оутѣшающа его, ѿ всѣхъ любащихъ его. вси дружащеса с нимъ ѿвръгошаса его, (и) быша ему врази·

(Гимель·)

Преселиса (іоуда)[2] ѿ смиреніа его, и ѿ множества работы его. сѣде въ странахъ [и][3] не обрѣте покоа. вси женущеи его постигнуша и среди стужающи.

(Далеть·)

Пути сіони рыдаша, яко нѣсть ходащихъ (по нихъ) въ праздникъ. вса врата его погублена, жерцы его въздышють, дѣвицы его ведомы, и самъ огорчевала въ себѣ·

(Ге·)

Быша стужающеи ему въ зачало. и врази его гобзъствують. яко г҇ь смири и, множество нечестіа его. младенцы его ѿидоша плѣнени пре лицемъ стужающаго·

(Вафъ·)

И ѿяса ѿ дщеріи сіона вса лѣпота еа. быша князи его, яко овни не имущеи пажити. и хождаху не съ крѣпостію пре лицемъ гонащаго·

(Заинъ·)

Помяну ієрлимъ дни смиреніа своего, и (дни беззаконіа)[4] своего, (и) вса похоти своа, еже имѣаше во дни прьвыа. егда въпаде (-)[5] въ руцѣ стужающаго, и не бѣ помагающаго ему. видѣвше врази его посмѣашаса въ преселеніе его·

(Гетъ·)

Грѣхомъ съгрѣши ієрлимъ, того ради въ мятежъ бысть. вси славащеи его смириша и, видѣша бо срамъ его. сей же въздыхаа [-][6] обратиса вспять·

ГОЛОСІННЯ ЄРЕМІЇНЕ. ГЛАВА 1

І сталося після того, як захоплено в полон Ізраїль, і по єрусалимському запустінню Єремія сів, ридаючи. І плакав таким голосінням над Єрусалимом, і сказав: **1** Алеф

Яким самотнім сіло місто, що було переповнене народами! Наче вдовою стало воно, що було помножене в країнах. Воно, що володіло країнами, стало давачем данини.

2 Бет

єре. 13

*Плачучи він плакав вночі. І його сльози на його щоках, і немає того, хто б його потішив з усіх, що його люблять. Всі його друзі відреклися його і стали йому ворогами.

3 Ґимель

Переселено Юду від його вскорення і від множества його служіння. Він сів в країнах і не знайшов спокою. Всі, що його переслідували, наздогнали його посеред тих, що гноблять.

4 Далет

Сіонські дороги плакали, тому що немає тих, що ходять по них в празник. Всі його брами знищені, його священики стогнуть, його дівчата поведені, і він сам в собі зболений.

5 Ге

Його гнобителі стали за голову, і його вороги помножилися. Бо Господь його упокорив через множество його безбожностей. Його діти пішли полоненими перед лицем гнобителя.

6 Ваф

І забрано в сіонської дочки всю її красу. Його князі стали як барани, що не мають паші, і ходили не з силою перед лицем переслідувача.

7 Заїн

Єрусалим згадав дні свого вскорення, і дні свого беззаконня, і всі свої пожадання, які мав у перших днях, коли впав в руки гнобителя. І йому не було помічника. Побачивши, його вороги засміялися над його переселенням.

8 Гет

Гріхом згрішив Єрусалим, через це був на змішання. Всі, що його прославляли, впокорили його, бо побачили його сором. Він же, стогнучи, повернувся назад.

9 Тет.

Його нечистота перед його ногами. Він не згадав свій останок, і він зніс пресильних. І немає того, хто його потішить. Поглянь, Господи, на моє впокорення, бо ворог звеличився!

(Тетъ.)

Нечистота єго прѣ ногама єго, не помену послѣднихъ своихъ. и снесе пресилная, (и) нѣсть иже оутѣшй и. виждь Ги смиреніє мое, яко възвеличися врагъ.

10 Йод

Він, гноблячи, простягнув свою руку на всі його скарби, бо побачив країни, що ввійшли до його святині. Яким я заповів не ввійти до твого збору.

(Іодъ.)

Рукꙋ свою простре стꙋжаяи на вся оутвари єго, видѣ бо страни въшедша въ стыню єго. имже повелѣхъ не внити [-][7] въ соборъ твои.

11 Каф.

Ввесь його народ шукаючи шукають хліба, дали своє дороге за їжу, щоб повернути душу. Поглянь, Господи, і зазнач, бо я був без честі!

(Кафъ.)

Вси людіє єго въздышꙋще, ищꙋтъ хлѣба. даша драгаа своа въ пищꙋ, яко обратити дшꙋ. виждь Ги, и (знаменай)[8] яко бы нечиствованъ.

12 Ламед

Всі, що проходять до вас дорогою, хай повернуться і хай побачать! Чи є біль, як мій біль? Тому що Він мене вибрав, як виноград. Так як сказав Господь в дні своєї люті.

(Ламедъ.)

(Вси [иже][9] къ вамъ)[10] проходящеи пꙋть да ся обратятъ и да видят. аще єсть болѣзнь, яко болѣзнь моа. [понеже избра мя яко виногра][11], [яко гла][12] Гь въ днь ярости [-][13] своея.

13 Мем

Зі своєї висоти Він послав вогонь у мої кості, і мене повчив, і розтягнув сіті моїм ногам, і повернув мене назад. Господь дав мене на посміховище. Ввесь день я у болях.

(Мемъ.)

С высоты своея испꙋсти огнь въ кости моа. (и наоучи мя)[14], и препа сѣти ногамъ моимъ, (и) обрати мя въспятъ. дасть мя [Гь][15] въ погꙋбленіє весь днь болѣзнꙋющь.

14 Нун

Розбудилося ярмо на мої безбожності в моїх руках. Вони були сплетені і пішли на мою шию. В мені послабла моя сила. Бо Господь дав біль в мою руку, і не зможу стояти.

(Нунъ)

Оубꙋдися (иго) на нечествованіа моа въ рꙋкꙋ моєю, съплетошася (и) възыдоша на выю мою. Онеможеся (въ мнѣ) крѣпость моя, яко даде Гь въ рꙋкꙋ моєю [болѣзнь][16] (и) не возмогꙋ стати.

15 Самех

Господь забрав всіх моїх сильних з-посеред мене, накликав на мене час, щоб розбити моїх вибраних. Господь вибрав точило дівчині – юдиній дочці.

(Самехъ.)

Отъя вся крѣпкия моа Гь от среды моея. призва на мя годъ, якоже съкрꙋшити избранныя моа. точило избра Гь двицы дщери іоудинѣ.

Аїн

Задля цього я плачу. **16** І мої очі пролили воду, бо віддалився від мене той, хто мене потішає, і той, хто повертає мою душу. І згинули мої сини, бо ворог переміг.

(Аинъ.)

Сего ради азъ плачю, [и][17] [очи мои][18] излїастѣ водꙋ. яко оудалися от мене оутѣшаяи мя [и][19] обращаяй дшꙋ мою (и) погибоша сныве мои яко одоможе вра.

17 Фе

Сіон підняв свої руки. І немає того, хто його потішить. Господь заповів проти Якова – довкруги нього його вороги. І Єрусалим в них став – як нечиста від кровотечі.

(Фе.)

Въздѣ (рꙋцѣ свои сїонъ)[20], (и) нѣсть иже оутѣшитъ и. заповѣда Гь на іакова, окрстъ єго враги єго. (и) бысть ієрлимъ яко оскверънена кровоточеніємъ в нихъ.

18 Цади

Праведним є Господь, бо я наповнив гіркотою його уста. Отже, послухайте всі народи і погляньте на мій біль! Мої дівчата і хлопці полоненими відійшли!

(Цади.)

Праведенъ єсть Гь, яко оуста єго огорчих. слышите оубо вси людіє, и видѣте болѣзнь мою. двца моя и юноты [-][21] отидоша плѣнены.

(Кофъ.)

Позвахъ изволеныя моя, (и) тіи же преобидѣша мя. жерцы мои и старцы мои во градѣ оскудѣша, яко взыскаша пищу себѣ да укрѣпятъ душа своя, и не обрѣтоша.

(Решъ.)

Виждь Господи яко пекуся, [и][22] утроба моя смятеся (въ мнѣ). [и][23] (превратися сердце мое)[24] (-)[25], яко горести исполнися. внѣ погуби мечь, а в дому смерть.

(Шинъ.)

Слышаша убо (воздыханіе мое)[26], [и][27] нѣсть утѣшителя мнѣ. вси врази мои услышавше злая моя, и порадовашася, яко ты сотворилъ еси. (приведи день утѣшенія)[28], и (будутъ)[29] подобни ми.

(Тафъ.)

Да пріидетъ все беззаконіе ихъ предъ (тя)[30]. и погуби ихъ якоже (и мене)[31] ради всѣхъ грѣховъ моихъ. яко многа суть стенанія моя, и сердце мое скорбитъ.

Глава, в.

(Алефъ.)

Яко омрачи въ гнѣвѣ своемъ Господь дщерь сіоню. свержe съ небесе на землю славу израилеву. и не помяну подножія ногу своею въ день гнѣва (и) [ярости][1] своея.

(Бетъ.)

Погрузи Господь (и) не пощади всѣхъ красныхъ іаковль. разори яростію своею твердѣли дщери іудины, изверже на землю, (и) оскверни царя (-)[2] и князя ея.

(Гимель.)

Сокруши въ гнѣвѣ ярости своея весь рогъ израилевъ. обрати вспять десницу его отъ лица врагу. и разжеже въ іаковѣ яко огнь пламы, и потреби все окрестъ.

(Далетъ.)

Напряже лукъ свой яко (ратникъ)[3], утверди десницу свою яко супостатъ. і изби вся красная очію моею. в селѣхъ дщери сіоня. разлія яко огнь ярость свою.

(Ге.)

Бысть Господь въ врага мѣсто, погрузи израиля. погрузи вся (сыны)[4] его. расыпа вся стѣны его. и умножи дщери [сіонѣ][5], смирена и смирену.

(Вафъ.)

И простре яко виноградъ храмы его, расыпа празники его. [забы Господь еже сотвори][6] в сіонѣ празники и субботы. и разгнѣва запрещеніемъ гнѣва своего царя (и князя и жерца)[7].

19 Коф

Я закликала до моїх полюбовників, і вони ж зробили мені кривду. Мої священики і мої старці – не стало їх в місті. Бо пошукали собі їжу, щоб скріпити свої душі, і не знайшли.

20 Реш

Поглянь, Господи! Бо я в журбі. І моє лоно в мені стривожилося, і моє серце обернулося, бо я сповнений гіркотою. Ззовні вигубив меч, а в домі смерть.

21 Шин

Отже, вони почули моє зітхання, і немає мені потішника. Всі мої вороги почули моє зло і зраділи, бо Ти зробив. Приведи день потіхи – і вони будуть подібними до мене.

22 Таф

Хай прийде все їхне беззаконня перед Тебе. І вигуби їх, так як і мене через всі мої гріхи. Бо мої стогони численні і моє серце в скорботі.

Глава 2

1 Алеф

Якою темною у своєму гніві зробив Господь сіонську дочку! Він скинув з неба на землю ізраїльську славу. І не згадав підніжжя своїх ніг в дні гніву і своєї люті.

2 Бет

Господь затопив і не пощадив всіх гарних Якова. Знищив у своїй люті укріплення юдиної дочки, скинув на землю і опоганив царя і її князів.

3 Ґимель

Він в гніві своєї люті розбив всякий ізраїльський ріг. Повернув назад його правицю від лиця ворога і розпалив в Якові наче вогонь полум’я. І знищив все довкруги.

4 Далет

Він натягнув свій лук як бієць, скріпив свою правицю як противник, і вибив все гарне моїм очам в поселеннях сіонської дочки. Вилив свій гнів як вогонь.

5 Ге

Господь став ворогом. Затопив Ізраїля, затопив всіх його синів, розбив всі його стіни. І помножив сіонській дочці упокореного і упокорену.

6 Ваф

І Він розсипав його доми наче виноград, знищив його празники. Забув Господь, які празники і суботи Він зробив у Сіоні. І розгнівив погрозою свого гніву царя, і князя, і священика.

7 Заїн

Господь відкинув свій жертовник, струсив свої святощі, розбив ворожою рукою оборони її міста. Видали голос у господньому домі, як у день празника.

(За́инъ·)

Ѿри́ну г҃ь тре́бникъ свои, ѿтрѧсе ст҃ыня своѧ. съкрушил в руцѣ вражїи забрала (гра́да)[8] ѥѧ̀. гл҃а възва́ша въ дому г҃ни, ꙗ҆́ко въ д҃нь пра́зника·

8 Гет

Господь задумав знищити мур сіонської дочки. Він протягнув мірило, його рука не відвернулася від топтання. І заголосило передстіння і місто. Разом голосили.

(Гетъ·)

[Помы́сли][9] г҃ь расы́пати стѣ́ну д҃щери сїо́нѧ. протѧ́же мѣ́ру. не обрати́сѧ рука̀ ѥ҆го ѿ попра́нїѧ. и҆ стѣтова прѣграждені́е, и҆ (гра́дъ)[10] въкупѣ стѣтова́ста·

9 Тет.

Вросли в землю її брами. Він знищив і розбив її засуви, її царя і її князів в країнах. Немає в ньому закону. І її пророки не побачили видіння від Господа.

(Ѳе́тъ·)

Враcто́ша въ зе́млю вра́та ѥ҆ѧ̀. погубѝ и҆ съкруши ве́рїѧ ѥ҆ѧ̀, ц҃рѧ ѥ҆ѧ̀ и҆ кнѧѕи ѥ҆ѧ̀ въ стра́нахъ. нѣ́сть (в не҃) зако́на, и҆ пр҃роцы ѥ҆ѧ̀ не ви́дѣша видѣнїѧ ѿ г҃а·

10 Йод

На землю сіли і замовкли старшини сіонської дочки. Посипали землю на свої голови, підперезалися в мішковину. Понизили до землі старшин єрусалимських дівчат.

(Ио́дъ·)

Сѣдо́ша на землѝ (и҆) оу҆молко́ша старѣ́йшины д҃щери сїо́нѧ. въсыпа́ша пе́рсть на главы̀ своѧ̀, препоѧ́саша въ врѣтища. ѡ҆бнизиша на землѝ старѣ́йшины д҃щери і҆е҃рлимлѧ·

11 Каф

Мої очі поникли від сліз. Моє серце стривожилося. Моя слава вилилася на землю за розбиття дочки мого народу, коли забракло дитини і немовлята на міських вулицях.

(Ка́фъ·)

Ѡ҆скудѣ́ста (ѡ҆́чи мои слеза́ми)[11], смути́сѧ [се́рдце][12] мое, расы́пасѧ на землѝ сла́ва моѧ, ѡ҆ съкруше́нїи д҃щери людїи моихъ. внегда̀ ѡ҆скудѣ младе́нець и҆ сосы́и, въ сто́гнахъ гра́дныхъ·

12 Ламед

Вони сказали своїм матерям: Де пшениця і вино? Коли вони зникали як ранені на міських вулицях. Коли пропадали їхні душі в лоні їхньої матері.

(Ламедъ·)

Мт҃ремъ своимъ реко́ша, гдѣ пшеница и҆ вино̀. внегда̀ раслаблѧ́ху ꙗ҆́ко ꙗ҆зве́ни на сто́гнахъ гра́дныхъ. вънегда̀ расыпа́хусѧ д҃ша и҆хъ в ло́нѣ мт҃ре и҆хъ·

13 Мем

Що тобі раджу! Або чим тобі клянуся, єрусалимська дочко! Хто тебе спасе? Або хто тебе потішить, дівчино, сіонська дочко? Адже великою чаша стала твого знищення. І хто тебе вилікує?

(Ме́мъ·)

Что (ти совѣтую)[13], и҆ли что (ти сѧ кленꙋ)[14] д҃щи і҆е҃рлмлѧ. [кто тѧ сп҃се, и҆ли кто (тѧ оу҆тѣшитъ)[15]][16] дв҃це д҃щи сїо́нѧ. ꙗ҆́ко възвеличисѧ ча́ша съкруше́нїѧ твоѥ҆го, (и҆) кто [тѧ и҆сцѣлитъ][17]·

14 Нун

Твої пророки для тебе побачили марне і безумність і не скартали твоєї неправедності, щоб повернути твоїх полонених. І для тебе побачили марні слова і вигнання.

(Нꙋнъ·)

Пр҃роцы твои видѣша тебѣ (суѥ҆́та)[18] и҆ безꙋмїе, и҆ не ѡ҆бличи́ша ѡ҆ непра́вдѣ твоѥ҆и, ꙗ҆́коже възврати́ти (плѣнники)[19] твоѧ̀. и҆ ви́дѣша тебѣ словеса̀ суѥ҆́та, і и҆зриновенїѧ·

15 Самех

Заплескали руками над тобою всі, що проходять дорогою, засичали і покивали їхньою головою на єрусалимську дочку, кажучи: Чи це місто – вінець слави, радість всієї землі?

(Саме́хъ·)

Въсплеска́ша (рꙋкама ѡ҆ тебѣ)[20] вси минꙋющеи пꙋте́мъ, позвизда́ша и҆ покива́ша главою и҆хъ, ѡ҆ д҃щери і҆е҃рлимли (рекꙋще). се ли гра́дъ (-)[21] вѣнецъ сла́вѣ весе́лїе всеѧ̀ землѧ̀·

16 Аїн

Відкрили на тебе свої уста всі твої вороги засичали і заскреготали своїми зубами і сказали: Проковтнемо її. Одначе це день, якого ми очікували. Знайшли і побачили.

(Ѵ҆и́нъ·)

Ѿверзо́ша на́ тѧ оу҆ста̀ своѧ̀ вси врази твои. позвизда́ша и҆ поскрежета́ша зꙋбы [своими][22], [и҆][23] рѣша, поглоти́мъ ю҆̀. ѡ҆ба́че сеи д҃нь ѥ҆го́же чаѧ́хомъ, ѡ҆брѣто́хомъ (-)[24] (и҆) ви́дѣхомъ·

(фе·)

г҃ мѡ ѯв
є҃ мѡ ѯн

Сътвори* г҃ь еже помысли, скончa словесa своѧ̀, ꙗже заповѣда ѿ дни первыхъ. разори и не пощадѣ, и възвесели ѡ тебѣ врага, [и]25 възнесе рогъ стѫжающаго ти·

17 Фе

Зробив* Господь те, що задумав, сповнив свої слова, які заповів від перших днів. Знищив і не пощадив! І тобою розвеселив ворога і підняв ріг твого гнобителя.

мойЗ. 26
мой5. 28

(Цади·)

ѥре҃ ді
вы҃ а

Възопи* срдце ихъ къ г҃у на стѣнахъ [дщери]26 сїона. да излїютъ ꙗко (и) водотечїѧ слезы днь и нощь. не даждь оутрезвенїа себѣ, (и) да не премолчаетъ [ѕѣница]27 очїю твоею·

18 Цади.

Закричало* їхнє серце до Господа на стінах сіонської дочки. Хай проливають, як і потоки, сльози день і ніч! Не дай собі витверезіння і хай не мовчить зіниця твоїх очей!

єре. 14
вищ. 1

(Кофъ·)

Въстани стѫжи въ нощи въ началѣ стражбѣ твоеи. (и) пролїи ꙗко водѫ срдце свое, пред лицемъ г҃нимъ. (и) въздвигни к немѫ рѫцѣ свои, о дшахъ младенецъ твоихъ расслабленыхъ гладомъ, ѿ начала всѣхъ исходъ·

19 Коф

Встань! Дошкуляй вночі на початку твоєї сторожі і вилий своє серце як воду перед господнім лицем! І підніми до нього свої руки за душі твоїх дітей, що знесилені голодом від початку всіх виходів.

(Решъ·)

Виждь г҃и и призри, кого еси ѡтребилъ сице. аще изꙗдатъ жены плодъ оутробы своеѧ, ѡтребленїе сътвори съкачи, [избїютъ младенца сѫщаѧ сосца]28. аще оубїеши въ стыни г҃ни жерца и пррка·

20 Реш

Поглянь, Господи, і подивися кого Ти так обібрав! Хіба їстимуть жінки плід свого лона? Зроби вибір сікаче! Вигублять дітей, які ссуть груди! Чи вб'єш в господній святині священика і пророка?

(Шинъ·)

Оуспоста на исходехъ земныхъ ѡтрокъ и старецъ, дѣвцы мои и юноты (-)29 [ѿидоша плѣнены, мечемъ и гладомъ]30 избилъ въ днь гнѣва твоего, свари [и]31 не пощадѣ·

21 Шин

Дитина і старець заснули на земних виходах. Мої дівчата і юнаки відійшли полоненими. Ти вигубив мечем і голодом в дні твого гніву. Побив і не пощадив.

(Тафъ·)

Призва ꙗко и въ днь праздника ѡбитанїѧ моего ѡкрестъ. и не бысть въ днь гнѣва г҃нѧ оуцѣлѣваѧи, и ѡставленъ. ихже въскормихъ и въздоихъ, врагъ мои (погѫбилъ е)32.

22 Таф

Закликав! Як і в день празника мого поселення довкруги, і в дні господнього гніву не було того, що спасається і остається. Тих, яких я виховав і вигодував, його мій ворог вигубив.

Гл҃а, г҃·

(Алефъ·)

Азъ мѫжъ видѧ нищетѫ [мою]1, жезломъ ꙗрости его (на мѧ). [поѧ мѧ]2 и веде въ тмѫ а не въ свѣтъ. ѡбаче на мнѣ ѡбрати рѫкѫ свою весь днь·

Глава 3

1 Алеф

Я чоловік, що бачить мою бідноту. На мені палиця його гніву. 2 Він мене взяв і повів в темряву, а не у світло. 3 Одначе на мене Він повернув свою руку – ввесь день.

(Бетъ·)

Ѡбетши плоть мою и кожѫ мою, [и]3 кости моѧ съкрѫши. съгради на мѧ, и ѡбъѧ главѫ мою, и трѫдисѧ. въ темныхъ посади мѧ ꙗко (и) мртвеца вѣчныѧ·

4 Бет

Постарілося моє тіло і моя шкіра. І Він розбив мої кості. 5 Він спорудив *вал* проти мене. І оточив мою голову – і я струджений. 6 В темноті Він мене посадив як і вічних мертвих.

(Гимель·)

Ѡгради мѧ и не изыидѫ, оутѧжчи ѡковы моѧ. се же ꙗко въскричѫ и возопїю, ѡгради млтвѫ мою. възгради пѫти моѧ, загради стезѧ моѧ (и) възмѧте·

7 Ґимель

Він мене обгородив. І не вийду – тяжкими зробив мої окови. 8 Ось же, що закричу і закличу? Він відгородив мою молитву! 9 Він загородив мої дороги. Загородив мої стежки і стривожив.

10 Далет

Він був як ведмідь, що полює. Він засідає на мене, як і лев в сховищах. **11** Він мене переслідував. Відступив і спинив мене, і поставив мене знищеним. **12** Натягнув свій лук і поставив мене як ціль для стріли.

(Далетъ·)

(Бысть яко медведь ловяи, приседяи ми яко и)[4] левъ въ сокровеныхъ. гна отступивша и покои мя, (и) положи мя погибша. напряже лукъ свои, и постави мя яко знаменїе на стрелянїе·

13 Ге

Випустив стріли *зі* свого сагайдака у мої нирки. **14** І я став посміховиськом всім людям, їхньою піснею ввесь день. **15** Він наситив мене гіркотою, напоїв мене жовчю.

(Ге·)

Испусти въ лядвїя моа (стрелы тула своего)[5], (и) быхъ въ смехъ всем людемъ [-][6], песнь ихъ весь днь. насыти мя горести, напои мя желчи.

16 Ваф

Він вирвав мої зуби за числом, нагодував мене попелом, **17** відкинув від миру мою душу. І я забув добро, **18** і сказав: Загинула моя перемога і моя надія від Господа.

(Вафъ·)

[-][7] Изъя (числомъ)[8] зубы моа, напита мя пепеломъ. (-)[9] отрину от мира душу мою, (и) забыхъ благоты. и рехъ погибе побыть моа и надежда моя от Га·

19 Заїн

Згадай мою бідноту і моє прогнання, гіркоту і мою жовч! **20** Я згадав – і мені надокучить моя душа. **21** Згадуючи це в моїм серці, буду надіятися на Бога.

(Заинъ·)

Помяни нищету мою, и отгнанїя моего. горесть и желчь [мою][10] помянухъ, и стужи си въ мне душа моя. сїя въспоминая въ срдци моем (на Бга надеятися буду)[11]·

22 Гет

Господнє милосердя, що ми не згинули, бо його щедрості не закінчилися. **23** Я в наступному дні пізнав, що великою є твоя віра. **24** Моя часть – Господь, – сказала моя душа. Задля цього очікуватиму його.

(Гетъ·)

Млть Гня яко не погибохомъ, не минуша бо щедроты его. (познахъ въ оутрїи яко многа есть вера твоа). [часть моа Гь, рече душа моа. сего ради пожду его][12]·

25 Тет.

Добрий Господь тим, що надіються на Нього, душі, що його шукає! Добре є **26** з мовчанням очікувати боже спасіння! **27** Добре є чоловікові, коли підніме ярмо у своїй молодості!

(Тетъ·)

Благъ Гь надеющимся нань, души ищущеи его. благо есть (надеятися съ молчанїемъ)[13] спсенїя (бжїя)[14]. благо есть мужу егда въздвигнетъ яремъ въ юности своей·

28 Йод

Він сяде сам і мовчатиме. Бо він на себе взяв. **29** Покладе в поросі свої уста – може якось буде надія. **30** Дасть свою щоку тому, що б'є, насититься впокоренням.

(Іодъ·)

Сядетъ единъ и оумлъкнетъ, яко въздвигну на ся. [положитъ въ праху оуста своа, егда како буде надежда][15]. подасть (ланиту свою бїющему)[16], насытитися оукоризнъ·

31 Каф

Адже не навіки відкине Господь. **32** Бо Той, хто впокорив, змилосердиться за множеством його милосердя. **33** Він не відповів від свого серця і впокорив людських синів.

(Кафъ·)

Яко не въ векъ отринетъ Гь. яко смиривыи помилуетъ по множеству млти его. [-][17] не отвеща от срдца своего, и смири сны мужески·

34 Ламед

Аби впокорити під його ногами всіх в'язнів землі **35** і відхилити чоловічий суд перед лицем Всевишнього, **36** щоб засудити людину, коли судить їй Господь, – він не сказав.

(Ламедъ·)

Якоже смирити под нозе его вся оузники земныя. (и) оуклонити судъ мужескь пред лицемъ вышняго. осудити члвка егда судитъ ему Гь несть [реклъ][18]·

37 Мем

Хто є той, хто скаже, що станеться, якщо ж Господь не накаже? **38** *З уст Всевишнього не вийде зло і добро. **39** Чому бурмоче людина – живий чоловік – за свій гріх?

ам. 3

(Мемъ·)

Кто есть той иже речетъ быти аще ли Гь не повелитъ. *изъ оустъ вышняго не изыйдетъ зло и добро. что ропщетъ члвкъ живыи мужь о гресе своемъ·

амос г

(Нꙋнъ·)

И҆зыска́сѧ пꙋ́ть на́шъ і҆ и҆спыта́сѧ, и҆ да сѧ навратимъ до Гд҇а. въздвигнѣмъ ср҇ца наша (къ Бг҇ꙋ высокомꙋ на рꙋкꙋ на́шею)[19]. [мы̑][20] (бо) съгрѣшихо҇м [и҆][21] нечествова́хомъ. сего ради ты моленїѧ не ᲂу҆слы́шиши·

40 Нун
Досліджена наша дорога і висліджена. І повернімося до Господа! **41** Піднімім наші серця до Всевишнього Бога на наших руках! **42** Бо ми згрішили і ми були безбожні. Задля цього Ти не вислухаєш благання.

(Самехъ·)

Покры̀ ꙗ҆́ростїю и҆ ѿгна ны̑, ᲂу҆би [и҆][22] не пощадѝ. покрысѧ ѻ҆́блакомъ, да не доидетъ к тебѣ моли́тва. ѻ҆межити мѧ̑ и҆ ѿринꙋти положѝ (-)[23] на средѣ людїи·

43 Самех
Він покрив нас гнівом і прогнав, вбив і не пощадив. **44** Він покрився хмарою, щоб до тебе не дійшла молитва. **45** Ти мене поставив, щоб відмежувати і відкинути посеред народів.

(А҆́їнъ·)

(Ѻ҆́ко мое погрѧзнꙋ и҆ не ᲂу҆молкнꙋ, ꙗ҆́ко не бы́ти ᲂу҆трезвенїю. до́ндеже приклонитсѧ и҆ видитъ Гд҇ь съ нб҇се. ѻ҆́ко мое закрываетсѧ ѻ҆ дш҇и мое́и, па́че всѣхъ дщ҇е́рь гра́ныхъ·

49 Аїн!
Моє око втопилося. І не замовчу, бо немає витверезіння, **50** аж доки Господь з неба не нахилиться і *не* побачить. **51** Моє око закривається над моєю душею, понад всіх дочок міста.

(Фе·)

Ѿверзо́ша на́ ны ᲂу҆ста своѧ̀ вс҇и вра́ꙃи на́ши. стра́хъ и҆ ᲂу҆жасъ бы́сть намъ, възвиженїе и сокрꙋшенїе. и҆стеченїѧ водна́ѧ и҆злѣетъ ѻ҆́ко мое ѻ҆ сокрꙋшенїи дщ҇е́ри лю́дїи мои҆хъ·)[24]

46 Фе
Проти нас відкрили свої уста всі наші вороги. **47** Страх і жах був нам, підняття і знищення. **48** Потоки вод проливє моє око над розбиттям дочки мого народу.

(Цади·)

Ловѧ́ще ᲂу҆ловиша мѧ̑ ꙗ҆́ко пти́цꙋ вра́ꙃи мои̇̀ тꙋне. ᲂу҆мори́ша въ потоцѣ жизнь мою̀, и҆ воз-ложи́ша (на́ мѧ камыкъ)[25]. возлїѧсѧ вода̀ вы́ше главы̀ моеѧ́, рѣ҇, ѿриновенъ є҆смь·

52 Цади
Полюючи вполювали мене як птаха мої вороги даром, **53** заморили в потоці моє життя і поставили мене на камінь. **54** Полилася вода понад мою голову. Я сказав: Я відкинений.

(Кофъ·)

Призва҇х и҆мѧ твое Гд҇и и҆с пото́ка долнѧго, гла́съ мои ᲂу҆слы́ша. не покрыи ᲂу҆шїю своею на мол́бꙋ мою̀, на́ помощь мою приближи́сѧ въ дн҇ь воньже призва҇х тѧ̑, ре҇ ми̑ не бо́исѧ·

55 Коф
Закликав я твоє ім'я, Господи, з глибокого потоку. **56** Ти почув мій голос. Не замкни своїх вух на моє благання. **57** Ти наблизився на мою поміч в день, в якому я закликав до Тебе. Ти мені сказав: Не бійся.

(Решъ·)

Сꙋди Гд҇и прю̀ дш҇а моеѧ́, и҆зба́ви жи́знь мою̀. видѣлъ є҆си Гд҇и (непра́вдꙋ и҆хъ на мнѣ)[26], расꙋди сꙋ҇д мо́и. вѣси все ѿмщенїе и҆х, [и҆][27] вс҇ѧ помы-шленїа и҆хъ на́ мѧ·

58 Реш
Суди, Господи, суд моєї душі! Спаси моє життя! **59** Ти, Господи, побачив їхню неправду на мені – розсуди мій суд! **60** Ти знаєш всю їхню помсту і всі їхні задуми проти мене.

(Шинъ·)

Слы́ша ᲂу҆корызны и҆хъ (и҆)[28] совѣты и҆х на́ мѧ. оустенъ воста́ющи҆х на́ мѧ, и҆ поᲂу҆ченїе и҆хъ на́ мѧ ве́сь дн҇ь. сѣденїе и҆хъ и҆ въста́нїе и҆хъ призри [Гд҇и][29], а҆́зъ є҆смь пѣснь и҆хъ·

61 Шин
Ти почув їхню погорду і їхні задуми проти мене. **62** Губи тих, що повстали проти мене, і їхні повчання проти мене ввесь день. **63** Поглянь, Господи, на їхнє сидіння і їхнє вставання – я є їхньою піснею.

(Тафъ·)

Ѿдаси и҆мъ (Гд҇и ѿда́нїе)[30] по дѣломъ рꙋкꙋ и҆хъ. ѿда́си и҆мъ заствꙋпленїе ср҇ца [моє́го][31] трꙋдъ. [ты̑ ѧ҆̀][32] прожене́ши въ гнѣвѣ, и҆ потреби́ши ѧ҆̀ подъ нб҇семъ Гд҇и·

64 Таф
Віддаси їм, Господи, віддачу за ділами їхніх рук. **65** Віддаси їм заступництво мого серця – труд. Ти їх **66** проженеш в гніві і вигубиш їх під небом, Господи!

Гл҇а, д҇·

(А҆́лефъ·)

Ꙗ́ко потемнѣ зла́то, и҆змѣни́сѧ сребро̀ до́брое. расыпашасѧ камыцы ст҇ни, въ нача́ло всѣхъ и҆сходъ·

Глава 4

1 Алеф
Як потемніло золото, змінилося добре срібло, розсипалося каміння святині на початку всіх виходів?

2 Бет

Сіонові сини шановані і зодягнені попередньо золотом. Як вважаються за глиняний посуд – діло рук гончара?

3 Ґилемь

Ось змії роздягнули груди, накормили своїх малят. Дочки мого народу на невиздоровлення, як і птах у пустині.

4 Далет.

Прилип язик немовляти до його горла задля спраги. Діти просили хліба – і немає того, хто їм розломлює.

5 Ге

Ті, що їдять і п'ють, згинули на дорогах, вигодовані зернами, зодягнулися в гній.

6 Ваф

І звеличилося беззаконня дочки мого народу *понад беззаконня Содому, що було знищене в мигтінні ока. І руки їх не схопили.

мой1. 19

7 Заїн

Очистилися його назареї понад сніг і просвітилися понад молоко, гарніші від старої слонової кості, і їхня частка ясніша понад каміння сапфира.

8 Гет

Їхній образ потемнів понад сажу. Вони були не до впізнання у виходах. Їхня шкіра прилипла до їхніх костей – висохла. І вони стали наче дерево.

9 Тет

Ранені мечем були гарніші, ніж вигублені голодом. Бо ці зітліли від спраги через неплідніть землі.

10 Йод

Руки щедрих жінок спекли їхніх дітей. Були їм їжею в побитті дочки мого народу.

11 Каф

Господь завершив свій гнів, вилив лють свого гніву. І в Сіоні загорівся вогонь і пожер його основи.

12 Ламед

Не повірили земні царі і всі, що живуть у вселенній. Бо ввійшов ворог і гнобитель крізь єрусалимські брами.

13 Мем

Гріхи його пророків і неправедності його священиків, що проливають праведну кров.

14 Нун

Блукали на вулицях сліпі і опоганилися в крові. Коли не могли, доторкалися до своїх одежей.

(Бетъ·)

Снове сїони честнїи, и одѣанїи златом (прѣбы). яко намѣнишася в сосуды глиняны дѣло руку скуделничю.

(Гимель·)

Сеже змїеве съвлекоша съсцы, въздоиша скумни и. дщеря людїи моих в неисцѣленїе яко (и) птица в пустыни

(Далетъ·)

Прилпе языкъ ссущаго къ гортани его жажды ради. младенцы просиша хлѣба, (и) нѣсть и разламляющаго·

(Ге·)

Ядуще (и пїюще)[1] погибоша во исходѣх. кормимїи зерны, одѣшася в гной.

(Вафъ·)

И възвеличися беззаконїе дщери людїи моих, *паче беззаконїя содомска, разореныхъ (въ око мгновенїи)[2], и не поимаша ихъ руцы·

а҃ мо̀ д҃ї

(Заинъ·)

Ѡчистишася назаряне ея паче снѣга, (и) просвѣтишася паче млека. (краснѣиши кости слоновы старыя, и) яснѣиши паче камыка сапфира усѣченїе их·

(Гетъ·)

Потемнѣ паче сажь образъ их, не познани быша въ исходѣхъ, прилпе кожа их къ костехъ их, исше [и быша][3] яко древо·

(Тетъ·)

Добрѣи бѣ язвеным мечем, нежели погубленыи гладом. (сїи бо истлѣша от жажди неплодности ради земли)[4]·

(Їодъ·)

Руцы женъ щедрыхъ свариста дѣти их, быша ядь им, въ сокрушенїе дщери людїи моихъ·

(Кафъ·)

Скончя Господь ярость свою, изля ярость гнѣва своего. и възгорѣся огнь в сїонѣ, и пояде основанїя его·

(Ламедъ·)

Не вѣроваша царїе земьстїи, [и][5] вси живущеи въ вселеннѣи. яко вниде врагъ и стужаяи враты Їерусалими·

(Щемъ·)

От грѣхъ пророкъ его, [и][6] неправдъ жрецъ его, иже проливаю кровь праведну (-)[7]·

(Нунъ·)

(Блудили суть слѣпїи)[8] на стогнахъ, (и) осквернишася въ кровѣ. внегда не можаху прикасашася одежда своя.

(Самехъ·)

Ѿстѹпи́те нечи́стїи, рѣ́ша и҆̂мъ ѿстѹпи́те ѿстѹпи́те, (и҆̂) не прикаса́йтесѧ. ꙗ҆́ко свари́ша и҆̂ въсколѣба́шесѧ. (рекі́оша)[9] въ странахъ, не приложа́тъ ꙗ҆́коже ѻ҆бита́ти (с ни́ми)·

(Ѵ҆и́нъ·)

Лице гн҃е ча́сть и҆́хъ не приложи́тъ призрити и҆̂мъ. лица жреческа не ѹ҆стыдѣ́ша, ста́рцы не поми́лоᲁаша.

(Фе·)

Є҆́ще сѹ́щемъ намъ, ѡ҆скѹдѣ́сте ѻ҆́чи наши на по́мощь на́шѹ всѹе смотрѧ́щемъ на́мъ, внегда̀ надѣ́ѧхомсѧ странѣ не сп҃са́ющеи·

(Цади·)

(По́лзъки бы́ша стопы на́ша на пѹти̇̀ сто́гнъ на́шихъ)[10]. приспѣ конець на́шъ, скончашасѧ дні́е на́ши (-)[11]·

(Кофъ·)

Скорѣ́иши быша гонѧ́щеи ны́ паче орелъ нб҃сныхъ. на горахъ [гонѧ́хѹ на́съ][12], въ пѹсты́ни пресѣдо́ша на́с·

(Решъ·)

Дхъ пред лицемъ на́шимъ бл҃гъ, гь ꙗтъ бы́сть в расы́паньи [на́ших][13]. є҆гѡ рѣхѡ в сѣни є҆го поживе́м въ страна́хъ·

(Шинъ·)

Радѹисѧ и҆̂ веселѹи дщи и҆дѹме́иска, живѹщїѧ на земли. а҆̂ на тѧ прїидет ча́ша гнѧ [и҆̂][14] ѹ҆пїешисѧ и҆̂ ѹ҆же лѣеши·

(Тафъ·)

И҆сполни́сѧ безако́нїе твое дщи сїо́нѧ. (и҆̂) не приложѹ ктомѹ пресели́ти тѧ. посѣти́лъ є҆сть непра́вость твою дщи є҆до́млѧ, ѿкры нечест-вова́нїѧ твоѧ̀·

[Молитва і҆еремї́и пророка][15].

Гла, є҃·

Помѧни гі҃ что бы́сть на́м. призри и҆̂ ви́ждь ѹ҆кори́знѹ на́шѹ. достоа́нїе на́ше ѡ҆бра́тисѧ къ чюждимъ, (и҆̂) до́мы на́ша къ и҆ноплеме́нникомъ· Сири бы́хомъ безъ ѿца. мт҃ри на́ша ꙗ҆́ко вдовы. [во́дѹ на́шѹ за сребро̀ пи́хомъ][1], дрова на́ша за цѣнѹ кѹповахом на вы́ѧ на́ша. ѿгна́ни бы́хомъ, трѹди́хомсѧ (и҆̂) не почи́хомъ. є҆гѵ́птѧномъ (пода́хомъ)[2] рѹци (и҆̂ а҆сѵ́рѧном)[3], да насы́тѧтъ ны хлѣба. ѿцы на́ши съгрѣши́ша, (и҆̂) нѣсть и҆́хъ, мы́ (же) безако́нїѧ и҆́хъ поѧ́хомъ. раби̇̀ ѻ҆блада́ша на́ми, и҆збавлѧ́ющаго нѣсть ѿ рѹкѹ и҆́хъ в (погибели) дш҃ь на́ших принесохом хлѣб на́шъ, ѿ лица мечю въ пѹсты́ни· Ко́жа на́ша ꙗ҆́ко пещь (ѡ҆ чадѣ ѹ҆жасоша-

15 Самех

Відступіть від нечисті, – їм сказали. Відступіть, відступіть і не доторкайтеся. Бо зварені були і захиталися. Сказали в країнах: Не продовжать жити з ними.

16 Аїн

Господнє лице – їхня частка не додасть поглянути на них. Вони не завстидалися священичого лиця, не помилували старців.

17 Фе

Ще як ми були, наші очі поникли на нашу поміч надаремно. Ми дивимося, ми надіялися на край, що не спасає.

18 Цади

Хиткими були наші стопи на дорозі наших вулиць. Наш кінець наблизився. Наші дні закінчилися.

19 Коф

Ті, що нас переслідували, стали швидшими від небесних орлів. Переслідували нас на горах, чатували на нас в пустині.

20 Реш

Дух перед нашим лицем добрий був. Схоплений у наших знищеннях Господь, про якого ми сказали: В його тіні житимемо в країнах.

21 Шин

Радій і веселися, ідумейська дочко, що живеш на землі! А на тебе прийде господня чаша – і ти вп'єшся, і уже проливаєш.

22 Таф

Виповнилося твоє беззаконня, сіонська дочко. І не додам більше тебе відселити. Він навідався до твоєї неправедності, едомова дочко, відкрив твої безбожності!

5,1 Молитва Єремії-пророка.

Глава 5

Згадай, Господи, те, що нам сталося! Поглянь і подивися на наше впокорення! **2** Наше насліддя пішло до чужих і наші доми до чужинців. **3** Ми стали сиротами, без батька, наші матері як вдови. Нашу воду за гроші **4** ми пили, наші дрова за ціну ми купували **5** на наші шиї. Ми були прогнані, трудилися і не спочили. **6** Ми подали руки єгиптянам і асирійцям, щоб нас наситили хлібом. **7** Наші батьки згрішили – і їх немає. Ми ж прийняли їхні беззаконня. **8** Раби нами володіли, немає визволителя з їхніх рук. **9** В погибелі наших душ ми принесли наш хліб від лиця меча в пустині. **10** Наша шкіра як піч, жахнулися за ди-

тину від лиця бурного голоду. **11** Жін0ок впокорили у Сіоні, дівчат – у юдиних містах. **12** Князі були повішані за їхні руки, старці не були прославлені. **13** Вибрані підняли плач і молоді послабли в колоді. **14** І старців не стало при брамі, **15** не стало радості нашого серця. Вибрані замовкли від своїх пісень, плач повернувся на наш хор. **16** Впав вінець з нашої голови. Горе нам, бо ми згрішили! **17** Через це засмученим стало наше серце. І наші очі потемніли **18** за гору Сіон, бо була знищена. Лисиці по ній пройшли. **19** Ти ж, Господи, навіки поселишся! Твій престіл – в рід і рід. **20** Навіщо навіки забуваєш про нас, покидаєш нас на довжину днів? **21** Поверни нас, Господи, до Себе! І повернемося. Обнови наші дні, так як і раніше! **22** Чому відкидаючи ти нас відкинув, дуже на нас розгнівався?

Кінець Голосіння пророка Єремії.
Має в собі 5-ть глав.

са)[4] ѿ лица бурнаго глада. жены въ сіонѣ смириша, дѣвица въ градѣхъ іудинѣхъ. князи за руку ихъ повѣсишася, старцы не прославишася. избранніи [плачь][5] подъяша, и юноша въ кладѣ ѿнемогошася, и старцы ѿ вратъ премолкнуша (расыпася радость срдца нашего. избранніи ѿ пѣсніи своихъ)[6] (умолкоша). обратися въ плачь ликъ нашъ. спаде вѣнецъ з главы нашея. горе намъ яко съгрѣшихомъ. о семъ смутися срдце наше, (и)[7] помрькнуста очи наши, по горѣ сіонѣ яко погибе, лисица пройдоша ю. ты же гди въ вѣки вселишися, престолъ твой в родъ и родъ. вскую въ (вѣки)[8] забываеши насъ, оставиши насъ въ продлъженіе дни. обрати ны гди къ себѣ, и обратимся. (-)[9] понови дни наша якоже (и) прежде. что ѿрѣвая ѿринеши на, разгнѣвася на ны зѣло.

Конецъ плачу, іеремии пророка.
имать в себѣ главъ, е.

ВАРУХ-ПРОРОК ГЛАВА 1

Варухъ пророкъ глава первая

1 Це слова книг, які написав Варух, Ниріїн син, Маасієвого сина, Седекієвого сина, Асадаєвого сина, Хелкієвого сина, в Вавилоні, **2** в десятому році, у сьомому дні місяця, в році, в якому халдеї взяли Єрусалим і спалили його вогнем. **3** І прочитав Варух слова цих книг до вух Єхонія, Йоакимового сина, юдиного царя, і до вух всього народу, що приходив до книг, **4** і до вух сильних і царських синів, і до вух старшин, і до вух всього народу, від малого й до їхнього великого, – всіх що жили в Вавилоні при ріці Сид. **5** І вони плакали, і постили, і молилися молитвами перед Господом. **6** Після того зібрали срібло, як могла рука кожного, **7** і послали до Єрусалиму до великого жерця Йоакіма, Хелкіїного сина, Саломового сина, до жерців і до всіх людей, що знайшлися з ним в Єрусалимі. **8** Коли взяв він посуд господнього храму, винесений з храму, щоб повернути до юдиної землі, 10-го дня місяця Сива-

Сія)[2] словеса книгъ яже написа варухъ снъ нирііинъ, сна маасеева, сна седекіина, сна асадеева, сна хелкіина въ вавилонѣ. въ (десятое)[3] лѣто, в седмый (днь) мца, в лѣто в неже взяша халдѣи ієрлима, и пожгоша и огнемъ. И почте варухъ словеса книгъ сихъ въ уши іехоніинѣ сна іоакимля цря іудина. и въ уши всѣхъ людіи приходящихъ къ книгамъ, и въ уши силныхъ и сновъ црьскь, и въ уши старчестѣ и въ уши всѣхъ людіи, ѿ мала [и][4] до велика [ихъ][5], всѣхъ живущихъ въ вавулонѣ на рѣцѣ судъ. и плакахуся и алкаху, и моляху млтвы пре гмъ. (Посемъ)[6] събраша сребро якоже когождо можаше рука, и послаша въ ієрлимъ ко іоакиму (жерцу великому), сну хеліину сна саломля (-)[7] къ жрьцемъ, и къ всѣмъ людемъ иже ся обрѣтоша с нимъ въ ієрлимѣ. вънегда взя сосуды храма гня изнесеныя ѿ храма, възвратити на землю іудину, і (днь мца)

(сиванъ)[8]. сосꙋды сребрѧны ꙗже сътвори седекїѧ снъ ѡсїинъ црь їꙋдинъ. по преселенїи навхѡдоносорꙋ црю вавѵлоньскꙋ, ієхонїю, и кнѧѕѧ, і ꙋѕники, и силныѧ, и люди землѧ ѿ їєрлима, и въведе ѧ (свѧзаны) въ вавѵлонъ. и рекоша, се послахомъ к вамъ сребро, да кꙋпите на сребрѣ всесъжженїѧ (-)[9] за грѣхъ, и димїамъ. и сътворите требꙋ, и възнесѣте на требникъ га ба нашего. и молитесѧ за житїе (навхѡдоносорово)[10] црѧ вавѵлоньска, и за житїе валтасара сна его. да бꙋдꙋтъ днїе ихъ ꙗко и днїе нбнїи на земли. да дастъ гь крѣпость намъ, да просвѣтитъ очи наши. и да живемъ по стѣнїю (навхѡдоносоровою)[11], и по стѣнїю валтасарею сна его. да работаемъ има дни многи, и ѡбрѧщемъ блгть пре нима. и молитесѧ за насъ къ гви бꙋ нашемꙋ, ꙗко съгрѣшихомъ гви бꙋ нашемꙋ. и не ѿвратисѧ ꙗрость гнѧ, и гнѣвъ его ѿ насъ до сего дне. и почтите книги сїѧ ꙗже послахомъ к вам, исповѣдати в домꙋ гни въ днь празника, въ дни (годныѧ)[12]. *и да речете гꙋ бꙋ нашемꙋ правда, а намъ стыдѣнїе лицем. ꙗко (и) до сего дне члкꙋ їꙋдинꙋ, и живꙋщимъ въ їєрлимѣ, (-)[13] цремъ нашим и кнѕе, нашим и жрьце нашим и прркомъ нашимъ, и ѡцемъ нашимъ. *еже съгрѣшихомъ пре гмъ, и не вѣровахомъ, (не ꙋповающе нань. и не покорихомсѧ емꙋ), и не послꙋшахомъ гласа га ба нашего, ходити въ повеленихъ [его][14], ꙗже даде пре лицем нашимъ, ѿ дне вонь же изведе (-)[15] ѡца наша ѿ землѧ егѵпетски, и до сего дне, бѣхомъ непокарѧѧсѧ гви бꙋ нашемꙋ, и ѿметахомъ ꙗко непослꙋшати гласа его. и прилпе насъ ѕло и клѧтва. *юже съчини гь мѡѵсїови ѡтрокꙋ своемꙋ, въ днь вонь же изведе [гь][16] ѡца наша ѿ землѧ егѵпетски, дати намъ землю кипѧщꙋ млекомъ и медомъ, ꙗко (и) сїи днь. и не послꙋшахомъ гласа га ба наше, по всѣмъ словесемъ прчемъ, ꙗже посла к намъ, (и сꙋдїамъ нашим). и хождахомъ кождо (насъ) по разꙋмꙋ срца своего злаго, работати богом инѣмъ, сътворити зло пре очима га ба нашего.

ниж в · дани д · і мѡ ки

на, срібний посуд, який зробив Седекія, Йосіїн син, юдин цар, **9** по переселенні Навходоносором, вавилонським царем, Єхонії, і князів, і в'язнів, і сильних, і народу землі з Єрусалиму. І той повів їх зв'язаними до Вавилону. **10** І сказали: Ось ми до вас послали срібло. І купіть за срібло всепалення за гріхи і ладан, і зробіть жертву, і принесіть на жертоівник нашого Господа Бога, **11** і помоліться за життя Навходоносора, вавилонського царя, і за життя Валтасара, його сина, щоб їхні дні були, так як і небесні дні на землі. **12** Хай Господь дасть нам силу і просвітить наші очі. І житимемо під тінню Навходоносоровою і під тінню Валтасаровою, його сина, щоб ми їм послужили багато днів і знайшли перед ними ласку. **13** І помоліться за нас до нашого Господа Бога, бо ми згрішили проти нашого Господа Бога, і не відвернулася господня лють і його гнів від нас до цього дня. **14** І прочитаєте ці книги, які ми до вас послали, щоб визнатися в господньому домі в дні празника, в днях року, **15** *і щоб ви вимовили нашому Господеві Богові праведність, а нам – сором лиць, ще й до цього дня юдиному чоловікові і тим, що живуть в Єрусалимі, **16** нашим царям, і нашим князям, і нашим священикам, і нашим пророкам, і нашим батькам. **17** *Бо ми згрішили перед Господом **18** і ми не повірили, не надіючись на Нього. І не підкорилися Йому і не послухалися голосу нашого Господа Бога, щоб ходити за його приписами, які Він дав перед нашим лицем. **19** І від дня, в якому Він вивів наших батьків з єгипетської землі, і до цього дня ми були непослушні нашому Господеві Богові і ми відкидали, щоб не послухатися його голосу. **20** І до нас пристало зло і клятва, *яку заповів Господь своєму рабові Мойсеєві в дні, в якому Господь вивів наших батьків з єгипетської землі, щоб дати нам землю, яка кипить молоком і медом, як і сьогодні. **21** І ми не послухалися голосу нашого Господа Бога за всіма пророчими словами, яких Він послав до нас і наших суддів. **22** І ми ходили, кожний з нас, за розумом свого злого серця, щоб служити іншим богам, чинити зло перед очима нашого Господа Бога.

ниж. 2 · дан. 9 · мой5. 28

Гла, в.

Иоустави гь слово свое еже гла к намъ, и къ сꙋдїамъ наши, сꙋдивши въ їили. и къ цремъ нашимъ, и къ кнѧземъ нашимъ. и къ (всемꙋ) члкꙋ їилевꙋ і иоудинꙋ, [навести на ны ѕло велїе, еже][1] не сътворисѧ по всимъ нбсем, ꙗкоже сътворисѧ

Глава 2

1 І Господь поставив своє слово, яке сказав проти нас і проти наших суддів, які судили в Ізраїлі, і до наших царів, і до наших володарів, і до всякого ізраїльського і юдиного чоловіка, щоб навести на нас велике зло, **2** яке не було зроблено під всім

небом, так як було зроблене в Єрусалимі *за записаним в законі Мойсеєвім, **3** щоб нам їсти людське тіло свого сина і тіло своєї дочки. **4** І Він дав їх підчиненими всім царствам, які довкруги нас, на погорду, і на непрохідність, і в усі народи, які довкруги нас, куди нас розсіяв Господь. Там ми були **5** і підсподом, а не на верху, в підніжжі, а не в головах, бо ми згрішили проти нашого Господа Бога, не послухавшись його голосу. **6** *Нашому Господеві Богові праведність, нам же і нашим батькам встид лиць, як і до цього дня. **7** Те, що сказав Господь проти нас, все це зло прийшло на нас. **8** Тому що ми не помолилися до господнього лиця, щоб відвернувся кожний від розуму свого злого серця. **9** І збудився Господь через злоби, і навів на нас це, що на нас прийшло. Бо праведний Господь в усіх його ділах, які Він нам заповів. **10** Ми ж не послухалися його голосу, щоб ходити за його приписами, які дав перед нашим лицем. **11** *І тепер, Господи Боже ізраїльський, який вивів свій народ з єгипетської землі сильною рукою і високим раменом, знаками і чудами, і великою силою, і зробив Собі ім’я до цього дня. **12** *Ми згрішили, ми були безбожні, ми неправедно вчинили, Господи Боже наш, в усіх твоїх оправданнях. **13** Отже, хай від нас відвернеться твій гнів, бо нас залишилося мало в країнах, куди Ти нас розсіяв. **14** Вислухай, Господи, нашу молитву і наше благання, і визволи нас задля Себе, і дай нам ласку перед лицем тих, що нас відселили! **15** Щоб вся земля пізнала, що Ти наш Господь Бог і що твоє ім’я прикликано на Ізраїлі і на його племені! **16** *Господи, поглянь на нас зі свого святого дому і прихили твоє вухо – і вислухай нас! **17** *І відкрий, Господи, свої очі і поглянь, бо не мертві, які в аді, в яких забрано їхній дух з їхнього лона, дадуть Тобі славу і оправдання Господеві, **18** але душа, що журиться величчю зла, що ходить схиленою і боліє, і *має* поникли очі, і душа, що голодує, дадуть тобі славу і праведність, Господи. **19** Бо не за наших батьків і наших царів з оправданнями проливаємо молитви і кладемо наше милосердя перед твоїм лицем, наш Господи Боже. **20** Бо нас перемогла його лють і його гнів, так як Ти сказав рукою своїх рабів-пророків, кажучи: **21** Так сказав Господь: *Схиліть свої рамена і послужіть вавилонському цареві, і сидіть на землі, яку Я дав вашим батькам. **22** І якщо не послухаєте господнього голосу, щоб служити вавилонському цареві, **23** наведу запустіння на юдині міста і поза

мой5. 28

дан. 9
вищ. 1

дан. 9

дан. 9

мой5. 26
іс. 63

пс. 113
іс. 38
сир. 17

єре. 27

въ іерлимѣ. *по вписанїю въ законѣ мѡѷсеовѣ ꙗко ꙗсти на (плоть члческꙋ)[2] сна своего, и (-)[3] плоть дщера своеѧ. и даде ѧ повинны всѣмъ цртвомъ ꙗже окртъ насъ, на оукоризнꙋ, и въ непрохожденїе, (и) въ всѣхъ людехъ иже окртъ на аможе [ны][4] расѣѧ гь. тамо [быхомъ][5] и споди а не врьхꙋ, (въ подножїе а не въ главꙋ). ꙗко съгрѣшихом гви бꙋ нашемꙋ, не послꙋшанїемъ гласа его. *Гви бꙋ нашемꙋ правда, нам же и ѿцемъ нашимъ стыдѣнїе лицем, ꙗко (и) до сего дне. еже гла гь на на все ѕло, еже прїиде на ны. (занѐ)[6] не молихомса лицꙋ гню, ѿвратитиса комꙋждо ѿ разꙋма срца своего ѕлаго. и оубꙋдиса гь о ѕлобѣхъ, и приведе (-)[7] на насъ (сїѧ еже постиже ны). ꙗко праведенъ гь о всѣхъ дѣлесе его, еже заповѣда намъ. (мы же)[8] не послꙋшахомъ гласа его, ходити въ повеленихъ [его][9], ꙗже даде пре лицемъ нашимъ. *И нн҃ѣ ги бе іилевъ, иже изведе лю своѧ из земли егѵпетски, рꙋкою крѣпкою [и мышцею высокою, знаменїи и чюдесы, и силою великою][10], и сътвори себѣ имѧ ꙗко сеи днь. *съгрѣшихомъ нечествовахом, неправдовахомъ ги бе нашъ, о всѣхъ оправданихъ твоихъ. да обратитсѧ [оубо][11] (ѿ насъ ꙗрость твоѧ)[12], ꙗко оста насъ мало въ странахъ, аможе расѣѧ насъ [-][13]. Оуслыши ги млтвꙋ нашꙋ, и прошенїе наше, і избави насъ себе ради. и даждь на блгть пре лицемъ преселившихъ насъ. да оувѣсть всѧ землѧ, ꙗко ты гь бъ нашъ, [и][14] ꙗко имѧ твое прозвасѧ на іили, и на племени его. *Ги призри из домꙋ стаго своего [-][15] на насъ, [и][16] приклони [-][17] оухо твое, и оуслыши [насъ][18]. *[И][19] ѿврьзи [ги][20] очи свои и виждь, ꙗко не оумрьшїи иже во адѣ ихже взасѧ дхъ ихъ ѿ оутробъ и въздадатъ [тебѣ][21] славꙋ, и оправданїе гви. но дша пекꙋщїасѧ о величествѣ [зла][22], иже ходитъ преклонивсѧ и болѧ, и очи оскꙋдѣющїи, и дша алчꙋщаѧ въздадат тебѣ славꙋ, и правдꙋ ги. ꙗко не по (-)[23] ѿцъ нашихъ, ни цреи нашихъ (оправленїи) (изливаемъ млтвы, и) полагаемъ млть нашꙋ пре лицемъ твоимъ ги бе нашъ. ꙗко преодолѣваше ꙗрости своеи, и гнѣвꙋ своемꙋ на на. ꙗкоже гла в рꙋцѣ отрок своихъ пррковъ, глѧ. Таѧко рече гь, *приклоните рамена своѧ, и послꙋжите црю вавѷлонскомꙋ. и садѣте на земли юже дахъ ѿцемъ вашимъ. І аще не послꙋшаете гласа гнѧ, поработати црю вавѷлонскꙋ. оскꙋденїе сътворю из градъ іоудинъ и внѣоудѣ іерлима. (и ѿимꙋ ѿ ва) гласъ весе-

е мо кн

дани д
вы а

дани д

дани д

е мо кѕ
ісаїа зг

ѱло рі
ісаїа ли
сира зі

іере кз

лі́а, и҆ гла́съ радова́нїѧ. гла҃ жениха̀, и҆ гла҃ невѣ́сты. и҆ бꙋ́детъ всѧ̀ землѧ̀ в непрохожде́нїе ѿ живꙋ́щихъ (на не́й)· и҆ не послꙋ́шахо҃ гла́са твоегѡ, слꙋ́жити цр҃ю вавѵ́лѡскꙋ. и҆ ѹ҆ста́ви словеса̀ своѧ̑, ꙗ҆̀же гла҃ в рꙋцѣ̀ ѻ҆́трокъ свои́хъ прⷪ҇ркъ. ꙗ҆́коже и҆знестѝ ко́сти цр҃ь на́шихъ, и҆ ко́сти ѿц҃ъ на́шихъ ѿ мѣ́ста и҆̀. и҆ се сꙋ́ть и҆зве́ржены зно́емъ дневны́мъ и҆ стꙋде́нїю но́щною, і҆ и҆зомро́ша болѣ́зньми злы́ми, гла́домъ и҆ мече́мъ и҆ ѻ҆пꙋстѣ́нїемъ. и҆ положѝ до́мъ, в не́мже наре́сѧ и҆́мѧ твое в не́мъ, ꙗ҆́ко (и҆) сей дн҃ь. зло́бы ра́ди до́мꙋ і҆и҃лева, и҆ до́мꙋ і҆ꙋ́дина. и҆ сътвори в на́съ г҃и бж҃е на́шъ по всей тихотѣ̀ твоей, и҆ по всей щедро́тѣ твоей вели́цей. ꙗ҆́коже гла҃ в рꙋцѣ̀ раба̀ твое҃ мѡѷсі́а, въ дн҃и в нѧ́же заповѣ́давшꙋ (е҆мꙋ̀ тебѣ̀)[24], въписати зако́нъ твой пре҃ сн҃ы і҆и҃левыми, гла҃· *а҆́ще не послꙋ́шаете гла́са моегѡ, мно́жество сїе вели́ко (и҆ мно́го)[25], ѻ҆брати́тсѧ в ма́лъ ꙗ҆зы́къ, (занѐ)[26] а҆зъ расѣ́ю ѧ҆̀ [-][27]. разꙋмѣ́хъ бо ꙗ҆́ко не и҆мꙋ̀ послꙋ́шати мене, ꙗ҆́ко лю́дїе жестоковы́йни сꙋ́ть, и҆ ѻ҆братѧ́тсѧ къ се҃рдцꙋ своемꙋ на земли̇ пересѣле́нїѧ и҆̀. и҆ ѹ҆вѣ́дѧтъ ꙗ҆́ко а҆зъ г҃ь бг҃ъ и҆́хъ. и҆ да́мъ и҆̀мъ се҃рдце (и҆ разꙋмѣ́ютъ), и҆ ѹ҆́ши (и҆ ѹ҆слы́шатъ)[28]. и҆ похвалѧ́тъ мѧ на земли̇ пересѣле́нїѧ и҆́хъ, и҆ помѧ́нꙋтъ и҆́мѧ мое. и҆ ѻ҆братѧ́сѧ ѿ хребта̀ своегѡ жестокагѡ, и҆ ѿ зло҃ свои́хъ. ꙗ҆́ко помѧ́нꙋ пꙋ́ть ѿц҃ъ свои́хъ, съгрѣша́ющихъ пре҃ г҃мъ. и҆ възвращꙋ ѧ҆̀ на землю е҆́юже клѧ́҃сѧ ѿц҃емъ и҆́хъ, а҆враа́мꙋ, (-)[29] і҆саа́кꙋ, і҆ і҆а́кѡвꙋ, и҆ съвладѣ́ютъ е҆ю̀. и҆ ѹ҆мно́жꙋ ѧ҆̀, и҆ не ѹ҆ма́лѧтсѧ. и҆ ѹ҆ста́влю и҆̀мъ завѣ́тъ вѣ́ченъ, ꙗ҆́коже бы́ти и҆̀мъ мнѣ̀ бг҃ꙋ, и҆ ті́и бꙋ́дꙋтъ мнѣ̀ лю́дїе. и҆ не подви́гнꙋ ктомꙋ̀ лю́дїи свои́хъ і҆и҃лѧ съ зе҃млѧ̀ ю҆́же да́хъ и҆̀мъ·

г҃ мѡ̀ к҃ѕ

Єрусалимом. І відніму від вас голос веселості, і голос радості, голос жениха і голос невістки, і вся земля буде непрохідна без тих, що живуть на ній. **24** І ми не послухалися твого голосу, щоб послужити вавилонському цареві, і Ти поставив свої слова, які Ти промовив рукою своїх рабів-пророків, щоб винести кості наших царів і кості наших батьків з їхнього місця. **25** І ось вони є викинуті на спеку дня і холод ночі, і померли в поганих болях, в голоді, і від меча, і в запустінні. **26** І Ти поставив дім, в якому названо, на ньому, твоє ім'я, як і цей день, через злоби ізраїльського дому і юдиного дому. **27** І Ти, Господи Боже наш, зробив в нас за всією твоєю тихістю і за всім твоїм великим милосердям, **28** так як Ти сказав рукою твого раба Мойсея в днях, в яких Ти йому заповів написати твій закон перед ізраїльськими синами, кажучи: **29** *Якщо не послухаєтеся мого голосу – це велике і численне множество обернеться в малий народ, тому що Я їх розсію. **30** Бо Я пізнав, що не послухаються Мене, бо є твердошийним народом. І повернуться до свого серця на землі їхнього переселення, **31** і пізнають, що Я їхній Господь Бог. І Я дам їм серце – і зрозуміють, і вуха почують **32** і похвалять Мене в землі їхнього переселення. І згадають моє ім'я **33** і відвернуться від свого твердого хребта і від своїх злоб, бо згадають дорогу своїх батьків, що грішили перед Господом. **34** І Я поверну їх до землі, якою Я поклявся їхнім батькам Авраамові, Ісаакові і Якову, і заволодіють нею. І помножу їх, і не зменшаться. **35** І поставлю їм вічний завіт, щоб Я був їм за Бога, і вони мені будуть за народ. І більше не зрушу свій народ Ізраїля з землі, яку Я їм дав.

мойЗ. 26

Гла҃, г҃·

[Нн҃ѣ][1] г҃и вседръжи́телю бж҃е і҆и҃левъ. дш҃а в тѣснотѣ̀ и҆ дх҃ъ въ стꙋже́нїи възопѝ к тебѣ̀. ѹ҆слы́ши г҃и и҆ поми́лꙋй, [ꙗ҆́ко е҆си бг҃ъ млⷭ҇рдъ, и҆ поми́лꙋй [на҃][2]][3]. ꙗ҆́ко съгрѣши́хомъ пре҃ тобо́ю. ꙗ҆́ко ты̀ пребыва́ѧй въ вѣ́къ, и҆ (не) поги́бнемъ въ вѣ́ки· г҃и вседержи́телю бж҃е і҆и҃левъ, ѹ҆слы́ши (-)[4] мл҃твꙋ ѹ҆ме́ршихъ і҆и҃левъ, и҆ сн҃овъ съгрѣши́вшихъ пре҃ тобо́ю, и҆ не послꙋ́шаша гла҃ г҃а бг҃а и҆́хъ, и҆ прильпе на҃ ѕло. не помѧни̇ непра́вдъ ѿц҃ь на́шихъ, но помѧни рꙋ́кꙋ свою і҆ и҆́мѧ свое в се҃ вре́мѧ. ꙗ҆́ко ты̀ г҃и бж҃е на́шъ, и҆ похва́лимъ тѧ г҃и. ꙗ҆́ко того ра́ди да́лъ е҆си стра́хъ свой въ се҃рдце наше, ꙗ҆́ко призва́ти и҆́мѧ твое, и҆ по-

Глава 3

1 І нині, Господи Вседержителю, Боже ізраїльський, душа в тісноті і дух у клопоті закликав до Тебе. **2** Послухай, Господи, і помилуй, бо є Ти милосердним Богом. І помилуй нас, бо ми згрішили перед тобою. **3** Адже Ти перебуваєш навіки – і ми не згинемо навіки. **4** Господи Вседержителю, Боже ізраїльський, вислухай молитву ізраїльських померлих і синів тих, що згрішили перед Тобою. Які не послухалися голосу їхнього Господа Бога, і до нас пристало зло. **5** Не згадай неправедності наших батьків, але згадай твою руку і своє ім'я в цьому часі. **6** Бо Ти – Господь Бог наш! І похвалимо Тебе, Господи! **7** Бо через це Ти дав свій страх у наше

серце, щоб прикликати твоє ім'я. І похвалимо Тебе в нашім переселенні, бо ми повернули до нашого серця всю неправедність наших батьків, що згрішили перед Тобою. **8** Ось ми сьогодні в нашому переселенні, куди Ти нас розсіяв на впокорення, і на клятву, і на кару за всіма неправедностями наших батьків, які від Тебе відступили, Господи Боже наш. **9** Ізраїле, слухай заповіді життя! Послухай, щоб пізнати розумність! **10** Що є Ізраїлю, як то, що *ти є* на землі ворогів? Ти постарівся в чужій землі, **11** осквернився з мертвими, причислений до тих, що є в аді, **12** покинув джерело мудрости. **13** Якщо б ти ходив по божій дорозі, ти жив би в мирі на вічний час. **14** Зрозумій де є розумність, де є сила, де є мудрість, щоб розуміти з часом де є довге життя і життя, де є світло очей і мир. **15** Хто знайшов її місце і хто ввійшов до її майна? **16** Де є чужинецькі князі і ті, що володіють земними звірами, **17** що бавляться небесними птахами і зберігають золото, і золото, на яке люди поклали надію? І немає кінця їхньому придбанню. **18** Як ті, що роблять срібло і журяться, і не можна знайти їхніх діл. **19** Вони загинули і зійшли до аду, і інші замість них повстали. **20** Молодші побачили світло і поселилися на землі, дорогу ж вміння не пізнали, **21** ані не зрозуміли її стежок, ані їхні сини не одержали. Вони були далеко від їхньої дороги **22** і не почули в Ханаані ані не побачилося в Темані. **23** Агаринові сини, що шукають розум, які на землі, меранині і теманині купці, і чаклуни, і ті, що шукають розуму, дорогу ж мудрості не пізнали ані не згадали її стежок. **24** Ізраїлю, який великий божий дім і велике місце його влади! **25** Велике – і немає кінця, високе – і без міри. **26** Там були славні великани, що від початку, дуже великі, вправні на війні. **27** Не цих вибрав Бог, ані не дав їм дорогу вміння. **28** І вони згинули, тому що не мали мудрості. **29** Хто вийшов на небо і взяв її і хто звів її з хмар? **30** Хто перейшов на другий бік моря і знайшов її і візьме її понад добірне золото? **31** Немає того, хто знає її дороги і роздумує про її стежки. **32** Але хто знає все, знає її і знайшов її своїм розумом? Той, хто створив землю на вічний час і наповнив її двоногим і чотироногим скотом; **33** хто посилає світло – і воно йде, покликав його – і послухалося його з тремтінням. **34** І звізди засвітилися у своїх часах і зраділи. **35** Він їх закликав, і вони сказали: Ми прийшли. І дали світло з радістю Тому, хто їх створив. **36** Таким наш Бог! Не при-

хвалимъ тѧ въ преселенїи нашемъ. ꙗко ѡбратихомъ въ сердце наше всю неправду ѡтецъ нашихъ съгрѣшившихъ предъ тобою. Се мы днесь въ преселенїи нашемъ, аможе (ны расыпа)[5] (-)[6] на оукоризнꙋ, и на клѧтвꙋ, и на оудержанїе, по всѣмъ неправдамъ ѡтецъ нашихъ, иже ѿстꙋпиша ѿ [тебе Господи Боже][7] нашъ. Слыши Ісраилю заповѣди живота, внꙋши разꙋмѣти смышленїе. что есть Ісраилю, что ꙗко на земли вражїи, ѡбетша на земли чюждеи, ѡскверниласѧ съ мертвыми, намѣнисѧ съ сꙋщими въ адѣ. ѡстави источникъ премꙋдрости. Аще бы въ пꙋть божїи ходилъ, жилъ бы въ мире въ времѧ вѣчное. разꙋмѣи гдѣ есть смышленїе, гдѣ есть крѣпость, гдѣ есть мꙋдрость. ꙗко разꙋмѣти иногдою гдѣ есть долго житїе и жизнь, гдѣ есть свѣтъ ѡчныи и миръ. кто ѡбрѣте мѣсто еѧ, и кто вниде въ имѣнїе еѧ. гдѣ сꙋть кнѧѕи странъстїи, и владꙋщеи ѕвѣремъ земныхъ, (играющеи птицами небными. и хранѧщеи злато и сребро)[8], имже оуповаша человѣцы, и нѣсть конца стѧжанїю ихъ. ꙗко (съдѣловающеи сребро)[9] и пекꙋщесѧ, и нѣсть ѡбрѣтенїа дѣлесемъ ихъ, погибоша и въ адъ снидоша, і ини въ нихъ мѣсто въсташа. юнѣишїи видѣша свѣтъ, и вселишасѧ на земли. пꙋти же хитростнаго не оувѣдѣша, ни разꙋмѣша стезь еѧ, ниже (сынове ихъ прїѧша)[10], ѿ пꙋти ихъ далече быша. и не слышаша въ Ханаанѣ, ни ꙗвисѧ въ Демани. (-)[11] сынове Агаринни възыскающеи разꙋма иже на земли, кꙋпцы [Мерани][12], и Демани, и баснословцы и възыскателе разꙋма. пꙋти же премꙋдрости не оувѣдѣша, ни помѧнꙋша стезь еѧ. Ѿ Ісраилю ꙗко великъ домъ божїи, и долго мѣсто власти его, велико и нѣсть конца, высокъ и без мѣры. тꙋ быша щꙋдове нарочитии, бывшеи испервa ѕѣло велицы, оумѣюще рать. не сихъ избра богъ, ни пꙋти хитростнаго даде имъ. и погибоша, занѐ не имѣша мꙋдрости (-)[13]. Кто възыиде на небо и взѧ ю, и кто снесе ю ѿ ѡблакъ. кто преиде на ѡнꙋ странꙋ морѧ, и ѡбрѣте ю, и вземлетъ ю надъ злато избранно. нѣсть вѣдꙋща пꙋти еѧ, ни помышлѧющаго стезь еѧ. но вѣдыи все вѣсть ю, [и][14] ѡбрѣте ю смысломъ своимъ. сътворивыи землю въ вѣчное времѧ, [и][15] наполни ю скота (двоножна), и четвероножна. пꙋщаѧи свѣтъ і идетъ. призва и, и послꙋша его съ трепетомъ. [и][16] ѕвѣзды просвѣтишасѧ въ временехъ своихъ, и възвеселишасѧ. призва ѧ, и рекоша, прїидохомъ. [и][17] просвѣтиша съ веселїемъ, съ-

творшему ѧ. Сей Бгъ нашъ, не намѣнитсѧ инъ къ нему. Обрѣте всякъ путь хитрости, и даде (-)[18] Іакову отроку своему, (-)[19] Ізлю възлюбленному ѿ него. Потомже на земли явися, и съ члкы живе.

Глава, д.

Сїя книги о заповѣдехъ бжїихъ, и законъ бываай въ вѣкъ. вси держащеи ѧ въ житїе, а оставївшеи ѧ умрутъ. Обратися Іакове, і имися по нѧ, ходи по просвещенїю прямо свѣту ея. не даждь иному славы своея, и достоянїя своего странѣ чюжей. Блажени есмы Ізлю, яко угодная [Гви][1] съвѣстна намъ суть. Радуйтеся людїе мои память Ізлева. продани бысте въ страны не на пагубу. но имже разгнѣвасте Ба, предани бысте супостатомъ. разгнѣвасте бо сътворшаго вас [Ба вѣчнаго][2]. требы положше бѣсомъ, а не Бу. забысте бо (Га питающаго вас)[3]. съжалисте въскормившему вас Ієрлиму. видѣ бо нашедшїи вамъ гнѣвъ ѿ Ба, и рече. слышите окрестнїи сїони, наведе [бо][4] ми (Гь)[5] сетованїе велико. видѣхъ бо (людїи моихъ) плѣненїе снвъ моихъ и дщерь, еже наведе имъ вѣчный. кормихъ бо ѧ съ веселїемъ, испустихъ же [ѧ][6] съ плачемъ (-)[7]. никтоже да ся не радуетъ о мнѣ вдовицы, и оставлену ѿ многъ. опустѣхъ грѣхъ ради чадъ моихъ. понеже уклонишася ѿ закона бжїя. и оправданїи его не познаша, (и не ходиша) въ путь заповѣдей бжїихъ, и ни стезями наказанїя (въистину) правдою (-)[8] не наступиша. да прїиду окрестнїи сїони, и помянѣте плѣненїе сновъ моихъ и дщерїи, еже наведе имъ вѣчный. Приведе бо на ня страну издалеча. страну без срама, і иноязычну. иже не срамишася старца, ни (помиловаша отрочате)[9]. и ѿведоша любезныя вдовица, и ѿ дщеръ единъ запустѣхъ. Азъ же како можемъ помощи вамъ. наведый бо (вамъ) ѕло, избавитъ вас ѿ рукъ врагъ вашихъ. Идѣте чада идѣте, азъ бо остахъ пустъ. съвлекохъ ризы мирныя, облекохъ же ся въ ꙗригъ моленїя моего, [и][10] възопїю къ вѣчному въ дни моя. Радуйтеся чада, [и][11] възопїите къ Бу, і избавитъ вас ѿ насилїя руки вражїя. азъ бо (исперва) надѣяхся къ вѣчному о спасенїи вашемъ, и прїиде ми радость ѿ стго въ помилованїе. [-][12] прїидетъ вамъ въ скорѣ ѿ вѣчнаго спса нашего. испустихъ бо вы съ алканїемъ и плачемъ, ѿдасть же ми Бгъ вас съ

числиться інший до Нього. **37** Він знайшов всяку дорогу вміння і дав Якову, своєму рабові, Ізраїлеві – Ним улюбленому. **38** Після цього з'явився на землі і пожив з людьми.

Глава 4

1 Це книга про божі заповіді і закон, що є навіки. Всі, що їх дотримуються, – на життя, а ті, що їх покидають, – умруть. **2** Повернися, Якове, і візьмися за неї! Ходи за просвіченням перед її світлом! **3** Не дай іншому свою славу і свого насліддя чужій країні. **4** Блаженні є ми, Ізраїлю, бо миле Богові є нам знане. **5** Радій, мій народе – пам'ять ізраїлева! **6** Ви були продані в країни не на знищення, але ви були видані ворогам, тому що ви розгнівили Бога. **7** Бо ви розгнівили Того, хто вас створив – вічного Бога. Ви поклали жертви бісам, а не Богові. **8** Бо ви забули про Господа, що вас кормив, засмутили Єрусалим, який вигодував вас. **9** Бо той побачив, що на вас найшов гнів від Бога, і сказав: Послухайте, довколішні Сіону, бо навів на мене Бог великий смуток. **10** Адже я побачив полон мого народу, моїх синів і дочок, який на них навів Вічний. **11** Бо я їх вигодував з веселістю, я ж їх випустив з плачем. **12** Хай ніхто не радіє мною, вдовицею і опущеною багатьма. Я запустілий через гріхи моїх дітей, тому що вони відхилилися від божого закону, **13** і не пізнали його оправдання, і не ходили по дорозі божих заповідей, і ані, по правді, не пішли стежками напоумлення в праведності. **14** Хай прийдуть довколішні Сіону! І згадайте полон моїх синів і дочок, який на них навів Вічний. **15** Бо Він навів на нас країну здалека, країну без сорому та іншомовну. Вони не посоромилися старця ані не помилували дитину **16** і відвели улюблених вдовицями. І я сам запустілий без дочок. **17** Як же можу я вам помогти? **18** Бо Той, хто наводить на вас зло, визволить вас з рук ваших ворогів. **19** Ідіть, діти, ідіть, бо я залишився пусткою! **20** Я зняла одіж миру, зодягнулася ж в мішковину мого благання і закличу до Вічного у моїх днях. **21** Радійте, діти, і закричіть до Бога! І Він вас визволить від насильства ворожої руки. **22** Бо я від початку поклав надію на Вічного за ваше спасіння, і мені за помулуванням прийшла радість від Святого. Прийде воно вам скоро від вічного нашого Спасителя. **23** Я бо вас відіслав з голодом і риданням, а Бог мені вас віддасть з радістю і веселістю на віки. **24** Бо так як тепер по-

бачили сіонські сусіди ваш полон від Бога, також швидко побачать наше спасіння у Бозі, яке Він на вас наведе з великою славою і з освяченням Вічного. **25** Діти, будьте довготерпеливими за той гнів, що надійшов на нас від Бога! Бо тебе переслідував твій ворог – і швидко побачиш його знищення, і наступиш на його шию. **26** Мої малі ходили жорсткими дорогами, забрані були як і стадо, захоплене ворогами. **27** Радійте, діти! Закричіть до Бога! Бо вам буде пам'ять від Того, хто навів. **28** Бо так як був у вас ум від Бога, щоб бути обманутими, – повернувшись, вдесятеро помножіть, шукайте Його! **29** Бо Той, хто навів на вас зло, наведе на вас вічну радість вашим спасінням. **30** Радій Єрусалиме! Потішить тебе Той, хто тебе назвав! **31** Згинуть грішні, ті, що вчинили тобі зло і що зраділи твоїм падінням. Над ними буде помста. **32** Грішні міста, яким послужили твої діти, вони грішні, що прийняли твоїх синів. **33** Бо так як Він зрадів твоїм падінням, так само ж поклопочеться своїм спустошенням. **34** А полоненим буде велика веселіть на її насліддя і її величність буде на ридання. **35** Бо вогонь надійде на них від Вічного на численні дні. І буде поселена бісами багато часу. **36** Гляди на схід, Єрусалиме, і гляди на веселість, що приходить на тебе від Бога! **37** Ось приходять твої сини, яких ти відпустив, приходять зібрані зі сходу до заходу словом Святого, радіючи божою славою!

ра́достїю и҆ весе́лїемъ въ вѣкъ. Ꙗ҆́коже бо нн҃ѣ ви́дѣша сосѣди сїѡ́ни ва́ше плѣненїе (ѿ бг҃а), та́кожде (же) ᲂу҆́зрѧтъ вско́рѣ сп҃се́нїе ва́ше въ бз҃ѣ. ꙗ҆̀же наведетъ ва́мъ съ сла́вою вели́кою, и҆ съ ѡ҆свѧ́щенїемъ въ вѣ́чнаго. Ча́да тръпи́те ѿ бг҃а наше́дшїи ва́мъ гнѣ́въ. гони̑ (бо) тѧ вра́гъ (тво́и), и҆ ᲂу҆́зриши па́гꙋбꙋ є҆го вско́рѣ, и҆ на вы́ю є҆го въстꙋпи́ши. Щладїи мои̑ ходи́ша въ пꙋти жестоки, въсхити́шасѧ ꙗ҆́ко (и҆) ста́до въсхище́но вра́ги. Ра́дꙋйтесѧ ча́да, [-][13] възопїи́те къ бг҃ꙋ. бꙋдетъ бо ва́мъ ѿ наве́дшаго па́мѧть. Ꙗ҆́коже бо бы́сть ᲂу҆́мъ ва́шъ прельсти́тисѧ ва́мъ ѿ бг҃а, десѧти́жды сꙋгꙋби́те ѡ҆брати́вшесѧ, взы́щите є҆го. наведы́и бо ва́мъ ѕло̑, наведе́тъ ва́м вѣ́чное весе́лїе сп҃се́нїемъ ва́шимъ. Ра́дꙋисѧ і҆ерⷭ҇ли́ме, ᲂу҆тѣ́шитъ тѧ̑ нарекїи тебе. (грѣ́шнїи погы́бнꙋтъ)[14] зазли́вшеи тебѐ, и҆ ѡ҆брадова́вшесѧ паде́нїю твое́мꙋ, (мще́нїе бꙋ́детъ на́дъ ними). грѣ́шни гра́ди и҆̀мже порабо́таша ча́да твоа, грѣ́шна прїи́мшїа сн҃ы твоа. ꙗ҆́коже бо сѧ ѡ҆брадова твое́мꙋ паде́нїю, (та́кожде же попече́тсѧ свои́мъ ѡ҆пꙋстѣ́нїемъ. а҆ плѣни́сѧ весе́лїе мно́го на рождьства єѧ̀, и҆ вели́чїе є҆ѧ бꙋ́детъ въ ры́данїе)[15], ѻ҆́гнь бо на́идетъ на́ (нѧ)[16] ѿ вѣ́чнаго въ дн҃и мно́ги. и҆ насели́сѧ бѣ́сы въ мно́го вре́мѧ. поглѧда́и на востокъ і҆ерⷭ҇ли́ме, и҆ ви́ждь весе́лїе грѧдꙋщее (тебѣ ѿ бг҃а)[17]. Се и҆́дꙋтъ сн҃ве твои̑ ꙗ҆̀же и҆спꙋсти, грѧдꙋтъ събра́ни ѿ востока до за́падꙋ. слове́семъ ст҃го ра́дꙋющесѧ сла́вою бж҃їею.

Глава 5

1 Скинь, Єрусалиме, одіж ридання і твого зла і зодягнися в красу слави, яка тобі була від Бога навіки! **2** Зодягнися в подвійну одіж праведності, що від Бога! Наклади на твою голову вінець слави Вічного! **3** Адже Бог покаже всій піднебесній твою світлість. **4** Бо від Бога буде назване твоє ім'я навіки: Мир праведності і Слава побожності. **5** Встань, Єрусалиме, і встань на високому *місці*! І поглянь на схід, і подивився на твоїх зібраних дітей зі сходу сонця до заходу, радіючи словом святого, божою пам'яттю! **6** Бо вийшли від тебе пішими ведені ворогами. Приведе ж їх Бог до тебе несених зі славою, як синів царства. **7** Бо Бог зробив, щоб впокореною була всяка висока гора, і помор'я – вічно пливуче, і долини наповнилися до рівня землі, щоб Ізраїль пішов впевнено у божій славі. **8** Тінь же Ізраїлеві дали і ліси, і всяке запашне дерево божим наказом. **9** Адже Бог ітиме перед Ізраїлем з весе-

Гла́, є҃.

Съвлеци і҆ерⷭ҇ли́ме ры́зы жалѣ́нныѧ и҆ ѕлѣ́нїѧ твое́го. и҆ ѡ҆блецысѧ в лѣпотꙋ сла́вы ꙗ҆́же (тебѣ бы́сть) ѿ бг҃а въ вѣкъ. ѡ҆де́ждисѧ въ ѡ҆́крꙋ пра́вды ꙗ҆́же ѿ бг҃а. возложи вѣ́нецъ на главꙋ̀ свою̀ сла́вы вѣ́чнаго. бг҃ъ бо ꙗ҆ви́тъ всеи̑ поднебе́снѣи твое просвѣще́нїе. прозоветъ бо сѧ (ѿ бг҃а и҆мѧ твое)[1] въ вѣки, ми́ръ пра́вды и҆ сла́ва бл҃гочестїѧ. Въста́ни і҆ерⷭ҇ли́ме, и҆ ста́ни на высо́цѣ, и҆ поглѧда́и на востоки, и҆ ви́ждь събрана ча́да твоа̀ ѿ востокъ сл҃нца до за́пада, словесе́мъ ст҃го ра́дꙋющесѧ бж҃їею па́мѧтїю. И҆зы́доша бо ѿ тебе пѣ́ши ведо́ми враги, въведетъ же ѧ҆̀ бг҃ъ к тебѣ несо́мы съ сла́вою, ꙗ҆́ко [сн҃ы][2] црⷭ҇тва. сътвори̑ бо бг҃ъ смири́тисѧ всеи̑ горѣ высо́цѣ, и҆ помо́рїю прно тенꙋщемꙋ и҆ де́бремъ наполни́тисѧ в равень зе́мнꙋю да и҆́детъ і҆и҃ль ᲂу҆тве́рженъ сла́вою бж҃їею. ѡ҆сѣни́ша же и҆ дꙋбра́вы и҆ всѧко дре́во бл҃го во́ньствомъ і҆и҃лю, повелѣ́нїемъ бж҃їимъ. Предъидетъ бо бг҃ъ і҆и҃леви съ весе-

лїемъ свѣтомъ славы єго, с помилованїем и правдою яже ѿ него.

(Писанїе)[1] пущеное (къ жидѡм) їеремїєю (прⷪ҇рокѡм въ вавилонъ. написа же и варухъ)[2].

Гл҃а, ѕ҃.

Грѣхъ ради яже съгрѣшисте прⷣ бм҃ъ, ѿведетеся въ вавилонъ плѣнени (навходоносоромъ)[3] црⷭ҇емъ вавилонскомъ. въшедше ѹбо въ вавилонъ, будете тамо лѣта многа (-)[4] времѧ долго до (седми родовъ)[5]. потом же изведу васъ ѿтуду с миромъ. *нынѣ же ѹзрите въ вавилонѣ боги сребрены, и златы, [и каменны][6], и древяны на раменахъ носимы, кажущие страхъ странамъ. *не ѹбойтеся ѹбо да не и вы иноплеменникомъ ѹподобитеся, и страхъ (прїиметъ васъ)[7] ѿ нихъ. видѣвшемъ (весь) народ прⷣ и въ слѣдъ ихъ кланяющася и рцыте ѹбо въ ѹмѣ, тебѣ лѣпо є҃ кланятися вл҃ко. аг҃гелъ бо мои с вами єсть, сеи възыскаєтъ дш҃ь вашихъ. языкъ бо ихъ истроганъ єсть древодѣлею, тїи же позлащени и посребрени, лжа єсть и не могутъ гл҃ати. и яко дв҃цы любивѣ красѣ, възмлюще злато (и) сътворени сѹ. вѣнца [же златы][8] (имуть) на главахъ (своихъ бози)[9] ихъ. (тѣмже)[10] ѹкрадаютъ (ѿ нихъ) жрьцы (-)[11] злато и сребро, и себѣ потребуютъ. даютъ же ѿ него (-)[12] блудницамъ, (и жены нечистыя ѹкрашаютъ. и єгда паки възмлютъ ѿ женъ), ѹкрашаютъ (боги своя)[13] яко чл҃ки ризами (-)[14]. тїи же не избудутъ ѿ ржа и молїа. одѣютъ же я въ багряницу, отирающе лица ихъ праха ради иже ѿ храма, иже єсть множаи на нихъ. и хоругвь имуть яко чл҃къ, (и яко) судїа странѣ, и съгрѣшающаго к нему не ѹбїетъ. имуть же и мечь въ десницы и секиру, самъ же себе ѿ рати и ѿ разбойникъ не ѿиметъ. ѿ того знаеми суть яко не суть бози, не ѹбойтеся ихъ ѹбо. якоже бо (и) сусудъ чл҃къ съкрушенъ не требѣ бываєтъ, тацы (же) суть (и) бози ихъ. єгда же поставлени будутъ въ дому, очи ихъ полни суть праха ѿ ногу въходящихъ (въ домъ). и яко кому приобидѣвшу цр҃я, и опяти суть дверцами. (ї) яко къ гробу принесеному мертвому, храмы ихъ ѹтвержаю жрьцы дверми и замки и завѣсами, да не ѿ разбойникъ окрадени будутъ. Свѣтила жгутъ (имъ)[15] мнози, ѿ них же не можетъ видѣти ни єдїнъ, но яко брьвна въ дому суть. срⷣце ихъ то-

мѹрⷪ҇ дї

в҃ маⷦ҇ в҃

лістю, світлом його слави – з помилуванням і справедливістю, що від Нього.

Лист посланий до жидів пророком Єремією до Вавилону. Написав же його Варух.

Глава 6

1 Через гріхи, якими ви згрішили перед Богом, будете відведені до Вавилону полоненими Навходоносором, вавилонським царем. **2** Отже, ввійшовши до Вавилону, будете там багато літ, довгий час, до сімох родів. Потім же виведу вас звідти з миром. **3** *Тепер же побачите в Вавилоні срібних, і золотих, і камінних, і дерев'яних богів, яких на раменах несуть, що наводять страх країнам. **4** *Не бійтеся, отже, щоб і ви не уподібнилися до чужинців. І страх від них хай *не* охопить вас, **5** бачачи, як їм покланяється ввесь народ попереду і позаду них. Скажіть, отже, в умі: Тобі належиться покланятися, Владико! **6** Бо мій ангел є з вами, він досліджує ваші душі. **7** Адже їхній язик є вистружений митцем, вони ж позолочені і посріблені брехнею ж є і не можуть говорити. **8** І так як для любої дівчини беруть прикраси золоті, і вони є зроблені. Вінці ж мають золоті на своїх головах їхні боги. **9** Тому жерці від них крадуть золото і срібло і собі вживають. Дають же з нього розпусницям, **10** і прикрашують нечистих жінок. І коли знову забирають від жінок, прикрашують своїх богів одежами, як людей. Ці ж не спасаються від іржі і молі. **11** Зодягають же їх в багряницю, витираючи їм порох лиця, що з храму, якого на них є багато. **12** І мають хоругву, як людина і як суддя країни, який того, що грішить проти нього, не вигубить. **13** Має же і меч у правиці, і сокиру, а сам себе від війни і від розбійників не спасе. **14** З того відомим є, що не є вони богами. Отже, не бійтеся їх. **15** Бо так як і розбитий людський посуд стає непотребом, такими ж є і їхні боги. Коли ж будуть поставлені в домі, **16** їхні очі є повні пороху від ніг тих, що входять до дому. **17** І так як коли хто зневажив царя, і є загороджений дверима, і так як мертвий, принесений до гробу, *так* жерці скріплюють їхні доми дверима і замками і засувами, щоб не були пограбовані розбійниками. **18** Їм засвічують численні світила, з яких ні одне ж не можуть бачити, **19** але є наче поліна в хаті. Їхнє серце і їхню одіж точать черв'яки, які з землі, вони ж цього не чують. **20** Їхнє лице почорніло від диму храму. **21** По їхніх тілах і по голо-

муд. 14

мак2. 2

ві літають нічні лилики, і ластівки, і птахи, так само і скачуть коти. **22** З того пізнаєте, що вони не є богами. Отже, не бійтеся їх. **23** Бо золото, що лежить на них для прикраси, не блищатиме, якщо хтось не очистить від іржі. І також, коли їх вилили, вони не відчули. **24** За всяку ціну є куплені, в них же немає духа. **25** *Вони без ніг, на раменах їх носять, виказуючи власну нечесність людям, а їхні слуги соромляться задля упадку, якщо колись впадуть на землю, і не можуть самі встати. **26** І якщо хтось їх поставить просто, не можуть поворохнутися; і якщо нахиляться, не можуть випростуватися. Але їм кладуть дари, так як мертвим. **27** Їхні ж жертви забирають негідні жерці. Так само ж і їхні жінки варять з них, не дають ані одному бідному ні немічному. До їхніх жертов доторкаються нечисті і кровоточиві жінки. **28** Отже, знаючи з цього, що вони не є богами, не бійтеся їх. **29** Бо як можуть назватися богами? Адже жінки служать срібним, і золотим, і дерев'яним богам. **30** І в їхніх храмах сидять жерці, маючи роздерту одіж і оголені голови і бороди, яких голови є непокриті. **31** Говорять же кричачи перед своїми богами, так як дехто на тризні мерця. **32** Жерці, забравши з їхньої одежі, зодягають своїх жінок і дітей. **33** І якщо від когось зло, або добро потерплять, не зможуть віддати. Ані не можуть царів поставити ні забрати. **34** Так само ж ні багатство дати ні зло. Якщо хтось їм, щось обіцявши, не дасть, не домагатимуться. **35** Не спасуть чоловіка від смерті ані не визволять малого від сильного. **36** Сліпого чоловіка до зрячого не привернуть, не поможуть чоловікові в біді. **37** Вдову не помилують, і сироті не зроблять добро. **38** Їхні дерев'яні, і камінні, і позолочені, і посріблені боги є подібними до каміння з гори. Ті, що їм служать, завстидаються. **39** Як, отже, можна вважати чи називати їх богами? **40** Ще ж і самі ті халдеї їх не почитають. Коли вони побачать німого, що не може говорити, приносять його до Вила, до якого моляться, щоб заговорив, як до спроможного чути. **41** А не може, вони, зрозумівши, лишають їх, бо розуму не мають. **42** Жінки ж оперезані шнурками сидять на дорогах, палять полову. **43** І коли якась з них, притягнена кимось з проходячих, буде з ним – ганьбить ближню, бо не удостоїлася того, що вона, ані не був розірваний її шнурок. **44** Все, що в них стається, є брехнею. Як, отже, можна вважати чи називати їх богами? **45** Вони є зроблені теслями і золотарями. Нічим іншим не стають, будуть тим, що

іс. 46

чатъ чрьви иже ѿ землѧ, и одеждꙋ и҃, ониже не чꙋютъ сего. очрьнѣло єсть лице ихъ ѿ дыма храмнаго. по телесемъ ихъ и по главѣ парѧтъ нетопыри нощнїи, (и) ластовицы и птицы, такожⷣе и котки (скачꙋтъ). ѿ того оувѣсте ꙗко не сꙋть бози, не оубоитесѧ оубо ихъ, злато бо лежащее (на ни҃) на красꙋ, аще не оцыститъ кто ржа не блеснетсѧ, и єгда бо слїаша ѧ не чюша· За всѧкꙋ цѣнꙋ кꙋплени сꙋть, в нихже нѣсть дх҃а. *без ногꙋ на рамѣхъ носѧ҃ ѧ, ꙗвлѧще свое нечестїе чл҃комъ· осрамлѧю҃ же сѧ (-)[16] слꙋжащеи имъ (паденїѧ) ради, єгда когда падꙋтсѧ на землю, и не мог҃ꙋ сами въстати. и аще кто постави҃ ѧ просты не могꙋтъ постꙋпити, и аще преклонитсѧ не мог҃ꙋ исправити себе. но ꙗко мрътвьцемъ дары имъ полагаютъ. требы же ихъ (недостоинїи)[17] жръцы възѣмлю҃. такожде же и жены [ихъ][18] варѧтъ ѿ нихъ, ни єдиномꙋ же оубогꙋ ни немощнꙋ подаю҃тъ. требахъ ихъ нечистѣ и кровотоки жены прикасаютсѧ. разꙋмѣвше оубо ѿ сего ꙗко не сꙋть бози, не боитесѧ и҃. ѿкꙋдꙋ бо прозовꙋтсѧ бози, ꙗко жены слꙋжатъ богомъ сребренымъ и златымъ, и древѧнымъ. и въ храме҃ ихъ жръцы сѣдають, имꙋще ризы растерзаны, и главы и брады оголени, ихже главы непокровены сꙋть. рекꙋт же въпїюще пре҃ боги своими ꙗко нѣцыи на вечери мртвц҃· ѿ ризъ ихъ въземлюще жръцы, одѣютъ жены своѧ и дѣти. и аще ѿ кого ѕло пострадꙋтъ или добро, не могꙋтъ ѿдати. ни цр҃ѧ могꙋтъ поставити ни оуѧти. такожде же ни богаства ниже (ѕл҃а)[19] въздати. аще кто имъ что обѣщавъ не ѿдасть, не въспросѧтъ· ѿ смрти чл҃ка не избавѧтъ, ни меньша ѿ крѣпка не ѿимꙋтъ. чл҃ка слѣпа къ видѣнїю не навратѧтъ, въ нꙋжи чл҃кꙋ не помогꙋтъ. вдовы не помилꙋютъ, и сиротѣ добра не сътворѧтъ. (подобни сꙋть каменїю горномꙋ бози и҃, древѧнїи, и камени)[20], и позлащени, и посребрени· слꙋжащеи имъ посрамѧ҃тсѧ· како оубо мнѣти, или прозвати ѧ богы. ктомꙋ же и сами тїи халдѣи не чтꙋтъ ихъ. иже єгда оузрѧтъ нѣма не могꙋща гл҃ати, принесꙋт єго к белю, (ємꙋже) молѧтсѧ, да гл҃етъ, ꙗко и силнꙋ сꙋщꙋ почюти и не мог҃ꙋ, тїи разꙋмѣвше оставѧтъ ихъ, чювства бо не имꙋт. жены же препинающе оужа, на распꙋтїи ихъ сѣдѧт, кадѧще отребѣ. (и) єгда (-)[21] котораѧ ѿ нихъ повлечена ѿ нѣкоего мимохода, бꙋдетъ с ни҃. ближнюю оукарѧет, ꙗко нѣсть сподобиласѧ ꙗко (-)[22]

Ісаїа м҃ѕ

тіа, ни ѹже ѥѧ̀ претръгнꙋлосѧ ѥсть. всѥ бываѥмое в нихъ лжа ѥсть· Како ѹбо мнѣти или прозывати ѧ҆ боги сꙋща. древодѣлами и҆ златари сътворени сꙋ҃. ничтоже и҆но не бывающа, но ѥже хотѧтъ хитріи то бꙋдетъ. и҆ тіи и҆же ѧ҆ творѧтъ, не бꙋдꙋтъ долговѣчни. како ли хотѧтъ сътворени и҆ми быти бози. оставиша бо (по себѣ) лжꙋ, и҆ ѹкоризнꙋ потомъ бꙋдꙋщимъ. ѥгда бо пріидетъ на ни҃ рать, и҆ злаѧ. совѣщаваютъ къ себѣ жерцы гдѣ сѧ скрыю҃ с ними· Како ѹбо нѣсть чюти, ꙗко не сꙋть бози. не и҆збавлѧютъ бо себе ѿ рати, ни ѿ ѕла, древѧни сꙋще (и҆ камѧни) и҆ позлащени и҆ посребрени, познаютсѧ потомъ (странамъ всѣ҃ ꙗко лжа сꙋть)[23]. И҆ црм҃ъ ꙗвни бꙋдꙋ҃ ꙗко не сꙋть бози, но дѣло рꙋкꙋ чл҃чꙋ. и҆ нѣсть ни ѥдіного дѣла бж҃іа в ни҃. комꙋ нѣсть разꙋмно, ꙗко не сꙋть бози. црю҃ (-)[24] странскꙋ не съпротиваѧ҃сѧ. ни дождѧ чл҃комъ не подаютъ. ни пр҃ѧ не разсꙋдѧтъ, и҆ не и҆збавѧ҃ ѿ обиды (страны). немощни сꙋще ꙗкоже враны межꙋ҃ нб҃омъ и҆ землею. и҆ ѥгда падетъ огнь на храмѣ боговъ древѧны҃, (и҆ каменхъ), и҆ позлащеныхъ, и҆ посребреныхъ, жерцы и҆хъ пробѣгнꙋтъ и҆ ѹцелѣютъ, а҆ они ꙗко слѣмена посреди сгорѧтъ. црю҃ же и҆ ратнымъ не станꙋтъ противꙋ· Како бо мнѣти или прозывати ꙗко бози сꙋть. ни ѿ разбойникъ ни ѿ татіи и҆збавѧтъ себе, бози древѧни, [и҆ камени][25], и҆ посребрени, и҆ позлащени, и҆хже съдолѣвше, и҆ възем҃ше злато и҆ сребро и҆ ризы (и҆хъ)[26] ѿи҆дꙋтъ. и҆ сами себѣ не помогꙋт· Тѣмже ѹне ѥсть быти црм҃ъ, и҆же ꙗвлѧ҃ своѥ мꙋжество. и҆ли сосꙋ҃ въ домꙋ потребенъ, и҆мже похвалитсѧ владѧи и҆мъ, негли лжи бози. и҆ли двери в҃ домꙋ снабдѣвающа ѥже в нем, негли лжи бози. и҆ древѧнъ столпъ въ црт҃ѣ домꙋ, негли лжи бози. слн҃це бо и҆ мс҃ць и҆ ѕвѣзды свѣтли сꙋще, и҆ пꙋщаеми на потребꙋ, бл҃гопослꙋшливи сꙋть. такожеже и҆ молніѧ ѥгда просвѣтѧ҃сѧ бл҃говид҃ни сꙋть. тожде же и вѣтръ в сеи странѣ вѣетъ. и҆ облако҃ ѥгда сѧ повелитъ ѿ бг҃а и҆ти на всю вселеннꙋю, скончаваю҃ повеленіе· огнь же пꙋщенъ свыше и҆сказити (пꙋстынѧ)[27] и҆ дꙋбравꙋ, сътворитъ повеленіе. сіи же ни образы ни силами и҆м҃ ѹподоблени сꙋть· Тѣмже ни мнѣти ни прозывати и҆х҃ бг҃ы сꙋщ҃ ни силномъ и҆мъ сꙋще҃ ни пр҃ѧ расꙋдити, ни добра сътворити чл҃комъ· разꙋмѣвше ѹбо ꙗко не сꙋть бози, не боитесѧ и҆х҃. ни црь бо не проклене҃ ни бл҃вѧ҃. знаменіѧ [на нб҃си ни въ страна҃][28] не покажю҃. ни (просвѣтѧ҃сѧ ꙗко слн҃це)[29], ни освѣтѧ҃ ꙗко мс҃ць. ѕвѣрь ѹнее и҆х҃ ѥсть,

бажають митці. **46** І вони, що їх роблять, не будуть довговічними. Як же може ними створене бути богами? **47** Адже вони залишили по собі брехню і погорду тим, що будуть пізніше. **48** Бо коли прийде на них війна і зло, між собою жерці радяться де з ними сховаються. **49** Як, отже, не можна збагнути, що вони не є богами? Адже вони не спасають себе від війни ані від зла. **50** Оскільки вони є дерев'яними, і камінними, і позолоченими, і посрібленими, пізнають з цього всі країни, що це брехня. І царям явним стане, що вони не є богами, але ділами людських рук, і немає ні одного божого діла в них. **51** Кому не є відомим, що вони не є богами? **52** Чужому цареві вони не протиставляться, ані не дають людям дощ, **53** ані не розсудять суд, і не спасуть країни від образи. Вони немічні як ворони між небом і землею. **54** І коли впаде вогонь на храм дерев'яних, і кам'яних, і позолочених, і посріблених богів – їхні жерці втечуть і спасуться, а вони всередині згорять, так як поліна. **55** Цареві ж і воякам вони не протиставлятимуться. **56** Адже як можна вважати, або називати *їх* богами? **57** Ані не спасуть себе від розбійників ні від злодіїв дерев'яні, і кам'яні, і посріблені, і позолочені боги, а ті, перемігши і взявши золото і срібло і їхню одіж, відходять. І вони самі собі не поможуть. **58** Тому краще є бути царем, який виказує свою мужність, чи посудом потрібним в хаті, яким похвалиться його власник, ніж фальшивими богами; або дверима в домі, що оберігають тих, що в ньому, ніж фальшивими богами; і дерев'яним стовпом у царському домі, ніж фальшивими богами. **59** Адже сонце, і місяць, і звізди, будучи ясними і посланими на потребу, є послушні. **60** Так само ж і блискавки, коли блиснуть, є гарними. Так же і вітер дме в цій країні. **61** І коли наказано буде Богом хмарам піти на всю вселенну, вони виконують наказане. А вогонь, посланий згори винищити пустині і ліси, вчинить наказане. **62** Ці ж ані видом, ані силою не є подібні до них. **63** Тому *не можна* ані вважати, ані називати їх богами, ні сильними суд судити чи добро робити людям. **64** Зрозумівши, отже, що вони не є богами, не бійтеся їх. **65** Бо вони ані не проклинуть царів, ані не поблагословлять, **66** ні не покажуть знаки на небесах в країнах, ні не засяють як сонце, ні не засвітять як місяць. **67** Кращим від них є звір, який може в

бігу до сховки собі помогти. **68** Отже, жодним способом не є нам явним, що вони є богами. Тому не бійтеся їх. **69** Бо так як в городі страшак нічого не стереже, так і їхні дерев'яні, і кам'яні, і посріблені, і позолочені боги. **70** З тієї ж причини і є хабазом, що в городі, на який сідає всякий птах. Так само ж і до мертвого, покинутого в темряві, подібними є їхні дерев'яні, і позолочені, і посріблені боги. **71** Від багряниці, в яку вони зодягнені, і від мармору, що на них плісніє, пізнаєте, що вони не є богами. Бо вкінці вони будуть з'їджені черв'яками і будуть на ганьбу в країні. **72** Кращою є праведна людина, що не має ідолів, бо буде далекою від ганьби.

Кінець *Книги* Пророка Варуха.
Має в собі 6 глав.

Иже може въ бѣ̑ ѿ заѵтрїе себе ползовати. ни единою же виною есть на̑ ꙗвѣ ꙗко сꙋть бози. тѣмже не боитеся и̑. Ꙗко бо во овощи пꙋдило ничесоже снабди, такоже и бози и̑ сꙋть, древяни [и камяни][30], и посребрени, и позлащени по той же винѣ и хвра̑ иже во огра̑, на нѣже вся птица сѣдаю. Такоже же и мертвецꙋ поврьженꙋ во тмѣ, подобни сꙋть бози и̑ древянїи позлащени и посребрени. Ѿ багряница (в нюже одѣяни), и ѿ мрамора иже на ни̑ плѣснївѣе, познаите (я) ꙗко не сꙋ бози. Сїи бо послѣди изядени бꙋдꙋ (ѿ червь) и бꙋдꙋ во оукоризнꙋ въ странѣ. Оунїи (-)[31] е чл҃къ праведнъ не имыи кꙋмиръ бꙋде бо далече ѿ оукоризны.

Коне̑ прр҃кꙋ Варꙋхꙋ
има̑ в себѣ гла̑ ѕ.

ЄЗЕКІЇЛ-ПРОРОК
ГЛАВА 1

Иезекиль прор҃къ глава а

1 І сталося, що в тридцятому році, в четвертому місяці, п'ятого дня місяця, я був серед полонених при ріці Ховар. Небеса відкрилися і я побачив боже видіння. **2** П'ятого *дня* місяця – це п'ятий рік полону Йоакима, юдиного царя, – **3** було господнє слово до Єзекіїла, Вузієвого сина, священика в халдейській землі *при ріці Ховар. І на мені була рука господня, **4** і я піднявся і побачив: ось вітер, і він ішов з півночі, і в ньому велика хмара, і світло довкруги нього, і вогонь, що блискає, і серед нього, наче видіння чистого бурштину серед вогню, і в ньому світло. **5** І посередині, наче подоба чотирьох животних. І ось в них їхній вид, наче подоба людини, **6** і чотири лиця в одного, і чотири крила в одного, **7** і їхні стегна прості, і їхні ноги оперені та іскри, наче лискучої міді. І їхні крила легкі, **8** *і під їхніми крилами людська рука на їхніх чотирьох сторонах. І їхні лиця і крила їх чотирьох дер-

ниж. 3 і 43

ниж. 10

И быстъ въ тридесятное лѣто въ четвертыи м҃ць, пятыи (дн҃ь) м҃ца. (-)[2] азъ бѣхъ среди плѣнникъ, при рецѣ хова̑. (-)[3] ѿврьзошася н҃беса, и видѣ видѣнїе б҃жїе, пятыи м҃ца. се лѣто пятое плѣненїя [Иоакима ц҃ря][4] (иоудина). (-)[5] Быстъ слово г҃не къ Иезекїилю с҃нꙋ Вꙋзїевꙋ жерцꙋ въ земли халдѣистеи, *при рецѣ Ховаръ. И бы̑ на мнѣ рꙋка г҃ня. И видѣхъ, и се вѣтръ въздвижеся (и) градаше ѿ сѣвера, и облакъ великъ в немъ, и свѣтъ ѡкрестъ его, и огнь блистаяйся. и посредѣ его, ꙗко видѣнїе чистаго прꙋда среди огня, и свѣтъ в немъ. и посредѣ ꙗко подобїе четырехъ животенъ, и се видѣнїе ихъ [ꙗко][6] подобїе чл҃ка в нихъ. и четыри лица единомꙋ. и четыри крыла единомꙋ. и стегнѣ ихъ правы, и пернаты ноги ихъ, и искры ꙗко блистающаяся мѣдь, и легцѣ крылѣ и̑. *и рꙋка чл҃ча по̑ крылꙋ ихъ, о̑ четырех странахъ ихъ. и лица ихъ [и крыла ихъ][7] четырехъ, [держащеся дрꙋгъ дрꙋга. лица же

нж҃ г и мг

нж҃ і

и҆́хъ четы́ре][8], не ѡ҆браща́хꙋсѧ внегда̀ ходи́ти и҆̀мъ, ко́ждо пра́мо лицꙋ̀ и҆́хъ хожда́хꙋ. и҆ подо́бїе лица̀ и҆́хъ, лицѐ чл҃че, и҆ лицѐ льво́во ѡ҆деснꙋ́ю четы́ремъ, и҆ лицѐ те́льче ѡ҆шꙋ́ю четы́ремъ, и҆ лицѐ ѡ҆́рле четы́ремъ. [(-)[9] лица̀ (же) и҆́хъ][10] и҆ крила̀ и҆́хъ просте́рта го́рѣ четы́ремъ, комꙋ́ждо двѣ̑ съвокꙋпле́нѣ дрꙋ́гъ къ дрꙋ́гꙋ. (-)[11] двѣ̑(ма) покрыва́стѣ съве́рхꙋ телеса̀ и҆́хъ, и҆ къ́ждо пра́мо лицꙋ̀ своемꙋ̀ и҆да́ше, и҆дѣ́же а҆́ще ба́ше дꙋ́хъ шеству́ѧ, и҆да́хꙋ и҆ не ѡ҆браща́хꙋсѧ. и҆ посредѣ̀ живо́тныхъ видѣ́нїе ꙗ҆́ко ѹ҆́глемъ ѻ҆гнѧ̀ горѧ́ща, (и҆) ꙗ҆́ко видѣ́нїе свѣ́щамъ съѡ҆браща́ющихсѧ посредѣ̀ живо́тныи, и҆ свѣ́тъ ѻ҆гнѧ̀. и҆ ѿ ѻ҆гнѧ̀ и҆схожда́ше [ꙗ҆́ко][12] мо́лнїѧ, [и҆ живо́тнаѧ тече́хꙋ

ні҃ і

*и҆ ѡ҆браща́хꙋсѧ ꙗ҆́ко видѣ́нїе везе́ково][13]. и҆ видѣ́хъ и҆ сѐ ко́ло є҆ди́но на земли̇̀, дръжа́сѧ живо́тнымъ четы́ремъ. и҆ видѣ́нїе колесо́мъ, [и҆ сътворе́нїе и҆́мъ][14], ꙗ҆́ко видѣ́нїе дарсисъ. и҆ подо́бїе в четы́рехъ, [и҆ видѣ́нїе и҆́хъ][15], и҆ дѣ́ло и҆́хъ ба́ше, ꙗ҆́коже бы ко́ло въ ко́лесѣ. на четы́ри страны̀ и҆́хъ шествова́хꙋ [и҆][16] не ѡ҆браща́хꙋсѧ внегда̀ шествова́хꙋ ни хребты̀ и҆́хъ, и҆ высота̀ (и҆́хъ ба́ше)[17], [и҆ стра́шни ба́хꙋ][18]. и҆ ви́дѣхъ та̀, и҆ пле́щи и҆́хъ по́лны ѻ҆че́съ (-)[19] четы́ремъ. и҆ внегда̀ шествова́ти живо́тнымъ, шествова́хꙋ [и҆][20] колеса̀ дръ́щесѧ и҆́хъ. и҆ внегда̀ въздвиза́тисѧ живо́тнымъ ѿ землѧ̀, въздвиза́хꙋсѧ [и҆][21] колеса̀. и҆дѣ́же а҆́ще ба́ше ѡ҆́блакъ, та́мо ба́ше (и҆) дꙋ́хъ (ѹ҆стремлѧ́асѧ), є҆́же шествова́ти. шествова́хꙋ живо́тнаѧ, и҆ колеса̀ [-][22] въздвиза́хꙋсѧ с ни́ми. зане́же дꙋ́хъ жи́зни ба́ше въ колесѣ́хъ. внегда̀ и҆да́хꙋ сїи и҆да́хꙋ и҆ [колеса̀][23]. є҆гда̀ стоа́хꙋ сїи, стоа́хꙋ (и҆ колеса̀ с ни́ми). и҆ є҆гда̀ въздвиза́хꙋсѧ (-)[24] ѿ землѧ̀, въздвиза́хꙋсѧ (и҆ колеса̀)[25]. ꙗ҆́ко дꙋ́хъ жи́зни ба́ше въ колесѣ́хъ. и҆ подо́бїе на̀ главо́ю живо́тныхъ ꙗ҆́ко тве́рдость, (и҆) ꙗ҆́ко видѣ́нїе стыкла̀ стра́шна, просте́рто [на̀ главо́ю][26] и҆́хъ съвы́ше. и҆ подъ ѹ҆тверже́нїемъ (подъ крила̀)[27] и҆́хъ простѧ́жено, съкрылѧ́ющисѧ дрꙋ́гъ къ дрꙋ́гꙋ комꙋ́ждо двѣ̑ съпрѧже́нѣ покрыва́ющи телеса̀ своѧ̀. и҆ слы́шахъ гла́съ крилꙋ̀ и҆́хъ внегда̀ пара́хꙋ, ꙗ҆́ко шꙋ́мъ водъ мно́гъ, [ꙗ҆́ко и҆ гла́съ [(г҃а)[28] са́да][29]. и҆ внегда̀ и҆да́хꙋ сїи гла́съ слове́съ ꙗ҆́ко гла́съ по́лка][30], и҆ внегда̀ стоа́хꙋ (и҆) ѹ҆молча́хꙋ крила̀ и҆́хъ. и҆ сѐ гла́съ на̀ ѹ҆тверже́нїемъ, є҆́же на̀ главо́ю и҆́хъ. [внегда̀ стоа́хꙋ сїи, (и҆) възвиза́хꙋ крилѣ̀ своѝ. и҆ на̀ тверді́ю ꙗ҆́же на̀ главо́ю и҆́хъ][31], ꙗ҆́ко видѣ́нїе ка́мени сапфи́ра, [и][32] подо́бїе прⷭ҇то́ла на не́мъ. и҆ на подо́бїи прⷭ҇то́ла подо́бїе ꙗ҆́ко (і҆) ѡ҆́бразъ чл҃чь [на не́мъ][33] све́рхꙋ. и҆ ви́дѣхъ ꙗ҆́ко видѣ́нїе прꙋ́да чи́стаго, [ꙗ҆́ко и҆ ви́дѣнїе ѻ҆́гнено (-)[34] в не́мъ (-)[35]][36], (и҆ свѣ́тъ ѻ҆крⷭ҇тъ) ѿ видѣ́нїа чре́слъ и҆

жалися один одного. Лиць же в них – чотири, **9** і вони не поверталися, коли ходили, кожний ходив перед своїм лицем. **10** І подоба їхнього лиця: людське лице і лев"яче лице – по правиці чотирьох, і теляче лице – по лівиці чотирьох, і орлине лице – в чотирьох. **11** Їхні ж лиця і їхні крила простерті вгору в чотирьох: в кожного два злучені один до одного, два покривали їхні тіла. **12** І кожний ходив перед своїм лицем. Вони ішли, куди лиш ішов дух, і не поверталися. **13** І серед животних видіння, наче вугілля горіючого вогню і наче видіння свіч, що повертаються посеред животних, і світло вогню, і з вогню виходила, наче блискавиця. **14** І животні бігли *і

ниж. 10

поверталися, наче везекове видіння. **15** І я побачив: і ось на землі одне колесо, що держалося чотирьох животних. **16** І вид коліс, і їх будова – наче вид тарсиса; і подоба в чотирьох, і їхній вид, і їхнє діло було, начебто колесо в колесі. **17** Вони ходили на їхні чотири сторони і, коли ішли, не поверталися **18** ніколи їхніми плечима. І в них була висота, і були страшними. І я їх побачив, і їхні плечі повні очей в чотирьох. **19** І коли животні ішли, і колеса ішли, тримаючись їх; і коли животні піднімалися з землі, піднімалися й колеса. **20** Де лиш була хмара, там був і дух, що поривав, щоб іти. Животні йшли і колеса піднімалися з ними, тому що у колесах був дух життя. **21** Коли вони ішли, йшли і колеса; коли вони зупинялися, стояли з ними і колеса; і коли піднімалися з землі, піднімалися і колеса. Бо дух життя був у колесах. **22** І подоба над головою наче твердь і наче вид страшного скла, простягнене над їхніми крилами вгорі. **23** І під твердю, під їхніми крилами – простір, *в якому* досягали одні до одних, в кожного два стягнені, що покривали їхні тіла. **24** І я чув голос їхніх крил, коли вони ширяли, наче шум великих вод і як голос Господа Садда. І коли ці ходили, голос слів *був*, наче голос полку; і коли вони стояли, і їхні крила спочивали. **25** І ось голос понад твердю, що була над їхньою головою, коли ці стояли і піднімали свої крила, і над твердю, що над їхньою головою, **26** наче видіння каменя сапфіра. І на ньому подоба престолу, і на подобі престолу, наче подоба і образ людини, на ньому зверху. **27** І я побачив, наче вид чистого бурштину і наче вогняне видіння в ньому, і світло довкруги від виду бедер і вище. Від виду бедр

і аж до долу я побачив, наче вид вогню, і його світло довкруги, **28** наче вид дуги, коли вона є на хмарах в дні дощу. Таким видіння світла довкруги.

выше, (-)[37] ѿ видѣнїа чреслъ даже и до долу. видѣхъ ѧки видѣнїе огнѧ: и свѣтъ его окрꙋтъ. ѧко видѣнїе дугы, егда есть на облацехъ въ днь дожда. тако видѣнїе свѣта окрꙋтъ·

Глава 2

Це видіння подоби Господньої слави. І я побачив і впав ниць. **2,1** І Він сказав до мене: Людський сину! Стань на твої ноги, щоб Я до тебе заговорив. **2** І на мене прийшов дух, і взяв мене, і підняв мене, і поставив мене на мої ноги. І я чув, як він до мене говорив, **3** і сказав мені: Людський сину! Я тебе пошлю до ізраїльського дому, до тих, що Мене гнівлять, які самі Мене засмутили. Вони і їхні батьки відреклися Мене до сьогоднішнього дня. І сини твердого обличчя і твердосердні *вони*, до яких Я тебе пошлю. **4** І скажеш до них: Це говорить Адонай Господь! **5** Може, отже, послухають або злякаються, тому що ж є домом, що гнівить, і пізнають, що ти є пророком серед них. **6** І ти, людський сину, не злякаєшся їх ані не жахатимешся їхнього лиця, тому що розлютяться і обійдуть тебе довкруги, бо ти живеш серед скорпіонів. І не бійся їхніх слів, і не жахайся їхнього лиця, тому що він є домом, що засмучує. **7** Ти ж, людський сину, промовиш до них мої слова, може послухають або побояться, бо він є домом, що засмучує. **8** І ти, людський сину, послухай того, що до тебе говорить, не будь тим, що гнівить, так як і дім, що гнівить. Відкрий свої уста і з'їж те, що Я тобі дам. **9** І я побачив: ось рука простягнена до мене, і в ній звій книги. **10** Він розкрив його переді мною. І в ньому було записано ззаду і спереду. І записано було в ньому голосіння, і смуток, і горе.

Глава, в·

Сє видѣнїе подобїе славы гнѧ. и видѣх и падоⷯ (ницъ)[1] (-)[2]. и рече къ мнѣ, сне члчь, стани на ноги своѧ да глю тебѣ· И прїиде на мѧ дхъ, и взѧ мѧ и въздвиже мѧ, и постави мѧ на ногахъ моихъ. и слышахъ (-)[3] глющаго къ мнѣ. и рече къ мнѣ· Сне члчь, послю [тѧ азъ][4] къ дому їилеву къ прогнѣвающїи мѧ иже огорчиша мѧ сами, и ѿцы и [ѿврьгошасѧ мене][5] до днешнего дне. [и снове жестоколичнїи и твердосрьдечнїи][6], [къ ним же послю тѧ азъ (-)[7]][8]. и речеши к нимъ· Се глетъ [адонаи][9] гь, аще убо услышатъ или убоѧтсѧ. занеже домъ разгнѣвалаи есть, и познаютъ ѧко прркъ еси ты посредѣ ихъ· И ты сне члчь, да не убоишисѧ ихъ, ни ужасаисѧ ѿ лица ихъ. занеже расвереплюютъ, и обыидутъ тѧ окрꙋтъ. (-)[10] посреди (бо) скорпїевъ ты живеши. (и) словесъ ихъ не убоисѧ, и ѿ лица ихъ не ужасаисѧ. занеже домъ огорчевалаи есть· [(-)[11] ты (же) сне члчь][12] глеши словеса моѧ к нимъ, аще услышатъ или убоѧтсѧ· зане домъ прогнѣвалаи есть· И ты сне члчь послушаи глющаго к тебѣ, не буди разгнѣвалаи, ѧкоже (и) домъ разгнѣвалаи. ѿврьзи уста своѧ, и снѣжь иже азъ дамъ тебѣ. и видѣхъ, се рука простерта къ мнѣ, и в неи свитоⷦ книжный. (-)[13] разви его предо мною, и в немъ баше написано [зади и преди][14]. и вписано баше [в не][15] рыданїе, и жалость, и горе·

Глава 3

1 І сказав до мене: Людський сину! З'їж цей сувій, іди і говори ізраїльським синам! **2** І я відкрив свої уста, і він мене нагодував цим сувоєм **3** і сказав до мене: Людський сину! Твої уста з'їдять і твій живіт наповниться цим тобі даним сувоєм. І я його з'їв. І він був в моїх устах, наче солодкий мед. **4** І він сказав до мене: Людський сину! Іди, ввійди до ізраїльського дому і промов до них мої слова! **5** Тому що не до тяжкомовного і чужого народу ти посланий, *а* до дому ізраїльського; **6** і не до численного тяжкомовного і чужого народу ні не до того, що має тяжку мову, слова яких не розумієш. Якщо б Я тебе послав до таких, то й вони тебе

Глава, г·

И рече къ мнѣ, сне члчь, снѣжь свитокъ сїи, (-)[1] иди и рцы сномъ їилевымъ. и ѿврьзохъ уста своѧ, и напита мѧ свиткѧ [сего][2]. и рече къ мнѣ, сне члчь, уста твоѧ снѣдатъ, и чрево твое насытитсѧ свитка сего даннаго тебѣ. и снѣдохъ его, и бысть въ устѣхъ моихъ ѧко медъ сладокъ· И рече къ мнѣ сне члчь, иди вниди въ домъ їилевъ. и гли словеса моѧ к нимъ, ѧко не к людемъ глубокоречнымъ і иноѧзычномъ. посылаемъ еси к дому їилеву. ниже к людемъ многимъ глубокоречнымъ (і)[3] иноѧзычномъ, ни тѧжкомъ ѧзыкомъ сущемъ, ихже да не разумѣеши словесъ. (-)[4] аще къ тацѣмъ пос-

лалъ тѧ быхъ, (то и) тїи послушали быша тебе, а домъ ї҆и҃левъ не въсхощетъ послушати тебе (-)[5]. ꙗко весь домъ ї҆и҃левъ непокоривъ єсть, и жестоцы ср҃цы. и се дахъ лице твое сило прⷣе лицемъ и҃хъ, и (чело)[6] твое крѣплѣи прⷣе (челомъ)[7] и҃хъ. и будетъ всегда тверже камени, (и ꙗко кремень) [дахъ чело твое][8]. не оубоиса и҃хъ ни оужасаиса лица и҃хъ, за неже домъ разгнѣваѧи єсть· И рⷱ҇е къ мнѣ, сн҃е ч҃лчь, вса словеса ꙗже г҃лахъ с тобою, възми въ ср҃це свое, и оушима своима послушаи. и шⷣе вниди съ плѣнники къ сн҃омъ людїи (сихъ)[9], и речеши к нимъ. тако г҃летъ [адонаи][10] г҃ь. аще оубо послушаютъ, (и) аще оубо попустатъ. (-)[11] вза ма дх҃ъ, и слышахъ (гласъ за собою)[12] труса велика. (и) бл҃вена слава г҃на ѿ мѣста єго, и (-)[13] гласъ крилъ животныхъ съкрылающеса другъ къ другу. и гласъ колⷭ҇ дръжащиса (животныхъ)[14], и глⷭ҇ труса [велика][15]. и дх҃ъ въздвиже ма и вза ма. и поидохъ възнесенъ въ оустремленїи дх҃а своєго. и рука г҃на бысть на мнѣ оукрѣплающи ма. и внидохъ въ плѣнники възнесены, и обыдохъ живущаа на рѣцѣ ховарь (-)[16]. и сѣдоⷯ тꙋ седмь днїи, хода посреди и҃хъ· И бысть по седми днїи слово г҃не къ мнѣ г҃ла. *сн҃е ч҃лчь стража даⷯ та дому ї҆и҃леву. да слышиши (слово ѿ оустенъ моихъ)[17], и въспретиши и҃мъ ѿ мене. внегда г҃лю безаконнику, смртїю оумреши. и не възвѣстиши єму ни съг҃леши. ꙗко остати безаконнику, (и) обратитиса ѿ пути єго, ꙗкоже живу быти єму. безаконникъ (же) тои въ безаконїи своеⷨ оумретъ. (-)[18] крови (же) єго ѿ руки твоеа взыщу· И ты (же) аще възвѣстиши безаконнику, и не обратиса ѿ безаконїа своєго, и ѿ пути своєго (безаконна). тои безаконникъ въ безаконїи своємъ оумретъ, а ты дш҃у свою избавиши· И єгда съвратитса правдивыи ѿ правдъ своихъ, и сътворитъ съгрѣшенїе. и дамъ муку (прⷣе нимъ)[19], тои оумре, (ꙗко ты остави єго въ грѣсехъ своиⷯ оумрѣти)[20], зане не поманутса правды єго ꙗже сътвори. (-)[21] крови (же) єго ѿ руки твоеа взыщу· Ты же аще възвѣстиши правдивому, ꙗкоже не съгрѣшити, и тои не съгрѣшитъ. правдивыи (же) жизнїю оживетъ (-)[22], и ты свою дш҃у избавиши· И бысть на мнѣ рука г҃на. и рече къ мнѣ, въстани і изыди на поле, и тꙋ съг҃летса к тебѣ. и въстахъ (-)[23] изыдохъ на поле, и се тꙋ слава г҃на стоаше. ꙗкоже виденїе, *и ꙗкоже слава єже видѣхъ на рѣцѣ

ниⷤ҇ л҃г

выⷲ а҃

послухали б. **7** А ізраїльський дім не забажає тебе послухатися, бо ввесь ізраїльський дім є непокірний, і *вони* тверді серцями. **8** І ось Я дав твоє лице сильним перед їхнім лицем і твоє чоло сильнішим перед їхнім чолом. **9** І воно буде завжди твердішим від каменя, і Я зробив твоє чоло, наче кремінь. Не бійся їх ані не жахайся їхнього лиця, тому що він є домом, що гнівить. **10** І Він сказав до мене: Людський сину! Всі слова, які Я до тебе промовив, візьми до твого серця, і почуй твоїми вухами, **11** і йди. Вийди до полонених, до синів цього народу, і заговориш до них: Так говорить Адонай Господь! Може, отже, послухають і може, отже, попустять. **12** Мене взяв дух, і я почув за собою голос великого трясіння, і благословенна господня слава з його місця, **13** і голос крил животних, що рухали крилами один до одного, і голос коліс, що трималися животних, і голос великого трясіння. **14** І дух мене підняв і мене взяв, і я пішов піднесеним в пориві свого духа. І на мені була господня рука, що скріпляла мене. **15** І я ввійшов піднятим до полонених, і я обійшов тих, що живуть при ріці Ховар, і я там перебував сім днів, ходячи серед них. **16** І після сімох днів було до мене господнє слово, кажучи: **17** *Людський сину! Я тебе поставив сторожем для ізраїльського дому, щоб ти почув слово з моїх уст, і погрозиш їм від Мене. **18** Коли Я беззаконному говорю: Смертю помреш! І ти йому не сповістиш ані не скажеш, так що він залишиться беззаконником і *не* відвереться від його дороги, щоб він був живим, беззаконний же той помре у своєму беззаконні. А його кров Я домагатимуся з твоєї руки. **19** І якщо ж ти сповістиш беззаконному, і він не відвернеться від свого беззаконня і від своєї беззаконної дороги, той беззаконник помре у своєму беззаконні, а ти спасеш свою душу. **20** І коли праведник відвернеться від своїх праведностей і вчинить гріх, і дам кару перед ним. Він помре, бо ти його полишив померти в його гріхах, тому що не згадаються його праведності, які він зробив. А його кров Я домагатимуся з твоєї руки. **21** Якщо ж ти сповістиш праведному, щоб не грішив, і той не згрішить – праведний же оживе життям. І ти спасеш свою душу. **22** І на мені була господня рука, і Він сказав до мене: Встань і вийди на поле! І там до тебе говоритиметься. **23** І я встав, вийшов на поле. І ось там стояла господня слава, так як видіння *і так як слава, яку я побачив при ріці Ховар. І я впав на своє лице, **24** і на мене найшов дух і мене поставив на

ниж. 33

вищ. 1

мої ноги, і заговорив до мене, і сказав мені: Ввійди і замкнися серед свого дому. **25** Ти ж, людський сину, ось на тебе будуть накладені кайдани, і тебе ними зв'яжуть, і не вийдеш з-посеред них. **26** І твій язик Я прив'яжу до твого горла, і занімієш, і не будеш чоловіком, що картає, тому що він є домом, що гнівить. **27** І коли говоритиму тобі, відкрию твої уста. І скажеш до них: Так говорить Адонай Господь: Хто слухає, хай слухає! І хто не підкоряється, хай підкориться! Тому що він є домом, що гнівить!

хова́рѣ. и҆ падо́хъ на лицы своє́мъ, и҆ прїи́де на мѧ дх҃ъ, и҆ поста́ви мѧ на ногꙋ̀ моєю. и҆ гл҃а къ мнѣ̀, и҆ рече мѝ. вни́ди и҆ затворисѧ средѣ̀ домꙋ̀ своє́го· (-)[24] Ты́ (же) сн҃е чл҃чь се̑ дада́тсѧ на́ тѧ оу҆́зы и҆ свѧ́жꙋт̾ тѧ̑ и́ми, и҆ не и҆зы́идеши ѿ среды и҆҃. и҆ ꙗ҆зы́къ твои привѧжꙋ̀ [къ горта́ни твоє́мꙋ][25], и҆ о҆нѣмѣ́єши. и҆ не бꙋ́деши (-)[26] мꙋ́жъ о҆бличе́нїѧ, поне҃ до́мъ разгнѣ́ваѧи є҆́сть. и҆ внегда̀ гл҃ю тебѣ̀, ѿверзꙋ̀ оу҆ста̀ твоѧ̀. и҆ рече́ши к ни́мъ, се̑ гл҃етъ [а҆донаи][27] г҃ь· Слы́шаи да слы́шитъ, и҆ не покарѧ́ѧисѧ да сѧ покоритъ. зане҃ до́мъ разгнѣ́ваѧи є҆сть·

Глава 4

1 І ти, людський сину, візьми собі цеглу і поклади її перед своїм лицем, і напишеш на ній місто Єрусалим. **2** І даси проти нього облогу, і збудуєш проти нього вали, і поставиш проти нього частокіл, і покладеш довкруги нього табори, і поставиш машини на стріли довкруги. **3** Ти ж візьми собі залізну пательню. І поставиш її, наче залізну стіну між тобою і між містом. Настав своє лице проти нього – і буде замкненим, і його замкнеш. Це є знак ізраїльським синам. **4** Ти ж спатимеш на лівих своїх ребрах – і покладеш на них неправедності дому Ізраїля за числом сто і п'ятдесят днів, які на них спатимеш. **5** І Я дав тобі дві їхні неправедності на число днів, на сто і дев'ятдесят днів. І візьмеш неправедності ізраїльського дому, **6** і їх завершиш. І вдруге спатимеш на своїх правих ребрах – і візьмеш неправедності юдиного дому, сорок днів. Я на тебе поклав один день за їхній рік. **7** Підготуєш лице своє і скріпиш своє рамено на замкнення Єрусалиму, і пророкуватимеш до нього. **8** Ось Я тобі дав кайдани, і не повернешся з ребер на ребра, аж доки *не* завершаться дні твого замкнення. **9** Ти ж, людський сину, візьми собі пшеницю, і ячмінь, і біб, і сочевицю, і просо, і овес, і вкладеш їх до одного глиняного посуду, і зробиш собі це в хліби, за числом днів, які спатимеш на своїх ребрах, сто і дев'ятдесят днів їстимеш собі. **10** Їжа ж твоя, яку їстимеш в міру, – двадцять сиклів на день. Від часу до часу їстимеш їх. **11** І воду питимеш в міру, – шосту частину іна. Від часу до часу питимеш. **12** І їстимеш їх *як* ячмінний пляцок, випечеш їх на кишаках людського гною перед їхніми очима. **13** І скажеш їм: Так говорить ізраїльський Господь Бог: Так ізраїльські сини їстимуть свій хліб не-

Гл҃а, д҃·

Т҃ы сн҃е чл҃чь, вѡзми себѣ̀ пли́ндꙋ, и҆ положи є҆̀ пре҃ лицемъ свои́мъ. и҆ да впи́шеши на не́и гра҃ і҆ер҃лмъ, и҆ да даси о҆́кр҃тъ є҆го гражⷲ҇енїє. и да съгради́ши на не́и забра́ла, и҆ да о҆деже́ши и҆̀ о҆строго́мъ. и҆ да даси о҆́кр҃тъ є҆го по́лки, и҆ да оу҆чини́ши поставле́нїѧ стрѣ́лъ о҆́кр҃тъ· (-)[1] Ты (же) возми себѣ̀ сковрадꙋ̀ желѣзнꙋ̀, и да положи́ши є҆ѧ̀ въ стѣнꙋ̀ желѣ́знꙋ межⷣꙋ собо́ю, и҆ межⷣꙋ гра́домъ. да оу҆гото́виши лицѐ свое к немꙋ̀, и҆ бꙋ́детъ в̾ затво́ры, и҆ затвори́ши и҆̀. зна́менїє се̑ є҆сть сн҃въ і҆и҃левъ· (-)[2] Ты (же) да спи́ши на лѣ́вых̾ ре́брехъ свои́хъ. и҆ да положи́ши непра́вды до́мꙋ і҆и҃лева на ни́хъ, по числꙋ̀ дн҃ь пѧ́тьдесѧ́тъ и҆ сто, ꙗ҆́же спи́ши на ни́хъ (-)[3]. и҆ а҆́зъ да́хъ тебѣ̀ двѣ̀ непра́вдѣ и҆҃ в̾ число̀ дн҃еи, в̾ девѧтьдесѧ́тъ и҆ сто̀ дн҃ь. и҆ во́змеши непра́вды до́мꙋ і҆и҃лева, и҆ съверши́ши ѧ҆̀. и҆ спи́ши на десных̾ ре́брехъ свои́хъ (второ́е), и҆ возмеши непра́вды до́мꙋ і҆оу҆дина, четыри́десѧ́тъ дн҃ь. дн҃ь за є҆ді́но лѣ́то положи́хъ тебѣ̀ [ѧ҆̀][4]· (-)[5] На затворе́нїє і҆ер҃лима оу҆готова́єши лицѐ свое, и҆ мы́шцꙋ свою оу҆тверди́ши, и҆ прорече́ши до него· (-)[6] [Се̑ а҆́зъ][7] да҃ тебѣ̀ оу҆́зы, и҆ не о҆брати́шисѧ ѿ ре́бръ на ре́бра [8], дои́деже скончаю́тсѧ дн҃їє затворе́нїѧ твоє́го· [9] Ты (же) [сн҃е чл҃чь][10], вѡзми себѣ̀ пшени́цꙋ, и҆ ꙗ҆́чмень, и҆ бо́бъ, и҆ лѧ́щꙋ, и҆ про́со, и҆ пы́ро, и҆ вложи́ши ѧ҆̀ в̾ сосꙋ́дъ є҆ді́нъ гли́нѧнъ. и҆ сътвори́ши ѧ҆̀ себѣ̀ въ хлѣ́бы [-][11] по числꙋ̀ дн҃їи, ꙗ҆́же спи́ши на ре́брехъ свои́хъ, девѧтьдесѧ́тъ и҆ сто дн҃їи ꙗ҆́ждь себѣ. [12] ꙗ҆́дь (же) твоѧ̀ ꙗ҆́же ꙗ҆си в мѣ́рꙋ, двадесѧ҃ сі́кль на́ дн҃ь, ѿ го́да до го́да ꙗ҆си сїа. и҆ воды в̾ мѣ́рꙋ и҆спїєши, ше́стꙋю ча́сть и҆́на, ѿ го́да до го́да и҆спїєши. и҆ погребникъ ꙗ҆́чмѧнъ и҆зꙗ҆́си ѧ҆̀ в лаинѣ мотылъ чл҃чь погребе́ши ѧ҆̀ пре҃ о҆чи́ма и҆́хъ, и҆ рече́ши [и҆́мъ][13]· Се̑ гл҃етъ г҃ь б҃ъ і҆и҃левъ, та́ко и҆зꙗ҆́дѧтъ сн҃ве і҆и҃леви [хлѣ́бъ свои нечи́стъ][14]

ни҃ ѕ҃
и҆ д҃і

въ странахъ, [и҆дѣже расы́плю ѧ҆̀ а҆҃ та́мо][15]· И҆ рѣ́хъ, ника́коже [16] б҃е і҆и҃левъ, с҆е д҃ша моѧ нѣсть сѧ ѡ҆скверни́ла в нечистотѣ, и҆ мертвѐчинѣ, и҆ звѣрона́динѣ. нѣсмь ꙗ҆́лъ ѿ роже́нїѧ моѐго досе́лѣ, (и҆) нѣсть вошло въ ѹ҆ста̀ моѧ̀ [-][17] мѧ́со ме́рзско [и҆ скверна́во][18]. и҆ рече къ мнѣ̂, с҆е да҃ тебѣ мотыла говѧ́жа в҆ мотылъ мѣ́сто ч҃лчь, и҆ сотвори́ши хлѣ́бы себѣ в ни́хъ. и҆ рече къ мнѣ̂, с҃не ч҃лчь, *с҆е а҆́зъ сотрꙋ ѹ҆твержéнїе хлѣ́бное въ і҆е҃рлмѣ. і҆ и҆зꙗ҆дѧ́тъ хлѣ́бъ в мѣ́рꙋ, и҆ въ ѡ҆скꙋдѣ́нїи. и҆ во́дꙋ в мѣ́рꙋ [-][19] на па́гꙋбꙋ и҆спїютъ [20]. и҆ поги́бнетъ ч҃лкъ и҆ бра́тъ є҆го, і҆ и҆ста́ютъ (вкꙋпѣ) в҆ непра́вдахъ свои́хъ·

Гла҃, е҃·

Т(ы же)[1] с҃не ч҃лчь, возми себѣ ме́чь ѡ҆́стръ паче бри́твы стрыжи́телски. [и҆][2] притѧжи и҆̀ себѣ и҆ возложи [3] на главꙋ свою и҆ на бра́дꙋ свою. и҆ возми превѣсню мѣ́ръ, и҆ размѣри́ши ѧ҆̀· четве́ртꙋю ча́сть (да и҆жже́ши на ѡ҆гни̂)[4] средѣ гра́да, въ сконча́нїе д҃нїи затворе́нїа [твоѐго][5]. и҆ да во́змеши четве́ртꙋю ча́сть, и҆ сожже́ши ѧ҆̀ средѣ (гра́да)[6]. [7] четве́ртꙋю (же) ча́сть (и҆) сдроби́ши мече́мъ ѡ҆́крт҃ъ є҆го. [8] четве́ртꙋю ча́сть расы́плеши вѣтромъ, и҆ ме́чь [и҆звлече́ши][9] въ слѣ́дъ и҆́хъ. и҆ во́змеши ѿтꙋ́дꙋ ма́ло и҆́хъ чи́сломъ, и҆ прї́имеши ѧ҆̀ въ скꙋтъ свои. и҆ ѿ тѣ́х (же) во́змеши є҆щѐ и҆ в҆верже́ши ѧ҆̀ средѣ ѡ҆гнѧ, і҆ и҆жже́ши ѧ҆̀ на ѡ҆гни̂. (и҆) ѿ того и҆зы́иде҃ ѡ҆́гнь [на ве́сь до́мъ і҆и҃левъ][10]· [-][11] С҆е г҃ле [а҆донаи́][12] г҃ь. с҆е і҆е҃рлимъ посредѣ стра҃н положи́хъ тѧ̂, и҆ страны̀ ꙗ҆́же ѡ҆́крт҃ є҆го. и҆ рече́ши, и҆змѣни ѡ҆правда́нїе мое въ безако́нїе, ѿ страны̀ [13] ꙗ҆́же ѡ҆́крт҃ъ є҆го. тѣмъ є҆льмаже ѡ҆правда́нїѧ моѧ ѿри́нꙋша, и҆ по зако́но҃ мои́мъ не ходи́ша в ни҆́х· Сего ради [14] г҃летъ [а҆донаи́][15] г҃ь. поне́же ѡ҆́бразъ вашъ ѿ страны̀ ꙗ҆́же ѡ҆́крт҃ъ ва҃с. и҆ не ходи́сте в зако́нехъ мои́хъ, и҆ ѡ҆правда́нїи моихъ не сотвори́сте. н҆о и҆ по сꙋ́домъ ꙗ҆зы́ческомъ ꙗ҆́же ѡ҆́крт҃ъ ва҃с не сотвори́сте· Сего ради с҆е г҃летъ [а҆донаи́][16] г҃ь. с҆е а҆́зъ на́ тѧ, и҆ сотворю средѣ тебѐ сꙋ́дъ пре҃д страна́ми. и҆ сотворю средѣ тебѐ є҆го́же нѣ́смь сотвори́лъ, и҆ є҆мꙋже не сотворю̀ подо́бно ктомꙋ̀ всего сгнꙋше́нїѧ ради твоѐго· Сего ради (и҆зꙗ҆дѧ́тъ ѿц҃ы)[17] ча́да [своѧ][18] средѣ тебѐ, и҆ ча́да и҆зꙗ҆дѧ́тъ ѿц҃а. и҆ сотворю в тебѣ сꙋ́ды, и҆ разсѣ́ю всѧ ѡ҆ста́вшаѧ тебѐ по всемꙋ вѣтрꙋ· Сего ради живꙋ а҆́зъ г҃летъ [а҆донаи́][19] г҃ь. поне́же ѡ҆с҃щенїѧ моѧ ѡ҆скверни всѣми [не ѹ҆го́дными твои́ми, и҆][20] сгнꙋше́ньми твои́ми. и҆ а́зъ ѿри́нꙋ тѧ̂, [и҆][21] не пощади́тъ ѡ҆́ко мое, и҆

чистим в країнах, куди Я їх туди розсиплю! **14** І я сказав: Аж ніяк, Боже ізраїльський. Ось моя душа не опоганилася нечистотою, і мертвечиною, і розірваним звіром. Я не їв *такого* від мого народження до тепер, і мерзенне та нечисте м'ясо не ввійшло до моїх уст. **15** І Він сказав до мене: Ось Я дав тобі волові кишаки замість людських кишаків. І на них зробиш собі хліби. **16** І Він сказав до мене: Людський сину! *Ось Я знищу кріпкість хліба в Єрусалимі! І їстимуть хліб в міру і з браком, і питимуть воду в міру, на вигублення. **17** І згине чоловік і його брат. І вони танутимуть разом у своїх неправедностях.

ниж. 5 і 14

Глава 5

1 Ти ж, людський сину, візьми собі меч гостріший від бритви стрижія, і придбай його собі, і наведеш на свою голову і на свою бороду. І візьми вагу, і розділиш їх. **2** Четверту частину спалиш на вогні посеред міста після закінчення днів твого замкнення. І візьмеш четверту частину, і спалиш її серед міста. Четверту ж частину ти порубаєш мечем довкруги нього. Четверту частину розвієш вітром, і вслід за ним витягеш меч. **3** І звідти візьмеш їх мало числом і загорнеш їх у свою одіж. **4** І з цих же візьмеш ще *деяких*, і вкинеш їх серед вогню, і спалиш їх на вогні. І від того вийде вогонь на ввесь ізраїльський дім. **5** Це говорить Адонай Господь: Це Єрусалим! Я тебе поставив серед народів і країн, що довкруги нього. **6** І скажеш: Він замінив мої оправдання на беззаконня з країн, що довкруги нього. Тому що відкинули мої оправдання і в моїх законах не ходили, в них. **7** Через це говорить Адонай Господь: Тому що ваш взірець від країн, що довкруги вас, і ви не ходили в законах моїх, і ви не зробили мої оправдання, але й за судом поган, що довкруги вас, ви не зробили. **8** Через це так говорить Адонай Господь: Ось Я проти тебе! І зроблю посеред тебе суд перед країнами! **9** І зроблю посеред тебе те, чого Я не зробив, і те, чого подібного більше не зроблю задля всієї твоєї гидоти! **10** Через це їстимуть батьки своїх дітей серед тебе, і діти їстимуть батьків! І зроблю в тобі суди! І розсію всіх твоїх, що залишилися, на всякий вітер! **11** Через це: Живу Я, – говорить Адонай Господь. – Через те, що ти опоганив мої святощі всіма твоїми невгодними і твоїми гидотами, і Я тебе

відкину, і моє око не пощадить, і Я не помилую. **12** Четвертина з тебе буде знищена смертю, четвертина з тебе скінчиться голодом посеред тебе. Четвертина ж з тебе впаде від меча довкруги тебе. Четвертину ж з тебе розсію по всякому вітру, і витягну меч вслід за ними. **13** І завершиться моя лють і мій гнів на них. І буду радий. І вони пізнають, що Я, Господь, заговорив у моїх ревнощах, коли виливав на них мій гнів! **14** І поставлю тебе в пустиню, і в упокорення довколішнім тебе, і перед всяким, що проходить. **15** І будеш стогнати, і *будеш* на кпини, в притчу і в страх в країнах, які довкруги тебе, коли в тобі зроблю суди на гнів, і на лють, і на помсту люті, і на картання. Я, Господь, промовив! **16** Коли випущу мої стріли мого голоду на них – і вони будуть на вигублення. Пошлю розсіяти вас, і приобіцяю голод проти вас, і знищу скріплення твого хліба. **17** *І нашлю на тебе голод і поганих звірів, і мучитиму тебе. Смерть же і кров перейдуть крізь тебе! І наведу на тебе меч! Я, Господь, промовив!

вищ. 4
ниж. 14

а҆́зъ не поми́лую. че́тверть тебе смр҃тїю потребя́тся. [22] че́тверть тебѐ гла́домъ сконча́ется среди́ тебѐ. [23] че́тверть (же) тебѐ [паде́тъ мече́мъ ѻ҆́крестъ тебѐ. [24] че́тверть (же) тебе расы́плю по всемꙋ̀ вѣ́трꙋ [25]][26] [27], и҆ ме́чь и҆звлекꙋ̀ въ слѣ́дъ и҆́хъ. и҆ сконча́ется ꙗ҆́рость моѧ̀ и҆ гнѣ́въ мои на ни́хъ, [и҆ ѹ҆тѣ́шꙋся][28]. и҆ ѹ҆вѣ́дѧтъ ꙗ҆́ко а҆́зъ гдⷭ҇ь. гла́голахъ въ ре́внїи мое́мъ внегда̀ сконча́хъ гнѣ́въ мои на ни́хъ. и҆ положꙋ̀ тѧ̀ в пꙋсты́ню [и҆ въ ѹ҆кори́знꙋ ѻ҆́крестнымъ тебѐ][29], [-][30] (и҆) прⷣе всѧ́кимъ проходѧ́щимъ. и҆ бꙋ́деши стенѧ̀, и҆ в порꙋга́нїе, (въ при́тчю) и҆ въ стра́хъ въ страна́хъ ꙗ҆̀же ѻ҆́крестъ тебѐ. внегда̀ сътворю в тебѣ̀ сꙋды [въ гнѣ́вѣ и҆ въ ꙗ҆́рости][31], (и҆) въ ѿмщенїе [ꙗ҆́рости и҆ въ ѡ҆бличе́нїе][32], а҆́зъ гдⷭ҇ь гл҃а. внегда послю̀ стрѣ́лы своѧ̀ гла́да (моего) на̀ нѧ, и҆ бꙋ́дꙋтъ въ сконча́нїе. (послю̀ расыпати вы, и҆ гла́дъ ѡ҆бѣщаю на вы), и҆ сътрꙋ ѹ҆твержде́нїе хлѣ́ба твоего. *и҆ спꙋщꙋ̀ на̀ тѧ гла́, и҆ ѕвѣ́рь зо́лъ, и҆ ѹ҆мꙋчꙋ тѧ̀. (-)[33] смр҃ть (же) и҆ кро́вь про́йдетъ сквозѣ̀ тѧ, и҆ ме́чь наведꙋ̀ на̀ тѧ (-)[34], а҆́зъ гдⷭ҇ь гла́голахъ.

вы҃ д҃
ни҃ ді҃

Глава 6

1 І було до мене господнє слово, кажучи: **2** *Людський сину! Скріпи твоє лице до ізраїльських гір і пророкуй проти них. **3** І скажеш: Ізраїльські гори, послухайте господнє слово! Це говорить Адонай Господь горам, і горбам, і полям, і дібровам: Ось Я наведу на вас меч – і ваші висоти будуть вигублені, **4** і ваші жертовники будуть розбиті, і ваші божища будуть знищені! І поб'ю ваших ранених перед вашими ідолами, і дам рану ізраїльським синам перед їхніми божками. **5** І покладу ваші кості довкруги ваших жертовників **6** в усіх ваших поселеннях. І запустіють ваші міста, і пропадуть ваші височини, щоб вони були вигублені. І ваші жертовники будуть зогидженими. І ваші ідоли будуть розбиті і спочинуть. І відкинутими будуть ваші божища, і ваші діла будуть знищені, **7** і ваші ранені впадуть серед вас. І пізнаєте, що Я – Господь! **8** І дам, щоб *деякі* з вас були збережені мечем в країнах і у вашому розсіянні в країнах. **9** І ті з вас, що спаслися, згадають те, що сталося там, в полоні. Бо вони клялися їхнім серцем, що заблукало і Мене покинуло, і їхніми злими очима вслід за їхніми виробами. І битимуться по своєму лиці за зло, яке вони чинили в гидотах і в усіх виробах, **10** і пізнають, що Я, Господь, не-даремно сказав їм вчинити все це зло. **11** Це ж говорить Адонай Господь: Заплескай

ниж. 36

Гл҃а, ѕ҃.

И бы́сть сло́во гдⷭ҇не къ мнѣ̀ гл҃а, *сн҃е чл҃чь, ѹ҆тверди лицѐ свое къ гора́мъ і҆и҃лвы҃ и҆ прорцы къ ни҃. и҆ рече́ши, го́ры і҆и҃левы, слы́шите сло́во гдⷭ҇не. Се гле́тъ [а҆дона́й][1] гдⷭ҇ь гора́мъ и҆ холмо́мъ, и҆ поля́мъ и҆ де́бремъ. се а҆́зъ наведꙋ̀ на̀ вы ме́чь и҆ потребѧ́тсѧ высо́ты ва́ша. и҆ поги́бнꙋтъ тре́бницы ва́ши, [и҆ съкрꙋша́тсѧ][2] кꙋми́рницы ва́ши. и҆ (побїю)[3] ꙗ҆звеныѧ ва́шѧ прⷣе кꙋми́ры ва́шими, [и҆ да́мъ трꙋ́пъ сн҃омъ і҆и҃левомъ прⷣе кꙋми́ры и҆́хъ][4]. и҆ да́мъ ко́сти ва́шѧ ѻ҆́крестъ тре́бникъ ва́шихъ, въ всѣ́хъ селе́хъ ва́шихъ. [и҆][5] (ѡ҆пꙋстѣ́ютъ гра́ди [ва́ши][6])[7], и҆ высо́каѧ (ва́ша) поги́бнꙋ ꙗ҆́коже да сѧ потребѧ́тъ. [и҆ ѡ҆гнꙋсѧ́тсѧ][8] тре́бницы ва́ши и҆ съкрꙋша́сѧ, [и҆ почїю́тъ][9] кꙋми́ры ва́ши, и҆ ѿвръгꙋтсѧ кꙋми́рницы ва́ши, [и҆ потребѧ́тсѧ дѣ́ла ва́ша][10]. и҆ падꙋ́тъ ꙗ҆звенїи [ва́ши][11] средѣ̀ ва́. и҆ позна́ете ꙗ҆́ко а҆́зъ гдⷭ҇ь. [и҆ ѡ҆ставлю][12] ꙗ҆́коже бы́ти ѿ ва́съ снабдѣ́номъ мече́мъ въ страна́хъ, и҆ в расыпа́нїе ва́ше въ страна́хъ. и҆ помѧнꙋ́тъ [-][13] ѹ҆цѣлѣ́вшїи ѿ ва́ (бы́вшее въ плѣне́нїи)[14] та́мо. Клѧ́ша бо сѧ срⷣцемъ и҆́хъ блꙋди́вшимъ [и҆ ѡ҆ста́вшимъ][15] ѿ мене, и҆ ѻ҆чи́ма и҆́хъ злы́ма въ слѣ́дъ хꙋдо́жествъ и҆́хъ. и҆ възбїю́тсѧ по лицемъ свои́мъ ѡ҆ [зло́бѣ, и҆́же твори́ша][16] (в согнꙋше́нїи), (и҆) въ всѣ́хъ хꙋдо́жествїи и҆́хъ (-)[17]. и҆ позна́ютъ ꙗ҆́ко а҆́зъ гдⷭ҇ь. [не тꙋне гла́голахъ сътвори́ти и҆́мъ все

ни҃ лѕ

зло се́][18]. Си же гл҃етъ [а҆донаи́][19] гь҃, въсплещи рꙋко́ю, и҆ въстрепли ного́ю, и҆ рцы̀ бл҃го бл҃го ѡ҆ все́мъ сътꙋнꙋше́нїи (зло́бы) до́мꙋ і҆и҃лева, (ꙗ҆́ко) мече́мъ и҆ [гла́домъ и҆ смр҃тїю][20] паде́тъ. [да́льнїи смр҃тїю сконча́ютсѧ. а҆ бли́жнїи мече́мъ паде́тъ][21], а҆ ѡ҆держи́мыи гла́домъ сконча́ютсѧ. и҆ сконча́ю гнѣ́въ мои на ни́хъ. и҆ оу҆вѣ́сте ꙗ҆́ко а҆́зъ гь҃. внегда бꙋ́дꙋтъ ꙗ҆звенїи ва́ши средѣ̀ кꙋми́ръ ва́шихъ, ѡ҆́крⷭ҇тъ тре́бникъ ва́шихъ. на все́мъ хо́лмꙋ высо́цѣ, [и҆ на всѣ́хъ верьсѣ́хъ го́рнихъ][22]. и҆ по дꙋбо́мъ сѣ́нномъ, [и҆ по всѣ́мъ дꙋбо́мъ ча́стомъ][23]. и҆дѣ́же да́ша тꙋ ѡ҆бꙋоу́ханїѧ бл҃гово́ннаѧ всѣ̀ кꙋми́ромъ и҆хъ. (-)[24] простр҃ꙋ рꙋ́кꙋ свою на́ нѧ, и҆ положꙋ зе́млю (и҆хъ) в па́гꙋбꙋ, и҆ потребле́нїе. ѿ пꙋсты́нѧ девла́та, (и҆) всего всел́енїѧ [и҆хъ][25]. и҆ позна́ете ꙗ҆́ко а҆́зъ гь҃.

Гл҃а, з҃.

И҆ бы́сть сло́во гн҃е къ мнѣ̀ гл҃ѧ. и҆ ты̀ сн҃е чл҃чь рцы̀, се гл҃етъ гь҃. землѝ і҆и҃лвѣ ко- не́цъ прише́лъ е҆́сть. [-][1] на четы́ри краи земла̀ прише҃ е҆сть коне́цъ. нн҃ѣ коне́цъ тебѣ̀, і҆ и҆спꙋщꙋ [ꙗ҆́рость мою][2] на́ тѧ, и҆ ѿмщꙋ [-][3] въ пꙋтехъ твои́хъ, и҆ да́мъ на́ тѧ всѧ̀ сътꙋнꙋше́нїѧ твоѧ. (и҆) не пощади́тъ ѡ҆́ко мое [на́ тѧ][4], и҆ не поми́лꙋю. занѐ (сꙋ́дъ)[5] твои на́ тѧ (и҆де́)[6], и҆ сътꙋнꙋше́нїѧ твоѧ средѣ̀ тебе бꙋ́дꙋтъ. и҆ оу҆вѣ́датъ ꙗ҆́ко а҆́зъ гь҃. (И҆мже) [се гл҃етъ а҆донаи гь҃][7], [зло́бъ е҆ди́на зло́ба се и҆детъ. коне́цъ прише́лъ е҆сть, прише́лъ коне́цъ (к тебѣ̀. въста́ни)][8], се пришло е҆сть плетенїе][9] на́ тѧ живꙋ́щаго на землѝ. прише҃ е҆сть го́дъ, прише́лъ е҆сть дн҃ь, ни съ плищемъ ни съ болѣзнїю. нн҃ѣ въ бли́зъ разлїю гнѣ́въ мои на́ тѧ, и҆ сконча́ю ꙗ҆́рость мою на тебѣ̀. и҆ ѡ҆сꙋжꙋ тѧ по пꙋте́мъ твои́мъ. и҆ да҃ на́ тѧ всѧ сътꙋнꙋше́нїѧ твоѧ. (и҆) не пощади́тъ ѡ҆́ко мое и҆ не поми́лꙋю. зане́же пꙋти твоѧ на́ тѧ да́мъ, и҆ сътꙋнꙋше́нїѧ твоѧ на́ (тѧ возмꙋ́сѧ)[10]. и҆ позна́еши ꙗ҆́ко а҆́зъ гь҃ бїѧи. [Се дн҃ь гн҃ь (прихо́дитъ), се коне́цъ прише҃ е҆сть][11]. [и҆зыиде плетенїе][12], и҆ (процвѣ́те же́злъ)[13], (прозѧбе оу҆коризна)[14]. и҆ съкрꙋши́тъ оу҆твержені́е безако́нника. и҆ не съ плищемъ ни съ поща́нїемъ [(и҆же)[15] ѿ ни́хъ сꙋ́ть, и҆ нѣ́сть красы в ни́хъ][16]. прише́лъ ча҃ приближи́лсѧ дн҃ь. кꙋпаи да сѧ не ра́дꙋе, и҆ прода́ѧи да сѧ не пла́четъ. [ꙗ҆́ко гнѣ́въ на всѐ мно́жество и҃][17]. зане́ же притѧжава́ѧ къ прода́ющемꙋ, к семꙋ не възврати́тсѧ. [и҆ е҆ще въ жи́зни живꙋ́щемꙋ, ꙗ҆́ко видѣ́нїе на всѐ мно́жество и҆хъ не възврати́тсѧ][18]. и҆ чл҃къ въ ѡ҆́чеси жи́знь е҆го не оу҆держи҃. въстрꙋбите

рукою і зашаруди ногою і скажи: Добре. Добре. За всю гидоту злоби ізраїльського дому, що впадуть мечем і голодом і смертю. **12** Віддалені будуть, викінчені смертю. А близькі впадуть від меча, а обложені будуть викінчені голодом. І довершу на них мій гнів, **13** і пізнаєте, що Я – Господь, коли ваші побиті будуть серед ваших ідолів, довкруги ваших жертовників на всякому високому горбі і на всіх гірських вершках, і під тінистим дубом, і під всяким розлогим дубом, там, де дали милі запашності всім їхнім ідолам. **14** Я простягну проти них свою руку і поставлю землю їхню на вигублення і знищення, від пустині Девлати і *від* всякого їхнього поселення. І пізнаєте, що Я – Господь!

Глава 7

1 І було до мене господнє слово, кажучи: **2** І ти, людський сину, скажи: Це говорить Господь ізраїльській землі: Прийшов кінець на чотири краї землі! **3** Прийшов кінець! **7** Тепер тобі кінець! І випущу мою лють проти тебе, і помщуся за твої дороги, і дам на тебе всі твої гидоти. **8** І не пощадить тебе моє око, і не помилую! Тому що на тебе іде твій суд, і твої гидоти будуть серед тебе. І пізнають, що Я – Господь! **9** Тому це говорить Адонай Господь: Ось іде одна злоба зі злоб! Прийшов кінець! Прийшов тобі кінець! Встань! Ось прийшла плетінка **4** на тебе, що мешкаєш на землі! Прийшов час, прийшов день ані не з заворушенням, ані не з болем. **5** Тепер зблизька вилию на тебе мій гнів, і завершу в тобі мою лють, і засуджу тебе в твоїх дорогах, і дам на тебе всі твої гидоти. **6** І моє око не пощадить, і не помилую! Тому що дам на тебе твої дороги, і твої гидоти будуть на тобі. І пізнаєш, що Я – Господь, що б'є! **10** Ось приходить господній день! Ось прийшов кінець! Вийшла плетінка і зацвіла палиця – зросло впокорення. **11** І розіб'є впевненість беззаконника, і не з заворушенням ані не з поспіхом, які від них є, і в них немає краси. **12** Прийшов час! Наблизився день! Хто купує, хай не радіє! І хто продає, хай не плаче! Бо гнів на все їхнє множество. **13** Бо ж хто купує, більше не повернеться до продавця, який ще живий і при житті, бо не повернеться погляд на все їх множество, і людина його не затримає в очах життя. **14** Затрубіть трубою і судіть все! І не буде того, хто йде на бій, бо гнів на все їхнє

множество. **15** Ззовні війна з мечем, а з нутра голод і смерть. Хто на полі, скінчиться від меча, а тих, що в місті, викінчить голод і смерть. **16** І спасуться ті з них, що спасаються, і будуть на горах як ті, що сумують. Виб'ю всіх в їхніх неправедностях. **17** *Всі руки послабнуть і всі стегна осквернятся мокрістю. **18** І підпережуться мішковиною, і їх покриє жах, і на кожному лиці – на них сором, і на кожній голові – лисина. **19** Їхнє срібло кинутим буде на дорогах, і на їхнє золото не зважатимуть. *Їхнє срібло і золото не зможе їх спасти від божого гніву. Їхні душі не наситяться і їхній живіт не наповниться, бо згіршення їхньої неправди. **20** Вибрані дорогоцінності на погорду поклали і образи своїх гидот, і зневаги зробили з них. Задля цього дав Я його їм в нечистоту **21** і передам їх в чужі руки, щоб їх розграбувати, і іншим на землі в полон. І його опоганять, **22** і відверну від них своє лице. І вони опоганять мою сторожу, і ввійдуть до неї без сумнівів, і її опоганять, **23** і зроблять замішання. Тому що земля повна суду крові і місто повне беззаконня. І приведу погані країни – і заберуть їхні доми. **24** І відверну хвалькуватість їхньої сили, і осквернятся їхні святощі – **25** і прийде очищення. Шукатимеш мир, і не буде. **26** Горе буде до горя, і вістка буде до вістки, і шукатиметься видіння від пророка. І закон згине від священика, і порада – від старців. **27** Цар засумує. І князь зодягнеться в знищення. І ослабнуть руки народу землі. Зроблю їм за їхніми дорогами! І відімщу їм їхні суди! І пізнають, що Я – Господь!

іс. 15
єре. 48

при. 11
соф. 1
сир. 5

трꙋбо́ю, и҆ раꙁсꙋди́те все, [и҆ не бꙋ́детъ градꙋ́щаго на ра́ть, ꙗ҆́ко гнѣ́въ (-)[19] на все мно́жество и҆́хъ][20]. ра́ть (и҆́ꙁвнꙋ сꙿ мечє́)[21], (-)[22] гла́дъ (же) и҆ сме́рть и҆ꙁнꙋ́три. и҆́же на́ поли мече́мъ сконча́ется, сꙋ́щихъ же въ гра́дѣ гла́дъ и҆ смерть сконча́етъ. и҆ оу҆цѣлѣ́ютъ спасе́нїи ѿ ни́хъ, и҆ бꙋ́дꙋтъ въ гора́хъ (ꙗ҆́ко скорбѧ́щїе) всѧ и҆збїю [-][23] въ непра́вдахъ и҆́хъ. *всѧ рꙋ́ки раꙁслабѣ́ютъ, и҆ всѧ стѐгни оу҆калѧ́ютсѧ мо́кростїю. и҆ препоѧ́шꙋтсѧ въ врѣ́тища, и҆ покры́етъ ѧ҆̀ оу҆́жасъ. и҆ на всѧ́комъ лицѣ̀ сра́мъ на ни́хъ, и҆ на всѧ́кой главѣ̀ плѣ́шь. сребро и҆́хъ [на сто́гнахъ пове́ржетсѧ][24], и҆ зла́то и҆́хъ пре́ѡбидитсѧ. *[сребро и҆́хъ и҆ зла́то [-][25] не възмо́жетъ и҆зба́вити и҆́хъ (ѿ)[26] гнѣ́ва бж҃їѧ][27]. дꙋ́ша и҆́хъ не насы́титсѧ, и҆ чре́во и҆́хъ не напо́лнитсѧ, зане́же съблаꙁнъ непра́вости и҆́хъ (-)[28], и҆ꙁбо́рное оу҆тва́ри въ презрѣ́нїе положи́ша є҆̀, и҆ ѡ҆бра́зы ме́рзостїи свои́хъ [и҆ помраже́нїѧ][29] сътвори́ша ѿ ни́хъ. сего ра́ди да́хъ є҆̀ и҆̀мъ въ нечистотꙋ̀, и҆ преда́мъ ѧ҆̀ в (чю́жди рꙋцѣ̀)[30] ꙗ҆́коже разграби́ти ѧ҆̀, и҆ [про́чимъ][31] на землѝ въ плѣне́нїе, и҆ ѡ҆сквернѧ́тъ є҆̀. и҆ ѿвращꙋ̀ лице своє ѿ ни́хъ, и҆ ѡ҆скверъ́нѧтъ стра́жбꙋ мою̀. и҆ вни́дꙋтъ в ню̀ беꙁ сꙋмнѣ́нїѧ, и҆ ѡ҆сквернѧ́тъ ю҆̀, и҆ сътво́рѧтъ мѧте́жъ. поне́же землѧ̀ по́лна [сꙋ́дꙋ кро́ве][32], и҆ гра́дъ по́лнъ беꙁако́нїа. [и҆ приведꙋ̀ лꙋка́выѧ страны̀, и҆ прїи́мꙋтъ до́мы и҆́хъ][33]. и҆ ѿвращꙋ̀ велича́нїе крѣ́пости и҆́хъ, и҆ ѡ҆сквернѧ́тсѧ ѡ҆свѧще́нїѧ и҆́хъ. [и҆][34] ѡ҆чище́нїе прїи́детъ. (-)[35] пои́щеши ми́ра, и не бꙋ́детъ· лю́то до лю́та бꙋ́детъ, и҆ вѣ́сть до вѣ́сти бꙋ́детъ. и҆ взы́щетсѧ видѣ́нїе ѿ прⷪ҇рка, и҆ зако́нъ поги́бнетъ ѿ жерца̀, и҆ совѣ́тъ ѿ ста́рець. [цр҃ь въꙁсѣтꙋ́етъ, и҆][36] кнѧ́ꙁь ѡ҆блече́тсѧ въ па́гꙋбꙋ, и҆ рꙋ́ки лю́дїи землѧ̀ раслабѣ́ютъ. по пꙋте́мъ и҆́хъ сътворю̀ и҆̀мъ, и҆ сꙋды̀ и҆́хъ ѿмщꙋ̀ и҆̀мъ. и҆ раꙁꙋмѣ́ютъ ꙗ҆́ко а҆́зъ гдⷭ҇ь·

и҆са́їа е҃і
і҆ере́мїа м҃и

при́т а҃і
софо́н а҃
сира́х е҃

Глава 8

1 І сталося, що в шостому році, в шостому місяці, в п'ятому дні місяця, я сидів у моєму домі і юдині старці сиділи у мене. І на мені була рука Адоная Господа, **2** і я побачив – і ось обличчя людини: від його бедер до долу – вогонь, а від бедер вгору, наче і вид блеску і наче вид чистого бурштину. **3** *І він простягнув подобу руки і взяв мене за чуб моєї голови – і взяв мене дух посеред землі і посеред неба, і повів мене до Єрусалиму у божому видінні, до переддвер'я брами, що дивилася на північ, де був поставлений стовп і образ рову купця. **4** І ось там була слава ізраїльського Бога за видінням, яке я бачив на

дан. 5

Гла́ва, и҃·

И҆ бы́сть в лѣ́то ше́стое, въ (ше́стый)[1] мцⷭ҇ь, въ пѧ́тый (днⷭ҇ь) мцⷭ҇а. сѣдѣ́хъ въ домꙋ̀ [моемъ][2], и҆ ста́рцы і҆ꙋ́динни сѣдѧ́хꙋ оу҆ менѐ. и҆ бы́сть на мнѣ̀ рꙋка̀ [а҆дона́ѧ][3] гдⷭ҇а. и҆ ви́дѣхъ и҆ се ѡ҆бли́чїе мꙋ́жеско, ѿ чре́слъ є҆го до до́ла ѻ҆́гнь. (-)[4] ѿ чре́слъ (-)[5] (же) горѣ̀ ꙗ҆́ко (и҆ видѣ́нїе за́рѧ, и҆) ꙗ҆́ко в҆зо́ръ прꙋ́да чи́ста. *и҆ простре подо́бїе рꙋ́ки, и҆ ꙗ҆́тъ мѧ̀ за ве́рхъ главы̀ моеѧ̀. и҆ взѧ̀ мѧ̀ дх҃ъ средѣ̀ землѧ̀ и҆ средѣ̀ нб҃си. и҆ веде мѧ̀ въ і҆ерлⷭ҇имъ въ видѣ́нїи бж҃їи. прⷣ҇е пригра́ды вратъ зрѧ́щихъ на сѣ́веръ, и҆дѣ́же бѣ̀ сто́лпъ (поста́вленъ и҆) [ѻ҆бразъ р҆венїѧ][6] притѧжава́ющаго. и҆ се тꙋ̀ бѧ́ше сла́ва [-][7] бг҃а і҆и҃лева по видѣ́нїю є҆́же ви́дѣхъ на́ поли· И҆ рече

да́нїил е҃

къ мнѣ, сн҃е чл҃чь, възри ѻчима своима на сѣверъ. и възрѣ ѻчима моима на сѣверъ. и се ѿ сѣвера къ вратомъ [зрѧщимъ на въстокъ][8] [требника, идѣже ѻбразъ ревенїѧ сего въ входѣ ѥѧ][9]. И ре҃ къ мнѣ сн҃е чл҃чь, видѣ ли что се творѧтъ сїи безаконїѧ велика, (домъ ї҆и҃левъ творитъ)[10] здѣ, ѿдѣлатисѧ ѿ стѣни моеѧ. и еще [ѻбратисѧ][11] (и) оузриши (-)[12] бо҃ша. и введе мѧ къ превратїю двѣрному, [и видѣхъ, и се скважнѧ ѥдина въ стѣнѣ][13]. и рече къ мнѣ, сн҃е чл҃чь, раскопаи [въ стѣнѣ][14]. и раскопа҃, и се двери ѥдины. и рече къ мнѣ, вниди и вижь безаконїѧ [злаѧ][15] ѩже (творѧтъ сїи)[16] здѣ. и вънидохъ и видѣхъ, и се [всѧкъ ѻбразъ гада и скота][17] суѧа съгнушенїѧ, и [-][18] кумиры дому ї҆и҃лва написани быша [на стѣнѣ][19] всюду ѻколо. и седмьдесѧтъ мужъ ѿ старець дому ї҆и҃лева, [иехонїѧ][20] (асафовъ)[21] [стоѧше средѣ ихъ][22]. [и сїи стоѧху][23] пре҃ лицемъ (написанїѧ на стѣнѣ)[24], и кожо [ихъ][25] имыи кадилницу [-][26] в руцѣ [своеи][27], и дымъ кадила въсхождаше. И ре҃ къ мнѣ, видѣ ли сн҃е чл҃чь, ѥже старцы дому ї҆и҃лева творѧтъ [здѣ][28], кожо ихъ в ложи таинѣмъ. зане рѣша, не видитъ г҃ь, ѻставилъ ѥсть [-][29] землю. И рече къ мнѣ. еще [ѻбратисѧ][30] (и) оузриши безаконїѧ больша, ѩже сїи творѧтъ. и введе мѧ въ превратїе дверїи г҃нь зрѧщїи на сѣверъ. и се [-][31] жены сѣдѧща (оу фамуса, и плачющасѧ тамо за кумиръ)[32]. И рече къ мнѣ, видѣ ли сн҃е чл҃чь. и еще оузриши художество (и) больши сего. и введе мѧ въ дворъ дому г҃нѧ внутръ. и [-][33] пре҃ дверїе храма г҃нѧ, между ѥламомъ и между требникомъ, ѩко двадесѧть [и п҃ѧ][34] мужъ, зади давша къ храму г҃ню, и лица ихъ прѧмо [въстоку][35]. и сїиже покланѧютсѧ [на въстокъ][36] сл҃нцу. И ре҃ къ мнѣ, (-)[37] сн҃е чл҃чь. ѥда мало ѥи (творити безаконїѧ дому їоудина)[38], ѩже творѧтъ здѣ. понеже наполниша землю безаконїѧ, [и ѻбратишасѧ разгнѣвати мѧ][39]. и се [сїи простираютъ лозу][40] ѩко (и) хулѧще [мѧ][41]. и азъ сътворю имъ съ ѩростїю. [и не][42] пощадитъ ѻко мое, и не помилую. [и призовутъ въ оуши мои гласомъ великомъ, и не оуслышу ихъ][43].

полі. **5** І сказав до мене: Людський сину! Поглянь своїми очима на північ! І я поглянув на північ моїми очима: і ось з півночі до брами, що гляділи на схід жертовника, де образ гидоти цієї в її вході. **6** І сказав до мене: Людський сину! Чи ти побачив, що такого ці чинять? Великі беззаконня тут робить ізраїльський дім, щоб відділитися від моєї святині! І ще повернися, і побачиш більше. **7** І ввів мене до переддвер'я двору, і я побачив – і ось одна діра в стіні. **8** І сказав до мене: Людський сину! Розбий стіну! І я розбив – і ось одні двері. **9** І сказав до мене: Ввійди і поглянь на погані беззаконня, які ці тут чинять! **10** І я ввійшов і побачив: і ось всякий вид гада і безумні скотини, гидоти і ідоли ізраїльського дому були записані всюди на стіні довкруги, **11** і сімдесят чоловік зі старшин ізраїльського дому, Ехонія Асафів стояв серед них. І ці стояли перед лицем написаного на стіні, і кожний з них мав кадильницю у своїй руці, і піднімався дим кадила. **12** І сказав до мене: Чи ти побачив, людський сину, те, що тут чинять старшини ізраїльського дому, кожний з них у таємній кімнаті? Тому що сказали: Господь не бачить. Він покинув землю. **13** І сказав до мене: Ще повернися і побачиш більші беззаконня, які ці чинять. **14** І ввів мене до переддвер'я господньої брами, що гляділа до півночі – і ось жінки, що сидять у Фамуса і що плачуть там за бовванами. **15** І сказав до мене: Чи ти побачив, людський сину? І ще побачиш їхній задум, більший від цього. **16** І ввів мене до двору господнього дому всередину і *до* переддвер'я господнього храму між еламом і між жертовником – яких двадцять і п'ять мужів повернули зади до господнього храму, і їхні лиця до сходу, і ці ж покланяються на схід сонцю. **17** І сказав до мене: Людський сину! Чи мале це юдиному домові – чинити беззаконня, які тут чинять? Тому що вони наповнили землю беззаконням і повернулися, щоб мене прогнівити, і ось ці простягають лозу, наче і хулять Мене. **18** І Я вчиню їм з люттю! І моє око не пощадить! І не помилую! І закличуть до моїх вух великим голосом – і не почую їх!

Гл҃а, д҃.

И възопи въ оуши мои гласо҃ великомъ гл҃ѧ, приближилосѧ ѥсть м҃щенїе града. и кождо имѣаше сосуды (въ руцѣ своеи потребныѧ)[1]. и се шесть мужъ идоша ѿ вратъ высокихъ зрѧщїи на сѣверъ, и кое-

Глава 9

1 Він і закричав до вух моїх великим голосом, кажучи: Наблизилася помста міста. І кожний мав належну зброю у своїй руці. **2** І ось ішло шість чоловік з високої брами, що дивиться до півночі, і зброя загибелі кожного в

його руці. І один чоловік серед них зодягнений у священичу одежу, і пояс з сапфіру на його бедрах. І ввійшли, і стали близько мідного жертовника. **3** І слава ізраїльського Бога піднялася з херувима, що був в ньому, у відкритій частині дому. І Він закликав до чоловіка, зодягненого у священичу одіж, який мав пояс на своїх бедрах, **4** і сказав до нього Господь: Пройди крізь місто, посеред Єрусалиму, *і дай знак на лицях чоловіків, що в болях і стогнуть від беззаконня, що стаються серед них. **5** І цим Він сказав, як я чув: Підіть до міста вслід за ним і рубайте. І не щадіть вашими очима, і не милуйте **6** ні старця, ні юнака, ні дівчину, ні немовля, ні жінок, вбийте на вигублення. А до всіх, на яких є знак, не торкайтеся. Почніть від моїх святощів. І вони почали від старих мужів, які були всередині, в дворі. **7** І Він сказав до них: Опоганьте дім і наповніть мертвими, і вийдіть. І вони вийшли, вигублювали тих, що жили в місті. **8** І сталося, що, коли вони рубали, я залишився і впав ниць, і закричав, і сказав: Горе! Горе! Горе мені! Адонай Господи! Ти вигублюєш ізраїльські останки, коли виливаєш свою лють на Єрусалим. **9** І Він сказав до мене: Неправедність ізраїльського і юдиного дому стали дуже великі, бо і земля наповнилася численними народами, і місто наповнилося неправедностями і нечистотами, бо сказали: Господь полишив землю і Господь не бачить! Але Я є! **10** І не пощадить моє око ані не помилую! Я дав їхні дороги на їхні голови. **11** І ось чоловік, зодягнений в священичу одежу і підперезаний поясом по бедрах його, відповідав, кажучи: Я зробив так, як Ти мені наказав.

апо. 7

мꙋ́жо сосꙋды погибели въ рꙋкꙋ е҆го. И҆ [мꙋж є҆ди́нъ][2] посредѣ и҆хъ ѡ҆блеченъ въ жреческѝ ри́зы, и҆ поѧ́съ ѿ сапфи́ра ѡ҆ чреслѣ̑ е҆го. И҆ внидо́ша и҆ ста́ша бли҆ѕ̑ тре́бника мѣ́днаго, и҆ сла́ва б҃а і҆и҃лева възы́иде ѿ херꙋви́ма сꙋ́щаго в не҆̑, в непокрове́ннѣ до́мꙋ. И҆ призва мꙋ́жа ѡ҆бо́лчена в ри́зꙋ жреческꙋ, и҆́же и҆мѣ́аше на чреслѣ́хъ свои҆̑ поѧ́съ. И҆ ре҆̑ [г҃ь][3] к немꙋ, пройди средѣ [гра́да средѣ][4] і҆е҆р҃лима. *И҆ да́ждь зна́менїа на лица̀ мꙋ́жеска, и҆́же (болѣзнꙋ́ютъ и҆ стенꙋ́тъ)[5], ѿ [-][6] безако́нїи быва́ющихъ средѣ и҆̑. И҆ си́мъ ре́че слы́шащꙋ мнѣ. И҆дѣ́те [въ гра̑ въ слѣ̑ е҆го][7], и҆ се́цѣте и҆ не поща́дите ѡ҆чи́ма ва́шим и҆ не поми́лꙋйте, (ни) ста́рца ни ю҆́ноши, ни дв҃цы, ни младе́нца, ни жены, и҆збі́йте въ потребле́нїе. А҆ на всѣ́хъ на ни́хъже е҆сть зна́менїе, не прика́саитеса, [-][8] ѿ ѡ҆с҃щенныхъ мои́хъ начнѣ́те. И҆ нача́ша ѿ мꙋ́жъ [ста́рыи҆][9], и҆́же бѣ́ша внꙋ́тръ въ дворѣ. И҆ ре҆̑ к ни́мъ, ѡ҆скверни́те до́мъ, и҆ напо́лните (-)[10] мертвьца, (і҆) и҆зыидѣ́те. І҆ [и҆зыдо́ша и҆збиваха́ живꙋ́щихъ въ градѣ][11]. И҆ бы́сть внегда̀ сѣча́хꙋ, [ѡ҆ста́хъ а҆́зъ][12], и҆ падо́хъ ни́ць. И҆ възопи́хъ, и҆ рѣ́хъ. Го́ре го́ре, [ѡ҆ лю́те мнѣ̑][13] [а҆дона́ю][14] г҃и. Потребла́еши ѡ҆ста́нки і҆и҃левы, внегда̀ разлива́еши ꙗ҆́рость свою̀ на і҆е҆р҃ли́мъ. И҆ ре҆̑ къ мнѣ, непра́вда до́мꙋ і҆и҃лева і҆ і҆ꙋ́дина възвелича́етса ѕѣ́ло [-][15], ꙗ҆́ко (и҆) напо́лнисѧ землѧ̀ лю́дїи мн҃о, и҆ гра̑ напо́лни неправдъ и҆ нечисто̑. Ꙗ҆́ко рѣ́ша, ѡ҆ста́вилъ е҆сть г҃ь зе́млю, (и҆) не ви́дитъ г҃ь. Ꙗ҆̑ [а҆́зъ е҆́смь][16] и҆ не поща́дитъ ѻ҆́ко мое, ни поми́лꙋю. Пꙋ́ти и҆́хъ на гла́вы̀ и҆хъ да̑. И҆ се мꙋ́жъ ѡ҆бо́лченый въ жре́ческїѧ ри́зы, и҆ препоѧ́саны поѧ́сомъ чресла̀ е҆го. [-][17] ѿвѣща́ваше гл҃а, сътвори́х ꙗ҆́коже запо́вѣда ми.

Апока̑ з

Глава 10

1 І я побачив: і ось над твердю, що над головою херувимів, наче сапфіровий камінь і наче подоба престолу на ній. **2** І Він сказав до чоловіка, зодягненого в одіж: Ввійди серед коліс, що під херувимом, і наповни свої жмені вогняним вугіллям з-посеред херувима, і розсипай по місті. І він ввійшов переді мною, **3** херувим же стояв справа дому. І коли чоловік входив, і хмара заповнила внутрішнє шатро, **4** і господня слава піднялася над херувимом, до непокритої частини дому, і хмара заповнила дім, і двір наповнився господньої слави. **5** І чути було голос херувимських крил аж до зовнішнього двору, як і голос Бога Садде, що говорив. **6** І сталося, що коли він заповідав чоловікові, зодягненому у святу одіж, кажучи: Візьми

Гл҃а, і҃.

И҆ ви́дѣхъ, и҆ се ве́рхꙋ твердѣ́ли на̑ главо́ю херꙋви́мскою, (и҆) ꙗ҆́ко ка́мень сапфи́ровый, (и҆) [ꙗ҆́ко подо́бїе][1] пр҃тла на не҆̑. И҆ рече къ мꙋ́жꙋ ѡ҆блеченомꙋ въ ѹ҆тва́рь. Вни́ди средѣ колесъ ꙗ҆́же по̑ херꙋви́момъ, и҆ напо́лни го́рсти своѧ гла́вень ѻ҆́гненъ ѿ среды херꙋви́ма, и҆ расы́пли по́ градꙋ. И҆ вни́де предо мно́ю. (-)[2] херꙋви́м (же) стоѧ́ше ѡ҆десню до́мꙋ, и҆ внегда̀ въхожа́ше мꙋ́жъ, и҆ ѡ҆бла̑ напо́лни сѣнь внꙋтреню. И҆ въздви́жеса сла́ва г҃нѧ свы́ше херꙋви́ма, в непокрове́нїе до̂мꙋ, и напо́лни до́мъ ѻ҆́блакъ и҆ дво́ръ напо́лниса (-)[3] сла́вы г҃нѧ. И҆ гла̑ кры́лꙋ херꙋви́мскꙋ слы́шашеса до (внѣ́шнѧго двора̀)[4], ꙗ҆́ко (и҆) гла́съ бж҃їи са́дда, (и҆) гл҃ющ. И҆ бы́сть внегда̀ запо́вѣдаше мꙋ́жꙋ ѡ҆блече́нномꙋ въ ѹ҆тва́рь ст҃ꙋю, гл҃ѧ. Возмѝ

ѻ҆́гнь ѿ среды̀ ко́лесъ, и҆́же средѣ̀ херꙋви́мъ. и҆ вні́иде (и҆ ста̀) бли́з колесъ. и҆ простре [херꙋви́мъ][5] рꙋ́кꙋ свою̀ [межꙋ̀ херꙋви́момъ][6], средѣ̀ ѻ҆гнѧ̀ сꙋ́щаго херꙋви́мома, и҆ взѧ̀ и҆ вда́сть въ рꙋ́цѣ ѡ҆болче́нномꙋ въ ѹ҆тва́рь ст҃ꙋю. и҆ взѧ̀ і҆ и҆зы́иде. и҆ ви́дѣхъ херꙋви́ми, (и҆ се) ѻ҆бли́чїе рꙋ́къ чл҃чь подъ крилы̀ и҆́хъ· И҆ ви́дѣхъ (-)[7] се (четы́ри колеса)[8] стоѧ́хꙋ дръжа́щеса херꙋви́мꙋ. и҆ ко́ло є҆ді́но держа́шесѧ є҆ді́ного херꙋви́ма. (и҆) ко́ло (же) є҆ді́но дръжа́сѧ дрꙋ́гаго херꙋви́ма. [-][9] взо́р (же) коле́съ ꙗ҆́ко (и҆) взоръ ка́менїѧ ѻ҆́гнена. и҆ взоръ и҆́хъ ѻ҆бли́чїе въ четы́рехъ, ꙗ҆́коже є҆гда̀ є҆сть ко́ло в̆ ко́леси. [и][10] внегда̀ и҆да́хꙋ на четы́ри ча́сти и҆да́хꙋ, (и҆) не ѡ҆браща́хꙋсѧ внегда̀ и҆да́хꙋ, ꙗ҆́ко на не́же мѣ́сто а҆́ще възрѧ́ше (є҆ді́нъ нача́токъ)[11], въ слѣ́дъ є҆го и҆да́хꙋ и не ѡ҆браща́хꙋсѧ (-)[12]. [(-)[13] *всѧ́ (же) тѣ́леса и҆҃][14] (и҆) хребти̑ (-)[15] и҆́хъ, и҆ рꙋ́ци и҆́хъ, и҆ кри́ла и҆́хъ, и коле́са по́лна ѻ҆́чесъ, ѡ҆́крестъ четы́рехъ колесъ и҆́хъ. ко́леса же сїи нарекоша́сѧ (слы́шащꙋ мнѣ̀ ге́льге́ль)[16]. [(-)[17] четы́ри (же) лица̀ комꙋ́ждо и҆́хъ. є҆ді́номꙋ лице херꙋви́мле, (-)[18] лице (же) дрꙋго́мꙋ лице (львово)[19], (-)[20] тре́тїе лице (те́лче)[21], и҆ четве́ртое лице ѻ҆́рле][22]. и҆ взѧше́сѧ херꙋви́ми· се̑ є҆сть живо́тнаѧ, еже ви́дѣхъ на рѣцѣ̀ хова́рѣ. и҆ є҆гда̀ и҆да́хꙋ херꙋви́ми, и҆да́хꙋ [и҆][23] колеса̀ и҆́хъ, и сїи дръжа́щесѧ и҆́хъ· И҆ внегда̀ въздви́заху херꙋви́ми кри́ла [-][24], ꙗ҆́ко възвыси́тисѧ ѿ землѧ̀, и҆ не ѡ҆браща́хꙋсѧ колеса̀ и҆́хъ, [и҆ та́ же дръжа́щесѧ и҆҃][25]· (И҆) егда̀ стоѧ́хꙋ тїи, стоѧ́хꙋ (и҆ ѻ҆ни). и҆ внегда̀ възвыша́хꙋсѧ тїи, възвыша́хꙋсѧ (и҆ ѻ҆ни̑) с ними· занеже дх҃ъ живо́тенъ (бѣ̀ в ни́хъ)[26]. (-)[27] и҆зы́иде (бо) сла́ва гн҃ѧ ѿ [непокрове́ннаго][28] до́мꙋ, и҆ взы́иде на херꙋві́мы, и҆ въздвиго́ша (крила херꙋви́ми)[29], и҆ възвыси́шасѧ (херꙋви́ми) ѿ землѧ̀ предо мно́ю. є҆гда изыидо́ша тїи, и҆ колеса̀ дръжа́хꙋсѧ и҆́хъ. и҆ (-)[30] къ пре́вратїю вра́т до́мꙋ гн҃ѧ ꙗ҆́же проти́вꙋ (восто́кꙋ), и҆ сла́ва [г҃а][31] б҃а і҆и҃лева бѣ̀ на ни́хъ (-)[32]. *се є҆сть живо́тнаѧ и҆́же ви́дѣхъ пред б҃гомъ і҆и҃левомъ на рѣцѣ̀ хова́рь. и҆ позна́хъ ꙗ҆́ко херꙋви́ми бѧ́хꙋ [четы́ри][33]. четы́ри лица є҆ді́номꙋ, и҆ [четы́ри][34] кри́ла є҆ді́номꙋ, и҆ подо́бїе рꙋкѝ чл҃чи под крилы и҆́хъ, и҆ подо́бїе ѻ҆бли́чїи и҆́хъ. (и҆) си (бѣ́хꙋ ѻ҆бли́чїе)[35], и҆́хже ви́дѣхъ (-)[36] при рѣцѣ̀ хова́рь, (и҆) [въ зрѣ́нїе и҆́хъ][37]. и҆ кого́ждо предъ лицемъ своимъ ходи́ти·

вы҃ш а҃

вогонь з-посеред коліс, з-посеред херувимів! І той ввійшов і став близько коліс. **7** І херувим простягнув свою руку поміж херувимів, серед вогню, що був *серед* херувимів, і взяв, і дав в руки зодягненого у святу одіж. І той взяв і вийшов. **8** І я побачив херувимів: і ось подоба людських рук під їхніми крилами. **9** І я побачив: і ось чотири колеса стояли, тримаючись херувима, і одне колесо трималося одного херувима, і колесо ж інше трималося другого херувима. Вид же коліс, як і вид вогняного каменя. **10** І їхній вид – подоба в чотирьох, так як коли є колесо в колесі. **11** І коли вони ходили, на чотири частини ходили, і не поверталися, коли вони ходили, бо на яке лиш місце подивилося начало перше, вслід за ним ішли і не поверталися. **12** *Всі ж їхні тіла, і їхні хребти, і їхні руки, і їхні крила, і колеса повні очей довкруги чотирьох їхніх коліс. **13** Як же я слухав, *що* ці колеса названо Ґельґель. Чотири ж лиця в кожного з них: в одного лице херувимське, лице в другого ж – лице лева, третє лице – теляче, і четверте лице – орлине. **15** І херувими піднялися. Це є животні, які я побачив на ріці Ховар. **16** І коли ішли херувими – ішли і їхні колеса, і ці їх держалися. І коли херувими піднімали крила, щоб піднятися з землі, – і не поверталися їхні колеса, і ті ж їх держалися. **17** І коли ті стояли – і вони стояли, і коли ті піднімалися вгору – і вони з ними піднімалися вгору. Тому що ж дух життя був у них. **18** Адже господня слава вийшла з непокритої частини дому і піднялася на херувимів, **19** і херувими підняли крила, і піднялися вгору херувими з землі переді мною. Коли ті вийшли, і колеса їх держалися і при переддвер'ях брами дому господнього, що напроти сходу, і слава ізраїльського Господа Бога була на них. **20** *Це є животні, яких я побачив перед ізраїльським Богом при ріці Ховар. І я пізнав, що було чотири херувими. **21** Чотири лиця – в одного, і чотири крила – в одного, і подоба людської руки – під їхніми крилами. **22** І подоба їхніх лиць – і були ці лиця, які я побачив при ріці Ховар, і їхній вид, і як кожний ходив перед своїм лицем.

вищ. 1

Гл҃а, а҃і·

И҆ въздви́же мѧ̀ дх҃ъ, и҆ възведе мѧ̀ къ вра́том до́мꙋ гн҃ѧ (-)[1] ꙗ҆́же зрѧ̀ на восто́къ· и҆ се предъ предъвра́тїемъ вра́тнымъ ꙗ҆́ко два́десѧть и҆ пѧть мꙋ́жъ.

Глава 11

1 І підняв мене дух і повів мене до брами господнього дому, що глядить до сходу. І ось перед переддвер'ям брами якихось двадцять і п'ять мужів. І я побачив серед них

Єзонію Єзекового і Фалтія Ванеєвого – народних старшин. **2** І сказав Господь до мене: Людський сину! Це мужі, які задумують безумне і чинять раду у цьому місті, **3** кажучи: Чи не наново тут збудували хати? Це є котел, а ви м’ясо. **4** Через це пророкуй проти них, пророкуй, людський сину! **5** І впав на мене дух і сказав до мене, кажучи: Це говорить Господь: Так скажи ти ізраїльському домові: І ваші задуми Я знаю. **6** Ви помножили мертвих у цьому місті і наповнили його дороги побитими. **7** Через це так говорить Адонай Господь: Мерці, яких ви вигубили серед нього, ті є м’ясо, а воно є казаном. І Я вас виведу з-посеред нього. **8** Ви боїтеся меча і Я наведу на вас меч, – говорить Адонай Господь. **9** Я виведу вас з-посеред нього, і видам вас в руки чужинців, і зроблю у вас суд. **10** Мечем впадете на ізраїльських горах. Судитиму вас і пізнаєте, що Я – Господь! **11** Воно не буде вам за казан, і ви не будете серед нього *як* м’ясо. На ізраїльських горах судитиму вас. **12** І пізнаєте, що Я – Господь! Адже ви не ходили за моїми заповіддями і ви не виконали моїх судів, але й судів довколішніх країн ви не виконали. **13** І сталося, що коли я це пророкував, Фалтій Ванеїв помер. І я впав ниць і закричав великим голосом, кажучи: Горе мені! Горе мені! Горе мені! Адонаю Господи! Ти даєш ізраїльський останок на викінчення! **14** І було до мене господнє слово, що казало: **15** Людський сину! Твої брати, і дім твого батька, і чоловіки твоїх полонених, і ввесь ізраїльський дім викінчується, які, що живуть в Єрусалимі, сказали собі самим: Далеко відійдіть від Господа. Нам дана є земля в насліддя. **16** Через це я сказав: Це говорить Адонай Господь: що відкину їх в країни і розсію їх по всій землі; і буду їм на мале освячення в країнах, куди ввійдуть туди. **17** Через це я сказав: Це говорить Адонай Господь: І візьму їх з країн, і зберу з земель, куди Я їх розсіяв в них. І дам Я їм ізраїльську землю. **18** І вони ввійдуть туди і викинуть з неї всі гидоти і всі її беззаконня з неї. **19** *І дам їм інше серце, і дам їм новий дух. І вирву камінне серце з їхнього тіла, і дам їм тілесне серце, **20** щоб ходили за моїми ділами, і берегли мої заповіді, і їх виконували. І будуть Мені за народ, і Я буду їм за Бога. **21** А яких серце ходить за гидотами і за беззаконнями, їхні дороги покладу на їхні голови, – говорить Адонай Господь. **22** І херувими підняли свої крила, і колеса їх держалися, слава ж ізраїльського Бога була на них, над ними. **23** І господня слава піднялася з-

Єре. 32
ниж. 36

и҆ видѣхъ среди и҆ і҆езонїю [і҆езекова][2], и҆ фалтїю ванеѻва старѣишины людъски. И҆ реч҃е г҃ь къ мнѣ, с҃не ч҃лчь, сїи мужи помышляющїи суєꙗ. и҆ совѣтъ творѧщеи (-)[3] въ градѣ семъ г҃лющеи, не в новѣ ли сѧ т҃у съградиша домове. сеи є҆сть коноб, а҆ вы мѧса. Сего ра҃ пророцы на нѧ, пророцы с҃не ч҃лчь. и҆ паде на мнѣ д҃хъ, и҆ рече къ мнѣ [г҃лѧ][4]. се г҃летъ г҃ь, тако (р҃цы ты дому і҆и҃левꙋ)[5], и҆ мышленїа (ваша)[6] а҆зъ вѣ҃. оу҆множисте мртвьца [-][7] въ градѣ се҃, и҆ наполнисте пути є҆го ꙗзвенны. Того ради тако г҃летъ [а҆донаи][8] г҃ь, мртвьца (-)[9] ꙗже и҆збисте среди є҆го, тїи суть мѧса, а҆ сїи коновъ є҆сть, и҆ васъ и҆зведꙋ ѿ среды и҆хъ. Мечa сѧ боите, ꙗ҆ко мечь наведꙋ на ва҃ г҃летъ [а҆донаи][10] г҃ь. и҆зведꙋ васъ ѿ среды є҆го и҆ предамъ васъ въ рꙋци чюждихъ, и҆ сътворю въ ва҃ сꙋдъ. мечемъ падете на горахъ і҆и҃левахъ сꙋж҃ꙋ ва҃ и҆ оу҆вѣсте ꙗко а҆зъ г҃ь. то (не бꙋде҃ вамъ)[11] въ коновъ, и҆ вы не бꙋдете посредѣ є҆го мѧса. На горахъ і҆и҃лева҃ сꙋжꙋ вамъ, и҆ оу҆вѣсте ꙗко а҆зъ г҃ь. [ꙗко по заповѣдемъ мои҃ не ходисте и҆ сꙋдовъ моихъ не сътвористе. но и҆ сꙋдовъ ѻкрътныхъ странъ [не][12] сътвористе][13]. И҆ бысть внегда пророцахъ є҆и, (-)[14] фалтїѧ ванеѻвъ оу҆мре. и҆ падохъ (ницъ)[15] и҆ възопихъ гласомъ великомъ (г҃лѧ)[16], горе мнѣ лютѣ мнѣ (лютѣ мнѣ) [а҆донаю][17] г҃и, на скончанїе ты твориши ѻстанокъ і҆и҃левъ. И҆ бысть слово г҃не къ мнѣ г҃лѧ с҃не ч҃лчь, братїа твоа [и҆ до҃ ѿц҃а твоє҆го][18], и҆ мужи плѣнникъ твои҃, и҆ весь домъ і҆и҃левъ скончеваєтсѧ. и҆же рекоша себѣ сами живꙋщеи въ і҆е҆рл҃имѣ, далече оу҆далитесѧ ѿ г҃а на҃ дана є҆сть землѧ въ причастїе. сего ради реко҃, се г҃летъ [а҆донаи][19] г҃ь, ꙗко ѿринꙋ ѧ въ страны, и҆ разсѣю ѧ по всеи земли. и҆ бꙋдꙋ и҆мъ въ ѻс҃щенїе мало въ странахъ и҆же внїидꙋт тамо. Сего ради рѣхъ, се г҃летъ [а҆донаи][20] г҃ь. и҆ прїимꙋ ѧ ѿ странъ, и҆ съберꙋ (-)[21] ѿ земль, и҆дѣже разсѣѧ ѧ в нихъ, и дамъ и҆мъ землю і҆и҃левꙋ и҆ внїидꙋтъ тамо и҆ ѿвергꙋтъ всѧ сънгꙋшенїѧ ѿ неѧ, и҆ всѧ безаконїа єѧ с неѧ. *и҆ дамъ и҆м҃ с҃рце и҆но, и҆ д҃хъ новъ дамъ и҆м҃. і и҆сторгнꙋ (каменное с҃рце)[22] ѿ плотїи и҆хъ, и҆ дамъ и҆м҃ с҃рце плотѧно. ꙗкоже по дѣломъ моимъ да ходѧтъ, и҆ заповѣди моѧ да съхранѧтъ и҆ сътворѧтъ ѧ. и҆ бꙋдꙋ ми въ люди, и҆ а҆зъ (и҆м҃ бꙋдꙋ)[23] въ б҃ъ. а҆ и҆хже с҃рце по сънгꙋшенїи и҆хъ и҆ по безаконїи и҆хъ (ходитъ)[24], пꙋти тѣх на главѣ и҆хъ (положꙋ)[25], г҃летъ [а҆донаи][26] г҃ь. и҆ въздвигоша херовими крыла своѧ, и҆ колеса дръжахꙋсѧ и҆хъ. (-)[27] слава (же) б҃а і҆и҃лева вѣ

і҆ере҃ лв
ни҃ лѕ

на нихъ свыше ихъ. И възыиде слава гн҃ѧ ѿ среды града, и ста на горѣ ꙗже бѣше противꙋ градꙋ (на востокъ). И [дх҃ъ взѧ мѧ][28], и принесе мѧ на землю халдѣискꙋ въ плѣнники, въ видѣніи дх҃омъ бж҃їимъ. (И възыидохъ ѿ видѣніѧ еже видѣ.) и глахъ къ плѣнникомъ всѧ словеса гн҃ѧ, ꙗже сказа мнѣ.

посеред міста і стала на горі, що була напроти міста, до сходу. **24** І дух мене взяв і приніс мене на халдейську землю до полонених в видінні божим духом. І я вийшов з видіння, яке я побачив, **25** і я полоненим сказав всі господні слова, які Він мені сказав.

Гл҃а, ві.

И бысть слово гн҃е къ мнѣ гл҃ѧ сн҃е ч҃лчь, средѣ [домꙋ гнѣвающа][1] ты живеши. иже имꙋтъ очи на видѣніе, и не видѧтъ. и ꙋши имꙋ на слышаніе, и не слышатъ. зане домъ гнѣвающїи есть. И ты (же) сн҃е ч҃лчь, сътвори себѣ сосꙋды плѣнническы. [И плѣненъ бꙋдеши][2] днїю предъ ними, и преселенъ бꙋдеши ѿ мѣста твоего, на мѣсто дрꙋгое пре҃ ними ꙗко да видѧтъ. зане до҃ гнѣвающїи есть. І изнесеши сосꙋды своѧ, [ꙗко][3] сосꙋдъ плѣннически днїю пре҃ очима ихъ. (-)[4] ты (же) изыдеши вече҃ [пре҃ ними][5], ꙗкоже ходитъ плѣнникъ. [-][6] прокопаи себѣ въ стѣнѣ, і изыдеши сквозѣ ню пре҃ ними. на рамѣ (свои) возмеши, и покровенъ изыдеши. лице свое покрыеши и не видиши землѧ. понеже дивъ (тѧ дахъ)[7] домꙋ ін҃левꙋ. И сътворих тако все елико ми заповѣда [гь][8]. и [сосꙋды][9] изнесохъ ꙗко сосꙋды плѣнничя днїю. и вечерь прокопа҃ себѣ стѣнꙋ [рꙋкою][10], и отаи изыдох, (и) на рамѣ взѧ҃ пре҃ ними. И бысть слово гн҃е къ мнѣ [-][11] гл҃ѧ, сн҃е ч҃лчь, не рѣхъ ли к тебѣ до҃ ін҃левъ [-][12] гнѣвающїи есть, что (же) ты твориши. рцы к нимъ, се гл҃етъ гь (бгъ) кнѧзю и старѣишинамъ ієрлм҃лѧ, и всемꙋ домꙋ ін҃левꙋ иже сꙋть средѣ ихъ. рцы, ꙗкоже а҃ чюдеса творю [-][13] ꙗкоже (и) сътворихъ. сице имъ бꙋде҃ въ преселеніи, и въ плѣненіи изыдꙋтъ. и кнѧзь средѣ ихъ на рамꙋ въздвигнетсѧ. и отаи изыдетъ стѣнꙋ [-][14] прокопаетъ ꙗкоже емꙋ излѣсти сквозѣ ню. лице свое покрыетъ ꙗкоже не видѣти его очеси, и тои (же) земли не оузритъ. *и простерꙋ мрежю свою нань, і иметсѧ въ одержаніи моемъ. и въведꙋ и въ вавѵло҃ на землю халдѣискꙋ, и (не оузри еѧ)[15] но тꙋ скончаетсѧ. и всѧ иже окрестъ его помощники его, и всѧ подъемлющаѧ его расѣю по всѣмъ вѣтро҃, и мечь пролью въ слѣ҃ ихъ. и оувѣдѧ҃ ꙗко азъ гь, егда расыплю ѧ въ странахъ, и расѣю ѧ по землѧмъ. и оставлю [себѣ][16] мꙋжа в число ѿ меча и ѿ глада и ѿ смрти, ꙗко҃ да исповѣдѧтъ всѧ безаконіѧ ихъ въ странахъ, идѣже вошли бꙋдꙋтъ тамо. и оу-

нж҃ зі, и лв

Глава 12

1 І було до мене господнє слово, кажучи: **2** Людський сину! Ти живеш серед дому, що гнівить, які мають очі, щоб бачити, і не бачать, і мають вуха, щоб чути, і не чують, тому що є домом, що гнівить. **3** І ти ж, людський сину, зроби собі посуд полону. І будеш полоненим в дні перед ними, і будеш переселеним з твого місця на інше місце перед ними, щоб побачили, тому що є домом, що гнівить. **4** І винесеш свій посуд, наче посуд полону, в дні перед їхніми очима. Ти ж вийдеш ввечері перед ними, так як ходить полонений. **5** Пробий собі *діру* в стіні, і вийдеш через неї. **6** Перед ними візьмеш на своєму рамені. І вийдеш схованим, закриєш твоє лице і не побачиш землю, тому що Я тебе дав як знак ізраїльському домові. **7** І я зробив все так, як мені заповів Господь. І я виніс посуд, як посуд полону, в дні і ввечері я собі пробив стіну рукою і потайки вийшов, і на рамені взяв я перед ними. **8** І було до мене господнє слово, що казало: **9** Людський сину! Чи не сказав я до тебе: Дім ізраїльський є тим, що гнівить? Що ж ти чиниш? **10** Скажи до них: Так говорить Господь Бог князеві, і єрусалимським старшинам, і усьому ізраїльському домові, які є серед них. **11** Скажи, що Я чиню чуда, так як Я і зробив, так їм буде в переселенні. І підуть в полон, **12** і князя серед них нестимуть на раменах. І він потайки вийде, проб'є мур, щоб йому вилізти крізь нього. Він сховає своє лице, щоб його не побачили очима, і він землю не побачить. **13** *І Я простягну на нього свою сіть, і він буде схоплений у моїй засідці, і поведу його до Вавилону, на халдейську землю. І не побачить її, але там скінчиться. **14** І всіх його помічників, що довкруги нього, і всіх, що його піднімають, розсію по всіх вітрах і вилию вслід за ними меч. **15** І пізнають, що Я – Господь, коли розсію їх між країнами і розсію їх по землях! **16** І залишу собі мужів за числом від меча, і від голоду, і від смерті, щоб всі визнали їхні без закония в країнах,

ниж. 17 і 32

куди ввійдуть, туди. І пізнають, що Я – Господь! **17** І було до мене господне слово, що казало: **18** Людський сину! Їстимеш свій хліб з недостатністю і питимеш свою воду з мукою і скорботою! **19** І скажеш до народу землі: Це говорить Адонай Господь тим, що живуть в Єрусалимі, в ізраїльській землі: Їхні хліби їстимуть з недостатністю і їхню воду питимуть з погубою, щоб згинула земля з її повнотою, бо в безбожності всі, що в ньому живуть. **20** І їхні поселені міста опустіють, і їхня земля буде на погибель. І пізнаєте, що Я – Господь! **21** І було до мене господнє слово, що казало: **22** Людський сину! Яка це вам притча на ізраїльській землі, яка каже, що на довгі дні пропало всяке видіння? **23** Через це скажи до них: Це говорить Адонай Господь: Оберни ту притчу. І більше не скаже ту притчу ізраїльський дім. І скажи до них: Наблизилися дні і слово всякого видіння! **24** Бо ж не буде більше всякого фальшивого і чародійного видіння серед ізраїльських синів, **25** тому що Я, Господь, скажу мої слова і зроблю, і не продовжу у ваших днях, доме, що гнівить. Скажу слово і зроблю, – говорить Адонай Господь. **26** І було господнє слово до мене, кажучи: 27 Людський сину! Це ізраїльський дім тих, що говорять: Видіння, яке цей побачив, – на численні дні. І він пророкує на довгі часи. **28** Через це скажи до них: Це говорить Господь Бог: Більше не розтягнеться всяке моє слово. Слово, яке Я скажу, сповниться, – говорить Господь.

вѣ́дать ꙗ҆́ко а҆́зъ гдь. И҆ бы́сть сло́во гдне къ мнѣ̀ гла, сн҃е чл҃чь, хлѣ́бъ сво́и с недостат-комъ и҆зъꙗ́си, и҆ во́ду (свою̀) съ страда́нїемъ и҆ скорбїю и҆спїе́ши. и҆ рече́ши къ лю́де землѧ̀, се гле́тъ [а҆донаи́][17] гь. живꙋ́щимъ въ і҆ерлимѣ на́ земли і҆и҃левѣ, хлѣ́бы и҆́хъ с недостаткомъ и҆зъꙗ́дать, и҆ во́дꙋ и҆́хъ с па́гꙋбою и҆спїю́тъ. ꙗ҆́ко да погибнетъ землѧ̀ с ко́нцемъ своимъ, в нечестїи бо всѝ живꙋ́щеи в не́и. и҆ гра́ди и҆̀ вселе́нїи ѡ҆пꙋстѣ́ютъ, и҆ землѧ [и҆́хъ][18] въ погибе́ль бꙋ́детъ. и҆ оу҆вѣ́сте ꙗ҆́ко а҆́зъ гь. И҆ бы́сть сло́во гне къ мнѣ̀ глѧ сн҃е чл҃чь, ка́ѧ [притча сі ва́мъ][19] на́ земли і҆и҃левѣ, глю́щи, ꙗ҆́ко до́лзи днѝ поги́бе [всѐ][20] видѣнїе. сего ра́ди рцы к ни́мъ, се глетъ [а҆донаи́][21] гь. да ѡ҆б-рати́ши притчю тꙋ, и҆ пото̀ не рекꙋтъ при́тча тоѧ̀ до́мъ і҆и҃лвь. и҆ гли к ни́мъ, при-ближи́шасѧ днїе и҆ сло́во всего видѣнїѧ. зане же не бꙋ́детъ къ семꙋ̀ всѧ́ко видѣнїе ло́жно, и҆ волхвꙋѧ (-)[22] средѣ̀ снѡвъ і҆и҃левыхъ. ꙗ҆́ко азъ гь сглю словеса̀ моѧ̀ [-][23] и҆ сътворю̀. и҆ не продо́лжꙋ (-)[24] въ́ дни ва́ша до́ме съгнѣваѧи, сглю сло́во и҆ сътворю, глетъ [а҆донаи́][25] гь. И҆ бы́сть сло́во гне къ мнѣ̀ глѧ, сн҃е чл҃чь, се до́мъ і҆и҃левъ (глю́щихъ)[26]. видѣнїе е҆́же сеи ви́дѣ на дни мно́ги, и҆ на ча́сы до́лги про-рица́етъ. Сего ра́ди рцы к нимъ, се глетъ гь (бгъ). не продолжи́тсѧ к семꙋ̀ (всѧ́къ глъ)[27] мо́и, (сло́во) е҆́же възглю (и҆спо́лнитсѧ)[28], глетъ гь.

Глава 13

1 І було господнє слово до мене, кажучи: **2** Людський сину! Пророкуй проти пророків, що пророкують! І заговориш до пророків, що пророкують від їхнього серця. Пророкуй, і скажеш до них: Послухайте господнє слово! **3** Це говорить Адонай Господь: *Горе тим, що пророкують від свого серця, що пророкують вслід за своїм духом, а зовсім не знають, **4** що так, як лисиці в пустині, так були твої пророки, Ізраїлю! **5** Не стали в скріпленні і *не* поставилися стіною за ізраїльський дім ані не протиставилися в бою в господньому дні, **6** бачачи брехню і чародіїв, що марне говорять, – говорить Господь, – Я ж, Господь, їх не послав. І почали піднімати слово. **7** Отже, чи не брехливе видіння ви побачили і висказали марні чарування? І говорите, мовлячи: Господь! Господь! Я ж не говорив. **8** Через це скажи: Це говорить Адонай Господь: Тому що це брехливі слова і

ниж. 14

Гла, гі.

И҆ бы́сть сло́во гне къ мнѣ̀ глѧ, сн҃е чл҃чь, прорцы̀ на пррки (-)[1] [прорица́ющаѧсѧ, и҆ рече́ши пррко́мъ прорица́ющимсѧ ѿ срца и҆́хъ][2], (-)[3] прорцы. и҆ рече́ши к нимъ. Слы́шите сло́во гне, се глетъ [а҆донаи́][4] гь. *лю́тѣ прорица́ющимъ ѿ срца своего, [(прорица́ющимъ)[5] въ слѣ̀ дꙋха своего][6], а҆ ѿню́дъ не вѣ́дащемъ. ꙗ҆́ко лиси́ца в пꙋсты́ни, та́ко пррцы твоѝ бы́ша і҆и҃лю. не ста́ша на твердѣ-ли, ни поста́виша стѣно́ю за до́мъ і҆и҃левъ, ни съпроти́виша [въ бою][7] (-)[8] въ днь гнь. ви-дѧще ло́жнаѧ, [и҆][9] въл̾хвꙋющеи сꙋѧ́ глю-щеи, глетъ гь. (-)[10] [а҆з][11] (же) гь не́ѣсмь (и҆хъ посла́лъ)[12], и҆ нача́ша въставлѧ́ти сло́во. не ло́жное ли оу҆бо видѣнїе ви́дѣсте, и҆ въл̾хвова́нїѧ сꙋѧѧ рекосте, [и҆ глете (рекꙋще)[13], гь, (гь). (-)[14] а҆з (же) не́ѣсмь глалъ][15]. Сего ради рцы̀, се глетъ [а҆донаи́][16] гь. поне́же словеса̀ (-)[17] лжа̀ сꙋть, и҆ бъл̾хвова́нїѧ ваша сꙋѧ. того

ра́ди се азъ на вы глаголетъ [адона́и][18] гь. и простру руку свою на пррки видящыя лжу, и ѡтвѣщавающыя суєтнаѧ. въ наказаніе людіи моихъ не будутъ, и въ писаніи дому ійлева не впишутся, и въ землю ійлеву не внидутъ. и увѣдатъ яко азъ [адонаи][19] гь. имже [прельстиша люди моя][20], глще миръ миръ, и не бяше мира. (-)[21] сіи (же) съзидаютъ стѣну, а они помазаютъ ю, [аще][22] ся падетъ. гли къ помазающимъ, падется. и будутъ туча потопляющи, и дамъ каменіе стрѣльное въ связы ихъ и падутся, и вѣтръ възъдвижущь (-)[23] размещеть, (и расъсядеся) и (-)[24] падется стѣна. и не рекутъ ли к вамъ, где есть помазаніе ваше еже помазасте· Того ради се глаголетъ [адонаи][25] гь. и наверьгу бурю разоряющу съ яростію, и туча потопляющи гнѣвомъ моимъ будетъ, и каменіе стрѣльное (наверьгу яростію)[26] въ скончаніе. и раскопаю стѣну юже помазасте, [и][27] падется. и положу ю на землю, и ѿкрыется основаніе ея и падется, и скончается съ обличеніемъ. и познаете яко азъ гь. и скончаю ярость свою до стѣны и до помазающихъ ю (-)[28]. и рекохъ к вамъ нѣсть стѣны, ни помазающихъ ея. прроцы ійлевы прорицающеися къ ієрлиму, и видящеи (миръ его)[29]· и мира не будетъ, глаголетъ [адонаи][30] гь· И ты сне члчь, утверди лице свое на дщери людіи своихъ, на прорицающаяся ѿ срдца своего. и прорцы до нихъ, и речеши. се глаголетъ [адонаи][31] гь. горе ошевающимъ възглавіци подъ всякіи локоть руки, (-)[32] сътворяющимъ покривала на вся главы всего телеси, якоже развратити дша. дша развратиша людіи мои, и дша потваряху. и осквернавляху мя к людемъ моимъ, горьсти ради ячменны и укруха ради хлѣба, яко избити дша имже не бѣ лѣпо умрѣти. и оживити дша, имже не бѣ лѣпо жити. лжуще людемъ [моимъ][33], послушающимъ лжи (-)[34]· Сего ради се глаголетъ гь, се азъ на возглавія ваша, имиже вы развращаете (дша тамо)[35]. и ѿвръгу я ѿ мышць вашихъ, і испущу дша яже вы развращаете [-][36] на расыпаніе. и растерзаю възглавія ваша, и ѿиму люди моя ѿ руки вашея, и ксему не будутъ в руку вашею на развращеніе. и познаете яко азъ гь. понеже развращаете срдца (праведныхъ)[37] [в неправду][38], а азъ не развращахъ (ихъ)[39]. и укрѣпласте руци безаконнику, ѿнюдъ не ѿвратитися ѿ пути его злаго, и живу быти єму. сего ради (не узрите лжа)[40], и волхвованія ксему не имате

ваші марні чародійства, через це ось Я проти вас! Говорить Адонай Господь: **9** І простягну свою руку проти пророків, що бачать брехню і виголошують марне. В напоумленні мого народу не будуть ані не будуть записані в писанні ізраїльського дому, і до ізраїльської землі не ввійдуть. І пізнають, що Я – Адонай Господь! **10** Тому що вони обманули мій народ, кажучи: Мир! Мир! І не було миру. Ці же будують стіну, а вони її мажуть. Чи вона не впаде? **11** Говори до тих, що тинькують: Впаде! І буде дощ, що топить, і дам каміння, яким стріляють на їхні злуки, – і впадуть; і вітер, що піднімає, він розкине, і вона розпадеться, **12** і стіна впаде. І чи не скажуть до вас: Де є ваш тиньк, яким ви тинькували? **13** Через це говорить Адонай Господь це: І нашлю нищівну бурю з люттю, і буде дощ, що топить моїм гнівом, і каміння, яким стріляється. Закину з люттю на викінчення **14** і розіб'ю стіну, яку ви обтинькували. І вона впаде. І скину її на землю, і відкриється її основа. І вона впаде і буде викінчена з картаннями. І пізнаєте, що Я – Господь! **15** І завершу мій гнів на стіні і на тих, що її тинькують. І Я сказав до вас: Немає стіни ані тих, що її тинькують, **16** ізраїльських пророків, які пророкують для Єрусалиму і які бачать його мир. І миру не буде, – говорить Адонай Господь. **17** І ти, людський сину, скріпи своє лице проти дочок свого народу, проти тих, що пророкують від свого серця, і пророкуй до них! **18** І скажеш: Це говорить Адонай Господь: Горе тим, що шиють подушки під всякий лікоть руки, що роблять покриття на всяку голову всякого тіла, щоб звести душі. Вони звели душі мого народу і душі приготовляли. **19** І обезчестили Мене перед моїм народом задля пригорщі ячменю і задля скибки хліба, щоб вигубити душі, яким не належалося вмерти, і дати життя душам, яким не належалося жити, брешучи моєму народові, що слухав брехню. **20** Через це говорить Господь це: Ось Я проти ваших подушок, на яких ви зводите там душі. І відкину їх від ваших рамен, і випущу душі, які ви зводите на розсіяння. **21** І розірву ваші накидки, і відберу мій народ з вашої руки. І більше не будуть у ваших руках на зведення. І пізнаєте, що Я – Господь! **22** Тому що ви зводили серця праведних на неправедність, а Я їх не зводив, і ви скріплювали руки беззаконника, щоб зовсім не відвернутися йому від його поганої дороги і йому лишатися живим. **23** Через це не побачите обмани і більше не будете чародіяти чародій-

ства. Я спасу мій народ з ваших рук. І пізнаєте, що Я – Господь!

Глава 14

1 І прийшли до мене мужі з ізраїльських старців і сіли переді мною. **2** І було Господнє слово до мене, кажучи: **3** Людський сину! Ці чоловіки поклали їхні задуми на свої серця і муку їхніх неправд поставили перед своїм лицем. Чи відповім їм? **4** Через це говори до них, і скажеш їм: Так говорить Адонай Господь: Людина, людина з ізраїльського дому, яка лиш покладе свої задуми на своє серце і поставить муку своєї неправедності перед своїм лицем, і прийде до пророка, щоб запитати його про мене, Я, Господь, йому відповім в тому, яким є його розум. **5** Щоб він не звів ізраїльський дім за їхніми серцями відчуженими від мене в їхніх задумах. **6** Через це скажи ізраїльському домові: Це говорить Господь Бог: Поверніться і відверніться від ваших починів і від всіх ваших неправд відверніть ваші лиця. **7** Тому що людина з ізраїльського дому і з новоприбулих до Ізраїля, хто лиш віддалиться від Мене, і поставить свої почини на своє серце, і поставить муку своєї неправедності перед своїм лицем, і прийде до пророка, щоб запитати його про Мене. Я, Господь, відповім йому в тому і чим держиться, **8** і скріплю моє лице проти того чоловіка, і поставлю його на вигублення і на знищення, і викину його з-посеред мого народу. І пізнаєте, що Я – Господь! **9** *І пророк, якщо буде зведений і скаже слово: Я – Господь обманув того пророка. І простягну мою руку проти нього, і знищу його з-посеред Ізраїля. **10** І вони одержать свою неправедність за неправедністю того, що питає, такою ж буде неправедність пророка. **11** Так, щоб більше ізраїльський дім не був зведеним від мене і щоб більше не осквернялися в усіх їхніх містах. І будуть Мені за народ, а Я буду їм за Бога, – говорить Адонай Господь. **12** І було господнє слово до мене, кажучи: **13** Людський сину! Якщо країна згрішить проти Мене, щоб упасти гріхом, і простягну свою руку проти неї, *і знищу скріплення хліба, і пошлю на неї голод, і заберу з неї людей і скотину. **14** І якщо серед неї будуть ці три чоловіки: Ной, Даниїл і Йов, ті в їхній праведності спасуться, – говорить Адонай Господь. **15** І якщо наведу поганих звірів на землю і мучитиму її, і буде на знищення, і не буде того, хто проходить крізь неї від лиця звірів, **16** і є ці три чоловіки серед неї – живу Я, – говорить Адонай Господь.

вищ. 13

вищ. 4 і 5

волхвова́ти. (-)[41] и҆зба́влю лю́ди моѧ̀ ѿ рꙋкъ ва́шихъ, и҆ оу҆вѣ́сте ꙗ҆́ко а҆́зъ гдⷭ҇ь·

Гла҃, дї·

И҆ прїидоша къ мнѣ̀ мꙋжи ѿ ста́рецъ ї҆и҃левъ, и҆ сѣдо́ша предо (мною)[1]· И҆ бы́сть сло́во гдⷭ҇не къ мнѣ̀ гл҃ѧ, сн҃е чл҃чь мꙋжи сїи положи́ша ра́зꙋмы своѧ̀ на срⷣцахъ свои́хъ, и҆ мꙋче́нїе непра́вдъ и҆хъ поста́виша пре҄ лицемъ свои́мъ, а҆́ще ѿвѣща́ю и҆мъ· сего ра́ди гл҃и къ ни́мъ, и҆ рече́ши и҆̀мъ· Се҄ гл҃етъ [а҆донаи҆]̀[2] гдⷭ҇ь, чл҃къ, чл҃къ ѿ до́мꙋ ї҆и҃лева, и҆́же а҆́ще положи́тъ ра́зꙋмы своѧ̀ въ срⷣцы свое́мъ, и҆ мꙋче́нїе непра́вды своеѧ̀ оу҆чи́нитъ пре҄ лицемъ свои́мъ. и҆ прїиде҄ къ прⷪ҇рокꙋ [въспроси́ти є҆го̀ ѡ҆ мнѣ̀][3]. а҆́зъ гдⷭ҇ь ѿвѣща́ю є҆мꙋ̀ в не́мъ, и҆́миже держи́сѧ ра́зꙋмъ є҆го̀. ꙗ҆́коже да не оу҆клони́тъ до́мꙋ ї҆и҃лева по срⷣцемъ и҆́хъ, оу҆даленыхъ ѿ мене помышле́нїемъ и҆́хъ· Сего ра́ди рцы̀ до́мꙋ ї҆и҃левꙋ, се҄ гл҃етъ гдⷭ҇ь [бг҃ъ][4]. ѡ҆брати́тесѧ и҆ ѿвръзи́тесѧ ѿ хꙋдо́жествъ ва́шихъ, и҆ ѿ всѣ́хъ непра́вдъ ва́ши҄ [-][5] ѿврати́те лица̀ ва́ша. занѐ чл҃къ [-][6] ѿ до́мꙋ ї҆и҃лва и҆ ѿ новопри-ше́дши҄ къ ї҆и҃леви· и҆́же а҆́ще оу҆дали́тсѧ ѿ мене, и҆ поло́жи҄ ра́зꙋмы своѧ̀ на срⷣцы свое́мъ, и҆ мꙋче́нїе непра́вды своеѧ̀ оу҆чи́нитъ пре҄ лицемъ свои́мъ. и҆ прїи́детъ ли къ прⷪ҇рокꙋ ꙗ҆́кѡ въспро-си́ти є҆го̀ ѡ҆ мнѣ̀. а҆́зъ гдⷭ҇ь ѿвѣща́ю є҆мꙋ̀ (в не́мъ, (ї) и҆̏же держи́тсѧ)[7], и҆ оу҆твержꙋ̀ лице мое на чл҃ка того. и҆ положꙋ̀ и҆̀ въ и҆зги́бель и҆ в̾ по-требле́нїе, ї и҆звергꙋ̀ и҆̀ ѿ среды лю́дїи мои́хъ. и҆ оу҆вѣ́сте ꙗ҆́ко а҆́зъ гдⷭ҇ь. *и прⷪ҇рокъ а҆́ще прель-сти́сѧ, и҆ съгл҃етъ [сло́во][8]. а҆́зъ гдⷭ҇ь прельсти́ прⷪ҇рока того. и҆ прострꙋ̀ рꙋкꙋ̀ свою̀ на́нь, и҆ потреблю̀ и҆̀ ѿ среды (-)[9] ї҆и҃левы. и҆ прїи́мꙋтъ непра́вдꙋ свою̀, по непра́вдѣ въпраша́ющаго. [такожде бꙋдетъ непра́вда прⷪ҇рока][10], ꙗ҆́коже да сѧ не прельща́е҄ ктомꙋ̀ до́мъ ї҆и҃левъ ѿ менѐ, и да не ѡ҆скверна́влѧютсѧ ктомꙋ̀ въ всѣ҄ (гра-дехъ)[11] и҆̃. и҆ бꙋдꙋтъ ми̂ в лю́ди, а҆ а҆́зъ бꙋдꙋ и҆̂мъ въ бг҃ъ, гл҃етъ [а҆донаи҆]̀[12] гдⷭ҇ь· И҆ бы́сть сло́во гдⷭ҇не къ мнѣ̀ гл҃ѧ, сн҃е чл҃чь, страна̀ а҆́ще съгрѣши́тъ ми̂ ꙗ҆́ко па́стисѧ грѣхо́мъ и҆ прострꙋ̀ рꙋкꙋ̀ свою̀ на ню̀. *и҆ сътрꙋ̀ [-][13] оу҆твержє́нїе хлѣ́бное, и҆ пꙋщꙋ̀ на ню̀ гла҄, и҆ възмꙋ̀ с неѧ̀ чл҃ки и҆ ско́тъ. и҆ а҆́ще бꙋдꙋтъ (сїи трїе мꙋжи)[14] среди еѧ̀, но́е, дани́лъ, ї и҆́овъ, тїи въ пра́вдѣ свое́и спс҃ꙋтсѧ, гл҃етъ [а҆донаи҆]̀[15] гдⷭ҇ь. а҆́ще и҆ звѣ́ри злы́и напꙋщꙋ̀ на́ зе́млю и҆ оу҆мꙋчꙋ̀ ю̀, и҆ бꙋде҄ въ па́гꙋбꙋ, и҆ не бꙋде҄ проходѧ́щаго [сквозѣ̀ ню̀][16] ѿ лица̀ звѣ́рина. и҆ сꙋть трїе (сїи мꙋжи)[17] среди еѧ̀.

вѣ́ри гі

вѣ́ри д҃ и҆ є҃

живъ азъ глетъ [адонаи][18] гь. ни сн҃ове ни дщери (и҆) спасꙋтсѧ, но тїи сами спасꙋтсѧ. а҆ землѧ̀ въ потребленїе (и҆ в сѣчь) бꙋдѣ. а҆ще (-)[19] (наведꙋ на тꙋ землю мечь)[20] и҆ глю мечю, пройди землю и҆ възми с неѧ члкъ и҆ скотъ. а҆ три мꙋжи сїи бꙋдꙋтъ ли среди еѧ. живꙋ азъ глетъ [адонаи][21] гь, не избавꙗтъ ни сн҃овъ ни дщеръ [своихъ][22], (но) тїи сами спасꙋтсѧ. а҆ще ли и҆ смрть пꙋщꙋ на землю [-][23], и҆ разлїю ꙗ҆рость свою на нѧ̀ въ кровѣ, ꙗ҆коже потребити с неѧ члки и҆ скоти. а҆ ное, и҆ данїилъ, і҆ иовъ, бꙋдꙋтъ ли посредѣ еѧ, живꙋ азъ глетъ [адонаи][24] гь, ни сн҃ове ни дщери не останꙋ (и҆)· тїи (же) въ правдѣ своей (спасꙋтсѧ, і҆) избавꙗтъ дꙋша своѧ· Се глетъ [адонаи][25] гь, а҆ще же и҆ четыри мести (-)[26] (пꙋщꙋ на ієрлима, мечь, гладъ, звѣри злы, смрть)[27], ꙗ҆ко потребити (-)[28] члки и скоты. (-)[29] се (же) оставлени в не спасенїи ѿ него, сїи изведꙋтъ сн҃ы и҆ дщери. се [тїи][30] исходꙗтъ к вамъ и҆ оузрите пꙋти и҆хъ, и҆ хꙋдожества и҆хъ. и҆ (покаютсѧ)[31] о ѕлобахъ, ꙗ҆же наведохъ на ієрлимъ, всѧ̀ ѕлобы ꙗ҆же наведохъ нань. и҆ оутѣшатъ васъ и҆мже оузрите пꙋти и҆, и҆ хꙋдожества и҆хъ. и҆ разꙋмѣете ꙗ҆ко не всꙋе єсмь сътворилъ все є҆лико сътворихъ в не, глетъ [адонаи][32] гь·

Ані їхні сини, ані дочки не спасуться, але самі ті спасуться, а земля буде на знищення і на вирізання. **17** Якщо наведу меч на ту землю і скажу мечеві: Пройди землю і забери з неї людину і скотину, **18** а ці три чоловіки будуть серед неї – живу Я, – говорить Адонай Господь. Не спасуть ані своїх синів, ані дочок, але вони самі спасуться. **19** Якщо ж і пошлю смерть на землю і вилию на неї свою лють в крові, щоб вигубити з неї людей і скотину, **20** а Ной, і Даниїл, і Йов будуть серед неї – живу Я, – говорить Адонай Господь. Ані сини, ані дочки їм не залишаться, ті ж у своїй праведності спасуться і спасуть свої душі. **21** Так говорить Адонай Господь: Якщо ж і випущу чотири помсти проти Єрусалиму: меч, голод, злих звірів, смерть, щоб вигубити людей і скотину. **22** Ось позосталі в ній, що з неї спаслися, ці виведуть синів і дочок, ось ті виходять до вас. І побачите їхні дороги і їхні почини, і вони покаються за злоби, які Я навів на Єрусалим, усі злоби, які Я на нього навів. **23** І потішать вас, тому що побачите їхні дороги і їхні почини. І пізнаєте, що Я не марно зробив все, що Я зробив в ньому, – говорить Адонай Господь.

Гла, єі·

Бысть слово гне къ мнѣ гла [-][1] сне члчь, что оубо древо лозное ѿ всѣхъ древесъ лозныхъ, ꙗ҆же сꙋть въ древесѣхъ дꙋбравныхъ. а҆ще възмꙋтъ ѿ нихъ древо, ꙗ҆коже сътворити дѣло. (и҆) а҆ще възмꙋтъ (-)[2] колъ, ꙗ҆коже обѣсити на немъ (-)[3] съсꙋдъ. развѣ єже огневи дастьсѧ въ потребленїе, лѣтномꙋ оучищенїю єго. потреблѧетъ огнь, и҆ скончавается до конца, єда потребно бꙋдетъ на дѣло. и҆ єще цѣлꙋемꙋ сꙋщꙋ не бꙋдетъ на дѣло. коль паче а҆ще огнь є҆ попалитъ до конца, а҆ще бꙋдетъ на дѣло потомъ· Сего ра҆ [-][4] сице глетъ гь (бгъ), ꙗ҆коже лоза винограднаѧ въ древѣ дꙋбравне, тꙋ (же) дахъ (на потребленїе огневи)[5]. тако дамъ живꙋщаѧ въ ієрлимѣ, и҆ дамъ лице мое на нѧ. ѿ огнѧ изыидꙋтъ и҆ огнь (поѧстъ ѧ)[6]. и҆ оувѣдѧтъ ꙗ҆ко азъ гь. єда оутвержꙋ лице свое на нѧ, и҆ дамъ землю в пагꙋбꙋ, зане (же) впадоша въ грѣхъ, глетъ [адонаи][7] гь·

Глава 15

1 І було до мене господнє слово, що казало: **2** Людський сину! Чим, отже, є дерево лози з усіх дерев лози, що є між деревами лісу? **3** Чи з нього візьмуть дерево, щоб зробити діло? І чи візьмуть кілок, щоб повісити на ньому посуд? **4** Хіба що вогневі дасться на знищення, його щорічне чищення вигублює вогонь, і зовсім пропаде. Чи буде корисним на діло? **5** І ще як є цілим, не буде на діло. Наскільки більше, якщо вогонь його зовсім спалить, чи потім буде на діло? **6** Через це так говорить Господь Бог: Так як виноградна лоза між деревами лісу, її ж Я дав на знищення вогнем, так дам Я тих, що живуть в Єрусалимі. **7** І Я дам моє лице проти них. Вони вийдуть з вогню – і вогонь їх пожере. І пізнають, що Я – Господь, коли скріплю проти них своє лице **8** і дам землю на знищення, тому що впали у гріх, – говорить Адонай Господь.

Гла, ѕі·

Бысть слово гне къ мнѣ гла сне члчь, съвѣсти ієрлимꙋ беззаконїа єго, и҆ речеши· Се глетъ [адонаи][1] гь ієрлимꙋ, корень твои и҆ бытїе твое ѿ землѧ̀ хана-

Глава 16

1 І господнє слово було до мене, кажучи: **2** Людський сину! Сповісти Єрусалимові його беззаконня! **3** І скажеш: Це говорить Адонай Господь Єрусалимові: Твій корінь і твоє

буття з ханаанської землі, твій батько амморей і твоя матір хеттейка. **4** І твоє народження в тому дні, в якому ти народилася, Тобі не зав'язали пупок, і тебе водою не помили на спасіння, ані ти не була посолена сіллю, ані не була повита пеленками, **5** і тебе не пощадило моє око, щоб тобі зробити одне з цього всього, щоб боліти трохи за тебе. І ти була відкинута на лице поля лукавством твоєї душі в дні, в якому ти народилася. **6** І Я прийшов повз тебе і побачив тебе змішаною в твоїй крові. І сказав тобі, коли ти була у твоїй крові: Будь живою. І Я, по правді, тобі сказав: Будь живою в твоїй крові, **7** множся чисто. Я тебе дав, так як схід сонця. І ти помножилася і звеличилася, і ввійшла до міст-міст. Твої груди виросли, і твоє волосся засяяло, ти ж ж була нага і без краси. **8** І Я пройшов повз тебе і побачив тебе. І ось твій час, наче час нищівних. І Я простягнув свої крила над тобою і покрив твій сором, і поклявся тобі, і ввійшов в завіт з тобою, – говорить Адонай Господь, – і ти стала моєю. **9** І Я помив *тебе* водою. І обмив твою кров з тебе, і помазав тебе олією, **10** і зодягнув тебе різнобарвним *платтям*, і обув тебе в кармазин, і підперезав тебе синім полотном, і поклав Я на тебе трихаптон, **11** і прикрасив тебе прикрасою, і поклав обручки на твої руки і намисто на твою шию, **12** і дав кульчик у твої ніздрі і кульчики у твої вуха, і *дав* вінець хвали на твою голову. **13** І ти була прикрашена золотом і сріблом, і твоя одіж багряна і трипхаптова – різнобарвна. Ти їла пшеничні крупи, і мед, і олію і стала дуже-дуже гарною. **14** І ти вийшла на царювання, твоє ім'я вийшло в країни в твоїй красі, тому що ти була досконала красою, яку Я на тебе поклав, – говорить Адонай Господь. **15** Ти ж надіялася на свою красу і розпутствувала зі своїм іменем. І вилила твою розпусту на всякій дорозі, тому ти була тому, кому не мала бути. **16** І ти взяла зі своєї одежі і зробила собі шитих ідолів, і розпутствувала за ними. І ти не ввійдеш, їх же немає ані не буде. **17** І ти взяла посуд твоєї хвали з мого срібла і мого золота, який Я тобі дав, і зробила собі чоловічі образи, і з ними розпустувала. **18** І ти взяла свою різнобарвну одіж і зодягнула їх, і поклала перед їхнім лицем мою олію, і мій ладан, **19** і мої хліби, які Я тобі дав. Пшеничну крупу, і олію, і мед, якими Я тебе накормив, ти їх поклала перед їхнім лицем на милий запах. І сталося потім, – говорить Адонай Господь, – **20** і ти взяла своїх синів і своїх дочок, яких

нейски, ѡцъ твои амморей, и мти твоа хеттейска. и рожденїе твое вонъже са днь родиласѧ еси, не завѧзаша ти (пꙋпа)[2] и водою не ѡмыша тѧ [на спсенїе][3]. ни солїю ѡсолисѧ, ни пеленами бы повита. и не пощадѣ тебе око мое ꙗкоже сътворити тебѣ едино ѿ всего сего, ꙗко пострадати что оу тебе. и ѿвръжена бысть на лице полю лꙋкаванїемъ дша твоеѧ, въ днь вонъже сѧ родила еси. и проидохъ сквозѣ тѧ и видѣхъ тѧ смѧтенꙋ въ крови твоей. и рекохъ ти (егда бѣ въ крови твоей жива бꙋди.) [и рекохъ (въистиннꙋ) тебѣ, въ крови твоеи жива бꙋди][4]. оумножисѧ [чисте][5] ꙗкоже въстокъ [слнчныи][6] дахъ тѧ. и оумножисѧ и оувеличисѧ, и вниде въ грады градъ. сосцы твои възрастоша, и власи твои просїѧшасѧ. ты же бысть нага и безъ красы. и проидохъ сквозѣ тѧ, и видѣхъ тѧ, и се времѧ твое ꙗко времѧ разарѧющихъ. и прострохъ крылѣ свои на тѧ, и прикрыхъ стꙋдъ твои. и клѧхъ ти сѧ и внидохъ в завѣтъ с тобою, глетъ [адонаи][7] гь. и бысть мнѣ. и ѡмыхъ (-)[8] водою, и ѡпласкахъ кровь твою ѿ тебе, и помазахъ тѧ масломъ, и ѡблекохъ тѧ въ пестроты, и ѡбꙋхъ тѧ въ червлены. и припоѧсахъ тѧ синѧтою, и възложихъ на тѧ трихаптонъ. и оукрасихъ тѧ оутварїю и възложихъ ѡбрꙋчи на рꙋцѣ твои, и гривнꙋ на выю твою. и дахъ притоно в ноздри твоѧ, и оусерѧзѧ въ оуши твои, и вѣнецъ хвалы на главꙋ твою. и оукрашена бысть златомъ и сребромъ и одежда твоа багрѧны, и трихапта (измечтаны)[9]. Крꙋпы пшеничны [и медъ и масло][10] ꙗла еси, и бысть добра ѕѣло ѕѣло. [и оуправисѧ на цртво][11]. (-)[12] изыиде имѧ твое въ страны въ добротѣ твоеи. зане съвръшена бѣ [-][13] лѣпотою, юже оучиних на тебѣ, глетъ [адонаи][14] гь. (-)[15] ты же оупова на добротꙋ свою, и съблꙋди къ имени своемꙋ, и расыпа блꙋженїе свое по всемꙋ распꙋтїю. [томꙋ бысть емꙋ не бꙋдетъ][16]. и взѧ ѿ ризъ своихъ, и сътвори себѣ кꙋмиры съшвены, и съблꙋди к нимъ, и не внидеши, ихже нѣсть ни бꙋдꙋтъ. и взѧ съсꙋды хвалы твоеѧ, ѿ [сребра моего и злата моего][17] ѿ негоже дахъ тебѣ. и сътвори себѣ ѡбразы мꙋжески, и съблꙋди в них. и взѧ ризы своа из мечтанныѧ, и ѡдѣѧ ѧ. и масло мое и димїам мои положи пред лицемъ их. и хлѣбы моа ꙗже дахъ тебѣ крꙋпичнꙋ пшениченъ, и масла и меда ихже напитахъ тѧ. положи ѧ пред лицемъ ихъ въ вонꙋ блгооуханїа. И бысть [потомъ][18] глетъ [адо-

наи][19] гь. и поѧ сны своа и дщери своа ꙗже еси родила, и закла имъ в потребленїе. ꙗко мало съблуди. і искла чада своѧ, и дасть ѧ внегда изумися к нимъ, се паче всего съблуженїѧ твоего [и сьгнушенїи твоихъ][20]. и не помяну дне младенъства твоего, егда бѣ нага и безъступдоваѧ, и смѣшена в крове своеи, [и][21] житъ. и быстъ по всѣхъ неправдахъ твоихъ. [люте люте тебѣ][22] глетъ [адонаи][23] гь. и създа себѣ храмъ блудническь, и сътвори себѣ полаганїѧ на всѣхъ стогнахъ и на началѣ всякого пути, създа блудилища своѧ, и расыпа доброту свою. и разложи голени своа всякому мимоходящу, и умножи блу свои. и съблуди съ сномъ египетскомъ съсѣды твоими дебелымъ плотїю. и многажды съблуди разгнѣвати мѧ· [И се][24] простру руку мою на тѧ, и отвергу законы твоѧ. и предамъ тѧ дшамъ ненавидящимъ тебе дщери иноплеменникъ, съвращающаѧ тѧ с пути твоего, имже нечествова и съблуди къ [сномъ][25] асуровымъ, и такоже сѧ не насыти. и съблуди и не насытися. и умножи завѣтъ свои к земли [хананеистеи и][26] халдѣистеи, и в сихъ же сѧ не насыти· чимъ [очищу][27] [срце][28] твое, глетъ [адонаи][29] гь. имже сътвори все се дѣло жены блуница дерзающа, и съблуди трегубъ въ дщерехъ своихъ. (егда съгради блудилище свое)[30] в началѣ всего пути, и степени своѧ сътвори на всѣхъ стогнахъ. и [не][31] быстъ ꙗко блудница събирающа наимно, жена (бо) любодѣѧ подобна тебѣ, от мужа своего вземлющи наимно. всѣмъ блудившимъ с нею даяше наимно, (-)[32] ты (же) даде наимъ (хотемъ своимъ всѣмъ)[33], и задѣваше ты имъ бремѧ, ꙗкоже приходити имъ к тебѣ отвсюду въ блуженїи твоемъ· И быстъ въ тебѣ съпротивно. обычаю женску въ блуженїи твоемъ, и с тобою не блудиша, егда даяше наимно, и наимно не дастъ тебѣ, и быстъ в тебѣ съпротивно. сего ради [слыши блуднице][34] слово гне· Се глетъ [адонаи][35] гь, зане излїяша мѣдь твою, и открыся срамъ твои въ блуженїи твоемъ къ хотемъ твоимъ, и въ всѧ помышленїѧ беззаконїи твоихъ, и въ крове чадъ твоихъ ꙗже даде имъ. сего ради се азъ на тѧ съберу всѧ хоти твоѧ, к нимъ (же) примесися с ними. (-)[36] и съберу ѧ на тѧ отвсюду и открыю злобы твоѧ к нимъ, и узрятъ весь срамъ твои. *и отмщу ти отместїе любодѣица, [и проливающихъ кровь][37]. и положу (-)[38] въ крове ꙗрости [моеѧ][39] и ревенїѧ. и пре-

нѝ кг

ти народила, і заколола їм на знищення, наче мало ти розпутствувала, **21** і ти зарізала своїх дітей і дала їх, коли ти до них стала безумною. **22** Це вершок всієї твоєї розпусти і твоїх гидот. І ти не згадала днів твого дитинства, коли ти була нага, і засоромлена, і змішана у своїй крові, і жила. **23** І сталося, що після всіх твоїх неправедностей горе, горе тобі, – говорить Адонай Господь. **24** І збудувала ти собі дім розпусти, і ти собі зробила покладання на всіх вулицях, **25** і на початку кожної дороги ти збудувала свої розпусні доми. І ти знищила свою красу, і ти розвела твої ноги всякому перехожому і помножила свою розпусту. **26** І ти розпутствувала з єгипетським сином, з твоїм сусідом, що дебелий тілом. І ти часто розпутствувала, щоб мене розгнівити. **27** І ось простягну мою руку проти тебе і відкину твої закони, і видам тебе душам тих, що тебе ненавидять, дочок чужинців, які відхилили тебе з твоєї дороги, на якій безбожною ти була. **28** І ти розпутствувала з асировим сином і так само ж не наситилася. І ти розпутствувала і не наситилася. **29** І ти помножила свої завіти з землею ханаанською і халдейською. І в цих же ти не наситилася. **30** Чим очищу твоє серце, – говорить Адонай Господь, – коли ти зробила це все діло відважної жінки-розпусниці? І ти тричі розпутствувала **31** в твоїх дочках, коли ти збудувала свій розпусний дім на початку всякої дороги і зробила свої сходи на всіх вулицях. І ти не була як розпусниця, що збирає найм, **32** бо до тебе подібна жінка, що чужоложить, що бере платню від свого чоловіка, **33** що давала платню всім, що розпутствували з нею. Ти ж дала платню всім своїм полюбовникам і накладала їм тягар в твоїй розпусті, так щоб вони приходили до тебе звідусюди. **34** І в тобі була погань жіночого звичаю в твоїй розпусті, і з тобою не розпутстували, коли ти давала платню. І тобі не була дана платня, і ти в собі стала поганою. **35** Через це, розпуснице, слухай господнє слово! **36** Ось говорить Адонай Господь: Тому що ти вилила твою мідь і відкритим був твій сором у твоїй розпусті до твоїх полюбовників, і до всіх пожадань твоїх беззаконь, і в крові твоїх дітей, яких ти їм дала, **37** через це ось Я проти тебе зберу всіх твоїх полюбовників, з якими ж ти змішалася, з ними. І зберу їх проти тебе звідусіль, і відкрию їм твої злоби. І побачать ввесь твій сором. **38** *І на тобі помщуся помстою перелюбниці і тих, що проливають кров, і покладу в крові моєї люті і ревнощів, **39** і

ниж. 23

видам тебе в їхні руки. І вони рознесуть твій дім розпусти і знищать твої сходинки, і знімуть з тебе твою одіж, і заберуть посуд твоєї похвали, і залишать тебе нагою, засоромленою. **40** І наведуть на тебе товпи і поб'ють тебе камінням, порубають тебе своїми мечами, **41** *і спалять твої доми вогнем, і зроблять в тобі помсту перед численними жінками. І відверну тебе від розпусти, і більше не даси плати. **42** І спиню мою лють на тобі, і мої ревнощі заберуться з-посеред тебе. І спочину, і більше не дбатиму. **43** Тому що ти не згадала день твого дитинства і прогнівила мене в усіх цих. І ось Я поклав твої дороги на твою голову, – говорить Адонай Господь. І також Я не зробив за всією твоєю безбожністю в усіх твоїх беззаконнях. **44** Це є все, що сказали проти тебе в притчу, кажучи: Якою ж *є* матір, такою і *є* дочка. **45** Ти є дочка твоєї матері, що відкинула свого мужа і своїх дітей, і ти – сестра твоїх сестер, які відинули їхніх чоловіків і дітей. Твоя матір хеттейка і твій батько амморей. **46** Твоя старша сестра Самарія, та і її дочки, що живуть зліва в тебе. І твоя молодша сестра, що живе справа в тебе, Содома і її дочки. **47** Але ти не ходила по їхніх дорогах ані не зробила за їхніми беззаконнями в малому, і ти перевершила їх в усіх своїх дорогах. **48** Живу Я, – говорить Адонай Господь, – бо не зробила твоя сестра Содома, вона і її дочки, так як зробила ти і твої дочки. **49** *Однак це беззаконня Содоми, твоєї сестри, – гордість. В обжорстві хліба, і в добробуті вина, і в безділлі вона кормилася. І її це було, їй і її дочкам. І не подавали руку убогому і бідному, **50** і величалися, і зробили беззаконня переді Мною – і Я їх відкинув, оскільки Я побачив. **51** Самарія ж не згрішила половину твоїх гріхів, і ти помножила твої беззаконня понад них. І Я оправдав твоїх сестер в усіх твоїх беззаконнях, які ти зробила. **52** І ти прийми свою муку, якою ти знищила своїх сестер у твоїх гріхах, якими ти беззаконила понад них, і ти їх оправдала понад себе. Задля того і ти завстидайся і візьми своє безчестя. Чи ж заледве оправдаєш своїх сестер? **53** І поверну їхні повороти: поворот содомський і її дочок і поворот самарійський і її дочок. І поверну твій поворот посеред них, **54** щоб ти прийняла твою муку і обезчестилася усім, що ти зробила, щоб Мене розгнівити. **55** І твоя сестра Содома

црс4. 25

мой4. 19

дамъ тѧ в руцѣ ихъ, и раскопаютъ блудилище твое, и разорѧтъ степени твоѧ. и съвлекутъ с тебе ризы твоѧ, и возмутъ съсуды хвалы твоеѧ, и оставѧтъ тѧ нагу (-)[40] безъстудующу. и приведутъ на тѧ народы, и заслѧтъ тебѣ каменїе, (-)[41] исѣкутъ тѧ мечми своими. *и запалѧтъ домы твоѧ огнемъ, и сътворѧтъ в тебѣ отместїе предъ женами многими. и обращу тѧ от блуженїѧ, и наймна ктому не даси. и оуставлю ꙗрость мою на тебѣ, и възметсѧ рвенїе мое от среды твоеѧ. и почїю и ктому не попекусѧ. понеже не помѧну дне младенъства твоего, и прогнѣва мѧ въ всѣхъ сихъ. и се азъ пути твоѧ на главу твою дахъ глаголетъ [адонаи][42] господь. и такоже [не сътворихъ по всему нечестїю твоему][43] въ всѣхъ безаконїихъ твоихъ· Се есть все елико рекоша на тѧ къ притчю, глаголюще. ꙗкоже мати тако и дщи. дщи матери твоеѧ ты еси, отринувшїѧ мужа своего и чада своа. и сестра сестръ твоихъ ты, отринувшихъ мужа ихъ, и чада (-)[44]. мати твоѧ хеттеѧ, и отецъ [твои][45] амморей. сестра [твоѧ][46] старѣишаа самарїѧ, та и дщери еѧ живущїѧ о лѣво тебе. и сестра твоа меньшаа (-)[47] живущїѧ о десно тебе, содома и дщери еѧ. но ниже по путемъ ихъ ходила еси, ни (сътвори по безаконїемъ ихъ)[48] по малу, и надъ ними еси въ всѣхъ путехъ своихъ. живъ азъ глаголетъ [адонаи][49] господь, понеже не сътворила содома сестра твоа она и дщери еѧ, ꙗкоже ты сътвори и дщери твоа. *обаче се безаконїе содомы сестры твоеѧ, гордость въ объꙗденїи хлѣба. и въ изъобилїи вина и въ празности напиташесѧ та и дщери еѧ, се бѧше ей и дщеремъ еѧ. и руки оубогому и нищему не подаахꙋ и величахусѧ, и сътвориша безаконїѧ предо мною. и отвръгохъ ѧ ꙗкоже видѣ· (-)[50] Самарїѧ [же][51] полъ грѣхъ твоихъ не съгрѣши, и оумножи безаконїѧ твоа паче онѣхъ. и оправди сестры твоѧ въ всѣхъ безаконїихъ твоихъ ꙗже сътвори. и ты прїими мученїе свое, в немже расыпа сестры своа въ грѣсѣхъ твоихъ, имиже безаконновала паче тѣхъ, и оправила ѧ паче себе. (того ради) и ты срамлѧисѧ, и прїими безчестїе свое, елма же оправи сестры своѧ. и отвращу възвращенїѧ ихъ, възвращенїе содомско и дщерь еѧ, и (-)[52] възвращенїе самарїиско и дщерь еѧ. и възвращу възвращенїе твое средѣ (тебе)[53]. ꙗкоже прїимеши мученїе твое, и безчести будеши от всѣхъ ꙗже сътвори на разгнѣванїе мнѣ. и сестра твоѧ содома и

д҃ црс кє

д҃ мо ді

дщери ея̀ оуставатся ꙗкоже бѣша испрьва. и самарїя и дщери ея̀ оуставатся ꙗкоже бѣша испрьва. и ты̀ и дщи твоя̀ оуставитеся ꙗкоже бѣсте прежде. (-)[54] аще (бо) не бы̀ была (сестра̀ тебѣ содо́ма)[55] въ послушанїе въ оустѣхъ твои, въ дни презрѣнїя твоего, прежде ѡ̈кровенїя грѣхъ твоихъ. ꙗкоже нн҃ѣ оукоризна еси дщерь сѵрьскъ, и всѣхъ (дщерь сущи ѡ҆крть ея̀)[56], иноплеме́нникъ ѡ҆држащи тя ѡ҆крть. нечестїя твоя̀ и безаконїа твоя̀ ты съвокупи [-][57], гл҃е г҃ь. Се гл҃етъ [а҆донаи]58 г҃ь. и сътворю въ тебѣ ꙗкоже еси сътворила, ꙗкоже нечестовася (-)[59] преступити завѣтъ мо́и. и въспомяну а҆зъ на завѣтъ свои ꙗже с тобо́ю въ днь мла́деньства твоего. и съставлю тебѣ завѣтъ вѣчныи, и помянеши пути̇ своя̀, и безъчестни будеши внегда̀ поимеши се́стры своя̀ старѣишая (-)[60] съ юными твоими. и да̀ я̀ тебѣ на съгражденїе, но не ѿ завѣта твоего. и съставлю а҆зъ завѣ с тобо́ю, и оувѣси ꙗко а҆зъ г҃ь. ꙗко да помяну (вся оусрамляе́ши)[61], и да не будетъ тебѣ ктому ѿверьсти оустъ [-][62] ѿ лица безъчестїя твоего. внегда̀ ѡ҆чищаешися по всему е҆ликω сътвори́ла еси, гл҃етъ [а҆донаи]63 г҃ь.

і її дочки будуть поставлені такими, як були спочатку. І Самарія, і її дочки будуть поставлені такими, як були спочатку. І ти, і твої дочки будете поставлені такими, якими були спочатку. **56** Коби тобі Содома не була сестрою, щоб згадувати устами твоїми в дні гордості твоєї. **57** Перед викриттям твоїх гріхів, так як тепер ти є зневагою сирійських дочок і всіх дочок, що є довкруги неї, чужинок, що оточують тебе довкруги. **58** Твої безбожності і твої беззаконня ти назбирала, – говорить Господь. **59** Це говорить Адонай Господь: І зроблю в тобі так, як ти зробила, як ти збещестилася, щоб переступити мій завіт. **60** І Я згадаю мій завіт, що з тобою, в днях твоєї молодості, і поставлю тобі вічний завіт. **61** І ти згадаєш свої дороги і будеш збещещена, коли приймеш своїх старших сестер з твоїми молодими. І дам їх тобі на збудування і не від твого завіту. **62** І Я покладу з тобою завіт, і пізнаєш, що Я – Господь, **63** щоб Я згадав, що все засоромлюєш. І хай не буде тобі, що ти ще відкрила уста через твоє безчестя, коли очищаєшся після всього, що ти зробила, – говорить Адонай Господь.

Гл҃а, з҃і.

И бысть слово г҃не къ мнѣ гл҃я, с҃не ч҃лчь, сповѣжь повѣсть и рцы̀ притчю на до́мъ і҆и҃левъ, и рече́ши. се гл҃етъ [а҆донаи]1 г҃ь, ѡ҆релъ великїи велекрылыи долгыи протяженїемъ, иже исполнъ е҆сть но́готь. сїи имать по́вѣсть внїити в (дубраву)[2], и взяти изборное смрѣча, (и) конецъ мякъкаго ѡ҆стру́га. и пренесе я̀ въ землю хананейску, въ градѣ оутверженѣ положи я̀. и вза̀ ѿ плода земнаго, и дасть е҆ на поли пло́днѣ [да оутверди корение][3], на водами многами смотримо (оученїе)[4]. и прозябе и бысть въ виноградъ немощенъ [-][5] малъ, величествомъ ꙗвленїемъ е҆го лозїе е҆го в немъ, и коренїе е҆го по̀ нимъ бяше, и бысть въ виногра̀, и сътвори ѿ воды, и простре възведенїя своя̀. И бысть ѡ҆релъ другїи вели̇ великома крылома [и][6] многи но́гты. и се виногра̀ сеи и тои ѡ҆плѣтаяся ѡ҆ немъ, и корение е҆го к нему и лозїе е҆го испусти е҆му напоити и съ грудїемъ ѿ пружи сада е҆го на поли добрѣ, (и) на водѣ мнозѣ напитаетеся тои, ꙗко сътворити прозябенїе и приносити пло̀, ꙗкоже быти въ виногра̀ великъ. Сего ради (и) рцы̀, се гл҃етъ [а҆донаи]7 г҃ь аще испрѣвить, не коренїе ли оубо мякъкоты е҆ и пло̀ изгнїетъ, и

Глава 17

1 І було господнє слово до мене, кажучи: **2** Людський сину! Розповіси розповідь і скажи притчу до ізраїльського дому. **3** І скажеш: Так говорить Адонай Господь: Великий великокрилий орел, великий мірою, що повний є кігтів, цей має задум ввійти в ліс і взяти вибрані смереки. **4** І вершки м’якого відрізав і приніс їх до ханаанської землі, поставив їх у закріпленому місті. **5** І він взяв з плоду землі і поклав його на плодовитому полі, щоб закріпило коріння над великими водами, – явне повчання. **6** І той зійшов і став немічним виноградником: малим величиною, його видом, його галузки в ньому і його коріння було під ним; і став виноградником, і зріс від води, і простягнув свої вітки. **7** І був інший великий орел, великокрилий, з багатьма кігтями. І ось цей виноград, і він сплетений до нього, і його коріння до нього; і випустив свої галузки, щоб напоїти його, з грудками з долівки його саду. **8** Він росте на доброму полі і при великій воді, щоб видати паростки і принести плід, щоб стати великим виноградником. **9** Через це і скажи: Так говорить Адонай Господь: Чи випрямиться? Чи, отже, не коріння, *і* його

м'якість, і плід згниє і всохне всяка галузка його плоду? І не *потрібно* його від його коріння виривати сильним раменом ані численним народом. **10** І ось він є насадженим. Чи задля того виросте і чи не випрямиться? Бо де тільки й доторкнеться до нього пекучий вітер, висиханням висохне, висохне з грудками його росту. **11** І було господнє слово до мене, кажучи: **12** Людський сину! Скажи до дому, що Мене гнівить: Чи не знаєте, що це є? Скажи їм: Ось іде вавилонський цар проти Єрусалиму. І візьме його царя і його князя, і відведе їх до себе до Вавилону. **13** І візьме з царського племені, і укладе з ним завіт, і введе його в клятву, і візьме старшин землі. **14** Так щоб воно було немічним царством, щоб не піднестися і щоб берегти його завіт і його держати. **15** І він відрікся від нього і послав послів до Єгипту, щоб дано йому коней і численний народ. Чи випрямиться і чи спасеться той, що чинить проти? І чи спасеться той, хто переступає завіт? **16** Живу Я, – говорить Адонай Господь, – якщо не на місці цар, що в них царював, який зневажив мою клятву і переступив мій завіт з ним. Серед Вавилону закінчиться. **17** І не з великою силою і не з численною юрбою зробить же з ним фараон війну, а частоколом і спорудженням стріл з пращі, щоб забрати численні душі. **18** І він зневажив клятву, щоб переступити завіт, і ось дав свою руку і все це йому зробив. Чи спасеться? **19** Через це скажи: Це говорить Адонай Господь: Коби не переступив він моєї клятви, яку похулив. І дам її на його голову, **20** *і розтягну свою сіть на нього. І зловиться в його посілості, і приведу його в Вавилон, і засуджу його там за його неправедність, якою вчинив неправедне проти Мене в усіх його втечах. І всі вибані **21** впадуть від меча з усіма їхніми ділами, і всіх, що з них залишилися, розсію за всяким вітром. І пізнаєте, що Я – Господь промовив! **22** Це говорить Адонай Господь: І Я візьму з високих вибраних кедрів, з вершка, і дам на голову його галузки, зрубаю з серця його вершка. І Я посаджу його на високій горі і вивищу його. **23** І насаджу на високій ізраїльській горі, і він видасть паростки, і дасть овоч. І буде великим кедром, і під ним спочине всякий птах, і під його тінню спочине всякий птах. І його галуззя випрямиться, **25** і всяке дерево поля пізнає, що Я – Господь! Той, що понижає високе дерево і піднімає вгору понижене дерево. І що висушую сире дерево і даю рости сухому дереву. Я – Господь! Сказав і зробив.

вищ. 12
ниж. 32

посхнетъ всѧка леторасль плодꙋ его. и не мышцею великою, ни люми многими истръгнꙋти (и) ис кореніѧ емꙋ. И се насажена есть (еда того ради оуспѣетъ и) не исправи. (гдѣ бо аще и)[8] коснетъ и вѣтръ знойнъ посхнетъ сꙋхотою· съ грꙋдіем прозѧбеніа его посхнетъ· И бысть слово гне къ мнѣ гла, сне члчь, рцы к домꙋ гнѣвающемꙋ мѧ не вѣсте ли что есть се. [рцы имъ][9] [се грѧдетъ][10] црь вавѵлонскь на ієрлм и возметъ цра его и кнѧѕѧ его, и ѿведетъ ѧ къ себѣ въ вавѵлонъ. и поиметъ ѿ племене црьска, и завѣщаетъ к немꙋ завѣтъ и въведе и въ клѧтвꙋ. и старѣишины землѧ поиметъ, ꙗкоже быти въ црство немощно. ꙗкоже быхо не въздвизати, (и) снабдѣти завѣта его и поставлѧти и· Иже ѿвръжесѧ ѿ него (и) [послà][11] послы [-][12] въ египетъ, дати емꙋ конѧ и люди многи. аще исправитъ (и) аще спсетсѧ творѧи съпротивное. и преступаѧи завѣтъ, аще спсетсѧ· Живꙋ азъ глетъ [адонаи][13] гь. аще не на мѣсте црь цртвовавшіи в нихъ, иже похꙋли клѧтвꙋ мою, и (-)[14] престꙋпи завѣт мои с нимъ. средѣ вавѵлона скончаетсѧ, и не в силѣ велицѣ и не в народѣ мнозѣ. сътворитъ (же) с нимъ фараонъ брань, острогомъ и съгражденіемъ стрѣлъ пращныхъ, ꙗко ѿѧти дша (многи). и похꙋли клѧтвꙋ ꙗкоже престꙋпити завѣ, и се даде рꙋкꙋ свою. и все се сътвори емꙋ, еда спсетсѧ· Сего ради рцы, се глетъ [адонаи][15] гь. аще бы клѧтвы моеѧ (не престꙋпилъ)[16] юже похꙋли, и дамъ ю на главꙋ его. *и пропнꙋ мрежꙋ свою нань. и ѧтъ бꙋде въ одръжаніи еѧ, [и приведꙋ и въ вавѵлонъ, и осꙋждꙋ его тꙋ о неправдѣ его, еюже неправдова къ мнѣ въ всѣхъ бѣгъствѣ его][17]. [и вси избранніи][18] съ всѣми дѣлесы ихъ мечемъ падꙋтъ, и [всѧ][19] оставшаѧ [ихъ][20] (расѣю по всемꙋ вѣтрꙋ)[21]. и оувѣсте ꙗко азъ гь глахъ· [-][22] Се глетъ [адонаи][23] гь, и поимꙋ азъ ѿ избранныхъ кедра [высокаго][24] (ѿ вրьха, и дамъ на главꙋ ѿрасли его). ѿ срчнаго верха емꙋ очешꙋ, и всажꙋ (и) в горѣ высоцѣ азъ. и повышꙋ и в горѣ высоцѣ іилевѣ, и всажꙋ и прораститъ ѿрасль и сътворитъ овощь, и бꙋдетъ в кедръ великъ. и почіетъ по нимъ всѧка птица. и (по сѣнію его почіетъ всѧка птица)[25], и лозіе его оустроитсѧ. и оувѣсть всѧко древо польское, ꙗко азъ гь смирѧѧи древо высокое, и възносѧ древо смиренно, и оусꙋшаѧ древо сꙋрово, и проращаѧ древо сꙋхо. азъ гь глах и (сътворихъ)[26].

бѣі бі
нѣ лв

Глава, ИИ·

И бысть слово гне къ мнѣ гла, сне члчь, что вамъ притча си на [земли][1] іилевѣ глющимъ. Оцы зобаша пародки, а зубомъ чдъ (ихъ) оскомины быша· *Живу азъ глетъ [адонаи][2] гь. аще будетъ еще глемо притча си въ іили. яко всяка дша моя суть. яко дша оча, такоже и дша сновня, [всяка дша][3] моя суть. дша (же) яже съгрѣшаетъ, та оумретъ. [(-)[4] изобавшаго пароки зубы оскоминнѣ будутъ][5]. члкъ же иже есть правдивъ, иже сътворитъ судъ и правду, на горахъ не снѣсть. и очїю своею не въздвигнетъ на кумиры дому іилева. и жены подруга своего не осквернавитъ. и къ женѣ сквернавѣ сущи не приближися. и члку не насилй. заимъ долъжныи отдасть. и въсхищенїя не въсхитй. *хлѣбъ свои алчну дасть, и нагаго облечетъ [в ризу][6]. [-][7] сребра своего в лихву не вдасть, и прибытка не возметъ, [-][8] от неправды отвратитъ руку свою. [и][9] судъ (-)[10] сътвори между мужемъ и подругомъ своимъ. и въ заповѣдехъ моихъ ходитъ, и оправданїя моя снабдилъ есть. якоже сътворити та (яко) правдивъ сеи есть, жизнь жити иматъ· глетъ [адонаи][11] гь· И аще родитъ сна расыпателя, проливающа кровь и творяща грѣхи. в путь оца своего праведнаго не ходи, но и на горахъ жерлъ есть. и жену подруга своего осквернавилъ есть. и оубогаго и нищаго преобидѣлъ есть. и въсхищенїе въсхитилъ есть, и займа не далъ есть. и к кумиромъ положи очи свои. безаконїя сътвори. съ (плодомъ лихое прїялъ есть)[12]. сеи жизнь не живетъ. вся си безаконїя сътвори, смртїю оумретъ, кровь его на немъ буде· Аще ли роди сна (он же)[13] видѣ грѣхи оца своего, яже сътворилъ есть, (-)[14] оубоит же ся и не сътворитъ по нимъ. на горахъ не снѣсть, и очїю своихъ не положитъ къ кумиромъ дому іилева. и жены подруга своего не осквернавитъ. и члку не насилитъ. и въ заимъ не зая. и въсхищенїя не въсхититъ. хлѣбъ свои алчну дасть. и нага одежетъ [ризою][15]. и от неправды отвратитъ руку свою. лихвы и множества не возметъ. правду сътворитъ. и в заповѣдехъ моихъ ходитъ. не скончается в неправдѣ оца своего, [но][16] жизнїю живетъ. оцъ бо его (-)[17] печали и скорби и въсхищенїе въсхити, (и) съпротивно сътвори средѣ людїи [-][18], и оумретъ в неправдѣ своеи. и рекосте, почто нѣсть [прїялъ снъ неправды оца своего][19]· (Се вижь),

ієре̃ ла

ісаїа ни
мф ке

Глава 18

1 І було господнє слово до мене, кажучи: **2** Людський сину! Чим є вам ця притча на ізраїльській землі, що говорите: Батьки їли неспілий виноград, а зуби їхніх дітей мають оскомину? **3** *Живу Я, – говорить Адонай Господь, – якщо ще говоритимуть цю притчу в Ізраїлі. **4** Бо всяка душа є моєю, так як душа батька, так і душа сина. Всяка душа є моєю. Душа ж, яка грішить, вона помре. **5** Зуби того, що їв неспілий виноград, будуть мати оскомину. Людина ж, яка є праведною, яка чинить суд і праведність, **6** не їстиме на горах, і не підніме свої очі до кумирів ізраїльського дому, і не опоганить жінку свого ближнього, і не наблизиться до жінки, що є нечистою; **7** і не насилуватиме людину, належно віддасть позичене і не грабуватиме грабунку; *дасть свій хліб голодуючому і нагого зодягне одежею; **8** своє срібло не дасть на лихву і не візьме надмірного; відверне свою руку від неправедності і зробить суд між чоловіком і своїм ближнім. **9** І він ходив за моїми заповіддями і зберіг мої оправдання, щоб їх чинити. Тому що цей є праведним, житиме життям, – говорить Адонай Господь. **10** І якщо він породить поганого сина, що проливає кров і що чинить гріхи, **11** не пішов по дорозі свого батька праведного, але і їв на горах, і опоганив жінку свого ближнього, **12** і скривдив бідного та вбогого, і награбував грабунок, і не віддав позиченого, і поклав свої очі на ідолів, зробив беззаконня, **13** з плодом взяв надмірно – цей не житиме життям. Він зробив всі ці беззаконня – помре смертю. Його кров буде на ньому. **14** Якщо ж він породить сина, а той побачив гріхи свого батька, які він зробив, злякається ж і не зробить згідно з цими: **15** не їстиме на горах, і своїх очей не покладе на кумирів ізраїльського дому, і не опоганить жінку свого ближнього, **16** і не насилуватиме чоловіка, і заручити не заручив, і грабунку не награбував, дасть свій хліб бідному, і одежею нагого зодягне, **17** і відерне свою руку від неправедності, не взяв лихви ані надмір, зробив праведність, і ходить в моїх заповідях – він не помре в неправедності свого батька, але житиме життям. **18** Адже його батько захопив болі, і скорботи, і грабунок, і вчинив погане серед народу, і помре у своїй нераведності. **19** І скажете: Чому син не дотримувався неправедності свого батька? Це

єре. 31

іс. 58
мат. 25

знай, що син вчинив праведність і милосердя, зберіг всі мої закони і їх виконав – життям житиме. **20** *А душа, що грішить, та й помре. І син не візьме неправедність свого батька ані батько не візьме неправедність свого сина. Праведність праведного буде на ньому, і беззаконня беззаконника буде на ньому. **21** І якщо беззаконник відвернеться від всіх беззаконь, які вчинив, і зберігатиме всі мої заповіді, і чинитиме суд і праведність і милосердя – житиме життям і не помре. **22** Всі гріхи, які вчинив, йому не згадаються, житиме в його праведності, яку зробив. **23** *Хіба побажаю бажанням смерті грішника, – говорить Адонай Господь, – а не щоб він відвернувся *від* злої дороги і щоб жив? **24** І якщо праведний відвернеться зі своєї дороги і вчинить неправедність за всяким беззаконням, які беззаконний зробив, якщо зробить не житиме. Всі його праведності, які зробив, не згадаються в переступі, яким він переступив, і в його гріхах, які згрішив. В них він помре. **25** І ви сказали: *Господня дорога не є прямою. Отже, ізраїльський доме, послухайте! Чи моя дорога не є прямою? Чи, отже, ваша дорога не є прямою? **26** Коли праведний відвернеться від своєї праведності і вчинить гріх, який вчинив, то в ньому помре. **27** І коли беззаконник відвернеться від свого беззаконня, яке вчинив, і зробить суд і праведність – цей зберіг свою душу. **28** І він побачив і відвернувся від всього свого беззаконня, яке вчинив, – житиме життям і не помре. **29** І дім ізраїльський говорить: Господня дорога не є прямою. Чи моя дорога не є прямою, ізраїльський доме? Чи ваша дорога не є прямою? **30** Задля цього кожному з вас судитиму за його дорогою, ізраїльський доме, – говорить Адонай Господь. *Поверніться і відверніться від всіх ваших безбожностей – і не будуть вам на муку. **31** Відкиньте від себе неправедності і всі ваші безбожності, якими ви були безбожні супроти Мене, і зробіть собі нове серце і новий дух. Адже чому вмираєте, ізраїльський доме? **32** *Тому що Я не бажаю смерті грішника, що вмирає, – говорить Адонай Господь. А те, щоб він відвернувся від його дороги і його душа жила, – говорить Адонай Господь. Отже, поверніться – і будете живими!

мой5. 24
црс4. 14
пар2. 25
ниж. 33
црс2. 14
пет2. 3
ниж. 33
мат. 3
ниж. 33
црс2. 14
муд. 1

ꙗ҆́ко сн҃ъ пра́вдꙋ и҆ млⷭ҇ть сотворѝ. всѧ зако́ны моѧ снабдѣ̀, и҆ сотвори ѧ҆̀, жи́знїю живе́ть· *Дш҃а же согрѣша́ющїа (та и҆) ᲂу҆мре́ть. (и) сн҃ъ (-)[20] не возме́ть непра́вды ѿц҃а [своего][21], и҆ ѿц҃ъ не во́зметь непра́вды сн҃а [своего][22]· пра́вда правди́ваго на немъ бꙋдетъ, и҆ беззако́нїе беззако́нника на немъ бꙋдетъ· И҆ беззако́нникъ а҆́ще сѧ ѡ҆брати́ть ѿ всѣхъ беззако́нїи (-)[23], ꙗ҆̀же е҆сть сотвори́лъ. и҆ снабди́тъ всѧ̀ за́повѣди моѧ, и҆ сотвори́тъ сꙋдъ и҆ пра́вдꙋ и҆ млⷭ҇ть, жи́знїю живе́тъ, [и҆][24] не ᲂу҆́мретъ. всѧ̀ согрѣше́нїѧ (-)[25] є҆ли́ко бꙋдетъ сотвори́лъ не помѧнꙋтсѧ [е҆мꙋ][26]. въ пра́вдѣ е҆го ꙗ҆̀же сотворѝ живъ бꙋдетъ· *Е҆да въсхотѣ́нїемъ въсхощꙋ смр҃ти грѣшника, гл҃етъ [а҆донаи́][27] г҃ь. (а҆ не) ꙗ҆́коже ѡ҆брати́тисѧ е҆мꙋ ѿ пꙋтѝ ѕла и҆ живꙋ бы́ти· (И҆) а҆́ще (-)[28] сѧ ѡ҆брати́тъ пра́вдивыи с (пꙋти)[29] свое́го, и҆ сотво́ритъ непра́вдꙋ по всѣмъ беззако́нїемъ, ꙗ҆̀же е҆сть сотвори́лъ беззако́нникъ. [а҆́ще (сот)воритъ не живе́тъ][30]. всѧ пра́вды е҆го ꙗ҆̀же е҆сть сотвори́лъ, не помѧнꙋсѧ. въ престꙋпле́нїи (-)[31] и҆̀же престꙋпѝ, и҆ въ грѣсѣхъ е҆го ꙗ҆̀же согрѣши, в ни́хъ ᲂу҆́мретъ· И҆ реко́сте, *не ᲂу҆правитсѧ пꙋть г҃нь. слы́шите ᲂу҆̑бо до́ме і҆и҃левъ, е҆да пꙋть мои не ᲂу҆пра́витсѧ, не ва҃ ли пꙋть ᲂу҆̑бо не ᲂу҆пра́витсѧ· е҆гда сꙋвратитсѧ пра́вдивыи ѿ пра́вды своеѧ, и҆ сотвори́тъ (-)[32] грѣхъ и҆̀же є҆ сотвори́лъ, (то) в немъ ᲂу҆мретъ. и҆ е҆гда ѡ҆брати́тсѧ беззако́нникъ ѿ беззако́нїѧ свое́го и҆̀же е҆сть сотвори́лъ, и҆ сотво́ритъ сꙋдъ и҆ пра́вдꙋ, то́и дш҃ꙋ свою снабдѣлъ е҆сть. [и҆ ви́дѣ][33] и҆ ѡ҆братисѧ ѿ всего беззако́нїѧ свое́го е҆̀же сотворѝ, жи́знїю живе́тъ, (и҆) не ᲂу҆́мретъ. и҆ гл҃етъ до́мъ і҆и҃левъ, не ᲂу҆пра́вися пꙋть г҃нь. е҆да пꙋть мои не ᲂу҆правъ ѿ доме і҆и҃левъ, ᲂу҆̑бо вашъ пꙋть не ᲂу҆правлѧ́етсѧ· [Сего ради][34] комꙋждо по пꙋтѝ е҆го ѡ҆сꙋжꙋ ва҃ до́ме і҆и҃левъ, гл҃етъ [а҆донаи́][35] г҃ь. *Ѡ҆брати́тесѧ и҆ ѿврьзитесѧ ѿ всѣхъ нечестїи ваши́хъ, и҆ не бꙋдетъ ва́мъ на мꙋче́нїе. непра́вды ѿврьзите ѿ себе, (и҆) всѧ̀ нечестїѧ ва́ша, ꙗ҆̀же нечествова́сте къ мнѣ. и҆ сотвори́те себѣ срⷣце но́во, и҆ дх҃ъ но́въ. [-][36] въскꙋю (бо) ᲂу҆мира́ете до́ме і҆и҃левъ· *Ꙗ҆́ко не хощꙋ смр҃ти [грѣшника][37] ᲂу҆мира́ющаго, гл҃етъ [а҆донаи́][38] г҃ь. [ꙗ҆́ко ѡ҆брати́тисѧ е҆мꙋ ѿ пꙋтѝ е҆го [-][39], и҆ жи́ти [дш҃и е҆го][40], гл҃етъ а҆донаи́ г҃ь. ѡ҆брати́тесѧ ᲂу҆̑бо и҆ жи́ви бꙋдете][41]·

є҆ мо҃ кд҃ / д҃ цр҃ ді / в҃ пара҃ ке
нѳ҃ лг / в҃ цр҃ ді / в҃ пе҃т г҃
нѳ҃ лг
мѳ҃ г҃
нѳ҃ лг / в҃ цр҃ ді / мꙋ҃д а҃

Глава 19

1 Ти ж візьми голосіння над ізраїльським князем! **2** І скажеш до них: Твоя мати левиця спочила серед левів, серед левів помножила своїх левенят. **3** І відскочило одне з її леве-

Гл҃а, ді·

Т(ы́ же)[1] возмѝ пла́чь на кн҃ѕѧ і҆и҃левы. и҆ рече́ши (к нимъ, мт҃и твоѧ)[2] льви́ца, средѣ левъ почѝ, средѣ левъ ᲂу҆мно́жи льви́чища своѧ· И҆ ѿско́чи є҆ді́нъ ѿ льви-

чищъ ея̀, (и̂) (бы́сть ле́въ)[3]. и̂ наѹ̂чи́ся въсхища́ти въсхища́нїа, (и̂) чл҃ки и̂зъѧ́сть. и̂ слы́шаша ѡ̂ не́мъ страны̀, и̂ (ѧ́тъ бы́сть в̆ расы́панїи своє̂мъ)[4], и̂ приведоша и̂̀ въ ѹ̂здѣ̂ въ (є̂гѷпетъ)[5]. И̂ ви́дѣ ꙗ̂́ко ѿведенъ бы́сть ѿ неѧ, (и) погиба́ше бытїє ея̀. и̂ поѧ̀ и̂́нъ ѿ львичищъ свои̂хъ (и̂) ле́въ ѹ̂чини̂ и̂̀. и̂ живѧ́ше средѣ̂ ле́въ, левъ бы́сть. и̂ наѹ̂чи́ся въсхища́ти въсхище́нїа, (и̂) чл҃ки и̂зѧ́сть. и̂ пасѧшеся в лю́тости свое́и. и̂ гра́ды и̂́хъ пѹсты поста́ви, и̂ погѹби̂ землю и̂ конецъ ея̀ гла́сомъ рыка́нїа є̂го. И̂ да́сть нань страны (ѡ̂́крⷭ҇тъ ѿ земль)[6], и̂ пропѧ̀ на́нь мрежа и̂́хъ (и̂) (-)[7] ѧ́тъ бы҃. и̂ положи́ша и̂̀ въ ѹ̂здѣ̂ и̂ в̆ъ пѹтѣ, (и̂ приведо́ша и̂)[8] къ цр҃ю вавѷлⷩ҇скѹ, и̂ въврьгоша и̂̀ в темни́цѹ. ꙗ̂́ко да сѧ не слы́шитъ гла́съ є̂го (потомъ) в̆ гора́хъ і̂и҃левахъ. Щ҃ати твоѧ ꙗ̂́ко виногра́дъ, [и̂][9] ꙗ̂́ко цвѣтⷩ҇е шипчанъ на водѣ̂ в̆саженъ, и̂ ѿра́сль є̂го бы́сть ѿ воды̀ мно́ги. и̂ бы́сть є̂мѹ жє́злъ крѣпости въ племени старѣишинъсте, и̂ възнесе́сѧ в̆ вели́чїи своє̂мъ средѣ̂ ло́зїѧ. и̂ ви́дѣ вели́чество свое въ мно́жествѣ ло́зїа своє̂го. И̂ ѡ̂бломи́сѧ въ ꙗ̂́рости, (и̂ на́ землю поврьженъ бы́сть), *и̂ вѣтръ зно́инъ посѹши̂ (ѡ́вощъ)[10] є̂го. ѹ̂свѧднѹша и̂ ѡ̂пѹстѣша жезли крѣпости є̂го, ѡ́гнь посѹши̂ и̂̀, (ѡ̂гнь потреби и̂̀ въ пѹсты́ни.) И̂ нн҃ѣ насади́ша и̂̀ (-)[11] на земли̂ безъче́стнѣ [и̂ бе҃во́днѣ][12]. і̂ и̂зы́иде ѡ́гнь ѿ жезла̀ (и̂) [ѡ́вощевъ є̂го][13], и̂ поꙗ̂дѐ и̂̀. И̂ не бѹдетъ в немъ жезла̀ крѣпости племени [хорѹгве, ꙗ̂́кѡ҃ владѣти и̂ⷨ҇][14]. въ при́чю пла́чнѹю є̂сть, и̂ бѹдⷷ҇ въ пла́чь.

іѡсїа ѳі

нят, і стало левом, і навчилося грабувати грабунок, і пожерло людей. **4** І почули про нього країни, і він був схоплений у своєму знищенні, і привели його в наморднику до Єгипту. **5** І вона побачила, що його відвели від неї, і гинуло її буття, і вона взяла іншого з своїх левенят і поставила його левом. **6** І він жив серед левів, став левом і навчився грабувати грабунок, і пожер людей. **7** І він пасся у своїй люті, і спустошив їхні міста, і знищив землю та її повноту голосом свого ричання. **8** І повстали проти нього країни довкруги з земель, і розкинули на нього їхні сіті – і його схоплено. **9** І поставили його в намордник і в пута, і привели його до вавилонського царя, і кинули його до в'язниці, щоб не було чути більше його голосу на ізраїльських горах. **10** Твоя матір як виноградник і так як цвіт ґранатового яблука, що посаджений при воді, і його віття були від великої води. **11** І для нього вона була палицею сили, для племені володарів, і він піднявся вгору своєю величчю серед лози, і він побачив свою велич в множестві своєї лози. **12** І він був зломаним в люті і скинутим на землю, *і палючий вітер висушив його овочі. Посохли і запустіли палиці його сили, вогонь його висушив, вогонь знищив його в пустині. **13** І тепер його посадили на безчесній і безводній землі, **14** і вийшов вогонь з палиці і його овочів і пожер його. І не буде в ньому палиці сили – хоругви племені, щоб ним володіти. Він є на притчу плачу і буде на ридання.

йос. 13

Гла҃, к҃.

И быстъ в лѣто є̂҃мое въ пѧ́тыи м҃цъ, в девѧтыи (дн҃ь) м҃ца. прїидо́ша (ста́рцы)[1] ѿ до́мѹ і̂и҃лева въпраша́ти г҃а, и̂ сѣдо́ша пре҃ лицⷷ҇ м҃и. И̂ бы́сть сло́во гн҃е къ мнѣ гл҃ѧ. сн҃е чл҃чь, гл҃и къ ста́рцемъ [-][2] і̂и҃лево́м. и̂ рече́ши к нимъ, се гл҃етъ [а̂дона́и][3] г҃ь. а̂ще въпраша́ти мене в̂ы прихо́дите. живъ а̂зъ а̂ще ѿвѣща́ю ва́м, гл҃етъ г҃ь. и̂л̂и ѿместїю (м̆щѹ и̂́хъ)[4], сн҃е чл҃чь [а̂ще м̆сти́ши и̂́хъ][5]. Безако́нїѧ (же) ѿц҃ь и̂́хъ совѣсти и̂ⷨ҇. и̂ рече́ши к нимъ, се гл҃етъ [а̂дона́и][6] г҃ь. ѿ негоже дн҃е и̂зво́лихъ до́мъ і̂и҃левъ. и̂ ѹ̂вѣдѣнъ бы́хъ (племени)[7] до́мѹ і̂а́ковлѧ, и̂ ѹ̂вѣденъ бы́хъ и̂ⷨ҇ в̆ земли є̂гѷпетъсте́и. и̂ въздвиго҃ рѹкѹ мою за нѧ, гл҃ѧ, а̂ҙ г҃ь б҃ъ ва҃. въ тои дн҃ь п҃оѧ́хъ (ѧ̂̀ рѹкою своею)[8], ꙗ̂́коже и̂звести̂ ѧ̂̀ и̂зъ землѧ̀ є̂гѷпе́ски, в̆ зе́млю ю̂же ѹ̂готова́хъ и̂м̆, землю кипѧ́щѹ млекомъ и̂ ме́дом̆, (си̂)[9] є̂сть паче всѣхъ зе́мль.

Глава 20

1 І сталося, що в сьомому році, в п'ятому місяці, в десятому дні місяця, прийшли старці з ізраїльського дому запитати Господа. І сіли перед моїм лицем. **2** І було господнє слово до мене, кажучи: **3** Людський сину! Заговори до ізраїльських старців! І скажеш до них: Це говорить Адонай Господь: Чи ви приходите Мене запитати? Я живу – хіба відповім вам? – говорить Господь. **4** Чи помстою помщу їх, людський сину, якщо їх мстиш? Сповісти ж їм беззаконня їхніх батьків. **5** І скажеш до них: Так говорить Адонай Господь: Від того дня, коли Я полюбив ізраїльський дім, і став відомим племені дому Якова, і відомим став їм в єгипетській землі, і підняв мою руку за них, кажучи: Я ваш Господь Бог. **6** В тому дні Я їх підняв своєю рукою, щоб їх вивести з єгипетської землі до землі, яку Я їм підготував,

анг. 1

землі, що кипить молоком і медом, вона є понад всі землі. **7** *І Я сказав до них: Кожний відкиньте гидоти від своїх очей і не опоганюйтеся єгипетськими творіннями. Я – Господь Бог ваш! **8** І вони Мене відкинули і не бажали Мене послухатися, кожний не бажав відкинути гидоти від своїх очей, і не покинули єгипетські творіння. І Я промовив, щоб вилити на них свою лють і сповнити на них свій гнів серед єгипетської землі. **9** І Я зробив, щоб моє ім'я *було* понад усе, щоб не опоганилося перед країнами, в яких же вони є, посеред них, в яких же відомий став Я їм, щоб вивести їх єгипетської з землі. **10** І Я вивів їх до пустині, **11** і дав їм мої заповіді, і об'явив їм мої оправдання, *які, якщо зробить їх людина, живою буде в них. **12** *І Я дав їм мої суботи, щоб були на знак поміж Мною і поміж ними, щоб вони пізнали, що Я – Господь, що їх освячує! **13** І Я сказав до ізраїльського дому в пустині в заповідях моїх ходити. І Мене розгнівив ізраїльський дім в пустині, бо в моїх заповідях не ходили і відкинули мої оправдання, які, коли чинить людина, живою буде в них, *і опоганили мої суботи. І Я промовив, щоб вилити на них свою лють в пустині, щоб їх вигубити. **14** І Я зробив, щоб понад усе моє ім'я не було опоганене перед країнами, з яких же Я їх вивів перед їхніми очима. **15** Задля того Я підняв мою руку проти них в пустині, щоб не ввести їх до землі, яку Я їм дав, що пливе молоком і медом, *що є* найвибранішою з усіх земель. **16** Тому що відкинули мої суди, і не ходили в моїх заповідях, і опоганили мої суботи, бо за кумирами жадало їхнє серце. **17** І їх пощадило моє око, щоб не вигубити їх на викінчення в пустині. **18** І Я сказав до їхніх дітей в пустині: Не ходіть в законах ваших батьків, і не зберігайте їхні оправдання, і не приставайте до єгипетських творінь. **19** Я – Господь Бог ваш! І бережіть мої оправдання, і зробите їх, **20** і освячуйте мої суботи. І буде на знак між мною і між вами, щоб ви знали, що Я – Господь Бог ваш! **21** І їхні діти Мене розгнівили, і в моїх заповідях не ходили, і моїх оправдань не берегли, щоб чинити їх. Бо виконавши їх, людина живою буде в них. І опоганили мої суботи. **23** І Я підняв проти них мою руку, щоб розсипати їх в країнах і розсіяти їх в землях. **25** Але Я їм дав недобрі приписи і мої оправдання, в яких же не будуть живими. **26** І опоганю їх у їхніх ділах, коли приводили тих, що відкривають лоно за їхній гріх. Щоб зрозуміли, що Я – Господь! **27** Через це говори до

мой3. 18
рим. 10
гал. 3
нее. 9

мой2. 20
і 31
мой5. 5

мой2. 16

*И реко к ним, кождо гнушенія ѿ очіи своихъ ѿврьзите, и въ тварехъ єгѷпетъскахъ не оскверняитеся, азъ гь бгъ вашъ. И ѿврьгошася мене, и не хотѣша послушати мя. [кождо][10] гнушеніи ѿ очію своихъ не хотѣша ѿврещи, и тваріи єгѷпеськь не оставиша. и рекохъ, якоже разліяти ярость свою на ня, (и) скончати гнѣвъ свой на нихъ, средѣ земля єгѷпетъски. И сътворихъ яко да имя мое паче всего да ся не осквернитъ пре странами. в ни (же) суть сіи средѣ ихъ, пред ними (же) увѣденъ быхъ к нимъ (-)[11], яко извести я из земля єгѷпетски. І изведохъ я (-)[12] в пустыню, и дахъ им заповѣди моя, и оправданія моя явихъ имъ. *иже аще сътворит я члкъ, [-][13] живъ будетъ в нихъ. *и суботы моя дахъ имъ. якоже быти въ знаменіе между мною, и межу ими. якоже разумѣти имъ яко азъ гь освяа и. И глахъ к дому іилеву в пустыни, въ заповѣди моа ходити. [и разгнѣва мя домъ іилев въ пустыни, в заповѣде (бо) мои][14] (не ходиша), и оправданія моя ѿврьгоша, яже сътворит [-][15] члкъ, [-][16] живъ будетъ в нихъ. *и суботы моя оскверниша (-)[17]. И реко якоже разліяти ярость свою на ня въ пустыни, яко потребити я. и сътворихъ, якоже паче всего да ся имя мое не осквернитъ пре странами, из нихже изведохъ я пре очима ихъ. (Того ради)[18] въздвигохъ руку мою на ня въ пустыни, еже [-][19] не ввести ихъ въ землю юже дахъ им, (-)[20] текущу млекомъ и медомъ, (всѣх земль избраннѣишу)[21]. яко суды моя ѿврьгоша, и въ заповѣдехъ мои не (ходи)ша (-)[22]. и суботы моя оскверниша. (яко)[23] къ кумиромъ срце ихъ похотѣ. И пощади (я око мое)[24], яко [не][25] потребити ихъ (-)[26] на скончаніе въ пустыни. И рекохъ к чадомъ ихъ в пустыни, в законы ѿць вашихъ не ходите, и оправленіи ихъ не снабдѣвайте, и къ (тваремъ єгѷпетъскамъ)[27] не примешаитеся [-][28]. азъ гь бгъ вашъ и оправленія моя снабдите, и сътворите я. и суботы моя освяайте. и будетъ въ знаменіе между мною и [между][29] вами, якоже съвѣдѣти яко азъ гь бгъ вашъ. И разгнѣваше мя, и чада их въ заповѣдехъ моихъ не ходиша, и оправленіи моихъ не снабдѣша, якоже сътворити я. сія (бо) сътворивъ члкъ (-)[30] живъ будетъ в нихъ. и суботы моя оскверниша. (-)[31] И въздвигну руку свою на ня (-)[32], якоже расыпати я въ странах, (и)[33] расѣяти я въ

аггеи а

г мо и
кри і
гала г
нее д

в мо к
и ла
е мо е

в мо ѕі

зѣлѡ҃· (-)[34] (Но)[35] дахъ имъ заповѣди недобры, и оправленїѧ (моѧ) в нихже не будуть живи (-)[36]· И оскверн[а]влю ѧ в дѣанїи и҃. егда привожаху (-)[37] ѿврьзающаа оутробу (за грѣхъ ихъ)[38]. [да разумѣю ꙗко азъ г҃ь][39]· Сего ради гл҃и к дому ї҃илеву, с҃не ч҃лчь. и речеши к ним, се гл҃етъ [адонаи][40] г҃ь, (и) до сего разъгнѣваше мѧ ѿц҃ы ваши въ (градѣ)[41] и҃, имже съгрѣшиша къ мн҃ѣ. и въведохъ (-)[42] в землю в нюже въздвигохъ руку свою, ꙗкоже дати ю и҃. и видѣша весь холмъ высокъ, и все древо с҃ѣнно, и положиша требы тꙋ бог҃о свои҃, (и оучиниша тꙋ ꙗрость даровъ свои҃), и положиша тꙋ воню бл҃говонїѧ (и҃), и възлїѧша тꙋ волїанїа и҃· И рекохъ к ни҃, что е҃ авама ꙗко вы входите тамо. и прозваша имѧ ему авама до днешнего дн҃е· Сего ради рцы к дому ї҃илеву, се гл҃етъ [адонаи][43] г҃ь. аще въ безаконїи҃ ѿц҃ь вашихъ вы оскверн[ѧ]етесѧ, и въ слѣдъ твари ихъ вы съблужаете. и въ приносѣхъ трудъ ваши҃, (и) в нароцѣхъ (вашихъ), [егда суть чада ваша въ огни][44]. вы оскверн[ѧ]етесѧ въ всѣхъ кумирехъ вашихъ до днешнѧго дн҃е. (аз же)[45] ѿвѣщаю вамъ доме ї҃илевъ, живъ азъ гл҃е [адонаи][46] г҃ь, аще ѿвѣщаю вамъ, и аще възыидетъ в духъ вашъ се· И не будетъ ꙗкоже вы гл҃ете, буде҃ аки страны и племена земнаа, служите древу и каменїю· Сего ра҃ живъ азъ гл҃етъ [адонаи][47] г҃ь. [аще не][48] рукою крѣпкою и мыц҃ею высокою, и въ ꙗрости разлїанѣ ц҃ртвую в ва҃· І изведу вы ѿ людїи, и прїиму вы ѿ странъ в них же бѣсте растѣꙗни (-)[49]· рукою крѣпкою и мышцею высокою, и ꙗростїю разлїаною· [Ц҃ртвовати буду над][50] вами. и приведу васъ в пустыню людску· И съвопрашаюсѧ с вами тꙋ лицемъ к лицу, ꙗкоже съвопрашахсѧсъ ѿц҃ы вашими, в пустыни егv҃пе҃стѣ. такоже сужду (и) вамъ гл҃етъ [адонаи][51] г҃ь· И проведу вы по҃ жезлъ мои, и въведу вы в число [завѣта][52]. и събeру ѿ васъ нечестивыѧ и ѿврьгшаасѧ· (И)[53] съ землѧ обитанїѧ ихъ изведу ѧ, и въ землю ї҃илеву не внидутъ. и познаете ꙗко азъ г҃ь· [Вы же][54] доме ї҃илевъ, сице гл҃етъ [адонаи][55] г҃ь, кождо (васъ) по кумирохъ вашихъ ходисте, (и служисте имъ). и пото҃ аще [-][56] послушаете мене, і имени моего с҃того не оскверн[а]вите ксему в дарѣхъ ваши҃. и в рукотворенїихъ вашихъ (-)[57] на горѣ [моеи с҃тѣи][58], и на горѣ высоцѣ [ї҃илевѣ][59], гл҃етъ [адонаи][60] г҃ь, тꙋ послужатъ ми весь домъ ї҃илевъ до конца [на земли][61]. и тꙋ прїиму [ѧ][62]. и тꙋ присѣщу приносъ (ихъ)[63], и приносъ на-

ізраїльського дому, людський сину. І скажеш до них: Так говорить Адонай Господь! І до цього: Розгнівили Мене ваші батьки в їхніх містах, оскільки згрішили проти Мене. **28** І Я ввів *їх* до землі, до якої підняв свою руку, щоб її їм дати, і вони побачили всякий високий вершок і всяке тінисте дерево, і принесли там жертви своїм богам, і зробили тут лють своїх дарів. І там поклали їхній запашний запах, і там вилили їхні поливання. **29** І сказав Я до них: Що є Авама (=вершок єв.), що ви туди ходите? І назвали його ім'я Авама, аж до сьогоднішнього дня. **30** Через це скажи до ізраїльського дому: Це говорить Адонай Господь: Якщо ви опоганюєтеся в беззаконнях ваших батьків і ви розпутствуєте вслід за їхніми творіннями, **31** і в приношеннях ваших трудів, і в відлученому вами, коли ваші діти є у вогні, – ви опоганюєтеся в усіх ваших кумирах до сьогоднішнього дня. Хіба ж відповім вам, ізраїльський доме: Живу Я! – говорить Адонай Господь. Хіба вам відповім і хіба піде це у ваш дух? **32** І не буде, так як ви говорите: Будемо як країни і земні племена, щоб служити дереву і камінню. **33** Через це живу Я, – говорить Адонай Господь. Якщо не царюватиму над вами сильною рукою, і високим раменом, і в розлитій люті, **34** і виведу вас з народів, і прийму вас з країн, до яких же ви були розсіяні сильною рукою, і високим раменом, і розлитою люттю. Буду царювати над вами. **35** І приведу вас у людську пустиню, і судитимуся з вами там лицем до лиця. **36** Так як Я судився з вашими батьками в єгипетській пустині, так судитиму і вас, – говорить Адонай Господь. **37** І переведу вас під мою палицю, і введу вас в число завіту. **38** І зберу з вас безбожних і відступників, і виведу їх з землі їхнього поселення – і не ввійдуть до ізраїльської землі. І пізнаєте, що Я – Господь, **39** ви ж, ізраїльський доме, – так говорить Адонай Господь! Кожний з вас ходив за вашими кумирами і служив їм. І потім: Якщо Мене послухаєтеся і більше не опоганите моє святе ім'я вашими дарами і ділами ваших рук **40** на моїй святій горі і на високій ізраїльській горі, – говорить Адонай Господь, – там послужить мені ввесь ізраїльський дім до кінця на землі. І там Я їх прийму, і там навідаюся до їхніх дарів і дарів відлученого вами в усім вашім освяченні. **41** Бо прийму вас, як запашний запах, коли виведу вас з народів. І приймуть вас з країн, і

освячуся у вас перед очима народів, **42** і пізнаєте, що Я – Господь, коли виведу вас до ізраїльської землі, до землі, до якої Я підняв мою руку, щоб її дати вашим батькам. **43** І там згадаєте ваші дороги і всі ваші мерзенні гріхи, в яких же ви опоганюєтеся. І подивитеся на ваші лиця за всі ваші злоби, які ви зробили, **44** і пізнаєте, що Я – Господь, коли зроблю вам так, щоб моє ім'я не було опоганене. Не за вашими злими дорогами ані за зіпсутими ділами ваших рук, ізраїльський доме, – говорить Адонай Господь. **21,1** І було господнє слово до мене, кажучи: **2** Людський сину! Скріпи своє лице проти півдня! І поглянь на Дарум, і пророкуй проти лісу володаря Аґева! **3** І скажеш Аґевовому лісові: Послухай господнє слово! Це говорить Адонай Господь: Ось Я запалю в тобі вогонь, і він в тобі спалить всяке зелене дерево і всяке сухе дерево – невгасимий розпалений полумінь. І згорить в ньому всяке лице від сходу до півночі, **4** і всяке тіло пізнає, що Я – Господь його запалив! І вони не загаснуть. **5** І я сказав: Зовсім ні, Господи! Ці кажуть до мене: Чи, отже, сказане не є притчею?!

ро́къ ва́шихъ въ всѣхъ ѡ҆сщ҃енныхъ ва́шихъ· въ во́ню (во) бл҃гово́нїа прїиму вы, ѐгда изведу вы из людїи, и прїиму вы ѿ стра̑ (-)[64]. и ѡ҆сщ҃уса въ васъ пре̑ ѡ҆чи́ма лю̑скима, и оу҆вѣсте ꙗ҆́ко а҆зъ г҃ь. ѐгда въведу вы в̆ зе́млю і҆и҃левꙋ, в з̑ем҃лю в нюже въздвигохъ рꙋкꙋ свою, да́ти ю ѿц҃емъ вашимъ· И помянете т҃у пꙋти̑ ваша, и на (вса̀) мерзкїа грѣхи̑ ва́ша, в ни̑ же са вы ѡ҆скверна́ете (-)[65]. и ѡ҆зрите лица ва́ш҃ въ вс҃ѣ ѕло́ба̑ ваши̑ [ꙗ҆́же сътвори́сте][66]· И позна́ете ꙗ҆́ко а҆зъ г҃ь. ѐгда сътворю̀ вамъ та́ко ꙗ҆́коже и҆́ма мое да са не ѡ҆скверни́тъ, [не][67] по пꙋте́мъ вашимъ ѕлы̑, ни по рꙋкотворе́нїем̆ вашимъ расы́панымъ [до́ме і҆и҃лев̆][68], г҃летъ [а҆дона́и][69] г҃ь· И бысть слово г҃не къ мн҃ѣ г҃ла, с҃не ч҃лчь, оу҆тверди лицѐ свое на (югъ)[70], и възрѝ на [дарꙋмъ][71]. и пророцы̀ на дꙋбра́вꙋ стар҃ѣишинꙋ (а҆ге́ва)[72]· И рече́ши дꙋбра́вѣ (а҆ге́вовѣ)[73], слы́ши сло́во г҃не. се г҃л҃е [а҆дона́и][74] г҃ь, се а҆зъ възгнѣщꙋ в тебѣ о́гнь, и пож҃же в тебѣ вса́ко дре́во ѕелено, и вса́ко дре́во сꙋхо, не оу҆га́шетъ пла́мень раждеже́ныи· И съгори́тъ в немъ вса́ко лицѐ ѿ восто́ка до сѣвера. и оу҆вѣсть вса́ка пло́ть, ꙗ҆́ко а҆зъ г҃ь раж҃его́хъ а̀, [и][75] не оу҆га́снꙋтъ· И реко́хъ никако г҃и [-][76]. сїи г҃лютъ къ мн҃ѣ, не при̑ча ли ѐсть (оу҆бо) г҃лема (-)[77]·

Глава 21

6 І було господнє слово до мене, кажучи: **7** Через це пророкуй, людський сину! І скріпи своє лице проти Єрусалиму, і поглянь на їхні святощі, і пророкуй про ізраїльську землю. **8** І скажеш до ізраїльської землі: Це говорить Адонай Господь: Ось Я проти тебе витягну мій меч з його піхви і вигублю з тебе неправедного і беззаконника. **9** І мій меч вийде зі своєї піхви, проти всякого тіла від сходу до півночі. **10** І всяке тіло пізнає, що Я – Господь витягнув свій меч з його піхви! І він більше не повернеться. **11** І ти, людський сину, зітхай розбиттям твоїх стегон! І застогнеш в болях перед їхніми очима! **12** І буде, що коли скажуть до тебе: Задля чого ти стогнеш? – І скажеш: За вістку. Бо приходить, і розбитим буде всяке серце, і ослабнуть всі руки, і зімліє всяке тіло і всякий дух, і всі стегна будуть опоганені мокротою. Ось приходить і буде! – говорить Адонай Господь. **13** І було господнє слово до мене, кажучи: **14** Людський сину! Пророкуй! І скажеш: Це говорить Адонай Господь! Скажи мечеві: Мечу гострися і розгнівайся, **15** щоб ти різав різаниною!

Г҃ла, к҃а·

И бы́сть слово г҃не къ мн҃ѣ г҃ла. сего ради пророцы̀ с҃не ч҃лчь, [и][1] оу҆твердѝ лицѐ свое къ і҆е҃рлимꙋ. и призри къ ст҃ынямъ и҆хъ, и пророцы̀ ѡ҆ земли і҆и҃левѣ· И рече́ши к з̑ем҃ли і҆и҃левѣ, [се г҃летъ а҆дона́и г҃ь][2]. се а҆̑ на тя из̆мкнꙋ мечь свой из но́жницъ ѐго, и потреблю ис те́бе неправди́ва и безако́нника· [-][3] (і)[4] изы́детъ мечь мои из но́жницъ свои́хъ, на вса́кꙋ пло́ть ѿ восто́ка до сѣвера. и оу҆вѣсть вса́ка пло́ть ꙗ҆́ко а҆зъ г҃ь. изм̆ко́хъ мечь свои из но́жницъ ѐго, [и][5] ктомꙋ не възврати́са. и т҃ы с҃не ч҃лчь, въздохнѝ съкрꙋше́нїе̑ чреслъ твои̑, и съ бо́лѣзнїю въздо́хнеши пре̑ ѡ҆чи́ма и̑· И бꙋдетъ а҆ще реќꙋ к тебѣ, чесо ра̑ т҃ы в̆здышеши. и рече́ши, ѡ҆ проповѣда́нїи ꙗ҆́ко граде̑. и съкрꙋши́тса вса́ко ср҃це, и [ѡ҆слабѣ́ютъ вса̀ рꙋки][6], і и҆зд҃ше̑ вса́ка пло́ть и вса́къ д҃хъ, и вса стегна ѡ҆сквернява́тса мо́кростїю. се градетъ и бꙋде̑тъ, г҃летъ [а҆дона́и][7] г҃ь· И бы́сть сло́во г҃не къ мн҃ѣ г҃ла, с҃не ч҃лчь, пророцы̀ и рече́ши. се г҃летъ [а҆дона́и][8] г҃ь, рцы̀ мече́ви, ме́чю ѡ҆стри́са и разгнѣвайса ꙗ҆́коже да и҆ссѣче́ши сѣче́нїе. ѡ҆стри́са ꙗ҆́ко да бꙋдеши въ блищанїе, (и) гото́въ на расы́панїе. сѣци похꙋлѝ ѿринѝ вс҃е дре-

во. И дасть и оуготованъ ꙗко дръжати за (чрены)[9] его, наострисѧ мечь, готовъ есть, ꙗкоже дати и в рꙋцѣ сѣкꙋщихъ. възопіи и въсплачисѧ сне члчь, ꙗко бысть в люде (се)[10], (и)[11] въ всѣхъ старѣишинахъ ізлевахъ (оубѣгшихъ меча. по мечь)[12] быша с людми моими. Сего ради (въсплещꙋ)[13] рꙋкама своима ꙗко оправисѧ. то что ꙗко и ѿринесѧ племѧ (и) не бꙋдеть, глеть [адонаи][14] гь. И ты сне члчь пророцы, и въсплещи рꙋкама, и оусꙋгꙋби мечь, третіи мечь ꙗзвеныимъ есть. мечь ꙗзвеныимъ великъ. И оужасиши ѧ ꙗко да сѧ съкрꙋшить срце [ихъ][15], и оумножатсѧ немощніи. въ всѣхъ вратѣхъ [ихъ][16] предадѧтсѧ на оусѣченіе мечное. Блаѕе (остръ) бысть на сѣченіе, блаѕе (-)[17] на блисканіе, проходи (ꙗко молніи), острисѧ одесно и о лѣво. аможе аще лице твое въставитсѧ. и азъ [-][18] въсплещꙋ рꙋкою моею к рꙋцѣ моеи, и оставлю ꙗро свою, азъ гь глахъ. И бысть слово гне къ мнѣ гла, [-][19] сне члчь, оучини себѣ пꙋти два, ꙗкоже внити мечю црѧ вавилонъска. ѿ страны єдіноѧ изыиде на (власти) двѣ, и рꙋкꙋ (оуготоваютъ) в начале пꙋтие (-)[20]. (-)[21] да оучиниши ꙗко внити мечю на раввадъ сны аммона, и на (жидовскꙋ)[22] и на ієрлима (-)[23]. Понеже стане (средѣ его) црь вавилоньскъ на прьвѣ пꙋти, на начале обою пꙋтію. ꙗкоже влъхвовати волхвованіе, ꙗкоже въскипѣти жезломъ. и въпрашати ваꙗныхъ, и вражити въ (ꙗтрехъ)[24]. (И) бысть (одеснꙋю его) враженіе на ієрлима. ꙗко объставити остро (и) ꙗко ѿврьзти оуста съ воплемъ, (и) възвышити гласъ съ глашеніемъ [трꙋбныимъ][25]. (и) ꙗко поставити острогъ пре враты его, и насыпати прьсти, и поставити стрѣлы И (ты же волхвꙋѧ имъ волхвованіе)[26] пре ними, [седморѧщи седморицами][27]. и тои въспоминаѧ неправдꙋ [его поманꙋти][28]. Ѕого ради се глеть [адонаи][29] гь, понеже въспоманꙋсте неправды ваша, внегда ѿкрышасѧ нечестіѧ ваша. ꙗко ꙗвитисѧ грѣхомъ вашимъ, въ всѣхъ беззаконіихъ вашихъ, и въ [всѣхъ][30] хꙋдожествѣхъ вашихъ. понеже въспоманꙋсте, в тѣхъ (и) погибнете. И ты скверналыи [-][31] старѣишино ізлев, его прише днь въ времѧ непрады. се гле гь, сними клобꙋкъ, и положи вѣнець та не такова бꙋдеть. Смири высокое, и вознесе смиренное. неправдою неправдꙋ положꙋ ѧ, и та не такова бꙋдеть. дондеже пріиде емꙋже достоить, и преда емꙋ. И ты сне члчь пророцы, и речеши. се глеть [адонаи][32] гь къ сномъ

Гострися, щоб ти був на вилискування і готовим на побиття! Рубай, зневажай, відкинь всяке дерево! **16** І зробив він його готовим, щоб держати його за рукоятку. Меч вигострений, він готовий, щоб його дати в руки тих, що рубають. **17** Закричи і заголоси, людський сину! Бо це сталося народові і всім ізраїльським старшинам, що уникнули меча. Під меч були з моїм народом, через це заплескаю своїми руками, **18** бо він оправдався. То що, коли і відкинено плем'я і не буде? – говорить Адонай Господь. **19** І ти, людський сину, пророкуй! І заплескай руками, і подвійним зроби меч. Третій меч є для побитих, великий меч побитих. І ти їх перелякаєш, **20** щоб розбитим було їхнє серце і немічні розмножилися. При всіх їхніх брамах будуть видані на різанину меча. Добре, що був гострим на різанину, добре, що на вилискування. **21** Переходи, наче блискавка, гострися вправо і вліво, куди лиш підніметься твоє лице. **22** І Я заплескаю моєю рукою до моєї руки і опущу свою лють. Я – Господь промовив. **23** І було господнє слово до мене, кажучи: **24** Людський сину! Постав собі дві дороги, щоб увійшов меч вавилонського царя! З однієї країни вийде на дві влади, і руку приготують на початку доріг. **25** Встанови, щоб меч увійшов проти Раввата, аммонових синів, і проти жидівської країни, і проти Єрусалиму. Тому що він стане серед нього. **26** Вавилонський цар – на першій дорозі, на початку двох доріг, щоб чаклувати чаклуванням, щоб закипіти палицею, і запитати різьблених, і ворожити на печінках. **27** І справа нього було ворожіння проти Єрусалиму, щоб оточити валом, і щоб відкрити уста з криком і підняти голос зі звуком труби, і щоб поставити вал перед його брамами, і висипати землю, і поставити стріли. **28** І ти ж той, що чаклує їм чаклуванням перед ними сім разів по сімдесят. І він той, хто згадує його неправедність, щоб згадати. **29** Через це говорить Адонай Господь: Тому що ви згадали ваші неправедності, коли відкрилися ваші безбожності, щоб виявилися ваші гріхи в усіх ваших беззаконнях і в усіх ваших починах, тому що ви згадали, в цих і згинете, **30** і ти, огидний ізраїльський старшино, якому прийшов день в часі неправедності. **31** Так говорить Господь: Скинь клобук і поклади вінець, вони не будуть такими. Ти впокорив високе і підняв покірне. **32** Неправедністю в неправедність їх покладу. І ті не будуть такими, доки не прийде той, якому належить. І йому передам. **33** І ти, людський сину, пророкуй! І ска-

жеш: Це говорить Адонай Господь до аммонових синів і до їхньої погорди! І скажеш: Меч! Меч витягнутий на різанину, витягнутий на викінчення, встань, щоб ти вилискував **34** своїм марним видінням! І коли чаклуєш – брехня, щоб видати шиї побитих беззаконників, яких день настав в часі неправедності. **35** Повернися до своєї піхви, не спочинь на цьому місці, в якому ти був. Тобі судитиму на твоїй землі **36** і вилию на тебе свій гнів! Подую на тебе у вогні мого гніву! І видам тебе в руки чоловіків іншого народу, що роблять знищення! **37** Вогню будеш поживою і твоя кров буде серед твоєї землі! Не буде твоєї пам'яті. Тому що Я – Господь сказав!

аммѡ́немъ, и҆ къ оу҆кори́знѣ и҆́хъ. и҆ рече́ши, ме́чь ме́чь и҆змѧ́ченъ на сѣче́нїе, [-][33] и҆змѧ́ченъ на скончанїе, въста́ни ꙗ҆́коже да блиска́еши въ видѣ́нїи своѐ сꙋ́нимъ, и҆ внегда вражи́ши лжа̀· Ꙗ҆́коже преда́ти выѧ ꙗ҆звенѣ́й беззако́нникъ, и҆́хже прїи́де дн҃ь въ вре́мѧ непра́вды. възвратисѧ [в но́жницꙋ свою][34], не ста́ни в мѣ́сте се́мъ є҆мꙋ́же бы́сть, на земли́ твое́й ѿсꙋ́ждꙋ тѧ· И҆ възлїю на́ тѧ гнѣ́въ свои. въ ѻ҆гни гнѣ́ва моего въздх҃нꙋ на́ тѧ· И҆ пре́дамъ тѧ в рꙋцѣ мꙋ́жъ инонзы́чнѣ, творѧщимъ рассыпанїе. ѻ҆гню бꙋдеши ꙗ҆́дь. (и҆) кро́вь твоѧ бꙋ́детъ средѣ землѧ̀ (твоеѧ). не бꙋдетъ твоеа па́мѧти занѐ а҆́зъ г҃ь гл҃ахъ·

Глава 22

1 І було господнє слово до мене, кажучи: **2** Хіба судитимеш місто крові? Хіба покажеш йому всі його беззаконня? **3** І скажеш: Це говорить Адонай Господь: **4** Місто, що проливаєш кров посеред себе, щоб прийшов його час, яке чинить кумирів для себе, щоб самому опоганюватися. В його крові, яку ти пролив, згрішив ти; і в твоїх кумирах, які ти зробив, опоганився ти; і вкоротив ти свої дні, і привів час своїх років. Через це Я тебе дав на погорду в країнах і на насмішку всім землям, **5** які наближаються до тебе і які віддаляються від тебе. І покплять з тебе, і вони закричать проти тебе: Нечистий славетний і великий у його беззаконнях! **6** Старшини ізраїльського дому, кожний до своїх кревних: їм змішалося в тобі, щоб пролити кров. **7** Батькові ж і матері говорили зло у тобі, і прохід повертали в неправедність у тобі, сироту і вдову кривдили у тобі. **8** І мої святощі похулили, і мої суботи опоганили в тобі. **9** Мужі-розбійники були в тобі, щоб пролити кров: на горах їли в тобі і неправедне робили серед тебе. **10** В тобі відкрили батьківський сором і в тобі висміяли ту, що сиділа в нечистоті. **11** *Кожний чинив беззаконня з жінкою свого ближнього, і кожний опоганював свою невістку в безбожності, і кожний свою сестру, дочку свого батька, висміював у тобі. **12** Дари брали в тобі, щоб пролити кров, лихву надмірно брали в тобі. І завершу повноту твоєї злоби, що в насильстві, бо ти Мене забув, – говорить Адонай Господь. **13** Ось, отже, вдарю моєю рукою до руки в ньому – викінчений ти і те, що ти зробив, і відносно крові, що була серед тебе. **14** Хіба потерпить твоє серце і хіба сильні будуть твої руки в дні, в яких

єре. 5

Гл҃а, к҃в·

И҆ бы́сть сло́во гн҃е къ мнѣ гл҃ѧ, [-][1] (-)[2] а҆́ще сꙋди́ши градꙋ кро́вномꙋ, (а҆́ще)[3] ꙗ҆ви́ши є҆мꙋ вс҃ѧ беззако́нїѧ є҆го. и҆ рече́ши, се гл҃етъ [а҆донаи́][4] г҃ь. Ѻ҆ гра́де пролива́ѧй кро́вь средѣ себе, ꙗ҆́кѡ прїи́ти време́ни є҆го. (-)[5] творѧй кꙋми́ры ѻ҆ себѣ, ꙗ҆́коже ѻ҆скверни́тисѧ самомꙋ· въ кро́вихъ є҆го ꙗ҆́же пролїѧ съгрѣши. и҆ въ кꙋми́рехъ твои́хъ ꙗ҆́же сътвори ѻ҆скверна́влѧшесѧ. и҆ съкрати дни своѧ̀, и҆ приведе вре́мѧ лѣтъ свои́хъ· Сего ради да́хъ тѧ на оу҆кори́знꙋ въ страна́хъ, и на порꙋга́нїе всѣмъ землѧмъ, ꙗ҆́же приближа́ющесѧ к тебѣ, и҆ ꙗ҆́же оу҆далѧющесѧ ѿ тебѐ и҆ порꙋга́ющесѧ тебѣ. [и҆ възъпїю́][6] (на́ тѧ) нечи́стъ словꙋщїи и҆ мно́гъ въ беззако́нїи [є҆го][7]· (-)[8] Старѣ́йшины до́мꙋ і҆и҃лева ко́ждо къ свои́мъ оу҆жика́мъ и҆́хъ смато́шасѧ въ тебѣ, ꙗ҆́коже да пролїютъ кро́вь· ѻ҆ц҃ꙋ (же) и҆ м҃три ѕло гл҃ахꙋ въ тебѣ. и҆ прохода ѻ҆браща́хꙋ в непра́вдꙋ въ тебѣ. си́ротꙋ и҆ вдови́цꙋ преѻ҆би́дахꙋ в тебѣ. и҆ ст҃аѧ моѧ похꙋли́ша, и҆ сꙋбо́ты моѧ ѻ҆скверна́влѧхꙋ в тебѣ· Мꙋ́жи разбо́йници бѣ́ша въ тебѣ, ꙗ҆́коже да пролїютъ кро́вь. [-][9] на гора́хъ ꙗ҆да́хꙋ въ тебѣ, (и҆) непра́вдꙋ творѧ́хꙋ средѣ тебе. сты́дѣнїе ѻ҆́тчее ѿкры́ша въ тебѣ. и҆ в нечистотѣ сѣдѧ́щꙋ ѻ҆брꙋга́ша в тебѣ· *Ко́ждо къ женѣ по́дрꙋга своего беззаконнова́ша, и҆ ко́ждо невѣ́стꙋ свою ѻ҆скверна́влѧше в нечестїе· И҆ ко́ждо сестрꙋ свою дщерь ѻ҆ц҃а своего ѻ҆брꙋгава́хꙋ в тебѣ. мзды възима́хꙋ в тебѣ, ꙗ҆́кѡ да пролїю кро́вь. ра́стъ и҆злиха взима́хꙋ в тебѣ· И҆ скон҃чаю скончанїе ѕлобы твоеа ꙗ҆́же в наси́лїи, мене бо забы̀, гл҃етъ [а҆донаи́][10] г҃ь. се оу҆бо поражꙋ рꙋкою моє́ю к рꙋцѣ [-][11] в ня́же скон҃часѧ є҆си, [и҆][12] є҆же сътвори́лъ є҆си, и҆ ѻ҆ кро́вѣ (-)[13] бы́вшихъ средѣ

і҆єре̑ є҃

тебе. аще потерпи срдце твое, (и) аще оудръжатъ руцѣ твои въ дни, в няже азъ творю въ тебѣ· азъ гь глахъ и сътворю, и расыплю въ странахъ, и расѣю тя въ земляхъ· И оскудѣетъ нечистота твоя ис тебе. и владѣти буду тобою пре очима странамъ, (-)[14] зане азъ гь· И бысть слово гне къ мнѣ гля, сне члчь се быша мнѣ до iилевъ, смѣшени вси с мѣдiю, (-)[15] и съ оловомъ чистомъ, и съ свинцем средѣ [пещи][16] сребра смѣшени суть· Сего ради рцы, се глетъ [адонаи][17] гь понеже бысте вси смѣшенiе едино. сего ради се азъ прiиму васъ средѣ iерлима. якоже прiемлетъ сребро и мѣдь, и желѣзо и свинецъ, и олово чистое средѣ пещи. яко вдунути в ня огню якоже пожещи. тако прiиму (васъ) въ гнѣвѣ моемъ, [и въ ярости моеи][18]. и въведу [и оставлю][19] и пожегу васъ. и възъдму на вы въ огни гнѣва моего, и пожжени будете средѣ ея. якоже пожигаеся сребро средѣ пещи, такоже пожжетеся средѣ ея. и познаете яко азъ гь, възлiяхъ ярость свою на васъ· И бысть слово гне къ мнѣ гля, сне члчь рцы ему, ты еси земля неодождима (-)[20] въ днь ярости· *Егоже старѣишины средѣ его, яко львы рыкающе. въсхитающе въсхищенiя. дша ядающе насилiемъ. (богатество и) честь прiемлюще. [-][21] вдовица [его][22] оумножиша средѣ [его][23]· И жерцы его отвръгоша закона моего, и оскверниша стаа моа. между стымъ и сквернавом не разлучиша. и межу нечистомъ и чистомъ не разлучиша. (-)[24] от суботъ моихъ покрываху очи свои, и осквернавляху (мя) средѣ ихъ· Князи его средѣ его, яко влъцы въсхитающе въсхитанiя. якоже пролiяти кровь, [и погубити дша][25], якоже гластво гладовати· И прркы его помазающеися сами, падутъ видящеи суаа. (и) влъхвующеи (и) лжа, глющеи. се глетъ [адонаи][26] гь. а гь не гла· Люди земля сыклѣщающе [-][27] (-)[28] въсхыщающе въсхитанiя. (сиротѣ)[29] и оубогу насилiе творяще. и къ приходу не живуще съ судомъ· И възыскахъ от нихъ мужа живуща правѣ, и стояща [отнудь пре лицемъ моим][30] въ время [гнѣва][31], якоже не до конца погубити его, и не обрѣтох· И възлiяхъ на ня ярость свою въ огни гнѣва моего, якоже скончати [я][32]. пути ихъ на главы ихъ дах, глтъ [адонаи][33] гь·

мих г҃ соф г҃

Я *це* чиню проти тебе? Я – Господь сказав і зроблю. **15** І розкину *тебе* в країнах, і розсію тебе в землях. І не стане твоєї нечистоти у тебе, **16** і Я буду володіти тобою перед очима країн, тому що Я – Господь. **17** І було господнє слово до мене, кажучи: **18** Людський сину! Ось став Мені ізраїльський дім, всі змішані з міддю, і з чистим оловом, і зі свинцем. Змішані є вони серед печі срібла. **19** Через це скажи: Це говорить Адонай Господь: Тому що всі ви стали однією мішаниною, через це ось Я візьму вас з-посеред Єрусалиму, **20** так як береться срібло, і мідь, і залізо, і свинець, і чисте олово серед печі, щоб подути на нього вогнем, щоб розплавити. Так візьму Я вас у моєму гніві і в моїй люті, і введу, і залишу, і розплавлю вас. **21** І подую на вас вогнем мого гніву, і розплавитеся серед нього. **22** Так як срібло плавиться серед печі, так розплавитеся серед нього. І пізнаєте, що Я – Господь вилив на вас свою лють. **23** І було господнє слово до мене, кажучи: **24** Людський сину! Скажи йому: Ти є ненаводнена земля в дні люті. **25** *Його старшини серед нього як леви, що ричать, що грабують грабунок, що душі пожирають насильством, що приймають багатство і честь. І його вдови помножилися серед нього. **26** І його священики відкинули мій закон і опоганили мої святощі: не розрізнили між святим і гидотою і не розділили між нечистим і чистим, закрили свої очі від моїх субот і оскверняли мене серед них. **27** Його князі серед нього як вовки, що розшарпують грабунок, щоб пролити кров і вигубити душі, щоб голодувати ненаситністю. **28** І його пророки себе намазують – впадуть ті, що бачать марне, і що чаклують, і що говорять брехню: Це говорить Адонай Господь. А Господь не сказав. **29** Народ землі давлячи, грабуючи грабунки, чинячи насилля сироті і бідному, і до приходу не живуть з судом. **30** І Я шукав в них чоловіка, що живе праведно і що стоїть вповні перед моїм лицем в часі гніву, щоб не вигубити його до кінця, і не знайшов. **31** І Я на нього вилив свою лють у вогні мого гніву, щоб їх викінчити. Їхні дороги Я дав на їхні голови, – говорить Адонай Господь.

мих. 3
соф. 3

Гла, кг·

И бысть слово гне къ мнѣ гля сне члчь, двѣ женѣ бѣста дщери матери едiноа. и съблудиста въ егvпте, въ юности

Глава 23

1 І було господнє слово до мене, кажучи: **2** Людський сину! Дві жінки були дочками однієї матері. **3** І вони розпутствували в Єгипті, у сво-

їй молодості вони розпутствували. Там впали їхні груди, і там вони втратили дівоцтво. **4** Імена ж їхні: Оолла – старша, Оолива ж – її молодша сестра. І вони були мої і породили синів і дочок. Імена ж їм: Самарія – Оолла і Єрусалим – Оолива. **5** І розпустилася Оолла від Мене, і поклалася на своїх полюбовників, на асирійців, що наближалися до неї, що зодягнені в кармазин, старшини, і воєводи, і юнаки – всі вибрані, кіннотники, що їздять на конях. **7** І дала на них свою розпусту, до всіх вибраних асирійських синів. І на всіх, на яких поклалася, опоганювалася в усіх їхніх нечистотах. **8** І не покинула свою розпусту, що з Єгипту, бо з нею спали в її молодості. І вони знищили її дівоцтво і на неї пролили їхню розпусту. **9** Через це Я її видав в руки її полюбовників, в руки асирійських синів, на яких поклалася. **10** Вони відкрили її встид, взяли її синів і дочок і саму вбили мечем. *І вона стала поговіркою між жінками. І зробили на ній помсту за дочок. **11** І побачила її сестра Оолива, і перевершила її своїм намаганням, і її розпусту вона помножила понад розпусту своєї сестри: **12** покалалася на асирійських синів, володарів і вождів, що близько неї і зодягнені в гарну одіж, кіннотники, що їздять на конях, – всі вибрані юнаки. **13** І Я побачив, що вона опоганилася. Одна дорога в обох. **14** І додала до своєї розпусти, і позначила вона чоловіків, нарисованих на стіні, – халдейські образи, нарисовані олівцем, – **15** і підперезаних по їхніх бедрах вишуканими поясами, і пофарбований убір голови на їхніх головах. Вони зодягнені різновидно, подібно до вавилонських синів. Їхня батьківщина – халдейська земля. **16** І вона поклала на них зір своїх очей, і послала до них послів, до халдейської землі. **17** І прийшли до неї вавилонські сини. Спочиваючи на ліжку, занечистили її в розпустах. І вона опоганилася в них, і від них відступила її душа. **18** І вона відкрила її розпусту і відкрила її сором. І моя душа відступила від неї, так як відступила моя душа від її сестри. **19** І вона помножила свою розпусту, щоб згадати дні своєї молодості, в яких розпутствувала в Єгипті. **20** І вона поклалася на халдеїв, яких тіла, як тіла ослячі, і їхні лона, наче кінські лона. **21** І вона навідалася до беззаконня своєї молодості, які вона чинила в Єгипті в твоїй кімнаті, де впали груди твоєї молодості. **22** Через це, Ооливо, так говорить Адонай Господь: Ось Я підношу проти тебе твоїх полюбовників, а від них відступила твоя душа, і на-

вищ. 16

своєи [съблꙋдиста][1]. (тꙋ ѿпадоста сосца єю), и тꙋ расыпаста дѣвство. [имена же][2] има, [оолла][3] старѣишаа, (-)[4] оолива (же) [меншаа][5] сестра єѧ. И быста мнѣ, и родиста сны и дщери. (-)[6] имена (же) има (-)[7], самарєѧ [оолла][8], і иерлимъ оолива. И съблꙋди [оолла][9] ѿ мене, и възложи на хоти своѧ къ асѵрїомъ приближающимъсѧ єи. облеченны в червеница, старѣишины, и воєводы (и) юноты, избранныѧ всѧ конники сꙋзны на конехъ. И дасть блꙋженїє єѧ к нимъ, къ избраннымъ сномъ асѵрїискомъ всѣмъ, и на всѧ к нимже възложи. въ всѣхъ нечистотахъ [ихъ][10] осквернавлашесѧ. И блꙋженїѧ своєго єже изъ єгѵпта не остави, ꙗко с нею легахꙋ въ юности єѧ. И тїи расыпаша дѣвство єѧ, и разлїѧша блꙋженїє ихъ на ню. Того ради предахъ ю в рꙋцѣ хотемъ єѧ в рꙋцѣ сномъ асѵрїискомъ, к нимже възлагаше. Тїи ѿкрыша стыдѣнїє єѧ, сны и дщери єѧ поаша, и самꙋ мечемъ оусѣкнꙋша. *И бысть поносъ въ женахъ, и ѿмщенїє сътвориша в неи о дщерехъ. И видѣ сестра єѧ оолива, и расыпа възложенїє свое паче єѧ. И блꙋженїє єѧ, паче блꙋженїѧ сестры своєѧ [оумножи][11] къ сномъ асѵрїискомъ възложи. старѣишины и воєводы блинаа єѧ, [и][12] облеченны въ блгоистыканны, коники сꙋзны на конехъ, юноша избранны всѧ. И видѣх ꙗко осквернисѧ пꙋть єдинъ обою. И приложи къ блꙋженїю своємꙋ, и видѣ мꙋжа въписаны на стенѣ образы хальдѣиски, въписаны шаромъ, [и][13] опоѧсанны (по ладвїєх ихъ поѧсы измечтанными)[14], и превои омочени на главахъ ихъ, оболчени многообразно, подобно къ сномъ [вавѵлоньскимъ][15], халдѣиски земла ѿечества ихъ. и възложи на нѧ взорь очїю своєю. И посла послы к нимъ въ землю хальдѣискꙋ. И прїидоша к неи снове вавѵлоньстїи на ложи стоаще, и осквернавиша ю в соблꙋжених (-)[16]. И осквернависѧ в них, и ѿстꙋпи дша єѧ ѿ них. И ѿкры блꙋженїє єѧ, и ѿкры стыдѣнїє єѧ. И ѿстꙋпи дша моѧ ѿ неѧ, ꙗкоже ѿстꙋпи дша моа ѿ сестры єѧ. И оумножи блꙋженїє своє, ꙗко поманꙋти дни юности своєѧ, в нѧже съблꙋди въ єгѵпте. И възложи на халдѣѧ, иже (плоти) ꙗко (плоти осла)[17], и (ꙗко) лона коньска лона ихъ. И присѣти безаконїє юности своєѧ, ꙗже творѧше въ єгѵпте въ станꙋ твоєм, идѣже сосца юности твоєѧ [ѿпадоста][18]. Того ради ооливо, се глетъ [адонаи][19] гь. се азъ воставлю хоти твоѧ на тѧ, ѿ нихже ѿстꙋпи дша твоѧ (-)[20]. И на-

вы҃ ѕі

веды ѧ̀ на́ тѧ ѡ҆крⷭ҇тъ сн҃ы вавѷлѡньски, и҆ всѧ халдѣѧ, [факꙋмъ][21], и҆ [сꙋдїи][22], и҆ [кꙋдъ][23], и҆ всѧ сн҃ы а҆сѷрїиски. с ними ю҆ноша и҆збра́нны, старѣ́йшины, и҆ воеводы, (и҆) всѧ̀ колесничники (-)[24] нарочи́ты, ко́нники на кон҃ѣ. [и҆ прїидꙋтъ на́ тѧ вси][25] ѿ сѣвера, съ ѻ҆рꙋ́жїемъ и҆ с колесни́цами, (и҆) съ мно́гѡ̑ наро́домъ. (и҆) [защище-нїе и҆ щи́ты и҆ шлемы възложатъ на́ тѧ, и҆ постава́тъ][26] стражбꙋ ѡ҆крⷭ҇тъ тебѐ· И҆ дамъ прⷣ҇ лицемъ и҆хъ сꙋдъ, и҆ ѿмстѧть тⷭ҇и въ сꙋдѣхъ свои́хъ. и҆ дамъ рвенїе мое въ тебѣ, и҆ сътворю̀ с тобо́ю гнѣвъ ꙗ҆́рости (моеꙗ)· Но́здри твоа и҆ ѹ҆́ши твоѧ̀ ѡ҆брѣжꙋ, и҆ ѡ҆ста́вшаѧ (-)[27] мечемъ и҆ссѣкꙋтъ. Ті̑и сн҃ы твоѧ̀ и҆ дщє́рѧ твоѧ̀ пои́мꙋ, и҆ ѡ҆ста́вшаѧ твоѧ [потреби́т ѻ҆́гнь][28]. и҆ съвлекꙋтъ с тебе ри́зы твоѧ̀, и҆ во́змꙋтъ сосꙋды хвалы̀ твоеꙗ· И҆ ѿвращꙋ нечє́стїѧ твоѧ̀ ѿ тебе, и҆ блꙋженїѧ твоего (е҆́же въ е҆гѷпте)[29] не помѧнꙋ ктомꙋ· Поне́же се глетъ [а҆дона́и][30] г҃ь. се а҆зъ преда́ю тѧ въ рꙋцѣ и҆́хже ненави́дишѝ, и҆ ѿ ни́хже ѿстꙋпи дш҃а твоѧ̀ (-)[31]. и҆ сътворѧтъ въ тебѣ в ненависти, и҆ възмꙋтъ всѧ трꙋды твоѧ̀ и҆ дѣлеса̀ твоѧ̀, и҆ бꙋдеши нага и҆ съ стꙋдомъ. и҆ ѿкры́етсѧ стыдѣнїе блꙋженїѧ твоего, и҆ нечестїѧ твоего· [-][32] Блꙋженїе твоѐ сътвори [тебѣ се][33], внегда̀ съблꙋди̇̀ въ сл҃ѣ страна́хъ, и҆ ѡ҆скверна́влѧшесѧ въ кꙋмирѣ (-)[34]· (И҆) въ пꙋти сестры̀ своеꙗ походи́ла е҆си, и҆ дамъ ча́шꙋ еѧ̀ въ рꙋцѣ твои̇· Се̑ г҃летъ [а҆дана́и][35] г҃ь, ча́шꙋ сестры̀ твоеꙗ и҆спїеши глꙋбокꙋю и҆ широ́кꙋю. (и҆ бꙋдетъ на смѣ́хъ и҆ похꙋхна́нїе ли́хое, на ѹ҆пи-тїе)[36] и҆ раслабленїѧ напо́лнишѝ. ча́ша (же) по-требленїѧ (и҆ погибенїѧ), ча́ша сестры̀ твоеꙗ самарїи. і и҆спїеши ю҆̀ [и҆ посмѣ́ешѝ][37], [и҆ черепъ еѧ̀ ра́збїеши, и҆ сосца своѧ̀ ѿтръза́еши][38]· И҆ пра́здники [твоѧ̀][39], и҆ нача́ла мц҃ь твои́хъ възвращꙋ. поне́же а҆зъ г҃лахъ, рече [а҆дона́и][40] г҃ь· Сего ра́ди се г҃летъ [а҆дона́и][41] г҃ь, в того мѣсто и҆́мже забы̀ мѧ, и҆ ѿвръ́же мѧ за тѣло своѐ. и҆ ты возми нечестїе свое и҆ бл꙽ꙋ свои́· И҆ ре́че г҃ь къ мнѣ, сн҃е чл҃чь, а҆́ще сꙋдиши [ѻ҆ѻ҆́ллѣ][42], и҆ ѻ҆ѻ҆-ливѣ. и҆ со́вѣстиши и҆́ма безако́нїа е҆ю̀, ꙗ҆́ко лю-бодѣ́йствꙋета, и҆ кровь въ рꙋкꙋ е҆ю̀. [и҆][43] въ кꙋмирехъ еѧ̀ любодѣ́йствꙋета. и҆ чада е҆ю ꙗ҆́же породи́ста мнѣ, приведꙋ ѧ̀ и҆́ма средѣ ѻ҆гнѧ̀. до́ндеже [е҆́гоже ненави́дѣхъ][44] сътвори́ста ми· [ѻ҆скверна́влѧхꙋ ст҃аѧ моа, в то́и дн҃ь][45] и҆ сꙋ-бо́ты моѧ̀ ѻ҆скверна́влѧхꙋ, (-)[46] внегда̀ закала́хꙋ ча́да своѧ̀ кꙋмиромъ (-)[47]. и҆ въхожахꙋ въ ст҃аа моѧ̀ [въ то́и дн҃ь][48] ѻ҆скверънавлѧхꙋ ѧ̀· И се та́ко творѧ́ста средѣ до́мꙋ моего. и҆ [пꙋщас-

веду їх на тебе довкруги: **23** вавилонських синів, і всіх халдеїв, факума, і суддів, і кута, і всіх асирійських синів з ними, вибраних юнаків, старшин і воєвод. І всі славні колісничі, вершники на конях. **24** І вони всі прийдуть проти тебе з півночі зі зброєю, і з колісницями, і з численним народом. І покладуть проти тебе оборону, і щити, і шоломи, і поставлять сторож довкруги тебе. І дам суд перед їхнім лицем, і помстять тобі у своїх судах. **25** І дам мою ревність в тобі, і зроблю з тобою гнів моєї люті. Твої ніздрі і твої вуха обріжуть, і осталих вирубають мечем. Вони візьмуть твоїх синів і твоїх дочок, і твоїх осталих вигубить вогонь. **26** І вони скинуть з тебе твою одіж і візьмуть посуд твоєї хвали. **27** І відверну твоє безчестя від тебе, і більше не згадаю твою розпусту, що в Єгипті. **28** Тому що це говорить Адонай Господь: Ось Я видаю тебе в руки тих, кого ненавидиш і від яких відступила твоя душа! **29** І зроблять з тобою в ненависті, і візьмуть всі твої труди і твої діла. І будеш нагою і засоромленою, і відкриється сором твоєї розпусти і твого безчестя. Твоя розпуста **30** тобі це вчинила, коли ти розпутствувала вслід за країнами. І ти опоганилася кумирами, **31** і ти пішла по дорозі твоєї сестри. І дам її чашу у твої руки. **32** Так говорить Адонай Господь: Питимеш глибоку і широку чашу твоєї сестри. І буде на сміх і лихий глум, **33** на п’янство. І ти наповнишся ослабленням. Чаша ж знищення і погибелі, чаша твоєї сестри Самарії. **34** І вип’єш її, і видушиш, і розіб’єш її череп, і відірвеш свої груди. І поверну твої празники і початки твоїх місяців, тому що Я промовив, – говорить Адонай Господь. **35** Через це так говорить Адонай Господь: Задля того, що ти Мене забула і Мене відкинула, за своє тіло і ти візьми своє безчестя і свою розпусту. **36** І сказав Господь до мене: Людський сину! Чи не судитимеш Ооллу і Ooливу? І сповістиш їм їхні беззаконня, **37** бо чужоложили, і кров у їхніх руках, і чужоложили в їхніх кумирах. І їхніх дітей, які мені породили, Я їх ними приведу крізь вогонь, **38** бо Мені зробили те, чого Я ненавидів. Вони оскверняли мої святощі в тому дні і опоганювали мої суботи, **39** коли різали своїх дітей ідолам і входили до моїх святощів. В тому дні вони їх опоганювали. І ось так чинили серед мого дому. **40** І пускалися до чоловіків, що приходили здалека, яким посилали, до них, послів. І зразу,

куди приходили, вмиваючись і прикрашаючи свої очі, і прикрашалася прикрасою, **41** і сідала на розстеленому ліжку, і перед нею прикрашений стіл. І мій ладан і мою олію вона клала перед ними і веселилися ними. **42** І звук музики загравали до чоловіків з множества людей, що приходили з пустині. І давали обручки на їхні руки і вінець похвали на їхні голови. **43** І Я сказав: Чи, отже, не в цьому є перелюб і діла розпусниці? Ця і ця вчинила розпусту. **44** І входили до неї, так як входять до жінки-розпусниці. Так входили до Оолли і до Ооливи, і до беззаконних жінок, щоб чинити беззаконня. **45** Ці ж праведні мужі і відомстять їм помстою перелюбниці і судом тих, що проливають кров. Тому що є перелюбниці, і кров у їхніх руках. **46** Так говорить Аднай Господь: Приведи юрбу на конях, дай в них замішання і розграбування! **47** І побий їх камінням, камінням народів! І хай прошиють своїми списами, вб'ють їхніх синів і дочок, і їхні доми спалять вогнем! **48** І відверну безбожність з землі. І напоумляться всі жінки, і не зроблять за їхніми безбожностями. **49** І ваша безбожність буде дана на вас, і візьмете всі гріхи ваших кумирів. І пізнаєте, що Я – той, що говорить, Адонай Господь!

та][49] къ мужемъ градущимъ издалеча, иже послы посыласта к нимъ. и абіе идѣ пріидаху измывающіе, и утваряше очи свои, и украшашеся утвареніемъ. и сѣдаше на одрѣ постланѣ, и трапеза украшенна [пре нею][50]. И диміамъ мои, и масло мое (прелагаше пре ними, и) веселахуся в ни. и гласъ съглашенія възглашаху [-][51] къ мужемъ, ѿ множества члча приходяща ѿ пустыня. И даяста прьстьни на руки ихъ, и вѣнецъ хвалы на главы ихъ. и реко, не в сѣ ли убо любодѣйство есть, и дѣлеса блудница, (си) и си проблудися. И влажаху к ней, якоже влазятъ къ женѣ блудницы. тако влажаху къ [Ооллѣ][52], и къ Ооливѣ, (и) [къ женама безаконницама][53], якоже сътворити безаконіе. (-)[54] мужи (же) правдиви сіи. [и][55] ѿмстятъ има ѿмщеніе любодѣйскомъ, и судомъ проливающих кровь. яко любодѣйцы еста и кровь въ руку ею. Се глтъ [адонаи][56] гь. приведи на (конѣхъ)[57] народы, (-)[58] даждь в нею мятежъ и разграбреніе. и разбіи каменіем в нею, каменіем народѣскомъ, и да изводутъ (-)[59] копіи своими. сны их и дщери (-)[60] избіютъ, и домы ихъ [пожегутъ огнем][61]. и възвращу нечестіе ѿ земля, и накажутся вся жены, и не сътворятъ по нечестію (ея)[62]. и дасться нечестіе ваю на вы, и вси грѣхи кумиръ вашихъ пріимете. и разумѣете яко азъ (гля), [адонаи][63] гь.

Глава 24

1 І було господнє слово до мене у 9-му році, в 9-му місяці, і в 10-му дні місяця, кажучи: **2** Людський сину! Запиши собі ім'я цього дня, в якому почав *іти* вавилонський цар проти Єрусалиму, від цього ж сьогоднішнього дня. **3** Скажи притчу до дому, що гнівить. І скажеш до них: Це говорить Адонай Господь: Постав казан на вагу, і влий до нього води, **4** і вкинь до нього порубане, всяке любе *і* гарне: литку і плече, очищене від костей, **5** з вибраних, з помазаної скотини, і пали під ним кості. Він зварив і скип'ятив, і зварили його кості серед нього. **6** Через це так говорить Адонай Господь: Місто крові – казан, в якому є отрута, і отрута не вийшла з нього, за часткою виніс його. Не впав на нього жереб, бо його кров є посеред нього. Я його поставив на гладкому камені. **7** Я її не вилив на землю, щоб покрити її землею, щоб **8** навести на неї мою лють на помсту. Щоб дав Я помстити його кров, Я його поставив на гладкому камені, щоб його не покрити. **9** Че-

Гла, кд.

И бысть слово гне къ мнѣ въ д е лѣто, въ мць (д)[1], (и) въ і (днь) мца, гля. сне члчь, впиши себѣ [имя дне][2] сего, ѿ негоже нача црь вавvлоньскъ на ієрлима, ѿ сего же дне днь. (-)[3] Рцы (притчю къ домови гнѣвающему)[4], и речеши к нимъ. се глетъ [адонаи][5] гь. навѣси конобъ на вѣси, и влій вонь воду. и въверзи вонь расѣченіе, все раченіе добро, голень и рама обрѣзана ѿ костіи ѿ избранія ѿ скота помазанаго. и погнѣщаи костьми по нимъ. възврѣ (і) искипѣ, и съврѣша кости его средѣ его. Того ради се глетъ [адонаи][6] гь. ѡ граде кровныи конобе в немже есть ядь [-][7], и ядь не изыиде из него, по удом его изнесе, не паде на немъ причастіе. Яко кровь его средѣ его есть, на глацѣ камыцѣ учиних ю. не пролїяхъ ея на землю, якоже покрыти ю землею. якоже възвести ярость (мою на ню), въ ѿмщеніе мстити дахъ кровь его, на глацѣ камыцѣ [вчиниxъ ю][8], якоже не покрыти ея. Того ради се глтъ [адонаи][9] гь, *[ѡ люте граде кровныи][10]. (-)[11] аз (же) възвеличю главню (-)[12] и въз-

наоу г
авва в

гнѣщꙋ о́гнь, ꙗ́ко да и҆стлѣ́ютъ мѧ́са и о҆скꙋдѣетъ ю҆́ха, [и҆ ко́сти и҆схн҃ꙋ][13]. и҆ ста́нетъ на главнѧ́хъ [є҆го тощъ. разгорѣ́сѧ][14] ꙗ́ко да и҆згори́тъ, и҆ распали́тсѧ (і҆ и҆спрѧ́жетсѧ) мѣ́дь є҆го. і҆ и҆ста́етъ средѣ [є҆го][15] нечи́стота є҆го и҆ о҆скꙋдѣ́етъ ꙗ҆́дь є҆го. [да сѧ смирѝ ꙗ҆́дь є҆го][16], и҆ не и҆зы́идетъ и҆з него̀· ꙋ҆мно́гъ ꙗ҆́дь є҆го, и҆ срамитсѧ ꙗ҆́дь є҆го. [в нечистотѣ̑ твоє́и ꙋ҆кропъ][17]. поне́ж о҆скве́рнавлѧ́шесѧ ты̑. [и҆ не о҆чи́стисѧ ѿ неистоты своеѧ́][18], и҆ [не о҆чи́стишисѧ посе́м][19]. до́ндеже наполню ꙗ҆́рость мою̀ [въ тебѣ][20]· а҆́зъ гь҃ гла́х, и҆ приспѣ́етъ и҆ сътворю̀. (и҆) не ѿлꙋчю, и҆ [не пощажꙋ][21], и҆ не ꙋ҆молю́сѧ· По пꙋте́м твои́м, и҆ по помы́сломъ твои́мъ сꙋжꙋ̑ тебѣ, гле́тъ [а҆донаи́][22] гь҃· Сего ради [се][23] а҆́зъ сꙋжꙋ̑ тебѣ по [помы́сло̑ твои́мъ, и҆ по кровемъ][24] твоимъ сꙋжꙋ̑ тебѣ. (и҆) нечисто (и) словꙋщїи (-)[25] велики́и на разгнѣ́ванїє· И҆ бы́сть сло́во гн҃е къ мнѣ̑ гла, сн҃е чл҃чь, се а҆́зъ възе́млю̀ ѿ тебѐ помышленїѧ о҆́чїю твое́ю [-][26], не възрыда́еши ни въспла́чешисѧ, [ни прїидꙋ́т тебѣ сле́зы][27]. [стени молча][28] (въздыха́нїє (же́лныхъ) чре́слъ)[29] є҆сть· [-][30] Да бꙋдꙋ̑ вла́си твои̑ сплетени на тебѣ̑, и҆ сапо́ѕи твои̑ на но́гахъ твои́хъ. и҆ да не ꙋ҆тѣ́шишисѧ ꙋ҆стна́ми и҆́хъ, и҆ хлѣ́ба мꙋжеска да не и҆зъѧ́си· И҆ глахъ къ лю́демъ заꙋ҆́тра, ꙗ҆́коже заповѣ́да ми. [и҆ ꙋ҆мре жена̀ моѧ][31] ве́черъ. и҆ сътвори́х заꙋ҆́тра ꙗ҆́коже повелѣ̀ ми̑· И҆ рекоша къ мнѣ лю́дїє, не повѣ́си ли на́мъ что̑ то̀ є҆сть є҆́же ты̑ тво́риши. и҆ реко́хъ к ни́мъ, сло́во гн҃е бы́сть ко мнѣ, гла, рцы къ до́мꙋ і҆и҃левꙋ. се (а҆зъ) гле́тъ [а҆донаи́][32] гь҃. (рцы̀ къ до́мꙋ і҆и҃левꙋ), се а҆́зъ о҆скверна́влю о҆с҃щенїѧ моѧ, велича́нїѧ крѣпости ва́шеѧ, по́мыслы о҆́чїю ва́шею, и҆ ꙗ҆́же щада́т дш҃а ва́ша. и҆ сн҃ы ва́ша и҆ дщерѧ ва́ша ꙗ҆́же о҆ста́вите, мече́м пад꙽ꙋт. и҆ сътво́рите ꙗ҆́коже а҆́зъ сътвори́хъ. ѿ ꙋ҆́стъ и҆́хъ да сѧ не ꙋ҆тѣ́шите. и҆ хлѣ́ба мꙋжеска да не ꙗ҆́сте. и҆ вла́сы ва́ши на гла́вахъ ва́ших, и҆ сапо́ѕи ва́ши на нога́х ва́ших. да сѧ не бїете ни пла́чете, і҆ и҆ста́ете в непра́вдах ва́шихъ. и҆ [не][33] ꙋ҆тѣ́шите ко́ждо (ва́съ) бра́та своє́го. и҆ бꙋ́детъ [ва́мъ є҆зекі́иль][34] на дивленїє. посемꙋ̀ є҆ли́ко [сътвори́хъ][35] да сътво́рите, є҆гда̀ приспѣ́ет се, и҆ разꙋмѣ́єте ꙗ҆́ко а҆́зъ [а҆донаи́][36] гь҃· И҆ ты сн҃е чл҃чь, не то́чїю въ дн҃ь то́и є҆гда̀ възе́млю (ѿ них крѣ́пость)[37] (и҆́хъ), възнесенїє хвалы и҆́хъ, по́мыслы о҆́чїю и҆́хъ, и҆ възнесе́нїє дш҃а и҆́хъ, сн҃ы и҆́х и҆ дщери и҆́хъ. въ то́и дн҃ь прїидетъ ꙋ҆целѣвыи к тебѣ̑, совѣ́стити тебѣ̑ въ ꙋ҆́ши. въ то́и дн҃ь

рез це так говорить Адонай Господь: *Горе – кроваве місто! Я ж побільшу полумінь **10** і запалю вогонь, щоб розлізлося м’ясо і випарувала юшка, і кості висохнуть. **11** І стоятиме порожнім на його вугіллі. Він загорівся, хай вигорить. І розпечеться, і випечеться його мідь, і розтопиться посеред нього його нечистота. І пропаде отрута його, щоб пропала його отрута, **12** і не вийде з нього велика його отрута, і завстидається його отрута. В твоїй нечистоті окріп, **13** тому що ти опоганювалася і не очистилася від своєї нечистоти, і не очистишся після цього, доки *не* виповню в тобі мій гнів. **14** Я – Господь сказав! І настане, і зроблю, і не відставлю, і не помилую, і не дам себе впросити. За твоїми дорогами і за твоїми задумами судитиму тебе, – говорить Адонай Господь. Через це ось Я судитиму тебе за твоїм задумом і за твоєю кров’ю судитиму тебе. І ти нечиста, і славна, і велика – на розгнівання. **15** І було господнє слово до мене, кажучи: **16** Людський сину! Ось Я від тебе беру пожадання твоїх очей. Не заридаєш, ані не заплачеш, ані не вийдуть тобі сльози. Стогни мовчки. **17** Це зітхання жалібних бедр. Хай твоє волосся буде сплетене на тобі і твоє взуття на твоїх ногах, і не будеш потішений їхніми губами, і людського хліба не їстимеш. **18** І я говорив до народу вранці так, як Він мені заповів. І моя жінка померла ввечері, і я вранці зробив так, як Він мені заповів. **19** І сказав до мене народ: Чи не сповістиш нам, що є те, що ти чиниш? **20** І я до них сказав: Слово господнє було до мене, кажучи: **21** Скажи до ізраїльського дому: Це Я, – говорить Адонай Господь. Скажи до ізраїлевого дому: Ось Я опоганю мої святощі – гордість вашої сили, пожадання ваших очей і які щадять ваші душі. І мечем впадуть ваші сини і ваші дочки, яких ви залишили. **22** І зробите так, як Я зробив. Від їхніх уст не будете потішені, і людського хліба не їстимете, **23** і ваше волосся на ваших головах, і ваша обува на ваших ногах. Ані не побиватиметеся, ані не ридатимете, і розтанете у ваших неправедностях, і не потішите, кожний з вас свого брата. **24** І буде вам Єзекіїл на подив. За цим, що Я зробив, ви зробите, коли це настане, і пізнаєте, що Я – Адонай Господь. **25** І ти, людський сину, не виключно в тому дні, коли беру в них їхню силу – піднесення їхньої похвали, пожадання їхніх очей і піднесення їхніх душ – їхніх синів і їхніх дочок, **26** в тому дні прийде той, хто уцілів, до тебе сповістити тобі до вух. **27** В тому дні

наy. 3
авв. 2

відкриються твої уста до уцілілого, і заговориш, і більше не замовкнеш. І будеш їм на подив. І пізнають, що Я – Адонай Господь!

Глава 25

1 І було господнє слово до мене, кажучи: **2** Людський сину! Скріпи своє лице проти аммонових синів і пророкуй проти них! **3** І скажеш аммоновим синам кажучи: Послухайте слово Господа Адоная! Так говорить Адонай Господь: Тому що ви зраділи моїми святощами, бо вони були осквернені, і ізраїльською землею, тому що вона згинула, і домом Юди, тому що пішли в полон, **4** через це Я видам вас кедемлевим синам в насліддя. І поселяться в гріхах у тобі, і зроблять в тобі їхні поселення. Вони з'їдять твої плоди, і вони вип'ють твоє добро. **5** І дам твоє місто, аммоне, на пасовиська верблюдів і *країну* аммонових синів – в пасовисько овець. І пізнаєте, що Я – Адонай Господь! **6** Тому що це говорить Господь Бог: Тому що ти заплескав своєю рукою і зашарудів своєю ногою і зрадів своєю душею над ізраїльською землею, **7** задля того ось Я простягну свою руку проти тебе і дам тебе на розграбування країнам. І знищу тебе з народів, і вигубленням тебе вигублю з країн. І пізнаєш, що Я – Адонай Господь! **8** Це говорить Адонай Господь: Тому що сказав моав і сіїр: Ось ізраїльський і юдин дім, так як всі країни. **9** Через це ось Я розсиплю жорстокого в Моаві з бійцями його від його підгірних міст, вибрану землю дому Ветіясимотового – над джерелом міста, вздовж морського. **10** Ваелмона і Каріетема, кедемлевих синів на аммонових синів, дав Я їх в насліддя. І віддам їх на здобуття, щоб не було пам'яті аммонових синів в країнах. **11** І зроблю помсту на Моаві, і пізнають, що Я – Господь. **12** Це говорить Адонай Господь: Тому що зробила Ідумея *те,* коли мстилися помстою в гніві проти юдиного дому, і згадали злоби, і помстилися на них помстою, **13** через це так говорить Адонай Господь: Простягну свою руку проти Ідумеї і вигублю з неї людей і скотину, і поставлю її пусткою. І гнані з Теману і з Дедану впадуть мечем. **14** І дам мою помсту на Ідумею рукою мого народу Ізраїля. І зроблять в Ідумеї за моїм гнівом і за моєю люттю. І вони пізнають мою помсту, – говорить Адонай Господь. **15** Це говорить Адонай Господь: Тому що чужинці зробили в гніві і поставили помсту, радіючи всією душею, щоб розсіяти душі із-за вічної ворожнечі, **16** через це так говорить Адонай Господь: Ось

Ѿверзꙋтсѧ ꙋста твоѧ по ꙋцелѣвшемꙋ, и възглеши, и не премолчиши ктомꙋ. и бꙋдеши имъ на дивъ. и ꙋвѣдѧтъ ꙗко азъ [адонаи][38] гь.

Глава, ке.

Быть слово гне къ мнѣ глѧ, сне члчь, ꙋтверди лице свое на сны аммона, и пророцысѧ на нѧ. и речеши сномъ аммонемъ, [глѧ][1]. слышите слово га [адонаѧ][2]. се глетъ [адонаи][3] гь, єльмаже порадовастесѧ до стыхъ, моихъ, ꙗко ѡскверноавлена быша, и ѡ земли ійлевѣ, ꙗко погибе. и ѡ домꙋ іꙋдинѣ, ꙗко ѿиде въ плѣненіе. того ради (предамъ)[4] ва сномъ кедемлемъ в наслѣдіе, и вселѧтсѧ въ [грѣсѣхъ][5] (-)[6] в тебѣ, и сътворѧтъ в тебѣ села ихъ. тіи поꙗдѧтъ плоды твоѧ, и тіи испіютъ блготꙋ твою. и дамъ градъ (твои аммоне)[7] паствѣ вельблюдомъ, и сны аммона на паствы ѡвча. и разꙋмѣете ꙗко азъ [адонаи][8] гь. Имже се глетъ гь [бгъ][9], понеже въсплескалъ рꙋкою своєю, и въстрепа ногою своєю, и порадовасѧ дшею своєю ѡ земли ійлевѣ. того ради [се азъ][10] прострꙋ рꙋкꙋ свою на тѧ. и дамъ тѧ въ разграбленіе странамъ. и потреблю тѧ ѿ людіи, и погꙋблю тѧ ѿ странъ пагꙋбою. и ꙋвѣси ꙗко азъ [адонаи][11] гь. Се глетъ [адонаи][12] гь, понеже рече моавъ [и сіиръ][13], се ꙗкоже вса страны домъ ійлевъ і иꙋда. сего ради се азъ расыплю (сꙋроваго)[14] моава ѿ (ратныи ємꙋ, ѿ погоріѧ єго)[15] избрънꙋ землю домꙋ [ведіасимодова][16], над источникомъ града, подолгъ морскаго [ваелмона, и каріедема][17], сны кедемлѧ на сны аммонѧ. дахъ ѧ в наслѣдіе, [и ѿдамъ ѧ на взѧтіе][18], ꙗкоже да не бꙋдетъ памѧти сновъ аммонь [въ странахъ][19]. и в моаве (же) сътворю ѿмѣстіе. и ꙋвѣдѧтъ ꙗко азъ гь. Се глетъ [адонаи][20] гь, понеже сътвори идꙋмеа, єгда ѿмстиша ѿмѣстіе (въ гнѣвѣ) в домꙋ іꙋдинѣ, и помниша ѕлобъ, и ѿмстиша пра [ѿ нихъ][21]. того ради се глетъ [адонаи][22] гь, [-][23] прострꙋ рꙋкꙋ свою на идꙋмею, и потреблю с неѧ члки и скотъ, и поставлю ю пꙋстꙋ. и ѿ деманъ, [и ѿ деданъ][24] женоми мечемъ падꙋтъ. и дамъ ѿмщеніе мое на идꙋмею в рꙋцѣ людіи моихъ ійлѧ. и сътворѧтъ въ идꙋмеи по гнѣвꙋ моємꙋ, и по ꙗрости моеи. и ꙋвѣдѧтъ ѿмщеніе мое, глетъ [адонаи][25] гь. [-][26] Се глетъ [адонаи][27] гь, понеже сътвориша иноплеменницы въ гнѣвѣ, и въставиша ѿмщеніе порадовающесѧ [всею][28] дшею, ꙗкоже [расыпати дша по враждѣ вѣчнеи][29]. того

ради се гл҃етъ [адонаи][30] г҃ь, се азъ простру руцѣ свои на иноплеменники, и потреблю криты, и погублю прочая живущая подолѣ моря. и сътворю в нихъ ѿмщенїе велико, [въ обличенїи ярости моея][31]. и разумѣютъ яко азъ [адонаи][32] г҃ь, егда дам ѿмщенїе мое на ня.

Гл҃а, к҃ѕ.

Бысть въ єдінонадесятое лѣто, первыи (дн҃ь) м҃ца. бысть слово г҃не къ мнѣ гл҃я. (-)[1] понеже (помысли тѵръ)[2] на їерл҃има, бл҃го съкрушися погибе. страны обратишася къ мнѣ, (і) исполнены опустѣ. Того ради се гл҃етъ [адонаи][3] г҃ь. се азъ на тя (тѵре)[4], и приведу на тя страны многи. якоже въсходитъ море волнами своими. и (обыидутъ грады твоя, и разорятъ с҃ны твоя)[5], и развѣю прахъ его из него, и дамъ я въ гладокъ камыкъ. простирало мрежамъ (-)[6] средѣ моря, яко азъ гл҃а (-)[7] [адонаи][8] г҃ь, и будетъ на плѣненїе странамъ. и дщери его [яже][9] на поли мечемъ убїени будутъ. и увѣдятъ яко азъ г҃ь. Яко се гл҃етъ [адонаи][10] г҃ь, се азъ наведу на тя (тѵре)[11] навходоносора ц҃ря вавѵлоньска ѿ сѣвера, ц҃рь ц҃ремъ есть, на конѣхъ и съ оружїемъ, и съ (соборомъ коннического)[12] странъ многъ ѕѣло. (-)[13] дщери твоя на поли мечемъ (избїю)[14]. и приставитъ на тя стражбу, и (оградитъ тя. и обрыетъ тя обробомъ)[15], и съградитъ (-)[16] окртъ остроги. и заставитъ съ оружїе, и копїя его прямо тебѣ постави. Забрала твоя и сѵны (-)[17] разоритъ [оружїемъ][18] своимъ, множествомъ конь его покрыетъ тя прахъ ихъ. и ѿ иръзанїя конь его, и ѿ (колесницъ оружїя)[19] его, потрясутся (гради)[20] твои. въсходящу ему въ врата твоя, аки въсходящу въ градъ с поля. (слѣдо)[21] конь его поперетъ вся стегны твоя. люди твоя мечемъ исѣчетъ, и бытїе крѣпости твоея на земли поврьжетъ. и плѣнитъ силу твою, и поиметъ имѣнїя твоя. и расыплетъ забрала твоя, и домы твоя похотныя расыплетъ. и [дрѣво твое и каменїе твое][22] и перстъ твою, средѣ моря въвержетъ. и разоритъ множество свирецъ твоихъ, *и гл҃ъ пѣсниивецъ (-)[23] не услышится ктому. и дамъ тя въ камыкъ гладокъ. простирало мрежное будеши. не съградишися ксему. яко азъ гл҃ахъ, гл҃етъ [адонаи][24] г҃ь. Яко се гл҃етъ [адонаи][25] г҃ь (тѵру), не ѿ гласа (ли убо) падѣнїя твоего, егда въстенаша язвенїи [твои][26], егда (исѣкоша я)[27] средѣ тебе. потрясутся

їере з

Я простягну свою руку на чужинців. І вигублю критійців, і вигублю останіх, що живуть вздовж моря. **17** І зроблю в них велику помсту в оскарженні моєї люті. І пізнають, що Я – Адонай Господь, коли Я дам на них мою помсту.

Глава 26

1 І сталося, що в одинадцятому році, в першому дні місяця, було господнє слово до мене, кажучи: **2** Тому що Тир задумав *діло* проти Єрусалиму – добре. Він був розбитий, він пропав. Країни повернулися до мене, і він вповні сустошений. **3** Через це так говорить Адонай Господь: Ось Я проти тебе, Тире. І приведу проти тебе багато країн, так як підноситься море своїми хвилями. **4** І вони оточать твої міста і знищать твоїх синів. І розвію його порох з нього, і дам його на гладкий камінь, **5** місце на простягання сітей серед моря. Бо Я промовив, Адонай Господь! І він буде на розграбування країнам, **6** і його дочки, що на полі, убиті будуть мечем. І пізнають, що Я – Господь! **7** Бо так говорить Адонай Господь: Ось Я наведу на тебе з півночі, Тире, Навходоносора, вавилонського царя, він є царем царів, на конях, і зі зброєю, і зі збором дуже численних кіннотників країн. **8** Твоїх дочок виб'ють на полі мечем, і він приставить до тебе сторожу, і оточить тебе, і обкопає *довкруг* тебе рів, і збудує довкруги вали, і обставить зброєю, і поставить його списи проти тебе. **9** Твої стіни і вежі він знищить своєю зброєю. **10** Від множества його коней тебе покриє їхній порох, і від іржання його коней і від колісниць його зброї затрясуться твої міста, як він входитиме крізь твої брами, так як той, що входить до міста з поля. **11** Слідом за його кіньми він потопче всі твої вулиці. Твій народ він вирубає мечем і на землю скине буття твоєї сили. **12** І він розграбує твою силу і захопить твій маєток, і розкине твої оборонні мури, і рознесе твої пожадані доми. І твоє дерево, і твоє каміння, і твій порох він скине серед моря. **13** І він знищить множество твоїх музикантів, *і голос псалтирів більше не почується. **14** І дам тебе на гладкий камінь, будеш місцем для розтягання сітей. Не будеш більше відбудований, бо Я промовив, – говорить Адонай Господь. **15** Тому що так говорить Адонай Господь Тирові: Чи, отже, не затрясуться острови від голосу твого падіння, коли застогнали твої

єре. 7

ранені, коли їх рубали серед тебе? **16** І зійдуть зі своїх престолів всі князі морських країн і скинуть вінці зі своїх голів і свою добірну одіж скинуть зі себе, жахнуться жахом, сядуть на землі і боятимуться їхнього знищення, і застогнуть за тобою. **17** Бо і голосіння піднімуть за тебе, кажучи: Як пропало і було розбитим при морі хвалене місто, що було сильним на морі з твоїми мешканцями, що дало свій страх усім, що в ньому жили? **18** І злякаються всі острови в морі від його влади, **19** бо так говорить Адонай Господь: Коли тебе покладу спустошеним містом, так як ніколи не поселені міста, коли наведу проти тебе безодню, і тебе покриє велика вода. **20** І зведу тебе до тих, що сходять в прірву, до народу віку. І поселю тебе в земних глибинах, як вічну пустиню з тими, що сходять в прірву, щоб ти не був поселеним ані не встав на землі життя. **21** Я віддам тебе на вигублення. І більше не будеш, і *тебе* шукатимуть і не знайдуть. Навіки, – говорить Адонай Господь.

ѻ҆́строви, и҆ съни́дꙋтъ съ пр̑толъ свои́хъ вс҄и кн҃ѕи стра́нъ мо́рскихъ. и҆ свергꙋтъ вѣнца съ гла́въ свои́хъ, и҆ ри́зы своѧ и҆змечта́ныѧ съвлекꙋтъ (съ себе), ᲂу҆жасе́нїемъ ᲂу҆жаснꙋтсѧ. на зе҄ли садꙋтъ и҆ ᲂу҆боа́тсѧ поги́бели и҃, и҆ постенꙋтъ ѻ҆ тебѣ· (ꙗ҆́ко) и҆ (пла҃ ѻ҆ тебѣ прїимꙋтъ)[28], (гл҃юще)[29]. ка́ко [поги́бе и҆]^[30] расы́пасѧ ѿ мо́рѧ гра́де хвали́мыи, [бы́выи си́ленъ на́ мори (съ)[31] живꙋщими твои́ми][32]. и҆́же да́сть стра҃ свои всѣмъ живꙋщимъ в не҄. [и҆ ᲂу҆боа́тсѧ (вс҄и) ѻ҆́строви в мо́ри ѿ [власти][33] (е҆го)[34]][35]. ꙗ҆́ко се҄ гл҃етъ [а҆дона́и][36] г҃ь. е҆гда̀ да́мъ тѧ гра́дъ ѻ҆пꙋстѣ́вшъ, ꙗ҆́ко гра́ды не всеѐны (николи́же). вънегда възведꙋ на́ тѧ бе́зднꙋ, и҆ покры́етъ тѧ вода̀ мно́га. и҆ сведꙋ тѧ къ слазѧ́щимъ въ про́пасть к лю́де҄ вѣ́ка. и҆ вселю тѧ въ глꙋби́нахъ земныхъ, ꙗ҆́ко пꙋсты́ню вѣ́чнꙋю съ слазѧ́щими въ про́пасть. ꙗ҆́ко да сѧ не всели́ши, ни въста́неши на́ землю живота̀· На па́гꙋбꙋ тѧ ѿда́мъ, и҆ не бꙋдеши ктомꙋ. [и҆ възы́щешисѧ, и҆ не ѻ҆бра́щешисѧ][37] въ вѣ́къ, гл҃етъ [а҆дона́и][38] г҃ь·

Глава 27

1 І було господнє слово до мене, кажучи: **2** І ти, людський сину, візьми за Тир голосіння. **3** І скажеш Тирові, поселеному при морському вході, торговиці народів з численних островів: Це говорить Адонай Господь Тирові! Ти сказав, що Я сам поставив на себе свою красу **4** в серці морському – Веелліммовому. Твої сини поставили на тобі красу: **5** з Санира тобі витесано *кораблі* з умінням з дощок кипарису, взяли з лісу *дерева*, щоб зробити тобі соснові щогли; **6** з Васанітиди зробили твої весла, твоє священне – зі слонової кості, доми – з дощок з хетимських островів; **7** кармазин зі взорами з Єгипту було тобі на постелю, щоб тобі покласти славу і зодягнути тебе в кармазин і в багряницю з островів. Елада ж стала твоєю одежею. **8** І твої князі, що живуть в Сидоні і в Араді, стали твоїми веслярами. Твої мудреці, Тире, що були в тобі, ці твої керманичі. **9** Письменні старці і їхні мудреці, що були в тобі, ці скріпляли твою раду. І всі морські кораблі і їхні веслярі були в тебе, додаючи до твого вимішання, і були в тобі до заходів-заходів. **10** Перси, і хевуес, і лидійці були в твоїй силі, хоробрі мужі, які повісили в тебе щити і шоломи. Ці дали твою славу. **11** Арадіонські сини і твоя сила були на оборонних

Гл҃а, к҃з·

И҆ бы́сть сло́во гн҃е къ мнѣ гл҃ѧ, [и҆ ты][1] сн҃е чл҃чь возмѝ на (тѷръ)[2] пла́чь. и҆ рече́ши (тѷрꙋ)[3] вселе́нномꙋ в мо́рстѣ вхо́дѣ, то́ржищꙋ людїи ѿ ѻ҆́стровъ мно́гъ· Се҄ гл҃етъ [а҆дона́и][4] г҃ь (тѷрꙋ)[5], ты рече, (ꙗ҆́ко) а҆зъ са҃ възложи́хъ на́ сѧ (своѭ добротꙋ)[6], въ ср҃цы мо́рстемъ [веѐлли́ммꙋ][7]· Сн҃ве твои възложи́ша на́ тѧ добротꙋ (-)[8] ѿ сани́ра, и҆стесасѧ тебѣ по то҃кꙋ ѿ до́скъ кипари́сенъ. ѿ (дꙋбра́вы)[9] в҆зѧ́ша сътвори́ти тебѣ слемена е҆ло́ва, ѿ васаниті́ды сътвори́ша весла твоѧ· ѻ҆сщ҃енїѧ твоѧ (-)[10] ѿ сло́на, до́мы дща́ны ѿ ѻ҆́стровъ [хетти́мль][11]· Чрьвлени́ца съ мечтанїе҄, ѿ е҆гѷпта бы́сть тебѣ постели, ꙗ҆́ко възложи́ти тебѣ сла́вꙋ. и҆ ѻ҆блещи тѧ въ червлени́цꙋ. и҆ въ багрѧни́цꙋ ѿ ѻ҆́стровъ. (е҆ла́да же)[12] бы́сть ѻ҆де́ж҃а твоѧ· И҆ кн҃ѕи твои живꙋщеи в сидо́нѣ, и҆ въ а҆ра́дѣ бы́ша весльницы твои· Премꙋдрїи твои (тѷре)[13] [и҆́же][14] бѣша в҆ тебѣ, сїи корм҃чїи твои. ста́рцы (кни́жнїи)[15], и҆ премꙋдрїи и҆хъ (и҆́же) бы́ша в҆ тебѣ, тїи ᲂу҆крѣплѧхꙋ совѣтъ твои· И҆ всѝ корабли морьстїи, и҆ весльницы и҆хъ [бы́ша въ тебѣ, премѣнѧ́юще смѣше́нїю твое҆мꙋ, и҆][16] бы́ша въ тебѣ къ за́ходо҄ захо҄· Персе, и҆ (хевꙋе҆съ, и҆ лиди)[17], бѣша в силѣ твое́и. мꙋжи до́блїи (-)[18], (и҆́же) щи́ти и҆ шле́мы повѣсиша в҆ тебѣ, сїи да́ша сла́вꙋ твою. сн҃ве а҆радї-

о́ньстїи, и҆ си́ла твоа на забра́лѣ (-)[19] ѡ҆кр҇тъ бы́ша. (но̂ и҆ миди) (в сꙋнѣхъ твои҆хъ бы́ша стра́жїе)[20], тꙋ́лы своа ѡ҆бѣсиша на забра́лѣхъ твои҆хъ ѡ҆кр҇тъ. сїи съверши́ша твою добротꙋ· Кархидо́нане кꙋпцы твои, ѿ мно́жества [-][21] си́лы твоеѧ, сре́бро, и҆ зла́то, [и҆ мѣды][22], и҆ желѣ́зо, и҆ чистое ѡ҆лово, и҆ свине҇, да́ша кꙋплю твою· Е҆ла́да [-][23] всѧ, и҆ ближнїи (твои)[24] продаа́хꙋ в҇ тебѣ дꙋ҇ша ч҇лча. и҆ съсꙋды мѣдѧны да́ша кꙋплю твою. ѿ до́мꙋ [дор҇го́мова][25], конѧ, и҆ ко́нники, [и҆ мꙋ́ата][26], да́ша кꙋплю твою· Сн҇ве родїо́ньстїи кꙋпцы [твои][27], ѿ ѡ҆стро҇ оу҆мно́жиша кꙋплю твою, [и҆][28] [роги и҆][29] зꙋбы сло́новы. и҆ в҇водимымъ въздаа́ше м҇зды твоѧ ч҇лки кꙋпль твои҆ ѿ мно́жества примѣ́ска твоего· вонѧ, [і багрѧни́ца][30], і и҆змечта́наа, [и синатꙋ][31], ѿ дарсі҆, и҆ (рамота)[32], и҆ [хота][33] да́ша кꙋплю твою· І҆оу́да и҆ сн҇ве і҆и҆левї, сїи кꙋпцы твои продаа́нїемъ пшени́ца, и҆ вонѧ ли́ць, (-)[34] касїю (же), и҆ (рочныи)[35] ме҇, (-)[36] ма́сла, и҆ точеница, да́ша примѣсникꙋ твоемꙋ· Дамаскъ кꙋплѧ твоѧ [въ мно́жествѣ дѣле҇ твои҆хъ][37], ѿ мно́жества [си́лы твоеѧ в҇сеѧ][38]· вино (бл҇го) ѿ хе҆лвона, и҆ во́лнꙋ [блеща́щꙋсѧ][39] ѿ (миди́та)[40]. и҆ вино [деданїи][41], [і и҆ѡ҆а́ннїи, (и҆) меѡ҆зе҇][42] (-)[43]. ѿ (а҆сꙋ҇ръ)[44], желѣ́зо съдѣла́но, и҆ колеса̀ въ примѣсницѣхъ твои҆хъ сꙋть. деда́нъ кꙋпцы твои съ ско́томъ и҆збра́ннымъ, въ ѡ҆рꙋ́жїи (же) а҆равїа, и҆ вс҇и кн҇зи кида́рстїи, сїи кꙋпцы [-][45] рꙋко́ю твое҆ю. в҇еблю́ды, и҆ ѡ҆́вны и҆ а́гньца, (в҇ тебѣ продада҇), и҆ми́же кꙋпъ творѧтъ· Кꙋпцы сава, и҆ [рег҇ма][46], (и҆ хꙋсїи)[47], кꙋпцы твои, съ (ро́чными)[48] сла́стьми, и҆ с ка́менїемъ драгимъ [и҆же][49] и҆ зла́то да́ша кꙋплѧ тебѣ· Ха҆рра́нъ, (-)[50] [ха҆лла́нъ][51], [и҆ деда́нъ][52], сїи кꙋпцы твои [сава, и҆][53] а҆сꙋ҇ръ, и҆ харма҇ кꙋпцы твои. приносѧ́щe кꙋплю [в҇ махалимъ, и҆ въ галимъ][54], червлени́ца, [і и҆змечта́нїе][55], і и҆мѣ́нїа и҆збра́ннаѧ [въ магозои҆съ. сложена][56] свѧза́нна оу҆́жи. и҆ въ кипари́снѣхъ кораблихъ въ тѣхъ (кꙋплѧ твоѧ· Корабли) кархидо́нсти кꙋпцы твои, въ мно́жествѣ смѣсникъ твои҆· И҆ насыти́сѧ и҆ ѡ҆тѧжча ѕѣ́ло въ средахъ морска҇. въ водѣ мно́ѕѣ плавлѧхꙋ тѧ̂ весльницы твои· вѣтръ ю҆жныи съкрꙋши тѧ̂ в҇ ср҇цы морстѣ҇. [-][57] да си́лы твоѧ (-)[58] и҆ смѣсникъ твои҆х, и҆ весльницы твои, и҆ кор҇мницы твои, [-][59] и҆ смѣсницы твои (-)[60]. и҆ вс҇и мꙋ́жи твои до́блїи в҇ тебѣ, и҆ ве́сь со́нмъ твои, (падꙋтъ средѣ тебе)[61] въ ср҇цы мор҇стѣ҇· въ дн҇ь паде́нїѧ твоего ѿ гла́са кричавы твоеѧ, кор҇мницы твои стра́хомъ оу҆боѧ́тсѧ, и҆ постꙋпѧтъ ѿ кора́бль [свои҆хъ][62] вс҇и весльницы [твои][63]. и҆ прис҇нницы, и҆

мурах довкруги, але й мідійці у твоїх вежах були сторожами, вони повісили свої сагайдаки на твоїх оборонних мурах довкруги. Ці доповнили твою красу. **12** Кархидонці – твої купці від множества твоєї сили. Срібло, і золото, і мідь, і залізо, і чисте олово і свинець дали як твоє купно. **13** Вся Греція і твої близькі продавали в тобі людські душ. І дали мідний посуд як твоє купно. **14** З торгомового дому коні, і вершники, і мули дали – твоє купно. **15** Родіонські сини – твої купці з островів помножили твоє купно, і роги, і слонові зуби. І тим, що внесли, ти давав твою винагороду: **16** людей – твоє купно з множества твого змішання. Запашні смоли, і багряниця, і добірне синє полотно дали з Тарсіса, і Рамота, і Хота – твоє купно. **17** Юда та ізраїльські сини – ці твої купці продажею пшениці і різноманітних запашностей, касії ж і річного меду, олії та смолу з дерев вони дали твоєму змішанню. **18** Дамаск – твоя купівля з множества твоїх діл, з множества всієї твоєї сили. Добре вино – з Хелвону, і блискуча вовна – з Мидита, **19** і вино – деданій, і йоанній, і меозел. А з Асира оброблене залізо і колеса є в твоїх змішаннях. **20** Дедан – твої купці з вибраною скотиною, в зброї ж – **21** Аравія і всі кидарські князі. Ці купці твоєю рукою в тобі продадуть верблюдів, і баранів, і ягнят, якими провадять торгівлю. **22** Купці Сави, і Реґми, і Хусій – твої купці з річними солодощами і з дорогим камінням, які і золото дали як твою купівлю. Харран, Халлан і Дедан – ці твої купці. Сава, і Ассир, і Харман – твої купці, **24** що несуть купно в махалимі і в галимі, кармазині і добірному *товарі*, і вибрані скарби в магозоісі, складені, зв'язані шнурами і в кипарисових кораблях. В тих твоє купно. **25** Кораблі – твої кархидонські купці в множестві твоїх змішаних. І ти наситився і дуже отяжів в морських середовищах. **26** У великій воді тебе провадили твої веслярі. Південний вітер тебе розбив у морському серці, **27** також твої сили, і твоїх змішаних, і твоїх веслярів, і твоїх керманичів, і твоїх змішаних, і всі твої чоловіки в тобі хоробрі. І ввесь твій збір впаде посеред тебе у морському серці в дні твого упадку **28** від голосу твого крику, твої керманичі перелякаються страхом, **29** і зійдуть зі своїх кораблів всі твої веслярі і моряки. І ті, що пливуть морем, впадуть на землі, **30** і змінять свій голос над то-

бою, і гірко закричать над тобою, і заридають. І посиплять землю на свої голови, і оголять голови голінням **31** по тобі, і зодягнуться в мішковину, і заплачуть по тобі гіркою душею, піднімуть по тобі гірке голосіння. **32** І піднімуть над тобою їхні сини голосіння, ридання по тобі: **33** Хто такий як Тир, що замовк посеред моря? Ти знайшов якусь велику винагороду в морі? Ти наповнив країни твоїм множеством і з твоїх змішаних ти збагатив всіх земних царів. **34** Тепер же ти розбитий в морі, у водних глибинах. Твої змішані, і ввесь твій збір, і всі твої веслярі упали серед тебе. **35** Всі ж, що жили по островах, будуть знесиленими по тобі. І їхні царі жахнуться жахом і змінять їхнє лице. **36** Купці з країн піднімуть *ридання* по тобі. Ти пішов у погибель і більше не будеш. Навіки.

Глава 28

1 І було господнє слово до мене, кажучи: **2** І ти, людський сину, скажи тирському князеві: Це говорить Адонай Господь: Тому що твоє серце підялося вгору і ти сказав: Я є богом! Я поселився в божому помешканні в морському серці! Ти є людиною, а не богом. І ти поклав своє серце як боже серце. **3** Чи ти є мудріший від Даниїла? Тебе не навчили мудреці. Чи ти дієш своїм вмінням? **4** Або чи своїм розумом ти зробив собі сили і придбав срібло і золото у своїх домах? **5** Або чи в твоїм місті вміння? Своєю купівлею ти помножив *скарби*, своєю силою. І твоє серце піднялося у твоїй силі. **6** Через це так говорить Адонай Господь: Тому що ти дав твоє серце як боже серце, **7** задля цього ось Я наведу на тебе чужинців-розбійників з країн. І вони оголять їхні мечі проти тебе і проти краси твого вміння, і розстелять твою красу на знищення, **8** і зведуть тебе, і смертю помреш ранений в морському серці. **9** Чи скажеш мовлячи перед тими, що тебе нищать: Я є богом?! Ти ж є людиною, а не богом. Адже в руці тих, що тебе вбивають смертю, в руках **10** необрізаних помреш, в руках чужинців. Бо Я сказав, – говорить Адонай Господь. **11** І було господнє слово до мене, кажучи: **12** Людський сину! Візьми голосіння над тирським князем. І скажи йому: Так говорить Адонай Господь: Ти знак подоби, повний мудрості і вінець краси, **13** і в їжі раю було його

пловцы морстїи на земли (падутъ)[64]. і измѣнатъ (гла свои ѡ тебѣ)[65]. и въскричатъ (ѡ тебѣ) горце, (и въсплачутъ). и въсыплютъ [перстъ на главы своа][66] (-)[67], [и ѡплѣшивѣютъ плѣшїю по тебѣ, и ѡблекуса въ врѣтище. и въсплачютса по тебѣ горкою душею, [-][68] плачь горекъ][69] (возмутъ по тебѣ). и возмутъ по тебѣ сынове ихъ плачь, плаканїе (тебѣ)[70]. [кто ꙗко тѵръ оумолкїи средѣ мора][71], велику нѣкую ѡбрѣте мзду ѿ мора· Наполни страны ѿ множества твоего, и ѿ смѣсникъ твоихъ ѡбогати вса цра земныа. нынѣ (же) сокрушилса еси въ мори въ глубинах водныхъ. смѣсницы твои и весь сонмъ твои средѣ тебе паде, [и][72] вси весльницы твои. вси (же) живущеи въ ѡстровѣхъ оуныли буду по тебѣ. и црїе ихъ оужастїю оужаснутса, и пременатъ лице ихъ. купцы ѿ странъ въздвижутъ по тебѣ. въ погибели быстъ, и ксему не будеши въ вѣки·

Глава, ки·

Иi быстъ слово гне ко мнѣ гла, и ты сне члчь, рцы кнзю тѵрску, се глетъ [адонаи][1] гь. понеже вознесеса срце твое, и реклъ еси, (азъ есмь бгъ)[2], в село бжїе вселиса в срце морско. ты члкъ еси а не бгъ, и положи срце свое ꙗко срце бжїе· Еда премудрѣи ты еси данила. премудрїи не суть тебе наказали· дѣи ли хитростїю своею, (-)[3] или смысломъ своимъ сътворил еси себѣ силы, и [притажа][4] [сребро и злато][5] в домохъ своихъ. или въ (градѣ твоемъ хитрость)[6], (-)[7] куплею своею оумножи силою своею, [и][8] възнесеса срце твое в силѣ твоеи· Того ради се глетъ [адонаи][9] гь, ельмаже даде срце свое ꙗко срце бжїе. в того мѣсто се азъ наведу на та чюжа расыпатела ѿ странъ. і измыкнутъ меча ихъ на та, и на доброту хитрости твоеа. и постелютъ доброту твою в погубленїе, и сведутъ та, и оумреши смртїю ꙗзвенъ въ срцы морстѣ. еда речеши гла, (пре оубивающими та, бгъ есмь)[10]. ты бо члкъ еси а не бгъ, (въ руцѣ бо оубивающии та смртьми). в [руку][11] необрѣзаныхъ оумреши, в руку чюжихъ. ꙗко азъ рекохъ, глетъ [адонаи][12] гь· И быстъ слово гне къ мнѣ гла. сне члчь, вземъ плачь ѡ кнзи тѵрстѣ, и рцы ему. се глетъ [адонаи][13] гь. ты еси знаменїе сличенїа, [исполнъ премудрости][14], и вѣнецъ доброты. (и) в пищи раа (богатество его быстъ)[15]. ты всакъ камень драгїи наваꙁалъ си еси. сардїонъ, (панзїонъ)[16], [-][17] змарагдонъ, [и акинфонъ][18], (-)[19] анфраꙁъ, (-)[20] сапфирои, и аспи, и сребро, и злато,

и҆ лигѵ́рїонъ, и҆ (хаа́тинъ)[21], и҆ а҆мети́сѳъ, и҆ зла́тыи камы́къ (-)[22] верилї́онъ, и҆ но́гтъ. и҆ зла́та напо́лнихъ до́мы твоѧ и҆ жи́тница твоѧ [-][23], ѿ негѡже дн҃е сътвори́сѧ· (Сын херꙋви́мъ оу҆чини́хъ тѧ̀)[24] в го́рѣ ст҃ѣй бж҃їи бы҃ ты, средѣ ка́мень ѻ҆́гненъ· (И҆) бы́сть непоро́ченъ ты въ дне́хъ свои́хъ, ѿ негѡже дн҃е сътвори́сѧ ты, до́ндеже ѻ҆брѣто́шасѧ непра́вды [твоѧ][25] в тебѣ. ѿ мно́жества кꙋ́плѧ твоеѧ, напо́лни до́мы своѧ безако́нїѧ. и҆ съгрѣши, и҆ ꙗ҆звенъ бы́сть ѿ горы бж҃їѧ (-)[26] сведе тѧ херꙋви́мъ [ѻ҆сѣнѧ́ѧй][27], ѿ среди камы́къ ѻ҆́гненъ· възнесе́сѧ срⷣце твое доброты̀ ради твоеѧ, и҆стлѣ хитрость твоѧ̀ съ добро́тою твое́ю. мно́жества ра҃ грѣха твоего на́ землю повръго́хъ тѧ, прⷣе црⷭ҇и да҃ тѧ ѻ҆бличи́ти· ѿмно́жества ради безако́нїи твои́хъ, и҆ непра́вдъ ради кꙋ́пль твои́хъ, ѻ҆скве́рни ст҃ы́нѧ твоѧ· І и҆зведꙋ ѻ҆́гнь ѿ среды тебе. (вси вы ѻ҆́гнь раждига́ете, и҆ възмага́ете пла́мы. пойдѣте по свѣтꙋ ѻ҆гнѧ̀ ва́шего, и҆ по пла́мени и҆же ражего́сте)[28]. и҆ да́мъ тѧ въ прахъ на земли̇̀ [-][29], прⷣе всѣми ви́дѧщими тѧ· И҆ вси ви́дѧщеи тебѐ въ странахъ оу҆ны́ли бꙋ́дꙋтъ по тебѣ, па́гꙋба оу҆чине́нъ є҆си и҆ не бꙋ́деши [-][30] въ вѣкъ· И҆ бы́сть сло́во гн҃е къ мнѣ гл҃ѧ. сн҃е чл҃чь, оу҆тверди лицѐ свое на сидо́на, и҆ прорцы ѻ҆ не́мъ, и҆ рцы̀. се гл҃етъ [а҆донаи́][31] г҃ь, се а҆зъ на́ тѧ сидо́не. и҆ просла́влюсѧ въ тебѣ. и҆ разꙋмѣ́еши ꙗ҆́кѡ а҆зъ є҆смь г҃ь. є҆гда̀ сътворю въ тебѣ расꙋже́нїѧ, и҆ ѻ҆ст҃ѧ́сѧ въ тебѣ. [и҆ пꙋщꙋ на́ тѧ смрть, и҆ кро́вы][32] въ страна́хъ твои́хъ· и҆ падꙋтъ ꙗ҆звенїи [средѣ тебе][33] мечє́, в тебѣ [и҆][34] ѻ҆́крⷭ҇тъ тебе. и҆ оу҆вѣ́дѧтъ ꙗ҆́кѡ а҆зъ г҃ь· И҆ не бꙋ́детъ ктомꙋ̀ до́мꙋ і҆и҃левꙋ на бодє́нїе го́рко, и҆ те́рнъ бо́лѣзни ѿ [всѣхъ][35] ѻ҆́крⷭ҇тныхъ є҆мꙋ нечествова́вшаѧ и҆хъ. и҆ разꙋмѣ́ютъ ꙗ҆́кѡ а҆зъ є҆смь [а҆донаи́][36] г҃ь. Се гл҃етъ [а҆донаи́][37] г҃ь, [-][38] съберꙋ до́мъ і҆и҃левъ ѿ странъ, и҆дѣже расыпа́шасѧ та́мѡ. и҆ ѻ҆ст҃ꙋ́сѧ в ни́хъ прⷣе лю́дми и҆ страна́ми. и҆ всела́тсѧ на́ земли свое́й, ю҆́же да́хъ рабꙋ̀ своемꙋ і҆а́ковꙋ. и҆ всела́тсѧ (-)[39] с надеж҃ею, и҆ сътворѧтъ до́мы, и҆ насадѧ́тъ виногра́ды. и҆ всела́тсѧ (на не́й) с надеж҃ею. є҆гда̀ сътворю сꙋдъ въ всѣ́хъ, и҆же оу҆кори́ша ѧ҆̀ ѻ҆́крⷭ҇тнїи и҆́хъ. и҆ разꙋмѣ́ютъ ꙗ҆́кѡ а҆зъ г҃ь б҃ъ и҆хъ, и҆ б҃ъ ѻ҆ц҃ь и҆́хъ·

багатство. Ти нав'язав собі всякий дорогоцінний камінь: сардій, і топазій, смарагд, і якинт, атракс, сапфір, і яспіс, і срібло, і золото, і лігурій, і хаатит, і аметист, і золотий камінь, берилій, і ногт, і золотом ти наповнив твої доми і твої склади від того дня, в якому ти створений. **14** Справді, Я тебе поставив херувимом у божій святій горі. Ти був серед вогненного каміння, **15** і ти був безплямним у своїх днях, від того дня, в якому ти створений, аж доки не знайдено в тобі твої неправедності. **16** Множеством твого купна ти наповнив твої доми беззаконням. І ти згрішив і був побитий. З божої гори тебе звів херувим, який отінює, з-посеред вогненного каміння. **17** Вгору піднялося твоє серце через твою красу, зітліло твоє вміння з твоєю красою. Через множество твоїх гріхів Я тебе кинув на землю, Я дав тебе оскаржити перед царями. **18** Через множество твого беззаконня і неправедностей, задля твого купна ти осквернив твої святощі. І виведу вогонь з-посеред тебе, ви всі роздмухуєте вогонь і скріплюєте полумінь. Підіть за світлом вашого вогню і за полум'ям, яке ви розпалили. І дам тебе на порох на землі перед всіма, що тебе бачать. **19** І всі, що в країнах тебе бачать, будуть ослаблені задля тебе. Ти став знищенням і не будеш. Навіки. **20** І було господнє слово до мене, кажучи: **21** Людський сину! Скріпи твоє лице проти Сидону і пророкуй про нього! **22** І скажи: Це говорить Адонай Господь: Ось Я проти тебе, Сидоне. І прославлюся в тобі, і пізнаєш, що Я є Господь, коли зроблю в тобі суди. І освячуся в тобі, **23** і пущу на тебе смерть і кров у твоїх околицях, і серед тебе впадуть побиті мечем, в тобі і довкруги тебе. І пізнають, що Я –Господь! **24** І він більше не буде ізраїльському домі гіркою колькою і терниною болю від усіх, що довкруги нього, які не пошанували їх. І пізнають, що Я є Адонай Господь! **25** Це говорить Адонай Господь: Зберу ізраїльський дім з країн, куди були розсипані туди, і освячуся в них перед народами і країнами. І вони замешкають на своїй землі, яку Я дав моєму рабові Якову, **26** і поселяться з надією. І збудують доми, і насадять виноградники, і поселяться на ній з надією, коли зроблю суд в усіх, що їх пригнобили, тих, що довкруги них. І пізнають, що Я – їхній Господь Бог і Бог їхніх батьків!

Глава 29

1 В 12-му році і в 12-му місяці, в першому дні місяця, було господнє слово до мене, кажучи: **2** Сину людський! Скріпи своє лице проти фараона, єгипетського царя! І пророкуй проти нього, і проти цілого Єгипту говори. **3** І скажи:Так говорить Адонай Господь: Ось Я наведу великого змія проти тебе, фараоне, єгипетський царю, що сидиш серед рік і говориш: Мої є ріки. Я ж їх створив. **4** Бо Я дам вуздечку у твої щоки і приліплю риб ріки до твоїх крил, і виведу тебе з-посеред твоєї ріки, і твої луски прилипнуть. І відкину тебе в пустиню і всі риби твоєї ріки, **5** і поб'ю тебе швидко, впадеш на лиці поля, і не зберешся, і не оборонишся. Земним звірам і небесним птахам дав Я тебе в їжу. **6** І всі пізнають, що живуть в Єгипті, що Я є Господь! Тому що ти став палицею тростини ізраїльському домові. **7** Коли вони схопилися за тебе своїми руками, вона й поламалися. І коли за них схопила всяка рука, і коли спочила на тобі, – була розбита. І ти розбив всяке їхнє бедро. **8** Через це так говорить Адонай Господь: Ось Я наведу проти тебе меч і вигублю з тебе людей і скотину! **9** І єгипетська земля буде на погибель і на запустіння. І пізнають, що Я є Господь! Тому що ти сказав, що мої є ріки і Я їх створив. **10** Через це ось Я проти тебе наведу меч і проти всіх твоїх рік і дам єгипетську землю в запустіння. Меч і знищення від Маґдолу і Сініс і аж до муринських околиць. **11** Не пройде в ній людська нога, і нога скотини не ступатиме по ній. І не буде поселеною 40 літ. **12** І дам його землю в знищення серед опущеної землі. І їхні міста будуть серед опущених міст, ненаявними сорок літ. І розсію єгиптянина в країнах, і розіб'ю їх в землях. **13** Це говорить Адонай Господь: Після сорока літ зберу єгиптян з країн, куди їх Я розсіяв туди. **14** І поверну полонених єгиптян, і поселю їх в землі Фатурис, в землі, звідки були взяті. І влада буде впокорена **15** там понад всі влади, і буде впокорена, так щоб не піднялися більше проти країн. І зроблю їх малими числом, щоб вони не були численними в країнах. **16** І не буде більше ізраїльському домові в надію, що пригадує беззаконня, щоб вони пішли слідом за ними. І пізнають, що Я – Господь! **17** І сталося в сьомому між десятками (=27) роками, в першому дні першого місяця, було господнє слово до мене, кажучи: **18** Людський сину! Навходоносор, вавилонський цар, запряг свою силу з ве-

Глава, кд҃·

Въ [ві҃][1] лѣто, и҆ въ і҃і мц҃ь, во прьвыи (дн҃ь) мц҃а. Бысть слово гн҃е къ мнѣ гл҃ѧ. сн҃е чл҃чь, оу҆тверди лице своѐ на фараѡ́на цр҃ѧ є҆гѵ̈петьска, и҆ прорцы на́нь, и҆ на є҆гѵ̈петъ ве́сь [гл҃и][2], и҆ рц҃ы. се гл҃е [а҆дона́и][3] г҃ь, се а҆зъ [наведꙋ][4] на́ тѧ фараѡ́не [цр҃ю є҆гѵ̈петскі́и][5] ѕмі́ю велі́кіи, сѣда́щіи средѣ рѣ́къ [-][6], и҆ гл҃еши моѧ сꙋть рѣ́ки, (-)[7] а҆́з (же) (ѧ҆̀ сътворих)[8]· (-)[9] а҆́зъ (бо) дамъ оу҆́здꙋ в че́люсти твоѝ и прилѣплю ры́бы рѣчныѧ (-)[10] кры́лꙋ твоє́ю. і҆ и҆зведꙋ тѧ ѿ среды рѣки твое́а и҆ чешꙋ́ахъ твои҆́хъ прильпнꙋтъ. [и҆ ѿврьгꙋ тѧ въ пꙋсты́ню, и҆ всѧ̀ ры́бы рѣки твое́ѧ][11]. и҆ поражꙋ тѧ въско́ре (-)[12] на лицы по́лю паде́ши. и҆ не събере́шисѧ, и҆ не ѻ҆гради́шисѧ. ѕвѣре́мъ зе́мнымъ и҆ пти́цамъ нбⷭ҇ны́мъ да́хъ тѧ въ ꙗ҆де́ніе. и҆ оу҆вѣ́дать вси живꙋщіи въ є҆гѵ̈птѣ, ꙗ҆́ко а҆́зъ є҆смь г҃ь. зане бы́сть жезлъ тростѧ́нъ до́мови і҆и҃левꙋ. є҆гда сѧ ꙗ҆́ша по тѧ̀ рꙋка́ма свои́ма, (и҆) съкрꙋши́шасѧ, и҆ є҆гда̀ плеснꙋ ѻ҆ ни҆́хъ всѧ́ка рꙋка̀. и҆ є҆гда̀ почи́ша оу҆ тебе състресѧ. и҆ сломи и҆́хъ всѧ чресла· Того ра́ди се гл҃етъ [а҆дона́и][13] г҃ь. се а҆́зъ наведꙋ на́ тѧ ме́чь, и҆ погꙋблю чл҃кы ѿ тебѐ и҆ скотъ. и҆ бꙋдетъ землѧ̀ є҆гѵ̈пе́тска въ погибель, и҆ въ ѻ҆пꙋстѣніе. и҆ разꙋмѣ́ютъ ꙗ҆́ко а҆́зъ є҆смь г҃ь· Поне́же гл҃аше, [ꙗ҆́ко][14] рѣки моа сꙋть, и҆ а҆́зъ сътворихъ ѧ҆̀. того ра́ди се а҆́зъ (наведꙋ на тѧ мечь)[15], и҆ на всѧ̀ рѣки твоѧ. и҆ дамъ землю є҆гѵ̈пе́тскꙋ въ ѻ҆пꙋстѣніе, (-)[16] мечь и҆ погибель ѿ магдола и҆ [съи҆ни́съ][17], даже и҆ до предѣлъ мꙋриньскъ· Не про́идетъ в не́и нога̀ чл҃ча, ни҆ нога̀ скотіѧ не постꙋпитъ по не́и, и҆ не вселатсѧ м҃ лѣтъ. и҆ дамъ зе́млю є҆го въ пагꙋбꙋ средѣ землѝ ѻ҆пꙋщеныѧ, и҆ гради и҆́хъ средѣ градъ ѻ҆пꙋстѣвшь, бꙋдꙋтъ [неꙗ҆́влени][18] четыредеся́тъ лѣтъ. и҆ расѣ́ю є҆гѵ̈пта въ странах, и҆ разбѣю ѧ҆̀ въ зе́млах· Се гл҃етъ [а҆дона́и][19] г҃ь, по четырьдеся́тихъ лѣтехъ, съберꙋ є҆гѵ̈птаны ѿ стран, и҆дѣже ѧ҆̀ бѣхъ расы́палъ та́мо. и҆ въз̾вращꙋ плѣнники є҆гѵ̈пе́тски, и҆ вселю ѧ҆̀ въ зе́млю [фатꙋри́съ][20], въ землю ѿню́дꙋже поѧ́шасѧ· И҆ бꙋдетъ вла́сть смиренна, [тꙋ][21], па́че всѣхъ вла́стеи. [и҆ бꙋдет смиренна][22], ꙗ҆́коже не възнестисѧ ктомꙋ на страны. и҆ ма́лы ѧ҆̀ сътворю, ꙗ҆́коже не быти и҆мъ множа́ишимъ въ страна́хъ· И҆ не бꙋдетъ ктомꙋ до́мꙋ і҆и҃левꙋ в надеждꙋ, въспоминаю́ще безако́ніе, ꙗ҆́ко въслѣди́ти по ни҆́х. и҆ разꙋмѣ́ютъ ꙗ҆́ко а҆зъ г҃ь· И҆ бы́сть в

сеmое между десятима лѣтома, въ єдинъ (дн҃ь) м҃ца первагѡ. бысть слово гн҃е къ мнѣ гл҃а, сн҃е ч҃лчь, навхѡдоносоръ ц҃рь вавѷлонскъ, поработи силу свою работою великою на тѷра. всяка глава плѣшива, и всяко рамо нагѡ. и мзда не бысть єму, ни силе єго на тѷра (-)[23] работы ради, єюже поработися нань· [Того ради][24] се гл҃е [адонаи][25] гь. се азъ даю навхѡдоносору ц҃рю вавѷлонску, землю єгѷпетску, и поиметъ множество єя, и плѣнитъ плѣненіе єя, (и повоюютъ села єя). и будетъ мзда силе єго, за службу єго юже послужи на тѷра. (и) дах єму землю єгѷпеску, [зане же колико сътвѣла][26]· (Се) [глетъ адонаи гь][27]. въ тои днь възыидетъ рогъ всему дому іилеву, и тебѣ дамъ уста ѿверъста средѣ ихъ. и увѣдатъ яко азъ гь·

ликим трудом проти Тиру, всяка голова – лиса і всяке рамено – наге. І винагороди не було йому ані для його сили від Тиру, задля труду, яким він потрудився проти нього. **19** Задля того це говорить Адонай Господь: Ось Я даю Навходоносорові, вавилонському цареві, єгипетську землю. І він захопить її множество і захопить її добич, і вони завоюють її поселеня. І *це* буде винагорода його силі **20** за його службу, якою послужив проти Тиру. І Я йому дав єгипетську землю, оскільки він стільки зробив. Це говорить Адонай Господь: **21** В тому дні підніметься ріг всьому ізраїльському домові. І тобі дам відкриті уста серед них. І пізнають, що Я – Господь!

Гл҃а, л҃·

И бысть слово гн҃е къ мнѣ гл҃а, сн҃е ч҃лчь, проповѣждь. и рцы се глетъ [адонаи][1] гь. [възрыдаите][2], ѡле ѡле днь, яко близъ днь гнь, [и приближается дны][3] [ѡблака][4], [и время][5] страньско будетъ· И пріидетъ мечь на єгѷптяны, и буде матежъ въ мурѣхъ. и падутъ язвеніи въ єгѷптѣ, [и поимется множество ихъ][6], и падутся ѡснованія єго. [и расыплются][7] персе, и критяне, и [ливляне, и мури, и лидяне, и вся аравія][8], и вси примѣсницы и снове иже ѿ завѣта моєго, [в немъ мечемъ падутъ][9] [с нимъ][10]· [Се гле гь][11], и падуся подпирающеи єгѷпта. и снидетъ укоризна (єго до)[12] магдола и до [соини][13], мечемъ падутъ в немъ, глет [адонаи][14] гь. и ѡпустѣю средѣ странъ погибшь, и гради и средѣ градъ ѡпустѣвше будутъ. и разумѣютъ яко азъ гь. єгда дамъ ѡгнь на єгѷпетъ, и съкрушатся вси помагающеи єму· въ тои днь пріидутъ аггли [ѿ лица моєго][15] (в сеи), тщащеся погубити [надежду мурески][16] (земли). и будетъ (и матежъ)[17] въ днь єгѷпетскъ, яко се приспѣ· Се глетъ [адонаи][18] гь, и погублю множество єгѷпетско, рукою навхѡдоносоровою ц҃ря вавѷлонска, (-)[19] и люди єго с нимъ. расыпателе ѿ стран послани погубити землю, і измыкну вси меча своа на єгѷпта, и наполнися земля язвеныхъ. и дамъ рѣки ихъ въ ѡпустѣніе, [и ѿдам землю в руцѣ злыхъ][20], и погублю землю и конца єя въ руку чюждихъ, азъ гь глахъ· *Яко се глетъ [адонаи][21] гь, [-][22] погублю (ѡгнушенія)[23] с мемфисъ, и старѣишины съ земля єгѷпетски и не будутъ ктому [и дамъ стра въ земли єгѷпет-

зах҃ гі

Глава 30

1 І було господнє слово до мене, кажучи: **2** Людський сину! Пророкуй і скажи: Це говорить Адонай Господь: Заридайте: Ох-ох день! **3** Бо близько господній день. І наближається день хмари, і буде час чужинців, **4** і прийде меч на єгиптян. І буде замішання в муринах, і впадуть побиті в Єгипті. І схопленим буде їх множество, і впадуть його основи. І розсіються **5** перси, і критяни, і ливляни, і мурини, і лидяни, і вся Аравія, і всі змішані, і сини, що з мого завіту. В ньому впадуть мечем, з ним. Це говорить Господь! **6** І впадуть підпори Єгипту, і зійде його впокорення до Магдолу і до Соиниса. Впадуть в ньому мечем, – говорить Адонай Господь. **7** І вони запустіють серед знищених країн, і їхні міста будуть серед опустілих міст. **8** І пізнають, що Я – Господь, коли дам вогонь проти Єгипту. І будуть розбиті всі, що йому помагають. **9** В тому дні прийдуть в ньому ангели від мого лиця, що спішать знищити надію муринської землі, і буде їм замішання в єгипетському дні. Бо ось він настав. **10** Так говорить Адонай Господь: І знищу єгипетське множество рукою Навходоносора, вавилонського царя, **11** і його народ з ним. Нищівники з країн послані знищити землю, і всі оголять свої мечі проти Єгипту, і земля наповниться побитими. **12** І дам їхні ріки в запустіння, і віддам землю в руки злих, і вигублю землю і її кінці рукою чужинців. Я, Господь, сказав! **13** *Бо так говорить Адонай Господь: Вигублю вельмож з Мемфіса і старшин з єгипетської землі. І більше не будуть. І дам страх в єгипетській землі, **14** і знищу патор-

зах. 13

ську землю, і дам вогонь на Танин, і зроблю помсту в місті Діосі, **15** і проллю свою силу на Саїн, на єгипетську силу. І вигублю мемтове множество, **16** і дам вогонь на Єгипет, і Саїс замішанням замішається. І в місті Діосі буде тріщина і розлиються води. **17** Молодь Сонячного міста і Вувастаа впаде мечем, і жінки попадуть в полон. **18** І в Тафнесі потемніє день, коли там розіб'ють єгипетські хоругви. І там пропаде гордість його сили, його покриє хмара. І його дочки будуть відведені в полон, **19** і зроблю суд в Єгипті. І пізнають, що Я є Господь! **20** І сталося, що в одинадцятому році, в першому місяці, сьомого дня місяця, було господнє слово до мене, кажучи: **21** Людський сину! Руки фараона, єгипетського царя, Я розбив! І ось він не *є* обв'язаний, щоб дати йому лікування, додати йому потіхи, щоб зв'язати і скріпити, забрати меч. **22** Через це так говорить Адонай Господь: Ось Я проти фараона, єгипетського царя! І розіб'ю його сильні і простягнені і розбиті руки, і виб'ю меч його з його руки, **23** і розсію Єгипет в країнах, і розвію їх в землях. **24** І скріплю руки вавилонського царя, і дам свій меч в його руку. І він наведе його проти Єгипту, і розграбує його грабунок, і захопить його полон. **25** І скріплю руки вавилонського царя, і фараонові руки впадуть. І пізнають, що Я є Господь, коли Я дам мій меч в руки вавилонського царя, і він його простягне проти Єгипту. **26** І розсію Єгипет між країнами, і розвію їх в землях. І пізнають всі, що Я є Господь!

стѣни][24]. и҆ погꙋблю̀ зе́млю [пато́рскꙋ][25]· и҆ да́мъ ѻ҆́гнь на тани́нъ. и҆ сътворю̀ ѿмще́нїє в̾ дїо́сѣ гра́дѣ. и҆ разлїю (крѣ́пость)[26] свою̀ на саи́нъ, крѣпость є҆гѷпе́тскꙋ. и҆ погꙋблю мно́жество (мемдово)[27]. и҆ да̑м ѻ҆́гнь на є҆гѷпта. и҆ мѧте́жемъ воз̾мѧтетсѧ [саи́съ][28]. и҆ въ дїо́сѣ гра̑ бꙋдет̾ расѣли́на, и҆ разлѣю́сѧ во́ды. ю҆́ноша со́лньча гра́да, и҆ вꙋвастава мечемъ падꙋтъ, и҆ же́ны въ плѣне́нїи падꙋт̾. и҆ въ тафнесѣ посꙋмрачитсѧ дн҃ь. є҆гда̀ съкрꙋшатъ тꙋ хоругви є҆гѷпетски, и҆ погибнетъ тꙋ ѹ҆кори́зна крѣпости є҆го. (-)[29] того̑ (покры́єтъ ѻ҆́блакъ)[30], и҆ дщери є҆го въ плѣненїє ѿведꙋтсѧ. и҆ сътворю сꙋ҆д въ є҆гѷптѣ, и҆ разꙋмѣ́ютъ ꙗ҆́ко а҆зъ є҆смь г҃ь· И҆ бы́сть въ є҆дї́нона́десѧте лѣто, въ прьвыи мц҃ъ, се̑мыи (дн҃ь) мц҃а. бы́сть сло́во гн҃е ко мнѣ̑ гл҃ѧ, сн҃е чл҃чь, мышцы фарао́на цр҃ѧ є҆гѷпе́ска съ́трохъ, и҆ се не свѧзасѧ ꙗ҆́ко да́ти [є҆мꙋ][31] цѣ́лбꙋ, приложити є҆мꙋ (ѹ҆тѣшенїє)[32], ꙗ҆́ко (свѧза́ти и҆ ѹ҆крѣпити)[33], и҆зѧ́ти ме́чь· Того ради се гл҃етъ [а҆дона́и][34] г҃ь, се а҆з на фарао́на цр҃ѧ є҆гѷпетска, и҆ съкрꙋшꙋ мы́шцы є҆го крѣпцѣи и҆ протѧженѣи [и҆ сътренѣи][35], ї и҆зражꙋ ме́чь є҆ и҆з рꙋки є҆го. и҆ расѣю є҆гѷпта въ странах, и҆ развѣю є҆ въ землѧхъ. и҆ ѹ҆крѣплю мышци цр҃ѧ вавѷло́нска· и҆ дамъ ме́чь свои в рꙋкꙋ є҆го. и҆ наведетъ и҆ на є҆гѷпта, и҆ плѣнитъ плѣненїє є҆го, и҆ по́иметъ плѣнъ є҆го. и҆ ѹ҆крѣплю мы́шца цр҃ѧ вавѷло́нска (и҆) мы́шцы (-)[36] фарао́ни расслабѣета. и҆ ѹ҆вѣдат̾ ꙗ҆́ко а҆зъ є҆смь г҃ь. є҆гда̀ да́м ме́чь мо́и в рꙋцѣ цр҃ѧ вавѷло́нска, и҆ прострѣтъ и҆ на [є҆гѷпта][37]. и҆ расѣ́ю є҆гѷпта въ странахъ, и҆ развѣю и҆ въ землѧхъ. и҆ ѹ҆вѣ́дѧтъ вси ꙗ҆́ко азъ є҆смь г҃ь·

Глава 31

1 І сталося, що в одинадцятому році, в третьому місяці, в першому дні місяця, було господнє слово до мене, кажучи: **2** Людський сину! Скажи фараонові, єгипетському цареві, і до його множества: До кого ти себе уподібнив у своїй висоті? **3** Ось асур кипарисів в лісі гарний віттям, і високий величністю, і широкий розлогістю, і до середини хмар була його влада. **4** Водами він його вигодував, безодня його підняла, її ріки він привів довкруги його садів, і її частини випустив по всіх польових деревах. **5** Через це вгору піднялася його величність понад всі польові дерева, і звідти його віття розширилося, і піднялося його віття від великої води. Коли він розтягнувся, **6** в його галуз-

Гл҃а, л҃а·

И бы́сть въ є҆дї́нона́десѧте лѣто, въ тре́тїи мц҃ъ, въ є҆дїнъ (дн҃ь) мц҃а. бы́сть сло́во гн҃е къ мнѣ̑ гл҃ѧ, сн҃е чл҃чь, рцы фарао́нꙋ цр҃ю є҆гѷпетскꙋ, и҆ къ мно́жествꙋ є҆го, комꙋ сѧ ѹ҆подоби сѧ̑ въ высотѣ̑ своє́и· Се а҆сѷръ кѷпарисовъ в̾ (дꙋбра́вѣ)[1] до́бръ ѿрасльми, и҆ высокъ вели́чество̑ [и҆ частъ кро́вомъ][2], (и҆) средѣ ѻ҆́блакъ бысть вла́сть є҆го· водами въско̑ми и҆, бездна възнесе и҆. рѣ́ки єѧ̀ приведе ѻ҆кр̑тъ садовъ є҆го, и҆ съста̑ єѧ̀ и҆спꙋстѝ во всѧ̀ древеса полскаѧ· сего ради възнесе́сѧ вели́чьство є҆го паче всѣхъ древе́съ по́льскихъ. и҆ (ѿтꙋдꙋ) раз̾широшасѧ вѣтвїѧ є҆го, [и҆ възнесо́шасѧ ѿра́сли є҆го][3] ѿ во́ды мно́ги. [є҆гда̀ протѧжесѧ][4], въ ѿра́слѣх є҆го вьгнѣзди́шасѧ всѧ̑ пти́ца не́бныѧ, и҆ по̑д вѣтвьми є҆го раждахꙋсѧ всѧ̑ ѕвѣрїє польс-

тїи, подъ сѣнїю его вселиса все множество страньско. И бысть добръ въ высотѣ его множества ради вѣтвїи его, яко бѣша коренїе его въ водѣ мнозѣ. [И][5] кѵпариси не [въздвигнушася надъ него][6] в раи бжїи. И борове неприклоннии вѣтвехъ его, и елїе не бысть приклонно ѿраслехъ его· все древо еже в раи бжїи, не бысть приклонно ему въ добротѣ его. множества ради вѣтви его, [добръ са сътвори въ множествѣ (-)[7] его][8]. И възревноваша ему [вса][9] древеса пища раа бжїа· Того ради се глетъ [адонаи][10] гь, понеже бысть великъ величествомъ, и дасть власть свою въ среду облакъ, [и вознесеся срце его въ высотѣ его][11]. И видѣхъ егда са възнесе, и предахъ и въ руцѣ князя страньска, и сътвори пагубу его [по нечестїю его· Изгнахъ и азъ][12], и потребиша и (-)[13] расыпатели чюждїи, и повръгоша и на горахъ· [и][14] въ всѣхъ дебрехъ падоша вѣтви его, и сътрошася ѿрасли его на всякомъ полѣ земнемъ· И снидоша ѿ покрова [его][15] вси людїе [земнїи][16], и разориша и· О паденїи его почїютъ вса птица нбныя, и о вѣтвияхъ ему быша вси ѕвѣри польстїи· Яко да са не възвысятъ (-)[17] вса древеса яже въ водѣ, и не дадатъ власти своея средѣ облакъ. и не станутъ въ высотѣ ихъ къ сему (-)[18] пїющеи воду. [Яко][19] вси ѿданни быша въ смрть въ землю глубины, средѣ сновъ члчкъ сводимъ въ пропасть· Се глетъ [адонаи][20] гь, воньже днь сведеса во адъ плакаса, (бездна и покры)[21]. И не пусти рѣки ея. И възбранихъ множеству водъ· (-)[22] Смерчеса о немъ (дубрава)[23], [и][24] вса древа польская о немъ раслабишася. ѿ гласа паденїа его потрасутса страны. егда съвождахуть и во адъ съ сходящими въ потокъ· И утѣшахуть и въ земли [долѣшнїи][25], (и) вса древеса пища і избраннаа [и добраа][26] (дубравы)[27], вса пїющаа воду. И та бо сведошася с нимъ во адъ съ язвеными ѿ меча. И (племя)[28] его, и живущеи подъ покровомъ его средѣ жизни [-][29] погибнутъ· Кому приклоненъ бысть [силою (и)][30] славою, (и)[31] величествомъ въ древесѣхъ пищныи][32] слѣзи [-][33] сниди съ древесъ пища, въ глубину земную· Средѣ необрѣзаныхъ успнеши съ язвеными мечемъ. тако фараонъ, и все множество крѣпости его, глетъ [адонаи][34] гь·

ках загніздилися всі небесні птахи і під його віттям народжувалися всі польові звірі, під його тінню поселилося все множество народів. **7** І він був гарним в його висоті через множество його віття, бо його коріння було у великій воді. **8** І кипариси не піднялися понад нього в божому раю, і ялиці не є подібні його віттям, і сосни не були подібні його галузкам. Всяке дерево, що в божому раю, не було подібним до нього в його красі. **9** Через множество його віття він зробився гарним в його множестві, і йому порівнували всі дерева їжі божого раю. **10** Через це так говорить Адонай Господь: Тому що ти став великий величчю і поклав твоє володіння посеред хмар, і його серце піднялося у його висоті, і Я побачив, коли він піднявся, **11** і видав його в руки князя-чужинця. І він зробив його знищення за його безчестям. Я його вигнав. **12** І його вигубили нищівники-чужинці, і його скинули на горах, і в усіх долинах впали його галузки, і знищені були його галузки у всякому земному полі. І зійшли з-під його покриття всі земні народи і його знищили. **13** Задля його падіння спочинуть всі небесні птахи, і під його віттям були всі польові звірі. **14** Хай не підносяться всі дерева, що у воді, і не кладуть свою владу серед хмар, і більше не стають на їхній висоті ті, що п'ють воду! Бо всі були віддані на смерть в глибину землі, серед людських синів, тих, що сходять у прірву. **15** Це говорить Адонай Господь: В тому дні, в якому він був зведений до аду, він плакав, безодня його покрила і її ріки не пустила. І Я заборонив множеству вод. Над ним потемнів ліс. І всі польові дерева послабли через нього. **16** Від голосу його падіння затрясуться країни, коли його супроводитимуть до аду з тими, що сходять в потік. І його потішатимуть в долішній землі, і всі дерева їжі, і вибрані, і гарні лісу, всі що п'ють воду. **17** Бо і вони зійшли з ним до аду з побитими мечем. І його насіння, і ті, що живуть під його покриттям, згинуть серед життя. **18** До кого ти був подібний силою і славою і величчю в їстивних деревах? Злізь! Зийди від їстивних дерев до земної глибини! Спатимеш серед необрізаних, з побитими мечем! Так фараон і все множество його сили, – говорить Адонай Господь.

Глава, лв·

[И] бысть въ [второенадесяте][1] лѣто, въ второыиннадесяте мцъ, въ единъ (днь) мца· Бысть слово гне къ мнѣ гла, сне члчь, прїими плачь до (-)[2] цря египет-

Глава 32

1 І сталося, що в одинадцятому році, в дванадцятому місяці, в першому дні місяця, було господнє слово до мене, кажучи: **2** Людський сину! Візьми голосіння над єгипетським ца-

рем! І скажеш йому: Ти подібний до лева-чужинця і *ти* як змій, що в морі. І ти колов рогами в твоїх ріках, і колотив воду твоїми ногами, і топтав твої ріки. **3** Так говорить Адонай Господь: *І закину на тебе свою сіть, коли виводитиму численні народи, і виведу тебе своєю вудкою. **4** І простягну тебе на землі, і поля наповняться тобою, і посаджу на тебе всі небесні птахи, і насичу твоїми бедрами всіх земних звірів, **5** і скину твої тіла на горах, і твої вершки *закину* твоєю гидотою, і напою поля твоєю кров'ю. **6** І земля нап'ється твоїм гноєм на горах і дебрях, тобою наповню. **7** *І замкну небо, коли згаснеш, і затемню його звізди, сонце сховаю в хмарі, і місяць не засвітить свого світла. **8** Всі небесні світила затемню над тобою, і дам темряву на твоїй землі, – говорить Адонай Господь. **9** І розгніваю серце численних народів, коли Я виведу твоїх полонених в країни землі, якої ти не знав. **10** І численні народи ослабнуть по тобі, і їхні царі жахнуться жахом над тобою задля всієї твоєї неправедності, яку ти зробив, коли Я витягну меч перед їхнім лицем, очікуючи їхнє падіння від дня твого падіння. **11** Бо це говорить Адонай Господь: Меч вавилонського царя прийде на тебе **12** з мечем велетнів, і розіб'ю твою силу; всі нищівники з країн, і вони знищать єгипетську гордість. І вся його сила буде розбита. **13** І заберу всю його скотину від великої води, і її не буде каламутити людська нога, і стопа скотини на неї не ступить. **14** Так тоді замовкнуть їхні води, і їхні ріки потечуть як олія, – говорить Адонай Господь, – **15** коли дам Єгипет на знищення, і земля запустіє до її кінця, коли розсію всіх, що живуть на ній. І пізнають, що Я є Господь! **16** Це голосіння. І по ньому заплачуть дочки країн, заплачуть за ним і за всією його силою, вони заплачуть, – говорить Адонай Господь. **17** І сталося, що в дванадцятому році, першого місяця, в п'ятнадцятому дні, було господнє слово до мене, кажучи: **18** Людський сину! Заплач по єгипетській силі! Схиляючи переведи його! І зведуть його чужинські дочки до глибини землі, до тих, що сходять в прірву. **19** Від гарних вод зійди, і ляжеш з необрізаними. **20** Серед побитих мечами вони впадуть з ним, і засне вся його сила. **21** І скажуть тобі велетні, що в глибині прірви: Адже ти від кого є кращим? Зійди, лягай з необрізаними серед побитих мечем. **22** Там Асир і ввесь

вищ. 13 і 17

іс. 13 йоі. 2 і 3 мар. 13 мат. 24

ска, и҆ рече́ши є҆мꙋ. львꙋ стра́ньскꙋ ᲂу҆подоби́сѧ, и҆ [-][3] ꙗ҆́ко змі́и и҆́же в мо́ри. и҆ бодѧ́ше ро́ги в рѣка́хъ твои҆́хъ, и҆ мꙋтѧ́ше во́дꙋ нога́ма тво-и҆́ма, и҆ попира́ше рѣки твоѧ̀· Се҄ гл҃етъ [а҆до-на́и][4] г҃ь, *и҆ въ́зложꙋ на́ тѧ сѣть [свою въ и҆з-веде́ніи][5] люді́и мно́гъ, і҆ и҆зведꙋ тѧ ᲂу҆́дою свое́ю. и҆ прострꙋ тѧ на зе́ли̇ [и҆][6] по́лѧ напль-на́сѧ тебе, и҆ посажꙋ на тебѣ всѧ пти́ца нб҃-ныѧ. и҆ насыщꙋ (ѿ чре́слъ твои҆́хъ) всѧ̀ звѣрѧ зе́мныѧ, и҆ поврьгꙋ пло́ти твоѧ на гора̑, (и҆ хлъмы твоѧ гню́состію твое́ю). и҆ напою [по-лѧ][7] ѿ кро́ви твоеа [-][8], и҆ напі́етсѧ землѧ̀ ѿ гноѧ твое҆го, (-)[9] на горахъ (и҆) де́бри наплъню ѿ тебе· *И҆ покрыю [нб҃о є҆гда̀ ᲂу҆га́снеши][10], и҆ по-мрачю̀ ѕвѣзды є҆го. сл҃нце въ о́блаце покрыю, и҆ м҃цъ не просвѣти́тъ свѣта свое҆го. всѧ̀ свѣти́ла нб҃ныѧ помрачю̀ на́ тѧ, и҆ да́мъ тмꙋ на землю твою, гл҃етъ [а҆дона́и][11] г҃ь· И҆ разгнѣ́ваю с҃рца люді́и мно́гъ, є҆гда и҆зведꙋ плѣ́нники твоѧ въ страны̀ землѧ̀ є҆ꙗ҆́же не позна̀. и҆ ᲂу҆ны́ли бꙋ-дꙋтъ (страны̀ мно́ги по тебѣ)[12], и҆ ц҃ри и҆́хъ ᲂу҆жасті́ю ᲂу҆жаснꙋтсѧ (на҆ тобою, всеѧ̀ ра́ди не-пра́вости твоеѧ ꙗ҆́же сътвори̇). вънегда̀ и҆зъвле-кꙋ ме́чь (-)[13] пре҆ лице́мъ и҆́хъ, ча́юще паде́ніѧ и҆́, ѿ д҃не паде́ніѧ твое҆го. Ꙗ҆́ко се҄ гл҃етъ [а҆до-на́и][14] г҃ь, мечь ц҃рѧ вавѷло́ньска прі́идетъ тебѣ съ мече́мъ щꙋ́дскомъ, и҆ поражꙋ крѣпость твою. расы́пателе ѿ стра́нъ вси̇, и҆ погꙋбѧтъ ᲂу҆кори́знꙋ є҆гѵ҆пе́скꙋ. и҆ съкрꙋши́тсѧ всѧ̀ крѣ-пость є҆го, и҆ (ѿи҆́мꙋ)[15] всѧ̀ ско́ты є҆го ѿ воды мно́ги. и҆ не възмѧтетъ еѧ̀ нога̀ ч҃лчьска [-][16], и҆ стопа̀ ско́тіѧ не стꙋпи҆ на не́и. та́ко тогда̀ премлъкнꙋтъ во́ды и҆́хъ, и҆ рѣки и҆́хъ ꙗ҆́ко ма́сло потекꙋтъ, гл҃етъ [а҆дона́и][17] г҃ь. є҆гда̀ да́мъ є҆гѵ҆пта въ па́гꙋбꙋ, і҆ о҆пꙋстѣ́етъ землѧ̀ до конца̀ еѧ̀. є҆гда расѣ́ю всѧ живꙋщаѧ на не́и, и҆ ᲂу҆вѣдѧтъ ꙗ҆́ко а҆зъ є҆смь г҃ь· Пла́чь є҆сть, и҆ [въспла́чꙋтсѧ][18] по не́мъ, [-][19] дщє́ри стра́ньски въспла́чютсѧ по не҆, (-)[20] и҆ по всеи си́лѣ є҆го въ-спла́чютсѧ гл҃етъ [а҆дона́и][21] г҃ь· И҆ бы́сть въ второ́єнадесѧте лѣто, прьваго м҃ца, въ пѧ́-тыинна́десѧте (д҃нь)[22]. бы́сть слово г҃не къ мнѣ гл҃ѧ, с҃не ч҃лчь, въспла́чисѧ о҆ крѣпости є҆гѵ҆пе́-стѣи, [(-)[23] прекланѧ́ѧ преведи и҆̀][24]. и҆ сведꙋтъ дщє́ри є҆го стра́ньстіи [-][25] въ глꙋбинꙋ земнꙋю, къ сходѧ́щи҆ въ про́пасть [ѿ во́дъ лѣпыхъ. слѣ-зи и҆ лѧ́жеши съ нео҆брѣзаными][26]. средѣ ꙗ҆́звены҆ мечемъ падꙋтъ с ни́мъ, и҆ ᲂу҆спне҆ всѧ крѣпость є҆го· И҆ рекꙋтъ ти̇ щю́дове и҆́же въ глꙋбинѣ про́пасти, бꙋди кого ᲂу҆́неи є҆си, слѣ́зи [-][27] лѧ́зи съ нео҆брѣзаными средѣ ꙗ҆́звеныхъ мече́мъ· Тꙋ а҆сѵ҆рь и҆ весь сънмъ є҆го, (и҆) вси ꙗ҆́звеніи та́мо сѧ даша, и҆

вѣ҃ г҃і и҃ з҃і

і҆саі́а г҃і і҆ѡ҃и в҃ и҃ г҃ ма҃ г҃і ма҃ к҃д

гроби є҆го въ глꙋбинѣ про́пасти. и҆ бы́сть со́нмъ є҆го о҆́крестъ гроба̀ є҆го· вси̑ ꙗ҆́звеніи па́шеи мече́мъ, [и҆̂же даша гробы своѧ въ стегнѣ до́лꙋ. и҆ бы́сть со́нмъ о҆́крⷭ҇ гроба є҆го, вси̑ (-)[28] ꙗ҆́звеніи па́дающіи мече́мъ][29]· [ви́дѣвше][30] стра́хъ [є҆го][31] на земли̇̀ живо́тне, [(-)[32] во́змꙋтъ стыдѣ́нїе и҆́хъ съ своди́мыми въ про́пасть][33]· тꙋ̀ є҆ла́мъ и҆ всѧ̑ си́ла є҆го о҆́крⷮъ гроба̀ є҆го. [всѐ мно́жество є҆го][34] [и҆̂][35] вси̑ ꙗ҆́звеніи па́дшіи мече́мъ, и҆сходѧ́щеи нео҆брѣ́зани въ глꙋбинꙋ земнꙋю. да́вшїи стра́хъ свои на земли̇̀ живѣ́, и҆ прїѧ́ша мече́нїе свое съ сходѧ́щими въ про́пасть, средѣ ꙗ҆́звеныхъ та́мо сѧдаша. (в҃) мосо́хъ, и҆ до́вель и҆ всѧ̑ си́ла (-)[36] о҆́крⷮъ гроба є҆го (-)[37]. вси̑ не-о҆брѣ́занїи ꙗ҆́звеніи ѿ ме́чь да́вшїи стра́хъ свои на земли̇̀ живѣ́. и҆ оу҆спо́ша съ ѱю҆̑ми па̑ши-мисѧ ѿ вѣ́ка, и҆̂же снидо́ша въ а҆́дъ въ о҆рꙋ́жїи во́инстемъ. и҆ положи́ша меча своѧ по̑ възгла́вїемъ свои́мъ, и҆ бы́ша безако́нїѧ и҆́хъ на ко́стехъ и҆́хъ· ꙗ҆́ко оу҆страши́ша ѱю́ди въ [жити̇и своⷷ҇][38], [и҆ стра́хъ си́лнымъ бы́ша (наси̇́лнымъ) на земли̇̀ живꙋ́щимъ][39]· (-)[40] ѕꙋ̀ (є҆до́мъ и҆ цр҃и є҆го и҆ вси)[41] кнѧ́ѕи а҆сꙋ̀ровы, да́вшїи крѣпость свою на ꙗ҆́звꙋ мечнꙋю (-)[42]. тꙋ̑ кнѧѕи сѣверстїи (вси̑), (тꙋ̑ всѧ̑) воє҆во́ды а҆сꙋ̀ровы и҆̂же съве́дени бы́ша съ ꙗ҆́звеныими съ стра́хомъ и҆́хъ, и҆ съ крѣпостїю и҆́хъ [стыдѧ́щесѧ][43]. оу҆спо́ша нео҆брѣ́зани съ ꙗ҆́звеныими мече́мъ, и҆ прїꙗ́ша мꙋче́нїе своѐ съ сводѧ́щими въ про́пасть· ѕы̑ оу҆зрѣвъ цр҃ь фараонъ, и҆ оу҆тѣшитсѧ о҆ всеи крѣ́пости и҆́хъ. [(фарао́ни ꙗ҆́звеніи мечⷷ҇)[44] и҆ всѧ̑ си́ла є҆-го][45], гл҃етъ [а҆дона́и][46] г҃ь. ꙗ҆́ко дастъ стра́хъ свой на земли̇̀ живѣ́. и҆ оу҆спнетъ сре́дѣ нео҆брѣ́-занꙑ҃ ꙗ҆́звеныхъ мече́мъ, фарао҆́нъ, и҆ всѐ мно́жес-тво є҆го, гл҃е [а҆дона́и][47] г҃ь·

Гла, л҃г·

И бы́сть сло́во гн҃е къ мнѣ̑ гл҃ѧ, сн҃е чл҃чь, гл҃и къ сн҃ѡⷨ лю́дїи свои̑, и҆ рече́ши к ни̑ⷨ. землѧ̀ на нюже а҆́зъ а҆́ще наведꙋ̀ ме́чь. и҆ по́имꙋ лю́дїе землѧ̀ чл҃ка є҆ди́наго ѿ себѐ, и҆ поста́вѧтъ и҆̀ себѣ̀ стра́жъ. и҆ оу҆́з-ритъ ме́чь градꙋ́щїи на́ землю, и҆ въстрꙋ-битъ трꙋбо́ю, и҆ пропове́сть лю́дⷷ҇. и҆ послꙋ́ша-є҆тъ слы́шавыи [-][1] трꙋ́бꙋ, и҆ не снабди́тсѧ. и҆ на́идетъ ме́чь, и҆ пости́гнетъ и҆̀, кро́вь є҆го на главѣ̑ є҆го бꙋдетъ. ꙗ҆́ко (слы́шавъ гла́съ трꙋб-ныи)[2] (и҆̂) не снабдѣсѧ, кро́вь є҆го на не́мъ бꙋ-детъ. и҆ то́иже ꙗ҆́ко снабдѣ̑ дш҃ꙋ свою и҆зба́ви· и҆ стра̑ (же) а҆́ще ви́дитъ ме́чь градꙋщь, и҆ не въстрꙋ́битъ трꙋбо́ю, [и҆ не пропове̑ лю́демъ][3], (да сѧ лю́дїе снабдѧ́тъ)[4]· и҆ наше̑ ме́чь воз-

йому збір, і туди пішли всі побиті. І його гроби в глибині прірви, і його збір був довкруги його гробу. Всі побиті, що впали мечем, які поклали свої гроби в долішніх стегнах, і збір був довкруги його гробу. Всі побиті, що впали мечем, **23** побачивши його страх на землі життя, візьмуть їхній сором з тими, що сходять у прірву. **24** Там Елам, і вся його сила довкруги його гробу, все його множество, і всі побиті, що впали мечем, що зійшли необрізаними в глибину землі, які дали свій страх на землі життя і одержали свою муку з тими, що сходять до прірви. **25** Серед побитих, **26** там вони сіли, в Мосоха і Товела, і вся сила довгруги його гробу, всі необрізані побиті мечами, які дали свій страх на землі життя. **27** І вони упокоїлися з велетнями, що впали відвіку, які зійшли до аду у воєнній зброї і поклали свої мечі під свою подушку. І їхні беззаконня були на їхніх костях, бо налякали велетнів у своєму житті, і сильний страх: вони були силачам, що жили на землі. **29** Там Едом і його царі, і всі асирові князі, які дали свою силу на побиття мечами. **30** Там всі північні володарі, там всі асирові воєводи, що були зведені з побитими, з їхнім страхом і засоромлені з їхньою силою. Необрізані заснули з побитими мечем і одержали свою муку з тими, що зводять у прірву. **31** Цар, фараон, побачивши їх, і втішиться всією їхньою силою. Фараони побиті мечем і вся його сила, – говорить Адонай Господь. **32** Бо він дасть свій страх на землю життя і засне серед необрізаних, побитих мечем, фараон і все його множество, – говорить Адонай Господь.

Глава 33

1 І було господнє слово до мене, кажучи: **2** Людський сину! Заговори до синів свого народу! І скажеш до них: Земля, на яку лиш Я наведу меч, і візьме народ землі одну людину з-поміж себе, і поставить його собі сторожем. **3** І він побачить меч, що приходить на землю, і затрубить трубою, і оповістить народові. **4** І почує той, що почув трубу, і він не стерегтиметься, і надійде меч і його захопить. Його кров буде на його голові, **5** бо, почувши голос труби, він не стерігся, його кров буде на ньому. І цей же, тому що стерігся, спас свою душу. **6** І сторож же, якщо побачить меч, що надходить, і не затрубить трубою, і не проголосить народові, щоб народ стерігся, і

меч, прийшовши, захопить з них душу. Такий, отже, через своє беззаконня був забраний, а його кров домагатимуся з руки сторожа. **7** *І ти, людський сину, тебе Я поставив сторожем для ізраїльського дому, і почуєш слово з моїх уст, і сповістиш їм від Мене. **8** Коли кажу грішникові: Грішнику, смертю помреш! І ти не скажеш грішникові, щоб стерігся, і безбожному, щоб він відвернувся від його дороги і живим був він, той беззаконник, він помре через своє беззаконня, а його кров домагатимуся з твоєї руки. **9** Якщо ж сповістиш безбожному його дорогу, щоб відвернувся від неї, і не відвернеться від своєї дороги, той помре у своєму безчесті, а ти спасеш свою душу. **10** І ти, людський сину, скажи ізраїльському домові: Так ви сказали кажучи: Адже наші обмани і наші беззаконня є в нас, і ми в них танемо. І як нам бути живими? **11** Отже, скажи їм: *Живу Я, – говорить Адонай Господь. Адже не хочу смерті грішника, але щоб він відвернувся від своєї дороги і був живим. Поворотом поверніться з вашої злої дороги. Чому вмираєте, ізраїльський доме? **12** І ти, людський сину, скажи до синів твого народу: Праведність праведного його не спасе в тому дні, в якому буде обманутим. І беззаконня не вб'є беззаконника в тому дні, в якому відвернеться від свого беззаконня. І праведний не може спастися в день його гріха. **13** Коли кажу праведному: Життям будеш живий! Цей, надіючись на свою праведність, зробить беззаконня, – всі його праведності не згадаються. В його неправедності, яку вчинив, в ній він помре. **14** І коли скажу безбожному: Смертю помреш! І він відвернеться від своєї дороги і зробить суд і праведність, **15** і обманливо позичене судом віддасть, і поверне грабунок, беззаконник буде ходити в приписах життя, щоб не чинити неправедне, – живим буде життям і не помре. **16** Всі його гріхи, які він згрішив, не згадаються. Тому що він зробив суд і праведність, і буде живим в них. **17** І сини твого народу говорять: Господня дорога неправильна. Це їхня дорога неправедна. **18** Коли праведний відвернеться від своєї праведності і зробить беззаконня, він в ньому помре. **19** І коли грішник відвернеться від свого беззаконня і зробить суд і праведність, той живим буде в них. Слухай ізраїльський доме! Чи моя дорога неправильна? Отож, ваші дороги є неправильні. **20** Чи ж це є те, що ви сказали: *Неправильна господня дорога? Судитиму вас, кожного з вас за його дорогою, ізраїльський доме. **21** І сталося,

вищ. 3; црс2. 14, вищ. 18, пет2. 3, анг. 1; вищ. 18

мечь ѿ нихъ дш҃а. таковыи (ѹбо) беззаконїѧ ради своего взѧсѧ, а крови (еѧ) ѿ рѹки стражевы взыщѹ· *И ты сн҃е ч҃лчь, стража тѧ есмь поставилъ домѹ і҃илевѹ, и ѹслышиши (слово ѿ ѹстъ моихъ)[5] [и проповѣси имъ ѿ мене][6]· Егда рекѹ грѣшникѹ, [грѣшниче][7] см҃ртїю ѹмреши. и не бѹдеши гл҃ати [грѣшникѹ][8], ꙗкоже снабдѣтисѧ. (и) нечестивѹ, [ꙗкоже ѡбратитисѧ емѹ][9] ѿ пѹти его, (и) [живѹ быти емѹ][10]. тои беззаконникъ, беззаконїемъ своимъ ѹмретъ, а крови его ѿ рѹки твоеѧ взыщѹ. аще ли проповѣси нечестивѹ пѹть его, ꙗко ѡбратитисѧ с него, и не ѡбратитсѧ с пѹти своего. тои в нечестїи своемъ ѹмретъ, а ты дш҃ѹ свою избавиши· И ты сн҃е ч҃лчь, рцы домѹ і҃илевѹ. сице рѣсте гл҃юще. ꙗко прелести наша, и беззаконїѧ наша в насъ сѹть, и мы в нихъ таемъ. и како намъ живомъ быти· Рцы имъ (ѹбо), *живъ азъ гл҃етъ [адонаи][11] г҃ь. [ꙗко][12] не хощѹ см҃рти грѣшника, но ꙗкоже ѡбратитисѧ [емѹ][13] ѿ пѹти своего, и живѹ быти емѹ. ѡбращенїемъ ѡбратитесѧ, ѿ пѹти вашего [ѕлаго][14]. вскѹю ѹмираете доме і҃илевъ· [И ты сн҃е ч҃лчь][15], рцы къ сн҃омъ людїи своихъ. правда пра҃дивагѡ не избавитъ его, воньже дн҃ь прельститсѧ. и беззаконїе беззаконника не [ѹбїетъ][16] (-)[17], воньже дн҃ь ѡбратисѧ ѿ беззаконїѧ своего· И правдивыи не можетъ сп҃тисѧ [въ дн҃ь грѣха его][18]. егда рекѹ правдивомѹ, [жизнїю живъ бѹдеши][19]. сеи ѹповаѧ правдою своею, и сътвори беззаконїе. всѧ правды его не въспоманѹтсѧ. в неправдѣ его юже сътвори, в тои ѹмре. и егда рекѹ нечестивомѹ, см҃ртїю ѹмреши. и ѡбратитсѧ ѿ [пѹти][20] своего, и сътворитъ сѹдъ и правдѹ. и заимъ сѹд лъжѹ ѿдасть, и въсхищенїе възвратитъ. [беззаконникъ][21] въ приказанїи живота ходити бѹде, ꙗко не сътворити неправедна, жизнїю живъ бѹдетъ и не ѹмретъ· вси грѣси его ꙗже есть съгрѣшилъ не поманѹтсѧ. ꙗко сѹдъ и правдѹ сътвори, (и) (живъ бѹдетъ в нихъ)[22]· И [гл҃ютъ][23] сн҃ове людїи твоихъ, не правъ пѹть г҃нь. (-)[24] се пѹть ихъ не правъ. егда съвратитсѧ правдивыи ѿ правды своеѧ, и сътворитъ беззаконїе, (-)[25] ѹмретъ в не҃ и егда (грѣшникъ възвратитсѧ)[26] ѿ беззаконїѧ своего, и сътворитъ сѹдъ и правдѹ, (тои живъ бѹдетъ в ни҃)[27]· (Слыши доме і҃илевъ, еда пѹть мои неправъ. ѹбо ваши пѹтїе с҃ѹ неправи). се же ли есть еже рекосте *не правъ пѹть г҃нь. комѹждо (васъ) по пѹти его сѹжѹ

в҃і г҃; в҃ цр҃ д҃і, в҃і и҃і, в҃ пер г҃, аггеи а҃; в҃і и҃і

ва̑ доме і̂и̂левѣ. И̂ бы́сть въ второенадесѧте лѣ́то, м҃ца втора́гонадесѧте въ пѧ́тыи (дн҃ь)[28], плѣнни́къ на́шихъ. прі́иде къ мнѣ̀ ѿ і̂ер҃лі́ма (оу̂цѣлѣ́выи), гл҃ѧ, побоева́ша гра́дъ. и̂ [рꙋка̀ гн҃ѧ бы̀ на мнѣ̀][29] вечеръ, прежде пришествіѧ [оуцѣлѣвшаго][30]. и̂ ѿве́рзе оу̂ста̀ моа ꙗ̂коже прі́иде къ мнѣ̀ заоу̂тра, и̂ ѿверзо́шасѧ оу̂ста̀ моѧ не преста́ша ктомꙋ. И̂ бы́сть сло́во гн҃е къ мнѣ̀ гл҃ѧ, сн҃е чл҃чь, живꙋщеи на ѡ̂пꙋстѣвшихъ [тѣхъ][31] на земли̂ і̂и̂левѣ [гл҃юще][32] гл҃ютъ, на не́иже а̂враа̑, и̂ прі̂ѧтъ зе́млю. а̂ мы̀ мно́жаиши е̂сме, на́мъ дана̀ е̂сть землѧ̀ въ ѡ̂дръжа́ніе. Того ради рцы̀ и̂мъ, се гл҃етъ [а̂донаи][33] г҃ь. [е̂льма же съ кро́вію ꙗ̂стѐ, и̂ ѻ̂чи ва́ши възвигосте къ кꙋми́ромъ (-)[34], и̂ кро́вь пролива́ете. и̂ зе́млю наслѣ́дите. ста́сте с мече́мъ ва́шимъ, сътвори́сте сгнꙋше́ніѧ. и̂ ко́ждо [женꙋ][35] по́дрꙋга своего ѡ̂скверна́висте. и̂ зе́млю причасти́сте (-)[36] Того ради рцы̀ и̂мъ, се гл҃етъ [а̂донаи][37] г҃ь[38], живꙋ а̂зъ. [се][39] (падꙋтъ мече́мъ сꙋщіи въ ѡ̂пꙋстѣвшихъ)[40]. і̂ и̂же сꙋть на лици̂ полѧ, звѣре́мъ по́льскимъ предадꙋтсѧ на и̂зъꙗ̂де́ніе. и̂ сꙋщѧ въ градехъ, і̂ и̂же въ пеще́рахъ. смр҃тію поражꙋ. и̂ дамъ зе́млю на ѡ̂пꙋсте́ніе. И̂ поги́бнетъ оу̂кори́зна крѣпости е̂го. и̂ ѡ̂пꙋстѣ́ютъ го́ры і̂и̂левы, занѐ не бꙋдетъ проходѧщего. и̂ оу̂вѣ́дѧтъ ꙗ̂ко а҃ г҃ь. и̂ сътворю̀ зе́млю и̂хъ пꙋстꙋ, и̂ ѡ̂пꙋстѣ́етъ (-)[41] сгнꙋше́ніи ради и̂хъ ꙗ̂же сътвори́ша. И̂ ты (же) сн҃е чл҃чь сн҃ове люді́и твои́хъ, гл҃ю ѡ̂ тебѣ оу̂ забралъ, и̂ оу̂ вра́тъ дво́рныхъ. и̂ гл҃ютъ [ко́ждо къ по́дрꙋгꙋ [своемꙋ][42], и̂ ко́ждо][43] къ бра́тꙋ своемꙋ, гл҃юще. съберемсѧ и̂ слы́шимъ что е̂сть [сло́во и̂сходѧщее][44] ѿ (оу̂стъ) г҃а. и̂ прі̂идꙋтъ к тебѣ, ꙗ̂коже и̂сходѧ̑ лю́діе. и̂ сѧдꙋтъ [лю́діе мои̂][45] предъ тобо́ю, и̂ слы́ша̑ гл҃ы твоа, и̂ [не сътворѧ̑ и̂хъ][46]. ꙗ̂ко лжа̀ въ оу̂стѣхъ (-)[47], и̂ въ слѣ ѡ̂скверне́ніѧ ср҃ца и̂хъ [ходѧ̑][48]. и̂ бꙋдеши и̂мъ ꙗ̂ко гла́съ пѣсни́вца сла́дка, гласо́мъ до́бре съставлена. и̂ слы́ша̑ [гл҃ы твоѧ][49], и̂ не сътворѧ̑ и̂. и̂ егда прі̂иде̑, рекꙋтъ, се прі̂иде. и̂ оу̂вѣдѧ̑ ꙗ̂ко пррк҃ъ [ты][50] средѣ и̂хъ.

що в дванадцятому році, дванадцятого місяця, в п'ятому дні нашого полону прийшов до мене з Єрусалиму уцілілий, кажучи: Місто забране. **22** І господня рука була на мені ввечері, скоріше ніж прийшов уцілілий. І Він відкрив мої уста, поки прийшов до мене вранці, і мої уста відрилися, більше не перестали. **23** І було господнє слово до мене, кажучи: **24** Людський сину! Ті, що живуть на тих запустілих *землях*, мовлячи кажуть, на ізраїльській землі, на якій Авраам *був* і одержав землю, мовлячи кажуть: Ми є численні. Нам дана земля в наслідця. **25** Через це скажи їм: Так говорить Адонай Господь: **26** Адже ж з кров'ю ви їли, і ваші очі ви підняли до кумирів, і проливаєте кров, і успадковуєте землю. Ви стали з вашим мечем, ви зробили гидоту і ви занечистили, кожний жінку свого друга, і забрали землю. Задля того скажи їм: Це говорить Адонай Господь: **27** Живу Я! Ось мечем впадуть ті, що є в запустілих, і ті, що є на лиці поля, дані будуть польовим звірам на їжу, і тих, що є в містах і що в печерах, поб'ю смертю. **28** І дам землю на запустіння! І згине гордість його сили! І запустіють ізраїльські гори, тому що не буде того, хто проходить. **29** І пізнають, що Я – Господь! І зроблю їхню землю пусткою. І вона запустіє через їхні гидоти, які зробили. **30** І ти ж, людський сину, сини твого народу говорять про тебе при мурі і в брамах дворів, і говорять кожний до свого друга і кожний до свого брата, кажучи: Зберімся і послухаймо, яке слово виходить з уст Господа! **31** І вони прийдуть до тебе, як сходиться народ, і мій народ сяде перед тобою. І послухають твої слова, і не чинитимуть їх, бо брехня в устах і ходять вслід за поганню їхнього серця. **32** І будеш їм як голос милозвучного, мелодійного псалтиря. І почують твої слова, і не чинитимуть їх. **33** І, коли прийде, скажуть: Ось іде. І пізнають, що ти є пророком серед них.

Гл҃а, л҃д.

І̂ер҃ к҃г

И̂ бы́сть сло́во гн҃е къ мнѣ̀ гл҃ѧ, сн҃е чл҃чь, *прорцы̀ се ѡ̂ па́стꙋсѣхъ і̂и̂левѣхъ. прорцы̀ (се), и̂ рцы̀ па́стꙋхомъ. се гл҃етъ [а̂донаи][1] г҃ь. Ѽле па́стꙋси і̂и̂левѣ е̂да па́сꙋтсѧ па́стꙋси сами, не ѻ̂вца ли оу̂бо па́сꙋтъ па́стꙋси. се млеко ꙗ̂дѧсте, и̂ во́лною ѡ̂дѣва́стесѧ, и̂ тꙋчное заклаласте, а̂ ѻ̂вецъ мои̂хъ не пасо́сте. и̂знемо́гшаго не по́днѧсте, и̂ болѧщаго не оу̂врачева́сте, и̂ съкрꙋше́нного не ѡ̂бѧза́сте,

Глава 34

1 І було господнє слово до мене, кажучи: **2** Людський сину! *Пророкуй це проти ізраїльських пастирів. Пророкуй це і скажи пастирям: Так говорить Адонай Господь: О пастирі ізраїльські! Чи пастирі самі пасуться? Чи, отже, пастирі не пасуть овець? **3** Ось молоко ви їли і зодягалися вовною. І ви різали годованців, а моїх овець ви не пасли. **4** Слабке ви не підняли, і хворе ви не виліку-

єре. 23

вали, і розбите ви не пов'язали, і зранене ви не лікували, і пливучого ви не завернули, і згублене ви не шукали, і сильне ви обклали роботою. І ви їх покарали владою і кпинами. **5** І мої вівці розсипалися, тому що не мали пастиря, і стали їжею польовим звірам. **6** І мої вівці розсіялися по всіх горах і заблукали по всіх високих горбах. І мої вівці розсіялися по лиці всієї землі, і не було того, хто шукав би, ані того, хто повертав би. **7** Через це, пастирі, послухайте господнє слово: **8** Живу Я, – говорить Адонай Господь. Тому що мої вівці були на розграбування і мої вівці *були* на їжу всім польовим звірам, тому що ж не було пастиря ані, отже, пастирі не відвідували мого стада, але пастирі пасли самих себе, а моїх овець не пасли, **9** задля цього, пастирі, слухайте господнє слово. **10** Це говорить Адонай Господь: Ось Я проти пастирів. І домагатимуся своїх овець з рук пастирів, і відставлю їх від стада моїх овець, і пастирі більше їх не пастимуть ані не пастимуть самих себе. І заберу своїх овець з їхніх уст, і більше не будуть їм в їжу. **11** Тому що так говорить Адонай Господь: Ось Я домагатимуся своїх овець і навідаюся до них. **12** Так як пастир навідується до свого стада в дні, коли є захмареним і похмурим серед овець від нього розлучених, так Я шукатиму своїх овець, і спасу їх з усякого місця, на якому вони розсіяні там в хмарному і похмурому дні. **13** І виведу їх з країн, і зберу їх з земель, і введу їх до їхньої землі, і пастиму їх на ізраїльських горах, і в долинах, і в усякому поселенні землі. **14** На доброму пасовиську пастиму їх, на високій ізраїльській горі буде їхня краса, і їхні загороди будуть там. І спатимуть, і спочинуть там, і в добрій їжі, і пастимуться на ситому пасовиську на ізраїльських горах. **15** Я ж пастиму своїх овець і Я дам їм спочинок. І пізнають, що Я є Господь! Це говорить Адонай Господь: **16** Шукатиму загибле і поверну те, що заблудило, і обв'яжу розбите, і скріплю слабке, і стерегтиму сильного, і пастиму їх зі судом. **17** І ви – мої вівці. Це говорить Адонай Господь: Ось Я судитиму між вівцею і вівцею, і бараном, і козлом. **18** Чи не досить вам, що ви пасли добре пасовисько? І остале вашого пасовиська ви топчете вашими ногами. І пили вистояну воду. І остале колотили вашими ногами. **19** І мої вівці пасли топтане вашими ногами і пили воду заколочену вашими ногами. **20** Через це так говорить Адонай Господь: Ось Я до вас і судитиму між сильною і між слабкою вівцею. **21** То-

(и ꙋꙗзвеннаго не зарастисте), и плавающаго не обратисте, и погибшаго не поискасте. и крѣпкое притѧжасте трꙋдомъ, [и властїю наказасте ѧ и нарꙋганїемъ][2]. И расыпашасѧ овца моа єлма не имѣахꙋ пастꙋха, и быша на изъꙗденїе (-)[3] ѕвѣремъ польскимъ. И расыпашасѧ овца моѧ по всѣмъ горамъ, и (заблꙋдиша) по всѣмъ холмомъ высокимъ. и на лицы всеѧ землѧ расыпашасѧ [овцѧ моѧ][4], и не бѣ възыскающа, ни обращающа. Того ради ѿ пастꙋси слышите слово гне. живꙋ азъ, глетъ [адонаи][5] гь. понеже ꙋчинена сꙋть стада моѧ в расхищенїе, и (-)[6] овца моѧ въ снѣденїе всѣмъ ѕвѣремъ польнымъ, зане же не бѣ пастырѧ. ниже ꙋбо посѣщахꙋ пастыри стада моего, но пасоша пастыри сами себе, а овець моихъ не пасоша. Сего ради пастꙋси [слышите слово гне][7], се гле [адонаи][8] гь. се азъ на пастꙋхи, и взыщꙋ овець своихъ ѿ рꙋкꙋ (пастꙋшскꙋ)[9], и ѿставлю ѧ ѿ паствы овець моихъ, и не пасꙋтъ [ихъ ктомꙋ пастꙋси][10], (ниже да пасꙋтъ сами себе). и ѿимꙋ овца своѧ из ꙋстъ ихъ, и [ктомꙋ не бꙋдꙋтъ имъ][11] на изъꙗденїе. Иже се глетъ [адонаи][12] гь. се азъ възыщꙋ овець своихъ, и присѣщꙋ ихъ. ꙗкоже присѣщаетъ пастꙋхъ паствы своеѧ, въ днь егда есть облаченъ и мглѧнъ, средѣ овець емꙋ разлꙋченъ. тако възыщꙋ овець своихъ, і избавлю ѧ ѿ всего мѣста, на немже сꙋть расыпани тамо, въ днь облаченъ и примраченъ. І изведꙋ ѧ ѿ странъ, и съберꙋ ѧ ѿ земль. и въведꙋ ѧ в землю ихъ, и распасꙋ ѧ на горахъ ійлевахъ, и въ дебрехъ, и въ всемъ селѣ земнѣмъ. на жирꙋ блазѣ напасꙋ ѧ. На горѣ высоцѣ ійлевѣ [бꙋдетъ лѣпота ихъ][13], (и) бꙋдꙋтъ ограды ихъ тꙋ. и ꙋспнꙋтъ и [почїютъ тꙋ][14]. (и) въ пищи блазѣ, и на пажити тꙋчнѣ напасꙋтсѧ на горахъ ійлевахъ. аз (же) распасꙋ овца своѧ, и азъ покою ѧ. и разꙋмѣютъ ꙗко азъ есмь гь. Се глетъ [адонаи][15] гь. погибшаго възыщꙋ, и заблꙋдившаго обращꙋ. и съкрꙋшенное свѧжꙋ, и немощнаго ꙋкрѣплю, и крѣпкаго снабжꙋ. и распасꙋ ѧ съ сꙋдомъ. И вы овца [моѧ][16], се глетъ [адонаи][17] гь, се азъ расꙋжꙋ межꙋ овцею и овцею, (и) овномъ и козломъ. [-][18] не довлѣ ли вамъ ꙗко блгꙋю пажитъ живете. и останокъ пажити [вашеѧ][19], (ногами вашими попираете)[20]. и ꙋстоѧвшꙋюсѧ водꙋ пиваете, и останокъ ногами вашими възмꙋщаете. и овца моѧ попранїе ногъ вашихъ живахꙋ, и възмꙋщенꙋю

воду ногама вашима пiяху. Того ради се глаголетъ [адонаи][21] Господь. се азъ [к вамъ][22], [и][23] разсужду между овчатемъ силнымъ, и между (-)[24] немощномъ. ельмаже ребры (своими), и плещами вашими поревѣете, и роги вашими бодите, и все немощное изрѣвете, [дондеже изженете я вонъ. и расѣясте овца моя всему мимоходу][25]. Но спасу овца своя, и ктому не будутъ на разграбленiе. и разсужду между [овчатемъ и овчатемъ, и][26] между овномъ къ овну. *И въставлю (пастухъ в нихъ)[27] (единъ иже)[28] пасетъ я, раба моего Давида. [той пасетъ я и той покой я][29], и будетъ пастухъ ихъ. (-)[30] Азъ (же) Господь буду имъ въ Бога. и [рабъ мои][31] Давидъ князь средѣ ихъ, азъ Господь глаголахъ. И завѣщаю Давиду завѣтъ мирный. и потреблю звѣри злы съ земля. и вселятся въ пустыни, [уповающеи][32] (-)[33] успнутъ въ дубравахъ. (пророцы сыне человѣчь о дубравѣ аггевъстѣ). И дамъ имъ окрестъ горы моея [благословенiе][34]. и спущу дождь вамъ (въ время его), дождеве благословенiя будутъ. и древеса на поли дадятъ плодъ свои, и земля дасть силу свою. и вселятся на земли ихъ с надежею въ миръ. и увѣдятъ яко азъ есмь Господь. егда съкрушу [узы ига][35] ихъ, і избавлю я из руки поработившихъ я, и не будутъ ктому въ плѣненiе. и звѣрiе земнiи не поядятъ ихъ. и вселятся съ надеждею, и не будетъ пострашаяй ихъ. и въставлю имъ садъ мирный [въ имя][36]. и не будетъ ктому [мало ихъ число на земли. не будутъ][37] погублени гладомъ на земли, и не поимутъ укоренiя отъ странъ ктому. и увѣдятъ яко азъ есмь Господь Богъ ихъ [с ними][38], а вы людiе мои доме израилевъ, глаголетъ [адонаи][39] Господь. [а вы][40] овца моя, и овца паствы моея есте, и азъ Господь Богъ вашъ, глаголетъ [адонаи][41] Господь.

му що ж своїми ребрами і вашими плечима розпихаєте, і колете вашими рогами, і відкидаєте всяке немічне, аж доки не виженете їх геть. І ви розсіяли моїх овець всякому прохожому. **22** І спасу своїх овець, і більше не будуть на розграбування, і судитиму між вівцею і вівцею, і між бараном з бараном. **23** *І підніму в них одного пастиря, що їх пастиме, мого раба Давида. Той пастиме їх і той дасть їм спочинок і буде їхнім пастирем. **24** Я ж, Господь, буду їм за Бога. І мій раб Давид – князем серед них. Я – Господь сказав! **25** І завіщаю Давидові мирний завіт, і знищу злих звірів з землі. І поселяться в пустині, надійно спатимуть в дібровах. Пророкуй, людський сину, про ангевську діброву! **26** І дам їх довкруги моєї гори благословення. І спущу вам дощ у його час. Будуть дощі благословення. **27** І дерева на полі дадуть свій плід, і земля дасть свою силу. І вони поселяться на їхній землі з надією на мир. І пізнають, що Я є Господь, коли розіб'ю кайдани їхнього ярма і визволю їх з руки тих, що їх уярмили. **28** І не будуть більше на розграбування. І земні звірі не їстимуть їх. І вони поселяться в надії, і не буде того, хто їх лякає. **29** І підніму їм мирний сад в ім'я, і більше малим не буде їхнє число на землі. Не будуть вигублені голодом на землі і більше не понесуть погорду країн. **30** І пізнають, що Я є їхній Господь Бог з ними, а ви мій народ, ізраїльський доме, – говорить Адонай Господь. **31** А ви мої вівці і ви є вівці мого стада, і Я ваш Господь Бог, – говорить Адонай Господь.

Исаiя м, Іоаннъ і, Иеремiя кг, Иезекiиль лз

іс. 40
ів. 1
і 10
єре. 23
ниж. 37

Глава, ле.

И бысть слово Господне къ мнѣ глаголя, сыне человѣчь, обрати лице свое къ горѣ сеиръ, и пророцы до нея, и рцы ей. се глаголетъ [адонаи][1] Господь, се азъ на тя горо сеиръ, и простру руку свою на тя, и поставлю тя пусту, и опустѣеши. и въ градѣхъ твоихъ пустыню сътворю, и ты въ пустыню будеши. и разумѣеши яко азъ есмь Господь. Понеже бысть въ тебѣ вражда вѣчная, и присѣди дому израилеву (на лукахъ)[2], рукою вражiимъ мечемъ, [въ время печали ихъ, и][3] въ время обиды [ихъ][4] послѣжде. Сего ради живъ азъ, глаголетъ [адонаи][5] Господь. аще бы не въ крови съгрѣшилъ, но кровь тя проженетъ, [крови бо [своея][6] възненавидѣ, (-)[7] кровь твоя проженетъ тя][8], (и

Глава 35

1 І було господнє слово до мене, кажучи: **2** Людський сину! Поверни своє лице на гору Сеїр і пророкуй до неї! **3** І скажи їй: Це говорить Адонай Господь: Ось Я проти тебе, горо Сеїр! І простягну свою руку проти тебе, і поставлю тебе пусткою, і ти запустієш. **4** І в твоїх містах зроблю пустиню. І ти будеш в пустиню. І пізнаєш, що Я є Господь! **5** Тому що в тобі була вічна ворожнеча, і ти засідав на ізраїльський дім на луках ворожою рукою з мечем в часі їхньої печалі і в часі їхньої кривди, *і* пізніше. **6** Через це живу Я – говорить Адонай Господь. – Коби ти не згрішив у крові, але тебе переслідуватиме кров. Бо ти зненавидів свою кров, твоя кров тебе про-

жене. І ти зненавидиш своїх кревних, і підніму їх тобі ворогами. **7** І поставлю гору Сеїр опустілою пусткою, і вигублю з неї людей, і скотину, і прохожого, і пішого. **8** І наповню твої горби і твої долини побитими, і на всіх твоїх полях побиті мечем впадуть у тобі. **9** І поставлю тебе пустою на віки, і твої міста не заселяться. І пізнаєш, що Я є Господь! **10** Тому що ти сказав: Дві країни і дві землі моїми будуть, і я їх візьму. А там є Господь. **11** Через це живу Я, – говорить Адонай Господь, – і зроблю тобі за твоєю ворожнечею і за твоєю ревнивістю, яку ти зробив з ненависті до них, і виявлюся тобі, коли тебе судитиму. **12** І пізнаєш, що Я є Господь! Я почув голос всієї твоєї хули, яку ти говорив про ізраїльські гори, кажучи: Високі вічні ізраїльські гори були дані пустиням на одержання. **13** І ти дуже заговорив до Мене своїми устами і помножив до мене слова, які Я почув. **14** Це говорить Адонай Господь: В радості всієї землі зроблю тебе пусткою на віки, тому що ти зрадів часткою ізраїльського дому, що він згинув. Так тобі зроблю. **15** Будеш пустинею, горо Сеїр! І вся Ідумея буде знищена! І пізнають, що Я є їхній Господь Бог!

ѹ҆жи́кѡвъ свои́хъ возненави́диши, и҆ воста́влю а҆ тебѣ̀ ра́тники. И҆ поста́влю го́рѹ сеи́ръ, пѹ́стѹ ѡ҆пѹстѣ́вшѹ. и҆ погѹблю̀ ѿ неѧ̀ чл҃ки и҆ ско́тъ, (и҆) [мимохо́да и҆ пѣ́шника][9] и҆ напо́лню ꙗ҆звеныхъ хо́лмы твоѧ̀, и҆ де́бри твоѧ̀, и҆ на всѣ́хъ по́лехъ твои́хъ, ꙗ҆звенї́и мечемъ паду́тъ в тебѣ̀. [и҆][10] пѹ́стѹ въ вѣ́кы поста́влю тѧ̀, и҆ гра́ди твои не населѧ́тсѧ (-)[11]. и҆ разѹмѣ́еши ꙗ҆́кѡ а҆зъ е҆смь г҃ь. Поне́же рече, ѻ҆бѣ̀ странѣ̀ и҆ ѻ҆бѣ̀ землѝ мои бѹ́дета, и҆ прїимѹ и҆̀. а҆ г҃ь тѹ е҆сть. Сего ради живъ а҆зъ, гл҃етъ [а҆дона́и][12] г҃ь. и҆ сотворю тебѣ̀ по враждѣ̀ твое́й, [и҆ по ревности твое́й, ю҆же сотвори ѿ ненавидѣнїѧ в ни́хъ][13]. и҆ ꙗ҆влю́ ти сѧ е҆гда сѹждѹ ти, и҆ разѹмѣ́еши ꙗ҆́кѡ а҆зъ е҆смь г҃ь. Слы́шахъ гла҃ [всѣхъ][14] твои хѹлъ, ꙗ҆же гл҃аше ѡ҆ горахъ і҆и҃лвѣ, [гл҃ѧ][15], (го́ры і҆и҃левы) [высо́кїѧ вѣ́чныѧ][16], пѹсты́намъ (-)[17] да́шасѧ въ [прїѧ́тїе][18]. и҆ ве́лми возгла до мене ѹ҆сты свои́ми, [и҆ ѹ҆мно́жи до мене словеса (-)[19], ꙗ҆же][20] а҆зъ слы́шахъ. Се гл҃етъ [а҆дона́и][21] г҃ь. въ весе́лїи всеѧ̀ землѧ̀, пѹ́стѹ тѧ сотворю [въ вѣ́кы][22], [ꙗ҆́коже сѧ пора́дова прича́стїю до́мѹ і҆и҃лева ꙗ҆́кѡ поги́бе. та́кѡ сотворю тебѣ][23]. въ пѹсты́ню бѹ́деши го́ро сеи́ръ. и҆ всѧ и҆дѹмеѧ потреби́тсѧ. и҆ ѹ҆вѣ́дать ꙗ҆́кѡ а҆зъ е҆смь г҃ь б҃ъ и҆хъ.

Глава 36

1 І ти, людський сину, пророкуй до ізраїлевих гір! І скажи: Ізраїльські гори! Послухайте господнє слово! **2** Це *говорить Адонай Господь. Тому що ворог проти вас сказав: Добре, вона пуста на віки стала нам на успадкування. **3** Через це скажи, мовлячи: Це говорить Адонай Господь: Тому що ж ви були на вигублення в усіх країнах і тому що ж ви були в безчесті від всіх, що довкруги вас, так щоб ви були в насліддя всім іншим країнам! І ви стали поговіркою язикові в устах і на погорду в країнах. **4** Через це, ізраїльські гори, послухайте господнє слово. Це говорить Адонай Господь горам, і горбам, і потокам, і долинам, і полянам, і опустілим, і вигубленим, і знищеним містам, які були на розграбування і на потоптання тим країнам, що залишилися довкруги них. **5** Через це так говорить Адонай Господь: Хіба Я не промовив у вогні моїх ревнощів проти осталих країн і проти всієї Ідумеї, бо вони з радістю дали мою частку собі в насліддя, від всього серця, не пошанувавши душі, щоб вигубити грабунком. **6** Через це пророкуй на ізраїльську землю! І скажи горам, і

вищ. 6

Гла҃, л҃ѕ.

Ты сн҃е чл҃чь, пророцы до го́ръ і҆и҃левъ, и҆ рцы̀. (го́ры і҆и҃левы)[1] слы́шите слово гн҃е, се *гл҃етъ [а҆дона́и][2] г҃ь. поне́же рече врагъ на вы, бл҃го, пѹ́стаѧ въ вѣ́кы въ прїѧ́тїе намъ бысть. того ради рцы, гл҃ѧ, се гл҃етъ [а҆дона́и][3] г҃ь. [зане́же быти ва҃ въ погѹблѣ́нїе въ всѣ́хъ стра́нахъ, и҆][4] зане же быти вамъ въ нечестїи [-][5] ѿ [всѣхъ][6] ѻ҆крⷭ҇тныхъ вамъ. ꙗ҆́коже быти вамъ въ прїѧ́тїе (всѣмъ) про́чимъ странамъ, и҆ [бы́ти][7] поно́сѹ ꙗ҆зы́кѹ [въ ѹ҆стѣхъ][8], и҆ въ ѹ҆кори́знѹ въ страна҃. Сего ради го́ры і҆и҃левы слы́шите слово гн҃е. се гл҃етъ [а҆дона́и][9] г҃ь, горамъ и҆ хо́лмомъ и҆ [потокомъ и҆ де́бремъ][10], (и҆ полѧнамъ), и҆ ѡ҆пѹщенымъ, и҆ погѹбле́нымъ, и҆ гра́домъ разоренымъ. и҆же бы́ша въ побоева́нїе, и҆ въ попра́нїе ѡ҆ста́вшимъ странамъ ѻ҆крⷭ҇тнымъ (и҆). Того ради се гл҃етъ [а҆дона́и][11] г҃ь. а҆ще не въ ѻ҆гни ревнѣ́нїѧ моего гл҃ахъ на про́чаѧ страны, и҆ на и҆дѹме́ю всю. ꙗ҆́кѡ да́ша (прича́стїе)[12] мое себѣ въ наслѣ́дїе, съ весе́лїемъ [ѿ всего срⷣца][13]. нечествова́вше дш҃а, ꙗ҆́кѡ потреби́ти побоева́нїемъ. Того ради пророцы до землѝ і҆и҃левы, и҆ рцы горамъ, и҆ хо́лмомъ, и҆ полѧнамъ, и҆ де́бре. Се гл҃етъ [а҆дона́и][14] г҃ь, се

вы҃ ѕ҃

а҆́зъ въ рве́нїи мое́мъ и҆ въ ꙗ҆́рости мое́и гл҃а, въ оу҆кори́зны мѣ́сто, [ѩ҆́же прїѧ́сте][15] ѿ стра́нъ. того ради [се҆ гл҃етъ а҆донаи гь҃][16]. [се҆][17] а҆зъ въздви́жꙋ рꙋ́кꙋ свою на страны, ꙗ҆́же о҆́крⷭ҇тъ ва҃. [сиѡ҆це][18] безче́стїе и҆́хъ прїи́мꙋтъ· ваша же (вина и҆ пло҃ [-][19] горы і҆и҃левы)[20], поꙗ҆́даѧтъ лю́дїе мои, ꙗ҆́ко [надѣ́ютсѧ][21] прїити· Ꙗ҆́ко се҆ а҆зъ на ва҃, и призрꙋ на вы. и҆ раздѣ́лаетесѧ, и҆ насѣ́ете. и҆ оу҆мно́жꙋ въ ва҃ чл҃ки, весь до́мъ і҆и҃лвъ до конца. и҆ населѧтсѧ гра́ди, и҆ пꙋсты́нѧ о҆градѧтсѧ. и҆ оу҆мно́жꙋ ва҃ лю́ми и҆ скотомъ, [и҆ оу҆мно́жатсѧ и҆ възрастꙋтъ][22]. и҆ вселю въ ва҃ ꙗ҆́ко прежде (-)[23], и҆ бл҃го сътворꙋ вамъ ꙗ҆́ко в (перваѧ) [лѣта][24] прежде ва҃. и҆ разꙋмѣ́ете ꙗ҆́ко а҆зъ е҆смь гь҃· (-)[25] Се҆ гл҃етъ [а҆дона́и][26] гь҃, поне́же гл҃ахъ тебѣ. [землѧ̀][27] ꙗ҆дꙋщи чл҃ки ты е҆си, и҆ бесча́дъ ѿ страны твое҆ѧ бы́сть. того ра́ди чл҃къ ксемꙋ не поꙗ҆си, и҆ страна твоа не сътворитъ тебе бесча́дъ [-][28], гл҃етъ гь҃. и҆ не оу҆слы́шитсѧ въ ва҃ ктомꙋ бесче́стїе стра́нско, и҆ оу҆кори́зны стра́нски не по́и҆мете ктомꙋ, [и҆ страна твоѧ не бꙋдетъ бесча҃ (-)[29]][30], гл҃етъ [а҆дона́и][31] гь҃· И҆ бы́сть сло́во гн҃е къ мнѣ гл҃ѧ сн҃е чл҃чь. домъ і҆и҃левъ всели́сѧ на землѝ свое҆и, и҆ о҆скверна́виша ю҆̀ пꙋтемъ и҆́хъ, и҆ кꙋми́рми и҆́хъ, и҆ нечистота́ми и҆́хъ. по нечистотѣ сѣда́щїѧ, бы́сть пꙋть и҆́хъ пре҆ лицемъ мои҆мъ. и҆ разлѣа́хъ ꙗ҆́рость мою на́ нѧ, [кро́ви ради ѩ҆́же пролїа́ша на́ землю, и҆ кꙋми́рми и҆́хъ о҆скверна́виша ю҆̀][32]. и҆ расыпахъ ѧ҆̀ въ страны, (и҆ развѣѧхъ ѧ҆̀ в землѧ̀). по пꙋти и҆҃, и҆ по (хꙋдожество҃)[33] и҆́хъ сꙋди́хъ и҆мъ·

і҆са́ї҆а нв
кри҃ в

*И҆ внидо́ша въ страны̀ в нѧ́же внидо́ша та́мо, и҆ о҆скверна́виша и҆́мѧ мое ст҃ое. внегда гл҃ахꙋ и҆мъ лю́дїе гн҃и сїи, и҆ ѿ землѧ̀ (сїи)[34] ѿшли̇ сꙋть. (-)[35] пощадѣ́хъ ѧ҆̀ и҆мени ради мое҆го ст҃ого, е҆же о҆скверна́ви домъ і҆и҃левъ (-)[36] (тꙋ а҆́може вни́де)[37]· Того ради рцы̀ домꙋ і҆и҃левꙋ, се҆ гл҃етъ [а҆дона́и][38] гь҃. не ва́мъ а҆зъ творю̀ доме і҆и҃левъ, н҆о и҆мени мое҆го ра́ди ст҃го е҆же о҆скверна́висте въ стра́нахъ (тꙋ а҆́може внидо́сте)[39]· Н҆о о҆ст҃ꙋ и҆мѧ свое вели́кое о҆скверненое въ страна҃, е҆же о҆скверна́висте сре́дѣ и҆́хъ. и҆ разꙋмѣ́ютъ страны̀ ꙗ҆́ко азъ е҆смь гь҃, [гл҃етъ а҆дона́и][40], вънегда̀ о҆ст҃ꙋсѧ въ ва́съ пре҆ о҆чи́ма и҆́хъ· и҆ по́и҆мꙋ вы ѿ стра́нъ, и҆ съберꙋ вы ѿ всѣ́хъ роже́нїи, и҆ въведꙋ вы в зе́млю вашꙋ· И҆ въскроплю̀ на́ вы водꙋ чи́стꙋ, и҆ о҆чи́ститесѧ ѿ вс҃ѣ нечисто́тъ ва́шихъ, и҆ ѿ всѣ́хъ кꙋми́ръ вашихъ (-)[41] о҆чищꙋ ва́съ·

вы҃і а҃і
і҆е҆ре҃ лв

*И҆ да҃ вамъ ср҃це но́во, и҆ дх҃ъ но́въ дамъ вамъ. и҆ ѿвръгꙋ ср҃це ка́меное ѿ пло́ти ваше҆ѧ. и҆ дамъ вамъ

горбам, і полянам, і дібровам: Це говорить Адонай Господь: Ось Я в моїх ревнощах і в моїй люті сказав: Замість погорди, яку ви понесли від країн, **7** задля того це говорить Адонай Господь! Ось Я піднімаю мою руку на країни, що довкруги вас, так вони одержать їхнє безчестя. **8** Ваш виноград і овочі, ізраїльські гори, їстиме мій народ, бо надіються прийти. **9** Бо ось Я над вами. І погляну на вас – і ви ділитеся, і ви насієте. **10** І у вас помножу людей, ввесь дім ізраїльський до кінця, і міста будуть заселеними, і пустиня буде загороджена. **11** І розмножу вас людьми і скотом, і вони помножаться і виростуть. І поселю у вас, так як раніше, і зроблю добро вам, так як в перших роках перед вами. І пізнаєте, що Я є Господь! **13** Це говорить Адонай Господь: Тому що Я тобі сказав: Ти є земля, що пожирає людей, і ти стала обездітненою без твого народу. **14** Через це більше не пожиратимеш людей і твій край не зробить тебе бездітною, – говорить Господь. **15** І більше не почується у вас чужинецьке безчестя, і більше не носитимете чужинецькі погорди, і твій край не буде бездітним, – говорить Адонай Господь. **16** І було господнє слово до мене, кажучи: **17** Людський сину! Ізраїльський дім поселився в своїй землі. І вони опоганили її їхньою дорогою, і їхніми ідолами, і їхніми нечистотами. За нечистотою відлученої була дорога їхня перед моїм лицем. **18** І Я вилив мою лють на них задля крові, яку вони пролили на землю, і опоганили її їхніми ідолами. **19** І Я їх розсіяв між країнами і розвіяв їх в землі за їхньою дорогою. І за їхніми затіями Я їх судив. **20** *І вони ввійшли до країн, куди ввійшли туди, і опоганили моє святе ім’я, коли вони говорили: Вони господній народ і вони вийшли з землі. **21** Я їх пощадив задля мого святого ім’я, яке опоганив ізраїльський дім там, куди вони ввійшли. **22** Через це скажи ізраїльському домові: Це говорить Адонай Господь: Не для вас Я роблю, ізраїльський доме, але задля мого святого імені, яке ви опоганили в країнах, там, куди ви увійшли. **23** І освячу своє велике ім’я, опоганене в країнах, яке ви опоганили серед них. І країни пізнають, що Я є Господь, – говорить Адонай Господь, – коли освячуся у вас, перед їхніми очима. **24** І заберу вас з країн, і зберу вас з усіх народів, і введу вас до вашої землі. **25** І покроплю вас чистою водою – і очиститеся від усіх ваших нечистот. І очищу вас від усіх ваших ідолів, **26** *і дам вам нове серце, і дам вам новий дух, і відкину кам’яне сер-

іс. 52
рим. 2

вищ. 11
єре. 32

це з вашого тіла, і дам вам тілесне серце. **27** І дам у вас мій дух, і зроблю, щоб ви ходили в моїх заповідях і берегли мої суди. І їх зробите, **28** і поселитеся на землі, яку Я дав вашим батькам. І будете мені народом, Я ж буду вам Богом! **29** І спасу вас від ваших нечистот, і очищу вас від всіх ваших гріхів, і прикличу пшеницю і розмножу її, і не дам вам голоду. **30** І розмножу плід дерев і польові плоди, щоб ви більше не прийняли погорду голоду в країнах. **31** І згадаєте свої погані дороги і ваші недобрі почини, і відчуєте гидоту перед їхнім лицем за ваші беззаконня і за ваші гидоти. **32** Не задля вас чиню, ізраїльський доме, – говорить Адонай Господь. Хай буде вам відомим, ізраїльський доме! Завстидайтеся і відступіть від вашої дороги, ізраїльський доме! **33** Так говорить Адонай Господь: В тому дні, в якому очищу вас з вашого беззаконня, і заселю міста, і пустині будуть загороджені, **34** і розділиться земля, що згинула, тому що була знищена перед очима кожного, що проходить. **35** І скажуть: Та знищена земля була наче город їжі, і опустілі міста, і знищені мури стали скріпленими. **36** І пізнають країни, які з них залишаться довкруги вас, що Я – Господь збудував знищене і насадив вигублене. Я – Господь сказав і зроблю! **37** Це говорить Адонай Господь: Ось ще повернуся, щоб вчинити *добро* ізраїльському домові, щоб їм вчинити. І розмножу їх, як людське стадо, **38** як святих овець і як єрусалимських овець в його празнику. Такими будуть опустілі міста – повні овець і людей. І пізнають, що Я – Господь!

ср҃це плотано, и҆ дх҃ъ мои дамъ въ ва҃· И҆ сътворю̀, да в заповѣдехъ моихъ ходите, и҆ сꙋды моѧ снабдитѐ и҆ сътворитѐ (ѧ҃)· И҆ вселитесѧ на землѝ, юже дахъ ѿцемъ вашимъ. и҆ бꙋдете мѝ въ люди, (-)[42] а҆з̑ (же) бꙋдꙋ вамъ въ б҃ъ. и҆ сп҃сꙋ вы ѿ (-)[43] нечистоⷮ вашихъ, (и҆ ѡ҆чищꙋ вы ѿ грѣхъ вашихъ всѣхъ). и҆ призовꙋ пшеницꙋ и҆ оу҆мнѡжꙋ ѧ҃, и҆ не да҃ на вы глада· и҆ расплѡжꙋ плѡдъ дрєвныи, и҆ плѡды польскїѧ, ꙗ҆коже не прїимете [ктомꙋ][44] гладныѧ оукоризны въ странахъ· И҆ помѧнетѐ пꙋти своѧ злыѧ, и҆ ходожъства ваша не бл҃гаѧ. и҆ сънꙋшаетесѧ прⷣ лицемъ ихъ, ѡ҆ безаконїихъ вашихъ, и҆ ѡ҆ согнꙋшенїихъ вашихъ· Не ва҃ ради творю̀ [доме і҆и҃левъ][45], гл҃етъ [а҆донаи][46] г҃ь. съвѣстно да бꙋдетъ вамъ (доме і҆и҃левъ). постыдитесѧ и҆ оуклоните ѿ пꙋти вашего доме і҆и҃левъ· Се гл҃етъ [а҆донаи][47] г҃ь, во́нже дн҃ь ѡ҆чищꙋ вы ѿ [-][48] безаконїи вашихъ. и҆ населю грады и҆ съградꙗтсѧ пꙋстынѧ, и҆ землѧ̀ погибшаѧ (раздѣлаетсѧ)[49]. и҆мже погꙋблена бысть прⷣ ѡ҆чима всемꙋ мимоходѧщемꙋ· и҆ рекꙋтъ, землѧ̀ ѡ҆на погибшаѧ бысть ꙗ҆ко (градъ)[50] пищ҃ныи. и҆ гради ѡ҆пꙋстѣвшїи [-][51] и҆ раскопанїи, забралы оутвержени сташа. и҆ разꙋмѣютъ страны̀, є҆ликоже и҆хъ ѡ҆станетъ ѡ҆кр҃тъ васъ, ꙗ҆ко а҆зъ г҃ь съградихъ разорєныѧ, и҆ насадихъ погибшаѧ. а҆зъ г҃ь гл҃а и҆ сътворю· Се гл҃етъ [а҆донаи][52] г҃ь. се є҆щѐ [ѡ҆бращꙋсѧ сътворити][53] домꙋ і҆и҃левꙋ, ꙗ҆ко сътворити имъ. [и҆][54] оу҆мнѡжꙋ ѧ҃ ꙗ҆ко стадо людъско, ꙗ҆ко ѡ҆вца̀ ст҃ыѧ, (и҆) ꙗ҆ко ѡ҆вца̀ і҆ерлимлѧ въ празⷩ҇икъ є҆го. тако бꙋдꙋ гради ѡ҆пꙋстѣвшїи полни ѡ҆вець, [и҆][55] ч҃лкъ. и҆ разꙋмѣютъ ꙗ҆ко а҆зъ г҃ь·

Глава 37

1 І на мені була господня рука. І Господь вивів мене в дусі і поставив мене серед поля, воно ж було повним людських костей. **2** І Він мене обвів довкола них і довкруги. І ось *їх* дуже багато на лиці поля, і *вони* дуже сухі. **3** І Він сказав до мене: Людський сину! Чи оживуть ці кості? І я сказав: Господи Боже! Ти те знаєш. **4** І Він сказав до мене: Пророкуй над цими кістьми! Пророкуй, людський сину! І скажеш до них: Ви, сухі кості, послухайте господнє слово! **5** Це говорить Адонай Господь цим костям: Ось Я введу у вас дух життя, **6** і дам на вас жили, і наведу на вас м’ясо, і розтягну на вас шкіру, і дам у вас мій дух. І оживете. І пізнаєте, що Я

Гл҃а, л҃з·

И҆ бысть на мнѣ рꙋка г҃нѧ, і҆ и҆зведе мѧ въ дꙋсѣ [г҃ни][1], и҆ постави мѧ средѣ полѧ. сеже бѧше полно костей ч҃лчьскихъ. и҆ ѡ҆бведе мѧ ѡ҆кр҃тъ и҆хъ, (и҆) ѡ҆кр҃тъ. и҆ се мнѡги ѕѣло на лицы полѧ, [и҆][2] сꙋхы ѕѣло· И҆ рече къ мнѣ, с҃не ч҃лчь, (ѡ҆живлю)[3] а҆ли кости сїѧ. и҆ рекохъ, г҃и [б҃е][4] ты вѣси то· И҆ ре҃ къ мнѣ, пророⷱы ѡ҆ костеⷯ си҃, [пророⷱы с҃не ч҃лчь][5]. и҆ рѣши к ни҃, кости сїѧ сꙋхїѧ слышите слово г҃не. се гл҃етъ [а҆донаи][6] г҃ь костеⷨ симъ. се а҆зъ въведꙋ въ васъ дх҃ъ живѡтенъ. и҆ дамъ на васъ жилы, и҆ възведꙋ на васъ плоть, и҆ прострꙋ по вамъ кожю, и҆ дамъ дх҃ъ мои въ васъ, и҆ ѡ҆живетѐ. и҆ оувѣсте ꙗ҆ко а҆зъ є҆смь г҃ь· И҆ прорекохъ ꙗ҆коже заповѣда ми [г҃ь][7]. и҆ бысть [гласъ][8] внегда̀ ми

пророчествова́ти. и҆ се трꙋсъ, и҆ съвокꙋпла́хꙋсѧ ко́сти, [ко́сть къ ко́сти ка́ѧждо][9] къ соста́вꙋ своѥ҆́мꙋ· и҆ ви́дѣхъ, и҆ се [бы́ша и҆̀мъ][10] жи́лы, и҆ [пло́ть растѧ́ше и҆ въсхожда́ше (-)][11]. и҆ протѧ́жесѧ и҆́ма ко́жа верхꙋ][12]. (-)[13] дх҃а (же) не бѣ́аше в҆ нихъ· И҆ рече къ мнѣ, прорцы̀ ѡ҆ дꙋсѣ, прорцы сн҃е чл҃чь. и҆ рцы̀ дх҃ови, се глє́тъ [а҆дона́и][14] гь҃. ѿ четы́рехъ вѣтръ да прїидетъ [дꙋхъ][15], да д҆хнетъ въ мр҃твыѧ сїѧ, и҆ ѡ҆живꙋтъ· И҆ прорекохъ ꙗ҆́коже повелѣ ми. и҆ внї́иде в нѧ̀ дх҃ъ, и҆ ѡ҆жиша. и҆ ста́ша на нога́хъ свои́хъ, събо́ръ мно́гъ ѕѣло· И҆ ре҃ гь҃ къ мнѣ гл҃ѧ, сн҃е чл҃чь, сїѧ ко́сти весь до́мъ і҆и҃левъ є҆сть. (-)[16] тїи (бо) гл҃ютъ, сꙋхи бы́ша ко́сти на́ша, поги́бе надеж҃а на́ша, ра҃гласи́хомъсѧ· Того ради пророцы [сн҃е чл҃чь][17]. и҆ рцы [к нимъ][18], се глє́тъ [а҆дона́и][19] гь҃. се а҆зъ ѿвръзꙋ гро́бы ваша, і҆ и҆зведꙋ васъ ѿ гробъ ва́шихъ [лю́дїе моѝ][20]. и҆ въведꙋ в҆ы зъ землю і҆и҃левꙋ, и҆ ѹ҆вѣсте ꙗ҆ко а҆зъ є҆смь гь҃. внегда̀ ѿвръсти м҆и гро́бы ва́ша, є҆же възвести (в҆ы) ѿ гро́бъ [ва́шихъ][21] лю́ди моѧ. и҆ дамъ дх҃ъ мои въ ва́съ, и҆ живи бꙋдете. и҆ поста́влю в҆ы на́ земли ва́шеи. и҆ ѹ҆вѣсте ꙗ҆ко а҆зъ гь҃, гл҃а҃. и҆ сътворю, глє́тъ [а҆дона́и][22] гь҃· И҆ бы́сть сло́во гн҃е къ мнѣ гл҃ѧ, сн҃е чл҃чь, возми себѣ жє́злъ [є҆ді́нъ][23], и҆ въпиши на не҃ і҆ꙋ҆дꙋ, и҆ сн҃ы і҆и҃левы прилежа́щаѧ к немꙋ. и҆ жє́злъ вто́рыи возми себѣ, и҆ напиши и҆̀, і҆ѡсифовъ жє́злъ, (и҆) є҆фрѣмовъ, и҆ всѧ̀ сн҃ы і҆и҃левы, (и҆) приложи́вшаѧсѧ к немꙋ. и҆ съвокꙋпи ѧ҆̀ са́мы себѣ въ жє́злъ є҆ді́нъ, ꙗ҆́коже свѧза́ти ѧ҆̀. и҆ бꙋдꙋтъ [въкꙋпѣ][24] в рꙋцѣ твое́и· И҆ бꙋдетъ є҆гда̀ гл҃ютъ к тебѣ сн҃ве людїи твои́хъ, (въпраша́юще). не совѣсти́ши л҆и на҃ ты, что сѐ є҆сть тебѣ. и҆ речеши к нимъ, се глє́тъ [а҆дона́и][25] гь҃. се а҆зъ поимꙋ племѧ̀ і҆ѡ́сифово, є҆же є҆сть в рꙋцѣ є҆фремовѣ, и҆ племена і҆и҃лева, прилежа́щаа к немꙋ. и҆ да́мъ ѧ҆̀ [с ни́мъ][26] къ племени і҆ꙋ҆́динꙋ. и҆ бꙋдетъ въ жезлъ є҆ді́нъ в҆ рꙋцѣ і҆ꙋ҆́динѣ· И҆ бꙋдꙋтъ дре́ва на нихже писа́ти бꙋдеши [-][27] в рꙋцѣ твое́и, пре҃ ѡ҆́чима и҆хъ. и҆ речеши к ни́мъ, се глє́тъ [а҆дона́и][28] гь҃· Се а҆зъ поє́млю ве́сь до́мъ і҆и҃левъ ѿ среды стра́нъ, а҆́може бѣша въшли та́мо. и҆ съберꙋ ѧ҆̀ (-)[29] на́ землю і҆и҃левꙋ, и҆ дамъ ѧ҆̀ въ странꙋ на земли̇̀ мое́и, въ горахъ і҆и҃левахъ. *и҆ кнѧ́ѕь є҆ді́нъ бꙋдетъ въ [всѣхъ][30] и҆хъ [въ цр҃ь][31]· И҆ не бꙋдꙋтъ ктомꙋ въ двѣ странѣ, н҆и раздѣлѧ҃сѧ ктомꙋ на двое цр҃тво. да сѧ не ѡ҆скверна́влѧ́ютъ є҆щѐ в кꙋмирехъ и҆хъ, [и҆ в҆ согнꙋшенїи и҆хъ, и҆ во всѣхъ непра́вда҃ и҆хъ][32]. і҆ и҆збавлю ѧ҆̀ ѿ всего безако́нїѧ и҆хъ, є҆же съгрѣ-

іоа̃ і

є Господь! **7** І я пророкував, так як мені заповів Господь. І був шум, коли я пророкував. І ось трясіння, і злучалися кості, кість до кості, кожна до своєї злуки. **8** І я побачив: і ось на них були жили і росло тіло, і виростало, і простягнулася на них шкіра зверху. Духа ж в них не було. **9** І Він сказав до мене: Пророкуй! Пророкуй про духа, людський сину! І скажи духові: Так говорить Адонай Господь: Хай прийде дух з чотирьох вітрів! Хай вдихне в цих мерців і вони оживуть! **10** І я пророкував, так як Він мені заповів. І в них увійшов дух, і вони ожили, і стали на свої ноги, дуже великий збір. **11** І Господь заговорив до мене, кажучи: Людський сину! Ці кості – є ввесь ізраїльський дім. Бо ті кажуть: Наші кості стали сухими. Наша надія згинула. Ми пропали. **12** Через це пророкуй, людський сину! І скажи до них: Це говорить Адонай Господь: Ось Я відкрию ваші гроби і виведу вас з ваших гробів, мій народе! І введу вас в ізраїльську землю, **13** і пізнаєте, що Я є Господь, коли відкрию ваші гроби, щоб вивести вас з ваших гробів, мій народе. **14** І дам мій дух у вас – і будете живими. І поставлю вас у вашій землі, і пізнаєте, що Я, Господь, сказав і зроблю, – говорить Адонай Господь. **15** І було господнє слово до мене, кажучи: **16** Людський сину! Візьми собі одну палицю і запиши на ній Юду і ізраїльських синів, що належать до нього. І візьми собі другу палицю, і запиши на ній: Йосифова і Ефрімова палиця, і всіх ізраїльських синів, і тих, що пристали до нього. **17** І злучи їх самих з собою, в одну палицю, щоб їх зв'язати, і будуть разом у твоїй руці. **18** І буде, що коли до тебе скажуть сини твого народу, питаючи: Чи не сповістиш нам, що це є для тебе? **19** І скажеш до них: Так говорить Адонай Господь: Ось Я візьму Йосифове плем'я, що є в Ефремовій руці, та ізраїльські племена, що прилягають до нього, і дам їх з ним в юдине плем'я. І будуть однією палицею в юдиній руці. **20** І палиці, на яких будеш писати, будуть в твоїй руці перед їхніми очима. **21** І скажеш до них: Це говорить Адонай Господь: Ось Я беру ввесь ізраїльський дім з-посеред країн, куди ввійшли вони туди, і зберу їх до ізраїльської землі, **22** і дам їх в країну на моїй землі в ізраїльських горах. *І в усіх них буде один князь за царя. І більше не будуть країнами двома ані більше не розділяться на два царства, **23** щоб більше не опоганилися їхніми ідолами, і їхніми гидотами, і всіма їхніми неправедностями. І визволю їх від

ів. 10

іс. 40 єре. 23 вищ. 34 дан. 9 ів. 1 і 10

всього їхнього беззаконня, яким згрішили в них, і очищу їх. І будуть мені народом, і Я буду їм за Бога! **24** *І мій раб Давид – князь серед них! І всім їм буде один пастир. Вони почнуть ходити в моїх заповідях, і зберігатимуть мої суди, і чинитимуть їх. **25** І вони поселяться на своїй землі, яку Я дав моєму рабові Якову, на якій там жили їхні батьки. І вони поселяться на ній, вони і їхні сини, і сини їхніх синів навіки. І мій раб Давид буде їхнім князем на віки. **26** І закріплю їм мирний завіт, і їм буде вічний завіт. І вкореню їх, і розмножу. І дам мої святощі серед них навіки. **27** І моє поселення буде в них, і буду їм Богом, а вони будуть мені народом. **28** І народи пізнають, що Я є Господь, що освячує їх, коли мої святощі будуть серед них навіки.

шиша в нихъ, и очищу ѧ. и буду ми в люди, и азъ [-][33] буду имъ въ бгъ. *и рабъ мои двдъ кнѧѕь средѣ ихъ, и пастухъ единъ будетъ всѣмъ [ихъ][34]. (-)[35] въ заповѣдехъ моихъ ходити начнꙋ, и суды моѧ снабдѧтъ и сътворѧтъ ѧ. и вселѧтсѧ на земли своеи, юже дахъ рабу моему іакову, на неиже жиша тамо ѿцы ихъ. и вселѧтсѧ на неи тїи, [и сынове ихъ, и сынове сыновъ ихъ до вѣка][36]. и двдъ рабъ мои, кнѧѕь ихъ будетъ въ вѣкъ. И утвержу имъ завѣтъ миренъ, (и) завѣщанїе вѣчно будетъ имъ. [и укореню ѧ, и умножу][37]. и дамъ освѧщенїе мое посредѣ ихъ въ вѣкъ, и будетъ вселенїе мое в нихъ. и буду имъ бгъ, а они будутъ ми людїе. и увѣдѧтъ страны, ꙗко азъ есмь гь освѧщаѧи ѧ. внегда будутъ освѧщенїѧ моѧ средѣ ихъ въ вѣкъ.

ісаїа м, ієре кг, вы лд, данї д, іоа а, и і

Глава 38

апо. 20

1 І було господнє слово до мене, кажучи: **2** Людський сину! *Скріпи твоє лице проти Ґоґа, і проти землі Маґоґа, і проти росского князя, Мосоха, і Товела. **3** І скажи йому: Так говорить Адонай Господь: Ось Я проти тебе Ґоґе і Маґоґе,росского князя, Мосоха і Товела. І поверну тебе довкруги, і вкладу вуздечку в твої щелепи. **4** І зберу тебе і всю твою силу, коней і кіннотників, всіх зодягнених в броні численним збором, всіх, що мають шоломи, і мечі, і щити. Всі ті перси, і **5** мурини, і лідійці, і лівійці, і з ними фут, і всі ці мають щити і шоломи. **6** Ґомер і всі, що з ним, дім троґаманів і всі його скріплення, і з ним численні країни. **7** Приготуйся, приготуйся сам ти і ввесь твій збір, зібраний до тебе, і будеш мені за передову сторож. **8** Від численних днів приготуйся, і прийдеш в останні роки, і прийдеш на землю, в землю повернуту мечем, зібрану численними народами, до ізраїльської землі, яка стала всюди пусткою. І ті ж з країн вийшли, і поселяться з миром всі ті. **9** І піде дощ, і ти прийдеш як буря. Прийдеш як і хмари, щоб покрити землю. І впадеш ти і всі, що в тобі, і численні країни з тобою. **10** Це говорить Адонай Господь: В тому дні прийдуть слова на твоє серце, і задумаєш погані задуми, **11** і скажеш: Піду на відкинуту землю, і прийду на той народ, що мовчить і що в мовчанні живе на землі, в якій немає міста, ані дверей, ані засувів, **12** щоб захопити полон і заб-

Гла, ли.

И бысть слово гнє къ мнѣ глѧ, снє члчь. *утверди лице свое на гога, и [на][1] землю магога, (и) на кнѧзѧ росска, мосохъ, и довель (-)[2]. И рцы ему, се глетъ [адонаи][3] гь. се азъ на тѧ гогъ [и магогъ][4] кнѧзѧ росска, мосохъ, и довель. [и съвращу тѧ окрестъ, и въложу узду въ челюсти твоѧ][5]. и съберу тѧ, и всю силу твою, конѧ и коньники облъчены въ бронѧ всѧ, съборъ многъ, (-)[6] [шлемы, и меча, и щиты всѧ (-)[7] имуща][8]. [всѣ тїи][9] персе, и мури, и [луди, и лувїесъ, и футъ с ними][10], (и) вси [сїи щиты и шлемы (-)[11] имуще][12]. гомерь, и вси иже о немъ. домъ (тръгамань)[13] и [всѧ утвержденїѧ его][14], и страны многи с [нимъ][15]. Оуготовисѧ уготовисѧ самъ ты, и весь съборъ твои събраныи к тебѣ, и будеши ми въ преднюю стражбу. ѿ днь множаишъ да сѧ уготовиши, и въ послѣднѧѧ лѣта прїидеши. и прїидеши на землю, въ землю ѿвращенꙋю ѿ меча събранꙋю ѿ людїи многъ, къ земли ійлевѣ, ꙗже бысть пꙋста всюду. И [тїи][16] же ѿ странъ изыдоша, и вселѧтсѧ с миромъ вси [тїи][17]. и наидетъ (-)[18] дождь, и прїидеши [ꙗко бурѧ. (прїидеши ꙗко) и][19] облацы покрыти землю. и [падеши][20] ты, и вси иже в тебѣ, и страны многи с тобою. Се глетъ [адонаи][21] гь. в тои днь възыидутъ гли на срце твое, и помыслиши помышленїѧ ѕла, и речеши. да възыиду на землю ѿвръженꙋ, (и) прїиду на млъчащаѧ [люди][22], (и) съ млъчанїемъ живуща (-)[23] на земли, на неиже нѣсть (града, ни дверїи, ни верѣи)[24]. ꙗкоже плѣнити плѣны, и взѧти и-

мѣ́нїе и҆́хъ. ꙗ҆́кѡ ѡ҆бра́тити рꙋ́кꙋ мою̀ на [землю][25] ѡ҆пꙋ́щенꙋ, ꙗ҆̀же насели́сѧ [-][26] ѡ҆ странѣ̀ събра́нѣ ѿ людї́й мно́гъ. сътвори́вше притѧжє́нїѧ и҆мѣ́нїе живꙋ́щихъ на пꙋ́пѣ землѝ· [Са́ва][27] и҆ деда́нъ, [-][28] кꙋ́пцы̀ [дарсі́съ][29], и҆ вс҄ѧ (львове)[30] и҆́хъ рекꙋ́тъ тебѣ̀. є҆да̀ на плѣне́нїе ꙗ҆́кѡ плѣни́ти ты̀ гра́деши. и҆ (смѧсти древеса̀ съзва́лъ є҆си лю́ди своѧ)[31], ѵ҆зѧ́ти сребро̀ и҆ зла́то, ѿвестѝ притѧжа́нїѧ [і и҆мѣ́нїѧ][32], ꙗ҆́кѡ плѣни́ти плѣ́нъ [вели́къ][33]· Сего̀ ра́ди проро́цы̀ сн҃е чл҃чь, и҆ рцы̀ го́гꙋ. се гл҃е [а҆донаи][34] гд҃ь, не в то́й ли дн҃ь (ѹ҆бо) внегда̀ всела́сѧ лю́дїе мои̇ і҆и҃ль с ми́ромъ. (и҆) [ѹ҆вѣ́си и҆][35] въста́нешы, и҆ прїи҆деши ѿ мѣ́ста своего̀ ѿ конца̀ сѣ́верьска, [ты][36] и҆ страны̀ мно́ги с тобо́ю, ко́нницы на ко́нѣхъ вс҄и. съборъ вели́къ и҆ си́ла мно́га. и҆ възы́идеши на лю́ди моѧ і҆и҃лю, ꙗ҆́кѡ ѡ҆́блакомъ покры́ти зе́млю. въ послѣ́днѧѧ дн҃и бꙋ́деть· и҆ възведꙋ тѧ на́ землю мою. да (мѧ ѹ҆вѣ́дѧтъ вс҄ѧ страны̀)[37], є҆гда̀ ѡ҆сщ҃ю́сѧ (-)[38] пред ни́ми [ѽ го́гъ][39]· Се гл҃етъ [а҆донаи][40] гд҃ь го́гꙋ, ты̀ є҆си ѡ҆ не́мже гл҃ахъ въ дн҃и пре́выѧ, рꙋ́кою ра́бъ мои́хъ прⷪ҇ро́къ і҆и҃левыхъ, [проре́кшихъсѧ][41] въ ты̀ дн҃и и҆ лѣ́та ꙗ҆́кѡ привестѝ тѧ на́ нѧ· И҆ бꙋ́детъ в то́й дн҃ь, въ дн҃и пришествїѧ го́гова на́ землю і҆и҃левꙋ, гл҃етъ [а҆донаи][42] гд҃ь. възы́идетъ ꙗ҆́рость моѧ [въ гнѣвѣ мое́мъ][43] и҆ ре́внїѧ моѧ. въ ѻ҆гни гнѣва моего гл҃ахъ (то), да а҆́ще не бꙋ́детъ в то́й дн҃ь трꙋ́съ вели́къ на землѝ і҆и҃левѣ. [-][44] въстрасꙋ́тсѧ ѿ лица̀ гн҃ѧ, [го́гъ][45], (и҆) ры́бы морскі́ѧ, и҆ пти́ца нбⷭ҇ныѧ, и҆ ѕвѣ́ри польстїи, и҆ весь га́дъ по́лзаи по землѝ, и҆ всѝ чл҃цы на лицы [всеѧ][46] землѧ̀. и҆ распадꙋ́тсѧ го́ры, и҆ расы́плютсѧ де́бри, и҆ ве́сь (гра́дъ)[47] на́ землю сѧ паде́тъ. и҆ (позовꙋ́тъ)[48] на́нь весь стра́хъ [ме́чныи въ всѣхъ гора́хъ мои́хъ][49], гл҃етъ [а҆донаи][50] гд҃ь· Мечь чл҃ка на бра́та є҆го бꙋ́детъ. и҆ ѿсꙋждꙋ є҆мꙋ смертїю, и҆ кро́вїю, и҆ дожде́мъ потопла́ющемъ, и҆ ка́менїемъ гра́днымъ. (-)[51] ѻ҆́гнь и҆ ка́мень гора́щь ѡ҆дождꙋ на́нь, и҆ на вс҄ѧ сꙋ́щаѧ с нимъ (-)[52]. и҆ възвели́чюсѧ, и҆ ѡ҆сщ҃ꙋсѧ, и҆ просла́влюсѧ, и҆ ѹ҆вѣ́денъ бꙋдꙋ пре́д страна́ми мно́ѕѣми. и҆ ѹ҆вѣ́дѧтъ ꙗ҆́кѡ а҆зъ є҆смь гд҃ь·

рати їхнє майно, щоб повернути мою руку на опущену землю, яка заселена, в країні зібраній з численних народів, що зробили придбання маєтку, що живуть на пупці землі. **13** Савва і Дедан, тарсиські купці і всі їхні леви скажуть тобі: Чи ти ідеш на грабунок, щоб грабувати? І чи скликав ти свій народ, щоб сколихнути дерева, щоб взяти срібло і золото, відвезти придбане і майно, щоб захопити великий полон? **14** Через це пророкуй, людський сину! І скажи Ґоґові: Це говорить Адонай Господь: Чи не в тому дні, отже, коли поселиться мій народ Ізраїль з миром, і ти довідаєшся, і піднімешся? **15** І прийдеш з твого місця, з північного кінця, ти і численні країни з тобою – всі вершники на конях, великий збір і численна сила, **16** і підеш проти мого народу Ізраїля як хмара, щоб покрити землю. Буде в останні дні. І наведу тебе на мою землю, щоб Мене пізнали всі країни, коли освячуся перед ними, Ґоґе. **17** Це говорить Адонай Господь Ґоґові: Ти є той, про кого Я говорив у перших днях рукою моїх рабів – ізраїльських пророків, які пророкували в днях тих і роках, щоб привести тебе проти них. **18** І буде, що в тому дні, в дні Ґоґового приходу на ізраїльську землю, – говорить Адонай Господь, – підніметься моя лють у моєму гніві **19** і мої ревнощі. В вогні мого гніву Я те сказав, щоб не було в тому дні великого трясіння в ізраїльській землі. **20** Перед господнім лицем затрясуться Ґоґ, і морські риби, і небесні птахи, і польові звірі, і всі гади, що плазують по землі, і всі люди, що на лиці всієї землі, і розпадуться гори, і розсипляться долини, і всяке місто впаде на землю. **21** І на нього накличуть всякий страх меча в усіх моїх горах, – говорить Адонай Господь. Меч чоловіка буде проти його брата. **22** І відсуджу йому смертю, і кров'ю, і дощем, що топить, і камінням граду. Зішлю дощем вогонь і горіючий камінь на нього і на всіх, що є з ним. **23** І звеличуся! І освячуся! І прославлюся! І буду відомим перед численними країнами. І пізнають, що Я є Господь!

Гл҃а, лд·

Ты сн҃е чл҃чь проро́цы̀ до го́га, и҆ рцы̀. сѐ гл҃етъ [а҆донаи][1] гд҃ь, се а҆зъ на́ тѧ го́гъ кнѧ́ѕѧ ро́сска, мосо́хъ, и҆ до́вель. и҆ съберꙋ (-)[2] и҆ наста́влю тѧ, *и҆ възведꙋ тѧ ѿ конца сѣ́верска, и҆ възведꙋ тѧ на́ горы і҆и҃левы. і и҆стрѧснꙋ рожа́никъ твои ѿ рꙋкѝ

а҆пока҃ к҃

Глава 39

1 І ти, людський сину, пророкуй до Ґоґа! І скажи: Так говорить Адонай Господь: Ось Я проти тебе, Ґоґе, князя росского, Мосоха і Товела! **2** І зберу, і поведу тебе, *і приведу тебе з північного кінця, і наведу тебе на ізраїльські гори. **3** І виб'ю твій лук з

апо. 20

твоєї лівої руки і твої стріли з твоєї правої руки, і поб'ю тебе **4** на ізраїльських горах. І впадеш ти і всі, що в тебе, і численні країни з тобою будуть дані пташиному множеству, всякому, що літає, і всім польовим звірам, де Я тебе віддав в їжу. **5** Впадеш на лиці поля, бо Я сказав, – говорить Адонай Господь. **6** І пущу вогонь на Маґоґа, і острови будуть поселені з миром. І пізнають, що Я є Господь! **7** І моє святе ім'я відоме буде серед мого ізраїльського народу, і моє святе ім'я більше не буде опоганене. І пізнають країни, що Я є Господь, Святий посеред Ізраїля! **8** Ось настало, і пізнаєш, що буде, – говорить Адонай Господь. Це є той день, про який же Я сказав. **9** І вийдуть ті, що живуть в ізраїльських містах, і спалять зброю, і щити, і списи, і луки зі стрілами, і палицями, і списами. І ними розпалюватимуть вогонь сім літ. **10** І не візьмуть дерево з поля ані не зрубають в лісі, але зброєю розпалюватимуть вогонь. І пограбують тих, що їх грабували, і наведуть жах на тих, що на них наводили жах, – говорить Адонай Господь. **11** І в тому дні Ґогові буде *дано* славне місце, ізраїльский багато-людний гріб і *гріб* тих, що прийшли зі сходу моря. І загородять устя долини, і там поховають Ґога і все його множество. І воно назветься: Многолюддя Ґогове. **12** І їх закопають, ввесь ізраїльський дім, щоб земля очистилася за сім місяців. **13** І їх поховає ввесь народ землі. І це буде їм славним в тому дні, в якому Я прославлюся, – говорить Адонай Господь. **14** І відтоді назначать мужів, що проходитимуть землю, щоб поховати тих, що залишилися на лиці землі, і очистити землю до сімох місяців. І дуже шукатимуть. **15** Кожний, що проходить землю і минає, і побачить людську кість, зробить при ній знак, доки її не поховають ті, що хоронять в Многолюдді Ґоговім. **16** Й ім'я ж місця буде названо: Падіння многолюддя. І земля очиститься. **17** І ти, людський сину, пророкуй: Це говорить Адонай Господь! Скажи всякому птахові, що ширяє, і до всякого польового звіра: Зберіться і прийдіть, зберіться з усіх його довколішних на жертву, яку Я вам заколов, велику жертву на ізраїльських горах, щоб ви їли м'ясо і пили кров. **18** Їстимете м'ясо велетенів і питимете кров земних князів, баранів, і телят, і козлів, і волів, і годованих птахів. І всі вони товсті. **19** І їстимете м'ясо досита, питимете кров з моєї жертви, яку Я заколов. **20** І насититеся з мого стола конем і вершником, велетнем і всяким військовим мужем, – говорить

твоея левыя, и стрелы твоя ѿ руки твоея десныя. и поражу тя на горахъ іилевахъ, и падеши ты и вси иже у тебе, и [многи][3] страны с тобою. ѿдадятся въ множество птичьско всему парящему, и всемъ зверемъ польскимъ, (идеже) тя ѿдахъ на изъядение. на лицы полю падеши, яко азъ глахъ, глетъ [адонаи][4] гь. И пущу огнь на [магога][5], и уселятся острови съ миромъ. и уведятъ яко азъ есмь гь. і имя мое стое съвестно будетъ среде людіи моихъ іилевехъ, и не осквернится имя мое стое ктому. и уведятъ [-][6] страны, яко азъ есмь гь стыи [среде][7] іиля. Се приспе и увеси яко будетъ, глетъ [адонаи][8] гь, се есть тои днь о немже глахъ. і изыидутъ живущіи въ градехъ іилевехъ, и пожгутъ оружіе, и щиты и копія, и рожаники и с стрелами, і издручми (-)[9], и лущами. и раждегутъ ими огнь семь летъ. и не възмутъ древо с поля, ни съсекутъ въ дубраве. но оружіемъ раждегутъ огнь. и пленятъ пленившая ихъ, и (сматутъ сматшая)[10] ихъ, глетъ [адонаи][11] гь. И будетъ въ тои днь, (-)[12] гогу место нарочно гробъ іилевъ, много мужно, (и) пришедшихъ [ѿ востока морскихъ][13]. и заградятъ устіе дебри. и погребутъ ту гога, и все множество его. и прозовется то (-)[14] многомужно гогово. и вкопаютъ а [весь][15] домъ іилевъ да очистится земля семь мць. и погребутъ а вси людіе земніи. и будетъ имъ в нарокъ, воньже днь прославлюся, глетъ [адонаи][16] гь. И мужа ѿнюдъ (нарекутъ)[17] проходящая землю, якоже оставшая на лицы земли погрести, [и][18] очистити [землю][19]. до семи мць и възыщутъ [зело][20]. [-][21] весь проходяи землю [и мимоходяи][22], и узревыи кость члчю, сътвори у нея знаменіе. дондеже погребу ю погребающеи въ (-)[23] многомужне гогове. і имя же [месту прозовеся паденіе][24] многомужно. и очистится земля. И ты сне члчь прорцы, се глетъ [адонаи][25] гь. рцы всеи птицы парящеи, и къ всему зверю плъскому. съберетеся, и пріидете. съберетеся ѿ всехъ окрстныхъ (его) на заколеніе [-][26] еже заклахъ вамъ, заколеніе веліе на горахъ іилевахъ. да ясте мяса, и піете кровь. мяса щюдовъ изъясте, и кровь кнзь земныхъ испиете. овны, и телца, и козлы, и волы, (и птиць) питомыхъ, (и) вси (тучніи). и да ясте мяса до сытости, [-][27] испіете кровь (-)[28] ѿ коленія моего еже заклахъ (-)[29]. и на-

сы́титесѧ ѿ трапе́зы моеѧ̀, ко́нѧ, и҆ ко́нника ѿю́да, и҆ все́ мꙋ́жество во́инъско, гл҃етъ [а҆дѡнаи́][30] г҃ь. и҆ да́мъ сла́вꙋ мою въ ва́, и҆ оу҆зрѧ́тъ всѧ̀ страны̀ сꙋ́дъ мои и҆̀же сътвори́хъ, и҆ рꙋ́кꙋ мою ю҆̀же наведо́хъ на́ нѧ. и҆ оу҆вѣ́сть [ве́сь][31] до́мъ і҆и҃левъ ꙗ҆́ко а҆́зъ е҆́смь г҃ь б҃ъ и҆́хъ, ѿ сего дн҃е и҆ проче. И҆ оу҆вѣ́дѧтъ всѧ̀ страны̀, ꙗ҆́ко грѣ́хъ ра́ди и҆́хъ плѣне́ни бы́ша до́мъ і҆и҃левъ. поне́же ѿврьго́шасѧ мене, и҆ ѿврати́хъ лицѐ свое ѿ ни́хъ, и҆ да́хъ ѧ҆̀ в рꙋ́цѣ врагѡ́мъ и҆́хъ, и҆ падо́ша [мече́мъ вси][32]. по нечистота́мъ и҆́хъ, и҆ по мр҃зкимъ грѣхо́мъ (-)[33] оу҆чини́хъ и҆̀мъ, и҆ (скры́хъ)[34] лицѐ мое ѿ ни́хъ. Тогѡ ра́ди се гл҃етъ [а҆дѡнаи́][35] г҃ь, нн҃ѣ възвращꙋ плѣ́нники і҆а́коваѧ, и҆ поми́лꙋю до́мъ і҆и҃левъ. и҆ възревнꙋ́ю и҆́мени ра́ди [мое́гѡ ст҃аго][36], и҆ во́змꙋ нече́стїе и҆́хъ и҆ [всѧ̀ непра́вды и҆́хъ, ꙗ҆́же][37] неправдова́ша [къ мнѣ̀][38]. е҆гда̀ все́лѧтсѧ на землѝ и҆́хъ с ми́ромъ, и҆ не бꙋ́де пострашаю́щаго. внегда̀ възвращꙋ ѧ҆̀ ѿ стра́нъ, і҆ и҆зведꙋ ѧ҆̀ ѿ зе́мль [и҆́хъ][39]. и҆ ѡ҆свѧщꙋ́сѧ в ни́хъ предъ страна́ми, и҆ оу҆вѣ́дѧтъ ꙗ҆́ко а҆́зъ е҆́смь г҃ь б҃ъ и҆́хъ. внегда̀ ꙗ҆влю́сѧ и҆̀мъ въ страна́хъ, [и҆ съвокꙋ́плю ѧ҆̀ на́ землю и҆́хъ, и҆ не ѡ҆ста́влю ѿ ни́хъ (та́мо ктомꙋ)[40]][41], и҆ не ѿвращꙋ [лица свое́гѡ ктомꙋ][42] ѿ ни́хъ. зане́ же разлїѧ́хъ ꙗ҆́рость мою на до́мъ і҆и҃левъ, гл҃етъ [а҆дѡнаи́][43] г҃ь.

Адонай Господь. **21** І дам мою славу в вас. І всі країни побачать мій суд, який Я зробив, і мою руку, яку Я навів на них. **22** І ввесь ізраїльський дім пізнає, що Я є їхній Господь Бог, від цього дня і надалі. **23** І всі країни пізнають, що ізраїльський дім був полоненим через їхні гріхи, тому що Мене відреклися. І Я відвернув моє лице від них і дав їх в руки їхнім ворогам, – і всі впали від меча. **24** За їхніми нечистотами і за гріхами мерзенними *ділами* Я їм зробив, і скрив від них моє лице. **25** Через це так говорить Адонай Господь: Тепер Я поверну полонених Якова, і помилую ізраїльський дім, і ревнуватиму за моє святе ім'я. **26** І вони відкинуть їхнє безчестя і всі їхні неправедності, якими чинили неправедність супроти Мене, коли з миром поселяться на їхній землі. І не буде того, хто лякатиме, **27** коли поверну їх з країн і виведу їх з їхніх земель. І освячуся в них перед країнами, **28** і пізнають, що Я є їхній Господь Бог, коли їм об'явлюся в країнах. І зберу їх на їхню землю, і більше їх там не залишу. **29** І більше не відверну своє лице від них, тому що Я вилив мою лють на ізраїльський дім, – говорить Адонай Господь.

Гл҃а, м҃.

И҆ бы́сть въ пѧ́тое (междꙋ десѧтма)[1] лѣ́тома плѣне́нїѧ на́шего, [пѧ́тогѡ][2] мц҃а, въ десѧ́тый (дн҃ь) мц҃а. въ четверто́енадесѧте лѣ́то по плѣне́нїи гра́дꙋ. въ то́й дн҃ь бы́сть на мнѣ̀ рꙋ́ка гн҃ѧ, и҆ веде мѧ̀ [та́мо][3]. въ видѣ́нїи бж҃їи [веде (же) мѧ̀][4] на́ землю і҆и҃левꙋ. и҆ поста́ви мѧ̀ на горѣ̀ высо́цѣ ѕѣ́лѡ, (-)[5] на не́й (же) ꙗ҆́кѡ съгражде́нїе гра́да прѧ́мо (полꙋ́дне). и҆ въведе мѧ̀ та́мо. и҆ се мꙋ́жъ и҆ взо́ръ е҆гѡ бѧ́ше ꙗ҆́кѡ видѣ́нїе мѣ́ди лыщѧ́щисѧ, и҆ въ рꙋ́цѣ е҆гѡ връвь градѧ́щихъ, и҆ тростѧна мѣ́ра, (-)[6] то́иже стоѧ́ше оу҆ вра́тъ. и҆ рече къ мнѣ̀ мꙋ́жъ. видѣ ли сн҃е чл҃чь. [ви́ждъ ѡ҆чи́ма свои́ма][7], и҆ оу҆ши́ма свои́ма слы́ши, и҆ оу҆чини въ ср҃цы свое́мъ все е҆ли́кѡже (тебѣ̀ показа́ю а҆́зъ)[8], зане тогѡ ра́ди ([влѣзлъ е҆́смь][9] сѣ́мо да ти покажꙋ)[10]. и҆ оу҆ка́жеши ты все е҆ли́кѡ ви́диши до́мꙋ і҆и҃левꙋ. И҆ се ѡ҆гра́да внѣоу́дꙋ [ѡ҆́крстъ хра́ма][11]. и҆ в рꙋ́цѣ мꙋ́жꙋ мѣ́ра тростѧна ше́сти ла́ктъ (-)[12] и҆ пѧ́ди. і҆ и҆змѣ́ри внѣ́шнюю стѣ́нꙋ ши́ринꙋ ра́вно тро́сти, и҆ высо́тꙋ е҆гѡ ра́вно тро́сти. и҆ вни́де въ вра́та зрѧ́щаа на въсто́къ, се́мїю степе́нъ. (и҆змѣ́рити се)[13], ше́сть ѡ҆ сїю странꙋ, (-)[14] ше́сть (же)

Глава 40

1 І сталося, що в п'ятому між десятками (=25), роками нашого полону, п'ятого місяця, в десятому дні місяця, в чотирнадцятому році після забрання міста, в тому дні була на мені господня рука і мене туди повела. **2** У божому видінні вона ж мене повела на ізраїльську землю і поставила мене на дуже високій горі, на ній же, наче будова міста напроти півдня. **3** І Він ввів мене туди. І ось чоловік, і його вид був наче вид міді, що вилискує, і в його руці шнурок будівничих і тростина мірки, він же стояв при брамі. **4** І сказав до мене чоловік: Чи ти побачив, людський сину? Поглянь своїми очима і почуй твоїми вухами, і поклади в своєму серці все, що я тобі показую. Тому що задля того я сюди прийшов, щоб тобі показати. І вкажеш ти все, що бачиш, ізраїльському домові. **5** І ось огорожа довкруги храму ззовні. І в руці чоловіка тростяна міра шістьох ліктів і долоня, і він виміряв зовнішню стіну – ширина рівна тростині і його висота рівна тростині. **6** І він ввійшов в браму, що дивилася на схід, сімома сходинками, щоб це виміряти: **7** шість з цієї сторони, шість

же з другої. Елам брами рівний тростині в довжину і рівний тростині в ширину. Елам же, що посеред теїла, – шість ліктів, і другий теє рівний тростині в довжину і в ширину, елам же п'яти ліктів. **8** І третій теє рівний тростині і в довжину і в ширину. **9** А брамний елам, який близько дворового еламу, – вісім ліктів, елам же двох ліктів. Елам же внутрі брами **10** і брамні теє напроти ж теє: три з цієї сторони, три ж з другої, міра ж одна трьом. Міра одна в еламів на оба боки. **11** І він зміряв ширину дверей – десять ліктів, ширина ж брами – тринадцять ліктів, **12** в один лікоть, що сходився напроти теє, в один лікоть. На лікоть же переділка на два боки Теє: шість ліктів з цієї сторони. І оба собі – шість ліктів і пів. **13** І він розміряв браму від стіни теє до стіни теє – ширина ліктів два десятки і п'ять ліктів до брами. **14** І непокрита частина елама поза брамою – шістдесят ліктів, двадцять – теям від брами довкруги. **15** І непокрита частина двору ззовні *до* непокритої частини елама всередині брами – п'ятдесят ліктів. **16** І дверцята сховані в теях і в еламі всередині брами довкруги двору. Так само ж і в еламів: дверцята всередині, довкруги, вирізьблені на еламі на обох боках. **17** І він мене ввів до внутрішнього двору. І ось святе перегороджене, і стовпи довкруги двору, перегородок же тридцять в стовпах, **18** і святе – на брамі південній, долішні стовпи – за довжиною брами. **19** І він розміряв ширину двору: від внутрішнього непокритого двору назовні до непокритої частини брами, що глядить на схід. І він мене повів на північну частину. **20** І ось брама, що глядить на північ, зовнішня брама. І він розміряв її довжину і ширину – **21** і три теє з цієї сторони, три ж другої, і елави, і елам, і їхні різьби і були за розміром брами, що глядить на схід: п'ятдесят ліктів – їхня довжина, а їхня ширина – двадцять і п'ять ліктів. **22** І їхні дверцята, і елам, і їхні різьби такі, як і брами, що глядить на схід. І до них піднімалися сімома сходами, всередині елам. **23** Брама ж внутрішнього двору така, як і брама, що глядить на схід. І він розміряв двір від брами до брами – сто ліктів. **24** І він привів мене на південь лицем. Іось брама, що глядить на південь. І він її розміряв – і теє, і елев, і елам за такою ж мірою, **25** і їхні дверцята і елам за тими ж мірами, і їхні дверцята і елам довкруги, так як там. І дверцята еламу:

ѻ҆бо́нꙋ. (-)[15] ѐламъ две́рныи ра́вно тро́сти (долго́тꙋ, и҆ широ́тꙋ ра́вно тро́сти)[16]. ѐлам (же) и҆́же средѣ́ деи́ла, ше́сти ла́ктъ. и҆ де́е вторы́и ра́вно тро́сти, долго́тꙋ и҆ (-)[17] широ́тꙋ, (-)[18] ѐла̑ (же) пѧ́ти ла́ктъ. и҆ тре́тїи де́е ра́вно тро́сти, (и҆ до̑го́тꙋ и҆ широ́тꙋ)[19]. ѐла́м (же) вра́тныи, и҆́же бли́зъ ѐла́ма дво́рнаго, ѻ҆́сми ла́кт, (-)[20] ѐла̑ (же) двою ла́ктꙋ. (-)[21] ѐлам (же) ѹ҆́трьѹ҆дѣ́ две́рїи, и҆ де́е две́рныи, прѧ́мо (же) де́е, три ѻ҆ сї́ю странꙋ, (-)[22] три (же) ѻ҆бонꙋ, (-)[23] мѣ́ра (же) ѐді́на тремъ, (-)[24] мѣ́ра ѐді́на ѐла́момъ ѻ҆́ба по́лы. и҆ размѣ́ри широ́тꙋ (две́рнꙋю)[25] десѧ́ти ла́ктъ, (-)[26] широ́та (же) вра́тнаѧ тринадесѧ́ти ла́ктъ, (-)[27] въ ѐді́нъ ла́коть своди́ма. (прѧ́мо де́е ѐді́наго ла́кти). ла́кти же предѣ́лъ ѻ҆́ба по́лы. (-)[28] де́е ше́сти ла́кти ѻ҆ сї́ю странꙋ, и҆ ше́сти ла́ктъ ѻ҆бо́и ѐи (и҆ по́лъ). и҆ размѣ́ри врата ѿ стѣ́ны де́е, до стѣ́ны де́е, широ́та ла́ктъ двою десѧ́тꙋ и҆ пѧ́ти (ла́ктъ, къ вра́томъ)[29]. и҆ непокрове́нное ѐла́мма (внѣ̀) вра́т, шестидесѧ̑ ла́ктъ, два десѧ́ти де́емъ ѿ вра̑ ѻ҆́крт. и҆ не покрове́нное дво́рца внѣ̀ непокрове́нное ѐла́ма, (ѹ҆́тръѹ҆́дѣ вра́тъ)[30], пѧ́тьдесѧ́тъ ла́ктъ· и҆ две́рца сꙑкрове́ны къ деи́мъ и҆ къ ѐла́мъ, ѹ҆́трьѹ҆́дѣ вра́тъ (ѻ҆́крт дво́рца)[31]. та́кождеже и҆ ѐла́момъ две́рца ѹ҆́трьѹ҆́дѣ ѻ҆́крт, (и҆зваѧ́нїа)[32] на ѐла́мѣ (-)[33] ѻ҆́ба по́лы· И҆ въведе мѧ̑ въ дво́ръ ѹ҆́трьнїи. и҆ ѐе прегра̑жены (стаѧ́) и҆ сто́лпи ѻ҆́крт двора. прегра̑женїи же тридесѧте въ столп̃ѣ. и҆ (стаѧ)[34] на ю́жнаѧ вра́та по долго́тѣ вра́тнѣ сто́лпи до́лнїи. и҆ размѣ́ри широ́тꙋ дво́рнꙋю ѿ непокрове́наго двора ѹ҆́трьнѧго внѣѹ҆́дꙋ, къ непокровеномꙋ, вра́тъ (-)[35] зрѧ́щихъ на въсто́къ· И҆ въведе мѧ̑ на сѣ́веръ (ли́ць). и҆ ѐе вра́та зрѧ́ща на сѣ́веръ [врата][36] внѣ́шнаѧ. и҆ размѣ́ри (долго́тꙋ и҆́хъ и҆ широ́тꙋ)[37]. и҆ дее трѝ ѻ҆ сї́ю странꙋ, (-)[38] три (же) ѻ҆бо́нꙋ. и҆ ѐлав, и҆ ѐламо́нъ, и҆ ваѧ́нїѧ и҆́хъ. и҆ бы́сть по мѣ́рѣ вра̑ зрѧ́щихъ на въсто́къ, пѧтидесѧ́тъ ла́ктъ долгота и҆̃, а҆ [широта и҆́хъ двꙋдесѧ́тꙋ и҆ пѧ́ти ла́ктъ][39]. и҆ дво́рца и҆́хъ, и҆ ѐламо́н, и҆ ваѧ́нїѧ и҆́хъ, ꙗ҆́коже (и҆) вра́тъ зрѧ́щихъ на въсто́къ. и҆ ѐ̑мїю въсхо̑ въсхождаа́хꙋ на́ нѧ, (-)[40] ѐламо́нъ ѹ҆́трьѹ҆́дѣ. (-)[41] вра́та (же) дворꙋ ѹ҆́трьнемꙋ (-)[42] ꙗ҆́коже (и҆) вра́та зрѧ́щаѧ на въсто́к. и҆ размѣ́ри дво́ръ ѿ вра́тъ до врат ла́ктъ ст̑о· И҆ приведе мѧ̑ къ ю́гꙋ (лицемъ). и҆ ѐе вра́та зрѧ́ща на ю́гъ. і҆ и҆змѣ́ри ѧ҆̀ по де́е и҆ ѐлев, и҆ ѐламо́н по мѣ́рамъ симъ. и҆ две́рца и҆́хъ, и҆ ѐламо́нъ (по мѣ́рамъ тѣмъ. и҆ дверца и҆́хъ, и҆ ѐламо́нъ ѻ҆́крт)[43], ꙗ҆́коже и҆ дверца т̑ꙋ ѐла́мъ. пѧтидесѧ́тъ ла́ктъ долгота и҆́хъ, а҆

[широта двудесяти и пяти лакотъ][44]. и семъ въсходомъ имъ. и еламъ оутрьоудꙋ. і изваѧнїѧ ихъ, едіна ѡ сїю странꙋ, а другаѧ ѡбонꙋ къ елевꙋ. и врата прямо вратомъ (и) двора оутрънѧго на югъ. и размѣри дворъ ѿ вратъ до вра (на югъ, сто лакотъ в широтꙋ)[45]. И въведе мѧ въ дворъ оутрьнїи вратъ ꙗже на югъ. и размѣри врата [ꙗже на югъ][46] по тѣже мѣрамъ. (-)[47] дее и елев, и еламонъ по тѣмже мѣрамъ. и дверца ихъ, и еламонъ ѡкрстъ, пятидесятъ лакотъ долгота ихъ, а широта двудесяти и пяти лакотъ. (-)[48] еламъ (же) въ дворѣ внѣшнемъ, и ваѧнїѧ елавꙋ. и [семь][49] въсхо. И въведе мѧ въ дворь зрящихъ на въстокъ. и размѣри и по мѣрамъ симъ. и дее и елев, и еламъ по мѣрамъ си. и дверца его, и еламон ѡкрстъ, пятидесятъ лакотъ долгота его, а широта (его) двудесяти и пяти лакотъ. и еламъ въ дворѣ оутрьнѣмъ. и ваѧнїѧ на елевѣ ѡба полы. и ѡсмь въсхо емꙋ. И въведе мѧ въ [дворъ][50] иже на сѣверъ (лицъ). и размѣри по мѣрамъ сим. и дее, и елев, и ела [-][51] (-)[52] [-][53] пятидесятъ лакотъ долгота его, а широта двудесяти и пяти лакот. и еламъ въ оутрьнѣмъ дворѣ, и ваѧнїѧ елевꙋ ѡба полы. и ѡсмь въсхо емꙋ. преграды его и дворца его, и еламонъ (-)[54] пре враты (его) вторыми, (и) раздолїе, [тꙋ измываютъ всесъжженїа. оутрь же елама вратнаго][55] [двѣ трапезѣ ѡ сїю странꙋ, двѣ же ѡбонꙋ][56], ꙗкоже заклати [-][57] нихъ [всесъжженїѧ, и][58] еже за грѣхи, и за невидѣнїе. и в раздоли ꙗже на югъ всесъжженїи [оу дверїи][59] зрящихъ на сѣвер, двѣ трапезѣ. на въстокъ и на югъ вторыхъ і еламма вратнаго двѣ трапезѣ на востокъ. четыри ѡ сїю странꙋ, (-)[60] четыри (же) ѡбонꙋ. оу вратъ ꙗже на югъ, на тѣхъ да закалаютъ заколенїѧ, противꙋ ѡсми трапезъ заколенїи. (-)[61] четыре (же) трапезы всесъжженїи каманы истесаны, въ долготꙋ лакти единаго и полъ, (такожде же и)[62] в широтꙋ, а лакти въ высотꙋ. на ты да възлагаютъ съсꙋды в нѧже закалаютъ всесъжженїѧ, и заколенїѧ. и да имѣютъ ѡгражденїе мало истесано пяди, оутрьоудѣ ѡкрстъ. (-)[63] врьхꙋ (же) трапезы (-)[64] покровъ, покрыватися имъ ѿ дожда и зноѧ. И въвеведе мѧ въ дворъ оутрьнїи. и се двѣ преградѣ въ оутрьнѣмъ дворѣ, едїна на ю оу вратъ зрящихъ на сѣверъ [и][65] възводящаѧ на югъ. а другаѧ на (сѣве)[66] оу вратъ зрящихъ (на югъ)[67] а възводящаѧ к (сѣверꙋ)[68]. И рече къ мнѣ, преграда сїѧ ꙗже зритъ на

п'ятдесят ліктів – їхня довжина і їхня ширина – двадцять і п'ять ліктів. **26** І в них сім східців, і всередині елам, і їхні різьби – одна з цієї сторони, а друга звідти, до елевва. **27** І *була* брама напроти брами і внутрішнього двору до півдня. І він розміряв двір до півдня від брами до брами – сто ліктів в ширину. **28** І він увів мене до внутрішнього двору брами, що до півдня, і розміряв браму, що на півдні, за тими ж мірами. **29** Теє, і елев, і елам – за тими ж мірами. І їхні дверцята, і елам довкруги: п'ятдесят ліктів – їхня довжина, а ширина – двадцять і п'ять ліктів. **31** Елам же в зовнішньому дворі, і різьби елава, і сім східців. **32** І він мене ввів в двір, що глядить на схід. І він його розміряв за цими мірами, **33** і теє, і елев, і елам – за цими мірами. І його дверцята, і елам довкруги: п'ятдесят ліктів – його довжина, а його ширина – двадцять і п'ять ліктів. **34** І елам у внутрішньому дворі, і різьби на елеві на два боки, і в ньому вісім східців. **35** І він мене ввів до двору, що на північному боці. І він розміряв за цими мірами **36** і теє, і елев, і елам: п'ятдесят ліктів – його довжина, а ширина – двадцять і п'ять ліктів. **37** І елам у внутрішньому дворі, і різьби елева на обох боках, і в нього вісім східців. **38** Його перегородки, і його дверцята, і елам перед його другою брамою, **39** і заглиблення, там миють всепалення. Всередині ж елема брами: два столи – з цієї сторони, два ж – з другої, щоб різати на них всепалення і те, що за гріхи і за незнання. **40** І в заглибленні, що на південь цілопалень, при дверях, що глядять на північ, – два столи, на схід і на південь другого і еламу брами – два столи на схід: **41** чотири – з цієї сторони, чотири ж – з другої, при брамі, що на південь, щоб на них різали жертви, напроти вісьмох столів жертов. **42** Чотири ж столи цілопален – кам'яні, витесані в довжину на півтора ліктя, так само ж і в ширину, а лікоть у висоту. На них хай кладуть посуд, до якого ріжуть всепалення і жертви. **43** І хай мають малу загороду, витесану на лікоть, всередині довкруги. А над столом покриття, щоб їм закриватися від дощу і спеки. **44** І він мене ввів до внутрішнього двору. І ось дві перегородки у внутрішньому дворі: одна – на південь при брамі, що глядить на північ, і що провадить на південь, а друга – на північ, при брамі, що глядить на південь, а провадить на північ. **45** І він сказав

до мене: Ця перегородка, що глядить до півдня, є для священиків, що сторожать сторож храму, **46** а перегородка, що глядить до півночі, є для священиків, що сторожать жертовник. Вони є Садокові сини, які приступають від левія до Господа, щоб Йому служити. **47** І він розміряв двір: сто ліктів – в довжину і сто ліктів – в ширину, на чотири його сторони, і жертовник напроти храму. **48** І він мене ввів до храмового еламу, і виміряв елам: п’ять ліктів – в ширину з однієї сторони, п’ять же ліктів – з другої, ширина ж дверей – чотирнадцять ліктів, і планки дверей еламу – три лікті з цієї сторони, три ж з другої. **49** Довжина еламу – двадцять ліктів, а ширина – 11-ть ліктів. І до нього вели одинадцять східців. І були стовпи при еламі: один – з цієї сторони, а другий – з другої.

югъ, жрьцемъ есть иже стрегутъ стражбу храма. а преграда яже ѕритъ к северу, жрьцемъ есть стрегущимъ (требникъ)[69]. тїи суть снове [садокови][70], приступающеи ѿ левѵа къ гви служити ему. и размѣри дворъ ста лактъ в долготу, и широту ста лактъ на четыре части его. и требникъ прямо храму. И въведе мя въ еламъ храмныи. и размѣри елама пяти лактъ широту о едину страну, (-)[71] пяти (же) лактъ обону. (-)[72] широта (же) дверная четыренадесять лактъ. и подбоя дверная елама, три лакти осюю страну, (-)[73] три (-)[74] (же) обону. (-)[75] длъгота елама двадесять лактъ, а широта [аі][76] лактъ. и [единъна-десяте][77] степенеи въсхождаху к нему. и столпи бѣаху у еламъ, единъ о сїю страну а другїи обону.

Глава 41

1 І він мене ввів до храму і розміряв елам: шість ліктів – в ширину з цієї сторони, шість же ліктів – в ширину з другої, **2** і ширина брами – десять ліктів, і планки брам – п’ять ліктів з цієї сторони, п’ять же з другої. І він розміряв його довжину – сорок ліктів, а ширина – 20-ть ліктів. **3** І він увійшов у внутрішній двір і виміряв елам двору – два лікті, а двері – шість ліктів, а планки дверей – сім ліктів з цієї сторони, сім же з другої. **4** І він розміряв довжину дверей – 40 ліктів, а ширина – 20-ть ліктів перед лицем храму. І сказав до мене: Це святе святих. **5** І він розміряв стіну храму – шість ліктів, і ширина сторони – 4 лікті довкруги. **6** Сторона ж, сторона до сторони, – тридцять і три, двічі, і прохід в стіні храму, в боках довкруги, щоб видно було наскрізь тим, що входять, щоб зовсім не приступали до храмової стіни. **7** Ширина ж зовнішньої сторони, за виступом від стіни до горішньої *частини* довкруги храму, щоб ширшою була вгорі і щоб з долішніх виходили на помості, а з середніх на третій поверх. **8** І траел храмові – висота довкруги проходу сторін однакова тростині: шість ліктів прохід. **9** Ширина ж бічної стіни ззовні – п’ять ліктів. І остале між храмовими боками **10** і між перегородками – ширина десяти ліктів обабіч, довкруги храму. **11** Двері ж перегородок до позосталого: двері, що до півночі, двері ж одні до півдня. Ширина ж до позосталого світла – п’ять ліктів ширина довкруги.

Глава, ма.

И въведе мя въ храмъ, [и][1] размѣри елама, шести лактъ широту осюю страну, (-)[2] шести (же) лактъ широту обону, и широту враную десять лактъ. и вратницы вратомъ пяти лактъ осюю страну, (-)[3] пяти (же) обону. і измѣри длъготу его м лактъ, а широту к лактъ. И вниде въ дворъ оутрьнїи. и разъмѣри еламъ дворныи дву лакту, а двери шести лактъ, а подбоя дверныя седмїю лактъ осюю страну, (-)[4] седми же обону. и размѣри длъготу дверную м лактъ, а широту к лактъ пред лицемъ храму. И рече [къ мнѣ][5], се стое стыхъ. и размѣри стѣну храма шести лактъ и широту страннную д лактъ окрестъ. (-)[6] страна (же), страну до страны, тридесять и три дващи. и межинъ въ стѣнѣ храмнѣи в странахъ окрестъ, якоже на прозракъ быти входящимъ, да ѿнудь не приступаютъ къ стѣнѣ храмнѣи. (-)[7] широта (же) внѣшняя страны по приложенїю ѿ стѣны къ вышнѣи окрестъ храма. якоже да ся расширяетъ съвыше. и да ѿ долнихъ въсходятъ на помосты, а ѿ среднихъ къ трикровнымъ. и драелъ храмныи высота окрестъ, межда странная равно трости шести лактъ межда, (-)[8] широта (же) стѣны страйныя внѣоудѣ пяти лактъ. и прочая между странъ храмныхъ. и между преградами широта (десяти)[9] лактъ обѣмо окрестъ храма. (-)[10] двери (же) преградъ къ прочему, дверемъ (-)[11] яже къ северу, (-)[12] двери (же) едины къ югу. (-)[13] широта (же) къ свѣту прочаго пяти лактъ широта окрестъ. (-)[14] пре-

дѣл (же) противꙋ прочемꙋ еже къ морю, о҃ лакѡтъ широта стѣны. предѣлѧющаѧ (-)[15] широта окрестъ, и длъгота его ч҃ лакѡтъ. и размѣри противꙋ храмꙋ ста лакѡтъ. и прочаѧ и предѣлѧющаѧ, и стѣны ихъ (и) долгота ста лакѡтъ. и широта противꙋ храмꙋ, и прочаѧ противꙋ, ста лакѡтъ. и размѣри длъготꙋ предѣлꙋ противꙋ лицꙋ прочномꙋ съзади храмꙋ томꙋ, и прочаѧ ѡсюю странꙋ и ѡбонꙋ, ста лакѡтъ длъготꙋ. (-)[16] храм (же) и стѣны, (-)[17] еламъ внѣшнїи, и доскы ваѧныѧ, и дверца стѣны свѧщенїѧ окрестъ трем, ꙗкоже прекланѧтисѧ. (-)[18] храм (же) и еже близъ его ѡграждено древомъ (и окрестъ пожь)[19], (-)[20] ѿ пода же до дверецъ, (-)[21] дверца (же) ѿтворѧемы троꙗко на прекланѧнїе. и до близъ ꙋтрьнѧго, и до внѣшнѧго. и на всеи стѣнѣ окрестъ, (и) на ꙋтрьнѣмъ, и на внѣшнемъ [мѣри. і][22] изваѧни херꙋвими, (ни изваѧнїѧ, ни ваѧнїе ѡба полы)[23]. лице (же) чл҃чьско къ ваѧнїю ѡба полы, и лице лвово къ ваѧнїю ѡба полы изваѧн весь храм окрестъ. ѿ пожда до доскъ преградных, херꙋвим и ваѧнїѧ изваѧна. (-)[24] ст҃ое (же), и храмъ ѿврьзаемъ на четыри страны. пред лицем ст҃ыхъ видѣнїе ꙗко зракъ. требника древѧна, три лакти высота его, а долгота двꙋ лактꙋ, (-)[25] широта (же) (такоже)[26]. (имѣѧше же и ꙋглы)[27] и степени его, и стѣны ихъ древѧны· И рече къ мнѣ, си трапеза ꙗже пред лицемъ гн҃имъ. (-)[28] двою (же) двери храмꙋ, и ст҃омꙋ двоѧ двери, двоимъ дверемъ ѡбращающимсѧ. (и) двѣ двери единѣмъ, двѣ (-)[29] (же) вторымъ дверемъ. (-)[30] храмнїи же херꙋвим и ваѧнїѧ, по ваѧнїи ст҃ыхъ, и древеса бл҃га пред лицемъ еламꙋ внѣꙋдѣ, и дверца съкровены. и разъмѣри ѡба полы въ покровѣх еламꙋ, и страны храмꙋ съпрѧжены·

Гл҃а, мв҃·

Ивъведе мѧ въ дворъ внѣшнїи на востоки противꙋ вратом ꙗже къ северꙋ. и въведе мѧ (ꙋтрь), и се преград (шесть), пѧть дръжащасѧ проча, и дръжащасѧ предѣла иже к северꙋ. [противꙋ лицꙋ][1], ста лакѡтъ длъгота къ северꙋ, а широта н҃ лакѡтъ. въписаны ꙗко и врата двора ꙋтрьнѧго, и ꙗко ѡстолпленїе внѣшнѧго двора. врѧжены сꙋть лицемъ стаѧ три. (ꙗже)[2] противꙋ преград проходъ десѧти лакѡтъ в широтꙋ, [въ ꙋтрьнїи][3] [въходъ единаго лакти, ста лакѡтъ длъгота][4]. и двери ихъ къ северꙋ, и проходи помостни такожде, ꙗко изверже-

12 Переділ же напроти позосталого, що до моря (=заходу), – 70 ліктів ширина стіни, що розділяла шириною довкруги, і його довжина – 90 ліктів. **13** І він розміряв сто ліктів напроти храму. І позостале, і те, що ділило, і їхні стіни – і довжина сто ліктів. **14** І ширина напроти храму, і позостале напроти – сто ліктів. **15** І він розміряв довжину переділки напроти лиця позосталого, позаду того храму. І позостале з цієї сторони і з другої – сто ліктів в довжину. Храм же і стіни, зовнішній елам, **16** і різьблені дошки, і дверцята священної стіни – довкруги трьом, так щоб нахилятися. Храм же і те, що близько нього, обшите деревом і довкруги долівка, від долівки же до дверцят, дверцята ж відкривалися трояко, щоб нахилятися. **17** І близько внутрішнього і зовнішнього, і на всій стіні довкруги, і на внутрішньому, і на зовнішньому міри **18** і вирізьблені херувими, і не вирізьблене, і не різьблене – по обох боках. **19** Людське ж обличчя – в різьбі по обох боках і лице лева – в різьбі по обох боках. Ввесь храм довкруги вирізьблений, **20** від долівки до дощок перегородок, херувим і вирізьблені різьби. **21** Святе ж і храм відкривається на чотири сторони. Перед лицем святого вид, наче вигляд **22** дерев'яного жертовника: три лікті – його висота, а довжина – два лікті, ширина ж так само. Мав же і кути, і свої сходинки, і їхні стіни дерев'яні. І він сказав мені: Це стіл, що перед господнім лицем. **23** Двоє ж дверей у храмі, і у святому **24** двоє дверей, двоє дверей, що поверталися. І двоє дверей в одних, двоє ж в других дверях. **25** Храмові ж херувими і різьби – за різьбою святих, і добрі дерева перед лицем еламу ззовні, **26** і сховані дверцята. І він розміряв обидва боки в покритті еламу і боки храму – зв'язані разом.

Глава 42

1 І він мене вивів до зовнішнього двору на схід, напроти брами, що до півночі. І він мене ввів всередину. І ось шість перегородок, п'ять близько позосталого і близько поділу, що до півночі, напроти лицем: **2** сто ліктів – довжина до півночі, а ширина – 50 ліктів. **3** Вони розписані, так як і брами внутрішнього двору і так як колонада зовнішнього двору, лицем розкладені три святощі. **4** А напроти перегородок перехід десяти ліктів в ширину, внутрішній вхід одного ліктя – довжина сто ліктів. І їхні двері до півночі. **5** І проходи на помості такі самі, бо з нього виходила колонада, з

долішньої колонади, і місце між ними. Таким є святе. **6** Тому що вони були потрійними і немали стовпів, так як і стовпи перегородок, через це виходили знизу і від середніх, від землі – на п'ятдесят ліктів. **7** І світло ззовні, так як перегородка зовнішнього двору, що глядів напроти перегородок, що до півночі: довжина – п'ятдесят ліктів. **8** Адже довжина перегородок, що гляділи до зовнішнього двору, була п'ятдесят ліктів. Ті є напроти лиця тим. Все ж – сто ліктів. **9** Двері ж тих перегородок – вхід, що до сходу, так щоб ними входити з зовнішнього двору, – **10** за світлом тих, що на лице півдня і напроти позосталого, і перегородки. **11** І проходи напроти їхніх лиць за розміром тих, що до півночі: за їхньою довжиною, і за їхньою шириною, і за всім їхнім виходом, і за всім їхнім поворотом, і за їхніми дверима. **12** За перегородками, які до півдня, і за дверима від кінця проходу, наче до світла, розділ тростини, і на схід, щоб ними входити. **13** І він до мене сказав: Шість перегородок, які до півночі, і перегородки, які до півдня, мають напроти лиця проміжок. Це є перегородки святого. В них же хай їдять священики, Садокові сини, які приступають до Господа, до святого святих. І там принесуть жертву у святому святих, жертву, що за гріхи і що за незнання, тому що місце святе. **14** Хай туди входять тільки священики. Хай не входять зі святого до зовнішного двору, тому що завжди мають бути святими ті, що приносять. І хай не торкаються до їхньої одежі, в яких вони служать, бо вони є святі. І хай вберуться в іншу одіж, коли доторкаються народу. **15** І закінчено розмірювання храму всередині. І він мене вивів дорогою брами, що глядить до сходу, і розміряв опис храму довкруги з приписом. **16** І він став на півдні брами, що глядить на схід, і розміряв – п'ятсот тростиною міри. **17** І повернувся до півночі, і розміряв до лиця півночі – п'ятсот ліктів тростиною міри. **18** І повернувся до моря (заходу), і розміряв до лиця моря (заходу) – п'ятсот тростиною міри. **19** І повернувся до півдня, і розміряв перед півднем – 5-ть сот тростиною міри. **20** На чотири сторони тією самою тростиною. І він заповів *поставити* і огорожу довкруги нього: п'ятсот ліктів – в довжину, п'ятсот же ліктів – в ширину. Щоб відділяти між святим і передстінням, що довкруги храму.

сѧ ѻ҆стоѧ́пле́нїе и҆з не́го ѿ долѣ́шнѧго ѻ҆стоплє́нїа, и҆ межа̀ сн҃це (ст҃аѧ̀)[5]. и҆̀мже тре́гꙋбъ бѧ́хꙋ и҆ стоѧ́пъ не и҆мѣ́ша, ꙗ҆́коже (и҆) стол́пи прегра́дъ. того ради и҆зъмлѧ́хꙋ и҆з ни́зꙋ и҆ срⷣенихъ ѿ землѧ̀ [пѧтидесѧ́тъ][6] (лаќтъ). и҆ свѣтъ внѣ́ѹ҆дѣ, ꙗ҆́коже [и҆][7] прегра́да двора̀ внѣ́шнѧго ѕрѧ́щаѧ противꙋ прегра́дамъ ꙗ҆̀же къ сѣ́верꙋ. длъгота̀ пѧтидесѧтъ лаќтъ. ꙗ҆́ко длъгота̀ прегра̀ ѕрѧ́щихъ въ дво́ръ внѣ́шнїи бѧше пѧтидесѧтъ лаќтъ. (-)[7] т҃ы сꙋть сълич́наѧ т҃ѣ, все́ же ст҃а лаќтъ. (-)[8] двери (же) предгра́дъ тѣхъ въхо́да и҆̀же на восто́ки, ꙗ҆́коже въходи́ти и҆ми ѿ двора̀ внѣ́шнѧго. по свѣтꙋ (тѣхъ)[9] на лицѐ (ю҆́гꙋ, и҆ прѧ́мо) про́чнаго (и҆)[10] прегра́ды. и҆ прохо́ди проти́вꙋ лицꙋ и҆́хъ, по мѣрамъ (-)[11] ꙗ҆̀же къ сѣ́верꙋ. (-)[12] по длъготѣ и҆́хъ, и҆ по широтѣ и҆́хъ. и҆ по всѣмъ и҆схо́домъ и҆́хъ, и по всѣмъ ѻ҆́братомъ и҆́хъ, (-)[13] и҆ по две́ремъ и҆́хъ прегра̀ ꙗ҆̀же къ ю҆́гꙋ. и҆ по дверемъ ѿ ко́нца проходꙋ а҆́ки къ свѣтꙋ межда тро́сти и҆ на восто́къ ꙗ҆́коже входи́ти и҆ми· И҆ рече къ мнѣ, (ше́сть) прегра́дъ ꙗ҆̀же къ сѣ́верꙋ, и҆ прегра́дъ ꙗ҆̀же къ ю҆́гꙋ сꙋщаѧ противꙋ лицꙋ ме́ждъ. т҃ы сꙋть прегра́ды ст҃аго. в ни́хъ же да ꙗ҆да́ютъ (-)[14] жрьцы̀ сн҃ове [садо́кови][15], и҆̀же престꙋпа́ютъ къ г҃ви въ ст҃аа ст҃ыхъ. и҆ т҃ꙋ пожрꙋтъ въ ст҃аѧ ст҃ыхъ, (-)[16] тре́бꙋ (-)[17] є҆̀же за грѣхѝ и҆ є҆̀же за невѣдѣнїе, поне́же мѣсто ст҃о. да не въхо́дѧт тамо ра́звѣ жерцы̀. да не въхо́дѧтъ ѿ ст҃аго въ дворъ внѣ́шнїи, ꙗ҆́коже прно да бꙋдꙋтъ ст҃и приносѧ́щеи, и҆ да сѧ не прикаса́ютъ ри́зѣ и҆́хъ в ни́хже слꙋжать (-)[18], понеже ст҃ы сꙋть. н҆о да ѻ҆блекꙋтсѧ в ри́зы и҆ны, є҆гда прикаса́ютсѧ лю́дехъ· И҆ съвръшисѧ размѣре́нїе хра́ма ѹ҆трьѹ́дѣ. і҆ и҆зведе мѧ по пꙋтѝ вра́тномꙋ ѕрѧ́щихъ на восто́къ, и҆ размѣри сказанїе хра́м ѻ҆́крⷭ҇тъ съ заповѣдїю. и҆ ста̀ на ю҆́гъ вра́тъ зрѧ́щихъ на востокъ, и҆ размѣри пѧть сот тростїю мѣрною. и҆ ѻ҆братисѧ на сѣверъ, и҆ размѣри на лицѐ сѣвера, лаќтъ пѧ́тьсотъ тростїю мѣрною. и҆ ѻ҆брати́сѧ къ мо́рю, и҆ размѣри на лицѐ мо́рѧ, пѧтьсо́тъ тростїю мѣрною. и҆ ѻ҆братисѧ на ю҆́гъ, и҆ размѣри противꙋ ю҆́гꙋ, ҃є сотъ тростїю мѣрною. на четыри страны̀ тою́жъ тро́стїю и҆ заповѣда (-)[19] и҆ ѻ҆гра́дꙋ (ѻ҆́крⷭ҇тъ є҆́мꙋ)[20], пѧтїю со́тъ (ла́ктъ долготꙋ)[21], пѧти со́т же лаќтъ широтꙋ. разлꙋчи́ти междꙋ ст҃ыми и҆ преграждє́нїемъ є҆̀же ѻ҆́крⷭ҇тъ хра́ма·

Гла, мг.

И въведе мя къ вратомъ зрящимъ на востоки. І изведе мя. И се слава бга іилева градяше по пути (иже)[1] на востокъ. И гласъ плъка яки гла сугубыхъ многъ, и земля свѣтяшеся яки свѣтъ ѿ славы [его][2] окрстъ. И видѣніе еже видѣхъ по образу иже видѣхъ, егда въхождахъ помазати градъ. И видѣніе (же) оружія [-][3] подобяшеся видѣнію, *еже видѣ на рецѣ ховарѣ. (абіе же видѣвъ падохъ)[4]. (-)[5] слава (же) гня вниде въ храмъ по пути вратному зрящихъ на востокъ. И взя мя дхъ, и въведе мя въ двор оутрьніи. И се плънъ славы [домъ гнь][6]. И стахъ, и се гласъ ѿ храма глющаго къ мнѣ. И мужъ стояше дръжася мене. И рече къ мнѣ. [сне члчь, видѣ][7] ли мѣсто прстла моего, и мѣсто стопы ногу моею, идеже вселится имя мое средѣ дому іилв въ вѣкъ. И не осквернятъ ктому [имени моего стого домъ іилевъ][8], тіи и старѣишины ихъ съблуженіемъ (-)[9], и [съгрѣшеніи][10] старѣишинъ [ихъ][11] средѣ ихъ. Вънегда полагашеся прѣдверіе мое въ прѣдверіи ихъ, и прази мои дръжащеся прагъ ихъ. И даша стѣну мою яко дръжащуюся мене, и онѣхъ. И оскверниша имя [мое стое][12] въ безаконіихъ (-)[13] еже творяху. И сконча я въ ярости моеи (-)[14] оубоемъ. И ннѣ да ѿринутъ блуженіе и, и (оубоятся)[15] старѣишины и ѿ мене, и вселюся средѣ ихъ въ вѣкъ. (-)[16] Ты (же) сне члчь, скажи дому іилеву храмъ. И да помлъкнутъ ѿ грѣ своихъ. И видѣніе его и заповѣди его. (-)[17] тіи (же) да возмутъ муку (-)[18] всего мѣсто еже сътвориша. И да въпишеши храмъ, [и оуготованіе его][19], і исходы его, [и въходы его][20], и бытіе его, и вся повелѣнія его, и вся законы его съвѣстиши имъ. И да въпишеши пре ними, и снабдятъ вся оправданія моя (-)[21], и сътворя я. И въ писаніи храма на връху горы вся предѣлы его окрт, стая стыи суть. [се законъ храма][22]. (-)[23] сеже мѣры требника лактемъ, (двѹ) лакту и пяди. Ядро (же) [и][24] глубина лакти, (широта же толика же)[25]. И ограженіе оустія ему окрстъ, пяди. (-)[26] се (же) высота требника. ѿ глубины начала вдоленія его къ оцыстилу великому. Сеже поди, двѹ лакту (-)[27]. А ѿ оцыстила малого къ оцыстилу великому лакти д, и широта лакти. И аріилъ, д лактъ. А ѿ аріила и выше оугла лактъ. А аріилъ, ві лактъ въ долготу, и ві

вѣй а

Глава 43

1 І він повів мене до брами, що глядить на схід, і вивів мене. **2** І ось слава ізраїльського Бога ішла по дорозі, що на схід, і голос табору, наче голос тих багатьох, що подвоюються, і земля світилася як світло від його слави довкруги. **3** І вид, який я побачив за образом, який я побачив, коли входив помазати місто, і вид зброї був подібним до видіння, *яке я побачив при ріці Ховар. Зразу ж, побачивши, я впав. **4** Слава ж господня ввійшла до храму дорогою брами, що глядить до сходу. **5** І мене схопив дух і ввів мене до внутрішнього двору. І ось господній дім повний слави. **6** І я став. І ось з храму голос, що до мене говорив, і близько мене стояв чоловік. **7** І Він сказав до мене: Людський сину! Чи ти побачив місце мого престолу і місце стопи моїх ніг, де поселиться моє ім'я серед ізраїльського дому навіки? І дім ізраїльський більше не опоганить моє святе ім'я, вони і їхні старшини, розпустою і гріхами їхніх старшин серед них. **8** Коли клалося моє переддвер'я при їхніх переддвер'ях і мої пороги близько їхніх порогів, і поклали мою стіну, наче близьку до мене і до них. І вони опоганили моє святе ім'я в беззаконнях, які чинили. І Я їх викінчив вбивством в моїй люті. **9** І тепер хай відкинуть їхню розпусту і їхні старшини хай Мене бояться. І поселюся серед них навіки. **10** Ти ж, людський сину, розкажи ізраїльському домові про храм. І хай спиняться від своїх гріхів. І *подай* вид його і його приписи. **11** Вони ж хай одержать муку за все, що зробили. І опишеш храм, і його підготовку, і його виходи, і його входи, і його буття, і всі його приписи. І всі його закони їм сповістиш. І опишеш перед ними, і вони зберігатимуть всі мої оправдання і їх чинитимуть. **12** І в описі храму на вершку гори всі його околиці довкруги – святе святих. Це закон храму. **13** Це ж міри жертовника ліктями – два лікті і долоня; нутро ж і глибина – лікоть, ширина ж така і виступ на його губі довкруги – долоня. Це ж висота жертовника: **14** від глибини початку його порожнечі до великого очищення, це ж вдолі, – два лікті, а від малого очищення до великого очищення – 4-и лікті, і ширина – лікоть, **15** і аріїл – 4-и лікті, і від аріїла і понад роги – лікоть. **16** А аріїл – 12-ть ліктів в довжину і 12-ть ліктів в ширину, на чотири кути, на чотири

вищ. 1

його частини. **17** Очищення ж – 14-ть ліктів в довжину і 14-ть ліктів в ширину, на чотири кути, на чотири його частини. І виступ в нього довкруги, що йде навколо, – половина ліктя, і його обвід – лікоть довкруги, і його ступені глядять на схід. **18** І Він сказав до мене: Людський сину! Це говорить ізраїльський Господь Бог: Це приписи жертовника в дні, коли його робитимуть, щоб приносити цілопалення і зберігати *припис*, щодо крові. **19** І даси священикам і левітам, які є з Садокового племені, що приступають до мене, – говорить Господь Бог, – щоб мені служити, теля з волів за гріх. **20** І хай візьмуть з його крові і хай поставлять на чотири роги жертовника, і на чотири частини очищення, і на основу довкруги. І покропиш нею. **21** І хай візьмуть теля, що за гріх, і хай буде спалене у відлученому місці храму поза святим. **22** А на другий день хай візьмуть два непорочні козли з кіз за гріх і хай очистять жертовник, так як його очистили телям. **23** І як завершать очищення, хай принесуть непорочне теля з волів і непорочного барана з овець **24** і хай принесуть перед Господом. І хай на них вкинуть священики сіль. І хай принесуть їх Господеві в цілопалення. **25** Сім днів зробиш козла за гріхи, кожного дня, і теля з волів, і непорочного барана з овець. І зроблять по всі дні. **26** І хай очистять жертовник. І хай його очистять. І хай наповнять його руки. І хай сповнять сім днів. **27** І буде, що по восьмім дні і потім священики зроблять ваші цілопалення і за ваше спасіння. І прийму вас, – говорить Господь.

лакотъ в широту. на четыре оуглы на четыре части єго. (-)[28] цыстило (же) д҃і лакотъ въ долготу, и д҃і лакотъ широта. на четыре оуглы на четыре части єго. и въ ѻграждениє єю окрестъ ѻбдержаа (-)[29] полъ лакти, и ѻбдержаниє єго лакти окрестъ. и степени єго зрѧща на востокъ· И рече къ мнѣ, сн҃е чл҃чь, се гл҃етъ г҃ь б҃ъ ї҆и҃левъ. се заповѣди требника, въ д҃нь сътворениꙗ єго. ꙗкоже възносити [-][30] всесъжжениꙗ и (блюсти ѻ)[31] крови. и даси жрьцемъ (и) левитомъ, иже ѿ племени суть садокова, приступающии къ мнѣ. гл҃етъ г҃ь [б҃ъ][32], ꙗкоже служити мнѣ, телець ѿ говадъ за грѣхъ. и да возмутъ ѿ крови єго, и да възложатъ на четыре оуглы требнику, и на четыре части цыстилу, и ѻ степени окрестъ. и да ѻкропиши єю. и да возмутъ телець иже за грѣхъ, и да съжжетсѧ въ ѿлученнѣ храмѣ внѣоудѣ с҃тыхъ. а въ вторыи д҃нь да поимутъ два козлища ѿ козъ непорочен, за грѣхъ. и да ѻцыстѧтъ требникъ, ꙗкоже ѻцыстиша и тельцемъ. и ꙗко скончаютъ ѻцыщениє. да принесутъ телецъ ѿ говадъ непороченъ, и овенъ ѿ ѻвець непороченъ, и да принесутъ пре г҃а. и да възвергутъ [на нѧ жрьцы][33] соль, и да възнесутъ ѧ (г҃ви всесожжениа)[34]. седмь д҃нъ да сътвориши козлищь за грѣхъ всѧ д҃ни, а телець ѿ говадъ, а овенъ ѿ ѻвець непорочен, (и) да сътворѧтъ (всѧ)[35] д҃ни. и да ѻцыстѧтъ требникъ, и да ѻцыстѧтъ и, и да наплънѧтъ руку єго. [и да скончаютъ (седмь) д҃нїи][36]· И будетъ по ѻсмѣмъ д҃ни, и потомъ. да сътворѧтъ жрьцы (-)[37] всесъжжениꙗ ваша, і єже сп҃сениа вашего. и приимꙋ вы, гл҃етъ г҃ь·

Глава 44

1 І Він мене повернув дорогою святої зовнішньої брами, що глядить на схід. Вона була замкнена. **2** І сказав мені: Ця брама буде замкненою. І не відкриється, і ніхто не пройде нею, бо ізраїльський Господь Бог ввійде нею. І вона буде замкненою, **3** тому що старшина сидить у ній, щоб їсти хліб перед Господом. По дорозі брами еламу ввійде, і по його дорозі вийде. **4** І Він мене ввів по дорозі брами, що до півночі, напроти храму. І ось господній дім повний слави. І я впав ниць на своє лице. **5** І Господь сказав до мене: Людський сину! Постав у своєму серці, і поглянь очима, і послухай вухами все, що Я говорю з тобою, за всіма приписами господнього храму і всі його за-

Гл҃а, м҃д·

И ѻбрати мѧ на путь вратъ с҃тыхъ внѣшнихъ, зрѧщихъ на востокъ. (-)[1] тажє бѣху заключена. и рече [-][2] ко мнѣ, та врата заключена будутъ. [и][3] не ѿверзутсѧ. и никтоже не проидетъ ими. ꙗко г҃ь б҃ъ ї҆и҃лвъ внидетъ ими, и будутъ заключенна· зане старѣишина тои сѣди в нихъ, ꙗсти хлѣбъ пре г҃мъ. по пути єламъ вратному внидетъ, и по пути єго изыидетъ· И въведе мѧ по пути вратъ, ꙗже къ северу прѧмо храму. (-)[4] и се полнъ славы домъ г҃нь· и падохъ ниць на лицы своємъ· И рече г҃ь къ мнѣ, сн҃е чл҃чь вчини въ ср҃цы своємъ, и виждь ѻчима [-][5], и оушима [-][6], слыши все єликоже азъ гл҃ю с тобою по всему повелѣнию храма г҃нѧ, и всѧ законы єго. и оучиниши ср҃це свое на пути храм,

по всѣмъ путемъ его въ всѣхъ свѧтыхъ. и речеши, къ дому гнѣвающему (мѧ) къ дому израилеву: Се глаголетъ Господь [Богъ израилевъ][7], довлѣетъ вы ѿ всего беззаконіѧ [-][8] доме израилевъ, *ꙗкоже въвести вамъ сыны иноплеменники необрѣзаны сердцемъ и необрѣзаны плотію, ꙗкоже бывати имъ въ свѧтыхъ (-)[9], и осквернꙗвлꙗху [свѧтаꙗ моꙗ][10]. внегда приносите вы хлѣбы, лои и (мѧса)[11]. и преступасте завѣтъ мои въ всѣхъ беззаконихъ вашихъ. [и не снабдѣша снабдѣніѧ свѧтыхъ моихъ][12]. и заповѣдасте снабдѣніѧ снабдѣвати свѧтыхъ моихъ: Того ради се глаголетъ [адонаи][13] Господь, весь сынъ иноплеменникъ необрѣзанъ сердцемъ, и (-)[14] плотію, да не внидетъ въ свѧтаꙗ моꙗ. ꙗже въ всѣхъ сыновѣхъ иноплеменническихъ, иже суть средѣ дому израилева. но и левꙋити иже сѧ ѿвръгоша мене, егда прелщашесѧ израиль. [иже прельстишасѧ][15] ѿ мене въ слѣдъ помыслъ своихъ, и возмутъ неправду свою. и будутъ (служаще въ свѧтыхъ моихъ)[16], вратари оу дверіи храму, (-)[17] служащеи храму. тіи да закалаютъ всесъжженіѧ, и требы людемъ. и тіи да станутъ предъ людми служити имъ, понеже (и) служаша имъ предъ лицемъ кумирьскомъ (-)[18]. и бысть дому израилеву въ мученіе неправды. того ради въздвигохъ [на нѧ руку свою][19], глаголетъ Господь [Богъ израилевъ][20], [и возмутъ беззаконіе свое][21]. и не приступѧтъ къ мнѣ служити мнѣ, ни приносити (-)[22] къ свѧтымъ свѧтыхъ [-][23]. и возмутъ [беззаконіе][24] свое въ прельщеніи еже сѧ прельстиша. и оучинитъ ꙗ снабдѣти стражбы храма на все дѣло его, и на все еже творѧтъ. жерцы (и) левꙋити сынове садокови, иже снабдѣша [снабдѣніѧ моꙗ и пути][25] (моꙗ), егда прельщашесѧ домъ израилевъ ѿ мене. сіи да приносѧтъ (-)[26] службы къ мнѣ. и станутъ предъ лицемъ моимъ, приносити мнѣ требу лои и кровь, глаголетъ [адонаи][27] Господь. сіи (-)[28] приступаютъ къ трапезѣ моеи служити мнѣ, и снабдѧтъ снабдѣніѧ моꙗ. и будетъ внегда въходѧтъ въ врата двора оутрьнѧго, въ ризы платнѧны да сѧ облекутъ. да сѧ не облекутъ в сукнѧны, егда служатъ ѿ вратъ [двора оутрьнѧго][29]. [-][30] клобуки платнѧны да имутъ на главахъ своихъ, и препоꙗсаніѧ платнѧна да имутъ на чреслѣхъ своихъ, и да не препоꙗшутсѧ крѣпко. и егда исходѧтъ (къ людемъ въ внѣшніи дворъ)[31], да съвлекутъ ризы (-)[32] в нихже тіи служатъ (-)[33], и да положатъ ꙗ въ (свѧтаꙗ свѧтыхъ)[34]. и облекутсѧ в ризы ины: и да не освѧтѧтъ людіи ризами ихъ. и главъ своихъ да не об-

дѣѧ з҃

кони. І поставиш своє серце на дорозі храму, за всіма його дорогами в усіх святих. **6** І скажеш до дому, що мене гнівить, до ізраїльського дому: Це говорить Господь Бог ізраїльський: Хай вам вистачить все беззаконня, ізраїльський доме, **7** *щоб вам вводити чужородних синів, необрізаних серцем і необрізаних тілом, так щоб були вони в святому і опоганювали моє святе. Коли ви приносите хліби, лій і м'ясо і переступаєте мій завіт в усіх ваших беззаконнях. І вони не зберегли приписи моїх святощів, **8** а ви заповіли, щоб зберігати приписи моїх святощів. **9** Через це так говорить Адонай Господь: Всякий чужородний син, необрізаний серцем і тілом, хай не ввійде до мого святого, з усіх чужородних синів, що є серед ізраїльського дому! **10** Але і левіти, які від Мене відступили, коли Ізраїль заблукав, які відступили від Мене в обмані вслід за своїми задумами, і вони одержать свою неправедність **11** і будуть служити в моїх святих дверниками при дверях храму, служачи храмові. Ті хай ріжуть цілопалення і жертви народові і ті хай стануть перед народом, щоб їм служити! **12** Тому що вони і служили їм перед лицем ідолів, і воно стало ізраїльському домові на муку неправедності. Задля цього Я підняв проти них свою руку, – говорить Господь Бог ізраїльський, – і вони понесуть своє беззаконня. **13** І не вони приступлять до Мене, щоб Мені служити чи приносити до святого святих, і понесуть своє беззаконня в обмані, яким були обмануті. **14** І він поставить їх стерегти сторожі храму на всяке його діло і на все, що чинять. **15** Священики і левіти, Садокові сини, які зберегли мої прииси і мої дороги, коли ізраїльський дім відступив обманутим від Мене, ці хай приносять Мені служби! І вони стануть перед моїм лицем, щоб Мені приносити жертву, лій і кров, – говорить Адонай Господь. **16** Ці приступатимуть до мого жертовника, щоб Мені служити, і зберігатимуть мої приписи. **17** І буде, що коли вони входять через браму внутрішнього двору, хай зодягнуться в льняну одіж, хай не зодягнуться у вовняне, коли служитимуть від воріт внутрішнього двору. **18** Вони матимуть полотняні клобуки на своїх головах і матимуть полотняні перев'язки на своїх бедрах. І хай сильно не підпережуться. **19** І коли вони виходитимуть до народу, до зовнішнього двору, хай скинуть одіж, в якій ті служать, і хай поставлять її в святому святих і зодягнуться в іншу одіж. І хай не освятять народ їхніми одежа-

дія. 7

ми. **20** І хай не обголюють своїх голів. І хай не вирощують свого волосся. Покриваючи, вони покриють свої голови. **21** І хай вина не п’є кожний священик, коли входить до внутрішнього двору. **22** І хай не візьмуть собі за жінку *вдову і відставлену, але дівчину з племені ізраїльського дому. І якщо стане вдовою по священикові, хай її візьме. **23** І хай навчають мій народ розрізняти між святим і опоганеним. І сповіщатимуть їм *різницю* між чистим і нечистим. **24** І хай встановлять розсудок про кров, щоб розсуджувати мої оправдання. І в усіх моїх празниках зберігатимуть мої закони і мої приписи, і освячуватимуть мої суботи. **25** *І не ввійдуть на душу людини, щоб опоганитися, але лиш на батька і матір, і сина і дочку, і брата і сестру, яка не вийшла за чоловіка, щоб опоганитися. **26** І після його очищення, хай собі почислить сім днів. **27** І в тому *дні* ввійдуть до внутрішнього двору, щоб служити моїй святості. Хай принесуть очищення, – говорить Господь Бог. **28** І не буде їм насліддя. *Я – їхнє насліддя. Хай не їм дасться частки в ізраїльських синах, бо Я – їхня частка. **29** Жертви і те, що за гріхи і за незнання, хай вони їдять. *І все відлучене в Ізраїлі хай їм буде: **30** жертви всього і первородне всього. І всі частки з усіх ваших жертов хай будуть священикам. І первоплоди вашого жита дасьте священикові, щоб покласти благословення у ваших домах. **31** *Всяку дохлятину і роздерте звірами з птахів і з скотини священики хай не їдять.

мой3. 21
мой3. 21
мой2. 18
мой4. 18
єв 7
мой2. 13
мой3. 22
мой2. 22

рѣснꙋтъ, и҆ вла́съ свои́хъ да не раста́тъ. покрыва́юще покрыва́ютъ гла́вы своѧ̀, и҆ вина̀ да не пі́етъ всѧ́къ жре́цъ, є҆гда̀ вхо́дитъ въ ѹ҆́трьнїи дво́ръ· *и вдови́ца, и҆ пꙋщеница, да не поє́млютъ себѣ̀ женѣ̀, но дв҃цю ѿ племе́ни [до́мꙋ][35] і҆и҃лева. и҆ а҆́ще бꙋде́тъ вдова жерча́ѧ, да ю҆̀ по́иметъ· и҆ лю́ди моѧ̀ да нака́жꙋтъ (раз-лꙋчи́ти) межꙋ ст҃ымъ и҆ скверна́вымъ, и҆ межꙋ [чи́стымъ и҆ нечи́стымъ][36] совѣ-стѧтъ и҆̀. и҆ расꙋжде́нїе о҆ кро́ви. да ѹ҆ста́-вѧтъ, ꙗ҆́ко расꙋжда́ти о҆правда́нїѧ моѧ̀. (-)[37] и҆ зако́ны моѧ̀ (-)[38], и҆ повелѣ́нїѧ моѧ въ всѣ́хъ пра́зницѣхъ мои́хъ снабда́тъ, и҆ сꙋбѡ́ты моѧ̀ ѡ҆ст҃ѧтъ· *и҆ на дш҃ю ч҃лчьскꙋ не прі-дꙋтъ ѡ҆скверна́витисѧ. но то́чїю на ѿц҃ъ и҆ мт҃ре, и҆ сн҃а и҆ дще́ре, и҆ бра́та и҆ сестрꙋ [-][39] ꙗ҆́же не посѧгла̀ за мꙋ́жꙋ ѡ҆скверни́тсѧ. и҆ по ѡ҆чище́нїи є҆го, се́дмъ дн҃ъ да сочтетъ себѣ̀. и҆ во́нже вхо́дѧтъ въ дво́ръ ѹ҆́трьнїи слꙋжи́ти ст҃ыни [мое́и][40], да принесꙋтъ ѡ҆чище́нїе, г҃летъ г҃ь [б҃ъ][41]· и҆ [не][42] бꙋде́тъ и҆̀мъ въ прича́стїе, *а҆́зъ и҆̀мъ прича́стїе. да сѧ не да́стъ и҆̀мъ ча́сть въ сн҃овѣхъ і҆и҃левѣхъ, ꙗ҆́ко а҆́зъ ча́сть и҆̀хъ. (-)[43] тре́бы и҆ є҆́же за грѣхи и҆ за видѣ́нїе, сїи да ꙗ҆́дѧтъ· *и҆ все нарече́нное въ і҆и҃ли тѣ́мъ да бꙋ́детъ, прино́съ всѣ́хъ и҆ прьвенцы всѣ́хъ, и҆ ѹ҆ча́стїѧ всѧ, ѿ всѣ́хъ прино́съ ва́шихъ жерцє́мъ да бꙋ́детъ· и҆ нача́токъ жи́та ва́шего да да́сте жерцꙋ, ꙗ҆́коже положи́ти бл҃ве́нїѧ [-][44] въ до́мѣхъ ва́шихъ. (-)[45] *всѧ мертвечины и҆ ѕвѣроꙗ҆́дины ѿ пти́цъ и҆ ѿ ско́та, да не ꙗ҆́дѧтъ жерцы·

г҃ мо҃ к҃а
г҃ мо҃ к҃а
в҃ мо҃ н҃і
д҃ мо҃ н҃і
є҆вре҃ з҃
в҃ мо҃ г҃і
г҃ мо҃ к҃в
в҃ мо҃ к҃в

Глава 45

1 І коли ви розмірюватимете землю в часті, відлучіть початок Господеві, святе з землі: двадцять і п’ять тисяч ліктів – в довжину, а десять тисяч ліктів – в ширину. Хай буде святим в усіх його околицях довкруги. **2** І хай з того освячення буде п’ятсот на п’ятсот – в чотирокутник довкруги, межа ж його – п’ятдесят ліктів довкруги. **3** З того виміру виміряєш в довжину – 25000, а в ширину – 10000. В ньому хай буде освячення, святе святих. **4** Святе з землі хай буде священикам, що служать в святому, хай буде тим, що приступають служити Господеві. І їм буде місце відлучене на дім, для їхнього освячення: **5** 25000 ліктів – в довжину і 10000 – в ширину. Хай буде левітам, що служать храмові, їм на частку міста, щоб поселитися. **6** А даси частку міста в ширину – 5000, а в довжину – 25000. Хай буде так як жертви святих всьо-

Гл҃а, м҃є·

И҆ є҆гда̀ размѣрѧ́ете зе́млю на ча́сти. да ѿлꙋчи́те нача́токъ гв҃и ст҃о ѿ землѧ̀, въ долготꙋ̀ двꙋдесѧ́тꙋ и҆ пѧти ты́-сѧщъ (ла́ктъ), а҆ в широтꙋ̀ десѧти ты́сѧщь ла́тъ, ст҃о да бꙋ́детъ въ всѣ́хъ предѣ́лехъ є҆го ѡ҆кр҃тъ· и҆ да бꙋ́детъ ѿ того ѡ҆с҃ще́нїе пѧтьсо́тъ до пѧтисотъ на четы́ри ѹ҆́глы ѡ҆кр҃тъ, (-)[1] межда же є҆мꙋ н҃ ла́ктъ ѡ҆кр҃тъ. (-)[2] ѿ того размѣре́нїѧ да размѣри-ши въ длъготꙋ к҃є, а҆ в широтꙋ (і)[3]. (-)[4] в то́же да бꙋ́детъ ѡ҆с҃ще́нїе ст҃аѧ ст҃ыхъ, [ст҃о][5] ѿ землѧ̀ да бꙋ́детъ жерцє́мъ слꙋжа́-щимъ въ ст҃емъ, да бꙋ́детъ прист꙽па́ю-щимъ слꙋжи́ти гв҃и· и҆ бꙋ́детъ и҆̀мъ мѣ́сто на до́мъ ѿлꙋченыи, ѡ҆с҃ще́нїю и҆́хъ. к҃є (ла́ктъ) в до́лготꙋ, и҆ (і)[6] в҃ широтꙋ, да бꙋде́тъ леѵ҆ї-томъ слꙋжа́щимъ хра́мꙋ· ѕ҃ѣмъ въ прича́стїе гра́ды всели́тисѧ· (-)[7] ча́сть же гра́дꙋ да даси̑

широтꙋ к҃е, а долготꙋ кє҃, ꙗкоже приносъ ст҃ый, всемꙋ домꙋ і҃илевꙋ да бꙋдетъ и старѣйшинѣ ѿ тогоже (-)[8] въ приносы ст҃ыхъ, въ причастїе градꙋ пре лицемъ приносъ ст҃ыхъ, и пре лицемъ причастїа градꙋ еже къ морю, и (ѿтꙋдꙋ)[9] еже на востокъ. (-)[10] долгота (же) ꙗко едина часть ѿ предѣлъ иже къ морю, (-)[11] долгота (же) къ предѣломъ иже на востокъ. землѧ (-)[12] бꙋдетъ емꙋ въ причастїе въ і҃или. и да не насилѧтъ ктомꙋ старѣйшины і҃илевы людемъ моимъ, и землю да причастѧтъ домъ і҃илевъ по племенемъ ихъ· Се глаголетъ г҃ь, довлѣи вамъ старѣйшины і҃илевы. неправдꙋ и трꙋдъ ѿврьѕите, (-)[13] сꙋдъ (же) и правдꙋ сътворите. [і][14] измѣните насилїе ѿ людїи (-)[14], глаголетъ г҃ь. мѣры правєдны, и превѣсна праведны, и хинїзъ праведенъ да есть вамъ. мѣрныи (-)[16] хинїзъ единъ равенъ да есть [вамъ][17] ꙗко възимати десѧтинꙋ гомора хинїзъ, и десѧтина гомора [ефи][18], противꙋ гоморꙋ да есть равенъ. (-)[19] *мѣры (же) двадесѧти оволи, [пѧтьдесѧть же сикль][20] да есть мна вамъ. (-)[21] се (же) приносъ еже ѿлꙋчите (ѿ)[22] мѣръ ѿ гомора пшеница. (шестꙋю часть ефи ѿ кора обилїа), и шестꙋю часть ефи ѿ кора ꙗчмене. заповѣдь же масленаѧ, котѵлꙋ масла, по десѧти котѵлъ (масла). ꙗко десѧть котѵлъ гоморъ сꙋть. и овча [едино][23] ѿ десѧти овенъ ꙋчастїе, ѿ всѣхъ ѿчествъ і҃илевъ, на требꙋ и на всесъжженїе, и на спасеное, ѡцыстити ѡ васъ, глаголетъ г҃ь [б҃ъ][24]. (-)[25] вси (же) людїе [землѧ][26] да дадѧтъ сїи приносы старѣйшинѣ і҃илевꙋ. и старѣйшиною да бываютъ всесъжженїа, и требы, и възлїанїа бꙋдꙋтъ въ праздники, и в начала мцꙋь, и в сꙋботы и въ всѧ праздники домꙋ і҃илева. [такожде][27] да сътворѧтъ за грѣхи (-)[28] требꙋ, и всесъжженїа, и спасеное ꙗко ѡчищати [въ днешнїи день][29] за домъ і҃илевъ· Се глаголетъ г҃ь [б҃ъ][30], въ прьвыи мцъ въ единъ (день мца· да поимете телецъ ѿ говѧдъ бєз порока. ѡцыстити стое. и да возмет жрецъ ѿ крови ѡцыщенїа, и да возлїетъ на прагы храма, и на четыре ꙋглы [храма ст҃го][31], и на требникъ, и на праги двора ꙋтрьнѧго. (-)[32] сице да [сътворитъ][33] (въ седмыи день тогоже мца ѿ коегождо не вѣдꙋща, и блꙋдомъ ѡболгана, и ѡцыстите храмъ)· въ (-)[34] прьвыи мцъ (-)[35] четвертаго надесѧте (дне) мца, да бꙋдетъ вамъ пасха праздникъ. седмь днїй да [ꙗсте ѡпрѣсноки][36]. и сътворитъ старѣйшина въ тои день, за сѧ, и за домъ, и за всѧ люди землѧ, телецъ [ѿ говѧдъ][37] за грѣхъ. (-)[38] седм (же) днїй

в҃ мо҃ л҃
г҃ мо҃ кз
д҃ мо҃ г҃

му ізраїльському домові. **7** І старшині *буде* з того ж в жертви святих, як частка міста перед лицем жертов святих і перед лицем частки міста, що до моря (=заходу), і звідти те, що на схід, довжина ж – як одна частка з околиць, що до моря (=заходу), така довжина ж до границь, що на схід. **8** Земля буде йому як частка в Ізраїлі. І хай ізраїльські старшини більше не чинять насильство моєму народові. І землю хай успадкує ізраїльський дім за їхніми племенами. **9** Це говорить Господь: Хай вам вистачить, ізраїльські старшини! Відкиньте несправедливість і труд, зробіть же суд і справедливість! І відійдіть від насилля над народом, – говорить Господь. **10** Праведні важки, і праведна міра, і праведний хиникс хай буде у вас. **11** Одна рівна міра хиникса хай буде у вас, щоб брати. Десятина ґомора – хиникс і десятина ґомора – ефи відносно ґомора хай буде однаковим. **12** *Міра ж – двадцять оволів. А п'ятдесят сиклів – хай буде вам мна. **13** Це ж жертви, які відкладете від мір: від ґомора пшениці – шосту частину ефи від обильного кора і шосту частину ефи від кора ячменю. **14** А припис олії: котулу олії з десяти котул олії, бо десять котул є ґомором. **15** І одна вівця з десяти овець – частка з усіх ізраїльських родів на жертву, і на всепалення, і на спасіння, щоб надолужити за вас, – говорить Господь Бог. **16** Ввесь же народ землі хай дасть ці жертви ізраїльській старшині. **17** І через володаря хай будуть цілопалення, і жертви, і поливання в празники, і на початку місяців, і в суботи, і в усі празники ізраїльського дому. Так само хай зроблять жертву за гріхи, і всепалення, і за спасіння, щоб надолужувати в сьогоднішньому дні за ізраїльський дім. **18** Це говорить Господь Бог: В першому місяці, в першому дні місяця, візьмете теля з волів без вади, щоб надолужити за святе. **19** І хай священик візьме з крові надолуження і хай виліє на одвірки храму, і на чотири кути святого храму, і на жертовник, і на одвірки внутрішнього двору. **20** Так хай зробить в сьомому дні того ж місяця від кожного незнанням і блудом охопленого, і надолужите за храм. **21** В першому місяці, чотирнадцятого дня місяця, хай буде вам пасха – празник. Сім днів їстимете прісне. **22** І старшина в тому дні принесе за себе, і за дім, і за ввесь народ землі теля з волів за гріх. **23** А *впродовж* семи днів празника хай зробить всепалення

мой2. 30
мой3. 27
мой4. 3

Господеві: сім телят, сім баранів без вади кожного дня, сім днів. А за гріх – козла з кіз кожного дня. **24** І хай принесе жертву, і прісне для теляти, і прісне для барана та іну олії до прісних. **25** В сьомому ж місяці, в п'ятнадцятому дні місяця, згідно з цим, сім днів. Так як і за гріх, так як цілопалення, і так як манаа, і так як олію з оливок.

праздника да сътворитъ всесъжженїа Гви се̑м телецъ, (-)[39] се̑м (же) овенъ непороченъ по вса дни се̑мь днъ. а за грѣх козлицъ ѿ козъ вса дни. и требы и опрѣсноки телцꙋ, и опрѣсноки овнꙋ да (сътвори)[40]. и масла инъ опрѣсноко. (-)[41] в се̑мыи (же) мцъ в патыинадесате (днь) мца, [-][42] по томꙋ же се̑мь днъ, гако (и) за грѣ гакоже всесожженїа и гако (-)[43] манаа и гако масло древаное.

Глава 46

1 Це говорить Господь Бог: Брама, що у внутрішньому дворі, що глядить до сходу, хай буде замкнена шість днів, в яких працюється. В суботньому ж дні хай відкривається, і в дні початку місяця хай відкривається. **2** І хай ввійде старшина по дорозі еламу зовнішньої брами і хай стане при переддвер'ях брами. І хай священики зроблять його всепалення і за його спасіння. І хай поклониться він до переддвер'я брами і хай вийде. Брама ж хай не замикається аж до вечора. **3** І народ землі хай поклоняється при тій брамі в суботи і в початки місяця перед Господом. **4** І хай принесе старшина всепалення в суботньому дні Господеві: шість ягнят без вади, і барана без вади, **5** і прісний манаа баранові, і жертву ягнятам, дар його рукою, та іну олії до прісного. **6** І в дні початку місяця хай буде теля без вади зі стада, і шість ягнят, і баран без вади. **7** І прісне теляті, прісне ж баранові, хай будуть манаа, і ягнятам, так як спроможеться його рука, та іна олії до прісного. **8** І коли старшина входить, хай ввійде дорогою елама брами і хай вийде дорогою брами. **9** І коли входить народ перед Господом в празники, хто входить дорогою брами, що до півночі, поклонитися, і хай вийде дорогою брами, що до півдня. І хто входить дорогою брами, що до півдня, хай вийде дорогою брами, що до півночі. Хай не повертається до брами, якою ввійшов, але хай вийде напроти неї. **10** Коли ж старшина ввійде з входячими, серед них, і вийде з виходячими. **11** І в празники, і в збори хай буде манаа – прісне теляті, і прісне баранові. І ягнятам буде посвячений обіт, так як лиш спроможеться його рука, та іна олії до прісного. **12** Якщо ж зробить старшина визнавання – цілопалення спасіння Господеві, хай собі відкриє браму, що глядить до сходу і хай зробить своє цілопалення і за своє спасіння, так як є звичай чинити в суботній день. І хай вийде і замкне двері після того, як

Гла, мѕ.

Се глетъ Гь [Бгъ][1], врата гаже въ дворѣ оутрьнѣмъ зращаа на востокъ, да бꙋдꙋ затворена на шесть днїи дѣланыхъ. въ днь же сꙋботныи да са отворатъ, и въ днь начала мца да са отворатъ. и да внїидетъ старѣишина по пꙋти еламма вра внѣшнихъ, и да стане прѣ дверїемъ вратнымъ. и да сътворатъ жерцы всесъжженїа его, и спсеное его. и да са поклонитъ оу прѣдверїа вратнаго, и да изыидетъ. (-)[2] врата (же) да са не заключа до вечера и да са покланаютъ людїе земла оу (-)[3] вратъ тѣхъ в сꙋботы, и в начала мѣсачнаа прѣ Гмь. и всесъжженїа да принесетъ старѣишина (въ днь сꙋботныи Гви)[4], шесть агнецъ непороченъ, и овенъ непороченъ. и манаа опрѣсноки овнꙋ, и агньцемъ требꙋ данїе рꙋкою его. и масла инъ опрѣсноко. И въ днь начала мць телецъ [съ стада][5] непороче, и шесть агнецъ, и овенъ непороченъ да бꙋдꙋ. и опрѣсноцы телцю, (-)[6] опрѣсноцы (же) овнꙋ (-)[7] да бꙋдꙋтъ манаа. и агньцемъ гакоже постигне рꙋка его. и масла инъ опрѣсноко. И егда въходи старѣишина, по пꙋти еламма вратна да вниде, и по пꙋти вратномꙋ да изыиде. И егда въхода людїе [-][8] прѣ Га въ праздники. въходащїи по пꙋти вратъ гаже на сѣверъ, поклонатса, да исходатъ по пꙋти вратъ гаже на югъ. і иже въходатъ по пꙋти вратъ гаже на югъ, да изыидетъ по пꙋти врат гаже на сѣверъ. да са не обращаютъ въ врата имиже есть вшелъ, но прамо ен да изыидет. (-)[9] старѣишина же средѣ ихъ, егда съ входащими внидетъ (-)[10], и съ исходащими изыидетъ. и въ праздники и въ соимы да бꙋдетъ манаа опрѣсноцы телцꙋ, и опрѣсноцы овнꙋ. и агньцемъ (бꙋдетъ обѣтъ посще), гакоже аще постигнетъ рꙋка его. и масла инъ опрѣсноцомъ. Аще ли сътворитъ старѣишина исповѣданїе всесожженїе, спсенное Гви. да отвори себѣ врата зращаа на востокъ, и да сътворитъ всесожженїе свое, и спсенное свое. гакоже есть обычаи

творити въ днь сꙋботный. и да изыидетъ, и затворитъ двери по исхожденіи его. (-)[11] агнецъ (же) непорочeнъ лѣтошніи, да сътворяетъ всесожженіе вся дни гви. заоутра да е сътворитъ. и манаа да сътворитъ емꙋ заоутра, [заоутра][12] шестꙋю часть мѣры. и масла третію часть инъ, якоже смѣсити крꙋпы. манаа гви заповѣдь вѣчнꙋю прно. да сътворите агнецъ и манаа и масло древяно, да сътворите заоутро всесъжженіе прно. Се глетъ гь [бъ][13], аще дасть старѣйшина дани единомꙋ ѿ снвъ своихъ, ѿ причастія своего, (-)[14] сномъ его да бꙋдетъ часть (ихъ та)[15]. аще ли дасть дани единомꙋ ѿ рабъ своихъ, да бꙋдетъ емꙋ до лѣта оставнаго, да воздасть паки старѣйшинѣ. развѣ причастія снвъ его тѣмъ да бꙋдетъ. да не возьметъ старѣйшина ѿ причастія людска, якоже насилити имъ (ѿ части ихъ). ѿ причастія своего да причаститъ сны своя. якоже да ся не расыплютъ людіе мои кождо ѿ причастія своего. И въведе мя во входъ вратный иже на югъ, (-)[16] въ преградꙋ стыхъ жрецъ иже зритъ на северъ. и се тꙋ мѣсто ѿлꙋчено. и рече къ мнѣ, се мѣсто есть идѣже варятъ [-][17] жерцы еже за невѣдѣніе, и еже за грѣхи (-)[18] тꙋ. да пекꙋтъ манаа прно, якоже не износити во дворъ внѣшніи освящати люди. І изведе мя въ дворъ внѣшніи, и обведе мя на четыри части двора. и се дворъ на оуглы дворный преградъ на оуглы дворъ. на четырехъ оуглѣхъ двора дворецъ малъ, въ долготꙋ лактъ м, (а) широта лактъ л. мѣра едина въ четырехъ. и окрестъ ихъ преграды окрестъ четырь. и сокалцы подъ преградами бывша [-][19]. и рече къ мнѣ, сіи храми сꙋкальчніи, тꙋ да варятъ слꙋжащеи храмꙋ заколенія людска.

Глава, мз.

И въведе мя къ предверію храма. и се вода исхождаше ниже непокровеннаго храма на въстокъ. яко лице храмꙋ зряше на въстокъ. і исхождаше вода ѿ оугла деснаго ѿ юга къ требникꙋ. І изведе мя по пꙋти вратномꙋ иже на северъ. и обведе мя пꙋтемъ [вратнымъ][1] внѣоуду къ вратомъ дворнымъ, иже зрятъ на въстокъ. и се вода исхождаше ѿ оугла деснаго. якоже исходъ мꙋжескъ противꙋ, и мѣра в рꙋцѣ его. и размѣри тысящꙋ мѣрою, и (приведе мя)[2] чресъ водꙋ [даже до глезнъ][3]. и (паки) измѣри тысящꙋ, и преведе мя чресъ водꙋ (и възыиде вода) по пояса. (-)[4] и размѣри тысящꙋ (по-

він вийде. **13** Однолітнє ж ягня без плями хай принесе в цілопалення кожного дня Господеві. Вранці хай його принесе. **14** І хай принесе йому манаа вранці, вранці – шосту частину міри і третю частину іна олії, щоб замісити крупи. Манаа Господеві – заповідь вічна назавжди. **15** Зробите ягня, і манаа, і олію з оливок. Всепалення робитимете вранці завжди. **16** Це говорить Господь Бог: Якщо старшина дасть дар одному зі своїх синів, зі свого наслідця його синам, хай те буде їхньою часткою. **17** Якщо ж дасть дар одному зі своїх рабів, хай йому буде до року відпущення, і знову віддасть старшині. За винятком наслідця його синів, воно хай їм буде. **18** Хай старшина не візьме з наслідця народу, щоб їм силою взяти з їхньої частки. Зі свого наслідця хай дасть наслідця своїм синам, щоб мій народ не розсіявся, кожний від свого наслідця. **19** І він мене ввів до входу брами, що на південь, до перегородки святих священиків, яка глядить до півночі. І ось там відлучене місце. **20** І він сказав до мене: Це є місце, де священики там варять те, що за незнання і що за гріхи. Хай завжди спечуть манаа так, щоб не виносити до зовнішнього двору, щоб освятити народ. **21** І він мене вивів до зовнішнього двору і обвів мене по чотирьох частинах двору. І ось двір на куті, дворова перегорода. На куті двір, **22** на чотирьох кутах двору малий дворик: в довжину – 40 ліктів, а ширина – 30-ть ліктів. Одна міра в чотирьох. **23** І довкруги них перегородки, довкруги чотирьох, і були кухні під перегородками. **24** І він сказав до мене: Це кухарські покої. Там хай варять жертви народу ті, що служать храмові.

Глава 47

1 І він мене ввів до переддверей храму. І ось вода виходила з-під непокритого храму на схід, бо лице храму гляділо на схід, і виходила вода з правого кута, з півдня, до жертовника. **2** І він мене вивів дорогою брами, що до півночі, і обвів мене дорогою брами зовні до брами двору, яка глядить на схід. І ось вода виходила з правого кута, **3** так як вихід людини напроти. І міра в його руці, і він мірою виміряв тисячу. і привів мене крізь воду аж до п’ят. **4** І він знову виміряв тисячу і перевів мене через воду, і вода піднялася аж до пояса. І він розміряв тисячу в потоці, **5** і я не міг перейти, бо вода кипіла як шум потоку, якого не перейдуть. **6** І

він сказав до мене: Чи ти побачив, людський сину? І він мене повів і повернув мене на беріг ріки. **7** Коли я повернувся – і ось на березі ріки дуже багато дубів по обох боках. **8** І він сказав до мене: Ця вода, що тече до Галилеї, на схід, виходить до Аравії і йде до моря, до води лиману, і лікує води. **9** І буде, що всяка душа животних, що живуть, всі, до кого прийде та ріка, будуть живими. І там буде дуже багато риби, бо туди дуже іде ця вода і оздоровляє. І живим буде *все*, куди лиш прийде ріка. І будуть живими. **10** І там стоятимуть рибалки від Інгадди аж до Інгаліїм, буде сушення сітей, від себе буде. І її риби, як риби великого моря, дуже велике множество. **11** І в її виході, і в її повороті, і в її піднесенні її мілина не виздоровіє, віддасться в сіль. **12** І при ріці підніметься на її березі по обох боках всяке їстивне дерево. Воно не постаріється при ній ані в ньому не забракне його овочу. Кожного місяця принесе первісток плоду, тому що ця їхня вода виходить зі святого. І їхній плід буде в їжу, і його листя – на здоров'я. **13** Це говорить Господь Бог: Ці околиці дасьте в насліддя землі дванадцятьом племенам ізраїльських синів – додаток до насліддя. **14** Хай кожний одержить насліддя, так як і його брат *з землі*, *на яку ж Я підняв мою руку, щоб дати їхнім батькам. І їхня земля випаде вам в насліддя. **15** Це ж околиці землі на півночі, від великого моря, що сходить і обходить вхід, – Імательдам, Моав, Полювання Ефрімове, **16** Іліям – серед околиць Дамаску, і серед Імата – Авнань Авнановий, завжди вище від авринитидських околиць. **17** Це околиці від моря: від Енанового двору – околиці дамаскові і ті, що на північ, і околиця Еммамова, і північна околиця, **18** і та, що на сході, між авринитидською, і між Дамаском, і між ґалаадтською, і між ізраїльською землею. Йордан ділить до моря, що на фінікійському сході, так як і на сході. **19** І те, що на півдні і на сході, від півдня до Финикона, аж до води Маріот-Ідим. Продовжуй цю околицю до великого моря, півдня і сходу. **20** Там частина великого моря хай розділяє, аж і до напроти входу Імата. **21** І розділите їм землю, ізраїльським племенам. **22** Поділіть її жеребом собі і приходькам, що живуть серед вас, які серед вас породили синів. І будуть вам як тубільці в ізраїльських синах. З вами

мой1. 48

тѡкъ), и не мого преити. ꙗко кипѧше вода аки шꙋмъ поточныи егоже не преидꙋтъ· И рече къ мнѣ, аще еси видѣлъ сне члчь. и веде мѧ, (и обрати мѧ) на брегъ рѣчныи. въ обращенїи моемъ, и се на брезѣ рѣчнемъ дꙋбїе много ѕѣло оба полы· И рече къ мнѣ, вода си текꙋщїѧ въ галилею на въстокъ, (-)[5] исхождаше къ аравїи, и градаше до морѧ къ водѣ исходнѣи, і исцѣлитъ воды· И бꙋдетъ всѧ дша животъ животны, на всѧ на нѧже наидетъ (та) (-)[6] рѣка, живи бꙋдꙋтъ. и бꙋдꙋтъ рыбы многи тꙋ ѕѣло, ꙗко прїидетъ тамо (ѕѣло) вода си, і исцѣлитъ. и живъ бꙋдетъ на негоже аще прїидетъ рѣка, и бꙋдꙋ живи. (-)[7] и станꙋт тꙋ рыбари, ѿ [иⷩгадди][8] до (иⷩгалѣимъ)[9]. сꙋшило мрежамъ бꙋде. о себѣ бꙋдетъ. и рыбы еѧ, ꙗко рыбы морѧ великаго множество много ѕѣло· И въ излазѣ его, и въ обращенїи его, и въ превознесенїи его. [мѣлина его][10] не исцѣлитсѧ, в соль сѧ вдасть· И к рѣцѣ възыидꙋтъ, на брезѣ еѧ оба полы в(с)е древо ꙗдомое. не обетшаетъ ꙋ неѧ, ни оскꙋдѣетъ [ꙋ неѧ][11] плод [еѧ][12]. на кождыи мцъ принесе прьвое ѿ плода. имже воды ихъ сїѧ ѿ стыхъ исходѧтъ. и бꙋдетъ плод ихъ въ снѣдь, и листвїе его въ здравїе· Се глетъ гь [бгъ][13], сїа предѣлы да причастите земльныа двѣма надесѧтма племенма сновъ іилевъ. приложенїе причастїю. да причаститсѧ кождо ꙗкоже и брат его, *на ню же въздвигох рꙋкꙋ мою ꙗкоже дати ѿцмъ ихъ. и падетъ землѧ (ихъ)[14] (въ причастїе вам)[15]· (-)[16] Се (же) предѣли землѧ. на северъ, ѿ морѧ великаго, сходѧщаго и обходѧщаго входъ, [имадельдамъ][17], [моавъ, ловитвы][18] [ефрѣмовы][19], илїамъ, средѣ предѣла дамаскова, и средѣ (мади авнань авнанѧ)[20]. (присно)[21] свыше предѣлъ (авринитидьскь)[22]· Сїи предѣли ѿ морѧ ѿ двора енанова предѣли дамаскови, и еже к северꙋ, [и предѣлъ еммамовъ, и предѣлъ северскъ][23]. и еже на въстоки межꙋ (авриннитдскою)[24], и междꙋ дамаском, и междꙋ галаадскою, и междꙋ землею іилевою. іорданъ дѣлитъ к морю еже на въстоки финически. (аки и)[25] на въстоки. и еже на югъ, и на въсточенъ. ѿ (юга)[26] до финикона до воды [марїодъ][27], (и дв)[28]. продолжи къ морю великомꙋ. сїю странꙋ югъ, и въсточенъ. тꙋ странꙋ морѧ великаго, да предѣлѧетъ даже и прѧмо въходꙋ имадъ (-)[29]· И да раздѣлите землю [-][30] имъ, племенем іилевомъ. разложите ю жребїем, вамъ, и приходомъ обитавшимъ средѣ вас, иже сꙋть родили сны средѣ вас. и бꙋдꙋтъ вам

а̂ мо̀ ми

ꙗ҆́ко т҃озе́мльцы сн҃омъ і҆и҃левомъ, с ва́ми да ꙗ҆да́тъ въ прича́стїи среди҃ племе́нъ і҆и҃лев. И҆ бꙋдꙋтъ въ пле́мени прихо́стѣ въ прихо́дѣхъ с ни́ми т҃ꙋ да да́сте прича́стїе [-][31], г҃летъ г҃ь б҃ъ·

хай їдять в наслідді серед ізраїльських племен. **23** І будуть в племені приходьків, з ними між приходьками. Там дасьте наслідця, – говорить Господь Бог.

Г҃ла, м҃и·

С(и же)[1] и҆мена̀ племе́нъ ѿ нача́ла е҆́же къ с҃еверꙋ по странѣ̀ схожде́нїѧ предѣлѧ́ющ҃а къ хо́дꙋ [сима́дова][2] двора̀, (пре҃врат҃ї́е)[3] предѣлъ дама́сковъ къ с҃еверꙋ по странѣ̀ [сима́дова][4] двора̀· И҆ да бꙋдетъ и҆мъ е҆́же на восто́ки, да́же и҆ до мо́рѧ, данъмі́нска е҆ді́на. И҆ ѿ предѣлъ да́нтовъ къ восто́ком, да́же и҆ до морѧ, а҆сꙋ́рьмі́нска е҆ді́на. та́же и҆ ѿ предѣлъ а҆сꙋ́рь и҆́же къ восто́комъ, д҃а и҆ до морѧ, недали́млѧ е҆ді́на· (-)[5] ѿ предѣл (же) недали́мль ѿ страны̀ восточны, даже до страны̀ морѧ, манасі́и е҆ді́на. (-)[6] ѿ преде́л (же) манасі́инъ и҆́же на восто́ки, даже (і) и҆́же к морю, е҆фре́мꙋ е҆ді́на. (-)[7] ѿ предѣл (же) е҆фре́мль и҆́же на восто́къ, даже и҆ до мо́рѧ, рꙋви́мꙋ е҆ді́на. (-)[8] ѿ предѣл (же) рꙋви́мль и҆́же на восто́ки, даже и҆́же до мо́рѧ, і҆ꙋ́дина е҆ді́на. а҆ ѿ предѣлъ і҆ꙋ́динъ, и҆́же къ восто́комъ, даже и҆ до мо́рѧ, да ста́нетъ нача́ло нарече́ннꙋю. двꙋдесѧтꙋ и҆ пѧти ты҃сꙋ широта̀ и҆ длъгота̀, ꙗ҆́коже е҆ді́на ча҃ къ востокомъ, и҆ ꙗ҆́же к морю. И҆ да бꙋдетъ с҃тое среди҃ и҆хъ. прино́сы нарекꙋтъ г҃ви, въ длъготꙋ двꙋдесѧтꙋ и҆ пѧть тысѧщь, (толи́ко же и҆ в широтꙋ)[9]. се да бꙋдетъ приносъ с҃тыхъ жрьцемъ. и҆́же къ с҃еверꙋ в (долготꙋ) двадесѧть и҆ пѧть тыс҃ѧ, и҆ къ морю в широтꙋ (девѧть)[10] тысѧщь. (и҆ къ восто́кꙋ і҃), и҆ на ю́гъ в долготꙋ двадесѧть и҆ пѧть тысѧщъ. И҆ да бꙋдетъ (наро́къ)[11] с҃тых средѣ е҆го, жрьцемъ с҃щенымъ сн҃омъ (садо́ково)[12], стрегꙋщимъ стражбы хра́ма, и҆́же не прельсти́шасѧ въ прельще́нїе сн҃о і҆и҃левъ, ꙗ҆́коже сѧ прельсти́ша левꙋ́те. (-)[13] тѣмъ зача́токъ да́емый, ѿ зача́токъ землѧ̀ с҃тое с҃тыхъ ѿ предѣлъ левꙋ́тскь. левꙋ́том ближнѧѧ предѣлъ жре́ческь, двꙋдесѧ́тꙋ и҆ пѧти ты́сѧщь в долготꙋ, а҆ в широтꙋ десѧти тысѧщь. всѧ долгота двꙋдесѧ́тꙋ и҆ пѧти ты́с҃ѧ, а҆ широта десѧти ты́сѧщь. да сѧ не прода́сть ѿ него, ни замѣнѝ, ни да сѧ ꙋ҆́йме҃ прьвое жи́то землѧ̀, ꙗ҆́ко с҃то е҆сть г҃ви. пѧ́ть же ты́с҃ѧ и҆збы́точныхъ ѿ широты къ двѣмадесѧтма и҆ пѧ́ть ты́сѧщь, пре҃гражде́нїе гра́дꙋ, да бꙋдетъ гра́дꙋ на вселе́нїе и҆ межда е҆го. И҆ да бꙋдетъ гра́дъ средѣ е҆го· (-)[14] се (же) мѣры е҆го. ѿ с҃евера, четырь тысѧщь и҆ пѧтьсотъ. (-)[15] ѿ ю́га, четырь тысѧщь и҆ пѧть-

Глава 48

1 Це ж імена племен. Спочатку – що до півночі, на частки, що сходить, що розділяє до входу Симатового двору, переддвер'я дамаскових околиць до півночі за стороною Симатового двора. І хай сході, і аж до моря, – Данмійська одна. **2** І від околиць дантових на схід і аж до моря – Асирмійська одна. **3** Також і від околиць Асира, що на сході, аж і до моря – Нефталимова одна. **4** А від Нефталимових околиць, від східної околиці аж до околиці моря – Манасії одна. **5** А від Манасіїних околиць, що на сході, і аж до до моря – Ефрімові одна. **6** Від границь же Ефремових, що на схід, і аж до моря – Рувимові одна. **7** А від Рувимових околиць, що на схід, і аж до моря – Юді одна. **8** А від юдиних околиць, що на схід, і аж до моря – хай буде початок відділеного. Двадцять і п'ять тисяч – ширина і довжина. Так як одна частка до сходу, і та до моря. І хай буде святе серед них. **9** Відділять Господеві жертви: двадцять і п'ять тисяч – в довжину, стільки ж і в ширину. **10** Це хай буде жертва святих священиків, яка на північ: в довжину – двадцять і п'ять тисяч, і до моря, в ширину, – дев'ять тисяч, і до сходу – 10000, і на південь, в довжину, – двадцять і п'ять тисяч. І хай буде відділене серед нього святим, **11** жерцям, священним Садоковим синам, що стережуть сторожі храму, які не були обмануті в обмані ізраїльських синів, так як були обмануті левіти. **12** Їм даються первістки з первістів землі – святе святих від левітських околиць. **13** Левітам близько до священичих околиць: двадцять і п'ять тисяч – в довжину, а в ширину – десять тисяч. Вся довжина – двадцять і п'ять тисяч, а ширина – десять тисяч. **14** Хай з нього не продається ані не міняється, ані не забереться перше жито землі, бо воно святим є Господеві. **15** А позосталих п'ять тисяч в ширину, до двадцять і п'ять тисяч, – передмур'я міста. Хай буде містові на поселення і його розділення. І хай серед нього буде місто. **16** Це ж його розміри: від півночі – чотири тисячі і п'ятсот, від півдня – чотири тисячі і п'ятьсот, і від сходу – чотири тисячі і п'ятсот, і від моря

(=заходу) – чотири тисячі і п’ятсот. **17** І хай буде відділене містові; до півночі – двісті і п’ятдесят, і до півдня – двісті і п’ятдесят, і до сходу – двісті і п’ятдесят, і до моря (=заходу) – двісті і п’ятдесят. **18** Останок же довжини, що близько первістків святих: десять тисяч – до сходу, десять же – до моря (=заходу), і будуть первістки святого. І хай будуть їхні плоди на хліби тим, що працюють в місті. **19** Ті, що працюють в місті, хай будуть з усіх ізраїльських племен. **20** Весь первісток – двадцять і п’ять тисяч на двадцять і п’ять тисяч – на чотири частки. Назвете його первістком святого від частки міста. **21** А позостале з цього і з того – старшині з первістків святого. А на частки міста: з попередніх двадцять і п’ять тисяч – довжина до околиць, що до моря (=заходу), і на схід з попередніх двадцять і п’ять тисяч – до околиць, що до моря (=заходу), близько до часток старшини. І хай буде первісток святих і освячення храму серед нього. **22** Від левітського насліддя і від насліддя міста всередині – хай буде володаря; серед юдиних околиць і серед веніяминових околиць – хай буде володаря. **23** А позостале, що на схід, аж що до моря, – племен, Веніяминові одна. **24** А від Веніяминових околиць, що на схід, аж до околиці, що до моря, – Симеонові одна. **25** Від Симеонових околиць, від околиці, що на схід, аж що до моря, – Ісахарові одна. **26** А від Ісахарових околиць, що до сходу, аж до моря, – Завулонові одна. **27** Від околиць Завулонових, від сходу сонця аж до околиці моря, – Ґадові одна. **28** Від околиць Ґадових, аж до сходу, – до Ливану. І хай його околиці будуть від півдня і маримотської води – наслідя аж до великого моря. **29** Це земля, яку кинете в жеребі ізраїльським племенам, і ці їхні поділи, – говорить Господь Бог. **30** А ось міські виходи до півночі – чотири тисячі і п’ятсот мірою. **31** Брами ж міста – за іменами ізраїльських племен. Три брами на півночі: одна брама – Рувима, одна брама – Юди, і одна – Левіїна брама. **32** І до сходу – чотири тисячі і п’ятсот. І три брами: одна брама – Йосифова, одна ж брама – Веніяминова і одна брама – Данова. **33** І що до півдня – чотири тисячі і п’ятсот мірою. І три брами: одна брама – Симеонові, одна ж брама – Ісахарові і одна брама – Завулонові. **34** І що до моря (=заходу) – чотири тисячі і п’ятсот

со́тъ. и҆ ѿ восто́къ, четы́рь ты́сѧщь и҆ пѧть со́тъ. и҆ ѿ мо́рѧ, четы́рь ты́сѧщь и҆ пѧть со́тъ. и҆ да бꙋ́детъ межда гра́дꙋ. к̾ сѣ́верꙋ двѣ̂ сте̑ и҆ пѧтидесѧ́тъ, и҆ къ ю́гꙋ двѣ̂ сте̑ и҆ пѧтидесѧ́, и҆ на восто́къ двѣ̂ сте̑ и҆ пѧтидесѧ́тъ, и҆ к̾ мо́рю двѣ̂ сте̑ и҆ пѧтидесѧ́тъ· (-)[16] И҆збы́токъ (же) длъготы̀ дръжа́исѧ нача̑ с҃ты́хъ. десѧ́ть ты́сꙋщь къ восто́комъ, (-)[17] десѧ́ть (-)[18] (же) къ мо́рю, да бꙋ́дꙋтъ приноси с҃та́го. и҆ да бꙋ́дꙋтъ жи́та ѥ҆ѧ̀ хлѣ́би дѣ́лаю̑щимъ гра̑. дѣ́лающеи же гра́дъ, да и҆ дѣ́лаютъ (-)[19] ѿ всѣ́хъ племе́нъ і҆и҃левъ. весь нача́токъ двадесѧти и҆ пѧти ты́сѧщ̑, пѧ́тїю и҆ двѣ́ма десѧ́тма ты́сѧщь на ты́рє ча́сти, да наречетѐ є҆го нача́токъ с҃та́го, ѿ прича́стїѧ гра̑наго. а҆ и҆збы́токъ старѣ́йшинѣ, ѿ того и҆ ѿ о́ного, ѿ прино́съ с҃та́го. (-)[20] въ прича́стїє же гра́дꙋ съ прежда пѧти̇ и҆ двꙋдесѧ́тꙋ ты́сѧщь длъгота̀ до предѣ́лъ и҆же к̾ (мо́рю, и҆ къ восто́комъ)[21] съ прежда пѧти и҆ двꙋдесѧти ты́сѧщъ до предѣ́лъ и҆же к мо́рю, держа́сѧ ча́стїи старѣ́йшины. и҆ да бꙋ́детъ прино̑ с҃ты́хъ, и҆ ѡ҆сщ҃е́нїє хра́ма средѣ́ є҆го. (-)[22] ѿ прича́стїѧ леѵ҃ти́ска, и҆ ѿ прича́стїа гра̑наго, средѣ́ старѣ́йшинско да бꙋ́детъ. средѣ́ предѣ́лъ і҆ꙋ́динъ, и҆ средѣ́ предѣ́лъ венїами́нь, старѣ́йшинско да бꙋ́детъ· ч҃ и҆збыто̑ное племе́нъ є҆же къ восто́комъ, да́же и҆же къ мо́рю, венїами́нꙋ є҆ді́на. (-)[23] ѿ предѣ́лъ (же) венїами́нь, и҆же на восто́ки, да́же до страны и҆же к мо́рю, симео́нꙋ є҆ді́на. (-)[24] ѿ предѣ́лъ (же) симео́нь, ѿ страны и҆же на въсто́къ, да́же и҆же к мо́рю, и҆саха́рꙋ є҆ді́на. а҆ ѿ предѣ́лъ и҆саха́ровъ, и҆же къ восто́комъ, да́же и҆же к мо́рю, заѹ҆ло́нꙋ є҆ді́на. (-)[25] ѿ предѣ́лъ (же) заѹ҆ло́нь, ѿ въсто́ка сл҃нчнаго, да́же до страны мо́рѧ, га̑дꙋ є҆ді́на. (-)[26] ѿ предѣ́лъ (же) га̑довъ, да́же и҆же къ (восто́чню до лива́на)[27]. и҆ да бꙋ́дꙋтъ предѣ́ли є҆го ѿ (ю́га)[28], и҆ воды маримод̆ка̑ского, прича́стїѧ до мо́рѧ вели́каго. т҃а землѧ̀ ю҆́же вло́жите въ жре́бїи племенемъ і҆и҃левомъ, и҆ сє раздѣ́ли и҃, г҃летъ г҃ь [б҃ъ][29]· Се же и҆зво̑ гра̑нїи. к̾ сѣ́верꙋ, четы́рь ты́сѧщь, и҆ пѧть со́тъ мѣ́рою. (-)[30] вра́та (же) гра́дꙋ, по и҆мени племе́нъ і҆и҃левъ. вра́та трѡ́ѧ на сѣ́веръ. вра́та рꙋви́млѧ є҆ді́на, (-)[31] вра́та (же) і҆ꙋ́дина є҆ді́на, и҆ вра́та леѵ҃и́на є҆ді́на. и҆ на въсто̑ четы́рь ты́сѧщь, и҆ пѧ́ть со́тъ. и҆ вра́та трѡ́ѧ. вра́та є҆ді́на і҆о́сифова, (-)[32] вра́та же є҆ді́на венїами́нѧ, и҆ вра́та да́нова є҆ді́на. и҆ ꙗ҆́же въ ю́гꙋ четы́рь ты́сѧщь, и҆ пѧть со́тъ мѣ́рою. и҆ вра́та трѡ́ѧ. вра́та є҆ді́на симео́нꙋ, (-)[33] вра́та (же) є҆ді́на и҆саха́рꙋ, и҆ вра́та є҆ді́на заѹ҆ло́нꙋ. и҆ є҆́же к мо́рю

четы́рь ты́сѧщь, и҆ пѧ́ть со̀ мѣ́рою. (-)[34] врата (же) трѡѧ. врата є҆ді́на га́дови, (-)[35] врата (же) а҆сꙋ́рови є҆ді́на, и҆ врата недали́мови є҆ді́на, ѻ҆́крестъ є҆́же ѻ҆смина́десѧти ты́сѧщь. (-)[36] и҆мѧ (же) гра́дови ѿ негоже дне бꙋ́детъ, [гⷭ҇ь тꙋ̀][37] бꙋ́детъ и҆мѧ є҆мꙋ̀·

мірою. Брами ж три: одна брама – Ґаддові, одна ж брама – Асирові і одна брама – Неталимові. **35** Довкруги ж – вісімнадцять тисяч. Ім'я ж міста, від якого дня воно буде, Господь – там буде його ім'я.

Коне́цъ прⷪ҇рка ї҆езекі́илю, и҆ма́тъ в себѣ̀ главъ, ми·

Кінець *Книги* Пророка Єзекіїла. Має в собі глав 48.

ДАНІИЛЬ ПРОРОКЪ ГЛАВА ПЕРВАѦ

ДАНІЇЛ - ПРОРОК ГЛАВА 1

а҃ цр҃ кд

[Видѣ́нїе, в][1]·

В лѣ́то* тре́тїе цр҃ства ї҆ѡа́кі́мова цр҃ѧ ї҆ꙋ́дина. прїи́де навходоносо́ръ цр҃ь вавꙋло́нскъ на ї҆ер҇лимъ, и҆ воева́ша нань. и҆ дастъ гⷭ҇ь в рꙋ́кꙋ є҆го ї҆ѡа́кі́ма цр҃ѧ ї҆ꙋ́дина, и҆ ѿ ча́сти сосꙋ́дъ хра́ма бж҃їѧ. и҆ принесѐ ѧ҆̀ в̾ землю сенаа́ръ (-)[2] бг҃а є҆го, и҆ сосꙋ́ды внесѐ въ хра́мъ (и҆мъ) и҆мѣ́нїѧ бг҃а своего· И҆ рече цр҃ь къ а҆сфа́нꙋ старѣ́йшинѣ ка́жениковъ є҆го, въвести́ ѿ сн҃овъ плѣ́нничь [сн҃овъ][3] ї҆и҃левъ, и҆ ѿ племе́не цр҃скаа, и҆ ѿ крѣ́пкихъ ю҆́ношь на ни́хъ же нѣ́сть (-)[4] поро́ка, и до́бры̀ ѡ҆́зрѣчью, и҆ смы́слены въ все́й премꙋ́дрости, и҆ вѣ́дꙋщаѧ ꙋ҆мѣ́нїе и҆ (-)[5] премꙋ́дрость, ї и҆́мже є҆́сть крѣ́пость в ни́хъ. ꙗ҆́коже предстоѧ́ти въ домꙋ̀ цр҃и. и҆ наꙋчи́ти ѧ҆̀ кни́гамъ и҆ ꙗ҆зы́кꙋ халде́йскꙋ· И҆ рече и҆мъ цр҃ь, по всѧ дни ѿ трапе́зы цр҃ѧ, и҆ ѿ вина̀ пи́тїѧ є҆го да ѧ҆̀ кръми́тъ лѣ́та три̑. и҆ пото́мъ ста́ти пред цр҃емъ· И҆ бы́ша в ни́хъ ѿ сн҃овъ ї҆ꙋ́диновъ данї́илъ, и҆ а҆на́нїа, [и҆ а҆за́рїа, и҆ мисаи́лъ][6]. и҆ сътвори и҆мъ (и҆мена̀ старѣ́йшина ка́женичь)[7]. данї́илꙋ, валтаса́ръ. а҆ а҆на́нїи, седра́хъ. (а҆за́рїи же, миса́хъ. а҆ мисаи́лꙋ, а҆вдена́го)[8] И҆ положѝ данїилъ на срдцы своемъ, ꙗ҆́коже не ѡ҆скверни́тисѧ ѿ трапе́зы цр҃ѧ, и҆ ѿ вина̀ пи́тїѧ є҆го. и҆ молѝ старѣ́йшинꙋ ка́женичь, ꙗ҆́коже да сѧ не ѡ҆скверни́тъ. и҆ (бы́сть)[9] данї́илъ въ ми́лость и҆ в̾ щедро́ты, пред старѣ́йшиною ка́женичью. и҆ рече старѣ́йшина ка́женичь

1 Видіння 2

црс4. 24

В *третьому році царства Йоакима, Юдиного царя, прийшов Навходоносор, вавилонський цар, до Єрусалиму і воював проти нього. **2** І Господь дав в його руку Йоакіма, Юдиного царя, і частину посуду божого храму. І він їх приніс до землі його бога – Сенаар і вніс посуд до його храму, до скарбу свого бога. **3** І сказав цар до Асфана, старшини його євнухів, ввести з синів полону, з ізраїльських синів із царського племені **4** і з сильних юнаків, на яких же немає порока, і *які* гарні на вид і розумні в усій мудрості, і що знають знання і мудрість, і в яких є, в них, сила, щоб стояти в домі царя, і навчити їх книг і халдейської мови. **5** І сказав їм цар кожного дня *давати* зі столу царя і з вина його напитку, щоб той їх годував три роки. І після цього, щоб стали перед царем. **6** І в них з синів юдиних були Даниїл, і Ананія, і Азарія, і Мисаїл. **7** І надав їм старшина євнухів імена: Даниїлові – Валтасар, а Ананії – Седрах, Азарії ж – Мисах, а Мисаїлові – Аведнаго. **8** І Даніїл поставив на своєму серці, щоб не занечиститися від стола царя і від вина його напитку, і благав старшину євнухів, щоб він не занечистився. **9** І Даниїл був у милосерді і у ласці перед старшиною євнухів. **10** І сказав старшина євнухів Даниї-

лові: Я боюся мого пана – царя, який заповів вашу їжу і ваш напиток, щоб часом він не побачив, що ваші лиця є підупалими більше від рабів, ваших однолітків, і засудите мою голову перед царем. **11** І сказав Даниїл до Меласарра, якого старшина євнухів поставив над Даниїлом, і Ананієм, і Азарієм, і Мисаїлом: **12** Випробуй твоїх рабів до десятьох днів. І нам ти даси зі земного насіння, щоб ми їли, і питимемо воду. **13** І хай перед тобою з'являться наші види і види тих юнаків, що їдять зі столу царя. І згідно з тим, що побачиш, чини з твоїми рабами. **14** І він послухався їх і випробував їх до десятьох днів. **15** А після закінчення десяти днів їхні обличчя виявилися добрими, і ті *були* сильні тілом, понад юнаків, що їли зі столу царя. **16** І Амеласарр був тим, що відкидав їхню їжу і вино їхнього напитку і давав їм насіння, **17** чотирьом юнакам. І Бог дав їм розумність і мудрість в усій книжній мудрості. *Даниїл же був розумний у всякому видінні і снах. **18** І сталося, що після закінчення тих днів і сказав цар їх привести. І старшина євнухів ввів їх перед царя Навходоносора, **19** і цар поговорив з ними. І не знайдено між усіма подібного до Даниїла, і Ананії, і Азарії, і Мисаїла. І вони стали перед царем. **20** І в усякому слові мудрості і вміння, які запитував в них цар, знайшов їх вдесятеро раз кращими від всіх заклиначів і ворожбитів, що були в усім його царстві. **21** *І Даниїл був до першого року царя Кира.

мой1. 40 і 41

ниж. 6

даніилу, боюся азъ господина моего царя заповѣдавшаго ядь вашу, и питіе ваше. егда когда видитъ лица ваша унывша, паче отрокъ точенъ вашихъ. и осудите главу мою царю. И рече даніилъ къ (меласарру)[10], иже постави старѣишина каженичь къ даніилу, [и][11] ананіи, [и][12] (азаріи, [и][13] мисаилу)[14]. искуси отроки твоя до десяти дній. и да ны даси отъ сѣмени [земльныхъ][15] да ямы, и (да піемъ воду)[16]. и да ся явятъ предъ тобою озрачи наша, и озрачи (ядущихъ отрокъ)[17] отъ трапезы царя. и якоже узриши сътвори съ отроки твоими. и послуша ихъ, і искуси я до десяти дній. (-)[18] по скончаніи же десяти дній явишася озрачи ихъ благи, и [тіи][19] крѣпци плотію паче отрокъ ядущихъ отъ трапезы царя. И бысть (амеласарръ)[20] отмещая яди ихъ и вино питія ихъ, и даяше имъ сѣмена (четыремъ отрокомъ. и)[21] дасть имъ богъ смыслъ и мудрость въ всеи книжнеи (-)[22] премудрости. (-)[23] *даніилъ (же) разуменъ бысть въ всякомъ видѣніи и снѣхъ. И [бысть][24] по скончаніи (тѣхъ) дніи, (и)[25] рече царь привести я. и въведе я старѣишина каженичь предъ [царя][26] навходоносора. и бесѣдова с ними царь, и не обрѣтеся отъ всѣхъ [-][27] подобенъ даніилу, и ананіи, [и азаріи, и мисаилу][28]. и сташа предъ царемъ. и въ всемъ глаголѣ премудрѣмъ и умѣніи, егоже вопраша отъ нихъ царь, обрѣте я десятижды сугубъ надъ всѣми баліами, и волхвы сущими въ всемъ царствѣ его. *и бысть даніилъ до единаго лѣта кура царя.

а мо м и ма

ни 5

Глава 2

1 Видіння 3

В другому році Навходоносорового царства побачив Навходоносор сон. І жахнувся його дух, і розповідь його *сну* відступила від нього. 2 І цар сказав прикликати заклиначів, і чародіїв, і чарівників, і халдеїв, щоб сповістили цареві його сон. І вони прийшли і стали перед царем. **3** І сказав їм цар: Я побачив сон – і мій дух жахнувся, щоб пізнати сон. **4** І сказали халдеї сирійською мовою до царя, і промовили: Царю, живи вічно! Ти розкажи твоїм рабам сон, і ми сповістимо тобі його пояснення. **5** Цар же відповів і сказав халдеям: Від мене відступило слово. Отже, якщо не сповістите мені сон і його пояснення, будете на вигублення, і ваші доми будуть розграбовані. **6** Якщо ж сповістите

Глава, в.

[видѣніе г][1].

Влѣто второе царства (навходоносорова)[2], сонъ видѣ (навходоносоръ)[3]. и ужасеся духъ его, и (сказаніе)[4] его отступи отъ него. и рече царь призвати баліа, и влъхвы, и чародѣица, и халдѣя, възвѣстити царю сонъ его. И пріидоша, и сташа предъ царемъ. и рече имъ царь, видѣхъ сонъ. и ужасеся духъ мои, якоже разумѣти сонъ. и глаголаша халдѣи (сурьскы царю)[5]. [и рѣша][6], царю въ вѣки живи. ты сповѣждь сонъ рабомъ твоимъ, и сказаніе [его][7] съвѣстимъ (ти). Отвѣщавъ же царь (рече) халдѣомъ, слово отступило есть отъ мене. аще убо не совѣстите ми сна, и сказанія [его][8]. въ пагубу будете, и домове ваши разграбятся. аще ли сонъ и сказаніе [его][9] совѣстите мнѣ. подаанія, и дары, и честь многу пріимете отъ мене. точію сонъ и

сказанїе є҆го сповѣстите мнѣ· [И҆][10] ѿвѣщаша второе и҆ рѣша [црю][11]. црь да повѣсть сонъ рабомъ своимъ, и҆ сказанїе є҆го сповѣстимъ (є҆му). и҆ ѿвѣща црь, и҆ рече, по и҆стиннѣ вѣдѣ а҆зъ, ꙗ҆ко время вы (точїю) проважаете. ꙗ҆коже разꙋмѣете ꙗ҆ко ѿстꙋпило є҆сть (слово ѿ мене)[12]. а҆ще ꙋ҆бо сна не сповѣстите мнѣ. [є҆динъ є҆сть завѣтъ вашъ. и҆][13] вѣдѣ ꙗ҆ко слово лже и҆ расыпано слагаете совѣщати предо мною, донде время минетъ. сонъ мои повѣдите мнѣ, да ꙋ҆вѣде, (и҆)[14] сказанїе [є҆го][15] сповѣстите мнѣ· ѿвѣщаша же [паки][16] халдѣи пред цремъ, и҆ рѣша. нѣсть члка на земли, и҆же [возможетъ сповѣстити слово (се) црю][17]. ꙗ҆ко весь црь великїи, и҆ кнѧзь, (не вопрошаетъ сицево словесе)[18], [всего][19] волхва (-)[20] халдѣиска. ꙗ҆ко слово є҆гоже [вопрашаетъ црь][21] тѧжко. и҆ нѣсть дрꙋгаго и҆же сповѣститъ [-][22] пред цремъ. но точїю бо́ѕи и҆хже нѣсть житїе съ всею плотїю· Тогда црь въ ꙗ҆рости и҆ въ гнѣвѣ мноѕѣ, рече погꙋбити всѧ мꙋдрыѧ вавѵлонски. і (и҆зыиде заповѣдь)[23], и҆ мꙋдрїи ꙋ҆бивахꙋсѧ. (-)[24] възыскаша данїила, и҆ дрꙋгъ є҆го ꙋ҆бити (ѧ)· Тогда данїилъ ѿвѣща совѣтъ и҆ разꙋмъ а҆рїохꙋ а҆рхимагерꙋ црскꙋ, и҆же и҆зыиде ꙋ҆бити мꙋдрыѧ вавѵлонскѧ. [и҆ вопрашаше и҆ глагола][25], кнѧже црь, ѡ҆ чесомъ и҆зыиде разꙋмъ безъ срама (и҆) [се][26] ѿ лица црѧ. сповѣсти же слово (данїилꙋ а҆рїохъ)[27]. (-)[28] данїилъ (же) [вниде и҆][29] моли црѧ ꙗ҆коже времѧ да є҆мꙋ дасть, и҆ сказанїе [є҆го][30] сповѣстити црю· И҆ вниде данїилъ въ домъ свои, и҆ [сповѣсти слово а҆нанїи, і а҆зарїи, и҆ мисаилꙋ дрꙋгомъ своимъ][31]. и҆ щедрости прошахꙋ ꙋ҆ бга небеснаго ѡ҆ таинѣ сеи. ꙗ҆коже да не погыбнетъ данїилъ и҆ дрꙋѕи є҆го, съ прочими мꙋдрыми вавѵлонскы· Тогда данїилꙋ во снѣ нощїю таина ѿкрысѧ. и҆ блгослови [данїилъ бга небеснаго][32], и҆ рече. *бꙋди имѧ [гда][33] бга блгословено ѿ вѣка и҆ до вѣка. ꙗ҆ко премꙋдрость, и҆ [смышленїе, и҆ крѣпость][34] того є҆сть. (-)[35] тои (бо) премѣнѧетъ времена и҆ лѣта. поставлѧетъ црѧ, и҆ преставлѧетъ. даѧ премꙋдрость мꙋдрымъ, и҆ (невѣдꙋщимъ смышленїе)[36]. тои ѿкрываетъ глꙋбокаѧ и҆ съкровеннаѧ, свѣдыи темнаѧ. и҆ (свѣтъ)[37] с нимъ є҆сть. ты бже ѿцъ нашихъ, и҆сповѣдаю и҆ хвалю, ꙗ҆ко премꙋдрость и҆ силꙋ далъ ми є҆си. и҆ [нынѣ][38] сповѣстилъ ми є҆си є҆гоже просихъ ꙋ҆ тебе, (ꙗ҆ко)[39] [сонъ][40] црь сповѣстилъ ми є҆си. [сказати се црю][41]· И҆ прїиде данїилъ къ а҆рїохꙋ, ꙗ҆же бѣ приставилъ црь погꙋбити мꙋдрыѧ вавѵлонскы. и҆ рече є҆мꙋ, мꙋдрыхъ вавѵ-

ѱалом рві и҆ ргі

мені сон і його пояснення – одержите від мене дарунки. І дари, і велику честь. Лише сповістіть мені сон і його пояснення. **7** І вдруге вони відповіли і сказали цареві: Хай цар розкаже сон своїм рабам, і йому сповістимо його пояснення. **8** І цар відповів і сказав: По правді, я знаю, що ви тільки розтягуєте час, бо ви зрозуміли, що від мене відступило слово. **9** Отже, якщо не сповістите мені сон – один є ваш завіт. І знаю, що словом брехливим і зіпсованим ви неправдомовите, щоб змовитися переді мною, аж доки *не* мине час. Скажіть мені мій сон – і пізнаю, що сповістите мені його пояснення. **10** Відповіли ж знову халдеї перед царем і сказали: Немає на землі людини, яка зможе сповістити це слово цареві, бо всякий великий цар і князь не питає такого слова у всякого халдейського чародія. **11** Адже слово, яке цар питає, тяжке. І немає *нікого* іншого, хто сповістить перед царем, але хіба боги, яких життя не є з усяким тілом. **12** Тоді цар у люті і в великому гніві сказав вигубити всіх вавилонських мудреців. **13** І вийшов наказ – і вбивали мудрих. Пошукали Даниїла і його друзів, щоб їх убити. **14** Тоді Даниїл відповів з радою і мудрістю Аріоховові, царському архімагерові, який вийшов убити вавилонських мудреців. **15** І він питав їх, кажучи: Княже, царю! Через що вийшло і це безсоромне рішення від лиця царя? Аріох же сповістив слово Даниїлові. **16** Даниїл же ввійшов і благав царя, щоб дав йому час, і він сповістить його пояснення цареві. **17** І Даниїл ввійшов до свого дому і сповістив слово Ананії, і Азарієві, і Мисаїлові – своїм друзям. **18** І вони прохали милосердя у небесного Бога відносно цієї таємниці, щоб не згинув Даниїл і його друзі з іншими вавилонськими мудрецями. **19** Тоді Даниїлові вночі у сні була відкрита таємниця. І Даниїл поблагословив небесного Бога **20** і сказав: *Хай буде благословенне ім’я Господа Бога від віку і до віку, бо його є мудрість, і розумність, і сила! **21** Цей бо змінює часи і роки, ставить царів і відставляє. Він дає мудрість мудрим і розумність тим, що не знають. **22** Він відкриває глибоке і сховане. Він знає таємне, і світло є з Ним. **23** Ти – Бог наших батьків! Визнаюся і хвалю. Бо Ти дав мені мудрість і силу і сьогодні сповістив мені те, що я в Тебе просив, бо Ти мені сповістив сон царя, щоб розповісти це цареві. **24** І прийшов Даниїл до Аріоха, якого настановив цар вигубити вавилонських мудреців, і сказав йому: Не вигублюй вавилонських му-

пс. 112 і 113

дреців, але введи мене перед царя, і сповіщу йому пояснення сну. **25** Аріох же, почувши ці слова, швидко ввів Даниїла перед царя і йому сказав: Я знайшов чоловіка з жидівських полонених, який сповістить цареві пояснення. **26** І цар відповів і сказав до Даниїла, якому ім'я Валтасар: Чи зможеш сповістити сон, який я побачив, і *чи* розповіси його пояснення? **27** І Даниїл відповів перед царем і сказав: Таємницю, яку цар питає, немають сили сповістити цареві мудреці, чародії ані ґазаринські заклиначі, **28** але є на небі Бог, що відкриває таємниці і ради цареві Навходоносорові, те, що має статися в останніх днях. Царю, живи вічно! Твій сон і видіння твоєї голови на твоєму ліжку таким був, **29** царю, на твоєму ліжку піднялися твої роздуми, що має статися після цього. І Той, що відкриває таємниці, сповістив тобі те, що має статися. **30** І мені відкрито цю таємницю не мудрістю, що є в мені понад всіх живих, але задля покірності, щоб цареві сповістити, щоб ти пізнав роздуми свого серця. Сказав Даниїл цареві Навходоносорові: **31** Ти, царю, дивився – і ось одне велике тіло. Те тіло і його вид округле, що стоїть перед твоїм лицем, і вид його лиця страшний. **32** Тіло, якого голова з живого золота, руки і груди, і його руки срібні, черево і стегна мідні, **33** голінки залізні, і якась частина глиняна. **34** Ти глядів, аж доки *не* відірвався камінь з гори без рук і вдарив тіло в залізні і глиняні ноги, і розбив їх повністю на шматки. **35** Тоді дуже роздробилася глина, залізо, мідь, срібло і золото, і стали наче порох з літнього току. І його забрав дуже сильний вітер, і їм не знайдено місця. А камінь, що розбив образ, став великою горою і наповнив усю землю. **36** Це є сон. І скажемо його пояснення перед царем, **37** якому небесний Бог дав сильне і владне царство і честь **38** на всякому місці, на якому ж живуть людські сини, і пільні звірі, і небесні птахи, і морські риби. Він *їх* дав у твої руки, і поставив тебе паном всіх. Ти є золота голова. **39** І після тебе повстане інше царство, менше від тебе, яке є срібло. Третє ж царство, яке є мідне, воно заволодіє всією землею. **40** І третє царство буде сильне як залізо. І так, як залізо розбиває і роздроблює все, так і воно розіб'є і роздробить все. **41** І так, як ти побачив, що ноги і пальці – частина заліза, а частина глина, інше царство буде поділеним. І в ньому буде від кореня заліза. А так, як ти побачив залізо змішане з глиною, **42** і пальці ноги – частина залізна і частина глиняна, то

лонскь не погꙋбляи. но изведи мѧ пре цр҃ѧ, и сказанїе (сна совѣщꙋ ємꙋ)[42]. (-)[43] арїохъ (же слышавъ си словеса), с поспѣшанїемъ въведе данїила пре цр҃ѧ. и рече ємꙋ, обрѣтохъ мꙋжа ѿ плѣнникъ жидовскь, иже сказанїе црю совѣсти. и ѿвѣща црь, и ре данїилꙋ, ємꙋ имѧ валтасаръ. аще можеши [-][44] совѣстити сонъ иже видѣхъ, і исказанїе єго (повѣси)· и ѿвѣща данїилъ пре црем, и рече. таины єже црь вопрашаєтъ, нѣсть мꙋдрыи волхвъ ниже балїи газаринскь [сила][45] совѣстити црю. но єсть бг҃ъ на нбси ѿкрываѧи таины. и совѣсти црю навходоносорꙋ, ємꙋже быти въ послѣднаѧ дни. [црю въ вѣки живи][46]. сонъ твои и видѣнїе главы твоєѧ на ложи твоє. то бѣ црю помышленїа твоа на ложи твоє възыидоша, чесомꙋ є быти посе. и ѿкриваѧи таины, ꙗви тебѣ ємꙋже єсть быти. и мнѣ не премꙋдростїю сꙋщею въ мнѣ паче всѣхъ живꙋщиⷯ, таина си ꙗвисѧ. но смиренїѧ ради ꙗкоже совѣстити црю, [да разꙋмѣєши размышленїѧ срдца своєго][47]. (рече данїилъ навходоносорꙋ црю)· ты црю видѧше, и се тѣло єдино велїє, тѣло то и обличїє єго окрꙋгло. стоѧ пре лицемъ твоимъ, и образъ (лица) єго страшенъ. тѣло єгоже глава ѿ злата (жива)[48]. рꙋцѣ, и перси, и мышцѣ єго сребренѣ, чрево, и стегнѣ мѣданѣ, голени желѣзни, (и)[49] часть нѣкаѧ (-)[50] скꙋделна· видѧше дондеже оутръжесѧ камень ѿ горы не рꙋками. и оудари тѣло в нозѣ желѣзни и скꙋделни, і истни (и) до конца. тогда истресѧ (ѕѣло)[51], скꙋдель, желѣзо, мѣдь, сребро [и][52] злато. и бысть ꙗко прахъ ѿ гꙋмна лѣтнѧ. и взѧтъ (и) премногїи вѣтръ, и мѣсто не обрѣтесѧ имъ. (-)[53] камень (же) иже раздрази образа, бысть гора велика и наплъни всю землю· се єсть сонъ· и сказанїе єго рече пре црем· (-)[54] ємꙋже бг҃ъ нбныи цр҃ство (дасть крѣпко и дръжавно, и чьсти)[55] въ всемъ мѣсте. на нем же живꙋтъ снве члчи, и ѕвѣрїє польстїи, и птица нбныѧ, [и рыбы морскыѧ][56], далъ єсть въ рꙋкꙋ твоею. и поставилъ тѧ є властелина всѣмъ· ты єси глава злата. и въ слѣдъ тебе въстанетъ цр҃ство дрꙋгое мнѣи тебе, [єже єсть сребро][57]. (-)[58] Цр҃ство (же) третїє єже єсть мѣдь, иже съдолѣєтъ всеи земли. и цр҃ство четвертое бꙋдетъ крѣпле аки желѣзо. (и) ꙗкоже желѣзо стончеваєтъ и оумакчаєтъ все, такоже [и то][59] оутончитъ и оумакчитъ (все). и єже видѣ нозѣ и прьсты [часть желѣза, часть же глины][60]. цр҃ство [ино][61] раздѣлено

бꙋ́детъ, и҆ ѿ ко́рене желѣ́за бꙋ́детъ в не́мъ. а҆ ꙗ҆́коже ви́дѣ желѣ́зо смѣ́шено съ гли́ною, и҆ пе́рсты но́жнїи, ча́сть желѣ́зна и҆ ча́сть гли́нна. ча́сть же бꙋ́детъ црⷭ҇тва крѣ́пка, (-)[62] ѿ себѐ само бꙋ́детъ съкрꙋ́шено. [и҆][63] ꙗ҆́ко ви́дѣ желѣ́зо смѣ́шено къ гли́нѣ. смѣ́шено бꙋ́детъ въ племе́нехъ чл҃чихъ, и҆ не бꙋ́детъ прилипа́юще сїи к семꙋ, ꙗ҆́коже желѣ́зо не смѣша́етсѧ съ гли́ною· И҆ въ дн҃ь црⷭ҇ь тѣ́хъ въставѝ б҃ъ не́бныи црⷭ҇тво е҆́же въ вѣ́кы не расы́плетсѧ, и҆ црⷭ҇тво е҆го лю́демъ и҆нѣ́мъ не ѡ҆ста́нетъ. ѡ҆томчи́тъ і҆ и҆звѣ́етъ всѧ црⷭ҇тва, а҆ то ста́нетъ въ вѣ́кы· (а҆) ꙗ҆́коже ви́дѣ, ꙗ҆́ко [ѿсѣче́сѧ ѿ горы][64] ка́мыкъ бе҃ рꙋ́кꙋ, и҆ ѡ҆томчѝ гли́нꙋ, [и҆][65] желѣ́зо, [и҆][66] мѣ́дь, [и҆][67] сребро̀ [и҆][68] зла́то. б҃ъ вели́кїи совѣ́сти црⷭ҇ю е҆мꙋ́же е҆сть бы́ти по се́мъ. (-)[69] и҆́стиненъ со́нъ, і҆ и҆звѣ́стно сказа́нїе е҆го· Тогда̀ црⷭ҇ь (навходоносо́ръ)[70] ни́цъ падѐ, і҆ (поклони́сѧ данїи́лꙋ)[71]. и҆ (рече крꙋ́пы̀ пшени́чны и҆ бл҃гово́нанїа)[72] положи́ти е҆мꙋ. и҆ ѿвѣща црⷭ҇ь, рече данїи́лꙋ, пои҆́стиннѣ б҃ъ ва́шъ, то́и е҆сть б҃ъ б҃го́мъ, (и҆ г҃ь г҃мъ), и҆ црⷭ҇ь црⷭ҇емъ, [-][73] ѿкрыва́ѧ та́инны. ꙗ҆́ко возмо́же ѿкры́ти та́инꙋ сїю· И҆ възвели́чи црⷭ҇ь данїи́ла, и҆ да́ры вели́кы и҆ мно́ги да҃ е҆мꙋ. и҆ поста́ви и҆ на҃ все́ю страно́ю вавꙋлѡ́нскою, и҆ кн҃ѧ воѐвода҃, на҃ всѣ́ми мꙋ́дрыми вавꙋлѡ́нскы и҆ данї҃и проси оу҆ црⷭ҇ѧ, и҆ приста́ви к дѣ́лесе҃ страны вавꙋлѡ́нскы, седра́ха, миса́ха, [и҆][74] а҆ве҃наго. (-)[75] данїи́лъ (же) бѧ́ше въ дворѣ̀ црⷭ҇евѣ·

частина царства буде сильна, *але* від себе самого буде знищене. **43** І так, як ти побачив залізо змішане з глиною, воно буде змішаним в людських племенах. І не буде приставати цей до цього, так як залізо не змішується з глиною. **44** І в дні тих царів небесний Бог підніме царство, яке не буде знищене навіки. І його царство не залишиться іншому народові, воно роздробить і розітре всі царства. А воно стоятиме на віки. **45** А так як ти побачив, що від гори відірвався камінь без рук і розтер глину, і залізо, і мідь, і срібло, і золото, великий Бог сповістив цареві те, що має статися після цього. Сон правдивий. І його пояснення певне. **46** Тоді цар Навходоносор впав ниць і поклонився Даниїлові. І сказав покласти перед ним пшеничні крупи і запашності. **47** І відповів цар, і сказав Даниїлові: По правді, ваш Бог – Той є Бог богів і Господь володарів! І Цар царів, що відкриває таємниці! Бо ти зміг відкрити цю таємницю. **48** І цар возвеличив Даниїла. І дав йому великі і численні дари, і поставив його на всією вавилонською країною і князем воєвод над всіма вавилонськими мудрецями. **49** І Даниїл попросив в царя і поставив над ділами вавилонської країни Седраха, Мисаха і Аведнаго. Даниїл же був у царському дворі.

Гла҃, г҃·

[видѣ́нїе, д҃][1]·

Въ ѡ҆смоена́десѧте лѣ́то навходоносо́ръ црⷭ҇ь сътвори тѣ́ло зла́то, высота е҆го ѯ҃ ла́кти, [а҆][2] широта̀ е҆го, ѕ҃ ла́ктъ. и҆ поста́ви е҆ на поли деи҆ра҃стѣ въ странѣ вавꙋлѡ́нстѣ· И҆ посла̀ [(навходоносо́ръ)[3] црⷭ҇ь][4] събра́ти [всѧ][5] ѵ҆па́ти, и҆ воѐводы, и҆ мѣ́стныѧ кнѧ́ѕѧ, [и҆][6] вл҃ки, и҆ мꙋчи́телѧ, и҆ сꙋ́щихъ на҃ вла́стьми, и҆ всѧ кн҃ѕѧ страньскыѧ, прїити на ѡ҆бновле́нїе кꙋми́рꙋ и҆́же поста́ви (навходоносо́ръ)[7] црⷭ҇ь· И҆ събра́шасѧ мѣ́стнїи кн҃ѕи, (и҆) ѵ҆па́ты, [и҆][8] воѐводы, (и҆) вл҃ки, (и҆) мꙋчи́теле вели́цїи и҆́же на҃ вла́стьми, и҆ вси кнѧ́ѕи страны̀стїи, (прїити) на ѡ҆бновле́нїе тѣ́ла и҆́же поста́ви (навходоносо́ръ)[9] црⷭ҇ь. и҆ ста́ша пре҃ тѣ́ломъ [е҆же поста́ви (навходоносо́р)[10] црⷭ҇ь][11]. и҆ проповѣ́дникъ вопїаше крѣ́покъ, ва҃ сѧ гл҃етъ [ꙗ҆зы́цы][12], лю́дїе, колѣ́на, пле́мена, во́нже ча́съ (и҆ли го́дъ) оу҆слы́шите гла́съ трꙋ́бы, свирѣли же и҆ гꙋ́сленъ, (пипе́лы и҆ пѣ́сньница) самбикї҃и҆н же, и҆ прегꙋ́днич (и҆ съгла́сныхъ), и҆ всего ро́да мꙋсикїи҆на, па́дающе покла́нѧитесѧ тѣ́лꙋ зла́томꙋ е҆же поста́ви (нав-

Глава 3

1 Видіння 4

У вісімнадцятому році цар Навходоносор зробив золоте тіло. Його висота – 60 ліктів, а його ширина – 6-ть ліктів. І поставив його на Деірамському полі у вавилонській країні. **2** І послав цар Навходоносор зібрати всіх іпатів, і воєвод, і місцевих князів, і володарів, і тиранів, і тих, що над владою, і всіх князів країн, щоб прийшли на обновлення образа, який поставив цар Навходоносор. **3** І зібралися місцеві князі, і іпати, і воєводи, і володарі, і великі тирани, ті, що під владами, і всі князі країн, щоб прийти на обновлення тіла, яке поставив цар Навходоносор. І стали перед тілом, яке поставив цар Навходоносор. **4** І сильний проповідник кричав: Говориться до вас, народи, люди, покоління, племена! **5** В яку годину або рік почуєте голос труби, сопілки ж, і гуслі, дудки, і інструмент самвики ж, і гудячих, і співзвучних, і всякого роду музичних інструментів, впавши, поклоняйтеся золотому тілові, якого поставив цар Навходо-

носор. **6** І хто, впавши, не поклониться, в тій годині буде кинутий у вогняну горіючу піч. **7** І сталося, що коли почули народи голос труби, сопілки ж, і гуслі, самвики ж, і гудячих, і співзвучних, і всякого роду музичних інструментів, всі люди, племена, народи, падаючи, поклонялися золотому тілові, яке поставив цар Навуходоносор. **8** Тоді приступили халдейські мужі і оскаржили юдеїв. І відповівши сказали: **9** Царю Навуходоносоре! Царю, живи вічно! **10** Ти, царю, заповів заповідь: кожна людина, хто лиш почує голос труби, сопілок же, і гуслів, самвики ж, і гудків, і пискавок, і всякого роду музичних інструментів, **11** хай впаде і поклониться золотому тілу. Якщо ж ні, хай буде кинутий до вогняної горіючої печі. **12** Отже, є юдейські мужі, яких ти поставив над ділами вавилонської землі: Седрах, Мисах і Авденаго. Ті мужі не послухалися твоєї заповіді, царю, і не служать твоїм богам, і не поклоняються золотому тілові, яке ти поставив. **13** Тоді Навуходоносор з люттю і гнівом сказав привести Седраха, Місаха і Авденаго. І ті мужі були приведені перед царя. **14** Відповів же Навуходоносор і сказав їм: Чи, по правді, Седрах, Місах і Аведнаго, моїм богам ви не служите і золотому тілові, яке я поставив, не поклоняєтеся? **15** Отже, сьогодні, якщо ви є готові, як почуєте голос труби, сопілок же, і гуслів, самвики ж, і псалтиря, і гудків, і всякого роду музичних інструментів, впавши поклоняйтеся тілові, яке я зробив. Якщо ж не поклонитеся, в ту годину будете кинуті до печі, що горить вогнем. І хто є Бог, який вирве вас з моїх рук? **16** І відповіли Седрах, Місах і Аведнаго, кажучи цареві Навуходоносорові: Ми не маємо потреби тобі відповісти на це слово. **17** Адже на набесах є наш Бог, якому ми служимо. Він сильний вирвати нас з печі, що горить вогнем, і спасти нас з твоїх рук, царю. **18** Якщо ж ні, хай тобі буде знаним, царю, що твоїм богам не служимо і золотому тілові, яке ти поставив, не покланяємося. **19** Тоді Навуходоносор наповнився гнівом, і змінився вид його лиця проти Седраха, Мисаха і Аведнаго, і він сказав: Розпаліть піч сім разів, всемеро, доки вповні не розгориться. **20** І мужам зі силою сказав, зв'язавши, Седраха, Мисаха і Аведнаго кинути до печі, що горить вогнем. **21** Тоді ті мужі, закувавши їх з їхньою одежею, і клобуками, і зі штанами, і з їхнім одягом, кинули їх посеред печі вогню, що горів. **22** Тому що перемогло слово царя, і піч була дуже сильно розпалена. І тих чоловіків, які оскаржи-

ходоносо́ръ)[13] црь. і и҆́же не па́ поклони́тсѧ, в то́и ча́съ въвер́женъ бꙋ́детъ в пе́щь ѻ҆гнемъ пала́щꙋ· И҆ бы́сть є҆гда̀ ѹ҆слы́шаша лю́дїе гла́съ трꙋбенъ, свирѣ́лѝ же и҆ гꙋсленъ, самбикі́ин же и҆ прегꙋнич̾, [и҆ съгла́сныхъ][14], и҆ всего ро́да мꙋсикі́йна, падающе вси лю́дїе, пле́мена, ꙗ҆зы́цы покланѧ́хꙋсѧ тѣлꙋ зла́томꙋ є҆же поста́ви (навходоносоръ)[15] црь· Тогда̀ приступи́ша мꙋжи халде́истїи и҆ насочи́ша на і҆ꙋ҆де́ѧ. [и҆ ѿвѣща́вше рѣ́ша, црю навходоносо́ре][16]. црю въ вѣки живи. ты црю заповѣ́да за́повѣдь, ве́сь чл҃къ и҆же а҆ще ѹ҆слы́шитъ гла́съ трꙋбы, пища́лїи же и҆ гꙋслїи, цѣвни́ца же и҆ прегꙋдница, (и҆ пи́скъ), и҆ всего ро́да мꙋсикі́йна, [да паде́ и҆ поклони́сѧ тѣлꙋ зла́томꙋ. а҆ще ли же ни][17], да въвръженъ бꙋдетъ в пещь ѻ҆гне́мъ горѧ́щꙋ· Сꙋть [ѹ҆бо][18] мꙋжи і҆ꙋ҆де́и, и҆хже поста́ви на́ дѣлы землѧ вавꙋлонскы, седра́хъ, миса́хъ, [и҆][19] а҆вденаго. [мꙋжи тїи][20] не послꙋшаша [за́повѣди твое́ѧ црю][21], и҆ бого́мъ твои не слꙋ́жатъ, и҆ тѣлꙋ зла́томꙋ є҆же поста́ви, не покланѧ́ютсѧ· Тогда̀ (навходоносоръ)[22] ꙗ҆́ростїю и҆ гнѣвомъ рече привести, седра́ха, миса́ха, [и҆][23] а҆вденаго. и҆ [мꙋжи тїи][24] приведени бы́ша пред црѧ. (-)[25] ѿвѣща́в (же) (навходоносо́ръ)[26], и҆ рече и҆мъ, а҆ще воистиннꙋ, седрах, мисах, [и҆][27] а҆вденаго, богомъ моимъ не слꙋжите. и҆ тѣлꙋ зла́томꙋ є҆же поста́вих не покланѧ́етесѧ. нн҃ѣ ѹ҆бо а҆́ще є҆сте готови, да ꙗ҆́ко ѹ҆слы́шите гла́съ трꙋбы, пищалїи же и҆ гꙋслїи, цѣвница же и҆ прегꙋдница, (и҆ пи́скъ) и҆ всего ро́да мꙋсикі́йна, падше покланѧ́итесѧ тѣлꙋ є҆же сътворихъ. (и҆) а҆ще ли не покло́нитесѧ, в тои го́дъ въвръжени бꙋдете в пещь ѻ҆гнемъ горѧ́щю. и҆ кто є҆сть бгъ, и҆же и҆зметъ вы ѿ рꙋкꙋ мое́ю. и҆ ѿвѣщаша, седрах мисахъ, [и҆][28] а҆вденаго. г҃люще црю (навходоносорꙋ)[29]. не требꙋемъ мы ѻ҆ гл҃ѣ семъ ѿвѣщати тебѣ. є҆сть бо бгъ [нашъ на́ нбсехъ][30] є҆мꙋже мы слꙋжим, силенъ и҆зѧ́ти ны ѿ пе́щи ѻ҆гнемъ горѧ́щаѧ, и҆ ѿ рꙋкꙋ твое́ю (и҆збавити ны црю)[31]. (-)[32] а҆ще ли ни, вѣсто да ти є҆сть црю, ꙗ҆ко бого́мъ твоимъ не слꙋжимъ, и҆ тѣлꙋ [зла́томꙋ][33] є҆же поста́ви не кланѧ́емсѧ· Тогда̀ (навходоносо́ръ)[34] и҆сполни́сѧ ꙗ҆рости, и҆ зрак лица є҆го ѻ҆пꙋснѣ на седра́ха, миса́ха [и҆][35] а҆вденаго. и҆ рече [раждежете][36] пе́щь (седмижды седмицею)[37], доиде́же до конца раждежетсѧ. и҆ мꙋжем (крѣпостїю)[38] рече, ѻ҆кова́вше седра́ха, миса́ха, [и҆][39] а҆вденаго въврещи в пе́щь ѻ҆гнемъ горѧ́щꙋ· Тогда̀ мꙋжи тїи ѻ҆кова́вше [ѧ][40] съ гащми и҆хъ, и҆ клобꙋки, и҆ съ насте́гнъвами, [и҆ съ ѻ҆дѣнїами и҆хъ][41], (-)[42] въвръ-

гоша (а҆) посредѣ пе́щи ѻ҆гна̀ горѧ́щїѧ. поне́же гла҃ъ цр҃ь премо́же. и҆ пе́щь раждежена бы́сть и҆зли́ха· [И҆ мѹ́жа тї́ы насоу́шаа на седра́ха, миса́ха, [и҆][43] а҆вде́наго и҆жде́же и҆́хъ пла́мень ѻ҆́гненыи [ѻ҆́крⷭ҇тъ][44]][45]. И҆ (мѹ́жи) трі́е ті́и, седра́хъ, миса́хъ, [и҆][46] а҆вде́наго, падо́ша посредѣ пе́щи [ѻ҆гне́м][47] горѧ́щаа ѻ҆кова́ни· И҆ хожда́хѹ посредѣ пла́мене пою́ще бг҃а, и҆ блг҃ва́ще гд҃а. и҆ [с ни́ми][48] ста́въ а҆за́рїа помоли́сѧ си́це, и҆ ѿве́ргъ оу҆́ста своѧ̀ посредѣ ѻ҆гнѧ̀, (и҆) рече· Блг҃ве́нъ є҆си гд҃и бж҃е ѿц҃ь на́шихъ, и҆ хвално и҆ просла́влено и҆́мѧ твое въ вѣ́кы. ꙗ҆́ко пра́веденъ є҆си ѻ҆ всѧ́ческихъ ꙗ҆́же сътвори [на́мъ][49], и҆ всѧ̑ дѣ́ла твоѧ̀ и҆́стинна, и҆ пра́ви пѹ́тїе твои̇̀. и҆ вси̑ сѹ́ди твои̇̀ и҆́стинни, и҆ сѹ́дбы и҆́стинны сътворилъ є҆си, по всемъ ꙗ҆́же наведе на́ ны, и҆ на гра́дъ ст҃ыи ѿц҃ь на́шихъ і҆ерⷭ҇лимъ. ꙗ҆́ко и҆́стинною и҆ сѹдо́мъ наведе [сїѧ̑ всѧ̑][50] [на́ ны][51], грѣ́хъ ра́ди на́шихъ. ꙗ҆́ко съгрѣ́шихомъ и҆ беззако́новахомъ ѿстѹпи́ти ѿ тебе, (и҆) и҆ прегрѣ́шихомъ ѻ҆ всемъ, и҆ за́повѣдїи твои́хъ не послѹ́шахомъ. ни съблюдо́хомъ, ни сътвори́хомъ ꙗ҆́коже запове́да на́мъ, да блг҃о на́мъ бѹ́детъ. и҆ всѐ є҆ли́ко [сътвори на́мъ· и҆ всѐ є҆ли́ко наведе на́ ны][52], вои́стиннѹ сѹдъ сътвори. и҆ преда́сть ны въ рѹ́цѣ врагъ беззако́ненъ, ме́рзокъ престѹ́пникъ, и҆ црю неправе́днѹ и҆ лѹка́внѣйшѹ паче всеѧ̀ землѧ. и҆ нн҃ѣ нѣсть на́мъ ѿве́рсти оу҆́стъ, стѹ́дѹ и҆ поноше́нїю бы́ша рабо́мъ твои́мъ, и҆ чтѹ́щимъ тѧ· Не преда́и же на́съ до конца и҆́мени твоего ра́ди, и҆ не раздрѹ́ши завѣ́та твоего, и҆ не ѻ҆ста́ви млⷭ҇ти твоеа ѿ на́съ. а҆враа́ма ра́ди возлю́бленаго ѿ тебе, и҆ за і҆саа́ка раба̀ твоего, и҆ і҆и҃лѧ ст҃аго твоего. и҆́мже гл҃а оу҆мно́жити сѣ́мѧ и҆́хъ, ꙗ҆́ко ѕвѣ́зды нб҃ныѧ, и҆ ꙗ҆́ко пѣ́сокъ въскра́и морѧ. ꙗ҆́ко влады́ко оу҆малихо́мсѧ паче всѣ́хъ ꙗ҆зы́къ. і҆ є҆смы смирени по все́и земли дне́сь, грѣ́хъ ра́ди на́шихъ. и҆ нѣсть въ времѧ се кнѧ́ѕѧ ни пророка ни во́жда, ни всесъжже́нїѧ, ни жръ́твы, ни приноше́нїѧ, ни кади́ла, ни мѣ́ста пожрѣ́ти пред тобою, і҆ и҆зъѻ҆брѣ́сти млⷭ҇ть. но дш҃ею съкрѹше́нною, и҆ дх҃омъ смире́нном да прїѧ́ты бѹде́м, ꙗ҆́ко въ всесожже́нїихъ ѻ҆вне́и и҆ ю҆нчи́и, и҆ ꙗ҆́ко въ тмаха́хъ а҆́гнецъ тѹ́ченъ. та́ко да бѹ́детъ жръ́тва на́ша пред тобо́ю дне́сь, и҆ сконча́емсѧ по тебѣ̀, ꙗ҆́ко нѣсть стѹ́да оу҆пова́ющимъ на́ тѧ. и҆ нн҃ѣ въ слѣдъ тебе и҆́демъ всѣ́мъ срⷣцемъ, и҆ бои́мсѧ тебѐ. і҆ и҆́щемъ лица̀ твоего, не посрами

ли Седраха, Мисаха і Аведнаго, їх спалив вогненний полумінь довкруги. **23** І ті три чоловіки: Седрах, Мисах і Аведнаго, впали скованими посеред печі, що горіла вогнем. **24** І вони ходили серед полум'я, оспівуючи Бога і благословляючи Господа. **25** І Азарія, вставши, так з ними помолився, і відкривши свої уста посеред вогню, і сказав: **26** Благословенний є ти, Господи Боже наших батьків! І хвали гідним! І прослави гідне твоє ім'я навіки! **27** Бо праведним є ти в усіх, що ти нам зробив. І всі твої діла правдиві, і твої дороги правильні, і всі твої суди правдиві. **28** І Ти зробив суди праведності за всім, що Ти навів на нас і на святе місто наших батьків – Єрусалим, бо правдою і судом навів Ти це все на нас через наші гріхи. **29** Бо ми згрішили і вчинили беззаконня, щоб відступити від Тебе. І ми згрішили в усім, і ми не послухалися твоїх заповідей, **30** ані не зберегли, ані не зробили ми так, як Ти нам заповів, щоб нам було добре. **31** І все, що Ти нам зробив, і все, що Ти на нас навів, праведним судом Ти зробив **32** і видав нас в руки беззаконних ворогів – мерзених переступників і царя неправедного і найлукавішого понад усю землю. **33** І сьогодні немає нам *як* відкрити уст. Ми стали соромом і погордою твоїм рабам і тим, що Тебе почитають. **34** Не видай же нас до кінця через твоє ім'я, і не знищ твого завіту. **35** І не віддали від нас твоє милосердя через Авраама, Тобою улюбленого, і через Ісаака, твого раба, і Ізраїля, твого святого, **36** яким Ти сказав, що помножиш їхнє насіння як небесні звізди і як пісок при березі моря. **37** Бо, Владико, ми стали малими, меншими від всіх народів. І ми є впокорені сьогодні по всій землі через наші гріхи. **38** І немає в цьому часі князя, ані пророка, ані вождя, ані цілопалення, ані жертви, ані приносу, ані кадила, ані місця, щоб принести жертву перед тобою і знайти милосердя. **39** Але побитою душею і покірним духом хай будемо прийняті як з цілопаленнями баранів і телят і як з десятками тисяч годованих ягнят. **40** Такою хай буде наша жертва перед Тобою сьогодні. І ми помремо за Тебе. Бо немає сорому тим, що надіються на Тебе. **41** І сьогодні ідемо вслід за Тобою всім серцем. І боїмося Тебе, і шукаємо твоє лице. Не завстидай нас, **42** але зроби з нами за твоїм вподобанням і за множеством твоєї милості. **43** І вирви нас за твоїми чудесами, і дай славу твоєму імені, Господи. **44** І хай соромляться всі, що виказують зло твоїм рабам! І хай завстидаються від всієї сили! І їхня кріпость хай буде знищена! **45** І зрозуміють, що ти є одинокий Господь Бог і славний по всій вселенній! **46** І ті

слуги царя, що їх кинули, не переставали розпалювати піч нафтою, і смолою, і хмизом, і галузками. **47** І полумінь горів над печею на 49-ть ліктів. **48** І обійшов, і спалив тих, кого знайшов довкруги халдейської печі. **49** Ангел же господній зійшов разом з Азаріїними дітьми до печі і забрав з печі вогненний полумінь. **50** І зробив посеред печі, наче холодний дух, що шумів, і вогонь зовсім не доторкнувся до них, ані не засмутив, ані не надокучив їм. **51** Тоді ті три, наче одними устами, співали, і благословили, і прославляли Бога в печі, кажучи: **52** Благословенний є ти, Господи Боже наших батьків! І хвали гідний і гідний прослави на-віки! І благословенне святе ім'я твоєї слави! І гідне похвали і гідне прослави навіки! **53** Благословенний є Ти в церкві святої твоєї слави! І хвали гідний і прослави гідний навіки! **55** Благословенний є Ти, що наглядаєш над безоднями, що сидиш на херувимах! І похвали гідний і прослави гідний навіки! **54** Благословенний є Ти на престолі слави твого царства! І хвали гідний, і прослави гідний навіки! **56** Благословенний є Ти на небесній тверді! І хвали гідний, і прослави гідний навіки! **57** Благословіть всі господні діла Господа! Оспівуйте і прославляйте його навіки! **59** Благословіть, господні ангели, господні небеса, Господа! Оспівуйте і прославляйте його навіки! **60** Благословіть, всі води, що над небесами, і всі господні сили, Господа! Оспівуйте і прославляйте його навіки! **62** Благословіть, сонце і місяцю, небесні звізди, Господа! Оспівуйте і прославляйте його навіки! **64** Благословіть, всякий дощ і роса, і всі духи, Господа! Оспівуйте і прославляйте його навіки! **66** Благословіть, вогонь і горяч, мороз і спека, Господа! Оспівуйте і прославляйте його навіки! **68** Благословіть, роси й інеї, льоди і мороз, Господа! Оспівуйте і прославляйте його навіки! **71** Благословіть, солонці і сніги, ночі і дні, Господа! Оспівуйте і прославляйте його навіки! **72** Благословіть, світло, темрява, блискавки і хмари, Господа! Оспівуйте і прославляйте його навіки! **74** Благословіть, земля, гори і горби, все, що на ній росте, Господа! Оспівуйте і прославляйте його навіки! **78** Благословіть, джерела, моря і ріки, кити і все, що рухається у водах, Господа! Оспівуйте і прославляйте його навіки! **80** Благословіть, всі небесні птахи, звірі і всі скоти, Господа! Оспівуйте і прославляйте його навіки! **82** Благословіть, людські сини, і благослови, Ізраїлю, Господа! Оспівуйте і прославляйте його навіки! **84** Благо-

на. но сотвори с нами по смотренїю твоему, и по множеству млти твоеѧ. і изми ны по чюдесе твои, и даждь славу имени твоему гди. и да срамѧтсѧ вси ꙗвлѧющеи рабомъ твоимъ злаѧ. и постыдѧтсѧ ѿ всѧкоѧ силы, и крѣпости ихъ да сокрушатсѧ. [и][53] разумѣютъ ꙗко ты еси гь бгъ єдинъ, и славенъ по всеи вселеннѣи· И не престаша вомѣтающе а слуги црєвы, жгуще пе нафдою и смолою, і изгрѣбьми и лозїемъ. и распалашесѧ пламень на пещїю, на мд лактъ. и обыиде и пожже иже обрѣте о пещи халдеистѣи. агглъ же гнь сниде купно съ азарїиною (чадїю). в пещь, и ѿнятъ пламень огненыи ѿ пещи. и сотвори средѣ пещи ꙗко духъ хладенъ шумящь. и не прикоснусѧ ихъ ѿнюдь огнь, ни оскорби, ни стужи имъ· Тогда (тїи) трїе ꙗко єдиными усты поаху, и блвляху, и славляху бга въ пещи глюще· Блвенъ еси ги бе ѿць нашихъ, и хваленъ, и превозношаемъ въ вѣки. и блвено имѧ славы твоеѧ стое, и хвалимъ, и превъзношаемъ въ вѣки· Блвенъ еси въ црькви стыѧ славы твоеѧ, и хвалимъ, и превъзносимъ въ вѣки· Блвенъ еси видѧи бездны, сѣдѧи на херувимехъ, и хвалимъ, и превозносимъ въ вѣки· Блвенъ еси на прстлѣ [славы][54] црствїа твоего, и хвалимъ, и превозносимъ въ вѣки· Блвнъ еси на тверди нбнѣи, и хвалимъ, и прревозносимъ въ вѣки· Блвите вся дѣла гнѧ га, поите и превозносите его во вѣки· Блвите (агглы гни), нбса [гнѧ][55] га, поите и превозносите его въ вѣки· (-)[56] Блвите воды вся превышнаа нбсъ, (и вся силы гнѧ) га, поите и превозносите его въ вѣки· (-)[57] Блвите слнце и мць, (ѕвѣзды небесныѧ) га, поите и превозносите е въ вѣки· (-)[58] Блвите всякъ дождь и роса, (и вси дси) га, поите и превозносите его въ вѣки· (-)[59] Блвите огнь и варъ, (зима и зной) га, поите и превозносите его въ вѣки· (-)[60] Блвите росы і инеи, (леды и мрз) га, поите и превозносите его въ вѣки· Блвите (сланы и снѣзи), нощь и днїе га, поите и превозносите его въ вѣки· Блвите свѣт (-)[61] тма, (мльнїѧ и облаци) га, поите и превозносите его въ вѣки· (-)[62] Блвите землѧ, (горы, и хлъми, вся прозѧбающаѧ на неи) га, поите и превозносите его въ вѣ· (-)[63] Блвите (источницы), морѧ, и рѣки, (кити, и вся движащїасѧ въ водах) га, поите и превозносите его въ вѣки· (-)[64] Блвите вся птица нбныѧ, (ѕвѣрїе, и вси скоти) га, поите и превозносите его въ вѣки· (-)[65] Блвите сне чловѣ-

тїи, (и҆ бл҃ви і҆и҃лю) г҃а, по́йте и҆ превозноси́те є҆го въ вѣки· (-)[66] Бл҃ви́те і҆ере́и [гн҃и][67] (раби) г҃а, по́йте и҆ превозноси́те є҆го въ вѣки· (-)[68] Бл҃ви́те д҃си и҆ д҃ша правдн҃ыи (прп҃бнїи и҆ смиренїи ср҃цє) г҃а, по́йте и҆ превозноси́те є҆го въ вѣки· (-)[69] Бл҃ви́те, а҆на́нїа, а҆за́рїа, мисаи́лъ г҃а, по́йте и҆ превозноси́те є҆го въ вѣки· Ꙗ҆́ко и҆зѧ҃ ны ѿ а҆́да, и҆ [сп҃се ны ѿ руки смр҃ти][70] і҆ и҆збави ны ѿ среды пещи (и҆) горѧща пламене, и҆ ѿ среды ѻ҆гнѧ и҆зба́ви ны· И҆сповѣдаитесѧ гв҃и ꙗ҆ко бл҃гъ ꙗ҆ко въ вѣки млт҃ь є҆го. бл҃ви́те вси чтꙋщеи г҃а б҃а богом҃, по́йте (-)[71] и҆сповѣ́даитесѧ, ꙗ҆ко въ вѣки млт҃ь є҆го· (-)[72] (Навходоносоръ)[73] (же) слыша поющa ѧ҆ и҆ чюдисѧ, и҆ въста҃ съ тщанїемъ. и҆ рече вельмо́жамъ свои҆, не три ли вѣхомъ мꙋжа въврьгли средѣ ѻ҆гнѧ҆ свѧ́заны. и҆ рѣша црю҃, и҆стинною црю҃. и҆ рече цр҃ь, се а҆зъ виждꙋ мꙋжа четыри разрѣшены, и҆ ходѧщаѧ средѣ ѻ҆гнѧ, и҆ расыпанїѧ нѣсть в ни҃. (-)[74] ѻ҆зрѣ҃ (же) четвертаго подобна сн҃ꙋ бж҃їю· Тогда̀ прїиде (навходоносоръ)[75] къ ѹ҆стїю пещи ѻ҆гнє҃ раждеженыѧ, и҆ ре҃, седра҃, мисахъ, а҆вена҃го раби б҃а вышнѧго, и҆зыидете, и҆ прїидѣте. і҆ изыиде седрахъ, миса҃, а҆вена҃го, ѿ среды ѻ҆гнѧ҆. и҆ събрашасѧ кн҃зи, и҆ воеводы ѻ҆бладающеи странами, и҆ вельможа црѧ҃, и҆ видахꙋ мꙋжа, ꙗ҆ко нѣсть телесемъ и҆хъ съдолѣлъ ѻ҆гнь, и҆ власа главы и҆хъ не ѻ҆пали҆, и҆ ризы и҆х҃ не и҆змѣнишасѧ, и҆ вонѧ ѻ҆гнены не баше в ни҃· [И҆ поклонисѧ пре҃ ними цр҃ь (б҃ꙋ)[76]][77]. и҆ ѿвѣща̀ (навходоносоръ)[78] [цр҃ь][79], и҆ рече. бл҃вє҃ б҃ъ седрахо҃ мисаховъ, [и҆][80] а҆вена҃го, и҆же посла̀ а҆гг҃ла своего, і҆ и҆зѧ҆ ѻ҆троки своѧ̀ ꙗ҆ко ѹ҆повашѧ к немꙋ. и҆ слово црѣво премѣниша, и҆ предаша телеса̀ своѧ҆ въ ѻ҆гнь ꙗ҆коже да не послꙋжатъ ни поклонѧтсѧ всемꙋ богꙋ [и҆номꙋ][5], но точїю б҃ꙋ своемꙋ· (-)[81] А҆з (же) заповѣдаю заповѣдь, вси людїе племен҃ ꙗ҆зыкъ, а҆ще речете хꙋлꙋ до б҃а седрахова, (и҆) мисахова, [и҆][82] а҆вена҃го, въ пагꙋбꙋ бꙋдꙋтъ, и҆ домове и҆хъ въ разграбленїе. ꙗ҆ко нѣсть б҃а дрꙋгаго, и҆же возможетъ и҆збавити сице. тогда̀ цр҃ь ѻ҆прави седраха, миса҃х [и҆][83] а҆вена҃го, въ странѣ вавѵлонстеи. [и҆ възвеличи ѧ҆][84] и҆ сподоби ѧ҆ старѣишинствꙋ жидовъ всѣхъ сꙋщихъ въ цр҃твїи є҆го·

[Видѣнїе, є҃][85].

(Навходоносоръ)[86] цр҃ь, всѣмъ людє҃, племенемъ, ꙗ҆зыко҃, сꙋщимъ въ всеи земли, миръ вамъ ѹ҆множисѧ. знаменїѧ и҆ чюдеса є҆же сътвори со мною б҃ъ вышнїи. ѹ҆го҃дно бысть предо мною совѣстити ва҃, ꙗ҆ко велико и҆ крѣпко. цр҃тво є҆го, цр҃тво вѣчное, *и҆ власть є҆го въ роды и҆ роды·

ни҃ з

словіть, священики, господні раби, Господа! Оспівуйте і прославляйте його навіки! **86** Благословіть, духи і душі праведних, преподобні і покірні серцем, Господа! Оспівуйте і прославляйте його навіки! **88** Благословіть, Ананія, Азарія, Мисаїл, Господа! Оспівуйте і прославляйте його навіки! Бо Він вирвав нас з аду, і спас нас з руки смерті, і визволив нас з-посеред печі та горіючого полум'я, і спас нас з-посеред вогню. **89** Визнавайтеся Господеві, бо Він добрий, бо навіки його милосердя! **90** Благословіть всі, що Богом почитаєте Господа Бога! Оспівуйте, визнавайтеся, бо навіки його милосердя! **91** Навходоносор же почув, як вони співали, і дивувався. І вставши з поспіхом, і сказав до своїх вельмож: Чи ми не кинули трьох мужів зв'язаними до середини вогню? І сказали цареві: По правді, царю. **92** І сказав цар: Ось я бачу чотирьох розв'язаних мужів, що ходять посеред вогню. І немає в них зіпсуття. А вид четвертого подібний до божого сина. **93** Тоді Навходоносор прийшов до дверей печі вогнем розжареної і сказав: Седрах, Мисах, Авденаґо, раби всевишнього Бога, вийдіть і ходіть. І вийшли Седрах, Мисах, Авденаґо з-посеред вогню. **94** І зібралися князі і воєводи, що володіли країнами, і вельможі царя, і бачили мужів, що вогонь не заволодів їхніми тілами, і не попалив волосся їхньої голови, і їхня одіж не змінилися, і в них не було запаху вогню. І цар перед ними поклонився Богові. **95** І відповів цар Навходоносор, і сказав: Благословенний Бог седрахів, мисахів і аведнагів, який послав свого ангела і вирвав своїх рабів, тому що вони поклали надію на Нього. І вони змінили слово царя і видали їхні тіла у вогонь, щоб не послужити, ані не поклонилися всякому іншому богові, але тільки своєму Богові. **96** Я ж заповідаю заповідь: Всі люди, племена, народи, якщо скажуть хулу проти седрахового, мисахового і аведнавого Бога, на вигублення будуть і їхні доми на розграблення, бо немає іншого Бога, який зможе так спасти. **97** Тоді цар оправдав Седраха, Мисаха, і Авденаґо у вавилонській країні. І звеличив їх, і удостоїв їх старшинства всіх жидів, що були в його царстві.

Видіння 5

4,1 Цар Навходоносор всім людям, племенам, народам, що є в усій землі: Мир хай вам помножиться! **2** Знаки і чуда, які зі мною зробив Всевишній Бог, було до вподоби переді мною вам сповістити **3** як великі і сильні. Його царство – вічне царство! *І Його влада в роди і роди!

ниж. 7

Глава 4

4 Я – Навходоносор був у добробуті в своєму домі і добре процвітав на своєму престолі. **5** Я побачив сон, і він мене перелякав. І я жахнувся на моєму ліжку, і видіння моєї голови мене жахали. **6** І мною дано заповідь привести перед мене всіх мудрих вавилонських чоловіків, щоб сповістили мені пояснення сну. **7** І входили заклинателі, і чаклуни газаринські, і халдеї. І я сказав перед ними сон, і вони не сповістили мені його пояснення, **8** аж доки не прийшов перед мене Даниїл, якому ім’я Валтазар, по імені мого бога, який в собі має божого святого духа. І перед ним я сказав сон. **9** Валтазаре, князю заклинателів! Про якого я пізнав, що ти маєш божий святий дух і всяка таємниця тобі не безсильна, послухай видіння мого сну, який я побачив, і скажи мені його пояснення. **10** І видіння моєї голови на моєму ліжку. Я бачив: і ось дуб посеред землі, і його висота дуже піднялася **11** і досягла до небес, і його коріння до кінців всієї землі. **12** Його листя гарне, і його плід великий, і їжа всіх у ньому. І під ним поселялися всі дикі звірі. І в його галуззях жили всі небесні птахи. І з нього годувалая вся земля. **13** Я побачив у сні вночі на моєму ліжку: і ось сторож святий зійшов з неба **14** і сильно закликав, і сказав: Зрубайте дуба! І обірвіть його галузки, і струсіть його листя, і розсипте його плід. Хай будуть зрушені звірі, що під ним, і птахи з його галуззя! **15** Лише ріст його коріння залиште в землі, і в залізних і мідних оковах, і в зелені ззовні. І в небесній росі хай поселится, і його частина – з диким звіром. **16** Його серце відчужиться від людей і йому дасться серце звіра. І над ним перейде сім часів. **17** Промовлянням сторожа слово і слово святе. Питання, щоб пізнали ті, що живуть: що Всевишній володіє людським царством, і кому захоче, його дасть. І хула людей повстане проти нього. **18** Це сон, який побачив я – цар Навходоносор. Ти ж, Валтасаре, наперед скажи його пояснення. Бо всі мудрі мого царства не можуть визнати мені його пояснення, ти ж, Даніїле, можеш, бо божий святий дух у тобі. **19** Тоді Даніїл, якому ім’я Валтазар, жахнувся на якусь одну годину. І його роздуми бентежили його. І відповів цар, і сказав Валтазарові: Мій сон і його пояснення хай тебе не спішить. І відповів Валтасар, і сказав: Пане, хай цей сон

Гл҃а, д҃.

Азъ (навходоносоръ)[1] обилуѧ бѣхъ в домꙋ своемъ, и бл҃го цвѣтꙋщи [на пр҃столѣ своемъ][2]. Сонъ видѣхъ и оустраши мѧ. и смѧтохсѧ на ложи моемъ, и видѣнїѧ главы моеѧ смѧтахꙋ мѧ. и мною заповѣдасѧ заповѣдь, привести пр҃е мѧ всѧ (мꙋжа) мꙋдрыѧ вавѵлонскы, да сказанїе сна възвѣстѧтъ мнѣ. и вхождахꙋ балїѧ, (и) волсви газаринстїи, [и][3] халдѣи, и сонъ азъ рѣхъ пр҃е ними. и сказанїѧ его не възвѣстиша ми. дондеже [дрꙋгїи вниде пр҃е мѧ][4] данїилъ, емꙋже имѧ валтасаръ, по имени б҃а моего, иже дх҃ъ бж҃їи ст҃ъ [имать в себѣ][5], [и сонъ пр҃е нимъ][6] рѣхъ. валтасаре кнѧже балїнскь, егоже азъ разꙋмѣхъ ꙗко дх҃ъ бж҃їи ст҃ыи (имаши)[7] и всѧ таина не ѿнеможетсѧ тебѣ. слыши видѣнїе сна [моего][8] иже видѣхъ и сказанїе его повѣждь мнѣ. [и вѣдѣнїе главы моеѧ][9] на ложи моемъ. зрѣхъ, и се дꙋбъ средѣ землѧ, и высота его (възвеличисѧ ѕѣло, и)[10] досѧзаше до н҃бсе. и коренїе его в конць (землѧ всеѧ)[11]. листвїе его красно, и пл҃о его многъ, и пища всѣхъ в немъ. и под нимъ вселѧхꙋсѧ [вси][12] ѕвѣрїе дивїи, и въ вѣтвехъ его живѧхꙋ [всѧ][13] птица н҃бныѧ, и ѿ него питашесѧ всѧ (землѧ)[14]. видѣхъ въ снѣ нощїю на ложи моемъ. и се бъждрїи (-)[15] ст҃ыи ѿ н҃бсе сниде, и възгласи крѣпцѣ, и (-)[16] рече, посѣцѣте дꙋбъ, и обїате вѣтвїѧ его. и обрꙋшите листвїе его, и расыплете пл҃о его. да сѧ възыблютъ звѣрїе иже под нимъ, и птица съ вѣтвеи его. точїю проничєнїе коренїѧ его въ земли оставите. и въ оузе железне и мѣдьне и въ травѣ внѣ, и росѣ н҃бнѣи вселитсѧ, и съ звѣри дивїими часть его (-)[17]. [ѿ чл҃къ измѣнитсѧ ср҃це его][18], и ср҃це звѣрино дастсѧ емꙋ. и седмь временъ измѣнитсѧ о немъ. сказанїемъ бъждре слово и гл҃ъ ст҃ъ въпросъ. да оувѣдатъ живꙋщеи ꙗко владетъ вышнїи цр҃ьствомъ чл҃чемъ, и емꙋже въсхощетъ дастъ е. и похꙋленїе чл҃че въставитъ в не. сїи сонъ иже видѣхъ азъ (навходоносоръ)[19] цр҃ь. (-)[20] ты (же) валтасаре сказанїе [его][21] повѣждь [преди][22]. ꙗко вси мꙋдрїи цр҃тва моего не могꙋтъ сказанїѧ [емꙋ][23] исповѣдати мнѣ. ты же данїиле можеши, ꙗко дх҃ъ бж҃їи ст҃ъ в тебѣ. Тогда данїилъ емꙋже имѧ валтасаръ, оужасесѧ аки единъ часъ, и размышленїѧ е смꙋщахꙋ его. и ѿвѣща цр҃ь, и рече валтасаре, сонъ [мои][24] и сказанїе [его][25] да тебе не тщитъ. и ѿвѣща валтасаръ, и рече, гд҃не, [да бꙋдетъ][26] сонъ [сїи][27] ненавидѧщимъ тѧ, и

сказа́нїе є҆го врагѡ́мъ твои́мъ. дꙋбъ и҆же ви́дѣ въꙁвели́чившися и҆ ᲂу҆крѣпѣвшїи, є҆гоже высота̀ досѧза́ше нбсе, и҆ ко́ренїе є҆го въ всеи землѝ, и҆ листві́е є҆го бл҃го цвѣтно, и҆ пло́дъ є҆го мнѡ҃, и҆ пи́ща всѣмъ ѿ немъ, под нимъ живахꙋ ѕвѣрїе дивїи, и҆ въ вѣтвѣ́х є҆го ᲂу҆гнѣздахꙋсѧ птица нбныѧ. ты̀ є҆си црю, ꙗ҆ко въꙁвели́чисѧ и҆ ᲂу҆крепѣ. и҆ вели́чество твое въꙁвели́чисѧ и҆ досѧже нбсе, и҆ власть твоѧ до конецъ ꙁемльны́х. и҆ ꙗ҆ко ви́дѣ црь агг҃ла, и҆ стаго сходѧща съ нбсе, и҆ рече, посѣцѣте дв҃, и҆ расыплете и҆ точїю проничене́їе ко́ренїѧ є҆го [в ꙁе́л ѡ҆ставите][28], и҆ въ ᲂу҆ꙁѣ желѣꙁнѣ и҆ мѣдѧнѣ, и҆ въ ꙁла́це внѣ и҆ въ росѣ нбнеи въдворитсѧ, (-)[29] съ ѕвѣремъ дивїимъ ча́сть є҆го. до́ндеже седмь временъ премѣнитсѧ ѡ҆ немъ· Се́ же сказа́нїе є҆го црю. и҆ сказа́нїе вышнаго [се][30] є҆сть, є҆же приспѣ на господина моего црѧ. (-)[31] [и҆жденꙋтъ тѧ][32] ѿ члкъ, и҆ съ дивїимъ ѕвѣремъ бꙋдетъ

нѝ є житїе твоѐ. *и҆ травою а҆ки вола̀ напитаютъ тѧ, и҆ ѿ росы̀ небныѧ [тѣло твое (ѡ҆брастетъ)[33]][34]. и҆ се́дмь временъ и҆змѣнитсѧ ѡ҆ тебѣ, до́ндеже ᲂу҆вѣси ꙗ҆ко съвладе́тъ вышнїи црствомъ члчемъ, и҆ є҆мꙋже въсхощетъ дасть є҆· и҆ є҆же рече, ѡ҆ставите проникновенїе ко́ренїѧ дꙋба [въ ꙁемлѝ][35]. црство твое тебѣ бꙋдетъ, ѿнележе ᲂу҆вѣси власть нбнꙋю. сего ради црю

сирѧ г совѣтъ мои да ти бꙋдетъ ᲂу҆го́денъ, *и҆ грѣхи своѧ млтьми расыпли, и҆ неправды [твоѧ][36] щедротами ᲂу҆богихъ, негли бꙋдетъ въꙁдержа̀ ꙗ҆рость грѣхомъ твоимъ бг҃ъ· се всѐ постиже (навходоносо́ра)[37] црѧ. по двою же надесѧте мцꙋ (-)[38] црства [є҆го][39], въ вавѵлонѣ бѣ хода̀, (и҆ на ꙁабралѣхъ гра́да съ всею сла́вою є҆го, и҆ на стѣнехъ є҆го хожда́ше) [и҆][40] ѿвѣща̀ црь, и҆ рече, нѣсть ли се вавѵлонъ вели́каѧ юже а҆ꙁъ съгради домꙋ црствꙋ въ дръжаве крѣпости моеѧ, въ честь славы моеѧ. є҆ще (бо) словꙋ сꙋщꙋ въ ᲂу҆стѣхъ црихъ. гл҃а съ нбсе бысть, (-)[41] црство [твое][42] преи҆де ѿ тебѐ, и҆ ѿ члкъ (ѿженꙋтъ тѧ)[43], и҆ съ ѕвѣремъ дивїимъ житїе твое. и҆ травою а҆ки вола̀ напитаю тѧ. и҆ седмь временъ и҆змѣнисѧ ѡ҆ тебѣ, дондеже ᲂу҆вѣси ꙗ҆ко съвладѣетъ вышнїи црствомъ члчемъ, и҆ є҆мꙋже въсхощетъ дасть є҆· в тои часъ сло́во скончасѧ на (цри навходоносорѣ)[44]. и҆ ѿ члкъ ѿгнасѧ, и҆ травꙋ а҆ки волъ ꙗ҆даше, и҆ ѿ росы̀ нбныѧ тѣло є҆го (ѡ҆брастѐ)[45], дондеже власи є҆мꙋ ꙗ҆ко львꙋ въꙁвеличаша, и҆ ногте є҆мꙋ а҆ки птицамъ· И по скончанїи (тѣх) днїи. а҆ꙁъ (навходоносоръ)[46] ѡ҆чи своѝ на̀ нбо въꙁдвигъ, и҆ ᲂу҆мъ мои къ мнѣ сѧ въꙁвратѝ. (-)[47] вышнаго блвѝ и҆

буде тим, що тебе ненавидять, і його пояснення – твоїм ворогам. **20** Дуб, якого ти побачив, що став великим і скріпився, якого висота досягла до небес, і його коріння по всій землі, **21** і його листя гарно цвіте, і його плід численний, і їжа всіх у ньому, під ним жили дикі звірі, і в його галуззях загніздилися небесні птахи, **22** ти є, царю. Бо ти став великим і скріпився, і твоя велич стала великою і досягла до небес, і твоя влада до земних кінців. **23** І оскільки цар побачив ангела і святого, що сходив з неба, і сказав: Зрубайте дерево і його знищіть, лише ріст його коріння залиште в землі і в залізних і мідних кайданах, і в зелені надворі, і в небесній росі. Поселиться його частина з дикими звірами, доки *не* перейде над ним сім часів. **24** Це ж його пояснення царю і це є пояснення Всевишнього, яке надійшло на мого пана, царя. **25** Тебе проженуть від людей, і твоє життя буде з диким звіром, *і тебе нагодують травою, наче вола, і твоє тіло обросте від небесної роси, і над тобою перейде сім часів. Доки не пізнаєш, що Всевишній панує людським царством і його дасть, кому захоче. **26** І тому що він сказав: Залиште ріст коріння дуба в землі, – твоє царство буде тобі, від чого пізнаєш небесну владу. **27** Через це, царю, моя рада хай буде тобі вгодна, *і милостинями очисть свої гріхи, і щедростями до бідних – твої неправди. Може буде, що Бог стримає лють за твої гріхи. **28** Це все найшло на царя Навходоносора. **29** Після дванадцяти ж місяців його царства він ходив в Вавилоні і на баштах міста зі всією його славою, і ходив на його стінах. **30** І відповів цар, і сказав: Чи не є це великий Вавилон, якого я збудував домові царства у владі моєї сили на честь моєї слави? **31** Адже ще як було слово в царських устах, був голос з неба: Твоє царство відійшло від тебе, **32** і тебе проженуть від людей, і твоє життя з диким звіром, і тебе нагодують травою, як вола, і над тобою перейде сім часів, аж доки не пізнаєш, що Всевишній володіє людським царством і дасть його, кому захоче. **33** В тій годині сповнилося слово на цареві Навходоносорові. І він був вигнаний від людей, і їв траву, наче віл, і його тіло обросло від небесної роси, аж доки його волосся стало великим, як у лева, і його нігті – як у птахів. **34** І після закінчення тих днів я, Навходоносор, підняв свої очі до неба, і до мене повернувся мій розум. Я поблагос-

ниж. 5

сир. 3

ниж. 7

ловив Всевишнього і я похвалив Того, що живе навіки, *бо Його влада – вічна влада і його царство на роди і роди. **35** І всі, що живуть на землі, важаються за ніщо. За своєю волею Він чинить в небесній силі і в поселенні землі. І немає того, хто протиставиться його руці і Йому скаже: Що ти зробив? **36** В тому часі мій розум повернувся до мене і я прийшов до честі мого царства. І моя подоба повернулася до мене, і мої тирани, і мої вельможі мене шукали. І я закріпився у своєму царстві, і мені додалася надмірна величність. **37** Отже, сьогодні я, Навходоносор, хвалю, і величаю, і прославляю небесного Царя, бо всі його діла – правдиві і його дороги – суди, і всіх тих, що ходять в гордості, Він спроможний впокорити!

ниі з

живущаго въ вѣки похвалихъ [-][48]. *яко власть его, власть вѣчна, и цртво его в роды и роды. и вси живущеи на земли нивочтоже намѣниша ся. (-)[49] по воли своеи творитъ в силѣ нбнѣи, и в селеніи земльнѣ. и нѣсть иже ся противитъ руцѣ его, и речетъ ему, что сътвори. в то время оумъ мой възвратися къ мнѣ, и в честь цртва своего пріидохъ. и озречь моа възвратися къ мнѣ. и мучителе мои, и вельможа моа искаху мене. и въ цртвѣ своемъ оутвердихся, и величество изъобилнѣе приложи ми ся· нынѣ убо азъ (навходоносоръ)[50], хвалю и превозношаю, и славлю цра нбнаго. яко вся дѣла его истинна, и путіе его суди. и вся ходящая съ презрѣніемъ можетъ смирити·

Глава 5

1 Видіння 6

Цар Валтазар зробив вечерю своїм вельможам – тисячі мужам. Перед тисячею же напитків **2** сказав Валтазар, коли пив вино, щоб принести золотий і срібний посуд, який виніс був його батько Навходоносор з храму Господа Бога, який в Єрусалимі. І хай п’ють з них цар, і його вельможі, і його наложниці, і бенкетуючі довкруги нього. **3** І принесли золотий і срібний посуд, який виніс цар Навходоносор з храму Господа Бога, що в Єрусалимі, і з них пили цар, і його вельможі, і його наложниці, і бенкетуючі довкруги нього. **4** І похвалили золотих, і срібних, і мідних, і камінних, і дерев’яних, і залізних богів, і не поблагословили вічного Бога, що має

єз. 8

владу над їхнім духом. **5** *В тій годині вийшли пальці людської руки і писали напроти світильника, на порозі стіни дому царя. І цар бачив пальці руки, що писала. **6** Тоді вид царя змінився, і його задуми його тривожили, і зв’язки його бедра слабли, і коліна разом стукали. **7** І цар сильно закричав, щоб ввести чародіїв і халдеїв ґазаринських, і цар відповів вавилонським мудрецям: Хто прочитає це писання і його пояснення мені сповістить, той зодягнеться в багряницю, і *дам* золотий ланцюжок на його шию, і третім в моєму царстві почне *панувати* з владою. **8** І входили всі мудрі до царя і не могли прочитати писання ані сповістити цареві пояснення. **9** Цар же Валтазар стривожився, і його вид в нього змінився, і його вельможі тривожилися. **10** І цариця ввійшла до дому бенкету, і від-

Глва, е·

[Видѣніе, ѕ][1]·

Валтасаръ црь сътвори вечерю [-][2] вельможамъ своим тысящи [мужъ][3]. пре тысящею же (винопитіи)[4] валтасаръ рє въ вкушеніи вина, якоже принести сосуды златы и сребрены, яже бѣ изнеслъ [отцъ его (навходоносоръ)[5]][6] от храма [га ба][7] иже въ ієрлимѣ, и да піютъ в нихъ црь и вельможа его, и женимы его, и лежущеи окртъ его. и принесоша сосуды златыя и сребреныя, яже изнесе [навходоносоръ][8] [црь][9] от храма [га][10] ба иже въ ієрлимѣ. и піяху в нихъ црь и вельможа его, и женимы его и лежущеи окртъ его, [-][11] и похвалиш боги златыя, и сребреныя, и мѣданыя, (и каменыя, и древяныя, и желѣзныя)[12]. [и ба вѣчнаго не блвиша, имущаго власть дха

єзе и

ихъ][13]· *въ тои часъ изыидоша прьсты руки члча, и писаху противу лампады на празѣ стѣны храма цря· и црь видяше прьсты руки пишущіа. тогда црю озречь измѣнися, и размышленіа его смущахуть и, и съоузы чреслъ его расслабляхуся, и колѣни (-)[14] сусъ сражастася. и възъпи црь силою, якоже въвести волхвы, (и) халдѣя газаринскы. и [отвѣща црь][15] мудрымъ вавулонскимъ. иже почтетъ въписаніе се, и разумъ [его][16] съвѣститъ мнѣ. (тои) въ багряницу облечется, и гривна златая на выи его, и третіи въ цртвѣ моемъ съ власти начнетъ. и вхождаху вси мудріи къ црю. и не можаху въписаніа почести, ни разума [црю възвѣстити][17]. (-)[18] црь (же) валтасаръ възмятеся, и озречь его измѣнися [на немъ][19]. и вельможа его смущахуся· И [црца вниде въ храмъ пирныи][20]. [и отвѣща црца][21] и рє, црю

въ вѣки живи. да не смꙋтаѧтъ тебе размышленїѧ твоѧ, и ѡзрачь твоѧ да сѧ не измѣнѧетъ. есть мꙋжъ въ цртвѣ твоемъ, в немже дхъ бжїи. и въ дни ѡтца твоего бъждрета, и смыслъ ѡбрѣтесѧ в не. и црь (навходоносоръ)[22] ѡтцъ твои, кнѕѧ (и постави волхвомъ, (и) балїа, (и) халдѣемъ газаринскимъ)[23]. ꙗко дхъ излиха бѣаше в немъ, и премꙋдрость и смыслъ [ѡбрѣтесѧ в нем][24], сказаѧ сны, и съвѣстꙋѧ дръжимаѧ (агглы), и разрѣшаѧ съоузы данїилъ. и црь нарече емꙋ имѧ валтасаръ· ннѣ оубо да сѧ взоветъ, и сказанїе съвѣститъ тебѣ· тогда данїил въведесѧ пре црѧ. и рече црь [пре всѣми][25], ты ли еси данїилъ ѡ сновъ плѣнникъ жидовъскъ, иже приведе [навходоносор][26] ѡтцъ мои. слышахъ ѡ тебѣ ꙗко дхъ бжїи в тебѣ, и бъзренїѧ и смыслъ, и премꙋдрость изѡбила ѡбрѣтесѧ в тебѣ. и се ннѣ внидоша пре мѧ мꙋдрїи, волсви газаринстїи, да въписанїе се почтꙋтъ, и сказанїа его съвѣстѧт ми, и не могоша съвѣстити мнѣ. (-)[27] аз (же) слышахъ ѡ тебѣ ꙗко можеши сꙋды сказати. ннѣ оубо аще възможеши въписанїе (се) прочести, и сказанїе его съвѣстити мнѣ. въ багрѧницꙋ ѡблечешисѧ, и гривна злата на выи твоеи бꙋде, и третїи въ цртвѣ моемъ съвласти начнеши. [тогда ѡвѣща данїилъ, и рече][28] пре цремъ. даѧнїа твоѧ с тобою да бꙋдꙋтъ, и даръ домꙋ твоего иномꙋ даждь. аз же писанїе почтꙋ [црю][29], и сказанїе его съвѣщꙋ тебѣ. црю, бъ вышнїи, цртво и величество, и честь и славꙋ дасть (навходоносорꙋ)[30] ѡтцꙋ твоемꙋ. и ѡ величества еже (емꙋ дасть)[31], вси людїе, племена, ꙗзыцы бахꙋ трѧсꙋщесѧ и боѧщесѧ ѡ лица его. (и) ꙗже хотѧше оубиваше, (и ꙗже хотѧше живлѧше), и ꙗже хотѧше възвышаше, и ꙗже хотѧше смирѧше· и егда възнесесѧ срце его, и (оутвердисѧ дхъ его)[32] ꙗкоже презоровати. съведесѧ ѡ пртла цртва, и честь ѡтѧсѧ ѡ него. и ѡ члкь ѡгнасѧ, и срце его съ ѕвѣремъ ѡдасѧ, и (житїе его съ дивїими ѡслы)[33]. *и травою аки вола питахꙋ его, и ѡ росы нбныа (ѡбрасте тѣло его, ѡбрасте)[34] [дондеже власи главы его ꙗко львомъ възвеличаша, и ногте его ꙗко птицамъ][35]. дондеже разꙋмѣ ꙗко владѣетъ [-][36] вышнїи цртвомъ члчемъ, и емꙋже хощетъ дасть е· И ты оубо снꙋ его валтасаре, не смири срца своего пре (гмъ) егоже се все оувидѣнїе. но на га ба нбнаго възнесесѧ, и съсꙋды храма его принесе пре сѧ. (-)[37] ты (же) и

выі д

повіла цариця, і сказала: Царю, живи вічно! Хай тебе не тривожать твої роздуми і твій вид хай не міняється. **11** Є чоловік у твоєму царстві, в якому божий дух. І в днях твого батька він був сміливим, і в ньому знайдено розумність. І цар Навходоносор, твій батько, поставив його князем над заклинателями, і ворожбитами, і халдеями ґазаринськими. **12** Бо дуже великий дух був в ньому і знайдена була мудрість і розумність в ньому, що роз'яснював сни, і сповіщав держане ангелами, і розв'язував зв'язане – Даниїл. І цар дав йому ім'я Валтасар. Тепер, отже, хай буде прикликаний. І він тобі сповістить пояснення. **13** Тоді Даниїл введений був перед царя, і сказав цар перед всіма: Чи ти є Даниїл з полонених жидівських синів, якого привів мій батько Навходоносор? **14** Почув я про тебе, що в тобі божий дух, і сміливість, і розумність, і дуже велика мудрість знайдена в тобі. **15** І ось сьогодні ввійшли перед мене мудрі, чародії ґазаринські, щоб прочитати це писання і сповістити мені його пояснення, і не змогли мені сповістити. **16** Я ж про тебе почув, що можеш пояснити рішення. Тепер, отже, якщо зможеш це писання прочитати і сповістити мені його пояснення, будеш зодягнений в багряницю, і буде золотий ланцюжок на твоїй шиї, і третім почнеш володіти в моєму царстві. **17** Тоді відповів Даниїл і сказав перед царем: Твої дари хай будуть з тобою, і іншому дай дар твого дому. Я ж цареві прочитаю писання і скажу тобі його пояснення. **18** Царю, Всевишній Бог дав Навуходоносорові, твоєму батькові, царство, і велич, і шану, і славу. **19** І від величності, яку йому дав, всі люди, племена, народи тряслися і боялися його лиця. І яких бажав, він вбивав, і яких бажав, лишав живими, і яких бажав, підносив, і яких бажав, впокорював. **20** І коли його серце піднялося і скріпився його дух, щоб зневажати, він був зведений з престолу царства і шана була забрана в нього. **21** І він був прогнаний від людей, і його серце було дане зі звіром, і його життя – з дикими ослами. *І його годували травою, як вола, і від небесної роси обросло його тіло, обросло, аж доки волосся його голови стало великим, як у левів, і його нігті – як у птахів. Доки не пізнав, що Всевишній володіє людським царством і його дасть, кому хоче. **22** І ти, отже, його сину Валтасаре, не впокорив твоє серце перед Господом. Кого є це все, що на виду? **23** Але ти піднявся на Господа Бога небесного і приніс перед себе посуд його храму. Ти ж, і

вищ. 4

твої вельможі, і твої наложниці, і гості довкруги тебе, ви пили вино з них, і золотих, і срібних, і камінних, і дерев'яних, і залізних богів, які ані не бачать, ні не чують, ні не розуміють, ти похвалив. І Бога, у кого твій подих, в Його руках, і всі твої дороги, Його ти не впізнав ані не прославив. **24** Через це від Його лиця прийшли пальці руки і написали це письмо. **25** Це ж є наказане писання: Мани. Текел. Фарес. **26** Це пояснення слова: Мани – Бог виміряв твоє царство і його завершив, **27** Текел – поставлено на вагу і знайдено брак, **28** Фарес – відділено від тебе твоє царство і дане Мидам і Персам. **29** І сказав Валтасар: Зодягніть його. І зодягли Даниїла в багряницю, і поклали на його шию золотий ланцюжок. І він заповів про нього, щоб він був князем і третім в його царстві.

вельмо́жа твоѧ, и҆ же́нимы твоѧ, и҆ лежѹщеи о҆́крⷭ҇тъ тебе, вино пїѧсте в ни́хъ. и҆ боги зла́тыѧ, и҆ сре́бреныѧ, [-][38] (и҆ ка́меныѧ, и҆ древѧныѧ, и҆ желѣ́зныѧ)[39], и҆́же ни видѧтъ ни слы́шатъ ни разѹмѣ́ютъ, похвали. и҆ бг҃а в негоже дыха́нїе твое в рѹ́кѹ є҆го и҆ всѧ пѹти твои, не (позна̀ є҆го ниже) прославѝ. сего ради ѿ лица є҆го пѹсти́шасѧ пръсты рѹ́чнїи, и҆ писа́нїе се̑ вчини́ша· (-)[40] се (же є҆сть) писа́нїе вчине́ное· ѡ҆мани, де́келъ, фа́ресъ· се̑ сказа́нїе гл҃а· ма́ни. и҆змѣри бг҃ъ цр҃ство твое и҆ скончѧ є҆̀· де́келъ. поста́висѧ в҃ мѣрахъ, и҆ ѡ҆брѣте́сѧ ли́хѹемо. фа́ресъ. раздѣли́сѧ црьство твое [ѿ тебе][41], и҆ ѿда́стьсѧ ми́домъ и҆ пе́рсомъ· И҆ рече валтасаръ (ѡ҆блецѣте и҆̀), и҆ ѡ҆блеко́ша данї́ила в҃ багрѧни́цѹ, и҆ гри́внѹ зла́тѹю възложи́ша на вы́ю є҆го. и҆ заповѣда ѡ҆ немъ ѩ҆́коже бы́ти є҆мѹ кнѧзю, (и҆) тре́тїемѹ въ цр҃ствѣ [є҆го][42].

30 Видіння 7

Валтасара, халдейського царя, вбили в тій ночі. **6,1** Дарій же, мидієць, взяв царство, маючи шістдесят і два роки.

[Видѣ́нїе з҃][43]

[Валтаса́ра црѧ халдеиска ѹ҆би́ша в тѹ но́щъ][44]. (-)[45] дарїи (же) мидеани́нъ прїа цр҃ство, сы́и шестидесѧ́т и҆ двою лѣтѹ·

Глава 6

2 І було до вподоби перед Дарієм. І він поставив над царством 100 і 20 князів, щоб вони були в усім його царстві. **3** Над ними три урядовці, з яких Даниїл був третім, щоб ним доповідати справи князям. Щоб цареві не завдали шкоди. **4** *І Даниїл був над ними, бо дуже великий дух був в ньому, і цар його поставив над усім своїм царством. **5** Урядовці ж і князі шукали причини проти Даниїла. І ніякої причини, і переступу, і гріха не знайдено в ньому, бо він був вірний. **6** І сказали урядовці: Ми не знайдемо причини проти Даниїла, хіба що в законах його Бога. **7** Тоді урядовці і князі, ставши перед царем, сказали йому: Даріє, царю, живи вічно! **8** Порадилися всі, що над твоїм царством, воєводи і князі, і ті, що володіють країнами, щоб поставити царську постанову і скріпити декрет. Щоб, якщо хтось попросить якесь прохання в Бога або в людини до 30-и днів, – хіба тільки в тебе, царю, – хай буде кинутий до ями левів. **9** Тепер, отже, царю, постав декрет і видай письмо, щоб не змінився мидський і перський припис. Щоб не було зміни проти цього. **10** І тоді цар Дарій наказав написати й декрет. **11** Даниїл же, коли взнав, що написано декрет, ввійшов до свого дому, вікна ж в нього, в горішній його кімнаті, відкриті в на-

сир. 11

Гл҃а, ѕ҃·

И҆ бы́сть ѹ҆го́дно пре́д да́рїемъ, и҆ поста́ви въ цр҃ствѣ кнѧзь р҃, и҆ к҃, ѩ҆́коже бы́ти и҆мъ въ всемъ цр҃ствѣ є҆го. (-)[1] на́д ни́ми (же) (три чино́вники)[2], ѿ нихже бѣ данїи́лъ (тре́тїи)[3]. ѩ҆́коже повѣдаемъ рѣчи и҆мъ кнѧземъ, да црю не зазлѧ́ютъ. *и҆ бѣ данїи́лъ на́д ни́ми, ѩ҆́ко дх҃ъ бѣа́ше и҆зѡби́ла в немъ, и҆ црь поста́ви и҆̀ въ всемъ цр҃ствѣ своє́мъ. (-)[4] чино́вницы (же) и҆ кнѧ́зи и҆ска́хѹ винъ̀ (-)[5] на данїи́ла. и҆ всеа винъ̀ и҆ съблазна [и҆ грѣха̀][6] не обрѣтѐ до него, ѩ҆́ко и҆звѣ́стъ бѣа́ше· И҆ рѣша чино́вницы, не ѡ҆брѧ́щемъ до данїила винъ̀, а҆́ще не въ зако́нѣ бг҃а є҆го. тогда̀ чино́вницы и҆ кнѧзи (ста́вше)[7] пред црем ъ (-)[8] рѣша є҆мѹ, дарїе црю, въ вѣки живи. съвѣща́ша вси и҆́же въ цр҃ствѣ твоє́мъ, воєво́ды, и҆ кнѧзи, и҆ ѡбладаю́щеи страна́ми, ѩ҆́коже ѹ҆ста́вити ѹ҆ставъ црьскь и҆ ѹ҆крѣпи́ти заро́къ. ѩ҆́ко а҆́ще кто̀ про́ситъ проше́нїа всего ѹ҆ бо́га, и҆ли чл҃ка до днїй л҃, ра́звѣ то́чїю ѹ҆ тебе црю, да сѧ въвръжетъ в ро́въ левскь. нн҃ѣ ѹ҆бо црю ѹ҆ста́ви заро́къ, и҆ положи писанїе, ѩ҆́ко да сѧ не и҆змѣнитъ заповѣдь [мидска и҆ пръска][9], [ѩ҆́ко да сѧ не премѣнитъ сѹпроти́въ семѹ][10]· (И҆) тогда̀ црь да́рїи повелѣ [въписа́нїе и҆̀][11] заповѣдь. (-)[12] данїи́л (же) є҆гда ѹ҆вѣде, ѩ҆́ко за́повѣдь вчини́сѧ, вни́де в до́мъ свои. (-)[13] две́рца (же) ѿве́рсты є҆мѹ в нога́тицы є҆го проти́вѹ і҆ерⷭ҇лимѹ. (-)[14] въ три́ (же) вре́мена

сира̑ а҃і

дн҃е бѣаше преклоняя колѣни свои, (-)[15] моляся (-)[16] исповѣдая пре б҃омъ своимъ, ꙗкоже бѣ творяи преже· Тогда мꙋжи они блюдоша, и обрѣтоша данїила просяща и молящася пре (г҃мъ)[17] своимъ. и пришедше рѣша пре ц҃ремъ. ц҃рю не зарокъ ли ты бѣ оучинилъ ꙗко весь ч҃лкъ иже аще проси всего оу б҃а, или ч҃лка [-][18] до л҃ днъ, но точїю оу тебе ц҃рю, да ся въвержетъ в ровъ левскъ. и рече ц҃рь, истинно слово, (и) заповѣдь миска и перска не минетъ. (и) тогда ѿвѣщаша (пре ц҃ремъ и г҃лаша)[19], данїилъ иже ѿ с҃нов плѣнникъ жидовскъ, не покорися заповѣди твоеи [и (неради) о зароцѣ иже в҃чини][20]. (-)[21] три (бо) времена дн҃е проситъ оу б҃а своего прошенїи свои. тогда ц҃рь ꙗко [слышавъ слово][22] (се), ѕѣло съжашли ся о немъ, и о данїилѣ, [и][23] пряся избавити и, и бѣ до вечера пряся ꙗко избавити и. тогда мꙋжи они г҃лаша ц҃рю. вѣждь ц҃рю ꙗко мидомъ и персомъ, (нѣсть лѣпо премѣнити зарока и оустава иже ц҃рь съставитъ)[24]· Тогда ц҃рь рече, и приведоша данїила и въвергоша и в ровъ левскъ. и рече ц҃рь данїилꙋ, б҃ъ [-][25] емꙋже ты слꙋжиши п҃рно, [-][26] избавитъ тя. и принесоша камыкъ [единъ][27], и възложиша и на оустїе р҃вꙋ, и знамена ц҃рь прьстьнемъ своимъ, и прьстьнемъ вельможъ его, да ся не измѣнитъ дѣянїе о данїилѣ. и ѿиде ц҃рь в домъ свои, и леже без вечеря, и ꙗди не внесоша к немꙋ, и сонъ ѿстꙋпи ѿ него. [и заключи б҃ъ оуста льво и не стꙋжиша данїилꙋ][28]. тогда ц҃рь въставъ заоутра на свѣте, и (-)[29] прїиде къ р҃вꙋ левскꙋ. и (-)[30] възъпи жрѣломъ крѣпкомъ, данїиле рабе б҃а живаго. б҃ъ твои емꙋже ты слꙋжиши п҃рно, възможе ли избавити тя из оустъ львовъ. и рече данїилъ ц҃рю, ц҃рю въ вѣки живи. *б҃ъ мои посла а҃гла своего, и затвори оуста львова, и не расыпаша мене. ꙗко (обрѣтеся пре нимъ правда)[31] моя. и пре тобою же ц҃рю съгрѣшенїа не сътворихъ· Тогда ц҃рь възвеселися о немъ, и рече данїила извести из рва. (-)[32] и все тлѣнїе не обрѣтеся о немъ, ꙗко вѣрова къ б҃ꙋ своемꙋ. и рече ц҃рь, и приведоша мꙋжа оклеветавшая данїила. и в ровъ левскъ въвергоша я, и с҃ны ихъ и жены и. и не доидоша дна р҃вꙋ даже содолѣша имъ льви, и вся кости ихъ отончаша· Тогда дарїи ц҃рь въписа всѣмъ людемъ, племенемъ, ꙗзыкомъ живꙋщїимъ въ всеи земли. миръ вамъ оумножится. ѿ лица моего заповѣдася заповѣдь, ꙗкоже въ всеи земли ц҃рства моего трясꙋщеся и боя-

прямку Єрусалиму, і в три часи дня він приклякав на свої коліна, молячись, визнаючись перед своїм Богом. Так як робив передше. **12** Тоді ті мужі припильнували і знайшли Даниїла, що просив і молився перед своїм Господом. **13** І приступивши сказали перед царем: Царю, чи не ти дав декрет, щоб кожна людина, яка лиш попросить усяке в Бога або людини до 30-ти днів, – але хіба що у тебе, царю, – хай кинута буде до ями левів? І сказав цар: Правдиве слово. І декрет мидський і перський не порушиться. **14** І тоді відповіли перед царем і сказали: Даниїл, що з полонених жидівських синів, не підкорився твоєму декретові і знехтував декретом, який ти встановив. Бо три часи в день просить в свого Бога свої прохання. **15** Тоді цар, як почув це слово, дуже ним засмутився, і *також* за Даниїла. І змагався, щоб його спасти, і аж до вечора змагався, щоб його спасти. **16** Тоді ті мужі сказали цареві: Знай, царю, що мидам і персам не можна змінити декрету і постанови, яку постановить цар. **17** Тоді цар сказав – і привели Даниїла, і кинули його до ями левів. І сказав цар Даниїлові: Бог, якому ти постійно служиш, тебе визволить. **18** І принесли один камінь, і поставили його на устя ями. І цар запечатав своїм перстнем і перстнем його вельмож, щоб не змінилося діло відносно Даниїла. **19** І відійшов цар до свого дому і ліг без вечері. І не принесли йому їжі. І від нього відступив сон. І Бог замкнув уста левам, і вони не надокучили Даниїлові. **20** Тоді цар, вставши вранці, на світанку, прийшов до ями левів **21** і закричав сильним голосом: Даниїле, рабе Бога живого! Чи зміг твій Бог, якому ти постійно служиш, визволити тебе з уст левів? **22** І сказав Даниїл цареві: Царю, живи вічно! **23** *Мій Бог послав свого ангела. І він замкнув уста левам – і мене не роздерли. Бо перед ним знайшлася моя правда, і перед тобою ж, царю, я переступу не зробив. **24** Тоді цар зрадів за нього і сказав Даниїла витягнути з ями. І в ньому не знайдено ніяке зіпсуття, бо він повірив у свого Бога. **25** І сказав цар, і привели мужів, що оскаржили Даниїла, і кинули до ями левів, їх, і їхніх синів, і їхніх жінок. І вони не дійшли до дна ями, як вже ними заволоділи леви і потрощили всі їхні кості. **26** Тоді цар Дарій написав всім людям, племенам, народам, що живуть в усій землі: Мир хай вам помножиться! **27** Від мого лиця поставлено декрет, щоб в усій землі мого царства тряслися і боялися лиця Даниїлового Бога. Бо цей – є живий

л мд҃ б

мак1. 2

Бог! І Він залишається навіки, і його царство не буде знищене, і його влада до кінця **28** піднімає. І він спасає і чинить знаки і чуда на небі і на землі. Він – той, що спас Даниїла з уст левів. **29** *Даниїл же простував вперед в царстві Дарія і Кира Перса.

вищ. 1

щемсѧ быти ѿ лица б҃а данїила. ıако той ѥсть б҃ъ живыи, и пребываѧи въ вѣки. и ц҃р-ство ѥго не расыплетсѧ, и власть ѥго до конца пооемлетъ. ї избавлѧетъ, и твори знаменїа и чюдеса, на н҃беси и на земли, иже избави данїила ѿ оуст львовъ. (-)[33] *данїилъ (же) оуправи въ ц҃рьствѣ дарїевѣ, и [-][34] кѵра персина·

вы҃ а҃

Глава 7

1 Видіння 8

В першому році Валтасара, халдейського царя, Даниїл побачив сон і видіння його голови на його ліжку. І записав сон. **2** Я, Даниїл, побачив у моєму видінні вночі. І ось 4-и небесні вітри налягли на велике море, **3** і чотири великі звірі собі різні виходили з моря. **4** Перший – наче левиця, що мала крила, крила ж її – наче орла. І я дивився, аж доки вона не простягнула свої крила і піднялася з землі. І стала на ногах людських, і їй дано серце людини. **5** І ось другий звір подібний до медведиці. І вона стала на одній частині, і три ребра – в її устах, посеред її зубів. І так їй говорили: Встань і їж численні тіла. **6** *Вслід за цим я побачив. І ось інший звір – наче рись. В нього ж чотири пташині крила над ним, чотири ж звірячі голови. І йому дана влада. **7** Вслід за цим я побачив. І ось четвертий гордий, і страшний, і надмірно сильний звір. Зуби ж його залізні і великі, і нігті мідні. Що їв і трощив і позостале топтав ногами. Він же набагато більше відрізнявся від усіх попередніх звірів, і в нього 10-ть рогів. **8** І я дивився на його роги. І ось інший малий ріг вийшов перед ними, три ж передні роги були зірвані в нього перед його лицем. І ось в тому розі очі, наче людькі очі, і уста, що говорять велике. **9** Я дивився, доки не поставлено престоли. І сів Старий днями, і його одіж біла, наче сніг, і волосся його голови, наче чиста вовна. Його престіл – вогненне полум'я, його колеса – вогонь, що палить. **10** Вогненна ріка текла, виходячи перед ним. Тисячі тисяч Йому служили і десятки тисяч десятьох тисяч стояли перед Ним. Суд засів – і книги відкрилися. **11** Я тоді побачив від голосу великих слів, які той ріг говорив, аж доки не вбито звіра. І він згинув, і його тіло дано на спалення вогнем. **12** І влада обминула інших звірів, і їм дано продовження життя до року і часу. **13** Я побачив у сні вночі. І ось на небесних хмарах, наче людський син, що іде. І наче дійшов до

єз3. 12

Гл҃а, з҃·

[видѣнїе, и҃][1]·

Въ прьвое лѣто валтасара ц҃рѧ халдѣиска, данїилъ сонъ видѣ. и видѣнїа главы ѥго на ложи ѥго. и сонъ въписа. азъ данїилъ видѣ [въ видѣнїи моемъ нощїю][2], и се д҃ вѣтри н҃бнїи налегоша на море великое. и четыре звѣрїе велицїи исхождаху из морѧ различь себе· Прьвыи аки львица [имущи крылѣ][3], (-)[4] крылѣ (же) ѥѧ аки орлу. (и) зрѧхъ дондеже простре крылѣ свои, и въздвижесѧ ѿ землѧ, и на ногу ч҃лчу ста, и ср҃дце ч҃лче дастьсѧ еи· И се звѣрь вторыи подобенъ медвѣдицы, и в части ѥ-дїнои ста, и три ребра въ оустѣхъ еи средѣ зубъ ѥѧ. и сице гл҃аху еи, въстани, и ıаждь плоти многи· *въ слѣдъ сего видѣхъ, и се звѣрь инъ аки рысь, (-)[5] тому (же) крила четыре птича на нем (-)[6] четыре (же) главы звѣ-рїи. и власть дастьсѧ ѥму· въ слѣдъ сего ви-дѣхъ, и се звѣрь четвертыи (горд и стра-шенъ)[7], и крѣпокъ излиха. (-)[8] зубы (же) ѥго желѣзни [и велїи][9] [и ногти мѣдани][10], ıадыи и ѡтончеваѧ (-)[11] ѡстанокъ (же) ногама [-][12] попираше. (-)[13] той (же) разлучаасѧ излиха паче всѣхъ звѣрїи прежнихъ, и рогъ ı҃ ѥму. [и][14] смотрѣх (же) в розѣхъ ѥму, и се рогъ другїи малъ възыиде [пред ними][15], (-)[16] трїе (же) рози преднїи сторгънушасѧ ѥму ѿ лица ѥго. и се очи аки очи ч҃лчи в розѣ томъ, и оуста гл҃ю-ща велика. зрѧхъ, дондеже пр҃тли поставиша-сѧ, и ветхїи д҃ньми сѣдаше, и ѡдежда ѥго [бѣла аки снѣгъ][17]. и власи главы ѥго аки волна чиста. пр҃толъ ѥго пламы огненъ. колеса ѥго огнь палѧ. рѣка огнена течаше исходѧщи пред нимъ. тысѧща тысѧщь служаху ѥму, и тмы тем пр҃естоıаху пред нимъ. судище сѣде, и книги ѿврьзошасѧ. видѣхъ тогда ѿ гласа словесъ великихъ ıаже рогъ онъ гл҃аше. дондеже оубисѧ звѣрь и погибе (тѣло ѥго, и)[18] дастьсѧ въ жженїе огнено. и прочихъ ѕвѣрїи [престависѧ власть][19], и продлъженїе житїа дастьсѧ имъ до лѣта и времене· видѣхъ въ снѣ нощїю, и се на облацехъ н҃бныхъ ıако с҃нъ ч҃лчь идыи бѧше, и до ветхаго д҃ньми доиде, и

д҃ ѥзра вı҃

мі҃х д҃ лѹ҃ а҃ вы҃ї г҃ и҃ д҃

прⷣе нимъ приведѐсѧ ѥмѹ. и҆ томѹ сѧ да́сть вла́сть, и҆ чⷭ҇ть, и҆ цⷭ҇ртво. и҆ всѝ лю́дїе, пле́мена, ꙗ҆зы́цы [томѹ̀ порабо́таютъ][20]. *[и҆][21] влⷭ҇а ѥ҆го, вла́сть вѣ́чнаѧ, ꙗ҆́же не мимо́идетъ, и҆ цⷭ҇ртво ѥ҆го не расы́плесѧ· въ́згорѣсѧ дⷯъ мои. [а҆зъ данїилъ въ ѹ҆жасѣ моѥмъ][22], и҆ видѣ́нїѧ главы моеѧ смѧта́хѹ мѧ. и҆ прїидо́хъ къ ѥ҆ді́номѹ стоѧ́щихъ (-)[23] (ѹ҆ него, наѹ҆чи́тисѧ)[24] всемѹ семѹ. и҆ повѣда мⷩ҇и и҆стовое, и҆ сказа́нїе слове́съ възвѣстѝ мⷩ҇и. сїи ѕвѣрїе [ве́лїи][25] четы́ре, четыре цⷭ҇ртва въста́нѹтъ на зⷨ҇ли ꙗ҆́же во́змѹтсѧ, и҆ прїимѹтъ цⷭ҇ртво (-)[26] вы́шнѧго, и҆ во́змѹтъ ѥ҆̀ до вѣка, (и҆ до́ вѣка вѣкъ). и҆ вопраша́хъ коне́чнѣ ѡ҆ ѕвѣри четве́ртѣмъ, ꙗ҆́ко бѣ́аше различь ѿ всего ѕвѣри, (и҆) грѣдъ и҆злиха. зѹбы ѥ҆го желѣзни и҆ но́гти ѥ҆го мѣ́дѧни, ꙗ҆ды́и и҆ ѡ҆тои́чева́ѧ, (-)[27] ѡ҆ста́нокъ (же) нога́ма попира́ше. и҆ ѡ҆ десѧти ро́зѣхъ [ѥ҆го][28] и҆же на главѣ̑ ѥ҆го. и҆ ѡ҆ дрѹ́зѣ въше́дшⷺи, и҆ стра́сшемъ прьвыѧ трѝ. [(-)[29] ро́гъ (же) то́и][30] ѥ҆мѹже ѻ҆́чи, и҆ ѹ҆̀ста̀ глⷢ҇юща велико, и҆ видѣ́нїе ѥ҆го бо́ле прочїихъ. зрѣхъ, и҆ ро́гъ тои твора́ше рать съ стⷭ҇ыми, и҆ ѹ҆̀крепѣ к нимъ. до́ндеже прїидетъ ве́тхїи дⷩ҇ьми, и сѹ҆̑ дасть стⷭ҇ымъ вы́шнѧго. и҆ вре́мѧ приспѣ̑, и҆ цⷭ҇ртво прїѧша стⷭ҇їи. и҆ рече, ѕвѣрь четве́ртыи, цⷭ҇ртво четве́ртое ѥ҆сть на землѝ, ѥ҆̑же преспѣ́етъ всѧ̑ цⷭ҇ртва, и҆ поꙗ́стъ всю̑ зе́млю, и҆ попере́тъ ю̀ и҆ посѣчетъ [ю̀][31]. и҆ десѧть (же) ро́гъ ѥ҆мѹ, десѧть цⷭ҇рь въста́нетъ. и҆ по нихъ въста́нетъ дрѹгїи, и҆же преспѣ́етъ ѕло́бами всѧ̑ и҆же пре́жде [ѥ҆го][32], и҆ трѝ цⷭ҇рѧ смири́тъ. и҆ словеса̀ къ вы́шнемѹ съглⷮетъ, и҆ стⷭ҇ыѧ вы́шнѧго смирⷭ҇и и҆ помы́слитъ премѣни́ти времена̀ и҆ зако́нъ. и҆ дастьсѧ в рѹкѹ ѥ҆го до вре́мене и҆ вре́менѹ, и҆ полъ вре́мене. и҆ сѹди́ще сѧ́детъ, (-)[33] и҆ вла́сть [ѥ҆го][34] преставѧтъ, ꙗ҆́ко потреби́ти и҆ погѹби́ти до конца̀. (-)[35] *цⷭ҇ртво (же) и҆ влⷭ҇а и҆ вели́чество цⷭ҇ртва и҆же пⷣо всѣмъ нбⷭ҇смъ, дастьсѧ стⷭ҇ымъ вы́шнѧⷢ҇. (-)[36] цⷭ҇ртво (же) ѥ҆го, цⷭ҇ртво вѣ́чное. и҆ всѧ̑ вла́сти томѹ рабо́тати начнѹтъ и҆ послѹшати· до здѣ̑ сконча́нїе словеси· а҆зъ данїилъ, [на долзѣ ра́зѹми мои̇][37] смѹща́хѹ мѧ, и҆ ѻ҆зречь моѧ̀ премѣни́сѧ [на мнⷩ҇ѣ][38], и глⷢ҇ъ въ срⷣцы моѥмъ снабдⷯѣ·

лѹ҃ а҃

Глⷡ҇а, и҃·

[Видѣнїе, д҃][1].

Въ лѣто тре́тїе цⷭ҇ртва валтасара цⷭ҇рѧ, видѣнїе ꙗ҆ви́сѧ мнⷩ҇ѣ, а҆зъ данїилъ поꙗ҆́вльшемсѧ мнⷩ҇ѣ прежⷣе. и҆ бѣ́хъ в сѹсои (сва́ри)[2] ꙗ҆же ѥ҆̑ въ странѣ ѥ҆ламъстѣ. [и҆ ви́дѣхъ въ видѣнїи][3] (а҆ки)[4] бѣ́хъ на ѹ҆ва́лѣ.

Старого днями, і перед ним йому приведено його. **14** І йому дано владу, і шану, і царство. І всі люди, племена, народи йому послужать. *І його влада – вічна влада, яка не мине. І його царство не буде знищене. **15** Мій дух загорівся. Я, Даниїл, в моєму захваті. І видіння моєї голови мене тривожили. **16** І я прийшов до одного з тих, що стояли при ньому, щоб навчитися це все. І він сказав мені правду і звістив мені пояснення слів: **17** ці чотири великі звірі – повстануть чотири царства на землі, які будуть забрані. **18** І візьмуть царство Всевишнього і посідатимуть його довіку і до віку віків. **19** І я пильно допитувався про четвертого звіра, бо він відрізнявся від всякого звіра і *був* надмірно гордий. Його зуби – залізні, і його кігті – мідні. Що їв і трощив, а позостале топтав ногами. **20** І про десять його рогів, що на його голові, і про інший *ріг*, що вийшов і скинув попередні три. Той же ріг, в якого очі і уста, що говорять велике. І його вид більший від інших. **21** Я дивився, і той ріг чинив війну з святими, і скріпився проти них, **22** аж доки не прийшов Старий днями і дав суд святим Всевишнього. І прийшов час – і святі одержали царство. **23** І він сказав: Четвертий звір – четверте царство на землі, яке перевищить всі царства, і поїсть всю землю, і потопче її, і порубає її. **24** І десять його рогів – повстануть десять царів. І після них повстане інший, який злобами перевищить всіх, що *були* раніше від нього. І він впокорить трьох царів, **25** і скаже слова до Всевишнього, і впокорить святих Всевишнього, і задумає змінити часи і закон. І дано буде в його руку аж до часу. І часів. І половини часу. **26** І засяде суд, і відставлять його владу, щоб знищити і вигубити до кінця. **27** *Царство ж, і влада, і величність царства, що під усім небом, дано святим Всевишнього. Його ж царство – вічне царство. І всі влади почнуть йому сужити і слухатися *Його*. **28** Доси кінець слова. Я, Даниїл. Надовго мої думки мене тривожили. І мій вид змінився на мені. І я зберіг слово в моєму серці.

мих. 4 лук. 1 вищ. 3 і 4

лук. 1

Глава 8

1 Видіння 9

В третьому році царства царя Валтасара мені з’явилося видіння. Я, Даниїл. Після того, яке з’явилося мені раніше. **2** І я був в Сусої Свари, що є в еламській країні, і я побачив у видінні, що я був, наче на Увалі. **3** І під-

няв я свої очі і побачив: і ось один баран стоїть на Увалі. В нього ж два роги, роги ж високі. Один же вищий, який виходив пізніше. **4** І я побачив барана, що колов до моря (=заходу), і до півночі, і до півдня, і до сходу. І всі звірі не встояли перед ним. І не було того, хто спас би з його руки. І він зробив за своєю волею – і став великим. **5** Я ж роздумував. І ось козел кіз ішов зі сходу на лице всієї землі і не доторкався до землі. І в того козла видно було ріг посеред його очей. **6** І він прийшов аж до барана, що мав роги, якого я побачив, що стояв перед Увалом, і побіг до нього переді мною в силі його кріпості. **7** І я побачив його, як доходив до барана, і він був розлючений на нього і побив барана. І розбив обидва його роги, і його потоптав, і не було того, хто б його спас. **8** Козел же козлиний став великий. І коли він скріпився, зломався його великий ріг, і під ним вийшло інших чотири роги – на чотирьох небесних вітрах. **9** І з одного з них вийшов один сильний ріг і став дуже великим до півдня, і на схід, і до заходу. **10** І він піднявся до небесної сили і впав на землю від сили і від звізд – і їх потоптав. **11** І доки архистратиг не визволить полонених через нього. І жертва була спинена, і він був, і йому пощастило, і святе буде спустошене. **12** І дано на жертву гріх, і правду скинено на землю. І він зробив. І йому пощастило. **13** І я почув одного святого, що говорив. І сказав один святий телмоній, який говорив: І доки стоятиме видіння, і жертва *буде* забрана, і гріх спустошення *буде* даний, і святе, і сила будуть потоптані? **14** І сказав йому: До вечора і ранку, днів тисяча і 200, – і очиститься святе. **15** І сталося, що коли я, Даниїл, побачив видіння, і просив розуміння. І ось став переді мною, наче образ чоловіка. **16** І я почув чоловічий голос посеред Увалу. ниж. 9 *І він закликав і сказав: Гавриїле! Поясни тому видіння. **17** І він прийшов і став близько мого стояння. І коли він прийшов, я жахнувся і впав ниць на землю. І він сказав до мене: Людський сину! Зрозумій, бо ще до часу завершення видіння! **18** І коли він говорив зі мною, я впав ниць на землю, і він доторкнувся мене. І поставив мене на мої ноги, **19** і сказав: Ось я сповіщаю тобі те, що буде синам твого народу в кінці гніву, бо залишається на час кінця. **20** Баран, якого ти побачив, що мав ріг, є цар мидський і перський, **21** а козел козлиний є цар грецький. Ріг же великий, що посеред його очей, – це є перший цар. **22** Як же він зломався,

и въздвигъ очи свои, и видѣхъ. и се овенъ единъ стоѧ на оувалѣ (-)[5] томꙋ (же два рога), рога (же) высока, (-)[6] единъ (же)[7] вышнїи иже въсхождаше послѣжде. [и][8] видѣхъ овенъ бꙋдꙋщь по морю, и на сѣверъ, и на югъ, [и на восточенъ][9]. и вси ѕвѣрїе не станꙋ пр҃е нимъ, и не бѣаше избавлѧюща из рꙋки его. и сътвори по воли своеи и возвеличисѧ. (-)[10] аз (же) бѣхъ смышлѧа· И се козелъ козїи идѧше ѿ востокъ на лице всеѧ землѧ, и не бѣ прикасаасѧ землѝ. и козлꙋ [томꙋ][11] рогъ [видимъ][12] междꙋ очима [его][13]. и прїиде до овна имꙋщаго рога егоже видѣхъ стоаща на оувалѣ, и тече к немꙋ, [предо мною][14], въ силѣ крѣпости его. и видѣхъ и доходѧщь до овна и разгнѣвасѧ к немꙋ, и порази овна, и съкрꙋши оба рога его, (-)[15] и попра и, и не бѣаше иже и избавитъ (-)[16]. козелъ (же) козїи возвеличисѧ (-)[17]. и внегда раскрепѣ съкрꙋшисѧ рогъ [его][18] великїи, и възыидоша [дрꙋзїи четыре рози][19] п҃о нимъ, по четырехъ вѣтрехъ н҃бныхъ. и ѿ единаго ихъ възыиде рогъ единъ крѣпокъ. и возвеличисѧ излиха къ югꙋ, и къ (востокꙋ, и къ западꙋ. и)[20] възвеличисѧ до силы н҃бныѧ, и паде на землю ѿ силы и ѿ ѕвѣздъ, и попра ѧ. и дондеже архїстратигъ избавитъ плѣнники. (того ради и)[21] треба смѧтесѧ. и бы҃ и поспѣсѧ емꙋ. и ст҃ое опꙋстѣетъ. и дастьсѧ на требꙋ грѣхъ. и поврѣжесѧ правда на землю, и сътвори и поспѣсѧ емꙋ· И слышахъ единаг҃ ст҃го гл҃юща, и рече единъ ст҃ыи дѣмонїи гл҃ющꙋ (емꙋ. и) доколѣ видѣнїе станетъ (и) треба отѧтаѧ, и грѣ҃ опꙋстѣнїѧ даиныи, и ст҃ое и сила поперѣсѧ. и рече емꙋ, до вечера и оутра, дн҃ъ (тысѧщи, и с҃)[22]. и очиститсѧ ст҃ое· И бысть внегда видѣхъ азъ данїилъ видѣнїе, (и прошахъ смышленїа). и се ста предо мною аки образъ мꙋжескь. и слышахъ гласъ мꙋжескь средѣ оувалъ. *и призва, и рече, гаврїиле скажи [видѣнїе ономꙋ][23]. и прїиде, и ста дръжасѧ стоанїа моего. и егда прїиде, оужасосѧ и падохъ (ниць на землѝ)[24]. и рече къ мнѣ, разꙋмѣи с҃не ч҃лчь, еще бо до года сконча́нїе видѣнїю. и егда гл҃аше со мною, падохъ ниць на землѝ. и прикоснꙋсѧ мнѣ, и постави мѧ на ногꙋ [моею][25], и рече, се азъ възвѣстꙋю тебѣ бышащаѧ послѣди гнѣвнаѧ [с҃номъ людїи твоихъ][26], ꙗко в годъ скончанїю пребываетъ. ове҃н иже видѣ имꙋщь рога, ц҃рь есть [м҃дскь и прьскь][27]. а козелъ козїи, ц҃рь еллинскь есть. (-)[28] рогъ (же) великїи иже междꙋ очима его, то нї д

є҆́сть цр҃ь пе́рвый. (-)[29] семꙋ̀ (же) сокрꙋши́вшꙋсѧ ѥ҆́же ста́ша четы́ре ро́зи по̀ ни́мъ. четы́ре цр҃ства [въста́нꙋтъ ѿ страны̀ є҆гѡ̀][30], (-)[31] не въ крѣ́пости же [є҆гѡ̀][32]. и҆ послѣ́ди цр҃ьства [є҆мꙋ̀][33] сконча́вающимсѧ грѣхѡ́мъ и҆́хъ. въста́нетъ цр҃ь безсра́мный лице́мъ, (-)[34] разꙋмѣ́ѧ гада́нїѧ, и҆ держа́вна крѣ́пость є҆гѡ̀, (не въ крѣ́пости є҆гѡ̀)[35]. и҆ ᲂу҆пра́витъ, и҆ сотвори́тъ, и҆ расы́плетъ крѣ́пкїѧ, и҆ лю́ди ст҃ы, и҆ ꙗ҆ре́мъ жажела̀ є҆гѡ̀ и҆спра́витъ, лꙋ́ка в̾ рꙋцѣ̀ є҆гѡ̀. и҆ въ ср҃цы свое́мъ възвели́читсѧ, и҆ лꙋ́ками расы́плетъ мно́ги (ꙗ҆̀же возмо́жетъ прельсти́ти). и҆ на па́гꙋбꙋ мно́гомъ въста́нетъ, и҆ а҆́ки (лица̀)[36] рꙋ́кою сокрꙋши́тъ. и҆ видѣ́нїе [ᲂу҆́трины и҆ ве́чера][37], рече́ннаго, и҆́стинно є҆́сть. (-)[38] ты́ (же) зна́менай видѣ́нїе, ꙗ҆́кѡ въ дни мно́ги є҆́сть· (-)[39] а҆́зъ (же) данїи́лъ ᲂу҆спо́хъ, и҆ кръжде́вахъ до днїи мно́гъ. и҆ въста́хъ, и҆ творѧ́хъ дѣ́леса цр҃ѧ. и҆ почюжда́хсѧ видѣ́нїю, и҆ не бѣ́аше разꙋмѣва́ющагѡ·

так, що стали чотири роги під ним, повстануть чотири царства з його країни, та не за його силою. **23** І під кінець його царства сповняться їхні гріхи: повстане цар безсоромний лицем, що знає загадки. **24** І його сильна сила не в його силі, і щаститиме, і він зробить, і нищитиме сильних і святий народ. **25** І ярмо ошийника його випрямить. Обмана в його руці, і в серці своєму звеличиться, і обманами знищить багатьох, яких здолає обманути. І повстане багатьом на погибель, і як лиця знищить рукою. **26** І згадане ранішнє і вечірнє видіння є правдиве. Ти ж запечатай видіння, бо є на численні дні. **27** Я ж, Даниїл, заснув і захворів на численні дні, і я встав і чинив діла царя. І я дивувався видінню. І не було того, хто розумів би.

Гла́ва д҃·

[на полях: і҆ере҆ к҃е и҆ к҃ѳ; в҃ пара҃лѵ л҃ѕ; а҃ е҆́здра а҃]

Въ *пе́рвое лѣ́то да́рїѧ сн҃а (сᲂу҆и҆́рова)[1] ѿ пле́мени ми́дска и҆̀же цр҃ствова̀ въ цр҃твѣ халде́йстѣ· [въ лѣ́то є҆ди́но цр҃тва є҆гѡ̀][2], а҆́зъ данїи́лъ разꙋмѣ́хъ въ кни́гахъ число̀ лѣ́тъ є҆́же бы́сть сло́во гн҃е къ і҆еремі́и прⷪ҇рокꙋ, на сконча́нїе ѡ҆пꙋстѣ́нїѧ і҆ерⷭ҇лима седмьдеса́тъ лѣ́тъ. и҆ да́хъ лицѐ своѐ къ гв҃ꙋ бг҃ꙋ, ꙗ҆́кѡ възыска́ти моли́твы и҆ проше́нїѧ съ а҆лка́нїемъ, и҆ въ врѣ́тищи [и҆ пе́пелѣ][3]. и҆ моли́хсѧ къ гв҃ꙋ бг҃ꙋ моемꙋ̀, і҆ и҆сповѣ́дахсѧ (є҆мꙋ̀), и҆ рѣ́хъ· *гд҇и бж҃е вели́кїи и҆ чю́дный, и҆ снабдѣва́ѧй завѣ́тъ [твой][4] и҆ мл҇ть [твою̀][5] лю́бѧщимъ тѧ̀, и҆ снабдѧ́щимъ за́повѣди твоѧ̑. *съгрѣши́хомъ, (и҆) беззако́нновахомъ, нечествова́хомъ, (-)[6] и҆ склони́хомсѧ ѿ за́повѣдей твои́хъ, и҆ ѿ сꙋдо́въ твои́хъ. и҆ не послꙋ́шахомъ ра́бъ твои́хъ прⷪ҇ркъ, и҆̀же гл҃аша въ и҆́мѧ твоѐ къ цр҃емъ на́шимъ, и҆ къ кнѧ́земъ на́шимъ, и҆ ѿц҃емъ на́шимъ, и҆ всѣ́мъ лю́демъ землѧ̀. *тебѣ̀ гд҇и пра́вда, (-)[7] на́мъ (же) стыдѣ́нїе лицꙋ̀ ꙗ҆́кѡ и҆ дн҃ь сїи мꙋ́жꙋ і҆ꙋ́динꙋ. и҆ живꙋ́щимъ въ і҆ерⷭ҇лимѣ, и҆ всемꙋ̀ і҆и҃лю, бли́жнимъ и҆ да́лнимъ въ все́й землѝ, и҆дѣ́же ѧ҆̀ є҆си разсѣ́ѧлъ та́мо въ ѿвръже́нїихъ и҆́хъ, и҆̀мже сѧ ѿвръго́ша тебе гд҇и· на́мъ стыдѣ́нїе лицꙋ̀, и҆ цр҃емъ на́шимъ, и҆ кнѧ́земъ на́шимъ, и҆ ѿц҃емъ на́шимъ и҆̀же съгрѣши́хомъ тебѣ̀· гв҃ꙋ (же) бг҃ꙋ на́шемꙋ щедро́ты и҆ ѡ҆чище́нїѧ, ꙗ҆́кѡ ѿстꙋпи́хомъ [ѿ гд҇а][8]. и҆ не послꙋ́шахомъ гла́са гд҇а бг҃а на́шегѡ ходи́ти въ зако́нѣ є҆гѡ̀, и҆̀же да́стъ прⷣ҇ лице́мъ на́шимъ въ рꙋ́кꙋ ра́бъ є҆гѡ̀ прⷪ҇ркъ. и҆ ве́сь і҆и҃ль престꙋпи́ зако́нъ твой, и҆ склони́сѧ є҆́же не послꙋ́шати гла́са тво-

[на полях: в҃ е҆́здра а҃; ва́рꙋ а҃; ва́рꙋ в҃]

Глава 9

1 В *першому році Дарія, Сиирового сина, з мидського племені, який зацарював у халдейському царстві. **2** В першому році його царства я, Даниїл, зрозумів в книгах число літ, яке було словом господнім до пророка Єремії на сповнення єрусалимського запустіння, – сімдесять літ. **3** І я дав моє лице до Господа Бога, щоб шукати молитви і благання в постах і в мішковині і в попелі. **4** І я помолився до мого Господа Бога, і я Йому визнавався і сказав: *Господи Боже! Великий і подивугідний! І що зберігаєш твій завіт і милосердя твоє тим, що Тебе люблять, і тим, що бережуть твої заповіді! **5** *Ми згрішили і ми були беззаконні, ми були неправедні і ми відхилилися від твоїх заповідей і від твоїх судів, **6** і ми не послухалися твоїх рабів-пророків, які говорили в твоєму імені до наших царів і до наших князів, і нашим батькам, і всьому народові землі. **7** *Тобі, Господи, праведність, нам же встид лиця, як і цей день юдиному чоловікові і тим, що живуть в Єрусалимі і в усьому Ізраїлеві, близьким і далеким в усій землі, куди ти їх, туди, розсіяв в їхньому відкиненні, яким вони Тебе відкинули, **8** Господи. Нам встид лиця, і нашим царям, і нашим князям, і нашим батькам. Тому що ми згрішили Тобі. **9** Господеві ж, нашому Богові, – милосердя і очищення. Бо ми відступили від Господа **10** і ми не послухалися голосу Господа Бога нашого, щоб ходити в його законах, які Він дав перед нашим лицем руками йо-

[на полях: єре. 25 і 29; пар2. 36; ез1. 1; ез2. 1; вар. 1; вар. 2]

го рабів-пророків. **11** І ввесь Ізраїль переступив твій закон і відхилилися, щоб не слухатися твого голосу, і на нас надійшло прокляття *і закляття, записане в законі Мойсея, божого раба. Бо ми Йому згрішили. **12** І Він поставив свої слова, які сказав проти нас і проти наших суддів, які нас судили, і щоб навести на нас великі зла, яких не було під всім небом, згідно з усім, що сталося в Єрусалимі. **13** Так як є записано в законі Мойсеєвім, все зло Він навів на нас.І ми не помолилися лицю нашого Господа Бога, щоб відвернутися від наших неправд і щоб розуміти усю твою правду, Господи. **14** І збудився Господь Бог на нашу злобу, і навів на нас. Бо наш Господь – Бог праведний у всякому його діянні, яке зробив. І ми не послухалися його голосу. **15** І нині, Господи Боже наш, *який вивів свій народ з єгипетської землі сильною рукою і зробив Собі самому як і цей день, ми згрішили і ми були беззаконні. **16** Господи! В усім твоїм милосерді хай відвернеться твоя лють від твого міста Єрусалиму і від твоєї святої гори! Бо ми згрішили неправдами і беззаконням наших батьків, і твоє місто, і твій народ були на зневагу в усіх, що довкруги нас. **17** І нині, Господи Боже наш, вислухай молитву твого раба і його прохання! І покажи твоє лице на твоє освячення, що запустіло задля себе, Господи. **18** Прихили, Господи Боже мій, слух твій і почуй! Відкрий твої очі і поглянь на наше знищення і твого міста, на якому названо твоє ім'я!. Бо ми не покладаємося на наші праведності, щоб очиститися, ані на нашу ласкавість перед Тобою, але на твоє велике милосердя. **19** Господи, щедро вислухай! Господи, очисти! Господи, зваж! Господи, і зроби! І не забарися задля Тебе, мій Боже, бо твоє ім'я прикликано на твій народ і на твоє місто. **20** Як я ще говорив, і молився, і визнавав мої гріхи і гріхи свого народу Ізраїля, і припадав перед моїм Господом Богом за гору його святу, **21** і ще як я говорив в молитві, і ось *муж Гавриїл, якого я побачив у моєму видінні на початку, який летів і доторкнувся до мене, наче в годину вечірньої жертви. **22** І він напоумив мене, і заговорив до мене, і сказав: Даниїле! Нині я вийшов, щоб тебе навчити розуму. **23** На початку твоєї молитви вийшло слово, і я прийшов тобі сповістити, бо ти є чоловік роздумів. Подумай же над словом і збагни видіння. **24** 70-ть тижнів постановлено над твоїм народом і над твоїм святим містом, доки не завершиться гріх. І закінчиться

мой5. 27

вар. 2

вищ. 8

єго. и пріиде на ны клатва, *и заклатіє вписаное въ законѣ моүсїовѣ раба бжїа, яко съгрѣшихомъ єму. и оуставй словеса своа яже гла на ны, и на судїа наша иже судиша намъ, (и) навести на ны ѕлобы велики ящѣх же не было по всѣмъ нбсемъ, по [всему][9] бывшему въ ієрлимѣ. якоже єсть вписано въ законѣ моүсїовѣ, все ѕло приведе на ны. и не помолихомса лицу га ба нашего, отвратитиса от неправдъ нашихъ, и яко смыслити въ всей истиннѣ твоей ги. и оубудиса гь [бгъ [-][10] на ѕлобу [нашу][11]][12], и наведе (-)[13] на ны. яко праведенъ гь бгъ нашъ въ всемъ дѣанїи єго єже сътвори, и не послушахом гласа єго· И нынѣ ги бе наш, *иже изведе люди своа от земла єгүпетски рукою крѣпкою, и сътвори себѣ самому (-)[14] яко и днь сїи. съгрѣшихомъ, (и) безаконноваxомъ ги всѣмъ помилованїемъ твоим. да са отвратитъ ярость твоа [-][15] от града твоего ієрлима, [и от][16] горы стыа твоеа. яко съгрѣшихом неправдами (-)[17] и (безаконїемъ) отцъ нашихъ, (и градъ твои)[18] и людїе твои въ оукоризну быша въ всѣхъ окрстныи насъ. и нынѣ [ги бе нашъ оуслыши][19] млтву раба твоєго и прошенїе єго. и яви лице свое на осщенїе твое опустѣвшее себе ради ги. приклони [ги][20] бе мои слух твои, и оуслыши. отверзи очи твои и вижь потребленїе наше, и града твоєго в немже прозваса има твое [-][21]. яко не нашими правдами мы (оуповающе очищаемъ ни)[22] щедротою нашею пред тобою, но къ щедротамъ твоим многимъ ги. (щедротами) оуслыши ги, очисти ги, воими (ги, и сътвори). и не премедли тебе ради бе мои, яко има твое призваса (в людех твоихъ и въ градѣ твоемъ)[23]. (-)[24] єще ми глющу и молащу, і исповѣдающу грѣхи своа, и грѣхи людїи своихъ ійла, и припадающу (-)[25] ми пред гмъ бмъ моимъ, о горѣ стѣи [єго][26]· І єще глющу ми в молитвѣ, и се *мужъ гаврїилъ єгоже видѣхъ въ видѣнїи [моємъ][27] в началѣ паращ и прикоснуса мнѣ аки в часъ требы вечерняа. и наказа ма, и гла къ мнѣ. и рече, данїиле, нынѣ изыидохъ оустроити тебѣ разумъ. в начало млтвы твоеа изыиде слово, и азъ прїидох съвѣстити тебѣ, якоже мужъ помышленїи єси ты· (-)[28] Размысли (же) въ словеси, и разумѣи въ явленїи. о семинъ съкратишаса о людехъ твоихъ и о градѣ (твоем) стѣмъ, доиде же обетшаетъ съгрѣшенїе, и (скончаетса грѣхъ), *и знаменают-

і мо из

вару в

вы и

иере ид
езе лз

сѧ грѣси, и҆ ѡ҆чыстѧ́сѧ непра́вды. и҆ приве́детсѧ пра́вда вѣчнаѧ, и҆ знаменае́тсѧ видѣ́нїе (про҃рк҃ъ)[29]. и҆ пома́жетсѧ ст҃ый ст҃ы҃. и҆ оу҆вѣ́си и҆ разꙋмѣ́еши, ѿ и҆схо́да словеси ꙗ҆́ко ѿвѣщати и҆ ꙗ҆́ко съгради́ти і҆ер҃лі́мъ, до х҃а старѣ́йшины, седми́нъ се́мь, и҆ седми́нъ ѯ҃, и҆ в҃. и҆ възврати́тсѧ и҆ съградитсѧ широ́цѣ и҆ забра́ла і҆ и҆стощаасѧ лѣта. и҆ по седминахъ ѯ҃ и҆ в҃, потребѝсѧ пома́занїе и҆ сꙋдъ (-)[30]. гра҃ (же) и҆ ст҃ое расы́плетсѧ съ старѣ́йшиною градꙋщимъ. и҆ потреба́тсѧ [а҆́ки][31] в҃ потопѣ, и҆ до ко́нца ра́ти съкращенѣ (-)[32]. и҆ разблажи́тъ завѣтъ мно́зѣмъ се́дмина є҆ді́на. (-)[33] пол҃ (же) седмины (и҆) ста́витъ тре́бники и҆ тре́бꙋ. (и҆ крилꙋ ѿ потребле́нїѧ и҆ до скончанїѧ и҆ поспѣша́нїѧ ꙋ҆чини́тъ на поги́бель. и҆ разблажи́тъ завѣтъ мно́зѣмъ се́дмина є҆ді́на. в пол҃ же седмины ѿи҆ме́сѧ тре́ба), и҆ (възлїѧ́нїе) на (ст҃ый) хра҃.
*ѡ҆мръзѣ́нїе (и҆ ѡ҆пꙋстѣ́нїе)[34] и҆ до сконча́нїа годꙋ, (-)[35] сконча́нїе да́стьсѧ на ѡ҆пꙋстѣ́нїе·

ма҃ кд҃
ма҃ гі҃
лꙋ҃ ка҃

гріх, *і запечатані будуть гріхи, і очистяться неправедності, і приведеться вічна праведність. І запечатане буде видіння пророків, і помазаним буде святе святих. **25** І пізнаєш, і зрозумієш від виходу слова, щоб відповісти і щоб збудувати Єрусалим, аж до володаря-помазаника – сім тижнів і 60 і 2 тижні. І повернеться, і буде збудована площа і мур. І закінчаться роки. **26** І після 60 і 2 тижнів вигубиться помазання і суд. Місто ж і святе буде знищене з володарем, що приходить. І будуть вигублені, наче в потопі, і до кінця війни в скороченні. **27** І він зробить завіт численним – один тиждень. В половині ж тижня. І поставить він жертовники і жертву. І крила – від спустошення. І до закінчення. І приспішення видасть на погибель. І зробить завіт численним – один тиждень. В половині ж тижня буде забрана жертва і виливаня на святий храм. *Мерзота і запустіння. І до закінчення року – закінчення. Дасться в запустіння.

єре. 24
єз. 37

мат. 24
мар. 13
лук. 21

Гл҃а, і҃·

Въ лѣто [пе́рвое][1] кѵ́рово ц҃рѧ прьска, сло́во ꙗ҆ви́сѧ данї́илꙋ, є҆мꙋже прозва́сѧ и҆́мѧ валтаса́ръ. (-)[2] и҆стинно (же) сло́во, и҆ си́ла вели́ка, и҆ ра́зꙋмъ да́стьсѧ є҆мꙋ въ ꙗ҆вле́нїе· в҃ ты҃ дн҃и а҆зъ данї́илъ бѣ҃ желѣѧ три седми́ны дн҃ьныхъ, хлѣ́ба помы́слена не ꙗ҆́до҃, и҆ мѧ́со и҆ вино не вни́де въ оу҆ста̀ моа, и҆ ма́стїю не пома́захсѧ, до три седми́нъ дн҃ьны҃. въ дн҃ь (є҃і)[3], а҃ м҃ца, (-)[4] а҆зъ бѣ́хъ бли́зъ рѣкѝ вели́кїѧ є҆и є҆сть (є҆деке́ль)[5]. и҆ възвиго́хъ ѡ҆́чи свои и҆ ви́дѣхъ. и҆ се мꙋ́жъ [-][6] ѡ҆блъче́нъ въ багрѧни́цꙋ, и҆ чресла є҆го препоꙗ́сани зла́томъ свѣтломъ, (-)[7] тѣ́ло (же) є҆го а҆́ки дарси́съ, (-)[8] лице (же) є҆го а҆́ки ѡ҆зречь мо́лнїѧ, (-)[9] ѡ҆́чи (же) є҆го а҆́ки свѣща ѡ҆́гнены. и҆ мы́шцы є҆го и҆ го́лени а҆́ки ѡ҆зре҃ мѣ́ди блиска́ющасѧ. (-)[10] гла҃ (же) слове҃ є҆го а҆́ки гла҃ наро́да. и҆ ви́дѣхъ а҆зъ (є҆ді́нъ данї́илъ)[11] (-)[12]. а҆ мꙋжи и҆же со мно́ю не ви́дѣша ꙗ҆вле́нїѧ, но оу҆жасть вели́ка паде на ни́хъ, и҆ ѿбѣгнꙋша въ стра́сѣ. (-)[13] а҆з (же) ѡ҆ста́хъ є҆ді́нъ, и҆ ви́дѣхъ ꙗ҆вле́нїе вели́кое се. и҆ не ѡ҆ста̀ въ мнѣ крѣ́пость, и҆ сла́ва моѧ ѡ҆братисѧ въ расыпа́нїе, и҆ не оу҆держа́хъ крѣ́пости. и҆ слы́шахъ гла҃ словесе є҆го, и҆ внегда̀ слы́шахъ бѣ́хъ преклоненъ, (-)[14] лице (же) мое на землѝ. и҆ се рꙋ́ка прикаса́ющесѧ мнѣ, и҆ въста́ви мѧ на колѣ́нѣ мои, [и҆ на стопы рꙋ́кꙋ моє́ю][15]· и҆ рече къ мнѣ, данї́иле мꙋжꙋ помышле́нїи, разꙋмѣ́и въ словесѣхъ (си҃) ꙗ҆́же а҆зъ гл҃ю к тебѣ, и҆ ста́ни на стоѧ́нїи своє́мъ,

Глава 10

1 В першому році Кира, перського царя, об'ялене було слово Даниїлові, якого прозвано іменем Валтасар, правдиве ж слово. І дано йому в видінні велику силу і розум. **2** В тих днях я, Даниїл, плакав три тижні днів. **3** Хліба улюбленого я не їв і м'ясо, і вино не ввійшло до моїх уст, і маззю я не помазався до трьох тижнів днів. **4** В 15-му дні 1-го місяця і я був близько великої ріки, вона є Едекель. **5** І я підняв свої очі, і я побачив. І ось чоловік, зодягнений в багряницю, і його бедра підперезані світлим золотом. **6** Його ж тіло, наче Тарсіс, його ж лице, наче видіння блискавки, його ж очі, наче вогняні свічі, і його руки і литки, наче видіння міді, що блищить. Голос же його слів, наче голос товпи. **7** І один я, Даниїл, побачив. А мужі, що зі мною, не бачили видіння, але великий жах напав на них, і вони втекли в страсі. **8** Я ж залишився сам і побачив це велике видіння. І не залишилося в мені сили. І моя слава змінилася на знищення. І я не втримав силу. **9** І я почув голос його слів. І коли я почув, я був схилений, лице ж моє *було* на землі. **10** І ось рука, що торкалася мене, і підвела мене на мої коліна і на долоні моїх рук. **11** І він сказав до мене: Даниїле! Чоловіче думок, зрозумій ці слова, які я говорю до тебе, і стань на своєму стоянні, бо нині я посланий до тебе! І як він сказав це слово до мене, я встав з трясінням. **12** І він сказав до мене: Не

бійся, Даниїле! Бо від першого дня, в якому ти дав твоє серце, щоб розуміти і трудитися переді Мною, твоїм Богом, вислухані були твої слова. Я ж прийшов через твої слова. **13** А князь перського царства стояв напроти мене двадцять і один день. І ось Михаїл, один із перших старшин, прийшов мені допомогти. І Я його залишив з князями перського царства **14** і прийшов сказати тобі те, що зустріне твій народ в останніх днях, бо ось видіння на дні. **15** І коли ж Він говорив зі мною за цими словами, я дав моє лице на землю і схилився. **16** І ось наче людська подоба доторкнулася до моїх уст. І я відкрив мої уста і заговорив, і сказав до Того, що стояв переді мною: Господи! В твоєму видінні повернулися мої нутрощі в мені, і я не мав сили. **17** Як зможе твій раб, Господи, говорити з цим моїм Господом? Адже я знеміг. І відтепер в мені не стоятиме сила, бо в мені не залишилося сили і дихання. **18** І наче людський вид додав. І доторкнувся до мене, і скріпив мене, **19** і сказав мені: Не бійся, чоловіче думок! Мир тобі! Будь мужнім і будь сильним! І коли він говорив зі мною, я скріпився і сказав: Хай говорить мій Господь, бо Ти мене скріпив! **20** І він сказав: Чи знаєш чому я до тебе прийшов? І тепер повернуся, щоб воювати з перським князем, Я ж виходив, а грецький князь ішов. **21** Але тобі сповіщу рішене писання правди. І немає ні одного, що Мене в цьому підтримує, хіба лиш Михаїл – ваш князь.

ꙗко нн҃ѣ посланъ єсмь к тебѣ. и єгда съгл҃а слово се къ мнѣ, въстах съ трусом. и рече къ мнѣ, не боиса даніиле, ꙗко ѿ перваго дн҃е воньже подасть ср҃це свое ꙗко разумѣти, и трудитиса (предо мною) бм҃ъ твоимъ, оуслышашаса словеса твоа, (-)[16] аз (же) прїидохъ въ словесехъ твоихъ· (-)[17] Кн҃зь (же) црства прьска стоаше противу мнѣ двадесати и єдинъ дн҃ь. и се михаилъ єдинъ ѿ старѣишинъ прьвыхъ прїиде помощи мнѣ, и того оставихъ (-)[18] съ кн҃зи црства прьска. и прїидох сказати тебѣ єже сраще́са людемъ твоимъ в послѣднаа дн҃и, ꙗко се видѣнїе въ дн҃и. и внегда же гл҃а съ мною по словесемъ симъ, дах лице свое на землю и преклонихса. и се аки образ [-][19] чл҃ча прикоснеса оустнѣ моихъ. и ѿверзохъ оуста своа и гл҃ахъ, и рѣхъ къ стоащему предо мною. г҃и въ видѣнїи твоемъ обратиса оутроба моа въ мнѣ, и не имыи силы. (-)[20] како возможе рабъ твои [гл҃ати г҃и][21] съ гм҃ъ (симъ моимъ)[22]. (-)[23] аз (бо) [ѿнемогохса и][24] ѿ нн҃ѣ не станетъ въ мнѣ крѣпость, (сила бо) и дыханїе не оста въ мнѣ· И приложи и прикоснеса мнѣ ꙗко образъ чл҃ча, и оукрѣпи ма, и рече ми, не боиса мужу помышленїи, миръ тебѣ. мужаиса и крѣписа. и єгда гл҃а съ мною оукрѣпихса, и рѣхъ, да гл҃етъ г҃ь мои, ꙗко оукрѣпилъ ма єси. и рече, (аще вѣси) почто єсмь пришел к тебѣ. и нн҃ѣ възвращуса ꙗко братитиса съ кн҃земъ прьскомъ. (-)[25] аз (же) исхождахъ, (-)[26] кн҃зь (же) єллинскь градаше. но да ти совѣтую въчиненое въписанїе истинны. и нѣсть ни єдиного подрьжаща съ мною о семъ, но точїю михаилъ кназь вашъ·

Глава 11

1 Я ж в першому році Кира став у владі і силі **2** і прийшов, щоб тобі сповістити. Ось ще встануть три царі в персах, четвертий же розбагатіє великим багатством, понад всіх. І після того, як одержить багатство, повстане проти всіх цих грецьких царств. **3** І повстане інший сильний цар, і володітиме великою владою, і зробить по своїй волі. **4** І ще як він стоятиме, його царство буде знищеним і розділиться на чотири небесні вітри, і не до кінця, і не за його владою, якою він володів. Бо знищеним буде його царство і іншим від них буде відданим. **5** І скріпиться південний цар. І один з його князів скріпиться проти нього і заволодіє владою великою, опріч його влади. **6** І по його роках буде впокорений. І дочка південного царя ввійде до північного царя, наче

Гл҃а, аі·

А (з же)[1] въ прьвое лѣто кура стахъ въ дрьжаву и крѣпость. (и прїидохъ да совѣтую тебѣ)[2]. се єще трїе цр҃и въстанутъ въ прьсех, (-)[3] четвертыи (же) разбогатѣетъ богатества велика паче всѣхъ. и по прїатїи богатества [-][4], въстанетъ на вса црства єллинъ (сихъ). и въстанетъ (другїи) цр҃ь силенъ, и обладает властїю многою, и сътворитъ въ волю свою. и доньдеже стоитъ. црство єго съкрушитса, и раздѣлиса на четыре вѣтры нб҃ныа, и не на конецъ (-)[5], ни въ власть єго єюже съвладѣ. ꙗко разоритиса црству єго, и другїи без нихъ [ѿдастьса][6]. и оукрѣпитса цр҃ь южныи, и ѿ кназь єго, єдинъ оукрепѣетъ нань, и обладаетъ властїю многою, [[кромѣ][7] власти єго][8]. и по лѣтехъ єго (смиритса)[9]. и дщи цр҃а южска внидетъ къ (сѣверску цр҃ю)[10],

ꙗкоже сътворити завѣтъ с нимъ. и не ѹдръжитъ крѣпости мышца, и не станетъ (племѧ еѧ)[11]. и предастьсѧ та, и приведшеи ю и дѣва, и въкрѣплѧѧи ю въ врѣменехъ. и въстане ѿ цвѣта и ѿ кореніа еѧ на ѹготованіе его. и пріиде въ силѣ, и вниде въ ѹтверженіѧ црѧ сѣверскаго, и сътворитъ в нихъ, и ѹкрепѣетъ (в нихъ). и боги ихъ съ сліаньми их, [и][12] вся сосѹды их похотѣны (и) сребра (-)[13], съ плѣнники принесетъ въ егѵпет. и тои въстанетъ по цри сѣверсте. И внидетъ въ цртво црѧ южнаго, и възвратитсѧ на свою землю. и снове его съберѹтъ народъ силенъ многъ. и внидетъ грядыи (-)[14] потоплѧѧ, и мимоидетъ, и (до крѣпости его сънидетъ)[15]. и (разгнѣваесѧ и тои вратитсѧ съ црмъ сѣверско)[16] и поставитъ народъ многъ, и предастьсѧ (в рѹцѣ его народъ)[17]. и поимѹ народъ, и възвеселитсѧ срце его, и съдолѣетъ тма, и не ѹкрепѣе. и възвратитсѧ црь сѣверскіи и ѿведетъ народъ многъ (-)[18], и на концы [лѣ][19] пріидетъ грядыи входомъ силою великою и съ имѣніемъ великомъ. И в та лѣта мнози въстанѹтъ на црѧ южска. и снове расыпателе людіи твоихъ въздвигнѹтсѧ ꙗко поставити видѣніе, и ѿнемогѹсѧ. и внидетъ црь сѣверскіи, и пролѣе къ прьсти, и пріиме грады тверды. (-)[20] мышцы (же) црѧ сѣверска не станет. и въстанѹтъ изборніи его, и не бѹдетъ крѣпости ꙗкоже стати. и сътворитъ входѧи к немѹ по воли своеи, и нѣсть стоѧщаго пре лице его. и станетъ на земли (гавеирь)[21], и съвръшитсѧ в рѹцѣ его. и вчини лице свое внити (всеѧ силы)[22] цртва своего, и правѣ все (сътворитъ с ни)[23]. и дщере (женѣ)[24] дасть емѹ быти с нею, и не (томѹ) бѹдетъ, ни пребѹдетъ ѹ него. и възвратитъ лице свое въ островы, и поиметъ многи, и погаситъ кнѧꙁѧ ѹкоризна [его][25]. обаче ѹкоризна его възвратитсѧ емѹ. и обратитъ лице свое въ крѣпость землѧ своеѧ, и ѿнеможесѧ и падетсѧ, и не обрѧщетсѧ. и въстанетъ [ѿ кореніѧ его (-)[26] цртво][27] на ѹготованіе его, превода [и][28] творѧ славѹ цртва. и в ты дни съкрѹшитсѧ и не в личесѣхъ ни въ рати. [и][29] станетъ въ ѹготованіи его похѹлисѧ, и не даша нань славы цртва. и пріидетъ съ обиліемъ, и съдолѣе цртвѹ лестьми. и мышцы потоплѧющаго потопитесѧ ѿ лица емѹ и съкрѹшитсѧ. и старѣишина завѣта. и ѿ совокѹпленіѧ (сътворит к немѹ)[30] лесть. и възы-

щоб зробити з ним завіт. І той не вдержить силу правиці, і не стоятиме його плем'я, і видана буде вона і ті, що її привели, і дівчина і ті, хто її скріпляв в часах. **7** І з її цвіту і кореня повстане *один* на його приготовлення. І прийде зі силою, і ввійде до укріплень північного царя, і зробить *бій* в них, і скріпиться в них. 8 І їхніх богів з їхніми вилитими, і всякий їхній бажаний і срібний посуд з полоненими принесе до Єгипту. І той встане після північного царя. **9** І він ввійде до царства південного царя і повернеться до своєї землі. **10** І його сини зберуть сильну, численну юрбу. І ввійде той, що приходить, топлячи, і перейде, і зійде до його сили. **11** І він розгнівається, і той повернеться з північним царем і поставить численну юрбу. І народ буде виданий до його рук. **12** І вони візьмуть юрбу – і розвеселиться його серце. І він заволодіє десятками тисяч і не закріпиться. **13** І повернеться північний цар, і відведе численну юрбу. І в кінці років прийде той, хто йде входом, з силою великою і з великим майном. **14** І в тих часах численні повстануть проти південного царя, і сини-поганці твого народу піднімуться, щоб поставити видіння, і знеможуть. **15** І північний цар ввійде, і насипе насип, і захопить сильні міста. Руки ж північного царя не втримаються, і його вибранці повстануть. І не буде сили, щоб встояти. **16** І зробить той, що до нього входить, за своєю волею. І немає того, що стоїть перед його лицем. І він повстане в землі Гавеір. І скінчиться в його руці. **17** І він поставить своє лице, щоб увійти всією силою свого царства, і правильно зробить все з ним. І дочці-жінці, дасть йому бути з нею. І не йому буде. Ані вона не залишиться у нього. **18** І той поверне своє лице до островів, і захопить численні *острови*, і погасить князів його впокорення. Одначе його впокорення повернеться на нього. **19** І він поверне своє лице на силу своєї землі. І ослабне, і впаде, і не знайдеться. **20** І з його кореня повстане царство на його приготовлення, що переводить і чинить славу царства. І в тих днях він буде розбитий, і не особами ані не в війні. **21** І він стане на своєму приготуванні. Він був зневажений. І не дали йому слави царства. І він прийде в достатку і заволодіє царством обманами. **22** І руки того, що топить, затопляться від його лиця, і буде розбитим і старшиною завіту. **23** І від змішань зробить з ним обману, і піде, і переможе його в малій країні. **24** І прийде з близькими країнами, і зробить те, що не зробили

його батьки і батьки його батьків. Полоном і добиччю він рознесе мир. І його розум задумує проти Єгипту. І то до часу. **25** І його сила і його серце підніметься проти царя півдня з великою силою, цар же південний зробить з ним різню великою і дуже сильною силою. І вони не встоять, бо задумують на нього задуми. **26** І пожеруть його шляхетне, і розіб'ють його. І він розжене сили, і впадуть численні ранені. **27** І оба царі, і їхнє серце – на лукавство. І при одному столі говоритимуть брехню – і не пощастить *їм*. Бо ще кінець на час. **28** І він повернеться до землі своєї з великим майном, і його серце на святий завіт. І він зробить і повернеться до своєї землі. **30** І він розлютиться на святий завіт і повернеться, і задумає проти тих, що покинули завіт, **31** і руки, і плем'я, що від нього. І збещестять священне, і усунуть постійну жертву. І дадуть на ньому страшне збещещення. **32** І ті, що чинять беззаконня, з обманою наведуть завіт, а народ, що знає свого Бога, переможе і зробить. **33** І розумний народ, дуже розумний. І вони знеможуть від меча, і від полум'я, і від полону, і від днів розграбування. **34** І коли будуть ослаблені, їм допоможеться малою поміччю. І додадуться до них численні з обманою. **35** І ті, що розуміють, послабнуть. Щоб випробувати їх вогнем, і вибрати, і об'явити до кінця часу. Бо ще на час. **36** І він зробить по своїй волі. І цар підніметься вгору, і звеличиться над всякого бога, і дуже брехатиме на Бога Богів. І щаститиме, аж доки не скінчиться гнів, бо іде до закінчення. **37** І він не зважатиме на всіх богів його батьків, тому що звеличиться понад всіх. **38** І бога Маозієя (єв. сили) прославить на своєму місці. І бога, якого не знали його батьки, прославить сріблом, і золотом, і дорогоцінним каменем, і побажаннями. **39** І в укріпленнях зробить схронок з чужим богом, якого пізнав, і помножить славу. І численних зробить їм підвладними, і розділить землю в дари. **40** І в останньому часі з ним зудариться північний цар зі зброєю, і з кіннотою, і з численним кораблями. І ввійде до землі з розбоєм, і знищить, і перейде **41** до північної землі. І численні послабнуть. Ці ж спасуться з едомової і моавської руки і від влади аммонових синів. **42** І він простягне свою руку проти землі, і єгипетська земля не буде на спасіння. **43** І він почне панувати

детъ и҆ съдолѣетъ є҆мꙋ в малѣ странѣ. и҆ съ блаженшими (-)[31] странами прїидетъ, и҆ сътворитъ є҆гоже не сꙋть сътворили ѿцы є҆мꙋ, и҆ ѿцы ѿць є҆го. плѣненїемъ и҆ плѣненїи (миръ)[32] раздѣлитъ, и҆ на є҆гѵпта помышлѧетъ мысль [є҆го][33], и҆ до времене. и҆ въстанетъ крѣпость є҆го и҆ срдце є҆го на црѧ ю҆жскаго в силѣ велицѣ. (-)[34] црь (же) ю҆жескь сътворитъ с нимъ сѣчь силою великою и҆ крѣпкою ѕѣло· И҆ не станꙋтъ ꙗ҆ко помышлѧютъ нань помышленїа. І҆ и҆з̾ꙗ҆дѧтъ достоинаа є҆го и҆ съкрꙋшитъ и҆ и силы расыплетъ, и҆ падꙋтъ ꙗ҆звенїи мнѡѕи. и҆ о҆ба црѧ [и҆][35] срдце є҆ю на лꙋкованїе, и҆ на трапезѣ є҆динои съглетта лжꙋ, и҆ не оу҆прависѧ. ꙗ҆ко є҆ще конецъ въ времѧ· И҆ възвратитсѧ на (свою землю)[36] съ и҆мѣнїемъ многомъ, и҆ срдце є҆го на завѣтъ стыи, и҆ сътвори, и҆ възвратитсѧ на (свою землю)[37]. (-)[38] и҆ възъꙗ҆ритсѧ на завѣтъ стыи, (-)[39] и҆ възвратитсѧ и҆ смыслитъ на о҆ставшаа (завѣты)[40], [и҆ мышцы и҆ племѧ][41] ѿ него (-)[42], и҆ о҆скверн҄ѧтъ сщенїа (-)[43], и҆ преставатъ оу҆чащенїе, и҆ дадѧтъ в нє о҆гнꙋшенїе и҆скажено. и҆ безаконꙋющеи завѣтъ наведꙋтъ съ прелестїю· (-)[44] людїе (же) вѣдꙋще ба своего премогꙋтъ и҆ сътворѧтъ. и҆ смысленїи людїе смыслѧтъ много, и҆ ѿнемогꙋтсѧ въ мечи и҆ въ пламене и҆ въ плѣненїи и҆ въ разграбленїе дньное. и҆ є҆гда ѿнемогꙋтсѧ поможесѧ и҆мъ помощь мала. и҆ приложатсѧ [мнѡѕи на нѧ][45] съ прелестїю. и҆ ѿ смысливших ѿнемогꙋтсѧ, ꙗ҆ко ражжещи ѧ҆ і҆ и҆збрати и҆ ѿкрыти до конца (времени)[46], ꙗ҆ко є҆ще въ времѧ, и҆ сътворитъ по воли своеи. и҆ [црь възвыситсѧ и҆ възвеличитсѧ][47] на всего бога, [и҆ на ба богъ][48] съглетъ пресилне, и҆ оу҆правитъ доиндеже скончаетъ гнѣвъ. въ скончанїе бо бываетъ. и҆ до всѣхъ богъ ѿць є҆го не смысли, (-)[49] ꙗ҆ко паче всѣхъ възвеличитсѧ. и҆ бога (маозеи)[50] на мѣсте своемъ съславитъ. и҆ бога є҆гоже не видѧше ѿцы є҆го въславитъ (сребромъ и҆ златомъ)[51], и҆ камыкомъ цѣннымъ, и҆ помышленїемъ. и҆ сътворитъ твердѣлемъ оу҆бѣжище съ богомъ чюждимъ [є҆гоже позна][52], и҆ оу҆множи славꙋ, и҆ повинетъ и҆мъ многи, и҆ землю раздѣлитъ даровы. и҆ въ времѧ конечное снидетсѧ с нимъ црь сѣверскїи (-)[53] въ о҆рꙋжїи и҆ с коннїки, и҆ с корабли многи. и҆ внидетъ въ землю (съ расыпанїемъ и҆ съкрꙋшитъ)[54], и҆ минетъ на землю (сѣверскꙋ)[55], и҆ мнѡѕи ѿнемогꙋтсѧ. (-)[56] сїи (же) спсꙋтсѧ ѿ рꙋки (-)[57] є҆домлѧ и҆ моавлѧ, и҆ ѿ власти снѡвъ а҆ммонь. и҆ простре рꙋкꙋ [свою][58] на землю, и҆ землѧ є҆гѵпетьска не бꙋдетъ въ спсенїе. и҆ съ-

власти начне въ сокровенныхъ злата и сребра, и въ всемъ похотнѣмъ егѵпетстѣ. и (левѵитстѣ)[59] и (мѵрстѣ)[60] [и][61] въ твердѣлехъ ихъ. и слышаніа и потщаніа възмутатъ и ѿ востока же и сѣверь. и прїиде въ ярости мнозѣ, яко погубити и нарещи многи. и поткнутъ кущу свою на ефадонѣ межу морема на горѣ (свѧтѣи сѣвера)[62].

над скарбами золота і срібла і над усім жаданим єгипетським, і лейвитским, і мирським, і в їхніх твердинях. **44** І його затривожать слухи і клопоти зі сходу ж і півночі. І прийде у великому гніві, щоб вигубити і визвати численних. **45** І він поставить своє шатро на Ефадоні, поміж морями, на святій горі півночі.

Гла, ві·

В той годъ въстанетъ михаилъ кнѧзь великїи, стоѧи оу сынов людїи твоихъ. и будетъ годъ скорбѣнїа яко нѣсть было (такова, и бѣ страсть на землѧ града того)[1]. и в то врѣмѧ спасутсѧ людїе твои вси, (и обрѣтыисѧ) вписанъ въ книги. и мнози спѧщеи (ихъ) въ земльнѣи прьсти въстанутъ. *сїи въ жизнь вѣчную, а они въ оукоризну и въ стыдѣнїе вѣчное· *и смыслившеи просвѣтѧтсѧ аки свѣтъ твердѣлныи. и ѿ праведныхъ многихъ аки звѣзды въ вѣки, и еще. (-)[2] ты данїиле загради словеса, и знаменаи книги до времене скончанїа. доидеже наоучатсѧ мнози, и оумножитсѧ (видѣнїе)[3]· И видѣхъ азъ данїилъ, и се два другаа стоѧсте, единъ о сюю странѹ оустїа рѣцѣ, а другїи о-бону странѹ [-][4]. и рѣхъ къ мужу облъченому въ багрѧницу, иже бѧше врьху воды рѣчныа, доколѣ скончанїе яже нарече чюдеса. *и слышахъ ѿ мужа облъченаго въ багрѧницу, иже бѧху врьху воды рѣчныа, и въздвиже десницу свою (-)[5] на нбо, и клѧсѧ живущемъ въ вѣки, яко въ времѧ [и въ][6] времене, и в пол времене. и егда скончаетсѧ расыпанїе [руки людїи освѧщенъ][7], (и) оувѣдатъ (се вси)[8]. (-)[9] аз (же) слышахъ, и не разумѣхъ. и рѣх, ги что послѣднаа сихъ. и рече, ходи данїиле, яко заграждена (словеса и знаменана)[10] до времене скончанаго· [доидеже][11] ищетутсѧ и обѣлѧтсѧ, и разгорѧтсѧ мнози [и остатсѧ][12]. и събезаконуютъ безаконницы, и не разумѣютъ (вси) нечестивїи, но оумнїи разумѣютъ· (-)[13] ѿ времене (же) пременену оучащенїа, (-)[14] днъ а҃ с҃ч҃. блаженъ тьрплѧи и постигїи въ дни ҂а т҃ле. (-)[15] ты (же) иди (-)[16] почиваи, [еще бо днїе въ исполненїе скончанїю и почїеши][17], и въстанеши въ причастїе свое въ скончанїе днъ. ((-)[18] Црь (же) астѵагїи приложисѧ къ ѿцемъ своимъ. и прїа киръ пьрьсїинъ цртво его)[19].

мѳ҃ ке, іѡа҃ е
мѳ҃ гі, мудро҃ г
апока҃ і

Глава 12

1 І в тому часі підніметься великий князь Михаїл, що стоїть над синами твого народу. І буде час такої скрути, якої не було. І була біда на землі того міста. І в тому часі спасеться ввесь твій народ і ті, хто знайдеться записаним в книзі. **2** І численні з тих, що сплять в поросі землі, встануть – *ці на вічне життя. І вони на погорду і на вічний сором. **3** *І розумні засяють, так як світло тверді, і численні з праведних – як звізди на віки і ще. **4** Ти, Даниїле, замкни слова і запечатай книги до часу завершення, доки численні не навчаться, і помножиться видіння. **5** І я, Даниїл, побачив. І ось стали два інші *чоловіки*: один з цієї сторони берега ріки, а другий з тієї сторони. **6** І я сказав до чоловіка, зодягненого в багряницю, який був над річною водою: Коли кінець тих чудес, про які ти говорив? **7** *І я почув від чоловіка, зодягненого в багряницю, який був над річною водою. І він підняв свою правицю на небо і поклявся Тим, що живе навіки, що: На час! І на часи! І на половину часу! І коли закінчиться розсипання руки освяченого народу, вони і побачать це все. **8** Я ж почув і не зрозумів. І я сказав: Господи, який кінець цих? **9** І він сказав: Ходи, Даниїле, бо слова замкнені і запечатані до останнього часу. **10** Коли численні будуть почислені, і будуть вибілені, і будуть випробувані вогнем, і освятяться. І беззаконні чинитимуть беззаконня. І всі безбожні не зрозуміють, але розумні зрозуміють. **11** Від часу ж зміни постійної жертви 1290 днів. Блаженний, хто терпить і хто дійде до днів 1335. **13** Ти ж іди спочинь, бо ще є дні до виповнення скінчення. І спочинеш, і встанеш у своє насліддя в завершенні днів. А цар Астиагис переставився до своїх батьків. І Кир, персієць, взяв його царство.

мат. 25 ів. 5
мат. 13 муд. 3
апо. 10

Глава 13

1 Був чоловік, що жив у Вавилоні, ім’я ж йому Йоаким. **2** І він взяв жінку, якій ім’я Сусанна, Хелкієва дочка, що дуже гарна і що боялася Бога. **3** Батьки ж її *були* праведні і навчили свою дочку за Мойсеєвим законом. **4** Йоаким же був дуже багатий. І був сад поблизу його двору, і сходилися до нього жиди, тому що він був найславнішим з них усіх. **5** І вибрали суддями двох старців з народу в тому році, про яких же сказав Владика, що вийде беззаконня з Вавилону від старців-суддів, які вважалися проводирями народу. **6** Ці перебували в Йоакимовому домі. І до них приходили всі, що судилися. **7** І сталося, що коли народ відходив в полудень, входила і Сусанна і ходила в саді свого чоловіка. **8** І бачили її два старці кожного дня, як вона входила і виходила, і були в пожаданні її. **9** І вони зіпсували свій ум і звернули свої очі, щоб не дивитися на небо ані не згадати суди праведних. **10** І оба були зранені нею і самі собі не сповістили своєї хвороби, **11** бо встидалися визнати свою думку, що бажали бути з нею. **12** І кожного дня, дивлячись на неї, стежили з пожадливістю. **13** І сказали один до другого: Підім, отже, додому, бо година обіду. І пішовши вони і розійшлися від себе. **14** І повернувшись вони прийшли на те саме місце, і питаючи себе визнали причину – своє пожадання. І тоді спільно назначили час, коли вдасться знайти *її* самою. **15** І сталося, що коли вони стежили за нею в догідний день, вона тоді ввійшла, так як учора і третього дня, тільки з двома служницями і забажала помитися в саді, бо була спека. **16** І там не було нікого, за винятком двох схованих старців, що й стежили над нею. **17** І вона сказала служницям: Принесіть олію і пахощі і замкніть двері саду, щоб я помилася. **18** І ті зробили, так як вона сказала, і замкнули двері саду, і вийшли, щоб принести їм наказане, і не побачили старців, бо вони були сховані. **19** І сталося, що як вийшли служниці, встали два старці **20** і сказали: Ось двері саду замкнені. І ніхто нас не бачить, а ми є в пожаданні тебе. Обіцяйся і будь з нами. **21** Якщо ж ні, то засвідчимо проти тебе, що був з тобою хлопець, і через це ти від себе відіслала служниць. **22** І застогнала Сусана і сказала: Тісно мені звідусіль. Бо якщо я це зроблю, мені є смерть, а якщо не зроблю, від вас не втечу. **23** Мені є краще не зробивши впасти у ваші руки, ніж згрішити перед Господом. **24** І Сусанна закрича-

(Гла, гі)[1]

Б(ѣ)[2] мꙋжъ живый въ вавѵлонѣ, (-)[3] имѧ (же) емꙋ іѡакимъ. и поѧ женꙋ ейже имѧ сꙋсана дщи хелкіева, добра ѕѣло, и боѧщисѧ [Бга][4]. (-)[5] родителѧ (же) еѧ праведна, и наоучиста дщерь свою по законꙋ мѡѵсіовꙋ. (-)[6] Бѣ (же) іѡакимъ богатъ ѕѣло, и бѣ (-)[7] ѡградъ близъ двора его. и (схождахꙋсѧ к немꙋ)[8] жидове, имже бѧше славнѣи (ихъ) всѣхъ. И ѡбраша два старца ѿ людіи сꙋдіи в (то лѣто)[9]. ѡ неюже гла влка, ꙗко изыидетъ безаконіе из вавѵлона ѿ старецъ сꙋдіи, иже мнѧхꙋсѧ строѧще люди. сіѧ пребываста в домꙋ іѡакимли, и прихождахꙋ к нима вси прѧщесѧ. И бысть внегда ѿхождахꙋ людіе въ пладніѧ, вхождаше (и) сꙋсана и хождаше въ ѡградѣ мꙋжа своего. и смотрѣста еѧ ѡба старца всѧ дни входѧща, і исходѧща. и бысте в хотѣніи еѧ. и развратиста [оумъ свои][10], и оуклониста ѡчи свои ꙗко не възглѧдати на нбо, ни помѧнꙋти сꙋдъ праведныхъ. И бѣста ѡба ѡслабилаcѧ на ню, и не съвѣстиста сама себѣ болѣзни своеѧ. ꙗко стыдѣстасѧ исповѣдати помышленіе свое, ꙗко хотѧста быти з нею. и блюдѧста жадающа всѧ дни зрѧща еѧ. и рѣста дрꙋгъ къ дрꙋгꙋ, идѣве оубо домовѣ, ꙗко ѡбѣдень часъ есть. и шедша (и) разыдостасѧ ѿ себе. и ѡбращшасѧ пріидоста единамо. и ѡтѧзающа самасѧ, винꙋ исповѣдаста похотѣніе свое. и тогда ѡбщнѣ съчиниста времѧ, когда (-)[11] оулꙋчиста ѡбрѣсти единꙋ. И бысть внегда блюдѧста (ю) днь покосенъ, вниде тогда ꙗки вчера и третіимъ дне, съ двѣма точію ѡтроковицама, и въсхотѣ мытисѧ въ ѡградѣ, ꙗко знои бѧше. и не бѧше никогоже тꙋ, развѣ двою старцꙋ съкровенꙋ и стрегꙋщꙋ еѧ. и рече ѡтроковицама, принесета масло и смѣшеніе, и двери ѡградныѧ затворита да сѧ измыю. и сътвористѣ ꙗкоже рече, и затвориста двери ѡградныѧ і изыдоста (-)[12] принести повелѣное има, и не видѣстѣ старцꙋ ꙗко бѣаста съкровена. И бысть ꙗко изыдоста ѡтроковицы, [-][13] въсташа ѡба старца, (-)[14] и рѣста, се двери ѡградныѧ затворишасѧ, и никтоже не видитъ насъ, а похотѣніѧ твоего есвѣ. (-)[15] ѡбѣщаи на сѧ, и бꙋди с нама. аще ли ни, то послꙋшивѣ на тѧ, ꙗко бѣ с (нею)[16] юноша. и того ради ѿпꙋсти ѡтроковицы ѿ себе. И въздше (сꙋсана)[17], и рече, тѣсно ми ѿвсюдꙋ. аще бо се съ-

творю смрть ми есть, и аще не сътворю не оубѣжꙋ (ѿ ваю)[18]. изволеніе есть ми не сътворивши впасти в рꙋцѣ ваю, негли съгрѣшити пре бгмъ· И възъпи жрѣломъ великомъ (сꙋсана)[19]. възъписта же и оба старца противꙋ ей. и текъ единъ ѿврьзе двери оградныѧ. (и) ꙗко (-)[20] оуслышаша крычаніе въ ограде домашнїи, въмикнꙋшасѧ странными двери видѣти слꙋчившееса ей. егда же исповѣдаста старца словеса своѧ, оустыдѣшасѧ раби (еѧ) ѕѣло, ꙗко николи извѣщасѧ [таково слово][21] о (сꙋсанѣ)[22]· И бысть наоутріѧ, ꙗко събрашасѧ людіе к мꙋжꙋ еѧ іоакимꙋ, пріидоста [и][23] оба старца полна безаконнаго помышленіѧ на [сꙋсанꙋ][24], оуморити ю. и рѣста пре людми, послите по (сꙋсанꙋ)[25] дщерь хелкїевꙋ [-][26]. они же послаша. и пріиде та, и (всѧ) оужики еѧ (-)[27]. сꙋсана же бѧше млада ѕѣло, и добра образомъ. ббезаконнїи же повелѣша ѿкрыти ю бѧше бо покровенна, ꙗко да сѧ насытатъ доброты еѧ. (и видѣша ю вси)[28]. въставша оба старца посредѣ людїи, (и) възложиста рꙋцѣ на главꙋ еѧ. сїѧ же плачющи возрѣ на нбо. ꙗко бѧше срце еѧ оуповаѧ къ гꙋ. рѣста же [оба][29] старца, ходѧщема нама (обѣма) въ оградѣ (-)[30], вниде си съ двѣма отроковицама, и затвори двери оградныѧ, и ѿпꙋсти отроковицы. и пріиде к неи юноша иже бѧше съкровенъ, и възлеже с нею. нам же сꙋще въ оуглѣ ограда, видѣвша безаконіе текоховѣ на нѧ, и видѣвша ѧ повигнꙋховѣсѧ. (и) не могоховѣ ꙗти его, имже паче наю можаше, и ѿврьзе двери [оградныѧ][31] искочи. сїю же имше, въпрашаховѣ кто бы юноша, и не хотѣ повѣдати нама. о семъ послꙋшествꙋевѣ. и вѣрова има сънмь аки старцемъ людскомъ и сꙋдїамъ. і осꙋдиша ю на оумрьтїе· [И][32] възъпи [сꙋсана жрѣломъ великомъ][33], и рече. бже вѣчныи, (и) съкровенных свѣдѣтелю, съвѣдыи все прежде бытїѧ ихъ, ты вѣси ꙗко лжꙋ послꙋшествовасте на мѧ, и се оумираю, не сътворши ничесоже, еже сїѧ сълꙋковаста на мѧ. и послꙋша гь гласа еѧ· И ведомѣ ей на погꙋбленїе. въздвиже бгъ дхомъ стымъ отрока юна, емꙋже имѧ данїилъ. и възъпи жрѣломъ великомъ чистъ азъ ѿ крови еѧ. обратиша же сѧ вси людїе к немꙋ и рѣша, что слово се еже ты глеши. сеи же ставъ срѣдѣ (-)[34], рече, сице ли оуродивїи снове ізлеви, не изъоупрошавше ни истинны разꙋмѣвше, осꙋдисте дщерь ізлевꙋ. обратитесѧ на сꙋдище, лжа бо сїѧ послꙋшествоваста на ню· И обра-

ла великим криком. Закричали ж і два старці проти неї. **25** І один, побігши, відкрив двері саду. **26** І як домашні почули крик у саду, ввійшли бічними дверима, щоб побачити, що їй сталося. **27** Коли ж старці сказали свої слова, її раби дуже завстидалися, тому що ніколи не було сказане таке слово про Сусанну. **28** І сталося, що на другий день, як зійшовся народ до її чоловіка Йоакима, прийшли і оба старці, повні беззаконного задуму проти Сусанни, щоб її вбити. **29** І сказали перед народом: Пошліть по Сусанну, Хелкієву дочку. Вони ж послали. **30** І прийшла та і вся її рідня. **31** Сусанна ж була дуже молода і гарна на вид. **32** Беззаконні ж наказали її відкрити, бо була закрита, щоб вони наситилися її красою. І її побачили всі. **34** Вставши два старці серед народу, вони і поклали руки на її голову. **35** Вона ж, плачучи, поглянула на небо, бо було, що її серце надіялося на Господа. **36** Сказали ж оба старці: Як ми оба проходжалися в саду, ввійшла ця з двома служницями, і замкнула двері саду, і відпустила служниць. **37** І до неї прийшов хлопець, який був схований, і ліг з нею. **38** Ми ж, будучи в куті саду, побачивши беззаконня, побігли до них. **39** І, побачивши їх, ми рушили і не змогли схопити його, тому що він був сильшим від нас. І він відкрив двері огорожі *і* вискочив. **40** Цю ж, схопивши, ми випитували хто був хлопець, **41** і вона не побажала нам сказати. Про це свідчимо. І повірив їм збір, як старцям народу і суддям. І засудили її на смерть. **42** І закричала Сусанна великим голосом, і сказала: Вічний Боже! Свідку схованих, що бачиш все раніше від їхнього буття! **43** Ти знаєш, що вони засвідчили брехню проти мене. І ось я вмираю, не зробивши нічого з того, що ці лукаво вчинили проти мене. **44** І Господь вислухав її голос. **45** І як її вели на страту, Бог підняв святим духом молодого хлопчину, якому ім’я Даниїл. **46** І він закричав великим голосом: Я чистий від її крові! **47** Повернувся ж ввесь народ до нього і сказав: Що це за слово, яке ти говориш? **48** Він же, ставши посередині, сказав: Чи ви такі безумні, ізраїльські сини? Не випитавши ані не пізнавши правду, ви засудили ізраїльську дочку. **49** Поверніться до суду, бо ці засвідчили проти неї брехню. **50** І ввесь народ повернувся з поспіхом. І сказали йому старці: Ходи і сядь посеред нас і сповісти нам, бо тобі Бог дав старчество. **51** І сказав до них Даниїл: Розділіть їх далеко від себе, і я їх випитаю. **52** І як відвели їх одного від од-

ного, він і покликав одного з них і сказав до нього: Ти, що постарівся в злих днях, тепер прийшли твої гріхи, які ти раніше вчинив, **53** судячи неправедні суди, засуджуючи невинних, прощаючи ж винних. Хоч Бог говорить: Невинного і праведного не убивай. **54** Отже, тепер, якщо ти побачив цю, скажи під яким деревом ти їх побачив? Що вони розмовляли з собою? Цей же сказав: Під колючим. **55** Сказав же Даниїл: Правильно ти збрехав на свою душу. Ось бо божий ангел, беручи від Бога рішення, розірве тебе пополам. **56** І відпустивши його, наказав привести другого. І сказав йому: Ханаанське, а не юдине плем’я, тебе обманула краса і пожадання зіпсувало твоє серце. **57** Чи ви так робили ізраїльським дочкам, щоб вони боячись говорили до вас? Але сьогодні юдина дочка не стерпіла вашого беззаконня. **58** Отже, тепер скажи мені: Під яким деревом ти їх побачив, як говорили з собою? Він же сказав: Під дубом. **59** Сказав же йому Даниїл: Ти правильно збрехав і на свою голову. Бо жде божий ангел з мечем, щоб тебе розтесати пополам. Щоб вас вигубити. **60** І ввесь збір закричав великим криком. І вони поблагословили Бога, що спасає тих, що надіються на Нього. **61** І вставши повстали проти двох старців, бо Даниїл показав з їхніх же уст, що вони засвідчили брехню. І зробили з ними те зло, яке задумали ближньому, **62** щоб зробити за Мойсеєвим законом. І їх вбили. І в тому дні спаслася невинна кров. **63** Хелкія ж і його жінка похвалили Бога за їхню дочку Сусанну з її чоловіком Йоакімом і з всіма кревними. Бо в ній не знайдено неправди. **64** Даниїл же став великим перед народом від того дня і надалі.

Глава 14

2 І той був Даниїл, що жив з царем. Славний понад його друзів. **3** І був ідол у вавилонців, якому ім’я Вил. І видавали йому на кожний день 12-ть алтавас пшеничних круп, 40 овець, 6-ть мірок вина. **4** І цар його почитав і ходив кожного дня йому кланятися. Даниїл же поклонявся своєму Богові. **5** І сказав йому цар: Чому не поклоняєшся Вилові? Він же сказав: Не покланяюся ідолам зробленим руками, але живому Богові, що створив небо і землю і що володіє всіма. **6** І сказав цар: Чи тобі не здається, що Вил є

тишаса вси людїе с потщанїем. и рѣша ему старцы, ходи, (и) сѧди посредѣ насъ, и съвѣсти намъ. ꙗко тебѣ есть далъ бъ старчество. и рече к нимъ данїилъ, разведѣте ѧ ѿ себе далече, и въпрашаю ѧ. (и) ꙗко (-)[35] разведоша (ѧ) коиждо ѿ коегождо· (и) призва единаго ею, и рече к нему, обетшалче днїи золъ, нынѣ приспѣша грѣси твои ꙗже творѧше прежде, судѧ суды неправедны, (-)[36] неповинныѧ осуждаѧ, пращаѧ же повинныѧ. глющу [бу][37], чиста и праведива не оубивай· нынѣ оубо сїю аще еси видѣлъ, рцы по кїимъ древомъ видѣлъ ѧ еси бесѣдующа къ себѣ. сей же рече, по тръномъ· рече же данїилъ, право сълга на свою душу· се бо аггелъ бжїи прїимъ ѿвѣтъ ѿ ба, расторгнетъ тѧ полма. и ѿпустивъ и. повелѣ привести другаго. и рече ему, племѧ ханаане а не їудино, доброта прелсти тѧ, и похотѣнїе разврати срце твое· сице ли творили есте дщерем ійлевомъ, да оны боѧщасѧ бесѣдовах к вамъ· но (нынѣ)[38] дщи іудина не претръпитъ безаконїѧ вашего· нынѣ оубо гли ми по кїимъ древомъ видѣ сїѧ бесѣдующа к себѣ. сей же рече, по чесминою· рече же ему данїилъ, право сълга и ты на свою главу· ждетъ бо аггелъ бжїи (мечемъ)[39] расѣщи тѧ полма, ꙗко да потребитъ вы· И възъпи весь сънмь жрѣломъ великомъ, и блви ба спасающаго надѣющаѧсѧ к нему. и (въставше) въсташа на оба старца ꙗко въстави ѧ данїилъ, ѿ оустъ же ею лжа послушествовавшем. и сътвориша има ꙗкоже слуковасте ближному, сътворити по закону мѵсїову· и побиша ѧ, и спсесѧ кровь неповинна в тои днь· Хелкїѧ же и жена его похвалисте [ба][40] о дщери ею [сусанѣ][41] съ иоакимомъ мужемъ еѧ и съ оужиками всѣми, ꙗко не обрѣтесѧ (неправданїе о ней)[42]. (-)[43] данїилъ (же) бысть великъ пре людми ѿ дне того и потомъ·

(Гла, дї·)[1]

Ибаше данїилъ жизненикъ съ цремъ (-)[2] славенъ паче (-)[3] друг его. и баше кумиръ вавулонаном емуже имѧ вилъ. і издавах ему на кыиждо днь круп пшеничень (алтавасъ)[4] вї, [-][5] овецъ м, (-)[6] вина мѣръ ѕ. и црь чтѧше и, и хождаше по вса дни кланатисѧ ему. данїилъ же кланѧшесѧ бу своему. и рече ему црь, почто не покланѧешисѧ вилу. сеи же рече, [-][7] не покланѧюсѧ кумиромъ рукама сътвореномъ, но живу бу сътворшему нбо и землю, и владущему (всѣми)[8]. и рече (-)[9] црь, не мнитъ ли ти сѧ вилъ живъ

сый бо́гъ. и҆́ли не ви́диши коли́ко ꙗ҆́сть и҆ пїе́тъ на всѧ̀ дн҃и. и҆ рече данїилъ посмѣ́ꙗвсѧ, не прельщаисѧ црⷭ҇ю. то́и вну́трьꙋду ка҄ есть, а҆ внѣꙋду мѣдь, и҆ нѣсть ꙗ҆лъ ни пилъ никогда́же. и҆ разгнѣвався црⷭ҇ь, призва жерца его. и҆ рече и҆мъ, а҆́ще ли не повѣсте ми кто ꙗ҆́сть бра́шно се, то оу҆́мрете. а҆́щеⷤ҇ оукажете ꙗ҆ко ви́лъ и҆зъꙗ҆даеть е҆, оу҆́мреть данїилъ, ꙗ҆ко похꙋлилъ есть вила. и҆ рече данїилъ црⷭ҇ю, бꙋди по гл҃ꙋ твоемꙋ. [бѣаше же][10] жрецъ виловъ, о҃, кромѣ женъ, и҆ дѣтїи. И҆ прїиде црⷭ҇ь съ данїиломъ въ храмъ виловъ. и҆ рѣша жерцы виловы, се мы и҆зыдемъ вонъ. ты же црⷭ҇ю постави ꙗ҆дь, и҆ вино съчерпано, (-)[11] затвори (же) двери, и҆ знаменаи прьстьнемъ своимъ. и҆ пришеⷣ заоутра, а҆́ще не обрѧщеши всего изъꙗ҆дена виломъ, тогда̀ и҆зъмремъ, и҆ли данїилъ сълъгавыи на ны. Сїи же (и҆мѣахꙋ)[12] поⷣ трапезою съкровенъ вхоⷣ, и҆ (вхождахꙋ тѣмъ)[13] всегда̀ і҆ и҆зъꙗ҆дахꙋ е҆. и҆ бысть ꙗ҆ко и҆зыидоша они, и црⷭ҇ь постави бра́шно вилꙋ. и҆ повелѣ данїилъ отрокомъ своимъ, и҆ принесоша пепелъ, и҆ потрꙋсиша весь храмъ преⷣ црⷭ҇емъ [-][14]. і҆ и҆зшедъша заключиша двери, и҆ знаменаша прьстьнеⷨ҇ црⷭ҇евомъ и҆ ѿидоша. жерцы влѣзъше нощїю по обычаю своемꙋ, и҆ жены [и҆х][15], и҆ чада и҆х, і҆ и҆зъꙗ҆ша (і҆ и҆спиша все)[16]. И҆ оу҆рани црⷭ҇ь заоутра и҆ данїилъ с нимъ. и҆ рече [црⷭ҇ь][17], цѣла ли сꙋть знаменїа данїиле. сеи же реⷱ҇ цѣла црⷭ҇ю. и҆ (ѿврьзоша)[18] двери, (и҆ возрѣ)[19] црⷭ҇ь на трапезꙋ, (и҆) възъпи гласоⷨ҇ велико́мь, великъ еси виле, и҆ нѣсть (льсти въ тебѣ)[20] ни е҆диноѧ же. и҆ посмѣѧсѧ данїилъ. и҆ оудрьжа црⷭ҇ѧ ꙗ҆ко не внити емꙋ вънꙋтрь. и҆ рече виждь оубо (-)[21], и҆ разꙋмѣи чїѧ сꙋть стопы сїѧ. и҆ рече црⷭ҇ь, вижду стопы мꙋжескы, и҆ женскы, и҆ дѣтьскы. и҆ разгнѣвався црⷭ҇ь. (ꙗ҆тъ тогда̀)[22] жерца, и҆ жены [и҆хъ][23], и҆ дѣти и҆хъ, и҆ показаша емꙋ съкровенныѧ двери и҆ми (входѧще)[24] и҆зъꙗ҆дахꙋ ꙗ҆же на трапезѣ. (-)[25] и҆зби ѧ҆ црⷭ҇ь, и҆ дасть вила данїилꙋ, и҆ разби и҆ и҆ храⷨ҇ его (разори). И҆ бѣаше ѕмїи великїи [въ мѣсте тоⷨ҇][26] и҆ чтахꙋ и҆ вавꙋлонане, и҆ рече црⷭ҇ь данїилꙋ, [еда̀ и҆ семꙋ реⷱ҇ши ꙗ҆ко мѣдь есть, сеи живъ есть и҆ ꙗ҆сть и҆ пїе][27], не можеши рещи ꙗ҆ко нѣсть сеи богъ живъ, (-)[28] поклони (же) сѧ емꙋ. и҆ рече данїилъ, гꙋ бꙋ моемꙋ поклонюсѧ, ꙗ҆ко той есть бъ живъ. ты же црⷭ҇ю даждь ми власть, и҆ оубїю змїѧ беⷥ҇ меча и҆ безъ жезла̀, и҆ рече црⷭ҇ь, даю ти (и҆). И҆ взѧ̀ данїилъ смолꙋ и҆ сѣрꙋ и҆ волнꙋ, и҆ възвари въкꙋпь. и҆ сътворивъ гомолю, (-)[29] въвръже въ оуста̀ ѕмїю, і҆ и҆зъꙗ҆дъ

живим богом? Чи не бачиш скільки їсть і п'є кожного дня? **7** І Даниїл, засміявшись, сказав: Царю не обманюй себе. Той всередині є глиною, а ззовні мідь. І він ніколи не з'їв ані не випив. **8** І цар, розгнівавшись, покликав його священиків і сказав їм: Якщо ж не скажете мені, хто їсть цю їжу, то помрете. Якщо покажете, що Вил її з'їдає, Даниїл помре, бо похулив Вила. **9** І сказав Даниїл цареві: Хай буде за твоїм словом. А священиків Вила було 70-т, опріч жінок і дітей. **10** І прийшов цар з Даниїлом до храму Вила. **11** І Вилові священики сказали: Ось ми виходимо геть, ти ж, царю, постав їжу і начерпане вино, замкни ж двері і запечатай своїм перстнем. І якщо, прийшовши вранці, не знайдеш все з'їдене Вилом, тоді ми помремо, або Даниїл, що збрехав проти нас. **12** Вони ж під столом мали схований вхід. І постійно ним входили і все виїдали. **13** І сталося, що як ті вийшли, і цар їжу поставив Вилові. **14** І Даниїл заповів своїм слугам, і вони принесли попіл і посипали ввесь храм перед царем. І, вийшовши, замкнули двері, і запечатали царським перстнем, і відійшли. **15**, Ввійшовши ж вночі, за своїм звичаєм, священики, і їхні жінки, і їхні діти, і виїли, і випили все. **16** І вранці встав цар, і Даниїл з ним. **17** І сказав Цар: Чи печаті цілі, Даниїле? Він же сказав: Цілі, царю. **18** І відкрили двері. І цар поглянув на стіл і закликав великим голосом: Виле! Ти є великий! І в тобі ж немає ні однієї обмани! **19** І Даниїл засміявся і затримав царя, щоб він не входив всередину, і сказав: Отже,поглянь і пізнай чиї є ці кроки. **20** І сказав цар: Бачу чоловічі, і жіночі, і дитячі кроки. **21** І цар розгнівавася. Він тоді схопив священиків, і їхніх жінок, і їхніх дітей. І вони йому показали сховані двері, що ними входячи виїдали те, що на столі. **22** Цар їх вибив і дав Вила Даниїлові. І той його розбив та знищив його храм. **23** І був великий змій у тому місті, і вавилонці його почитали. **24** І цар сказав Даниїлові: Хіба і на цього ти скажеш, що він мідь? Цей є живим. І їсть, і п'є. Не можеш сказати, що цей не є живим богом. Поклонися ж йому. **25** І сказав Даниїл: Поклонюся моєму Господеві Богові, бо Той є живим Богом. Ти ж, царю, дай мені владу і вб'ю змія без меча і без палиці. **26** І сказав цар: Даю тобі його. **27** І Даниїл взяв смолу, і сірку, і вовну і зварив разом, і зробив корж. Кинув в уста змієві, і змій, з'ївши, розірвався. І сказав Даниїл: Ось ваші божища. **28** І сталося, що як почули вавилонці, дуже розлю-

тилися. І повернулися проти царя, і сказали: Цар став жидом. Вила він розбив, і змія вбив, і вирізав священиків. **29** І, прийшовши до царя, вони сказали: Видай нам Даниїла. Якщо ж ні, то вб'ємо тебе і твій дім. **30** І цар побачив, що дуже на нього натискають, і, бувши змушеним, видав Даниїла. **31** Вони ж його кинули в рів левів. І він там був 6-ть днів. **32** В рові було 7 левів, і їм давалося два тіла на день і дві вівці. Тоді ж не дали їм, щоб вони пожерли Даниїла. **33** Пророк же Аввакум був в країні жидів. Він, заваривши юшку і надробивши хліба до кошика, ішов на поле, щоб занести женцям. **34** І сказав господній ангел Аввакумові: Понеси обід, який маєш, Даниїлові до Вавилону, до ями левів. **35** І сказав Аввакум: Господи, я Вавилона не бачив. **36** І господній ангел схопив його за його чуб, і держачи за волосся його голови він і поставив його у Вавилоні над ровом шумом його духа. **37** І Аввакум закричав, кажучи: Даниїле! Даниїле, візьми обід, який тобі Бог послав. **38** І сказав Даниїл: Адже мене згадав Бог! І Ти не полишив тих, що Тебе люблять! **39** І Даниїл, вставши і попоїв. А божий ангел зразу відставив Амвакума до його місця. **40** Сьомого ж дня цар прийшов оплакувати Даниїла. І він прийшов над рів і поглянув. І ось Даниїл сидить. **41** І закричав цар великим голосом, і сказав: Великий є Ти, Господи Боже Даниїла! І немає іншого, за винятком Тебе! **42** І він його витягнув, а винних за його знищення кинув до рову. І вони були пожерті перед ним.

Кінець Пророка Даниїла.
Має в собі глав 14.

раседеся змии. и рече [даниилъ][30], [се][31] чествованія ваша. и бысть яко услышаша вавулоняне стужиша си зело, и обратишася на царя, и рѣша, жидовинъ бысть царь. вила расыпа, и змія уби, и жерца иссѣче. и рѣша пришедше къ царю, предаждь намъ даниила, аще ли ни то убіемъ тя и домъ твои. и видѣвъ царь яко тщатъ и зело, и нужденъ бывъ предасть (-)[32] даниила· сіи же въвръгоша и в ровъ левскь, и бѣ тамо днъ 6. бяше в ровѣ 7, левъ, и даяху имъ (двѣ телесѣ на день)[33], и двѣ (же) овцы. тогда же не даша имъ, да изъядятъ даниила· (-)[34] [[авбакумъ][35] (же) пророкъ бяше][36] на (жидовстѣи)[37], тоиже свари вареніе и въдробивъ хлѣбы в ношвы, (-)[38] идяше на поле донести жятелемъ. и рече ангелъ господень [авбакуму][39], донести обѣдъ иже имать въ вавулонъ даниилу, в ровъ левскь. и рече [авбакумъ][40], господи вавулона не вѣде (-)[41]. и ятъ (и) ангелъ господень за верхъ его, и дръжа за власы главы его, (и) постави и въ вавулонѣ връху рова шумомъ духа его. и възъпи [авбакумъ][42] глаголя, данииле данииле, возми обѣдъ иже посла тебѣ богъ. и рече даниилъ, помянулъ бо мя еси боже, и не еси оставилъ любящихъ тя· И въставъ даниилъ (и) ясть. ангелъ же божіи постави [авбакума][43] внезапу на мѣстѣ его· Царь же пріиде в седмыи день желѣти даниила, и пріиде надъ ровъ, и възрѣ, и се даниилъ седя. и [възъпи][44] [царь][45] гласомъ великомъ, [и][46] рече, великъ еси господи боже даниловъ, и нѣсть [инаго развѣ тебе][47], і исхити и. повинныя же пагубѣ его въвръже в ровъ, і изъядени быша (-)[48] предъ нимъ·

Конецъ пророку даниилу.
имать в себѣ главъ, 14·

ПРОРОК ЙОСІЯ
ГЛАВА 1

ИОСИЯ ПРОРОКЪ ГЛАВА А

1 Господнє слово, яке було до Осії Веріїного в днях Озіїних, і Йоатамових, і Ахазових, і Єзекіїних – юдиних царів, і в днях Єровоамових, сина Йосасового, ізральського царя. **2** Початок господнього слова до Осії. І сказав Господь до Осії: Ходи, візьми собі жінку-розпусницю, і народи дітей розпусти. Бо

Слово[1] господне еже бысть къ іосіи веріину въ дни озіины, і иоадамля, и ахазовы, і иезекіины царей іудинъ, и въ дни іеровоамля сына іоасова царя ізраилева· Начатокъ слова господня къ іосіи· и рече господь къ іосіи, иди, поими себѣ жену блуженія, и (роди) чада блуженія. понеже блудящи съблудитъ земля

ѿ г҃а. і иде і поѧ (гоморь)[2] дщерь (давидаимлю)[3]. и зачѧ и роди ему сн҃ъ. и рече г҃ь к нему, прозови имѧ ему Іезраель. зане еще мало, да и мщу крови Іезраелевы в дому Іиоу, и [покою][4] ц҃рство дому Іи҃лева. и будетъ в той д҃нь сокрушу лукъ Іи҃левъ на поланѣ Іезраелевѣ. и зачавши (-)[5] и роди дщере. и рече ему [г҃ь][6], прозови имѧ ей непомилована. зане не приложу ксему помиловати дому Іи҃лева, но съпротивъ съпротивлюсѧ имъ. Сн҃ы же Іоудины помилую, и сп҃су ѧ о г҃и б҃зѣ ихъ. и не сп҃су ихъ лукомъ, ни мечемъ, ни бранїю, [-][7] ни коньми, ни конники. и ѿдои непомилованную. и зачавши паки и роди сн҃ъ. и рече [г҃ь][8], прозови имѧ ему не людїе мои. зане вы не людїе мои, и азъ нѣсмь [б҃ъ][9] вашъ. И (будетъ)[10] число сн҃овъ Іи҃левъ аки пѣсокъ морскїи, иже не измѣритсѧ ни изчтетсѧ.

кр҃и д҃ *И будетъ въ мѣстѣ на немже речесѧ имъ не людїе мои вы, сами [тꙋ прозоветесѧ][11] сн҃ове б҃а живаго. И съберутсѧ сн҃ве Іоудины, и сн҃ове Іи҃левы въкупь, и поставатъ себѣ власть едину, і изыидутъ ѿ землѧ, ꙗко великъ д҃нь [Іи҃левъ][12].

Гл҃а, в҃.

Рцѣте брату своему, людїе мои. и сестрѣ своей, помилованнаѧ. судите ей съ матерїю своею судите ей. ꙗко та не жена моѧ, и азъ не мужъ еѧ. и ѿвръгу блуженїѧ еѧ ѿ лица своего, и любодѣиство еѧ ѿ среды сосу еѧ. ꙗко совлеку ю нагу и поставлю ю ꙗкоже (и) въ д҃нь рожденїа еѧ. и положу ю ꙗко пустыню, и оучиню ю ꙗко землю безъ воды, и побїю ю жаждею. и ч҃да еѧ не помилую, ꙗко чада блуженїѧ суть. ꙗко възблуди м҃ти их, осрами (родившаасѧ)[1]. рече бо, да иду въ слѣдъ хотїи своихъ дающих мнѣ хлѣбы моѧ, и воду мою и ризы моѧ, и рѣчнаа моа, и масло мое, и все еже мене достоитъ. Сего ради се азъ заграждꙋ путь еѧ тернїем, и възгражду распутїа еѧ, и стезѧ своеѧ не обрѧщетъ. и поженетъ хоти своѧ, и не постигнетъ ихъ. и възыщетъ ихъ, и не обрѧщетъ (-)[2]. и речетъ, да иду и възвращусѧ к мужу своему пръвому, ꙗко добрѣе ми бѣ тогда неже ннѣ, (но)[3] азъ не разумѣхъ. Азъ бо дахъ ей пшеницю, и вино, и масло, и сребро оумножихъ ей. сїи же сребрени и златы сътвориша ваалови. Сего ради обращусѧ, и возму пшеницю свою въ времѧ еѧ, и вино свое въ г҃о

розпутствуючи розпустилася земля від Господа. **3** І Він пішов і взяв Ґомору, Давидаїмову дочку. І вона зачала – і породила йому сина. **4** І сказав Господь до нього: Назви йому ім'я Єзраел, бо ще мало. І помщу кров Єзраелі в домі Іу, і відверну царство ізраїльського дому. **5** І в тому дні буде, що розіб'ю ізраїльський лук в Єзраїлевій долині. **6** І зачавши вона – і породила дочку. І сказав йому Господь: Назви їй ім'я Непомилувана. Тому що більше не додам змилосердитися над домом Ізраїля, але спротивившись стану проти них. **7** Синів же юдиних помилую і спасу їх в їхньому Господі Бозі. І не спасу їх луком, ані мечем, ані війною, ані кіньми, ані вершниками. **8** І вона відлучила Непомилувану від грудей, і знову зачавши вона – і породила сина. **9** І сказав Господь: Назви його ім'я Не мій народ. Тому що ви не мій народ, і Я не є вашим Богом. **2,1** І число ізраїльський синів було як морський пісок, який не можна виміряти ні почислити. *І буде, що на місці, на якому їм сказано: Ви не народ мій, – самі там будете прозвані синами живого Бога. рим. 9 **2** І разом зберуться юдині сини та ізраїльські сини, і поставлять собі одну владу, і вийдуть із землі. Бо великий ізраїльський день.

Глава 2

3 Скажіть своєму братові: Народ мій. І своїй сестрі: Помилувана. **4** Судіться зі своєю матір'ю. Судіться, бо вона не моя жінка і я не її чоловік. І відкину її розпусту з-перед свого лиця і її чужоложство з-посеред її грудей, **5** щоб роздягнути її нагою і поставити її такою, як і в дні її народження. І поставлю її як пустиню, і зроблю її, наче землю без води, і поб'ю її спрагою. **6** І не помилую її дітей, бо вони діти розпусти. **7** Бо їхня матір розпутствувала – засоромила народжених. Адже вона сказала: Піду вслід за своїми полюбовниками, тими, що мені дали мої хліби, і мою воду, і мою одіж, і моє рокове, і мою олію, і все, що мені належиться. **8** Через це ось я загороджу її дорогу терням, і загороджу її дороги, і вона не знайде свою стежку. **9** І вона гнатиметься за своїми полюбовниками – і їх не наздожене. І шукатиме за ними – і не знайде. І скаже: Піду і повернуся до мого першого чоловіка, бо краще мені було тоді, ніж тепер, **10** і я не знала. Бо Я дав їй пшеницю, і вино, і олію, і Я їй помножив срібло. Вони ж зробили срібне і золоте Ваалові. **11** Через це повернуся і заберу свою пшеницю в її часі і моє вино в його часі. І заберу свою одіж і своє рокове, щоб вона не покрила свого сорому. **12** І тепер відкрию її нечистоту перед її полюбовни-

ками, і ніхто її не забере з моєї руки. **13** І відверну всі її радощі, і її празники, і її новомісяці, і її суботи, і всі її великі дні. **14** І знищу її виноградники і її фіґи, все, про що вона сказала: Це моя винагода, це мені дали мої полюбовники. І поставлю її на свідчення, і пожеруть її польові звірі, і небесні птахи, і земні плазуни. **15** І помщуся на ній за Ваалові дні, в яких вона кадила їм жертви, і накладала своє намисто і свої ланцюжки, і ходила вслід за своїми полюбовниками, а Мене забула, – говорить Господь. **16** Через це ось Я зведу її. І зроблю її як пустиню, і заговорю до її серця, **17** і там їй дам її посідання і Ахроову долину, щоб відкрити її розум. І вона буде там впокорена за днями своєї молодості і за днями її виходу з єгипетської землі. **18** І буде в тому дні, – говорить Господь, – вона Мене назве Мій чоловік, а більше мене не назве Ваали. **19** Я вигублю Ваалимові імена з її уст, і їхні імена більше не згадаються. **20** І в тому дні укладу з ними завіт, з польовими звірами, і з небесними птахами, і з земними плазунами. І знищу з землі лук і меч і війну, і поселю їх у впевненості. **21** І візьму тебе Собі навіки! І візьму тебе Собі в праведності, і в суді, і в милосерді, і в щедрості, **22** і візьму тебе Собі в вірі. І пізнаєш Господа! **23** І в тому дні буде, – говорить Господь, – що послухаюся неба. І вона послухається землі, **24** і земля послухається пшениці, і вина, і олії. І вони послухають Ізраїля. **25** І посію їх Собі на землі, *і помилую Непомиловану. І скажу моєму Ненародові: Ви є мій народ! І ті скажуть: Ти є нашим Господом Богом!

рим. 9
пет1. 2

Глава 3

1 І сказав до мене Господь: Ще піди і полюби жінку, що дуже любить і перелюбна, так як Бог любить ізраїльських синів. Вони ж дивляться на чужих богів і люблять печене з родзинками. **2** І я собі найняв за п’ятнадцять срібняків і дванадцять спудів ячменю, але й сімдесят і двома відрами вина. **3** І скажеш їй: Сидітимеш у мене багато днів і я у тебе. І не розпутствуватимеш ані не будеш чоловікові. **4** Тому що численні дні ізраїльські сини сидітимуть, коли не буде царя, ані не буде князя, ані не буде тайни, ані не буде жертовника, ані священства, ні проповіді. **5** І після цього повернуться ізраїльські сини і шукатимуть свого Господа Бога і Давида, свого царя. І в захопленні будуть Господом і його добром в останніх днях.

єго. и҆ ѿи́мꙋ ри́зы своѧ̀, и҆ рꙋ́чнаѧ своѧ̀, да не закрыва́етъ стꙋда своє́го. и҆ нн҃ѣ ѿкрыю нечистотꙋ еѧ̀ пре҃ хо́тьми еѧ̀. и҆ никтоже ѿи́метъ є҆ѧ̀ ѿ рꙋки моеѧ. и҆ ѿвращꙋ всѧ весе́лїѧ еѧ̀, [и҆][4] пра҃зники еѧ̀, и҆ новленїѧ м҃ць еѧ̀, и҆ сꙋбо́ты є҆ѧ̀, и҆ всѧ вели́ки дн҃и еѧ̀. и҆ погꙋблю виногра́ды еѧ̀, и҆ смоквинїѧ еѧ̀, (всє) є҆ли́ко вѣща̀, м҃зды мн҃и сꙋть сїа [-][5] да́ша мнѣ хо́ти моѧ̀. и҆ положꙋ ю҆̀ въ свѣдѣнїе, и҆ поѧ҆́дать ю҆̀ ѕвѣрїе по́льстїи, и҆ птица нб҃ныѧ, и҆ га́ди зе́мнїи. и҆ м҃щꙋ на не́и дн҃и ваа́ловы, в наже требы клада́ше и҆мъ. и҆ въдѣва́ше оу҆сера́зѧ своѧ̀, и҆ мониста̀ своѧ̀, и҆ хожда́ше въ слѣдъ хо́тїи свои҆хъ а҆ менѐ забы̀, гл҃етъ г҃ь· Сего ради сє а҆зъ съблажню ю҆̀, и҆ оу҆чиню ю҆̀ ꙗ҆́ко пꙋстыню, и҆ воглю въ срдце еѧ̀, и҆ дамъ е́и притѧжа́нїе є҆ѧ̀ ѿтꙋдꙋ и҆ по́лѧнꙋ а҆хро́овꙋ, ѿвръсти смы́слъ є҆ѧ̀. и҆ смири́сѧ тꙋ̑ по дн҃емъ дѣства є҆ѧ̀, и҆ по дн҃емъ и҆зведенїѧ еѧ̀ ѿ землѧ є҆гѷпетскы· И҆ бꙋдетъ въ то́и дн҃ь гл҃етъ г҃ь, призоветъ мѧ м҃ꙋ мои, а҆ не възоветъ мене к҃семꙋ ваа҆лимъ. (-)[6] и҆извергꙋ и҆мена̀ ваа҆лимлѧ ѿ оу҆́стъ є҆ѧ, и҆ не въспомѧнꙋтсѧ к҃семꙋ и҆мена и҆х· И҆ завѣща́ю и҆мъ завѣтъ в҆ то́и дн҃ь, съ ѕвѣрми по́скими, и҆ съ птицами нб҃ными, и҆ съ га́ды зе́мными. и лꙋкъ, и҆ ме҃, и҆ бра́нь съкрꙋшꙋ съ земли, и҆ вселю [ѧ̀][7] съ оу҆пова́нїемъ. и҆ (поимꙋ)[8] тѧ себѣ въ вѣкъ. и҆ (пои҆мꙋ)[9] тѧ себѣ въ правдꙋ, и҆ въ сꙋды, и҆ въ м҃лть, и҆ въ щедроты. и҆ (поимꙋ)[10] тѧ себѣ въ вѣрꙋ, и҆ оу҆вѣси г҃а· И҆ бꙋдетъ в то́и дн҃ь гл҃етъ г҃ь, послꙋшаю небесе, и҆ (ѻ҆на̀)[11] послꙋшаютъ земли, и҆ землѧ послꙋша́етъ п҆шени́ца, и҆ вина, и҆ ма́сла. и҆ сїи послꙋшаютъ і҆и҃лѧ. и҆ всѣ́ю (ѧ̀)[12] себѣ на земли̇̀. *и҆ поми́лꙋю непоми́лованꙋю. и҆ рекꙋ не лю́демъ мои҆мъ, лю́дїе мои̇̀ є҆сте вы. и҆ тїи рекꙋтъ, г҃ь б҃ъ на҃ ты є҆си·

кри҃ д҃
а҃ пе҃р в҃

Гл҃а, г҃·

И рече г҃ь къ мнѣ є҆ще и҆ди̇̀, и҆ възлюби̇̀ женꙋ любѧ́щꙋю ѕѣло, и҆ любодѣю. ꙗ҆́ко любитъ б҃ъ сн҃ы і҆и҃левы. [сїи же][1] възира́ютъ къ бого́мъ чюжи҃мъ, и҆ любѧтъ сковра҃ники съ сꙋхвами· И҆ наѧ́хъ себѣ пѧ́ть надесѧть сребром, и҆ (двана́десѧть спꙋды)[2] ꙗ҆чменѧ, (н҆о) и҆ (виномъ се҃мїюдесѧть и҆ двѣма вѣдрома)[3]. и҆ рцы е́и, дн҃и мно́ги да сѣдиши оу҆ мене, (и҆ а҆́з оу҆ тебе. и҆ не съблꙋди́ши, н҆и бꙋдеши мꙋжꙋ)[4]. зане дн҃и мно́ги сѧ́дꙋтъ сн҃ове і҆и҃левы не сꙋщꙋ црю, н҆и сꙋщꙋ кн҃ѕю, (н҆и сꙋщꙋ и҆мѣнїю), н҆и сꙋщꙋ тре́бникꙋ, н҆и жречествꙋ, н҆и проповѣда́нїю· И҆ посе҃ ѻ҆братѧ҃сѧ сн҃ове і҆и҃ли, и҆ възыщꙋ г҃а б҃а своє́го, и҆ д҃вда црѧ своє́го. и҆ въсчюдѧ҃сѧ ѻ҆ г҃и и҆ ѻ҆ бл҃гостѧ҃ є҆го въ послѣднѧа дн҃и·

Гла҃, д҃.

Слышите слово гн҃е сн҃ове і҆и҃ли, ꙗ҆ко сꙋдъ гв҃и къ вселшы́мсѧ на земли. зане нѣсть и҆́стинны, ни млⷭ҇ти ни свѣдѣнїѧ бж҃їа на земли̑. клѧ́тва, и҆ лжа, и҆ оу҆бо́и, и҆ татьба, и҆ любодѣѧ́нїе расыпа́лосѧ по земли̑, и҆ кровь с кро́ми смѣша́ютъ· Сего ради (и҆) въскорбитъ землѧ̀, [и҆ оу҆малитсѧ][1] съ всѣми всеѧ́шимисѧ на не́и, съ ѕвѣремъ по́льскимъ, и҆ съ га́ды зе́мными, и҆ съ пти́цами небе́сными. и҆ рыбы морскыѧ о҆скꙋдѣю́тъ. ꙗ҆ко да никто́же не прѣ́сѧ, ни о҆бличаетсѧ никто́же· Лю́дїе же мои̑ а҆ки съпротивъ глѧи жрецъ, и҆ ѿнемо́жесѧ въ днеⷯ, и҆ ѿнемо́жесѧ прркъ с тобо́ю [но́щїю][2]. к но́щи притѝкнꙋхъ мтрь твою· Оу҆подоби́ша бо сѧ лю́дїе мои̑ а҆ки не и҆мꙋще оу҆мѣнїѧ. ꙗ҆ко ты оу҆мѣнїе ѿве́рже, ѿвръгꙋ и҆ а҆зъ тебе ѿ жречествова́ти мнѣ. и҆ ꙗ҆ко забы́лъ е҆си зако́нъ ба҃ своего, забꙋдꙋ и҆ а҆зъ ча́да твоа̀. по мно́жествꙋ и҆хъ тако съгрѣшиш мнѣ, сла́вꙋ и҆ въ бесчестїе положꙋ· Грѣхи людїи мои҆хъ и҆зъꙗ҆дать, и в неправда́хъ и҆хъ възмꙋтъ [и҆нїи][3] дш҃а и҆хъ· *И҆ бꙋдетъ ꙗ҆коже лю́дїе тако и҆ жрецъ. и҆ мщꙋ в [нихъ][4] пꙋти [и҆хъ][5] и҆ мышленїѧ и҆хъ ѿда́мъ [и҆мъ][6]. и҆ бꙋдꙋтъ ꙗ҆сти, и҆ не насы́тѧтсѧ. съблꙋди́ша, и҆ не и҆спра́вѧтсѧ. поне́же га҃ о҆ста́виша ꙗ҆ко снабдѣти· Блꙋдъ, и҆ вино, и҆ пїаничество прїѧ срце лю́дїи мои҆хъ. зна́менїи въпрошахꙋ, и҆ же́злы е҆го повѣда́хꙋ е҆мꙋ. дх҃омъ блꙋженїѧ прельстишасѧ, и҆ съблꙋди́ша ѿ ба҃ своего· Връхоⷨ го́рнымъ требы кладахꙋ, и҆ холмоⷨ требы полага́хꙋ. поⷣ дꙋбоⷨ, и҆ поⷣ бороⷨ, и҆ поⷣ дꙋбомъ вѣтвенемъ ꙗ҆ко добръ кро́въ· Сего ради блꙋдать дщерѧ ва́ша, и҆ невѣсты ва́ша любодѣю́· и҆ не присѣщꙋ дщерехъ ва́шихъ е҆гда̀ блꙋдатъ, и҆ невѣсты ва́ша е҆гда̀ любодѣютъ· Ꙗ҆́ко и҆ тїи съ блꙋдники съгрѣзи́шасѧ, и҆ с съвръшеными требы кладахꙋ, и҆ лю́дїе смыслѧ́щеи (съ блꙋдницею сплета́хꙋсѧ)[7]· Ты же і҆и҃лю не неразꙋмѣва́и, (-)[8] і҆оу́да не входи въ галга́лꙋ, и҆ не въсходите в до́мъ о҆нновъ. и҆ не клана́итесѧ (господе́мъ лживымъ)[9]. ꙗ҆ко ю҆ница стрѣкомъ. стрѣчема разгорѣсѧ і҆и҃ль. нн҃ѣ напасеть ѧ҆ гь ꙗ҆ко (те́лца)[10] на пространнѣ. прича́стникъ кꙋми́ромъ е҆фрѣмъ, положи себѣ съблазны, и҆зволи хананеа, блꙋдѧще възблꙋдиша. възлю́биша безъчестїе ѿ меженїѧ е҆мꙋ. съвра́тъ дх҃а [е҆мꙋ][11] [въсви́щетъ][12] въ крылꙋ е҆го, и҆ срамѧтсѧ ѿ тре́бникъ и҆хъ·

ісаїа кд

Глава 4

1 Послухайте господнє слово, ізраїльські сини! Тому що Господеві суд проти тих, що поселилися на землі, тому що немає правди, ані милосердя, ані пізнання Бога на землі. **2** Клятва, і брехня, і вбивство, і крадіж, і чужоложство закишіло на землі, і змішують кров до крові. **3** Через це і засумує земля і буде малою зі всіма, що на ній поселилися, з пільним звірем, і з гадами землі, і з небесними птахами, і морські риби зникнуть, **4** щоб ніхто не змагався ані ніхто не був оскарженим. Мій же народ як священик, що говорить проти. **5** І він знеміг у днях, і пророк знеміг з тобою вночі, до ночі уподібнив я твою матір. **6** Адже мій народ уподібнився до того, що немає знання. Тому що ти відкинув пізнання, і Я тебе відкину, щоб ти Мені не був священиком. І тому що ти забув закон свого Бога, і Я забуду твоїх дітей. **7** За їхнім множеством, так вони згрішили проти Мене. Я поставлю їхню славу у безчестя. **8** Вони їстимуть гріхи мого народу, і в їхніх неправедностях інші візьмуть їхні душі. **9** *І так як народ, так буде і священик. І помщу на них їхні дороги, і їм віддам їхні затії. **10** І вони будуть їсти – і не наситяться. Вони стали розпусними і не виправляться, тому що покинули Господа, щоб зберігати *погане*. **11** Розпуста, і вино, і оп’яніння охопило серце мого народу. **12** Вони просили знаків – і його палиці йому сповіщали. Вони були зведені духом розпусти і заблукали від свого Бога. **13** Клали жертви на вершках гір і клали жертви на шпилях, під дубом і під тополею, і під тінистим дубом, бо є добре покриття. Через це ваші дочки є в блуді і ваші невістки чужоложать. **14** І не навідаюся до ваших дочок, коли розпутствують, і до ваших невісток, коли чужоложать. Тому що і вони забруднилися з розпусниками і з досконалими клали жертви. І розумний народ сплітався з розпусницею. **15** Ти ж, Ізраїлю, не будь невіжою! Юдо, не входи до Ґалгали! І не ідіть до Оннової хати, і не поклоняйтеся фальшивим панам! **16** Як роз’юшена ялівка, роз’юшеним розгорівся Ізраїль. Тепер їх пастиме Господь, як теля на широкому місці. **17** Причасником ідолів Ефрім. Він поставив собі згіршення, **18** зволив хананеїв. Розпутствуючи розпутствували, полюбили безчестя в його зарозумілості. **19** Зворот духа йому засвище в його крилах, і вони завстидаються їхніх жертовників.

іс. 24

Глава 5

1 Послухайте це, священики! І сприйміть, ізраїльський доме і доме царя! Слухайте! Тому що до вас є суд, бо ви для сторожі стали засідкою, і наче натягнута сіть в Ітавірії. **2** Ловці поставили сітки. Я ж ваш каратель, **3** Я пізнав Ефрема, й Ізраїль від Мене не відступив. Тому що тепер розпутствував Ефраїм і опоганився Ізраїль. **4** Вони не поклали своїх думок, щоб повернутися до свого Бога. Бо в них є дух розпусти, і Господа вони не пізнали. **5** І впокореною буде гордість Ізраїля йому в лице. Ізраїль і Ефраїм будуть знеможеними у своїх неправедностях. І з ними знеможе і Юда. **6** З вівцями і з телятами вони підуть шукати Господа. І Його не знайдуть, бо сховався від них, **7** бо вони покинули Господа, бо собі народили чужих дітей. Тепер їх і частини їхні пожере іржа. **8** Затрубіть! Затрубіть на вершках! Закричіть на висотах! Сповістіть в Онновому домі! Жахнувся Веніямин, **9** Ефрім був на знищення в днях кари. Я показав вірних в племенах Ізраїля. **10** Юдині князі були як ті, що переставляли мережі, на них, як воду, розлию мій гнів. **11** Переміг же Ефрім свого противника, потоптав суд, бо почав ходити вслід за марними. **12** Я ж як замішання для Ефріма і як бодило для юдиного дому. **13** І Ефрім знає свою рану і Юда – свою хворобу. І пішов Ефрім до асирійців, і послав послів до царя Яриву. І той не може вас спасти, і біль не відійде від вас. **14** Тому що Я є як пантера для Ефріма і як лев для юдиного дому. І Я схоплю. І піду. І візьму. І не буде кому вирвати. **15** Я піду і повернуся до свого місця. І спочину, аж доки не згинуть. І повернуться, і шукатимуть моє лице.

Глава, є·

Слышите се жерцы, и воймите дому іилевъ, и доме црь внушите, яко к вамъ есть судъ. яко пругло быете стражбѣ, и яко мрежа препята въ (итавірін)[1] ловящіи сѣти потокше. аз же казатель вамъ, азъ увѣдѣхъ ефрема, и іиль не отступи от мене. зане нынѣ съблуди ефрем, [и][2] осквернися іиль. не положиша мышленіи своихъ възвратитися къ бу своему, яко дхъ блуженія [есть в нихъ][3], (и) га (-)[4] не увѣдѣша· И смирися укоризна іиля в лице ему. (-)[5] іиль и ефремъ отнеможетася в неправдахъ своихъ, и отнеможеся і иоуда с ними· Съ овцами и с тельцы пойдутъ възыскати га, и не обрящутъ его, уклони бо ся от нихъ. яко га оставиша, яко чада чюжая породиша себѣ. нынѣ пояд ятъ я снплеве и причастія ихъ· Въструбите (въструбите)[6] на холмѣхъ, възгласите на высокихъ, проповедите въ дому онновѣ. ужасеся веніаминъ, ефремъ в пагубу бысть въ дни наказанія, въ племенехъ іилевахъ указахъ вѣрная. быша князи іоудины яко прелагающеи межда, на ня разлѣю яко воду гнѣвъ свой· Съдолѣ же ефремъ съперника (своего)[7] попра судъ яко начатъ ходити въ слѣдъ суихъ. (-)[8] аз (же) яко мятежъ ефремови, и яко остень дому іоудину. и вѣсть ефремъ язву свою, і иоуда болѣзнь свою. і иде ефремъ къ (асуріемъ)[9], и пусти (послы)[10] къ црю иариву, и той не може избавити васъ, и не престанетъ от васъ болѣзнь· Зане азъ есмь яко паньдиръ ефремови, и яко левъ дому іоудину. и азъ въсхищу і иду, и возму, и не будетъ кому отняти· Иду и възвращуся на мѣсто свое (и почію), дондеже погибнутъ и обратятся и възыщутъ лица моего·

Глава 6

Зі своєю скорботою рано встануть, кажучи до Мене: **6,1** Підемо і повернемося до нашого Господа Бога, бо Він нас побив і нас вилікує. Ранить нас і лікує. **2** І Вилікує нас по двох днях. В третьому дні воскреснемо. І будемо живими перед Ним. **3** І пізнаємо, і гнатимемося, щоб пізнати Господа. Знайдемо Його, наче готове світло. І Він прийде до нас, як ранній і пізній дощ для землі. **4** Що тобі зроблю, Ефріме? Що тобі зроблю, Юдо? Ваше ж милосердя, наче рання хмара і наче рання роса, що сходить. **5** Через це Я пожав ваших пророків і

Глава, ѕ·

Съ скорбѣніемъ своимъ урanятъ къ мнѣ, глюще, идемъ и обратимся къ гу бу нашему. яко той [поби][1] [ны][2], і исцѣлитъ ны. язвитъ, и врачуетъ ны. [і][3] исцѣлитъ ны по двою дню. въ день третіи въскреснемъ, и живи будемъ предъ нимъ. и увѣмъ [и][4] поженемъ увѣдѣти га. яко свѣтъ готовъ обрящемъ и и пріидетъ [намъ яко дождь][5] раныи и позднии земли· Что ти сътворю ефреме. что ти сътворю іоудо. млсть бо ваша яко облакъ утреніи, и яко роса рано падающія· Сего ради пожахъ прроки

ва́ша, [и̂][6] побихъ а̑ словесемъ оу̑стъ мои̂, и̂ сꙋдъ мои ꙗ̂ко свѣтъ и̂зы́идетъ. *зане ми́лти хощꙋ негли̂ требѣ, и̂ оу̑вѣдѣнїе бж҃їе нежели всесъжженїе. сїи же сꙋть ꙗ̂ко чл҃къ престꙋпа́ѧй завѣтъ, тꙋ преѡ̂бидиша мѧ (гл҃етъ гь.)[7] дѣлаѧй сꙋѧа мꙋта́щи во́дꙋ. а̂ крѣпость твоѧ̀ ꙗ̂ко мꙋжа и̂скꙋша́юща. скры́ша жерцы пꙋть оу̑би́ша сикꙋмꙋ, ꙗ̂ко безако́нїе сътвори́ша. в домꙋ̑ і̂и҃ли ви́дѣхъ [тꙋ вещь грознꙋ][8], блꙋженїемъ є̂фрѣмовымъ ѡ̂скверни́сѧ і̂и҃ль. і̂ и̂оу́да [ѡ̂ста́ви жа́твꙋ свою][9], начни и̂ма́ти вино свое, вънегда̀ възвраща́ю плѣнники лю́дїи мои̂хъ.

побив їх словом моїх уст. І мій суд вийде як світло. **6** *Тому що хочу милосердя радше ніж жертви і пізнання Бога радше ніж цілопалення. **7** Ці ж є, наче людина, що переступає завіт. Там Мною знехтували, – говорить Господь, – діючи марне, скаламучуючи воду. **9** А твоя сила, наче *сила* мужа, що досвідчує. Священики заховали дорогу – вбили Сикиму – бо вчинили беззаконня. **10** В ізраїльському домі, там Я побачив жахливу річ. Ізраїль опоганився Ефрімовою розпустою, і Юда **11** покинув свої жнива. Починай збирати своє вино, коли повертаю полон мого народу!

мат. 9 і 12
сир. 4
црс1. 15

Гл҃а, з҃.

Внегда̀ и̂сцѣлю і̂и҃лѧ, и̂ ѿкры́етсѧ непра́вда є̂фрѣмова, и̂ зло́ба самарїиска ꙗ̂ко [възлюби́ша][1] лжꙋ. и̂ та́ть к немꙋ вни́детъ, (и̂) съвлача (и̂) разбо́инникъ. на пꙋти є̂мꙋ ꙗ̂коже вкꙋпѣ спою́тъ, ꙗ̂ко пою́щи въ ср҃цы своемъ всѧ зло́бы и̂хъ поманꙋхъ. нн҃ѣ ѡ̂бындо́ша [мѧ][2] ра́звѣтї и̂хъ, проти́вꙋ лицꙋ мѝ бы́ша. Зло́бами свои́ми възвесели́ша цр҃ѧ, и̂ лжа́ми свои́ми кн҃ѕѧ. вси любодѣющи ꙗ̂ко пе́щь жего́ма на печенїе, [и̂ждеже́тъ а̑][3] ѿ пла́мене. ѿ примеше́нїѧ ма́сти, до́ндеже възмѣси́тсѧ то [все][4]. въ дн҃и цр҃ь ваши̂, нача́ша кн҃ѕи ꙗ̂ри́тисѧ ѿ вина̀. простро́ша рꙋки своѧ съ расыпа́тели. зане разгорѣшасѧ ꙗ̂ко пе́щь ср҃ца и̂хъ внегда̀ [пресѣда́ютъ][5] и̂мъ. всю нощ сна̀ є̂фрѣ́мъ насыти́сѧ, заоу̑тра бы́сть [и̂][6] разгорѣсѧ ꙗ̂ко ѡ̂гнь пла́мене. вси съгрѣшасѧ ꙗ̂ко пе́щь [жего́ма][7], и̂ [о́гнь и̂зꙗ̂сть][8] сꙋдїѧ и̂хъ. вси цр҃и и̂хъ падоша, и̂ не бѣ̂ [в ни́хъ молѧисѧ][9] къ мнѣ̂. Є̂фре́мъ въ лю́де самъ смѣша́шесѧ. є̂фрѣ́мъ бы́сть погребенъ ѡ̂прѣснокъ не ѡ̂бращае̑. и̂ꙗ̂до́ша чю́жїи крѣ́пость є̂го, сеи же не разꙋмѣ. н̂о и̂ сѣди́ны ꙗ̂ви́шасѧ на немъ, (-)[10] ѡ̂н̂ (же) не позна̀. И̂ смири́тсѧ оу̑кори́зна і̂и҃лева в̆ лице є̂мꙋ, и̂ не възврати́шасѧ къ гꙋ бꙋ своемꙋ, и̂ не възыска́ша є̂го ѡ̂ всемъ се́мъ. и̂ бѣа́ше є̂фрѣмъ ꙗ̂ко го́лꙋбъ (-)[11] не и̂мы́и ср҃ца. є̂гѵ̀птїа моли́ша [-][12] въ а̂сѵ̀рїа и̂до́ша. ꙗ̂коже бо и̂дꙋтъ възложꙋ на́ нѧ мре́жꙋ свою. ꙗ̂ко пти́ца нб҃ныѧ свергꙋ а̑. накажꙋ а̑ въ слꙋхъ скорбѣ́нїѧ и̂хъ. Го́ре и̂мъ, ꙗ̂ко ѿскочи́ша ѿ мене. грѣшни сꙋть, ꙗ̂ко нечествова́ша къ мнѣ. а̂ а́зъ (а̑ и̂зба́вихъ)[13], сїи же согла́ша до мене лжꙋ. и не възъпи́ша къ мнѣ ср҃ца и̂, н̂о пла́кахꙋсѧ ѡ̂ (лжи)[14] и̂х̆. ѡ̂ пшени́цꙋ и̂ ѡ̂ вино сѣча́хꙋсѧ. накажꙋсѧ мно́ю. (-)[15] а̂з̆ (же) оу̑крѣпихъ мы́шцꙋ и̂хъ, и̂ къ мнѣ по-

Глава 7

1 Коли вилікую Ізраїль, то відкриється Ефрімова неправедність і самарійська злоба, бо вони полюбили брехню. І до нього ввійде злодій, і грабуючий, і розбійник. Йому в дорозі, **2** наче разом, заспівають, як співаки в своєму серці. Я згадав всі їхні злоби. Тепер мене оточили їхні затії, вони були перед моїм лицем. **3** Своїми злобами вони розвеселили царів і своїми неправдами князів. **4** Всі чужоложці – як горіюча піч для випікання. Він спалить їх полум'ям від змішання масті. Аж доки те все не змішається. **5** В днях ваших царів князі почали злоститися від вини. Простягнули свої руки з нищівними, **6** тому що їхні серця розгорілися, наче піч, коли з ними сидять. Цілу ніч Ефрім наситився сном, вранці був і загорівся як полумінь вогню. **7** Всі розігрілися як розпалена піч, і вогонь пожер їхніх суддів, всі їхні царі впали. І не було в них того, що молився до мене. **8** Ефрем в народах сам змішався, Ефрем був похований – неперекинутий пляцок. **9** Чужі пожерли його силу – він же не взнав. Але і сивина з'явилася на ньому – він же не взнав. **10** І впокорена буде ізраїльська гордість йому в лице. І вони не повернулися до свого Господа Бога і не пошукали його в усьому цьому. **11** І був Ефрім як голуб, що немає серця. Вони єгиптян благали, пішли до асирійців. **12** Бо так як ідуть, накину на них мою сіть. Зведу їх, так як небесних птахів. Напоумлю їх в послусі їхньої скорботи. **13** Горе їм, бо вони відійшли від Мене. Вони нещасні, бо нечесні були до Мене. А Я їх спас, вони ж проти мене сказали брехню. **14** І до мене не закричали їхні серця, але плакалися за їхню лож. Вони рубалися за пшеницю і за вино, будуть мною покарані. **15** Я ж скріпив їхню правицю, і вони на мене задумали зло. **16** Вони перетворилися в

ніщо, стали, наче натягнутий лук. Їхні князі впадуть від меча через ненапоумленість їхнього язика. Це їхня злоба в єгипетській землі.

мыслиша злѣ. съвратишаса ни въчтоже, быша ꙗко лукъ напраженъ. Падутса [кнѧзи ихъ мечемъ][16], ненаказанїа дѣла ꙗзыка ихъ. Си злоба ихъ въ земли егупетьи.

Глава 8

1 Бо земля непрохідна, наче труба, так як орел в господньому домі. Тому що переступили мій завіт і були безбожні супроти мого закону. **2** Вони закличуть до мене: Боже! Ми Тебе пізнали! 3 Бо Ізраїль повернув добро, бо ворога прогнали. **4** Вони собі поставили царя, а не почали зі Мною. Князі рішили і Мені не сповістили. Зробили собі ідолів зі свого срібла і золота, щоб були вигублені. **5** Самаріє! Відкинь твоє теля! Моя лють на них розгівалася. Аж доки не можуть очиститися **6** ті, що в Ізраїлі? І столяр те зробив, і воно не є богом, бо обманювало твоє теля, Самаріє! **7** Бо посіяли вітром витоптане, і їхнє знищення їх захопить. Хай з пригорщі зробить муку той, що немає сили. Якщо і зробить, то інші з'їдять її. **8** Затонув Ізраїль. Тепер став в народах як непотрібний посуд. **9** Вони пішли до Асирії. Зацвів для себе в Мені Ефрім, полюбив винагороду. **10** Через це буде виданим в країни. Тепер їх перечекаю, хай трохи перестануть помазувати царя і князя. **11** Бо Ефрім помножив жертовники, вони йому стали на гріх. **12** Запиши йому множество його законів, улюблені жертовники вважалися за чужі. **13** Тому, якщо і принесуть жертву і їстимуть м'ясо, Господь їх не прийме. Тепер Він згадає їхні неправедності і помстить їх гріх. Ті повернулися до Єгипту і в ассирійців їстимуть нечисте. **14** І забув Ізраїль Того, що його створив, і збудував жертовники. І Юда помножив укріплені міста. Але пошлю вогонь на його міста, і він знищить їхні коріння.

Глава, и҃·

(ꙗко)[1] земла [непроходима, ꙗко труба][2], ꙗко орелъ въ дому гн҃и. понеже преступиша завѣтъ мои, и на законъ мои нечествоваша. къ мнѣ възовутъ, бж҃е познахом тѧ, ꙗко ꙇи҃ль обврати бл҃гаа враги (бо) прогнаша. Сами цр҃а поставиша, а не мною начаша. кнѧзи (оуставиша, и) не ꙗвиша ми. съ сребра своего и злата (-)[3] сътвориша себѣ кумиры, ꙗко да потребатса. Отврьзи телець свои самарїе, разгнѣвасѧ ꙗрость моа на нѧ. до чесо не могутъ оучиститиса (иже) въ ꙇи҃ли. и то древодѣла сътвори, и нѣсть бъ. зане льстѧ бѧше телець твои самарїе. Ꙗко вѣтромъ истепено всѣваша, и разрушенїе и пождетъ ихъ, съ горсть не имыи силы да сътворитъ муку. аще и сътворитъ, то инїи изꙗдѧ ю. Погрѧзе ꙇи҃ль, нн҃ѣ быстъ въ странахъ ꙗко сосудъ непотребенъ. (-)[4] тїи възыдоша въ асурїю. процвѣте о себѣ въ мнѣ, ефрѣмъ мзду възлюби. сего ради предастьса въ страны, нн҃ѣ прежду ихъ. да почїютъ мало помазати цр҃а и кнѧза. ꙗко оумножи ефрѣмъ требникь, въ грѣхъ быша ему [-][5]. въпиши ему множество [-][6] законъ его. въ чюждаа наменишаса требницы възлюбленїи. тѣмже аще (и) положать требу і изъꙗдатъ маса, г҃ь не прїиметъ ихъ. нн҃ѣ поманетъ неправды и, и мститъ грѣхъ ихъ. тїи въ егупетъ възвратишаса, и въ асурїи нечистаа изъꙗдатъ. и забы ꙇи҃ль сътворшаго и, и възгради требища. і иоуда оумножи грады оутвержены, но послю огнь на грады его и потребитъ коренїа ихъ.

Глава 9

1 Не радій, Ізраїле, ані не веселися так як і народи! Тому що ти вчинив розпусту проти свого Господа Бога. Ти полюбив дари на всіх токах пшениці, **2** і чавило їх не пізнало, і вино їм збрехало. **3** Вони не поселилися на господній землі, Ефрем поселився в Єгипті, і в асирійців їстимуть нечисте. **4** Вони не полили Господеві вино і не були Йому солодкі. Їхні жертви, наче хліб плачу, всі, що їдять, будуть нечисті. Тому що їхні хліби їхнім душам, вони не ввійдуть до господнього дому. **5** Що вони зроблять в день зібрання і в день господнього празни-

Глава, д҃·

Не радуиса ꙇи҃лю, ни веселиса ꙗкоже (и) людїе, ꙗко съблуди еси от [г҃а][1] б҃а своего. възлюби даанїа на всѣ гумнѣ (пшеница). и тѣкъ не позна ихъ, и вино сълга имъ. Не вселишаса на земли гн҃и. вселиса ефремъ въ егупть, и въ асурїихъ (изъꙗдатъ нечистаа)[2], вси ꙗдущеи (-)[3] осквернатса. понеже хлѣби ихъ дш҃ь ихъ, не внидутъ въ домъ гн҃ь. что сътворатъ въ дн҃ь соима, и въ дн҃ь празника гн҃а. сего ради се поидутъ от труда егупеска, и пождетъ ихъ мемфисъ, и потребитъ а махмасъ. сре-

бро̀ и҆ па́гꙋба прича́стїє, те́рнїє въ дво́рѣх и҆мъ· Прише́дваютъ днїє мще́нїа [твое́го][4]. и҆ ѡ҆зли́тсѧ і҆и҃ль ꙗ҆́ко пр҃ркъ несмы́сленъ чл҃къ нося́и дх҃ъ. ѿ мно́жества непра́вдъ твои́хъ ᲂу҆мно́жисѧ и҆зъꙋмле́нїє [-][5]. стра́жба є҆фре́мъ съ бг҃омъ, пр҃ркъ пр҃гло лꙋка́во на пꙋте́хъ є҆мꙋ̀, и҆зъꙋмле́нїе в домꙋ̀ бг҃а є҆го̀ ᲂу҆тверди́, (і҆) и҆стлѣ́ша по днемъ хо́лма. въспомѧне́тъ непра́вды и҆хъ мще́нїе грѣхъ и҆хъ· Ꙗ҆́ко гро́знъ въ пꙋсты́ни ѡ҆брѣто́хъ і҆и҃лѧ, и҆ ꙗ҆́ко стра́жъ на смоко́вницы ра́нны ᲂу҆ви́дѣхъ ѿц҃а и҆хъ. сі́и [же][6] вни́доша къ (вельфего́рꙋ)[7], и҆ ѿлꙋчи́шасѧ на сты́дѣнїе. и҆ бы́ша [възлю́бленїи ꙗ҆́ко гню́сни][8]. є҆фре́мъ ꙗ҆́ко пти́ца залетѣ̀. сла́вы и҆хъ ѿ порожде́нїи (ѿ)[9] бо́лѣзни (ᲂу҆тро́бы ражда́ющаѧ), и҆ [ѿ][10] зача́тїи. и҆мже а҆́ще и҆ въскръмѧ́тъ ча́да своѧ, без ни҆х бꙋ́дꙋтъ ѿ чл҃къ. тѣ́мже и҆ лю́тѣ и҆мъ є҆́сть [занѐ ѡ҆ста́вих ѧ҆][11]· пло́ть моѧ ѿ ни҆х· Є҆фре́мъ ꙗ҆́ко ви́дѣхъ в ловитвѣ̀ предпоста́ви ча́да своѧ. і҆ є҆фре́мъ и҆зведѐ на заколе́нїе ча́да є҆го̀. да́жь и҆мъ г҃и, что̀ даси̇ и҆мъ. да́жь и҆м ᲂу҆тро́бꙋ непло́дѧщꙋсѧ, и҆ съсцы̀ сꙋ́хи· *Всѧ ѕло́бы и҆хъ в галга́лѣх ꙗ҆́ко тꙋ̀ и҆хъ възненави́дѣ. ѕло́бы ра́ди хꙋдо́жествъ и҆хъ, и҆з домꙋ̀ своего̀ и҆жденꙋ ѧ҆. к то́мꙋ да не приложꙋ̀ люби́ти и҆хъ. вси̇ кнѧ́ѕи и҆хъ не покорѧ́тсѧ· Поболѣ̀ є҆фре́мъ, ко́ренїє є҆го и҆схоша, пло́да к томꙋ̀ да не принесе́тъ. поне́же а҆́ще и҆ поро́дѧтъ, побїю по́мыслы ᲂу҆тро́бы и҆хъ· ѿри́нетъ ѧ҆ бг҃ъ ꙗ҆́ко не послꙋ́шаша є҆го̀, и҆ бꙋ́дꙋ пришелцы в страна́х·

а҃ ц҃р҃ и҃

ка, **6** через це ось підуть від єгипетського труду. І їх очікуватиме Мемфис, і їх знищить Махмас. Їхнє срібло – частина знищення, в їхніх дворах – терня. **7** Надходять дні твоєї помсти, і буде Ізраїлеві зло, так як безумний пророк – чоловік, що несе дух. Від множества твоїх неправд помножилася безумність. **8** Ефрімова сторож з Богом, пророк – погана пастка на його дорогах, закріпив безумність в домі його Бога. **9** І вони пропали за днями вершка. Він згадає їхні неправедності, помсту їхніх гріхів. **10** Я знайшов Ізраїль як виноград у пустині і як сторож в ранішній фізі, я побачив їхніх батьків. Вони ж ввійшли до Вельфегора і відлучилися на сором. І улюблені стали, наче зогиджені. **11** Ефрім полетів, наче птах, їхня слава від народжень, від болів лона тієї, що родить, і від зачать. **12** Тому, хоч і вигодують своїх дітей, будуть без них через людей. Тому-то і горе їм є, тому що Я їх покинув, моє тіло від них. **13** Ефрім, як Я побачив, виставив своїх дітей на полювання, і Ефрім вивів його дітей на вбиття. **14** Дай їм, Господи! Що їм даси? Дай їм бездітне лоно і сухі груди! **15** *Всі їхні злоби в Ґалґалі, бо там Я їх зненавидів. Через злоби їхніх задумів вижену їх зі свого дому, більше не додам їх любити. Всі їхні князі не підкоряться. **16** Ефрім захворів. Його коріння посохло. Хай більше не принесе плоду. Тому-то, якщо і породять, вб'ю задуми їхнього лона. **17** Бог їх відкине, бо вони не послухалися Його. І вони будуть приходьками в країнах.

црс1. 8

Гла҃, і҃·

Виногра́д бл҃голо́зенъ і҆и҃ль пло́д ѡ҆би́ленъ є҆го. по мно́жествꙋ пло́да є҆го ᲂу҆мно́жи тре́бники. по бл҃гота́мъ земли̇̀ є҆го̀ възгра́ди ка́пища. раздѣли́ша ср҃ца своѧ̀, нн҃ѣ поги́бнꙋтъ. са́мъ раскопа́етъ тре́бники и҆хъ, съкрꙋ́шитъ кꙋми́ры и҆хъ. и҆мже нн҃ѣ рекꙋтъ, нѣ́тъ ц҃рѧ в на́съ. ꙗ҆́ко не боѧ́хомъсѧ г҃а, ц҃рь же что̀ сътвори́тъ на́мъ. гл҃ѧ словеса̀ (и҆ завѣ́ты)[1], ложе́ю завѣща́ютъ завѣ́тъ, прозѧ́бнетъ (сꙋ́дъ а҆́ки тро́скотъ)[2] на (цѣли́знѣ)[3]. те́лцꙋ до́мꙋ ѡ҆́ннова ѡ҆бита́ютъ всели́вшїисѧ въ сама́рїю. ꙗ҆́ко желѣ́ша лю́дїє є҆го к немꙋ̀, и҆ ꙗ҆́коже раги́нѣва ѧ҆ пора́дꙋютсѧ на сла́вѣ є҆го ꙗ҆́ко пресели́сѧ ѿ ни҆х. и҆ (въ а҆сѵ́рїю (же) свѧза́вша и҆)[4] ѿведо́ша въ да́ръ (і҆а́ривꙋ ц҃рю)[5]· (-)[6] Є҆фре́мъ [прїи́метъ][7] [сра́мъ][8], и҆ срами́тсѧ і҆и҃ль ѡ҆ совѣ́тѣ свое́мъ. ѿвръже сама́рїѧ ц҃рѧ своего̀ а҆́ки ро́згꙋ на лицѐ водѣ̀. (-)[9] и҆ззвергꙋтсѧ тре́бища ѡ҆́ннова съгрѣше́нїѧ і҆и҃лева. те́рнїє и҆ вол-

Глава 10

1 Ізраїль – виноград з гарними галузками. Його плід обильний. За множеством його плодів він помножив жертовники, за добром його землі збудував храми. **2** Вони поділили свої серця, тепер згинуть. Він Сам розвалить їхні жертовники, знищить їхні кумири. **3** Тому тепер кажуть: Немає в нас царя, бо ми не побоялися Господа. А цар що нам зробить? **4** Говорячи слова і завіти, вони обманою завіщають завіт. Зійде суд, наче хабаз на цілині. **5** З телям Оннового дому мешкають ті, що поселилися в Самарії, бо його народ плакав до нього. І так як Він їх розгнівив, так зрадіють його славою, бо був переселений від них. **6** І зв'язавши його, вони відвели ж до Асирії, в дар цареві Яривові. Ефрім одержить сором, і засоромиться Ізраїль у своїй раді. **7** Самарія відкинула свого царя, наче різку на лиці води. **8** Знищені будуть Оннові жертовники – ізраїлеві

іс. 2
лук. 23
апо. 6

гріхи. Терня і хабаз зійде на їхніх жертовниках. *І скажуть до гір: Покрийте нас. І вершкам: Впадіть на нас.

суд. 20

9 *Відколи Ізраїль згрішив *на* вершках, вони там поставили. Їх не захопить на вершку, воєнні діти неправедності **10** прийдіть! Напоумлю їх моїм помислом. І проти них зберуться народи, коли їх напоумлюватимуть за їхні дві неправедності. **11** Ефраїм – ялівка ненавчена любити перемогу. Я ж наступлю на красу її шиї. Наступлю на Ефріма, *а* замовчу Юді, на нього скріпиться Яків.

єре. 4

12 *Сійте собі на праведність – і пожнете плід життя, і засвітіть собі світло пізнання. Поки час, пошукайте Господа, поки не прийдуть вам жита праведності! **13** Чому ви промовчали на безбожність і збирали його плід? Ви їли плід брехні, бо ти поклав надію на свою зброю, на множество твоєї сили. **14** І повстане згуба в твоєму народі,

суд. 8

*згинуть так, як згинув і князь Салмана в Арвеїловім домі в днях війни, знищили матір по дітях. **15** Так зроблю вам, ізраїльський доме, від лиця вашої злоби!

Глава 11

1 Вранці відреклися, наче світанок. Відрікся ізраїльський цар, бо Ізраїль – дитина. І Я його полюбив,

мат. 2

*з Єгипту Я покликав мого сина. **2** Так як Я їх покликав, так відходили від мого лиця. Ці ж Ваалам клали жертви і кадили різьбленим. **3** Я ж поміг Ефрімові, взяв його на свою руку. І вони не зрозуміли, що Я їх оздоровив. **4** В людському зітлінні Я їх притягнув напоумленими моєю любов'ю. І буду їм, наче той, що б'є чоловіка по щоках. Погляну на нього – і його здолаю. **5** Ефрем поселився в Єгипті. Сам же Асур – його цар, бо він не побажав повернутися. **6** І знемогла зброя в їхніх містах. І він спочив в його руках. І їстимуть зі своїх затій. **7** І його народ, що пристав до його поселень. І Бог розлютиться на його шляхетних, і не підніме його. **8** Що тобі вчиню Ефріме? Чи обороню тебе, Ізраїле? Що тобі припишу? Поставлю тебе, як і Адама і як Севоїм. Моє серце в цьому повернулося, затривожилося моє розкаяння. **9** Не зроблю за гнівом моєї люті, не покину, щоб Ефрім був знищеним. Тому що Я є Богом, а не людиною, Святий у тобі, і не ввійду до міста. **10** Піду вслід за Господом. Він зареве, наче лев. Бо Той зареве, і жахнуться діти життя. **11** І жахнуться, як птах з Єгипту і як голубка з а-

ісаїа в҃
л҃ꙋ к҃г
апока҃ ѕ҃

чецъ возникнетъ по требникомъ ихъ. *и рекꙋтъ къ горамъ покрыите ны, и холмомъ падѣте на насъ. *ѿнелѣ холми съгрѣши і҃иль, тꙋ поставиша, не постигнетъ ихъ на холмѣ. (ратна чада)[10] неправды прїиди, [накажꙋ][11] ѧ [помышленїю моемꙋ][12]. и съберꙋтсѧ (людїе на нѧ)[13] внегда наказꙋютъ ѧ въ двою неправдахъ и҃. ефрѣмъ юница неоучена любитъ одолѣнїе, азъ же найдꙋ на добротꙋ выѧ еѧ. настꙋплю ефрѣмови, оумолчю ѿ їꙋды, оукрѣпитъ емꙋ їаковъ.

сꙋ к҃

*сѣите себѣ въ правдꙋ, [и пожнете][14] пло҃ (житъ)[15]. (и) просвѣтѣте себѣ свѣтъ видѣнїѧ. (дондеже времѧ) възыщите г҃а, дондеже прїидꙋтъ [вамъ жита правды][16]. въскꙋю премолчасте безаконїе, и (пло҃)[17] его объимасте, изъѧсте пло҃ лжа. ѧко оупова орꙋжїемъ своимъ въ множествѣ силы твоеѧ. и въстанетъ пагꙋба в люде҃ твоихъ, *[погибнꙋтъ ѧкоже погибе (и) кнѧѕь салмана в домꙋ арвейли][18] въ дни ратны, матерь по чадѣхъ потребиша. такоже сътворю ва҃ доме і҃илвъ ѿ лица злобы вашеѧ.

їере҃ д҃

сꙋ и҃

Гл҃а, аı҃.

Заоутра ѿвръгошасѧ [ѧко зарѧ][1] ѿвержесѧ ц҃рь і҃илвь. имже младенецъ і҃иль, и азъ възлюбихъ и. *[изъ египта възва҃ с҃на моего][2]. ѧкоже призвахъ ѧ, такоже ѿхождахꙋ ѿ лица моего. сїи (же) ваалимꙋ требꙋ кладахꙋ, і изваѧнымъ кадахꙋ. (-)[3] азъ (же) (помогохъ)[4] ефрѣмови, взѧхъ и на мышцꙋ свою, и не разꙋмѣша ѧко исцѣлихъ ѧ. въ истлѣнїи ч҃лчьстѣ привлеко҃ ѧ (наказаны)[5] люблєнїѧ моего. И бꙋдꙋ имъ ѧко оудараѧй ч҃лка за челюсти (-)[6], възрю к немꙋ и премогꙋ емꙋ. вселисѧ ефре҃ въ египетъ, (-)[7] асꙋр (же) самъ ц҃рь его ѧко не въсхотѣ възвратитисѧ. и ѿнеможесѧ орꙋжїе въ градѣхъ и҃, и оумолче въ рꙋкꙋ его, і изъѧдатъ ѿ развѣтъ своихъ. и людїе его висѧще ѿ обитанїѧ его. и б҃ъ на честнаѧ его разгнѣваетсѧ и не вънесетъ его. что тѧ оустрою ефрѣме, защищꙋ тѧ і҃илю. что тѧ положꙋ ѧко (и) адама, оустрою тѧ ѧко и севоимъ. превратисѧ ср҃це мое, в семъ смѧтесѧ раскаанїе мое. не сътворю по гнѣвꙋ ѧрости моеѧ. не оставлю ѧко потребитисѧ ефрѣмови, зане б҃ъ азъ есмь а не ч҃лкъ, въ тебѣ ст҃ъ. и не внидꙋ въ градъ въ слѣдъ г҃а ходити. Ѧко левъ възреветъ, ѧко той възреветъ, и оужаснꙋсѧ чада (живо҃)[8]. И прїидꙋтъ ѧко птица и҃ египта, и ѧко голꙋбъ ѿ

ма҃ в҃

землѧ̀ а҆сѷрскы. и҆ оу҆ставлю ѧ҆ в домохъ и҆хъ, гл҃етъ гь҃·

сирійської землі. І поставлю їх у їхніх домах, – говорить Господь.

Гл҃а, вı҃·

Обыиде мѧ лжею є҆фрѣмъ, и҆ безъчестїемъ до҆мъ і҆и҃лвъ, і҆ и҆оу҆да нн҃ѣ позна ѧ҆ бг҃ъ (-)[1] людїє сти прозвашасѧ (гв҃и)[2]. Є҆фрѣмъ же золъ дх҃ъ гонѧ зной, весь дн҃ь тщаѧ и҆ сꙋєа оу҆множи, и҆ завѣтъ съ а҆сѷрїи завѣща, и҆ (мл҃ть)[3] въ є҆гѷптъ въпꙋсти. и҆ сꙋдъ гв҃и къ і҆оу҆дѣ мстити і҆акова. по пꙋтемъ є҆го, и҆ по хꙋдожествомъ є҆го ѿдасть є҆мꙋ. *въ оу҆тробѣ прельсти брата своего. и҆ трꙋды своими оу҆крепѣ къ бг҃ꙋ, и҆ оу҆крепѣ съ а҆гг҃лō и҆ възможе· Плакашасѧ и҆ молиша мисѧ, в домꙋ о҆нни о҆брѣтоша мѧ и҆ тꙋ глашасѧ к [нимъ][4]. гь҃ же бг҃ъ вседръжитель бꙋдетъ памѧть є҆го· И҆ ты о҆ бз҃ѣ своемъ о҆братишисѧ, мл҃ть и҆ сꙋдъ снабдиши, и҆ [приближаисѧ][5] къ бг҃ꙋ своемꙋ прнō· Ханаа҃ въ рꙋцѣ є҆го ꙗ҆ремъ неправды, премагати възлюби. и҆ рече є҆фрѣмъ, о҆баче о҆богатѣхъ, о҆брѣтохъ ѿдшенїє [оу҆ него][6]. всѧ болѣзни є҆го не о҆брѧщꙋтсѧ є҆мꙋ неправдъ ꙗ҆же съгрѣши· а҆зъ (-)[7] гь҃ бг҃ъ твой и҆зведыи тѧ и҆ землѧ є҆гѷпетски. є҆ще (же) вселю тѧ в кꙋщахъ, ꙗ҆коже въ дн҃и празникъ. и҆ [глахъ][8] пррк҃и, и҆ видѣнїѧ оу҆множи, и҆ в рꙋкахъ пррчскⷪ҇ сподобисѧ. а҆ще галаа҃ оу҆бо нѣсть ложь, бахꙋ въ галгалѣхъ кнѧѕи требы кладꙋще, и҆ требницы и҆хъ ꙗ҆ко и҆ желви на цѣлизнѣ польстеи. *и҆ о҆тыде і҆аковъ на поле а҆сѷрїиско, и҆ работа і҆и҃ль о҆ женѣ, и҆ о҆ женѣ снабдѣ· *И҆ прркомъ и҆зведе гь҃ і҆и҃лѧ и҆з (землѧ є҆гѷпетски)[9], и҆ прркомъ снабдѣсѧ. разгнѣва [мѧ][10] є҆фрѣмъ и҆ во҆нѧри (мѧ), и҆ кровь є҆го на не҃ пролїєсѧ и҆ оу҆коризнꙋ є҆го ѿдасть є҆мꙋ гь҃·

а҃ мо҃ кє · а҃ мо҃ кн · в҃ мо҃ дı

Глава 12

1 Оточив мене брехнею Ефрім і безбожністю ізраїльський дім і Юда. Тепер Бог їх пізнав. Він прозваний був святим народом Господеві. **2** Ефрім же – поганий дух, що жене спеку. Весь день помножив порожнє і марне, і заповів завіт з асирійцями, і до Єгипту послав милосердя. **3** І суд Господеві з Юдою, щоб помстити Якова. За його дорогами і за його задумами Він йому віддасть. **4** *В лоні він обманув свого брата і своїми трудами скріпився до Бога, **5** І скріпився з ангелом, і переміг. Заплакали і Мене благали. В Онновому домі знайшли Мене. І там до нього говорилося. **6** Господь же – Бог Вседержитель. Його буде пам'ять. **7** І ти повернешся у своєму Бозі. Бережи милосердя і суд і постійно наближайся до свого Бога. **8** Ханаан в його руці – ярмо неправедності. Він полюбив перемагати. **9** І сказав Ефрім: Однак я збагатів, я у ньому знайшов спочинок. Всі його болі не знайдуться в ньому через неправедності, які він згрішив. **10** Я – твій Господь Бог, що тебе вивів з єгипетської землі. Ще ж тебе поселю в шатрах, так як в день празників. **11** І Я говорив пророками і помножив видіння, і в руках пророків Я показався гідним. **12** Отже, якщо Ґалаад не є брехливим, були в Ґалґалі князі, що жертви клали. І їхні жертовники, як і черепахи, на цілині поля. **13** *І Яків відійшов до асирійського поля. І послужив Ізраїль за жінку, і старався за жінку. **14** *І пророком Господь вивів Ізраїля з єгипетської землі, і пророком оберіг. **15** Мене розгнівив Ефрім і Мене розлютив. І його кров виллється на нього. І йому Господь віддасть його погорду.

мой1. 25 · мой1. 28 · мой2. 14

Гл҃а, гı҃·

Ѡ словеси є҆фрѣмовꙋ о҆правленїѧ (прїѧ (и҆) сеи)[1] въ і҆и҃ли. и҆ положи ѧ҆ ваалови, и҆ оу҆мре. и҆ [нн҃ѣ][2] приложиша съгрѣшати, и҆ сътвориша сїи себѣ слїанникъ съ [злата и҆][3] с сребра и҆хъ (-)[4]· сїи глютъ, колите чл҃кы (о҆скꙋдѣша бо телцы)[5]. сего ради бꙋдꙋ ꙗ҆ко о҆блакъ оу҆тренїи, и҆ ꙗ҆ко и҆ роса (жатвенаѧ)[6], и҆дꙋще ꙗ҆ко (и҆) плѣвы (-)[7] с тока, и҆ (прахъ съ вѣтвїѧ развѣваемыи вихромъ)[8]· а҆з же гь҃ бг҃ъ твой оу҆твержаѧи нб҃о и҆ съзидаѧи землю, є҆гоже рꙋцѣ сътѧжасте всѐ воинство нбⷭ҇ное, и҆ не показахъ ти (є҆го)[9] ꙗ҆ко ходити въ слѣдъ и҆хъ· *[а҆зъ же][10] и҆зведохъ

і҆саї҆а мг

Глава 13

1 За Ефрімовим словом і цей взяв оправдання в Ізраїлі. І поставив їх Ваалові, і помер. **2** І тепер додали грішити, і ці зробили собі лите зі золота і з їхнього срібла. Ці кажуть: Жертвуйте людей, бо забракло телят! **3** Через це вони будуть як рання хмара і як роса жнив, що іде, і як полова з току, і порох з галузок, розвіяний вихором. **4** Я ж – твій Господь Бог, що скріплюю небо і будую землю! Якого руки створили все небесне військо. І Я тобі його не показав, щоб ходити вслід за ними, *Я ж тебе вивів з єгипетської землі. І, за винятком Мене, Бога не знатимеш. І, за винятком Ме-

іс. 43

не, немає Того, що спасає. **5** Я тебе пас у пустині, в незаселеній землі **6** за їхніми пасовиськами. І вони помножилися до повноти, і їхні серця піднялися вгору. Через це вони Мене забули. **7** І буду їм як пантера і як рись на дорозі асирійців. **8** І зустріну їх як розлючений медвідь, і знищу замкнення їхніх сердець. І їх пожеруть лісові щенята, і їх розірвуть польові звірі. **9** Ізраїле! В твоїм знищенні хто тобі поможе? **10** Де твій цар? Той хай тебе спасе в усіх твоїх містах! І хай тебе судить Той, кому ти сказав: *Дай мені царя і князя. **11** І Я дав царя в своєму гніві. І Я стримався в моєму гніві. **12** *Це* діло Ефраїмової неправедності, його схований гріх. **13** Болі, наче в тієї, що родить, його охоплять. Цей – мій розумний син. Тому тепер терпітиме все знищення його дітей. **14** *Я визволю їх з адової руки і викуплю їх від смерті. Де твій суд, смерте? Де ж твоє бодило, аде? Потіха сховалася від твоїх очей. **15** Тому що цей розділить між братами, Господь наведе на нього пекучий вітер з пустині. І висушить його потоки. І спустошить його джерела. Цей висушить його землю і ввесь його любий посуд!

црс1. 8

єз. 19

тѧ и҆з̾ землѧ̀ є҆гѵ́петскиѧ, и҆ бг҃а развѣ̀ мене да не позна́еши. и҆ сп҃саю́щаго нѣ́сть ра́звѣ менѐ. а҆́зъ пасо́хъ тѧ въ пꙋсты́ни на земли̇̀ невселе́ннѣ по па́ствамъ и҆́хъ, и҆ ᲂу҆мно́жишасѧ до и҆сполне́нїѧ, и҆ възнесо́шасѧ срⷣца и҆̀хъ, сего ради забы́ша мѧ̀. и҆ бꙋдꙋ и҆́мъ ꙗ҆́ко пандѷ́рь, и҆ ꙗ҆́ко (и҆) ры́сь на пꙋти̇̀ а҆ссѷрїемъ, [и҆][11] сра́щꙋ ѧ҆̀ ꙗ҆́ко и҆ медвѣдь лихо-ваемъ, и҆ разрꙋшꙋ съключе́нїе срⷣцъ и҆́хъ, і҆ и҆зъѧ-да́тъ ѧ҆̀ [-][12] щенцы̀ дꙋбра́внїи, [и҆][13] звѣрь польс-кїи растѡ́ргнетъ ѧ҆̀. в расы́панїе твое і҆и҃лю кто помо́жетъ [тебѣ̀][14]. гдѣ̀ цр҃ь твои, то́и да сп҃сетъ тѧ въ всѣ́хъ гра́дехъ твои́хъ. [и҆][15] да сꙋди́тъ ти є҆мꙋже гл҃а, *да́ждь мѝ цр҃ь и҆ кн҃зь. и҆ да́хъ (-)[16] цр҃ѧ въ гнѣвѣ своемъ, и҆ ᲂу҆дръжа́х-сѧ въ ꙗ҆́рости мое́и. Съвраще́нїе непра́вды є҆фрѣ-мовы, съкрове́нъ грѣ́хъ его. бо́лѣзни а҆́ки ражда-ющїи прїимꙋтъ и҆̀. се сн҃ъ мои мꙋдрыи, занѐ (нн҃ѣ)[17] стръпи́ (вс҃е)[18] съкрꙋше́нїе ча́дъ [є҆го][19]. *ѿ рꙋки̇̀ а́довы и҆зба́влю ѧ҆̀, и҆ ѿ смр҃ти и҆скꙋп-лю ѧ҆̀. гдѣ̀ пра̀ твоѧ смр҃ти, гдѣ́ ли ѡ҆сте́нъ твои а҆́де. ᲂу҆тѣше́нїе съкры́сѧ ѿ ѻ҆чїю [твое́ю][20], занѐ се́и междꙋ бра́тїѧ разлꙋчитъ. Наведе́тъ (гь҃ вѣтръ знои́нъ)[21] и҆с пꙋсты́ни на́нь, и҆ пресꙋ-шитъ водоте́чи є҆го, [и҆][22] сказитъ и҆сто́чники є҆го, се́и и҆ска́зитъ зе́млю є҆го и҆ всѧ сосꙋды [є҆го лю́быѧ][23].

а҃ цр҃ и

і҆єз҃е д҃і

Глава 14

1 Згине Самарія, бо спротивилася своєму Богові. Впадуть від зброї. І їхні немовлята будуть вигублені і ті, що їх мають в лоні, будуть розідерті. **2** *Повернися, Ізраїле, до свого Господа Бога! Тому що ти знеміг у твоїх неправдах, **3** візьміть зі собою слова і поверніться до свого Господа Бога. Скажіть йому: Можеш відкинути ввесь гріх, щоб ви не одержали неправедність і одержали добро. І віддам плід ваших губ, **4** Ассур вас не спасе, не вийдемо на конях. Зовсім не скажемо: Це наші боги, діло наших рук. Бо в тобі сирота буде помилуваний. **5** Я вилікую їхні поселення, явно їх полюблю, тому що мій гнів відвернувся від них. **6** І буду Ізраїлеві як роса. Він зацвіте як і цвіт і простягне своє коріння, так як ліс. **7** Підуть *вгору* його галузки, і він буде, наче плідна оливка. І його запашність – як *аромат* лісу. **8** Вони поставлять загорожу і сядуть під їхньою тінню. Житимуть, і скріпляться пшеницею. І він зацвіте так як і виноград. Його пам'ять, як вино лісу. **9** Що Ефрімові? Що ще йому та ідолам? Я його впокорив. Я ж його скріплю, як і розлогу смереку. Від мене знайдеться твій плід.

анг. 1

Гл҃а, д҃і.

Погибнетъ самарїѧ ꙗ҆́ко съпроти́висѧ бг҃ꙋ своемꙋ, (ѻ҆рꙋжїемъ)[1] падꙋ [-][2], и҆ мла-де́нцы и҆́хъ потреба́тсѧ, и҆ въ ᲂу҆тро́бѣ и҆мꙋщаѧ и҆́хъ раса́дꙋтсѧ. *ѻ҆брати́сѧ і҆и҃лю къ гв҃ꙋ бг҃ꙋ своемꙋ, занѐ ѿнемо́жесѧ въ не-пра́вдахъ твои́хъ. възмѣте съ собо́ю словеса̀, и҆ ѻ҆брати́тесѧ къ гв҃ꙋ бг҃ꙋ своемꙋ. рцѣте є҆мꙋ, [мо́жеши весь ѿвре́щи̇̀ грѣ́хъ][3]. ꙗ҆́коже да не прїимете непра́вды, но да прїимете бл҃гаѧ. и҆ ѿда́мъ пло̀ ᲂу҆стенъ [ва́шихъ][4]. а҆ссѷ́ръ не сп҃сетъ ва́съ. на ко́нихъ не възы́демъ, ксемꙋ не ре-че́мъ, (є҆ще) бози на́ши дѣло рꙋкъ на́ши́хъ. ꙗ҆́ко въ тебѣ̀ поми́лꙋетсѧ сирота̀. и҆сцѣлю̀ се́ла и҆́хъ, възлюблю ѧ҆̀ и҆сповѣда́нне, ꙗ҆́ко възврати́-сѧ гнѣвъ мои ѿ ни́хъ. бꙋдꙋ ꙗ҆́ко (и҆) роса̀ і҆и҃лю, процвѣте́тъ ꙗ҆́ко и҆ цвѣтъ, и҆ простре́тъ ко́ренїе свое ꙗ҆́ко (и҆ дꙋбра́ва)[5]. по́идꙋтъ (де́бри)[6] є҆го и҆ бꙋдетъ ꙗ҆́ко и҆ ма́слина пло́дна, и҆ ѻ҆бона́-нїе є҆го ꙗ҆́ко и҆ (дꙋбра́вы)[7]. (ѻ҆града́тсѧ)[8] и҆ сѧ́-дꙋтъ по̀ кро́вомъ и҆́хъ живꙋтъ и҆ (ᲂу҆тверда́т-сѧ)[9] пшени́цею, и҆ процвѣте́тъ ꙗ҆́ко (и҆) вино-гра́дъ. па́мѧть є҆го ꙗ҆́ко (и҆) вино̀ (дꙋбра́вы)[10]. є҆фрѣмови что є҆мꙋ є҆ще и҆ кꙋмиро́мъ, а҆зъ смири́хъ и҆̀. (-)[11] а҆́зъ (же) ᲂу҆крѣплю̀ и҆̀ [-][12] ꙗ҆́ко (и҆) смрѣ́чь ᲂу҆ча́щенъ. ѿ мене (ѻ҆брѣте́сѧ пло́дъ твои)[13].

а҆ггеи а҃

кто мудръ, и снабдитъ се· [-][14] смыслен, и разумѣе се. яко исправлени пути гни, и праведнии ходя в на· а нечестивии изнемогутся въ ни·

10 Хто мудрий і це зрозуміє? Розумний і це пізнає? Тому що господні дороги прямі. І праведні по них ходять. А беззаконні стануть немічними на них.

Конецъ пророку, іосіи·
имать в себѣ, главъ, ді·

Кінець *Книги* Пророка Йосії.
Має в собі 14 глав.

Іоиль прркъ глава а

ЙОІЛ-ПРОРОК
ГЛАВА 1

Слово[1] гне еже бысть къ іоилю вадуилеву· Слышите се старцы, и внушаите вси живущіи на земли. аще есть было сице въ дни ваш, или въ дни оць вашихъ. о нихъ чадомъ своимъ исповѣдите, а чада ваша чадомъ ихъ, а чада ихъ роду другому. останокъ гусениць поядоша прузи, и останокъ пружіи поядоша мшица, и останокъ мшиць поядоша сиплеве· Оутрезвитеся піаніи ѿ вина своего и плачитеся, рыдаите вси піющеи вино до піанства, яко изяся ѿ оустъ вашихъ веселіе и радость. яко язы възыиде на землю мою крѣпокъ и без числа, зубы его [яко][2] (и) зубы львовы, и чрѣновицы его [яко][3] (и) львичищу. положи виногра мои въ погубленіе, и смоквиніе мое въ сломленіе. взыскаа обънска и и съвръже, обѣли лозіе его. въсплачется къ мнѣ паче невѣсты препоясаны въ врѣтище по мужи ея двьственнѣ· Извръжеся треба и възліяніе из дому гня. плачитеся жрьцы служащеи требнику, яко пострадаша поляны. плачися земле яко пострада пшеница, (и) пресше вино, оумнися масло древяное, [осрамишася][4] дѣлателе. плачитеся села по пшеницы, и по ячмени, яко и погибош иманіа съ нивы. виногра посше, и смоквиніе, омалѣ шипчіе. и финиз, и яблонь, и все древо полское исше, яко срамиша радость снове члчи. препояшитеся и піите жрьцы плачитеся служащеи требнику, вни-

1 Слово господнє, яке було до Йоіла Ватуїлового. **2** Послухайте це, старці! І сприйміть всі, що живете на землі! Чи таке сталося у ваших днях чи у днях ваших батьків? **3** Розповіжте про це вашим дітям, а ваші діти їхнім дітям, а їхні діти іншому родові. **4** Саранча пожерла те, що залишилося по гусеницях, і що залишилося від саранчі, пожерла гусениця саранчі, і що залишилося по гусениці саранчі, пожерла іржа. **5** Витверезіться, п'яні, від свого вина і заплачте! Заридайте всі, що п'єте вино до оп'яніння! Бо забрано веселість і радість з ваших уст. **6** Бо на мою землю пішов сильний і безчисленний народ! Його зуби – наче й зуби у лева, і його ікла – наче й у левеняти. **7** Поклали мій виноградник на знищення і мої фіґи на розбиття. Шукаючи, він обшукав його і скинув, вибілив його галузки. **8** Він заплаче до Мене більше від невістки, підперезаної мішковиною по її чоловікові-хлопцеві. **9** Викинено жертву і поливання з господнього дому. Плачте, священики, що служите жертовникові, **10** бо потерпіли поля! Плач, земле, бо потерпіла пшениця і пересохло вино, зменшилася оливкова олія! **11** Засоромилися рільники. Плачте, поля, за пшеницею і за ячменем, бо пропало збирання з ниви! **12** Виноградник висох, і фіґи змаліли. Гранатові яблука, і пальма, і яблуня, і всі дерева поля висохли, бо людські сини завстидали радість. **13** Підпережіться і співайте, священики!

Плачте ви, що служите жертовникові! Ввійдіть, засніть в мішковині ви, що служите Богові, бо забрано з дому вашого Бога жертву і поливання! **14** *Освятіть піст, сповістіть лікування! Зберіть старців і всіх, що живуть на землі, до дому вашого Бога і ревно закричіть до Господа: **15** Ох горе мені! Ох горе мені в *той* день, бо близько є господній день! І прийде як терпіння від терпіння. **16** Бо з-перед ваших очей забрано їжу, і веселість, і радість від дому вашого Бога. **17** Скочили ялівки при їхніх яслах, і заплісніли клуні від їхнього тинку. Пропали їхні маєтки, розбиті точила, бо висохла пшениця. **18** Що собі покладемо? Заплакали стада волів, бо не було для них паші, і згинули отари овець. **19** Господи! Закличу до Тебе! Бо вогонь знищив околиці пустині і полумінь спалив всяке польове дерево. **20** І польова скотина поглянула до Тебе, бо висохли джерела вод і вогонь пожер околиці пустині.

ниж. 2

дѣте оусплѣте на вртѣницехъ слꙋжащеи бꙋ, ꙗко ѿꙗса ѿ домꙋ ба вашего треба и възліанїе. *Остите алканїе, проповѣдите цѣлбꙋ· съберѣте старца (и) вса живꙋщаа на землѝ въ до ба вашего. и възовѣте къ гꙋ продолжающе. оу люте мнѣ, оу люте мнѣ въ днь, ꙗко близъ есть днь гнь, и ꙗко стрть ѿ стрти прїидетъ. [ꙗко][5] пре очима вашима пища взѧшаса, [и][6] ѿ домꙋ ба [вашего][7] веселїе и радость. въскопысиꙋша юница оу ꙗсли ихъ, (и) [съплѣснивѣша житница ѿ лѣплѣнїа ихъ][8], погибоша имѣнїа [ихъ][9], раскопашаса тѣсцы ꙗко посше пшеница. что положимъ [себѣ][10]. въсплакашаса стада волꙋа ꙗко не бѣ пажити имъ, и паствы овчаа погибоша. к тебѣ ги възъпїю, ꙗко огнь потреби предѣлы пꙋстына, и пламень пожже все древо польское. и скоти польстїи възрѣша к тебѣ, ꙗко посхоша источницы вонїи, и огнь поꙗсть предѣлы пꙋстына·

нй в

Глава 2

1 Затрубіть трубою в Сіоні! Сповістіть в моїй святій горі! І хай зберуться всі, що живуть на землі, тому що надходить господній день! Бо він близько, **2** день темряви і бурі, і день хмари й туману. Так як ранок численний і сильний народ розіллється по горах. Подібного до нього не було відвіку. І після них не додасться до літ в рід і рід. **3** Перед ними вогонь, що нищить, і за ними палаючий полумінь. Земля перед ним, так як рай їжі, а позаду нього поле знищення. І від будучого в нього не буде. **4** Їхній вид – як кінський вид. І як вершики, так проженуть. **5** Він винесеться на верхів'я гір, як голос зброї і як голос вогненного полум'я, що пожирає тростину, і як численний, сильний народ, що стає в лави до бою. **6** Перед їхнім лицем люди будуть знищені, так як і всяке спалене лице перед спекою. **7** Вони побіжать як піхота. І хоробрі мужі підуть на місто, і кожний піде своєю дорогою. І не звернуть зі своїх доріг, **8** не відійдуть ті, що налягають. В їхній зброї підуть і від їхніх стріл впадуть. І не скінчаться. **9** Візьмуться за місто, і побіжать на стіни. Вилізуть на дім, і ввійдуть вікнами, наче злодії. **10** *Перед їхнім лицем сколихнеться земля і зрушиться небо, сонце і місяць затемняться, і звізди згасять своє світло. **11** І Господь дасть свій голос перед

іс. 13
єз. 32
мат. 24
мар. 13
лук. 21

Гла, в·

Въстрꙋбите трꙋбою въ сионѣ, проповѣдѣте въ горѣ (моеи стѣи)[1], и да съберꙋса вси живꙋщеи на зели. ꙗко престоитъ днь гнь, ꙗко близъ днь тмы и бꙋра, (и) днь облака и мглы· Ꙗко (і) оутрина расыплеса по горамъ людїе мнози и крѣпцы подобнї имъ не быша ѿ вѣка, и по нй не приложитса до лѣтъ в ро и родъ· пре ними [огнь потреблаай][2], и заними възгараса пламень. ꙗко и раи пища земла пре (нимъ)[3], а за нй поле пагꙋбы. і (из бꙋдꙋщаго ѿ него)[4] не бꙋдетъ (-)[5]. ꙗко (и) видъ коньскь видѣнїе ихъ, и ꙗко коньницы такоже прожеꙋтъ· ꙗко (и) гла орꙋжїа на връхъ горъ истекꙋтъ, и ꙗко гла пламене огнена попалающа тростїе, и ꙗко людїе мнози (-)[6] крѣпцы вополчающеиса на рати. пре лицемъ ихъ съкрꙋшатса людїе, (ꙗко и) все лице (-)[7] пре зноемъ палимо· ꙗко (и) пѣшцы поекꙋтъ, и мꙋжи храбри възыидꙋтъ на гра. и кождо въ пꙋть свои поидетъ, и не съвратаютъ пꙋтїи своихъ, (-)[8] не ѿидꙋтъ отажчавающеи. въ орꙋжїи ихъ поидꙋтъ, и въ стрѣлахъ ихъ падꙋтса и не скончаюса. града имꙋса, и на забрал вътекꙋтъ. [-][9] на (хлѣвинꙋ)[10] възлѣзꙋтъ, и дверцами внидꙋтъ ꙗко (и) татїе. *пре лицемъ и сматеса земла, и потрасетса нбо. слнце и мць померъкнета, и ѕвѣзды оугасатъ свѣтъ свои. и гь дасть гла свои пре лицемъ силы своеа, ꙗко

саїа ГІ
езе ЛВ
ма КД
ма ГІ
лꙋ КА

ѥре҃ л҃ амѡ҃ є҃ софѡ҃ а҃

аггеи а҃

ѱлѡ҃ пе iѡна д҃

iѡна г҃

вѣї а҃

мнѡгъ ѥсть ѕѣло полкъ ѥго, ꙗко крѣпкаа дѣла словє҃ ѥго. *занє великъ днь гнь, великъ и свѣтелъ ѕѣло, и кто ѥсть достиженъ ѥмꙋ· И нн҃ѣ глетъ гь бъ вашъ, *ѡбратитеся къ мнѣ всѣмъ срдцемъ вашимъ, съ алчьбою, и съ плачемъ, и съ желею. и разерзѣте срдца ваша, а не ризы ваша. и ѡбратитеся къ гꙋ бꙋ вашемꙋ, *ꙗко млтивъ и щедръ ѥсть, тръпеливъ и многомлтивъ, и раскаꙗваяся ѡ злобахъ· *Кто вѣсть ѡбратитъ ли ся и раскаєтъ, и ѡставитъ за собою блвенїє. требꙋ и възлїанїє гꙋ бꙋ [нашемꙋ][11]. *въструбите трꙋбою въ сїонѣ, ѡстите алканїє, проповѣдите цѣльбꙋ. съберѣте люди, ѡстите црькви, (и) съберѣте старца. съвокꙋпите младенца, [и][12] ссꙋща сосъ. да изыидетъ женихся ѿ ложа своєго, и невѣста ѿ чертожница своея. межꙋ степены и требникомъ въсплачꙋтся жерцы слꙋжащеи гꙋ, и рекꙋтъ, пощади ги люди своя, и не дажь части своея на оукоризнꙋ да не ѡбладаютъ ими страны, ꙗкоже да не рекꙋтъ въ странахъ гдѣ ѥсть бъ ихъ. и възревнова гь ѡ земли своеи, и пощадѣ люди своя. и ѿвѣща гь [людє своимъ, и рече][13], се азъ (вамъ послю)[14] пшеницꙋ, и вино, и масло древяное, и насытитеся ихъ, и не дамъ ва ксемꙋ на поръганїє въ страны· І иже ѿ сѣвера, ѿженꙋ (и) ѿ ва (-)[15] на землю без воды. и погꙋблю лице ѥго въ мори първѣмъ, и заняя ѥго въ мори послѣднемъ. и възыидетъ гнои ѥго и възыидетъ смрадъ ѥго ꙗко възвеличи дѣла своя· Оуповаи земле радꙋися и веселꙋи, ꙗко възвеличи гь ꙗко сътвори (ти). оуповаите скоти польстїи ꙗко прозябнꙋша поля пꙋстынѧ, ꙗко древо принесе плодъ свои, виноградъ и смокви дасте силꙋ своꙋ· и чада сїоня радꙋитеся, и веселите ѡ ги бзѣ вашемъ, ꙗко дасть вамъ пищꙋ въ правдꙋ. и надождитъ вамъ дождь раныи и позныи ꙗкоже и прежде. и наполнятся гꙋмна (ваша) пшеница, и прелїются тѣсцы виномъ и масломъ. и ѿдамъ вамъ в лѣтъ мѣсто в няже поядоша прꙋзи, и мшица, и сипливе, и гꙋсеница, сила моя великая юже послахъ на вы. І изядете ядꙋще и насытитеся, и похвалите имя га ба вашего иже сътвори с вами чюдеса. и не посрамяся людїе мои въ вѣкъ· И бꙋдете вѣдѣти иже посреди ихля азъ ѥсмь, и азъ гь бъ вашъ и нѣсть [инаго][16] (-)[17]. и не посрамятся [-][18] [-][19] людїе мои въ вѣкъ·

лицем своєї сили, бо дуже численним є його полк, бо сильні діла його слів. *Бо великий господній день, великий і дуже світлий. І хто є йому достатнім? **12** І тепер говорить Господь Бог ваш: *Поверніться до мене усім вашим серцем, з постом, і з плачем, і з риданням. **13** І розірвіть ваші серця, а не вашу одежу, і поверніться до вашого Господа Бога. *Бо Він є милосердний і щедрий, терпеливий і дуже милосердний. І кається за зло. **14** *Хто знає, може повернеться і розкається, і оставить за собою благословення, жертву і поливання нашому Господеві Богові. **15** *Затрубіть трубою в Сіоні! Освятіть піст, сповістіть лікування! **16** Зберіть народ, освятіть церкву! І зберіть старців, зберіть немовлят і тих, що ссуть груди! Хай вийде жених зі своєї кімнати і невістка з її покою! **17** Поміж сходинками і жертовником заплачуть священики, що служать Господеві, і скажуть: Господи! Пощади свій народ і не дай своєї частки на зневагу! Щоб ними не заволоділи країни, щоб не сказали в країнах: Де є їхній Бог? **18** І заревнував Господь за свою землю, і пощадив свій народ. **19** І відповів Господь своєму народові, і сказав: Ось я вам пошлю пшеницю, і вино, і оливкову олію. І насититеся ними, і більше не дам вас на зневагу в країни. **20** І того, що з півночі, прожену його від вас до землі без води. І вигублю його лице в першому морі і те, що позаду нього, *піде* до моря останнього. І підніметься його гній, і піднесеться його сморід, бо він звеличив свої діла. **21** Мужньою будь, земле! Радій і веселися! Бо Господь звеличив, бо зробив тобі. **22** Надійтеся, польові скоти! Бо зійшла *трава* на полях пустині, бо дерево принесло свій плід, виноград і фіга дали свою силу. **23** І сіонові діти радійте і веселіться в Господі, вашому Бозі! Тому що дав вам їжу на праведність і дасть вам ранній і пізній дощ, так як і раніше. **24** І наповняться ваші токи пшеницею, і точила переливатимуться від вина і олії. **25** І віддам вам за роки, в яких *плоди* пожерла саранча, і гусениця саранчі, і іржа. І гусениця – моя велика сила, яку Я послав проти вас. **26** І їдячи, їстимете, і насититеся. І похвалите ім’я вашого Господа Бога за ті чуда, які Він зробив з вами. І мій народ не буде завстидженим навіки. **27** І пізнаєте, що Я є посеред Ізраїля! І Я – Господь Бог ваш! І немає іншого. І мій народ не буде завстидженим навіки!

єре. 30 ам. 5 соф. 1

анг. 1

пс. 85 йон. 4

йон. 3

вищ. 1

Глава 3

ів. 7
дія. 2
іс. 44

1 І буде, що після цього *виллю мого духа на всяке тіло. І пророкуватимуть ваші сини і ваші дочки, і ваші старці побачать сни, і ваші молоді побачать видіння. **2** І на моїх рабів, і на моїх рабинь у тих днях виллю мого духа. **3** І дам чуда на небі і на землі, кров, і вогонь, і пару диму. **4** *Сонце повернеться в темряву і місяць в кров раніше ніж прийде господній великий і страшний день. **5** І буде, що кожний, хто прикличе господнє ім’я, спасеться. Бо в горі Сіон і в Єрусалимі буде той, що спасається. Так як сказав Господь і радники добра, яких Господь прикликав. **4,1** Тому що ось Я в тих днях і в тому часі, коли поверну юдин і єрусалимів полон, **2** і зберу всі країни, і зведу їх до Йосафатової долини. І розсуджуся з ними там за мій народ і мою частку – Ізраїль. Які були розсіяні в країнах. І ті розділили мою землю, **3** і на мій народ кинули жереби, і дали хлоп’ят розпусницям, і продавали дівчат за вино, і пили. **4** Що Мені, що ж вам, Тире і Сідоне, і вся Галилея чужинців? Чи ви Мені віддаєте віддачу? Чи пам’ять пам’ятаєте ви про мене? Гостро і швидко віддам Я вашу віддачу на ваші голови. **5** Тому що ви взяли моє срібло і моє золото, і моє вибране і гарне ви внесли до ваших храмів. **6** І юдиних, і ізраїлевих синів ви віддали грецьким синам, щоб вигнати їх з їхніх околиць. **7** Ось Я їх підніму з місця, до якого ви їх туди віддали, і віддам вашу віддачу на ваші голови, **8** і віддам ваших синів і ваших дочок в руки юдиних синів. І ті віддадуть їх у полон до країни, що є далеко, бо Господь промовив. **9** Сповістіть це в країнах! Освятіть війну! Підніміть вояків! Приходьте і підходьте всі військові мужі! **10** Розбийте ваші плуги на зброю і ваші серпи на списи! Немічний хай скаже: Отже, я спроможний! **11** Збирайтеся і входьте, всі країни, що довкруги! І зберіться там. Лагідний хай стане хоробрим! **12** Хай повстануть і підуть всі країни до долини Йосафата! Тому що там сяду судити всі країни, що довкруги. **13** *Випустіть серпи, бо настало збирання винограду! Ввійдіть і топчіть! Бо точило повне, переливаються бочки, бо їхні злоби помножилися. **14** Звуки пролунали на судовім полі, бо близько господній день на судовім полі. **15** *Сонце і місяць померкнуть і звізди сховають своє світло. **16** *Господь же закличе з Сіону і дасть свій голос з Єрусалиму. І затрясеться небо і земля. Господь же пощадить свій народ. І Господь скріпить ізраїльських си-

ниж. 3
мат. 4
мар. 13
лук. 21
іс. 13
єз. 32
дія. 2
рим. 10

апо. 14
мат. 13

вищ.2

єре. 25
ам. 1

Глава, г҃.

їоа з
дѣа в
ісаїа мд

И будетъ посемъ, *излїю ѿ духа моего на всякую плоть, и прорекутъ сынове ваши и дщеря ваша. и старцы ваши сонїа оузрятъ, и юноты ваши видѣнїа оувидатъ. ибо на рабы моя, и на рабыня [моя][1] въ дни ты излїю ѿ духа моего. и дамъ чюдеса на небеси и на земли, кровь и огнь, и пару дымную. *слнце обратится во тму и мць въ кровь, прежде пришествїа дне гна великаго и страшнаго. и будетъ всякъ иже призоветъ имя гне спасется. яко въ горѣ сїонѣ и въ їерлмѣ будетъ спасаемыи, якоже рече гь, и блго совѣстующеи яже гь призва. Яко се азъ въ дни ты и въ гд тои егда възвращу плѣнники їудины и їерлмла [-][2] съберу вся страны и сведу я на поляну їосафатову. и разсуждуся с ними ту по людехъ моихъ, и части моея їиля иже расѣвашася въ странахъ, и землю мою раздѣлиша, и на люди моя възвергоша жребїа, и даша отрочища блудницамъ, и отроковица продаяху на винѣ и пїаху. что (мнѣ что ли вамъ)[3] туре и сидоне, и вся галилея иноплеменникъ. еда ѿданїе вы даете мнѣ, или памятуете память вы до мене, остро и быстро ѿдамъ ѿданїе ваше на главы ваша. понеже сребро мое и злато мое взясте, і избранная моя и добрая внесосте въ требища ваша. и сны їудины и (-)[4] [їилевы][5] ѿдасте сно еллинескомъ, яко да иждeнете я ѿ предѣлъ ихъ. се азъ воставлю я ѿ мѣста в неже ѿдасте я тамо, и ѿдамъ ѿданїе ваше на главы ваша. и ѿдамъ сны ваша и дщеря ваша в руцѣ сновъ їудинъ, и ѿдадя я въ плѣнъ въ страну далече сущу, яко гь гла. Проповѣдите се въ странахъ, осттите рать, воставите свѣща, приходите и восходите вси мужи воинстїи. расѣцѣте рала ваша на (оружїа)[6], и серпы ваша на луща. немощныи да глетъ, яко могу азъ. съвокупляйтеся и въходите вся страны обѣмо, и съберѣтеся ту. кроткїи да будетъ храбръ да въстанутъ и възыидутъ вся страны на поляну їосафатову, яко ту сяду разсудити вся страны (яже) окртъ. *испустите серпы яко прѣстоитъ иманїе винограда, внидѣте (и) перѣте яко исполнъ тѣскъ, изливаются постави, яко оумножишася злобы ихъ. гласи прогласишася на поли суднѣмъ, яко близъ днь гнь в поли суднѣм. *Слнце и мць померкнета, и звѣзды

ни г
ма д
ма гі
лу ка
ісаїа гі
ѥзе лв
дѣа в
рим і

апока ді
ма гі

вы в

іере іє амо а

сокрыютъ свѣтъ свои. *Гь же ѿ сїона возоветъ, и ѿ Ієрлима дастъ гласъ свои, и потрясется нбо и земля. Гь же пощадитъ люди своя, и оукрѣпитъ Гь сны Ізлевы. И оувѣсте яко азъ Гь Бгъ вашъ, вселяася в сїонѣ въ горѣ (моеи стеи)[7]. И будетъ Ієрлимъ стъ, і иноплеменнїи не проидетъ єго ксему· *И будетъ в тои днь, прокаплютъ горы наслажденїє, и холми истачатъ млеко, и вси источницы Іудины источатъ воды. І источникъ ѿ дому Гня изыидетъ, и напои водотечь ситїя. Єгупетъ въ погибель будетъ, і Идумея въ поле погибели будетъ· ѿ неправдъ сновъ Іудинъ, понеже пролїяша кровь праведну на земли своеи. А (жидовскаа)[8] въ вѣки ся всели, и Ієрлимъ в родъ і родъ. И [взыщу][9] крови ихъ и не оучищу. И Гь вселися въ сїонѣ·

амо д

нів. **17** І пізнаєте, що Я – Господь Бог ваш! Що поселився в Сіоні, в моїй святій горі. І Єрусалим буде святий, і чужинець більше не перейде через нього. **18** *І буде, що в тому дні гори капатимуть солодість і вершки видадуть молоко, і всі юдині джерела видадуть воду. І вийде джерело з господнього дому і напоїть потік комишів. **19** Єгипет буде на знищення, і Ідумея буде на поле погибелі від неправедностей юдиних синів. Тому що вилили праведну кров у своїй землі. **20** А Юдея навіки буде заселена і Єрусалим в рід і рід. **21** І домагатимуся їхньої крові. І не виправдаю. І Господь поселиться в Сіоні.

ам. 9

Конецъ пррку Іоилю,
имать в себѣ главъ, г·

Кінець *Книги* Пророка Йоіла.
Має в собі 3 глави.

Амосъ пророкъ глава первая

АМОС-ПРОРОК
ГЛАВА 1

Словеса[1] Амосова яже быша въ [Карїадїаримѣ][2] ѿ Декуе, яже видѣ до Ієрлима въ дни Іѡсїины царя Іудина, и въ дни Ієровоамля Іѡасова царя Ізлева, прежде двѣма лѣтома труса· И рече *Гь ѿ сїона возгла, і изъ Ієрлима дастъ гласъ свои. И сѣтоваша пажити паствиныя, и посше верхъ кармиль· И рече Гь на три бесчестїя Дамаска, и на четыри не ѿвращуся ихъ, понеже растерша пилами желѣзными имущаа въ оутробѣ Галаадитеныня· И послю огнь въ домъ Азаиль, и пожжетъ коренїє сна Адерева. И сокрушу засовы Дамаска, и потреблю живущаа с поля Оннова, и посѣку племя ѿ муж (Хлорранъ)[3], и плѣнася людїє сирстїи нарочнїи, гтъ Гь· Се глетъ Гь, на три бесчестїа Газы, и на четыри не ѿвращуся ихъ, плѣненїя ихъ ради плѣнники Соломоня възгнати во Идумею. И послю огнь на забрала Газїина, и поястъ коренїє ея. И потреблю живущаа ихъ Азота, і извержется

іере іє заха ді іои г

1 Амосові слова, які були в Карі-ятіяримі, з Текуї, які він побачив про Єрусалим в днях Йосії, юдиного царя, і в днях Єровоама Йоасового, ізраїльського царя, перед двома роками до трясіння. **2** І сказав: *Господь з Сіону промовив і з Єрусалиму видав свій голос. І засумували пасовиська пастухів, і висохло кармильське верхів'я. **3** І сказав Господь: Через три дамаскові безбожності і через чотири Я не відвернуся від них, тому що розтяли залізними пилами тих ґалаадок, що мали в лоні. **4** І пошлю вогонь до Азаїлевого дому, і він спалить основи Адерового сина. **5** І розіб'ю засуви Дамаску, і вигублю з Оннової рівнини тих, що живуть *там*. І вирубаю плем'я Хлоранових мужів, і полоненим буде славний сирійський народ, – говорить Господь. **6** Так говорить Господь: За три безбожності Ґази і за чотири не відвернуся від них, тому що вони в полон взяли Соломонових полоне-

єре. 25 зах. 14 йоі. 3

них, щоб загнати в Ідумею. **7** І пошлю вогонь на ґазиїнові стіни, і він пожере її коріння. **8** І вигублю з Азоту тих, що живуть *там*. І викинутим буде плем'я з Аскалону, і підведу свою руку проти Акарона, і згинуть позосталі чужинці, – говорить Господь. **9** Так говорить Господь: За три тирські безбожності і за чотири не відвернуся від нього, тому що замкнули Соломонових полонених в Ідумеї і не згадали братнього завіту. **10** І пошлю вогонь на тирські стіни, і він пожере його коріння. **11** Це говорить Господь: За три ідумейські безбожності і за чотири не відвернуся від них, тому що він зброєю прогнав свого брата і розлив нутрощі на землю, і захопив собі на свідчення погрозу, і свій напад зберіг на перемогу. **12** І пошлю вогонь до Теману, і він пожере коріння його міста. **13** Так говорить Господь: За три безбожності Аммонових синів і за чотири не відвернуся від них, тому що роздирали тих ґалаадок, що мали в лоні, щоб поширити свої околиці. **14** І запалю вогонь на стінах Равви. І він пожере його коріння з криком в день бою, і він зрушиться в дні його викінчення. **15** *І полоненим піде Мельхим, і священики, і їхні князі, разом, – говорить Господь.

єре. 49

племѧ изъ аскалона. и възведꙋ рꙋкꙋ своѭ на акарон и погибнꙋтъ остаточніи иноплеменникъ, глаголетъ гь. Се глаголетъ гь на три бесчестіа тѵрова, и до четырь не ѿвращꙋсѧ его. понеже затвориша плѣнники соломона во идꙋмеи и не помѧнꙋша завѣта братнѧ. и послю огнь на забрала тѵрова, и поѧсть кореніе его. Се глаголетъ гь, на три бесчестіѧ идꙋменска, и на четыри не ѿвращꙋсѧ еѧ. понеже [прогна][4] (брата своего съ (орꙋжіемъ)[5])[6], и расыпа оутробꙋ на землю. и въсхити въ свѣдѣніе грозꙋ себѣ, и оустремленіе его снабдѣ на побыть. и послю огнь въ деманъ, и поѧсть кореніѧ града еѧ. Се глаголетъ гь, на три бесчестіѧ сновъ аммонь, и на четыри не ѿвращꙋсѧ ихъ. понеже распарахꙋ имꙋщаѧ въ оутробѣ галаадитенынѧ, ꙗко да расширѧтъ предѣлы своѧ. и раждегꙋ огнь на забрала равва, и поѧсть кореніе еѧ съ воплемъ въ днь ратныи, и потрѧсесѧ въ днь скончаніѧ еѧ. *и ѿидетъ (въ плѣнники [мельхимъ][7])[8], (и) жерцы и кнѧзи ихъ въкꙋпѣ, глаголетъ гь.

ієре мд

Глава 2

1 Так говорить Господь: За три моавові безбожності і за чотири не відвернуся від нього, тому що вони на попіл спалили кості ідумейського царя. **2** І пошлю вогонь на Моава, і він пожере коріння його міст. І Моав помре зі силою, з криком і голосом труби. **3** І вигублю з нього суддів і з ним вигублю всіх його князів, – говорить Господь. **4** Так говорить Господь: За три безбожності юдиних синів і за чотири не відвернуся від них. Тому що відкинули господній закон і не зберегли його приписи. І їх звели їхні безглуздя, які зробили, за якими пішли їхні батьки, вслід за ними. **5** І пошлю вогонь на Юду, і він пожере основи Єрусалиму. **6** Так говорить Господь: За три безбожності Ізраїля і за чотири не відвернуся від нього, тому що продали правду за срібло і бідного за взуття. **7** Бо ходять по поросі землі, і били голови бідних, і викривляли дорогу покірних. І син, і батько входили до тієї ж рабині, щоб опоганити ім'я їхнього Бога. **8** І, зв'язуючи їхню одіж шнурками, робили завіси біля жертовника, і пили вино обмани в домі їхнього Бога. **9** *Я ж відкинув від їхнього лиця аморея, в якого була висота, наче й кедрова висота, і він був сильний, наче дуб. І Я скинув його плід зверху і його коріння знизу. **10** *Я ж вивів вас з єгипетської землі і вів вас у

мой4. 21
мой5. 2
мой2. 14

Глава, в.

Се глаголетъ гь, на три бесчестіѧ моавлѧ, и на четыри не ѿвращꙋсѧ его. понеже ижжегоша кости царѧ идꙋменска въ пепелъ. и послю огнь на моава, и поѧсть кореніѧ градъ его, и оумретъ съ [силою][1] моавъ съ воплемъ и гласомъ трꙋбы. и потреблю сꙋдіѧ из него, и всѧ кнѧзѧ его избію с нимъ, глаголетъ гь. Се глаголетъ гь, на три бесчестіѧ сновъ іоудинъ, и на четыри не ѿвращꙋсѧ ихъ. понеже ѿринꙋша законъ гнь, и повеленіѧ его не снабдѣша. и прелстиша ѧ сꙋѧа их ꙗже сътвориша, имже въслѣдоваша ѿцы ихъ въ слѣдъ ихъ. и послю огнь на іоудꙋ, и поѧсть кореніѧ іерлимꙋ. Се глаголетъ гь, на три бесчестіѧ іилѧ, и на четыри не ѿвращꙋсѧ его. понеже продаша [(правдꙋ)[2] на сребрѣ][3], и оубогаго на сапозѣхъ, ходѧщихъ на прасѣ землнѣмъ и потыкахꙋсѧ на главы оубогихъ, и пꙋть смиренныхъ съвращахꙋ. и снъ и ѿцъ [-][4] влажаста къ единои рабѣ, ꙗко да осквернаваѧтъ имѧ бога ихъ. и ризы ихъ вѧзающе оужи завѣсы творѧхꙋ дръжащасѧ требника. и вино ѿ ѡблогъ піахꙋ въ домꙋ бога ихъ. *Аз же ѿвръгохъ аморея ѿ лица ихъ, егоже бѣ (высота ꙗко (и) высота кедрова)[5] (-)[6], и крѣпокъ

д мо ка
є мо в

б҃ мо҃ ді

бѧше ꙗко и дꙋбъ. и сьврьгохъ плѡдъ его съ верха, и корениꙗ его из низꙋ. (-)[7] *Аз (же) изведохъ вы из землѧ египетски, и водихъ вы въ пꙋстыни, м҃ лѣтъ, ꙗко прияти землю аморейскꙋ. и поѧхъ ѿ сновъ вашихъ въ пророки, и ѿ юноть ваших въ освѧщение. еда нѣсть се снове израилеви глаголетъ Господь. и напаѧсте освѧщенныѧ виномъ, и пророкомъ заповѣдасте глаголюще, не прореченте. Сего ради се азъ повалю подъ вами ꙗкоже валѧсѧ кола полна тростиѧ. и погибнетъ оубѣжание ѿ текꙋщаго, и крѣпкии не оудержитъ крѣпости своеѧ, (-)[8] и храбрыи не стерпитъ. и быстрыи ногама своима не оуцѣлѣетъ, и конникъ не спасетъ дꙋша своеѧ, и [крѣпкии не обрѧщетъ][9] срдца своего. въ силахъ нагии побѣгнетъ в тои день глаголетъ Господь.

пустині 40 літ, щоб ви одержали аморейську землю. **11** І Я взяв з ваших синів за пророків і з ваших юнаків на освячення. Чи не є так, сини Ізраїля? – говорить Господь. **12** І ви освячених напоїли вином і пророкам заповіли, кажучи: Не пророкуйте. **13** Через це ось я покочу під вами, так як котяться колеса, повні тростини. **14** І згине втеча від того, хто втікає. І сильний не збереже своєї сили, і хоробрий **15** не встоїть, і швидкий своїми ногами не уцілієсь, і вершник не спасе своєї душі, **16** і сильний не знайде своє серце в силах, нагим втече в тому дні, – говорить Господь.

Глава, г҃.

Слышите слово се еже глагола Господь на вы доме израилевъ, и на все племѧ еже изведохъ изъ землѧ египетскы, рекии, вы точию познахъ ѿ всѣхъ племенъ на земли. сего ради мщꙋ на васъ всѧ грѣхи ваша. Аще поидете два вкꙋпѣ и бехма не съзнаетесѧ. или възреветъ левъ из дꙋбравы своеѧ ловитвы не имыи. или испꙋститъ (гласъ свои лвичищь)[1] из ложа своего бехма аще не въсторгнетъ ничесоже. или падетъ птица без имелы. или прꙋжиесѧ прꙋгло [-][2] аще не иметъ ничесоже. *или возгласитъ трꙋба въ градѣ, и не възбоѧсѧ людие. или бꙋдет ѕлоба въ градѣ еѧже Господь не сътвори. понеже не сътворитъ Господь Богъ дѣтели, аще не ꙗвитъ наказаниѧ [своего][3] къ рабомъ своимъ пророкомъ. левъ възреветъ, и кто сѧ не оубоитъ. Господь Богъ глагола, и кто не прореченть. Повѣдите странамъ въ асирийхъ, и въ странахъ иже [въ земли египетстеи][4], и рцѣте, съберѣтесѧ къ горѣ самарїистеи, и (глите)[5] чюдесна многа средѣ еѧ, и по силѣ ея. и не разꙋмѣ еже бꙋдетъ сьпротивное, глаголетъ Господь, имѣюще неправдꙋ и страсть в селехъ их. Сего ради се глаголетъ Господь Богъ, тире, (-)[6] окрестъ землѧ твоѧ опꙋстѣетъ, и ѿведетъ ѿ тебе крѣпость твою, и разграбѧсѧ села твоѧ. Се глаголетъ Господь, ꙗкоже (и) (пастꙋхъ егда исторгнетъ)[7] ѿ оустъ лвовъ двѣ голени, или обьоушие оуха. такоже исторгнꙋтсѧ и сынове израилеви живꙋщии въ самарии средѣ племене, и въ дамасцѣ (словꙋщии). Жрьцы послꙋшаите и извѣстите домꙋ иаковлю, глаголетъ Господь Богъ вседрьжитель. понеже въ день егда мщꙋ безъчестиѧ израилева на немъ, и мщꙋ на требницехъ вефилихъ. и разорѧсѧ (главы)[8] требникꙋ, и падꙋтсѧ на землю. (и)

плѧ г҃

Глава 3

1 Послухайте це слово, яке сказав Господь проти вас, ізраїльський доме, і проти всього племені, яке Я вивів з єгипетської землі, кажучи: **2** Тільки Вас пізнав Я з усіх племен на землі. Через це помщу на вас всі ваші гріхи. **3** Чи підете два разом і всюди не будете пізнані? **4** Або, *чи* зареве лев зі свого лісу, немаючи лову? Чи взагалі видасть свій голос левеня зі свого логовиська, якщо нічого не захопить? **5** Або, *чи* впаде птах без ловця? Чи вскоче пастка, якщо нічого не схопить? **6** *Або, *чи* заголосить труба в місті і народ не матиме страху? Або, чи буде зло в місті, яке Господь не зробив? **7** Бо не зробить Господь Бог діло, якщо не виявить свого напоумлення до своїх рабів-пророків. **8** Лев зареве – і хто не матиме страху? Господь Бог сказав – і хто не пророкуватиме? **9** Сповістіть країнам в асирійців і в країнах, що в єгипетській землі, і скажіть: Зберіться на самарійській горі і говоріть багато подиву гідного посеред неї і по її силі. **10** І вона не пізнала те, що буде попереду, – говорить Господь, – *бо* мають неправедність і нещастя в їхніх поселеннях. **11** Через це так говорить Господь Бог: Тире! Довкруги твоя земля опустіє і забрана буде в тебе твоя сила, і твої поселення будуть розграбовані. **12** Так говорить Господь: Так як і пастир, коли витягне з уст лева дві литки або частину вуха, так і вирвані будуть ізраїльські сини, що живуть в Самарії посеред племені, і в Дамаску ті, що говорять: Священики! **13** Послухайте і засвідчіть домові Якова, – говорить Господь Бог Вседержитель. **14** Тому що в дні, коли мститиму ізраїльські безбожності проти нього, і

пл.єр. 3

помщуся на ветилиних жертовниках. І розбиті будуть голови жертовника, і впадуть на землю. **15** І знищу, і розіб'ю храм з перегородками, і до літнього храму. І пропадуть слоневі доми, і знищені будуть також інші численні доми, – говорить Господь.

Глава 4

1 Послухайте це слово, васанидські телички, ті, що в самарійській горі, які кривдять бідних, і ті, що топчуть бідних, що говорять своїм панам: Дайте нам, щоб ми пили. **2** Клявся Господь своїми святими: Бо ось приходять на вас дні. І заберуть вас зброєю і тих, що з вами, кинуть до конов, які поганці розпалюють вогнем. **3** І заберуть вас нагими, жінка і чоловік – напроти себе самих. І відкинуті будете до гори Армана, – говорить Господь. **4** Ви ввійшли до Ветиля і беззаконня чинили в Ґалгалі. І помножили, щоб бути безбожними. І вранці, в три дні, принесли ваші жертви і ваші вибрані *дари*. **5** І ви назовні прочитали закон і покликали визнавання. Сповістіть, бо це полюбили ізраїльські священики, – говорить Господь Бог. **6** Я ж дам вам очищення зубів в усіх ваших містах і брак хлібів в усіх ваших місцях. І ви не повернулися до мене, – говорить Господь. **7** І Я затримав від вас дощ три місяці перед жнивами. І дам дощ на одне місто, а на інше не дам дощу. Одна частина одержить дощ, і частина, на яку не дам дощ, висохне. **8** І зберуться два і три міста до одного міста, щоб пити воду, і не наситяться. І ви не повернулися до Мене, – говорить Господь. **9** Побив Я вас спаленням і жовтухою, і ви помножили бути безбожними. Так як ви помножили ваші огорожі, і гусениця пожерла ваші виноградники, і ваші фіґові дерева, і ваші оливкові дерева. І також ви не повернулися до Мене, – говорить Господь. **10** Я послав на вас смерть по єгипетській дорозі. Я зброєю побив ваших хлопців, полоном їхніх коней і вогнем вивів ваші полки у своєму гніві. І також ви не повернулися до Мене, – говорить Господь. **11** *Я знищив вас, так як Бог розбив Содому і Ґомору. І ви стали так як головешка, витягнута з вогню. І також не ви повернулися до Мене, – говорить Господь. **12** Через це так зроблю тобі, Ізраїле, бо лише так зроблю тобі. Приготуйся прикликати твого Бога, Ізраїле. **13** Тому що Він скріплює грім і загороджує вітер, і я сповіщаю в людях за його законами. Він той, хто робить ранок і туман і хто виходить на висоти землі. Господь Бог Вседержитель – його ім'я!

мой1. 19

сокрушу [и побію][9] храмъ съ преклѣты (и) до храма лѣтнаго, и погибнутъ домове костанїи, и потребятся и друѕїи домове многи, глаголетъ Господь.

Глава, д.

Слышите слово се юница васанитидскы яже въ горѣ самарїистѣ, яже преобидуютъ убогїя, и попирающая нищая. глаголющая господемъ своимъ, подадите намъ яко да пїемъ. Клятся Господь святыми своими, яко се днїе градутъ на вы и возмутъ вы въ оружїи, і иже с вами (въвергутъ в коновъ поганнѣщаемыи)[1] огньни расыпателе. і изму вы нагы [жена и мужъ][2] прямо себѣ сама, и отвръжетеся въ гору [арман][3] глаголетъ Господь. Внидосте въ ведиль, и безаконновасте [въ галгалѣ, и][4] умножисте безъчествовати. и принесосте заоутра требы ваша въ тредньны (і) избранная ваша. и почтоша внѣшнїи законъ, и призваша исповѣданїе. съвѣстите, яко се възлюбиша (жръцы)[5] ісраилеви, глаголетъ Господь Богъ. (-)[6] Аз (же) дамъ вамъ (очищенїе)[7] зубомъ въ всѣхъ градѣхъ вашихъ, и недостатокъ хлѣба въ всѣхъ мѣстехъ вашихъ. и не обратистеся къ мнѣ, глаголетъ Господь. и азъ оуставихъ [дождь от васъ][8] преже треми мѣсяцы жатвы. и надожду на единъ градъ, а на другїи единъ не надожду. часть едина надожится, и часть на нюже не надожду [-][9] посхнетъ. и съберутся два и три грады въ градъ единъ пити воду, и не насытятся. и не (-)[10] обратистеся къ мнѣ, глаголетъ Господь. побихъ вы раждежєнїемъ и златеницею, [и оумножисте безчествовати якоже][11], оумножисте ограды ваша (и) винограды ваша. и смоквинїе ваше и масличїе ваше поядоша гусеница, и такожде не обратистеся къ мнѣ, глаголетъ Господь. Послахъ на вы смерть на пути егупетстѣ, (-)[12] избихъ оружїемъ юноша ваша плѣномъ коньство (ихъ)[13], і изведохъ огнемъ плъки ваша въ гнѣвѣ (своемъ)[14] и такожде не обратистеся къ мнѣ глаголетъ Господь. разорихъ вы *якоже разори Богъ содому и гомору, и быста яко главня истръжена изъ огня. и такожде не обратистеся къ мнѣ, глаголетъ Господь. Сего ради сице сътворю ти ісраилю. обаче яко сице сътворю ти, оуготовися призывати Бога твоего ісраилю. понеже [-][15] оутвержаетъ громъ, и съграждаетъ вѣтръ, и съвѣстуя въ человѣцехъ (по законы)[16] его, сътворяяй оутреню и мглу, и въсходя на высокїя земля, Господь Богъ вседръжитель имя ему.

а мо ді

Глава, є.

Слышите слово (се гнѐ)[1], (-)[2] азъ прїемлю на вы плачь. домъ іилевъ падеся, и не приложитъ встати. дѣва іилѧ соблазнися на земли своей, нѣсть избавляющаго ю. Понеже се глетъ гь, изъ града изъ негоже исхождаше тысящи, останетъ [в немъ][3] сто. і изъ негоже исхождаше сто, останетъ [в немъ][4] і дому іилеву. Понеже се глетъ гь къ дому іилеву, възыщете мене да поживете. а не взыскаите ведила, и въ галгалу не входите, и у кладезя клятвы не минуите. яко галгала плѣнаема плѣнится, и ведиль будетъ аки не бывъ. възыщете га, да поживете. яко да не просвѣтится яко огнь домъ іилевъ, и поястъ и, и не будетъ угашающаго дому іиля. гь творяи въ высоту судъ, и правду на земли положи. Творяи все и претворяяи. и обращаяи в заутрїа сѣнь смртную, и днь в нощь омьнѣваа. *призываяи воду морьскую, и разливаа ю на лице земли. гь бгъ вседръжитель имя ему. разлучаяи съкрушенїе на крѣпость, и страстна (-)[5] утвердити. възненавидѣша у вратъ наказающаго, и слово преправедно огнусиша. сего ради понеже пресуждаете [убогаго][6], и мзду изборну прїясте от [него][7]. *домы украшены съградисте, и не вселитеся в нихъ. винограды въсхотѣны насадисте, и нѣсть вы пити вина от нихъ. Яко видѣхъ многа бесчестїя ваша, и крѣпцы грѣси ваши. попирающе праведнаго прїемлюще премѣны, и убогїя у вратъ уклоняюще. сего ради смысляи в той годъ премлъчитъ, яко гд злъ есть. *възыщете добра а не зла яко да живете, и будетъ тако с вами гь бгъ вседръжитель. якоже рѣсте, възненавидѣхомъ зло и възлюбихомъ добро. и уставите у вратъ судъ, яко да помилуетъ гь бгъ вседръжитель оставшая іосифовы. Сего ради се глетъ гь бгъ вседръжитель. на всѣхъ стогнахъ (будетъ) плачь, и на всѣхъ путехъ речется, у люте, у люте. призовется ратаи на плачь, и на рыданїе (вся)[8] вѣдущаа плачь. и на всѣхъ путехъ плачь, имже проиду средѣ тебе, рече гь. *Оу люте помышляющимъ днь гнь. въскую (же) вамъ сїи днь гнь, (-)[9] се бо есть тма а не свѣтъ. якоже аще убѣжитъ члкъ от лица льву, и прѣстанетъ ему мечка. и въмкнется въ домъ [-][10] и вврежетъ руцѣ свои къ стенѣ, и ухопитъ и змїя. нѣсть ли (днь

ниж. ѕ — софо а — рим. ві, псло чѕ — їере л, їоі в, софо а

Глава 5

1 Послухайте це господнє слово! Я наводжу на вас плач, ізраїльський доме! **2** Впав він і не додасть встати. Дівчина Ізраїля впала на своїй землі. Немає того, що її спасає. **3** Тому так говорить Господь: З міста, з якого виходили тисячі, залишаться в ньому сто. І з якого виходили сто, залишаться в ньому 10, в ізраїльському домі. **4** Тому що так говорить Господь до ізраїльського дому: Пошукайте Мене, щоб ви жили, **5** а не шукайте Ветиля, і не входіть до Ґалґали, і не ходіть до Криниці клятви. Бо Ґалґала полоненням буде полонена і Ветиль буде, наче не був. **6** Шукайте Господа – і житимете! Щоб ізраїльський дім не загорівся як вогонь і *не* пожер його. І не буде того, хто гасить ізраїльського дому. **7** Господь – той, що творить суд до висоти і поклав праведність на землі, **8** хто творить все і міняє, і до ранку повертає тінь смерті, і день змінює в ніч. *Він кличе морську воду і виливає її на лице землі. Господь Бог Вседержитель – йому ім'я! **9** Він той, хто піднімає розбиття на силу і клопіт, щоб закріпити. **10** В брамах зненавиділи того, хто картає, і зогидили преправедне слово. **11** Через це, що засуджуєте бідного, і вибрану винагороду ви одержали від Нього. *Ви збудували прикрашені доми і не поселилися в них, ви насадили пожадані виноградники, і не вам пити вино з них. **12** Бо Я пізнав ваші численні безбожності і ваші сильні гріхи, коли топчете праведного, берете заміну і відкидаєте бідних у брамі. **13** Через це, хто розумний, в тому часі мовчатиме, бо час поганий. **14** *Пошукайте за добром, а не за злом, щоб ви жили. І так буде з вами Господь Бог Вседержитель. Так як ви сказали: **15** Ми зненавиділи зло і полюбили добро. І поставте в брамах суд, щоб Господь Бог Вседержитель помилував тих Йосифових, що залишилися. **16** Через це так говорить Господь Бог Вседержитель: На всіх вулицях буде плач, і на всіх дорогах скажеться: Ох горе! Ох горе! Прикличеться рільника до плачу і до ридання всіх, що знають голосіння. **17** І на усіх дорогах, якими перейду посеред тебе, плач, – сказав Господь. **18** *Ох горе тим, що думають про господній день! Навіщо ж вам цей господній день? Адже він є темрявою, а не світлом. **19** Так, як тільки людина втече від лиця лева, і стане перед нею медведиця, і втече до хати, і поставить свої руки на стіну – і його вкусить змія. **20** Чи не є господній день темрява, а не світло, і

ниж. 6 — соф. 1 — рим. 12, пс. 96 — єре. 30, йоі. 2, соф. 1

іс. 1 єре. 56 мал. 2

чорнота, що не має свого світла? **21** *Я зненавидів і відкинув ваші празники, і не *нюхатиму *ладану* в зборах ваших. **22** Тому що коли мені принесете ваші цілопалення і жертви, не прийму, і *коли принесете* за спасіння вашого просвічення, не погляну. **23** Відстав від мене звук твоїх пісень, і не послухаю співу твоїх сопілок. **24** І як вода покотиться суд і праведність, як потік без проходу. **25** *Чи ви Мені принесли заколення і жертви – 40 літ у пустині, доме ізраїльський? **26** І ви підняли Молоховий храм і звізду вашого бога Ремфана – образи, які ви собі зробили. **27** І переселю вас на другий бік Дамаску, – говорить Господь Вседержитель.

дія. 7

гнѣ тма)[11] а не свѣтъ, и мгла не имущи свѣта своего· *Възненавидѣхъ (и) ѿвргохъ празники ваша, и не *обонаю въ сонмѣ вашихъ. занѐ аще принесете ми всесъжженїа, и требъ вашихъ не прїиму, и спсенаго просвѣщенїа вашего не призрю. Ѿстави ѿ мене гласъ пѣсенїи твоихъ, и пѣсни пищалїи твоихъ не послушаю· И повалится яко (и) вода судъ, и правда якоже (и) водотечи бес прехода. *Еда заколенїа или требы принесосте ми [въ пустыни][12] лѣтъ м҃, доме інлвъ И въздвигнусте храмъ молоховъ, и звѣзду бога вашего ремфана, образы яже сътвористе себѣ. и преселю вы об онъ полъ дамаска, глетъ гь (-)[13] вседръжитель (-)[14]·

ісаїа а҃ їере нѕ҃ мала в҃ дѣа з҃

Глава 6

Гла, ѕ҃·

лук. 6

1 *Горе тим, що зневажають Сіон, і тим, що надіються на самарійську гору. Вони зібрали владу країн і ввійшли до себе, ізраїльський доме. **2** І перейдіть всі і погляньте в Халану, і перейдіть звідти до Емата Матирового, великого, і зійдіть звідти до Ґета чужинців, найсильнішого з усіх царств. Хіба їхні околиці більші від ваших околиць, **3** що ви приходите до поганого дня, що наближаєтеся і торкаєтеся брехливих субот, **4** що спите на ліжках з слонової кості і боїтеся на своїх постелях, їсьте козенят з отар і телят з-посеред ґалатійських стад, **5** що плескаєте на голос сопілок, що за постійне вважали і не за минуче? **6** Ви, що п’єте ціджене вино і намазуєтеся найкращим пахощами, і нітрохи не потерпіли за розбиття Йосифа. **7** Через це тепер полонені будуть влади сильних і забереться іржання коней з Ефраїма. **8** *Бо Господь поклявся собою, кажучи: Господь Бог сил. Тому що Я гиджуся всією гордістю Якова, Я зненавидів його поселення і знищу місто з усіма, що в ньому живуть. **9** І буде, що якщо залишаться десять мужів в одній хаті, помруть. І залишаться осталі – **10** і візьме їхня рідня, і намагатиметься винести їхні кості з дому. І скаже тим, що над домом: Чи ще є в тебе? І скаже: Мовчи, щоб не вживати господнього імені. **11** Тому що ось Господь заповідає і поб’є великий дім розбиттям і малий дім розваленням. **12** Чи коні гнатимуться по камінню? І чи мовчатимуть з кобилами? Адже ви повернули суд на гнів і плід праведності на гіркоту. **13** Ви, що не радієте добрим словом, що говорите: Чи ми не своєю силою маємо

єре. 15

Горе* хулящимъ сїона, и уповающимъ горою самарїискою. Объимаша власти странски, и внидоша себѣ домъ інлевъ. (и) минѣте вси, и (внидѣте)[1] [в халану][2], и проидѣте туду въ [имадь][3] (мадирову)[4] [великую][5], и снидѣте [ѿтуду][6] въ гедь иноплеменник, крѣпчѣише ѿ всѣхъ цртвїи (-)[7]. аще болши суть предѣли сихъ [предѣлъ вашихъ][8]· [приходящихъ][9] въ днь золъ, приближающеся и прикасающеи суботахъ лжихъ. спящеи на одрѣхъ костяныхъ, и (боящеся)[10] на постелахъ своихъ. (-)[11] ядущеи козлища ѿ пасть и телца ѿ среды стадъ (галатїиськ)[12]. плещущеи противу гласу пищалїи, яко стояща мнѣша и не яко бѣжаща. пїющеи цѣженое вино, и старѣишими вонями мажущеся, и не страдаху ничесоже въ сокрушенїе іосифово· Сего ради нынѣ плѣнницы будутъ (власти силнымъ)[13], и ѿимеся рзанїе коньско ѿ ефрема· *Яко кляся гь собою, [гла гь бгъ силъ][14], имже гнушаюся азъ всея укоризны (іякова)[15], (-)[16] села его възненавидѣх и развергу гра съ всѣми живущими в немъ· И будетъ аще останет десять мужь въ (єдиномъ дому)[17], (-)[18] умрутъ. и останутъ остаточнїи, и возмутъ свои имъ, и понудятся изнести кости и из дому. и речетъ строящимъ домъ, аще еще есть у тебе. (-)[19] и речет, малчи, не въмѣненїа ради имене гня· Поне се гь заповѣдаетъ, и побїетъ хра великїи столченїемъ, и храмъ малыи расѣдѣнїемъ· Аще поженут въ каменїи кони, (и) аще умлъкнут въ женетѣ полу. яко обратисте на гнѣвъ судъ, и плодъ правды на горесть. веселующеся ни єдинѣм же слово (блго). глющеи, не крѣпостїю ли мы своєю имамы власть. тѣ-

лу ѕ҃ їере еі

же се азъ въставлю на вы доме Ісраилевъ, [глаголетъ Гь Бгъ, воюющя нихъ][20] странꙋ и стꙋжатъ вамъ яко не внити въ Емадь и до водотечи захода.

Глава, з.

Сице показа ми Гь. и се приплодъ прꙋжїи идыи заоутрьнїи, и се мшица иже Гогъ црь. и бꙋдетъ аще скончаетъ ядыи травꙋ земнꙋю. и рекохъ, Ги Ги млтивъ бꙋди. кто въставитъ Іакова, яко малъ есть, раскаися (о семъ Ги)[1]. се да не бꙋдетъ, глаголетъ Гь. Сице показа ми Гь. и се възва прю въ огни Гь [Бгъ][2], и понаетъ беꙁднꙋ многꙋ, и понаетъ часть. и рекохъ, Ги Ги оуставии оубо. кто въставитъ Іакова, яко малъ есть, раскаися (о семъ Ги)[3]. и се не бꙋдетъ, глаголетъ Гь. Сице показа ми Гь. и се (мꙋжъ) стоя на градѣ адамантинѣ, и в рꙋцѣ его адамантъ. и рече Гь къ мнѣ, что ты видиши Амосе. и рекохъ, адамасъ. и рече Гь къ мнѣ, се азъ оучиню адамаса средѣ людїи моихъ Ісраиля, юже не приложꙋ минꙋти его. и потребятся требища смѣшнаѧ, и требы Ісраилевы опꙋстѣютъ, и въстанꙋтъ на домъ Іеровоамль съ орꙋжїемъ. И посла Амасеа жрецъ Бедилевъ къ (црю Іеровоамꙋ)[4] Ісраилевꙋ, глаголя. съвраты творитъ на тя Амосъ средѣ домꙋ Ісраилева, не възможетъ земля понести всѣх словесъ его. понеже се глаголетъ Амосъ, орꙋжїемъ скончается Іеровоамъ, (и) Ісраиль (-)[5] плѣненъ отведется от земля своея. И рече Амасеа къ Амосови, видяи гради (и) отиди ты на землю Іоудинꙋ, и тамо живи, и тамо да прорицаеши. а въ Бедили посемъ не приложи прорицатися, яко освященїе цря есть, и домъ есть црства. И отвѣща Амосъ, и рече къ Амасею, не бѣхъ пророкъ азъ, ни снъ пророчь есмь, но пастырь бѣхъ ягодичїе древяное градя. и поя мя Гь от овецъ, и рече [-][6] къ мнѣ. иди, и прорцы на люди моя Ісраиля. и нынѣ слыши слово Гне, ты (же) глаголеши, не прорицаи на Ісраиля, и не стꙋжаи домꙋ Іаковлю. сего ради се глаголетъ Гь, жена твоя въ градѣ съблꙋдитъ, (-)[7] снове (же) твои и дщери (-)[8] орꙋжїемъ падꙋтъ, и земля твоя оужемъ ся измѣритъ. и ты на земли нечистѣ скончаешися, и Ісраиль же плѣненъ отведется от земля своея.

Глава, и.

Сице показа ми Гь. и се съсꙋдъ имелника. и рече (Гь), что ты видиши Амосе. и рѣхъ, съсꙋдъ имелника. и рече Гь къ мнѣ, приспѣ конецъ на люди моя Ісраиля, не

владу? **14** Тому ось Я підніму проти вас, ізраїльський доме, – говорить Господь Бог, – країну, що воює проти них. І пригноблять вас, щоб не ввійти вам до Емата і до західного потоку.

Глава 7

1 Так показав мені Господь. І ось ранній рій саранчі, що приходить, і ось гусениця, яким є Ґоґ, цар. **2** І буде, коли він закінчить пожирати траву землі, і я сказав: Господи! Господи, будь милосердним! Хто підніме Якова? Бо малим є. **3** Розкайся за це, Господи! Це хай не буде, – говорить Господь. **4** Так показав мені Господь. І ось Господь Бог закликав суд у вогні, і він пожер велику безодню і пожер частку. **5** І я сказав: Господи! Господи! Отже, спини. Хто підніме Якова? Бо нечисленним є. **6** Розкайся за це, Господи! І ось не буде, – говорить Господь. **7** Так мені показав Господь. І ось чоловік, що стоїть в адамантиновому місті, і в його руці адамант. **8** І сказав до мене Господь: Що ти бачиш, Амосе? І я сказав: Адамант. І сказав Господь до мене: Ось Я поставлю адамант посеред мого народу Ізраїля, більше не додам його минути. **9** І знищені будуть жертовники сміху, і спустошені будуть ізраїльські жертви, і зі зброєю повстануть проти Єровоамового дому. **10** І вислав Амасія, священик Ветиля, до ізраїльського царя Єровоама, кажучи: Амос чинить заколоти проти тебе посеред ізраїльського дому. Земля не зможе стерпіти всі його слова, **11** тому що так говорить Амос: Зброєю помре Єровоам, і Ізраїль полоненим відведений буде від своєї землі. **12** І сказав Амасія до Амоса: Видючий, іди і відійди до юдиної землі. І там живи, і там пророкуватимеш. **13** А в Ветилі більше не додаси пророкувати, бо це освячення царя і дім царства. **14** І відповів Амос, і сказав до Амасея: Я не був пророком ані не є сином пророка, але я був пастухом, що ягоди дерев збирав. **15** І взяв мене Господь з овець, і сказав до мене: Ходи і пророкуй проти мого народу Ізраїля. **16** І тепер послухай господнє слово. Ти ж говориш: Не пророкуй проти Ізраїля і не докучай домові Якова. **17** Через це так говорить Господь: Твоя жінка в місті буде розпусницею, твої ж сини і дочки від зброї впадуть, і твоя земля розміриться шнуром, і ти скінчишся в нечистій землі. І Ізраїль буде відведений полоненим зі своєї землі.

Глава 8

1 Так мені показав Господь – і ось посуд ловця. **2** І сказав Господь: Що ти бачиш, Амосе? І я сказав: Посуд ловця. І сказав Господь до мене: Прийшов кінець на мій народ Ізраїля. Більше не

додам його минути. **3** І закричать крики храму в тому дні, – говорить Господь. Численні ті, що впали. На всяке місце накину мовчання. **4** Послухайте це ви, що зранку гнобите бідного і насилуєте вбогого з землі, **5** що кажете: Коли мине місяць, щоб я продав, і коли минуть суботи, щоб ми відкрили наші маєтки, щоб зробити міру малою і виликими зробити важки, і зробити неправедну вагу, **6** щоб бідних придбати сріблом і бідного за убуву, і торгуватимемо всяким закупом? **7** Клянеться Господь проти гордості Якова: Невже забудуться всі ваші діла на побіду? **8** І цими не буде збентежена вся земля. І заплаче кожний, що живе на ній. І наче повінь піде її погибель, і зійде, наче єгипетська ріка. **9** І буде в тому дні, – говорить Господь, – сонце зайде в полудень і потемніє в дні світла. **10** *І оберну ваші празники на плач і всі ваші пісні на ридання, і накладу на всякий хребет мішок і на всяку голову лисину. І поставлю його як плач улюбленого, а тих, що з ним, як день болю. **11** Ось приходять дні, – говорить Господь, – і пошлю голод на землю. Не голод хліба ані спрагу води, але голод слухання божого слова. **12** І зрушаться води від моря до моря і з півночі до сходу, оббігатимуть, шукаючи боже слово, і не знайдуть. **13** В тому дні забракне гарних дівчат і хлопці *будуть* в недостатку. **14** Ті, що клянуться самарійським очищенням і говорять: Живе твій бог, Дане, і живе твій бог, Верасавіє, і впадуть, і більше не встануть.

тов. 2
макк. 1

приложу ксему минути его. и възпиют вопле храма в той день, глет гь. мнози пад'ше въ всем месте наверг молчание. Слышите се стужающеи из утра убогому, и насильствующеи [нищаго][1] съ земли. глющеи, коли минет мць да продам, и [коли прейдут][2] суботы, да отвръзем имениа (наша) яко сътворити меру малу, и величити меры, и сътворити превесна неправды, яко притяжати (убогия сребром)[3], и нищаго в сапог место, и от всего купа възвитиим. Кленется гь на презорство иаковле, аще забудутся (вся дела ваша на одоление)[4]. и о сих не възмятется (вся) земля. и въсплачется всяк живяи на ней. и възыиде яко повонь погибель [ея][5], и снидет яко река египетска. И будет в той день глет гь, [-][6] заидет слнце полудне, и померкне [-][7] въ день свет. *и превращу празники ваша въ желю, и вся песни ваша въ плачь. и възложу на всяк хребет вретище, и на всяку главу плешь. и положу и яко желю любимаго, и сущая с ним яко день болезньныи. Се днье идут глет гь, (-)[8] послю гла на землю. не гла хлеба ни жажды воды, но гла слышаниа слова [бжиа][9]. и поколеблются воды [от моря][10] до моря, и от севера до восток. обтекут ищуще слова бжия, и не обрящу. въ той день оскудеют девы добрыя, и юноша в недостаток. кленущеися очищением самарииском, и глющеи, жив бог твой дан, и жив бог твой версавее. и падутся и не въстанут потом.

товй в
а ма а

Глава 9

1 Я побачив Господа, що стояв при жертовнику, і сказав: Вдар очищення – і зрушаться переддвер'я. І відрубай голови всім, і їхніх позосталих убий зброєю. І хто з них втікає, не втече, і хто з них уцілів, не спасеться. **2** *Якщо будуть поховані в землі, то і звідти їх витягне моя рука. І якщо вилізуть на небо, то і звідти їх скину. **3** І якщо сховаються на вершку Кармилу, то і звідти досліджу і їх схоплю. І якщо скриються від моїх очей у морських глибинах, то і там заповім змієві, і він їх вкусить. **4** І якщо підуть полоненими перед лицем своїх ворогів, то і там Я заповім зброї, і вона їх вигубить. *І скріплю на них свої очі на зло, а не на добро. **5** І Господь Бог Вседержитель – той, що доторкається землі і нею хитає. І забажають всі, що живуть на зем-

пс. 138
єре. 44

Гла, д.

Видех га стояща у требника, и рече, порази очищение и поколеблются предвериа. и пресецы въ главы всех, и оставшая их (оружием)[1] избии. (и)[1] бежащии их (не) убежит, и не уцелеет от них уцелеваяи. *аще погребутся въ (земли)[2], (то и) оттуду рука моя исторгнет я. и аще възлезу на небо, (то и) оттуду свргу я. [и][3] аще ся скрыют на верех кармилу, (то и) оттуду възыщу и пойму я. и аще ся утаят от очию моею въ глубинах морских, (то и) ту повелю змиеви и полижет я. и аще пойдут пленени пред лицем враг своих, (то и) ту повелю оружию и избиет их. *и утвержу очи свои на ня на зло а не на добро. И гь бг въседръжитель прикасаяйся земли, и колебля ею. и въжделеют вси живущии на земли. и взыидет яко река

ѱло ри
иере мд

скончанїе ея̀, и̂ сни́детъ ꙗ̂ко рѣка̀ є̂гѵ́петска. Сътворяяй на не́бо въсходъ є̂го, и̂ ѡ̂бѣща́нїе є̂го на земли̂ ѹ̂твержда́я. *призыва́яй во́дꙋ морскꙋю, и̂ пролива́я ю̂ на лицє земли̂. Гдⷭ҇ь бг҃ъ вседръжи́тель и̂мѧ є̂мꙋ. Не ꙗ̂ко́же сн҃ве мѹ̂ретїи бꙋ́дете вы мнѣ сн҃ове ї̂и҃лви, гл҃етъ гдⷭ҇ь. не ї̂и҃ля ли (ѹ̂бо) и̂зведохъ и̂ земля є̂гѵ́пески, ї и̂ноплеме́нникї ї̂с кападокї̂а, и̂ сѵ́ры ѿ во́дра. се ѻ̂чи гдⷭ҇а бг҃а на цр҃тво грѣшное, и̂ ѿве́ргꙋ є̂ ѿ лица земли̂. ѻ̂бач (быхомъ не)[4] ѿве́ргꙋ до́мꙋ [ї̂и҃лева][5], гл҃етъ гдⷭ҇ь. поне́же се а̂зъ заповѣ́де и̂ развѣ́ю [домъ ї̂и҃левъ во вся страны̀][6] ꙗ̂ко́же вѣ́ется на то́цѣ, и̂ не падетъ съ́тренїе на землю. ѻ̂рꙋ́жїемъ скончаю́ся вси грѣшнїи лю́дїи моихъ гл҃ющеи не приближи́ся ни прїи́детъ на насъ зло. *в тои дн҃ь въставлю̀ храмъ дв҃двъ па́дшїися, и̂ во̂гра́ждꙋ па́дшаяся є̂го, и̂ раскопа́ное є̂го въставлю и̂ възгра́ждꙋ (-)[7], ꙗ̂ко́же и̂ дн҃е вѣка. ꙗ̂ко да взы́щꙋтъ мене ѡ̂ста́вшїи чл҃цы, и̂ вся страны̀ в нихъ же призвася и̂мѧ мое в нихъ гл҃тъ гдⷭ҇ь творя́и се все. Се дн҃ие прихо́дятъ, гл҃етъ гдⷭ҇ь, и̂ пости́гнетъ (ваше) и̂ма́нїе виногра́да, и̂ съзрѣетъ гро́здїе въ жа́твꙋ. *и̂ прокаплютъ горы наслаже́нїе, и̂ вси хо́лми ѡ̂брастꙋтъ. и̂ възвращꙋ плѣ́нники лю́дїи моихъ ї̂и҃ля, и̂ во̂градятъ грады разоре́ныя, и̂ ѹ̂селятся и̂ насадятъ виногра́ды, ї и̂спїютъ вино и̂хъ. и̂ сътворятъ ѻ̂гра́ды, и̂ поядятъ плоды и̂хъ. и̂ насаждꙋ я въ земли и̂хъ, и̂ не и̂сторгнꙋтся ксемꙋ ѿ земля и̂хъ ю̂же дахъ и̂мъ, гл҃етъ гдⷭ҇ь [-][8] вседръжитель.

вы̂ є · діа ѳі · їѡи г

Конецъ пррⷪ҇кꙋ амосꙋ.
И̂матъ в себѣ главъ, ѳ҃.

лі. І прийде, наче ріка її викінчення, і зійде, як єгипетська ріка. **6** Він – той, хто чинить на небі його вихід і його обіцянку основує на землі, *що прикликує морську воду і виливає її на лице землі. Господь Бог Вседержитель – Йому ім'я. **7** Ви Мені, ізраїльські сини, не є як муринські сини, – говорить Господь. Чи, отже, не вивів Я Ізраїля з єгипетської землі, і чужинців з Каппадокії, і сирійців з Вотра? **8** Ось очі Господа Бога на грішне царство! І відкину його від лиця землі. Однак, по правді, не відкину дім Якова, – говорить Господь. **9** Тому що ось Я заповідаю і розвію ізраїльський дім в усі країни, так як віється на тоці. І розбиття не впаде на землю. **10** Зброєю будуть вигублені всі грішні мого народу, що говорять: Не наблизиться ані не надійде на нас зло. **11** *В тому дні підніму храм Давида, що впав, і відбудую те його, що впало, і його розбите підніму, і відбудую так, як і дні віку. **12** Щоб Мене шукали позосталі з людей і всі країни, в яких же прикликано, в них, моє ім'я, – говорить Господь, що чинить це все. **13** Ось приходять дні, – говорить Господь, – і *молотьба* захопить ваше збирання виногаду; і виноград дозріє в жнива, *і гори капатимуть солодість, і всі вершки заростуть. **14** І поверну полонених мого народу Ізраїля, і збудують знищені міста, і поселяться, і насадять виноградники, і питимуть їхнє вино, і зроблять огорожі, і їстимуть їхні плоди. **15** І насаджу їх у їхній землі, і більше не будуть витягнуті з їхньої землі, яку Я їм дав, – говорить Господь Вседержитель.

вищ. 5 · дія. 15 · йоі. 3

Кінець *Книги* Пророка Амоса.
Має в собі 9 глав.

Авдиия пророкъ глава а҃

Видѣнїе[1] авдїинно. се гл҃етъ гдⷭ҇ь бг҃ъ и̂дꙋмеи. *слꙋхъ слышахъ ѿ гдⷭ҇а (-)[2] и̂звѣстова́нїе въ страны посла. въстанѣте, да въстанемъ на ня ратїю. се мала дахъ тя странамъ, безъ чести ты еси зѣло. презоръ срдца твоего въздвиже тя живꙋщаго въ пещерахъ каменахъ. възвышаяй храмъ

їєрⷪ҇ мд

АВДІЯ-ПРОРОК ГЛАВА 1

1 Авдіїве видіння. Так говорить Господь Бог Ідумеї: *Почув Я чутку від Господа. Він послав вість у народи: Встаньте! Встаньмо проти них на війну! **2** Ось малим дав Я тебе країнам, ти є дуже без честі. **3** Гордість твого серця підняла тебе, що живеш в кам'яних печерах, що вгору піднімаєш твоє помешкання, що говориш

єре. 49

у своєму серці: Хто мене скине на землю? **4** *Якщо піднімешся вгору як орел і зробиш собі гніздо поміж звіздами, і звідти тебе скину, – говорить Господь. **5** Якщо були б ввійшли до тебе злодії або розбійники вночі, куди кинутий був би ти? Чи не вкрали б собі досита? Або, якщо б збирачі винограду влізли до тебе, то чи не залишили б залишки? **6** Як зроблено обшук в Ісава і залишилося його сховане? **7** До границь випустили тебе, всі мужі твого завіту тобі протиставилися. Тебе здолали твої мирні мужі. Ті, що з тобою їли, поставили обману під тобою, немає розуму в **8** ньому. *В тому дні, – говорить Господь, – вигублю мудрих з Ідумеї і розум з Ісавової гори. **9** І злякаються твої вояки, що з Темана: щоб забрано людину з Ісавової гори **10** через різанину і безбожність, що проти твого брата Якова. *Викажи встид, і будеш відкинутим навіки. Від того дня, коли протиставився проти, в дні, коли чужинці полонили його силу і чужинці ввійшли до його брам і кинули жереби на Єрусалим. І ти **11** був як один з них. **12** Не треба було тобі дивитися на день твого брата в дні чужинців, і не треба було тобі радіти над юдиними синами в дні їхньої погибелі, і не треба було тобі говорити гордої мови в дні їхньої скорботи. **13** І не треба було тобі входити в брами мого народу в дні їхнього болю, і не треба було тобі пізніше поглянути на їхній збір в дні їхнього знищення, і не треба було тобі пристати до їхньої сили в дні їхньої погибелі. **14** Не треба було тобі стати, ти під час їхньої втечі, щоб вигубити з них тих, що спасаються, і не треба було тобі спиняти їхніх втікачів в дні їхньої скорботи. **15** Тому-то наближається господній день на всі народи. Так як ти зробив, так тобі буде. Твоя віддача віддасться на твою голову. **16** Тому що так, як ти пив на моїй горі святій, всі народи питимуть вино. Питимуть і зійдуть і, по правді, будуть так, як ті, що їх немає. **17** В горі ж Сіон буде спаситель, і вона буде святою. І дім Якова успадкує тих, що їх успадкували. **18** І дім Якова буде вогнем, і дім Йосифа – полум"ям. А Ісавів дім як тростина згорить в них. **17** І їх пожеруть, і не буде того, хто спасає Ісавів дім, тому що Господь сказав. **19** І ті, що в Агеві, успадкують Ісавову гору, і ті, що в долині, то чужинці, і успадкують Ефрімову гору і самарійську рівнину, а Веніямин – ґалаадитську. **20** Переселення – це початок. Синів ізраїльських – хананейська земля до Сарепти. Переселення ж Єрусалимове – до Євфрату. І в полон

(на полях: єре. 49; іс. 29 кор1. 1; мой1. 27)

свои, гл҃аи въ ср҃цы своемъ, кто мѧ съвержетъ на землю. *аще възнесешисѧ ꙗко (и) орелъ, и [-][3] (сътвориши си гнѣздо средѣ ѕвѣздъ)[4], (и) ѿтуду свергу тѧ г҃летъ г҃ь. аще татїе быша вълѣзли к тебѣ или разбойницы нощїю, камо бы ѿверженъ. не быша ли оукрали до сытостна себѣ. (или)[5] аще быша емлющеи виногра вълѣзли к тебѣ, то не быша ли оставили пародокъ. како объискасѧ исавъ, и осташа [съкровеннаа его][6]. до предѣлъ испустиша тѧ вси мужи завѣта твоего съпротивиша ти сѧ. премогоша тѧ мужи мирницы твои. [ꙗдущеи с тобою][7] положиша лесть по тобою, нѣсть смысла в немъ· *въ тои дн҃ь г҃летъ г҃ь, погублю премудрыѧ ѿ идумеа, и смыслъ ѿ горы исавовы. и оубоѧтсѧ воини твои иже ѿ деманъ, ꙗко да ѿимѣсѧ ч҃лкъ ѿ горы исавовы, сѣченїѧ ради и бесчестїѧ еже на брата своего іакова. *(ꙗви)[8] стыдѣнїе, и ѿвръжешисѧ въ вѣкъ. ѿ негоже дн҃е съпротивисѧ ѿ съпротивныхъ въ дн҃ь плѣнающихъ иноплеменникъ силу его. и странницы внидоша въ врата его, і о ієр҃лимѣ възвергоша жребїѧ. и ты бѣаше ꙗко единъ ѿ нихъ. (-)[9] не буди видѣлъ дн҃е по братѣ своемъ въ дн҃ь щюжихъ. и не будисѧ радовалъ по с҃нохъ іоудинѣ въ дн҃ь погибели ихъ. и не буди возглалъ велики рѣчи въ дн҃ь скорби [ихъ][10]. и не въходи въ врата [людїи моихъ][11] въ дн҃ь болѣзни ихъ. и не виждь (послѣди)[12] на сонмъ ихъ въ дн҃ь потребленїѧ их. и не прилагаи на силу ихъ въ дн҃ь погибели ихъ· не престаи на избѣгъ ихъ потребити избывающаа ѿ нихъ. и не престаи бѣжащаа ихъ въ дн҃ь скорби [ихъ][13]. имже приближаетсѧ дн҃ь г҃нь на вся ꙗзыки. ꙗкоже сътвори, сице будетъ ти. въздаанїе твое въздастьсѧ на главу твою. понеже ꙗкоже еси пилъ оу горы [моеѧ ст҃ыа][14], испїютъ всѧ страны вино, испїю и възыидутъ и будутъ (по истиннѣ) ꙗко не бывшеи. въ горѣ же сїонѣ будетъ (сп҃съ)[15], и будетъ ст҃а· и преимутъ домъ іаковль преемъшаа ихъ. и будетъ домъ іаковль огнь, [и][16] домъ іосифовъ пламы, а домъ исавовъ ꙗко тростїе. (-)[17] изгорѧтъ в ни и поꙗдѧтъ ѧ. и не будe избавлѧаи дому исавова, ꙗко г҃ь г҃ла. и прїимутъ иже въ [агевѣ][18] гору исавову, і иже в (раздолїи)[19] (то) иноплеменники. и прїимутъ гору ефрѣмову, и полѧну самарїиску, (а)[20] венїамин (-)[21] галаадитиску. (-)[22] преселенїю [се начатокъ][23] с҃нов іи҃левъ землѧ хананеиска

(на полях: ієрє мд; ісаїа кд а кри а; а мо кз)

до сарепды. (-)[24] преселенїе (же) їерлимле до [єфрата][25]. и пленаютъ грады нагевовы. и възыидутъ [спсаемїи][26] ѿ горы сїона мстити горы исавовы. и будетъ (црство гви)[27].

Конецъ прркꙋ авдїю.
имать в себѣ главꙋ, а.

візьмуть Наґевові міста. **21** І підуть ті, що спасаються з сіонської гори, щоб помстити Ісавовим горам. І буде царство Господеві.

Кінець *Книги* Пророка Авдія.
Має в собі 1 главу.

ІѠНА ПРОРОКЪ ГЛАВА ПЕРВАѦ

И бысть[1] слово гне къ іонѣ амадїинꙋ, гля, въстани і иди въ ниневїю град великїи, и проповѣжь в немъ, ꙗко възыиде вопль злобы єго къ мнѣ. И въставъ іона ꙗко бѣжати въ дарсисъ ѿ лица гня. и сниде въ іопїю, и обрѣте корабль идущь въ дарсисъ. и дасть наимъ свои, и вниде вонь плыти с ними въ дарсисъ ѿ лица гня. и (въстави гь)[2] вѣтръ [великъ][3] въ мори. и бысть бурѧ велика въ мори, (-)[4] корабль (же) страдаше ꙗко сѧкрꙋшитисѧ. и ꙋбоꙗшасѧ корабльницы, и възпїахꙋ къждо къ бꙋ своемꙋ. і изметанїе сътвориша сосꙋдомъ иже в корабли въ море, ꙗко облегчитисѧ ѿ них. іона же сниде в пожь кораблю, и спаше [тꙋ][5] и храпаше. и прїиде к немꙋ кормникъ, и рече ємꙋ, что ты храплеши. въстани моли ба своєго, ꙗко да спсетъ [ны бгъ][6], да (-)[7] не погибнемъ. И рече кождо къ подрꙋгꙋ своємꙋ, градѣте да възвержемъ жребїѧ, да разꙋмѣемъ (чесо)[8] ради єсть злоба си на нас. и меташа жребїѧ, и спаде жребїи на іонꙋ. и рѣша к немꙋ, извѣсти намъ кого ради [се зло][9] намъ, что ли ти єсть дѣло. и ѿкꙋдꙋ градеши, и камо идеши, и ѿ коеѧ страны и коихъ людїи ты єси. и рече к нимъ, рабъ гнь азъ єсмь, и га ба (-)[10] азъ молю иже сътвори море и сꙋшꙋ. И ꙋбоꙗшасѧ мꙋжїе боꙗзнїю великою, и рѣша к немꙋ, что се єси сътворилъ. зане разꙋмѣша мꙋжи ꙗко ѿ лица гнѧ бѣжа, ꙗкоже бѣ извѣстилъ имъ. и рѣша к немꙋ, что ти

ЙОНА-ПРОРОК
ГЛАВА 1

1 І було господнє слово до Йони Аматіївого, кажучи: **2** Встань і піди до Ниневії – великого міста. І проповідуй в ньому, що піднявся крик його зла до Мене. **3** І встав Йона, щоб втекти до Тарсиса від лиця Господа, і зійшов до Йоппії, і знайшов корабель, що ішов до Тарсиса. І дав свій наєм і ввійшов до нього, щоб пливти з ними до Тарсиса від господнього лиця. **4** І Господь підняв великий вітер в морі, і була велика буря в морі, корабель же був у небезпеці розбитися. **5** І злякалися моряки, і закричали, кожний до свого Бога. І викинули в море посуд, що в кораблі, щоб облешитися від нього. Йона ж зійшов в середину корабля і там спав і хропів. **6** І прийшов до нього керманич, і сказав йому: Чому ти хропиш? Встань. Благай свого Бога, щоб Бог нас спас, щоб ми не загинули. **7** І сказав кожний до свого друга: Ходіть, кинемо жереби і пізнаємо задля кого це зло є на нас. І кидали жереби, і випав жереб на Йону. **8** І сказали до нього: Сповісти нам задля чого це зло на нас, яке ж твоє діло? І звідки ідеш, і куди йдеш, і з якої країни, і з якого народу ти є? **9** І він сказав до них: Я є раб Господа. І я почитаю Господа Бога, який створив море і сушу. **10** І злякалися мужі великим страхом, і сказали до нього: Що це ти зробив? Тому що мужі зрозуміли, що він втік від господнього лиця, бо він їм сповістив. **11** І сказали до нього: Що тобі зробимо – і море

від нас втихомириться? Бо море піднімалося і буря ще більше зростала. **12** І сказав Йона до них: Візьміть мене і киньте в море – і море вам вщухне. Тому що я пізнав, що через мене є ця велика буря проти вас. **13** І намагалися мужі повернутися до землі – і не могли, бо море піднімалося і зростало ще більше проти них. **14** І вони закричали до Господа і сказали: Зовсім ні, Господи. Хай не згинемо задля душі цього чоловіка. Зовсім не на нас праведна кров, бо Ти, Господи, зробив так, як Ти побажав. **15** І взяли Йону, і викинули його в море. І стишилося море від свого хвилювання. **16** І мужі злякалися Господа великим страхом, і принесли Господеві жертви, і помолилися молитвою.

сътворимъ, да оустанетъ море ѿ насъ. ꙗко море въсхождаше и въставлꙗше паче буря. И рече Іона к нимъ, възмѣте мя и въврьзите въ море, и оустанетъ море ѿ васъ. понеже познахъ азъ ꙗко мене ради буря (сїя велїя)[11] на вы є. И нуждахуся мужи възвратити къ земли, и не можаху. ꙗко море въсхождаше и въставаше паче на ня. и възъпиша къ гви, и рѣша, никакоже ги да не погибнемъ дша ради чл҃ка сего, [никакоже][2] до насъ кровь правдива, зане ты ги ꙗкоже въсхотѣ сътвори. И взяша Іону и въврьгоша и в море. и оуста море ѿ влънєнїя своего. и оубояшася мужи боꙗнїю великою га, и положиша требы гви и молишася млтвою.

Глава 2

мат. 12 і 16 лук. 11 кор1. 15

1 Господь наказав великому китові проковтнути Йону. *І Йона був в животі кита три дні і три ночі. **2** І помолився Йона до свого Господа Бога в животі кита, **3** і сказав: *Я закричав в моїй печалі до мого Господа Бога, і Він мене вислухав. Мій крик з живота аду. Ти почув мій голос. **4** Ти мене відкинув в глибину морського серця, і мене обійшли ріки. Всі твої висоти і твої хвилі пройшлися по мені. **5** І я сказав: Я відкинутий від твоїх очей. Чи, отже, додам поглянути на твою святу церкву? **6** *Пролилася проти мене вода до моєї душі, мене оточила остання безодня, моя голова поникла в гірських прірвах. **7** Я зійшов до землі, в якій засуви – вічні засуви. І хай до тебе вийде з зітління моє життя, мій Господи Боже. **8** Коли закінчувалася в мені моя душа, я згадав Господа. І хай прийде до тебе моя молитва, до твоєї святої церкви. **9** Хто береже марне і брехливе, покинув своє милосердя. **10** Я ж з голосом похвали і визнавання жертвуватиму Тобі. Те, що я обіцяв, віддам Тобі – Господеві на моє спасіння. **11** І Господь наказав китові, і викинув Йону на сушу.

пс. 118

пс. 62

Гла, в.

(П)овелѣ)[1] гь киту великому пожрѣти Іону. *и бѣ Іона въ чревѣ китовѣ три дни и три нощи. И молися Іона къ гу бу своему въ чревѣ китовѣ, и рече. *Възъпихъ въ печали моеи къ гу бу моему, и оуслыша мя. ис чрева адова вопль мои, оуслыша гла мои. ѿврьже мя въ глубину срца морскаго, и рѣки [обыдоша мя][2]. вся высоты твоя и влъны твоя по мнѣ преидоша. и азъ рѣхъ, ѿринухся ѿ очїю твоею. приложу ли убо призрѣти ми къ цркви стеи твоеи. *възлїяся на мя вода до дша [моея][3], бездна обыде мя послѣдняя. понретъ глава моя въ пропасти горьскїя. снидохъ въ землю єяже вереа (-)[4] (и) заклепи вѣчнїи. и да изыдетъ изъ истлѣнїя живот мои (к тебѣ) ги бе мои. єгда скончевашеся ѿ мене дша моя, га помянухъ. и да прїидетъ к тебѣ молитва моя, къ цркви стеи твоеи. хранящеи суетнаа и лжу, млть свою оставиша. азъ же съ гласомъ хваленїя і исповѣданїя пожру тебѣ. єлико обѣщахъ въздамъ тебѣ, на спсенїе мое гви. И повелѣ гь кітови і изверже Іону на сухо.

ма҃ бі, и ві, лу҃ аі, а кри҃ еі

ѱло рі

ѱло ѯв

Глава 3

1 І вдруге було господнє слово до Йони, кажучи: **2** Встань і піди до Ніневії, великого міста, і проповідуй в ньому за попередньою проповіддю, яку я тобі сказав. **3** І встав Йона, і пішов до Ниневії, так як сказав Господь. Ніневія ж була великим містом Богові, яких трьох днів дороги. **4** І почав Йона входити до міста, як хода одного дня, і проповідував, і сказав: Ще три дні – і Ніневія буде перекинута. **5** *І повірили Богові ниневійсь-

мат. 12 лук. 11

Гла, г.

(И) бысть слово гне къ Іонѣ второе, гля, въстани [і][1] иди в ниневїю гра великїи и проповѣждь в немъ по проповѣданїю прьвому єже азъ рѣхъ к тебѣ. И въста Іона и вниде въ ниневїю ꙗкоже гла гь. Ниневгїи же бяше градъ великъ бу ꙗкоже (трїи днъ пути)[2]. и нача Іона въходити въ градъ ꙗко хожденїе дни єдинаго. и проповѣда и рече, єще три днїе, и ниневгїи расыплется. *И вѣроваша мужїе ниневгїстїи бви. и запо-

ма҃ бі, лу҃ аі

въздаша алканїе, и облекошася въ вретища [ѿ малы (и)[3] до великихъ][4]. И дойде слово до царя ниневвитска. и въста съ стола своего, и сверже ризы своя с себе, и облечеся въ вретище и седе на земли. и заповѣдася и рече (ѿ царя в ниневвїи)[5] и ѿ (друговъ)[6] его, глюще: члцы, и скоти, говяда, и овца да не вкусятъ ничесоже ни да пасуся ни воды да пїютъ. и облекошася въ вретища члцы же и скоти, и възъпиша къ бу продлъжающе. и обратися кождо ѿ пути злобы (своея) и ѿ неправды яже в руку его, глще. *кто вѣсть раскаетъ ли ся, [или умолится][7] бъ, и ѿвратитъ гнѣвъ ярости своея, да не погибнемъ. И видѣ бъ дѣлеса ихъ, яко обратишася ѿ пути своихъ злыхъ. и раскаяся бъ о злобѣ юже гла сътворити имъ и не сътвори.

їєрє иі
їої в

ki мужі, і заповіли піст, і зодягнулися в мішковину від малих і до великих. **6** І прийшло слово до ниневійського царя. І він встав зі свого престолу, і з себе скинув свою одіж, і зодягнувся в мішковину, і сів на землі. **7** І заповіджено було, і сказали від царя і від його друзів в Ніневії, кажучи: Люди і скотина, воли і вівці хай не їдять нічого і хай не пасуться ані не п'ють воду! **8** І в мішковину зодягнулися люди ж і скотина і ревно закричали до Бога. І кожний відвернувся від дороги своєї злоби і від неправедності, що в його руках, кажучи: **9** *Хто знає, може Бог розкається або дасть себе ублагати і відверне гнів своєї люті. І не загинемо. **10** І побачив Бог їхні діла, що вони відвернулися від своїх поганих доріг, і розкаявся Бог за зло, яке сказав їм зробити. І не зробив.

єре. 18
йоі. 2

Гла, д.

И съжали си Іона жалобою великою, и сматеся. и молися къ гви, и рече. ѡ ги, не се ли убо словеса моя бѣша еще сущу ми на земли моей. сего ради варихъ бѣжати въ дарсїи, *зане разумѣхъ яко (млстивъ ты)[1] еси и щедръ, [и][2] терпеливъ, и многомлстивъ, и раскаяися о злобахъ [члческихъ][3]. и нынѣ влко ги възми душу мою ѿ мене, яко уне ми умрѣти негли жити. И рече гь къ Іонѣ, (почто)[4] ѕѣло (убо) разжали си. І изыде Іона из града, и седе прямо граду. и сътвори себѣ (-)[5] кущу и седяше подъ нею в сѣни дондеже видитъ что будетъ граду. и повелѣ гь бъ тыквѣ, и възниче надъ главою Іонѣ, да будетъ сѣнь надъ главою ему осѣнити и ѿ зазлѣнїи его. и обрадовася Іона о тыквѣ радостїю великою. и повелѣ бъ чрьви утренему наутрїя, и подъяде тыкву и усше. И бысть егда възыйде слнце, (-)[6] повелѣ бъ вѣтру знойну жегущу. и приразй слнце на главу Іонину, и ѿнемогашеся. и ѿчаявашеся дша своея, и рече, уне ми умрѣти негли жити. и рече [гь][7] бъ къ Іонѣ, ѕѣло ли си жалиши по тыквѣ. и рече (Іона), ѕѣло си жалю (и) до смрти. и рече гь, ты [убо][8] поскорбѣ по тыквѣ о нейже не трудилъ [-][9], ни въскормилъ ея. (-)[10] [бысть обнощь][11], и (погибе обнощь)[12]. а азъ ли не пощажю ниневвїя града велика, в немже живутъ множае двоюнадесяте тьмъ члкь, иже не познаша десницу своея ни шуйца и, и скоти (ихъ) мнози.

ѱло пд
їої в

Конецъ пророку, Іонѣ.
имать в себѣ, гла, д.

Глава 4

1 І засмутився Йона великим смутком, і жахнувся. **2** І помолився він до Господа, і сказав: Господи! Чи, отже, це не були мої слова, ще як я був у моїй землі? Через це я випередив втекти до Тарсиса, *тому що я пізнав, що Ти є милосердний, і щедрий, і терпеливий, і дуже милосердний, і що розкаюєшся за людські злоби. **3** І тепер, Владико, Господи, візьми від мене мою душу, бо краще мені вмерти, ніж жити. **4** І сказав Господь до Йони: Отже, чому ти дуже засмутився? **5** І вийшов Йона з міста, і сів напроти міста. І він зробив собі шатро і сидів під ним в тіні, аж доки побачить, що буде з містом. **6** І Господь Бог наказав гарбузу, і вона виросла над головою Йони, щоб була тінь над його головою, щоб отінити його від його зла. І Йона зрадів великою радістю гарбузом. **7** І наказав Бог ранньому хробакові вранці, і він під'їв гарбуза, і він висох. **8** І сталося, що коли зійшло сонце, Бог наказав спекотному палючому вітрові – і сонце побило Йонину голову. І він знемагав і відрікався свого духа, і сказав: Краще мені вмерти, ніж жити. **9** І сказав Господь Бог до Йони: Чи ти дуже засмутився за гарбуза? І сказав Йона: Я дуже засмутився, і аж до смерті. **10** І сказав Господь: Отже, ти засмутився за гарбуза, над яким ти не трудився ані його не вигодував, він вночі повстав і вночі згинув. **11** А чи Я не пощаджу Ниневію – велике місто, в якому живе більше ніж дванадцять по десять тисяч людей (=120000), які не пізнали своєї правиці ані їхньої лівиці, і їхній численний скот?

пс. 84
йоі. 2

Кінець *Книги* Пророка Йони.
Має в собі 4 глави.

МІХЕЯ-ПРОРОК
ГЛАВА 1

єре. 26

1 *Господнє слово, що було до Міхеї Морастинового в днях Йоатамових, і Ахазових, і Єзекіїних – юдиних царів, те, що він побачив про Самарію і про Єрусалим. **2** *Послухайте, народи, всі слова! І сприйми, земле, і всі, що на ній! І Господь буде у вас на свідчення, Господь зі свого святого дому! **3** *Тому що ось Господь виходить зі свого місця, і зійде, і наступить на земні висоти. **4** І похитнуться під ним гори, і долини розтануть як віск перед лицем вогню і як вода, що сходить по горах. **5** Через безбожність Якова все це і через гріх ізраїльського дому. Яка безбожність дому Якова? Чи, отже, не Самарія? Який гріх юдиного дому? Чи, отже, не Єрусалим? **6** І поставлю Самарію на склад польових овочів і на сад винограду, і розтягну її каміння до прірви, і відкрию її коріння. **7** І знищать всі її литі і все найняте, її спалять вогнем. І всі її ідоли поставлю на знищення. Тому що вона зібрала з найму блудниці і склала з найму блудниці. **8** Через це вона заплаче і заридає і піде босою і нагою, вчинить ридання, наче зміїне, і плач, наче сиринських дочок. **9** Бо її оточила рана, тому що вона прийшла аж до Юди і доторкнулася до брам мого народу, до Єрусалиму. **10** Ті, що в Геті, не величайтеся, і ті, що в Акимі, не будуйте з дому висміювання. Будете посипані землею за ваше висміювання. **11** Та, що гарно замешкує, знищу її місто. Не вийде та, що мешкає в Енан, щоб оплакувати дім. І хто близько неї, одержить від вас рану болю. **12** Хто почав на добро тій, що мешкає в болях? Бо зійшло зло від Господа на єрусалимські брами. **13** Шум зброї і кінноти тим, що живуть в Лахії, та є начальником гріха сіонській дочці. Бо в тобі знайдено ізраїльське безчестя. **14** Через це даси відпущених до ґетового насліддя, до домів безумних. Марні доми даремними були для ізраїльських царів. **15** Коли приведу твоїх спадкоємців, що живуть в Лахисі, аж до Одолама, прийде слава сіонської дочки. **16** Обголися і постpainжися по твоїх молодих дітях, пошир вдівство твоє як орел, бо були забрані в полон від тебе.

мой5. 32
іс. 5
іс. 26

МИХЕА ПРОРОКЪ ГЛАВА ПЕРВАЯ

Слово*[1] г҃не иже бысть][2] къ михеови морасдитину, въ дни іоадали, и ахазовы, і езекіины цр҃ь іудинъ. ихже ради видѣ о самаріи, и о іерлимѣ· *Слышите людіе [вси словеса][3], и внемли земле и вси иже на ней. и будетъ г҃ь въ ва҃ въ послушествованіе, г҃ь ѿ дому своего ст҃го. *имже се г҃ь исходи ѿ мѣста своего. и сниде, и наступитъ на высоты земныя. и поколѣблются горы по҃ нимъ, и раздоли растаются яко воскъ ѿ лица огню, и яко вода сходащи по горъ. бесчестія ради іаковля все се, и грѣ҃ ради дому ійлва. что бесчестіе (дому) іаковлю, не самаріа (ли убо). (-)[4] что грѣхъ дому іудину, не іерлимъ ли убо. и положу самарію въ стражбу овощу полскому и в са҃ винограду, и развергу въ пропасть камыки еа, и кореніе еа ѿкрыю. и вся изваяныя еа сыкрушат, и вся папьды еа запала҃ огнемъ, и вся кумиры еа положу въ пагубу. понеже ѿ найма блуница събра, и ѿ найма блуница съврати· Сего ради възрыдае и въсплачеся, (и) поиде боса и нага. сътворитъ пла҃ аки ѕміевъ, и печаль аки дщерь суриискь. яко обыиде язва еа (и)[5] пріиде до іуды, и присяже до вратъ людіи моихъ до іерлима· Иже въ гедѣ не възвеличаитеся, [і][6] иже въ акумѣ не съгражаите из дому смѣшнаго, прьстію посыплетеся на посмѣаніе ваше. вселившіася добрѣ (разорю) гра҃ (-)[7] еа. не изыидетъ живущіа въ (енань)[8] плакатися дом (и) имѣющь еа пріиметъ ѿ ва҃ язву болѣзніи. кто нача въ бл҃гости, вселившіи ся болѣзни, яко сниде ѕло ѿ г҃а на врата іерлимля. шумъ оружіа и коникъ живущимъ в лахіи, началникъ грѣху та есть дщери сіони, яко в тебѣ обрѣтошася бесчестіа ійлева· Сего ради даси ѿпущаемыя до причастіа гедова домы суа. (домове суии)[9] вътще быша цр҃емъ ійлевомъ. дондеже (приведу причасники)[10] твоя живущая в лахисѣ (-)[11], даже до одолама пріидетъ слава дщери [сіони][12] обрьснися и острізи по чадѣхъ [своихъ младыхъ][13], разшири обрьсеніе твое яко орелъ, яко плѣнени быша ѿ тебе·

іере ҝѕ
е мо лв
ісаіа е
ісаіа ҝѕ

Глава 2

1 Вони були тими, що задумують труди, і чинять зло на своїх постелях, і вдосвіта його завершують. Тому що вони підняли до Бога руки своєї молодості, **2** і задумували проти піль, і гра бували сиріт, і забирали доми, і грабували чоловіка

Гл҃а, в҃·

Быша помышляюще труды, и дѣлающимъ злаа в ложи҃ своихъ, и досвѣта съвръшахуть е. имже [-][1] възд҃вигоша къ б҃у руцѣ (своея юности)[2], и помышляху на села, и грабляху сироты, и домы ѿимаху. и въс-

хитахꙋ мꙋжа, и҆ до́мъ є҆го, мꙋжа и҆ прича́стїе є҆го· Сего ради се гл҃етъ г҃ь, се а҆зъ помышлѧ́ю на плема се ѕло̑, ѿ негоже не по̑вигнете вы́и вашихъ, и҆ не по́йдете прости внезапь ꙗ҆́ко врѣ́мѧ ѕло̑ є҆сть· в то́й д҃нь прїиметсѧ на́ вы притча, и въсплачетсѧ пла́чь (съ гла́сомъ)[3], гл҃ющемъ, стра́сть пострада́хо̑. ча́сть люді́и мои́хъ и҆змѣ́рисѧ ю҆́же̑, и҆ не бы̀ кто̑ ставѧ є҆го ꙗ҆́ко възвратититисѧ, се́ла ваша размѣри́шасѧ. сего ради не бꙋдетъ тебѣ въмещꙋщаго ю҆́же въ прича́стїе въ со́ньмѣ г҃ни· Не пла́читесѧ слеза́ми ни слези́те ѐи о̑ семъ, не ѿвержетъ є҆̑бо оу҆̑корѝзны. гл҃и до́мъ ї҆а́ковль, разгнѣва д҃хъ г҃нь, а҆́ще сꙋ́ть нача̑цы є҆го, не сꙋ́ть ли (оу҆̑бо) словеса є҆го добра с ни́мъ и҆ про́ста и҆схо́дѧтъ. и҆ проти́вꙋ лю́дїе мои (съпротиви́шасѧ на вра́ждꙋ)[4] съпроти́въ ми́рꙋ є҆го. ко́жꙋ є҆го о̑дра́ша ѿꙗ́ти оу҆пова́нїе съкрꙋше́нїе ра́тное· Сего ради старѣ́йшины люді́и мои́хъ и҆зве́ргꙋтсѧ и҆з домо́въ пища и҆хъ, злы́хъ ради нача́токъ и҆хъ ѿри́нꙋшасѧ. приближи́тесѧ гора́хъ вѣчныхъ· [въстанѣте поидѣте][5] ꙗ҆́ко нѣсть [вамъ][6] ѐе покои́. нечистоты ра́ди и҆стлѣ́ете тлѣнїе̑, прогна́стесѧ ники́м же гони́ми· дꙋхъ поста́ви лжꙋ, нака́пи тебѣ вино̀ и҆ пїанъство. и҆ бꙋдетъ ѿ ка́плѧ люді́и [мои́хъ][7], събира́емъ събере́тсѧ ї҆а́ковъ съ всѣми. пожида́ѧ пождꙋ̑ о҆ста́вшихъ ї҆и҃левъ. вкꙋпѣ положꙋ̑ възвраще́нїе и҆хъ а҆ки о́вца въ (пꙋсты́ни)[8], (и҆) ꙗ҆́ко па́ствꙋ средѣ ло́жа и҆хъ, и҆стекꙋтъ ѿ ч҃лкъ. [възы́иде][9] просѣче́нїемъ пре̑ лице́мъ и҆̑, просѣко́ша и҆ прои҆до́ша врата, и҆ прои҆до́ша и҆ми. ї и҆зы́иде ц҃рь и҆хъ (пре̑ ни́ми)[10], г҃ь же (вождъ)[11] и҆хъ·

Гл҃а, г҃·

Речетъ, слы́шите ѐе вла́сти ї҆а́ковлѧ, и҆ о҆ста́вшїи до́мꙋ ї҆и҃лѧ, не ва́мъ ли (оу҆̑бо) є҆сть разꙋмѣти сꙋ́д. ненави́дѧщеи добра̀, а҆ възы́щꙋщеи ѕла̑. схита́ющеи ко́жа и҆хъ с ни́хъ, и҆ пло́ть и҆хъ ѿ ко́сти и҆хъ. ѝо ꙗ҆́коже о҆бъꙗ́ша пло́ть люді́и мои́хъ, и҆ ко́жꙋ и҆хъ ѿ (ко́сти) и҆̑ одра́ша, и҆ ко́сти и҆хъ стол̑ко́ша, и съдроби́ша ꙗ҆́ко пло́ть в коно́бъ, и҆ ꙗ҆ко мѧ́са в ла́тікꙋ. та́коже възъпїютъ къ г҃ви и҆ не послꙋша́етъ и҆х, и҆ ѿвратитъ лицѐ свое ѿ ни́хъ в то̑ вре́мѧ. поне́же съзли́ша в нача́тцѣ и҆хъ на́ нѧ· Се̑ гл҃етъ г҃ь до пр҃ркъ льстѧ́щихъ лю́ди моѧ, хаплющи́ и҆̑ ѧ҆̀ зꙋбы̀ (-)[1], и҆ пропове́дающихъ на́ [нѧ][2] ми́ръ, и҆ не вда́сѧ въ оу҆̑ста̀ и҆хъ въста́виша на́ нѧ ра́ть· Сего ра́ди но́щь [бꙋдетъ вамъ][3] ѿ видѣ́нїѧ, и҆ тма̀ (бꙋдетъ вамъ)[4] ѿ влъхвова́нїа. и҆ за́идетъ сл҃нце на пр҃рки, и҆ помрькнетъ на́ нѧ д҃нь. и҆ срама́тсѧ ви́дѧщеи сны̀, и҆ о҆̑брꙋга́ютсѧ во́лсви. и҆ догл҃ютъ до ни́хъ вс҃и сїи, занѐ не бꙋдетъ послꙋша́ѧи и҆хъ. а҆́ще а҆зъ не напл҃ню си́лы д҃хомъ г҃нимъ, и҆ сꙋдомъ и҆ си́лою. ꙗ҆́ко и҆звѣсти́ти ї҆а́ковꙋ бесче́стїе є҆го, и҆ ї҆и҃леви грѣ́х є҆го· Слы́шите ѐе старѣ́йшины до́мꙋ ї҆а́ковлѧ, и҆ о҆ста́вшїи до́мꙋ ї҆и҃лева. гнꙋша́ющеисѧ сꙋда, и҆ вс҃е пра́вое развраща́ющеи. възгражда́ющеи сїо́на кро́вьми, и҆

і його дім, чоловіка і його насліддя. **3** Через це так говорить Господь: Ось Я задумую зло проти цього племені, з якого не підведете ваших ший. І не підете нагло випрямленими, бо час поганий. **4** В тому дні візьметься на вас притчу і заплачеться плач з голосінням, кажучи: Ми потерпіли біду. Частина мого народу зміряна шнуром – і не було того, хто настановив би його повернутися. Ваші поля розміряні. **5** Через це не буде тобі того, хто міряє шнуром в насліддi в господньому зборі. **6** Не плачте слізьми ані не проливайте собі сліз за це, бо не відкине пригноблення. **7** Хто каже: Дім Якова, він розгнівив господній дух. Якщо є його задуми, чи, отже, його слова не є добрі з ним і прямими виходять. **8** І мій народ спротивися проти, на ворожнечу, замість на його мир. Його шкіру здерли, щоб забрати надію на знищення війни. **9** Через це володарі мого народу будуть викинуті з їхніх домів їжі, були викинуті задля їхніх злих затій. Наближтеся до вічних гір. **10** Встаньте, підіть, бо немає вам цього спочинку. Задля нечистоти ви зітліли зітлінням, **11** втекли ніким же гнані. Дух поставив неправду, накапав тобі вино і оп’яніння. І буде, що з каплі мого народу, **12** збираючись збереться Яків з усіма. Очікуючи очі куватиму позосталих Ізраїля. Разом поставлю їхній поворот, як овець в пустині і як отари серед їхньої загороди. Вони вискочать від людей. **13** Він вийде крізь розвалину перед їхнім лицем. Вони пробили і пройшли через браму. І нею пройшли. І вийшов їхній цар перед ними. Господь же – їхній провідник.

Глава 3

1 І Він скаже: Послухайте це, владо Якова і позосталі ізраїльського дому! Чи, отже, не вам пізнати суд? **2** Ви, що ненавидите добро, а шукаєте зло, що рвете з них їхню шкіру і їхні тіла від їхніх костей. **3** Але так як вони пожерли тіло мого народу, і їхню шкіру обдерли від їхньої кості, і їхні кості порозбивали і роздробили, наче тіло в казан і наче м’ясо в глечик, **4** так вони закричать до Господа, і Він не вислухає їх. І Він відверне від них своє лице в тому часі, тому що вчинили зло в їхніх задумах проти них. **5** Так говорить Господь проти пророків, які обманюють мій народ, що хапають їх зубами і проголошують на них мир. І не дано їхнім устам, вони підняли проти них війну. **6** Через це буде вам ніч без видіння і буде вам темрява без чаклування. І сонце зайде на пророків, і над ними потемніє день. **7** І завстидаються ті, що бачать сни, і висміяні будуть ворожбити, і говоритимуть проти них ці всі, тому що не буде того, хто їх вислуховує. **8** Хіба що Я наповню сили господнім духом, і судом, і силою, щоб сповістити Якову його безчестя і Ізраїлеві його гріх. **9** Послухайте це, старшини дому Якова і позосталі ізраїльського дому, що гидуєте судом і спотворюєте все правильне, **10** що будуєте Сіон кров’ю і Єрусалим неправдами.

єз. 22
соф. 3

11 *Його старшини судили за винагороду, і його священики відповідали на взятки, і його пророки за срібло чаклували, і на Господі не спочили, кажучи: Чи не Господь у нас? На нас не прийде зло. **12** Через це *Сіон буде розораний як поле через вас. І Єрусалим буде як схронок овочів, і гора дому – як лісовий гай.

єре. 26

і҆ер҇лима неправдами· *Старѣ́йшины є҆го на мздѣ̀ сꙋжда́хꙋ, и҆ жрецы̀ є҆го на взѧ́тїи ѿвѣщава́хꙋ, и҆ прⷪ҇рцы є҆го на сребрѣ̀ вълхвова́хꙋ. и҆ къ гⷭ҇ви (не) почива́хꙋ глаⷢ҇ю́ще, є҆да̀ ли гь҇ в на́съ, не прїидетъ (ѕло̀ на́ ны)[5]· Сего ради васъ дѣла *(ꙗ҆́ко (и҆) ни́ва разоре́тсѧ сїѡ́нъ)[6], и҆ і҆ер҇лимъ ꙗ҆́ко стражба̀ ѡ҆вѡ́щнаѧ бꙋдетъ, и҆ гора̀ до́мꙋ ꙗ҆́ко и҆ лꙋгъ дꙋбравскъ·

є҆зе҃ кв҃
софо҃ г҃
і҆ере҃ кѕ҃

Глава 4

іс. 2

1 І *в останніх днях явною буде господня гора, приготована над гірськими вершками. І вона підніметься понад вершок, і до неї поспішать люди. **2** І до неї прийдуть країни і скажуть: *Ходіть, підемо на господню гору і до дому Бога Якова. І нам покажуть його дорогу, і підемо по його дорогах. Бо з Сіону вийде закон і господнє слово з Єрусалиму. **3** І судитиме між численними народами і картатиме сильні країни до далекої землі. І розкують свою зброю на плуги і свої списи на серпи. Не візьме народ проти народу меч, і більше не вчитимуться воювати. **4** І кожний спочине під своєю лозою, і кожний – під своєю фігою. І не буде того, хто страшить, тому що уста Господа Вседержителя це сказали. **5** Бо всі народи підуть, кожний своєю дорогою, а ми підемо в ім'я нашого Господа Бога на-віки. І далі туди. **6** В тому дні, – говорить Господь, – зберу розбиту і прийму викинуту, яких Я відкинув. **7** *І поставлю розбиту на останок і відкинуту сильною країною. І Господь зацарює в них на сіонській горі від нині і до віку. **8** Ти ж, сухий стовпе отари, сіонська дочко, до тебе прийде і ввійде попередня влада – царство з Вавилону єрусалимській дочці. **9** І тепер чому ти зло пізнав? Чи в тебе не було царя або згинула твоя рада? Адже тебе оточили болі, як тієї, що родить. **10** Терпи і кріпися і наближайся, сіонська дочко, як та, що родить. Тому що тепер вийдеш з міста, і поселишся на полі, і підеш до Вавилону. Звідти тебе забере і звідти тебе спасе твій Господь Бог, з рук твоїх ворогів. **11** І тепер проти тебе зібралися численні країни, що кажуть: Зраділмо, і наші очі поглянуть на Сіон. **12** Вони ж не зрозуміли господнього задуму і не збагнули його раду, бо Він їх не зібрав як снопи току. **13** Встань, викинь їх, сіонська дочко, бо тобі поставлю залізні роги і нігті, твої кігті – мідні. І роздробиш численних людей, і покладеш Господеві їхнє множество і їхню силу – Господеві всієї землі. **14** І тепер Ефрімова дочка буде загороджена загородою. Зроблю війну проти вас, палицею він поб'є ізраїльські племена по челюсті.

іс. 2
соф. 3
дан. 7
лук. 1

Гла҃, д҃·

И҆ бꙋдетъ* въ послѣ́днѧѧ дни҃ ꙗ҆влена гора̀ гнѧ҃ ꙋ҆гото́вана на҆ верьхѝ горъными, и҆ възнесе́тсѧ выше холмь, и҆ потща́тсѧ к не́й лю́дїе, и҆ прїидꙋтъ [к ней][1] страны̀ (-)[2], и҆ рекꙋтъ. *градѣте да възы́идем на горꙋ̀ гн҃ю, и҆ в до́мъ ба҃ і҆а́ковлѧ. и҆ покажꙋтъ на́мъ пꙋть є҆го, и҆ по́идемъ по пꙋтеⷯ є҆го· Ꙗ҆́ко ѿ сїѡ́на и҆зы́идетъ зако҃, и҆ сло́во гнⷭ҇е и҆зъ і҆ер҇лима. и҆ расꙋди҃ средѣ̀ лю́дїи мно́гъ, и҆ нака́жетъ страны̀ крѣпки до [землѧ̀][3] да́лнѧѧ· И҆ раскꙋю́тъ (ѻ҆рꙋжї́ѧ)[4] своѧ на ра́ла, и сꙋлица своѧ на сьрпы̀. (-)[5] не възмꙋтъ лю́дїе противꙋ лю́демъ меча̀, и҆ не наоꙋ҆ча́тсѧ ксемꙋ̀ воева́ти· И҆ почї́етъ ко́ждо под҇ ло́зою свое́ю, и҆ ко́жⷣо под҇ смоко́вїю свое́ю, и҆ не бꙋдетъ пострашающаго. занѐ ꙋ҆ста̀ гнѧ҃ вседержителѧ глаго́лаже се. ꙗ҆́ко вси лю́дїе по́идꙋтъ ко́ждо въ пꙋть свои, а҆ мы̀ по́идемъ въ и҆мѧ га҃ ба҃ на́шего, въ вѣ́къ и҆ про́че тамо· въ то́и днь҃ глаⷢ҇етъ гь҃, съберꙋ̀ съкрꙋше́ннꙋю, и҆ ѿвръженꙋю прїимꙋ (-)[6] є҆ѧже ѿринꙋ҃. *и҆ положꙋ̀ съкрꙋше́ннꙋю въ ѻ҆ста́нокъ и҆ ѿвръженꙋю въ странꙋ̀ крѣпкꙋ. и҆ црⷭ҇твꙋетъ гь҃ в нихъ в горѣ̀ сїѡ́нѣ, ѿ нн҃ѣ и҆ въ вѣ́къ· (-)[7] Ты́ (же) сто́лпе па́ствы мгле́нъ дщи҃ сїѡ́на к тебѣ̀ прїидетъ, и҆ внидетъ вла́сть пьрваѧ црⷭ҇тво и҆з вавѵло́на дще́ри і҆ер҇лимли· И҆ нн҃ѣ въскꙋю позна̀ ѕло̀. не бѣ́ ли тебѣ̀ цр҇ѧ. и҆ли совѣ́ твои погиба́ше. ꙗ҆́ко ѻ҆бы́идо́ша тѧ болѣ́зни ꙗ҆́ко ражда́ющїѧ. претерпева́и и҆ крѣпи́сѧ, и҆ приближа́исѧ дщи҃ сїѡ́нѧ ꙗ҆́ко ражда́ющїѧ. занѐ нн҃ѣ и҆зыидеши и҆з гра́да и҆ (ꙋ҆се́ли́шисѧ)[8] на́ поли, и҆ до́идеши вавѵло́на. ѿтꙋ́дꙋ ѿи҆́метъ тѧ, и҆ ѿтꙋдꙋ и҆зба́витъ тѧ гь҃ бъ҃ твои ѿ рꙋкъ вра́гъ твои́хъ. и҆ нн҃ѣ събра́шасѧ на тѧ страны̀ мно́ги, глаⷢ҇ющеи, пора́дꙋемсѧ, и҆ позрѣ́чете по сїѡ́нꙋ ѻ҆́чи на́ши. [сїи же][9] не разꙋмѣ́ша помышле́нїѧ гнѧ҃, и҆ не домы́слишасѧ совѣ́та є҆го, ꙗ҆́ко [не][10] събра̀ и҆хъ а҆ки снопо́въ гꙋме́нныхъ· Въста́ни (и҆зве́рзи)[11] ѧ҆̀ дщи҃ сїѡ́нѧ, ꙗ҆́ко ро́ги твоѧ положꙋ̀ желѣ́зны, и҆ но́гти па́знокти твоѧ̀ [-][12] мѣ́дѧны. и҆ ѻ҆то́нчиши лю́ди мно́ги, и҆ възло́жиши гв҃и мно́жество и҆хъ, и҆ крѣпость и҆хъ гв҃и всеѧ̀ землѧ̀· [И҆][13] нн҃ѣ ѻ҆гради́сѧ дщи҃ [є҆фрѣмова][14] ѻ҆гражде́нїе. ра́ть ꙋ҆чиню̀ на вы, жезло́мъ поразитъ за че́люсть пле́мена і҆и҃лева·

і҆саї́а в҃
і҆саї́а в҃
софо҃ г҃
дані҃ з҃
лꙋ҃ а҃

Глава 5

мат. 2
ів. 7

1 І *ти, Вифлеєме, доме Ефрата! Хіба ти є малим, щоб бути в юдиних тисячах? З тебе бо Мені вийде старшина, щоб бути князем в Ізраїлі. Його ж виходи від початку вічних днів. **2** Через це дасть їх до часу. Та, що родить, породить, і оста-

Гла҃, є҃·

И҆ ты* видлео́ме до́ме є҆фра́ѳ є҆да̀ ма҃ є҆си ты ꙗ҆́коже быти в ты́сꙋщахъ і҆ꙋ́диныхъ· ѿ тебе (бо) мнѣ҃ и҆зы́идетъ (старѣ́йшина) ꙗ҆́ко бы́ти въ кнѧжство въ і҆и҃ли, (-)[1] и҆сходи (же) є҆го и҆ско́ни днїи вѣ́чныхъ· Сего ра҃ дасть ѧ҆̀ до

маѳ҃ в҃
і҆ѡа҃ з҃

времене, раждающаѧ родитъ. и оставшеи братїѧ ихъ възвратѧтсѧ къ сн҃омъ і҆и҃левомъ. и станетъ и ѹзритъ, и ѹпасетъ паствꙋ свою съ крѣпостїю г҃ь. и въ славꙋ имени г҃а б҃а томꙋ бꙋдꙋтъ. зане нн҃ѣ възвеличитсѧ до конець землѧ. и бꙋдетъ сеи миръ. егда асѵръ прїидетъ на землю вашꙋ, и егда взыдетъ на странꙋ вашꙋ· и въстанꙋтъ нань седмь пастꙋхъ и осмь ꙗзвъ ч҃лческь. и ѹпасꙋтъ асѵра (орꙋжїемъ)[2], и землю невродовꙋ копїами еѧ. і избавитъ ѿ асѵра егда прїидетъ на землю [вашꙋ][3], и егда вътꙋпи̑ на предѣлы [ваша][4]. И бꙋдетъ останокъ іаковль въ странахъ средѣ людїи многъ ꙗки роса ѿ г҃а падающи, и ꙗко агньцы на садѣ, ꙗкоже да не съберетсѧ ни единъ, ни състръпитъ въ сн҃охъ ч҃лчестѣхъ· И бꙋдетъ остано҃ іаковль въ странахъ средѣ людїи многъ ꙗки левъ въ скотѣхъ въ дꙋбравѣ, и ꙗко львичищъ въ стадѣхъ овчїихъ. ꙗкоже егда проидетъ и ѿлꙋчивъ въсхититъ, и не бꙋде̑ ѿимающаго. възнесетсѧ рꙋка твоѧ на сожалающаѧ тебѣ, и вс҃и врази твои потребѧтсѧ· И бꙋде̑ в тои д҃нь г҃летъ г҃ь, потреблю коня твоѧ и̑с среды твоеѧ, и погꙋблю орꙋжїе твое, и потреблю грады ѿ землѧ твоеѧ, и развергꙋ всѧ тверди твоѧ. и ѿвргꙋ влъхвованїа ѿ рꙋкꙋ твоею, и влъхвꙋющїи не бꙋдꙋ̑т в тебѣ. и потреблю изваѧнныѧ твоа, и кꙋмиры твоѧ и̑с среды тебе. и посемъ да сѧ не поклониши дѣлесе̑ рꙋкꙋ твоею. и посѣкꙋ лꙋги средѣ тебе, и погꙋблю грады твоѧ. и сътворю съ гнѣвомъ и съ ꙗростїю месть странамъ, понеже не послꙋшаша·

лі з їхніх братів повернуться до ізраїльських синів. **3** І Господь встане і побачить, і пастиме своє стадо зі силою. І в славі імені Господа Бога йому будуть. Тому що тепер він стане великим до кінців землі. **4** І буде цей мир. Коли прийде Асир на вашу землю і коли прийде до вашої країни, то проти нього підведеться сім пастухів і вісім людських кар. **5** І пастимуть Асира зброєю і Невродову землю її списами. І він спасе від Асира, коли той прийде на вашу землю і коли вступить у ваші околиці. **6** І буде позостале Якова в країнах серед численних народів як роса від Господа, що падає і як ягнята в саду, щоб не зібраний був ні один ані не потерпів у людських синах. **7** І буде позостале Якова в країнах посеред численних народів як лев між скотиною в лісі і як левеня в отарах овець. Так як коли той перейде і, відлучивши, захопить. І не буде того, хто відібрав би. **8** Твоя рука підніметься проти тих, що гноблять тебе, і всі твої вороги будуть вигублені. **9** І буде в тому дні, – говорить Господь, – вигублю твоїх коней з-посеред тебе, і знищу твою зброю, **10** і знищу міста з твоєї землі, і розкину всі твої кріпості. **11** І викину ворожбитство з твоїх рук, і ворожбитів не буде в тобі. **12** І вигублю твоє лите і твоїх кумирів з-посеред тебе, і після цього не поклонишся ділам твоїх рук. **13** І вирубаю гаї з-посеред тебе і знищу твої міста. **14** І з гнівом, і з люттю зроблю помсту країнам, тому що вони не послухалися.

Гла҃, ѕ҃·

Слышите [егоже ради г҃ла г҃ь][1]. въстани, [и][2] съприсѧ съ горами, и да слышѧ̑ холми гла҃ твои· Слышите [холми][3] сꙋдъ г҃нь, и дебри пожди земльнїи. ꙗко сꙋдъ г҃нь къ людем егω, и съ і҆и҃лемъ съпритсѧ· людїе мои что сътворихъ (вамъ)[4]. чи̑ ли (васъ)[5] оскорбихъ. чим ли (вы)[6] стꙋжихъ. ѿвѣщаите ми. *зане ли изведохъ тѧ и землѧ егѵпетски, [і][7] из домꙋ работы избавихъ тѧ, и пꙋстихъ пре̑ (тобою)[8] мѡѵсеѧ, и аарона, и марїамъ людїе мои помѧнѣте ѹбо *что совѣща на вы валаакъ ц҃рь моавитскь, и что емꙋ ѿвѣща валаамъ сн҃ъ веоровъ ѿ сестима до галгалъ, ꙗко да познаетсѧ правда г҃нѧ· о чемъ постигнꙋ г҃а. срѧщꙋ б҃а моего вышнѧго. аще срѧщꙋ и съ всесъжженїемъ телцы лѣтошними. аще прїиме̑ г҃ь ѿ тысѧщъ овенъ, или ѿ темъ козлищъ тꙋченъ. аще дамъ пръвенца моѧ за бесчестїѧ [моѧ][9]. пло҃ ѹтробы моеѧ за грѣхи дш҃а моеѧ. аще извѣститисѧ тебѣ ч҃лче что добро, или чесо г҃ь проситъ ѿ тебе. но еже творити сꙋ҃ и любити м҃лть, и готовꙋ быти ꙗкоже поити съ г҃мъ б҃мъ твоимъ· Гласъ г҃нь градꙋ призоветсѧ, и сп҃сетъ боѧщаѧсѧ имени его. послꙋшаи племѧ, [-][10] кто (ѹбо) ѹкраситъ градъ, еда огнь, или домъ безаконныхъ събираѧ имѣнїѧ безаконїѧ, и [съ][11] ѹкоризною неправдꙋ· [и][12] аще оправдитсѧ въ мѣрахъ безакон-

Глава 6

1 Послухайте задля чого промовив Господь: Встань і судися з горами! І хай верхи почують твій голос! **2** Послухайте, вершки, господній суд, і долини основи землі, бо господній суд до його народу. І Він змагатиметься з Ізраїлем. **3** Народе мій, що Я тобі зробив? Чим же тебе засмутив? Чим же тобі дошкулив? Відповіси мені. **4** *Тому що Я тебе вивів з єгипетської землі, і Я тебе спас з дому рабства, і Я вислав перед тобою Мойсея, і Аарона, і Маріяму. **5** *Народе мій, згадай, отже, що проти тебе врадив Валлак, моавитський цар, і що йому відповів Валаам, Веоровий син, від Сестима до Ґалгала, щоб явною стала господня праведність. **6** Чим схоплю Господа, зустріну мого Бога Всевишнього? Хіба зустріну його з всепаленням однолітніми телятами? **7** Чи Господь сприйме тисячу баранів або десять тисяч годованих кіз? Хіба дам моїх первородних за мої безчестя, плід мого лона за гріхи моєї душі? **8** Хіба сповіщено тобі, людино, що добре або що Господь просить в тебе? Хіба щоб чинити суд, і любити милосердя, і бути готовим, щоб піти з твоїм Господом Богом? **9** Господній Голос над містом прикличеться і Він спасе тих, хто боїться його імені! Послухай, племене, отже, хто прикрасить місто? **10** Чи вогонь або

в҃ мѡ҃ д҃і

д҃ мѡ҃ кв҃ и҃ лг

мой2. 14

мой4. 22 і 33

дім беззаконних, той, що збирає скарби беззаконня і неправедність з доганою? **11** І хіба оправдається беззаконний в мірилах і мішком лукавої міри? **12** Від них же вони наповнили їхнє багатство безбожності. І ті, що в ньому мешкають, сказали брехню, і їхній язик піднявся вгору в їхніх устах. **13** І Я почну побивати тебе і знищу тебе твоїми гріхами. **14** Ти їстимеш, і не наситишся. І відкину тебе тобою. І відійдеш, і не спасешся. І ті з них, що лиш спасуться, будуть видані зброї. **15** *Ти сієш, але не жатимеш. Ти витиснеш олію, але не намастишся олією. І насадите вино, і не питимете того вина. І згинуть закони мого народу, **16** бо берегли Замбріїні приписи і всі діла Ахавового дому. І ви пішли за їхніми радами, щоб видати на знищення, і тих, що в ньому живуть, – на сичання. І одержите погорду народів.

мой5. 28
анг. 1

Глава 7

1 Ох горе мені! Став я так, як той, хто збирає солому в жнива і як незрілий виноград в зборі винограду, коли немає грон, щоб їсти первоплідні, які забажала моя душа. Ох горе мені, душе! **2** Бо згинув боязливий з землі і немає праведного в людях. Всі судяться в крові, кожний з них гнітить свого ближнього, **3** приготовляють їхні руки на зло. Князь просить і суддя сказав мирні слова, а задуми його душі – обман. І заберу **4** їхні добра як міль, що поїдає і йде зі шкодою в дні відвідин. Ох горе! Ох горе! Прийшли твої помсти, тепер будуть їхні плачі. **5** Не надійтеся на друзів ані не надійтеся на старшин, і бережися твоєї співжительки, щоб щось їй сказати. **6** Тому що син не шанує батька, дочка ж повстане проти своєї матері і невістка проти своєї свекрухи, *вороги всі мужі, що в його домі. **7** Я ж на Господа погляну. Стерплю Богові – моєму спасителеві. І мій Бог мене вислухає. **8** Хай не радіє мій ворог, бо я впав. І встану, тому що якщо сяду в темряві, Господь – мені світло. **9** Стерплю господній гнів, бо я згрішив проти Нього, аж доки він не оправдає мій суд. І Він видасть мені вирок і виведе мене на світло. І я побачу його праведність. **10** І мій ворог побачить і побачить сором, кажучи до мене: Де є твій Бог? Мої очі глядітимуть на неї. Тепер він буде на потоптання, як болото на дорогах **11** в днях ліплення цегол. І того дня Він відкине твої закони. **12** І твої міста прийдуть на вирівняння і на поділення асирійцям, і твої сильні міста – на поділення від Тиру до асирійської ріки, і від моря до моря, і від гори до гори. День води і замішання. **13** І земля буде на вигублення з тими, що на ній живуть, від плоду їхніх задумів. **14** Паси свій народ палицею, своє плем'я. Вівці твого насліддя, що поселилися самі в лісі, посеред Кармилу, вони пастимуть Васанитиду і Ґалаадитиду, так як і дні віку. **15** І після днів твого виходу з Єгипту побачите подиву гідне, **16** країни побачать і засоромляться всією їхньою силою. Руки покладуть на їхні уста, їхні вуха оглухнуть. **17** Вони полижуть порох, як змії, плазуючи по землі, будуть стривоже-

мат. 10

никъ, и҆ въ вре́тищи мѣ́ры лѹка́выѧ. ѿ ни́хъ же бога́тство и҆́хъ безче́стїѧ напл҄ъниша, и҆ живѹ́щеи в не́и гл҃ахѹ лжѹ́, и҆ ꙗ҆зы́къ и҆́хъ възнесе́сѧ въ ѹ҆стѣ́хъ и҆́хъ· И҆ а҆́зъ начнѹ̀ поража́ти тѧ [и҆][13] погѹблю̀ тѧ грѣхи̇̀ твои́ми. ты ꙗ҆си̇̀ и҆ не насы́тишисѧ, и҆ [ѿри́нѹ тѧ тобо́ю. и҆ съврати́шисѧ][14], и҆ не и҆збѹ́деши. и҆ е҆ли́ко и҆́хъ а҆́ще и҆збѹ́детъ ѻ҆рѹ́жїю сѧ преда́дѧтъ· *Ты̀ сѣ́еши, но не по́жнеши. ты и҆згнѣте́ши масли́чїе, но не пома́жешисѧ ма́сломъ. и҆ (насади́те) вино̀, и҆ не и҆спі́ете (вина̀ того). и҆ поги́бнѹтъ зако́ни лю́дїи мои́хъ. [снабдѣша бо ѻ҆правле́нїѧ замбрі́ина][15], и҆ всѧ дѣлеса̀ до́мѹ а҆ха́вля. и҆ походи́сте въ совѣ́техъ и҆́хъ ꙗ҆́коже преда́ти (-)[16] в пагѹбѹ, и живѹ́щаѧ в не́и въ звизда́нїе, и҆ ѹ҆кори́зны лю́дски прі́имете·

є҃ мо ѵ҆ки
а҆ггеи а҃

Гла́, з҃·

Ѹ лю́те мнѣ̀, бы́хъ а҆́ки събира́ѧи сла́мѹ на жа́твѣ и҆ ꙗ҆́ко па́родокъ въ и҆ма́нїи. не бы́вшѹ гро́знѹ ꙗ҆́ко ꙗ҆́сти прьвопло́дныѧ [ꙗ҆́же въжделѣ̀ дѹша̀ моѧ][1]· Ѹ҆ лю́те мнѣ̀ дѹ́ше ꙗ҆́ко поги́бе боѧзнивый съ землѧ̀, і҆ и҆справлѧ́ющаго въ чл҃цехъ нѣ́сть. вси̇̀ въ кро́вехъ пра́тсѧ, ко́ждо и҆́хъ по́дрѹгѹ своемѹ (залѧ̀е)[2], на ѕло́бѹ рѹцѣ̀ и҆́хъ ѹ҆готовлѧ́ютъ. кнѧ́зь про́ситъ, и҆ сѹдї́и ми́рнаѧ словеса̀ (глаѧ)[3], (а҆) по́мыслъ дѹша̀ е҆го (ле́сть)[4]. и҆ ѿи́мѹ бл҃гости и҆́хъ. ꙗ҆́ко мо́ль ꙗ҆да́и и҆ хода́и въ вре́дѣ въ дн҃ь присѣще́нїѧ [-][5] ѹ҆ лю́те, ѹ҆ лю́те, ѿмще́нїѧ твоѧ приспѣ́ша, нн҃ѣ бѹдѹтъ пла́чи и҆́хъ. не ѹ҆пова́йте въ дрѹ́зѣ ни надѣ́йтесѧ старѣ́йшинахъ. (и҆) ѿ сожи́телница своеѧ̀ хранисѧ сказа́ти е҆́й что̀. поне́же сн҃ъ не чте́тъ ѻ҆тца̀, дщи̇̀ же въста́нетъ на мт҃рь свою̀, [и҆][6] невѣ́ста на све́кровь свою̀. *вра́зи [вси̇̀][7] мѹ́жи и҆́же в до́мѹ е҆го· А҆з же къ гв҃и възрю̀, трьплю̀ къ бг҃ѹ сп҃сѹ моемѹ, [и҆][8] ѹ҆слы́шитъ мѧ̀ бг҃ъ мои. да сѧ не пора́дѹетъ вра́гъ мой ꙗ҆́ко падо́хсѧ, и҆ въста́нѹ. зане̇̀ а҆́ще сѧ́дѹ въ тмѣ̀, гь҃ [свѣ́тъ][9] мнѣ̀· Гнѣвъ гн҃ь трьплю̀ ꙗ҆́ко съгрѣши́хъ е҆мѹ, дои́деже и҆спра́витъ прю̀ мою и҆ сътвори́тъ ѻ҆сѹжде́нїе мое, і҆ и҆зведе́тъ мѧ̀ на свѣ́тъ, [и҆][10] ѹ҆зрю̀ пра́вдѹ е҆го· и҆ ѹ҆зри́тъ вра́гъ мой, и҆ ѹ҆смо́тритъ стыдѣ́нїе гл҃ющи къ мнѣ̀, гдѣ̀ е҆сть бг҃ъ твой. о҆́чи мои̇̀ позерца́ета по не́и, нн҃ѣ бѹ́детъ въ попра́нїе а҆́ки ка́лъ на пѹте́хъ въ дн҃и гражде́нїѧ ла́йнъ. (-)[11] и҆ ѿвръже́тъ (тои дн҃ь зако́ны [твоѧ][12])[13], и҆ гра́ди твои̇̀ прї́идѹтъ на поравна́нїе и҆ въ раздѣле́нїе а҆сѵрі́йско, и҆ гра́ди твои̇̀ тве́рдїи въ раздѣле́нїе ѿ тѵ́ра до рѣкѝ [а҆сѵрі́йски][14], [и҆ ѿ мо́рѧ до́ морѧ, и҆ ѿ горы̀ до горы̀][15], дн҃ь водѣ̀ и҆ мѧтѣ́жѣ. и҆ бѹ́детъ землѧ̀ въ па́гѹбѹ съ живѹ́щими на не́и, ѿ пло́да нача́токъ и҆́хъ· Паси̇̀ лю́ди своѧ̀ жезло́мъ [племѧ̀][16] свое ѻ҆вца̀ прича́стїѧ твое́го всѣлѧ́ющаѧсѧ е҆ді́ны в дѹбра́вѣ, средѣ̀ карми́ла попасѹ̀ васани́тидѹ и҆ галаа́дийскѹ, ꙗ҆́коже (и҆) дн҃е вѣ́ка. и҆ по дн҃ехъ и҆схо́да твое́го и҆з е҆гѵ́пта ѹ҆зри́те чю́деснаѧ, ѹ҆зрѧ́тъ страны̀ и҆ ѹ҆срамѧ́тсѧ ѿ всеѧ̀ крѣ́пости и҆́хъ. [рѹцѣ̀ възло́жатъ][17] на ѹ҆ста̀ и҆́хъ ѹ҆́ши и҆́хъ ѻ҆гло́хнета. поли́жѹтъ пе́рсть ꙗ҆́ко

ма҃ і

дѣѧ҃ і мѹ҃д а҃і

ꙃмїѧ плѣжѹщїе по ꙁе҃мли, смѧтѹтсѧ ѡбщест҃вїе и҆. ѡ҆ г҃ѣ б҃ѣ на́шемъ ѹ҆жа́снѹтсѧ и҆ ѹ҆бо́ѧтсѧ ѿ негѡ. *ктѡ бг҃ъ ꙗ҆́кѡ ты̀ ѿе҆млѧ беззако́нїѧ и҆ престѹпаѧ непра́вды ѡ҆ставльшимъ прича́стїѧ е҆гѡ. и҆ не ѹ҆держа свидѣ́нїе гнѣ́ва своегѡ ꙗ҆́кѡ волникъ ми́лѡсти е҆. то́й ѡ҆братитъ и҆ поми́лѹетъ ны, [и҆][18] погрѹзитъ непра́вды на́ша, и҆ вверже́тъ въ глѹбины морскїѧ всѧ грѣхи на́ша. дасѝ и҆́стинѹ і҆а́ковѹ, (и҆) ми́лость а҆враа́мѹ ꙗ҆́коже е҆сѝ клѧлсѧ ѿц҃емъ на́шимъ во дни пе́рвыѧ.

Конецъ пр҃рка мїхеи.
и҆́матъ в себѣ гла҃, ꙁ҃.

ні їхнім оточенням. Жахнуться нашому в Господі Бозі і злякаються його. **18** *Хто такий Бог як Ти? Що мстиш беззаконня і переступає неправедності для осталих його насліддя? І не затримав Він свідчення свого гніву, бо Він є Той, хто бажає милосердя. **19** Той поверне і помилує нас, і затопить наші неправедності, і кине в морські глибини всі наші гріхи. **20** Даси правду Якову і милосердя Авраамові, так як ти поклявся нашим батькам у перших днях.

дія. 10 муд. 11

Кінець *Книги* Пророка Михеї.
Має в собі 7 глав.

НАУМЪ ПРОРОКЪ ГЛАВА ПЕРВАѦ

НАУМ-ПРОРОК ГЛАВА 1

Рна́тїе[1] нинеѵі́ино. кни́ги видѣ́нїѧ наѹ́мла е҆лкесе́ева. Бг҃ъ ревни́въ, и҆ мстѧй г҃ь. [-][2] съ ꙗ҆́ростїю мстѧй г҃ь сѹпоста́ты е҆гѡ, и҆ ѿе҆млетъ враги е҆гѡ. г҃ь терпели́въ и҆ вели́ка крѣпость е҆гѡ. и҆ ѡ҆чищаѧй не ѡ҆чи́ститъ. г҃ь сконча́нїемъ и҆ съ трѹсомъ пѹть е҆гѡ, и҆ ѡ҆блацы пра́хъ ногѹ е҆гѡ. запрещаѧй морю и҆ (послѹшаѧй)[3] е҆, и҆ всѧ рѣки и҆ска́жаѧй. ѹ҆малаѧй васанитїскаѧ и҆ карми́льскаѧ, (-)[4] процвѣта́ющаѧ (дѹбра́вы)[5] ѡ҆скѹдѣ́ша. го́ры потрѧсо́шасѧ ѿ не́, и҆ хо́лми поколѣба́шасѧ. и҆ ѹ҆сѹмнѣ́сѧ землѧ̀ (всѧ) ѿ лица е҆мѹ, (-)[6] и҆ вси живѹщїи на не́й. ѿ лица гнѣ́ва е҆гѡ кто стерпи́тъ, (и҆ли)[7] кто сѧ сопроти́витъ въ гнѣвѣ ꙗ҆́рости е҆гѡ. ꙗ҆́рость е҆гѡ раста́етъ вла́сти, и҆ ка́менїе стрѧсесѧ ѿ него̀. Бл҃гостыни́въ г҃ь терпѧщимъ е҆мѹ въ дн҃ь скорбѣ́нїѧ, и҆ знаѧ боѧщихсѧ е҆гѡ. и҆ въ потопѣ пѹтѝ сконча́нїе сотвори́тъ, (и҆ востаю́щаѧ)[8] враги е҆гѡ проже́нетъ тма. что помышлѧ́ете къ г҃ви, сконча́нїе (-)[9] сотвори́, не мсти́тъ два́жды и҆но́гдою въ скорби. ꙗ҆́кѡ до ко́ренїа [-][10] посхнетъ, и҆ ꙗ҆́кѡ (-)[11] (ꙁгребѹтъ) ѡ҆плитаю́щїѧ, поѧ́стсѧ (-)[12] ꙗ҆́кѡ тро́сть сѹхоты по́лна, и҆ѕ тебе и҆зы́идетъ. что помышлѧ́ете до г҃а ꙃлѣ, совѣщава́юще сопроти́внаѧ. Се гл҃етъ г҃ь владѣ́ѧй вода́ми мно́гами, и҆ си́це растѹпѧтсѧ, и҆ слѹхъ тво́й не ѹ҆слы́шитсѧ ксемѹ. и҆ ны́нѣ сокрѹшѹ же́злъ е҆гѡ ѿ тебѐ, и҆ ѹ҆́ꙁы твоѧ̀ расы́плю. и҆ заповѣ́сть ѡ҆ тебѣ г҃ь, не расѣ́етсѧ ѿ и҆́мени твое҆гѡ ксемѹ. ѿ до́мѹ бо́га твое҆гѡ потреблю̀ и҆зваа́ныѧ и҆ слїѧ́ныѧ. положѹ̀ гро́бъ тво́й ꙗ҆́кѡ (нечестенъ е҆сѝ)[13] се на гора́хъ но́ги *бл҃говѣствѹ́ющагѡ и҆ возвѣща́ющагѡ ми́ръ. пра́ꙁнѹй і҆ѹ́до пра́ꙁники твоѧ̀, ѿда́ждь мл҃твы твоѧ̀. зане не приложа́тъ (-)[14] ꙗ҆́кѡ прейти въ ѡ҆бетша́нїе. сконча́сѧ и҆ и҆звержесѧ.

і҆са́їа н҃в крїѵ і

1 Тягар Ниневіїн. Книги видіння Наума Елкесеєвого. **2** Бог ревнивий і Господь мстивий. З люттю мстить Господь його ворогам і мститься на його ворогах. **3** Господь терпеливий. І велика його сила. І той, хто чистить, не очистить. Господь в завершенні, і його дорога в трясінні, і хмари – порох його ніг. **4** Він грозить морю, і воно слухається його і спустошує всі ріки. Він малими робить васнитидське і кармильське, пропало те, що цвіте в лісі. **5** Гори затрусилися від нього і вершки зрушилися. І засумувала вся земля від його лиця і всі, що на ній живуть. **6** Від лиця його гніву хто стерпить? І хто спротивиться в гніві його люті? Його гнів розтоплює владу, і каміння від нього розсипалося. **7** Господь добрий до тих, що Його терплять в день скорботи. І Він пізнає тих, що Його бояться. **8** І в потопі дороги Він зробить кінець. І темрява прожене тих Його ворогів, що повстають. **9** Що задумуєте проти Господа? Він зробить кінець, двічі разом не помстить у скорботі. **10** Бо до коріння висохне і згрібуть, наче сплетене, пожертий буде, так як тростина, повна сухості **11** від тебе вийде. Чому задумуєте погане проти Господа, змовляючись проти. **12** Це говорить Господь, що володіє великими водами: І так розступляться. І твій голос більше не почується. **13** І тепер розломлю його палицю, розірву від тебе і твої кайдани. **14** І Господь заповість про тебе, більше не розсіється твоє ім’я. З дому твого Бога знищу різьблене і лите. Поставлю твою гробницю, бо ти є нешляхетним. **2,1** Ось на горах ноги *того, що сповіщає і що сповіщає мир. Святкуй, Юдо, твої празники! Віддай твої молитви. Тому що не додадуть більше перейти в старіння. Закінчено і викинуто.

іс. 52 рим. 10

Гла҃, в҃.

Рѣꙁынде вдыхаѧй въ лице твое ѿе҆млѧ ѿ ѡ҆скорбле́нїа. ѹ҆смотри пѹть, ѹ҆крѣпи чре́слѧ,

Глава 2

2 Прийшов той, що дихає в твоє лице, що забирає зі скорботи. Гляди на дорогу. Скріпи бедра. Будь дуже мужній силою.

3 Тому що Господь відвернув погорду Якова, так як ізраїльську погорду. Тому що трясучи їх потрясли і рознесли їхнє галуззя – **4** щити сильних з людей, сильних мужів, що гралися у вогні. Вуздечки їхньої зброї в дні їхнього приготування, і вершники замішаються **5** на дорогах, і замішається зброя, і сплетуться на вулицях. Їхній вид, наче вогненні свічі і наче блискавки, що пробігають. **6** І згадають їхні старшини, і втечуть у день, і знеможуть їхні дороги. І поспішать на мури, і приготують їхні передні сторожі. **7** Брами міст відкриються, і впали царства, **8** і майно відкинуте. Він же піднімався. І її рабині були ведені, наче голубки, що воркотали у своїх серцях. **9** І ниневійці – як водяна купіль її води, і вони ж, втікаючи, не спинились. І не було того, хто боронив. **10** Грабували срібло, грабували золото. І не було кінця її майна. Тяжким був понад усіх її бажаний посуд. **11** І трясіння, і трушення, і кипіння, *і ламання серця, і ослаблення колін, і біль по всіх бедрах, і лице всіх як сажа горшка. **12** Де є левове святе і пасовисько, що є ле венят? Куди пішов лев, щоб влізло туди левеня, і не було того, хто лякав? **13** Лев схопить достатнє його левенятам, і задушив його ловом, і наповнив своє гніздо ловом і своє поселення грабунком. **14** Ось Я проти тебе, – говорить Господь, всього Вседержитель. І спалю димом твоє множество. І твоїх левів пожере зброя. І вигублю твій лов з землі. І більше не почуються твої діла.

іс. 13

въѕмужа́й крѣ́постїю ѕѣло. поне́же ѿврати г҃ь оукоризну іа́ковлю ꙗ҆́коже оу҆ коризну і҆и҃левꙋ. зане стрѧсающеи стрѧсоша ѧ҆̀, и҆ лозы и҆̀хъ расыпаша. щи́ты си́лныхъ (-)[1], ѿ ч҃лкъ мꙋжа силны и҆гра́ющаѧ въ ѻ҆гни, бръзды ѻ҆ружїѧ и҆́хъ въ дн҃ь оу҆готова́нїѧ [и҆̀хъ][2], и҆ ко́нницы възмꙋтꙋтсѧ на пꙋтѣ́хъ, и҆ смꙋтꙋтсѧ ѻ҆рꙋжїѧ и҆ сплетꙋтсѧ на стогнахъ. ви́дъ и҆́хъ ꙗ҆́ко свѣщы ѻ҆гнены, и҆ ꙗ҆́ко мо́лнїа мыкающасѧ. и҆ помѧнꙋтъ старѣ́йшины и҆́хъ, и҆ пробѣгнꙋтъ дн҃їи, и҆ ѿнемогꙋтсѧ (пꙋтїе)[3] и҆́хъ. и҆ потща́тсѧ на забра́ла, и҆ оу҆гото́ватъ пре́днѧѧ̀ стра́жы и҆́х. вра́та [гра́днаѧ][4] ѿве́рзꙋтсѧ, и҆ цр҇тва̀ ѿпадо́ша, і и҆мѣнїе ѿвръзесѧ. (-)[5] сїи (же) възхожда́ше. и҆ рабы́нѧ еѧ̀ веда́хꙋсѧ ꙗ҆́ко го́лꙋбїе горка́ющѥ въ срцы́хъ свои́хъ. і ниневвїины ꙗ҆́ко кꙋпель во́днаѧ воды еѧ̀. и҆ сїи же бѣжа́ще не ста́ша, и҆ не бѧ́ше ставлѧ́ющаго. расхита́хꙋ сребро̀, расхита́хꙋ зла́то, и не бѧ́ше конца и҆мѣнїѧ еѧ, ѻ҆тѧгча́ша па́че всѣхъ сосꙋды и҆зволе́нїа е҆ѧ̀. (и҆) стрѧсенїе и҆ потрѧсенїе и҆ въскипѣнїе, *и҆ срца сокрꙋшенїе, и҆ расслабле́нїе колѣ́нїю, и҆ бо́лѣзнь по всѣ́хъ чре́сломъ, и҆ лице всѣхъ ꙗ҆́ко ѻ҆полѣнїе ла́точное· Гдѣ е҆сть (стаѧ́)[6] лѣ́скаѧ, и҆ па́жить сꙋщаѧ львичищѣмъ. ка́мо и҆́де ле́въ, ꙗ҆́ко влѣсти та́мо львичищь, и҆ не бѧ́ше постраша́ющагѡ. ле́въ въсхити́тъ довлѣ́ющее львичищемъ е҆го, и҆ оу҆дави ло́вомъ е҆го, и҆ напо́лни лови́твы гнѣздо свое, и҆ ста́ю свою̀ въсхита́нїѧ. Се а҆́зъ на́ тѧ, гл҃етъ г҃ь всемꙋ̀ вседръжитель. и҆ пожгꙋ̀ ды́момъ мно́жества твоѧ̀, и҆ львы твоѧ̀ поꙗ́стъ (ѻ҆рꙋжїе)[7], и҆ потреблю съ земли̇̀ лови́твꙋ твою̀, и҆ не оу҆слы́шатсѧ ктомꙋ̀ дѣла твоѧ̀·

ісаїа ї҃г

Глава 3

єз. 44
авв. 2

1 О *місто крові і всеобманливе, повне неправедності! Не шукатиметься лову. **2** В голосі війни і голос трясіння коліс і коня, що біжить, і зброї, що шумить, **3** і вершника, що їде, і вилискуючого меча, і блискучого щита, і множества побитих, і тягаря падіння. І не було кінця її країнам, і знеможуть в їхніх тілах **4** від множества її розпусти. Гарна і мила розпуснице, старшино чаклунів, що продає країни в її розпусті і племена в її ворожбах. **5** *Ось Я проти тебе, – говорить Господь Бог, всього Вседержитель. І відкрию позаду тебе, до твого лиця. Покажу твій сором країнам і твоє безчестя царствам, **6** і кину на тебе гидоту за твоїми нечистотами, і поставлю тебе на притчу. **7** І буде, що кожний, хто тебе бачить, зійде від тебе і скаже: Грішна Ниневія. Хто за нею застогне? Звідки випрошу їй потіху, **8** щоб приготувати частку, впорядкувати країну, приготувати частку Аммонові тих, що живуть в ріках. Вода довкруг неї: її початок – море і вода її – стіни, **9** і Ефіопія, і Єгипет – її сила. І немає кінця твоїй втечі. Фуд і лівійці стали її помічниками. **10** І вона піде полоненою в переселення. І її немовлят розіб'ють об початки всіх її доріг. І на все її преславне кинуть жереби. І всі її воєводи будуть зв'язані кайданами. **11** І ти о-

іс. 47

Гл҃а, г҃·

Гра́де* кро́вный, (и҆) весь лжи́ [по́лнъ непра́вды][1]. не пои́щетсѧ лови́тва, въ гла́съ ра́ный, и҆ гла́съ трꙋса ко́лнаго, и҆ ко́нѧ текꙋща, и҆ ѻ҆рꙋжїѧ шꙋмѧща, и҆ ко́нника е҆́дꙋща, и҆ блиска́юща ме́ча, и҆ свита́ющьсѧ щи́тъ, и҆ мно́жества ꙗ҆́звенъ, и҆ тѧ́жка паде́нїѧ. и҆ не бѧ́ше ко́нца страна́мъ еѧ̀. і и҆знемо́гꙋтъ въ тѣлесѣ́хъ и҆́хъ ѿ мно́жества блꙋже́нїѧ (еѧ̀). блꙋдница добра̀ и҆ ѻ҆брадова́на, старѣ́йшина влъхво́въ, продающаѧ страны̀ въ блꙋже́нїе еѧ̀, и҆ племена въ волсвѣ́хъ еѧ̀· *Се а҆́зъ на́ тѧ, гл҃етъ г҃ь б҃ъ всемꙋ̀ вседръжитель. и҆ ѿкры́ю за́дь твои къ лицꙋ̀ твое҆мꙋ. (-)[2] ѻ҆бличꙋ̀ страна́мъ стыдѣнїе твое, и҆ цр҇твомъ бесче́стїе твоѐ. и҆ възве́ргꙋ на́ тѧ ѻ҆гнꙋшенїе (-)[3] по нечистота́мъ твои́мъ, и҆ положꙋ̀ тѧ̀ въ при́тчꙋ. и҆ бꙋ́детъ всѧ́къ видѧ́й тѧ̀ сни́детъ с тебѐ. и҆ рече́тъ, грѣшнаѧ ниневвїи. кто̀ посте́нетъ по не́й. ѿкꙋдꙋ и҆спрошꙋ оу҆тѣше́нїе е́й. [оу҆готови́ти ча́сть][4] оу҆строи́ти странꙋ̀ оу҆гото́вити ча́сть [а҆ммо́нꙋ][5] живꙋщїѧ въ рѣка́хъ· вода̀ ѻ҆́крестъ еѧ̀, е҆́йже нача́токъ мо́рѧ, и҆ вода̀ забра́ла еѧ̀, и҆ е҆ѳїо́пїа крѣ́пость еѧ̀ и҆ е҆гѵ́петъ, и҆ нѣ́сть ко́нца бѣгъствꙋ [твое҆мꙋ][6]. (фꙋдъ) и҆ ли́вы бы́ша помо́щницы еѧ̀. и҆ сїи въ пресе́ле́нїе пои́детъ плѣ́нница. и҆ младе́нца еѧ̀ разбїютъ въ зача́цехъ всѣхъ пꙋтїи еѧ̀, и҆ ѻ҆ всѣхъ сла́вныхъ е҆ѧ̀ възве́ргꙋ жре́бїѧ, и҆ всѧ воево́ды е҆ѧ̀ свѧ́жꙋтсѧ пꙋ-

ієз̃ м҃д аввā в҃

ісаїа м҃з

ты· И ты оупиешися и будеши обиина. (-)[7] ты же сам себе взыщеши оуставлениа ѿ врагъ. вся твердыни твоа [яко][8] смоквиніе стража имущее, аще поколеблются и впадутъ въ оуста ядущаго· Се людіе твои яко жены въ тебе, врагомъ твоимъ отворяема отворятся врата земля твоея, [и][9] понястъ огнь вереа твоа. воду держаніа въсхити себе самъ, [и][10] оутвръди твердыни твоа. влези въ бреніе и попери въ плевах, оутверди паче лайны. тамо понястъ тя огнь, потребитъ тя (оружіе)[11], поядятъ тя аки прузи. и отяжчаетъ аки мшица. оумножи куплю твоа па звездъ небесныхъ. мшица оустремишася, и възлетеша. восльпе аки прузи помощникъ твои (-)[12] седя на плетине въ днь студенъ. слнце възыидетъ и ѿлетитъ, и не позна место его· люте ей. въздремашася пастуси твои црь асиріискь оуспи силныя твоя, въздвигоша людіе твои къ горамъ, и не бяше ждущаго. не будетъ целбы съкрушенію твоему разгореся язва твоа. вси слышавшіи весть твою, въсплещутъ руками по тебе. иже до кого не доиде злоба твоа всегда·

п'янієш і будеш зневаженою. Ти ж сама собі шукатимеш звільнення від ворогів. **12** Всі твої твердині, наче фіґи, що мають сторожів, коли потрясти, вони і впадуть до уст того, що їсть. **13** Ось твій народ в тобі як жінки. Твоїм ворогам відкриваючись відкриються брами твоєї землі, і вогонь пожере твої засуви. **14** Собі сама начерпай води облоги і скріпи твої твердині, влізай в глину і топчи в полові, скріпи понад цеглу. **15** Там тебе пожере вогонь, тебе вигубить зброя, тебе пожеруть, наче саранча, і обтяжить, наче гусениця. **16** Ти помножила твоє купно понад небесні звізди. Гусениця саранчі напала і полетіла. **17** Твій помічник забрався, наче саранча, що сидить на плоті в дні холоду. Сонце зійшло, і вона відлетіла, і невідоме її місце. Горе їй. **18** Задрімали твої пастухи, асирійський цар приспав твоїх сильних. Твій народ піднявся в гори, і не було того, хто чекав. **19** Не буде вилікування твоєму побиттю, твоя рана має запалення. Всі, що почують вість про тебе, заплещуть руками по тобі. Тому що до кого *ще* завжди не доходила твоя злоба?

Коне прркѹ наоумѹ,
имать в себе главъ, г·

Кінець *Пророка* Наума.
Має в собі 3 глави.

АВВАКУМЪ ПРОРОКЪ ГЛАВА А

АВВАКУМ-ПРОРОК ГЛАВА 1

Бремя еже виде аввакумъ пррокъ· доколе ги възову и не оуслышиши. възопію к тебе обидимъ, и не избавиши. *въскую [мне оуказ][2] труды и болезни, оусмотрити страсти и бесчестіе, противу мне бысть судъ, и судіи възъемлетъ. сего ради расыпается законъ, и не изводится до съвръшеніа судъ, яко нечестивыи преобидитъ праведнаго· сего ради изыидетъ судъ оукривленъ. *видите обидливіи, (-)[3] смотрите и чюдитеся чюдеси и исчезните. понеже дело аз делаю въ днехъ вашихъ, емуже не имате веровати аще кто исповестъ· Зане се азъ въставлю халдея храбрыя страну [борзую и лютую][4], ходящую на широты земныя пріяти села не самъ себе. страшенъ (и)[5] явленъ есть. ѿ самого судъ его будетъ, и взятіе

іѡ҃ ка; іере҃ ві — дѣа҃ гі

1 Тягар, який побачив Аввакум-пророк. **2** Доки, Господи, кричатиму і не вислухаєш? Кричатиму до Тебе кривджений і не спасеш? **3** *Навіщо Ти мені показав труди і болі, щоб по глянути на муки і безбожність? Переді мною був суд. І суддя бере. **4** Через це розсипається закон і суд не провадиться до завершення, бо безбожний кривдить праведного. Через це вийде звихнений суд. **5** *Гляньте, кривдники! І подивіться, і дивуйтеся чудові, і зникніть! Бо Я чиню діло у ваших днях, яке, якщо хтось визнає, ви не повірите. **6** Тому що ось Я піднімаю хоробрих халдеїв, країну швидку і жорстоку, що іде по ширині землі забрати поселення не самому собі. **7** Він страшний і славний. Від нього самого буде його суд, і його забирання від нього

йов. 21; єре. 12 — дія. 13

вийде. **8** І їхні коні скакатимуть більше від рисів і бистріші вони від аравських вовків. Їхні вершники оточать і гнатимуться здалека, і ширятимуть, наче орел готовий на їжу. **9** Прийде викінчення на безбожних, що протиставляться перед їхнім лицем. І він збере полонених, наче пісок. **10** І він сам вознесеться над царів. І тирани – забава йому. Так само ж насміхатиметься з усякої твердині, і засипле землею, і нею заволодіє. **11** Тоді змінить дух і перейде. Це сила моєму Богові! **12** Чи Ти не від початку мій святий Господь Бог? І не помремо. Господи, Ти його поставив на суд. І Ти мене створив, щоб картати його напоумленням. **13** Око чисте, щоб не бачити зла і глядіти на болючі труди. Навіщо не дивишся на тих, що кривдять, і мовчиш, коли безбожний пожирає праведного? **14** І Ти зробиш людей, наче морські риби і наче плазунів, що не мають старшини. **15** Закінчення: вудкою витягнув і потягнув його сіткою, і зібрав його своїми сітками. Задля цього розвеселиться і зрадіє його серце. **16** Через це жертву принесе своїй сіті і ладан принесе своїй мережі, бо ними щасливою зробив свою частку. І його їжа вибрана. **17** Через це кладе свою сіть, щоб постійно вибивати країни. Він не пощадить.

Глава 2

іс. 21

1 *Стану на своїй сторожі, і вийду на камінь, і погляну, щоб побачити, що скаже в мені. І що відповім на моє картання? **2** І відповів Господь мені, і сказав: Напиши видіння, явно ж, на дощині, щоб за нею гнався той, хто читає. **3** Тому що видіння – ще на час. І засяяє до завершення, а не намарно. Якщо забариться, потерпи йому. Бо той, хто приходить, прийде і не забариться. **4** Якщо забирає, не любуватиметься в ньому моя душа. *А мій праведний з віри буде живим. **5** Образливий же, і зневажливий муж, і хвалько нічого не довершить. Той, хто поширив, наче ад, свою душу. Бо цей ненаситний як і смерть, і збере до себе всі країни, і збере до себе всі народи. Не поселишся. **6** Отже, візьмуть притчу проти нього і загадки на його розповідання. І скажуть: Горе тому, хто множить в собі те, що не є його. Доки хто дуже тяжким робить своє ярмо. **7** Бо нагло повстануть ті, що його схоплюють, і витверезяться ті, що задумують проти тебе. І будеш їм на рограбування. **8** Тому що ти в полон взяв численні країни, і в полон візьмуть тебе всі народи, що залишилися, через людську кров і безбожність землі, і міста, і всіх, що живуть на ній. **9** Горе тим, що грабують поганий грабунок своєму домові, щоб поставити на висоту своє гніздо. Щоб вирвати з руки злих, **10** він задумав встид своєму домові. Ти викінчив численні народи. І твоя душа згрішила. **11** Тому що камінь закричить зі стіни, і жук з дерева це ж саме скаже. **12** Ох горе тому, хто будує місто кров'ю і приготовляє місто неправдами. **13** Чи, отже, це не є перед Господом Вседержителем! І численні народи

рим. 1
єв. 10
гал. 3

є҆го̀ ѿ негѡ̀ и҆зы́детъ. и҆ скоча́тъ па́че ры́си ко́ни [и҆́хъ][6], и҆ бы́стрѣйши волкѡ́въ а҆ра́вскихъ. (-)[7] ѡ҆бъ́томча́тъ ко́нницы [и҆́хъ][8], и҆ оу҆стремѧ́тсѧ и҆здалеча, и҆ въспе́рѹтъ а҆́ки ѻ҆́релъ гото́въ на ꙗ҆́дь. сконча́нїе на нечести́выѧ прїи́детъ, съпротивлѧ́ющимсѧ пре́дъ лицемъ и҆́хъ проти́вѹ. и҆ събере́тъ ꙗ҆́кѡ пѣсо́къ плѣ́нники. и҆ са́мъ то́й на҆ царѝ възнесе́тсѧ и мѹчи́тели и҆гра́нїе є҆гѡ̀. то́же же все́й тверди́ли порѹга́етсѧ, и҆ посы́плетъ пе́рстїю, и҆ ѡ҆блада́етъ е҆ю̀. тогда̀ преме́нитъ дѹ́хъ, и҆ прей́детъ (-)[9] та крѣ́пость бг҃ѹ моемѹ. не́си ли ты̀ и҆скони гдⷭ҇ь бг҃ъ стый мо́й, и҆ не оу҆мре́мъ. гдⷭ҇и на сѹ́дъ оу҆чини и҆̀. и҆ създа мѧ̀ ѡ҆блича́ти наказа́нїе є҆гѡ̀. чи́сто ѻ҆́ко ꙗ҆́кѡ не ви́дѣти зла̀, и҆ възира́ти на трѹды (болѣзненыѧ)[10]. въскѹ́ю не възира́еши на ѡ҆бидѧ́щаѧ, (и҆) помолча́ваеши внегда̀ пожира́етъ нечести́вый пра́ведиваго. и҆ сътвори́ши чл҃ки ꙗ҆́кѡ ры́бы морскїѧ, и҆ ꙗ҆́кѡ га́ды не и҆мѹ́ща старѣ́йшины. сконча́нїе оу҆до́ю възхи́ти, и҆ привлече и҆̀ мре́жею. и҆ събра̀ и҆̀ сѣ́тьми свои́ми. сего̀ ра́ди възвесели́тсѧ и҆ възра́дѹетсѧ се́рдце є҆гѡ̀. сего̀ ра́ди пожре́тъ мре́жи свое́й, и҆ кади́тъ сѣ́ть свою̀, ꙗ҆́кѡ тѣ́ми разблажи ча́сть свою̀ и҆ пи́ща є҆гѡ̀ и҆збра́нныѧ. сего̀ ра́ди препина́етъ мре́жѹ свою̀, да при́сно и҆збива́ти страны̀ не поща́дитъ.

Гла҃, в҃.

ісаїа ка

На *стра́жбѣ свое́й ста́нѹ, и҆ възлѣ́зѹ на ка́мыкъ, да смотрю ꙗ҆́кѡ ви́дѣти что̀ съглаго́летъ въ мнѣ̀, и҆ что̀ ѿвѣща́ю до ѡ҆бличе́нїѧ моегѡ̀. и҆ ѿвѣща̀ [гдⷭ҇ь къ мнѣ̀][1], и҆ речѐ, впиши видѣ́нїе ꙗ҆вѣ̀ же во дъ́скѹ, ꙗ҆́кѡ да пого́нитъ (ю҆̀ чты́й)[2]. зане є҆щѐ видѣ́нїе въ врѣ́мѧ, и҆ просїѧ́етсѧ въ совръше́нїе а҆ не въ тще. а҆́ще оу҆ме́длитъ претерпи є҆мѹ̀, ꙗ҆́кѡ и҆дѧ́й прїи́детъ и҆ не преме́длитъ. а҆́ще непщѹ́етъ не бл҃говоли́тъ дш҃а моѧ̀ в не́мъ. *а҆ пра́вдивый [мо́й ѿ вѣ́ры][3] жи́въ бѹ́детъ. презори́вый же и҆ ѡ҆би́дливый мѹ́жъ [и҆][4] велича́вый ни́чесоже не сконча́етъ, и҆́же расши́ри а҆́ки а҆́дъ дѹ́шѹ свою̀, (-)[5] се́й (бо) ꙗ҆́кѡ (и҆) сме́рть не насы́щенъ. и҆ събере́тъ к немѹ̀ всѧ̀ страны̀, и҆ събере́тъ к немѹ̀ всѧ̀ лю́ди, не (вселитсѧ оу҆бо)[6], при́тчѹ на́нь прїи́мѹть и҆ га́днїе въ по́вѣсть є҆гѡ̀. и҆ рекѹ́тъ лю́те мнѡжа́й в себѣ̀ не сѹ́щаѧ є҆гѡ̀, доко́лѣ (-)[7] ѿтѧгча́ѧй оу҆́зѹ свою̀ тѧ́жцѣ. ꙗ҆́кѡ внеза́пѹ въста́нѹтъ хаплю́щеи є҆гѡ̀, и҆ оу҆трезвѧ́тсѧ мыслѧ́щїи на́ тѧ, и҆ бѹ́деши въ разгра́бленїе и҆̀мъ. поне́же ты̀ плѣни́ страны̀ мно́ги, (и҆) пленѧ́тъ тѧ̀ всѝ оу҆ста́вшїи лю́дїе кро́ви ра́ди чл҃ча, и҆ нечестїѧ землѧ̀ [и҆][8] гра́да и҆ всѣ́хъ живѹ́щихъ на не́й. [Го́ре][9] граблѧ́щимъ грабле́нїе зло́е до́мови своемѹ̀, оу҆чини́ти въ высотѹ̀ гнѣ́здо своѐ, ꙗ҆́кѡ и҆сторгнѹ́ти ѿ рѹ́ки злы́хъ. оу҆мы́сли стыдѣ́нїе до́мѹ (своемѹ̀)[10], сконча̀ лю́ди мно́ги, и҆ съгрѣши дш҃а твоѧ̀. зане ка́мыкъ съ стѣны възопїе́тъ, и҆ сту́гъ ѿ дре́ва възгла́гола́етъ се́же. оу҆̀ лю́те гради́й гра́дъ кро́вьми, и҆ готовлѧ́ѧй гра́дъ непра́вдами, нѣ́сть ли се (оу҆бо) пре́дъ гдⷭ҇мь вседръжи́телемъ. и҆ ѡ҆скѹдѣ́ша лю́дїе мно́зи ѻ҆гнемъ, и҆ страны

кри а
євре і
гала г

многи ѿнемогошасѧ. ꙗко напо̑нисѧ [всѧ][11] землѧ̀ разꙋмѣти славꙋ г҃ню, ꙗко вода [многа][12] покрыетъ ѧ̀. (и̑)[13] напаѧи̑ подрꙋга своего съвращенїе мꙋтно, и̑ оу̑пїѧаи̑сѧ ꙗко призираѐ къ пещерамъ и̑хъ. множество бесчестное ѿ славы и̑спїи, и̑ ты [срⷣце поколѣблисѧ][14] и̑ стрѧснисѧ. ѡ̑бьіде ѡ̑ тебѣ чаша десница г҃нѧ, и̑ събрасѧ бесчестїе на славꙋ твою. зане бесчестїе (дꙋбравско)[15] покрыетъ тѧ, и̑ трꙋдъ ѕвѣринъ престрашитъ тѧ, крови ради ч҃лчь и̑ бесчестїи земльныхъ, [и̑][16] града и̑ всѣхъ живꙋщихъ на неи· что оу̑спѣѐ и̑звааныи. ꙗко и̑звааша и̑ (и̑) създаша (и̑) слїанїе прелесть лжꙋю. ꙗко оу̑пова̀ създавыи къ създанїю своемꙋ сътворити кꙋмиры глꙋхы. оу̑ люте г҃лющемꙋ дрѣвꙋ, оутрезвисѧ въстани, и̑ камыкꙋ възвысисѧ. и̑ тоже е̑сть прелесть. а̑ се е̑сть скованїе златное и̑ сребреное, и̑ всего̀ дꙋха нѣсть в немъ.

ѱлⷪ҇ д҃

*а̑ г҃ь въ цр҃кви ст҃ѣи своеи̑, да сѧ оу̑боитъ ѿ лица̀ е̑мꙋ всѧ землѧ̀·

пропали від вогню, і численні країни знемогли. **14** Бо вся земля наповнилася, щоб пізнати господню славу. Вона їх покриє, наче велика вода. **15** І *горе* тому, хто напоює свого ближнього мутним знищенням і впивається, бо глядить у їхні печери. **16** Випий від слави повноту безчестя, і ти, серце, зрушся і затрусися. Тебе оточила чаша – господня правиця. І зібрано безчестя на твою славу. **17** Тому що тебе покриє безбожність лісу і тебе перестрашить біда звірів через людську кров і безбожність земних, і міста, і всіх, що живуть на ній. **18** Що доконає різьблений, бо його вирізьбили і створили брехливу обману виливу. Бо той, хто створив, поклав надію на своє творіво, щоб зробити глухі кумири. **19** Ох горе тому, хто каже дереву: Отверезися, піднімися! І каменю: Піднесися вгору! І це є обмана. А це є золоте і срібне литво, і ніякого духа в ньому немає. **20** *А Господь у своїй святій церкві. Хай його лиця боїться вся земля!

пс. 9

м҃лтва [а̑ввакꙋма] прⷪ҇рка с пѣснїю·

3,1 Молитва пророка Аввакума з піснею.

Г҃ла, г҃·

Г и̑ оуслышахъ слꙋхъ твои, и̑ оу̑боѧхсѧ. (г҃и) разꙋмѣхъ дѣла твоа̀, и̑ оу̑жасохсѧ· междꙋ двѣма животома оу̑вѣсисѧ, внегда̀ приближатсѧ лѣта познаешисѧ, внегда̀ бꙋдетъ годъ покажешисѧ, внегда смѧтесѧ д҃ша моа̀ въ гнѣвѣ м҃лть помѧнеши· б҃ъ ѿ (юга)[1] прїидетъ, и̑ ст҃ыи ѿ горы̀ присѣнныѧ части· [-][2] покры̀ н҃бса добродѣтель е̑го, и̑ хваленїѧ е̑го и̑сполнъ землѧ̀· и̑ сїанїе е̑го ꙗко свѣтъ бꙋдетъ, рози въ рꙋкꙋ е̑го. и̑ положи̑ любовь твердꙋ крѣпости своеѧ· прⷣе лицемъ е̑го и̑зыидетъ слово, ї и̑зыидетъ на [поле][3] [за пѧтъ ногꙋ е̑го][4]· ста̀ и̑ по̑движасѧ землѧ̀, призрѣ ї и̑стааша страны̀· и̑ съкрꙋшасѧ горы нꙋждею, [ї][5] и̑стааша холми вѣчнїи. шествїѧ вѣчнаа и̑хъ за трꙋдъ видѣша· села е̑дїѡпска оу̑боѧтсѧ, и̑ храми землѧ̀ мадїамски· е̑да̀ в рѣкахъ прогнѣваешисѧ г҃и. и̑ли въ рѣкахъ ꙗрость твоа̀. ли в морі оу̑стремленїе твое· ꙗко всѧдеши на конѧ твоа̀, и̑ ꙗжденїе твое сп҃нїе. налѧцаѧ налечеши лꙋкъ свои, [на][6] хорꙋгви, г҃летъ г҃ь· [-][7] рѣками расѧдетсѧ з҃елѧ̀, (и̑) оузрѧ̀ тѧ и̑ разболѧсѧ людїе· расыпаѧ воды нашествїѧ [е̑го][8], дасть безна гласъ свои, (и̑) высота̀ величїѧ своа̀· въздвижесѧ с҃лнце, и̑ лꙋна ста̀ в чинꙋ своемъ· въ свѣ стрѣлы твоѧ̀ поидꙋтъ, блистанїемъ молнїѧ ѡ̑рꙋжїѧ твое̑го· прещенїемъ оу̑малиши землю, и̑ ꙗростїю низложиши ꙗзыки· и̑зыде въ сп҃сенїе людемъ своимъ, сп҃ти̑ помазанныѧ своа̀· вложи въ главы̀ безаконныⷯ смⷬ҇ть, възвиже оу̑зы [твоѧ̀][9] до выа [въ совершенїе][10]· Сѣклъ е̑си оу̑жасом главы силныⷯ, състрасꙋтсѧ ѡ̑ неи. ѿтворѧтъ оу̑зды своѧ̀ ѧ̑ки ꙗдыи оу̑богїи ѡ̑таи. и̑ наведе на море конѧ̀ своѧ̀, смꙋщающаа воды многи. снабдѣсѧ и̑ оу̑боѧсѧ [срⷣце][11] моѐ ѿ гласа молбы оу̑стенъ моихъ. и̑ вниде трепетъ въ кости моѧ̀, и̑ въ мнѣ смѧте-

Глава 3

2 Господи, я почув слух про тебе і я злякався! Господи, я пізнав твої діла і я жахнувся! Між двома животними будеш пізнаний. Коли наблизяться роки, будеш пізнаний, коли буде час, покажешся, коли затривожиться моя душа в гніві, згадаєш милосердя. **3** Бог прийде з півдня і святий з гори затіненої частини. Небо покрила його чеснота. І земля повна його похвали. **4** І його сіяння буде як світло. Роги в його руках. І Він поставив сильну любов своєї сили. **5** Перед його лицем вийде слово і вийде на поле за п'ятами його ніг. **6** Стала і зрушилася земля. Він поглянув, і країни розтанули. І гори були розбиті силою. І вічні вершки розтанули. **7** За труд побачили їхні вічні ходи. Злякаються ефіопські поселення і шатра мадіямської землі. **8** Чи на ріках прогніваєшся, Господи, або на ріках твій гнів? Чи на море твій напад? Бо сядеш на твої коні, і твоя їзда верхи – спасіння. **9** Натягаючи натягнеш свій лук на скипетри, – говорить Господь. Ріками розірветься земля. **10** І Тебе побачать – і болітимуть народи. Ти розсипаєш води його нападу. Безодня видала свій голос і висота своєї величі. **11** Сонце піднялося і місяць став на своєму місці. Твої стріли підуть як світло виблискуванням блискавки твоєї зброї. **12** Погрозою зменшиш землю і люттю скинеш народи. **13** Ти вийшов на спасіння свого народу, щоб спасти своїх помазаних. Ти вклав смерть у голови беззаконних, підняв твої кайдани до шиї на завершення. **14** Ти жахом порубав голови сильних. Вони потрясуться в ньому. Вони відкриють свої вуздечки, наче бідний, що їсть потайки. **15** І наведеш на море своїх коней, що колотять велику воду. **16** Я беріг себе, і злякалося моє серце від голосу молитви моїх уст, і тремтіння ввійшло до моїх костей. І в мені затривожилася моя сила. Я спочину в дні моєї скорботи, щоб мені піти до народу

мого поселення. **17** Тому що фіга не дасть плоду і не буде плоду у винограді. Діло оливкове схибить, і поля не видадуть їжі. Не стало овець через *брак* їжі, і не буде волів при яслах. **18** Я ж звеселюся в Господі і зрадію в Бозі – моєму Спасителеві. **19** Господь Бог мій – моя сила. І Він поставить мої ноги на завершення. І Він мене піднімає на високе, щоб побідити в його піснях.

Кінець *Пророка* Аввакума.
Має в собі 3 глави.

СОФОНІЯ-ПРОРОК ГЛАВА 1

1 Господнє слово, яке було до Софонії, сина Хусіїного, Годоліїного, Амаріїного, Єзекіїного, в днях Йосії, Амонового сина, юдиного царя. **2** Зниканням хай зникне все з лиця землі, – говорить Господь. **3** Хай не стане людини і скотини. Хай не стане небесних птахів і морської риби. І хай знеможуть безбожні. І заберу беззаконних з лиця землі, – говорить Господь. **4** І простягну свою руку на Юду і на всіх, що живуть в Єрусалимі. І заберу з цього місця Ваалові імена, і священичі імена зі священством, **5** і тих, що поклоняються на дахах небесному чинові і що клянуться Господом і клянуться молехом. **6** Що відійшли від Господа, і не шукають Господа, і не терплять Господа. **7** Бійтеся лиця Господа Бога! Тому що господній день близко, тому що Господь приготував свою жертву і освятив своїх званих. **8** І буде в дні господньої жертви, і помщу на князях, і на домі царя, і на всіх, що зодягнені в чужу одіж. **9** І явно помщу на всіх переддвер'ях в тому дні тих, що наповнюють дім їхнього Господа Бога безбожністю і обманою. **10** І буде в тому дні, – говорить Господь, – голос крику від брами тих, що вбивають, і крик від другої, і велике побиття від вершків. **11** Плачте, ви, що живете в спаленому! Бо народ уподібнився до Ханаану. І були вигублені всі, що величаються сріблом. **12** І в тому дні буде, що Я досліджу Єрусалим зі світильником, і помщуся на чоловіках, що зневажають те, що поручене на зберігання їм, які кажуть у своїх серцях: Господь не вчинить добро і не вчинить зло. **13** І їхня сила буде на розграбування, і їхні доми – на знищення. *І збудують доми – і не житимуть в них, і посадять виноградники – і не питимуть їхнього вина. **14** Бо великий господній день близко. Він близький і дуже швидкий. Голос господнього дня гіркий і страшний, поставлений сильним. **15** Той *день – день гніву, день скорботи і нуж-

ам. 5

єре. 30
йої. 2
ам. 5

сѧ [крѣпость][12] моѧ҆· почїю въ днь печали [моеѧ][13], ꙗко да възыти [мн][14] въ люди ѡбитанїѧ моего. занѐ смокви плода не сътворѧтъ, и не будетъ плода въ винограде́хъ· сължетъ дѣло маслинно, и полѧ не сътворѧтъ ꙗди. ѡскудѣша (ѡвца ѿ пища)[15], и не будетъ воловъ прї ꙗслехъ· азъ же ѡ гдѣ възрадуюсѧ, (и) възвеселюсѧ ѡ бзѣ спсе моемъ· гь бъ [мой][16], сила моѧ҆, и оучинитъ ноѕѣ мои на съвръшенїе. [и][17] на высокаѧ наводѧ҆ мѧ, да побѣждꙋ въ пѣснехъ его·

Конецъ пррку аввакуму.
Имать в себѣ, главъ, г·

СОФОНИѦ ПРРКЪ ГЛАВА А

Слово[1] гне еже бысть къ софонїи хусїину сну годолїину амарїину езекїину, въ дни їосїѧ сна амона цра їоудина· ѡскудѣнїемъ да ѡскудѣетъ [всѧ][2] ѿ лица̀ землѝ, гле гь. да ѡскудѣетъ члкъ и скоти, да ѡскудѣютъ птица нбныѧ и рыбы морскїѧ. [и да изнемогутъ нечестивїи][3], ї изму [безаконныѧ][4] ѿ лица̀ землѝ, глетъ гь. и простру руку свою на їоуду, и на всѧ живущаѧ въ їерлимѣ. ї изму ѿ мѣста сего имена̀ ваалова, ї имена жреческа [съ жречествомъ][5], и покланѧющаѧсѧ на клѣтехъ чину нбному, и кленущаѧсѧ гмъ, и кленущаѧсѧ [мелехомъ][6], (-)[7] оуклоншаѧсѧ ѿ га, и не възыскавшихъ га, и не терпѧщаа гви· Оубоитесѧ ѿ лица̀ га ба, занѐ близъ днь гнь. ꙗко оуготови гь жрътву свою, [и][8] ѡсти нареннаѧ своѧ. и буде въ днь жрътвы гнѧ, и ѿмщу до кнзь и до дому црѧ, и до всѣхъ ѡболченыхъ въ ѡдѣѧнїѧ чюжда. и ѿмщу на всѧ҆ ꙗвѣ прѣвраныѧ въ днь той, исполнѧющїи храмъ га ба своего нечестїѧ и лести· И будетъ въ днь ѡнъ, глетъ гь, гла вопла ѿ вратъ избадающихъ, и плачь ѿ вторыхъ, и сътренїе велїе ѿ холмъ· Плачите живущїи в пожжени, ꙗко оуподобишасѧ (-)[9] людїе ханаанови, [и][10] потребишасѧ вси величающесѧ сребромъ· И буде в той днь, изыщу їерлима съ свѣтилники. и мщу на мужа нерадѧщаѧ ѡ съхранѣнїи ихъ имъ, глющаа въ срдцыхъ своихъ, не имать блга сътворити гь, ниже имать ѡзлобити. и будетъ сила ихъ в расхищенїе, и домъ ихъ въ исчезновенїе. *и съзиждутъ храмы, и не имутъ пожити [в нихъ][10]. и насадѧтъ винограды, и не имуть пити вина̀ и· Ꙗко близъ днь гнь великїи, близъ и скоръ ѕѣло. гла дне гнѧ горекъ и жестокъ оучинисѧ силенъ, *днь гнѣва днь той, днь скорбенъ и бѣденъ, днь безгодїю ї исчезенїю, днь тмѣ и мраку, днь ѡблаку и мглѣ. днь трубѣ и кличу на грады твердыѧ и на оуглы высокїѧ. и ѡскорблю члки, и

амѡ є

їере л
їои в
амѡ є

[ієзе з, при аі, мі г]

поидꙋ ꙗко слѣпи, зане гви прегрѣшиша. и [излїю][11] кровь ихъ ꙗко персть, и плоти ихъ ꙗко лаина. *и сребро ихъ и злато ихъ не имать мощи изяти ихъ въ днь гнѣва гнѧ. и огнемъ рвенїѧ его поꙗдена бꙋдетъ всѧ землѧ. зане скончанїе и тщанїе сотворитъ на всѣхъ живꙋщихъ на земли.

Глв, в.

Соберитесѧ, и съ ними молитесѧ ꙗзыкѡ ненаказанный, прежде быти вамъ ꙗко цвѣтꙋ мимоходѧщꙋ [въ днь][1] прежде прїити на вы гнѣвꙋ ꙗрости гнѧ, (прежде прїити на вѧ дни гнѣва ꙗрости гнѧ). взыщите гда вси смиренїи землѧ сꙋдъ содѣите. (взыщите)[2] правды, взыщите [кротости][3] и ѿвѣщаите ѧ, ꙗко да покрыетесѧ въ днь гнѣва гнѧ. зане газа расхищена бꙋдетъ, и аскалѡнъ въ исчезновенїе бꙋдетъ, и азѡтъ (на месамбрїю)[4] ѿвержесѧ, и аккарѡнъ искоренитсѧ. Горе живꙋщимъ въ схинизмѣ морстѣи пришелцы (сꙋдїамъ)[5]. слово гне на васъ хананеи земле иноплеменникѡ, и погꙋблю вы ѿ жилища. и бꙋдетъ критъ жиръ паствамъ и оградъ овцамъ. и бꙋдетъ схинизма морска прочимъ домꙋ іꙋдовꙋ, на нихъ пожирꙋютъ, въ храмы аскалѡнꙋ къ вечерꙋ обитаютъ ѿ лица снвовъ іꙋдовъ. ꙗко присѣти ихъ гь бгъ мои, и возврати плѣнъ ихъ. слышахъ поношенїѧ моавъ, и претыканїѧ снвовъ аммонь они же поношахꙋ людемъ моимъ, и величахꙋсѧ на предѣлы моѧ. Сего ради живꙋ азъ, глетъ гь [силъ][6] бгъ іилевъ. зане моавъ ꙗко содома (-)[7], и снове аммони ꙗко гомора, и дамаскъ оставленъ ꙗко стогъ гꙋменный, и исчезнетъ въ вѣкъ. и прочїи людїи мои расхитѧтъ ѧ, и прочїи ꙗзыка (-)[8] наслѣдѧтъ ихъ. сїе имъ за досажденїе ихъ, зане поносиша и возвеличишасѧ на люди гда вседержителѧ. свѣтелъ бꙋдетъ гь на нихъ, и потребитъ всѧ боги (землѧ их)[9]. и поклонѧтсѧ емꙋ кождо ѿ мѣста своего вси острови ꙗзычнїи. и вы (мꙋри)[10] ꙗзвенницы (орꙋжїѧ)[11] моего бꙋдете. и простретъ рꙋкꙋ свою на сѣверъ, и погꙋбитъ асирїѧ, и положитъ ниневвїю въ исчезновенїе безводно ꙗко пꙋстыню. *и пожирꙋютъ посредѣ еѧ стада, и вси ѕвѣрїе земни. и хамолви и ежи на патресѣхъ еѧ вгнѣздѧтсѧ, и ѕвѣрїе возвыютъ в раскопанїе еѧ, [и][12] врани въ вратехъ еѧ, зане тисїе возношенїе еи. сеи градъ досадителникъ живыи на ѹпованїе, глаи въ срци своемъ азъ есмь, и нѣсть по мнѣ паки. како бысть въ исчезновенїе жиръ ѕвѣре. всѧкъ мимоходѧи сквозѣ нѧ позвижетъ и двигнетъ рꙋцѣ свои.

[ісаїа лд]

Глв, г.

Ѡ свѣтлыи і избавленыи граде голꙋбе. не слыша гласа ни прїѧтъ наказанїѧ. на гда не ѹпова, и къ бгꙋ своемꙋ не приближисѧ. *кнѧзи [-][1] в неи ꙗко львы рыкающе, сꙋдїѧ

[ієзе кв, мі г]

ди, день негоди і знищення, день темряви і мороку, день хмари й імли, **16** день труби і крику проти сильних міст і на високих закутках. **17** І засмучу людей. І підуть як сліпі, бо згрішили проти Господа. І пролию їхню кров, наче землю, і їхні тіла, наче кишаки. **18** *І їхнє срібло, і їхнє золото не зможе їх спасти в дні господнього гніву. І вогнем його ревності пожерта буде вся земля. Тому що викінчення і поспіх Він вчинить проти всіх тих, що живуть на землі.

[єз. 7 при. 11 ниж. 3]

Глава 2

1 Зберіться і моліться з ними, ненапоумлений народе! **2** Раніше ніж стати вам як цвіт, що пройшов, в дні, заки прийде на вас гнів господньої люті, заки найде на вас день гніву господньої люті. **3** Шукайте Господа, всі покірні землі! Зробіть суд! Шукайте праведність, шукайте лагідність! І відповіжте на них, щоб ви були покриті в дні господнього гніву. **4** Тому що Ґаза буде розграбована, і Аскалон буде на знищення, і Азот буде відкинутий в полудень, і Аккарон буде викорінений. **5** Горе тим, що живуть на морському побережжю, приходьки суддів. Проти вас господнє слово, хананеї, земле чужинців! і Вигублю вас з поселення. **6** І Крит буде пасовиськом стад і кошарою овець, **7** і морське побережжя буде тим, що залишилося з юдиного дому. На них пастимуть, в домах Аскалона житимуть до вечора перед лицем юдиних синів. Бо їх відвідав мій Господь Бог і повернув їхній полон. **8** Я почув погорду моава і образи аммонових синів. Вони ж зневажали мій народ і величалися в моїх околицях. **9** Через це живу Я, – говорить Господь сил, Бог ізраїльський. Тому що моав – як Содом і аммонові сини – як Ґомора. І Дамаск покинутий – як копиця на току. І пропаде навіки. І позосталі з мого народу їх розграбують, і позосталі з народу їх успадкують. **10** Це їм замість їхньої гордості. Тому що погордили і звеличилися над народом Господа Вседержителя. **11** Господь над ними буде світлим і вигубить всіх богів їхньої землі. І Йому поклониться кожний зі свого місця – всі острови народів. **12** І ви, мурини, будете раненими моєю зброєю. **13** І Він простягне свою руку на північ і знищить асирійця. І поставить Ниневію на безводне знищення, як пустиню. **14** *І пастимуться серед неї стада, і всі звірі землі; і хамелеони, і їжаки загніздяться в її склепіннях, і звірі закричать в її окопах, і ворони – в її брамах. Тому що *як* кедри – її висота. **15** Це місто тих, що зневажають. Яке живе в надії, що говорить у своїм серці: Я є. І опріч мене більше немає. Як стало на знищення, пасовиськом звірів? Кожний, що проходить через нього, засичить і помахає своїми руками.

[іс. 34]

Глава 3

1 О світле і спасенне місто, голубко! **2** Воно не послухало голосу, не сприйняло напоумлення, не поклало надію на Господа і не наблизилося до свого Бога. **3** *Князі в

[єз. 22 мих. 3]

ньому – як леви, що ричать, його судді – як аравійські вовки. Не залишали собі *нічого* до ранку. **4** Його пророки легкодушні, горделиві мужі. Його священики опоганюють святе і є безбожні відносно закону. **5** Господь же праведний посеред нього і не зробить неправедне. Рановранці, Він видасть свій суд на світанку. І той не сховався і не зрозумів неправди на обману, і не на побіду. **6** Я скинув величних зіпсуттям, їхні доми пропали. І зроблю, щоб їхні дороги були зовсім непрохідними. Зникнуть їхні міста, щоб не було ні одного, ані не жили. **7** Я промовив: Бійтеся лише Мене – і одержите напоумлення, і не будете вигублені з-перед моїх очей за все, що Я помстив на ньому. Готовся! Встань вранці! Все листя на них зітліло! **8** Через це потерпи Мене, – говорить Господь, – в день мого воскресіння на свідчення. Тому що мій суд проти зборів народів, щоб прийняти царів і пролити на них свій гнів, ввесь гнів моєї люті. *Тому що вся земля буде пожерта вогнем моєї ревності. **9** Бо тоді знайду на народи народ в їхній рід. Щоб всі прикликали господнє ім'я. Щоб Йому служити під одним ярмом. **10** З кінців ефіопських рік прийму тих, що моляться до Мене. Розсіяні принесуть Мені жертви. **11** В тому дні не завстидаєшся усіма задумами своїми, якими ти був безбожним супроти Мене, бо тоді заберу від тебе зневаги твоєї гордості. І більше не додаси величатися моєю святою горою. **12** І залишу в тобі лагідний і покірний народ. І він буде надіятися на господнє ім'я. **13** Рештки ізраїльські не вчинять неправедності і не скажуть марного. І не знайдеться в їхніх устах обманливий язик, тому що вони пастимуться і загніздяться. І не буде того, хто їх лякатиме. **14** Дуже радій, сіонська дочко! Проповідуй, єрусалимська дочко! Веселися і красуйся з усього свого серця, єрусалимська дочко! **15** Господь забрав твої неправедності і викупив тебе з руки твоїх ворогів. Господь зацарює посеред тебе. І більше не побачиш зла. **16** В тому часі Господь скаже Єрусалимові: Кріпися, Сіоне! Хай не ослабнуть твої руки! **17** Твій Господь Бог в тобі. Він сильний тебе спасти. Він наведе на тебе веселість і обновить тебе в любові до Нього. І зрадіє тобою у веселості, як у день празника. **18** І зберу розбитих. Горе тому, хто підніме проти них погорду! **19** Ось Я зроблю в тобі задля Мене в тому часі, – говорить Господь, – і спасу пригноблену, і прийму відкинену. І поставлю їх на похвалу і славними по всій землі. **20** І завстидаються в тому часі, коли вам зроблю добро, і в часі, коли вас прийму. Тому що дам вас славними на похвалу в усіх народах землі, щоб Мені повернути ваших полонених перед вами, – говорить Господь.

вищ. 1

єго ꙗко влъци аравїистїи не оставлахꙋ єи на оутро. прⷪ҇рцы єго дꙋхоносцы мꙋжи нерадиви. сщ҃енїи єго скверната стаа, и нечествꙋють в закона. гь же праведенъ посредѣ єго и не има сътворити неправды. наоутра оутро дасть сꙋдъ свои въ свѣтъ, (и не оу крыса. и не разꙋмѣ неправды въ прельщенїе и не в побѣдꙋ)[2]. въ растлѣнїе низложихъ величавыа, ищезнꙋтъ (домы)[3] ихъ (и) [опꙋщꙋ][4] пꙋти ихъ ѿнꙋдь не проходитиса. (ищезнꙋтъ)[5] гради ихъ зане (не быти ни єдиномꙋ)[6] ни жити. рѣхъ, обаче оубоитеса мене, и прїимѣте наказанїе, и не имате потребитиса ѿ очїю (моєю)[7] за вса єлико мстй о нє. готовиса оурани, истлѣ все листвїе имъ· Сего ради потръпи мене, глетъ гь, въ днь въскрнїа моєго въ свѣдѣтельство. зане сꙋдъ мои въ соньмища ꙗзыкъ прїати цра. (ї) излїати на на [гнѣвъ свои][8], весь гнѣвъ ꙗрости моеа. *зане огнє рвенїа моє поадена бꙋдетъ вса земла. ꙗко тогда приобращꙋ на люди ꙗзык в ро ихъ, призывати всѣмъ има гне, работати ємꙋ по игѡ єдинѣмъ. ѿ конець рѣкъ єдиопїискъ [прїимꙋ молащаа ма, расѣанїи][9] принесꙋ жрътвы ми· въ днь о не имаши постыдитиса ѿ всѣхъ начатокъ своихъ имиже нечествова в ма. ꙗко тогда ѿимꙋ ѿ тебе оукоризны досажденїа твоєго, и ктомꙋ не имаши приложити величатиса о горѣ стѣи моеи. и оставлю в тебѣ люди кротки и смирены, и бꙋдꙋ надѣатиса на има гне. останцы їилевы [-][10] не сътворат неправды, и не рекꙋ сꙋетна, и не има обрѣтитиса въ оустех и ꙗзы льсти, зане тїи пожирꙋю и оугнѣздаса, и не бꙋде пострашаай ихъ· Радꙋиса дщи сїонова [ѕѣло][11], проповѣдай дщи їерлимла, веселиса и преоукрашаиса ѿ всего срца своєго дщи їерлимла. ѿꙗтъ гь неправды твоа, (ї) избави та є из рꙋки врагъ твой. [въцритса][12] гь посредѣ тебе, [и][13] не оузриши зла ктомꙋ. въ времꙗ оно ре гь їерлимꙋ, дрьзаи сїоне да не ослабѣєте рꙋцѣ твои, гь бъ твои в тебѣ силе спти та. наведе на та веселїе, и обнови та въ любви ємꙋ. и възвеселитса о тебѣ въ оукрашенїе ꙗко въ днь празника. и съберꙋ сътреныа, горе кто прїиме на на поношенїе. се а сътворю в тебѣ [мене][14] ради, [глет гь, въ времꙗ оно][15]. и спсꙋ оутѣщенꙋю, и ѿриновенꙋю прїимꙋ. и положꙋ а в похваленїе, ї именитыи въ всю землю. и постыдаса въ времꙗ оно єгда добро вамъ сътворю, и въ времꙗ єгда прїимꙋ вы, зане дахъ вы имениты (-)[16] въ похваленїе въ всѣ людехъ земла, възвращати ми плѣнники ваша пре вами, глетъ гь·

вы а

Агге́и проро́къ глава̀ а҃

а҃ е҆з҃ра ѕ҃

Въ *второе лѣто при дарїи цр҃и, въ шестыи мцъ въ пръвыи мца. Бысть слово гн҃е в рꙋкꙋ а҆ггеа прр҃ка, гл҃а, рцы [оубо][2] къ зоровавелю саладїилевꙋ ѿ колѣна їоудова, и҆ къ іс҃ꙋ іѡседековꙋ їерею великомꙋ, гл҃а. сице гл҃етъ гь вседръжитель, гл҃а, людїе сїи гл҃ютъ, не прїиде время създати хра гн҃ь. И҆ бы слово гн҃е в рꙋкꙋ а҆ггеа прр҃ка, гл҃а. (-)[3] время (оубо) вамъ е҆сть [здати][4] храмы ваш кꙋлостамы, а҆ хра (мои)[5] запꙋстѣ. И҆ нн҃ѣ сице гл҃етъ гь вседръжитель, положите срц҃а ваша в пꙋти ваша. *сѣясте много, и҆ взясте мало. ꙗли есте, и҆ не в сытость. пїете, и҆ не въ пїанъство. ѡблекостеся, и҆ не съгрѣстеся в нихъ. и҆ (събираѧи мзды)[6], събра въ влагалище оутло. Сице гл҃етъ гь вседръжитель, положите срц҃а ваша в пꙋти ваша. възыдѣте на горꙋ, и҆ оусѣцѣте древа, [и҆ принесѣте][7] и҆ съзиждете храмъ, и҆ бл҃говолю в немъ и҆ прославлюся, рече гь. призрѣсте на многа и҆ быша мала, и҆ внесосте ѧ҆ въ храм и҆ ѿдꙋнꙋхъ ѧ҆. сего ради сице гл҃ет гь вседръжитель, зане храмъ мои е҆сть пꙋстъ, вы же гоните кождо домъ свои. сего ради оудръжится нбо ѿ росы, и҆ земля оускꙋдитъ и҆зношенїя е҆я [на васъ][8]. и҆ наведꙋ (ѡрꙋжїе)[9] на землю, и҆ на горы, на пшеницꙋ, и҆ на вино, и҆ на елеи, и҆ [на вся][10] е҆лико и҆зноситъ земля. и҆ на чл҃ки, и҆ на скоты, и҆ на вся трꙋды рꙋчныя и҆хъ. И҆ слыша зоровавель саладїилевъ ѿ колѣна їоудова, и҆ і҆сꙋсъ іѡседековъ їереи великїи, и҆ вси прочїи людїе гласъ га ба и҆хъ, и҆ слово а҆ггеа прр҃ка, ꙗкоже посла и҆ гь (бъ и҆хъ) к нимъ. и҆ оубояшася людїе ѿ лица гн҃я. И҆ рече а҆ггеи а҆гг҃лъ гн҃ь [в посланїе гн҃е][11] людемъ, [гл҃а][12]. азъ е҆смь с вами, гл҃етъ гь. И҆ въздвиже гь дх҃ъ зоровавелю саладїилевꙋ ѿ колѣна їоудова, и҆ дх҃ъ і҆сꙋсꙋ и҆ѡседековꙋ їерею великомꙋ, и҆ дх҃ъ прочїимъ всѣмъ людемъ. и҆ внидош и҆ творяхꙋ дѣла въ храмѣ га вседръжителя ба и҆хъ, въ четвертыи (третїаго десяте)[13], мца шестаго, въ второе лѣто при дарїи цр҃и.

ѕ҃ мо и҆н мїх ѕ҃

АНГЕЙ-ПРОРОК
ГЛАВА 1

1 В *другому році за царя Дарія, в шостому місяці, в першому *дні* місяця, було господнє слово рукою пророка Ангея, що казало: Промов, отже, до Зровавеля Салатіїлевого, з юдиного племені, і до Ісуса Йоседекового, великого священика, кажучи. **2** Так говорить Господь Вседержитель, кажучи: Цей народ говорить: Не прийшов час збудувати господній храм. **3** І було господнє слово рукою пророка Ангея, що казало: **4** Отже, вам час будувати ваші доми з добірними стелями, а мій храм є запустілим. **5** І тепер так говорить Господь Вседержитель: Поставте ваші серця на ваші дороги. **6** *Ви посіяли багато і зібрали мало, ви з'їли і не досита, ви пили і не до оп'яніння, ви зодяглися і не зігрілися в них. І хто збирає винагороду, зібрав до зітлілого мішка. **7** Так говорить Господь Вседержитель: Поставте ваші серця на ваші дороги. **8** Вийдіть на гору, і зрубайте дерева, і принесіть, і збудуйте храм. І буде Мені до вподоби, і Я прославлюся, – сказав Господь. **9** Ви поглянули на багато – і стало мало, і ви їх внесли до дому – і Я їх видув. Через це так говорить Господь Вседержитель: Тому що мій храм є пустим, а ви гонитеся, кожний за своїм домом, **10** через це стримається небо від роси і земля затримає свій плід для вас. **11** І наведу зброю на землю, і на гори, на пшеницю, і на вино, і на олію, і на все те, що земля видає, і на людей, і на скотину, і на всі труди їхніх рук. **12** І почув Зоровавель Салатіїв, з юдиного племені, і Ісус Йоседеків, великий священик, і всі позосталі з народу голос їхнього Господа Бога і слова пророка Ангея, так як послав його їхній Господь Бог до них. І народ налякався господнього лиця. **13** І сказав Ангей, господній ангел, господнє послання народові, кажучи: Я є з вами. Говорить Господь. **14** І Господь підняв дух Зоровавеля Салатіїлового, з юдиного племені, і дух Ісуса Йоседекового, великого священика, і дух позосталих з усього народу. І вони ввійшли і робили діла в храмі Господа Вседержителя – їхнього Бога **15** в четвертому третьої десятки *дні*, шостого місяця, другого року царя Дарія.

езд. 5

мой5. 28 мих. 6

Глава 2

1 Сьомого місяця, в першому третьої десятки *дні*, сказав Господь рукою пророка Ангея, мовлячи: **2** Промов же до Зоровавеля Салатіїлового, з юдиного племені, і до Ісуса Йоседекового, великого священика, і до всіх позосталих з народу, кажучи: **3** Хто з вас бачив цей храм в його попередній славі? І як ви тепер його бачите? Так наче б не існував перед вами. **4** І тепер скріпися, Зоровавеле, – говорить Господь, – скріпися, Ісусе Йоседековий, великий священику! І хай скріпиться ввесь народ землі, – говорить Господь Вседержитель. І робіть, тому що Я є з вами, – говорить Господь Вседержитель. **5** Слово, яке Я до вас говорив, коли ви виходили з єгипетської землі, і мій дух стоїть посеред вас. Кріпіться! **6** Тому що так говорить Господь Вседержитель: *Ще раз Я потрясу небом і землею, морем і сушею, **7** і потрясу всі народи. І прийдуть вибрані всіх народів, і наповню цей храм слави, – говорить Господь Вседержитель. **8** Моє срібло і моє золото, – говорить Господь Вседержитель. **9** Тому остання слава цього храму буде більшою від першої, – говорить Господь Вседержитель. І в цьому місці дам мир, – говорить Господь Вседержитель, – і мир душі на розсудок кожному, що будує, щоб підняти цю церкву. **10** В четвертому третьої десятки *дні*, дев'ятого місяця, в другому році царя Дарія, було господнє слово до пророка Ангея, що казало: **11** Так говорить Господь Вседержитель: Запитай у священиків про закон, кажучи: **12** Якщо людині попаде святе м'ясо на край його одежі, і край його одежі доторкнеться до хліба, чи до городини, чи до вина, чи до олії, чи до всякої їжі – чи освятиться? І відповіли священики, і сказали: Ні. **13** І сказав Ангей: Якщо забруднене або нечиста душа доторкнеться до душі з цього всього – чи буде нечистим? І відповіли священики, і сказали: Буде нечистим. **14** І відповів Ангей, і сказав: Так *і* цей народ. Так *і* цей народ переді Мною, – говорить Господь, – і так всі діла їхніх рук. І хто лиш там доторкнеться, буде нечистим через те, що взяли. Раннє буде покручене від лиця їхнім лукавством. І ви зненавиділи в брамах того, хто картає. **15** І тепер же поставте до ваших сердець від цього дня і надалі, раніше ніж класти камінь на камінь в господньому храмі. **16** Чим були ви, коли ви вкладали до коша двадцять мірок, і було десять мірок ячменю. І ви входили до бочки черпати п'ятдесят мірок, і було двадцять. **17** Я вас

єв. 12

Гла, в҃·

Седмаго м҃ца въ прьвыи (третїагодесате)[1]. гл҃а г҃ь рукою аггеа пр҃рка, гл҃а, рцы же къ зоровавелю саладїилеву ѿ колѣна їоудова, и къ їсусу їоседекову їерею великому и къ всѣмъ прочїимъ людем, гл҃а. кто ѿ васъ иже видѣ храмъ сеи въ славу его прьвую. и како вы видите его нн҃ѣ, ꙗкоже не суща пре вами. и нн҃ѣ оукрѣпласа зоровавелю, гл҃етъ г҃ь. (-)[2] оукрѣпласа їсусе їоседековъ їерею великїи, и да оукрѣплаютса вси людїе землѧ, гл҃ет г҃ь [вседръжитель][3]. и творите зане [азъ с вами][4] есмь, гл҃етъ г҃ь вседръжитель· [Слово еже гл҃ахъ с вами егда исходисте изъ (землѧ егѵпетски)[5]][6], и д҃хъ мои настоитъ посредѣ васъ. дрързаите. зане сице гл҃етъ г҃ь вседръжитель. *еще единою, азъ потрасу н҃бомъ и землею, [-][7] моремъ и сушею. и сътрасу вса ꙗзыки, и прїидутъ избраннаа всѣмъ ꙗзыкомъ, і исполню хра сеи славы, гл҃етъ г҃ь вседержитель. Моe сребро, и мое злато, гл҃етъ г҃ь вседръжитель. зане велїа будетъ слава храму сему послѣднаа паче прьвыа, гл҃етъ г҃ь вседръжитель. и на мѣсте семъ дамъ миръ, гл҃ет г҃ь вседръжитель, и миръ д҃ши въ посужденїе всакꙋ ѕиждущему въздвигнути ц҃рковь сїю· въ четвертыи (третїагодесате)[8], девато́го м҃ца, въ второе лѣто при дарїи [ц҃ри][9]. бысть слово г҃не къ аггею пр҃рку, гл҃а, сице гл҃етъ г҃ь вседръжитель, въпроси їереа закона, гл҃а. аще прїиметъ ч҃лкъ масо ст҃о въ конец ризы его, и коснетъ краи ризы его въ хлѣбъ, ли в сочиво, ли въ вино, ли въ масло, ли въ всако брашно, аще ст҃итса. и ѿвѣщаша сщ҃еннїи и рѣша, ни. и рече аггеи, аще коснетъ оскверненo ли нечиста душа на душю ѿ всѣхъ сихъ, аще осквръниться. и ѿвѣщаша їереи, и рѣш оскверниться. и ѿвѣща аггеи, и рече, сице людїе сїи, (-)[10] сице ꙗзык сеи предо мною, гл҃етъ г҃ь, и сице вса дѣла руку его, і иже аще косне ту оскверниться за прїатїе ихъ. оутренаа остроптатса ѿ лица лукавствомъ ихъ. и ненавидѣсте въ вратехъ обличающаго. и нн҃ѣ же положите на ср҃цыхъ ваши ѿ д҃не сего и превыше, прежде положити камень на камени въ храмѣ г҃ни. что бѣсте егда вложисте в купьсель (-)[11] двадесате сата, и быша десать сата (ꙗчмене). и влажасте в поточилїе черпати н мѣрники и бысть двадесатъ. поразихъ вы в жито погрѣшенїю, и вѣтротлѣ-

євреѡ ві

ніемъ, и҆ градо́мъ всѧ̑ дѣ́ла рꙋкъ ва́шихъ. и҆ не ѡ҆брати́стесѧ ко мнѣ̀, глаго́летъ гдⷭ҇ь. оу҆чини́те же се́рдца ва̑ша ѿ сегѡ̀ дне и҆ прѡ́чее, ѿ четвѐртагѡ междꙋ̀ двѣма десѧ́тьма девѧ́тагѡ мцⷭ҇а, и҆ ѿ днѐ ѿ негѡ́же ѡ҆снова́сѧ це́рковь гдⷭ҇нѧ, положи́те въ сердцы́хъ ва́шихъ. а҆́ще є҆щѐ разꙋмѣ́етесѧ на гꙋмнѣ̀. и҆ а҆́ще є҆щѐ вино̀ и҆ смо́кви и҆ кисели́чїе, и҆ дре́ва ма́слинная не творѧ́щаѧ плода̀. ѿ сегѡ̀ дне благословлю̀. и҆ бы́сть сло́во гдⷭ҇не втори́цею ко а҆гге́ю прⷪ҇ркꙋ, въ четве́ртый междꙋ̀ десѧ́тьма (-)[12], глаго́лѧ, рцы̀ ко зорова́велю салаѳі́илевꙋ ѿ колѣ́на і҆ꙋ́дова, глаго́лѧ. (є҆щѐ є҆ди́ною), а҆́зъ потрѧсꙋ̀ не́бомъ и҆ земле́ю, и҆ мо́ремъ и҆ сꙋ́шею. и҆ раздрꙋшꙋ̀ престо́лы царе́й и҆ потреблю̀ си́лꙋ царе́й ꙗ҆зы́чныхъ, и҆ раздрꙋшꙋ̀ ѡ҆рꙋ́жїѧ и҆ вса́дники, и҆ сни́дꙋтъ ко́ни и҆ вса́дницы и҆́хъ, ко́ждо въ (ѡ҆рꙋ́жїи)[13] ко бра́тꙋ своемꙋ. въ то́й де́нь, глаго́летъ гдⷭ҇ь вседержи́тель, *прїимꙋ̀ тѧ̀ зорова́велю салаѳі́илевъ ра́бе мо́й, глаго́летъ гдⷭ҇ь, и҆ положꙋ̀ тѧ̀ ꙗ҆́кѡ печа́ть ꙗ҆́кѡ тѧ̀ и҆зволи́хъ, глаго́летъ гдⷭ҇ь вседержи́тель.

сирⷯ мѳ

Коне́цъ прⷪ҇ркꙋ а҆гге́ю.
И҆́мать въ себѣ̀ гла́въ, в҃.

побив в жнива недостатком, і палючим вітром, і градом всі діла ваших рук. І ви не повернулися до Мене, – говорить Господь. **18** Наставте ж ваші серця від цього дня і надалі. Від четвертого між двома десятками *дня*, дев'ятого місяця, і від дня, в якому засновано господню церкву. Поставте у ваших серцях, **19** якщо ще можна пізнати на току і якщо ще виноград, і фіґа, і гранатові яблука, і дерева олії не несуть плоду. Від цього дня благословлю. **20** І вдруге було господнє слово до пророка Ангея, в четвертому між десятьма *днями*, кажучи: **21** Промов до Зороваveля Салатіїлового, з юдиного племені, кажучи: Я ще раз потрясу небом, і землею, і морем, і сушею. **22** І знищу престоли царів, і рознесу силу царів народів, і знищу зброю і вершників, і зійдуть коні і їхні вершники, кожний в зброї, до свого брата. **23** В тому дні, – говорить Господь Вседержитель, – *візьму тебе, Зоровавелю Салатіїв, мій рабе. Говорить Господь: І поставлю тебе як печать. Я тебе, тому що полюбив, – говорить Господь Вседержитель.

сир. 49

Кінець *Пророка* Ангея.
Має в собі 2 глави.

ЗАХАРІИ ПРОРОКЪ ГЛАВА А҃

ЗАХАРІЯ-ПРОРОК ГЛАВА 1

Въ[1] ѻ҆смый мцⷭ҇ъ, вторагѡ лѣ́та при дарі́и. бы́сть сло́во гдⷭ҇не ко заха́рїи вараҳі́инꙋ снⷭ҇ꙋ а҆ддо прⷪ҇ркꙋ, глаго́лѧ, прогнѣ́васѧ гдⷭ҇ь на ѻ҆тцы̀ ва́ша гнѣ́вомъ ве́лїимъ. и҆ рече́ши къ ни́мъ, си́це глаго́летъ гдⷭ҇ь вседержи́тель. *ѡ҆брати́тесѧ ко мнѣ̀, [глаго́летъ гдⷭ҇ь си́лъ][2], и҆ ѡ҆бращꙋ́сѧ къ ва́мъ, глаго́летъ гдⷭ҇ь [си́лъ][3]. и҆ не бꙋ́дите ꙗ҆́коже

мала́ г҃

1 У восьмому місяці другого року Дарія було господнє слово до пророка Захарії, *сина* Варахії, сина Аддо, кажучи: **2** Господь розгнівався на ваших батьків великим гнівом. **3** І скажеш до них: Так говорить Господь Вседержитель. *Поверніться до Мене, – говорить Господь сил, – і Я повернуся до вас. Говорить Господь

мал. 3

іс. 21
і 31
і 45
єре. 3
єз. 8
і 20
і 33
йос. 14
йоі. 2

сил: **4** І не будьте так, як ваші батьки, *яким попередні пророки кивали, їм кажучи: Так говорить Господь Вседержитель: Відверніться, отже, від ваших лукавих доріг і від ваших поганих діл. І вони не послухалися і не сприйняли Мене вислухати, – говорить Господь Вседержитель. **5** Де є ваші батьки? І чи пророки житимуть довіку? **6** Однак прийміть мої слова і мої закони, які Я заповідаю у своєму дусі моїм рабом-пророком. Ваші батьки не зрозуміли, і відповіли, і сказали: Так як Господь Вседержитель озброївся зробити нам за нашими дорогами і за нашими ділами, так нам зробив. **7** В четвертому між десятьма *дні* одинадцятого місяця – це є місяць Сават, в другому році Дарія, було господнє слово до пророка Захарії, *сина* Варахії, сина Аддо, кажучи: **8** Я вночі побачив – і ось чоловік, що сидить на рудому коні. І він стояв між тінистими горами, і за ним коні руді, і різнобарвні, і сірі, і білі. **9** І я сказав: Що це, Господи? І сказав до мене ангел, що говорив в мені: Я тобі покажу що є це. **10** І відповів чоловік, який стояв поміж горами, і сказав до мене: Це є ті, яких послав Господь обійти землю. **11** І вони відповіли господньому ангелові, що стояв між горами, і сказали: Ми обійшли всю землю. І ось вся земля заселена і благає. **12** І відповів господній ангел, і сказав: Господи Вседержителю, доки не помилуєш Єрусалим і юдині міста, якими Ти знехтував? Це сімдесятий рік. **13** І відповів Господь Вседержитель ангелові, що говорив у мені, гарні слова, потішні слова. **14** І сказав до мене ангел, що говорив у мені: *Закричи, кажучи: Так говорить Господь Вседержитель: Я заревнував за Сіоном і за Єрусалимом великою ревністю **15** і великим гнівом розгніваюся на народи, що на Мене нападають! Тому що, отже, Я трохи розгнівався, вони ж натиснули на зло. **16** Через це так говорить Господь: Повернуся до Єрусалиму в милосерді. І мій храм в ньому буде збудований, – говорить Господь Вседержитель, – іще мірило *буде* розтягнуте в Єрусалимі. **17** І сказав до мене ангел, що говорив у мені: Закричи, кажучи: Так говорить Господь Вседержитель: Ще міста розпливатимуться добрами, іще помилує Господь Сіон, іще зволить Єрусалим. **2,1** І Я підняв мої очі і побачив – і ось чотири роги. **2** І я сказав до ангела, що говорив у мені: Що це, Господи? І він сказав до мене: Ці роги – це ті, що рознесли Юду, і Ізраїль, і Єрусалим. **3** І показав мені Господь чотирьох столярів. **4** І я сказав: Господи, що ці йдуть робити? І він сказав: Ці розбили

ниж. 8

ѿцы ваши, *имже помаваахꙋ имъ прр҃цы прежнїи глюще, сице глетъ гь вседръжитель, възвратитеса ꙋбо ѿ пꙋтїи вашихъ лꙋкавныхъ, и ѿ дѣанїи вашихъ непрїазньныї. [и не послꙋшаша][4], и не внаша послꙋшати мене, глетъ гь [вседръжитель][5]. ѿцы ваши гдѣ сꙋть. и прр҃цы еда въ вѣкъ поживꙋт. обаче словеса моа и законы моа прїемлите елико азъ заповѣдаю въ дхъ свои рабомъ мои прркъ, иже (постигнꙋ)[6] ѿца ваша. и ѿвѣщаша, и рѣша, ıакоже ополчиса гь вседръжитель сътворити [намъ][7] по пꙋтемъ нашимъ, и по дѣанїемъ нашимъ, тако сътвори намъ· въ четвертыи межꙋ десатьма едїнагонадесате мца, сеи е мцъ сава, въ второе лѣто при дарїи. бысть слово гне къ захарїи варахїинꙋ снꙋ аддо прркꙋ, гла. видѣхъ нощїю, и се мꙋжъ вседъ на конь рыжъ, и [-][8] стоаше междꙋ горама осѣнающима, и за нимъ кони рыжи, и пѣзи, и срѣни, и брони. и рѣхъ, что си ги. и рече къ мнѣ агглъ гли въ мнѣ, азъ покажꙋ ти что сꙋть си. и ѿвѣща мꙋжъ стоаи междꙋ горами, и рече къ мнѣ, си сꙋть иже посла гь обьити землю. и ѿвѣщаш агглꙋ гню стоащемꙋ межꙋ горама, и рѣша, обьидохомъ [землю всю][9], и се всѧ землѧ вселена есть и (моли)[10]. и ѿвѣща агглъ гнь, и рече. ги вседръжителю, доколѣ не имаши помиловати ієрлима, и гра їоудовъ иже презрѣ. се семое десат лѣто. и ѿвѣща гь вседръжитель агглꙋ глющемꙋ въ мнѣ глы добры словеса (оутѣшна)[11]· И рече къ мнѣ агглъ гли въ мнѣ, *възпїи гла, сице глетъ гь вседръжитель, ревновах [сїонꙋ и ієрлимꙋ][12] рвенїемъ великом. и гнѣвомъ велїимъ азъ прогнѣвахса на ıазыки нападающаа ми. зане азъ оубо прогнѣвахса малы, они же налегоша въ зла· Сего ради сице глетъ гь, обращꙋса къ ієрлимꙋ щедротами, и храмъ мои созиждеса в не, глетъ гь вседръжитель. и мѣрами протагнетса въ ієрлимѣ еще. и рече къ мнѣ агглъ гли въ мнѣ, възпїи гла, сице глетъ гь вседръжитель, еще прелїатиса и мꙋтъ грады добрыми, и помилꙋе гь еще сїона, і изволитъ еще ієрлима· И възведох очи мои и видѣ, и се четыри рози. и рѣхъ къ агглꙋ глющемꙋ въ мнѣ, что сꙋть си ги. и рече къ мнѣ, си рози расточшеи їоудꙋ и їила, [и ієрлима][13]· И показа ми гь четыри древодѣла. и рѣхъ, что си градꙋтъ сътворити [ги][14]. и ре [-][15], си рози расточшеи їоудꙋ и їила низлож-

ісаїа ка
и ла
и ме
ієре г
єзе и
и к
и лг
іосїа ді
іоiи в

ниж и

ша, и никтоже и҆хъ въздви́ главы. и҆ и҆зыидо́ша сі́и поо́стрити а҆ въ рꙋка́хъ и҆хъ четы́ре (и҆) рози ꙗ҆зы́цы възносѧщеи рози на̀ землю гн҃ю расточи́ти ю҆.

роги, що розсіюють Юду і Ізраїля, і ніхто з них не підняв голову. І ці ввійшли їх вигострити, в їхніх руках чотири *роги*. І роги – народи, що піднімають роги на господню землю, щоб її розсіяти.

Гла҃, в҃.

И҆ възведо́ ѻ҆чи мои и видѣх. и҆ се мꙋжъ, и въ рꙋцѣ его оужѐ землемѣрно. и҆ рѣхъ к немꙋ, гдѣ грѧдеши ты. и҆ рече къ мнѣ, размѣрити і҆ерли҃ма, [и҆][1] видѣти то колика широта его есть и колика долгота. *и҆ се а҆гг҃лъ гл҃аи въ мнѣ стоитъ, и҆ (инъ а҆гг҃лъ)[2] исхождаше въ срѣтенїе емꙋ. и҆ рече к немꙋ гл҃а, теци и гл҃и къ ю҆ноши ѻ҆номꙋ, гл҃а, плодна вселитисѧ і҆ерлимꙋ ѿ множества чл҃ческа и ско иже посредѣ его. и҆ а҆зъ бꙋдꙋ емꙋ, гл҃етъ гь҃, стѣна ѻ҆гнена ѻ҆крꙋтъ, и҆ в славꙋ бꙋдꙋ посредѣ его. (-)[3] ѿбѣгайте ѿ лица сѣвера, гл҃етъ гь҃. зане ѿ четырь вѣтръ нб҃ныхъ сберꙋ вы, гл҃етъ гь҃. въ сіѡнъ (возвращайтесѧ)[4] живꙋщеи въ дщере вавѵлонстѣ. Зане сице гл҃етъ гь҃ вседръжитель, въ слѣ славы посла мѧ на ꙗ҆зыки испровръгшаѧ вы. зане касаѧисѧ васъ, ꙗ҆ко касаѧисѧ въ ѕѣницꙋ ѻ҆ка своего. зане [-][5] а҆зъ нанесꙋ рꙋкꙋ мою на нѧ, и бꙋдꙋтъ корыстъ испровергшимъ его. и разꙋмѣете ꙗ҆ко гь҃ вседръжитель посла мѧ. Оукрашаисѧ и веселисѧ дщи сіѡнѧ, зане (-)[6] а҆зъ прїидꙋ, и вселюсѧ посредѣ тебе, гл҃етъ гь҃. и прибѣгнꙋтъ ꙗ҆зыцы мнѡѕи къ гв҃и въ тои днь҃, и бꙋдꙋтъ емꙋ в люди, и вселѧтсѧ посредѣ тебе, и разꙋмѣеши ꙗ҆ко гь҃ вседръжитель посла мѧ к тебѣ. и закононаслѣдитъ гь҃ і҆ꙋдꙋ оучастїе его на [стꙋю землю][7], и изволитъ еще і҆ерлимꙋ, да говѣетъ всѧка плоть ѿ лица гн҃ѧ, ꙗ҆ко въста изъ ѻ҆блакъ стыхъ своихъ.

сира҃ мд

Глава 2

5 І я підняв мої очі, і я побачив – і ось чоловік, і в його руці шнурок до вимірювання землі. **6** І я сказав до нього: Куди ідеш? І він сказав до мене: Розміряти Єрусалим і побачити яка його ширина і яка довжина. **7** *І ось ангел, що говорив у мені, стоїть, і інший ангел виходив йому назустріч **8** і сказав до нього, кажучи: Побіжи і промов до того юнака, кажучи: Плідно буде замешканим Єрусалим множеством людей і скотини, що посеред нього. **9** І Я буду йому, – говорить Господь, – вогненною стіною довкруги і буду посеред нього на славу. **10** Втікайте з лиця півночі, – говорить Господь, – тому що зберу вас з чотирьох вітрів неба. Говорить Господь: **11** До Сіону повертайтеся ви, що живете у вавилонської дочки. **12** Тому що так говорить Господь Вседержитель: Вслід за славою Він послав мене проти народів, що повалили вас. Тому що хто доторкається вас, як той, хто торкається зіниці свого ока? **13** Тому що Я на них нанесу мою руку, і буде здобич тим, що його скинули. І впізнаєте, що Господь Вседержитель мене послав. **14** Радій і веселися, сіонська дочко! Тому що Я прийду і поселюся посеред тебе, – говорить Господь. **15** І численні народи прибіжать до Господа в тому дні, і будуть йому за народ, і поселяться посеред тебе. І пізнаєш, що Господь Вседержитель послав мене до тебе. **16** І Господь успадкує Юду – його частку на святій землі і ще сподобає Єрусалим. **17** Хай всяке тіло почитає господнє лице, тому що Він піднявся зі своїх святих хмар.

сир. 49

Гла҃, г҃.

И показа ми [гь҃][1] і҆са і҆ереѧ велика стоѧща пре лице а҆гг҃ла гн҃ѧ, и непрїѧзнь стоѧше ѡ҆деснꙋю его противитисѧ емꙋ. и рече гь҃ къ дїаволꙋ, запрещаетъ гь҃ ѡ тебѣ непрїѧзни, и запрещаетъ гь҃ ѡ тебѣ избравыи і҆ерлима, нѣсе ли се ꙗ҆ко главнѧ исторжена изъ ѻ҆гнѧ. и і҆с бѣ ѡ҆болче в ризы гнюсивы, и стоитъ пре лице а҆гг҃ла. и ѿвѣща, и рече къ стоѧщи пре лицем его, гл҃а, ѿимѣте ризы гнюсивыѧ ѿ него. и рече к немꙋ, се ѿѧхъ ѿ тебе беззаконїѧ твоѧ. и ѡ҆блецѣте и в подиръ, и възложите [крꙋнꙋ и][2]

Глава 3

1 І Господь мені показав Ісуса – великого священика, що стояв перед лицем господнього ангела, і диявол стояв по його правиці, щоб йому противитися. **2** І сказав Господь до диявола: Господь забороняє тобі, дияволе, і тобі забороняє Господь Той, що вибрав Єрусалим. Чи ж це не *є* як головешка, витягнута з вогню? **3** І Ісус був зодягнений в гидку одіж і стоїть перед лицем ангела. **4** І той відповів. І сказав до тих, що стояли перед його лицем, кажучи: Заберіть з нього гидку одіж. І сказав до нього: Ось я з тебе забрав твої беззаконня. І

зодягніть його в довгу одіж, **5** і покладіть вінець і чистий клобук на його голову. І поклали вінець і чистий клобук на його голову, і зодягнули його в одіж. І господній ангел стояв. **6** І засвідчив господній ангел до Ісуса, кажучи: **7** Так говорить Господь Вседержитель: Якщо по моїх дорогах ходитимеш і якщо зберігатимеш мої приписи, і ти розглянеш мій храм. І якщо збережеш мій двір, і тобі дам тих, що ходять посеред цих, що стоять. **8** Послухай же, Ісусе – великий священику, ти і твої ближні, що сидять перед твоїм лицем! Тому що є мужі-чаклуни, *тому що Я веду раба мого – Схід. **9** Бо камінь, який Я дав перед лицем Ісуса, – на одному камені є сім очей. Ось Я викопаю рів, – говорить Господь Вседержитель, – і висліджу всяку обиду землі в одному дні. **10** В тому дні, – говорить Господь Вседержитель, – кожний закличе свого ближнього під його виноградник і під його фігу.

лук. 1

клобукъ чистъ на главꙋ ему. и възложиша [крꙋнꙋ][3] и клобукъ чистъ на главꙋ его, и облекоша и в ризы, и ангелъ г҃нь стояше. и засвѣдѣтельствоваше ангелъ г҃нь къ і҃сꙋ, гл҃а. Сице г҃летъ г҃ь вседръжитель, аще въ пꙋти моя идеши, и аще повеленія моя съхраниши, и ты расмотриши храмъ мой, и аще съхраниши дворъ мой, и дам ти възвращающаася посредѣ стоящихъ си҃. послꙋшай же і҃се іерею великіи, ты і искреніи твои сѣдящеи пр҃е лицемъ твоимъ, зане мꙋжи дивоблꙋдци сꙋть. *зане азъ въвождꙋ раба моего востока. зане камень иже дахъ пр҃е лицемъ і҃са, на камени єдиномъ се҃мь ѡчесъ сꙋть. се а҃ изрыю ров, г҃летъ г҃ь вседръжитель, і изыщꙋ всю обидꙋ земли (-)[4] въ д҃нь єдинъ. въ онъ д҃нь, г҃летъ г҃ь вседръжитель, съзоветъ кождо искренняго своего п҃о лозою [его][5] и п҃о смоковницею [его][6].

л҃у а҃

Глава 4

1 І повернувся ангел, що говорив у мені, і підняв мене, так наче піднімається людина зі свого сну, **2** і сказав до мене: Що ти бачиш? І я сказав: Я побачив – і ось світильник, ввесь золотий, і над ним світильник, і над ним сім світильників, і сім посудин до його горішніх світил. **3** І над ним дві оливки: одна – справа його світильника і одна – зліва. **4** І я запитав і сказав до ангела, що говорив у мені, кажучи: Що це, Господи? **5** І ангел, що говорив у мені, відповів і сказав до мене, мовлячи: Чи не знаєш що це? І я сказав: Ні, Господи. **6** І він відповів і промовив до мене, кажучи: Це господнє слово до Зоровавеля, що говорить: Не у великій силі ані в кріпості, але моїм духом, – говорить Господь Вседержитель. **7** Хто є ти, велика горо, перед лицем Зоровавеля, щоб випрямитися? І винесу камінь закононасліддя, рівність його ласки. **8** І було слово господнє до мене, кажучи: **9** Зоровавелеві руки заснували цей дім, і його руки його завершать. І зрозумієте, що Господь Вседержитель послав мене до вас. **10** Тому що, хто тебе впокорив довгими днями, вони і зрадіють, і побачать камінь, який з чистого олова, в руках Зоровавеля. Ці сім – господні очі, що дивляться на всю землю. **11** І я відповів і сказав до нього: Що є ці дві оливки, що справа свічника і зліва в нього. **12** І я запитав вдруге і сказав до нього: Що є дві оливкові галузки, які в руках двох трубок золотих, що вливають і підносять до золотих чашок.

Гл҃а, д҃.

И обратися ангелъ гл҃аи въ мнѣ, и възведе мя яко се егда въстанетъ ч҃лкъ ѡ сна своего. и рече къ мнѣ, что ты видиши. и рѣхъ, видѣхъ, и се свѣщникъ златъ весь, и просвѣтилцѣ [его][1] верхꙋ его, и се҃мь свѣтилни҃ верхꙋ его, и се҃мь ячаиць свѣтилникомъ врьхнимъ его. и двѣ маслинѣ верхꙋ его, єдина одеснꙋю просвѣтилца [его][2], и єдина ошюю. и въпросихъ и рѣх къ ангелꙋ гл҃ющемꙋ въ мнѣ, гл҃а, что сꙋть си г҃и. и ѿвѣща ангелъ гл҃аи во мнѣ и рече къ мнѣ [гл҃а][3], не разꙋмѣеши ли что сꙋть си. и рѣхъ, ни г҃и. и ѿвѣща и рече къ мнѣ, гл҃а. се слово г҃не къ зоровавелю, гл҃а, не в силꙋ великꙋ, ни въ крѣпость, но д҃хомъ моимъ, г҃летъ г҃ь вседръжитель. кто ты еси горо великая пр҃е лицемъ зоровавелю исправити и [вынесꙋ][4] камень закононаслѣдія равеньствіе бл҃гти его. И бысть слово г҃не къ мнѣ, гл҃а, рꙋцѣ зоровавели основасте храмъ сей, и рꙋцѣ его съвръшисте и. и [разꙋмѣете][5] яко г҃ь вседръжитель посла мя къ [вамъ][6]. зане кто оукорилъ [тя][7] есть въ д҃ни [долги][8], и възрадꙋются и видятъ камень иже ѿ чистаго олова въ рꙋкꙋ зоровавелю. се҃мь си очеса г҃ня сꙋть призірающа на всю землю. и ѿвѣщахъ, и рѣх к немꙋ что есть обѣ маслинницы си иже одеснꙋю свѣщника и ошюю его. и вопросих вторицею, и рѣх к немꙋ, что сꙋть обѣ вѣтви маслинніи иже в рꙋкꙋ обою оусяцалницꙋ златꙋю,

възливающꙋю и възношающꙋю въ начаца златыѧ. и рече къ мнѣ, гл҃ѧ, не вѣси ли что есть си. и рѣхъ, ни г҃и. и ре҃, си оба сн҃а влазѣ иже прѣстоита г҃ви всеѧ землѧ·

13 І він промовив до мене, кажучи: Чи не знаєш, що це? І я сказав: Ні, Господи. **14** І він сказав: Це оба сини обильності, які стоять перед Господом всієї землі.

Гл҃а, е҃·

И обратихсѧ, и възведохъ очи мои. и видѣхъ, и се серпъ летѧщь. и рече къ мнѣ, что ты видиши. и рѣхъ, азъ виждꙋ серпъ летѧщь, в долготꙋ лактъ двоюдесѧтꙋ, и въ широтꙋ (десѧ҃ лактъ)[1]. и ре҃ къ мнѣ, си клѧтва исходѧщїа на лице всеѧ землѧ. зане всѧкъ тать ѿ сего до смр҃ти мститсѧ (-)[2]. и вынесꙋ и҆, глетъ г҃ь вседръжите҃, и внидетъ въ домъ татины, и въ домъ клънꙋщагосѧ именемъ моимъ въ лжꙋ, и обитаетъ посредѣ домꙋ его, и скончаетъ и҆, и древо его и каменїе его· (-)[3] Изыиде агг҃лъ гл҃ѧи въ мнѣ, и рече къ мнѣ, възри очима своима и виждь, что сходѧщее се. и рѣхъ, что есть. и рече [ми][4], си мѣра исходѧщїа, и рече, се неправда и҆ по всеи земли. и се талантъ оловѧнъ въземлѧсѧ, и се [жена една][5] сѣдѧше посредѣ мѣры. и рече, си есть безаконїе. и выврьжесѧ посредѣ мѣры, и въверже [талантъ][6] оловѧный въ оуста еи· И възведохъ очи мои, и видѣхъ, и се двѣ женѣ сходѧщи, и дꙋхъ въ крилꙋ има, и тѣ имѣаше (тѣ) крилѣ ѧко крилѣ вод҃нинѣ, и взѧста мѣрꙋ междꙋ землею и (-)[7] нб҃омъ. и рѣ҃ къ агг҃лꙋ гл҃ющемꙋ въ мнѣ, камо сїи несета мѣрꙋ. и рече къ мнѣ, създати еи храминꙋ въ земли вавѵлонстѣи, и оуготовати и положити ю тꙋ на оуготованїе емꙋ·

Глава 5

1 І я повернувся і підняв мої очі. І побачив – і ось серп, що летить. **2** І він промовив до мене: Що ти бачиш? І я сказав: Я бачу серп, що летить, що двадцять ліктів – в довжину і десять ліктів – в ширину. **3** І він сказав до мене: Це клятва, що виходить на лице всієї землі, тому що всякий злодій з цього мститься до смерті. **4** І Я винесу його, – говорить Господь Вседержитель, – і він ввійде до дому злодія і до дому того, що брехнею клянеться моїм іменем, і житиме посеред його дому, і викінчить його, і його дерево, і його каміння. **5** Вийшов ангел, що говорив у мені, і сказав до мене: Поглянь твоїми очима і подивися що це те, що сходить. **6** І я сказав: Що це? І він сказав мені: Це мірило, що виходить. І сказав: Це їхня неправедність в усій землі. **7** І ось олов'яний талант, що піднімається, і ось одна жінка сиділа посеред мірила. **8** І він сказав: Це беззаконня. І викинутим було посеред мірила. І він кинув олов'яний талант до її уст. **9** І я підняв мої очі і побачив – і ось дві жінки, що сходять, і дух у їхніх крилах, і ті мали ті крила, наче крила журавлині, і взяли мірило між землю і небо. **10** І я сказав до ангела, що говорив у мені: Куди ці несуть мірило? **11** І він сказав до мене: Щоб збудувати їй хату у вавилонській землі, і приготувати, і покласти його туди на його підготовку.

Глава, ѕ҃·

И обратихсѧ, и възведохъ очи мои. и видѣхъ, и се четыри колесница сходѧщаѧ посредѣ двою горꙋ. (-)[1] горы (же тѣ) бѣша горы мѣдѧны. в҃ колесницы прьвѣи кони рыжи. [-][2] в҃ колесницы вторѣи кони врани. и в҃ колесницы третїи кони сѣвни. и в҃ колесницы четвертѣи кони пѣѕи [и][3] врони· И ѿвѣщахъ и рѣхъ къ агг҃лꙋ гл҃ющемꙋ въ мнѣ, что сꙋть си г҃и. и ѿвѣща агг҃лъ гл҃ѧи въ мнѣ, и рече [къ мнѣ][4], си сꙋть четыри вѣтри нб҃нїи, иже исходѧтъ прѣстати г҃ꙋ всеѧ землѧ· в нейже бѣхꙋ кони врани исхождахꙋ на землю сѣверскꙋю. и сѣвнїи исхождахꙋ въ слѣдъ ихъ. и рыжїи исхождахꙋ на землю южнꙋю. (-)[5] [пѣѕїи и вронїи][6] исхождахꙋ и искахꙋ и озирахꙋ обьити землю· И рече, идѣ-

Глава 6

1 І я повернувся, і підвів мої очі, і побачив – і ось чотири колісниці сходять з-посеред двох гір, ті ж гори були мідні гори. **2** В першій колісниці – коні руді, в другій колісниці – коні вороні, **3** і в колісниці третій – коні сірі, і в колісниці четвертій – коні різнобарвні і білі. **4** І я відповів і сказав до ангела, що говорив у мені: Що це, Господи? **5** І відповів ангел, говорячи в мені, і сказав до мене: Це є чотири небесні вітри, що виходять, щоб стати перед Господом всієї землі. **6** Ті, де були вороні коні, виходили на північну землю. І сірі виходили вслід за ними. І руді виходили на південну землю. **7** І білі виходили, і шукали, і дивилися, щоб обійти землю. І він сказав: Підіть і обійдіть землю. І вони обійшли всю землю. **8** І він за-

кричав, і закликав мене, і промовив до мене, кажучи: Ось ті, що виходили на північну землю, спинили мій гнів у північній землі. **9** І було господнє слово до мене, що казало: **10** Візьми тих, що з полону, з князів, і з його корисних, і з тих, що його пізнали, від Елтая, і від Товія, і від Ілія. І ввійди в тому дні до дому Йосія Софоїного, що йде з Вавилону. **11** І візьми срібло і золото, і зробиш вінець, і покладеш на голову Ісусові Йоседековому – великому священикові. **12** І скажеш до нього: Так говорить Господь Вседержитель: Ось муж. Схід – йому ім'я. І під ним зійде. І він збудує господній храм, **13** і той одержить добродійство, і сяде, і володітиме на своєму престолі. І священик буде по його правиці, і мирна рада буде між обома. **14** А вінець буде тим, що терплять і йому потрібні і що його пізнають, і на ласку Софоніїному синові, і на псалом в господньому храмі. **15** І підуть далеко від цих, і збудують господній храм. І пізнаєте, що Господь Вседержитель послав мене до вас. І буде, якщо чуючи почуєте голос вашого Господа Бога.

те и҆ ѡ҆бъи҆дѣте землю, и҆ ѡ҆бъи҆доша [всю][7] землю. и҆ възъпи [и҆ възва мѧ][8], и҆ рє кь мнѣ, гла, се и҆сходѧщеи на землю сѣверскую, покоиша ѧ҆рость мою на землѝ сѣверстеи. И҆ бысть слово гнє кь мнѣ, гла, прїими ѧ҆же ѿ плѣна ѿ кнзь и҆ ѿ ключимыхъ є҆го, и҆ ѿ разумѣвшихъ є҆го, [ѿ є҆лдаа, и҆ ѿ товїа, и҆ ѿ (и҆лїа)[9]][10]. и҆ вънидеши ты въ днь ѻ҆нъ въ домъ и҆осїа софонїина, грѧдущаго ѿ вавулона. и҆ прїимеши сребро и҆ злато и҆ сътвориши круну, и҆ възложиши на главу і҆усу и҆оседекову і҆ерею великому. и҆ речеши к нему, сице глетъ гь вседержитель, се мужъ востокъ и҆мѧ є҆му, и҆ подъ нимъ въсїѧетъ, и҆ съзижетъ хра гнь, и҆ тои прїиметъ добро дѣанїе, и҆ сѧдетъ и҆ ѡ҆бладаетъ на пртлѣ своемъ, и҆ будетъ і҆ереи ѡ҆деснуюю є҆го. и҆ совѣтъ миренъ будетъ между двѣма. а҆ круна будетъ тръпѧщи, и҆ ключимы є҆му, и҆ разумѣвшимъ є҆го, и҆ въ блгодать сну софонїину, и҆ въ ѱаломъ въ хра гнь. і҆ и҆здалеча ѿ сихъ прїидутъ и҆ съзиждутъ храмъ гнь, и҆ разумѣете ѧ҆ко гь вседержитель посла мѧ к ва. и҆ будете а҆ще послушающе оуслышите гла га ба ваше.

Глава 7

1 І сталося, що в четвертому році царя Дарія було господнє слово до Захарії, в четвертий *день* дев'ятого місяця, який є Хаселев. **2** І послав до Ветиль-Сарсар. І цар Арвесеер, і мужі, що з ним, щоб очиститися Господеві. **3** Кажучи до священиків, що в храмі Господа Бога Вседержителя, і до пророків: Чи прийшло сюди *в п'ятому місяці освячене? З плачем чи постом? Так як робив він вже численні роки. **4** І було слово Господа Вседержителя до мене, що казало: **5** Промов до всього народу землі і до священиків, кажучи: Якщо постите, чи плачите, чи ридаєте в п'ятий чи сьомий місяць, чи сімдесят літ постом постили ви мені? **6** І якщо їсьте і п'єте, чи ж не ви їсьте і ви п'єте? **7** Чи це не є слова, які Господь сказав рукою попередніх пророків, коли Єрусалим був заселений, і його обильні міста *були* довкруги, і гірські околиці, і долини були заселені? **8** І було господнє слово до Захарії, що казало: **9** Так говорить Господь Вседержитель: Судіть праведний суд, і кожний чиніть милосердя і милість своєму ближньому. **10** *А вдовицю, і сироту, і приходька, і бідного не насилуйте. І хай кожний не пам'ятає зло свого брата і не має ворожнечі у своєму серці. **11** І вони спротивилися сприйняти і дали їхні нерозумні плечі. І тяжкими зробили їхні вуха, щоб

іс. 58

мой2. 22
іс. 23
єре. 5

Гла з.

И҆ бысть въ четвертое лѣто при дарїи црѝ. бысть слово гнє к захарїи, в҃ четвертыи мца девѧтаго, є҆же є҆сть (хаслеу)[1]. и҆ посла въ ведиль сарсаръ, и҆ арвесеер црь, и҆ мужи и҆же с нимъ ѡ҆чиститисѧ гви, гла, къ сщенникомъ и҆же в храмѣ га бга вседръжителѧ и҆ къ прркомъ [-][2], а҆ще вниде здѣ, *в пѧтыи мць стыни. (плачà и҆ли постѧсѧ), ѧ҆коже сътвори оуже многа лѣта. И҆ бысть слово га [вседръжителѧ][3] къ мнѣ, гла, рцы къ всимъ людемъ землѧ и҆ къ сщенникомъ гла, а҆ще поститесѧ и҆ли плачете вопльствуите въ пѧтыи и҆ седмыи (мць)[4] седмьдесѧтъ лѣтъ, є҆да постомъ постистемисѧ. и҆ а҆ще ѧ҆сте и҆ пїете, не вы ли ѧ҆сте и҆ вы пїете. не се ли суть словеса ѧ҆же гла гь рукою пророкъ пре нихъ є҆гда бѣ і҆ерлмъ вселенъ, и҆ гобзующеи (-)[5] грады є҆го ѡ҆крстъ, и҆ пгорїе и҆ подольныѧ вселени баху. И҆ бысть слово гнє къ захарїи, гла, сице глетъ гь вседръжитель [-][6]. судъ праведенъ судите, и҆ млти и҆ щедроты творите кождо [и҆скрьнему][7] своему. *а҆ вдовицы, и҆ сира, и҆ пришелца, и҆ оубога не насильствуите. и҆ злобы кождо брата своего да не помните и҆ни вражды въ срцахъ (свои)[8]. и҆ противишасѧ внимати, и҆ даша плеща [и҆хъ][9] не мудръствующа, и҆ оушеса своа ѡ҆тѧжиша не

і҆саїа ѯи

в҃ мо кв
і҆саїа кг
і҆ере є

оуслышати, и сердца своа оучиниша противна не послушати закона моего, и слово еже посла Гь вседрьжитель дхомъ своимъ рукою прркъ предъ нихъ· И бысть гнѣвъ великїи ѿ Га вседрьжителѧ. и будетъ въ неже коварьство рече, и не оуслышаша [его][10]. сице възъпїютъ, и не имамъ оуслышати, глетъ Гь вседрьжитель. и вынесу ѧ [ꙗкоже въ вихрѣ][11] въ всѧ ꙗзыки иже не разумѣша. и землѧ запустѣетъ по нихъ ѿ мимоходѧща и ѿ возвращающагосѧ. и оучиниша (избранную землю)[12] въ запустѣнїе·

Глава, и·

вы҃і а҃

Ибысть слово Га вседрьжителѧ [къ мнѣ][1], глѧ, *сице глетъ Гь вседрьжитель. ревновахъ Ієрлиму и Сїону рвенїемъ великомъ, и ꙗростїю велїею ревновахъ ему· Заско глетъ Гь, [-][2] обращусѧ на Сїона, и вселю посредѣ Ієрлима. и наречетсѧ Ієрлимъ градъ истинный и гора Га вседрьжителѧ, гора стаѧ· Сице глетъ Гь вседрьжитель, еще сѧдутъ старцы и старица на путехъ Ієрлимскихъ, кождо жезлъ свои имыи въ руцѣ своеи ѿ множества днїи. и путїе града исполнѧтсѧ отрочищь и отроковиць играюще на путехъ его· Сице глетъ Гь вседрьжитель, аще изнеможетъ пред останкомъ людїи сихъ въ онѣхъ днехъ. еда и предо мною изнеможетъ, глетъ Гь вседрьжитель· Сице глетъ Гь вседрьжитель, се азъ спсу люди моѧ ѿ землѧ восточныѧ, и ѿ землѧ западныѧ. и въведу ѧ [въ землю ихъ][3] и вселюсѧ посредѣ Ієрлима, и будутъ ми въ люди, и азъ буду имъ въ Ба въ истинну и въ правду· Сице глетъ Гь вседрьжитель, да оукрѣпѧтсѧ руки ваша слышащихъ въ дни си словеса си ѿ оустъ прроческь, ѿ негоже дне основасѧ храмъ Га вседрьжителѧ, и церкви ѿнелѣже създасѧ. зане прежде днїи онѣхъ мзда члвкомъ не бѣ въ оуспѣхъ, и мзда скотомъ не бѧше, и исходѧщему и въходѧщему не бѣ мира ѿ печали, и послю всѧ члвки когождо на искренѧго своего. и нынѣ не по днемъ (онѣмъ) прьвымъ азъ сътворю останку людїи сихъ, глетъ Гь вседрьжитель, но покажу миръ. вино дастъ плодъ свои, и землѧ дасть жита своѧ, и нбо дасть влагу свою. и (наслѣдатъ)[4] останку людїи моихъ всѧ си. и будете ꙗкоже бѣсте въ клѧтву въ ꙗзыцехъ доме Іудовъ, и доме Іилвъ. тако (провожду)[5] вы, и будете въ блвенїе· дрьзаите, и крепѣте руками ваши-

не почути, **12** і противними зробили свої серця, щоб не слухатися мого закону і слів, які послав Господь Вседержитель своїм духом рукою попередніх пророків. І був великий гнів від Господа Вседержителя. **13** І було, що про який задум він сказав, вони і не послухали Його. Так вони закричать і Я не вислухаю, – говорить Господь Вседержитель. **14** І винесу їх, наче у вихорі в усі народи, яких не пізнали. І земля запустіє за ними від проходячого і від того, що повертається. І вони знехтували вибраною землею на запустіння.

Глава 8

вищ. 1

1 І було слово Господа Вседержителя до мене, кажучи: **2** *Так говорить Господь Вседержитель: Я ревнував за Єрусалимом і Сіоном великою ревністю і ревнував за ними великою люттю. **3** Так говорить Господь: Я повернуся до Сіону і поселюся посеред Єрусалиму. І Єрусалим назветься – місто правди, і гора Господа Вседержителя – свята гора. **4** Так говорить Господь Вседержитель: Ще сядуть старці і старички на дорогах Єрусалиму, кожний держачи свою палицю у своїй руці від множества днів. **5** І дороги міста наповняться хлопцями і дівчатами, що бавляться на його вулицях. **6** Так говорить Господь Вседержитель: Хіба знеможе перед останком цього народу в тих днях, хіба і переді Мною знеможе? Говорить Господь Вседержитель. **7** Так говорить Господь Вседержитель: Ось Я спасу мій народ зі східної землі і з західної землі. **8** І введу їх у їхню землю, і поселюся посеред Єрусалиму. І вони будуть мені за народ, і Я буду їм за Бога в правді і в праведності. **9** Так говорить Господь Вседержитель: Хай скріпляться ваші руки, *руки* тих, що чують в цих днях ці слова з пророчих уст, від того дня, в якому засновано храм Господа Вседержителя і коли збудована була церква. **10** Тому що перед тими днями винагорода людей не буде на користь і винагороди скота немає. І тому, що входить, і тому, що виходить, не буде миру від скорботи. І пошлю всіх людей, кожного на свого ближнього. **11** І тепер Я зроблю останки цього народу не за тими ранішими днями, – говорить Господь Вседержитель, – **12** але покажу мир. Виноград дасть свій плід, і земля дасть свої жита, і небо дасть свою вологість, і позосталі мого народу успадкують це все. **13** І буде, що так як ви були в клятві в народах, юдин доме та ізраїльський доме, так поведу вас. І будете на благосло-

вення. Будьте мужні і кріпіться вашими руками. **14** Тому що так говорить Господь Вседержитель. Так як Я подумав вам вчинити зло, коли мене розгнівили ваші батьки, – говорить Господь Вседержитель, – і Я не розкаявся, **15** так Я поставився і роздумав в цих днях добро зробити Єрусалимові і юдиному домові. Будьте мужні. **16** Це слова, які зробите:* Говоріть, кожний своєму ближньому правду. Судіть правду і мирний суд у своїх брамах. **17** І кожний хай не роздумує про зло свого ближнього у ваших серцях. І не любіть клятви і неправду, тому що Я зненавидів це все, – говорить Господь Вседержитель. **18** І було слово Господа Вседержителя до мене, кажучи: **19** Так говорить Господь Вседержитель: Піст четвертий, і піст п'ятий, і піст сьомий, і піст десятий буде юдиному домові на радість, і на веселість, і на добрі празники. І зрадієте, і полюбите правду і мир. **20** Так говорить Господь Вседержитель: Ще прийдуть численні народи і ті, що живуть в численних містах. **21** І зберуться ті, що живуть в п'ятьох містах, до одного міста, кажучи: Підім, щоб піти помолитися до лиця Господа Вседержителя і шукати лице Господа Вседержителя. Піду і я. **22** І прийдуть численні люди і численні народи, щоб пошукати лице Господа Вседержителя в Єрусалимі і очиститися перед лицем Господа Вседержителя. **23** Так говорить Господь Вседержитель: В тих днях візьметься десять чоловік з усіх племен народів. І візьмуться за одіж мужа-жида, кажучи: Підемо з тобою, тому що ми почули, що з вами є Бог.

еф. 4

ми. зане сице г҃летъ г҃ь вседръжитель, ѩкоже помыслихъ ѡзлобити вы, внегда прогнѣваша мѧ ѿц҃ы ваши, г҃летъ г҃ь вседръжитель, и не покаахсѧ, тако ѡполчихсѧ. и помышлѧю въ дн҃и сїѧ добро сътворити ієр҃лиму и дому іоудову, дръзаите. си словеса ѩже сътворите, *г҃лите истиннꙋ кождо искренемꙋ своемꙋ. [истиннꙋ][6] и сꙋдъ миренъ сꙋдите въ вратехъ своихъ. и кождо ѕлобы искренѧго своего не помышлѧите въ ср҃цыхъ ваших. и клѧтвы (и) лжа не любите, зане вѧ си възненавидѣхъ, г҃летъ г҃ь вседръжитель· И бысть слово г҃а вседръжителѧ къ мнѣ, г҃лѧ, сице г҃летъ г҃ь ввседръжитель, постъ четвертыи, и постъ пѧтыи, и постъ седмыи, и постъ десѧтыи бꙋдетъ дому іоудовꙋ въ радость, и въ веселїе, и въ празники бл҃гы, и възвеселитесѧ, і истиннꙋ и миръ възлюбите· Сице г҃летъ г҃ь вседръжитель, еще (людїе мнози прїидꙋтъ)[7], и живꙋщеи въ градѣхъ мнозѣхъ. и снꙋмꙋтсѧ живꙋщеи въ пѧтиградъ въ единъ градъ, г҃лющє, градѣмъ [идꙋще][8] молитисѧ лицю г҃ню [вседръжителевꙋ][9], и възыскати лица г҃нѧ вседръжителева. идꙋ и азъ. и прїидꙋтъ людїе мнози, и ѩзыци мнози възыскати лица г҃а вседръжителѧ въ ієр҃лимѣ, и ѡцыститисѧ пре лице г҃а (вседръжителѧ)· Сице г҃летъ г҃ь вседержитель, во оны дн҃и (-)[10] имꙋтсѧ десѧть мꙋжь ѿ всѣ племенъ ѩзыческих, і имꙋтсѧ за ризꙋ мꙋжа жидовина, г҃лющє, иде с тобою, зане слышахо ѩко б҃ъ с вами е·

ѥф҃ д҃

Глава 9

1 Богомудрість господніх слів на землю Адраха, і *в* Дамаску його жертва. Тому що Господь подивиться на людей і на всі ізраїльські племена. **2** І Етам – в його околицях, Тир, і Сидон. Тому що ви були дуже мудрими. **3** І Тир збудував собі твердиню і заощадив собі срібло – як землю і золото – як глину доріг. **4** Через це Господь успадкує їх і поб'є до моря його силу. І той пожертий буде вогнем. **5** І побачить Аскалон, і злякається, і Ґаза дуже буде в болі, і Аккарон, тому що завстидався його проступок. І згине цар з Ґази, і Аскалон не буде заселеним. **6** І чужинці поселяться в Азоті, і знищу гордість чужинців. **7** І вигублю їхню кров з їхніх уст і їхні гидоти посеред їхніх зубів. І залишаться і ці нашому Богові, і будуть як тисячник в юдиному домі, і Аккарон як євусей. **8** І поставлю моєму домові піднесен-

Г҃ла, д҃·

Б(г҃осмышленїе)[1] словесе г҃нѧ на землю [адраха][2] и дамаска жрътва емꙋ. зане г҃ь призритъ на ч҃лки и на вѧ колѣна іи҃лева. и едамъ въ предѣлы его, тѵръ, и сидонъ, ѩко оумꙋдрѣсте ѕѣло. и създа тѵръ твердь себѣ, и (пощадѣ себѣ)[3] сребро ѩко персть, и злато ѩко брѣнїе пꙋтное· Сего ради г҃ь закононаслѣдитъ ѧ, и поразитъ въ море силꙋ его, и тои ѡгнемъ поѩстьсѧ. [и][4] видитъ аскалонъ, и оубоитсѧ. и газа, и ѡстроитсѧ ѕѣло. и акаронъ, ѩко постыдѣсѧ ѡ прегрѣшенїи его. и погибнетъ [цр҃тво][5] ѿ газы, и аскалонъ не иматъ вселитисѧ· И вселѧтсѧ иноплеменницы въ азотъ, и разрꙋшꙋ досаждєнїе иноплеменникомъ. і измꙋ кровь и ѿ оустъ ихъ, и мерзость ихъ посредѣ зꙋбъ ихъ. и ѡставатсѧ и сїи б҃ꙋ нашемꙋ,

и҆ бꙋ́дꙋтъ ꙗ҆́ко тысѧ́щникъ въ (домꙋ̀) і҆ꙋ́до-вѣ, и҆ а҆кка́ронъ ꙗ҆́ко і҆евꙋсе́и. и҆ поста́влю хра́мꙋ моемꙋ̀ въздвиже́нїе не мимохо́дити ни възвра-ти́ти, и҆ ктомꙋ̀ не и҆́мать прїити на нѧ̀ ни-коли́же выгонѧ́й, ꙗ҆́ко нн҃ѣ ви́дѣхъ о҆́чима мои-ма· ра́дꙋйсѧ ѕѣло̀ дщи сїѡ́нѧ, проповѣ́дай дщи і҆ерлимлѧ. *се цр҃ь твои грѧде́тъ ти пра́ве-денъ и҆ сп҃са́ай. тои кро́токъ, и҆ всѣ́дъ на ꙗрем-никъ и҆ жребецъ ю҆нъ. и҆ потреби́ ѻ҆рꙋ́жїѧ ѿ е҆ф-ре́ма, и҆ ко́нѧ ѿ і҆ерлима. и҆ потреби́тъ лꙋ́къ бра́нныи, [и҆ рече́тъ ми́ръ ꙗ҆зы́комъ][6]. и҆ ѻ҆бла-да́етъ вода́ми ѿ мо́рѧ [и҆ до мо́рѧ][7], и҆ ѿ рѣ́къ до и҆схо́дищъ земли̇. и҆ ты въ кро́вь завѣ-та [своего][8] и҆спꙋсти́лъ е҆си ѹ҆́зники твоѧ̀ ѿ рова не и҆мꙋ́ща воды̀. сѧ́дете въ тве́рдѣ свѧ́зани со́нмища, и҆ за є҆ди́нъ дн҃ь пришє́ствїю ти сꙋ-гꙋ́бо възврати́тъ ти. зане́ же напрѧго́хъ тѧ себѣ̀ і҆ꙋ́до (-)[9] [ꙗ҆́ко][10] лꙋ́къ, (і҆) и҆спо́лнихъ е҆фрѣ-ма. и҆ въздви́гнꙋ ча́да твоѧ̀ сїо́не, на ча́да е҆́л-ли́нска, и҆ посѣщꙋ̀ тѧ ꙗ҆́ко ѻ҆рꙋ́жїе хра́бра· и҆ гь҃ [на ни́хъ ꙗ҆ви́сѧ][11], і҆ и҆зы́детъ ꙗ҆́ко молнї́ѧ стрѣла [е҆го][12]. и҆ гь҃ бг҃ъ вседръжи́тель въ трꙋ́бꙋ вострꙋ́битъ, і҆ и҆́детъ въ шꙋ́мѣ преще́нїа сво-е҆го. [и҆][13] гь҃ вседержи́тель защи́титъ и҆́хъ, и҆ поѧ́дѧтъ ѧ҆̀, и҆ посы́плютъ и҆́хъ ка́менїемъ пра́щнымъ. і҆ и҆спїютъ [кро́вь и҆́хъ][14] ꙗ҆́ко вино, і҆ и҆спл҃ънь ѻ҆́кри́нъ [е҆ле́ѧ][15], (и҆) [ꙗ҆́ко][16] ѻ҆лта́рь. и҆ сп҃се́тъ ѧ҆̀ гь҃ [бг҃ъ и҆́хъ][17] въ дн҃ь ѻ҆́нъ ꙗ҆́ко ѻ҆́вца лю́ди е҆го, занѐ ка́менїе ст҃о валѧ́етсѧ на зе́мли е҆. ꙗ҆́ко е҆́же бл҃го (томꙋ̀), и҆ е҆́же добро̀ томꙋ̀. пшени́ца ю҆но-шамъ, и҆ вино̀ бл҃гоѹ҆ха́нно въ (ю҆́ноты и҆) дв҃ы·

Ісаїа ӆ҃в, ма҃ ка, іѡ҃а ві

ня, щоб не проходити ані не повертатися. І більше ніколи не прийде на них той, хто виганяє, тому що Я тепер побачив моїми очима. **9** Дуже радій, сіонська дочко! Проповідуй, єрусалимська дочко! *Ось твій цар приходить до тебе, праведний і той, хто спасає. Той – лагідний і сів на під'яремному і молодому жереб'яті. **10** І він знищить зброю з Ефрема і коня з Єрусалиму, і розіб'є воєнний лук, і скаже мир народам. І заволодіє водами від моря і до моря і від рік до виходів землі. **11** І ти в крові свого завіту випустив твоїх в'язнів з рова, що не має води. **12** Сядете в укріпленні в'язні спільноти. І за один день твого переселення Він тобі подвійно поверне. **13** Тому що ж Я натягнув собі тебе, Юдо, наче лук, і Я наповнив Ефріма. І підніму твоїх дітей, Сіоне, на грецьких дітей, і відвідаю тебе, як зброю хороброго. **14** І Господь з'явиться над ними. І його стріла вийде як блискавка. І Господь Бог Вседержитель затрубить в трубу і піде в шумі своєї погрози. **15** І Господь Вседержитель охоронить їх. І їх пожеруть і їх засиплять камінням пращі. І вип'ють їхню кров, як вино, і посудина повна олії і як жертовник. **16** І їхній Господь Бог спасе їх в тому дні, як овець його народу. Тому що святе каміння валяється по його землі. **17** Бо що добре тому і що добре тому. Пшениця – молодим і запашне вино – для хопців і дівчат.

іс. 62, мат. 21, ів. 12

Гл҃а, і҃·

Просите ѿ гв҃а до́ждѧ въ врѣ́мѧ ра́но и҆ по́здно. гь҃ сътвори (пиръ видѣнїѧ)[1], и҆ до́ждь зи́менъ да́сть и҆́мъ, (и҆) комꙋ́ждо зе́лїе на се́лѣ. занѐ провѣща́ющеи гл҃аша трꙋ́ды, и҆ вражи́тели вѣдѣ́нїѧ ло́жна, и҆ со́нїѧ лжа̀ гл҃ахꙋ (и҆) сꙋ́етно ѹ҆тѣша́хꙋ. сего ра́ди и҆зъѧ́шасѧ ꙗ҆́ко ѻ҆́вца, и҆ ѻ҆злоби́шасѧ ꙗ҆́ко не бѣ̀ и҆сцѣле́нїѧ· на па́стырѧ прогнѣ́васѧ ꙗ҆́рость моѧ̀, и҆ на а҆́гнца [моѧ̀][2] посѣщꙋ̀. и҆ посѣ-ти́тъ гь҃ бг҃ъ вседръжи́тель ста́да своего до́мꙋ і҆ꙋ́дова, и҆ ѹ҆чини́тъ ѧ҆̀ ꙗ҆́ко ко́нѧ лѣпа е҆мꙋ̀ въ бра́ни. и҆ ѿ него̀ призрѣ, и҆ ѿ него̀ ѹ҆чини, и҆ ѿ него лꙋ́къ въ [дꙋ́хъ ꙗ҆́рости][3] (моеѧ), и҆з него и҆-зы́детъ всѧ̀ и҆згонѧ̀ ѻ҆ томъ. и҆ бꙋ́дꙋтъ ꙗ҆́ко хра́бри попира́юще бре́нїе на пꙋ́техъ въ бра́ни, и҆ ѻ҆полча́тсѧ ꙗ҆́ко гь҃ с ни́ми, и҆ посты-дѧ́тсѧ вса́дници ко́ннїи· и҆ ѹ҆крѣплю до́мъ і҆ꙋ́довъ, и҆ до́мъ і҆ѡ́сифовъ сп҃сꙋ, и҆ всѣлю ѧ҆̀ ꙗ҆́ко възлюби́хъ ѧ҆̀. и҆ бꙋ́дꙋтъ в не́же кова́рьство не

Глава 10

1 Просіть від Господа дощ на ранній і пізній час. Господь зробив бенкет видіння. І дасть їм зимний дощ і кожному зілля на полі. **2** Тому що ті, що говорили, говорили про труди і чаклуни про брехливі видіння і про сни фальшиві говорили. І марним потішали. Через це вони були забрані як вівці і потерпіли зло, тому що не було ліку. **3** Мій гнів розгорівся на пастирів. І Я навідаюся до моїх ягнят. І Господь Бог Вседержитель навідається до свого стада – юдиного дому. І поставить їх, як свого гарного коня на війні. **4** І з нього подивився, і з нього поставив, і від нього лук в дух моєї люті. Від нього вийде кожний, що в тому виганяє. **5** І будуть як хоробрі, що топчуть землю в дорогах на війні, і стануть в лави, тому що Господь з ними. І завстидаються вершники на конях. **6** І скріплю юдин дім, і спасу Йосифів дім, і по-

селю їх, бо Я їх полюбив. І будуть такі, наче б Я їх не відвернув. Тому що Я їхній Господь Бог, і вислухаю їх. **7** І вони будуть як Ефрімові вояки. І їхнє серце зрадіє, наче від вина. І діти їхні побачать і розвеселяться. І їхнє серце зрадіє Господом. **8** Я сповіщу їм і прийму їх. І вони помножаться так, як були численні. **9** І посію їх в народах. І далекі Мене згадають, і вигодують своїх дітей, і повернуться. **10** І поверну їх з єгипетської землі, і візьму їх від Асирії і до Ґалаадити, і введу їх до Ливану. І не залишиться ані один з них. **11** І пройдуть вузьким морем, і поб'ють море хвилями. І висохнуть всі глибини рік, і знищеним буде вся асирійська гордість, і забраний буде єгипетський скипетр. **12** І скріплю їх в їхньому Господі Бозі, і його іменем похваляться, – говорить Господь.

възвратихъ ихъ. зане азъ гь бгъ ихъ и услышу а҆. и будутъ яко храбри ефремови, и възрадуется срце имъ яко ѿ вина. и чада своя видятъ, и възвеселятся, и възрадуется срце имъ о гѣ. възвѣщу имъ, и прїиму а҆ (-)[4], и умножатся якоже бѣяху мнози. и всѣю а҆ въ людехъ, и далнїи помянутъ мя, [и][5] въспитаютъ чада своя и обратятся. и възвращу а҆ ѿ земля египетски, и ѿ асурїи прїиму а҆, и въ галаадитъ и въ ливанъ въведу а҆, и не имать остати ѿ нихъ ни единъ· и проидутъ въ море узко, и поразятъ море волны, і иссякнутъ вся глубины рѣчныя. и раздрушится всяко досаженїе асурїиско, и скипетръ египетскїи ѿимется и укрѣплю а҆ о гѣ бзѣ ихъ, і о имени его восхвалятся, глетъ гь·

Глава 11

1 Відкрий, Ліване, свої двері! І хай вогонь пожере твої кедри! **2** Хай плаче, сльозить ялиця, тому що впав кедр, бо вельможі дуже потерпіли. Заплачте! Кричіть, васанські дуби, бо повалено разом вирощений ліс! **3** Голос тих пастухів, що плачуть, бо їхня величність в нещасті. Голос ревучих левів, тому що пропало йорданське ревіння. **4** Так говорить Господь Вседержитель: Пасіть овець заколення, **5** яких їх власники вибивали і не розкаялися. І ті, що їх продавали, говорили: Благословенний Господь! І ми збагатіли. І їхні пастухи зовсім не дбали про них. **6** Через це більше не пощаджу тих, що живуть на землі, – говорить Господь. І ось Я видам людей, кожного в руки ближнього і в руки свого царя. І вони порубають землю, і не вирву з їхніх рук. **7** І пастиму в ханаанській землі овець заколення. І візьму собі дві палиці: першу назвав Я Красою, а другу назвав Я Мірилом. І пастиму овець, **8** і заберу трьох пастухів в одному місяці. І моя душа тяжітиме на них, бо і їхні душі кричали проти Мене. **9** І Я сказав: Не пастиму вас. *І хто вмирає, хай вмирає, і хто пропадає, хай пропаде. І позосталі, хай кожний поїсть тіло свого ближнього. **10** І візьму мою гарну палицю, і кину її, щоб знищити мій завіт, який Я заповів з усіма народами землі. **11** І він буде розбитий в тому дні, і зрозуміють хананеї – вівці, що бережені для мене. Тому що це господнє слово. **12** І скажу до них: Чи гарним є перед вами? Дайте мені вина-

єре. 15

Гла, аі·

Разверзи ливане двери своя, и да поястъ огнь тисїе твое. да плачетъ вопльствїи пѵтисъ зане паде кедръ, яко велможа велми оскорбишася. (въсплачи) вопльствите дуби васинитѣскїи, яко низвержеся дуброва съсаженная. гласъ плачющихъ пастырь, яко оскорбися величїе ихъ. гла въпїющихъ левъ, яко погубися шатанїе іордане· Сице глетъ гь вседръжитель, пасите овця заколенїю, яже стяжавшеи (а҆) исколаху и не раскаяхуся. и продающеи а҆ глаху, блвенъ гь, и обогатихомся. и пастыри ихъ не печахуся ничимже о нихъ· Сего ради не пощажу ктому на живущия по земли, глетъ гь. и се азъ предамъ члки когожо в руцѣ искренему (-)[1] и в руцѣ црю своему. і иссѣкутъ землю, и не имамъ изяти ѿ рукы ихъ. и упасу овця заколенїю въ [земли хананами][2]. и прїиму себѣ два жезла, единаго нарѣ доброту, а другаго нарѣхъ ужинизму, и упасу овця. і изму три пастыря въ мцъ единъ, и отяжитъ дша моя на ня, ибо дша ихъ възываху на мя. и рѣхъ, не упасу васъ. *(и) умирающїя, да умретъ. і ищезающїя, да ищезнетъ. и прочая да поястъ кождо плоть ближняго своего· И прїиму жезлъ мои добрый, и ѿвръгу и҆ разорити завѣтъ мои иже завѣщахъ къ всѣмъ людеⷨ земли. и разорится въ днь онъ. и разумѣютъ хананеи овца хранящая ми ся, зане слово гне есть· И реку к нимъ, аще добро прⷣ вами е, дадите мзду ми, или ѿрецѣтеся, *и даша мзду ми тридесять сребреникъ. и

ієре ѕі

мѳ кз

рече гь къ мнѣ, вложи ѧ҆ въ горнилъ и҆ смотри а҆ще и҆скꙋшено є҆ и҆мже ѡ҆бразомъ и҆скꙋшенъ быхъ по нихъ. и҆ прїѧхъ тридесѧть сребрѧ́никъ, и҆ вложихъ и҆хъ въ храмъ гнь въ горнилъ. и҆ ѿвергъ жезлъ вторый схинизма, разорити завѣтъ и҆же посредѣ і҆ꙋды и҆ посредѣ і҆и҃лѧ. И҆ рече гь къ мнѣ, є҆ще прїимꙋ себѣ сосꙋды пастырски пастырѧ не бывалца, занѐ се а҆зъ въздвигнꙋ пастырѧ [небывалца][3] на земли, ᲂу҆гибшаѧ не посѣтитъ, и҆ заблꙋждьшаѧ не и҆матъ възыскати, и҆ съкрꙋшеныѧ не и҆матъ и҆сцѣлити, и҆ съдравыѧ не и҆матъ направити, (и҆мѧ)[4] и҆збранныхъ пожретъ, и҆ глезны и҆хъ и҆звїетъ. ѿ пасꙋщеи сꙋєтнаѧ и҆ ѡ҆ставльше ѡ҆вца. мечь на мышцꙋ є҆го, и҆ на ѻ҆ко [є҆мꙋ десное][5]. мышца є҆го схнꙋщи да ᲂу҆схнетъ, и҆ ѻ҆ко [є҆мꙋ десное][6] ѡ҆слѣпаѧ да ѡ҆слѣпнетъ.

городу або відмовтеся. *І дали мені винагороду – тридцять срібняків. **13** І сказав Господь до мене: Поклади їх до горнила і гляди чи випробувані, так як Я був випробуваний ними. І я взяв тридцять срібняків і вклав їх до господнього храму, до горнила. **14** І я відкинув другу палицю – Мірило, щоб знищити завіт, що між Юдою і між Ізраїлем. **15** І сказав Господь до мене: Ще візьму собі пастуший посуд, невправного пастуха, **16** тому що ось Я підніму невправного пастиря в землі. Те, що гине, він не відвідає, і заблукане не шукатиме, і побите не лікуватиме, і здорове не наставить. Поїсть ім'я вибраних, і розіб'є їхні суглоби. **17** Ви, що пасете безумне і покинули овець, меч у його руці і на його правому оці. Його рука хай сохнучи посохне і його праве око хай сліпнучи осліпне.

мат. 27

Глава, ві.

Богомышленїе словесе гнѧ на і҆и҃лѧ. глаголетъ гь прострый нбо, и҆ ѡ҆сновавый землю, и҆ съзидаѧ дхъ чл҃кꙋ в не҆м. се а҆зъ полагаю і҆ер҃лима ꙗ҆ко предверїѧ движемаѧ всѣмъ людемъ ѻ҆крстъ. (и҆ і҆ꙋда)[1] бꙋдетъ ѡ҆сѣденїе на і҆ер҃лима. и҆ бꙋдетъ въ днь ѻ҆нъ, положꙋ і҆ер҃лима камень попираюшсѧ всѣми ꙗ҆зыки. (и҆) всѧкъ попираѧи є҆го рꙋгаѧ порꙋгаетсѧ, и҆ съберꙋтсѧ вонь вси ꙗ҆зыцы земли. въ днь ѻ҆нъ, глаголетъ гь вседръжитель, поражꙋ всѧкъ конь въ прежасъ, и҆ всадника є҆мꙋ въ безꙋмїе. (и҆) на домъ (-)[2] і҆ꙋдовъ ѿвръзꙋ ѻ҆чи мои, и҆ всѧ конѧ людей поражꙋ въ ѡ҆слѣпленїе. и҆ рекꙋтъ тысѧщницы і҆ꙋдови [вси][3] въ срдцыхъ своихъ, ѡ҆брѧщемъ себѣ живꙋщаѧ въ і҆ер҃лимѣ ѡ҆ гѣ вседръжители бзѣ и҆хъ. въ днь ѻ҆нъ положꙋ тысѧщники і҆ꙋдины ꙗ҆ко главню ѻ҆гньнꙋ въ дрова, и҆ ꙗ҆ко свѣщꙋ ѻ҆гньнꙋ въ стеблїе. и҆ поꙗдѧтъ ѡ҆деснꙋю и҆ ѡ҆шюю (васъ) всѧ люди ѻ҆крстъ. и҆ вселитсѧ і҆ер҃лимъ є҆ще в себѣ (на земли). и҆ спасетъ гь села і҆ꙋдова ꙗ҆коже и҆спрьва, ꙗ҆ко да не величаетсѧ похвала домꙋ двдва, и҆ величанїѧ живꙋщимъ въ і҆ер҃лимѣ на і҆ꙋдꙋ. И҆ бꙋдетъ въ днь ѻ҆нъ защититъ гь ѿ живꙋщи въ і҆ер҃лимѣ, и҆ бꙋдетъ немощный в нихъ въ тои днь ꙗ҆ко двдъ, а҆ домъ двдовъ ꙗ҆ко домъ бжїи, ꙗ҆ко а҆гглъ гнь пре ними И҆ бꙋдетъ въ днь ѻ҆нъ възыщꙋ и҆зѧти всѧ ꙗ҆зыки градꙋщаѧ на і҆ер҃лмъ. і҆ и҆злїю на домъ двдвъ, и҆ на живꙋщаа въ і҆ер҃лимъ дхъ блгдти и҆ щедротъ. *и възрѧтъ нань є҆гоже прободоша. и҆ (плаче) воплѣствѧтсѧ ѡ҆ немъ плаканїемъ ꙗ҆ко ѡ҆ возлюбленнѣмъ, и҆

і҆ѡа҃ ді

Глава 12

1 Богорозумність господнього слова на Ізраїлі. Говорить Господь, що простягнув небо, і заснував землю, і створив дух людини в ній: **2** Ось Я кладу Єрусалим, як зрушені переддвер'я, всім народам довкруги, але Юда буде облогою проти Єрусалиму. **3** І буде, що в тому дні поставлю Єрусалим, як потоптаний камінь всіма народами. І кожний, що його топче, кплючи кпитиме. І зберуться проти нього всі народи землі. **4** В тому дні, – говорить Господь Вседержитель, – поб'ю всякого коня жахом і його вершника безумністю. І на дім Юди відкрию мої очі, і поб'ю всіх коней народів сліпотою. **5** І скажуть всі юдині тисячники у своїх серцях: Знайдемо собі тих, що живуть в Єрусалимі в Господі Вседержителі, їхньому Бозі. **6** В тому дні поставлю юдиних тисячників, як головешку вогню між дровами і як свічу вогню в тростині. І вас пожиратимуть справа і зліва всі народи довкруги. І Єрусалим буде поселений ще в собі на землі. **7** І Господь спасе юдине поселення, так як від початку, щоб не величалася похвала Давидового дому і хвала тих, що живуть в Єрусалимі, над Юдою. **8** І буде, що в тому дні Господь оборонить тих, що живуть в Єрусалимі, і немічний в них в тому дні буде як Давид, а дім Давидів – як дім божий, як господній ангел перед ними. **9** І буде, що в тому дні пошукаю, щоб вигубити всі народи, що йдуть на Єрусалим. **10** І вилию на Давидів дім і на тих, що живуть в Єрусалимі, духа ласки і щедростей. *І поглянуть на того, кого прокололи. І плачучи ридатимуть над ним плачем, так як над улюбленим, і

ів. 19

болітимуть за ним болем, наче над первородним. **11** В тому дні великим буде ридання в Єрусалимі, *як ридання Ремона на Магедоновім полі. **12** І земля заплаче за племенем, племена за себе: племена Давидового дому за себе, і їхні жінки за себе; плем'я Натанового дому за себе, і їхні жінки за себе; **13** плем'я Левіїного дому за себе, і їхні жінки за себе; Симеонове плем'я за себе, і їхні жінки за себе. **14** Всі інші племена: плем'я і плем'я за себе, і їхні жінки за себе.

пар2. 35

ѻсътратѧтсѧ [ѡ немъ][4] болѣзньнѡ ꙗкѡ ѡ первѣнцѣ· въ днь ѻнъ възвеличитсѧ плачевопльствїе въ ієрлмѣ, *ꙗкѡ плачевопльствїе ремона на поли [магедонѣ][5]. и плачетсѧ землѧ на колѣна. колѣна [ѡ себѣ][6]. колѣна домꙋ двдва ѡ себѣ, и жены и ѡ себѣ. колѣно домꙋ наданова ѡ себѣ, и жены ихъ ѡ себѣ. колѣно домꙋ левѵина ѡ себѣ, и жены ихъ ѡ себѣ. колѣно симеоне ѡ себѣ, и жены ихъ ѡ себѣ. вса (прочаѧ колѣна)[7] колѣно (и) [колѣно][8] ѡ себѣ, и жены ихъ ѡ себѣ·

в пара лє

Глава 13

1 В тому дні всяке місце буде відкрите Давидовому домові і тим, що живуть в Єрусалимі, на підніжок і на поділ. **2** *І буде в тому дні, – говорить Господь Саваот, – вигублю з землі імена ворожих тіл. І більше не буде про них згадки. І вигублю з землі лжепророків і нечистого духа. **3** І буде, що якщо людина пророкуватиме, і скаже до нього його батько і його матір, що його породили: Не житимеш, бо ти сказав брехню в ім'я господнє. І його зв'яжуть його батько і його матір, коли почне пророкувати. **4** І буде, що в тому дні пророки завстидаються, кожний свого видіння, щоб їм не пророкувати, і зодягнуться у волосяну шкіру, тому що збрехали. **5** І скаже: Я не є пророком, тому що я є людиною, яка обробляє землю, бо людина мене породила від моєї молодості. **6** І скажу до нього. Що це за рана, ця посеред твоїх рук? І скаже: Якою прокололи мене в моїм улюбленім домі. **7** Зброє, встань проти мого пастуха і проти чоловіка з мого племені! – говорить Господь Вседержитель. *Поб'ю пастуха, і вівці розбіжаться, і поверну мою руку на малих пастухів. **8** І буде, що в тому дні по всій землі, – говорить Господь, – дві її частини будуть вигублені і пропадуть, а третя залишиться на ній. **9** І проведу третю частину через вогонь. І розпечу їх, так як розпікається срібло, і випробую їх, так як випробовується золото. Він прикличе моє ім'я, і Я вислухаю його і скажу: Народ мій – ці. І вони скажуть: Мій Господь Бог.

єз. 30

мат. 26
мар. 14

Глава, гі

Въ днь ѻнъ бꙋдетъ всѧко мѣсто развєрзаѧсѧ домꙋ двдꙋ [и живꙋщїи въ ієрлме въ подвиженїе и въ раздѣленїе][1]· *И бꙋдетъ въ днь ѻн глетъ гь [саваѡдъ][2], потреблю имен (непрїазньныхъ телесъ)[3] ѿ землѧ, и ктомꙋ не бꙋдет имъ помѣненїе. и лжаѧ прроки, и дꙋхъ нечистыи измꙋ ѿ землѧ· И бꙋдетъ аще прорече́тъ члкъ [-][4], и речетъ к немꙋ ѿцъ єго и мти єго рожшаѧ єго не живъ бꙋдеши, ꙗкѡ лжа гла въ имѧ гне. и запнете ємꙋ ѿцъ єго и мти є (-)[5] єгда пррчествовати начнетъ· И бꙋдетъ въ днь ѻнъ, постыдѧсѧ пррцы кождо ѿ видѣнїѧ ємꙋ (не)[6] пррчествовати имъ, и ѻблекꙋтсѧ въ кожꙋ срьнинꙋ зане сългаша. и речетъ, нѣсмь пррккъ азъ, ꙗкѡ члкъ дѣлаи землю азъ єсмь, зане члкъ роди мѧ ѿ юности моеѧ· И [рекꙋтъ][7] к немꙋ, что (ꙗзва)[8] си посредѣ рꙋкꙋ твоєю. и рече, єже прободоша (мѧ) въ домꙋ възлюбленнѣм ми· (ѻрꙋжїе)[9] въстани на пастырѧ моєго, и на мꙋжа (ѿ колѣна моєго)[10], глетъ гь вседръжитель. *[поражꙋ][11] [пастырѧ][12], и [разыидꙋтсѧ][13] ѻвца. и ѻбращꙋ рꙋкꙋ мою на малыѧ пастырѧ· И бꙋдетъ [въ днь ѻнъ][14] на всю землю, глетъ гь, двѣ [єѧ][15] части потребитесѧ и оугиблете, а третїа ѻстанетъ на неи. и проведꙋ третїю часть сквозѣ ѻгнь, и раздегꙋ ѧ ꙗкоже раждизаєтсѧ сребро, і искꙋшꙋ ѧ ꙗкоже искꙋшаєтсѧ злато. тои призоветъ имѧ мое, и азъ оуслышꙋ и, и рекꙋ, людїе мои си сꙋть. и (тїи рекꙋтъ)[16] гь бгъ мои·

ієзє л

мф кв
мр ді

Глава 14

1 Ось іде господній день. І в тобі буде розділена твоя здобич. **2** І зберу всі народи проти Єрусалиму на війну. І місто буде схоплене, і доми будуть розграбовані, і жінки будуть осквернені, і половина міста вийде в полон. А решта мого народу – не бу-

Глава, ді

Сє [день гнь градетъ][1], и раздѣлитсѧ корысть твоѧ в тебѣ. и събєрꙋ вса ꙗзыки на ієрлмъ въ брань, и преимꙋтъ градъ, и расхитатсѧ домове, и жены ѻсквернѧтсѧ· І изыидетъ полъ града въ плѣненїе, а ѻстанокъ людїи мои не и-

мутся потребити ѿ града. І изыидетъ г҃ь, и ополчится въ языцехъ онѣхъ, якоже д҃нь ополъченію его въ д҃нь брани. [и (пришедъ) ста г҃ь б҃ъ мой, и вси ст҃іи с ни͠м][2]. И станета нозѣ его въ д҃нь онъ на горѣ елеонстеи, яже есть прямо і͠ерлиму на востокъ. и разведется гора елеонская полъ ея къ востоко͠м, и полъ ея къ морю, пропасть велія ѕѣло. и уклонится полъ горы на сѣверъ, и полъ ея на югъ, [дебрь велія][3]. и засыплется дебрь (горняя)[4], и (къ прилежащіи) прилпнетъ дебрь горняя (и) до (насса)[5]. и нарасте͠т, якоже нарасте [ѿ лица][6] трусу *въ д҃нь озія ц͠ря іудова. И пріидетъ г҃ь б҃ъ мои, и вси ст҃іи с нимъ. [и будетъ][7] въ д҃нь онъ, не будетъ свѣтъ [но][8] зима и мразъ, будетъ д҃нь единъ, и д҃нь тои знаемъ будетъ г҃ви, и не д҃нь и не нощь, и при вечере буде͠т свѣтъ. И въ д҃нь онъ изыидетъ вода жива ѿ і͠ерлима, полъ ея въ море прьвое, и полъ ея въ море послѣднее. (-)[9] въ жатву и въ весну буде͠ тако. и будетъ г҃ь въ ц͠ря по всеи земли. въ д҃нь онъ будетъ г҃ь еди͠н і имя его едино, обходя всю землю и пустыня ѿ (гавалъ)[10] (и) до реммона на югъ і͠ерлиму. [и възнесется][11] на мѣстѣ, (и) пребуде͠ ѿ вратъ веніаминь до мѣста вратъ пръвыхъ [и][12] даже до вратъ угольныхъ. и ѿ столпа ананилъ [и][13] до по͠точилія ц͠ря. [и][14] вселятся вонь, и анадема не будетъ ктому, и вселится і͠ерлимъ надѣющися. И се будетъ паденіе еже иссѣчетъ г҃ь вся люди, елико воеваша на і͠ерлимъ. (і) истаютъ плоти имъ стоящемъ на ногахъ имъ, и очеса имъ истекутъ изъ обочіи ихъ, и языкъ ихъ растае͠ въ устѣхъ ихъ. и будетъ въ д҃нь онъ ужасъ г҃нь веліи на нихъ. і иметъ кождо за руку ближняго своего, и приложится рука его къ руцѣ ближняго своего, и [еще][15] іуда ополчится въ і͠ерлимѣ, и събере͠т крѣпость всѣхъ людіи окр͠тъ, злато и сребро и ризы въ множествіе ѕѣло. и се есть паденіе конемъ, и мско͠м, [-][16] вельблюдомъ, и осло͠м, и всѣмъ скотомъ сущимъ въ пльцѣхъ онѣхъ по паденію сему. и будетъ елико аще останетъ ѿ всѣхъ языкъ пришедъшихъ на і͠ерлимъ, и възыидутъ лѣто на лѣто покланятися ц͠рю г҃у вседръжителю, и праздновати въ пра͠зньство скѵнопигіино. И будетъ елико аще не възыидутъ ѿ всѣхъ племенъ земля въ і͠ерлимъ поклонитися ц͠рю г҃у вседръжителю, и сі онѣхъ приложатся, [не будетъ на нихъ дожда][17]. аще ли же колѣно егѵпетско не възыидетъ ни пріидетъ,

в҃ пара͠ кѕ

де вигублена з міста. **3** І Господь вийде і стане до бою проти тих народів, так як в день його озброєння, в день бою. І, прийшовши, мій Господь Бог став, і з ним всі святі. **4** І Його ноги стануть в тому дні на оливній горі, що є напроти Єрусалиму, на схід. І оливна гора розірветься: половина її до сходу і її половина до моря (=заходу). Дуже велика прірва. І половина гори схилиться до півночі, і її половина – до півдня. Велика долина. **5** І засипаною буде горішня долина, і до бокової прилипне гірська долина. І до Насса. І наросте, так як наросла від лиця трясіння *в дні Озії, юдиного царя. І прийде мій Господь Бог і всі святі з Ним. **6** І буде, що в тому дні не буде світла, але холод і мороз. **7** Буде один день, і той день буде знаний Господеві. І не день, і не ніч, і при вечорі буде світло. **8** І в тому дні вийде жива вода з Єрусалиму: половина її до першого моря і її половина до останнього моря. Так буде в жнива і на весну. **9** І Господь буде за царя по всій землі. В дні тому буде один Господь і одне його ім'я, **10** що обходить всю землю і пустиню від Ґавалу і до Реммона, на південь Єрусалиму. І підніметься на місці, і стане від брами Веніямина до місця першої брами і аж до брами кута, і від Ананилової вежі і до точил царя. **11** І поселяться в ньому, і більше не буде прокляття. І Єрусалим поселиться впевнено. **12** І це буде падіння, яким Господь вирубає всі народи, які воювали проти Єрусалиму. І їхні тіла розтануть, як стоятимуть на їхніх ногах, і їхні очі випливуть з заглиблень їхніх, і їхній язик розтане в їхніх устах. **13** І в тому дні буде на них великий господній жах. І кожний візьме за руку свого ближнього, і його рука пристане до руки свого ближнього. **14** І юда ще стане в лави в Єрусалимі і збере силу всіх народів, що довкруги, золото, і срібло, і одіж – велике множество. **15** І це є падіння коней і ослиць, верблюдів і ослів, і всієї скотини, що є в тих таборах після цього падіння. **16** І буде, що ті, які лише залишаться з усіх народів, що прийшли проти Єрусалиму, вони і підуть з року до року поклонятися цареві – Господеві Вседержителеві і святкувати в празник шатер. **17** І буде, що ті, які лише не підуть з усіх племен землі до Єрусалиму поклонитися цареві – Господеві Вседержителеві, і ці будуть додані до тих. Не буде на них дощу. **18** Якщо ж єгипетське плем'я не прийде ані

пар2. 26

не піде, і на цих буде кара, якою Господь поб'є всі народи, які тільки не прийдуть святкувати празник шатер. **19** Це буде гріх Єгипту і гріх всіх народів, які лиш не підуть святкувати празник шатер. **20** В тому дні буде те, що в уздечці коня, – святе Господеві Вседержителеві, і будуть казани в Господньому домі, наче чаші, перед лицем жертовника. **21** І буде кожний казан в Єрусалимі і в Юдеї святий Господеві Вседержителеві. І прийдуть всі, що приносять жертву, і візьмуть з них, і зварять в них. І більше не буде хананея в домі Господа Вседержителя в тому дні.

Кінець *Книги* Пророка Захарії.
Має в собі 14 глав.

и҆ на си́хъ бꙋ́детъ ꙗ҆зва ѐюже а҆́ще ᲂу҆рази́тъ гь҃ всѧ ꙗ҆зы́ки є҆ли́ко а҆́ще не възы́идꙋтъ празнова́ти празника скꙋ̑нопигі́ѧ. се бꙋ́детъ грѣ́хъ є҆гѵ́птꙋ, и҆ грѣ́хъ всѣ́мъ ꙗ҆зы́комъ є҆ли́ко а҆́ще не възы́идꙋтъ празнова́ти пра́зникъ скꙋ̑нопигі́и. въ де́нь о҆́нъ бꙋ́детъ є҆́же въ ᲂу҆здѣ̀ коне́ви ст҃о г҃а вседръжи́телѧ, и҆ бꙋ́дꙋтъ коно́би въ домꙋ̀ гн҃и ꙗ҆́ко ча́ш пре́ лицемъ о҆лтаре́ви. и҆ бꙋ́детъ всѧ́къ коно́бъ въ і҆ерлимѣ и҆ въ і҆ꙋде́и ст҃о гв҃и вседръжи́телю. и прі́идꙋтъ вси жрꙋ́щеи, и҆ прі́имꙋтъ ѿ нихъ и҆ сварѧ̑ в нихъ. и҆ не бꙋ́детъ ханане́и є҆ще въ храмѣ г҃а вседръжи́телѧ въ де́нь о҆́нъ.

Коне́цъ пр҃ркꙋ захарі́и.
И҆мать в себѣ, гл҃а, д҃і.

МАЛАХІЯ-ПРОРОК
ГЛАВА 1

Малахі́ѧ пр҃ркъ глава̀ а҃

1 Богорозумність господнього слова на Ізраїлі рукою його ангела. Покладіть це на ваші серця. **2** Я вас полюбив, – говорить Господь, – і ви сказали: В чому Ти нас полюбив? *Чи не Ісав був братом Якова? Говорить Господь: І Я полюбив Якова, **3** а Ісава зненавидів. І Я поставив його границі на зникнення і його насліддя на поселення пустині. **4** Тому-то, якщо скаже Ідумея: Я знищена, і ми повернемося і відбудуємо її спустошене, так говорить Господь Вседержитель: Вони будуватимуть, і Я знищу. І названі будуть вони Границі беззаконня і народ, проти якого Господь вишикується довіку. **5** І ваші очі побачать, і ви скажете: Звеличився Господь понад ізраїльські границі. **6** *Син прославляє батька, і раб боятиметься свого пана. То якщо Я є Батьком, то де моя слава? І якщо Я є Господом, то де є мій страх? Говорить Господь Вседержитель: Проти вас, священики, що бещестите моє ім'я. І ви сказали: В чому ми збещестили твоє ім'я? **7** Приносячи до

рим. 9

мат. 23

Бгосмышле́ніе словесе гн҃ѧ на і҆и҃лѧ в рꙋ́кꙋ а҆гг҃ла є҆го. положи́те се на ср҃цы̑ ваши̑, възлюби́хъ вы гл҃етъ гь҃. и҆ рѣ́сте, о҆ чемъ възлюби̑ є҆си ны. *не бра̑ ли бѣ̀ і҆са́въ і҆а́ковꙋ, гл҃етъ гь҃, и҆ возлю́бихъ і҆а́кова, а҆ і҆са́ва възненави́дѣхъ. и҆ ᲂу҆чини̑ предѣ́лы є҆го въ и҆щезнове́ніе, и҆ достоѧ́ніе є҆го въ ны́рища пꙋсты́нна. зане̑ (а҆́ще) рече̑ и҆дꙋме́ѧ разори́хсѧ, и҆ о҆брати́мсѧ и҆ възи́жемъ о҆пꙋстѣвшаѧ [є҆ѧ̀][2]. Сице гл҃етъ гь҃ вседръжи́тель, сами възи́ждꙋтъ, и҆ а҆з разорю. и҆ нарече́тсѧ и҆мъ предѣ́лъ безако́ніѧ, и҆ лю́діе на нѧ́же о҆полчи́сѧ гь҃ до́ вѣка. и҆ о҆чеса ваша ви́дѧ, и҆ вы речете, възвеличи́сѧ гь҃ превы́ше предѣ́лъ і҆и҃лвъ. *Сн҃ъ сла́витъ ѿц҃а, и҆ ра́бъ г҃а своего [ᲂу҆боитсѧ][3]. то а҆́ще ѿц҃ъ є҆смь а҆зъ, то гдѣ̀ сла́ва моѧ. и҆ а҆́ще гь҃ є҆смь а҆зъ, то гдѣ̀ є҆сть бо́ѧзнь моѧ̀. гл҃етъ гь҃ вседръжи́тель на́ вы сщ҃енніи о҆злоблꙋ́ющеи и҆мѧ мое. и҆ рѣ́сте, о҆ чемъ о҆злоби́хомъ и҆мѧ твое. приносѧ́ще къ о҆лтаре́ви моемꙋ хлѣ́бы скве́рны. и҆ рѣ́сте, о҆ чесо́мъ о҆скверни́хомъ ѧ҆̀. гл҃етсѧ вамъ, трапе́за гн҃ѧ ᲂу҆ничиже́на є҆сть, и҆

кри̑ д҃

мѳ҃ кг

наложєнаѧ брашна оуничижили єсте. занѐ аще приведете слѣпо на жрътвꙋ, не ѕло ли. и аще приведете хромо ли недꙋжно, то не ѕло ли. приведи є кнѧзю своємꙋ єда поиметъ [є][4], аще обинетсѧ лица твоєго, глетъ гь вседръжитель. И нынѣ оцыститесѧ пре лицемъ бга вашего, и молитесѧ ємꙋ [да помилꙋетъ вы][5]. в рꙋки ваша быша си, аще обинꙋсѧ (лицъ ваших)[6], глетъ гь вседръжитель. Занѐ и ѿ васъ затворѧтсѧ двери, и не възгнѣтите олтаревѝ моємꙋ тꙋне. нѣстъ волѧ моѧ въ ва, глетъ гь вседержитель, и жрътвы не приимꙋ ѿ рꙋкъ вашихъ. *занѐ ѿ восто слнца [и][7] до западъ єго имѧ моѐ славитсѧ в ꙗзыцехъ, и на всѧкомъ мѣстѣ демиамъ приноситсѧ имени моємꙋ и жертва чиста. занѐ велие имѧ моє въ ꙗзыцехъ, глетъ гь вседержитель. вы же сквернитє є, глюще, трапеза гнѧ осквернена єсть, и налагающаѧсѧ брашна єго оукорена быша. и рѣсте, си ѿ страсти быша. и ѿдꙋнꙋхъ ѧ, глетъ гь вседержитель. и (оувѣси)[8] хищениѧ и хрома и ѕло дѣющаѧсѧ, и (-)[9] приведосте (ѧ) на жертвꙋ, но не приимꙋ ихъ ѿ рꙋкъ вашихъ, глетъ гь вседержитель. и проклѧтъ иже бѣ силенъ и бѣ въ стадѣ єго мꙋжескь полъ, и молитва єго нань и жретъ растлѣвшаѧ гви. занѐ црь велий азъ єсмь, глетъ гь вседержитель, і имѧ моє просвѣщенно въ ꙗзыцѣх.

ψал. рві

мого жертовника осквернені хліби. І ви сказали: В чому ми їх осквернили? Говориться вам: Господній стіл є зневажений. І ви зневажили поставлену їжу. **8** Тому що коли приведете на жертву сліпе, чи не зле? І коли приведете кульгаве чи хворе, то чи це не зле? Приведи його твоєму князеві – чи його прийме? Хіба прийме твоє лице? – говорить Господь Вседержитель. **9** І тепер очистіть себе перед лицем вашого Бога і моліться до Нього, щоб вас помилував. Це було у ваших руках. Чи прийму ваші лиця? – говорить Господь Вседержитель. **10** Тому що і у вас замкнуться двері, і не запалите даром мій жертовник. Немає у вас мого бажання, – говорить Господь Вседержитель, – і не прийму жертву з ваших рук. **11** *Тому що від сходу сонця і до його заходу моє ім'я прославляється в народах, і в усякому місці приноситься ладан моєму імені і чиста жертва. Тому що моє ім'я велике в народах, – говорить Господь Вседержитель. **12** Ви ж Його опоганюєте, кажучи: Господній стіл осквернений. І та його їжа, що ставиться, була зневажена. **13** І ви сказали: Це є від терпіння. І Я їх видув, – говорить Господь Вседержитель. І ти пізнаєш грабоване, і кульгаве, і хворе. І ви їх привели на жертву. Але не прийму їх з ваших рук, – говорить Господь Вседержитель. **14** І проклятий той, хто був сильний. І було в його стаді: *скотина* чоловічого роду і його молитва на ньому. І він жертвує зіпсуте Господеві. Тому що Я є великий цар, – говорить Господь Вседержитель, – і моє ім'я славне в народах.

пс. 112

Глава, в.

Нынѣ заповѣдь си к вамъ сщенїи. *аще не оуслышите, и аще не положите на срцыхъ вашихъ дати славꙋ имени моємꙋ, глетъ гь вседержитель. и послю на вы клѧтвꙋ, и прокленꙋ блвение ваше и окленꙋ є. и разорю блвение ваше и не бꙋдетъ въ васъ, занѐ вы не влагасте въ срца ваша. се азъ ѿлꙋчю вамъ рамо, і искидаю трибꙋхи (лютомыи)[1] на лица ваша, трибꙋхи (лютомыи) празникъ вашихъ, и приимꙋ вы вкꙋпѣ. И разꙋмѣете занѐ азъ гь послахъ к вамъ заповѣдь сию, быти завѣтꙋ моємꙋ къ левитомъ, глетъ гь вседержитель. завѣтъ мой бѣ с ним жизни и мирꙋ. и дахъ ємꙋ боꙗзнию боꙗтисѧ мене, и ѿ лица имени моєго смꙋнѣтисѧ ємꙋ. законъ истинны бѣ въ оустѣхъ єго, и неправда не обрѣтесѧ въ оустнахъ єго. въ мирѣ исправлѧѧ идетъ съ мною, и многи обрати ѿ неправды. ꙗко оустнѣ ієреовѣ съхранѧєте

г мо кз
є мо кн

Глава 2

1 І тепер для вас ця заповідь, священики. **2** *Якщо не послухаєтеся і якщо не поставите до ваших сердець дати славу моєму імені, – говорить Господь Вседержитель, – то пошлю на вас прокляття. І прокляну ваше благословення. І прокляну його. І рознесу ваше благословення. І не буде у вас, тому що ви не вкладали до вашого серця. **3** Ось Я відлучу вам рамено і розсію требухи люті у ваші лиця, требухи люті ваших празників. І візьму вас разом. **4** І пізнаєте, що Я, Господь, послав до вас цю заповідь, щоб мій завіт був до левітів, – говорить Господь Вседержитель. **5** З ним був мій завіт життя і миру. І Я дав йому страхом боятися Мене і лиця мого імені, щоб він боявся. **6** Закон правди був у його устах, і неправди не знайдено в його губах. Випрямлюючись, в мирі він іде зі мною і багатьох відверне від неправедності. **7** Бо губи священика хоронять пізнання. І шукатиму закон з його уст, тому що він є ангелом Господа Вседержителя. **8** Ви ж відхилили-

мойз3. 26
мойз5. 28

ся від доріг і багатьох зробили немічними від закону, знищили левіїн завіт, – говорить Господь Вседержитель. **9** І Я дав вас на зневагу і ослабленими до всіх народів, тому що ви не зберегли моїх доріг, але дивилися на лиця в законі. **10** *Чи не один Бог вас створив? Чи не один Батько всім вам? Як то, що ви залишили, кожний свого брата, щоб опоганити завіт ваших батьків? **11** Покинутим був Юда і гидотою став Ізраїль і Єрусалим, тому що Юда опоганив господні святощі, які Той полюбив, і почав *ходити за* чужими богами. **12** Господь вигубить людину, що це чинить, аж доки Яків не буде впокорений в поселеннях, і від тих, що приносять жертву Богові Вседержителеві. **13** І ось те, що Я зненавидів, ви робили. Ви покривали слізьми, і плачем, і стогоном від трудів господній жертовник. *Чи ще годиться поглянути на вашу жертву чи прийняти з ваших рук прийнятне? **14** І ви сказали: Задля чого Господь засвідчив між тобою і між жінкою твоєї молодості, яку ти відпустив? І вона твоя спільниця і жінка твого завіту. **15** І недобре зробив останок твого духа. І ви сказали: Що іншого просить Бог? Хіба насіння? І ви збережетеся вашим духом. І не залишиш жінку своєї молодості. **16** Але якщо, зненавидівши, її відішлеш, – говорить Господь Бог ізраїльський, – покриє Господь безбожністю ваші задуми. Говорить Господь Вседержитель: І оберігатиметеся своїм духом, і не покинете раду, **17** прогнівуючи Бога вашими словами. І ви сказали: В чому ми Його розгнівили? Тому що ви сказали: Кожний, що чинить зло, добрий перед Господом. І Він сам зволив у них. *І де є Бог праведності?

еф. 4

ам. 5

пс. 131
мат. 11
мар. 1
лук. 7

разꙋмъ, и закона взыщꙋ ѿ ꙋстъ его, ꙗко ангелъ Гда вседръжителѧ есть. вы же ꙋклонистесѧ ѿ пꙋтїи, і изнемощьствисте многи ѿ закона, истлисте завѣтъ левѵинъ, глетъ Гь вседръжитель. и азъ дахъ вы въ ꙋничиженїе и ѡслаблены въ всѧ ꙗзыки, зане вы не съхранисте пꙋтїи мои. но (лица ѡбинꙋстесѧ)[2] въ законѣ. *не Бъ ли единъ създа васъ. не ѿцъ ли единъ всѣмъ вамъ. что аще ѡстависте кождо брата своего, ѡсквернити завѣтъ ѿцъ вашихъ· ѡставленъ бысть Іꙋда, и мерзости бысть Іиль и Іерлимъ. зане ѡскверни Іꙋда стаѧ Гнѧ ꙗже възлюби, и (начатокъ)[3] богомъ чюждии. потребитъ Гь члка творѧщаго си, дондеже (-)[4] смиритсѧ ѿ селъ Іаковль, и ѿ приносѧщихъ жрътвꙋ Бгꙋ вседръжителю. и си иже ненавидѣхъ творѧсте. покрывасте слезами ѡлтарь Гнь, и плачемъ и въздыханїемъ ѿ трꙋдовъ. *еще ли достоино призрѣти на жрътвꙋ [вашꙋ][5], ли прїѧти прїѧтно из рꙋкъ вашихъ. и рѣсте, чесо ради. ꙗко Гь засвидѣтельствова междꙋ тобою, и межꙋ женою юности твоеѧ юже пꙋсти. и та ѡбѣщница твоѧ, и жена завѣтꙋ твоемꙋ. и не [добрѣ][6] сътвори [-][7] ѡстанокъ дхꙋ твоемꙋ. и рѣсте, чесо инаго [проситъ Бъ ли сѣмене][8]. и съхранитесѧ дхомъ вашимъ, и жены юности своеѧ не ѡставиши. но аще възненавидѣвъ ѿпꙋстиши [ю][9], глетъ Гь Бъ Іилевъ. [-][10] покрыетъ (Гь) нечестїѧ помышленїѧ ваша, глетъ Гь вседръжитель. и съхранитесѧ дхомъ своимъ, и не ѡставите [совѣта][11], прогнѣвающе Ба словесы вашими. и рѣсте, ѡ чесомъ прогнѣвахомъ [его][12]. зане рѣсте, всѧкъ творѧи зло добръ пре Гмь, и ѡ тѣхъ самъ изволилъ есть, *и гдѣ есть Бъ правдѣ·

ефе д

амѡ є

ѱло рла
ма аі
ма а
лꙋ з

Глава 3

1 Ось Я пошлю свого ангела, і він погляне на дорогу перед моїм лицем. І несподівано до своєї церкви прийде Господь, якого ви шукаєте, і ангел завіту, якого ви бажаєте. Ось приходить, – говорить Господь Вседержитель. **2** І хто стерпить день його приходу? І хто встоїть в його появі? Тому що він піднімається, як вогонь горнила і як мило тих, що перуть. **3** І сяде, наче розпалюючи і очищаючи срібло і золото. І Він очистить левіїних синів і переліє їх, як золото і як срібло. І будуть приносити Господеві жертву в праведності. **4** І вгодною буде Господеві юдина жертва в Єрусалимі, так як дні, віки і так як

Гла, Г·

Иє азъ послю англа своего и призритъ на пꙋть предъ лицемъ моимъ. и внезапꙋ прїидетъ въ црковь [свою][1] Гь егоже вы ищете, и ангелъ завѣта егоже вы хощете. се прїидетъ глетъ Гь вседръжитель, и кто потрьпитъ днь пришествїа его, и кто постоитъ въ видѣнїи его. зане сей въсходитъ ꙗко огнь разваренїѧ, и ꙗко мыло перꙋщихъ. и сѧдетъ (разварѧа и ѡчищаѧ)[2] ꙗко сребро и ꙗко злато. и ѡчиститъ сны левѵины, и прелїетъ ѧ ꙗко злато и ꙗко сребро. и бꙋдꙋтъ Гви приносѧще жрътвꙋ въ правдꙋ. и годѣ бꙋдетъ Гви жрътва Іꙋдова [въ][3] Іерлимѣ ꙗкоже дни вѣка, и ꙗкоже лѣта прежнѧа. и прїидꙋ к

вамъ на судъ, и буду свидѣтель скоръ на проказителя, и на прелюбодѣйца, и на клянущияся именемъ моимъ въ лжу, и на лишающия мзды наемника, и на насильствующия вдовица, и пхающия сиры, и на уклоняющия судъ пришелца, и на не боящаяся мене, глаголетъ вседръжитель. Зане азъ Господь Богъ вамъ и не измѣняюся. и вы сынове Иаковли (и) не съдръзаетеся отъ грѣхъ отецъ вашихъ. уклонисте законы моя и не съхранисте. *Обратитеся къ мнѣ и обращуся къ вамъ, глаголетъ Господь вседръжитель. и рѣсте, о чесомъ обратимся. еда обольщаетъ человѣкъ Бога. зане вы обольстисте мя. и рѣсте, о чесомъ обольстихомъ тя. яко десятины и начатцы с вами суть, и възирающе вы възираете [на ня][4], и мене (бо)[5] обольщаете, [лѣто][6] (се) искончася. и внесосте вся тяжания въ сокровища, и [расхищение нищаго въ домы ваша][7]. Обратите же ся о семъ, глаголетъ Господь вседръжитель. аще не отверзу вамъ хлябии небесныхъ, и излию вамъ благословение мое дондеже удовлитеся. и разньствую вамъ въ брашна, и не имамъ истлити вашъ плодъ земльный. и не имутъ изнемощи вамъ виногради селнии, глаголетъ Господь вседръжитель. и ублажатъ вы вси языцы, зане будете вы земля изволена, глаголетъ Господь вседръжитель. Отяжчисте на мя словеса ваша, глаголетъ Господь [вседръжитель][8]. и рѣсте, о чемъ оклеветахомъ на тя. *рѣсте суетенъ работаяй Богу. и что болѣ яко съхранихомъ съхранения его. и зане поидохомъ молитвеницы предъ лицемъ Господа вседръжителя. и нынѣ мы блажимъ чюждихъ, и възиждаются [вси][9] творящеи безаконие. [-][10] противишася Богови, и спаслися суть. се оклеветаша боящаася Господа кождо къ искренему своему, и внятъ Господь, и услыша. и написа книги памятии предъ собою боящимся Господа и говѣющимъ имени его. и буду ми глаголетъ Господь вседержитель, въ день онъ иже азъ сътворю въ посуждение, и изволю я якоже изволяетъ человѣкъ сынъ свои [добрѣ][11] работающь ему. И обратитеся и видите между праведнома, и между неправеднику. и между служащима Богови, и [между][12] не работающая [ему][13].

захаріа а іовъ ка

попередні роки. **5** І прийду до вас на суд, і буду швидким свідком проти чародіїв, і проти перелюбників, і проти тих, що клянуться моїм іменем в брехню, і проти тих, що позбувають найманця винагороди, і проти тих, що чинять насилля вдові і штовхають сиріт, і проти тих, що ухиляють суд приходькові, і проти тих, що не бояться мене, – говорить Вседержитель. **6** Тому що Я вам Господь Бог і не міняюся, і ви сини Якова і не стримуєтеся **7** від гріхів ваших батьків. Ви відхилили мої закони і не зберегли. *Поверніться до Мене, і Я повернуся до вас, – говорить Господь Вседержитель. І ви сказали: В чому повернемося? **8** Чи обманює людина Бога? Тому що ви Мене обманули, і ви сказали: В чому ми Тебе обманули? Тому що з вами є десятини і первоплоди, **9** і ви дивлячись дивитеся на них. Адже ви Мене обманюєте. Цей рік закінчився. **10** І ви внесли всі прибутки до скарбів. І грабунок бідного у ваших домах. Поверніться ж в цьому, – говорить Господь Вседержитель. *Зважте,* чи Я не відкрию вам небесні отвори і вилию вам моє благословення, доки матимете по достатку. **11** І заповім вам на їжу, і не знищу вам плід землі, і не знеможе ваш виноградник у полі, – говорить Господь Вседержитель. **12** І блаженними назвуть вас всі народи, тому що ви будете бажаною землею, – говорить Господь Вседержитель. **13** Тяжкими ви зробили проти Мене ваші слова, – говорить Господь Вседержитель. І ви сказали: В чому ми Тебе оскаржили? **14** *Ви сказали: Безумний той, хто служить Богові. І що, більше *маємо*, тому що ми зберегли його закони і тому що пішли як ті, що моляться перед лицем Господа Вседержителя? **15** І тепер ми блаженними називаємо чужинців. І всі, що чинять беззаконня, будуються. Вони противилися Богові і спаслися. **16** Так сказали проти тих, що бояться Господа, кожний до свого ближнього. І Господь сприйняв, і почув, і записав до літописної книги перед собою тих, що бояться Господа і почитають його ім’я. **17** І вони будуть мої, – говорить Господь Вседержитель, – на той день, який Я зроблю на розсудження, і виберу їх, так як чоловік вибирає свого сина, що йому гарно служить. **18** І повернетеся, і побачите між праведним і між неправедним, і між тим, що служить Богові, і між тим, що Йому не служить.

зах. 1 йов. 21

Глава, д.

Яко се день градетъ горя яко пещь и попалитъ я. и будутъ вси иноплеменницы, и вси творящеи безаконія яко стеблие. и вожжетъ я день [Господень][1]

Глава 4

1 Тому що ось приходить день, що горить, як піч, і спалить їх. І всі чужинці, і всі, що чинять беззаконня, будуть наче стерня. І їх спалить господній день, що приходить, – говорить

Господь Вседержитель. І він їм не залишить кореня лози. **2** І вам, що боїтеся мого ім'я, засяє сонце праведності і оздоровлення його крил. І вийдете, і стрибатимете як телята, звільнені від кайданів. **3** І потопчете беззаконних, і вони будуть попелом під вашими ногами в день, в якому Я зроблю, – говорить Господь Вседержитель. **4** *Згадайте закон Мойсея, мого раба, оскільки Я йому заповів в Хориві до всього Ізраїля приписи і оправдання. **5** *І ось Я посилаю вам Ілію Тесвитянина раніше від приходу великого і славного господнього дня. **6** Який поверне серце батька до сина і серце людини до ближнього, щоб, прийшовши, Я не побив землю вповні.

мой2. 20

мат. 17

Кінець *Книги* Пророка малахії.
Має в собі 4 глави.

градыи, глетъ гь вседержитель. и не иматъ оставити имъ корени (-)[2] лоза. И въсїаетъ вамъ боащимса имени моего слнце правдно, і исцѣленїе крылу его. і изыидете и възыграетеса яко телцы ѿ оузъ раздрѣшени. и поперетѐ безаконники, [и][8] будутъ пепелъ по ногама вашима, въ днь воньже азъ сътворю, глтъ гь вседръжитель. *[Помаините законъ моусеа рабà моего, якоже повелѣхъ ему въ хоривѣ къ всему інлю, повелѣнїа и оправданїа. *И се азъ посылаю вамъ ілїю дезвитанина, прежде пришествїа дне гна великаго и просвѣщеннаго, иже оустроитъ срце ѿцу къ сну, и срце чл҃ку къ искренему, да не пришедъ поражю землю гробїю][3].

в мо к

ма зі

Конецъ прркꙋ малахїи
има в себѣ главъ д.

ПЕРВЫЕ КНИГИ МАККАВЕЙСКІЕ

Глава, а.

И бысть[1] внегда порази, Алеѯандръ Филиппа македоньска иже изыиде ѿ земля Хеттимъ. и порази Даріѧ цр҃ѧ перьска и медьска· и цр҃твова в него мѣсто первѣе во Еладі· и състави брани многи и въздержа твердыни, и оуби цр҃и земъскіѧ· и проиде даже до предѣлъ земли, и пріѧтъ користи многихъ ѧзыкъ, и оутѣшисѧ земля пред нимъ. и възвышенъ бысть и възнесесѧ срдце его, и събра силу крѣпку ѕѣло· и начальствова странами [и ѧзыки][2] и мучительми, и быша ему в данники· И по сих паде на ложе и позна иже оумретъ, и съзва отрокови своѧ доброродныѧ, иже с ним бяху въскормлени (ѿ юности его)[3]· и раздѣли имъ цр҃тво свое, еще живу ему сущу· И цр҃твова Алеѯандръ лѣтъ, ві, и оумре· И въздержаша отроки его кождо в мѣстѣ своемъ, и възложиша вси діадимы по смерти его. и сн҃ове ихъ по нихъ лѣта многа, и оумножиша ѕлаѧ на земли, і изыиде ѿ нихъ корень грѣха· Антіохъ (Епиданъ)[4] сн҃ъ Антіоха цр҃ѧ, иже бысть (-)[5] в Римѣ. и цр҃твова (лѣтъ)[6], рлз, цр҃тва еллиньска· Въ днехъ же тѣхъ изыидоша ѿ Ізраиля сн҃ове беззаконніи, и пооустиша многихъ рекуще. поидемъ и завѣщаемъ завѣтъ съ ѧзыки иже окрестъ насъ. ѧко ѿнележе ѿлучихомся ѿ них обрѣтоша нас [многа ѕлаа][7], и благо видѣсѧ слово въ очію ихъ, и препослаша нѣкихъ ѿ людіи, і идоша къ цр҃ю· и дасть имъ власть творити оправданіѧ ѧзыческа. и създаша (себѣ) оучилище въ Ієрлимѣ по (нечистотахъ)[8] ѧзыческихъ, и сътвориша себѣ необрѣзаніе, и ѿступиша ѿ завѣта стаго и съпрягоша сѧ ѧзыкомъ, и въдашася творити лукаваѧ. и оуготовасѧ цр҃тво пред Антіохомъ, и нача цр҃твовати въ земли египетьстѣ, да цр҃твуетъ на двѣма цр҃твома. и вниде въ Египетъ въ народѣ тяжцѣ, на колесницахъ и слонѣхъ [и всадники][9] и (съвокупленіе кораблеи множество)[10]. и въстави брань на Птоломеѧ цр҃ѧ египеска. и оубоясѧ Птоломѣи ѿ лица его и побѣже, и падоша ѧзвени мнози. и взяша грады тверды

ПЕРША КНИГА МАККАВЕЙСЬКА

Глава 1

1 І сталося, що коли побив Александер, *син* Филиппа Македонського, який вийшов з землі Хеттим, і він розбив Дарія, перського і медського царя, він зацарював замість нього, скоріше в Еладі. **2** І він вчинив багато воєн, і захопив твердині, і вбив земних царів. **3** І він пройшов аж до країв землі і взяв здобич багатьох народів. І земля втихомирилася перед ним. І піднявся він, і його серце піднялося. **4** І він зібрав дуже велику силу. І він панував над країнами, і народами, і тиранами. І вони були йому за платників данини. **5** І після цього він упав на ліжко і пізнав, що помре. **6** І покликав своїх шляхетних слуг, що були з ним вигодовані від його молодості, і розділив їм своє царство ще як він був живим. **7** І Александер царював 12 літ і помер. **8** І до влади прийшли його слуги, кожний на своєму місці, **9** і всі поклали *на голову* вінці по його смерті і їхні сини після них багато літ. І вони намножили зло на землі. **10** І з них вийшов корінь гріха – Антіох Епифан, син царя Антіоха, який був в Римі. І він царював *у* 137-му році еллинського царства. **11** В тих же днях вийшли з Ізраїля беззаконні сини і переконали багатьох, кажучи: Підім і вчиним завіт з народами, що довкруги нас, бо відколи ми від них відлучилися, надійшло на нас багато зла. **12** І слово здавалося добрим в їхніх очах. **13** І вони вислали деяких з народу, і *ті* пішли до царя. І він дав їм владу чинити поганські оправдання. **14** І збудували собі приміщення в Єрусалимі за поганськими нечистотами, **15** і зробили собі необрізання. І відступили від святого завіту, і запряглися з поганами, і вдалися чинити зло. **16** І царство готовим було перед Антіохом, і він почав царювати в єгипетській землі, щоб царювати над двома царствами. **17** І він ввійшов до Єгипту з великим народом на колісницях, і слонах, і вершниках, і з великим збором кораблів. **18** І він підняв війну проти Птоломея, єгипетсько-

го царя. І Птоломей злякався його лиця і втік, і впало багато ранених. **19** І вони захопили сильні міста в єгипетській землі, і він взяв здобич єгипетської землі. **20** І Антіох повернувся, після того як побив Єгипет, у 143-му році. І він пішов проти Ізраїля і Єрусалиму з великим народом. **21** І він ввійшов до святилища з гордістю і взяв золотий жертовник, і світильник для свічок, і ввесь його посуд, **22** і стіл предложення, і збанки, і чашки, і золоті кадильниці, і занавісу, і вінці, і золоту прикрасу, що була на лиці храму, і все розбив. **23** І він взяв срібло, і золото, і дорогоцінний посуд, і взяв сховані скарби, які знайшов, **24** і взяв і відійшов до своєї землі. І зробив вбивство, і промовляв з великою гордістю. **25** І був великий плач в Ізраїлі і в усіх їхніх місцях. **26** І стогнали начальники, і старці, і хлопці. І дівчата послабли, і жіноча краса змінилася. **27** Кожний жених взявся за плач, і та, що сиділа на весільному ліжку, була в жалобі. **28** І земля стряслася задля тих, що на ній жили. І кожний дім Якова зодягнувся соромом. **29** І по двох роках днів цар послав начальника над даниною до юдиних міст. І він прийшов до Єрусалиму з великим народом, **30** і він промовив до них мирні слова з обманою. І йому повірили. І він нагло напав на місто, і побив його раною великою, і вигубив багато народу з Ізраїля. **31** І він взяв здобич міста і його спалив вогнем. І знищив його доми і його стіни довкруги. **32** І взяли в полон жінок і дітей, і поділили скотину. **33** І розбудували Давидове місто, велику і сильну твердиню і сильні башти. І було їм за твериню. **34** І поклали туди грішний народ, мужів-беззаконників, і запанували в ній. **35** І поклали зброю і їжу, і збирали єрусалимську здобич і клали туди. І вони були на велику сіть. **36** І це було на засідку святині і на лукавого диявола Ізраїлеві постійно. **37** І вони пролили невинну кров довкруги святині і опоганили святиню. **38** І втекли ті, що жили в Єрусалимі через них. І він став помешканням для чужинців, і чуже насіння – його мешканці, і його діти покинули його. **39** І його святиня була знищена, мов пустиня, *його празники були повернені в плач і його суботи в погорду. Його пошану понижають. **40** Після його слави помножилося його безчестя і його вивищення було повернено на плач. **41** І цар Антіох написав всьому своєму царству, щоб всі були одним народом. **42** І кожний покинув свій закон, і всі погани сприйняли слово царя Антіоха. **43** І численні з Ізраїля зволили його слу-

мой1. 8
тов. 15

в землѝ є҆гѵ́петстѣи, и҆ вза корысти землѝ є҆гѵ́петскїѧ. И҆ ѡ҆братисѧ а҆нтїо́хъ внегда порази єгѵ́пта, въ рмг лѣто. и҆ взы́иде на і҆и҃лѧ і҆ і҆е҆р҃лимъ въ наро́дѣ тѧ́жцѣ. и҆ вни́де въ ст҃илище съ горды́нею и҆ взѧ ѡ҆лтарь зла́тыи и҆ свѣтилни́къ свѣщныи, и҆ всѧ съсꙋ́ды є҆го и҆ трапезꙋ прⷣложе́нїѧ и҆ възлїѧ́лники и҆ фїѧ́ла, и҆ кади́лницы златыа и҆ катапетасмꙋ и҆ вѣнцы, и҆ ѹ҆краше́нїе златое и҆́же на лицы цр҃кви бѧше и҆ съкрꙋшѝ всѧ. и҆ взѧ̀ сребро и҆ зла́то и҆ съсꙋ́ды въжделѣ́нїѧ, и҆ взѧ сокро́вища та́иныѧ и҆́хже ѡ҆брѣте, и҆ (взѧ̀ и҆)[11] ѿи́де в зе́млю свою. и҆ сътвори ѹ҆бїиство, и҆ гл҃а въ го́рдости вели́цѣ. И҆ бы́сть пла́чь вели́къ въ і҆и҃ли, (и҆) въ всѣхъ мѣстѣхъ и҆́хъ, и҆ въздыха́ша нача́лницы и҆ ста́рцы, [и҆ ю́ноша и҆ дв҃ы][12] и҆знемо́гоша, и҆ красота же́ньскаѧ и҆змѣни́сѧ, всѧ́къ жени́хъ прїѧ́тъ пла́чь, [и҆][13] сѣдѧ́щїѧ на ѡ҆́дрѣ бра́чнѣ бы҃ в печа́ли. И҆ потрѧсесѧ землѧ̀ ѡ҆битаю́щихъ ради на не́и, и҆ весь до́мъ і҆а́ковль ѡ҆блече́сѧ стꙋдомъ. [И҆][14] по двою лѣтꙋ дн҃їи, посла цр҃ь нача́лника да́нїи въ гра́ды і҆ю́дины, и҆ прїиде въ і҆е҆р҃лимъ съ наро́домъ вели́комъ. и҆ гл҃а к ни҆м словеса ми́рнаѧ во льсти, и҆ вѣроваша є҆мꙋ. и҆ нападе на гра́дъ стремле́нїемъ и҆ порази є҆го ꙗ҆звою вели́кою, и҆ погꙋби лю́ди мно́ги ѿ і҆и҃лѧ. и҆ взѧ користи гра́дски, и҆ пожже є҆го ѻ҆гнемъ и҆ разорѝ до́мы є҆го, и҆ стѣ́ны [є҆го][15] ѡ҆́крестъ. и҆ плѣни́ша жены и҆ ча́да, и҆ ско́ти (раздѣли́ша)[16]. И҆ създа́ша гра́дъ двд҃въ стѣнꙋ великꙋ и҆ крѣпкꙋ [и҆][17] пи́ргы крѣ́пки, и҆ бы҃ и҆мъ въ крѣпо҃. и҆ поста́виша тꙋ лю́ди грѣшницы мꙋжи беззако́нницы и҆ възмого́ша в немъ. и҆ поставиша ѻ҆рꙋжїѧ и҆ бра́шно, и҆ (събира́ша)[18] кори́сти і҆е҆р҃лимскїѧ (и҆) полага́ша тꙋ. и҆ бы́ша въ [сѣть вели́кꙋ][19], и҆ бы́сть на лаѧтельство ст҃ыни, и҆ въ дїѧ́вола лꙋка́ваго і҆и҃лю вы́нꙋ. и҆ пролїѧ́ша кро́вь непови́ннꙋ ѡ҆́крестъ ст҃ыни, и҆ ѡ҆скверни́ша ст҃ыню. и҆ бѣжа́ша ѡ҆битаю́щїи і҆е҆р҃лимꙋ и҆́хъ ради, и҆ бы́сть ѡ҆бита́нїе чюждимъ. и҆ (чюждꙋ сѣмени роже́нїе є҆го)[20], и҆ ча́да є҆го ѡ҆ста́виша є҆го, [и҆][21] ст҃ынѧ є҆го разоре́на ꙗ҆́ко пꙋсты́нѧ. *пра́здницы є҆го ѡ҆бращени сꙋть въ пла́чь, (и҆) сꙋбо́ты є҆го в поноше́нїе. чести є҆го (ѹ҆ничижаю҆)[22]. по сла́вѣ є҆го ѹ҆мно́жено є҆сть безчестїе є҆го, и҆ высота є҆го ѡ҆бращена є҆сть во пла́чь. И҆ писа цр҃ь а҆нтїо́хъ всемꙋ цр҃ствꙋ своє҆мꙋ да бꙋдꙋтъ вси лю́дїе є҆ди́но. И҆ ѡ҆ста́ви ко́ждо зако́нъ свои і҆ и҆зво́лиша вси ꙗ҆зы́цы по сло́вꙋ цр҃ѧ (а҆нтїо́ха). и҆ мно́зи ѿ і҆и҃лѧ и҆зво́лиша слꙋже́нїю є҆го, и҆ пожро́ша и҆́доломъ и҆ ѡ҆скверни́ша сꙋбо́тꙋ. И҆ посла цр҃ь книги рꙋко́ю вѣс-

а҆ мо҃ и҆
товї҃ еі

тникъ въ і҆ерлимъ, и҆ въ [вса][23] грады і҆оудины да наслѣдатъ законы чюждїи земъскихъ. и҆ въздержатъ всеєсъжиженїє и жертвы и҆ възлїанїє ѿ стыни· и҆ ѡ҆сквернити сꙋботы и҆ празники, и҆ ѡ҆сквернити (стаа стыхъ)[24]· [и҆][25] съзидати ѡ҆лтари и҆ капища і҆ и҆долы, и҆ пожренїа масъ свиныхъ и҆ скоты ѡ҆бщаа. и҆ ѡ҆ставити сны своа неѡ҆брѣзаны, [и҆][26] ѡ҆сквернити дша и҆хъ въ всѣхъ нечистотахъ (-)[27], даже забꙋдꙋтъ законъ, і҆ и҆змѣнатъ вса ѡ҆правданїа (бжїа). І҆ и҆же а҆ще не сътворатъ по глꙋ цра, да оу҆мрꙋтъ по (-)[28] словесѣхъ сихъ. (и҆) написа всемꙋ црствꙋ своемꙋ, и҆ пристави началники на вса люди. (и҆же)[29] повелаше градомъ і҆оудинымъ пожрети по всакъ градъ и҆ град· И҆ събрашаса (мнѡѕи ѿ людїи)[30] к нимъ всакъ ѡ҆ставивыи законъ (гнь), и҆ сътвориша лꙋкаво на земли· И҆ положиша (люди і҆илвы)[31] в таиныхъ, [и҆][32] въ всакомъ оу҆бѣжищꙋ и҆хъ, (-)[33] єі дне, [мца][34] [хаслева][35], патомꙋ и҆ четыресотномꙋ лѣтꙋ. [създаша][36] скверну опꙋстѣнїа на ѡ҆лтарь (бжїи), (-)[37] по (всѣмъ) градомъ и҆оудинымъ ѡ҆кртъ създа капища· и҆ пре двєрїю домовъ и҆ на стогнахъ (и҆) жрахꙋ, и҆ книги закона (бжїа) и҆же ѡ҆брѣтоша съжгоша ѡ҆гнем, низдержавши (и҆)[38] и҆деже ѡ҆брѣтоша (-)[39] книгꙋ завѣта (гна)· И҆ є҆лицы же въздръжаша законъ (гнь), по повелѣнїю цра заклахꙋ є҆го. в силѣ своеи сътворахꙋ (сїа людемъ і҆илевымъ)[40], и҆же ѡ҆брѣтшимса въ всакомъ мцѣ и҆ мцѣ въ градѣхъ· и҆ (двадесатыи днь)[41] мца жрахꙋ въ капищи, и҆же бѣ на пртлѣ. и҆ жены ѡ҆брѣзающаа сны своа закалаша по повелѣнїю [цра][42]. і҆ ѡ҆бѣшахꙋ дѣтища за шїи (-)[43] (по всѣхъ)[44] домохъ и҆хъ, і҆ и҆хъ и҆же ѡ҆брѣзаша тѣхъ [закалахꙋ][45]. И҆ мнѡѕи (ѿ людїи і҆илевыхъ)[46] оу҆держашаса и҆ оу҆твердишаса є҆же не ꙗ҆сти скверныхъ. і҆ и҆збраша (наипа) оу҆мрети, неже ѡ҆скверинтиса брашны, и҆ не хотѣша престꙋпити закона (бжїа) стго. и҆ заклани сꙋть, и҆ бысть гнѣвъ велїи на і҆илa ѕѣло·

жінню, і принесли жертву ідолам, і опоганили суботу. **44** І цар послав книги рукою посланців до Єрусалиму і до всіх юдиних міст, щоб вони пішли за законами чужинців землі, **45** і спинили цілопалення, і жертви, і поливання в святині, і опоганювали суботи і празники, **46** і сквернили святе святих, **47** і будувати вівтарі, і святині, і ідоли. І різали свиньске м’ясо і спільний скот, **48** і залишали своїх синів необрізаними, щоб опоганювали їхні душі в усіх нечистотах, **49** щоб забули закон і змінили всі божі оправдання. **50** І ті, що лиш не зроблять за словом царя, хай помруть **51** за цими словами. І він написав всьому своєму царству і настановив начальників над всім народом, який заповідав юдиним містам приносити жертви у кожному місті і місті. **52** І численні з народу зібралися до них, кожний, що покинув господній закон, і зробили лукаве на землі. **53** І зійшлися ізраїльські люди в таємних місцях і в усякому їхньому сховищу **54** 15-го дня місяця Хаслева чотирьохсотого і п’ятого року. Вони збудували гидоту запустіння на божому жертовнику, довкруги в усіх юдиних містах будуючи храми. **55** І вони приносили жертви перед дверима домів і на вулицях. **56** І книги божого закону, які знайшли, спалили вогнем, заволодівши ними. **57** Де знайшли книгу господнього завіту. І тих, що держали господній закон, за наказом царя такого забивали. **58** У своїй силі чинили це в кожному місяці і місяці по містах ізраїльському народові, що *там* знайшовся. **59** І двадцятого дня місяця приносили жертву в храмі, який був на жертовнику. **60** І за наказом царя вбивали жінок, що обрізували своїх дітей. **61** І вони вішали дітей на шиї по всіх їхніх домах, і вбивали тих, що їх обрізали. **62** І численні з ізраїльського народу втрималися і скріпилися, щоб не їсти нечисте. **63** І вони радше вибрали вмерти, ніж опоганитися їжею. І не бажали переступити святого божого закону, і були вбиті. **64** І був дуже великий гнів на Ізраїлі.

Гла, в·

Въ днехъ тѣ въста [матфїа][1] [снъ][2] і҆оаннов, (сна) симеѡна сщенникъ ѿ сновъ и҆ѡарӥвъ ѿ і҆ерлима, и҆ сѣде во [модине][3]. і҆ (и҆маше)[4] сновъ є і҆оанна и҆же прои҆меновашеса гади, (и҆) симона и҆же прои҆меновашеса дасеи, (і҆) и҆оудꙋ и҆же звашеса макавеи, (и҆) є҆леазаръ и҆же прои҆меновашеса (а҆нарaн)[5], и҆ѡ҆анаданъ и҆же прои҆меновашеса (а҆пдꙋсъ)[6]· и҆

Глава 2

1 В тих днях встав Матфія, син Івана, Симеонового сина, священик з Йоаривових синів з Єрусалиму, і осів в Модині. **2** І вони мали 5-ть синів: Івана, який прозваний Ґаддис, **3** і Симона, що прозваний Тасей, **4** і Юду, який звався Маккавей, **5** і Елеазара, який звався Анаран, Йоанатана, який звався Аптус. **6** І вони побачили хули, що були в Юдеї і Єрусалимі. **7** І

той сказав: Горе мені! Навіщо я народився, щоб бачити знищення мого народу і знищення святого міста, і сидіти там, щоб колись віддатися в руки ворогів і святе в руки чужинців? **8** Його храм став наче чоловік без честі, **9** посуд його слави є винесений полоненим, його старці вигублені на вулицях і його молодь впала від меча. **10** Який народ не успадкував царство і не заволодів його добиччю? **11** Вся ж його прикраса забрана. Замість свободи настало рабство. **12** І ось наші святощі, і наша краса, і наша слава спустошена, і народи їх опоганили. **13** Отже, навіщо нам ще жити? **14** І Маттатія, і його сини роздерли свою одіж, і зодягнулися в мішковину, і дуже плакали. **15** І прийшли до міста Модин послані від царя, що змушували втікачів, щоб принесли жертву. **16** І численні з Ізраїля до них приступили. Маттатія ж і його сини сильно стали *проти*. **17** І відповіли ті, що від царя, і промовили до Маттатії, кажучи: Князем, і преславним, і великим є ти в цьому місті і скріплений синами і братами. **18** Отже, тепер першим приступи і виконай наказ царя, так як зробили всі народи і ті юдині мужі, що залишилися в Єрусалимі, і будеш ти і твій дім серед царських друзів. І ти, і твої сини прославитеся сріблом, і золотом, і багатьма дарами. **19** І відповів Маттатія, і сказав великим голосом: Хоч і всі народи в домі царства слухаються царя, щоб відступити кожному від служіння своїх батьків і сприйняти його заповіді, **20** я ж і мої сини і мої брати підкоряємося законові наших батьків! **21** Бог буде нам милосердний! Не може нам трапитися, щоб ми покинули закон і божі оправдання! **22** Не послухаємося слів царя, щоб переступити наше служіння направо чи наліво! **23** І як він перестав говорити ці слова, приступив чоловік-юдей перед очима всіх, щоб за царським наказом принести жертву в храмі, що в Модині. **24** І побачив Маттатій, і заболів, і задрижали його нутрощі, і розгорілася його лють за судом закону, і він наскочив і розрубав його при храмі, **25** а чоловіка, якого послав цар, що змушував приносити жертву, він вбив у тому часі і знищив храм. **26** І він заревнував за законом, так як зробив Финеес Замврієві, синові Саломи. **27** І закричав Маттатій в місті великим голосом: Кожний, що ревнує за законом і стоїть в завіті, хай вийде вслід за мною. **28** І втік він сам і його сини в гори, і покинули те, що мали в місті. **29** Тоді до пустині пішли численні, що шукали суду і справедливості, і там сиділи **30** вони самі,

[видѣша][7] хꙋлєнїѧ бываю́щаѧ въ і̓оу́деи і і̓є-
рⷭ҇лимѣ· И҆ рⷱ҇е оу̓вы мнѣ, почто̀ рожєнъ є̓смь ви-
дѣти сътрєнїє людїи моѝ, и҆ сътрєнїє града
стⷢ҇го. и҆ сѣдѣти тꙋ въ є̓же да́тисѧ в рꙋцѣ
врагъ, (и҆) стаѧ в рꙋки чюждимъ· бы́сть
храмъ є̓го ꙗ҆ко чл҃къ безчестенъ, съсꙋды славы
є̓го пленени и҆зведе́ни сꙋть. побїени сꙋть
(ста́рцы)[8] є̓го на стогнахъ [-][9] мечемъ (-)[10].
кои ꙗ҆зы́къ не наслѣдова цр҇тва и҆ не въздержа
корысти є̓го, вєсѧ (же) оу̓тва́рь є̓го взѧта
є̓сть. вмѣсто свободы бысть рабьство. и҆ се
стаѧ наша и҆ красота на́ша и҆ сла́ва наша ѡ҆-
пꙋстѣ́на є̓сть, и҆ ѡ҆скверниша ѧ҆̀ ꙗ҆зыцы. поч-
то̀ оу̓бо намъ є̓ще жити. и растерза (ри́зы
своѧ маттадїѧ и҆ сн҃ы є̓го)[11], и҆ ѡ҆блекоша́сѧ
въ врѣтища и҆ плакаша ѕѣло. и҆ прїидоша
(посла́нїи)[12] ѿ цр҇ѧ, понꙋжда́юще ѿбѣгъшихъ
въ (грⷣа [моди́нъ][13])[14] да пожрꙋтъ· и҆ мно́зи ѿ
і҆и҃лѧ [приствпиша к ни҆мъ][15]· (-)[16] Матадїѧ (же)
и҆ сн҃ове є̓го крѣпко сташа. и҆ ѿвѣщаша (пос-
ла́нїи) ѿ цр҇ѧ· и҆ рѣша маттадїю гл҃юще·
кн҃зь и҆ пресла́вныи и҆ велїи є̓си въ градѣ семъ и҆
оу̓твержєнъ въ сн҃ехъ и҆ бра́тїи· нн҃ѣ (оу̓бо)[17]
приствпи преже и҆ сътвори повелѣнїє цр҇ѧ, ꙗ҆ко
сътвориша вси ꙗ҆зыцы, и҆ мꙋжи і̓оудины, и҆
ѡ҆ставшїи въ і̓ерлимѣ· и҆ бꙋдеши ты и҆
[до́мъ][18] твои посреди дрꙋгъ црєвыхъ. и҆ ты и҆
сн҃ове твои просла́витесѧ въ сребрѣ и҆ злате и҆
в да́рѣхъ мнозѣ· И҆ ѿвѣща маттадїѧ и҆ ре-
че гласомъ велїимъ. а҆ще (и҆) вси ꙗ҆зыцы въ
домꙋ цр҇твїѧ цр҇ѧ послꙋшаша (-)[19] ѿстꙋпи-
ти ко́ждо ѿ слꙋже́нїѧ ѿц҃ъ свои҆, і и҆зво́лиша
въ за́повѣдехъ є̓го· (а҆зъ же)[20] и҆ сн҃ове мои и
бра́тїѧ моѧ, повинꙋемсѧ зако́нꙋ ѿц҃ъ нашихъ·
милостивъ (бꙋдетъ) намъ (бг҃ъ). (нѣсть намъ
ключимо) ѡ҆ставити зако́нъ и҆ ѡ҆правда́нїѧ
(бж҃їѧ)· (не послꙋшає̑ словесъ цр҇ѧ)[21] престꙋпи-
ти слꙋже́нїє на́ше на десно и҆ли на шꙋе· И҆ ꙗ҆ко
преста гл҃ати словеса сїѧ. приствпи мꙋжъ и҆-
оу̓деанинъ прⷣе ѡ҆чи́ма всѣхъ жрѣти въ ка́пи-
щи и҆же въ моди́не, по повелѣнїю црєвꙋ. и҆ ви-
дѣ матадїи и҆ поболѣ, и въстрепета́ша
(внꙋтренѧѧ)[22] є̓го. и҆ вожжесѧ ꙗ҆рость (є̓го) по
сꙋдꙋ (зако́на). и҆ (наскочи и҆)[23] разсѣче є̓го въ
капищы, и҆ мꙋжа (є̓гоже цр҇ь посла̀)[24] и҆же при-
нꙋждаше жрѣти оу̓би, въ времѧ ѡ҆но и҆ ка́-
пище разори· И҆ възревнова зако́нъ ꙗ҆ко сътвори
финеєсъ замврїи сн҃ꙋ саломи. и҆ възопи мат-
тадїи въ градѣ гласомъ велїи [-][25] всѧкъ
ревнꙋѧи зако́нꙋ, [и҆][26] стоѧи въ завѣтѣ да
и҆зы́идетъ въ слѣдъ мене. и҆ [ѿбѣжа][27] самъ
и҆ сн҃ове є̓го в горы, и҆ ѡ҆стави є̓ликаже и҆мѣ въ

граде́. Тогда снидо́ша мно́ѕи и҆щꙋще сꙋда и҆ пра́вды въ пꙋсты́ни и҆ сѣдо́ша тꙋ сами, и҆ с҃нове и҆х и҆ жены и҆́хъ и҆ ско́ты и҆х ꙗ҆́ко ѹ҆мно́жишасѧ на нихъ ѕлаѧ. и҆ възвѣщено є҆сть мꙋжемъ ц҃ревымъ и҆ си́лнымъ и҆же бахꙋ въ і҆ер҃лимѣ граде́ д҃двѣ. ꙗ҆́ко ѿи҆до́ша мꙋжи нѣцыи, и҆же разори́ша за́повѣдь ц҃рьскꙋ в (мѣста) та́инна въ пꙋсты́ню. И҆ текѡ́ша по ни́хъ мно́ѕи и҆ ꙗ҆́ша и҆хъ (и҆) ѻ҆полчи́шасѧ на ни҆х, и҆ поста́виша проти́вꙋ (-)[28] бра́нь въ д҃нь сꙋбо́тныи. и рекѡ́ша к ни́мъ, (противлѧ́етесѧ и҆) нн҃ѣ є҆ще, (и҆зыидѣте и҆)[29] сътвори́те по сло́вꙋ ц҃рѧ и҆ живете. И҆ рѣша не и҆зы́идемъ ни сътво́римъ по сло́вꙋ ц҃ревꙋ да ѻ҆скве́рнимъ д҃нь сꙋбо́ты. И҆ въскори́ша на нихъ бра́нь, и҆ не ѿвѣща́ша и҆мъ ни ка́мени вергѡ́ша на ни҆х, ни загради́ша (мѣста) таинна рекꙋщи. ѹ҆́мремъ вси въ простотѣ на́шеи. (и҆) свѣдѣтели бꙋдꙋтъ на на́съ н҃бо и҆ землѧ, и҆же непра́во погꙋбитѐ на҃. И҆ воста́ша на ни҆х въ бра́ни в҃ сꙋботы. и҆ ѹ҆мро́ша сі҆и и҆ же́ны и҆хъ и҆ с҃нове и҆хъ и҆ скоты и҆х, да́же до тысѧщи д҃шъ ч҃лкъ. И҆ позна̀ маттаді́ѧ и҆ дрꙋѕи є҆го, и҆ въскорбѣша ѻ҆ нихъ ѕѣло. и҆ рече мꙋжъ и҆скре́немꙋ своє҆мꙋ, а҆ще вси сътворимъ ꙗ҆ко бра́тіѧ на́ша сътвори́ша, и҆ не ѻ҆полча́емсѧ на ꙗ҆зы́цы ѻ҆ д҃шахъ на́ших, и҆ ѻ҆правда́ніи ради (-)[30] нн҃ѣ (насъ скоро и҆скоренѧ҆т)[31] ѿ землѧ̀. и҆ помысли́ша въ д҃нь ѻ҆́нъ г҃лющи. всѧкъ ч҃лкъ и҆же а҆ще прі́идетъ к на҃ на́ бра́нь въ д҃нь сꙋботныи, ѻ҆полча́емсѧ проти́вꙋ є҆го и҆ не ѹ҆мре҃м вси, ꙗ҆ко҃ ѹ҆мро́ша бра́тіѧ на́ша въ таинны҃. Тогда̀ собраша к нимъ сонмище [і҆ꙋде́иско][32] крѣпціи въ си́ле ѿ і҆и҃лѧ. всѧ҃ и҆зволивыи зако́нꙋ и҆ вси и҆же бѣжа҃ ѿ злыхъ приложи́шасѧ и҆м. и҆ быша и҆м въ ѹ҆твержені́е и҆ събра́ша вои̇, и҆ поби́ша грѣшныхъ въ гнѣве своє҆мъ. и҆ мꙋжеи беззаконныхъ въ ꙗ҆рости своє́и, и҆ прочіи бѣжаша во ꙗ҆зы́цы спастисѧ. и҆ ѻ҆бы́иде маттадіѧ и҆ дрꙋѕи є҆го и҆ разори́ша капища. и҆ ѻ҆брѣзаша ѻ҆́троки необрѣзанныѧ є҆лиц҃ѣ ѻ҆брѣтоша въ предѣлех і҆и҃лѧ въ крѣпости. и҆ погна́ша с҃новъ гордынѧ, и҆ ѹ҆спѣ дѣло въ рꙋкꙋ и҆х. и҆ въздержа́ша зако́нъ ѿ рꙋкꙋ ꙗ҆зыкъ и҆ ѿ рꙋкꙋ ц҃ревꙋ, и҆ не да́ша рогъ грѣшникꙋ. И҆ приближи́шасѧ д҃ни маттадію ѹ҆мрѣти, и҆ рече с҃номъ своимъ. нн҃ѣ ѹ҆крѣписѧ гордынѧ и҆ ѻ҆бличеніе, и҆ времѧ низъвраще́нію и҆ гнѣвъ ꙗ҆рости. [И҆][33] нн҃ѣ ча́да възревнꙋите законꙋ и҆ дади́те д҃ша ва́ша за завѣт ѿц҃ъ ва́ших [и҆][34] помните [дѣла ѿч҃а][35] и҆же сътвори́ша въ родѣхъ свои҆х, и҆ прі́имете сла́вꙋ ве́лію і҆ и҆мѧ
а҃ мо҃ къз
вѣчное. *А҆враа́мъ не въ и҆скꙋше́ніихъ ли ѻ҆брѣтенъ є҆сть вѣренъ, и҆ вмѣни́сѧ є҆мꙋ въ правдꙋ.

і їхні сини, і їхні жінки, і їхня скотина, бо на них намножилося зло. **31** І сповіщено царським мужам і сильним, які були в Єрусалимі, в Давидовому місті, що пішли деякі мужі, які переступили царську заповідь, до таємного місця в пустиню. **32** І за ними погналися численні, і їх захопили, і стали в лави проти них, і зробили проти *них* бій в день суботній, **33** і сказали до них: Чи ще і тепер опираєтеся? Вийдіть і зробіть за словом царя – і житимете! **34** І вони сказали: Не вийдемо ані не зробимо за словом царя, щоб опоганити день суботній. **35** І ті приспішили проти них бій. **36** І вони не відповіли їм, ані не кинули проти них каменем, ані не загородили потаємних місць, **37** кажучи: Всі помремо у нашій простоті. І свідками будуть за нас небо і земля, бо несправедливо вигубите нас. **38** І ті повстали проти них в бою в суботу, і померли вони, і їхні жінки, і їхні сини, і їхня скотина, аж до тисячі людських душ. **39** І довідався Маттатія і його друзі і дуже засумували за ними. **40** І сказав чоловік своєму ближньому: Якщо всі зробимо так, як вчинили наші брати, і не воюватимемо проти народів за наші душі і задля оправдань, нас тепер швидко викорінять з землі. **41** І вони подумали в тому дні, кажучи: Кожний чоловік, що лиш прийде проти нас на війну в день суботній, воюватимемо проти нього і не помремо всі, так як померли наші брати в криївках. **42** Тоді зібрався до них юдейський збір, сильні в силі з Ізраїля. Кожний, що вибрав закон, **43** і всі, що втекли від зла, додалися до них і стали їм на скріплення. **44** І вони зібрали вояків і побили грішників у своєму гніві і беззаконних мужів у своїй люті. І позосталі втекли до народів, щоб спастися. **45** І обійшов Маттатія і його друзі, і винищили храми, **46** і в кріпості обрізали необрізаних хлопців, яких знайшли в околицях Ізраїля. **47** І прогнали синів гордості, і успішним було діло їхніх в руках. **48** І вони забрали закон з рук поган і з царських рук і не дали рога грішникові. **49** І наблизилися Маттатієві дні вмерти, і він сказав своїм синам: Тепер скріпилася гордість, і погорда, і час знищення, і гнів люті. **50** І тепер, діти, ревнуйте за законом, і дайте ваші душі за заповіт наших батьків, **51** і пам’ятайте діла батьків, які ті зробили у своїх родах! І одержите велику славу і вічне ім’я. **52** *Чи Авраам не знайшовся вірним у випробуваннях і
мой1. 27

мой1. 43
мой4. 25
сир. 45
іс нав. 1
мой4. 14
іс нав. 14
црс2. 2
црс4. 2
дан. 13
дан. 6

йому зараховано в справедливість. **53** *Йосиф в часі своєї тісноти зберіг заповідь – став паном Єгипту. **54** *Фінеес, наш батько, коли ревнував ревністю, одержав завіт вічного священства. **55** *Ісус, коли виповнив слово, став суддею в Ізраїлі. **56** *Халев, коли засвідчив в церкві, одержав землі наслідця. **57** *Давид у своєму милосерді успадкував престіл царства на віки віків. **58** *Ілія, коли заревнував ревністю закону, забраний був наче на небо. **59** *Ананія, Азарія, Мисаїл, повіривши, спаслися від полум'я. **60** *Даниїл у своїй простоті був вирваний з пащ левів. **61** І так думайте про рід і рід, бо всі, що надіються на Нього, не ослабнуть. **62** І не бійтеся слів грішного чоловіка, бо його слава на гній і на черв'як. **63** Сьогодні він підноситься і завтра не знайшовся, бо повернувся у свою землю і згинув через його задуми. **64** І ви, сини, скріпіться і будьте мужні в законі, бо в ньому ви прославилися. **65** І ось Симеон, ваш брат, знаю, що чоловіком поради є. Того слухайтесь всі дні і той буде вам за батька. **66** Юда Маккавей, він сильний в силі від своєї молодості, він буде вам начальником вояків і він вестиме війну народові. **67** І ви приведіть до себе всіх творців закону і помстіть помсту вашого народу. **68** Віддайте віддачу поганам і слухайтеся заповіді закону. **69** І він їх поблагословив і додався до своїх батьків. **70** І помер в 146-му році. І його поховали його сини в гробівцях його батьків в Модині. І його оплакував ввесь Ізраїль великим плачем.

*Іосифъ въ время тѣсноты своея съхрани заповѣдь, (-)[36] бысть господинъ египту. *финеесъ отецъ нашъ внегда ревнова ревностію (и) пріятъ завѣтъ священьства вѣчна. *Іисусъ егда исполни слово, (и) бысть судія въ израили. *халевъ егда свѣдѣтельствова въ церкви, воспріятъ земли наслѣдіе. *давидъ въ (своей милости)[37] наслѣдова престолъ царствія во [вѣкъ вѣка][38]. *Илія егда възревнова ревностію закона, взяся яко на небо. *Ананія, азарія, мисаилъ, вѣрующе спасошася отъ пламени. *даниилъ въ простотѣ своей изятся отъ устъ львовъ. И тако помышляйте по роду и роду, яко вси уповающіи нань не изнемогутъ. и отъ словесъ мужа грѣшна не убоитеся, иже слава его въ мотыла и въ червь. днесь въздвигнеся а утре не обрѣтеся, яко обратися въ персть свою и помышленіи его погибе. [И вы][39] сынове укрѣпитеся и мужайтеся въ законѣ, яко в немъ прославитеся. и се симеонъ братъ вашъ, вѣмъ яко мужъ совѣта есть, того послушайте вся дни (и) той будетъ вамъ въ отца. (-)[40] Іуда маккавей (сей) крѣпокъ въ силѣ отъ юности своея, сей будетъ вамъ начальникъ вои, и той сътворитъ брань людемъ. и вы приведѣте къ себѣ вся творци закона, и мстите мщеніе людіи вашихъ. воздаите воздаяніе языкомъ, и внемлѣте въ заповѣди закона. И благослови ихъ и приложися къ отцемъ своимъ, и умре въ лѣто, рмѕ. и (погребоша его сынове его)[41] во гробѣхъ отецъ его въ модине. и плакаша его весь израиль плачемъ великимъ.

Глава 3

1 І піднявся Юда, прозваний Маккавей, його син замість нього. **2** І йому допомагали всі його брати і всі, що пристали до його батька, і з радістю воювали війною Ізраїля. **3** І він поширив славу своєму народові і зодягнувся в панцир, наче велетень, і підперезався своєю військовою зброєю в таборах, і охороняв табори своїм мечем. **4** І він став подібним до лева у своїх ділах і наче левеня, що ревіло за здобиччю. **5** І він гнав беззаконників, випитуючи, спалив вогнем тих, що наводили жах на його народ. **6** І беззаконні були впокорені через його страх, і перелякалися всі, що чинили беззаконня. І спасіння поступало в його руці. **7** І він засмутив численних царів і розвеселив Якова своїми ділами. І навіки його пам'ять на благословення. **8** І він проходив юдині

Глава, г.

въста Іуда нарицаемыи маккавей сынъ его в него мѣсто, и помагаху ему вси братія его, и вси елицы прилѣпишася къ отцу его. и ополчахуся ополченіемъ израиль съ веселіемъ. и распространи славу людемъ своимъ, и облечеся въ броня яко гигантъ. и препоясася оружіемъ брани своея (въ ополченіихъ)[1], (и) (защищаше)[2] ополченія мечемъ (своимъ). и уподобися льву въ дѣлехъ своихъ и яко скуменъ рыкающъ в ловитвѣ. и погони безаконныя испытаяи (-)[3] смущающихъ люди его пожже пламенемъ и възвращени суть безаконіи отъ страха его, и вси дѣлатели безаконія смятошася. и управлено есть спасеніе въ руку его. и огорчи царей многи и възвесели іакова въ дѣлехъ своихъ, и въ вѣки память его въ благословеніе. и прохожаше грады іудины, и погуби нечести-

вы́хъ ѿ ни́хъ. и҆ ѿврати гнѣвъ ѿ і҆и҃лѧ. і҆ и҆менова́сѧ да́же до послѣ́днихъ земли, и҆ собра погиба́ющихъ· И҆ собра а҆поллѡ́нъ ꙗ҆зы́ки (-)[4] ѿ самарі́ѧ си́лꙋ ве́лїю є҆́же ра́товати на і҆и҃лѧ· И҆ позна і҆ꙋ́да (-)[5] и҆зы́де въ срѣ́тенїе є҆мꙋ̀. и҆ порази є҆го и҆ ꙋ҆би [того][6], и҆ падо́ша ꙗ҆звенїи, но́ви и҆ про́чїи побѣго́ша. и҆ взѧ́тъ кори́сти и҆́хъ. и҆ ме́чь а҆поллѡ́новъ ѿѧ́тъ і҆ꙋ́да, и҆ бы́сть воюющи и҆́мъ всѧ дни· И҆ слы́ша серѡ́нъ нача́лникъ вои сѷрїйскїй, ꙗ҆́ко собра і҆ꙋ́да съвокꙋпле́нїе и҆ цр҃ковъ вѣ́рныхъ с ни́мъ [-][7] изы́де въ бра́нь· и҆ рече сътворю себѣ и҆мѧ и҆ просла́влюсѧ въ цр҃ствїи, и҆ побо́рю і҆ꙋ́дꙋ и҆ сꙋ́щихъ с ни́мъ, и҆ ꙋ҆ничижа́ющихъ сло́во цр҃ево. (и҆ ꙋ҆гото́вашасѧ) и҆ приложи́сѧ [є҆́же възы́ити][8]. и҆ взы́де с ни́мъ полкъ нечести́выхъ крѣ́покъ по́мощи є҆мꙋ̀ [и҆][9] сътворити ѿмщенїа на сн҃ехъ і҆и҃левыхъ. и҆ приближи́сѧ да́же до въсхо́да ведоро́ска. і҆ и҆зы́де і҆ꙋ́да въ срѣ́тенїе є҆мꙋ̀ въ ма́лѣ· Ꙗ҆́коже ви́дѣша полкъ градꙋ́щїи въ срѣ́тенїе и҆́мъ, рѣ́ша і҆ꙋ́дѣ ка́ко мо́жемъ в҃ ма́ли сꙋ́ще ѿполча́тисѧ проти́вꙋ мно́жества сего толь крѣ́пка, и҆ мы ꙋ҆трꙋже́ни є҆смы̀ посто́мъ днь· И҆ рече і҆ꙋ́да, ꙋ҆до́бъ є҆сть ѡ҆бъѧ́ти мно́гихъ въ рꙋ́кꙋ ма́лыхъ· И҆ нѣ́сть ра́зньства пре́дъ [бг҃омъ][10] нб҃ныимъ сп҃сти въ мно́зѣ и҆ въ ма́ле. ꙗ҆́ко не въ мно́жествѣ вои ѡ҆долѣ́нїа бра́ни є҆сть, но ѿ нб҃си крѣ́пость. сїи градꙋ́тъ къ на́мъ въ мно́жествѣ кла́твы (-)[11] беззако́нїа. є҆́же растор́гнꙋти на́съ и҆ же́ны на́ша и҆ ча́да на́ша, є҆́же ко́риствовати на́ми. мы бо ѡ҆полча́емсѧ за дш҃а на́ша и҆ зако́ны на́ша. и҆ са́мъ [гь҃][12] съкрꙋ́шитъ и҆хъ пре́дъ лицемъ на́шимъ, вы же не ꙋ҆страша́итесѧ и҆хъ· Ꙗ҆́коже преста гл҃ати, (и҆) наско́чи на ни́хъ въ скорѣ, и҆ сътре́сѧ сиро́нъ и҆ вои є҆го пре́дъ ни́мъ. и҆ [погна̀][13] є҆го въ нисхожде́нїе ведора, да́же до полѧ. и҆ падо́ша ѿ ни́хъ ꙗ҆́ко и҃, сотъ мꙋ́жъ. про́чїи же побѣго́ша въ зе́млю филисти́ма, и҆ нападе стра́хъ і҆ꙋ́динъ, и҆ бра́тїи є҆го и҆ бо́ꙗзнь [-][14] на всѧ ꙗ҆зы́ки ѡ҆́кртъ и҆хъ. и҆ прїи́де до цр҃ѧ и҆мѧ є҆го, и҆ ѡ҆ ѡ҆полче́нїи і҆ꙋ́динѣ повѣда́хꙋ вси ꙗ҆зы́цы. Ꙗ҆́коже слы́ша [цр҃ь][15] а҆нтїо́хъ словеса сїѧ. прогнѣ́васѧ (дш҃ею)[16] и҆ посла̀ и҆ събра вои всего цр҃ства своего полкъ крѣ́покъ ѕѣло, (-)[17] ѿве́рзе сокро́вище свое и҆ да́сть ѡ҆бро́ки вои́номъ въ лѣ́то. и҆ запо́вѣда [и҆мъ в лѣ́то бы́ти][18] гото́вомъ на всѧ́кꙋ потре́бꙋ· И҆ ви́дѣ ꙗ҆́ко ѡ҆скꙋдѣ́ сребро̀ ѿ съкро́вища, и҆ да́ни ѿ стра́нъ ма́ли. ра́ди расхожде́нїа и҆ ꙗ҆́звы ꙗ҆́же сътвори въ земли да возме́тъ зако́ннаꙗ и҆́же бѧ́хꙋ ѿ пръвы́хъ днїи· и҆ ꙋ҆страши́сѧ да не и҆мѣ́етъ (и҆)[19]

міста, і вигубив з них безбожних, і відвернув гнів від Ізраїля. **9** І став славним аж до кінців землі, і зібрав тих, що погибали. **10** І зібрав Аполлон поган з Самарії, велику силу, щоб воювати проти Ізраїля. **11** І довідався Юда, вийшов йому назустріч і побив його, і вбив його. І впали численні ранені, і позосталі втекли. **12** І взяли їхню здобич, і Юда взяв Аполлонів меч і воював ним всі дні. **13** І почув Серон, начальник сирійських вояків, що Юда зібрав збір і церкву вірних з ним, він вийшов на бій. **14** І він сказав: Зроблю собі ім'я, і прославлюся в царстві, і переможу Юду і тих, що з ним і що гордять царським словом. **15** І він приготувався і додав, щоб вийти, і пішов з ним сильний табір безбожних, щоб йому допомогти і вчинити помсту на ізраїльських синах. **16** І він наблизився аж до веторонського підходу. І вийшов Юда йому назустріч з малим числом. **17** Як же побачили табір, що йшов їм назустріч, сказали Юді: Як зможемо ми, будучи малі числом, воювати проти цього такого сильного множества? І ми сьогодні є ослаблені постом. **18** І сказав Юда: Однаково легко є охопити багатьох в руках малого числа, і немає різниці перед небесним Богом спасти багатьма чи малим числом. **19** Бо не в множестві вояків є перемога бою, але сила з неба. **20** Вони приходять проти нас в множестві клятви беззаконня, щоб роздерти нас, і наших жінок, і наших дітей, щоб нас пограбувати. **21** Ми ж воюємо за наші душі і наші закони. **22** І сам Господь їх розіб'є перед нашим лицем, ви ж не бійтеся їх. **23** Як же він перестав говорити, то наскочив на них нагло. І знищеним був Сирон і його вояки перед ним. **24** І він його погнав по веторонському підйомі аж до поля. І з них впало якихось 8 сотень чоловік, позсталі ж втекли до землі Филистима. **25** І напав страх Юди і його братів і жах на всі народи, що довкруги них. **26** І його ім'я прийшло аж до царя, і всі народи розповідали про Юдині воєнні дії. **27** Як же почув цар Антіох ці слова, розлютився душею, і послав, і зібрав вояків всього свого царства, дуже сильний полк; **28** відкрив свою скарбницю і дав платню воякам на рік; і заповів їм в році бути готовими на всяку потребу. **29** І він побачив що забракло срібла в скарбницях і дані з країн малі через видатки і біди, які він зробив в землі, щоб забрати законне, яке було від перших днів. **30** І він побоявся, що не матиме і раз і два на видатки і дари, які раніше давав широкою рукою і видавав понад ца-

рів, які були раніше. **31** Він дуже піднявся душею, і задумав піти до Персії, і взяти данину країн, і зібрати багато срібла. **32** І він залишив над царськими ділами від ріки Євфрату аж до ріки Єгипту Лисію, преславного чоловіка з царського роду, **33** і щоб виховував Антіоха, його сина, аж доки сам не повернеться. **34** І він йому передав половину сил і слонів і заповів йому про все, що врадив, і про тих, що жили в Юдеї і Єрусалимі. **35** Щоб послати проти них, щоб знищити і вирвати ізраїльську силу і останки Єрусалиму, і забрати їхню пам'ять з місця, **36** і поселити синів чужинців в усіх їхніх околицях, і за жеребом розділити їхню землю. **37** І цар взяв половину позосталої сили і пішов з Антіохії, з міста свого царства, 147-го року. І він перейшов ріку Євфрат і проходив горішні околиці. **38** І Лисія вибрав Птоломея, Доримеєвого сина, і Никанора, і Ґорґія – сильних мужів з царських друзів **39** і послав з ними 40000 мужів і 7000 вершників, щоб пішли до юдиної землі і знищили її за царським словом. **40** І вони, відійшовши з усією своєю силою, і прийшли, і стали біля Еммаума, в землі рівнини. **41** І почули купці тієї країни їхнє ім'я, і взяли дуже багато золота і срібла, і рабів, і прийшли до табору, щоб взяти ізраїльських синів за рабів. І до них додалися сирійські вояки і *ті з* землі чужинців. **42** І побачив Юда і його брати, що зло помножилося і що вояки наближалися до їхніх границь. І довідалися про царські слова, які заповів: народові зробити вигублення і викінчення. **43** І кожний сказав до свого ближнього: Підведімось за вигнання нашого народу і воюймо за наш народ і святощі. **44** І збір зібрався, щоб бути готовим на війну і щоб благати і просити милосердя і щедростей. **45** І Єрусалим був необжитим, наче пустка, і не було того, хто входить і виходить з його роду, і святиня *була* потоптана, і сини чужинців *були* в твердині, воно було помешканням поган. І забрано радість у Якова, і не стало там сопілки і гуслі. **46** І вони зібралися і прийшли до Масифи, напроти Єрусалиму, бо раніше місце для молитви Ізраїлеві *було* в Масифі. **47** І того дня вони постили, і зодяглися в мішковину, і посипали попіл на свої голови, і роздерли свою одіж. **48** І вони розгорнули книгу закону, в яких погани дошукувалися написати, на них, подоби своїх ідолів. **49** І вони принесли священичу о-

ѥдіною и҆ дважды въ расходы, и҆ дѧѧ́нїѧ ꙗ҆́же дѧѧ́ преже пространною рꙋкою. і҆ и҆зъбытъчествова паче црей бывшихъ прежде (-)[20] възнесѧ дшею (-)[21] ѕѣло, и҆ помысли и҆тѝ въ персидꙋ. и҆ прїѧти да́ни стра́нъ и҆ събра́ти сребра̀ мно́го. И҆ ѡ҆ста́ви лисїю члка преславна (-)[22] ѿ ро́да црьствїѧ на̑ ве́щми црскими, ѿ рѣкѝ ѥ҆ѳра́та да́же до (рѣкѝ)[23] ѥ҆гѵ́пта. и҆ пита́ти а҆нтіо́ха сна своѥго, до́ндеже ѡ҆братитсѧ са́мъ. и҆ предадѐ ѥ҆мꙋ полъ си́лъ и҆ сло́новъ. и҆ заповѣда ѥ҆мꙋ ѡ҆ всѣ и҆хже съвѣща̀ и҆ ѡ҆ ѡ҆битающи҆ въ і҆ꙋдеи і҆ и҆ерлимѣ. посла́ти на ни́хъ (-)[24] ѥ҆же съкрꙋши́ти і҆ и҆сто́ргнꙋти крѣпость і҆илевꙋ, и҆ ѡ҆ста́нки і҆ерлима, и҆ ѿѧти па́мѧть и҆хъ ѿ мѣста, и҆ всели́ти сновъ и҆норо́дныхъ въ всѣхъ предѣлехъ и҆хъ, и҆ по жребїю раздѣли́ти землю и҆хъ. И҆ црь въспрїѧтъ полъ силы ѡ҆ста́вшихъ, і҆ и҆зы́иде ѿ а҆нтіо҆хїи ѿ гра́да цртва своѥго, (лѣта) рмз. и҆ пре́иде ѥ҆ѳра́тъ рѣкꙋ и҆ прохожа́ше въ вы́шнѧѧ стра́ны. І҆ и҆збра (лисїю)[25] птоломе́ѧ сна доримео́ва, и҆ никано́ра и҆ горгїѧ мꙋжи си́льнїи ѿ дрꙋгъ црєвыхъ, и҆ посла̀ с ни́ми, м҃ мꙋжїи, и҆ з҃. ко́нникъ. ѥ҆же итѝ в зе́млю і҆ꙋдинꙋ и҆ растли́ти [ю]̀[26] по словесѝ црьскꙋ. И҆ ѿше́дше съ всею си́лою своею и҆ прїидоша и҆ ста́ша близъ [ѥ҆ммаоу́м][27] в землѝ польстѣ. И҆ слы́шаша кꙋпцы̀ страны̀ (тоѧ) и҆мѧ и҆х, и҆ взѧ́ш злато и҆ сребро̀ мно́го ѕѣло и҆ о́троки и҆ прїидо́ша въ станы̀ да прїимꙋтъ сновъ і҆илевыхъ въ рабы̀. и҆ приложи́шасѧ к нимъ вои сѷрьскїѧ и҆ землѝ и҆ноплеменникъ. И҆ видѣ і҆ꙋ́да и҆ бра́тїѧ ѥ҆го ꙗ҆́ко оу҆мно́жишасѧ ѕла́ѧ. и҆ воѝ приближа́шесѧ къ предѣломъ и҆хъ, и҆ позна́ша словеса̀ црва и҆же повелѣ (лю́демъ сътвори́ти)[28] в погꙋбле́нїе и҆ сконча́нїе. И҆ рече ко́ждо къ и҆скренемꙋ своѥмꙋ, въста́немъ за и҆згна́нїѧ людїи наши҆ и҆ ѡ҆полчаѥмсѧ за люди на́ша и҆ стыѧ. И҆ собра́сѧ сонмъ ѥ҆же бы́ти гото́вомъ къ ѡ҆полъче́нїю. и҆ ѥ҆же моли́ти и҆ проси́ти млти и҆ щедро́тъ. І҆ и҆ерлим бѣ безъѡ҆би́теленъ а҆ки пꙋстъ. (и҆) не бѣ въхода́ и и҆сходаи ѿ рода ѥ҆го и҆ стаѧ попра́шасѧ, и҆ снве и҆нородны въ краю̀. бы́сть ѡ҆бита́нїе ꙗ҆зы́ком и҆ взѧ́сѧ веселїе ѿ і҆а́кова, і҆ ѡ҆скꙋдѣ (тꙋ) сопѣль и҆ гꙋсли. И҆ собра́шасѧ и҆ прїидо́ша въ (маси́ѳꙋ)[29] проти́вꙋ і҆ерли́мꙋ, ꙗ҆́ко мѣсто млтвы въ (масиѳе)[30] прьвѣе і҆илю. И҆ пости́ша того днѝ и҆ ѡ҆блеко́шасѧ въ врѣтища и҆ пепелъ [посы́паша][31] на главы своѧ, и҆ растеръза́ша ѡ҆дѣѧ́нїѧ своѧ. и҆ распростро́ша кни́гꙋ зако́нꙋ ѿ ни҆же и҆спыта́хꙋ ꙗ҆зы́цы [написа́ти на ни́хъ][32] подо́бїѧ и҆долъ свои́хъ. и҆ принесо́ша ри́зы свѧти́тельскїѧ и҆ прьворо́дныѧ и҆ десѧти́ны. и҆

въздвигнꙋша назарєа иже наплъниша дни, и възопиша гласомъ [велиимъ][33] на небо рекꙋщи. что сътворимъ симъ и где ихъ въведемъ, и стаꙗ твоꙗ попрашасѧ и оскврънишасѧ, и сщенницы твои въ скорби и смиренїю. и се ꙗзыцы събрашасѧ на ны да расторгнꙋтъ насъ, ты вѣси иже помышлѧютъ на насъ. како можемъ потерпѣти пред лицемъ ихъ, аще не ты поможеши намъ. и въстрꙋбиша (-)[34] и възопиша гласомъ велиимъ. И посемъ постави Їоуда воеводы людїи, тысѧщники и сотники, пѧтьдесѧтники, и десѧтоначалники и рече. съзидающимъ домы, и обрꙋчающимъ жены и садѧщимъ винограды, и оужаснымъ възвратитисѧ комꙋждо в домъ свои по законꙋ. и въздвигнꙋша ополъченїа, и поставиша на югъ [Еммаоумъ][35]. И рече Їоуда, препоꙗшитесѧ и бꙋдѣте въ сны силны, и бꙋдѣте оуготовани въ заоутрїе ополчитисѧ на ꙗзыки сїа иже събрашасѧ (-)[36] растерзати насъ и стаꙗ наша. ꙗко лꙋче есть намъ оумрѣти въ брани, неже видѣти ꙁла людїи нашихъ и стыхъ. ꙗкоже (волѧ бꙋдетъ)[37] въ небеси тако сътворитъ.

діж, і первоплоди, і десятини і підняли назореїв, які виповнили дні, **50** і закликали великим голосом до неба, кажучи: Що зробимо з цими і куди їх відведемо? **51** І твої святощі потоптані і опоганені, і твої священики в смутку і пригноблені. **52** І ось народи зібралися проти нас, щоб вигубили нас. Ти знаєш, що вони задумують проти нас. **53** Як зможемо витерпіти перед їхнім лицем, якщо Ти нам не поможеш? **54** І вони затрубіли і закричали великим голосом. **55** І після цього Юда наставив воєвод народові: тисячників і сотників, п’ятдесятників і десятників. **56** І за законом сказав тим, що будували доми, і заручили жінок, і насадили виноградники, і лякливим, щоб повернувся кожний до свого дому. **57** І вони підвели табір і поставили на південь Еммаума. **58** І сказав Юда: Підпережіться і будьте синами сили! І будьте на ранок готові воювати з цими поганами, що зібралися, щоб роздерти нас і наші святощі. **59** Бо нам краще померти в бою, ніж бачити зло нашого народу і святощів. **60** Яка ж буде воля на небі, так вчинить!

Глава, д.

И поꙗтъ Горгїа, ҂е мꙋжїи, и ҂а конникъ избранныхъ и подвигоша плъкъ нощїю еже наити на полкъ иꙋдеискъ и побити ꙗ внезапꙋ. и сынове иже ѿ краꙗ бѣхꙋ (вожди [имъ][1])[2]. и слыша Їоуда и въста самъ и силнїи, побити силꙋ царевꙋ ꙗже въ [Еммаоуме][3]. даже еще [силы расточени быша][4] ополъченїа. И прїиде Горгїа въ ополъченїа Їоудина нощїю и ни единаго обрѣте. (-)[5] искаше ихъ въ горахъ ꙗко рече бѣжатъ сїи ѿ насъ. и бысть дню ꙗвльшꙋсѧ ꙗвисѧ Їоуда на поли со трема тысѧщема мꙋжїи. токмо щитъ и мечь не имахꙋ ꙗкоже хотѧхꙋ. и видѣша плъкъ ꙗзыческъ крѣпокъ въорꙋженъ и коницы окрестъ его, и сїи наоучени ополченїю. И рече Їоуда мꙋжемъ иже с нимъ бѧхꙋ. не оубоитесѧ множества ихъ, и стремленїа ихъ не оужасаитесѧ. *Поминаите како спсени быша отцы наши в мори чрьмнемъ, егда гонѧше ихъ фараонъ съ вои [многими][6]. (-)[7] нынѣ възопиемъ на небо аще како оумилосердитсѧ на ны, и помѧнетъ завѣтъ отецъ, и съкрꙋшитъ плъкъ сїи пред лицемъ нашимъ днесь. и оувѣдѧтъ вси ꙗзыцы ꙗко есть избавлѧѧи и спсаѧи Їилѧ. И възведоша иноплеменницы очи свои, и видѣша ихъ градꙋщихъ съпротивꙋ. и изыдоша ѿ плъка въ брань, и въстрꙋбиша иже съ Їоудою и постꙋпиша и сътрени сꙋть

(в мо ді)

Глава 4

1 І взяв Ґорґія 5000 мужів і 1000 вибраних вершників. І табір піднявся вночі, **2** щоб напасти на юдейський табір і нагло їх побити. І сини, що з твердині, були їм проводирями. **3** І Юда почув і встав сам і сильні, щоб побити царську силу, що в Еммаумі, **4** поки ще сили були розпорошеними з табору. **5** І прийшов Ґорґія до Юдиного табору вночі і не знайшов ні одного. Він шукав їх в горах, бо сказав: Ці від нас втікають. **6** І, як лиш настав день, Юда з’явився на полі з трьома тисячами мужів, лише не мали щита і меча, як бажали. **7** І вони побачили сильний, озброєний табір поган і вершників довкруги нього. І ті вишколені до війни. **8** І сказав Юда мужам, що були з ним: Не бійтеся їхнього множества і не жахайтеся їхнього нападу. **9** *Згадайте як спаслися наші батьки в Червоному морі, бо їх переслідував фараон з численними вояками. **10** Тепер закличемо до неба, може якось Він змилосердиться над нами, і згадає завіт батьків, і знищить цей табір перед нашим лицем сьогодні. **11** І всі погани впізнають, що є той, що визволяє і спасає Ізраїля. **12** І чужоземці підняли свої очі і побачили їх, як ідуть навпроти. **13** І вони вийшли з табору на бій. І затрубіли ті, що з Юдою, **14** і вони уступили. І погани були знищені і втекли в поле. **15** Останні впали від меча. І гналися

(мой2. 14)

за ними аж до Асаримота і аж до ідумейських, і азотських, і амниських піль. І впало з них аж до трьох тисяч мужів. **16** І повернувся Юда і його вояки від погоні вслід за ним. **17** І він сказав до народу: Не пожадайте здобичі, бо війна проти нас, **18** і Ґорґія, і його вояки близько нас у горах. Але стійте тепер проти наших ворогів і воюйте з ними. І після цього візьмете здобич без страху. **19** І ще як Юда говорив це, і ось показалася якась частина, виглядаючи з-поза гори, **20** і побачила, що з вояками повернулися в біг і табори є підпалені. Бо дим, який було видно, виявляв, що сталося, **21** а розвідка дуже перелякалася. Вони ж побачили Юдин полк готовий в полі до бою **22** і всі втекли до землі чужоземців. **23** І Юда повернувся на здобич табору. І взяли багато золота, і срібла, і синьої тканини, і морської багряниці, і велике багатство. **24** І повертаючись, співали пісню і благословили небесного Бога, бо є добрим, бо навіки його милосердя. **25** І було велике спасіння на Ізраїлі в тому дні. **26** Ті ж чужоземців, які спаслися, прийшли і сповістили Лисії про все, що трапилося. **27** Він же, почувши, підупав душею, бо в Ізраїлі сталося не так, як він бажав, і не те, що цар заповів, а це вийшло. **28** І в наступному році Лисія зібрав шістдесят тисяч вибраних мужів і 5000 вершників, щоб побити Єрусалим. **29** І вони прийшли в Юдею і отаборилися в Ветсорі. І їх зустрів Юда з десятьма тисячами мужів. **30** І він побачив сильний табір, і помолився, і сказав: *Благословенним є Ти, Спасителю ізраїльський, що знищив напад сильного рукою Давида, твого раба, і Ти видав табір чужоземців в руки Йонатана, Саулового сина, і того, що носив його зброю. **31** Ти, що оточив цей табір рукою твого народу Ізраїля, хай завстидаються від сили і їхнього вершника. **32** Дай їм страх, і розтопи сміливість їхнього сильного, і хай будуть розхитані своїм знищенням. **33** Скинь їх мечем тих, що Тебе люблять. І хай Тебе похвалять в піснях всі, що знають твоє ім'я. **34** І вони вчинили бій. І з полку Лисія впало 5000 чоловік, і вони впали перед ними. **35** Лисія ж, бачачи утечу своїх, а сміливість юдеїв, і що вони є готові або жити, або сильно вмерти, відійшов до Антіохії і вибрав більше вояків від тих, що були. Задумав знову іти війною проти Юдеї. **36** Сказав же Юда і його брати: Ось наші вороги є знищені, підімо тепер очистити і обновити святощі. **37** І він зібрав ввесь полк, і вони пішли на гору Сіон. **38** І вони побачили святиню запустілою, і

црс1. 17

ꙗзыцы и побѣгоша в поле. последнїи (-)[8] падоша мечемъ· и прогнаша ихъ даже до [асаримода][9] и даже до поль идумейскъ и азотскъ и (амнискъ)[10] и падош ѿ нихъ даже до трею тысѧщю мужїи· И обратисѧ їоуда и вои [его][11] ѿ гоненїѧ въ слѣдъ его. и рече къ людемъ, не въжделѣите корыстїи, ꙗко брань противу насъ. и горгїѧ и вои [его][12] (близъ насъ на горахъ)[13]. но стоите нынѣ противу врагъ нашихъ, и поборете ихъ· и по сихъ прїимете корысти безъ боꙗзни· (И) еще глаголющу їоуде сїѧ, (и се) ꙗвисѧ часть нѣкаѧ расмотраꙗщи з горы и видѣ ꙗко въ бѣгъ обратишасѧ (со вои). и зажжени суть ополченїѧ, дымъ бо зримыи ꙗвлѧше бывшее· съѕирающїи же (-)[14] оубоꙗшасѧ ѕѣло· видѣша же [-][15] (ополъченїе їоудино)[16] в поли готово на брань· [и][17] бѣжаша вси въ землю иноплеменникъ· И [обратисѧ їоуда][18] на корысти ополченїи и взѧ злато много и сребра и ꙗкинда и порфиры морскїѧ и богатства велика. и возвращающисѧ пѣснь поꙗху и благословлѧху ([бога небеснаго][19])[20] ꙗко благъ есть ꙗко въ вѣкъ милость его· И бысть спасенїе велико на їилии въ день онъ. елицы же иноплеменникъ оуцелѣша, (прїидоша и)[21] възвѣстиша лисїи всѧ иже случисѧ· онъ же слышавъ оуныи (душею) [-][22], ꙗко не како хотѣ такова бысть въ їили, и не какова заповѣда [-][23] царь (и) [сїѧ][24] изыиде· И въ градущее лѣто събра [лисїѧ][25] мужїи избранныхъ шестьдесѧтъ тысѧщъ и конникъ, е҃, да побїетъ (їерлимъ)[26]. И прїидоша въ [їоудею][27], и ополчишасѧ въ (ведсоре)[28] и срѣте ихъ їоуда со десѧтїю тысѧщъ мужеи. и видѣ плъкъ крѣпокъ и помолисѧ и рече. *благословенъ еси спасе їилевъ съкрушивыи стремленїе силнаго рукою раба твоего давида. и предалъ еси плъкъ иноплеменныхъ в руку йонадану сыну саоулю, и носѧщаго оружїе его. обнавыи полкъ сїи рукою людїи твоихъ їилѧ. и да постыдатсѧ о силѣ и коннику ихъ. даждь имъ боꙗзнь и растаи дръзость силнаго ихъ, и да поколѣблютсѧ сътрѣнїемъ своимъ, низложи ихъ мечемъ любѧщихъ тѧ. и да похвалѧтъ тебе вси видѧщїи имѧ твое въ пѣснехъ· И съставиша брань и падоша ѿ плъка лисїи, е҃ мужїи и падоша противу ихъ. видаше же лисїѧ своихъ бѣжанїе (-)[29], (їоудеи)[30] же дръзость и ꙗко готови суть, или жити или оумрѣти крѣпко. ѿиде въ антиохїю і избра (-)[31] боле бывшихъ вои, (оумысли) паки ополчитисѧ на їоудею· Рече же їоуда и братїѧ его. се сътворени суть враѕи

а црс ѕі

нашѝ взы́идемъ (нн҃ѣ) ѡ҆чи́стити ст҃аѧ и҆ ѡ҆бнови́ти. и҆ събра̀ (весь плъкъ)[32] и҆ взыидо́ша на го́рꙋ сі́ѡнъ, и҆ ви́дѣвше ст҃ы́ню ѡ҆пꙋстѣ́нꙋ и҆ пр҃тлъ ѡ҆скврънненъ и҆ вра́та съжжены, и҆ въ притво́рехъ възрасто́ша дре́віѧ ӕ҆́ки въ дꙋбра́вѣ, и҆́ли ӕ҆́ки въ є҆ді́неи ѿ го́ръ. и҆ пастофо́ріѧ разбі́єна. и҆ растерза́ша ри́зы своѧ, и҆ пла́каша пла́чем ве́лїимъ· и҆ възложи́ша пе́пелъ [на главы своѧ][33] и҆ падо́ша ли́цем на́ землю и҆ въстрꙋби́ша трꙋбными знаме́нїе и҆ возопи́ша на́ нб҃о· Тогда̀ повелѣ̀ і҆ꙋ́да мꙋжемъ ратова́ти и҆́же въ краю, дондеже ѡ҆чи́стит ст҃аѧ· І и҆збра̀ сщ҃енники непоро́чны хотѧщихъ зако́на (бж҃їѧ). и҆ ѡ҆чи́стиша ст҃аѧ и҆ ѿвръго́ша ка́менїе ѡ҆сквръненїѧ въ мѣсто нечи́сто. и҆ совѣща́ша ѡ҆ пр҃тлѣ всесъжже́нїѧ ѡ҆скверне́нѣмъ что̀ є҆мꙋ сътворѧтъ. и҆ нападѐ и҆мъ совѣтъ благъ разори́ти є҆го. да не когда бꙋдетъ и҆мъ въ поноше́нїе ӕ҆́ко ѡ҆скверни́ша [є҆го ӕ҆зы́цы][34] и҆ разори́ша пр҃тлъ и҆ положи́ша ка́менїе на го́рꙋ хра́ма въ мѣсто подо́бно до́ндеже прїидетъ прр҃къ ѿвѣща́ти ѡ҆ нихъ. и҆ взѧ́ша ка́менїе цѣлы по закон҃ꙋ, и҆ създа́ша пр҃тлъ но́въ по пре́жнемꙋ, и҆ созда́ша ст҃аѧ, и҆ ӕ҆́же внꙋтрь хра́ма· и҆ (притво́ры и҆ всѧ̀)[35] и҆ сътвори́ша сосꙋды ст҃ыѧ но́вы и҆ внесо́ша свѣти́лникъ и҆ пр҃тлъ, (всесожже́нїи и҆) димїа́мовъ и҆ трапе́зꙋ въ хра́м и҆ жрѣша на пр҃тлѣ. и҆ вжго́ша свѣти́лники и҆́же на посвѣщници сꙋть, и҆ свѣтѧ́хꙋ въ хра́мѣ, и҆ положи́ша на трапе́зѣ хлѣбы. и҆ простро́ша катапета́смы, и҆ сконча́ша всѧ̀ дѣла и҆́же творѧ́хꙋ. и҆ (ѕѣло рано воста́вше)[36] въ є҃ и҆ к҃ (дн҃ь) мц҃а девѧ́таго, сѝ є҆сть мц҃ь [хаслевъ][37], рми лѣта· И҆ принесо́ша же́ртвꙋ по зако́нꙋ на ѡ҆лта́рь всесожиже́нїа нова, и҆́же сътвори́ша по вре́мени и҆ по дн҃и въньже ѡ҆скверни́ша є҆го ӕ҆зы́цы· во о́нъ ѡ҆бнови́сѧ въ пѣснехъ и҆ гꙋслехъ и҆ кинни́рехъ и҆ кѵва́лѣхъ· и҆ падо́ша всѝ лю́дїе на лицы̀ (и҆хъ), и҆ поклони́шасѧ, и҆ бл҃ви́ша на нб҃о поспѣша́ющаго и҆̀. и҆ сътвори́ша ѡ҆бновле́нїе пр҃тла дн҃е ѡ҆смаго. и҆ принесо́ша всесъжже́нїѧ съ весе́лїемъ, и҆ пожро́ша жрътвꙋ сп҃сенїѧ и҆ хвале́нїѧ. и҆ ᲂу҆краси́ша пред лицем хра́мꙋ вѣнцы̀ зла́тыми и҆ а҆́спидьскими, и҆ ѡ҆бнови́ша вра́та и҆ пастофо́рїѧ, и҆ поста́виша двери. и҆ бы́сть [весе́лїе в лю́дехъ вели́ко][38] ѕѣло и҆ ѡ҆брати́сѧ поноше́нїе ӕ҆зы́ковъ. *и҆ поста́ви і҆ꙋ́да и҆ бра́тїа є҆го, и҆ весь съборъ і҆и҃левъ да дѣетсѧ дн҃ь сщ҃енїѧ пр҃тла въ времена своѧ, ѿ лѣта на лѣто по днїи и҃, ѿ пѧ́того и҆ двадесѧтого (дн҃е) мц҃а [хасле́въ][39] съ весе́лїем и҆ радостїю· И҆ създа́ша въ вре́мѧ о́но го́рꙋ сі́ѡнъ (и҆) ѡ҆́крꙋгъ стѣ́ны высо́ки и҆ пи́ргы крѣпки. да не когда прїидꙋтъ

іѡ҃а і

жертовник опоганеним, і двері спалені, і в притворах дерева виросли, наче в лісі або наче на одній з гір, і склади розбиті. **39** І вони роздерли свою одіж і заплакали великим плачем. І поклали попіл на свої голови, **40** і припали лицем до землі, і затрубили трубами на знак, і закричали до неба. **41** Тоді Юда наказав мужам воювати проти тих, що в твердині, аж доки не очистить святощі. **42** І він вибрав непорочних священиків, що бажали божий закон, **43** і вони очистили святощі і повідкидали опоганення, каміння на нечисте місце. **44** І вчинили раду про опоганений жертовник цілопалення, що з ним зробити. **45** І їм випала добра рада його знищити, щоб часом не було їм на погорду, що його народи опоганили. І вони знищили жертовник **46** і відклали каміння в горі храму на належному місці, доки не прийде пророк, що про них відповість. **47** І взяли цілі каміння за законом, і збудували новий жертовник, так як попередній, **48** і збудували святе, і те, що внутрі храму, і притвори, і все. **49** І зробили новий святий посуд, і внесли світильник, і жертовник всепалень, і кадила, і трапезу до храму. **50** І приносили жертву на жертовнику, і запалили світла, що на свічниках, і світили в храмі. **51** І поставили хліби на столі і повісили занавісу. І закінчили всі діла, які робили. **52** І рано-вранці встали, в 5-му і 20-му дні дев'ятого місяця, це є місяць Хаслев, 148-го року. **53** І принесли жертву за законом на новому жертовнику цілопалень, який зробили. **54** За часом і за днем, в якому його опоганили погани, в тому він був відновлений з піснями, і гуслями, і сопілками, і цимбалами. **55** І ввесь народ впав на своє лице, і поклонився, і поблагословив до неба Того, що їм помагав. **56** І восьмого дня вони зробили оновлення жертовника, і принесли цілопалення з радістю, і принесли жертву спасіння і похвали. **57** І поклали прикраси перед лицем храму, золоті вінки і малі щити, і обновили двері і склади, і поставили брами. **58** І була дуже велика радість в народі, і відвернуто погорду поган. **59** *І постановив Юда, і його брати, і ввесь ізраїльський збір, щоб святкувати день освячення жертовника у своїх часах з року на рік 8 днів, від п'ятого і двадцятого дня місяця Хаслев, з веселістю і радістю. **60** І в тому часі забудували гору Сіон і довкруги високі мури і сильні вежі, щоб часом не прийшли погани і їх не по-

ів. 10

топтали, так як зробили передше. **61** І там вони посадили вояків, щоб її охороняти. І він скріпив його, щоб оберігати Ветсуран, щоб мати народ в твердині перед ідумейським лицем.

Глава 5

1 І сталося, що коли почули погани, які довкруги, що збудовано жертовник і обновлено святиню, як і раніше, вони і дуже розгнівалися, **2** і вчинили раду, щоб вигубити рід Якова, який був посеред них. І почали вбивати народ і виганяти. **3** І Юда воював з Ісавовими синами в Ідумеї і з тими, що в Акраватині, тому що облягали Ізраїль. І побив їх великою раною. Він вигнав їх, і взяв їхню здобич, **4** і згадав лукавство Веанових синів, які були засідкою і згіршенням народові, щоб засідати на них в дорогах. **5** І вони були замкнуті ним у вежах, і він приступив до них і прокляв їх, і вогнем запалив їхні вежі з усіма, що були в них. **6** І він перейшов до аммонових синів і знайшов сильну руку, і численний народ, і Тимотея, їхнього вождя. **7** І він зударився з ними в численних боях, і вони були розбиті перед його лицем. І він їх побив. **8** І він взяв Язир і його дочерні і повернувся до Юдеї. **9** І зібралися погани, що в Ґалааді, проти тих ізраїльтян, що були в їхніх околицях, щоб їх вигубити, і ті втекли до твердині Діатема. **10** І послали письма до Юди і його братів, кажучи: Проти нас зібралися народи, що довкруги нас, щоб вигубити нас, **11** і приготовляються прийти і захопити твердиню, до якої втікаємо. І Тимотей є воєводою їхніх вояків. **12** Отже, тепер, прийшовши, спаси і нас від їхніх рук, бо впало множество з нас. **13** І всі наші брати, що є в місті Тувині, вигублені, і взяли в полон їхніх жінок і їхніх дітей, і здобич. І згинуло там біля тисячі мужів. **14** І ще читалися письма. І ось прийшли інші посли з Галилеї в роздертих одежах, сповіщаючи за цими словами, **15** кажучи, що проти них зібралися від Птолемаїди, і Тиру, і Сидону, і вся Галилея є наповнена чужинцями, щоб нас викорінити. **16** Як же почув Юда і народ ці слова, він і зібрав великий собор, щоб порадитися, що зроблять для своїх братів, що є в біді, і *як* воюватимуть за них. **17** І сказав Юда Симонові, своєму братові: Вибери собі мужів, піди і спаси твоїх братів в Галилеї. Я ж і мій брат Йонатан підемо до

ѧзыцы (и) попернуть еѧ ѧкоже [преже сътворишѧ][40]. и посади ту воѧ хранити его, и оутверди его хранити ведсурана. еже имѣти люди въ твердыни противу лица идумейска·

Глава, е·

И бысть ѧко слышаша ѧзыцы окрестъ, ѧко създасѧ престолъ, и обновисѧ святынѧ ѧко (и) прежде, и разгнѣвашасѧ зѣло. и совѣщашасѧ ѿяти родъ иаковль, иже бѣху посреди ихъ· и начаша оубивати въ людехъ і изгонѧти· И побораше іоуда сыны исавовы въ идумеи (і) иже въ акраватинѣ ѧко обсѣдаху иилѧ· и порази ихъ ѧзвою великою. (-)[1] изгна ихъ и взѧ корысти ихъ, и помѧну лукавъство сынов веань. иже бѣху людемъ в сѣть, и въ соблазнъ въ еже лаѧти ихъ въ путехъ и затворишасѧ ѿ него въ пиргехъ. и приступи к нимъ, и проклѧ ихъ и зажже столпы ихъ огнемъ, съ всѣмъ иже в нихъ бѧху· И проиде къ сыномъ аммонимъ и обрѣте руку крѣпку и люди многи, и тимодеѧ вожда ихъ· И постави с ними брани многи, и сътрени суть пред лицем его, и поби ихъ и взѧ ѧзира и дщери его. и обратисѧ въ іоудею и събрашасѧ ѧзыцы ѧже въ галаадѣ противу иилътѧномъ сущиихъ въ предѣлех ихъ да избіютъ ихъ. и побѣгоша въ [діадему][2] твердыни. и послаша писаніѧ къ іоудѣ и братіи его рекуще. събрашасѧ на ны ѧзыцы по окрестъ насъ избити насъ. и готоватсѧ пріити и взѧти твердыню в неже въбѣгаемъ, и тимодеи есть воевода воемъ ихъ. нынѣ бо пришедъ (і) избави насъ ѿ руку (и). ѧко паде (множество ѿ насъ)[3]. и вси братіѧ наша сущіи в (мѣстѣ) тувине оубіени суть, и пленишѧ жены ихъ и чада ихъ и корысти. и погибоша ту ѧко тысѧща мужіи· (И) еще писаніѧ чтѧхусѧ и се (иніи вѣстники)[4] пріидоша ѿ галилеѧ въ разъдраныхъ ризахъ, възвѣщающе по словесемъ симъ рекуще. съвокупишасѧ противу себе ѿ птоломаиды и тура и сидона, і (исполнена есть) всѧ галилеѧ иноплеменникъ еже искоренити насъ. ѧкоже слыша іоуда и людіе словеса сіѧ. (и) събра собор великъ совѣщатисѧ, что сътворѧтъ братіи своеи сущимъ въ скорби, и побораюющимъ о нихъ. и рече іоуда симону брату своему избери себѣ мужи, (-)[5] иди і избави братію твою в галилеи. аз же и [братъ мои иѡнаданъ][6] идемъ в галаадитъ. и остави (сифа)[7] сына захаріина и (асаню)[8] воеводы

лю́дей, съ прочими вои въ Іоудеи на стреже́ніе. И заповѣда имъ рекуще прилежите людемъ симъ, и не сътворите брани на ꙗзыки донде́же обратимся. И раздѣлиша Симону мужїи три тысящи да идетъ въ Галилею. Іоудѣ же [-][9] осмь тысящъ въ Галаадитъ. І иде Симонъ в Галилею, и състави брани многи на ꙗзыки, и сътрошася ꙗзыцы ѿ лица его. И гна въ слѣдъ ихъ даже до вратъ Птоломаиды, и падоша ѿ ꙗзыкъ ꙗко три тысящи мужїи. И взя корысти ихъ и поꙗтъ ихъ ѿ Галилеи и въ Арватисъ съ женами и чады и вся елика бяше имъ. И приведе въ Іоудею съ веселїемъ велиимъ. І Иоуда Маккавеи и Онаданъ братъ его преидоша Іорданъ. І идоша путь три дни в пустыни, и срѣтоша Наватея и прїяша ихъ мирно, и повѣдаша имъ вся иже случишася братїи ихъ въ Галаадити. И ꙗко мнози ѿ нихъ ꙗти суть, ис Восора, и Восоре, [и][10] въ [Алимисе][11], [и][12] [Хаскоре][13] [и][14] Македе и Карнаине. (сїи вси грады)[15] тверды и велики. Но и въ прочїихъ градѣхъ Галаадити суть затворени въоутрїе строятся ополъчити на твердыня, и ꙗти і избити всѣхъ сихъ въ (единъ день)[16]. И обрати Іоуда и вои его путь въ пустыню въ Восоръ внезапу, и обоима градъ и оуби всякъ мужескъ полъ оусты меча. И взя вся корысти ихъ и сожже его огнемъ. И въсташа ѿтуде нощїю і идоша даже до твердыни, и бысть пред зарею [и][17] въздвигоша очи свои, и се люди мнози имже нѣсть числа. Носящи лѣствицы и миханы взяти твердыню и ратоваху имъ. И видѣ Іоуда ꙗко начася брань и вопль градныи взыиде до небеси ꙗко труба и гласъ велїи. И рече мужемъ силы бїитеся днесь за братїю (вашу)[18]. (-)[19] Изыиде трема началы въ слѣдъ и въструбиша трубами, и възопиша въ молитвѣ. И позна ополченїе Тимодеово ꙗко Маккавеи есть, (-)[20] ѿбѣжа ѿ лица его, и побиша ихъ ꙗзвою велїею. И падоша ѿ нихъ въ день онъ ꙗко осмь тысящъ мужїи. И обратися [Іоуда][21] въ [Мафу][22] и побоpе (-)[23] и ꙗтъ его, и оуби весь мужескъ полъ его, и взя корысти его и сожже его огнемъ. Ѿтуду поиде и взя [Хасфонъ][24] и Македъ и Восоръ, и прочая грады Галадитиди. По [сихъ глаголѣхъ][25] събра Тимодеи полкъ инъ, и ополчися обону страну потока. И посла Іоуда созрѣти полкъ, и възвѣстиша ему рекуще собрани суть к нему вси ꙗзыцы ꙗже окрестъ насъ сила велїя зѣло. И Аравовъ наꙗтъ въ помощь себѣ. И ополчаюся обону

Ґалаадити. **18** І він залишив Сифа, Захаріїного сина, і Асаю воєводами народові з позосталими вояками на сторож в Юдеї. **19** І він заповів їм, кажучи: Дбайте про цей народ і не робіть війни проти поган, доки ми не повернемося. **20** І відділили Симонові три тисячі мужів, щоб пішли до Галилеї, Юда ж вісьмома тисячами – в Ґалаадит. **21** І пішов Симон до Галилеї і вчинив численні бої з поганами. І погани були знищені перед його лицем. **22** І той гнався вслід за ними аж до брами Птоломаїди, і впало якихось три тисячі мужів з поган, і він взяв їхню здобич. **23** І він забрав їх з Галилеї і в Арватис з жінками і дітьми і все, що було в них, і привів до Юдеї з великою веселістю. **24** І Юда Маккавей і Йонатан, його брат, перейшли Йордан і пішли дорогою три дні в пустині. **25** І вони зустріли Наватеїв, і ті прийняли їх мирно і розповіли їм все, що сталося їхнім братам в Ґалааditі **26** і що численні з них забрані з Восора і Восора, і в Алимисі, і Хаскорі, і Македі, і Карнаїні – це всі сильні і великі міста. **27** Але і вони є замкнуті в позосталих містах Ґалаадити, *а* на завтра приготовляються воювати проти твердинь, і захопити, і вигубити цих всіх в одному дні. **28** І нагло повернувся Юда і його табір дорогою до пустині до Восора, і він захопив місто і вбив кожного з чоловічого роду вістрям меча. І він взяв всю їхню здобич і спалив його вогнем. **29** І вони піднялися звідти вночі і пішли аж до твердині. **30** І сталося, що перед світанком вони і підняли свої очі – і ось багато народу, якому немає числа, що несли драбини і бойові машини, щоб захопити твердиню. І ті воювали з ними. **31** І побачив Юда, що бій почався, і крик міста піднявся до небес, наче *голос* труби, і великий крик. **32** І він сказав мужам сили: Бийтеся сьогодні за ваших братів. **33** Він вийшов трьома началами вслід *за ними*, і вони затрубили трубами і закричали в молитві. **34** І Тимотеїв полк пізнав, що це Маккавей, і втік від його лиця. І вони побили їх великою раною, і впало з них в тому дні якихось вісім тисяч чоловік. **35** І Юда повернувся до Мафи, і воював проти *неї*, і захопив її, і вбив кожного з чоловічого роду в ній, і взяв її здобич, і спалив її вогнем. **36** Звідти він пішов і забрав Хасфой, і Макед, і Восор, і позосталі міста Ґалаадитиди. **37** Після цих слів Тимотей зібрав інший полк і отаборився на другій стороні потоку. **38** І Юда послав підстежити табір. І йому сповістили, кажучи: До нього зібрані всі погани, що довкруги нас, дуже велика сила.

39 І він найняв собі на підмогу арабів, і отаборюються на другій стороні потоку. Вони готові іти проти тебе в бій. І Юда пішов їм назустріч. **40** І сказав Тимотей володарям своїх вояків: Коли наблизиться Юда і його вояки до потоку води: якщо він першим перейде до нас – не зможемо встояти перед ним, бо долаючи подолає нас, **41** якщо ж злякається і стане на другому боці ріки – перейдемо до них і здолаємо його. **42** Як же Юда наблизився до потоку води, він поставив писарів народу при потоці і заповів їм, кажучи: Не давайте нікому стати, але хай ідуть всі на бій. **43** І він першим прийшов проти них і ввесь народ вслід за ним. І всі погани були розбиті перед його лицем. І вони вкинули свою зброю і втекли до томена, що є в Карнаїні. **44** І вони взяли місто і томен. І він спалив *його* з усіма, що в ньому. І злякався Карнаїн, і не міг встояти перед Юдиним лицем. **45** І Юда зібрав всіх ізраїльтян, які були в Ґалаадитиді, від малого аж до великого, і їхніх жінок, і їхніх дітей, і здобич, дуже великі полки, щоб піти до юдиної землі. **46** І вони прийшли аж до Ефрона, і це дуже сильне, велике місто на виході, і не можна було відхилитися від нього направо і ліво, але *треба* пройти посередині нього. **47** І ті, що були в місті, замкнулися і загородили брами камінням. **48** І послав до них Юда мирні слова, кажучи: Пройдемо через вашу землю, щоб піти до нашої землі. І ніхто вас не образить, лише перейдемо ногами. І ті не бажали їм відкрити. **49** І заповів Юда проголосити в таборі, щоб кожний озброївся на тому місці, на якому хто є. **50** І озброїлися сили мужі, і воювали проти того міста цілий день і цілу ніч. І місто видано в його руки. **51** І він вигубив кожного з чоловічого роду вістрям меча і його знищив. І він взяв його здобич і пройшов через місто по вбитих. **52** І вони перейшли Йордан до великого поля, напроти лиця Ветсана. **53** І Юда збирав останніх і підбадьорував народ по всій дорозі, аж доки не прийшли до юдиної землі. **54** І вони прийшли на гору Сіон з веселістю і радістю і принесли цілопалення, бо не впав ні один з них, аж доки вони не повернулися в мирі. **55** І в днях, в яких був Юда *та* Йонатан в Ґалааді, і Симон, його брат, в Ґалилеї проти лиця Птолемаїди, **56** почув Йосиф, Захаріїн син, і Азарія, начальник сили, про хоробрі вчинки, перемоги, і бій, який той вчинив, **57** і сказав: Зробім і ми собі ім'я і підім воювати проти народів, що довкруги нас. **58** І він сповістив тим, що з його сили, що з ними, і во-

странꙋ потока готови прїити на́ тѧ на́ брань· Ї и҆де ї҆ꙋ́да въ срѣтенїе и҆хъ, и҆ рѐ тимоѳе́и начѧ́лникомъ во́и свои҆хъ, є҆гда приб-лижи́тсѧ ї҆ꙋ́да и҆ во́и є҆го на потокъ вѡ҆ныи, а҆ще прїидетъ к на҆ пре҆же. не мо́жемъ посто-ѧ́ти є҆мꙋ ꙗ҆ко могꙋщи възможетъ противꙋ насъ· а҆ще же страшитсѧ и҆ ста́нетъ ѡ҆бо́нꙋ странꙋ рѣки пре́идемъ к нимъ, и҆ возмо҆же противꙋ є҆го. Ꙗ҆коже приближисѧ ї҆ꙋ́да на по-токъ водныи, поста́ви кни́жники лю́дїи на потоцѣ, и҆ повелѣ и҆мъ гл҃ѧ не ѡ҆ставлѧ́ите всѧкого (-)[26] ста́ти, н҆о да грѧ́дꙋтъ вс҃и на́ брань. и҆ прїиде на нихъ прежде и҆ вс҃и лю́дїе въ слѣдъ є҆го, и҆ сотрени сꙋть ([вс҃и][27] ꙗ҆зы́цы ѿ лица є҆го)[28]· И҆ поврꙿгоша ѡ҆рꙋжїѧ своа, и҆ бѣжаша в томенъ, и҆же є҆сть в карънаи҆не. и҆ взѧ́ша гра҆ и҆ томенъ (и҆) [зажже][29] (-)[30] со всѣми и҆же в немъ, и҆ оу҆боѧ́сѧ карнаи҆мъ, и҆ не [возможе][31] [-][32] стати противꙋ лица ї҆ꙋ́дина· И҆ собра̀ ї҆ꙋ́д҃ всѣхъ ї҆и҃льтѧнъ и҆же бѧхꙋ въ галадитиде ѿ ма́ла даже до вели́ка· И҆ жены и҆хъ, и҆ чада и҆хъ, и҆ користь полка велїю ѕѣло. прїити в землю ї҆ꙋ́динꙋ, и҆ прїидоша даже до є҆фрона и҆ сїи гра҆ ве́лїи на и҆сходѣ твердъ ѕѣло. (и҆) не бысть оу҆клонитисѧ ѿ него̀ на де́сно и҆ шꙋе, н҆о посредѣ є҆го преити. и҆ запрошасѧ и҆же бѧхꙋ въ гра́дѣ и҆ заградиша врата ка́менї-емъ. И҆ посла̀ к ни́м ї҆ꙋ́да словеса мирнаѧ ре-кꙋщи. пройдемъ по земли̇ [вашеи][33] є҆же ѿи҆ти въ землю на́шꙋ. и҆ никто҆ (васъ ѡ҆бидитъ)[34], токмо нога́ми пройдемъ· И҆ не хотѧхꙋ ([и҆мъ][35] ѿверсти)[36] и҆ повелѣ ї҆ꙋ́да проповѣда-ти во ѡ҆полченїю, ѡ҆полчитисѧ коє҆мꙋждо в не҆-же кто҆ є҆сть мѣсте. и҆ ѡ҆полчишасѧ мꙋжи си́лы, и҆ [ратова́ша][37] гра҆ то́и весь дн҃ь и҆ вс҃ю но́щъ. и҆ предасѧ гра҆ въ рꙋкꙋ є҆го. и҆ поби всѧкъ мꙋжескъ по҆ оу҆сты̀ меча̀ (ї) и҆ раскопа є҆го. и҆ взѧ̀ корысти є҆го, и҆ про́иде сквоѕѣ градъ по оу҆бїєнымъ. и҆ прейдо́ша ї҆ѡ҆рданъ въ поле вели́кое противꙋ лицꙋ ведъса́ню. и҆ бѣ҆ ї҆ꙋ́да събира́ющи долнѣишихъ· И҆ помолѧ́шесѧ лю-демъ по всемꙋ пꙋти, до́нже прїидꙋт҆ въ землю ї҆ꙋ́динꙋ. и҆ възыидоша на́ горꙋ сїо́нъ съ веселїемъ и҆ ра́достїю. и҆ принесоша вс҃ѧсож҆-женїѧ ꙗ҆ко не паде ѿ ни҆х ни є҆ди́нъ, до́ндеже ѡ҆братишасѧ въ ми́рѣ, и҆ въ дн҃и в нѧже бысть ї҆ꙋ́да. (-)[38] ї҆ѡ҆нада́нъ въ [-][39] галаа́дѣ и҆ симо҆н бра҆ є҆го въ галилеи, противꙋ лицꙋ птоло-маи҆да· Слыша ї҆ѡ҆сифъ захарїинъ сн҃ъ, и҆ а҆за-рїѧ (началникъ)[40] силы побѣдꙋ вещи бл҃гыхъ, и҆ бра́нь ю҆̀же сътвори и҆ [рече][41]. сътвори҆ и҆ мы себѣ и҆мѧ, ї и҆демъ ѡ҆по҆ча́тисѧ проти́вꙋ ꙗ҆зы́-

комъ иже окрⷭ҇тъ насъ. и [възвѣсти][42] сущимъ ѿ силы его иже с ними, і идоша на (амнїю)[43]. І изыиде горгїа ѿ града, и мужи его въ срѣтенїе имъ во брань. І измѣнися іѡсиⷫ҇ и азарїа и гнани суть даже до предѣлъ іоудиныхъ. и падоша въ днь онъ ѿ людїи ізлевыхъ яко двѣ тысащи мужїи. и бысть язва велика въ людехъ иже не послушаша іуды и братїи его, чающе крѣпчае сътворитися. Тїи же не бяху ѿ сѣмени мужїи онѣхъ имиже дастьса спасенїе ізлю рукою иⷯ. и мужъ іоуда и братїа его прославиша ѕѣло, пре всѣмъ ізлемъ и языки всѣми идѣ слышашеса има ихъ. и събокупишася к нимъ блго глющеи. І изыиде іоуда и братїа его и побораху сны исавовы въ земли иже есть къ югу. и порази хевронъ и дщери его, и разори твердыня его и столпы его пожже окрⷭ҇тъ. и воздвижеса ити въ землю иноплеменникъ, и прохожаше [самарїю][44]. въ днь онъ падоша сщенницы на брани, егда хотяху мужатися блго, внегда изыидутъ на брань (безъ совѣта его)[45]. и уклонися іоудⷶ во азотъ въ землю иноплеменникъ и разби капища иⷯ (-)[46] изваянїа богъ иⷯ [и][47] пожже огнемъ, и взя корысти градски и обратиⷭ҇ въ землю іоудину.

ни пішли проти Амнії. **59** І з міста вийшов Ґорґія і його мужі їм назустріч, на бій. **60** І подався Йосиф і Азарія, і були гнані аж до юдиних границь. І в тому дні впало з ізраїльського народу якихось дві тисячі чоловік. **61** І була велика рана в народі, тому що не послухалися Юди і його братів, думаючи, що зроблять сильніше. **62** Ті ж не були з насіння тих мужів, якими дано спасіння Ізраїлеві їхньою рукою. **63** І чоловік Юда, і його брати дуже прославилися перед всім Ізраїлем і всіма народами, де було чути їхнє ім'я. **64** І до них зібралися ті, що говорили про добро. **65** І вийшов Юда і його брати, і воювали проти Ісавових синів в землі, що є до півдня. І він побив Хеврон і його дочерні, і знищив його твердині, і його башти спалив довкруги. **66** І він підвівся, щоб піти до землі чужинців, і проходив Самарію. **67** В дні тому у бою впали священики, коли бажали показатися дуже мужніми, коли вийшли в бій без його ради. **68** І Юда відхилився до Азоту, до землі чужоземців, і знищив їхні храми, різьблення їхніх богів, і спалив вогнем, і забрав здобич міст, і повернувся до юдиної землі.

Глⷡа, ѕ҃.

Црь антїоⷯ прохожаше вышняя страны. и слыша яко есть въ елимѣхъ въ персидѣ граⷣ преславленъ (и умноженъ)[1] сребромъ и златоⷨ (-)[2] храмъ (же) в немъ богаⷮ ѕѣло. и ту запоны златы, и броня и оружїа яже остави [-][3] алеѯандръ филиппа, црь македоньскїи. иже цртвова првыи въ еллинѣⷯ, и прїиде и възыскаше взяти граⷣ и пополнити его, и не возможе яко позная слово сущимъ во градѣ. И восташа противу его въ брань и побѣже (ѿтуду. і иде)[4] съ скорбїю велїею (и обратися)[5] въ вавулонъ. И прїиде възвѣщаяи (ему нѣкто)[6] въ персиду, яко ѿбѣгоша ополченїа ходившїи въ іоудею. И ходи лисїа съ силою крѣпкою въпрвыⷯ, и погнанъ бысть ѿ лица ихъ. и возмогоша оружїи и силами и користьми многими, яже взяша ѿ ополченїи ихже избиша. и разориша мерзость юже созда на ол҃тарѣ въ ієрлмѣ и стыню. яко преже окружиша зданїи высокими, но и ведсуранъ граⷣ его. И бысть яко услыша црь словеса та, устрашися и смутися ѕѣло. и паде на ложе и въпаде в недугъ за скорбь, яко не сбыстьса ему иже помышляше. и бѣ ту дни многи, яко обновися нань скорбь велика, и мняше

Глава 6

1 І цар Антіох проходив горішні околиці і почув, що в Елимах, в Персіді, є преславне місто, і воно багате сріблом і золотом. **2** Храм же в ньому дуже багатий, і там золоті занавіси, і броня, і зброя, які залишив Александер, *син* Филипа, македонський цар, який першим царював з-поміж елленів. **3** І він прийшов і старався взяти місто, і його пограбувати. І не зміг, бо відомим стало слово тим, що є в місті. **4** І вони повстали проти нього боєм, і він втік звідти і пішов з великим смутком, щоб повернутися до Вавилону. **5** І хтось прийшов до Персіди, сповіщаючи йому, що втекли табори, які пішли до Юдеї. **6** І перший раз пішов Лисія з міцною силою і був прогнаний від їхнього лица. І вони здобули зброю, і силу, і велику здобич, яку взяли з таборів, яких вибили. **7** І знищили гидоту, яку він збудував на жертовнику в Єрусалимі, і оточили високими мурами святиню, так як передше, але і *захопили* Ветсуран, його місто. **8** І сталося, що як почув цар ті слова, він перелякався, і дуже засмутився, і впав на ліжко. І зі смутку впав у хворобу, бо не сталося йому так, як задумував. **9** І він

був там багато днів, бо в ньому відновився великий смуток, і думав, що вмирає. **10** І він скликав всіх своїх друзів і сказав їм: Сон відійшов від моїх очей, і я підупав серцем від журби. **11** І я сказав в серці: До якого болю я прийшов і великого замішання, в якому я тепер є. Адже добрим і улюбленим *був я* у моїй владі. **12** Тепер же згадую зло, яке я зробив в Єрусалимі. І я забрав ввесь золотий і срібний посуд, що в ньому, і я даремно послав вигубити тих юдеїв, що *там* жили. **13** Я пізнав, що через це знайшло мене це зло. І ось я гину від великого смутку у чужій землі. **14** І він покликав Филипа, одного зі своїх друзів, і наставив його над всім своїм царством. **15** І він дав йому вінець, і одіж, і перстень, щоб той провадив його сина Антіоха і виховав його, щоб той царював. **16** І цар Антіох помер там в 149-му році. **17** І довідався Лисія, що цар помер, і поставив над царством Антіоха, його молодого сина, якого вигодував. І назвав йому ім'я Евпатор. **18** І ті, що були в замку, замкнули Ізраїль довкруги святого і постійно шукали їм зла і скріплення поган. **19** І Юда задумав їх вигнати, і скликав ввесь народ, щоб їх оточили. **20** І вони зібралися разом і обложили їх 158-го року. І він зробив для них стояки для стріл і машини, **21** і ті вийшли з них, з оточення. І до них пристали деякі з безбожних з Ізраїля, **22** вони пішли до царя і сказали: Чому не зробиш суд і не помстиш *за* наших братів? **23** Ми були згідні служити твоєму батькові, і ходити в його заповідях, і послужити його наказам. **24** І оскільки ми, по правді, з їхнього народу, через це відчужуються від нас. Однак яких з нас вони знаходили, ті вбиті були, і наші насліддя були рознесені. **25** І не тільки на нас простягнули вони руку, але і на всі наші околиці. **26** І ось сьогодні вони наблизилися до твердині в Єрусалимі, щоб її взяти, і він скріпив Ветсуран. **27** І якщо ти їх швидко не випередиш, зроблять більше від цього, і не зможеш ними володіти. **28** І розгнівався цар, коли це почув, і скликав своїх друзів, і начальників своєї сили, і тих, що над вершниками. **29** Але і з інших царств і від морських островів прийшли до нього сили, щоб найнятися. **30** І число його вояків було 100000 піших, і 20000 вершників, і 32 слони, що знають бій. **31** І вони пройшли крізь Ідумею і наблизилися до Ветсурана, і воювали багато днів, і зробили машини. І ті вийшли і спалили їх вогнем, і воювали мужньо. **32** І Юда відійшов від твердині і став у Ветсахарії перед

ꙗ҆́ко оу҆́мретъ. и҆ съзва̀ вс҄ѧ дроу́ги своа и҆ рече и҆̀мъ. ѿи҆де со́нъ ѿ о҆чїю моє́ю, и҆ спадохъ ср҃цемъ ѿ печа́ли, и҆ рѣхъ въ ср҃цы [-][7] в колики скорби є҆смь дошелъ и҆ волнꙋ велїю в не́иже нн҃ѣ є҆смь. ꙗ҆́ко бл҃гъ и҆ люби́мъ (-)[8] въ вла́сти моє́и. нн҃ѣ же помина́ю зла́ѧ и҆̀хже сътворихъ въ і҆ер҃лимѣ, и҆ взѧхъ вс҄ѧ сосꙋды зла́та и҆ сребрьна в немъ· и҆ послахъ и҆зѧти ѡ҆бита́ющи́хъ і҆оу҆дєѡвъ вотще. познахъ ꙗ҆́ко сихъ ради ѡ҆брѣтоша мѧ зла́ѧ сїѧ, и҆ се гибнꙋ скорбїю ве́лїєю в земли чю́ждеи· И҆ призва̀ филиппа є҆ді́ного ѿ дрꙋгъ свои́хъ, и҆ поста́ви є҆го на҃ всѣмъ цр҃ствомъ свои́мъ. и҆ даде є҆мꙋ дїа́димꙋ и҆ ры́зꙋ (-)[9] и҆ прьстень, водити а҆нтио́ха сн҃а є҆го и҆ въскормити є҆го є҆же црьствова́ти. и҆ оу҆́мре тꙋ а҆нтїо́хъ цр҃ь в лѣто, рм҃д. и҆ позна̀ лисїѧ ꙗ҆́ко оу҆́мре цр҃ь, и҆ поста́ви цр҃ствовати а҆нтїо́ха сн҃а є҆го [-][10], є҆гоже въскорми ю҆́ношꙋ. и нарече и҆̀мѧ є҆го є҆впа́торъ. і҆ и҆̀же въ кра́ю бѣша затвори́ша і҆и҃лѧ ѡ҆́кр҃тъ стыхъ. і҆ и҆скахꙋ и҆мъ зла́ѧ всегда̀ и҆ оу҆тверженїє ꙗ҆зыкомъ. и҆ помы́сли і҆оу́да и҆згнати и҆̀хъ и҆ съзва̀ вс҄ѧ лю́ди да ѡ҆бъстоѧ́тъ и҆̀хъ, и҆ събраша́сѧ вкꙋпѣ и҆ ѡ҆бъсѣдоша и҆̀хъ лѣта, рн҃и, и҆ сътворѝ [ѡ҆ ни́хъ][11] стрѣлостоателници и҆ михановы, і҆ и҆зыидо́ша ѿ ни́хъ ѿ затвора. и҆ съдрꙋжишѧ́сѧ тѣмъ нѣцїи нечестивыхъ ѿ і҆и҃лѧ (-)[12] и҆доша къ цр҃ю и҆ рѣша доколѣ не сътворишї сꙋда̀ и҆ мстиши братїю на́шꙋ. мы бл҃говолимъ слꙋжити ѡ҆ц҃ꙋ твоє́мꙋ [и҆ ходити въ за́повѣдехъ є҆го, и҆ послꙋжи́ти повеленїє є҆го][13]· и҆ (ꙗ҆́ко сꙋщїи лю́дїи си́хъ)[14], сего ради (-)[15] ѿчюждаю́тсѧ ѿ насъ. ѡ҆баче є҆лицы ѡ҆брѣтахꙋсѧ ѿ насъ погꙋблѧ́хꙋсѧ, и҆ наслѣдїѧ на́ша расточахꙋсѧ· и҆ не на на́съ токмо простроша рꙋкꙋ, н҆о и҆ на всѧ̀ предѣлы [на́ша][16]· и҆ се приближи́шасѧ дн҃ь къ кра́ю въ і҆ер҃лимъ взѧти є҆го, и҆ [-][17] ведсꙋранъ (оу҆тверди)[18]. и҆ а҆́ще не пре́варишї и҆̀хъ скорѣише, болша сихъ сътворѧтъ, и҆ не возможеши въздръжа́ти и҆̀хъ· И҆ прогнѣвасѧ цр҃ь ꙗ҆́ко (сїѧ) слыша. и҆ созва̀ (-)[19] дрꙋги своѧ̀ [и҆][20] нача́лницы си́лы своє́ѧ і҆ и҆̀же на҃ конники. н҆о и҆ ѿ цр҃ствъ и҆́ны́хъ и҆ ѿ ѡ҆́токъ мо́рьскихъ прїидо́ша к немꙋ си́лы наѧ́тисѧ· И҆ бы́сть число̀ вои є҆го, ҂р, пѣшець. и҆ ҂к, ко́нни́къ. и҆ слоновъ, л҃в, вѣдѧщи́хъ бра́нь. и҆ прїидоша по и҆дꙋмеи, и҆ приближиша́сѧ къ ведсꙋранꙋ и҆ ратовахꙋ дн҃и мно́ги, и҆ сътвори́ша михановы, і҆ и҆зыидо́ша и҆ по́жгоша и҆̀хъ ѡ҆гне́мъ, и҆ быша́ мжественѣ· И҆ ѿи́де і҆оу́да ѿ кра́ѧ и҆ ста̀ въ ведсахарїѧ пре́д ѡ҆ополченїємъ цр҃скимъ· И҆ въста̀ цр҃ь ѕѣло ра́но, и҆ воздвигнꙋ ополченїє въ оу҆стремленїє є҆го по пꙋтѝ ведсаха-

рїа. и҆ расѣ́ѧшасѧ си́лы въ бра́нь и҆ въстрꙋби́ша трꙋба́ми, и҆ слонни́комъ показа́ша кро́вь гроздовꙋ и҆ морона, є҆́же прест҃а́ти и҆́мъ во бра́нь. и҆ разлꙋчи́ша ѕвѣрїа въ [дебрехъ][21]. и҆ прест҃аша коє҆мꙋждо сло́нꙋ, ҂а҃, мꙋжїи, ѡ҆блечены въ бронѧ плетены, и҆ шле́мы мѣдѧны на глава́хъ и҆́хъ. и҆ є҃ со́тъ ко́нникъ вчине́ныхъ кождо ѕвѣрю и҆збрани· сїи бѣша преже вре́мени и҆дѣже а҆́ще бѣ ѕвѣрь. і и҆дѣже а҆́ще и҆дѧше и҆дѧ́хꙋ вꙋкꙋпѣ [и҆][22] не ѿстꙋпа́хꙋ ѿ него. но и҆ пи́рги древѧ́ны на ни́хъ крѣ́пки защища́ющи, на ко́ждо ѕвѣрꙋ ѡ҆поѧ́са́ни (-)[23] съ михаꙋы и҆ на коє҆ждо мꙋжїи, [л҃в][24], вою́ющїи с ни́хъ и҆ (ᲂу҆прави́тель)[25] є҆го· и҆ прочїи ко́нники сю́дꙋ и҆ сю́дꙋ поста́ви на двѣ ча́сти, ѡ҆полче́нїѧ ѡ҆крꙋжа́ющи и҆ ѡ҆гражда́ющи въ [де́брехъ][26]· (и҆) ꙗ҆́ко (-)[27] въсїа слнце на (щиты зла́ты)[28], (и҆) [ѡ҆бсїа́ша][29] го́ры ѿ нихъ и҆ ѡ҆блиста́ша ꙗ҆́ко лампа́ды ѻ҆гне́ныѧ. и҆ разлꙋчи́сѧ ча́сть нѣ́каѧ ѡ҆полче́нїѧ цр҃ева на (горы высо́ки)[30], и҆ нѣ́цыи на ни́жшаа, и҆ града́хꙋ крѣпце и҆ чи́нно. и҆ поколѣба́шасѧ вси слы́шащїи гла́съ мно́жества и҆́хъ и҆ пꙋти ше́ствїѧ мно́гихъ и҆ сраже́нїа ѻ҆рꙋжїи. бѣ бо ѡ҆полче́нїе вели́ко ѕѣло и҆ крѣ́пко· И҆ приближи́сѧ і҆ꙋ́да и҆ ѡ҆полче́нїе є҆го въ бра́нь, и҆ падо́ша ѿ ѡ҆полче́нїѧ цр҃ева, ѕ҃ со́тъ мꙋжїи. и҆ ви́дѣ є҆леа҆за́ръ сн҃ъ а҆вара́нь є҆ді́наго ѿ ѕвѣрїи ѡ҆блече́на въ бро́ню црс҃кꙋ· и҆ бы́сть вы́ше (про́чїи и҆́хъ)[31] ѕвѣрїи, и҆ видѣсѧ [є҆мꙋ][32] ꙗ҆́ко в немъ є҆сть цр҃ь· и҆ даде сѧ самъ є҆же и҆зба́вити лю́ди своѧ, и҆ сътвори́ти се бѣ и҆мѧ вѣчное и҆ те́къ къ немꙋ съ дерзостїю, посре́д [дебри][33] (побива́ющи)[34] ѡ҆деснꙋю и҆ ѡ҆лѣвꙋю и҆ разделѧ́хꙋсѧ ѿ него сю́дꙋ и҆ сю́дꙋ и҆ вни́де подо сло́на и҆ подоложи́сѧ є҆мꙋ, и҆ ᲂу҆би є҆го, и҆ паде на́ землю на́нь и҆ ᲂу҆мре тꙋ· и҆ видѣша си́лꙋ цр҃евꙋ и҆ ᲂу҆стремле́нїе вои, и҆ възвратишасѧ ѿ ни́хъ· ѡ҆полче́нїе же цр҃ево взы́иде проти́вꙋ и҆хъ въ і҆ерлимъ· и҆ приближи́сѧ цр҃ь въ і҆ꙋдею и҆ въ горꙋ сїѻ́нъ, и҆ сътвори ми́ръ и҆же ба́хꙋ въ ведсꙋре. і и҆зыидо́ша и҆з гра́да, ꙗ҆́ко не бѣ и҆мъ [-][35] пи́ща є҆же затвори́тисѧ в немъ, ꙗ҆́ко сꙋбо́та бѣше земли. и҆ взѧ цр҃ь ведсꙋра́мъ, и҆ поста́ви тꙋ стра́жи храни́ти є҆го. и҆ ѡ҆брати ѡ҆полче́нїѧ на мѣсто ст҃инѧ дн҃и мно́ги. и҆ поста́ви тꙋ стрѣлостоѧ́телницы и҆ михаꙋы, и҆ ѻ҆гнеме́тницы и҆ ка́меноме́тницы и҆ скорпїѻ́ны зане же въсхотѣ мета́ти (съ пра́щею)[36] сътвори́ша (же) и҆ тїи миха́ны проти́вꙋ миха́нъ и҆хъ, и҆ бра́шасѧ дн҃и мно́ги пи́ща же не бѧ́ше въ (гра́дѣ)[37]. занеже се́дмое лѣто бы́сть. (-)[38] и҆же ѡ҆ста́виша въ і҆ꙋдеи ѿ ꙗ҆зы́къ поѧдо́ша (и҆) ѡ҆ста́въшее

царським табором. **33** І цар піднявся дуже рано і підняв табір, щоб йому кинутися по дорозі Ветсахарії. І сили розсіялися в бою, і затрубили трубами, **34** і слонам показали кров винограду і шовковиці, щоб їх підготувати до бою. **35** І поділили звірів в нетрях, і приставили до кожного слона 1000 чоловік, зодягнених у плетену броню і мідні шоломи на їхніх головах, і 5-ть сотень вибраних вершників приставлено до кожного звіра. **36** Ці були завчасу там, де лиш був звір. І куди лиш він ішов, вони ішли разом, і не відступали від нього. **37** Але і сильні дерев'яні вежі були на них, що охороняли, прив'язані на кожному звіреві з приладдям, і на кожному 32 чоловік, що з них воювали, і його керівник. **38** І інших вершників він поставив звідси і звідти на дві частини табору, оточуючи і охороняючи в нетрях. **39** І коли сонце засяяло на золоті щити, і гори засяяли від них і засвітилися, наче вогняні лампади. **40** І якась частина царського табору відлучилася на високих горах і деякі на нижніх, і йшли впевнено і впорядковано. **41** І тряслися всі, що чули голос їхнього множества, і множество ходу, і звук зброї, бо табір був дуже великий і сильний. **42** І наблизився Юда і його табір до бою. І з царського табору впало 6-ть сотень чоловік. **43** І побачив Елеазар, Аврановий син, одного зі звірів, зодягненого в царську зброю, і він був вищий від інших звірів. І йому здавалося що в ньому є цар. **44** І сам віддав себе, щоб спасати свій народ і зробити собі вічне ім'я. **45** І побігши до нього зі сміливістю, вбиваючи посеред нетрів справа і зліва, і від нього відділялися сюди і туди. **46** І він поліз під слона, і поклався під ним, і його забив. І той впав на землю, на нього. І він там помер. **47** І вони побачили царську силу і навалу вояків, і відвернулися від них. **48** А царський полк пішов назустріч їм до Єрусалиму. І наблизився цар до Юдеї і до гори Сіону. **49** І він зробив мир з тими, що були у Ветсурі. І ті вийшли з міста, бо не було в них поживи, щоб замкнутися в ньому, бо була субота землі. **50** І цар взяв Ветсурам і поставив там сторож, його охороняти. **51** І він повернув полки до місця святині на багато днів, і поставив там стояки на стріли, і машини, і вогнеметалки, і каменометалки, і скорпіони, тому що бажав кидати з пращі. **52** Зробили же і ті машини проти їхніх машин, і воювали багато днів. **53** Їжі ж в місті не було, тому що був сьомий рік. Ті з поган, що залишилися в Юдеї, спожили і позостале предложення. **54** І

залишилося в святих мало чоловік, бо ними заволодів голод і вони були розсіяні, кожен один на своєму місці. **55** І почув Лисія, що Филип, якого настановив цар Антіох ще як він жив, щоб той вигодував Антіоха, його сина, щоб він царював, **56** повернувся з Персіди і Мидії, і царські вояки, що з ним ходили, і що шукає перебрати справи. **57** Стараючись відійти від твердині, він і сказав до царя, і воєводів вояків, і мужів: Ми слабшали з кожним днем, і в нас мало їжі, і місце, де ми оточили, сильне, і нам треба керувати царством. **58** Тепер, отже, даємо правицю тим людям, і зробимо мир з ними і з усіма їхніми людьми, **59** і поставимо їм, щоб вони ходили за своїми законами, так як і передше. Бо через їхній закон, якого нищать, вони розгнівалися і зробили це все. **60** І вгодне було слово перед царем і начальники, і він послав до них, щоб зробити мир. І їх прийняли. **61** І поклявся їм цар і начальники про це, і ті вийшли з твердині. **62** І цар ввійшов до гори Сіону і побачив твердиню місця, і відрікся клятви, якою поклявся, і наказав знищити мур довкруги. **63** І він відійшов з поспіхом, повернувся до Антіохії і знайшов Филипа, що панував над містом. І воював проти нього, і взяв місто силою.

предъложенїѧ. И҆ ѻ҆ста́ша въ ст҃ыхъ мꙋжїи ма́ло ꙗ҆́ко ѻ҆бъѧ́тъ и҆́хъ гла́дъ, и҆ расточе́ни сꙋ́ть є҆ди́нъ ко́ждо в мѣ́сто свое И҆ слы́ша лисї́ѧ, ꙗ҆́ко фили́ппъ єгоже поста́ви цр҃ь а҆нтїо́хъ є҆ще жи́вꙋ є҆мꙋ. да въскормитъ а҆нтїо́ха сн҃а є҆го въ є҆же црⷭ҇твова́ти є҆мꙋ. (и҆) възъвратисѧ ѿ персꙋ́ды и҆ медїи, и҆ вои̇ (црⷭ҇кїи) ходи́вшїи (-)[39] с нимъ. и҆ ꙗ҆́ко и҆́щетъ прїѧти съ ве́щьми, (-)[40] тща́сѧ [-][41] пойти̇ [ѿ кра́ѧ][42] и҆ гл҃ати къ црю и҆ воєво́дамъ вои и҆ мꙋжемъ, ѻ҆скꙋдѣхо̑ѡ вс̑ѧ дн҃и и҆ пи́ща намъ ма́ла є҆сть, и҆ мѣ́сто є҆гоже ѻ҆бъстои́мъ ᲂу҆тверже́но. и҆ прилежи́тъ намъ (стро́ити) ѻ҆ црⷭ҇твѣ нн҃ѣ ᲂу҆бо да́є҆мъ десни́цꙋ чл҃комъ тѣ́мъ. и҆ сътвори́мъ с тѣ́ми ми́ръ и҆ съ всѣми людми̇ и҆́хъ. и҆ поста́вим̑ и҆́мъ да хо́дѧтъ в зако́нѣхъ свои́хъ ꙗ҆́ко и҆ пре́же. ради бо̑ зако́нъ и҆ и҆́же раздрꙋша́емъ прогнѣ́вашасѧ, и҆ сътвори́ша вс̑ѧ сї́ѧ. и҆ ᲂу҆го́дно бы́сть сло́во пре̑ црⷭ҇емъ и҆ нача́лники. и҆ посла̀ к ни́мъ ми́ръ сътвори́ти и҆ прїѧ́ша (тѧ). и҆ клѧ́сѧ и҆̑мъ цр҃ь и҆ нача́лницы ѻ҆ си́хъ, [ї и҆зы́идоша][43] ѿ тверды́ни, и҆ вни́де цр҃ь въ го́рꙋ сїо́нъ, и҆ ви́дѣ тверды́ни мѣ́ста, и҆ ѿвержесѧ клѧ́твы є҆ю́же клѧ́сѧ, и҆ повелѣ̀ [разори́ти][44] стѣ́нꙋ ѻ҆́крⷭ҇тъ. и҆ ѿи́де тща́тельно (-)[45] ѻ҆братисѧ въ а҆нтїо́хїю, и҆ ѻ҆брѣ́те фили́ппа господ̑ствꙋющⷭ҇а гра́домъ. и҆ воєва на́нь и҆ взѧ̀ гра̑ нꙋ́ждею.

Глава 7

1 151-го року з Риму вийшов Димитрій, Селевкіїв син, і прийшов з малим числом людей до приморського міста. І там зацарював. **2** І сталося, що як він заходив до дому царства своїх батьків, сили схопили Антіоха і Лисія, щоб його привезти до нього. **3** І діло йому стало відомим, і він сказав: Не покажіть мені їхнього лиця. **4** І вояки їх убили. І Димитрій сів на престолі свого царства. **5** І до нього прийшли беззаконні і безбожні мужі з Ізраїля. І Алким керував ними, бажаючи бути священиком. **6** І вони оскаржили народ перед царем, кажучи: Вигубив Юда і його брати всіх твоїх друзів і нас розсіяв з нашої землі. **7** Отже, тепер пошли чоловіка, якому довіряєш, хай іде і побачить все вигублення, яке він зробив нам і царській країні. І хай покарає їх і всіх, що їм помагають. **8** І цар прикликав Вакхида, царського друга, що панував на другому боці ріки. Він *був* великим в царстві і вірний цареві. **9** І він послав його і безбожного Алкима і поставив йому священство. І заповів йому зробити помсту на із-

Гл҃а, з҃.

Лѣ́та, р҃нⷶ, и҆зы́иде дими́трїи селеᲂу҆кїевъ сн҃ъ ѿ ри́ма. и҆ възы́де съ ма́лыми лю́дми въ гра́дъ примо́рьскїи и҆ црⷭ҇твова тꙋ̀. И҆ бы́сть ꙗ҆́ко восходѧ́ше в̑ до́мъ црⷭ҇ьства ѿцъ свои́хъ. [-][1] ꙗ҆́ша си́лы а҆нтио́ха и҆ лисї́ѧ привести є҆го к немꙋ, и҆ (вещь є҆мꙋ ꙗ҆ви́сѧ)[2] и҆ рече. не (покажи́те ми̑)[3] лица и҆́хъ и҆ ᲂу҆би́ша и҆̑ вои̇. И҆ сѣ́де дими́трїи на прⷭ҇то́лѣ црⷭ҇тва своє҆го, и҆ прїи́доша к немꙋ [-][4] мꙋжи беззако́нїи и҆ нечести́вїи ѿ і҆и҃лѧ. и҆ а҆лки́ма вожда́ше и҆́хъ, хотѧ́и жречество́вати, и҆ ѻ҆клевета лю́ди пре̑ црⷭ҇емъ рекꙋщи. погꙋби́лъ і҆ꙋ́да и҆ бра́тїа є҆го всѣ́хъ дрꙋгъ твои́хъ, и҆ на́съ расточи ѿ землѧ̀ на́шеѧ. нн҃ѣ ᲂу҆бо посли̇ мꙋ́жа є҆мꙋже вѣ́рꙋєши, да (и҆дѐ и҆)[5] види́тъ и҆стребле́нїѧ вс̑ѧ ꙗ҆́же сътвори на̑ и҆ стра́нѣ црⷭ҇ьскои. и҆ да мꙋ́читъ и҆́хъ и҆ всѣ́хъ помага́ющи̑ и҆́мъ. и҆ призва цр҃ь ва́кхи́да дрꙋ́га црⷭ҇ьска, и҆́же госпо̑сствова́ше ѻ҆́бонꙋ стра́нꙋ рѣки̇ [-][6] вели́кое въ црⷭ҇твѣ и҆ вѣ́рна црⷭ҇еви. и҆ посла̀ є҆го и҆ а҆лки́ма нечести́ваго и҆ поста́ви є҆мꙋ жре́чество. и҆ повелѣ̀ є҆мꙋ сътвори́ти мще́нїѧ въ сн҃охъ і҆и҃левѣхъ. и҆ ѿи́доста и҆ прїи́доша съ си́лою ве́лїєю в зе́млю і҆ᲂу҆де́инꙋ, и҆ пос-

ла вѣстники къ Іудѣ и братїи его словесы мирными съ лестїю, и не вняша словесем ихъ. видѣша бо яко прїидоста съ силою велїею. и събрашася къ Алкиму и (Вкахиде)[7] събранїя книжни изыскати праведная. и первїи (притяжатели)[8] иже бѣху въ сынѣхъ Іилевѣхъ. и взыскаху ѿ нихъ мира рекоша бо, человѣкъ жрецъ ѿ сѣмени Аарона прїиде въ силѣ не изобидит (и не прельститъ) насъ. и глагола съ ними словеса мирна и клятся имъ рекущи, не воздамъ вамъ злая, ниже другомъ вашимъ, и вѣроваша ему. И пойма ѿ нихъ ѯ мужїи, и уби ихъ въ единъ день по словеси яко писано есть. Плоти преподобныхъ твоихъ и крови ихъ пролїяша окрестъ Іерусалима, и не бѣ (-)[9] погребаяи. И нападе [страхъ][10] и трепетъ на вся люди. яко рекоша нѣтъ имъ истинны и суда, преступницы бо повелѣнїемъ, и клятвою иже клятшася. И въздвижеся Вакхидъ ѿ Іерусалима и приближися въ (Вїизедъ)[11] и посла и ятъ многи ѿ (нихъ)[12], и нѣкихъ ѿ людїи [закла и][13] въ кладезь великъ (въверже). и предастъ страну Алкиму, и остави (-)[14] силу въ помощь ему. И ѿиде Вакхидъ къ царю. и понуждаше Алкхимъ о архїерействѣ и събрашася к нему вси възмущающїи люди своя. и одръжаша землю Іудину, и сътвориша язю велику въ Іизраили. И видѣ Іуда вся злаа иже сътвори Алкимъ, і иже с нимъ бяху сынове Іизраилеви наипаче язвы, і изыиде въ вся предѣли Іудины по окрестъ и сътвори мщенїе на мужехъ утружьшихся, и престаша сходити страны. Якоже видѣ Алкимъ, яко укрѣпися Іуда і иже с нимъ. и позна яко не можаше потрьпѣти ихъ, и обратися къ царю и оклевета ихъ лукаве. и посла царь Никанора единаго ѿ началникъ своихъ добророднѣиша, (-)[15] ненавидящаго и вражующаго на Іизраиля, и повелѣ ему избити люди. и прїиде Никаноръ въ Іерусалимъ со воемъ великимъ. и посла къ Іудѣ и братїи его со лестїю словесы мирными рекущи. не будетъ ли брань между (нами)[16] и вами, прїиду съ мужи малы да вижу лица ваша с миромъ, и прїиде къ Іудѣ и поздравляхуся другъ друга мирно, и вои уготовани бяху въсхитити Іуду. и позная слово Іудѣ яко со лестїю прїиде к нему, и устрашися ѿ него. и не хотѣ ктому видѣти лица его, и позна Никаноръ, яко ѿкровенъ есть совѣтъ его. і изыиде въ срѣтенїе Іудѣ [-][17] близъ [Кафарсарама][18]. И падоша ѿ Никанора (вои) яко [пять тысящъ][19] мужїи, и бѣжаша во градъ дв-

раїльських синах. **10** І вони відійшли і прийшли з великою силою до Юдиної землі. І він послав послів до Юди і його братів з мирними словами, з обманою. **11** І ті не послухалися їхніх слів, бо побачили, що прийшли з великою силою. **12** І зібрався до Алкима і Вкахида збір писарів, щоб шукати справедливе. **13** І перші зверхники, що були між ізраїльськими синами і шукали в них миру, **14** бо сказали: Прийшов чоловік-священик з насіння Ааронового з силами, він не скривдить і не обмане нас. **15** І той говорив з ними мирними словами і поклявся їм, кажучи: Не віддам злом ні вам, ні вашим друзям. **16** І вони йому повірили. І він схопив з них 60 мужів і вбив їх в одному дні, за словами, як є написано: **17** Трупи твоїх праведних і їхню кров пролили довкруги Єрусалиму. І не було того, хто ховає. **18** І напав страх і тремтіння на ввесь народ, бо сказали: Немає в них правди і суду, бо вони переступники угод і клятви, якою поклялися. **19** І підвівся Вакхид з Єрусалиму, і наблизився до Віізету, і послав, і схопив багатьох з них, і деяких з народу зарізав та кинув їх до великого колодязя. **20** І він передав країну Алкимові і залишив йому на підмогу силу. І Вакхид відійшов до царя. **21** І Алхим старався про архиєрейство, **22** і до нього зібралися всі, що чинили клопіт своєму народові. І вони заволоділи юдиною землею і зробили велику рану в Ізраїлі. **23** І Юда побачив все зло, яке зробив Алким і ті ізраїльські сини, що були з ним, особливо погани, **24** і він вийшов в усі юдині околиці довкруги і вчинив помсту на чоловіках, що нищили. І вони перестали обходити околиці. **25** Як Алким побачив, що скріпився Юда і ті, що з ним, і пізнав, що не зможе їх стерпіти, і повернувся до царя і їх лукаво оскаржив. **26** І цар послав Никанора, одного з своїх шляхетних начальників, який ненавидів і ворогував проти Ізраїля, і наказав йому вигубити народ. **27** І Никанор прийшов до Єрусалиму з великою силою. І він послав до Юди і його братів з обманою мирними словами, кажучи: **28** Чи не буде війна між нами і вами? Я прийду з нечисленними мужами, щоб побачив я ваші лиця з миром. **29** І він прийшов до Юди. І вони здоровили друг друга мирно, і вояки були готові схопити Юду. **30** І Юді стало відомим слово, що він з обманою до нього прийшов. І той його злякався і не побажав більше побачити його лиця. **31** І пізнав Никанор, що виявлено його раду, і вийшов назустріч Юді біля Кафарсарама. **32** І впало з вояків Никанора я-

кихось п’ять тисяч мужів, і втекли до Давидового міста. **33** І після цих слів прийшов Никанор до гори Сіон. І вийшли деякі з священиків, з святих і з старців народу, щоб його поздоровити мирно і показати йому цілопалення, принесене за царя. **34** І він поглузувавши висміяв їх, і опоганив їх, і заговорив гордо. **35** І він поклявся з гнівом, кажучи: Якщо не буде виданий Юда і його вояки тепер до моїх рук, коли повернуся в мирі, то спалю цей храм. І він вийшов з великою люттю. **36** І священики ввійшли і стали перед лицем престолу і храму, і плачучи сказали: **37** Ти, Господи, вибрав цей храм, щоб в ньому називалося твоє ім’я, щоб він був храмом молитви, і на прохання твоєму народові. **38** Зроби помсту на цій людині і на його вояках. І хай впадуть під меч. Згадай їхні проклони і не дай їм притулку. **39** І Никанор вийшов з Єрусалиму і прийшов у Веторон, і його зустріла сирійська сила. **40** Юда наблизився до Адаси з трьома тисячами чоловік. І помолився Юда, і сказав: **41** *Ті, що були послані від царя Сенахирима, Господи, коли Тебе похулили, то вийшов твій ангел і побив з них 185-ть тисяч. **42** Так розбий цей табір сьогодні перед нами. І хай позосталі пізнають, що зло промовив він проти твоїх святощів. І суди його за його злобою. **43** І вояки вчинили бій 13-го дня місяця Адара, і розбито Никанорове військо, і він першим впав у битві. **44** Як його вояки побачили, що Никанор впав, вони кинули свою зброю і втекли. **45** І ті гналися за ними дорогою одного дня від Адаса, аж до приходу до Ґасира. І трубами затрубіли за ними на знак. **46** І з усіх сіл юдейських довкруги вийшли *люди* і розносили їх рогами, і поверталися знову до них. І всі впали від меча, і з них не залишився ні один. **47** *І вони взяли їхню здобич і грабунок і відрубали Никанорову голову і його правицю, яку він гордо простягнув, і принесли, і повісили напроти Єрусалиму. **48** І народ дуже зрадів, і того дня робили велику веселість. **49** І постановили кожного року святкувати той день 13-го *дня* місяця Адар. **50** І юдина земля спочила на мало днів.

црс4. 9
тов. 1
сир. 48
мак2. 8
і 15

црс4. 19
іс. 37

Глава 8

1 І Юда почув ім’я римлян. Що вони сильні кріпостю і добре поводяться з усіма, що до них пристають, і тим, хто прийшли до них, зробили з ними дружбу, і що є сильні кріпостю. **2** І вони почули про їхні війни і добрі, мужні вчинки, які роблять в галатах, і що їх здолали і привели під данину, **3** і скільки зробили в країні

двѣ. И по словесехъ си҃ вызыиде никаноръ на гору сїонъ. і изыидош҃ ѿ ієреи ѿ ст҃ыхъ и ѿ старецъ лю҃скї поздравити єго мирно и показати єму всесожженїє принесеное за ц҃ря. И посмѣася [-][20] (-)[21] оуничижи ихъ и оскверни ихъ, и гл҃а гордо. и клятся съ яростїю рекущи, аще не предаса іоуда и вои єго в руку моєю нн҃ѣ. (-)[22] єгда възвращенъ буду въ миръ, (и) пожгу храмъ сїи. і изыиде сїи яростїю велїєю. и внидоша жрьцы и сташа пре лицемъ пр҃тла и храму. и плачюще рекоша. Ты [г҃и][23] избралъ єси храмъ сїи, нарещися имени твоему в нем, да будетъ храмъ м҃лтвы и въ прошенїє людемъ твои҃ сътвори мщенїє на ч҃лцѣ семъ и воехъ єго, и да паду в мечь. помяни власфимїя ихъ, и не даждь имъ обители. І изыиде никаноръ ѿ ієр҃лима, и прїиде въ ведоронъ, и срѣте єго сила сүрска. (-)[24] Іоуда приближися въ адасу съ треми тысящми мужїи. и помолися іоуда и ре҃ *иже (послани бяху) ѿ ц҃ря [сенахирим҃][25] (г҃и) яко хулиша (тя). [і][26] изыиде агг҃лъ твои и порази ѿ нихъ, р҃пе тысящь, тако съкруши ополъченїє сїє пре҃ нами днесь. и да познаю҃ прочїи яко ѕло гл҃а на ст҃ая твоя. и суди єму по ѕлобѣ єго. И сътвориш҃ вои брань г҃і (дн҃ь) м҃ца адара. и сътресся ополъченїє никаново, и паде са҃ прьвѣе въ брани. якоже видѣша вои єго яко паде никаноръ. (поврьгоша)[27] оружїа [своа][28] (и) бѣжаша, и гнаша ихъ путь дн҃е єдинаго ѿ адаса, доидеже прїити въ гасиръ. и (трубами трубиша за ними)[29] съ знаменїи. і изыдоша ѿ всѣхъ селъ іоудеискъ окр҃тъ. и разметаша ихъ рогами и възвращахуся паки к нимъ, и падоша вси мечемъ, и не оста ѿ ни҃ ни єдинъ. *И взяша корысти [ихъ][30] и плѣнъ. и главу никанору ѿсѣкоша и десницу єго юже простре гордо, и принесоша и повѣсиша противу ієр҃лиму и възвеселишася люди ѕѣло. и твориша дн҃и того [-][31] веселїє велико. и оустaвиша творити вся лѣта дн҃ь тои, г҃і м҃ца адаръ. и оумлъча земля іоудина дн҃и малы.

д҃ цр҃ д҃
тові҃ а҃
сир҃ мн҃
в҃ ма҃ и҃
и҃ еі

д҃ цр҃ ді҃
ісаїа лз҃

Гл҃а, и҃.

Услыша іоуда имя римля҃ яко силнїи крѣпостїю. и сїи бл҃говолятъ всѣмъ приложшися имъ, и єлици прїидоша к ни҃ составиша с ними дружбу, и яко суть силни крѣпостїю. и (слышаша)[1] брани ихъ имужества бл҃га яже творятъ въ галатехъ, и яко въздержаша ихъ и приведоша

(-)[2] по дань. и колика сътвориша въ странѣ испанїи, (і) иже оудержати рѹды сребра и злата иже тамо, и въздержаша всяко мѣсто совѣтомъ своимъ, и длъготръпѣнїемъ· И мѣсто бѣ далече ѿстоя ѿ нихъ ѕѣло, и царей нашедшихъ (-)[3] ѿ края земля, дондеже сътроша (-)[4] и поразиша ихъ язвою великою. (-)[5] прочїи же дают имъ дани по вся лѣта· И филиппа [-][6] (персянина)[7] китеискаго царя, и въставшихъ на ня съкрѹшиша ихъ въ брани, и въздержаша ихъ· И антїоха великаго царя асїи, шедшаго противѹ ихъ ополченїе на брань имѣюща, рк, слонъ, и конникъ и колесницъ и вои велики ѕѣло (-)[88] сътренъ ѿ нихъ, и яша его жива. и поставиша (имъ даяти) (дань великѹ и царствѹющимъ по немъ)[9]· И даяти и мира и оуставленїя, и странѹ индѣискѹ, и медїискѹ, и лидскѹ, и ѿ предобрыхъ странъ ихъ. и взяша ихъ ѿ него даша [-][10] еѵменїю царю· (-)[11] Яко (совѣщаша иже ѿ еллады)[12] прїити и взяти ихъ, и явися слово тѣмъ и послаша к нимъ воеводѹ единаго и ополчишася противѹ имъ. И падоша ѿ нихъ язвенїи мнози· и плѣнени ведоша жены ихъ и чада ихъ и растошиша ихъ. и (землю ихъ въздержаша)[13], и разориша твердыня ихъ, (-)[14] въ работѹ изведоша ихъ даже до сего дне, и прочая царства. и отоки иже нѣкогда противишася тѣмъ истребиша, и поработиша ихъ. съ дрѹги же своими и съ смиряющимися имъ съхранахѹ дрѹжбѹ, и въздержахѹ царство ближняя и далняя. (-)[15] елицы слышахѹ имя ихъ оубояшася ѿ нихъ, елицы же аще хощѹтъ помощи и царствовати, царствѹютъ. иже аще хощѹтъ пременяютъ, и възнесошася ѕѣло. и въ всѣхъ сихъ не възлагаше ни единъ ихъ дїадимы, ни облечашеся перфирою да възвеличатся о ней. и вѹлевътїрионъ сътвориша себѣ, и вся дни совѣтовахѹ (в немъ) т и к совѣтниковъ выинѹ о множествѣ еже благооѹтворити ихъ. и оувѣряютъ единомѹ человѣкѹ началъствовати по лѣтѹ, и господъствовати всею землею своею и вси повинѹются единомѹ. и нѣсть зависти ниже рвенїе в нихъ· І избра іоуда еѵполемона сна іоаннова сна акkосова и (асона)[16] сна елїазара и посла ихъ в римъ съставити с ними дрѹжбѹ, и споборенїе (-)[17] еже ѿяти (ѿ них иго ихъ)[18]. яко видѣша царство еллинско, порабощаемы ісраиля въ работѹ. і идоша в римъ (-)[19] пѹть велїи ѕѣло, и внидоша въ вѹлевтирїонъ и ѿвѣщаша и рѣша. іоуда маккавеи и братїя его, и людїе іоудеистїи послаша насъ к вамъ съставити

Іспанії, і щоб заволодіти рудниками срібла і золота, що є там. **4** І вони заволоділи всяким місцем своєю радою і терпеливістю, і місце було дуже далеко віддалене від них, і царями, що напали з кінця землі. Аж доки не розбили і побили їх великою раною. Позсталі ж дають їм данину на всі роки. **5** І Филипа, персіянина, китейського царя, і тих, що повстали проти них, вони їх розбили в бою і заволоділи ними. **6** І Антіох, великий цар Азії, що пішов проти них з військом у бій, маючи 120-ть слонів і дуже багато вершників, і колісниць, і вояків, був ними розбитий. **7** І його схопили живим і поставили їм і тим, що царювали по нім, давати велику данину, і щоб давали і мир, і приписане. **8** І індійську, і медійську, і лидську країну, і найкраще з їхніх околиць, і взявши їх в нього, дали цареві Евменеєві. **9** Тому що ті, що з Елади, раду вчинили прийти і взяти їх. **10** І їм слово стало відомим, і послали проти них одного воєводу, і воювали проти них. І численні з них впали раненими. І полоненими повели їхніх жінок і їхніх дітей, і їх розсіяли, і захопили їхню землю, і знищили їхні твердині, вивели їх в рабство, аж до цього дня. **11** І вони знищили інші царства і острови, які колись тим протиставилися, і зробили їх рабами. Зі своїми ж друзями і з тими, що примирюються з ними, вони зберігали дружбу **12** і володіли близькими і далекими царствами. Ті, які чули про їхнє ім'я, їх лякалися. **13** Яким же бажають помогти і щоб царювали, ті царюють, яких бажають, міняють. І дуже прославилися. **14** І в усьому цьому ні один з них не поклав діадему ані не зодягнувся в багряницю, щоб звеличитися в ній. **15** І зробили собі булевтіріон. І кожного дня радилися в ньому 300 і 20-ть радників постійно про множество *справ*, щоб добре їх впорядкувати. **16** І довіряють одному чоловікові володіти на рік і панувати всією своєю землею. І всі одного слухаються, і в них немає зависті ані ревнощів. **17** І Юда вибрав Евполемона, Іванового сина, Аккосового сина, і Асона, сина Еліазара. І послав їх до Риму, щоб зробити з ними дружбу і угоду. **18** І щоб забрати з них їхнє ярмо, бо знали, що еллинське царство гнобило Ізраїль рабством. **19** І вони пішли до Риму, дорога дуже далека, і ввійшли до Вулевтиріона. І відповіли, і сказали: **20** Юда Маккавей, і його брати, і юдейський народ послали нас до вас зробити з вами дружбу і мир і записати нас як союзників і ваших друзів. **21** І вгодним було слово перед ними. **22** І це відпис послан-

ня, який вони написали на мідних таблицях і послали до Єрусалиму, щоб були в них там на пам’ять миру і союзу: **23** Хай буде добре римлянам і юдейському народові на морі і на землі навіки! Зброя ж і вороги хай будуть від них далеко! **24** І якщо ж є війна в римлян, раніше ніж всі їхні союзники в усім їхньому володінні **25** хай помагає юдейський народ повним серцем, в тому часі, в якому до них напишуть. **26** І хай тим, що воюють, не дають ані не послужать пшеницею, і зброєю, і сріблом, і кораблями, як угодно римлянам. І зберігають їхні заповіді, не забираючи з них нічого. **27** Також, і якщо юдейському народові скоріше трапиться війна, римляни допоможуть від душі в тому часі, коли підпишуть. **28** І тим, що воюють, не дасться пшениці, і зброю, і срібло, і кораблів, як є угодно римлянам. І зберігатимуть їхні заповіді без обмани. **29** За цими словами римляни поставили юдейському народові. **30** Якщо ж після цих слів ці або вони зроблять раду, щоб щось додати або відняти, нанесуть собі прокляття над тим, що лиш додадуть чи віднімуть. **31** Про зло, яке в них зробив цар Димитрій, ми йому напишемо, кажучи: Чому ти тяжким зробив твоє ярмо на наших друзях і союзниках юдеях? **32** Отже, якщо знову на тебе поскаржаться, ми зробимо їм суд і воюватимемо з тобою морем і землею.

лѧ́ти с вами дрꙋжбꙋ и ми́ръ, и писа́ти насъ споборницы и дрꙋги ва́ша· И ꙋгодно бы́ слово пре ними. и сїе въписа́нїе посла́нїѧ еже въписа́ша на дщи́цахъ мѣданыхъ. и посла́ша въ їерлимъ бы́ти в нихъ тꙋ въ па́мѧть ми́рꙋ и (съпоборники)[20] (блгы бꙋдꙋтъ)[21] ри́млѧномъ, и ꙗзы́кꙋ їꙋдеи́скꙋ на́ мори и на землѝ въ вѣкъ· (ѻрꙋжїе же)[22] и врази далече бꙋдꙋтъ ѿ ни́хъ. (і и) аще настои́тъ бра́нь ри́млѧномъ, прьвѣе нежели всѣ съпобо́рницы ихъ въ всемъ господстве ихъ. да съпобора́етъ ꙗзы́къ їꙋдеискїи, в кое времѧ напи́шꙋтъ к нимъ срцемъ плънымъ. и ратꙋющимъ не даю ни сосꙋжа́ютъ пшени́цы (и) ѻрꙋжїѧ (и) сребрьники (и) кораблѝ. ꙗ́ко ꙋго́дно ри́млѧномъ, и съхранѧтъ за́повѣди ихъ ничто ѿ нихъ прїемлюще та́коже и аще ꙗзы́кꙋ їꙋдеи́скꙋ преже слꙋчитсѧ бра́нь помо́гꙋтъ ри́млѧне ѿ дша (в не́же времѧ аще и подпи́шꙋтъ)[23]. и съпобора́ющимъ не дастьсѧ пшени́ца (и) ѻрꙋжїѧ (и) сребро̀ (и) кораблѝ ꙗ́ко ꙋго́дно бы́сть ри́млѧномъ, и съхранѧ́ти заповѣди [ихъ][24] безъ лести· По сихъ словесехъ [-][25] поста́виша ри́млѧне лю́демъ їꙋдеи́скимъ, аще же по словесехъ сихъ совѣща́ютсѧ сїи или ѻнѝ приложи́ти или ꙋꙗ́ти (нѣчто), сътворѧ (проклѧ́тїе)[26] ихъ и еже аще приложа или ꙋимꙋтъ (-)[27]· (-)[28] ѻ ѕло́бахъ иже црь дими́трїи сътворѝ в ни́хъ (напи́шемъ)[29] емꙋ рекꙋще· въскꙋю ѻтѧготѝ иго твое на дрꙋги наши (и) сопобо́рники їꙋде́и. аще ꙋбо паки прїидꙋтъ на тѧ. сотвори имъ сꙋдъ, и ѻплъча́емсѧ с тобо́ю мо́ремъ и земле́ю·

Глава 9

1 І Димитрій почув, що в бою впав Никанор і його сила, і додав вдруге послати Вакхида і Алкима до Юдеї, і з ними правий ріг. **2** І вони пішли дорогою, що веде до Ґалгали. І прийшли до Месалота, що є в Арвилах, і захопили його, і вбили багато людських душ. **3** І першого місяця 152-го року вояки приступили до Єрусалиму. **4** І вони піднялись і пішли до Вереї – 20000 чоловік і 2000 кінноти. **5** Юда був отаборений в Елаасі, і з ним 3000 вибраних мужів. **6** І побачили вони множество вояків, бо були численні, і дуже перелякалися. І численні повтікали з табору, і не залишилося з них, хіба 8 сотень мужів. **7** І Юда побачив, що його табір розлізся і війна його давила, і розбився серцем, бо не мав часу їх зібрати, **8** і ослаб. І він сказав позосталим: Встаньмо і підім проти наших ворогів, бо може зможемо воювати проти них! **9** І

Глва, д·

Ислы́ша дими́трїи ꙗ́ко падѐ ника́нор и силы его во бра́ни, и приложи вакхида и а́ким паки посла́ти въ їꙋде́ю и десны́и ро с ни́ми· І идо́ша пꙋть иже (ведетъ) въ галга́лы. и прїидоша въ месалодъ иже есть въ арьвилехъ и взѧ́ша его, и поби́ша дшъ члческь мно́го. (-)[1] въ мць прьвыи лѣта, рнв. приствпиша (воѝ) ко їерли́мꙋ. и въста́ша і идоша въ (верею)[2], к, мꙋжїи, и в, ко́нникъ. (-)[3] їꙋ́да бѣ ѻполченъ во елаа́сѣ, и г, мꙋжїи [избранныхъ с ни́мъ][4]· И ви́дѣша мно́жество во́и ꙗ́ко мно́ги сꙋть, и ꙋстрашишасѧ ѕѣло, і избѣго́ша мно́ѕи ѿ ѻполченїа [и][5] не ѻстасѧ ѿ ни́х токмо, и, сотъ мꙋжїи· И ви́дѣ їꙋ́да ꙗ́ко расторжесѧ ѻполченїе его и брань ѻскорблѧ́ше его. и съкрꙋшисѧ срцемъ ꙗ́ко не имѣ́аше времени събрати ихъ и ѻслабѣ· И рече ѻста́вшимъ, воста́нѣмъ и възыде на сꙋпоста́ты на́ша. аще мо́жемъ ѻплъчати противꙋ ихъ. и

ѡбращахꙋ его рекꙋщи не можемъ, но (спсе токмо дша своѧ)[6], нн҃ѣ [и][7] [ѡбратисѧ][8] и братїѧ наша [расторгошасѧ][9], и ѡплъчимъсѧ к нимъ мы же мали. И ре҃ іꙋда не бꙋди ми сътворити вещи сеѧ бѣжати ѿ них. (-)[10] Приближисѧ времѧ наше, [-][11] ꙋмремъ мꙋжества ради братїѧ нашеѧ. И не ѡставлѧемъ вины славе нашеи. и воздвижесѧ сила ѿ ѡполченїа и ста во срѣтенїе их. и разлꙋчишасѧ конницы на двѣ части и пращницы и стрѣлцы преидахꙋ силе, и преподвижници вси силнїи. вакхид же бѣ ѡдеснꙋю рога и приближисѧ ѡполченїю ѿ двою части и возглашахꙋ трꙋбами, и вострꙋбиша иже бїѧхꙋ ѿ страны іꙋдины [-][12] трꙋбами. и подвижесѧ землѧ ѿ гласа ѡполченїи. и бысть брань смѣшена ѿ ꙋтра даже до вечера. и видѣ іꙋда ꙗже (крѣпчаиша есть часть вои вакхидовы)[13] въ десны, и събрашасѧ к немꙋ вси крѣпцы срцемъ, и сътресѧ десныи рогъ ѿ нихъ. и гнаше въ слѣд их даже до (горы азота)[14]. и еже в лѣвомъ розѣ видѣша ꙗко сотресѧ десныи рогъ. І ѡбратиша по стопах іꙋдынымъ, і иже с нимъ созади и ѡтѧгчисѧ брань. и падоша ꙗзвени мнѡѕи ѿ сихъ и ѿ тѣх. і іꙋда паде и прочїи бѣжаша. и взѧша іѡнадан и симонъ іꙋдꙋ брата своего и погребоша его во гробѣ ѡцъ [своихъ][15] въ модинѣ, и рыдаша его (-)[16] весь іиль плачем велїимъ, и сѣтовахꙋ дни многи и рекоша како паде силныи спасаѧи іилѧ. и прочаѧ словес (бранеи іꙋдинъ)[17] и благихъ (и) мꙋжества ихже сътвори, и величьства его не сꙋть писана многа бо бѣхꙋ ѕѣло. И бысть по преставленїи іꙋдинѣ взыдоша безаконници въ всѧ предѣлы іилѧ и прозѧбоша вси дѣлающїи безаконїе. въ дни ѡны бысть глад велик ѕѣло, и ѡслабѣ страна (с) ними. і избра вакхидъ нечестивыхъ мꙋжїи и постави ихъ господїи страны, (-)[18] изыскахꙋ і испытахꙋ дрꙋгъ іꙋдиныхъ и приводахꙋ ихъ къ вакхиде и мстѧхꙋсѧ ихъ и посмевахꙋсѧ им. И бысть скорбь велика въ іили ꙗже не бысть ѿ днїи, в них же не видѣсѧ пррокъ (въ іили)[19]. И събрашасѧ вси дрꙋги іꙋдины и рекоша іѡнаданꙋ, ѿнелѣже братъ твои іꙋда скончасѧ, и мꙋжъ подобенъ емꙋ нѣсть изыти противꙋ врагъ и вакхиды, и враждꙋющихъ ꙗзыкꙋ нашемꙋ. Ннѣ ꙋбо тебе (днес избрахомъ)[20] быти въ его мѣсто (-)[21] началника, и вожда иже ратовати брань нашꙋ. и воспрїѧт іѡнаданъ въ времѧ то вожденїе (-)[22] въ іꙋды мѣсто брата своего. и позна вакхидъ, і

відвертали його, кажучи: Не можемо, але тільки спасемо свої душі. І тепер відвернися. Та й наші брати розійшлися, і *як* воюватимемо проти них, ми ж малі числом. **10** І сказав Юда: Хай мені не буде, щоб зробив я це діло, щоб від них втекти. Наш час наблизився, хоробро помремо задля наших братів і не оставимо закиду нашій славі. **11** І сила піднялася з табору, і встали їм назустріч. І поділено кінноту на дві частини. І ті, що кидали з пращі, та стрільці ішли перед силою, і передували всі сильні. Вакхид же був по правиці рога **12** і наблизився до відділу з двох частин. І видавали звук з труб, і ті, що були з юдиної сторони, затрубили трубами. **13** І земля задрижала від голосу полків, і був змішаний бій від ранку аж до вечора. **14** І Юда побачив, що сильнішою є частина Вакхидових вояків, які справа. І до нього зібралися всі сильні серцем, **15** і ними розбито правий ріг. І він гнався вслід за ними аж до гори Азота. **16** А ті, що в лівому розі, побачили, що розбито правий ріг, і вони повернулися позаду, за юдиними стопами і за тими, що з ним. **17** І бій став тяжким, і впало багато раненими з цих і з тих. **18** І Юда впав, і позосталі втекли. **19** І взяв Йонатан і Симон Юду, свого брата, і поховали його в гробниці своїх батьків в Модині. **20** І оплакав його ввесь Ізраїль великим риданням. І плакали днів багато, і сказали: **21** Як впав сильний, що спасав Ізраїль? **22** І позосталі розповіді про Юдині війни, і славні дії і мужності, які він зробив, і його величі не є записані, бо були дужечисленні. **23** І сталося, що після Юдиної смерті беззаконні піднялися в усіх околицях Ізраїля і підвелися всі, що чинять беззаконня. **24** В тих днях був дуже великий голод, і країна з ними послабла. **25** І Вакхид вибрав безбожних мужів і поставив їх панами країни. **26** Вони шукали *Юду,* і допитували Юдиних приятелів, і приводили їх до Вакхида, і мстилися на них, і глумилися з них. **27** І був великий смуток в Ізраїлі, якого не було від днів, в яких не бачилося пророка в Ізраїлі. **28** І зібралися всі Юдині друзі і сказали Йонатанові: **29** Відколи твій брат Юда помер, і чоловіка до нього подібного немає, щоб вийти проти ворогів, і Вакхида, і тих, що ворогують з нашим народом. **30** Тепер, отже, сьогодні ми тебе вибрали, щоб ти був замість нього начальником і вождем, щоб ти воював нашою війною. **31** І в тому часі Йонатан взяв провідництво замість Юди, свого брата. **32** І довідався Вакхид і шукав його вбити. **33** І взнав Йонатан і Симон,

його брат, і всі, що були з ним, і втекли до пустині Текує, і стали при воді озера Асфар. **34** І довідався Вакхид в дні суботи, і прийшов сам і всі його вояки на другий бік Йордану. **35** І він послав свого брата, вождя народу, і просив своїх друзів наватеїв поставити в них їхній численний маєток. **36** І вийшли сини Амври з Мидава і схопили Івана і все, що він мав, і відійшли, маючи те. **37** Після ж цих слів сповістили Йонатанові і Симонові, його братові, що Амвріїні сини роблять велике весілля і провадять з великою пихою невістку з Надавата, дочку одного з великих ханаанських начальників. **38** І згадав він Івана, їхнього брата, і вони пішли і сховалися під тінню гори. **39** І підняли вони свої очі, і побачили. І ось крик і велике приготовлення. І вийшов жених, і його друзі, і його брати їм назустріч з тимпанами, і музиками, і великою зброєю. **40** І на них повстали з засідки ті, що з Анатота, і їх вбили, і впало багато ранених. І позосталі втекли на гору, і вони взяли всю їхню здобич. **41** І шлюб повернувся на плач, і голос музиків – на ридання. **42** І вони відімстили помсту крові їхнього брата і повернулися до Йорданського берега. **43** І почув Вакхід, і прийшов в день суботи аж до Йорданських берегів з великою силою. **44** І Йонатан сказав до своїх: Тепер встаньмо і повоюймо за наші душі, бо сьогодні не є, як учора і третього дня. **45** Бо ось війна напроти нас і позаду нас, вода ж йорданська звідси і звідти, і берег, і ліс, і немає місця, *куди* відійти. **46** Отже, тепер закричіть до неба, щоб ви спаслися з рук наших ворогів. **47** І настав бій, і Йонатан простягнув свою руку, щоб вбити Вакхида, і той відхилився від нього назад. **48** І перескочив Йонатан і ті, що були з ним, Йордан, і переплили на другий бік, і не переходили Йордан. **49** І зі сторони Вакхида впало того дня якихось 1000 чоловік. **50** І він повернувся до Єрусалиму і збудував сильні міста в Юдеї, і твердиню в Єрихоні, і ту *твердиню*, що в Еммаумі, і Ветороні, і Ветилі, і Танаті, і Фаратоні, і Тефоні, з високими стінами, і брамами, і засувами. **51** І він поставив в них охорону, щоб ворогували з Ізраїлем. **52** І він скріпив місто Ветсурам, і Газару, і Акру. І він поставив в них сили і склади їжі. **53** І він взяв синів володарів країни як заручників і поставив їх в твердині в Єрусалимі у в'язниці. **54** В 153-му році, другого місяця, Алким і наказав знищити внутрішню стіну двору святині і знищити діла пророків. І він почав нищити. **55** В тому часі Алким був побитий хво-

и҆скаше є҆го ᲂу҆бити· И҆ позна і҆ѡ҆надаⷩ҇ъ и҆ си-мѡнъ братъ є҆го, и҆ вси и҆же с ни́мъ бѧхꙋ. и҆ побѣгоша въ пꙋстынѧ [декѹе][23]. и҆ сташа ᲂу҆ воды̀ ѻ҆ва а҆сфара. и҆ позна вакхидъ во дн҃и сꙋботъ. и҆ преиде самъ и всѝ вои̇̀ є҆го ѡ҆бонꙋ странꙋ і҆ѻ҆рдана. и҆ послà брата своєго вѡжда наро́дꙋ, и҆ моли наватеѡвъ дрꙋговъ свои҆ⷯ прⷭ҇е-ставити и҆ⷯ сосꙋды и҆ⷯ мно́гїѧ. і҆ и҆зыидоша с҃нове [а҆мврѝ][24] ѿ мидава, и҆ ꙗ҆ша і҆ѡ҆а́нна и҆ всѧ̀ є҆лико и҆мѣ, и҆ ѿи҆доша и҆мꙋщи (та)· По словесеⷯ же сиⷯ възвѣстиша і҆ѡ҆нада́нꙋ и҆ си-мѡнꙋ братꙋ є҆го ꙗ҆ко с҃нве [а҆мврї́инѣ][25] творѧⷭ҇ бракъ великїи и҆ ведꙋтъ невѣстꙋ ѿ надава-да дщерь є҆ді́наго ѿ великиⷯ началникъ хана-а́нъскъ съ чести́ю ве́лїєю· И҆ ѡ҆брꙋчисѧ і҆ѡ҆а́ннꙋ братꙋ и҆хъ и҆ възыдо́ша, и҆ съкрышасѧ пⷪ҇ сѣ-нїю горы̀. и҆ въздвигнꙋша ѻ҆чи своѝ и҆ видѣ-ша, и҆ се во́пль и҆ ᲂу҆готованїє мно́гое, и҆ жени҆ⷯ и҆зы́де и҆ дрꙋѕи є҆го, и҆ братїа є҆го противꙋ и҆ⷯ съ тѵ҆пáны и҆ мꙋсѷкїами и҆ ѻ҆рꙋжїи мно́гими· И҆ восташа к ни҆ⷨ ѿ лаа́тельства [иже ѿ (а҆нада́на)[26]][27] и҆ ᲂу҆биша и҆хъ. и҆ падоша ꙗ҆звени мно́ѕи. и҆ прочїи бѣгоша въ горы, и҆ взѧша всѧ корысти и҆хъ. и҆ ѡ҆братишⷭ҇а браки въ сѣ-това́нїе, и҆ гласъ мꙋсѷкїискїи [-][28] въ пла́чь. и҆ ѿмстиша мⷭ҇щенїе кро́ве брата своєго, и҆ ѡ҆бра-тишасѧ на брⷭ҇е і҆ѻ҆рда́ньскїи· И҆ слы́ша вакхиⷣ и҆ прїиде в҇ дн҃ь сꙋбⷣѡныи даже до страны̀ і҆ѻ҆р-да́ньскїѧ съ си́лою ве́лїєю· И҆ рече (къ своимъ і҆ѡ҆надаⷩ҇)[29] въстанѣмъ н҃нѣ и҆ ѡ҆полча́емсѧ за дꙋша на́ша· нѣсть бо днесь ꙗ҆ко вчера и҆ тре-тїи дн҃ь, се бо бра́нь противꙋ наⷭ҇ и҆ созади наⷭ҇, вода же і҆ѻ҆рдаискаѧ сюдꙋ и҆ сюдꙋ и҆ брегъ и҆ лѣсъ, [и҆][30] нѣсть мѣста ѿи҆ти· Н҃нѣ ᲂу҆бо возъпїите на́ нб҃о, да и҆зба́витесѧ ѿ рꙋкъ врагъ на́ши҆ⷯ. и҆ събрасѧ бра́нь и҆ простре і҆ѡ҆надаⷩ҇ рꙋкꙋ свою ᲂу҆бити вакхида, и҆ ᲂу҆клонисѧ ѿ не-го воспѧⷮ҇ и҆ прескочи і҆ѡ҆наданъ і҆ и҆же с ни҆ⷨ бѣхꙋ і҆ѻ҆рдаⷩ҇, и҆ преплывахꙋ на ѡ҆бонꙋ странꙋ и҆ не прехождахꙋ (-)[31] і҆ѻ҆рдана, [и҆ падоша][32] ѿ стра-ны вакхидины дн҃и ѻ҆́ного, ꙗ҆ко ҂а҃, мꙋжїи. и҆ ѡ҆братисѧ въ і҆ерⷭ҇лиⷨ, и҆ сътвори гра́ды тверды въ і҆ᲂу҆деѝ. (и҆) тверды́нѧ въ є҆ри́хонѣ и҆ ꙗ҆же въ [є҆ммаоу҆мѣ][33] и҆ ведоронѣ, и҆ ведиле, и҆ (дана-де)[34], [и҆][35] фарадоне, и҆ тефоне, стѣны высоки и҆ врата и҆ заворы. и҆ постави стражⷪ҇ в ниⷯ є҆же враждовати і҆и҆лю и҆ ᲂу҆твеⷬ҇ди граⷣ ведсꙋраⷨ и҆ газарꙋ и҆ а҆крꙋ· И҆ постави в ниⷯ си́лы и҆ прⷭ҇е-ложенїе бра́шенъ. и҆ взѧ̀ с҃ны во́ждеи страны̀ ѻ҆миры, и҆ поста́ви и҆хъ въ кра́ю въ і҆ерⷭ҇ли́мѣ въ стражбꙋ. (-)[36] в лѣто, р҃нг҃, мⷭ҇ца втораго. (и҆) заповѣ́да а҆лкимъ разорити стѣнꙋ двора

ст҃ыхъ внѹтрьнагѡ, и разорити дѣла прркъ. и нача разаряти, въ времѧ ѻно пораженъ бысть алкимъ, и въспятишасѧ дѣла єго. и заградишасѧ ѹста єго и раслабѣ и не можаше ктомѹ гл҃ти слова и заповѣдати ѻ домѹ своє, и ѹмре алкима въ времѧ ѻно съ мѹкою велїєю. И видѣ вакхидъ ꙗко ѹмре алкимъ и обратисѧ къ цр҃ю, и ѹмолча землѧ (-)[37] лѣта два. и совѣщаша вси беззаконницы рекѹще. се іѡнаданъ і иже с нимъ в покои ѡбитаютъ ѹповающе. Нн҃ѣ бо изведе вакхида, и поимаетъ и всѣхъ въ єдинѹ нощь. и шедше совѣщаша с ними. и въста (-)[38] съ силою многою. и посла єпистолїю таи всѣмъ споборителемъ єго иже въ іѹдеи да имѹтъ іѡнадана і иже с нимъ. И не возмогоша ꙗко познасѧ [имъ][39] совѣтъ и, и ꙗша ѿ мѹжїи страны началныхъ ѕлобы и, мѹжїи, и ѹбиша и. І иде іѡнаданъ и симонъ і иже с (ними)[40] въ ведвасею в пѹстыню, и созда разореная єго и ѹби єго. И позна вакхидъ и собра все множество свое, і иже ѿ іѹдеѧ возвѣсти и пришедъ ѡполчисѧ на ведвасъ и воеваше єго дн҃и многи. и сътвори миханы, и ѡстави іѡнаданъ симона брата своєго въ градѣ, і изыиде въ странѹ. и прїиде въ числѣ, и порази [ѻдимира][41] и братїю єго, и сн҃ове (фасеронѣ)[43] въ жилищихъ ихъ. и нача бити и възыиде въ силы, (-)[43] симонъ (же) і иже с нимъ изшедше ѿ града и пожгоша миханы. и ратовахѹ противѹ вакхида, и сътресѧ ѿ нихъ, и ѡзлоблахѹ єго ѕѣло. ꙗко бѣ совѣтъ єго и воходъ єго тще. и прогнѣвашесѧ ꙗростїю мѹжемъ беззаконнымъ совѣщавшимъ ємѹ прїити во странѹ и ѹби ѿ нихъ многихъ. и совѣщасѧ ѿити в землю свою. и позна іѡнаданъ и посла к немѹ старѣишинъ съставити [миръ с нимъ][44], и воздати имъ плѣненїе. и прїятъ и сътвори по словесехъ єго. и клясѧ ємѹ не изыскати ємѹ зла вся дн҃и живота єго. и воздасть ємѹ плѣненїе єже преже плѣни ѿ землѧ іѹдины. И ѡбращьсѧ ѿиде въ землю свою, и не приложи ктомѹ прїити въ предѣлы ихъ. И преста мечь ѿ ії҃лѧ, и ѡбита іѡнаданъ в махъмасе. и нача іѡнаданъ сѹдити люди і истреби нечестивыхъ ѿ ії҃лѧ.

робою, і перешкоджено його ділам, і зімкнено його уста. І він ослаб і не міг більше говорити ні слова ні заповісти про свій дім. **56** І Алким помер в тому часі у великій муці. **57** І Вакхид побачив, що помер Алким, і повернувся до царя. І земля спочила два роки. **58** І всі беззаконні вчинили раду, кажучи: Ось Йонатан і ті, що з ним, живуть упевнено в спокою. Отже, тепер приведім Вакхида, і він їх всіх схопить в одну ніч. **59** І, пішовши, вони вчинили з ним раду. **60** І він піднявся з численною силою і потайки послав послання всім його союзникам, що в Юдеї, щоб схопили Йонатана і тих, що з ним. І не змогли, бо відомою їм стала їхня рада. **61** І вони схопили 50 мужів з мужів країни, проводирів злоби, і їх вбили. **62** І пішов Йонатан, і Симон, і ті, що з ними, до Ветвасії в пустиню, і він відбудував її руїни і її скріпив. **63** І довідався Вакхид, і зібрав все своє множество, і сповістив тих, що з Юдеї, **64** і, прийшовши, отаборився проти Ветвас, і воював проти неї багато днів, і зробив машини. **65** І Йонатан залишив Симона, свого брата, в місті, і вийшов до околиці, і прийшов з групою, **66** і побив Одимира, і його братів, і Фасеронових синів в їхніх оселях. І він почав бити і підносився на силах. **67** Симон же і ті, що з ним, вийшовши з міста, спалили машини. **68** І вони воювали проти Вакхида, і той був ними знищений, і дуже робили йому зло, бо його рада і його похід були даремними. **69** І він гнівом розгнівався на безбожних чоловіків, що порадили йому прийти до країни, і вбив численних з них. І він вчинив раду відійти до своєї землі. **70** І довідався Йонатан, і послав до нього старшин, щоб зробити з ним мир і віддати їм полон. **71** І той прийняв і зробив за його словами. І поклявся йому не шукати для нього зла всі дні його життя, **72** і віддав йому полон, який передше взяв з юдиної землі. І, повернувшись, він відійшов до своєї землі і більше не додав приходити в їхні границі. **73** І спочив меч від Ізраїля. І мешкав Йонатан в Махмасі. І Йонатан почав судити народ і вигубив безбожних з Ізраїля.

Гл҃а, і҃.

И въ лѣто, р҃ѯ, изыиде алеѯандръ (сн҃ъ) антїоховъ прегордыи, и ѹдержа птоломаидѹ и прїяша єго, и црс҃твова тѹ. И слыша димитрїи цр҃ь и събра вои много ѕѣло, і изыиде противѹ ємѹ на брань. И посла димитрїи къ іѡнаданѹ єпистолїа сло-

Глава 10

1 І в 160-му році прийшов Александер, Антіохів син, прегордий, і захопив Птолемаїду. І його прийняли, і він там зацарював. **2** І почув цар Димитрій, і зібрав дуже багато вояків, і вийшов проти нього на війну. **3** І Димитрій послав до Йонатана послання

з мирними словами, величаючи його. **4** Бо він сказав: Будемо першими, щоб зробити з ним мир раніше ніж він зробить *мир* з Александром проти нас. **5** Адже він згадає всі зла, які ми вчинили проти нього, і проти його братів, і проти його народу. **6** І він дав їм владу збирати вояків, і виготовляти зброю, і йому бути його другом. І сказав йому віддати закладників, які були в твердині. **7** І прийшов Йонатан до Єрусалиму, і прочитав послання до вуха всього народу і тих, що в твердині. **8** І вони злякалися великим страхом, коли почули, що цар дав йому владу збирати вояків. **9** І ті, що в твердині, передали Йонатанові заручників, і він не віддав їх їхнім рідним. **10** І Йонатан поселився в Єрусалимі і почав будувати і відновляти місто. **11** І він сказав тим, що робили роботи, будувати будови і гору Сіон довкруги з чотирикутного каміння на скріплення. І так зробили. **12** І втекли чужоземці, що були в твердинях, які збудував Вакхид. **13** І кожний покинув своє місце і відійшов до своєї землі. **14** Одначе ж у Ветсурі залишилися деякі з тих, що покинули закон і божі заповіді, бо була їм криївкою. **15** І цар Александер почув обітниці, які Димитрій послав Йонатанові. І йому розповіли про війни і хоробрі вчинки, які зробив цей і його брати, і труднощі, які мали. **16** І він сказав: Чи *ще* знайдемо якогось такого чоловіка? І тепер зробимо його другом і союзником проти них. **17** І він написав листи і послав йому за цими словами, кажучи: **18** Цар Александер братові Йонатанові – радіти! **19** Ми почули про тебе, що ти є муж сильний кріпостю і достойний бути нашим другом. **20** І тепер ми сьогодні ставимо тебе архиєреєм твого народу і *дозволяємо* називатися царським другом. І він послав йому багряницю і золотий вінець. І *прохаємо* думати про те, що наше, і зберігати до нас дружбу. **21** І Йонатан зодягнув святу одежу сьомого місяця 160-го року, в день празника шатер. І він зібрав силу і виготовив багато зброї. **22** І Димитрій почув ці слова, і дуже засмутився, і сказав: **23** Що це ми зробили? Бо нас випередив Александер, щоб встановити дружбу з юдеями на скріплення. **24** І я їм напишу слова потіхи, і вивищення, і дарів, щоб були нам на поміч. **25** І він написав їм за цими словами: Цар Димитрій юдейському народові – радіти! **26** Оскільки ви зберегли з нами завіт, і залишилися в нашій дружбі, і не

весы мирными величающе его. рече бо, преваримъ сътворити миръ съ ними, преже неже сътворитъ (-)[1] съ алеѯандромъ противꙋ насъ. Помѧнетъ бо всѧ ѕлаѧ ꙗже сътворихомъ на него, и на братїю его, и на ꙗзыкъ (его). И дасть имъ власть събирати вои, и оуготовати орꙋжїа, и быти его дрꙋга емꙋ, і омїра иже бѧхꙋ въ краю повелѣ дати емꙋ. И прїиде ионадан въ ієрлимъ и почте епистолїѧ въ оуслышанїе всѣм людемъ, і иже ѿ краѧ. И оустрашишасѧ страхомъ велїимъ, егда слышаша ꙗко дасть емꙋ црь власть събирати вои. И предаша иже ѿ краю ионаданꙋ омира, и (не) ѿда и сродникомъ ихъ. и обита ионадан въ ієрлимѣ, и нача съзидати и обновити градъ. И рече къ творѧщим дѣла здати зданїѧ и горꙋ сїонъ окртъ ѿ каменїи четвероꙋгольныхъ къ оутвержению, и сътвориша сице. И побѣгоша иноплеменници иже бѧхꙋ въ твердынѧхъ, иже създа вакхидъ. И остави кождо мѣсто свое, и ѿиде в землю свою. обаче же въ ведсꙋрѣ осташа нѣцыи. ѿ оставльшихъ законъ и заповѣди (бжїа), бѣ бо [имъ][2] оубѣжище. И слыша алеѯандръ црь обѣщанїѧ иже елика посла димитрїи ионаданꙋ. и повѣдаша емꙋ брани и мꙋжества ꙗже сътвори сеи, и братїа его, и трꙋды иже имѣхꙋ. И рече, еда ли обрѧщемъ коего мꙋжа такова, и нн҃ѣ сътворимъ его въ дрꙋга и съборника (на нихъ)[3]. и написа епистолїѧ и посла емꙋ, по словесѣ сим рекꙋщи. Црь алеѯандръ братꙋ ионаданꙋ радоватисѧ. Слышахомъ о тебѣ ꙗко мꙋжъ силенъ еси крѣпостїю, и оугоденъ еси быти намъ дрꙋгъ. И нн҃ѣ поставлѧемъ тѧ днесь архїерѧ ꙗзыка твоего. и дрꙋга црьска нарѣцатисѧ. И посла емꙋ перфирꙋ и вѣнецъ златъ. И мꙋдръствовати ꙗже наша, и снабдѣвати дрꙋжбꙋ къ намъ. И облечесѧ ионаданъ въ стꙋю ризꙋ седмаго мца лѣта ѯр, въ днь празника кꙋщнаго. И събра силы и оуготова орꙋжїѧ многа. И слыша димитрїи словеса сїѧ, и оскорбисѧ (ѕѣло) и рече. что се сътворихомъ ꙗко превари нас алеѯандръ поставити дрꙋжбꙋ їоудеомъ въ оутвержение. Напишꙋ и азъ имъ словеса молитвена и възвышенїѧ и дары, въ еже да бꙋдꙋтъ намъ въ помощь. И написа имъ по словесехъ сихъ. Црь димитрїи ꙗзыкꙋ їоудеискꙋ радоватисѧ. понеже снабдѣсте завѣтъ к нам, и пребывасте въ дрꙋжбѣ нашеи. и не приствписте къ врагомъ нашимъ, слышахомъ и радовахомсѧ. и нн҃ѣ пребываите еще съхранити к намъ вѣрꙋ. и въздадемъ вамъ блгаѧ ихже ради творите съ

нами. и оставимъ вамъ оставленїя многа, и дадимъ вамъ дары. и нынѣ разрѣшаю васъ и оставляю вашъ всѣхъ їудеовъ ѿ дани, и цѣны соли, и ѿ вѣнцевъ. и в мѣсто третины сѣменїи, и в мѣсто пол части плодовъ древныхъ, прилѣжащее ми взяти оставляю ѿ днесь и потомъ, еже (не) взимати ѿ земли їудины. и ѿ трехъ предѣлъ прилежащихъ ей ѿ самарїя и галилея и ѿ днешнаго дне и въ вѣкъ вѣка· (-)[4] їерлимъ буде свѧтъ и свободенъ (съ)[5] предѣлы своими. [и][6] десятины и дани оставлю, и власть края иже въ їерлимѣ, и дамъ архїерею да еже аще поставитъ в неи, и мужа ихже аще (изберетъ самъ)[7] хранити ю. и всякꙋ душꙋ иꙋдейскꙋю иже плѣнена есть ѿ земля їудины, въ все црьтво мое оставлю свободнꙋ тꙋне, и вси да оставляются данїи и скотъ своихъ· И вся праздники и субботы и новомѣсячїя. и дни вчиненїи, и три дни преже праздника, и дни по праздницѣ бꙋдꙋтъ вси дни свободни и ѿпꙋщени всѣмъ їудеомъ сꙋщимъ въ црьтвїи моемъ· И (никто имѣти бꙋдетъ власти)[8] повелѣти и ни стꙋжити нѣкоего ихъ о всякои вещи· И да напишꙋтся ѿ їудеи въ вои црьски до тридесятъ тысящъ мꙋжїи и дадꙋтся имъ оброки яко подобаетъ всѣмъ воемъ црьским· И да поставаятся ѿ нихъ въ твердынахъ црьскихъ велїихъ. и ѿ сихъ поставляются на потребы црьвы сꙋщїи въ вѣрꙋ. (-)[9] и началницы бꙋдꙋтъ ѿ нихъ и да ходятъ въ законѣхъ своихъ. [яже][10] повелѣ црь въ земли їудинѣ· И трехъ предѣлехъ приложшихся їудеи ѿ страны самарїя. да приложатся їудеи, да (бꙋдꙋтъ)[11] въ едино (оумаленїя ради), еже не послꙋшати иныя власти но токмо архїерея· Птоломаидꙋ и предѣлы ея дахъ даръ свѧтымъ иже сꙋть въ їерлимѣ на потребная свѧтымъ· И азъ дамъ коиждо лѣтъ, єі. тысящь сикль сребра ѿ глаголемыхъ црьскихъ ѿ мѣстъ прилежащихъ· И всяко оумноженое еже не въздаша ѿ потребъ яко въ прьвыхъ лѣтехъ. ѿ нынѣ дадꙋтъ въ дѣла храмꙋ· И въ сїа. ҂є, сикля сребра ихже взимахꙋ ѿ потребъ [аки въ прежнихъ лѣтехъ][12] свѧтго ѿ слова по лѣтꙋ· и сїя оставляются (-)[13] жрьцемъ слꙋжащимъ· и елицы же прибѣгаютъ къ црькви иже въ їерлимѣ и въ всѣхъ предѣлехъ его· длъжни сꙋщи црьская и всяка вещь да ѿрѣшится· и вся елика есть ихъ въ црьтвїи моемъ· и съзидати [-][14] иже обновляти дѣла свѧтыхъ· І изда-

приступили до наших ворогів, ми почули і ми зраділи. **27** І тепер залишайтеся ще, щоб до нас зберегти довір'я, і віддамо вам добро за те, що чините з нами. **28** І вам відпустимо багато з того, що *можна* відпустити, і дамо вам дари. **29** І тепер відпускаю вас, і відпускаю вам всіх Юдеїв від податків, і ціни солі, і від вінців, **30** і від третини з насіння, і від половини частини плодів дерев, що мені припадає взяти, відпускаю від сьогодні і на пізніше, щоб не брати з юдиної землі і з трьох посілостей, що до неї належать, з Самарії і Галилеї. І від сьогоднішнього дня і на всі віки. **31** Єрусалим хай буде святим і вільним зі своїми околицями. І відпускаю десятини, і данину, **32** і владу над твердинею, що в Єрусалимі, і даю архиєреєві, щоб що будь поставив у ній, і мужів, яких лиш сам вибере, щоб її охороняти. **33** І всяку юдейську душу, що є полоненою з юдиної землі в усьому моєму царстві, відпускаю вільною даром. І всі хай будуть звільнені від податків і від *податків* за свою скотину. **34** І всі празники, і суботи, і новомісяці, і вказані дні, і три дні перед празником, і дні після празника, хай всі дні будуть вільними і відпущенням для всіх юдеїв, що є в моєму царстві. **35** І ніхто не буде мати влади наказувати і ані докучати комусь з них в кожному ділі. **36** І хай юдеї запишуться до царських вояків, до тридцять тисяч чоловік. І хай буде їм дана платня, так як годиться всім царським військам. **37** І хай з них поставлять у великих царських твердинях. І з цих поставлять на царські потреби, з тих, які є вірні. І з них хай будуть начальники. І вони хай ходять за своїми законами, так як цар наказав в юдиній землі. **38** І три посілості, що додані Юдеї з країни Самарії, хай будуть додані Юдеї. Хай будуть під одним задля поменшення, щоб не слухалися іншої влади, але лиш архиєрея. **39** Птолемаїду і її околиці я дав як дар святим, що є в Єрусалимі, на потреби святим. **40** І я дам кожного року 15-ть тисяч сиклів срібла з вказаних царських з місць, що прилягають. **41** І все що надмірне, що не віддали з потрібних, так як в попередніх роках, віднині дадуть на діла храму. **42** І над цими 5000 сиклів срібла, які брали з потреб, так як в попередніх роках, *буде* святині за словом кожного року. І це відпускається священикам, що служать. **43** І ті, що втікають до церкви, що в Єрусалимі і в усіх околицях його, те, що належне цареві, і всяке діло хай буде відпущене, і все, що є їхнє у моєму царстві. **44** І *дозволяю* будувати, обновля-

ти діла святих – і видатки дані будуть з царських діл, **45** і будувати стіни Єрусалиму і скріплення довкруги – видатки будуть дані з царського збору, і на будування стін в Юдеї. **46** Як почув Йонатан і народ ці слова, вони їм не повірили ані не сприйняли, бо згадали велике зло, яке він зробив в Ізраїлі і дуже їх пригнобив. **47** І вони пристали до Александра, бо цей був їм начальником мирних слів, і були з ним в союзі всі дні. **48** І цар Александер зібрав велику силу і отаборився проти Димитрія. **49** І зударилися в бою оба царі, і втік Димитріїв табір, і Александер гнався за ним і скріпився над ними. **50** І війна дуже скріпилася, аж доки не зайшло сонце, і Димитрій впав у тому дні. **51** І послав Александер старшин до Птоломея, єгипетського царя, за цими словами кажучи: **52** Оскільки я повернувся на моє царство, і я сів на престолі моїх батьків, і я втримав владу, і знищив Димитрія, і запанував над нашою країною, **53** і зробив проти нього бій, і він сам, і його табір був знищений нами, і я сів на престолі його царства. **54** І тепер зроби між нами дружбу, і тепер дай мені твою дочку за жінку, і буду твоїм зятем, і дам тобі дари. І то за твоєю гідністю. **55** І цар Птоломей відповів, кажучи: Добрий *той* день, в якому ти повернувся до землі твоїх батьків і сів на престолі їхнього царства. **56** І тепер зроблю тобі те, що ти написав. Але зустрінься в Птоломаїді, щоб ми побачили друг друга, і будеш мені зятем так як ти сказав. **57** І вийшов з Єгипту сам Птоломей і Клеопатра, його дочка, і прийшов до Птоломаїди 162-го року. **58** І його зустрів цар Александер і дав йому свою дочку Клеопатру. І зробив його шлюб в Птоломаїді, так як царі, з великою славою. **59** І цар Александер написав Йонатанові прийти йому назустріч. **60** І він пішов зі славою до Птоломаїди і зустрів обох царів. І дав їм срібло і золото і їхнім друзям дари, і знайшов ласку перед ними. **61** І зібралися проти нього згубні мужі з Ізраїля, беззаконні мужі, щоб оскаржити його. І цар їх не послухався. **62** І цар наказав зняти з Йонатана його одіж і зодягнути його в багряницю. І так зробили. **63** І цар посадив його з собою і сказав своїм начальникам: Вийдіть з ним посеред міста і проповідуйте, щоб жоден його не оскаржував в ніякій речі і ні один хай йому не докучає усяким словом. **64** І сталося, що як побачили його славу ті, що оскаржували, оскільки проповідували, і його, зодягненого в багряницю, і всі втекли. **65** І цар його прославив, і

нїѧ дастьсѧ ѿ вещи цр҃ьскїѧ. и еже съзидати стѣны ієр҃лима. и оутверженїе окр҃тъ. (-)[15] издание дастьсѧ ѿ събранїѧ цр҃ьска, и на съзиданїе стѣнъ въ іоудеи. Ꙗко слыша іонаданъ и люди словесъ сихъ не вѣроваша имъ ниже въспрїѧша. ꙗко помѧнꙋша злобꙋ велїю юже сътвори въ ін҃ли и оскорби ихъ ѕѣло. И бл҃говолиша съ александромъ ꙗко сеи бы имъ началникъ словесемъ мирным и съпоборахꙋ емꙋ всѧ дн҃и. И събра [цр҃ь александръ][16] силꙋ велїю и ополъчисѧ противꙋ димитрїѧ. И сътвориша брань два цр҃ѧ, и побѣже опл҃ченїе [димитрїево][17] и гна его [александръ][18] и оукрѣписѧ на нихъ, и възможе брань ѕѣло, дондеже зайде слн҃це. и паде димитрїи въ дн҃ь онъ. И посла алеѯадръ къ птоломѣю цр҃ю егѵпетьскꙋ старѣишины по словесехъ сихъ рекꙋщи. Понеже обратихсѧ въ цр҃тво мое и сѣдо на пр҃тлѣ ѿц҃ъ моихъ. и оудръжахъ начальство и съкрꙋшихъ димитрїѧ. и въздержахъ странꙋ нашꙋ, и съставихъ противꙋ его рать и съкрꙋшисѧ са(м) и ополъченїе его ѿ насъ, и сѣдохъ на пр҃тлѣ цр҃тва его. И нн҃ѣ состави междꙋ нами дрꙋжбꙋ. и нн҃ѣ дажь мнѣ дщерь твою въ женꙋ и бꙋдꙋ зѧть твои, и дамъ тебѣ дары и сїе достоѧнїе твое. И ѿвѣща (цр҃ь птоломеи)[19] рекꙋщи, бл҃гъ дн҃ь въньже обратилсѧ еси в землю ѿц҃ъ твоихъ и сѣлъ еси на пр҃тлѣ цр҃тва ихъ. И нн҃ѣ сътворю ти ꙗже писалъ еси. но срѧщисѧ въ птоломаидѣ. ꙗко да видим дрꙋгъ дрꙋга. и бꙋдеши ми зѧть ꙗкоже реклъ еси. І изыиде птоломѣи ѿ егѵпта сам и клеопатра дщи его, и прїиде въ птоломаидꙋ, лѣта р҃ѯв, и срѣте его алеѯандръ цр҃ь, и даде емꙋ клеопатрꙋ дщерь свою, и сътвори бра(къ) (его)[20] въ птоломаидѣ, ꙗко цр҃и въ славѣ велицѣ. И написа алеѯандръ цр҃ь іонаданꙋ прїити въ срѣтенїе емꙋ. І иде съ славою въ птоломаидꙋ, и срѣте оба цр҃ѧ, и даде им сребро и злато и дрꙋгомъ ихъ (дары)[21], и обрѣте бл҃гть пред ними. и собрашасѧ нань мꙋжи гꙋбители ѿ ін҃лѧ, мꙋжи беззаконнїи оклеветающе его и не внѧтъ имъ цр҃ь. И повелѣ цр҃ь [съвлещи][22] іонадана съ ризъ его, и [облещи][23] его въ прьфирꙋ, и сътвориш(а) тако. И посади его цр҃ь съ собою. и рече началникомъ своимъ, изыидѣте с нимъ на средѣ града и проповѣдѣте ни единомꙋ клеветати нань, ни о единои вещи. и ни единъ емꙋ да стꙋжитъ о всѧкомъ гл҃ѣ. И бы ꙗко видѣша клеветницы славꙋ его ꙗко проповѣдаша, и облечен его перфирою и бѣжаша вси. И прослави

є҆гѡ̀ црь, и҆ написа̀ є҆гѡ̀ въ пръвы҄ дрꙋзѣхъ и҆ поста́ви є҆гѡ̀ воево́дꙋ и҆ ча́сти нача́льника· И҆ възврати́ся і҆ѡнада́нъ въ і҆ерлимъ съ миромъ и҆ весе́лїемъ· И҆ в лѣ́то р҃ѯе, прїи́де димитрїи сн҃ъ димитрїевъ ѿ кри́тꙋ в зе́млю ѿц҃ъ своихъ· И҆ слы́ша а҆леѯа́ндръ црь и҆ ѡ҆скорби́ся ѕѣло, и҆ ѡ҆брати́ся въ а҆нтїѡ́хїю· И҆ поста́ви димитрїи а҆поллонїа сꙋ́щаго въ ꙋ҆до́лѣ сѵрїистѣи, и҆ събра̀ си́лꙋ ве́лїю и҆ по́иде въ і҆амнїю· И҆ посла̀ къ і҆ѡнада́нꙋ а҆рхїере́ю гл҃юще. ты є҆ди́нъ възносишися на́ ны, а҆з же бы́хъ в посмѣ́ѣ и҆ въ поноше́нїе тебе ра҆, и҆ что ради властельствꙋеши на нами въ гора́хъ· Нн҃ѣ ꙋ҆бо а҆ще надѣешися в силахъ твоихъ и҆зыди к нам на́ поле. і҆ и҆скꙋсимся (тꙋ ме́ждꙋ собо́ю)[24], ꙗ҆́ко со мно́ю є҆сть си́ла гра́днаа въпроси и҆ наꙋ҆чися кто є҆смь, и҆ про́чїи помага́ющїи намъ, и҆ глютъ нѣсть (-)[25] стоа́нїе ноги пре лицемъ на́шимъ, ꙗ҆́ко два́щи в бѣгъ премени́шася ѿц҃ы твои в зе́млю и҆хъ· И҆ нн҃ѣ не мо́жеши потръпѣти ко́нник и҆ силы таковыѧ въ поли. и҆дѣже нѣсть ка́мени ни стѣны, ни мѣста бѣжа́нїю· Ꙗ҆́коже слы́ша і҆ѡнада́ словеса̀ а҆поллонїа подвижеся мы́слїю, і҆ и҆збра̀ ҂і мꙋжїи, і҆ и҆зыде ѿ і҆ерлима, и҆ сни́деся с нимъ симо брать є҆го въ по́мощь є҆мꙋ. и҆ поста́виша ѡ҆полче́нїа въ і҆ѡппїи и҆ заста́ша є҆мꙋ ѿ гра́да. ꙗ҆́ко стража а҆поллонїа въ і҆ѡппїи бысть и҆ ратова̀ є҆го· И҆ ꙋ҆боа́вшеся ѿвръзоша и҆же ѿ гра́да и҆ въздержа̀ і҆ѡнада́нъ і҆ѡппїю· И҆ слы́ша а҆поллонїи и҆ събра̀ ҂г ко́нникъ и҆ силꙋ ве́лїю, і҆ и҆де въ азо́тъ ꙗ҆́ко пꙋтьствова́ше (-)[26] въкꙋпѣ проиде въ по́ле зане и҆мѣа́ше мно́жество ко́нникъ и҆ надѣа́шеся на нн҃· И҆ гна̀ [і҆ѡнада́нъ][27] въ слѣ є҆го во а҆зо, и съста́виша бра́ни [въ слѣдъ є҆го][28] въ ра́ть· И҆ ѡ҆ста́ви а҆поллонъ, ҂а. ко́нникъ (съза́ди и҆хъ въ та́нѣ)[29]· И҆ позна̀ і҆ѡнада́нъ ꙗ҆́ко є҆сть лаа́тели съза́ди є҆го. и҆ ѡ҆бы́идо́ша є҆го ѡ҆полченїе и҆ стрела́хꙋ на люди ѿ ꙋ҆тра даже до́ ве́чера· Лю́ди же ста́ша ꙗ҆́ко заповѣда і҆ѡнада́нъ, и҆ ꙋ҆трꙋди́шася ко́нницы и҆хъ. и҆ ѿлꙋчи́ся си́монъ съ во҆ свои́мъ. и҆ сони́деся на ѡ҆полче́нїю. ко́нницы бо ꙋ҆трꙋжени ба́хꙋ. и҆ съкрꙋши́шася ѿ него и҆ побѣго́ша и҆ конницы расточи́шася по́ полю. и҆ бѣго́ша въ а҆зо́тъ, и҆ внидо́ша въ видъдагонъ и҆дола и҆хъ и҆же ꙋ҆целѣти· И҆ пожжѐ і҆ѡнаданъ а҆зо и҆ грады и҆же бѣхꙋ ѡ҆крт є҆го. и҆ взѧ̀ корысти и҆хъ и҆ ка́пище дагоново, и҆ въбѣгшихъ въ нѐ пожжѐ ѻ҆гнемъ· И҆ бысть па́дшихъ мечемъ съ сожже́ными ꙗ҆́ко ҂и мꙋжїи· И҆ ѿи́де ѿꙋ́дꙋ і҆ѡнаданъ и҆ прїи́де въ а҆с-

записав його між перших друзів, і поставив його воєводою і начальником частці. **66** І Йонатан повернувся до Єрусалиму з миром і веселістю. **67** І в 165-му році прийшов Димитрій, Димитріїв син, з Криту до землі своїх батьків. **68** І цар Александер почув, і дуже засмутився, і повернувся до Антіохії. **69** І Димитрій поставив Аполлонія, що був у Сирійській Долині, і зібрав велику силу, і пішов в Ямнію. І він послав до Йонатана архиєрея, кажучи: **70** Ти одинокий підносишся над нами, я ж став посміховиськом і погордою через тебе. І чому ти володієш над нами в горах? **71** Отже, тепер, якщо ти поклав надію на твої сили, вийди до нас на поле, і там випробуємося між собою, бо зі мною є сила міст. **72** Запитайся і довідайся хто я і інші, що нам помагають, і вони кажуть: Немає як встояти нозі перед нашим лицем, бо двічі до втечі подалися твої батьки в їхній землі. **73** І тепер не можеш стерпіти вершника і такої сили в полі, де немає каменя ані стіни, ані місця для втечі. **74** Як же почув Йонатан слова Аполлонія, зрушився умом, і вибрав 10000 мужів, і вийшов з Єрусалиму. І прийшов до нього Симон, його брат, йому на допомогу. **75** І вони поставили полки при Йоппії, і його замкнули ті, що з міста, бо залога Аполлонія була в Йоппії, і він воював проти неї. **76** І, злякавшись, відкрили ті, що з міста, і Йонатан заволодів Йоппією. **77** І почув Аполлоній, і зібрав 3000 вершників і велику силу, і пішов до Азоту як подорожуючий. Разом перейшов на рівнину, тому що мав множество вершників і на них надіявся. **78** І Йонатан гнався вслід за ним до Азоту, і зробили бій вслід за ним на війні. **79** І Аполлон залишив 1000 вершників позаду них, в укритті. **80** І пізнав Йонатан, що є засідка позаду нього. І його табір оточили і стріляли проти народу з ранку аж до вечора. **81** Народ же стояв, так як заповів Йонатан, і їхні вершники змучилися. **82** І відлучився Симон зі своїми вояками, і зударився з полком, бо кіннота була змучена. І вони були ним розбиті і втекли. **83** І вершники розсипалася по полю. І ті втекли до Азоту і ввійшли до Витдагона, їхнього ідола, щоб уціліти. **84** І Йонатан спалив Азот і міста, що були довкруги нього, і взяв їхню здобич, і Дагонову святиню і тих, що до неї втекли, спалив вогнем. **85** І було тих, що впало від меча зі спаленими, якихось 8000 мужів. **86** І Йонатан відійшов звідти і прийшов до Аскалону. І ті, що в місті, вийшли йому назустріч з великою славою. **87** І Йонатан повернувся до

Єрусалиму з тими, що з ним, маючи велику здобич. **88** І сталося, що як цар Александер почув ці слова, він і додав прославляти Йонатана. **89** І він послав йому позолочену зброю, як звичай є давати царським кревним, і дав йому в насліддя Аккарон і всі його околиці.

Глава 11

1 І єгипетський цар зібрав численну силу, як пісок, що є при березі моря, і багато кораблів. І він старався підступно захопити Александрове царство і додати до свого царства. **2** І він вийшов до Сирії з мирними словами. І відкривалися йому ті, що по містах, і зустрічали його, бо був наказ царя Александра вийти йому назустріч, тому що був його тестем. **3** Як же входив до міст Птолемаїди, дав накази силам і сторожі в кожному місті. **4** Як же він наблизилися до Азота, йому показали спалений Даґоновий храм, і Азот, і його знищені околичні міста, і покинуті тіла, і побитих, яких той побив на війні, бо і їх скидали на купи при його дорозі. **5** І вони розповідали цареві, що зробив Йонатан, щоб зробити його зненавидженим. І цар змовчав. **6** І Йонатан зустрів царя в Йоппії зі славою, і поцілували друг друга, і там переночували. **7** І Йонатан пішов з царем аж до ріки, що звалася Елевтера, і повернувся до Єрусалиму. **8** А цар Птоломей запанував прибережними містами, аж до приморської Селевкії, і роздумував погані думки про Александра. **9** І він послав старшин до Димитрія, кажучи: Ходи, складемо між нами завіт. І дам тобі мою дочку, яку має Александер, і будеш царювати у царстві твого батька. **10** Бо я розкаявся, що дав йому мою дочку, адже він намагався мене вбити. **11** І він його зненавидів через те, що він забажав його царство. **12** І він забрав свою дочку і дав її Димитрієві. І відчужився від Александра, і їхня ворожнеча стала явною. **13** І Птолемей ввійшов до Антіохії і поклав на свою голову два вінці – азійський і єгипетський. **14** А цар Александер був в Киликії в тих часах, бо бунтувалися ті, що в тих місцях. **15** І почув Александер, і прийшов проти нього війною. І Птоломей вивів йому назустріч *військо* сильною рукою і його прогнав. **16** І Александер втік до Аравії, щоб там себе схоронити, а цар Птолемей просла-

кало̑, і̑ изыидо́ша ѿ гра́да въ срѣтенїе є̑мꙋ въ сла́вѣ вели́цѣ· И҆ ѡ҆брати́ся і҆ѡ҆надандъ въ і҆е̑р-ли́мъ съ сꙋщими с ни́мъ и҆мꙋщи корыстїи мно́ги· И҆ бы́сть ꙗ҆́ко ѹ҆слы́ша а҆леѯа́ндръ цр҃ь сло-веса̀ сї́а и҆ приложѝ [-][30] просла́вити і҆ѡ҆надана. и҆ посла̀ є҆мꙋ ѡ҆рꙋжїе позла́щено, ꙗ҆́ко ѡ҆бы́чаи є҆сть дая́ти сро̑дникомъ цр҃евымъ. и҆ дадѐ є҆мꙋ а҆кка́ро̑н и҆ вся предѣлы є҆го въ ѡ҆дръжа́нїе·

Гла̑, а҃і·

Цр҃ь є҆гѵ̈пе́тскїи събра си́лꙋ мно́гꙋ а҆ки пѣсокъ и҆же є҆ въскра́и мо́ря, и҆ корабли мно́ги· І҆ и҆скаше воздръжа́ти цр҃ство а҆ле-ѯа́ндрово ле́стїю, и҆ приложити (-)[1] цр҃ствꙋ своє́мꙋ. І҆ и҆зыиде въ сѵ̈рїю словесы ми́рными и҆ ѡ҆творяхꙋся є҆мꙋ и҆же ѿ гра̑, и҆ срѣтахꙋ є҆го ꙗ҆́ко заповѣда́нїе бѣ а҆леѯа́ндра цр҃я и҆зыити є҆мꙋ въ срѣтенїе зане бѣ̑ тесть є҆го· Ꙗ҆́коже въхож-да́ше во́ гра̑ птоломаи́ды, повелѣ си́ламъ [и҆][2] стра́жы во коє́мъждо градѣ. ꙗ҆́коже приближися а҆зо́тꙋ показа́ша є҆мꙋ, ка́пище даго́ново со̑жено, и҆ а҆зо́тъ и҆ ѡ҆кр̑тныя гра́ды є҆го разорены, и҆ телеса поврьжена. и҆ побїены̑ и҆же побѝ въ бра́ни [и҆][3] смета́ше бо я҆̀ в̆ кꙋпы (-)[4] при пꙋтѝ є҆го. и҆ повѣда́ша цр҃ю ꙗ҆́же сътвори і҆ѡ҆нада̑, въ є҆же възненави́дѣти є҆го, и҆ ѹ҆молча цр҃ь· И҆ срѣ̑ і҆ѡ҆нада́нъ цр҃я въ и҆ѡ҆ппе съ сла́вою. и҆ цѣлова́ше дрꙋ̑ дрꙋга, и҆ ѹ҆спо́ша тꙋ̑· І҆ и҆де і҆ѡ҆нада́нъ съ цр҃емъ да́же до рѣки и҆же зва́шеся є҆левтера, и҆ ѡ҆братися въ і҆е̑рли́мъ· Цр҃ь же п̆толомѣи гос-по̑ствова гра́ды помо́рьскїя, да́же до селевкїя приморьскїя, и҆ размышля́ше на а҆леѯа́ндра совѣ-ты лꙋка́вы· И҆ посла̀ старѣишинъ къ дими́т-рїю (-)[5] гл҃ющи, прїи́ди сложи̑ ме́ждꙋ на́ми за-вѣ̑тъ. и҆ да́мъ тебѣ дще́рь мою̀ ю҆́же и҆матъ а҆леѯа́ндръ. и҆ цр҃ьствова́ти и҆́маши въ цр҃ствїи ѻ҆тца твоє́го. раска́яхъ бо ся да́вши є҆мꙋ дще́рь мою̀, в̆зыска бо мя̑ ѹ҆бити. и҆ возненавидѣ є҆го ради похотѣ́нїя цр҃ства є҆го· И҆ (ѿя҆́тъ)[6] дще́рь свою (и҆) да́сть ея̀ димитрїю. и҆ ѡ҆чюжди́ся ѿ а҆леѯа́ндра, и҆ ꙗ҆ви́ся вражда и҆хъ. И҆ вниде пто-ломѣи въ а҆нтїѡхїю (-)[7], и҆ возложи двѣ дїади-мѣ на главꙋ свою̀, [а҆сїискꙋю і҆ є҆гѵ̈петьскꙋю][8]· А҆-леѯа́нъдръ же цр҃ь бы́сть въ киликїи по време-нехъ ѻ҆нѣ̑х, ꙗ҆́ко ѿмѣта́хꙋся и҆же ѿ мѣстъ ѻ҆ныхъ· И҆ слы́ша а҆леѯа̑дръ и҆ прїиде на́нь бра́-нїю. і҆ и҆зведе птоломѣи въ срѣтенїе є҆мꙋ рꙋкою крѣпкою и҆ погони є҆го. и҆ побѣжа а҆леѯа̑дръ въ а҆равїю защитити и҆ себе тꙋ̑. цр҃ь же п̆толомѣи възнесеся. и҆ ѹ҆сеекнꙋ завдїиль а҆равитинъ главꙋ а҆леѯа̑дровꙋ, и҆ посла̀ п̆толомїю, и҆ цр҃ь птоломеи ѹ҆мре въ третїи дн҃ь. и҆ сꙋщїи въ твердынѧ̑

погыбоша, ѿ иже бѣху въ твердынахъ (-)[9] [-][10]. и въцрися димитріи лѣта, (рѯз)[11]. Въ дни оны собра іонаданъ иже ѿ іудеи, да воюю краи иже въ ієрлимѣ. и сътвори (-)[12] михані многи, і идоша нѣцыи ненавидащи языка их, мужи беззаконницы къ црю (димитрію). И възвѣстиша ему яко іонадан обсъстоаше краи, и слышавъ разгнѣвася. Якоже слыша скоро (-)[13] пріиде въ птоломаиду, и написа къ іонадану да не обсъстоитъ, но срѣсти его ему на бесѣдованіе въ птоломаиду тщанно. Якоже слыша іонаданъ повелѣ обсъстояти, і избра ѿ старецъ ізлевъ і ієреи, и дасться въ бѣду и взя злато и сребро (-)[14] і ины дары многи. І иде къ црю въ птоломаиду, и обрѣте блгть пред нимъ. и оклеветаху его нѣцыи беззаконніи ѿ языка (его). И сътвори ему црь, яко сътвориша ему иже преже его быша и възвыси его пред [всѣми другими своими][15], и постави его началника свщенству, и єликоже ина имѣ преже честна, и сътвори его въ првыи друзѣ быти. И моли іонаданъ цря сътворити іудею безъданну и тритопархіи и самарію. и обеща ему, т, талантъ, и годѣ бысть црю и написа іонадану єпистоліа о всѣхъ сих имѣюще образъ сицевъ. Црь димитріи [брату іонадану][16] радоватися, и языку іудеиску. въсписаніе же єпистоліи юже писахомъ ластену сродныку нашему о васъ, писахом и к вамъ да вѣсте. Црь димитріи ластену ѿцу радоватися, (и) языку іудеиску другомъ нашимъ, и съхранащимъ яже к намъ правенаа судихомъ благо сътворити (их), ради (-)[17] благоразуміа яже къ намъ. поставихомъ бо имъ предѣлы іудеискіа и тремъ градомъ, (лидѣ, и рамадему, и адерему)[18], иже приложишася іудеи ѿ самаріа. и вся послушествующаа имъ, всѣмъ жрущим въ ієрлимѣ. въ мѣсто црьскихъ иже пріемлаше црь ѿ них првѣе в коеждо лѣто ѿ житъ земля, и ѿ овощь древныхъ, і ина яже прилѣжаше намъ [-][19] десятины и дани (-)[20], и соли точила, и прилѣжащих (-)[21] на вѣнцевъ, вся оставляемъ имъ. и ничтоже их оуимѣся сихъ ѿ нынѣ (-)[22] на вѣчное время. Нынѣ оубо прилежите (сихъ сътворити)[23] въписаніе. и да дасться іонадану, и да положится въ горѣ стѣи (и) въ мѣстѣ честнѣ. И видѣ димитріи црь яко оутѣшися земля пред нимъ, и ничто ему противився и ѿпусти вся воя своя когождо в мѣсто свое. обаче же тужди силъ иже призва ѿ остро-

вився. **17** І Завдіїл, аравит, відрубав Александрові голову і послав Птоломеєві. **18** І цар Птоломей помер на третій день. І ті, що були в твердинях, згинули від тих, що були в твердинях. **19** І 177-го року зацарював Димитрій. **20** В тих днях Йонатан зібрав тих, що з юдей, щоб воювали проти твердині, що в Єрусалимі, і зробив численні машини. **21** І пішли деякі, що ненавиділи їхній народ, беззаконні мужі, до царя Димитрія, і сповістили йому, що Йонатан обложив твердиню. **22** І він, почувши, розлютився. Як же він почув, зразу пішов до Птолемаїди і написав до Йонатана, щоб той не чинив облоги, але щоб з поспіхом зустрівся з ним на обговорення в Птолемаїді. **23** Як же Йонатан почув, наказав облягати. І вибрав ізраїльських старців і священиків, і дав себе в біду. **24** І він взяв золото і срібло, і інші численні дари і пішов до царя до Птолемаїди. І знайшов ласку перед ним. **25** І наговорювали на нього деякі беззаконні, що з його народу. **26** І цар зробив йому так, як зробили йому ті, що були перед ним. І підніс його перед всіма своїми друзями, **27** і поставив його начальником священства, і *віддав* всю іншу пошану, яку мав передше. І зробив його одним з перших друзів. **28** І Йонатан попросив царя зробити звільненою з податку Юдею і три посілості, і Самарію, і обіцяв йому 300 талантів. **29** І миле було цареві, і він написав Йонатанові послання про все це, що мало такий вид: **30** Цар Димитрій братові Йонатанові і юдейському народові – радіти! **31** Відпис листа, який ми про вас написали Ластенові, нашому кревному, написали ми і до вас, щоб ви знали. **32** Цар Димитрій батькові Ластенові – радіти! **33** І юдейському народові, нашим друзям, і тим, що бережуть те, що відносно нас справедливе, ми судили добро їм зробити задля зичливості, що до нас. **34** Адже ми за ними затвердили юдейські околиці і три міста: Лиду, і Раматему, і Атерему, які додані Юдеї від Самарії, і всі їм підвладні, всім, що приносять жертву в Єрусалимі. Замість царського, що цар раніше брав від них кожного року з жита землі і з овочів дерев, **35** і інше, що нам належиться з десятин, і податків, і солі, *і* точила, і що належаться за вінці – все ми їм відпускаємо. **36** І їм нічого з цих не відніметься відтепер, на вічний час. **37** Отже, тепер постарайтеся виконати цей відпис. І хай буде дано Йонатанові. І хай буде поставлений в святій горі і на шляхетному місці. **38** І цар Димитрій побачив, що земля втихо-

мирилася перед ним і що ніщо йому не противиться, і він відпустив всіх своїх вояків, кожного до свого місця, за винятком чужих сил, яких прикликав з островів народів. І проти нього ворогували всі сили, що від його батьків. **39** Трифон же був першим при Александрі і побачив, що всі сили бурмочуть проти Димитрія, і пішов до Симакуя аравитського, який вигодував Антіоха, дитину Александра. **40** І він настоював на нього, щоб дав йому його, щоб той царював замість його батька. І він сповістив йому те, що зробив Димитрій, і ворожнечу, якою ворогують його сили. І залишився там багато днів. **41** І Йонатан послав до царя Димитрія, щоб він викинув тих, що в твердині в Єрусалимі і що в твердинях, бо вони воювали проти Ізраїля. **42** І Димитрій послав до Йонатана, кажучи: Не лише зроблю це тобі і твоєму народові, але і славою прославлю тебе і твій народ, коли настане догідний час. **43** Тепер, отже, правильно вчиниш, коли мені послеш мужів, що воюватимуть зі мною, бо всі мої вояки відступили. **44** І Йонатан послав йому 3000 мужів сильних кріпостю до Антіохії. І вони прийшли до царя, і цар зрадів їхнім приходом. **45** І зібралися ті, що в місті, на середину міста – 120 тисяч чоловік, і змовилися вбити царя. **46** І цар втік до двору, і ті, що були в місті, захопили міські дороги і почали битися. **47** І цар покликав юдеїв на поміч. І всі зібралися до нього разом, і всі розсипалися по місті. І вбили в тому дні 100000 чоловік. **48** І вони спалили місто і взяли велику здобич в тому дні. І спасли царя. **49** І побачили ті, що були в місті, що юдеї заволоділи містом, і зробили нараду. І послабли своїми умами, і закричали до царя з благанням, кажучи: **50** Дай нам правиці! І хай юдеї перестануть воювати проти нас і *проти* міста! **51** І вони кинули свою зброю і зробили мир. І юдеї прославилися перед царем і перед всіма, що його в царстві, і повернулися до Єрусалиму, маючи велику здобич. **52** І цар Димитрій сів на престолі свого царства, і земля заспокоїлася перед ним. **53** І він збрехав в усьому, що сказав, і відчужився від Йонатана, і не віддав йому за добродійства, які той йому дав. І дуже його образив. **54** Після цього ж повернувся Трифон і з ним Антіох, мала дитина. І він зробив його царем і поставив *йому* діадему. **55** І до нього зібралися всі вояки, яких розсіяв Димитрій, і воювали проти нього. І той втік і відвернувся. **56** І Трифон взяв звірів і заволодів Антіохією. **57** І Антіох-молодший написав Йонатанові,

вовъ ꙗзы́къ, и҆ вражъдоваху є҆мꙋ всѝ си́лы ꙗ҆́же ѿ ѻ҆цъ [єго][24]· Трифо́нъ же бѣ ѿ а҆леѯа́ндра пе́рваго. и ви́дѣ ꙗ҆́ко вса си́лы ро́пщꙋтъ на димитрі́ꙗ, і и҆́де къ (симакꙋю)[25] а҆равитинꙋ и҆́же въскорми а҆нтїоха дѣтище а҆леѯа́ндрово, и҆ прилежа́ше є҆мꙋ ꙗ҆́ко да да́сть є҆мꙋ є҆, да въцри́тъ в мѣсто ѿца є҆го. и҆ възвѣсти є҆мꙋ є҆ли́ка сътвори дими́трїи, и҆ вра́ждꙋ є҆ю́же враждꙋ́ютъ си́лы є҆го, и҆ пребы́сть тꙋ дни мно́ги. и҆ посла и҆онада́нъ къ дими́трїю црю да и҆жденетъ и҆́же ѿ краю въ і҆ерлимѣ, і и҆́же въ твердынахъ, бѣху бо вою́ющи і҆и҃ла. и҆ посла дими́трїи къ і҆онада́нꙋ рекꙋщи. не то́кмо сїа сътворю ти и҆ ꙗзы́кꙋ твоє́мꙋ, но (и҆) сла́вою прославлю тѧ и҆ ꙗзы́къ твои а҆ще бл҃говреме́нїе полꙋчю· Нн҃ѣ бо пра́во сътво́риши а҆ще послѐши ми мꙋжїи споборающїи ꙗ҆́ко ѿстꙋпи́ша всѣ во́и мои· и҆ посла (є҆мꙋ) и҆онада́нъ, ҂г҃, мꙋжїи си́ны крѣпостїю (-)[26], въ а҆нтїохїю, и҆ прїидо́ша къ црю· и҆ възвесели́сѧ црь ѡ҆ прише́ствїи и҆хъ· и҆ събра́шасѧ и҆́же ѿ гра́да въ сре́ гра́да. р҃к тысѧщъ мꙋжїи, и҆ совѣща́ху ѹ҆би́ти црѧ, и҆ бѣжа црь въ дво́ръ. и҆ ѡ҆бъѧ́ша и҆́же бѣху ѿ гра́да пꙋти гра́скїа, и҆ нача́ша би́тисѧ· И҆ призва црь і҆ꙋдео́въ на по́мощь и҆ събра́шасѧ (вси вкꙋпѣ к немꙋ)[27], и҆ расточи́шасѧ вси въ градѣ и҆ ѹ҆би́ша (-)[28] в то́и днь, ҂р҃, (мꙋжїи). и҆ съжго́ша гра́дъ и҆ взѧ́ша коры́сти мно́ги въ то҆́н днь, і и҆зба́виша црѧ· И҆ ви́дѣша и҆́же бахꙋ ѿ гра́да, ꙗ҆́ко възд́ержа́ша і҆ꙋдеи гра́дъ (и҆)[29] совѣ́ і и҆знемого́ша мыслїю и҆хъ, и҆ възъпи́ша къ црю съ моле́нїемъ рекꙋщи. дажь намъ десни́цꙋ и҆ да преста́нꙋтъ і҆ꙋде́и ратова́ти насъ и҆ гра́дъ, и҆ ѿвръго́ша ѻ҆рꙋ́жїа (своа) и҆ сътвори́ша ми́ръ. и҆ просла́вишасѧ і҆ꙋдеи пре́ црем и҆ пре́ всѣми и҆́же въ црствїи є҆го· И҆ възврати́шасѧ въ і҆ерлимъ и҆мѣ́ющи коры́сти мно́ги· и҆ сѣ́де дими́трїи црь на прстолѣ црства своє́го, и҆ ѹ҆поко́исѧ землѧ̀ пре́ ни́мъ. и҆ солга вса є҆ли́ка рече, и҆ ѿтꙋжди́сѧ і҆онаданꙋ и҆ не възда є҆мꙋ по бл҃готворе́нїахъ и҆хже въздасть є҆мꙋ, и҆ ѡ҆скорби є҆го ѕѣло· По сихъ же ѡ҆брати́сѧ трифо́нъ и҆ а҆нтїохъ с ни́мъ ѻ҆тро́чищъ ю҆ный, и҆ въцри є҆го и҆ възложи дїади́мꙋ. и҆ събрашасѧ к немꙋ всѝ во́и и҆хже расточи дими́трїи· и҆ ратова проти́вꙋ є҆го и҆ побѣже і и҆змѣни́сѧ· и҆ взѧ̀ трифо́нъ ѕвѣ́ри, и҆ въздръжа а҆нтїохїю· и҆ писа а҆нтїохъ ю҆ный и҆онада́нꙋ рекꙋщи· Поста́влю тебе свщенъство́, и҆ поста́влю тебе над четы́рми предѣ́лы и҆ бꙋдеши въ дрꙋзѣхъ црьскихъ· и҆ посла є҆мꙋ съсꙋды зла́тыѧ (въ)[30] слꙋже́нїе. и҆ да́ є҆мꙋ

вла́сть пити въ зла́тѣ, и бы́ти в̾ перфѵ́рѣ, і имѣти ѻ҆ру́жїа съ зла́томъ· и симона бра́та е҆го поста́ви воево́дою ѿ страны тѵ́ра, да́же до предѣлъ е҆гѵ́пта· І изы́иде иѡна-да́нъ и прохожда́ше ѻ҆бо́ну стра́ну рѣки и въ гра́дѣхъ· и събра́шасѧ к нему вса си́лы а҆сѵ́рьскїа въ по́мощь· и прїиде въ а҆скало́нъ, и срѣто́ша е҆го (че́стно ѿ гра́да)[31]. І иде ѿту́ду въ газу, и заключи́шасѧ иже въ газѣ, и ѡ҆бъстоѧ ю. и пожже ѻ҆кр҃стнаѧ гра́да (-)[32] ѻ҆гнемъ и плѣни ѧ. И моли́ша (иѡнада́на иже ѿ газы)[33] и дасть имъ десни́цу. и прїимъ сн҃ы нача́лникъ ихъ в зало́зѣ, и посла́ ихъ і҆ерлм҃ и проиде стра́ну даже до дамаска· И слы́ша і҆ѡнада́нъ ꙗко суть нача́лницы дими́трїевы в кадисе ꙗже въ галиле́и съ силою мно́гою· Хотѧщи изри́нути е҆го ѿ [страны][34], и срѣте и. бра́та же своего си-мона ѻ҆ста́ви въ странѣ, и прїиде симонъ къ ведсу́ру, и побороша его дни многи, и за-ключи [его][35] і испроси́ша оу него десни́цу прї-ѧти, и даде имъ. і изгна́ ихъ ѿту́ду и взѧ́ гра́дъ, и постави в немъ стражи· (-)[36] І҆онада́нъ и вои его прїидо́ша къ водѣ (е҆-ниса́ръ)[37] и оу҆раниш оу҆тро въ поли [насоръ][38]. и се ѻ҆полче́нїе иноплеменни҃ (и) срѣте̑ и въ поли, и поста́виша (нань лаѧтельство)[39] въ гора́хъ, сїи же срѣто́ша ѿ супроти́ву. лаѧ́-теле же въста́ша ѿ мѣстъ свои и соста́-виша ра́ть· и побѣго́ша иже съ і҆онада́номъ вси [и][40] ни е҆ди́нъ ѻ҆стасѧ ѿ нихъ, токмо ма҃тадїа сн҃ъ [а҆вессолома][41], і иоу́да сн҃ъ хал-фы нача́лника воемъ· И растерза і҆онада҃ ризы своѧ, и наложи землю на главу свою, и помо-ли́сѧ. и ѻ҆брати́сѧ к нимъ въ бра́нь и въз-врати и на бѣгъ (-)[42], и видѣша бѣ-жа́щїа (і) иже ѿ него, и ѻ҆брати́шасѧ к не-му и гна́ша с нимъ даже до кади́са [-][43] ѻ҆полче́нїа и, и прїидо́ша ту. и падо́ша ѿ иноплеме́нникъ в дн҃ь тои ҂г҃, мужїи· и ѻ҆бра-ти́сѧ і҆онада́нъ въ і҆ерлимъ·

кажучи: Ставлю тебе на священство і назначаю тебе над чотирма посілостями. І будеш між царськими друзями. **58** І він послав йому золотий посуд на службу і дав йому владу пити з золота, і бути в багряниці, і мати зброю з золотом. **59** І Симона, його брата, поставив воєводою від сторони Тиру аж до границь Єгипту. **60** І вийшов Йонатан і проходив по другому боці ріки і через міста, і до нього зібралися всі асирійські сили на поміч. І він прийшов до Аскалона, і його зустріли славно з міста. **61** І він відійшов звідти до Ґази. І замкнулися ті, що в Ґазі, і він її обложив. І він спалив довколішні міста вогнем і пограбував їх. **62** І прохали Йонатана ті, що з Ґази. І він дав їм правицю, і забрав синів їхніх начальників як заложників, і відіслав їх до Єрусалиму. І пройшов країну аж до Дамаску. **63** І Йонатан почув, що начальники Димитрія є в Кидисі, що в Галилеї, з великою силою, що вони бажають його викинути з країни, **64** і зустрів їх. А свого брата Симона він залишив в країні. **65** І прибув Симон до Ветсури, і воював проти неї багато днів, і замкнув її. **66** І ті випросили у нього прийняти правицю. І він їм дав, і вигнав їх звідти, і забрав місто, і поставив в ньому охорону. **67** Йонатан і його вояки прийшли до води Енисар. І коли вони встали вранці в полі Насор, **68** і ось табір чужинців. І він їх зустрів в полі, і вони поклали проти нього засідку в горах, а вони зустріли з протилежної сторони. **69** Засідка ж піднялася зі своїх місць, і вчинили бій. **70** І втекли всі ті, що з Йонатаном, і ні один не залишився з них, тільки Маттатія, син Авесолома, і Юда, син Халфи, – начальники вояків. **71** І Йонатан роздер свою одіж, і поклав землю на свою голову, і помолився. **72** І він повернувся до них з боєм і повернув їх на втечу. **73** І побачили ті, що втекли і що були від нього. І вони повернулися до нього і гналися з ним аж до Кадиса, до їхнього табору. І прийшли туди. **74** І в тому дні впало 3000 чоловік з чужинців. І Йонатан повернувся до Єрусалиму.

Гл҃а, в҃і·

Видѣ і҆онада́нъ ꙗко вре́мѧ е҆му съпоспѣшествуетъ, і избра́ мужи и посла́ (ихъ) в римъ съставити и ѻ҆бновити с ними дружбу, и къ спартїаномъ, и къ инымъ мѣсто҃ посла́ е҆пистолїи, по сему ѻ҆бразу· І идо́ша в ри҃, и внидо́ша въ совѣтныи домъ и реко́ша· І҆онада́нъ а҆рхиереи и лю-ди і҆оуде́искїа посла́ша на҃ ѻ҆бновити дружбу [-][1] и съпоборе́нїе по пре́жнему. и да́ша е҆пис-

Глава 12

1 І Йонатан побачив, що час йому сприяє, і вибрав мужів, і послав їх до Риму поставити і відновити з ними дружбу. **2** І послав послання до спартіанів і до інших місць за цим образом. **3** І вони пішли до Риму. І ввійшли до дому нарад, і сказали: Йонатан, священик, і юдейський народ послали нас відновити дружбу і союз згідно з попереднім. **4** І вони дали письма їм і тим, що на місці, щоб їх з миром про-

вели до юдиної землі. **5** І це є зразок писем, які написав Йонатан до спартіятів. **6** Йонатан, архиєрей, і старці народу, і священики, і позосталий юдейський народ спартіятам, братам, – радіти! **7** Тому що раніше були послані письма до архиєрея Оніяна від Дарія, що царював в вас, бо ви є наші брати, так як і вказує письмо. **8** Онія прийняв славного посланого чоловіка і взяв письма, в яких же говорилося про союз і дружбу. **9** Ми, отже, не потребуючи потіху цих, маючи святі книги, що в наших руках, **10** старалися послати до вас, щоб відновити братерство і дружбу, щоб не відчужитися від вас. Бо багато часу минуло відколи ви до нас послали. **11** Отже, ми кожного часу безперервно в днях великих празників та інших відповідних днях згадуємо вас у жертвах, які приносимо, і у молитвах, як належиться і годиться згадувати братів. **12** Радіємо ж вашою славою. **13** Нас же оточили численні журби і численні війни, і проти нас воювали царі, які довкруги нас. **14** І, отже, ми не бажали докучати вам, і іншим союзникам, і нашим друзям у цих війнах. **15** Адже ми маємо з неба поміч, що нам помагає, і ми спаслися від наших ворогів, і наші вороги були впокорені. **16** І ми, отже, вибрали новомісяці Антіохового сина і Антипатра Яссона, і ми послали до римлян, щоб відновити з ними дружбу і попередній союз. **17** І заповіли ми їм, отже, піти до вас і вас поздоровити, і дати вам від нас листи про відновлення нашого братерства. **18** І тепер добре зробите, коли нам на це відповісте. **19** І це відпис письма, які послав Онія. **20** Цар спартихтів Онія, Йонатанові, великому священикові, – радіти! **21** Знайдено в писанні про спартіятів і юдеїв, що вони є братами і що є з Авраамового роду. **22** І тепер, відколи ми це довідалися, добре робите, коли пишите нам про мир ваш. **23** І ми вам написали, що ваша скотина і ваше майно є наше, також і наше є ваше. І ми, отже, послали, щоб сповістили вам і це. **24** І почув Йонатан, що повернулися начальники Димитрія з численними вояками, більше ніж раніше, щоб воювати проти нього. **25** І він піднявся з Єрусалиму і зустрів їх в країні Аматит, бо не дав їм часу, щоб ввійшли до його країни. **26** І він послав розвідників до їхнього табору. І ті повернулися і сповістили йому, що так приготовлюються на них напасти вночі. **27** Як же зайшло сонце, Йонатан запо-

толїа и̂мъ̀ ї и̂же по мѣсте да и̂зведꙋтъ и̂хъ в землю їоудинꙋ съ миро̂. и̂ се̂ е̂сть ѻ̂бразъ е̂пистолїамъ и̂хъже писа̀ ї҆ѻ̂надáнъ, къ спартїатомъ· ї҆ѻ̂надáнъ а̂рхїереи, и̂ стáрцы людїи и̂ жерцы, и̂ прóчїи люди ї҆оу̂дéнскїа спартїатомъ брáтїи рáдоватиса понеже преже послани баху е̂пистолїа къ ѻ̂нїанꙋ а̂рхїерéю, ѿ [дáрїа][2] црⷭ҇твовáвшаго въ вáсъ, ꙗ̂ко е̂сте брáтїа наша, ꙗ̂ко (и̂) писáнїе содръжитъ. [-][3] въсприа ѻ̂нїа мꙋжа посланаго (слáвна)[4], и̂ прїатъ е̂пистолїа в нихъ же завѣщáно ѻ̂ съпоборéнїю и̂ дрꙋжбѣ. [мы̀ оу̂бо][5] не требꙋюще ѻ̂ сихъ сꙋщихъ оу̂тѣшенїе и̂мꙋще (стыхъ книгъ)[6] в рꙋкáхъ наши̂. покꙋшахомса послáти к вáмъ, (ѻ̂бновити брáтъство и̂ дрꙋжбꙋ)[7]. е̂же не ѿчюждитиса васъ. мнóга бо времена проидóша ѿнелѣже послáсте к намъ· Мы̀ оу̂бо въ всако время непрестáнно въ дни великихъ прáзникъ и̂ прочихъ подобáющихъ днѣ въспоминáемъ васъ (въ жрътвахъ и̂же принóсимъ)[8], и̂ въ ѻ̂бѣтехъ ꙗ̂ко подóба е̂сть, и̂ лѣпо въспоминáти брáтїю· Веселимса оу̂бо ѻ̂ славе вашеи. насъ же ѻ̂быдóша многи скорби и̂ (многи брани)[9], и̂ ратоваша нá цри и̂же ѻ̂кртъ насъ. [и̂][10] не хотѣхо̂ оу̂бо стꙋжити вамъ и̂ прочїимъ съпобóрнико̂ и̂ дрꙋгомъ нашимъ, въ бранехъ сихъ· И̂мѣемъ бо ѿ нбсе помощь помагающꙋ намъ, ї и̂збáвихомса ѿ врагъ нашихъ и̂ смиришаса врази наши. (ї) и̂збрахомъ оу̂бо новомѣсачїа а̂нтїохова (снá) и̂ а̂нтипатра и̂ассóна· И̂ послáхо̂ к римланомъ ѻ̂бновити с ними дрꙋжбꙋ и̂ съпоборéнїе прежнее· [И][11] заповѣдахомъ оу̂бо и̂мъ (-)[12] (поити къ вáмъ)[13], и поздрáвити вá и̂ дáти вáмъ ѿ насъ послáнїе ѻ̂ ѻ̂бновленїи (-)[14] брáтъства нáшего· И̂ нн҃ѣ добро̀ сътворите ѿвѣщавáюще намъ къ симъ. и̂ се̂ въсписáнїе послáнїи и̂же посла̀ ѻ̂нїа· (-)[15] Црь спартихто̂ ѻ̂нїа, (ї҆ѻ̂надáнꙋ) свщéнникꙋ велїкомꙋ радовáтиса, ѻ̂брѣтеса въ писáнїихъ ѻ̂ спартїато̂ ї и̂оу̂део̂ ꙗ̂ко сꙋть брáтїа, и̂ ꙗ̂ко сꙋть ѿ рóда а̂враáмла· И̂ нн҃ѣ ѿнележе сїа познахо̂ добро творите пишꙋще нá ѻ̂ мирѣ вáше̂. и̂ мы̀ въсписáхомъ вá скóты вáша и̂ ѻ̂дръжáнїа вáша наша сꙋть, тáкоже и̂ нáша ваша есть· (И̂) послáхомъ оу̂бо ꙗ̂ко да възвѣстá вáмъ (и̂)[16] сїа· и̂ слыша ї҆ѻ̂надáнъ ꙗ̂ко ѻ̂братишаса начáлницы димитрїевы съ вои̂ мнóгими, пáче прьвѣе брáтиса нáнь. ї изыиде ѿ ї҆ер҃лима, и̂ срѣте и̂хъ во а̂мадите странѣ· Не бо̀ дáде и̂мъ врéма да внидꙋтъ въ стрáнꙋ е̂го· и̂ посла̀ съзирáтела въ ѻ̂полченїе [е̂го][17] и̂ ѻ̂братишаса и̂ возвѣстиша е̂мꙋ ꙗ̂ко сице съчинáютса· напáсти нá на

нощїю. Ꙗкоже зайде слнце, заповѣда Їѡнадан своимъ бдѣти, и быти съ оружїами [и][18] готовиса въ брань всю нощь, и постави стражы по окрстъ ополченїѧ. И слышаша супостати ꙗко готовъ есть Їѡнаданъ (съ)[19] своими на брань. и убоашасѧ и ужасошасѧ срце свои и зажгоша огнемъ ополченїѧ своѧ. Їѡнаданъ же і иже с нимъ бѣша, непознаша даже до утра. видаху же светѣнїѧ горѧщїѧ, и погна Їѡнадан въ слѣ ихъ и не ѧтъ ихъ, пройдош бо (Еледтеру)[20] рѣку, и обратисѧ Їѡнадан къ аравом иже нарицахусѧ [завдеи][21], и поразы и и взѧ користи ихъ. И (ѿиде и)[22] прїиде во Дамаскъ, и прохожаше всю страну (ту). (-)[23] Симон (же) изыде и прїиде даже до Асколона, и ближнїи твердынь, и уклонисѧ во Иопїю и взѧ ю. Слыша бо ꙗко совѣщашасѧ твердыню предати странѣ Димитрїевѣ. И постави ту стражы, да стрегут его. и обратисѧ Їѡнадан и събра старца людскїѧ. и совѣщасѧ с ними созидати твердыню въ Їудеи, и созидати стѣны въ Їерлимѣ и въздвигнути высоту велїю межу (краѧ града)[24]. (и) во еже ѿлучити еѧ ѿ града да будетъ сїѧ едина, ꙗко да ни купуютъ ниже продаютъ. и собрашасѧ создати град. (-)[25] паде (бо) стѣна (точна) иже ѿ востока, и уготова нарѣцаемое Хафенада. И Симонъ созда (Адїаду)[26] въ Сефеле и утверди [-][27] враты и заворами. И возыска Трифонъ црствовати Азїею, и воспрїѧти дїадиму. и простерети руку на Антїоха цра. и убоасѧ да не когда не оставитъ его Їѡнаданъ, и поборетъ противу его, и взыска прьвѣе ѧти [Їѡнадана][28] [и][29] убити [его][30]. и (воста и)[31] прїиде въ Ведсан, і изыиде Їѡнадан въ сърѣтенїе ему, съ м, мужїи избранныхъ на ополченїе, и прїиде въ Ведсанъ. И видѣ Трифонъ ꙗко прїиде [Їѡнаданъ][32] со вои многими. и простерети (нань руки)[33] убоасѧ, и воспрїѧтъ его честно, и постави его въ всѣми други своими и дастъ ему дары, и заповѣда (всѣмъ)[34] воемъ своимъ послушати его ꙗко себе. И рече Їѡнадану, вскую утруди всѧ люди (-)[35] брани не настоѧщи намъ. И нынѣ ѿпусти ихъ в домы ихъ. избери же себѣ мужїи мало иже будутъ с тобою и прїиди со мною въ Птоломаиду, и предам тебѣ ю, и прочаѧ твердыни и силы (-)[36] и всѣхъ иже на потребы. и обращсѧ ѿиду. Сего бо ради прїидохъ и (вѣрова)[37] ему. (и) сътвори ꙗкоже рече и ѿпусти силы, і идоша въ землю Їудину. остави же съ собою, г, мужеи. ихже, в, остави въ Галилеи. тысѧща же изыдоша с нимъ.

вів своїм чувати, і бути зі зброєю, і бути готовими до битви усю ніч, і поставив сторож довкруги табору. **28** І вороги почули, що Йонатан є готовий зі своїми до бою, і перелякалися, і жахнулися своїм серцем, і запалили вогні у своєму таборі. **29** Йонатан же і ті, що були з ним, не дізналися аж до ранку, бо бачили світила, що горіли. **30** І погнався Йонатан вслід за ними і їх не захопив, бо вони перейшли ріку Елеттеру. **31** І повернувся Йонатан до аравів, що звалися завдеями, і побив їх, і взяв їхню здобич. **32** І він відійшов і прийшов до Дамаску. І проходив усю ту країну. **33** Симон же вийшов і прийшов аж до Асколона і до ближніх твердинь, і відхилився до Йоппії, і її забрав. **34** Бо почув, що змовилися передати твердиню Димитрієвій стороні, і поставив там залогу, щоб її стерегли. **35** І Йонатан повернувся і зібрав старців народу. І зробив з ними нараду, щоб будувати твердиню в Юдеї **36** і будувати стіни Єрусалиму, і дуже підняти висоту між твердинею *і* містом. І щоб відлучити її від міста, щоб вона була самою, щоб ані не купували, ані не продавали. **37** І вони зібралися будувати місто, бо впала стіна, що при потоці зі сходу. І він приготував те, що звалося Хафената. **38** І Симон збудував Адіаду в Сефелі і закріпив брамами і засуви. **39** І Трифон намагався зацарювати Азією, і взяти діадему, і простягнути руку проти царя Антіоха. **40** І він боявся, щоб часом його не покинув Йонатан і не воював проти нього, і перше намагався схопити Йонатана і його убити. І він піднявся і прийшов до Ветсан. **41** І Йонатан вийшов йому назустріч з 40000 чоловік вибраних до бою і прийшов до Ветсан. **42** І Трифон побачив, що Йонатан є з численними вояками, і побоявся простягнути на нього руки. **43** І прийняв його славно, і поставив його з усіма своїми друзями, і дав йому дари, і заповів всім своїм воякам слухатися його, як себе. **44** І він сказав Йонатанові: Навіщо ти потрудив ввесь народ, як війна на нас не налягає? **45** І тепер відпусти їх до їхніх домів, вибери ж собі кілька мужів, які будуть з тобою, і ходи зі мною до Птолемаїди. І я тобі передам її та позосталі твердині і сили, і все, що на потребу, і, повернувшись, відійду, бо задля цього я прийшов. **46** І той йому повірив. І він зробив, так як сказав, і відпустив сили, і вони пішли до землі юдиної. **47** Він же залишив з собою 3000 мужів, з яких

2000 залишив у Галилеї. Тисяча ж вийшла з ним. **48** Коли ж Йонатан ввійшов до Птолемаїди, в Птолемаїді замкнули міські брами і схопили його та всіх, що ввійшли з ним. І вбили їх мечем. **49** І Трифон послав вояків і вершників до Галилеї і до великого поля, щоб вигубити всіх Йонатанових друзів. **50** Ті довідалися, що Йонатан є схопленим і вбитим, також всі, що з ним, і підбадьорили самі себе, і пішли готові до бою. **51** І побачили ті, що гналися, що це за їхню душу, **52** і повернулися, і всі прийшли з миром до юдиної землі. І оплакували Йонатана і тих, що з ним, і дуже налякалися. І ввесь Ізраїль ридав великим плачем. **53** І всі народи, що довкруги них, намагалися їх вигубити, бо сказали: Не мають володаря і помічника! Отже, тепер воюватимемо проти них і вигубимо з людей пам'ять про них.

Ꙗкоже вниде Ионадан въ птоломаиду, заключиша (-)[38] врата (градьскаѧ въ птоломаиде) и ꙗша его и всѣхъ въшедшихъ с нимъ. (и) оубиша (ихъ) мечемъ. И (и) посла трифонъ вои и конницы въ галилею и въ поле великое еже погубити всѣхъ (друговъ)[39] Ионадановыхъ. (-)[40] познаша ꙗко ꙗтъ есть [Ионадан][41] и біенъ и (вси) иже с нимъ. и молиша сами себе і идоша (-)[42] оуготовани на ополченіе. И видѣша гонимїи ꙗко о души имъ есть. и обратишасѧ и прїидоша вси съ миромъ въ землю Іоудину. и плакашасѧ Ионадана і иже с нимъ. и оубоашасѧ ѕѣло, и плакаше весь Ісраиль плачемъ велїимъ. и взыскаша вси ꙗзыцы иже окрестъ ихъ съкрушити ихъ. рѣша бо не имѣютъ началника и помагающаго, нынѣ оубо ратуемъ ихъ, и отимемъ от человѣкъ памѧть ихъ.

Глава 13

1 І Симон почув, що Трифон зібрав велику силу, щоб прийти до юдиної землі і її знищити. **2** І він побачив, що народ є в страсі і тремтінні, і пішов до Єрусалиму, і зібрав народ. **3** І підбадьорив їх, і сказав: Ви знаєте скільки я, і мої брати, і дім мого батька зробили за закони і за святих, війни і скрути, які ми побачили. **4** Через це згинули всі мої брати за Ізраїль, і я один залишився. **5** І тепер хай не буде, щоб я пощадив мою душу в усьому часі скорботи, бо я не є кращий за моїх братів. **6** Лиш помщуся за мій народ, і за святих, і за наших жінок і дітей. Бо всі народи зібралися, щоб вигубити нас, через ворожнечу. **7** І народ разом запалав духом, як слухав ці слова, **8** і відповів великим голосом, кажучи: Ти є нашим вождем замість Юди *і* Йонатана, твого брата! **9** Воюй нашою війною! І зробимо все, що лиш нам скажеш. **10** І він зібрав всіх мужів-вояків і поспішився завершити всі єрусалимські стіни, і скріпив його довкруги. **11** І він послав Йонатана, Авесаломового сина, і з ним достатню силу до Йоппії. І той вигнав тих, що в ній були, і там залишився. **12** І підвівся Трифон з Птолемаїди з великою силою, щоб прийти до юдиної землі, і Йонатан з ним у в'язниці. **13** Симон же отаборився в Адидусі на лиці поля. **14** І коли Трифон довідався, що піднявся Симон замість свого брата Йонатана і що він має зустріти *його* війною, послав до нього послів, кажучи: **15** Ми його держимо через срібло, яке винен твій брат Йонатан цареві, яке той потребував. **16** І тепер пошли сто

Глава, ГІ

Ислыша симонъ ꙗко събра трифонъ силу многу прїити в землю Іоудину и съкрушити ю, и видѣ люди ꙗко суть въ страсѣ и трепетѣ, и взыиде Іерслимъ и събра люди и моли ихъ и рече [-][1]. вы вѣсте елико азъ и братїѧ моѧ и домъ отца моего. сътворихомъ о законѣхъ и о святыхъ (-)[2] брани и тѣсноты ихже видѣхомъ. Сего ради погибоша братїѧ моѧ вси ради Ісраилѧ и остахъ азъ единъ. И нынѣ не буди ми пощадѣти душа моеѧ въ всѧко времѧ скорбїи, не бо лучши есмь братїи моеѧ. обаче мщу отмщу (мститисѧ имамъ) о ꙗзыку моемъ и о святых, и о женахъ и чадѣхъ нашихъ. Ꙗко събрашасѧ вси ꙗзыцы сътрети насъ вражды ради. И възгорѣшасѧ духомъ людїе вкупѣ послушати словесъ сихъ. и отвѣщаша гласомъ велїимъ рекуще. ты еси вождь нашъ вмѣсто Іоудино (-)[3] Ионадана брата твоего. побори брань нашу, и всѧ елика же речеши намъ сътворимъ. И събра вси мужи бранницы, и оускори съвершити всѧ стѣны Іерслимскїѧ, и оутверди его окрестъ. И посла Ионадана сына [авесаломова][3], и с нимъ силу доволну въ Иоппїю. і изгна сущихъ в неи и пребысть тоу (-)[5]. И въздвижесѧ трифонъ от птоломаиды съ силою велїею (и прїиде)[6] въ землю Іоудину, і Ионаданъ с нимъ въ стражи. Симонъ же ополчисѧ въ адидусѣ на лицы полѧ. И ꙗко позна трифонъ ꙗко въста симонъ вмѣсто (брата своего Ионадана)[7], и ꙗко срѣсти ему имать брань. (-)[8] Посла к нему (послы)[9] рекуще, сребра ради иже долженъ

(брáтъ твои і҆ѡ҆надáнъ)[10] црю̀ и҆хъже ради и҆мѣ потрéбꙋ съдержимъ є҆го. И҆ нн҃ѣ послѝ сребра талáнтъ р҃, и҆ два сн҃а є҆го в залóгъ, да не ѿпꙋщенъ бѣжитъ ѿ на҃ и҆ ѿпꙋстимъ є҆го. И҆ позна сíмонъ ꙗ҆́ко лéстїю (гл҃аше)[11] с нíмъ. и҆ послà (-)[12] сребро и҆ ѻ҆́троки. да не кóгда врáжда (бꙋ́детъ)[13] въ лю́дехъ рекꙋщи. ꙗ҆́ко не послà є҆мꙋ̀ сребра и҆ ѻ҆́трокъ [и҆][14] погибе. И҆ послà ѻ҆́троки, и҆ р҃, талáнтъ. и҆ солга и҆ не ѿпꙋсти і҆ѡ҆надáна. И҆ по сíхъ прїидетъ трифóнъ (-)[15] въ странꙋ да сътрéтъ є҆ѧ̀, и҆ ѻ҆бы́дóша по пꙋти и҆́же (ведéтъ) въ а҆дóръ. и҆ сíмонъ и҆ ѻ҆полчéнїе є҆го въсхожáхꙋ на всѧ́ко мѣсто и҆дѣже и҆дѧ́ше. (І҆) и҆́же ѿ крáа послáша къ трифóнꙋ старѣ́йшинъ, да потщитсѧ прїити к нíмъ по пꙋсты́ни, и҆ послáти и҆мъ пи́щꙋ. И҆ ѹ҆готова трифóнъ всѧ̀ кóнники є҆го є҆́же прїити. И в ѻ҆́нꙋ нóщь бѣ снѣ́гъ велíи ѕѣ́ло, и҆ не прїиде снѣ́га ради. и҆ въста и҆ ѿи҆де въ галаа҆дитíдꙋ, (и҆) є҆гда (-)[16] приближисѧ васкáме. ѹ҆би і҆ѡ҆надáна, и҆ (погребе и҆̀)[17] тꙋ̀. И҆ ѻ҆братисѧ трифѡ́н, і҆ и҆де в зéмлю свою. И҆ посла сíмонъ и҆ взѧ́тъ кóсти і҆ѡ҆надáна брáта своѐго, и҆ погребе и҆̀ въ модíнѣ градѣ ѿцъ свои҆́хъ. и҆ плáкаша є҆го весь і҆и҃ль плáчемъ велíимъ, и҆ рыдáхꙋ є҆го дн҃и мнóги. (-)[18] Създа сíмонъ нагрóбъ ѿц҃а своѐго, и҆ брáтїи свои҆́хъ и҆ възнесе є҆го видѣ́нїемъ, кáменїемъ тесáнымъ съзáди и҆ прⷣе, и҆ постáви [нá нѧ][19] сє҃мь пирамⷣи є҆дíнꙋ противꙋ є҆дíноѧ, ѿц҃ꙋ и҆ мт҃ри и҆ четы́ремъ брáтїамъ, и҆ симъ сътвори ѻ҆грáды (и҆ ѻ҆бложи)[20] столпы велíки. и҆ сътвори на столпѣ́хъ знамéнїѧ къ пáмѧти вѣ́чнѣи, и҆ близъ знамéнїѧ корабли и҆звáѧны. и҆́же видѧ́сѧ ѿ всѣ́хъ плавающи҆х на мори. (и҆) сéи грóбъ и҆́же сътвори в модíнѣ дáже до сего дн҃е. Трифóнъ же хождáше лéстїю съ а҆нтїóхомъ црⷭ҇емъ ю҆́ныⷨ и҆ ѹ҆би є҆го и҆ црⷭ҇твова в него мѣ́сто, и҆ възложи на сѧ дїадíмꙋ а҆сїискꙋю, и҆ сътвори ꙗ҆́звꙋ велíкꙋ на землѝ. И҆ създа сíмонъ тверды́нѧ і҆ꙋдейскїа и҆ ѻ҆гради столпы высóкими и҆ стѣнáми велíими и҆ врáты и҆ забóрами, и҆ положи пи́щꙋ въ тверды́нахъ. І҆ и҆збра сíмонъ мꙋжи и҆ посла къ димитрїю црю̀ да сътвóритъ ѻ҆ставлéнїе странѣ. Ꙗ҆́ко вси дѣѧ́нїѧ трифóновы бѣша похищéнїѧ. И҆ послà є҆мꙋ димитрїи црь по словесéхъ сиⷯ, (-)[21] ѿвѣща є҆мꙋ и҆ написа (-)[22] є҆пистóлїю сицевꙋ. Црь димитрїи, сíмонꙋ а҆рхїерéю (-)[23], и҆ старцемъ (ꙗ҆зы́ка)[24] і҆ꙋдéиска рáдоватисѧ. Вѣнéцъ злáтыи и҆ (прьстеⷩ)[25] ꙗ҆́же (послáлъ є҆си)[26] въспрїѧхѡⷨ. и҆ готóви є҆смы сътвори́ти съ вами

талантів срібла і двох його синів як заручників, щоб він від нас не втік, як буде відпущений, і ми його відпустимо. **17** І знав Симон, що той з обманою говорив з ним. Та він послав срібло і дітей, щоб часом не було ворожнечі в народі, мовлячи: **18** Тому що я не послав йому срібло і дітей, він загине. **19** І він послав дітей і 100 талантів, і той збрехав і не відпустив Йонатана. **20** І після цього Трифон прийшов до країни, щоб її знищити, і йшли довкруги по дорозі, що веде до Адори. І Симон і його табір *також* ішов на кожне місце, куди той ішов. **21** А ті, що в твердині, послали до Трифона старшин, щоб поспішився прийти до них крізь пустиню і послати їм їжу. **22** І Трифон підготував всіх своїх вершників, щоб прийти. І в ту ніч було дуже багато снігу, і він не прийшов через сніг, і підвівся, і прийшов до Ґалаадитиди. **23** І коли він наблизився до Васками, він вбив Йонатана і там його поховав. **24** І Трифон повернувся і пішов до своєї землі. **25** І послав Симон, і взяв кості свого брата Йонатана, і поховав його в Модині, місті своїх батьків. **26** І ввесь Ізраїль оплакував його великим плачем, і його оплакували багато днів. **27** Збудував Симон гробовець своєму батькові і своїм братам і підняв його високо на вид тесаним камінням ззаду і спереду, **28** і поставив над ними сім пірамід, одну напроти одної, батькові, і матері, і чотирьом братам, **29** і зробив їм огорожі, і оточив великими стовпами. І на стовпах зробив знаки на вічну пам'ять, і біля знаків вирізьблені човни, щоб було видно всім, що пливають по морі. **30** І це гробниця, яку він зробив в Модині, аж до цього дня. **31** Трифон же ходив обманливо з царем Антіохом-молодшим, і його вбив, **32** і царював замість нього, і поклав на себе азійський вінець. І зробив велику рану на землі. **33** І Симон розбудував юдейські твердині, і обгородив високими вежами, і великими мурами, і брамами, і засувами, і поклав їжу в твердинях. **34** І Симеон вибрав чоловіків і послав до царя Димитрія, щоб зробити відпущення країні, бо всі Трифонові діла були розбійничі. **35** І цар Димитрій послав йому за цими словами, відповів йому і написав такого листа: **36** Цар Димитрій Симонові, архиєреєві, і старцям, і юдейського народу – радіти! **37** Золотий вінець і перстень, який ти послав, ми прийняли. І ми є готові зробити з вами великий мир і написати те, що на потребу, щоб відпустити вам відпускне. **38** І те, що ми вам поставили, буде закріпленим. І

твердині, які ви збудували, хай вам будуть. **39** Відпускаємо ж те, що з незнання, і проступки, аж до сьогоднішнього дня, і вінець, який ви були винні. І якщо щось іншого було дано в Єрусалимі, хай більше не дається. **40** І якщо про щось потрібно вам до нас писати, хай записаним буде. І хай буде між нами мир. **41** 170-го року забрано ярмо народів з Ізраїля. **42** І почав ізраїльский народ писати в письмах і в виступах: Першого року Симона, великого архиєрея, вояка і юдейського вождя. **43** В тих днях він прийшов до Ґази і оточив її військами. І він зробив машини і приставив до міста, і розбив одну вежу, і її захопив. **44** І ті, що були в машині, заскакували до міста, і був великий рух у місті. **45** І ті, що були в місті, пішли з жінками і дітьми на мури, маючи свою одіж роздертою, і закричали великим голосом, прохаючи Симона дати їм правиці. **46** І сказали: Не зроби нам за нашим лукавством, але за твоїм милосердям. **47** І Симон їх залишив, не воював з ними, і вигнав їх з міста, і очистив доми, в яких були ідоли. І так ввійшов до нього зі співами, благословляючи Господа. **48** І з нього була викинена вся нечистота, і він поселив в ньому мужів, які чинять закон. І його скріпив, і зробив собі в ньому помешкання. **49** І тим, що в твердині в Єрусалимі, перешкоджали їм виходити і входити до околиці, і купувати, і продавати. І вони дуже голодували, і численні з них згинули від голоду. **50** І вони закричали до Симона, щоб одержати правицю, і він їм дав, і вигнав їх звідти, і очистив твердиню від гидот. **51** І він ввійшов до неї в третьому і двадцятому дні другого місяця 101-го року з хвалою, і галуззям, і гуслями, і цимбалами, і сопілками, і піснями, і співами. Бо знищено великого ворога з Ізраїля. **52** І він постановив кожного року проводити ті дні з радістю. І він скріпив святу гору, що біля твердині, і він поселився там сам і ті, що з ним. **53** І Симон побачив, що Іван, його сина, є мужем, і поставив його вождем всіх сил, і поселився в Ґазарі.

Глава 14

1 І в 102-му році цар Димитрій зібрав своїх вояків і пішов до Медії, щоб придбати собі підмогу, щоб воювати проти Трифона. **2** І почув Арсакій, перський і медський цар, що Димитрій прийшов до його око-

мі́ръ вели҃. и҆ писа́ти ꙗ҆́же на потре́бы, ѡ҆ста́вити ва́мъ ѡ҆ставле́нїѧ. И҆ є҆ли́ка поста́вихомъ ва́мъ ᲂу҆крѣпа́сѧ. и҆ тверды́нѧ ꙗ҆́же созда́сте да бꙋ́дꙋтъ ва́мъ. Ѿпꙋща́емъ же невидѣ́нїѧ и҆ согрѣше́нїѧ да́же до днє́шнѧгѡ дн҃е. И҆ вѣ́нецъ є҆го́же до́лжни бы́сте, и҆ а҆́ще что̀ и҆́но бы́сть да́нное во і҆ерⷭ҇лимѣ ктомꙋ̀ да не бꙋ́детъ да́нное. И҆ а҆́ще нѣ́цыи потре́бны ва́мъ писа́ти ꙗ҆́же ѡ҆ на́съ да пи́шꙋтсѧ. и҆ да бꙋ́детъ междꙋ̀ на́ми ми́ръ. Лѣ́та, ҃ро, ѿꙗ҆́тѡ є҆́сть и҆́го ꙗ҆зы́къ ѿ і҆и҃лѧ. И҆ нача́ша лю́ди [і҆и҃левы][27] писа́ти въ писа́нїахъ и҆ въ гла́нїахъ. Лѣ́та пе́рвагѡ сі́мѡна а҆рхїере́ѧ вели́кагѡ (-)[28] вої́на и҆ вожда̀ і҆ꙋде́йскагѡ. Во дне́хъ ѻ҆нѣ́хъ прїи́де въ га́зꙋ, и ѡ҆бы́йде є҆ѧ̀ бра́ньми. И҆ сотворѝ миха́ны и҆ прибли́жисѧ ко гра́дꙋ і҆ и҆збѝ сто́лпъ є҆ди́нъ и҆ взѧ̀ (є҆го̀), и҆ вскача́хꙋ (въ гра́дъ и҆̀же бѧ́хꙋ въ махи́нѣ)[29]. И҆ бы҃ движе́нїе ве́лїе во гра́дѣ, и҆ возыдо́ша и҆̀же бѣ́хꙋ во гра́дѣ съ жена́мы и҆ ча́ды на стѣ́нꙋ растерза́ны и҆мꙋ́ще ри́зы своѧ̑, и҆ возопи́ша гла́сомъ ве́лїимъ молѧ́щи сі́мѡна десни́цꙋ и҆̀мъ да́ти, и҆ реко́ша. не (сотворѝ на́мъ)[30] по лꙋка́вствомъ на́шимъ, но по млⷭ҇ти твое́й. И҆ ѡ҆ста́ви ѧ҆̀ сі́мѡнъ не вое́ва и҆́хъ, і҆ и҆згна̀ и҆́хъ ѿ гра́да и҆ ѡ҆чи́сти до́мы, въ ни́хже бѧ́хꙋ и҆́доли. И҆ та́кѡ вни́де во́нь (с пѣ́сньми)[31] блⷭ҇вѧ́щи [г҃а][32]. и҆ и҆зве́ржена ѿ него̀ всѧ̀ нечистота̀. и҆ вселѝ в не́мъ мꙋ́жи и҆̀же зако́нъ творѧ́тъ. и҆ ᲂу҆твердѝ є҆го̀ и҆ сотворѝ себѣ̀ в не́мъ ѡ҆бита́нїе. (І҆) и҆̀же ѿ краѧ̀ во і҆ерⷭ҇лимѣ возбранѧ́хꙋ и҆̀мъ и҆сходи́ти и҆ входи́ти во странꙋ̀ и҆ кꙋпи́ти и҆ пода́ти. и҆ а҆лка́хꙋ ѕѣ́лѡ, и҆ (мнѡ́зи ѿ ни҃ гла́домъ погибо́ша)[33]. И҆ возопи́ша къ сі́мѡнꙋ десни́цꙋ прїѧ́ти и҆ да́стъ и҆̀мъ, і҆ и҆згна̀ и҆́хъ ѿтꙋ́дꙋ. и҆ ѡ҆чи́сти кра́й ѿ ѡ҆скверне́нїѧ. и҆ вни́де во́нь въ тре́тїй и҆ двадесѧ́тый (дн҃ь) втора́гѡ мцⷭ҇а. лѣ́та, ҃ра, съ хвале́нїемъ и҆ ва́їами, и҆ кинара́ми и҆ кѷмва́лы и҆ сопѣ́лехъ и҆ пѣ́сньми и҆ пѣ́ньми, ꙗ҆́кѡ сокрꙋши́сѧ вра́гъ ве́лїй ѿ і҆и҃лѧ. И҆ поста́ви во всѧ́кѡ лѣ́то провожда́ти дни̑ ты̑ѧ съ весе́лїемъ. и҆ ᲂу҆твердѝ го́рꙋ ст҃ꙋ́ю ꙗ҆́же бли́з кра́ю, и҆ всели́сѧ тꙋ̀ са́мъ і҆ и҆̀же с ни́мъ. и҆ ви́дѣ сі́мѡнъ і҆ѡа́нна сн҃а своего̀, ꙗ҆́кѡ мꙋ́жъ є҆́сть. и҆ поста́ви є҆го̀ во́жда си́лъ всѣ́хъ и҆ всели́сѧ въ газа́рѣ.

Гла҃, ді.

И въ лѣ́то, ҃ров. собра̀ [цр҃ь дими́трїй][1] во́и своѧ̀ і҆ и҆́де въ ми́дїю взѧ́ти по́мощь себѣ̀, ꙗ҆́кѡ да ратꙋ́етъ проти́вꙋ трѵ́фѡна. И҆ слы́ша а҆рса́кїй цр҃ь пе́рскїй и҆ ми́дскїй, ꙗ҆́кѡ прїи́де дими́трїй въ предѣ́лы

его. И посла единого ѿ началникъ своих, ѧти его жива. І иде и порази ополченіе димитріево, и ѧтъ его и приведе его къ арсакію, и всади его в темницу. и оумолча землѧ вся дни симоновы, и взыска блага ѧзыку своему. і оугодися имъ власть его, и слава его вся дни. и съ всею славою своею взѧ іоппію въ пристанище. и сътвори въход островомъ морьскимъ, и распростре предѣлы ѧзыку своему. и оудръжа страну и собра плѣненіе много. и господствова газары, и ведсуроны, и краемъ, и ѿѧтъ нечистоты ѿ него, и не бысть противлѧющагося ему. и кождо дѣлаше землю свою с миромъ, и землѧ даѧше жита своѧ и древеса польскіѧ плодъ свои. Старци на стогнахъ седѧху, [и][2] вси о благыхъ бесѣдоваху, и юноши облачахуся славою и ризы ратны, градомъ дароваху пища и въчиниѧху их в сосуды оутвержениѧ донелѣже именовано есть имѧ славы его даже до краѧ земли, [и][3] сътвори миръ на земли. и възвеселися ісраиль веселіемъ велиимъ, и сѣде кождо подъ виноградомъ своимъ и смоковницею (-)[4]. и не бысть оустрашающаго ихъ, и оскудѣ ратуѧи их на земли. и цари сътрошася въ дни оны. и оукрѣпи всѣхъ смиреныхъ людіи своихъ, закона възыска, и ѿѧтъ всѧко безаконіе и лукавъство. свѧтаѧ прослави, и оумножи сосуды свѧтыхъ. И слышася в римѣ ѧко оумре іонаданъ, и даже до спартіи [слышася][5]. и оскорбишася зѣло, ѧко слышаша иже симонъ братъ его бысть [въ мѣсто его архіереи][6]. и [-][7] дръжа (всю) страну и грады в неи, писаша к нему дщицы мѣдѧны, обновити к нему дружбу и съпоборение ѧже сътвориша съ іоудою (-)[8] іонаданомъ (и) братіею его. и почтошася предъ церковію въ іерусалимѣ. И се образъ посланіи ихже послаша спартіѧти. Спартіѧтъ началницы и градъ, (-)[9] жерцу велику и старцемъ, [жерцемъ][10] и прочимъ людемъ іоудеискимъ братіи радоватися. Старцы иже послани суть къ людемъ нашимъ возвѣстиша намъ о (вашеи славѣ)[11] и чести. И възвеселихомся о приходѣ ихъ, и писахомъ иже ѿ них речено въ совѣтехъ людіи сице, номинію антіохову, и антипатрову ѧсонову, старцы іоудеистіи пріидоша къ намъ поновлѧющи с нами дружбу. и оугодно людемъ въспріѧти мужи славно, и положити воспісаніе словесъ их въ ѿлучныѧ людскіѧ книги. да будетъ памѧть людемъ спартіѧтомъ образъ же тѣхъ писахомъ симону архіерею. Посемъ же посла симонъ нуминіона в римъ имѣющи

лиць, і післав одного зі своїх начальників, щоб схопити його живим. **3** І той пішов і побив полк Димитрія, і схопив його, і привів його до Арсака. І він посадив його до в’язниці. **4** І земля спочила всі дні Симона, і він шукав добра своєму народові. І їм вгодила його влада і його слава всі дні. **5** І зі всією його славою він взяв Йоппію на пристань і зробив вхід до морських островів. **6** І поширив границі своєму народові, і захопив околицю, **7** і зібрав великий полон, і заволодів Ґазарою, і Ветсуроном, і замком. І забрав з нього нечистоти, і не було того, хто противився б йому. **8** І кожний обробляв свою землю з миром, і земля давала свої жита, і польові дерева – свій плід. **9** Старці сиділи на вулицях, і всі говорили про добро, і молодь зодягалася славно і одіжжю війни. **10** Містам дарували їжу і наповняли їх посудом скріплення, аж доки не іменовано ім’я його слави, аж до краю землі. **11** І він зробив мир на землі. І зрадів Ізраїль великою радістю, **12** і кожний сів під своїм виноградником і фіґою. І не було того, хто страшив би їх, **13** і не було того, хто воював би проти них на землі. І царі були побиті в тих днях. **14** І він скріпив всіх пригнічених свого народу, шукав закону, і вигубив все беззаконня і лукавство. **15** Святе він прославив і помножив посуд святих. **16** І почулося в Римі, що помер Йонатан, і почулося аж до Спарти. І вони були дуже засмучені, **17** адже вони почули, що Симон, його брат, став замість нього архиєреєм і панує всією країною і містами, що в ній. **18** Вони написали до нього на мідних таблицях, щоб відновити з ним дружбу і союз, який вклали з Юдою, Йонатаном і його братами. **19** І вони були прочитані перед церквою в Єрусалимі. **20** І ось зразок листів, які послали спартіяти: Начальники спатіятів і місто великому священикові і старцям, священикам і позосталому юдейському народові, братам – радіти! **21** Старці, що послані до нашого народу, сповістили нам про вашу славу і шану, і ми зраділи їхнім приходом. **22** І ми записали те, що ними сказане в радах народу, так: Номинійові Антіоховому і Антипатрові Ясоновому! Старці юдейські прийшли до нас, відновлюючи з нами дружбу. **23** І вгодним було народові прийняти мужів славно і поставити відпис їхніх слів в відлучених народних книгах. Хай буде на пам’ять народові спартіятів. Взірець же того ми написали Симонові, архиєреєві. **24** Після цього Симон послав Нуминіона до Риму, що мав великий золотий шит тягарем

1000 мнис, щоб вкласти з ними дружбу. **25** Як же народ почув ці слова, він сказав: Яку ласку віддамо Симонові і його синам? **26** Адже *Ізраїль* скріпив він, і його брати, і дім його батька, і побив у них ізраїльських ворогів, і поставили йому свободу. І зробили запис на мідних таблицях, і поставили на стовпі в горі Сіон. **27** І це взірець написаного: У 18-у дні місяця елул, 102-го року, і *це* третій рік Симонового архієрейства в Єрусалимі. **28** При великому зборі священиків, і народу, і князів народів, і старців країни об'являємо вам: **29** Оскільки багато разів були війни в країні, Симон же, Маттатіїв син, з Яривових синів, і його брати віддали себе біді і стали проти ворогів їхнього народу, щоб встояли їхні святощі і закон. І вони прославили свій народ великою славою. **30** І Йонатан зібрав свій народ, і став їм архієреєм, і переставився до свого народу. **31** І їхні вороги бажали ввійти до їхньої країни, і знищити їхню країну, і простягнути руки на їхні святощі. **32** Тоді встав Симон і воював за свій народ. І видав багато срібняків своїм, і на зброю сили свого народу, і дав їм платню, **33** і скріпив юдейські міста, і Ветсуран, і ті, що в юдейських околицях, де раніше була військова зброя, і поставив там охорону з юдейських мужів. **34** І він скріпив Йоппію, що на помор'ї, і Ґазару, що була в околицях Азоту, в якій раніше жили вороги. І він поставив там юдеїв. І поставив в них те, що було потрібне для їхнього провадження. **35** І народ побачив Симонову вірність і славу, яку він задумав зробити своєму народові, і задля цього поставив його своїм вождем і архієреєм. Тому що він зробив це все, і задля справедливості і віри, яку дотримав до свого народу, і постарався всяким способом звеличити свій народ. **36** І в його днях щастило в його руках, щоб вигубити народи з його країни, і тих, що були в Давидовому місті, в Єрусалимі. Які зробили собі твердиню, з якої виходили і довкруги опоганювали святощі і чинили велику рану в чистоті. **37** І він в ній поселив юдейських мужів, і скріпив її на скріплення країни і міста, і підняв вгору стіни в Єрусалимі. **38** І цар Димитрій після цього поставив йому верховне архієрейство, **39** і зробив його своїм другом, і прославив його великою славою. **40** Бо почув, що римляни називаються юдеїв друзями і союзниками, і що преславно зустріли Симонових послів, **41** і що зволили юдеї і священики, щоб Симон був вождем єреїв на віки, аж доки не повстане вірний пророк. **42** І щоб був

щитъ зла̑ великъ, тѧгостїю мна̑, ҂а. на оуставленїе с ними дрꙋжбы. Ꙗкоже слышаша люди словеса сїѧ рѣша. кꙋю бл҃гть воздади̑ симонꙋ и сн҃омъ его. Оутвръди бо сѧ̑ и братїѧ его и домъ ѻ҃ца его. и поби̑ враги і҆и҃левы ѿ ниⷯ, и поставиша емꙋ свободꙋ. И написаша во дыски̑ мѣдѧны, и поставиша въ столпѣ въ горѣ сїонѣ. и се есть образъ писанїѧ, въ ӏи҃, днь (м҃ца), елꙋлъ. лѣта, р҃в. и (-)[12] третїего лѣта симонов архїерейства [-][13] въ (і҆ер҃лиме)[14]. въ соборе велице жерцовъ, и людей и князей ꙗзыкъ и старцей страны̀ [извѣствꙋемъ вамъ][15]. понеже многащи быша брани въ странѣ. симонъ же сн҃ъ маттадїевъ (-)[16] сн҃въ [іарі́вовъ][17], и братїѧ его въдаша себе бѣдѣ, и сташа съпостатомъ ꙗзыкꙋ ихъ, ꙗко да стоѧ̑ ст҃аѧ ихъ и законъ. И славою великою прославиша люди своѧ. и събра̀ і҆ѡнаданъ люди своѧ, и бысть имъ архїерей. и приложисѧ къ людеⷨ свои̑. и хотѣша врази ихъ внити въ странꙋ и҃ [и][18] съкрꙋшити странꙋ и҃, и простеръти рꙋкꙋ на ст҃аѧ и҃. Тогда̀ въста̀ симо̑н, и брасѧ за люди своѧ. и разда̀ сребрьни̑ много своим̆, и въ ѻрꙋжїи силы ꙗзыка своего. и да̑ имъ ѡброки и оутверди грады і҆оуде́искїѧ. и ведсꙋрай, (і) иже въ предѣлеⷯ і҆оуде́искиⷯ идеже бахꙋ ѻрꙋжїѧ браннікъ преже, і поставитꙋ стражи мꙋжи і҆оуде́искїа. І и҆ѻппїю оутверди иже на поморїю. и газара иже бѣ въ предѣлеⷯ азота, в неⷨже (врази преже ѡбитахꙋ)[19] [-][20]. и постави тꙋ і҆оуде́и, и елика̑ потребна бѣхꙋ на оуправленїе си̑ положи в ни̑. и видѣша людїе вѣрꙋ симоновꙋ, и славꙋ юже помышлѧше сътворити людемъ своим̆. И поставиша его вожда своего и архїерея. сего ради заǹе же сътвори сїѧ всѧ. и правдꙋ и вѣрꙋ еѧже съдръжа людеⷨ своимъ. и възыска всѧко възнести люди своѧ. и въ дн҃и его оуспѣваше в рꙋкꙋ его. еже изѧти ꙗзыки ѿ страны̀ его, і иже въ градѣ дв҃двѣ бѣхꙋ въ і҆ер҃лимѣ. иже сътвориша себѣ краи из него̑ исхожахꙋ и скверняхꙋ ѡкртъ ст҃ы̑. и творяхꙋ ꙗзвꙋ велїю въ чистотѣ, и постави в неⷨ мꙋжи і҆оуде́иски и оутверди его къ оукрѣпленїю страны и града, и въздвиже стѣны въ і҆ер҃лимѣ. И ц҃рь димитрїи постави емꙋ начало жречества. посиⷯъ, и сътвори его дрꙋга своего, и прослави его славою великою. Слыша бо сѧ ꙗко проименꙋютсѧ і҆оудѐй ѿ римлѧⷩ дрꙋзи и съпоборники. и ꙗко въсприїѧша пословъ симоновы̑ преславно, и ꙗко [бл҃говолиша і҆оудеи и жеⷰцы][21] быти симона вожда (і҆ерея)[22] въ вѣкъ дондеже востанетъ пр҃-

рїкъ вѣренъ, и да будетъ надъ ними воевода· (-)[23] Ꙗко радити єму о с҃тыхъ (и) поставляти ихъ на дѣла ихъ, и на страну и на оружїя и на твердынахъ, ꙗко да радити єму о с҃тыхъ. и да слышися ѿ всѣхъ. и пишуся въ имя єго вся пописанїя въ странѣ, и да облачися в порфиряну и злату ризу. и не лѣть будетъ никомуже ѿ людїи и ѿ жрецъ ѿврещися таковыхъ и въпреки глаголати ѿ него реченымъ. или съвокупити сонмъ въ странѣ безъ него, и облещи перфиру, и носити оружїе позлащено. иже аще (сътворитъ внѣ сихъ)[24], или ѿвръжется сихъ повиненъ будетъ· И угодися всѣмъ людемъ поставити симона, [и][25] сътворити по словесехъ сихъ· И въспрїятъ симонъ и благоугоди начало жречествовати и быти воевода и началникъ ꙗзыка їудеиска и жрецъ и предстояти всѣмъ· И писанїе сїе рѣша въдрузити во дъщицахъ мѣдяныхъ и поставити и въ притворе с҃тыхъ, въ мѣстѣ славнѣ. образъ же сихъ поставити въ книгохранителницу ꙗко да иматъ симонъ и с҃нове єго·

над ними воєводою, щоб він радив про святе і настановляв їх на їхні діла, і над краєм, і над зброєю, і над твердинями. **43** І щоб він радив про святощі, і щоб його всі слухалися, і щоб писали його іменем всі письма в країні. І щоб він зодягався в багряницю і золоту одіж. **44** І не буде дозволено нікому з народу і священиків відректися чогось з цих і заперечити тому, що ним сказане, або скликати збір в країні без нього, і зодягатися в багряницю, і носити позолочену зброю. **45** Хто ж вчинить проти цього, або це відкине, буде винен. **46** І ввесь народ зволив поставити Симона і зробити за цими словами. **47** І Симон прийняв і зволив бути архиєреєм, і бути воєводою і головою юдейського народу і священиків, і головувати над всіма. **48** І сказали поставити це письмо на мідних таблицях і поставити їх в притворі святині на знаменному місці. **49** А їхній зразок поставити в архів, щоб мав Симон і його сини.

Глава, єі·

И посла (ц҃рь) антїохъ с҃нъ димитрїя ц҃ря посланїя ѿ островъ морскихъ. сїмону [архїерею][1] и началнику ꙗзыка їудеиска и всему ꙗзыку· И бѣху съдръжащи образъ сїи· Ц҃рь антїохъ, симону жрьцу великому и ꙗзыка началнику, и ꙗзыку їудеиску радоватися· Понеже [мужи][2] губители удержаша ц҃рствїе ѿц҃ъ нашихъ· Хощу же съзрѣти ц҃рство (и) да устрою е ꙗко бысть прежде· (И ѿ странъ) събрахъ множество силъ, и сътворихъ корабля воискїя. хощу же изыити въ страну да ѿмщу растливших страну нашу и опустившимъ грады многи въ ц҃рьствїи моемъ· Нн҃ѣ убо уставляю тебѣ вся приношенїя ꙗже уставиша тебѣ предо мною ц҃ри. и єликы ины дары оставиша тебѣ и обращу тебѣ творити страну твою законы страны твоея, їерлиму же (-) с҃ту быти (и) свободну. и вся оружїя єлика уготовалъ єси и твердыня иже създалъ єси иже дръжиши да будутъ ти. и весь дльгъ ц҃ревъ и ꙗже подобаютъ ц҃реви ѿ нн҃ѣ и въ всяко время оставатся тебѣ· Ꙗкоже устроимъ ц҃рство наше прославимъ тебе и людїе твоя, и цр҃ковь славою великою· Ꙗкоже ꙗвится слава ваша по всеи земли· Лѣта рд҃, изыиде антїохъ в землю ѿц҃ъ своихъ, и събрашася к нему вси вои. ꙗкоже мало быти оставшимъ съ трифономъ· И гна єго антїохъ ц҃рь и прїиде [бѣжащи въ дору][3] иже при мори.

Глава 15

1 І послав цар Антіох, син царя Димитрія, листи з морських островів до Симона, архиєреєя і начальника юдейського народу, і до всього народу. **2** І мали такий вид: Цар Антіох Симонові, великому священикові і начальникові народу, і юдейському народові – радіти! **3** Оскільки згубні чоловіки захопили царство наших батьків, я ж бажаю оглянути царство і впорядкувати його, як було раніше. І я зібрав множество сил з країн і зробив воєнні кораблі, **4** бажаю ж вийти до країни, щоб я помстив тим, що знищили нашу країну і спустошили багато міст у моєму царстві. **5** Отже, тепер затверджую тобі всі приноси, які тобі затвердили царі переді мною, і інші дари, які тобі відступили. **6** І я тобі дозволяю провадити твою країну законами твоєї країни, **7** Єрусалим же має бути святим і свобідним. І вся зброя, яку ти приготував, і твердині, які ти збудував, якими володієш, хай тобі будуть. **8** І всякий царський довг і те, що належиться цареві, відтепер і на всякий час тобі відпущено. **9** Як поставимо наше царство, прославимо тебе, і твій народ, і церкву великою славою, щоб явною стала ваша слава по всій землі. **10** 104-го року вийшов Антіох до землі своїх батьків. І зібралися до нього всі вояки, так що мало було тих, що залишилися з Трифоном. **11** І цар Антіох

гнався за ним, і той, втікаючи, прийшов до Дори, що при морі, **12** бо він побачив, що зібралося проти нього зло і його покинули вояки. **13** І Антіох став в Дорі, і з ним 12-ть тисяч військових чоловік і 8000 вершників. **14** І він оточив місто, і кораблі прийшли з моря. І він гнітив місто з землі і моря, і не дав нікому одному вийти, або ввійти. **15** Прийшов же Нуминій і ті, що з ним, з Риму, маючи послання для царів і країн. А в них написано так: **16** Лукій, римський іпат, цареві Птоломеєві – радіти! **17** До нас прийшли юдейські посли, наші друзі і союзники, відновлюючи попередню дружбу і союз, послані Симоном, архиєреєм юдейського народу. **18** Вони ж принесли і золотий щит – 1000 мнис. **19** Вгодно було нам написати царям і країнам, щоб не наносили їм зла і не воювали з ними і їхніми містами ані з їхніми околицями і щоб не помагали тим, що воюють проти них. **20** Добрим нам було прийняти від них щит. **21** Якщо, отже, якісь згубні втекли з їхньої країни до вас, передайте їх Симонові, архиєреєві, щоб помстився на них за своїм законом. **22** Це ж він написав цареві Димитрієві, і Атталові, і Аратові, і Аркасові, **23** і до всіх країн, і Сампсакові, і спартіатам, і до Ділона, і до Мид, і Сікіона, і Карія, і Самона, і Памфилії, і Ликії, і Алокарнасона, і до Род, і Фаселида, і Коя, і Сидини, і Гортинани, і Кніда, і Кипру, і Киринії. **24** А їх зразок написав він Симонові, архиєреєві. **25** А цар Антіох отаборився вдруге проти Дори, постійно приводячи проти неї руки і роблячи машини. І він замкнув Трифона, щоб той не входив ані не виходив. **26** І Симон йому послав 2000 сильних мужів, йому на поміч, і срібло, і золото, і численний посуд, **27** та він не схотів їх прийняти, але відрікся від всього, що йому раніше завіщав, і відчужився від нього. **28** І він послав до нього Атиновія, одного зі своїх друзів, щоб поговорив з ним, кажучи: Ви держите Йоппію, і Ґадару, і твердиню, що є в Єрусалимі, місті мого царства. **29** Їхні околиці ви спустошили, і зробили велику рану на землі, і заволоділи багатьма місцями в моєму царстві. **30** Отже, тепер віддайте міста, які ви захопили, і дані з місць, якими ви заволоділи поза юдейськими границями. **31** Якщо ж ні, дайте замість цих 5-ть сотень талантів срібла і за спустошення, яким ви спустошили, і данину міст – інших 5-ть сотень талантів. Якщо ж ні, прийдемо і воюватимемо проти вас. **32** І прийшов до Єрусалиму Атиновій, царський друг. І він побачив Симоно-

вѣдѣ бо ꙗко събрашасѧ (ѕлаѧ нань)[4], и ѡставиша его вои. и ста антїѡх во доре и с нимъ ві тем мужїи бранны. и ·и҃ конникъ· И ѡбыиде градъ, и корабли ѿ морѧ прїидоша и ѡскорьблѧше градъ ѿ землѧ и морѧ. и не ѡстави ни единаго изыити или внити· (-)[5] Прїиде (же) нуминїа і иже с ним ѿ рима имуще посланїе црем и странам в них же написана сїа· Лукїи ипатъ римьскїи, птоломею црю радоватисѧ· Послы їудеистїи прїидоша к нам други наша и споборники, обновлѧющи прѣнюю дружбу и съпоборенїе· Послани ѿ симона архїерея (-)[6] людїи їудеискыи, принесоша же [и][7] щит златыи мнасъ ·а҃, годѣ бысть (-)[8] намъ писати црем и странамъ, да не наносѧтъ имъ ѕлаа, да не ратуютъ ихъ ни градов ихъ ни странъ ихъ, и да не съпоборають ратующимъ противу их· лѣпо намъ бѣ прїати (ѿ них щит)[9]. аще убо нѣцыи губителе бѣжаша ѿ страны ихъ к вамъ, предаите их симону архїерею да мстит на них по закону своему· (-)[10] Сїа (же) писа димитрїю црю, и атталу, и [араду][11], и арсаку, и въ вся страны. и сампсаку, и спартїатомъ, и въ дѣлонъ и [мидъ][12], и сикїону, и [карїю][13], и самон и памфилїю, и ликїю, и аликарнасон и въ родъ, и фаселиду, и кою, и сидину (-)[14], и гортинану, и книду, и кvпру, и киринїю· Образ же их писа симону архїерею· Антїох же црь ополчисѧ на доръ въ второе, приводѧ выну ему руки и механы творѧ· И заключи трифона еже не входити ниже исходити· И посла ему симон ·в҃, мужїи сильныхъ в помощь ему, и сребро и злато и сосуды многи. и не въсхотѣ ихъ прїати, но ѿвръже вся елика завѣща ему прежде, и ѡчюждисѧ ѿ него. и посла к нему адиновїа единого ѿ другъ своихъ, да побесѣдуетъ с нимъ рекущи· вы дръжите їоппїю и [гадару][15] и краи иже есть въ їерлимѣ градѣ цртва моего. предѣлы ихъ ѡпустѣсте, и сътвористе ꙗзву велику на земли, и господьствовасте мѣста многа въ цртвїи моемъ· Нынѣ убо ѿдадите грады их же взясте. и дани мѣстъ их же ѡгосподьствовасте внѣ предѣлъ їудеискихъ аще же ни, даите въ мѣсто сихъ ·е҃ со талант сребра, и за опустѣнїе еже опустѣсте, и дани мѣстъ ина талантъ ·е҃ со. аще же ни, (прїидемъ и)[16] ратуемъ васъ· И прїиде адиновїи друг црскїи въ їерлимъ· И видѣ славу симонову и свѣтлость злата и сребра и прѣставленїя доволна и ужасесѧ. и възвѣсти ему словеса

цр҇ьска. и҆ (ѿвѣща̀)[17] є҆мꙋ сі́монъ (и҆) рече (-)[18] ни (чю́жꙋ зе́млю)[19] прїахо҇ ни и҆́ныѧ въздержи҇, но наслѣдїе ѿц҇ъ нашихъ. ѿ вра́гъ же наши҇ въ нѣкое време нера́сꙋдне ѹ҆дръжа́сѧ. мы́ же времѧ и҆мꙋщи въздержа́хомъ наслѣдїе ѿц҇ъ нашихъ. а҆ є́же и҆ ѿ ӧ҆ппїи, и҆ га́зора и҆̀хже про́сиши сїи творѧхꙋ в лю́дехъ ꙗ҆́звꙋ ве́лїю, и҆ въ стране на́шеи· ѿ сихъ дадемъ тала́нтъ р҃. и҆ не ѿвеща є҆мꙋ [а҆диновїи][20] словесѐ, възъврати́ же сѧ съ ꙗ҆́ростїю къ цр҇ю и҆ възвѣстѝ є҆мꙋ словеса̀ сїѧ и҆ сла́вꙋ сі́моновꙋ и҆ всѧ ꙗ҆́же ви́дѣ· И҆ прогнѣвасѧ цр҇ь гнѣвомъ ве́лїимъ. трифо́н же всѣде въ кора́бль ѿбѣже въ ӧ҆рдосїадꙋ· И҆ поста́ви цр҇ь кенде́веа воє҆во́дою примо́рьскимъ. и҆ во́и пѣшецъ и҆ ко́нникъ дадѐ є҆мꙋ, и҆ повелѣ є҆мꙋ ӧ҆плъчи́тисѧ проти́вꙋ лица і҆ѹ҆де́иска· И҆ заповѣда є҆мꙋ созда́ти кедро́нъ, и҆ ѹ҆тверди́ти вра́та [-][21] ꙗ҆́ко да ратꙋетъ лю́ди· Цр҇ь же гонѧ́ше трифо́на (-)[22] прїиде кендеве́и въ (а҆мнїю)[23]. и҆ нача̀ раздража́ти лю́ди и҆ в҆ходи́ти въ і҆ѹ҆де́ю и҆ плѣнити люди и҆ ѹ҆бива́ти· И҆ созда̀ кедро́нъ, и҆ поста́ви тꙋ̀ ко́нники и҆ во́и. ꙗ҆́ко да и҆схода́ще прохо́дѧтъ пꙋтѝ і҆ѹ҆де́искїѧ ꙗ҆́коже повелѣ є҆мꙋ цр҇ь·

ву славу і славу золота і срібла, і обслугу, що по достатку, і жахнувся. І він йому сповістив царські слова. **33** І Симон відповів йому і сказав: Ми ані не забрали чужу землю, ані не пануємо чужими, але насліддям наших батьків, що на якийсь час несправедливо затримане було нашими ворогами. **34** Ми ж, маючи час, заволоділи насліддям наших батьків. **35** А те, що *відноситься* до Йоппії і Ґазари, про які питаєш, вони чинили велику рану в народі і в нашій країні. За цих дамо 100 талантів. **36** І Атиновій не відповів йому ні слова, а повернувся з гнівом до царя і сповістив йому ці слова, і Симонову славу, і все, що побачив. І цар розгнівався великим гнівом. **37** Трифон же сів до корабля *і* втік до Ортосіади. **38** І цар поставив Кендевея воєводою приморського краю, дав йому і піших вояків, і вершників **39** та наказав йому отаборитися проти юдейського лиця. І заповів йому збудувати Кедрон і скріпити брами, щоб він воював з народом. Цар же гнався за Трифоном. **40** Прийшов Кендевей до Амнії і почав дражнити народ, і іти до Юдеї, і брати в полон народ, і вбивати. **41** І він збудував Кедрон і поставив там вершників і вояків, щоб виходячи проходили юдейськими дорогами, так як йому заповів цар.

Глава̀, ѕ҃і·

И҆ възы́иде і҆ѡа́нъ ѿ газо́ра· и҆ възвѣсти сі́монꙋ ѿц҇ꙋ своє́мꙋ. и҆́же сътворѝ кенде́веи· И҆ призва̀ сі́монъ двꙋ̀ сн҇овъ свои҆хъ старѣ́ишихъ і҆ѹ҆́дꙋ і҆ и҆ѡа́на, и҆ рече и҆мъ а́зъ и҆ бра́тїѧ моѧ и҆ до҇ ѿц҇а моє҆го побора́хомъ врагѝ і҆и҃левы ѿ ю́ности даже до сего дн҇ѧ. и҆ ѹ҆спѣва́шесѧ в рꙋка́хъ нашихъ и҆зба́вити і҆и҃лѧ мно́гащи. нн҇ѣ же състарѣхсѧ, и҆ вы же въ мл҇ти дово́лни є҆сте (бы́ти)[1] въ мѣсто менѐ и҆ бра́та моє҆го, і҆ и҆ше́дше побора́итесѧ за ꙗ҆зы́къ на́ш по́мощь бо ѿ нб҇се (с ва́ми да бꙋдет)[2]· І҆ и҆збра ѿ страны̀ к҃ мꙋжїи бра́нны҇ и҆ ко́нникъ, і҆ и҆до́ша на кендеве́на и҆ ӧ҆блего́ша в҆ модинѣ· И҆ въста́ша заѹ҆́тра і҆ и҆доша на́ поле, и҆ се во́и ѹ҆мно́женъ въ срѣтенїе и҆мъ пѣше́цъ и҆ ко́нникъ. и҆ бѣ пото́къ средѣ́ и҆҇, и҆ ста̀ проти́вꙋ лица̀ и҆хъ са҇ и҆ лю́дїе є҆го. и҆ ви́дѣ лю́ди страшащасѧ преитѝ пото́къ, и҆ преиде прьвѣе, и҆ ви́дѣша є҆го мꙋжи, и҆ поидо́ша въ слѣдъ є҆го (-)[3] и҆ ко́нницы посредѣ пѣше҇ ко́нницы же (-)[4] мно́ѕи ѕѣло. и҆ въстрꙋбиша трꙋба́ми, и҆ ѹ҆сїа́сѧ кендеве́и и҆ во́и є҆го и҆ падо́ша ѿ нихъ ꙗ҆́звенїи мно́ѕи про́чїи же бѣгоша въ тверды́ню. тогда̀ ѹ҆ꙗ҆звенъ є҆сть

Глава 16

1 І прийшов Іван з Ґазора, і сповістив Симонові, своєму батькові, що зробив Кендевей. **2** І Симон покликав двох своїх старших синів, Юду і Івана, і сказав їм: Я, і мої брати, і дім мого батька воювали проти ізраїльських ворогів від молодості аж до цього дня. І щастило нашими руками спасти Ізраїля багато разів. **3** Тепер же я постарівся, і ви ж в милосерді є достатні, щоб бути замість мене і мого брата. І вийшовши воюйте за наш народ, адже поміч з неба з вами хай буде. **4** І він вибрав з країни 20000 мужів-вояків і кінноту, і вони пішли проти Кендевея і спочили в Модеїні. **5** І вони встали вранці і пішли на поле. І ось їм назустріч численні вояки піші і вершники, а між ними був потік, **6** і він сам, і його народ став напроти їхнього лиця. І він побачив, що народ боявся перейти потік, і першим перейшов. І його мужі побачили і перейшли вслід за ним, **7** і вершники посеред піших, а вершників дуже багато. **8** І вони затрубили трубами, і відвернувся Кендевей і його вояки. І з них впало багато ранених, позосталі ж втекли до твердині. **9** Тоді зраненим був Юда, брат Івана. Іван же гнався за ними, аж доки не прийшов до Кедрону, який той збудував. **10** І вони втекли до веж, що були на полях Азоту. І він

спалив їх вогнем. І впало з них 2000 чоловік. І він повернувся до юдейської землі з миром. **11** І Птолемей, Авувів син, був поставлений вождем на єрихоновім полі і мав багато срібла і золота, **12** бо був архиєреєвим зятем. **13** І піднялося його серце, і він забажав заволодіти країною, і задумував обману проти Симона і його синів, щоб їх убити. **14** Симон же проходив міста, що в юдейській країні, погоджуючи їм потрібне, і прийшов до Єрихона, він сам, і Маттатей, і Юда, і його сини, 107-го року, 11-го місяця, це є місяць Сават. **15** І їх з обманою прийняв Авувів син до твердині, прозваної Докос, яку він збудував. І зробив їм великий бенкет, і заховав там мужів. **16** І коли впився Симон і сини його, то встав Птоломей і ті, що з ним, і взяли свою зброю, і ввійшли до бенкету, і вбили його, і двох його синів, і деяких з його слуг. **17** І він зробив велику обману в Ізраїлі і віддав зло за добро. **18** І написав це Птоломей і послав цареві, щоб той йому послав вояків на підмогу і щоб йому видати їхню країну і міста. **19** І він послав інших до Ґазари вбити Івана і тисячникам послав послання, щоб прибули до нього, щоб дати їм срібло, і золото, і дари. **20** І він послав інших захопити Єрусалим і гору церкви. **21** І якийсь, прибігши наперед, сповістив Іванові в Ґазарі, що згинув його батько і його брати і що: Він послав і тебе вбити. **22** І, почувши, він дуже злякався. І він схопив мужів, які прийшли його вбити, і вбив їх, бо пізнав, що намагаються його вбити. **23** І позосталі слова Івана, і його війни, і його великі мужності, які мужньо вчинив, і будова стін, які збудував, і його діла **24** – ось вони записані в книзі днів його архиєрейства, відколи він став архиєреєм після свого батька.

Кінець 1-ої Книги Маккавеїв.
Має в собі 16 глав.

ї҆ꙋ́дꙋ бра́тъ ї҆ѡа́новъ. ї҆ѡа́нъ же гна̀ и҆́хъ до́ндеже прїи́де въ кедро́нъ є҆го́же созда̀. и҆ побѣго́ша къ столпо́мъ и҆̀же бѣ́хꙋ во се́лѣ а҆зѡ́та, и҆ зажжѐ и҆́хъ ѻ҆́гнемъ. и҆ падо́ша ѿ ни́хъ, в҃ мꙋжі́и. и҆ ѡ҆бра́тися въ зе́млю ї҆ꙋдинꙋ въ ми́рѣ. И҆ птоломѣ́и сн҃ъ а҆вꙋ́вовъ поста́вленъ бы́ воево́дою въ по́лѣ ї҆ери́хона, і҆ и҆мѧ́ше сребра̀ и҆ и҆ зла́та мно́го, бѣ̀ бо зѧ́ть а҆рхїере́овъ и҆ възъдви́жесѧ срдцѐ є҆го̀, и҆ въсхотѣ̀ ѹ҆дръжа́ти странꙋ̀, и҆ помышлѧ́ше ле́стно на си́мона и҆ сн҃овъ є҆го̀ ѹ҆би́ти и҆́хъ. Си́мон же прохожа́ше гра́ды є҆̀же въ странѣ̀ (ї҆ꙋде́истеи), (-)[5] совѣща́ѧ ѡ҆ прилежа́нїю и҆́хъ и҆ сни́де въ є҆ри́хонъ са́мъ и҆ ма́ттадеи і҆ и҆ꙋ́да и҆ сн҃ове є҆го̀. лѣ́та ро́з, мц҃а а҃і, сѐ є҆́сть мц҃ь сава́тъ. И҆ въспрїѧ̀ и҆́хъ сн҃ъ а҆вꙋ́вовъ въ тверды́ню нарица́емою до́косъ со ле́стїю ю҆̀же созда̀. И҆ сътворѝ и҆́мъ пи́ръ вели́къ, и҆ скры̀ тꙋ̀ мꙋ́жи. и҆ є҆гда̀ ѹ҆пи́сѧ си́мѡн и҆ сн҃ове є҆го̀, [и҆][6] въста̀ птоломе́и і҆ и҆̀же с ни́мъ, и҆ взѧ̀ша ѻ҆рꙋ́жїѧ своѧ̀. и҆ внидо́ша в пи́ръ и҆ ѹ҆би́ша є҆го̀, и҆ два̀ сн҃а є҆го̀, и҆ нѣ́цїи ѿ ѻ҆́трокъ є҆го̀. и҆ сътворѝ пре́лесть вели́кꙋ (въ і҆и҃ли), и҆ въздà ѕла̑ѧ за бла́гаѧ. И҆ писа̀ сїѧ̀ птоломѣ́и и҆ посла̀ црю̀ да по́слетъ є҆мꙋ̀ во́и в̆ по́мощь, и҆ преда́сть [є҆мꙋ̀ странꙋ̀ и҆́хъ и҆ гра́ды][7]. И҆ посла̀ и҆́ныѧ в газа́рꙋ ѧ҆́ти ї҆ѡа́нна, и҆ тысѧ́щникомъ посла̀ посла́нїѧ да прїи́дꙋтъ к немꙋ̀, да да́сть и҆̀мъ сребро̀ и҆ зла́то и҆ да́ры. І҆ и҆́ныѧ посла̀ ѡ҆бъѧ́ти ї҆ер҃ли́ма и҆ го́рꙋ цр҃кви. И҆ претекъ нѣ́кїи възвѣсти ї҆ѡа́ннꙋ въ газа́рꙋ ѧ҆́ко поги́бе ѻ҆́тецъ є҆го̀ и҆ бра́тїѧ є҆го̀, и҆ ѧ҆́ко посла̀ и҆ тебе ѹ҆би́ти, и҆ слы́шавъ ѹ҆страши́сѧ ѕѣло̀. И҆ ѧ҆́тъ мꙋ́жи и҆̀же прїидо́ша погꙋби́ти є҆го̀ и҆ ѹ҆бѝ и҆́хъ, позна̀ бо ѧ҆́ко и҆́щꙋтъ є҆го̀ ѹ҆би́ти, и҆ про́чаѧ слове́съ ї҆ѡа́нновыхъ и҆ бра́нїи є҆го̀, и҆ бл҃гаго мꙋже́ства є҆го̀ и҆̀же бл҃гомꙋже́ствова̀, и҆ созида́нїѧ стѣ́нъ и҆̀хже създа̀, и҆ дѣѧ́нїи є҆го̀. Сѐ сїѧ̀ пи́сана сꙋ́ть въ кни́ѕѣ дн҃еи а҆рхїере́иства є҆го̀, ѿне́лѣже бы́сть а҆рхїере́и по ѻ҆́тцы свое́мъ.

Коне́цъ, а҃, кни́гъ макавеи́скихъ
и҆́мать в себѣ̀, гла́въ ѕ҃і.

Вторые книги маккавейские

Глава, а.

Братїи[1] иже по египту іудеомъ, радоватися. Братїа иже въ ієрлимѣ іудеи, і иже въ странѣ іудейстѣи. миръ благъ, и благо да сътворитъ вамъ богъ. И да помянетъ завѣтъ свои иже къ аврааму і исааку і иакову рабомъ своимъ вѣрнимъ. и дастъ вамъ срце всѣ въ еже чествовати его, и творите [хотѣнїя его][2] срцем великимъ, и дшевнымъ изволенїемъ. И да отверзе срца ваша в законъ свои, и въ повелѣнїи. И миръ да сътворитъ, и оуслыши (млтву вашу)[3]. и оумилится вамъ, и не [оставй васъ][4] въ время лукаво. и нн҃ѣ зде есмы молящи за ва. Црствующу димитрїю лѣта рѯѳ҃. іудеи писахомъ вамъ въ скорби и въ горести нашедшима намъ, въ лѣтѣ сихъ отнележе отступи иасонъ і иже с нимъ от стыя земля и црства. И пожгоша врата и пролїяша кровь неповинну. И молихомся къ гу и оуслышани есмы. и принесохом жертву и смидалъ, и вожгохомъ свѣтилники и предложихом хлѣбы. И нн҃ѣ проваждаите дни кущныя, [хаслева][5] мца, лѣта, рпи. иже въ ієрлимѣ, і иже въ іудеи и старцы (іудейскїи)[6]. Аристоволу дидаскалу птоломея цря, сущему от помазанникъ ієрейска роду. І иже въ египтѣ іудеомъ радоватися и здравствовати. от великихъ бѣдъ бгомъ спсени велма благодаримъ ему, яко оубо црю одолѣхомъ. Сеи бо изварвъчиненыхъ въ стомъ градѣ въ персиду. Бысть бо вождь и о немъ непостоянаа мняшеся быти сила. посѣкоша въ (капищи нанеи)[7], Совѣтомъ прелщенъ о (жерцех нанеи)[8]. Яки бо съпребывая еи прїиде въ мѣсто антїохъ і иже с нимъ друзи взятїа ради сребръник [-][9] въ прелести слова. (-)[10] Предложиша (бо) ихъ жерцы нанеи. (оному)[11] пришедшу съ малыми въ притворъ теменовъ, заключающїи же капище яко вниде антїохъ. отверзше въ дскахъ съкровенную дверъ метающе каменїе побиша игемона (і иже с нимъ), и раздѣлиша на уды, и главы посѣчены изметаша вонъ.

Друга Книга Маккавейська

Глава 1

1 Братам юдеям, що в Єгипті, – радіти! Брати юдеї, що в Єрусалимі, і ті, що в юдейській країні! Добрий мир **2** і добро хай вам зробить Бог! І хай згадає свій завіт, що до Авраама, і Ісаака, і Якова – своїх вірних рабів. **3** І хай дасть усім вам серце, щоб Його почитати і щоб ви чинили його волю великим серцем і бажаючою душею. **4** І хай Він відкриє ваші серця до свого закону і заповідей. І хай зробить мир, **5** і вислухає вашу молитву, і змилосердиться над вами, і не покине вас у поганому часі. **6** І тепер тут ми молимося за вас. **7** Як царював Димитрій в 169-му році, ми, юдеї, написали вам в скорботі, і в горі, що надійшов на нас в цих роках, відколи відступив Ясон і ті, що з ним, від святої землі і царства. **8** І вони спалили браму і пролили невинну кров. І ми молилися до Господа, і ми були вислухані. І ми принесли жертву і пшеничну муку, і запалили світильники, і поклали хліби. **9** І тепер ви проводіть дні шатер в місяця Хаселев, 188-го року. **10** Ті, що в Єрусалимі, і ті, що в юдеї, і юдейські старці, вчителеві царя Птолемея, Аристоволові, що був з помазаних єрейського роду, і тим юдеям, що в Єгипті, – радіти і бути здоровими! **11** Богом спасенні з великих клопотів, дуже складаємо Йому подяку, тому що ми перемогли царя! **12** Бо цей викинув поставлених у святому місті **13** до Персії, бо він був вождем. І вважалося, що з ним непоборима сила. Нанеї порубали в храмі, змовою обманутого нанеями-священиками. **14** Бо наче посвоячений з нею прийшов до місця Антіох і ті друзі, що з ним, щоб взяти срібняки обманою слова. **15** Бо їх підставили жерці нанеї, коли він прийшов з небагатьма до Теменового притвору. Як ввійшов Антіох, замкнувши ж храм, **16** відкривши в дошках сховані двері, кидаючи каміння, побили вождя і тих, що з ним. І розділили на частини, і відрубані голови повикидали геть. **17** В усьому благословенний наш Бог, який видав безбожних! **18** Бажаючи святкувати очищення церкви 25-го дня місяця Хас-

лева, ми вважали за потрібне вам сповістити, щоб і ви святкували аж до празника шатер і вогню, коли Неемія збудував церкву і жертовник *і* приніс жертви. **19** Бо і коли наших батьків повели до Персії, тоді священики, які боялися Бога, взяли з вогню жертовника *і потайки сховали в долині криниці, що була безводна, і в ньому запечатали, щоб для всіх місце було невідомим. **20** Коли ж минуло досить років і Бог зволив, щоб посланий був Неемія від перського царя, він послав на пошуки за вогнем внуків священиків, які сховали. І так нам вони розповіли, що не знайшли вогню, але масну воду. І той наказав їм зачерпнути і принести **21** до себе, і Неемія наказав священикам покропити водою жертви, які були принесені, дрова і те, що на них лежало. **22** Як же *це* сталося, і перейшов час, і засяяло сонце, що раніше було за хмарами, запалав великий вогонь, так що всі здивувалися. **23** Молитву ж чинили всі священики, і коли жертва згоріла, як почав Йонатан, інші ж, як Неемія, відповідали. **24** Була ж молитва, що мала такий чин: Господи! Господи Боже, всіх Творче! Страшний, і сильний, і справедливий, і милосердний, і одинокий Царю! І лагідний, **25** одинокий щедрий, єдиний! Справедливий, і Вседержитель, і вічний, що спасаєш Ізраїля з усякого зла! Ти, що вибраними зробив батьків і їх освятив! **26** Прийми жертву за ввесь народ Ізраїля, і обережи твою частку, і освяти! **27** Збери розсіяння наше і помилуй тих, що в рабстві народів! Поглянь на зневажених і зогиджених! І хай народи впізнають, що Ти є нашим Богом! **28** Скарай тих, що давлять силою і знущаються в гордості! **29** Влаштуй твій народ у твоєму святому місці, так як сказав Мойсей! **30** *Священики ж співали пісні. **31** Як же згоріла жертва і залишилася вода, Неемія наказав полити велике каміння. **32** Як же це сталося, загорівся полумінь, що запалав від світла, що засяяло з жертовника. **33** Як же діло стало явним, було сповіщено перському цареві: що на місці, на якому переселені священики сховали вогонь, появилася вода, якою Неемія і ті, що з ним, очистили жертви. **34** Обгородив же цар те місце, досліджуючи діло, **35** а їм цар подарував багато дарів. І те, що взяв, знову передав. **36** Прозвав же Неемія і ті, що з ним, те місце – Етар, що тлумачиться очищення. Численні ж називають його Нетар.

мой3. 6

мой5. 30 ниж. 2

По вся блве наш бг иже преда нечествовавших хотяще праздновати, (ке, (дне. мца) хаслева)[12] очищение цркви, потребно непщевахомъ извѣстити вамъ, да и вы празнуете даже до кущнаго празника, и огня, когда неемия създа црьковь и олтарь принесе жертву. Ибо егда въ персиду ведахуся [отцы наши][13], тогда (жерцы боящиися бга)[14] взяша от огня олтарнаго *(и) таино съкрыша в дол кладязя чинъ имѣюще безводныи. и в немъ заключиша, якоже всѣмъ невѣдомо быти мѣсто. Егда же преминуша лѣта многа, (и)[15] угодися бгу да послется неемия от цря прьсиска, внуцы жерцовъ съкрывших посла къ (взысканию) огня. (И) тако повѣдаша намъ не обрѣтоша огня но воду тучну, (и) повелѣ имъ (чръпати и)[16] принести (себѣ), (и жертвы иже направлени бѣху)[17] повелѣ жрьцем неемия покропити водою дрова и належащая. Якоже бысть и время преиде егда слнце въсия первие на облацѣ сущи, въжжеся огнь великъ якоже дивитися всѣмъ, молитву же творяху (вси) жерцы, и егда съгорѣ жрътва, (-)[18] (ионадану начинающу)[19] прочим же отвѣщающи яко неемию. Бѣ же млтва имѣющи образъ сии. Ги ги бе всѣхъ творче, страшныи и крѣпкии, и правдныи и млтивыи, и единыи црю и благии, единыи дателю. Едине правдне и вседръжителю и вѣчныи спасаяи иля от всякого зла. Сътворивыи отцы избранны, и осщивыи ихъ. Приими жрътву за вся люди (-)[20] иля, и съхрани часть твою и осщи. Събери расточение наше. (і) избави работающих языкомъ. Унichиженыхъ и мерзских призри, и да увѣдятъ языцы яко ты еси бгъ нашъ. Помучи насилующихъ и досаждающимъ въ гордыни. устрои люди твоя в мѣсто стое твое яко рече моисии. *Жерцы же пояху пѣния. якоже съгорѣ жертва. и оставшеи воды неемия повелѣ камение большее полити. якоже сие бысть пламень возгорѣся, от олтаря облиставшаго свѣта съгорѣ. якоже явлена бысть вещъ. [-][21] возвѣщено есть црю прьску, яко въ мѣстѣ в немже огнь съкрыша преселении жерцы, вода явися отнелѣже (неемия і иже с нимъ)[22] очистиша жрътвы. огради же црь (мѣсто то)[23] искушаяи вещи. (-)[24] имже дарова црь многи дары. (и яже) взя паки предаде, прозва же (неемия і иже с ним мѣсто)[25] то (едарь)[26]. еже сказуется очищение. нарѣцает же ся от многих (недарь)[27].

г мо ѕ

е мо л нн в

Глава, в҃.

Обрѣте же ся в описанїихъ їеремїи пророка, яко повелѣ огня взяти иже преселяющихъся, яко знаменоваса. И яко заповѣдаше селенымъ пророкъ даяи имъ законъ. да не забываютъ повеленїи господнихъ. И *да не соблазнятся умы видящи идолы златы и сребрены и онихъ утварь. І ина такова рекущи, моляше не отврещи закона от сердца ихъ. Бѣ же въ писанїи яко скинїя и кивотъ, повелѣ пророкъ божественаго отвѣта бывшаго ему съпослѣдьствовати. *Якоже взыде в гору на нюже моусїи въшедъ (и) видѣ божїе наслѣдїе. И градущи (тꙋ) їеремїа обрѣте пещеру и жилище, и кїотъ і олтарь димїама внесе тꙋ и двери загради. И приступиша нѣцїи от послѣдствующихъ да знаменуютъ себѣ путь, и не могоша обрѣсти. Якоже [позна їеремїа][1] повинующи тѣхъ рече да не вѣдомо (будетъ мѣсто)[2] дондеже соберетъ богъ събранїя людїи (-)[3] милостивъ будетъ. И тогда господь покажетъ сїя и явится слава господня, и облакъ (будетъ) яко и моусїю являшеся. *Яко и соломонъ моли да мѣсто освятится вельма. беседоваше же, и яко премудрость имѣа възнесе жрътву обновленїя, и съвръшенїе церкви. *Якоже и моусїи моляшеся къ господу и сниде огнь съ небесе и поястъ жрътву. *такоже и соломонъ молися и сниде огнь [съ небеси][4] (и) пожже всесожженїе. И рече моусїи *сего ради да не ястьса иже за грѣхъ попалися. Такоже и соломонъ, и҃, дни празнова. носит же ся [-][5] в написанїихъ, и въ памятописанїю по неемїи сїя. (-)[6] якоже строящи книгоположницу. собра яже о царехъ [-][7] и пророцѣхъ, и о давидѣ, и епистолїя царей о възложенїи. Такоже і иоуда падшая яже бранїю бысть намъ собра вся, и суть пред нами. Яже убо аще требуете сихъ приносящихъ вамъ послите. хотяще убо празновати очищенїе писахомъ вамъ. благо бо сотворите празнующе дни. Богъ же спасыи вся люди своя и въздастъ наслѣдїе всѣмъ, и царствїе и священьство и святыню, якоже обѣща въ законѣ, уповаемъ бо на бога яко скорѣ насъ помилуетъ и съберетъ от поднебесныя въ мѣсто святое. изятъ бо насъ от великихъ бѣдъ, и мѣсто очисти. яже по іоудѣ маккавею и братїи его, и церкви великїя, очищенїе и обновленїе олтаря (не бысть). Еще же и къ антїохову (явленїю)[8] и сына его еупатора бранїи. и съ небеси бывшия явленїи благимъ мужес-

вару ѕ҃; е҃ мо лд҃; г҃ цр и҃; а҃ мо ѳ҃; в҃ пара ѕ҃ и з҃; г҃ мо і҃

Глава 2

1 Знайшлося ж в письмах пророка Єремії, що він наказав переселенцям взяти вогонь, як зазначено **2** і як пророк заповідав мешканцям, даючи їм закон. Щоб не забували господніх заповідей і *щоб не згірішилися умами, бачачи золотих і срібних ідолів та їхню прикрасу. **3** І таке інше кажучи, благав не відкинути закон з їхнього серця. **4** Було ж в писанні, що з божественної відповіді йому даної пророк наказав, щоб шатро і кивот ішли з ним. *Як же він вийшов на гору, на яку Мойсей вийшовши побачив боже насліддя, **5** і Єремія, ідучи туди, знайшов печеру, і вніс туди шатро, і кивот, і жертовник кадила, і закрив вхід. **6** І прийшли деякі з тих, що слідкували, щоб зазначити собі дорогу, і не змогли знайти. **7** Як же Єремія пізнав, звинувативши їх він сказав: Хай місце буде невідомим, аж доки Бог не збере збір народу *і* буде милосердним. **8** І тоді Господь це покаже, і з'явиться господня слава і хмара, і буде так, як з'являлися Мойсеєві, *так як і Соломон помолився, щоб місце дуже освятилося. **9** Він же говорив і як той, що має мудрість, *та* приніс жертву обновлення і завершення церкви. **10** *Так як і Мойсей, він молився до Господа. І зійшов вогонь з неба і пожер жертву. *Так само і Соломон помолився, і зійшов вогонь з неба, і спалив цілопалення. **11** І Мойсей сказав: *Задля цього хай не їсться те, що було спалене за гріх. **12** Також і Соломон святкував 8 днів. **13** Існує ж в писаннях і в літописах по Неемії це: що як він будував бібліотеку, він зібрав те, що про царів і пророків, і про Давида, і листи царів про жертви. **14** Так само і Юда тих, що впали через війну, нам всіх зібрав, і є перед нами. **15** Отже, якщо це потребуєте, пошліть тих, що вам принесуть. **16** Отож, ми вам написали, бажаючи святкувати очищення, бо добре зробите, коли будете святкувати дні. **17** А Бог, що спас ввесь свій народ, і віддасть всім насліддя, і царство, і священство, і святощі. **18** Так як обіцяв в законі, бо ми надіємося на Бога, що скоро вас помилує і збере з-під неба до святого місця, бо Він вирвав нас з великих бід і очистив місце. **19** А відносно того, що про Юду Маккавея, і братів його, і велику церкву, очищення і обновлення жертовника *ще* не було. **20** Ще ж і відносно Антіохової появи і воєн Евпатора, його сина, **21** і появи з неба. Що були задля добра юдейської мужності, щоб відважно мстили усю країну, будучи нечисленними, і проганяли

вар. 6; мой5. 34; црс3. 8; мой1. 9; пар2. 6 і 7; мой3. 10

множество варварів, **22** і по всій вселенній прославлену церкву збудували, і місто спасли, і Господом виправляли тих, що бажали знищити закони, їм з усією смиренністю було очищення. **23** Знову ж, Ясоном Киренеєм викладене в п'ятьох книгах, ми і старалися до одного твору скоротити. **24** Бо роздумуючи над великою кількістю *книг* і існуючу трудність через велике число матеріялу для тих, що бажають дійти до розповіді історії, **25** ми постаралися тим, що бажають читати, ведені душею, що люблять мудрість, до роздумування принести трудолюбство, а користь всім, що читають. **26** І ми ж, що взялися за тяжку роботу скорочення, з потом і чуванням чинимо нелегке діло. **27** Бо так як для того, що готує бенкет і шукає користь інших, *діло* невдячне, подібно ми задля великої вдячності радо понесемо труд. **28** По-перше, досліджуючи задля питань кожне письмо. Подруге ж, ідучи за правилами трудимось над скороченням. **29** Адже так як будівничому нового дому треба дбати за цілу будову, так само *треба* писати тому, хто починає, треба шукати те, що потрібне для прикраси, так думаю, що і ми **30** маємо ввійти і сладати всі події, і багато говорити про все по порядку. Тому ж, хто починає оповідання, належиться **31** тільки дбати про скорочення розповіді і досліджувати хід подій, а тому, що пише, розповідь скорочувати. **32** Отже, звідси почнемо розповіді, вступ такий зробивши. Адже зразу одну розповідь будемо детально описувати, іншу ж розповідь скорочувати.

Глава 3

1 Тому-то коли святе місто було заселене з усяким миром, і закон був дуже добре бережений через архієрея Йонія, і *панувала* побожність і ненавидження зла, **2** то самі царі вшановували місце і прославляли церкву великими дарами. **3** Так що і Селевкій, азійський цар, зі своїх розходів давав потрібні видатки на службу жертви. **4** Симон же з Веніяминового племені, що був поставлений настоятелем церкви, сказав архієреєві про проступок у місті. **5** Але коли він не міг перемогти Онію, він прийшов до Аполлонія Трасея, що в тому часі був воєводою сирійської і финикійської країни, **6** і сповістив йому про безчисленні багатства, що були в єрусалимській скарбниці, що було безчислене множество різного, яке не належить до жертв, а це може

тва̑ і҆ꙋ҆де́иства ради любочестно да всю странꙋ ма́ли сꙋще м҃щахꙋ, и҆ варва́ръ мно́жество поганахꙋ. и҆ проимено́ванѣе во всю вселеннꙋю ц҃рковь создаша и҆ гра҃ и҆зба́виша, и҆ хотѧ́щихъ разорити зако́н и҆справлѧхꙋ г҃мъ. со всѣмъ смире́нїе̑ о҆чищенїе бываше и҆мъ· (Пакы же) ѿ а҆сона кирине́ѧ и҆звѣщена пѧтьма кни́гами, (и҆) покꙋшахо́сѧ е҆ди́но съчинено съкратити· ра҃мышлѧ́юще во мно́жество числомъ и҆ сꙋщаго неможе́нїѧ хотѧщи҃ престꙋпити и҆сторїи пове́сть мно́жества ради ве́щи настоѧхомъ· Хотѧ́щи҃ во чести̑ дꙋшею водими. любомꙋдрънымъ же в ра҃мышленїе взѧти люботрꙋдїе всѣм же чтꙋщимъ по́льза. и҆ нам же (прїѧ́вшимъ ѕлостраданїе)[9] съкращенїе не оу҆добь с по́томъ и҆ бдѣнїемъ вещь (твори҃)· Ꙗко во оу҆готова́ющемꙋ пиръ і и҆щꙋщемꙋ и҆ныхъ оу҆добїа неб҃годарне. такоже многыхъ ради б҃годаренїи любовїю тр҃ꙋ потерпи҃. е҆ди́но въпро̑ ради о҆ коиж҃до писа́нїю разлꙋча́юще. дрꙋгое же послѣдовати по̑писанымъ, ради съкращенїѧ трꙋжда́ющесѧ· Ꙗкоже во новаго храма а҆рхитектонꙋ всего о҆бложенїѧ настоа́нїе е҆сть. такоже по̑писати начина́ющемꙋ ꙗже подоба́етъ къ оу҆крашенїю взыскаю́сѧ, тако мню и҆ о҆ насъ. внити и҆ [о҆ всѣ словесехъ творити][10], и҆ много веществовати о҆ всѣхъ по части. начина́ющемꙋ же пове́сть достоитъ, е҆ди́ного съкращенаго реченїѧ гонити, и҆ноже вещи съдѣланое въпрашати творѧ́щемꙋ же прогл҃анїе съкращати· ѿсюдꙋ оу҆бо начинаемъ пове́сти пр҃еченымъ толикаго зачение. а҆бїе во е҆ди́но пове́сть оу҆множати, и҆нꙋ же повѣ съкращати·

Гл҃а, г҃·

Сего ради) е҆гда̀ ст҃ыи гра́дъ о҆бита́шесѧ въ всѧ́комъ мирѣ, и҆ зако́н ꙗко блажа́ише съхранѧе́мы̑. і҆онїа ра҃ а҆рхїерея б҃гочестїе же и҆ ненавидѣнїе лꙋкавъства. (-)[1] и҆ сами ц҃ри чествовахꙋ мѣсто, и҆ ц҃рковь (великими дары)[2] прославлѧше· Ꙗко да и҆ селевкїѧ а҆сїискаго ц҃рѧ (ѿ расходъ своихъ, въздаѧше)[3] (-)[4] на слꙋжбꙋ жрътвы пристоѧщи расходы· (Симо)[5] же (-)[6] ѿ колѣна [венїами́на][7] престателѧ ц҃ркви поставленъ, повѣда а҆рхиере́ю о҆ преступле́нїи града· но е҆гда премощи о҆нїи не можаше, прїиде къ а҆поло́нїю (фрасе́ю)[8] и҆же въ о҆но врем́ѧ бысть (воеводѧ страны сѵрїиски и҆ финикїиски)[9]· И҆ възвѣсти (е҆мꙋ) о҆ богатествѣхъ неи҆счисленыхъ быти в҃ (хранилищи і҆ер҃лимъскомъ)[10]· Ꙗкоже множество разни҃ безчислено быти (-)[11] не подоба́етъ сїѧ къ словꙋ жрътвъ

бы́ти же мо́щно по̀ вла́стїю цр҃евою па́сти сїѧ̀. є҆гда̀ донесе (къ цр҃ю а҆поллонїи)[12] (ѡ҆ богатьства̀ ѡ҆ възвѣще́нныхъ є҆мꙋ)[13] ꙗ҆ви̇. ѡ҆́нже призва̀ и҆лїо́дора и҆̀же бы́сть на̀ бога́ствы (є҆го), посла̀ съ заповѣдми да пререче́ное бога́тество принесетъ. ско́ро же и҆лїо́доръ творѧ́ше ше́ствїе. гл҃аше ꙗ҆́ко по (гра́дѣхъ кїлї и и҆ сирїи и҆ финикї и)[14] прохода̀. ве́щи же цр҃скои повелѣнїе конча́ѧ. прїи́де же въ і҆ерл҃и́ и҆ любомꙋ́ро ѿ а҆рхїере́ѧ гра́ска прїѧ̀ повѣда̀ ѡ҆ бы́вшемъ ꙗ҆вле́нїю, и҆ что ра́ди прїи́де сказа̀. въпраша́ше же а҆́ще и҆́стинно сїѧ та́ко бꙋ́дꙋтъ. тогда а҆рхїере́и показа̀ пре́ставле́на бы́ти (сїѧ къ прекръмле́нїю) вдова́м и҆ сирота́мъ нѣ́цїи бо (бы́ти) и҆рка́на то́вїи ѕѣло мꙋ́жа чт҃на. не ꙗ҆́коже бѣ̀ зноса нечести́вый си́монъ. всего же сребра̀ тала́нтъ у҃, а҆ злата с҃. ѡ҆би́дити же (ст҃ыни мѣ́ста вѣровавшихъ)[15], и҆ чт҃ноа (цр҃кви по всемꙋ ми́рꙋ)[16] чести, и҆ наси́лїе по всемꙋ хотѧ́ше бы́ти. [и҆лїо́доръ же][17] си́хъ ра́ди и҆мѣѧше цр҃ское повелѣнїе, гл҃аше всѧко подоба́етъ бы́ти семꙋ въ цр҃ско (повелѣнїе)[18]. (въчи́ни)[19] же дн҃ь (и҆) вни́де съзрѣти хотѧ̀, бѣ̀ же не ма́ло (смѧтенїе по градꙋ)[20] (сего ра́ди). Сщ҃енницы же прѐ ѡ҆лтаре́мъ въ ст҃ительскихъ ризахъ поврьго́ша себе призыва́хꙋ съ нб҃си ѡ҆ (завѣте възаконе́номъ свои́мъ)[21] сїѧ съхрани́ти. бѣ̀ же зрѧ лицѐ а҆рхїере́ово смѧтесѧ мы́слїю. зра́къ бо и҆ ви́дъ и҆змѣненъ ꙗ҆ви́сѧ по дш҃и понꙋжде́нїѧ. ѡ҆блежа́ше бо ѡ҆ мꙋ́жи ꙋ҆́жасъ (-)[22], и҆ стра̀ теле́сный, и҆́хже ра́ди и҆звѣстно бы̀ зрѧ́щимъ ср҃ца настоѧ́щаѧ бо́лѣзнь. и҆́нїи же (събрани ѿ домо́въ)[23] сотѣка́хꙋсѧ на всѐро́днꙋю слꙋ́жбꙋ. занѐ хотѧ́ше (прїити мѣсто въ порꙋга́нїе)[24]. [Же́ны же препоѧса́шасѧ по прьсехъ][25] власеници́ами на пꙋтехъ ꙋ҆множа́хꙋсѧ. заключе́нїи же дв҃цы, є҆ди́ны ꙋ҆́бо прибѣга́хꙋ къ вра́томъ, і҆ и҆́нїи же на стѣны. нѣ́цїи же ѡ҆ко́нцами приничахꙋ вси́ же въздѣюще рꙋцѣ на́ нб҃о молѧ́хꙋсѧ поми́ловати мно́жество смѧте́ное въ паде́нїи. чаѧ́нїе ждꙋще вели́каго а҆рхїере́ѧ. и҆ сїи ꙋ҆́бо възыва́хꙋ вседръжи́телѧ г҃а, да вовѣре́наѧ вѣрнымъ свои́мъ съхранитъ съ всѣмъ ꙋ҆твержє́нїемъ. И҆лїо́до́р же и҆̀же смы́сли съвръша́ше. здѣ же є҆мꙋ съ даноносцы въ газофилакїю прише́шꙋ. (вседръжи́тель же г҃ь)[26] всѧ́коѧ вла́сти си́лный, ꙗ҆вле́нїе ве́лїе сътворѝ. ꙗ҆́коже всѣмъ дръзнꙋ́вшїи събра́тисѧ. и҆ прише́шим бж҃їю си́лꙋ въ ꙋ҆клоне́нїе и҆ въ ꙋ҆́жасъ премѣни́ти. (та́ко да всѝ и҆̀же дръзи бѣхꙋ.) ꙗ҆́висѧ бо [и҆мъ ко́нь][27] стра́шенъ и҆мѣющи вса́дника (-)[28] предобрї по-

перейти під царську владу. **7** Коли Аполлоній *це* доніс до царя, він йому об'явив про згадані багатства. Той же прикликав Іліодора, що був над його скарбами, послав з наказами, щоб він приніс вище згадане багатство. **8** Іліодор же скоро пішов, він говорив, що іде до міст Килії, і Сирії, і Финікії, а на ділі виконував царський наказ. **9** Він прийшов до Єрусалиму і дружньо був прийнятий міським архиєреєм. Він розповів про зроблену об'яву і сказав чому прийшов. Випитував же чи справді це так є. **10** Тоді архиєрей показав, що це було призначене на кормлення вдовиць і сиріт, **11** дещо ж було *власністю* Іркана Товії, дуже шляхетного чоловіка, а не так як подав безбожний Симон. Всього ж – 400 талантів срібла, а 200 *талантів* золота. **12** Кривда ж тим, що повірили в святість місця і чесність Церкви, шанованої по всьому світу, і насилля в усьому назрівали. **13** Іліодор же відносно цього мав царський наказ. Він говорив, що обов'язково це має статися за царським наказом. **14** Він же призначив день і ввійшов, бажаючи поглянути, а у місті був немалий заколот задля цього. **15** Священики ж, кинувши себе *на землю* перед жертовником в священичих одежах, кликали до неба, щоб це зберегти за своїм взаконеним завітом. **16** Сталося ж, що той, хто бачив архиєреєве лице, він жахнувся умом. Бо вигляд і вид показався зміненим, згідно з мукою душі. **17** Адже чоловіка оточував жах і тілесний страх, через що явним ставав тим, що дивилися, справжній біль серця. **18** Інші ж, зібрані з домів, збігалися на всенародне служіння, оскільки місце мало стати посміховиськом. **19** Жінки ж, підперезані по грудях мішковиною, перебували на дорогах, а замкнені дівчата самі прибігли до брам, інші ж до стін, а деякі дивилися крізь вікна. **20** Всі ж, піднімаючи руки до неба, молилися, **21** щоб помилуване було множество, що в замішанні через падіння, очікуючи *виповнення* сподівання великого архиєрея. **22** І, отже, ці прикликували Господа Вседержителя, щоби з усією певністю Він зберіг ввірене своїм вірним. **23** Іліодор же виконував те, що задумав. **24** Тут же, як він прийшов до скарбниці з прибічниками, Господь Вседержитель, що сильний всякою владою, зробив велике видіння, так щоб всіх, що відважилися зібратися і прийшли, божою силою до переміни і до жаху схилилися з усіма, що виявляли сміливість. **25** Бо їм з'явився страшний кінь, що мав вершника прикрашеного дуже гарною одіжжю, що ніс кінь, він потряс пер-

ших вояків Іліодора. А здавалося, що той, що сидів, мав золоту зброю. **26** Інші ж два юнаки з’явилися при ньому гарні силою, прекрасні славою, зодягнені ж в гарну одіж, які його оточували і постійно були з обох сторін, які завдавали йому(=*Іліодорові*) численні рани. **27** Нагло ж Іліодор впав на землю, його обняла велика темрява. Схопивши ж і несучи покладеним на лежаку **28** з великим поспіхом, грабіжники, що ввійшли до вище згаданої скарбниці, несли самого, якого безпомічним поставив вояк, пізнали явну божу силу. **29** Він же божественною дією лежав безмовним і позбавленим всякої надії і спасіння. **30** Ті ж благословили Господа, що прославив своє місце і церкву. Вона, що раніше була сповнена страхом і жахом, сповнилася радості і веселості, як з’явився Бог Вседержитель. **31** Адже тоді деякі з Іліодорових друзів благали з наполегливістю Онію прикликати Всевишнього, щоб дарувати життя йому, що лежав при останньому віддиху. **32** Архиєрей же думав, щоб часом цар не задумав задля Іліодора зробити якесь лукавство проти юдеїв, *і* приніс жертву за спасіння чоловіка. **33** Коли же архиєрей молився, і ці юнаки знову з’явилися Іліодорові зодягнені в тих же одежах. І ставши сказали: Віддай хвалу священикові Йонії, бо задля нього Господь тобі дарував життя. **34** Ти ж, бувши побитим, сповісти всім божу величність і силу. А сказавши це, вони стали невидимі. **35** Іліодор же, принісши Господеві жертви, віддав і великі обіти і молився Тому, що дарував життя. І він прийняв Онію і повернувся до царя з вояками. **36** Свідчив же він усім, кого побачив очима, про діла великого Бога. **37** Коли ж цар питав Іліодора, хто буде відповідним, щоб його ще раз послати до Єрусалиму, він сказав: **38** Якщо маєш якогось ворога або недруга твого царства, пошли туди і одержиш його пораненим, якщо від цього спасеться. Тому що на тому місці є якась правдива божа сила. **39** Бо Він, маючи помешкання на небесах, є відвідувачем і помічником тому місцеві, і тих, що приходять чинити зло, Він поб’є і вигубить. **40** І так мається те, що відноситься до оглядин скарбниці Іліодором.

Глава 4

1 А Симон, *що відносно* вище згаданих срібняків, і став зрадником батьківщини, лукаво говорив про Онію, сам підбурював до цього Іліодора. І він був розпалювачем

кровѡ҇ оукрашена. носѧ́ же ко́рень встрес еліо́до́рꙋ прьвыхъ о́рꙋжнї҇. сѣдѧ́и же ꙗвлѧ́шесѧ злато о́рꙋжїе и́мѣѧ. и́нїи же два ꙗви́шасѧ е́мꙋ ю́ноши си́лою кра́сни. предо́бри сла́вою оукраше́ни же о́дѣѧ́нїи. и́же (-)[29] о́бъстоѧ́ша е́го (и́) ѿ о́бѣю же странꙋ бѣхꙋ (-)[30] беспреста́ни, мно́ги налага́юще е́мꙋ раны. внеза́пꙋ же (и́ліо́до҇) падѐ на́ землю, (-)[31] е́гоже мно́га мглà о́бъѧ́тъ, въсхити́вше же и́ на о́дрѣ носѧ́ща положена (съ мно́гимъ тече́нїемъ граби́тели)[32] въ пререче́нꙋю входѧ́ще газофилакїю, ноша́хꙋ беспомощне себѣ о́рꙋжникомъ поста́вленом, ꙗвленꙋ бжїю си́лꙋ позна́ша· Се́и же бжтвенымъ дѣѧ́нїем безгла́сенъ (лежа́ше), и́ всѧ́кого оупова́нїѧ и́ спасенїѧ лише́нъ· Сїи же га блвахꙋ, ꙗ́же възвели́чи мѣсто свое (и́ црковь). и́же [пре́жде][33] стра́ха и́ смѧте́нїѧ и́спо́лнъ (-)[34]. ꙗвлѧ́ющꙋ вседержи́телю (бꙋ)[35], ра́дости и́ весе́лїѧ и́сполни́сѧ· (Тогдà)[36] бо ѿ дрꙋгъ и́ліо́доровыхъ нѣцыи молѧ́хꙋ (съ тща́нїемъ) о́нїю призва́ти вы́шнѧго, да живо́тъ пода́сть (е́мꙋ)[37] въ послѣ́днемъ и́здыха́нїи лежа́щемꙋ· Помышлѧ́ше же а́рхїере́и да не ко́гда црь помы́слї лꙋка́вство нѣ́кое и́лиодора ра́ди на і́оудеи сътвори́ти. принесе (за спсенїе мꙋжа же́ртвꙋ)[38]· Е́гда же а́рхїере́и молѧ́шесѧ, (и́) сїи ю́ноши паки ꙗви́шасѧ и́ліо́до́рꙋ в тѣ́х же о́дѣѧ́нїѧх о́блече́ни и́ ставше рѣша (і́о́нїи жеръцꙋ)[39] хвалꙋ възда́и, е́го бо ради гь тебѣ живо́тъ дарова. ты же [-][40] бїенъ възвѣсти всѣмъ вели́чества бжїѧ (и́) держа́вы· (И́) сїѧ (-)[41] ре́кше неви́дими быша. и́лиодоръ же жертвы прине҇ гви и́ (възда о́бѣты вели́ки)[42], (и́ молѧ́сѧ) живо́тъ дарова́вшемꙋ· И́ о́нїѧ прїѧ́тъ. (и́) възврати́сѧ къ црю съ во́и. свѣдѣтельствова́ше же всѣмъ ꙗ́же ви́дѣ о́чи́ма дѣ́ла ве́лїѧ ба· Е́гда же црь въпраша́ше и́ліо́дора, кто бꙋдетъ ключимъ е́ще е́ді́ною (въ і́ерлимъ посла́ти)[43] рече, а́ще ко́е́го и́маши врага́ и́ли (црствꙋ твое́мꙋ)[44] лаѧ́телѧ пошли (-)[45] тамо, и́ ꙗзве́на е́го прїимеши. а́ще и́ спсе́сѧ сего ради зане въ мѣстѣ (то́мъ) и́стиннаа (бжїѧ нѣ́каѧ)[46] си́ла· Сеи бо о́би́тель на нбси и́мѣ́ѧи посѣти́тель и́ помо́щникъ е́сть (мѣстꙋ томꙋ)[47]. и́ градꙋщихъ къ ѕлотворе́нїю (поразитъ и́)[48] погꙋбитъ· И́ ꙗ́же и́ліо́дорꙋ (-)[49] газофилакїи снабдѣ́нїе си́це и́мѣетсѧ·

Гла, д·

Си́монъ же пререче́ныѧ сребреники и́ ѿечеств ꙋразори́тель лꙋка́во гла́ше о́ о́нїи. ꙗ́ко самъ и́ліо́дора поо́щрѧ́ше к си́мъ, и́ (то́и) бѧ́ше ражъжигатель лꙋка́въствꙋ·

Провидитель же града и защититель людей, и ревнитель закону (бжїю) (дрьзаше глати на совѣтующаго о вещѣ)[1]· вражди же в толико приходащи даже нѣкоимъ ѿ симона искушенымъ убїиствомъ скончатися· Помышлаше ионїа лютое пренїе и аполонїа [неистовъствовати][2], яко удоли сурїи и финикїи воеводы, пришеша къ лукавъству симонову, къ црю ѿиде· Не бываи граскїи клеветникъ, но общую ползу все съ собою самѣмъ всему множеству помышлающи· видаше бо без црева провидѣнїа немощно быти (и) получити миръ, еще (же и) вещеи, ни симона мощи оставити ѿ буести (его)· но по селевкїевѣ животѣ, и въспрїатъ црства антїохъ иже прейменовашеса епифанъ· Желаше иасонъ братъ онїи архїерейства вниде къ црю, обѣщавающи ему сребра талантъ, тѯ· и ѿ прихо иныхъ талантъ, п· Ксим же обѣщаше и иныхъ написати рн· аще подасться властїю его гимнасїа и ефивїа ему поставити· (-)[3] иже въ ієрлимѣ антїохїанъ преписати· Повелѣвшу же црю и начало удръжа. абїе же на языческїи обычаи породныа своа приводити нача· и поставленаа іудеомъ члколюбїа црьска іоанномъ ѿца евполомїа посылавшаго послы дружбы ради и съпоборенїа к римланомъ (и) прїатъ· и законы (граскихъ правилъ оставлающи)[4], лукаваа повелѣнїа утвержаше· дерзну бо по краемъ града учителницу поставити, и державныхъ ефивовъ въ блуство поставлати· бѣ же сице начало (-)[5] и въхожденїе языческа жительства, нечестиваго ради и не архїерейскаго (насонова)[6] неподобнаго бестудїа нанесенаго, яко не ктому окртъ олтаря жерцы творяху служенїе· Но обнища храмъ и жертвы не помняхуса, тщахуса причастницы быти палестрамъ (и преданїи его строптивыхъ)[7]· и (первыа)[8] чести нивъчтоже въмѣниша, еллинъскїа славы предобрѣе хотяху· Ихже (-)[9] блгодаанїа (бѣдъна въ прю имѣяше, і ихъ повелѣнїа да възлюбатса)[10]· и всѣмъ сим хотяху подобитиса. сихъ бранныхъ (-)[11] губители имѣху нечествовати въ бжтвеныхъ законѣхъ не удобъ· но симъ послѣдуа время известит. бывшу же (празнику агонову)[12] въ туре и црь бысть ту, посла иасонъ (срамныа)[13] (мужи)[14] носащи сребра дидрам т, въ жрътву иракле́ову. ихже (-)[15] вопрашаху принесшїи да не възлагаю въ жрътву яко не достоитъ. но въ иныа расходи (ихъ) въмѣнити, сїа убо посла послав-

зла. **2** А провідник міста, і оборонець народу, і ревнитель божого закону наважувався говорити проти того, хто радив у ділах. **3** Ворожнеча ж прийшла до такої міри, що деякі випробувані Симоном вбивством померли. **4** Йонія думав про страшинй спір і що діє безумно як воєвода Долини Сирії і Фінікії Аполлоній, який пристав до Симонової злоби. **5** Він пішов до царя, не стаючи оскаржувачем міста, але шукаючи спільну і особисту користь всьому множеству. **6** Бо він бачив, що неможна бути без царського втручання і одержати мир, ще ж і на ділі, ані не можна Симона відсторонити від його безглуздя. **7** Але після життя Селевкія, царство перебрав Антіох, що прозивався Епіфанієм. Ясон, брат Онії, бажав архиєрейство, **8** він ввійшов до царя, обіцяючи йому 360 талантів срібла і інших 80талантів з доходів. **9** До цього ж обіцяв і приписати інших 150, якщо його владі буде передано йому поставити зал і ефивій, а тих, що в Єрусалимі, переписати на антіохіян. **10** Як же цар наказав, то він і захопив владу та зразу почав переводити свій народ на поганські звичаї. **11** І юдеям даровані царські милості Іваном, батьком Евполомія, що послав до римлян послів задля дружби і союзу – і одержав. І усуваючи закони міських правил, він закріплював лукаві накази. **12** Бо він наважився під твердинею міста збудувати зал і найшляхетніших ефевів приводити до розпусти. **13** Таким же був початок і вхід поганського способу життя через нанесену безбожну і не архиєрейську Насонову неправедну безсоромність. **14** Так, що священики більше не робили служіння довкруги жертовника, але храм збіднів і жертви не згадувалися. Вони спішили бути учасниками в залі і його поганих передань. **15** І за ніщо вважали первісні честі, а надмірно бажали еллинські слави. **16** Їхні ж нещасні добродійства за ворожнечу мав, а їхні приписи хай будуть улюблені. І до всіх цих бажали уподібнитися, а тих мали за ворогів і месників. **17** Нелегка річ мати непошану до божественних законів. Але це викаже наступний час. **18** Як же був Агоновий празник в Тирі, і там був цар, **19** Ясон послав сороміцьких мужів, що несли 300 срібла драхмів на Іраклієву жертву, яких попросили ті, що принесли, щоб не клали на жертву, тому що не годиться, але їх ужити на інші розходи. **20** Отже ці він послав тим, що послали на Іраклієву жертву. А заради тих, що принесли, їх дано на діло тривітрильних кораблів. **21** Як же послано до Єгипту Аполлонія,

Неетеового сина, задля шляхтичів Птоломея царя, Филомитора. Коли Антіох зрозумів, що він став чужим в царських справах, він радився зі своїми сильними, ідучи звідти, він прийшов до Йоппії і звідти до Єрусалиму. **22** Він був величаво прийнятий Ясоном і містом, і він ввійшов з горіючими свічами і вигуками. І звідти він повернув вояків до Фінікії. **23** І по трьох роках Ясон послав до раніше згаданого Симона *свого* брата Менелая, який ніс цареві срібняки і мав принести звіт про конечні діла. **24** Він же став перед царем, звеличив лице його влади і себе поставив на архиєрейство, даючи 300 талантів срібла, більше від Ясона. **25** Одержавши ж заповіді від царя, він прийшов не маючи нічого гідного священства, бо душею він жорстокий мучитель і мав гнів жорстокого звіра. **26** Ясон же, що свого брата пограбував, сам через іншого став втікачем до аманитської країни. **27** Менелай же знову взяв начальство і зовсім не дбав про срібняки, обіцяні цареві. **28** Коли володів же Сострат, єпарх міської твердині, бо до нього він носив діло податків, задля цієї причини оба були прикликані до царя. **29** І Менелай був забраний зі священства. І той передав *його* Лисимахові, його братові. Сострат же був переведений до Кіпру. **30** І коли це ставалося, трапилося, що Тарсяни і Малоти збунтувалися задля цього, що даром дали цареві Антіохові наложницю. **31** Адже ж цар поспішно прийшов, щоб їх втихомирити, залишивши заступником Андроніка, одного зі своїх князів. **32** Менелай же думав, що одержав для себе сприятливий час. Він вкрав з церкви якийсь золотий посуд і подарував Андронікові, а інше він продав в Тирі і в довколішних містах. **33** Коли Онія про це докладно дізнався, він сам його оскаржив у безпечному місці, що лежало поблизу Дафній і Антіохії, **34** де Менелай приступив до Андроніка, прохаючи, щоб убити Онію. Він же пішов до Онії і дав правицю з клятвою, радячи йому з обманою. А як настав вечір, коли вони лежали при столі, він на нього напав, прийшовши потайки, і його вбив. **35** Через ту причину не тільки юдеї, але ще й численні інші народи були розгнівані задля неправедного вбивства, яким він вбив чоловіка. **36** Коли ж цар повернувся з киликійських місць, юдеї заразом і еллени пішли до Антіохії, розповідаючи про Оніїнове вбивство. **37** Антіох засмутився душею задля Онії, і бувши зворушеним до жалю, пролив сльози, згадуючи про смерть тверезо

шимъ въ жрътвꙋ ираклеовꙋ. ради принесены же даны сꙋть въ дѣло кораблемъ тревѣтрилнымъ. Посланъ же въ егѵпетъ аполлонїи (неетеовъ снъ прьвы)[16] ради [птоломеа][17] филомитора цра. Егда позна антїохъ чюжда себе потреб црьскыхъ сътворена, съ крѣпкими своими совѣтова. (приходащи ѿтꙋдꙋ прїиде въ їоппїю)[18], (и ѿтꙋдꙋ) въ їерлм. величествене ѿ асона и града воспрїа, (и) со свѣщами свѣтлыми и хвалами вшелъ е. (И) ѿтꙋдꙋ въ фѵникїю вои вобрати. (и) по (-)[19] трїе времене посла иасонъ менелаа брата къ вышереченомꙋ сїмонꙋ носащи (црю сребреники)[20] и о веще нꙋжныхъ ѿвѣтъ принести. Сѡн же престa црю (възвеличи)[21] лице власти (его), (и) себе възврати къ архїерействꙋ полагающи паче иасона талантъ сребра, т. Прїа же ѿ цра заповѣди прїиде, ничтоже бо имѣющи достоино сщенствꙋ. дшею бо жестокъ мꙋчитель и ѕвѣра лют гнѣвъ имѣа. Иасонъ же своего брата плѣни, (самъ) ѿ инаго бѣглецъ въ аманитъскꙋю странꙋ бысть. менелаи же начальство (паки) воспрїа. (И) о (сребреницехъ же цреви обѣщаны)[22] ничтоже радаше. Ѕворащꙋ же състратꙋ краа граска епархꙋ, къ семꙋ бо бѣ носаи дѣанїа прошенъ. еаже ради вины оба къ црю призвани. и менелаи ѿнатъ есть ѿ сщеньства, и предаде лисимахꙋ братꙋ его. Състра же (преведенъ)[23] бысть въ кѵпръ. (И) егда сїа дѣахꙋса слꙋчиса тарсаномъ и малотом распра въздвигнꙋти. сего ради иже антїохꙋ црю наложницꙋ тꙋне даша. тщанно же бо црь прїиде (оутѣшити тѣх)[24], оставлеи (и) намѣстника единого ѿ кнаѕь свои андроника. мнаше же менелаи въспрїати (себѣ) время благоданно, златыа нѣкїа сосꙋды ѿ црькве оукраде дарова андроникꙋ. І ина прода в тѵръ и въ окрсныа грады. иже егда истиннѣише позна онїа обличаше (его са)[25] въ мѣстѣ небоазнене близꙋ дафнїи (и) антиохїи лежащем идеже менелаи приствпи къ андроникꙋ молащи, да онїю оубїе. он же градаше къ онїи, и (-)[26] даде десницꙋ съ клатвою (-)[27] совѣтꙋа емꙋ лестїю (-)[28]. (вечерꙋ же бывшꙋ лежащима има, нападе на отаи пришедъ, и оуби его)[29]. еаже ради вины не токмо їоудеи, но еще і инїи азыцы мнѡѕи прогнѣвахꙋса оубїиства ради неправеднаго имже оуби мꙋжа. возвращшꙋ же са црю ѿ киликїиских мѣстъ, идоша їоудеи (къ антїохїи)[30] вькꙋпѣ и еллини, повѣдающе о оубїиствѣ онїинѣ. оскорбиса дшею антїохъ (онїи ра),

и҆ оу҆клоньсѧ є҆ млⷭ҇ть слезы и҆злїѧ. поминаѧ ѡ҆ скончанїи трезваго и҆ разꙋмнаго. разгнѣ́ри же сѧ дш҃ею на а҆ндроника, и҆ перфирꙋ и҆звлече, и҆ хитонъ раздра, по всемꙋ градꙋ повелѣ ѡ҆бводити, в нѣⷨ же ѡ҆нїю оу҆би, тамѡ и҆ є҆го оу҆би. гь въздаⷭ҇ є҆мꙋ достойнꙋю мꙋкꙋ. многаⷶ сщ҃енно грабительства въ (цр҃кви)[31] ѿ лисимаха съдѣла съ менелаѡвымъ совѣтѡⷨ, и҆зыде же вѣсть внѣ, собрасѧ множество на лисимаха, много оу҆же злато и҆знесено. народом же въстающимъ и҆ гнѣва и҆сполненымъ. оу҆готова лисимахъ ѡ҆рꙋжникъ, ҂г҃, (и҆) начаⷮ (безакѡнными) рꙋками ѡ҆бидѣти. приведе нѣкоего [гꙋбителѧ][32] състарѣвшасѧ возрастѡⷨ и҆ разꙋмѡⷨ безꙋмне. и҆о ꙗ҆ко връразꙋмѣша насилїе лисимахово, и҆нїи каменїе, и҆нїи дрекольїѧ ѕѣлнаѧ восхитиша, нѣцыи бо (-)[33] пепеⷧ (на лисимаха метаⷲ)[34] (и҆)[35] многи паки оу҆ранени, нѣцыи же падоша (и҆) всѣх же въ бѣⷢ ѡ҆братиⷲ. сщ҃енно же грабителѧ близъ скровища оу҆биша. ѡ҆ сихъ бо сꙋдъ на менелаѧ възвигоша· (и҆) є҆гда прїиде цр҃ь въ тѵръ на сїю потребꙋ, принесоша словеса посланїи три мꙋжа ѿ старⷪ҇· (и҆) є҆гда премогашесѧ менелай, ѡ҆бѣща птоломею многи сребреники дати на оу҆тѣшенїе цр҃ѧ· (-)[36] взѧ же птоломѣи, и҆ въ нѣкїи притворъ ѿведе, ꙗ҆ко прохлаждатисѧ цр҃ѧ. и҆ сеѧ вещи злыѧ и҆ вины менелаѧ свободи ѿ ѡ҆клеветающихъ· бѣднїи же и҆же прⷣ скифы глаша ѿпꙋстишасѧ ꙗ҆ко неразꙋмни, (і) и҆хъ смр҃тїю ѡ҆сꙋди. скоро оу҆бо неправеднꙋ тщетꙋ воспрїаша граждане и҆ люди и҆ сщ҃енныѧ сосꙋды, прею прогнани сꙋть· сеѧ раⷣ вины и҆ тири прогнѣвани на погребенїе тщивѣнши быша, менелай же и҆хъ ради дръжавнаго оу҆множенїѧ пребываше во власти, оу҆множающисѧ ѕлобѣ. (и҆) великъ быстъ на лайтельство гражаномъ·

думаючого і розумного. **38** Він же розлютився душею на Андроніка, і стягнув порфиру, і роздер одіж, наказав обводити по всьому місті, в якому ж вбив Онію, там же і його він вбив. Господь віддав йому належну муку. **39** Багато святотацтв у церкві через Лисимаха він зробив з Менелаєвою порадою. Вийшла ж вістка назовні, проти Лисимаха зібралося множество, як вже винесено багато золотих речей. **40** Коли ж юрба бунтувалася і була сповнена гніву, Лисимах приготував 3000 вояків і почав кривдити беззаконними руками. Він привів якогось згубного, що постарівся віком і був безумний розумом. **41** Але коли вони зрозуміли Лисимахове насильство – одні схопили каміння, інші великі колоди, деякі ж кидали попіл на Лисимаха. **42** І знову численні були зранені, деякі же впали, а всіх повернули до втечі. А грабіжників священного вбили при скарбниці, **43** адже за це підняли суд на Менелая. **44** І коли цар прийшов до Тиру на цю справу, принесли слова три чоловіки, послані від старців. **45** І коли Менелай програвав, він обіцяв дати Птоломеєві великі гроші, щоб царя заспокоїти. **46** А Птоломей взяв і відвів *його* до якогось притвору, начебто прохолодитися цареві. **47** І він звільнив Менелая від цієї злої речі і вини, від тих, що оскаржували, а бідних, яких, якщо б вони перед скіфами говорили, були б відпущені як невинні, він їх засудив на смерть. **48** Отже, швидко несправедливу втрату одержали громадяни, і народ, і священний посуд. Вони були прогнані судом **49** через цю причину. І розгнівані тирійці дбайливо прийшли на похорон, **50** а Менелай через це і захланність держави залишився при владі, помножуючи зло. І великим був в підступності до громадянам.

Гл҃а, є҃·

Тогоже времени а҆нтїохъ второе прехожєнїе оу҆готова въ є҆гѵпетъ. слꙋчи же сѧ (всѣмъ)[1] по всемꙋ градꙋ видѣти въ дн҃и м҃, (-)[2] рыскающихъ на конехъ въ златыхъ ризаⷯ и҆ (въ полцехъ конницы) съ копїи вꙑчинени. (и҆схожєнїѧ сътворити ѿ близꙋ)[3], и҆ щитомъ въздвигненїѧ и҆ (омемниковъ)[4] множество, (и҆ мечеи совлеченїе), и҆ стрѣлъ метанїѧ. и҆ златымъ ѡ҆рꙋжїемъ блистанїѧ, (-)[5] всѧкихъ бронеи. тѣмже всѝ молѧхꙋсѧ на бл҃го ꙗ҆вленїе быти· бѣ же беседа лжива, ꙗ҆ко живота и҆схожаше а҆нтїохъ· взѧтъ и҆асонъ не мало тысѧщъ (мꙋжїи)

Глава 5

1 Того ж часу Антіох підготував другий хід до Єгипту. **2** Трапилося ж, що всі по всьому місті бачили впродовж 40-а днів тих, що гарцювали на конях в золотих одежах. **3** І в полках вишикованих вершників зі списами, що зблизька чинили напади, і піднімання щитів, і множество списів, і витягання мечів, і стріляння стріл, і блеск золотої зброї, різних броней. **4** Тому всі молилися, щоб поява була на добро. **5** Була ж неправдива чутка, начебто Антіох відходив з життя. Яссон взяв немало тисяч мужів, нагло ввійшов у місто, і громадяни збігалися на мури. І вкінці було забрання

міста. Менелай же втік до твердині міста. **6** Яссон не боронив, щоб падали його громадяни, ані не думав про дуже поганий напад на кревних, очікуючи, що вороги, а не громадяни будуть розгромлені. **7** І влади знову він не захопив, бо з трудом одержав виконання своїх підступів, і знову він пішов втікачем до Аманити, **8** одержав кінець поганого життя. Оскаржений перед Аретаном, аравським тираном, втікаючи з міста до міста, всіма зненавиджений як відступник закону і зогиджений як ворог батьківщини і громадян, він був вигнаний до Єгипту. **9** І той, що багатьох вигнав зі своєї батьківщини, гинув чужинцем. Він відійшов до лакедемонів, бажаючи мати пристановище, наче через спорідненість. **10** Він, що численних скрив непохованими, і сам залишився неоплаканим і непохованим, ані не удостоївся належного похорону, ані не удостоївся батьківського гробу. **11** Як же дійшло до царя те, що трапилося, цар засмутився. Щоб Юдея не відступила, і задля того прийшов з Єгипту, сумуючи душею. Він захопив вояків міста, **12** наказав же стратегам вбивати, безпощадно нападаючи і входячи по домах. **13** Адже було падіння молодих, і вигублення старців, і жінок, і дітей, і смерть дівчатам і хлопцям. **14** Було же тільки в трьох днях 80000 вбитих, 40000 скованих, і не менше проданих. **15** Але того їм не було досить. Він знову наважився ввійти до найсвятішої церкви на всій землі, за провідника маючи Менелая. І він був зрадником батьківського закону, **16** і опоганеними руками він брав святий посуд, який іншими царями був поставлений для краси місця, і слави, і честі, і беручи нечистими руками, подавав. **17** Антіох змінився умом, незадумуючись, що Владика трохи прогнівався через гріхи тих, що жили в місті. Тому над місцем сталася зневага. **18** Якщо ж не трапилося б, що вони були охопленими багатьма гріхами, цей, прийшовши, так як Іліодор, посланий царем Селевкієм забрати скарб, нагло був би побитий і відвернувся б від сміливості. **19** Але не задля місця народ, але народ для місця вибрав Господь. **20** Тому, отже, і це місце, що було спільником лукавого народу, пізніше ж стало спільником добродійств від Господа. Те, що покинуте в гніві Вседержителя, знову в переміні великого Владики було випрямлене з усією славою. **21** Тому Антіох з 1000 і 8 сотнями забраними з церкви талантами швидко повернувся до Антіохії, думаючи в гордості, що він пливе по землі і по морі

вниде въ гра҃ внезапꙋ. и҆ гражане на стѣнꙋ притѣкахꙋ и҆ конецъ взѧтїю града бы҃ менелаи же побѣже въ краи града· і҆асонъ (не пращаше ѹ҆паденїѧ)[6] гражаномъ своимъ (-)[7]. ни помышлѧше преспѣванїѧ на ѹ҆жики лꙋкаво быти вельмѝ чающе врагомъ и҆ не гражанѡ҃ себѣ премѣненїе прїѧти. и҆ начальства паки не въздержа̀, конецъ бо лаѧтельствъ (своихъ съ трꙋдомъ)[8] прїѧтъ. (и҆) бѣглецъ паки иде въ а҆маниты. конецъ злаго житїѧ полꙋчѝ, заключенъ къ а҆ретанꙋ (а҆ра҃скꙋ)[9] мꙋчителю, бѣгающи ѿ града въ градъ (-)[10] всѣмъ ненавидѣнъ. ꙗко ѿстꙋпникъ закона и҆ гнꙋшаемъ ꙗко ѿ҃чества и҆ гражаномъ врагъ, въ є҆гѵ҆петъ и҆згнанъ є҆сть, і҆ иже многи ѿ о҆҃чества своего и҆згна̀. страньствꙋѧ погибаше. къ лакедемонїомъ ѿиде, ꙗко ѹ҆жичества ра҃ прибѣжище хотѧ̀ имѣти. (-)[11] иже многихъ безъгробне съкры̀, (и҆ самъ) нео҆плаканъ (и҆ непогребенъ) о҆стасѧ ни пꙋтнаго погребенїѧ сподобисѧ, ни ѿ҃ческомꙋ гробꙋ причастисѧ. припа҃шим же ц҃рю о҆ бывшихъ ѹ҆сꙋмнисѧ ц҃рь да не і҆ѹ҆деѧ ѿстꙋпитъ (и҆) того ради прїиде ѿ є҆гѵ҆пта скорбѧ̀ д҃шею. взѧ̀ града о҆рꙋжника (-)[12] повелѣ (же) стратигомъ (нещаднѡ нападающихъ)[13], и҆ по домехъ въсходѧщи закалати. быша бо паденїѧ юношамъ и҆ старцемъ (и҆) женамъ и҆ чадомъ и҆стребленїѧ, д҃вамъ же и҆ о҆трокѡ҃ смр҃ть. бѣша же токмо въ (-)[14] трехъ д҃нехъ ҂п҃, ѹ҆бїеныхъ. ҂м҃, свѧзаныхъ, не менши же проданыхъ. но ни та̀ довлѣша (имъ). дръзнꙋ паки внити въ ц҃рковь всеѧ землѧ̀ ст҃ѣишꙋ, имѣѧи менелаѧ въдителѧ, и҆ законъ (ѿ҃чь)[15] бы҃ предатель, и҆ скверными рꙋками прие҆млѧше ст҃ыѧ съсꙋды, иже ѿ ины҃ ц҃реи бѣхꙋ поставлена на красотꙋ мѣста и҆ славꙋ и҆ честь, (и҆) скверными рꙋками възимаѧ (подаѧше). (-)[16] премѣнисѧ мыслїю а҆нтїо҃ не помышлѧѧ ꙗко грѣхъ ради о҆битающи҃ въ градѣ мало прогнѣвасѧ в҃лка, тѣмже бы҃ на мѣсто презрѣнїе а҆ще҃ не слꙋчисѧ и҃ многими грѣхи быти о҆бъѧты҃. ꙗко и҆лио҆доръ посланыи ѿ селевкїа ц҃рѧ къ взѧтїю съкровища, сеи прише҃ внезапꙋ бїенъ (и҆) премѣни҃ дрьзостїю. но не ради мѣста ꙗзы҃ но ꙗзыка ради мѣсто г҃ь и҆збра̀· тѣмже (ѹ҆бо) и҆ сїе мѣсто съпричастно бысть людеи лꙋкавыхъ. послѣди же б҃годѣѧнымъ [ѿ г҃а][17] съо҆бщисѧ, (-)[18] иже о҆ставленое во гнѣвѣ вседръжителѧ, паки въ примѣренїю великаго в҃лкы съ всею славою и҆справисѧ· тѣмже а҆нтїохъ ҂а҃, и҆ и҃ со҃т, ѿнѧты҃ ѿ ц҃ркве талантъ

скорѣ́йше въ а̂нтїо́хїю възвратисѧ ча́ѧй ѿ гордынѝ землѧ̀ плыти, и̂ пꙋ́чинꙋ пре́шедъ и̂зы́иде разгорде́нїѧ ра́ди срⷣца. ѻ̂ста́ви же (-)[19] пр͡сета́тели къ ѻ̂злобле́нїю лю́демъ, въ і̂е͡рлимѣ ѹ҆́бо фили́ппа ро́домъ фриге́нина, ѻ̂бы́чаи жесто́ча́йшїи и̂мѣ́ѧй ѿ поста́вльшагѡ. въ [гаризи́нѣ][20] же а̂ндро́ника (и̂)[21] менела́ѧ и̂́же злѣ́йше и̂ны́хъ ѻ̂злоблѧ́ше гражда́нъ. прїи́де къ гражда́номъ і̂ꙋде́йскимъ и̂мѣ́ѧй (злобы) завѣ́тъ· (и̂) посла̀ (-)[22] (ненавидѣна нача́лника)[23] а̂поллонїѧ с вои, ки҃в· повелѣ (е̂мꙋ) всѣ́хъ съвръшеныхъ вре́мены погꙋби́ти же́ны и̂ ю́ноши продава́ти· Се́й же пришедъ въ і̂е͡рлимъ и̂ ми́рне посꙋ́дисѧ да́же до днⷭе стыѧ сꙋббо́ты· и̂ (тогда̀) празднꙋ́ющимъ і̂ꙋде́ѡмъ въѻ̂рꙋжи́тисѧ свои́мъ повелѣ· всѧ же выкꙋпѣ и̂́же на позо́ръ течахꙋ закла̀ и̂ гра́дъ съ ѻ̂рꙋ́жїи протѣка́ющи (люді́и) мно́жество погꙋби· і̂ꙋ́да же (-)[24] макка́вей и̂́же деся́тый бы́сть, (-)[25] ѿи́де в пꙋ́сто мѣ́сто ѕвѣ́рїимъ ѻ̂́бразомъ живѧ́ше съ сꙋщими с ни́мъ, и̂ тра́вꙋ ꙗ҆́ко пи́щꙋ ꙗ҆дꙋ́щи пребыва́хꙋ, въ е̂́же не причасти́тисѧ къ ѻ̂скверне́нїю·

ходить. Він пішов через гордість серця. **22** Він же залишив наставників, щоб зло чинити людям в Єрусалимі. Отже, Филипа, родом фригенина, що мав жорстокішу поведінку від того, хто наставив. **23** В Ґаризині ж – Андроніка і Менелая, який гірше від інших зло чинив громадянам. Він же прийшов до юдейських громадян, маючи завіт злоби. **24** І він послав зненавидженого начальника Аполлонія з 22000 вояків, наказав йому вигубити всіх дорослого віку, продати жінок і молодих. **25** Цей же прийшовши до Єрусалиму і вдавав, що мирний, аж до дня святої суботи. І тоді, як юдеї святкували, він наказав своїм озброїтися. **26** Він же зарізав всіх, що разом бігли на видовище, і пробігаючи по місті зі зброєю вигубив множество народу. **27** Юда ж Маккавей, що був десятим, відійшов в пустинне місце. Він жив з тими, що з ним, наче звір і їдячи траву як їжу. *Там* перебували, щоб не стати учасниками нечистоти.

Гл҃а, ѕ҃·

По ма́лѣ же вре́мени, посла̀ црⷭь ста́рца (нѣ́коего) а̂ѳине́енина понꙋжда́ти і̂ꙋде́ѧ, премѣни́тисѧ ѿе́ческихъ преда́нїи и̂ бж҃твены́хъ зако́нъ не придръжа́тисѧ, ѻ̂скверни́ти же (-)[1] въ і̂е͡рлимѣ хра́мъ, и̂ прои̂менова́ти дїѧ (и̂ ѻ̂лимпїю)[2]. і̂ и̂́же въ [гаризи́нѣ][3] ꙗ҆́коже ѻ̂бита́ющїи и̂мѣ́хꙋ мѣ́сто дїѧ стра́ннаго. стропти́во же и̂ всѣ́ ро́домъ бѣ̀ (-)[4] нападе́нїѧ лꙋка́вьства и̂́же цр҃ковь любодѣ́ѧнїѧ и̂ козлогласова́нїѧ бѣ̀ полна̀ ѿ ꙗ҆зы́къ и̂ живꙋ́щихъ со блꙋдни́цами, и̂ въ сщ҃е́нныхъ притворехъ же́намъ приближа́ющесѧ (и̂)[5] неподо́бнаѧ внꙋ́трь внош́ахꙋ· ѻ̂лта́рь же (паки) по́лнъ бы́сть неподо́бныхъ и̂́хже зако́нъ възбранѧ́ше ни́же сꙋббо́тъ храня́хꙋ, ни днⷭи пра́здникъ ѿе́чь въздержа́хꙋ· ни просто себе ни́тоже і̂ꙋде́ѧ и̂менова́ше ведѧхꙋ же сѧ з го́ркою нꙋ́ждею (-)[6] въ днⷭь рожде́нїѧ цр҃ева къ жрътвѣ· Бывши же дїони́сїовꙋ пра́зникꙋ, понꙋжда́хꙋсѧ [і̂ꙋде́и][7] кисы и̂мꙋ́ще хвали́ти дїони́сїона· шепта́нїе же и̂зы́иде въ ближнѧѧ гра́ды е̂́ллинъскїѧ· птоломѣю поста́вившꙋ въ і̂ꙋдеи празнова́ти сїи празникъ и̂ пожира́ти. не и̂зволѧ́ющихъ прїити на (повелѣнїѧ ꙗ҆зы́ческа)[8] да ѹ҆бїю́т бѣ̀ бо ви́дѣти бѣ́дно· двѣ̀ бо же́ны ѻ̂клеветани сꙋть ѻ̂брѣ́завшїѧ ча́да [своѧ][9], и̂́мже къ со́сцамъ ѻ̂́троки повѣ́сиша и̂ пре́ народомъ проводѧ́хꙋ и̂хъ по градꙋ и̂ съ стѣ́ны свергоша. и̂́нїи же къ ближнимъ съвокꙋп-

Глава 6

1 А після короткого часу цар послав якогось старшину, атинеєнина, щоб примушувати юдеїв відвертатися від батьківських передань і не дотримуватися божих законів, **2** осквернювати ж храм в Єрусалимі і зазивати Дія і Олимбію. І ті, що в Ґаризині, так як місцеві, мали місце Дія, чужинця. **3** Поганим же і на всі роди був напад зла, **4** так що церква була повна розпусти, і крику народів, і тих, що жили з блудницями, і в священних притворах приставали до жінок, і до середини вносили негідне. **5** Жертовник же знову був повний безбожного, що закон забороняв. **6** Вони не зберігали суботи, ані не зберігали дні батьківських празників, ані просто себе ніхто не називав юдеєм. **7** Проводили ж себе гіркою силою до жертви в день царських уродин. Як же настав Діонісів празник, юдеї старалися хвалити Діонісія, маючи плющ. **8** Пішла ж чутка до близьких еллинських міст, що Птоломей вирішив, щоб в Юдеї цей празник святкували і приносили жертви, **9** *а* тих, що не бажають перейти на поганські правила, хай уб'ють. Можна було бо бачити біду, **10** адже дві жінки були оскаржені, що вони обрізали своїх дітей. Повісивши їм на груди дітей, вони перед народом водили їх по місту і скинули зі стін. **11** Деякі ж, сходячись до близьких печер, по-

тайки святкувати суботній день. Коли сповіщено було Филипові, вони були спалені, тому що зі страхом, в пошані мали славу святкового дня. **12** Отже, благаю тих, що цю книгу читають, не лякатися наведеним, а вважати, що ці кари були не на вигублення, але на нагадування нашому родові. **13** Бо і не багато часу дано буде безбожним, але зразу віддана буде помста. Це знак великого добродійства. **14** Бо довготерпеливий Владика не чекає так, як з іншими народами, але карає ще до сповнення їхніх гріхів і до виповнення. Так і Він судив, щоб було з нами, **15** щоб не залишити наші гріхи до виповнення і пізніше нам помстити. **16** Тому що Він ніколи не забирає від нас свого милосердя, бо, картаючи, Він не залишить свого народу в нещасті. **17** Однак же, для терпеливості і це хай нам буде сказане, щоб вкоротці продовжити розповідь. **18** Елеазар, якийсь з давніх книжників, чоловік, що пройшов віком і лицем гарний, мой3. 11 *як змушували *його*, відкривши уста їсти свинне м'ясо, **19** він же радше вибирав смерть з честю, ніж життя з ненавистю, добровільно ішов на муку, **20** плюючи. *І* подавав іншим сміливість, *показуючи* яким чином треба вмерти. І задля любові не опоганювався, щоб не зробити те, що не приналежне до життя. **21** Призначені ж беззаконники змилосердилися, тому що віддавна знали чоловіка, взявши його, потайки переконували – принесли м'ясо, яке йому можна було їсти і яке задля нього приготоване – зробити ж по-лицемірному, його їсти *наче* м'ясо з жертви, наказане царем. **22** Щоб, зробивши це, він спасся від смерті – і одержати чоловіколюб'я задля давньої дружби. **23** Він же, сприйнявши гідне віку добре розумування, і охоплений старістю, гідною сивини, і з дитинства освітлений ділами прегарного життя, і також дотримуючись святого і Богом даного закону, швидко відповів, кажучи, що воліє зійти до аду. **24** Бо лицемірити не є гідним нашого віку, щоб численні з молодих вважали, що 90-толітній Елеазар перейшов до життя чужоземців, **25** і вони через моє лицемірство і дочасне життя були обмануті. І через це зроблю мою старість сплямленою. **26** Бо якщо спасуся від нинішньої людської муки, то не втечу від руки Вседержителя ані живий ані мертвий. **27** Отже, тому мужньо відлучаючись від життя, покажу гідну старість, **28** а молодим, отже, поставлю приклад, якщо за чесні і святі закони понесу належну смерть, кріпко і хороброю душею. І сказавши це, з поспіхом

лающесѧ пещерамъ, (и) таино суботныи днь празднующе. егда възвѣщено бысть филиппу съжжени суть. зане боахусѧ блгообразне имѣти славы блгочестнаго дне. молю убо чтущихъ книгу сїю не устрашатисѧ нанесеныхъ ради. мнѣти же мученїа сїа не къ погубленїю но къ наказанїю рода нашего быти. ибо не много времѧ оставитсѧ нечествующимъ, но скоро (мщенїе воздастьсѧ)[10]. великаго блгодѣанїа есть знаменїе· не бо ꙗко (-)[11] на иныхъ ꙗзыцѣх ждетъ долготрьпеливыи влка, даже къ срѣтенїю ихъ грѣховъ и къ исполнеенїю мучитъ. тако и на насъ суди быти, да не до конца оставлѧе грѣхомъ нашимъ быти, послѣди насъ мститъ, понеже никогда ѿ насъ млрдїе свое ѿиметъ. обличающи бо въ супротивныхъ не оставитъ людїи своихъ. обаче же къ потрьпѣнїю (и) сїа намъ да речетсѧ малы ради внити въ повѣсть. елеазаръ нѣкто ѿ прежнихъ книжникъ. мужъ времены прешедъ (-)[12], (и) лицемъ красенъ. *отвореныимъ устомъ насилаемъ мѧса свинїа ꙗсти· онъ же съ честїю смрть наче нежели животъ съ ненавистїю изволѧше, волею прейдаше на муку плюющи. имже образомъ подобаше (убитисѧ иныи трьпенїе подаѧше. и не осквернѧшесѧ сътворити неподобнаа)[13] живота ради любве. (безаконици же умлрдїшасѧ)[14] вчиненїи древнаго ради к мужу знанїа, вземше его таино молѧху принесоша мѧса ꙗже ꙗсти ему подобашесѧ (и) его ради уготована, лицемѣрне же сътворити сїе ꙗсти мѧса ѿ жрьтвы цремъ повелѣныѧ да сїе съдѣлавъ ѿ смрти избависѧ и древнаа ради (-)[15] дружбы получити члколюбїа. он же размышленїе блго въспрїѧтъ (-)[16] достоинно возраста и старостїю обдержимъ (-)[17] лѣпотныа сѣдины. и ѿ отрочества предобраго житїа (просвѣщаемъ дѣаньми). такоже и стому и бгозданному закону послѣдуѧ, ѿвѣща скоро глѧ въврещисѧ волѧщи въ адъ. не бо возрасту нашему достоинно есть лицемѣрити. да многи ѿ юныхъ непщующе елеазара, ч҃ лѣт, преити къ житїю иноплеменныхъ. и они моего ради лицемѣрїа и маловременнаго живота прельстатсѧ (-)[18]. и (сего ради) порочну (-)[19] старость (мою) сътворю аще бо (-)[20] нынѣшнаа муки члческїа избавлюсѧ, но руки всемогущаго ни живъ ни скончавъ избѣжу. тѣмже убо мужествене (-)[21] разлучающисѧ живота старость достоинну ꙗвлю, юношамъ же (убо) образъ (-)[22] поставлю. аще бодрою душею и

г҃ мѡ҃ аі

крѣпко за чⷭ҇тныѧ и стыѧ законы подобнаѧ смⷬ҇ти възнесꙋ. (и) симъ (-)[23] реченнымъ. съ тщанїемъ на мꙋкꙋ влечаашесѧ· Имже ведꙋщимъ его, мало прежде блгоживо́наго въ бѣдно (житїе) пременѧхꙋ пре҇реченыхъ ради словесъ, ꙗко сїи мнѧхꙋ бестрꙋдїе быти. хотѧ же ранами скончатисѧ, въстена (и) рⷱ҇· (Гⷭ҇и иже имаши)[24] стыи разꙋмъ (-)[25], ꙗвлено ты вѣси ꙗко ѿ смⷬ҇ти можа҇ избавитисѧ, жестоки телесныѧ потръплю болѣзни (-)[26] по дши, страха бо ради твоего любовїю сїа стражⷣꙋ И сеи ꙋбо симъ образомъ животъ сконча. не токмо юношамъ, но и всѣмъ ꙗзыкомъ памѧть смⷬ҇ти своеѧ, и образъ силы и крѣпости оставлѧющи·

пішов на муку. **29** Як же вони його вели, того, що трохи раніше мав добре життя, і міняли на погане життя задля вище сказаних слів, бо ці вважали, що це марне, **30** він, бажаючи ж муками закінчитися, застогнав і сказав: Господи, що маєш святий розум! Ти явно знаєш, що я міг спастися від смерті. Я від душі витерплю жорстокі тілесні болі, бо через твій страх, з любові це терплю. **31** Отже, і цей таким способом закінчив життя, залишаючи не тільки молодим, але і всім народам пам’ять своєї смерті і приклад сили і мужності.

Глава, з҃·

Слꙋчи же сѧ седми братїи въкꙋпѣ съ мтрїю ꙗтымъ, понꙋждатисѧ ѿ црѧ ꙗсти противꙋ правилъ мѧсъ свиныхъ, бичами и жилами волꙋѧми мꙋчими· Єдинъ же ѿ нихъ иже бѣ прьвыи тако рече. что имаши въпрашати (ѿ насъ), и что хощеши ꙋчитисѧ (-)[1]· готови бо есмы ꙋмрѣти, нежели престꙋпити ѿческїѧ законы· Разгнѣва же сѧ црь и повелѣ сковрады и коноби разжещи. Имже скоро разжеженом повелѣ прьвомꙋ ѿ нихъ иже гла разсѣщи ꙗзыкъ, и кожꙋ главнꙋю съдрати, выше же рꙋцѣ и нозѣ (емꙋ) ѿсѣщи. И прочїи его братїа и мти смотрѧщи. и егда ꙋже неключи сътворенъ бысть, повелѣ огню предати. (и еще) дышꙋщꙋ (повелѣ) пещи на сковрадѣ на нейже долго мꙋчашесѧ· (Прочїи) въкꙋпѣ съ мтрїю междꙋ собою ꙋкрѣплѧхꙋсѧ ꙋмрѣти крѣпко, рекꙋщи сице· Гь бъ ꙋзритъ (истиннꙋ. и)[2] ꙋтѣшитсѧ о насъ· *Имже образомъ пре҇ лицем въ свѣдѣтельство пѣсни просвѣти моѵсїѧ глѧ, и о рабѣхъ своихъ ꙋтѣшитсѧ. ꙋмрьшꙋ ꙋбо прьвомꙋ. симъ образомъ (и) вторагω изводѧхꙋ на порꙋганїе. и кожꙋ съ главы (его) съ власы съдраша, въпрашахꙋ, аще ꙗстъ преже неже ꙋмꙋчитсѧ все тѣло по ꙋдⷢ҇· О҇ же ѿвѣща ѿческим гласомъ рⷱ҇, ни. тѣмже и сеи порѧдꙋ прїѧть мꙋченїе ꙗко (и) прьвыи· въ послѣдне же издыханїи бы҇, и рⷱ҇· Ты бо окааннѣиши ѿ настоѧщаго живота нас погꙋблѧеши. црь же мира скончаны҇ насъ своихъ ради законъ въздвигнетъ въ воскрⷭ҇енїе живота вѣчнаго Посем третїи порꙋгашесѧ, и ꙗзы҇ испрошенъ абїе въздасть, и рꙋки дрьзостне простре, и мꙋжествене рече. ѿ нбⷭ҇и сїѧ притѧжахъ и его ради закона призираю сїѧ. и ѿ него сїѧ паки ꙋповаю въспрїѧти· тако да црь і

е҃ мо҃ лг҃

Глава 7

1 Трапилося ж, що сім братів разом з матір’ю були схоплені. Вони були змушувані царем їсти свинне м’ясо проти правил, вони були мучені бичами і воловими жилами. **2** Один же з них, що був першим, так сказав: Що бажаєш запитати в нас і що хочеш навчитися? Адже ми є готові *радше* вмерти, ніж переступити батьківські закони. **3** Цар же розгнівався і наказав розпекти пательні і котли. **4** Як же вони скоро були розжарені, він наказав першому з них, що говорив, розрізати язик і здерти шкіру з голови, вгорі ж йому відрубати руки і ноги. І інші його брати, і матір дивилися. **5** І коли вже його зробили неспосібним, він наказав передати вогню. І як той ще дихав, він наказав пекти на пательні, на якій він довго мучився. Інші разом з матір’ю між собою кріпилися мужньо вмерти, так кажучи: **6** Господь Бог побачить правду і нами втішиться. *Так як перед лицем, за свідченням пісні, він просвітив Мойсея, кажучи: І Він розвеселиться у своїх рабах. **7** Отже, як перший помер, цим способом виводили і другого на висміюння. І вони здерли з його голови шкіру з волоссям *та* питали чи їстиме, заки все тіло буде скатованим по членах? **8** Він же відповів батьківським голосом *і* сказав: Ні. Тому і цей за порядком прийняв муку, так як і перший. **9** Він же був при останньому віддиху і сказав: Адже Ти дуже жорстоко нас вигублюєш з нинішнього життя, а Цар світу нас, що вмираємо за його закони, підніме у воскресіння вічного життя. **10** Після цього глумився третій. І як попросили язик, він зразу виставив, і мужньо простягнув руки, **11** і відважно сказав: Це я

мой5. 33

одержав з неба. І через його закон вважаю їх за ніщо, і знову надіюся їх від Нього одержати. **12** Так що цар і ті, що з ним, дивувалися молодій душі, бо він мав муки за ніщо. **13** І як він помер, мучителі також мучили і четвертого. **14** І коли він вже був при смерті, він так сказав: Хто вбивається людьми, очікує надію від Бога, щоб знову з ним воскреснути. Адже тобі не буде воскресіння до життя. **15** Привівши ж і п’ятого, вони мучили. **16** І він, поглянувши на нього, сказав: Ти, будучи тлінним, маєш владу над людьми, твориш, що бажаєш. Не думай, що наш рід був Богом покинутий. **17** Ти ж терпи і гляди на його велику силу, як Він тебе і твоє насіння мучитиме. **18** Після цього привели шостого. І той, починаючи вмирати, так сказав: Не обманюйся марно, бо ми через себе це терпимо, бо грішимо проти нашого Бога. І було гідне подиву. **19** Ти ж не думай, що будеш невинним. Ти почав боротися з Богом. **20** Привівши подиву гідну і доброї пам’яті гідну матір, яка, бачачи, як гинули сім синів в часі одного дня, добродушно переносила через надію в Господі. **21** А кожного з них мужньо потішала батьківським голосом, сповнена мудрості, і, чоловічою душею підносячи жіночі думки, сказала до них: **22** Я не знаю, як ви з’явилися в моєму лоні, бо я не дала вам дух, і душу, і життя, і кінцівки кожного я не збудувала, **23** але Творець світу, що створив людський рід і досліджує народження і дух всіх, Він вам знову з милосердям віддасть життя, оскільки тепер ви не зважаєте на себе самих через його закон. **24** Антіох же, думаючи, що ним погорджають, почув зневажливий голос. Оскільки ж він і дуже молодий був, не лише переконував словами, але і закріпляв клятвою зробити *його* багатим, і щасливим, і відчуженим від батьківських законів, і зробити другом, і віддати йому потрібні речі. **25** Але коли молодий зовсім не приставав на це, цар прикликав матір і радив їй, щоб хлопцеві зробила те, що на спасіння. **26** Коли ж він її вблагав своїми численними словами, вона обіцяла дати пораду своєму синові. **27** Схилившись до нього, вона насміялася з жорстокого мучителя *і* так сказала батьківським голосом: Сину, помилуй мене, що тебе носила в лоні 9-ть місяців і годувала тебе 3 роки, і виховувала тебе, і привела до цього росту. **28** Благаю тебе, дитино, поглянь на небо, і землю, і на все, що в них є, і зрозумієш, що Бог створив це з небуття і що людський рід так само повстав. **29** Не бійся цього, що розди-

иже с ни҃м оудивлѧхꙋсѧ юношествꙋ дш҃и, ꙗко нивъчтоже полагаше мꙋки, и сеи (тако) скончасѧ. Таꙁко и четвертаго мꙋчахꙋ мꙋчители. и егда (оуже) бысть къ смрти, тако рече. оубиваемыи ѿ чл҃къ оуповаѧнїа чаетъ ѿ б҃а, паки имъ въскреснꙋти. Тебѣ бо въскр҃нїе въ животъ не бꙋдетъ. Приведше же (и) пѧтаго мꙋчиша, и онъ възрѣвъ нань рече власть въ чл҃цехъ имаши тлѣненъ сыи еже хощеши твориши. не мни҃ родꙋ нашемꙋ ѿ б҃а оставитисѧ. ты же трьпи и зри велїю дрьжавꙋ его. како тебе и сѣмѧ твое оумꙋчитъ. Посе҃ приведоша шестаго и тои оумрѣти начинающи (тако) ре҃, не прельщаисѧ сꙋетно. мы бо себе ради сїѧ стражемъ съгрѣшающе къ б҃ꙋ нашемꙋ, (и) достоина оудивленїѧ бысть. ты же не мнишисѧ (повиненъ)[3] быти, б҃гоборьствовати нача҃ еси. приведши҃ м҃трь дивнꙋю и бл҃ги памѧти достоинꙋ. ꙗже погибающихъ седмь с҃новъ единаго д҃не и времени видѧщи, бл҃годш҃не приношаше оуповаѧнїа г҃а ради. кожо҃ же ихъ оутѣшаше ѿческимъ гласом крѣпко, исполнена мꙋдрости. и женьскаѧ помышленїѧ мꙋжескою [дш҃ею][4] възносѧщи рече к нимъ. не вѣмъ како въ чрево мое ꙗвистесѧ, ниже бо а҃ дх҃ъ (и дш҃ꙋ) дахъ вамъ и животъ. и кождо оуды не азъ создахъ, но мира творецъ създавыи родъ чл҃чь и всѣх испытꙋѧ рожєнїе и дх҃ъ, ва҃ жизненъ паки съ м҃лтїю въздастъ ꙗко нн҃ѣ сами себе презираете ради закона его. Ѧнтїох же непщꙋѧи оуничижити (-)[5] поносенъ видѣ гласъ еще же юнѣишꙋ сꙋща не токмо словесы молѧшесѧ, но и съ клѧтвою оукрѣплѧше богата и бл҃жена сътворити (и) преведена, ѿ ѿческихъ [закон][6]. и дрꙋга быти и вещи требꙋющаѧ емꙋ въздати. но (на сїѧ) егда юноша никакоже оуклонѧшесѧ възва ц҃рь м҃трь (и) совѣтоваше (еи) да (юноши) сътворитъ на с҃пенїе. егда же многими его словесы бысть оумолена. обѣща совѣтовати с҃нꙋ (своемꙋ). приклонившисѧ емꙋ посмѣѧсѧ жестокꙋ мꙋчителю. сице рече ѿческимъ гласомъ, с҃не помилꙋи мѧ носившꙋю тѧ въ чревѣ д҃, м҃ць. и доившꙋю тѧ лѣта г҃, и въскормившꙋю тѧ и приведшꙋю въ возрастъ сеи [-][7]. молю тѧ чадо да зриши на н҃бо и землю, и на всѧ ꙗже в нихъ сꙋть, (и) оуразꙋмѣеши ꙗко ѿ не сꙋщихъ сътвори сїѧ б҃ъ, и чл҃чь ро҃ такоже быти. не оубоисѧ плоторастерзателѧ сего, но достоинъ бывъ братїи [твоеи][8] въспрїими смрть. да въ м҃лти съ братїею твоею въс-

пріимꙋ тѧ. еще же сїѧ ей глющи, юноша рече. кого потерпите не послꙋшаю повелѣнїи цревыхъ. но повелѣнїѧ закона слꙋшаю даннаго ѿцемъ нашим, моѵсїомъ. ты же всѧкоѧ ѕлобы обрѣтатель бывый на іꙋдеа, не ꙋбѣжиши рꙋкꙋ бжїю. мы бо за грѣхи наша [сїѧ][9] стражемъ аще же ради изъвенїѧ и наказанїѧ живый гь (-)[10] мало прогнѣвасѧ. но паки примѣритсѧ рабомъ своимъ ты же ѡ непрпбный и всѣхъ члкъ сквернавѣйшїи, не възъдвизаисѧ сꙋетно кичасѧ тщетнымъ ꙋпованїемъ, на бныѧ отроки възносѧ рꙋкꙋ. не ꙋбо вседръжителѧ (и) всевидца ба сꙋда избѣглъ еси. братїѧ бо моѧ мало нынѣ болѣзни потръпѣша по завѣтꙋ бжїю (вѣчнаго живота полꙋчиша)[11]. ты же сꙋдомъ бжїимъ правымъ гордынѧ (твоеѧ мꙋки) въспрїимеши въздание. а же яко [и][12] братїѧ [моѧ][13] дшꙋ и тѣло (мое) предаю за ѿческїѧ законы, възывающи ба (ійлю) въскорѣ млтива (-)[14] быти. тебе же смꙋщенїемъ и біенїемъ исповѣдати, зане единъ токмо бгъ есть. на мнѣ и братїи моеи престанетъ вседръжителѧ гнѣвъ, нанесеный праведно всемꙋ родꙋ нашемꙋ· (Тогда) црь разъярисѧ ꙗростїю нань паче (всѣхъ)[15] горчае, (нанесенаго ради посмѣха горкаго)[16]. и сей ꙋбо чисто престависѧ, по всемꙋ на га ꙋповаѧ. послѣди же сновъ и мти скончасѧ. тѣмже о (жрътвахъ)[17] и о находѧщиї ѕлобахъ толико извѣстисѧ·

рає тіло, але, будучи гідним твоїх братів, прийми смерть, щоб я тебе прийняла в милосерді з твоїми братами. **30** Ще ж як вона це говорила, хлопець сказав: На кого чекаєте? Я не послухаюся царських наказів, але слухаю приписи закону, даного нашим батькам Мойсеєм. **31** Ти, що став винахідником всякої злоби проти юдеїв, не втечеш від божих рук. **32** Адже ми це терпимо через наші гріхи. **33** Якщо ж живий Господь трохи прогнівався, щоб навести муки і кари, але Він знову примириться зі своїми рабами. **34** Ти ж неправедний і найбезбожніший з усіх людей не підносься безглуздо, брикаючи марними надіями, підносячи руки проти небесних слуг. **35** Отже, ти не уникнув суд Вседержителя і Бога всевидця. **36** Бо мої брати тепер трохи біль перетерпіли за божий завіт, *а* вічне життя одержали. Ти ж справедливим божим судом за твою гордість одержиш муки в нагороду. **37** Я ж, так я і мої брати, передаю душу і моє тіло за батьківські закони, прикликуючи Бога Ізраїля швидко стати милосердним, тебе ж замішаннями і побоями *змусити* визнати, що є тільки один Бог. **38** На мені і моїх братах спиниться справедливо всьому нашому родові нанесений гнів Вседержителя. **39** А цар рознівався на нього жорстоко люттю, більше як на всіх задля нанесеного гіркого висміювання. **40** Отже, і цей переставився чистим, вповні надіючись на Господа. **41** Вкінці ж, після синів померла і мати. **42** Тому стільки сповіщено про жертви і про надходячі зла.

Глава, И·

Іꙋда же (-)[1] маккавей і иже с ним внидоша таино въ села, (и) призывахꙋ сродники. и пребывающихъ въ іꙋдействѣ прїемлахꙋ. (и) събраша ѕ҃ (мꙋжїи), и призывахꙋ га призрити на люди ѿ всѣхъ попираемыхъ. очисти же и храмъ ѿ нечестивыхъ члкъ оскверняемый. помиловати же і опꙋстѣный град, и хотѧщїи равно отрокомъ быти· и гласъ крови вопїющихъ к тебѣ ꙋслыши. помѧни же и законопрестꙋпныхъ погꙋбленїѧ имже отроки неповинныѧ погꙋбиша, и бывшиї хꙋленїи на имѧ твое, и възненавидѣ лꙋкавъства· Бысть же въ събранїю маккавей, (и) непостоѧненъ ꙗзыкомъ бысть. гнѣвъ бо гнь въ милость обратисѧ, и нападахꙋ на веси и грады безъвѣстно и сожигахꙋ. и блговременна мѣста възимающе, не мала паденїѧ члкомъ сътвориша. наипаче въ нощи

Глава 8

1 Юда ж Маккавей і ті, що з ним, потайки ввійшли до сіл, і прикликали кревних, і приймали тих, що залишились в юдействі. І вони зібрали 6000 чоловік **2** і прикликали Господа зглянутися на всіма топтаний народ, очистити ж і храм, споганений безбожними людьми, **3** помилувати ж і запустіле місто, і тих, що бажають стати зрівняними зі слугами. І вислухай голос крові, що до Тебе кличе! **4** Згадай же і вигублення, *вчинені* законопереступними, які вигубили невинних дітей, і ті хули, що були проти твого імені, і викажи ненависть до зла! **5** Був же на зборах Маккавей, і він став нестримним до народів. Бо господній гнів повернувся на милосердя, **6** і вони неочікувано нападали на села і міста і спалювали. І, захоплюючи вигідні місця, вони зробили немале вигублення людям. **7** Такі дії відбувалися особливо вночі. І чутка

про його мужність розходилася всюди. **8** А Филип бачачи, що чоловік помалу ішов вперед і щораз частіше ж траплялося йому мати успіх в догідні дні, він написав про допомогу для царських справ до Птоломея, воєводи Долини Сирії і Фінікії. **9** Той же швидко послав Никанора, Патроклового сина, з перших друзів, дав йому 20000 озброєних вояків з памфилійських народів, щоб вони вигубили ввесь юдейський рід. Послав же і Ґорґія, чоловіка-вождя і досвідченого в боях. **10** Ніканор же вирішив з юдейського полону наповнити цареві данину, яку давав римлянам – 2000 талантів. **11** Зараз же він послав до приморських міст, скликаючи на закуп юдеїв-в’язнів, обіцяючи дати 90 в’язнів за талант. Не дивлячись на помсту від Вседержителя, що йшла за ним. **12** Юді ж було сповіщено про Никаноровий прихід. *Деякі*, задля його приходу незважаючи на своє військо, налякавшись, не повірили божій помсті і втекли до іншого місця. **14** Інші ж все позостале продавали, разом же благали Господа, щоб їх спас від безбожного Никанора, який продав раніше ніж одержав. **15** І якщо не через них, то через завіт, що був до їхніх батьків, і задля прикликання його чесного і величного імені на них. **16** Маккавей же зібрав 6000 тих, що довкруги нього, заохочував, щоб не боялися ворогів ані не боялися множества ворогів, що беззаконно ідуть проти них, але щоб сильно противставилися, **17** маючи перед очима кривди. Що святе місце ними повернене на зло, і поглумлення міста, і обезчещення, до того ж і знищення прадідівських заповідей. **18** Вони ж бо надіються на зброю, сміливо сказали, ми ж надію поклали на Вседержителя Бога, що може знищити і тих, що приходять проти нас, і ввесь світ одним порухом. **19** Він нагадав же їм про заступництва, що були до прадідів *і що за Сенахерима, як згинуло 185 тисяч, **20** і війна з галатами, що була проти них у Вавилонії, як всі прийшли на бій, а їх було 8000 з македонцями, з них же 4000 македонців впали в розпач. Після цього ці 8000 розбили 120 тисяч через допомогу, дану їм з неба. І взяли велику здобич. **21** Задля згадування цих *діл* він їх поставив мужніми і готовими вмерти за закон і батьківщину. Він же розділив військо на чотири частини, **22** а поставив своїх братів воєводами по боках частини, Симона, і Йосипа, і Йонатана. Віддав же кожному з них тисячу і п’ять сотень, **23** ще ж і Елеазара, щоб читав святу книгу і дав знак помочі божої. І в першій зустрі-

црс4. 19
іс. 37
мак1. 7
ниж. 5

сі́е съдѣла́нїе быва́ше. и҆ бесѣда мꙋ́жества є҆го прохожда́ше всюдꙋ· ві́дѧ же филиппъ пома́лꙋ градꙋща мꙋ́жъ въ кори́сть, ча́стѣе же въ бл҃годн҃ьствїе слꙋчи́сѧ є҆мꙋ преспѣвати. къ птоломею воє҆во́дѣ ѹ҆до́ли сѷрїи і҆ финикїи, писа̀ помощѝ црⷭ҇ькомꙋ повелѣнїю. О҆́н же скоро посла никано́ра сн҃а патрокло́ва пръвѣ́йшихъ дрꙋгъ даде є҆мꙋ ѿ памфилїискыхъ ꙗ҆зы́къ (ѻ҆рꙋженыⷯ воинъ)[2], ҂к҃, да весь і҆ꙋде́искїи ро́дъ и҆збїю́. посла́ же (-)[3] и҆ горгїа мꙋжа стратига и҆ въ бранехъ преоѹ҆чена· Постави же никанօ́ръ да́нь црⷭ҇ю и҆же ри́млѧномъ даа́ше, ҂в҃, таланть ѿ плѣненїѧ і҆ꙋде́и испо́лнити· Абїе же въ помо́рьскїѧ гра́ды посла̀ созыва́ющи на кꙋпленїе і҆ꙋде́ѡⷡ свѧзневъ, ѻ҆бѣща́ющисѧ, ч҃, ѹ҆́зниковъ на таланть да́ти. не зрѧ́щи на мщенїе послѣдꙋющее є҆мꙋ ѿ вседръжителѧ· І҆ꙋдѣ же възвѣщено бѣ ѻ҆ пришествїи никаноровѣ, (-)[4] презира́юще свое ѻ҆полченїе пришествїа є҆го ради, ѹ҆жасшесѧ и҆ не вѣроваша бж҃їю ѿмщенїю, ѿбѣго́ша (во и҆но мѣсто)[5]. и҆нїи же ѻ҆ста́вшаа вс҃ѧ продаа́хꙋ, вькꙋпѣ же г҃а мола́хꙋ да и҆зба́витъ и҆́хъ ѿ нечести́ваго никанора, и҆же преже неже полꙋчи прода́де, и҆ а҆́ще не и҆хъ ради но ради завѣта и҆же бысть къ ѿцемъ и҆хъ. и҆ призванїа ради честнаго и҆ великолѣпаго и҆мени є҆го на нихъ· Собра же меккаве́и и҆же ѻ҆крⷭ҇тъ его (-)[6], ҂ѕ҃. мола́ше да не ѹ҆жаснꙋтсѧ ѿ сꙋпротивникъ. ниже да ѹ҆страша́сѧ беззако́нно градꙋщихъ на сѧ (враговъ)[7] мно́жество. но крѣпко проти́витисѧ преⷣ ѻ҆чи́ма и҆мѣющи досади́тельства, и҆же мѣсто стое и҆ми въ зло ѻ҆бращено. и҆ посмѣѧ́нїа града (и҆) ѻ҆скверненїе є҆ще же и҆ прароди́тельскїѧ запо́вѣди попра́нїе. ѻ҆ни бо ѻ҆рꙋжїемъ надѣюсѧ, (рѣша дръзостне)[8]. мы же на вседръжи́телѧ б҃а могꙋщаго и҆ градꙋщихъ на на́съ и҆ весь ми́ръ є҆ді́нымъ мановенїемъ низложи́ти надѣ́емсѧ. наказа́ же и҆хъ (-)[9] ѻ҆ заствпленїи бы́вшихъ въ прародителехъ. *і҆ є҆же поⷣ сенахеримом, ри҃е тысѧщь ꙗ҆́ко погибо́ша. и҆ въ вавѷлонѣ к нимъ гала́товъ ѻ҆полченїе быⷭ҇шее, ꙗ҆́ко вс҃и въ бра́нь прїидо́ша и҆хже бѣ, ҂и҃, съ македо́нѧны, ѿ ни҃х же, ҂д҃, македо́нѧⷩ҇ ѿчаа́шаⷭ҇. по семъ сїи, ҂и҃. рк҃. тысѧщъ побиша по́мощи ради да́нныѧ и҆мъ ѿ нб҃си, и҆ ползꙋ мно́гꙋ взѧ́ша· Сиⷯ ра́ди (въспоманове́нїи) дръзостныⷯ (-)[10] поста́ви и҆ готовыхъ ѹ҆мрѣти зако́нъ ра҃ и҆ ѿчества· Четверо ча́стне же вои поста́ви, ѹ҆чини же и҆ бра́тїю свою воєводами по стране чі́на, сі́мона і҆ и҆ѻ҆си́фа і҆ и҆ѻ҆надана. Подаⷣ же комꙋ́ждо (и҆) ты́сѧщꙋ и҆ па́ть сотъ.

д҃ цр҃ ді
і҆саїа лз
а҃ ма҃ з҃
ни҃ є

ещє же и єлїазара чести стꙋю книгꙋ, и дасть знаменїє помощи бж҃їа, (и) въ первом срѣтенїи самъ воєвода срѣтеся съ никаноромъ. бысть же имъ всемогꙋщїи съпоборникъ, (и) оубиша вои боле, ҂д҃. ѧзвеныхъ же и безъоуднꙑ большꙋю часть сътвориша вои никаноровыхъ, всѣх же в бѣгъство понꙋдиша. сребреники о бывшеє кꙋпленїю ихъ взѧша. гониша же ихъ ѕѣлно (и) побиша, (оуста же ихъ) ѿ времени заключены· бѣ бо преже сꙋботы сеѧ ради вины не медлѣша гонѧще и. оръжїѧ же и и корысти събираюши (-)[11], сꙋботꙋ дѣѧхꙋ (-)[12] блг҃ваѧщи і исповѣдающися гв҃и спасъшаго [и][13] въ днь сїи, (и) начало мл҃ти въчинившаго имъ. по сꙋботѣ же немощнымъ (и сиротам и вдовамъ)[14] (и обидимымъ) раздѣлиша корысти, прочаѧ (же съ отроки своими)[15] раздѣлиша. сїи и съдѣѧвшїи общꙋю мл҃твꙋ сътвориша, млр҃даго г҃а млѧщи въ конецъ примѣритися рабомъ своимъ· И сꙋщихъ съ тимодеомъ и вакхидомъ ѧша и оубиша боле ҂к҃. и твердынѧ вышнѧѧ въздержаша, и мног пленениѧ раздѣлиша равночастне себѣ, и немощнымъ и сиротам и вдовам еще же и презвитеромъ сътвориша. събравше же оръжїѧ ихъ прилѣжне вся положиша в мѣстехъ блг҃овременныхъ· Прочаѧ же корысти въ ѥрлимъ принесоша. и (филархина)[16] тимодеова оубиша мꙋжа непреподобнѣиша, иже многихъ їоудеов озлобльша. празнꙋющи же дни побѣды въ ѿчествѣ, зажегшаго сщ҃енныѧ врата, (-)[17] калистена ѧша оубѣгшаго въ єдинꙋ кꙋщицꙋ и достойнꙋю мздꙋ нечестїю (єго) въздаша. преклѧтѣишїи же никанъръ иже тысꙋща кꙋпцовъ на проданїє їоудеовъ приведъ, смиренъ помощїю гн҃ею ѿ мнимыхъ ємꙋ малыхъ быти. славы ѿложъ ризы, по земли бѣглъцевымъ образомъ пꙋста себе сътворъ, (єдинъ) прїиде въ антїохїю. велико нечестїє о погꙋбленїи своєго вою наслѣдова. і иже обѣща римлѧномъ дань въздати ѿ плѣненїѧ ѥрлимъска. проповѣдаше (нн҃ѣ) защитителѧ [б҃а][18] имѣти їоудеомъ. и сего ради неѧзвеным быти їоудеом, зане послѣдоваша закономъ ѿ того поставленымъ·

чі сам воєвода зустрівся з Никанором. **24** Всемогутній же був їм помічником, і вони убили більше ніж 9000 вояків. Раненими ж і скаліченими вони зробили більшу частину Никанорових вояків, а всіх змусили до втечі. **25** Срібняки ж тих, що прибули на їхню купівлю, вони взяли. Гнали ж їх дуже і побили, уста ж їхні на частину часу були замкнені. **26** Адже було перед суботою, через цю причину не барилися, женучись за ними. **27** Збираючи ж їхню зброю і добич, святкували суботу, благословляючи і визнаючись Господеві, що спас їх в цьому дні і поклав їм початок милосердя. **28** А після суботи розділили здобич немічним, і сиротам, і вдовам, і скривдженим, позостале ж поділили зі своїми слугами. **29** Ці і ті, що робили, зробили спільну молитву, благаючи милосердного Господа, щоб вповні примирився зі своїми рабами. **30** І вони схопили і вбили тих, що були з Тимотеєм і Вакхидом, понад 20000, і захопили високі твердині, і розділили багато здобичі собі порівно, і немічним, і сиротам, і вдовицям, ще ж і дали старцям. **31** Зібравши ж їхню зброю, старанно все поклали до надійних місць, позостале ж зі здобичі принесли до Єрусалиму. **32** І вони вбили Тимотеєвого филархина, дуже безбожного чоловіка, що вчинив зло численним юдеям. **33** Святкуючи ж дні перемоги в батьківщині, схопили Калистена, того, що спалив святі брами, який втік до однієї хатини, і віддали належну винагороду його безбожності. **34** А проклятий Никанор, що привів тисячу купців на продаж юдеїв, **35** впокорений господньою поміччю тими, яких він вважав за незначних, відклавши одіж слави, самітним себе зробивши на землі, за образом втікача, сам прийшов до Антіохії і успадкував велике безчестя за вигублення його вояків. **36** І він, що обіцяв римлянам віддати данину з єрусалимського полону, тепер проповідував, що юдеї мають захисника – Бога. І через це Юдеї є незранимими, тому що вони пішли за Ним приписаним законом.

Гл҃а, д҃·

Тогоже времени антїохъ бещестїємъ обратися ѿ персиды (-)[1], вшедъ бо въ г҃лемыи персиполисъ, и нача расхищати храм и град обдержатїи тѣмже множество оустремлѧющися съ оръжїи въ помощъ, (в бѣгъ обратиша). и (тако) слꙋчися антио-

Глава 9

1 В тому ж часі Антіох повернувся з Персії з безчестям. **2** Бо ввійшовши до названого Персиполя, він почав грабувати храм і захоплювати місто, тому, як множество зі зброєю накинулося на підмогу, повернули *його* у втечу. І так тра-

пилося, що Антіох втік від мешканців і повернувся засоромленим. **3** Як же він прийшов до Екватану, йому сповіщено те, що сталося з Никанором і Тимотеєм. **4** Він же піднявся люттю, думаючи нанести його злобу на юдеїв задля тих, що втекли. Тому він наказав арматилатові безперервно гнати дорогою, як небесний суд його спонукав. Бо в гордості він так сказав: Прийшовши, в ніщо оберну юдейську багатолюдність. **5** *А Вседержитель, Господь Бог ізраїльський, побив його невиліковною і невидимою хворобою. Нагло ж, як він висказав слово, його схопила люта внутрішня хворба, і він гірко мучився. **6** Дуже справедливо *мучився* той, що численними і жорстокими способами мучив нутрощі інших. **7** Він же зовсім не відступив від своєї гордості, *а* ще більше вихвалявся, дихаючи люттю, наче вогнем, проти юдеїв, і наказав приспішити хід. Трапилося йому, що як він швидко їхав, він випав з колісниці, і впавши тяжким падінням, він поломав всі частини тіла. **8** Він же, який через понад людську гордість ще думав, що *може* наказувати морським хвилям, і гадав, що *може* на мірках виміряти множество великих гір, був на землі. Його носили на носилках, явно показуючи всім божу силу, **9** так, що в його тілі закишіли черв'яки. І як він ще жив у болях, його тіло видавало сморід, а всі вояки бридилися його смородом і гноєм. **10** І того, що трохи раніше думав, що *може* доторкнутися небесних звізд, його ніхто не міг знести задля незносного смороду. **11** Отже, з цього він почав пізнавати тягар своєї великої гордості, навчений духовною раною в одну мить, сприймаючи дійсність своєї хвороби. **12** І коли ані він сам не міг знести свого смороду, він так сказав: Праведним є підкоритися Богові і, будучи смертним, не задумувати гордо рівне Богові. **13** Безбожний же молився до того Владики, що ніколи його не помилував, кажучи так: **14** Святе місто, до якого я спішив, щоб, прийшовши, перетворити в порох і збудувати *там* гробівці, залишу свобідним. **15** Юдеїв, яких я бажав не удостоїти похороном, але передати з дітьми птахам і звірам на пошматування, і всіх їх *наказую* зробити рівними атинеям. **16** А святий храм, якого раніше я пограбував, *приказую* його прикрасити прегарними дарами, і священний посуд віддати в дуже багато разів, і належне на жертви дати з своїх розходів. **17** До цього ж *обіцяю* юдеєм стати, проходити по всякому місці вселенної і проповідувати божу силу. **18** Але хво-

пар2. 16

хꙋ бѣжати ѿ посеꙗнъ (и) ѡбратиса срамен. пришедшꙋ же емꙋ къ екватанꙋ, възвѣстиса (емꙋ) бывшаа о никаноре и тимодею· възнесе же са ꙗростїю мнаса ѕлобꙋ его нанести на їоудеа ѿбѣгшихъ ради· тѣмже повелѣ арматилатꙋ беспрестани бѣжати шествїе. нбн҃омꙋ сꙋдꙋ понꙋждающꙋ его. сице бо горделиве рч҃е, многомꙋжїе їоудеиское (-)[2] пришедъ сътворю (вътще)[3]. *(вседръжитель)[4] же гь бг҃ъ їил҃евъ порази его неисцѣлною и незримою ꙗзвою· внезапꙋ же измѣншꙋса его словꙋ ꙗтъ его внꙋтренаа лютаа болѣзнь, и (грько мꙋчашеса)[5]· ѕѣло праведне многими и чюждими различїи иныхъ оутробы мꙋчившаго. он же никакоже гордына своеа преста ещ҃е величанїа исполнаш҃е (более) огнедышꙋще ꙗростїю на їоудеа. и заповѣда оускорити шествїе, слꙋчиса емꙋ оустромлене идꙋщꙋ пасти ѿ колесница, и злымъ паденїе п҃аша вса оуды плоти съкрꙋши. он же еще мнаи волнамъ морскимъ повелѣвати гордына ради паче чл҃къ· и (множество) великихъ горъ мнаса въ мѣрилехъ измѣрити. на з҃ели бы в носилѣ ношашеса. ꙗвленꙋ бж҃їю силꙋ всѣмъ показꙋа. ꙗкоже (-)[6] ѿ [телеси][7] (его)[8] червемъ кипѣти. и живꙋщꙋ въ болѣзнехъ (-)[9] плоти его (излїахꙋ смрадъ)[10], ѿ смрада же его (и гноа) вси вои гнꙋшахꙋса (-)[11]· і иже мало прежде нбн҃ы ѕвѣздъ коснꙋтиса мнащаго, егоже никто можаше носити смрада ради лютаго. ѿсюдꙋ оубо нача тагость многїа гордына своеа познавати (дх҃овною наоученъ ꙗзвою. мгновенїемъ единѣмъ болѣзни своеа пребыванїе прїемлюще)[12]· и егда ниже самъ смрада своего носити можаше, тако рч҃е. праведно есть повинꙋтиса бг҃ꙋ. и не смртна сꙋща (равне бг҃а) мꙋдрьствовати горде. молаше же са скверныи къ никогда помиловавшемꙋ его вл҃це, тако гл҃а. ст҃ыи гра҃ егоже спѣшахса приш҃е въ прахъ обратити, и гробища создати свободна оставлю їоудеовъ, ихже хотѣхъ ниже погребенїю сподобити но птицамъ и звѣремъ на растерьзанїе предати съ младенцы. (и) вс҃ѣ ихъ равно адинеомъ сътворити храм же ст҃ыи егоже прежде плени предобрѣишими дары оукрасити (и), и сщ҃енныа сосꙋды много множицею (-)[13] воздати (и) подобающаа (-)[14] къ жертва҃ ѿ своихъ расх҃о даровати. къ си҃ же (-)[15] їоудеа быти на всакомъ мѣстѣ вселенныа, проходити и проповѣдати бж҃їю дръжавꙋ. но никакоже преста болѣзнь, наиде бо нань правыи бж҃їимъ сꙋд҃о. на себе же не оупова. писа къ їоудеомъ симъ

в҃ пара҃ ѕ҃і

ѡ҆́бразомъ посла́нїе моли́твеный чи́нъ мꙋ́ще. и҆мѣ́ше же сѧ си́це: Предо́брѣй гражданомъ і҆ꙋде́ѡмъ, ѕѣло радова́тисѧ и҆ здравствова́ти, и҆ благодѣ́йствовати: Ца́рь и҆ страти́гъ а҆нтїѡ́хъ. А҆́ще бла́го можете и҆ ча́да (ва́ша), и҆ своѧ̑ позна́на ва́мъ сꙋ́ть, молю́ бо бг҃ꙋ вели́чества ра́ди на́ не́бо ᲂу҆пова́нїе и҆мы́й и҆ а҆́зъ в не́мощи лежа̀ ва́шеѧ че́сти и҆ благоразꙋ́мїѧ воспоминаѧ любе́зне, возвраща́ѧсѧ ѿ персі́дскихъ мѣ́стъ, и҆ впа́дохъ в бо́лезнь тѧ́жкꙋ нꙋ́жно и҆мѣ́хъ ради́ти ѡ҆́бщаго ра́ди всѣ́хъ ᲂу҆твержде́нїѧ. и҆ не нера́дѧ ѡ҆ си́хъ ꙗ҆́же ѡ҆ мнѣ̀, но ᲂу҆пова́нїе мно́го и҆мѣ́ющи ᲂу҆бѣжа́ти не́дꙋга, зрѧ̑ ꙗ҆́ко и҆ ѻ҆те́цъ (мо́й) въ ѻ҆́нѣхъ време́нехъ въ вы́шнихъ мѣ́стехъ вое́ва, показа̀ и҆́же по не́мъ прїи́метъ нача́лство, да а҆́ще что̀ проти́вно слꙋ́читсѧ, и҆ли (-)[16] възвѣсти́тсѧ что̀ бѣ́дно, вѣ́дꙋще сїѧ̑ и҆̀же въ страна́хъ є҆мꙋ́же ѡ҆ста́вишасѧ ве́щи не смꙋтѧ́тсѧ. къ си́мъ же помышлѧ́ѧ прилежа́щихъ си́льныхъ. и҆ сосѣ́дъ ца́рствїю време́немъ придръжа́щихъ, и҆ прїе́млющихъ ѿше́дшее. прїѧ́хъ сы́на а҆нтїо́ха ца́рѧ, є҆го́же мно́гащи въстѣка́ющаго на вы́шнѧѧ є҆па́рхїа мно́гимъ ва́шимъ препорꙋча́хъ и҆ составлѧ́хъ. писа́хъ же к немꙋ ꙗ҆́же подписа́на сꙋ́ть: Молю ᲂу҆бо ва́съ и҆ прошꙋ, помѧни́те благотворе́нїе ѡ҆́бщее, да ко́ждо же съдръжи́ благоразꙋ́мїе къ мнѣ̀ и҆ сн҃ꙋ. ᲂу҆пова́ю бо є҆го̀ кро́тце и҆ чл҃колю́бне послѣ́дꙋюща моемꙋ произволе́нїю, ѡ҆́бще с ва́ми бы́ти. мꙋ́же ᲂу҆бі́йца же ᲂу҆бо и҆ хꙋ́льникъ злѣ́йшаѧ пострада, ꙗ҆́ко се́й и҆ны́хъ преложи на стра́ннꙋю, на гора́хъ лю́тою сме́ртїю и҆сче́зе: Принесе же тѣ́ло (є҆го̀) фїли́ппъ съвръ́стникъ є҆го̀. и҆́же (-)[17] боѧ́щисѧ сн҃а а҆нтїо́ха къ птоломе́ю фїломи́торꙋ въ є҆гѵ́петъ ѿи́де:

роба зовсім не відійшла, бо на нього найшла справедливим божим судом. На себе ж він не надіявся. Він написав до юдеїв послання такого виду, що мав молитовний вид. А був таким: **19** Предобрим громадянам, юдеям – дуже радіти, і бути здоровими, і добре діяти! Цар і володар Антіох. **20** Якщо здорові ви і ваші діти і ваше вам є відоме – *це добре.* Бо я благаю Бога задля величності, маючи надію на небо **21** і лежачи в немочі, любезно пригадуючи вашу шану і благоразумність. Повертаючись з перських місць, я і впав у тяжку хворобу. Конечним вважав я думати про спільне скріплення всіх. **22** І не занехаючи те, що відносно мене, але маючи велику надію вирватися з хвороби, **23** бачачи, що і мій батько в тих часах, коли воював в горішних місцях, показав, хто після нього прийме панування. **24** Щоб коли щось противного трапиться чи буде сповіщено щось поганого, знаючи це, не попали в замішання ті, що в країнах, яким залишено справи. **25** До цього ж, думаючи про тих, що є сильні і сусіди царства, що на час держали і брали в минулому, я настановив сина Антіоха на царя, якого численним вашим я поручав і ставив, часто відходячи до горішніх володінь. Написав же я до нього те, що нижче написане. **26** Отже, благаю вас і прошу, згадайте про спільне добродійство, щоб кожний зберігав добру думку до мене і сина. **27** Бо маю надію, що він лагідно і чоловіколюбно ітиме за моїми вказівками, щоб спільно з вами бути. **28** Отже, чоловіковбивця і хульник дуже погано потерпів, бо він інших відчужив *від життя, і* він в горах пропав жорстокою смертю. **29** А його тіло приніс Филип, його ровесник, який, боячись сина Антіоха, відійшов до Єгипту, до Птоломея Філомитора.

Гла́ва, і҃:

Маккаве́й і҆ и҆́же с ни́мъ бѣ́хꙋ гд҃ѣ себе́ защища́ющи хра́мъ же и҆ гра́дъ воспрїѧ́, ка́пища и҆́хже и҆ноплеме́нницы по то́ржищехъ ᲂу҆стро́иша, є҆ще́ же (и҆) тре́бища раскопа̀. и҆ ѡ҆чи́щше хра́мъ, и҆́нъ ѻ҆лта́рь сотвори́ша. и ражже́гше ка́менїе и҆ възе́мше ѻ҆́гнь принесо́ша жрътвꙋ по двою лѣ́тꙋ [и҆ мцъ, ѕ҃][1]. и҆ дымїа́мы и҆ свѣ́щницы и҆ хлѣ́бы предложе́нїѧ сотвори́ша и҆хже ради сотворе́нїи. молѧ́хꙋ гда, па́дше ни́цъ, да не ктомꙋ си́цевыѧ ѕлобы слꙋча́тсѧ (и҆мъ). но а҆́ще когда̀ и҆ согрѣша́тъ ѿ него съ кро́тостїю наказꙋ́ютсѧ, и҆ не (варва́ромъ и҆ хꙋ́лным)[2] ꙗ҆зы́комъ предада́тсѧ: Во́нь же дн҃ь хра́мъ ѿ и҆ноплеме́нникъ ѡ҆скверъ-

Глава 10

1 Маккавей і ті, що були з ним, маючи Господа собі за охорону, забрав храм і місто, **2** *а* храми, які чужинці збудували на торговицях, ще ж і молитовницю, він знищив. **3** І, очистивши храм, зробили інший жертовник. І спаливши каміння, і взявши вогонь, принесли жертву після двох літ і 6-ти місяців. І вони зробили ладан, і світильники, і хліби предложення, **4** задля яких вони створені. Впавши ниць, вони благали Господа, щоб їм більше не трапилися такі зла. Але, якщо коли і згрішать, вони були Ним лагідно упімнені і не були передані варварам і хульним народам. **5** Трапилося, що в тому ж дні, в якому храм був збещещений чужинцями, в

тому ж дні було очищення храму, 25-го дня місяця, що є Хаслев. **6** І з радістю вони святкували 8 днів, за правилом намету, згадуючи, як короткий час перед празником шатер вони паслися в горах і в печерах на подобу звірів. **7** Тому, маючи тирси, і зелені галузки, а ще і пальми, приносили пісні Тому, що дав очистити своє місце. **8** І вони встановили спільне рішення і закон всьому юдейському народові: кожного року святкувати ці дні. **9** І отже, Антіох, що був прозваний Епіфанієм, мав таку смерть. **10** Тепер же скажемо те, що сталося від Евпатора, сина безбожного Антіоха, скорочуючи зло, що було зроблене в боях. **11** Бо цей взяв царство і наставив над царськими ділами якогось Лисію, вождя вояків Сирійської і Финикійської Долини. **12** Птоломей же, прозваний Макрон, прийшов до Юдеї, щоб берегти те, що справедливе, задля тієї образи, що сталася, і намагався поводитися мирно з ними. **13** Через це *він був* оскаржений друзями перед Евпатором і почув, що він зрадник в усьому. Задля цього він покинув Кіпр, довірений *йому* Филомитором, і відійшов до Антіоха Епіфанія від Атимія з шляхетністю і владою, *і* покінчив життя отрутою. **14** Коли ж Ґорґія був воєводою догідних місць, він в усьому воював з юдеями. **15** З ним же ідумейці продовж *певного* часу забирали твердині, повчали приймати юдеїв, що втікали з Єрусалиму, і починали воювати. **16** Ті, що були ж з Маккавеєм, зробили молитву і, благаючи Бога, щоб став їм союзником, накинулися на ідумейські твердині. **17** Хоч ті мужньо змагалися, місця були захоплені. Вони ж вбили всіх, що билися на стінах, більше ніж двадцять тисяч, **18** Як ж деякі втекли, більше ніж 9000, до двох сильних і з запасами веж, що мали все *потрібне* до облоги, **19** Маккавей залишив Симона і Йосифа, ще ж і Закхея і досить тих, що з ним, щоб з ними боротися, а сам відійшов. **20** Ті ж, що з Симоном, були обмануті деякими, що у вежах, задля срібла і, взявши 70000 дидрахм, дозволили деяким утекти. **21** А те, що сталося, було сповіщено Маккавеєві, і він зібрав начальників народу і оскаржив їх, що задля срібла вони продали братів і відпустили їхніх ворогів. **22** Отже, тих, що були зрадниками, він вбив і нагло знищив обі вежі. **23** Зброєю ж усіх, що були в двох твердинях, він успішно руками вигубив більше ніж 20000. **24** А Тимотей, що раніше був розбитий юдеями, скликав множество чужих вояків, зібрав немало кіннотників з Азії і прийшов, щоб зброєю захопити Ю-

нисѧ. слꙋчисѧ в той же день ѻчищенїю быти храма. ке го дне мца, иже есть [хаслевъ][3]. И съ веселїемъ празновахꙋ дни и. по ѻбразꙋ сѣни поминающи. ꙗко преже малаго времени празника сѣннаго въ горахъ и въ пещерахъ ѕвѣрїимъ ѻбразомъ бѣша пасоми. тирса ради и вѣтвїи зеленыхъ еще же и финикъ имѣющїи пѣснь приношахꙋ давшемꙋ ѻчистити мѣсто свое. (И) повелѣша (-)[4] ѻбъщꙋю заповѣдь и повелѣнїѧ всемꙋ ꙗзыкꙋ їꙋдейскꙋ по всѧ лѣта празновати дни сїа. И антїохъ ꙋбо иже проименовашесѧ епифанъ скончанїе тако имѣ. Нынѣ же ѿ еꙋпатора сна антїоха нечестиваго бывшаѧ речемъ, съкращающи лꙋкаваѧ иже въ бранехъ сътворена сꙋть. сей бо воспрїѧ цртвїе (и) постави на дѣтельми (црскими), лисїѧ нѣкоего ꙋдоли сѵрїискїѧ и финикїискїѧ вои протарха. Птоломей же нарицаемыи макронъ правдное съблюдати иде въ їꙋдею бывшеѧ ради (-)[5] ѻбиды, (и) покꙋшашесѧ ꙗже к нимъ мирно проводити. Ѿнюдꙋже ѻклеветанъ ѿ дрꙋгъ къ еꙋпаторꙋ. и по всемꙋ предатель слыша, сего ради кѵпра въвѣренаго ѿ филомитора ѻстави, и къ антїохꙋ епифанꙋ ѿиде съ блгородъствомъ и властїю (ѿ адимїѧ), ꙗдом животъ сконча. Горгїѧ же егда бы воевода мѣстомъ прїѧтымъ и по всемꙋ їꙋдеи ратоваше. С ними же идꙋмеане взимахꙋ въ времена твердынѧ, наꙋчахꙋ їꙋдеовъ прибѣгающихъ ѿ ієрлима прїимати, (и) ратовати начинахꙋ. Сꙋщїи же съ маккавеомъ сътвориша млтвꙋ и молѧщи бга съпоборника им быти, на идꙋменскїѧ твердыни ꙋстремишасѧ. имже (-)[6] прилѣжащимъ мꙋжественѣ ꙋдръжани быша мѣста. всѣхъ же на стѣнахъ ратꙋющихъ (-)[7] ꙋбиша боле нежели двадесѧть тисѧщъ. избѣгшим же нѣкоимъ боле ,д, въ два пирги тверды и запасны и всѧ къ бранєнїю имꙋща. Маккавеи же къ ихъ поборенїю ѻстави симона і иосифа, еще же и закхеѧ, і иже с нимъ доволныхъ (-)[8], сам же ѿиде. Сꙋщїи же съ симоном прельстишасѧ ѿ нѣкоихъ иже въ столпѣхъ сребра ради. (и) ,о, дидрагмъ воспрїимши ѻставиша нѣкоихъ избѣжати. Възвѣсти же сѧ маккавею ѻ бывшем (и) собра началники людеи (и) повѣда на них ꙗко сребра ради продаша братїю (и) сꙋпостати ихъ ѿпꙋстиша. бывшим ꙋбо предатель ꙋби, и внезапꙋ два столпы раздрꙋши. Ѻрꙋжїи же всѧ сꙋщаѧ въ двꙋ твердынѧхъ рꙋками ꙋспѣваѧ погꙋби боле ,к. Тимодеи же иже пре ѿ їꙋдеи бысть поражен, созва вои

страннꙑхъ множество, і иже въ асіи коннікъ собра не мало пріиде, ꙗко оружіем іудею пріѧти· (Маккавеи же і иже с ним)[9], приближающиисѧ ему къ молитвѣ божіи обратишасѧ, главꙑ землею посыпающе и чресла вретищами препоѧсавше пред олтарем ниць падше. молѧху милостива имъ бꙑти. враждовати же враждующимъ на нихъ и супостатомъ супротивисѧ, ꙗко законъ рече· Бывши же по молитвѣ восприѧша оружіѧ далече ѿ града изшедше, приближше же сѧ ратников в себѣ быша· Солнцу же восіѧвающу обои же совокупишасѧ· Сіи же имуще благополученіе и побѣды благость прибѣжища ради иже къ Господу. они же воеводу брани (помощію имѣѧху)[10]. Пребывающи же брани ꙗвишасѧ супостатомъ ѿ небеси мужіи, е, на конехъ златꙑ оуздꙑ имуще благолѣпне (-)[11] правѧще іудеовъ. ѿ них же два маккавеѧ средѣ имѣюще, оружіи своими защищающи здрава сохранѧху. на супостатꙑ же стрелами и керавнами метаху. имже смѣсишасѧ невѣдѣніемъ сѣчахусѧ мѧтежа исполнени. оубиша же сѧ· к и пѧть сотъ (пѣшецъ), конникъ же х· (-)[12] Тимодеи же оубо побѣже въ газару глаголемую твердыню благолѣпную стражу, воеводствующу же тому хереоу· (Маккавеи же і иже с ним)[13] бѣху веселѧщесѧ, обꙑдоша стражу дни д. сущіи же внутрь твердыни мѣста оуповающе паче мѣры хулѧху и словеса неподобна изношаху· Ꙗвльшу же сѧ, (ке)[14] дни, (-)[15] юноши иже съ маккавеомъ бѣху, разжегшесѧ ꙗростію власфиміи ради, приближишасѧ къ стѣнѣ, (-)[16] ѕвѣрообразною ꙗростію впадшаго (и) разсѣкоша іні же сим подобне въсходѧще съ нуждею къ иже внутрь зажгоша столпы. и вожегше огнь (и) злорекущих живых сожгоша, иніи же врата разсѣкоша, въсприѧвше прочіи чинъ, взѧша град. и тимодеа съкровенна в нѣкоем рвѣ заклаша, и брата его хереана, и аполлофана. сіѧ же сотворше со пѣсньми і исповѣданми благословѧху Господа благодѣтелѧ веліѧ и побѣдодателѧ ізраилеви·

Глава, аі·

По малѣ же времени, лисіѧ приобразныи цареви и сродник и дѣтелемъ престатель, ѕѣло тѧжце помышлѧѧ о бывшихъ, събра, п, и конники всѣ, пріиде въ іудею чающи градъ еллиномъ обитаніе сътворити, храм же сребро даненъ сътворити ꙗкоже и прочіихъ ꙗзыкъ капища, и по всѧ лѣта пременѧти начало жречества, никакоже помышлѧѧ

деѫ. **25** Маккавей же і ті, що з ним, подалися до божої молитви. Як він наближався, посипаючи голови землею і підперезавши бедра мішковиною, **26** впавши ниць перед жертовником, благали, щоб Він був до них милосердним, а ворогував з тими, що ворогували проти них, і щоб протиставився ворогам, так як сказав закон. **27** Коли ж було по молитві, вони взяли зброю, вийшовши далеко від міста, а, наблизившись до вояків, були самі. **28** Коли ж сонце засяяло, оба зударилися. Ці ж, маючи щастя і красу побіди задля захисту, що в Господі, ті ж на підмогу мали воєводу в бою. **29** А як бій продовжувався, ворогам з неба появилися 5-ть мужів на конях, що мали золоті вуздечки, що гарно провадили юдеїв. **30** А два з них, взявши всередину Маккавея, охороняючи своєю зброєю, оберігали здоровими, на ворогів же кидали стріли і керавни (*гр.=блискавки*). Через це вони замішалися в осліпленості, рубали себе переповнені страхом. **31** Повбивалося ж до 20000, п'ятисот піших, а вершників – 600. **32** Отже ж, Тимотей втік до дуже сильної твердині, прозваної Газарою. Де Херей був там володарем. **33** Маккавей же і ті, що з були ним, радіючи, обсіли твердиню 4-и дні. **34** А ті, що були всередині, понад міру надіючись на силу місця, хулили і виголошували непристійні слова. **35** Як же наступив 25-ий день, хлопці, що були з Маккавеєм, розпалені люттю через хулу, наблизилися до стіни, і звірячою люттю розрубували того, хто їм попадався. **36** Інші ж, подібно до цих, ідучи з бідою до тих, що всередині, підпалили вежі; і запаливши вогонь, хульників спалили живими. Ще інші, взявши остале військо, розрубали брами і захопили місто. **37** І вони вбили Тимотея, схованого в якійсь криниці, і його брата Херена, і Аполлофана. **38** Зробивши це, зі співами і визнаваннями вони благословляли Господа – великого Добродія і Побідодавця ізраїлевого.

Глава 11

1 По короткому ж часі Лисія, славний у царя, і кревний, і наставник над ділами, з великою гіркотою задумуючись над тим, що сталося, **2** зібрав 80000 і всіх вершників, прибув до Юдеї, думаючи зробити місто помешканням для еллинів, **3** а храм змусити давати срібло, так як і храми інших народів. І кожного року міняти голов-

ного священика, **4** зовсім не думаючи про божу силу, але надіючись на десятки тисяч піших, і на тисячі вершників, і на 80 слонів. **5** Ввійшовши до Юдеї, він і наблизився до Ветсуси, що була у вузькій околиці, а віддалена від Єрусалиму на якихось п'ять стадій, і її гнобив. **6** Як довідався Маккавей і ті, що з ним, що той воював проти твердині, з плачем і слізьми вони з усім народом благали Господа послати доброго ангела на спасіння Ізраїля. **7** Сам же Маккавей першим взяв зброю, разом з собою скріпив інших піднятися на біду, щоб допомогти своїм братам. Вони ж разом, з ревністю, кинулися, **8** щоб вийти з Єрусалиму. З'явився *їм* вершник, що їх провадив, в білій одежі, озброєний, в золоті, що діяв хоробро. **9** Всі ж разом поблагословили милосердного Господа і скріпилися душами, будучи готовими люто розбивати не лише чоловіків, але і звірів, і залізні стіни. **10** Вони ішли озброєними, маючи з неба господнє милосердя, що з ними воювало. **11** Вони ж як леви, кинувшись проти ворогів, поклали з них 11000 піших і 1000 і 6-ть сотень вершників, а всіх змусили до втечі. **12** Численні ж з них зраненими і нагими спаслися. Спасся же і сам Лисія, втікаючи зі встидом. **13** Не будучи ж безумним, він зрозумів ту поразку, що йому сталася, і зрозумів, що євреї є непереможними, коли з ними воює всемогутня божа поміч. **14** Він послав до них, радячи погодитися в усьому, що справедливе, щоб і намовити царя, і спонукати *його* стати їхнім другом. **15** Маккавей же погодився на все, про що він просив, радячи корисне. І цар погодився на все те, що Маккавей віддав Лисії на письмі відносно юдеїв. **16** Від Лисія були ж послані письма до юдеїв, що мали такий вид: Лисія юдейському множеству – радіти! **17** Іван і Авессалом, що були послані від вас, даючи письмо, просили відповіді про те, що в ньому зазначене. **18** Отже ж, я сповістив цареві те, що належалося принести, і те, що було сприйнятним, він відпустив. **19** Адже, якщо збережете добрий розум у ділах і відносно того, що осталося, постараюся бути вам виновним у добрі. **20** Про це ж в частці заповідаю їм і тим, що від мене послані поговорити з вами. **21** Будьте здорові. 148-го року, в місяці Діоскора, в 24-му дні. **22** Царське ж послання містило таке: Цар Антіох братові Лисії – радіти! **23** Відколи наш батько перемінився на бога, бажаючи, щоб ті, що є в царстві, були без турбот відносно власного дбання, **24** ми почули, що юдеї не сприйма-

бж҃їю держа́вꙋ, но ᲂу҆пова́ѧ тма́мъ пѣ́шцевъ и҆ в тысѧ́щахъ ко́нникъ, и҆ въ п҃, сло́новъ. вше́дъ въ і҆ꙋде́ю и҆ прибли́жисѧ къ ведсꙋ́сꙋ сꙋ́щемꙋ в тѣ́снѣ стра́нѣ, і҆ерл҃има же ѿстоѧ́ше ꙗ҆́ко ста́дей пѧть, (и҆) сі́є ѡ҆скорблѧ́ше. ꙗ҆́коже позна (макка́веи і҆ и҆́же с ни́мъ)[1] ратꙋ́ющѧ є҆го тверды́нѧ. съ пла́чемъ и҆ слеза́ми молѧ́хꙋ г҃а съ всѣ́мъ наро́домъ бл҃гаго а҆́гг҃ла посла́ти къ сп҃се́нїю і҆и҃лѧ. Са́мъ же макка́веи взѧ̀ ѡ҆рꙋ́жїе пе́рвѣе про́чїѧ ᲂу҆тверди вкꙋ́пѣ съ собо́ю бѣ́дꙋ подъѧ́ти, помощи бра́тїи свое́и. вкꙋ́пѣ же съ ᲂу҆се́рдїемъ ᲂу҆стреми́шасѧ и҆зы́ти (и҆з̾ є҆рл҃има)[2], ꙗ҆ви́сѧ предвода̀ и҆̀ ко́нникъ въ ѡ҆де́жди бѣ́лѣ, вꙿѡ҆рꙋ́женъ въ зла́то храбръствꙋѧ. вкꙋ́пѣ же вси бл҃ви́ша ми́л҃даго (г҃а)[3]. и҆ возмого́ша дꙋша́ми, не то́чїю чл҃къ но и҆ ѕвѣ́реи лютѣ́ише, и҆ стѣ́ны желѣ́зны сокрꙋша́ти сꙋ́ще гото́ви и҆дѧ́хꙋ въ ᲂу҆тва́ре, съ нб҃си и҆мѣ́юще гн҃ю ма́ть споборствꙋ́ющꙋ и҆мъ. лвоѡ҆́бразно же ᲂу҆стремльшесѧ на сꙋпоста́ты. простро́ша ѿ ни́хъ а҃і, (пѣ́ш҃ и҆) ко́нникъ (-)[4] а҃ и҆ ѕ҃ со́тъ, всѣ́хъ же понꙋди́ша бѣжа́ти. мно́ѕи же ѿ ни́хъ ꙗ҆звенїи на́ѕи ᲂу҆цѣлѣ́ша, и҆ са́мъ же лисі́ѧ стꙋ́дно бѣжа́щи ᲂу҆и҆де. Не безꙋ́ма же сы́и внатъ бы́вшее на́нь пораже́нїе. и҆ ᲂу҆разꙋмѣ́ непобѣ́днымъ бы́ти є҆вре́ѡмъ. всемогꙋ́щеи бж҃їеи по́мощи споборствꙋ́ющи и҆мъ, посла̀ к ни́мъ совѣтꙋѧ смири́тисѧ ѡ҆ всѣ́хъ пра́веныхъ, ꙗ҆́ко и҆ цр҃ѧ ᲂу҆вѣща́ти и҆ понꙋди́ти дрꙋ́га и҆̀ бы́ти. И҆зво́ли же макка́веи ѡ҆ всѣ́хъ ѡ҆ ни́х же моли поле́знаѧ ра́ди. Е҆ли́ка бо макка́веи въздаде лисі́ю напи́сꙋѧ ѡ҆ і҆ꙋде́ѡхъ ѡ҆ста́ви цр҃ь. бѣ́ша же писа́нїѧ і҆ꙋде́ѡмъ посла́нныѧ ѿ лисі́ѧ и҆мꙋ́ще ѡ҆́бразъ сице. Лисі́а, мно́жествꙋ і҆ꙋде́искꙋ ра́доватисѧ. і҆ѡа́ннъ и҆ а҆вессало́мъ, и҆́же посла́ни сꙋ́ть ѿ ва́съ даю́щи писа́нїѧ проша́хꙋ ѿвѣ́та ѡ҆ ни́хъ назнамена́ннаго. є҆ли́ка же ᲂу҆́бо подоба́ше (-)[5] цр҃ю принести и҆звѣсти́хъ. и҆ ꙗ҆́же бѣ̀ въспрі́ѧта ѿпꙋсти. а҆́ще бо (-)[6] въ ве́щехъ бл҃горазꙋ́мїе съблю́дете и҆ въ про́чїе и҆скꙋшꙋсѧ пови́ненъ ва́мъ бл҃гихъ бы́ти. ѡ҆ си́хъ же по ча́сти заповѣ́даю си́мъ, і҆ и҆́же ѿ мене посла́ни сꙋ́ть побесѣ́довати с ва́ми, здравъствꙋ́ите. лѣ́та рм҃и, (мц҃а) [дїоско́ри][7] (дн҃ѧ) к҃д. Цр҃ка же посла́нїѧ съдержа́шесѧ сице. Цр҃ь а҆нтїѡ́хъ, лисі́и бра́тꙋ ра́доватисѧ, ѿц҃ꙋ на́шемꙋ въ бо́ги премѣни́вшꙋсѧ, хотѧ́щꙋ и҆́же въ црс҃твїи сꙋ́щихъ несмѧте́нны бы́ти, къ своинстве́номꙋ прилѣжа́нїю. слы́шахомъ і҆ꙋде́и не бл҃говолѧ́щихъ ѿц҃а (моє҆го) повелѣ́нїи є҆́же премѣни́тисѧ на є҆ллі́нскїѧ зако́ны. но и҆зволѧ́ю держа́ти своѧ̀ за́повѣди.

(и҆) моле́нїа ра́ди дару́ютсѧ и҆́мъ зако́ны [и҆́хъ][8]. хотѧ́щи же и҆ сїѧ ꙗ҆зы́кꙋ бес ма-тѣ́нїа бы́ти, сꙋди́хомъ (тогда) и҆́мъ хра́мъ създа́ти, и держа́тисѧ по прароди́тельскомꙋ и҆́хъ зако́нꙋ· бл҃го ᲂу҆бо сътвори́ши а҆́ще послеши к ни́мъ и҆ десни́цꙋ даси. ꙗ҆́ко да позна́вши наше произволе́нїе бл҃годꙋ́шни бꙋ́дꙋтъ, и҆ любе́зни пребꙋ́дꙋтъ къ (на́шемꙋ)[9] застꙋпле́нїю· Къ [ї҆ꙋде́омъ][10] же црⷭ҇ка посланїѧ сицева бѣ· цр҃ь а҆нтїохъ ста́рцемъ ї҆ꙋде́йскимъ и҆ про́чимъ ї҆ꙋде́омъ ра́доватисѧ. а҆́ще здра́ствꙋете да бꙋ́детъ ꙗ҆́коже хо́щемъ, и҆ сами же здрав-ствꙋемъ· и҆зъ҆ви на́мъ менелаи, хотѣсте ѿше́-ши ва́мъ бы́ти съ (нашими)[11]. ѿходѧ́щимъ ᲂу҆бо да́же до (дн҃е), л҃, (м҃ца) ѯандїѧ дади́мъ же десни́цꙋ безбоѧзни бы́ти ї҆ꙋде́омъ свои́ми расхо́ды и҆ зако́ны ꙗ҆́ко и҆ пре́же. и҆ ни є҆ди́нъ и҆́хъ ни поє҆ди́номꙋ ѻ҆́бразꙋ стꙋжитъ ѡ҆ нера-зꙋмѣнихъ· Послахомъ же и҆ менела́а ᲂу҆тѣша́-ю́ща ва́мъ здравъствꙋите· лѣта, р҃ми. ѯандїа (м҃ца) є҃і (дн҃ѧ) посла́ша же и҆ ри́млѧне к ни́мъ посланїе и҆мѣющи сице· Киндъ ме́мїйскїи, (и҆) ти́тъ манїйскїи, ста́рцы ри́мстїи лю́демъ ї҆ꙋде́йскимъ ра́доватисѧ· ѡ҆ ни́хъ же лисїѧ сро́дникъ црⷭ҇евъ ѿпꙋсти ва́мъ, и҆ мы съблгово-лѧ́емъ ꙗ҆́же сꙋди цр҃ю ѿвѣща́ти, ско́рѣе пос-ли́те кого съзира́ти ѡ҆ си́хъ, да поста́вимъ ꙗ҆́коже подоба́етъ ва́мъ· и҆́бо и҆демъ ко а҆н-тїохїи. сего ради ᲂу҆скори́те и҆ посли́те нѣко-и҆́хъ да и҆ мы ᲂу҆вѣмы коѧ є҆сте во́лѧ, здра-въствꙋите· лѣта р҃ми, є҃і (дн҃ѧ м҃ца) ѯандїѧ·

ють накази мого батька, *щоб* перейти на еллинські закони, але бажають держати свої заповіді. І заради прохання їм даруються їхні закони. **25** Бажаючи ж і це, щоб народ був без турбот, ми тоді судили їм збудувати храм і дотримуватися їхніх прабатьківських законів. **26** Отже, добре зробиш, якщо до них пошлеш і даси правицю, щоб, довідавшись про нашу думку, вони були добродушними і люб'язно пристали до нашого заступництва. **27** А такі були царські послання до юдеїв: Цар Антіох юдейським старцям та іншим юдеям – радіти! **28** Якщо ви є здорові, хай буде так як ми бажаємо. І ми ж самі здорові. **29** Об'явив нам Менелай, що ви, відійшовши, бажали бути з нашими. **30** Отже, тим, що ідуть до дня 30-го місяця Ксантія, дамо ж правицю, щоб без страху **31** Юдеї мали свої розходи і закони, так як і раніше, і ні один з них хай ніяким способом не докучає за вчинене в недорозумінні. **32** Ми ж послали і Менелая, що вас потішає. **33** Будьте здорові. 148-го року, в місяці Ксантія, в 15-му дні. **34** Послали ж і римляни до них листа, що містило таке: Кинд Меммійський і Тит Манійський, римські старшини, юдейському народові – радіти! **35** З тим, що Лисія, родич царя, вам відпустив, і ми згідні. **36** А відносно того, що він судив принести цареві, швидко пошліть когось це розглянути, щоб ми зробили так, як вам належиться. Бо ми ідемо до Антіохії. **37** Через це поспішіться і пошліть когось, щоб і ми довідалися, якої ви думки. **38** Будьте здорові. 148-го року, 15-го дня, місяця Ксантія.

Гл҃а, в҃і·

Бы́вшимъ же завѣ́томъ си́мъ, лисї́а ѿи́-де къ цр҃ю· ї҆ꙋде́и же ѡ҆ земле тѧжа́нїю бы́ша· (ѡ҆ста́вшимъ) же по мѣ́стомъ воево́дамъ, тимоѳеи и҆ а҆поллонїи сн҃ъ гене́-овъ, є҆ще же и҆е҆ро́нимъ и҆ димофо́нъ, к си́мъ же (и҆) никано́ръ кѵпрїа́рхъ, не ѡ҆ставлѧ́хꙋ и҆́хъ бл҃гостоѧти и҆ ꙗ҆́же въ молча́нїю бы́ти· И҆ѻ҆п-пїане же толи́ко сътвори́ша нечестїе. моли́ша ї҆ꙋде́и с ни́ми живꙋ́щихъ, вни́ти въ престав-леныѧ ѿ ни́хъ ладїи съ жена́ми и҆ ча́ды, ꙗ҆́ко ни є҆ди́нѣи враждѣ межꙋ и҆́ми настоѧ́щи, по ѻ҆́бщꙋ бо повеле́нїю гра́дскꙋ. и҆ сїѧ въспрї́ѧвши и҆́мъ ꙗ҆́ко въ ми́ръ хотѧ́ще, (-)[1] ничтоже про-зрѣвше хотѧ́щихъ. ѿве́зши и҆́хъ погрꙋзи́ша бо́ле двꙋ̀ с҃о· Позна же ї҆ꙋда бы́вшꙋю на сро́дники своѧ поги́бель, възвѣсти мꙋ́жемъ и҆́же с ни́мъ, и҆ призываѧ пра́веднаго сꙋдїю б҃а. прїиде къ скверноᲂубїйцамъ бра́тїи є҆го. (и҆) приста́нища но-

Глава 12

1 Як же сталися ці завіти, Лисія відійшов до царя, а юдеї зайнялися працею з землею. **2** А ті воєводи, що залишилися на місцях, Тимотей і Аполлоній, син Ґенеїв, ще ж Єроним і Димофон, до них же і Никанор, Кипріярх, не давали їм бути в добрі, і щоб було те, що для спокою. **3** Йоппійці ж вчинили таку безбожність. Вони попросили юдеїв, що жили з ними, ввійти до ними підготовлених човнів з жінками і дітьми, наче б ніякої ворожнечі між ними *не* було. **4** Бо це за спільним міським рішенням. І коли ці посприяли їм, як тим, що бажають мир, в нічому не підозривши тих, що їх бажали відвезти, ті втопили більше двохсот. **5** Юда ж довідався про ту загибіль, що сталася його кревним, він сповістив мужам, що з ним, **6** і, прикликуючи праведного Суддю – Бога, прийшов до ганебних вбивців його братів. І вночі він запа-

лив пристань, і спалив човни, і вибив тих, що втекли від вогню. **7** А як околиця замкнулася, він відійшов. Коли ж знову прийшов, він викорінив і всіх йоппійців, і громаду. **8** Він же довідався, що бажають тим самим видом повестися з тими юдеями, що живуть в Амнії, **9** вночі захопивши і амнитів, він запалив і пристань з баштою. Так що заграву від вогню було видно до Єрусалиму, що є за 240 стадій. **10** Пішовши ж звідти, 9-ть стадій вони йшли проти Тимотея. З ним зустрілися арави, більше 5000 мужів і 5 сотень вершників. **11** Коли ж була велика битва, і божа поміч помагала тим, що з Юдою, інші араби, переможені, просили в Юди дати їм правицю, обіцяючи дати стада і надалі їм помагати. **12** Юда ж зрозумів, що вони по правді в багатьох *справах* корисні, *і* пообіцяв дати їм мир. Взявши ж правицю, вони відійшли до своєї країни. **13** Він же оточив і якесь сильне, і мурами огороджене ефирунське місто, що було замешкане змішаними народами, якому ім'я Каспин. **14** А ті, що були всередині, надіючись на силу стін і приготовлену їжу, без страху чинили Юді прокляття і хули, говорячи те, що не годиться. **15** Ті ж, що були з Юдою, прикликуючи великого Начальника миру, *що без баранів (=*машина*) і воєнних машин в часах Ісуса знищив Єрихон, по-звірячому напали на мур. **16** І з божої волі захопили місто, вчинили безчисленні вугублення, так що здавалося, що поблизька пристань, яка мала ширину двох стадій, була повна крові вбитих. **17** Звідти вони відійшли на 7 сот і 50 стадій і прийшли до Хараки, до юдеїв, прозваних тувіїнами. **18** І Тимотея вони в місцях не схопили. Не зробивши ні одне діло, повернувся, залишивши залогу на якомусь дуже сильному місці. **19** Доситей же і Сосипатр, що були воєводами з Маккавеєм, вийшовши, побили тих від Тимотея, що залишилися в твердині, більше 10000 чоловік. **20** І Маккавей вишикував своїх вояків і поставив їх полк проти полку. І пішов проти Тимотея, маючи з собою 120000 піших та 2000 і 5 сотень вершників. **21** Тимотей же довідався про прихід Юди *і* наказав жінок, і дітей, і інше приготовлене ввести до твердині, що називалася Карнія, бо була не до здобуття, і неможливо було влізти через вузькість місця. **22** Коли ж юдин полк вперше появився, то був жах на ворогів від всевидючого божого страху. І вони кинулися до втечі один від одного, так що часто своїми були налякані і слабли побиті своєю збро-

(іс нав. 6)

щїю пожже, и ладїа попали. і избѣгшихъ же (ѿ огнѧ)[2] закла. странѣ же заключшися ѿиде. нꙗкоже паки прїиде и всѣхъ иоппїанъ искорени (и) гражанъство· Сьразумѣ же и о иже въ (амнїи)[3] живущимъ іоудеомъ симъ образомъ сътворити хотѧщихъ, и (амнитє)[4] нощїю ꙗтъ (и) зажже пристанище съ столпомъ, нꙗкоже ꙗвитися зарѧ огнѧ въ іерлимѣ стадїи сущи, см· ѿтуду же ѿшедшимъ д стадїи, путь творѧху на тимодеа· Срѣтошася с ними аравлѧне множае, е (мужїи), (и) конникъ (-)[5], е со. егда же брань ѕѣло творѧшеся. и помощь бжїа преспѣваше нꙗже о іоудѣ. прочїи араванѧе одолѣни, прошаху ѿ іоуды десницу себѣ дати, обѣщающе (-)[6] пастве датися. и въ прочихъ пользевати и· іоуда же сьразумѣ нꙗко истинно въ многихъ и ключимыхъ обѣща миръ дати и. (-)[7] взѧвши (же) десницу ѿидоша въ (страну свою)[8]· ѡбьѧ же и нѣкои градъ (ефирунськъ)[9] твердъ и стѣнами огражден, (-)[10] иже ѿ всесмѣшены ꙗзыкъ обиташеся (емуже) имѧ каспинъ· Сущїи же внутри надѣющеся на крѣпость стѣнъ и оуготованїе брашенъ. безбоѧзнено творѧху іоуде проклѧтїе и хуленїе (-)[11] глющии нꙗже не подобаетъ· Сущїи же съ іоудою призывающе великаго началника мира. *иже безъ овновъ и механическихъ (арганъ)[12], въ времена іесуса раздруши ерихонъ· Нападоша ѕвѣрообразно стенѣ (и) взѧша гра бжїимъ хотѣнїемъ безчислена закланїѧ сътвориша· нꙗкоже прилѣжащему пристанищу широта имущи стадїи двѣ, (і) оубїенных крови исполнена ꙗвися. ѿтуду ѿидоша стадїи, з со и н, (и) прїидоша в хараку къ глемымъ тувїиномъ іоудеомъ· И тимодеа же въ мѣстехъ не ꙗша. ни едино же дѣло съвершивъ възвратися. оставлыше стражу въ нѣкоемъ мѣсте (-)[13] ѕѣло твердѣ. досидеи же и съсипатръ иже бѣху воеводы съ маккавеом, изшедше погубиша ѿ тимодеа оставшихъ въ твердыни боле і мужїи. (и) маккавеи же въчини воѧ своѧ и постави ихъ полкъ противу полка. и на тимодеа поиде имѣющи съ собою, рк пѣшецъ, конникъ же, в и е со. позна же тимодеи пришествїе іоудино, (повелѣ)[14] жены и дѣти и прочаа оуготованїѧ (въвести) въ твердыню нарицаемую карнїю. бѣ бо непоборимо и въсходу невозможно мѣста ради тѣсноты· Єгда же полкъ іоудинъ првыи ꙗвися, и бысть оужасъ на супостаты ѿ всевидѧщаго страх

(ісу на ѕ)

(б҃жїѧ), (и҆) въ бѣгъство оу҆стремишасѧ є҆ді́нъ ѿ дрꙋга́го. ꙗ҆́ко множицею ѿ свої҆ оу҆страша́тисѧ, и҆ ѻ҆рꙋ́жїи свои́ми оу҆да́рени ѻ҆слаблѧхꙋсѧ ꙁвора́ше же і҆ꙋ́да гоненїе прилѣжно оу҆бива́юще иноплеме́нникъ, (и҆) простре (ѿ нихъ) ҂л҃, мꙋ́жїи. сам же тимоѳе́и впаде въ странꙋ̀ досидеа и҆ сосипа́тра, (и҆) многомъ моле́нїемъ мола́ше да живъ ѿпꙋститсѧ. занѐ мно́гихъ оу҆бо сро́дники и҆ нѣкоѧ҆ бра́тїю и҆мѣа́ше. и҆ си́хъ ѻ҆́безсловесити слꙋчитсѧ, [а҆́ще оу҆́мретъ][15]. вѣрꙋющим же и҆́мъ мно́гихъ проше́нїи (-)[16] здра́ва є҆го пꙋсти́ша бра́тїи ра҃ сп҃сенїѧ. и҆зы́иде (маккаве́и) въ карнїю и҆ въ (таргатїю)[17] (и҆) оу҆бѝ, ҂кє (-)[18]. Посе҃ же (-)[19] погꙋбле́нїю, ѻ҆́братив [і҆ꙋ́да][20] (во́и) (-)[21] на є҆фро́нъ гра҃ твердъ, в не́же [живаше лисїѧ и҆][22] мно́жество ра́зны҃ ꙗ҆зы́къ. ю҆́ноша же си́лнїи стоѧ́ще предъ стѣна́ми крѣпко бранѧ́хꙋ· в не҃ же бѣхꙋ (а҆́ргани)[23], и҆ прочїи вои́скїи ѻ҆рꙋ́жїѧ. призва́вше же си́лнаго съ дръжа́вою сокрꙋша́ющаго ра́тныхъ си́лы, взѧша же градъ по҃ рꙋкꙋ. (и҆) оу҆би́ша и҆́же внꙋтрь ҂кє. (и҆) ѿше҃ше ѿтꙋдꙋ (и҆) оу҆стреми́шасѧ на скиѳск҃ градъ, ѿстоѧщъ ѿ і҆ер҃лима ста́деи х҃· Свѣдѣтельствова́вши҃ же живꙋщимъ та́мо і҆ꙋдео́мъ ѻ҆ скиѳскихъ гража́нехъ, ꙗ҆́ко и҆мѣ́ютъ бл҃горазꙋмїе (-)[24] и҆ въ всѧ дн҃и и҆ времена̀ неключимыѧ творѧ́хꙋ бл҃годаре́нїе (и҆мъ) и҆ оу҆тѣше́нїе. и въ прочїю по҃зꙋ родꙋ бѣша съ помощни. (и҆) прїидо́ша въ і҆ер҃лимъ дн҃е великаго праздника седми́ца҃ настоѧ́щи. (и҆) по гл҃емїи же пендико́стїи, и҆доша проти́вꙋ горгїа страти́га и҆дꙋме́иска· и҆зы́иде же с пѣшцы трема тыѧ́щами, (и҆) ко́нникъ (-)[25], у҃. (и҆) сътвори́ша (-)[26] бра́нь (и҆) слꙋчи́сѧ па́сти маломъ ѿ і҆ꙋде́и. досиде́и же нѣкто ѿ вакино́ра ко́нни҃ мꙋжъ (-)[27] крѣпокъ горгїю придержа́ше. (-)[28] ꙗ҆́ть є҆го за хлами́дꙋ (и҆) ведѧше (-)[29] ч҃тно и҆ хотѧ́ше нѣкто ѿ ко́нникъ дракїискихъ, притекъ ꙗ҆ти жива прокла́того горгїю и҆ рамо ра́ссѣче, оу҆бѣжа́ же горгїѧ въ мари́сꙋ. во́и же [горъгїевы][30] на мно́ѕѣ бранѧхꙋсѧ и҆ оу҆трꙋ́жшесѧ. призва̀ і҆ꙋ́да г҃а помо́щник҃ и҆ воево́дꙋ бра́ни быти. нача̀ гласо҃ ѻ҆́тческимъ съ пѣсньми (и҆) во́племъ възпѝ, (и҆) нечаа́нне на во́ѧ горгїевы нападе. і҆ꙋ́да же собра̀ во́и прїиде въ градъ ѻ҆дола́мъ· И҆ є҆гда седмыи дн҃ь прїиде по ѻ҆бы́чаю ѻ҆чище́нїѧ· в томъ мѣсте сꙋбо́тꙋ сотвори́ша. наоу҆трїи же прїиде (съ свои́ми і҆ꙋ́да)[31] да телеса̀ простертыхъ возметъ и҆ с роди́тели положитъ въ гробѣхъ ѻ҆́тческихъ· ѻ҆брѣто́ша же по҃ ризами (-)[32] оу҆бїены҃ (ѿ даровъ и҆дольскихъ)[33], ѻ҆ них

єю. **23** Юда ж ревно чинив переслідування, вбиваючи поганців. І поклав з них 30000 мужів. **24** Сам же Тимотей попав на бік Доситея і Сосипатра і благав великим благанням, щоб його відпустити живим. Тому що він держав численних кревних і деяких братів, і ці стануть обезмовленими, якщо він помре. **25** Як же вони повірили великим проханням, вони відпустили його здоровим задля спасіння братів. **26** Маккавей *тоді* вийшов до Карнія і до Таргатії і вбив 25000. **27** А після вигублення цих Юда повернув вояків до міцного міста Ефрона, в якому жив Лисія і множество різних народів, а сильні хлопці сильно боролися, стоячи перед мурами. В ньому ж були воєнні машини та інша військова зброя. **28** Прикликавши ж Сильного, що з владою знищив сили вояків, вони захопили місто до рук і вбили 25000 тих, що всередині. **29** І відійшовши звідти, вони і кинулися на скитське місто, що віддалене від Єрусалиму на 600 стадій. **30** Як же засвідчили ті юдеї, що там жили, про скитських громадян, що і в усі дні і часи нещастя вони мають добре настановлення, **31** зробили їм подяку і потішання і *побажали, щоб* для загального добра були помічниками родові. І вони прийшли до Єрусалиму в дні, як настав великий празник тижнів. **32** І після названої п'ятдесятниці вони пішли проти Ґорґія, ідумейського вождя. **33** Він же вийшов з трьома тисячами піших і 400 вершниками. **34** І вони зробили бій, і трапилося, що впало мале число юдеїв. **35** А якийсь Доситей з Вакинора, сильний чоловік-вершник, притримував Ґорґія, схопив його за сорочку і провадив чесно. І бажав хтось з тракійських вершників, прибігши, живим схопити проклятого Ґорґію, і розрубав рамено, а Ґорґія втік до Мариси. **36** Ґорґієві ж вояки довго билися, і Юда, змучившись, закликав до Господа, що є помічником і воєводою в битві. **37** Він почав *підбадьорювати* батьківським голосом з піснями, і закликав криком, і несподівано напав на Ґорґієвих вояків. **38** Юда ж зібрав вояків *і* прийшов до міста Одоллам. І коли прийшов сьомий день, за звичаєм очищення в тому місці зробили суботу. **39** А на другий день прийшов Юда зі своїми, щоб забрати тіла впавших і покласти з батьками до батьківських гробниць. **40** Знайшли ж під одіжжю вбитих ідольські дари, про які закон забороняв юдеям. Всім же стало явним, що вони впали задля цієї причини. **41** Отже, всі поблагословили праведний господній суд, що таємне зробив

явним, **42** і, повернувшись до молитви, благали, щоб вчинений гріх не був згаданим. Юда ж сильно благав народ держати себе без гріха, бачачи наочно те, що сталося задля гріхів. **43** І зробивши збір дорогоцінностей з мужів, якихось 2000 драхм срібла, він і послав до Єрусалиму, щоб принести жертву за гріхи померлих, предобре і належне чинячи, думаючи про воскресіння. **44** Бо хоч він не очікує воскресіння впавших, отже, особливо за бувший сором *потрібно* за мертвих молитися. **45** Після цього з благочестям дивлячись на прегарну відкладену подяку для померлих, він подав преподобність, і побожність, і дари. Тому, як принесуть молитву за померших, Він очистить гріхи.

же закѡ҃ запрещаше їꙋдеѡ҃. всѣмъ же ꙗвѣ бысть ꙗко сеѧ ради вины̀ падоша. всѝ ꙋбо бл҃виша правыи сꙋдъ гн҃ь ꙗко таина сотворѝ ꙗвлена. и̂ къ моленїю ѡ̂братившесѧ молиша да сътвореныи грѣхъ не воспоманетсѧ. Їꙋда же крѣпчаише молѧше люди снабдѣти себе безъ грѣха̀, ѡ̂чима видѧщи бывшаѧ грѣхъ ради. И̂ сътворъ ѿ мꙋжїи събранїе ꙋтварїи ꙗко ҂в҃ драгмъ среб҃ра̀, (и̂) посла̀ въ їерл҃мъ принестѝ за грѣхи (мртвыхъ) жрътвꙋ. предобре и̂ ꙋгодне творѧ̀ ѡ̂ воскрсенїи помишлѧѧ. аще бо падшихъ въстанїѧ не чаетъ, наипаче (ꙋбо былѝ)[34] срамоты̀ ѡ̂ мртвыхъ молитисѧ. посемъ зрѧи съ бл҃гочестїемъ ꙋсопшимъ добрѣишее ѿложеное бл҃годаренїе, прпбїе и̂ бл҃гочестїе (и̂ дары подадѐ)[35]. ѿнюдꙋже за ꙋмръшихъ моленїе сътворь грѣхѝ ѡ̂чиститъ.

Глава 13

1 149-го року Юда довідався, що Антіох Евпатор приходить з множеством проти Юдеї, **2** і з ним Лисія, який у нього славний і старший над ділами, кожний, маючи з собою еллинську силу, – 120-ть тисяч піших, і 5000, і 300 вершників, і 22 слони, 300 колісниць з серпами. **3** Замішався же з ними і Менелай і з великою підступністю намовляв Антіоха, не задля спасіння батьківщини, а думаючи бути поставленим в начальники. **4** Цар же царів підняв гнів Антіоха на безбожного. І Лисія побачив, що він є причиною всього зла, наказав, так як є звичай на місці, убити його, повівши до Верії. **5** Була же в тому місці вежа на 50 ліктів, повна попелу, вона мала звідусіль круглий прилад, що звисав у попіл. **6** І туди у попіл він наказав кинути грабіжника священних речей, коли ті його гнали на загибель. **7** І такою смертю трапилося вмерти законопереступникові. І дуже праведно Менелай не одержав похорону, **8** тому що вчинив багато гріхів проти божого жертовника. Вогонь і попіл для нього був святим, і він на смерть в попелі був засуджений. **9** Але цар, не-загнузданий умом, ішов, щоб юдеям показати себе злобнішим від свого батька. **10** Юда ж це пізнав *і* наказав народові, щоб день і ніч прикликали Господа, який, так як завжди, і тепер їм допоможе задля закону *перед тими*, що бажають *їх* позбавити батьківщини і святого храму. **11** І тепер, як народ трохи відпочив, не допустить, щоб він попав під владу поганських

Глава̀, гі҃

Лѣта рмд҃, позна Їꙋда А̂нтїоха Єꙋпатора прїити съ множествомъ на Їꙋдею, и̂ с нимъ Лисїѧ приѡ̂бращныи (Ємꙋ) и̂ надъ вещъми (старѣишїи). кождо и̂мꙋщи (съ собою) силꙋ єллинъскꙋ пѣшецъ рі҃ тысѧщъ, и̂ конникъ, ҂е҃ и̂ т҃, и̂ слоновъ кв҃, колесницъ с косами т҃. Смѣси же сѧ тѣмъ и̂ Менелаи, и̂ съ великою лестїю молѧше А̂нтїоха не ради ѿчествꙋ спсенїѧ, мнѧсѧ въ начальство поставитисѧ. Цр҃ь же цр҃еи въздвиже ꙗрость А̂нтїоховꙋ на нечестива. и̂ ꙋвидѣ Лисїю виною быти всѣхъ злыхъ, повелѣ ꙗко ѡ̂бычаи єсть въ мѣстѣ ꙋбити веде єго въ Верїю, бѣ же в том мѣсте стлъпъ н҃ лакѡ҃ и̂сполнъ пепелꙋ, сеи сосꙋды и̂мѣаше ѡ̂бносѧщъ ѡ̂крꙋтъ во пропасть пепала. (и̂) здѣ (въ пепелъ воврещи повелѣ сщ҃енства грабителѧ симъ єго погонѧющи)[1] на погꙋбленїе. (И̂) сицевою смртїю законопрестꙋпъникꙋ слꙋчисѧ ꙋмрѣти. ниже погребенїа полꙋчи Менелаи преправедне. понеже бо многа съгрѣшенїѧ на ѡ̂лтари (бж҃їемъ) сътвори. ємꙋже ѡ̂гнь и̂ пепелъ бѣ стъ, (и̂ ѡнъ) въ пепелъ смрти ѡ̂сꙋжденъ бысть. Но цр҃ь ꙋмомъ не ѡ̂бꙋзданъ, грѧдѧше злобнѣиша ѿца своєго себе показати Їꙋдеѡмъ. Иже Їꙋда позна̀, повелѣ людемъ да днь и̂ нощь Га҃ воззовꙋтъ. Иже ꙗко всегда и̂ нн҃ѣ поможетъ и̂мъ закона ради, (-)[2] ѿчества и̂ стг҃о храма лишити хотѧщихъ. и̂ нн҃ѣ мало препочивши люди не ѡ̂стави хꙋленїемъ ꙗзыческимъ подрꙋчныхъ быти. всѣмъ такоже вкꙋпѣ сътворѧющимъ и̂ просѧщимъ (ѿ Га҃ млрдїѧ)[3], съ плачемъ и̂ постомъ по три дни бесъпрестани простерты, ꙋкрѣпи и̂хъ Їꙋда и̂

повелѣ оуготоватися. Самъ же [Їоуда][4] съ старцы совѣща первѣе нежели цр҃ь пусти вои въ Їоудею и быти града одержанїю, изшедши судити вещи [гн҃ею][5] помощїю. даде же власть вои [гв҃и][6] мира, моли своихъ мужествене бранитися даже до смерти закона ради (и свщ҃енного)[7] града (и) отечества (и) гражданства, (и) окрестъ модина вои постави. даде же сущимъ с нимъ знаменїе побѣду бж҃їю. съ юноши же крѣпчайшими изыиде нощїю на црс҃кїи станъ, (и) оуби въ ополченїи, [д҃][8], мужїи. и большаго от слоновъ съ сущими на немъ оуби, и въ конецъ (все) ополченїе страха и възмущенїа исполниша, і изыидоша благе. Посем же явлающуся дн҃и. (-)[9] помощїю и покровенїемъ гн҃имъ защищаеми. Цр҃ь же прїатъ вкушенїе храбрости їоудейскїа. (и) покушашеся (внити)[10] въ мѣста, и въ ведсурскїа твердыня стражи їоудейскїа прїиде, (и) оударяа премѣнишася и оумалишася. Сущїи же внутрѣ їоуда потребная посла. възвѣсти таинаа супостатомъ родокосъ (нѣкто именемъ) от їоудейскихъ вои, възыскана же бысть и ятъ и оубїенъ. Повтори же цр҃ь слово съ ведсураны (и) десницу даде, (и) прїатъ (дары) отиде. и състави брань съ їоудою, и преможенъ бысть. якоже позна отмещущася филиппа въ антїохїи поставленаго на дѣлеми (и) смятеся, (и) моли їоудеовъ. повину же ся и клася о всѣхъ правено, (и) совѣтова. и принесе жрътву, (и) чествова храмъ и помилова мѣсто. и маккавеа прїатъ, (и) постави стратига от птоломаиды даже до геррїнська княжьства. (И) прїиде въ птоломаиду, (и) стужаху птоломаидане (о завѣтехъ, зане отвергоша)[11] завѣти, и взыиде на судище лисїа, (и) оустави избранное, (-)[12] (и люди оутѣши)[13]. (и) отиде въ антїохїю. (И) сице бысть црс҃ко исхожение, и паки възвращенїе.

Гл҃а, дї.

По трїехъ же лѣтехъ прїиде (въ їоудейскую страну)[1]. димитрїи селевкїевъ, съ множествомъ ѕѣлнымъ, трехъ ради градовъ пристанищныхъ (и) оудержа страну. и оуби антїоха и его приобразнаго лисїю. алкимъ же нѣкто бывыи прежде архїерей, волею же оскверненъ въ времена смѣшенїа. (и) помышлаа яко никимже образомъ нѣсть ему спсенїа, ниже (-)[2] прихоженїа къ

хул. **12** Як всі так само разом чинили і просили милосердя в Господа через три дні, безперервно простягнуті з плачем і постом, Юда їх скріпив і наказав приготуватися. **13** Сам же Юда з*і* старцями врадив, щоб раніше ніж цар пустить вояків до Юдеї і місто буде захоплене, вийшовши судити справу з господньою поміччю. **14** Він же дав владу над вояками Господеві світу, мужньо благав своїх боротися аж до смерті за закони, і священне місто, і батьківщину, і громадян і поставив вояків довкруги Модина. **15** Він же дав тим, що були з ним, кличку Божа Побіда. А вночі з найсильнішими хлопцями він вийшов проти царського обозу, і вбив в таборі 4000 чоловік, і вбив найбільшого з слонів з тими, що були на ньому. **16** І вони дощенту переповнили ввесь табір страхом і замішанням та вийшли щасливо. **17** Після цього ж, як день світав, вони були збережені господньою поміччю і покриттям. **18** Цар же, одержавши посмак юдейської хоробрості, намагався ввійти до околиць, **19** і прийшов до ветсурської твердині, до юдейської сторожі. І, зударившись, вони повернулися і були впокорені. **20** А тим, що були всередині, Юда послав потрібне. **21** Таємницю ворогам сповістив якийсь з юдейських вояків на ім'я Родокос. Вони ж його відшукали, і він був схоплений і вбитий. **22** Цар же вдруге мав справу з ветсуранами, і дав правицю, і відійшов, одержавши дари. І він зробив бій з Юдою і був переможений. **23** Як же він довідався, що в Антіохії збунтувався Филип, який був поставлений над справами, він і жахнувся, і просив юдеїв *про мир*, піддався ж. І поклявся про все справедливо, і зробив нараду, і приніс жертву, і пошанував храм, і змилосердився над місцем, **24** і прийняв Маккавея, і поставив володарем від Птоломаїди аж до Ґерринського князівства. **25** І він прийшов до Птоломаїди, і птоломаїдці змагалися задля завітів, тому що завіти були усунені. **26** І на судище вийшов Лисія і рішив те, що вибрали, і потішив народ. І відійшов до Антіохії. І таким був царський прихід і знову поворот.

Глава 14

1 А по трьох роках до юдейської країни прийшов Димитрій Селевкійський з великим множеством задля трьох міст-пристаней. **2** І він захопив країну, і він вбив Антіоха і його шляхтича Лисія. **3** А якийсь Алкім, що раніше був архиєреєм, а добровільно осквернився в часах замішання і думаючи, що зовсім йому немає спасіння ані доступу до святого жертовника, **4** він прийшов до царя Димитрія 151-го року,

приносячи йому золотий вінець і пальму, до цього ж і квіти, які видавалися церковними. І в тому дні задержав мовчання. **5** Він вглядів же час для свого безглуздя і був покликаний Димитрієм до збору. І його запитали за якою угодою і рішенням стоять юдеї. А на це він сказав: **6** Юдеї, прозвані асидеями, яких вождем є Юда і Маккавеї, чинять війни і будять чвари, не думають про осягнення царської користі. **7** Через це я є відлученим від прадідівської слави, значить архиєрейства. Тепер, ідучи, я прийшов. **8** Отже, по-перше, задля корисного, держачи віру до царя, подруге ж, думаючи і про власних громадян. Бо нерозсудливість вище згаданих в усьому немало пригнічує наш род. **9** А це все хай буде відоме тобі, царю. Зрозумій про країну і про становище роду, згідно тим уклінним чоловіколюб'ям, яке ти маєш до всіх. **10** Адже доки є Юда, неможливо на ділі мати мир. **11** Як же це було ним сказане, і інші друзі, що мають ворожнечу до Юди, розпалили Димитрія. **12** Він же скоро прикликав Никанора, згаданого старшину над слонами, і поставив володарем для юдеїв. І послав, **13** давши наказ вбити самого Юду, і розігнати тих, що з ним, поставити ж Алкіма архиєреєм храму великого. **14** Тоді народи, які втекли до Юдеї, до Юди, нагло пристали до Никанора, бажаючи користати з юдейського нещастя і щасливих обставин. **15** А юдеї, почувши про Никанорів прихід і підкорення народів, посипавши *себе* землею, благали Того, що аж довіку поставив свій народ, що завжди помагає з появою задля своєї часті. **16** Як же воєвода наказав, вони швидко звідти рушили і ударилися в десавлевій околиці. **17** А Симон, брат Юди, звів бій з Никанором, трохи ж він настрашився задля нападу ворогів. **18** Як Никанор почув про мужність тих, що є при Юді, і про сміливість, якою змагаються за батьківщину, він і не відважувався чинити суд задля крові. **19** Через те він послав Посидона, і Теодота, і Маттатія дати і взяти правицю. **20** Як же про це була довга нарада, і воєвода виніс до множества. В усіх була одна думка – прийняти дружбу. **21** І вони назвали день, в якому зійдуться на самоті. І він настав, і кожному поставили крісло. **22** Юда ж наказав озброєним бути готовими на відповіднону місці, щоб часом нагло не було погане діло від ворогів, і мали повні переговори. **23** Никанор же залишився в Єрусалимі і не зробив нічого злого. Стада ж зібраних людей він відпустив. **24** Він же

стому олтарю. Пріиде къ црю димитрію, рна, лѣта. принося ему вѣнецъ злат и финики, ксим же и цвѣти, иже црковніи суще видахуся. и въ днь онъ бысть въ млъчаніи. усмотри же время неразумію своему и призвася димитріемъ въ соборъ, и въпрошенъ бысть. в коемъ рвлозе и совѣтѣ стоятъ іудеи, ксим же рече. глемии іудеи асидеи ихъже вождъ іуда, (и) маккавеи брани строители и распря въздвизаютъ не помышляютъ црскаго благостоянія получити. Отнюдуже отлучен есмь прародительскія славы. сирѣч сщенноначалъства. градыи нынѣ пріидохъ. пръвое убо полезныхъ ради црееви вѣру съдръжащи. второе же и своихъ гражанъ созирая предреченыхъ убо безсловесіе, по всему род нашъ не мало ожесточае. Кождо же сихъ знано ти буди от црю о странѣ и о стоянію рода (-)[3] проразумѣи. по емуже имаши къ всѣм любочлчія благосрѣтеніе. донелиже бо іуда есть невозможно мира получити дѣтелеи. сицевым же реченнымъ от него. и прочіи друзи вражду имущи на іуду, разждегоша димитрія. призва же скоро никанора [глема][4] старѣишину елефановъ и воеводу постави (іудеом)[5], (и) посла давъ заповѣдь, самаго іуду убити (і) иже с нимъ расточити. поставити же алкима архіерея великаго храма. Тогда языцы убѣгшія въ іудею къ іуде, смѣсишася внезапу съ никаноромъ. хотяща іудеискаго неполученія и благовременія гонители быти. Слышавши же [іудеи][6] никанорово пришествіе, и повиновеніе языкъ, покоивше зѣлю молаху даже до вѣка поставльшаго люди своя прно съ явленіемъ въспомагая своея ради части. Повелѣвшу же воеводѣ скоро отъуду двигнушася, (и) смѣсишася съ страною десавлею. Симонъ же братъ іудинъ сътвори съ никанором брань мале же устрашися нахожденія ради супостатъ, якоже слыша никанор мужество иже о іуде сущих, и благодшіе имже подвизаются за отечество (и) страшашеся суда крове ради сътворити. Сего ради посла, посидона, і деодота, и матадіа, дати и взяти десницу. На множѣ же о семъ бывшу совѣту, и воевода къ множеству изнесе. всѣмъ едино бысть изволеніе пріяти дружбу. и нарекоша днь воньже на уединеніе снидутся, и пріиде (-)[7], (и) поставиша (комуждо) сѣдалище. Повелѣ же іуда въоруженымъ быти готовом въ мѣстѣ подобнѣ, да не когда от супостатъ внезапу злодѣяніе буде (и) съвръшену бесѣду сътво-

рѝша. пребы́сть же никано́ръ въ і҆ерⷭ҇лимѣ, и҆ никое́гоже ѕла̀ сотворѝ. ста́да же народовъ събра́нныхъ ѿпꙋстѝ· [И҆мѣаше же][8] і҆ꙋ́дꙋ всегда̀ въ лицы̀ (и҆) дꙋ́шевне прилежа́ше мꙋжꙋ. моли́ѧ е҆го жени́тисѧ и҆ ча́да сотвори́ти. (и҆) ѡ҆женьсѧ бл҃гостоѧше (и҆) соѡ҆́бщисѧ жи́тїю· А҆лкимъ же ви́дѧщи междꙋ̀ и҆́ма бл҃горазꙋмїе и҆ бы́вшаѧ совѣща́нїѧ· Прїи́де къ дими́трїю и҆ гл҃аше, никанора вещемъ чюждим мꙋдръствова́ти· і҆ꙋ́дꙋ же совѣтника црⷭ҇тва своего въсприѧти (-)[9]. црь же възѧ́рисѧ, и҆ стропти́выми ѡ҆клеветанїи (е҆го) разъсверѣпѣ· писа̀ никано́рꙋ рекꙋщи. ѡ҆ завѣща́нїахъ (сихъ) тѧ́жко ми е҆сть носити. повелѣва́ю же ти маккавеѧ свѧза́нꙋ посла́ти (к на́мъ) въ а҆нтїѡхїю (-)[10]. Оу҆вѣдѣ же ѡ҆ си́хъ никано́ръ (и҆) смѧтесѧ и҆ бѣдне пребыва́ше. не хотѧ ѿвре́щисѧ завѣща́нагѡ, занѐ ничто́же ви́дѣ ѡ҆би́дна въ мꙋжи. но понеже црю съпротивити сѧ не бѣ бл҃говре́мѧ снабдѧ́ше (воинство)[11] сїѧ съвершити· Маккаве́й же видѧщи собою грознѣе дѣ́ѧти никанора, ѡ҆бычное срѣтнїе ѕвѣрско и҆мꙋща. разꙋмѣ не ѿ блажа́йша быти прещенїѧ е҆и, собра̀ нема́ло и҆́же ѡ҆крⷭ҇тъ себе, и҆ съкрысѧ ѿ никанора. позна́ же дрꙋгъ е҆го ѣко ро́днѣише ѿ мꙋжа ратꙋетсѧ, прїи́де къ вели́комꙋ и҆ стомꙋ храмꙋ, и҆ възносѧщи подобныѧ жертвы повелѣ предати мꙋжа· И҆́мже е҆гда̀ съ клѧтвою рекшимъ не вѣдѣти ка́мо е҆сть и҆́щемыи. (и҆) простеръ рꙋкꙋ на црковъ клѧсѧ (рекꙋщи)[12], а҆́ще не предасте ми свѧ́зана і҆ꙋ́дꙋ. то бж҃їи хра̀ в равнинꙋ сътворꙋ и҆ ѡ҆лтарь раскопа́ю, и҆ капище дїонисїю сътворю (здѐ)[13]. (и҆) сїѧ (-)[14] рекъ ѿи́де· Жрьцы же въздѣюще рꙋцѣ на́ нб҃о призывахꙋ (строи́телѧ и҆)[15] съпоборьника ѣзыка и҆хъ, сꙋщаго всегда, сїѧ рекꙋщи· Ты г҃и всѣхъ сы́и, не требꙋѧи ничтоже бл҃говоли́лъ е҆си храмъ ѡ҆битанїѧ твоего быти в на́съ· И҆ нн҃ѣ ст҃ъ сте всѧкого ѡ҆сщенїѧ (и҆) г҃и, съхрани въ вѣкъ нескверненъ храмъ твои секраты ѡ҆чищеныи· [загради́ же всѧка оу҆ста̀ неправедна][16]. разїи же нѣ́кто ста̀рецъ ѿ і҆ерⷭ҇ли́ма ѡ҆клеветанъ бысть никанорꙋ· Мꙋжъ любополитъ и҆ ѕѣло добрѣсло́выи. и҆ по бл҃горазꙋмїю ѿц҃ъ і҆ꙋдеѡ́мъ и҆меновашесѧ· Бысть бо въ прежнихъ временехъ смѣшенїѧ сꙋдъ вносѧ і҆ꙋде́йства ради сицевъ, (ѣко)[17] тѣло и҆ дꙋшꙋ (-)[18] предаа́ше съ всѧкимъ прилѣжанїемъ· Хотѧ́ше же никанорь и҆звѣстно ѣвити не́навистъ ю҆́же и҆мѣ на і҆ꙋде́и, посла̀ во́иновъ пѧть сотъ ѣти е҆го. мнѧше бо ѡ҆наго ѣвши си́мъ съдѣлати по́лезнаѧ. мно́жествꙋ же хотѧщꙋ столпъ раскопа́ти и҆

мав Юду постійно на виду і душевно приставав до чоловіка. **25** Він просив його женитися і мати дітей. І той, оженившись, добре мався і брав участь у житті. **26** Алкім же, бачачи між ними порозуміння і ті погодження, що були, прийшов до Димитрія і сказав, що Никанор по-чужому думає про справи, а Юду прийняв радником у своєму пануванні. **27** Цар же розлютився і через його ганебні оскарження залютував. Він написав Никанорові, кажучи: Мені є тяжко переносити ці погодження. Наказую ж тобі Маккавея зв'язаним послати до нас, до Антіохії. **28** Довідався ж Никанор про це, і жахнувся, і був пригнобленим, не бажаючи відректися від домовленостей. Тому що він не побачив ніякої обиди в чоловіку, **29** але тому що не було як протиставитися цареві, він шукав догідного часу, щоб з військом це виконати. **30** А Маккавей, бачачи, що Никанор з ним діє грізніше, по-звірськи проводячи звичайну зустріч, зрозумів, що це не від добра погрози. Він зібрав немало тих, що довкруги нього, і сховався від Никанора. **31** Зрозумів же його друг, що він справді вихитрений чоловіком. Він прийшов до великого і святого храму і тим, що приносили жертви належні, наказав видати чоловіка. **32** Коли ж вони з клятвою сказали, що не знають де є той, якого шукають, **33** він і, простягнувши руку проти церкви, поклявся, кажучи: Якщо мені зв'язаним не видасьте Юду, то перетворю в поле божий храм і рознесу жертовник, і тут збудую храм Діонізієві. **34** І сказавши це, він відійшов. Священики ж, піднявши руки до неба, прикликували Сотворителя і Помічника їхнього народу, що завжди є, кажучи це: **35** Ти, Господи всіх, що є, що не потребуєш нічого! Ти зволив, щоб у нас був храм твого помешкання! **36** І тепер, Святий всього освячення і Господи, навіки неоскверненим збережи твій щойно очищений храм! Загороди ж усякі неправедні уста! **37** А Разій, якийсь старець з Єрусалиму, був оскаржений перед Никанором, чоловік, що любив народ і *був* дуже доброї слави, і за розумність був прозваний батьком юдеїв. **38** Адже він в попередніх часах замішання виносив суд відносно юдейства. Так що він віддавав тіло і душу з усякою старанністю. **39** Никанор же бажав явно виказати ненавість, яку він мав до юдеїв. Він послав п'ятьсот вояків, щоб його схопити, **40** бо думав, схопивши того, цим зробити миле. **41** Як же натовп намагався рознести вежу, і як розбивали двері з двору, і як наказали принести

вогонь і запалити двері, коли схоплювали його, він себе поранив мечем, **42** бажаючи радше вмерти, ніж піддатися ворогам і збезчестити свою шляхетність. **43** Через поспіх рана не була смертельною. Як же народ розбивав двері, він, відважно вибігши на мур, мужньо скинув самого себе між народ. **44** Вони ж зразу розбіглися через його падіння, і він впав посеред них. **45** А ще дихаючи, загорівшись душею встав, хоч його кров сильно текла і він дуже був зранений тяжкими ранами, і бігом він перейшов крізь народ. І став на якомусь високому камені, **46** і вже був обезкровленим. Схопивши обома руками свої нутрощі, він накинувся на народ, приликуючи Того, що володіє життям і духом, його йому знову віддати. І цим способом переставився від життя.

дворныи двери раздрꙋшающи, і повелѣша огнь принести и двери зажещи. Егда имаше его мечемъ ся порази. лꙋче хотя оумрети неже ли врагомъ порꙋчникъ быти, и свое благородство обесчестити. скорости ради не смртна язва бысть, (-)[19] народꙋ (же)[20] двери разбивающимъ, онъ же прите͏къ дръзновенне на стѣнꙋ сверже самъ себе мꙋжествено (-)[21] народы, они же абїе разбѣгошася паденїя его ради. (и) паде посредѣ ихъ. еще же дыхаше (-)[22] разжегъ (дꙋшею)[23] воста, крови его зѣлне текꙋщи, и тяжчайшими ранами бысть язвенъ. (и) теча народъ пройде, и ста на нѣкоемъ камени высоцѣ, и оуже без крови бысть. объятъ внꙋтреннѣя (своя) обѣма рꙋкама връжеся на народы. (-)[24] възывающи владꙋщаго животомъ и дхомъ. сїя емꙋ паки воздати, и симъ образомъ живота гонзе.

Глава 15

1 Як же Никанор довідався, що Юда є в місцях Самарії, він задумав повним нападом в дні суботи зробити бій. **2** А силою змушені іти за ним юдеї і казали: Зовсім не зробиш так по-звірськи і по-варварськи. Славу ж віддай святині і вшануй Того, що все бачить. **3** Безбожний же запитав, чи в небі є Сильний, що наказав святкувати суботній день. **4** А коли вони відповіли: Є Господь! Сильний, що живе в небі! Який наказав святкувати сьомий день. **5** Він сказав: І на землі сильним є я, що наказую взяти зброю і для царя виконати потрібне. Одначе, він не зміг довершити злої ради. **6** Никанор же, роздутий великою гордістю, задумав зробити загальний бій проти Юди. **7** Маккавей же завжди надіявся усякою надією одержати заступництво від Господа **8** і потішав своїх, щоб не боялися приходу поган, маючи ж в умі поміч з неба, яка раніше в них була. І щоб тепер очікували, що надійде їм побіда і поміч від Вседержителя. **9** І заохотив їх з закону і пророків, згадуючи їм попередні подвиги, він зробив їх сміливими. **10** І так він їх підняв на душі і заразом показав їм поганські обмани і переступлення клятв. **11** Кожного з них він озброїв не безпекою щитів і списів, а потішив добрими словами, і розповів вірогідний сон, і розвеселив лона всіх. **12** Таким же було його видіння: *Він побачив* Онію, бувшого архієрея, милого і доброго чоловіка, соромливого на вид, а лагідного образом і милого мовою, який з дитинства пристав до всього доброго,

Глава, еі

Никанор же яко (видѣ іоудꙋ)[1] бити въ мѣстехъ самарїи помысли съ всѣмъ оустремленїемъ дне сꙋботнаго сътворити брань. По нꙋжди же последꙋюще емꙋ іоудеи (и) глюще, никакоже сице звѣрьскы и варьварскы сътворши. славꙋ же воздаи (стыни)[2], и почти вся видящаго. нечестивыи же вопроси аще есть силныи на небеси, иже повелѣ празновати днь сꙋботныи. Онѣм же отвещавшимъ, есть гь живъ сеи на небеси силен, иже повелѣ празновати седмыи днь. Он же рече и азъ (-)[3] силенъ есмь на земли, повелѣваяи прїяти орꙋжїя и потребная цреви исполнити. обаче же не воздръжа сътворити излїяннаго совѣта. (-)[4] Никанор (же) великою гордынею воздвижеся, помысли обще брань съставити на іоудꙋ. Маккавеи же всегда надѣяшеся съ всѣмъ оуповаїемъ заступленїе от га полꙋчити. и оутѣшаше своихъ да не оубоятся пришествїа языкъ. имѣюще же въ разꙋме пребывшꙋю и от небеси помощъ. і нинѣ чаю от вседръжителя быти себѣ побѣде [и помощи][5]. и наказа ихъ от закона и пррокъ, въспоминая и предъбывшая подвиги, (и) оусердны ихъ сътвори. и тако (дшами)[6] (и) воздвиже въкꙋпѣ показа имъ языческа льщенїя, и клятвамъ престꙋпленїя. коегождо ихъ въорꙋжи не щитомъ и копїи оутвержєнїи, но словесы благими оутѣши. и сказа сонъ достовѣренъ, (и оутробы)[7] всѣх възвесели. бысть же его сицево видѣнїе. Онию бывшаго архїерея мꙋжа добраго и благаго, срамлива видѣнїем кротка же образом и беседою лѣпа иже от дѣтства прилежащаго всѣмъ благимъ,

рꙋцѣ въздѣжꙋща молити за вса люди їꙋдейскїа· посемъ ꙗвитиса ї (инаго) мꙋжа сѣдинами и славою дивна (-)[8], и велико благолѣпїе быти окрестъ его· ѿвѣщавшаго же онїю (и) рекшаго, сей есть братолюбитель и много млса о людехъ и о стѣмъ градѣ, їеремїа бжїи прркъ· простерꙋ же їеремїи десницꙋ дати їꙋдѣ мечь златъ. давши же възгласи сїа, прїими стыи мечь даръ ѿ ба, имже съкрꙋшиши сꙋпостаты. оукрѣпльше же са їꙋдиными словесы преблгими, (ими въорꙋжишаса)[9], и дша юношъ исправиша, (воевати и братиса крѣпко да ѿ вещей сила познаетса)[10]. зане сего ра храмъ стыи и градъ погибаше. бѣ бо о женахъ и чадехъ, еще же (и) о братїи и оужикахъ въ бѣдѣ оумаленїа живꙋщимъ. велїи же бѣ и пръвыи стра иже за стыню храма. такоже и въ градѣ сꙋщимъ бѣдне възмꙋщенї гръдаго ради совѣта. (ꙗко)[11] всѣ оуже чающимъ сꙋдꙋ пришешꙋ. и сꙋпостатомъ оуже смѣсившимса и вои съчинени. и звѣри и конницы въ благовременнѣ мѣстѣ на лѣхи въчинени. съразꙋмѣваа же макавей многихъ пришествїе, и орꙋжїи различныхъ оукрашенїе, и сверѣпства звѣреи. простерши рꙋцѣ на нбо, призываше чюдотворащаго [и низꙋ видащаго][12] га, иже не по орꙋжїемъ силы, но ꙗкоже годѣ емꙋ да достойнымъ одоленїе· рече же призываю симъ образомъ· *Ты влко послалъ еси аггла твоего при езекїи цри їꙋдинѣ, и оубилъ еси ѿ воевъ сенахиримовыхъ, рпє· и нн влко силныи на нбсехъ посли аггла твоего блга пред нами въ страсѣ и трепетѣ величества мышца твоеа, да оубоатса съ хꙋленїемъ пришешїи на (-)[13] люди твоа· и сей же сице помолиса. (никаноръ ї иже с нимъ)[14] съ трꙋбами и пѣсньми подвизахꙋса. (-)[15] їꙋда же съ призыванїемъ и млтвами смѣсиса съ сꙋпостаты. рꙋкама бо борющиса, (га)[16] же срцемъ молащи. простроша боле лє, ꙗвленїемъ бжїимъ ѕѣло възрадовавшеса· бысть же по пораженїю и съ радостїю възвращахꙋса, (и) познаша никанора паша съ орꙋжїи (своими). бывшꙋ же воплю и сматенїю блвахꙋ силнаго ѿческимъ гласомъ. и повелѣ иже за всакꙋ плоть и дшꙋ и гра своего рода, и возрастъ пръвоподвижникъ и благоразꙋмїа снабдитель (їꙋда), никаноровꙋ главꙋ и рꙋкꙋ съ рамо ѿсѣщи, (и) принести въ їерлимъ. (и) пришеше же тамо и съзва вса колѣна ꙗзыка своего и жрьцевъ ї иже въ краю сꙋщи. и ста пре олтаре. и показа имъ

д цр ді ісаїа лз тобї а сира ми а ма з вы и

як той простягав руки, щоб молитися за ввесь юдейський рід. **13** Після цього з'явився і інший чоловік, подиву гідний сивиною і славою. І довкруги нього була велика велич. **14** Як же він відповів, Онія і сказав: Цей є любитель братів, і той, що багато молиться за народ і за святе місто –божий пророк Єремія. **15** Як же Єремія простягнув правицю, щоб дати Юді золотий меч, він, давши, проголосив це: **16** Візьми святий меч – дар від Бога, яким поб'єш ворогів. **17** А, скріпившись юдиними предобрими словами, вони ними озброїлися і виправили душі хлопців, щоб воювати і сильно боротися, щоб на ділі було пізнати силу. Тому що задля цього гинув святий храм і місто. **18** Адже був *страх* за жінок і дітей, ще й за братів і рідних, що жили в великій біді, а перший і великий страх був за святиню храму. **19** Також і тим, що були в місті сильно перейнятими через горду раду. **20** Адже всі вже очікували, що надійшов суд, і вороги вже зударилися, і вояки *були* вишиковані, і звірі, і вершники *були* в догідному місці розташовані по частинах. **21** А Маккавей, збагнувши, що прийшло багато, і підготовлена різна зброя, і звірі розлючені, простягнувши руки до неба, прикликав Господа, що творить чуда і бачить те, що вдолі. Який дасть перемогу гідним, як Йому мило, а не через силу зброї. **22** Він же промовив: Прикликаю таким чином. *Ти, Владико, послав твого ангела за Езекії, юдиного царя, і вбив 185000 Сенахиримових вояків. **23** І тепер, Владико, Сильний на небесах, пошли твого доброго ангела перед нами в страсі і тремтінні **24** перед величністю твоєї руки, щоб злякалися ті, що прийшли з хулою проти твого народу. І він же так помолився. **25** Никанор і ті, що з ним, піднімалися з трубами і співами, **26** а Юда з прикликуванням і молитвами зударився з ворогами. **27** Руками ж борючись, а серцем благаючи Господа, вони поклали більше ніж 35000, дуже зрадівши божою появою. **28** Сталося ж, що після розбиття вони з радістю поверталися і довідалися, що Никанор впав зі своєю зброєю. **29** Як же був крик і замішання, вони благословили Сильного батьківським голосом. **30** І той, що за всяке тіло, і душу, і місто, і особу зі свого роду був першоподвижником і оберігачем розумності – Юда наказав Никанорову голову і руку з раменом відрубати і принести до Єрусалиму. **31** І прийшовши ж туди він, і прикликав він всі племена свого народу, і священиків, і тих, що були в твердині. І став перед жертовником,

црс4. 19
іс. 37
тов. 1
сир. 48
мак1. 7
вищ. 8

32 і показав їм Никанорову голову і руку хули, яку він, вихваляючись, простягнув проти святого храму Вседержителя. **33** І, відрізавши язик безбожного Никанора, він наказав покришити для птахів, а руку безумного повісити напроти церкви. **34** Всі ж до неба благословили славного Господа, кажучи: Благословенний Той, що неоскверненим оберіг своє місце! **35** А голову Никанорову він повісив на твердині, показуючи всім певний знак господньої помочі. **36** І всі спільним рішенням наказали ніколи не пропустити цей день без святкування, мати ж цей празник в 13-му дні, 12-го місяця, він же сірійською мовою називається Адаром. Один день перед Мардохеєвим днем. **37** Адже так було з тим, що відноситься до Никанора. І від тих часів місто було втримане євреями. І тут я закінчую слово. **38** І отже, якщо цей виклад гарний і належний – і я сам *цього* бажав. Якщо ж досконалий і має міру – це мені було дано. **39** Бо так, як є противним пити вино після всього або завжди воду, тим же видом мішати вино з водою – веселить і завершує ласку. Так же творення і прикраса слова веселить слух тих, що слухають. На цьому ж хай і буде кінець.

Кінець Другої книги Маккавеїв.
І має у собі 15 глав.

главу (-)[17] никанорову и руку хуленїя юже простре на храм святыи вседръжителя възносяся. и языкъ нечестиваго никанора отсѣчь (и) повелѣ раздробити птицам, руку же безумнаго противу церкви възвѣсити. вси же на небо благословиша Господа праявленаго, рекуще, благословенъ съхранивыи мѣсто свое нескверно. възвѣси же никанорову главу на краю, извѣстна всѣм и явлая Господня помощи знаменїе. (И) повелѣша (-)[18] вси общим совѣтом никакоже оставити без празнованїя дни сего, имѣти же празник сей, ГІ (дня), ВІ мѣсяца. адар же глаголется сvрїискым гласом, пре единым днем мардохеева дни. яже бо о никанорѣ имѣются сице. и от тѣх времен удръжася град от евреи. И аз здѣ оставлю слово. и аще убо благо (и) право съчиненїю сему и сам хотѣх, аще же благосъвръшене и въ мѣру сїе вручено ми бысть. якоже бо вино по всему пити или всегда вода съпротивно есть. иже образом вино с водою смѣшавати веселитъ и благодать сконъчаваетъ. такоже (съчиненїе и) украшенїе слова веселитъ слухи послушающихъ (-)[19]. в сем же буди и скончанїе.

Конецъ вторыхъ книгъ маккавеискихъ.
И маютъ в себѣ главъ, ЕІ.

ТРЕТЯ КНИГА МАККАВЕЙСЬКА
ГЛАВА 1

1 Коли ж Филопатор довідався від тих, що поверталися, що відбулося відібрання Антіохом ним утримуваних місць, і заповівши всім своїм пішим воякам і вершникам зібратися, взявши ж і свою сестру Арсиною, він швидко вийшов до рафійських місць, де отаборилися вояки, що від Антіоха. **2** А якийсь Теодот задумав вчинити зраду. Взявши наперед йому даних сильних вояків, він і прийшов вночі до Птолемеєвого табору, щоб самому його вбити і так розв’язати війну. **3** Але цього вивів Доситей,

ТРЕТИЕ КНИГИ МАККАВЕИСКЕ ГЛАВА А

Филопатор же внегда увѣдѣ от възвращшихся бывшее отнятїе дръжимых от него мѣстъ антїохомъ, (и) заповѣда всѣмъ воемъ (свои) пѣшцемъ и коннікомъ (събратися). взят же и сестру свою арсиною, (і) изыиде въскорѣ до рафїискихъ мѣстъ. идѣже ополчишася (вои) иже от антїоха. Феодотъ же нѣкто исполнити предательство умысли, понятъ превручення ему крѣпчаншїя оружники, (и) прїиде нощїю къ птоломѣеву стану. яко да самъ убїетъ е-

го, и в сицевыхъ разреши брань. Но сего изведе досидеи нарицаемый (снъ) дримиловъ, иже бѣше ѿ рода іудейска. Послѣде измѣни законы (ѿческія, и догма)[2] (ихъ) ѿчюждися. и (в него мѣсто) незнаема нѣкоего заключи въ стане томъ. емуже случися понятии она (болѣзненую смрть)[3]. Сопоставленѣ же бывши (-)[4] брани и (воемъ)[5] антиоховымъ паче мужающимся. Арсиноа же беспрестани проходящи вои, съ умиленіемъ и слезами плетеніе власъ разрѣшивши моли помощи себѣ мужественне, и чада и жены своя (свободити). (кѣсему же) обѣща дати побѣдившимъ комуждо двѣ мнасѣ злата. И тако супостатомъ случися, рукосѣченіемъ побѣжденомъ быти, и многимъ (-)[6] копіедрьжцемъ ятомъ быти. Удрьжавши же побѣду (ѕло совѣтія)[7], суди ближнаа страны пришедъ (наученіемъ) утѣшити. сотвор же сія, и храмы (ихъ) дары (украси, и) дарова, (и сего ради) мужественны поручныя постави. И внегда же (услышаша) іудеи (о сихъ)[8] послаша ѿ презвитеръ, и старецъ (къ филопатору) поздравляющи его, и дары приносящи, и о случившихся благополученіяхъ спрашающи. случися ему паче провожделѣти да скорѣе к нимъ пріидет. (еже и бысть). (и) пришедъ (-)[9] въ іерлимъ, и великому бгу пожре, и блгти възда, и яже лѣтъ бѣ мѣсту сотвори, и вшедъ (вне)[10] и художеству и благолѣпію (его) усумнися. такожде и благочинію храма удивися. (и) съ вожделѣніемъ ѕѣлным въсхотѣ внити въ стыню. они же (съпротивльшеся ему и) рѣша, никакоже подобаетъ быти сему. зане ниже ѿ рода (нашего) лѣтъ есть внити тамо, ниже всѣмъ іереомъ, но единому проигумену, и всѣхъ архіереови, и сіе единою лѣта. он же [никакоже въсхотѣ (глъ ихъ) послушати][11] ксему же и законъ прочтоша ему и не оставися похотѣнія (своего. но) глаше, подобаетъ рече внити ми. (-)[12] аще (же) они лишаются сицевыя чести, мнѣ же не подобаетъ (рече). и въпрошаше что ради приходящему ему въ всякъ храмъ ни единъ възбрани сущихъ. Нѣкто же непрозорительно рече ѕлѣ сіе (сотворим ему)[13]. бывшу же реченію о семъ коея ради вины (не подобаетъ сіе, он же рече никакоже буди сего. Но подобаетъ ми)[14] внити и хотящимъ и и не. Іереом же всѣми чювствы припадшимъ, и молящи великаго бга помощи имъ в настоящеи (ихъ) [нужди][15], и устремленіе ѕлѣ нашедшее премѣнити. и внегда воплю съ слезами

прозваний Дримиловим сином, який був з юдейського роду, – він пізніше відкинув батьківські закони і відчужився їхнього навчання, – і на його місці замкнув в тому таборі якогось незнаного, якому припало перенести болючу смерть того. **4** Як ж відбувався бій і Антіохові вояки були мужнішими, Арсиноя, безперестанно проходячи повз вояків з розчуленням і слізьми, розпустивши плетінки волосся, благала собі мужньо допомогти і свобідними зберегти дітей і своїх жінок. До цього ж обіцяла дати переможцям, кожному дві мниси золота. **5** І так трапилося, що вороги були переможеними в рукопашному бою і схоплені були численні списоносці. **6** Одержавши ж перемогу над злою радою, він судив близькі країни, прийшовши потішити повчанням. **7** Зробивши ж це, він і їхні храми прикрасив дарами і обдарував, і задля цього поставив мужніх підвладних. **8** І коли ж юдеї почули про це, вони послали від священиків і старців до Филопатора, вітаючи його, і приносячи дари, і випитуючи про ті добрі події, що трапилися. Трапилося, що він ще більше забажав якнайшвидше прийти до них. Що і сталося. **9** І прийшовши до Єрусалиму, він і великому Богові приніс жертву, і віддав подяку. І вчинив для місця те, що було належне, і ввійшовши всередину, подивувався й його художності і красі. **10** Він також і здивувався порядкові храму, і великим бажанням побажав ввійти до святині. **11** Вони ж, протиставлячись йому, сказали, що взагалі не годиться, щоб таке сталося. Тому що ані тим, що з нашого роду, не годиться туди ввійти, ані всім священикам, але самому першому і архиєреєві всіх, і це раз у рік. Він же аж ніяк не бажав слухатися їхнього голосу відносно цього. **12** Вони ж і закон йому прочитали, та він не відступив від свого бажання, але говорив: Належиться, – сказав, – мені ввійти. Якщо ж вони позбавлені такої шани, зі мною ж не годиться *так чинити*, – сказав. **13** І він випитував, чому, як він приходив до кожного храму, ані один з присутніх не боронив. **14** Хтось же необдумано сказав, що зле з ним поступили. **15** Як же була мова про це, з якої причини це не годиться, він же сказав: Зовсім хай це не буде. Однак мені належиться ввійти. І чи вони бажають, чи ні? **16** А коли священики усіма почуваннями припали і благали великого Бога їм допомогти в їхній теперішній біді і змінити наглість, яка з бідою надійшла, і коли вони наповнили храм криком зі слізьми, **17** тоді

ті, що залишилися в місті, жахнулися цим і вискочили надвір, вважаючи, що невідомо що може статися. **18** Також і дівчата, замкнуті в кімнатах, вибігши з тими, що родили, і вони посипали голови попелом і порохом. Ридання і стогін заповнили вулиці. **19** І ті, що раніше були готові до зустрічі, брали хоругви і покривали встид, інші ж, забувши про це, безчинну біганину вчинили у місті. **20** І новонароджених дітей лишаючи тут і там самими по домах, інших же по святинях, матері і годувальниці без порядку збиралися до найвищого храму. **21** Молитва ж зібраних була різна в цьому його безбожному намаганні. **22** До цього ж і *були* громадяни, *що* насмілились зовсім не дати йому туди ввійти, хоч він намагався виконати своє бажання, **23** а прикликали кожного озброїтися і повчали мужньо вмерти за батьківський закон. І задля цього вони зробили велике замішання в місті. Заледве ж деякі зі священиків і старців відмовили *від цього* тих, що на це благання прибули протиставлятися. **24** Множество ж народу, як і раніше, в цьому перебувало на молитві. **25** І ті старці, що були при царі, дуже старалися відхилити його прегордий ум від його бажання. **26** Він же, отже, з зарозумілістю всіх відіслав і обережно ішов до входу, думаючи довершити вищесказане. **27** Отже ж, ті, що були при ньому, це бачили і повернулися, щоб з нашими прикликати Того, що все держить, і не допустити прегордого до надходячого беззаконня. **28** Тоді був крик через різні голоси і болі народу і невимовний вереск, **29** так що їм здавалося, що не тільки шумлять люди, але і мури, і вся основа. І тоді всі бажали радше вмерти, ніж побачити збещещення цього місця.

Глава 2

1 Отже, тоді архиєрей, що називався Симон, схиливши коліна до храму і побожно простягнувши руки, чинив цю молитву: **2** Господи! Господи, небесний Царю і Владико всього творіння! Святий у святих! Самоначальний Вседержителю! Зглянься над нами збідованими і визволи від неправедного, і нечистого, і охопленого хворобою сміливості. **3** Адже Ти є Той, що все створив і всіх держиш. Ти є сильний і кріпкий, і що судиш тих, що чинять щось з клятви і гордості. **4** Ти знищив тих, що раніше вчинили

храмъ наплъниша. Тогда иже по граде оставшїи (о семъ) смутишася, (і) искочиша вне, бевѣстно сїе полагающе быти. такожде и заключеныя девы въ чертозѣ съ раждающими избѣгша, и [пепеломъ и][16] прахомъ главы посыпаху. риданїя и стенанїя стогны исполниша. (и проуготованныя въ срѣтенїе хоругви възимаху и студы покрываху. инїи же забывши сїя)[17], рысканїе бесчинно въ градѣ сътавиша. и новорожденыя младенцы, коим же и матере и питателницы оставляющи сѣмо и овамо, єдїны по домехъ, друзїи же по святынахъ безъобразне въ превышнїи храмъ събираху ся. бѣше же различна молитва събранныхъ въ сїе непреподобное начинанїе его. К симъ же и гражданомъ дръзнувшимъ не оставити его съвръшенне внити тамо. єму же произволенїе свое исполнити помышляющу. (и) пригласиша въоружитися (комуждо), и мужественне (наоучаху) по отеческомъ законѣ оумрѣти. (и сего ради) велїе смятенїе сътвориша въ (граде)[18]. єдва же от [їерей][19] и презвитеръ (нѣцыи) премѣниша ихъ на сїе моленїе пришедше стати. множество же людїи яко и прежде в сихъ пребываше молящися. і иже о цари презвитери много покушахуся прегръдыи его оумъ премѣнити, от вожделѣнїя его. он же (оубо) дръзостне всѣхъ отсла, и къ вхожденїю творяше опасенїе, съвръшити непщуя предреченое. сїя же оубо иже о немъ сущїи зряху. (і) измѣниша еже съ нашими призывати вся съдръжащаго. и нашедшему (безаконїю прегръдаго не предати)[20]. Тогда от различныхъ гласовъ, и болѣзни народа бысть вопль, и непостояненъ кличь. яко непщевати имъ, иже не токмо бѣше человекомъ, но и стѣнамъ, и всему пожду шумѣнїе. и произволяху тогда вси оуне оумрѣти, неже на мѣсто сїе оскверненїе видѣти.

Глава, в.

Тогда оубо архїереи нарицаемыи симонъ, противу храму преклони колѣна, и руцѣ простеръ благочинно творяше молитву сїю][1]. Господи Господи царю небесныи, и владыко всякого созданїя. святыи въ святыхъ само началниче, вседръжителю, вонми на насъ изнеможенным, (і избави) от непреподобнаго, и скверънаго и немощїю огражденнаго, дръзости. ты бо създавыи вся, и всѣхъ съдръжай, силенъ (и крѣпокъ)[2] єси, и клятвы, и гръдости дѣющимъ что судиши. ты прежде безаконїе сътворшихъ, в них же и гиганти быша (и) силе и мужеству оуповавшихъ рас-

тлѝ, наводѧ̀ и҆̀мъ безмѣ́рнꙋю во́дꙋ. ты̀ пре-
гръдаѧ творѧ́щихъ содо́млѧнъ, (и҆) въ без-
вѣ́стныхъ ѕлоба́хъ бы́вшихъ ѻ҆гне́мъ и҆ жꙋпе-
ло́мъ попалѝ, ѻ҆́бра́зъ по ни́хъ быва́ющымъ ѻ҆с-
та́ви. ты̀ свѣрѣ́паго фарао́на поработи́вша
лю́ди твоѧ̑ ст҃ыѧ і҆и҃лѧ, разли́чными и҆ мно́ги-
ми и҆скꙋсѝ мꙋ́ками. (и҆) сказа́лъ є҆си̑ и҆̀мъ си́лꙋ
твою̀, и҆ въ ѻ҆нѣ́хъ ве́лїю дръжа́вꙋ твою̀ (ꙗ҆ви́лъ
є҆си̑), и҆ гонѧ́ща є҆го̀ (за людми̑ твои́ми)[3] съ ко-
лесни́цами и҆ наро́дъ мно́жествомъ заклю́чи въ
глꙋбинѣ̀ мо́рстѣи. вѣ́рꙋющихъ же тѝ вса́ко-
го зда́нїѧ си́льнѣйшемꙋ невре́дны преве́лъ є҆си̑.
и҆̀же ви́дѣвше дѣ́ла твоеѧ рꙋкѝ, въсхвали́ша
тебе вседръжи́телѧ. ты̀ црю създа́вый непро-
хо́димꙋю и҆ неизмѣ́ри мꙋ зе́млю, и҆збра́лъ є҆си̑
гра́дъ сі́й, и҆ ѻ҆сти́лъ є҆си̑ мѣ́сто сі́е и҆́мени
твое́мꙋ ничто́же тре́бꙋющемꙋ, и҆ просла́вилъ
є҆си̑ въ ꙗ҆вле́нїи великолѣ́пїѧ съставле́нїе. съ-
твори́лъ себѣ̀ (сі́е) къ сла́вѣ вели́цѣ, и҆ хвале́нїю
и҆́мени твое́го (ст҃аго). и҆ (ѹ҆бо) любѧ̀ до́мъ
і҆и҃левъ и҆звѣсти́лъ є҆си̑, ꙗ҆́ко а҆́ще бꙋ́детъ
(ва́мъ)[4] съвраще́нїе, и҆ ѻ҆бы́иметъ (ва́съ)[5] тѣ-
снота̀, тогда прише́дше въ мѣ́сто сі́е (помоли́-
тесѧ, и҆ ѹ҆слы́шꙋ)[6] мл҃твꙋ (ва́шꙋ)[7]. и҆ ѹ҆бо вѣ-
ренъ є҆си̑ і҆ и҆́стиненъ. поне́же мно́гащи ѻ҆скорбле-
номъ бы́вшимъ ѻ҆ц҃емъ на́шимъ помо́же
и҆̀мъ ты̀ въ ни́щетѣ, і҆ и҆зба́вилъ є҆си̑ [-][8] ѿ
вели́кихъ бѣ́дъ. (мы́ же сі́ѧ)[9] нн҃ѣ ст҃ый цр҃ю
мно́гихъ ра́ди и҆ вели́кихъ на́шихъ грѣ́ховъ
стра́ждемъ, и҆ повинꙋ́емсѧ враго́мъ на́шимъ, и҆
есмы̀ в немо́щехъ (ꙗ҆́ко) въ [дн҃е][10] низпаде́нїѧ.
дръзости́вый же и҆ скве́рный се́й начина́етъ по-
хꙋли́ти на земли̑ възвыше́нное (-)[11] мѣ́сто и҆-
мени (твое́мꙋ ст҃омꙋ)[12]. а҆́ще и҆ жили́ще твое
нб҃о нб҃си непристꙋпно чл҃комъ є҆сть. но поне́же
бл҃говоли́лъ є҆си̑ сла́вꙋ твою в лю́дехъ твои́хъ і҆и҃ли
(и҆) ѻ҆сти́лъ є҆си̑ мѣ́сто сі́е. да не ѻ҆сꙋ́диши
на́съ в нечистотѣ̀ си́хъ, ни́же (да погрꙋзи́ши)
на́съ въ скверни̑ (си́хъ). да́же не похва́лѧтсѧ
зако́нопрестꙋпнїи въ дꙋши и҆́хъ, (-)[13] мы̀
попра́хомъ хра́мъ ст҃ыни, ꙗ҆́коже попира́ютсѧ
хра́мы ме́рзостей, (и҆́хже ты̀ ѻ҆мрази́лъ є҆си̑)· ѻ҆с-
та́ви грѣ́хи на́ша, и҆ разрꙋ́ши непра́вости на-
ша, и҆ ꙗ҆ви мл҃ть твою в ча́съ сі́и. ско́ро да
варѧ́тъ [ны][14] щедро́ты̀ твоѧ. и҆ да́й (же)
хва́лы въ ѹ҆ста̀ стра́ждꙋщихъ и҆ съкрꙋше́нныхъ
дꙋ́шами, сътвори́вый на́мъ ми́ръ ѿвсю́дꙋ· все-
ви́децъ же (-)[15], и҆ пре́жде всѣ́хъ ст҃ый въ
ст҃ы́хъ ѹ҆слы́ша мл҃твꙋ смире́нїѧ. и҆ хꙋ́лою и҆
безстꙋ́дїемъ ве́льма възнесе́ннаго ѹ҆ꙗ҆зви̑ [-][16],
ѿсю́дꙋ и҆ ѿѻ҆́нюдꙋ горды́нѧ є҆го̀, ꙗ҆́коже вѣ́т-
ромъ тро́сть. и҆ на пожди къ томꙋ безъчи́нне

беззаконня, навівши на них безмірну воду, а між ними були і велетні, і що надіялися на силу і мужність. **5** Содомлян, які діяли прегордо і перебували в невідомих злобах, Ти спалив вогнем і сіркою *і* залишив образ тим, що будуть після них. **6** Жорстокого фараона, що уярмив твій святий народ Ізраїля, Ти випробував різними і численними карами. І виказав їм твою силу, і в них показав твою велику владу. **7** І як він гнався за твоїм народом з колісницями і численним народом, Ти *його* замкнув у морській глибині. А тих, що повірили Тобі, що сильніший від усякого сотворіння, Ти перевів непошкодженими. **8** Вони, побачивши діла твоєї руки, похвалили Тебе – Вседержителя. **9** Ти, Царю, зробивши непрохідну і незміриму землю, вибрав це місто і освятив це місце твоєму імені. Ти, що нічого не потребуєш, і Ти прославив сотворіння в появі величності. Ти Собі це зробив на велику славу і похвалу твого святого імені. **10** І отже, люблячи ізраїльський дім, Ти повідомив, що коли у вас буде відвернення і вас огорне пригнічення, тоді, прийшовши до цього місця, помоліться. І Я вислухаю вашу молитву. **11** І отже, Ти є вірним і праведним. **12** Оскільки наші батьки були пригнічені багато разів, Ти їм допоміг в бідноті і спас від великих бід. **13** А тепер, Святий царю, ми це терпимо через наші численні і великі гріхи, і є підкорені нашим ворогам, і є в немочах, **14** так як у дні упадку. Цей же сміливий і нечистий зачинає хулити на землі прославлене місце твого святого імені. **15** Хоч і твоє помешкання – небо небес є неприступне людям, **16** але оскільки ти зволив *показати* твою славу в твоєму народі, Ізраїлі, і освятив це місце, **17** хай не осудиш нас з нечистотою цих ані не покарай нас в осквернненні цих. Щоб законопереступні не похвалилися в їхній душі: **18** Ми потоптали храм святості, так як топчуться храми мерзот, які Ти зогидив. **19** Відпусти наші гріхи і знищ наші провини. І вияви твоє милосердя в цій годині, **20** хай нас швидко випередять твої милосердя. І дай же похвалу в уста тих, що терплять і прибиті душами, зробивши нам мир звідусіль. **21** А Всевидець і Той, що перед всіма є Святим між святими, вислухав молитву впокорення, і Він зранив того, що дуже піднімався хулою і безвстидністю. **22** Звідси і звідти *Він зніс* його гордість, наче вітром тростину, і той вже на долівці лежав непорушно, спаралізований членами і неспроможний говорити, бо був зранений справедливим судом. **23** Тоді

його друзі і охоронці тіла, побачивши ту кару, що його нагло і швидко схопила, забоялися, щоб він не відійшов з життя. Вони швидко винесли його геть, бо були зранені тим страхом, що надійшов. **24** Пізніше ж, хоч він прийшов до себе, та зовсім не прийшов до каяття. Він же про це докорив і відійшов з гіркою погрозою. **25** Прийшовши ж до Єгипту, охоплений злобою, з вищезгаданими спільниками та іншими відлученими від всякої справедливості, **26** не тільки безчисленними безбожними ділами не задовільнилися, але й прийшов до цієї безсоромності, що висказав погані слова в усіх місцях. І численні друзі, дивлячись на царське побажання, і вони пішли за його бажанням. **27** І цар задумав вчинити всенародну ненависть проти юдейського народу. Він наказав на башті в дворі поставити ідола і прибив письмо, **28** щоб ні один з тих, що не приносять жертву, не ввійшов до їхніх святощів. А всіх, що принесли жертву, вписати до списку людей і внести до службового чину. Тих же, що виступають проти, взявши силою, позбавити життя. **29** А тих, що визнали свої імена, позначити на тілі плющевим листком, розпаливши в вогні, що є Діонізієвим знаком, і відлучити в рабство. **30** Але щоб той не видався відкинутим всіма, він написав: Якщо ж після позначення деякі з них побажають повернутися, щоб принести жертву, цих зроблю рівними александрійського громадянства. **31** Тому, отже, деякі за ніщо вважаючи свою святість, з радістю віддали себе, думаючи, що вони стануть учасниками якоїсь великої почесті від дійсного царського співжиття. **32** А численні з роду, скріпившись душею, не відлучилися від віри, але обіцяли дати гроші взамін за життя, щоб тільки звільнити імена від записів. **33** Вони ж були при добрій надії одержати допомогу. Але тих, що відлучилися від них, вони гидилися, і вважали за ворогів свого роду, і також позбавляли спільного співжиття і добродійства.

Глава 3

1 Це зрозумів злобний цар. І він прийшов до такого гніву, що не тільки на тих, що в Александрії, показав свій гнів, але сильно розгнівався і спротивився й на тих, що у тій країні. Так, що наставлені поспішили всіх разом зібрати і позбавити життя прегіркою смертю. **2** Як же це діялося, вийшла погана

лежати (-)[17] оудами расслабленну, ниже прогласити могущи. праведнымъ (бо) бѣше оуязвенъ судомъ. ѿнюдуже друзи (его) и тѣла стражїе [внезапу и][18] вскорѣ видѣвше объемшую его болѣзнь. възбояшася да не живота гоньзнетъ, вскорѣ его извлекоша внѣ, ибо нашедшимъ оуязвени страхомъ· Послѣде же пришедъ в себѣ, но никакоже в покаанїе прїиде. запрети (же о семъ, и) съ прещенїемъ горкимъ ѿиде. пришедъ же въ егупетъ (-)[19] злобою одръжимъ, съ прежереченными причасники, і иными всея правды ѿлученными. не токмо бесчисленными студодѣянїи довляше. но и на толико бестудїе възыиде, якоже бѣдне вѣщанїе въ мѣстехъ (всѣхъ) съставити. и мнози друзи взирающе на црское похотѣнїе, и сїи послѣдоваша онаго злохотѣнїю. (и) преестави [црь][20] народну на языкъ їоудейскїи издати ненависть. (повелѣ) на столпѣ въ дворѣ поставити (идола), и пригвозди писанїе, еже ни единаго не жрущихъ въ стая ихъ внити. всѣх же (пожръшихъ)[21] вписати в люди, и въ служебныи чинъ поставити. съпротив же глющихъ нуждею явши живота лишити. исповѣдавших же своя имена, назнаменовати в тѣло кїссовымъ листомъ въ огни ражегши. еже есть знаменїе деонисово, и ѿлучити (в рабъство)[22]. но да не всѣмъ ѿриновенъ явится пописа. аще же нѣцыи ѿ нихъ произволятъ по назнаменованїю возвратитися къ пожренїю, сихъ равныхъ гражданства александрїискаго сътворю быти. тѣмже оубо едины блгочестїя (своя)[23] нивъчтоже вмѣняющи, съ радостїю себе вдаша. мнящи себѣ великоя нѣкоя причаститися почести ѿ сущаго съжитїя црьска. множаишїи же рода дшею оукрѣпившеся (-)[24] не разлучишася блгочестїя, но сребреники за животъ обещаша въ измѣненїе дати. (даже токмо имена)[25] ѿ написанїи свободятъ. въ блгооупованїи же быша помощъ получити. а ѿлучившихъ же ся ѿ них гнушахуся и яко ратниковъ рода (своего) судиша, такожде и общаго съжитїя и блгодѣянїя лишаху·

Глава, г·

Иже сразумѣ злобивыи (црь), и в толико разгнѣванїе прїиде. яко не токмо на яже въ александрїи гнѣвъ свои показа. но и на иже въ странѣ (тои) тяжце разгнѣвася и съпротивися. (-)[1] повелителем (же) потщавшимся всѣ събрати вкупу, и горчаишею смртїю живота лишити· Сим же быв-

шимъ вѣсть бѣдна произыде на ро҃ (іудейскїи. и) чл҃комъ зломудрствующимъ образъ и зданъ бысть въ злотворенїа зако҃. зане мнаху ихъ възбранати ѿ законъ. Но іудеи бѣху съхраняюще къ ц҃ремъ неразвратно бл҃горазумїе и вѣру, чествующе б҃а и закона его съдръжащеся. (беспчинныя же ѿлучаху ѿ себе)[2], еяже ради вины в нѣкоихъ являхуся съпротивны. Праве҃ныхъ же бл҃годѣанїемъ всѣмъ чл҃комъ съжитїе украшашеся, (и) бл҃говоленныи ѿ нихъ пребываху. иноплеменницы же никакоже възменаху бл҃годѣанїа ихъ похвалнаго въ все҃ (-)[3], растоани ради въ поклоненїи и пищи. и уничижаху гл҃юще, яко (сїи) чл҃цы ниже ц҃рю ниже вое҃ подобно жрътву творя҃. злохитрены же быти нарицаху, и великимъ вещемъ съпротивны, и несътерпимымъ объяша враждованїемъ. Еллини же ничимже суще обидими (ѿ ни҃х) по градѣ, (-)[4] видѣша смятенїе нечаянно (на нихъ, и) съпоможенїа непотикновена быша (и. но) помощи не възмогоша. мучителско бо бѣше повеленїе, (и) утешаху (-)[5] нужду имущихъ и преити сїа въскорѣ гл҃аху. не престати бо сицевому безумному смятенїю въчто. Тако҃ и нѣцїи друзи и сосѣди съкупствующеи таи нѣкїа помощи вѣрны подааху съистерзати (ихъ ѿтуду). и елико възможно къ заступленїю обещаху. Он же убо по настоащему бл҃годенствїю разгордевааса, и не зря великаго б҃а дръжавы. непщуя выну въ сицевомъ пребыти ѕлосъвѣтїи. написа на на посланїе (-)[6]. Ц҃рь птоломѣи филопаторъ сущимъ въ египте, и по мѣстахъ стратигомъ и стратилатомъ радовати, и здравствовати. здра҃ствую же и азъ самъ и вещи наши. о иже въ асїи бывшїа намъ рати юже да вѣсте и вы яко боговъ (-)[7] съпоборенїемъ (и нашею силою непобѣдима быша)[8]. (тѣмже мы) хотащи на бл҃годатныи конецъ привести (по дару), не нуждею копїи. но смиренїем и многимъ чл҃колюбїемъ. (и) устроити живущаа въ удоли сүрїи, и финикїи языки. бл҃го творити же радостне і иже по градехъ [жерцемъ][9] раздѣляющи (имъ) дары многи. Провожделѣхомъ и въ іер҃лм (внити, и)[10] почести храмъ суемудреныхъ. они же никогда хотящи престати своего неразумїа. словом убо прїаша наше пришествїе, дѣтелїю же лестне. (и) провожделѣвшимъ намъ внити въ хра҃ ихъ, и лѣпотными, и добрѣйшими дары чествовати. они же древними гордостьми носими възбрани-

чутка проти юдейського роду. І людям, які задумували зло, даний був приклад, щоб зло робити законам. Тому що задумували не давати їм зберігати закон. **3** Але юдеї зберігали до царів неспотворений добрий розум і віру, **4** почитаючи Бога і дотримуючись його закону. А негідних вони відлучали від себе, з цієї причини в дечому видавалися противниками. **5** Життя праведних прикрашалося доброю поведінкою до всіх людей. І вони залишалися для них милими. **6** Чужинці ж зовсім не вважали в усьому похвальними їхні добрі діла **7** через різниці в поклонінні і їжі. І зневажали, кажучи, що ці люди ані цареві, ані воякам не чинять належно жертву. Вони ж *їх* називали підступними і дуже противними на ділі і охопили нестерпною ворожнечею. **8** Еллини ж, нічим ними в місті не ображені, побачили нагле заворушення проти них і були їм стійкою поміччю, але не змогли допомогти. Бо був наказ від володаря, і вони потішали тих, що мали біду, і говорили, що це швидко мине, **9** бо такий безумний заколот не приведе до нічого. **10** Також і деякі друзі і сусіди купці потайки вірно подавали деяку поміч, щоб вирвати їх звідти, і обіцяли все, що можливе для заступництва. **11** Отже ж, він, гордіючи існуючим успіхом і не дивлячись на владу великого Бога, вважаючи, що назавжи залишиться в такому злому рішенні, написав проти них послання: **12** Цар Птоломей Філопатор тим вождям і воякам, що є в Єгипті і по місцях, – радіти і бути здоровими! **13** І я сам здоровий. І наші діла **14** про ту війну, що нам була в Азії, про неї потрібно і вам знати, що поміччю богів і нашою силою ми були нездоланними. Тому ми, бажаючи *все* привести до щасливого кінця згідно з даром, **15** не силою списа, але лагідністю і великим чоловіколюб'ям, і подбати про ті народи, що живуть в долині Сирії і Фінікії, зробити ж з радістю добро **16** і тим жерцям, що по містах, розділяючи їм численні дари, ми побажали ввійти і до Єрусалиму і вшанувати храм суємудрих. А вони, що ніколи не бажають відступити від безумності, **17** вони, отже, словом прийняли наш прихід, на ділі ж – з обманою. І коли ми побажали ввійти до їхнього храму і вшанувати прегарними і прекрасними дарами, **18** вони ж, ведені дуже старими гордощами, заборонили нам увійти. І за ніщо мали нашу честь ті, адже ми маємо до всіх людей чоловіколюб'я. **19** Вони і явно виказали до нас ворожнечу, вважаючи, що тільки вони самі є з доброго роду, і про-

тиставляючись царям і їхнім добродіям, не бажаючи нічого належного терпіти. **20** Ми ж, оточені їхньою безумністю, повернулися з побідою, і всім народам в Єгипті, що чоловіколюбно *нас* зустріли, ми вчинили так, як їм належалося. **21** Так і всім, що з їхнього роду, ми постійно не виказували злопам'ятності через союз і безчисленні давні речі, їм вручені, і насмілившись з простотою. Тож ми побажали відвернути їх від того і удостоїти *їх стати* учасниками александрійського громадянства, також і одержати співлужіння вічного священства. **22** Вони ж прийняли протилежні задуми і властивою їм злобою відкинули добро. Вони, що постійно схильні до зла, **23** не тільки нечесно відкинули громадянство, але і гидують словом і ділом. І тих між ними нечисленних, що до нас необманливо пристають і постійно очікують, що ми скоро через труднощі життя відвернемося від поправляння. **24** Тому з таких причин і ділами усяким способом нам противляться. І ми, наперед думаючи, щоб часом часом не прийшла на нас якась нагла *біда, а* після цього замішання через цих, за спиною безбожних зрадників ми ж маємо вояків-варварів. **25** Отже, тому наказуємо, щоб, коли прийде до вас цей лист, скоро, в одному дні, зібравши позначених з жінками і дітьми, ви з хулою і соромом звідусіль відіслали до нас закованими в залізних кайданах на гідну смерть і страх тих, що задумують зло задля заколоту. **26** Після ж їхнього замордування, в подальшому часі, ми впорядкуємо діла для порядку. І вони будуть виправлені дуже добрим приписом. **27** Але якщо хто сховає якогось юдейця, від старого аж до немовляти, що ссе, він буде замучений без милосердя, дуже жорстокими муками. **28** Якщо ж хтось сповістить бажане, цей одержить багатство того, що впав, ще ж і з царського срібла *одержить* дві тисячі драхм і буде увінчаний свободою. **29** А кожне місце, де лиш знайдеться юдей, що ховається, хай буде пусткою і спалене вогнем. І хай на вічний час стане часткою всякого мертвого єства і всього непридатного. **30** І таким був вид написаного листа.

ша намъ внити, и ничтоже възмѣниша нашу честь. имже имамы къ всѣмъ члкомъ члколюбїе. иже і известно показаша к намъ злоразумїе, (тоїю непщующи быти сами рᲂ блгъ, и)[11] цремъ і ихъ добродѣлателемъ съпротивляющеся ничтоже повиннаго хотяще носити. мы же сихъ безумїемъ обънѧти бывше (-)[12] съ побѣдою възвратихомся, и въ єгуптѣ всѣ ꙗзыкомъ любочлчне срѣтившимъ ꙗкоже лѣтъ бѣ сътворихомъ (имъ). тако и всѣмъ иже ѿ рода ихъ сущимъ непамятозлобїе сказахомъ выну. ради съпоборенїа (и древних несчисленыхъ вещеи врученыхъ и, и дерзнувшихъ съ простотїю. но)[13] измѣнити въсхотѣхомъ ихъ (ѿтуду), и причастники (-)[14] гражанства александрїискаго сподобити. таꙗко и съслуженїа вѣчнаго жречества прїати. они же съпротивныа прїаша размыслы, и сърасленымъ ѕлонравїемъ доброе ѿринуша, иже прно въ злое оуклоняющеся. не токмо ѿвратиша нечестно гражанство, но и гнушаюся слово и [дѣломъ][15] (і) иже в нихъ малы к намъ нелестне прилежащихъ. (и) по всякъ часъ чающе насъ въскоре нестроинымъ житїемъ съвратитися съ исправленїи. тѣмже сихъ ради винъ (и дѣанїи)[16] по всему образу съпротивляются на. и (мы) проразумѣвающи да не когда вниде намъ нѣкая внезапость посе смятенїе, сихъ ради нечестивых по хребту предатель· мы же имамы варвари вои. тѣмже убо повелѣваемъ внегда прїидетъ к вамъ посланїе сїе, въскорѣ (въ єдинъ днь) назнаменованныхъ (събравши), съ женами, и чады хуле и срамне послите к намъ въ оузахъ желѣзны ѿ всюду окованныхъ. въ смртъ достоиную и стра ѕломыслящи. нестроенїа ра· По замученїю же си въ прочее время оустрои намъ вещи въ блгочинїе, и лучши завѣщанїе исправатися· Но аще кто съкрые нѣкоего іоудеанина, ѿ стара даже до младенца ссущаго, прелютеншими муками оумученъ будетъ (бе милости)[17]. аще же извѣсти кто хотимое, сїи прїиметъ богатство въпадшаго. єще же и ѿ црьска сребра драхмъ двѣ тысящи, и свободою вѣнчаеся· всяко же мѣсто идѣже аще обрящется крыющи іоудеа пусто и огнемъ съжжено да будетъ, и всякаго мртваго єстества, (и) всего неключимаго причастно да будетъ въ вѣчное врѣмя. и посланїа же образъ сице написанъ бысть·

Гла҃, д҃.

И (внегда̀ прїиде повеленїе сїе въ кꙋю любо странꙋ)[1]. (тога҃) ѩзыцы наро҃не составлѧ́хꙋ пированїѧ съ восклицанїемъ и радостїю. занѐ древле ѹготоваша́сѧ мыслїю (на ожесточенїе сихъ). нн҃ѣ же съ дерзостїю и ѩвленымъ ѿриновенїемъ (начинахꙋ). Іꙋдео҃ же бѣше несътерпимъ пла҃, и ѕѣло рыдателей съ слезами вопла и стенанїемъ. ѩко ожеститисѧ срцемъ ихъ ѿ всюдꙋ, все смѧтенїа ради и нечаяннаго и внезапаго [осꙋженїѧ][2] (црка, въ погибель). И не бысть кои законъ, или гра҃, или повсюдꙋ вселенное мѣсто, иже стыхъ пла҃ и рыданїѧ ихъ не исполнисѧ. Сице бо горкимъ прилежанїемъ дши ѿ стратиговъ иже по градехъ вкꙋпѣ посилахꙋсѧ(къ црю). ѩкоже неизреченныхъ ради мꙋченїи и нѣкто (имъ) ѿ врагъ (ихъ) взимающи пре҃ очи общꙋю млть, (-)[3] помышлѧющи безвѣстныи (ихъ) житїѧ конецъ. (и даже когда і имъ не слꙋчитсѧ сїе). слеза҃ трескорбным вдаша себѣ. ведѧше бо сѧ старецъ множество сединами ѹбѣлени, и ѿ старости (-)[4] слѧчены (-)[5]. ведꙋщїи же с нꙋждею бесрамне на нѧ глахꙋ въскорѣ шествовати. (они претыкающесѧ бѣжати понꙋждахꙋсѧ). Такоже и посѧгшїи секраты къ житїю съобщенїа (-)[6] юноты, въ веселїѧ мѣсто (и ѹтѣшенїѧ) прїѧша плачь. и прахомъ мироѹханныѧ власы посыпаша. (и) ѿкровены (-)[7] ведоми быша, рыданїе въ мѣсто пѣнїи веселыхъ вкꙋпѣ начинахꙋ. объѩти бо быша иноѩзычныхъ мꙋченїи, (и) свѧзани наро҃не и влекоми быша съ нꙋждею даже къ кораблю всаженїѧ. Такоже и сꙋпрꙋги сихъ въ юношеско҃ возрасте ѹжа въ венец мѣсто на шїѧ имѣша, и въ мѣсто веселїа и младенческа похваленїа въ прочїи дни брака рыданїемъ провождахꙋ. зане при ногахъ ѹжѐ видѧще адъ лежащь. ведени же быша звѣринымъ образомъ въ ѹзахъ желѣзныхъ, и ѹжахъ. и едини ѹбо ѩрмомъ корабльнымъ пригвождени быша шїѧми. инїи же за ноги нерастерзаными пꙋтами ѹкрѣплени. еще же наипаче частыми дщицами обложени, даже ѿвсюдꙋ помрачасѧ и не ѹвидѧтъ свѣта. веденїе же въ всемъ пловенїи ѩко предателемъ твориша. сим же на глемѣи ладїи веденомъ бывшимъ, и (повеленїю)[8] съвершившꙋсѧ по вожелѣнїю црꙋ. повелѣ же ихъ пре҃ градомъ в конорыстателномъ мѣсте поставити, просто въ обмеренїю. къ образꙋ всѣмъ входѧщимъ въ гра҃, такоже і исходѧщимъ въ странꙋ, да

Глава 4

1 І коли прийшов цей наказ до будь якої країни, тоді народи творили вселюдне бенкетування з веселістю і радістю. Бо віддавна умом приготувалися до цієї жорстокості, тепер же зачинали зі сміливістю і явним відкиданням. **2** А для юдеїв був нестерпний плач, і дуже плачевний крик, і стогін зі слізьми, бо їхнє серце звідусіль зазнало озлоблення. Все задля заколоту і несподіваного, і наглого царського засуду на вигублення. **3** І не було якогось закону чи міста або будь-де замешканого місця, яке не наповнилося плачем святих і їхнім риданням. **4** Адже так гірким дбанням душі ті, що по містах, вождями разом були вислані до царя. Так що задля невимовних кар і дехто з них, з їхніх ворогів, кладучи перед очі загальне милосердя, думаючи про їхній невідомий кінець життя, і щоб часом і їм це не трапилося, віддали себе прескорботним сльозам. **5** Бо вели множество старців з білою сивиною і згорблених від старості, проводирі ж з насиллям, безсоромно їм говорили швидко іти, **6** *а* вони, спотикаючись, намагалися бігти. Також і ті молоді, які щойно побралися до спільного життя, замість радості і потіхи одержали плач. І порохом посипали пахуче волосся, і їх вели непокритими. Вони разом зачинали плач, замість веселих пісень. Бо були охоплені мученням чужоземців **7** і були привселюдно зв'язані і зі силою волочені аж до човна на посадку. **8** Також і їхні подружжя в молодім віці на шиях мали шнури замість вінків і замість веселості і молодечих похвал проводили з плачем осталі дні шлюбу. Тому що бачили, що ад вже лежав при ногах. **9** Ведені ж були як худоба в залізних кайданах і оковах. І, отже, одні були прив'язані за шию до корабельного ярма, інші ж прикріплені за ноги нерозривними путами. **10** Ще ж в додатку, вони були густо обложені дошками, щоб звідусіль було темно і вони не побачили світла. Поведінка ж *до них* під час усього плавання була як до зрадників. **11** Як же ці були приведені до описаних човнів і наказ виконаний був за царським бажанням, він же наказав їх поставити перед містом на місці для кінських перегонів, просто в загороді, на видовище всім, що входили до міста, також і тим, що виходили до околиці. Щоб не наважувалися на зло. Отже, він їх ані не

приставив до своїх вояків, ані зовсім не удостоїв якогось покриття. **12** Як же це сталося, цар почув, що деякі з їхнього роду потайки часто виходили з міста, щоб потішити їхніх братів, що були в нужді і біді. **13** Він дуже розлютився і наказав і з цими старанно чинити за тим же образом. Щоб не зменшили ні однієї їхньої муки. **14** До цього ж *він наказав* записати кожне плем'я по імені, кажучи: Бо тих, що згрішили, не приставлю до каторги тяжких діл, згідно з раніше коротко сповіщеним, але тепер новопоставленими наказами велю вповні вигубити всіх в один час. **15** Отже ж, їх перепис відбувався з великим поспіхом і з постійно ревним служінням зі сходу сонця аж до заходу, і не змогли довести до кінця в сорока днях. **16** Цар же постійно дуже переповнювався радістю і зробив бенкет всім ідолам. Тому що був обманутий, далеким від правдивого розуму, і нечистими устами вихваляв німе і те, що не може до них говорити або порушитися. А на великого Бога негідну нечисть виговорював. **17** Після того ж, як вище описаний час пройшов, писарі принесли цареві повідомлення, що ніяк не можна зробити список юдеїв через їхнє безчисленне множество. **18** Тому що є, отже, дуже численні по інших краях і деякі ж є по хатах, інші ж у твердинях. Так що зовсім неможливо це зробити всім вождям, що є в Єгипті. **19** Цар же їм дуже жорстоко пригрозив, вважаючи, що вони є підкупленими. І задля цього дали їм змогу втекти до твердинь, але їм вдалося достовірно його про це переконати, **20** кажучи з доказами, що вже забракло і паперу, і тростини до писання, на завершення цього. **21** Це було діло передбачення недосяжного Бога з неба, що їм допомагав.

не зломудръствуютъ, имже ниже воемъ своимъ приобщи, ниже отнудь и сподобити коего покрова. Якоже бысть сие слыша (црь) яко нецыи от рода ихъ из града таи исхождаху частые, еже утешити братию ихъ въ нужди, (и страсти сущихъ). разгневася (зело), и повеле съ прилежанием и сим онехъ образом сътворити, да не уимутъ ни единоя же муки онехъ. кчему же написати всяко колено по имени, (глаголющи), ибо не по превъзвещенной краяко работе дел тяжчайшихъ съгрешившимъ сътворю· но ныне новоповеленными совѣты съвръшене единаго часа всех повелеваю погубити· Быстъ же убо сихъ пописание съ прилежнымъ тщанием, и съ присно честнымъ съданиемъ от востокъ слнца даже до западъ. и не възмогоша конца сътворити въ днехъ четыредесяти· Цръ же выну зеле радостию исполняшеся, и пиръ всемъ идоломъ состави. зане прельщенъ бе далече от истиннаго разума, и скверныма устнама, немая и не могущая глати имъ, или двигнутися хваляше. великому же бгу неподобная скверны гла· По превреченаго же времени прехождению, приношаху книжницы цреви извещения еже никако мощи пописание иудеи сътворити. несъчисленаго ради их множества. занеже убо суть по иныхъ странахъ множайшии, и инымъ же по домохъ състоящимся, иным же по твердынахъ. яко не возмощи отнюдь всемъ иже въ египте стратигом (сътворити сего)· (Цръ) же запрети имъ жестоцае, мня дарованных быти их, (и сего ради оставившихъ) убежищи их въ твердыня). (но) случися имъ известе его о семъ уверити. глаголющи со объявлениемъ. ибо хартии уже и писателнымъ тростемъ оскудевати имиже съвершити сие· Сие бе дело промышления (необсязаемаго и) помагающаго (имъ)[9] съ небеси (бга)[10].

Глава 5

1 Тоді цар наповнився великим гнівом і люттю, в усьому непорушний, і прикликав Ермона, начальника над слонами, **2** і наказав на наступний день достатньо нагодувати слонів пайками ліванського плоду і всіх напоїти незмішаним вином, яких було 500 числом. І розлютивши вином, безпощадно вивести на зустріч смерті юдеям. **3** А наказавши це, він повернувся і зібрав дуже багато друзів на бенкетування. Вояки ж ненавиділи Юдеїв, **4** а слононачальник ревно викону-

Глава, е·

Тогда [цръ][1] тяжце исполнися гнева, и кручины по всему непремѣнне, и призва ермона слономъ началника, (и) повеле въ градущии днь изобилне накормити (-)[2] слоны оброки плода ливанска, и виномъ несмешенымъ всехъ напоити, ихже бе числомъ, ф. и осверепевши вином нещадно, въвести въ сретение смерти иудейския· Сия же повелевъ възвратися, (и) множае друговъ въ пирование събра. (-)[3] вои (же) ненавидяще беша иудеовъ· а слононачалникъ повеленное прилежно [-][4] съвръша-

ше. ксим же слуги въ вечеръ достойни дѣющеся связаша руцѣ страстныи, и прочїе узъ оних укрѣплѧху. мнѧще в нощъ тү прїѧти имъ выкупѣ конечную погибель. они же всѧкого осененїѧ ѧзыков пусти непщующеся быти (-)[5], ради объемшїа ихъ отвсюду (-)[6] нужды. призываху вседръжителѧ Га, и всѧкоѧ силы крѣплшаго млтиваго Ба и и Оца непрестанными гласомъ вси съ слезами молѧщи, ѧже на нихъ совѣ непреподобныи измѣнити. і избавити ихъ от иже пре ногама уготованныѧ смрти, съ ѕѣлною частїю проѧвленїѧ. сихъ убо прилѣжна млтва възыиде на нбо. Ермон же нещадно слоны напои вином і исполни всѧкоѧ свирѣпости, и ливанскими плоды напита. рано въ дворъ прїиде о сих възвѣстити црю. Зданїе же блгое от вѣчнаго времени в нощи, и въ дни мнимое быти. от дарующаго всѣмъ имже аще самъ въсхощетъ. сна часть посла въ цра, и слаце и глубоце удръжасѧ в не дѣанїемъ влки. и повеленїѧ преуставленаго много погрѣши. и непремѣнныи его совѣт ѕѣлне солга. Іудеи же проназнаменованнаго времени избѣжаша стго Ба ихъ воспѣваху. и паки молѧху блгоизмѣнна показати его (и) велма немощна ѧзыкомъ прегордымъ рукою дръжавы своеѧ. Преполовѧщи же сѧ убо десѧтому часу і иже къ званїю учиненыи видѧ званных събравшися. (тогда) дръзну внидє, (и приступль) къ црю (-)[7] едва въздвиже (его), (и) показа пира врѣмѧ прешеше уже. (і) иже о сихъ словесе въспомѧну. еже црь в себѣ размысли. и обращсѧ въ мѣсто, повелѣ пришедшим в пированїе коегожо въ своемъ мѣсте, въсклонити. егда же бы сїе в пированїе вдаша себе, и в немъ сущи о многѣ чести глаху, еже ча въ веселїе поставити. въ многе же бесѣде бывши имъ, црь ермона призва. и съ велїем прещенїемъ въпрошаше. что ради и коѧ вина еже оставишасѧ іудеи в сїи днь живи быти. оному же показавшу иже нощїю повеленное съвершене сътвори, ксему же и друго съпослушествовавши сему (быти тако). и сего ради лютеише фаларида сътвориша его. и пригла днешнему сну блгть да имутъ. Ты же непреложне въ грѧдущїи днь по прьвому уготуи слоны, въ (погубленїе и)[8]. [сїѧ][9] же рекшу црю, любезне вси и съ радостїю (прїѧша, и)[10] въспѣвше выкупѣ, кождо в домъ свои отидоша. и не проводиша в сїе времѧ нощное тако. но совѣщаша даже прелютѣише посмѣанїе нанесу страс-

вав наказане. **5** До цього ж служили ввечері, підлещуючись, зв'язали руки нещасних і взагалі прикріпляли їхні кайдани, думаючи, що в ту ніч вони разом одержать остаточну загибель. **6** Вони ж, вважаючи себе позбавленими всякої помочі поган, через ту біду, що їх охопила звідусіль, **7** прикликали Господа Вседержителя і сильнішого від всілякої сили їхнього милосердного Бога і Батька, всі, благаючи безперервним голосом зі сльозами **8** змінити те неправедне проти них рішення і спасти їх від тієї смерті, що наперед підготована перед ногами, великою частиною запобігання. **9** Отже, їхня ревна молитва піднялася до неба. **10** Ермон же безпощадно напоїв слонів вином, і наповнив всякою розлюченістю, і нагодував ливанськими плодами. Вранці він прийшов до двору, щоб сповістити про це цареві. **11** А те, що від вічного часу в ночі і в дні вважається добрим творінням – частину сну від Того, що *його* дарує всім, кому лиш сам захоче, Він наслав на царя. **12** І той солодко і глибоко був ним охоплений діянням Владики, і наперед встановлений наказ був вповні порушений, і його незмінне рішення стало вповні недійсним. **13** Юдеї ж, уникнувши наперед вказаний час, оспівували їхнього святого Бога і знову благали, щоб Він себе показав рукою своєї влади таким, що змінюється на добро, і прегордих поган *робить* дуже немічними. **14** Отже ж, в половині десятої години той, що поставлений над гістьми, бачачи запрошених зібраними, тоді набрав сміливості, ввійшов, і приступивши до царя, **15** ледве його розбудив, і вказав, що час бенкету вже минув. І він згадав про ці слова, **16** над якими цар в собі подумав, і повернувшись на місце, він наказав тим, що прийшли на бенкет, кожному сісти на своєму місці. **17** Коли ж це сталося, вони віддали себе на бенкетування. І перебуваючи на ньому, говорили про велику честь, що вже час до веселості перейтити. **18** А як бесіда довго тяглася, цар прикликав Ермона і з великою погрозою випитував задля чого і з якої причини юдеї в цьому дні залишилися живими. **19** Як же той показав, що він вночі виконав наказане, до цього ж як і друзі посвідчили, що це так було, **20** і задля цього зробили його лютішим від Фаларида, він сказав: Хай складуть подяку сьогоднішньому снові. Ти ж неодмінно, так як попередньо, приготов слонів на наступний день, їм на вигублення. **21** А як цар це сказав, всі радо *і* з веселістю *це* прийняли, і разом заспівав-

ши, кожний відійшов до свого дому. **22** І вони не переводили цей нічний час так *же звично*, але змовилися, щоб нанести на терплячих прежорстоке висміювання. **23** І отже, як ранішний півень заспівав, то Ермон приготував звірів при великому побіленому стовпі. **24** І зібралося множество тих, що по містах, щоб глядіти на їхню муку, очікуючи ранок з нетерпінням. **25** Юдеї ж безперервно видаючи, зі стогоном від душі, багатослізну молитву з солодким співом, простягаючи руки до неба, прохали великого Бога знову їм скоро допомогти. **26** Коли ж сонце випустило промені і цар прийняв друзів, Ермон встав, кликав до виходу, показуючи, що готовим є те, що цар бажав. **27** Він же, прийнявши його, перелякався задля законопереступного наказу і вповні був охоплений незнанням. Він запитував, яка це річ, яку він швидко для нього виконав. **28** Це ж було діло всіх Владики Бога, що йому дав забути про наперед приготовані муки проти юдеїв. **29** Ермон же і також всі його друзі показували на звірів. Царю, і вояки підготовлені за твоїм невідкладним наказом. **30** Він же задля їхніх слів дуже наповнився люті, бо ввесь його помисл відносно цього боже провидіння знищило. І поглянувши, він сказав з погрозою: **31** Скільки батьків є тут чи батьків дітей, яких жорстоким і диким *звірам* підготували б на обильну пайку замість неоскаржених мені і моїм пращурам *юдеїв*, які постійно виявляли повну і явну вірність. **32** Бо якщо б не любов до вихованців і потреби, отже, кожний задля цього позбувся б життя. **33** Так Ермон відійшов з неочікуваною і небезпечною погрозою і змінився на виду і на лиці. **34** По одному ж відійшли і всі зібрані друзі, охоплені смутком, кожний до власного безділля. **35** Юдеї ж, почувши таке від царя, вихваляли Бога і Господа, і Царя царів, що об'являвся, тому що одержали його помочі. **36** Після цього ж за їхніми звичаями цар знову зробив бенкет і прохав друзів повернутися до радості. **37** Ермона ж він прикликав і сказав з погрозою: Скільки разів, злощасний, тобі треба про це наказувати? **38** Ще і тепер підготуй слонів на завтра, на вигублення юдеїв. **39** Кревні ж, що сиділи, дивуючись його нестійкому розумові, так сказали: **40** Доки, о царю, випробовуватимеш нас як безсловесних? Ось вже втретє, наказуючи погубити і знову на ділі годячись на зміну того, що тобою наказане. **41** Місто кипить і вже наповнюється замішанням, і сильно в небезпеці розлізтися через

тнымъ. и҆ ѹ҆́бо пѣтлꙋ возгласи́вшꙋ ѹ҆тренемꙋ, и҆ ѕвѣри ѹ҆гото́ва є҆рмо́нъ, въ вели́цѣмъ столпѣ повапленомъ, і҆ и҆́же по гра́дѣхъ мно́жество събра́шеса, ꙗ҆ко зрѣнїю мꙋченїа (и҆́хъ), ча́юще ѹ҆́тра съ тща́нїемъ· і҆ꙋдеи же бе́спрестанно ѿ дꙋша стена́щи, мно́го слезнꙋ мл҃твꙋ съ сла́дкимъ пѣнїемъ простира́юще рꙋцѣ на́ нб҃о, моля́хꙋ вели́каго бг҃а. па́ки и҆мъ помощѝ въскорѣ· є҆гда́ же сл҃нце лꙋча расѣ́ѧ, и҆ црь дрꙋговъ въспрїѧ. є҆рмо́нъ пре́ста зва́ше къ и҆схо́дꙋ. показꙋѧ провождѣлѣное црⷭ҇е готово бы́ти. о҆́н же въспрїѧвши є҆го ѹ҆страшисѧ зако́нопрестꙋпнаго ради повелѣнїѧ. и҆ по всемꙋ невѣдѣнїемъ о҆дръжимъ бы́сть. въпроси́ше что ве́щь сїѧ ю҆́же въскорѣ є҆мꙋ съверши· Сїе же бѣ дѣа́нїе всѣхъ вл҃ки бг҃а, и҆́же проѹ҆готова́ныѧ на і҆ꙋде́и мꙋченїа въ забве́нїе є҆мꙋ вложи· Єрмо́н же показова́ше, тако и҆ всѝ дрꙋѕи (є҆го), ѕвѣры, и҆ во́и ѹ҆готованы црю по твое́мꙋ непрело́жномꙋ повеле́нїю, о҆́н же гл҃ъ ради и҆хъ и҆спо́лнисѧ тяжча́е ꙗ҆рости, и҆бо разорѝ о҆ сихъ провидѣнїе бж҃їе все є҆го ѹ҆мышленїе· (и҆) възрѣвъ рече съ прещенїемъ. є҆лицы роди́тели сꙋть здѣ и҆ли о҆трочатъ роди́тели, и҆́же сверѣпымъ и҆ дивїимъ ѹ҆готова́ша и҆зоби́ленъ о҆брокъ, вмѣсто неѡ҆клеветанныхъ мнѣ и҆ прароди́телемъ моимъ, (и҆) о҆бъꙗ҆ви́вшихъ всецѣлꙋю і҆ и҆звѣстнꙋю вѣрꙋ вы́нꙋ (-)[11]. и҆бо а҆́ще не любви ра́ди съвоспитательныѧ, и҆ потребы, живота̀ ѹ҆бо си́хъ ра́ди ко́ждо гоньзнꙋлъ бы· Сице є҆рмо́нъ съ нечаѧннымъ, и҆ пребѣднымъ прещенїемъ ѿи́де, и҆ зраком, и҆ лицем измѣни́сѧ· По є҆ди́номꙋ же и҆ всѝ дрꙋѕи събранїи сѣтованїемъ о҆дръжими бы́вше ѿи́доша ко́ждо въ свое бе́звременїе· і҆ꙋде́и же ꙗ҆же ѿ црѧ слы́шавше проꙗ҆вля́ющаго бг҃а (и҆) г҃а, (и҆ и҆) црѧ црем хваля́хꙋ о҆ полꙋченїи по́мощи є҆го· (Посих же предани и҆ црь па́ки състави пиръ. и҆ молѝ дрꙋгов въ весе́лїе премѣни́тисѧ)[12]. є҆рмона же призва̀, (и҆) рече съ прещенїемъ, коли́ко ти мнитсѧ страстныи о҆ сем повелѣти; є҆щѐ и҆ нн҃ѣ ѹ҆готꙋи слоны въ ѹ҆трїе на погꙋбленїе і҆ꙋдейско· Сродницы же съвозлежа́щїи непостоя́нномꙋ є҆го смыслꙋ дивя́щеса, произнесо́ша сїѧ. доколѣ о҆ црю а҆ки бесловесных нас и҆скꙋша́еши, повелѣваѧ ѹ҆же сем третее погꙋби́ти, и҆ па́ки о҆ вещах разрѣша́ѧ въ премененїе ꙗ҆же тобою повелѣнна. и҆же ради чаянїѧ гра́дъ стꙋжа́етъ. і҆ и҆спо́лнисѧ ѹ҆же сметенїѧ. и҆ множицею нꙋдитсѧ разыти́сѧ· Црь же и҆спо́лнисѧ бесловесїѧ по всемꙋ ꙗ҆ко фаларидъ. и҆ бы́вшимъ къ призрѣнїю і҆ꙋдейскꙋ (повелѣ тщатисѧ. а҆) в своей дши

премѣненїе ни въчтоже вмени. и съвершеною и извѣстною клятвою клятся, сихъ неѿложно послати въ адъ, ногами и копыты ѕвѣреи свирѣпыхъ съкрушити ихъ, и посе воевати огнемъ на иудею, (и гробища в неи сътворити. и прочая)[13] копїемъ низложити въскорѣ. и непроходимыи нами храмъ ихъ огне съжещи. и съвръшающихъ тамо жрътву въ вѣчное время поставити· Тогда друзи съ радостїю ѿидоша, и сродницы съ вѣрою. (и) повелѣша воиномъ стрещи благовременныя мѣста града. слононачалнїи же звѣремъ въскорѣ, яко (и прежде)[14] въ поставленїе оброкъ повелѣ изообиленъ ѿ ливанскихъ пло оуготовати, и питїе ѿ вина несмѣшенаго. ихже оуготова страшне на погубленїе ихъ. сего же дѣлма бесчисленни (члцы) иже ѿ града в конорыстатное мѣсто събрашася видѣти. онъ же вниде въ дворъ прележимаго ради възбудити царя· (црь)[15] же гнѣвомъ тяжцемъ исполнися (-)[16] съ звѣрми (свирѣпыми) изыиде, хотя непремѣнымъ срцемъ, и зѣницею ока видѣти болѣзнь, и страсть проназнаменованныхъ въ смерть болѣзную. вънегда же слоны исходиша изъ ограды, и съпослѣдоваша имъ вои въоруженны. и ѿ многихъ шествїя прахъ видѣша, и тяжка гласа кличь слышаша иудеи. (и) мнѣша быти конецъ живота своего (въ мгновенїи)[17], и страстнаго чаянїя (ихъ). въ оумиленїе и стенанїе изменишася (и) облобызаху другъ друга съплетающеся сродникомъ, и на выя нападающе (прародителемъ своимъ. такоже и ѿцы сномъ)[18] и матере чадомъ. ново же порождьшїи оу сосцу имуще младенцы конечно здояху млеко. въспомянувши же оубо паки пребывшую имъ съ нбси помощь, въскорѣ и единодушне въвъргъше себе на ню. и младенца ѿлучиша ѿ сосцу и възъпиша гласом велїимъ ѕѣло. и силнаго всѣхъ начаша молити, оущедрити ихъ съ явленїемъ, при вратехъ (оуже) стоящихъ·

це очікування. **42** Цар же, сповнившись безмовності тим, що сталося, в усьому, як Фаларид, наказав спішити на юдейську зневагу, а в своїй душі переміну вважав за ніщо. І він поклявся досконалою і певною клятвою їх невідкладно послати до аду, розбити їх ногами і копитами розлючених звірів. **43** І після цього вогнем воювати проти юдеї і зробити в ній гроби. І позосталих швидко побити списом, і їхній для нас невхідний храм вогнем спалити, і тих, що там приносять жертву, переставити до вічного часу. **44** Тоді друзі відійшли з радістю і родичі з вірою, і наказали воякам стерегти найдогідніші місця міста. **45** А слононачальник, як і раніше, наказав приготувати звірам *і* швидко доставити дуже велику пайку ливанських плодів і напиток незмішаного з вина. Він їх добре приготував на їхнє вигублення. **46** А вже безчисленні люди з міста зібралися до місця кінських перегонів, щоб це побачити. Він же ввійшов до двору, щоб розбудити царя на те, що лежить попереду. **47** Цар же наповнився великим гнівом *і* вийшов з розлюченими звірами, бажаючи незмінним серцем і зіницею ока бачити біль і страждання призначених до болючої смерті. **48** Коли ж слони виходили з огорожі, то за ними ішли озброєні вояки, і юдеї бачили порох ходи численних і чули великий крик голосу. **49** І думали, що за мить буде кінець їхнього життя і їхнього болючого очікування. Вони вдалися до розчулення і стогону, і цілували один одного, обнімаючись з кревними і падаючи своїм батькам на шиї, також і батьки синам і матері дітям. А ті, що мали новонароджених, тримаючи дітей при грудях, востаннє годували молоком. **50** Отже ж, знову згадавши з неба ранішу для них поміч, швидко і однодушно кинувши себе до неї, вони відлучили дітей від грудей **51** і закричали дуже великим голосом. І Найсильнішого з усіх почали благати, щоб Він з появою змилосердився над ними, що вже стоять при брамах *аду*.

Гл̃а, ѕ̃·

Елеазаръ же нѣкто мужъ знаемъ ѿ iерен страны тоя. въ старости оуже преше возрастомъ, и всею добродѣтелїю въ житїи оукрашенъ, иже оустрои окрстъ себе презвитери призывати стаго Ба. (такоже и самъ) моляшеся сице. Ѡ црю вышнїи всекрѣпкїи вседръжителю бже, иже създанїе все строяи въ щедротахъ. възри (нынѣ) на сѣмя авраамле, (и) на сщенаа чада iаковля,

Глава 6

1 А якийсь Елеазар, шанований чоловік зі священиків тієї країни, що вже досягнув вік в старості і прикрашений всякою чеснотою в житті, який поставив довкруг себе священиків, щоб прикликали святого Бога, також і сам так молився: **2** Високий Царю! Всекріпкий Вседержителю! Боже, що все сотворіння провадиш у милосерді! **3** Нині поглянь на Авраамове насіння і на священних дітей

Якова – священну частку твого народу. Боже! Батьку! Що скитається в чужій землі і несправедливо гине. **4** Адже Ти раніше в Єгипті морем швидко вигубив сильного фараона, що мав численні колісниці, і сміливістю підносився без милосердя, і вихвалявся язиком з гордими вояками. А народові ізраїльському Ти світлом показав милосердя. **5** Ти твердо вигубив з безчисленними вояками і того Сенахерима, асирійського царя, який величався, який списом підкорив усю землю. І він розбитий був задля твого святого міста, бо хульне і прегорде промовив він проти нього. Адже ти це зробив, щоб явно показати поганам твою велику владу. **6** Ти і у Вавилоні душі трьох хлопців, *яких віддали* вогневі на вигублення, спас росою від вогню печі аж до волосся непошкодженими, щоб лиш не служили нечистим. А ввесь полумінь Ти послав на противників. **7** Ти Даниїла, дияволовою завистю кинутого в рів на пожирання жорстоким звірам – левам, вивів здоровим на світло. **8** І з черева кита, що охороняв море, Ти всім своїм показав Йону, який у глибині безпощадно гинув. **9** І тепер, о Батьку! Чи Ти не є Тим, що милосердно всіх відвідує? Швидко з'явися тим, що є з ізраїльського роду, і спаси від хульних і нечистих поган. **10** Якщо наше життя в переселенні є охоплене безбожністю, Ти, що спас нас від рук цих ворогів, як бажаєш, Владико, вигуби. **11** Тільки хай суємудрі не благословлять марноти за вигублення улюблених, кажучи: Ані їхній Бог не спас їх. **12** Тому Ти, що маєш всю кріпость і силу, що превічний над усіма, тепер поглянь і помилуй нас, яких безслівно, в беззаконних хулах позбавляють життя на подобу зрадників. **13** Хай нині погани здивуються твоєю безмежною кріпостю і твоєю силою, яку маєш на спасіння народу Якова. **14** Бо нині Тебе благає все множество немовлят і їхні батьки зі слізьми. **15** Покажи нині, що Ти є з нами, Господи. І не відверни від нас твого лиця, але так як Ти сказав, що не знехтуєш своїми у землі ворогів, нині це доверши, Господи. **16** Як вже Елеазар закінчував цю молитву, цар зі звірами і великою силою вояків наблизився до іподрому. **17** Юдеї ж, побачивши, сильно закричали до неба, так, що і близькі долини розривалися, і спричинили нестримний плач в усіх вояків. **18** Тоді всеславний Вседержитель, правдивий Бог показав своє святе лице і відкрив небесні двері, з яких же з'явилися два гарні і страшні ангели. І вони на яву зійшли перед всі-

часть сщ҃енѹю людїи твоѝ (бж҃е ѿч҃е). (и҆же) в҆ землѝ чю́ждеи (стра҃ствѹющѹю, и҆) бес пра́вды погиба́ющѹю (-)[1]. Ты (бо) фарао́на прьвѣ́е въ є҆гѷптѣ силнаго, ѹ҆мно́женаго в҆ колесни́цахъ, (и҆) възноса́щагосѧ дръзостїю безъ млⷭ҇ти, и҆ ѧ҆зы́комъ велерѣчѹюща съ грьдыми во́и поѝтоⷨ҇ въ ма́ле погѹбѝ. ро́дѹ же і҆и҃левѹ свѣтомъ проѧ҆вѝ млⷭ҇ть. Ты̀ (и҆) възвели́чившагосѧ сенахери́ма цр҃ѧ а҆сѷрїнскаго в тѧ́гости погѹбѝ, съ бесчи́сленными во́и, и҆же ко́пїемъ по҆рѹчнѹ сътворѝ всю зе́млю. и҆ низложенъ бысть стаⷢ҇о ради гра́да твоеⷢ҇, хѹлна бо и҆ прегръда на́нь гл҃а. сътвори́лъ бо є҆си сїѧ да и҆звѣстнѹ пока́жеши ѧ҆зы́комъ (многою)[2] твою дръжа́вѹ. Ты̀ и҆ въ вавѷло́не трїеⷯ҇ о҆тро́къ о҆гню дш҃а на погѹбле́нїе, въ є҆же не слѹжи́ти (то́кмо) скве́рныⷨ҇, о҆гнѧ̀ пе́щнаго о҆броси́телне и҆зба́вилъ є҆си даже до вла́съ невреди́мы, пла́мень же весь посла́лъ є҆си съпроти́внымъ. Ты̀ данїила зави́стїю дїаволею въвръжена в ро́въ на снѣде́нїе льво́мъ звѣремъ сверѣпымъ, на свѣтъ и҆зве́лъ є҆си здра́ва. и҆ і҆о́нѹ ѿ чре́ва ки́та мо́рскаго храни́телѧ въ глѹбинѣ тѧ́емаго неща́дне, всѣ́ⷨ҇ свои́мъ показа́лъ є҆си (-)[3]. и҆ нн҃ѣ (о҆ ѿч҃е) не ты ли є҆си всѣ́хъ млⷭ҇тивыи присети́тель; въско́рѣ ѧ҆вися сѹщимъ ѿ ро́да і҆и҃льска. (і҆ и҆зба́ви) ѿ ѧ҆зы́къ хѹлныхъ, и҆ о҆скверне́ныхъ (-)[4]. а҆щⷤ҇е нечестїемъ о҆бъѧ́то є҆сть въ пресле́нїю жи́тїе на́ше. ты и҆зба́вивыи насъ ѿ рѹкѹ вра́гъ си́хъ. ѧ҆́ко произво́лиши вл҃ко погѹби (-)[5]. то́кмо да не сѹ҆́етныхъ сѹемѹдрїи бл҃вѧтъ о҆ погѹбле́нїи възлю́бленныⷯ҇, гл҃щи, ниже бг҃ъ и҆хъ и҆зба́ви и҆хъ. тѣмже ты и҆же вся́кѹ крѣпость и҆ силѹ и҆мѣѧ҆̀ превѣ́чныи вся́ческихъ, нн҃ѣ при́зри (и҆) поми́лѹи насъ въ хѹле́нїи безако́нныхъ безсловесне преда́тель о҆́бразы живота̀ лиша́емыхъ. да ѹ҆дивятся (нн҃ѣ) ѧ҆зы́цы (несчи́сленои)[6] крѣпости твоеи (-)[7]. (и҆) си́лѣ твое́и юже и҆маши о҆ сп҃се́нїи ро́да і҆а́ковлѧ. (нн҃ѣ бо) тѧ молитъ всѐ мно́жество младе́нецъ, и҆ роди́тели и҆хъ съ слеза́ми. покажи (нн҃ѣ)[8] ѧ҆́ко с на́ми є҆си г҃и. и҆ не ѿвратѝ лица̀ твое́го ѿ наⷭ҇. н҆о ѧ҆́коже реклъ є҆си, ниже въ землѝ врагъ (-)[9], своѧ̀ презри́ши (-)[10], сїе (нн҃ѣ) съвръши г҃и. є҆леа́зарѹ же (конча́ющѹ)[11] ѹ҆жѐ млⷭ҇твѹ (сїю). Цр҃ь же съ звѣ́рми и҆ велїею силою во́и прибли́жилъся є҆ къ и҆подро́мѹ. (-)[12] ви́дѣвши (же) і҆ѹде́и вельма въ нб҃о възъпи́ша, ѧ҆́коже и҆ прилежа́щимъ бра́здамъ растръза́тися. и҆ не ѹ҆дръжи́мъ пла́чь сътвори́ша всѣмъ во́емъ. Тогда̀ велесла́вныи вседръжитель, (-)[13] и҆́стинныи бг҃ъ ѧ҆ви стое своѐ лице. (и҆) ѿврьзе две́ри нбⷭ҇ныѧ,

и҆з ни҆́х же ꙗ҆́вишасѧ два лѣпа и҆ стра́шна а҆́гг҃ла, и҆ снидо́ша ꙗ҆вле́не всѣ́мъ. ра́звѣ і҆ꙋде́омъ. и҆̓же съпроти́въ ста́ша и҆ си́лꙋ сꙋпоста́тъ и҆спо́лниша смѧте́нїѧ, и҆ ѹ҆жа́са. и҆ нерастерза́ными пꙋ́ты свѧ́заша неподви́жне. та́кожде и҆ тѣ́ло црь҇ское. и҆ дръзость є҆го и҆̓же тѧ́жкимъ гнѣ́вомъ ѡ҆бъѧ́та бѣ҇ разреши́сѧ. звѣ́ри же на послѣ́дꙋющаѧ въѡ҆рꙋже́ныѧ во́и ѡ҆брати́шасѧ и҆ попира́хꙋ и҆̓хъ, и҆ погꙋблѧ́хꙋ. и҆ (внеза́пꙋ) ѡ҆брати́сѧ гнѣ́въ црь҇скїи въ ѹ҆миле́нїе, и҆ слезѧ́ше преѹ҆гото́ваныхъ ра́ди и҆̓мъ мꙋче́нїи. слы́ша бо во́пль, и҆ ви́дѣ въско́рѣ (-)[14] погиба́ющихъ, прослези́, (и҆) съ гнѣ́вомъ дрꙋ́гомъ прещѧ́ше, гл҃ѧ, вы̀ прецр҇ствꙋ́ете, и҆ мꙋчи́тельско прехо́дите подо́бїе, и҆ поси́хъ мене ва́шего бл҃года́телѧ низлага́ете, и҆ дꙋ́хъ премени́ти ловѧ́ще. ꙗ҆́же неполе́зно цр҇твꙋ сътвори́ти. і҆ и҆̓же к на́мъ дръжа́вникъ въ вѣ́ре страны̀ твердынѧ. ѿ до́мꙋ ѿлꙋчи́вши коє҆гождо бесловесне здѣ съ́бра́сте. кто же (и҆́ныи ра́звѣ ва҃) сице неподо́бными ѡ҆бъѧ́тъ ꙗ҆́звами. и҆̓же и҆з нача́ла бл҃горазꙋмїе к на́мъ показꙋ́ющи, и҆ по всемꙋ разнѧ́щихъ ѿ всѣ́хъ ꙗ҆зы́къ и҆ ѿ злѣ́йшихъ чл҃къ мно́жицею по́ꙗша бѣ́ды. (тѣ́мже) рѣша́щи разрѣши́те непра́ведныѧ ѹ҆́зы, и҆ въ своа и҆̓хъ съ ми́ромъ посли́те· Но противле́нїѧ дѣла свое҆го є҆́же к ни́м, примири́тесѧ пре́жде съ ни́ми. (и҆ тогда) после́те свобо́дны сн҃ы вседръжи́телѧ бг҃а жива́го на нб҃си. и҆̓же ѿ нача́ла роди́телеи на́шихъ да́же до нн҃ѣ непретꙑкнове́нно въ сла́вѣ бл҃го стоѧ́нїѧ съдръ́житъ ве́щи на́ши. ре́кшꙋ же ѹ҆́бо є҆мꙋ сїѧ, (і҆ꙋде́и)[15] въско́рѣ разрѣше́ни бы́ша. и҆ въне́гда и҆збѣго́ша сме́рти, ст҃аго бг҃а и҆̓хъ бл҃вѧ́хꙋ· По семъ црь въ гра́дъ възврати́сѧ, и҆ призва и҆̓же на̀ росхо́ды старѣ́йшаго, и҆ повелѣ даѧ́ти вино̀, и҆ про́чаѧ къ пирова́нїю потре́бнаѧ, і҆ꙋде́омъ на дн҃и з҃. по повелѣ́нїю же се́мъ сꙋди и҆̓мъ та́може в весе́лїи дн҃ь сп҃нїа провожа́ти, в не́же мѣ́сте мнѣ́ша поги́бель взѧ́ти· Тогда̀ и҆̓же прьвѣ́е въ поноше́нїи бы́ша бли́зъ а҆́да. на́ипаче же (ѿ сосѣ́д)[16] въ порꙋга́нїи за го́ркꙋю и҆ бѣ́дно подъе҆млемꙋю сме́рть. нн҃ѣ же пирова́нїе сп҃се́нїѧ свое҆го съста́виша, и҆ мѣ́сто ѹ҆гото́ванное въ паде́нїе гро́бъ и҆̓хъ, въ весе́лїе сѣда́нїѧ раздѣли́ша, и ѡ҆ста́виша рыда́нїе, и҆ сѣтова́нїе все смѧте́нїѧ ѿвръго́ша, и҆ въспрїе́мши пѣ́сни ѿ́ческимъ (гла́сомъ хвали́ша чю́до тво́рца бг҃а и҆ сп҃са и҆̓хъ)[17]. и҆ црь же състави ради и҆̓хъ пирова́нїе ѕѣлное. (и҆) беспреста́ни възира́ше на не́бо и҆сповѣда́ше велико́лѣпне дръжа́вꙋ є҆го, бы́вшаго ради пресла́внаго сп҃се́нїѧ·

ма, за винятком юдеїв, **19** і стали напроти, і сповнили замішанням і жахом силу ворогів, і непорушно зв'язали нерозривними путами **20** також і тіло царя. І його сміливість, що була охоплена великим гнівом, зникла. **21** Звірі ж повернулися на тих озброєних вояків, які пішки *ішли* слідом. І їх топтали і винищували. **22** І нагло царський гнів повернувся на милосердя. І він сльозив задля їм наперед приготовлених мук. **23** Адже він почув крик і побачив тих, що мали невдовзі загинути. Він заплакав і погрожував друзям з гнівом, кажучи: **24** Ви зле пануєте, і перевищуєте образ тиранів, і до того мене, вашого добродія, позбуваєте влади, і підступно намагаєтеся змінити дух, щоб зробити некорисне для царства. **25** І відлучивши від дому тих, що для нас з вірністю держали твердині країни, ви кожного сюди безумно зібрали. **26** Хто ж інший, за винятком вас, наніс такі погані рани на тих, що від початку виказували до нас доброту, і в усьому різняться від усіх народів, і багато разів понесли біди від дуже поганих людей? **27** Тому, звільняючи звільніть неправедні кайдани і з миром пошліть їх до своїх. Але раніше примиріться з ними від свого протиставлення відносно них, **28** і тоді свобідними відішлете синів живого Бога Вседержителя, що на небі. Який від початку аж дотепер держить без перешкод добре перебування у славі наших родичів *і* наші справи. **29** Як він, отже, це сказав, юдеї швидко були звільнені. І коли уникнули смерті, благословили їхнього святого Бога. **30** Після цього цар повернувся до міста і прикликав того, що був старшим над розходами, і наказав давати юдеям вино і інше потрібне для бенкетування впродовж 7-и днів. За цим же наказом він судив, щоб вони у веселості проводили день спасіння на тому місці, де гадали, що одержать погибель. **31** Тоді ті, що раніше були в зневазі, близькими до аду, а ще більше зневажені сусідами задля гіркої і нещасно насланої смерті, нині поставили бенкет свого спасіння, і місце, приготоване на падіння, *і* їхній гріб вони розділили на веселі сидіння. **32** І покинули ридання, і відкинули все замішання смутку та, підібравши пісню голосом батьків, хвалили Бога Чудотворця і їхнього Спасителя. **33** І цар зробив для них великий бенкет і безперестанку задивлявся на небо – славно визнавав Його владу, задля того преславного спасіння, яке сталося. **34** Ті ж юдеї, що раніше вважали, що вони *призначені* на погибель *і для* хижих птахів, і також ті, що з ра-

дістю підписали, стогнали, охоплені сором, бо побачили, що ту їхню сміливість, яка вогнем дише, безславно погашено. **35** Юдеї ж, так як ми раніше сказали, зробили свято свободи і проводили з благословенням, смиренно у визнаванні і з псалмами. **36** І після цього вони встановили спільне правило для всього їхнього переселення в роди, щоб вище згадані дні проводити в веселості, не задля напитку і наїдання, але задля спасіння, що сталося їм від Бога. **37** Після цього ж вони прийшли до царя, прохаючи відпущення для своїх рідних. **38** А списки, що були проти них, були з п'ятого і 20-го дня місяця Пахона аж до чоритнадцятого дня місяця Епифа. А по сорока днях назначили їм вигублення. І від п'ятого до сьомого дня місяця Епифа, в тих трьох днях, **39** в них же *Бог* преславно виявив своє від усього сильніше милосердя, яким разом спас їх непошкодженими. **40** Вони ж в усьому одержали від царя догідний час аж до чотирнадцятого дня того ж місяця, в якому пішли просити царя про їхнє відпущення. **41** Цар же їх похвалив і написав їм нижче написаний лист до володарів, що по містах. Щоб вони мали великодушне дбання про ввесь юдейський рід.

Полага́вшїи же і҆ꙋде́и прьвѣе въ погибель ѡ҆сло́ня́дителныⷯ птиць, та́коⷤ҇е и҆ съ радостїю пописа́вшїи. срамото́ю ѡ҆бъѧ́ти бы́вше стена́хꙋ. видѣша бо ѡ҆гнедыха́телнꙋю и҆хъ дързость несъто́ине ꙋ҆га́шенꙋ· і҆ꙋде́и же ꙗ҆́ко прⷣерекохомъ състави́ша (свобо́ды весе́лїѧ)[18], (и҆) съ блвⷭ҇е́нїемъ въ и҆сповѣда́нїи смире́нне и҆ ѱа́лмехъ провожда́хꙋ. И҆ посе́мъ ꙋ҆ста́виша ѡ҆бщїи наро́къ, въ всѐ пресе́ле́нїе и҆хъ въ ро́ды. е҆́же предъреченыа дн҃и празнова́ти въ весе́лїи, не пи́тїѧ ради, и҆ ꙗ҆денїѧ, но сп҃се́нїѧ ра́ди бы́вшаго и҆мъ ѿ бг҃а· Посе́м же прїидоша къ црⷭ҇ю просѧщи ѿпꙋщенїа въ своѧ̀ и҆хъ· Ч҃ пописа́нїа же ꙗ҆́же бы́ша на ни҆х ѿ пѧ́таго и҆ к҃ го (дн҃е мцⷭ҇а) па́хона, да́же до (четверта́гѡ҆надесѧте)[19] (дн҃е мцⷭ҇а) е҆пи́фа· въ дн҃ехъ же четыридесѧти҆х съста́виша и҆мъ погибель. (и҆) ѿ пѧ́таго (дн҃е мцⷭ҇а) е҆пи́фа да́же до семаго, въ тѣхъ трїехъ дн҃ехъ в ни́х же пресла́вне ꙗ҆ви млⷭ҇ть свою всѣхъ силнѣишꙋю е҆́юже и҆збави и҆хъ безъвредны҆ вкꙋпѣ. блгⷭ҇овременїе же полꙋчи́ша въ всемъ ѿ црⷭ҇ѧ да́же до четверта́гонадесѧть (дн҃е тогоже мцⷭ҇а). воньже и҆доша молити црⷭ҇ѧ ѡ҆ ѿрѣшенїи и҆хъ· похвали́ же и҆хъ црⷭ҇ь, (и҆) написа̀ и҆мъ под҃писа́телно посла́нїе къ стратигомъ и҆́же по гра́дехъ велико́дꙋшне приле́жа́нїе и҆мѣти (ѡ҆ всемъ ро́де і҆ꙋде́искомъ)·

Глава 7

1 Єгипетський цар Птолемей Філопатор тим вождям і воякам, що в моєму царстві, і всім поставленим над нашими справами – радіти і бути здоровими! **2** Здоровими ж є і ми і наші діти, і при сприянні нам у справах великого Бога. Так як ми раніше сказали. **3** Тоді деякі наші друзі, часто пристаючи до нас своїми поганими звичаями, наштовхнули нас до цього, щоб з нашого царства зібрати всіх юдеїв до одного місця, **4** і замучити їх як людей-зрадників, доносячи до нас слова, які ніколи не будуть на добре стояння нашого царства, якщо це звершиться. Тому що вони мають ворожнечу до всіх людей. **5** Вони і зв'язаними їх привели до нас зі зневагою як полонених, радше ж як зрадників, без всякого розслідування і досліджування бажали їх убити, озброєні дуже жорстоким методом, гіршим від скитського закону. **6** Отже ж, ми їм це строго заборонили, тому що маємо милосердя до всіх людей, і заледве їм дарували життя. Адже ми пізнали силу і небесного Бога, що заступається за юдеїв і що постійно воює за них як Батько за синів. **7** До цього ж і ми

Глв҃а, з҃·

Црⷭ҇ь (е҆гѷпетскїи птоломѣи филопа́торъ. сꙋщимъ въ (црⷭ҇твїи моемъ)[1] стратигоⷨ (и҆ во́емъ), и҆ всѣмъ ꙋ҆чиненыⷨ на҆ ве́щьми (на́шими) радоватисѧ и҆ здравъствова́ти. здра́въствꙋемъ же и҆ мы, и҆ ча́да на́ша. и҆ внегда̀ и҆спра́влшꙋ намъ великомꙋ бг҃ꙋ ве́щи ꙗ҆́коже предърѣхомъ· (тогда̀) нѣцїи дрꙋѕи (на́ши) злонра́вїемъ своимъ ча́стѣе нам прилага́ющесѧ поꙋ҆сти́ша насъ въ сїе, е҆́же бы ѿ црⷭ҇твїѧ [на́шего][2] събра́ти всѣхъ і҆ꙋдео́въ въ е҆ді́но мѣсто. и҆ ѿстꙋпны҆ мꙋченїи ꙋ҆мꙋчити и҆х, проносѧ́щи на́мъ гл҃ы и҆́же нико́гдаже въ блг҃о стоа́нїи црⷭ҇тва на́шего ве́щи бꙋдꙋ а҆́ще не съвръши́тсѧ сїе. зане же и҆́мꙋть сїи къ всѣмъ чл҃комъ несъжи́тїе. и҆же и҆ свѧ́занныхъ и҆хъ приведо́ша (к҆ намъ) съ ꙋ҆коризною ꙗ҆́ко плѣнниковъ· па́че же ꙗ҆́ко преда́телей безъ всѧ́кого разсꙋжденїѧ і҆ и҆спыта́нїѧ хотѣша и҆хъ ꙋ҆би́ти. свирепѣимимъ подобїемъ паче зако́на скѷфска воѻрꙋжены· ꙋы́ же ꙋ҆бо и҆м ѡ҆ си҆х жесточа́е запрети́хоⷨ, зане и҆́мамы къ всѣмъ чл҃комъ смиреномꙋдрїе, и҆ е҆два̀ живо́тъ и҆́мъ дарова́хомъ· и҆бо и҆ нб҃наго бг҃а позна́хоⷨ крѣпость, заствпа́ющꙋю і҆ꙋде́а, (и҆) ꙗ҆́ко ѿц҃а за сн҃ы вы́нꙋ съпобо́рствꙋющꙋ· ксемꙋ же и҆ любовь

юже и҆́мꙋть к на́мъ и҆звѣ́стнꙋ размы́слихомъ, та́коже и҆ къ прароди́телемъ на́шимъ бл҃гора́зꙋмїе неразвра́тно, и҆ си́хъ ра́ди ви́нъ пра́ведне ѿпꙋсти́хомъ вса́ко сопротивле́нїе по є҆мꙋ́же ли̂ о҆́бразꙋ. и҆ повелѣ́хомъ комꙋ́ждо въ своа̀ и҆́хъ сꙋ́щества възврати́тисѧ, и҆дѣ́же а҆́ще сꙋ́ть. нико́имъ же о҆́бразомъ ѿню́дь ни є҆ди́наго и҆ не оу҆тѣща́юще. ни́же поноса́щи о҆ бы́вшихъ свеза́ни и҆́хъ на́дъ и҆ми̂. зна́емо бо да́ есть ва́мъ ꙗ҆́ко а҆́ще что̀ ѕло̀ оу҆хи́тримъ по си́хъ на ни́хъ, и҆ли̂ лꙋ́каво, и҆ли̂ в че́мъ о҆скорби́мъ и҆́хъ. то̀ разгнѣ́ваемъ не чл҃ка но всѣ́хъ си́лъ вл҃кꙋ и҆ б҃а вы́шнѧго. и҆́же на́мъ вы́нꙋ ѿмсти́тъ о҆ ве́щехъ си́хъ по всемꙋ̀ неи҆збѣ́жне. съ си̂ и҆мѣ́ите здра́вїе· взѧ́вши же (і҆ꙋде́и ѿ цр҃ѧ) посла́нїе не тща́шасѧ въскорѣ̀ ѿи҆ти. но примоли́ша цр҃ѧ да́же сꙋ́щїи ѿ ро́да (и҆́хъ)[3] полꙋча́тъ и҆ми̂ до́лжное мꙋче́нїе, и҆́же ст҃го б҃а и҆ зако́нъ є҆го̀ во́лне ѿстꙋпи́ша, пригла́ша бо цр҃ю ꙗ҆́ко чре́ва ра́ди своегѡ̀ бж҃твена́ѧ преда́нїѧ престꙋпи́ша, то̀ ни́же црьскимъ повеле́нїемъ бл҃гора́зꙋмни бꙋ́дꙋтъ. о҆́нъ же пои́стиннѣ сїѧ гл҃а та́ко бы́ти, и҆ похвали́въ да́де и҆́мъ вла́сть (сїю) є҆́же ꙗ҆́ти всѣ́хъ престꙋ́пникъ зако́на бж҃їѧ, по всѣ́хъ мѣ́стѣхъ црт҃вїѧ є҆го̀, съ дръзно́стїю без̾ всѧ́коѧ црьскїѧ вла́сти и҆ съзре́нїа, оу҆би́ти (і҆ и҆скорени́ти и҆́хъ)· тогда̀ (і҆ꙋде́и) бл҃года́риша (цр҃ю)[4] ꙗ҆́ко подо́ба бѣ́ше, і҆ере́и же и҆́хъ о҆ си́хъ и҆ всѣ̀ мно́жество вкꙋ́пѣ воспѣ́ша а҆ллилꙋ́їа, и҆ съ ра́достїю ѿи҆до́ша· Си́це же приклю́чшагосѧ престꙋ́пника мꙋча́хꙋ и҆́же бѣ́ше ѿ ро́да и҆́хъ, и҆ о҆́бразъ подава́хꙋ и҆нѣ́мъ, и҆ въ мꙋче́нїи то́мъ оу҆би́ша дн҃и о҆́наго бо́лее три́ста мꙋ́жїи. оу҆бива́юще же и҆́хъ бл҃гооу҆́мне весела́хꙋсѧ· а҆ и҆́же да́же до сме́рти съ (г҃мъ) б҃мъ пребы́ша, полꙋчи́вши съвръше́нꙋю свобо́дꙋ вѣнча́ша себѐ ѿ разли́чныхъ цвѣ́тъ спле́тше вѣ́нцы. и҆ ѿи҆до́ша ѿ гра́да съ весе́лїемъ, и҆ въскли́ца́нїемъ, въ хвале́нїи, и҆ всѣ̀ бл҃гогла́сныхъ пѣ́нїихъ бл҃года́рѧще б҃а ѿц҃ь (-)[5], (и҆)[6] сп҃са і҆и҃лева· Прише́дше же въ мѣ́сто птоломаи́дꙋ нарица́емое родофоро́нское, в не́мже о҆жида́хꙋ и҆̀хъ (корабли мнѡ́ѕи)[7]. и҆ по о҆́бщемъ и҆́хъ совѣ́те, и҆ тꙋ̀ сотвори́ша пи́ръ сп҃нїѧ на дн҃и се́мь· Црь бо дарова̀ коемꙋ́ждо и҆́хъ потре́бнаѧ на пꙋти̂ да́же до жили́ща и҆́хъ. (-)[8] сꙋ́щи же свобо́дни ѿи҆до́ша (є҆ди́ни) земле́ю, (дрꙋѕїи же)[9] мо́ремъ, (и҆нїи же)[10] рѣко́ю (-)[11] црьскимъ повеле́нїемъ ко́ждо въ своа̀ си. и҆ оу҆дръжа́ша вла́сть на̂ враги̂ бо́льшꙋю не́же пре́жде сла́вою, и҆ стра́хомъ, та́коже и҆ сꙋ́щества коегѡ́ждо оу҆цѣлѣ́ша. въспрїѧ́ша бо ѿ попи́са-

роздумали про явну любов, яку вони мають до нас, і також про добрий і незмінний розум до наших пращурів. І з цих причин ми справедливо відпустили всякий спротив за будь-яким приводом. **8** І ми наказали кожному повернутися до своїх маєтків, де б лиш не були, ніяким видом більше ні одного з них не кривдячи ані не гордуючи за те, що сталося з ними, коли вони були ув'язнені. **9** Знаним бо хай вам буде, що якщо після цього задумаємо проти них щось злого або лукавого, або в чомусь їх образимо, то розгнівимо не людину, але всіх сил Владику і Вишнього Бога, який нам вповні, завжди, неминуче відімстить за ці діла. З цим будьте здорові. **10** Юдеї ж, взявши листа від царя, не спішили скоро відійти, але попросили царя, щоб ті, що є з їхнього роду, які добровільно відступили від святого Бога і його закону, одержали їм належну муку. **11** Бо вони сказали цареві, що *ті, які* задля свого черева переступили божественні передання, то ані на царські накази не будуть зважати. **12** Він же сказав, що це по правді так є, і похваливши дав їм цю владу, щоб схопили всіх переступників божого закону по всіх місцях його царства зі сміливістю, без всякого царського дозволу і нагляду, щоб убити і викорінити їх. **13** Тоді юдеї подякували цареві, так як належалося, а їхні священики і все множество разом, за це виголосивши алилуя з радістю відійшли. **14** І так того переступника, який попався, мучили ті, що були з їхнього роду, і подавали іншим приклад. **15** І в тому вигубленню вбили того дня понад триста мужів, вбиваючи ж їх, належно веселилися. **16** А ті, що аж до смерті держалися з Господом Богом, одержавши повну свободу, уквітчали себе різними квітами, сплівши вінки, і відійшли з міста з веселістю і криком, з похвалами і дуже мелодійними співами, дякуючи Богові батьків і Спасителеві Ізраїля. **17** Прийшовши ж до місця в Птолемаїді, що називалося Родофронським, в якому їх очікували численні кораблі, за їхнім спільним рішенням **18** вони і там зробили бенкет спасіння на сім днів. Адже цар дав кожному з них потрібне на дорогу аж до їхнього помешкання. **19** Як же вони були звільнені, одні пішли землею, другі ж морем, інші ж рікою, за царським наказом, кожний собі до своїх. **21** І вони мали більшу ніж раніше владу над ворогами, зі славою і страхом, і також збереглися маєтки кожного. **22** Бо всі одержали згідно з записами. Якщо ж хтось мав щось з їхнього маєтку, з великим страхом їм

віддавали задля величі і божої сили, яку Він вчинив відносно їхнього спасіння. **23** Вони Його благословили на вічний час за Ізраїля.

нїи ко́ждо. а҆ще же кто̑ и҆мѣ что̀ ѿ и҆мѣнїи и҆хъ стра́хомъ ве́ли́мъ ѿдаа́ху и҆мъ̆. величїа же ра́ди и҆ силы бж҃їа ю҆́же сътворѝ о҆ сп҃сенїю и҆х̆, (бл҃гословла́ху є҆го въ вѣчное врѣмѧ о҆ і҆н҃ли)[12].

Кінець Третьої Маккавейської книги.
Має в собі 7 глав.

Конецъ тре́тїй кни́гъ маќкаве́нскїй
и҆ ма́ютъ в себѣ, гла́въ, з҃·

Ця Третя Книга Маккавеїв не знаходиться в інших бібліях, ані у самій слов’янській, ані в латинській, ані в польській, тільки в грецькій та в чеській. Але і ми її не відкинули.

Сїѝ тре́тїи кни́ги маќкаве́нскїи въ про́чїихъ библїа́хъ не о҆брѣта́ютсѧ ниже в само́и тои слове́нъскои и҆ ни в лати́нъскихъ а҆ни в ля҃скихъ, то́чїю въ гре́ческои и҆ в че́скои но и҆ мы̀ и҆хъ не о҆ста́вихомъ·

Θеѡ́филакта а҆рхїеп҃па блъга́рьскаго пре́словїе, є҆́же ѿ матѳе́а, ст҃аго є҆ѵ҃а́лїа·

И҆́же ᲂу҆́бо пре́же зако́на, ѻ҆ні̀ бж҃твенїи мꙋ́жїе, не писа́нми и҆ кни́гами просвѣща́хꙋся. но чи́стъ и҆мꙋ́ще смы́слъ, дх҃а сїа́нїемъ просвѣща́хꙋся. и҆ та́ко бж҃їа вѣ́дахꙋ хотѣ́нїа. самомꙋ ѻ҆номꙋ бесѣдꙋющꙋ тѣ́мъ ᲂу҆сты̀ къ ᲂу҆стомъ· Ꙗ҆ко́въ бѣ̀, но́е, а҆вра́мъ, и҆ і҆саа́къ, и҆ і҆а́ковъ, мѡѷсі́и· поне́же же и҆знемо́гоша чл҃цы и҆ недосто́йни бы́ша просвѣща́тися, и҆ ᲂу҆чи́тися ѿ ст҃го дх҃а. даѧ́тъ чл҃колю́бецъ бг҃ъ писа́нїа. да поне си́ми въспомина́ютъ того хотѣ́нїа· Си́це и҆ х҃съ, а҆п҃ломъ ᲂу҆́бо самолі́чнѣ бесѣ́дова. и҆ дх҃а бл҃гть ᲂу҆чи́тела тѣ́мъ посла̀. и҆ поне́же по си́хъ хотѧ́хꙋ є҆́реси прозѧ́бнꙋти, и҆ ѻ҆бы́чаа на́ша растли́ти. бл҃говоли написа́тисѧ благовѣстїамъ. да ѿ си́хъ ᲂу҆чѝми и҆́стиннѣ, непрелще́ни бꙋ́демъ ѿ ло́жныхъ є҆ре́сей, ни́же все коне́чнѣ растлѧ́тсѧ ѻ҆бы́чаѧ на́ши. Четы́ре же бл҃говѣстїа да́стъ на́мъ при́кладно, зане́ съборнымъ и҆ връхо́внымъ четы́ремъ добродѣ́телемъ ѿ си́хъ ᲂу҆чи́ми є҆смы· мꙋ́жествꙋ, мꙋ́дрости, пра́вдѣ, и҆ цѣломꙋ́дрїю· Мꙋ́жествꙋ ᲂу҆́бо є҆гда̀ гл҃етъ. не бо́йтесѧ ѿ ᲂу҆бива́ющихъ тѣ́ло, дш҃ꙋ же не могꙋ́щихъ ᲂу҆би́ти· Мꙋ́дрости же, є҆гда̀ поᲂу҆ча́етъ. бꙋ́дѣте мꙋ́дри ꙗ҆́ко змі́а, и҆ цѣ́ли ꙗ҆́ко го́лꙋби· Пра́вдѣ же, є҆гда̀ ᲂу҆чи́тъ. ꙗ҆́коже хо́щета да творѧ́тъ ва́мъ чл҃цы, и҆ вы твори́те и҆́мъ та́кожде· цѣломꙋ́дрїю, ꙗ҆́коже є҆гда̀ ѿрече́тъ. воззрѣ́вый на женꙋ къ є҆́же въжделѣ́ти ю҆̀, ᲂу҆же прелюбодѣ́а ю҆̀ є҆́сть въ срд҃цы своє́мъ. И҆́накоже сꙋ́ть четы́ри бл҃говѣ́стїа. ꙗ҆́ко да ꙗ҆ви́тъ ꙗ҆́ко четы́ри сі̑а ѻ҆бдръжа́тъ. си́рѣчь, преда́нїа, за́повѣди, преще́нїа, ѻ҆бѣтова́нїа· и҆ вѣ́ровавшимъ ᲂу҆́бо преда́нїемъ и҆ за́повѣди не храня́щимъ. бꙋ́дꙋщими претѧ́ще мꙋ́ками. хранѧ́щимъ же, вѣ́чнаа ѻ҆бѣща́вающе бл҃га́ѧ· Бл҃говѣстї́е же гл҃етсѧ. занѐ, вѣсти́тъ на́мъ ве́щи бл҃го и҆ до́брѣ и҆мꙋ́ща. си́рѣчь, ѻ҆ставле́нїе грѣхо́мъ. пра́вдꙋ. въсхо́дъ на нб҃са. сн҃оположе́нїе бж҃їе. наслѣ́дїе вѣ́чныхъ бл҃гъ, и҆ свобожде́нїе мꙋ́камъ. вѣ́ститъ же, ꙗ҆́ко бл҃гооу҆до́бнѣ сі̑а прі̑ахомъ· є҆да̀ бо трꙋди́хомсѧ мы̀ ѻ҆ стѧжа́нїи си́хъ бла́гъ; и҆лѝ ѿ свои́хъ и҆справле́нїи сі̑а прі̑ахомъ; но бл҃гті́ю и҆ чл҃колю́бїемъ бж҃іимъ, толи́кихъ бл҃гъ сподо́бихомъсѧ· Четы́ре ᲂу҆́бо сꙋ́ть є҆ѵ҃листа. ѿ си́хъ же ᲂу҆́бо два̀, матѳе́й и҆ і҆оа́ннъ, бѣ́хꙋ ѿ ли́ка двана́десѧтихъ. два̀ же, ма́рко, и҆ лꙋ́ка,

Передмова болгарського архиєпископа Теофілакта на Святе Євангеліє, що від Матея.

Отже, ті божественні мужі, що *були* перед законом, просвічувалися не писаннями і книгами, але, маючи чистий помисл, просвічувалися сянням Духа. І так вони знали божі бажання, коли Він сам до них говорив устами до уст. Таким був Ной, Аврам, і Ісаак, і Яків, *і* Мойсей. А тому що люди ослабли і стали негідними просвічуватися і учитися від Святого Духа, чоловіколюбець Бог дав Писання, щоб хоч цими вони згадували його бажання. Так і Христос, отже, особисто говорив апостолам і їм послав ласку Духа як учителя. І тому що після цих мали прийти єресі і розкласти наші звичаї, Він зволив, щоб були написані Благовістя, щоб з них навчені правди ми не були обмануті хибними єресями і щоб наші звичаї не були остаточно зіпсовані. А Він дав чотири Благовістя як взірець, тому що від цих ми навчаємося і чотирьох головних чеснот: мужності, мудрості, правди і непорочності. Мужності,отже, коли Він говорить: Не бійтеся тих, що вбивають тіло, а не можуть убити душу. А мудрості, коли повчає: Будьте мудрі як змії і цнотливі як голуби. Правди ж, коли вчить:Так як хочите, щоб вам робили люди, і ви їм робіть так само. Непорочності, так як *тоді*, коли виголошує: Той, що поглянув на жінку, щоб її побажати, вже вчинив з нею перелюб у своєму серці. А ще для іншого є чотири Благовістя, щоб показати, що вони містять чотири речі, значить: передання, заповіді, погрози *і* обітниці. Отже, і тим, що повірили переданням і не зберігають заповіді, погрожує майбутніми муками, а тим, що зберігають, обіцяє вічні добра. А називається воно благовістям, тому що сповіщає нам речі, що мають *у собі* гарне і добре, значить: відпущення гріхів, справедливість, піднесення до неба, боже усиновлення, успадкування вічних дібр і звільнення від мук. Сповіщає ж, що ми це без труда одержали. Адже чи ми трудилися, щоб придбати ці добра? Або чи ми це одержали через свої подвиги? Лишень божою ласкою і чоловіколюб'ям ми удостоїлися таких великих дібр. Отже, є чотири євангелисти. З них два, отже, Матей та Іван, були з групи дванадцятьох, а два, Марко і Лука, – з сімдесятьох. Марко, отже ж, був послідовником і учнем Петра, а Лука – Павла. Матей же найшвидше з усіх

написав Євангеліє єврейською мовою до тих з євреїв, що повірили, вісім років після господнього вознесіння. А його, так як передають, переклав Іван з єврейської мови на грецьку. Марко ж *писав* десять років по Христовім вознесінню, навчившись від Петра, Лука ж – по п'ятнадцятьох роках, а Іван, найбільш богословський, – по тридцяти двох *роках*. Бо говорить, що, коли він по їхній смерті шукав, були принесені три Благовістя, щоб він їх побачив і розсудив, чи написані згідно з правдою. А він, побачивши їх, вказав, що ласка відповідає правді. Те, що вони залишили, це він доповнив. І те, що вони скорочено сказали, він розвинув у своїй Благовісті. Тому він і від богословія почав. Оскільки другі не згадали предвічного буття Бога – Слова, цей богословив це, щоб не вважалося, що Боже Слово є простою людиною, значить без божества. Матей говорить тільки про тілесне буття Христа, бо він писав до євреїв, яким досить було навчитися, що Христос народився від Авраама і Давида, бо єврей задовольняється, коли чує, що Христос є від Давида. Але скажеш мені: Чи не вистачає одного благовісника? Слушно, що вистачало. Але, отже, щоб ще більше виказалася правда, через це допущено, щоб були чотири автори. Бо коли бачиш, що ці чотири, які не зійшлися ані не сіли один з одним, але кожний деінде був, і що вони те саме написали про те саме, наче з одних уст, отже, чи ти не здивуєшся благовістю правди і не скажеш, що вони говорили від Святого Духа? І не говори, що воне не в усьому годяться. Отже, чи один сказав, що Христос народився, а другий говорить, що ні? Хай того не буде! Адже в найконечнішім і в найправдивішім вони не розходяться. І якщо вони в найконечнішім і найпрадивішім не розходяться, чому ти дивуєшся, якщо здається, що в менших *речах* розходяться? Адже вони через це радше правду говорять! Бо якщо б вони в усьому годилися б, здавалося б, що вони зійшлися один з одним *і* написали те, що вони написали. А нині те, що цей залишив, той доповнив, і те, що в цього бракує, інший написав. І через це здається, що вони в дечому різняться. І це так є. А вже почнім початок Книги так: Книга родоводу Ісуса Христа...

ѿ седмьдесѧтихъ. бѣ же оубо марко послѣдователь и оученикъ петрꙋ. лꙋка же павлꙋ. Матфей же прьвѣе всѣхъ написа еѵлїе, еврейскимъ ѧзыкомъ къ иже ѿ еврей вѣровавшимъ, по осмихъ лѣтехъ гн҃ѧ възнесенїа. преложи же е іоаннъ ѿ еврейска ѧзыка на еллинскїи, ѧкоже гл҃ютъ· Марко же по десѧтихъ лѣтехъ хв҃а възнесенїа, ѿ петра наоучивсѧ· Лꙋка же, по пѧтинадесѧте лѣте· Іоан же бг҃ословеснѣишїи по тридесѧтихъ и двѣ· Гл҃тъ бо, ѧко по смрти онѣхъ възыскавшꙋ емꙋ принесена быти три бл҃говѣстїа. да видит сїа и сꙋди, аще истиннѣ списана сꙋть· он же видѣвъ тїа, истинны бл҃гть прѣоуказа. елика они оставиша, тъ понаполни. и елика съкращеннѣ рѣша, сей распрострѣтъ въ своемъ бл҃говѣстїи. тѣм же и ѿ бг҃ословїа начат· понеже бо дрꙋѕїи не въспомѧнꙋша превѣчное бытїе б҃а слова, той бг҃ослови сїа. да не възмнитсѧ бж҃їе слово, простъ чл҃къ быти, сирѣчь кромѣ бж҃ства· Матфеи, о плотнѣмъ точїю бытїи хв҃ѣ бесѣдꙋетъ. къ евреомъ бо писаше. имже довольно бѣ навыкнꙋти, ѧко ѿ авраама и дв҃а родисѧ хс. почиваетъ оубо іюдеи, егда слышитъ, ѧко ѿ дв҃а есть хс· Но гл҃еши ми, ѧко не довлѣ ли единъ бл҃говѣстникъ; слыши, ѧко довлѣше оубо но да покажетсѧ паче истина. сего ради попꙋстишасѧ четыре написати· Егда бо видиши сїи четырех несъшедшихсѧ ниже сѣдшихъ дрꙋгъ съ дрꙋгомъ. но иного индѣ сꙋща, таже написавъшихъ о тѣх же ѧко ѿ единѣхъ оустъ. не оубо ли оудивишисѧ бл҃говѣстїю истины, и речеши ѧко ѿ дх҃а ст҃а гл҃ахꙋ· и не гл҃и ѧко не едино гласꙋютъ въ всемъ. виждъ бо в кыихъ не единогласꙋютъ. еда овъ оубо рече ѧко родисѧ хс, ов же гл҃етъ, ни; или ѧко овъ оубо въскрсе хс, ов же, ни; не бꙋди то. в нꙋждънѣишихъ бо и истиннѣишихъ, не разликꙋютъ· и аще в нꙋжнѣишихъ и истѣишихъ, не разликꙋютъ. что дивишисѧ, аще в меньшихъ мнѧтсѧ разликовати за се бо паче истиньствꙋютъ. ѧко аще по всемꙋ едино гласовали быша, възнепщеватисѧ хотѧше, ѧко съсѣдошасѧ дрꙋгъ съ дрꙋгомъ, и съвѣтовавшесѧ написаша, елика написаша. нынѣ же елика остави сей, понаполни онъ. и елика семꙋ избыстъ, написа дрꙋгїи. и сего ради мнѧтсѧ в нѣкыхъ разликовати· и сїѧ оубо сице· начнем же оуже начало книги сице· Книга родства іс҃ хв҃а·

Ѿ Матѳе́а свто́е бл҃говѣствова́ніе

Від Матея Святе Благовіствування

Гла, а҃. за҃, а҃.

К ни́га[1] ро́ства і҆у҃ хв҃а, сн҃а дв҃ва, сн҃а а҆враа́мла. *А҆враа́мъ родѝ і҆саа́ка. *І҆саа́к же родѝ і҆а́кова. *І҆а́ков же родѝ і҆ꙋ́дꙋ и҆ бра́тїю є҆го̀. *І҆ꙋ́да же родѝ фаре́са и҆ за́ра, ѿ дама́ры. *Фаре́с же родѝ є҆сро́ма. є҆сро́м же родѝ а҆ра́ма. а҆ра́м же родѝ а҆минада́ва. а҆минада́в же родѝ наа҆ссо́на. наа҆ссо́н же родѝ салмо́на. *салмо́н же родѝ [въо́за][2], ѿ раха́вы. [воо́з][3] же родѝ (о҆ви́да)[4] ѿ рꙋ́ды. (о҆ви́д)[5] же родѝ і҆ессе́а. *І҆ессе́й родѝ дв҃да цр҃ѧ. *Дв҃дъ же [цр҃ь][6] родѝ соломо́на, ѿ ꙋ҆рі́ины. *Соломо́н же родѝ ровоа́ма. ровоа́м же ро҃ а҆ві́а. а҆ві́а же родѝ [а҆́сса][7]. [а҆́сса][8] же родѝ і҆ѡсафа́та. і҆ѡсафа́т же родѝ і҆ѡра́ма. І҆ѡра́м же родѝ ѡ҆зі́ю. ѡ҆зі́а же родѝ і҆ѡада́ма. і҆ѡа́дам же родѝ а҆ха́за. а҆ха́з же родѝ є҆зекі́ю. *Є҆зекі́а же родѝ манассі́ю. Манассі́а же родѝ [а҆мо́на][9]. [а҆мо́н][10] же ро҃ і҆ѡсі́ю. *І҆ѡсі́а же родѝ є҆хоні́ю, и҆ бра́тїю є҆го̀, въ пресе́ленїе вавѷло́нское. По пресе́ленїи же вавѷло́нстѣмъ, *І҆ехоні́а родѝ, салаѳі́ила. *Салаѳі́иль же ро҃ зороваве́ла. зоровавѐл же родѝ, а҆виꙋ́да. а҆виꙋ́д же родѝ є҆лїакі́ма. є҆лиакі́м же роди а҆зо́ра. а҆зо́р же родѝ садо́ка. садо́к же родѝ а҆хі́ма. а҆хі́м же родѝ є҆лиꙋ́да. є҆лиꙋ́д же ро҃ є҆леа҆за́ра. є҆леа҆за́р же родѝ маѳѳа́на. маѳа́н же родѝ і҆а́кова. і҆а́ков же родѝ і҆ѡ́сифа, мꙋ́жа мр҃і́ина, и҆з неѧ́же роди́сѧ і҆с҃ гл҃емый хс҃. Всѣ́х (же)[11] родо́въ ѿ а҆враа́ма до дв҃да, ро́дове четы́ринадесѧте. І҆ ѿ дв҃да до пресе́ленїа вавѷло́нскаго, ро́дове четы́ринадесѧте. И҆ ѿ пресе́ленїа вавѷло́нскаго до хр҃та, ро́дове четы́ринадесѧте. за҃, в҃.

І҆у҃ (-)[12] хв҃о рожество, си́це бѣ. *Ѡ҆брꙋче́нѣ (ꙋ҆бо) бы́вши мт҃ри є҆го̀ мр҃і́и, і҆ѡ́сифови, пре́же да́же не сни́тисѧ и҆́ма, ѡ҆брѣ́тесѧ (и҆мꙋ́щи въ чре́вѣ)[13] ѿ дх҃а ст҃а. І҆ѡ́сиф же мꙋ́жъ еѧ̀ пра́веденъ сы́й, и҆ не хотѧ̀ еѧ̀ ѡ҆бличи́ти,

Глава 1, *поч. 1*

1 Книга родоводу Ісуса Христа, сина Давида, сина Авраама. **2** *Авраам породив Ісаака. *Ісаак же породив Якова. *Яків же породив Юду і його братів. **3** *Юда ж породив Фареса і Зара від Тамари. *Фарес же породив Есрома. Есром же породив Арама. **4** Арам же породив Амінадава. Амінадав же породив Наассона. Наассон же породив Салмона. **5** *Салмон же породив Вооза від Рахави. Вооз же породив Овида від Рути. Овид же породив Єссея. **6** *Єссей же породив царя Давида. А цар *Давид породив Соломона від жінки Урія. **7** *Соломон же породив Ровоама. Ровоам же породив Авію. Авія ж породив Асса. **8** Асса ж породив Йосафата. Йосафат же породив Йорама. Йорам же породив Озію. **9** Озія ж породив Йоатама. Йоатам же породив Ахаза. Ахаз же породив Езекію. **10** *Езекія ж породив Манасію. Манасія ж породив Амона. Амон же породив Йосію. **11** *Йосія ж породив Єхонію і його братів у вавилонському переселенні. **12** А після вавилонського переселення *Єхонія породив Салатиїла. *Салатиїл же породив Зоровавеля. **13** Зоровавель же породив Авиюда. Авиюд же породив Еліякима. Еліяким же породив Азора. **14** Азор же породив Садока. Садок же породив Ахима. Ахим же породив Еліюда. **15** Еліюд же породив Елеазара. Елеазар же породив Маттана. Маттан же породив Якова. **16** Яків же породив Йосифа, чоловіка Марії, з якої народився Ісус, названий Христос. **17** Усіх же поколінь, від Авраама до Давида, – чотирнадцять поколінь. І від Давида до вавилонського переселення – чотирнадцять поколінь. І від вавилонського переселення до Христа – чотирнадцять поколінь. *поч. 2*

18 Народження Ісуса Христа так було. *Отже, коли його мати Марія була заручена з Йосифом, перш ніж вони зійшлися, було знайдено, що вона мала в лоні від Святого Духа. **19** А Йосиф, її чоловік, будучи праведним і не бажаю-

мой1. 21; мой1. 25; мой1. 29; мой1. 38; пар1. 2; рут 4; пар1. 2; рут 4; црс1. 17; пар1.; црс2. 12; црс3. 11; пар1. 3; црс4. 20; пар1. 3; црс4. 23; пар2. 36; црс4. 24; пар2. 36; пар1. 3; езі. 5; лук. 1

чи її ославити, побажав потайки її відпустити. **20** Як же він це подумав, то господній ангел у сні йому з'явився, кажучи: Йосифе, сину Давидів, не бій ся взяти твою жінку Марію, бо те, що зародилося в ній, є від Святого Духа.**21** Вона ж народить Сина, *і назвеш його ім'я Ісус, *бо Той спасе свій народ від їхніх гріхів. **22** Це ж все сталося, щоб збулося сказане від Господа пророком, що говорить: **23** *Ось діва матиме в лоні і народить Сина. І назвуть Йому ім'я Еммануїл, що в перекладі – З нами Бог. **24** Йосиф же, вставши зі сну, зробив так, як йому наказав господній ангел, і він прийняв свою жінку, **25** і не знав її, доки *не* породила свого первородного сина. І він назвав його ім'я Ісус.

лук. 1
іс. 7
лук. 1
іс. 7

въсхотѣ таи пустити ю. Сиа же ему помысливш8, се аггелъ гнь въ снѣ явися ему, гла, Іосифе сну двдвъ, не убоися приати мрїамъ жены твоеа. (Рожшее бо са в неи)[14], ѿ дха есть ста. роди же сна, *и наречеши има ему ic. *тои бо спсетъ люди своа ѿ грѣхъ и. се же все бысть, да сбудется реченое ѿ га прркомъ глющимъ. *се дѣва въ чревѣ приметъ, и родитъ сна, и нарекутъ има ему еммануилъ, еже есть сказаемо с нами бгъ. въстав же Іосифъ ѿ сна, сътвори якоже повелѣ ему аггелъ гнь. и приа жену свою и не знааше еа, дондеже роди [сна своего первенца][15], и нарече има ему ic.

лу а
ісаїа з
лу а
ісаїа з

Глава 2, *поч. 3*

лук. 2

1 *Як же Ісус народився у Вифлеємі юдейському в днях царя Ірода, ось зі сходу прийшли до Єрусалиму мудреці, **2** кажучи: Де є юдейський цар, що народився? Адже ми побачили його звізду на сході і прийшли Йому поклонитися. **3** А цар Ірод, почувши, занепокоївся, і з ним ввесь Єрусалим. **4** І зібравши всіх первосвящеників і книжників народу, він випитував у них: Де народжується Христос? **5** Вони ж йому сказали: У Вифлеємі юдейському. Бо так є написано пророком: **6** *І ти, Вифлеєме, земле юдина, нічим не є меншим між володарями юдиними, бо з тебе вийде вождь, який пастиме мій народ, Ізраїль. **7** Тоді Ірод потайки покликав мудреців і випитував їх про час, коли з'явилася звізда. **8** І пославши їх до Вифлеєму, сказав: Пішовши, пильно випитайте про Дитину. Коли ж знайдете, сповістіть мені, щоб і я, пішовши, Йому поклонився. **9** Вони ж, вислухавши царя, пішли. І ось звізда, яку вони побачили на сході, йшла перед ними, доки, прийшовши, *не* спинилась над місцем, де було Дитя. **10** Побачивши ж звізду, вони зраділи дуже великою радістю. **11** І прийшовши до хати, побачили Дитя з Марією, його матір'ю. І впавши, поклонилися Йому. І відкривши свої скарби, вони принесли Йому дари: золото, і ладан, і миро. **12** І одержавши вість у сні не повертатися до Ірода, іншою дорогою відійшли до своєї країни. *поч. 4*

мих. 5
ів. 7

13 Як же вони відійшли, ось господній ангел у сні з'явився Йосифові, кажучи: Вставай, візьми Дитя і його матір і тікай до Єгипту; і будь там, доки тобі не скажу, бо Ірод хоче шукати Дитя, щоб Його вигубити. **14** Він же, вставши, взяв Дитя і його матір вночі і відійшов до Єгипту. **15** І був там до

Гла, в. за, г.

Ісу* же рожьшуся въ (длеемѣ)[1] иудѣистѣмъ, въ дни Ирода цра. Се влъсви ѿ въстокъ приидоша въ Ієрлим глюще, гдѣ есть рожейся црь июдейскыи; видѣхомъ бо (ѕвѣзду его)[2] на въстоцѣ, и приидохомъ поклонитися ему. слышав же (иро црь)[3], смутися, и вса Ієрлима с нимъ. и събравъ вса пръвосщенникы, и книжникы люскыа, въпрашаше ѿ них, гдѣ хс ражается; они же рекоша ему, въ видлеемѣ іудѣистѣ. Яко бо писано есть прркомъ. *и ты видлеемъ земле Іудова, ничимже менши еси въ влкахъ Іудовахъ. ис тебе бо изыдет вожь, иже упасе люди моа Іила. Тогда иро таи призва влъхвы, (и) испытоваше ѿ нихъ врема явльшаася ѕвѣзды. и послав ихъ въ видлее, рече. шедше, испытаите извѣстно о отрочати. егда же обращете, възвѣстите ми. (яко да) и азъ шед поклонюся ему. они же послушавше цара, идоша. и се ѕвѣзда юже видѣша на въстоцѣ, идаше пре ними. дондеже пришедши ста връху идѣже бѣ отроча. видѣвше же ѕвѣзду, възрадоваша радостїю велїею ѕѣло. И пришедше въ храмину видѣша отроча с марїею матерїю его. и падъше поклонишася ему. и ѿвръзше съкровища своа, принесоша ему дары. злато, и ливанъ, и смирну, и вѣсть приемше въ снѣ не възвратитися къ ироду. инѣм путем ѿидоша въ страну свою. за д.

Ѿшедшим же имъ, се аггелъ гнь {въ снѣ явися}[4] Іосифу гла, въставъ поими отроча и мтре его, и бѣжи въ егупет. и буди тамо, дондеже реку ти. хощетъ бо иро искати отрочате да погуби е. он же въставъ, поатъ отроча и мтре его нощїю, и ѿиде въ

лу в
михїа е
іоа з

ѥгѵ́птѣ. и҆ бѣ̀ та́мо до оу҆ме́ртїѧ и҆́родова. да сбꙋ́детсѧ рече́ное ѿ га прⷪ҇ркомъ глаго́лющемъ, *ѿ ѥгѵ́пта възвахъ сн҃а моего. Тогда̀ и҆́родъ ви́дѣвъ ꙗ҆́ко поꙋ́гаⷩъ бы́ ѿ вл҃хвъ, разгнѣ́васѧ ѕѣло̀. и҆ посла́въ, и҆збѝ всѧ дѣ́ти, сꙋ́щаѧ въ виѳлее́мѣ, и҆ въ всѣхъ предѣ́лехъ ѥ҆го, ѿ двою̀ лѣ́тꙋ и҆ ни́жаиша, по̀ времени ѥ҆́же и҆звѣ́стно и҆спыта̀ ѿ вл҃хвъ. Тогда̀ сбы́стьсѧ рече́ное и҆е҆ремі́емъ прⷪ҇ркомъ глаго́лющемъ, *гла́съ в ра́мѣ слы́шанъ бы́сть, [пла́чь и҆][5] рыда́нїе и҆ во́пль мно́гъ. рахи́ль пла́чющисѧ ча́дъ свои́хъ, и҆ не хотѧ́ше оутѣ́шитисѧ, ꙗ҆́ко нѣ́ сꙋть. оу҆ме́ршꙋ же и҆́родꙋ. се а҆́гг҃лъ гн҃ь [въ снѣ̀ ꙗ҆ви́сѧ][6] и҆о́сифꙋ въ ѥ҆гѵ́птѣ, гл҃ѧ. въста́въ поимѝ о҆́трочѧ̀ и҆ мт҃ре ѥ҆го, и҆ и҆дѝ в зе́млю і҆и҃левꙋ. и҆зм҃роша бо и҆́щꙋщеи дꙋ́шꙋ о҆трочѧ́те. о҆́н же въста́въ, поѧ́тъ о҆́трочѧ̀ и҆ мт҃ре ѥ҆го, и҆ прїи́де в зе́млю і҆и҃левꙋ. Слы́шавъ же ꙗ҆́ко а҆рхела́и црⷭ҇твꙋ́етъ въ і҆ꙋде́и в мѣ́сто [и҆́рода ѻ҆тца своего̀][7], оубоѧ́сѧ та́мо и҆ти. вѣ́сть же прїе́мъ въ снѣ̀ ѿи́де въ предѣ́лы галиле́искїѧ. и҆ пришедъ всели́сѧ въ гра́дѣ нарица́емѣмъ назаре́тъ ꙗ҆́ко да сбꙋ́детсѧ рече́ное прⷪ҇ркы, ꙗ҆́ко назоре́и наречетсѧ.

іѡсі́а а҃і; і҆ере́а л҃а

смерті Ірода, щоб збулося сказане від Господа пророком, що каже: *З Єгипту Я покликав Мого Сина. **16** Тоді Ірод, побачивши, що був висміяний мудрецями, дуже розгнівався і, пославши, повбивав всіх дітей, що були у Вифлеємі і в усіх його околицях, від двох років і менше, за часом, який пильно вивідав у мудреців. **17** Тоді збулося сказане пророком Єремією, який каже: **18** *Голос було чути в Рамі, плач, і ридання, і великий крик. Рахиль, яка оплакує своїх дітей і не хотіла втішитися, тому що *їх* немає. **19** Як же Ірод помер, то господній ангел в сні з'явився Йосифові в Єгипті, **20** кажучи: Вставай, візьми Дитя і його матір і іди в Ізраїльську землю, бо вимерли ті, що шукають душу Дитяти. **21** Він же, вставши, взяв Дитя і його матір і прийшов до Ізраїльської землі. **22** Почувши ж, що в Юдеї царює Архелай замість Ірода, свого батька, побоявся туди іти, а одержавши вістку у сні, відійшов у Галилейські околиці. **23** І прийшовши, поселився в місті, що називається Назарет, щоб збулося сказане пророками, що назветься Назореєм.

йос. 11; єре. 31

Гла҃, г҃. За҃, е҃.

Въ* дни же о҆́ны, прїи́де і҆ѡа́ннъ крⷭ҇ти́тель проповѣ́дааи в пꙋсты́ни і҆ꙋде́йстѣи, и҆ гл҃ѧ. *пока́итесѧ, прибли́жи бо сѧ црⷭ҇твїе нбⷭ҇ное. Се́и бо ѥ҆ҁ рече́ныи і҆са́ием прⷪ҇ркомъ, глаго́лющемъ, *гла́съ вопїю́щаго в пꙋсты́ни. оу҆гото́ваите пꙋ́ть гн҃ь пра́вы твори́те стезѧ̀ ѥ҆го̀. *са́м же і҆ѡа́ннъ и҆мѧ́ше ри́зꙋ свою̀ ѿ вла́съ вельбꙋ́жь, и҆ по́ѧсъ оу҆смѣ́нъ ѡ҆ чре́слѣхъ свои́хъ. снѣ́дь же (ѥ҆го̀ бѣ)[1], прꙋ́жїе и ме́дъ ди́вїи. Тогда̀ и҆схожда́ше к немꙋ і҆ерⷭ҇ли́ма, и҆ всѧ і҆ꙋдеа, и҆ всѧ страна̀ і҆ѻрда́нскаѧ. и҆ крⷭ҇ща́хꙋсѧ въ і҆ѻрда́ни [-][2] ѿ него̀, и҆сповѣ́дающе грѣхы̀ своѧ̀. ви́дѣв же мно́гы фарисе́а и҆ садꙋке́а грѧдꙋ́щїа на крⷭ҇щенїе ѥ҆го, речѐ и҆мъ. *рожде́нїа ѥ҆хи́днова, кто̀ сказа вамъ бѣжа́ти ѿ бꙋ́дꙋщаго гнѣ́ва; сътвори́те оу҆́бо пло́дъ досто́инъ покаа́нїа. и҆ не начина́ите гл҃ати в себѣ̀, *ѻ҆тца и҆́мамы а҆враа́ма. гл҃ю бо вамъ, ꙗ҆́ко мо́жетъ бг҃ъ ѿ ка́менїа сего̀ въздви́гнꙋти ча́да а҆враа́мꙋ. Оу҆́же бо [и҆][3] секі́ра при́ ко́рени дре́ва ле́житъ. всѧ́ко оу҆́бо дре́во и҆́же не твори́тъ пло́да добра̀, посѣка́емо быва́етъ, и҆ въ ѻ҆́гнь вмѣта́емо. *а҆́зъ оу҆́бо (крⷭ҇ща́ю вы)[4] водо́ю, в покаа́нїе. (грѧды́и же по мнѣ)[5], крѣпли́и мене ѥ҆ҁ, ѥ҆мꙋ́же нѣ́смь досто́инъ сапогѝ понестѝ, то́и вы крⷭ҇ти́тъ дх҃омъ ст҃ымъ и҆ ѻ҆́гнемъ. *ѥ҆мꙋ́же лопа́та в рꙋцѣ̀ ѥ҆го̀, и҆ потреби́тъ гꙋ́мно свое, и҆

ма҃ а҃; лꙋ҃ г҃; іѡа҃ а҃; дѣа҃ гі; езе҃ иі; ісаіа м҃; ма҃ а҃; лꙋ҃ г҃; іѡа҃ а҃; ма҃ а҃; лꙋ҃ г҃; лꙋ҃ г҃; ни҃ з҃; лꙋ҃ г҃; ма҃ а҃; дѣа҃ а҃; аі и҃ ді; лꙋ҃ г҃

Глава 3, *поч. 5*

1 *В тих же днях прийшов Іван Хреститель, проповідуючи в юдейській пустелі **2** і кажучи: *Покайтеся, бо наблизилося Небесне Царство! **3** Адже цей є той, про кого говорив пророк Ісая, що каже: *Голос того, що кричить у пустелі: Підготуйте господню дорогу, простими робіть його стежки! **4** *Сам же Іван мав свою одіж з верблюжого волосся і шкіряний пояс навколо своїх бедр. Їжею ж його була саранча і дикий мед. **5** Тоді виходив до нього Єрусалим, і вся Юдея, і вся йорданська околиця. **6** І хрестилися в Йордані від нього, визнаючи свої гріхи. **7** Побачивши ж численних фарисеїв і садукеїв, що йдуть на його хрещення, він їм сказав: *Поріддя гадюче, хто вам сказав втікати від будучого гніву? **8** Отже, зробіть плід, гідний каяття, **9** і не починайте говорити в собі: *Маємо батька Авраама. Кажу бо вам, що Бог може з цього каміння підняти дітей Авраамові, **10** бо вже і сокира лежить при корені дерева. Отже, всяке дерево, яке не робить доброго плоду, вирубаним буває і кидається у вогонь. **11** *Я, отже, хрещу вас водою в покаяння, а той, що приходить по мені, є сильніший від мене, Йому я не є гідний понести взуття. Той вас хреститиме Духом Святим і вогнем. **12** *В Нього лопата в його руці, і Він очистить свій тік і збере свою пше-

мар. 1; лук. 3; ів. 1; дія. 13; єз. 18; іс. 40; мар. 1; лук. 3; ів. 1; мар. 1; лук. 3; лук. 3; ниж. 7; лук. 3; мар. 1; дія. 1; 11 і 19; лук. 3

ницю до клуні, полову ж спалить негаснучим вогнем. *поч. 6*

13 Тоді Ісус приходить з Галилеї на Йордан до Івана, щоб хреститися від нього. **14** Іван же забороняв Йому, кажучи: Мені потрібно від Тебе хреститися і чому Ти ідеш до мене? **15** Відповівши ж, Ісус сказав до нього: Облиш нині, бо так належиться нам виконати всяку справедливість. Тоді він Його залишив. **16** І охрестившись, Ісус вийшов відразу з води. І ось Йому відкрилися небеса, *і Він побачив Божого Духа, що сходив як голуб, що йшов на Нього. **17** *І ось голос з неба, що каже: Цей є Моїм *Улюбленим Сином, в якому моє вподобання.

мар. 1 лук. 3 · мар. 1 лук. 3 ів. 1 · пет2. 1 ів. 5

Глава 4, *поч. 7*

колп҃ а҃ · ма҃ а҃ · лꙋ д҃

1 *Тоді Ісус був виведений Духом в пустиню, щоб Його спокушав диявол. **2** І попостивши сорок днів і сорок ночей, згодом зголоднів. **3** І приступивши до нього, спокусник сказав: Якщо Ти є Божим Сином, скажи, щоб це каміння стало хлібами. **4** Він же, відповівши, сказав: Написано є: *Не самим хлібом житиме людина, але кожним словом, що виходить з божих уст. **5** Тоді диявол взяв Його до святого міста і поставив Його на церковнім наріжнику, **6** і сказав Йому: Якщо Ти є Божим Сином, кинься вниз, бо є написано, *що своїм ангелам заповість про Тебе, щоб Тебе оберегти; і Тебе візьмуть на руки, щоб часом Ти не вдарив об камінь твою ногу. **7** Сказав же йому Ісус: Знову є написано: *Не спокушатимеш свого Господа Бога. **8** Знову взяв Його диявол на дуже високу гору і Йому показав всі царства світу і їхню славу, **9** і сказав Йому: Це все тобі дам, якщо, впавши, мені поклонишся. **10** Тоді сказав Йому Ісус: Іди від мене, сатано! Написано бо є: *Господеві Богові твоєму поклонишся і Йому одному послужиш! **11** Тоді залишив Його диявол. І ось ангели приступили і Йому служили. *поч. 8*

мойб. 8 лук. 4 · пс. 90 лук. 4 · мой5. 6 лук. 4 · мой5. 6 і 10 лук. 4

12 *Почувши ж Ісус, що Іван був виданий, відійшов до Галилеї **13** і, залишивши Назарет, прийшов, поселився в Капернаумі, в помор'ї, в Завулонових і Нефталимових границях. **14** Щоб збулося сказане Ісаєю, пророком, що каже: **15** *Земле Завулонова і земле Нефталимова, дорога моря по тому боці Йордану, Галилея поган! **16** *Народ, що сидів в темряві, побачив велике світло, і тим, що сиділи в країні і тіні смерті, світло їм засяяло. **17** *Відтоді Ісус почав проповідувати і говорити: Покайтеся, бо наблизилося Небесне Царство! *поч. 9*

мар. 1 лук. 4 ів. 4 · іс. 8 · іс. 9 · мар. 1 · мар. 1

18 *Продячи ж при Галилейському морі, Він побачив двох братів: Симо-

събере́тъ пшени́цꙋ свою в житницꙋ, плѣвы же съжжетъ огнѣ негасающимъ· зача́ло, ѕ҃·
Тогда̀ прихо́ди іс҃ ѿ галиле́а на іорда́нъ къ іоа́ннꙋ, крт҇итися ѿ него· Іоа́ннъ же възбраня́ше емꙋ гл҃а. азъ требꙋю тобою крт҇итися, и ты ли гради́ши къ мнѣ? ѿвѣщав же іс҃, речѐ к немꙋ. остави нынѣ, тако бо подобно есть на́мъ исполнити всякꙋ правдꙋ. тогда остави его· (И) крт҇ився (-)[6] іс҃, [взы́де абі́е][7] ѿ воды. и се ѿвръзошася емꙋ небеса, *и видѣ дх҃ъ бж҃іи исходяща яко голꙋбь, градꙋща нань. и *се гл҃а съ небесе гл҃а· сеи есть сн҃ъ мои *възлюбленыи, о немже бл҃говоли·

ма҃ а҃ лꙋ г҃ · ма҃ а҃ лꙋ г҃ іоа҃ а҃ · в҃ пе҃ а҃ іоа҃ е҃

Гл҃а, д҃. за҃, з҃·

кол. 1 мар. 1 лук. 4

Тогда̀* іс҃ възведенъ бысть {дх҃омъ в пꙋстыню искꙋситися ѿ діавола}[1]. и постився дни четыридесяте и нощіи четыридесяте, послѣди взалка· и приступль [к немꙋ искꙋситель, речѐ][2]. аще сн҃ъ еси бж҃іи, рци яко да каменіе се хлѣби бꙋдꙋтъ· он же ѿвѣщавъ, рече. писано есть. *не о хлѣбѣ единомъ жив бꙋдетъ чл҃къ, но о всякомъ гл҃ѣ исходящимъ изъ оустъ бж҃іихъ· Тогда̀ поятъ его діаволъ, въ ст҃ыи градъ, и постави его на крилѣ црк҇овнѣмъ. и гл҃а емꙋ. аще сн҃ъ еси бж҃іи, връзися низꙋ. писано бо есть, *яко агг҃ломъ своимъ заповѣстъ о тебѣ (съхранити тя), и на рꙋкахъ возмꙋтъ тя, да не когда̀ преткнеши о камень ногꙋ твою· Рече (же) емꙋ іс҃, пакы писано есть. *не искꙋсиши г҃а б҃а своего̀· пакы поятъ его̀ діаволъ на горꙋ высокꙋ ѕѣло̀, и показа̀ емꙋ всѣ црт҇віа мира, и славꙋ ихъ, и гл҃а емꙋ. сія (вся тебѣ)[3] дамъ, аще падъ поклонишимися· Тогда̀ гл҃а емꙋ іс҃, иди [за мною][4] сатана̀. писано бо есть. *г҃ꙋ б҃ꙋ твоемꙋ поклонишися, и томꙋ единомꙋ послꙋжиши· тогда̀ (остави)[5] его̀ діаволъ· и се аггли пристꙋпиша и слꙋжахꙋ емꙋ· за҃, и҃·

*Слышав же [іс҃][6], яко іоаннъ преданъ бысть, ѿиде в галилею, и оставль назаретъ, пришедъ вселися в [капернаоумъ][7], в поморіе, в предѣлѣхъ заоулонихъ и нефдалимлихъ да сбꙋдется реченное исаіемъ прр҇комъ гл҃ющее· *земля завꙋлона, и земля нефдалимля, пꙋть моря об онъ полъ іорданѣ, галилея языкъ. *людіе сѣдящеи въ тмѣ, (видѣша свѣтъ)[8] веліи. и сѣдящимъ въ странѣ и сѣни смертнѣи свѣтъ восіа имъ· *ѿтолѣ нача̀ іс҃ проповѣдати, и гл҃ати Покаитеся, приближи бо ся црт҇во нб҃ное· за҃, д҃·

*Ходя же при мори галилеистѣмъ, видѣ два̀ брата. симона гл҃емаго петра, и андреа брата

є҆го, вмѣта́юща мержю в мо́ре. бѣ́ста бо ры́бара· І҆ гл҃а и҆̑ма гра́дѣта по мнѣ̑, и҆ сотворю̀ вы ловца чл҃комъ· О҆̑на же а҆́біе о҆ста́вльша мре́жа, (по немъ и҆до́ста)[9]· И҆ пре́шеⷣ ѿтꙋ́дꙋ, вид́ѣ и҆̑на два̀ бра́та, і҆а́кова зеведе́ова, и҆ і҆оа́нна бра́та є҆го, в корабли̇̀ съ зеведе́омъ ѿц҃емъ є҆ю̀, завѧза́юща мре́жю свою̀, и҆ възва̀ ѧ҆̀. О҆̑на же а҆́біе о҆ста́вльша кора́бль, и҆ ѿц҃а своего̀, (по не́м и҆до́ста)[10]· и҆ прохожа́ше [всю галиле́ю і҆с҃]. оу҆ча̀ на со́нмищиⷯ и҆̑хъ, и҆ пропов́ѣдаа є҆ѵ҃лі́е цр҃ствіа, и҆ исцѣлѧа̀ всѧкъ недꙋгъ, и҆ всѧ́кꙋ ѧ҆́зю в лю́дехъ. І҆ и҆зы́де слꙋ́хъ є҆го по всей сѷрі́и. и҆ приведо́шѧ є҆мꙋ̀ всѧ болѧ́щаа разли́чными недꙋ́гы, и҆ стра́стьми о҆дръжи́мы, и҆ бѣ́сны, и҆ мѣсѧ́чныа, и҆ расла́блены жи́лами. и҆ і҆сцѣли̇̀ и҆̑хъ· за̑, і·

И҆ (по немъ и҆до́шѧ)[12] наро́ди мно́ѕи ѿ галиле́а, и҆ десѧтигра́дъ, і҆ ѿ і҆ер҃лима, і҆ ю҆де́а, и҆ съ о҆́ного по́лꙋ і҆орда́на·

на, що зветься Петром, і Андрія, його брата, що кидали сіть в море, бо були рибалками. **19** І Він їм сказав: Ідіть за Мною, і зроблю вас ловцями людей. **20** Вони зразу ж, залишивши сіті, пішли за Ним. **21** І пішовши звідти, Він побачив інших двох братів: Якова Зеведейового і Івана, його брата, в човні з Зеведеєм, їхнім батьком, що зав'язували свою сіть, і покликав їх. **22** Вони ж, відразу залишивши корабель і свого батька, за Ним пішли. **23** І проходив Ісус всю Галилею, навчаючи у їхніх зборах (=синагогах), і проповідуючи Євангеліє Царства, і оздоровляючи всяку недугу і всяку хворобу в народі. **24** І про Нього пішла чутка по усій Сирії. І до Нього привели всіх хворих на різні недуги, і огорнутих болями, і біснуватих, і лунатиків, і спаралізованих. І Він їх оздоровив. *п. 10*

25 І за Ним пішли великі юрби з Галилеї, і *з* Десятимістя, і з Єрусалиму, і Юдеї, і з другого боку Йордану.

Гл҃а, є҃·

Оу҆зрѣ́в же наро́ды, в̾зы́де на го́рꙋ. и҆ сѣ́дшꙋ є҆мꙋ̀, приступи́шѧ к не́мꙋ оу҆чени́цы є҆го̀. и҆ ѿве́рзъ оу҆ста своѧ̀, оу҆ча́ше и҆̑хъ глѧ· *Бл҃же́ни ни́щіи дх҃омъ, ꙗ҆́ко тѣ́хъ є҆сть цр҃твіе нб҃ное· *бл҃же́ни пла́чющеи, ꙗ҆́ко ті́и оу҆тѣ́шатсѧ· *бл҃же́ни кро́тціи, ꙗ҆́ко ті́и наслѣ́даⷮ зе́млю· бл҃же́ни а҆́лчющеи̇̀ и҆ жа́ждꙋщеи̇̀ пра́вды, ꙗ҆́ко ті́и насы́тѧтсѧ· Бл҃же́ни млⷭ҇тивіи, ꙗ҆́ко ті́и поми́лованы бꙋ́дꙋтъ· Бл҃жени чи́стіи срⷣцемъ, ꙗ҆́ко ті́и бг҃а оу҆́зрѧтъ· бл҃же́ни миротво́рцы, ꙗ҆́ко ті́и сн҃ове бж҃іи наре́кꙋтсѧ· *Бл҃же́ни и҆згна́ни пра́вды ра́ди, ꙗ҆́ко тѣ́хъ є҃ цр҃тво нб҃ное· *Блаже́ни є҆сте є҆гда̀ поно́сѧтъ ва̑, і҆ и҆жденꙋ́тъ, и҆ рекꙋ̀ всѧ́къ ѕо́лъ [гл҃ъ][1] на́ вы лжꙋ́ще менѐ ра́ди. ра́дꙋитесѧ и҆ весели́тесѧ, ꙗ҆́ко мзда̀ ва́ша мно́га на нб҃сѣхъ· Ꙗ҆́ко бо и҆згна́шѧ прр҃ки и҆̑же бѣ́ша пре́же ва̑· *Вы̑ є҆сте со́ль земли̇̀. а҆́ще же со́ль о҆бꙋ́аетъ, чимъ о҆соли́тсѧ; ни въ чтоже бꙋ́детъ ктомꙋ̀, то́чію да и҆ссы́пана бꙋ́детъ во́нъ, (и҆) попира́ема человѣ́кы· за̑, а҃і·

*Вы є҆сте свѣтъ ми́рꙋ. не мо́жетъ граⷣ оу҆кры́тисѧ врьхꙋ̀ горы̀ стоѧ̀, *ни вжига́ютъ свѣти́льника, и҆ поставлѧ́ютъ є҆го поⷣ спꙋ́домъ, но на свѣ́щницѣ, и҆ свѣ́титъ всѣ́мъ и҆́же въ храми́нѣ сꙋ́ть· Ꙗ҆́ко да просвѣ́титсѧ свѣ́тъ ва́шь преⷣ чл҃кы, *ꙗ҆́ко да ви́дѧⷮ ва́ша до́браа дѣ́ла, и҆ прославѧⷮ ѿц҃а ва́шеⷢ и҆́же на нб҃сехъ· не мни́те ꙗ҆́ко пріидо́хъ разори́ти зако́на и҆ли̇̀ прр҃кы. не пріидо́хъ разори́ти, но испо́лнити· *А҆ми́нь бо гл҃ю ва́мъ, до́ндеже пре́идетъ нб҃о и҆ землѧ̀, і҆ѡ́та

Марґінальні посилання (слов'янський текст): лꙋ ѕ; і҆саі́а ѕі; лꙋ ѕ; ѱло̃ лѕ; а҃ пе́трь г; лꙋ ѕ; а҃ пе́трь д; мр҃ д; лꙋ ді; филиⷫ в; маⷬ д; лꙋ и; и҆ аі; пе́трь в; лꙋ ѕі

Глава 5

1 Побачивши ж юрби, Він вийшов на гору. І коли Він сів, до Нього приступили його учні, **2** і відкривши свої уста, Він їх навчав, кажучи: **3** *Блаженні бідні духом, бо тих є Небесне Царство. **4** *Блаженні ті, що плачуть, бо ті будуть потішені. **5** *Блаженні лагідні, бо ті успадкують землю. **6** Блаженні ті, що голодують і спрагнені справедливості, бо ті наситяться. **7** Блаженні милосердні, бо ті будуть помилувані. **8** Блаженні чисті серцем, бо ті Бога побачать. **9** Блаженні миротворці, бо ті синами божими назвуться. **10** *Блаженні переслідувані задля справедливості, бо тих є Небесне Царство. **11** *Блаженні є ви, коли вас зневажатимуть, і проженуть, і, брешучи, скажуть всяке погане слово проти вас задля мене. **12** Радійте і веселіться, бо велика ваша винагорода на небесах! Адже так прогнали пророків, які були перед вами. **13** *Ви є сіллю землі. Якщо ж сіль вивітриться, чим посолиться? Ні на що більше не буде *придатна*, тільки щоб була висипана геть і потоптана людьми. *поч. 11*

14 *Ви є світлом для світу. Не може сховатися місто, що стоїть на горі, **15** *ані не запалюють світильника і не ставлять його під покриттям, але на свічнику, і він світить всім, що є в хаті. **16** Так хай ваше світло засяє перед людьми, *щоб вони побачили ваші добрі діла і прославили вашого Батька, що на небесах. **17** Не думайте, що Я прийшов знищити Закон або Пророків. Я не прийшов знищити, але сповнити. **18** *Амінь. Бо кажу вам: поки перейде небо і земля, з Закону

лук. 6; іс. 16; лук. 6; пс. 36; пет1. 3; лук. 6; пет1. 4; мар. 9; лук. 14; фил. 2; мар. 4; лук. 8 і 11; пет1. 2; лук. 16

не перейде йота одна або одна риска, доки все збудеться. **19** Якщо хто знищить одну *з* цих малих заповідей і так навчить людей, – він назветься найменшим в Небеснім Царстві; а хто зробить і навчить, цей назветься великим у Небеснім Царстві. *поч. 12*

мой2. 20
мой5. 5
мар. 10
лук. 18
ниж. 19

20 Кажу бо вам, що якщо ваша праведність не перевищить *тієї* книжників і фарисеїв, не ввійдете до Небесного Царства. **21** Ви чули, що було сказано давнім: *Не вб'єш, бо якщо хто вб'є, є винен судові. **22** Я ж вам кажу, що всякий, хто гнівається на свого брата без причини, є винен судові. Бо якщо хто скаже своєму братові: рака, – є винен перед збором, а хто скаже: дурню, – є винний вогненній гієні. **23** Отже, якщо принесеш до жертовника твій дар і там згадаєш, що твій брат має щось проти тебе, **24** залиш там, перед жертовником, твій дар і, пішовши, скоріше помирися зі своїм братом, а тоді, прийшовши, принеси свій дар. **25** *Годися зі своїм суперником швидко, поки ти є з ним в дорозі, щоб суперник не видав тебе судді, а суддя *не* видав тебе слузі, і ти *не* був кинутий до в'язниці. **26** Амінь, кажу тобі: не вийдеш звідти, доки не віддаси останній кодрант. *поч. 13*

лук. 12

мой2. 20
мой5. 5

27 *Ви чули, що було сказано давнім: Не чинитимеш перелюб. **28** Я ж кажу вам, що кожний, хто погляне на жінку, щоб її пожадати, вже вчинив з нею перелюб у своєму серці. **29** *Якщо ж твоє праве око згіршує тебе, – вибери його і кинь від себе. Бо краще тобі є, щоб згинув один з твоїх членів, а не все твоє тіло було кинуте до вогненної гієни. **30** І якщо ж твоя права рука згіршує тебе, – відрубай її і кинь від себе. Бо краще є тобі, щоб згинув один з твоїх членів, а не все твоє тіло пішло до гієни. **31** Сказано ж було, *що хто лиш відпустить свою жінку, хай дасть їй відпускну книгу. **32** Я ж кажу вам, що кожний, хто відпускає свою жінку, за винятком причини перелюбу, робить, щоб вона чинила перелюб. І хто візьме відпущену, чинить перелюб. *поч. 14*

ниж. 18
мар. 9

ниж. 19
мой5. 24
мар. 10
лук. 16
кор1. 7

мой2. 20
мой3. 19
мой5.

33 Знову, ви чули, що було сказано давнім: *Не клястимешся на брехню, віддаси ж Господеві твої клятви. **34** Я ж кажу вам зовсім не клястися: ні небом, бо воно є божим престолом; **35** ні землею, бо вона є підніжжям його ніг; ні Єрусалимом, бо воно є містом великого Царя; **36** ні своєю головою *не* клянися, бо не можеш одного волоска зробити білим або чорним.

єдіна или єдіна чръта не преидє ѿ закона, дондеже вся будутъ· иже аще (-)[2] разоритъ єдину заповѣдїи сихъ малы҃, и наоучитъ тако ч҃лкы, мнїи наречется въ ц҃ртвїи н҃бнемъ. а иже сотворитъ и наоучитъ, сеи велїи наречется въ ц҃ртвїи н҃бнемъ· за҃, бі·

Г҃лю бо вамъ, ꙗко аще не избудетъ (правда ваша)[3] паче книжникъ и фарисеи, не внидете въ ц҃ртвїе н҃бное· Слышасте ꙗко речено бысть древни҃, *не оубїеши. иже бо аще оубїетъ, повине҃ есть суду· а҃з же г҃лю ва҃, ꙗко всякъ гнѣвайся на брата своєго [всуе][4], повиненъ есть суду, иже бо аще речетъ брату своєму, рака, повиненъ (есть)[5] сонмищу. а иже речетъ юроде, повиненъ (есть)[6] геєннѣ огненѣи· аще оубо принесеши даръ твои къ олтарю, и ту помянеши, ꙗко братъ твои иматъ нѣчто на тя, остави ту даръ твои пре҃ олтаре҃, и (ше҃)[7] преже смирися съ братомъ свои҃, и тогда прише҃ принеси даръ свои· *Буди оувѣщавайся съ соперникомъ своимъ скоро, дондеже еси [на пути с нимъ][8], да не (предастъ тебе)[9] съперни҃ судїи, и судїа [тя предастъ][10] слузѣ, и в темницу ввер҃женъ будеши. ами҃ г҃лю тебѣ, не изыдеши ѿтуду доньдеже въздаси послѣднїи кодрантъ· за҃, гі·

в҃ мо҃ к҃
є҃ мо҃ є҃
ма҃ і
лу҃ иі
ни҃ ді

лу҃ бі

Слышасте, ꙗко речено бы҃ {пръвы҃}[11]. *не прелюбы сътвориши· а҃з же г҃лю ва҃ ꙗко всякъ иже възри҃ на жену къ еже въжелѣти еи, оуже любодѣиствова с нею в҃ с҃рци своемъ· *аще же око твое десное съблажняетъ тя, изми е, и верзи ѿ себе. оуне бо ти есть, да погибнетъ єдінъ ѿ оудъ твоихъ, а не все тѣло твое ввержено будетъ в геєнну (огненую). и аще (же) десная твоя рука съблажняетъ тя, оусѣци ю, и връзи ѿ себе. оуне бо ти есть, да погибнетъ єдінъ ѿ оудъ твоихъ, а не все тѣло твое (идетъ в геєнну)[12]. Речено же бысть, *(ꙗко) иже аще пусти҃ жену свою, да дастъ еи книгу распустную. а҃з же г҃лю вамъ. ꙗко всякъ ѿпущаяи жену свою развѣ словесе любодѣинаго, творитъ ю прелюбодѣиствовати. и иже пущеницу поимет҃ прелюбы дѣиствуетъ· за҃, ді·

в҃ мо҃ к҃
є҃ мо҃ є҃

ни҃ иі
м҃ д҃

ни҃ ді
є҃ мо҃ кд
м҃ і
лу҃ ѕі
а҃ кр҃и з҃

Пакы слышасте, ꙗко речено бысть, древнимъ, *не въ лжу кленешися, въздаси же г҃ви клятвы твоя· а҃зъ же г҃лю вамъ, не клятися всяко, ни н҃бомъ, ꙗко пр҃толъ есть б҃жїи. ни землею, ꙗко подножїе есть ногама его. ни ї҃ер҃лимомъ, ꙗко гра҃ есть великаго ц҃ря. ниже главою своею кленися, ꙗко не можеши (власа єдіного бѣла или чръна сътворити)[13]. *Буди же слово ваше. еи, еи. ни, ни, лихо еже сею, ѿ непрїязни

в҃ мо҃ к҃
г҃ мо҃ ді
є҃ мо҃ є҃

іако҃ є҃

єсть· слышасте ꙗко речено бысть· *око, за око. и зубъ, за зубъ· азъ же глю вамъ. *не противитисѧ злу. но аще тѧ кто ѹдарит в {деснѹю твою ланитѹ}[14], обрати ему и другую. и хотѧщему (сѹдитисѧ с тобою)[15], и ризу твою взѧти, ѿпусти ему и срачицу· и аще кто тѧ поиметъ по силѣ поприще едино, иди с нимъ двѣ· зач, еі.

*Просѧщему ѹ тебе, даи. и хотѧщаго ѿ тебе заѧти, не ѿврати· слышасте, ꙗко речено єсть. *възлюбиши искреннѧго твоего, и възненавидиши врага своего· азъ же глю ва. *любите врагы ваша, (-)[16] [блвите кленѹщаѧ вы, добро творите ненавидѧщимъ васъ. *и молитесѧ за творѧщихъ ва напасть, и][17] изгонѧщаѧ вы, *ꙗко да бѹдете снове оца вашего иже (єсть) на нбсехъ· ꙗко слнце свое сиѧетъ на злыѧ и блгыѧ, и дождитъ на праведны и на неправедны· аще бо любите любѧщихъ васъ, кую мзду имате; не и мытаре ли тоже творѧтъ; и аще целуете другы ваша токмо, что лише творите; не и ꙗзычницы ли такоже творѧтъ; бѹдете ѹбо вы съвръшени, ꙗкоже оць вашь нбныи съвръшенъ єсть·

37 *Хай же ваше слово буде: так – так, ні – ні. Що більше від цього, *то* є від зла. **38** Ви чули, що було сказано: *Око за око і зуб за зуб. **39** Я ж вам кажу *не противитися злу. Але якщо хтось тебе вдарить у твою праву щоку, поверни йому і другу, **40** і тому, що хоче з тобою судитися і взяти твою одіж, відпусти йому і сорочку. **41** І якщо хтось на силу тебе візьме одну верству, іди з ним дві. *поч. 15*

42 *Тому, що в тебе просить, дай; і того, що хоче в тебе позичити, не відверни. **43** Ви чули, що було сказано: *Полюбиш твого ближнього і зненавидиш свого ворога. **44** Я ж вам кажу: *Любіть ваших ворогів, благословіть тих, що вас проклинають, робіть добро тим, що вас ненавидять, *і моліться за тих, що роблять вам пакість, і тих, що вас проганяють, **45** *щоб ви були синами вашого Батька, що є на небесах, бо Він своє сонце світить на злих і добрих і посилає дощ на праведних і на неправедних. **46** Адже, якщо ви любите тих, що вас люблять, яку маєте винагороду? Чи й митарі не те саме роблять? **47** І якщо тільки ваших друзів вітаєте, *то* що особливого робите? Чи і погани не так роблять? **48** Отже, ви будьте досконалі, так як ваш Небесний Батько є досконалим.

(як. 5; мой2. 21; мой3. 24; мой5. 19; лук. 6; рим. 12; кор1. 6; сол2. 5; як. 3; мой5. 15; лук. 6; мой3. 19; мар. 12; гал. 5; рим. 13; як. 2; ниж. 22; лук. 6; дія. 7; кор1. 4; лук. 23; лук. 6; мой5. 15)

Глав, ѕ. зач, ѕі·

Внемлѣте [-][1] млтына ваша не творите пре члки, да видими бѹдете ими· аще ли же, ни мзды не имате ѿ оца вашего, иже (е) на нбсе· *егда ѹбо твориши млтыню, не въструби пре собою ꙗкоже лицемѣри творѧтъ в сонмищи, и въ стъгнах, ꙗко да прославѧтсѧ ѿ члкъ· аминь глю вамъ, въсприемлютъ мзду свою· тебѣ же творѧщу млтына, да не ѹвѣсть шуица твоѧ что творитъ десница твоѧ, ꙗко да бѹдетъ (млтыни твоѧ)[2] в таинѣ· и оцъ твои видѧи в таинѣ, [тои][3] въздастъ тебѣ [ꙗвѣ][4]· и егда [молишисѧ, не бѹди][5] ꙗкоже лицемѣри, ꙗко любѧ в сонмищи, и в стогнах пѹтии стоѧще молитисѧ, ꙗко да ꙗвѧтсѧ члком· аминь глю ва, [ꙗко][6] въсприимуть мзду свою· ты же егда молишисѧ, вниди в клѣть свою, и затворивъ двери твоѧ, помолисѧ оцу твоему в таинѣ. и оцъ твои видѧи в таинѣ, въздасть тебѣ [ꙗвѣ][7]· молѧще же сѧ, не лише глите ꙗкоже ꙗзычницы. мнѧт бо ꙗко въ многоглании своемъ ѹслышани бѹдѹтъ· не подобитесѧ ѹбо имъ, вѣсть бо оцъ вашъ ихже требуете, прежде (прошениѧ вашего)[8]· сице ѹбо молитесѧ вы· *Оче нашъ, иже (еси). на нбсе,

Глава 6, *поч. 16*

1 Вважайте, не робіть вашої милостині перед людьми, щоб вони вас бачили. Якщо ж ні, – не маєте винагороди від вашого Батька, що є на небесах. **2** *Отже, коли ти робиш милостиню, не труби перед собою, так як роблять лицеміри на зборах і на вулицях, щоб були прославлені людьми. Амінь, кажу вам: вони одержують свою винагороду. **3** Ти ж, як робиш милостиню, хай твоя лівиця не знає, що робить твоя правиця, **4** щоб твоя милостиня була в тайні. І твій Батько, що бачить в тайні, Той віддасть тобі явно. **5** І коли молишся, не будь так, як лицеміри, бо люблять молитися стоячи в зборах і на кутах доріг, щоб показатися людям. Амінь, кажу вам, що вони одержують свою винагороду. **6** Ти ж, коли молишся, ввійди в свою кімнату, і замкнувши твої двері, помолися твоєму Батькові в тайні. І твій Батько, що бачить таємне, віддасть тобі явно. **7** А молячись, не говоріть надмірно, так як погани, бо вони думають, що задля своєї багатомовності будуть вислухані. **8** Отже, не уподібнюйтеся до них, бо ваш Батько раніше від вашого прохання знає, що потребуєте. **9** Отже, ви моліться так: *Батьку наш, який є на небесах, нехай святиться твоє ім'я,

(рим. 12; молитва; лук. 11)

10 нехай прийде твоє Царство, нехай буде твоя воля, як на небі, *так* і на землі. **11** Хліб наш насущний дай нам нині, **12** і відпусти нам наші довги, так як і ми відпускаємо нашим довжникам, **13** і не введи нас у напасть, але визволи нас від лукавого. Бо твоє є Царство, і сила, і слава навіки. Амінь. *поч. 17*

мар. 11
сир. 28

14 *Бо якщо ви людям відпускаєте їхні гріхи, і ваш Небесний Батько вам відпустить. **15** Якщо же не відпускаєте людям їхні гріхи, ані ваш Батько не відпустить вам ваші гріхи. **16** Коли ж постите, не будьте так, як лицеміри, сумними. Бо вони хмурять свої лиця, щоб показати людям, що постять. Амінь, кажу вам, що одержують свою винагороду. **17** Ти ж, постячи, помаж свою голову і умий твоє лице, **18** щоб ти не показував людям, що постиш, але твоєму Батькові, що в тайні. І твій Батько, що бачить в тайні, віддасть тобі явно. **19** Не збирайте собі скарбів на землі, де черв'як і тля нищить і де злодії підкопують і крадуть.

лук. 12

20 *Збирайте ж собі скарби на небі, де ані черв'як, ні тля *не* нищить і де злодії не підкопують ні не крадуть. **21** Бо де є ваш скарб, там буде і ваше серце. *поч. 18*

лук. 11

22 *Око є світильником для тіла. Отже, якщо твоє око буде простим, все твоє тіло буде світлим, **23** якщо ж твоє око буде лукавим, все твоє тіло буде темним. Якщо, отже, світло, що в тобі, є темрявою, то яка велика темрява!

лук. 16

24 *Ніхто не може служити двом панам, бо або одного полюбить, а другого зненавидить, або одного держатиметься, за другого ж почне нехтувати. Не можете служити Богові і мамоні.

лук. 12
пет1. 5
пс. 54

25 Задля цього кажу вам: *Не журіться вашою душею, що будете їсти або що будете пити, ані вашим тілом, в що зодягнетеся. Чи душа не є більшою від їжі і тіло *від* одежі? **26** Погляньте на небесні птиці, бо не сіють, ані не жнуть, ані не збирають в клуні, а ваш Небесний Батько їх годує. Чи ви радше не є кращими від них? **27** Хто ж з вас, журячись, може додати своєму ростові один лікоть? **28** І чому журитеся за одіж? Глядіть на польові лелії, як ростуть: не трудяться ані не прядуть. **29** Кажу ж вам, що ані Соломон в усій своїй славі *не* зодягнувся, як одна з цих. **30** Якщо ж польова трава, що сьогодні є, а ранком до печі кидається, Бог так зодягає, *то* чи не багато радше вас *зодягне,* маловіри? *поч.19*

да святится имя твое, да приидетъ царствие твое· да будетъ воля твоя, яко на небеси и на земли· хлѣбъ нашъ насущный даждь намъ днесь. и остави намъ долгы наша, яко и мы оставляемъ должникомъ нашимъ· и не введи насъ в напасть. но избави насъ отъ лукаваго· [Яко твое есть царствие и сила и слава, въ вѣки, аминь][9]·
зач., зі·

*Аще бо отпущаете человѣкомъ съгрѣшения ихъ, отпуститъ и вамъ отецъ вашъ небесный· Аще ли не отпущаете человѣкомъ [съгрѣшения ихъ][10], ни отецъ {вашъ отпуститъ вамъ}[11] съгрѣшении вашихъ· Егда поститеся. не будѣте якоже лицемѣри, сѣтующе, помрачаютъ бо лица своя. яко да явятся человѣкомъ постящеся. аминь глаголю вамъ [яко][12] въсприимутъ мзду свою· Ты же постяся, помажи главу (свою), и лице твое умый, яко да не явишися человѣкомъ постяся, но отцу твоему иже в тайнѣ. и отецъ твой видяй в тайнѣ, въздастъ тебѣ {явѣ}[13]· Не съкрывайте себѣ съкровищъ на земли, идѣже червь и тля тлитъ. і идѣже татие подкопываютъ и крадутъ· *Съкрывайте же себѣ съкровища на небеси, идѣже ни червь ни тля тлитъ, и идѣже татие не подкопываютъ, ни крадутъ. идѣже бо есть съкровище [ваше][14], ту будетъ и сердце [ваше][15]·
зач., иі·

*Свѣтилникъ тѣлу есть око. аще убо будетъ око твое просто, все тѣло твое свѣтло будетъ· аще ли око твое лукаво будетъ, все тѣло твое темно будетъ. аще убо свѣтъ иже в тебѣ, тма есть, то тма колми; *никтоже можетъ двѣма господинома работати. либо единаго (възлюбитъ, а другаго възненавидитъ)[16]. или единого държится, (-)[17] о друзѣмъ (же) нерадити начнетъ. не можете Богу работати и мамонѣ· сего ради глаголю вамъ, *не пецѣтеся душею вашею что ясте, или что пиете. ни тѣломъ вашимъ, въ что облечетеся. не душа ли болши есть пища, и тѣло одежа; възрите на птица небесныя, яко не сѣютъ ни жнутъ, ни събираютъ в житница, и отецъ вашъ небесный питаетъ ихъ. не вы ли паче лучши ихъ есте; кто же отъ васъ пекийся можетъ приложити възрасту своему лакотъ единъ; и о одежди что печетеся; смотрите крины селныхъ, како растутъ, не тружаются ни прядутъ. глаголю же вамъ, яко ни соломонъ въ всей славѣ своей облечеся яко единъ отъ сихъ· Аще же сѣно селное, днесь суще, и утрѣ в пещь вмѣтаемо, Богъ тако одѣетъ. не много ли паче васъ маловѣри;
зач., ді·

Матф. аі, Сирах. кі
Лук. бі
Лук. аі
Лук. ѕі
Лук. бі, ап. Перв. е, Псал. нд

Не пецѣтеся ѹбо глаголюще что ꙗмы, или что пїе, или чимъ ѡдежимся; всѣхъ бо сихъ ꙗзыцы ищꙋтъ. вѣсть бо ѻц҃ъ вашъ нб҃ный, ꙗко требꙋете сихъ всѣхъ· ищите же преже црⷭ҇твїа бж҃їа, и правды его, и сїа вся приложатся вамъ· Не пецѣтеся ѹбо на ѹтрѣи, ѹтренїи бо (собою печетъся)[18]. довлеть дн҃еви злоба его·

31 Не журіться, отже, кажучи: Що їстимемо? Або: Що питимемо? Або: Чим зодягнемося? **32** Бо це все шукають погани, бо знає ваш Небесний Батько, що потребуєте цього всього. **33** Шукайте ж скоріше Царство Боже і його справедливості. І це все вам додасться. **34** Не журіться, отже, про завтрішній, бо завтрішній журитиметься собою. Вистачає дневі його злободенності.

Гла҃, з҃. за҃, к҃·

лꙋ҃ ѕ; кри҃ в; а҃ кри҃ д; ма҃ д; лꙋ҃ ѕ; лꙋ҃ ѕ; лꙋ҃ ѕ

Не* сꙋдите, да не сꙋдими бꙋдете· Имже бо сꙋдомъ сꙋдите, сꙋдятъ вамъ. *И в нюже мѣрꙋ мѣрите, възмѣрится вамъ· *Что же видиши сꙋчецъ, иже во ѻцѣ брата твоего, (бръвно же еже есть въ ѻцѣ твоемъ)[1] не чꙋеши; *Или како речеши братꙋ твоемꙋ, ѡстави да измꙋ сꙋчецъ изъ ѻчесе твоего, и се бръвно въ ѻцѣ твое; лицемѣре, изми первѣе [бръвно изъ ѻчесе твоего][2], и тогда ѹзриши изяти сꙋчецъ изъ ѻчесе брата твоего· не дадите стаꙗ псомъ, ни пометаите бисеръ вашихъ пре свинїями, да не поперꙋть ихъ ногами своими, и вращшеся расторгнꙋтъ вы· за҃·

ни҃ ка; м҃ аі; лꙋ҃ аі; іѡа҃ ді; бі и ѕі; іакѡ҃ а

*Просите, и дастся ва҃· ищѣте, и ѡбрящете. толцѣте, и ѿверзется вамъ· всякъ бо просяй, прiемлетъ· і ищай, ѡбрѣтаетъ. и толкꙋщемꙋ ѿверзется· *Или кто есть ѿ васъ чл҃къ, егоже [аще въспроси][3] сн҃ъ его хлѣба, еда камень подастъ емꙋ; или (-)[4] {аще}[5] рыбы проси, еда ѕмїю подасть емꙋ; аще бо вы лꙋкави сꙋще, ѹмѣете даянїя бл҃га даяти чадомъ вашимъ. колми паче ѻц҃ъ вашъ нб҃ный, дастъ бл҃га просящи ѹ негѡ; за҃, ка҃·

лꙋ҃ аі; лꙋ҃ ѕ; товїа д; лꙋ҃ гі

*Вся ѹбо елика аще хощете да творя вамъ чл҃цы, тако и вы творите имъ. се бо есть законъ и прр҃цы· *Внидѣте ѹзкыми враты, ꙗко пространна врата и широкъ пꙋть, вводяй в пагꙋбꙋ, и мнози сꙋть входящеи и. что ѹзкаа врата и тѣсенъ пꙋть, вводяй в животъ, и мало (ихъ) есть иже ѡбрѣтаютъ его· за҃, кв҃·

Внемлѣте же ѿ лжихъ пррк҃ъ, иже приходятъ к вамъ въ ѡдежахъ ѡвъчахъ, внꙋтрь же сꙋть влъцы хыщницы, ѿ пл҃о ихъ познаете ихъ· еда ѡбъемлютъ ѿ трънїа грозды, или ѿ рѣпїа смоквы; тако всяко дрѣво добро, плоды добры твори. а зло дрѣво, плоды злы творитъ. не можетъ дрѣво добро, плодъ золъ творити. ни дрѣво зло. плодъ добръ творити· *всяко {ѹбо}[6] дрѣво иже не твори плода добра, посѣкаютъ е, и въ ѻгнь вмѣтаютъ. тѣмже ѹбо ѿ пл҃о ихъ познаете ихъ· за҃, кг҃·

вы҃ г

Глава 7, *поч. 20*

лук. 6; рим. 2; кор1. 4

1 *Не судіть, щоб ви не були суджені. **2** Бо яким судом судите, вас судитимуть, *і якою мірою міряєте, *такою* вам відміряється. **3** *Чому ж бачиш скалку, що в оці твого брата, поліна ж, що є в твоєму оці, не чуєш? **4** *Або, як скажеш твоєму братові: Дай, щоб я витягнув скалку з твого ока, *коли* ось поліно у твоєму оці? **5** Лицеміре, скоріше вийми поліно з твого ока, і тоді побачиш, як вийняти скалку з ока твого брата. **6** Не дайте святого псам ані не кидайте ваших перлів перед свиньми, щоб не потоптали їх своїми ногами і, обернувшись, не роздерли вас. *поч.*

мар. 4; лук. 6; лук. 6; лук. 6

ниж. 21; мар. 11; лук. 11; ів. 14; 12 і 16; як. 1

7 *Просіть – і дасться вам. Шукайте – і знайдете. Стукайте – і відкриється вам. **8** Бо кожний, що просить, – одержує, і той, що шукає, – знаходить, і тому, що стукає, – відкриється. **9** *Або, хтось з вас є людиною, яку, якщо син попросить у нього хліба, чи подасть йому камінь? **10** Або, якщо попросить риби, чи подасть йому змію? **11** Бо якщо ви, будучи лукавими, вмієте давати вашим дітям добрі дари, наскільки радше ваш Небесний Батько дасть добра тим, що у нього просять! *поч. 21*

лук. 11

лук. 6; тов. 4

12 *Отже, все, що тільки хочете, щоб вам люди робили, так і ви їм робіть. Бо це є Закон і Пророки. **13** *Ввійдіть вузькими воротами, бо широкі *ті* ворота і широка *та* дорога, що веде до погибелі. І численними є ті, що входять нею. **14** Які вузькі ворота і тісна дорога, що веде до життя. І мало їх є, що її знаходять. *поч. 22*

лук. 13

15 Стережіться ж фальшивих пророків, які приходять до вас в овечих одежах, всередині ж є вовками-хижаками. **16** З їхніх плодів їх пізнаєте. Хіба збирають виноград з терня або фіґи з будяків? **17** Так всяке добре дерево родить добрі плоди, а погане дерево родить погані плоди. **18** Добре дерево не може родити поганий плід, ані погане дерево родити добрий плід. **19** *Отже, кожне дерево, що не родить доброго плоду, його рубають і у вогонь кидають. **20** Отже, тому їх пізнаєте з їхніх плодів. *поч. 23*

вищ. 3

рим. 2
як. 1
лук. 6

21 *Не кожний, що Мені каже: Господи, Господи! – ввійде до Небесного Царства, але той, що чинить волю мого Батька, що є на небесах. **22** В тому дні численні мені скажуть: Господи, Господи, чи ми не пророкували в твоє ім'я, і твоїм іменем виганяли бісів, і твоїм іменем зробили численні сили? **23** І тоді Я їм визнаю, що: *Ніколи Я вас не знав! *Відійдіть від Мене ви, що робите беззаконня!

лук. 13 і 27
пс. 6

поч.24

*Не всякъ глай ми, гди гди, внидетъ въ црство нбное, но творяй волю Отца моего, иже (есть) на небесехъ. Мнози рекутъ мнѣ въ онъ днь, гди гди, не въ твое ли имя пррчествовахомъ, и твоимъ имене бѣсы изгонихомъ, и твоимъ именемъ силы многы сътворихомъ; и тогда исповѣмъ имъ, *яко николиже знахъ васъ. *Отидѣте отъ мене дѣлающей беззаконіе.

кри в, іако а, лу ѕ; лу ги, и кз; ѱло ѕ

зач, кд.

лук. 6

24 *Отже, кожного, що слухає ці мої слова і їх виконує, уподібню Я його до мудрого мужа, що збудував свій дім на камені. **25** І зійшов дощ, і прийшли ріки, і повіяли вітри, і напали на той дім – і він не впав, бо був оснований на камені. **26** І кожний, що слухає ці мої слова і їх не виконує, буде подібним до дурного мужа, що збудував свій дім на піску. **27** І зійшов дощ, і прийшли ріки, і повіяли вітри, і обрушилися на той дім – і він упав, і його знищення було велике. **28** *І сталося, що коли Ісус закінчив ці слова, юрби дивувалися з його навчання, **29** бо Він їх вчив, як Той, що має владу, а не як книжники і фарисеї.

мар. 1
лук. 4

*Всякъ убо иже слышитъ (словеса моя)[7] сія, и творитъ я, [уподоблю его][8] мужу мудру, иже созда (храмину свою)[9] на камени. И сниде дождь, и пріидоша рѣкы, и возвѣяша вѣтри, и нападоша на храмину ту, и не падеся, основана бо бѣ на камени. И всякъ слышай (словеса моя)[10] си, и не творя ихъ, уподобится мужу уродиву, иже созда [храмину свою][11] на пѣсцѣ. И сниде дождь, и пріидоша рѣкы, и возвѣяша вѣтри, и опрѣшася храминѣ той, и падеся, и бѣ разрушеніе ея веліе. *И бысть егда сконча Іс словеса сія, дивляхуся народи о ученіи его. Бѣ бо уча ихъ яко власть имѣя, и не яко книжницы [-][12] {и фарисее }[13].

лу ѕ; мф а, лу д

Глава 8

Глав, и.

мар. 1
лук. 5

1 Як же Він зійшов з гори, вслід за ним ішли численні юрби. **2** *І ось прокажений, прийшовши, кланявся Йому, кажучи: Господи, якщо хочеш, можеш мене очистити. **3** І простягнувши руку, Ісус доторкнувся до нього, кажучи: Хочу. Очистися. І відразу в нього очистилася проказа. **4** І сказав йому Ісус: Дивись, не розповідай нікому, але, пішовши, покажися священикові *і принеси дар, який в Законі їм наказав Мойсей на свідчення.

мой3. 14
мар. 1
лук. 5
і 17

поч. 25

Съшедшу же ему с горы, въ слѣдъ его идяху народи мнози. *И се прокаженъ пришедъ, кланяшеся ему гля, гди. аще хощеши, можеши мя очистити. И простеръ руку (Іс), коснуся емъ, гля. хощу, очистися. И абіе очистися ему проказа. И (гла)[1] ему Іс. виждь, никомуже повѣждь. но (шедъ)[2] покажися іереови, *и принеси даръ, иже повелѣ (в законѣ) моусіи, въ свѣдительство имъ.

мф а, лу е; г мо ді, мф а, лу е, и зі

зач, ке.

лук. 7

5 *Як же Він ввійшов до Капернауму, до Нього приступив сотник, благаючи Його **6** і кажучи: Господи, мій слуга лежить спаралізованим в хаті, страшно терплячи. **7** І сказав йому Ісус: Я, прийшовши, його оздоровлю. **8** І відповівши, сотник Йому сказав: Господи, я не є гідний, щоб Ти увійшов під мій дах, але тільки скажи слово, і мій слуга видзоровіє. **9** Бо і я є людиною під владою, що маю під собою вояків, і кажу йому: Іди, – і він іде; і другому: Прийди, – і приходить; і моєму рабові: Зроби це, – і робить. **10** Почувши ж, Ісус здивувався і сказав тим, що йшли за Ним: Амінь, кажу вам, що навіть в Ізраїлі Я *не* знайшов стільки віри. **11** Кажу ж вам, що численні прийдуть зі сходу і заходу і ляжуть *при столі* з Авраамом, і Ісааком, і Яковом у Небесному Царстві, **12** *сини ж Царства будуть виг-

ниж. 22

*Вшедшу же ему в капернаоумъ, приступи к нему сотникъ, моля его и гля гди. отрокъ мои лежитъ в дому ослабленъ, лютѣ стража. И (гла)[3] ему [Іс][4], азъ пришедъ исцѣлю его. И отвѣщавъ сотникъ, рече (ему). гди, нѣсмь достоинъ да подъ кровъ мои внидеши. но токмо рцы слово, і исцелѣетъ отрокъ мои. ибо азъ чловѣкъ есмь подъ властію, имый подъ собою воины, и глю ему, иди, і идетъ. и другому пріиди, и пріидетъ. и рабу моему сътвори се. и сътворитъ. Слышавъ же Іс, удивися, и рече грядущимъ по немъ. аминь глю вамъ; [ни въ Іили толико вѣры][5] обрѣтохъ. глю же вамъ, яко мнози отъ востокъ и западъ пріидутъ и возлягутъ съ авраамомъ, і исаакомъ, і иаковомъ, въ црствіи нбнемъ. *Снве же црствія изгнани будутъ въ тму кромѣшнюю, ту

лу з; нн кв

бꙋ́детъ пла́чь и҆ скре́жетъ ѕꙋ́бомъ. и҆ рече і҆с҃ сѡ́тникꙋ. и҆ди, и҆ ꙗ҆́коже вѣ́рова бꙋ́ди тебѣ. і҆ и҆сцелѣ ѻ҆́трокъ є҆го в (то́и ча҃)[6]· за҃, кѕ·

нані в темряву, що назовні; там буде плач і скрегіт зубів. **13** І сказав Ісус сотникові: Іди, і хай тобі станеться так, як ти повірив. І його слуга виздоровів в тім часі. *поч. 26*

мр҃ а лꙋ҃ д

*И҆ пришедъ і҆с҃ в до́мъ петро́въ, ви́дѣ те́щꙋ є҆го лежа́щꙋ и҆ ѻ҆гне́мъ жего́мꙋ. и҆ прикоснꙋ́сѧ рꙋцѣ еѧ, и҆ ѻ҆ста́ви ю ѻ҆́гнь и҆ вста̀, и҆ слꙋжа́ше є҆мꙋ· (мр҃ а лꙋ҃ д) *По́здѣ же бы́вшꙋ, приведо́ша к немꙋ бѣ́сны мнѡ́ги, і҆ и҆згна̀ дꙋ́хи сло́вомъ. и҆ всѧ болѧ́щаѧ и҆сцѣли̇, да сбꙋ́детсѧ рече́ное і҆саи́емъ прⷪ҇рко́мъ, гл҃ющемъ. (і҆саі̇а нг, а҃ петр в҃) *то́и недꙋ́гы наша прі-ѧ́тъ, и҆ болѣ́зни понесѐ. Ви́дѣвъ же і҆с҃ [мнѡ́гы наро́ды][7] ѻ҆́крестъ себе, повелѣ (оу҆ченикѡ҆) и҆ти̇ на ѻ҆́нъ по́л. (лꙋ҃ ѳ) *И҆ престꙋ́пль є҆ди́нъ кни́жни̇, рече є҆мꙋ. оу҆чи́телю, и҆дꙋ по тебѣ ꙗ҆́може а҆́ще и҆деши· И҆ (гл҃а)[8] є҆мꙋ і҆с҃. лиси ꙗ҆́звины и҆мꙋтъ, и҆ пти́цѧ нбⷭ҇ныѧ гнѣ̑зда. сн҃ъ же чл҃чьскі̇и не и҆мать гдѣ главы̀ пѻклони́ти· дрꙋгі̇и же ѿ оу҆ченикъ є҆го рече є҆мꙋ. г҃и, повели̇ ми пержде и҆ти, и҆ погребсти ѻ҆тца моего. (лꙋ҃ ѳ) *і҆с҃ же [рече][9] є҆мꙋ. гради по мнѣ, и҆ ѻ҆ста́ви мр҃твыхъ погребсти своѧ мр҃твецѧ· за҃, кз·

14 *І прийшовши до хати Петра, Ісус побачив його тещу, що лежала і була в гарячці. (мар. 1, лук. 4) **15** І Він доторкнувся до її руки – і гарячка покинула її, і вона встала і служила Йому. **16** *А коли стало пізно, до Нього привели численних біснуватих. (мар. 1, лук. 4) І Він вигнав духів словом і оздоровив всіх хворих, **17** щоб збулося сказане пророком Ісаєю, що каже: *Той взяв наші недуги і поніс хвороби. (іс. 53, пет1. 2) **18** А Ісус, побачивши навколо Себе численні юрби, наказав учням іти на той бік. **19** *І приступивши, один книжник Йому сказав: Учителю, ітиму за Тобою, куди тільки підеш. (лук. 9) **20** І сказав йому Ісус: Лиси мають нори і небесні птахи гнізда, а Людський Син не має де прихилити голови. **21** Інший же з його учнів сказав Йому: Господи, спершу накажи мені іти і поховати мого батька. **22** *Ісус же йому сказав: Ходи за мною і залиш мертвим ховати своїх мерців. (лук. 9) *поч. 27*

мр҃ д лꙋ҃ и

(-)[10] *Влѣ́зшꙋ (же) є҆мꙋ в корабль, по не́мъ и҆до́шѧ оу҆чн҃ци є҆го· и҆ се трꙋсъ велі́къ бы́сть в мо́ри, ꙗ҆́коже кораблю̀ покрыва́тисѧ влънами, то́и же спа́ше. и҆ пришⷣше {оу҆ченицы є҆го}[11] възбꙋди́шѧ є҆го гл҃юще. г҃и, сп҃си [ны][12], погибае҃. и҆ (гл҃а)[13] и҆мъ, что страшли́ви є҆сте маловѣ́ри; тогда̀ въста́въ, запрѣти̇ вѣ́тромъ и҆ мо́рю. и҆ бы́сть тишина ве́лі́а. чл҃цы же чюди́шасѧ гл҃юще. ктⷪ҇ є҆сть сеи̇, ꙗ҆́ко и҆ вѣтри и҆ мо́ре (послꙋ́шаютъ є҆го)[14]; за҃, ки·

23 *Як же Він увійшов до човна, за Ним пішли його учні. (мар. 4, лук. 8) **24** І ось було велике трясіння в морі, так що човен покривався хвилями, Той же спав. **25** І прийшовши, його учні розбудили Його, кажучи: Господи, спаси нас, гинемо! **26** І Він сказав їм: Чому боїтеся, маловіри? Тоді, вставши, Він погрозив вітрам і морю – і настала велика тишина. **27** Люди ж здивувалися, кажучи: Хто є Той, що і вітри, і море Його слухаються? *поч. 28*

мр҃ є лꙋ҃ и

*И҆ пришⷣшꙋ є҆мꙋ на ѻ҆́нъ по́лъ, въ странꙋ [гергеси́нскꙋю][15], срѣто́ста є҆го два̀ бѣ́сна, ѿ гробъ и҆сходѧ́ща, лю́та ѕѣло̀, ꙗ҆́ко не мо́жти никомꙋ минꙋти пꙋ́темъ тѣ́м. и҆ се възъпи́ста гл҃юще. что на҃ и҆ тебѣ [і҆с҃е][16] сн҃е бж҃і̇и; пришелъ є҆си сѣ́мо преже вре́мене мꙋ́чити насъ· Бѧ́ше же далече ѿ не́ю ста́до свині̇и мно́го пасо́мо· Бѣси же молахꙋ є҆го, гл҃юще. а҆́ще и҆згониши ны, [повели на҃ и҆ти̇][17] въ ста́до свино́е. и҆ речѐ и҆мъ, и҆дѣте· ѻ҆́ни же и҆зшⷣше и҆до́шѧ въ [ста́до свино́е][18]. и҆ се (а҆бі̇е) оу҆стремисѧ (ста́до все)[19] по́ брегꙋ в мо́ре, и҆ оу҆топо́шѧ въ во́дахъ. пасꙋщі̇и же бѣжа́шѧ, и҆ шⷣше въ гра҃, възвѣсти́ша всѧ, и҆ ѻ҆ бѣсно́ю· и҆ се ве́сь гра҃ и҆зы́де въ срѣтені̇е і҆сови. и҆ ви́дѣвше є҆го моли́шѧ, ꙗ҆́ко дабы прешелъ ѿ предѣлъ и҆хъ·

28 *І коли Він прийшов на той бік, до Гергесинської країни, Його зустріли два біснуваті, виходячи з гробів, дуже люті, так, що ніхто не міг перейти тією дорогою. (мар. 5, лук. 8) **29** І ось вони закричали, кажучи: Що нам і Тобі, Ісусе, Сину Божий? Чи Ти прийшов сюди передчасно нас мучити? **30** Було ж далеко від них велике стадо свиней, що паслося. **31** Біси ж благали Його, кажучи: Якщо нас виганяєш, накажи нам іти в стадо свиней. **32** І Він сказав їм: Ідіть. Вони ж, вийшовши, увійшли в стадо свиней. І ось, зразу ж, все стадо кинулося з берега в море. І вони втопилися у водах. **33** А ті, що пасли, втекли, і пішовши до міста, сповістили все, і про біснуватих. **34** І ось все місто вийшло назустріч Ісусові. І побачивши Його, вони благали, щоб він відійшов з їхніх околиць.

Глава 9, *поч. 29*

мар. 2
лук. 5

1 І увійшовши до човна, Він переплив і прийшов до свого міста. **2** *І ось принесли Йому паралізованого, що лежав на лежанці. І побачивши їхню віру, Ісус сказав паралізованому: Кріпися, дитино! Тобі відпускаються твої гріхи! **3** І ось деякі з книжників сказали в собі: Цей хулить. **4** І побачивши їхні думки, Ісус сказав: Чому ви думаєте лукаве у своїх серцях? **5** *Адже що є легше сказати: Відпускаються тобі гріхи, – чи сказати: Встань і ходи? **6** Але, щоб ви знали, що Людський Син має владу відпускати гріхи на землі. Тоді Він сказав паралізованому: Встань, візьми свій лежак і йди до твого дому! **7** І вставши, він взяв свій лежак і пішов до свого дому. **8** Побачивши ж, юрби дивувалися і прославили Бога, що дав таку владу людям. *поч. 30*

мар. 2
лук. 5

9 *І переходячи звідти, Ісус побачив чоловіка, що сидів на митниці, що звався Матеєм, і йому сказав: Ходи за мною. І вставши, він пішов за ним. **10** І сталося, що коли Він лежав *при столі* в хаті, і ось численні митарі і грішники, прийшовши, лежали *при столі* з Ісусом і з його учнями. **11** І фарисеї, побачивши, говорили його учням: Чому ваш учитель їсть і п'є з митарями і грішниками? **12** Ісус же, почувши, сказав їм: Не здорові потребують лікаря, але хворі. **13** Пішовши, навчіться, що значить: *хочу милосердя, а не жертви. Бо Я не прийшов закликати праведників, *але грішників до покаяння. *поч. 31*

йос. 6
ниж. 12
мар. 2
лук. 5

14 Тоді до Нього приступили Іванові учні, кажучи: *Чому ми і фарисеї багато постимо, а твої учні не постять? **15** І сказав їм Ісус: Чи можуть ридати весільні сини так довго, як з ними є жених? Прийдуть же дні, коли жених буде забраний від них, і тоді поститимуть. **16** Адже ніхто не пришиває латки небіленої матерії до старої одежі, бо вона забере свій кінець від одежі – і діра буде гіршою. **17** Ані не вливають нове вино до старих бурдюків. Якщо ж ні, то бурдюки розсадяться – і вино проллється, і бурдюки пропадуть. Але нове вино вливають до нових бурдюків, і оба будуть збережені. *поч. 32*

мар. 2
лук. 5

18 *Як Він це до них говорив, ось якийсь князь, прийшовши, кланявся Йому, кажучи що: Моя дочка тільки що вмерла, але, прийшовши, поклади на неї свою руку – і вона оживе. **19** І вставши, Ісус і його учні пішли за ним. **20** І ось жінка, що мала кровотечу дванадцять років, приступивши ззаду, доторкнулася до краю його одежі, **21** бо вона в собі говорила: Як-

мар. 5
лук. 8

Гла҃, д҃. за҃, к҃д.

Влѣзъ в корабль, прейде и прїиде въ свои градъ. *И се принесоша єму ослабленна жилами на одрѣ лежаща. и видѣвъ іс҃ вѣру ихъ, рече ослабленому, дерзаи чадо, ѿпущаютъ ти ся (грѣси твои)[1]. И се нѣцыи ѿ книжникъ, рѣша в себѣ, сеи хулит. и видѣвъ іс҃ помышленїя ихъ, рече. въскую [вы][2] мыслите лукавая въ срдц҃ы своихъ; *что бо єсть оудобѣе рещи, ѿпущаютъ ти ся грѣси, или рещи востани и ходи; но да оувѣсте, яко власть имать сн҃ъ чл҃ческїи на земли ѿпущати грѣхи, тогда (гл҃а)[3] расслабленому, {въстани}[4]. възми свои одръ, и іди в до҃ твои. И въставъ (веземъ одръ свои, и) іде в домъ свои. видѣвше же народи чюдишася. и прославиша бг҃а, давшаго власть таковую чл҃комъ. за҃, л҃.

ма҃ в҃ лу҃ е҃
ма҃ в҃ лу҃ е҃

*И преходя іс҃ ѿтуду, видѣ чл҃ка сѣдяща на мытници, матфеа глема, и (гл҃а)[5] єму, по мнѣ гряди, и въставъ по не҃ иде. и бысть єму възлежащу в дому, и се мнози мытаре и грѣшницы пришедше, възлежаху съ іс҃омъ, и съ оученикы єго. и видѣвше фарисее, глх҃у оученикомъ єго. почто с мытари и грѣшникы (оучитель вашъ ястъ [и пїетъ][6])[7]; [іс҃][8] же слышавъ, рече имъ. не требуютъ здравїи врача но болящїи. шедше (-)[9] наоучитеся, что єсть, *милости хощу, а не жрътвѣ. не прїидохъ бо призвати праведники, *но грѣшникы [на покаянїе][10]. за҃, ла҃.

ма҃ в҃ лу҃ е҃
іосїа ѕ҃ ни҃ ві
ма҃ в҃ лу҃ е҃

Тогда (приступиша)[11] к нему оученици іоанновы глщ҃е. *почто мы, и фарисее постимся много, оученицы же твои не постятся; и рече имъ іс҃. єда могутъ сн҃ве брачнїи плакати, донелико время с ними єсть женихъ; прїидутъ же днїе, єгда ѿимется ѿ ни҃ жени҃, и тогда постя҃ся. Никтоже бо приставляє҃ приставленїя плата небѣлена, ризѣ ветсѣ. возметъ бо кончину свою ѿ ризы, и горши дира будетъ. ниже вливаютъ вина нова в мѣхы ветхы. аще ли же ни, то просадятся мѣси, и вино пролїется, и мѣси погибнутъ. но вливаютъ вино ново в мѣхы новы, и обое съблюдется. за҃, лв҃.

ма҃ в҃ лу҃ в҃

*Сїя єму глщу к ним, се кнѧзь нѣкїи пришедъ кланяшеся єму гл҃а, яко дщи моя нн҃ѣ оумретъ. но пришедъ възложи (на ню руку свою)[12], и оживетъ. и въставъ іс҃, по немъ иде, и оученицы єго. и се жена кровоточива двадесяте лѣтъ, приступльши създади, прикоснуся въскрилїи ризы єго. глаше бо в

ма҃ є҃ лу҃ и҃

себѣ, аще токмо прикоснуся ризѣ его, спасена буду. Іс же обращься, и видѣвъ ю, рече. дръзаи дщи, вѣра твоа спсе тѧ. и спасена бысть жена ѿ часа того. и пришедъ Іс в домъ кнѧжь, и (видѣ)[13] сопца, и народъ млъвѧщъ, гла [имъ][14], ѿидѣте, не оумретъ бо дѣвца, но спитъ. и ругахуся ему. егда же изгнанъ бысть народъ, вшедъ, ѧтъ ю за руку, и въста дѣвца. и изыде вѣсть си по всеи земли тои. зач, лг.

И преходѧщу ѿтуду Ісови, по немъ идоста два слѣпца, зовуща и глюща помилуи ны (Ісе) сне двдвъ. {Пришедшу же ему}[15] в домъ, приступиста к нему слѣпца. и гла има Іс. вѣруета ли ꙗко могу се сътворити? (гласта)[16] ему еи гн. Тогда прикоснуся очию ихъ, гла. по вѣрѣ ваю буди вама. и ѿверзостася очи има. и запрѣти има Іс, гла. блюдѣта да никтоже оувѣсть. она же изшедша прослависта его по всеи земли тои. *тѣма же исходѧщема, се приведоша к нему члка нѣма, бѣснуема. и изгнану бѣсу, проглагола нѣмыи. и дивишася народи, глюще, (ꙗко) николиже ꙗвися тако въ Іили. *фарисее же глаху, о кнѧзи бѣсовьстѣмъ изгонитъ бѣсы. *и прохожаше Іс грады вся и веси оуча на сонмищихъ и, и проповѣдаа еѵліе цртвіа, и цѣлѧ всякъ недугъ и всяку ꙗзю {в людехъ}[17]. зач, лд.

*видѣв же народы, млрдова о нихъ, ꙗко бѣху смятени и ѿвръжени, ꙗко овцѧ не имуща пастырѧ. Тогда гла оученикомъ своимъ. *жатва оубо многа, дѣлателіи же мало. молитеся оубо господину жатвѣ, ꙗко да изведетъ дѣлателѧ на жатву свою.

що тільки доторкнуся до його одежі, спасуся. **22** Ісус же, обернувшись і побачивши її, сказав: Кріпися дочко! Твоя віра тебе спасла. І жінка була спасенна від тієї години. **23** І прийшовши до хати князя, Ісус побачив сопілкарів і юрбу, що голосила, **24** і сказав Він їм: Відійдіть, бо дівчина не померла, але спить. І вони глузували з Нього. **25** Коли ж вигнано юрбу, ввійшовши, Він взяв її за руку – і дівчина піднялася. **26** І ця вістка обійшла по всій тій землі. *поч. 33*

27 І коли Ісус відходив звідти, за Ним пішли два сліпці, що гукали і говорили: Помилуй нас, Ісусе, Сину Давидів! **28** Як же Він прийшов до хати, до Нього приступили сліпці, і сказав їм Ісус: Чи вірите, що можу це зробити? Сказали вони Йому: Так, Господи! **29** Тоді доторкнувся до їхніх очей, кажучи: Хай вам буде за вашою вірою! **30** І їм відкрилися очі. І заборонив їм Ісус, кажучи: Вважайте, щоб ніхто не довідався. **31** Вони ж, вийшовши, прославили Його по всій тій землі. **32** *Як же ті виходили, ось до Нього привели німого чоловіка, який був біснуватий. **33** І коли вигнано біса, німий заговорив. І юрби дивувалися, кажучи що: Ніколи не з’являлося таке в Ізраїлі. **34** *Фарисеї ж говорили: Він виганяє бісів бісівським князем. **35** *І проходив Ісус всі міста і села, навчаючи на їхніх зборах, і проповідуючи Євангеліє Царства, і оздоровляючи всяку недугу і всяку хворобу в народі. *поч. 34*

36 *Побачивши ж юрби, Він змилосердився над ними, бо були змішані і відкинені, як вівці, що не мають пастиря. **37** Тоді Він сказав своїм учням: *Отже, жнива великі, а робітників мало. **38** Моліться, отже, до Господа жнив, щоб вивів робітників на свої жнива.

лу аі; мр ка; м г; лу аі; м ѕ; лу гі; ма ѕ; лу і; іоа д

лук. 11; ниж. 21; мар. 3; лук. 11; мар. 6; лук. 13; мар. 6; лук. 10; ів. 4

Гла, і. зач.

И призвавъ* обанадесяте оученика своѧ, дастъ имъ власть на дусѣхъ нечистыхъ, ꙗко да изгонятъ ихъ, и цѣлити всякъ недугъ и всяку болѣзнь. дванадесятихъ же аплмъ имена суть сіа. первыи симонъ иже нарицаетсѧ петръ, и андреа братъ его. (-)[1] иаковъ зеведеовъ, и іоаннъ братъ его. филиппъ, и вардоломеи. ѳома, и матѳеи мытарь. іаковъ алфеовъ, и [келевеи нареченыи ѳаддеи][2]. симон [кананитъ][3], и іоуда искариотьскіи иже и предастъ его Сіа обанадесяте посла Іс заповѣдавъ имъ гла. на путь ꙗзыкъ не идѣте, и въ градъ самарѧнскыи не внидѣте. идѣте же паче къ овцамъ погибшимъ дому Іилева. *ходѧще же

Глава 10, *поч.*

1 І *прикликавши своїх дванадцятьох учнів, Він дав їм владу над нечистими духами, щоб вони їх виганяли і оздоровляли всяку недугу і всяку хворобу. **2** А це є імена дванадцятьох апостолів: перший – Симон, який називається Петро, і Андрій, його брат; Яків Зеведеїв і Іван, його брат; **3** Филип і Вартоломей; Тома і Матей, митар; Яків Алфеїв і Келевей, названий Фаддеєм; **4** Симон Кананіт і Юда Іскаріотський, який і видав Його. **5** Цих дванадцятьох Ісус послав, заповівши їм, кажучи: На дорогу поган не ідіть, і до самарянського міста не входьте. **6** Ідіть же радше до загиблих овець з ізраїлевого дому. **7** *Ідучи ж, проповідуйте, кажучи, що: Наб-

ма г; лу д; лу д

мар. 3; лук. 9; лук. 9

лизилося Небесне Царство. **8** Хворих оздоровляйте, прокажених очищуйте, мертвих воскрешайте, бісів виганяйте. Даром ви одержали, даром дайте. *поч. 35*

проповѣдуите, глюще, ꙗко приближися црствїе нбное. болѧщаа исцѣлите, {прокаженыѧ очищаите, мртвыѧ воскрешаите, бѣси изгоните}[4]. туне прїасте, туне дадите. за҃. ле҃.

мар. 6, лук. 9 — мф ѕ, лу д

9 *Не беріть золота, ані срібла, ані мідяків при ваших поясах, **10** ні торбу на дорогу, ані дві одежі, ані обуву, ані палиці, *бо робітник є гідний своєї винагороди. **11** Коли ввійдете в яке-будь місто або село, випитайте, хто в ньому є гідним, і тут перебудьте, доки не вийдете. **12** *Входячи ж в дім, вітайте його, кажучи: Мир цьому домові. **13** І якщо, отже, дім буде гідний, ваш мир прийде на нього, якщо ж не буде гідний, ваш мир повернеться до вас. **14** *І як хтось вас не прийме, а не послухається ваших слів, виходячи з дому або з того міста, обтрусіть порох ваших ніг. **15** Амінь, кажу вам: легше буде содомській і гоморській землі у судному дні, ніж тому містові. *поч. 36*

(тим1. 5, лук. 10 — а ти є, лу і; лук. 10 — лу і; дія. 3 і 10, лук. 9, мар. 6 — дѣѧ г, и і, лу д, мр ѕ)

*Не стѧжите злата, ни сребра, ни мѣди при поѧсѣхъ ваших. ни пиры на пути, ни двою ризу, ни сапогъ, ни жезлъ. *достоинъ бо (есть) дѣлатель мзды своеа. вонже аще колиждо гра или весь внидете, испытаите кто в немъ достоинъ есть, и ту пребудѣте дондеже изыдете. *входѧще же в домъ, цѣлуите его. {глюще миръ дому сему}[5]. и аще убо будетъ домъ достоинъ, прїидѐ миръ вашъ нань. аще ли же не будетъ достоинъ, миръ вашъ к вамъ възвратитсѧ. *и иже аще не прїиметъ васъ, ниже послушаетъ словесъ вашихъ, исходѧще из дому, или из града того, отрѧсѣте прахъ ногъ вашихъ. аминь глю вамъ, отраднѣе будетъ земли содомстѣ и гоморстѣи в днь судныи, неже граду тому. за҃, лѕ҃.

лук. 10 — лу і

16 *Ось Я вас посилаю, як овець серед вовків. Отже, будьте мудрі як змії і невинні як голуби. **17** Стережіться ж людей, бо видадуть вас на збори і на їхніх зібраннях битимуть вас. **18** Перед володарів же й царів вас поведуть задля Мене, на свідчення їм і поганам. **19** *Коли ж вас видають, не журіться, як, або що скажете, бо вам буде дано в тій годині, що скажете. **20** Бо не ви будете говорити, але Дух вашого Батька, що говорить у вас. **21** Видасть же брат брата на смерть і батько дитину, і діти повстануть проти батьків і вб'ють їх. **22** І будете зненавиджені всіма, задля мого імені. Хто ж перетерпить до кінця, той спасеться. *поч. 37*

(мар. 13, лук. 12 — мр гі, лу бі)

*Се азъ посылаю вы ꙗко овца посредѣ влъковъ. будѣте убо мудри ꙗко змїа, и цѣли ꙗко голубїе. внемлѣте же от члкъ. предадѧтъ бо вы на сонмы, и на соборищих ихъ бїютъ вы. (-)[6] предъ влкы же и црѧ ведени будете, мене ради. въ свѣдѣтельство имъ, и ѧзыкомъ. *егда же предаютъ вы, не пецѣтесѧ, како или что възглете. дасть бо сѧ вамъ в тои часъ, что възглете. не вы бо будете глющеи, но дхъ отца вашего глаи в васъ. предастъ же братъ брата на смрть, и отцъ чадо. и въстанутъ чада на родителѧ, и убїютъ ихъ. и будете ненавидими всѣми, имени моего ради. претръпѣвыи же до конца тои спсенъ будетъ. за҃, лз҃.

23 Коли ж вас переслідують в цьому місті, тікайте до іншого. Амінь бо кажу вам: не обійдете ізраїльських міст, поки прийде Людський Син. **24** *Учень не є понад свого учителя ані раб понад свого пана. **25** Досить учневі, щоб був як його вчитель, і раб – як його пан. Якщо господаря дому назвали веелзевулом, скільки радше його домашніх! **26** *Отже, не бійтеся їх. Бо ніщо не є закритим, що не відкриється, і сховане, що не вийде на яв. **27** Те, що кажу вам в темряві, говоріть в світлі, і те, що чуєте до вуха, проповідуйте на дахах. **28** *І не бійтеся тих, що вбивають тіло, а душу не можуть вбити, радше ж бійтеся того, що може і душу і тіло погубити в гієні. **29** *Чи не дві пташки продаються за одного асарія? І ані одна з них не впаде на

(лук. 6, ів. 13 і 15 — лу ѕ, іоа гі, и еі; мар. 4, лук. 8 і 12 — мр д, лу и, и бі; лук. 12 — лу бі; лук. 12 — лу бі)

Егда же гонѧтъ вы въ градѣ семъ, бѣгаите в другїи. аминь бо глю вамъ, не имате скончати грады ілевы, доидеже прїидетъ снъ члчскїи. *Нѣсть ученикъ надъ учителемъ {своимъ}[7], ниже рабъ, надъ господиномъ своимъ. довлѣетъ ученику, да будетъ ꙗко учитель его, и рабъ, ꙗко гь его. Аще господина дому веелзевула нарекоша, колми паче домашнѧѧ его; *не убоитесѧ убо ихъ. ничтоже бо есть покровено, еже не открыетсѧ. и таино, еже не увѣдѣно будетъ. еже глю вамъ въ тмѣ, рцѣте въ свѣтѣ. и еже въ уши слышите, проповѣдите въ кровѣхъ. *и не убоитесѧ от убивающих тѣло, душу же не могущих убити. убоитесѧ же сѧ паче могущаго и душу и тѣло погубити в геенѣ. *не двѣ ли птици (цѣнитасѧ единому ассарїю)[3]; и ни едина от нею падетъ на земли

бе͠з ѿц҃а вашего. вамъ же и҆ вла́си главнїи всѝ и҆зъчтени сꙋть. не ꙋ҆бо́йтеⷭ ꙋ҆бо, мно́зѣⷯ пти́цъ лꙋ́чши е҆сте вы· за͠ч ли·
*Всѧ́къ ꙋ҆бо и҆́же и҆сповѣ́сть мѧ пре́дъ чл҃кы, и҆сповѣ́мъ (е҆го и҆ а҆́зъ)[4] пре́дъ ѿц҃емъ мои́мъ, и҆́же на нб҃се́хъ. а҆ и҆́же ѿвре́ржетсѧ мене пре́дъ чл҃кы, ѿве́ргꙋсѧ [е҆го и҆ а҆́зъ][5] пре́дъ ѿц҃емъ мои́мъ, и҆́же на нб҃се́хъ· *Не мни́те ꙗ҆́ко прїидо́хъ въвре́щи ми́ръ на землю. не прїидо́хъ (бо) въвре́щи ми́ръ, но̀ ме́чь. прїидо́хъ бо разлꙋчи́ти чл҃ка на ѿц҃а своего, и҆ дщере на мт҃ре свою. и҆ невѣ́стꙋ на свекровь свою. *И҆ врази чл҃кꙋ дома́шнїи е҆го· за͠ч, лд·

землю без вашого Батька, **30** вам же і все волосся голови почислене. **31** Отже, не бійтеся, ви є кращі від багатьох птиць. *поч. 38*

32 *Отже, кожного, що визнає Мене перед людьми, визнаю його і Я перед моїм Батьком, що на небесах. **33** А хто відречеться Мене перед людьми, відречуся його і Я перед моїм Батьком, що на небесах. **34** *Не думайте, що Я прийшов принести мир на землю, бо Я не прийшов принести мир, але меч. **35** Бо Я прийшов розлучити чоловіка проти свого батька, і дочку проти своєї матері, і невістку проти своєї свекрухи. **36** *І вороги людині – його домашні. *поч. 39*

(мар. 8; лук. 9; і 12; тим2. 2; лук. 12; мих. 7)

*И҆́же лю́би ѻ҆́ц҃а и҆ли мт҃ре па́че мене, нѣ́сть менѐ досто́инъ. и҆ и҆́же лю́би сн҃а и҆ли дщере па́че менѐ, нѣ́сть мене досто́инъ. *И҆ и҆́же не прїи́метъ кр҃та своего, и҆ въ слѣ́дъ мене грѧ́детъ, нѣ́сть мене досто́инъ· *Ѡ҆брѣ́тый дш҃ꙋ свою, погꙋби́тъ ю҆. *А҆ и҆́же погꙋби́тъ дш҃ꙋ свою мене ра́ди, ѡ҆брѧ́щетъ ю҆. *И҆́же (васъ прїе́млетъ)[11], менѐ прїе́млетъ. и҆ и҆́же прїе́млетъ мене, прїе́млетъ посла́вшаго мѧ̀. прїе́млѧй пророка въ и҆́мѧ пр҃рче, мздꙋ пр҃рчю прїи́метъ. и҆ прїе́млѧй пра́ведника въ и҆́мѧ пра́ведниче, мздꙋ пра́ведничю прїи́метъ· *І҆ и҆́же а҆́ще напои́тъ є҆ди́ного ѿ ма́лыхъ си́хъ ча́шꙋ стꙋденꙋ во́дꙋ, то́кмо въ и҆́мѧ ꙋ҆чн҃ка. а҆ми́нь гл҃ю ва́мъ, не погꙋби́тъ мздꙋ свою·

37 *Хто любить батька або матір більше від Мене, не є Мене гідний; і хто любить сина або дочку більше від Мене, не є Мене гідний; **38** *і хто не бере свого хреста і не йде вслід за Мною, не є Мене гідний. **39** *Хто знайшов свою душу, він її втратить, *а хто втратить свою душу задля Мене, її знайде. **40** *Хто вас приймає, Мене приймає, і хто Мене приймає, приймає Того, що Мене послав. **41** Хто приймає пророка в ім’я пророче, одержить винагороду пророчу; і хто приймає праведника в ім’я праведниче, одержить винагороду праведника. **42** *І хто лиш напоїть одного з цих малих чашею холодної води тільки в ім’я учня. Амінь, кажу вам: не втратить своєї винагороди.

(лук. 14; мар. 8; ниж. 16; мар. 8; лук. 9; і 14; лук. 9; і 17; мар. 8, ів. 12; лук. 10; ів. 13; мар. 9)

Гла҃, а҃і·

И҆ бы́сть е҆гда съвершѝ і҆с҃, заповѣ́даѧ ѻ҆бѣма на де́сѧте ꙋ҆ченико́ма своима, пре́иде ѿтꙋ́дꙋ ꙋ҆чи́ти и҆ проповѣ́дати въ градѣ́хъ и҆хъ· за͠ч, м·
*І҆ѡа́ннъ же слы́шавъ въ ꙋ҆зы́лищи дѣла хв҃а, посла́въ [два][1] ѿ ꙋ҆ченикъ свои́хъ. рече е҆мꙋ. ты́ ли е҆си грѧды́й, и҆ли и҆ного ча́емъ; и҆ ѿвѣща́въ і҆с҃ рече и҆́мъ. ше́дша възвѣсти́та і҆ѡа́нови, и҆́же слы́шита и҆ ви́дита. слѣпїи прозира́ютъ и҆ хромїи хо́дѧтъ, прокаже́нїи ѻ҆чища́ютсѧ, и҆ глꙋсїи слы́шатъ (-)[2] мр҃твїи въста́ютъ, и҆ ни́щїи бл҃говѣ́ствꙋютъ. и҆ бл҃же́нъ е҆сть и҆́же а҆́ще не съблазни́тсѧ ѻ҆ мнѣ· тѣма же и҆сходѧ́щема, нача́тъ і҆с҃ (наро́домъ гл҃ати)[3] ѻ҆ і҆ѡа́ннѣ. чесо и҆зыдо́сте въ пꙋсты́ню ви́дѣти; тро́сть ли вѣ́тромъ колѣбле́мꙋ; но̀ чесо и҆зыдо́сте ви́дѣти; чл҃ка ли въ мѧ́ккы [ри́зы][4] ѡ҆блъче́на; се и҆́же мѧ́ккаѧ носѧ́щеи, въ домо́хъ цр҃скыхъ сꙋ́ть· но чесо и҆зыдо́сте ви́дѣти; пр҃рка ли; еи гл҃ю ва́мъ, и҆ ли́ше пр҃рка· сей [бо][5] е҆сть, ѻ҆ не́мже е҆сть пи́сано· *Се а҆́зъ посыла́ю а҆́гг҃ла моего пре́дъ лицемъ твоимъ, и҆́же

Глава 11

1 І сталося, що коли Ісус закінчив заповідати дванадцятьом своїм учням, Він перейшов звідти, щоб навчати і проповідувати в їхніх містах. *поч. 40*

2 *Іван же, почувши у в’язниці про Христові діла, пославши двох своїх учнів, **3** сказав Йому: Чи Ти є Той, що йде, чи очікувати іншого? **4** І відповівши, Ісус сказав їм: Пішовши, сповістіть Іванові те, що чуєте і бачите. **5** Сліпі відзискують зір і кульгаві ходять, прокажені стають чистими і глухі чують, мертві встають і бідні благовіщують, **6** і блаженним є той, що не згіршиться Мною. **7** А як ті відходили, Ісус почав юрбам говорити про Івана: Що вийшли ви в пустелю побачити? Чи *не* тростину, колихану вітром? **8** Але що вийшли ви бачити? Чи *не* людину, зодягнену в м’яку одіж? Ось ті, що носять м’яке, є в царських домах. **9** Але що вийшли ви бачити? Чи *не* пророка? Так, – кажу вам, – і більше, як пророка! **10** Бо цей є *той,* про кого є написано: *Ось Я посилаю мого ангела перед твоїм лицем, який підготує твою дорогу пе-

(лук. 7; мал. 3; мар. 1; лук. 7)

ред Тобою. **11** Амінь, кажу вам: між народженими від жінок не повстав більший від Івана Хрестителя, а найменший у Небеснім Царстві є більший від нього. **12** *Від дня ж Івана Хрестителя *і* дотепер Небесне Царство здобувається силою, і насильники його захоплюють. **13** Адже всі Пророки і Закон пророкували до Івана. **14** І якщо хочете прийняти, *той є Ілля, що має прийти. **15** Хто має вуха, щоб слухати, нехай слухає. *поч. 41*

лук. 16 | мал. 4

16 *До кого ж уподібню цей рід? Він подібний до дітей, що сидять на ярмарках і що кличуть до своїх друзів, **17** і кажуть: Ми вам грали на сопілці – ви не танцювали, ми вам голосили – і ви не ридали. **18** Бо прийшов Іван, що ні не їсть ні не п'є, і ви кажете: Біса має. **19** Прийшов Людський Син, що їсть і п'є, і ви кажете: Ось людина ненажера і п'яниця, друг митарів і грішників. І оправдалася премудрість своїми дітьми. *поч. 42*

лук. 7

20 Тоді Ісус почав докоряти містам, в яких сталося найбільше його чудес, тому що вони не покаялися. **21** *Горе тобі, Хоразине! Горе тобі, Витсаїдо! Бо якщо б в Тирі і Сидоні сталися б чудеса, що сталися у вас, давно, отже, в волосінниці і попелі були б покаялися. **22** Одначе кажу вам: Тирові і Сидонові відрадніше буде в день судний, ніж вам. **23** І ти, Капернауме, що піднявся до небес, до аду зійдеш. Тому що якщо б в Содомі сталися сили, що сталися в тобі, існували б, отже, до нинішнього дня. **24** Одначе кажу вам, що содомській землі буде відрадніше в день судний, ніж тобі. **25** *В тому часі Ісус відповів і сказав: Визнаюся Тобі, Батьку! Господи неба і землі! Бо Ти втаїв це від премудрих і розумних і відкрив те немовлятам. **26** Так, Батьку, бо так було до вподоби Тобі. *поч. 43*

лук. 10 | лук. 10

27 *Все мені передане моїм Батьком. І ніхто не знає Сина, тільки Батько, *ані Батька ніхто не знає, тільки Син і *той,* кому лиш хоче Син відкрити. **28** Прийдіть до Мене всі струджені і обтяжені – і Я заспокою вас! **29** Візьміть ярмо моє на себе і навчіться від Мене, бо Я лагідний є і покірний серцем, – *і знайдете спочинок душам вашим. **30** *Ярмо бо моє добре і тягар мій легкий є.

ів. 3 | ів. 2 | єре. 1 | ів1. 5

Глава 12 *поч. 44*

мой5. 23 | мар. 2 | лук. 6

1 *В тім часі пішов Ісус у суботу через засіяні *поля.* Учні ж його зголодніли і почали зривати колосся та їсти. **2** Фарисеї ж, побачивши, сказали Йому: Ось твої учні роблять те, чого не годиться робити в суботу. **3** *Він же їм сказав: Чи ви не читали,

црс1. 21 | лук. 6 | мар. 2

оуготовитъ путь твой пред̾ тобою. аминь глю вамъ. не воста в рожденыхъ женами болии иоанна крстла. мнии же, въ црствии нбнемъ, болии его есть. *Ѿ дни же іоанна крстла доселѣ, црствие нбное нудится. и нужницы восхищаютъ е. вси бо пррци и законъ до иоанна прорекоша. и аще хощете прияти, *той есть илиа хотяи приити. имѣяи оуши [слышати][6], да слышитъ. за, ма

лк ѕі | мала д

*Кому же оуподоблю родъ сей. подобенъ есть дѣтемъ, сѣдящимъ на торжищихъ, (и)[7] возглашающимъ {другомъ}[8] [своимъ][9], (и глющимъ)[10]. пискахомъ вамъ, и не плясасте. плакахомъ [вамъ][11], и не рыдасте. Прииде бо іоанъ ни ядый ни пия, и (глете)[12] бѣсъ имать. прииде снъ члческий ядый и пия, и (глете)[13], се члвкъ ядца и винопийца, мытаремъ другъ и грѣшникомъ. и оправдися премудрость. Ѿ [чадъ][14] своихъ. за, мв.

лк з

Тогда нача {іс}[15] поношати градовомъ, в нихже быша множайшая силы его, зане не покаашася. *Горе тебѣ хоразинъ, горе тебѣ (вифсаида)[16]. яко аще в тирѣ и сидонѣ быша силы былия бывшая в васъ, древле оубо въ вретищи и пепелѣ покаялися быша, обаче глю вамъ, тиру и сидону Ѿраднѣе будетъ в днь судный, неже вамъ. И ты (капернаоумъ)[17], (иже до)[18] нбсъ вознесыйся, до ада снидеши. зане аще в содомѣхъ быша силы былия, бывшая в тебѣ, пребыли оубо быша до (днешнаго дне)[19]. обаче глю вамъ, яко земли содомстѣи Ѿраднѣе буде в днь судный, неже тебѣ. *в то время Ѿвѣща іс, рече. исповѣдаю ти ся оче гди нбси и земли, яко оутаилъ еси сия Ѿ премудрыхъ и разумныхъ, и Ѿкрылъ еси та младенцемъ. ей оче, яко тако (бысть блговоление)[20] предъ тобою. за, мг.

лк і | лк і

*Вся мнѣ предана суть Ѿцемъ моимъ. и никтоже знаетъ сна, токмо Ѿцъ, *ни оца кто знаетъ, токмо снъ, и емуже аще волитъ снъ Ѿкрыти. приидѣте ко мнѣ вси тружающийся и обремененнии, и азъ покою вы. возмѣте иго мое на себе, и научитеся Ѿ мене, яко кротокъ есмь, и смиренъ срдцемъ, *и обрящете покой дшамъ вашимъ. *иго бо мое блго, и бремя мое легко есть.

іоа г | іоа в | ѥрема а | а іоа е

Гла, ві. за, мд.

е мо ѳг | мр в | лк ѕ

В то* время иде іс в суботы сквозѣ сѣяния. оученицы же его взалкашася, и начаша востерзати класы и ясти. фарисее же видѣвше, рѣша ему. се оученицы твои творятъ, егоже не достой творити в суботы. *он же рече имъ. нѣсте ли чли

а црс ка | лк ѕ | мр в

что сотвори двдъ, егда взалка (самъ), и сущіи с нимъ; како вниде в храмъ бжіи, и хлѣбы предложенія снѣсть, ихже не достоино (ему бѣ)[1] ясти, ни сущимъ с нимъ, *токмо иереомъ единѣмъ; *или нѣсте чли в законѣ, яко в суботы свщенницы в црькви суботы скверняютъ, и неповинни суть; Глю же вамъ, яко црькве боле есть здѣ. Аще ли бысте видѣли *что есть мати хощу, а не жертвѣ, николиже убо бысте осуждали неповинныхъ. Гь бо есть (и) суботѣ снъ члчскіи. за, ме.

*И пришедъ отту̑ду пріиде на сонмище ихъ. И се члкъ {бѣ ту}[2], руку имы суху. И вопросиша его глюще, аще достоитъ въ суботы цѣлити; да (нань възглютъ)[3]. Он же рече имъ. кто есть от васъ члкъ, иже иматъ овча едино, и аще впадется {-}[4] в суботы въ яму, не иметъ ли (-)[5], и изметъ; кольми убо лучши есть члкъ овчате; Тѣмже (убо) достоитъ в суботы добро творити. Тогда (гла)[6] члку, простри (руку твою)[7]. и простретъ, и утвердися цѣла яко другая. за, мѕ.

{Фарисее же шедше}[8] совѣтъ сотвориша нань, како да его погубятъ. Іс же разумѣвъ, отиде отту̑ду, за.

И по немъ идоша народи мнози, и исцѣли ихъ всѣхъ. и запрѣти имъ да не явѣ его творятъ. Яко да сбудется реченое Исаіемъ прркомъ глющемъ. *Се отрокъ мои егоже изволихъ, възлюбленный мои, наньже блговоли дша моя. положу дхъ мои на немъ, и судъ языкомъ възвѣститъ. не прерѣчетъ, ни възопіетъ. ниже услышитъ кто на распутіихъ гласа его. трости сокрушены не преломитъ, и лена внемшася не угаситъ, дондеже изведетъ в побѣду судъ. и на имя его языци уповаютъ. *Тогда приведоша к нему бѣснующася слѣпа и нѣма, и исцѣли его, яко [слѣпому и нѣмому][9] глати и глядати. И дивляхуся вси народи (глюще)[10]. еда сеи есть (хс), снъ двдвъ; фарісее же слышавше, рѣша. *сеи не изгонитъ бѣсы, токмо о веелзевулѣ князи бѣсовстѣмъ. вѣдыи же [іс][11] мысли ихъ, рече имъ. *всяко црство раздѣлшееся на ся, запустѣетъ. и всякъ градъ, или домъ раздѣлившися на ся, не станетъ. и аще сатана, сатану изгонитъ, на ся раздѣлился есть, како убо станетъ црство его; И аще азъ о веельзевулѣ изгоню бѣсы, снове ваши о комь изгонятъ; Сего ради [тіи вамъ будутъ судія][12]. аще ли же (азъ о дсѣ бжіи)[13] изгоню бѣсы, убо постиже на васъ црствіе бжіе. Или

що зробив Давид, коли сам зголоднів і ті, що були з ним?4 Як він увійшов до божого храму і з'їв хліби предложення, яких не годилося їсти *ані* йому, ані тим, що з ним, *тільки одним священикам? **5** *Або хіба ви не читали в Законі: Що в церкві в суботу священики безчестять суботу – і є невинними? **6** Кажу ж вам, що тут є більше від церкви. **7** Коби ж ви знали *що значить: хочу милосердя, а не жертви, то ніколи б не осуджували невинних. **8** Бо Людський Син є і Господом суботи. *поч. 45*

9 *І прийшовши звідти, Він прийшов до їхнього збору. **10** І ось був там чоловік, що мав суху руку. І Його запитали, щоб Його оскаржити, кажучи: Чи годиться в суботу оздоровляти? **11** Він же сказав їм: *Чи* хто з вас є людиною, що має одну вівцю, і якщо впаде в яму у суботу, чи не візьме і не вийме? **12** А наскільки людина є кращою від вівці! Тому, отже, годиться в суботу робити добро. **13** Тоді сказав чоловікові: Простягни твою руку. І він простягнув – і вона стала здоровою, так як *і* друга. *поч.46*

14 Фарисеї ж, пішовши, зробили засідання проти Нього, як Його погубити. **15** Ісус же, довідавшись, відійшов звідти. *поч.*
І за Ним пішли численні юрби, і Він їх всіх оздоровив **16** і заборонив їм, щоб Його не виявляли. **17** Щоб збулося сказане пророком Ісаєю, що говорить: **18** *Ось Мій Слуга, якого Я побажав, Мій Улюблений, якого вподобала моя душа. Покладу на Нього Мого Духа, і Він сповістить суд поганам. **19** Він не протиставиться, ані не кричатиме, ані не почує ніхто на роздоріжжях його голосу. **20** Зломаної тростини Він не переломить і не загасить гнота, що тліє, доки не виведе суд у перемогу. **21** І на його ім'я надіятимуться погани. **22** *Тоді привели до Нього біснуватого: сліпого і німого. І Він його оздоровив так, що сліпий і німий говорив і бачив. **23** І всі юрби дивувалися, говорячи: Чи цей є Христос, Син Давидів? **24** Фарисеї ж, почувши, сказали: *Цей не виганяє бісів, хіба веелзевулом, бісівським князем. **25** А Ісус, знаючи їхні думки, сказав їм: *Кожне царство, що розділилося в собі, запустіє, і кожне місто чи дім, що розділився в собі, не встоїть. **26** І якщо сатана виганяє сатану, він розділився у собі. Як, отже, стоятиме його царство? **27** І якщо Я виганяю бісів веелзевулом, ваші сини ким виганяють? Задля цього ті вам будуть суддями. **28** Якщо ж Я Божим Духом виганяю бісів, отже, на вас надійшло Боже Царство. **29** Або як може хто ввійти

мойʼ2. 29; мой3. 8; і 24; мар. 2; лук. 6; мой4. 28; йос. 6; вищ. 9; мар. 3; лук. 6; іс. 42; лук. 11; вищ. 9; мар. 3; лук. 11; мар. 3; лук. 11

до дому сильного і розграбувати його посуд, якщо скоріше не зв'яже сильного? І тоді розграбує його дім. *поч. 47*

30 Хто не є зі Мною, є проти Мене, і хто не збирає зі Мною, – розкидає. **31** Задля цього говорю вам: *Кожний гріх і хула будуть відпущені людям, а та хула, що проти Духа, не буде відпущена людям. **32** І хто лиш скаже слово проти Людського Сина, йому відпуститься, а хто скаже проти Святого Духа, йому не відпуститься ані в цім віці, ані в будучому. **33** Або виростіть добре дерево – і його плід добрий, або виростіть погане дерево – і його плід поганий. Бо дерево пізнається від плоду. **34** Роди гадючі, як можете говорити добро, будучи злими? *Бо з повноти серця говорять уста. **35** Добра людина з доброго скарбу виносить добрі речі, і зла людина зі злого скарбу виносить злі речі. **36** Кажу ж вам, що за кожне марне слово, яке люди скажуть, дадуть за нього відповідь у день судний. **37** Бо від своїх слів оправдаєшся і від своїх слів будеш засуджений. *поч. 48*

38 Тоді деякі з книжників і фарисеїв відповіли, кажучи: Учителю, *хочемо бачити від Тебе знак. **39** Він же, відповівши, сказав їм: *Поганий і перелюбний рід шукає знак, і знаку йому не дасться, тільки знак пророка Йони. **40** *Бо так як Йона був у животі кита три дні і три ночі, так буде і Людський Син три дні і три ночі в серці землі. **41** Ніневійські мужі станують на суд з цим родом і його осудять, бо вони покаялися на проповідь *Йони. І ось тут більший від Йони. **42** Цариця полудня стане на суд з цим родом і його засудить, *бо вона прийшла з кінців землі, щоб послухати Соломонову премудрість. І ось тут більший від Соломона. **43** *Коли ж нечистий дух вийде з людини, він переходить через безводні місця, шукаючи відпочинку. І не знаходить. **44** Тоді він каже: Повернуся до мого дому, звідки я вийшов. І прийшовши, знаходить *його* порожнім, заметеним і прикрашеним. **45** Тоді іде і бере з собою сім інших духів, гірших від себе, і ввійшовши, вони живуть там. І буде останнє тій людині гірше від попереднього. Так буде і цьому злому родові. *поч. 49*

46 *Як же Він ще говорив до людей, ось його мати і його брати стояли ззовні, намагаючись говорити з Ним. **47** Сказав же хтось Йому: Ось твоя мати і твої брати стоять назовні, бажаючи з Тобою говорити. **48** Він же, відповівши сказав до того, що говорив до Нього: Хто є моя мати і

мар. 3; лук. 12; ів1. 5 — лук. 6 — ниж. 16; кор1. 1 — лук. 11 — йон. 2; лук. 11 — йон. 3; лук. 11 — црс3. 10; пар2. 9; лук. 11 — лук. 11 — мар. 3; лук. 8

ка́ко мо́жетъ кто̀ вни́ти в домъ крѣ́пкаго, и҆ съсꙋ́ды є҆го расхи́тити, а҆́ще не пе́рвѣе свѧ́жетъ крѣпкаго, и҆ тогда̀ до́мъ є҆го расхи́титъ; зⷶ҃, м҃з.

И҆́же нѣ́сть со мно́ю, на́ мѧ є҆сть, и҆ і҆́же не събира́етъ съ мно́ю, растачае̑. Сего̀ ра́ди гл҃ю ва́мъ, *всѧ́къ грѣ́хъ и҆ хꙋла, ѿпꙋ́стѧтсѧ чл҃комъ, а҆ и҆́же на дх҃ъ хꙋла̀, не ѿпꙋ́ститсѧ [чл҃кѡ̑][14]. и҆ і҆́же а҆́ще рече́тъ сло́во на́ сн҃а чл҃чскаго, ѿпꙋ́ститсѧ є҆мꙋ. а҆ и҆́же рече́тъ на́ дх҃а ст҃го, не ѿпꙋ́ститсѧ є҆мꙋ, ни в сі́и вѣ́къ, ни в бꙋ́дꙋщі́и. И҆ли сътвори́те дрѣ́во добро, и҆ пло́дъ є҆го до́бръ. и҆ли сътвори́те древо зло, и҆ пло́дъ є҆го зо́лъ. ѿ плода̀ бо древо познано бꙋ́детъ. Порожде́ніѧ є҆хи́днова, ка́ко мо́жете добро гл҃ати, зли сꙋще; *ѿ и҆збы́тка бо ср҃цꙋ, оу҆ста гл҃ютъ. Бл҃гыи чл҃къ, ѿ бл҃гаго съкро́вища и҆зно́ситъ бл҃га́а. и҆ лꙋка́выи чл҃къ, ѿ лꙋка́ваго съкро́вища, и҆зно́ситъ лꙋка́ваа. Гл҃ю же вамъ, ꙗ҆́ко всѧ́ко сло́во пра́здно є҆же [а҆́ще рекꙋ́тъ][15] чл҃цы, въздада́тъ ѡ҆ не́мъ сло́во въ дн҃ь сꙋ́дныи. ѿ слове́съ бо твои́хъ ѡ҆пра́вдишисѧ, и҆ ѿ слове́съ твоѝ ѡ҆сꙋдишисѧ. зⷶ҃, м҃и.

Тогда̀ ѿвѣща́ша [-][16] нѣці́и ѿ книжни́к и фарисе́и гл҃юще. оу҆чи́телю, *хо́щем ѿ тебе зна́менїе ви́дѣти. О҆н же ѿвѣща́въ рече и҆мъ. *родъ лꙋка́въ и҆ прелюбодѣ́и, зна́менїѧ и҆́щетъ. и҆ зна́менїе не дастьсѧ є҆мꙋ, то́кмо зна́менїе і҆́ѡны пр҃рка. *ꙗ҆́коже бо бѣ̀ і҆́ѡна въ чревѣ китовѣ три дн҃и, и҆ три но́щи. та́ко бꙋ́детъ и҆ сн҃ъ чл҃чскїи в ср҃ци землѧ три дн҃и, и҆ три но́щи. Мꙋжїе ниневи́тьстїи вста́нꙋтъ на сꙋ́дъ с родо́мъ симъ, і҆ ѡ҆сꙋ́дѧтъ и҆̀, ꙗ҆́ко пока́ꙗшасѧ пропо́вѣдїю *і҆ѡ́ниною. и҆ се бо́ле і҆́ѡны здѣ̀. Цр҃ца ю҆́жескаа вста́нетъ на сꙋ́дъ с родомъ сим, и҆ ѡ҆сꙋдитъ и҆̀, *ꙗ҆́ко прі́иде ѿ конецъ землѧ̀ слы́шати премꙋ́дрость соло́моновꙋ. и҆ се бо́ле соло́мона здѣ̀. *Є҆гда же нечи́стыи дх҃ъ и҆зы́детъ ѿ чл҃ка, прехо́дитъ сквозѣ безво́днаѧ мѣста, и҆ща̀ поко́ѧ, и҆ не ѡ҆брѣта́етъ. тогда рече́тъ, (възвращꙋсѧ в домъ мо́и)[17] ѿнꙋдꙋже и҆зыдо́хъ. и҆ пришед ѡ҆бра́щетъ пра́зденъ, поме́тенъ и҆ оу҆кра́шенъ. тогда̀ и҆детъ, и҆ по́иметъ с собою се́мь и҆нѣхъ дꙋховъ лю́тѣйших себѐ, и҆ вше́ше (живꙋ́тъ)[18] тꙋ. и҆ бꙋдꙋтъ после́днѧѧ чл҃кꙋ томꙋ горша пе́рвых. та́ко бꙋ́детъ и҆ ро́дꙋ семꙋ лꙋка́вомꙋ. зⷶ҃, м҃д.

[*Є҆ще же є҆мꙋ гл҃ющꙋ][19] к народомъ. се мати є҆го и҆ бра́тїѧ є҆го стоѧ́хꙋ вн҃ѣ, {и҆щꙋще гл҃ати є҆мꙋ}[20]. рече же нѣкїи є҆мꙋ. се мт҃и твоѧ, и҆ бра́тїѧ твоѧ вн҃ѣ стоѧ́тъ хотѧ́ще (гл҃ати тебѣ)[21]. О҆нъ же ѿвѣща́въ рече къ гл҃ющемꙋ є҆мꙋ. кто є҆сть мт҃и моѧ, и҆ кто сꙋть бра-

мⷶ҃ г҃; лꙋ҃ в҃і; а҃ і҆ѡⷶ҃ є҃ — лꙋ҃ ѕ҃ — нⷯ҃ ѕ҃і; а҃ крⷶ҃ а҃ — лꙋ҃ а҃і — і҆ѡна в҃; лꙋ҃ а҃і — і҆ѡна г҃; лꙋ҃ а҃і — г҃ црⷭ҃ і҃; в҃ пара҃ д҃; лꙋ҃ а҃і — лꙋ҃ а҃і — мⷶ҃ г҃; лꙋ҃ и҃

тїа моа; и҆ просте́ръ ру́кꙋ свою на оу҆чн҃ки своѧ, рече. се мт҃и моа и҆ братїа моа. и҆же бо а҆ще сътворитъ волю ѿц҃а моего и҆же (есть) на нбсехъ, тои (бра҃ мои)[22], и҆ сестра, и҆ мт҃и (ми) есть·

хто є мої брати? **49** І простягнувши свою руку до своїх учнів, він сказав: Ось моя мати і мої брати. **50** Бо хто лиш виконає волю мого Батька, що є на небесах, той мій брат і є Мені сестрою і матір'ю.

Гл҃а, гı·

ма҃ д҃ лꙋ и҃

В дн҃ь* [же][1] тои и҆зше҃ і҆с҃ и҆з домꙋ сѣдѧше при мори. и҆ събрашасѧ к немꙋ народи мнѡзи, ꙗ҆коже емꙋ в корабль влѣсти (и҆) сѣсти, и҆ весь народъ на поморїи стоаше. и҆ гл҃а и҆мъ (при́тчами мно́го)[2], гла. за҃, н· Се и҆зыде сѣаи да сѣетъ. и҆ сѣющꙋ емꙋ. ѻ҆ва падошѧ при пꙋти. [и҆ прїидошѧ][3] птица, [и҆][4] позобашѧ ѧ҆. дрꙋгаѧ же падошѧ на каменныхъ, и҆дѣже не и҆мѣаше землѧ многы, и҆ а҆бїе прозѧбошѧ, зане не и҆мѣаше глꙋбины землѧ. сл҃нцꙋ же въсїавшꙋ, присвѣнꙋшѧ, и҆ зане не и҆мѣахꙋ коренїа, и҆схошѧ. дрꙋгаѧ же падошѧ в трьнїи, и҆ взыде трьнїе и҆ подави и҆҃· дрꙋгаѧ же падошѧ на землѝ добрѣи. и҆ даахꙋ плодъ. ѻ҆во оу҆бо сто̀, ѻ҆во же шестьдесѧ҃. ѻ҆во тридесѧть· И҆мѣаи оу҆ши [слышати][5], да слыши҃· за҃, нa·

И҆ пристꙋпивше оу҆чн҃ци (его), рекоша емꙋ, почто̀ при́тчами гл҃еши и҆м; ѻ҆нъ же ѿвѣщавъ, рече и҆мъ. ꙗ҆ко вамъ дано есть разꙋмѣти таины црс҃твїа нбнаго. ѻ҆нѣмъ же не дано̀ есть· *И҆же бо и҆мать, дастьсѧ емꙋ, и҆ преизбꙋдетъ (емꙋ). а҆ и҆же не и҆мать, и҆ еже и҆мать възметсѧ ѿ него· Сего ради в при́тчахъ {гл҃ю и҆мъ}[6], ꙗ҆ко видѧще не видѧтъ, и҆ слышаще не слышатъ, ни разꙋмѣютъ. и҆ събываетсѧ в ни҃ прр҃чество і҆саино, гл҃ющее. *слꙋхомъ оу҆слышите, и҆ не и҆мате разꙋмѣти. и҆ зрѧще оу҆зрите, и҆ не и҆мате видѣти. ѻ҆тлъсте бо ср҃це людїи си҃, и҆ оу҆шима тѧ҃ко слышаша, и҆ ѻ҆чи свои смѣжиша, да не когда̀ оу҆зрѧтъ ѻ҆чима, и҆ оу҆шима оу҆слышатъ, и҆ ср҃це разꙋмѣютъ, и҆ ѻ҆братѧтсѧ, и҆ і҆сцѣлю и҆хъ· *ваша же бл҃женаа ѻ҆чеса̀, ꙗ҆ко видѧтъ, и҆ оу҆ши ваши, ꙗ҆ко слышатъ· А҆минь бо гл҃ю ва҃м, ꙗ҆ко мнѡзи прр҃цы и҆ праве҃дницы въжелѣша видѣти ꙗ҆же видите, и҆ не видѣша. и҆ слышати ꙗ҆же слышите, и҆ не слышаша· *вы҃ (же) оу҆бо оу҆слышите при́тчю сѣющаго· Всѧкомꙋ слышащемꙋ слово црс҃твїа, и҆ не разꙋмѣвающꙋ, приходитъ лꙋкавыи, и҆ въсхищаетъ всѣанное в ср҃ци его, се есть и҆же при пꙋти сѣанное· А҆ на каменныхъ сѣанное, сеи есть (слышаи слово)[7], и҆ а҆бїе с радостїю прїемлетъ е҆, не и҆мать же корене в себѣ, но времене҃ есть· Бывши же печали и҆ли гоненїю словесе ради, а҆бїе съблажнѧетсѧ· А҆ сѣанное в

(ма҃ и҃ лꙋ и҃ и҆ ді ни҃ ке; і҆саїа ѕ҃ ма҃ д҃ лꙋ и҃ і҆ѡа҃ ві дѣѧ҃ кн римл҃ аі; лꙋ і҃; ма҃ д҃ лꙋ и҃)

Глава 13

1 *В тім же дні Ісус, вийшовши з дому, сидів при морі, **2** і до Нього зібралися численні юрби. Тоді Він увійшов і сів у човен, а вся юрба стояла на березі. **3** І Він багато говорив до них притчами, кажучи: *поч. 50*

Ось вийшов сіяч сіяти. **4** І коли він сіяв, одне впало при дорозі, і прийшли птахи і видзьобали його. **5** Інше ж впало на камінний грунт, де не було багато землі, і зразу зійшло, тому що не мало глибини землі. **6** Як же зійшло сонце, воно прив'яло і, тому що не мало коріння, всохло. **7** Інше ж впало в терня, і виросло терня і його задавило. **8** Інше ж впало на добру землю і давало плід: одне, отже, в сто, інше ж в шістдесять, *ще* інше в тридцять. **9** Хто має вуха, щоб слухати, хай слухає! *поч. 51*

10 І його учні, приступивши, сказали Йому: Чому говориш їм притчами? **11** Він же, відповівши, сказав їм: Бо вам дано пізнати тайни Небесного Царства, їм же не дано. **12** *Бо хто має, йому дасться, і він матиме понад міру, а хто не має, і те, що має, від нього відбереться. **13** Задля цього говорю їм в притчах, бо, дивлячись, не бачать і, слухаючи, не чують ані не розуміють. **14** І збувається в них Ісаїне пророцтво, що говорить: *Слухом почуєте – і не будете розуміти, і, дивлячись, побачите – і не будете бачити. **15** Бо затовстіло серце цього народу, і вухами вони тяжко чують, і свої очі прижмурили, щоб часом не побачити очима, і *не* почути вухами, і *не* зрозуміти серцем, і *не* навернутися, і *щоб* Я їх *не* оздоровив. **16** *Ваші ж очі блаженні, бо бачать, і ваші вуха, бо чують. **17** Амінь бо кажу вам, що багато пророків і праведників бажали бачити те, що ви бачите, – і не бачили, і чути те, що ви чуєте, – і не чули. **18** *Отже, ви ж послухайте притчу про сівача. **19** До кожного, що слухає слово Царства і не розуміє, приходить лукавий і забирає посіяне в його серці – це й є те, що сіяне при дорозі. **20** А посіяне на кам'янистому грунті – це є той, що слухає слово і зараз з радістю його приймає. **21** Та він не має кореня в собі, але є дочасним, коли настав же клопіт або переслідування через слово, він зараз згіршується. **22** А посіяне в тернях – це є той, що слухає слово, а

(мар. 4 лук. 8; мар. 8 лук. 8 і 19 ниж. 25; іс. 6 мар. 4 лук. 8 ів. 12 дія. 28 рим. 11; лук. 10; мар. 4 лук. 8)

клопоти цього віку і обмана багатства давить слово, і воно залишається без плоду. **23** А посіяне на добрій землі – це є той, що слухає слово і розуміє, який, отже, приносить плід. І один робить сто, інший же шістдесять, інший тридцять. *поч.52*

24 Іншу притчу Він запропонував їм, кажучи: Небесне Царство уподібнилося до людини, яка посіяла добре насіння на своєму полі. **25** Як же люди спали, прийшов його ворог і посіяв кукіль серед пшениці і відійшов. **26** Коли ж зійшла трава і видала плід, тоді з'явився і кукіль. **27** Прийшовши ж, раби пана сказали йому: Пане чи ти не сіяв добре насіння на своєму полі? Звідки, отже, воно має кукіль? **28** Він же сказав їм: Людина-ворог це зробила. Раби ж сказали йому: Чи хочеш, отже, щоб ми, пішовши, його випололи? **29** Він же сказав їм: Ні, щоб часом, вириваючи кукіль, ви не вирвали разом з ним і пшеницю. **30** Залиште, щоб обоє росли разом до жнив. І в час жнив скажу женцям: Зберіть швидше кукіль і зв'яжіть його в снопи, щоб його спалити, а пшеницю зберіть до моєї клуні. *поч. 53*

мар. 4
лук. 13

31 *Іншу притчу Він запропонував їм, кажучи: Небесне Царство є подібним до гірчичного зерна, яке людина, взявши, посіяла на своєму полі. **32** Воно, отже, є меншим від всіх зерен, коли ж виросте, є більшим від всього зілля і стає деревом, так що приходять небесні птахи і поселяються на його гілках. **33** *Іншу притчу Він їм сказав: Небесне Царство є подібним до квасу, якого жінка, взявши, сховала в трьох мірках муки, доки все не викисне. **34** *Це все Ісус сказав юрбам в притчах. І без притчі нічого до них не говорив, **35** щоб збулося сказане пророком, що говорить: *Відкрию мої уста в притчах, вимовлю сховане від створення світу! **36** Тоді, полишивши юрби, Ісус прийшов до дому. *поч. 54*

лук. 13

мар. 4

пс. 48
і 77

І до Нього приступили його учні, кажучи: Роз'ясни нам притчу про польовий кукіль. **37** Він же, відповівши, сказав їм: Той, що посіяв добре насіння, – це Людський Син, **38** а поле – є світ, добре ж насіння – це є сини Царства, а кукіль – є сини зла. **39** *А ворог, що їх всіяв, – це диявол, а жнива – є кінцем віку, а женці – це ангели. **40** Отже, так як збирають кукіль і палять вогнем, так буде в закінченні цього віку. **41** Людський Син пошле Своїх ангелів, і вони зберуть з його Царства всі згіршення і тих, що чинять беззаконня, **42** і кинуть їх у вогняну піч. Там буде плач і скрегіт зубів. **43** *Тоді праведники

апо. 14
йоі. 3

муд. 3
дан. 12

тернїи, сеи есть слышаи слово, и печаль вѣка [сего][8], и лесть богатьства, подавляетъ слово, и бес плода бываетъ. а (сѣанное на добрѣи земли)[9], сеи есть слышаи слово, и разумѣваа, иже убо плодъ приноситъ, и творитъ, овъ сто, ов же шестьдесят, овъ тридесять. за, нв.
Иную притчю предложи имъ гла. уподобися црствїе нбное члку сѣавшу доброе сѣмя на селѣ своемъ. спящемъ же члкомъ, прїиде (врагъ его)[10], и всѣа плѣвелы посредѣ пшеница, и ѿиде. егда же прозябе трава, и плод створи, тогда явишася и плѣвелїе. Пришедше же раби господина, рѣша ему. ги, не доброе ли сѣмя сѣалъ еси на (селѣ своемъ)[11]; ѿкуду убо иматъ плѣвелы; онъ же рече имъ. врагъ члкъ се створи. Раби же [рѣша ему][12]. хощеши ли убо, да шедше исплевемъ я; онъ же {рече имъ}[13], ни. да не когда въстръгающе плѣвелы, въстръгнете купно с ними (и) пшеницу. оставите расти обое купно до жатвы, и въ время жатвы реку жателемъ. съберѣте первѣе плѣвелы, и свяжите ихъ в снопы яко съжещи я. а пшеницу съберѣте в житницу мою. за, нг.
*Иную притчу предложи имъ, гла. подобно есть црствїе нбное, зрьну горушичну, еже вземъ члкъ, всѣа на селѣ своем, еже малѣише убо есть ѿ всѣх сѣменъ. егда же възрастетъ, более (всѣхъ) зелїи есть, и бываетъ дрѣво, яко прїити птицамъ нбным, и витати на вѣтвѣхъ его. *Иную притчю гла имъ. подобно есть црствїе нбное, квасу, иже вземши жена съкры в мучныхъ сатѣхъ три, дондеже въскисоша вся. *Сїа вся гла іс в притчахъ народомъ, и бес притча ничесоже глаше к нимъ, яко да сбудется реченое прркомъ глющимъ. *ѿверзу въ притчахъ уста моа, ѿрыгну съкровенаа ѿ сложенїа миру. Тогда оставль народы, прїиде в дом [іс][14]. за. нд.
И приступиша к нему учнцы его глюще. скажи намъ притчю плѣвелъ селныхъ. онъ же ѿвѣщавъ, рече [имъ][15]. всѣавыи доброе сѣмя, есть снъ члчскїи. а село, есть миръ. доброе же сѣмя, сїи суть снве црствїа. а плѣвели суть снве непрїазниннїи. *а врагъ всѣавыи ихъ, есть дїаволъ. а жатва, кончина вѣка есть. а жателе, аггли суть. якоже убо събираютъ плѣвелъ, и огнемъ съжизаютъ, тако будетъ в скончанїе вѣка [сего][16]. Пошлетъ снъ члчскїи аггльı своа, и съберутъ ѿ црствїа его вся съблазны, и творящаа безаконїе, и вверьгутъ ихъ в пещь огнену. ту будетъ плачь, и скрежетъ

ма д
лу гі

лу гі

ма д

ψло ми
и оз

апо ді
іои г

мудро г дани ві

зубомъ· *Тогда праведницы просвѣтятся яко слнце въ црствіи Отца ихъ. имѣяй уши [слышати][17], да слышитъ· зач, не·

[Пакы][18] подобно есть црствіе небное сокровищу сокровену на селѣ, еже обрѣтъ чловѣкъ, скры, и отъ радости его идетъ, и (вся елика имать, продаетъ)[19], и купуетъ село то· зач· Пакы подобно есть црствіе небное чловѣку купцу, ищущу добрыя бисеры. [иже обрѣте][20] единъ (многоцѣненъ бисеръ)[21], шедъ продасть все елико имаше, и купи его· Пакы подобно есть црствіе небное неводу ввержену в море, и отъ всякого рода събравшу. иже егда исполнися, {извлекоша и}[22] на край, и сѣдше избраша добрыя в сосуды, а злыя извергоша вонъ· Тако будетъ въ скончаніе вѣка. изыдутъ аггли, и отлучатъ злыя отъ среды праведныхъ, и ввергутъ ихъ в пещь огненую. ту будетъ плачь и скрежетъ зубомъ· [Гла имъ Іс][23], разумѣсте ли сія вся; глаша ему, ей [Гди][24]. Онъ же рече имъ. сего ради всякъ книжникъ наоучився црствію небному, подобенъ есть чловѣку домовиту, иже износитъ отъ сокровища своего новая и ветхая· зач, нѕ·

маѕ лу д

И бысть егда сконча Іс притчу сію, преиде отъ туду. *и пришедъ въ отчьствіе свое, учаше ихъ на сонмищи ихъ, яко дивитися имъ, и глати. откуду сему премудрость сія и силы;

іоа ѕ

*не сей ли есть тектоновъ снъ; не мти ли его нарицается мріамь, и братія его, іаковъ, и {іосіи}[25], и симонъ, и іюда; и сестры его, не вся ли въ насъ суть; откуду убо сему сія вся;

маѕ лу д іоа д

*и блажнахуся о немъ· Іс же рече имъ. нѣсть прркъ без чести, токмо въ [отчьствіи своемъ][26], и в дому своемъ. и не сътвори ту силы многы, за невѣрство ихъ·

засяють, як сонце, в царстві їхнього Батька. Хто має вуха, щоб слухати, хай слухає! *поч. 55*

44 Знову, Небесне Царство є подібне до скарбу, схованого на полі, який людина, знайшовши, сховала; і з тієї радості іде і продає все, що має, і купує те поле. **45** Знову, Небесне Царство є подібним до людини-купця, що шукає гарних перлів. **46** Вона знайшла одну дорогоцінну перлину, пішовши, продала усе, що мала, і купила її. **47** Знову, Небесне Царство є подібне до невода, кинутого в море, що зібрав з усякого роду. **48** Його, коли він наповнився, витягнули на берег; і сівши, вибрали добре до посудини, а погане викинули геть. **49** Так буде в закінчення віку: вийдуть ангели і відлучать злих з-посеред праведних **50** і кинуть їх у вогняну піч, там буде плач і скрегіт зубів. **51** Сказав їм Ісус: Чи ви зрозуміли це все? Сказали Йому: Так, Господи. **52** Він же сказав їм: Задля цього кожний книжник, що навчився про Небесне Царство, є подібний до заможної людини, що виносить зі свого скарбу нове і старе. *поч. 56*

53 І сталося, що коли Ісус закінчив цю притчу, Він перейшов звідти. **54** *І прийшовши до своєї батьківщини, навчав їх на зборах їхніх так, що вони дивувалися і говорили: Звідки в Цього ця премудрість і сили? **55** *Чи Цей не є син теслі? Чи його мати не називається Марія і його брати Яків, і Йосій, і Симон, і Юда? **56** І чи не всі його сестри є між нами? Отже, звідки Цьому це все? **57** *І згіршувалися Ним. Ісус же їм сказав: Пророк не буває без пошани, *хіба* тільки у своїй батьківщині і у своєму домі. **58** І Він тут не зробив численних чудес через їхнє невірство.

мар. 6 лук. 4

ів. 6

мар. 6 лук. 4 ів. 4

Гла, ді· зач, нз·

маѕ лу є

В то* время услышавъ Иродъ четвертовластникъ слухъ Ісовъ, и рече отрокомъ своимъ, сей есть Іоаннъ креститель, той въскресе отъ мрътвыхъ, и сего ради силы дѣются о немъ·

маѕ лу г

*Иродъ бо емъ Іоанна, связа его [и всади в темницу][1], иродіяды ради жены филиппа брата своего· Глаше бо {ему Іоаннъ}[2], не достоитъ ти имѣти ея. и хотяше его убити, убояся народа. зане яко прорка его имѣяху· дни же бывшу рожьства иродова, плясà дщи иродіадина посредѣ. и угоди иродови, тѣмже (и) с клятвою изрече ей дати егоже аще въспроситъ· Она же наважена матерію своею, дажь ми рече здѣ на блюдѣ главу Іоанна крстителя. и печаленъ бысть

Глава 14, *поч. 57*

1 *В тому часі Ірод четвертовласник, почувши чутку про Ісуса, **2** сказав своїм слугам: Цей є Іван Хреститель, той воскрес з мертвих! І задля цього чудеса діються через нього. **3** *Бо Ірод, схопивши Івана, зв'язав його і посадив до в'язниці через Іродіяду, жінку свого брата Филипа. **4** Бо Іван йому говорив: Не годиться тобі її мати, – **5** і він бажав його вбити. *Та* злякався людей, тому що його мали за пророка. **6** Як же настав день Іродових уродин, Іродіядина дочка танцювала посередині – і догодила Іродові. **7** Тому з клятвою він обіцяв їй дати те, чого попросить. **8** Вона ж, під'юджена своєю матір'ю, сказала: Дай мені тут на полумиску голову Івана Хрестителя. **9** І цар був засмуче-

мар. 6 лук. 5

мар. 6 лук. 3

ним, та через клятву і через тих, що лежали з ним *при столі*, наказав їй дати. **10** І пославши, він відрубав Іванові голову у в'язниці. **11** І принесли його голову на полумиску, і дали дівчині, і вона віднесла своїй матері. **12** І його учні, приступивши, взяли його тіло і його поховали. І прийшовши, сповістили Ісусові. **13** *І почувши, Ісус відійшов звідти у човні до пустинного місця сам. І юрби, почувши, пішли за Ним пішки з міст. *поч. 58*

мар. 6
лук. 9

14 І вийшовши, Ісус побачив численну юрбу, і змилосердився над ними, і оздоровив їхніх недужих. **15** Як же стало пізно, до Нього приступили його учні, кажучи: Місце є пустинним, і година вже минула, відпусти юрби, щоб, пішовши в села, купили собі їжу. **16** Ісус же сказав їм: Вони не потребують відійти. Дайте ви їм їсти. **17** Вони ж Йому сказали: *Не маємо тут хіба, п'ять хлібів і дві риби. **18** Він же сказав: Принесіть Мені їх сюди. **19** І Він наказав юрбам розлягтися на траві, і взявши п'ять хлібів і обі риби, поглянувши на небо, поблагословив, і переломивши, дав учням хліби, учні ж юрбам. **20** І їли всі, і наситилися, і взяли повних дванадцять кошів, частину залишків. **21** А тих, що їли, було якихось п'ять тисяч мужів, опріч жінок і дітей. *поч. 59*

мар. 6
лук. 9
ів. 6

22 І зараз Ісус приневолив своїх учнів влізти до човна і випередити Його на тому боці, доки Він *не* відпустить юрби. **23** *І відпустивши юрбу, Він сам вийшов на гору, щоб помолитися. Як же стало пізно, Він був там сам. **24** А човен був посеред моря киданий хвилями, бо був супротивний вітер. **25** У четверту ж сторожу ночі пішов до них Ісус, ідучи по морю. **26** І його учні, побачивши, що Він ходив по морю, злякалися, кажучи, що це привид, і зі страху закричали. **27** Зараз же промовив до них Ісус, кажучи: Кріпіться – *це* Я є, не бійтеся. **28** Відповівши ж, Петро сказав: Господи! Якщо Ти є, накажи мені прийти до Тебе по водах! **29** Він же сказав: Ходи! І Петро, вийшовши з човна, ходив по водах, щоб прийти до Ісуса. **30** А бачачи сильний вітер, він злякався і, почавши тонути, закричав, кажучи: Господи, спаси мене! **31** І відразу Ісус, простягнувши руку, схопив його і сказав йому: Маловіре, чому ти засумнівався? **32** І як вони ввійшли до човна, вітер припинився. **33** Ті ж, що були в човні, прийшовши, поклонилися Йому, кажучи: По правді, Ти є Божим Сином! **34** І перепливши, вони прийшли до Генезаретської землі. *поч. 60*

мар. 6
ів. 6

35 І мужі того місця, упізнавши Його, послали по всій тій околиці і

цр҃ь. клѧ́твы (же) ради и҆ за возлежа́щихъ с ни҆̀мъ, повелѣ̀ да́ти {е́й}[3]. и҆ посла́въ оу҆сѣкнꙋ̀ і҆ѡа́нна в темни́ци. и҆ принесо́ша главꙋ̀ є҆го на блю́дѣ, и҆ даша ѧ дѣвци, и҆ ѿнесѐ ма́тери свое́й. И҆ приступльше оу҆ченицы є҆го, взѧ́ша тѣло {є҆го}[4], и҆ погребо́ша є҆̀, и҆ прише́дше возвѣсти́ша і҆сꙋви. [*И҆ слы́шавъ][5] і҆с҃, ѿи́де ѿтꙋдꙋ в корабли в пꙋсто мѣсто є҆ді́нъ. и҆ слы́шавше наро́ди, по немъ и҆до́ша, пѣши ѿ градовъ. за҃, н҃і.

І и҆зше́дъ [і҆с҃][6], видѣ мно́гъ наро́дъ, и҆ милосе́рдова ѡ҆ нихъ, і и҆сцѣли недꙋжныѧ и҆хъ. По́здѣ же бы́вшꙋ, приститꙋпи́ша к немꙋ оу҆ченицы̀ [є҆го][7] гл҃юще. пꙋсто є҆сть мѣ́сто, и҆ часъ оу҆же минꙋ̀. ѿпꙋстѝ наро́ды, да ше́дше в ве́си кꙋпѧтъ брашна себѣ. і҆с҃ же рече и҆мъ, не требꙋютъ ѿи́ти. дади́те и҆мъ вы ѩ҆́сти. О҆́ни же (гл҃аша)[8] є҆мꙋ. *не и҆́мамы здѣ то́кмо пѧть хлѣбъ, и҆ двѣ ры́бѣ. О҆́нъ же рече, принесѣте ми [и҆̀хъ сѣмо][9]. и҆ повелѣ наро́домъ возлещи на травѣ, {и҆ пріе́мъ}[10] пѧть хлѣбы, и҆ ѡ҆́бѣ ры́бѣ, воззрѣвъ на нб҃о, бл҃ви, и҆ преломивъ, дастъ оу҆чн҃комъ хлѣбы, оу҆ченицы же наро́домъ. и҆ ѩ҆до́шѧ всѝ и҆ насы́тишасѧ. и҆ взѧ́шѧ и҆збы́ткы оу҆крꙋхъ, дванадесѧте ко́шѧ и҆спо́лнь. ꙗ҆дꙋщи́хъ же бѣ мꙋжі́и ꙗ҆́ко пѧть тысꙋщъ, ра́звѣ женъ и҆ дѣті́и. за҃, н҃д.

І а҆́біе понꙋди (і҆с҃) оу҆ченикы {своѧ̀}[11] влѣ́сти в кора́бль, и҆ вари́ти є҆го на ѡ҆́номъ полꙋ, донде́же ѿпꙋсти́тъ наро́ды. *И҆ ѿпꙋсти́въ наро́ды, взы́де на горꙋ є҆ді́нъ помоли́тисѧ. По́здѣ же бы́вшꙋ, є҆ді́нъ бѣ тꙋ̀. кора́бль же (-)[12] [бѣ посредѣ мо́рѧ][13] вла́асѧ влънами. бѣ бо проти́венъ вѣтръ. в четве́ртꙋю же стражꙋ нощи, и҆де к нимъ (і҆с҃), ходѧ по̀ морю. [и҆ видѣвше є҆го оу҆ченицы][14] по̀ морю ходѧща, смꙋти́шасѧ, гл҃юще, ꙗ҆́ко призракъ є҆сть. и҆ ѿ страха возъпиша. А҆́біе же рече [и҆̀мъ і҆с҃][15], гл҃ѧ. дръзаи́те, а҆зъ є҆смь, не бо́итесѧ. ѿвѣща́въ же {петръ, речѐ}[16]. г҃и, а҆́ще ты є҆си, повели ми пріи́ти к тебѣ по водамъ. О҆́н же ре҃, пріи́ди. І и҆злѣзъ и҆с корабля петръ, хожда́ше по водамъ, [пріити][17] къ і҆с҃ви. видѧ же вѣтръ крѣпокъ, оу҆боа́сѧ. и҆ наче́нъ оу҆топати, возъпѝ гл҃ѧ. г҃и, сп҃си мѧ. (И҆) а҆́біе (-)[18] і҆с҃ про́стеръ рꙋкꙋ, ѩ҆тъ є҆го, и҆ (гл҃а)[19] є҆мꙋ. маловѣре, почто сѧ оу҆сомнѣ; и҆ влѣ́зшема и҆́ма в кора́бль, преста̀ вѣтръ. Сꙋщі́и же в кораблѝ [прише́дше][20], поклони́шасѧ є҆мꙋ, гл҃юще. воистинꙋ б҃жі́и сн҃ъ є҆си. и҆ преше́дше, пріидо́ша в зе́млю геннисаре́тьскꙋ. за҃, н҃є.

И҆ позна́вше є҆го мꙋжі́е мѣ́ста того, посла́шѧ въ всю̀ странꙋ тꙋ. и҆ принесо́шѧ к немꙋ вс҃ѧ

болѧ́щаѧ, и҆ моля́хꙋ є҆го̀, да то́кмо прикоснꙋ́тсѧ воскри́лїю ри́зъ є҆го̀. и҆ є҆ли́цы прикоснꙋ́шасѧ, спасе́ни бы́ша·

Гла҃, є҃і

ма҃ з

Тогда̀* пристꙋпи́ша къ і҆ꙋ҆сꙋ [и҆́же][1] ѿ і҆ер҇лима [кни́жницы и҆ фарїсе́є][2], гл҃юще. почто̀ оу҆чени́цы̀ твоѝ престꙋпа́ютъ преда́нїѧ ста́рецъ; не оу҆мыва́ютъ бо рꙋ́къ свои́хъ є҆гда̀ хлѣ́бъ ѧ҆дѧ́тъ· О҆́нъ же ѿвѣща́въ речѐ и҆̀мъ. почто̀ и҆ вы престꙋпа́ете за́повѣдь бж҃їю за преда́нїе ва́ше; бг҃ъ бо [заповѣда̀, гл҃ѧ][3]. *чти̑ ѻ҆ц҃а и҆ ма́тере, *і҆ и҆́же злосло́витъ ѻ҆ц҃а и҆ли ма́тере, сме́ртїю да оу҆́мретъ. вы же гл҃ете, и҆́же а҆́ще рече́тъ ѻ҆ц҃ꙋ и҆ли ма́тери, да́ръ. є҆́же а҆́ще ѿ мене по́льзовалсѧ є҆си. [и҆][4] да не почте́тъ ѻ҆ц҃а своего [и҆ли м҃три][5]. и҆ разори́сте за́повѣдь бж҃їю, за преда́нїе ва́ше. лицемѣ́ри, добрѣ̀ прⷪ҇рчествова ѡ҆ ва́съ і҆са́їа гл҃ѧ· [*Приближа́ютсѧ мнѣ̀ лю́дїе сі́и оу҆сты̀ свои́ми, и҆][6] оу҆стнами (чтꙋ́тъ мѧ)[7], срⷣце же и҆́хъ дале́че ѿстои́тъ ѿ мене. всꙋ́е же чтꙋ́тъ мѧ, оу҆ча́ще оу҆че́нїѧ за́повѣди чл҃вѣ́ческиѧ· И҆ призва́въ наро́ды, *речѐ и҆̀мъ. слы́шите, и҆ разꙋмѣ́йте· Не входѧ́щее во оу҆ста скверни́тъ чл҃ка, но исходѧ́щее и҆зъ оу҆стъ, то скверни́тъ чл҃ка· за҃, ѯ҃а·

Тогда̀ пристꙋ́пльше оу҆чн҃цы [єго][8], [рѣ́ша][9] є҆мꙋ̀. вѣ́си ли, ꙗ҆́ко фарїсе́є слы́шавше сло́во, соблазни́шасѧ; О҆́н же ѿвѣща́въ речѐ. *всѧ́къ садъ є҆го́же не насади́ ѻ҆ц҃ъ мо́й нбⷭ҇ный, и҆скорени́тсѧ· *ѻ҆ста́вите и҆́хъ, [вожди̑ сꙋть слѣ́пи слѣпцемъ][10]· Слѣпе́цъ же слѣпца̀ а҆́ще во́дитъ, ѻ҆́ба въ ѧ҆́мꙋ впаде́тасѧ· ѿвѣща́въ же пе́тръ, речѐ є҆мꙋ̀. скажи на́мъ при́тчꙋ сї́ю. [і҆с][11] же речѐ (и҆̀мъ). є҆дина́че ли и҆ вы без разꙋ́ма є҆сте; [не оу҆ ли][12] разꙋмѣва́ете, ꙗ҆́ко всѧ́ко є҆́же вхо́дитъ во оу҆ста̀, во чре́во вмѣща́етсѧ, и҆ а҆федро́номъ и҆схо́дитъ; и҆сходѧ́щаѧ же и҆зъ оу҆стъ, ѿ срⷣца и҆схо́дѧтъ, и҆ та̀ скверна́тъ чл҃ка· *ѿ срⷣца бо и҆схо́дѧтъ помышле́нїѧ зла̑, оу҆бі́йства, прелюбодѣѧ́нїѧ, любодѣѧ́нїѧ, та́тбы, лжесвидѣ́тельства, хꙋлы̀, сїѧ сꙋть скверна́щаѧ чл҃ка. а є҆́же не оу҆мыве́нами рꙋка́ми ꙗ҆́сти, не скверни́тъ чл҃ка· за҃, ѯ҃в·

*И҆ изше́дъ ѿтꙋ́дꙋ і҆с, ѿи́де во страны тѷ́рскїѧ и҆ сидо́нскїѧ· И҆ се жена хананеи́ска ѿ предѣ́лъ тѣ́хъ и҆зше́дши, возопѝ [къ немꙋ̀][13], гл҃ющи. поми́лꙋй мѧ г҃и, сн҃е двⷣвъ, дщѝ моѧ̀ злѣ̀ бѣсꙋ́етсѧ. О҆́н же не ѿвѣща єѝ словесѐ. и҆ пристꙋ́пльше оу҆чн҃цы̀ є҆го, моля́хꙋ є҆го, гл҃юще. ѿпꙋсти ю̀, ꙗ҆́ко вопїѐ в слѣ́дъ на́съ· О҆́н же ѿвѣща́въ, речѐ. нѣ́смь посла́нъ, то́кмо къ ѻ҆́вцамъ поги́бшимъ до́мꙋ і҆и҃лева· О҆на же при-

принесли до Нього всіх хворих. **36** І благали Його, щоб вони тільки до торкнулися до рубця його одежі. І ті, що доторкнулися, спаслися.

Глава 15

1 *Тоді приступили до Ісуса ті книжники і фарисеї, що з Єрусалиму, кажучи: **2** Чому твої учні передання старців? Бо не вмивають своїх рук, коли їдять хліб. **3** Він же, відповівши, сказав їм: Чому і ви порушуєте божу заповідь через ваше передання? **4** Адже Бог заповів, кажучи: *Почитай батька і матір. *І хто лихословить батька або матір, смертю хай помре. **5** Ви ж говорите: Хто лиш скаже батькові або матері: Даром є те, чим ти користувався б від мене. **6** То хай не пошанує свого батька або матір. І ви знищили божу заповідь через ваше передання. **7** Лицеміри, добре про вас пророкував Ісая, кажучи: **8** *Цей народ наближається до Мене своїми устами і почитає Мене губами, серце ж їхнє далеко віддалене від Мене. **9** Даремно ж Мене почитають, навчаючи наук, людські заповіді. **10** І покликавши юрби, *Він їм сказав: Слухайте і розумійте! **11** Не те, що входить в уста, опоганює людину, але те, що виходить з уст, те опоганює людину.
поч. 61

мар. 7; мой2. 20; мой5. 5; еф. 6; мар. 6; сир. 3; мой2. 21; мой3. 20; при. 20; мар. 7; іс. 29; мар. 7; мар. 7

12 Тоді, приступивши, його учні сказали Йому: Чи знаєш, що фарисеї, почувши слово, згіршились? **13** Він же, відповівши, сказав: *Кожний сад, якого не насадив мій небесний Батько, буде викорінений. **14** *Лишіть їх, вони є сліпими вождями для сліпців. Якщо ж сліпець водить сліпця, обидва впадуть в яму. **15** Відповівши ж, Петро сказав Йому: Поясни нам цю притчу. **16** Ісус же сказав їм: Чи ще і ви є без розуму? **17** Чи ще не розумієте, що все, що входить в уста, поміщається в животі і виходить відходом? **18** А те, що виходить з уст, виходить з серця, і те опоганює людину. **19** *Бо з серця виходять злі думки, вбивства, перелюби, розпуста, крадежі, фальшиві свідчення, хули – **20** це є те, що опоганює людину. А те, щоб їсти немитими руками, не опоганює людини.
поч. 62

ів. 15; лук. 6; мой1. 6 і 8; мар. 7

21 *І вийшовши звідти, Ісус відійшов в околиці тирські і сидонські. **22** І ось хананейська жінка з тих околиць, вийшовши, закричала до Нього, говорячи: Змилосердься наді мною, Господи, Сину Давидів! Моя дочка буває дуже біснувата. **23** Він же не відповів їй слова. І приступивши, його учні благали Його, кажучи: Відпусти її, бо кричить вслід за нами. **24** Він же, відповівши, сказав: Я не є посланий, хіба тільки до овець з дому

мар. 7

Ізраїлевого, які згинули. **25** Вона ж, прийшовши, поклонилася Йому, кажучи: Господи, допоможи мені! **26** Він же, відповівши, сказав: Не є добре відібрати хліб у дітей і кинути псам. **27** Вона ж сказала: Так, Господи, адже і пси їдять з крихт, що падають зі стола їхніх панів. **28** Тоді, відповівши, Ісус сказав їй: О жінко, велика твоя віра! Хай буде тобі, як хочеш! І виздоровіла її дочка від тієї години. *поч. 63*

іс. 35

29 І перейшовши звідти, Ісус прийшов до Галилейського моря, і вийшовши на гору, сів там. **30** *І до Нього приступили численні юрби, маючи з собою кульгавих, сліпих, німих, калік та багатьох інших. І кинули їх до Ісусових ніг, і Він їх оздоровив. **31** Тож юрби дивувалися, бачачи, що німі говорять, каліки здорові, кульгаві ходять і сліпі бачать, і прославляли ізраїльського Бога. *поч. 64*

мар. 8

32 *Ісус же, покликавши своїх учнів, сказав їм: Співчуваю цій юрбі, бо вже дні три перебувають зі Мною і не мають що їсти. І не хочу відпустити їх голодними, щоб часом не ослабли в дорозі. **33** І говорили Йому учні його: Звідки нам в пустелі *взяти* стільки хлібів, щоб наситилася така юрба? **34** І сказав їм Ісус: Скільки хлібів маєте? Вони ж сказали: Сім і трохи риб. **35** І Він звелів юрбам розлягтися на землі, **36** і взявши сім хлібів і риби, віддавши хвалу, переломив і дав своїм учням, учні ж – юрбам. **37** І всі їли і наситилися, і взяли частину залишків – повних сім кошиків. **38** А тих, що їли, було чотири тисячі мужів, опріч жінок і дітей. **39** І відпустивши юрби, Він сів до човна і прийшов у Магдалинські околиці.

Глава 16, *поч. 65*

мар. 8

вищ. 12
кор1. 1
лук. 12

1 *І до Нього приступили фарисеї і садукеї. Спокушаючи, *вони попросили Його показати їм знак з неба. **2** Він же, відповівши, сказав їм: Як настає вечір, кажете: злива, бо небо червоніється. **3** І вранці: нині мороз, бо небо, захмарюючись, червоніється. Лицеміри. Отже, лице неба вмієте розсудити, а знаки часів не можете розпізнати? **4** Лукавий і перелюбний рід шукає знак, і знаку йому не дасться, *тільки знак пророка Йони. І полишивши їх, Він відійшов. **5** *І його учні, прийшовши на той бік, забули взяти хліби. *поч. 66*

ів. 2

мар. 8

мар. 8
лук. 12

6 *Ісус же сказав їм: Зважайте і стережіться фарисейського і садукейського квасу. **7** Вони ж в собі роздумували, кажучи, що вони не взяли

ѿше́ши [поклони́сѧ][14] є҆мꙋ̀, гл҃ющи. Гдⷭ҇и, помози̑ мѝ· ѻ҆́нъ же ѿвѣща́въ, рече. нѣ́сть добро ѿѧ́ти хлѣ́ба ча́домъ, и҆ поврещѝ ѱо́мъ. ѻ҆на же рⷱ҇е, є҆́й гдⷭ҇и, и҆бо и҆ ѱи ѧ҆́дѧтъ ѿ кроу́пицъ падаю́щихъ ѿ трапе́зы господі́й свои́х· Тогда ѿвѣща́въ і҆ⷭ҇, рече є҆́й· ѽ жено, вели́ꙗ (вѣра твоѧ̀)[15], бꙋди тебѣ ѧ҆́коже хощеши· і҆ и҆сцѣлѣ дщѝ єѧ ѿ (того часа)[16]. зⷱ҇, ѯг·

І҆ прешⷣе ѿтꙋдꙋ і҆ⷭ҇, прі҆иде на́ море галиле́ское. и҆ вьзшⷣе на́ горꙋ, сѣдѣ тꙋ· *И҆ пристꙋпишѧ к немꙋ народи мно́зи, и҆мꙋще с собою {хро́мы, слѣпы, нѣмы, бѣдны}[17], і҆ и҆ны мно́гы. и҆ привергѡ́шѧ ѧ҆̀, к нога́ма [і҆ⷭ҇овома][18], і҆ и҆сцѣли ѧ҆̀хъ, ѧ҆́коже наро́домъ дивитисѧ, видѧ́ще нѣмыѧ гл҃ющѧ, бѣ́дныѧ здра́вы, хро́мыѧ ходѧ́щѧ, и҆ слѣпыѧ ви́дѧщѧ, и҆ сла́влѧхꙋ б҃а і҆и҃лева· зⷱ҇, ѯд·

*І҆ⷭ҇ же призвавъ оу҆чн҃кы своѧ̀, рече (и҆̀мъ). млⷭ҇рдꙋю ѡ҆ наро́дѣ (семъ). ѧ҆́ко оу҆же дн҃и три пребѣдѧтъ мнѣ, и҆ не и҆мꙋтъ чесо ѧ҆́сти. и҆ ѿпꙋстити и҆̀ не ѧ҆́дшѧ не хощꙋ, да не ка́ко ѡ҆слабѣютъ на пꙋти· і҆ (гл҃ашѧ)[19] є҆мꙋ оу҆чн҃цы̀ [є҆го][20]. ѿкꙋдꙋ намъ в пꙋстыни хлѣ́би толи́цы ѧ҆́ко да насы́титсѧ (толикъ наро́дъ)[21]; и҆ (гл҃а)[22] и҆мъ і҆ⷭ҇. коли́ко хлѣбъ и҆мате; ѻ҆ни́ же рѣша. се́мь, и҆ мало рыбицъ. и҆ [повелѣ][23] наро́домъ вьзлежти на землѝ. [и҆ прі҆емъ][24] се́мь хлѣ́бы, и҆ рыбы, [-][25] хвалꙋ вьздавъ преломѝ, и҆ дасть оу҆чн҃комъ [своимъ][26], оу҆чн҃цы же наро́дѡ. и҆ ѧ҆́дѡша вси, и҆ насытишасѧ. и҆ [взѧ́шѧ и҆збы́ткы оу҆кроу́хъ][27], се́мь ко́шницъ и҆сполнь. ѧ҆́дшихъ же баше, четы́ри тысꙋщѧ мꙋжі́и, развѣ женъ и҆ дѣті́и· И҆ ѿпꙋстивъ наро́ды, влѣзе в корабль, и҆ прі҆иде в предѣлы [магдали́нскы][28].

Гл҃а, ѕі҃ зⷱ҇, ѯе·

И҆ пристꙋпишѧ* (к немꙋ) фарисе́е и҆ са́дꙋкее, и҆скꙋша́юще, *вьпроси́шѧ є҆го, ѕна́менїа с нб҃се показа́ти и҆мъ. ѻ҆́нъ же ѿвѣщавъ рече и҆мъ. ве́черꙋ бывшꙋ, гл҃ете, ве́дро, чрьмнꙋетъ бо сѧ нб҃о. и҆ оу҆́трꙋ, дн҃е зима̀, чрьмнꙋетъ бо сѧ дрꙋселꙋѧ нб҃о. (лицемѣ́ри), лице оу҆бо нб҃си оу҆мѣете разꙋ́жати, ѕна́менїа же времене́мъ, не {мо́жете и҆скꙋсити}[1]; ро́дъ лꙋкавъ и҆ прелюбодѣ́иный, ѕнаменїа и҆щⷮ҇е. и҆ ѕнаме́нїе не дасться є҆мꙋ, *то́кмо знаменїе і҆о́ны [прⷪ҇ро́ка][2]. и҆ ѡ҆ста́вль и҆̀х ѿи́де· *И҆ прешⷣше оу҆чн҃цы [є҆го][3] на ѻ҆н полъ, забы́шѧ хлѣ́бы взѧти· зⷱ҇, ѯѕ·

*І҆ⷭ҇ же рече и҆̀м. внема́лѣте и҆ блюдѣ́тесѧ ѿ кваса фарисе́иска и҆ са́дꙋкеиска· ѻ҆ни́ же помышлѧ́хꙋ в себѣ, гл҃юще. ѧ҆́ко хлѣ́бы не взѧхомъ· Разꙋ-

і҆са́и́а ле

ма и҆

ма и҆
вѣ́ ві
а҆ кр҃ а
лꙋ ві

і҆оа́н в
ма и҆

ма и҆
лꙋ ві

разꙋмѣвъ же іс, рече (имъ). что мыслите в себѣ маловѣри, ꙗко хлѣбы не [взѧсте][4]; не оу ли разꙋмѣете, ниже помните, пѧть хлѣбы пѧтимъ тысѧщам, и колико, кошъ взѧсте; ни ли семь хлѣбы четыремъ тысѧщамъ, и колико кошницъ взѧсте; како не разꙋмѣете, ꙗко не о хлѣбѣ рѣхъ вам, [внимати][5]. но ѿ кваса фарисеиска и садꙋкеиска; тогда разꙋмѣша, ꙗко не рече хранитисѧ ѿ кваса хлѣбнаго, но ѿ оученїа фарисеиска и садꙋкеиска. за, ѯз.

хлібів. **8** Зрозумівши ж, Ісус сказав їм: Чому думаєте в собі, маловіри, що ви не взяли хлібів? **9** Чи ще не розумієте ані не пам'ятаєте: п'ять хлібів для п'ятьох тисяч і скільки кошиків ви взяли, **10** ані сімох хлібів для чотирьох тисяч і скільки кошиків ви взяли? **11** Як не розумієте, що Я сказав вам зважати не на хліби, але на фарисейський і садукейський квас? **12** Тоді вони зрозуміли, що Він не сказав остерігатися хлібного квасу, але фарисейського і садукейського навчання. *поч. 67*

ма и / лꙋ д

*Пришед же іс въ страны кесарїа филипповы, въпрашаше оученикы своа, гла. кого [мѧ][6] глютъ члцы сꙋща сна чческаго; они же рѣшѧ. ови оубо іоанна крстлѧ, инїи же илїю, дрꙋзїи іеремїю, или єдиного ѿ прркъ. (гла)[7] им {іс}[8]. вы же кого мѧ глете быти; ѿвѣщавъ же симонъ петръ, рече. *ты єси хс, снъ ба живаго. [и ѿвѣщавъ][9] іс, рече ємꙋ. блаженъ єси симоне, варъ іона, ꙗко плоть и кровь не ꙗви тебѣ, но ѿцъ мой иже на нбсехъ. *і азъ же тебѣ глю, ꙗко ты єси петръ, и на семъ камени съзиждꙋ црквь (мою). и врата адова не оудолѣютъ єи. [и дам ти][10] клюса црствїа нбнаго. *и єже аще свѧжеши на земли, бꙋдетъ свѧзано на нбсехъ. и єже аще разрѣшиши на земли, бꙋдетъ разрѣшено на нбсехъ. за, ѯи.

ма и / лꙋ д / іоан в

іоан а

іоан к / ни ні

13 *Прийшовши ж в околиці Кесарії Филипової, Ісус запитував своїх учнів, кажучи: Ким люди кажуть є Людський Син? **14** Вони ж сказали: Отож, одні – Іваном Хрестителем, інші ж – Іллею, інші ж – Єремією або одним з пророків. **15** Сказав їм Ісус: Ви ж ким кажете? Хто Я є? **16** Відповівши ж, Симон-Петро сказав: *Ти є Христос, син Бога Живого. **17** І відповівши, Ісус сказав йому: Блаженним є ти, Симоне, син Йони, бо не тіло і кров тобі об'явили, але мій Батько, що на небесах. **18** *І Я ж тобі кажу, що ти є Петром, і на цім камені збудую мою церкву. І брами аду її не переможуть. **19** І дам тобі ключі Небесного Царства. *І те, що лиш зв'яжеш на землі, буде зв'язаним на небесах, і те, що лиш розв'яжеш на землі, буде розв'язаним на небесах. *поч. 68*

мар. 8 / лук. 9

мар. 8 / лук. 9 / ів. 6

ів. 1

ів. 20 / ниж. 18

Тогда {запрѣти}[11] (іс) оученикомъ [своим][12], да никомꙋже рекꙋтъ, ꙗко {сеи}[13] ([іс][14] єсть)[15] хс. ѿтолѣ начатъ іс сказовати оученикомъ своимъ, ꙗко подобаетъ ємꙋ [ити въ ієрлимъ][16], и много пострадати ѿ старецъ, и архїереи и книжникъ, и оубїенꙋ быти, и третїи днь въскрснꙋти. (Петръ же)[17] начатъ прерѣцати ємꙋ гла. милрдъ ты ги, не иматъ быти тебѣ се. онъ же обращсѧ рече петрови. иди за мною сатана, съблазнъ {ми єси}[18], ꙗко не мыслиши ꙗже сꙋть бжїа, но чческаа. за, ѯѳ.

бы і / ма и / лꙋ ді

20 Тоді Ісус заборонив своїм учням, щоб нікому не сказали, що цей Ісус є Христос. **21** Відтоді Ісус почав говорити своїм учням, що Йому потрібно іти до Єрусалиму і багато терпіти від старців, і архиєреїв, і книжників, і бути вбитим, і третього дня воскреснути. **22** Петро ж почав перечити Йому, кажучи: Змилосердися над собою, Господи! Це не має Тобі статися. **23** Він же, обернувшись, сказав Петрові: Іди від Мене, сатано. Ти є згіршенням для мене, тому що не думаєш *про* те, що боже, а *про* людське. *поч. 69*

*Тогда іс, рече оученикомъ своим. аще кто хощетъ по мнѣ ити, да ѿвръжетсѧ себе, и возметъ кртъ свой, и по мнѣ грѧдетъ. иже бо аще хощетъ дшꙋ свою спсти, погꙋбитъ ю. (и) іже аще погꙋбитъ дшꙋ свою мене ради, обрѧщетъ ю. каа бо полза члкꙋ, аще миръ весь приобрѧщетъ, дшꙋ же свою ѿщетитъ; или что дасть члкъ измѣнꙋ за дшꙋ свою; (*прїити бо иматъ снъ чл҃кїи)[19] въ славѣ ѿца своєго, съ аггλы своими, *и тогда въздастъ комꙋждо по дѣанїю єго. *аминь глю вамъ, ꙗко сꙋть нѣцїи ѿ здѣ стоѧщихъ, иже не имꙋтъ вкꙋсити смерти, дондеже видѧтъ сна чческаго грѧдꙋща въ црствїи своєм.

ни кв / ма ді

ψло ѯа / крі в

ма д / лꙋ д

24 *Тоді Ісус сказав своїм учням: Якщо хтось хоче іти за Мною, хай відречеться себе, і візьме свій хрест, і за Мною іде. **25** Бо хто лиш хоче спасти свою душу, її стратить, і хто лиш стратить свою душу задля мене, її знайде. **26** Бо яка користь людині, якщо здобуде ввесь світ, а свою душу стратить? Або що дасть людина взамін за свою душу? **27** *Бо Людський Син прийде в славі свого Батька зі своїми ангелами. *І тоді віддасть кожному за його ділами. **28** *Амінь, кажу вам, що є деякі з тих, що тут стоять, які не зазнають смерті, доки *не* побачать Людського Сина, що йде у своєму Царстві.

вищ. 10 / мар. 8 / лук. 14

ниж. 26 / мар. 14

пс. 61 / рим. 2

мар. 9 / лук. 9

Глава 17, *поч 70*

мар. 9
лук. 9

1 *І по шістьох днях Ісус взяв Петра, і Якова, і Івана, його брата, і вивів їх самих на високу гору. **2** І переобразився перед ними, і його лице освітилося, як сонце, а його одежа стала білою, як світло. **3** І ось їм з'явилися Мойсей і Ілля, що говорили з ним. **4** Відповівши же, Петро сказав до Ісуса: Господи, добре нам тут бути. Якщо хочеш, зробимо тут три шатра: одне – Тобі, і одне – Мойсейові, і одне – Іллі. **5** А коли він ще говорив, то світла хмара їх отінила. І ось голос з хмари, що говорив: Цей є моїм Улюбленим Сином, в якому Моє вподобання! Того слухайте! **6** І почувши, учні впали ниць і дуже злякалися. **7** І приступивши Ісус доторкнувся до них і сказав: Встаньте і не бійтеся. **8** Піднявши ж свої очі, вони нікого не бачили, тільки одного Ісуса. **9** Коли вони сходили з гори, Ісус заповів їм, кажучи: Нікому не розповідайте про видіння, доки Син Людський не воскресне з мертвих. *поч. 71*

мар. 9

10 І Його запитали його учні, кажучи: *Чому, отже, книжники кажуть, що треба, щоб Ілля скоріше прийшов? **11** Ісус же, відповівши, сказав їм: Ілля, отже, скоріше прийде і все підготує. **12** Кажу ж вам, що Ілля вже прийшов. І його не пізнали, але зробили з ним те, що побажали. Так і Людський Син має від них потерпіти. **13** Тоді учні зрозуміли, що Він їм сказав про Івана Хрестителя. *поч. 72*

мар. 9
лук. 9

14 *І коли вони прийшли до юрби, приступив до Нього чоковік, кланяючись Йому **15** і кажучи: Господи, помилуй мого сина, бо на нові місяці біснується і погано терпить, бо багато разів падає у вогонь і багато разів у воду. **16** І я його привів до твоїх учнів, і вони не змогли його оздоровити. **17** Відповівши ж, Ісус сказав: О роде невірний і розбещений, доки буду з вами, доки вас терпітиму? Приведіть Мені його сюди. **18** І заборонив йому Ісус, і біс вийшов з нього, і юнак виздоровів від тієї години. **19** Тоді учні, приступивши до Ісуса на самоті, сказали: Чому ми не змогли його вигнати? **20** Ісус же сказав їм: *Через ваше невірство. Амінь бо кажу вам: якщо маєте віру як гірчичне зерно, скажете цій горі: Перейди звідси туди, – і перейде. І ніщо не буде вам неможливим. **21** Цей же рід не виходить, хіба молитвою і постом.

лук. 17

22 *Як же жили вони в Галилеї, сказав їм Ісус: Людський Син буде виданий в руки людям, **23** і Його вб'ють, і третього дня Він встане. І вони були дуже засмученими. *поч. 73*

мар. 9
лук. 9
і 24

Гла҃, з҃і· за҃, о҃·

мр҃ ѳ҃
лк҃ ѳ҃

И҆ по* дне́хъ шести́хъ, (поѧ́тъ)[1] і҆с҃ петра и҆ і҆а́кова, и҆ і҆ѡа́нна бра́та е҆гѡ, и҆ (възведе)[2] и҆́хъ на́ го́рꙋ высо́кꙋ е҆ди́ны. и҆ прео҆брази́сѧ пре҃ ни́ми, и҆ просвѣти́сѧ лице е҆гѡ ꙗ҆́ко сл҃нце, ри́зы же е҆гѡ бы́ша бѣ́лы ꙗ҆́ко свѣ́тъ· И҆ се ꙗ҆ви́стасѧ и҆́мъ мѡѷсі́и і҆ и҆лі́а, [съ ни́мъ гл҃юща][3]· Ѿвѣща́въ же пе́тръ, ре҃ къ і҆с҃ови. г҃и, добро е҆сть на́мъ здѣ̀ бы́ти. а҆́ще хо́щеши, [сътвори́мъ][4] здѣ̀ три сѣ́ни, тебѣ̀ е҆ди́нꙋ, и҆ мѡѷсе́ови е҆ди́нꙋ, і҆ {е҆ди́нꙋ и҆лі́и}[5]. е҆ще (же) е҆мꙋ гл҃ющꙋ, се ѻ҆́блакъ свѣ́телъ ѡ҆сѣни и҆̀· и҆ се гла́съ и҆зъ ѻ҆́блака гл҃ѧ. се́и е҆сть сн҃ъ мо́и възлю́бленныи, ѡ҆ не́мже бл҃говоли́хъ, [того послꙋ́шаите][6]· И҆ слы́шавше ѹ҆чн҃цы, падоша ни́цы, и҆ ѹ҆боѧ́шасѧ ѕѣло. и҆ (пристꙋ́плъ)[7] і҆с҃, (-)[8] (прикоснꙋ́сѧ)[9] и҆́хъ, (и҆) рече. въста́нѣте, и не бо́итесѧ· Възве́дше же ѻ҆́чи свои҆, никогоже видѣ́ша, то́кмо [і҆с҃а][10] е҆ди́ного· (-)[11] И҆сходѧ́щемъ и҆́мъ съ горы̀, заповѣда и҆мъ і҆с҃, гл҃ѧ. никомꙋ́же повѣ́дите видѣ́ніѧ, до́ндеже сн҃ъ чл҃вѣ́чіи и҆з̾ ме́ртвыхъ въскре́снетъ· за҃, о҃а·

мр҃ ѳ҃

И҆ въпроси́ша е҆гѡ ѹ҆чн҃цы [е҆гѡ][12], гл҃юще. *что ѹ҆́бо кни́жницы гл҃ютъ, ꙗ҆́ко и҆лі́и подоба́етъ прі́ити пре́жде, [і҆с҃][13] же ѿвѣща́въ рече (и҆́мъ). и҆лі́а ѹ҆́бо прі́идетъ [пре́жде][14], и҆ ѹ҆стро́итъ всѧ· Гл҃ю же ва́мъ, ꙗ҆́ко и҆лі́а ѹ҆же прі́иде, и҆ не позна́шѧ е҆гѡ. но сътвори́шѧ ѡ҆ не́мъ, е҆ли́ка въсхотѣ́шѧ· Та́ко и҆ сн҃ъ чл҃вѣ́чіи и҆ма́ть пострада́ти ѿ ни́хъ· Тогда разꙋмѣ́шѧ ѹ҆чн҃цы, ꙗ҆́ко ѡ҆ і҆ѡа́ннѣ кр҃тли рече и҆́мъ· за҃, о҃в·

мр҃ ѳ҃
лк҃ ѳ҃

И҆ *прише́дшемъ [и҆́мъ][15] к̾ наро́дꙋ, присту́пи к немꙋ чл҃къ, кланѧ́ѧсѧ е҆мꙋ и҆ гл҃ѧ. г҃и, поми́лꙋи (сн҃а мое҆го)[16], ꙗ҆́ко на новы мц҃а бѣсꙋ́етсѧ, и҆ злѣ̀ стра́ждетъ. мно́жицею бо пада́етъ въ ѻ҆́гнь, и҆ мно́жицею въ во́дꙋ. и҆ приведо́хъ е҆гѡ къ ѹ҆чн҃кѡмъ твои҆мъ, и҆ не възмого́ша е҆гѡ и҆сцѣли́ти· Ѿвѣща́въ же і҆с҃, рече. ѽ ро́де невѣ́ренъ, и҆ развраще́нъ, доко́лѣ [бꙋ́дꙋ с ва́ми][17], доко́лѣ трьплю ва́съ; приведѣ́те ми̑ е҆гѡ сѣ́мо. и҆ запрѣти е҆мꙋ і҆с҃, і҆ и҆зы́де и҆з него бѣ́съ, і҆ и҆сцѣлѣ ѻ҆́трокъ ѿ часа̀ того· Тогда̀ присту́пльше ѹ҆чн҃цы і҆с҃ови е҆ди́номꙋ рѣ́шѧ. почто мы̑ не възмого́хомъ и҆згна́ти е҆гѡ; [і҆с҃][18] же рече и҆́мъ. *за невѣ́рьствіе ва́ше· А҆ми́нь бо гл҃ю ва́мъ. а҆́ще и҆́мате вѣ́рꙋ ꙗ҆́ко зе́рно го́рꙋшно, рече́те горѣ се́и, преиди ѿсю́дꙋ та́мо, и҆ прéидетъ. и҆ ничтоже не невъзмо́жно бꙋ́детъ ва́мъ. [се́и же родъ не и҆сходи́тъ, то́кмо моли́твою и҆ посто́мъ][19]·

лк҃ з҃і

*Живꙋ́щемъ же и҆́мъ въ галиле́и. рече и҆́мъ і҆с҃. (преда́нъ и҆ма́ть бы́ти сн҃ъ чл҃вѣ́чіи)[20], в рꙋ́цѣ человѣ́ческомъ, и҆ ѹ҆бі́ютъ е҆гѡ, и҆ тре́тіи дн҃ь въста́нетъ· И҆ скорбни бы́шѧ ѕѣло̀· за҃, о҃г·

мр҃ ѳ҃
лк҃ ѳ҃
и҆ кд҃

Пришедшимъ же имъ в капернаоум, приступиша прїемлющей дидрахма к петрови, и реша. оучитель вашъ не дасть ли дидрахма; гл҃а, ей. и егда вниде в домъ, предвари его Іс, гл҃а. что ти ся мнитъ симоне; цр҃ие земстїи ѿ кый прїемлютъ дани, или кинсонъ, ѿ (своихъ ли с҃нов)[21], или ѿ чужихъ; [гл҃а ему петръ][22], ѿ чужихъ. Рече ему Іс. оубо свободни суть с҃нове. но да не съблазнимъ ихъ. шедъ в море, вверзи оудицу, и яже прежде имеши рыбу возми. и ѿверзъ оуста ей обрящеши статиръ. той вземъ дажь имъ за мя и за ся.

24 Як же вони прийшли до Капернауму, до Петра приступили ті, що беруть дідрахму, і сказали: Чи не дасть ваш Учитель дидрахми? 25 Він сказав: Так. І коли він ввійшов до дому, Ісус його випередив, кажучи: Як тобі здається, Симоне? Земні царі від кого беруть данину або кинсон: чи від своїх синів, чи від чужих? 26 Сказав йому Петро: Від чужих. Сказав йому Ісус: Отже, сини є вільними. 27 Але, щоб ми їх не згіршили, пішовши до моря, закинь вудку і візьми рибу, яку найперше схопиш, і відкривши їй уста, знайдеш статир. Взявши його, дай їм за Мене і за себе.

Гл҃а, ӥі. за, од.

Глава 18, *поч. 74*

Въ той часъ приступиша оучн҃цы къ Іс҃у гл҃юще. кто оубо болїи есть в цр҃ствїи н҃бнѣмъ; и призвавъ [Іс][1] отроча, постави е посредѣ ихъ, и рече. аминь гл҃ю вамъ, аще не обратитеся, и будете яко дѣти, не внидете в цр҃ство н҃бное. *иже бо ся смѣритъ яко отроча се, той есть болїи в цр҃ствїи н҃бнѣмъ. І иже аще прїиметъ (-)[2] отроча таково въ имя мое, мене прїемлетъ. *а иже аще съблазнитъ единого малыхъ сихъ вѣрующихъ в мя, оуне ему есть, да обѣсится жрънов осельскыи на вый его, и потонетъ в пучинѣ морстѣи. горе миру ѿ съблазнъ. нужда бо [есть][3] прїити съблазном. обаче горе ч҃лку [тому][4], имже съблазнъ приходит. *Аще ли рука твоя или нога твоя съблажняетъ тя. ѿсѣци ю, и връзи ѿ себе. добрѣише ти есть внити в живо хрому, или бѣдну. нежели двѣ руцѣ (и)[5] двѣ нозѣ имущу, ввержену быти въ огнь вѣчныи. *И аще око твое съблажняетъ тя, изми е, и връзи ѿ себе. добрѣише ти есть съ единѣмъ окомъ в животъ внити, неже двѣ оцѣ имущу ввержену быти в геену огненую.

за, ое.

1 В тій годині підступили до Ісуса учні, кажучи: Отже, хто є найбільшим у Небеснім Царстві? 2 І покликавши дитину, Ісус поставив її серед них 3 і сказав: Амінь, кажу вам: якщо не змінитеся і не станете як діти, не ввійдете в Небесне Царство. 4 *Бо хто упокорить себе як ця дитина, той є найбільшим в Небеснім Царстві. 5 І хто лиш прийме таку дитину в моє ім'я, мене приймає. 6 *А хто лиш згіршить одного з цих малих, що вірять в Мене, краще йому є, щоб повісили ослячі жорна на його шиї і щоб він потонув у морській глибині. 7 Горе світові від згіршень. Адже потрібно, щоб згіршення прийшли, однак горе тій людині, через яку приходить згіршення. *8 Якщо ж твоя рука або твоя нога тебе згіршує, відрубай її і кинь від себе. Краще тобі є ввійти кульгавим або упослідженим в життя, ніж маючи дві руки і дві ноги, бути кинутим у вічний вогонь. 9 *І якщо твоє око тебе згіршує, вибери його і кинь від себе. Краще тобі є з одним оком ввійти в життя, ніж, маючи два ока, бути кинутим у вогняну гієну. *поч. 75*

Блюдѣте, да не презрите единого ѿ малыхъ сихъ. Гл҃ю бо вамъ яко агг҃ли ихъ на н҃бсѣхъ выну видятъ лице ѿц҃а моего н҃бнаго. [*Прїиде бо с҃нъ ч҃лчьскїи {взыскати и}[6] сп҃сти погыбшаго][7]. *Что ся вамъ мнитъ; аще будетъ нѣкоему ч҃лку, сто овецъ, и заблудитъ едина ѿ нихъ. не оставитъ ли девятьдесятъ и девять въ горахъ, и шедъ ищетъ заблудшее; и аще будетъ обрѣсти ю. аминь гл҃ю вамъ. яко радуется о ней, паче, неже о девятьдесятихъ и девять не заблуждшихъ. Тако нѣсть воля предъ ѿц҃емъ вашимъ н҃бнымъ, да погыбнетъ единъ ѿ малыхъ сихъ. *Аще (-)[8] съгрѣшитъ к тебѣ братъ

10 Стережіться, щоб ви не нехтували одним з цих малих. Кажу бо вам, що їхні ангели на небесах завжди бачать лице мого небесного Батька. 11 *Бо Людський Син прийшов знайти і спасти того, що згинув. 12 *Що вам здається? Якщо в якогось чоловіка буде сто овець, і одна з них заблукає, – чи не залишить дев'яносто і дев'ять в горах і, пішовши, не шукатиме заблудлої? 13 І якщо станеться, що її знайде? Амінь, кажу вам, що радіє нею більше, ніж дев'яносто і дев'ятьма, що не заблукали. 14 Так немає бажання перед вашим Небесним Батьком, щоб згинуло одне з цих малих. 15 *Якщо твій брат згрішить проти тебе, іди і оскарж його

кор1. 14; мар. 9; лук. 17; мар. 9; вищ. 5; лук. 10; лук. 15; мой3. 19; лук. 17; як. 5

мой5. 17
і 19
ів. 8
кор2. 19
єв. 10

між собою і ним одним. Якщо тебе послухає, ти придбав твого брата. **16** Якщо ж тебе не послухає, візьми з собою знову одного або двох, *щоб при устах двох або трьох свідків стало кожне слово. **17** Якщо ж не послухає їх, скажи церкві, якщо ж і церкву не послухає, хай тобі буде як поганин і митар. *поч. 76*

ів. 20
вищ. 16

18 *Амінь, бо кажу вам: все те, що зв'яжете на землі, буде зв'язане на небі; і все те, що розв'яжете на землі, буде розв'язане на небесах. **19** Амінь, знову кажу вам, що якщо двоє з вас погодяться на землі про будь-яку річ, яку лиш просите, буде їм від мого Батька, що на небесах. **20** Бо де є два або три, зібрані в моє ім'я, там Я є серед них. **21** Тоді Петро, приступивши до Нього, сказав: Господи, скільки разів, якщо згрішить проти мене мій брат, і відпущу йому? Чи до семи разів? **22** Сказав йому Ісус: Не кажу тобі до сімох разів, але до сімдесятьох разів по сім. *поч. 77*

23 Через це Небесне Царство уподібнилося до чоловіка-царя, що побажав звести порахунки зі своїми рабами. **24** Як же він почав розраховуватися, привели йому одного заборгованого десятьма тисячами талантів. **25** Як же він не мав *як* віддати, його пан наказав продати його, і його жінку, і дітей, і все, що він мав, і віддати. **26** Отже, той раб, впавши кланявся йому, кажучи: Пане, потерпи мені, і тобі все віддам. **27** А пан того раба, змилосердившись, простив йому і відпустив йому борг. **28** Вийшовши ж, той раб знайшов одного зі своїх співрабів, що був заборгований в нього на сто пінязів, і схопивши його, давив, кажучи: Віддай мені те, що ти мені винен. **29** Отже, його співраб, впавши йому до ніг, благав його, кажучи: Потерпи мені, і все тобі віддам. **30** Він же не хотів, але, повівши, посадив його до в'язниці, доки *не* віддасть борг. **31** Його співраби, побачивши ж те, що сталося, дуже засмутилися і, прийшовши, сказали своєму панові все, що сталося. **32** Тоді його пан, прикликавши його, сказав йому: Лукавий рабе, увесь той борг я тобі простив, тому що ти мене ублагав. **33** Чи не належалося і тобі змилосердитися над своїм співрабом, так як і я змилосердився над тобою? **34** І його пан, розгнівавшись, передав його катам, аж доки не віддасть увесь свій борг. **35** Так і мій небесний Батько зробить вам, якщо не відпустите, кожний своєму братові, їхніх прогріхів від ваших сердець.

твои, иди (і) ѡбличи єго межу собою и тѣмъ єдінѣмъ· Аще тебе послушаетъ, приобрѣлъ єси брата твоєго. аще ли (тебе) не послушаетъ, пойми с собою пакы єдіного или два, *да при оустѣхъ {двою или тріехъ свѣдѣтелій}[9] станетъ всякъ гл҃ъ· Аще же не послушаетъ ихъ, повѣжь цр҃кви· аще же и црковь преслушаетъ, буди ти яко языічникъ и мытарь· зл҃, ѻѕ·

і мо зі и ді іон и в кри ді євре і

*Аминь (бо) гл҃ю вамъ, єлика аще свяжете на земли, будутъ свѧзана на нбсі. и єлика аще разрѣшите на земли, буду разрѣшена на нбсѣ· Пакы аминь гл҃ю вамъ. яко аще два {ѿ васъ совѣщаєта} на земли, о всякои вещи єже аще просита, будетъ има ѿ оц҃а моєго иже на нбсѣ· Идѣже бо єста два или тріє собрани въ (имя моє)[10], тꙋ єсмь посредѣ ихъ· Тогда приступль [к нему петръ, рече][11]. Г҃и, коль краты (аще) съгрѣшитъ в мѧ бр҃а мои, и ѿпущу єму; до с҃емь кратъ ли; (гл҃а)[12] єму іс҃, не гл҃ю тебѣ до с҃емь кратъ. но до с҃емьдесятъ кратъ с҃емицею· зл҃, ѻз·

іоан ік вві ві

Сего ради оуподобися цр҃ствіе нбное чл҃ку цр҃ю, иже въсхотѣ стѧзати сѧ о словесі с рабы своими. начєншу же єму стязатися, приведоша єму єдіного длъжника тмою талантъ. не имущу же єму въздати, повелѣ и [г҃ь єго][13] продати, и жену [єго][14] и чада, и вся єлика имаше, и ѿдати· Па҃ оубо рабъ {тои}[15] кланяшеся єму гл҃а. [Г҃и][16], потръпи на мнѣ, [и вся ти въздамъ][17]· Щедровавь же г҃ь раба того, прости єго, и длъгъ ѿпусти єму· Изше же рабъ тои, обрѣте єдіного клеврѣтъ своихъ, иже бѣ длъженъ єму сто пѣнязь. и ємъ єго давляше гл҃а. ѿдажь [ми][18] имьже ми єси длъженъ. падъ оубо клеврѣтъ єго [на ногѣ єго][19], моляше єго гл҃а. потръпи на мнѣ, и (вся) въздам ти. онъ же не хотяше, но ведъ всади єго в темницу, дондеже въздасть длъжное· Видѣвше [же][20] клеврети єго бывшаа, съжалиша си ѕѣло, и пришедше сказаша господину своєму вся бывшаа· Тогда призвавъ єго господинъ єго, (гл҃а)[21] єму· Рабе лукавыи, весь длъгъ онъ ѿпустихъ тебѣ, понеже оумоли мя. не подобаше ли и тебѣ помиловати клеврѣта своєго, якоже и азъ тя помиловахъ; и прогнѣвавъся г҃ь єго, предасть єго мучителемъ, дондеже въздасть весь длъгъ свои· Тако и ѿц҃ь мои нбныи сътворитъ вамъ, аще не ѿпустите кождо брату своєму ѿ ср҃цъ вашихъ [прегрѣшеніа ихъ][22]·

Гл҃а, ді҃

ма і

И быстъ* егда скончa Іс словеса сїя, преиде ѿ галилеѧ. и прїиде в предѣлы іюдейскїя, об онъ полъ іордана. и по немъ идоша народи мнози, і исцѣли ихъ тꙋ. зач, ои.

И приступиша к немꙋ фарисее, искꙋшающе его, и (глаша)[1] {емꙋ}[2]. аще достоитъ члкꙋ пꙋстити женꙋ свою по всякой винѣ; онъже ѿвѣщавъ ре [имъ][3]. нѣсте ли чли, *яко сътворивый искони, мꙋжескїй полъ и женьскїй сътворилъ а есть; и рече, *сего ради оставитъ члкь ѿца (своего) и матере, и прилѣпится к женѣ своей, *и бꙋдета оба в плоть единꙋ. якоже ктомꙋ нѣста два, но плоть една. еже ꙋбо бъ съчета, члкь да не разлꙋчаетъ. Глаша емꙋ. *что ꙋбо мѡисїй заповѣда дати книгꙋ распꙋстнꙋю, и ѿпꙋстити ю; (гла)[4] имъ, яко мѡисїй по жестосрьдїю вашемꙋ повелѣ вамъ пꙋстити жены ваша. из начала же не быстъ тако. Глю же вамъ, яко иже аще пꙋститъ женꙋ свою, {развѣ словесе прелюбодѣйна}[5], и оженится иною, прелюбы творитъ. [и (женяйся пꙋщеницею)[6], прелюбы дѣетъ][7]. (Глаша)[8] емꙋ ꙋченицы его. аще тако есть вина члкꙋ съ женою, ꙋне есть не женитися. онъ же рече имъ. не вси вмѣщаютъ словесе сего, но имъже дано есть. сꙋть бо скопцы, иже из чрева матерня родишася тако. и сꙋть скопцы, иже скопишася ѿ члкъ. И сꙋть скопцы, иже исказїша сами себе црствїя ради нбнаго. могїй вмѣстити, да вмѣститъ. *Тогда приведоша к немꙋ дѣти, да рꙋцѣ възложи на ни, и помолится, ꙋчнцы же запрѣтиша имъ. Іс же рече {имъ}[9]. оставите дѣтїи, и не възбраняите имъ прїити къ мнѣ. таковыхъ бо есть црство нбное. и възложъ (на ни рꙋцѣ)[10], ѿиде ѿтꙋдꙋ. зач, од.

И се единъ (нѣкїй) приствпль, [рече емꙋ][11]. ꙋчителю [благїи][12], что благо сътворю, да имамъ живо вѣчныи; онъ же рече емꙋ. [*что мя глеши блага; никтоже благъ, токмо единъ бгъ][13]. аще ли хощеши [внити в живо][14], съблюди заповѣди. (Гла)[15] емꙋ, кыя; Іс же рече. *еже не ꙋбїеши, не прелюбы сътвориши, не ꙋкрадеши, не лжесвѣдѣтельствꙋеши. чти ѿца и мтре. и възлюбиши искренаго своего яко самъ себе. (Гла)[16] емꙋ юноша, вся сїя съхранихъ [ѿ юности моея][17]. что есмь и еще не докончалъ; рече емꙋ Іс. аще хощеши съвршенъ быти, иди, продаждь (имѣнїе твое)[18], и даждь

а мо а; ма і — а мо в; ма і; а кри з; ефе е — а кри з — е мо кд; вы е; ма і; лу ві; а кри з — ма і; лу иі — ма і; лу иі — в мо к; е мо е; ма і; лу иі; іаков в; вы е

Глава 19

1 *І сталося, що коли Ісус закінчив ці слова, Він перейшов з Галилеї і прийшов у юдейські околиці, на той бік Йордану. **2** І за Ним пішли численні юрби, і Він їх там оздоровив. *поч. 78*

3 І приступили до Нього фарисеї, спокушаючи Його, і сказали Йому: Чи годиться чоловікові відпустити свою жінку з будь-якої причини? **4** Він же, відповівши, сказав їм: *Чи ви не читали, що Той, хто сотворив на початку, створив їх чоловічим і жіночим родом? **5** І Він сказав: *Через це чоловік залишить свого батька і матір і пристане до своєї жінки, *і оба будуть одним тілом. **6** Так що вже більше не є два, але одне тіло. Отже, те, що Бог злучив, людина хай не розлучує. **7** Сказали Йому: *Чому, отже, Мойсей заповів дати книгу відпуску і її відпустити? **8** Він сказав їм, що: Мойсей через ваше тверде серце наказав вам відпускати ваших жінок, а від початку так не було. **9** Кажу ж вам, що хто лиш відпустить свою жінку, за винятком причини перелюбу, і ожениться з іншою, чинить перелюб. І хто жениться з відпущеною, чинить перелюб. **10** Сказали Йому його учні: Якщо таким є стан чоловіка з жінкою, краще не женитися. **11** Він же сказав їм: Не всі розуміють це слово, але ті, кому дано. **12** Бо є скопці, що такими народилися з лона матері, і є скопці, що були оскоплені людьми, і є скопці, що самих себе оскопили задля Небесного Царства. Хто може збагнути, хай збагне. **13** *Тоді привели до Нього дітей, щоб поклав на них руки і помолився, учні ж їм заборонили. **14** Ісус же сказав їм: Облиште дітей і не забороняйте їм до Мене прийти, бо таких є Небесне Царство. **15** І поклавши на них руки, відійшов звідти. *поч. 79*

16 І ось якийсь один, приступивши, сказав йому: Учителю добрий, що доброго робитиму, щоб мав я вічне життя? **17** Він же йому сказав: *Чому мене називаєш добрим? Ніхто не *є* добрий, тільки один Бог. Якщо ж хочеш ввійти до життя, зберігай заповіді. **18** Той сказав Йому: Які? Ісус же сказав: *Не уб'єш, не вчиниш перелюб, не крастимеш, не свідчитимеш фальшиво, **19** шануй батька і матір, і любитимеш свого ближнього, як самого себе. **20** Сказав Йому юнак: Я це все зберіг від моєї молодості. То що ще я не довершив? **21** Сказав йому Ісус: Якщо хочеш бути досконалим, іди, продай твоє майно і дай бідним – і матимеш скарб на

мар. 10 — мой1. 1; мар. 10 — мой1. 2; мар. 10; кор1. 6; еф. 5 — кор1. 6 — мой5. 24; вищ. 5; мар. 10; лук. 16; кор1. 7 — мар. 10; лук. 18 — мар. 10; лук. 18 — мой2. 20; мой5. 5; мар. 10; лук. 18; як. 2; вищ. 5

небі, і йди слідом за мною. **22** А юнак, почувши слово, відійшов сумуючи, бо був таким, що мав великі маєтки. **23** Ісус же сказав Своїм учням: Амінь, кажу вам, що нелегко багатий ввійде в Небесне Царство. **24** Знову ж кажу вам, що є легше верблюдові перейти через вушко голки, ніж богатому ввійти в Боже Царство. **25** Почувши ж, його учні дуже дивувалися, кажучи: Отже, хто може спастися? **26** А Ісус, поглянувши, сказав їм: Для людей це є неможливим, а для Бога все можливе. **27** *Тоді Петро, відповівши, сказав Йому: Ось ми залишили все і пішли слідом за Тобою. Отже, що нам буде? **28** Ісус же сказав їм: Амінь, кажу вам, що ви, що пішли за Мною, в другім бутті, коли Людський Син сяде на престолі своєї слави, *сядете і ви на дванадцятьох престолах, судячи дванадцять ізраїльських племен. **29** І кожний, що залишить дім, або братів, або сестер, або батька, або матір, або жінку, або дітей, або поля задля мого імені, одержить в сто разів і успадкує вічне життя. **30** *Численні ж перші будуть останніми, і останні – першими.

мар. 10, лук. 18; лук. 22; мар. 10, лук. 13

нищымъ, и имѣти имаши сокровище на небеси, и гради въ слѣдъ мене. Слышавъ же юноша слово, отиде скорбя. бѣ бо имѣя стяжанія многа. Іс҃ же рече ученикомъ своимъ. аминь гл҃ю вамъ, яко (не удобь богатый)[19] внидетъ въ цр҃ство нб҃ное. Паки же гл҃ю вамъ. {яко}[20] удобѣе есть вельбуду сквозѣ (иглены уши)[21] проити, неже богату [въ цр҃ствіе бж҃іе внити][22]. Слышавше же ученицы [его][23], дивляхуся зѣло, гл҃юще. кто убо може спсенъ быти? воззрѣвъ же Іс҃, рече имъ. отъ чл҃къ се невъзможно есть, отъ бг҃а же вся възможна. *Тогда отвѣщавъ петръ, рече ему. се мы оставихомъ вся, и въ слѣдъ тебе идохомъ. что убо будетъ намъ? Іс҃ же рече имъ. аминь гл҃ю вамъ. яко вы шедшеи по мнѣ, въ паки бытіе, егда сядетъ сн҃ъ чл҃ческіи на престолѣ славы своея, *сядете и вы на двоюнадесяте престолу, судяще обѣманадесяте колѣнома ізлевома. И всякъ иже (оставитъ домъ)[24], или братію, или сестры, или отца, или матере, (или жену), или чада, или села, имени моего ради, сторицею пріиметъ, и животъ вѣчныи наслѣдитъ. *Мнози же будутъ прьви, послѣдніи. и послѣдни, прьвіи.

ма і, лу иі; лу кв; ма і, лу гі

Глава 20, *поч. 80*

1 Небесне Царство є подібне до чоловіка – господаря, що вийшов разом вранці найняти робітників до свого виноградника. **2** І погодившись з робітниками по пінязю на день, послав їх до свого виноградника. **3** І вийшовши о третій годині, побачив інших, що стояли бездіяльними на торговиці, **4** і тим сказав: Ідіть і ви до мого виноградника, і дам вам те, що буде справедливим. **5** Вони ж пішли. А вийшовши знову о шостій і дев'ятій годині, зробив так само. **6** Вийшовши ж об одинадцятій годині, знайшов інших, що стояли бездіяльними, і сказав їм: Чому тут ввесь день стоїте бездіяльними? **7** Вони йому сказали: Тому що нас ніхто не найняв. І той сказав їм: Ідіть і ви до мого виноградника і одержите те, що буде справедливим. **8** Як же настав вечір, пан виноградника сказав до свого наглядача: Поклич робітників і дай їм платню, почавши від останніх до перших. **9** І прийшовши ті, що *прийшли* об одинадцятій годині, одержали по пінязю. **10** А перші, прийшовши, думали, що одержать більше. І ті одержали по пінязю. **11** Одержавши ж, вони нарікали на пана, **12** кажучи, що ці останні попрацювали одну годину, а ти їх зробив

Гл҃а, к. зач҃, п.

Подобно (-)[1] есть цр҃ствіе нб҃ное, чл҃ку домовиту, иже изыиде купно утро наяти дѣлателя въ виноградъ свои. (и) совѣщавъ (-)[2] съ дѣлатели по пѣнязю на дн҃ь, посла ихъ въ виноградъ свои. І изшедъ въ третіи часъ, видѣ ины стояща на тръжищи праздны, и тѣмъ рече. идѣте и вы в виноградъ {мои}[3]. и еже будетъ правда, дамъ вамъ. они же идоша. Паки же изшедъ въ шестыи, и девятыи часъ, сотвори такожде. въ единыи же надесяте [часъ][4] изшедъ, обрѣте другыя стояща [праздны][5]. и (гл҃а)[6] имъ, что здѣ стоите весь дн҃ь праздны? (гл҃аша)[7] ему, яко никтоже насъ наятъ. (И гл҃а)[8] имъ, идѣте и вы въ виноградъ {мои}[9]. [и еже будетъ праведно, пріимете][10]. вечеру же бывшу, (гл҃а)[11] господинъ винограда къ приставнику своему, призови дѣлателя, и дажь имъ мзду, началъ отъ послѣднихъ до первыхъ. и пришедше иже въ единыи надесяте час, пріяша по пѣнязю. [Пришедше же][12] первіи, мнѣху вяще пріяти. (-)[13] пріяша (и тіи по пѣнязю)[14]. пріемше же роптаху на господина, гл҃юще, (яко) сіи послѣдніи, единъ часъ сотвориша, и равны намъ сотворилъ ихъ еси, понесшимъ тяготу дн҃е и варъ. онъ же отвѣщавъ, [рече единому ихъ][15]. друже, не обижу тебе. не по

пѣназю ли совѣща со мною; возми свое, і иди. хощу же (и) сему послѣднему дати, якоже и тебѣ. или нѣсть ми лѣть [сътворити еже хощу][16] въ своих ми; аще око твое лукаво есть, яко азъ благъ есмь; тако будутъ послѣднїи, првии. и первїи, послѣдни· [много бо суть звани, мало же избранныхъ][17]·
зач. па·

рівними нам, що понесли тягар дня і спеку. **13** Він же, відповівши, сказав одному з них: Друже, не кривджу тебе. Чи ти зі мною не згодився по пінязеві? **14** Візьми своє і йди. Хочу ж і цьому останньому дати, так як і тобі. **15** Хіба мені не можна зробити зі своїм те, що хочу? Чи твоє око лукаве, тому що я добрий? **16** Так останні будуть першими, і перші – останніми. Бо численні є покликані, мало ж вибраних. *поч. 81*

И въсхода Іс въ Іерлимъ, поятъ обанадесяте оученика едины [на пути. и][18] рече имъ. *се въсходимъ въ Іерлимъ, и снъ члчскыи преданъ будетъ архїереомъ и книжникомъ, и осудятъ его на смрть, и предадятъ его языкомъ, на поруганїе и бїенїе и пропятїе, и в третїи днь въскрснетъ· *Тогда приступи к нему мти сну Зеведеову съ сынома своима, кланяющися, и просящи нѣчто ѿ него. онъ же рече ей, чесо хощеши; (гла)[19] ему. рци, да сядета сїа оба сна моя, единъ одесную тебе, и единъ ошую тебе, въ црьствїи твоемъ· ѿвѣщавъ же Іс, рече. не вѣстася чесо просита. можета ли пити чашу, юже азъ имамъ пити· [или крщенїемъ, имже азъ крщаюся, кртитися][20]; (гласта)[21] ему, можевѣ. [и][22] (гла)[23] има, чашу оубо мою испїета, [и крщенїемъ, имже азъ крщаюся, кртитася][24]· а еже сѣсти одесную мене, и ошую мене, нѣсть мое дати, но имъже оуготовася ѿ оца моего· *И слышавше десять, негодоваша о обою брату· *Іс же призвавъ ихъ, рече. вѣсте яко князи языкъ, господьствуютъ ими, и велицїи, обладаютъ ими. не такоже будетъ в васъ. но иже аще хощетъ в васъ вящшїи быти, да будетъ вамъ слуга. и иже аще хощетъ в васъ быти првыи, буди вамъ рабъ· *Якоже снъ члчскїи не прїиде да послужатъ ему, но послужити, и дати дшу свою избавленїе за многыхъ·
зач. пв·

Margin: ма҃ і; лу҃ иі; ма҃ і; ма҃ і; лу҃ кв; ма҃ і; филп҃ в

17 І йдучи до Єрусалиму, Ісус взяв дванадцятьох учнів окремо в дорогу і сказав їм: **18** *Ось ми ідемо до Єрусалиму, і Людський Син буде виданий архиєреям і книжникам. І Його засудять на смерть, **19** і Його видадуть поганам на висміювання, і бичування, і розіп'яття. І в третій день Він воскресне. **20** *Тоді приступила до нього мати Зеведеєвих синів зі своїми синами, кланяючись і просячи щось у Нього. **21** Він же сказав їй: Що хочеш? Вона Йому сказала: Скажи, щоб ці два мої сини сіли: один праворуч Тебе і один ліворуч Тебе – у твоєму Царстві. **22** Відповівши ж, Ісус сказав: Не знаєте, чого просите. Чи можете пити чашу, яку Я буду пити, або хреститися хрещенням, яким Я хрещуся? Вони Йому сказали: Можемо. **23** І Він сказав їм: Отже, питимете мою чашу і хреститиметесь хрещенням, яким Я хрещуся. А щоб сісти по правиці моїй і лівиці моїй, не моє є дати, але кому приготовано від мого Батька. **24** *І десять, почувши, виявляли незадоволення до двох братів. **25** *Ісус же, покликавши їх, сказав: Знаєте, що князі народів володіють ними і великі панують ними. **26** У вас не буде так. Але хто у вас хоче стати найбільшим, хай буде вам слугою, **27** і хто лиш у вас хоче бути першим, хай буде вам рабом. **28** *Так як Людський Син не прийшов, щоб Йому послужили, але щоб послужити і дати свою душу як визволення за багатьох. *поч. 82*

Margin: мар. 10; лук. 18; мар. 10; мар. 10; лук. 22; мар. 10; фил. 2

И *исходящу ему ѿ Іерихона, по немъ иде народъ многъ· И се два слѣпца сѣдяща при пути, слышавша яко Іс мимо ходитъ, възъписта глюща, помилуи ны Ги сне двдвъ. народ же запрѣти има да оумлъчита. она же паче възпїаста глюща. помилуи ны Ги сне двдвъ· И ставъ Іс, възгласи я, и рече. что хощета, да сотворю вама; (гласта)[25] ему. Ги, да ѿверзетася очи наю. млрдовавь же Іс, прикоснуся очїю има. и абїе прозрѣста [има очи][26], и по немъ идоста·

29 І *як Він виходив з Єрихону, за ним пішла численна юрба. **30** І ось два сліпці, що сиділи при дорозі, почувши, що Ісус переходить мимо, закричали, кажучи: Змилосердься над нами, Господи, Сину Давидів! **31** Юрба ж заборонила їм, щоб замовчали. Вони ж ще більше кричали, кажучи: Змилосердься над нами, Господи, Сину Давидів! **32** І ставши, Ісус закликав їх і сказав: Що хочете, щоб Я вам зробив? **33** Вони Йому сказали: Господи, щоб відкрилися наші очі. **34** Ісус же, змилосердившись, доторкнувся до їхніх очей – і їхні очі одразу стали видючими. І вони пішли за Ним.

Margin: ма҃ і; лу҃ иі; мар. 10; лук. 18

Глава 21, *поч. 83*

мар. 11, лук. 19

1 *І коли вони наблизились до Єрусалиму і прийшли до Витсфагії, до Оливної гори, тоді Ісус послав двох учнів, **2** кажучи їм: Ідіть в село, що напроти вас, і відразу знайдете прив'язане осля і з ним ослятко. І відв'язавши, приведіть мені. **3** І якщо хтось вам щось скаже, скажете, що Господь їх потребує, відразу ж пішле їх. **4** А все це сталося, щоб збулося сказане пророком, що говорить: **5** *Скажіть сіонській дочці: Ось до тебе іде твій Цар, лагідний, сівши на осля і ослятко, сина під'яремної! **6** А учні, пішовши і зробивши так, як звелів їм Ісус, **7** *привели осля і ослятко. І поклали на них свої одежі, і Він сів на них. **8** Численні ж юрби стелили свої одежі по дорозі, другі ж різали гілля з дерев і стелили по дорозі. **9** Юрби ж, що були перед Ним і вслід за Ним, кликали, кажучи: Осанна Давидовому Синові! *Благословенний Той, Хто йде в ім'я господнє! Осанна на висотах! **10** І як Він ввійшов до Єрусалиму, ціле місто захвилювалося, кажучи: Хто є Цей? **11** Юрби ж говорили: Це є Ісус, Пророк, що з Назарету галилейського. *поч. 83*

іс. 62, зах. 9, ів. 12; мар. 11, ів. 12; пс. 117, мар. 11, лук. 19

12 І *Він ввійшов до божої церкви і вигнав всіх, що продавали і купували в церкві, і перекинув столи міняйлів і сидіння тих, що продавали голубів, **13** і сказав їм: *Написано є: Мій храм назветься храмом молитви, *ви ж його зробили печерою розбійників. **14** І до Нього приступили кульгаві і сліпі в церкві, і Він їх оздоровив. **15** Архиєреї ж і книжники, побачивши чуда, які Він зробив, і дітей, що в церкві закликали і говорили: Осанна Давидовому Синові! – **16** обурилися і сказали Йому: Чи чуєш, що ці говорять? Ісус же їм сказав: Так! Чи ви ніколи не читали, *що з уст немовлят і тих, що ссуть, Ти доконав хвалу? **17** І залишивши їх, Він вийшов геть з міста до Витаніїм і там замешкав. *поч. 84*

мар. 11, лук. 19, ів. 2; іс. 56, мар. 11, лук. 19; єре. 7, мар. 10, лук. 19; пс. 8

18 Вранці ж, повертаючись до міста, Він зголоднів. **19** *І побачивши одну фігу при дорозі, прийшов до неї, і на ній не знайшов нічого, тільки одне листя, і сказав їй: Хай ніколи не буде з тебе плоду, навіки. І фіґа враз зісохла. **20** І учні, побачивши, здивувалися, кажучи: Як враз фіґа зісохла? **21** Відповівши ж, Ісус сказав їм: Амінь, кажу вам: якщо маєте віру і не будете сумніватися, не тільки зробите те, що з фігою, але якщо і цій горі скажете: Піднесися і кинься в море! – воно станеться. **22** *І все, що лиш, віруючи, попросите в молитві, одержите. *поч. 85*

мар. 11; вищ. 7, мар. 11, ів. 14

Гла҃, к҃а· за҃, п҃г·

Егда* приближишася въ Ієрлимъ, и пріидоша въ (вѵдсфагію)[1] к горѣ елеонстѣи· Тогда І҃с посла два оучн҃ка, гл҃а има. идѣта в весь яже прямо вама. и абіе обрящете осля привязано, и жрѣбя с нимъ, (и) отрѣшивше приведѣта ми. и аще (вама кто)[2] речетъ что, речета, яко Г҃ь ею требуетъ, абіе же послетъ я· Се же все бысть, да събудется реченое прркомъ гл҃ющимъ. *рцѣте дщери сіоновѣ. се црь твои грядетъ тебѣ кротокъ, (-)[3] всѣдъ на осля и жрѣбя, сн҃а яремнича· Шеша же оучн҃ка, и сътвориша якоже повелѣ има І҃с. *приведоста осля и жрѣбя, и възложиша врьху ею ризы [своя][4], и всѣде врьху их· Умножаишіи же народи постилаху (ризы своя)[5] по пути· друзіи же рѣзаху вѣтви от древъ, и постилаху по пути· Народи же предходящеи ему, и въслѣдъствующеи зваху гл҃юще, осанна сн҃у двд҃у. *бл҃венъ грядыи въ имя Гн҃е, осанна в вышних· И вшедшу ему въ Ієрлимъ, потрясеся весь градъ гл҃я, кто есть сеи; народи же гл҃аху, сеи есть [І҃с пррокъ][6], иже от назарета галилеиска· за҃, п҃г·

мр҃а а҃і, лу҃ д҃і; ісаіа з҃в, захаріа д҃, іоан в҃і; мр҃а а҃і, іоа в҃і; ψл҃о рз҃і, мр҃а а҃і, лу҃ д҃і

И *вниде (-)[7] в црковь [бж҃ію][8], і изгна вся продающая и купующая в цркви, и трапезы тръжнікомъ испровръже, и сѣдалища продающихъ голубы. и (гл҃а)[9] имъ. *писано есть, храм мои, храмъ мл҃твы наречется. *вы же ([сътвористе][10] и)[11] вртепъ разбойникомъ· И приступиша к нему [хроми и слѣпи][12] в цркви, і исцѣли ихъ· видѣвше архіерее и книжницы чюдеса яже сътвори, и отроки зовуща в цркви, и гл҃юща, осанна сн҃у двд҃у. негодоваша, и рѣша ему. слышиши ли, что сіи гл҃ютъ; І҃с же (рече)[13] имъ, еи. нѣсте ли чли николиже; *яко изъ оустъ младенецъ, и ссущихъ съвръшилъ еси хвалу; и оставль ихъ, изыде вонъ из града в (вѵданію)[14], и водворися ту· за҃, п҃д·

мр҃а а҃і, лу҃ д҃і, іоа в҃; ісаіа н҃ѕ, мр҃а а҃і, лу҃ д҃і; ієрєа з҃, мр҃а і҃, лу҃ д҃і; ψл҃о и҃

Оутру же възвращься въ градъ, взалка. *и оузрѣв смоковницу едину при пути, пріиде к неи, и ничтоже обрѣте на неи, токмо листвіе едино. и (гл҃а)[15] еи. да николиже от тебе плода будетъ въ вѣки. і (абіе исше)[16] смоковница. и видѣвше оучн҃цы дивишася гл҃юще, како абіе исше смоковница; Отвѣщавъ же І҃с, рече имъ. аминь гл҃ю вамъ. аще имате вѣру, и не оусумнитеся, не токмо смоковничное сътворите. но аще и горѣ сеи речете, двигнися, и врьзися в море, будетъ. *И вся елика аще въспросите въ мл҃твѣ, вѣрующе, пріимете· за҃, п҃е·

мр҃а а҃і; вы҃і з҃, мр҃а а҃і, іоа д҃і

м҃а і҃ л҃ꙋ к҃

И҆ *прише́дшꙋ є҆мꙋ̀ въ цр҃ковь, пристꙋпи́ша къ немꙋ̀ оу҆ча́щꙋ, а҆рхїере́е и҆ ста́рцы людсті́и гл҃ю́ще. коею̀ вла́стїю сїа твори́ши; и҆ кто̀ ти да́сть ѡ҆́бласть сїю̀; ѿвѣща́въ же і҆с҃ъ, рече и҆̀мъ. въпрошꙋ̀ вы и҆ а҆зъ сло́во є҆ді́но, є҆́же а҆́ще рече́те мнѣ̀, и҆ а҆зъ ва́мъ рекꙋ̀, коею̀ вла́стїю сїа творю̀. кр҃щенїе і҆ѡа́нново ѿкꙋ́дꙋ бѣ̀, с̾ нб҃се ли, и҆ли ѿ человѣ́къ; ѡ҆ни́ же помышлѧхꙋ в себѣ гл҃юще. а҆́ще рече́мъ с̾ нб҃се, рече́тъ на́мъ, почто̀ оу҆бо не вѣрова́сте є҆мꙋ̀; а҆́ще ли рече́мъ ѿ чл҃къ. бои́мсѧ наро́да. вси́ бо [и҆мꙋ́тъ і҆ѡа́нна ꙗ҆́ко прр҃ка][17]. и҆ ѿвѣща́вше і҆с҃ови, рѣ́шѧ, не вѣ́мы. рече и҆̀мъ и҆ то́й, ни а҆́зъ (ва́мъ гл҃ю)[18], коею̀ вла́стїю сїа творю̀· за҃, пѕ·

Что́ же сѧ ва́мъ мни́тъ; чл҃къ {нѣ́кїи}[19] и҆ма́ше {два сн҃а}[20], и҆ прише́дъ къ пе́рвомꙋ речѐ. ча́до, и҆дѝ, дне́сь дѣ́лаи в̾ виногра́дѣ {мое́мъ}[21]. ѡ҆́нъ же ѿвѣща́въ, речѐ. не хощꙋ̀. послѣ́ди же раска́авсѧ, и҆дѐ. [и҆ пристꙋ́пль][22] къ дрꙋго́мꙋ, речѐ та́коже. ѡ҆́нъ же ѿвѣща́въ, речѐ. а҆зъ г҃и (и҆дꙋ̀), и҆ не́ и҆де. кы́и ѿ ѡ҆бою̀ сотворѝ во́лю ѿч҃ю; (гл҃ашѧ)[23] [є҆мꙋ̀][24], пе́рвый. (Гл҃а)[25] и҆мъ і҆с҃ъ. а҆ми́нь, гл҃ю ва́мъ. ꙗ҆́ко мытаре и҆ любодѣ́ицѧ варѧ́ютъ вы̀ в̾ цр҃твїи б҃жїи. прїи́де бо [къ ва́мъ і҆ѡа́ннъ][26] (кр҃тль) пꙋте́мъ пра́веднымъ, и҆ не вѣрова́сте є҆мꙋ̀. мытаре же и҆ любодѣ́ицѧ вѣрова́шѧ є҆мꙋ̀· вы же ви́дѣвше не раска́ѧстесѧ послѣ́ди вѣрова́тї є҆мꙋ̀· за҃, пз҃·

і҆са́їа є҃ і҆ерем҃ в҃ м҃а в҃і л҃ꙋ к҃

И҆нꙋ̀ при́тчꙋ слы́шите. *чл҃къ (нѣ́кїи) бѣ̀ домови́тъ, и҆́же насадѝ виногра́дъ, и҆ ѡ҆пло́томъ (ѡ҆гради є҆го)[27], и҆ і҆скопа̀ в не́мъ то́чило, и҆ създа̀ сто́лпъ, и҆ вдасть (-)[28] дѣ́лателемъ, и҆ ѿи́де· Є҆гда же прибли́жисѧ вре́мѧ плодо́мъ, посла̀ рабы своѧ къ дѣ́лателемъ, прїѧ́ти плоды є҆го· И҆ е́мше дѣ́лателе рабы є҆го, ѡ҆́бого оу҆бо би́ша, ѡ҆́бого же оу҆би́шѧ, ѡ҆́бого же ка́менїемъ поби́ша· Па́ки посла̀ и҆ны рабы мно́жаишѧ пе́рвыхъ. и҆ сътвори́ша и҆мъ та́коже· Послѣ́ди же посла̀ къ ни́мъ сн҃а своего гл҃ѧ, оу҆срамѧ́тсѧ сн҃а моего. дѣ́лателе же ви́дѣвше сн҃а, рѣ́шѧ в себѣ, *се́и є҆сть наслѣ́дникъ, прїиде́те оу҆бїе́мъ є҆го, и҆ оу҆дръжи́мъ достоа́нїе є҆го. и҆ е́мше є҆го, и҆зведо́шѧ вонъ и҆з виногра́да, и҆ оу҆би́шѧ· Є҆гда оу҆бо прїи́детъ господи́нъ виногра́да, что̀ сътвори́тъ дѣ́лателемъ тѣ́мъ; (гл҃ашѧ)[29] є҆мꙋ̀, злыхъ ѕлѣ погꙋби́тъ и҆, и҆ виногра́дъ предасть и҆нѣ́мъ дѣ́лателемъ, и҆́же въздадѧтъ є҆мꙋ̀ плоды въ времена̀ своѧ· (Гл҃а)[30] и҆мъ і҆с҃ъ, нѣ́сте ли чл҃и николи́же в̾ писа́нїихъ; *ка́мень, є҆го́же не в рѧ́дꙋ сътвори́ша ѕи́ждꙋщеи, се́и бы́сть въ главꙋ̀ оу҆глꙋ. ѿ г҃а бы́сть сї. и҆ є҆сть ди́вна въ ѡ҆чїю {ва́шею}[31]· за҃, пи·

і҆ѡ҃а а҃і

ѱ҃ло рз҃і дѣ҃а д҃ м҃а в҃і л҃ꙋ к҃ і҆са́їа к҃и

мар. 10 лук. 20

23 І *коли Він прийшов до церкви, до Нього, що вчив, приступили архиєреї і старці народу, кажучи: Якою владою Ти це чиниш? І хто Тобі дав цю владу? **24** Відповівши ж, Ісус сказав їм: Запитаю і Я вас одне слово. Якщо мені його скажете, і Я вам скажу, якою владою це чиню. **25** Іванове хрещення звідки було? З неба чи від людей? Вони ж думали в собі, говорячи: Якщо скажемо: З неба – скаже нам: Отже, чому ви йому не повірили? **26** Якщо ж скажемо: Від людей – боїмося юрби, бо всі мають Івана за пророка. **27** І відповівши, сказали Ісусові: Не знаємо. Сказав їм і Той: Ані Я вам не скажу, якою владою Я це чиню. *поч. 86*

28 Що ж вам здається? Якийсь чоловік мав двох синів, і прийшовши до першого, сказав: Дитино, нині іди, працюй у моєму винограднику. **29** Він же, відповівши, сказав: Не хочу. А пізніше, розкаявшись, пішов. **30** І приступивши до другого, Він сказав так само. Той же, відповівши, сказав: Пане, я іду. І не пішов. **31** Котрий з двох виконав батьківську волю? Сказали Йому: Перший! Сказав їм Ісус: Амінь, кажу вам, що митарі і розпусниці випереджають вас у Божому Царстві. **32** Бо до вас прийшов Іван Хреститель дорогою справедливості, і ви йому не повірили, митарі ж і розпусниці йому повірили, ви ж, побачивши, не розкаялися, щоб пізніше йому повірити. *поч. 87*

іс. 5 єре. 2 мар. 12 лук. 20

33 Слухайте іншу притчу. *Якийсь чоловік був господарем, що насадив виноградник, і обгородив його огорожею, і викопав в ньому виноток, і збудував башту, і найняв робітників, і відійшов. **34** Коли ж наблизився час плодів, він послав своїх рабів до робітників, щоб взяти його плоди. **35** І робітники, схопивши його рабів, одного, отже, побили, другого убили, іншого ж побили камінням. **36** Він знову послав інших рабів, численніших від перших. І зробили їм так само. **37** Вкінці ж послав до них свого сина, кажучи: Посоромляться мого сина. **38** Робітники ж, побачивши сина, сказали в собі: *Цей є спадкоємцем, ходімо уб'ємо його і одержимо його спадок. **39** І схопивши, його вивели геть з виноградника і вбили. **40** Отже, коли прийде пан виноградника, що зробить тим робітникам? **41** Сказали Йому: Злих люто вигубить, і виноградник передасть іншим робітникам, які віддадуть йому плоди в свої пори. **42** Сказав їм Ісус: Чи ви ніколи не читали в Писаннях: *Камінь, який не в ряд поклали будівничі, цей став наріжним. Від Господа це сталося, і є дивним у ваших очах. *поч. 88*

ів. 11

пс. 117 дія. 4 мар. 12 лук. 20 іс. 28

іс. 8
рим. 9
пет1. 2
лук. 2

43 Через це кажу вам, що Боже Царство відбереться від вас і дасться народові, що приносить його плоди. **44** *І хто впаде на цім камені, розі-б'ється, а на кого він впаде, його розчавить. **45** І архиєреї та фарисеї, почувши його притчу, зрозуміли, що Він про них говорить. **46** І намагаючись його схопити, злякалися юрби, тому що Його мали за пророка.

Сегѡ̀ ради гл҃ю вамъ, ꙗ҆́кѡ ѿи́иметсѧ ѿ ва́съ црⷭ҇твїе бж҃їе, и҆ да́стъсѧ ꙗ҆зы́кꙋ творѧ́щемꙋ плоды̀ є҆го̀. *И҆ падый на ка́мени се́мъ, съкрꙋши́тсѧ. а҆ на не́мьже паде́тъ, сътры́етъ и҆̀. И҆ слы́шавше а҆рхїере́е и҆ фарїсе́е при́тча є҆го̀, разꙋмѣ́ша ꙗ҆́кѡ ѡ҆ ни́хъ гл҃етъ. и҆ і҆́щꙋще є҆го̀ ꙗ҆́ти, ꙋ҆боѧ́шасѧ наро́да. поне́же ꙗ҆́кѡ прⷪ҇рка є҆го̀ и҆мѣ́ахꙋ·

і҆са́їа и҆
крⷭ҇и д҃
пе́трь в҃
лꙋ҃ в҃

Глава 22, *поч. 89*

лук. 14
апо. 19

1 І відповівши, Ісус знову сказав їм у притчах, кажучи: **2** *Небесне Царство уподібнилося до чоловіка – царя, що справляв весілля своєму синові, **3** і послав своїх рабів, щоб закликати запрошених на весілля, і вони не хотіли прийти. **4** Знову він послав інших рабів, кажучи: Скажіть запрошеним: Ось я приготував мої страви, мої телята і годованці зарізані, і все готове. Прийдіть на весілля. **5** Вони ж, знехтувавши, відійшли: отже, один – на своє поле, а другий – на своє купно. **6** Інші ж, схопивши його рабів, їх зневажили і їх убили. **7** І той цар, почувши, розгнівався і, пославши своїх вояків, вигубив тих вбивць, і підпалив їхнє місто. **8** Тоді він сказав своїм рабам: Отже, весілля готове, запрошені ж не були гідними. **9** Отже, ідіть на виходи доріг, і кого лише знайдете, покличте на весілля. **10** І ті раби, вийшовши на роздоріжжя, зібрали всіх, кого знайшли, злих же і добрих. І весілля наповнилося тими, що лежали *при столах*, **11** а цар, ввійшовши подивитися на тих, що лежали, побачив там людину не зодягнену у весільний одяг. **12** І сказав йому: Друже, як ти сюди ввійшов, не маючи весільного одягу? Він же змовчав. **13** Тоді цар сказав слугам: Зв'язавши йому руки і ноги, візьміть його і киньте до зовнішньої темряви, там буде плач і скрегіт зубів. **14** Бо численні запрошені, мало ж вибраних. *поч. 90*

лук. 20

15 *Тоді фарисеї, пішовши, зробили раду, щоб схопити Його на слові. **16** І вони до Нього посилають своїх учнів з іродіянами, кажучи: Учителю, знаємо, що Ти є правдомовним, і по правді навчаєш божої дороги, і не зглядаєшся ні на кого, бо не дивишся на лице людей. **17** Скажи, отже, нам, як Тобі здається, чи належиться дати податок цісареві чи ні? **18** Зрозумівши ж Ісус їхнє лукавство, сказав: Чому Мене спокушуєте, лицеміри? **19** Покажіть Мені податкового золотого. Вони ж принесли Йому пінязь. **20** І Він сказав їм: Чий це образ і напис? **21** Вони Йому сказали: Цісаря. Тоді Він їм сказав: *Отже, віддайте цісаре-

рим. 13
мар. 12

Гл҃а, к҃в· за҃, п҃д·

И҆ ѿвѣща́въ і҆с҃, паки рⷱ҇е и҆мъ въ при́тчахъ (-)[1] гл҃ѧ. *Ꙋ҆подо́бисѧ црⷭ҇твїе нб҃ное чл҃кꙋ црⷭ҇ю, и҆́же сътвори бра́кы сн҃ꙋ свое́мꙋ. и҆ посла̀ рабы своѧ призвати зва́ныѧ на̀ бра́кы, и҆ не хотѧ́хꙋ прїи́ти· Па́кы посла̀ и҆ны рабы гл҃ѧ. рцѣте зва́нымъ· Се̑ ѡ҆бѣды мои ꙋ҆гото́вахъ. ю҆нцы мои и҆ ꙋ҆питаннаѧ и҆сколе́на, и҆ все̑ гото́ва, прїи҆дѣте на̀ бра́кы· Ѡ҆ни же небре́гше ѿи́доша, ѡ҆въ ꙋ҆бо на (село свое̑)[2], ѡ҆въ же на кꙋплѧ своѧ. про́чїи же є҆́мше рабы є҆го̀, досади́ша (и҆мъ), и҆ ꙋ҆би́ша (и҆хъ). [И҆ слы́шавъ црⷭ҇ь то́и][3], разгнѣвасѧ. и҆ пославъ воѧ своѧ, погꙋби ꙋ҆бїица ѡ҆ны, и҆ гра́дъ и҆хъ зажже· Тогда (гл҃а)[4] рабомъ свои́мъ, бракъ ꙋ҆бо гото́въ є҆сть. зва́нїи же не бы́ша досто́йни· И҆дѣте ꙋ҆бо на и҆схо́дища пꙋтїи, и҆ є҆ли́цѣхъ а҆ще ѡ҆бра́щете, призовѣте на̀ бра́кы· І҆ и҆зше́дше рабі ѡ҆ни на распꙋтїѧ, събра́ша всѣхъ, є҆ли́цѣхъ ѡ҆брѣто́ша злы́ѧ (же) и҆ до́брыѧ. і҆ и҆сполнисѧ бракъ възлежа́щихъ· Вше́д же црⷭ҇ь видѣти възлежа́щихъ. видѣ тꙋ чл҃ка не ѡ҆болче́на въ ѡ҆дѣа́нїе бра́чное· И҆ гл҃а є҆мꙋ, дрꙋ́же, ка́ко вни́де сѣмо, не и҆мы ѡ҆дѣа́нїа бра́чна; ѡ҆н же ꙋ҆молче· Тогда̀ [рече црⷭ҇ь][5] слꙋгамъ. связа́вше є҆мꙋ (рꙋцѣ и҆ нозѣ)[6], [възмѣте є҆го и҆ вве́рзѣте][7], въ тмꙋ кромѣшнꙋю. тꙋ бꙋдетъ пла́чь и҆ скрежетъ зꙋбомъ. мно́зи бо сꙋть зва́ни, мало же и҆збра́нныхъ· за҃,ч·

*Тогда ше́дше фарїсе́е, совѣтъ прїе́мше, ꙗ҆́кѡ да (ѡ҆бо́льстѧть є҆го)[8] слово́мъ. и҆ посыла́ютъ к немꙋ ꙋ҆чн҃кы своѧ съ и҆родїа́ны, гл҃юще. ꙋ҆чи́телю, вѣмы ꙗ҆́кѡ и҆стиненъ є҆си, и҆ пꙋти бж҃їю въ и҆стинꙋ ꙋ҆чи́ши, и҆ не радиши ни ѡ҆ комже. не бо зри́ши на лице чл҃ком. рци ꙋ҆бо намъ, что ти сѧ мнитъ; досто́йно ли є҆сть дати кинсо́нь кесаре́ви, и҆ли ни; разꙋмѣвь же і҆с҃ лꙋка́вство и҆хъ, рече. что мѧ и҆скꙋша́ете лицемѣ́ри; пока́жите ми златицꙋ кинсо́ннꙋю. ѡ҆ни же принесо́ша є҆мꙋ пѣна́зь. и҆ (гл҃а)[9] и҆мъ, чїи ѡ҆бразъ се́и и҆ написа́нїе; (гл҃аша)[10] є҆мꙋ, кесаревъ· Тогда̀ (гл҃а)[11] и҆мъ. *въздади́те ꙋ҆бо кесаре́ва кесаре́ви. и҆ бж҃їа бв҃и· И҆ слы́шавше, ди-

лꙋ҃ дї
а҆поки҃ дї

ма҃ бї
лꙋ҃ кї

крⷭ҇и ги
ма҃ бї

вишася. и оставльше его ѿидоша· за҃, ча҃·

*в той дн҃ь приступиша к нему саддукее, *иже гл҃ю не быти въскресенїю. и въпросиша его, гл҃юще. оучителю, *мωѵсїи рече. аще кто оумретъ не имы чадъ, да поиметъ братъ его жену его, и въскреситъ сѣмя брата своего. бѣше же в насъ сѣмь братїа, и первыи оженься оумре, и не имы сѣмене, остави жену свою брату своему. такожде (же) и вторыи, и третїи, даже до седмаго· Послѣди же всѣхъ оумре и жена. в въскршенїе оубо, которараго ѿ сѣмихъ будетъ жена; вси бо имѣша ю· ѿвѣщавь же ис҃, рече имъ. прельщаетеся, не вѣдаще писанїа, ни силы бж҃їа. в въскресенїе бо ни женятся ни посагаютъ. но яко аг҃гли бж҃їи на небеси суть. о въскресенїи же мртвыхъ, нѣсте ли чли реченаго вамъ бг҃омъ, гл҃ющемъ. *азъ есмь бг҃ъ авраамовъ, и бг҃ъ исааковъ, и бг҃ъ їаковль; нѣсть бг҃ъ, [бг҃ъ][12] мртвыхъ, но (бг҃ъ) живы҃ И слышавше народи, дивляхуся о оученїи его· за҃, чв҃·

*фарисее же слышавше яко (посрами)[13] садукея. събрашася в купѣ· И въпроси единъ ѿ ни҃ законооучитель, искушая его, [и гл҃я][14]. оучителю, кая заповѣдь болши (есть) в законѣ; [ис҃ же рече ему][15]. *възлюбиши г҃а б҃а твоего всѣмъ ср҃цемъ твоимъ. и всею дш҃ею твоею, и всею мыслїю твоею· Си есть (прьваа и болшаа)[16] заповѣдь· вторая же подобна ей. *възлюбиши искренаго твоего яко самъ себе. в сїю обою заповѣдїю весь законъ (и пррцы висятъ)[17]. *Събраном же фарїсеѡ, въпроси ихъ ис҃, гл҃я. что ся вамъ мнитъ о х҃ѣ, чїи (есть сн҃ъ)[18]; (гл҃аша)[19] ему, двд҃въ· (Гл҃а)[20] имъ. како оубо двд҃ъ дх҃омъ [г҃а его нарицаетъ][21] гл҃я. *рече г҃ь г҃ви моему, сѣди одесную мене, дондеже положу врагы твоя [подножїе][22] ногама твоима· аще оубо двд҃ъ нарицае его г҃а, (и) како сн҃ь ему есть; и никтоже можаше ѿвѣщати ему словесе, ниже смѣяше кто ѿ того дне въпросити его ктому·

ма҃ ві, лу҃ к҃ · дѣя҃ кг҃ · е҃ мо҃ ке · ма҃ ві · лу҃ к҃ · в҃ мо҃ г҃ · ма҃ ві · лу҃ к҃ · ма҃ ві · лу҃ і · е҃ мо҃ в҃ · лу҃ і · ма҃ ві · г҃ мо҃ ді · ма҃ ві · вы҃ е҃ · ма҃ ві · лу҃ к҃ · ψ҃ло р҃а · лу҃ к҃

ве цісареві, а боже – Богові. **22** І почувши, вони здивувалися і, залишивши Його, відійшли. *поч. 91*

23 *В тім дні до нього приступили садукеї, *які кажуть, що немає воскресіння, і запитали Його, **24** кажучи: Учителю, *Мойсей сказав: Якщо хто помре не маючи дітей, хай його брат візьме його жінку і воскресить насіння свого брата. **25** Було ж у нас сім братів, і перший, оженившись, помер і, не маючи насіння, залишив свою жінку своєму братові. **26** Так само ж і другий, і третій, аж до сьомого. **27** А після всіх померла й жінка. **28** Отже, у воскресіння котрому з сімох вона буде жінкою? Адже всі її мали. **29** Відповівши ж, Ісус сказав їм: Ви обманюєтеся не знаючи писання ані божої сили. **30** Бо у воскресінні ані не женяться, ані не виходять заміж, але є як божі ангели на небі. **31** Чи ж ви не читали про воскресіння мертвих, сказаного вам Богом, що говорить: **32** *Я є Бог Авраама, і Бог Ісаака, і Бог Якова? Не є Бог Богом мертвих, але Богом живих. **33** І почувши, юрби дивувалися його наукою. *поч. 92*

34 *Фарисеї ж, почувши, що Він засоромив садукеїв, зібралися разом. **35** І один з них, законовчитель, запитав, спокушаючи Його і кажучи: **36** Учителю, яка заповідь є найбільшою в законі? **37** Ісус же йому сказав: *Полюбиш твого Господа Бога всім твоїм серцем, і всією твоєю душею, і всією твоєю думкою! **38** Це є перша і найбільша заповідь. **39** Друга ж подібна до неї: *Полюбиш твого ближнього, як самого себе. **40** На цих двох заповідях тримається увесь Закон і Пророки. **41** *Як же були зібрані фарисеї, Ісус їх запитав, **42** кажучи: Що вам здається про Христа? Чий Він Син? Сказали Йому: Давидів. **43** Він їм сказав: Отже, як Давид духом називає Його Господом, кажучи: **44** *Сказав Господь моєму Господеві: Сядь праворуч Мене, доки не покладу твоїх ворогів підніжкою твоїм ногам. **45** Отже, якщо Давид називає Його Господом, то як Він є йому сином? **46** І ніхто не міг Йому відповісти *ні* слова, ані ніхто не насмілився від того дня більше Його запитувати.

мар. 12 · лук. 20 · дія. 23 · мой5. 25 · мар. 12 · лук. 20 · мой2. 3 · мар. 12 · лук. 20 · мар. 12 · лук. 10 · мой5. 6 · лук. 10 · мар. 12 · мой3. 19 · мар. 12 · вищ. 5 · мар. 12 · лук. 20 · пс. 109 · лук. 20

Гл҃а, кг҃· за҃, чг҃·

Тогда ис҃ гл҃а к народомъ, и оучн҃комъ своимъ, гл҃я. на мωѵсеовѣ сѣдалищи сѣдоша книжницы и фарїсее· вся оубо елика аще рекутъ ва҃ [блюсти][1], [съблюдайте и творите][2]· по дѣлом же ихъ не творите· гл҃ютъ бо, и не творятъ· *Связуют бо бремена тяжка и бѣднѣ носима, и възла-

лу҃ аі · дѣя҃ еі

Глава 23, *поч. 93*

1 Тоді Ісус промовив до юрби і своїх учнів, **2** кажучи: На Мойсейовім кріслі сіли книжники і фарисеї. **3** Отже, все, що вам скажуть зберігати, зберігайте і робіть, а за їхніми ділами не робіть, бо кажуть і не роблять. **4** *Бо вони в'яжуть тяжкі тягарі і тяжкі до носіння та кладуть на плечі людей, а своїм пальцем не хочуть їх по-

лук. 11 · дія. 15

мой4. 15
мой5. 22
мар. 12
лук. 11
і 20
як. 3
мал. 1

ворухнути. **5** Всі ж свої діла роблять, щоб їх люди бачили. *Поширюють же свої скарбнички і побільшують рубці своїх одеж, **6** *люблять перші лежанки на вечерях і перші місця на зборах, **7** і привітання на торговицях, і щоб їх люди кликали: Учителю, учителю! **8** *Ви ж не називайтеся учителями, *бо є один ваш учитель – Христос, всі ж ви є братами. **9** І отцем не називайте собі на землі *нікого,* бо один ваш Отець, що на небі. **10** Ані не називайтеся наставниками, бо один ваш наставник – Христос. **11** Найбільший між вами хай вам буде слугою.

лук. 14

12 *Адже хто піднесеться, буде впокорений, і той, що упокоряється, буде піднесений. *поч. 94*

мар. 12
лук. 20

13 *Горе ж вам, книжники і фарисеї, лицеміри! Тому що замикаєте Небесне Царство перед людьми, бо ви не входите ані не даєте ввійти тим, що входять.

лук. 11

14 *Горе вам, книжники і фарисеї, лицеміри! Тому що ви з'їдаєте доми вдовиць і навмисно довго мовите молитви. Через це ви одержите дуже великий засуд. **15** Горе вам, книжники і фарисеї, лицеміри! Бо ви переходите море і сушу, щоб зробити одного прозеліта. І коли буде, робите його сином гієни, подвійно *гіршим* від вас. **16** Горе вам, сліпі вожді, що говорите: Якщо хтось клянеться церквою – це ніщо, а хто клянеться церковним золотом, є винуватим. **17** Дурні, сліпі! Бо котре є більшим: золото чи церква, що освячує золото? **18** І якщо хто клянеться жертовником – це ніщо, а хто клянеться даром, що на ньому, є винуватим. **19** Дурні і сліпі! Бо що є більшим: дар чи жертовник, що освячує дар? **20** Отже, хто клянеться жертовником, клянеться ним і тим, що є на ньому. **21** І хто клянеться церквою, клянеться нею і Тим, що в ній живе. **22** І хто клянеться небом, клянеться божим престолом і Тим, що сидить на ньому. *поч. 95*

лук. 11

23 *Горе вам, книжники і фарисеї, лицеміри! Тому що даєте десятину з м'ятки, і кропу, і кмину, і полишили найбільше в Законі – суд, і милосердя, і віру. Це ж належалося робити, і тих не залишати. **24** Сліпі вожді, що відціджуєте комарів, а верблюда пожираєте. **25** Горе вам, книжники і фарисеї, лицеміри! Тому що очищаєте зовнішнє склянки і полумиска, всередині ж є повні здирства і неправедності. **26** Фарисею сліпий, скоріше очисть нутро склянки і полумиска, щоб і їхнє зовнішнє було чистим!

лук. 11

27 *Горе вам, книжники і фарисеї, лицеміри!

гаютъ на плеща чл҃ка. [прьстом же][3] своимъ не хотятъ двигнути ихъ. вся же дѣла своя творятъ, да видими будутъ чл҃кы. *раширяю же хранилища своя, и величаютъ вьскрилїа [ризъ своихъ][4]. *любятъ же прежевъзлеганїа на вечерѣхъ, и прежесѣданїа на сонмищихъ, и цѣлованїа на тръжищихъ, и звятися ѿ чл҃къ оучителю [оучителю][5]. *вы же не нарицаитеся оучителе. *единъ бо есть (оучитель вашъ)[6] [х҃с][7], вси же вы братїя есте. и ѿца не зовѣте себѣ на земли. единъ бо [ѿц҃ъ вашъ][8] иже на небесехъ. ниже нарицаитеся наставници. [единъ бо (есть наставникъ вашъ)[9]][10] х҃с. болїи же в васъ, да будетъ вам слуга· *иже бо възнесеся, смирится. и смѣряяися, възнесется· за҃, чд҃·

*Горе же вамъ книжници и фарисее лицемѣри, яко затворяете црⷭтвїе нбⷭное предъ чл҃кы. вы бо не входите, ни входящихъ оставляете вънити· {*горе вамъ книжницы и фарисее лицемѣри, яко снѣдаете домы вдовицъ и виною далече млⷭтвы творяще. сего ради (лишшее прїимете)[11] осуженїе}[12]. Горе вамъ книжници и фарїсее лицемѣри, яко преходите море и сушу, сътворити единого пришельца, и егда будетъ, творите его сына геенны, сугубѣиша васъ· Горе вамъ вожди слѣпїи, гл҃ющеи, иже аще кленеся цр҃квїю, ничесоже есть. а иже кленется златомъ цр҃ковнымъ, длъженъ е. буи слѣпїи, кое бо боле есть, злато ли, или цр҃кви, стящїа злато; і иже аще кленется олтаре, ничесоже е. а иже кленеся даромъ иже врьху его, длъженъ е. [буи и][13] слѣпїи что бо боле, даръ ли, или олтарь стяи даръ; иже оубо кленеся олтаремъ, кленется имъ, и сущиⷨ врьху его. і иже кленется цр҃ковїю, кленется ею, и живущиⷨ в неи. и кленыися нбⷭемъ, кленется прⷭтоломъ бж҃їимъ, и сѣдящиⷨ на немъ. за҃, че·

*Горе вамъ книжници и фарїсее лицемѣри, яко одесятствуете мятву, и копръ, и куминъ. и остависте вящьшая закону, судъ и млⷭть и вѣру. сїа же подобаше творити, и онѣхъ не оставляти· вожи слѣпїи оцѣжающеи комары, велбуда же пожирающе· Горе вамъ книжницы и фарисее лицемѣри, яко очищаете внѣшнее стькляници и блюду, внутрьюду же суть полни хищенїа и {неправды}[14]. фарисею слѣпыи, очисти преже внутренее стькляници [и блюду][15], да будетъ и внѣшнее има чисто· *горе ваⷨ книжници и фарисее лицемѣри, яко подобитеся гробомъ повапленоⷨ, иже внѣюду оубо яв-

д҃ мо еі
е҃ мо кв
ма҃ ві
лу҃ аі
и ік
іак г
мал а
лу ді
ма ві
лу ік
лу аі
лу аі
лу аі

лѧ́ютсѧ красни, внꙋтрьꙋдꙋже плъни сꙋть костїи мр҃твыхъ, и всѧ́коа нечистоты· Тако и вы, внѣюдꙋ ꙋбо ꙗвлѧ́етесѧ чл҃комъ праведни, внꙋтрьꙋдꙋ же есте плъни лицемѣрїа и безаконїѧ· за҃, чѕ҃·

Горе вамъ книжници и фарисее лицемѣри, ꙗко зиждете гробы прр҇чьскїа, и красите ракы праведнї҃, и гл҃ете, аще быхомъ были въ дн҃и ѡ҃цъ наши҃, не быхомъ ꙋбо [обещници имъ][16] были в крови прр҇къ· Тѣмже сами свѣдѣтелествꙋете себѣ ꙗко сн҃ве есте избившихъ прр҇кы. И вы исполните мѣрꙋ ѡ҃цъ вашихъ· Ѕмїа порожденїа ехиднова, како ꙋбѣжите ѿ сꙋда (огнѧ) геенскаго; сего ради се азъ послю к вамъ прр҇кы, и премꙋдры, и книжникы, [и][17] ѿ них ꙋбїете и распнете, и ѿ нихъ бїете на сонмищихъ ваши҃, и ижденете ѿ града въ гра҃, ꙗко прїиде на вы всѧка кровь праве҃на проливаема на земли, ѿ крове *Авелѧ праведнаго, до крове *Захарїа сн҃а Варахїина, егоже ꙋбисте междꙋ црк҃овїю и олтаремъ· Аминь гл҃ю вамъ, (ꙗко) прїидꙋтъ {всѧ сїа}[18] на родъ се҃· *Iер҃лимъ, Iер҃лимъ, избивыи прр҇кы, и каменїемъ побиваа посланныѧ к {тебѣ}[19], колькраты въсхотѣхъ събрати чада твоѧ, *ꙗкоже [събираетъ кокошъ][20] птенцѧ своѧ подъ крилѣ, и не въсхотѣсте; *се оставлѧетсѧ вамъ домъ вашъ пꙋстъ· Гл҃ю бо вамъ, (ꙗко) не имате мене видѣти ѿселѣ, дондеже речете, бл҃гвенъ грѧдыи въ имѧ гн҃е·

мірі! Бо ви подібні до побілених гробів, які, отже, ззовні видаються гарними, всередині ж є повні мертвих костей і всякої нечистоти. **28** Так і ви, отже, ззовні видаєтеся людям справедливими, всередині ж є повними лицемірства і беззаконня. *поч 96*

29 Горе вам, книжники і фарисеї, лицеміри! Бо будуєте пророчі гроби та прикрашаєте труни праведників **30** і кажете: Якщо б ми були в днях наших батьків, ми, отже, не були б їхніми спільниками в крові пророків. **31** Тому ви самі собі свідчите, що ви є синами тих, що повбивали пророків. **32** І ви виповните міру ваших батьків. **33** Змії, гадюче поріддя! Як ви втечете від суду гієнського вогню? **34** Через це ось Я до вас пошлю пророків, і мудреців, і книжників. І з них ви *деяких* уб'єте і розіпнете, і з них *деяких* бичуватимете на ваших зборах і проженете з міста в місто. **35** Щоб прийшла на вас уся праведна кров, що проливається на землі: від крові праведного *Авеля до крові *Захарії, Варахіїного сина, якого ви вбили між церквою і жертовником. **36** Амінь, кажу вам, що це все прийде на цей рід. **37** *Єрусалиме! Єрусалиме, що вибив пророків і побиваєш камінням до тебе посланих! Скільки разів Я бажав зібрати твоїх дітей, *так як квочка збирає своїх ціплят під крила, і ви не захотіли!.. **38** *Ось вам залишається ваш дім порожнім. **39** Бо кажу вам, що відтепер не побачите Мене, доки не скажете: Благословенний, хто йде в ім'я господнє!

(мой1. 4; лук. 11; пар2. 24; лук. 13; ез3. 1; лук. 13)

Гл҃а, кд҃. за҃, чз҃·

Изше҃* Iс҃, [идѧше ѿ црк҃ве][1]. И приступиша (к немꙋ) ꙋченицы его, показати емꙋ зданїа црк҃овнаа. (Iс҃) же (-)[2] рече имъ. видите ли всѧ сїа; аминь гл҃ю вамъ, *не имать остати здѣ камень на камени, еже не разоритсѧ· за҃, чи҃·

Сѣдѧщꙋ же емꙋ на горѣ елеонстѣи, приступиша к немꙋ ꙋченицы на единѣ гл҃юще. рци намъ, когда сїа бꙋдꙋтъ; и что есть знаменїе твоего пришествїа и кончина вѣкꙋ; и ѿвѣщавъ Iс҃, рече имъ. *блюдѣте, да никтоже васъ прельститъ. мнози бо прїидꙋтъ въ имѧ мое, гл҃юще, азъ есмь Хс҃, и многы прельстѧтъ· (Ꙋслышати же имате)[3] брани, и слышанїа бранемъ. зрите, не ꙋжасаитесѧ. подобаетъ бо {всѣмъ симъ}[4] быти. но не тогда есть кончина. въстанетъ бо ꙗзыкъ на ꙗзыкъ, и црт҃во на црт҃во· И бꙋдꙋтъ глади и пагꙋбы и трꙋси по мѣстамъ. всѧ же сїа начало болѣзнемъ· *Тогда предадѧтъ вы в скорби, и

Глава 24, *поч. 97*

1 *І вийшовши Ісус пішов від церкви. І до Нього приступили його учні, щоб показати Йому церковні будови. **2** Ісус же сказав їм: Чи бачите це все? Амінь, кажу вам: *не залишиться тут камінь на камені, який не буде зруйнований. *поч. 98*

3 Як же Він сидів на Оливній горі, приступили до Нього учні на самоті, кажучи: Скажи нам, коли це буде? І який є знак твого приходу і кінця віку? **4** І відповівши Ісус сказав їм: *Стережіться, щоб ніхто вас не обманув. **5** Бо прийдуть численні в моє ім'я, кажучи: Я є Христос! – і багатьох обманять. **6** Почуєте ж про війни і чутки воєн. Глядіть, не лякайтеся, бо треба, щоб це все сталося. Але ще не тоді кінець. **7** Бо повстане народ проти народу і царство проти царства, і будуть голод, і пошесті, і землетруси по місцях. **8** А все це – початок страждань. **9** *Тоді вас видадуть на терпіння, і вас вбиватимуть, і будете зненавиджені всіма народами

(мар. 13; лук. 21; лук. 19 і 21; мар. 13; еф. 5; мар. 13; сол2. 2; лук. 21; лук. 21; мар. 13; ів. 15)

задля мого імені. **10** І тоді численні згіршаться і видадуть один одного, і зненавидить друг друга. **11** І повстануть численні лжепророки, і обмануть численних, **12** і через розмноження беззаконня любов багатьох пригасне. *поч. 99*

13 Хто ж перетерпить до кінця, той спасеться. **14** І це Євангеліє Царства буде проповідуване по всій вселенній на свідчення всім народам. І тоді прийде кінець. **15** Отже, коли побачите мерзоту запустіння, про яку сказав пророк *Даниїл, що вона стоїть на святому місці, – той, хто читає, хай розуміє, – **16** тоді ті, що є в Юдеї, хай втікають у гори; **17** і хто на даху, хай не сходить взяти те, що в його домі; **18** і хто на полі, хай не повертається назад, щоб взяти свою одежу. **19** Горе ж вагітним і тим, що годують грудьми, у ті дні. **20** Моліться ж, щоб ваша втеча не сталася зимою ані в суботу. **21** Бо тоді буде велике терпіння, таке, якого ж не було від початку світу дотепер, ані не буде. **22** І якщо б ті дні не були вкорочені, отже, не спаслося б ніяке тіло. А через вибраних будуть вкорочені ті дні. **23** *Тоді, якщо хтось вам скаже: Ось тут Христос! або: Там, – не вірте. **24** Бо повстануть лжехристи і лжепророки і дадуть великі знаки і чуда, щоб обманути, якщо можливо, і вибраних. **25** Ось Я вам сказав наперед. **26** Отже, якщо вам скажуть: Ось Він є в пустині! – не виходьте: Ось у сховках! – не вірте. *поч. 100*

27 Бо так, як блискавка виходить зі сходу і з'являється до заходу, таким буде і прихід Людського Сина. **28** *Бо де буде труп, там зберуться орли. **29** *А відразу після терпіння тих днів сонце померкне, і місяць не дасть свого світла, і звізди впадуть з неба, і небесні сили порушаться. **30** *І тоді з'явиться знак Людського Сина на небі, і тоді заголосять всі племена землі і побачать Людського Сина, що йде на небесних хмарах з великою силою і славою. **31** *І Він пошле Своїх ангелів з великим трубним голосом, і зберуть його вибраних з чотирьох вітрів, з кінців небес до їхніх кінців. **32** Навчіться ж притчі від фіґи: коли її галузки вже стануть м'якими і появиться листя, – знаєте, що жнива близько. **33** Так і ви, коли бачите це все, – знайте, що є близько, при дверях. *поч. 101*

34 *Амінь, кажу вам: не мине цей рід, доки все це станеться. **35** Небо і земля мине – мої ж слова не минуть. *поч. 102*

дан. 9
лук. 21
мар. 13

лук. 17
мар. 13

лук. 17

іс. 13
єз. 32
йоі. 2
і 3
лук. 21
мар. 13

мар. 13
апо. 1

кор1. 15
сол1. 4

мар. 3

оубїютъ вы, и будете ненавидими всѣми ѧзыкы, имени моего ради. И тогда съблазнѧтъсѧ мнози, и другъ друга предадѧтъ, и възненавидѧтъ другъ друга. И мнози лъжепророцы въстанутъ, и прельстѧтъ многыѧ, и за оумноженїе безаконїа, изсѧкнетъ любы многыхъ. зач҃, чд҃.

Претрьпѣвыи же до конца, тъи спсетсѧ. И проповѣстьсѧ сїе еѵлїе црствїа, по всеи вселенѣи, въ свѣдѣтельство всѣмъ ѧзыкомъ, и тогда прїидетъ кончина. Егда оубо оузрите мрьзость запустѣнїа, реченую *данииломъ прркомъ, стоѧщу на мѣстѣ стѣ, иже чтетъ да разумѣетъ. Тогда сущїи въ июдеи, да бѣжатъ на горы. (і) иже на кровѣ, да не сходитъ взѧти ѧже в дому его. і иже на селѣ, да не въззвратитсѧ вспѧть взѧти ризъ своихъ. Горе же непраздныи, и доѧщимъ в тыи дни. Молите же сѧ, да не будетъ бѣжьство ваше зимѣ, ни в суботу. будетъ бо тогда скорбь велїа, ѧкова (же) нѣсть была ѿ начѧла миру, доселѣ, ниже иматъ быти. и аще не быша прекратилисѧ днїе тїи, не бы (оубо) спаслася всѧка плоть. Избранныхъ же ради прекратѧтсѧ днїе тїи. *Тогда аще кто (речетъ вамъ)[5]. се здѣ хс, или ондѣ, не имѣте вѣры. въстанутъ бо лжехристи и лъжепророцы, и дадѧтъ знаменїѧ велїа и чюдеса, ѧкоже прельстити аще възможно і избранныѧ. се преже рѣхъ вамъ. аще оубо рекутъ вамъ. се в пустыни есть, не изыдѣте. се въ скровищьхъ, не имѣте вѣры. зач҃, р҃.

Ѧкоже бо молнїи исходитъ ѿ въстокъ, и ѧвлѧетсѧ до западъ, тако будетъ (и) пришествїе сна члчьскаго. *идеже [бо][6] аще будетъ трупъ, тамо сьберутсѧ орли. *Абїе же по скорби днїи тѣхъ, слнце помѣркнетъ и луна не дастъ свѣта своего, и ѕвѣзды спаднутъ с нбсе, и силы нбныѧ подвигнутсѧ. *И тогда ѧвитсѧ знаменїе сна члчкаго на нбси. И тогда въсплачютсѧ всѧ колѣна земнаѧ. и оузрѧтъ сна члчкаго грѧдуща на облацѣхъ нбныхъ, съ силою и славою многою. *и пошлетъ аггелы своа, съ трубнымъ [гласомъ][7] велїемъ, и съберутъ избранныѧ его ѿ четырех вѣтръ, ѿ конецъ нбсъ, до конецъ ихъ. ѿ смоковница же наоучитесѧ притчи. егда оуже вѣтвїа еа будутъ млада, и листвїе прозѧбнетъ. вѣдите ѧко близъ есть жатва. тако и вы, егда видите {сїа всѧ}[8], вѣдите ѧко близъ есть при двѣрехъ. зач҃, ра҃.

*Аминь глю вамъ, [-][9] не мимоидетъ родъ сеи, дондеже всѧ сїа будутъ. Нбо и землѧ мимоидетъ, словеса же моѧ не мимоидутъ. зач҃, рв҃.

данил д҃
лу ка҃
ма г҃і

лу з҃і
ма г҃і

лу з҃і

исаиа г҃і
езекиѧ лв҃
иоил в҃
и г҃
лу ка҃
ма г҃і

ма г҃і
апока а҃

а кор г҃і
а селу д҃

ма г҃

а҃ мо҃ з҃ / лꙋ҃ з҃і / а҃ пе҃р а҃

Ѡ днѝ же томъ, и҆ часѣ, никто́же вѣсть. ни а҆́гг҃ли нб҃нїи, [-][10] то́кмо ѿц҃ъ {мои}[11] є҆ди́нъ· *Ꙗ҆́коже бо (бысть) въ дни но́евы, та́ко бꙋдетъ [и҆][12] пришествїе сн҃а чл҃ческаго· Ꙗ҆́коже бо бѣхꙋ въ дни (-)[13] преже пото́па, ꙗ҆дꙋще (же) и҆ пїюще. женѧ́щесѧ и҆ посага́юще, до негоже дне вни́де но́е в ковчегъ, и҆ не оу҆вѣдѣша, до́ндеже прїи́де вода̀, и҆ взѧтъ вс҃ѧ, та́ко бꙋдетъ и҆ пришествїе сн҃а чл҃ческаго· Тогда̀ два бꙋдета на селѣ, є҆ди́нъ поемлетсѧ а҆ дрꙋгі́и ѡ҆ставлѧетсѧ. двѣ мелющи в жерновахъ, є҆ди́на поемлетсѧ, и҆ є҆ди́на ѡ҆ставлѧ́етсѧ·

за҃, р҃г·

лꙋ҃ в҃і / а҃ селꙋ҃ є҃ / а҆поќа҃ ѕ҃і / в҃ пе҃ръ г҃

*Бди́те оу҆бо, ꙗ҆́ко не вѣсте в кі́и [часъ][14] гь҃ вашъ прїидетъ· Се же вѣдите ꙗ҆́ко а҆́ще бы вѣдалъ до́мꙋ влдка, в кꙋю стражꙋ тать прїидетъ, бдѣлъ оу҆бо бы, и҆ не бы далъ подкопа́ти хра́ма своего, сего ради и҆ вы бꙋдѣте гото́ви, ꙗ҆́ко в о́ньже (часъ не мнитѐ)[15], сн҃ъ чл҃ческїи прїидетъ·

лꙋ҃ в҃і

*Кто оу҆бо є҆сть вѣрныи рабъ и҆ мꙋдрыи. є҆гоже (постави́)[16] господи́нъ [є҆го][17] на {до́момъ}[18] свои́мъ. є҆́же даа́ти и҆́мъ пищꙋ въ время (и҆хъ); блаже́нъ рабъ то́и, є҆го пришедъ господинъ є҆го, ѡ҆бра́щетъ та́ко творѧща. а҆ми́нь гл҃ю вамъ, ꙗ҆́ко на всѣмъ и҆мѣнїемъ свои́мъ поста́витъ є҆го· А҆́ще ли же рече злы́и ра́бъ то́и в срдци своемъ, коснитъ [господинъ мои прїитѝ][19], и҆ начнетъ би́ти клевреты своѧ, ꙗ҆́сти же и҆ пи́ти съ пїа́ницами. прїидетъ господи́нъ раба того, в днь в оньже не чаетъ, и҆ в часъ въ ньже не вѣсть, и҆ проте́шетъ є҆го по́лъма, и҆ часть є҆го с невѣ́рными положитъ. тꙋ бꙋ́детъ плачъ и҆ скрежетъ зꙋбомъ.

Гла, к҃е. за҃, р҃д·

Тогда оу҆подо́бисѧ црствїе нбсное десѧти́мъ дв҃амъ ꙗ҆́же прїа́ша свѣти́лникы своѧ̀, (і) и҆зыдо́ша въ срѣтенїе женихꙋ. пѧ́ть же бѣ ѿ нихъ (-)[1] (мꙋдры, и҆ пѧть ю҆ро́дивы)[2]. ю҆ро́дивыѧ приемше свѣти́лники своѧ̀, не взѧ́ша с собо́ю є҆ле́а. мꙋдрыѧ же прїа́ша є҆ле́и въ сосꙋдѣхъ съ свѣти́лникы свои́ми. коснѧ́щꙋ же женихꙋ, въздрѣма́шасѧ вс҃ѣ, и҆ спа́хꙋ. полꙋнощи же во́пль бысть. се женихъ (грѧдетъ), и҆сходи́те въ срѣтенїе є҆го· Тогда̀ вста́вше вс҃ѣ дв҃ы ты, и҆ оу҆краси́ша свѣти́лникы своѧ. ю҆ро́дивыѧ же мꙋдрымъ рѣша, дади́те намъ ѿ ма́сла ва́шего, ꙗ҆́ко свѣти́лницы наши оу҆гаса́ютъ· Ѿвѣща́ша же мꙋдрыѧ глющє, є҆да ка́ко недостанетъ намъ и҆ вамъ. и҆дѣте (же) паче к продающи́мъ, и҆ кꙋпи́те себѣ, и҆дꙋщим же и҆́мъ кꙋпи́ти прїиде женихъ, и҆ гото́выѧ внидоша с ни́мъ на бракы, и҆ затворени быша двери· Послѣди́

36 Ніхто ж не знає про той день і годину, навіть небесні ангели, тільки одиноко мій Батько. **37** *Бо так, як було в днях Ноя, таким буде і прихід Людського Сина. **38** Бо так, як в днях перед потопом їли ж і пили, женились і віддавалися – *аж* до того дня, в якому Ной ввійшов до корабля. **39** І не взнали, доки не прийшла вода і все *не* взяла. Таким буде і прихід Людського Сина. **40** Тоді: два будуть на полі – один буде забраний, *а* другий залишиться; **41** дві, що мелять на жорнах – одна буде забрана, *а* друга залишиться.

поч. 103

42 *Чувайте, отже, бо не знаєте в якій годині прийде ваш Господь! **43** Знайте ж це, що якщо б пан дому знав, в яку сторожу прийде злодій, отже, чував би і не дав би підкопати свого дому. **44** Через це і ви будьте готові, бо Людський Син прийде в ту годину, про яку не думаєте. **45** *Отже, хто є вірним і мудрим рабом, якого його пан поставить над своїм домом, щоб давати їм їжу в їхній час? **46** Блаженний той раб, якого пан, прийшовши, знайде його, що він так робить. **47** Амінь, кажу вам, що поставить його над всім своїм маєтком. **48** Якщо ж той злий раб скаже у своєму серці: Мій пан бариться прийти, – **49** і почне бити своїх співрабів, їсти ж і пити з п'яницями, **50** пан того раба прийде в день, в якому він не очікує, і в годину, про яку не знає, **51** і розітне його навпіл, і його частку визначить з невірними. Там буде плач і скрегіт зубів.

мой1. 7 / лук. 17 / пет1. 1

лук. 12 / сол1. 5 / апо. 16 / пар2. 3

лук. 12

Глава 25, *поч. 104*

1 Тоді Небесне Царство уподібниться до десятьох дівчат, які взяли свої світильники і вийшли назустріч женихові. **2** П'ять же з них були мудрі, а п'ять – дурними. **3** Дурні ж, взявши свої світильники, не взяли з собою оливи, **4** мудрі ж взяли оливу в посудинах зі своїми світильниками. **5** А коли забарився жених, всі задрімали і спали. **6** Опівночі же був крик: Ось іде жених, виходіть йому назустріч! **7** Тоді всі ті дівчата, вставши, прикрасили свої світильники. **8** Дурні ж мудрим сказали: Дайте нам вашої оливи, бо наші світильники гаснуть. **9** Відповіли ж мудрі, кажучи: Щоб часом не забракло нам і вам, ідіть же радше до продавців і собі купіть. **10** Як же вони пішли купити, прийшов жених, – і готові ввійшли з ним на весілля, і замкнено двері. **11** Пізніше ж прийшли й інші дівчата, кажу-

чи: Пане, пане, відчини нам! **12** Він же, відповівши, сказав: Амінь, кажу вам: не знаю вас. **13** *Отже, чувайте, бо не знаєте *ні* дня, ні години, в якому прийде Людський Син. *поч. 105*

мар. 13

лук. 19

14 *Бо так, як коли якийсь чоловік, відходячи, закликав своїх рабів і передав їм свій маєток; **15** і, отже, одному дав п'ять талантів, другому ж – два, іншому ж – один, кожному згідно з його силою, і зразу відійшов. **16** Пішовши ж, той, що одержав п'ять талантів, орудував ними і заробив других п'ять талантів. **17** Так само ж і той, що *мав* два*,* придбав і він других два. **18** А той, що одержав один, пішовши, закопав його в землю і заховав срібло свого пана. **19** А по довгому часі прийшов пан тих рабів і розглянув з ними справу. **20** І приступивши той, що одержав п'ять талантів, приніс других п'ять талантів, кажучи: Пане, ти мені передав п'ять талантів – і ось я ними придбав других п'ять талантів. **21** Сказав же йому його пан: Гарний рабе, добрий і вірний. В малім ти був вірним, поставлю тебе над численними, ввійди в радість свого пана. **22** Приступивши ж і той, що одержав два таланти, сказав: Пане, ти мені передав два таланти – ось я ними придбав другі два таланти. **23** Сказав же йому його пан: Гарний рабе, добрий і вірний. В малім ти був вірним, поставлю тебе над численними. Ввійди в радість свого пана. **24** Приступивши ж і той, що одержав один талант, сказав: Пане, я знав тебе, що ти є жорстокою людиною, жнеш, де ти не сіяв, і збираєш, де ти не розсипав, **25** і злякавшись, я, пішовши, сховав твій талант в землі – і ось маєш твоє. **26** Відповівши ж, його пан йому сказав: Злий і лінивий рабе. Ти знав, що я жну, де я не сіяв, і збираю, де я не розсипав. **27** Отже, належалось тобі дати моє срібло торговцям, і я, прийшовши, взяв би своє з відсотком. **28** Отже, візьміть від нього талант і дайте тому, що має десять талантів. **29** *Бо тому, хто має багато, буде дано, і він матиме надто, а від того, що не має, і те, що *йому* здається*,* що він має, буде забране від нього. **30** І непридатного раба киньте у зовнішню темряву. Там буде плач і скрегіт зубів. Кажучи це, Він закликав: Хто має вуха, щоб слухати, хай слухає! *поч. 106*

мар. 4
лук. 8
і 19
вищ. 13

31 Коли ж Людський Син прийде у своїй славі, і всі святі ангели з Ним, тоді Він сяде на престолі своєї слави. **32** І перед Ним зберуться всі народи, і Він їх розлучить, одного від другого, так як пастух розлучує овець від баранів. **33** І Він поставить овець по

же (прїидо́ша)[3] и҆ про́чаа дѣвы, гл҃юще, г҃и г҃и, ѿ-
верзи на́мъ. о҆́нже ѿвѣща́въ рече. а҆ми́нь гл҃ю ва́мъ, не
вѣмъ ва́съ· *бди́те оу҆́бо, ꙗ҆́ко не вѣ́сте дне́ ни
часа̀, [в онь же сн҃ъ чл҃вѣ́чїи прїидетъ][4]. за҃, р҃е·

м҃а г҃і

*Ꙗ҆́коже бо чл҃къ (нѣ́кїи) ѿхода, призва̀ своꙗ
рабы̀, и҆ преда́стъ и҆мъ и҆мѣ́нїе своѐ, и҆ о҆́бомꙋ
оу҆бо да́стъ пѧть тала́нтъ, о҆́бомꙋ же два,
о҆́бомꙋ же є҆ди́нъ, комꙋ́ждо проти́вꙋ (силѣ є҆го)[5],
и҆ ѿи́де [а҆́бїе. ше́дъ же][6] прїе́мый пѧть та-
ла́нтъ, дѣ́ла в ни́хъ, и҆ сътворѝ дрꙋгїа
пѧть [тала́нтъ][7]· Тако́жде (же) [ї][8] и҆́же два,
[прио́брѣте и҆ то́й][9] дрꙋгаа два· Прїе́мый же
є҆ди́нъ, ше́дъ вкопа (є҆го) в҆ землю, и҆ съкры̀
сребро господи́на своего. по мно́зѣ же времени, прї-
иде господинъ рабъ тѣ́хъ, и҆ стѧза́сѧ с ни́ми
о҆ словеси· И҆ присту́пль пѧ́ть тала́нтъ прїе́-
мый, принесе дрꙋгїа пѧть талантъ, гл҃ѧ.
г҃и, пѧть талантъ ми є҆си предалъ, (и҆) с҆е
дрꙋгїа пѧть тала́нтъ прио́брѣтохъ [и҆ми][10]·
рече {же}[11] є҆мꙋ г҃ь є҆го, (добрый)[12] рабе бл҃гїи и
вѣрный, о҆ малѣ бысть вѣренъ, на́дъ многыми
тѧ поста́влю, вни́ди в радость г҃а своего· При-
стꙋпль же ї и҆́же два таланта [прїе́мый][13], ре-
че. г҃и, два таланта ми є҆си предалъ, с҆е дрꙋ-
гаа два таланта прио́брѣтохъ [и҆ма][14]. рече
(же) є҆мꙋ г҃ь є҆го, (добрый)[15] рабе, бл҃гїи и҆ вѣр-
ный, о҆ малѣ бысть вѣренъ, на́дъ многыми тѧ
поста́влю. вни́ди в ра́дость г҃а своего· При-
стꙋпль же и҆ прїе́мый є҆ди́нъ талантъ, рече.
г҃и, вѣдѣхъ тѧ ꙗ҆ко жестокъ є҆си чл҃къ. жне-
ши, оу҆́дꙋже не сѣ́ꙗлъ є҆си. и҆ събира́єши, оу҆́дꙋ-
же не расточилъ є҆си· и҆ оу҆боа́всѧ ше́дъ съкрыхъ
тала́нтъ твой в҆ земли, (и҆) с҆е и҆маши твоѐ.
ѿвѣща́въ же г҃ь є҆го рече є҆мꙋ. лꙋка́вый ра́бе и҆
лѣни́вый, вѣ́дꙗше ꙗ҆ко жнꙋ и҆дѣже не сѣ́ꙗхъ,
и҆ събира́ю оу҆́дꙋже не расточи́хъ· Подоба́ше [оу҆-
бо тебѣ][16] вда́ти сребро̀ мое тръжникомъ, и҆
прише́дъ а҆зъ, взѧ́лъ быхъ своѐ с лихвою. възъ-
ми́те оу҆бо ѿ него тала́нтъ, и҆ дади́те и҆мꙋ-
щемꙋ десѧть тала́нтъ· *И҆мꙋщемꙋ бо вез-
дѣ дано бꙋдетъ и҆ преи҆збꙋдетъ. ѿ неи҆мꙋщаго
же, и҆ є҆же {мни́сѧ и҆мѣ́ꙗ}[17] взѧто бꙋдетъ ѿ
него· И҆ неключи́маго раба въвръзѣте въ тмꙋ
кромѣшнюю, тꙋ бꙋдетъ плачь и҆ скрежетъ зꙋ-
бомъ· (Сїа гл҃ѧ възгласи. и҆мѣ́ай оу҆ши слы́-
шати, да слы́шитъ)· за҃, р҃ѕ·

м҃а д҃
л҃ꙋ и҆
и҆ д҃і
вы г҃і

Є҆гда же прїидетъ сн҃ъ чл҃вѣ́чїи в҆ славѣ своей, и҆
вси [ст҃їи][18] а҆гг҃ли с нимъ, тогда̀ сѧ́детъ на
престолѣ славы своеѧ. и҆ съберꙋтсѧ предъ нимъ
вси ꙗ҆зы́цы, и҆ разлꙋчитъ и҆хъ дрꙋгъ ѿ дрꙋ-
га, ꙗ҆коже пастырь разлꙋчаєтъ о҆вца̀ ѿ ко́з-
лищь. и҆ поставитъ о҆вца̀ о҆деснꙋю себе, а҆ ко́з-

лица ѡшуюю. Тогда рече црь сущимъ ѡдеснуюего. прїидѣте блгвенїи ѿца моего, наслѣдуйте уготованное вамъ цртвїе, ѿ сложенїя мира. *Възалкахъ бо ся, и дасте ми ясти. възжадахъся, и напоисте мя. Страненъ бѣхъ, и введосте мене. нагъ, и ѡдѣасте мя. боленъ, и посѣтисте мене. в темници бѣхъ, и прїидосте къ мнѣ. тогда ѿвѣщаютъ ему праведници глюще. Ги, когда тя видѣхомъ алчюща, и напитахомъ; или жаждуща, и напоихомъ; когда же тя видѣхомъ странна, и введохомъ; или нага, и ѡдѣахомъ; когда же тя видѣхомъ боляща, или в темници, и прїидохо к тебѣ; и ѿвѣщавъ црь, речетъ имъ. аминь глю вам. понеже сътвористе единому сихъ братїи моихъ меншихъ, мнѣ сътвористе. Тогда речетъ и сущимъ ѡшую его. *идѣте ѿ мене проклятїи въ ѻгнь вѣчныи, уготованныи дїаволу и аггломъ его. взалкахъ бо ся, и не дасте ми ясти. възжадахъся, и не напоисте мене. Страненъ бѣх и не введосте мене. нагъ, и не ѡдѣасте мене. Боленъ, и в темници, и не посѣтисте мене. Тогда ѿвѣщаютъ (ему) и тїи глюще. Ги, когда тя видѣхомъ алчюща, или жаждуща, или странна, или нага, или болна, или в темници, и не послужихомъ тебѣ; тогда ѿвѣщаетъ имъ, гля. аминь глю вамъ. понеже не сътвористе единому сихъ меншихъ, ни мнѣ сътвористе. *І идутъ сїи в муку вѣчную. правѣдници же в животъ вѣчныи.

ісаїа нн, езекїи ни; ψало ѕ, лу гі; дани ві, іѡа е

своїй правиці, а баранів – по лівиці. **34** Тоді Цар скаже тим, що є по Його правиці: Прийдіть, благословенні мого Батька, успадкуйте Царство вам приготоване від створення світу! **35** *Бо Я зголоднів, і ви дали Мені їсти; був спраглим, і ви Мене напоїли; чужинцем був Я, і ви Мене ввели; **36** нагим, і ви Мене зодягнули; хворим, і ви Мене відвідали; Я був у в’язниці, і ви до Мене прийшли. **37** Тоді Йому відповідатимуть праведники, кажучи: Господи, коли ми Тебе бачили голодним і нагодували або спраглим і напоїли? **38** Коли ж ми Тебе бачили чужинцем і ввели або нагим і зодягнули? **39** Коли ж ми Тебе бачили хворим або у в’язниці і прийшли до тебе? **40** І відповівши Цар скаже їм: Амінь, кажу вам: тому що ви зробили одному з цих моїх найменших братів, ви мені зробили. **41** Тоді Він скаже і тим, що є по його лівиці: *Ідіть від Мене, прокляті, у вічний вогонь, приготований дияволові і його ангелам. **42** Бо Я зголоднів, і ви не дали Мені їсти; Я був спраглим, і ви Мене не напоїли; **43** Я був чужинцем, і ви Мене не ввели, нагим, і ви Мене не зодягнули, хворим і у в’язниці, і ви Мене не відвідали. **44** Тоді Йому відповідатимуть і ті, кажучи: Господи, коли ми Тебе бачили голодним, або спраглим, або чужинцем, або нагим, або хворим, або у в’язниці і Тобі не послужили? **45** Тоді Він їм відповість, кажучи: Амінь, кажу вам: тому що ви не зробили одному з цих найменших, ви і мені не зробили. **46** *І ці підуть на вічну муку, праведники ж – у вічне життя.

іс. 58, єз. 18; пс. 6, лук. 13; дан. 12, ів. 5

Гла, кѕ.

Быстъ егда скончя Ис (словеса сїя вся)[1], рече учнкомъ своимъ. зач, рз. *вѣсте яко по двою дню пасха будетъ, и снъ чловчскїи преданъ будетъ на пропятїе. Тогда събрашася архїерее [и книжницы][2] и старцы людъстїи, в дворъ архїереовъ, глемаго каїафа, и съвѣщаша, да Іса лестїю имутъ, и убїютъ. глаху же, но не в празникъ, да не молъва будетъ в людехъ. зач, ри. Ісу *же бывшу въ виданїи, в дому симона прокаженаго, приступи к нему жена, [стклянницу мѵра имущи][3] многоцѣннаго, и възливаше на главу его възлежащу. видѣвше же учницы [его][4], негодоваша глюще, чсо рад гибель сїя (бысть); можаше бо се {мѵро}[5] продано быти на мноѕѣ, и датися нищимъ. разумѣв же Іс, рече имъ что тружаете женѹ; дѣло бо добро съдѣла о мнѣ. *всегда бо нищя имате с

ма ді, лу кв; іѡа аі, и ві, ма ді; е мѳ ЇІ

Глава 26

1 І сталося, що коли Ісус закінчив слова всі ці, сказав своїм учням: *поч. 107*

2 *Знаєте, що по двох днях буде Пасха і Людський Син буде виданий на розп’яття. **3** Тоді зібралися архиєреї, і книжники, і старці народу у двір архиєрея, який називається Каяфа, **4** і змовилися, щоб Ісуса обманою схопити і вбити. **5** Говорили ж: Але не в празник, щоб не було заколоту в народі. *поч. 108*

6 Як *же Ісус був у Витанії, у домі Симона прокаженого, **7** до Нього приступила жінка, що мала посудину дорогоцінного мира, і злила на голову Йому, що лежав. **8** Побачивши ж, його учні обурилися, кажучи: Через що сталася ця втрата? **9** Бо це миро могло бути проданим дорого і роздане бідним. **10** А Ісус, зрозумівши, сказав їм: Чому докучаєте жінці? Адже вона зробила добре діло відносно Мене,

мар. 14, лук. 22; ів. 11 і 12, мар. 14

мой5. 15 **11** *бо бідних завжди маєте з собою, Мене ж не завжди маєте. **12** Бо ця, виливши це миро на моє тіло, підготувала Мене на похорон. **13** Амінь, кажу вам: де тільки буде проповідуваним це Євангеліє в усьому світі, скажеться і те, що ця зробила, в її пам'ять. мар. 14 лук. 22 **14** *Тоді один з дванадцятьох, що називається Юда Іскаріотський, пішовши до архиєреїв, **15** сказав: Що мені хочете дати? Я Його вам видам. Вони ж йому поставили тридцять срібняків. **16** І відтоді він шукав догідного часу, щоб Його видати. мар. 14 лук. 22 **17** *В першому ж дні опрісноків приступили Ісусові учні, кажучи Йому: Де хочеш, щоб ми приготували Тобі їсти пасху? **18** Він же сказав: Ідіть до міста до того-то, і скажіть йому: Учитель каже: Мій час близько, у тебе зроблю пасху з моїми учнями. **19** І учні зробили так, як Ісус їм наказав, і приготовили пасху. мар. 14 лук. 22 ів. 13 **20** *Як же настав вечір, Він лежав *при столі* з дванадцятьма учнями. **21** І коли вони їли, Він сказав: Амінь, кажу вам, що один з вас Мене видасть. **22** І дуже засмутившись, вони почали говорити Йому, кожний з них: Чи це я, Господи? ів. 13 **23** *Він же, відповівши, сказав: Той, що замочив зі Мною руку в солилі, той Мене видасть. **24** Та Людський Син іде, так як є написано про Нього. Горе ж тій людині, через яку Людський Син буде виданий, краще б було їй, якщо б та людина не народилася! **25** Відповівши ж, Юда, що Його видавав, сказав: Чи це я, равві? Він сказав йому: Ти сказав. кор1. 11 мар. 14 лук. 22 **26** *Як же вони їли, Ісус, взявши хліб і поблагословивши переломив, давав учням і сказав: Візьміть і їжте – це є моє тіло. **27** І взявши чашу, віддавши хвалу, дав їм, кажучи: Пийте з неї всі, **28** бо це є моя кров Нового Завіту, яка проливається за численних на відпущення гріхів. **29** Кажу ж вам, що віднині не питиму з цього плоду лози до того дня, коли його питиму з вами новим в Царстві мого Батька. **30** І заспівавши, вони вийшли до Оливної гори. мар. 14 ів. 16 **31** *Тоді Ісус сказав їм: Всі ви Мною згіршитеся цієї ночі. Бо є написано: зах. 13 мар. 14 *Вдарю пастиря – і вівці стада розійдуться. мар. 14 і 16 **32** *А по моєму воскресінні Я випереджу вас в Галилеї. **33** Відповівши ж, Петро Йому сказав: Якщо і всі Тобою згіршаться, я ніколи не згіршуся. мар. 14 лук. 22 ів. 13 **34** Сказав йому Ісус: *Амінь, кажу тобі, що в цій ночі, скоріше, ніж півень запіє, ти мене відречешся три рази. **35** Сказав Йому Петро: Якщо мені прийдеться і вмерти з Тобою, не відречуся Тебе. Так само сказали і всі учні. мар. 14 лук. 22 **36** *Тоді Ісус прийшов з ними до села, що називається Гетсиманія, і сказав учням:

собою, мене же не всегда имате. възлиавши бо сиа мѵро се на тѣло мое, на погребение мя сътвори. аминь глю вамъ. идѣже аще проповѣдано будетъ еѵлие се въ всемъ мирѣ, речется, и еже сътвори сиа въ память ея. (ма ді, лу кв) *Тогда шедъ единъ ѿ обоюнадесяте, глемый июда искариотьскии къ архиереомъ рече. что (ми хощете)[6] дати, и азъ вамъ предамъ его. они же поставиша ему тридесяте сребреникъ. и ѿтолѣ искаше подобна времене, да его предасть. (ма ді, лу кв) *В первыи же (днь) опрѣсночныи, приступиша оучнцы исови глюще (ему). гдѣ хощеши оуготоваемъ ти ясти пасху? онъ же рече. идѣте въ градъ къ онсици, и рцѣте ему, оучитель глетъ, врѣмя мое близъ есть, оу тебе сътворю пасху съ оучнкы моими. и сътвориша оученицы, якоже повелѣ имъ ис, и оуготоваша пасху. (ма ді, лу кв, іоа гі) *Вечеру же бывшу, възлежаше съ обѣманадесяте {оученикома}[7]. И ядущемъ имъ, рече. аминь глю вамъ, яко единъ ѿ васъ предасть мя. И скорбяще ѕѣло, начаша глати ему {единъ кождо ихъ}[8]. еда азъ есмь гни? (іоа гі) *Онъ же ѿвѣщавъ рече. омочивыи [съ мною в солило руку][9], тои мя предасть. снъ же чльчскии идетъ, якоже есть писано о немъ. горе же члку тому, имже снъ чльчскии предастъся, добро бы было ему, аще ся не бы родилъ члкъ тои. ѿвѣщав же иуда предаяи его, рече. еда азъ есмь, равви? гла ему, ты рече. (а кор аі, ма ді, лу кв) *Ядущемъ же имъ, приемъ ис хлѣбъ, и блвивъ, преломи, [даяше оучнкомъ, и][10] рече. приимѣте, (и) ядите, се есть тѣло мое. и приемъ чашу, {-}[11] хвалу въздавъ, дастъ имъ гла. пиите ѿ нея вси. се бо есть кровь моя [новаго][12] завѣта, яже за многыя изливаема, въ оставление грѣховъ. Глю же вамъ, [яко][13] не имамъ пити ѿ нынѣ ѿ сего плода лознаго, до дне того, егда и пию с вами ново въ црствии ѿца моего. И въспѣвше, изидоша в гору елеонскую. (ма ді, іоа ѕі) *Тогда гла имъ ис. вси вы съблазнитеся о мнѣ в нощь сию. писано бо есть. (заха гі, ма ді) *Поражу пастыря, и разыдутся овця стада (ма ді, і ѕі) *по въскресении же моемъ, варяю вы в галилеи. ѿвѣщав же петръ, рече ему. аще (и) вси съблазнятся о тебѣ азъ николиже съблажнюся. рече ему ис. (ма ді, лу кв, іоа гі) *аминь глю тебѣ, яко в сию нощь преже даже алекторъ не възгласитъ, трикраты ѿвержешися мене. Гла ему петръ. аще ми есть (и) (оумрети с тобою)[14], не ѿвръгуся тебе. такоже и вси оученицы рѣша. (ма ді, лу кв) *Тогда приде с ними ис в весь, нарицаемую гедсимани. И (гла)[15] оучнкомъ.

сѣдите тꙋ, дондеже шедъ {помолюсѧ тамо}[16]. И поемъ петра и оба сына зеведеова, начатъ скорбѣти и тꙋжити. Тогда (глаголa)[17] имъ (Іисꙋсъ), прискорбна есть дꙋша моѧ до смерти. пождите здѣ, и бдите со мною. И прешедъ мало, паде на лици своемъ молѧсѧ и глаголѧ. Отче мой. аще възможно есть, да мимоидетъ ѿ мене чаша сїѧ. обаче не ѧкоже азъ хощꙋ, но ѧкоже ты. И (пришедъ)[18] къ ꙋченикомъ, и (обрѣте)[19] ихъ спѧща. и (глаголa)[20] петрови. тако ли, не възмогосте единаго часа побдѣти со мною; бдите и молитесѧ, да не внидете в напасть. дꙋхъ бо бодръ, плоть же немощна. паки вторицею шедъ, помолисѧ, глаголѧ. Отче мой, аще не можетъ [сїѧ чаша][21] мимоити [ѿ мене][22], аще не пїю еѧ, бꙋди волѧ твоѧ. и пришедъ {обрѣте ихъ паки}[23] спѧща, бѣста бо имъ очи отѧготѣнѣ. и оставль ихъ, {шедъ паки, помолисѧ}[24] третицею, тожде слово рекъ. Тогда (прїиде)[25] къ ꙋченикомъ [своимъ][26], и (глаголa)[27] имъ. спите прочее и почиваите. се приближисѧ часъ, и сынъ человѣческїи предаетсѧ в рꙋкы грѣшникомъ. востанѣте, идемъ. се приближисѧ предаай мѧ. *И еще емꙋ глаголющꙋ, се Іоꙋда единъ ѿ обоюнадесѧте прїиде, и с нимъ народъ многъ, съ (орꙋжїемъ)[28], и дреколми, ѿ архїереи и старецъ людскыхъ. Предаай же его, дасть имъ знаменїе, глаголѧ. егоже аще лобжꙋ, тои есть, имѣте его. И абїе приступль къ Іисꙋсови, рече. радꙋисѧ равви, и облобыза его. Іисꙋсъ же рече емꙋ. дрꙋже (твори) на неже еси пришелъ; тогда приствпльше, възложиша рꙋцѣ на Іисꙋса, и ѧша его. И се единъ ѿ сꙋщыхъ съ Іисꙋсомъ, простеръ рꙋкꙋ, извлече ножъ свой, и (ꙋдари)[29] раба архїереова, (и) ꙋрѣза емꙋ ꙋхо. тогда (глаголa)[30] емꙋ Іисꙋсъ, възврати ножъ свой в мѣсто его. *вси бо прїемшеи ножъ, ножемъ погибнꙋтъ. Или мнитисѧ ѧко не могꙋ (нынѣ) ꙋмолити Отца моего, и предъставитъ ми вѧще или двананадесѧте легеона ангелъ; какоже ꙋбо сбꙋдоꙋсѧ писанїа, *ѧко тако подобаетъ быти; в тои часъ рече Іисꙋсъ народомъ. ѧко на разбоиника ли изыдосте съ (орꙋжїемъ)[31] и дреколми ѧти мѧ. по всѧ дни [при васъ][32] {сѣдѣхъ в церкви ꙋча}[33], и не ѧсте мене. Се же все бысть да сбꙋдꙋтсѧ писанїа пророческаѧ. Тогда ꙋченицы вси оставльше его бѣжаша. зач., рд.

(*Воини) же емше Іисꙋса, ведоша к каїафѣ архїереови, идѣже книжницы и старци събрашасѧ. петръ же идѧше по немъ издалече до двора архїереова, и вшедъ внꙋтрь, сѣдѧше съ слꙋгами, видѣти кончинꙋ. *архїерее же [и старцы][34],

Сидіть тут, доки, пішовши, помолюся там. **37** І взявши Петра і обох Зеведеєвих синів, почав сумувати і тужити. **38** Тоді сказав їм Ісус: Моя душа сумна до смерті, залиштеся тут і чувайте зі Мною. **39** І пішовши трохи далі, Він впав на своє лице, молячись і кажучи: Мій Батьку, якщо можливо, хай Мене обмине ця чаша; однак не як Я хочу, але як Ти. **40** І прийшовши до учнів, Він знайшов, що вони спали, і сказав Петрові: Так чи ви не змогли і однієї години чувати зі Мною? **41** Чувайте і моліться, щоб ви не ввійшли в спокусу, бо дух хоробрий, тіло ж немічне. **42** Знову, пішовши вдруге, Він помолився, кажучи: мій Батьку, якщо Мене ця чаша не може обминути, щоб Я її не пив, хай буде твоя воля. **43** І прийшовши, Він знайшов, що вони знову спали, бо їхні очі були отяжілі. **44** І залишивши їх, пішовши, знову помолився втретє, сказавши те саме слово. **45** Тоді Він прийшов до своїх учнів і сказав їм: Спіть далі і спочивайте! Ось наблизилась година і Людський Син видається в руки грішників! **46** Встаньте, ідім! Ось наблизився той, що Мене видає! **47** *І як Він ще говорив, ось Юда, один з дванадцятьох, прийшов, і з ним велика юрба зі зброєю і колами від архиєреїв і старців народу. **48** Той же, що Його видавав, дав їм знак, кажучи: Той, якого лиш поцілую, Той є. Схопіть Його! **49** І відразу, приступивши до Ісуса, він сказав: Радій, равві! – і Його поцілував. **50** Ісус же сказав Йому: Друже, роби те, на що ти прийшов. Тоді, приступивши, вони наклали руки на Ісуса і Його схопили. **51** І ось один з тих, що були з Ісусом, простягнувши руку, вихопив свій меч і вдарив архиєреєвого раба і відтяв йому вухо. **52** Тоді Ісус сказав йому: Поверни свій меч на його місце, *бо всі, що взяли меч, мечем згинуть. **53** Хіба тобі здається, що не можу нині ублагати мого Батька? І Він поставить переді Мною більше ніж дванадцять легіонів ангелів. **54** Отже, як же збудуться Писання, *що так повинно статися? **55** В тому часі Ісус сказав юрбам: Чи ви вийшли зі зброєю і полінами, наче проти розбійника, щоб Мене схопити? Всі дні Я сидів при вас, навчаючи в церкві, і ви Мене не схопили. **56** А це все сталося, щоб збулися пророчі Писання. Тоді всі учні, полишивши Його, втекли. *поч. 109*

57 *Вояки ж, схопивши Ісуса, повели до архиєрея Каяфи, де зібралися книжники і старці. **58** Петро ж ішов за Ним на відстані до архиєреєвого двору; і ввійшовши всередину, сидів зі слугами, щоб побачити кінець.

марк. 14 лук. 22 ів. 18
мар. 14 лук. 22 ів. 18
мой1. 9 апо. 13
іс. 53
мар. 14 лук. 22 ів. 18

мар. 14

59 *Архиєреї ж, і старці, і ввесь собор шукали фальшивого свідчення проти Ісуса, щоб Його убити, **60** і не знаходили. І хоч приступило багато фальшивих свідків, не знайшли. Вкінці ж два фальшиві свідки, приступивши, **61** сказали: *Цей сказав: Можу знищити божу церкву і в трьох днях її збудувати. **62** І архиєрей, вставши, сказав Йому: Чи не відповідаєш нічого на те, що ці проти Тебе свідчать? **63** Ісус же мовчав. І відповівши, архиєрей сказав Йому: Заклинаю Тебе Живим Богом, щоб Ти нам сказав, чи Ти є Христос – Божий Син? **64** Сказав йому Ісус: Ти сказав. Одначе кажу вам: *відтепер побачите Людського Сина, що сидить по правиці Сили і що йде на небесних хмарах! **65** Тоді архиєрей роздер свою одіж, кажучи, що: Він сказав хулу! Навіщо ще потребуємо свідків? Ось нині ви чули Його хулу! **66** Як вам здається? Вони, відповівши, сказали: Він завинив на смерть! **67** *Тоді заплювали Його лице і робили Йому пакості. Деякі ж вдарили в обличчя, **68** кажучи: Пророкуй нам, Христе! Хто є Той, що Тебе вдарив? **69** *Петро ж сидів назовні, в дворі. І до нього приступила одна рабиня, кажучи: І ти був з Ісусом галилейським. **70** Він же відрікся перед всіма, кажучи: Не знаю, що говориш! **71** Як же він відійшов до брами, побачила його друга і сказала тим, що були там: І цей був з Ісусом Назореєм! **72** І він знову відрікся з клятвою, що: Не знаю Чоловіка! **73** А по короткім часі, приступивши, ті, що стояли, сказали Петрові: По правді, і ти є з них, бо і твоя бесіда тебе явним робить! **74** Тоді він почав божитися і клястися, що: Не знаю Чоловіка! *І враз запіяв півень. **75** І згадав Петро Ісусове слово, сказане йому, що: Скоріше ніж півень запіє, тричі мене відречешся. І вийшовши геть, заплакав гірко.

мар. 14 і 15 ів. 2 ниж. 27; мар. 14 вищ. 16; іс. 50; мар. 14 лук. 22 ів. 18; мар. 14 ів. 13 лук. 22

и҆ со́нмъ ве́сь, и҆ска́хꙋ лжѐ свѣдѣ́тельства на і҆с҃а, ꙗ҆́кѡ да {оу҆бі́ю҆ е҆го̀}[35], и҆ не ѡ҆брѣта́хꙋ. (и҆) мно́гомъ [лжѐ свѣдѣ́телемъ прістꙋ́пльшемъ][36], (не ѡ҆брѣто́ша). Послѣ́ди же прістꙋ́пивша два̀ [лжѐ свѣдѣ́тела][37], рѣ́ста. *се́й рече. могꙋ̀ разори́ти црко́въ бж҃їю, и҆ тре́ми дньми [създа́ти ю҆̀][38]. и҆ въста̀ а҆рхїере́й, рече е҆мꙋ. ничесоже ли ѿвѣща́ваеши, что̀ сі́и на тѧ̀ свѣдѣ́тельствꙋютъ; і҆с҃ же млъча́ше. и҆ [ѿвѣща́въ][39] а҆рхїере́й, рече е҆мꙋ. заклина́ю тѧ̀ бг҃омъ живы́мъ, да (рече́ши на́мъ)[40], а҆́ще ты̀ е҆сѝ х҃с, сн҃ъ бж҃їй. (гл҃а)[41] е҆мꙋ і҆с҃. ты̀ рече. ѡ҆ба́че гл҃ю ва́мъ. *ѿсе́лѣ оу҆́зрите сн҃а чл҃ческаго сѣдѧ́ща ѡ҆де́снꙋю си́лы, и҆ грѧдꙋ́ща на ѡ҆́блацѣхъ нбс҃ныхъ. Тогда̀ а҆рхїере́й растръза ри́зы своа̀ гл҃ѧ. [ꙗ҆ко][42] хꙋлꙋ гл҃а. что (и҆) е҆ще трѣбꙋ́емъ свѣдѣ́телїи; се ны́нѣ слы́шасте хꙋлꙋ [е҆го][43]. что̀ сѧ ва́мъ мни́тъ; ѡ҆ни́же ѿвѣща́вше рѣ́ша, повине́нъ е҆сть сме́рти. *Тогда̀ заплева́шѧ лице е҆го, и҆ па́кости е҆мꙋ дѣ́ахꙋ. ѡ҆́ви же за лани́тꙋ оу҆дари́шѧ гл҃юще, прорцы̀ на́мъ х҃е кто̀ е҆сть оу҆да́рей тѧ; *пе́тръ же [внѣ сѣдѧ́ше][44] въ дворѣ. И҆ прістꙋпи к немꙋ е҆ді́на рабы́ни гл҃юще. и҆ ты̀ бѣ̀ съ і҆с҃омъ галїле́искымъ. ѡ҆́нже ѿвръжесѧ пре̑ всѣ́ми гл҃ѧ. не вѣ́мъ что̀ гл҃еши. и҆зше́дшꙋ же е҆мꙋ къ вратомъ, оу҆зрѣ е҆го дрꙋга́а, и҆ (гл҃а)[45] сꙋщи̑мъ тꙋ. [и][46] се́й бѣ̀ съ і҆с҃омъ назореѡ́мъ. и҆ па́кы ѿвръжесѧ с клѧтвою, ꙗ҆́кѡ не зна́ю чл҃ка. по ма́лѣ же прістꙋпи́вше стоѧ́щеи. рѣ́ша петрови, вои́стинꙋ и҆ ты̀ ѿ ни́хъ е҆сѝ. и҆бо бесѣ́да твоа̀ ꙗ҆влѣ тѧ̀ творитъ. Тогда нача́тъ роти́тисѧ и҆ клѧ́тисѧ, ꙗ҆́кѡ не зна́ю чл҃ка. *і҆ а҆бі́е пѣте́лъ възгласи. И҆ помѧнꙋ̀ пе́тръ гл҃ъ і҆с҃овъ, рече́ныи [е҆мꙋ][47]. ꙗ҆́кѡ пре́же да́же пѣтелъ не възгласитъ, три кра́ты ѿвръжешисѧ мене. і҆ и҆зше́дъ во́нъ пла́касѧ го́рко.

м҃а ді и҆ е҃і і҆ѡа҃ в нй кз; м҃а ді вы ѕі; і҆са́їа н; м҃а ді лꙋ кв і҆ѡа҃ ит; м҃а ді і҆ѡа҃ гі лꙋ кв

Глава 27, *поч. 110*

мар. 15 лук. 22

1 Як же настав ранок, всі архиєреї і старці народу скликали раду проти Ісуса, щоб Його убити. **2** *І зв'язавши, Його повели і видали Його понтійському Пилатові, ігемонові.

поч. 111

дія. 1

3 Тоді Юда, який видав Його, побачивши, що Його засудили, розкаявшись, повернув тридцять срібняків архиєреям і старцям, **4** кажучи: Я згрішив, видавши невинну кров. Вони ж сказали: Що нам до того? Ти побачиш. **5** *І кинувши срібняки в церкві, він відійшов і, пішовши, повісився. **6** Архиєреї ж, взявши срібняки, сказали: Не годиться вкласти їх в

Гл҃а, кз. за҃, рі

Оу́трꙋ же бы́вшꙋ, совѣ́тъ {сътвори́ша}[1] всѝ а҆рхїере́е, и҆ ста́рцы лю́дстїи на і҆с҃а, ꙗ҆́кѡ оу҆би́ти е҆го. *И҆ свѧза́вше е҆го ведо́ша, и҆ преда́ша [е҆го][2] понтїиско́мꙋ пила́тꙋ и҆ге́монꙋ.

за҃, раі.

Тогда̀ ви́дѣвъ і҆ю́да преда́выи е҆го ꙗ҆́кѡ ѡ҆сꙋди́шѧ е҆го, раска́авсѧ, възврати̑ тридесѧте сре́бренникы а҆рхїерео̑ и҆ ста́рцемъ, гл҃ѧ. съгрѣши́хъ, преда́въ кро́вь непови́ннꙋ. ѡ҆́ни же рѣ́шѧ. что е҆сть на́мъ; ты оу҆зриши. *и҆ повръгъ сребреникы въ црк҃ви, ѿи́де, и҆ ше҃ оу҆да́висѧ. А҆рхиере́е же прїе́мше сре́бренникы, рѣ́шѧ. недосто́йно е҆сть вложи́ти и҆хъ въ корва́нꙋ, поне́же цѣна кро́ве

м҃а еі лꙋ кв; дѣѧ а

є҆́сть· Совѣ́тъ же сътво́рше, кꙋпи́шѧ и҆́ми село̀ скꙋдѣлниче, в погребанїє страннымъ. тѣ́мже нарече́сѧ село̀ то, село̀ кро́ве, до сего дне· Тогда сбыстьсѧ рече́ное Ї҆еремї́емъ прркомъ глщемъ. *И҆ прїѧ́шѧ тридесѧте сребреникъ цѣнꙋ цѣне́наго, є҆гоже цѣни́ша ѿ снвъ Ї҆илевъ, и҆ дашѧ ѧ҆ на селѣ скꙋделничи, ꙗ҆́коже сказа̀ мнѣ гь. Ї҆с же ста пре и҆гемоно· *И҆ въпроси є҆го и҆гемонъ гла. ты̀ ли є҆си црь і҆юде́скыи; Ї҆с же рече [є҆мꙋ][3], ты глеши. І є҆гда нанъ глахꙋ а҆рхїерее́ и҆ ста́рцы, ничесоже не ѿвѣщава́ше. Тогда (гла)[4] є҆мꙋ пилатъ. не слы́шиши ли, колико на тѧ свѣдительствꙋютъ; и҆ не ѿвѣща̀ є҆мꙋ, ни къ є҆дї́номꙋ глꙋ, ꙗ҆́ко диви́тисѧ и҆гемонꙋ ѕѣло̀· *На всѧк же пра́здникъ ѡ҆бы́чаи бѣ и҆гемонꙋ ѿпꙋщати є҆дї́ного наро́дꙋ свѧ́зана, є҆гоже хотѧ́хꙋ· и҆мѧхꙋ же тогда свѧзана нарочита, глемаго [-][5] варавва· Събраном {же}[6] и҆мъ, рече и҆мъ пила. кого хощете (ѿ ѡ҆бою) ѿпꙋщꙋ вамъ, [вара́ввꙋ][7] ли, и҆ли Ї҆са глемаго Ха; вѣ́даше бо ꙗ҆́ко за́висти ради преда́шѧ є҆го· Сѣдѧ́щꙋ же є҆мꙋ на сꙋдищи, посла̀ к немꙋ жена̀ є҆го, глщи. ничтоже тебѣ, и҆ пра́ведникꙋ томꙋ. много бо пострадахъ днесь въ снѣ є҆го ради· *А҆рхїере́е же и҆ старцы наоустишѧ наро́ды да и҆спро́сѧтъ вара́ввꙋ, Ї҆са же погꙋбѧтъ· Ѿвѣщав же и҆гемонъ рече и҆мъ. кого хо́щете ѿ ѡ҆бою ѿпꙋщꙋ вамъ; ѡ҆ни рѣшѧ, вара́ввꙋ. (гла)[8] и҆мъ пилат. что оубо сътворю Ї҆сꙋ, глемомꙋ Хꙋ; (глашѧ)[9] [є҆мꙋ][10] вси, да распѧтъ бꙋде· [И҆гемон][11] же рече. *коѐ оубо зло сътвори̇; ѡ҆ни же и҆зли́ха въпї́ахꙋ глще, да про́пѧтъ бꙋдетъ· видѣв же пила, ꙗ҆́ко ничтоже оуспѣвае, но паче млъва бывае, прїе́мъ во́дꙋ, оумы̀ рꙋцѣ пре наро̀до, гла. неповинен є҆смь ѿ крове [праведнаго сего][12], вы оу́зрите· и҆ ѿвѣщавше вси людїе, рѣшѧ. кров є҆го на на, и҆ на чѧ́дѣхъ наших· Тога ѿпꙋсти и҆м вараввꙋ, *Ї҆са же бив предастъ {и҆мъ}[13], да є҆го пропнꙋтъ·

зач, рві·

Тогда во́ини и҆гѣ́монови, прїе́мше Ї҆са на сꙋдищи, събра́шѧ на́нь все множество воинъ. и҆ съвлекше є҆го, (ѡ҆дѣ́ашѧ є҆го хлами́дою чръвле́ною)[14], и҆ сплетше вѣнецъ ѿ трънї́а, възложи́шѧ на главꙋ є҆го, и҆ трость в десні́цꙋ є҆го. и҆ покло́ншесѧ на колѣнꙋ пре нимъ, рꙋгахꙋсѧ є҆мꙋ глще. радꙋисѧ црю і҆юде́искыи· И҆ плю́нꙋвше нань, прї́ашѧ трость, и҆ бї́ахꙋ по главѣ є҆го. и҆ є҆гда порꙋга́шасѧ є҆мꙋ, съвлеко́шѧ с него багрѧ́ницꙋ, и҆ ѡ҆блеко́шѧ є҆го в ри́зы є҆го, и҆ ведо́шѧ є҆го на пропѧтї́є· *И҆сходѧще же, ѡ҆б-

скарбничку, тому що це ціна крові. **7** А зробивши нараду, купили ними гончарське поле на захоронення чужинців. **8** Тому те поле зветься Полем Крові до цього дня. **9** Тоді збулося сказане пророком Єремією, що говорить: *І взяли тридцять срібняків – ціну Оціненого, Якого оцінили з ізраїльських синів, **10** і дали їх за гончарське поле, так як мені сказав Господь. **11** Ісус же став перед ігемоном. *І запитав Його ігемон, кажучи: Чи Ти є юдейським Царем? Ісус же йому сказав: Ти кажеш! **12** І коли архиєреї і старці свідчили проти Нього, Він нічого не відповідав. **13** Тоді сказав Йому Пилат: Чи не чуєш скільки проти Тебе свідчать? **14** І Він не відповів йому ані на одне слово, так що ігемон дуже дивувався. **15** *А на кожний празник ігемон мав звичай відпускати юрбі одного в'язня, якого бажали. **16** Мали ж тоді славного в'язня, що називається Варавва. **17** Як же вони були зібрані, Пилат їм сказав: Кого з двох хочете, щоб я вам відпустив, чи Варавву, або Ісуса, що називається Христос? **18** Бо він знав, що Його видали через заздрість. **19** Як же він сидів на судовім кріслі, до нього послала його жінка, кажучи: Нічого тобі і тому Праведникові, бо я нині в сні багато потерпіла через Нього. **20** *Архиєреї ж і старці під'юдили юрби, щоб випросили Варавву, а Ісуса вбили. **21** Відповівши ж, ігемон сказав їм: Кого з двох хочете, щоб я вам відпустив? Вони ж сказали: Варавву. **22** Сказав їм Пилат: Отже, що зроблю Ісусові, що називається Христос? Всі йому сказали: Нехай буде розіп'ятий! **23** Ігемон же сказав: *Отже, яке зло Він вчинив? Вони ж ще більше кричали, кажучи: Хай буде розп'ятий! **24** А Пилат, побачивши, що нічого не досягає, але радше стається заколот, взявши воду, умив руки перед юрбою, кажучи: Я є невинний в крові цього Праведника! Ви побачите! **25** І відповівши, ввесь народ сказав: Кров його на нас і на наших дітях! **26** Тоді він їм відпустив Варавву, *Ісуса ж, бичувавши, видав їм, щоб Його розіп'яли.

поч. 112

27 Тоді ігемонові вояки, взявши Ісуса на судище, зібрали проти Нього все множество вояків; **28** і роздягнувши його, зодягнули Його в червоний одяг, **29** і сплівши вінець з тернини, поклали на його голову і тростину в його правицю; і поклонившись на колінах перед Ним, висміювали Його, кажучи: Радій, юдейський Царю! **30** І плюнувши на Нього, взяли тростину і били по його голові. **31** І коли насміялися з Нього, стягнули з Нього багрягницю, і Його зодягнули в його одіж, і

зах. 11
мар. 15 лук. 23 ів. 18 тим1. 6
мар. 15 лук. 23 ів. 18
мар. 15 лук. 22 дія. 3 і 13
мар. 15 лук. 23
мар. 15 ів. 19

мар. 15
лук. 23

повели Його на розіп'яття. **32** *Виходячи ж, знайшли киренейського чоловіка на ім'я Симона. І цього приневолили понести його хрест. *поч. 113*

мар. 15
лук. 23
ів. 19

33 І *прийшовши на місце, що називається Голгота, що в перекладі означає Череп-місце, **34** дали Йому пити оцет, змішаний з жовчю. І Він, покуштувавши, не хотів пити. **35** А розіп'явши Його, *поділили його одіж, кинувши жереб, **36** і сидячи, стерегли Його там. **37** І поклали над його головою написану його вину: Цей є Ісус – юдейський Цар. **38** Тоді з ним розіп'яли двох розбійників: одного праворуч і одного ліворуч. **39** *А ті, що переходили, хулили Його, киваючи своїми головами **40** і кажучи: *Ти, що нищиш церкву і в трьох днях будуєш, спаси Себе Самого! Якщо Ти є Божим Сином, зійди з хреста! **41** Так само і говорили архиєреї, насміхаючись, з книжниками, і старцями, і фарисеями: **42** Інших спас, чи Себе не може спасти? Якщо Він є ізраїльським Царем, хай нині зійде з хреста – і ми повіримо в Нього! **43** *Він надіявся на Бога, хай нині Його визволить, якщо Його хоче! Бо Він сказав, що: Я є Божим Сином! **44** Те саме ж і розбійники з Ним розіп'яті Йому докоряли. **45** А від шостої години була темрява по всій землі до дев'ятої години. **46** А в дев'ятій годині закликав Ісус великим голосом, кажучи: Елі, Елі, ліма савахтані? Що значить: *Боже мій, Боже мій, навіщо Ти Мене покинув? **47** Деякі ж з тих, що там стояли, почувши, говорили, що Цей кличе Іллю. **48** І зараз один з них, побігши і взявши губку, *наповнивши ж оцтом і піднявши на тростині, Його напоював. **49** Інші ж говорили: Облиш, щоб ми побачили, чи прийде Ілля Його спасти. **50** Ісус же знову крикнувши великим голосом, віддав духа. **51** *І ось церковна завіса розідерлася надвоє – з верхнього краю до долішнього, і земля затряслася, і каміння розпалося, **52** і гроби повідкривалися, і встало багато тілес померлих святих, **53** і, вийшовши з гробів по його воскресінні, ввійшли до святого міста, і показалися багатьом. **54** А сотник і ті, що з ним стерегли Ісуса, побачивши трясіння і те, що сталося, дуже злякалися, кажучи: По правді, Цей був Божим Сином! **55** Були ж там і численні жінки, що дивились здалека, які ішли за Ісусом з Галилеї, служачи Йому. **56** Між ними ж була Марія Магдалина, і Марія Якова, і мати Йосії, і мати Зеведеєвих синів. **57** *Як же стало пізно, прийшов багатий чоловік з Ариматеї, на ім'я Йосиф, який і сам учився в Ісуса. **58** Цей, приступивши до Пилата, по-

пс. 21; мар. 15; лук. 23; ів. 19; пс. 21; мар. 14 і 15; ів. 22; вищ. 25; пс. 21; муд. 2; пс. 21; мар. 15; пс. 68; ів. 19; пар1. 3; мар. 15; лук. 23; ів. 19

рѣтоша чл҃ка кириненеска, и҆́менемъ сі́мона. (и҆) сему̀ задѣ́ша понести кр҃тъ є҆гѡ̀· за҃, рг҃і·

И҆ *пришє́дше на мѣ́сто нарицаемоє голгода. є҆́же є҆́сть [гл҃емо, кра́ніево мѣ́сто][15]· даша є҆мꙋ̀ пити [ѻ҆́цетъ][16] съ же́лчїю смѣ́шенъ. и҆ вкꙋ́шь, не хота́ше пити· ра́спе́нше же є҆го, *раздѣли́ша ри́зы є҆го, врь́гше жрѣбїа, и҆ сѣда́щє стрежахꙋ є҆го тꙋ̀· И҆ възложиша врьхꙋ главы є҆го винꙋ̀ є҆го написанꙋ. сєи є҆сть і҆с҃, црь і҆юденскыи· Тогда (распа́ша)[17] с нимъ два разбо́нника, є҆ді́ного ѻ҆десну́ю, і є҆ді́ного ѻ҆шꙋ́юю· *Ми́мо ходаще же хꙋлахꙋ є҆го, покива́юще главами свои́ми, и҆ гл҃юще. *разараѧй црко́вь, и҆ трими дньми съзидаа, спси́сѧ самъ. а҆́ще сн҃ъ є҆си б҃жїи, [-][18] сниди съ кр҃та· Такоже́же и҆ а҆рхї҆ерее рꙋга́ющесѧ съ книжникы [и҆ ста́рцы, и҆ фарисе́и][19] гл҃ахꙋ. и҆ны́ѧ спсе́, себе ли не мо́жетъ спсти́. [а҆́ще][20] црь і҆и҃левъ є҆сть, да сни́деть ннѣ съ кр҃та, и҆ вѣрꙋемъ в него. *ѹ҆пова̀ на́ б҃а, да и҆збавитъ [ннѣ є҆го][21], а҆́ще хо́щетъ є҆мꙋ. рече бо ꙗ҆ко б҃жїи є҆смь сн҃ъ· Тоже же и҆ разбо́нника распатаѧ с нимъ, поноша́стаа є҆мꙋ· ѿ шестаго же часа, тма бысть по всеи земли, до часа девѧ́тагѡ. ѿ девѧ́темъ же часѣ, възопи і҆с҃ гласомъ велиемъ, гл҃ѧ. и҆ли и҆ли, [лима][22] савахдани; є҆́же є҆сть, *б҃е мои б҃е мои, вскꙋ́ю мѧ є҆си ѡ҆ставилъ; нѣ́цїи же ѿ тꙋ̀ стоѧщиⷯ слы́шавше, гл҃ахꙋ, ꙗ҆ко и҆лї҆ю глашаетъ сеи· И҆ а҆́бїе текъ є҆ді́нъ ѿ нихъ, и҆ прї҆емъ гꙋбꙋ, *и҆сполнив же ѻ҆цта, и҆ възнезъ на тросте напаа́ше є҆го. про́чїи же гл҃ахꙋ, ѡ҆ставѝ, да ви́димъ а҆́ще прїи́детъ и҆лїа спсти є҆го· і҆с҃ же пакы възъпивъ гласомъ велї҆емъ, и҆спꙋсти дх҃ъ· *И҆ се завѣса црко́внаа раздра́сѧ [на́ двое, с вышнаго краа до нижнаго][23]. И҆ земла потрѧсе́сѧ, и҆ каменїе распаде́сѧ, и҆ гроби ѿврьзо́шасѧ, и҆ мно́га тѣлеса ѹ҆со́пшихъ стыхъ въста́ша. і и҆зше́дше и҆з гробъ по въскрее́нї҆и є҆го, внидоша в̾ стыи градъ, і ꙗ҆ви́шасѧ мно́змъ· Со́тник же и҆ і҆́же с нимъ стрегꙋщеи і҆с҃а, видѣвше трꙋсъ, и҆ бывшаа, ѹ҆боа́шасѧ ѕѣло, гл҃юще, въи҆стиннꙋ б҃жїи сн҃ъ бѣ, сеи· Бѣхꙋ же тꙋ (и҆) жены̀ мно́гы и҆здалече зраще, и҆́же и҆доша по і҆с҃ѣ ѿ галилеа, слꙋжаще є҆мꙋ. в ни҆х же бѣ ма́рї҆а магдали́ни, и҆ марї҆а і҆а́ковлѧ і [и҆осїи][24] мати. и҆ мати сн҃ꙋ зеведе́овꙋ· *Поздѣ же бы́вшꙋ, прїи́де чл҃къ богатъ, ѿ а҆римадеа, и҆́менемъ і҆о́сифъ, и҆́же и҆ тои ѹ҆́чисѧ ѹ і҆с҃а. сеи приступль к пилатꙋ, проси тѣлесе і҆с҃ова· Тогда пилатъ повелѣ дати [тѣло][25]. и҆ прї҆емъ тѣло і҆осифъ, ѡ҆бвитъ є҆ плащаницею

ма҃ еі; лꙋ҃ кг; іѡа҃ ді; ѱло ка; ма еі; лꙋ кг; іѡа ді; ѱло ка; ма ді и еі; іѡа кв; вы кє; ѱло ка; мꙋдро в; ѱло ка; ма еі; ѱло зи; іѡа ді; а пара г; ма еі; лꙋ кг; іѡан ді

чи́стою, и҆ положи́ є҆̀ въ но́вѣмъ свое́мъ гро́бѣ, и҆́же и҆ссѣче въ ка́мени. и҆ (възвали)[26] ка́мень ве́лїи надъ две́рїи гро́ба, (и҆) ѿи́де· Бѣ же тꙋ̀ марі́а магдали́ни, и҆ дрꙋга́а марі́а, сѣдѧ́щи пра́мо гро́бꙋ· за҃, рдї

просив Ісусове тіло. Тоді Пилат наказав дати тіло. **59** І Йосиф, взявши тіло, обвив Його чистим полотном **60** і поклав Його до свого нового гробу, що його висік в камені; і привалив великий камінь на двері гробу, і відійшов. **61** Була ж там Марія Магдалина і друга Марія, що сиділи напроти гробу. *поч. 114*

Въ оу҆́трѣи же дн҃ь, и҆́же е҆́сть по пѧтцѣ, събра́шасѧ а҆рхїере́е и҆ фарисе́е к҇ пила́тꙋ гл҃юще, го́споди, помѧнꙋ́хомъ, ꙗ҆́ко (льсте́цъ ѻ҆́нъ)[27] рече є҆ще сы́и живъ, по трї́ехъ дн҃ехъ въста́нꙋ. повели оу҆бо оу҆твердити гро́бъ до третї́аго дн҃е. да не ка́ко прише́дше оу҆ченицы є҆го, {но́щїю оу҆кра́дꙋтъ є҆го}[28], и҆ рекꙋтъ лю́демъ въста̀ ѿ мр҃твыхъ. и҆ бꙋ́детъ послѣ́днѧа ле́сть горша пе́рвыа. рч҃е {же}[29] и҆мъ пила́тъ, и҆́мате кꙋсто́дїю, и҆дѣ́те оу҆твердите ꙗ҆́коже вѣ́сте· Ѻ҆ни́ же ше́дше, оу҆тверди́ша гро́бъ, зна́менавше ка́мень съ кꙋсто́дїею·

62 На другий же день, який є по п'ятниці, зібралися архиєреї і фарисеї до Пилата, **63** кажучи: Пане, ми згадали, що Той обманець ще за життя сказав: По трьох днях встану! **64** Отже, накажи забезпечити гріб до третього дня, щоб часом його учні, прийшовши вночі, не викрали Його і не сказали народові: Він встав з мертвих! І остання обмана буде гірша від першої. **65** Сказав же їм Пилат: Ви маєте сторож, ідіть забезпечте, як знаєте. **66** Вони ж, пішовши, забезпечили гріб, запечатавши камінь, зі сторожею.

Гл҃а, к҃и. за҃. рєі·

мр҃ ѕі іѡа҃н к҃

Въ *вечеръ же сꙋбо́тныи, свита́ющи въ є҆ди́нꙋ ѿ сꙋбо́тъ, прїи́де марі́а магдали́ни, и҆ дрꙋга́а марі́а, ви́дѣти гро́бъ. и҆ се трꙋсъ бы́сть ве́лїи. а҆́гг҃лъ бо гн҃ь съше́дъ съ нб҃се, [-][1] пристꙋ́пль ѿвали ка́мень {ѿ две́рїи гро́ба}[2], и҆ сѣдѧ́ше на не́мъ. бѣ же зра́къ є҆го ꙗ҆́ко мл́ънїи, и҆ ѻ҆дѣѧ́нїе є҆го бѣло ꙗ҆́ко снѣгъ· ѿ стра́ха же є҆го сътрѧсо́шасѧ стрегꙋщеи, и҆ бы́шѧ ꙗ҆́ко ме́ртви. ѿвѣща́въ же а҆́гг҃лъ, рече женамъ. *не бо́итесѧ вы. вѣ́мъ бо, ꙗ҆́ко і҆с҃а распѧ́таго и҆́щете. нѣ́сть здѣ́. въста̀ бо, ꙗ҆́коже рече. прїи҆дѣ́те. ви́дите мѣ́сто, и҆дѣже лежа̀ [гь][3]. и҆ ско́ро ше́дше, рцѣте оу҆чн҃комъ є҆го, ꙗ҆́ко въста̀ ѿ мр҃твыхъ, и҆ се варѧ́етъ вы въ галиле́и, та́мо є҆го оу҆зрите. се рѣ́хъ вамъ· И҆ и҆зше́дше ско́ро ѿ гро́ба съ стра́хомъ, и҆ ра́достїю ве́лїею, теко́стѣ възвѣсти́те оу҆чн҃комъ є҆го. [ꙗ҆́коже и҆дѧсте възвѣсти́ти оу҆чн҃кѡ҃ є҆го][4] и҆ се і҆с҃ срѣ́те ѧ҆̀, гл҃ѧ, ра́дꙋитесѧ· ѻ҆нѣ же пристꙋ́пльши, ѧ҆стѣсѧ за (нозѣ є҆го)[5], и҆ поклони́стѣсѧ є҆мꙋ· Тогда (гл҃а)[6] и҆мъ і҆с҃, не бо́итесѧ. и҆дѣте, възвѣсти́те бра́тїи моеи, да и҆́дꙋтъ въ галиле́ю, и҆ тꙋ̀ мѧ ви́дѧтъ. и҆дꙋщема же и҆́ма, се нѣ́цїи ѿ кꙋсто́дїа прише́дше въ градъ, възвѣсти́ша а҆рхїере́омъ всѧ бы́вшаѧ. и҆ събра́вшесѧ съ ста́рцы, совѣтъ (сътвори́шѧ)[7], сребре́ники доволны дашѧ во́иномъ, гл҃юще. рцѣте, ꙗ҆́ко оу҆чн҃цы є҆го но́щїю пришедъше оу҆кра́доша є҆го, намъ спѧщемъ. и҆ а҆́ще (се оу҆слы́шано бꙋ́детъ)[8] оу҆ и҆гѣ́мона, мы оу҆толимъ є҆го, и҆ васъ беспеча́лны сътвори́мъ. ѻ҆ни́ же прїе́мше сребре-

мр҃ ѕі дѣѧ҃ г҃і

Глава 28, *поч. 115*

мар. 16 ів. 20

1 А *у вечір суботи, як світало, в першім дні по суботі прийшла Марія Магдалина і друга Марія, щоб побачити гріб. **2** І ось було велике трясіння, бо господній ангел, зійшовши з неба, приступивши, відвалив камінь від дверей гробу і сидів на ньому. **3** Його ж вигляд був наче блискавка, і його одіж біла, як сніг. **4** А від його страху сторожі затряслися і були наче мертві. **5** Відповівши ж, ангел сказав жінкам: *Не бійтеся ви, бо знаю, що шукаєте Ісуса розіп'ятого. **6** Немає Його тут, бо Він встав, так як сказав. Підіть, подивіться на місце, де Господь лежав, **7** і, швидко пішовши, скажіть Його учням, що Він встав з мертвих і ось випереджує вас в Галилеї. Там Його побачите. Ось я вам сказав! **8** І вони, швидко вийшовши з гробу, зі страхом і великою радістю бігли, щоб сповістити його учням. **9** А коли вони ішли сповістити його учням, і ось Ісус зустрів їх, кажучи: Радійте! Вони ж, приступивши, схопили Його за ноги і поклонилися Йому. **10** Тоді Ісус сказав їм: Не бійтеся, ідіть, сповістіть моїм братам, щоб ішли до Галилеї. І там Мене побачать. **11** А коли вони ішли, ось деякі зі сторожі, прийшовши до міста, сповістили архиєреям все, що сталося. **12** І вони, зібравшись з старцями, зробили раду, дали досить срібняків воякам, **13** кажучи: Говоріть, що його учні, прийшовши вночі, Його викрали, коли ми спали. **14** І якщо ігемон це почує, ми його заспокоїмо і зробимо вас без турбот. **15** Вони ж, взявши срібняки, зробили так, як були нав-

мар. 16 дія. 13

чені. І це слово розійшлося між юдеями, аж до цього дня. *поч. 116*

16 А одинадцять учнів пішли до Галилеї на гору, куди їм наказав Ісус, **17** і, побачивши Його, поклонилися Йому, деякі ж засумнівалися. **18** І приступивши, Ісус сказав їм, кажучи: *Мені дано всяку владу на небі і на землі. **19** Отже, пішовши, навчайте всі народи, *хрестячи їх в ім'я Батька, і Сина, і Святого Духа, **20** навчаючи їх зберігати все, що Я вам заповів. І ось Я є з вами всі дні до закінчення віку! Амінь.

ів. 17
єв. 2
мар. 16

ники, сътвориша якоже наоучени быша. и промчеся слово се въ иоудеехъ, даже до сего дне. зач. ри

Єдиний же надесяте оученицы, идоша в галилею, в горꙋ, яможе повелѣ имъ ис. и видѣвше его, поклонишася [емꙋ][9]. ови же оусъмнѣшася. И пристꙋпль ис, рече имъ, гла. *дасть ми ся всяка власть, на неби и на земли. шедше оубо наоучите вся языкы, *крстяще ихъ, въ имя оца и сна и стаго дха, оучаще ихъ блюсти вся елика заповѣдах вамъ. и се азъ с вами есмь вся дни до скончаня вѣка, [аминь][10].

иоан зі
евре в
ма еі

Кінець Святого Євангелія від Матея.
Має в собі 28 глав,

Конецъ, еже ѿ матѳеа стаго еѵлиа.
имать в себѣ, гла, ки.
а зачлъ. црковныхъ, ри.

Передмова святого Євангелія, що від Марка.

Прѣсловїе, еже ѿ марка стго еѵлиа.

Святе Євангеліє від Марка було написане по десятьох роках після Христового вознесіння в Римі. Бо, отже, цей Марко був учнем же і послідовником Петра, якого Петро і називає своїм сином, звісно, що духовним, бо він називався Іваном і *був* небожем Варнави, але і Павлові слугував. Однак, отже, він більше перебував з Петром і був з ним у Римі. Отже, вірні, що в Римі, попросили його не тільки проповідувати без Писання, але і на письмі викласти їм про відкуплення в Христі. Він, з трудом погодившись, написав. А Петрові від Бога було об'явлено, що Марко написав Благовістя. Він, отже, побачивши, засвідчив, що воно відповідає правді. Той також його послав єпископом до Єгипту, де він і проповідував. Він в Александрії заснував церкву і просвітив усіх, що в південній країні. Розповідь Євангелія ясна, і немає нічого скритого. Найближче ж в усьому до Матея наближений цей євангелист, хіба що Матей ширше *описує* і Матей на початку згадує народження в тілі Господа. Він же почав від пророка Івана. Послухай, отже, що він сказав: Початок Євангелія Ісуса Христа...

Еже ѿ марка стое еѵлие, по десятихъ лѣтехъ хва възнесенїа списано бысть в римѣ. бѣ оубо сей марко петрꙋ оученикъ же и послѣдователь. егоже и сна своего и менꙋетъ петръ, дховнаго явѣ. яко, нарицашеся іоаннъ. а нефей же варнавѣ. но и павлꙋ съисходенъ. обаче оубо с петромъ пребываше множае, и в римѣ с нимъ сы. ꙋмолиша оубо его иже в римѣ вѣрнїи, не точїю без писанїа проповѣдати, но и писанїемъ изложити тѣмъ яже о хѣ кꙋпла. едва оубо повинꙋвся списа. петрꙋ же ѿкровено бысть ѿ ба. яко марко списа блговѣстїе. видѣвъ оубо і извѣствовавъ, яко истинно. таже еппа его посла въ егїпетъ. идѣже и проповѣдавъ. въ александрїи же црковь състави. к полꙋденнѣи странѣ всѣхъ просвѣти. Есть же начрътанїе еѵлиа явственно, и ничтоже имы покровено. Приближ же по всем матѳеови стичетъ сей еѵлистъ. развѣ яко матѳей пространнѣиши. и яко оубо матѳей еже по плоти рожен̇ие гне поминаетъ в началѣ. Сей же ѿ пррка нача іоанна. слыши оубо что рече. зачало еѵлиа іу хва.

Ѿ Марка Ст҃ое Бл҃говѣствованїе

Від Марка Святе Благовіствування

Глава, а҃. За҃, а҃.

мала҃ г҃ мѳ҃а аі҃ лꙋ҃ з҃

Начало[1] єѵⷢ҇лїа і҃у хⷭ҇а, сн҃а бж҃їа, ꙗкоже єсть писано [въ прⷪ҇рцѣхъ][2]. *се [азъ][3] посылаю аггⷢ҇ла моего прⷣ҇ лицемъ твоимъ, иже оуготовитъ пꙋть твой [прⷣ҇ тобою][4].

ісаїа м҃ мѳ҃а г҃ лꙋ҃ г҃ іѡ҃а а҃

*Гласа вопїющаго в пꙋстыни. оуготовайте пꙋть гн҃ь, правы творите стезѧ єго.

мѳ҃а г҃ лꙋ҃ г҃ іѡ҃а а҃ дѣⷽ҇а гі҃

*Бысть Іоаннъ кртѧ в пꙋстыни и проповѣдаѧ крщенїе покаанїа въ ѿпꙋщенїе грѣховъ. и исхождаше к немꙋ всѧ іоудейскаѧ страна, і ієрⷭ҇лимлѧне (-)[5], и крщахꙋсѧ (вси) {въ Іордани рѣцѣ ѿ него}[6], исповѣдающе грѣхы своѧ.

г҃ мѡ҃ аі҃

[*Бѣ же Іоаннъ][7] облъченъ власы вельбꙋжды, и поѧсъ оусменъ о чреслѣхъ єго, и ꙗдый акриды и медъ дивїи.

мѳ҃а г҃ лꙋ҃ г҃ іѡ҃а а҃ дѣⷽ҇а а҃ аі҃ и҃ ді҃

*И проповѣдаше глѧ. грѧдетъ крѣплїи мене въ слѣдъ мене, ємꙋ же нѣсмь достоинъ преклонсѧ разрѣшити ремень сапогъ єго. азъ (оубо) крстихъ вы [в][8] водѣ, той же крститъ вы дх҃омъ ст҃ымъ. За҃, в҃.

мѳ҃а г҃ лꙋ҃ г҃

*И бысть въ онѣхъ днехъ, прїиде і҃с ѿ назарета галилейскаго. и крстисѧ (ѿ Іоанна въ Іердани)[9].

мѳ҃а г҃ лꙋ҃ г҃ іѡ҃а а҃

И абїе въсходѧ ѿ воды, *видѣ разводѧщасѧ нбс҃а, и дх҃ъ ꙗко голꙋбь сходѧщъ нань. и гласъ бысть с нбс҃е, ты еси сн҃ъ мой възлюбленный, о (немже)[10] бл҃говолихъ.

мѳ҃а д҃ лꙋ҃ д҃

*И абїе дх҃ъ (изведе єго)[11] в пꙋстыню. и бѣ [тꙋ в пꙋстыни][12] (днїи четыридесѧте)[13] искꙋшаемъ сатаною. и бѣ съ звѣрми, и аггⷢ҇ли слꙋжахꙋ ємꙋ.

мѳ҃а д҃ лꙋ҃ д҃ іѡ҃а д҃

*По преданїи же Іоанновѣ, прїиде і҃с в галилею, проповѣдаа єѵⷢ҇лїе [црⷭ҇твїа][14] бж҃їа, и глѧ.

мѳ҃а д҃

*Ꙗко исплънисѧ времѧ, и приближисѧ црⷭ҇твїе бж҃їе. покаитесѧ, и вѣрꙋйте въ єѵⷢ҇лїе. За҃, г҃.

мѳ҃а д҃

(-)[15] *Ходѧ (же) при мори галилейстѣмъ, видѣ симона, и андрѣа, брата {того симона}[16], вмѣтающа мрежа в море, бѣста бо рыбарѣ. и рече има і҃с, прїидѣта в слѣдъ мене, и сътворю ва быти ловца чл҃комъ. и абїе оставльше мрежа [своѧ][17], по немъ идоста. И пре-

Глава 1, *поч. 1*

1 Початок Євангелії Ісуса Христа, Сина Божого, **2** так як є написано в пророків: *Ось Я посилаю мого ангела перед твоїм лицем, який підготує твою дорогу перед Тобою. **3** *Голос того, що кричить у пустині: Підготуйте господню дорогу, простими робіть його стежки. **4** *Іван хрестив в пустині і проповідував хрещення, покаяння на відпущення гріхів. **5** І до нього виходила вся юдейська околиця і єрусалимляни, і всі хрестилися в ріці Йордані від нього, визнаючи свої гріхи. **6** *А був Іван зодягнений верблюджим волоссям, і шкіряний пояс на його бедрах, і він їв саранчу і дикий мед, **7** *і проповідував, кажучи: Вслід за мною іде сильніший від мене, якому ж я не є гідний, схилившись, розв'язати ремінь його обуви. **8** Отже, я вас охрестив у воді, той же хреститиме вас Святим Духом. *поч. 2*

мал. 3 мат. 11 лук. 7

іс. 40 мат. 3 лук. 3 ів. 1

мат. 3 лук. 3 ів. 1 дія. 13

мой3. 11

мат. 3 лук. 3 ів. 1 дія. 1 11 і 19

9 *І сталося, що в тих днях прийшов Ісус з Назарету галилейського і охрестився в Івана в Йордані. **10** І враз, як Він виходив з води, *побачив, що розкривалися небеса, і Духа, що як голуб сходив на Нього. **11** І з неба був голос: Ти є Моїм улюбленим Сином, в якому моє уподобання. **12** *І відразу Дух вивів Його в пустелю. **13** І Він був там, в пустелі, сорок днів, спокушуваний сатаною; і був зі звірами, і ангели Йому служили. **14** *А після того, як Іван був виданий, прийшов Ісус до Галилеї, проповідуючи євангеліє божого царства **15** і кажучи, *що: Сповнився час і наблизилося боже царство. Покайтеся і вірте в євангеліє! *поч. 3*

мат. 3 лук. 3

мат. 3 лук. 3 ів. 1

мат. 4 лук. 4

мат. 4 лук. 4 ів. 4

мат. 4

16 *Ходячи ж при Галилейському морі, Він побачив Симона і Андрія, брата того Симона, що закидали сіті в море, бо були рибалками. **17** І сказав їм Ісус: Ходіть вслід за Мною, і зроблю вас ловцями людей. **18** І відразу, залишивши свої сіті, вони пішли за Ним. **19** І пройшовши трохи

мат. 4

звідти, Він побачив Якова Зеведеєвого і Івана, його брата. І вони в човні лагодили сіті. **20** І Він відразу їх покликав. І вони, залишивши свого батька Зеведея в човні з наймитами, пішли за Ним. **21** *І вони ввійшли до Капернауму, і зараз в суботу, ввійшовши до зборів, Він навчав. **22** *І вони дивувалися з його навчання, бо Він навчав їх, як той, що має владу, і не як книжники. *поч. 4*

мат. 4 / лук. 4; мат. 7 / лук. 4

шедъ ма́ло (ѿтꙋ́дꙋ), оу҆зрѣ̀ і҆а́кова зеведе́ова, і҆ і҆ѡа́нна бра́та є҆го̀, и҆ тѣ́хъ въ кораблѝ строѧ́ща мре́жѧ, і҆ а҆́бїе възва ѧ҆̀. и҆ ѡ҆ста́вльше ѡ҆тца̀ своего зеведеа въ кораблѝ с наемникы, по немъ и҆до́ста· *и҆ (внидоша)[18] в [капернаоу́мъ][19]. і҆ а҆́бїе в сꙋббо́ты вше́дъ в со́нмище, оу҆чаше. *и҆ дивлѧ́хꙋсѧ ѡ҆ оу҆че́нїи є҆го̀. бѣ̀ бо оу҆ча и҆хъ ꙗ҆́ко власть и҆мы̀, и҆ не ꙗ҆́ко кни́жницы· зач҃, д҃·

мат҃ д҃ / лꙋ҃ д҃; мат҃ з҃ / лꙋ҃ д҃

лук. 4

23 І *був у їхньому зборі чоловік в нечистім дусі, і він закричав, **24** кажучи: Облиш, що нам і Тобі, Ісусе Назарянине? *Чи* Ти прийшов вигубити нас? Знаю Тебе, хто Ти є, божий святий. **25** І заборонив йому Ісус, кажучи: Замовчи і вийди з нього. **26** І ним потряс нечистий дух – і він закричав великим голосом і вийшов з нього. **27** І жахнулися всі, так що допитувалися вони між собою, кажучи: Що є це? Що це за нове навчання, що з владою? І він наказує нечистим духам, і Його слухаються. **28** І відразу вийшла чутка про Нього по всій Галилейській околиці. *поч. 5*

и҆́ [-][20] *бѣ̀ въ со́нмищи и҆хъ чл҃къ в дꙋсѣ нечи́стѣ, и҆ възва̀ гл҃ѧ. [ѡ҆ста́ви][21], что̀ намъ и҆ тебѣ̀ і҆с҃е назарѧни́не; пришéлъ є҆си погꙋби́ти насъ; вѣмъ тѧ̀ кто̀ є҆си ст҃ы́й бж҃їи. и҆ запрѣти є҆мꙋ і҆с҃, гл҃ѧ. оу҆млъчѝ, і҆ и҆зы́ди и҆з него. и҆ сътрѧсѐ є҆го дꙋхъ нечи́стыи. и҆ възъпѝ гласомъ великомъ, (і҆) и҆зы́де и҆з него. и҆ оу҆жасо́шасѧ вси, ꙗ҆́ко стѧза́тисѧ (и҆мъ) къ себѣ гл҃ющемъ. что̀ есть се; (что̀) оу҆че́нїе но́вое (се· ꙗ҆́ко) по ѡ҆́бласти и҆ дꙋховомъ нечи́стым велитъ, и҆ послꙋшаютъ є҆го; і҆ и҆зы́де слꙋхъ є҆го а҆́бїе въ всю̀ странꙋ галиле́искꙋ. зач҃, є҃·

лꙋ҃ д҃

мат. 8 / лук. 4

29 І *відразу, виходячи зі збору, вони прийшли до Симонового і Андрієвого дому з Яковом і Іваном. **30** А Симонова теща лежала палена гарячкою, і негайно заговорили Йому про неї. **31** І Він, приступивши, підняв її, взявши її за руку, – і зразу гарячка її покинула. І вона їм служила. **32** *Як же стало пізно, коли сонце заходило, до Нього приносили всіх недужих і біснуватих. **33** І все місто зібралося до дверей. **34** *І Він оздоровив багатьох, що дуже терпіли від різних недуг, і вигнав численних бісів, і не давав говорити бісам, що Його знали, що Він є Христос. *поч. 6*

мат. 8 / лук. 4; лук. 4

і҆ *а҆́бїе и҆з со́нмища и҆сходѧ́ще, прїидо́шѧ въ домъ сі́моновъ, и҆ а҆ндре́овъ, съ і҆а́ковомъ і҆ і҆ѡа́нномъ· те́ща же сі́монова лежа́ше ѡ҆гне́мъ жего́ма. і҆ а҆́бїе (гл҃аша)[22] є҆мꙋ ѡ҆ не́и. и҆ прист́ꙋпль възд́виже ю҆̀, є҆́мь за рꙋкꙋ [є҆ѧ̀][23]. и҆ ѡ҆ста́ви ю҆̀ ѡ҆́гнь [а҆́бїе][24], и҆ слꙋжа́ше и҆мъ· *По́здѣ же бы́вшꙋ, є҆гда̀ захожа́ше сл҃нце. приношахꙋ к немꙋ всѧ недꙋжныѧ, и҆ бѣсныѧ, и҆ бѣ̀ весь градъ събрасѧ къ двéремъ, *і҆ и҆сцѣлѝ многы злѣ стражд́ꙋщаѧ различными недꙋгы· и҆ бѣсы мно́гы и҆згна̀, и҆ не ѡ҆ставлѧше гл҃ати бѣсы, ꙗ҆́ко вѣдѧхꙋ {є҆го х҃а сꙋща}[25]. зач҃, ѕ҃·

мат҃ и҃ / лꙋ҃ д҃; мат҃ и҃ / лꙋ҃ д҃; лꙋ҃ д҃

35 І вранці, як ще було дуже темно, вставши, Він вийшов і пішов у пустинне місце. І там молився. **36** І гналися за Ним Симон і ті, що з ним, **37** і знайшовши Його, говорили Йому, що всі Тебе шукають. **38** І Він сказав їм: Ідім до ближніх сіл і міст, щоб і там ми проповідували, бо Я на це вийшов. **39** І Він проповідував на їхніх зборах по всій Галилеї і виганяв бісів. **40** *І прийшов до Нього прокажений, благаючи Його, і падаючи на коліна перед Ним, і кажучи Йому, що, якщо хочеш, можеш мене очистити. **41** Ісус же, змилосердившись, простягнувши руку, доторкнувся до нього і сказав йому: Хочу. Стань чистим. **42** І як Він промовив, відразу від нього відійшла проказа, і він став чистим. **43** І погрозивши йому, Він відразу ж його вигнав **44** і сказав йому: Вважай, нікому не кажи нічого, *але, пішовши, покажися священикові; і принеси їм на свідчення за твоє очищен-

мат. 8 / лук. 5; мат. 8 / лук. 5 / і 17 / мойЗ. 14

і҆ оу҆тро нощи сꙋщи ѕѣло, въстав́ъ и҆зы́де, і҆ и҆де в пꙋсто мѣсто, и҆ тꙋ мл҃твꙋ дѣа́ше· и҆ гна́шѧ є҆го си́монъ, і҆ и҆же с нимъ. и҆ [ѡ҆брѣтше є҆го][26] (гл҃ашѧ)[27] є҆мꙋ, ꙗ҆́ко вси {тебе и҆щꙋтъ}[28]. и҆ гл҃а и҆мъ. и҆демъ (-)[29] въ {ближнѧа ве́си, и҆ грады}[30]. да и҆ тꙋ (проповѣдаемъ)[31], на се́ бо и҆зыдохъ. и҆ [бѣ̀][32] проповѣ́даа на со́нмищихъ и҆хъ, въ все́и галиле́и, и҆ бѣсы и҆згонѧ· *и҆ (прїиде)[33] к немꙋ прокаженъ молѧ є҆го, и҆ на колѣнꙋ па́даа̀ [пре́д нимъ][34], и҆ гл҃ѧ є҆мꙋ, ꙗ҆́ко а҆́ще хо́щеши, мо́жеши мѧ ѡ҆чи́стити· [і҆с҃ же][35] мл҃рдовавъ, про́стеръ рꙋкꙋ [коснꙋ є҆го][36], и҆ (гл҃а)[37] є҆мꙋ. хощꙋ, ѡ҆чи́стисѧ. и҆ [ре́кшꙋ є҆мꙋ][38]. а҆́бїе ѿи́де ѿ него прокаже́нїе, и҆ чи́стъ бысть. и҆ запрѣщъ є҆мꙋ, (и҆) а҆́бїе и҆згна̀ є҆го. и҆ (гл҃а)[39] є҆мꙋ, блюдѝ, никомꙋже ничесоже рци. *но (ше́д)[40] покажисѧ і҆ере́ови, и҆ принеси за ѡ҆чище́нїе твое, ꙗ҆́же повелѣ̀ мѡѷсїи, въ свѣдѣтельство и҆мъ·

мат҃ и҃ / лꙋ҃ є҃; мат҃ и҃ / лꙋ҃ є҃ / и҃ зı҃ / г҃ мо҃ дı҃

ѻ҆́нъ же и҆зше́дъ, нача́тъ проповѣ́дати мно́го, и҆ проноси́ти сло́во, ꙗ҆́коже ктомꙋ̀ не можа́ти є҆мꙋ̀ ꙗ҆́вѣ въ гра́дъ вни́ти, но внѣ̀ в пꙋсты́хъ мѣ́стѣхъ бѣ̀, и҆ прихожда́хꙋ къ немꙋ̀ ѿ всю́дꙋ.

ня те, що наказав Мойсей. **45** Він же, вийшовши, почав багато проповідувати і розповсюджувати слово. Так що Він більше не міг явно ввійти до міста, але був поза, в пустинних місцях. І до Нього приходили звідусюди.

Гла́ва, в҃. зача́ло, з҃.

И҆ (вни́де)[1] па́ки въ (капернаꙋ́мъ)[2] по́ днехъ, (и҆) слы́шано бы́сть, ꙗ҆́кѡ въ домꙋ̀ є҆́сть. і҆ [а҆́бїе][3] събра́шасѧ мно́зи, ꙗ҆́коже ктомꙋ̀ не вмѣща́тисѧ ни при две́рехъ. и҆ гла́голаше и҆̀мъ сло́во. *И҆ (прїидо́шѧ)[4] [къ немꙋ̀ носѧ́ще разсла́бленна жи́лами, носи́ма четы́рми][5]. и҆ не могꙋ́ще {прибли́жититисѧ}[6] къ немꙋ̀ наро́да ра́ди, ѿкры́шѧ покро́въ, и҆дѣ́же бѣ̀, и҆ прокопа́вше, (свѣ́сишѧ)[7] ѻ҆́дръ, [на не́мже][8] разсла́бленый лежа́ше. [ви́дѣвъ же][9] і҆и҃съ вѣ́рꙋ и҆́хъ, (гла́гола)[10] разсла́бленомꙋ. ча́до, ѿпꙋща́ютъ ти сѧ грѣси̑ (твоѝ). бѣ́хꙋ же нѣ́цїи ѿ кни́жникъ, тꙋ̀ сѣдѧ́ще, и҆ помышлѧ́юще въ сердца́хъ свои́хъ. что̀ сє́й та́кѡ гла́голетъ [хꙋлы̀][11]; кто̀ мо́жетъ ѡ҆ставлѧ́ти грѣхѝ, то́кмѡ є҆ди́нъ бг҃ъ; и҆ а҆́бїе разꙋмѣ́въ і҆и҃съ дх҃омъ свои́мъ, ꙗ҆́кѡ та́кѡ [тї́и][12] помышлѧ́ютъ въ себѣ̀. (речѐ)[13] и҆̀мъ: что̀ сїѧ помышлѧ́ете въ сердца́хъ ва́шихъ. *что̀ є҆́сть ᲂу҆до́бѣе ре́щи разсла́бленомꙋ, ѿпꙋща́ютъ ти сѧ грѣси̑, и҆лѝ ре́щи, въста́ни, и҆ возмѝ ѻ҆́дръ тво́й, и҆ ходѝ. но да ᲂу҆вѣ́сте, ꙗ҆́кѡ вла́сть и҆́мать сн҃ъ чл҃ческїй {на земли̑ ѿпꙋща́ти грѣхѝ}[14], (гла́гола)[15] разсла́бленомꙋ. тебѣ̀ гл҃ю, въста́ни (и҆) возмѝ ѻ҆́дръ тво́й, и҆ и҆дѝ въ до́мъ тво́й. и҆ воста̀ (а҆́бїе, и҆)[16] взе́мъ ѻ҆́дръ, и҆зы́де пре́дъ всѣ́ми, ꙗ҆́кѡ диви́тисѧ всѣ̑мъ, и҆ сла́вити бг҃а, гл҃ющемъ. ꙗ҆́кѡ [никола́же та́кѡ][17] ви́дѣхомъ.

зача́ло, и҃.

И҆ і҆зы́де па́кы къ мо́рю, и҆ ве́сь наро́дъ и҆дѧ́ше къ немꙋ̀, и҆ ᲂу҆ча́ше и҆̀хъ. *и҆ мимогрѧды̀, ви́дѣ левḯю а҆лфе́ова, сѣдѧ́ща на мы́тници, и҆ (гла́гола)[18] є҆мꙋ̀, по мнѣ̀ грѧдѝ. и҆ въста́въ, в слѣ́дъ є҆го̀ и҆́де. И҆ бы́сть возлежа́щꙋ є҆мꙋ̀ в домꙋ̀ є҆гѡ̀, и҆ мно́зи мыта́ре и҆ грѣ́шницы возлежа́хꙋ съ і҆и҃сомъ, и҆ съ ᲂу҆чн҃кы є҆гѡ̀. бѣ́хꙋ бо мно́зи, и҆ по не́мъ и҆до́ша. И҆ кни́жницы (и҆ фарїсе́е)[19] ви́дѣвше [є҆го̀ ꙗ҆дꙋ́ща][20] с мытари̑ и҆ грѣ́шникы, гл҃ахꙋ ᲂу҆чн҃комъ є҆гѡ̀. [что̀ ꙗ҆́кѡ][21] с мытари̑ и҆ грѣ́шникы [ꙗ҆́стъ и҆ пїе́тъ][22]; и҆ слы́шавъ і҆и҃съ, (гла́гола)[23] и҆̀мъ. {-}[24] не тре́бꙋютъ здра́вїи врача̀, но болѧ́щїи. *не прїидо́хъ призва́ти пра́ведникы, но грѣ́шникы (на покаа́нїе).

зача́ло, ѳ҃.

И҆ *бѣ́хꙋ ᲂу҆чн҃цы і҆ѡа́ннѡви и҆ [фарїсе́йстїи][25] постѧ́щесѧ, и҆ (прїидо́шѧ и҆ гл҃аша)[26] є҆мꙋ̀. почто̀ ᲂу҆чн҃цы і҆ѡа́ннѡви и҆ фарїсе́йстїи постѧ́тсѧ, а҆ твоѝ ᲂу҆чн҃цы не постѧ́тсѧ; и҆ речѐ и҆̀мъ

Глава 2, *поч. 7*

1 І по днях Він знову ввійшов до Капернауму, і пішла чутка, що Він є в домі. **2** І зразу зібралися численні, так що більше не поміщалися навіть при дверях, і Він говорив їм слово. **3** *І прийшли до Нього, несучи спаралізованого, якого несло чотирьох. **4** І коли не змогли наблизитися до Нього через натовп, відкрили дах *там,* де Він був, і зробивши діру, звісили лежак, на якому лежав спаралізований. **5** А Ісус, побачивши їхню віру, сказав спаралізованому: Дитино, відпускаються тобі твої гріхи! **6** Були ж деякі з книжників, які там сиділи і думали у своїх серцях: **7** Що цей так говорить хули? Хто може відпускати гріхи, хіба тільки один Бог? **8** І відразу Ісус, зрозумівши своїм духом, що ті так у собі думають, сказав їм: Що це думаєте у ваших серцях? **9** *Що є легше: сказати спаралізованому: Відпускаються тобі гріхи, – чи сказати: Встань, і візьми твій лежак, і ходи? **10** Але, щоб знали ви, що Людський Син має владу на землі відпускати гріхи. Сказав спаралізованому: **11** Тобі кажу: Встань, і візьми твій лежак, і йди до твого дому! **12** І він зараз встав, і взявши лежак, вийшов перед всіма, так що всі дивувалися і прославляли Бога, кажучи, що ніколи ми такого не бачили.

поч. 8

13 І Він знову вийшов до моря, і ввесь народ ішов до Нього. І Він їх навчав. **14** *І проходячи, Він побачив Левію Алфеєвого, що сидів на митниці, і сказав йому: Іди за мною. І вставши, він пішов вслід за Ним. **15** І сталося, що як Він лежав *при столі* в його домі, і багато митарів і грішників лежало з Ісусом і з його учнями, бо були численні і за ним ішли, **16** і книжники, і фарисеї, побачивши Його, що Він їсть з митарями і грішниками, говорили його учням: Як це, що Він їсть і п’є з митарями і грішниками? **17** І почувши, Ісус сказав їм: Не здорові потребують лікаря, але хворі. *Я не прийшов покликати праведників, але грішників до каяття.

поч. 9

18 І *фарисейські та Іванові учні постили. І прийшли, і сказали Йому: Чому Іванові і фарисейські учні постять, а твої учні не постять? **19** І сказав їм Ісус: Чи можуть весільні сини

мѳ҃а ѳ҃ лꙋ҃ е҃ — мат. 9 лук. 5 (2,3)

мѳ҃а ѳ҃ лꙋ҃ е҃ — мат. 9 лук. 5 (2,9)

мѳ҃а ѳ҃ лꙋ҃ е҃ — мат. 6 лук. 5 (2,14)

а҃ ті҃ а҃ мѳ҃а ѳ҃ — тим1. 1 мат. 9 (2,17)

мѳ҃а ѳ҃ лꙋ҃ е҃ — мат. 9 лук. 5 (2,18)

постити доки з ними є жених? Так довго, як мають з собою жениха, не можуть постити. **20** А прийдуть дні, коли від них відбереться жениха, і тоді поститимуть, в ті дні. **21** І ніхто не пришиває латку небіленого полотна до старої одежі, якщо ж ні, – нове візьме свій кінець від старого, і діра гіршою буде. **22** І ніхто не вливає нового вина до старих міхів, якщо ж ні, – нове вино розсадить міхи, і вино виллється, і міхи пропадуть; але нове вино *треба* вливати в міхи нові. *поч. 10*

ѧ҆, є҆да̀ мо́гꙋтъ сн҃ове бра́чнїи дондеже жени́хъ с ними є҆сть, пости́тисѧ; е҆ли́ко вре́мѧ (с собо́ю и҆мꙋтъ жени́ха)[27], не мо́гꙋтъ пости́тисѧ. прї и҆дꙋтъ же дн҃ïе, є҆гда̀ ѿи́метсѧ ѿ ни́хъ жени́хъ, и҆ тогда̀ постѧ́тсѧ в̾ тыи дни. (и҆) никтоже приложенїа пла́та небѣлена пришива́етъ к ризѣ ветсѣ. а҆ще ли́ ни, во́зметъ конецъ є҆го но́вое ѿ ветхаго, и҆ горши дира бꙋдетъ. и҆ никтоже влива́етъ вина но́ва в мѣхы ве́тхы. а҆ще ли же ни, просадитъ вино [но́вое][28] мѣхы, и҆ вино [пролие́тсѧ, и҆ мѣси погы́бнꙋтъ][29]. но вино но́во в̾ мѣхи новы [влїа́ти][30]. зач҃, і.

мат. 12
лук. 6
мой5. 23

23 І *сталося, що як Він в суботу переходив через засіви, і його учні почали іти, зриваючи колосся. **24** І фарисеї говорили Йому: Дивись, що роблять в суботу. Те, що не годиться! **25** І Той їм говорив: *Чи ви ніколи не читали, що зробив Давид, коли мав потребу і сам зголоднів, і ті, що з ним? **26** Коли він увійшов до божого дому за архиєрея Авітаара і з'їв хліби предложення, яких не годилося їсти, *хіба священикам, і дав і тим, що були з ним. **27** І Він говорив їм: Субота повстала задля людини, а не людина задля суботи. **28** Тому Людський Син є паном і суботи.

црс1. 21
мат. 12
лук. 6

мой2. 29
мой3. ?
і 24
мат. 12
лук. 6

И҆ *бысть (мимоходити е҆мꙋ в сꙋбо́ты)[31] сквозѣ сѣа́нїа, и҆ (нача́ша оу҆ченицы є҆го)[32] пꙋть творити, въстръза́юще кла́сы. І҆ фарїсе́е гл҃ахꙋ є҆мꙋ. виждь что творѧтъ в сꙋбо́ты, є҆же не достоитъ; и҆ [то́и гл҃аше][33] и҆мъ. *Нѣсте ли николиже чли, что сътвори дв҃дъ, є҆гда̀ требованїе и҆мѣ, и҆ взалка са́мъ, і и҆же с ни́мъ; ка́ко вниде в до́мъ бж҃їи, прї а҆вї́даарѣ а҆рхїере́и, и҆ хлѣбы предложе́нїа снѣсть, и҆хже не достоаше ꙗ҆сти, *токмо і҆ере́омъ, и҆ дастъ и҆ сꙋщимъ с нимъ, и҆ гл҃аше и҆мъ. сꙋбо́та чл҃ка ради бысть, а҆ не чл҃къ сꙋбо́ты ради. тѣмже г҃ь є҆сть сн҃ъ чл҃ческїи и҆ сꙋбо́тѣ.

ма҃ ві
лꙋ҃ ѕ
є҆ мо҃ кг

а҃ цр҃ ка
ма҃ ві
лꙋ҃ ѕ

в҃ мо҃ кд
г҃ мо
и҆ кд
ма҃ ві
лꙋ҃ ѕ

Глава 3

мат. 12
лук. 6

1 І Він *знову ввійшов до збору. І був там чоловік, що мав суху руку. **2** І підглядали Його, чи оздоровить його в суботу, щоб Його оскаржити. **3** І Він сказав чоловікові, що мав суху руку: Стань посередині. **4** І Він сказав їм: Чи годиться в суботу добро робити чи зло робити, душу спасти чи погубити? Вони ж мовчали. **5** І глянувши на них з гнівом, сумуючи через закаменілість їхніх сердець, сказав чоловікові: Простягни твою руку. І той простягнув – і його рука стала сильною, здоровою, як друга. *поч. 11*

6 І відразу, вийшовши, фарисеї з іродіянами робили нараду проти Нього, як Його погубити. **7** А Ісус зі своїми учнями відійшов до моря, і за ним пішла велика юрба з Галилеї, і з Юдеї, **8** і з Єрусалиму, і з Ідумеї, і з другого берега Йордану, і з Тиру, і Сидону. Велике множество, почувши, що Він робив, прийшли до Нього. **9** І Він сказав своїм учням, щоб був для Нього човен, задля народу, щоб Йому не надокучали. **10** Бо Він численних оздоровив, так що ті, що мали рани, нападали, щоб до Нього доторкнутися. **11** І нечисті духи, коли Його бачили, припадали до Нього і кликали,

Гл҃а, г҃.

ма҃ ві
лꙋ҃ ѕ

И҆ вниде *паки в̾ со́нмище, и҆ бѣ та́мо чл҃къ, сꙋхꙋ и҆мы̀ рꙋкꙋ, и҆ назира́хꙋ є҆го, а҆ще в̾ сꙋботы и҆сцѣлитъ є҆го, да (на нь възгл҃ютъ)[1]. и҆ (гл҃а)[2] чл҃кꙋ, сꙋхꙋ (и҆мꙋще рꙋкꙋ)[3], стани посредѣ. и҆ (гл҃а)[4] и҆мъ. достои́тъ ли в сꙋбо́ты добро̀ творити, и҆ли зло творити; дш҃ꙋ сп҃ти, и҆ли погꙋбити; о҆ни́ же млъчахꙋ. И҆ възрѣвъ на нихъ съ гнѣвомъ, скорбѧ̀ о҆ о҆камененїи (сръдецъ)[5] и҆хъ. (гл҃а)[6] чл҃кꙋ, простри̑ рꙋкꙋ {твою}[7]. и҆ прострѐ, и҆ оу҆твердисѧ рꙋка є҆го (цѣла ꙗ҆ко дрꙋгаа). зач҃, аі.

І҆ изше́дше фарисе́е а҆бїе съ и҆родиа́ны, съвѣтъ творѧхꙋ на нь, ка́ко є҆го погꙋбѧтъ. (-)[8] І҆с҃ (же) (ѿиде съ оу҆чн҃кы своими)[9] к мо́рю. и҆ мно́гъ народъ, ѿ галилеа {по немъ и҆де, и҆ ѿ і҆ꙋде́а, и҆ ѿ і҆ерл҃има}[10], и҆ ѿ и҆дꙋмеа, и҆ съ о҆ного полꙋ и҆орданѣ, и҆ ѿ тѵра и҆ сидона, множество мно́го, слышавше е҆лика творѧше, прї и҆доша к немꙋ. и҆ ре́ оу҆чн҃комъ своимъ, да корабль бꙋдетъ оу҆ него народа ради, да не стꙋжаютъ е҆мꙋ. многы бо и҆сцѣли, ꙗ҆коже нападати е҆мъ, да е҆мꙋ прикоснꙋтсѧ, е҆лицы и҆махꙋ раны. и҆ дꙋси нечистїи е҆гда (видахꙋ є҆го)[11], припадахꙋ к немꙋ, и҆ звахꙋ гл҃юще. ꙗ҆ко ты еси сн҃ъ бж҃їи. и҆

много прещаше имъ, да не [явлена его][12] сътворятъ· зач҃, ві·

мф҃ і, лк҃ д

И (*взыде)[13] на гору, и (призва)[14] ихже хотяше самъ, и приидоша к нему. и сътвори дванадесяте [-][15], да будутъ съ нимъ, и да посылаетъ и проповедати, и имети власть [цѣлити недугы, и][16] изгонити бесы· [-][17] И нарече (симону имя)[18] петръ. и іакова зеведеова, и іоанна брата іаковля, и нарече (има имена)[19], воанергесъ, еже есть сн҃а громова, и андреа, и филиппа, и вардоломеа, и матфеа, и фому, и іакова алфеова, и фаддеа, и симона [кананита][20], и іюду искаріотскаго, иже и предастъ его· зач҃, гі·

И [приидоша][21] в домъ, и (събрася)[22] пакы народъ, яко не мощи имъ ни хлеба ясти· И слышавше иже бяху оу него, изыдоша да имутъ его. гл҃аху бо, яко неистовъ есть· И книжницы иже ѿ іер҃лима низшедшеи, гл҃аху,

мф҃ д, лк҃ аі

*яко веелзевулъ иматъ, и яко ѡ князи бесовстемъ изгонитъ бесы· И призвавъ ихъ, в притчахъ гл҃аше имъ. како можетъ сатана сатану изгонити;

мф҃ ві, лк҃ аі

*И аще цр҃ство на ся разделится, не можетъ стати цр҃ство то· И аще домъ на ся разделится, не можетъ [стати до͠ тои][23]· и аще сатана воста на ся самъ, и разделися, не можетъ стати, но конецъ иматъ· {Никтоже можетъ}[24] [съсуды крепкаго вше͠ в до͠][25] его расхитити, аще не первее крепкаго свяже͠, и тогда домъ его расхититъ· зач҃, ді·

мф҃ ві, лк҃ ві

*Аминь гл҃ю вамъ, яко вся ѿпустятся (съгрешения сн҃омъ чл҃ческымъ)[26], и хуления елика аще въсхулятъ· а иже въсхулитъ на дх҃ ст҃ыи, не иматъ ѿпущения въ векы, но повиненъ есть вечному [суду][27]. зане гл҃аху, духъ нечистъ иматъ· [*Приидоша оубо][28] мати и братия его.

мф҃ ві, лк҃ и

и вне стояще послаша к нему зовуще его· и седяше (наро͠ ѡ немъ)[29] (реша же)[30] ему. се мати твоя и братия твоя, и сестры твоя вне ищутъ тебе· и ѿвеща имъ [гл҃я][31]. кто есть мати моя и братия моя; и съглядавъ ѡкрестъ себе седящая, (гл҃а)[32], се мати моя и братия моя, иже бо аще сътворитъ волю бж҃ию, сеи братъ мои и сестра моя, и мати (ми) есть·

Глава, д҃· зач҃, еі·

мф҃ гі, лк҃ и

Пакы* начатъ оучити при мори, и (събрася)[1] к нему наро͠ многъ, якоже самому [влезшу в корабль][2], седети в мори, и весь наро͠ при мори на земли бя-

кажучи, що: Ти є Божим Сином. **12** І Він багато погрожував їм, щоб Його не виявляли. *поч. 12*

мат. 10, лук. 9

13 І *Він вийшов на гору та прикликав тих, кого Сам хотів. І вони прийшли до Нього. **14** І Він настановив дванадцятьох, щоб були з Ним, і щоб посилати їх проповідувати, **15** і щоб мали владу оздоровляти хвороби і виганяти бісів. **16** І Він назвав Симонові ім'я Петро, **17** і *покликав* Якова Зеведеєвого і Івана, брата Якова, і назвав їм імена Воанергес, що означає Сини грому, **18** і Андрія, і Филипа, і Вартоломея, і Матея, і Тому, і Якова Алфеєвого, і Таддея, і Симона Кананіта, **19** і Юду Іскаріотського, який і видав Його. *поч. 13*

20 І вони прийшли додому. І знову зібралася юрба, так що вони не могли ані хліба з'їсти. **21** І почувши, ті, що були у Нього, вийшли, щоб Його схопити, бо говорили, що Він є безумним. **22** І книжники, що зійшли з Єрусалиму, говорили, *що має веелзевула і що виганяє бісів князем бісівським.

мат. 9, лук. 11

23 І прикликавши їх, Він їм говорив в притчах: Як може сатана виганяти сатану? **24** *І якщо царство розділиться проти себе, те царство не може встояти.

мат. 12, лук. 11

25 І якщо дім розділиться проти себе, той дім не може встояти. **26** І якщо сатана повстав проти себе самого і розділився, він не може встояти, але це кінець. **27** Ніхто не може розграбувати посуд сильного, ввійшовши до його дому, якщо спершу не зв'яже сильного, – і *лише* тоді розграбує його дім. *поч. 14*

мат. 12, лук. 12

28 *Амінь. Кажу вам, що людським синам відпустяться всі гріхи і хули, які тільки хулитимуть. **29** А хто хулитиме проти Святого Духа – не має відпущення навіки, але він є винен вічному суду. **30** Тому що вони говорили: Він має нечистого духа! **31** *Отже, прийшли Його мати і брати, і стоячи ззовні, послали до Нього, кличучи Його.

мат. 12, лук. 8

32 А навколо Нього сидів натовп. Сказали ж Йому: Ось твоя мати, і твої брати, і твої сестри назовні шукають Тебе. **33** І Він їм відповів, кажучи: Хто є моя мати і мої брати? **34** І поглянувши навколо Себе на тих, що сиділи, Він сказав: Ось моя мати і мої брати. **35** Бо хто лиш виконає божу волю, цей – мій брат і моя сестра, і є мені матір'ю.

Глава 4, *поч. 15*

мат. 13, лук. 8

1 І *Він знову почав навчати при морі. І до Нього зібралася велика юрба, так що Він сам, увійшовши до човна, сидів на морі, а весь натовп був на землі при морі. **2** І Він багато

навчав їх притчами і говорив їм у своєму навчанні: **3** Слухайте! Ось вийшов сіяч сіяти. **4** І сталося, що коли сіяв, одне впало на дорогу, і прийшли птахи і його видзьобали. **5** Інше ж впало на камінне, де не було багато землі, і відразу зійшло, тому що не мало глибокої землі; **6** а як сонце засяяло, прив'яло і, тому що не мало кореня, зісохло. **7** І інше впало між терня – і піднялося терня і його заглушило, і воно плоду не дало. **8** І інше впало на добру землю і давало плід, що підносився, і ріс, і приносив плід в 30, і в 60, і в сто. **9** І говорив: Хто має вуха, щоб слухати, нехай слухає! *поч. 16*

10 Коли ж Він був на самоті, запитали Його про притчу ті, що були з ним з дванадцятьма. **11** І Він говорив їм: Вам є дано знати таємниці божого царства, а тим, що назовні, все відбувається в притчах. **12** *Щоб бачачи бачили – і не побачили, і слухаючи слухали – і не розуміли; щоб часом не навернулися і гріхи не були їм відпущені. **13** І Він їм сказав: Чи не знаєте цієї притчі? І як зрозумієте усі притчі? **14** *Сіяч сіє слово. **15** Це ж є ті, що на дорозі, де сіється слово. І коли почують, враз приходить сатана і забирає слово, посіяне в їхніх серцях. **16** І це є також ті, що посіяні на кам'янім. Вони, коли почують слово, зараз з радістю його приймають; **17** і не мають в собі кореня, але є дочасними. І як настав утиск або переслідування задля слова, вони відразу згіршуються. **18** А це є ті, що сіяні в тернях, що чують слово; **19** і журби цього віку, *і обмана багатства та інших похотей, входячи, подавляють слово – і воно є безплідним. **20** І це є ті, що сіяні на гарній землі, що чують слово і приймають, і приносять плід у 30, і у 60, і в сто. **21** І говорив їм: *Чи приходить світильник, щоб поклали його під посуд або під ліжком? Хіба не *на те,* щоб його покласти на свічнику? **22** *Бо немає таємного, що не виявиться, ані не було затаєним, хіба щоб вийшло на яв. **23** Якщо хто має вуха, щоб слухати, хай слухає. *поч. 17*

24 І Він говорив їм: Зважайте на те, що чуєте. *Якою мірою міряєте, *такою* вам буде відміряно! І додасться вам, що слухаєте. **25** *Бо якщо хтось має, йому дасться, а хто не має, і те, що має, відніметься в нього! **26** І Він говорив: Таким є і царство боже. Так як чоловік кидає насіння в землю, **27** і спить, і встає, вночі і вдень, і насіння сходить і росте, а як, він не знає. **28** Бо земля

іс. 6 мат. 13 лук. 8 ів. 12 дія. 28 рим. 11

мат. 12 лук. 8

тим1. 7 лук. 12

мат. 5 лук. 8

мат. 5 лук. 8 і 12

мат. 7 лук. 6

мат. 12 і 25 лук. 8 і 19

ше. и҆ оу҆ча́ше и҆́хъ при́тчами мно́го, и҆ гл҃аше и҆́мъ въ оу҆че́нїи свое́мъ· Слы́шите. се и҆зы́де сѣ́ѧй сѣ́ѧти· И҆ бы́сть егда сѣ́ѧше, о҆́во паде на пꙋти̏, и҆ прїидо́ша пти́ца и҆ позоба́ша е҆̀· (-)[3] дрꙋгое (же) падѐ на ка́мени, и҆дѣ́же не и҆мѧ́ше землѧ мно́ги, и҆ а҆́бїе прозѧбѐ, зане не и҆мѧ́ше глꙋбины земныѧ. (слн҃цꙋ же всїѧвшꙋ)[4], присвѧде, и҆ зане не имѧше ко́рене, и҆́сше· И҆ дрꙋгое падѐ въ тръннїи, и҆ взы́де тръ́нїе, и҆ подави е҆̀, и҆ плода̀ не дасть· И҆ дрꙋго́е паде на землѧ̀ до́брѣ, и҆ даѧше пло҃, въсходѧщъ, и҆ растꙋщъ. и҆ приплодоваше (на)[5], л҃, и҆ (на)[6], ѯ҃, и҆ (на)[7] сто. и҆ гл҃аше, и҆мѣ́ѧй оу҆ши слы́шати да слы́шитъ· за҃, ѕі·

(-)[8] Е҆́гда (же) бы́сть е҆ди́нъ, въпроси́ша его и҆же бѣхꙋ с нимъ съ о҆бѣмана́десѧте, о҆ при́тчи· И҆ гл҃аше и҆мъ, ва҃ (есть дано вѣ́дати та́йны)[9] цр҃ствїѧ бж҃їа, о҆нѣм же в҆нѣшнимъ в҆ при́тчахъ вса бываютъ. *да ви́дѧще ви́дѧтъ, и҆ не оу҆зрѧтъ. и҆ слы́шаще слы́шатъ, и҆ не разꙋмѣ́ютъ. да не когда о҆бра́тѧтсѧ, и҆ о҆ставѧтсѧ и҆мъ [грѣсѝ][10]. и҆ (гл҃а)[11] и҆мъ. не вѣсте ли при́тча сеѧ; и҆ ка́ко вса при́тча разꙋмѣете; *сѣ́ѧй, сло́во сѣетъ. сїи же сꙋть и҆же на пꙋти̏, и҆дѣже сѣ́етсѧ сло́во, и҆ е҆гда̀ оу҆слы́шатъ, а҆́бїе прїи́детъ сатана, и҆ ѿи́метъ сло́во сѣѧнное в҆ [срдцꙋхъ и҆хъ][12]· И҆ сїи сꙋть тако́жде и҆же на каменныхъ сѣ́мїи. и҆же е҆гда оу҆слы́шитъ сло́во, а҆́бїе с ра́достїю прие́млютъ е҆̀, и҆ не и҆мꙋтъ коре́нїа в себѣ, но време́нни сꙋть· Таже бы́вши печали, и҆ли гоне́нїю словесѐ ра́ди, а҆́бїе съблажнаютсѧ· Ч҃ [сїи сꙋть][13] и҆же в҆ тръннїи сѣ́мїи. [-][14] (слы́шащей сло́во)[15], и҆ печали вѣка (сего), *и лесть бога́тьства, и҆ о҆ про́чихъ похотїи в҆ходѧ́ще, подавлѧю҃ сло́во, и҆ бесплодъно бывае́тъ· и҆ сїи сꙋть и҆же на земли до́брѣи сѣ́мїи, и҆же слы́шатъ сло́во, и҆ прїе́млютъ, и҆ плодствꙋютъ, (на)[16], л҃, и҆ (на)[17], ѯ҃, и҆ (на)[18] сто· И҆ гл҃аше и҆мъ· *е҆да (свѣти́лникъ прихо́дитъ)[19], да по҃ спꙋдо́м положатъ е҆го, и҆ли по҃ о҆дромъ; не да ли на свѣщницѣ положенъ бꙋдетъ; *нѣсть бо та́йно, е҆же не ѧ҆ви́тсѧ. ни бы́сть потаено, но да прїи́детъ въ ѧ҆вле́нїе· А҆́ще кто и҆мать оу҆ши слы́шати, да слы́шитъ· за҃, ѕі·

И҆ гл҃аше и҆мъ, блю́дѣте что слы́шите. *в нюже мѣрꙋ мѣрите, възмѣритсѧ вамъ, и҆ приложитсѧ вамъ [слы́шащым][20]· *И҆же бо а҆́ще и҆мать, дастьсѧ е҆мꙋ. а҆ и҆же не и҆мать, и҆ е҆же и҆мать, ѿи́метсѧ ѿ него· И҆ гл҃аше, тако е҆сть и҆ цр҃твїе бж҃їе, ѧ҆́коже чл҃къ в҆мѣтаетъ сѣмѧ в҆ землю, и҆ спитъ, и҆ въстаетъ но́щїю и҆ дн҃їю, и҆ сѣмѧ прозѧбаетъ и҆ растетъ, ѧ҆́коже не вѣсть о҆нъ. в себѣ (бо) землѧ пло́дитъ преже

і҆са҃їа ѕ҃ Ма҃ гі Лꙋ и҆ І҆ѡа҃ ві дѣѧ҃ кн рі҃ аі

Ма҃ ві Лꙋ и҆

а҆ ти҃ з҃ Лꙋ ві

Ма҃ е҃ Лꙋ и҆

Ма҃ і Лꙋ и҆ и҆ ві

Ма҃ з҃ Лꙋ ѕ҃

Ма҃ ві и҆ кє Лꙋ и҆ и҆ ді

траву, потом класъ. таже [исполняетъ][21] пшеницу въ класѣ. егда же съзрѣетъ плодъ, абіе послетъ сръпъ, яко наста жатва. И глаше, *чесому уподобим црствіе бжіе; или коей [притчи приложимъ е][22]; яко зерно горушично, еже егда всѣяно будетъ в земли, мнѣе всѣхъ сѣменъ есть земных, и егда всѣяно будетъ възрастетъ, и будетъ боле всѣхъ зеліи, и сътворит вѣтви веліа, яко мощи под сѣнію его птицамъ нбнымъ вітати. *И таковѣми притчами многами глаше им слово, якоже можаху слышати. Бес притча же не глаше имъ (словесе). особ же (учнкомъ своимъ)[23] сказааше вся.

мат. 13, лук. 13 — мат. 13

з себе видає швидше траву, потім колос, тоді наповнює пшеницею колос. **29** Коли ж дозріє плід, він відразу посилає серп, бо настали жнива. **30** І Він говорив: *До чого уподібнимо боже царство? Або до якої притчі його прирівняємо? **31** Воно таке, як гірчичне зерно, що, коли буде засіяне в землю, є найменше з усіх земських насінь, **32** а коли буде посіяне, виростає, і буде більшим від всього зілля, і дасть велике галуззя, так що під його тінню можна поселитись небесним птицям. **33** *І такими численними притчами Він говорив їм слово, так як могли слухати, **34** а без притчі Він їм не говорив слово. Осібно ж пояснював усе своїм учням.

зач, иі. — *поч. 18*

*И (гла)[24] имъ в той дни, вечеру бывшу, преидемъ на онъ полъ. и отпуще народы, пояша его, якоже бѣ в корабли. и іни корабли бѣху с нимъ. И бысть бура вѣтрена велика, (-)[25] влъны (же) вливахуся в корабль, якоже уже погружатися (ему)[26]. и [бѣ самъ][27] на кормѣ на възглавници, спя, и (възбудиша)[28] его, и (глаша)[29] ему. учителю, нерадиши ли яко погибаем; и въставъ, запрѣти вѣтру, и рече морю, млъчи, престани. и уляже вѣтръ, и бысть тишина веліа. и рече имъ, что {тако страшливи есте; како}[30] не имате вѣру; и убояшася страхомъ веліемъ, и глаху другъ къ другу, кто убо сей есть, яко и вѣтръ и море, послушаю его;

мат. 8, лук. 8

35 *І сказав їм в той день, як настав вечір: Перейдімо на той бік. **36** І відпустивши юрбу, вони Його взяли. Як же Він був у човні і інші човни були з ним, **37** то була велика вітряна буря, а хвилі вливалися до човна, так що вже він тонув. **38** І Він сам був на кормі на подушці, сплячи. І Його розбудили, і сказали Йому: Учителю, чи ти не дбаєш, що ми гинемо? **39** І вставши, Він погрозив вітрові і сказав морю: Мовчи, перестань! І улігся вітер, і була велика тиша. **40** І Він сказав їм: Чому ви є такими лякливими? Як, не маєте віри? **41** І вони злякалися великим страхом і говорили один до одного: Отже, хто є цей, що і вітер, і море Його слухаються?

Гла, е. зач, ді.

мат. 5, лук. 8

И пріидоша* на онъ полъ морю, въ страну [гадаринскую][1]. І излѣзшу ему ис корабля, абіе срѣте его от гробъ чл҃къ, в дусѣ нечистѣ, иже жилище имяше въ гробѣхъ. и ни веригами никтоже можаше его связати. зане ему многажды путы и южи желѣзны связану сущу, и растръзатися от него южемъ желѣзномъ и путом съкрушатися, и никтоже можаше его умучити. и выну нощь и днь въ гробѣхъ и в горахъ бѣ, вопіа и тлъкыися каменіемъ. (-)[2] Узрѣв (же) Іса издалече, тече, и поклонися ему, и възъпи гласомъ веліемъ, (рече)[3]. что мнѣ и тебѣ Іисе сне Ба вышняго; заклинаю тя Бгом, не мучи мене. глаше бо ему. изыди душе нечистый от чл҃ка. И въпрашаше его, что (ти есть имя)[4]; и {отвѣща гла}[5], легеонъ имя мнѣ, яко мнози есмы, и молиша его много, да не {послетъ и}[6] внѣ страны. Бѣ же ту при горѣ стадо свино веліе пасомо. и молиша [его вси бѣси глюще][7]. посли ны в свиніа, да в

Глава 5, *поч. 19*

1 І *вони прийшли на другий бік моря, до Гадаринської околиці. **2** І як Він зійшов з човна, відразу зустрів Його чоловік з гробів в нечистому дусі, **3** що мав житло у гробах. І ніхто не міг його скувати кайданами. **4** Так як він часто був зв'язаний путами і залізними кайданами, він і розривав залізні кайдани і трощив пута, і ніхто не міг його опанувати. **5** І він постійно був, ніч і день, в гробах і в горах, кричачи і товчучи камінням. **6** А побачивши Ісуса здалека, він побіг і поклонився Йому, **7** і закричав великим голосом, *і* сказав: Що мені і Тобі, Ісусе, Сину Бога Вишнього? Заклинаю Тебе Богом, не муч мене! **8** Бо Він йому говорив: Нечистий душе, вийди з чоловіка! **9** І Він запитав його: Яке тобі ім'я? І той відповів, кажучи: Легіон – мені ім'я, бо ми є численні. **10** І вони дуже благали Його, щоб не послав їх геть з околиці. **11** Було ж там при горі велике стадо свиней, що паслося, **12** і всі біси благали Його, кажучи: Пошли нас у свиней, щоб ми ввійшли у них. **13** І відразу Ісус їм

наказав. І нечисті духи, вийшовши, ввійшли в свиней. І стадо кинулося по березі в море, було ж якихось дві тисячі, і вони потопилися в морі. **14** А ті, що пасли свиней, втекли і сповістили в місті і в селах. І ті вийшли побачити, що те, що сталося. **15** І вони прийшли до Ісуса і побачили біснуватого, що сидів, і був зодягнений, і при умі, той, що мав легіон, – і злякалися. **16** А ті, що бачили, розповіли їм, що сталося з біснуватим, і про свиней. **17** І вони почали Його благати відійти від їхніх околиць. **18** І як Він сів у човен, біснуватий благав Його, щоб бути з Ним. **19** Ісус же йому не дозволив, але сказав йому: Іди до твого дому, до твоїх, і сповісти їм, що тобі зробив Господь і *як* змилосердився над тобою. **20** І той пішов і почав проповідувати в десятьох містах, що зробив йому Ісус. І всі дивувалися. *поч. 20*

21 І коли Ісус знову прийшов в човні на другий бік, зібралася навколо Нього численна юрба, і Він був при морі. **22** *І ось прийшов один з архисинагогів, на ім'я Яір, і побачивши Його, впав при його ногах **23** і дуже Його благав, кажучи, що: Моя дочка є при кінці *життя*. Щоб, прийшовши, Ти поклав на неї руки, щоб спаслася і була живою. **24** І Він пішов з ним. *поч. 21*

мат. 8
лук. 8

І за Ним ішов великий натовп і Його тиснув. **25** І якась жінка, що дванадцять років мала вилив крові **26** і багато перетерпіла від численних лікарів, і видавши все своє *майно* – і не знайшовши ніякої користі, але радше прийшовши до гіршого, **27** почувши про Ісуса, прийшовши в натовпі ззаду, вона доторкнулася до його одежі. **28** Бо говорила, що: Якщо доторкнуся до Його одежі, спасуся. **29** І відразу висохло джерело її крові, і вона зрозуміла тілом, що виздоровіла від рани. **30** І зразу Ісус у собі зрозумів, що сила з Нього вийшла; і обернувшись, в натовпі говорив: Хто доторкнувся до моєї одежі? **31** І його учні говорили Йому: Ти бачиш натовп, що Тебе тисне, і говориш: Хто доторкнувся до Мене? **32** І Він оглядався, щоб побачити ту, що це зробила. **33** А жінка, злякавшись і тремтячи, знаючи те, що їй сталося, прийшла і припала до Нього, і сказала Йому всю правду. **34** Він же їй сказав: Дочко, твоя віра тебе спасла! Іди в мирі і будь здоровою від твоєї рани. **35** Як Він ще говорив, прийшли від архисинагога, кажучи, що: Твоя дочка вмерла, чому ще турбуєш Учителя? **36** А Ісус, відразу, почувши промовлене слово, сказав архисинагогові: Не бійся, тільки віруй! **37** І Він не дав, щоб

ѩ̂ внидемъ. и̂ [повелѣ̀ и̂мъ а̂бї́е і҃с][8]· И̂ і̂зше́дше дꙋ́си нечи́стїи, вни́доша в̾ свинїѧ. и̂ оу̂стреми́сѧ ста́до по́ брегꙋ в̾ море, (бѣхꙋ же) ꙗ̂ко двѣ̀ ты́сꙋщи, и̂ оу̂топа́хꙋ в мо́ри. (-)[9] пасꙋщїи (же свинїѧ)[10], бѣжа́ша, и̂ възвѣсти́ша въ градѣ̀ и̂ в се́лех̾· И̂ і̂зыдо́ша ви́дѣти что̀ е̂сть бы́вшее. и̂ (прї и̂до́ша)[11] къ і̂с҃ови, и̂ (видѣша)[12] бѣснова́вшагосѧ, сѣдѧща, (и̂) о̂блъче́на, и̂ смы́слѧща, и̂мѣвшаго легео́нъ, и̂ оу̂боа́шасѧ. (-)[13] повѣдаша (же) и̂мъ видѣвшеи̂, ка́ко бы́сть бѣсномꙋ, и̂ о̂ свинїѧхъ· И̂ нача́ша молити его. ѿи̂ти ѿ предѣ́лъ и̂хъ· И̂ влѣзшꙋ е̂мꙋ в̾ корабль, молѧ́ше е̂го бѣснова́выисѧ, дабы (бы́лъ с нимъ)[14]. (і҃с же)[15] не дасть е̂мꙋ, но (рече)[16] емꙋ. и̂дѝ в до҃ твои к̾ твои̂мъ, и̂ възвѣсти и̂мъ, е̂ли́ка [ти г҃ь][17] сотворѝ, и̂ поми́лова тѧ· И̂ і́де, и̂ нача проповѣ́дати в̾ десѧтигра́дѣ, е̂ли́ка сътвори е̂мꙋ і҃с, и̂ вси дивлѧ́хꙋсѧ· за҃, к҃·

И̂ преше́дшꙋ і҃сꙋ в̾ корабли па́ки на о̂нъ полъ. събрасѧ наро́дъ многъ о̂ не҃м, и̂ бѣ̀ при́ мори· *И̂ [се][18] (прї и̂де)[19] е̂ди́нъ ѿ а̂рхї синагогъ, и̂менемъ и̂а́иръ, и̂ видѣвъ е̂го, падѐ при ногꙋ е̂го. и̂ (молѧше)[20] е̂го много г҃лѧ, ꙗ̂ко дщи моѧ̀ на кончи́нѣ е̂сть, да прише́д възложи́ши (на нѭ рꙋцѣ)[21], ꙗ̂ко да сп҃се́тсѧ и̂ жива бꙋдетъ. и̂ і́де с ни́мъ, за҃, к҃а·

м҃а и̂
л҃ꙋ и̂

И̂ по немъ и̂дѧхꙋ народи мно́зи, и̂ оу̂гнѣта́хꙋ е̂го· И̂ [женà][22] нѣ́кая сꙋщи в точе́нїи кро́ве, (лѣ҃ дванадесѧте)[23], и̂ мно́го пострада́вши ѿ многъ враче́, і̂ и̂зда́вши своѧ вс҃ѧ, и̂ ни е̂ді́ноѧ пользы о̂брѣтши, но паче в̾ горше прише́дши, слы́шавши о̂ і҃сѣ, прише́дши в̾ наро́дѣ съзадѝ, прикоснꙋсѧ ри́зѣ е̂го, г҃лаше бо, ꙗ̂ко а̂ще прикоснꙋсѧ (-)[24] ри́замъ е̂го, сп҃се́на бꙋдꙋ. и̂ а́бїе и̂зсѧ́кнꙋ и̂сточникъ кро́ве еѧ̀. и̂ разꙋмѣ тѣломъ, ꙗ̂ко и̂сцѣлѣ ѿ ра́ны. и̂ а́бїе і҃с, разꙋмѣ в себѣ си́лꙋ (и̂зше́дшꙋю ѿ него)[25], (и̂) о̂бра́щсѧ в̾ наро́дѣ, г҃лаше. кто (прикоснꙋсѧ ри́захъ мои̂)[26]; и̂ г҃лахꙋ е̂мꙋ оу̂ч҃нцы е̂го. види́ши народъ оу̂гнѣта́ющь тѧ, и̂ г҃леши кто сѧ прикоснꙋ мнѣ; и̂ о̂бъглѧ́даше видѣти (сътворшꙋю се)[27] · Жена́ же оу̂боа́вшисѧ и̂ трепе́щꙋщи, вѣдѧщи е̂же бы́сть е́й, прї и̂де, и̂ припаде к немꙋ, и̂ рече е̂мꙋ всю и̂стинꙋ. о̂н же рече е́й, дщи. вѣ́ра твоѧ сп҃се тѧ. и̂дѝ в̾ ми́ръ, и̂ бꙋди цѣлà ѿ ра́ны твоеѧ̀· Е̂ще е̂мꙋ г҃лющꙋ, прї и̂до́ша ѿ а̂рхї синаго́га г҃лющее, ꙗ̂ко дщи твоѧ оу̂мре, что̀ е̂ще движеши оу̂чи́телѧ; і҃с же а́бїе слы́шавъ сло́во г҃лемое, г҃ла а̂рхї синаго́гови. не бо́исѧ, то́кмо вѣ́рꙋи. и̂ не о̂ста́ви (по себѣ ни е̂ді́ного)[28] и̂ти, то́кмо пе́тра, и̂ і̂а́кова, и̂ і̂оа́нна брата и̂а́ковлѧ· И̂ (прї и̂де)[29]

в̾ до́мъ а҆рхїсинаго́говъ, и҆ ви́дѣ млъвꙋ̀, {пла́чꙋщеѧсѧ и҆ крича́ще}[30] мно́го, и҆ вше́дъ, (гл҃а)[31] и҆̀мъ. что̀ млъвите, и҆ пла́четесѧ; ѻ҆трокови́ца нѣ́сть ꙋ҆мерла̀, но спи́тъ. и҆ рꙋга́хꙋсѧ є҆мꙋ̀. ѻ҆н же и҆згна́въ всѧ̀, (поѧ́тъ)[32] ѻ҆тца̀ ѻ҆трокови́ца и҆ мт҃ре, и҆ и҆̀же бѣ́хꙋ с ни́мъ, (вни́де)[33] и҆дѣ́же бѣ̀ ѻ҆трокови́ца [лежащи][34]. и҆ є҆́мъ за рꙋ́кꙋ ѻ҆трокови́цꙋ, гл҃а є҆́й, тали́да [кꙋми][35], є҆́же є҆́сть сказа́емо, дв҃це тебѣ̀ гл҃ю, в̾ста́ни. и҆ а҆бі́е в̾ста дв҃ца, и҆ хожа́ше. бѣ̀ бо лѣ́тъ двана́десѧте. и҆ ꙋ҆жасо́шасѧ (-)[36] ꙋ҆жа́сомъ ве́лїемъ. и҆ запрѣти и҆̀мъ мно́го, да ни́ктоже ꙋ҆вѣ́сть сего̀. и҆ рече дати є҆́й ꙗ҆́сти.

за ним ішов ні один, тільки Петро, і Яків, і Іван, брат Якова. **38** І Він прийшов до дому архисинагога і побачив натовп, що плакав і дуже кричав. **39** І ввійшовши, сказав їм: Чому метушитеся і плачите? Дівчина не умерла, але спить. **40** І вони сміялися з Нього. Він же, вигнавши всіх, взявши батька дівчини, і матір, і тих, що були з Ним, ввійшов туди, де була дівчина, що лежала. **41** І взявши дівчину за руку, сказав їй: Таліта кумі, – що в перекладі значить: Дівчино, кажу тобі, встань! **42** І дівчина враз встала і ходила, бо мала дванадцять років. І вони жахнулися великим жахом. **43** І Він їм дуже пригрозив, щоб ніхто про це не дізнався, і сказав дати їй їсти.

Гл҃а, ѕ҃. за҄, кв҃.

Глава 6, *поч. 22*

мат. 13 лук. 4

И҆зы́де* ѿтꙋ́дꙋ, и҆ прїи́де въ ѻ҆те́чествїе своѐ, и҆ по не́мъ и҆до́шѧ ꙋ҆ч҃нцы є҆гѡ̀. И҆ бы́вши сꙋббо́тѣ, нача́тъ {на со́нмищи ꙋ҆чи́ти}[1], и҆ мно́зи слы́шаще дивлѧ́хꙋсѧ гл҃юще. ѿкꙋ́дꙋ семꙋ̀ сїѧ̀; и҆ что̀ премꙋ́дрость да́наѧ є҆мꙋ̀, и҆ си́лы таковы̀ рꙋка́ма є҆гѡ̀ быва́ютъ; не се́й ли є҆́сть те́ктонъ, сн҃ъ мр҃їинъ. [бра́тъ же][2] ї҆а́кѡвꙋ, и҆ ї҆ѡсі́и, и҆ ї҆ꙋ́дѣ, и҆ сі́мѡнꙋ; и҆ не (се́стры ли є҆гѡ̀ зд҃ѣ сꙋ́ть)[3] в на́съ; и҆ блажнѧ́хꙋсѧ ѡ҆ не́мъ. (-)[4] Гл҃аше (же) и҆̀мъ ї҆с҃, *ꙗ҆́кѡ нѣ́сть прⷪ҇ркъ без̾ че́сти, то́кмо въ ѻ҆те́чествїи своѐ, и҆ в̾ сро́дствѣ (-)[5], и҆ в до́мꙋ свое́мъ. и҆ не мо́жаше тꙋ̀ [ни є҆ди́ноѧ си́лы сътвори́ти][6], то́кмо ма́ло недꙋ́жныхъ възло̀ рꙋцѣ̀, и҆сцѣли̇̀. и҆ дивлѧ́шесѧ за невѣ́рствїе и҆́хъ. *И҆ ѡ҆бхожа́ше ве́си ѡ҆крⷭ҇тъ ꙋ҆ча. за҄, кг҃.

ів. 4 мат. 13 лук. 4

1 І *Він вийшов звідти і прийшов до своєї батьківщини. І за Ним пішли його учні. **2** І коли була субота, Він почав на зборі навчати. І численні, слухаючи, дивувалися, кажучи: Звідки Цьому це? І що це за премудрість Йому дана і такі сили стаються його руками? **3** Чи Цей не є тесля, син Марії, а брат Якова, і Йосії, і Юди, і Симона? І чи не Його сестри є тут у нас? І вони гіршилися Ним. **4** Говорив же їм Ісус, *що пророк не є без пошани, хіба тільки у своїй батьківщині, і в роді, і в своєму домі. **5** І Він не міг там зробити ні однієї сили, тільки оздоровив кількох недужих, поклавши *на них* руки. **6** І Він дивувався їхньому невірству *і обходив навколішні села, навчаючи. *поч. 23*

мат. 9 лук. 13

мат. 10 вищ. 3 лук. 9

И҆ (*призва̀) ѻ҆бана́десѧте, и҆ нача́тъ и҆́хъ посыла́ти, два̀ два̀, и҆ дая́ше и҆̀мъ вла́сть на̀ дꙋ́хи нечи́стыми. *И҆ заповѣ́да и҆̀мъ, да ничесо́же во́змꙋ на пꙋ́ть, то́кмо же́злъ є҆ди́нъ. ни пи́ры, ни̇̀ хлѣ́ба, ни̇̀ при по́ѧсѣ мѣ̀дь, но ѡ҆бꙋ́вени в̾ санда́лїа, и҆ не ѡ҆блачи́тисѧ в̾ двѣ̀ ри́зѣ. И҆ гл҃аше и҆̀мъ, и҆дѣ́же а҆́ще в̾ни́дете в до́мъ, тꙋ̀ пребыва́йте, до́ндеже и҆зы́дете ѿтꙋ́дꙋ. *и [є҆ли́цы а҆́ще не прїи́мꙋтъ][7] вы̀, ниже послꙋ́шаютъ ва́съ, и҆сходѧ́ще ѿтꙋ́дꙋ, ѿтрѧсѣ́те пра́хъ и҆̀же по̀ нога́ми ва́шими, въ свѣдѣ́тельство и҆̀м. [а҆ми́нь гл҃ю ва́мъ, ѿра́днѣе бꙋ́детъ содо́момъ и҆ гомо́ррѡ в д҃нь сꙋ́дный, не́же гра́дꙋ томꙋ̀][8]. И҆ и҆зше́дше [проповѣ́дахꙋ][9] да пока́ютсѧ. и҆ бѣ́сы мно́гы и҆згонѧ́хꙋ, *и҆ ма́захꙋ ма́сломъ мно́гы недꙋ́жны, и҆ сцѣлѣва́хꙋ. за҄, кд҃.

7 І *Він покликав двандцятьох. І почав їх посилати по два, і давав їм владу над нечистими духами. **8** *І Він їм заповів, щоб нічого не взяли на дорогу, тільки жезл один, ані торбу, ані хліба, ані мідяки при поясі, **9** але *щоб були* взуті в сандалі і не зодягалися в дві одежі. **10** І Він говорив їм: Де тільки ввійдете до дому, там перебувайте, аж доки не вийдете звідти. **11** *І якщо якісь не приймуть вас ані не послухають вас, виходячи звідти, обтрясіть порох, що під вашими ногами, на свідчення їм. Амінь. Кажу вам: Содомі і Гоморрі буде відрадніше в судному дні, ніж тому містові. **12** І вийшовши, вони проповідували, щоб покаялися, **13** і виганяли численних бісів, *і олією помазували багатьох недужих – і вони виздоровляли. *поч. 24*

мат. 10 лук. 9

мат. 10 лук. 9 дія. 13 і 18

як. 5

И҆ *ꙋ҆слы́шавъ цр҃ь и҆́рѡдъ, ꙗ҆вѣ̀ бо бы́сть и҆́мѧ є҆гѡ̀. и гл҃аше, ꙗ҆́кѡ ї҆ѡа́ннъ крⷭ҇ти́ль {ѿ мр҃твы́й в̾ста̀}[10], и҆ сего̀ ра́д (си́лы дѣ́ютсѧ)[11] ѡ҆ не́мъ. И҆нїи (-)[12] гл҃ахꙋ, ꙗ҆́кѡ и҆лі́а є҆́сть. и҆нїи же гл҃а-

мат. 14 лук. 9

14 І *цар Ірод, почувши, бо Його ім’я стало явним, говорив, що Іван Хреститель встав з мертвих, і через це сили діються через нього. **15** Інші говорили, що це Ілля, інші ж говори-

ли, що це пророк або один з пророків. **16** А Ірод, почувши, сказав, що: Той Іван, якому я відрубав голову, той є, той встав з мертвих. **17** *Бо той Ірод, пославши, схопив Івана і зв'язав його у в'язниці через Іродіяду, жінку свого брата Филипа, тому що одружився з нею. **18** Бо Іван говорив Іродові: *Не годиться тобі мати жінку твого брата Филипа. **19** Іродіяда ж гнівалася на нього і хотіла його вбити. І не могла, **20** бо Ірод боявся Івана, знаючи, що він праведний і святий муж, і беріг його, і послухавши його, багато робив, і він слухав його з насолодою. **21** І як настав догідний день, коли Ірод *з нагоди* своїх уродин робив вечерю своїм князям, і тисячникам, і галилейським старшинам, **22** і коли ввійшла дочка тієї Іродіяди і танцювала, і догодила Іродові і тим, що лежали з ним, цар сказав дівчині: Проси в мене, що тільки хочеш, і дам тобі. **23** І він поклявся їй, що якщо попросиш мене, дам тобі і до половини мого царства. **24** Вона ж, вийшовши, сказала своїй матері: Що проситиму? Та ж сказала: Голову Івана Хрестителя. **25** І ввійшовши відразу, з поспіхом, до царя, попросила, кажучи: Хочу, щоб ти мені дав від нього на полумиску голову Івана Хрестителя. **26** І цар був засмученим, але через клятву і через тих, що лежали з ним, він не захотів їй відмовити. **27** І цар, зараз пославши прибічника, наказав принести його голову. Він же, пішовши, відрубав йому голову у в'язниці, **28** і приніс його голову на полумиску, і дав її дівчині, і дівчина дала її своїй матері. **29** І його учні, почувши, прийшли, і взяли його труп, і поклали його до гробу. *поч. 25*

мат. 14
лук. 3
мойЗ. 18

30 І *апостоли зібралися до Ісуса і сповістили Йому про все: і що зробили, і *що* навчили. **31** І Він сказав їм: Ходіть ви самі до пустинного місця, на самоту, і відпочиньте трохи. Бо були численні, що приходили і відходили, і їм не було коли з'їсти. **32** *І вони одні пішли до пустинного місця човном. **33** І юрби побачили їх, як вони ішли, і численні пізнали їх, і пішки з усіх міст збігалися туди. І випередили їх, і зійшлися до Нього. **34** *І вийшовши, Ісус побачив численний натовп і змилосердився над ними, тому що були наче вівці, що не мають пастуха. І Він почав їх багато навчати. **35** І як вже минуло багато часу, його учні, приступивши до Нього, говорили, що місце є пустинним і час уже пізній. **36** Відпусти їх, щоб, пішовши в довколішні околиці і села, купили собі хліби, бо не мають що їсти. **37** Він же, відповівши, ска-

лук. 19
мат. 14
лук. 9
мат. 9

хꙋ, ꙗко прр҃кѡ (є҆сть), (и҆ли) ꙗко є҆ди́нъ ѿ прр҃къ. Слы́шав же и҆́рѡ҃, рече, [ꙗко][13] є҆гоже а҆́зъ ѹ҆сѣкнꙋхъ [і҆ѡа́нна, то́й є҆сть, то́й въста̀ ѿ мр҃твых][14]. *То́й бо и҆́родъ пославъ, ꙗтъ і҆ѡа́нна, и҆ свѧза̀ є҆го в темници, и҆роді́а́ды ради жены фі́ли́ппа бра́та своє҆го, ꙗко (ѡ҆женисѧ ею̀)[15]. Гл҃аше бо і҆ѡа́ннъ и҆́родови. (-)[16] *не достоитъ тебѣ и҆мѣти женꙋ (фі́ли́ппа) бра́та твоє҆го. И҆роді́а же гнѣвашесѧ нань, и҆ хотѧше є҆го ѹ҆бити, и҆ не можа́ше. И҆́рѡ҃ бо боꙗ́шесѧ і҆ѡа́нна, вѣды є҆го мꙋжа пра́вⷣна и҆ ст҃а, и҆ съблюда́ше є҆го, и҆ послꙋшавъ є҆го мно́га {творѧше}[17], и҆ въ сла́дость є҆го послꙋшаше. И҆ приключшꙋсѧ дн҃и потребнꙋ, є҆гда и҆́рѡ҃ рождьствꙋ своє҆мꙋ ве́черю творѧше, кнѧѕе́мъ своимъ и҆ тысꙋщникомъ, и҆ старѣ́йшинамъ галиле́йскамъ. И҆ вше́дши дщери тоѧ̀ и҆роді́а́ды, и҆ плѧса́вши, [и҆ ѹ҆гоꙁ҄дши][18] и҆́родови, и҆ възлежа́щимъ (с ни҆м). рече цр҃ь дв҃ци, просѝ ѹ҆ менѐ є҆же а҆́ще хо́щеши, и҆ дамъ ти. И҆ клѧ́тсѧ ей [-][19] [-][20], ꙗко а҆́ще {попро́сиши мѧ}[21] дамь ти, (и҆) до полъ цр҃твї́а моего, (ѡ҆на же)[22] и҆зше́дши рⷱ҇ мт҃ри свое́й, чесо̀ прошꙋ; Ѡ҆на же рече, главꙋ і҆ѡа́нна кр҇тлѧ. И҆ вше́дши а҆́бїе съ тща́нїемъ къ цр҃ю, просѝ гл҃ющи. Хощꙋ, да (мѝ дасѝ ѿ него)[23] на блю́дѣ главꙋ і҆ѡа́нна кр҇тлѧ. И҆ прискорбенъ бысть цр҃ь, клѧ́твы же ра́ди, и҆ за възлежа́щихъ (с нимъ), не въсхотѣ ѿрещисѧ еѧ̀. И҆ а́бїе пославъ цр҃ь спекꙋлатора, повелѣ принестѝ главꙋ его. [О́н же][24] шедъ ѹ҆сѣкнꙋ его в темни́ци. И҆ принесѐ главꙋ его на блю́дѣ, и҆ дастъ ю̀ дв҃ци, и҆ дв҃ца дастъ ю̀ матери свое́й. И҆ слы́шавше ѹ҆чн҃цы є҆го, прї-идо́шѧ и҆ взѧ́шѧ трꙋпъ его, и҆ положи́шѧ е-го въ гробѣ. за҃, ке҃

И҆ (*събра́шасѧ)[25] а҆пл҃и къ і҆с҃ꙋ, и҆ възвѣсти́шѧ емꙋ вcѧ, (и҆) ели́ка сотвориша и҆ {-}[26] наѹ҆чи́шѧ. И҆ (рече)[27] и҆мъ. прї́идѣте вы сами (в пꙋсто мѣсто, еди́ни)[28], и҆ почї́ите мало. Бѣхꙋ бо приходѧ́щей и҆ ѿходѧ́щей мно́ѕи, и҆ ни ꙗсти и҆мъ бѣ коли. *И҆ [і҆до́шѧ въ пꙋсто мѣсто кораблемъ][29] еди́ни. И҆ видѣшѧ и҆х и҆дꙋща (на-рѡ҃), и҆ позна́шѧ {и҆х мно́ѕи}[30], и҆ пѣши ѿ всѣхъ градовъ стицахꙋсѧ та́мо. И҆ предвари́шѧ и҆хъ, [и҆ снидо́шасѧ к немꙋ][31]. *и і҆зше҃, видѣ (і҆с҃) (нарѡ҃ мно́гъ)[32], и҆ мл҃рдова ѡ҆ нихъ, зане бѣхꙋ ꙗко ѡ҆вца̀ не и҆мꙋще па́стырѧ. И҆ начатъ (и҆хъ ѹ҆чити)[33] много. И҆ ѹ҆же часꙋ многꙋ бы́вшꙋ. Приствпльше къ немꙋ ѹ҆чн҃цы его, гл҃ашѧ. ꙗко пꙋсто есть мѣсто, и҆ (ча҃ ѹ҆же)[34] мног҃, ѿпꙋсти и҆хъ, да ше́дше въ ѡ҆кр҇тныѧ се́лехъ и҆ ве́сехъ, кꙋпѧтъ себѣ (хлѣбы)[35]. (не и҆мꙋтъ бо чесо ꙗсти). Ѡ҆н же ѿвѣщавъ, рече и҆мъ.

ма҃ ді҃ лꙋ҃ г҃
г҃ мѡ҃ ні҃
лꙋ҃ ді҃
ма҃ ді҃ лꙋ҃ д҃
ма҃ д҃

дади́те и҆̀мъ вы̀ ꙗ҆́сти. и҆ (гл҃аша)[36] є҆мꙋ̀. да шє́дше кꙋ́пимъ двѣма сто́ма пѣ́нѧзь хлѣ́бы, и҆ да́мы и҆̀мъ ꙗ҆́сти. ѻ҆́нъ же (рече)[37] и҆̀мъ, коли́ко хлѣ́бы и҆мате; и҆ди́те [и҆][38] ви́дите. и҆ оувѣ́дѣвше (гл҃аша)[39], *пѧ́ть {хлѣ́бъ}[40], и҆ двѣ̀ ры́бѣ. и҆ повелѣ̀ и҆̀мъ посади́ти всѧ̀ на спо́ды на спо́ды на (тра́вѣ зеле́нѣ)[41]. и҆ възлего́ша на́ лѣхы на лѣхы, по сто̀ и҆ по пѧтьдесѧ́т. и прїе́мъ пѧ́ть хлѣ́бъ и҆ двѣ̀ ры́бѣ, възрѣвъ на нб҃о, бл҃ви, и҆ преломи хлѣ́бы, и҆ дааше оучн҃комъ свои҆мъ, да прелага́ютъ прⷣе ни́ми, и҆ ѻ҆бѣ̀ ры́бѣ раздѣли всѣ́мъ. и҆ ꙗ҆до́ша вси, и҆ насы́тишасѧ. и҆ взѧ́ша оукрꙋ́хы двана́десѧте ко́ша и҆спо́лнь, и҆ ѿ ры́бꙋ. (-)[42] бѣ́ше (же) ꙗ҆дш҃ихъ хлѣ́бы ꙗ҆́ко пѧ́ть ты́сѧщь мꙋжїи. за҃, кѕ.

И҆ а҆́бїе понꙋди оучн҃кы своѧ̀ вни́ти въ кора́бль, и҆ вари́ти (є҆го) на ѻ҆́номъ полꙋ к видсаи҆дѣ, до́ндеже са́мъ ѿпꙋсти наро́ды. *И҆ ѿреи́сѧ и҆̀мъ, и҆де въ горꙋ помоли́тисѧ. *И҆ ве́черꙋ бы́вшꙋ, бѣ̀ кора́бль посредѣ мо́рѧ, и҆ са́мъ є҆ди́нъ на земли. И҆ видѣ и҆хъ стра́жꙋща въ плава́нїи, бѣ̀ бо вѣ́тръ проти́венъ и҆̀мъ. (и҆) ѻ҆ четве́ртѣи стра́жи нощнѣи, (прїиде)[43] к ни́мъ (по́ морю ходѧ̀)[44]. и҆ хотѧ́ше мину́ти и҆хъ. ѻ҆ни же видѣвше є҆го (ходѧща по морю)[45], [мнѣхꙋ при́зракъ бы́ти][46], и҆ възпиша. вси бо є҆го видѣша, и҆ смꙋтишасѧ. [и҆ а҆́бїе][47] гл҃а с ни́ми. и҆ (рече)[48] и҆̀мъ, дръза́йте, а҆зъ є҆смь, не бо́йтесѧ. И҆ вни́де к ни́мъ в кора́бль, и҆ оуле́же вѣтръ. и҆ ѕѣло и҆злиха в себѣ оужасахꙋсѧ [и҆ дивлахꙋсѧ][49]. не разꙋмѣша бо ѻ҆ хлѣбѣхъ. бѣ̀ бо (се́рдце и҆хъ)[50] ѻ҆камене́но. *и преше́дше, (прїидо́ша в зе́млю)[51] генисаре́тьскꙋ, и҆ приста́ша. за҃, кз.

И҆ и҆зше́дшемъ и҆̀мъ и҆з кора́блѧ. а҆́бїе позна́вше є҆го, ѻ҆бтекше всю̀ стра́нꙋ тꙋ̀, (-)[52] нача́ша на ѻ҆дрѣхъ (приноси́ти болѧ́щаѧ)[53], и҆дѣ́же слы́шахꙋ (ꙗ҆́ко тꙋ̀ є҆сть)[54]. и҆ ꙗ҆́може а҆́ще вхожда́ше въ ве́си, и҆ли въ гра́ды, и҆ли се́ла, на распꙋтїи полага́хꙋ недꙋ́жныѧ, и҆ моля́хꙋ є҆го, да по́не въскри́лїю ри́зы є҆го прикосн꙽ꙋтсѧ. и҆ є҆ли́цы а҆́ще прикаса́хꙋсѧ є҆мꙋ, спаса́хꙋсѧ.

(м҃ѳа ді; лꙋ ді; і҆ѡ҃а ѕ; м҃ѳа ді; і҆ѡ҃а ѕ; м҃ѳа ді)

Гл҃а, з.

И҆ събрашасѧ* к немꙋ фарїсее, и҆ нѣцїи ѿ книжникъ пришедше ѿ і҆ерл҃има. и҆ видѣвше нѣкыѧ ѿ оучн҃къ є҆го нечистыми рꙋками, сирѣчь, не оумвенами ꙗ҆дꙋщїе хлѣбы, {рꙋгахꙋсѧ}[1]. фарисее бо и҆ вси і҆ꙋдее, а҆ще не трыюще оумыютъ рꙋкъ, не ꙗ҆дѧтъ, дръжаще преданїа старець. и҆ ѿ тръжища а҆ще не покꙋплютсѧ, не ꙗ҆дѧтъ. і҆ и҆на много сꙋть ꙗ҆же прїаша дръжати. погрꙋженїа стклѧни-

(м҃ѳа еі)

зав їм: Дайте ви їм їсти. І вони сказали Йому: Хіба, пішовши, маємо купити хліба за двісті пінязів і дати їм їсти? **38** Він же їм сказав: Скільки хлібів маєте? Ідіть і подивіться. І довідавшись, вони сказали: *П'ять хлібів і дві риби. **39** І Він наказав їм посадити всіх на групи, на групи на зеленій траві. **40** І вони розляглися на групи, на групи по сто і по п'ятдесят. **41** І Він, взявши п'ять хлібів і дві риби, поглянувши на небо, поблагословив і розломив хліби, і давав своїм учням, щоб вони клали перед ними, і обі риби розділив усім. **42** І всі їли і наситилися. **43** І зібрали дванадцять повних кошиків кусків, і з риби. **44** А тих, що їли хліби, було якихось п'ять тисяч чоловік. *поч. 26*

45 І відразу Він спонукав своїх учнів ввійти до човна і випередити Його на другому боці при Витсаїді, поки Він сам відпустить юрби. **46** *І відпустивши їх, Він пішов на гору помолитися. **47** *І як настав вечір, човен був посеред моря, і Він сам один на землі. **48** І Він побачив, що вони мучаться з плавбою, бо вітер був їм супротивний. І близько четвертої сторожі ночі Він прийшов до них, ідучи по морю, і хотів їх обминути. **49** А вони, побачивши Його, як Він ходив по морі, думали що це є привид, і закричали. **50** Бо всі Його побачили і розгубилися. І Він відразу заговорив до них. сказав їм: Кріпіться, Я є, не бійтеся! **51** І Він ввійшов до них до човна – і вітер вщух. **52** І дуже надмірно в собі вони жахалися і дивувалися, бо не розуміли про хліби, бо їхнє серце було закам'янілим. **53** *І перейшовши, вони прийшли до Генезаретської землі і причалили. *поч. 27*

54 І як вони зійшли з човна, відразу, пізнавши Його, **55** оббігши всю ту околицю, почали приносити на лежаках хворих туди, де чули, що Він там є. **56** І куди тільки Він входив, до сіл, або до міст, або поселення, вони клали на роздоріжжях недужих і благали Його, щоб доторкнулися хоч до рубця його одежі. І які тільки доторкалися до Нього, спасалися.

(мат. 14; лук. 19; ів. 6; мат. 14; ів. 6; мат. 14)

Глава 7

1 І *до Нього зібралися фарисеї і деякі з книжників, що прийшли з Єрусалиму. **2** І побачивши, як деякі з його учнів нечистими руками, значить не вмитими, їли хліби, **3** сміялися. Бо фарисеї і всі юдеї, якщо тричі не вмиють рук, не їдять, дотримуючись передання старців, **4** і якщо не викупаються, *прийшовши* з торговиці, не їдять. І багато іншого такого прийняли дотримуватися: миття склянок, і збан-

(мат. 15)

ків, і котлів, і лежаків. *поч. 28*

5 А потім фарисеї і книжники запитували Його: Чому твої учні не ходять за переданням старців, але їдять хліб невмитими руками? **6** Він же, відповівши, сказав їм, що добре про вас лицемірів пророкував Ісая, так як є написано: *Цей народ Мене почитає устами, а його серце далеко віддалене від Мене. **7** Даремно ж почитають Мене, навчаючи вчення людської заповіді. **8** Бо полишивши божу заповідь, ви держите людські передання: миття збанків і склянок, і робите багато іншого такого подібного. **9** І Він говорив їм: Ви добре відкидаєте – божу заповідь, щоб зберегти ваше передання. **10** *Бо Мойсей сказав: Шануй твого батька і твою матір. І хто злословить батька або матір, смертю хай помре. **11** Ви ж кажете: Якщо чоловік скаже батькові або матері: *Корван, що означає: дар те, що ти одержав би від мене. **12** І більше не даєте йому робити нічого для свого батька або своєї матері, **13** переступаючи боже слово вашим переданням, яке ви передали. І ви робите багато такого подібного. *поч. 29*

іс. 29
мат. 15

мой2. 20
мой5. 5
еф. 6
мат. 15
сир. 3

мой2. 21
мой3. 20
при. 20
мат. 15

14 І *прикликавши всю юрбу, Він говорив до них: Послухайте мене всі і розумійте. **15** Немає нічого, що поза людиною, що входить до неї, що може її занечистити, але те, що з неї виходить, це є те, що занечищує людину. **16** Якщо хто має вуха, щоб слухати, хай слухає. **17** І коли Він ввійшов до дому від юрби, його учні запитали Його про притчу. **18** І Він сказав їм: То чи і ви є нерозумними? Чи не розумієте, що все, що ззовні входить в людину, не може її занечистити? **19** Тому що не входить до її серця, але в живіт, і виходить відходом, вичищуючи всю їжу. **20** Говорив же, що те, що виходить з людини, те занечищує людину. **21** *Бо з середини людського серця виходять погані думки, перелюби, розпуста, вбивства, **22** крадіжки, захланності, образи, лукавства, обмана, безсоромні діла, лукаве око, хула, гордість, безумство. **23** Все це зло виходить зсередини і занечищує людину. *поч. 30*

мат. 15

мой1. 6
і 8
мат. 15

24 І *вставши, пішов звідти в околиці Тирські і Сидонські. І ввійшовши в дім, не хотів, щоб хтось про Нього чув. І не зміг утаїтися, **25** бо жінка, якої дочка мала нечистого духа, почувши про Нього, прийшовши, припала до Його ніг. **26** Жінка ж була грекинею, сирофінікійка родом. Вона благала Його, щоб Він вигнав біса з її дочки. **27** Ісус же сказав їй: Облиш. Нехай скоріше наситяться діти, бо не

мат. 15

ца̑ и҆ чва́номъ, и҆ котло́мъ и҆ ѻ҆дро́мъ· за҃, ки·
[Пото́мъ же][2] въпраша́хꙋ є҆го фарисе́є и҆ книжни́цы, почто̀ (оу҆чн҃цы твои̇ не хо́дѧтъ)[3] по преда́нїю ста́рецъ, н҆о не оу҆мвенами рꙋ́ками ꙗ҆́дѧтъ хлѣ́бъ; ѻ҆́нже [ѿвѣща́въ][4], рече и҆мъ. [ꙗ҆́ко][5] добрѣ прⷪ҇рчьствова и҆са́їа ѻ҆ васъ лицемѣ́рехъ. ꙗ҆́коже є҆сть пи́сано. *сїи лю́дїе оу҆стна́ми мѧ чтꙋтъ, срⷣце же и҆хъ дале́че ѿстои́тъ ѿ менѐ. сꙋе же чтꙋтъ мѧ̑, оу҆ча́ще оу҆че́нїа ѕа́повѣди чл҃чкы, ѻ҆ставльше [бо][6] за́повѣдь бж҃їю, дръжитѐ преда́нїа чл҃чкаа· [Креще́нїа чваномъ, и҆ стклѧницамъ, и҆ і́на подобна такова̀ мно́га творитѐ][7]. и҆ гл҃аше и҆мъ, до́брѣ ѿмѣта́ете за́повѣдь бж҃їю, да преда́нїе ва́ше съблюде́те· *Мѡѵсїи бо рече, чти̇ ѿц҃а твоего и҆ мт҃ре твою. и і́же злосло́витъ ѿц҃а и҆ли мт҃ре, смр́тїю да оу҆мретъ. вы̀ же гл҃ете, а҆ще речетъ чл҃къ ѿц҃ꙋ и҆ли мт҃ри, *корва́нъ, є҆же є҆сть да́ръ, и҆же а҆ще ѿ мене пльзевалъ є҆си. [и҆ не ктомꙋ ѻ҆ставлѧ́ете][8]. є҆го ничесо́же сътвори́ти ѿц҃ꙋ (своє́мꙋ) и҆ли ма́тери (свое́й), престꙋпа́юще сло́во бж҃їе преда́нїемъ ва́шимъ, є҆же преда́сте. и҆ подо́бна такова̀ мно́га творитѐ· за҃, кд·

и҆са́їа кд
ма҃ єі

в҃ мѡ҃ к
є҃ мѡ҃ є
є҆фе҃ ѕ
ма҃ єі
сира҃ г

в҃ мѡ҃ ка
г҃ мѡ҃ к
при́чи к
ма҃ єі

И҆ *призва́въ весь наро́дъ, гл҃аше и҆мъ. послꙋшайте мене вси, и҆ разꙋмѣйте. ничесо́же є҆сть внѣоу҆дꙋ чл҃ка, входи́мо во́нь, є҆же мо́жетъ ѻ҆скверъни́ти є҆го. н҆о (и҆сходѧ́щаѧ ѿ него)[9], та сꙋть скверна́щаа чл҃ка. [а҆ще кто и҆матъ оу҆ши слы́шати, да слыши́][10]· И҆ є҆гда̀ вни́де в до́мъ ѿ наро́да, въпраша́хꙋ є҆го оу҆чн҃цы є҆го ѻ҆ при́тчи· И҆ (гл҃а)[11] и҆мъ, тако ли и҆ вы неразꙋмливи є҆сте; не разꙋмѣ́ете ли, ꙗ҆́ко все є҆же и҆з внꙋ входи́мое в чл҃ка, не мо́жетъ (ѻ҆сквернити є҆го)[12], ꙗ҆́ко не вхо́дитъ є҆мꙋ в срⷣце, н҆о въ́ чрево, и҆ а҆федро́номъ и҆схо́дитъ, и҆стребла́ѧ вса бра́шна; гл҃аше же, ꙗ҆́ко и҆схо́дѧщеѐ ѿ чл҃ка, то скверни́тъ чл҃ка. *изъ ю҆трьоу҆дꙋ бо срⷣца чл҃чка помышле́нїа ѕла̂ и҆схо́дѧтъ, прелюбодѣѧ́нїа, любодѣѧнїа, (оу҆бі́иства, та́тбы)[13], лихои́мъства, ѻ҆би́ды, лꙋка́вствїа, лесть, стꙋдодѣѧнїа, ѻ҆́ко лꙋка́во, хꙋла̀, гръдыіни, безꙋмьство. вса сїа ѕла́ѧ и҆зъ оу҆тръ и҆схо́дѧтъ, и҆ сквернѧ́тъ чл҃ка· за҃, л·

ма҃ єі

а҃ мѡ҃ ѕ
и҃ и҃
ма҃ єі

[И҆ *ѿтꙋдꙋ въстав][14] и҆де в предѣ́лы тѵ́рскы [и҆ сидо́нскы][15]· И҆ вше́дъ в до́мъ, никогоже хотѧ́ше (дабы є҆го чюлъ)[16], и҆ не мо́же оу҆тайтисѧ· [слы́шавши бо жена̀][17] ѻ҆ немъ, (є҆ѧ́же дщи и҆мѧ́ше)[18] дꙋхъ нечи́стъ, прише́дши припаде к ногама є҆го· Жена же бѣ є҆́ллинска, сѵ́рофѵни́сса ро́домъ· (-)[19] молѧ́ше є҆го, да бѣ́са и҆ждене́тъ и҆з дщере є҆а̀· (І҃с же)[20] рече є҆́й, ѻ҆ста́ви, да пръвѣе насытатсѧ чѧ́да. нѣсть бо добро

ма҃ єі

ѿѧ́ти хлѣ́ба ча́домъ, и҆ (поверещѝ ѱомъ)[21]. о҆на́ же (ѿвѣща́вши)[22], (гл҃а)[23] емꙋ, [е҆́й г҃и. и҆́бо][24] (и҆) ѱи̑ по́ трапе́зою ꙗ҆́дѧтъ ѿ кръ́пицъ дѣте́й. И҆ рече е҆́й, ѕа сі́е сло́во и҆ди̑, и҆зы́де (бѣсъ и҆з̾ дщере твоеѧ̀)[25]. И҆ ше́дши в домъ свои, о҆брѣте [бѣ́съ и҆зше́дшъ, и҆ дщере лежа́щꙋ на о҆дрѣ][26].

за҄. л҃а.

И҆ па́кы и҆зше́дъ і҆҃с ѿ предѣ́лъ ти̑рскихъ, [и сидо́нскъ. прі и҆де][27] на́ море галиле́йско, межꙋ̀ предѣ́лы декапо́льскы. И҆ (приведо́ша)[28] к҆ немꙋ глꙋ́ха [-][29] гꙋгни́ва, и (мола́хꙋ)[30] е҆го да възложи҆ нань рꙋ́кꙋ. и҆ по́емъ е҆го ѿ народа е҆ді́ного, вложѝ пръ́сты своѧ̀ въ оу҆́ши е҆го, и҆ плю́нꙋвъ коснꙋ̀ (е҆го въ ꙗ҆зы́къ)[31], и҆ възрѣвъ на́ нб҃о, въздохнꙋ̀, и҆ (гл҃а)[32] е҆мꙋ, е҆ффа́да. е҆же е҆сть, развръзисѧ. и҆ а҆́біе развръзо́стасѧ (слꙋ́ха е҆го)[33], и҆ разрѣши́сѧ ю҆́за ꙗ҆зы́ка е҆го, и҆ гл҃аше пра́во, и҆ запретѝ и҆мъ, да никомꙋже повѣ́дѧтъ. е҆ли́коже и҆мъ то́и запрѣща́ше, паче и҆зли́ха пропо- вѣ́дахꙋ. и҆ преи҆зли́ха дивлѧ́хꙋсѧ гл҃юще, до́брѣ всѐ твори́тъ, и҆ глꙋ́хыѧ твори҆ слы́шати, и҆ нѣмы́ѧ гл҃ати.

є добрим відібрати дітям хліб і кинути псам. **28** Вона ж, відповівши, сказала Йому: Так, Господи, бо і пси їдять під столом крихти дітей. **29** І Він сказав їй: За це слово – іди, вийшов біс з твоєї дочки. **30** І пішовши до свого дому, вона знайшла, що біс вийшов, і дочка лежала на ліжку. *поч. 31*

31 І знову, вийшовши з Тирських і Сидонських околиць, Ісус прийшов над море Галилейське, між декапольськими границями. **32** І привели до Нього глухонімого, і благали Його, щоб Він поклав на нього руку. **33** І взявши його з юрби на самоту, Він вклав свої пальці у його вуха і, плюнувши, доторкнувся до його язика. **34** І поглянувши на небо, зідхнув і сказав йому: Еффата! – що значить: Відкрийся! **35** І відразу відкрилися його вуха і розв'язалася зав'язь його язика, і він говорив правильно. **36** І Він заборонив їм, щоб нікому не говорили. Чим більше Той їм забороняв, тим більше вони проповідували **37** і надміру дивувалися, кажучи: Він все добре робить: і дає слух глухим і мову німим.

Гл҃а, и҃. за҄, л҃в.

ма҃ е҃і

Въ тыѧ́* дни (ѕѣло)[1] мно́гꙋ наро́дꙋ сꙋщꙋ, и҆ не и҆мꙋ́щимъ чесѡ̀ ꙗ҆́сти, призва́въ (і҆҃с), оу҆ченикы [своѧ][2], (гл҃а)[3] и҆̑м. млрдꙋю ѡ҆ наро́дѣ, ꙗ҆́ко (оу҆же) три дни пресѣдѧтъ мнѣ, и҆ не и҆мꙋть чесѡ̀ ꙗ҆́сти. и҆ а҆́ще ѿпꙋщꙋ и҆хъ не ꙗ҆́дша в̾ до́мы своѧ, о҆слабѣютъ на пꙋти̑. (мно́ѕи бо ѿ нихъ)[4] и҆здале́че пришли̑ сꙋть. И҆ ѿвѣща́ша е҆мꙋ оу҆чн҃цы е҆го. (-)[5] ѿкꙋ́дꙋ сихъ възможетъ кто̀ здѣ насы́тити хлѣ́ба в̾ пꙋсты́ни; и҆ въпроси̑ и҆хъ, коли́ко и҆мате хлѣ́бы; о҆ни же рѣша, се́дмь. и҆ (повелѣ)[6] наро́дꙋ възлещи на земли. и҆ пріемъ се́дмь хлѣбы, хвалꙋ въздавъ преломи, и҆ даа́ше оу҆ченикомъ свои́мъ, да предлага́ю. и҆ предложи́шѧ пре́д наро́домъ. и҆ і҆мѧ́хꙋ рыбицъ ма́ло, и҆ {сі́а бл҃вивъ}[7], [рече предложи́ти и҆ тыѧ̀][8], [ꙗ҆до́шѧ же][9] и҆ насы́тишасѧ. и҆ взѧ́шѧ и҆збы́ткы оу҆кр҃ꙋ, се́дмь ко́шницъ. бѣхꙋ же ꙗ҆́дшеи̑ ꙗ҆́ко четы́ри ты́сꙋщѧ, и ѿпꙋсти и҆хъ. и҆ а҆́біе влѣзъ в̾ кора́бль съ оу҆ченикы свои́ми, пріи҆де въ страны далманꙋда́йскы. за҄, л҃г.

є добрим відібрати дітям хліб і кинути псам.

1 В *тих днях, як було дуже багато народу і не мали що їсти, Ісус, покликавши своїх учнів, сказав їм: **2** Змилосерджуся над юрбою, тому що вже три дні перебувають зі Мною і не мають що їсти; **3** і якщо відпущу їх без їжі до своїх домів, вони ослабнуть в дорозі, бо численні з них прийшли здалека. **4** І Йому відповіли його учні: Звідки зможе хтось тут цих наситити хлібом в пустині? **5** І Він запитав їх: Скільки хлібів маєте? Вони ж сказали: Сім. **6** І Він наказав юрбі розлягтися на землі і, взявши сім хлібів, віддавши хвалу, переломав та давав своїм учням, щоб подавали. І ті поставили перед юрбою. **7** І вони мали трохи риб. І, поблагословивши їх, Він сказав подати і їх. **8** Їли ж і наситилися. І взяли сім кошів з залишків-кусків. **9** А тих, що їли, було якихось чотири тисячі. І Він їх відпустив. **10** І відразу, ввійшовши до човна зі своїми учнями, Він прийшов в Далманутанські околиці. *поч. 33*

мат. 15

ма҃ ѕ҃і

И҆ *і҆зыдо́шѧ фарисе́е, и҆ нача́шѧ стѧза́тисѧ с ни́мъ, и҆́щꙋще ѿ него зна́менїа с̾ нб҃се, и҆скꙋша́юще е҆го. и҆ въздохнꙋвъ дх҃омъ свои́мъ, (гл҃а)[10]. чесѡ̀ родъ се́и [зна́менїа и҆́щетъ][11]; а҆ми́нь гл҃ю вамъ, а҆́ще да́стьсѧ ро́дꙋ семꙋ зна́менїе. и҆ о҆ставль и҆хъ, влѣзъ па́кы [в кора́бль][12], и҆де на о҆нъ полъ. *и҆ забы́шѧ (оу҆чн҃цы е҆го) взѧти хлѣ́бы, и҆ ра́звѣ е҆ді́ного хлѣба́ не и҆мѧхꙋ с̾ собо́ю в̾

ма҃ ѕ҃і

11 І *вийшли фарисеї, і почали змагатися з ними, шукаючи від Нього знаку з неба, спокушаючи Його. **12** І зідхнувши своїм духом, Він сказав: Чому цей рід шукає знака? Амінь. Кажу вам: чи дасться знак цьому родові! **13** І полишивши їх, знову ввійшовши до човна, Він пішов на другий бік. **14** *І його учні забули взяти хліби, і, за винятком одного хліба, не

мат. 16

мат. 16

мат. 16
лук. 12

мали з собою *нічого* в човні. **15** *І Він застерігав їх, кажучи: Глядіть, стережіться фарисейського квасу та Іродового квасу. **16** І вони думали один з одним, кажучи, що: Не маємо хлібів. **17** І зрозумівши, Ісус сказав їм: Чому думаєте, що не маєте хлібів? Чи ще не чуєте ані не розумієте? Чи ще маєте ваше серце закам'янілим? **18** Маючи очі – не бачите і маючи вуха – не чуєте? *І чи не пам'ятаєте, **19** що коли Я переломав п'ять хлібів на п'ять тисяч, скільки повних кошиків ви взяли кусків? Сказали Йому: Дванадцять. **20** Коли ж сім на чотири тисячі, скільки повних кошиків взяли ви кусків? Вони ж сказали: Сім. **21** І Він сказав їм: Як не розумієте? *поч. 34*

ів. 6

22 І Він прийшов до Витсаїди. І привели до Нього сліпого, і благали Його, щоб його доторкнувся. **23** І взявши за руку сліпого, Він вивів його геть з села, і плюнувши на його очі, поклавши на нього руки, запитав його, чи що бачить. **24** І поглянувши, той говорив: Бачу людей, що ходять як дерева. **25** Потім же знову поклав руки на його очі і зробив так, щоб він прозрів, – і відкрився, і побачив все ясно. **26** І Він послав його до його дому, кажучи: До села не входь ані не розповідай нікому в селі. *поч. 35*

мат. 16
лук. 19

27 І *вийшов Ісус і його учні до сіл Филипової Кесарії. І в дорозі Він запитував своїх учнів, кажучи їм: За кого люди Мене мають? **28** Вони ж відповіли: За Івана Хрестителя, – і інші: За Іллю, – інші ж: За одного з пророків. **29** І Той їм сказав: Ви ж за кого Мене маєте? Відповівши ж, Петро Йому сказав: *Ти є Христос. *поч. 36*

мат. 16
лук. 9
ів. 6

30 І Він заборонив їм, щоб нікому не говорили про Нього; **31** і почав їх навчати, що треба, щоб Людський Син багато витерпів, і був випробуваний старцями, і архієреями, і книжниками; і був вбитим, і в третім дні воскрес. **32** І Він явно говорив слово. І Петро, взявши Його *вбік*, почав Йому забороняти. **33** Він же, обернувшись і поглянувши на своїх учнів, заборонив Петрові, кажучи: Іди від Мене, сатано, бо не думаєш про те, що є боже, але те, що людське! **34** *І прикликавши юрби з своїми учнями, сказав їм: *поч. 37*

мат. 10
і 16
лук. 9
і 14

Хто хоче іти за Мною, нехай себе відречеться, і візьме свій хрест, і йде за Мною. **35** *Бо хто лиш хоче спасти свою душу, її погубить, а хто погубить свою душу задля Мене і євангелії, той її спасе. **36** Бо яка користь людині, якщо придбає ввесь світ і занапастить свою душу? **37** Або що дасть людина взамін за свою душу? **38** *Бо якщо хтось завстидається Ме-

мат. 10
лук. 9

мат. 10
лук. 9
і 12
тим2. 2

корабли. *И҆ прещаше и҆мъ гл҃ѧ. ѕрите, блюдетесѧ ѿ кваса фарисеиска, и҆ ѿ кваса и҆родова. и҆ помышлѧхꙋ дрꙋгъ къ дрꙋгꙋ [гл҃юще][13], ꙗ҆ко хлебы не {и҆мамы}[14]. и҆ разꙋмевъ [і҆с҃][15], (гл҃а)[16] и҆мъ. что помышлѧете, ꙗ҆ко хлебы не и҆мате; не оу҆ ли чꙋете, (ниже разꙋмеете); [є҆ще][17] ли ѡ҆каменено ср҃це ваше и҆мате; ѻ҆чи и҆мꙋще не видите, и҆ оу҆ши и҆мꙋще не слышите; *и не помните ли є҆гда пѧть хлебы преломихъ в пѧть тысѧщь, колико, кошь (и҆сполнь оу҆крꙋхъ)[18] пріѧсте; гл҃аша є҆мꙋ, дванадесѧте. Є҆гда же се҃мь в четыри тысѧща, колико кошницъ и҆сполненіа оу҆крꙋхъ пріѧсте; (ѻ҆ни же рекша)[19], се҃мь. И҆ гл҃а и҆мъ, како не разꙋмеете;

мѳ҃а ѕі
лꙋ҃ ві

зач҃, лд҃.

І҆ѡа҃ ѕ

И҆ (пріиде)[20] въ видсаидꙋ, и҆ (приведоша)[21] к немꙋ слепа. и҆ (молѧхꙋ)[22] є҆го, да є҆го коснетъ. и҆ ємъ за рꙋкꙋ слепаго, и҆зведе є҆го вонъ и҆з веси. и҆ плюнꙋвъ на ѻ҆чи є҆го, възложъ рꙋце нань, въпрашаше є҆го, а҆ще что видитъ. и҆ възревъ, гл҃аше. вижꙋ чл҃кы (-)[23] ꙗ҆ко древіе (-)[24] ходѧще. потом (же) пакы възложи рꙋце на ѻчи є҆го, и҆ (сотвори є҆го прозрети)[25], и҆ оу҆творисѧ, и҆ оу҆зре светло вс҃е. и҆ посла є҆го в до҃мъ є҆го гл҃ѧ. ни в весь вниди, [ни поведаи комꙋ в веси][26]. зач҃, ле҃.

И҆ *изыде і҆с҃, и҆ оу҆ч҃нцы є҆го в веси кесаріа филипповы. и҆ на пꙋти въпрашаше оу҆ч҃нкы своѧ, гл҃ѧ и҆мъ. кого мѧ гл҃ютъ чл҃цы быти; ѻ҆ни же [ѿвещаша][27]. [-][28] і҆ѡанна кр҃тлѧ, и҆ і҆ніи і҆лію, дрꙋѕіи же є҆диного ѿ пр҃ркъ. и҆ тои гл҃а и҆мъ. вы же кого мѧ гл҃ете быти; [ѿвещав же][29] петръ гл҃а є҆мꙋ, *ты є҆си х҃с. зач҃, лѕ҃.

мѳ҃а ѕі
лꙋ҃ ді

мѳ҃а ѕі
лꙋ҃ д
і҆ѡа҃ ѕ

И҆ запрети и҆мъ, да никомꙋже гл҃ю ѻ҆ немъ. И҆ начатъ оу҆чити и҆хъ, ꙗ҆ко подобаетъ сн҃ꙋ чл҃ческомꙋ много пострадати, и҆ і҆скꙋшенꙋ быти ѿ старецъ, и҆ а҆рхіереи, и҆ книжникъ, и҆ оу҆біенꙋ быти, и҆ третіи дн҃ь въскр҃нꙋти. И҆ не ѻ҆бинꙋасѧ слово гл҃аше. и҆ пріемь [є҆го петръ][30], начатъ претити є҆мꙋ. ѻ҆н же ѻ҆бращьсѧ, и҆ възревъ на оу҆ч҃нкы своѧ, запрети петрови (гл҃ѧ)[31]. и҆ди за мною сатана. ꙗ҆ко не мыслиши ꙗ҆же сꙋть бж҃іа, но ꙗ҆же чл҃ческа. *И҆ призвавъ народы съ оу҆ченикы своими, рече и҆мъ. зач҃, лз҃.

мѳ҃а і
и҆ ѕі
лꙋ҃ д
и҆ ді

[И҆же][32] хощетъ по мне и҆ти, да ѿвръжетсѧ себе, и҆ возметъ кр҃тъ свои, и҆ по мне грѧдетъ. *И҆же бо а҆ще хощетъ дш҃ꙋ свою сп҃ти, погꙋби ю. а и҆же погꙋбитъ дш҃ꙋ свою мене ради, і є҆ѵ҃лі а, (тои) сп҃сетъ ю. Каа бо полза чл҃кꙋ, а҆ще приѻ҆брѧщетъ миръ весь, и҆ ѿщетитъ дш҃ꙋ свою; и҆ли что дастъ чл҃къ и҆змѣнꙋ на дш҃и своеи; *и҆же бо а҆ще постыдит-

мѳ҃а і
лꙋ҃ д

мѳ҃а і
лꙋ҃ д
и҆ ві
в ти҃м в

ся менѐ, и҆ моихъ словесъ, в ро́дѣ семъ прелюбодѣ́инемъ и҆ грѣшнемъ, и҆ сн҃ъ чл҃чскїи постыдится є҆го, є҆гда прїидетъ въ славѣ ѿц҃а своє҆го, съ а҆гг҃лы ст҃ыми·

не і моїх слів у цім перелюбнім і грішнім роді – і Людський Син завстидається його, коли прийде у славі свого Батька зі святими ангелами!

Гл҃а, д҃· за҃, лз·

Глава 9, *поч. 37*

м҃а ѕ҃і, лꙋ҃ д҃ — мат. 16, лук. 9

Г҃лаше* и҆мъ. а҆ми́нь гл҃ю вамъ, ꙗ҆́ко сꙋть нѣ́цїи ѿ здѣ стоѧ́щихъ, и҆́же не и҆́мꙋтъ вкꙋсити смр҃ти, до́ндеже ви́дꙗтъ цр҃твїе бж҃їе пришедшее в си́лѣ· за҃, ли·

1 І *Він говорив їм: Амінь. Кажу вам, що є деякі з тих, що тут стоять, які не зазнають смерті, аж поки не побачать боже царство, що прийшло в силі. *поч. 38*

м҃а д҃, м҃а ѕ҃і — мат. 9, мат. 17

И҆ по (*шесть дн҃їи)[1] поѧтъ і҆с҃ петра̀, и҆ і҆а́кова, и҆ і҆оа́нна, и҆ възведе и҆хъ на́ горꙋ высокꙋ ѻ҆собь є҆ді́ны, и҆ преѻ҆́бразиса прⷣ ни́ми. и҆ ри́зы є҆го быша блеща́щеся, бѣлы ѕѣло̀ (ꙗ҆́ко снѣгъ), ꙗ҆́цѣхъ же (не мо́жетъ бѣли́лникъ (-)[2] ѹ҆бѣлити на земли̇)[3]. и҆ ꙗ҆виса и҆мъ, и҆лї́а с мѡѷсе́омъ. и҆ бѣста съ і҆с҃омъ гл҃юща· И҆ ѿвѣщавъ петръ, (гл҃а)[4] і҆с҃ови. ра́вви, добро̀ є҆сть намъ здѣ бы́ти, и҆ сътворимъ [кро́вы три][5], тебѣ є҆ді́нъ, и҆ мѡѷсе́ови є҆ді́нъ, и҆ і҆лї́и є҆ді́нъ. не вѣдꙗше бо что ре́щи̇, [бѣхꙋ бо пристра́шни][6]. и҆ бысть ѻ҆́блакъ ѻ҆сѣнѧ́ѧ и҆̀. и҆ [прїи́де][7] гл҃а и҆зъ ѻ҆́блака, (гл҃а) се́и є҆сть сн҃ъ мо́и възлю́бленыи, (того послꙋшаите)[8]· И҆ внеза́пꙋ възрѣ́вше, ктомꙋ никогоже ви́дѣша, {то́кмо}[9] і҆с҃а є҆ді́ного с собою· [сходѧ́щем же][10] и҆мъ с горы̀, запрѣти и҆мъ, да никомꙋже (повѣдꙗтъ ꙗ҆́же ви́дѣша)[11], то́кмо є҆гда сн҃ъ чл҃чскїи и҆з мр҃твыхъ въскр҃нетъ· за҃, лд·

2 І по *шістьох днях Ісус взяв Петра, і Якова, і Івана, і вивів їх одних на високу гору, на самоту, і переобразився перед ними. **3** І Його одіж стала блискучою, дуже білою, наче сніг, так же не може вибілити білильник на землі. **4** І їм з'явився Ілля з Мойсеєм. І вони говорили з Ісусом. **5** І відповівши, Петро сказав Ісусові: Равві, добре нам тут бути. І зробім три шатра: Тобі – одне, і Мойсеєві – одне, і Іллі – одне. **6** Бо не знав, що сказати, бо вони були переляканi. **7** І була хмара, що їх отінила, і з хмари вийшов голос, що говорив: Цей є моїм улюбленим Сином! Того слухайте! **8** І відразу поглянувши, не бачили з собою більше нікого, тільки одного Ісуса. **9** Як же вони сходили з гори, Він заборонив їм, щоб нікому не розповіли, що бачили тільки, коли Людський Син воскресне з мертвих. *поч. 39*

м҃а ѕ҃і — мат. 17

і҆са́їа н҃г — іс. 53

І҆ сло́во ѹ҆дръжа́ша в себѣ, стѧзающеса, что̀ є҆сть є҆́же и҆з мр҃твыхъ въскр҃нꙋти· И҆ въпраша́хꙋ є҆го гл҃юще, *ꙗ҆́ко гл҃ютъ кни́жницы, ꙗ҆́ко и҆лї́и подоба́етъ прїити̇ пре́же; ѻ҆́н же (ѿвѣщавъ), рече и҆мъ. и҆лї́а ѹ҆бо пришⷣ пре́же, ѹ҆строи́тъ вса. *и҆ како є҆сть пи́сано ѡ҆ сн҃ѣ чл҃чтѣмъ, да мно́го пострада́етъ, и҆ ѹ҆ничиженъ бꙋдетъ. но гл҃ю вамъ, ꙗ҆́ко (-)[12] и҆лї́а прїиде, и҆ сътвори́ша є҆мꙋ є҆ли́ка хотѣ́ша, ꙗ҆́коже є҆сть пи́сано ѡ҆ немъ· И҆ пришⷣ къ ѹ҆чн҃комъ. ви́дѣ народъ многъ ѡ҆ нихъ, и҆ кни́жникы стѧза́ющаса с ними. і҆ а҆́бїе весь нарⷪ҇ ви́дѣвъ є҆го ѹ҆жасе́са. и҆ прирї́щꙋще цѣловахꙋ є҆го, и҆ въпроси̇ (кни́жникы)[13], что̀ стѧза́етеса к себѣ; за҃, м·

10 І вони в собі стримали слово, допитуючись, що значить те: З мертвих воскреснути. **11** І вони Його запитували, кажучи: *Чому книжники говорять, що треба Іллі спершу прийти? **12** Він же, відповівши, сказав їм: Отже, Ілля, скоріше прийшовши, впорядкує все, *і так як є написано про Людського Сина, щоб Він багато витерпів і був зневаженим. **13** Але кажу вам, що Ілля прийшов, і зробили йому, що забажали. Так як є написано про нього. **14** І прийшовши до учнів, Він побачив навколо них численну юрбу і книжників, що змагалися з ними. **15** І відразу вся юрба, побачивши Його, жахнулася і, прибігаючи, вітала Його. **16** І Він запитав книжників: Чому змагаєтеся між собою? *поч. 40*

м҃а ѕ҃і, лꙋ҃ д҃ — мат. 17, лук. 9

[І҆ *ѿвѣщавъ є҆ді́нъ ѿ народа, рече][14]· ѹ҆чт҃лю, приведохъ сн҃а моего к тебѣ, и҆мꙋщь дꙋхъ нѣмъ. и҆ і҆дѣже колиждо (и҆метъ є҆го)[15], (-)[16] разбива́етъ (є҆го), (и҆ пѣны тѣщитъ), и҆ скрежещетъ зꙋбы̀ (своими), и҆ ѻ҆цѣпенѣва́етъ. и҆ рѣхъ ѹ҆чн҃комъ твои́мъ, да (и҆женꙋтъ є҆го)[17], и҆ не възмого́ша· ѻ҆́н же ѿвѣщавъ (-)[18] (гл҃а є҆мꙋ)[19]. ѡ҆ ро́де невѣренъ, доколѣ в ва҃ бꙋдꙋ;

17 І *відповівши, один з юрби сказав: Учителю, я привів до Тебе мого сина, що має німого духа. **18** І як де його схопить, розбиває його, і він піну точить, і скрегоче своїми зубами, і ціпеніє. І я сказав твоїм учням, щоб вигнали його – і вони не змогли. **19** Він же, відповівши, сказав йому: О роде невірний, доки буду між вами? Доки терпітиму вас? Приведіть його до Мене. **20** І привели його до Нього.

І побачивши Його, дух віразу затряс ним. І впавши на землю, він качався, точачи піну. **21** І Він запитав його батька: Скільки є літ, відколи це йому сталося? Той же сказав: Від дитинства. **22** І часто кидало його у вогонь і у воду, щоб його погубити. Але, якщо щось можеш, поможи нам, змилосердившись над нами. **23** Ісус же йому сказав: Якщо щось можеш вірити, все можливе віруючому. **24** І батько дитини зразу закричав *і* говорив зі сльозами: Вірю, Господи! Допоможи моєму невірству! **25** А Ісус, побачивши, що юрба збігається, погрозив нечистому духові, кажучи йому: Німий і глухий душе. Я тобі наказую: вийди з нього і більше до нього не входь! **26** І він вийшов, закричавши і дуже напружившись. І той був наче мертвий, так що численні говорили, що він помер. **27** Ісус же, взявши його за руку, підняв його, і він встав. **28** І як Він ввійшов до дому, його учні запитували його на самоті: Як ми не змогли його вигнати? **29** І Він сказав їм: Цей рід нічим не може вийти, тільки молитвою і постом. **30** І вийшовши звідти, вони ішли через Галилею. І Він не хотів, щоб хто дізнався, **31** *бо навчав своїх учнів і говорив їм, що Людський Син буде виданий в людські руки, і Його вб'ють, і вбитий в третім дні воскресне. **32** Вони ж не розуміли слова і боялися Його запитати. *поч. 41*

мат. 17 лук. 9 і 24

33 І Він прийшов до Капернауму. І будучи в домі, запитував їх: Що в дорозі в собі ви думали? **34** Вони ж мовчали, бо один з одним змагалися в дорозі, хто є більшим. **35** І сівши, Він покликав дванадцятьох і сказав їм: Якщо хто хоче бути старшим, хай буде найменшим з усіх і всім слугою. **36** І взявши дитину, поставив її посеред них, і обнявши її, сказав їм: **37** Якщо хтось прийме одну таку дитину в моє ім'я, Мене приймає. І хто Мене приймає, не Мене приймає, але Того, що Мене послав. **38** *Відповів же Йому Іван, кажучи: Учителю, ми бачили якогось, що твоїм іменем виганяв бісів, який з нами не ходить. І ми йому заборонили, тому що він не йде за нами. **39** Ісус же сказав: Не бороніть йому. *Бо немає нікого, що зробить силу в моє ім'я і зможе скоро Мене злословити. **40** Бо хто не є проти вас, є з вами. **41** Бо якщо хтось напоїть вас чашею води в моє ім'я, бо ви є Христові, – амінь. *Кажу вам: він не втратить своєї нагороди. *поч. 42*

лук. 9

кор1. 12

мат. 10

42 І *якщо хтось згрішить одного з цих малих, що вірять в Мене,

мат. 18 лук. 17

доколѣ трьплю вы; приведѣте его ко мнѣ. И приведоша его к нему. и видѣвъ его, (абїе духъ)[20] сътрасе его. и падъ на земли валяшеся, пѣны тѣща. и въпроси ѡца его, колико лѣ есть, ѿнелиже се бысть ему; он же рече, издѣтска. и многажды (-)[21] въ огнь (въверже его)[22], и в воды, да погуби его. но аще что можеши, помози намъ млрдовавъ о насъ. іс же рече ему. [еже аще что можеши вѣровати][23], вся възможна вѣрующему. [і][24] абїе (възъпи)[25] ѡць отрочате, [съ слезами][26] гл҃аше. вѣрую (г҃и), помози моему невѣрїю. видѣв же іс, яко срищется народъ, запрѣти духу нечистому, гл҃я ему. (душе нѣмыи и глухїи)[27], азъ (ти повелѣваю)[28], изыди из него, и ктому не вниди в него. И възъпивъ, и много пружався, изыде. И бысть яко мртвъ, якоже мнозѣмъ гл҃ати, яко оумре. іс же емъ (его за руку)[29], възвиже его, и веста. И вшедшу ему в домъ, оучн҃цы его (въпрашаху его єдиного)[30], яко мы не възмогохомъ изгнати его; и рече имъ. сеи родъ ничимже можетъ изыти, токмо млтвою [и постомъ][31]. и ѿтуду изшедше, идаху сквозѣ галилею, и не хотяше да кто оувѣсть. *оучаше бо оучн҃кы своя, и гл҃аше имъ. яко сн҃ь чл҃чкїи преданъ будетъ в руцѣ чл҃чьстѣ, и оубїютъ его, и оубїенъ бывъ, в третїи днь въскрснетъ. они же не разумѣваху гл҃а, и бояхуся его въпросити. з҃а, м҃а.

м҃а зі, лу д, и кд

И прїиде в (капернаоумъ)[32], и в дому бывъ, въпрашаше ихъ, что на пути в себѣ помышляєте; они же молчаху. другъ къ другу бо стязашася на пути, кто есть болїи. И сѣд пригласи обанадесяте, и (гл҃а)[33] им. аще кто хощетъ старѣи быти, да будетъ всѣхъ меншїи, и всѣмъ слуга. И прїимъ отроча, постави е посредѣ ихъ. и обьемъ е, рече имъ. иже аще єдино таковыхъ отрочатъ прїиметъ въ имя мое, мене прїемлетъ. и иже мене прїемлетъ, не мене прїемлетъ, но пославшаго мя. [*ѿвѣща же ему іоаннъ, гл҃я][34]. оучителю, видѣхомъ нѣкоего именемъ твоимъ изгоняща бѣсы, [иже не ходитъ по насъ, и възбранихомъ ему, яко не послѣдуетъ намъ][35]. іс же рече, не браните ему. *никтоже бо есть иже сътворитъ силу о имени моемъ, и възможетъ вскорѣ злословити мя. иже бо нѣсть на вы, по васъ есть. *Иже бо аще напоитъ вы чашу воду въ [имя мое][36], яко хв҃и есте. аминь гл҃ю вамъ, (-)[37] не погубитъ мзды своея. з҃а, м҃в

лу д

а кри ві

м҃а і

И *иже аще съблазнитъ єдиного ѿ малыхъ сихъ вѣрующихъ в мя. добрѣе есть ему паче, аще об-

м҃а иі, лу зі

лежитъ (камень жрънoвный)[38] о вый его, и ввержен будетъ в море· *И аще съблажнаетъ тѧ рука твоа, ѿсѣци ю. добрѣ (ти есть)[39] бѣдникоу (в животъ внити)[40], неже обѣ рѹцѣ имуща внити в геенну, въ огнь неоугасающіи, [*идеже червь ихъ не оумираетъ и огнь не оугасаетъ][41]· И аще нога твоа съблажнаетъ тѧ, ѿсѣци ю. добрѣ (ти есть)[42] внити в животъ хромоу. неже двѣ нозѣ имущу ввержену быти в геенну, [въ огнь неоугасающіи][43], [идеже червь их не оумираетъ, и огнь не оугасаетъ][44]· *И аще око твое съблажнаетъ тѧ, искни е. добрѣ (ти есть)[45] съ единѣмъ окомъ внити в црствіе бжіе. неже двѣ оцѣ имущу ввержену быти в геенну [огненую][46], идеже червь ихъ не оумираетъ, и огнь не оугасаетъ· всѧкъ бо огнемъ осолитсѧ. [*и всѧка жертва соліюосолитсѧ][47]. добро соль. *аще же соль не слана будетъ, чимъ осолитсѧ; имѣите (соль в себѣ)[48]. и миръ имѣите межу собою·

мат. 18 — ісаїа 65 — мат. 5, і 18 — 3 мо 2 — мат. 5, лук. 14

Глава, і·

Ѿтуду* вставъ, (пріиде)[1] въ предѣлы іюдейскыа, {-}[2] об онъ полъ Іордана. и (снидошасѧ)[3] пакы народи к нему. и ꙗко обычаи имѣ, пакы оучаше ихъ· за. мг·

И приступльше фарісее, въпросиша его, аще достоитъ мужу жену пустити; искушающе его· онъ же ѿвѣщавъ рече имъ. что вамъ заповѣда моѵсіи; они же рѣшѧ, [*моисіи повелѣ][4] книгу распустную написати, и пустити. [и ѿвѣщавъ][5] ісъ, рече имъ. по жестосрьдію вашему написа вамъ заповѣдь сію. *ѿ зачала же създаніа, мужа и жену сътвори а есть [бгъ][6]. *Сего ради оставитъ члкъ ѿца своего и мтре, и прилѣпитсѧ к женѣ своей, и будутъ оба в плоть едину· тѣмже оуже нѣста два, но (плоть едина)[7]. *еже оубо бгъ съчета, члкъ да не разлучаетъ· И в дому пакы оучнцы его о семъ въпросиша его, и (гла)[8] имъ· за, мд·

*Иже аще пуститъ жену свою, и оженитсѧ иною, прелюбы творитъ на ню· И аще [жена][9] [пуститъ мужа, и посагнетъ за иного][10], прелюбы творитъ· *И приношаху к нему дѣти, да [коснетсѧ ихъ][11]. оучнцы же [прѣщаху приносѧщимъ][12]. видѣвъ же ісъ, негодова. и рече имъ, оставите дѣтіи приходити ко мнѣ, (и) не браните имъ. таковыхъ бо есть црствіе бжіе. аминь глю вамъ. иже аще не пріиметъ црствіа бжіа ꙗко отроча, не имать внити в не.

ма 18 — ісаїа 65 — ма 5, і 18 — 3 мо 2 — ма 5, лу 14 — ма 19 — 5 мо 24 — ма 5, і 19 — лу 16 — а кри 7 — а мо а — ма 19 — а мо 2 — а кри 6 — ефе 5 — ма 19 — а кри 7 — ма 5, і 19 — лу 16 — мо 24 — ма 9 — лу 18

йому є скоріше краще, якщо зав'яже жорновий камінь навколо його шиї, і буде кинутим в море. **43** *І якщо тебе згіршує твоя рука, відрубай її. Краще тобі є калікою ввійти до життя, ніж, маючи обидві руки, ввійти в гієну, в незгасимий вогонь, **44** *де їх черв'як не вмирає і вогонь не гасне. **45** І якщо твоя нога тебе згіршує, відрубай її. Краще тобі є ввійти до життя кульгавим, ніж, маючи дві ноги, бути кинутим до гієни, **46** у незгасимий вогонь, де їх черв'як не вмирає і вогонь не гасне. **47** *І якщо твоє око згіршує тебе, вибери його. Краще тобі є з одним оком ввійти до божого царства, ніж, маючи обидва ока, бути кинутим у вогненну гієну, **48** де їх черв'як не вмирає і вогонь не гасне. **49** Бо кожний вогнем осолиться, *і всяка жертва сіллю посолиться. **50** Сіль – добра. *Якщо ж сіль стане несолоною, чим посолиться? Майте в собі сіль і майте між собою мир!

мат. 18 — іс. 66 — мат. 5, і в 18 — мой3. 2 — мат. 5, лук. 14

Глава 10

1 І *звідти, вставши, Він перейшов до Юдейських околиць, на другому боці Йордану. І знову до Нього зійшлися юрби. І, як мав звичай, знову Він їх навчав. *пс. 43*

2 І фарисеї, приступивши, запитали Його, спокушаючи Його: Чи годиться чоловікові відпустити жінку? **3** Він же, відповівши, сказав їм: Що вам заповів Мойсей? **4** Вони ж сказали: *Мойсей наказав написати відпускну книжку і відпустити. **5** І відповівши, Ісус сказав їм: Він вам написав цю заповідь через ваше жорстокосердя. **6** *А від початку створення Бог створив їх мужем і жінкою. **7** *Через це чоловік залишить свого батька і матір і приєднається до своєї жінки. **8** І оба будуть одним тілом. Тому вже не є два, але одне тіло. **9** *Те, отже, що Бог злучив, людина хай не розлучує. **10** І в домі його учні знову про це Його запитали. **11** І Він сказав їм: *поч. 44*

*Якщо хтось відпустить свою жінку і ожениться з іншою, робить перелюб проти неї. **12** І якщо жінка відпустить мужа і вийде заміж за іншого, робить перелюб. **13** *І приносили до Нього дітей, щоб Він до них доторкнувся, учні ж забороняли тим, що приносили. **14** А Ісус, побачивши, обурювався і сказав їм: Облиште дітей, щоб до Мене приходили, і не забороняйте їм, бо таких є боже царство. **15** Амінь. Кажу вам: якщо хтось не прийме божого

мат. 19 — мой5. 24 — мат. 5, і 19 — лук. 16 — кор1. 7 — мой1. 1 — мат. 19 — мой1. 2 — кор1. 6 — еф. 5 — мат. 19 — кор1. 7 — мат. 5, і 19 — лук. 16 — мой5. 24 — мат. 9 — лук. 18

царства, як дитина, не ввійде до нього! **16** І обнявши їх, поклавши на них руки, Він благословив їх. *поч.45*

17 І як Він виходив в дорогу, якийсь, прибігши і поклонившись до колін Йому, запитував Його: Учителю добрий, що зробити, щоб я успадкував вічне життя? **18** А Ісус йому сказав: *Чому Мене називаєш добрим? Ніхто не є добрим, тільки один Бог. **19** Заповіді знаєш? *Не роби перелюбу, не вбий, не кради, не свідчи ложно, не кривди, шануй твого батька і матір. **20** Він же, відповівши, сказав Йому: Учителю, я зберіг це все від моєї молодості. **21** Ісус же, поглянувши на нього, полюбив його і сказав йому: Одного ти не довершив. Іди, продай, що лиш маєш, і дай бідним – і будеш мати скарб на небі. І прийди, і ходи вслід за Мною, взявши хрест. **22** Він же, засмутившись через слово, відійшов сумуючи, бо мав великі маєтки. **23** І поглянувши, Ісус сказав своїм учням: *поч. 46*

мат. 19
лук. 19

мойі2. 20
мойі5. 5
мат. 5
і 19
лук. 18

Як нелегко тим, що мають багатство, ввійдуть в боже царство! **24** Учні ж жахалися через Його слова. Ісус же знову, відповівши, сказав їм: Діти, як нелегко тим, що надіються на багатство, ввійти до божого царства! **25** Бо легше є верблюдові пройти через вушко голки, ніж багатому ввійти до божого царства. **26** Вони ж ще більше дивувалися, кажучи до себе: То хто може спастися? **27** А Ісус, поглянувши на них, сказав: В людей *це* неможливо, але не у Бога, бо у Бога все можливе. **28** *Петро ж почав Йому говорити: Ось ми залишили все і пішли вслід за Тобою. **29** Відповівши ж, Ісус сказав: Амінь. Кажу вам: немає нікого, хто полишив дім, або братів, або сестер, або батька, або матір, або жінку, або дітей, або поля задля Мене і Євангелія, **30** що не одержить в сто разів нині, в цьому часі: домів, і братів, і сестер, і батьків, і матерів, і дітей, і піль по вигнанні, і в будучому віці – вічне життя. **31** *Численні ж перші будуть останніми, і останні – першими. **32** А вони були в дорозі, ідучи до Єрусалиму, і випереджував їх Ісус. І вони жахалися, і ідучи слідом, боялися. *поч. 47*

мат. 19
лук. 18

мат. 19
лук. 13

І знову, взявши дванадцятьох, Він почав їм говорити про те, що мало Йому статися. **33** *Бо ось ідемо до Єрусалиму, і Людський Син буде виданий архиєреям і книжникам. І Його засудять на смерть, і видадуть Його поганам, **34** і кпитимуть з Нього, і зранять Його, і обплюють Його, і уб'ють Його, і третього дня Він воскресне. **35** *І перед Нього прийшли Яків і Іван – Зеєведеєві сини, кажучи:

мат. 20
лук. 18

мат. 20

и обьемъ ихъ, [възложь руцѣ на нихъ блвляше ихъ][13]. зч҃, ме·

И исходящу ему на путь, притекъ нѣкіи и поклонся на колѣну ему, въпрашаше его. учтлю блгыи, что сотворю, да животъ вѣчныи наслѣдствую? ис же рече ему. *что мя глеши блга? никтоже благъ, токмо единъ бгъ. заповѣди вѣси? [*не прелюбы сотвориши, не убіи][14], не укради, не лжесвѣдѣтельствуи, не обиди. чти отца твоего и мтре· он же [отвѣщавъ рече][15] ему. учтлю, сія вся съхранихъ от юности моея· ис же възрѣвъ нань, возлюби его, и рече ему. единого еси не доконьчалъ. иди, елика имаши продаждь, и даждь нищимъ, и имѣти имаши съкровище на нбси. и пріиди и ходи в слѣдъ мене [вземъ крестъ][16]. он же дряхлъ бывъ о словеси, отиде скорбя, бѣ бо имѣя стяжанія многа. и възрѣвъ ис. (гла)[17] учнкомъ своимъ· зч҃, мѕ·

Како неудобь имущеи богатьство в црствіе бжіе внидутъ. учнцы же ужасахуся о словесѣхъ его· ис же пакы отвѣщавъ (гла)[18] имъ. чада, како неудобь [уповающимъ на богатьство][19], в црствіе бжіе внити. удобѣе (бо) есть вльбуду сквозѣ иглинѣ уши проити, неже богату в црствіе бжіе внити· они же излиха дивляхуся, глюще к себѣ, то кто може спсенъ быти? възрѣв [же][20] на ни ис, (гла)[21]. от члкъ невъзможно, но не от ба. вся бо възможна суть от ба· *Начат (же) (петръ глати)[22] ему. се мы оставихомъ вся, и в слѣдъ тебе идохомъ· {отвѣщав же ис, рече}[23]. аминь глю вамъ. никтоже есть иже оставилъ есть домъ, или братію, или сестры, или (отца, или мтре)[24], [или жену][25], или чада, или села, мене ради, и еулія, аще не пріиметъ сторицею, нн҃ѣ въ время се, домо, и братія и сестръ, (и отца) и мтре и чадъ, и селъ, по изгнаніи. и въ вѣкъ грядущіи животъ вѣчныи· *Мнози же будут прьвіи, послѣдни, и послѣдніи, прьви· Бѣху же на пути въсходяще въ ерлмъ, и бѣ варяя ихъ ис. и ужасахуся, (и) в слѣд (-)[26] идуще бояхуся· зч҃, мз·

И поемъ пакы обанадесяте, нача имъ глати иже хотяху ему быти. *яко се въсходимъ въ ерлмъ, и снъ члчскіи преданъ будетъ архіереомъ и книжникомъ, и осудятъ его на смрть, и предадятъ его языком, и поругаются ему, (и уязвятъ его, и оплюютъ его)[27], и убію (его). и [третіи днь][28] въскрснетъ· *И пре ни пріидоста, иаковъ и іоанъ, сна зеведеова, глюща (-)[29]. учтлю, хо-

щевѣ, да еже аще просивѣ (-)[30], сътвориши нама· он же рече има, что хощета да сътворю вама; она же рѣста ему. даждь намъ да единъ [одеснѹю тебе][31] и единъ [ошѹюю тебе][32] сѧдевѣ въ славѣ твоеи· Іс же рече има, не вѣста чесо просита. можета ли пити чашу юже азъ пию, и крщеніемъ имже азъ крщаюсѧ кртитисѧ; она же рѣста ему, можевѣ· Іс же рече има. чашу (убо) юже азъ пию испиета. и крщеніемъ, имже азъ крещаюсѧ кртитасѧ. а еже сѣсти одеснѹю мене, (и)[33] ошѹюю, нѣсть мнѣ дати, но имже уготовано есть· *И слышавше десѧть, начаша негодовати о іаковѣ и іоаннѣ· (-)[34] (Іс (же) призвавъ ихъ)[35], (гла)[36] имъ· *вѣсте, ıако мнѧщеисѧ владати ıазыкы, съодолѣваютъ имъ. и велицыи ихъ, обладаютъ ими· Не такоже [буде][37] въ васъ. но иже аще хощетъ (въ васъ вѧщшіи быти)[38], да будетъ вамъ слуга. и иже аще хощетъ въ васъ быти старѣи, да будетъ всѣмъ рабъ· Ибо и снъ члчь не пріиде да послужатъ ему, но да послужитъ, и дати дшу свою избавленіе за многы· зач. ми·

*И (пріидоша)[39] въ іерихонъ. и исходѧщу ему ѿ іерихона, и учникомъ его, и народу многу. снъ тимеовъ, вартимеи слѣпыи, [сѣдѧше при пути просѧ][40]. и слышавъ ıако Іс назарѧнинъ есть, начатъ звати и глати. сне двдвъ Ісе помилуи мѧ. и прѣщаху ему мнози, да умлъчитъ· онъ же множае паче зваше, сну двдвъ, помилуи мѧ· И ставъ Іс, рече [его възгласити][41]. и (възгласиша)[42] слѣпца, глюще ему. дрьзаи, въстани, зоветъ тѧ· он же ѿвергъ ризы своѧ въставъ пріиде къ Ісови· И ѿвѣщавъ (гла ему Іс)[43], что (хощеши да сътворю тебѣ)[44]; слѣпыи же гла ему. учителю, да прозрю· [Іс же][45] рече ему. иди, вѣра твоа спсе тѧ. и абіе прозрѣ, и по [Ісѣ][46] иде въ путь·

мѳ к
лк кв мѳ к
мѳ к лк ин

Гла, аі· зач, мд·

И егда {*приближишасѧ}[1] въ іерлмъ, въ (видсфагію)[2] и виданію къ горѣ елеоньстѣи, (посла)[3] два ѿ учникъ своихъ, и гла имъ. идѣта въ весь ıаже есть прѧмо вама, и абіе входѧща в ню, обрѧщете жрѣбѧ привѧзано, на неже никтоже ѿ члкъ всѣде, (ѿрѣшиша е)[4], приведѣта. и аще кто вама речетъ, что творита се; рцѣта, [ıако][5] гь (требуетъ е)[6], и {абіе послетъ е}[7] сѣмо· (-)[8] Идоста (же), и обрѣтоста жрѣбѧ привѧзано при дверехъ внѣ на распутіи. и (ѿрѣ-

мѳ ка лк ді

Учителю, ми хочемо, щоб Ти нам зробив те, що просимо. **36** Він же їм сказав: Що хочете, щоб Я вам зробив? **37** Вони ж сказали Йому: Дай нам, щоб, один праворуч Тебе і один ліворуч Тебе, сиділи ми у твоїй славі. **38** Ісус же сказав їм: Не знаєте, чого просите. Чи можете пити чашу, яку Я п’ю, і хреститись хрещенням, яким Я хрещуся? **39** Вони ж Йому сказали: Можемо. Ісус же сказав їм: Отже, питимете чашу, яку Я п’ю, і будете хреститися хрещенням, яким Я хрещуся. **40** А щоб сісти праворуч Мене і ліворуч, не *дано* Мені дати, але кому приготоване. **41** *І десять, почувши, почали обурюватися на Якова і Івана. **42** Ісус же, прикликавши їх, сказав їм: *Ви знаєте, що ті, що видаються, що володіють народами, над ними панують, і їхні знатні ними володіють. **43** У вас так не буде. Але якщо хтось у вас хоче бути вищим, хай буде вам слугою, **44** і якщо у вас хтось хоче бути старшим, хай буде всім рабом. **45** Бо і Людський Син не прийшов, щоб Йому послужили, але щоб послужити і дати свою душу як визволення за численних. *поч. 48*

мат. 20
лук. 22
мат. 20

46 *І вони прийшли до Єрихону, і як Він виходив з Єрихону, і його учні, і численна юрба, Тимеїв син, Вартимей сліпий, сидів при дорозі, жебракуючи. **47** І почувши, що це Ісус Назарянин, він почав кричати і говорити. Сину Давидів, Ісусе, помилуй мене! **48** І численні йому погрожували, щоб він замовк, а він ще більше кричав: Сину Давидів, помилуй мене! **49** І ставши, Ісус сказав його покликати. І покликали сліпця, кажучи йому: Бадьорся, встань, Він тебе кличе! **50** Той же, відкинувши свою одіж, вставши, прийшов до Ісуса. **51** І відповівши, Ісус йому сказав: Що хочеш, щоб Я тобі зробив? Сліпий же Йому сказав: Учителю, щоб я прозрів. **52** Ісус же йому сказав: Іди. Твоя віра тебе спасла. І він відразу прозрів і пішов в дорогу за Ісусом.

мат. 20
лук. 18

Глава 11, *поч. 49*

мат. 21
лук. 19

1 І *коли вони наблизилися до Єрусалиму, до Витсфагії і Витанії, до Оливної гори, Він послав двох зі своїх учнів **2** і сказав їм: Ідіть до села, яке є перед вами; і входячи до нього, відразу знайдете осля прив’язане, на яке ніхто з людей не сів. Відв’язавши його, приведіть. **3** І якщо вам хтось скаже: Що це робите? Скажіть, що Господь його потребує. І Він відразу його відішле сюди. **4** Вони ж пішли, і знайшли жереб’я, прив’язане при дверях ззовні, на роздоріжжі, і відв’язали його. **5** І деякі з тих, що там сто-

яли, говорили їм: Що робите, відв'язуючи жереб'я? **6** Вони ж їм сказали так, як Ісус їм заповів, і ті лишили їх. **7** *І привели жереб'я до Ісуса, і поклали на нього свою одіж, і Він сів на нього. **8** Численні ж постелили свою одіж на дорозі, інші ж різали гілля з дерев і стелили по дорозі. **9** І ті, що йшли попереду та ішли ззаду, кричали, кажучи: Осанна! *Благословенний Той, хто йде в ім'я господнє! **10** Благословенне те царство нашого батька Давида, що приходить в ім'я господнє! Осанна на висотах! *поч. 50*

11 І *ввійшов Ісус до Єрусалиму і до церкви, і оглянувши все, коли вже була пізня година, вийшов до Витанії з дванадцятьма. **12** І на другий день, коли вони вийшли з Витанії, Він зголоднів. **13** *І побачивши здалека фігу, що мала листя, підійшов, чи, отже, щось на ній знайде. І прийшовши до неї, Він нічого не знайшов, тільки листя, бо ще не був час на фіги. **14** І відповівши, Ісус сказав їй: Хай більше з тебе навіки ніхто не з'їсть плоду. І чули Його учні. **15** І вони знову прийшли до Єрусалиму. І ввійшовши до церкви, Ісус почав виганяти тих, що продавали і купували в церкві, і перекинув столи продавцям і крісла тих, що продавали голуби, **16** і не давав, щоб хтось ніс посуд через церкву. **17** І навчав, кажучи їм: Чи не є написано, *що Мій храм назветься храмом молитви для всіх народів? *Ви ж його зробили печерою розбійників! **18** І почули книжники і архиєреї, і шукали, як Його погубити. Адже вони Його боялися, бо весь натовп дивувався його навчанню. **19** І коли було пізно, Він виходив геть з міста. **20** *І вранці, проходячи, побачили фігу, що всохла з кореня. **21** І Петро, згадавши, сказав Йому: Равві, глянь на фігу, яку Ти прокляв, вона всохла! **22** І відповівши, Ісус сказав їм: *поч. 51*

Майте божу віру! **23** Амінь. Бо кажу вам, що хто лиш скаже цій горі: Зрушся і кинься в море, – і не сумніватиметься у своєму серці, але має віру, що станеться те, що каже, буде йому те, що лиш скаже. **24** Через це кажу вам: *Все, що тільки просите, молячись, вірте, що одержите, – і буде вам. **25** *І коли стоїте, молячись, відпускайте, якщо маєте щось проти когось, щоб і ваш Батько, що є на небесах, відпустив вам ваші гріхи. **26** Якщо ж ви не відпускаєте, ані ваш Батько, що є на небесах, не відпустить вам ваших гріхів. *поч. 52*

ів. 12 · пс. 117 · мат. 21 · лук. 19 · мат. 21 · лук. 19 · ів. 2 · мат. 21 · іс. 56 · мат. 21 · лук. 19 · єре. 7 · мат. 21 · лук. 19 · мат. 21 · мат. 7 · лук. 11 · ів. 14 · 15 і 16 · мат. 6 · сир. 28

шиста)[9] є҃. И нѣцыи ѿ (стоѧщихъ тꙋ)[10], глаахꙋ имъ. что дѣета ѿрѣшающа жрѣбѧ; она же рѣста имъ, ꙗкоже заповѣда (има) іс, и оставиша ѧ. *И [приведоста][11] жрѣбѧ къ ісови, и (възложиша)[12] на не ризы своѧ, и всѣде на не. (-)[13] Мнози (же) ризы своѧ постлаша по пꙋти. дрꙋзіи же ваіе [рѣзахꙋ ѿ древіа, и постилахꙋ по пꙋти][14]. И предходѧщеи, и вслѣдъ грѧдꙋщеи, въпіахꙋ, [глюще][15]. осанна, *блвенъ грѧдыи въ имѧ гне, блвено грѧдꙋщее црство (въ имѧ гне), ѿца нашего двда. осанна в вышнихъ. за҃, н҃.

І *вниде въ ієрлимъ (іс, и) в црковъ. и съглѧдавъ всѧ, поздѣ оуже сꙋщꙋ часꙋ, изыде въ виданію, съ обѣманадесѧте. И на оутріа изшедшемъ имъ ѿ виданіа, взалка. *И видѣвъ смоковницꙋ издалече имꙋщꙋ листвіе, пріиде, аще оубо что обрѧщет на неи. и пришед к неи, (и) ничесоже обрѣте, токмо листвіе. не оу бо бѣ времѧ смоквамъ. и ѿвѣщавъ (іс), рече еи. да не ктомꙋ (ѿ тебе въ вѣкы)[16] никтоже плода снѣсть. И слышахꙋ оученицы его. И (пріидоша пакы)[17] въ ієрлимъ. И вшедъ (іс) в црковь, нача изгонити продающаѧ и кꙋпꙋющаѧ въ црквии, и трапезы тръжником, и сѣдалища продающихъ голꙋби, испровръже. и не дааше да кто мимонесетъ сосꙋдъ сквозѣ црковь. И оучаше (глѧ)[18] имъ. нѣсть ли писано, *ꙗко храмъ мои, храмъ млтвѣ наречетсѧ всѣмъ ꙗзыкомъ; *вы же сътвористе его врътепъ разбойником. И слышаша [книжницы і архіерее][19], и искахꙋ, како его погꙋбѧтъ. боѧхꙋ бо сѧ его. ꙗко весь народ дивлѧшесѧ о оученіи его. И ꙗко поздѣ бысть, [исхождаше][20] вонъ из града. *И (оутро мимоходѧще)[21], видѣша смоковницꙋ, исохшꙋ ис корениа. И вспомѧнꙋвъ петръ, (гла)[22] емꙋ. равви, вижд смоковницꙋ юже проклѧтъ, оусше. И ѿвѣщавъ іс (гла)[23] имъ. за҃, на҃.

Імѣите вѣрꙋ бжію. аминь [бо][24] глю вамъ, ꙗко иже аще речетъ горѣ сеи, двигнисѧ и вверзисѧ в море, и не размыслитъ в срдцы своемъ, но вѣрꙋ иметъ, ꙗко еже глетъ, бываетъ. бꙋдетъ емꙋ (еже аще речетъ). Сего ради глю вамъ, *вса елика аще (молѧщесѧ)[25] просите, вѣрꙋите ꙗко [пріемлете][26], и бꙋдетъ вамъ. *И егда стоите молѧщесѧ, ѿпꙋщаите аще что имате на кого, да и ѿць ваш иже есть на нбсехъ, ѿпꙋститъ вам съгрѣшеніѧ ваша. [Аще ли же вы не ѿпꙋщаете, ни ѿць вашъ иже есть на нбсехъ, ѿпꙋститъ (вамъ) съгрѣшеніи вашихъ][27]. за҃, нв҃.

іоан ві · лꙋк рзі · мат ка · лꙋк ді · мат ка · лꙋк ді · іоан в · мат ка · ісаіа нѕ · мат ка · лꙋк ді · ієреа з · мат ка · лꙋк ді · мат ка · мат з · лꙋк аі · іоан ді · еі ѕі · мат ѕ · сирах кн

ма҃ к҃а
лꙋ҃ к

І (*прїидо́ша)[28] паки въ і҆ерⷭ҇ли́мъ, и҆ в҇ цр҃ькви ходѧ́щꙋ є҆мꙋ̀, (прїидо́ша)[29] к немꙋ̀, а҆рхїере́е и҆ книжницы и҆ ста́рцы. и҆ гл҃аша є҆мꙋ̀, коею̀ ѡ҆́бластїю сїа твори́ши; (и҆)[30] кто̀ ти [ѡ҆́бласть сїю даст҇][31], да сїа твори́ши; і҆с҃ же (ѿвѣщавъ), рече и҆мъ. въпрошꙋ̀ вы [и҆ а҆зъ][32] (сло́во є҆ді́но)[33], и҆ ѿвѣщаите ми, и҆ рекꙋ̀ вамъ коею̀ ѡ҆́бластїю сїа творю̀· Крще́нїе і҆ѡа́нново, с҇ нб҃се ли бѣ, и҆ли ѿ чл҃къ; ѿвѣща́ите ми· И҆ мы́шлѧхꙋ к҇ себѣ гл҃юще. а҆́ще речемъ, с҇ нб҃се, рече҇, почто оу҆́бо не вѣ́ровасте є҆мꙋ̀; но а҆́ще речемъ, ѿ чл҃къ, бо́ѧхꙋсѧ людїи. вси̑ бо и҆мѣ́ахꙋ і҆ѡа́нна [ѩ҆́ко въи҆́стинꙋ][34] прⷪ҇ркъ бѣ· И҆ ѿвѣща́вше [(гл҃ашѧ)[35]][36], не вѣмы· И҆ {ѿвѣщавъ}[37] і҆с҃, гл҃а и҆мъ. ни а҆зъ гл҃ю вамъ коею̀ ѡ҆́бластїю сїа творю̀·

мат. 21
лук. 20

27 І *вони знову прийшли до Єрусалиму. І як ходив Він в церкві, прийшли до Нього архиєреї, і книжники, і старці **28** і говорили Йому: Якою владою Ти це робиш? І хто Тобі дав цю владу, щоб Ти це творив? **29** А Ісус, відповівши, сказав їм: Запитаю і Я вас одне слово, і відповісьте Мені, то скажу вам, якою владою Я це роблю. **30** Чи Іванове хрещення було з неба, чи від людей? Відповідайте мені. **31** І вони думали в собі, кажучи: Якщо скажемо: З неба, – скаже: Отже, чому ви Йому не повірили? **32** Але якщо скажемо: Від людей, – боялися людей, бо всі мали Івана за правдивого пророка. **33** І відповівши, сказали Ісусові: Не знаємо. І відповівши, Ісус сказав їм: І Я не скажу вам, якою владою це роблю.

Гл҃а, в҃і· за҄, н҃г·

ма҃ к҃а
лꙋ҃ к
і҆саї҆а е҃
є҆ре҃а в҃

И҆ нача́тъ* и҆мъ в҇ при́тчахъ гл҃ати. вїногра́дъ [насади чл҃къ][1], и҆ ѡ҆гради ѡ҆пло́томъ, і и҆скопа̀ точи́ло, и҆ създа̀ сто́лпъ, и҆ предастъ є҆го тѧжа́телемъ, и҆ ѿи҆де. и҆ посла̀ к тѧжа́те лемъ въ вре́мѧ, раба̀, да ѿ тѧжа́тель прїиметъ ѿ плода виногра́да· [ѡ҆́ни же][2] ꙗ҆́ше є҆го, би́ша, и҆ посла́шѧ тощь· И҆ пакы посла̀ к нимъ дрꙋгїи рабъ, и҆ того̀ [ка́менїе би́вше][3], проби́шѧ главꙋ̀ є҆мꙋ̀, и҆ [послашѧ бесче́стенъ][4]. и҆ (па́кы) и҆но́го посла̀, и҆ того оу҆би́ша, и҆ мно́гы и҆́ны, ѡ҆́вы оу҆́бо бїюще, ѡ҆́вы же оу҆бива́юще· Є҆ще [оу҆́бо][5] є҆ді́ного (сн҃а и҆мѣ)[6] възлю́бленнаго [своє҆го][7], посла̀ [и҆ того][8] [к ни҆м посла̀][9] гл҃ѧ. ѩ҆ко оу҆срамѧ́тсѧ сн҃а моє҆го· ѡ҆́ни же тѧжа́теле [рѣшѧ к҇ себѣ, ѩ҆ко][10] се́и є҆сть наслѣдникъ, прїидѣте оу҆бїемъ є҆го, и҆ на́ше бꙋдетъ наслѣ́дствїе. и҆ є҆́мше [є҆го оу҆би́шѧ][11], и҆ и҆звергъ́гошѧ вонъ и҆з виногра́да· Что оу҆́бо сътворитъ г҃ь виногра́да; прїидетъ и҆ погꙋбитъ тѧжа́телѧ, и҆ дастъ виногра҇ и҆нѣмъ· Н҆и писа́нїа ли сего чли є҆сте; ка́мень, є҆гоже не в рѧдꙋ сътвори́шѧ зи́ждꙋщеи̑, се́и бысть въ главꙋ̀ ѫ҆́глꙋ, ѿ г҃а бы҇ си, и҆ є҆сть ди́вна въ ѡ҆чїю на́шею· І и҆ска́хꙋ є҆го ѩ҆́ти, и҆ оу҆боа́шасѧ наро́да· Разꙋмѣшѧ бо, ѩ҆ко к нимъ при́тчю рече. и҆ ѡ҆ста́вльше є҆го ѿи҆до́шѧ·

мат. 21
лук. 20
іс. 5
єре. 2

1 І *Він почав їм говорити в притчах: Чоловік насадив виноградник, і обгородив плотом, і викопав винотік, і збудував башту. І передав його робітникам, і відійшов. **2** І на час послав раба до робітників, щоб взяв від робітників з плоду виноградника. **3** Вони ж, схопивши його, побили і послали з нічим. **4** І він знову послав до них іншого раба. І побивши *і* того камінням, розбили йому голову і послали збезчещеним. **5** І знову послав іншого. І вони того вбили і багатьох інших. Одних, отже, побивали, а інших убивали. **6** Отже, він ще мав одного свого улюбленого сина. І нарешті послав того до них, кажучи, що посоромляться мого сина. **7** А ті робітники сказали до себе, що цей є спадкоємцем. Ходіть, убиймо його – і наслiддя буде наше! **8** І схопивши його, вони вбили і викинули геть з виноградника. **9** Отже, що зробить пан виноградника? Він прийде і вигубить робітників, а виноградник дасть іншим. **10** Чи ви не читали цього писання: Камінь, якого не в ряд поклали будівничі, цей став наріжним каменем. **11** Від Господа це сталося, і є дивним в наших очах. **12** І вони шукали Його схопити і злякалися юрби, бо зрозуміли, що Він до них сказав притчу. **13** І залишивши Його, вони відійшли.

за҄, н҃д·

поч. 54

ма҃ к҃в
лꙋ҃ к

І (*посла́шѧ)[12] к немꙋ̀ нѣкїа ѿ фарисе́и, и і҆рѡдїа́нъ, да є҆го ѡ҆бльстѧтъ сло́вомъ. [ѡ҆́ни же][13] пришє́дше, (гл҃ашѧ)[14] є҆мꙋ̀. оу҆чт҃лю, вѣмы ѩ҆́ко и҆́стиненъ є҆си, и҆ не ради́ши ни ѡ҆ ко́мже. не зри́ши бо на лицѐ чл҃комъ, но въи҆́стинꙋ пꙋти бж҃їю оу҆чи́ши. досто́итъ ли [кинсо́нъ кесареви дати][15], и҆ли ни; да́мы ли, и҆ли не да́мы; ѡ҆́н

мат. 22
лук. 20

І *послали до Нього деяких з фарисеїв і іродіян, щоб Його підманули словом. **14** Вони ж, прийшовши, сказали Йому: Учителю, знаємо, що Ти є правдомовним і не зважаєш ні на кого, бо не дивишся на лице людей, але по правді навчаєш божої дороги. Чи годиться дати цісареві данину, чи ні? Чи нам дати, чи не дати? **15** Він же,

знаючи їхнє лицемірство, сказав їм: Чому Мене спокушаєте? Принесіть Мені пінязь, щоб Я побачив. **16** Вони ж принесли. І Він сказав їм: Чий цей образ і напис? Вони ж Йому сказали: Цісарський. **17** І відповівши, Ісус сказав їм: *Віддайте цісареве цісареві і боже – Богові! І чудувалися Ним.

рим. 13
мат. 22

поч. 55

мат. 22
лук. 20

18 І *прийшли до Нього садукеї, які говорять, що немає воскресіння, і запитали Його, кажучи: **19** Учителю, Мойсей нам написав, *що якщо кому помре брат і залишить жінку, а не залишить дітей, хай його брат візьме його жінку і воскресить насіння своєму братові. **20** Було сім братів. І перший взяв жінку, і вмираючи, не залишив насіння, **21** і другий взяв її і помер, і ані той не залишив насіння. І третій також. **22** І взяли її сім – і не залишили насіння. А після всіх померла і жінка. **23** Отже, у воскресінні, коли воскреснуть, якому з них вона буде жінкою? Бо сім мали її за жінку. **24** І відповівши, Ісус сказав їм: Чи не через це обманюєтесь, не знаючи Писання ані божої сили? **25** Адже коли воскреснуть з мертвих, ані не женять ся, ані не віддаються, але є як ангели на небесах. **26** А про мертвих, що вони встають, чи ви не читали в Мойсеєвих книгах, що сказав йому Бог при кущі, говорячи: *Я – Бог Авраама, і Бог Ісаака, і Бог Якова? **27** Він не є Богом мертвих, але Богом живих! Отже, ви дуже помиляєтеся.

мойс5. 25
мат. 22
лук. 20

мой2. 3
мат. 22
лук. 20

поч. 56

мат. 22

28 І *один з книжників, приступивши, почувши, як вони змагаються, і побачивши, що Він їм добре відповів, запитав Його: Котра є перша з усіх заповідей? **29** Ісус же відповів йому, що найперша з усіх заповідей: *Слухай, Ізраїлю! Господь Бог ваш – одинокий Господь є! **30** І полюбиш твого Господа Бога всім твоїм серцем, і всією твоєю душею, і всім твоїм умом, і всією твоєю силою. Це є перша заповідь. **31** І друга, подібна до неї: *Полюбиш свого ближнього, як самого себе. Іншої заповіді, більшої від цих, немає. **32** І сказав Йому книжник: Учителю, по правді добре ти сказав, що є один Бог, і немає іншого, за винятком Нього; **33** і що любити Його всім серцем, і всім розумом, і всією душею, і всією силою; і що любити ближнього, як себе, – є більшим від всіх всепалень і жертв. **34** Ісус же, побачивши, що він розумно відповів, сказав йому: Ти є недалеко від божого царства. І більше ніхто не смів Його запитувати. **35** *І відповівши, Ісус казав, навчаючи в церкві: Як говорять книжники, що

мой5. 6
мат. 22
лук. 10

мой3. 19
мат. 5
і 22
рим. 13
гал. 5
як. 2

мат. 22
лук. 20

же вѣды и҆̀ лицемѣ́рїе, рече и҆мъ. что̀ мѧ и҆скꙋша́ете; принесѣте ми̑ пѣнѧзь да ви́жꙋ. О҆ни же принесо́шѧ. и҆ (гл҃а)[16] и҆̀мъ, чі́и о҆́бразъ сі́и, и҆ на́писа́нїе; о҆ни́ же рѣ́шѧ е҆мꙋ, кесаре́въ. [и҆ ѿвѣща́въ і҆с҃, рече][17] и҆мъ. (*въздади́те кесаре́ва)[18], кесаре́ви, и҆ бж҃їа бв҃и. и҆ чюди́шасѧ о҆ не́мъ·

зач҃, н҃е·

И҆ (*прїидо́ша)[19] садꙋке́е к немꙋ́, и҆же гл҃ю вскр҃нїю не бы́ти, и҆ въпроси́шѧ е҆го гл҃юще. оу҆чт҃лю, мѡꙋ̈сі́и написа̀ намъ, *ꙗ҆ко а҆́ще комꙋ братъ оу҆мре́, и҆ о҆ста́витъ женꙋ́, а҆ [чадъ не о҆ста́витъ][20]. да по́иметъ братъ е҆го женꙋ [е҆го][21], и҆ въскр҃си́ сѣмѧ братꙋ своемꙋ. се́мь бра́тїи бѣ́, и҆ пе́рвыи поѧ́тъ женꙋ, и҆ оу҆мира́а не о҆ста́ви сѣмене· И҆ вторыи поѧ́тъ ю҆̀, и҆ оу҆мре, [и҆ ни то́и о҆ста́ви][22] сѣмене· И҆ [тре́тїи також́е. и҆ поѧ́шѧ ю҆̀ се́мь, и҆][23] не о҆ста́вишѧ сѣмене. {посл҃ѣ же всѣхъ}[24] [оу҆мре и҆ жена][25]. в̆ въскр҃се́нїе (оу҆бо) е҆гд҃а въскр҃нꙋ, кото́ромꙋ и҆хъ бꙋдетъ жена̀; се́мь бо и҆мѣша ю҆̀ женꙋ· [И҆ ѿвѣщавъ і҆с҃, рече и҆мъ][26]. не сего ли ради прельща́етесѧ, не вѣдаще писа́нїа, ни си́лы бж҃їа; е҆гда бо и҆з мр҃твыхъ въскре́снꙋтъ, ни жена́тсѧ, ни посага́ютъ· но сꙋть ꙗ҆́ко а҆́гг҃ли на нб҃сехъ· о҆ мрътвых же ꙗ҆ко въста́ютъ, нѣ́сте ли чл҃и в кни́гахъ мѡꙋ̈се́о҆вѣхъ, при кꙋпинѣ ꙗ҆ко рече емꙋ бг҃ъ гл҃ѧ; *а҆зъ бг҃ъ а҆враа́мовъ, и҆ бг҃ъ и҆саа́ковъ, и҆ бг҃ъ і҆а́ковль, нѣ́сть бг҃ъ мр҃твыхъ, но {бг҃ъ}[27] живыхъ; [вы҆ оу҆бо][28] мно́ѕи прельща́етесѧ·

зач҃, н҃ѕ·

І *приступи́ль е҆ди́нъ ѿ кни́жникъ, слы́шавъ и҆хъ стѧза́ющасѧ, (и҆) ви́дѣвъ ꙗ҆ко до́брѣ ѿвѣща̀ и҆мъ, въпросѝ е҆го, ка́а е҆сть (пръвaа всѣхъ за́повѣдїи)[29]; [і҆с҃ же ѿвѣща е҆мꙋ][30]. ꙗ҆ко {пръвѣ́иши всѣ́ѣ за́повѣдїи}[31], *слы́ши і҆и҃лю. гь бг҃ъ (вашъ)[32], гь е҆ди́нъ е҆сть· И҆ възлю́биши га бг҃а твое҆го всѣмъ ср҃цемъ твои҆мъ, и҆ всею дш҃ею̀ твое҆ю̀, и҆ всѣмъ оу҆мо́мъ твои҆мъ, и҆ всею̀ крѣ́постїю твое҆ю̀. [сі́а е҆сть пръвaа за́повѣдь][33]· [И҆ втора́а подобна е҆́и][34]. *възлю́биши бли́жнаго свое҆го ꙗ҆ко самъ себѐ· Бо́лши сею̀ и҆́на за́повѣдь нѣ́сть· И҆ рече е҆мꙋ кни́жникъ. до́брѣ оу҆чи́телю въи́стинꙋ рече, ꙗ҆ко е҆ди́нъ е҆сть (бг҃ъ) и҆ нѣ́сть и҆́нъ ра́звѣ е҆го. и҆ е҆же любити е҆го всѣ́мъ ср҃цемъ, и҆ всѣмъ ра́зꙋмомъ, и҆ всею [дш҃ею, и҆ всею крѣ́постїю][35]. и҆ е҆же люби́ти бли́жнаго ꙗ҆ко себе. бо́ле е҆сть всѣхъ всесъжже́нїи и҆ жрътвъ· (-)[36] і҆с҃ (же) ви́дѣв {-}[37], ꙗ҆ко смыслено ѿвѣща̀, рече е҆мꙋ, не дале́че е҆си ѿ цр҃твїа бж҃їа· И҆ никто́же (смѣ́аше ктомꙋ)[38] е҆го въпроси́ти· *И҆ ѿвѣща́въ і҆с҃, гл҃аше, оу҆ча̀ въ цр҃кви· Ка́ко гл҃ютъ кни́жницы, ꙗ҆ко х҃с сн҃ь [е҆сть дв҃въ][39];

кср҃ г҃і
м҃а і҃в

м҃а і҃в
л҃ꙋ к҃

є҃ мо҃ к҃е
м҃а і҃в
л҃ꙋ к҃

в҃ мо҃ г҃
м҃а і҃в
л҃ꙋ к҃

м҃а і҃в

є҃ мо҃ ѕ҃
м҃а і҃в
л҃ꙋ і҃

г҃ мо҃ д҃і
м҃а є҃
и҆ і҃в
кср҃ г҃і
гал҃ є҃
і҆ак҃ в҃

м҃а і҃в
л҃ꙋ к҃

то́и [бо][40] дв҃дъ рече дх҃омъ ст҃ымъ. *гл҃а г҃ь г҃ви моемꙋ, седи ѡ деснꙋю мене, дондеже положꙋ врагы твоа подножїе ногама твоима. Самъ [ѹбо][41] дв҃дъ глетъ его г҃а, и ѿкꙋдꙋ (снъ емꙋ есть)[42]; и многъ наро послꙋшаше его в сладость. зач҃, нз.

І (глаше (имъ) въ ѹченїи своемъ)[43]. блюдѣтеса ѿ книжникъ хотащихъ въ ѡдѣанихъ ходити. и цѣлованїа на тръжищыхъ, *и преже седанїа на сонмищыхъ, и прьво възлеженїа на вечерѣ, *поадающе домы вдовицъ, и непщеванїемъ далече молащеса. сїи прїимꙋтъ лишше ѡсꙋженїе. И [седъ ІС][44] прамо скровищномꙋ хранилищꙋ, зраше како народъ мещет мѣдь въ скровищное хранилище. *и мнози богатїи вмѣтахꙋ многа. и пришедши едина вдовица ѹбога, въверже лептѣ двѣ, еже есть кодрантъ. И призвавъ ѹчникы своа, рече имъ. аминь глю вамъ, ꙗко вдовица сїа ѹбогаа множае всѣхъ вверже вмѣтающїи въ скровищное хранилище. вси бо ѿ избытка своего вврьгоша. сїа же ѿ лишенїа своего, веа елика имаше вверже все житїе свое.

Христос є Давидовим сином? **36** Бо той Давид сказав Святим Духом: *Сказав Господь Господеві моєму: Сядь праворуч мене, доки *не* покладу твоїх ворогів підніжкою твоїх ніг. **37** Отже, сам Давид говорить, що Він Господь, то як Йому є сином? І численна юрба слухала Його з насолодою. *поч. 57*

пс. 109

38 І Він говорив їм у своєму навчанні: Бережіться книжників, що хочуть ходити в шатах, і *приймати* привітання на ринках, **39** *і перші місця на зборах, і перші лежанки на вечерях, **40** *що поїдають доми вдовиць, і для ока здалека моляться – ці одержать надмірний осуд! **41** І сівши навпроти скарбового місця, Ісус дивився, як юрба кидає мідяки до скарбниці. *І численні багачі кидали багато. **42** І одна бідна вдовиця, прийшовши, кинула дві лепти, тобто кодрант. **43** І прикликавши своїх учнів, Він їм сказав: Амінь. Кажу вам, що ця бідна вдовиця кинула більше від всіх тих, що кидали до скарбниці. **44** Бо всі кинули зі свого надлишку, ця ж зі своєї убогості кинула все, що мала, ввесь свій прожиток.

мат. 23 лук. 19; мат. 23 лук. 20; лук. 21

Гл҃а, гі. зач҃, ни.

Исходащꙋ* емꙋ ѿ церкве, (гла)[1] емꙋ единъ ѿ ѹченикъ его. ѹчителю, виждь каково каменїе, и какова зданїа. И [(ѿвѣщавъ ІС)[2], рече емꙋ][3]. видиши ли сїа велика зданїа; *не имать остати здѣ камень на камени, иже не разорится. И седащꙋ емꙋ на горѣ елеонстѣи прамо црькви, въпрашахꙋ его единого, петръ, і іаковъ, і іоаннъ, и андреа, рци намъ, когда сїа бꙋдꙋтъ; и кое (бꙋдетъ) знаменїе, егда имꙋт (веа сїа скончатиса)[4]; [ІС же ѿвѣщав имъ, начатъ глати][5]. *блюдѣтеса, да не кто васъ прельститъ. мнози [бо][6] прїидꙋтъ въ има мое глюще, ꙗко азъ есмь, и многы прельстатъ. егда же ѹслышите брани, и слышанїа бранемъ, не ѹжасаитеса. подобаетъ [бо][7] быти, но не ѹ кончина. востанетъ бо ꙗзыкъ на ꙗзыкъ, и црство на црство, [и][8] бꙋдꙋтъ трꙋси по мѣстам, (и) бꙋдꙋтъ глади [и матежи][9]. начало болѣзнемъ сїи. зач҃, нѳ.

Глава 13, *поч. 58*

1 І *коли Він виходив з церкви, сказав Йому один з його учнів: Учителю, поглянь яке каміння і які будови! **2** І відповівши, Ісус сказав йому: Чи бачиш ці великі будови? *Не залишиться тут камінь на камені, який не буде знищений. **3** І як Він сидів на Оливній горі навпроти церкви, запитували Його на самоті Петро, і Яків, і Іван, і Андрій: **4** Скажи нам, коли це буде? І який буде знак, коли це все має статися? **5** Ісус же, відповівши їм, почав говорити: *Стережіться, щоб хтось вас не обманув, **6** бо прийдуть численні в моє ім'я, кажучи, що це Я, і численних обмануть. **7** Коли ж почуєте про війни і чутки про війни, не жахайтеся. Бо треба, щоб сталося. Але ще не кінець. **8** Адже повстане народ проти народу і царство проти царства, і будуть землетруси по місцях, і будуть голод і розрухи. Це початок страждань. *поч. 59*

мат. 24 лук. 21; лук. 19 і 21 мат. 24; еф. 5 сол2. 2 мат. 24 лук. 21

*Блюдѣте же са вы сами. [предадат бо вы][10] в сонмища, и на съборищихъ бїени бꙋдете. и пре воеводами и цри ведени бꙋдете мене ради, въ свѣдѣтельство имъ. и въ всѣхъ ꙗзыцехъ [подобаетъ преже][11] проповѣдатиса еѵлїю. (-)[12] *егда (же) поведꙋтъ вы предающе, не преже пецѣтеса, что възглете. (ни поѹчаи-

9 *Стережіться ж ви самі, бо видадуть вас на збори, і на зборах будете биті, і перед воєвод і царів поведуть вас задля Мене, їм на свідчення. **10** І належиться, щоб найперш між всіма народами проповіданим було євангеліє. **11** *Коли ж вас поведуть, видаючи, не журіться наперед , що скажете, ані не повчайтеся, але те, що

мат. 24 лук. 21; мат. 10 лук. 12 і 21

буде вам дано в тій годині, це говоріть. Бо не ви будете говорити, але Святий Дух. **12** Видасть же брат брата на смерть і батько дитину, і повстануть діти проти батьків, і вб'ють їх. **13** І будете зненавиджені всіма задля мого імені. А той, що витерпить до кінця, цей спасеться. *поч. 60*

мат. 24
дан. 9
лук. 21

14 *Коли ж побачите мерзоту спустошення, передсказану Даниїлом-пророком, що стоїть де не слід, – хто читає, нехай розуміє, – тоді ті, що є в Юдеї, нехай втікають в гори, **15** і той, що на даху, нехай не спускається в дім ані хай не входить взяти щось зі свого дому. **16** І хто є на полі, нехай не повертається назад взяти свою одіж. **17** Горе ж вагітним і тим,що кормлять грудьми в тих днях. **18** Моліться ж, щоб ваша втеча не була зимою. **19** Бо ті дні будуть скорботою такою, якої не було від початку сотворення, що створив Бог, *аж* донині, і не буде! **20** І якщо б Господь не вкоротив днів, отже, не спаслося б ніяке тіло. Але задля вибраних, яких Він вибрав, Він вкоротить дні. **21** *І тоді, якщо хтось вам скаже: Ось тут Христос! – або: Ось там! – не вірте. **22** Бо повстануть лжехристи і лжепророки і даватимуть знаки і чудеса, щоб обманути, якщо можливо, і вибраних. **23** Ви ж стережіться! Ось Я вам все сказав наперед. *поч. 61*

мат. 24
лук. 17

єз. 32
іс. 13
йоі. 6
мат. 24
лук. 21

24 Але *в ті дні, по тій скорботі, сонце померкне, і місяць не дасть свого світла, **25** і звізди будуть падати з неба, і зрушаться сили, що на небі. **26** *І тоді побачать Людського Сина, що йде на хмарах з силою і великою славою. **27** І тоді Він пошле своїх ангелів і збере своїх вибраних з чотирьох вітрів, від кінця землі – до кінця неба. **28** Від фіги ж навчіться притчі. Коли її галуззя вже буде м'яким і випускає листя, знаєте, що жнива близько. **29** Так і ви, коли бачите, що це стається, знайте, що є близько, при дверях. **30** Амінь. Кажу вам, що не минеться цей рід, поки це все станеться. *поч. 62*

мат. 24
апо. 1

31 Небо і земля промине, а мої слова не минуться. **32** А про той день або про годину ніхто не знає: ані ангели, що є на небесах, ані Син, тільки Батько. **33** *Стережіться, чувайте і моліться, бо не знаєте, коли буде час. **34** Так як чоловік, відходячи, залишив свій дім, і давши своїм рабам владу, і кожному своє діло, і воротареві наказав, щоб чував, **35** чувайте, отже. Бо не знаєте, коли прийде пан дому: увечері, чи опівночі, чи як заспіває півень,

мат. 25

тесѧ). но еже аще дастьсѧ вамъ въ тои часъ, се глте. не (вы бо будете)[13] глющеи, но дхъ стыи· (-)[14] Предасть (же) бра брата на смрть, и отць чадо. и востанут чада на родителѧ, и оубиютъ ихъ· и будете ненавидими всѣми имени моего ради· претерпѣвыи же до конца, сеи спсенъ будетъ· за҃, г҃·

*Егда же оузрите мерзость запустѣнїа, (реченнѹю данїиломъ прркомъ), стоѧщѹ идѣже не подоба есть, чтыи да разѹмѣетъ· Тогда сѹщїи въ їюдеи, да бѣжатъ на горы, {и иже}[15] на кровѣ, да не слазитъ [въ домъ][16], ни да внидетъ взѧти чесо ѿ домѹ своего. и иже на селѣ сыи, да не възвратитсѧ въспѧть, взѧти ризѹ свою· горе же непраздным и доѧщим в тыи дни· Молите же сѧ, да не [бѹдетъ бѣжьство ваше зимѣ][17]· Бѹдѹтъ бо днїе тїи скорбь, ѩкова не бысть такова ѿ начала създанїю, еже созда бгъ до нынѣ, и не бѹдетъ· И аще не бы гь прекратилъ днїи, не бы оубо спаласѧ всѧка плоть· но избранных ради ихже избра, прекрати дни· *И тогда аще кто (речетъ вамъ)[18]. се здѣ хс, {или}[19] се онде, не имѣте вѣры· востанѹтъ бо лже христи, и лже пррцы, и дадѹтъ знаменїа и чюдеса, къ еже прельстити аще възможно (и) избранныа. вы же блюдѣтесѧ, [се][20] преже рѣхъ вамъ всѧ· за҃, д҃·

Но *в тыи дни по скорби тои, слнце померкнетъ, и лѹна не дасть свѣта своего. и звѣзды бѹдѹтъ с нбсе спадающе, и силы ѩже на нбсехъ подвижѹтсѧ· *И тогда оузрѧт сна члчкаго градѹща на облацѣхъ съ силою (и славою многою)[21]. и тогда пошлетъ аггелы [своѧ][22], и съберетъ избранныѧ своѧ ѿ четырехъ вѣтръ, ѿ конца землѧ до конца нбѹ. ѿ смоковница же наоучитесѧ притчи. егда оуже вѣтвїе еѧ (бѹдетъ младо)[23], и изращаетъ листвїе, вѣдите ѩко близь (есть жатва)[24]. тако и вы егда [сїа видите][25] бывающа, вѣдите ѩко близъ есть при дверехъ. аминь глю вамъ, ѩко не иматъ преити родъ сеи, доньдеже всѧ сїа бѹдѹтъ· за҃, е҃·

Нбо и землѧ преидетъ, словеса же моѧ не преидѹтъ· о дни же томъ или о часѣ, никтоже вѣсть, ни аггели (иже сѹть) на нбсехъ, ни снъ, токмо ѿць. *блюдѣте, бдите, [и молитесѧ][26]. не вѣсте бо когда времѧ (бѹдетъ)[27]· ѩкоже члкъ ѿходѧ, оставль домъ свои, и вдавъ рабомъ своим власть, (и) комѹждо дѣло свое, и вратарю повелѣ, да бдитъ· бдите оубо, не вѣсте бо когда гь домѹ прїидетъ, [-][28] вечеръ, или по-

мф ід
дан д
лк ка

мф ід
лк зі

ієзек лв
ісаіа гі
іоіл в
мф ід
лк ка

мф ід
апока а

мф ке

лꙋнощи, или в пѣтлоглашеніе, или оутро, да не пришедъ внезапꙋ, обрящетъ вы спяща. а яже вамъ глаголю, всѣмъ глаголю, бдите.

Глава, ді.

мѳа кѕ
лꙋ кв

Бѣ *же пасха и опрѣсноцы по двою днію. И искахꙋ архіерее и книжницы, како его лестію емше оубіютъ. глаголахꙋ же, но не въ празникъ, еда како [млъва бꙋдетъ][1] людъска. зач. ѯг.

мѳа кѕ
іоа аі
и ві

І *сꙋщꙋ емꙋ въ виданіи, в домꙋ симона прокаженаго, възлежащꙋ емꙋ. Пріиде жена имꙋщи алавастръ мѵра нардьнаго пистикіа многоцѣнны. (и съкрꙋши)[2] алавастръ, възливаше [емꙋ на главꙋ][3]. Бѣхꙋ же нѣцыи негодꙋюще в себѣ, [и глаголюще][4]. въ что гибель сіа мѵрнаа бысть; можаше бо се (-)[5] продано быти ваще [тріи сотъ пѣнязь][6], и датися нищимъ. и прѣщахꙋ ей. Іс же рече, оставите еа, что ей трꙋды даете; добро дѣло съдѣла о мнѣ. всегда бо нищаа имате с собою, и егда хощете, можете имъ добро творити. мене же не всегда имате. еже (имѣ) [сіа][7], сътвори. прѣвари помазати [ми тѣло][8] на погребеніе. Аминь (-)[9] глаголю вамъ. идеже аще проповѣстъся еѵаліе [се][10] въ всемъ мирѣ, и еже сътвори сіа, глаголано бꙋдетъ в памать еа. зач. ѯд.

мѳа кѕ
лꙋ кв

И *юда искаріотскіи единъ ѿ обоюнадесяте, иде къ архіереомъ да {предастъ его}[11] имъ. Они же слышавше възрадовашася, и обѣщаша емꙋ сребреникы дати, и искаше како его въ подобно время предастъ.

мѳа кѕ
лꙋ кв

*И въ прьвы днь опрѣснокъ, егда пасхꙋ жряхꙋ, (глаголаша)[12] емꙋ оученицы его. Гдѣ хощеши, шедше оуготоваемъ да яси пасхꙋ; и (посла)[13] два ѿ оученикъ своих, и (глагола)[14] имъ. идѣта въ градъ, и срящетъ вы человѣкъ въ скꙋдельницѣ водꙋ нося, по немъ идѣта. и идѣже аще вниде, рцѣта господинꙋ домꙋ, яко оучитель глаголетъ, гдѣ есть витальница (-)[15], идеже пасхꙋ съ оученикы моими снѣмъ; и тои вама покажетъ горницꙋ велію постланꙋ готовꙋ. (-)[16] тꙋ оуготовита намъ. І изыдоста оученика [его][17], и пріидоста въ градъ, и обрѣтоста якоже рече има. и оуготоваста пасхꙋ. И вечерꙋ бывшꙋ, (пріиде)[18] съ обѣманадесяте.

мѳа кѕ
лꙋ кв
іоа гі

*и възлежащемъ имъ и ядꙋщемъ, (рече Іс)[19], аминь глаголю вамъ, яко единъ ѿ васъ предастъ мя ядыи съ мною. [Они же][20] начаша скорбѣти, и глаголати емꙋ единъ по единомꙋ. еда азъ; [и дрꙋгии, еда азъ][21]; *Он же (ѿвѣщавъ), рече и.

ѱло ма

36 чи вранці. Щоб несподівано прийшовши, не знайшов вас сплячими. **37** А що вам говорю, говорю всім: Чувайте!

Глава 14

мат. 26
лук. 22

1 *Була ж Пасха і Опрісноки по двох днях. І архиєреї та книжники шукали, як Його вбити, схопивши обманою. **2** Говорили ж: Але не в празник, щоб часом не було заколоту в народі. *поч. 63*

мат. 26
ів. 11
і 12

3 І *коли Він був у Витанії в домі Симона прокаженого, як Він лежав *при столі*, прийшла жінка, що мала алебастрову посудину мира нардового, пистикійського, дорогоцінного. І розбила алебастрову посудину *та* зливала Йому на голову. **4** Були ж деякі, що обурювалися в собі і говорили: Навіщо сталась ця втрата мира? **5** Бо це могло бути проданим за більше як триста пінязів і розданим бідним. І вони погрожували їй. **6** Ісус же сказав: Лишіть її. Чому їй завдаєте клопіт? Вона зробила Мені добре діло. **7** Бо бідних завжди маєте з собою і, коли хочете, можете їм робити добро, Мене ж не завжди маєте. **8** Що ця мала, зробила, вона випередила помазати моє тіло на похорон. **9** Амінь. Кажу вам: де тільки буде проповідуваним це євангеліє в усьому світі, і це, що ця зробила, скажеться в її пам'ять! *поч. 64*

мат. 26
лук. 22

10 І *Юда Іскаріотський, один з дванадцятьох, пішов до архиєреїв, щоб Його їм видати. **11** Вони ж, почувши, зраділи і обіцяли йому дати срібняків. І він шукав як Його видати в слушний час.

мат. 26
лук. 22

12 *І в перший день прісного, коли жертвували пасху, Йому говорили його учні: Де хочеш, щоб, пішовши, ми приготували, щоб Ти їв пасху? **13** І Він послав двох своїх учнів і сказав їм: Ідіть до міста, і зустріне вас чоловік, що несе воду в глечику. Ідіть за ним. **14** І куди він тільки ввійде, скажіть панові дому, що Учитель каже: Де є вітальня, де з'їм пасху з моїми учнями? **15** І той вам покаже велику, прибрану, готову світлицю. Там приготуйте нам. **16** І вийшли його учні, і прийшли до міста, і знайшли так, як їм сказав, і приготували пасху. **17** І як настав вечір, Він прийшов з дванадцятьма.

мат. 26
лук. 22
ів. 13

18 *І коли вони лежали і їли, Ісус сказав: Амінь. Кажу вам, що Мене видасть один з вас, що їсть зі мною. **19** Вони ж почали сумувати і говорити Йому один по одній: Чи я? І другий: Чи я?

пс. 41

20 *Він же, відповівши, сказав їм: Один з дванадцятьох, що замочив зі Мною в солило. **21** Отже, Людський Син іде, так як є написано про Нього. Горе ж тій людині, якою видається

Людський Син! Краще було б їй, якщо б та людина не народилася. **22** *І коли вони їли, Ісус, взявши хліб і поблагословивши, переломав і дав їм. *І* сказав: Візьміть, їжте. Це є моє тіло! **23** І взявши чашу, віддавши хвалу, дав їм. І пили з неї всі. **24** І сказав їм: Це є моя кров Нового Завіту, що проливається за багатьох! **25** Амінь же. Кажу вам, що більше не буду пити з плоду лози до того дня, коли його питиму новим у божому царстві! **26** І заспівавши, вони вийшли на Оливну гору. **27** *І сказав їм Ісус, що: Ви всі згіршитеся Мною цієї ночі. Бо написано є: *Вдарю пастиря – і вівці розійдуться. **28** *Але потім, коли воскресну, випереджу вас у Галилеї. **29** Петро ж сказав Йому: Якщо й усі згіршаться, та не я! **30** І сказав йому Ісус: Амінь. Кажу тобі, що ти нині, цієї ночі, перш ніж півень двічі запіє, три рази відречешся *від* Мене! **31** Він же ще більше твердив: Якщо мені прийдеться з Тобою вмерти, я Тебе не відречуся! Так же і всі говорили. **32** *І вони прийшли до саду, якому ім'я Гетсиманія. І Він сказав своїм учням: Сидіть тут, доки не помолюся. **33** І Він взяв Петра, і Якова, і Івана з Собою. І почав жахатися і тужити, **34** і сказав їм: Моя душа смутна до смерті. Будьте тут і чувайте. **35** І трохи відійшовши, Він впав на землю і молився, щоб, якщо *це* можливо, Його обминула *ця* година. **36** І говорив: Авва, Батьку! Все Тобі можливе! Зроби, щоб Мене обминула ця чаша! Але не те, що Я хочу, але те, що Ти! **37** І Він прийшов і знайшов їх сплячими. І сказав Петрові: Симоне, чи ти спиш? Ти не зміг чувати і одну годину? **38** *Чувайте і моліться, щоб ви не ввійшли в спокусу, бо дух бадьорий, тіло ж немічне! **39** І знову, пішовши, помолився, сказавши те саме слово. **40** І повернувшись, знову знайшов їх сплячими, бо їхні очі були важкими. І вони не мали що Йому відповісти. **41** І прийшов утретє, і сказав їм: Спіть далі і відпочивайте. Кінець настав. Прийшла година. Ось Людський Син видається в руки грішників. **42** Встаньте, ідім! Ось наблизився той, що Мене видає! *поч. 65*

43 І *відразу, як Він ще говорив, прийшов Юда, один з дванадцятьох, і з ним велика юрба зі зброєю і колами від архиєреїв, і книжників, і старців. **44** А той, що Його видавав, дав їм знак, кажучи: Той, кого лиш я поцілую, той є. Схопіть Його і провадьте Його обережно! **45** І він, прийшовши, відразу до Нього

мат. 26 лук. 22 кор1. 11 — мат. 26 ів. 16 — зах. 13 мат. 26 — ниж. 16 мат. 26 — мат. 26 лук. 22 — лук. 22 — мат. 26 лук. 22 ів. 18

є҆ди́нъ ѿ ѻ҆бою́надесѧте, ѻ҆мочей со мною в соли́ло. (-)[22] сн҃ъ ꙋ҆бо чл҃ческїй и҆де́ ꙗ҆́коже є҆сть пи́сано ѡ҆ не́мъ. горе же чл҃кꙋ томꙋ, и҆мже сн҃ъ чл҃ческїй предается. добрѣе [было бы̀][23] є҆мꙋ, а҆́ще не бы̀ роди́лсѧ чл҃къ то́й· *И҆ ꙗ҆дꙋ́щемъ и҆мъ, прїе́мъ [і҆с҃][24] хлѣбъ, и҆ бл҃вивъ преломѝ, и҆ дастъ и҆мъ, (-)[25] рече, прїимѣте [ꙗ҆ди́те][26]. се҆ є҆ тѣ́ло мое· И҆ прїимъ ча́шꙋ, хвалꙋ въздавъ, дастъ и҆мъ. и҆ пи́ша ѿ неѧ̀ вси. и҆ ре҃ и҆мъ. се҆ є҆сть кро́въ моѧ̀ [но́ваго завѣта][27], {за мно́гы и҆зливае́ма}[28]. А҆ми́нь (же) гл҃ю вамъ, ꙗ҆́ко ктомꙋ не и҆мамъ пи́ти ѿ плода ло́знаго до́ дн҃е того, є҆гда є҆̀ пїю но́во в црт҃вїи бж҃їи· и҆ въспѣ́вше и҆зыдо́шѧ в горꙋ є҆леѡ́нскꙋю· *И҆ (гл҃а)[29] и҆мъ і҆с҃, ꙗ҆́ко вси съблазни́тесѧ {ѡ҆ мнѣ в но́щь сїю}[30]. пи́сано бо є҆сть, *поражꙋ па́стырѧ, и҆ [разы́дꙋтсѧ ѻ҆вца][31]. *но по томъ є҆гда въскр҃нꙋ варѧ́ю вы в галиле́и· Петръ же рече є҆мꙋ. и҆ а҆́ще вси съблазнѧ́тсѧ, но не а́зъ· И҆ (гл҃а)[32] є҆мꙋ і҆с҃, а҆ми́нь гл҃ю тебѣ, ꙗ҆́ко ты дн҃е [в но́щь сїю][33], прежде даже втори́цею пѣтель не възгласи́, три кра́ты (ѿвре́жешисѧ менѐ)[34]. ѻ҆н же мно́жае гл҃аше паче. а҆́ще [ми є҆сть][35] с тобою ꙋ҆мрети, не (ѿвре́гꙋсѧ тебе)[36]. тако же и҆ вси гл҃аху· *И҆ прїидо́ша в весь, є҆́йже и҆мѧ гедсї-ма́нїи· И҆ гл҃а ꙋ҆чн҃кѡ̑мъ свои́мъ. сѣди́те здѣ до́ндеже помолюсѧ· и҆ поѧ́тъ петра, і҆ ꙗ҆́кова, и҆ і҆ѡа́нна с собою. и҆ начатъ ꙋ҆жаса́тисѧ и҆ тꙋжи́ти. и҆ (гл҃а)[37] и҆мъ, прискорбна є҆сть дш҃а моѧ до смр҃ти. бꙋдѣте здѣ и҆ бди́те. и҆ прешедъ ма́ло, паде на земли, и҆ молѧ́шесѧ, да а́ще възмо́жно є҆сть, да мимои́детъ ѿ него часъ· и҆ гл҃аше, а҆́вва ѻ҆́ч҃е, всѧ възмо́жна тебѣ, ми́монесѝ (ѿ мене чашꙋ сїю)[38]. но не є҆́же а҆зъ хощꙋ, но є҆́же ты. и҆ прїиде и҆ ѻ҆брѣте и҆̀ спѧ́ща. и҆ (гл҃а)[39] петрови, си́моне спи́ши ли; не възможе є҆ди́ного часа побдѣти; *бди́те и҆ моли́тесѧ, да не вни́дете в напасть· дх҃ъ бо бо́дръ, пло́ть же немощна· И҆ пакы ше́ помоли́сѧ, тоже сло́во рекъ. и҆ [възвра́щсѧ, ѻ҆брѣте и҆хъ па́кы][40] спѧ́щѧ· бѣхꙋ бо (ѻ҆чеса́ и҆мъ)[41] тѧ́готна. и҆ не и҆мѣ́ахꙋ что бышѧ ѿвѣщали є҆мꙋ· И҆ (прїиде)[42] трети́цею, и҆ (гл҃а)[43] и҆мъ. спи́те про́чее и҆ почивайте. {приспѣ конѐ, прїиде}[44] часъ. се҆ преда́етсѧ сн҃ъ чл҃ческїи в рꙋкы грѣшникомъ. вста́нѣте и҆демъ, се҆ предаай ѧ҆ приближи́сѧ· за҃, з҃е·

И҆ *а҆бїе є҆ще є҆мꙋ гл҃ющꙋ, (прїиде)[45] і҆ꙋда є҆ди́нъ сый ѿ ѻ҆бою́на́десѧте, и҆ с ни́мъ наро́дъ (многъ), съ (ѻ҆рꙋжїемъ)[46] и҆ дреко́льми, ѿ а҆рхїере́й и҆ кни́жникъ и҆ ста́рецъ· да́сть же преда́ай є҆го знаме́нїе и҆мъ, гл҃ѧ. є҆гоже а́ще лобжꙋ, то́й є҆сть, и҆мѣте є҆го, и҆ ведѣте (є҆го) съхра́нно· И҆ прише́, а҆бїе приступль к немꙋ гл҃а (є҆мꙋ). [ра́вви][47] ра́вви, и҆ ѻ҆б-

ма҃ к҃ѕ лꙋ҃ к҃в а҃ кр҃ і҃а — ма҃ к҃ѕ і҆ѡа҃н ѕ҃і — заха҃ г҃і ма҃ к҃ѕ — ни҃ ѕ҃і ма҃ к҃ѕ — ма҃ к҃ѕ лꙋ҃ к҃в — лꙋ҃ к҃в — ма҃ к҃ѕ лꙋ҃ к҃в і҆ѡа҃н и҃і

лобыза̀ є҆го̀. Ѻ҆ни́ же возложи́ша рꙋ́цѣ (своѧ̀) на́нь и҆ ꙗ҆́ша є҆го̀. Є҆ді́н же нѣ́кто ѿ стоѧ́щихъ и҆звлекъ ножъ, оу҆да́ри раба̀ а҆рхїере́ова, и҆ оу҆рѣ́за є҆мꙋ̀ оу҆́хо. И҆ ѿвѣща́въ і҆҃с, рече и҆мъ. ꙗ҆́ко на разбо́йника ли и҆зыдо́сте съ (ѻ҆рꙋ́жїемъ)[48] и҆ дреколми ꙗ҆́ти мѧ̀; по всѧ̀ дни̑ бѣ́хъ при васъ в цр҃кви оу҆ча̀, и҆ не ѧ҆́сте мене. Но да сбꙋ́дꙋтсѧ писа́нїа. И҆ ѻ҆ста́вльше є҆го̀, [вси̑ бѣжа́шѧ][49]. И҆ [є҆ді́нъ нѣ́кто ю҆́ноша][50] и҆́де по не́мъ, ѻ҆дѣ́ан в плаща́ницꙋ по́ нагꙋ, и҆ (ѧ҆́ша)[51] того (ю҆́ношꙋ). Ѻ҆н же ѻ҆ста́вль плаща́ницꙋ, нагъ бѣжа̀ [ѿ них][52]. *И҆ ведо́шѧ і҆҃са къ (а҆рхїере́омъ)[53]. И҆ (снидо́шасѧ)[54] [к немꙋ][55] вси̑ а҆рхїере́е, и҆ кни́жницы и҆ ста́рцы. И҆ петръ и҆здале́че въ слѣ́дъ є҆го̀ и҆́де до внꙋтрь въ дво́ръ а҆рхїере́овъ, и҆ бѣ̀ сѣдѧ̀ съ слꙋгами и҆ грѣ́ѧсѧ при свѣ́щи. *А҆рхїере́е же и҆ весь со́нмъ, и҆ска́хꙋ на і҆҃са свѣди́тельства, да оу҆мрътвѧ́тъ є҆го̀, и҆ не ѻ҆брѣта́хꙋ. Мнѡ́зи бо лжесвѣ́тельствовахꙋ на́нь, и҆ равна свѣ́тельствїа не бѣ́хꙋ. И҆ нѣ́цїи въста́вше лже свѣдѣ́тельствовахꙋ на́нь, гл҃юще. Ꙗ҆́ко мы слы́шахѡм є҆го̀ гл҃юща, *ꙗ҆́ко а҆зъ разорю̀ цр҃ковь сїю рꙋкотворе́нꙋю, и҆ треми дн҃ьми и҆́нꙋ нерꙋкотворе́нꙋ съзи́ждꙋ, и҆ ни та́ко равно бѣ̀ свѣ́тельство и҆х. И҆ въста̀ а҆рхїере́и посредѣ̀, въпросѝ і҆҃са гл҃ѧ. Не ѿвѣщава́єши ли ничесо́же, что̀ сїи на тѧ свѣдѣ́тельствꙋютъ; Ѻ҆н же млъча́ше, и҆ ничесо́же ѿвѣщава́ше. Па́кы а҆рхїере́и въпросѝ є҆го̀, и҆ гл҃а є҆мꙋ̀. Ты ли є҆сѝ х҃с, сн҃ъ бл҃вена́го; *І҆҃с же ре҃, а҆зъ є҆смь. И҆ оу҆зрите сн҃а чл҃ческаго ѻ҆деснꙋ́ю сѣдѧща си́лы, и҆ грѧдꙋ́ща съ ѻ҆́блакы нб҃ными. А҆рхїере́й же растръза ри́зы своѧ̀ (гл҃ѧ)[56], что̀ є҆ще тре́бꙋемъ свѣ́телїи; слы́шасте хꙋлꙋ. Что̀ вам сѧ мнитъ; Ѻ҆ни же вси̑ ѻ҆сꙋди́шѧ є҆го̀, [быти пови́нна смр҃ти][57]. И҆ нача́шѧ нѣ́цїи плювати на́нь, и҆ прикрывати (лицѐ є҆го̀)[58], и҆ мꙋчити є҆го̀, и҆ гл҃ати є҆мꙋ̀, прорцы̀, и҆ слꙋгы̀ по лани́тома є҆го̀ бїа́хꙋ. *И҆ сꙋщꙋ петрови (въ дворѣ низꙋ)[59], (прїиде)[60] є҆ді́на ѿ рабы́нь а҆рхїере́овѣхъ, и҆ видѣ́вши петра грѣющасѧ, възрѣ́вши на́нь (гл҃а)[61]. И҆ ты є҆ с назарѧниномъ (і҆҃сомъ бѣ̀)[62]; Ѻ҆н же ѿвръжесѧ гл҃ѧ. Не вѣ́дѣ ни свѣ̀мъ что̀ ты гл҃еши. І҆ и҆зы́де вонъ на прєдво́рїе, и҆ а҆ле́кторъ възгласѝ. *И҆ рабы́ни видѣ́вши є҆го̀ [па́ки, начатъ гл҃ати][63] прєстоѧ́щимъ, ꙗ҆́ко се́и ѿ них є҆сть. Ѻ҆н же па́кы ѿмѣта́шесѧ. И҆ по ма́лѣ па́кы стоѧ́щїи гл҃ахꙋ петро́ви, въи҆стинꙋ ѿ нихъ є҆си̑. И҆бо галиле́анинъ є҆си̑, [и҆ бесѣда твоѧ̀ подо́битсѧ][64]. Ѻ҆н же начатъ ротити́сѧ и҆ клѧтисѧ, ꙗ҆́ко не вѣмъ чл҃ка сего̀, є҆го́же вы гл҃ете. *И҆ [-][65] вто́рое а҆ле́кторъ възгласѝ. И҆ помѧнꙋ

мѳ҃а кѕ҃, лꙋ҃ кв҃, і҆ѡа҃ и҃і

мѳ҃а кѕ҃

і҆ѡа҃ в҃, мѳ҃а кѕ҃ и҆ кз҃, ни҃ ѳі҃

мѳ҃а кѕ҃ и҆ ѕі҃

мѳ҃а ке҃, лꙋ҃ кв҃, і҆ѡа҃ и҃і

мѳ҃а кѕ҃, лꙋ҃ кв҃, і҆ѡа҃ и҃і

мѳ҃а кѕ҃, і҆ѡан҃ гі҃, лꙋ҃ кв҃

приступивши, сказав Йому: Равві! Равві! І поцілував Його. **46** Вони ж наклали на Нього свої руки і схопили Його. **47** А хтось один з тих, що стояли, витягнувши меча, вдарив архиєреєвого раба і відтяв йому вухо. **48** І відповівши, Ісус сказав їм: Чи ви вийшли зі зброєю і колами, наче проти розбійника, щоб Мене схопити? **49** Кожного дня Я був при вас, навчаючи в церкві, і ви Мене не схопили. Але хай збудуться Писання! **50** І всі, покинувши Його, втекли. **51** І якийсь один хлопець пішов за ним, зодягнений в простирадло по нагому. І того хлопця схопили. **52** Він же, залишивши простирадло, нагим втік від них. **53** *І повели Ісуса до архиєреїв. І зійшлись до Нього всі архиєреї, і книжники, і старці. **54** І Петро здалека пішов вслід за ним, до середини, в двір архиєреїв. І сидів зі слугами і грівся при вогні. **55** *Архиєреї ж і ввесь збір шукали свідчення проти Ісуса, щоб Його убити. І не знаходили. **56** Адже численні лжесвідчили проти Нього – і свідчення не згоджувалося. **57** І деякі, вставши, фальшиво свідчили проти Нього, кажучи, **58** що: Ми чули, як Він говорив, *що: Я знищу цю рукотворну церкву і за три дні збудую іншу, нерукотворну. **59** І ані так їх свідчення не підтверджувалося. **60** І архиєрей, вставши посередині, запитав Ісуса, кажучи: Чи не відповідаєш нічого на те, що ці проти Тебе свідчать? **61** Він же мовчав і нічого не відповідав. Знову архиєрей Його запитав і сказав Йому: Чи ти є Христос, Син Благословенного? **62** *Ісус же сказав: Я є. І побачите Людського Сина, що сидить по правиці сили і що йде з небесними хмарами! **63** Архиєрей же роздер свою одіж, кажучи: Навіщо нам ще потрібно свідків? **64** Ви чули хулу! Що вам здається? Вони ж всі засудили Його, що Він винен смерті. **65** І деякі почали плювати на Нього, і прикривати його лице, і мучити Його, і говорити Йому: Пророкуй! І слуги били Його по обличчі. **66** *І коли Петро був у дворі, внизу, прийшла одна з архиєреєвих рабинь, **67** і побачивши Петра, що грівся, поглянувши на нього, сказала: І ти був з Ісусом Назарянином! **68** Він же відрікся, кажучи: Не знаю ані не разумію, що ти говориш! І він вийшов геть на переддвір'я. І півень запіяв. **69** *І знову рабиня, побачивши його, почала говорити тим, що стояли, що цей є з них. **70** Він же знову заперечував. І знову, невдовзі, ті, що стояли, говорили Петрові: По правді, ти є з них, бо ти є галилейцем, і твоя мова подібна. **71** Він же почав божитися і клястися, що: Не знаю цього чоловіка, про якого ви говори-

мат. 26, лук. 22, ів. 18

мат. 26

ів. 2, мат. 26 і 27, ниж. 15

мат. 26 і 16

мат. 25, лук. 22, ів. 18

мат. 26, лук. 22, ів. 18

мат. 26
ів. 13
лук. 22

те. **72** *І вдруге півень запіяв. І згадав Петро слово, яке сказав йому Ісус, що: Перш ніж півень двічі запіє, тричі мене відречешся! І почавши, він плакав.

Глава 15, *поч. 66*

мат. 26
лук. 22
ів. 18
мат. 27
лук. 23
ів. 18

1 І відразу вранці архиєреї зі старцями і книжниками та ввесь збір зробили раду, *зв'язавши Ісуса, повели і видали Його Пилатові. **2** І запитав Його Пилат: Чи Ти є юдейським Царем? Він же, відповівши, сказав йому: Ти кажеш. **3** І архиєреї дуже Його оскаржували. **4** Пилат же знову запитав Його, кажучи: Чому не відповідаєш нічого? Дивись скільки проти Тебе свідчать? **5** Ісус же більше нічого не відповів, так що Пилат дивувався.

мат. 27
лук. 23
ів. 18

6 *А на кожний празник він відпускав їм одного в'язня, якого просили. **7** Був же *в'язень,* прозваний Варавва, ув'язнений зі своїми змовниками, які в змові вчинили вбивство. **8** І юрба, закричавши, почала просити, щоб зробив їм, як завжди. **9** Пилат же їм відповів, кажучи: Чи хочете, щоб я вам відпустив юдейського Царя?

мат. 27
лук. 23
ів. 18
дія. 3
і 13

10 Бо він знав, що архиєреї видали Його через заздрість. **11** *Архиєреї ж під'юдили юрбу, щоб радше відпустив їм Варавву. **12** А Пилат, відповівши, знову сказав їм: Отже, що хочете, щоб я зробив з тим, якого називаєте юдейським Царем?

мат. 27
лук. 19

13 Вони ж знову закричали, кажучи: Розіпни Його! **14** *Пилат же говорив їм: Але ж що злого Він зробив? Вони ж ще більше кричали: Розіпни Його!

мат. 27
лук. 19

15 *Пилат же, бажаючи виконати волю юрби, відпустив їм Варавву і видав, бичувавши, Ісуса, щоб Його розіп'яли. *поч. 67*

16 Вояки ж повели Його до середини двору, що є претор, і скликали всю спіру. **17** І зодягли Його в порфіру, і, сплівши, поклали на Нього терновий вінець. **18** І вони почали вітати Його і говорити: Радій, юдейський Царю! **19** І били Його по голові тростиною, і плювали на Нього, і, схиляючи коліна, поклонялися Йому. **20** І, коли наглумилися з Нього, скинули з Нього порфіру, і Його зодягнули в його одіж. І повели Його, щоб Його розіп'яти.

мат. 27
лук. 23

21 *І наклали на якогось перехожого Симона Киринейського, що йшов з поля, батька Александра і Руфа, щоб взяв його хрест. *поч. 68*

мат. 27
лук. 23
ів. 19

22 І *привели Його на місце Голгофту, що в перекладі значить: Черепне місце.

пс. 21
мат. 27
лук. 23
ів. 19

23 І давали Йому пити вино з миррою. Він же не взяв. **24** І ті, що Його розіп'яли, *розділили його одіж, кидаючи за неї жереб, хто що візьме. **25** Була ж година третя, як Його розі-

---

петръ глаголъ еже рече емꙋ і҃с, ꙗко преже даже пѣтель не възгласитъ два краты, (ѿвръжешисѧ мене три краты)[66]. и наченъ плакашесѧ.

Гл҃а, еі. за҃, ѯѕ

Ѣабїе на оутрїа, съвѣтъ {сътворишѧ}[1] архїерее съ старьцы и книжникы, и весь сонмъ, *свѧзавше і҃са ведоша, и предаша (его) пилатꙋ. и въпроси его пилатъ, ты ли еси цр҃ь іюдеискъ; онъ же ѿвѣщавъ (рече емꙋ)[2], ты глешѝ. и глахꙋ нань архїерее много. Пилат же пакы въпроси его гл҃ѧ, не ѿвѣщаваеши ли ничесоже; виж колико на тѧ свѣдѣтельствꙋютъ; і҃с же ктомꙋ ничесоже ѿвѣща, ꙗко дивитисѧ пилатꙋ. *На всѧкъ же праздникъ ѿпꙋщаше имъ единаго свѧзна, егоже прошахꙋ. Бѣ же нарицаемыи варавва с ковникы (своими) свѧзанъ, иже въ кровѣ оубииство сътворишѧ. И възъпивъ народъ, начатъ просити ꙗкоже [всегда творѧше имъ][3]. Пилат же ѿвѣща имъ, глѧ. хощете ли пꙋщꙋ вамъ црѧ іюдеиска; вѣдаше бо ꙗко зависти ради предаша его архїерее. *Архиерее же поманꙋша народꙋ, да паче варавꙋ пꙋститъ имъ. Пила же ѿвѣщавъ пакы рече имъ. что оубо хощете сътворю, егоже глете црѧ іюдеиска; они же пакы възпишѧ глюще, пропни его. *пилат же глаше имъ. что бо (зло сътвори)[4]; они же излиха въпїахꙋ, пропни его. *Пилат же хотѧ народꙋ хотѣнїе сътворити, пꙋсти имъ варавꙋ, и предасть і҃са бивъ, да пропнꙋтъ его. за҃, ѯз

Воини же ведошѧ его внꙋтрь двора, еже е преторъ и (съзвашѧ)[5] всю спирꙋ, и (облекошѧ)[6] его в пръпрꙋдꙋ, и възложишѧ нань сплетше трънов вѣнець. и начашѧ цѣловати его, (и глати), радꙋисѧ црю іюдеискыи. и бїахꙋ его по главѣ тростью, и плювахꙋ нань, и прегибающе колѣна покланахꙋсѧ емꙋ. и егда порꙋгашасѧ емꙋ, съвлекошѧ с него препрꙋдꙋ, и облекошѧ его в ризы своѧ. и изведоша его да пропнꙋтъ его. *и (задѣша)[7] мимоходѧщꙋ нѣкоемꙋ симонꙋ кѵринею, градꙋщꙋ с села, ѿцꙋ алеѯандровꙋ и рꙋдовꙋ, да возметъ кртъ его. за҃, ѯи.

І (*приведошѧ)[8] его на голгодꙋ мѣсто, еже есть сказаемо лобное мѣсто. и даахꙋ емꙋ [пити][9], есмирнисмено вино. он же не прїатъ. и [распеншеи][10]. его, (*раздѣлишѧ)[11] ризы его, мѣтающе жрѣбїа о на кто что возметъ. Бѣ же часъ третїи, и пропаша его. И бѣ

написанїе вины его написано. црь їюдейскъ. И с нимъ распѧша два разбойника, єдїного одесную, и єдїного ошую єго. [И збыстьсѧ писанїе, єже глетъ. *и съ безаконными вмѣнисѧ][12]. И мимоходѧщей хулаху его покывающе главами своими, и глюще. *оуа. разарѧай црковь, и [треми дньми създаа][13], спсисѧ самъ, (и сниди)[14] съ крта. Таковже и архїерее ругающесѧ другъ къ другу съ книжники глаху ины спсе, себе не можетъ спти. хс, црь iилевъ, да снидетъ нн҃ѣ съ креста, да видимъ, и вѣру име {єму}[15]. И пропатаѧ с нимъ понашѧста ему. (-)[16] Бывшу (же) часу шестому, тма бысть по всеи земли до часа девѧтаго. и в [часъ девѧтыи][17], възпи іс гласом велїемъ, (глѧ), єлои, єлои, лима савадани; єже єсть сказаемо. бе {-}[18] бже мои, въ что [мѧ остави][19]; и нѣцїи ѿ стоѧщихъ слышавше глаху, се илїю гласитъ. Тек же єдїнъ, и наполнивъ губу оцта, (и) възложь на тростъ, напааше єго глѧ. оставите, да видимъ, аще прїидетъ илїа снѧти єго. іс же пущь гласъ велїи, издше. и завѣса црковнаа раздрасѧ на двое, свыше до ниже. Видѣв же сътникъ стоа прѧмо єму, [яко тако възпивъ издше][20]. рече, въистину (чл҃къ сей)[21] [снъ бѣ бжїи][22]. Бѣху же и жены, издалече зрѧще, въ них (же бѣ)[23] марїа магдалыни, и марїа іакова малаго, и іосїи мти, и саломїи. яже (и) єгда бѣ в галилеи, хождаху по нем и служаху єму, і ины многыа, яже взыдошѧ с нимъ въ ієрлимъ. *И оуже поздѣ бывшу, понеже бѣ патокъ, єже єсть к суботѣ.

за, зд.

Прїиде іосифъ, иже ѿ аримадеа. блгообразенъ съвѣтникъ. иже и тои бѣ чаа цртвїа бжїа. дрьзнувъ вниде к пилату, и проси тѣло ісово. пилат же дивисѧ, аще оуже оумре. и призвавъ сотника въпроси єго, аще {оуже}[24] оумре. и оувѣдѣвъ ѿ сотъника, дасть тѣло іосифови. И купивъ плащаницу, (и) снемъ єго обви плащаницею, и вложи єго въ гробъ, иже бѣ изсѣченъ ѿ камене. И привали камень на двери гробу. марїѧ же магдалыни и марїа [иосїева][25], зрѧста гдѣ єго полагаху.

Гла, ѕі. за, о.

И *минувши суботѣ, марїѧ магдалыни, и марїа іаковлѧ, и саломи, купишѧ ароматы, да пришедше {помажутъ іса}[1]. И ѕѣло заоутра въ єдину ѿ суботъ,

п'яли. **26** І був написаний напис Його вини: Юдейський Цар. **27** І з ним розіп'яли двох розбійників: одного праворуч і одного ліворуч Нього. **28** І збулося Писання, що каже: *І зачислено до беззаконних. **29** І перехожі Його хулили, киваючи своїми головами і кажучи: *Овва, той, що нищить церкву і в трьох днях будує! **30** Спаси Себе сам і зійди з хреста! **31** Так само і архиєреї, висміюючи, один до одного, з книжниками говорили: Інших спас, Себе не може спасти! **32** Христос, ізраїльський Цар, хай зійде нині з хреста, щоб ми побачили і повірили Йому! І розіп'яті з ним зневажали Його. **33** Як же настала шоста година, була темрява по всій землі до дев'ятої години. **34** І о дев'ятій годині Ісус закричав великим голосом, кажучи: Елоі, Елоі, ліма савахтані? Що в перекладі означає: Боже, Боже мій, чому ти Мене покинув? **35** І деякі з тих, що стояли, почувши, говорили: Ось Він кличе Іллю! **36** А один, побігши і наповнивши губку оцтом та поставивши на тростину, напоював Його, кажучи: Облиште, щоб побачили ми, чи прийде Ілля зняти Його. **37** Ісус же, видавши великий голос, віддав духа. **38** І церковна завіса роздерлася надвоє – згори додолу. **39** Побачивши ж, сотник, що стояв навпроти Нього, що так, крикнувши, Він віддав духа, сказав: По правді, ця Людина була Божим Сином. **40** Були ж і жінки, що дивилися здалека, між ними ж була Марія Магдалина, і Марія Якова молодшого, і мати Йосії і Соломії. **41** Які, і коли Він був у Галилеї, ішли за Ним і Йому служили. І численні інші, які пішли з Ним до Єрусалиму. **42** *І вже коли було пізно, тому що була п'ятниця, яка є перед суботою, *поч. 69*

43 прийшов Йосиф, що з Ариматеї, – шляхетний радник, який і сам очікував божого царства, – насмілившись, він ввійшов до Пилата і попросив тіло Ісусове. **44** Пилат же здивувався, що Він вже помер. І прикликавши сотника, запитав його, чи Він вже помер? **45** І довідавшись від сотника, дав Йосифові тіло. **46** І той, купивши полотно і знявши Його, обгорнув полотном і поклав Його до гробу, що був висічений з каменя, і привалив камінь на двері гробу. **47** Марія ж Магдалина і Марія Йосієва дивились, де Його клали.

Глава 16, *поч. 70*

1 І *коли минула субота, Марія Магдалина, і Марія Якова, і Соломія купили пахощів, щоб, прийшовши, помазати Ісуса. **2** І дуже рано в першім *дні* по суботі вони прийшли на гріб,

іс. 53 лук. 22

мат. 26 і 27 ів. 2 вищ. 14

мат. 27 лук. 23 ів. 19

лук. 24 ів. 20

як засяяло сонце, **3** і говорили до себе: Хто нам відвалить камінь від дверей гробу? **4** І поглянувши, вони побачили, що камінь був відвалений, хоча він був дуже великий. **5** *І ввійшовши до гробу, вони побачили юнака, що сидів по правиці зодягнений в білу одіж, і жахнулися. **6** Він же сказав їм: *Не жахайтеся! Ви шукаєте Ісуса Назарянина, розп'ятого? Він встав – немає *Його* тут! Ось місце, де Його поклали! **7** Але ідіть, скажіть його учням і Петрові, що Він випередить вас у Галилеї. Там Його побачите, *так як вам сказав. **8** Вийшовши, вони втекли від гробу, бо їх схопило тремтіння і жах, і нікому нічого не сказали, бо боялися. *поч. 71*

мат. 28 ів. 20; мат. 28 дія. 13; мат. 26 вищ. 14

9 *А Ісус, воскреснувши вранці в першім *дні по* суботі, найперш з'явився Марії Магдалині, *з якої вигнав сім бісів. **10** Вона ж, пішовши, сповістила тим, що були з Ним, що плакали і ридали. **11** І вони, почувши, що Він є живим і що вона Його бачила, не повірили. **12** *Після цього ж з'явився двом з тих, що йшли, в іншому виді, як ішли в село. **13** І ті, пішовши, сповістили іншим. І навіть тим не повірили. **14** *Вкінці ж, як лежали одинадцять, Він з'явився і картав їхнє невірство і твердосердя, що не повірили тим, що Його побачили воскреслим. **15** І сказав їм: *Пішовши по всьому світі, проповідуйте євангеліє усьому творінню. **16** Хто повірить і охреститься, спасеться, *а хто не повірить, буде засудженим. **17** Такі ж знаки супроводжуватимуть тих, що повірили: моїм іменем бісів виженуть; заговорять новими мовами; **18** *братимуть змій; *якщо і щось смертне вип'ють, їм не пошкодить; *покладуть руки на недужих, і вони стануть здоровими. **19** *Отже ж, Господь, по його словах до них, вознісся на небо і сів по правиці Бога. **20** Вони ж, вийшовши, проповідували всюди, а *Господь помагав і скріплював слова знаками, що слідували. Амінь.

ів. 20; лук. 8; лук. 24; лук. 24 ів. 20; мат. 28; ів. 12; дія. 2; дія. 28; дія. 28; лук. 24 дія. 1; єв. 2 дія. 14

(прїидо́ша)[2] на́ гробъ вꙁсїа́вшꙋ сл҃нцꙋ, и҆ гл҃ахꙋ къ себѣ. кто ѿвалитъ намъ ка́мень ѿ две́рїи гроба; и҆ вꙁꙁрѣвше видѣша ꙗ҆́ко ѿваленъ бѣ ка́мень. бѣ бо велі́и ꙃѣло. *И҆ влѣзше въ гробъ, видѣша ю҆́ношꙋ сѣдѧ́ща в десныхъ, ѡ҆дѣ́анъ въ ѡ҆де́ждꙋ бѣлꙋ, и҆ ѹ҆жасо́шасѧ. ѻ҆н же гл҃а и҆мъ, *не ѹ҆жаса́йтесѧ. і҆с҃а и҆́щете назарѧ́нина, пропѧ́тагѡ. вꙁста̀, нѣ́сть ꙁдѣ. се мѣ́сто и҆дѣже положи́ша є҆го. но и҆дѣте, рцы́те ѹ҆ч҃нкѡ́ мъ є҆го и҆ петрови, ꙗ҆́ко варѧ́етъ вы в галилеи. та́мѡ є҆го ви́дите, *ꙗ҆́коже рече ва́мъ. (-)[3] и҆зшѐдше, бѣжа́ша ѿ гроба. и҆мѧше же и҆хъ трепе́тъ и҆ ѹ҆жа́съ, и҆ никомꙋже ничесо́же рѣша, боѧ́хꙋ бо сѧ.
ꙁа҃, ѻ҃а

*вꙁскрѣсъ же {і҆с҃}[4] заѹ҆́тра в пе́рвꙋю сꙋбо́тꙋ, ꙗ҆вѝсѧ пре́жде мр҃їи магдалы́ни, *из неѧ́же и҆ꙁгна седмь бѣ́совъ. ѻ҆на́же шѐдши вꙁвѣстѝ с нимъ бы́вшимъ, пла́чꙋщимсѧ и҆ рыда́ющимъ. И҆ ѻ҆ни слы́шавше ꙗ҆́ко живъ є҆́сть, и҆ видѣнъ бысть ѿ неѧ̀, не ꙗ҆́шѧ вѣ́ры. *По сих же двѣма ѿ нихъ градꙋ́щема, ꙗ҆ви́сѧ и҆нѣмъ ѡ҆́бразомъ, идꙋщема на село̀. и҆ та шедъша вꙁвѣсти́та про́чимъ, (и҆) ни тѣма вѣ́ры ꙗ҆́шѧ. *Послѣди же вꙁлежа́щи҆м и҆мъ, є҆ді́номꙋнадесѧте. ꙗ҆ви́сѧ, и҆ поносѝ невѣ́рьствїю и҆́хъ и҆ жестосрьдїю, ꙗ҆́ко видѣвши҆м є҆го вꙁста́вша, не ꙗ҆́шѧ вѣ́ры. И҆ рече и҆мъ. *шѐдше в мі́ръ весь, проповѣ́дите є҆ѵ҃лїе все́и тва́ри. и҆́же вѣ́рꙋ и҆́метъ и҆ кр҃ти́сѧ, спсе́нъ бꙋ́детъ. *а҆ и҆́же не и҆́метъ вѣ́рꙋ, ѡ҆сꙋже́нъ бꙋ́детъ. ꙁна́менїа же вѣ́ровавшимъ сїа послѣ́дꙋютъ. И҆́менемъ мои́мъ бѣ́сы и҆жденꙋ́тъ. ꙗ҆ꙁы́кы вꙁгл҃ютъ но́вы. [-][5] *ꙁмїа̀ во́ꙁмꙋтъ. *а҆́ще и҆ (что смр҃тно)[6] и҆спі́ютъ, не (врѣди́тъ и҆хъ)[7]. *на недꙋ́жныѧ рꙋ́кы вꙁложатъ, и҆ ꙁдра́ви бꙋ́дꙋтъ. *Гь же ѹ҆́бо {-}[8] по гл҃анїи є҆го к нимъ, вꙁнесесѧ на́ нб҃о, и҆ сѣде ѡ҆деснꙋ́ю б҃а. ѻ҆ни́ же и҆ꙁшѐдше, проповѣ́дашѧ всю́дꙋ. *гꙋ поспѣшеетвꙋ́ющꙋ, и҆ слово ѹ҆твержа́ющꙋ послѣ́дствꙋющими ꙁна́менми, [а҆ми́нь][9].

мат. 28 ів. 20; мат. 28 дія. 13; мат. 26 вищ. 14; ів. 20; лук. 8; лук. 24; лук. 24 ів. 20; мат. 28; ів. 12; дія. 2; дія. 28; дія. 28; лук. 24 дія. 1; євр. 2 дія. 14

Кінець Святого Євангелія від Марка.
Має в собі 16 глав,
а церковних початків – 71.

Конецъ, є҆́же ѿ марка ст҃гѡ є҆ѵ҃лі́ста,
и҆мать в себѣ. гл҃а, ѕ҃і
а҆ ꙁа҃ црковны҃, ѻ҃а

Передмова Святого Євангелія від Луки.

Предисло́вїе, є҆́же ѿ лꙋки ст҃аго є҆ѵ҃а́лїа

Отже, божественний Лука родом був антіохієць, а лікарем за фахом і великим у зовнішній мудрості, *і* не тільки. Але він і досконало вивчив єврейське навчання, прийшовши до Єрусалиму. Коли навчав наш Господь, як декотрі кажуть, і він був з

Лꙋка̀ бж҃твеный, а҆нтиѻ҆хі́анинъ ѹ҆бо бѣ ро́домъ. врач же хи́трости́ю, и҆ внѣшнеи премꙋ́дрости мно́гъ. не то́чїю же, но і є҆ѵрескїе наказа́нїе извыкъ до конца̀. въ і҆ерл҃имъ пришедъ. егда̀ гь нашъ ѹ҆ча́ше. ꙗ҆́коже нѣцыи рекошѧ, и҆ того бы́ти ѿ седмьде-

сѧтихъ ап҃лъ. и ѿ мртвыхъ въставшꙋ хв҃и, срѣсти с клеопою· вознесшꙋ же сѧ гв҃и. и павлꙋ вѣровавшꙋ, быти съшественa и послѣдователѧ томꙋ гл҃ю павлꙋ. и оубо списавъ ев҃лїе съ всѧкымъ извѣствомъ. ꙗкоже и самое то начало его обьꙗвлѧетъ. по пѧтинадесѧтихъ лѣтѣхъ хв҃а вознесенїа. пишетъ же к деофилꙋ, сигклитикꙋ сꙋщꙋ и кнѧзю. еже бо дръжавныи, на кнѧзѣхъ и игѣмонѣхъ глашесѧ· и павелъ рече къ игемонꙋ фистꙋ, дръжавныи фисте. и всѧкъ чл҃къ бг҃олюбивыи, дръжавꙋ надъ страстми въспрїемъ, деофилъ есть дръжавныи. сирѣчь, бг҃олюбецъ. иже и достоинъ есть поистинѣ слышати ст҃го ев҃лїа·

сімдесятьох апостолів, і як Христос встав з мертвих, він Його зустрів з Клеоповою. А коли Господь вознісся і Павло повірив, він подорожував разом з названим Павлом, і він написав Євангеліє з повною достовірністю, так як і сам той його початок свідчить. По п’ятнадцятьох роках після Христового вознесіння він же пише до Теофіла, що був сенатором та князем, бо шляхетний, говорилося до князів і володарів. І Павло сказав до володаря Фиста: Шляхетний Фисте. І всяка боголюбива людина, що заволоділа над пристрастями, є шляхетним Теофілом, значить – боголюбивим, який і, по правді, є гідним слухати Святе Євангеліє.

Ѿ Луки Стое Бл҃говѣстованїе

Від Луки Святе Благовіствування

Гл҃а, а҃· за҃, а҃·

Понеже[1] оубо мнози начаша чинити повѣсть о извѣстованыхъ в насъ вещехъ, ꙗкоже предаша намъ иже испервa самовидцы и слꙋгы бывшеи словеси. изволисѧ и мнѣ послѣдовавшꙋ выше всѣхъ испытно, по рѧдꙋ (писати тебѣ)[2], дръжавныи деофїле, да разꙋмѣеши о нихже наоучилъсѧ еси словесехъ оутвержение· за҃, в҃·

Бысть въ дн҃и ирода црѧ іоꙋдеиска, иереи нѣкїи, именемъ захарїа, ѿ дневныꙗ чреды авїана, и жена его ѿ дщерїи аароновѣхъ, і имѧ еи елїсаведь· бѣста же праведна оба пре бм҃ъ, ходѧща въ всѣхъ заповѣдехъ и оправданї-

Глава 1, *поч. 1*

1 Отже, тому що численні почали творити розповідь про ті речі, що сталися в нас, **2** так як нам передали ті, що від початку були очевидцями і слугами слова, **3** зволив і я, дослідивши пильно, понад усіх, за порядком написати тобі, шляхетний Теофіле, **4** щоб ти зрозумів певність тих слів, яких ти навчився. *поч. 2*

5 У днях Ірода, юдейського царя, був якийсь священик, на ім’я Захарія, з Авіїної денної черги, і його жінка з Ааронових дочок, і її ім’я Єлизавета. **6** Були ж оба праведні перед Богом, що непорочно ходили в усіх господ-

ніх заповідях і оправданнях. **7** І вони не мали дитини, тому що Єлизавета була неплідною. І обоє постарілися у днях своїх. **8** Сталося ж, що як він служив в чині своєї черги перед Богом, **9** *за звичаєм священства трапилось йому покадити, ввійшовши до господньої церкви, **10** *і все множество народу молилося назовні в годині кадила. **11** З'явився ж йому господній ангел, що стояв по правиці кадильного вівтаря. **12** І Захарія, побачивши, жахнувся, і на нього напав страх. **13** Сказав же до нього ангел: Не бійся, Захаріє, тому що твоя молитва була вислухана, і твоя жінка Єлизавета народить тобі сина. І назвеш йому ім'я Іван. **14** І буде тобі радість і веселість, і численні зрадіють його народженням, **15** бо він буде великий перед Господом. І вина, і п'янкого напою він не буде пити, і наповниться святим духом ще з лона своєї матері, **16** і наверне численних ізраїльських синів до їхнього Господа Бога. **17** І той ітиме перед Ним духом і силою Іллі, щоб навернути серця батьків до дітей і противних до мудрості праведних, щоб підготувати Господеві досконалий народ. **18** І сказав Захарія до ангела: По чому я це зрозумію? Адже я є старий, і моя жінка постарілася у своїх днях. **19** І ангел, відповівши, сказав йому: Я є Гавриїл, що стоїть перед Богом, і я посланий говорити до тебе і благовістити тобі це. **20** І ось будеш мовчати і не зможеш промовити до того дня, коли це збудеться, тому що ти не повірив моїм словам, які збудуться у свій час. **21** І народ чекав на Захарію, і чудувалися, як він забарився в церкві. **22** А вийшовши, він не міг до них говорити. І вони зрозуміли, що він побачив видіння у церкві. І той говорив їм знаками і залишався німим. **23** І сталося, що сповнилися дні його служби, *і* він пішов до свого дому. *поч. 3*

24 А після цих днів зачала Єлизавета, його жінка. І таїлася п'ять місяців, кажучи, **25** що так мені зробив Господь у днях, в яких зглянувся, щоб зняти мою ганьбу перед людьми. **26** В шостому ж місяці посланий був ангел Гавриїл від Бога до галилейського міста, якому ім'я Назарет, **27** *до дівчини зарученої мужеві, якому ім'я Йосиф, з дому Давидового. І ім'я дівчини Марія. **28** І ввійшовши до неї, ангел сказав: Радій благодатна! Господь з тобою, ти благословенна між жінками. **29** Вона ж, побачивши, зажурилась його словом і думала, яким буде цей привіт. **30** І сказав їй ангел: Не бійся, Маріє, бо ти знайшла ласку у Бога. **31** *І ось зачнеш у лоні, і породиш сина, *і назвеш йому ім'я Ісус.

мой2. 30 | мой3. 16 | мат. 1 | іс. 60 | мат. 1

ихъ г҃нихъ безпоро́чна. и҆ не бѣ̀ и҆́ма ча́да, поне́же (е҆лисаве́дь бѣ̀)[3] непло́ды, и҆ о҆́ба замато-рѣ́вша въ дне́хъ свои́хъ бѣ́ста. Бы́сть же служа́щꙋ е҆мꙋ̀ в чинꙋ̀ чреды̀ свое́а пре̑ бг҃омъ *по о҆бы́чаю с҃щенничества, клю́чи́са (е҆мꙋ̀) покади́ти вше̑ в ц҃рковь гн҃ю. *и҆ все̑ мно́жество (лю́дїи бѣ̀)[4] м҃литвꙋ̀ дѣ̑а́ вънѣ̀ в го́дъ дими́ама. Я҆ви́ же са е҆мꙋ̀ а҆́гг҃лъ гн҃ь, стоа̀ о҆десню́ю о҆лтаря̀ кади́лнаго. и҆ смꙋти́ся захарі́а видѣвъ, и҆ страхъ нападѐ на́нь. рече же к немꙋ а҆́гг҃лъ. не бо́йся захарі́а, зане ꙋ҆слы́шана бы́сть м҃литва твоа̀. и҆ жена̀ твоа̀ е҆лі́саве̑д ро́дитъ с҃на тебѣ̀, и҆ нарече́ши и҆́ма е҆мꙋ̀ і҆ѡа́ннъ. и҆ бꙋ́детъ (тебѣ̀ ра́дость)[5] и҆ весе́лїе, и҆ мно́зи ѡ҆ рожествѣ̀ е҆го възрадꙋ́ются. бꙋ́детъ бо ве́лїи пред гм҃ъ. и҆ вина̀ и҆ сике́ра не и҆́мать пити. и҆ дх҃а с҃та и҆сполнится е҆́ще и҆з чрева м҃тре свое́а. и҆ мно́гы ѿ с҃новъ і҆и҃левъ ѡ҆брати́тъ къ г҃ꙋ б҃ꙋ и҆́хъ. И҆ то́й пре̑и́детъ пре̑ ни́мъ, дх҃омъ, и҆ си́лою и҆лі́иною. ѡ҆брати́ти с҃рца ѿцемъ на ча́да, и҆ проти́вныа в мꙋ́дрости пра́ве́дныхъ, ꙋ҆гото́вати г҃ви лю́ди съвръшены. и҆ рече захарі́а къ а҆́гг҃лꙋ. по че́сомꙋ разꙋмѣ́ю се̑ а҆́зъ бо е҆́смь ста́ръ, и҆ жена̀ моа̀ замато́рѣвши въ дне́хъ свои̑. И҆ ѿвѣща́въ а҆́гг҃лъ рече е҆мꙋ̀. а҆́зъ е҆смь гаврі́илъ предстоа́и пре̑ бг҃омъ, и҆ по́сланъ е҆смь гл҃ати к тебѣ̀, и҆ бл҃говѣ́стити тебѣ̀ сі́а. и҆ се бꙋ́деши млъча и҆ не могы̀ прогл҃ати, до негоже дн҃е бꙋ́дꙋтъ сі́а, зане не вѣ́рова словесемъ моимъ, ꙗ҆же сбꙋ́дꙋтся въ время свое̑. И҆ бѣ́ша лю́дїе ждꙋ́ще захарі́ю, и҆ чюждахꙋся коснѧ́щꙋ (е҆мꙋ̀ в ц҃ркви)[6]. И҆зше̑ же не можа́ше гл҃ати к нимъ. и҆ разꙋмѣ́ша ꙗ҆ко видѣ́нїе видѣ̀ в ц҃ркви. и҆ то́й бѣ̀ помава́а и҆мъ, и҆ пребыва́ше нѣмъ. И҆ бы́сть, ꙗ҆ко и҆спълниша́ся дн҃їе слꙋ́жбы е҆го, и҆де в домъ свои. зач̑, г҃.

По си́хъ же дне́хъ зача́тъ е҆лисаве́дъ жена е҆го, и҆ таа́шеся м҃ца пать г҃лющи, ꙗ҆ко тако мнѣ̀ сътвори̑ г҃ь въ дни, в наже призрѣ̀ ѿѧ́ти поноше́нїе мое̑ в чл҃цехъ. Въ м҃ць же шестыи, по́сланъ бы́сть а҆́гг҃лъ гаврі́илъ ѿ б҃а, въ гра̑ галі́ле́искыи, е҆мꙋ̀ и҆мѧ назаре́дъ, *к дв҃ѣи ѡ҆брꙋче́нѣи мꙋжеви е҆мꙋже и҆мѧ і҆ѡси́фъ, ѿ домꙋ дв҃ва, і҆ и҆мѧ дв҃ѣи марі́амъ. и҆ вше̑ к неи (а҆́гг҃лъ), рече. радꙋися ѡ҆бра́дованнаа, г҃ь с тобо́ю, [бл҃вена ты в женахъ][7]. ѡ҆́на же [видѣвши][8], (смꙋти́ся ѡ҆ словесѝ (е҆го))[9], и҆ помышлѧше каково бꙋде̑ цѣлова́нїе се̑. И҆ рече̑ а҆́гг҃лъ е҆́и. не бо́йся марі́амъ, ѡ҆брѣте бо бл҃гть ѿ б҃а. *и҆ се зачнеши въ чревѣ, и҆ ро́диши с҃на, *и҆ нарече́ши и҆́мѧ е҆мꙋ̀ і҃с. се́и бꙋ-

е҃ мо̑ л҃ | г҃ мо̑ ѕ҃і | ма̑ а҃ | і҆са́і҆а ѯ҃ | ма̑ а҃

дєтъ вєлїи, и снъ вышнѧго нарєчєтъсѧ. и дастъ єму гь бгъ прстлъ двда ѡца єго, и въцрится в дому іаковли въ вѣкы, *и црствїю єго нє будєтъ конца· рєчє жє марїа къ аггелу. како будєтъ сє, идѣжє мужа нє знаю; и ѿвѣщавъ аггелъ, рєчє єи, дхъ стыи наидєтъ на тѧ, и сила вышнѧго ѡсѣнитъ тѧ· тѣмжє и раждаємоє стоє, нарєчєтсѧ снъ бжїи· и сє єлисавєдь ѫжника твоа, и та зачатъ сна в старости своєи. и сїи мць шєстыи єсть єи, нарицаємѣи нєплоды. ꙗко нє изнєможєтъ ѿ ба всѧкъ глъ· рєчє жє марїамъ. сє раба гнѧ, буди мнѣ по глу твоєму. и ѿидє ѿ нєа аггелъ· за, д·

данї з
михїа д

въставши жє марїа въ дни ты, идє в горнѧа съ тщанїє, въ град іоудовъ, и вниде в дом захарїинъ, и цѣлова єлисавєдь· и бысть ꙗко оуслыша [єлисавєдь цѣлованїє мрїино][10], възыграсѧ младєнєцъ, въ чревѣ єа. и исплънисѧ дха ста єлисавєдь, и възъпи гласомъ вєлїємъ, и рєчє. блвєна ты в жєнахъ, и блвєнъ плод чрєва твоєго. и ѿкуду мнѣ сє, да прїидє мати га моєго къ мнѣ; сє бо ꙗко бы глас цѣлованїа твоєго въ оушїю моєю, възыграсѧ (младєнєцъ радощами)[11] въ чревѣ моємъ· и блжєна вѣровавшїа, ꙗко будєтъ съвръшєнїє глаголанымъ єи ѿ га· и рєчє марїамъ. вєличитъ дша моа га, и възрадовасѧ дхъ мои о бзѣ спсѣ моємъ· ꙗко призрѣ на смирєнїє рабы своєа. сє бо ѿ нынѣ блажатъ мѧ вси роди. ꙗко сътвори мнѣ вєличїє силныи, и стоє имѧ єго· и млть єго в род и род на боѧщїимсѧ єго· сътвори дрьжаву мышцєю своєю, расточи гръдыѧ мысли срца ихъ· низложи силныѧ съ прєстолъ, и възнєсє смирєныѧ. *алчющаѧ исплъни блгъ, и богатѧщаасѧ ѿпусти тща· въспрїатъ ііля ѡтрока своєго, помѧнути милости. *ꙗкожє гла къ ѿцємъ нашим, авраам и сѣмєни єго до вѣка· прєбыстъ жє марїа с нєю ꙗко (три мца)[12], и възвратися в домъ свои· єлисавєти жє исполнисѧ врємѧ родити єи, и роди сна. и слышашѧ ѡкртъ живущєи и оужикы єа, ꙗко възвєличилъ єсть гь млть свою с нєю, и радовахусѧ с нєю· и бысть въ [ѡсмыи днь][13], прїидошѧ ѡбрѣзати ѡтроча и нарицаху є имєнємъ ѿца єго захарїю. и ѿвѣщавши мати єго, рєчє. ни, но да нарєчєтсѧ іоаннъ, и рѣшѧ к нєи, ꙗко никтожє єсть в сродствѣ твоємъ, ижє нарицаєтсѧ имєнємъ тѣмъ· (и) помавахѹ (-)[14] ѿцу єго, єжє како бы хотѣлъ нарєщи є· і испрошъ

ісаїа ма

а мо зі

32 Цей буде великим і назветься сином Вишнього. І Господь Бог дасть Йому престол Давида, його батька. **33** І Він зацарює в домі Якова навіки. *І Його царству не буде кінця. **34** Сказала ж Марія до ангела: Як це буде, коли я мужа не знаю? **35** І ангел, відповівши, сказав їй: На тебе зійде Святий Дух, і тебе огорне сила Всевишнього. Тому і те святе, що народиться, назветься Божим Сином. **36** І ось Єлизавета, твоя родичка, і та зачала сина у своїй старості. І це їй шостий місяць, що називається неплідною. **37** Бо у Бога ніяке слово не буде безсильним. **38** Сказала ж Марія: Ось *я* господня рабиня, хай буде мені за твоїм словом! І ангел відійшов від неї. *поч. 4*

дан. 7
мих. 4

39 А Марія в днях тих, вставши, пішла з поспіхом в гірські околиці до Юдиного міста. **40** І ввійшла до Захаріїного дому, і привітала Єлизавету. **41** І сталося, що як почула Єлизавета Маріїне привітання, заворушилося немовля в її лоні. І Єлизавета сповнилася Святим Духом, **42** і закликала ве ликим голосом, і сказала: Ти благословенна між жінками і благословенний плід твого лона! **43** І звідки мені це, щоб до мене прийшла мати мого Господа? **44** Бо ось як в моїх вухах був голос твого привітання, немовля з радощів заворушилось в моєму лоні. **45** І блаженна та, що повірила, що здійсниться сказане їй від Господа. **46** І сказала Марія: Величає моя душа Господа, **47** і мій дух зрадів в Бозі, моєму Спасителі, **48** бо Він зглянувся на покору своєї рабині. Ось бо віднині блаженною мене зватимуть всі роди, **49** бо величне зробив мені Сильний! І святе Його ім'я. **50** І його милосердя з роду і в рід на тих, що Його бояться. **51** Він зробив владу своєю рукою, розсіяв гордих думками їхнього серця. **52** Він скинув сильних з престолів і підняв покірних, **53** *голодних наповнив добрами і багатих відпустив з нічим. **54** Прийняв Ізраїля, свого слугу, щоб згадати милосердя, **55** *так як сказав до наших батьків – Авраама і його насіння довіку! **56** Перебула ж Марія з нею якихось три місяці і повернулася до свого дому. **57** Єлизаветі ж виповнився час родити. І вона породила сина. **58** І почули ті, що жили довкруги, і її родина, що Господь з нею возвеличив своє милосердя. І вони раділи з нею. **59** І сталося, що в восьмому дні прийшли обрізати дитину. І називали її Захарією, іменем його батька. **60** І відповівши, його мати сказала: Ні, але хай назветься Іваном! **61** І сказали їй, що немає нікого в твоїй родині, який називається тим іменем. **62** І говорили його батькові знаками, як би він хотів його назвати. **63** І попросивши дощецку, він написав, кажучи:

іс. 41

мой1. 17

Іван – буде йому ім'я! І всі дивувалися. **64** Зразу ж відкрились його уста і його язик. І він говорив, благословляючи Бога. **65** І страх був на всіх, що жили довкруж них, і в усій Юдейській околиці розповідалося про всі ці слова. **66** І всі, що чули, поклали у своєму серці, кажучи: Ким, отже, буде ця дитина? І господня рука була з ним. **67** І Захарія, його батько, наповнився святим духом і пророкував, кажучи: **68** *Благословенний Господь Бог ізраїльський, бо відвідав і зробив визволення своєму народові. **69** І Він підняв нам ріг спасіння в домі Давида, свого слуги, **70** *як заповідав устами святих його пророків, що є відвіку, **71** спасіння від наших ворогів і з руки всіх, що нас ненавидять, **72** щоб зробити милосердя з нашими батьками і згадати свій святий завіт, **73** *клятву, якою клявся до Авраама, нашого батька, дати нам **74** без страху, що визволилися з руки наших ворогів, **75** щоб Йому служити преподобністю і праведністю перед Ним всі дні нашого життя. **76** І ти, дитино, назвешся пророком Вишнього, бо ітимеш перед господнім лицем, щоб підготувати його дороги, **77** дати розум спасіння його народові на відпущення їхніх гріхів, **78** задля милосердя, милосердя нашого Бога, в якому нас відвідав *Схід з висоти, **79** щоб просвітити тих, що сидять в темряві і смертній тіні, спрямувати наші ноги на мирну дорогу! **80** Дитина ж росла і кріпилася духом. І Він був в пустелях до дня своєї появи Ізраїлеві.

мат. 1; єре. 23; мой1. 26, єре. 6, пс. 104; зах. 3

дєсницꙋ, написа г҃лѧ. ї҆ѡа́ннъ бꙋ́детъ и҆́мѧ є҆мꙋ. и҆ чюждахꙋсѧ вси. ѿврьзошѧ же сѧ оу҆ста є҆го а҆бїе, и҆ ѧ҆зы́къ є҆го, и҆ г҃лаше б҃лвѧ б҃а. и҆ бысть на всѣхъ страхъ живꙋщихъ ѡ҆крⷭ҇тъ и҆хъ, и҆ въ всеи (странѣ)[15] ї҆ѹдеистѣи повѣдаеми бѣхꙋ вси г҃ли сїи. и҆ положишѧ вси слышавшеи в срⷣци своемъ г҃люще. что оу҆бо ѻ҆трочѧ сє бꙋдетъ; и҆ [-][16] рꙋка г҃нѧ бѣ с нимъ. и҆ захарїа ѻ҆ц҃ъ є҆го и҆сполнисѧ д҃ха ст҃а. и҆ прⷪ҇рчествова г҃лѧ. *б҃лвенъ г҃ь б҃ъ ї҆и҃левъ. ꙗ҆ко посѣти, и҆ сътвори и҆збавленїє людемъ своимъ. и҆ въздвиже рогъ сп҃сенїа намъ в домꙋ д҃двѣ ѻ҆трока своєго, *ꙗ҆коже г҃ла оу҆сты [ст҃ыхъ сꙋщихъ ѿ вѣка прⷪ҇ркъ є҆го][17], сп҃сенїє ѿ врагъ нашихъ, і и҆з рꙋкы всѣхъ ненавидѧщихъ насъ. сътворити м҃лть съ ѻ҆ц҃ы нашими, и҆ помѧнꙋти завѣтъ ст҃ыи свои. *клѧтвꙋ є҆юже клѧтсѧ къ а҆враамꙋ ѻ҆ц҃ꙋ нашемꙋ, дати намъ бе страха и҆з рꙋкы [врагъ нашихъ][18] и҆збавльшемсѧ. слꙋжити є҆мꙋ прпⷣбїемъ, и҆ правдою прⷣ нимъ вса дни {живота}[19] нашего. и҆ ты (-)[20] ѻ҆трочѧ прⷪ҇ркъ вышнѧго наречешисѧ, прⷣидеши бо [предъ лицемъ][21] г҃нимъ оу҆готовати пꙋти є҆го. дати разꙋмъ сп҃сенїа людемъ є҆го, въ ѻ҆ставленїє грѣхъ и҆. м҃рдїа ради м҃лти б҃а нашего, в нихже посѣти насъ *въстокъ съвыше. просвѣтити въ тмѣ и҆ сѣни смертнѣи сѣдѧщаѧ, направити ногы наша на пꙋть миренъ. ѻ҆троча же растѧше и҆ крѣплѧшесѧ д҃хомъ. и҆ бѣ в пꙋстынѧхъ, до дне ꙗ҆вленїа своєго къ ї҆и҃лю.

м҃а а҃; єре҃а к҃г; а҃ мо҃ и҃в, єре҃а s҃, ѱ҃ло р҃д; захарїа г҃

Глава 2, *поч. 5*

1 Сталося ж, що в тих днях вийшов наказ від цісаря Августа переписати всю вселенну. **2** Цей перепис вперше був, коли Сирією володів Киринній. **3** І всі йшли записатися, кожний до свого міста. **4** Пішов же Йосиф з Галилеї, з міста Назарет, *до Юдеї, до Давидового міста, що зветься Вифлеєм, тому що він був з Давидового дому і роду, **5** записатися з Марією, зарученою йому жінкою, що була вагітною. **6** Сталося ж, що коли вони були там, сповнилися дні, щоб їй родити. **7** *І вона породила свого первородного – Сина, і обвила Його, і поклала Його в яслах, тому що не було для них місця в будинку. **8** І пастухи в тій околиці чували і стерегли нічну сторожу над своїм стадом. **9** І ось господній ангел став між ними, і господня слава осяяла їх. І вони злякалися великим страхом. **10** І сказав їм ангел: Не бійтеся, бо ось я благовіщу вам велику радість, яка буде всьому народові, **11** що вам сьогодні в Давидовому місті народився Спаси-

ів. 7; мат. 2

Глава, в҃. за҃, є҃.

Бысть же въ дни ты, и҆зыде повелѣнїє ѿ кесарѧ а҆вгꙋста, написати всю вселеннꙋю. сє написанїє первое быстъ. владꙋщꙋ сирїєю, киринию. і и҆дахꙋ вси написатисѧ кождо въ свои градъ. възыде же (-)[1] и҆осифъ ѿ галилеа, и҆з града назареда. *въ ї҆ѹдею въ градъ д҃двъ, и҆же нарицаєтъсѧ (видлеомъ)[2], зане быти є҆мꙋ ѿ домꙋ и҆ ѻ҆ч҃ства д҃вда, написатисѧ с марїєю [ѡ҆брꙋченою є҆мꙋ женою][3] сꙋщею непраздною. бысть же є҆гда быста тꙋ, и҆сполнишасѧ днїє родити є҆и. *и роди с҃на своєго первенца, и҆ повитъ є҆го. и҆ положи є҆го въ ꙗ҆слехъ, зане не бѣ и҆мѧ мѣста въ ѡ҆бители. и҆ пастырїє бѣхꙋ в (тоиже странѣ)[4] бдѧще, и҆ стрегꙋще стражꙋ нощнꙋю ѡ҆ стадѣ своемъ. и҆ [сє][5] а҆г҃глъ г҃нь ст҃а в нихъ, и҆ слава г҃нѧ ѡ҆сїа и҆хъ. и҆ оу҆боашасѧ страхомъ велїемъ. и҆ рече и҆мъ а҆г҃глъ, не боитесѧ. сє бо б҃лговѣствꙋю вамъ радость велїю, ꙗ҆же бꙋдетъ всѣмъ людемъ. ꙗ҆ко родисѧ вамъ дне сп҃съ,

ї҆ѡа҃ з҃; м҃а в҃

иже есть хс гь, въ градѣ двдвѣ. и се вамъ знаменіе, обрящете младенецъ повитъ {лежащь}[6] въ ꙗслехъ. и внезапу бысть съ аггломъ множество вои нбныхъ, хвалящихъ бга, и глющихъ. слава въ вышнихъ бу, и на земли миръ, [въ чловецѣхъ благоволеніе][7]. И бысть ꙗко отидоша от нихъ на нбо аггли. [и чловецы][8] пастыріе рѣша другъ къ другу, преидемъ до видлеема, и видимъ глъ сеи бывшіи, иже гь сказа намъ. И пріидоша поспѣшшеся, и обрѣтоша маріамь же і иосифа, и младенецъ лежащь въ ꙗслехъ. видѣвша же, сказаша о глѣ гланнѣмъ имъ о отрочати семъ. и вси слышавшеи, дивишася о глаголанныхъ от пастыріи к нимъ. Маріамь же съблюдаше (вся) глы сія, слагающи в срцы своемъ. зач, ѕ.

И възвратишася пастыріе, славяще и хваляще ба о всѣхъ ꙗже слышаша и видѣша, ꙗкоже глано бысть к нимъ. *И егда исполнишася (осмь днии)[9], да обрѣжутъ его, и нарекоша имя ему іс, нареченное аггеломъ преже даже не зачася въ чревѣ. И егда исполнишася дніе очищенія ею по закону мѡусеову. зач, з.

възнесоста его въ ієрлимъ, поставити (его) пред гмъ, ꙗкоже есть писано в законѣ гни, *ꙗко всякъ младенецъ, мужеска полу, разверзаа ложесна, сто гви наречется. И еже дати жрътву, по реченному в законѣ гни, два горличища, или два птенца голубина. зач, и.

И се [бѣ чловѣкъ][10] въ ієрлимѣ, емуже имя симеонъ, и члкъ сеи праведенъ и блгочестивъ, чаа утѣхы іилевы, и дхъ бѣ стъ в немъ. и бѣ ему обѣщанно дхомъ стымъ, не видѣти смрти, преже даже не видитъ ха гня. И пріиде дхомъ в црковь, И егда введоста родители отроча іса, сътворити има по обычаю законному о немъ. и тои пріемъ его на руку [свою][11], и блви ба, и рече. нынѣ отпущаеши раба твоего влко, по глу твоему с миромъ. ꙗко видѣстѣ очи мои спсеніе твое, еже еси уготовалъ пред лицемъ всѣхъ людіи. свѣтъ въ откровеніе ꙗзыкомъ, и славу людіи твоихъ іиля. И бѣ [иосифъ][12], и мти [его][13], чюдящася о глемыхъ о немъ. И блви я симеонъ, и рече к маріи матери его. *се (лежитъ сеи)[14] на паденіе и на въстаніе многымъ въ іили, и въ знаменіе прерѣкаемо. и тебѣ же самои дшу проидетъ (оружіе)[15], ꙗко убо да открыются от многъ срдцъ помышленія. И бѣ анна прррчица, дщи фануилева, от колѣна асѵрова. си заматорѣвши въ днехъ многыхъ, живши с мужемъ (седмь лѣтъ)[16] от дѣвства своего, и та

тель, що є Христос Господь. **12** І ось вам знак: знайдете повите немовля, що лежить в яслах. **13** І раптом з ангелом з'явилося множество небесних вояків, що хвалили Бога і говорили: **14** Слава на висотах Богові і на землі – мир в людях доброї волі! **15** І сталося, що коли відійшли від них ангели на небо і люди-пастухи сказали один до одного: Перейдімо до Вифлеєму і подивімося на це слово, що сталося, яке сказав нам Господь! **16** І поспішившись, вони прийшли і знайшли Марію ж, і Йосифа, і Немовля, що лежало в яслах. **17** А побачивши, вони розповіли про слово, сказане їм про цю Дитину. **18** І всі, що почули, дивувалися зі сказаного до них пастухами. **19** Марія ж зберігала всі ці слова, укладаючи у своєму серці. *поч. 6*

20 І пастухи повернулися, славлячи і хвалячи Бога за все, що чули і бачили, як було до них сказано. **21** *І коли виповнилося вісім днів, щоб Його обрізати, вони й назвали його ім'я Ісус, сказане ангелом скоріше ніж Він зачався в лоні. **22** І коли сповнилися дні їхнього очищення за законом Мойсея, *поч. 7*

Його понесли до Єрусалиму, щоб поставити Його перед Господом. **23** Так як є написано в господнім законі, *що кожне немовля чоловічого роду, що відкриває лоно, назветься святе Господеві. **24** І щоб дати жертву згідно з сказаним в господнім законі: дві горлиці або два птахи голуби. *поч. 8*

25 І ось в Єрусалимі був чоловік, якому ім'я Симеон. І цей чоловік праведний і шляхетний, що очікував ізраїльської утіхи; і в ньому був святий дух. **26** І йому було обіцяно Святим Духом, що не побачить смерті, поки не побачить Господнього Христа. **27** І він прийшов духом до церкви. І коли батьки ввели дитину Ісуса, щоб їм зробити з Ним згідно з законним звичаєм, **28** і той взяв Його на руки свої і поблагословив Бога, і сказав: **29** Нині відпускаєш твого раба, Владико, згідно з твоїм словом, з миром, **30** бо мої очі побачили твоє спасіння, **31** яке Ти підготував перед лицем всіх народів. **32** Світло на відкриття поганам і славу твого народу Ізраїля! **33** І Йосиф, і його мати дивувалися тим, що було сказане про Нього. **34** І поблагословив їх Симеон, і сказав до Марії, його матері: *Ось цей лежить на упадок і на піднесення багатьох в Ізраїлі, і на знак суперечливості. **35** І тобі ж самій зброя прошиє душу, щоб, отже, відкрилися думки численних сердець. **36** І була пророчиця Анна, Фануїлова дочка, з Асирового племені. Вона, постарівши в численних днях, поживши з му-

мо ѕі; г мо ві; іоа з
мой1. 17; мой3. 12; ів. 7

в мо гі; ѕв и ла; д мо и
мой2. 13; 22 і 34; мой4. 8

ісаіа и; кри д; а петр в; ма ка
іс. 50; рим. 9; пет1. 2; мат. 21

жем сім років від свого дівоцтва, **37** і вона вдова, якихось вісімдесяти чотирьох років, яка не відходила від церкви, служачи день і ніч постом і молитвами. **38** І та, прийшовши в тій годині, визнавалася Господеві і говорила про Нього всім, що очікували визволення в Єрусалимі. **39** І як все скінчилося за господнім законом, повернулися до Галилеї, до свого міста Назарет. **40** Дитина ж росла і міцніла духом, наповнюючись премудрістю, і божа ласка була на Ньому. **41** І ходили його батьки кожного року до Єрусалиму на празник Пасхи. **42** І коли Йому було дванадцять літ, як вони ішли до Єрусалиму за звичаєм празника, **43** і коли скінчилися дні, і вони поверталися, хлопець Ісус залишився в Єрусалимі. І не знав Йосиф і його мати. **44** А думаючи, що ж Він є у натовпі, вони пройшли день дороги. І шукали Його між родиною і між знайомими, **45** і не знайшовши Його, вони повернулися до Єрусалиму, шукаючи Його. **46** І сталося, що по трьох днях знайшли Його в церкві, коли Він сидів серед учителів, і слухав їх, і запитував їх. **47**Дивувалися ж всі, що Його слухали, його розумом і відповідями. **48** І побачивши Його, вони здивувалися. І до Нього сказала його мати: Дитино, чому ти нам так зробив? Ось твій батько і я, вболіваючи, тебе шукали. **49** І Він сказав до них: Чому ви Мене шукали? Чи ви не знаєте, що Мені треба бути в тому, що мого Батька? **50** І ті не зрозуміли слова, яке Він їм сказав. **51** І Він пішов з ними, і прийшов до Назарету, і підпорядковувся їм. А його мати зберігала всі ці слова у своєму серці. **52** І Ісус поступав в премудрості, і рості, і ласці в Бога і людей.

вдова ѩко лѣтъ ѻсмьдесѧтъ четыри, ѩже не ѿхождаше ѿ цр҃кве, постомъ и҆ млⷭ҇твами слꙋжащи (дн҃ь и҆ нощь)[17]. И҆ та в тоⷯ҇ часъ пристабши. и҆сповѣдавшесѧ (г҃ви)[18], и҆ гл҃аше ѡ҆ немъ всѣмъ чающиⷯ҇ и҆збавленїѧ [въ і҆ерⷭ҇лимѣ][19]. И҆ ѩко скончашасѧ вс҄ѧ по закѡнꙋ гн҃ю, възвратишасѧ в галилею, въ градъ свои назаредъ. ѻ҆трочѧ же растѧше и҆ крѣплѧшесѧ [дх҃омъ][20], и҆сплънѧѧсѧ премꙋдрости, и҆ блг҃ть бж҃їа бѣ на немъ. И҆ хожаста родителѧ є҆го на всѧко лѣто въ і҆ерⷭ҇лимъ, в празⷩ҇икъ пасхы. И҆ є҆гда бысть (двоюнадесѧте лѣтꙋ)[21], въсходѧщемъ и҆мъ [въ і҆ерⷭ҇лимъ][22] по ѡ҆бычаю празⷩ҇ика, и҆ скончавшемъ дн҃и, (и҆) възвращающимсѧ и҆мъ. ѡ҆ста {ѻ҆трокъ і҆с}[23] въ і҆ерⷭ҇лимѣ, и҆ не [разꙋмѣ і҆ѡсифъ, и҆ мати][24] є҆го, мнѣвша же є҆го в дрꙋжинѣ сꙋща, прендоша дн҃е пꙋть, и҆ і҆скаста є҆го в срⷪ҇ницѣхъ и҆ в знаемыхъ. и҆ не ѡ҆брѣтша (є҆го), възвратистасѧ въ і҆ерⷭ҇лимъ взыскающа є҆го. и҆ бысть по (трїехъ дн҃ехъ)[25], ѡ҆брѣтоста є҆го в цр҃кви, сѣдѧща посредѣ оу҆чителїи, и҆ послꙋшающа и҆хъ, и҆ въпрашающа и҆хъ. Оу҆жасахꙋ же сѧ вси послꙋшающеи є҆го, ѡ҆ разꙋмѣ и҆ ѡ҆ ѿвѣтехъ є҆го. И҆ (видѣвша)[26] є҆го, дивистасѧ, и҆ (к немꙋ мт҃и є҆го рече)[27]. чадо, что сътвори нама тако; се ѿц҃ъ твои и҆ азъ болѧща и҆скаховѣ тебе. И҆ рече к нима. что ѩко и҆скасте мене; не вѣста ли ѩко в тѣхъ ѩже ѿц҃а моего достоитъ быти ми; и҆ та не разꙋмѣста гл҃а, и҆же гл҃а и҆ма. И҆ сниде с нима, и҆ прїиде в назаредъ, и҆ бѣ повинꙋѧсѧ и҆ма. (-)[28] мт҃и (же) є҆го съблюдаше [вс҄ѧ гл҃ы сїа][29] в срⷣ҇ци своеⷨ҇. И҆ і҆с, преспѣваше премꙋдростїю и҆ възрастоⷨ҇ и҆ блгⷣ҇тїю ѿ б҃а и҆ ч҃лкъ.

Глава 3, *поч. 9*

1 А в п'ятнадцятім році володіння цісаря Тиверія, як Юдеєю володів Понтійський Пилат, і Ирод був четвертовладним Галилеї, а Филип, його брат, був четвертовладним Ітуреї і Трахонітської країни, і Лисаній був четвертовладним Авилинії, **2** при архиєреї Анни і Каяфи було боже слово до Івана, Захаріїного сина, в пустині. **3** *І він пройшов усю Йорданську околицю, проповідаючи хрещення покаяння на відпущення гріхів, **4** так як є написано в книзі слів пророка Ісаї, що говорить: *Голос того, що кличе в пустині: Підготуйте господню дорогу, простими робіть Його стежки! **5** Всяка дебря наповниться і всяка гора і вершок знизиться! І погане буде добрим і гостре – гладкими дорогами, **6** і всяке тіло побачить боже спа-

мат. 3
мар. 1
ів. 1

іс. 40
мат. 3
мар. 1
ів. 1

Гл҃а, г҃. за҃, д҃.

Р(патое же надесѧть лѣто)[1] влⷣчества тиверїа кесарѧ, ѡ҆бладающꙋ понтїискомꙋ пилатꙋ і҆ꙋдеею. и҆ четвертовластвꙋющꙋ галилеею и҆родꙋ. филиппꙋ же братꙋ є҆го четвертовластвꙋющꙋ и҆тꙋрїею и҆ трахонитъскою страною, и҆ лисанїю, авилинїею четвертовластвꙋющꙋ. прї архїереи а҆ннѣ и҆ каиафѣ, бысть гл҃ъ бж҃їи къ і҆ѡаннꙋ захарїинꙋ сн҃ꙋ в пꙋстыни. *и҆ прїиде въ всю странꙋ и҆ѡрданскꙋю, проповѣдаѧ кр҃щенїе покаанїа въ ѡ҆ставленїе грѣховъ, ѩкоже є҆сть писано в книзѣ словесъ і҆саиа прⷪ҇ка (гл҃юща). *гл҃а въпїющаго в пꙋстыни. оу҆готоваите пꙋть гн҃ь, правы творите стеза є҆го всѧка дебрь и҆сполнитсѧ, и҆ всѧка гора и҆ холмъ смѣритсѧ. И҆ бꙋдꙋтъ стропотнаѧ въ праваѧ. и҆ ѡ҆стрїи в пꙋти гладкы. И҆

мⷴа г҃
мⷬа а҃
і҆ѡⷩ а҃

і҆саиа м҃
мⷴа г҃
мⷬа а҃
і҆ѡⷩ а҃

оузрит всякa плоть спсеніе бжіе. глаше (же)[2] исходящим народом крститися ѿ него. *порожденіа ехиднова, кто сказа вам бѣжати ѿ грядущаго гнѣва; сътворите убо плоды достойны покаяніа, и не начинайте глати в себѣ, ѿца имамы авраама. глю бо вам, яко может бъ ѿ каменіа сего въздвигнути чада аврааму. уже бо и сѣкира при корени (древа)[3] лежит. всяко убо древо не творящее плода добра, посѣкаетса и в огнь вмѣтаеса. И въпрашаху его народи глюще. что убо сътворим. ѿвѣщав же гла им. *имѣай двѣ ризѣ, да подасть не имущему. і имѣай брашна, также да творит. Пріидоша же и мытаре крститися (ѿ него), и рѣша к нему. учителю, что сътворим; онже рече к ним, ничтоже боле ѿ повелѣннаго вам творите. въпрашаху же его и воини глюще. [и мы что сътворим][4]; и рече к ним. никогоже обидите, ни оклеветавайте. и доволни будѣте оброкы вашими. Чающем же людем, и помышляющем всѣм в срцыхъ своих о іоаннѣ, еда той есть хс, ѿвѣщаваше (іоанн всѣм, гла)[5]. *Азъ убо водою кршаю вы, градет же крѣплїи мене, емуже нѣсмь достоин ѿрѣшити ремень сапогу его, той вы кртит дхом стым, и огнем. *Емуже лопата в руку его, [и отребит][6] гумно свое, [и събереть][7] пшеницу в житницу свою. плѣвы же сожежет огнем негасающим. многа же убо і ина утѣшаа, блговѣствоваше людем. зач, і.

*Ирод же четвертовластник обличаем ѿ него, о іродиядѣ женѣ брата своего, и о всѣх яже сътвори злая ирод. (и) приложи и се над всѣми, и затвори іоанна в темници. Бысть же егда кртишася вси людіе. (-)[8] ісу кршъшуса и молящуса, ѿвръзеса нбо, *и сниде дх стыи тѣлесным образом яко голубь нань. И глас с нбсе бысть (гла). ты еси снъ мои възлюбленныи, о тебѣ блговолих. зач, аі.

И той бѣ іс, (яко лѣтом тридесяте. начинаа)[9], сын [яко мним снъ][10] іосифов, иліев. (матданов)[11], левіин. мельхіин, яннаев. иосіфов, маттадіев. амосов, наумов. еслимов, наггеов. маадов, маттадиев. семіев, (іосифов)[12]. (іудин)[13], иоаннанов. рисиев, зоровавелев. саладіилев, нирієв. мелхіев, аддіев. косамов, (елмодамов)[14]. иров, (іосіев)[15]. еліезеров, іоримов, (маттдатов)[16], левіин. симеонов, іудин. іосифов, (іоанамов)[17]. елиакимов, мелеаев.

сіння! **7** Він же говорив тим юрбам, що виходили, щоб хреститися від нього: *Роде гадючий, хто вам сказав тікати від надходячого гніву? **8** Отже, зробіть плоди, гідні каяття, і не починайте говорити в собі: Маємо батька Авраама! Кажу бо вам, що Бог може з цього каміння підняти дітей Авраамові. **9** Бо вже і сокира лежить при корені дерева. Отже, кожне дерево, що не робить доброго плоду, зрубується і кидається до вогню. **10** І запитували його юрби, кажучи: Отже, що робити? **11** Відповівши ж, він сказав їм: *Хто має дві одежі, хай дасть тому, що не має, і хто має їжу, хай так само робить! **12** Прийшли ж і митарі хреститися від нього і сказали до нього: Учителю, що нам робити? **13** Він же сказав до них: Не робіть нічого більше від наказаного вам! **14** Запитували ж його і вояки, кажучи: І ми, що нам робити? І він сказав до них: Нікого не кривдіть ані не обмовляйте і задовольняйтесь вашею платнею. **15** Як же народ чекав і всі думали у своїх серцях про Івана, чи той є Христос, **16** Іван відповідав всім, кажучи: *Отже, я вас хрещу водою, іде ж сильніший від мене, якому я не є гідний розв'язати ремінь його обуви. Той вас охрестить святим духом і вогнем. **17** *Йому лопата в його руках, і Він очистить свій тік і збере пшеницю до своєї житниці, полову ж спалить невгасимим вогнем. **18** Багато ж, отже, і іншого, потішаючи, він благовістив народові. *поч. 10*

19 *Ірод же четвертовладний, картаний ним за Іродіяду, жінку свого брата, і за все зло, яке зробив Ірод, **20** і додав і це до всього, і замкнув Івана до в'язниці. **21** Сталося ж, що коли хрестилися всі люди, як Ісус охрестився і молився, – небо відкрилося, **22** і на нього *Святий Дух зійшов тілесним видом як голуб. І був голос з неба, що промовляв: Ти є мій улюблений Син, у Тобі моє вподобання. *поч. 11*

23 І був Той Ісус, якихось років тридцяти, коли розпочинав, будучи нібито сином Йосифовим, Ілієвим, **24** Маттановим, Левіїним, Мельхіїним, Яннаєвим, Йосифовим, **25** Маттатієвим, Амосовим, Наумовим, Єслимовим, Наггеєвим, **26** Маатовим, Маттатієвим, Семієвим, Йосифовим, Юдиним, **27** Йоаннановим, Рисієвим, Зоровавелевим, Салатіїлевим, Нирієвим, **28** Мелхієвим, Аддієвим, Косамовим, Елмодамовим, Іровим, **29** Йосієвим, Еліезеровим, Йоримовим, Маттатовим, Левіїним, **30** Симеоновим, Юдиним, Йосифовим, Йоанамовим, Елиякимовим, **31** Мелеаєвим, Меннановим, Маттатаєвим, Натано-

вим, Давидовим, **32** Єсеєвим, Овидовим, Воозовим, Салмоновим, Наассоновим, **33** Аминодавовим, Арамовим, Йорамовим, Есромовим, Фаресовим, Юдиним, **34** Яковивим, Іссаковим, Авраамовим, Таррановим, Нахоровим, **35** Серуховим, Раґавовим, Фалековим, Еверовим, Салановим, **36** Кайнановим, Арфаксадовим, Симоновим, Ноєвим, Ламеховим, **37** Матусалевим, Еноховим, Яредовим, Малелеілевим, Кайнановим, **38** Еносовим, Ситовим, Адамовим – Божим.

меннáновъ, матѳадáевъ. надáновъ, двдвъ. і͗есéовъ, ѡ͗ви́довъ. воѡ͗зовъ, [салмóновъ][18]. наа͗сóновъ. (а͗миноадáвовъ)[19]. {а͗рáмовъ, і͗ѡ͗а͗рáмовъ}[20]. е͗срóмовъ, фарéсовъ. і͗ѹ́динъ, і͗áковль. і͗саáковъ, а͗враáмовъ. (даррáновъ)[21], нахóровъ. серѹ́ховъ, рагавовъ. фалéковъ, е͗веровъ. салáновъ, каина́новъ. а͗рфаѯа́довъ, си́моновъ. нóевъ, ламéховъ. мадѹсáлевъ, е͗нóховъ. [і͗áредовъ][22], малелéилевъ. каинановъ, е͗нóсовъ. си́довъ, а͗дáмовъ. бж҃їи.

Глава 4

мат. 4, мар. 1

1 *Ісус же, сповнений Святого Духа, повернувся від Йордану, і був ведений Духом до пустині, **2** *днів сорок був спокушуваний дияволом, і не їв нічого в дні ті. І коли вони закінчилися, пізніше Він зголоднів. **3** І сказав Йому диявол: Якщо Ти є Божим Сином, скажи цьому каменеві, щоб став хлібом! **4** І відповів йому Ісус, кажучи: Написано є, *що не одним хлібом житиме людина, але всяким божим словом. **5** І диявол, повівши Його на високу гору, показав Йому всі царства вселенної в дочаснім часі. **6** І сказав Йому диявол: Тобі дам владу всю цю і їхню славу, бо вона мені дана, і кому тільки хочу, її дам. **7** Отже, якщо ти поклонишся переді мною, тобі буде все. **8** І відповівши, Ісус йому сказав: Іди від мене, сатано! Написано є: *Поклонишся твоєму Господеві Богові і тому одному послужиш! **9** І він повів Його до Єрусалиму, і поставив Його на церковному крилі, і сказав Йому: Якщо Ти є Божим Сином, кинься звідси додолу. **10** Бо написано є, *що своїм ангелам заповість про Тебе, щоб Тебе оберегти, **11** і на руки Тебе візьмуть, щоб часом Ти не вдарив об камінь твою ногу. **12** І відповівши, Ісус йому сказав, що є сказано: *Не спокушатимеш твого Господа Бога! **13** І диявол, закінчивши все спокушування, відійшов від Нього на час. **14** *І вернувся Ісус у духовній силі до Галилеї, і про Нього чутка пішла по всій околиці, **15** і Той навчав на зборах їхніх прославлюваний всіма. *поч. 13*

мат. 4, мар. 1; мойс5. 8, мат. 4; мойс5. 6 і 10, мат. 4; пс. 90, мат. 4; мойс5. 6, мат. 4; дія. 10

16 І *прийшов до Назарету, де був вихований, і ввійшов за своїм звичаєм в день суботній до збору, і почав читати. **17** І дали Йому книгу пророка Ісаї, і відкривши книгу, Він знайшов місце, де було написано: **18** *Господній Дух на Мені, через що помазав Мене, послав Мене благовістити бідним, оздоровляти розбитих серцем, проповідувати відпущення полоненим, і сліпим – відновлення зору, відпустити побитих у відпущення, **19** проповідувати рік господнього

мат. 13, мар. 6; іс. 6

Гл҃а, д҃. за҃, ві

І͗с҃* же і͗спóлнь дх҃а ст҃а възвратися ѿ і͗ѡ͗рдана, и͗ ведáшеся дх҃омъ в пѹсты́ня, *дн҃їи четы́ridесяте і͗скѹшáемъ ѿ дїáвола. и͗ не ꙗ͗́стъ ничесоже въ дн҃и ты. и͗ скончáвшемся и͗̀мъ, (послѣди) възалка (и͗) рече (-)[1] е͗мѹ дїáволъ. а͗ще сн҃ъ е͗си бж҃їи, рци кáменеви семѹ да бѹдетъ хлѣбъ. и͗ ѿвѣща (і͗с҃ к немѹ)[2] (гл҃я). пи́сано е͗сть, *ꙗ͗́ко не ѡ͗ хлѣбѣ е͗ді́номъ живъ бѹдетъ чл҃къ, [но ѡ͗ всякомъ гл҃ѣ бж҃їи][3]. И͗ възведъ е͗го [дїáволъ нá горѹ высокѹ][4], показа е͗мѹ вся црс҃твїа вселéнныя, в часѣ времéннѣ. и͗ рече е͗мѹ дїáволъ. тебѣ дамъ власть сїю всю и͗ слáвѹ и͗хъ, ꙗ͗́ко мн҃ѣ данà е͗сть, и͗ е͗мѹже а͗ще хощѹ, (дамъ)[5] ю͗̀. ты ѹ͗бо а͗ще поклóнишися предо мною, бѹдѹтъ тебѣ вся. И͗ ѿвѣщавъ (рече е͗мѹ і͗с҃)[6]. [и͗дѝ за мною сатанà][7]. писано е͗сть. [*поклóнишися г҃ѹ б҃ѹ твое͗мѹ][8], и͗ томѹ е͗ді́номѹ послѹжиши. (И͗) веде (-)[9] е͗го въ і͗е͗р҃лимъ, и͗ постáви (е͗го) на крилѣ црк҃óвнѣмъ, и͗ рече е͗мѹ. а͗ще сн҃ъ е͗си бж҃їи, врьзися ѿсю́дѹ дóлѹ. пи́сано бо е͗сть, *ꙗ͗́ко а͗г҃гломъ свои́мъ заповѣ́стъ ѡ͗ тебѣ съхрани́ти тя, и͗ [-][10] на рѹкахъ възмѹ́тъ тя, да не когда прити́кнеши ѡ͗ кáмень нóгѹ твою̀. И͗ ѿвѣщáвъ рече е͗мѹ і͗с҃. ꙗ͗́ко речéно е͗сть, *не і͗скѹси́ши г҃а б҃а твое͗го. и͗ скончавъ все і͗скѹшéнїе дїáволъ, ѿи́де ѿ него до времене. *И͗ възврати́ся і͗с҃, в си́лѣ дх҃óвнѣи в галилéю, и͗ вѣсть и͗зы́де по всéи странѣ ѡ͗ немъ. и͗ тóи ѹ͗чáше на сонмищихъ и͗хъ, слáвимъ всѣми. за҃, гі.

И͗ *прїи́де в {назаредъ}[11], и͗дѣже бѣ въспитанъ, и͗ вни́де по ѡ͗бы́чаю своемѹ в дн҃ь сѹбóтныи в сóнмище, и͗ вста̀ честѝ. и͗ дáша е͗мѹ [кни́гѹ і͗сáїа пр҃рка][12]. и͗ разгнѹвъ кни́гѹ, ѡ͗брѣте мѣсто, и͗дѣже бѣ напи́сано. *дх҃ъ г҃нь на мнѣ, е͗гоже ради помáза мя, бл҃говѣсти́ти ни́щимъ послà мя, [і͗сцѣли́ти съкрѹшéныя срц҃емъ][13], проповѣ́дати плѣнéнымъ ѿпѹщéнїе, и͗ слѣпымъ прозрѣнїе, ѿпѹсти́ти съкрѹшéныя въ ѿрáдѹ, проповѣ́дати лѣто г҃не

прїѧ́тно. И҆ сгнꙋ́въ кни́гꙋ, ѿда́въ слꙋзѣ, сѣ́де. и҆ всѣ́ (в со́мнищи о҆́чи)[14] бѣ́хꙋ зрѧ́щїе на́нь. (И҆) нача́тъ (-)[15] гл҃ати к ни́мъ, ꙗ҆́ко днесь сбы́стьсѧ писа́нїе се въ оу҆ши́ю ва́шею. и҆ вси свѣдѣтельствова́хꙋ є҆мꙋ. за҃, д҃і

І҆ дивлѧ́хꙋсѧ ѡ҆ словесѣ́хъ бл҃гти, и҆сходѧ́щихъ и҆зъ оу҆стъ є҆го. И҆ гл҃ахꙋ. не (се́и ли є҆сть с҃нъ і҆ѡ҆сі́фовъ)[16]; и҆ рече к ни́мъ. всѧ́ко речете ми при́тчꙋ сі́ю, врачꙋ и҆сцѣлисѧ са́мъ. є҆ли́ка слы́шахо҆ бы́вшаѧ в҆ [капернаоу́мѣ][17], сотвори и҆ здѣ въ ѻ҆те́чьствїи свое҆. рече же. *а҆ми́нь гл҃ю ва́мъ. ꙗ҆́ко никото́рыи прⷪ҇ркъ прїѧ́тенъ є҆сть въ ѻ҆те́чьствїи свое́мъ. *по и҆́стинѣ же гл҃ю ва҃. мно́гы вдови́цѧ бѣ́ша въ дн҃и и҆лі́ины въ і҆и҃ли, є҆гда заключи́сѧ не҃бо (три лѣ́та)[18], и҆ м҃цѧ шесть, ꙗ҆́ко бы́сть гла́дъ вели́къ по все́и земли̂, и҆ ни къ є҆ді́нои и҆хъ по́сланъ бы́сть и҆лі́а, то́кмо в саре́птꙋ сидо́нскꙋю, к҆ женѣ вдови́ци. *И҆ мно́зи прокаже́ни бѣ́хꙋ (прї є҆лисе́и прⷪ҇рцѣ въ і҆и҃ли)[19], и҆ ни є҆ді́нже ѿ ни́хъ ѡ҆чи́стисѧ, то́кмо нее҆ма́нъ, сирї́анинъ. И҆ і҆сполни́шасѧ вси ꙗ҆́рости в со́мнищи, слы́шавше сї́а. и҆ в҆ста́вше и҆згна́ша є҆го вонъ и҆з҆ гра́да, и҆ ведо́ша є҆го до връ́хꙋ горы̂, на не́иже гра҃ (и҆хъ създа́нъ бѧ́ше)[20], да бы́ша є҆го низри́нꙋли. ѡ҆н же проше́дъ посрⷣѣ и҆хъ и҆дѧ́ше. за҃, є҃і

И҆ *сни́де в҆ [капернаоу́мъ][21], гра́да галиле́иска, и҆ бѣ оу҆ча и҆хъ в сꙋ́боты. *и҆ оу҆жаса́хꙋсѧ ѡ҆ оу҆че́нїи є҆го, ꙗ҆́ко съ вла́стїю бѣ сло́во є҆го. *И҆ в со́мнищи бѣ ч҃лкъ, и҆мы̂ дꙋ́хъ бѣ́са нечи́ста, и҆ възъпи̂ гла́сомъ ве́лїемъ (гл҃ѧ). ѡ҆ста́ви, что на́мъ и҆ тебѣ, і҆҃се назарѧ́нине. пришелъ є҆си погꙋби́ти на҃; вѣ́мъ тѧ кто є҆си, ст҃ыи б҃жїи. И҆ запрѣти̂ є҆мꙋ і҆҃с, гл҃ѧ. премлъчи̂, и҆ і҆зы́ди и҆з него. И҆ повръгъ є҆го бѣ́съ посредѣ, и҆зы́де и҆з него, ника́коже вреди́въ є҆го. И҆ бы́сть оу҆жа́съ на всѣ́хъ, и҆ стѧза́хꙋсѧ дрꙋгъ къ дрꙋ́гꙋ гл҃ще. что сло́во се҆; ꙗ҆́ко вла́стїю и҆ си́лою вели́тъ нечи́стымъ дꙋ́хово҆ и҆ і҆схо́дѧтъ; за҃, ѕ҃і

І҆ и҆схож҃аше гл҃ ѡ҆ не́мъ въ всѧ́ко мѣ́сто страны. *в҆ста́въ же и҆з со́мнища, вни́де в до́мъ си́моновъ. Тещ҆а же си́монова бѣ ѡ҆дръжи́ма ѡ҆гне҆ ве́лїемъ, и҆ моли́ша є҆го ѡ҆ не́и. и҆ ста́в҆ на҃ не́ю, запрети ѡ҆гню̂, и҆ ѡ҆ста́ви ю҆. а҆бї́е же в҆ста́вши, слꙋжа́ше и҆̑. *заходѧ́щꙋ же слн҃цꙋ, вси є҆ли́цы и҆мѧ́хꙋ болѧ́щїа недꙋ́гы различными, привожа́хꙋ и҆хъ к немꙋ. ѡ҆н же на є҆ді́номъ кож҆о и҆хъ рꙋцѣ възложь, и҆сцѣлѧ́ше и҆хъ. *И҆схож҃ахꙋ же и҆ бѣ́си ѿ мно́гъ, въпї́юще и҆ гл҃юще, ꙗ҆́ко ты є҆си [х҃с][22], с҃нъ б҃жїи. И҆ запрѣща́ѧ не дадѧ́ше и҆мъ гл҃ати, ꙗ҆́ко вѣдѧ-

мф҃ г҃і, мр҃ ѕ҃, і҆ѡ҃ д҃ — мат. 13, мар. 6, ів. 4
г҃ ц҃р з҃і, і҆а́кѡ є҃ — црс3. 17, як. 5
д҃ ц҃р є҃ — црс4. 5
мф҃ д҃, мр҃ а҃ — мат. 4, мар. 1
мф҃ з҃, мр҃ а҃ — мат. 7, мар. 1
мр҃ а҃ — мар. 1
мф҃ и҃, мр҃ а҃ — мат. 8, мар. 1
мф҃ г҃, мр҃ а҃ — мат. 3, мар. 1
мр҃ а҃ — мар. 1

сприйняття! **20** І замкнувши книгу, віддавши слузі, Він сів. І очі всіх в зборі дивилися на Нього. **21** І Він почав говорити до них, що сьогодні збулося це Писання у ваших вухах. **22** І всі Йому свідчили. *поч. 14*

І вони дивувалися словам ласки, що виходили з його уст, і говорили: Чи цей не є сином Йосифа? **23** І сказав до них: Напевно, скажете мені цю притчу: Лікарю, вилікуйся сам! Що ми чули, що сталося в Капернаумі, зроби і тут, у своїй батьківщині. **24** Він же казав: *Амінь, кажу вам, що ніякий пророк не є прийнятим у своїй батьківщині. **25** *По правді ж, кажу вам: численними були вдовиці в днях Іллі в Ізраїлі, коли небо замкнулося на три роки і шість місяців, так що був великий голод по всій землі, **26** і ані до однієї з них не був посланим Ілля, тільки до Сарепти Сидонської, до жінки-вдовиці. **27** *І були численні прокажені в Ізраїлі за пророка Єлисея, і ні один же з них не очистився, тільки сирієць Нееман. **28** І всі наповнилися люттю на зборі, почувши це, **29** і вставши, вигнали Його геть з міста, і повели Його до верху гори, на якій їх місто було збудоване, щоб Його скинути. **30** Він же, перейшовши поміж них, пішов. *поч. 15*

31 І *Він зійшов до Капернауму, галилейського міста, і навчав їх у суботи. **32** *І вони дивувалися його навчанню, бо його слово було з владою. **33** *І в зборі був чоловік, що мав духа нечистого – біса. І він закликав великим голосом, кажучи: **34** Облиш, що нам і Тобі, Ісусе Назарянине! Чи Ти прийшов нас погубити? Знаю Тебе, хто Ти є, – Божий Святий! **35** І заборонив йому Ісус, кажучи: Замовчи і вийди з нього! І біс, кинувши його посередині, вийшов з нього, зовсім йому не пошкодивши. **36** І на всіх був жах, і вони запитували один одного, кажучи: Що це за слово, що владою і силою наказує нечистим духам – і вони виходять? *поч. 16*

37 І чутка про Нього розходилась до всякого місця околиці. **38** *А вставши зі збору, Він ввійшов до Симонового дому. Теща ж Симонова була охоплена великою гарячкою, і Його благали про неї. **39** І Він, ставши над нею, наказав гарячці – і вона її полишила. Зараз же, вставши, вона їм служила. **40** *Як заходило ж сонце, всі, що мали хворих на різні недуги, приводили їх до Нього. Він же, поклавши руки на кожного з них, оздоровляв їх. **41** *А з багатьох і виходили біси, кричачи і кажучи, що: Ти є Христос, Син Божий! І забороняючи, Він не давав їм говорити, що знали, що

Він сам є Христос. **42** Як настав же день, вийшовши, Він пішов до пустинного місця сам. І юрби Його шукали, і прийшли до Нього, і трималися Його, щоб Він не відійшов від них. **43** Він же до них сказав, що: Й іншим містам Мені належиться благовістити боже царство, бо на це Я є посланий. **44** І Він проповідував на галилейських зборах.

ху х͠а самого сущa. Бывшу же дн͠и, изш͠е иде в пусто мѣсто (єдин), и наро искаху єго, и приидоша до него, и држахуся єго, да не бы ѿшелъ ѿ нихъ. Он же рече к нимъ. ꙗко и другымъ градовомъ бл͠говѣстити ми подобаєтъ ц͠ртвїє б͠жїє, ꙗко на се посланъ єсмь. и бѣ проповѣдаа [на сонмищыхъ галилеискыхъ][23].

Глава 5, *поч. 17*

Гл͠а, є҃. за҃, зі҃.

1 Сталося же, що як на Нього налягала юрба, щоб слухати боже слово, а Той стояв при Генезаретському озері, **2** і Він побачив два човни, що стояли при озері. Рибалки ж, відійшовши від них, мили сіті. **3** Ввійшовши ж до одного з човнів, який був Симонів, просив його трохи відчалити від землі, і сівши, навчав юрби з човна. **4** Коли Він перестав говорити, сказав до Симона: Відпливи в глибінь, і закиньте ваші сіті на лов. **5** І відповівши, Симон сказав Йому: Наставнику, трудившись через всю ніч, ми нічого не зловили, на твоє ж слово закину сіть! **6** І зробивши це, вони зловили дуже багато риби, аж їх сіть рвалася. **7** І вони помахали спільникам, які були в другому човні, щоб, прийшовши, допомогли їм. І вони прийшли і наповнили оба човни так, що вони тонули. **8** Побачивши ж, Симон-Петро припав до Ісусових колін, кажучи: Відійди від мене, бо я є грішним чоловіком, Господи! **9** Бо жах охопив його і всіх, що були з ним, через лов риб, яку зловили, **10** також і Якова, і Івана, Зеведеєвих синів, які були Симоновими спільниками. І сказав Ісус до Симона: Не бійся, відтепер будеш людей ловити! **11** І вони, витягнувши оба човни на землю, полишивши все, пішли вслід за Ним. *поч. 18*

Бысть же (належащу ємъ народу)[1], да быша слышали слово б͠жїє, И той бѣ стоꙗ (при єзерѣ генисаретстѣ)[2]. Рыбарїє же (ѿшедше ѿ нею)[3], плакаху мрѣжа. Влѣз же въ єдинъ ѿ кораблю иже бѣ симоновъ, моли єго ѿ земля ѿступити мало. [И сѣдъ оучаше ис корабля][4] народы. ꙗкоже преста гл͠а, рече к симону, поступи въ глубину, и въвръзѣте мрежа ваша в ловитву. и ѿвѣщав симонъ, рече [єму][5]. наставниче, обнощъ всю труждьшеся ничесоже ꙗхо, по гл͠у же твоєму ввергу мрежу, и се сътворше, аша множество рыбъ много, протръзаше же ся мрежа и, и поманyша причастникомъ [иже баху][6] въ друземъ корабли, да пришедше помогутъ имъ. и приидоша, і исполниша оба корабля, ꙗко погружатися има. видѣв же симонъ петръ, припаде к колѣнома І͠исовома, гл͠а. изыди ѿ мене, ꙗко мужъ грѣшн͠е єсмь Г͠и. оужасъ бо одръжаше єго, и вся сущая с нимъ, о ловитвѣ рыбъ ꙗже аша. такожде же і иакова і иоанна, с͠на зеведеова, ꙗже бѣста обещника симонови. и рече к симону І͠с, не бойся. ѿселѣ (будеши ч͠лкы)[7] лова. і извлекъше (оба) корабля на землю, оставльше вся, въ слѣдъ єго идоша. за҃, иі҃.

мат. 8
мар. 1

12 І *сталося, що коли Ісус був в одному з міст, – і ось чоловік, повний прокази. І він, побачивши Ісуса, впавши ниць, благав Його, кажучи: Господи, якщо хочеш, можеш мене очистити! **13** І простягнувши руку, Він доторкнувся до нього, сказавши: Хочу, стань чистим! І відразу від нього відійшла проказа. **14** І Той йому заповів нікому не розповідати, але, пішовши, покажися священикові *і принеси за твоє очищення так, як наказав Мойсей, їм на свідчення. **15** А розголос про Нього дуже розходився. І сходилися численні юрби, щоб послухати і оздоровитися в Нього від своїх недуг. **16** Той же відходив до пустелі і молився. *поч. 19*

мойз. 14
мат. 8
мар. 1
ниж. 15

м͠а и
ма а

И *бысть єгда бѣ (І͠с)[8] въ єдиномъ ѿ градовъ, и се мужъ исполнь прокаженїа, [и видѣвъ][9] І͠са, па ниць моляся єму гл͠а. Г͠и, аще хощеши, можеши мя очистити. и простеръ руку коснy єго, рекъ. хощу, очистися. і абїє проказа ѿиде ѿ него. И той заповѣда єму никомуже повѣдати, но ш͠е покажися ієреови, *и принеси о очищенїи твоємъ, ꙗкоже повелѣ моvсїи, въ свѣдѣтельство имъ. прохожаше же паче слово о немъ, и схожахуся народи мнози слышати, и цѣлитися [ѿ него][10], ѿ недугъ свой. той же бѣ ѿхода в пустыню и м͠ляся. за҃, ді҃.

г мо ді
м͠а и
ма а
ни єі

17 І сталося, що в одному з днів, і Той навчав. І сиділи фарисеї і зако-

И бысть въ єдинъ ѿ днїи, и той бѣ оуча, и бѣху сѣдаще фарисеє, и законооучителїє, иже

бахꙋ пришлѝ ѿ всѧ́кїа ве́си галиле́искїа, ї Іоꙋде́искїа̀, ї Іеⷭ҇лимскїа, и҆ си́ла гн҃ѧ бѣ̀ и҆сцѣ- лѧ́ющи [и҆́хъ][11]. *И҆ се мꙋжїе носѧ́ще на ѻ҆дрѣ̀ чл҃ка, и҆́же бѣ̀ расла́бленъ, ї и҆ска́хꙋ внестѝ (є҆го) и҆ положи́ти [-][12] пред нимъ. и҆ не ѻ҆брѣ́тше кꙋдѣ̀ внестѝ є҆го наро́да ра҃. възлѣ́зше на́ храмъ, сквозѣ̀ скꙋде́лы низвѣ́сиша є҆го съ ѻ҆д- ромъ на средꙋ̀ прⷣе і҆с҃а. и҆ ви́дѣвъ вѣ́рꙋ и҆́хъ, ре- че (є҆мꙋ). чл҃че ѻ҆ставлѧ́ютъ ти сѧ грѣсѝ твоѝ. и҆ нача́шѧ помышлѧ́ти кни́жницы и҆ фарисе́е, гл҃юще. кто̀ є҆сть се́и, и҆́же гл҃етъ хꙋлы̀; кто̀ мо́жетъ [ѻ҆ставлѧ́ти грѣхы̀][13], то́кмо є҆ди́нъ бг҃ъ; разꙋмѣ́в же і҆с҃ помышле́нїа и҆́хъ, ѿвѣ- ща́въ речѐ к нимъ. что̀ помышлѧ́ете въ срⷣ- цыхъ ва́ших; *что̀ є҆сть оꙋ҆до́бѣе рещѝ· ѻ҆став- лѧ́ютъ ти сѧ грѣсѝ твоѝ. и҆лѝ рещѝ, въста́- ни и҆ ходи; но да оꙋ҆вѣ́сте, ꙗ҆́ко (вла́сть и҆́мать сн҃ъ чл҃чьскыи)[14] на землѝ ѿпꙋща́ти грѣхы, речѐ расла́бленомꙋ. тебѣ̀ гл҃ю, въста́ни, (-)[15] {възмѝ}[16] ѻ҆́дръ твоѝ, и҆дѝ в до́мъ свои. ї а҆́бїе въстаⷡ҇ пред ни́ми, взе́мъ на не́мже лежа́ше, и҆́де в до҆ свои, сла́вѧ бг҃а. и҆ оꙋ҆́жасъ прїѧ́тъ всѧ, и҆ славлѧ́хꙋ бг҃а, ї и҆спо́лнишѧсѧ стра́ха гл҃юще, ꙗ҆́ко ви́дѣхо҆ пресла́внаѧ дн҃е· за҃, к҃.

И҆ *по се́мъ и҆зы́де, и҆ оꙋ҆зрѣ̀ мытарѧ̀, и҆́менемъ левїю, сѣдѧ́ща на мы́тници. и҆ рече є҆мꙋ, и҆дѝ по мнѣ. и҆ ѻ҆ста́вль всѧ, въста́въ, въ слѣдъ є҆го и҆́де· И҆ сътворѝ чреже́нїе ве́лїе левїи є҆мꙋ въ домꙋ своемъ. и҆ бѣ̀ наро́дъ (мытаре́и мно́гъ)[17], ї и҆- нѣхъ, и҆́же бѣ́хꙋ с ни҆ възлежа́ще. и҆ ропта́хꙋ (кни́жницы нань, и҆ фарисе́е)[18] къ оꙋ҆ч҃нкомъ є҆го гл҃юще. почто̀ с мытарѝ и҆ грѣ́шникы ꙗ҆́сте и҆ пїе́те; и҆ ѿвѣща́въ і҆с҃, речѐ к ни́мъ. не тре́бꙋютъ здра́- вїи врача, но болѧ́щїи. не прїидохъ призвати пра́ведьныхъ, но грѣшныѧ в̆ покаа́нїе· за҃, ка҃·

*Ѻ҆ни́ же рѣ́ша к немꙋ. [почто̀][19] оꙋ҆ч҃нцы ї҆ѡа́н- нови постѧтсѧ ча́сто, и҆ мл҃твы творѧтъ, такоже и҆ фарїсе́истїи, а҆ твоѝ ꙗ҆́дѧтъ и҆ пї- ютъ; ѻ҆́н же [-][20] рече к нимъ. є҆да мо́жете сн҃ы бра́чныѧ донде́же жени́хъ с ни́ми є҆сть, сътвори- ти пости́тисѧ; прїидꙋт же дн҃їе, (-)[21] є҆гда ѿи́мѧтъ бꙋ́детъ ѿ ни́хъ жени́хъ, (и҆) тогда̀ пос- тѧтсѧ в ты̑ дн҃и· Гл҃аше же и҆ при́тчю к ни́мъ. ꙗ҆́ко никтоже приставле́нїа (-)[22] ри́зы но́вы (-)[23] приставлѧ́етъ на ри́зꙋ ве́тхꙋ. а҆́ще ли же, ни. и҆ новꙋю раздере́тъ, и҆ ветсѣи не съгласꙋет (-)[24] є҆́же ѿ но́ваго· И҆ никтоже влива́етъ винà но́ва в мѣ́хы ве́тхы, а҆́ще ли же ни, растръгнетъ (но́вое вино)[25] мѣ́хы, и҆ са́мо и҆злїетсѧ, и҆ мѣ́си поги́б- нꙋ, но винò но́вое в̆ мѣхы но́вы вливати, [и҆ ѻ҆́бое съблюде́тсѧ][26]. и҆ никтоже пи́въ ветхое, [а҆́бїе][27] хо́щетъ но́вомꙋ. гл҃етъ бо, ветхое лꙋчше є҆сть·

новчителі, які прийшли з усякого галилейського, і юдейського, і єрусалимського села, – і сила господня їх оздоровляла. **18** *І ось мужі, що несли на лежаку чоловіка, який був спаралізований, і шукали, *як* його внести і покласти перед Ним. **19** І не знайшовши, як внести його через юрбу, вилізши на дім, через черепину звісили його з лежаком на середину перед Ісусом. **20** І побачивши їхню віру, Він сказав йому: Чоловіче, тобі відпускаються твої гріхи! **21** І книжники, і фарисеї почали думати, кажучи: Хто є Цей, що говорить хулу? Хто може відпускати гріхи, *хіба* тільки один Бог? **22** Ісус, зрозумівши ж їхні думки, відповівши, сказав до них: Що думаєте у ваших серцях? **23** *Що є легше, сказати: Відпускаються тобі твої гріхи, – чи сказати: Встань і ходи? **24** Але щоб ви знали, що Син Людський має владу на землі відпускати гріхи. Він сказав спаралізованому: Тобі кажу, встань, візьми твій лежак *та* іди до свого дому! **25** І враз вставши перед ними, взявши те, на чому лежав, пішов до свого дому, прославляючи Бога. **26** І жах охопив всіх, і вони прославляли Бога і сповнились страхом, кажучи, що: Ми нині побачили преславне! *поч. 20*

27 І *після цього Він вийшов і побачив митаря на ім'я Левія, що сидів на митниці. І сказав йому: Іди за мною. **28** І той, залишивши все, вставши, пішов слідом за Ним. **29** І Левій зробив Йому велику гостину у своєму домі; і була велика юрба митарів і інших, які з Ним лежали *при столі*. **30** І нарікали на Нього книжники і фарисеї до його учнів, кажучи: Чому їсте і п'єте з митарями і грішниками? **31** І відповівши, Ісус сказав до них: Не здорові потребують лікаря, але хворі. **32** Я не прийшов закликати праведних, але грішних до покаяття. *поч. 21*

33 *Вони ж сказали до Нього: Чому Іванові учні часто постять і моляться, також і фарисейські, а Твої їдять і п'ють? **34** Він же сказав до них: Чи можете змусити до посту весільних синів, поки з ними є жених? **35** Прийдуть же дні, коли відбереться від них жениха, і тоді поститимуть, в ті дні. **36** Він же і до них говорив притчу, що ніхто не пришиває латки з нової одежі до старої одежі. Якщо ж ні – і нову розідре, і зі старою не годиться та, що з нової. **37** І ніхто не вливає нового вина до старих міхів. Якщо ж ні, нове вино розірве міхи – і само виллється та міхи пропадуть. **38** Але нове вино *треба* вливати до нових міхів – і оба збережуться. **39** І ніхто, пивши старе, зараз не хоче нового, бо каже: Старе є краще.

мат. 9 мар. 2

мат. 9 мар. 2

мат. 9 мар. 2

мат. 9 мар. 2

Глава 6, *поч, 22*

мат. 12; мар. 2; мой5. 23

1 *Сталося ж, що в друго-першу суботу Він ішов через засіяне, і зривали його учні колосся, і їли, розтираючи руками. **2** Деякі ж з фарисеїв їм сказали: Чому ви робите те, чого не годиться робити в суботи? **3** І відповівши, Ісус сказав до них: *Чи ви цього ані не читали, що зробив Давид, коли зголоднів він сам і ті, що з ним були, **4** як він увійшов до божого дому, і взявши, і їв, *і дав і тим, що були з ним хліби передложення, яких не годилося їсти, *хіба* тільки одним священикам? **5** І говорив до них, що Людський Син є Господом і суботи. **6** *Сталося ж і в другу суботу, що Він ввійшов в збір і учив. І був там чоловік, і його права рука була суха. **7** Підглядали ж книжники і фарисеї, чи Він у суботу оздоровить, щоб знайти вину проти Нього. **8** Він же знав їхні думки і сказав чоловікові, що мав суху руку: Піднімись і стань посередині. Той же,підвівшись, став. **9** Сказав же Ісус до них: Запитаю вас, що в суботу годиться – добро робити чи зло робити, душу спасти чи погубити? **10** І поглянувши на всіх них, сказав йому: Простягни твою руку. Він же зробив так, і його рука стала сильною, здоровою, як *і* друга. **11** Вони ж сповнилися безумністю і говорили один до одного, що зроблять Ісусові. *поч. 23*

црс1. 21; мат. 12; мар. 2; мой2. 29; мой3. 8 і 24; мат. 12; мар. 2; мат. 12; мар. 1; ів. 3

12 Сталося ж в тих днях, що Він вийшов на гору помолитися і був усю ніч на божій молитві. **13** І коли настав день, Він покликав своїх учнів і вибрав з них дванадцятьох, яких і назвав апостолами: **14** Симона, якого назвав Петром, і Андрія, його брата, Якова і Івана, Филиппа і Вартоломея, **15** Маттея і Тому, Якова Алфейового і Симона, що називається Зилот, **16** Юду, *сина* Якова, і Юду Іскаріотського, який і став зрадником. *поч. 24*

17 І зійшовши, Він став з ними на рівному місці, і юрба його учнів, і дуже багато народу з всієї Юдеї, і Єрусалиму, і помор'я тирського і сидонського, **18** які прийшли послухати Його і оздоровитися від своїх недуг, ті, що терпіли від нечистих духів. І оздоровлялись. **19** І вся юрба шукала доторкнутися до Нього, бо сила з Нього виходила і оздоровляла всіх. **20** *І Той, піднявши свої очі на своїх учнів, говорив: Блаженні бідні, бо ваше є боже царство. **21** Блаженні голодні нині, бо насититеся. *Блаженні ви, що нині плачете, бо засмієтеся. **22** *Блаженні будете, коли вас зненавидять люди і коли розлучать вас, і

мат. 5; іс. 61; мат. 5; мар. 5

Гла, ѕ҃. за҃, кв҃·

Бысть* же [в суботу второпервую][1], ити ему сквозѣ сѣанїа, и въстръгаху оученицы его [класы, и ядаху стирающе руками][2]. Нѣцїи же ѿ фарисеи рѣша (имъ). что творите, егоже не достои [творити][3] в суботы; и ѿвѣщавъ {Іс, рече к нимъ}[4]. *ни ли сего чли есте, еже сътвори Двдъ, егда взалкася самъ, и иже с нимъ сущїи, како вниде в домъ бжїи, и хлѣбы предложенїа веземъ, (и) ястъ, *и дастъ [и][5] сущимъ с нимъ, ихже не, достояше ясти, токмо единѣмъ ереомъ; и глаше имъ, [яко][6] гь есть [снъ члчкїи и суботѣ][7]. *Бысть же и въ другую суботу, внити ему в сонмище, и учи. И бѣ (ту члкъ)[8]. и рука ему десная бѣ суха. назираху же [-][9] книжъници и фарисее, аще в суботу [исцѣлитъ][10], да обрящутъ рѣчь нань. Он же вѣдаше помышленїа ихъ, (и) рече (-)[11] члку (имущему суху)[12] руку. въстани, и стани посредѣ. [Он же][13] въставъ, ста. Рече же Іс к нимъ. въпрошу вы, [что][14] достоитъ в суботы, добро творити, или ѕло творити, дшу спсти или погубити; и възрѣвъ на вся ихъ, рече ему. простри руку твою. Он же сътвори (тако). и оутвердися рука его [здрава яко другаа][15]. Они же исполнишася безумїа, и глаху другъ къ другу, что быша сътворили Іс҃ови. за҃, кг҃·

Бысть же въ дни ты, изыде в гору помолитися, и бѣ обнощь в млтвѣ бжїи. И егда бысть днь, призва оучнкы своа. и (избра)[16] ѿ нихъ дванадесяте, ихже и аплы нарече. симона, егоже (-)[17] именова петра, и андреа брата его. [-][18] іакова, и іоанна. [-][19] филиппа, и вардоломеа. [-][20] матдеа, и дому. [-][21] іакова алдеова, и симона нарицаемаго ѕилота. [-][22] иоуду іаковля, и іуду искарїотскаго, иже (и) бысть предатель. за҃, кд҃·

І сшед с ними ста на мѣстѣ равнѣ, и народ (-)[23] оучнкъ его, и множество много людїи ѿ всеа іюдеа, и ієрлима, и поморїа тѵрска и сидоньска, иже прїидоша послушати его, и исцѣлитися ѿ недугъ своихъ, (-)[24] стражущеи ѿ духъ нечистыхъ, (и) исцѣляхуся. и весь народъ искаше прикасатися емъ, яко сила ѿ него исхожаше и исцѣляше вся. *И той възвед очи свои на оучнкы своа, глаше. Блжени нищїи, яко ваше есть црствїе бжїе. Блжени алчущеи нынѣ, яко насытитеся. *Блжени плачющеи нынѣ, яко въсмѣетеся. *Блжени будете егда възненавидятъ васъ члцы. и егда раз-

ма҃ вı; ма҃ в; е мо кг; а цр҃ ка; ма҃ вı; ма҃ в; в мо кд; г мо и; и кд; ма҃ вı; ма҃ в; ма҃ вı; ма҃ а; іоа҃ г; ма҃ е; ісаїа ѯа; ма҃ е; ма҃ е

лꙋчатъ вы, и҆ поносѧтъ, и҆ пронесꙋтъ и҆мѧ ваше ꙗ҆ко ѕло, сн҃а чл҃ческаго ради. възрадꙋйтесѧ въ тои дн҃ь и҆ възыграйте, се бо мзда ваша многа на небеси̑. По си҆мъ бо творѧхꙋ прорѡкомъ ѡ҆тцы и҆хъ. зач҃, ке

*Обаче горе вамъ богатымъ, ꙗ҆ко ѿстоите ꙋ҆тѣшеніѧ вашего. Горе вамъ насыщеніи нн҃ѣ, ꙗ҆ко възалчете. Горе [вамъ][25] смѣющимсѧ нн҃ѣ, ꙗ҆ко въсрыдаете и҆ въсплачете. Горе егда {добрѣ рекꙋтъ вамъ}[26] вси чл҃цы. По симъ бо творѧхꙋ лжепрорѡкомъ ѡ҆тцы и҆хъ. *Но вамъ гл҃ю слышащимъ. любите врагы ваша. добро творите ненавидѧщимъ васъ. бл҃вите клевꙋщаѧ вы. молитесѧ за творѧщихъ вамъ обидꙋ. *Біющемꙋ тѧ в ланитꙋ, подажь и҆ дрꙋгꙋю. и҆ ѿ взимающаго ти ризꙋ, и҆ срачицꙋ не възбрани. всѧкомꙋ [же][27] просѧщемꙋ ꙋ҆ тебе, дай. и҆ ѿ възимающаго твоѧ, не и҆стѧзай. зач҃, кѕ

І *ꙗ҆коже хощете да творѧтъ вамъ чл҃цы, [и҆ вы][28] творите и҆мъ такоже. и҆ аще любите любѧщаѧ вы, каѧ вамъ бл҃гть есть; и҆бо и҆ грѣшницы любѧщаѧ и҆хъ любѧтъ. и҆ [-][29] аще бл҃готворите бл҃готворѧщимъ вамъ, каѧ вамъ бл҃гть есть; [и҆бо и҆][30] грѣшницы тоже творѧтъ. И҆ аще взаимъ даете ѿ нихже чаете въсприѧти, каѧ вамъ бл҃гть есть; [и҆бо и҆][31] грѣшницы грѣшникомъ взаимъ даваютъ, да въсприимꙋтъ равнаѧ. Обаче любите врагы ваша, и҆ бл҃го творите. *и҆ в заимъ дайте, ничесоже чающе, и҆ бꙋдетъ мзда ваша многа, и҆ бꙋдете сн҃ове вышнѧго, ꙗ҆ко тои бл҃гъ есть, на безбл҃гтныѧ и҆ ѕлыѧ. *бꙋдѣте (ꙋ҆бо) милосерди, ꙗ҆коже и҆ ѡ҆ц҃ь вашъ млрдъ е҆. зач҃, кз

(-)[32] *Не сꙋдите, и҆ не сꙋдѧтъ вамъ. и҆ не осꙋжайте, да не осꙋжени бꙋдете. ѿпꙋщайте, и҆ ѿпꙋстѧтъ вамъ. дайте, и҆ дастъсѧ вамъ. мѣрꙋ добрꙋ натканꙋ (и҆) потрѧснꙋ (и҆) преливающꙋсѧ, дадꙋтъ на лоно ваше. *тою бо мѣрою, е҆юже мѣрите, възмѣритсѧ вамъ. Рече же (-)[33] притчю и҆мъ. *е҆да можетъ слѣпецъ слѣпца водити; не оба ли въ ꙗ҆мꙋ впадетасѧ; *нѣсть ꙋ҆ченикъ над ꙋ҆чителем [своимъ][34]. съвершен же всѧкъ бꙋде, ꙗ҆коже ꙋ҆читель е҆го. *Что же видиши сꙋчецъ иже есть въ очеси брата твоего, бръвна же е҆же есть въ (очеси твоемъ)[35] не чꙋеши; [и҆ли како][36] можеши рещи братꙋ твоемꙋ. брате остави, да и҆змꙋ сꙋчецъ, и҆же есть въ очеси твоемъ, самъ сꙋщаго въ очеси своемъ бръвна не видѧ; лицемѣре, и҆зми прьвѣе бръвно и҆зъ очесе твоего, и҆ тогда прозриши (и҆ꙁѧти сꙋ-

погордять, і рознесуть ваше ім’я як зло через Людського Сина. **23** Зрадійте в тім дні і розвеселіться, бо ось ваша винагорода велика на небі. За таким бо робили пророкам їхні батьки. *поч. 25*

24 *Одначе горе вам, багатим, тому що ви віддалені від вашої потіхи. **25** Горе вам, насиченим нині, бо зголоднієте. Горе вам, що нині смієтеся, бо заридаєте і заплачите. **26** Горе, коли про вас добре говоритимуть всі люди. За цим бо робили лжепророкам їхні батьки. **27** *Але кажу вам, що слухаєте: Любіть ваших ворогів, добро робіть тим, що вас ненавидять, **28** благословіть тих, що вас проклинають, моліться за тих, що роблять вам кривду. **29** *Тому, що тебе б’є по щоці, підстав і другу; і від того, що в тебе забирає одіж, не борони і сорочки. **30** Кожному ж, що просить у тебе, дай; і від того, що твоє забирає, не домагайся. *поч. 26*

31 І *так, як хочете, щоб вам робили люди, і ви їм робіть так само. **32** І якщо любите тих, що вас люблять, яка вам ласка? Бо і грішники люблять тих, що їх люблять. **33** І якщо добро робите тим, що вам добро роблять, яка вам ласка? Бо і грішники те саме роблять. **34** І якщо позичаєте *тим*, що очікуєте одержати від них, яка вам ласка? Бо і грішники позичають грішникам, щоб одержати однакове. **35** Однак любіть ваших ворогів, і добро робіть, *і позичайте, нічого не очікуючи, – і ваша винагорода буде велика, і будете синами Вишнього. Бо Той є добрий *і* до невдячних, і *до* злих. **36** *Будьте, отже, милосердними, так як і ваш Батько є милосердний. *поч. 27*

37 *Не судіть – і не судитимуть вас, і не осуджуйте, щоб ви не були осудженими. Відпускайте – і відпустять вам; **38** дайте – і дасться вам, мірку добру, наповнену, і втрясену, і що переливається дадуть на ваше лоно. *Бо тою міркою, якою міряєте, відміряється вам. **39** Сказав же їм притчу: *Чи може сліпець водити сліпця? Чи не впадуть оба в яму? **40** *Немає учня понад свого учителя, *але* досконалий же буде кожний, *якщо буде* як його учитель. **41** *Чому ж бачиш скалку, що є в оці твого брата, поліна ж, що є в твоєму оці, не відчуваєш? **42** Або як можеш сказати твоєму братові: Брате, залиш, щоб я вийняв скалку, що є в твоєму оці, – сам не бачачи того поліна, що є в твоєму оці? Лицеміре, спочатку вийми поліно з твого ока, а тоді побачиш, як вийняти скалку з ока твого брата. **43** *Бо немає доброго дерева,

ам. 6, іс. 65; мат. 5; мат. 5, кор1. 6, рим. 12, сол2. 5; тов. 4, мат. 7; мой5. 15, мар. 5; мат. 5; мар. 6, кор1. 4, рим. 2; мат. 7, мар. 4; мат. 15; мат. 10, ів. 13 і 15; мат. 7; мат. 7

що родить поганий плід, ані поганого дерева, що родить добрий плід. **44** *Бо кожне дерево пізнається зі свого плоду. Бо з терня не збирають фіґи, а з куща не збирають винограду. **45** *Добрий чоловік з доброго скарбу свого серця виносить добро, і поганий чоловік зі злого скарбу свого серця виносить зло. Бо від повноти серця говорять його уста. *поч. 28*

мат. 12
мар. 7
мат. 12

46 *Чому ж Мене кличете: Господи! Господи! – і не робите те, що Я кажу? **47** *Кожний, що приходить до Мене, і слухає мої слова, і їх виконує, скажу вам до кого є подібний. **48** Він подібний до людини, що будує дім, який викопав, і поглибив, і заклав основу на камені. Як же була повінь, ріка припала до того дому – і не могла його зрушити, бо був заснований на камені. **49** Хто ж почув і не зробив, є подібний до людини, що збудувала дім на землі без основи, до якого припала ріка – і він відрузу впав. І знищення того дому було велике.

мат. 7
рим. 2
як. 1
мат. 6

чецъ изъ очесе брата твоего)[37]. *Нѣсть бо древо добро, творя плода зла. ниже [-][38] древо зло, творя плода добра. *всяко бо древо от (плода своего)[39] познается. Не от тернія бо чешуть смоквы, ни от купины (емлютъ гроздія)[40]. *Благии человѣкъ от благаго съкровища сердца [своего][41] износитъ благое. И злыи (человѣкъ) от злаго [съкровища сердца своего][42] износитъ злое. от избытка бо сердца, глаголютъ оуста его. зачало, ки.

*Что же мя зовете, Господи Господи, и не творите яже глаголю; *всякъ грядый ко мнѣ, и слышай (словеса моя)[43], и творя я, скажу вамъ кому есть подобенъ. подобенъ есть человѣку зиждущу храмину, иже ископа и оуглуби, и положи основаніе на камени. Наводненію же бывшу, припаде рѣка храминѣ той, и не може поколебати ея. [основана бо бѣ на камени][44]. Слышавыи же, и не сътворивый подобенъ есть человѣку создавшу храмину на земли без основанія, ейже припаде рѣка, и абіе падеся. и бысть разрушеніе храмины тоя веліе.

Мѳа з
Мѳа ві
Мр з
Мѳа ві
Мѳа з
Кри в
Іако а
Мѳа ѕ

Глава 7

1 Коли ж Він закінчив всі свої слова на слух людям, *поч. 29*
Він *ввійшов до Капернауму. **2** Раб же якогось сотника, який йому був дорогим, дуже хворіючи, мав умерти. **3** Почувши ж про Ісуса, він послав до нього юдейських старців, благаючи Його, щоб, прийшовши, спас його раба. **4** Вони ж, прийшовши до Ісуса, ревно Його благали, кажучи, що він є гідний, щоб Ти йому це дав, **5** бо він любить наш народ і той збудував нам собор. **6** Ісус же ішов з ними. Ще ж як той був недалеко від дому, послав до Нього сотник друзів, йому кажучи: Господи, не турбуйся, бо я не є гідний, щоб Ти ввійшов під мій дах, **7** тому я ані себе не вважав гідним прийти до Тебе, але скажи слово – і мій слуга одужає. **8** Бо і я є людиною, поставленою під володарем, маю під собою вояків, і цьому кажу: Іди, – і він іде, і іншому: Прийди, – і він приходить, і моєму рабові: Зроби це, – і робить. **9** А Ісус, почувши це, чудувався йому і, обернувшись до юрби, що йшла за ним, сказав: Кажу вам: ані в Ізраїлі Я не знайшов стільки віри! **10** І послані, повернувшись, знайшли хворого раба здоровим. *поч. 30*

мат. 8

11 І сталося по цьому, що Він пішов до міста, що називається Наїн, і з Ним ішли численні його учні і юрба велика. **12** Коли Він наблизився до брами міста, – і ось виносили

Глава, з.

Егда же][1] скончя вся глаголы своя в слухы людемъ, зачало, кд.
*вниде в (капернаоумъ)[2]. Сотнику же нѣкоему рабъ (боля зѣлѣ)[3] хотяше оумрети, иже бѣ ему честенъ. Слышав же о Іисусѣ, посла к нему старця іюдейскыя, моля его, яко да пришедъ спасетъ раба его. они же пришедше къ Іисусови, молях у его тщино, глаголюще. яко достоинъ есть еже аще даси ему, любитъ бо языкъ нашъ, и сонмище тои създа намъ. Іисусъ же идяше с ними. Еще же ему недалече сущу от храмины, посла [к нему][4] (сотникъ другы)[5], глаголя ему. Господи не движися. нѣсмь бо достоинъ, да подъ кровъ мои внидеши. тѣмже ни себе достоина сътворихъ (пріити к тебѣ)[6]. но рци слово, и исцѣлѣетъ отрокъ мои. ибо и азъ человѣкъ есмь подъ властію оучиненъ, (имѣю)[7] подъ собою воины, и глаголю сему, иди, и идетъ. и другому пріиди, и пріидетъ. и рабу моему, сътвори се, и сътворитъ. Слышав же сія Іисусъ, чюдися ему. и обращься идущему по немъ народу, рече. глаголю вамъ, ни въ Израили толикы вѣры обрѣтохъ. и възвращшеся (-)[8] посланіи, обрѣтоша [болящаго][9] раба исцѣлѣвша. зачало, л.

Мѳа и

И бысть по семъ, идяше въ градъ, нарицаемый наинъ, и с нимъ идяху оученицы его [мнози][10], и народъ многъ. Якоже приближися къ вратомъ града. и се изношаху оумерша, [сына

єдінороднa]11 мaтери своеи. и тa бѣ вдовa, и нaродъ ѿ грaдa многъ (-)12 с неѧ. И видѣвъ ю гь, млрдовa о неи, и рє еи, не плaчи. И приступль коснусѧ въ одръ. носѧщіи же стaшa. и рє, юноше, тебѣ глю, встaни. и сѣде мртвыи, и нaчaтъ глaти, и дaстъ єго мaтери своеи. Пріѧтъ же стрaхъ всѧ, и слaвлѧху бa глюще. ꙗко прркъ велїи въстa в нaсъ. и ꙗко посѣти бъ людїи своихъ. зa, лa.

И ізыде слово се по всеи їюдеи о немъ, и по всеи стрaнѣ. *И възвѣстишa іоaнну оучнцы єго о всѣхъ сихъ. и призвaвъ двa нѣкaa ѿ оучнкъ своих іоaннъ, послa къ [ісу]13 глѧ. ты ли єси грядыи, или иного чaемъ? пришедшa же к нему мужa рѣстa. іоaнн кртль послa нaсъ к тебѣ глѧ. ты ли єси грядыи, или иного чaемъ? в [тои же]14 чaсъ исцѣли многы ѿ недугъ и рaн, и духъ злыхъ, и (многымъ слѣпым)15 дaровa прозрѣніе. И ѿвѣщaвъ (іс) рече имa. (шедшa) възвѣститa іоaнну, ꙗже видѣстa и слышaстa. [ꙗко]16 слѣпїи прозирaютъ, хромїи ходѧтъ, прокaженїи очищaютсѧ, [-]17 глухїи слышaтъ, мртвїи встaютъ, нищїи блговѣствуютъ. и блженъ єсть иже aще не съблaзнитсѧ о мнѣ. Ѿшедшaмa же (оучнкомa)18 іоaнновомa. нaчaтъ глaти к нaродомъ о іоaннѣ. чесо изыдосте в пустыню видѣти. трость ли вѣтром колѣблемъ? но чесо изыдосте видѣти? члкa ли в мѧкки ризы одѣaнa? се иже въ одежи слaвнѣи, и пищи сущеи, в црствїи суть. но чесо изыдосте видѣти, пррокa ли? еи глю вaм, и лише пррокa. Сеи {бо}19 єсть, о немже писaно єсть. *Се aзъ послю aгглa моего пре лицемъ твоимъ, иже оустроитъ путь твои пре тобою. Глю [бо]20 вaмъ, болїи в роженыхъ женaми [пррокъ іоaннa кртлa]21 никтоже єсть. мнїи же, в црствїи бжїи болїи єго єсть. И вси людїе слышaвше, и мытaрїе, опрaвдишa бa, крщьшесѧ крщенїемъ іоaнновомъ. фaрїсее же и зaконницы совѣтъ бжїи ѿвргошa в себѣ, не крщьшесѧ ѿ него. (рече же гь). зa, лв.

*Кому оубо оуподоблю члкы родa сего. и кому суть подобни? подобни суть отрочищемъ сѣдѧщимъ нa тръжищыхъ, и приглaшaющимъ другъ другa, и глющимъ. пискaхомъ вaмъ, и не плѧсaсте. рыдaхомъ [вaмъ]22, и не плaкaсте. Прїиде бо іоaннъ кртль, ни [хлѣбa ꙗдыи, ни винa пїa]23, и глете, бѣсъ имaтъ. Прїиде снъ члчскїи ꙗдыи и пїa, и глете,

(мѳ аі; мaлa г; мѳ аі; мр а; мѳ аі)

мертвого, єдинородного сина своєї матері, і та була вдовою, і з нею велика юрба з міста. **13** І Господь, побачивши її, змилосердився над нею і сказав їй: Не плач. **14** І Він, приступивши, доторкнувся до мар. Ті, що несли ж, зупинились, і Він сказав: Молодче, тобі кажу, встань! **15** І мертвий сів і почав говорити. І Він повернув його своїй матері. **16** Всіх же охопив страх, і вони прославляли Бога, кажучи, що великий пророк появився у нас і що Бог відвідав свій народ. *поч. 31*

17 І це слово вийшло про Нього по всій Юдеї і по всій околиці. **18** *І учні Івана сповістили Його про це все. І Іван, прикликавши якихось двох із своїх учнів, **19** послав до Ісуса, кажучи: Чи Ти є той, що приходить, чи іншого чекатимемо? **20** Прийшовши ж до Нього, мужі сказали: Іван Хреститель послав нас до Тебе, кажучи: Чи Ти є той, що приходить, чи іншого чекатимемо? **21** В тім же часі Він оздоровив численних від недуг, і ран, і злих духів, і багатьом сліпим дарував повернення зору. **22** І відповівши, Ісус сказав їм: Пішовши, сповістіть Іванові, що ви бачили і чули, що сліпі відзискують зір, кульгаві ходять, прокажені очищуються, глухі чують, мертві встають, бідні благовістять, **23** і блаженним є той, хто лиш не згіршиться Мною! **24** Як же відійшли Іванові учні, почав говорити до юрби про Івана: Що побачити вийшли ви в пустиню? Чи вітром колихану тростину? **25** Що ж бо вийшли ви побачити? Чи людину, зодягнену в м’яку одіж? Ось ті, що є в славній одежі і їжі, є в царстві. **26** Але що вийшли ви побачити? Чи пророка? Так, кажу вам, і більше від пророка! **27** Бо цей є той, про кого є написано: *Ось Я пошлю мого ангела перед твоїм обличчям, який підготує твою дорогу перед Тобою! **28** Кажу бо вам, що ніхто не є більшим пророком, в народжених жінками, від Івана Хрестителя, а найменший в божому царстві є більшим від нього! **29** І всі люди і митарі, почувши, оправдали Бога, охрестившись Івановим хрещенням. **30** Фарисеї же і законники відкинули в собі божий промисел, не охрестившись від нього. **31** Сказав же Господь: *поч. 32*

*Отже, до кого уподібню людей цього роду? І до кого вони подібні? **32** Вони є подібні до дітей, що сидять на ринках і гукають один до одного, і говорять: Ми вам грали, і ви не танцювали, ми вам плакали, і ви не плакали. **33** Бо прийшов Іван Хреститель, що не їсть хліба ані вина не п’є, і кажете: Біса має. **34** Прийшов Людський Син, що їсть і п’є, і кажете:

(мат. 11; мал. 3; мат. 11; мар. 1; мат. 11)

Ось людина ненажера і п'яниця, друг митарям і грішникам. **35** І премудрість виправдалась від всіх своїх дітей. *поч. 33*

36 Просив же Його якийсь з фарисеїв, щоб їв з Ним. І Він, ввійшовши до дому фарисея, ліг. **37** І ось жінка в місті, яка була грішницею, довідавшись, що Він лежить *при столі* в хаті фарисея, принісши алебастрову посудину мира **38** і ставши при його ногах позаду, з плачем почала мити його ноги слізьми, і обтирала волоссям своєї голови, і цілувала його ноги та мастила миром. **39** Побачивши ж, фарисей, що Його запросив, сказав в собі, мовлячи: Якщо б цей був пророком, Він знав би, хто і яка жінка до Нього доторкається, що вона є грішницею. **40** І відповівши, Ісус сказав до нього: Симоне, маю тобі щось сказати. Він же сказав: Учителю, говори. **41** І сказав: Два боржники були в якогось лихваря: один був винен п'ятсот динаріїв, а другий – п'ятдесят. **42** Оскільки не могли віддати, він обом подарував. Отже, котрий з них, скажи, більше його полюбить? **43** Відповівши ж, Симон сказав: Думаю, що той, якому він більше подарував. Він же сказав йому: Ти правильно розсудив. **44** І повернувшись до жінки, сказав Симонові: Чи бачиш цю жінку? Я ввійшов до твого дому, *та* води на мої ноги ти не дав, а ця слізьми облила Мені ноги і обтерла волоссям своєї голови. **45** Поцілунку ти Мені не дав, ця ж, відколи Я ввійшов, не перестала цілувати мої ноги. **46** Олією ти не помазав моєї голови, ця ж миром помазала Мені ноги. **47** Через це кажу тобі: Відпускаються її численні гріхи, бо вона дуже полюбила. А кому мало відпускається, менше любить. **48** Він же їй сказав: Відпускаються тобі гріхи! **49** І почали ті, що з ним лежали *при столі*, говорити в собі: Хто є цей, що й гріхи відпускає? **50** Він же сказав до жінки: Твоя віра тебе спасла. Іди в мирі!

Глава 8, *поч. 34*

1 І по цьому сталося, що Той проходив через міста і села, проповідуючи і благовіствуючи боже царство, і дванадцять з ним, **2** і деякі жінки, які були оздоровлені від злих духів і недуг: Марія, прозвана Магдалина, *із якої вийшло сім бісів, **3** й Іванна, жінка Хузи, Іродового прибічника, і Сузанна, і численні інші, які Йому служили зі своїх маєтків. **4** *Як же велика юрба збагнула і до Нього ішли з усіх міст, Він розповів притчу: *поч. 35*

мат. 16

мат. 13
мар. 4

се чл҃къ ꙗдца и винопїица, дрꙋгъ мытаремъ и грѣшникомъ. и ѡправдисѧ премꙋдрость ѿ [ча҃д своихъ всѣхъ][24]. за҃, лг҃.

Молѧше же (его нѣкїи)[25] ѿ фарїсеи, дабы ꙗлъ с нимъ. И вше́д в домъ фарїсеовъ, възлеже. И се жена [въ градѣ ꙗже бѣ][26] грѣшница, и оувѣдѣвши ꙗко възлежитъ въ храминѣ фарисеовѣ, принесши алавастръ мѵ́ра, и ставши (при ногꙋ его съзади)[27], плачꙋщисѧ (начатъ оумывати нозѣ его слезами)[28], и власы главы своеѧ ѡтираше, и ѡблобызаше нозѣ его, и мазаше мѵ́ромъ. видѣв же фарїсей възвавый его, рече в себѣ гл҃ѧ. сей аще бы былъ пр҃ркъ, вѣдѣлъ бы кто и какова жена (-)[29] прикасаетсѧ ей, ꙗко грѣшница есть. И ѿвѣщавъ і҃с, рече к немꙋ. симоне, имам ти нѣчто рещи. Он же (рече), оучт҃лю рци. (И) рече. два длъжника бѣста заимодавцꙋ нѣкоемꙋ. единъ бѣ длъженъ (пѧтїю сотъ динарїи)[30], дрꙋгїи же пѧтїюдесѧтъ. не имꙋщема [же][31] въздати. ѡбѣма ѿда. которыи оубо ею [рцы][32] паче възлюбитъ его; ѿвѣщав [же][33] симонъ, рече. мню ꙗко емꙋже вѧще ѿда. Он же рече емꙋ, право сꙋдилъ еси. И ѡбращсѧ к женѣ, (рече симонови)[34]. видиши ли сїю женꙋ; внидохъ в домъ твой, воды [на нозѣ мои][35] не дастъ. сїа же слезами ѡблїа ми нозѣ, и власы (главы) своеѧ ѡтры. лобзанїа ми не дастъ, сїа же ѿнелиже внидохъ, не преста ѡблобызающи ми нозѣ. масломъ главы моеѧ не помаза, сїа же мѵ́ромъ помаза {ми нозѣ}[36]. егоже ради глю ти, ѿпꙋщаютсѧ грѣси еѧ мнози, ꙗко възлюби много. а емꙋже мало ѡставлѧетсѧ, менше любитъ. ре же ей, ѿпꙋщаютсѧ тебѣ грѣси. И начаша възлежащей с нимъ глати в себѣ. кто сей есть, иже и грѣхы ѿпꙋщаетъ; рече же к женѣ, вѣра твоа спсе тѧ, иди в миръ.

Гла, и. за҃, лд҃.

И бысть по семъ, и той прохожаше сквозѣ грады и веси, проповѣдꙋѧ и блговѣствꙋѧ црствїе бж҃їе, и ѡбанадесѧте с нимъ. и жены нѣкыѧ, иже бѣхꙋ исцѣлены ѿ дꙋховъ злыхъ и недꙋгъ. марїа нарицаемаа магдалыни, *из неѧже бѣсов семъ изыде, і иоанна, жена хꙋзана приставника иродова, и сꙋсанна, і ины многы, ꙗже слꙋжахꙋ {емꙋ}[1] ѿ имѣнїи своихъ. *Разꙋмѣвающꙋ же народꙋ многꙋ. и ѿ всѣхъ градовъ градꙋщїи к немꙋ, рече притчꙋ. за҃, ле҃.

мѳ҃а ѕі

мѳ҃а гі
мр҃ д҃

ѝзы́де сѣ́ѧй сѣ́ѧти сѣ́мене своего̀. и е҆гда̀ сѣ́ѧше, о҆во̀ падѐ при пꙋтѝ, и҆ попра́но бы́сть, и҆ пти́цѧ нбⷭ҇ныѧ позоба́ша е҆̀· ѳ҃ дрꙋго́е падѐ на ка́мени, и҆ прозѧ́бъ оу҆́сше, занѐ не и҆мѧ́ше вла́ги· и҆ дрꙋго́е падѐ посредѣ̀ те́рнїѧ, и҆ възра́стъ те́рнїе, (и҆) подавѝ е҆̀· дрꙋго́е же падѐ на землѝ бла́зѣ, и҆ прозѧ́бъ сътворѝ плⷣъ сторицею. сїѧ̀ гл҃ѧ възгласѝ. и҆мѣ́ѧй оу҆́ши слы́шати, да слы́шитъ. въпраша́хꙋ же е҆го̀ оу҆чн҃цы е҆гѡ̀, [гл҃юще][2]. что̀ (е҆́сть при́тча сїѧ̀)[3]· ѻ҆́н же рече, ва́мъ е҆́сть дано̀ вѣ́дати та́йны цр҇твїѧ бж҃їѧ· про́чимъ же в̾ при́тчахъ, *да ви́дѧще, не ви́дѧтъ. и҆ слы́шѧще, не разꙋмѣ́ютъ· *Е҆́сть же сїѧ̀ при́тча· сѣ́мѧ е҆́сть сло́во бж҃їе. а҆ и҆́же при пꙋти́, сꙋ́ть слы́шѧщей. потомже прихо́дитъ дїа́волъ, и҆ взе́млетъ сло́во ѿ срⷣца и҆́хъ, да не вѣ́ровавше, спⷭ҇ꙋтсѧ· а҆ и҆́же на ка́мени, и҆́же е҆гⷣа оу҆слы́шѧтъ, с ра́достїю прїе́млютъ сло́во. и҆ сїи ко́рене не и҆мꙋтъ. и҆́же въ врѣмѧ вѣ́рꙋютъ, и҆ въ вре́мѧ напа́сти ѿпа́даютъ· а҆ и҆́же в те́рнїи па́дшее, сїи сꙋ́ть слы́шавшей, и҆ ѿ печа́ли и҆ бога́тьства и҆ сла́стьми жите́нскими хо́дѧще подавлѧ́ютсѧ, и҆ не съвръша́ютъ плода́· ѳ҃ и҆́же на до́брѣи земли̇, сїи сꙋ́ть, и҆́же (до́брым срⷣцемъ)[4] и҆ бл҃го́мъ слы́шавше сло́во, дръжа́тъ, и҆ пло́дъ творѧ́тъ в̾ трьпѣ́нїи· (Сїа гл҃ѧ възгласѝ. и҆мѣ́ай оу҆́ши слы́шати, да слы́шитъ)· зач҃, л҃ѕ·

*Ни́кто же (оу҆́бо) свѣти́лника в̾же́гъ, покрива́етъ е҆го̀ съсꙋ́домъ, и҆́ли подъ о́дръ подлага́етъ, но̀ на свѣщни́къ възлага́етъ, да входѧ́щей ви́дѧтъ свѣ́тъ· нѣ́сть бо та́йно, е҆́же не ꙗ҆вле́но бꙋ́детъ. ни́же оу҆тае́но, е҆́же не позна́етсѧ, и҆ въ ꙗ҆вле́нїе прїи́детъ· Блюди́те оу҆́бо ка́ко слы́шите. *и҆́же бо и҆́матъ, да́стьсѧ е҆мꙋ̀. і и҆́же а҆́ще не и҆́матъ, и҆ е҆́же мни́тсѧ и҆мѣ́ѧ, во́зметсѧ ѿ него̀· *Прїидо́ша же к немꙋ̀ ма́ти и҆ бра́тїѧ е҆го̀, и҆ не можа́хꙋ бесѣ́довати к немꙋ̀ наро́да ра́ди. [и҆ възвѣсти́ша][5] е҆мꙋ̀ [гл҃юще][6]. ма́ти твоѧ̀ и҆ бра́тїѧ твоѧ̀ (вн҃ѣ стоѧ́тъ)[7], [ви́дѣти тѧ̀ хотѧ́ще][8]· ѻ҆́нъ же ѿвѣща́въ речѐ к ни́мъ. ма́ти моѧ̀ и҆ бра́тїѧ моѧ̀ сїи сꙋ́ть, слы́шащей сло́во бж҃їе, и҆ творѧ́ще (е҆̀)· зач҃, л҃з·

(і҆) *бы́сть (-)[9] въ е҆ди́нъ ѿ дн҃їи, и҆ то́и влѣ́зе в̾ кора́бль, и҆ оу҆чн҃цы е҆го̀, и҆ речѐ к ни́мъ. пре́идемъ на о́нъ по́лъ (е҆́зера)[10], и҆ поидо́шѧ. и҆дꙋ́щимъ же и҆̀мъ, оу҆спѐ. и҆ сни́де бꙋ́рѧ вѣ́тренаѧ въ (е҆́зеро)[11], и҆ сконча́вахꙋсѧ и҆ в бѣдѣ̀ бѣ́хꙋ. (и҆) присꙋ́пльше (-)[12] въздвиго́шѧ е҆го̀, гл҃юще. наста́вниче, наста́вниче, погыба́емъ· ѻ҆́н же в̾ста́въ запретѝ вѣ́трꙋ, и҆ вълне́нїю вѡ́дномꙋ. и҆ оу҆легостá, и҆ бы́сть ти́шина· Рече же

ісаїа ѕ҃ / м҃ѳа ѳ҃і / мр҃ка д҃ / іѡан҃ в҃і / дѣѧн҃ к҃и / крⷭ҇ѣ а҃і; м҃ѳа г҃і / мр҃ка д҃

5 Вийшов сіяч сіяти своє насіння. І коли він сіяв, одне впало при дорозі і було потоптане, і небесні птахи його видзьобали. **6** А інше впало на каміння і, зійшовши, всохло, тому що не мало вологості. **7** Й інше впало серед терня, і терня виросло та його задавило. **8** Інше ж упало на добру землю і, зійшовши, зродило плід у сто разів. Кажучи це, Він закликав: Хто має вуха, щоб слухати, хай слухає! **9** Питали ж його учні Його, кажучи: Що значить ця притча? **10** Він же сказав: Вам дано знати тайни божого царства. Іншим же – в притчах, *щоб, бачачи, не бачили і, чуючи, не розуміли. **11** *Ця ж притча означає *таке*: Насіння – це боже слово. **12** А те, що при дорозі, це ті, що слухають, а потім приходить диявол і забирає слово з їхнього серця, щоб не спаслися, повіривши. **13** А ті, що на камені, це ті, що, коли почують, з радістю приймають слово; і ці кореня не мають, вони вірять до часу і в час спокуси відпадають. **14** А ті, що впали у терня, це є ті, що почули, і, ходячи, є обтяжені клопотами і багатства, і життєвих насолод – і не приносять плоду. **15** А ті, що на добрій землі, це є ті, що гарним і добрим серцем почувши слово, дотримуються – і приносять плід у терпінні. Кажучи це, Він закликав: Хто має вуха, щоб слухати, хай слухає! *поч. 36*

іс. 6 / мат. 13 / мар. 4 / ів. 12 / дія. 28 / рим. 11; мат. 13 / мар. 4

нї҃ в҃і / м҃ѳа е҃ / мр҃ка д҃

16 *Отже ж, ніхто, запаливши світильник, не закриває його посудиною або кладе під ліжко, але ставить на свічнику, щоб ті, що входять, бачили світло. **17** Адже немає таємного, яке не виявиться, ані затаєного, яке не пізнається і *не* вийде на яв. **18** Важайте, отже, як слухаєте, *бо хто має – дасться йому і хто лиш не має – і те, що здається, що має, забереться від нього! **19** *Прийшли ж до Нього мати і його брати і не могли говорити до Нього через юрбу. **20** І сповістили Йому, кажучи: Твоя мати і твої брати стоять назовні, бажаючи Тебе бачити. **21** Він же, відповівши, сказав до них: Моя мати і мої брати є ці, що слухають боже слово і його виконують. *поч. 37*

ниж. 12 / мат. 5 / мар. 4; м҃ѳа г҃і / и҆ к҃е / мр҃ка д҃ / нї҃ д҃і; м҃ѳа в҃і / мр҃ка г҃

мат. 13 / і 25 / мар. 4 / ниж. 19; мат. 12 / мар. 3

22 І *сталося, що в одному з днів і Той ввійшов до човна, і його учні. І Він сказав до них: Перепливімо на другий бік озера! І вони відпливли. **23** Як же вони пливли, Він заснув. І на озеро надійшла вітряна буря, і вони гинули і були в небезпеці. **24** І приступивши, розбудили Його, кажучи: Наставнику, наставнику, гинемо! Він же, вставши, погрозив вітру і хвилюванню води – і вляглися, і була ти-

м҃ѳа и҃ / мр҃ка д҃; мат. 8 / мар. 4

ша. **25** Він же їм сказав: Де є ваша віра? А злякавшись, вони чудувалися, кажучи один до одного: Отже, хто є цей, що і вітрам і воді наказує, і вони Його слухаються? *поч. 38*

мат. 8
мар. 5

26 І *вони перейшли до Гадаринської околиці, яка є на другому боці Галилеї. **27** Як же Він вийшов на землю, зустрів Його якийсь чоловік з міста, який мав бісів від багатьох років, і не зодягався в одіж, і не жив у хаті, але в гробах. **28** Побачивши ж Ісуса і крикнувши, він припав до Нього і великим голосом сказав: Що мені і Тобі, Ісусе, Сину Бога Вишнього? Благаю Тебе, не муч мене! **29** Отже, Він наказав нечистому духові вийти з чоловіка, бо від багатьох літ його хапав, і його в'язали залізними кайданами і путами, стережачи його. І розриваючи кайдани, він був гнаний бісом крізь пустелі. **30** Запитав же його Ісус, кажучи: Яке тобі ім'я? Він же сказав: Легіон! Бо багато бісів ввійшло в нього. **31** І вони благали Його, щоб не наказав їм іти до безодні. **32** Було ж там велике стадо свиней, що паслося на горі, і Його благали, щоб наказав їм увійти у тих. І Він їм наказав. **33** А біси, вийшовши з чоловіка, ввійшли в свиней. І стадо кинулося по березі в озеро і втопилося. **34** А пастухи, побачивши те, що сталося, втекли і сповістили в місті і в селах. **35** Вийшли ж *люди* побачити те, що сталося, і прийшли до Ісуса, і знайшли чоловіка, з якого вийшли біси, що він сидів зодягненим і при умі при Ісусових ногах – і злякалися. **36** Сповістили ж їм і ті, що бачили, як біснуватий спасся. **37** І благали Його всі люди Гадаринської околиці відійти від них, бо були охоплені великим страхом. Він же, ввійшовши в човен, повернувся. **38** Благав же Його чоловік, з якого вийшли біси, щоб бути з ним. Ісус же його відпустив, кажучи: **39** Повернися до свого дому і розповідай, скільки тобі зробив Бог. І той пішов, по всьому місту проповідуючи, скільки йому зробив Ісус. *поч. 39*

мат. 9
мар. 5

40 Сталося ж, що коли Ісус повернувся, юрба Його прийняла, бо всі Його чекали. **41** *І ось прийшов чоловік, якому ім'я Яір, і той був князем збору. І впавши при Ісусових ногах, благав Його ввійти до свого дому, **42** бо в нього була єдинородна дочка, якихось дванадцяти років, і та вмирала. Коли ж Він ішов, юрби на Нього тиснули. **43** І жінка, що мала тік крові від дванадцятьох років, яка лікарям видала все майно і не могла ні від одного одержати оздоровлення, **44** приступивши ззаду, доторкнулася до краю його одежі – і відразу спинився тік

и҆мъ. гдѣ̀ [є҆́сть][13] вѣ́ра ва́ша; оу҆боа́вше же сѧ, чюди́шасѧ, глаго́лющє дрꙋгъ къ дрꙋгꙋ. кто̀ оу҆бо сей є҆́сть, ꙗ҆́ко и҆ вѣ́тромъ повелѣва́етъ. и҆ водѣ̀, и҆ послꙋ́шаютъ є҆го; за҃, ли҃.

И҆ *прїидо́ша въ странꙋ [гадари́нскꙋ][14], ꙗ҆́же є҆́сть ѡ҆б онъ поль галилеа. И҆зше́дшꙋ же є҆мꙋ на̀ землю, срѣте (є҆го) мꙋжь нѣ́кїи ѿ града, и҆́же и҆маше бѣ́сы [ѿ лѣтъ мно́гыхъ, и҆][15] [в ри́зꙋ не ѡ҆блача́шесѧ][16], и҆ въ храмѣ не живаше, но въ гробѣхъ. Оу҆зрѣвъ же і҆҃са, (и҆) възъпивъ припаде к немꙋ, и҆ гласомъ велі́емъ рече. что̀ мнѣ̀ и҆ тебѣ̀ і҆҃се сн҃е б҃а вы́шнагѡ; молю́ ти сѧ, не (мꙋ́чи менѐ)[17]. Повелѣ оу҆бо дꙋхꙋ нечистомꙋ, и҆зы́ти ѿ чл҃ка, ѿ мно́г во лѣтъ въсхища́ше є҆го, и҆ вязахꙋ є҆го ю҆́жи желѣзны, и҆ пꙋ́ты стрегꙋще є҆го, и҆ растръзаѧ ю҆зы, гонимъ бываше бѣ́сомъ сквозѣ̀ пꙋсты́нѧ. Въпроси́ же є҆го і҆҃с [гл҃ѧ][18]. что̀ ти (є҆сть и҆мѧ)[19]; Ѻ҆н же рече, легеѡ҆нъ. ꙗ҆́ко (бѣ́си мно́зи внидо́ша)[20] вонь. и҆ молахꙋ є҆го, да не повели́тъ и҆мъ в бе́зднꙋ и҆ти. Бѣ же тꙋ ста́до свинїи мно́го, пасо́мо в горѣ, и҆ мола́хꙋ є҆го, да повели́тъ и҆мъ в ты внити. и҆ повелѣ̀ и҆мъ. И҆зше́дше же бѣ́си ѿ чл҃ка, внидо́ша въ свинїа. и҆ оу҆стремисѧ стадо по́ брегꙋ въ (є҆зеро)[21], и҆ и҆стопе. Видѣвше же пасꙋщїи бывшее. бѣжа́ша, и҆ възвѣсти́ша въ градѣ и҆ в се́лехъ. И҆зыдо́ша же вид́ѣти бывшее, и҆ прїидо́ша къ і҆҃сови, и҆ ѡ҆брѣто́ша (чл҃ка сѣдѧ́ща)[22], и҆з негоже бѣ́си и҆зыдо́ша, ѡ҆блъчена и҆ смы́слѧща, при ногꙋ і҆҃совꙋ, и҆ оу҆боа́шасѧ. Възвѣсти́ша же и҆мъ и҆ видѣвшеи, ка́ко сп҃есѧ бѣсновавый. И҆ моли є҆го весь наро́д страны [гадари́нскыѧ][23], ѿити ѿ нихъ, ꙗ҆́ко стра́хомъ вели́емъ ѡ҆дръжими бѣ́хꙋ. Ѻ҆н же влѣзъ в кора́бль, възвратисѧ. Молѧ́ше же сѧ є҆мꙋ мꙋжь, и҆з негоже и҆зыдо́ша бѣ́си, дабы̀ с нимъ былъ. ѿпꙋсти же є҆го (і҆҃с), гл҃ѧ. възвратисѧ в домъ свои. и҆ повѣдаи, є҆ли́ка ти сътвори б҃ъ. И҆ и҆де по всемꙋ градꙋ пропвѣдаа, є҆лика сътвори емꙋ і҆҃с. за҃, лд҃.

мат. 9
мар. 5

[Бы́сть же є҆гда][24] възвратисѧ і҆҃с, прїатъ его наро́д. бѣхꙋ бо вси ча́юще его. *И҆ се прїиде мꙋ́жь, емꙋже и҆мѧ ꙗ҆ѵръ, и҆ тои кнѧзь со́нмищꙋ бѣ, и҆ па҃д при ногꙋ і҆҃совꙋ, моля́ше его внити в домъ свои. ꙗ҆́ко дщи є҆диноро́дна бѣ̀ емꙋ, ꙗ҆́ко лѣтъ двоенадесѧте, и҆ та оу҆мираше. Є҆гда же и҆дѧше, наро́ди оу҆гнѣтахꙋ его. И҆ жена̀, сꙋщи в точе́нїи кро́ве ѿ (двоюнадесѧте лѣтꙋ)[25], ꙗ҆́же врачемъ и҆здавши все и҆мѣнїе, (и҆) не възмо́же ни ѿ є҆ди́ного и҆сцѣлѣти. (и҆) приступльши съзади коснꙋсѧ кра́а ри́зъ є҆го. И҆ а҆бїе ста токъ кро́ве еѧ. И҆ рече і҆҃с, кто̀ є҆сть

коснꙋвыйся мнѣ; ѿмѣтающим же ся всѣмъ. рече петръ, [и иже с нимъ][26]. наставниче, народи одръжатъ тя и гнетꙋтъ, [и глеши кто есть коснꙋвыйся мнѣ][27]; іс же рече, прикоснꙋся мнѣ нѣкто. азъ бо чю силꙋ изшедшꙋю из мене. видѣвши же жена яко не ꙋтаися, трепещꙋщи пріиде, и пaдши пред нимъ, за нюже винꙋ прикоснꙋся емꙋ, повѣда емꙋ пред всѣми людми, и яко исцѣлѣ абіе. он же рече ей, [дръзай][28] дщи, вѣра твоя спасе тя, иди в миръ. Еще емꙋ глющꙋ, (пріиде)[29] нѣкто ѿ архісинагога, гла [емꙋ][30], яко ꙋмре дщи твоя, не движи ꙋчителя. іс же слышавъ, ѿвѣща емꙋ [гла][31]. не бойся, токмо вѣрꙋй, и спасена бꙋдетъ. Пришед же в домъ, не остави (ни единого внити)[32] (-)[33], токмо петра и іоанна и іакова, и ѿца отроковица и матере. Плакахꙋ же ся вси, и рыдахꙋ ея. он же рече, не плачитеся, не ꙋмре бо, но спитъ. И ругахꙋся емꙋ, вѣдаще яко ꙋмре. он же изгнавъ вонъ всѣхъ, (и)[34] емъ за рꙋкꙋ ея, възгласи гла. отроковице востани. И възвратися дхъ ея, и въскресе абіе. и повелѣ (дати ей)[35] ясти. и дивистася родителя ея. он же повелѣ има, никомꙋже повѣдати бывшее.

Її крові. **45** І сказав Ісус: Хто до Мене доторкнувся? Як же всі відказували, сказав Петро і ті, що з ним: Наставнику, Тебе оточує юрба і натискає, а Ти говориш: Хто до Мене доторкнувся? **46** Ісус же сказав: Хтось до Мене доторкнувся, бо Я відчув силу, що вийшла з Мене. **47** Жінка ж, побачивши, що не втаїлася, прийшла, тремтячи і впавши перед Ним, розповіла Йому перед всім народом з якої причини до Нього доторкнулася і що зразу виздоровіла. **48** Він же їй сказав: Кріпися, дочко, твоя віра тебе спасла! Іди в мирі. **49** Як він ще говорив, прийшов хтось від архисинагога, кажучи до нього, що: Вмерла твоя дочка, не турбуй Учителя. **50** Ісус же, почувши, відповів йому, кажучи: Не бійся, тільки вір – і спасеться! **51** Прийшовши ж додому, не дав ні одному ввійти, тільки Петрові, і Іванові, і Яковові, і батькові, і матері дівчини. **52** Всі ж плакали і ридали за нею. Він же сказав: Не плачте, бо вона не померла, але спить. **53** І вони насміхалися з Нього, знаючи, що вона померла. **54** Він же, вигнавши геть всіх і взявши її за руку, закликав кажучи: Дівчино, встань! **55** І повернувся її дух і вона враз воскресла. І Він наказав дати їй їсти. **56** І дивувалися її батьки, Він же наказав їм нікому не розповідати про те, що сталося.

Гла, ѳ. за, м.

мѳа і; мрка г; и ѕ

Созвав* же обанадесяте, дастъ имъ силꙋ и власть на вся бѣсы, и недꙋги цѣлити. *И посла ихъ проповѣдати црствіе бжіе, и исцѣляти болящая. *И рече к нимъ, ничесоже възмѣте на пꙋть, ни жезла ни пиры, ни хлѣба, ни сребра. ни по двѣма ризома имѣти. И во иже домъ внидете, тꙋ пребывайте, и ѿтꙋдꙋ исходите. *И елицы аще не пріемлютъ васъ, исходяще ѿ града того, [и][1] прахъ ѿ ногъ вашихъ, ѿтрясѣте, въ свѣдѣтелство на ня. Исходяще же прохожахꙋ сквозѣ веси блговѣствꙋюще, и іецѣляюще всюдꙋ.

за, ма.

*Слышав же иродъ четвертовластникъ бывающая [ѿ него][2] вся, и недооумѣвашеся, зане глемо бѣ ѿ нѣкыхъ, яко іоаннъ въста ѿ мртвыхъ. ѿ инѣхъ же, яко ілія явися. ѿ дрꙋгыхъ же, яко прркъ единъ ѿ древнихъ въскресе. (И) рече (-)[3] иродъ. іоанна азъ оусѣкнꙋхъ. кто же есть сей, о немже [азъ][4] слышꙋ таковая; и іскаше видѣти его. *И възвращъшеся аплы, повѣдаша емꙋ елика сътворишя. *И поимъ ихъ ѿиде единъ [на мѣсто пꙋсто града нарицаемаго видсаида][5]. Народи же разꙋмѣвше, по

Глава 9, *поч. 40*

мат. 10; мар. 3; і 6

1 *Покликавши ж дванадцятьох, Він дав їм силу і владу над всіма бісами і оздоровляти недуги. **2** *І послав їх проповідувати про боже царство і оздоровляти недужих. **3** *І сказав до них: Не беріть нічого на дорогу: ані палиці, ані торби, ані хліба, ані срібла, ані *не* майте по дві одежі. **4** І в який дім ввійдете, там залишайтесь і звідти виходьте. **5** *І як які вас не приймають, виходячи з того міста, обтрусіть і порох з ваших ніг на свідчення проти них. **6** Вони ж, виходячи, переходили через села, благовістуючи і оздоровляючи всюди.

поч. 41

мат. 14; мар. 6

7 *Почувши ж Ірод, четвертовласник, те все, що стається через Нього, і збентеженим був, тому що деякі говорили, що Іван встав з мертвих, **8** а інші ж – що з'явився Ілля, інші ж – що воскрес один з давніх пророків. **9** І сказав Ірод: Я Іванові відрубав голову. Хто ж є цей, про кого я таке чую? І шукав побачити Його. **10** *І повернувшись, апостоли розповіли Йому, що зробили. *І взявши їх, Він сам відійшов на пустинне місце міста, що називається Витсаїда. **11** Юрби ж, зрозумівши, пішли за Ним. І

мат. 10 | мар. 6 | мат. 10 мар. 16 дія. 13 | мат. 6 | мат. 14 мар. 6

прийнявши їх, Він їм говорив про боже царство і оздоровляв тих, що потребували оздоровлення. **12** День же почав хилитися. *поч. 42*

Приступивши ж, дванадцять сказали Йому: Відпусти юрбу, щоб, пішовши в довколішні села і хутори, розійшлися і знайшли їжу, бо тут ми є в пустинному місці. **13** Сказав же Він до них: Дайте ви їм їсти! Вони ж сказали: *Немає у нас більше, хіба тільки п'ять хлібів і дві риби. Отже, хіба, пішовши, ми купимо їжу для всього цього народу. **14** Адже було якихось п'ять тисяч чоловіків. Він же сказав до своїх учнів: Розсадіть їх на групи по п'ятдесят! **15** І так зробили, і розсадили їх всіх. **16** Взявши ж п'ять хлібів і обі риби, поглянувши на небо, Він поблагословив їх і переломав, і давав учням, щоб поклали перед юрбу. **17** І всі їли і наситилися, і взяли дванадцять кошиків залишених з них кусків. *поч. 43*

(мат. 14, мар. 6, ів. 6)

18 *І сталося, що коли Він молився на самоті, *то* з ним були учні. І Він їх запитав, кажучи: Ким кажуть люди, що Я є? **19** Вони ж, відповівши, сказали: Іваном Хрестителем. Інші ж: Іллею. Інші ж: Що один з давніх пророків воскрес. **20** Сказав же Він їм: Ви ж ким кажете, що Я є? А Петро, відповівши, сказав: *Христом Божим. **21** Він же, погрозивши їм, наказав нікому цього не говорити, **22** сказавши, *що належиться, щоб Людський Син багато перетерпів; і був випробуваним старцями, і архиєреями, і книжниками; і був вбитим; і на третій день воскрес. *поч. 44*

(мат. 16, мар. 8; мат. 16, мар. 8, ів. 6; мат. 17, мар. 9, лук. 9 і 24)

23 *Говорив же до всіх: Якщо хтось хоче іти за Мною, хай відречеться себе, і бере свій хрест кожного дня, і йде вслід за Мною. **24** *Бо якщо хтось хоче спасти свою душу, погубить її, бо хто погубить свою душу задля Мене, цей її спасе. **25** Адже, що скористає людина, коли придбає ввесь світ, а себе погубить або відкине? **26** *Бо хто лиш завстидається Мене і слів моїх, цього завстидається Людський Син, коли прийде у славі своїй, і Батька, і святих ангелів. **27** *Кажу ж вам, по правді, що є деякі з тих, що тут стоять, які не зазнають смерті, доки не побачать боже царство. *поч. 45*

(мат. 10 і 16, мар. 8, ниж. 14; мат. 10, мар. 8, ів. 12, ниж. 17; мат. 10, мар. 8, тим2. 2, ниж. 12; мат. 17, мар. 9)

28 *Сталося ж, що якихось вісім днів по цих словах, і Він, взявши Петра, і Івана, і Якова, вийшов на гору помолитися. **29** І сталося, що коли Він молився, вид його обличчя *став* іншим, і його одежа *стала* білою, що блистіла. **30** І ось два мужі говорили з Ним, які були Мойсеєм і Іллею, **31** що з'явилися у славі, а говорили про

(мат. 17, мар. 9)

нємъ ꙗдоша. и прїемъ ихъ, глаше имъ о црствїи бжїи. и требующаѧ исцѣленїѧ цѣлѧше. днь же начатъ преклонѧтисѧ. зач. мв.

Приступльше же ѻбанадесѧте, рекоша ему. ѿпусти нарѡ, да шедше въ ѻкрестныѧ веси и села, витаю, и ѻбрѧщутъ брашно, ꙗко здѣ в пустѣ мѣстѣ есмы. Рече же к ним, дадите имъ вы ꙗсти. ѻни же рѣша, *нѣсть оу насъ вѧще, токмо [пѧть хлѣбъ][6], и рыбѣ двѣ. аще оубо не шедше мы купимъ въ всѧ люди сїа брашна. бѣху бо (мужїи ꙗко)[7] пѧть тысущь. Рече же къ оучнкомъ своимъ, посадите ихъ на купы по пѧтидесѧтъ. и сътворишѧ тако, и посадишѧ ихъ всѧ. Прїим же пѧть хлѣбъ и ѻбѣ рыбѣ, возрѣвъ на нбо, блви ихъ, и сломи, и дааше оучнкомъ, прѣложити народу. и ꙗдошѧ и насытишасѧ вси. и взѧшѧ избывшаа им оукрухы, кошѧ дванадесѧте. зач. мг.

*И бысть егда молѧшесѧ единъ, с ним бѣху оучнцы. И въпроси и гла. кого мѧ глютъ народи быти; ѻни же ѿвѣщавше, рѣша. іоанна крестителѧ. инїи же, илїю. другїи же, ꙗко прркъ нѣкїи ѿ древнихъ въскрсе. Рече же имъ. вы же кого мѧ глете быти; (ѿвѣщав же петръ)[8], рече. *ха бжїа. ѻн же запрѣщь и, повелѣ никомуже глати сего, рекъ, *ꙗко подобаетъ сну члчкому много пострадати, и іскушену быти ѿ старецъ, и архїерей и книжникъ, и оубїену быти, и третїи днь встати. зач. мд.

*Глаше же къ всѣмъ. аще кто хощетъ по мнѣ ити, да ѿвръжетсѧ себе, и возметъ кртъ свой на кїйждо днь, и послѣдуетъ ми. *Иже бо аще хощетъ душу свою спсти, погубитъ ю. иже бо погубитъ душу свою мене ради, сей спсетъ ю. Что бо пользуетъ члкъ, приѻбрѣтъ миръ весь, себе же погубивъ, или ѿтщетивъ; *иже бо аще постыдитсѧ мене, и моихъ словесъ, сего снъ члчкїи постыдитсѧ, егда прїидетъ въ славѣ своей, и ѻтчїи, и стыхъ аггль. *Глю же вамъ въистину, суть нѣцїи ѿ здѣ стоѧщихъ, иже не имутъ вкусити смрти, дондеже видѧтъ црствїе бжїе. зач. ме.

*Бысть же по словесѣхъ сихъ ꙗко днїи ѻсмь. И поемъ петра, і иоанна, і иакова. взыде на гору помолитисѧ. и бысть егда молѧшесѧ, видѣнїе лица его ино. и ѻдѣѧнїе его бѣло блистаасѧ. И се мужа два с нимъ глюща, ꙗже бѣста моѷсїи і илїа, ꙗвльшасѧ въ славѣ. гласта (же) исходъ его, иже хотѧше скончати

въ і҆ерлⷭ҇имѣ· Пе́тръ же и҆ сꙋ́щаѧ съ нимъ бѣ́хꙋ ѡ҆тѧгче́ни сно́мъ· Оу҆бꙋжде́ше же сѧ ви́дѣша сла́вꙋ е҆го, и҆ ѻ҆́ба мꙋ́жа стоѧ́щаѧ съ нимъ· И҆ бы́сть е҆гда разлꙋчи́стасѧ ѿ него, рече пе́тръ къ і҆и҃сꙋ, наста́вниче, добро̀ е҆сть намъ здѣ̀ бы́ти. и҆ сътвори́мъ сѣни три, е҆ди́нꙋ тебѣ, і҆ е҆ди́нꙋ мѡѷсе́ови, и҆ е҆ди́нꙋ и҆лі́и, не вѣ́ды е҆́же (гл҃аше)[9]· се́ же е҆мꙋ гл҃ющꙋ, бы́сть ѡ҆́блакъ (свѣ́тлъ) и҆ ѡ҆сѣни̑ и҆̀. оу҆боѧ́шасѧ же вше́дше и҆мъ въ ѡ҆́блакъ, и҆ гла́съ бы́сть и҆зъ ѡ҆́блака, гл҃ѧ. се́й е҆сть сн҃ъ мои възлю́бленый, того послꙋ́шайте. и҆ е҆гда бы́сть гла́съ, ѡ҆брѣтесѧ і҆и҃с е҆ди́нъ. и҆ ті́и оу҆млъча́ша, и҆ никомꙋже възвѣсти́ша в ты дни ничесоже (ѿ тѣхъ) ꙗ҆̀же ви́дѣша·

за҃, мѕ·

Його відхід, який мав завершитися в Єрусалимі. **32** Петро ж і ті, що були з Ним, були зморені сном. Збудившись же, побачили його славу і обох мужів, що стояли з Ним. **33** І сталося, коли вони відлучилися від Нього, Петро сказав до Ісуса: Наставнику, нам добре тут бути. І зробім три шатра: одне – Тобі, і одне – Мойсеєві, і одне – Іллі, – не знаючи, що Він говорив. **34** А як він це говорив, була світла хмара і їх отінила. Вони ж злякалися, як ввійшли в хмару. **35** І з хмари був голос, що казав: Цей є Моїм улюбленим Сином! Того слухайте! **36** І після того, як був голос, Ісус знаходився сам. І ті замовчали і нікому в ті дні не сповістили нічого з того, що побачили. *поч. 46*

ма҃ зі, ма҃ д҃ — *мат. 17, мар. 9*

*Бы́сть же в про́чіи дн҃ь, съше́дшемъ и҆мъ съ горы̀, срѣ́те е҆го наро́дъ мно́гъ· и се мꙋ́жь и҆з наро́да възъпи̑ гл҃ѧ. оу҆чи́телю, молю̀ ти сѧ, при́зри на сн҃а моего, ꙗ҆́ко е҆ді́нороденъ ми̑ е҆сть, и҆ се дꙋ́хъ е҆млетъ е҆го, и҆ внеза́пꙋ вопиетъ, и҆ прꙋжа́етсѧ с пѣнами, и҆ е҆два ѿходитъ ѿ него съкрꙋша́а е҆го. и҆ моли́хсѧ оу҆ченикомъ твои́мъ, да и҆ждено́тъ е҆го, и҆ не възмого́ша· ѿвѣща́в же і҆и҃с, рече. ѽ ро́де невѣ́рный и҆ развраще́нъ, доко́лѣ бꙋ́дꙋ в ва́съ, и҆ трьплю вы? приведи (ми) [сн҃а твое́го сѣмо́][10], е҆ще же градꙋщꙋ е҆мꙋ, повръже е҆го бѣсъ, и҆ сътрѧсѐ. запрѣти же і҆и҃с дꙋ́хови нечи́стомꙋ, і҆ и҆сцѣли̑ ѿ́трока, и҆ вдастъ е҆го ѿц҃ꙋ е҆го· дивлѧхꙋ же сѧ вси ѡ҆ величі́и бж҃іи·

за҃, мз·

37 *Сталось ж, що в іншому дні, коли вони зійшли з гори, Його зустріла велика юрба. **38** І ось чоловік закликав з юрби, кажучи: Учителю, благаю Тебе, поглянь на мого сина, бо мені є єдинородним! **39** І ось дух його хапає, і він нагло кричить і пручається з піною, і той ледве відходить від нього, ломлячи його. **40** І я благав твоїх учнів, щоб вони його вигнали, – і не змогли. **41** Відповівши ж, Ісус сказав: О роде невірний і розбещений! Доки буду у вас і терпітиму вас? Приведи Мені сюди твого сина. **42** Як же він ще йшов, біс ним кинув і затряс. Погрозив же Ісус нечистому духові – і оздоровив хлопця, і його віддав його батькові. **43** Дивувалися ж всі з божої величі. *поч. 47*

Всѣм же чꙋдѧщемъсѧ ѡ҆ всѣхъ ꙗ҆̀же {творѧше і҆и҃с}[11], рече къ оу҆ченико́м своимъ. *вложи́те вы въ оу҆ши ваши словеса̀ сі́а. сн҃ъ бо чл҃чскіи и҆мать преда́тисѧ в рꙋцѣ чл҃чтѣ· ѻ҆ни́ же не разꙋмѣша гл҃а сего, бѣ̀ бо прикровенъ ѿ ни́хъ, да не ѡ҆щꙋтꙋтъ е҆го. и҆ боѧхꙋсѧ въпроси́ти е҆го ѡ҆ гл҃ѣ семъ· *вни́де же помышле́ніе в нихъ, кто (и҆хъ бо́лшіи бы былъ)[12]. і҆и҃с же вѣ́ды помышле́ніе срⷣца и҆́хъ, пріе́мъ ѿтроча̀, поста́ві е҆ оу҆ себѐ, и҆ рече и҆мъ. и҆́же а҆́ще пріи́метъ {ѿтороча́ се}[13] въ и҆мѧ моѐ, менѐ пріе́млетъ. і҆ и҆́же а҆́ще менѐ пріе́млетъ, пріе́млетъ посла́вшаго мѧ. и҆́же бо ме́ншіи е҆сть в (-)[14] ва́съ, се́й е҆сть ве́ликъ·

за҃, ми·

ма҃ зі, ма҃ д҃ — *мат. 17, мар. 9*

А коли всі чудувалися всім, що Ісус робив, Він сказав до своїх учнів: **44** *Ви вкладіть до ваших вух ці слова: Бо Людський Син має бути виданим в людські руки! **45** Вони же не розуміли цього слова, бо воно було скрите від них, щоб його не збагнули. І вони боялися запитати Його про це слово. **46** *Ввійшов же в них помисел: хто з них був би більшим? **47** Ісус же, знаючи думки їхнього серця, взявши дитину, поставив її біля Себе **48** і сказав їм: Хто лиш прийме цю дитину в моє ім'я, Мене приймає! І хто лиш Мене приймає, приймає того, що Мене послав. Бо хто у вас є найменшим, цей є великим. *поч. 48*

ма҃ д҃ — *мар. 9*

*Ѿвѣща́в же і҆ѡ́аннъ, рече, наста́вниче, видѣхомъ нѣ́коего ѡ҆ и҆мени твоемъ и҆згонѧща бѣсы, и҆ възбрани́хомъ е҆мꙋ, ꙗ҆́ко в слѣдъ не хо́дитъ с нами· (И҆) рече (-)[15] к немꙋ і҆и҃с, не брани́те. и҆́же бо нѣ́сть на вы, по васъ е҆сть· зачало· Бы́сть же е҆гда скончава́хꙋсѧ дні́е възхожені́ю е҆го, и҆ то́й {оу҆твердѝ лице̑ своѐ}[16] и҆ти̑ въ і҆ерлⷭ҇имъ.

ма҃ д҃ — *мар. 9*

49 *Відповівши ж, Іван сказав: Наставнику, ми бачили когось, що твоїм іменем виганяв бісів, і ми йому заборонили, бо не ходить вслід за нами. **50** І сказав до нього Ісус: Не бороніть, бо хто не є проти вас, є за вами! **51** Сталося ж, що коли виповнювалися дні його відходу, і той скріпив своє лице, щоб іти до Єрусалиму, **52** і

послав послів перед своїм лицем, і вийшовши, вони ввійшли до самарянського села, щоб Йому підготувати. **53** І Його не прийняли, бо його лице ішло до Єрусалиму. **54** Побачивши ж, його учні Яків та Іван сказали: Господи, якщо хочеш, скажемо, щоб з неба зійшов вогонь і знищив їх, *так як зробив Ілля? **55** Ісус же, обернувшись, заборонив їм і сказав: Ви не знаєте якого ви є духа, бо Людський Син не прийшов погубити людські душі, але спасти. **56** І вони пішли до іншого села. *поч. 49*

црс4. 1

57 *Сталося ж, що коли вони ішли по дорозі, сказав якийсь до Нього: Піду за Тобою, куди тільки підеш, Господи! **58** І сказав йому Ісус: Лиси мають нори і небесні птиці гнізда, а Людський Син не має де прихилити голову. **59** Він же сказав до іншого: Ходи вслід за мною. Той же сказав: Господи, накажи мені спочатку, пішовши, поховати мого батька. **60** *Сказав же йому Ісус: Залиш мертвих поховати своїх мерців, ти ж, пішовши, сповіщай боже царство! **61** Сказав же й інший: Піду за Тобою, Господи! Спочатку ж накажи мені попрощатися з тими, що є в моєму домі. **62** Сказав же до нього Ісус: Ніхто, хто поклав свою руку на плуг і дивиться назад, не надається до божого царства!

мат. 8

мат. 8

Глава 10, *поч. 50*

1 Після цього ж показав Господь і інших сімдесятьох і послав їх по два перед своїм лицем до кожного міста і місця, куди хотів сам іти. **2** *Говорив же до них: Отже, жнива великі, а робітників мало. Благайте, отже, пана жнив, щоб вивів робітників на свої жнива. **3** Ідіть, *ось Я вас посилаю як ягнят серед вовків. **4** Не несіть торби, ані палиці, ані обуви, і *нікого в дорозі не вітайте. **5** *До якого ж тільки дому ввійдете, скоріше кажіть: Мир цьому домові! **6** І якщо, отже, там буде син миру, ваш мир спочине на ньому, якщо ж ні, – повернеться до вас. **7** В тому ж домі перебувайте, їдячи і п'ючи те, що є в них, *бо робітник є гідний своєї винагороди. Не переходіть з дому в дім. **8** І в яке тільки місто входите і вас приймають, їжте те, що кладуть перед вами, **9** і оздоровляйте недужих, які є в ньому, і говоріть їм: Наблизилося до вас боже царство! **10** В яке ж тільки місто входите, а вас не приймають, вийшовши на його роздоріжжя, скажіть: **11** І порох від вашого міста, що прилипився до нас, вам струшуємо. Одначе знайте це, що до вас наблизи-

мат. 9
ів. 4

мат. 10

црс4. 4

мат. 10

тим1. 5
мат. 10

И҆ посла̀ вѣ́стники пре́д лицемъ свои́мъ. І҆ и҆зше́дше вни́доша в̾ ве́сь самара́нскѹ, ꙗ҆́ко да ѹ҆гото́ватъ є҆мѹ̀. И҆ не пріѧ́ша є҆го̀, ꙗ҆́ко лице є҆го̀ бѣ̀ грѧды̀ въ і҆ерлⷭ҇и́мъ. Ви́дѣвша же ѹ҆чени́ка [є҆го̀][17], і҆а́ковъ (-)[18] і҆ѡа́ннъ, рѣ́кста. Гдⷭ҇и, хо́щеши ли рече́вѣ да ѻ҆́гнь сни́деⷮ с̾ нб҃се, и҆ потреби́тъ и҆̀хъ, [*ꙗ҆́коже і҆лі́а сътвори̇́][19]; ѻ҆бра́щь же сѧ (і҆с҃) запрѣти̇̀ и҆́ма, {и҆ речѐ. не вѣ́ста коего дх҃а є҆ста {вы}[20]. сн҃ъ (бо) чл҃чскыи не пріи́де дш҃ъ чл҃чскыхъ погѹбити, но спⷭ҇ти}[21]. І҆ и҆до́ша въ инѹ̀ ве́сь. зⷭ҇а. м҃д.

а҃ црⷭ҇ а҃

[*Бы́сть же и҆дѹ́щемъ][22] и҆̀мъ по пѹ́ти, рече нѣ́кіи к̾ немѹ̀, и҆дѹ̀ по тебѣ̀ ꙗ҆́може а҆́ще и҆деши [гдⷭ҇и][23]. И҆ рече є҆мѹ̀ і҆с҃. ли́си ꙗ҆́звины и҆́мѹть, и҆ пти́цѧ нб҃ныѧ гнѣзда, сн҃ъ же чл҃чскіи не и҆́мать гдѣ̀ главѹ̀ подклони́ти. Рече же къ дрѹ́гомѹ. хо́ди в̾ слѣ́дъ менѐ. Ѻ҆н же рече, гдⷭ҇и, повели̇̀ ми ше́дше пре́жде погребⷭ҇ти ѻ҆тца̀ моего̀. *Рече же є҆мѹ̀ (і҆с҃). ѻ҆ста́ви мр҃твыѧ погребѣсти̇̀ своѧ мр҃твецѧ, ты же ше́дъ възвѣща́й црⷭ҇твіе бж҃іе. Рече же и҆ дрѹ́гіи. и҆дѹ̀ по тебѣ̀ гдⷭ҇и. пре́жде же повели̇̀ ми ѿвѣща́ти ми сѧ, и҆́же сѹ́ть в̾ домѹ̀ моеⷨ. Рече же к̾ немѹ̀ і҆с҃. никтоже възложъ рѹ́кѹ (свою) на ра́ло, и҆ зрѧ̀ вспѧть, ѹ҆пра́вленъ є҆сть въ црⷭ҇твіи бж҃іи.

м҃а и҃

м҃а и҃

Гл҃а, і҃. зⷭ҇а, н҃.

По си́хъ же ꙗ҆ви гь [і҆][1] и҆нѣ́хъ сѣ́мдеса́тъ [-][2], и҆ посла̀ и҆̀хъ по двѣма [-][3] пре́дъ лицемъ свои́мъ, въ вѧ́къ гра и҆ мѣ́сто, ꙗ҆́може хотѧ́ше самъ и҆ти̇̀. *Гл҃аше же к̾ ни́мъ. жа́тва ѹ҆бо мно́га, дѣла́теліи же ма́ло. Молите сѧ ѹ҆бо господи́нѹ жа́твѣ, да [и҆зведе́тъ дѣла́телѧ][4] на жа́твѹ свою̀. И҆дѣ́те, *се [а҆зъ][5] посыла́ю вы ꙗ҆́ко а҆́гньцѧ, посредѣ̀ влъко́въ. Не носи́те влага́лищѧ, ни пи́ры, ни сапоги. и *никогоже на пѹ́ти цѣлѹ́ите. *Вонь же а҆́ще (домъ вни́дете)[6], пе́рвѣе гл҃ите, ми́ръ домѹ̀ семѹ̀. и҆ а҆́ще (ѹ҆бо) [бѹ́детъ тꙋ̀][7] сн҃ъ ми́ра, почи́етъ на не́мъ ми́ръ ва́шь. а҆́ще ли же, ни, к вамъ възврати́тсѧ. в то́м же домѹ̀ пребыва́ите, ꙗ҆дѹ́ще и҆ піюще ꙗ҆́же сѹть ѹ҆ ни́хъ. *досто́инъ бо є҆сть дѣ́латель мзды̀ своеѧ̀. Не преходи́те и҆з домѹ̀ в̾ домъ. И҆ вонже а҆́ще гра входите, и҆ пріе́млютъ вы̀. ꙗ҆ди́те предлага́емаа вамъ, и҆ і҆сцѣли́те недѹ́жныѧ и҆́же сѹ́ть в не́мъ, и҆ гл҃ите и҆̀мъ. приближи́сѧ на вы црⷭ҇твіе бо́жіе. Вонже а҆́ще гра вхо́дите, и҆ не пріе́млютъ васъ, и҆зше́дше на распѹ́тіѧ є҆го рцѣ́те, и҆ пра́хъ прилѣ́пшіи на́съ ѿ гра́да

м҃а д҃
і҆ѡа̃ д҃

м҃а і҃

а҃ црⷭ҇ д҃

м҃а і҃

а҃ тим е҃
м҃а і҃

вашего [-][8] ѿтрѧсаемъ ва̑. ѡбаче се вѣдите,
ꙗко приближисѧ [на вы][9] црⷭ҇твїе бж҃їе. Гл҃ю вамъ,
ꙗко содомлѧномъ въ дн҃ь тои ѿраднѣе бꙋдетъ,
неже градꙋ томꙋ. *Горе тебѣ хоразинъ. горе те-
бѣ видсаида. ꙗко аще въ тѵрѣ и сидонѣ бы-
ша силы были бывшаѧ въ васъ, древле ѹбо въ
вретищи и пепелѣ сѣдѧще покаѧлисѧ быша.
ѡбаче тѵрꙋ и сидонꙋ ѿраднѣе бꙋдетъ на сꙋдѣ,
неже вама. И ты (капернаоуме)[10], [иже до нбсъ
възнесыисѧ][11], до ада низведешисѧ. за̑, на.
*Слꙋшаѧи васъ, мене слꙋшаетъ. и ѿметаѧ-
исѧ васъ, мене ѿметаетсѧ. ѿметаѧи же
сѧ мене, ѿметаетсѧ пославшаго мѧ. Възъ-
вратиша же сѧ седмьдесѧтъ [-][12] с радостїю
гл҃юще, гн҃и, и бѣси повинꙋютсѧ на̑ ѡ имени
твоемъ. рече же имъ. видѣхъ сатанꙋ ꙗко
молнїю с нбсе спаша. за̑.
Се [даю][13] вамъ власть настꙋпати на змїю
и на скорпїю, и на всю силꙋ вражїю. (-)[14] ниче-
соже васъ вредитъ. ѡбаче ѡ семъ не радꙋйтесѧ,
ꙗко дꙋси ва̑ повинꙋютсѧ. радꙋйте же сѧ ꙗко
имена ваша написана сꙋть на нбсе҃. *в тои
часъ [възрадовасѧ дх҃омъ][15] [іс][16], и рече. исповѣ-
даю ти сѧ ѿч҃е, гн҃и нбси и землѧ, ꙗко ѹ-
таилъ еси сїа ѿ премꙋдрыхъ и разꙋмныхъ, и
ѿкрылъ еси та младенцемъ. ей ѿч҃е, ꙗко та-
ко [бысть бл҃говоленїе][17] прⷣе тобою. за̑, нв.
[И ѡбращсѧ къ ѹчн҃комъ, рече][18]. всѧ мнѣ пре-
дана быша ѿ ѿц҃а моего. и никтоже вѣстъ
кто есть сн҃ь, токмо ѿц҃ь. и кто есть ѿц҃ь,
токмо сн҃ь; и емꙋже аще хощетъ сн҃ь ѿкры-
ти. и ѡбращсѧ къ ѹчн҃комъ единъ рече. *Бла-
женѣ ѡчи видѧщеи ꙗже видите. гл҃ю бо вамъ,
ꙗко мнози прр҃цы и цр҃їе въсхотѣша видѣти,
ꙗже вы видите, и не видѣша. и слышати,
ꙗже слышите, и не слышаша. за̑, нг.
И *се законникъ нѣкїи въста, искꙋшаа его (и)
гл҃ѧ. ѹчт҃лю, что сътворивъ животъ вѣчныи
наслѣдꙋю; ѡн же рече к немꙋ. въ законѣ что
писано есть; како чтеши; ѡн же ѿвѣщавъ
рече. *възлюбиши гв҃а бг҃а твоего ѿ всего ср҃ца
твоего, и ѿ всеѧ дш҃а твоеѧ, и всею крѣпос-
тїю твоею, и всѣ помышленїемъ твоимъ.
*И ближнаго своего ꙗко самъ себе. рече же
емꙋ. право ѿвѣща, се сътвори, и живъ бꙋ-
деши. ѡн же хотѧ ѡправдитисѧ самъ, рече
къ ісꙋ. и кто есть (ближнїи мои)[19]; ѿвѣщав
[же][20] іс, рече. члкъ нѣкїи схожаше ѿ ієрлима
въ ієрихонъ, и в разбойникы впаде, иже (-)[21]
съвлекше его, и ꙗзвы възложивше ѿидоша,
ѡставльше елѣ жива сꙋща. по слꙋчаю же
сщ҃енникъ нѣкїи схождаше пꙋтемъ тѣмъ,

лося боже царство. **12** Кажу вам, що содомлянам в тому дні буде відрадніше, ніж тому містові. **13** *Горе тобі, Хоразине! Горе тобі, Витсаїдо! Бо якщо б в Тирі і Сидоні сталися сили, що сталися в вас, давно, отже, сидячи в мішковині і попелі, покаялися б. **14** Одначе Тирові і Сидонові відрадніше буде на суді, ніж вам. **15** І ти, Капернауме, що піднявся до неба, до аду зійдеш! *поч. 51*

мат. 11

16 *Хто вас слухає, Мене слухає! І хто вас відрікається, Мене відрікається! Хто ж Мене відрікається, відрікається того, що Мене послав! **17** Повернулися ж сімдесят з радістю, кажучи: Господи, і біси нам підкоряються твоїм іменем! **18** Він же сказав їм: Я бачив сатану, що впав як блискавка з неба. *поч.*

мат. 10
ів. 13

19 Ось даю вам владу наступати на змія, і на скорпіона, і на всю ворожу силу. Ніщо вам не пошкодить. **20** Одначе не радійте цим, що духи вам підкоряються. Радійте ж, що ваші імена є записані на небесах! **21** *В тій годині Ісус зрадів духом і сказав: Визнаюся Тобі, Батьку, Господи неба і землі, бо Ти це затаїв від премудрих і розумних і відкрив те дітям! Так, Батьку, бо так було до вподоби перед Тобою. *поч. 52*

мат. 11

22 І повернувшись до учнів, Він сказав: Все мені було передано моїм Батьком. І ніхто не знає, хто є син, – тільки Батько, і хто є Батько, – тільки син, і кому лиш син хоче відкрити. **23** І повернувшись до учнів, сам сказав: *Блаженні очі, що бачать те, що ви бачите! **24** Бо кажу вам, що численні пророки і царі бажали бачити те, що ви бачите, – і не бачили, і чути те, що чуєте, – і не чули. *поч. 53*

мат. 13

25 І *ось якийсь законник піднявся, спокушаючи Його і кажучи: Учителю, що зробивши, успадкую вічне життя? **26** Він же сказав до нього: Що в законі є написано? Як читаєш? **27** Він же, відповівши, сказав: *Полюбиш Господа Бога твого всім твоїм серцем, і всією твоєю душею, і всією твоєю силою, і всією твоєю думкою, *і свого ближнього, як самого себе. **28** Сказав же йому: Ти правильно відповів. Зроби це – і будеш живим! **29** Він же, бажаючи оправдати себе самого, сказав до Ісуса: І хто є моїм ближнім? **30** Відповівши ж, Ісус сказав: Якийсь чоловік сходив з Єрусалиму до Єрихону і попав між розбійників, які, обдерши його і завдавши ран, відійшли, залишивши заледве живим. **31** Припадком же якийсь священик сходив тією доро-

мат. 22
мой5. 6
мат. 22
мар. 12
мой3. 19

гою, і побачивши його, обминув. **32** Так само ж і левіт, бувши на тому місці, прийшовши і побачивши, обминув. **33** Самарянин же якийсь, ідучи, прийшов до нього, і побачивши його, змилосердився, **34** і приступивши, об'язав його рани, зливаючи олію і вино. Посадивши ж його на скотину свою, привів його до гостинниці і дбав за нього. **35** І на завтра, виходячи, вийнявши два срібняки, дав гостинникові і сказав йому: Дбай за нього, і те, що лиш більше видаси, коли повернуся, я тобі віддам. **36** Хто, отже, з тих трьох тобі здається є ближнім тому, що попав між розбійників? **37** Він же сказав: Той, що зробив з ним милосердя. Сказав же йому Ісус: Іди і ти роби так само. *поч. 54*

38 Сталося ж, що як вони ішли, і сам Він увійшов до якогось села, жінка ж якась, на ім'я Марта, прийняла його до свого дому. **39** І її сестра називалася Марія, яка, і сівши при Ісусових ногах, слухала його слово. **40** Марта ж клопоталась великою службою, а ставши, сказала: Господи, чи не дбаєш, що моя сестра мене одну залишила служити? Отже, скажи їй, щоб мені допомогла! **41** Відповівши ж, Ісус сказав їй: Марто, Марто, ти журишся і клопочешся про багато – **42** одне ж є на потребу. Марія ж вибрала добру частку, яка не відбереться від неї!

Глава 11, *поч. 55*

1 І сталося, що коли Він був на якомусь місці, молячись, і коли закінчив, сказав котрийсь з його учнів до Нього: Господи, навчи нас молитися, так як й Іван навчив своїх учнів. **2** Він же сказав їм: Коли молитеся, кажіть: *Батьку наш, що на небесах, нехай святиться твоє ім'я, нехай прийде твоє царство, нехай буде твоя воля, як на небі, *так* і на землі. **3** Хліб наш насушний давай нам кожного дня, **4** і відпусти нам наші гріхи, бо і ми самі відпускаємо кожному нашому довжникові. І не введи нас у спокусу, але визволи нас від лукавого. **5** І сказав до них: Хто з вас має друга і прийде до нього опівночі та скаже йому: Друже, позич мені три хліби, **6** тому що приятель прийшов до мене з дороги і не маю що покласти перед ним. **7** І той, зсередини відповівши, скаже: Не завдавай мені труда, двері вже є замкнені і мої діти зі мною є на ліжку, не можу, вставши, тобі дати. **8** Кажу ж вам, якщо і не дасть йому, вставши, тому що є його другом, але за його настирність, вставши, дасть йому, скільки потребує. *поч. 56*

мат. 6

и҆ ви́дѣвъ є҆го, мимои́де. Таќоже же и҆ леѵі́й бывъ на то́мъ мѣ́стѣ, прише́дъ и҆ ви́дѣвъ, мимои́де. Самаря́нинъ же нѣ́кто градый, прїи́де на̀ него, и҆ ви́дѣвъ [є҆го][22] млⷭ҇рдова. и҆ приступль ѡ҆бязà стрꙋпы є҆го, възливаа ма́сло и҆ вино̀. всади́въ же є҆го на свой скотъ, приведе є҆го в̾ гости́нницꙋ, и҆ прилежà є҆мъ. И҆ наоу́трїа [и҆з̾шедъ][23], и҆зе́мъ [два сре́бреника дастъ][24] гости́нникꙋ. и҆ рече (є҆мꙋ), прилежѝ є҆мъ. и҆ є҆же а́ще прїиждиве́ши, а҆зъ є҆гда възвращꙋся въздамъ ти. Кто (оу҆бо) ѿ тѣ́х трїехъ бли́жнїи мни́тъ ти ся бы́ти в̾па́дшемꙋ в разбо́йникы; О҆́н же рече, сътвори́вый ми́лть с нимъ. Рече же є҆мꙋ і҆с. И҆дѝ и҆ ты твори таќоже. за҃, н҃д.

[Бы́сть же][25] ходя́щемъ [и҆́мъ, и҆ самъ вни́де][26] в̾ ве́сь нѣ́кꙋю. жена же нѣ́каа и҆́менемъ марда прїя́тъ є҆го [в̾ домъ свой][27]. и҆ (сестра̀ є́й бѣ)[28] нарицаемаа ма́рїа, ꙗ҆́же и҆ сѣдъши при́ ногꙋ [і҆соꙋ][29], слы́шаше сло́во є҆го. Ма́рда же млъвяше ѡ҆ мно́зѣ слꙋ́жбѣ. ста́вши же рече. Гн҃и, небреже́ши ли, ꙗ҆́ко сестра̀ моа̀ є҆ді́нꙋ мя ѡ҆ста́ви слꙋжи́ти; рцѝ оу҆́бо є́й, да ми помо́жетъ. Ѿвѣща́въ же (і҆с), речѐ є́й (-)[30]. ма́рда ма́рда пече́шися, и҆ млъвиши ѡ҆ мно́зѣ. є҆ді́но же є҆сть на потре́бꙋ. ма́рїа же бл҃гꙋю часть и҆збра̂, ꙗ҆́же не ѿи́метися ѿ неа̀.

Гл҃а, а҃і. за҃, н҃е.

Бысть в̾негдà бы́ти є҆мꙋ на мѣ́стѣ нѣ́коє́мъ моля́щꙋся, (и҆) ꙗ҆́ко пресстà, речѐ нѣ́кїи ѿ оу҆чн҃къ є҆го к немꙋ. Гн҃и, наоу҆чѝ ны моли́тися, ꙗ҆́коже і҆ и҆оа́ннъ наоу҆чѝ оу҆ченикы своа̀. Рече же и҆мъ. є҆гда мо́литеся, гл҃ите. *Ѿ҆́че [нашъ, и҆́же на не́бесехъ][1], да сти́тся и҆́мя твоѐ. да прїи́детъ црⷭ҇твїе твое. [да бꙋ́детъ воля твоà, ꙗ҆́ко на не́беси и҆ на земли][2]. хлѣбъ нашъ насꙋщный подава́й на҃ на всякъ дн҃ь. и҆ ѡ҆ста́ви намъ грѣхы на́ша. и҆бо и҆ са́ми ѡ҆ставля́є́мъ вся́комꙋ длъжникꙋ на́шемꙋ. и҆ не в̾веди насъ въ и҆скꙋше́нїе, [н҆о и҆зба́ви на҃ ѿ лꙋка́ваго][3]. И҆ рече к нимъ. кто ѿ васъ и҆матъ дрꙋга, і҆ и҆́детъ к немꙋ полꙋ́нощи, и҆ речетъ є҆мꙋ, дрꙋже, даждъ ми в̾займъ три хлѣбы. понеже дрꙋгъ (-)[4] прїиде с пꙋти къ мнѣ, и҆ не и҆мамъ чесо предложити є҆мꙋ. И҆ то́й и҆зъ оу҆́трьоу́дꙋ ѿвѣщавъ речетъ. не творѝ ми трꙋды̀, оуже двери̂ затворены сꙋть, и҆ дѣти моя со мною на ло́жи сꙋть, не могꙋ в̾ста́въ да́ти тебѣ. Гл҃ю (же) вамъ, а҆́ще и҆ не дастъ є҆мꙋ в̾ставъ, зане (дрꙋгъ є҆мꙋ є҆сть)[5], н҆о за безъѡ҆́чьство є҆го в̾ста́въ дастъ є҆мꙋ є҆ли́ка требꙋетъ. за҃, н҃ѕ.

ма҃ ѕ

мѳа з, и ка, мр а҃і, іѡа ді, еі и ѕі, іако а

И азъ (глю вамъ)[6]. *просите, и дастъся вамъ. ищате, и обращете. тлъцѣте, и ѿверзется вамъ. всякъ бо просяй, прїемлетъ. и ищай, обрѣтаетъ. и тлъкущему ѿверзется.

мѳа з

*Котораго же ва ѿца възпроситъ снъ [хлѣба, еда камень подастъ ему; или (-)[7]][8] рыбы, [еда][9] в рыбы мѣсто змїю [подастъ ему][10]; или (-)[11] [аще][12] проситъ яица, [еда][13] подастъ ему скорпїю; аще ѹбо вы зли суще, ѹмѣете даанїа блга даати чадомъ вашимъ. колми паче ѿцъ иже с небсе дастъ дхъ стъ просящимъ ѹ него; за, нз.

мат. 7 і 21, мар. 11, ів. 14, 15 і 16, як. 1

9 І Я вам кажу: *Просіть – і дасться вам, шукайте – і знайдете, стукайте – і відкриється вам. **10** Бо кожний, що просить, – одержує, і хто шукає – знаходить, і тому, що стукає, – відкриється.

мат. 7

11 *Когось з вас, батька, як попросить син хліба, хіба камінь йому подасть? Або риби – хіба замість риби подасть йому змію? **12** Або, якщо попросить яйце, хіба подасть йому скорпіона? **13** Якщо, отже, ви, будучи злими, вмієте давати добрі дари вашим дітям, то наскільки більше Батько, що з неба, дасть Святого Духа тим, що у нього просять? *поч. 57*

мѳа д, и ві

*И бѣ изгоня бѣса, и той бѣ нѣмъ. бысть же бѣсу изшедшу, проглагола нѣмый, и дивишася народы.

мѳа д, и ві, мр г

*Нѣцыи ж ѿ нихъ рѣша, о веелзевулѣ князи бѣсовстѣмъ изгонитъ бѣсы. друѕїи же искушающе, знаменїя (ѿ него искаху с небсе)[14]. Он же вѣды (помышленїя ихъ)[15], рече имъ.

мѳа ві, мр г

*всяко црство само в себѣ раздѣляяся, запустѣетъ. и домъ на домъ, падаетъ. аще же и сатана самъ в себѣ раздѣлися. како станетъ црство его; яко глете, о веелзевулѣ изгоняща мя бѣсы; аще же азъ о веельзевулѣ изгоню бѣсы, снве ваши о комъ изгонятъ; сего ради {тїи будутъ вамъ судїя}[16]. изгоню бѣсы, ѹбо постиже на васъ црствїе бжїе. егда крѣпкїи въоружився хранитъ свой дворъ, въ смиренїи суть имѣнїа его. егдаже крѣплїи {-}[18] нашедъ побѣдитъ его, все оружїе его возметъ на неже ѹповаше, и корысть его раздаетъ. за, ни.

мат. 9 і 12

14 *І Він виганяв біса, і той був німим. Сталося ж, що як біс вийшов, *то* німий заговорив – і юрби дивувалися.

мат. 9 і 12, мар. 3

15 *Деякі ж з них сказали: Він виганяє бісів веелзевулом, бісівським князем. **16** Інші ж, спокушаючи, шукали від Нього знаку з неба. **17** Він же, знаючи їхні думки, сказав їм:

мат. 12, мар. 3

*Кожне царство, що ділиться саме в собі, запустіє, і дім проти дому впаде. **18** Якщо ж і сатана сам в собі розділився, як стоятиме його царство? Бо кажете, що Я веелзевулом виганяю бісів. **19** Якщо ж я веелзевулом виганяю бісів, ваші сини ким виганяють? Через це ті будуть вам суддями. **20** Якщо ж Я божим перстом виганяю бісів, отже, прийшло до вас боже царство. **21** Коли сильний, озброївшись, береже свій двір – його майно є в безпеці. **22** Коли ж сильніший, напавши, переможе його, він забере всю його зброю, на яку той надіявся, і роздасть його добич. *поч. 58*

Иже нѣсть со мною, на мя есть. и иже не събираетъ со мною, растачаетъ.

мѳа ві

*Егда {же}[19] нечистыи духъ изыдетъ ѿ члка, преходитъ сквозѣ безводнаа мѣста, ища покоа, и не обрѣтаа, [-][20] глетъ. възвращуся в домъ мой ѿнудуже изыдохъ. и пришедъ обращетъ (и) пометенъ и ѹкрашенъ. тогда идетъ и поиметъ (семь другыхъ духовъ, горшихъ себе)[21], и вшедше живутъ тѹ.

в пер в

*И бываютъ последнаа члку тому горша прьвыхъ. Бысть же егда глаше сїа. [възвигши нѣкаа жена гласъ ѿ народа][22], рече ему. блажено чрево носившее тя, и сосца, яже еси ссалъ. Он же рече. тѣмже ѹбо блжени слышащей слово бжїе, и хранящее (е). за, нд.

23 Хто є не зі Мною, є проти Мене, і хто зі Мною не збирає – розкидає.

мат. 12

24 *Коли ж нечистий дух вийде з людини, він переходить через безводні місця, шукаючи спокою і не знаходячи, говорить: Повернуся до мого дому, звідки я вийшов. **25** І прийшовши, знаходить його заметеним і прибраним. **26** Тоді він іде і бере сім інших духів, гірших від себе, і ввійшовши, вони там живуть.

пет2. 2

*І останнє тій людині буває гіршим від попереднього. **27** Сталося ж, що коли Він це говорив, якась жінка, піднявши голос з юрби, сказала йому: Блаженне лоно, яке Тебе носило, і груди, які ти ссав! **28** Він же сказав: Тому, отже, блаженні ті, що слухають боже слово і його зберігають. *поч. 59*

Народом же събирающимся, начатъ глати.

мѳа ві

*родъ сей {-}[23] лукавъ есть, знаменїа ищетъ и знаменїе не дастъся ему,

іона в

*токмо знаменїе иѡны [прорка][24]. Якоже бо бысть иѡна (знаменїе ниневитомъ)[25], тако будетъ и снъ члчкїи

мат. 12

29 Як же збиралися юрби, Він почав говорити: *Цей рід є лукавий, він знак шукає, і знак йому не дасться,

ів. 2

*тільки знак Йони, пророка. **30** Бо так, як Йона був знаком для ніневітян, так і Людський Син буде

црс3. 10 пар1. 9 мат. 12

для цього роду. **31** *Цариця півдня встане на суд з чоловіками цього роду і їх засудить, бо вона прийшла з кінців землі, щоб послухати премудрість Соломона. І ось тут більше від Соломона. **32** *Ніневітські чоловіки стануть на суд з цим родом і його засудять, бо вони покаялися на проповідь Йони. І ось тут більше від Йони. **33** *Отже, ніхто, запаливши світильник, не кладе в сховок ані під посуд, але на свічник, щоб ті, що входять, бачили світло. *поч. 60*

йон. 2 мат. 9 · мат. 5 мар. 4 вищ. 8

34 *Світильником тіла є око. Отже, коли твоє око буде простим, все твоє тіло буде світлим, коли ж буде лукавим, і твоє тіло *буде* темним. **35** Пильнуй, отже, щоб світло, що в тобі, *не* було темрявою. **36** Бо якщо все твоє тіло світле, не маючи будь якої частини темряви, все буде світлим, так як ось, коли світильник тебе освічує сяйвом. **37** Коли ж Він говорив, якийсь фарисей просив Його, щоб обідав у нього. Ввійшовши ж, Він ліг *при столі*. **38** Фарисей же, побачивши, здивувався, що спершу не обмився перед обідом. **39** *А Господь сказав до нього: Нині ви, фарисеї, вичищаєте зовнішнє склянки і полумиска, ваше ж нутро є повне грабежу і лукавства. **40** Безумні! Чи не той, хто створив зовнішнє, сотворив і внутрішнє? **41** Одначе дайте милостиню з того, що є, – і ось все вам буде чистим. *поч. 61*

мат. 6 · мат. 23

42 *Але горе вам, фарисеям, тому що даєте десятину з м'ятки, і рути, і всякого зілля, але обминаєте суд і божу любов. Це ж належалося робити і того не залишати! **43** *Горе вам, фарисеям, тому що любите перші сидіння на зборах і привітання на торговицях. **44** *Горе вам, книжники і фарисеї – лицеміри, бо ви є як невідомі гроби, і люди, що поверху ходять, не знають. **45** Відповівши ж, якийсь з законників сказав Йому: Учителю, кажучи це, нам докоряєш. **46** Він же сказав: І вам, законникам, горе, *тому що накладаєте на людей тягарі, які нелегко носити, а самі *й* одним вашим пальцем не доторкнетеся до тягарів. *поч. 62*

мат. 23 · мат. 23 мар. 12 ниж. 20 · мат. 23 · мат. 23 дія. 15

47 Горе вам, тому що будуєте гробівці пророкам, ваші ж батьки повбивали їх. **48** Отже, свідчите і годитеся ділами ваших батьків, бо ті, отже, повбивали їх, ви ж будуєте їхні надгробки. **49** Задля цього і божа премудрість сказала: Пошлю до них пророків і апостолів, і *декого* з них уб'ють і проженуть, **50** щоб від цього роду домагатися крові всіх пророків, що пролита від сотворен-

---

родꙋ семꙋ. *црца южескаа востанетъ на сꙋдъ с мꙋжи рода сего, и осꙋдитъ ихъ. яко прiиде ѿ конецъ земля слышати премꙋдрость соломонову. и се множае соломона здѣ. *мꙋжiе ниневитьстiи востанꙋтъ на сꙋдъ с родомъ симъ, и осꙋдятъ и, яко покаяшася проповѣдiю иониною. и се множае ионы здѣ. *Никтоже (ꙋбо) свѣтильника вжегъ, въ скровѣ полагаетъ, ни подъ спꙋдомъ, но на свѣтилницѣ, да входящеи свѣтъ видятъ. зач., ѯ҃.

г҃ црі і҃ а҃ пара҃ д҃ м҃а в҃і · іона в҃ м҃а в҃і · м҃а е҃ м҃а д҃ в҃и и҃

*Свѣтилникъ тѣлꙋ есть око (-)[26]. егда [ꙋбо][27] око твое просто бꙋдетъ, (-)[28] все тѣло твое свѣтло бꙋдетъ. егда же лꙋкаво бꙋдетъ, и тѣло твое темно. блюди ꙋбо, еда свѣтъ иже в тебѣ, тма есть. аще бо тѣло твое все свѣтло, не имꙋ [нѣкiя части][29] темны, бꙋдетъ свѣтло все, яко се егда свѣтилникъ блистанiемъ просвѣщаетъ тя. Егда же глаше, моляше его фарiсеи [нѣкiи][30], да обѣдꙋетъ ꙋ него. вшед же, возлеже. фарiсеи же видѣвъ дивися, яко не прежде крстися прежде обѣда. *Рече же гь к немꙋ. нынѣ вы фарiсее внѣшнее стклянице и блюдꙋ очищаете, внꙋтренее же ваше, полно грабленiя есть и лꙋкавства. Безꙋмнiи, не иже ли сотвори внѣшнее, и внꙋтренее сотворилъ есть; обаче в сꙋщихъ дадите млтыня, и се вся чиста вамъ бꙋдꙋтъ. зач., ѯ҃а.

м҃а ѕ҃ · м҃а кг

*Но горе вамъ фарiсеѡмъ, яко одесятствꙋете ѿ мятвы и пигана, и всякого зелiя, и мимоходите сꙋдъ и любве бжiя. сiя же подобаше творити, и онѣхъ не оставляти. *Горе вамъ фарiсеомъ, яко любите предсѣданiя на сонмищыхъ. и цѣлованiя на торжищыхъ. *Горе вамъ [книжницы и фарiсее лицемѣри][31], яко есте яко гроби невѣдоми. и чл҃цы ходящеи верхꙋ не вѣдятъ. ѿвѣщав же нѣкiи ѿ законникъ, (рече)[32] емꙋ. ꙋчтлю, сiя гля, и намъ досаждаеши. Он же рече, и вамъ законникомъ горе, *яко накладаете на члвкы бремена неꙋдобь носима, и сами единѣмъ перстомъ вашимъ не прикасаетеся бременемъ. зач., ѯ҃в.

м҃а кг · м҃а кг м҃а в҃і н҃і к҃ · м҃а кг · м҃а кг дѣя е҃і

Горе вамъ, яко зиждете гробы прркъ. ѡцы же ваши избиша ихъ, ꙋбо свѣдѣтельствꙋете и соблговолите дѣломъ ѡць вашихъ. яко тiи ꙋбо избиша ихъ, вы же зиждете [ихъ гробы][33]. Сего ради и премꙋдрость бжiя рече. послю в нихъ прркы, и аплы, и ѿ нихъ ꙋбiютъ и иженꙋтъ, да взыщется кровь всѣхъ прркъ, проливаемаа ѿ сложенiя мирꙋ, ѿ рода сего, *ѿ крове авеля,

і мо д҃

ма҃ кг / в҃ пара҄ кд / ма҃ кг

*до кро́ве заха́рїа, поги́бшаго межѹ̀ ѻ҆лтаре́мъ и҆ хра́момъ. е҆́й гл҃ю ва́мъ, взы́щетсѧ ѿ ро́да сего̀· *Го́ре ва́мъ зако́нникомъ. ꙗ҆́ко взѧ́сте клю́чь разѹмѣ́нїа. са́ми не вни́досте, и҆ входѧ́щымъ възбрани́сте· [Гл҃ющѹ же е҆мѹ̀ сїа к ни́мъ][34], нача́ша кни́жницы и҆ фарїсе́е ѕѣлѡ̀ гнѣ́ватисѧ (на́нь), и҆ преста́ати е҆го ѡ̂ мно́ѕѣ, ла́юще е҆го, [и҆́щѹще][35] ѹ҆лови́ти нѣ́что ѿ ѹ҆́стъ е҆го, [да (на́нь възгл҃ютъ)[36]][37]·

ня світу; **51** *від крові Авеля, *до крові Захарії, що загинув між жертовником і храмом. Так, кажу вам, домагатимуться від цього роду! **52** *Горе вам, законникам, бо ви взяли ключ розуміння. Самі ви не ввійшли, і заборонили тим, що входять. **53** Як же Він це до них говорив, книжники і фарисеї почали дуже гніватися на Нього і дуже Його злословити, **54** лаючи Його, шукаючи зловити щось з Його уст, щоб Його оскаржити.

мой1. 4 / мат. 23 / пар2. 24 / мат. 23

Гл҃а, в҃ı·

ма҃ ѕı / ма҃ и

Ѡ҆нихже събра́вшемсѧ тма҄ наро́да, ꙗ҆́ко попира́ти дрѹ́гъ дрѹ́га, нача́тъ гл҃ати ѹ҆ченикомъ свои҄ пръвѣе. *внемлѣ́те себѣ̀ ѿ ква́са [фарисе́йска, е҆́же е҆сть лицемѣ́рїе][1]·

за҄, ѯг҃·

Глава 12

1 Як же навколо них зібралися тьми людей, так що один одного тиснули, Він передусім почав говорити своїм учням: *Стережіться самі фарисейського квасу, яким є лицемірство. *поч. 63*

мат. 16 / мар. 8

ма҃ ı / ма҃ д / вѣ҃ и

*Ничтоже бо покрове́но е҆сть, е҆́же не ѿкры́етсѧ. и҆ та́йно, е҆́же не разѹмѣ́етсѧ. зане е҆ли́ка въ тмѣ̀ рѣ́сте въ свѣ́тѣ ѹ҆слы́шитсѧ. и҆ е҆́же къ ѹ҆́хѹ гл҃асте въ храмѣ́хъ, проповѣ́стьсѧ на кровѣ́хъ· *Гл҃ю же ва́мъ дрѹ́гомъ свои́мъ, не ѹ҆бо́йтесѧ ѿ ѹ҆бива́ющихъ тѣ́ло, и҆ пото́мъ не могѹ́щихъ ли́шше что̀ сътвори́ти. сказа́ю же ва́мъ, кого̀ ѹ҆бои́тесѧ, ѹ҆бо́йтесѧ (и҆мѹ́щаго власть по ѹ҆бїе́нїи)[2] въвре́щи в (де́брь ѻ҆гне́нѹю)[3]. е҆́й гл҃ю ва́мъ, того̀ ѹ҆бо́йтесѧ· *Не пѧ҄ ли пти́цъ цѣ́нитсѧ пѣ́нѧзема двѣ́ма, и҆ ни е҆ди́на ѿ ни́хъ нѣ́сть забве́на пре̑ бг҃омъ. но и҆ власи̇ главы̀ ва́шеѧ вси и҆зъчте́ни сѹ́ть. не ѹ҆бои́тесѧ (ѹ҆бо), мно́ѕѣхъ пти́цъ ѹ҆́нши е҆сте {вы}[4]·

ма҃ ı / ма҃ ı

за҄, ѯд҃·

2 *Бо ніщо не є прихованим, що не відкриється, і тайним, що не пізнається. **3** Тому *все,* що в темряві ви сказали, – почується при світлі і, що до вуха ви сказали в кімнатах, – буде проповідуване на дахах. **4** *Кажу ж вам, своїм друзям: Не бійтеся тих, що вбивають тіло і потім не можуть зробити більше нічого. **5** Кажу ж вам кого боятися: бійтеся того, що має владу по убитті кинути у вогняну прірву. Так, кажу вам: того бійтеся! **6** *Чи не п’ять птахів цінять двома пінязями? І ані один з них не є забутий перед Богом. **7** Адже й все волосся вашої голови є почислене. Не бійтеся. Отже, ви є кращі від дуже численних птахів. *поч. 64*

мат. 10 / мар. 4 / вищ. 8 / мат. 10 / мат. 10

ма҃ ı / ма҃ и / в҃ ти҃ в / вѣ҃ д / ма҃ вı / ма҃ г / а҃ іоа҃ е / ма҃ ı / ма҃ гı

*Гл҃ю же ва́мъ. вса́къ и҆́же а҆́ще и҆сповѣ́сть мѧ̀ предъ чл҃кы, и҆ сн҃ъ чл҃чїи и҆сповѣ́сть е҆го пре̑ а҆́гг҃лы бж҃їими. а҆ ѿвръгі́исѧ менѐ пре̑ чл҃кы, ѿвръже́нъ бѹ́детъ пре̑ а҆́гг҃лы бж҃їими· *И҆ вса́къ и҆́же рече́тъ сло́во на̀ сн҃а чл҃ческаго, ѻ҆ста́витсѧ е҆мѹ̀. а҆ на ст҃го дх҃а хѹли́вшемѹ, не ѻ҆ста́витсѧ· *Е҆гда же приведѹ́тъ вы на собо́рища, и҆ вла́сти и҆ вл҃чьства, не пецѣ́тесѧ, ка́ко, и҆ли что̀ ѿвѣща́ете, и҆ли что̀ рече́те. ст҃ы́и бо дх҃ъ наѹ҆́читъ вы в то́й ча́съ, ꙗ҆́же подоба́е рещи̇·

за҄, ѯе҃·

8 *Кажу ж вам: кожний, хто лиш визнає Мене перед людьми, і Людський Син визнає його перед божими ангелами, **9** а хто відречеться Мене перед людьми, того Я відречуся перед божими ангелами. **10** *І кожному, хто скаже слово проти Людського Сина, відпуститься йому, а тому, що хулив проти Святого Духа, не відпуститься. **11** *Коли ж вас приведуть на збори, і до властей, і до влади, не журіться як або що відповісте, або що скажете, **12** бо Святий Дух навчить вас в тій годині, що треба сказати. *поч. 65*

мат. 10 / мар. 8 / тим2. 2 / вищ. 9 / мат. 12 / мар. 3 / ів. 5 / мат. 10 / мар. 13

Рече же (е҆мѹ̀ нѣ́кїи ѿ наро́да)[5], ѹ҆чи́телю, рцы̀ бра́тѹ моемѹ̀ раздѣли́ти со мно́ю достоа́нїе· Ѻ҆н же рече е҆мѹ̀. чл҃че, кто̀ мѧ̀ поста́ви сѹдї́ю, и҆ли дѣли́телѧ на҄ ва́ми; рече же к ни҄· блюдѣ́те и҆ храни́тесѧ ѿ лихои́мьства. ꙗ҆́ко не ѿ и҆збы́тка комѹ̀ живо̀ е҆го е҆сть ѿ и҆мѣ́нїѧ е҆го·

за҄, ѯѕ҃·

13 Сказав же Йому якийсь з юрби: Учителю, скажи моєму братові розділити зі мною спадок. **14** Він же сказав йому: Чоловіче, хто Мене поставив суддею або розподілювачем над вами? **15** Сказав же до них: Вважайте і стережіться захланності, бо не від надміру його маєтку в когось є його життя! *поч. 66*

Рече же при́тчѹ к ни́мъ гл҃ѧ. чл҃кѹ нѣ́коемѹ бога́тѹ ѹ҆гобзи́сѧ ни́ва, и҆ мы́шлѧше в себѣ̀ гл҃ѧ. что̀ сътворю̀, ꙗ҆́ко не и҆́мамъ гдѣ̀ съб-

16 Він же сказав притчу до них, кажучи: Якомусь багатому чоловікові дуже вродила нива. **17** І він думав у собі, кажучи: Що зроблю, бо не маю

куди зібрати моїх плодів? **18** І сказав: Це зроблю: знищу мої клуні і збудую більші, і зберу туди все моє збіжжя і мої добра. **19** *І скажу моїй душі: Душе, маєш багато дібр, що лежать на численні роки. Спочивай, їж, пий, веселися. **20** Сказав же йому Бог: Безумний, в цю ніч від тебе вимагатимуть твою душу, а те, що ти приготував, кому буде? **21** Так той, що собі збирає, а не багатіє в Бога. **22** Сказав же Він до своїх учнів: *Задля цього кажу вам: Не журіться вашою душею, що їстимете, ні тілом, у що зодягнетеся. **23** Душа є більша від їжі і тіло від одежі. **24** Дивіться на ворон, бо ані не сіють, ані не жнуть, які не мають схронів ані клунь, – і Бог їх годує. Наскільки радше ви є кращі від птахів! **25** Хто ж з вас, журячись, може додати до свого росту один лікоть? **26** Якщо, отже, навіть щось мале не можете, чому журитесь про інше? **27** Глядіть на лілеї, як ростуть: не трудяться ані не прядуть. Кажу ж вам, що ані Соломон в усій своїй славі не зодягнувся *так,* як одна з цих. **28** Якщо ж траву на полі, що сьогодні є і завтра в піч кидають, Бог так зодягає, *то* скільки більше вас, маловіри? **29** І ви не шукайте, що будете їсти або що будете пити, і не вивищуйтеся, **30** бо цього всього шукають народи цього світу. Ваш же Батько знає, що цього потребуєте. **31** Одначе шукайте божого царства, і це все вам додасться. *поч. 67*

сир. 11; пс. 54; мат. 6; пет1. 5

32 Не бійся, стадо мале, бо ваш Батько зволив дати вам царство. **33** Продайте ваші маєтки і дайте милостиню. *Зробіть собі гаманці, що не старіють, – скарб, що не маліє на небесах, де злодій не наближається ані міль не точить. **34** Бо де є ваш скарб, там і буде ваше серце. **35** *Хай ваші бедра будуть підперезані і світильники хай горять. **36** І ви уподібнитесь до людей, що очікують свого пана, коли повернеться з весілля, щоб, як прийде і застукає, зразу йому відчинили. **37** Блаженні ті раби, яких пан, прийшовши, знайде, що чувають. Амінь, кажу вам, що підпережеться, і посадить їх, і, перейшовши, послужить їм. **38** І якщо прийде в другу сторожу або прийде в третю сторожу, і знайде їх так – блаженні є ті раби. **39** *Це ж знайте, що якщо б знав пан дому, в який час прийде злодій, отже, чував би і не дав би підкопати свого дому. **40** І ви, отже, будьте готові! В яку ж годину не сподіваєтесь – Людський Син прийде! **41** Сказав же Йому Петро: Господи, чи до нас

мат. 6; пет1. 1; мат. 24; апо. 6

рати плодо́въ мои́хъ; и҆ рече, се сътворю. разорю (житница моѧ)[6], и҆ болшаѧ съзи́ждꙋ. и҆ съберꙋ тꙋ̀ всѧ [жита моѧ и҆ бл҃га́ѧ моѧ][7]. *и҆ рекꙋ дш҃и мое́и. дш҃е, имаши многа бл҃га, лежа́щаѧ на лѣта многа. почива́и, ꙗ҆ждь, пі́и, веселисѧ· рече же е҆мꙋ бг҃ъ. безꙋ́мне, в сі́ю нощ̑ дш҃ꙋ твою и҆стѧ́жꙋтъ ѿ тебе. а҆ ꙗ҆́же оу҆гото́ва, комꙋ бꙋдетъ; тако събира́аи себѣ, а҆ не в̾ бга бога́тѣѧ· рече же къ оу҆чн҃ко свои́мъ· *Сего ради гл҃ю вамъ, не пецѣтесѧ дш҃ею [ва́шею][8], что̀ ꙗ҆сте. ни тѣ́ломъ, въ что̀ ѡ҆блече́тесѧ, дш҃а {-}[9], болши е҆сть пища. и҆ тѣло ѡ҆дежда· Смотри́те вра́нъ, ꙗ҆ко ни сѣютъ ни жнꙋтъ, и҆́мже нѣстъ скровища, ни житница, и҆ бг҃ъ пита́етъ и҆хъ. ко́лми паче вы е҆сте лꙋчши птицъ; кто же ѿ васъ пекі́исѧ може́тъ [приложити възрастꙋ свое́мꙋ][10] лакотъ [е҆ді́нъ][11]; а҆ще оу҆бо ни мало чесо̀ може́те, что ѡ҆ про́чихъ пече́тесѧ; смотри́те крины, ка́ко растꙋтъ, не трꙋжда́ютсѧ, ни прѧдꙋтъ. гл҃ю же вамъ, {ꙗ҆́ко}[12] ни соломонъ въ все́и славѣ свое́и ѡ҆блечесѧ ꙗ҆ко е҆ді́нъ ѿ сихъ· А҆ще же (травꙋ на селѣ дн҃е сꙋщꙋ)[13], и҆ оу҆трѣ в пещь в̾мещꙋщемꙋ, бг҃ъ тако ѡ҆дѣ́етъ, ко́льми паче васъ маловѣ́ри; и҆ вы не и҆щи́те что ꙗ҆сте, [и҆ли][14] что пі́ете и҆ не възноси́тесѧ. (вс҃ѣ бо си҆)[15] ꙗ҆зыцы мира сего и҆щꙋ. вашъ же ѿц҃ъ вѣстъ, ꙗ҆ко требꙋ́ете сихъ. ѡ҆баче и҆щите црт҃віа [бж҃іа][16], и҆ сі́а {всѧ}[17] приложатсѧ вамъ· за҃, з҃з·

сн҃ѣ а҃і; Ꙋ҆ло и҆д мл҃ ѕ҃ а҆ пе҆р е҃

Не бо́исѧ малое ста́до, ꙗ҆ко бл҃гои҆зволи ѿц҃ъ вашъ дати ва҃ црт҃во· Продади́те и҆мѣнї́а ва́ша, и҆ дадите мл҃тыню· *Сътвори́те себѣ влага́лища неветша́ющаѧ, скро́вище не ѡ҆скꙋдѣ́емо на нб҃сехъ, и҆дѣже тат̑ не приближаетсѧ, ни моль растлѣваетъ. и҆дѣже бо е҆сть скро́вище ваше, тꙋ̀ и҆ срц҃е ваше бꙋдетъ· *да бꙋдꙋтъ (чресла̀ ва́ша)[18] препоѧ́сана, и҆ свѣти́лници горѧ́ще, и вы подо́бни чл҃комъ чающимъ г҃а своего, когда възвратитсѧ ѿ бра́къ, да приш҃шꙋ и҆ тлъкнꙋвшꙋ, а҆бі́е ѿврезꙋтъ е҆мꙋ· Бл҃же́ни раби҆ ті́и, и҆хже приш҃ г҃ь ѡ҆брѧщ҃ бдѧ́ща. а҆минь гл҃ю вамъ, ꙗ҆ко препоѧ́шетсѧ, и҆ посадитъ и҆҃, и҆ минꙋвъ послꙋжитъ и҆҃. и҆ а҆ще (прі́идетъ) въ вторꙋю (стражꙋ), любо в̾ третїю стражꙋ прі́идетъ, и҆ ѡ҆бра́щетъ (и҆) тако, блажени сꙋть [раби ті́и][19]· *Се̑ же вѣ́дите, ꙗ҆ко а҆ще бы вѣ́далъ господинъ храмины, в кі́и часъ татъ прі́иде̑, [бдѣлъ оу҆бо бы, и҆ не бы][20] далъ по̑копати домꙋ своего. и҆ вы [оу҆бо][21] бꙋдѣте гото́ви. ꙗ҆ко во́ньже часъ не мните̑, сн҃ъ чл҃чь прі́иде̑· рече же [е҆мꙋ][22] петръ. г҃и, к намъ ли

мл҃ ѕ҃; а҆ пе҆р а҃; мл҃ и҆д а҆пока҃ ѕ҃

притчю сїю глаголеши. или къ всѣмъ; (-)[23] рече (же) гь· зач, ѯи·

мѳ кд *Кто оубо есть вѣрныи строитель (и) мудрыи, егоже поставитъ гь на челядїю своею, даяти въ время житомѣренїе; блаженъ рабъ тои, егоже пришедъ гь его, обрящетъ творяща тако. въистинꙋ глаголю вамъ, яко на всѣмъ имѣнїемъ своимъ поставитъ его· Аще ли же речетъ рабъ тои въ срдцы своемъ коснитъ господинъ мои прїити, и начнетъ бити рабы и рабыня, ясти же и пити, и оупиватися. прїидетъ господинъ раба того, въ днь вонже не чаетъ, и в часъ вонже не вѣсть, и протешетъ его, и часть его с невѣрными положитъ· Той же рабъ вѣдѣвыи волю господина своего, и не оуготовавъ, ниже сътворивъ по воли его, бїенъ будетъ много· Не вѣдѣвыи же, сътворивъ же достоиная ранамъ, бїенъ будетъ малы· зач, ѯд·

всякому же емуже дано будетъ много, много взыщется ѿ него. и емуже предаша множайше, множайше просятъ ѿ него· Огня прїидохъ въврещи на землю, и что хощу, аще оуже възгорѣся; крщенїе же имамъ крститися, и како оудръжуся дондеже скончаются;

мѳ і *мните ли яко мира прїидохъ дати на землю; ни глаголю вамъ, но раздѣленїа. будутъ бо ѿселѣ пять въ единомъ дому раздѣлены, трїе на два, и два на три. раздѣлится ѿць на сна, и снъ на ѿца, мти на дщере, и дщи на матере, свекры на невѣсту свою, и невѣста на свекровь [свою][24]·

мѳ ѕі *Глаголаше же (-)[25] народомъ, егда оузрите облакъ въсходящь ѿ запада, абїе глаголете, [-][26] туча грядетъ, и бываетъ тако· и егда югъ вѣющь, глаголете, {-}[27] зной будетъ, и бываетъ· Лицемѣри, лице {нбу и земли}[28] вѣсте искушати. времени же сего [како не искушаете][29]; что (-)[30] и о себѣ не судите праведное;

мѳ є *егда бо грядеши съ сопѣрникомъ своимъ къ князю, на пути даждь дѣланїе избыти ѿ него· да не како привлечетъ тебе к судїи, и судїа тя предастъ слузѣ, и слуга (всадитъ тя)[31] в темницу· Глаголю тебѣ, не изыдеши ѿтуду, дондеже и послѣднюю мѣдницу въздаси·

говориш цю притчу, чи до всіх? **42** Сказав же Господь: *поч. 68*

мат. 24 *Хто, отже, є вірним і мудрим управителем, якого пан поставить над своєю челяддю, щоб давати в час мірку зерна? **43** Блаженний той раб, якого пан, прийшовши, його знайде, що він так робить. **44** По правді, кажу вам, що поставить його над усім своїм маєтком. **45** Якщо ж той раб скаже у своєму серці: Мій пан бариться прийти! – і почне бити слуг і служниць, їсти ж, і пити, і впиватись. **46** Прийде пан того раба в день, в який не сподівається, і в годину, про яку не знає, і розітне його, і покладе його частку з невірними. **47** Той же раб, що знав волю свого пана і не приготував ані не зробив за його волею, буде дуже битий; **48** а той, що не знав, а зробив гідне ран, буде мало битий. *поч. 69*

Кожному ж, кому буде дано багато, багато вимагатиметься від нього, і кому передали дуже багато, дуже багато вимагатимуть від нього. **49** Я прийшов кинути вогонь на землю! І що хочу, хіба щоб вже розгорівся! **50** Хрещенням же маю хреститися, і як втримаюся, доки не сповниться?

мат. 10 **51*** Чи думаєте, що Я прийшов дати мир на землю? Ні, кажу вам, але поділ. **52** Бо відтепер будуть п’ять поділених в однім домі: три проти двох і два проти трьох. **53** Розділиться батько проти сина і син проти батька, мати – проти дочки і дочка – проти матері, свекруха – проти своєї невістки і невістка – проти своєї свекрухи.

мат. 16 **54** *Говорив же Він юрбам: Коли побачите хмару, що сходить зі заходу, відразу кажете: Туча йде. І стається так. **55** І коли віє південний, кажете: Буде спека. І стається. **56** Лицеміри, лице неба і землі знаєте випробовувати, часу ж цього чому не випробовуєте? **57** І чому не судите про себе по-справедливому?

мат. 5 **58** *Бо, коли ідеш зі своїм супротивником до князя, в дорозі завдай собі труда вирватись від нього, щоб часом він не притягнув тебе до судді, і суддя тебе *не* видав слузі, і слуга *не* посадив тебе до в’язниці. **59** Кажу тобі: Не вийдеш звідти, доки не віддаси й останнього мідяка.

Глава, гі· зач, о·

Прїидоша же нѣцїи в то время повѣдающе ему о галилеехъ, ихже кровь пилатъ смѣси съ жрътвами ихъ· и ѿвѣщавъ [іс][1], рече имъ. мните ли яко галилеане сїи грѣшнѣиши паче всѣхъ галилеан бя-

Глава 13, *поч. 70*

1 Прийшли ж деякі в тім часі, розповідаючи Йому про галилейців, яких кров змішав Пилат з їхніми жертвами. **2** І відповівши, Ісус сказав їм: Чи думаєте, що ці галилейці грішніші були від всіх галилейців, що

вони так потерпіли? **3** Ні, кажу вам, але якщо не покаєтеся, *то* всі так само згинете. **4** Або ті вісімнадцять, на яких впала силоамська башта і їх побила, чи думаєте, що ті були більш винні від всіх, що жили в Єрусалимі? **5** Ні, кажу вам, але якщо не покаєтеся, *то* всі так само згинете. **6** Говорив же цю притчу: Хтось мав фігу посаджену у своєму винограднику, і прийшов, шукаючи плоду на ній, і не знайшов. **7** Сказав же до виноградаря: Ось третій рік, відколи ж приходжу, шукаючи плоду на цій фідзі, і не знаходжу. Зрубай її, отже, чому й землю займає? **8** Він же, відповівши, сказав йому: Пане, залиши її і цього року, доки не обкопаю довкола неї і підсиплю гноєм, **9** і може, отже, зродить плід. Якщо ж ні, в наступному *році* її зрубаєш. *поч. 71*

10 Він же навчав на одному зі зборів в суботу. **11** І ось була жінка, що мала духа недуги вісімнадцять років, і була схилена, і зовсім не могла випростатися. **12** Побачивши ж її, Ісус прикликав і сказав їй: Жінко, ти звільнена від твоєї недуги! **13** І поклав на неї руки – і вона відразу випросталася і прославляла Бога. **14** Відповів же, старшина збору, обурюючись, тому що її Ісус оздоровив в суботу, говорив до юрби: Є шість днів, в яких належить працювати, отже, приходячи в ті, оздоровляйтесь, а не в день суботній. **15** Відповівши ж, отже, Господь йому і сказав: Лицеміре, чи кожний з вас в суботу не відв'язує свого вола або осла від ясел і, повівши, напуває? **16** Цю ж, що є дочкою Авраама, яку сатана зв'язав ось вісімнадцятий рік, чи не годилося, щоб вона звільнилась від цього пута в день суботи? **17** І як Він це говорив, встидалися всі, що Йому противилися, і ввесь народ радів всім славним, що ставалося через Нього. *поч. 72*

мат. 3, мар. 4 — **18** *Говорив же: До кого подібним є боже царство і до кого його уподібню? **19** Він є подібним до зерна гірчиці, яке, взявши, людина кинула у свій виноградник. І воно виросло, і стало великим деревом, і небесні птахи поселилися у його галуззях. мат. 13 — **20** *І знову сказав: До кого уподібню боже царство? **21** Воно є подібним до квасу, якого, взявши, жінка сховала в трьох сатах муки, доки все не викисне. мат. 9, мар. 6 — **22** *І Він переходив через міста і села, навчаючи і йдучи до Єрусалиму. **23** Сказав же якийсь Йому: Господи, чи є мало тих, що спасаються? Він же сказав до них: мар. 7 — **24** *Намагайтеся ввійти через тісні ворота, бо, кажу вам, численні шукатимуть ввійти, і не зможуть. **25** Коли ж встане пан до-

ху, ꙗко тако пострадаша; ни глю вамъ, но аще не покаетеся, вси такоже погибнете. Или они осмьнадесяте на нихже паде столпъ силоамъскїи, и поби ихъ. мните ли ꙗко тїи длъжнѣиши бѣху паче всѣхъ (-)[2] живущихъ въ їерлимѣ; ни глю вам, но аще не покаетеся, вси такожде погибнете. Глаше же сїю притчю. Смоковницу имаше нѣкїи (въ винограде своемъ всажденну)[3]. и прїиде ища плода на ней, и не обрѣте. рече же к винаревi, се (третїе лѣто)[4] ѿнелиже прихожду ища плода на смоковници сей, и не обрѣтаю. посѣци (ю убо)[5], въскую и землю упражняетъ; он же ѿвѣщавъ, (рече)[6] ему. Ги, остави ю и се лѣто, донъдеже окопаю окртъ ея, и осыплю гноемъ, и аще убо сътворитъ плодъ, [аще ли же ни, въ грядущее][7] посѣчеши ю. зач, оа.

Бяше же учя на единомъ ѿ сонмищъ в суботы. И се жена (бѣ) (имущи дхъ)[8] недуженъ, лѣтъ осмьнадесять, и бѣ сляка. и не могущися въсклонити ѿнудь. видѣв же ю Ис, пригласи, и рече ей, жено ѿпущена еси ѿ недуга твоего. и възложи на ню руцѣ, и абїе простреся, и славляше Бга. ѿвѣщав же старѣишина сънбору, негодуя, зане в суботу исцѣли (ю) Ис, глаше народу. (-)[9] шесть днїи есть, в няже достоитъ дѣлати, в ты убо приходяще цѣлитеся, а не въ днь суботныи. ѿвѣщав же убо ему Гь, и рече. лицемѣре, кождо васъ в суботу не ѿрѣшаетъ ли (своего вола)[10] или осла ѿ яслїи. и ведъ напаяетъ; сїю же дщере авраамлю сущу, юже связа сатана, се осмоенадесяте лѣто, не достояше ли разрѣшитися ей ѿ юзы сея в днь суботныи; и си (ему глющу)[11], стыдахуся вси противляющеися ему. и вси людїе радовахуся, о всѣхъ славныхъ бывающихъ ѿ него. зач, ов.

ма г, мр д — *Глаше (же)[12], кому подобно есть црствїе бжїе. и кому уподоблю е; подобно есть зерну горушну, еже прїемъ члкъ, вверже в виногра свой, и възрасте, и бысть древо [велїе][13], и птица нбныя вселишася в вѣтвїе его. ма гі — *И паки рече. кому уподоблю црствїе бжїе; подобно есть квасу, еже прїемши жена, съкры в муцѣ сата три, дондеже въскисе все. ма ѳ, мр ѕ — *И прохождаше сквозѣ грады и веси, уча, и шествїе творя въ їерлимъ. рече же нѣкїи ему. Ги, аще мало есть спасающихся; он же рече к нимъ. мр з — *подвизайтеся внити сквозѣ тѣсная врата. яко мнози глю вамъ взыщутъ внити, и не възмогутъ. ѿнелиже въстанетъ дому влка, и затворитъ двери, и начнете внѣ стояти и уда-

рати в двери глюще. ги, [ги][14] ѿверзи нам. и ѿвѣщав речет вам. *не вѣдѣ вас ѿкуду есте. Тогда начнете глати. ядохом пре тобою и пихом, и на распутїи наших учил еси. *И речет, [глю][15] вам, не вѣм вас ѿкуду есте, ѿступите ѿ мене вси дѣлателїе неправдѣ. ту будет плач и скрежет зубом. Егда узрите авраама, і исаака, і иакова, и вся пррки в црствїи бжїи, вас же изгонимых вон. и прїидут ѿ восток и запад, и сѣвера и юга, и возлягут в црствїи бжїи. *И се суть послѣднїи, иже будут перви. и суть первїи, иже будут послѣдъни. зач, ог.

В той [днь][16] приступиша нѣцїи ѿ фарисей, глюще ему. изыди і иди ѿсюду, яко ирод хощет тя убити. И рече им. шедше рцѣте лису тому. се изгоню бѣсы, і исцѣленїа творю днь и утрѣ, и в третїи скончаю. Обаче подобает ми днь, и утрѣ и в ближнїи ити, яко не возможно есть прку погибнути кромѣ ієрлма. *Ирлим, ирлїм, избивый пррки, и каменїем побивая посланыя к нему. коль краты восхотѣх собрати чада твоя, якоже кокош гнѣздо свое под крилѣ, и не восхотѣсте; *се оставляется вам дом ваш {пу}[17]. Глю же вам, [яко][18] не имате мене видѣти, дондеже прїидет, егда речете, блвен грядый во имя гне.

Глава, ді. зач, од.

И бысть егда вниде ему в дом нѣкоего князя фарисейска в суботу (хлѣб ясти)[1], и тїи бѣху назирающе его. И се члк нѣкїи (имый водный труд, бѣ)[2] пред ним. И ѿвѣщав іс, рече к законником, и фарисеом гля. [аще][3] достоит в суботу цѣлити [-][4]; они же умлъчаша. и прїем исцѣли его, и ѿпусти. И [ѿвѣщав][5] к ним рече. котораго ѿ вас {осел}[6], или вол, в студенец впадет. (-)[7] не абїе ли извлечет его в днь суботный; и не возмогоша ѿвѣщати ему к сим. Глаше же к званным притчю. обдръжа како предѣданїа избираху гля к ним. егда зван будеши ким на брак, не сади на предънем мѣстѣ, еда кто чтнѣе тебе {будет званых}[8]. и пришед иже тебе (звавый и оного)[9], речет. (ты)[10] дажд сему мѣсто, и тогда начнеши с студом послѣднее мѣсто дръжати. *Но егда зван будеши, шед сади на послѣднем мѣстѣ, да егда прїидет звавый тя, речет ти, друже, посади выше.

му і замкне двері, і будете назовні стояти і стукати в двері, кажучи: Господи! Господи, відкрий нам! І Він, відповівши, скаже вам: *Не знаю вас, звідки ви є! (мат. 7) **26** Тоді почнете говорити: Ми їли і пили перед Тобою, і ти навчав на наших роздоріжжях. **27** *І Він скаже: Кажу вам, не знаю вас, звідки ви є! Відступіть від Мене всі, що чините неправедність! (мат. 25, пс. 6) **28** Там буде плач і скрегіт зубів, коли побачите Авраама, і Ісаака, і Якова, і всіх пророків в божому царстві, а вас – вигнаними геть. **29** І прийдуть зі сходу, і заходу, і півночі, і півдня, і ляжуть в царстві божому. **30** *І ось – це останні, які будуть першими, і перші, які будуть останніми! (мат. 19, мар. 10) *поч. 73*

31 В тім дні приступили деякі з фарисеїв, кажучи Йому: Вийди і йди звідси, бо Ірод хоче Тебе убити. **32** І Він сказав їм: Пішовши, скажіть тому лисові: Ось Я виганяю бісів і оздоровляю нині і завтра, і в третій *день* закінчу. **33** Одначе мені треба іти нині, і завтра, і в наступний, бо є неможливо, щоб пророк загинув поза Єрусалимом. **34** *Єрусалиме, Єрусалиме, що вибив пророків і камінням побиваєш посланих до нього! (мат. 23) Скільки разів Я бажав зібрати твоїх дітей, так як квочка своє гніздо під крила, – і ви не бажали! **35** *Ось ваш дім залишається вам пустим. (мат. 23) Кажу ж вам, що не побачите Мене, доки *не* прийде *час*, коли скажете: Благословенний той, хто йде в господнє ім'я!

Глава 14, *поч. 74*

1 І сталося, коли Він увійшов в дім якогось фарисейського князя в суботу їсти хліб, і ті Його підглядали. **2** І ось якийсь чоловік, що мав водяну недугу, був перед Ним. **3** І відповівши, Ісус сказав до законників і фарисеїв, кажучи: Чи годиться в суботу оздоровляти? **4** Вони ж замовкли. І взявши, Він його оздоровив і відпустив. **5** І відповівши, промовив до них: *Коли* осел або віл когось з вас впаде в криницю, чи не відразу витягне його в день суботній? **6** І вони не змогли Йому на це відповісти. **7** Говорив же притчу до запрошених, дивлячись, як вибирали перші лежання, кажучи до них: **8** Коли будеш запрошений кимось на весілля, не сідай на перше місце, щоб часом хтось шляхетніший від тебе *не* був між запрошеними, **9** і прийшовши, той, що запросив тебе і того, скаже: Ти дай цьому місце. І тоді почнеш зі встидом займати останнє місце. **10** *Але коли будеш запрошеним, пішовши сядь на останнє місце, щоб, коли прийде той, що тебе запросив, сказав тобі: Друже, сядь ви- (при. 25)

ще. Тоді буде тобі слава перед запрошеними з тобою. **11** *Бо кожний, що підноситься, буде впокорений, і хто впокоряється, буде вивищений! *по. 75*

мат. 23 ниж. 18

12 *Говорив же й до того, що його запросив: Коли зробиш обід або вечерю, не клич своїх друзів, ані твоїх братів, ані твоїх кревних, ані багатих сусідів, щоб часом і ті також тебе запросили, – і буде тобі винагорода. **13** Але коли робиш гостину, клич бідних, слабких, кульгавих, сліпих – **14** і будеш блаженним, бо вони не мають чим тобі віддати. Віддасться ж тобі у воскресіння праведних! **15** Почувши ж це якийсь з тих, що лежали з Ним, сказав Йому: Блаженний той, хто їстиме обід у божому царстві! *поч. 76*

при. 3

16 *Він же сказав йому: Якийсь чоловік зробив велику вечерю, і запросив багатьох, **17** і послав свого раба в час вечері, щоб сказати запрошеним: Ходіть, бо все вже готове! **18** І всі почали разом відмовлятися. Перший йому сказав: Я купив поле, і мені потрібно вийти і його побачити; благаю тебе, май мене за виправданого. **19** І другий сказав: Я купив п’ять пар волів і йду їх випробувати; благаю тебе, май мене за виправданого. **20** І інший сказав: Я взяв жінку і задля цього не можу прийти. **21** І прийшовши, той раб розповів це своєму панові. Тоді пан дому, розгнівавшись, сказав своєму рабові: Мерщій вийди на роздоріжжя і вулиці міста і введи сюди бідних, і слабких, і сліпих, і кульгавих! **22** І сказав раб: Пане, сталося так, як ти наказав, і ще є місце. **23** І сказав пан до раба: Вийди на шляхи і загорожі і спонукай увійти, щоб мій дім наповнився. **24** Кажу бо вам, що ні один з тих запрошених чоловіків не скуштує моєї вечері. Бо багато є запрошених, мало ж вибраних. *поч. 77*

мат. 22 апо. 14

25 Ішли ж з ним численні юрби, і обернувшись, Він сказав до них: **26** Якщо хто іде до мене і не зненавидить свого батька, і матір, і жінку, і дітей, і братів, і сестер, ще ж і свою душу, *той* не може бути моїм учнем. **27** *І хто не несе свого хреста і *не* іде вслід за Мною, не може бути моїм учнем. **28** Бо хто з вас, бажаючи збудувати башту, найперш, сівши, не почислить маєток, чи має те, що потрібно, щоб докінчити? **29** Щоб, коли покладе основу і не зможе докінчити, всі, що бачать, не почали його висміювати, **30** кажучи, що цей чоловік почав будувати і не може закінчити. **31** Або який цар, ідучи проти іншого царя, щоб зійтися з ним у бою, найперш, сівши, не порадиться, чи має силу зустріти з десятьма тисячами

мат. 10 і 16 мар. 8 вищ. 4

тогдà бꙋ́детъ ти сла́ва предъ [-][11] зва́нными с тобо́ю. *Ꙗ́ко вся́къ възносѧ́йсѧ, смѣ́ритсѧ. и смирѧ́йсѧ. възнесе́тсѧ. за, ое.

Ма̃ іг нѝ ні

*Гла́ше же и къ зва́вшемꙋ его. егда сътвори́ши обѣ́дъ или вече́рꙋ, не зовѝ дрꙋгъ свои́хъ ни бра́тїѧ твоѧ, ни срѡ́дникъ твои́хъ, ни сѫсѣдъ бога́тыхъ. еда коли и тїи (тѧ та́коже възъзовꙋтъ)[12], и бꙋдетъ (ти въздаа́нїе)[13] но егда [твориши пиръ][14] зовѝ нищаѧ, маломо́щи, хро́мыѧ, слѣпы́ѧ, и бл҃женъ бꙋдеши. ꙗко не имꙋтъ (ти (что) въздати)[15]. въздастъ же ти сѧ въ въскресе́нїе праведныхъ. Слы́шав же нѣкїи ѿ възлежа́щи с нимъ сїа, рече емꙋ. бл҃женъ иже снѣсть [обѣдъ][16] въ црⷭ҇твїи бж҃їи. за̃, ос.

при г̃

*Он же рече емꙋ. Чл҃къ нѣкїи сътворѝ вечерꙋ велїю, и звà многы. и послà рабъ свои в гѡ вечера, рещи зва́ннымъ, грѧдѣте, ꙗко оуже готова [сꙋтъ вса][17]. и начаша вкꙋпѣ (ѿрица́тисѧ вси)[18]. Пе́рвыи рече емꙋ. селò кꙋпихъ, и имамъ нꙋждꙋ (изыити и)[19] видѣти е. молю́ ти сѧ имѣи мѧ ѿрече́на. И дрꙋгїи рече, сꙋпрꙋгъ вълѡ́вныхъ кꙋпихъ пѧть, и градꙋ искꙋсити ихъ. молю̀ тѧ имѣи мѧ ѿрече́на. И дрꙋгїи рече. женꙋ поѧхъ, и сего ради не могꙋ прїити. И пришедъ рабъ (тои), повѣда господинꙋ своемꙋ сїа. Тогда разгнѣвавсѧ домꙋ вл҃ка, рече рабꙋ своемꙋ. изыди скоро на распꙋтїа, и сто́гны града и нищаѧ, и бѣдныа и слѣпыа и хромыа введи сѣмо. и рече рабъ. г҃и, бысть ꙗкоже повелѣ, и еще мѣсто е. и рече господинъ к рабꙋ. изы́ди на пꙋтѝ и халꙋгы, и оубѣди внити, да наполнитсѧ (домъ мои)[20]. Гл҃ю бо ва̃, ꙗко ни еди́нъ мꙋжїи тѣхъ зва́ныхъ вкꙋситъ моа вечера. {мно́зи бо сꙋ зва́ни, мало же избра́нныхъ}[21]. за̃, оз.

Ма̃ кв апока̃ ді

Ида́хꙋ же с нимъ наро́ди мно́зи. и обра́щьсѧ рече к нимъ. аще кто грѧдетъ къ мнѣ, и не възненави́дитъ ѿца своего и ма́тере, и женꙋ и ча̃д, и братїа и се́стръ, еще же и дш҃ꙋ свою, не мо́жетъ {мои быти оучн҃къ}[22]. [*И][23] иже не но́ситъ кр҃та своего и (въ слѣдъ мене грѧдетъ)[24], не мо́жетъ (мои быти)[25] оученикъ. Ктò бо ѿ ва̃ хотѧи столпъ создати, не преже ли сѣдъ разъчтетъ имѣ́нїе, аще имать еже есть на съвръше́нїе; да не ког҃а положитъ основа́нїе, и не възмо́жетъ съвръши́ти. вси видащеи начнꙋт (рꙋга́тисѧ емꙋ)[26] гл҃юще, ꙗко сеѝ чл҃къ начатъ здати, и не мо́жетъ съвръшити; или кїи цр҃ь иды къ иномꙋ цр҃ю, снитисѧ с ни̃ на́ брань, не сѣдъ ли преже совѣщаваетъ, аще силенъ е (срѣ́стисѧ съ деса-

Ма̃ і и ві мр̃ и вы д

тїю тысѧщъ)[27], грѧдꙋщаго съ двѣма десѧтьма тысѧщама нань; аще ли же ни, еще (далече емꙋ)[28] сꙋщꙋ, моленїе пославъ, молитсѧ о смиренїи. Тако ᲂу҆бо всѧкъ ѿ васъ. иже не ѿречетсѧ всего своего имѣнїѧ. не можетъ быти мой ᲂу҆ченикъ. *добро [-][29] есть соль. аще же [-][30] соль обꙋаетъ, в чемъ осолитсѧ; ни в землѝ ни в гноѝ требꙋетъ. вонъ изсыплютъ ю. Имѣѧй ᲂу҆ши слышати, да слышитъ.

мѳ҃а і҃ мр҃ѳ д҃

Глава. еі. за҃, ои҃.

Бѣхꙋ же (приближающесѧ емꙋ)[1] вси мытарїе и грѣшницы послꙋшати его. И роптахꙋ фарїсее и книжницы глюще. ꙗко сей грѣшникы прїемлє, и с ними ꙗстъ. Рече же к нимъ притчю сїю гла. кїи чл҃къ ѿ васъ имы сто овецъ, и погꙋбль (единꙋ ѿ нихъ)[2]. не оставитъ ли девѧтьдесѧтъ и девѧ҃ в пꙋстыни, і идетъ в слѣдъ погибъшаа дондеже обрѧщетъ ю; и обрѣтъ възлагаетъ на рамѣ свои радꙋѧсѧ. И пришє в домъ съзываѥ дрꙋгы и съсѣды гл҃а имъ. радꙋитесѧ со мною, ꙗко обрѣтохъ овцꙋ мою погибшꙋю. Гл҃ю вамъ, ꙗко тако радость [бꙋдетъ на небеси][3]. о единѡ грѣшницѣ кающемсѧ, нежели о девѧтьдесѧтихъ и девѧть праведьникъ, иже не требꙋю покаанїѧ. Или каѧ жена (имꙋщи десѧ драмъ)[4], аще погꙋбитъ (единꙋ драхмꙋ)[5]. не вжизаетъ ли свѣтилника, и помететъ храминꙋ, і ищетъ прилѣжьно, дондеже обрѧщетъ; и обрѣтши съзываетъ дрꙋгынѧ и съсѣды глющи. радꙋитесѧ со мною, ꙗко обрѣтохъ драхмꙋ (погибшꙋю)[6]. Тако гл҃ю вамъ, [радость бываетъ][7] пре аггелы бж҃їи, о единомъ грѣшницѣ кающимъсѧ. за҃, од҃.

Рече же. чл҃къ нѣкїи имѣ два сн҃а. и рече юнѣишїи ею ѿцꙋ. оч҃е, дажь ми достоинꙋю часть имѣнїѧ. [и][8] раздѣли има имѣнїе. и не по мнозѣ днеⷯ събравъ все мнїи снъ, ѿиде на странꙋ далече, и тꙋ расточи имѣнїе свое, живы блꙋдно. иждившꙋ же емꙋ все, бысть гла крѣпокъ на странѣ той, и той начатъ лишатисѧ. и шеⷣ прилѣписѧ единомꙋ ѿ житель тоа страны. и посла его на села своѧ пасти свинїѧ. и желаше [насытити чрево свое][9] ѿ рожецъ, ꙗже ꙗдахꙋ свинїѧ. и никтоже дааше емꙋ. в себе же пришеⷣ, рече. колико наемникомъ ѿца моего избывають хлѣбы, аз же гладомъ [-][10] гиблю; вставъ идꙋ къ ѿцꙋ моемꙋ, и рекꙋ емꙋ. оч҃е, съгрѣшиⷯ на нб҃о и пре тобою, (и) ᲂу҆же нѣсмь достоинъ нарещисѧ снъ твой, сътвори мѧ ꙗко единого ѿ наем-

того, що іде з двадцятьма тисячами проти нього? **32** Якщо ж ні, ще як він є далеко, пославши послів, просить про примирення. **33** Так, отже, кожний з вас, хто не відречеться всього свого майна, не може бути моїм учнем. **34** *Сіль є добра. Якщо ж сіль звітріє, чим посолиться? **35** Вона ні на землю, ні на гній не корисна – її геть висиплять. Хто має вуха, щоб слухати, хай слухає!

мат. 10
мар. 9

Глава 15, *поч. 78*

1 До Нього ж наближалися всі митарі і грішники, щоб Його послухати. **2** І нарікали фарисеї і книжники, кажучи, що Цей приймає грішників і з ними їсть. **3** Сказав же до них цю притчу, кажучи: **4** Який з вас чоловік, маючи сто овець і загубивши одну з них, не залишить дев'яносто і дев'ять в пустелі і *не* піде вслід за тою, що пропала, доки не знайде її? **5** І знайшовши, кладе на свої рамена, радіючи. **6** І прийшовши додому, скликає друзів і сусідів, кажучи їм: Радійте зі мною, бо я знайшов мою вівцю, що пропала! **7** Кажу вам, що така буде радість на небі над одним грішником, що кається, ніж над дев'яносто і дев'ятьма праведниками, які не потребують покаяння. **8** Або яка жінка, маючи десять драхм, якщо згубить одну драхму, не запалює світильника, і *не* замітає хату, і *не* шукає пильно, доки *не* знайде? **9** І знайшовши, скликає подруг і сусідів, кажучи: Радійте зі мною, бо я знайшла драхму, що пропала! **10** Такою, кажу вам, буває радість перед божими ангелами над одним грішником, що кається. *поч. 79*

11 Сказав же: Якийсь чоловік мав двох синів. **12** І молодший з них сказав до батька: Батьку, дай мені належну частину маєтку. І він розділив їм маєток. **13** І по не багатьох днях, зібравши все, молодший син відійшов в країну далеко і там розтратив своє майно, живучи розпусно. **14** Як же він видав все, був сильний голод у тій країні, і той почав бути в нестатках. **15** І пішовши, пристав до одного з мешканців тієї країни, і той послав його на свої поля пасти свиней. **16** І він бажав наситити свій живіт жолудями, які їли свині, і ніхто йому не давав. **17** Прийшовши ж до себе, він сказав: Скільки хліба залишається найманцям мого батька, я ж гину з голоду. **18** Вставши, піду до мого батька і скажу йому: Батьку, я згрішив проти неба і перед тобою **19** і я вже не є гідний називатися твоїм сином, зроби мене як одного з твоїх наймитів! **20** І вставши, він пішов до

свого батька. Ще ж як він був далеко, його побачив його батько і змилосердився, і побігши, впав на його шию і поцілував його. **21** Сказав же йому син: Батьку, я згрішив проти неба і перед тобою і вже не є гідним назватися твоїм сином! **22** Сказав же батько до своїх рабів: Винесіть найкращу одіж і зодягніть його, і дайте перстень на його руку і обуву на ноги; **23** і привівши годоване теля, заколіть, і ївши, веселімося, **24** бо цей мій син був мертвим – і ожив і згинув був – і знайшовся! І вони почали веселитися. **25** А його старший син був у полі. І як, ідучи, наблизився до хати, почув співи і хороводи **26** і, прикликавши одного зі слуг, запитав: Отже, що це є? **27** Він же сказав йому, що: Твій брат прийшов, і твій батько заколов годоване теля, бо прийняв його здоровим. **28** Він же розгнівався і не хотів увійти. А його батько, вийшовши, благав його. **29** Він же, відповівши, сказав батькові: Ось стільки літ я тобі служу, і ніколи я не переступив твоєї заповіді, і ти мені ніколи не дав козеняти, щоб я повеселився зі своїми друзями. **30** Коли ж прийшов цей твій син, що з'їв твоє майно з розпусницями, ти йому заколов годоване теля. **31** Він же йому сказав: Дитино, ти завжди є зі мною, і все моє є твоє. **32** Та належалось розвеселитись і зрадіти, бо цей твій брат був мертвим – і ожив і згинув був – і знайшовся!

никъ твой. и ѵставъ иде къ ѡцꙋ своемꙋ· ѥще же ѥмꙋ далече сꙋщꙋ, оузрѣ ѥго ѡцъ ѥго, и милъ ѥмꙋ бысть. и текъ нападе на выю ѥго, и ѡблобыза ѥго· [рече же ѥмꙋ снъ][11]. ѡче, съгрѣшихъ на нбо и пре тобою, (и) оуже нѣсмь достоинъ нарещися снъ твой· рече ѡцъ к рабомъ своимъ. [-][12] изнесѣте ѡдеждꙋ первꙋю, и ѡблецѣте ѥго, и дадите прѣстень на рꙋкꙋ ѥго, и сапогы на нозѣ. и [приведъше][13] телецъ оупитанныи, заколите, и ꙗдъше веселимсѧ, ꙗко (снъ мой сей)[14] мртвъ бѣ, и ѡживе. (і) {изгиблъ бѣ}[15], и ѡбрѣтесѧ. и начашѧ веселитисѧ· бѣ же снъ ѥго старѣи на селѣ. и ꙗко грѧдыи приближисѧ к домꙋ, слыша пѣнїа и ликы. и призвавъ ѥдиного ѿ ѡтрокъ, въпрашаше, что оубо (сїѧ сꙋть)[16]. ѡн же рече ѥмꙋ. ꙗко братъ твой прїиде, и закла ѡцъ твой телецъ оупитанныи, ꙗко здрава ѥго прїатъ· разгнѣвав же сѧ, и не хотѧше внити· ѡцъ же ѥго изшед молѧше ѥго· ѡн же ѿвѣщавъ, рече ѡцꙋ [-][17]. се толико лѣтъ работаю тебѣ, и николиже заповѣди твоѧ престꙋпихъ, и мнѣ николиже далъ ѥси козлѧте, да съ дрꙋгы своими възвеселилъсѧ быхъ· ѥгда же снъ твой сей. изѣдыи твое имѣнїе с любодѣйцами, прїиде, закла ѥмꙋ [телецъ питомыи][18]· ѡн же рече ѥмꙋ, чѧдо, ты всегда со мною ѥси, и всѧ моѧ, твоѧ сꙋть. възвеселити же сѧ и възрадовати подобаше, ꙗко бра твой сей мртвъ бѣ, и ѡживе. [і изгиблъ бѣ][19] и ѡбрѣтесѧ·

Глава 16, *поч. 80*

1 Говорив же і до своїх учнів: Був якийсь багатий чоловік, який мав наглядача, і той був оскаржений перед ним, що розтрачує його майно. **2** І покликавши його, сказав до нього: Що це я про тебе чую? Дай звіт за урядування домом, бо не зможеш більше домом провадити. **3** Сказав же в собі наглядач дому: Що зроблю, бо мій пан забирає від мене урядування домом? Копати не можу, жебрати встидаюся. **4** Знаю, що зроблю, щоб, коли буду відстороненим від урядування дому, мене прийняли до своїх домів. **5** І прикликавши кожного боржника свого пана, запитав першого: Скільки ти винен моєму панові? **6** Він же сказав: Сто мір оливи. І той сказав йому: Візьми твій записник і, сівши, швидко напиши п'ятдесят. **7** Потім же сказав другому: Ти ж скільки винен? Він же сказав: Сто мір пшениці. І сказав йому: Візьми твій записник і напиши вісімдесят. **8** І пан дому похвалив неправедного урядни-

Глва, ѕі. за, п·

Глаше же и къ оучнкомъ {свой}[1]. члкъ нѣкїи бѣ богатъ, иже имѧше приставника, и той ѡклеветанъ бысть к немꙋ, ꙗко расточаетъ имѣнїе ѥго, и пригласивъ ѥго, рече ѥмꙋ. что се слышꙋ ѡ тебѣ; възаждъ ѿвѣтъ ѡ приставленїи домовнѣмъ (-)[2]. не възможеши бо ктомꙋ домꙋ строити· рече же в себѣ приставник домꙋ. что сътворю, ꙗко гь мой ѿемлетъ строенїе домꙋ ѿ мене; копати не могꙋ, просити стыждꙋсѧ. разꙋмѣхъ что сътворю. да ѥгда ѿставленъ бꙋдꙋ ѿ строенїа домꙋ, прїимꙋтъ мѧ в домы своѧ· и призвавъ ѥдиного когождо длъжникъ господина своего. глаше первомꙋ, колицѣмъ длъженъ ѥси господинꙋ моемꙋ; ѡн же рече. сто мѣръ масла· (и)[3] рече ѥмꙋ, прїими (писанїе твое)[4], и сѣдъ скоро, напиши, пѧтьдесѧтъ· Потомже (рече дрꙋгомꙋ)[5]. ты же колицѣмъ длъженъ ѥси; ѡн же рече, сто мѣръ пшеница· (и гла)[6] ѥмꙋ. прїими (писанїе твое)[7], и напиши, ѡсмъдесѧтъ· и похвали гь до-

мꙋ строи́телѧ непра́веднаго, ꙗ҆́ко мꙋдрѣ сътворѝ. ꙗ҆́ко с҃нове вѣка сего мꙋдрѣиши па́че с҃нвъ свѣта в родѣ свое́мъ сꙋть· И҆ а҆зъ вамъ г҃лю, [сътвори́те себѣ][8] дрꙋгы̀ ѿ мамо́ны непра́вды, да е҆гда ѡ҆скꙋдѣе́те, прї и҆м̃ꙋ вы в вѣчныѧ кро́вы· за҃, п҃а·

Вѣ́рныи в ма́лѣ, и҆ въ мно́ѕѣ вѣренъ е҆сть. И҆ (непра́ведныи в ма́лѣ)[9], и҆ въ мно́ѕѣ непра́веденъ е҆сть· А҆́ще оу҆бо в непра́веднѣмъ и҆мѣнїи вѣ́рни не бы́сте, (въ и҆стиннѣмъ)[10] кто̀ вамъ вѣ́рꙋ и҆метъ; и҆ а҆́ще в чюжемъ вѣрни не бысте, ва́ше кто̀ ва҃ дастъ; *Никї иже рабъ мо́жетъ двѣма господи́нома рабо́тати. либо е҆ди́ного възненави́дитъ, а҆ дрꙋга́го възлюби́· И҆ли е҆ді́ного дръжи́тса, (-)[11] ѡ҆ дрꙋѕѣм̆ (же) неради́ти начнет. не мо́жете б҃ꙋ рабо́тати и҆ мамо́нѣ· Слы́шахꙋ же сїа всѧ и҆ фарїсе́е, сребролюбцы сꙋще, и҆ рꙋгахꙋсѧ е҆мꙋ· І҆ рече и҆м̃· за҃, п҃в·

Вы̀ е҆сте ѡ҆правдающеи̇ себѐ пре҃ ч҃лкы, б҃ъ же вѣсть с҃рца ваша̀. ꙗ҆́ко е҆же е҆сть въ ч҃лцехъ высо́ко, мръзость е҆сть предъ б҃мъ. *Законъ и҆ прр҃цы до і҆ѡа́нна, ѿтолѣ ц҃ртвїе б҃жїе бл҃говѣствꙋе́тсѧ, и҆ всѧкъ в не҆ нꙋдитсѧ· *Оу҆до́бѣе же е҆сть н҃бꙋ и҆ земли пре́ити̇, неже ѿ зако́на е҆ді́ной чертѣ поги́бнꙋти· *Всѧкъ пꙋщаай̇ женꙋ свою, и҆ приводѧ и҆́нꙋ, прелюбы дѣ́етъ. и҆ женѧй̇сѧ пꙋще́ною ѿ мꙋжа, прелюбы̀ творитъ· за҃, п҃г·

Ч҃лкъ же нѣкїи бѣ богатъ, и҆ ѡ҆блача́шесѧ в порфѷрꙋ и҆ вѷссонь, веселѧсѧ на всѧ д҃ни свѣтло· Ни́щъ же ([бѣ][12] нѣкто)[13] и҆менемъ ла́зарь, [и҆же][14] лежа́ше пре҃ враты е҆го гно́инъ, и҆ жела́ше насытитисѧ ѿ [крꙋпи́цъ][15] па́дающи̇ ѿ тра́пе́зы бога́таго. н҆о и҆ пси приходѧще ѡ҆близахꙋ (гной)[16] е҆го· Бы́сть же оу҆мрети ни́щемꙋ, и҆ несе́нꙋ быти а҆г҃глы на лоно а҆враа́мле· Оу҆́мре҃ же и҆ бога́тыи, и҆ погребо́шѧ е҆го· И҆ въ а́дѣ възве҃ ѡ҆чи свои̇ сыи в мꙋ́кахъ, оу҆зрѣ а҆враа́ма и҆здалече, и҆ лазарѧ на лонѣ е҆го· И҆ то́и възглашъ, ре҃ ѿ҃че а҆враа́ме, поми́лꙋи мѧ, и҆ послѝ ла́зарѧ, да ѡ҆мо́читъ конецъ пе́рста своего в водѣ, и҆ оу҆стꙋдитъ ꙗ҆зы́къ мои, ꙗ҆́ко стра́ждꙋ в пла́мени се҃· Рече же а҆враа́мъ. ча́до помѧни ꙗ҆́ко въспрїа́лъ е҆си бл҃га́ѧ твоѧ в животѣ твое́мъ, и҆ ла́зарь такоже зла́ѧ. н҃нѣ же з҃дѣ оу҆тѣша́етсѧ, ты же стра́ждеши· И҆ на҃ всѣми сими, междꙋ на́ми и҆ вами про́пасть вели́ка ꙋтвердисѧ, ꙗ҆́ко да хотѧ́щеи̇ пре́ити ѿсю́дꙋ к вамъ, не възмогꙋтъ ни́же ѿтꙋдꙋ к намъ прехо́дѧтъ, Рече же, молю тѧ оу҆бо ѿ҃че, до по́слеши е҆го в домъ ѿ҃ца моего. и҆мам бо пѧть братїѧ, ꙗ҆́ко да засвѣдѣтельствꙋетъ и҆мъ, да не и҆ тїи прїидꙋт̆ на мѣсто се мꙋчное· (Г҃ла)[17] [е҆мꙋ][18] а҆враа҃,

м҃а ѕ҃ · м҃а а҃і · м҃а е҃ · м҃а е҃ · и҆ д҃і · а҃ кор҃ з · ма҃ і · е҃ мо̀ к҃д

ка, бо мудро зробив, бо сини цього віку є мудріші від синів світла у своєму роді. **9** І Я вам кажу: Зробіть собі друзів з мамони неправедності, щоб, коли збіднієте, вас прийняли у вічні помешкання. *поч. 81*

10 Вірний у малому – і у великому є вірний. І неправедний у малому – і у великому є неправедним. **11** Якщо, отже, в неправеднім майні ви не були вірні, хто вам повірить в правдивім? **12** І якщо ви не були вірні в чужому, ваше хто вам дасть? **13** *Ніякий же раб не може служити двом панам, бо: або одного зненавидить, а другого полюбить; або одного триматиметься, а другим стане нехувати. Не можете служити Богові і мамоні! **14** Чули ж це все і фарисеї, що були грошолюбами, – і сміялися з Нього. **15** І Він сказав їм: *поч. 82*

Ви оправдуєте себе перед людьми, Бог же знає ваші серця, бо те, що в людей є високе, є мерзенне перед Богом. **16** *Закон і пророки *були* до Івана, відтоді благовіститься боже царство, і кожний його здобуває силою. **17** *Легше ж є, щоб минули небо і земля, ніж щоб пропала одна риска з Закону. **18** *Кожний, хто відпускає свою жінку і жениться з іншою, чинить перелюб, і хто жениться з відпущеною від чоловіка, чинить перелюб. *поч. 83*

19 Якийсь же чоловік був багатим і зодягався в порфіру і висон, гарно веселячись кожного дня. **20** Був же якийсь бідний, на ім'я Лазар, який лежав у струпах перед його воротами **21** і бажав насититись крихтами, що падали зі столу багатого, і пси, приходячи, облизували його гній. **22** Сталося ж, що помер бідний, і ангели понесли його на Авраамове лоно, помер же й багатий, і його поховали. **23** І в аді, піднявши свої очі, будучи в муках, він побачив здалека Авраама і Лазаря на його лоні. **24** І той, закричавши, сказав: Батьку Аврааме, помилуй мене і пошли Лазаря, щоб змочив кінець свого пальця в воді і охолодив мій язик, бо терплю в цьому полум'ї! **25** Сказав же Авраам: Дитино, згадай, що ти одержав твої добра у твоєму житті, а Лазар так само, *тільки* зло. Нині ж тут він втішається, ти ж терпиш. **26** І понад це все, між нами і вами закріпилась велика прірва, щоб ті, що звідси хочуть перейти до вас, не змогли ані звідти до нас *не* переходили. **27** Сказав же він: Благаю тебе, отже, батьку, щоб ти його послав до хати мого батька, **28** бо маю п'ять братів, щоб їм засвідчив, щоб і ті не прийшли на це місце мук.

мат. 6 · мат. 11 · мат. 5 · мат. 5 · і 19 · кор1. 7 · мар. 10 · мой5. 24

29 Сказав йому Авраам: Мають Мойсея і пророків, хай їх слухають! **30** Він же сказав: Ні, батьку Аврааме, але якщо до них прийде хтось з мертвих, вони покаються. **31** Сказав же йому той: Якщо не слухають Мойсея і пророків, не повірять, якщо хтось з мертвих воскресне.

имут Моѷсеа и пророкы, да послушают их. Он же рече, ни отче Аврааме, но аще кто от мертвых идет к ним, покаются. Рече же ему, аще Моѷсеа и пророкы не послушают, ни аще кто от мертвых воскреснет, не имут веры.

Глава 17

мат. 18, мар. 9

1 *Сказав же Він до своїх учнів: Не є можливо, щоб не прийшли згіршення. Горе ж тому, через кого воно приходить. **2** Краще йому було б, якщо наклав би на його шию ослячі жорна і кинутим був у море, ніж щоб згіршив одного з цих малих. *поч. 84*

мат. 18, як. 5, мой5. 19

3 *Зважайте на себе! Якщо твій брат згрішить проти тебе, – скартай його, і якщо покається, – відпусти йому. **4** І якщо сім разів на день згрішить проти тебе і сім разів на день повернеться, кажучи: Каюся! – відпусти йому. **5** І сказали апостоли Господеві: Додай нам віри! **6** Сказав же Господь: *Якщо б ви мали віру як гірчичне зерно, сказали б цьому дереву: Вирвися і посадися в морі! – і воно вас послухало б. **7** Хто ж з вас, маючи раба, що оре або пасе, який, як він прийде з поля, відразу скаже: Прийшовши, лягай? **8** Але чи не скаже йому: Приготуй щось, щоб я повечеряв, і підперезавшись, мені служи, доки не з'їм і вип'ю, і потім ти їстимеш і питимеш? **9** Хіба має похвалу той раб, тому що зробив наказане? Не думаю. **10** Так і ви, коли зробите все вам наказане, говоріть, що ми є непотрібні раби, бо зробили те, що мали зробити. **11** І сталося, що як ішов до Єрусалиму, і Той переходив через Самарію і Галилею. *поч. 85*

мат. 17

мой3. 14, мат. 8, мар. 1, вищ. 5

12 Як же Він входив до якогось села, зустріли Його десять прокажених чоловіків, які стали здалека. **13** І ті підняли голос, кажучи: Ісусе, наставнику, помилуй нас! **14** І побачивши, Він сказав їм: *Пішовши, покажіться священикам! І сталося, що як вони ішли, очистились. **15** Один же з них, побачивши, що виздоровів, повернувся, прославляючи Бога великим голосом. **16** І він впав ниць при його ногах, віддаючи Йому хвалу. І той був самарянином. **17** Відповівши ж, Ісус сказав: Чи не десять очистились, та дев'ять де? **18** Як, не знайшли в собі, повернувшись, віддати славу Богові, тільки цей чужинець? **19** І сказав йому: Вставши, іди, твоя віра тебе спасла. *поч. 86*

20 Як же фарисеї запитали: Коли прийде боже царство? Відповівши їм, Він сказав: Боже царство не приходить з розголосом **21** ані не скажуть:

Глава, зі.

Рече* же к ученикомъ своим. не возможно есть [не приити соблазномъ][1]. [Горе же][2], егоже ради приходит. Уне ему было бы, аще жерновъ осельскии облежалъ бы о выи его, и вверженъ в море, неже да соблазнит малыхъ сих единого. зач, пд.

*Внемлѣте себѣ. аще согрѣшит [тебѣ][3] братъ твой, запрѣти ему. и аще покается, остави ему. И аще седмищи на день согрѣшит к тебѣ, и седмищи [на днь][4] обратится [-][5] глаголя каюся, остави ему. И рекоша апостоли Господеви. приложи намъ вѣру. Рече же Господь. *аще бысте имѣли вѣру яко зерно горушно, глаголали бысте ягодичинѣ сей, востръгнися и всадися в море, и послушала бы васъ. Которыи же от васъ рабъ имѣа, оруща, или пасуща, иже пришедшу ему с села, речетъ (-)[6] абие, минув возлязи, но не речет ли ему, уготовай что вечеряю, и препоясався служи ми, дондеже ямъ и пию, и потом яси и пиеши ты; еда имать хвалу рабу (тому), яко сотвори повелѣнная; [не мню][7]. тако и вы, егда сотворите вся повелѣнная вам, глаголите, яко раби непотребни есмы, яко еже должни бѣхомъ сотворити, сотворихом. И бысть идущу [ему][8] въ Иерусалимъ, и той прохождаше между самариею и галилеею. зач, пе.

(-)[9] входящу (же) ему в нѣкую весь, срѣтоша его десять прокаженѣхъ мужии, иже сташа издалече, и тии вознесоша гласъ глаголюще. Иисусе наставниче помилуй ны. И видѣвъ, рече имъ. *шедше покажитеся священникомъ. И бысть идущемъ имъ, очистишася. един же от нихъ видѣв яко исцѣлѣ, возвратися съ гласом велиемъ славя Бога, и паде ниць при ногу его хвалу ему воздаа, и той бѣ самарянинъ. Отвѣщав же Иисус, рече. не десять ли очистишася. да девять гдѣ; (како) не обрѣтошася возвращьшеся дати славу Богу, токмо иноплеменникъ сей. и рече ему, востав иди, вѣра твоя спасе тя. зач, пѕ.

Въпрошен же бывъ от фарисей, когда приидетъ царствие Божие. (отвѣщавъ)[10] имъ (-)[11] рече. не приидетъ царствие Божие съ соблюдени-

ємъ. ниже рекутъ, се здѣ [или се онде][12]. се бо царствіє бжїє внутрь васъ єсть. Рече же къ ученикомъ (своимъ). прїидутъ днїє, єгда възжелѣете єдїного дне сна члчскаго видѣти, и не оузрите. *и рекут вамъ, се {здѣ, се онде}[13]. не изыдѣте, ни поженѣте. Ꙗко бо маланїи блистающиса ѿ поднбныа, на поднбнѣй свѣтитса, тако будетъ снъ члчскїи в дн҃ь свои. Прежде же подобаєтъ єму много пострадати, і искушену быти ѿ рода сего. за, пз.

ма кд, ма гі

И *ꙗкоже бысть въ дни ноевы, тако будетъ и въ дне сна члчка, ꙗдаху, пїаху, женахуса, посагаху, до негоже дне вниде ное в ковчегъ, и прїиде потопъ, и погуби вса. *Тако же [и ꙗкоже][14] бысть въ дни лотовы, ꙗдаху, пїаху, куповаху, продааху, сажаху здаху. вонь же дн҃ь изыде лоѳ ѿ содомланъ, одожди {камыкъ горащь, и огнь}[15] с нбсе, и погуби вса. по томужe будетъ (и) в дн҃ь, вонь же снъ члчскїи ꙗвитса. в той дн҃ь иже будетъ на кровѣ, и съсуды єго в дому, да не слазитъ взати ихъ. і иже на селѣ, такожде да не възвратитса вспать. *поминаите жену лотову. Иже аще взыщетъ душу свою спсти, погубит ю. а иже аще погубитъ (ю), живитъ ю. Глю вамъ, в ту нощь будета два на одрѣ єдїномъ, єдїнъ поємлетса, а другїи оставлаєтса. Будетѣ двѣ (вкупѣ мелющи)[16], єдїна поємлетса, а другаа оставлаєтса. {два будета на селѣ, єдїнъ поємлетса, а другїи оставлаєтса}[17]. *И ѿвѣщавше (глаша)[18] єму, гдѣ гі; он же рече имъ, идѣже тѣло, тамо [съберутса (и) орли][19].

а мо з, ма кд, а петр г; а мо ді; а мо ді, вы д, ма і, ма и, іоан а; ма кд

Ось тут або ось там! Бо ось боже царство є у вас всередині! **22** Сказав же Він до своїх учнів: Прийдуть дні, коли забажаєте бачити один день Людського Сина, – і не побачите. **23** *І скажуть вам: Ось тут! Ось там! Не виходіть ані не ганяйтесь. **24** Бо так, як блискавка, що блисне від піднебесної *і* світить на піднебесній, так буде Людський Син у свій день. **25** Спершу ж треба, щоб Він багато перетерпів і був спокушений цим родом. *поч. 87*

мат. 24, мар. 13

26 І *так як було в днях Ноя, так буде і в день Людського Сина: **27** їли, пили, женилися, виходили заміж – до дня, в якому Ной ввійшов до корабля, і прийшов потоп, і вигубив усіх. **28** *Так само, як було і в днях Лота: їли, пили, купували, продавали, садили, будували – **29** в тому ж дні, в якому вийшов Лот від содомлян, впала горіюча сірка і вогонь з неба, і вигубили всіх. **30** За цим же буде і в дні, в якому з'явиться Людський Син. **31** В тому дні, хто буде на даху і його посуд в хаті, хай не сходить їх взяти. І хто на полі, також хай не повернеться назад. **32** *Згадайте Лотову жінку. **33** Хто лиш шукатиме спасти свою душу, – втратить її, а хто лиш втратить її, – оживить її. **34** Кажу вам: В тій ночі будуть два на одному ліжку – одного візьметься, а другого залишиться. **35** Будуть дві разом, що мелять, – одну візьметься, а друга залишиться. **36** Будуть два на полі – одного візьметься, а другий залишиться. **37** *І відповівши, говорили Йому: Де, Господи? Він же сказав їм: Де тіло, там зберуться й орли.

мойі1. 7, мат. 24, пет1. 3; мойі1. 19; мойі1. 19, вищ. 9, мат. 10, мар. 8, ів. 1; мат. 24

Гла, иі.

Глаше* же и притчю к нимъ, како подобаєтъ всегда молитиса {-}[1], и не стужати си, гла. за, пи.

Судїа (бѣ нѣкїи)[2] в нѣкоемъ градѣ, ба не боаса, и члкъ не сраммаса. вдова же (нѣкаа) бѣ въ градѣ том, и прихожаше к нему глющи, ѿмсти мене ѿ съпрѣника моєго. и не хоташе на (долзѣ)[3] времени. Послѣди же рече в себѣ. аще и ба не боюса, [и члкъ не][4] срамлаюса, но зане творй ми труды вдовица сїа, ѿмщу єа да не доконца приходащи застоитъ мене. Рече же гь. слышите, что судїи неправдѣ глет. бъ же не иматъ ли сътворити ѿмщенїє избраннъныхъ своихъ, въпїющихъ к нему дн҃ь и нощь, и длъготрьпитъ о них; глю вамъ. ꙗко сътворитъ ѿмщенїє ихъ вскорѣ. обаче снъ члчскїи пришед, убо обращетъ ли си вѣру на земли; рече же и къ другым уповаю-

кри ві, а селу е

Глава 18

1 *Говорив же і притчу до них, як треба завжди молитися, і не піддаватися, **2** кажучи: *поч. 88*

Був якийсь суддя в якомусь місті, що не боявся Бога і не соромився людей. **3** А якась вдова була в тому місті і приходила до нього, кажучи: Захисти мене від мого противника.**4** І через довгий час не хотів, пізніше ж сказав в собі: Хоч і Бога не боюся і людей не встидаюся, **5** але тому що мені ця вдовиця докучає, відомщу її, щоб *не* надокучавала мені, постійно приходячи. **6** Сказав же Господь: Слухайте, що говорить неправедний суддя! **7** Чи ж Бог не відомстить своїх вибраних, що до Нього кличуть день і ніч, і є довготерпеливим за них? **8** Кажу вам, що відомстить їх скоро, одначе Людський Син, прийшовши, отже, чи знайде віру на землі? **9** Сказав же і цю притчу до інших, що надіються на себе, що во-

рим. 12, сол1. 5

ни є праведні, і принижують інших: *поч. 89*

10 Два чоловіки ввійшли до церкви помолитися: один фарисей, а другий митар. **11** Фарисей же, ставши, так в собі молився: Боже, віддаю тобі хвалу, що я не є таким як інші люди – грабіжники, неправедні, перелюбники, або так як цей митар, **12** пощу два рази в тиждень, даю десятину з усього, що придбаю. **13** А митар, стоячи здалека, не сміючи ні очей підняти до неба, але бився у свої груди, кажучи: Боже, будь милосердний мені грішному! **14** Кажу вам, що цей зійшов до свого дому більше оправданим від того. *Бо кожний, що вивищується, – буде пониженим, хто ж себе понижує, – буде вивищений! *поч. 90*

вищ. 14
мат. 23

15 *Приносили ж до Нього і немовлят, щоб до них доторкнувся, побачивши ж, учні заборонили їм. **16** Ісус же, прикликавши їх, сказав: Залиште, щоб діти до Мене приходили, і не бороніть їм, бо таких є боже царство! **17** Амінь бо, кажу вам: якщо хтось не прийме боже царство як дитина, до нього не ввійде! *поч. 91*

мат. 19
мар. 10

18 *І запитав Його якийсь князь, кажучи: Учителю добрий, що зробивши, успадкую вічне життя? **19** *Сказав же до нього Ісус: Чому Мене кличеш добрим? Ніхто не є добрий, тільки один Бог! **20** Заповіді знаєш: *не чини перелюбу, не убий, не кради, не свідчи ложно, шануй твого батька і твою матір? **21** Він же сказав: Я зберіг це все від моєї молодості. **22** Почувши ж це, Ісус сказав йому: Ти ще одного не доконав: все, що маєш, продай і роздай бідним – і будеш мати скарб на небі, і ходи в слід за Мною. **23** Він же, почувши це, став сумним, бо був дуже багатим. **24** Побачивши ж його, що він став сумним, Ісус сказав: Як нелегко ті, що мають багатство, ввійдуть до божого царства! **25** Адже є легше верблюдові перейти через вушко голки, ніж багатому ввійти до божого царства. **26** Сказали ж ті, що слухали: То хто може спастися? **27** Він же сказав: Що неможливе людям, можливе є у Бога. **28** *Сказав же Петро: Ось ми залишили все і пішли за Тобою. **29** Він же їм сказав: Амінь, кажу вам, що немає нікого, хто залишить дім, або батьків, або братів, або сестер, або жінку, або дітей задля божого царства, **30** хто не одержить багато більше в цьому часі, а в майбутньому віці – вічне життя! *поч. 92*

мат. 19
мар. 10
мат. 19
мар. 10
мойž2. 20
мой5. 5
мат. 5
і 19
мар. 10
мат. 19
мар. 10

31 *Взявши ж дванадцятьох, сказав до них: Ось ідемо до Єрусалиму, і довершиться все, написане пророками про Людського Сина. **32** Бо Його видадуть поганам, і Його висміють, і

мат. 20
мар. 10

щимъ собою, ꙗко сꙋть праведници, и ѹничижающихъ прочихъ, притчю сїю· за҃, пд·
Ч҃лка два внидоста въ цр҃ковь помолитисѧ. єдинъ фарисей, а другїи мытарь. фарисей (же) ставъ, {сице в себѣ}[5] молѧшесѧ, б҃же хвалꙋ тебѣ въздаю, ꙗко нѣсмь ꙗкоже прочїи ч҃лцы. хищницы неправедъницы, прелюбодѣе, или (-)[6] ꙗкоже сей мытаръ. пощꙋсѧ два краты в сꙋботꙋ, десѧтинꙋ даю всего єлика притѧжꙋ· Мытарь же издалече стоѧ, не хотѧ ни очїю възвести на н҃бо, но бїаше перси своѧ гл҃ѧ, б҃е м҃лтивъ бꙋди мнѣ грѣшномꙋ· Г҃лю вамъ, (ꙗко) сниде сей оправданъ в домъ свой, паче оного· *Ꙗко всѧкъ възносѧйсѧ смиритсѧ. смирѧѧй же себе, вознесетсѧ· за҃, ч҃·

вы҃ ді
ма҃ кг

*Приношахꙋ же к немꙋ и младенцѧ, да ихъ коснетсѧ. видѣвше же ѹч҃нцы запрѣтиша им. І҃с же призвавъ и, [гл҃а][7]. оставите дѣтїи приходити къ мнѣ, и не браните имъ. таковыхъ бо єсть цр҃твїе б҃жїе· Аминь {бо}[8] г҃лю вамъ. иже аще не прїиметъ цр҃твїѧ б҃жїа ꙗко отроча, не имать внити в не· за҃, ча·

ма҃ ді
ма҃ і

И *въпроси (єго нѣкїи)[9] кнѧзь, гл҃ѧ. ѹчителю бл҃гїи, что сътворивъ животъ вѣчный наслѣдъствꙋю; *Рече же ємꙋ І҃с. что мѧ г҃леши бл҃га; никтоже бл҃гъ, токмо єдинъ б҃ъ. заповѣди вѣси; *не прелюбы твори. не ѹбїи. не ѹкради. не лжесвѣдѣтельствꙋи. чти о҃ца твоєго и м҃тере [твою][10]· Он же рече, (вс҃ѧ сїа)[11] съхранихъ ѿ юности [моеѧ][12]· Слышав же [сїа][13] І҃с, рече ємꙋ. єще єдиного не доконча́лъ єси. всѧ єлика имаши продаждь, и раздаи нищимъ, і имѣти имаши съкровище на н҃беси. и гради в слѣ҃ мене. Он же слышавъ се, прискорбенъ бысть, бѣ бо богатъ ѕѣло. видѣвъ же єго І҃с прискорбна бывша, рече. како неѹдобь имꙋщей богатство, в цр҃твїе б҃жїе внидꙋтъ· Ѹдобѣе бо єсть велбꙋдꙋ сквозѣ (иглинѣ ѹши)[14] пройти, неже богатꙋ в цр҃твїе б҃жїе внити· Рѣшѧ же слышавшей, то кто можетъ сп҃сенъ быти; Он же рече. невъзможнаѧ ѿ ч҃лкъ, възможна [сꙋтъ ѿ б҃а][15]. *Рече же петръ. се мы [оставихомъ всѧ, и][16] по тебѣ идохомъ· Он же рече имъ. аминь г҃лю вамъ, ꙗко никтоже єсть иже (оставитъ)[17] домъ, или [родителѧ, или братїю, или сестры, илї женꙋ][18], или чада, цр҃твїа ради б҃жїа, иже не прїиметъ множицею въ времѧ се, и в вѣкъ грѧдꙋщїи живо҃ вѣчныи· за҃, чв·

ма҃ ді
ма҃ і
ма҃ ді
ма҃ і
в мо к
є мо є
ма҃ є
и ді
ма҃ і
ма҃ ді
ма҃ і

*Поем же обанадесѧте, рече к ним. се въсходимъ въ І҃ерлимъ, и скончаютсѧ всѧ писаннаа пр҃оркы {о с҃нѣ ч҃лчестѣ}[19]. предадѧтъ бо єго ꙗзыкомъ, и порꙋгаютсѧ ємꙋ, и ѹко-

ма҃ к
ма҃ і

рѧтъ є҆го, и҆ о҆плю́ютъ є҆го, и҆ би́вше оу҆бі́ютъ є҆го, и҆ в҃ (тре́тїи дн҃ь)[20] въскр҃нетъ· И҆ тїи ничесоже ѿ сихъ разꙋмѣша. и҆ бѣ҃ гл҃ъ се́и҆ съкровенъ ѿ ни́хъ, и҆ не разꙋмѣвахꙋ гл҃емыхъ· за҃, чг҃·

Його зневажать, і Його оплюють, **33** і, бивши, Його вб'ють. І в третій день Він воскресне! **34** І ті нічого з цього не розуміли, і це слово було закрите від них, і не розуміли сказаного. *поч. 93*

м҃а к҃ / м҃а і҃

*Бы́сть же є҆гда (прибли́жишасѧ)[21] въ і҆ери́хонъ, слѣпецъ нѣкїи сѣда́ше при пꙋти, просѧ̀. слы́шав же наро́дъ ми́моходѧщъ, въпрашаше что̀ {оу҆бо}[22] є҆сть се· Повѣ́даша же є҆мꙋ, ꙗ҆ко і҆с҃ назарѧнинъ ми́мохо́ди· И҆ възпѝ гл҃ѧ. і҆с҃е сн҃е дв҃въ помилꙋи҆ мѧ· И҆ пре҆ди́дꙋщеи҆ прещахꙋ є҆мꙋ, да оу҆млъчи́тъ· О҆н же паче мно́жае въпїаше, сн҃е дв҃въ, поми́лꙋи҆ мѧ· Став же і҆с҃, повелѣ (привести є҆го)[23] к҃ себѣ· Прибли́жшꙋ же сѧ є҆мꙋ к немꙋ. въпросѝ є҆го [гл҃ѧ][24]. что̀ (хо́щеши да ти)[25] сътворю; О҆н же́ рече. г҃и, да прозрю. (-)[26] і҆с҃ (же) рече є҆мꙋ прозрѝ, вѣра твоа сп҃се́ тѧ. и҆ а҆бїе прозрѣ. и҆ в҃ слѣдъ є҆го и҆дѧше, славлѧ б҃а· И҆ вси лю́дїе ви́дѣвше, възда́шѧ хвалꙋ б҃ви·

мат. 20 / мар. 10

35 *Сталося ж, що коли вони наблизилися до Єрихону, якийсь сліпець сидів при дорозі, жебраючи. **36** Почувши ж юрбу, що проходила, запитував: Отже, що це є? **37** Сказали ж йому, що проходить Ісус Назарянин. **38** І він закричав, кажучи: Ісусе, Сину Давидів, помилуй мене! **39** І ті, що йшли попереду, погрожували йому, щоб замовчав. Він же ще більше кликав: Сину Давидів, помилуй мене! **40** Ставши ж, Ісус наказав його привести до себе. Як же він наблизився до Нього, запитав його, кажучи: **41** Що хочеш, щоб Я для тебе зробив? Він же сказав: Господи, щоб я одержав зір! **42** Ісус же сказав йому: Будь видючим, твоя віра тебе спасла! **43** І він враз одержав зір і йшов вслід за Ним, прославляючи Бога. І ввесь народ, побачивши, віддав хвалу Богові.

Гл҃а, д҃і. за҃, чд҃·

И҆вше҃ прохождаше въ і҆ерихо҃. и҆ се мꙋжъ, (-)[1] нарица́емыи закхеи҆, и҆ се́и҆ бѣ҃ стареи мытаре́мъ, [и҆ то̀и҆ бѣ҃ бога҃][2], і и҆скаше ви́дѣти і҆с҃а, кто̀ є҆сть, и҆ не можаше ѿ наро́да, ꙗ҆ко възрастомъ малъ бѣ҃· И҆ (преди тек҃)[3], възлѣзе на ꙗ҆годичинꙋ, да ви́дитъ є҆го, ꙗ҆ко тꙋдѣ хотѧше минꙋти· и҆ ꙗ҆ко прїиде на мѣ́сто, възрѣвъ і҆с҃, [видѣ є҆го, и҆][4] рече к немꙋ, закхе́е, потща́всѧ слѣзи. дн҃е бо в домꙋ твое҃ подоба́етъ ми быти· И҆ потща́всѧ слѣзе, и҆ прїатъ є҆го радꙋасѧ· И҆ ви́дѣвше вси, ропта́хꙋ гл҃юще, ꙗ҆ко къ грѣшномꙋ мꙋжꙋ вни́де витати· Ста́в же закхе́и҆ рече къ г҃ꙋ. се полъ (и҆мѣнїа мое҆го)[5] г҃и [дам ни́щи҃][6]. и҆ а҆ще кого̀ чимъ о҆бидѣхъ, възвращꙋ четвери́цею· Рече же к немꙋ і҆с҃· ꙗ҆ко дн҃е сп҃се́нїе до́мꙋ семꙋ бысть, зане и҆ се́и҆ сн҃ъ а҆враа́мль є҆сть. *прїиде бо сн҃ъ чл҃чь взыскати и҆ сп҃ти поги́бшаго· Слы́шащим же и҆мъ сїа, приложи (-)[7] при́тчю, зане близъ [є҆мꙋ бы́ти і҆ер҃ли́ма][8], и҆ мнѧ́хꙋ ꙗ҆ко а҆бїе (ц҃рство бж҃їе хо́щетъ)[9] ꙗ҆ви́тисѧ, (и҆) рече оу҆бо· за҃, че҃·

Глава 19, *поч. 94*

1 І ввійшовши, Він переходив до Єрихону. **2** І ось муж, що називався Закхей, і цей був старший над митарями, і той був багатим. **3** І він шукав побачити Ісуса, хто Він, і не міг через юрбу, бо був малий ростом. **4** І побігши наперед, він виліз на дерево, щоб Його побачити, бо мав там пройти. **5** І коли він прийшов на місце, Ісус, поглянувши, побачив його і сказав до нього: Закхеє, поспішившись, злізь, бо сьогодні Мені належиться бути в твоєму домі! **6** І поспішившись, він зліз і прийняв Його радіючи. **7** І всі, побачивши, обурювалися, кажучи, що ввійшов завітати до грішного чоловіка. **8** Ставши ж, Закхей сказав до Господа: Ось, Господи, половину мого майна дам бідним, і якщо я когось чим скривдив, поверну вчетверо! **9** Сказав же до нього Ісус, що сьогодні сталося спасення цьому домові, тому що і цей є Авраамовим сином. **10** *Бо Людський Син прийшов віднайти і спасти того, що загинув! **11** Як же вони це слухали, Він додав притчу, тому що був близько Єрусалиму, і думали, що зараз має з'явитися боже царство. **12** І сказав: Отже, *поч. 95*

м҃а и҃і — мат. 18

м҃а к҃г — мат. 23

*Чл҃къ нѣкїи добра̀ ро́да, и҆́де на странꙋ далече, прїати себѣ ц҃рство, и҆ възвратитисѧ· Призвав же десѧть рабъ свои́хъ, дасть и҆мъ де́сѧть мнасъ, и҆ рече к нимъ. кꙋплю дѣите дондеже прїидꙋ· И҆ гражане є҆го ненави́дѧхꙋ є҆го, и҆ посла́шѧ млтвꙋ въ слѣдъ є҆го гл҃юще, не хо́щемъ семꙋ да ц҃рствꙋет над нами· И҆ бы́сть є҆гда̀ възвратисѧ прїи́мъ ц҃рство, (-)[10] рече пригласи-

*якийсь чоловік шляхетного роду пішов далеко в країну, щоб одержати собі царство і повернутися. **13** Прикликавши ж десятьох своїх рабів, дав їм десять мін і сказав до них: Торгуйте, доки не прийду! **14** І його громадяни ненавиділи його, і послали прохання вслід за ним, кажучи: Не хочемо, щоб цей над нами царював! **15** І сталося, що коли він повернувся, о-

державши царство, сказав покликати тих рабів, яким дав срібло, щоб довідатися, який торг зробили. **16** Прийшов же перший, кажучи: Пане, твоя мина придбала десять мин. **17** І він сказав йому: Добрий і хороший рабе, тому що ти був вірним в малому, май владу над десятьма містами. **18** І прийшов другий, кажучи: Пане, твоя мина придбала п'ять мин. **19** Сказав же він і тому: І ти будь над п'ятьма містами. **20** І прийшов інший, кажучи: Пане, ось твоя мина, яку я мав покладеною в обрусі, **21** бо я тебе боявся, бо ти є жорстокою людиною: береш те, що не поклав, і жнеш те, що не посіяв. **22** Сказав же він йому: З твоїх уст суджу тебе, лукавий рабе. Ти знав, що я є жорстокий чоловік: беру те, що не поклав, і жну те, що не сіяв. **23** І чому ти не дав мого срібла купцям? І я, прийшовши, вимагав би його з прибутком. **24** І тим, що прислуговували, він сказав: Візьміть від нього мину і дайте тому, що має десять мин! **25** І сказали йому: Пане, він має десять мин! **26** *Кажу бо вам, що кожному, хто має, дасться, а від того, що не має, і те, що має, відбереться від нього. **27** Однак тих моїх ворогів, що не хотіли, щоб я був над ними царем, приведіть сюди, і вбийте переді мною. **28** І сказавши це, пішов попереду, прямуючи до Єрусалиму. *поч. 96*

мат. 13 і 25
мар. 4
вищ. 8

29 *І сталося, що коли Він наблизився до Витсфагії і Витанії, до гори, що називається Оливна, послав двох своїх учнів, **30** кажучи: Ідіть до села, що попереду, входячи до нього, знайдете прив'язане осля, на яке ніхто з людей ніколи не сів. Відв'язавши його, приведіть. **31** І якщо хтось вас запитає: Чому відв'язуєте? Так йому скажіть: Тому що Господь його потребує. **32** Пішовши ж, послані знайшли так, як Він їм сказав. **33** Як же вони відв'язували осля, його господарі сказали до них: Чому відв'язуєте осля? **34** Вони ж сказали: Тому що Господь його потребує. **35** *І вони привели його до Ісуса, і накинувши свою одіж на осля, посадили Ісуса. **36** Як же Він їхав, вони стелили свою одіж по дорозі. *поч. 97*

мат. 21
мар. 11

ів. 12

37 Коли ж Він уже наближався до підніжжя Оливної гори, відразу все множество учнів, радіючи, почало хвалити Бога великим голосом за всі сили, які побачили, **38** кажучи: *Благословенний Цар, що іде в ім'я господнє! Мир на небі і слава на висотах! **39** І деякі з фарисеїв з юрби сказали до Нього: Учителю, заборони своїм учням! **40** І відповівши, Він сказав їм: Кажу вам, що якщо ці замовкнуть, закричить каміння. **41** І ко-

пс. 117
мат. 21
мар. 11

ти {-}[11] рабы̀ тї́и, и҆̀мже даст̾ сребро̀, да оу҆вѣ́сть ка́кову ку́плю сꙋ́ть сътвори́ли· Прїи҆де же пе́рвыи гл҃а. г҃и, мна́съ твоа̀ (приде́ла де́сать)[12] мна́съ· И҆ рече е҆мꙋ. [благїи]̀[13] (рабе, (и҆) до́брыи)[14]. ꙗ҆́ко ѡ҆ ма́лѣ вѣ̑ре бы́сть, бꙋди ѡ҆́бласть и҆мѣ́а на̑ десатїю градо́въ· И҆ прїи҆де вторыи гл҃а. [г҃и, мна́съ твоа̀][15] сътвори̇̀ пать мна́съ· Рече же и҆ томꙋ, [и҆ ты̑ бꙋди][16] на̑ патїю градо́въ· И҆ дрꙋгїи прїиде гл҃а. г҃и, се мна́съ твоа̀, ю҆же и҆мѣхъ положе́нꙋ въ оу҆брꙋсѣ, боа́хъ бо са тебе, ꙗ҆́ко ч҃лкъ ꙗ҆ръ е҆си. взе́млеши е҆гоже не положи. и҆ жнеши е҆гоже не сѣа́въ· (Гл҃а)[17] (же) е҆мꙋ, ѿ оу҆стъ твои҆хъ сꙋжꙋ ти лꙋка́выи ра́бе. вѣ́даше ꙗ҆́ко а҆зъ ч҃лкъ ꙗ҆ръ е҆смь, {въ҆зе́млю}[18] е҆гоже не положивъ, и҆ {жнꙋ}[19] е҆гоже не сѣа́въ. и҆ почто не вдасть мое҆го сребра̀ кꙋпцемъ. и҆ а́зъ пришеⷣ с лихвою [и҆стазалъ быхъ е҆̀][20]. и҆ пр҃естоа́щимъ рече. възмѣте ѿ него мна̑, и҆ дади́те и҆́мꙋщемꙋ де́сать мна́съ. и҆ рѣша е҆мꙋ. г҃и, и҆́мать десать мна́съ. *гл҃ю (бо) вамъ, ꙗ҆́ко вса́комꙋ и҆мꙋщемꙋ дастьса, а҆ ѿ неи҆мꙋщаго, и҆ е҆же и҆́мать ѿи́метса [ѿ него][21]· ѡ҆́баче враги̇̀ моа ѡ҆ны̇̀, не хотѣвшаа мнѣ да ц҃рь быхъ бы̑ над ними, приведѣте сѣмо́, і и҆ссѣцѣте (-)[22] предо мно́ю· И҆ (сї́а рекъ)[23], и҆даше преди въсхода̀ въ і҆ерлимъ· зач҃, ч҃ѕ·

мф҃а г҃і
и҆ к҃е
мр҃а д҃
вы҃ і҆

*И҆ бысть ꙗ҆́ко приближи́са въ видсфагию и҆ виданїю, к̾ горѣ нарица́емѣй е҆леѡ́н, посла̀ два оу҆ч҃нкъ (свои҆хъ) гл҃а, и҆дѣте в̾ пра́мнꙋю весь, в нюже входа́ща ѡ҆́бра́щета жреба̀ привазано на не́же никтоже николиже ѿ ч҃лкъ всѣде. [-][24] ѿрѣшша е҆̀ приведѣта. и҆ а҆́ще кто̑ в̑ы въпроша́етъ, почто̀ ѿрѣша́ета, си́це рцѣта [е҆мꙋ][25], ꙗ҆́ко г҃ь е҆го требꙋеⷮ· ше́дша же по́сланнаа, ѡ҆́брѣто́ста ꙗ҆́коже рече и҆ма· ѿрѣшающема же и҆́ма жрѣба̀, реко́ша господїе е҆го к ни́ма. что ѿрѣша́ета жрѣба; ѡ҆́на же реко́ста, ꙗ҆́ко г҃ь е҆го тре́бꙋеⷮ. *и҆ приведоста е҆̀ къ і҆́сови· И҆ възвръгше (ри́зы своа)[26] на жрѣба, всади́ша і҆́са. и҆дꙋ́щꙋ же е҆мꙋ, постила́хꙋ ри́зы своа по пꙋти· зач҃, ч҃з·

мф҃а к҃а
мр҃а а҃і

і҆ѡа҃ в҃і

Приближа́ющꙋ же са е҆мꙋ оу҆же (а҆бї́е) къ нисхожені́ю горѣ е҆леѡ́ньстѣй, нача́ша все множество оу҆ч҃нкъ, радꙋющеса хвалити б҃а гла́сомъ ве́лїемъ, ѡ҆ всѣхъ (си́лахъ ꙗ҆же видѣша)[27], гл҃юще. *бл҃вен градыи̇̀ ц҃рь въ и҆́ма г҃не. [ми́ръ на не҃би][28], и҆ сла́ва в̾ вы́шнихъ· И҆ нѣцїи фарисе́е ѿ наро́да рѣша к̾ немꙋ. оу҆чт҃лю, запрѣти̇̀ оу҆ч҃нкомъ своимъ· и҆ ѿвѣщавъ, рече (и҆мъ). гл҃ю вамъ, [ꙗ҆́ко][29] а҆́ще сїи оу҆млъча́тъ, ка́менїе възопїетъ· И҆ ꙗ҆́ко приближи́са, ви-

ѱало р҃зі
мф҃а к҃а
мр҃а а҃і

дѣвѣ гра҃, плакася ѡ̑ не́мъ гл҃а. ꙗ̑ко а̑ще бы разꙋмѣлъ и̑ {ты въ д҃нь се́й}[30] (твой), е̑же къ смире́нїю [твое́мꙋ][31]. нн҃ѣ же съкрыся ѿ ѻ̑чїю твоею. ꙗ̑ко прїи̑дꙋтъ д҃нїе на тя. и̑ ѡ̑блож҃ать вра́зи твои ѡ̑строгъ ѡ̑ тебѣ, и̑ ѡ̑бы́дꙋтъ тя, и̑ ѡ̑бъи́мꙋтъ тя всю́дꙋ, и̑ разбїютъ тя, и̑ ча́да твоя в тебѣ. *и̑ не ѡ̑ставятъ ка́мень на ка́мени в тебѣ, поне́же не разꙋмѣ вре́мене посѣще́нїя твоего· за҃, чи·

И̑ *вше҃ въ ц҃рковь, начатъ и̑згони́ти продающая [в не́й, и̑ кꙋпꙋющая][32], гл҃я и̑мъ. пи́сано е̑сть. [-][33] *до́мъ мои до́мъ м҃литвы е̑сть. *вы же (сътвори́сте е̑го)[34] пещерꙋ разбо́йникомъ. и̑ бѣ ꙋ̑ча по вся д҃ни въ ц҃ркви· Архїере́е же и̑ кни́жницы и̑ска́хꙋ е̑го погꙋби́ти, и̑ старѣ́йшины людемъ. и̑ не ѡ̑брѣта́хꙋ что сътворятъ {е̑мꙋ}[35]. лю́дїе бо вси дръжа́хꙋся е̑го послꙋша́юще (е̑го)·

ма҃ кд, ма҃ гі, ни҃ ка; ма҃ ка, ма҃ аі, ію҃а в; ісаіа нѕ, ма҃ ка, ма҃ аі; ѥре҃а з, ма҃ ка, ма҃ аі

ли Він наблизився, побачивши місто, заплакав над ним, **42** кажучи: Ох, коби і ти в цей твій день зрозуміло, що для миру для тебе! Нині ж воно сховане від твоїх очей. **43** Бо на тебе прийдуть дні – і твої вороги обкладуть валом тебе, і оточать тебе, і обхоплять тебе звідусюди, **44** і розіб'ють тебе і твоїх дітей у тобі, *і не залишать в тобі камінь на камені, тому що ти не зрозумів часу твоїх відвідин! *поч. 98*

45 І *ввійшовши до церкви, Він почав виганяти тих, що в ній продавали і купували, **46** кажучи їм: Написано є: *Мій дім є домом молитви! *Ви ж його зробили печерою розбійників. **47** І Він навчав кожного дня в церкві. Архиєреї ж, і книжники, і старшини народу шукали Його вигубити, **48** і не знаходили, що з Ним зробити, бо ввесь народ Його тримався, слухаючи Його.

мат. 24, мар. 13, ниж. 21; мат. 21, мар. 11, ів. 2; іс. 56, мат. 21, мар. 11; єре. 7, мат. 21, мар. 11

Гл҃а, к. за҃, чд·

Бы́сть* въ е̑ди́нъ ѿ д҃нїи [ѻ̑нѣхъ][1] ꙋ̑ча́щꙋ е̑мꙋ лю́ди въ ц҃ркви, и̑ бл҃говѣствꙋ́ющꙋ· Прїи̑до́ша с҃ще́нницы и̑ кни́жницы съ ста́рцы, и̑ рѣ́ша (к немꙋ гл҃юще)[2]. рцы намъ коею ѡ̑бла́стїю сїа твори́ши; и̑ли кто е̑сть давый тебѣ власть сїю; ѿвѣща́в же ре҃ к ни҃м. въпрошꙋ вы и̑ а̑зъ [е̑ди́ного словесе̑][3], и̑ рцѣте ми, кр҃щенїе ї̑оанново. съ нбсе ли бѣ; и̑ли ѿ ч҃лкъ· ѻ̑ни́ же помышляхꙋ к себѣ гл҃юще. ꙗ̑ко а̑ще ре҃мъ съ нбсе. рече҃, почто {ꙋ̑бо}[4] не вѣровасте е̑мꙋ; а̑ще ли же рече҃м ѿ ч҃лкъ, [вси лю́дїе][5] каменїемъ побїют ны· И̑звѣстно бо е҃ ѡ̑ ї̑оаннѣ, ꙗ̑ко пр҃ркъ бѣ· И̑ ѿвѣща́ша, не вѣмы ѿкꙋдꙋ· (-)[6] І҃с же рече и̑мъ. ни а̑зъ гл҃ю вамъ, коею ѡ̑бла́стїю сїа творю· за҃, р·

Нача҃ же к люде҃ гл҃ати при́тчю сїю. *ч҃лкъ нѣкїи̑ насади виногра́дъ, и̑ вда́стъ е̑го дѣла́телемъ, и̑ ѿи̑де на лѣта мнѡ́га· И̑ въ время посла҃ к дѣлателемъ, рабъ, да ѿ плода виногра́да дадя́ть е̑мꙋ· дѣлателе же (би́вше е̑го, посла́ша)[7] тщь. и̑ приложи (посла́ти дрꙋгїи)[8] рабъ· ѻ̑ни же и̑ того би́вше, и̑ досажше е̑мꙋ, посла́ша тщь· И̑ приложи (посла́ти третїи)[9]. ѻ̑ни́ же и̑ того ѹ̑я̑звльше, и̑згна́ша· Рече же господинъ винограда. что сътворю; послю сн҃а мое̑го възлюбленнаго, е̑да ка́ко сего [видѣвше][10], ѹ̑срамля́ются· видѣвше же е̑го дѣлателе, мышляхꙋ к себѣ гл҃юще, се́и е̑сть наслѣдникъ, [прїи̑дѣте][11] ѹ̑бїемъ е̑го, да на́ше бꙋдетъ достоя̑нїе· И̑ ізве҃дше е̑го вонъ и̑з виногра́да, ѹ̑би́ша. что ѹ̑бо сътвори҃т и̑мъ господинъ винограда;

ма҃ ка, ма҃ аі; ісаїа є, ѥре҃ в, ма҃ ка, ма҃ ві

Глава 20, *поч. 99*

1 *І сталося в однім з тих днів, як Він навчав народ в церкві і благовістив, прийшли священики і книжники зі старцями **2** і сказали до нього, кажучи: Скажи нам, якою владою це робиш? Або хто є той, що дав Тобі цю владу? **3** Відповівши ж, Він сказав до них: Запитаю і я вас одне слово, і скажіть Мені: **4** Чи Іванове хрещення було з неба чи від людей? **5** Вони ж думали в собі, кажучи: Адже, якщо скажемо: З неба, – скаже: Чому, отже, ви йому не повірили? **6** Якщо ж скажемо: Від людей, – ввесь народ нас поб'є камінням, бо відомо є про Івана, що він був пророком. **7** І вони відповіли: Не знаємо звідки. **8** Ісус же сказав їм: То і Я не скажу вам, якою владою Я це роблю! *поч. 100*

9 Він же почав до народу говорити цю притчу: *Якийсь чоловік насадив виноградник, і віддав його робітникам, і відійшов на багато років. **10** І в час послав до робітників раба, щоб дали йому з виноградного плоду. Робітники ж, побивши його, послали з нічим. **11** І він додав послати іншого раба. Вони ж і того, побивши і зневаживши його, послали з нічим. **12** І додав послати третього. Вони ж і того, поранивши, вигнали. **13** Сказав пан виноградника: Що зроблю? Пошлю мого улюбленого сина, може, часом, засоромляться, побачивши його? **14** Побачивши ж його, робітники думали в собі, кажучи: Цей є спадкоємцем. Ходіть, убиймо його, щоб нашим було насліддя! **15** І вививши його геть з виноградника, убили. Що, отже, зробить їм пан виноградника?

мат. 21, мар. 11; іс. 5, єре. 2, мат. 21, мар. 12

пс. 117 іс. 8 дія. 4 рим. 9 пет1. 2 мат. 21 мар. 12

16 Прийде і вигубить цих робітників, і виноградник віддасть іншим. Почувши ж, вони сказали: Хай не станеться! **17** Він же, поглянувши на них, сказав: Що, отже, є це писання? *Камінь, яким знехтували будівничі, цей став наріжним. **18** Кожний, що впаде на той камінь, розіб'ється, а на кого він упаде, розчавить його. *поч. 101*

19 І шукали архиєреї і книжники накласти на Нього руки в тому часі, і злякалися юрби, бо зрозуміли, що до них Він сказав цю притчу. **20** І підглядаючи, *послали підглядачів, що видавали себе за праведних, щоб схопити Його на слові, щоб видати Його начальству і владі ігемона. **21** І запитали Його, кажучи: Учителю, знаємо, що правильно говориш і навчаєш, і не дивишся на обличчя, але, по правді, навчаєш божої дороги. **22** Чи належиться нам давати данину кесареві, чи ні? **23** Зрозумівши ж їх лукавство, Він сказав до них: Чому Мене спокушуєте? **24** Покажіть Мені монету. Чий має образ і напис? Відповівши ж, вони сказали: Цісарів. **25** Він же сказав їм: Віддайте, отже, те, що цісареве, цісареві і те, що боже, Богові! **26** І вони не могли закинути Йому слова перед людьми, і здивувавшись його відповіддю, замовкли. *поч. 102*

мат. 22 мар. 12

мат. 21 мар. 12

27 *Приступили ж деякі з садукеїв, що говорять, що немає воскресіння, запитували Його, **28** кажучи: Учителю, Мойсей написав нам: *Якщо кому помер брат, що має жінку, і той помре бездітним, хай його брат візьме жінку і воскресить насіння своєму братові. **29** Отже, було сім братів. І перший, взявши жінку, помер бездітним. **30** І другий, взявши жінку, і той помер бездітним. **31** І третій, взявши її. Так же і всі сім. І не залишили дітей, і померли. **32** А після усіх померла й жінка. **33** Отже, у воскресіння, котрого з них буде жінкою? Бо сім мали її за жінку. **34** І відповівши, Ісус сказав їм: Сини цього віку женяться і виходять заміж, **35** а ті, що удостояться одержати той вік і воскресіння, що з мертвих, ані не женяться, ані не виходять заміж, **36** бо більше не можуть вмерти, бо є рівними ангелам і є божими синами, будучи синами воскресіння. **37** А що мертві встають, *і Мойсей сказав при кущі, коли говорив про Господа Бога Авраама, і Бога Ісаака, і Бога Якова. **38** Він же не є Бог мертвих, а живих, бо всі для Нього є живими! **39** Відповівши ж, деякі з книжників сказали: Учителю, Ти добре сказав! **40** Більше ж вони не сміли його нічого запитати. **41** *Сказав же Він до них: Як *же* кажуть, що Христос є Давидовим сином? **42** *Бо сам Давид говорить в книзі Псалмів: Сказав Господь Господеві моєму сядь

мой5. 25 мат. 22 мар. 12

мой2. 3 мат. 22 мар. 12

мат. 22 мар. 12

пс. 109 мат. 22

прїидетъ и погубитъ дѣлатели сїа, и вдастъ виногра иныемъ. Слышавше же, рекоша, да не будетъ. Он же възрѣвъ на нихъ, рече. что убо (-)[12] писаное се; *Камень, егоже небрегоша зиждущей, сеи бысть въ главу углу. всакъ падый на (камени томъ)[13], съкрушитса. а на неможе падетъ, сътрыетъ его. за, ра.

Ѱало рзі исаїа и дѣа д кри д а пер в ма ка ма ві

И взыскаша [архїерее и книжницы][14]. възложити нань руцѣ в тои ча, и убоашаса народа. разумѣша бо, нако к ни [притчю сїю рече][15]. И съблюше, *послаша лаатела. творащие себе праведники быти, да имутъ его въ словеси, въ еже предати его началству и области игемонови. И въпросиша его глюще. учителю. вѣмы нако право глеши и учиши, и не (на лица зриши)[16], но въ истину пути бжїю учиши. достоит ли намъ кесареви данъ даати, или ни; Разумѣв же ихъ лукавство, рече к нимъ. [что ма искушаете][17]; покажите ми цату. чїи имать обра и написанїе; [Отвѣщавше же][18] рекоша, кесаревъ. Он же рече им. въздадите убо, наже кесарева, кесареви. и наже бжїа, бви. И не могоша зазрѣти {гла его}[19] пре людми. и дивившеса о отвѣтѣ его, умолчаша. за, рв.

ма кв ма ві

*Приступиша же нѣцыи от садукеи, глющеи въскресенїю не быти. въпрашаху его глюще. учителю, мовси написа намъ. *аще кому братъ умретъ. имы жену. и тои бесчаденъ [умретъ][20], да (братъ его, поиме)[21] жену, и въставитъ сѣма брату своему. Семь убо братїа бѣ, и первыи поатъ жену, умре бесчаденъ. [И поатъ вторыи жену, и тои умре бесчаденъ][22]. и третїи поатъ ю. такоже же и (вси) семь (і) не оставиша чадъ, и умроша. [послѣже же всѣх, умре и жена][23]. [въ воскрешенїе убо][24], котораго ихъ будетъ жена; семь бо имѣша ю жену. И [отвѣщавъ][25] рече имъ іс. снове вѣка сего, женатса и посагаю. а сподобльшеиса вѣкъ онъ улучити, и въскресенїе еже от мртвыхъ, ни женатса ни посагаютъ, ни умрети бо ктому могутъ. равни бо су аггло, и снове суть бжїи, въскресенїа снове суще. а нкоже въстаю мртвїи, *и мовси сказа при купинѣ, накоже глетъ га ба авраамла, и ба ісаакова, и ба іаковла. бъ же нѣсть мртвыхъ, но живыхъ. вси бо тому живи суть. Отвѣщавше же нѣцыи от книжникъ, рекоша. учителю, добрѣ рече. Ктому же не смѣаху (его въпросити)[26] ничесоже. *Рече же к нимъ. како глютъ ха [сна двва быти][27]. *самъ бо двъ глетъ в книзѣ ѱаломъстѣи. рече гь гви

ма ка ма ві

е мо ке ма кв ма ві

в мо г ма кв ма ві

ма кв ма ві

Ѱало ра ма кв

моему, седи одесную мене, донде положу враги твоа подножие ногама твоима; Двъ убо Гда его нарицае, и како {сн҃ь ему}[28] есть; за҃, рг҃·

ма҃ кг
ма҃ ві
ві҃ аі

Слышащим же всемъ люде, рече учн҃комъ своимъ. *внемлете себе ѿ книжникъ, хотащихъ ходити въ одеждахъ, и любащихъ цѣлованиа на тръжищыхъ, и пресѣданиа на сонмищихъ, и преждезваниа на вечерахъ· *Иже снѣдаютъ домы вдовицъ, и виною далече молатса. сии приимутъ лише осуждение·

ма҃ кг
ма҃ ві

Гла҃, ка҃·

ма҃ ві

Възрѣв* же видѣ вмѣтающаа, въ храм на бдащии имѣниа, дары своа богатыа· видѣв же и нѣкую вдовицу убогу вмѣтающу ту (двѣ лептѣ)[1]. и рече, въистинну глю ва҃, яко вдовица сиа убогаа множае всѣхь вверже. вси бо сии ѿ избытка своего въвръгоша в дары [бж҃и][2]. сиа же ѿ лишениа своего, все житие еже имѣ вврьже· за҃, рд҃·

ма҃ кд
ма҃ гі
ві҃ ді

И *нѣкоимъ глющемъ о црк҃ви. яко камениемь добрымь и сосуды украшена, ре҃. сиа (же) {-}[3] видѣте, приидутъ дни҃е, в няже не останетъ камень на камени, иже не разорится· въпросиша же его глюще. учителю, когда убо сиа будуть. и что есть знамение егда хотатъ сиа быти; за҃, ре҃·

ма҃ кд
ма҃ гі
ѐде҃ е
в селу҃ в

Он же рече, *блюдѣте, да не прельщени будете. мнози бо приидутъ въ има мое глюще, [яко][4] азъ есмь. и време приближися. не изыдѣте [убо][5] в слѣ҃ ихъ· Егда же услышите брани и нестроениа, не убоитеса. подобаетъ бо симъ быти прежде, но не у абие кончина· Тогда глаше имъ. въстанетъ {бо}[6] языкъ на язы҃, и црство на црство. труси же велици [по мѣста, и][7] глади и пагубы буду҃, страхованиа же {и знамениа велиа съ нб҃се будутъ}[8]· за҃, рѕ҃·

ма҃ кд
ма҃ гі

*Прежде же си҃ всѣхъ, възложатъ на вы рукы своа, і иженутъ, предающе на сонмища и темница, ведоми къ цр҃емъ, и влк҃амъ, имени моего ради· Прилучит [же][9] са вамъ въ свѣдѣтельство· Положите убо на ср҃цѣхъ вашихъ, не преже поучатиса ѿвѣщавати. азъ бо (вамъ дамъ)[10] уста и премудрость, ейже не възмогутъ противитиса, или ѿвѣщати вси противлающейса вамъ· Предани же будете и родители и братиею и родомъ и другы, и умртватъ ѿ васъ. и будете ненавидими ѿ всѣхъ имени моего ради. и власъ главы вашеа не погибнетъ. *в терпѣнии вашем, стяжите дш҃а ваша· *Егда же узрите обстоящ (Иер-

ма҃ і
ма҃ кд
дані҃ д
ма҃ гі

праворуч Мене, **43** доки не покладу твоїх ворогів підніжжям твоїх ніг! **44** Отже, Давид його називає Господом, і як він є йому сином? *поч. 103*

45 Як же ввесь народ слухав, Він сказав своїм учням: **46** *Стережіться книжників, що бажають ходити в шатах і що люблять поздоровлення на торгах, і перші сидіння на зборах, і перші запрошення на вечерях, **47** *які з'їдають доми вдовиць, і напоказ здалека моляться. Ці одержать превеликий засуд!

мат. 23
мар. 12
вищ. 11
мат. 23
мар. 12

Глава 21

1 *Поглянувши ж, Він побачив тих, що кидали в храм на тривалий маєток свої багаті дари. **2** Побачивши ж і якусь бідну вдову, що кидала туди дві лепти, **3** Він і сказав: По правді, кажу вам, що ця бідна вдова кинула більше від усіх. **4** Бо ці всі кинули в дари Богові зі свого достатку, ця ж зі свого нестатку, кинула все, що мала на прожиття. *поч. 104*

мар. 12

5 І *як деякі говорили про церкву, що вона прикрашена гарним камінням і посудом, Він сказав: **6** Це ж бачите. Прийдуть дні, в яких не залишиться камінь на камені, який не буде знищений. **7** Запитали ж Його, кажучи: Учителю, коли, отже, це буде і який є знак, коли це має статися? *поч. 105*

мат. 24
мар. 13
вищ. 19

8 Він же сказав: *Чувайте, щоб ви не були обманутими. Бо численні прийдуть в моє ім'я, кажучи, що: Я є і час наблизився! Отже, не виходьте вслід за ними! **9** Коли ж почуєте про війни і розрухи, не бійтеся, бо треба, щоб це скоріше сталося. Але ще не зараз кінець. **10** Тоді говорив їм: Бо повстане народ проти народу і царство проти царства. **11** Будуть же великі землетруси місцями, і голод, і пошесті, жахи, і будуть великі знаки з неба. *поч. 106*

мат. 24
мар. 13
еф. 5
сол2. 2

12 *А перед цим всім, накладуть на вас свої руки і проженуть, видаючи на збори і у в'язниці, поведуть вас до царів і володарів задля мого імені. **13** Станеться ж вам на свідчення. **14** Покладіть, отже, у ваших серцях, щоб наперед не повчатися, що відповідати, **15** бо Я вам дам уста і премудрість, якій не зможуть протиставитись, щоб відповісти, всі, що вам противляться. **16** Видані ж будете і батьками, і братами, і родиною, і друзями, і уб'ють *декого* з вас, **17** і будете зненавиджені всіма через моє ім'я. **18** *Але* й волосина з вашої голови не згине. **19** *У вашій терпеливості здобудете ваші душі. **20** *Коли ж побачите Єрусалим, об-

мат. 24
мар. 13
мат. 10
мат. 24
дан. 9
мар. 13

ложений вояками, тоді знатимете, що наблизилося його запустіння. **21** Тоді ті, що є в Юдеї, хай тікають в гори, і ті, що посеред нього, хай виходять, і ті, що в околицях, хай до нього не входять. **22** Бо це є дні помсти, щоб сповнилося все написане. **23** Горе ж тим, що мають в лоні і годують грудьми в ті дні. Бо буде велика біда на землі і гнів на цьому народі. **24** І вони впадуть від гострого меча і будуть полонені в усіх народах, і Єрусалим буде потоптаний поганами, доки не закінчаться часи поган. **25** *І будуть знаки в сонці, і місяці, і звіздах, і на землі туга народам від наглого морського шуму і розбурхання, **26** коли люди вмиратимуть зі страху і очікування того, що находить на всесвіт, бо небесні сили зрушаться. **27** І тоді побачать Людського Сина, що іде на хмарах з великою силою і славою. *поч. 107*

іс. 13
єз. 32
мат. 24
мар. 13
йоі. 2
і 3

28 Як же це почне ставатись, випростуйтеся і підніміть ваші голови, тому що наближається ваше визволення! **29** І Він сказав їм притчу: Дивіться на фігу і на всі дерева. **30** Коли вони пускають листя, вже самі, бачачи, знаєте, що близько жнива. **31** Так і ви, коли побачите, що це стається, знайте, що близько є боже царство. **32** Амінь, кажу вам, що не мине цей рід, поки все це станеться. **33** Небо і земля мине, а мої слова не минуть. **34** *Стережіться ж, щоб часом не отяжіли ваші серця обжиранням, і пияцтвом, і життєвими клопотами, і той день не надійшов на вас нагло. **35** Бо прийде як сіть на все, що живе на лиці всієї землі. **36** Отже, чувайте, постійно молячись, щоб ви удостоїлися уникнути цього всього, що має статися, і стати перед Людським Сином. *поч. 108*

рим. 13

37 Він же під час дня був у церкві, навчаючи, вночі ж, виходячи, перебував на горі, що називається Оливною. **38** І всі люди від ранку приходили до Нього до церкви, щоб Його слухати.

лимъ вои)[11], тогда разумѣете ꙗко приближисѧ запустѣнїе ему. Тогда сущїи въ Іудеи, да бѣгаютъ в горы. і иже посредѣ его, да исходѧтъ і иже въ странахъ, да не входѧтъ вонь, ꙗко днїе ѿмщенїю сїи суть, ꙗко исполнитисѧ всему писанному. Горе же (имущимъ въ утробѣ)[12], и доѧщимъ в тыи дни. Будетъ бо бѣда велїа на земли, и гнѣвъ на людехъ сихъ. и падутъ въ острїи меча, и плѣнени будутъ въ (вса ꙗзыкы)[13], і Иерлимъ будетъ попираемъ ꙗзыкы. дондеже скончаютсѧ времена ꙗзыкъ. *И будутъ знаменїѧ въ слнци и лунѣ и звѣздахъ, и на земли туга ꙗзыкомъ, ѿ нечаанїа шума морскаго и възмущенїѧ, издыхающемъ человѣкомъ ѿ страха и чаанїа грѧдущихъ на вселенную. силы бо нбсныѧ подвигнутсѧ. И тогда оузрѧть сна чловѣка грѧдуща на облацѣ, съ силою и славою многою. зач., рз.

Ісаїа гі
Ієзекеи лв
Мф кд
Мр гі
Іѡи в
и г

Начинающим же сим бывати, въсклонитесѧ и въздвигнѣте главы ваша, зане приближаетсѧ избавленїе ваше. И рече притчу имъ. видите смоковницу, и вса древа, егда прошибаютсѧ, оуже видѧще сами вѣсте, ꙗко близъ жатва есть. тако и вы, егда оузрите сїа бывающа, вѣдите ꙗко близъ есть црствїе бжїе. аминь глю вамъ, ꙗко не иматъ преити родъ сеи, дондеже {вса сїа}[14] будутъ. Нбо и земла мимоидетъ. а словеса моа не имутъ преити. *Внемлѣте же себѣ, да не когда ѿтагчаютъ {срдца ваша}[15] ѿбьаденїемъ и пїанствомъ, и печальми житеискыми, и наидетъ на вы внезапу днь тои. ꙗко сѣть бо прїидетъ на вса живущаѧ на лици всеѧ земли. Бдите [оубо][16] на всѧко времѧ молѧщесѧ, да сподобитесѧ оубѣжати (всѣхъ сихъ)[17] хотѧщихъ быти, и стати предъ снмъ чловѣческымъ. зач., ри.

Кор гі

Бѣ же въ дне въ црькви оуча, нощїю же исходѧ въдворѧшесѧ въ горѣ нарицаемѣи елеонъ. И вси людїе изъ оутра прихождаху к нему въ црьковъ, послушати его.

Глава 22

мат. 26
мар. 14

1 *Наближався ж празник Опрісноків, що називається Пасха. **2** І архиєреї, і книжники шукали, як би Його вбити, та боялися народу. **3** *Ввійшов же сатана у Юду, що називається Скаріот, що був з числа дванадцятьох. **4** І пішовши, він сказав архиєреям і воєводам, як Його їм видасть. **5** І вони зраділи і погодилися йому дати срібняки. **6** І він визнав і шукав догідного часу, щоб Його їм видати без юрби. **7** *Прийшов же день Опрісноків, в якому ж

мат. 26
мар. 14

мат. 26
мар. 14

Глава, кв.

Приближаше* же сѧ празникъ ѿпрѣснокъ, глемый пасха. І искаху архїерее и книжницы, како быша оубили его, боѧхубосѧ людїи. *Вниде же сатана въ Іуду, нарицаемаго скарїѡтъ, сущу ѿ числа ѿбоюнадесѧте. І шедъ гла архїереѡмъ и воеводамъ како (его предастъ имъ)[1]. и възрадовашасѧ, и совѣщаша ему сребреникы дати, і исповѣда. і искаше подобна времени, да предастъ его [имъ безъ народа][2]. *Прїиде же днь ѿпрѣснокъ, вонь же подобно бѣ вре-

Мф кѕ
Мр ді

Мф кѕ
Мр ді

Мф кѕ
Мр ді

ма жрѣти пасху. и посла петра і иоанна, рекъ. шедше уготоваите намъ пасху, да ямы. она же рекоста ему. гдѣ хощеши уготоваемъ? он же рече имъ. се въсходящема вама въ градъ, срящетъ вы человѣкъ въ скуделъници воду несь, по немъ идѣта въ домъ вонже входитъ. и рцѣта (дому владыцѣ)[3]. глаголетъ тебѣ учитель, гдѣ есть обитель, идѣже пасху съ ученикы моими снѣмъ? и той вама покажетъ горницу велію постлану, ту уготоваита. шедша же обрѣтоста якоже рече има, и уготоваста пасху.

мат кв, мар ді

*И егда бысть часъ, възлеже, и [обанадесяте апостола][4] с нимъ. и рече к нимъ, желаніемъ въжелѣхъ сію пасху ясти с вами, преже даже не пріиму мукъ. глаголю бо вамъ, яко (отселѣ) не имамъ ясти от него, дондеже скончаютъся въ царствіи божіи. И пріимъ чашу, хвалу въздавъ рече. пріимѣте се и раздѣлите себѣ. глаголю бо вамъ, яко не имамъ пити [-][5] от плода лознаго, дондеже царствіе божіе пріидетъ.

мат кв, мар ді, а кор аі

*И пріимъ хлѣбъ, хвалу въздавъ преломи, и дастъ имъ, глаголя. се есть тѣло мое, еже за вы даемо, се творите въ мое въспоминаніе. [Такожде (же) и чашу][6] по вечери глаголя. сія чаша новый завѣтъ (моею кровію)[7], яже за вы проливаеся.

мат кв, мар ді, іоан гі, ψал м

*обаче се рука предающаго мя, съ мною (есть) на трапезѣ. {И сынъ убо}[8] человѣческіи [идетъ по реченному][9]. обаче горе человѣку тому, имже предастъся. И тіи начаша искати в себѣ, который убо от нихъ (хотяй се)[10] сътворити. Бысть же и пря в нихъ, кіи (мнится ихъ)[11] быти болїи. он же рече имъ. царіе языкъ, господьствуютъ имъ, и обладающеи ими, благодатели нарицаютъся.

мат к, мар і

*вы же не тако. но болїи васъ, да будетъ яко мнїи. и старѣи яко служай. кто бо болїи, възлежай ли, или служай? не възлежай ли? азъ же посредѣ васъ есмь, яко служай. вы же есте пребывше со мною въ напастехъ моихъ. и азъ завѣщаваю вамъ, якоже завѣща мнѣ отецъ мой царство,

мат ді

*да ясте и піете на трапезѣ моей въ царствіи моемъ, и сядете на престолѣхъ, [судяще обѣманадесяте колѣнома][12] ізраілевома. [рече же господь][13],

а петр е

*симоне симоне, се сатана проситъ васъ, дабы сѣялъ яко пшеницу. азъ же молихся о тебѣ, да не оскудѣетъ вѣра твоя. и ты нѣкогда обращься, утверди братію твою. он же рече ему. господи с тобою готовъ есмь и в темницу и въ смерть ити.

мат кв, мар ді, іоан гі

*он же рече. глаголю ти петре, не възгласитъ (пѣтелъ днесь)[14], дондеже, три краты (отвръжешися мене)[15] не вѣдѣти.

був належний час жертвувати пасху, **8** і Він послав Петра і Івана, сказавши: Пішовши, приготуйте нам пасху, щоб ми їли. **9** Вони ж Йому сказали: Де хочеш, щоб ми приготували? **10** Він же їм сказав: Ось як будете іти до міста, вас зустріне чоловік, що в глечику несе воду, ідіть за ним до дому, до якого входить, **11** і скажіть панові дому: Учитель тобі говорить: Де є світлиця, де з'їм пасху з моїми учнями? **12** І той вам покаже велику прибрану світлицю, там приготуйте. **13** Пішовши ж, вони знайшли *все,* так як Він їм сказав, і приготували пасху. **14** *І коли настав час, Він ліг, і дванадцять апостолів з Ним. **15** І Він сказав до них: Бажанням забажав Я їсти цю пасху з вами, перш ніж прийму муки. **16** Кажу бо вам, що відтепер не буду їсти з неї, доки не сповниться у божому царстві. **17** І взявши чашу, віддавши хвалу, сказав: Візьміть це і розділіть між собою. **18** Кажу бо вам, що не питиму з плоду лози, доки *не* прийде боже царство. **19** *І взявши хліб, віддавши хвалу, переломав і дав їм, кажучи: Це є моє тіло, що за вас дається. Це робіть в мою пам'ять. **20** Також же і чашу по вечері, кажучи: Ця чаша – Новий Завіт моєю кров'ю, що проливається за вас. **21** *Одначе ось рука того, що мене видає, є зі мною на столі. **22** І отже, Людський Син іде, згідно зі сказаним, одначе горе тій людині, якою Він буде виданий. **23** І ті почали дошукуватись між собою, котрий, отже, з них є тим, що має це зробити. **24** Був же і спір між ними, хто надається з них бути більшим. **25** Він же сказав їм: Царі поган панують над ними, і ті, що ними володіють, називаються добродіями. **26** *Ви ж не так, але більший між вами, хай буде як менший, і старший, як той, що служить. **27** Бо хто більший, чи той, що лежить, чи той, що служить? Чи не той, що лежить? Я ж є серед вас як той, що служить, **28** ви ж є ті, що залишилися зі Мною у моїх випробуваннях. **29** І Я вам завіщаю царство, так як завіщав Мені мій Батько, **30** *щоб ви їли і пили при моєму столі в моєму царстві, і сядете на престолах, судячи дванадцять ізраїльських племен. **31** Сказав же Господь: *Симоне, Симоне, ось сатана просить вас, щоб пересіяти, як пшеницю! **32** Я ж молився за тебе, щоб твоя віра не змаліла, і ти, колись навернувшись, підкріпи твоїх братів! **33** Він же йому сказав: Господи, з Тобою є я готовий іти і до в'язниці, і на смерть. **34** *Він же сказав: Кажу тобі, Петре, *ще* нині півень не запіє, поки ти три рази відречешся, що Мене не знаєш! **35** І Він сказав їм: Коли Я вас

мат. 26, мар. 14

мат. 26, мар. 14, кор1. 11

мат. 26, мар. 14, ів. 13, пс. 40

мат. 20, мар. 10

мат. 19

пет1. 5

мат. 26, мар. 14, ів. 13

послав без калитки, і без торби, і без обуви, чи вам чогось забракло? Вони ж сказали: Нічого. **36** Сказав же Він їм: Але нині, хто має гаманець, хай візьме також і торбу, а хто не має, хай продасть свою одіж і купить меч. **37** Кажу бо вам, що ще належиться, щоб це, написане про Мене, збулося, *і що до беззаконних *Його* причислено. Бо воно в Мені звершується. **38** Вони ж сказали: Господи, ось тут два мечі. Він же їм сказав: Достатньо.

іс. 53
мар. 15

поч. 109

39 І *вийшовши, Він пішов за звичаєм на Оливну гору, за Ним же пішли його учні. **40** *Як же Він був на місці, сказав їм: Моліться, щоб ви не ввійшли у спокусу. **41** І сам Він відступив від них, як на кидання каменя, і схиливши коліна, молився, **42** кажучи: Батьку, якщо хочеш, зроби, щоб ця чаша минула Мене, однак не Моя воля, але Твоя хай буде! **43** З'явився ж Йому ангел з неба, що Його підкріплював. **44** І бувши в захваті, Він ревніше молився, а його піт став, як краплі крові, що капали на землю. **45** І вставши від молитви, Він, прийшовши до учнів, знайшов їх, що вони поснули від смутку, **46** і сказав їм: Чому спите? Вставши, моліться, щоб ви не ввійшли в спокусу. **47** *Як же Він ще говорив, – ось юрба і той, що називається Юда, один з дванадцятьох, ішов перед ними і приступив до Ісуса, щоб Його поцілувати. Бо цей знак він дав їм: Кого лиш поцілую, той є. **48** Ісус же йому сказав: Юдо, чи поцілунком видаєш Людського Сина? **49** А ті, що були з ним, побачивши те, що стається, сказали Йому: Господи, чи нам вдарити мечем? **50** І якийсь один з них вдарив архієреєвого раба і відтяв йому праве вухо. **51** Відповівши ж, Ісус сказав: Залишіть на цьому. І доторкнувшись до його вуха, оздоровив його. **52** Сказав же Ісус до тих, архієреїв, і воєвод церковних, і старців, що прийшли проти нього: Чи ви вийшли, наче проти розбійника, зі зброєю і полінами, щоб Мене схопити? **53** Кожного дня, як Я був з вами в церкві, ви не простягнули рук проти Мене, але це є ваша година і влада темряви. **54** *Схопивши ж, вони Його повели і завели Його в двір архієрея. Петро ж здалека ішов слідом. **55** *А як вони запалили вогонь серед двору і вони разом сиділи, *то* Петро сидів серед них. **56** Якась рабиня, побачивши ж його, як він сидів при світлі, і поглянувши на нього, сказала: І цей був з Ним! **57** Він же відрікся від Нього, кажучи: Жінко, не знаю Його! **58** І невдовзі інший, побачивши його, сказав: І ти є з них! Петро же сказав: Чоловіче, я не є! **59** І як минула приб-

мат. 26
мар. 14
ів. 18

мар. 14

мат. 26
мар. 14
ів. 18

мат. 26
мар. 14
ів. 18

мат. 26
мар. 14
ів. 18

И рече имъ, егда послахъ вы безъ влагалища, и безъ мѣха, и безъ сапогъ. еда что лишени бысте; они же рѣша ничесоже. рече же имъ, но нынѣ иже иматъ влагалище, да возметъ, такожде (же) и мѣхъ. а иже не иматъ, да продастъ ризу свою, и купитъ ножъ. глаголю бо вамъ, яко [еще][16] писаное се подобаетъ да скончается о мнѣ, *еже и съ беззаконными вмѣнися. ибо еже о мнѣ кончину иматъ. они же рѣша. Господи, се ножа здѣ два. он же рече имъ, довольно есть. зач. рд.

исаїа нг
ма еі

І *изшедъ иде по обычаю в гору елеонъскую, по нем же идоша ученицы (его). *Быв же на мѣстѣ, рече имъ. молитеся, да не внидете в напасть. И самъ отступи от нихъ яко (верженіе камени)[17]. и поклонь колѣнѣ, моляшеся глаголя. Отче аще волиши, [мимонести][18] (чашу сію)[19] от мене. обаче не (моя воля)[20], но твоя да будетъ. Яви же ся ему ангелъ, с небесе, укрѣпляя его. и бывъ в подвизѣ, прилѣжнѣе моляшеся. [бысть же][21] потъ его яко капля крове каплющи на землю. и вставъ от молитвы. {и}[22] пришедъ къ ученикомъ, обрѣте (ихъ спяща)[23] от печали, и рече имъ, что спите; вставше молитеся, да не внидете в напасть. *Еще [же][24] ему глаголющу, се народъ и нарицаемый Іуда, единъ от обоюнадесяте, идяше предъ ними, и приступи къ Іисусови цѣловати его. {се бо бѣ знаменіе далъ имъ. егоже аще лобжу той есть}[25]. Іисус же рече ему. Іоудо, лобзаніемъ сына человѣческаго предаеши; видѣвше же иже бѣху о немъ бываемое рѣша {ему}[26]. Господи, аще ударимъ ножемъ; и удари единъ нѣкій от нихъ архіереова раба, и урѣза [ему ухо][27] десное. отвѣщав же Іисус, рече, оставите до сего, И коснувъ въ ухо (его), исцѣли его. Рече же Іисус къ пришедшимъ нань архіереомъ, и воеводамъ церковнымъ, и старцемъ. яко на разбойника ли изыдосте съ оружіемъ и дреколми (яти мя). по вся дни сущу ми с вами въ церкви, не простросте рукъ на мя. но се есть ваша година и область темъная. *Емше же его ведоша, и введоша его въ дворъ архіереовъ. Петръ же в слѣдъ идяше издалече. *Възгнѣтшшемъ же огнь посредѣ двора, и вкупѣ сѣдящимъ (имъ), сѣдяще петръ посредѣ ихъ. Оузрѣвши же его рабыни нѣкая сѣдящь при свѣтѣ, и възрѣвши нань рече. и сей с нимъ бѣ. он же отвержеся [его][28], глаголя [жено, не знаю его][29]. И по малѣ другій видѣвъ его, рече. и ты от нихъ еси. петръ же рече, человѣче нѣсмь. И мимошедшу яко часу едино-

мат. кѕ
мар. ді
іоан. ні

мар. ді

мат. кѕ
мар. ді
іоан. ні

мат. кѕ
мар. ді
іоан. ні

мат. кѕ
мар. ді
іоан. ні

мꙋ, и҆нъ нѣкїи крѣплѧ́шесѧ гл҃ѧ. вои҆стиннꙋ и҆ се́й с ни́мъ бѣ̀, и҆́бо галиле́анинъ є҆́сть· Рече же пе́тръ, чл҃че, не вѣ́мъ є҆́же гл҃еши· И҆ а҆́бїе є҆щѐ гл҃ющꙋ є҆мꙋ̀, возгласѝ пѣ́телъ· *И҆ ѡ҆бра́щсѧ гд҇ь воззрѣ̀ на петра. и҆ помѧнꙋ̀ петръ сло́во гн҃е, ꙗ҆́коже рече є҆мꙋ̀, ꙗ҆́ко пре́жде {да́же}[30] пѣ́тель не возгласи́тъ, [-][31] ѿве́ржешисѧ мене три́краты. і҆ и҆зше́дъ во́нъ, пла́касѧ го́рко· И҆ мꙋ́жїе держа́щеи (і҆с҃а)[32], рꙋга́хꙋсѧ є҆мꙋ̀ бїю́ще. и҆ закры́вше [є҆го, бїа́хꙋ є҆го по лицꙋ̀, и҆][33] [вопраша́хꙋ є҆го гл҃юще][34]. прорцы́, кто̀ є҆сть оу҆да́реи тѧ; і҆ и҆́на мно́га хꙋ́лѧще гл҃ахꙋ на́нь· *И҆ ꙗ҆́ко бы́сть дн҃ь, собра́шасѧ ста́рцы лю́дстїи, и҆ а҆рхїере́е и҆ книжницы, и҆ ведо́шѧ є҆го на со́нмъ свои гл҃юще, а҆́ще ты є҆си хс҃; рцы̀ на́мъ· Рече же и҆̀мъ. а҆́ще ва́мъ рекꙋ̀, не и҆́мете вѣ́ры. [а҆́ще же и҆][35] вопрошꙋ̀ (вы), не ѿвѣща́ете [мѝ, ни ѿпꙋсти́те][36]· ѿсе́лѣ (-)[37], бꙋ́детъ сн҃ъ чл҃ческїи сѣдѧ́и ѡ҆деснꙋ́ю си́лы бж҃їа. Рѣ́шѧ же вси, ты ли оу҆̀бо є҆си сн҃ъ бж҃їи; ѻ҆́н же к ни́мъ рече, вы гл҃ете, ꙗ҆́ко а҆́зъ є҆смь· ѻ҆ни́ же рѣ́шѧ, что̀ є҆щѐ тре́бꙋемъ свидѣ́тельства; са́ми бо слы́шахомъ ѿ оу҆́стъ є҆го·

лизно одна година, якийсь інший твердив, кажучи: По правді, і цей був з Ним, бо є галилеянином. **60** Сказав же Петро: Чоловіче, не знаю, що говориш! І зараз, ще як він говорив, півень заспівав. **61** *І Господь, обернувшись, поглянув на Петра. І згадав Петро господнє слово, як Він сказав до нього, що швидше ніж запіє півень, тричі Мене відречешся! **62** І вийшовши геть, заплакав гірко. **63** І мужі, що держали Ісуса, насміхалися з Нього, б'ючи, **64** і закривши Його, били Його по лиці, і запитували Його, кажучи: Пророкуй, хто є той, хто Тебе вдарив? **65** І багато іншого, хулячи, наговорювали на Нього. **66** *І як настав день, зібралися старці народу, і архиєреї, і книжники і повели Його на свої збори, **67** кажучи: Якщо ти є Христос, скажи нам! Сказав же Він їм: Якщо вам скажу, не повірите, **68** якщо ж і запитаю вас, мені не відповісте ані не відпустите. **69** Відтепер Людський Син буде сидіти по правиці божої сили. **70** Сказали ж всі: Отже, чи Ти є Божим Сином? Він же до них сказав: Ви кажете, що Я є. **71** Вони ж сказали: Навіщо ще потрібно нам свідчення? Адже ми самі чули з Його уст!

ма҃ кѕ҃ іѡа҃ г҃і ма҃ д҃і — мат. 26, ів. 13, мар. 14

ма҃ кз҃ ма҃ є҃і — мат. 27, мар. 15

Гл҃а, к҃г·

И҆ {воста́вше*}[1] все мно́жество и҆́хъ· за҃, ф҃і· ведо́шѧ є҆го къ пила́тꙋ· Нача́ша же нань ва́дити гл҃юще. сего̀ ѡ҆брѣто́хомъ развраща́юща ꙗ҆зы́къ на́шъ, и҆ возбранѧ́юща [кесаре́ви да́нь дати][2], (-)[3] гл҃юща себе хрⷭ҇та цр҃ѧ бы́ти· *Пилат же вопросѝ є҆го гл҃ѧ. ты̀ ли є҆си цр҃ь і҆оу҆де́йскъ; ѻ҆́н же ѿвѣща́въ (рече є҆мꙋ̀)[4], ты гл҃еши· Пила́т же рече къ а҆рхїере́ѡмъ и҆ наро́дꙋ. никоеа́ же ѡ҆брѣта́ю вины̀ в чл҃цѣ се́мъ· ѻ҆ни́ же крѣплѧ́хꙋсѧ гл҃юще, ꙗ҆́ко развраща́етъ лю́ди, оу҆чѧ по всеи і҆оу҆де́и· [-][5] нача́нъ ѿ галиле́а, до здѣ̀· Пила́т же слы́шавъ [галиле́ю][6], вопросѝ, а҆́ще чл҃къ галиле́анинъ є҆сть. (-)[7] разꙋмѣ́въ ꙗ҆́ко ѿ ѡ҆́бласти и҆́родовы є҆сть, посла̀ є҆го къ и҆́родꙋ, сꙋщꙋ и҆ томꙋ̀ въ і҆ерⷭ҇лимѣ в ты́и дн҃и· И҆́род же ви́дѣвъ і҆с҃а, ра́дъ бы́сть ѕѣло. бѣ̀ бо (жела́ѧ ѿ мно́га вре́мене)[8] ви́дѣти є҆го, зане слы́шаше [мно́га][9] ѡ҆ не́мъ, и҆ надѣ́ѧшесѧ (знаме́нїе нѣ́кое)[10] ви́дѣти ѿ него быва́емо. вопраша́ше же є҆го словесы̀ мно́гы, ѻ҆́нъ же ничесо́же ѿвѣщава́ше є҆мꙋ̀· Стоѧ́хꙋ же а҆рхїере́е и҆ книжницы прилѣ́жно ва́дѧще на́нь· Оу҆кори́в же є҆го [-][11] и҆́родъ с вои́ свои́ми, и҆ порꙋга́всѧ, ѡ҆блкꙋ́ (є҆го) в ри́зꙋ свѣ́тлꙋ, возврати є҆го къ пила́тꙋ· Бы́ста же си дрꙋ́га и҆́родъ же и҆ пила́тъ в то́й дн҃ь съ собо́ю, пре́жде бо (бѣ́ста) враждꙋ̀ и҆мꙋ́ща меж̀дꙋ собо́ю· Пила́т же (соз-

ма҃ кз҃ ма҃ є҃і іѡа҃ и҃і — мат. 27, мар. 15, ів. 18

ма҃ кз҃ ма҃ є҃і іѡа҃ и҃і — мат. 27, мар. 15, ів. 18

Глава 23

1 І *вставши, все їх множество, *поч. 110* повели Його до Пилата. **2** Почали ж Його оскаржувати, кажучи: Ми знайшли цього, як Він зводив наш народ і забороняв цісареві давати данину, що говорив, що Він є Христом – Царем. **3** *Пилат же запитав Його, кажучи: Чи Ти є Царем юдеїв? Він же, відповівши, сказав йому: Ти кажеш! **4** Пилат же сказав до архиєреїв і юрби: Не знаходжу ніякої вини в Цій Людині. **5** Вони ж ще більше твердили, кажучи, що зводить народ, навчаючи по всій Юдеї, почавши від Галилеї, *аж* доси. **6** Пилат же, почувши про Галилею, запитав: Чи Чоловік є галилейцем? **7** Зрозумівши, що Він є з влади Іродової, послав Його до Ірода, який і був у Єрусалимі в тих днях. **8** Ірод же, побачивши Ісуса, дуже зрадів, бо він бажав від довгого часу Його побачити, тому що багато чув про Нього і надіявся якийсь знак побачити, що від Нього стається. **9** Він же Його запитував багатьма словами, а той нічого йому не відповідав. **10** Стояли ж архиєреї і книжники, запопадливо Його оскаржуючи. **11** Ірод зі своїми вояками, зневаживши ж Його і покпивши, зодягнувши Його в світлу одіж, повернув Його до Пилата. **12** Стали ж собі друзями зі собою Ірод же і Пилат в тому дні, бо раніше ворогували між собою. **13** Пилат же по-

кликав архиєреїв, і князів, і народ **14** *і* *сказав до них: Ви мені привели Цього Чоловіка, як того, що підбурює народ. І ось я, допитавши перед вами, в цьому Чоловіці не знаходжу ані однієї вини, з того, в чому Його оскаржуєте. **15** Але ні Ірод, бо я Його послав до нього. І ось Він не зробив нічого, гідного смерті. **16** Покаравши, отже, Його відпущу. **17** *Потребу ж мав він кожного празника відпускати їм одного. **18** *Закричала ж вся юрба, кажучи: Візьми Цього, відпусти ж нам Варавву, **19** який був кинутий до в'язниці за якусь змову, що сталася в місті, і вбивство. **20** Знову ж Пилат закликав, бажаючи відпустити Ісуса. **21** Вони ж кричали, кажучи: Розіпни! Розіпни Його! **22** Він же втретє сказав до них: Адже яке зло зробив Цей? Я в Ньому не знайшов нічого, гідного смерті. Покаравши Його, отже, відпущу. **23** Вони ж настоювали великими голосами, просячи його на розіп'яття, – і перемогли їхні голоси і архиєреїв. **24** Пилат же судив, щоб сталося за їхнім проханням. **25** Він же відпустив того, що за змову і вбивство був посаджений до в'язниці, якого просили, Ісуса ж видав їхній волі. **26** І як Його повели, *взявши якогось Симона, киринейця, що ішов з поля, поклали на нього хрест, щоб нести за Ісусом. **27** Ішла ж вслід за Ним велика юрба народу і жінки, які і плакали, і Його оплакували. **28** Повернувшись же до них, Ісус сказав: Єрусалимські дочки, не плачте наді Мною, радше оплакуйте себе і ваших дітей, **29** бо ось ідуть дні, в яких скажуть: *Блаженні неплідні і лона, що не родили, і груди, які не годували. **30** Тоді почнуть говорити горам: *Впадьте на нас! – і шпилям: Покрийте нас! **31** Тому що, якщо з сирим деревом це роблять, що станеться з сухим? *поч. 111*

32 Вели ж і інших двох злодіїв з Ним, щоб убити. **33** *І коли прийшли на місце, що називається Черепне, там розіп'яли Його і злодіїв: одного, отже, праворуч, а другого ліворуч. **34** Ісус же говорив: *Батьку, відпусти їм, бо не знають, що роблять! *А ті, що розділяли його одіж, кидали жереб. **35** І стояв народ, дивлячись. Насміхалися ж і князі з ними, кажучи: Інших спас, хай спасе й Себе, якщо Він є Христос, Божий Обранець! **36** Насміхалися ж з Нього і вояки, приступаючи і даючи Йому оцет, **37** і говорили: Якщо Ти є юдейським Царем, спаси Себе самого. **38** Був же і напис, написаний над ним письмом грецьким, і римським, і єврейським: Цей є юдейським Царем. **39** Один же з повішених злодіїв хулив Його, кажучи: Якщо Ти

Marginal references: мат. 27, мар. 15 (v. 14); мат. 27, мар. 15 (v. 17); мат. 27, мар. 15, ів. 18, дія. 3 і 13 (v. 18); мат. 27, мар. 15 (v. 26); іс. 54, гал. 4 (v. 29); іс. 2, йос. 10, апо. 6 (v. 30); мат. 27, мар. 15, ів. 19 (v. 33); мат. 5, дія. 7, кор1. 4 (v. 34); пс. 21, мат. 27, мар. 15, ів. 19 (v. 34)

ва)[12] а҆рхїере́ѧ и҆ кнѧ́зѧ и҆ лю́ди, *рече к ни́мъ. приведо́сте мѝ чл҃ка сего, ꙗ҆ко развраща́юща лю́ди. и҆ се а҆зъ пред ва́ми и҆стѧза́въ, ни є҆ді́ноа (ѡ҆брѣта́ю)[13] в чл҃цѣ се́мъ вины̀, ꙗ҆же (на́нь ва́дите)[14]. но ни и҆ро́дъ. (посла́хъ бо є҆го к не́мѹ)[15], и҆ се ничто́же (смр҃ти досто́йно)[16] сътворе́но є҆сть ѡ҆ не́мъ. Показа́въ ѹ҆бо є҆го ѿпѹщѹ. [*Нѹждѹ же и҆ма́ше (на всѧ̀ пра́зникы ѿпѹща́ти и҆мъ)[17] є҆ді́ного][18]. *Възъпи́шѧ же всѝ наро́ди, гл҃юще. возмѝ сего, ѿпѹсти же на́мъ вара́ввѹ. и҆же бѣ за (нѣ́кѹю крамолѹ)[19] бы́вшѹю въ градѣ и҆ ѹ҆бі́иство, вве́рженъ в темни́цѹ. Па́ки же пила́тъ възъгласѝ [-][20] хотѧ ѿпѹсти́ти і҆с҃а. ѻ҆ни же възъглаша́хѹ гл҃юще, распнѝ распнѝ є҆го. ѻ҆нъ же третицею рече к ни́мъ, что̀ бо зло сътвори се́й; (ничесоже досто́йна)[21] смр҃ти ѡ҆брѣто́хъ ѡ҆ не́мъ. показа́въ ѹ҆бо є҆го ѿпѹщѹ. ѻ҆ни же прилежа́хѹ гла́сы вели́кими, прося́ще є҆го на распѧ́тїе. и҆ ѹ҆стоѧ́хѹ гла́си и҆́хъ, [и҆ а҆рхїере́йстїи][22]. (-)[23] Пила́т (же) посѹди бы́ти проше́нїю и҆́хъ. ѿпѹсти же и҆же за крамолѹ и҆ ѹ҆бі́иство вса́женаго в темни́цѹ, є҆гоже проша́хѹ, і҆с҃а же (преда́въ)[24] воли и҆́хъ. и҆ ꙗ҆ко поведо́ша є҆го, *є҆мше си́мона нѣ́коего кирине́а грѧдѹща ѿ села̀, възложи́ша на́нь кр҃тъ носи́ти по і҆с҃ѣ. И҆дѧ́ше же в слѣдъ є҆го (наро́да мно́гъ)[25] лю́дїи, и҆ же́ны̀, ꙗ҆же (и҆) плака́хѹсѧ и҆ рыда́хѹ є҆го. ѡ҆бра́щь же сѧ к ни́мъ і҆с҃, рече. дщерѧ і҆ерли́мъскы, не пла́чите ѡ҆ мнѣ, ѡ҆бачє себе пла́чите, и҆ ча́дъ ва́шихъ. ꙗ҆ко се {дн҃ї́е грѧ́дѹтъ}[26], в ня́же рекѹтъ. *блаже́ны непло́ды, и҆ ѹ҆тро́бы ꙗ҆же не роди́шѧ, и҆ сосцѝ, и҆же не до́ишѧ. тогда начнѹтъ гл҃ати гора́мъ, *падѣте на́ ны. и҆ хлъмо́мъ, покры́йте ны. зане а҆ще в сѹровѣ дре́вѣ сі́а творѧтъ, в сѹсѣ что̀ {бѹ́детъ}[27]; за҃, раг҃

Веда́хѹ же і҆ и҆на [два ѕлодѣѧ][28] с ни́мъ ѹ҆би́ти. *и҆ є҆гда прїидо́ша на мѣсто, нарица́емое ло́бное, тѹ распѧ́ша є҆го, и҆ ѕлодѣѧ. ѻ҆во́го ѹ҆бо ѡ҆десноую, а҆ дрѹгаго ѡ҆шѹю. і҆с҃ же гла́ше, *ѻ҆ч҃е ѿпѹстѝ и҆мъ, не вѣдѧтъ бо что̀ творѧтъ. *Раздѣлѧ́ющей же ри́зы є҆го, мета́хѹ жребі́а. и҆ стоѧ́хѹ лю́дїе зрѧще. Рѹга́хѹ же сѧ [и҆ кнѧзи с ни́ми][29] гл҃юще, и҆ны́ѧ сп҃се, да сп҃сеть (и҆) себѐ. а҆ще то́й є҆сть х҃с бж҃їи и҆збра́нныи. Рѹга́хѹ же сѧ є҆мѹ и҆ во́ини приствпа́юще, [и҆ ѻ҆ц҃е придѣюще є҆мѹ][30], и҆ (гл҃ахѹ)[31]. а҆ще ты є҆си цр҃ь і҆ѹде́йскъ, сп҃сиса са́мъ. Бѣ же и҆ написа́нїе [написано над ни́мъ, пи́смены є҆ллинскыми, и҆ ри́мскыми, и҆ є҆вре́йскыми][32]. [се́й є҆сть цр҃ь і҆ѹде́искъ][33]. Є҆ді́н же ѿ ѡ҆бѣше́ною ѕлодѣю хѹла́ше є҆го, гл҃ѧ. а҆ще ты є҆си х҃с,

Marginal references: ма҃ кз, ма҃ еі; ма҃ кз, ма҃ еі; ма҃ кз, ма҃ еі, і҆ѡ҃ и҆, дѣ҃ѧ г҃, и҆ гі; ма҃ кз, ма҃ еі; і҆саі҆а на҃, гала д҃; і҆саі҆а в҃, і҆ѡс҃а і҃, а҆пока҃ ѕ҃; ма҃ кз, ма҃ еі, і҆ѡ҃ ді; ма҃ е, дѣ҃ѧ з҃, а҃ крн҃ д҃; ѱа҃ ка, ма҃ кз, ма҃ еі, і҆ѡ҃ ді

спси себе и насъ. Ѿвѣщав же другіи, прѣщаше ему, гла. ни ли (ты боишися)[34] ба, яко в томже осужень еси? и мы оубо въ правду. достойная бо (по дѣломъ наю)[35] въсприемлевѣ, сей же ни единого зла сътвори. и [глаше ісови. помяни мя ги, егда приидеши въ цртвіи си. И рече ему іс. аминь глю тебѣ][36], днс со мною будеши в раи. [Бѣ же][37] [-][38] (часъ яко)[39] шестыи, и тма бысть по всей земли, до часа девятаго. [И помрьче слнце][40], (и) (завѣса црковная раздрася (-)[41])[42] посредѣ. И възглашь гласо велиемъ іс, рече. Ѿче, *в руцѣ твои предаю дхъ мой, (и) сіа (-)[43] рекъ, издъше. видѣв же сотникъ бывшее, [прослави][44] ба гла. въистину члкъ сей праведенъ бѣ. И вси пришешеи народи на позоръ сей, видяще бывающая, біюще прьси (своя), възвращахуся. Стояху же вси знаеміи его издалече, и жены последьствовавъшая ему ѿ галилея, зряще сихъ. И *се мужъ, именемъ иосифъ, совѣтникъ сыи, [мужъ][45] благъ и праведе, сей не бѣ приста совѣту и дѣлу и, ѿ аримадеа града иоудейска, иже {чаяше и той}[46] цртвіа бжіа. сей приступль к пилату проси тѣло ісово. и снемъ {е обвитъ}[47] плащаницею, и положи е въ гробѣ изсѣченѣ, в немъже не бѣ никтоже никогдаже положе. И днь бѣ пятокъ, и субота свиташе. въ слѣд же шешая жены, яже бѣху пришли (с нимъ ѿ галилеа)[48], видѣша гробъ, и яко положено бысть тѣло его. възвращьше же ся оуготоваша ароматы и мѵро, и в суботу оубо оумлъчаша по заповѣди.

пс. 30; мат. 27, мар. 15, ів. 19

є Христос, спаси Себе і нас! **40** Відповівши ж, інший докоряв Йому, кажучи: Чи Ти не боїшся Бога, бо Ти на те саме є засуджений? **41** І ми, отже, посправедливості, бо ми одержуємо гідне за нашими ділами, цей же не зробив нічого злого! **42** І він говорив Ісусові: Згадай мене, Господи, коли прийдеш у твоєму царстві! **43** І сказав йому Ісус: Амінь, кажу тобі: сьогодні будеш зі мною в раю! **44** Була ж якась шоста година, і була темрява по всій землі до дев'ятої години, **45** і сонце померкло, і церковна завіса роздерлася посередині. **46** І крикнувши великим голосом, Ісус сказав: Батьку, *в твої руки передаю мій дух! І сказавши це, віддав духа. **47** А сотник, побачивши те, що сталося, прославив Бога, кажучи: По правді, Цей Чоловік був праведним. **48** І всі юрби, що прийшли на це видовище, бачачи те, що ставалося, б'ючи свої груди, поверталися. **49** Стояли ж всі Його знайомі здалека і жінки, що ішли вслід за Ним з Галилеї, що на це дивилися. **50** І *ось чоловік на ім'я Йосиф, що був радником, добрий і праведний чоловік, **51** цей не пристав до ради і їхнього діла, з юдейського міста Ариматея. І той, який очікував боже царство, **52** цей, приступивши до Пилата, попросив Ісусове тіло. **53** І знявши Його, обгорнув полотном, і поклав Його у висіченому гробі, в якому ніхто ніколи не був покладений. **54** І день був п'ятниця, і надходила субота. **55** А ті жінки, що пішли слідом, які були прийшли з Ним з Галилеї, побачили гріб і як покладено було його тіло. **56** Повернувшись же, вони приготували аромати і миро, і в суботу, отже, спочивали за заповіддю.

Гла, кд. за, рві

Въ *едину же ѿ суботъ, (зѣло рано, приидоша на гробъ)[1]. несуще яже оуготоваша ароматы. [И другыя с ними][2]. обрѣтоша же камень ѿваленъ ѿ гроба. (и) вшеше (-)[3] не обрѣтоша телесе га іса. И бысть недомыслящимся имъ о семъ. И се мужа два стаста в нихъ, в [ризахъ блищающихся][4]. Пристрашнамъ же бывшамъ имъ, и поклоншимъ лица на землю. рекоста к нимъ. Что ищете живаго с мртвыми? нѣсть здѣ, но въста. *помянѣте якоже гла вамъ еще сыи в галилеи, гла. [яко подобаетъ сну члческому][5] предану быти. в руцѣ члкъ грѣшникъ, и пропяту быти, и третіи днь въскрснути. и помянуша глы его. И възвращшеся ѿ гроба, възвѣстиша {вся сіа}[6] единомунадесяте, и всѣмъ прочи. Бѣша же магдалини маріа, и

Глава 24, *поч. 112*

мар. 16, ів. 20; мат. 17, мар. 9, вищ. 9

1 А *в першому дні по суботі дуже рано вони прийшли на гріб, несучи аромати, які підготували. І інші з ними. **2** Знайшли ж вони камінь, відвалений від гробу, **3** і ввійшовши, не знайшли тіла Господа Ісуса. **4** І сталося, що як вони нездогадувалися про це, і ось два мужі стали між ними в одежах, що блистіли. **5** Як же вони налякались і схилили лиця до землі, ті сказали до них: Чому шукаєте живого з мертвими? **6** Немає Його тут, але Він встав. *Згадайте, як Він вам сказав, ще як був у Галилеї, **7** кажучи, що треба, щоб Людський Син був виданий в руки людей-грішників, і був розіп'ятим, і в третій день воскрес. **8** І згадали Його слова, **9** і повернувшись від гробу, вони сповістили це все одинадцятьом і всім іншим. **10** Були ж Марія Магдалина, і Іванна, і Марія Яковова, і інші з ни-

ми, які це говорили до апостолів. **11** І їхні слова видавалися перед ними – наче брехня, і їм не вірили. *поч. 113*

ів. 20

12 *Петро ж, вставши, побіг до гробу і, схилившись, побачив ризи, що самі лежали. Він відійшов в собі дивуючись тому, що сталося. **13** *І ось два з них ішли в тім дні до села, що віддалене на шістьдесят стадій від Єрусалиму, якому ім'я Емаус. **14** І ті говорили між собою про все це, що трапилось. **15** І сталося, що як вони розмовляли і допитувались, і сам Ісус наблизився і йшов з ними, **16** а їх очі були стримані, щоб Його не впізнали. **17** Сказав же до них: Що це є за слова, над якими допитуєтесь між собою, ідучи, і є похмурі? **18** Відповівши ж, один, якому ім'я Клеопа, сказав до Нього: Ти хіба є одинокий чужинець в Єрусалимі, *який* не довідався про те, що сталося в ньому в ці дні. **19** І сказав їм: Про що? Вони ж Йому сказали: Те, що про Ісуса Назарянина, що був мужем-пророком, сильний ділом і словом перед Богом і всім народом, **20** як Його видали архиєреї і наші князі на засуд смерті і Його розіп'яли. **21** Ми ж надіялися, що Цей є тим, що має визволити Ізраїль. Але і над це все, це сьогодні є третій день, відколи це сталося. **22** Але й деякі жінки від нас налякали нас, побувавши рано при гробі **23** і не знайшовши його тіла, прийшли, кажучи, що бачили появу ангелів, які кажуть, що Він живий. **24** І деякі з нас пішли до гробу – і знайшли, так як і жінки сказали. Самого ж не побачили! **25** І той сказав до них: О нерозумні і повільні серцем, щоб повірити в усе, що говорили пророки! **26** Чи не це належалось перетерпіти Христові і ввійти у свою славу? **27** І почавши від Мойсея і від всіх пророків, Він їм роз'яснював з усього Писання те, що про Нього. **28** І вони наблизилися до села, до якого ішли, і Той вдавав, що іде далі. **29** І спонукали Його, кажучи: Залишся з нами, бо вечоріє і день схилився! І Він ввійшов, щоб з ними залишитись. **30** І сталося, що коли Він ліг з ними, взявши хліб, Він поблагословив, і переломивши, давав їм. **31** Їм же очі відкрилися, і вони Його впізнали – і Той став їм невидимим. **32** І сказали вони до себе: Чи не палало в нас наше серце, коли Він нам говорив в дорозі і як пояснював нам Писання? **33** І вставши в тій годині, вони повернулися до Єрусалиму, і знайшли зібраними одинадцятьох і тих, що були з ними, **34** які говорили, що, по правді, Господь встав і з'явився Симонові. **35** І ті розповіли те, що сталося в дорозі, і як Він їм об'явився в пере-

мар. 16

їоа́нна, и҆ марі́а ї҆а́кѡвлѧ, и҆ про́чаѧ с ни́ми, {ꙗ҆̀же}[7] гл҃аху къ а҆пⷭ҇ломъ сі́а. и҆ ꙗ҆ви́шасѧ предⷭ҇ ни́ми ꙗ҆́кѡ лжа гл҃и [и҆́хъ][8], и҆ не вѣ́роваху и҆мъ. за҃, рг҃і.

*Петръ же въста́въ течѐ къ́ гробꙋ. и҆ прини́къ, (видѣ)[9] ри́зы {є҆ди́ны лежа́щѧ}[10]. (-)[11] ѿи́де в себѣ̀ дивѧсѧ бы́вшемꙋ. *И҆ се два ѿ ни҃х [бѣ́ста и҆дꙋ́щїа в то́иже дн҃ь][12], в҆ ве́сь, ѿстоꙗ́щꙋ стадїи шестьдесѧ҃т ѿ ї҆ер҃лима, є҆́иже и҆мѧ̀ є҆ммао́ꙋсъ. и҆ та̑ бесѣ́доваста к себѣ̀ ѡ҆ всѣ́хъ (сихъ приклю́чшихсѧ)[13]. и҆ бы́сть бесѣ́дꙋющема и҆́ма и҆ съвопраша́ющимасѧ. И҆ са҃м і҃с (прибли́жисѧ)[14] и҆дѧ́ше с ни́ма, ѻ҆́чи́ же є҆ю̀ дръжа́стасѧ да (є҆го не позна́ета)[15]. ре҃ же к ни́ма. что (сꙋть) словеса̀ сїа, ѡ҆ ни́хже стѧзаетасѧ к себѣ̀ и҆дꙋ́ща, [и҆ є҆́ста][16] дрѧ̑хла; ѿвѣща́въ же є҆ді́н, [є҆мꙋ̀ и҆мѧ̀][17] клеѻ́па, речѐ к немꙋ. ты ли є҆ді́н прише́лецъ є҆си въ є҆р҃лимѣ, и҆ не оу҆вѣ́дѣ бы́вшихъ в не́мъ въ дни сїа; и҆ ре҃ и҆́ма. кы́ихъ; ѻ҆́на же рѣ́ста є҆мꙋ, ꙗ҆̀же ѡ҆ і҃сѣ назарѧни́нѣ, и҆́же бы́сть мꙋ́жъ прⷪ҇ркъ, си́ленъ дѣ́ломъ и҆ сло́вомъ, предⷭ҇ б҃омъ, и҆ всѣ́ми лю́дми. Ка́кѡ преда́шѧ є҆го а҆рхїере́е и҆ кнѧ́зи на́ши на ѡ҆сꙋжде́нїе сме́рти, и҆ распѧ́ша є҆го. Мы́ же надѣ́ѧхомсѧ, ꙗ҆́кѡ се́и є҆сть хотѧ̀ и҆зба́вити ї҆и҃лѧ. Нѡ̑ и҆ на҃д всѣ́ми си́ми, тре́тїи се дн҃ь и҆́мать [днесь][18], ѿнели́же сїа бы́ша. Нѡ̑ и҆ жены̀ нѣ́кыѧ ѿ на҃с оу҆жаси́шѧ ны, бы́вшѧѧ̀ ра́но оу҆̀ гроба, и҆ не ѡ҆брѣ́тше телесѐ, є҆го, прїидо́шѧ гл҃юще. и҆ ꙗ҆вле́нїе а҆́гг҃лъ видѣ́вша, и҆́же гл҃ютъ є҆го жи́ва. и҆ ї҆до́ша нѣ́цїи ѿ насъ къ́ гробꙋ, и҆ ѡ҆брѣто́ша та́кѡ, ꙗ҆́коже и҆ жены̀ рѣ́шѧ, самого же не видѣ́шѧ. и҆ то́й рече к ни́мъ: ѽ несмы́сленаѧ, и҆ коснаѧ̀ ср҃цемъ, є҆же вѣ́ровати ѡ҆ всѣ́хъ, ꙗ҆̀же гл҃ашѧ проро́цы. не сїа ли подоба́ше пострадати х҃ꙋ, и҆ вни́ти въ сла́вꙋ свою; и҆ наче́нъ ѿ мѡѷсе́а, и҆ ѿ всѣ́хъ прⷪ҇ркъ, сказаа́ше и҆́ма, ѿ всѣ́хъ писа́нїи ꙗ҆̀же ѡ҆ не́мъ. и҆ приближи́шасѧ в҆ ве́сь, в нюже и҆да́ста. и҆ то́и творѧ́шесѧ далеча́нише и҆ти. и҆ нꙋ́жаста є҆го гл҃юще. ѡ҆блѧ́зи с на́ма. ꙗ҆́кѡ к ве́черꙋ є҆сть, и҆ приклони́лсѧ [-][19] є҆сть дн҃ь. и҆ въни́де (с ни́ма ѡ҆блещи)[20]. и҆ бы́сть ꙗ҆́кѡ възлежѐ с ни́ма. прїи́м хлѣбъ, бл҃ви, и҆ преломи́въ даѧ́ше и҆́ма. ѻ҆нѣ́ма же ѿвръзо́стасѧ ѻ҆́чи, и҆ позна́ста є҆го. и҆ то́й неви́димъ бы́сть и҆́ма. и҆ реко́ста к себѣ, не ср҃це ли на́ю горѧ бѣ в на́ю. є҆гда гл҃аше на́ма на пꙋтѝ, [и҆][21] ꙗ҆́кѡ сказо́ваше на́ма писа́нїа; и҆ въста́вша в то́и часъ, възврати́стасѧ въ ї҆ер҃ли́мъ. и҆ ѡ҆брѣто́ста съвокꙋ́плены є҆ді́ногона́десѧте, и҆ и҆́же бѧхꙋ с ни́ми. гл҃ющихъ, ꙗ҆́кѡ въи҆́стиннꙋ въста̀ г҃ь, и҆ ꙗ҆ви́сѧ сѷмонꙋ. и҆ та̑ повѣ́даста ꙗ҆̀же бы́ша на пꙋтѝ, и҆ ꙗ҆́кѡ позна́сѧ и҆́ма въ преломле́нїи

ї҆ѡа҃ к

ма҃ ві

хлѣба. зачало, рдї

ма҃ ві, іоа҃ к, дѣѧ҃ гі

*Сїѧ же имъ глаголющымъ, самъ [Іс][22] ста посредѣ ихъ, и (гла)[23] имъ, миръ вамъ. Убоявше же сѧ и пристрашни бывше, мнѧху духъ видаще. И рече имъ, что смущени есте, и почто помышленїѧ входѧтъ въ [срца][24] ваша; видите руцѣ мои и нозѣ мои, ꙗко [самъ азъ есмь][25]. Осѧжите мѧ и видите, ꙗко духъ плоти и кости не иматъ, ꙗкоже мене видите имуща. И се рекъ, показа имъ руцѣ и нозѣ. Еще же невѣрующымъ имъ, ѿ радости и чюдѧщемсѧ, рече имъ имате ли что снѣдно здѣ. Они же дашѧ ему рыбы печены часть, [и ѿ пчелъ сотъ][26]. И вземъ предъ ними ꙗстъ. Рече же имъ. Си (сутъ) словеса (-)[27], ꙗже глаголахъ вамъ еще сыи с вами. Ꙗко подобаетъ скончатисѧ всѣмъ написанымъ, в законѣ моѵсеовѣ, и пророцѣхъ, и ѱалмѣ о мнѣ. *Тогда ѿверзе имъ умъ, разумѣти писанїа. И рече имъ. Ꙗко [тако писано есть. и тако подобаше][28] пострадати Хру. И воскреснути ѿ мертвыхъ третїи днь. И проповѣдатисѧ въ имѧ его покаанїю. [и][29] ѿпущенїю грѣхомъ, въ всѣхъ ꙗзыцѣхъ, начeнше ѿ Ієрлима. [вы же есте][30] свидѣтелїе симъ *И се азъ послю обѣтованїе ѿца моего на вы. вы же сѧдѣте въ градѣ [Ієрлимстѣ][31], дондеже облечетесѧ [силою свыше][32]. Изведе же ихъ вонъ, до виданїа. И воздвигъ руцѣ свои, блгви ихъ. *И бысть егда блгвлѧше ихъ, ѿступи ѿ нихъ, и возношашесѧ на нбо. И тїи поклоньшасѧ ему, (и) возвратишасѧ въ Ієрлимъ с радостїю великою. И бѣху выну въ цркви, [хвалѧще и блгвѧще][33] бга. [аминь][34].

ломленні хліба. *поч. 114*

мар. 16, ів. 20, дія. 13

36 *Як же вони це говорили, сам Ісус став серед них і сказав їм: Мир вам! **37** А злякавшись і перестрашившись, вони думали, що бачать духа. **38** І Він сказав їм: Чому ви є в замішанні і чому *такі* думки входять до ваших сердець? **39** Гляньте на мої руки і мої ноги! Що *це* є Я сам! Доторкніться до Мене і подивіться, що дух тіла і костей не має, та Я, як бачите, що маю! **40** І сказавши це, Він показав їм руки і ноги. **41** А як вони ще не вірили з радості і чудувалися, Він сказав їм: Чи маєте тут щось з їжі? **42** Вони ж Йому дали частину печеної риби і крижку від бджіл. **43** І взявши, Він їв перед ними. **44** Він же їм сказав: Це є слова, які Я вам сказав, ще як Я був з вами, що треба, щоб збулося все, написане в законі Мойсея, і Пророках, і Псалмах про Мене. **45** *Тоді Він відкрив їм розум, щоб зрозуміли Писання. **46** І сказав їм, що так є написано, і так треба було перетерпіти Христові і воскреснути з мертвих в третій день, **47** і щоб в його ім'я проповідувалось покаяння і відпущення гріхів між всіма народами, починаючи від Єрусалиму. **48** Ви ж є свідками цього. **49** *І ось Я пошлю на вас обітницю мого Батька, ви ж сидіть в місті Єрусалимі, доки не зодягнетеся силою згори. **50** Вивівши ж їх геть до Витанії і піднявши свої руки, Він їх поблагословив. **51** *І сталося, що, коли Він їх благословив, Він відступив від них і підносився на небо. **52** І ті, поклонившись Йому, повернулися до Єрусали му з великою радістю **53** і постійно були в церкві, хвалячи і благословлячи Бога. Амінь.

(ів. 5; ів. 15, дія. 1; мар. 16, дія. 1)

Еже ѿ луки стаго еѵлиста,
иматъ в себѣ, кд, глав,
а зачалъ црковныхъ, рдї.

Від Святого євангелиста Луки.
Має в собі 24 глави,
а 114 церковних початків.

Предисловїе, еже ѿ Іоанна, стаго еѵалїа.

Передмова Святого Євангелія, що від Івана.

Иже духа сила, в немощи совершаетсѧ. Ꙗкоже писано есть, и вѣруемъ. В немощи же не телесе точїю, но убо и слова и премудрости, на ꙗзыцѣ лежаща. И се ꙗвѣ ѿ многыхъ убо иныхъ. Паче же ѿ иже о великомъ бгословѣ и братѣ Хвѣ благодатїю зримѣмъ. Сеи бо рыбарѧ ѿца бѣ. тому же хитрость ѿчьскую проходѧ. Не точїю ненаученъ бѣ іюдеискаго, и еллиньскаго наказанїа. Но и ѿнудь безкниженъ, ꙗкоже и бжтвеныи лука в дѣѧнихъ свидѣтельствуетъ о немъ. Ибо ѿчьство его худо и ненарочито. Ꙗкоже село

Сила Духа звершується в немочі, так як є написано і ми віримо. Не тільки ж в немочі тіла, але і слова і премудрості, що лежить на язику. І це явне, отже, з багатьох інших *речей*, а особливо з того, що видно у великому богослові і Христовому браті. Бо він був від батька рибалки і займався з батьком тією самою роботою. Він не тільки не був обізнаний з юдейською і грецькою наукою, але й був зовсім неписьменним, так як і божественний Лука в Діяннях свідчить про нього, бо його рід невидатний і нешляхетний. Адже місцевість була

придатна не для наукової, а рибальської діяльності, бо його видала Витсаїда. Але, однак, подивись, якого духа він одержав, як ні один з інших трьох євангелистів. Такий невидатний, неписьменний *чоловік*, який не мав ніякої красномовності, він першим нас навчив. Цей так загримів, тому що ті займалися тілесними Христовими *ділами* і нічого дуже ясно і дуже явно не сказали про Його превічне буття. Потрібно було, щоб часом деякі, що низом снують і нічого високого не є спроможні зрозуміти, не вважали, що Христос вперше тоді прийшов до буття, коли Він народився від Марії, а не народився предвічно від Батька, чим впевнено занедужав і Павло Самосатський. Задля цього великий Іван говорить про вишнє народження. І, отже, і також втілення Слова він не залишив незгаданим, адже він сказав: І Слово стало тілом! Так як деякі сказали, що його попросили православні написати їм про вишнє народження, тому що в тих днях з'явилися деякі єретики, які передавали, що Ісус був простою людиною. А говориться, що святий, прочитавши те, що від інших євангелистів, був у подиві від правдивого оповідання, що там про все. Він же судив, що все правильно мають і що апостоли нічого про благодать не сказали. Це, що неясно, вони сказали або вповні залишили, це ж він розтягнув, і пояснив, і додав своїм благовістям, яке він написав, будучи на засланні на острові Патма тридцять і два роки після Христового вознесіння. Розпочнемо вже і подавання слова: На початку було Слово...

быти несловесныа, но рыбарскыа хитрости. видсаида бо сего изнесе. но обаче сицевый некнигочїи ненарочитыи, иже ничтоже имый словащее. виждь коего оулучи дха. якоже яже ниединъ ѿ иныхъ трїехъ еѵлистъ, првое насъ наоучи. сїа сеи възгрѣмѣ. понеже онѣмъ оупражнающемся о тѣлесныи хвѣх. и ничтоже о превѣчнемъ его бытїи яснѣише и обь явленнѣише рекшїи. потреба бѣ, да не когда нѣцыи долѣ плѣжущеи, и ничтоже высоко разумѣти могущеи, възнепщуютъ ха тогда первѣе в бытїе прїити егда ѿ марїа родися. а не превѣчно ѿ оца родитися. еже всяко пострада и павелъ самосатскыи· Сего ради великїи їоаннъ, о горнемъ роженїи въспрїемлетъ. и оубо, ниже въплощенїе слова невъспомянуто остави. рече бо, и слово плоть бысть· Якоже нѣцїи рѣша, яко молиша его православнїи, написати тѣмъ о горнемъ роженїи. якоже явльшимся нѣкыимъ еретиком въ днехъ онѣх, предающїи члка проста быти іса. егда же глется стыи, яже иныхъ еѵлистъ прочетъ, подивитися тамо еже о всех истинныа повѣсти. посудити же, яко здраво имущїи, и ничтоже къ блгти рекшимъ апло. яже неясно рѣша они, или съвершенѣ оставиша. сїа же сему распрострети, и ізъяснити. и приложити своимъ блговѣстїемъ, еже списа в патмѣ островѣ, заточенъ пребывааа, по тридесять и двою лѣтѣхъ хва възнесенїа· да начнемъ оуже и гломъ разгнутїе· в началѣ бѣ слово·

Ѿ і҆ѡанна ст҃ое бл҃говѣствованіе

Гл҃а, а҃. за҃, а҃·

ко҃ла а҃

В начал҃ѣ[1] бѣ слово, и҆ слово бѣ оу҆ б҃а, и҆ бг҃ъ бѣ слово· се бѣ и҆скони оу҆ б҃а· *всѧ тѣ́мъ быша. и҆ без него ({ничтоже }[2] бысть)[3] е҆же бысть· в то́мъ живо́тъ бѣ, *и҆ живо́тъ бѣ свѣтъ чл҃комъ· *И҆ свѣтъ въ тмѣ свѣтитсѧ, и҆ тма̀ е҆го не о҆бъѧ́тъ· *Бысть чл҃къ по́сланъ ѿ б҃а, и҆́мѧ е҆мꙋ і҆оа́ннъ· Се́й пріи҆де въ свѣдѣтельство, да свѣдѣтельствꙋетъ о҆ свѣтѣ, да вси вѣ-рꙋ и҆мꙋть е҆мꙋ· Не бѣ то́й свѣтъ, н҆о да свѣдѣтельствꙋетъ о҆ свѣтѣ· Бѣ свѣтъ и҆с-тинный, и҆же просвѣща́етъ всѧ́каго чл҃ка грѧ-дꙋща́го въ миръ· в ми́рѣ бѣ, и҆ миръ тѣмъ бысть, и҆ миръ е҆го не позна̀· въ своѧ̀ пріи҆де. и҆ свои̇ е҆го не пріѧ́шѧ· Е҆лицы же пріѧ́шѧ е҆го, дасть и҆мъ о҆бласть ча́домъ бж҃іимъ быти, вѣ́рꙋющимъ въ и҆мѧ е҆го· И҆же не ѿ крови, ни ѿ похо́ти плотъскыѧ̀, ни ѿ похоти мꙋжь-скы́ѧ, н҆о ѿ б҃а родишасѧ· И҆ сло́во плоть бы́сть, и҆ всели́сѧ в н҆ы· И҆ видѣхо́м сла́вꙋ е҆го, сла́вꙋ ꙗ҆́ко е҆дінородна́го ѿ о҆́ц҃а, и҆спо́лнь бл҃гти і҆ и҆стинны· І҆оа́ннъ свѣдѣтельствꙋетъ о҆ немъ, и҆ възва̀ гл҃ѧ. *се́й бѣ е҆гоже рѣхъ, и҆же по мнѣ грѧдый, предо мною бысть, ꙗ҆́ко пер-вѣе мене бѣ· [*И҆][4] ѿ и҆сполне́ніѧ е҆го м҃ы вси пріѧ́хомъ, и҆ бл҃гть възъ бл҃гть· Ꙗ҆ко зако́нъ мѡѷсе́ѡ҃мъ данъ бысть. бл҃гть {же}[5] і҆ и҆стина і҆с҃ хр҃томъ бысть·

нж҃ г҃

нж҃ и҃ и҆ д҃

мѳ҃а г҃ мр҃а а҃ лꙋ҃ г҃

нж҃ г҃

ко҃ла а҃

за҃, в҃·

*Б҃га никтоже видѣ нигдѣже. [е҆дінородный сн҃ъ][5], сы́й в ло́нѣ ѿч҃и, то́й и҆сповѣда· И҆ се е҆сть свѣдѣтельство і҆оа́нново. е҆гда посла́шѧ [-][6] жидове ѿ і҆ер҃лима и҆ере́ѧ и҆ левꙵ҆ты, да въ-просѧтъ е҆го, ты кто̀ е҆си; і҆ и҆сповѣда, и҆ не ѿве́ржесѧ. *і҆ и҆сповѣда, ꙗ҆́ко нѣсмь а҆зъ хр҃с· И҆ въпроси́шѧ е҆го. [что оу҆бо, и҆лі́а ли е҆си ты][7]; и҆ (гл҃а)[8], нѣсмъ. прр҃къ ли е҆си (-)[9]; и҆ ѿвѣща̀, н҆и. рѣша (же)[10] е҆мꙋ, кто̀ е҆си, да ѿвѣтъ

а҃ і҆оа҃ д҃ а҃ тм҃ ѕ҃

нж҃ г҃

Від Івана Святе Благовіствування

Глава 1, *поч. 1*

1 На початку було Слово, і Слово було у Бога, і Бог був Слово. **2** Це було на початку у Бога. **3** *Все Ним сталося, і без Нього нічого не сталося, що сталося. **4** В тому було життя, *і життя було світлом для людей. **5** *І світло в темряві світить, і темрява його не обійняла. **6** *Був чоловік, посланий від Бога, ім'я йому Іван. **7** Цей прийшов на свідчення, щоб свідчити про світло, щоб йому всі повірили. **8** Не був той світлом, але щоб свідчити про світло. **9** Він був правдивим світлом, що освічує кожну людину, яка приходить у світ. **10** У світі був, і світ Ним повстав, і світ Його не пізнав. **11** Прийшов до своїх, і свої Його не прийняли. **12** Які ж Його прийняли, Він дав їм владу стати божими дітьми, тими, що вірять в його ім'я. **13** Які не народилися з крові, ані з тілесної похоті, ані з чоловічої похоті, але від Бога. **14** І Слово стало тілом і замешкало між нами. І ми бачили його славу, як славу єдинородного від Батька, повного ласки і правди. **15** Іван про Нього свідчить і закликав, кажучи: *Цей був Той, про кого я сказав, який по мені йде, переді мною був, бо раніше від мене був. **16** *І ми всі одержали з його повноти і ласку за ласкою. **17** Бо закон був даний Мойсеєм, ласка ж і правда сталася через Ісуса Христа. *поч. 2*

кол. 1

ниж. 3

ниж. 8 і 9

мат. 3 мар. 1 лук. 3

ниж. 3

кол. 1

18 *Бога ніхто ніде не бачив. Єдинородний син, що є в батьківському лоні, той визнав. **19** І це є свідчення Іванове, коли жиди послали з Єрусалиму священиків і левітів, щоб його запитати: **20** Ти хто є? І він визнав і не відрікся. *І визнав, що: Не я є Христос. **21** І запитали його: Що, отже, чи є ти Ілля? – І сказав: Я не є. – Чи ти є пророком? – І він відповів: Ні. **22** Сказали ж йому: Хто є ти, щоб

ів. 4 тим1. 6

ниж. 3

відповідь дали ми тим, що послали нас, що скажеш про себе самого? **23** Він сказав: *Я голос того, хто кличе в пустині: Рівняйте господню дорогу! – так як сказав Ісая, пророк. **24** І послані були від фарисеїв, **25** і запитали його, і сказали йому: Чому, отже, хрестиш, якщо ти не є Христос, ані Ілля, ані пророк? **26** Відповів їм Іван, кажучи: Я хрещу водою, а серед вас стоїть Той, кого ви не знаєте, **27** *Той є тим, що іде по мені, який переді мною був, якому я не є гідний відв'язати ремінь обуви його. **28** Це сталося у Витаварі, на другому боці Йордану, де Іван хрестив. *поч. 3*

іс. 40, мат. 3, лук. 3, мар. 1 — мат. 3, мар. 1, лук. 3, дія. 1, 11 і 19, ниж. 5

29 На другий же день Іван побачив Ісуса, що приходить до нього, і сказав: Ось боже ягня, що бере гріхи світу! **30** Цей є Той, про кого я сказав: По мені іде муж, який був переді мною, бо був раніше від мене. **31** І я не знав Його, але щоб Він з'явився Ізраїлеві, задля цього я прийшов, хрестячи водою. **32** І Іван свідчив, кажучи, *що: Я бачив Духа, що сходив з неба як голуб і на Ньому перебував. **33** І я не знав Його, але Той, хто мене послав хрестити водою, Той мені сказав: Над ким побачиш Духа, що сходить і перебуває на Ньому, Той є тим, що хрестить Святим Духом. **34** І я побачив і засвідчив, що Цей є Божим Сином. *поч. 4*

мат. 3, мар. 1, лук. 3, ниж. 6

35 На другий же день знову стояв Іван і двоє з його учнів. **36** І побачивши Ісуса, що ішов, він сказав: Ось боже ягня! **37** І почули обидва його учні, як він говорив, і пішли за Ісусом. **38** Обернувшись же, Ісус, і побачивши їх, що за Ним ішли, сказав їм: Що шукаєте? Вони ж сказали Йому: Равві, – що в перекладі означає Учителю, – де живеш? **39** І Він сказав їм: Прийдіть і подивіться. Вони ж прийшли і побачили, де Він жив, і перебули в Нього той день. **40** Година ж була яка десята. Андрій же, брат Симона-Петра, був одним з двох, що почули від Івана і що за ним пішли. **41** Цей спершу знайшов свого брата Симона і сказав йому: Ми знайшли Месію, – що в перекладі є Христос. **42** *І привів його до Ісуса. Поглянувши ж на нього, Ісус сказав: Ти є Симон, син Йони, ти назвешся Кифа, – що в перекладі є Петро. *поч. 5*

мат. 16

43 На другий же день Він побажав вийти в Галилею. І знайшов Филипа, і сказав йому: Іди за Мною. **44** А Филип був з Витсаїди, з Андрієвого і Петрового міста. **45** Филип знайшов Натанаїла і сказав йому: Ми знайшли Ісуса, сина Йосифового, що з Назарету, *про кого написав Мойсей в Законі *і пророки. **46** І сказав йому Натанаїл: Чи з Назарету може бути що

мой1. 49, мой5. 18, ниж. 5 — іс. 4, єз. 34

дамы пославшимъ ны. что глешь о тебѣ самомъ; рече. *азъ гласъ вопіющаго в пустыни, исправите путь гнь, якоже рече исаіа пррокъ. И посланіи, бѣху ѿ фарисеи. и въпросиша его и рѣша ему. что убо кр҇щаеши, аще ты нѣси хс. ни иліа, ни пррокъ; ѿвѣща имъ іоаннъ, гла. азъ кр҇щаю водою, посредѣ [же][11] васъ {стоитъ}[12], егоже вы не вѣсте. *той есть (градый по мнѣ)[13], [иже предо мною бысть][14]. емуже нѣсмь азъ достоинъ, да ѿрѣшу (ремень сапогу его)[15]. сія въ {видаварѣ}[16] быша, об онъ полъ іордана. идѣже бѣ іоаннъ кр҇тя. за, г.

Въ утрѣи (же), (видѣ)[17] іоаннъ іса градуща к себѣ. и (гла)[18], се агнецъ бжіи, вземляи грѣхы міру. сеи есть о немже азъ рѣхъ. по мнѣ градетъ мужъ, иже предо мною бысть, яко первѣе мене бѣ. І аз не вѣдахъ его, но да явится ійлеви, сего ради пріидохъ азъ в водѣ кр҇тя. И свѣдѣтелствова іоаннъ, гла. *яко видѣхъ дхъ сходящъ яко голубь с нбсе, и пребысть на немъ. и азъ не вѣдѣхъ его. но пославый мя кр҇тити водою, той мнѣ рече. на негоже узриши дхъ сходящь, и пребывающь на немъ, той есть кр҇тяи дхомъ стымъ. И азъ видѣхъ, и свѣдѣтельствовахъ, яко сеи есть снъ бжіи. за, д.

Въ утрѣи (же) паки стояше іоаннъ, и ѿ учнкъ его два. и узрѣвъ іса градуща, (гла)[19]. се агнець бжіи. И слышаста [его оба учнка][20] глюща, и по ісѣ идоста. обращь же ся іс, и видѣвъ я по {себѣ}[21] идуща, гла има, чесо ищета; она же рѣста ему. равви, еже глется сказаемо, учителю, гдѣ живеши; (и гла)[22] има, пріидѣта и видѣта. Пріидоста (же)[23] и видѣста гдѣ живяше, и у него пребыста днь тои. (бѣ (же) часъ)[24] яко десятыи. Бѣ же андреа братъ симона петра, единъ ѿ обою слышавшою ѿ іоанна, и по немъ шедшею. (обрѣте)[25] сеи прежде брата своего симона, и гла ему. обрѣтохомъ месію, еже есть сказаемо хс. [*и][26] приведе его къ ісови. {възрѣв же}[27] нань іс, рече. ты еси симонъ снъ [іонинъ][28], ты наречешися кифа, еже сказаемся петръ. за. е.

Въ утрѣи (же) въсхотѣ изыти в галилею, и (обрѣте)[29] филиппа. и (гла)[30] ему (-)[31], гради по мнѣ. бѣ же филиппъ ѿ видсаиды, ѿ града андреова и петрова. (обрѣте)[32] филиппъ наданаила, и (гла)[33] ему. *егоже писа моѵсіи в законѣ, *и пррцы, обрѣтохомъ іса, сна іосифова иже ѿ (назареда)[34]. И гла ему наданаилъ, ѿ назареда може ли что добро быти; (гла)[35] ему

фили́ппъ. прїиди̂ и̂ ви́ждь· (видѣв же)[36] і҃с на-данаи́ла грѧдꙋща к̾ себѣ, и̂ (гл҃а)[37] ѡ̂ не́мъ. се воистиннꙋ і̂и҃льтѧнинъ, в немже льсти̂ нѣсть· (Гл҃а)[38] є̂мꙋ надана́илъ. ка́ко мѧ зна́ешиⸯ ѿ-вѣща̀ і҃с, и̂ рече є̂мꙋ. прежде да́же (не возгласи̂ тебе фили́ппъ)[39], сꙋща по̂д смоко́вницею ви-дѣхъ тѧ· ѿвѣща̀ {надана́илъ, и̂ гл҃а}[40] [є̂-мꙋ][41]. ра́вви. ты є̂си сн҃ь бж҃їи, ты [є̂си цр҃ь][42] і̂и҃левъ· ѿвѣща̀ і҃с, и̂ речѐ є̂мꙋ. зане рѣх̾ ти, ꙗ̂ко видѣхъ тѧ по̂д смоко́вницею, вѣрꙋеши. бо́лша си̂х оу̂зриши· И̂ (гл҃а)[43] є̂мꙋ. а̂минь а̂-минь гл҃ю вамъ. [ѿселѣ][44] оу̂зрите нб҃о ѿвръ-сто, и̂ а̂гг҃лы бж҃їа восходѧ́ща, и̂ низходѧ́ща на̂д сн҃а чл҃ческаго·

доброго? Сказав йому Филип: Прийди і подивися. **47** Побачивши ж Ісус Натанаїла, що до Нього йде, і сказав про нього: Ось, по правді, ізраїльтянин, в якому немає обмани. **48** Сказав йому Натанаїл: Звідки мене знаєш? Ісус відповів і сказав йому: Скоріше ніж тебе покликав Филип, Я тебе бачив, як ти був під фіґою. **49** Відповів Натанаїл і сказав йому: Равві, Ти є Божий Син! Ти є ізраїльський Цар! **50** Відповів Ісус і сказав йому: Тому що Я тобі сказав, що Я тебе побачив під фіґою, віриш? Більше від цього побачиш! **51** І сказав йому: Амінь, амінь, кажу вам: відтепер побачите відкрите небо і божих ангелів, що підносяться і сходять над Людським Сином!

Гл҃а, в҃· за҃, ѕ҃·

И̂ въ {тре́тїи дн҃ь}[1], бракъ бысть в ка́-нѣ галиле́йстѣи. и̂ бѣ̂ мт҃и і҃сова тꙋ· Зва̂н же бысть и̂ і҃с, и̂ оу̂чн҃цы є̂го на́ бракъ. и̂ не доста́вшꙋ винꙋ. (гл҃а)[2] мт҃и і҃сова к немꙋ, вина не и́мꙋть· [-][3] (Гл҃а)[4] е́й і҃с. что̀ (є̂сть) мнѣ и̂ тебѣ же́ноⸯ не оу̂ прїиде часъ мой· Гл҃а мт҃и є̂го слꙋгамъ. є̂же а́ще гл҃етъ вамъ, сотвори́те. бѣхꙋ же тꙋ (водоно́си ка́ме-ни)[5] ше́сть, (лежа́ще по ѡ̂чищенїю і̂оу̂де́йскꙋ)[6], вмѣстѧщемъ по (двѣма и̂ли трїемъ мѣ-рамъ)[7]· (Гл҃а)[8] и̂мъ і҃с, наполните водоно́сы воды̀. и̂ напо́лниша и̂хъ до верха̀. и̂ (гл҃а)[9] и̂мъ, по-черпѣте нн҃ѣ, и̂ принесѣте а̂рхїтрикли́нови. (и̂)[10] принесо́ша· (И̂ ꙗ̂коже)[11] вкꙋси̂ а̂рхїтрикли̂н (ви-на бы́вшаго ѿ воды̀)[12], и̂ не вѣ́даше ѿкꙋ́дꙋ є̂сть, слꙋгы же вѣдахꙋ почерпшеи̂ во́дꙋ· (при-гласи̂)[13] жениха а̂рхитрикли́нъ, и̂ (гл҃а)[14] є̂мꙋ. всѧк̾ чл҃къ, пре́жде до́брое вино̀ полага́етъ, і̂ є̂гда оу̂пїютсѧ, [тогда][15] хꙋ́ждьшее. ты (же) сбе-людѐ до́брое вино̀ досе́лѣ· се сотвори̂ нача́токъ ѕнаменїемъ і҃с, в̾ ка́нѣ галиле́йстѣй, и̂ ꙗ̂ви̂ сла́вꙋ свою̀, и̂ вѣ́роваша во́нь оу̂чн҃цы є̂го· за҃, з҃· По семъ сни́де в (капернаоу́мъ)[16], самъ и̂ мт҃и є̂го, и̂ бра́тїа є̂го и̂ оу̂чн҃цы є̂го, и̂ тꙋ (не мно́-гы дн҃и пребыша)[17]. И̂ бли́з бѣ̂ па́сха і̂оу̂де́йска, и̂ взы́де въ і̂ер҃лимъ і҃с, *и̂ ѡ̂брѣте в̾ цр҃кви продаю́щаѧ (ѡ̂вца̀ и̂ волы)[18], и̂ голꙋби, и̂ пѣ-нѧжникы сѣдѧ́щаѧ, и̂ (сотвори̂)[19] би̂ч ѿ вро́-вїи, всѧ и̂згна и̂з цр҃кве ѡ̂вца̀ и̂ волы̀. и̂ тръ-жникомъ расы́па пѣнѧѕѧ, и̂ дскы ѡ̂прове́рже. и̂ прода́ющимъ го́лꙋбы рече, возмѣте сїѧ ѿ-сю́дꙋ, {и̂}[20] не твори́те до́мꙋ ѿц҃а моє̂го, до́мꙋ кꙋпленаго· [Поманꙋшѧ же][21] оу̂чн҃цы є̂го, ꙗ̂ко пи́сано є̂сть· *жа́лость до́мꙋ твоє̂го (снѣсть)[22] мѧ· ѿвѣщаша (же)[23] і̂юде́е, и̂ рѣшѧ є̂мꙋ.

ма҃ ка҃ ма҃ аі лу҃ ді

ѱа҃ло ѯи҃

Глава 2, *поч. 6*

1 І в третьому дні було весілля в Кані Галилейській. І там була мати Ісуса. **2** Запрошеним же на весілля був і Ісус, і його учні. **3** І як забракло вина, Ісусова мати сказала до Нього: Не мають вина. **4** Сказав їй Ісус: Що це Мені і тобі, жінко? Моя година ще не прийшла. **5** Його мати сказала слугам: Зробіть те, що лиш вам скаже. **6** Було ж там шість кам'яних посудин на воду, що лежали для юдейського очищення, що вміщали по дві або три міри. **7** Сказав їм Ісус: Наповніть посудини водою. І їх наповнили до верху. **8** І Він сказав їм: Тепер зачерпніть і занесіть старості. І принесли. **9** І як староста покуштував вина, що повстало з води, і не знав звідки є, – слуги ж, що зачерпнули воду, знали, – староста покликав молодого **10** і сказав йому: Кожна людина спершу подає добре вино, і коли уп'ються, тоді гірше. Ти ж добре вино зберіг дотепер. **11** Такий початок знаків зробив Ісус в Кані Галилейській і показав свою славу. І його учні повірили в Нього. *поч. 7*

12 Після цього Він зійшов до Капернауму, Він сам, і його мати, і його брати, і його учні; і тут перебули небагато днів. **13** І близько була юдейська Пасха, й Ісус пішов до Єрусалиму. **14** *І Він знайшов в церкві тих, що продавали овець, і волів, і голубів, і міняйл, що сиділи. **15** І Він зробив бич з мотузок, вигнав з церкви всіх овець і волів, і міняйлам розсипав гроші, і поперекидав столи. **16** І тим, що продавали голубів, Він сказав: Заберіть їх звідси і не робіть дому мого Батька домом торгівлі! **17** Згадали ж його учні, що це написано: *Ревність твого дому мене з'їла! **18** Відповіли ж юдеї і сказали Йому:

мат. 21 мар. 11 лук. 19

пс. 68

мат. 26 і 27 мар. 14 і 15

Який знак показуєш, що це робиш? **19** Відповів Ісус і сказав їм: *Знищите цю церкву – і в трьох днях Я її збудую. **20** Сказали ж юдеї: Ця церква була збудована за сорок і шість років, то чи Ти за три дні її збудуєш? **21** Він же говорив про церкву свого тіла. **22** Отже, коли Він встав з мертвих, учні згадали, що Він це говорив – і повірили в Писання і слово, яке Ісус сказав. **23** Коли ж Він був в Єрусалимі в празник Пасхи, численні повірили в його ім'я, бачачи його знаки, які робив. **24** Сам же Ісус не звірявся їм, тому що сам знав усе **25** і тому що не потребував, щоб хто свідчив про людину, бо сам знав, що було в людині.

кое знаменїе являеши {-}[24], яко сїа твориши; ѿвѣща Іс҃, и рече имъ. *разорите црковь сїю, и трїми дньми въздвигну ю. рѣша (же)[25] Іюдее. четыридесять и шестїю лѣтъ създана бысть црковь сїа, и ты ли трими дньми въздвигнеши ю; онъ же глаше о црькви тѣла своего. Егда убо вста ѿ мртвыхъ, помянуша ученицы (-)[26], яко се глаше, и вѣроваша писанїю, и словеси еже рече Іс. Егдаже бѣ въ Ієрлмѣ, в (праздникъ пасхы)[27], мнози вѣроваша въ имя его, видяще (знаменїа его)[28] яже творяше. Сам же Іс, не вдааше себе в вѣру имъ, имже самъ вѣдаше вся. И яко не требоваше да кто свѣдѣтельствуе о чловцѣ. самъ бо вѣдаше что бѣ в чловцѣ.

Глава 3, *поч. 8*

ниж. 7 і 19

1 Був *же чоловік з фарисеїв, Нікодим – йому ім'я, жидівський князь. **2** Цей прийшов до Ісуса вночі і сказав Йому: Равві, знаю, що Ти прийшов від Бога як Учитель, бо ніхто не зможе робити цих знаків, які Ти робиш, якщо Бог не буде з ним. **3** Відповів Ісус і сказав йому: Амінь, амінь, кажу тобі: якщо хтось не народиться згори, не може побачити божого царства! **4** Сказав до Нього Нікодим: Як може чоловік народитися, будучи старим? Чи може вдруге ввійти в лоно своєї матері і народитися? **5** Ісус відповів: Амінь, амінь, кажу тобі: якщо хтось не народиться водою і Духом, не може ввійти до божого царства! **6** Народжене від тіла є тілом, і народжене від Духа є духом. **7** Не дивуйся, що Я тобі сказав: Вам треба народитися згори. **8** Дух дме, куди хоче, і чуєш його голос, але не знаєш звідки приходить і куди іде. Так є з кожною людиною, що народжена від Духа. **9** Відповів Нікодим і сказав до Нього: Як це може статися? **10** Відповів Ісус і сказав йому: Ти є ізраїльським учителем і чи цього не знаєш? **11** Амінь, амінь, кажу тобі, що говоримо те, що знаємо, і свідчимо про те, що бачили, – і нашого свідчення ви не приймаєте. **12** Якщо Я вам сказав про земське – і ви не вірите, якщо скажу вам про небесне, як повірите? *поч. 9*

Гла, г. за, и.

Бѣ *же чл҃къ ѿ фарїсей, никодимъ имя ему, кнзь жидовскый, сей прїиде къ (Ісу)[1] нощїю, и рече ему. равви, вѣмъ, яко ѿ Бга пришелъ еси учитель. никтоже бо можетъ знаменїи (сихъ) творити, яже ты твориши, аще не будетъ Бгъ с нимъ. ѿвѣща Іс, и рече ему. аминь аминь глю тебѣ. аще не кто родится свыше, не може видѣти цртвїа Бжїа. (Гла)[2] к нему никодимъ. како можетъ члкъ родитися старъ сый; еда можетъ (второе внити въ утробу матере своея)[3], и родитися; ѿвѣща Іс. аминь аминь глю тебѣ, аще (кто не)[4] родится водою и Дхомъ, не можетъ внити в цртвїе Бжїе. Рожденное ѿ плоти, плоть есть. и рожденное ѿ Дха, дхъ есть. Не дивися, яко рѣхъ ти, подобаетъ вамъ родитися свыше. дхъ, идѣже хощетъ, дышетъ, и гласъ его слышиши, но не вѣси ѿкуду приходитъ, и камо идетъ. Тако есть всякъ (члкъ) рожденны ѿ Дха. ѿвѣща никодимъ, и рече ему. како могутъ сїа быти; ѿвѣща Іс, и рече ему. ты еси учитель Ізлевъ, и сихъ ли не вѣси; аминь аминь глю тебѣ, яко еже вѣмы, глемъ. и еже видѣхомъ, свѣдѣтельствуемъ, и свѣдѣтельства нашего не прїемлете. Аще земная рекохъ вамъ, и не вѣруете. како аще реку вамъ нбсная, вѣруете. за, д.

ниж. 6

мой4. 21 ниж. 12

13 І *ніхто не вийшов на небо, тільки Той, що зійшов з неба, Людський Син, що є на небі. **14** *І так як Мойсей підняв змію в пустині, так треба, щоб піднявся Син Людський, **15** щоб кожний, що вірить в Нього, не згинув, але мав вічне життя. *поч. 10*

И *никтоже взыде на нбо, токмо сшедый с нбсе, снъ члчскїи, [сый на нбси][5]. *И якоже моусїи възнесе змїю в пустыни, тако (подобаетъ възнестися)[6] сну члчскому, да всякъ вѣруай вонь [не погибнетъ, но][7] иматъ животъ вѣчныи. за, і.

ів. 4 іс. 9

16 *Бо так Бог полюбив світ, що

*Тако бо възлюби Бгъ миръ, яко (и) сна [своего][8]

ѥдінороднаго далъ ѥсть, да всѧ̑ вѣрꙋай вонь не погибнє̑, но имать животъ вѣчныи· Не посла бо бг҃ъ сн҃а [своѥго][9] в̑ миръ, да сꙋдитъ мирови, но да сп҃сетсѧ (имъ миръ)[10]· вѣрꙋай вонь, не бꙋдетъ осꙋженъ. а невѣрꙋай {-}[11], оуже осꙋженъ ѥсть, ꙗко не вѣрова въ имѧ ѥдінороднаго сн҃а бж҃іа· Сеи же ѥсть сꙋдъ, *ꙗко свѣтъ пріиде в̑ миръ, и възлюбиша чл҃цы паче тмꙋ, неже свѣтъ. бѣша бо ихъ (дѣла ѕла)[12]· всакъ бо (дѣлаай ѕлаа)[13], ненавидитъ свѣта, и не приходи҆ къ свѣтꙋ, да не обличатсѧ {дѣла ѥго ꙗко лꙋкава сꙋть}[14]· Творѧй же истинꙋ, градетъ къ свѣтꙋ, да ꙗвѧ̑тсѧ (дѣла ѥго)[15] ꙗко о бз҃ѣ сꙋть сьдѣлана· зā, аі·

вѣі а

По сихже пріиде іс҃ и оучн҃цы ѥго в̑ жидовскꙋю зе҇млю, и тꙋ живаше с ними, и кр҃щаше· Бѣ же (-)[16] іоаннъ кр҃тѧ въ ѥнонѣ, близъ салима, ꙗко воды многы бѣхꙋ тꙋ. и прихождахꙋ, и кр҃щахꙋсѧ· Не оу҆ бо бѣ всаженъ въ темницꙋ іоаннъ· Бысть (же)[17] стѧзаніѥ ѿ оучн҃къ іоанновѣхъ съ іюдеи о очищеніи. и пріидоша къ іоаннꙋ, и рекоша ѥмꙋ. равви, иже бѣ с тобою об онъ полъ іордана, *ѥмꙋже ты свѣдѣтельствова, се сеи кр҃щаетъ, и вси градꙋтъ к немꙋ· ѿвѣща іоаннъ, и рече. не можетъ чл҃къ пріимати [ничесоже][18], аще не бꙋдетъ дано ѥмꙋ с̑ нб҃се· (вы сами)[19] мнѣ свѣдѣтельствꙋете, *ꙗко рѣхъ, [-][20] нѣсмь азъ х҃с, но ꙗко посланъ ѥсмь пре҇ ни҇· Имѣай невѣстꙋ, женихъ ѥсть. а дрꙋгъ жениховъ стоѧ и послꙋшаѧ ѥго, радостію радꙋетсѧ за гл҃а жениховъ· Сіа оубо радость моа исполнисѧ. ономꙋ подобаетъ растти, мнѣ же малитисѧ· Грѧдыи свыше, на҇ всѣми ѥсть, сыи ѿ землѧ, ѿ землѧ ѥсть, и ѿ землѧ гл҃етъ· Грѧдыи с̑ нб҃се, на҇ всѣми ѥсть. [и][21] ѥже видѣ и слыша, се свѣдѣтельствꙋетъ, и свѣдѣтельства ѥго никтоже пріѥмлетъ· *Пріѥмыи ѥго свѣдѣтельство, (вѣрова)[22], ꙗко бг҃ъ истиненъ ѥсть· Ѥгоже бо посла бг҃ъ, гл҃ы бж҃іа гл҃етъ. не в мѣрꙋ бо ([бг҃ъ][23] даетъ)[24] дх҃а. *ѿц҃ь (бо) любитъ сн҃а, и всѧ̑ дасть в рꙋцѣ ѥго· вѣрꙋай в̑ сн҃а, имать живо҇ вѣчныи. а иже не вѣрꙋетъ в̑ сн҃а, не оузритъ живота, но гнѣвъ бж҃іи пребывае҇ на не҇·

вѣі а · вѣі а · дѣѧ҃ гі · кри҃ г · м҃а аі · а іоа҃ е

Гл҃а, д҃·

Ѥгда оубо разꙋмѣ іс҃, ꙗко оуслышаша фарисее, ꙗко іс҃ множаиша оучн҃кы творитъ и кр҃щаетъ, неже іоаннъ. іс҃ же самъ не кр҃щаше, но оучн҃цы ѥго. остави іоудею, і иде пакы в̑ галилею· подобаше же ѥмꙋ проити

і свого єдинородного Сина дав, щоб кожний, хто вірить у Нього, не згинув, але мав вічне життя. **17** Бо не послав Бог свого Сина у світ, щоб судити світ, але щоб Ним спасся світ. **18** Хто у Нього вірить – не буде засуджений, а хто не вірить – уже є засуджений, бо не повірив в ім'я єдинородного Божого Сина. **19** Це ж є суд, *що світло прийшло у світ, і люди радше полюбили темряву, ніж світло, бо їхні діла були погані. **20** Бо кожний, що робить зло, ненавидить світло і не приходить до світла, щоб його діла не були оскарженими, що вони є лукаві. **21** Хто ж чинить правду, іде до світла, щоб виявились його діла, що є зроблені в Бозі. *поч. 11*

22 Після цього прийшов Ісус і його учні до жидівської землі. І там Він жив з ними і хрестив. **23** Іван же хрестив в Еноні, біля Салима, бо там було багато води; і приходили, і хрестилися. **24** Адже ще Іван не був посаджений до в'язниці. **25** Був же спір між Івановими учнями з юдеями про очищення, **26** і вони прийшли до Івана і сказали йому: Равві, той, що був з тобою по другому боці Йордану, *якому ти свідчив, ось цей хрестить і всі ідуть до Нього! **27** Відповів Іван і сказав: Людина не може приймати нічого, якщо не буде їй дано з неба. **28** Ви самі мені свідчите, *що я сказав: Я не є Христос, але що я є посланий перед ним. **29** Хто має молоду, є женихом, а друг молодого, стоячи і слухаючи його, радістю радіє від голосу жениха. Отже, це моя радість, вона сповнилась. **30** Йому належиться рости, мені ж – маліти. **31** Хто згори приходить, є над всіма. Хто є з землі, є з землі і з землі говорить. Хто іде з неба, є над всіма. **32** І про те, що побачив і почув, про це свідчить, і його свідчення ніхто не приймає. **33** *Хто прийняв його свідчення, повірив, що Бог є правдивим. **34** Бо Той, кого Бог послав, Він говорить божі слова, бо без міри Бог дає Духа. **35** *Адже Батько любить Сина і все дав Йому в руки. **36** Хто вірить в Сина, – має вічне життя, а хто не вірить в Сина, – не побачить життя, але на ньому перебуває божий гнів.

вищ. 1 · вищ. 1 · вищ. 1 · дія. 13 · рим. 3 · мат. 11 · ів1. 5

Глава 4

1 Коли, отже, Ісус зрозумів, що фарисеї почули, що Ісус робить більше учнів і хрестить, ніж Іван, – **2** Ісус же сам не хрестив, але його учні, – **3** Він залишив Юдею і пішов знову до Галилеї. **4** Треба ж

було Йому перейти через Самарію. *поч. 12*

5 Прийшов Він, отже, до самарянського міста, що називається Сихар, *близько села, яке Яків дав Йосифові, своєму синові. **6** Було ж тут джерело Якова. Ісус же, змучившись з дороги, сидів там при джерелі. Була ж десь шоста година. **7** Прийшла жінка з Самарії, щоб зачерпнути води. Сказав їй Ісус: Дай Мені пити. **8** Адже його учні відійшли були до міста, щоб купити їжу. **9** Сказала Йому жінка-самарянка: *Як Ти, будучи жидом, просиш пити в мене, що є жінкою-самарянкою? Бо жиди не пристають до самарян. **10** Відповів Ісус *і* сказав їй: Якщо б ти знала божий дар і хто є Той, що тобі говорить: Дай Мені пити! – ти просила б у Нього, і Він дав би тобі живої води. **11** Сказала Йому жінка: Господи, ані черпака не маєш, і криниця глибока, звідки, отже, маєш живу воду? **12** Чи Ти є більшим від нашого батька Якова, який дав нам цю криницю, і той з неї пив, і його сини, і його скотина? **13** Відповів Ісус і сказав їй: Кожний, хто п'є цю воду, знову буде спраглий, **14** а хто п'є воду, яку Я йому дам, не буде спраглим навіки, а вода, яку Я йому дам, буде в ньому джерелом води, що тече до вічного життя. **15** Сказала до Нього жінка: Господи, дай мені цієї води, щоб ані я не була спраглою, ані не приходила сюди черпати! **16** Сказав їй Ісус: Іди, поклич свого чоловіка і прийди сюди. **17** Відповіла жінка і сказала Йому: Не маю чоловіка. Сказав їй Ісус: Ти добре сказала, що не маєш чоловіка. **18** Бо ти мала п'ятьох чоловіків, і той, якого нині маєш, не є тобі чоловіком. Це ти правду сказала. **19** Сказала Йому жінка: Господи, бачу, що Ти є Пророком. **20** *Наші батьки поклонялися на цій горі, і ви кажете, що в Єрусалимі є місце, де треба поклонятися. **21** Сказав їй Ісус: Жінко, вір Мені, що йде час, коли ані на цій горі, ані в Єрусалимі *не* поклонитесь Батькові. **22** Ви поклоняєтеся тому, якого не знаєте, ми поклоняємося тому, кого знаємо, бо спасіння є від юдеїв. **23** Але йде година, і нині є, коли правдиві поклонники поклоняться Батькові духом і правдою, бо Батько шукає собі таких поклонників. **24** *Бог є Духом, і хто Йому поклоняється, повинен поклонятися духом і правдою. **25** Сказала Йому жінка: Знаємо, що прийде Месія, який називається Христос, коли Той прийде, Він нам усе сповістить. **26** Сказав їй Ісус: Я є, що з тобою говорю! **27** І тоді прийшли його учні і чудувалися, що Він говорив з жінкою. Однак ніхто не сказав: Що шукаєш?

мой1. 48; дія. 10; мой5. 12; црс4. 17; кор2. 3

сквозѣ самарїю· зач҃, ві·

(Прїиде)[1] оубо въ градъ самарїискїи, глемыи сухарь, *близъ веси юже дастъ ïаковъ ïосифу сн҃у своему· Бѣ же ту источникъ ïаковль. ІС (же)[2] трудивъся ѿ пути, сѣдяше тако на источницѣ, (бѣ (же) яко час)[3] шестыи· (Прїиде)[4] жена ѿ самарїа почръпати воду· (Гла)[5] ей ІС, даждь ми пити. оученицы бо его ѿшли бѣху въ градъ, да брашна купять· (Гла)[6] ему жена самаряныни. *како ты жидовинъ сыи, ѿ мене пити просиши жены самаряныни сущей; не прикасаютъ бо ся жидове самарянѣхъ· ѿвѣща ІС, (-)[7] рече ей. аще бы вѣдала даръ бжїи, и кто есть глаи ти, даждь ми пити, ты бы просила оу него, и далъ ти бы воду живу· (Гла)[8] ему жена, Ги ни почръпала имаши, и студенецъ есть глубокъ. ѿкуду оубо имаши воду живу; еда ты болїи еси ѿца нашего ïакова, иже дастъ намъ студенецъ (сей). и тои из него пи, и сынове его, и скоти его; ѿвѣща ІС, и рече ей. всякъ пїяи ѿ воды сея, вжажется пакы. а иже пїетъ ѿ воды юже азъ дамъ ему, не вжажется въ вѣкы. но вода юже {азъ}[9] дамъ ему, будетъ в немъ источникъ воды текуща в жївотъ вѣчныи· (Гла)[10] к нему жена. Ги, даждь ми сїю воду, да ни жажду, нї прихожу сѣмо почръпати· (Гла)[11] ей [ІС][12], иди пригласи мужа своего, и прїиди сѣмо· ѿвѣща жена, и рече ему. не имамъ мужа· (Гла)[13] ей ІС. добрѣ рече яко мужа не имамъ. пять бо мужїи имѣла еси, и нынѣ егоже имаши, нѣсть ти мужъ. се въистину рекла еси· (Гла)[14] ему жена. Ги, вижу яко пррокъ еси ты. *ѿцы наши в горѣ сей поклонишася. и вы глете, яко въ ïерлимѣхъ есть мѣсто, идѣже кланятися подобаетъ· (Гла)[15] ей ІС, (жено, вѣру ми ими)[16], яко градетъ часъ, егда ни в горѣ сей, ни въ ïерлимѣ поклонитеся ѿцу· вы кланяетеся. егоже не вѣсте. мы кланяемся егоже вѣмы. яко спсенїе ѿ ïудей есть· но градетъ часъ, и нынѣ есть, егда истиннїи поклонницы поклонятся ѿцу духомъ и истиною. ибо ѿцъ, таковѣхъ ищетъ поклоняющихъся ему· *дхъ есть бъ, и иже кланяется ему, духомъ и истиною достоитъ кланятися· (Гла)[17] ему жена, {вѣмы}[18], яко месїа прїидетъ глемыи хс, егда (тои прїидетъ)[19], възвѣститъ намъ вся· (Гла)[20] ей ІС. азъ есмь глаи с тобою· И тогда прїидоша оученицы его, и чюдяхуся яко съ женою глаше. никтоже бо рече чесо ищеши, или что гле-

а мо ми; дѣа ï; є мо ві, д чр зі; в кори г

ши с нею; оставиже (же)[21] водоносъ свой жена, і иде въ градъ, и (гла)[22] человкомъ. прїидѣте, (и) видите чл҃ка, иже рече ми вся елика сътворихъ. еда той е хс҃; изыдоша (же) из града, и грядаху к нему. Междѹ же симъ, моляху его оученицы (его), гл҃юще, равви, ѩждь. Он же рече имъ. азъ брашно имамъ ѩсти, егоже вы не вѣсте. Глаху (же)[23] оученицы к себѣ. еда кто принесе ему ѩсти; (гла)[24] имъ іс҃. мое брашно есть, да сътворю волю пославшаго мя, и съвершѹ (дѣло его)[25]. не вы ли гл҃ете, ѩко еще четыри мѣсяци сѹть, и жатва прїидетъ; *се гл҃ю вамъ, възведѣте очи ваши, и видите нивы, ѩко плавы сѹть к жатвѣ оуже. [и][26] жнай, мздѹ прїемлетъ. и събираетъ плодъ в животъ вѣчный, да сѣяй вкѹпѣ радѹется и жнай. о семъ бо слово есть истинное, ѩко инъ е сѣяй, і инъ (есть) жнай. азъ послахъ вы жати, идѣже вы не трѹдистеся. инїи трѹдишася, и вы в трѹдъ ихъ внидосте. ѡ града же того мнози вѣроваша вонь ѡ самарянъ, за слово женѣ свѣдѣтельствѹющи. ѩко рече ми вся елика сътворихъ. Егда (же)[27] прїидоша к немѹ самаряне, моляху его дабы пребылъ оу нихъ. и пребысть тѹ два дни. и много паче вѣроваша за слово его. Женѣ же глаху, ѩко не ктомѹ за твою беседѹ вѣрѹемъ. сами бо слышахомъ. и вѣмы, ѩко сей есть въистинѹ спасъ мирѹ [хс҃][28]. По двою же дню изыде ѿтѹдѹ, [і иде][29] в галилею. самъ бо іс҃ свѣдѣтельствоваше, *ѩко пророкъ въ своемъ ѿчьстви чьсти не иматъ. егда (же)[30] прїиде в галилею, прїаша его галилеане, вся видѣвше, ѩже сътвори въ ієрлимѣхъ в праздникъ. и тїи бо прїидоша в праздникъ. Прїиде (же)[31] пакы [іс҃][32] в канѹ галилейскѹ, идѣже сътвори водѹ в вино. за҃, г҃і

И бѣ нѣкїи царевъ мѹжъ, егоже сн҃ъ боляше в капернаоумѣ сей слышавъ ѩко іс҃ прїиде ѿ іоудеа в галилею, иде к немѹ, и моляше [его][33], да снидетъ і исцѣлитъ (сн҃а его)[34]. хотяше бо оумрети. Рече оубо іс҃ к немѹ. аще знаменїи и чюдесъ не видите, не имате вѣровати. (Гла)[35] к немѹ царевъ мѹжъ. г҃и, сниди преже даже не оумретъ отроча мое. (Гла)[36] емѹ іс҃. иди, сн҃ъ твой живъ е. [и вѣрова][37] чл҃къ словеси еже рече емѹ іс҃, і идяше. Абїе же (входящѹ емѹ)[38], (се) раби его срѣтоша его. {и възвѣстиша емѹ гл҃юще}[39], ѩко [сн҃ъ твой][40] живъ е. въпрашаше оубо [ѿ нихъ часъ][41], в который боле емѹ бысть, [и рѣша][42] емѹ. ѩко вчера в часъ седмый, остави его огнь. Разѹмѣ

– або: Чого говориш з нею? **28** Жінка ж залишила свою посудину, і пішла до міста, і сказала людям: **29** Прийдіть і подивіться на Чоловіка, який сказав мені все, що я зробила! Чи Той не є Христос? **30** Вони ж вийшли з міста і йшли до Нього. **31** Тим часом його учні просили Його, кажучи: Равві, їж. **32** Він же їм сказав: Я маю їсти страву, якої ви не знаєте. **33** Говорили ж учні між собою: Чи хто приніс Йому їсти? **34** Сказав їм Ісус: Моя страва є, щоб Я чинив волю Того, хто Мене послав, і довершив його діло. **35** Чи ви не кажете, що ще є чотири місяці, і прийдуть жнива? *Ось кажу вам: Підведіть ваші очі і погляньте на ниви, що вже є спілими до жнив. **36** І хто жне, одержує винагороду, і хто збирає плід на вічне життя, щоб разом раділи, хто сіє і хто жне. **37** В цьому бо слово є правдивим, що інший є, хто сіє, і інший є, хто жне. **38** Я послав вас жати, де ви не трудилися, інші трудилися, а ви ввійшли в їхній труд. **39** З того ж міста багато самарян повірило в Нього через слово, яке свідчила жінка, що: Сказав мені все, що я зробила. **40** Коли ж самаряни прийшли до Нього, вони благали Його, щоб Він залишився в них. І Він там залишився два дні. **41** І багато більше повірило через його слово. **42** Жінці ж говорили, що: Більше не віримо через твою мову, бо ми самі чули і знаємо, що Цей, по правді, є Спаситель світу, Христос. **43** А по двох днях Він вийшов звідти і пішов до Галилеї, **44** бо сам Ісус свідчив, *що пророк не має пошани у своїй батьківщині. **45** Коли ж прийшов у Галилею, прийняли Його галилеяни, побачивши все, що Він зробив в Єрусалимі на празник, бо і ті прийшли на празник. **46** Прийшов же знову Ісус до Кани Галилейської, де перетворив був воду в вино. *поч. 13*

І був якийсь царський муж, якого син нездужав в Капернаумі. **47** Цей, почувши, що Ісус прийшов з Юдеї до Галилеї, пішов до Нього і благав Його, щоб зійшов і оздоровив його сина, бо мав умерти. **48** Сказав, отже, Ісус до нього: Якщо не бачите знаків і чудес, не повірите. **49** Сказав до Нього царський чоловік: Господи, зійди скоріше ніж помре моя дитина! **50** Сказав йому Ісус: Іди, твій син є живий! І чоловік повірив у слово, яке йому сказав Ісус, і пішов. **51** Зараз же, як він входив, ось його зустріли його раби і сповістили йому, кажучи, що твій син є живий. **52** Отже, він випитував в них про годину, в якій йому покращало, і йому сказали, що вчора о сьомій годині його полишила гарячка. **53** Зрозумів же батько, що то

ма҃ д҃ лу҃ і — мат. 9 лук. 10

ма҃ г҃і ма҃ ѕ҃ лу҃ д҃ — мат. 13 мар. 6 лук. 4

була година, в якій Ісус йому сказав, що: Твій син є живий. І він сам повірив, і ввесь його дім. **54** Знову цей другий знак зробив Ісус, прийшовши з Юдеї в Галилею.

Глава 5, *поч. 14*

1 Після цього був юдейський празник, й Ісус пішов до Єрусалиму. **2** Є ж в Єрусалимі на Овечій купіль, що називається по-еврейськи Ветезда, яка має п’ять притворів. **3** В них лежало багато недужих, сліпих, кульгавих, сухих, що очікували зрушення води. **4** Бо господній ангел кожного року сходив в купіль і зрушував воду. І хто перший входив по зрушенні води, ставав здоровим, хоч же б якою недугою був скований. **5** Був же тут якийсь чоловік, що мав тридцять і вісім років у своїй недузі. **6** Ісус, побачивши цього, як він лежав, і зрозумівши, що уже мав багато років в недузі, сказав йому: Чи хочеш видужати? **7** Відповів йому недужий: Так, Господи! Не маю людини, щоб, коли зрушиться вода, кинула мене в купіль. Коли ж я приходжу, інший входить переді мною. **8** Сказав йому Ісус: Встань, візьми твого лежака і ходи! **9** І відразу чоловік став здоровим, і взяв свого лежака, і ходив. **10** Була ж субота в тому дні. Говорили ж жиди до того, що виздоровів: Субота є, *і не годиться тобі брати твого лежака. **11** Він же відповів їм: Той, хто мене зробив здоровим, Той мені сказав: Візьми твого лежака і ходи! **12** Запитали ж його: Хто є *Той* Чоловік, що тобі сказав: Візьми твого лежака і ходи? **13** Оздоровлений же не знав, хто Він є, бо Ісус відійшов від юрби, що була на місці. **14** Пізніше Ісус його знайшов у церкві і сказав йому: Ось ти став здоровим, більше не гріши, щоб тобі що гіршого не сталося. **15** Пішов же чоловік і розповів юдеям, що Ісус є Той, хто мене зробив здоровим. **16** І задля цього юдеї переслідували Ісуса і шукали Його вбити, тому що це робив у суботу. **17** Ісус же їм відповідав: *поч. 15*

єре. 17

Мій Батько дотепер творить, і Я творю. **18** *Задля цього ж ще більше юдеї шукали Його вбити, бо не тільки порушував суботу, але й своїм Батьком називав Бога, роблячи Себе рівним Богові. **19** Відповівши ж, Ісус і сказав їм: Амінь, амінь, кажу вам: син не може робити від себе нічого, хіба те, що бачить, що робить Батько. Бо що Він робить – це і син також робить. **20** Бо Батько любить Сина і показує Йому все, що сам робить, і більші діла від цього Йому покаже, щоб ви чудувались. **21** Бо так як

ниж. 7

(же)[43] ѿцъ, ꙗко той бѣ часъ, вонже рече ємꙋ Іс, (ꙗко) снъ твой живъ єсть. и вѣрова самъ. и (весь домъ єго)[44]. Се [-][45] паки второє знаменїє сътвори Іс, пришедъ ѿ Іоудеа въ галилею.

Гла, є. зач, ді.

По сих бѣ празникъ іоудейскый, и взыде Іс въ Ієрлим. єсть же въ Ієрлимѣхъ на овчїи кꙋпели. ꙗже глетсѧ єврейскы, {видезда}[1]. пѧть притворъ имꙋщи. в тѣхъ слежаше множество болѧщихъ, слѣпый, хромыхъ, сꙋхихъ, [чаѧющихъ (движенїа водѣ)[2]][3]. [Агглъ бо гнь на всѧко лѣто схожаше в кꙋпѣль и възмꙋщаше водꙋ. (І) иже (-)[4] пръвѣє влажаше по возмꙋщенїи водѣ, здрав бываше, ꙗцѣм же (недꙋгомъ одръжимъ бываше)[5]][6]. Бѣ же (тꙋ нѣкїи члкъ)[7], тридесѧте и осмь лѣ имый в недꙋзѣ своємъ. Сего видѣвъ Іс лежаща. и разꙋмѣв ꙗко {многа лѣта оуже имаше}[8] (в недꙋзѣ), (гла)[9] ємꙋ. хощеши ли цѣлъ быти; ѿвѣща ємꙋ недꙋжъный. (єй) Ги, члка не имамъ да єгда възмꙋтитсѧ вода, вверже(т) мѧ в кꙋпѣлъ. Єгда же прихождꙋ азъ, инъ прежде мене слазитъ. (Гла)[10] ємꙋ Іс, въстани, възми одръ твои, и ходи. И абїє (здравъ бысть)[11] члкъ. и (взем)[12] одръ свой, и хождаше. бѣ же сꙋбота в той днь. Глахꙋ (же)[13] жидове исцѣлѣвшемꙋ. сꙋбота єсть, *и не достоит ти взѧти одра своєго. Ѡн же ѿвѣща имъ. иже (мѧ сътвори)[14] цѣла, той мнѣ рече. възми одръ твои и ходи. въпросиша (же) єго, кто єсть члкъ рекїи ти възми [одръ твои][15] и ходи. Исцѣлѣвый же не вѣдѧше кто єсть. Іс бо оуклонисѧ народꙋ сꙋщꙋ на мѣстѣ. Потомже (обрѣте)[16] єго Іс въ цркви и рече ємꙋ. се здравъ бысть, ктомꙋ не съгрѣшай, да не горе ти что бꙋдетъ. Иде же члкъ, и повѣда иоудеомъ, ꙗко Іс єсть иже (мѧ сътвори)[17] цѣла. И сего ради гонѧхꙋ [Іса иоудеє, і искахꙋ єго оубити][18], зане сїа творѧше в сꙋботꙋ. Іс же ѿвѣщаваше имъ. зач, єі.

єрєа зі

Ѿцъ мой доселѣ дѣлаетъ, и азъ дѣлаю. *Сегоже ради {-}[19] паче искахꙋ єго иоудеє оубити, ꙗко не токмо разарѧше сꙋботꙋ, но и ѿца своєго глаше Ба, равен сѧ творѧ Бꙋ. (ѿвѣщав же)[20] Іс и рече имъ. аминь аминь глю вамъ, не можетъ снъ творити о себѣ ничесоже, аще не єже видитъ ѿца творѧща. ꙗже бо онъ твори сїа и снъ такожде творитъ. ѿцъ бо любитъ сна. и всѧ показꙋетъ ємꙋ ꙗже самъ творитъ, и болша сихъ покажетъ ємꙋ дѣла, да вы чꙋдитесѧ. Ꙗкоже бо ѿцъ

нй з

въскрѣшаетъ мертвыа и живитъ, тако и сн҃ъ ихже хощетъ живитъ. Ѿц҃ъ бо не судй никомуже, но суд весь дастъ с҃нови, да вси чтутъ с҃на, якоже чтутъ ѻ҃ца. Иже не чтетъ с҃на, не чтетъ ѻ҃ца пославшаго его. зач, ѕі.

Аминь аминь гл҃ю вамъ, яко слушаяй словесе моего. и вѣруяй пославшему мя, имать животъ вѣчныи. И на судъ не прїидетъ, но преидетъ ѿ смрти в животъ. Аминь аминь гл҃ю вамъ, яко градетъ ч҃а, и нн҃ѣ есть, егда мртвїи оуслышатъ гл҃а с҃на бж҃їа. и оуслышавшеи, оживутъ. Якоже бо ѿц҃ъ имать живот в себѣ, тако [дастъ и с҃нови животъ][21] имѣти в себѣ, и ѻбласть дастъ ему [и][22] судъ творити яко с҃нъ ч҃лчь есть, не дивитеся сему. Яко градетъ часъ, воньже вси сущїи въ гробѣхъ, оуслышатъ гласъ (с҃на бж҃їа)[23]. *І изыдутъ сътворшеи бл҃гаа, въ воскрешенїе животу. А сътворшеи злаа, въ воскрешенїе суду. Не могу аз (ѻ себѣ творити)[24] ничесоже. зач, зі.

Якоже слышу, сужду, и судъ мои праведенъ есть. яко не ищу волю мою, но волю пославшаго мя [ѻ҃ца][25]. Аще азъ свѣдѣтельствую ѻ мнѣ, свѣдѣтельство мое нѣсть истинно. Инъ есть свѣдѣтельствуяи ѻ мнѣ. И вѣмъ яко истинно есть свѣдѣтелство, еже свѣдѣтельствуетъ ѻ мнѣ. вы посласте къ Їоанну, и свѣдѣтельствова ѻ истиннѣ. Аз же не ѿ ч҃лка свѣдѣтельства прїемлю но сїа гл҃ю, да вы сп҃сени будете. Ѻнъ бѣ свѣтилникъ, горя и свѣтя, вы же хотѣсте възрадоватися в часъ (свѣтѣнїа)[26] его. Аз же имамъ свѣдѣтельство боле Їоаннова. дѣла бо яже дастъ мнѣ ѿц҃ъ да съвръшу а, та дѣла, яже азъ творю, свѣдѣтельствуютъ ѻ мнѣ, яко ѿц҃ъ мя посла. и пославыи мя ѿц҃ъ, *тои свѣдѣтельствова ѻ мнѣ, Ни гласа его нигдѣже слышасте. *ни видѣнїа его видѣсте, и словесе его не имате (пребывающа в васъ)[27]. зане егоже (тои посла)[28], сему вы вѣру не емлете. Испытаите писанїа, яко вы мните в нихъ (имѣти животъ вѣчныи)[29], и та суть свѣдѣтельствующа ѻ мнѣ, и не хощете прїити къ мнѣ, да живо имате. Славы ѿ ч҃лкъ не прїемлю, но разумѣхъ вы, яко любве бж҃їа не имате в себѣ. Азъ прїидо въ имя ѿц҃а моего, и не прїемлете мене. Аще инъ прїидетъ въ имя свое, того прїемлете. Како (вы можете)[30] вѣровати. славы другъ ѿ друга прїемлюще. *и славу юже ѿ единого б҃а не ищете? не мните, яко азъ (на вы реку)[31] къ

Батько воскрешає мертвих і оживляє, так і Син тих, що хоче, оживляє. **22** Адже Батько не судить нікого, але ввесь суд дав Синові, **23** щоб всі почитали Сина, так як почитають Батька. Хто не почитає Сина, не почитає Батька, що Його послав. *поч. 16*

24 Амінь, амінь, кажу вам, що хто слухає моє слово і вірить в Того, що Мене послав, має вічне життя! І на суд він не прийде, але перейшов від смерті до життя. **25** Амінь, амінь, кажу вам, що приходить година і нині є, коли мертві почують голос Божого Сина, і ті, що почують оживуть! **26** Бо так як Батько має життя в Собі, так дав і Синові мати життя в Собі. **27** І дав Йому владу і суд чинити, бо Він є Людським Сином. **28** Не дивуйтеся цьому, бо приходить година, в якій всі, що є в гробах, почують голос Божого Сина. **29** *І вийдуть ті, що зробили добро, на воскресіння життя, а ті, що зробили зло, на воскресіння суду. **30** Я не можу від Себе нічого робити. *поч. 17*

мат. 25 дан. 12

Так як чую, суджу, і мій суд є справедливим, бо не шукаю моєї волі, але волі Того, що Мене послав, – Батька. **31** Якщо Я про Себе свідчу, моє свідчення не є правдиве. **32** Є інший, хто свідчить про Мене; і знаю, що правдивим є свідчення, яким Він свідчить про Мене. **33** Ви послали до Івана, і він свідчив про правду. **34** Я ж не приймаю свідчення від людини, але це говорю, щоб ви спаслися. **35** Він був світильником, що горів і світив, ви ж хотіли зрадіти на годину його світлом. **36** Я ж маю свідчення більше від Іванового, бо діла, які дав Мені Батько, щоб Я їх довершив, ті діла, які Я роблю, вони свідчать про Мене, бо Батько Мене послав. **37** І Той, що Мене послав, – Батько, *Той свідчив про Мене. Ані його голосу ви ніколи не чули, *ані його виду ви не бачили, **38** і не маєте його слова, що у вас перебуває, тому що Тому, кого Той послав, цьому ви не вірите. **39** Дослідіть Писання, бо ви думаєте, що в них маєте вічне життя, – і вони свідчать про Мене. **40** І ви не хочете прийти до Мене, щоб мати життя. **41** Я не приймаю слави від людей, **42** але Я вас пізнав, що божої любові ви не маєте в собі. **43** Я прийшов в ім'я мого Батька – і ви не приймаєте мене. Якщо інший прийде у своє ім'я, ви того приймаєте. **44** Як ви можете вірити, приймаючи славу один від одного, *і не шукаєте слави, що від одного Бога? **45** Не думайте, що Я проти вас говоритиму до Батька. Є, хто проти вас говорить, –

мат. 3 мой5. 4

ниж. 12

мой1. 13
мой5. 18
вищ. 1

Мойсей, на якого ж ви надієтеся. **46** Бо якщо б ви повірили Мойсеєві, повірили б, отже, і Мені, *бо той написав про Мене. **47** Якщо не вірите його Писанням, як повірите моїм словам?

ѿцꙋ. ѥсть иже на вы глеть моѵсїи, нань (же) вы ѹповаѥте. аще бо быѥте вѣровали моѵсеѡви, вѣровали быѥте ѹбо (и) мнѣ. *ѡ мнѣ бо той писа. аще ли того писанїом не вѣрꙋѥте, како моимъ гломъ вѣрꙋ имеѥте;

Глава 6

1 Після цього Ісус пішов на другий бік моря Тиверіядської Галилеї. **2** І за ним ішла велика юрба, бо бачили його знаки, які Він робив над недужими. **3** Ісус же вийшов на гору і там сидів зі своїми учнями. **4** Була ж близько Пасха – жидівський празник.
поч. 18

Гла, ѕ.

По сихъ иде іс на онъ полъ моря галилеа тиверїадьскы, [и по немъ идаше][1] народъ многъ, яко видяхꙋ знаменїа (ѥго), яже творяше на недꙋжныхъ. възыде же на горꙋ іс, и тꙋ сѣдяше съ ѹчнкы своими. бѣ же близъ пасха, праздникъ жидовьскыи.
за, иг

5 Отже, Ісус, піднявши очі і побачивши, що велика юрба іде до Нього, сказав до Филипа: Чим купимо хліби, щоб ці їли? **6** Це Він говорив, випробовуючи його, бо сам знав, що хотів зробити. **7** Відповів Йому Филип: За двісті пінязів їм не вистачить хліба, щоб кожний з них трохи щось одержав. **8** Сказаз Йому один з його учнів, Андрій, брат Симона-Петра: **9** Є тут один хлопець, *який має п'ять ячмінних хлібів і дві риби, але що це є на стільки? **10** Сказав же Ісус: Зробіть, щоб люди розляглися. Було ж багато трави на місці. Розляглося, отже, чоловік числом якихось п'ять тисяч. **11** Взявши ж хліби і хвалу віддавши, Ісус подав учням, учні ж тим, що лежали, також і з риби, скільки бажали. **12** *І як вони наситилися, Він сказав своїм учням: Зберіть залишки кусків, щоб нічого не пропало. **13** Зібрали ж і наповнили дванадцять кошів кусками з п'ятьох ячмінних хлібів, що запишилося тим, що їли.
поч. 19

мат. 14
мар. 6
лук. 9

мар. 8

възведе ѹбо (іс очи)[2], и видѣ яко многъ народъ градеть к немꙋ, (гла)[3] к фїлиппꙋ чимъ кꙋпимъ хлѣбы, да ядять сїи; сеже глаше искꙋшаа ѥго. самъ бо вѣдяше, что хощеть сътворити. ѿвѣща ѥмꙋ филиппъ. двѣма стома пѣнязь хлѣбы не довлѣють имъ, да кождо и мало что прїиметь. (гла)[4] ѥмꙋ ѥдинъ ѿ ѹчнкъ ѥго, андрѣа братъ симона петра. ѥсть отрочищь (здѣ [ѥдинъ][5])[6], *иже имать пять хлѣбъ ячменныхъ, и двѣ рыбѣ. но сїи что сꙋть в селико; рече {же}[7] іс, сътворите члкы възлещи. бѣ же трава многа на мѣстѣ. възлеже ѹбо мꙋжїи числомъ яко пять тысящь. прїать (же)[8] хлѣбы іс. и хвалꙋ въздавъ, подасть [ѹчнкомъ, ѹчнцы же][9] възлежащимъ. такожде и ѿ рыбꙋ, ѥлико хотяхꙋ. (*и) яко (-)[10] насытишася, (гла)[11] ѹчнкомъ своимъ. съберѣте избыткы ѹкрꙋхъ, да не погибнеть ничтоже. събраша (же)[12], и исполниша дванадесяте коша ѹкрꙋхъ, ѿ пяти хлѣбъ ячменныхъ, иже избыша ядъшимъ.
за, ди

14 Люди ж, побачивши знак, який зробив Ісус, говорили, що Цей є дійсно Пророк, що приходить у світ. **15** Ісус же, зрозумівши, що хочуть прийти, щоб Його схопити і зробити Його Царем, знову Сам відійшов на гору. **16** Як стало пізно, його учні зійшли до моря, **17** *і ввійшли до човна, і ішли на другий бік моря, до Капернауму. І враз настала темрява, а Ісус ще не прийшов до них. **18** Море ж хвилювалось, тому що подув великий вітер. **19** Провеслувавши ж якихось двадцять і п'ять або тридцять стадій, побачили Ісуса, що ходив по морю; і як Він був близько човна, – злякалися. **20** Він же сказав їм: Я є, не бійтеся! **21** Хотіли ж взяти Його до човна, та зараз човен був на землі, до якої ішли. **22** На другий же день юрба, що стояла з другого боку моря, побачивши, що там не було іншого

мат. 14
мар. 9

члцы (же)[13] видѣвше (знаменїе, ѥже сътвори)[14] іс, глахꙋ, яко сей ѥсть въистинꙋ пррокъ. градый в миръ. іс (же)[15] разꙋмѣвъ, яко хотять прїити, да въсхитять ѥго, {и}[16] сътворять (ѥго) цря, ѿиде паки в горꙋ (-)[17] ѥдинъ. яко (-)[18] поздѣ бысть, снидоша ѹченицы ѥго на море. *и (влѣзоша)[19] в корабль, (и) идяхꙋ на онъ полъ моря в (капернаоꙋмъ)[20]. и тма абїе бысть, и не ѹ бѣ пришелъ к нимъ іс. море же вѣтрꙋ велїю дыхающꙋ, въздвизашеся. гребше (же)[21] яко стадїи двадесять и пять, или тридесяте, (ѹзрѣвша)[22] іса ходяща по морю, и близъ корабля бывша, (-)[23] ѹбояшася. онъ же (гла)[24] имъ, азъ ѥсмь, не боитеся. хотяхꙋ (же)[25] прїати ѥго в корабль, и абїе [корабль бысть][26] на земли, в нюже идяхꙋ. въ ѹтрѣи (же) народъ иже стояше об онъ полъ моря, [видѣвъ][27]

ꙗко корабля иного не бѣ тѹ, токмо единъ [той, воньже внидоша ѹченицы его][28], и ꙗко не вниде съ ѹченикы своими Іс в корабль, но едини ѹченицы его идоша· (И) ини прїидоша кораблѝ ѿ тиверїады, близъ мѣста, идѣже ꙗдоша (хлѣбы)[29], хвалѹ въздавше Гдви· Егда (же)[30] видѣша народи, ꙗко Іса не бысть тѹ, ни ѹченикы его, влѣзоша сами в корабля, и прїидоша в (капернаѹмъ)[31], ищѹще Іса. И обрѣтше его об онъ полъ морѧ, рѣша емѹ. равви, когда здѣ бысть; ѿвѣщà имъ Іс, и рече. аминь аминь глю вамъ. ищете мене, не ꙗко видѣсте знаменїе, но ꙗко ꙗдосте хлѣбы, и насытистесѧ· зач, к·

Дѣлаите не брашно гиблющее, но брашно пребывающее въ животѣ вѣчнемъ, еже сн҃ъ члчкїи вамъ дасть. *сего бо ѿцъ знамена бгъ· Рѣша (же)[32] к немѹ. что сътворимъ, да дѣлаемъ дѣла бжїа; ѿвѣщà Іс, и рече имъ. *се есть дѣло бжїе, да вѣрѹете в той, егоже послà онъ· Рѣша (же)[33] емѹ. кое ѹбо (ты твориши)[34] знаменїе, да видимъ и вѣрѹ имем тебѣ; что дѣлаеши; ѿцы наши (ꙗдошѧ маннѹ)[35] в пѹстыни, ꙗкоже есть писано *хлѣбъ с нбсе дастъ имъ ꙗсти· Рече ѹбо имъ Іс. аминь аминь глю вамъ· не мѹсїи дастъ вамъ хлѣб с нбсè, но ѿцъ мой дастъ вамъ хлѣба (истиннаго с нбсè)[36]· Хлѣбъ бо бжїи есть сходѧй с нбсè, и (даай живот)[37] мирѹ· Рѣшѧ ѹбо к немѹ. Гди, всегдà даждь намъ хлѣбъ сей· Рече [же][38] имъ Іс· зач, ка·

Азъ есмь хлѣбъ животный. градый къ мнѣ, не имать взалкатисѧ. *и вѣрѹяй в мѧ, не имать вжадатисѧ никогдаже. но рѣхъ вамъ, ꙗко и видѣсте мѧ, и не вѣрѹете· Все еже дастъ ми ѿцъ, къ мнѣ прїидет. и градѹщаго къ мнѣ не иженѹ вонъ· Ꙗко снидохъ с нбсе, не да творю волю мою, но волю пославшаго мѧ {ѿца}[39]· Се же есть волѧ пославшаго мѧ [ѿца][40], да все еже дастъ ми, не погѹблю ѿ него, но въскрешѹ е в послѣднїи днь· зач, кв·

Се же есть волѧ (пославшаго мѧ)[41], да всѧкъ видѧй сна, и вѣрѹа в него, имать животъ вѣчный, и въскрешѹ его азъ в послѣднїи днь· Роптахѹ ѹбо їѹдее о немъ, ꙗко рече, азъ есмъ хлѣбъ сшедый с нбсè. *и глахѹ, не сей ли есть Іс снъ Іосифовъ. емѹже мы знаемъ ѿца и мтре; како ѹбо глетъ [сей][42]. ꙗко с нбсе снидох; ѿвѣщà {ѹбо}[43] Іс, и рече имъ. не ропщите междѹ собою. Никтоже можетъ прїити къ мнѣ, аще не ѿцъ пославый мѧ привлечет его, и азъ въскрешѹ его в послѣднїи днъ· *Есть

вві а / ма г
а іоа г / нж зі
в мо еі / д мо аі / ѱло оз / мѹдро еі / а кри і
нж аі
ма гі
ісаїа нд / ерема ла

човна, тільки той один, до якого ввійшли його учні, **23** і що Ісус не ввійшов зі своїми учнями до човна, але його учні самі пішли і інші човнами прибули з Тиверіяди, близько місця, де з'їли хліби, віддавши хвалу Господеві, **24** коли ж юрба побачила, що Ісуса там не було ані його учнів, ввійшли самі до човнів і прийшли до Капернауму, шукаючи Ісуса. **25** І знайшовши Його на другому боці моря, сказали Йому: Равві, коли Ти сюди прибув? **26** Відповів їм Ісус і сказав: Амінь, амінь, кажу вам: ви шукаєте Мене не тому що ви побачили знак, але тому що ви їли хліби і наситилися. *поч. 20*

27 Працюйте не на їжу, що гине, але на їжу, що перебуває у вічному житті, яку вам дасть Людський Син, *бо назначив Цього Батько – Бог! **28** Сказали ж до Нього: Що нам робити, щоб чинити божі діла? **29** Відповів Ісус і сказав їм: *Це є боже діло, щоб ви повірили в Того, кого Він послав. **30** Сказали ж до Нього: Отже, який знак Ти робиш, щоб ми побачили і Тобі повірили? Що робиш? **31** Наші батьки їли манну в пустині, так як є написано: *Хліб з неба дав їм їсти! **32** Сказав, отже, їм Ісус: Амінь, амінь, кажу вам: не Мойсей дав вам хліб з неба, але мій Батько дав вам правдивий хліб з неба. **33** Бо божим хлібом є Той, що сходить з неба і дає життя світові. **34** Сказали, отже, до Нього: Господи, завжди давай нам цей хліб! **35** Сказав же їм Ісус: *поч. 21*

Я є хліб життя! Хто до Мене приходить, – не зголодніє, *і хто вірить в Мене, – ніколи не матиме спраги. **36** Але Я вам сказав, що ви і бачили Мене, і не вірите. **37** Все, що Мені дав Батько, до Мене прийде, і того, що приходить до Мене, не вижену геть. **38** Бо Я зійшов з неба не щоб робити мою волю, але волю Того, що Мене послав, – Батька. **39** Це ж є воля Того, що Мене послав, – Батька, щоб все, що Він мені дав, Я з нього не втратив, але воскресив його в останій день. *поч. 22*

40 Це ж є воля Того, що Мене послав, щоб кожний, хто бачить Сина і вірить в Нього, мав вічне життя, – і Я його воскрешу в останній день. **41** Обурювалися, отже, юдеї на Нього, бо сказав: Я є хліб, що зійшов з неба, – **42** *і говорили: Чи цей не є Ісус, син Йосифа, якого батька і матір ми знаємо? Як, отже, Цей каже, що: Я зійшов з неба? **43** Відповів, отже, Ісус і сказав їм: Не ремствуйте між собою. **44** Ніхто не може прийти до Мене, якщо Батько, що Мене послав, не притягне

вищ. 1 / мат. 3
ів1. 3 / ниж. 17
мой2. 16 / мой4. 11 / пс. 77 / муд. 16 / кор1. 10
ниж. 11
мат. 13

іс. 54
єре. 31

його, – і Я його воскрешу в останній день. **45** *Є написано в пророків: І всі будуть навчені Богом! Кожний, хто чув від Батька і навчився, приходить до Мене, **46** *не тому що хтось побачив Батька, тільки той, що є від Бога, цей побачив Батька. **47** Амінь, амінь, кажу вам: хто вірить в Мене, має вічне життя. *поч. 23*

мат. 11

48 Я є хліб життя! **49** *Ваші батьки їли манну в пустині – і померли. **50** Цей є хлібом, що сходить з неба, щоб, коли хто з нього з'їсть, не помер. **51** Я є хліб життя, що зійшов з неба. Якщо хто з'їсть з цього хліба, житиме вічно, і хліб, який Я дам, є моє тіло, яке Я дав за життя світу. **52** Сперечалися ж між собою жиди, кажучи: Як Цей може нам дати їсти своє тіло? **53** Сказав же їм Ісус: Амінь, амінь, кажу вам: якщо не їстимете тіла Людського Сина і *не* питимете його крові, не маєте життя в собі! **54** Хто їсть моє тіло і п'є мою кров, має вічне життя, і Я його воскрешу в останній день. **55** Бо моє тіло є правдивою їжею і моя кров є правдивим напитком. *поч. 24*

мой2. 16

56 Хто їсть моє тіло і п'є мою кров, перебуває в Мені і Я в ньому. **57** Так як Мене послав Той, що живе, – Батько, і Я живу задля Батька. І хто Мене їсть, і той буде живим задля Мене. **58** Цей є хлібом, що зійшов з неба. Не як ваші батьки їли манну і померли, хто їсть цей хліб, житиме вічно! **59** Це Він сказав на зборі, навчаючи в Капернаумі. **60** Отже, численні з його учнів, почувши, сказали: Жорстоким є це слово. І хто може його слухати? **61** Ісус, знаючи ж в собі, що про це обурюються його учні, Він сказав їм: Чи це вас згіршує? **62** *Отже, *що буде,* коли побачите Людського Сина, що підноситься туди, де був передше? **63** Дух є той, що оживляє, тіло не приносить ніякої користі. Слова, які Я вам сказав, є духом і є життям. **64** Але є з вас деякі, що не вірять! Бо від початку Ісус знав, хто є ті, що не вірять, і хто є той, що Його видасть. **65** І Він говорив: Задля цього Я вам сказав, що до Мене ніхто не може прийти, якщо йому не буде дано від мого Батька. **66** Від цього багато з його учнів відійшли і більше не ходили з ним. **67** Сказав же Ісус дванадцятьом: Чи і ви хочете іти? **68** Відповів Йому Симон-Петро: Господи, до кого підемо? Ти маєш слова вічного життя, **69** і ми повірили і пізнали, *що Ти є Христос – Син Бога живого! **70** Він їм відповів: Чи не Я вибрав вас дванадцятьох? І один з вас є дияволом. **71** Говорив же Він про Юду Симонового, Іскаріота, бо

вищ. 3

мат. 16
мар. 8
лук. 9

писано въ прорцѣхъ. и будꙋтъ вси оучени бг҃ꙋ. всѧкъ слышавый ѿ ѻ҃ца и навыкъ, пріидетъ къ мнѣ. *не ꙗко ѿц҃а видѣлъ є҃ кто, токмо сын ѿ б҃а, сій видѣ ѿц҃а. Амин҃ь амин҃ь глю вамъ. вѣрꙋай [в мѧ][44], имать живота вѣчнаго. зач҃, кг.

мѳ҃а аі

Азъ есмь хлѣбъ животный. *ѿц҃ы ваши ꙗдоша [маннꙋ в пꙋстыни][45], и оумроша. Сей есть хлѣбъ сходѧй с нб҃се, да аще кто ѿ него ꙗстъ, (-)[46] не оумретъ. Азъ есмь хлѣбъ животный, иже съшедый с нб҃се. аще кто снѣсть ѿ {хлѣба сего}[47], живъ бꙋдетъ въ вѣкы. и хлѣбъ егоже азъ дамъ, плоть моа есть. [юже азъ (дахъ)[48]][49] за животъ мира. прахꙋ (же)[50] сѧ межꙋ собою жидове глще. како можетъ сей намъ дати плоть свою ꙗсти; рече (же)[51] имъ і҃с, аминь аминь глю вамъ. аще не снѣсте плоти сн҃а чл҃ческаго, и {піете кровь его}[52], (живота не имате)[53] в себѣ. Ꙗдый мою плоть, и піай мою кровъ, имать животъ вѣчный. и азъ въскрешꙋ его в послѣдніи дн҃ь. Плоть бо моа истинно є брашно, и кровь моа истинно є пиво. зач҃, кд.

в҃ мѡ҃ ѕі

Ꙗдый мою плоть, и піай мою кро҃, въ мнѣ пребываетъ, и азъ в нем. Ꙗкоже посла мѧ живый ѿц҃ъ. и азъ живꙋ ѿц҃а ради. и ꙗдый мѧ, и той, живъ бꙋдетъ мене ради. сей есть хлѣбъ (съшедый с нб҃се)[54]. не ꙗкоже ꙗдоша ѿц҃ы [ваши маннꙋ][55], и оумроша. ꙗдый хлѣбъ сей, {живъ бꙋдетъ}[56] въ вѣкы. Сіа рече на сонмищи оуча в (капернаоумѣ)[57]. Мнози оубо слышавше ѿ оучн҃къ его, рѣша. жестоко есть слово се, (и) кто можетъ его послꙋшати; вѣдый же і҃с в себѣ ꙗко ропщꙋтъ о семъ оученицы его, рече им. се ли вы блазнитъ; *аще оубо оузрите сн҃а чл҃чскаго въсходѧща идѣже бѣ прежде; дх҃ь есть иже оживлѧетъ, плоть не ползꙋетъ ничтоже. гл҃ы ꙗже азъ гл҃ахъ вамъ, дх҃ь сꙋть и животъ сꙋть. но сꙋть ѿ васъ нѣцыи, иже не вѣрꙋютъ. вѣдаше бо искони і҃с. кто сꙋть невѣрꙋющей, и кто есть предаай его. И гл҃аше, сего ради рѣхъ вамъ, ꙗко никтоже можетъ пріити ко мнѣ, аще не бꙋдет (емꙋ дано)[58] ѿ ѻ҃ца [моего][59]. ѿ сего мнози ѿ оучн҃къ его идоша вспѧть, и ктомꙋ не хожахꙋ с нимъ. Рече же і҃с обѣманадесѧте. еда и вы хощете ити; ѿвѣща емꙋ симонъ петръ. г҃и, к комꙋ идемъ; гл҃ы живота вѣчнаго имаши. и мы вѣровахом, и познахомъ, *ꙗко ты еси [х҃с, сн҃ь б҃а живаго][60]. ѿвѣща {имъ}[61]. не аз ли васъ дванадесѧте избрахъ, і (единъ ѿ васъ)[62] діаволъ есть; гл҃аше же

вы҃і г҃

мѳ҃а ѕі
мр҃а и
лꙋ҃ д

ї҆ꙋ́дꙋ сі́монова ї҆скарїѡ́та. се́и бо хотѧше предати є҆го, є҆ді́нъ [сы́и][63] ѿ ѻ҆боюнадесѧте·

цей мав Його видати, будучи одним з дванадцятьох.

Гла, з҃· за҃, ке·

И хожда́ше і҆с по си́хъ)[1] в галиле́и. не хо-тѧ́ше бо въ і҆ꙋде́и ходи́ти. ꙗ҆́ко и҆ска́-хꙋ є҆го і҆ꙋде́е ѹ҆би́ти· *Бѣ же бли́з пра́з-дникъ і҆ꙋде́искыи, потъче́нїе сѣни· Рѣ-шѧ (же)[2] к немꙋ бра́тїа є҆го. преиди ѿсю́дꙋ, і҆ и҆ди въ і҆ꙋде́ю, да и҆ ѹ҆ченцы твои ви́дѧтъ [дѣ́ла твоа ꙗ҆́же][3] твори́ши· Никто́же бо [в таи́-нѣ ничесо́же][4] твори́т, і҆ и҆́щет са́мъ ꙗ҆вѣ бы́-ти· А҆́ще си твори́ши, ꙗ҆ви себе ми́рови· Ни бра-тїа бо є҆го вѣ́роваху в него. (гла)[5] ѹ҆бо и҆мъ і҆с· вре́мѧ мое не ѹ҆ пріи́де, вре́мѧ же ва́ше всегда (гото́во є҆́сть)[6]· не мо́жет ми́ръ ненави́дѣти васъ, мене же ненави́дитъ· Ꙗ҆́ко а҆́зъ свѣдѣтелствꙋю ѻ҆ не́мъ ꙗ҆́ко дѣ́ла є҆го ѕла сꙋть. вы взы́дѣте в пра́зникъ (се́и), а҆з не взы́дꙋ в пра́здникъ се́и, ꙗ҆́ко вре́мѧ мое не ѹ҆ и҆спо́лнисѧ. сїа {-}[7] ре́къ [и҆мъ][8], ѻ҆ста в галиле́и· є҆гда же взыдо́ша бра-тїа є҆го в пра́зник, тогда и҆ са́м взы́де, не ꙗ҆вѣ, но ꙗ҆́ко таи́· жи́дове (же)[9] и҆ска́хꙋ є҆го в пра́зник. и҆ гла́хꙋ, гдѣ є҆сть ѻ҆нъ· И ро́потъ {мно́гъ бѣ ѻ҆ нем}[10] в наро́дѣхъ, ѻ҆ви гла́хꙋ, ꙗ҆́ко бла́гъ є҆сть· и҆нїи же гла́хꙋ, ни но льсти́т наро́ды· никото́-рыи же ѹ҆бо ꙗ҆вѣ гла́ше ѻ҆ немъ, стра́ха ради і҆ꙋде́искаго·

г҃ мѡ҃ кг — Глава 7, *поч. 25*

Глава 7, *поч. 25*

1 Після цього Ісус сходив до Галилеї, бо не хотів ходити в Юдеї, бо юдеї шукали Його вбити. **2** *Був же близько юдейський празник кучок. **3** Сказали ж до Нього його брати: Вийди звідси і йди до Юдеї, щоб і твої учні побачили твої діла, які робиш. **4** Адже ніхто нічого потайки не робить і сам шукає явним бути. Якщо це робиш, об'яви Себе світові. **5** Бо навіть його брати не вірили в Нього. **6** Сказав, отже, їм Ісус: Мій час ще не прийшов, а ваш час завжди готовий. **7** Світ не може вас ненавидіти, Мене ж ненавидить, бо Я свідчу про нього, що його діла є злі. **8** Ви ідіть на цей празник, Я не піду на цей празник, бо мій час ще не сповнився. **9** Сказавши їм це, Він залишився в Галилеї. **10** Коли ж пішли його брати на празник, тоді і Він сам пішов, не явно, але наче потайки. **11** Жиди ж шукали за Ним в празник, і говорили: Де Він є? **12** І була велика незгода про Нього в юрбах: одні говорили, що є добрий, інші ж говорили, *що* ні, але обманює юрби. **13** Отже ж, ніхто явно не говорив про Нього через страх перед юдеями. *поч. 26*

мойз. 23

за҃, кѕ·

Чбїе же въ преполовле́нїе пра́зника, възы́де і҆с въ црко́вь, и҆ ѹ҆ча́ше. (и҆) дивлѧ́хꙋсѧ (-)[11] і҆ꙋде́е глю-ще. ка́ко се́и кни́гы вѣ́сть не ѹ҆чи́всѧ, ѿвѣ-ща ѹ҆бо и҆м і҆с, и҆ рече. мое ѹ҆че́нїе нѣ́сть мое но посла́вшаго мѧ· а҆́ще кто хо́щетъ во́лю є҆го твори́ти, разꙋмѣ́етъ ѻ҆ ѹ҆че́нїи, кое ѿ бга є҆́сть, и҆ли а҆́зъ ѻ҆ себѣ глю. глаи ѻ҆ себѣ, сла́-вы своеа и҆́щетъ. а҆ и҆щаи сла́вы посла́вшаго є҆-го, се́и и҆́стиненъ є҆́сть, и҆ (нѣ́сть непра́вды в не́мъ)[12]· *Не мѡѵсїи ли да́сть вамъ зако́нъ, и҆ никто́же ѿ васъ творитъ зако́на; *что мене и҆́щете ѹ҆би́ти; ѿвѣща народ [и҆ рече][13], бѣса ли и҆́маши; кто тебе и҆́щетъ ѹ҆би́ти; ѿвѣ-ща і҆с, и҆ рече и҆мъ. є҆ді́но дѣло сътворихъ, и҆ вси дивитесѧ· *Сего ради (не) мѡѵсїи дастъ вамъ ѻ҆брѣза́нїе. не ꙗ҆́ко ѿ мѡѵсе́а є҆сть, но ѿ ѻ҆тцъ. и҆ в сꙋбо́тꙋ ѻ҆брѣ́заете члка. а҆́ще ѻ҆брѣ-за́нїе пріе́млетъ члкъ в сꙋбо́тꙋ, да не разо-ри́тсѧ зако́нъ мѡѵсе́овъ, на мѧ ли гнѣ́ваете-сѧ, ꙗ҆́ко всего члка здра́ва сътвори в сꙋбо́тꙋ; *не сꙋди́те на лица, но пра́веныи сꙋд сꙋди́те· Гла́хꙋ ѹ҆бо нѣцӹи ѿ і҆ерлимлѧнъ, не се́и ли є҆сть є҆гоже и҆щꙋт ѹ҆би́ти; и҆ се не ѻ҆бинꙋѧсѧ глетъ, и҆ ничесоже є҆мꙋ не глютъ, є҆да ка́ко (-)[14]

в҃ мѡ҃ кд — вы́ш е҃ — г҃ мѡ҃ ві, лꙋ҃ в҃ — є҃ мѡ҃ а҃

14 Зараз же в половині празника ввійшов Ісус до церкви і навчав, **15** і юдеї дивувалися, кажучи: Як Цей знає книги, не вчившись? **16** Відповів, отже, їм Ісус і сказав: Моя наука не є Моя, але Того, що Мене послав. **17** Якщо хто хоче чинити його волю, розуміє науку, *чи* вона є від Бога, чи Я від Себе говорю. **18** Хто говорить від себе, шукає своєї слави, а хто шукає славу Того, що Його послав, Цей є правдивий і в Ньому немає неправди. **19** *Чи не Мойсей дав вам закон? І ніхто з вас не чинить закону? *Чому Мене шукаєте вбити? **20** Відповіла юрба і сказала: Чи біса маєш? Хто Тебе шукає вбити? **21** Відповів Ісус і сказав їм: Я зробив одне діло – і ви всі дивуєтеся. **22** *Через це *чи* не Мойсей дав вам обрізання? Не тому що є від Мойсея, але від батьків, і в суботу ви обрізаєте чоловіка. **23** Якщо чоловік в суботу одержує обрізання, щоб не зломати закон Мойсея, чому гніваєтесь на Мене, що Я зробив усю людину здоровою в суботу? **24** *Не судіть за лицем, але судіть справедливим судом. **25** Говорили, отже, деякі з єрусалимлян: Чи не є Цей Тим, якого шукають вбити? **26** І ось Він явно говорить, і Йому нічого не

мойз. 24 — вищ. 5 — мойз. 12, лук. 2 — мойз. 1

кажуть. Чи часом князі *не* пізнали, що Цей є Христос? **27** Але *про* Цього знаємо, звідки Він є, а коли Христос прийде, ніхто не знатиме, звідки буде! **28** Закликав, отже, Ісус в церкві, навчаючи і кажучи: І Мене знаєте, і знаєте, звідки є Я. І Я не прийшов від Себе, але правдивим є Той, що Мене послав, якого ви не знаєте. **29** Я Його знаю, бо Я є від Нього і Той Мене послав! **30** Шукали ж, щоб Його схопити, – і ніхто не наклав на Нього рук, бо ще не прийшов був його час. **31** Численні ж з юрби повірили в Нього і говорили, що коли Христос прийде, чи робитиме більші знаки від цих, які Цей робить? **32** Почули фарисеї, що юрба гомоніла це про Нього, і фарисеї, і архиєреї послали слуг, щоб Його схопили. **33** Сказав же Ісус: Ще короткий час Я є з вами і іду до Того, що Мене послав. **34** *Шукатимете Мене – і не знайдете, і де Я є – ви не зможете прийти. **35** Сказали ж юдеї до себе: Куди Цей хоче іти, що ми Його не знайдемо? Чи хоче іти до розсіяних між греками і навчати греків? **36** Що є це слово, яке Він сказав: Шукатимете Мене – і не знайдете, і де Я є ви не можете прийти.

ниж. 13

поч. 27

37 А в останній великий день празника Ісус стояв і кликав, кажучи: Якщо хто спрагнений, хай прийде до Мене і п’є. **38** Хто в Мене вірить, як сказало Писання, з його нутра потечуть ріки живої води. **39** *Це ж Він сказав про духа, якого мали одержати ті, що вірять в його ім’я. Отже, *ще* не було Святого Духа, бо ще Ісус не був прославлений. **40** Численні ж з юрби, почувши слово, говорили: Цей, по правді, є Пророком! **41** Інші говорили: Цей є Христос! Інші ж говорили: Чи Христос приходить з Галилеї? **42** *Чи Писання не сказало, що з Давидового насіння *і з села Вифлеєм, де був Давид, приходить Христос? **43** Була ж незгода в юрбі через Нього. **44** Деякі ж з них хотіли Його схопити, але ніхто не наклав на Нього рук. **45** Прийшли ж слуги до архиєреїв і фарисеїв, і ті їм сказали: Чому ви Його не привели? **46** Відповіли слуги: Ніколи так не говорив чоловік, як Цей Чоловік. **47** Відповіли, отже, їм фарисеї: Хіба і ви обмануті? **48** Чи хто з князів повірив в Нього або з фарисеїв? **49** Але ця юрба, що не знає Закону, – прокляті є вони! **50** *Сказав до них Нікодим, який прийшов до Нього вночі, що був один з них: **51** *Чи наш закон судить людину, якщо її скоріше не вислухає і пізнає, що робить? **52** Відповіли і сказали йому: Чи і ти є з Галилеї? Досліди і поглянь, що пророк не приходить з Га-

іс. 44, йоі. 2, дія. 2

мих. 5, мат. 2, лук. 2

вищ. 3

мой5. 17

разꙋмѣша кнѧзи, ꙗко сей есть хс? но сего вѣмы ѿкꙋдꙋ есть. хс же егда прїидетъ, никтоже вѣсть ѿкꙋдꙋ бꙋдетъ. възва ꙋбо в црькви ꙋча іс, и гла. и мене вѣсте, и вѣсте ѿкꙋдꙋ есмь. и ѡ себѣ не прїидохъ, но есть истиненъ пославый мѧ, егоже вы не вѣсте. азъ вѣмъ его, ꙗко ѿ него есмь, и той мѧ посла. {Искахꙋ же}[15] да (имꙋть его)[16], и никтоже възложи нань рꙋкы, ꙗко не ꙋ бѣ пришелъ часъ его. [Мнози же ѿ народа вѣроваша][17] в него, и глахꙋ, (ꙗко) хс егда прїидетъ, еда болша знаменїа сътворитъ, ꙗже сей {творитъ}[18]? слышаша фарїсее наро ропщꙋщь ѡ немъ сїа. И послаша [фарїсее и архїерее][19] слꙋгы, да имꙋть его. рече (же)[20] іс. еще [мало времѧ][21] с вами есмь, и идꙋ к пославшемꙋ мѧ. *Поищете мене и не ѡбрѧщете [-][22]. и идеже есмь азъ, вы не можете прїити. рѣша (же)[23] іюдее к себѣ. камо сей хощетъ ити, ꙗко мы не ѡбрѧщем его? еда в разсѣѧнїе еллиньское хощетъ ити? и ꙋчити еллины? что есть (се слово)[24], еже рече, взыщете мене, и не ѡбрѧщете [-][25], и идѣже есмь азъ, вы не можете прїити. зач. кз.

ни гі

в послѣднїи же днь великїи празника, стоѧше іс, и зваше гла. аще кто жаждетъ, да прїидетъ къ мнѣ, и пїетъ. вѣрꙋѧй в мѧ, ꙗкоже рече писанїе, рѣкы ѿ чрева его истекꙋтъ воды живы. *Се же рече ѡ дсѣ, егоже хотѧхꙋ прїимати вѣрꙋющеи въ (имѧ его)[26]. Не ꙋбо бѣ [дхъ стый][27], ꙗко іс не ꙋ бѣ прославленъ. [Мнозїи][28] (же) ѿ народа (-)[29] слышавше слово (-)[30], глахꙋ. сей есть вьистинꙋ пррк. дрꙋзїи глахꙋ, сей есть хс. ѻви же глахꙋ, еда ѿ галилеа хс приходитъ? *не писанїе ли рече, ꙗко ѿ сѣмене двва, *и ѿ видлеемьскыѧ веси, идѣже бѣ двъ, [хс прїидетъ][31]? распрѧ (же)[32] бысть в народѣ его ради. нѣцїи же (ѿ нихъ хотѧхꙋ)[33] ꙗти его, но никтоже възложи нань рꙋцѣ. Прїидоша (же)[34] слꙋгы къ архїереѡмъ и фарїсеѡмъ. и рѣша имъ тїи, почто не приведосте его. ѿвѣщаша слꙋгы. николиже [тако глалъ чловекъ, ꙗко сей члкъ][35]. ѿвѣщаша ꙋбо имъ фарисее, еда и вы прелщени бысте? еда кто ѿ кнзь вѣрова вонь, или ѿ фарїсей? но наро сей иже не вѣсть закона, проклѧти сꙋть. {*Гла}[36] никодимъ к нимъ, {иже пришедый к немꙋ нощїю}[37] (-)[38], единъ сый ѿ нихъ. *еда законъ наш сꙋдитъ члкꙋ, аще не слышитъ (ѿ него преже)[39], и разꙋмѣетъ что творитъ? ѿвѣщаша, и рекоша емꙋ, еда и ты ѿ галилеа еси? испитай и вижь, ꙗко [пррк

ісаїа мд, іѡи в, дѣѧ в

михїа е, ма в, лꙋ в

вы г

е мо зі

ѿ галилеа][40] не приходитъ. И иде кождо в домъ свой, Іс же иде в гору елеоньску, заоутра же пакы {приіде}[41] в црковь, и вси людіе идахꙋ к немꙋ, и седъ оучаше и.

лилеї! **53** І кожний пішов до свого дому. **8,1** Ісус же пішов на Оливну гору. **2** Вдосвіта ж знову прийшов до церкви, і ввесь народ ішов до Нього, і сівши, Він їх навчав.

Гла, и. за, ки.

Привєдоша)[1] же книжницы и фарисее {к немꙋ женꙋ въ прелюбодеяніи}[2] ятꙋ, и (поставиша)[3] ю посреде, (и) {глаша}[4] к немꙋ, оучителю. сіа жена ята есть (ныне)[5] въ прелюбодеяніи. *в законе же намъ моѵсіи повеле таковыя каменіемъ побивати. ты {же}[6] что глеши; се же реша искꙋшающе его, да быша имели что глати нань. Іс же долꙋ преклоньса, прьсто писаше на земли. {не слагаа имъ}[7]. якоже прилежахꙋ въпрашающе его. {въсклоньса}[8] рече к нимъ. *иже есть без греха в васъ, преже (врьзи каме на ню)[9]. И пакы долꙋ преклоньса писаше на земли. Они же слышавше, {и совестію обличаеми, исхождахꙋ единъ по единомꙋ}[10]. Наченше ѿ старецъ, {до последнихъ}[11]. и оста [единъ Іс][12], и жена посреде сꙋщи. въсклонь же ся Іс, {и ни единого видевъ, точію женꙋ}[13]. Рече {ей}[14], [где сꙋть иже важдахꙋ на тя][15], никыиже ли тебе осꙋди; она же рече никтоже Ги, {ре же ей Іс}[16]. ни азъ тебе осꙋждаю. иди, и ѿселе ктомꙋ не съгрешаи. за, кд.

г мо к / е мо кв; е мо зі

Глава 8, *поч. 28*

3 Привели ж книжники і фарисеї до нього жінку, схоплену в перелюбі, і поставили її посередині, **4** і сказали до Нього: Учителю, ця жінка була нині схоплена в перелюбі. **5** *В законі ж нам Мойсей наказав таких побивати камінням. Ти ж що кажеш? **6** Це ж вони сказали, спокушаючи Його, щоб мали в чому Його оскаржити. Ісус же, схилившись додолу, пальцем писав по землі, **7** не зважаючи на них. Як настоювали, запитуючи Його, підвівшись, Він сказав до них: *Хто у вас є без гріха, хай першим кине на неї каменем! **8** І знову, схилившись додолу, писав по землі. **9** Вони ж, почувши, і оскаржувані совістю, виходили один по одному, почавши від старців до останніх. І залишився сам Ісус і жінка, що була посередині. **10** Ісус же, підвівшись і не побачивши ані одного, тільки жінку, сказав їй: Де є ті, що тебе оскаржували, чи ніхто тебе не засудив? **11** Вона ж сказала: Ніхто, Господи. Сказав же їй Ісус: Ані Я тебе не засуджую. Іди і відтепер більше не гріши. *поч. 29*

мойЗ. 20 / мойП. 22; мойП. 17

Пакы (же)[17] имъ (Іс рече)[18], гла. *азъ есмъ светъ мирꙋ. ходяй по мне, не иматъ ходити въ тме, но иматъ светъ животныи. Реша (же)[19] емꙋ фарисее. ты о себе самъ свидетелствꙋеши. свидетельство твое несть истинно. Ѿвеща Іс и рече и. (*аще)[20] азъ свидетельствꙋю о себе, истинно есть свидетельство мое. яко вемъ ѿкꙋдꙋ пріидохъ, и камо идꙋ. вы же не весте ѿкꙋдꙋ прихождꙋ [и][21] камо грядꙋ. вы по плоти сꙋдите. азъ не сꙋждꙋ никомꙋже и аще сꙋждꙋ (-)[22] азъ, сꙋдъ мои истинен есть. Яко единъ несмь, но азъ и пославый мя Ѿць. *и в законе же вашемъ писано есть. яко двою члкꙋ свидетельство истинно есть. аз есмь свидетельствꙋяй о мне самомъ, и свидетельствꙋетъ о мне пославый мя Ѿць. глахꙋ (же)[23] емꙋ где есть Ѿцъ твой; ѿвеща Іс. ни мене весте ни Ѿца моего. аще мя бысте ведели, и Ѿца моего ведали бысте. сіа глы гла (Іс), в газодилакіи, оуча въ црькви. и никтоже не я его, яко не оу бе пришелъ часъ его. за, л.

вы а / нн д / а іоа а; вы е; е мо зі / и ді / ма ні / а кри ги / евре і

12 Знову ж сказав їм Ісус, кажучи: *Я є світло для світу! Хто ходить за Мною, не буде ходити в темряві, але має світло життя. **13** Сказали ж Йому фарисеї: Ти сам про Себе свідчиш, Твоє свідчення не є правдиве. **14** Відповів Ісус і сказав їм: *Якщо Я про Себе свідчу, моє свідчення є правдивим, бо Я знаю звідки Я прийшов, і куди іду. **15** Ви ж не знаєте звідки приходжу і куди іду. Ви судите за тілом, – Я не суджу нікого. **16** І якщо Я суджу, – мій суд є правдивим, бо Я не є сам, але Я і Той, що Мене послав, – Батько. **17** *І у вашому ж законі є написано, що свідчення двох людей є правдивим. **18** Я є той, що свідчу про Себе самого, і про Мене свідчить Той, що Мене послав, – Батько! **19** Говорили ж Йому: Де є твій Батько? Відповів Ісус: Ви ані Мене не знаєте, ані мого Батька. Якщо б ви Мене знали, ви і знали б мого Батька. **20** Ці слова сказав Ісус в скарбниці, навчаючи в церкві. І ніхто Його не схопив, бо ще не прийшла його година. *поч. 30*

вищ. 1 / ниж. 9 / ів1. 1; вищ. 5; мойП. 17 і 19 / мат. 18 / кор1. 13 / єв. 10

Рече (же)[24] (имъ паки)[25] [Іс][26]. азъ идꙋ, и взыщете мене, и въ гресе вашемъ оумрете. Я-

21 Сказав же їм знову Ісус: Я іду, і будете Мене шукати, і помрете у вашому грісі. Куди Я іду, ви не можете

прийти. **22** Говорили, отже, юдеї: Хіба сам Себе вб'є, що каже: Куди Я іду, ви не можете прийти? **23** І Він сказав їм: Ви є здолу, Я є згори, ви є від цього світу, **24** Я не є від цього світу. Отже, Я вам сказав, що помрете у ваших гріхах. Бо якщо не повірите, що Я є, *то* помрете у ваших гріхах. **25** Говорили ж Йому: Ти хто є? І сказав їм Ісус: Початок, – як і вам кажу**. 26** Багато маю про вас говорити і судити, але Той, хто Мене послав, є правдивий, і те, що Я почув від Нього, це говорю в світі. **27** Не збагнули, отже, що Він їм говорив про Батька. **28** Сказав же до них Ісус: Коли піднесете Людського Сина, тоді збагнете, що Я є і що від себе нічого не роблю, але як мене навчив мій Батько, – це говорю. **29** І Той, хто Мене послав, є зі Мною. Батько не залишив Мене самим, бо Я завжди роблю те, що Йому до вподоби. **30** Як Він це говорив, багато повірило в Нього. *поч. 31*

31 Говорив же Ісус до тих юдеїв, що повірили в Нього: Якщо ви будете перебувати у моєму слові, по правді, будете моїми учнями, **32** і пізнаєте правду, і правда вас визволить! **33** Відповіли і сказали Йому: Ми є насіння Авраама, і нікому ніколи не служили. Як Ти говориш, що станемо вільними? **34** Відповів їм Ісус: Амінь, амінь, кажу вам, *що кожний, хто чинить гріх, є рабом гріха. **35** Раб же не залишається в хаті навіки, Син залишається навіки. **36** Отже, якщо Син вас визволить, по правді, будете вільними. **37** Знаю, що ви є Авраамове насіння, але шукаєте Мене вбити, бо моє слово не вміщається у вас. **38** Я говорю те, що бачив у мого Батька, і ви, отже, чините те, що бачили у вашого батька. **39** Відповіли і сказали йому: Батько наш є Авраам. Сказав їм Ісус: Якщо б ви були Авраамовими дітьми, ви чинили б Авраамові діла. **40** Нині ж шукаєте вбити Мене – Чоловіка, що вам сказав правду, те, що Я чув від Бога. Цього Авраам не зробив. **41** Ви робите діла вашого батька! Сказали ж Йому: Ми не народилися від розпусти, маємо одного батька – Бога! *поч. 32*

42 Сказав же їм Ісус: Якщо Бог був би вашим батьком, ви б, отже, Мене любили, бо Я від Бога вийшов і прийшов. Бо не від Себе Я прийшов, але Той Мене послав. **43** Чому моєї мови не розумієте? Адже ви не можете слухати мого слова. **44** Ви є від вашого батька – диявола і хочете чинити похоті вашого батька. Він був душогубцем від початку і не стоїть в правді, бо в ньому немає правди. Ко-

рим. 6
пет2. 2

може а҆́зъ и҆дꙋ̀, вы не мо́жете прїитѝ. Глаꙗхꙋ ѹ҆бо і҆ѹде́е, е҆́да сѧ (самъ ѹ҆бїетъ)[27], ꙗ҆́ко гл҃е ꙗ҆́може а҆зъ и҆дꙋ̀, вы не мо́жете прїитѝ; и҆ рече и҆мъ, вы ѿ ни́жнихъ е҆сте, а҆зъ ѿ вы́шнихъ е҆смь. вы ѿ [ми́ра сего̀][28] е҆сте. а҆зъ нѣсмь ѿ мира сего. рѣхъ ѹ҆бо вамъ, ꙗ҆́ко ѹ҆мрете въ грѣсѣхъ ва́шихъ. а҆́ще бо не и҆мете вѣры ꙗ҆́ко а҆зъ е҆смь, ѹ҆мрете въ грѣсѣхъ ва́шихъ. Глаꙗхꙋ (же)[29] е҆мꙋ, ты кто̀ е҆си; (и҆) рече и҆мъ і҆с҃, на-ча́токъ, {ꙗ҆́ко}[30] и҆ гл҃ю ва҃. мно́га и҆ма҃ ѡ҆ ва҃ гл҃ати и҆ сꙋди́ти, но посла́вый мѧ и҆́стиненъ е҆сть. и҆ а҆зъ ꙗ҆́же слы́шахъ ѿ него, сїа гл҃ю въ мі́рѣ. Не разꙋмѣша (ѹ҆бо) ꙗ҆́ко ѻ҆ц҃а и҆мъ гла-ше. Рече (же)[31] и҆мъ і҆с҃. е҆гда вознесете сн҃а чл҃ве-ческаго, тогда̀ разꙋмѣ́ете, ꙗ҆́ко а҆зъ е҆смь, и҆ ѡ҆ себѣ (ничесоже не творю)[32], но ꙗ҆́коже наѹчѝ мѧ ѻ҆ц҃ъ [мой][33] сїа гл҃ю. и҆ посла́вый мѧ со мною е҆. Не ѡ҆ста́ви мене е҆ді́ного [ѻ҆ц҃ъ][34], ꙗ҆́ко а҆з ѹ҆-го҆на е҆мꙋ (всегда творю̀)[35]. си е҆мꙋ гл҃ющꙋ, мно́зи вѣ́роваша в него. за҃, ла҃.

Глаше (же)[36] і҆с҃, к вѣ́ровавшимъ к немꙋ і҆ѹде́-омъ. а҆́ще вы пребꙋдете в словесѝ мое́мъ, во-и҆́стинꙋ ѹ҆чн҃цы моѝ бꙋдете, и҆ разꙋмѣ́ете и҆с-тинꙋ, і҆ и҆́стина свободи́тъ вы. ѿвѣща́ша (и҆ рѣша) е҆мꙋ, сѣмѧ а҆враа́мле е҆смы, и никомꙋже рабо́тахомъ николиже. ка́ко ты гл҃еши ꙗ҆́ко сво-бо҆ни бꙋдете; ѿвѣща̀ и҆мъ і҆с҃. а҆ми́нь а҆ми́нь гл҃ю вамъ, *ꙗ҆́ко всѧкъ творѧ́й грѣхъ, рабъ е҆сть грѣхꙋ. ра́бъ же не пребываетъ в домꙋ въ вѣкы. сн҃ъ пребыва́етъ въ вѣкы. а҆́ще ѹ҆бо сн҃ъ вы свободи́тъ, вои҆́стинꙋ свободни бꙋдете. вѣмъ ꙗ҆́ко сѣмѧ а҆враа́мле е҆сте, но и҆́щете мене ѹ҆би-ти, ꙗ҆́ко сло́во моѐ не вмѣща́етсѧ въ вы̀. [ꙗ҆зъ е҆же][37] видѣхъ ѹ҆ ѻ҆ц҃а [мое҆го][38], гл҃ю. и҆ вы̀ ѹ҆бо е҆же [видѣсте][39] ѹ҆ {ѻ҆ц҃а вашего, творитѐ}[40]. ѿ-вѣща́ша, и҆ рѣша е҆мꙋ. ѻ҆ц҃ъ нашъ а҆враа́мъ е҆. (Гл҃а)[41] и҆мъ і҆с҃. а҆́ще чада а҆враа́млѧ бы́сте были, дѣла а҆враа́млѧ бысте творили. нн҃ѣ же и҆́щете менѐ ѹ҆бити чл҃ка и҆же и҆́стинꙋ вамъ гл҃ахъ, ꙗ҆́же слы́шахъ ѿ б҃а. Сего а҆враа́мъ нѣсть сътворилъ. вы творитѐ дѣла ѻ҆ц҃а ва́-шего. Рѣша (же)[42] е҆мꙋ. мы ѿ любодѣꙗнїа нѣс-мы рождени, е҆ді́ного ѻ҆ц҃а и҆мамы б҃а. за҃, лв҃.

Рече (же) и҆мъ і҆с҃, а҆́ще б҃ъ ѻ҆ц҃ъ вашъ бы̀ былъ, любили бы́сте ѹ҆бо мене. а҆зъ бо ѿ б҃а и҆зыдохъ, и҆ прїидохъ. Не ѡ҆ себѣ бо прїидохъ, но то́й мѧ посла̀. почто̀ бесѣ́ды моѧ̀ не разꙋ-мѣе҆те; ꙗ҆́ко не мо́жете слы́шати словесѐ мое҆-го. вы̀ ѻ҆ц҃а ва́шего дїа́вола е҆сте, и҆ по̀хоти ѻ҆ц҃а ва́шего хо́щете творити. ѻ҆́нъ чл҃коѹ҆бїи́-ца бѣ и҆сконѝ, и҆ въ и҆́стинѣ не (стои́тъ)[43], ꙗ҆́ко нѣсть и҆́стины в немъ. е҆гда гл҃етъ лжꙋ,

к рі҃ ѕ҃
в҃ петр в҃

ѿ своихъ глаголетъ, ꙗко лжь есть, и ѿецъ (лжи)[44]. Азъ же зане истину глаголю, не вѣруете мнѣ. Кто ѿ васъ ѡбличаетъ мя ѡ грѣсѣ; аще ли истину глаголю, почто вы не вѣруете мнѣ; *Иже есть ѿ бога, глаголы божїя послушаетъ. сего ради вы не послушаете, ꙗко ѿ бога нѣсте. Ѿвѣщаша їудее, и рѣша ему. не добрѣ ли {мы глаголемъ}[45]. ꙗко самарѧнинъ еси ты, и бѣсъ имаши; Ѿвѣща Їсъ. азъ бѣса не имамъ, но чту ѿца моего, и вы не чтете мене. аз же не ищу славы моеа, есть ищай и судай. зач., лг.

Аминь аминь глаголю вамъ. аще кто [слово мое][46] съблюдетъ, смерти не имать видѣти въ вѣкы. Рѣша убо ему жидове. нынѣ разумѣхомъ, ꙗко бѣсъ имаши. авраамъ умретъ, и пророцы. и ты глаголеши, аще кто слово мое съблюдетъ, (смерти не имать вкусити)[47] въ вѣкы. Еда ты болїи еси ѿца нашего авраама, иже умре; и пророцы умроша. кого ся самъ ты твориши; Ѿвеща Їсъ, аще азъ славлюся самъ, слава моа ничесоже есть. есть ѿецъ мой славлѧй мя, егоже вы глаголете, ꙗко богъ нашъ есть, и не познасте его. аз же вѣмъ его. и аще рекꙋ ꙗко не вѣмъ его, буду подобенъ вамъ ложъ. но вѣмъ его, и слово его съблюдаю. Авраамъ ѿецъ вашъ радъ бы былъ, да бы видѣлъ день мои. и видѣ и възрадовася. Рѣша (же)[48] їудее к нему, пятидесятъ лѣтъ не у имаши, и авраама ли еси видѣлъ; рече (же) имъ Їсъ. аминь аминь глаголю вамъ, преже даже авраамъ не бысть, азъ есмь. Взяша (же)[49] каменїе, да връгутъ нань, Їсъ же съкрыся, і изыде из церкве, [прошедъ посредѣ ихъ, и мимохожаше тако][50].

їоан. д

Глава, д. зач., лд.

Мимоидый, видѣ человѣка слѣпа ѿ рожьства. и въпросиша его ученицы его глаголюще, равви, кто съгрѣши, сей ли или родителя его, да слѣпъ родися; Ѿвѣща Їсъ, ни сей съгрѣши, ни родителя его, но да ꙗвятся дѣла божїя на немъ. [Мнѣ][1] подобаетъ дѣлати дѣла пославшаго мя, донъдеже день есть. прїидетъ нощь, егда никтоже можетъ дѣлати. *Егда въ мирѣ есмь, свѣтъ есмь миру. *Сїа рекъ, плюну на землю, и сътвори бренїе ѿ плюновенїа, и помаза (очи бренїемъ)[2] [слѣпому][3], и рече ему, иди умыися въ купѣли силоамстѣ. еже сказается посланъ. иде (же)[4] и умыся, и прїиде видя. Сусѣди (же)[5], и иже вѣху видѣли его преже, ꙗко [слѣпъ бѣ][6], глаголаху. не сей ли есть сѣдяй и прося; Ѡви глаголаху, ꙗко сей е, инїи (же) глаголаху, (ꙗко)[7]

выш. а и и

ниж. аі

ли говорить неправду, від свого говорить, бо брехуном є і батьком брехні. **45** А тому що Я говорю правду, ви Мені не вірите. **46** Хто з вас Мене оскаржує в грісі? Якщо говорю правду, чому ви Мені не вірите? **47** *Хто є від Бога – слухає божі слова, ви задля цього не слухаєте, бо ви не є від Бога! **48** Відповіли юдеї і сказали Йому: Чи недобре ми говоримо, що Ти є самарянином і маєш біса? **49** Відповів Ісус: Я біса не маю, але шаную мого Батька, а ви Мене не шануєте. **50** Я ж не шукаю моєї слави, є Той, хто шукає і судить. *поч. 33*

ів1. 4

51 Амінь, амінь, кажу вам: якщо хто збереже моє слово, не побачить смерті навіки! **52** Сказали, отже, Йому жиди: Нині ми пізнали, що маєш біса. Авраам помер і пророки, а Ти говориш: Якщо хто слово збереже моє, не скуштує смерті навіки. **53** Чи Ти є більший від нашого батька Авраама, який помер? І пророки померли. Ким Ти Себе самого робиш? **54** Відповів Ісус: Якщо Я прославляю Себе самого, моя слава є нічим, є мій Батько, що Мене прославляє, про якого ви кажете, що є нашим Богом. **55** І ви Його не пізнали, Я ж Його знаю. І якщо скажу, що Його не знаю, буду подібним до вас брехуном, але знаю Його і зберігаю його слово. **56** Авраам, ваш батько, був би радий, щоб побачити мій день, – і побачив, і зрадів! **57** Сказали ж до Нього юдеї: П'ятдесят літ ще не маєш, то чи Ти бачив Авраама? **58** Сказав же до них Ісус: Амінь, амінь, кажу вам: скоріше ніж Авраам був, Я є! **59** Взяли ж каміння, щоб на Нього кинути, Ісус же сховався і вийшов з церкви, пройшовши посеред них. І так переходив.

Глава 9, *поч. 34*

1 І переходячи, Він побачив чоловіка, сліпого від народження. **2** І Його запитали його учні, кажучи: Равві, хто згрішив, чи цей або його батьки, що він народився сліпим? **3** Відповів Ісус: Ані цей не згрішив, ані його батьки, але щоб на ньому виявилися божі діла. **4** Мені треба робити діла Того, хто Мене послав, поки є день. Прийде ніч, коли ніхто не зможе робити. **5** *Коли Я є в світі, Я є світло для світу. **6** *Сказавши це, плюнув на землю, і зробив болото зі слини, і помазав болотом очі сліпому, **7** і сказав йому: Іди вмийся в Силоамській купелі! – що в перекладі означає посланий. Пішов же він і вмився, і прийшов видючим. **8** Сусіди ж і ті, що його раніше бачили, що він був сліпим, говорили: Чи цей не є тим, що сидів і жебрав? **9** Одні говорили, що є цим, інші ж говорили, що є подібним до

вищ. 1 і 8

ниж. 11

нього. Він же говорив, що: Я є! **10** Говорили ж йому: Як тобі відкрилися очі? **11** Він відповів і сказав: Чоловік, що називається Ісус, зробив болото і помазав мої очі, і сказав мені: Іди до Силоамської купелі і вмийся. Пішовши ж і вмившись, я одержав зір. **12** Сказали ж йому: Хто Він є? Він сказав: Не знаю. **13** Повели ж його до фарисеїв, того, що колись був сліпим. **14** Була ж субота, коли Ісус зробив болото і відкрив йому очі. **15** Знову ж запитували його і фарисеї, як він одержав зір. Він же їм сказав: Він поклав болото мені на очі, і я умився і бачу. **16** Говорили ж деякі з фарисеїв: Цей чоловік не є від Бога, бо не зберігає суботу. Інші говорили: Як може грішний чоловік робити такі знаки? І між ними була незгода. **17** Говорили, отже, знову сліпцеві: Ти що скажеш про Нього, адже Він відкрив твої очі? Він же сказав, що Той є Пророком. **18** Отже, юдеї не повірили про нього, що був сліпим і одержав зір, доки не покликали батьків того, що одержав зір. **19** І запитали їх, кажучи: Чи цей є вашим сином, про якого ви кажете, що він народився сліпим? Отже, як нині бачить? **20** Відповіли ж їм його батьки і сказали: Знаємо, що цей є нашим сином і що народився сліпим. **21** Як же нині бачить, – не знаємо, або хто йому відкрив очі, ми не знаємо. Сам є дорослим, самого запитайте. Хай сам за себе говорить. **22** Це сказали його батьки, бо боялися жидів, бо жиди вже змовилися, щоб, якщо хто визнає Його за Христа, був відлученим від збору. **23** Задля цього його батьки сказали, що є дорослим, самого запитайте. **24** Покликали ж вдруге чоловіка, що був сліпим, і сказали йому: Дай славу Богові! Ми знаємо, що цей Чоловік є грішним. **25** Відповів же він і сказав: Чи Він грішником є – не знаю, одне знаю, що я був сліпим, *а* нині бачу. **26** Сказали ж йому знову: Що він тобі зробив? Як відкрив твої очі? **27** Він їм відповів: Я вже вам сказав – і ви не чули. Що знову хочете чути? Чи і ви хочете стати його учнями? **28** Вони ж йому докорили і йому сказали: Ти є учнем того, ми ж є Мойсеєвими учнями. **29** Ми знаємо, що Бог говорив до Мойсея, *про* цього ж не знаємо, звідки Він є. **30** Відповів чоловік і сказав їм: От це бо є дивним, що ви не знаєте, звідки Він є, а Він відкрив мої очі. **31** Знаємо ж, що Бог грішників не вислуховує, але якщо хто Бога шанує і чинить його волю, того Він вислуховує. **32** Споконвіку не чувано, щоб хтось відкрив очі тому, що народився сліпим. **33** Якщо би цей не був від Бога, не міг би нічо-

подобенъ ємꙋ є, ѻн {же}[8] глаше, ꙗко азъ єсмь· Глахꙋ (же)[9] ємꙋ, како [-][10] (ти сѧ ѿвръзостѣ)[11] ѻчи; ѿвѣща ѻнъ [и рече. чл҃къ][12] нарицаемыи Ис҃, бренїе сътвори, и помаза (ѻчи мои)[13], и рече ми, [-][14] иди въ [кꙋпѣль силоамлю][15], и оумыися. шедъ (же)[16] и оумывсѧ прозрѣ· (-)[17] рѣшѧ (же) ємꙋ, (кто єсть)[18]; гла, не вѣмь· (ведоша же)[19] єго къ фарїсеѡмъ, иже бѣ иногда слѣпъ. бѣ же сꙋбота [єгда][20] (сътвори бренїе)[21] Ис҃, и ѿвръзе ємꙋ ѻчи. паки (же)[22] въпрашахꙋ єго и фарисее, како прозрѣ, ѻн же рече имъ. бренїе положи мнѣ на ѻчи. и оумыхсѧ, и вижꙋ· Глахꙋ (же)[23] ѿ фарїсеи нѣцыи, нѣсть сїи ѿ Бга члкъ, ꙗко сꙋботꙋ не хранить. ѻви [-][24] глахꙋ, како можетъ члкъ грѣшенъ сицева знаменїа творити; и распрѧ бѣ въ нихъ· (Глахꙋ)[25] оубо слѣпцꙋ паки. ты что глеши ѻ немъ, ꙗко ѿвръзе (ѻчи твои)[26]; ѻн же рече ꙗко пррокъ єсть· Не ꙗша оубо вѣры їоудее ѻ немъ, ꙗко (слѣпъ бѣ)[27] и прозрѣ, дондеже възгласиша родителѧ того прозрѣвшаго· И въпросиша ѧ глюще, сеи ли єсть снъ ваю· єгоже вы глете ꙗко слѣпъ родисѧ, како оубо [нынѣ видитъ][28]; ѿвѣщаста [же има][29] родителѧ єго, и рѣста. вѣмы ꙗко сеи єсть снъ наю, и ꙗко слѣпъ родисѧ. како же нынѣ видитъ, не вѣмы. или кто ѿвръзе ємꙋ ѻчи, мы не вѣмы. [самъ възрастъ имать, самого въпросите, самъ][30] ѻ себѣ да глетъ· Си рекоста родителѧ єго, ꙗко боѧстасѧ жидовъ. оуже бо сѧ бѣхꙋ сложили жидове. да аще кто єго исповѣсть Хрста, ѿлꙋченъ сонмища да бꙋдетъ· Сего ради родителѧ єго рекоста, ꙗко възрастъ имать, самого въпросите· възгласиша (же)[31] (вторицею члка)[32] иже бѣ слѣпъ, и рѣша ємꙋ, даждь славꙋ Бгви. мы вѣмы, ꙗко [члкъ сеи][33] грѣшенъ єсть. ѿвѣща (же)[34] ѻнъ, (и рече). аще грѣшникъ єсть, не вѣде. єдино вѣмъ, ꙗко слѣпъ (бѣхъ)[35], нынѣ вижꙋ· рѣша (же)[36] ємꙋ [паки][37]. что сътвори тебѣ· како ѿверзе (ѻчи твои)[38]; ѿвѣща имъ, рекохъ вамъ оуже, и не слышасте; что пакы хощете слышати; єда и вы (оученицы єго хощете)[39] быти; {ѻни же оукориша}[40] єго, и рѣша (ємꙋ). ты оученикъ єси того. мы же моѵсеови єсмы оученицы. мы вѣмы ꙗко моѵсеови гла Бгъ. сего же не вѣмы ѿкꙋдꙋ єсть· ѿвѣща члкъ, и рече имъ. ѻ семъ бо дивно єсть, ꙗко вы не вѣсте ѿкꙋдꙋ єсть, и ѿвръзе (ѻчи мои)[41]. вѣмы [же][42], ꙗко грѣшникы Бгъ не послꙋшаетъ, но аще кто Бгочтецъ єсть, и волю єго творить, того послꙋшаетъ. ѿ вѣка нѣсть слышано, ꙗко (кто ѿвръзе)[43] ѻчи слѣпꙋрожденꙋ. аще не бы былъ сеи

ѿ б҃а, не моглъ бы творити ничесоже. ѿвѣщаша и рѣша ему. въ грѣсѣхъ ты родился еси весь, и ты ли (ны учиши)[44]; і изгнаша его вонъ. Услыша І҆с҃, яко изгнаша его вонъ. и обрѣтъ его рече [ему][45]. ты вѣруеши ли в с҃на [б҃жїа][46]; ѿвѣща онъ, и рече. и кто есть г҃и, да вѣрую в него; [рече же][47] ему І҆с҃. и видѣлъ его еси, и г҃лай с тобою, той е҃. онъ же ре҃, вѣрую г҃и. и поклонися ему. за҃, ле҃.

го робити. **34** Вони відповіли і йому сказали: Ти ввесь народився в гріхах, і ти ще нас навчаєш? І вигнали його геть. **35** Почув Ісус, що його вигнали геть, і знайшовши його, сказав йому: Чи ти віриш у Божого Сина? **36** Він відповів і сказав: І хто Він є, Господи, щоб я в Нього повірив? **37** Сказав же йому Ісус: Ти і бачив Його, і Він – Той, хто говорить з тобою, Той є. **38** Він же сказав: Вірю, Господи. – і поклонився Йому. *поч. 35*

И рече І҆с҃. на судъ азъ в миръ сей прїидохъ, да невидящеи видя҃т. и видящеи, слѣпи буду҃т. [и][48] слышаша ѿ фарїсей сїи сущїи с ни҃м, и рѣша ему, еда и мы слѣпы есмы; рече (же) и҃м І҆с҃. аще бысте слѣпи были, не бысте имѣли грѣха. нн҃ѣ же г҃лете яко видимъ, и грѣхъ вашъ пребывае҃т.

39 І сказав Ісус: Я на суд прийшов у цей світ, щоб сліпі бачили і видючі стали сліпими! **40** І почули це *деякі* з фарисеїв, які були з Ним, і сказали Йому: Чи і ми є сліпі? **41** Сказав же їм Ісус: Якщо ви були б сліпими, не мали б ви гріха. Нині ж кажете, що бачимо, і ваш гріх залишається.

Гл҃а, і҃. за҃ч.

Аминь аминь г҃лю вамъ. не входяй дверми во дворъ овчїи, но прелазя инудѣ, той тать есть и разбойни҃к. а входяй дверми, пастырь есть овцамъ. сему дверникъ ѿверзаетъ, и овця г҃ла его слышатъ. и своя овця глашаетъ по имени, и изгонитъ ихъ. (И) егда своя [овця][1] иждене҃тъ, пред ними ходитъ, и овця по немъ идутъ, яко вѣдятъ г҃ла его. по чужему же не идутъ, но бѣжатъ ѿ него, яко не знаютъ чужаго гласа. Сїю притчу рече имъ І҆с҃, они же не разумѣша, что бѣше яже г҃лаше имъ. рече (же)[2] {паки имъ}[3] І҆с҃. аминь аминь г҃лю вамъ, яко азъ есмь дверь овцамъ. вси елико и҃х прїиде преж҃е мене, татїе суть и разбойницы, но не послушаша и҃х овця. за҃, ѕ҃л.

Глава 10, *поч.*

1 Амінь, амінь, кажу вам: хто дверима не входить до овечої кошари, але перелазить деінде, той є злодій і розбійник, **2** а хто входить дверима, є пастухом для овець. **3** Цьому дверник відкриває, і вівці слухають його голос, і він кличе своїх овець по імені і їх виганяє. **4** І коли вижене своїх овець, ходить перед ними, і вівці за ним ідуть, бо знають його голос. **5** За чужим же не ідуть, але втікають від нього, бо не знають чужого голосу. **6** Цю притчу сказав їм Ісус, вони ж не зрозуміли, що було те, про що Він їм говорив. **7** Сказав же знову їм Ісус: Амінь, амінь, кажу вам, що Я є двері для овець. **8** Всі, скільки їх прийшло переді мною, є злодії і розбійники, але вівці їх не послухали. *поч. 36*

Азъ есмь дверь. мною аще кто внидетъ, сп҃сется, и внидетъ, і изыдетъ, и пажить обрящетъ. Тать не приходитъ, развѣ да украдетъ, и убїетъ и погубитъ. азъ прїидохъ, да животъ имутъ, и лишше имутъ. *азъ есмь пастырь добрыи. пастырь добрыи д҃шу свою полагаетъ за овця. (а) наемникъ і иже нѣсть пастырь, емуже нѣ суть овця своя, видитъ волка грядуща, и оставляетъ овця и бѣгаетъ, и волкъ расхититъ ихъ, и распудитъ [овця][4]. [а наемникъ бѣжитъ][5], яко наемникъ есть, и нерадитъ о овця҃х. азъ есмь пастырь добрыи, и знаю моя, и знаютъ мя моя, якоже знаетъ мя ѿ҃цъ, и азъ знаю ѿ҃ца, и д҃шу мою полагаю за овця. І ины овця имамъ, яже нѣ сутъ ѿ двора сего. и тыя (ми подобаетъ)[6] привести. и г҃ла мой услышатъ, *и будетъ едино стадо, (и) единъ пастырь. за҃, л҃з.

Ісаїа м҃, Ез҃е л҃д; Ез҃е л҃з

9 Я є двері! Якщо хто Мною ввійде, спасеться, і ввійде, і вийде, і знайде пашу. **10** Злодій не приходить, хіба щоб украсти, і вбити, і вигубити. Я прийшов, щоб мали життя і мали по достатку. **11** *Я є дорим пастухом! Добрий пастух кладе свою душу за овець. **12** А найманий і той, що не є пастухом, якому вівці не є його *власними*, бачить вовка, що іде, і покидає овець, і втікає, і вовк їх хапає і розполохує овець. **13** А найманий втікає, бо він є найманим, і не дбає про овець. **14** Я є добрим пастухом, і знаю моїх, і Мене мої знають, **15** так як Мене знає Батько, і Я знаю Батька, і кладу мою душу за овець. **16** Маю й інші вівці, які не є з цього двору, і тих мені треба привести, і вони почують мій голос, *і буде одне стадо і один пастух. *поч. 37*

іс. 40, єз. 34; єз. 37

17 Задля цього мене Батько любить, бо Я кладу мою душу, щоб її знову взяти. **18** Ніхто не візьме її від мене, але Я її кладу від себе. *Маю владу її покласти і маю владу знову її взяти. Цю заповідь Я одержав від мого Батька. **19** Знову ж виникла незгода між юдеями за ці слова. **20** Численні ж з них говорили: Він біса має і є безумним, чому Його слухаєте? **21** Інші говорили: Ці слова не є *словами* біснуватого. Чи може біс відкрити очі сліпому? *поч.*

дія. 2

Сего ради мя ѿц҃ъ любитъ. ꙗко а҃ (дꙋшꙋ мою полагаю)[7], да пакы прїимꙋ ю. Никтоже (возметъ)[8] ю ѿ мене, но азъ полагаю ю ѡ себѣ. *Ѡбласть имамъ положити ю, и ѡбласть имамъ пакы прїати ю. Сїю заповѣдь прїахъ ѿ ѻц҃а моего. Распря (же) пакы бысть въ іꙋдеехъ за словеса сїа. Глахꙋ же мнози ѿ нихъ, бѣсъ имать, и неистовъ есть, что его послꙋшаете; инїи глахꙋ. сїи гл҃и нѣ сꙋть бѣснꙋющагося. еда (можетъ бѣсъ)[9] слѣпомꙋ ѻчи ѿврѣсти. за҃.

дѣѧ в

мак1. 4

22 *Було ж тоді обновлення в Єрусалимі і була зима. **23** І ходив Ісус у церкві – у Соломоновому притворі. **24** Оточили ж Його юдеї і говорили Йому: Доки держатимеш наші душі? Якщо ти є Христом, – скажи нам, не відтягуючи! **25** Відповів їм Ісус: Я вам сказав – і ви не вірите. Діла, які Я чиню в ім'я мого Батька, ті свідчать про Мене. **26** Але ви не вірите, бо ви не є з моїх овець, **27** так як Я вам сказав. *поч. 38*

Мої вівці слухають мій голос, і Я їх знаю, і вони ідуть за Мною, **28** і Я дам їм вічне життя, і не згинуть повік, і ніхто їх не вихопить з моїх рук. **29** Мій Батько, який Мені *їх* дав, є найбільшим від всіх, і ніхто не може їх вихопити з руки мого Батька. **30** Я і Батько – Ми є одне! **31** Взяли ж знову юдеї каміння, щоб Його побити. **32** Відповів їм Ісус: Я вам показав багато добрих діл від мого Батька, за яке з цих діл кидаєте на Мене камінням? **33** Відповіли Йому юдеї, кажучи: За добре діло камінням не кидаємо на Тебе, але за хулу, що Ти, будучи людиною, робиш Себе Богом! **34** Відповів їм Ісус: Чи не є написано у вашому законі: *Я сказав – ви є богами! **35** Якщо богами Він назвав тих, до яких було боже слово, – а Писання не можна знищити, **36** – *то* до Того, кого Батько освятив і послав у світ, ви говорите, що: Хулу говориш, – тому що Я сказав, що Я є Божим Сином? **37** Якщо Я не роблю діла мого Батька, не вірте Мені. **38** Якщо ж роблю, хоч і Мені не вірите, вірте моїм ділам, щоб ви зрозуміли і повірили, що в Мені Батько, а Я – в Ньому. *поч.*

пс. 81

*Быша [же][10] тогда ѡбновленїа въ ієрлимѣхъ, [и зима][11] бѣ. И хожаше іс҃ в црькви, въ притворѣ соломони. ѡбыдоша (же)[12] его иꙋдее, и глахꙋ емꙋ. доколѣ (дш҃а)[13] наша вземлеши; аще ты еси хс҃, рци намъ не ѡбинꙋася. ѿвѣща имъ іс҃, рѣхъ вамъ, и не вѣрꙋете. дѣла иже азъ творю ѡ имени ѿц҃а моего, та свѣдѣтельствꙋютъ ѡ мнѣ. но вы не вѣрꙋете, нѣсте бо ѿ ѡвецъ моихъ, [ꙗкоже рѣ ва҃][14]. за҃, ли.

и мах҃ г

ѡвца моа гласа моего слꙋшаютъ, и азъ знаю ихъ, и по мнѣ градꙋтъ, и азъ [животъ вѣчныи дамъ имъ][15], и не погыбнꙋтъ въ вѣки, и не въсхититъ (ихъ никтоже)[16] ѿ рꙋкы моеа. ѿц҃ъ мои иже дасть мнѣ, (болїи всѣхъ)[17] есть, и никтоже можетъ въсхитити (ихъ) ѿ рꙋкы ѿц҃а [моего][18]. Азъ и ѿц҃ъ едино есвѣ. Взяша (же) (каменїе пакы)[19] иꙋдее, да побїютъ его. ѿвѣща имъ іс҃. многа [добра дѣла ꙗвихъ вамъ][20] ѿ ѻц҃а [моего][21], за кое ихъ дѣло [каменїе мещете на мя][22]; ѿвѣщаша емꙋ иꙋдее [глюще][23]. ѡ добрѣ дѣлѣ каменїе не мещемъ на тя, но ѡ хꙋлѣ. ꙗко ты чл҃къ сыи, твориши себе б҃а. ѿвѣща имъ іс҃, нѣсть ли писано в законѣ вашемъ. (-)[24] *азъ рѣхъ, бози есте; аще ѡны рече богы, к нимъже слово бж҃їе бысть, и не можетъ разоритися писанїе, егоже ѿц҃ъ ст҃и, и посла в миръ. вы глете, ꙗко хꙋлꙋ глеши, зане рѣхъ (ꙗко) сн҃ъ бж҃їи есмь; аще не творю дѣла ѿц҃а моего, не имѣте ми вѣры. аще ли творю, аще и мнѣ не вѣрꙋете, дѣломъ (моимъ) вѣрꙋите, да разꙋмѣете и вѣрꙋете, ꙗко въ мнѣ ѿц҃ъ, и азъ в [немъ][25]. за҃,

ѱа҃ пѧ

39 І шукали, отже, знову Його схопити, і Він вийшов з їхніх рук **40** і знову пішов на другий бік Йордану, на місце, де Іван скоріше хрестив, і там залишився. **41** І численні прийшли до Нього і говорили, що Іван, отже, не зробив ані одного знака, все ж, що Іван сказав про Цього, було правдою. **42** І там багато повірило в Нього.

{І искахꙋ}[26] ѹбо пакы ꙗти его. і изыде ѿ рꙋкꙋ ихъ, і иде паки на ѡнъ по іордана, на мѣсто идѣже бѣ іѡан прежде кртя, и пребысть тꙋ. И мнози прїидоша к немꙋ, и глахꙋ, ꙗко іѡаннъ ѹбо знаменїа не сътвори ни единого. вся же елика рече іѡан ѡ семъ, истина бѣ. и мнози вѣроваша в него тꙋ.

ма҃ їѕ ма҃ ді нї҃ ві

Глава, аі. за, лд.

Бѣ же нѣкто болѧ лазарь ѿ виданїѧ, ѿ веси марїины и марды сестры еѧ. *Бѣ же марїа помазавшїа Га мѵромъ, и отерши нозѣ его власы своими, еѧже братъ лазарь болѧше. Послаете оубо сестрѣ к немꙋ глющи. Ги, се егоже любиши, болитъ. Слышав же Іс, рече. сїа болѣзнь, нѣсть къ смрти, но о славѣ бжїи да прославися снъ бжїи еѧ ради. Любляше же Іс мардꙋ, и сестрꙋ еѧ. и лазарѧ. Егда (же)[1] оуслыша ꙗко болитъ. тогда пребысть на немже бѣ мѣстѣ, два дни. Потом же (гла)[2] оучнкомъ. идемъ въ їюдею паки. (Глашѧ)[3] емꙋ оучнцы. равви, нинѣ искахꙋ тебе каменїе побити їюдее, и паки ли идеши тамо; ѿвѣща Іс, не два ли надесѧте часа еста во дне; аще кто ходитъ во дне, не потькнетсѧ, ꙗко свѣтъ мира сего видит. Аще же кто ходитъ в нощи, потькнетсѧ, ꙗко (нѣсть свѣта)[4] в немъ. Сїа рече, и по семъ (гла)[5] имъ, лазарь дрꙋгъ нашь оуспе. но идꙋ да возбꙋждꙋ его. Рѣшѧ (же)[6] оучнцы его. Ги, аще оуспе, спсенъ бꙋдетъ. Рече же Іс. о смрти его. они же мнѣшѧ, ꙗко о оуспенїи сна глетъ. Тогда (-)[7] рече имъ Іс не обинꙋѧсѧ, лазарь оумре, и радꙋюсѧ васъ, ради, да вѣрꙋете, ꙗко не бѣхъ тамо, но идемъ к немꙋ. Рече (же)[8] дома, глемыи близнецъ, оучнкомъ. идемъ и мы, да оумремъ с нимъ. Пришедъ (же)[9] Іс, обрѣте его [четыри дни оуже][10] имꙋща въ гробѣ. Бѣ же виданїа близъ їерлима. ꙗко стадїи пѧтьнадесѧт. (и) мнози (-)[11] ѿ їюдеи бѧхꙋ пришли к мардѣ и марїи, да оутѣшѧтъ ихъ о братѣ [ею][12]. Марда (же)[13] егда оуслыша ꙗко Іс грѧдетъ, срѣте его. марїа же дома сѣдѧше. Рече (же)[14] марда къ Ісꙋ. Ги, аще бы здѣ былъ, {не бы братъ мои оумерлъ}[15]. но и нинѣ вѣ, ꙗко елика аще просиши ѿ Ба. дастъ тебѣ Бъ. (гла)[16] ей Іс, воскрснетъ бра твой. (Гла)[17] емꙋ марда. вѣмъ ꙗко воскрснетъ въ воскресенїе в послѣднїи днь. Рече {же}[18] ей Іс. азъ есмь воскресенїе и животъ. вѣрꙋѧй в мѧ, аще и оумретъ, оживетъ. *И всѧк живый, и вѣрꙋѧ в мѧ, не оумре въ вѣкы. Емлеши ли вѣрꙋ семꙋ; (гла)[19] емꙋ, ей Ги. азъ вѣровахъ, ꙗко ты еси Хс снъ бжїи, иже в миръ грѧдыи. И сїа рекши, иде, и пригласи марїю сестрꙋ свою тай рекши. оучитель пришелъ есть, и глашаетъ тѧ. Онаже ꙗко оуслыша, въста скоро и їде к немꙋ. не оуже бо бѣ пришелъ Іс в весь, но бѣ [-][20] на

вы҃ ѕ

Глава 11, *поч. 39*

1 Був же якийсь хворий Лазар з Витанії, з села Марії і Марти, її сестри. **2** *Марія ж була та, що помазала Господа миром і обтерла його ноги своїм волоссям, якої брат Лазар нездужав. **3** Отже, сестри послали до Нього, кажучи: Господи, ось той, кого ти любиш, хворіє. **4** Почувши ж, Ісус сказав: Ця недуга не є на смерть, але на божу славу, щоб Божий Син прославився через неї! **5** Любив же Ісус Марту, і її сестру, і Лазаря. **6** Коли ж почув, що він хворіє, тоді залишився на місці, в якому був, два дні. **7** Потім же сказав учням: Ідім знову в Юдею! **8** Сказали Йому учні: Равві, нині юдеї шукали Тебе побити камінням, і чи знову туди підеш? **9** Відповів Ісус: Чи не дванадцять години є в дні? Якщо хто ходить вдень, не спотикнеться, бо бачить світло цього світу, **10** якщо ж хто ходить уночі, спотикнеться, бо в ньому немає світла! **11** Це Він сказав. І після цього сказав їм: Лазар, наш друг, заснув, але іду, щоб його збудити. **12** Сказали ж його учні: Господи, якщо він заснув, спасеться. **13** Сказав же Ісус про його смерть, вони ж думали, що Він говорить про спання сну. **14** Тоді Ісус їм явно сказав: Лазар помер. **15** І радію задля вас, щоб ви повірили, бо Я не був там, але ідім до нього. **16** Сказав же учням Тома, що називається Близнюк: Ідім і ми, щоб умерти з Ним! **17** Прийшоши ж, Ісус знайшов, що він вже був у гробі дні чотири. **18** Витанія ж була близько Єрусалиму, якихось п’ятнадцять стадій, **19** і багато з юдеїв були прийшли до Марти і Марії, щоб їх потішити по їх братові. **20** Марта ж, коли почула, що іде Ісус, Його зустріла, а Марія сиділа вдома. **21** Сказала ж Марта до Ісуса: Господи, якщо б Ти був тут, мій брат не помер би, **22** але і нині знаю, що те, що тільки попросиш в Бога, Бог тобі дасть. **23** Сказав їй Ісус: Твій брат воскресне! **24** Сказала Йому Марта: Знаю, що воскресне в воскресінні, в останньому дні. **25** Сказав же їй Ісус: Я є воскресіння і життя. Хто вірить в Мене, хоч і помре, оживе. **26** *І кожний, хто живе і вірить в Мене, не помре повік. Чи ти в це віриш? **27** Сказала Йому: Так, Господи, я повірила, що Ти є Христос, Син Божий, що приходить у світ. **28** І сказавши це, пішла і покликала свою сестру Марію, потайки сказавши: Учитель прийшов і тебе кличе. **29** Вона ж, як почула, швидко встала і пішла до Нього. **30** Адже Ісус ще не прийшов був до села, але був на місці, де Його зустріла Марта **31** Юдеї ж, отже, які

мат. 26 мар. 14 ниж. 12

вищ. 6

були з нею в хаті і її потішали, побачивши Марію, що вона швидко встала і вийшла, пішли за нею, кажучи, що іде на гріб, щоб там поплакати. **32** Марія ж, як прийшла, де був Ісус, побачивши Його, впала Йому до ніг, кажучи Йому: Господи, якщо б Ти тут був, мій брат не помер би! **33** Ісус же, як побачив її, що плакала, і що плакали ті юдеї, що з нею прийшли, розжалобився духом і Сам зворушився. **34** І сказав: Де ви його поклали? Вони йому сказали: Господи, прийди і поглянь. **35** Просльозився Ісус. **36** Отже, жиди говорили: Дивись, як Він його любив! **37** *Деякі ж з них сказали: Чи не міг Цей, що відкрив очі сліпому, зробити так, щоб і цей не помер? **38** Ісус же, знову розжалоблюючись в собі, прийшов до гробу. Була ж печера, і на ній лежав камінь. **39** Сказав Ісус: Заберіть камінь. Сказала йому сестра померлого Марта: Господи, вже смердить, бо *йому* є чотири дні. **40** Сказав їй Ісус: Чи Я не сказав тобі, що, якщо віриш, побачиш божу славу? **41** Взяли ж камінь *з місця*, де лежав померлий. Ісус же, підвівши вгору очі, сказав: Батьку, віддаю Тобі хвалу, тому що Ти Мене вислухав. **42** Я ж знав, що Ти завжди Мене вислухуєш, але задля юрби, що стоїть довкола, Я сказав, щоб вони повірили, що Ти мене послав. **43** І сказавши це, Він закликав великим голосом: Лазаре, виходи! **44** І вийшов померлий з обв'язаними руками і ногами крайкою, і своїм лицем, обв'язаним хусткою. Сказав їм Ісус: Розв'яжіть його і пустіть, щоб ішов. **45** Численні, отже, з юдеїв, що прийшли до Марії і побачили, що зробив Ісус, повірили в Нього. **46** Деякі ж з них пішли до фарисеїв і сказали їм, що Ісус зробив.

вищ. 9

поч. 40

47 Отже, архиєреї і фарисеї зібрали раду і говорили: Що нам зробити, бо цей чоловік робить багато знаків? **48** Якщо Його так залишимо, всі в Нього повірять; і прийдуть римляни, і візьмуть місце і наш народ. **49** Якийсь же один з них, Каяфа, що того року був архиєреєм, сказав їм: Ви нічого не знаєте **50** *ані не думаєте, що нам є краще, щоб одна людина померла за народ, а не ввесь народ згинув. **51** Цього ж він від себе не сказав, але будучи архиєреєм того року, пророкував, що Ісус мав умерти за народ, **52** і не тільки за народ, але щоб і розсіяних божих дітей зібрати в одне. **53** *Від того ж дня вони змовилися, щоб Його вбити. **54** Ісус же більше явно не ходив між юдеями, але пішов звідти в околицю біля пустині, до міста, що називається Єфрем, і там ходив зі своїми учнями. **55** Була ж

ниж. 18

мат. 21

мѣстѣ идѣже срѣте его марда· Іюдее (же) оубо сѹщіи с нею в дому и оутѣшающе ю. видѣвше марію яко скоро въста и ізыде, по неи идоша, [глюще][21], яко идетъ на гроб да плачетъ тамо· Марія (же)[22] яко пріиде идѣже бѣ іс, видѣвши его, паде ему на ногу, глющи ему. ги, аще бы былъ здѣ, не бы (оумерлъ мои)[23] братъ· іс (же)[24] яко видѣ ю плачющуся, и пришешая с нею іюдея плачющуся, запрѣти духу, и возмутися самъ, и рече, гдѣ положисте его. Глаша ему. ги, пріиди и виждь. прослезися іс· Глаху оубо жидове, виждь како любляше его· *Нѣцыи же ѿ нихъ рѣша, не можаше ли сеи ѿверзыи очи слѣпому, сътворити да и сеи не оумретъ; іс (же)[25] паки прѣтя в себѣ (пріиде)[26] къ гробу· Бѣ же пещера, и камень лежаше на неи· (Гла)[27] іс, возмѣте камень· (Гла)[28] ему сестра оумершаго марда. ги, оуже смердит, четверодневен бо есть. (Гла)[29] еи іс, не рех ли ти яко аще вѣруеши, оузриши славу бжію; взаша (же)[30] камень [идѣже бѣ оумерыи лежа][31]· іс же (возведъ)[32] очи горѣ, (-)[33] рече, ѿче. хвалу тебѣ въздаю, яко оуслыша мя. аз же видѣхъ яко всегда мя послушаеши, но народа ради стоящаго окрестъ рѣхъ, да вѣру имуть яко ты мя посла· И сія рек, гласомъ велико възва. лазаре гряди вонъ. [И][34] изыде оумерыи обязан (рукама и ногама)[35] оукроемъ, и лице его оубрусомъ обязано. (гла)[36] им іс. разрѣшите его, и оставите [-][37] ити· Мнози оубо ѿ іоудеи пришешеи к маріи, и видѣвше яже сътвори (іс), вѣроваша вонь· Нѣціи же ѿ нихъ идоша к фарісеомъ, и рекоша имъ яже сътвори іс· зач, м·

вы д

Събраша оубо архіерее и фарісее сонмъ, и глаху, что сътворимъ. яко (члкъ сеи)[38] [многа знаменія творитъ][39]; аще оставим его тако, вси вѣруютъ в него. и пріидутъ римляне, и възмутъ (-)[40] мѣсто и языкъ (нашъ)· Єдинъ же нѣкто ѿ нихъ, каіафа, архіереи сыи лѣту тому, рече им. вы не вѣсте ничесоже *ни помышляете, яко оуне есть [нам][41], да єдинъ члкъ оумрет за люди, а не весь язык погибнетъ. сего же о себѣ не рече, но архіереи сыи лѣту тому, прорече, яко хотяше іс оумрети за люди. и не (токмо за люд)[42]. но да и чада бжіа расточеная събереть въ єдино· *ѿ того (же)[43] дне свѣщаша да оубіютъ его· іс (же)[44] ктому не явѣ хожаше въ іоудеехъ, но иде ѿтуду въ страну близъ пустыня, въ єфремъ нарицаемыи град, и ту [хождаше][45] съ [оученикы своими][46]· Бѣ же близъ

ни ни

мфа іа

пасха іоудейска, и взыдоша мнози въ ієрлим ѿ странъ преже пасхы да очистатса. Искаху оубо Іса, и глаху к себѣ в црькви стоаще. что мнитса вам, ꙗко не имать ли пріити в празникъ; даша (оубо)[47] архієреє и фарісеє заповѣдь. да аще кто ощутитъ єго гдѣ будє, повѣсть, ꙗко да иму єго.

Гла, ві, за, ма.

ма іѕ
ма ді
вѕі аі

Іс (*же)[1] преже шестихъ днїи пасхы, пріиде въ виданїю, идѣже бѣ лазаръ [оумерый][2], єгоже въскрси ѿ мртвых. Сътвориша (же)[3] єму вечерю тꙋ. и марда служаше. лазаръ же єдинъ бѣ ѿ възлежащихъ с нимъ. Маріа (же)[4] пріємши литру мѵра, нарда пистикы, многоцѣнны, помаза ноѕѣ Ісовѣ, и отре власы своими ноѕѣ єго, храмина же испълнися ѿ вона масти (благовонныа). (Гла)[5] же [єдинъ ѿ оучнкъ єго, іоуда сімоновъ искаріотъскїи][6], иже хоташе єго предати. чесо ради (мѵро се)[7] не продано бысть на трихъ стѣхъ пѣназь, и дано нищимъ; (Се же рече)[8], не ꙗко о нищихъ печашеса, но ꙗко тать бѣ. и ковчежецъ (имѣаше. и)[9] вмѣтаємаа ношаше. Рече (же)[10] Іс, (не дѣите)[11] еа, да в днь погребенїа моєго съблюдетъ є. Нищаа бо всегда имате с собою, мене же не всегда имате. Разумѣ (же)[12] народ многъ ѿ іоудей ꙗко тꙋ є. и пріидоша, не Іса ради токмо, но да и лазара видатъ, єго въскрси ѿ мртвыхъ. Съвѣщаша же архієреє, да и лазара оубіютъ, ꙗко мнози єго ради идаху ѿ іоудей, и вѣроваху въ Іса. Въ оутрѣи (же) днь, народ многъ пришедый в празникъ, слышавше ꙗко (Іс градетъ)[13] въ ієрлимъ, *пріаша вайє ѿ фѵникъ, і изыдоша въ срѣтенїє єму, и зваху {глюще}[14]. осанна, блвенъ грады въ има гне, [-][15] цръ ізлевъ. *обрѣтъ же Іс осла, всѣде на нє. ꙗкоже єсть писано. *не бойса дщи сіона, се цръ твой градетъ, сѣда на жребати осли. сих [же][16] не разумѣша [оученицы єго][17] преже, но єгда прослависа Іс. тогда помануша, ꙗко сїа бѣша о немъ писана, и сїа сътвориша єму. Свѣдѣтельствоваше (же)[18] народъ иже бѣ преже с нимъ єгда лазара възгласи ѿ гроба, и въскрси єго ѿ мртвыхъ. Сего ради и срѣте єго народъ, ꙗко слышаша {єго сїє}[19] сътворша знаменїє. за, мв.

ма іка
ма аі

лу ді

заха д
ісаїа зв
ма іка

фарісеє (же)[20] рѣша к себѣ. видите, ꙗко никаа же полза єсть; се миръ по немъ идетъ. Бѣху же (нѣціи єллини)[21] ѿ вшедшихъ да поклонатса въ празникъ. Сїи оубо приступиша к филиппу, иже бѣ ѿ видсайды галилей-

близько юдейська Пасха, і численні пішли до Єрусалиму з околиць перед Пасхою, щоб очиститись. **56** Шукали, отже, Ісуса і говорили до себе, стоячи в церкві: Як вам здається, чи не прийде на празник? **57** Отже, архиєреї і фарисеї дали наказ, щоб якщо хто довідається про Нього, де він є, щоб сказав, щоб Його схопити.

Глава 12, *поч. 41*

мат. 26
мар. 14
вищ. 11

1 Ісус *же шість днів перед Пасхою прийшов до Витанії, де був померлий Лазар, якого Він воскресив з мертвих. **2** Зробили ж Йому там вечерю, і Марта служила, а Лазар був одним з тих, що лежали з Ним. **3** Марія ж, взявши літру мира *зі* щирого дорогоцінного нарду, помазала ноги Ісуса і обтерла своїм волоссям Його ноги, дім же наповнився запахом запашної мазі. **4** Сказав же один з його учнів, Юда Симонів, Іскаріотський, який мав Його видати: **5** Задля чого не продано це миро за триста пінязів і не дано бідним? **6** Це ж він сказав, не тому, що журився про бідних, але тому що був злодієм, і мав калитку, і носив те, що кидали. **7** Сказав же Ісус: Облиште її, щоб його зберегла на день мого похорону. **8** Адже бідних завжди маєте з собою, Мене ж не завжди маєте. **9** Довідалась же велика юрба юдеїв, що Він тут є, і прийшли не тільки задля Ісуса, але щоб побачити і Лазаря, якого Він воскресив з мертвих. **10** Змовились же архиєреї, щоб і Лазаря вбити, **11** бо численні через нього відходили від юдеїв і вірили в Ісуса. **12** На другий же день велика юрба, що прийшла на празник, почувши, що Ісус іде до Єрусалиму, **13** *взяла віття з пальм і вийшла Йому назустріч. І вони кликали, кажучи: Осанна! Благословенний, хто іде в господнє ім'я! Цар Ізраїлю! **14** *Знайшовши ж осля, Ісус сів на нього, так як є написано: **15** *Не бійся сіонська дочко! Ось іде твій Цар, сидячи на жереб'яті ослиці. **16** Цього ж раніше не зрозуміли його учні, але коли Ісус прославився, тоді згадали, що це було написане про Нього, і це йому зробили. **17** Свідчила ж юрба, яка раніше була з Ним, коли Він викликав Лазаря з гробу і воскресив його з мертвих. **18** Задля цього і зустріла Його юрба, бо почули, що Він зробив цей знак. *поч. 42*

мат. 21
мар. 11

лук. 19

зах. 9
іс. 62
мат. 21

19 Фарисеї ж сказали до себе: Дивіться, що ніякої користі немає. Ось світ за Ним іде. **20** Були ж греками деякі з тих, що прийшли, щоб поклонитися на празник. **21** Ці, отже, приступили до Филипа, що був з Витсаїди Галилейської, і благали його, кажучи:

Пане, хочемо бачити Ісуса. **22** Прийшов Филип і сказав Андрієві, і знову Андрій і Филип сказали Ісусові: **23** Ісус же відповів їм, кажучи: Прийшов час, щоб Людський Син прославився. *поч.*

24 Амінь, амінь, кажу вам: якщо пшеничне зерно, впавши на землю, не вмре, воно саме залишається, якщо ж умре, зробить великий плід. *поч.*

мат. 10
мар. 8
лук. 9
і 17

25 *Хто любить свою душу, погубить її, і хто ненавидить свою душу в цьому світі, збереже її на вічне життя. **26** *Якщо хто Мені служить, хай іде вслід за Мною, і де Я є, там і мій слуга буде. І якщо хто Мені служить, його пошанує мій Батько. **27** Нині моя душа розхвилювалась. І що скажу? Батьку, спаси Мене від цієї години. Але задля цього Я прийшов на цю годину. *поч.*

ниж. 17

28 Батьку, прослав твоє ім'я! Прийшов же голос з неба: І Я прославив і знову прославлю! **29** Юрба ж, що стояла, почувши, говорила: Грім був. Інші казали: Ангел до Нього говорив. **30** Відповів Ісус і сказав: Не задля Мене був цей голос, але задля юрби. **31** Нині є суд цьому світові, нині князь цього світу буде вигнаний геть. **32** *І якщо Я буду піднесений з землі, все притягну до Себе. **33** Це ж Він говорив, зазначуючи, якою смертю хотів умерти. **34** Відповіла Йому юрба: *Ми чули з Закону, що Христос перебуває навіки. І як Ти говориш: Треба, щоб Людський Син піднявся? Хто є цей Людський Син? **35** Сказав же їм Ісус: Ще трохи часу у вас є світло. Ходіть, поки маєте світло, щоб вас не огорнула темрява. І хто ходить в темряві, не знає куди іде. *поч. 43*

вищ. 3

пс. 88
іс. 40

36 Поки маєте світло, вірте в світло, щоб ви були синами світла! Це сказав Ісус і, відійшовши, сховався від них. **37** Хоч Він перед ними зробив стільки знаків, вони не вірили в Нього, **38** щоб збулося слово пророка Ісаї, яке він сказав: *Господи, хто повірив нашому слухові? І господня правиця кому відкрилася? **39** Задля цього не могли вірити, бо знову сказав Ісая: **40** *Він засліпив їхні очі і скам'янив їх серця, щоб вони не бачили очима ані не розуміли серцем, і *не* навернулись, і Я їх *не* оздоровив! **41** Це сказав Ісая, коли побачив його славу і заговорив про нього. **42** Одначе, отже, і багато з князів повірили в Нього, але через фарисеїв не признавались, щоб не були вигнані зі зборів, **43** *бо полюбили радше людську славу, ніж божу славу. **44** Ісус же закликав і сказав: Хто вірить в Мене, не вірить в Мене, але в Того, хто Мене послав! **45** І хто Мене бачить, бачить

іс. 53
рим. 10

іс. 6
мат. 13
мар. 4
лук. 8
дія. 28
рим. 11

вищ. 5

скїа, и моляхꙋ его глюща. ги, хощемъ іса видѣти· (Прїиде)[22] филиппъ, и (гла)[23] андреови. [И паки андреа и филиппъ][24] (гласта)[25] іисови. іс же [отвѣща][26] има гла. прїиде часъ, да прославится снъ чческїи· зач.

Аминь аминь глю вамъ. аще зерно пшенично па на землю не оумретъ, то едино пребываетъ, аще ли оумретъ, многъ плодъ сътворитъ· зач.

*Любяй дꙋшꙋ свою, [погꙋбитъ][27] ю, и ненавидяй дꙋшꙋ свою въ мирѣ семъ, въ животѣ вѣчнѣмъ съхранитъ ю· *аще {кто мнѣ слꙋжитъ}[28], мнѣ да послѣдствꙋетъ. і идеже есмь азъ, тꙋ и слꙋга мой бꙋдетъ· И аще кто мнѣ слꙋжитъ, почтетъ его отцъ {мой}[29]· Нинѣ дꙋша моя възмꙋтися. и что рекꙋ; отче спси мя от часа сего но сего ради прїидохъ на часъ сей· зач.

Отче, прослави имя твое· Прїиде (же)[30] гласъ съ нбсе, и прославихъ, и паки прославлю· Народъ {же}[31] стоай {-}[32] слышавъ глахꙋ, громъ бысть· Инїи глахꙋ аггелъ (гла емꙋ)[33]. отвѣща іс, и рече. не мене ради гла сей бысть, но (народа ради)[34]. Нинѣ сꙋдъ есть мирꙋ семꙋ. нинѣ князь мира сего изгнанъ бꙋдетъ вонъ· *И аще азъ възнесенъ бꙋдꙋ от земля, вся привлекꙋ къ себѣ· Се же глаше, назнаменꙋя коею смертїю хотяше оумрети· отвѣща [-][35] емꙋ народъ, *мы слышахомъ от закона, яко хс пребываетъ въ вѣкы. и како [ты глеши][36], {-}[37] вьзнестися подобаетъ снꙋ чческомꙋ; кто есть сей снъ чческїи; рече (же)[38] имъ іс. еще мало время свѣтъ въ васъ есть. ходите [дондеже][39] свѣтъ имате, да тма васъ не иметъ. и ходяй въ тмѣ, не вѣсть камо идетъ· зач, мг·

[Дондеже][40] свѣтъ имате, вѣрꙋйте въ свѣтъ, да снове свѣта бꙋдете· Сїа гла іс, и ошедъ скрыся от нихъ· Толика (-)[41] (знаменїа сътворшꙋ емꙋ)[42] предъ ними, не вѣровахꙋ в него да (събꙋдеся слово исаїа прорка)[43], еже рече. *Ги, кто вѣрова слꙋхꙋ нашемꙋ; и мышца гня комꙋ открыся; сего ради не можахꙋ вѣровати, яко паки рече исаїа. *ослѣпи (очи ихъ)[44], и окаменилъ есть (срца ихъ)[45], да не видятъ очима, ни разꙋмѣютъ срцемъ, и обратятся, і исцѣлю и· Сїа рече исаїа, егда видѣ славꙋ его, и гла о немъ· обаче оубо и от князь мнози вѣроваша в него. но фарїсей ради не исповѣдовахꙋ, да не из сонмищъ изгнани бꙋдꙋтъ. *възлюбиша бо (паче славꙋ чческꙋю)[46] неже славꙋ бжїю· іс же възва и рече. вѣрꙋяй въ мя, не вѣрꙋетъ въ мя, но въ пославшаго мя· И видяй мя, видитъ послав-

ма і
ма и
лꙋ д
и зі

ни зі

вы г

іѡа пи
ісаїа м

ісаїа нг
кри і

ісаїа ѕ
ма гі
ма д
лꙋ и
дѣа ки
кри аі

вы є

выш г҃ шаго мя. *Азъ свѣтъ в миръ прїидохъ, да всякъ вѣруяй в мя, во тмѣ не пребудетъ. И аще кто (услышитъ гл҃ы моя)[47], [и не вѣруетъ][48]. азъ не сужу ему. не прїидохъ бо да сужу мирови, но да сп҃су миръ. ма҃ ві *Отметаяйся мене, и не прїемляй гл҃ъ моихъ, имать судящаго ему. Слово еже гл҃ахъ, то судитъ ему в послѣднїи дн҃ь. Яко азъ о себѣ не гл҃ахъ, но пославый мя отц҃ъ, той мнѣ заповѣдь дасть, что реку, и что возгл҃ю. И вѣмъ яко заповѣдь его животъ вѣчный есть. Яже убо азъ гл҃ю, якоже рече мнѣ отц҃ъ, тако (творю)[49].

Того, хто Мене послав! **46** *Я – світло! Я прийшов у світ, щоб кожний, хто вірить в Мене, не перебував у темряві. **47** І якщо хто почує мої слова, і не вірить, Я його не суджу, бо Я не прийшов, щоб судити світ, але щоб спасти світ. **48** *Хто Мене відрікається і не приймає моїх слів, має Того, що його судить. Слово, яке Я сказав, те його судитиме в останнім дні. **49** Бо Я від Себе не заговорив, але Той, що Мене послав, – Батько, Той Мені дав заповідь, те,що скажу і що говоритиму. **50** І знаю, що його заповідь є вічним життям. Що, отже, Я кажу, так як Мені сказав Батько, так роблю!

вищ. 3 мар. 16

Гл҃а, г҃і. за҃, мд҃.

Прежде же праздника пасхи, вѣдый Іс҃, яко прїиде ему ча҃ да прейдетъ от мира сего къ отцу, возлюбль своя сущая в мирѣ, до конца возлюби я. И вечери бывши, дїаволу уже вложившу въ ср҃це (Іудѣ Симонову Іскарїотскому, да его предастъ)[1]. Вѣдый [Іс҃][2], яко вся дасть ему отц҃ъ в руцѣ, и яко от Б҃а изыде, и къ Б҃у грядетъ. (Воставъ)[3] с вечеря, и (положи)[4] ризы. И прїемъ ленътїонъ препоясася, потом же (влїа)[5] воду въ умывалницу, и начатъ умывати ноги учн҃комъ, и отирати ленътїемъ, имже бѣ препоясанъ. Прїиде (же)[6] к Симону Петру. [И][7] (гл҃а)[8] ему той. Г҃и, ты ли мои омыеши нозѣ? Отвѣща Іс҃, и рече ему. Еже азъ творю, ты не вѣси нынѣ, разумѣеши же по сихъ. (Гл҃а)[9] ему Петръ, не умыеши (ногу моею)[10] во вѣкы. Отвѣща [ему Іс҃][11]. аще не умыю тебе, не имаши части съ мною. (Гл҃а)[12] ему Симонъ Петръ, Г҃и, не нозѣ мои токмо, но и руцѣ и главу. (Гл҃а)[13] ему Іс҃. Измовеный не требуетъ. токмо нозѣ умыти, ниж еі *есть бо весь чистъ. И вы чисти есте, но не вси, вѣдяше бо предающаго его, сего ради рече, яко не вси чисти есте. за҃, ме҃.

Егда (же)[14] умы ноги ихъ, {-}[15] прїятъ ризы своя, и возлегъ пакы, рече имъ. вѣсте ли что сотворихъ вамъ? а҃ кор и҃ і в҃і флп в҃ *вы глашаете мя учт҃ля и Г҃а, и добрѣ гл҃ете, есмь бо. Аще убо азъ умыхъ ваши нозѣ, Г҃ь и учт҃ель, и вы должни есте другъ другу умывати нозѣ. Образъ бо дахъ вамъ. да якоже азъ сотворихъ вамъ, и вы творите. ма҃ і лу҃ ѕ ниж еі *Аминь аминь гл҃ю вамъ, нѣсть рабъ болїи Г҃а своего, ни посланникъ болїи пославшаго его. Аще сїя вѣсте, блажени есте аще творите я. Не о всѣхъ васъ гл҃ю. Азъ (бо) вѣмъ ихже избра҃. но да писанїе събудется. дѣя а҃ ѱло м лу҃ кв *Ядый со мною хлѣбъ, воздвиже

Глава 13, *поч. 44*

1 А перед празником Пасхи Ісус, знаючи, що прийшла його година, щоб Він перейшов з цього світу до Батька, полюбивши своїх, що були в світі, Він полюбив їх до кінця. **2** І як була вечеря, як диявол уже вклав у серце Юди Симонового, Іскаріотського, щоб Його видати, **3** Ісус, знаючи, що Батько Йому все дав в руки і що від Бога вийшов і до Бога іде, **4** вставши від вечері, Він поклав одіж, і взявши рушник, підперезався. **5** Потім же влив води до умивальниці і почав вмивати учням ноги і обтирати рушником, яким був підперезаний. **6** Приходить же до Симона-Петра, і той Йому сказав: Господи, чи Ти обмиєш мої ноги? **7** Відповів Ісус і сказав йому: Що Я роблю, ти нині не знаєш, зрозумієш же по цьому. **8** Сказав Йому Петро: Не вмиєш моїх ніг повіки! Відповів йому Ісус: Якщо тебе не вмию, не маєш частки зі Мною. **9** Сказав Йому Симон-Петро: Господи, не тільки мої ноги, але і руки, і голову. **10** Сказав йому Ісус: Умитий не потребує, хіба тільки ноги вмити, *бо є ввесь чистий. І ви є чисті, але не всі, **11** бо знав того, що Його видавав, задля цього Він сказав, що не всі ви є чисті. *поч. 45*

ниж. 15

12 Коли ж умив їхні ноги, взяв свою одіж і, знову лігши, сказав їм: Чи знаєте, що Я вам зробив? **13** *Ви Мене кличите Учителем і Господом, і добре кажете, бо Я є. **14** Отже, якщо Я, Господь і Учитель, умив ваші ноги, і ви повинні один одному вмивати ноги. **15** Бо Я вам дав приклад, щоб, як Я вам зробив, і ви робили. **16** *Амінь, амінь, кажу вам: раб не є більший від свого пана ані посланець *не* більший від того, що його послав. **17** Якщо це знаєте, ви є блаженні, коли це робите. **18** Не про всіх вас говорю, бо Я знаю, кого вибрав, але щоб збулося Писання. *Той, хто їсть зі Мною хліб, підняв проти Мене свою п'яту.

кор1. 8 і 12 фил. 2

мат. 10 лук. 6 ниж. 15

дія. 1 пс. 40 лук. 22

19 Відтепер кажу вам: скоріше ніж станеться, щоб, коли станеться, ви повірили, що Я є. **20** *Амінь, амінь, кажу вам: хто лиш приймає того, кого пошлю, – Мене приймає; а хто Мене приймає, – приймає Того, що Мене послав! **21** *Сказавши це, Ісус стривожився духом, і свідчив, і сказав: Амінь, амінь, кажу вам, що один з вас Мене видасть. **22** Оглядалися ж між собою учні, не здогадуючись, про кого Він говорить. **23** *Був же один з його учнів, що лежав на лоні Ісуса, якого Ісус любив. **24** Кивнув же до цього Симон-Петро, щоб запитав, хто, отже, є *той*, про кого Він говорить. **25** А той, нахилившись до грудей Ісуса, сказав Йому: Господи, хто є? **26** Відповів Ісус: *Той є, якому Я, вмочивши хліб, подам. І вмочивши хліб, Він дав Юді Симоновому, Іскаріотському. **27** І тоді по хлібі до нього ввійшов сатана. Сказав, отже, йому Ісус: Що робиш, – зроби швидко! **28** Цього ж ніхто не зрозумів з тих, що лежали, до чого Він йому сказав. **29** Деякі ж думали, що, тому що Юда мав калитку, йому Ісус каже: Купи те, що потребуємо на празник. Або хай щось дасть бідним. **30** А він, взявши хліб, відразу вийшов. Була ж ніч, коли вийшов. **31** Сказав Ісус: *поч. 46*

Нині Людський Син прославився, і Бог прославився в Ньому! **32** Якщо Бог прославився в Ньому, і Бог Його прославить в Собі і зараз Його прославить. **33** Дітоньки, ще трохи Я є з вами. Будете Мене шукати, *так як сказав Я юдеям, що куди Я іду, ви не можете прийти, і вам нині кажу. **34** Даю вам нову заповідь, *щоб ви любили один одного. Так як Я вас полюбив, щоб і ви себе любили. **35** З цього всі пізнають, що ви є моїми учнями, якщо маєте між собою любов. **36** Сказав йому Симон-Петро: Господи, куди ідеш? Відповів йому Ісус: Куди Я іду, не нині можеш за Мною іти, пізніше ж за мною підеш. **37** Сказав Йому Петро: Господи, чому я нині не можу за Тобою піти? Нині за Тебе покладу мою душу. **38** Відповів йому Ісус: За Мене покладеш твою душу? *Амінь, амінь, кажу тобі: півень не запіє, як тричі Мене відречешся.

мат. 10 лук. 10
мат. 26 мар. 14 лук. 22
ниж. 21
мат. 26
вищ. 7
ниж. 15 ів1. 4 і 3
мат. 26 мар. 14 лук. 22

Глава 14, *поч. 47*

1 Хай ваше серце не тривожиться. Вірте в Бога і в Мене вірте. **2** В домі мого Батька є багато помешкань. Якщо б же ні, Я сказав би вам: іду приготувати вам місце. **3** І коли приготую вам місце, знову прийду і візьму вас до Себе, щоб де є Я, і ви були, **4** і

на́ ма пѧ́тꙋ свою· ѿсе́лѣ гл҃ю вамъ, прежде даже не бꙋдетъ, да [е҆гда̀ бꙋдетъ, вѣрꙋ и҆мете][16] ꙗ҆ко а҆зъ е҆смь· *а҆ми́нь а҆ми́нь гл҃ю вамъ. прїемлѧй а҆ще кого̀ послю, менѐ прїе́млетъ. а҆ (прїе́млѧй менѐ)[17], прїе́млетъ посла́вшаго мѧ· *сїа рекъ і҆с, възмꙋтисѧ дх҃омъ, и҆ свѣдѣтельствова и҆ рече. а҆ми́нь а҆ми́нь гл҃ю вамъ, ꙗ҆ко е҆ді́нъ ѿ васъ предастъ мѧ· Съзира́хꙋ же сѧ междꙋ собою оу҆чн҃цы, недооу҆мѣюще сѧ ѡ҆ ко҃ глетъ· *Бѣ [же][18] (е҆ді́нъ ѿ оу҆чн҃къ е҆го възлежа)[19] на лонѣ і҆совѣ, е҆гоже люблѧше і҆с. (помanꙋ же)[20] семꙋ си́мо҃н петръ, въпроси́ти. кто҃ оу҆бо е҆сть ѡ҆ не́мже глетъ; [напад же][21] то́й на пръси і҆сови, (гл҃а)[22] е҆мꙋ. г҃и, кто҃ е҆сть; (ѿвѣща̀)[23] і҆с, *то́й е҆сть, е҆мꙋже а҆зъ {ѡ҆мочивъ хлѣбъ подамъ}[24]· [и҆ ѡ҆мо́чь хлѣбъ][25], (дасть)[26] і҆оу҆дѣ си́моновꙋ и҆скарио́тскомꙋ. и҆ по хлѣбѣ тогда̀ вни́де во́нь сатана̀· (Гл҃а)[27] оу҆бо е҆мꙋ і҆с, е҆же твори́ши сътворѝ ско́ро. сего же никтоже разꙋмѣ ѿ възлежа́щихъ къ чесомꙋ рече е҆мꙋ· Нѣцїи же мнѧ́хꙋ, понеже ковче́жець и҆мѣаше і҆оу҆да, ꙗ҆ко глеть е҆мꙋ і҆с, кꙋпѝ е҆же требꙋе́м на пра́здникъ, и҆ли ни́щимъ да нѣчто дасть. прїим (же)[28] (о҆́нъ хлѣбъ)[29], [а҆́бїе и҆зыде][30]. бѣ же нощь, е҆гда (-)[31] и҆зыде· (Гл҃а)[32] і҆с. за҃, м҃s·

Нн҃ѣ просла́висѧ сн҃ъ чл҃чскїи, и҆ б҃ъ просла́висѧ ѡ҆ немъ. а҆ще б҃ъ просла́висѧ ѡ҆ немъ, и҆ б҃ъ просла́витъ е҆го в себѣ, и҆ а́бїе просла́витъ е҆го· ча҃да, е҆ще (с вами ма́ло)[33] е҆смь. взы́щете мене. (-)[34] ꙗ҆́коже рѣхъ і҆оу҆де́омъ. *ꙗ҆ко ꙗ҆́може а҆зъ и҆дꙋ, вы не мо́жете прїитѝ, и҆ вамъ гл҃ю нн҃ѣ. за́повѣдь но́вꙋю даю̀ вамъ, *да лю́бите дрꙋгъ дрꙋга, ꙗ҆́коже възлюбихъ вы, да и҆ вы лю́бите себе· ѡ҆ семъ разꙋмѣю҃ вси ꙗ҆́ко моѝ оу҆чн҃цы е҆сте, а҆ще любо҃ и҆мате междꙋ собою· (Гл҃а)[35] е҆мꙋ си́мо҃н пе́тръ. г҃и, ка́мо и҆́дешь; ѿвѣща̀ е҆мꙋ і҆с. ꙗ҆́може {а҆з}[36] и҆дꙋ, не мо́жеши (нн҃ѣ по мнѣ)[37] и҆тѝ, [посл҃ѣ же по мнѣ и҆́дешь][38]· (гл҃а)[39] е҆мꙋ пе́тръ. г҃и, почто̀ не могꙋ (нн҃ѣ по тебѣ и҆тѝ)[40]; (нн҃ѣ) дш҃ꙋ мою за тѧ положꙋ· (ѿвѣща̀)[41] (е҆мꙋ) і҆с. дш҃ꙋ ли твою за́ мѧ положи́ши; *а҆ми́нь а҆ми́нь гл҃ю тебѣ, не (възгласи́тъ а҆лекто́ръ)[42], дондеже ѿве́ржешисѧ мене трищи·

ма҃ і҃ лꙋ҃ і҃
ма҃ кѕ҃ ма҃ ді҃ лꙋ҃ кв҃
нж҃ ка҃
ма҃ кѕ҃
вы҃ з҃
нж҃ еі҃ а҃ і҆оа҃н д҃ и҃ г҃
ма҃ кѕ҃ ма҃ ді҃ лꙋ҃ кв҃

Гл҃а, ді҃· за҃, м҃з·

Да не смꙋща́етсѧ (се҃рце ва́ше)[1], вѣ́рꙋите в б҃а, и҆ в мѧ вѣрꙋите. в домꙋ ѿц҃а мое҆го ѡ҆бители мно́ги сꙋть· а҆ще ли же ни, реклъ быхъ ва҃, [-][2] и҆дꙋ оу҆готовати мѣ́сто ва́мъ, и҆ а҆́ще (оу҆готовaю)[3] мѣ́сто ва́мъ, па́ки прїидꙋ, и҆ поимꙋ вы к себѣ, да

ꙗ̓дѣже є̓смь а̓зъ, и̓ вы̀ бꙋдете, и̓ ꙗ̓́може а̓зъ и̓дꙋ, вѣ́сте, [и̓ пꙋть вѣ́сте][4]· (Гл҃а)[5] є̓мꙋ дома̀. Г҃и, не вѣмы камо и̓дешѝ, [и̓][6] ка́ко мо́жемъ пꙋть вѣдѣти; (Гл҃а)[7] є̓мꙋ і҃с, а̓зъ є̓смь пꙋть, и̓ і̓стинна, и̓ живо́тъ· Никто́же прїидетъ къ ѿц҃ꙋ, то́кмо мно́ю· А҆́ще мѧ̂ бысте зна́ли, и̓ ѿц҃а моє̓го зна́ли бы́сте (ꙋ҆бо), и̓ ѿсе́лѣ (позна́сте)[8] є̓го, и̓ ви́дѣ́сте є̓го· (Гл҃а)[9] є̓мꙋ фили́ппъ, Г҃и, покажи на́мъ ѿц҃а, и довлеѣтъ на́мъ· (Гл҃а)[10] є̓мꙋ і҃с. толи́ко врема с ва́ми є̓смъ, и̓ не позна̀ менѐ фили́ппе; видѣвыи мене, видѣ ѿц҃а. [и̓][11] како ты гл҃еши покажи на҄ ѿц҃а; не вѣ́рꙋє̓ши ли ꙗ̓ко а̓з҄ въ ѿц҃и, и̓ ѿц҃ъ въ мнѣ̂ є̓сть·

за҃, ми·

Гл҃ы ꙗ̓́же а̓зъ гл҃ю вамъ, ѡ̓ себѣ не гл҃ю. Ѿц҃ъ же въ мнѣ пребыва́ѧй, (то́и) твори́тъ дѣ́ла (-)[12]. вѣ́рꙋите мн҃ѣ ꙗ̓́ко а̓зъ въ ѿц҃ы, и̓ ѿц҃ъ въ мнѣ· А҆́ще ли же ни, за (та дѣ́ла)[13] вѣ́рꙋи́те [мн҃и][14]. а̓ми́нь а̓ми́нь гл҃ю ва́мъ, вѣ́рꙋѧй в мѧ̂, дѣ́ла ꙗ̓́же а̓зъ творю, и̓ то́и сътвори́тъ, и̓ бо́лшѧ сихъ сътворитъ, ꙗ̓́ко а̓зъ къ ѿц҃ꙋ (моемꙋ) градꙋ· *И̓ є̓же а̓́ще что просите {ѿц҃а}[15] ѡ̓ имени моемъ, то сътворю, да просла́витсѧ ѿц҃ъ въ сн҃ѣ· (і̓) а̓́ще чесо̀ про́сите {-}[16] въ и̓мѧ мое, а̓зъ сътворю̀· А҆́ще лю́бите мѧ̂, за́повѣди моѧ съблюдѣте. и̓ а̓зъ ꙋ̓молю ѿц҃а, и̓ і̓ного ꙋ̓тѣшителѧ да҃ вамъ, да [бꙋ́детъ с ва́ми въ вѣки][17], дх҃ъ и̓́стинныи, є̓гоже ми́ръ не мо́жетъ прїѧ́ти, ꙗ̓́ко не ви́дитъ є̓го, ниже зна́є [є̓го][18]· вы́ [же][19] зна́єте є̓го, ꙗ̓́ко в̆ ва́съ пребыва́єтъ, и̓ в̆ васъ бꙋ́детъ· Не ѡ̓ста́влю васъ си́ры, прїидꙋ к ва҄. є̓ще ма́ло. и̓ ми́ръ (ктомꙋ не ви́дитъ менѐ)[20]. вы же ви́дите мѧ̂. ꙗ̓́ко а̓зъ живꙋ, и̓ вы живи бꙋ́дете· в то́и дн҃ь разꙋмѣ́єте вы, ꙗ̓́ко а̓зъ въ ѿц҃ы моє̓мъ, и̓ вы въ мнѣ̂, и̓ а̓зъ в̆ ва҃·

за҃·

И̓мѣѧй̀ за́повѣди моѧ и̓ съблюда́ѧ и̓хъ, то́и є̓сть любѧи мѧ̂. а̓ любѧ́й мѧ̂, възлюбленъ бꙋ́детъ ѿц҃емъ мои҄, и̓ а̓зъ възлюблю̀ є̓го, и̓ ꙗ̓влю́сѧ є̓мꙋ самъ· (Гл҃а) є̓мꙋ і̓ꙋ́да не скарио́тескыи. Г҃и, и̓ что бысть, ꙗ̓́ко на҄ хо́щеши ꙗ̓ви́тисѧ, а̓ не ми́рови; ѿвѣща̀ і҃с и̓ рече є̓мꙋ. а̓́ще кто лю́би҃ мѧ̂, сло́во мое съблюдетъ, И̓ ѿц҃ь мо́и възлю́битъ є̓го. и̓ к немꙋ прїидевѣ, и̓ ѡ̓би́тель ꙋ̓ него сътворивѣ· Не любѧ̀й мѧ̂, слове́съ мои́хъ не съблюда́ет҄· И̓ сло́во є̓же (слы́шасте)[21], нѣ́сть моѐ, ѝо посла́вшаго мѧ̂ ѿц҃а· Сїа гл҃ахъ ва́мъ, в̆ ва́съ сы́и. *ꙋ̓тѣшитель же дх҃ъ ст҃ыи, є̓гоже по́слет҄ ѿц҃ъ въ и̓мѧ мое, то́и вы наꙋ̓чи́тъ всемꙋ. и̓ въспома́нетъ ва́мъ всѧ ꙗ̓́же рѣхъ ва́мъ [-][22]· Ми́ръ ѡ̓ставлѧ́ю ва́мъ. ми́ръ мо́и даю̀ ва́мъ. не ꙗ̓́коже

Margin: мѳ҃а з҃ / мр҃а а҃і / ни҃ є҃і / лꙋ҃ а҃і / і̓а́ков҃ а҃ ; ни҃ є҃і

куди Я іду, знаєте, і дорогу знаєте. **5** Сказав Йому Тома: Господи, не знаємо, куди ідеш, і як можемо дорогу знати? **6** Сказав йому Ісус: Я є дорога, і правда, і життя! Ніхто не приходить до Батька, *хіба* тільки через Мене. **7** Якщо б ви Мене знали, і, отже, знали б мого Батька. І відтепер ви Його пізнали і Його побачили. **8** Сказав Йому Филип: Господи, покажи нам Батька – і нам вистачить. **9** Сказав йому Ісус: Стільки часу Я є з вами, і ти Мене не пізнав, Филипе? Хто Мене бачив, побачив Батька. І як ти говориш: Покажи нам Батька? **10** Чи не віриш, що Я в Батьку і Батько є в Мені?

поч. 48

Слова, які Я вам кажу, не говорю від Себе. Батько ж, що в Мені перебуває, Той робить діла. **11** Вірте Мені, що Я в Батьку і Батько в Мені. Якщо ж ні, вірте Мені за ті діла. **12** Амінь, амінь, кажу вам: хто вірить в Мене, і той зробить діла, які Я роблю, і зробить більші від цих, бо Я іду до мого Батька. **13** *І що тільки попросите Батька в моє ім'я, те зроблю, щоб Батько прославився в Сині. **14** І якщо будете щось просити в моє ім'я, Я зроблю. **15** Якщо любите Мене, зберігайте мої заповіді. **16** І Я вблагаю Батька – і вам дасть іншого Утішителя, щоб був з вами навіки **17** Дух Правди, якого світ не може прийняти, бо Його не бачить ані Його не знає. Ви ж Його знаєте, бо у вас перебуває і у вас буде. **18** Не залишу вас сиротами, прийду до вас. **19** Ще трохи, і світ більше Мене не побачить. Ви ж бачите Мене, що Я живу, і ви будете живими. **20** В тому дні ви пізнаєте, що Я в моєму Батьку, і ви в Мені, і Я у вас.

поч.

21 Хто має мої заповіді і їх зберігає, той Мене любить. А хто Мене любить, буде полюблений моїм Батьком, і Я його полюблю, і об'являюся йому сам. **22** Сказав Йому Юда, не Іскаріотський: Господи, і що сталося, що нам хочеш з'явитися, а не світові? **23** Відповів Ісус і сказав йому: Якщо хто Мене любить, моє слово збереже. І мій Батько його полюбить, і прийдемо до нього, і зробимо у ньому помешкання. **24** Хто не любить Мене, не зберігає моїх слів. І слово, яке ви чули, не є Моє, але Того, що Мене послав, – Батька. **25** Це Я вам говорив, будучи між вами. **26** *А Утішитель, Святий Дух, якого пошле Батько в моє ім'я, той вас навчить всього і пригадає вам все, що Я вам сказав. **27** Мир лишаю вам, мій мир даю вам. Не так,

Margin: мат. 7 / мар. 11 / ниж. 15 / лук. 11 / як. 1 ; ниж. 15

як світ дає, Я даю вам. *поч. 49*

Хай не тривожиться ваше серце ані не жахається. **28** Ви чули, що Я вам сказав: Іду і прийду до вас. Якщо б ви Мене любили, ви зраділи б, отже, що Я сказав: Іду до Батька. Бо мій Батько є більший від Мене! **29** І нині Я вам сказав, раніше ніж станеться, щоб, коли станеться, ви повірили. **30** Більше не говоритиму багато з вами, бо йде князь цього світу, і в Мені він не має нічого. **31** Але щоб світ зрозумів, що Я люблю Батька і, так як Мені Батько заповів, так роблю. Встаньте, ідім звідси!

мирѣ даєтъ, азъ даю вамъ· за҃, мд·
Да не смущаєтся (срце ваше)[23] ни оустрашаєтъ· Слышасте ꙗко (-)[24] рѣхъ вамъ, идꙋ и прїидꙋ к вамъ· Аще бысте любили мя, възрадовалися бысте оубо. ꙗко [рѣхъ][25] идꙋ къ ѡцꙋ. ꙗко ѡцъ [мои][26] болїи мене єсть· И нн҃ѣ рѣхъ вамъ, преже даже не бꙋдетъ. да егда бꙋдетъ, вѣрꙋ имете· Ктомꙋ не много гл҃ю с вами· Грядетъ бо (сего) мира князь, и въ мнѣ не иматъ ничесоже. Но да разꙋмѣетъ миръ, ꙗко люблю ѡца. и ꙗкоже заповѣда мнѣ ѡцъ, тако творю. въстанѣте идемъ ѿсюдꙋ·

Глава 15, *поч. 50*

1 Я є правдива лоза, і мій Батько є робітником. **2** *Всяку парость, що в Мені не родить плоду, Він її забере, і всяку, що робить плід, обітне її, щоб принесла більший плід. **3** *Уже ви є чисті за слово, яке Я вам сказав. **4** Будьте в Мені, і Я в вас. Так як парость не може зробити плоду від себе, якщо не буде на лозі, так і ви, якщо не перебуватимете в Мені. **5** Я є лоза, ви ж парості. І хто буде в Мені і Я в ньому, той зробить великий плід, бо без Мене не можете робити нічого. **6** *Якщо хто в Мені не перебуває, буде кинутим геть, так як парость, і всохне. І її збирають і кидають у вогонь, і вона згоряє. **7** Якщо будете перебувати в Мені, і мої слова у вас перебуватимуть, *просіть, що тільки хочете, – і вам буде. **8** В цьому прославився мій Батько, щоб ви зробили великий плід, – і будете моїми учнями. *поч. 51*

мат. 15; вищ. 13; кол. 1; ів1. 3, вищ. 14

9 Так як Мене полюбив Батько, і Я вас полюбив. Перебувайте в моїй любові. **10** Якщо збережете мої заповіді, перебуватимете в моїй любові, так як Я зберіг заповіді мого Батька і перебуваю в його любові. **11** Це Я вам сказав, щоб моя радість була у вас і ваша радість стала повною. **12** *Це є моя заповідь, щоб ви любили один одного так, як я вас полюбив. **13** Більшої любові ніхто не має від цієї, щоб хто душу свою поклав за своїх друзів. **14** Ви є мої друзі, якщо робите те, що Я вам заповідаю. **15** Більше не називаю вас рабами, бо раб не знає, що робить його пан. Вас же Я назвав друзями, бо все, що чув Я від мого Батька, Я вам сказав. **16** Не ви Мене вибрали, але Я вас вибрав і настановив вас, щоб ви ішли і плід принесли, і плід ваш зостанеться, щоб те, що тільки попросите від Батька в моє ім'я, Він дав вам. *поч. 52*

вищ. 13; сол1. 4; ів1. 3 і 4; еф. 5

Гл҃а, еі· за҃, н·

Азъ єсмь лоза истиннаꙗ, и ѡцъ мои дѣлатель єсть. *всякꙋ розгꙋ ѡ мнѣ не творящꙋю плода, изметъ ю. и всякꙋ (творящꙋю плодъ)[1], ѡтребитъ ю. да [множайшїи плодъ][2] принесетъ· *Оуже вы чисти єсте, за слово єже гл҃ахъ вамъ. бꙋдѣте въ мнѣ, и азъ в васъ· Ꙗкоже розга не можетъ плода сътворити ѡ себѣ, аще не бꙋдетъ на лозѣ, тако (и)[3] вы, аще въ мнѣ (не) пребꙋдете· Азъ єсмь лоза, вы (же) рождїе. (и) иже бꙋдетъ въ мнѣ, и азъ в немъ, тои сътворитъ плодъ многъ. ꙗко без мене не можете творити ничесоже· *Аще кто въ мнѣ не пребꙋдетъ, извержется вонъ. ꙗкоже розга, и иссышетъ. и събираютъ {ю}[4], и въ ѡгнь влагаю, и сгараетъ· Аще пребꙋдете въ мнѣ. и гл҃и мои в васъ пребꙋдꙋтъ. *емꙋже аще хощете просите, и бꙋдетъ вамъ· О семъ прославися ѡцъ мои, да плодъ многъ сътворите. и бꙋдете мои оученицы· за҃, на·

мат҃ еі; вы҃ гі; кола҃ а; а іоа҃ г, вы҃ ді

Ꙗкоже възлюби мя ѡцъ, и азъ [възлюбихъ васъ][5]. бꙋдѣте в любви моей· Аще заповѣди моя съблюдете, пребꙋдете в любви моей, ꙗкоже азъ заповѣди ѡца моего съблюдохъ, и пребываю в него любви· Сїя гл҃ахъ вамъ, да радость моя в васъ бꙋдетъ, и радость ваша исплънится· *Си єсть заповѣдь моя, да любите дрꙋгъ дрꙋга, ꙗкоже възлюбихъ вы· Болша сея любве никтоже иматъ, да кто дшꙋ свою положитъ за дрꙋгы своя. вы дрꙋзи мои єсте, аще творите єлика азъ заповѣдаю вамъ. не ктомꙋ [васъ гл҃ю][6] рабы. ꙗко рабъ не вѣсть что творитъ (гь єго)[7]. васъ же рекохъ дрꙋгы, ꙗко вся ꙗже слышахъ ѿ ѡца моего, сказахъ вамъ· Не вы мене избрасте, но азъ избрахъ васъ и положихъ васъ, да вы идете, и плодъ принесете, и плодъ вашъ пребꙋдетъ· да єгоже аще просите ѿ ѡца въ имя мое, дастъ вамъ· за҃, нв·

вы҃ гі; а селꙋ д; а іоа҃ г и д; єфе є

Сіѧ заповѣдаю вамъ, да любите другъ друга. А҆ще міръ васъ ненавидитъ, вѣдите, ꙗ҆ко мене прежде васъ възненавидѣ. А҆ще ѿ міра бысте были, міръ ꙋ҆бо своѐ любилъ бы. Ꙗ҆коже ѿ міра нѣсте, но а҆зъ и҆збрахъ вы ѿ міра, сего ради ненавидитъ васъ міръ. Поминайте слово, е҆же а҆зъ рѣхъ вамъ: *Нѣсть рабъ болій гд҃а своего. *А҆ще мене и҆згнаша, и҆ васъ и҆жденутъ. А҆ще слово моѐ съблюдоша, и҆ ваше съблюдутъ. Но сіа вся творѧтъ вамъ за и҆мѧ моѐ, *ꙗ҆ко не вѣдѧтъ пославшаго мѧ. А҆ще не бы҆ пришелъ и҆ гл҃алъ и҆мъ, грѣха не быша и҆мѣли. Нн҃ѣ же вины не и҆мутъ ѡ҆ грѣсѣ своемъ. Ненавидѧй мене, и҆ ѻ҆ц҃а моего ненавидитъ. А҆ще дѣлъ не бы҆ сътворилъ в нихъ, и҆хже и҆нъ никтоже сътвори, грѣха не быша и҆мѣли. Нн҃ѣ же и҆ видѣша, и҆ възненавидѣша {-}[8] мене и҆ ѻ҆ц҃а моего. Но да сбудется слово, писаное в законѣ и҆хъ, *ꙗ҆ко възненавидѣша мѧ туне. Е҆гда [же][9] пріи҆детъ ꙋ҆тѣшитель, *е҆гоже а҆зъ послю вамъ ѿ ѻ҆ц҃а, дх҃ъ и҆стинны, и҆же ѿ ѻ҆ц҃а и҆сходитъ, тоѝ свѣдѣтельствуетъ ѡ҆ мнѣ. И҆ вы же свѣдѣтельствуете, ꙗ҆ко и҆сконѝ со мною е҆сте.

(вы҃ гі; ма҃ і; лу҃ ѕ; ма҃ кд; ни҃ ѕі; ψ҃ло лд; лу҃ кд; дѣ҃ а; вы҃ ді)

17 Це Я вам заповідаю, щоб ви любили один одного. **18** Якщо вас ненавидить світ, знайте, що він Мене раніше від вас зненавидів. **19** Якщо б від світу ви були, отже, світ своє любив би. А що ви не є від світу, але Я вибрав вас від світу, задля цього ненавидить вас світ. **20** Згадуйте слово, яке Я вам сказав: *Раб не є більший від свого пана. *Якщо Мене прогнали, і вас проженуть; якщо слово моє зберегли, і ваше збережуть. **21** Але це все вам роблять за моє ім'я, *бо не знають того, хто Мене послав. **22** Якщо б Я був не прийшов і їм *не* говорив, гріха були б не мали. Нині ж не мають оправдання за свій гріх. **23** Хто ненавидить Мене, і мого Батька ненавидить. **24** Якщо б Я не зробив між ними діла, яких ніхто інший не зробив, гріха були б не мали. Нині ж і бачили, і зненавиділи Мене і мого Батька. **25** Але, щоб збулося слово, написане в їхньому Законі, *бо зненавиділи Мене даремно. **26** Коли ж прийде Утішитель, *якого Я вам пошлю від Батька, Дух правди, який виходить від Батька, той свідчитиме про Мене! **27** І ви ж свідчите, бо ви від початку є зі Мною.

(вищ. 13; мат. 10; лук. 6; мат. 24; ниж. 16; пс. 34; лук. 24; дія. 1; вищ. 14)

Гл҃а, ѕі.

Сіа гл҃ахъ вамъ, да не съблазнитеся, ѿ сонмищъ и҆жденутъ вы. зач҃, нг. Но пріи҆детъ часъ, да всѧкъ и҆же ꙋ҆біетъ вы, мнитъсѧ службу приносити бг҃у. *И҆ сіа сътворѧтъ, ꙗ҆ко не познаша ѻ҆ц҃а, ни мене. Но сіа гл҃ахъ вамъ, да е҆гда пріи҆детъ часъ [-][1], поминайте е҆, ꙗ҆ко а҆зъ рѣхъ вамъ. Сихъ же вамъ и҆спервыа не рѣхъ, ꙗ҆ко с вами бѣхъ. Нн҃ѣ же и҆ду к пославшему мѧ. И҆ никтоже ѿ васъ въпрашаетъ мене камо и҆деши; Но ꙗ҆ко сіа гл҃ахъ вамъ, скорбь и҆сполни (ср҃цѧ ваша)[2]. Но а҆зъ и҆стину (вамъ гл҃ю)[3]. Оуне е҆сть вамъ да а҆зъ и҆ду, а҆ще бо не и҆ду (а҆зъ), ꙋ҆тѣшитель не пріи҆детъ к вамъ. А҆ще ли же и҆ду, послю е҆го к вамъ. И҆ пришедъ онъ, ѡ҆бличитъ міра, ѡ҆ грѣсѣ, и҆ ѡ҆ правдѣ, и҆ ѡ҆ судѣ. Ѡ҆ грѣсѣ ꙋ҆бо, ꙗ҆ко не вѣруютъ в мѧ. Ѡ҆ правдѣ же, ꙗ҆ко къ ѻ҆ц҃у [моему][4] и҆ду, и҆ ктому не видите мене. Ѡ҆ судѣ же, ꙗ҆ко кнѧзь міра сего ѡ҆сужденъ бысть. Е҆ще много и҆мамъ [гл҃ати вамъ][5], но не можете носити нн҃ѣ. Е҆гда же пріи҆детъ онъ дх҃ъ и҆стинны, наставитъ вы на (всѧку и҆стину)[6]. Не (ѡ҆ себѣ бо гл҃ати и҆мать)[7], но е҆лика [а҆ще][8] ꙋ҆слышитъ, гл҃ати и҆мать, и҆ грѧдущаѧ възвѣститъ вамъ. Онъ мѧ прославитъ, ꙗ҆ко ѿ моего пріи҆метъ, и҆ възвѣститъ вамъ. зач҃, нд.

(вы҃ еі)

Глава 16

1 Це Я вам сказав, щоб ви не згіршилися. **2** Вас виженуть зі зборів, *поч. 53* але прийде година, що кожний, хто вас уб'є, вважатиме, що приносить службу Богові. **3** *І це зроблять, бо не пізнали Батька ані Мене. **4** Але Я вам це сказав, щоб, коли година прийде, ви згадували це, що Я вам сказав. Цього ж вам від початку Я не сказав, бо Я був з вами. **5** Нині ж іду до Того, хто Мене послав, і ніхто з вас Мене не запитує: Куди ідеш? **6** Але, тому що Я вам це сказав, смуток наповнив ваші серця. **7** Але Я вам кажу правду: краще є вам, щоб Я пішов, бо якщо Я не піду, Утішитель не прийде до вас. Якщо ж піду, – пошлю Його до вас. **8** І прийшовши, Він оскаржить світ за гріх, і за справедливість, і за суд. **9** За гріх, отже, бо не вірять в Мене. **10** За справедливість же, бо іду до мого Батька, і більше не побачите Мене. **11** За суд же, бо князь цього світу є засуджений. **12** Ще багато маю вам говорити, але ви нині не можете знести. **13** Коли ж Він прийде, Дух правди, Він вас настановить на всяку правду, бо не буде від себе говорити, але що тільки почує, *те* буде говорити, і сповістить вам, що має настати. **14** Він Мене прославить, бо від Мого одержить і вам сповістить. *поч. 54*

(вищ. 15)

15 Все, що має Батько, є Моїм. Задля цього Я сказав, що від Мене одержить і вам сповістить. **16** Незабаром – і більше не побачите Мене, і знову незабаром – і побачите Мене, бо Я іду до Батька. **17** Сказали ж, *дехто* з його учнів до себе: Що є це, що нам говорить:Незабаром – і не побачите Мене, і знову незабаром – і Мене побачите, і що Я іду до Батька? **18** Говорили, отже: Що є це незабаром, що Він говорить? Не знаємо, що говорить. **19** Зрозумів же Ісус, що хотіли Його запитати, і сказав їм: Чи допитуєтеся між собою про це, що Я сказав: Незабаром – і не побачите Мене, і знову, незабаром – і Мене побачите? **20** Амінь, амінь, кажу вам, що ви заплачете і заридаєте, а світ зрадіє; ви ж будете сумувати, але ваш смуток обернеться в радість. **21** Коли жінка родить, має смуток, що прийшла її година. Коли ж народить дитину, більше не пам'ятає смутку через радість, що народилася людина на світ. **22** І ви ж, отже, нині маєте смуток, та знову вас побачу, і ваше серце зрадіє, і вашої радості ніхто від вас не забере. **23** І в той день Мене не проситимете нічого. *поч. 55*

мат. 7
мар. 11
лук. 11
вищ. 14
і 15
як. 1

*Амінь, амінь, кажу вам, що все, що тільки попросите від Батька в моє ім'я, Він дасть вам. **24** Дотепер ви не просили нічого в моє ім'я. Просіть – і одержите, щоб ваша радість була повною. **25** Це Я вам сказав в притчах, але прийде година, коли більше не говоритиму вам в притчах, але явно сповіщу вам про батька. **26** В той день попросите в моє ім'я, – і не кажу вам, що Я ублагаю Батька за вас, **27** бо сам Батько любить вас, бо ви Мене полюбили *і повірили, що Я вийшов від Бога. **28** Я вийшов від Батька і прийшов у світ, і знову залишаю світ і іду до Батька! **29** Сказали Йому його учні: Ось нині явно говориш, а ніякої притчі не говориш. **30** Нині знаємо, що знаєш усе, і не потребуєш, щоб хтось Тебе запитував. З цього віримо, що Ти вийшов від Бога. **31** Відповів їм Ісус: Чи нині вірите? **32** *Ось іде година, і нині прийшла, щоб кожний розійшовся до свого, і залишите Мене самого. Та Я не є сам, бо Батько є зі Мною. **33** Це Я вам сказав, щоб в Мені ви мали мир. В світі будете в смутку, але бадьортесь, бо Я переміг світ!

ниж. 17

мат. 26
мар. 14

Глава 17, *поч. 56*

1 Це сказав Ісус і підняв свої очі до неба, і промовив: Батьку, прийшов час. Прослав свого Сина, щоб і твій Син Тебе прославив. **2** *Так як Ти дав Йому владу над всяким тілом,

мат. 28
єв. 2

вс҃ѧ є҆ли́ка и҆́матъ ѿц҃ъ, моѧ̀ сꙋ́тъ. сего ради рѣхъ, ꙗ҆́кѡ ѿ мене прїиме́, и҆ възвѣститъ вамъ· в҃ ма́лѣ, и҆ ктомꙋ не ви́дите мене, и҆ пакы в ма́лѣ, и҆ ѹ҆́зрите мѧ, [ꙗ҆́кѡ и҆дꙋ̀ къ ѿцꙋ̀][9]· рѣша (же)[10] ѿ ѹ҆чн҃къ є҆го к себѣ. что̀ є҆сть се є҆же гл҃етъ намъ, в҃ малѣ и҆ не види́те менѐ, и҆ пакы в҃ малѣ и҆ ѹ҆́зрите мѧ, и҆ ꙗ҆́кѡ [а҆зъ][11] и҆дꙋ̀ къ ѿц҃ꙋ: гл҃ахꙋ ѹ҆бо, что̀ (се є҆сть)[12], є҆же гл҃етъ, в҃ ма́лѣ: не вѣмы что̀ гл҃етъ· разꙋмѣ (же) і҆с҃, ꙗ҆́кѡ хотѧхꙋ є҆го въпрашати, и҆ рече и҆мъ. ѡ҆ семъ ли стѧза́етесѧ межꙋ̀ собою, ꙗ҆́кѡ рѣхъ, в҃ ма́лѣ и҆ не ви́дите менѐ, и҆ паки в малѣ и҆ ѹ҆́зрите мѧ· а҆ми́н а҆ми́нь гл҃ю вамъ, ꙗ҆́кѡ въсплачетесѧ и҆ въздыда́ете вы, а҆ ми́ръ възрадꙋ́етсѧ. вы [же][13] печа́лни бꙋ́дете. но печаль ва́ша в ра́дость бꙋ́детъ, жена̀ є҆гда ражда́етъ, ско́рбь и҆́матъ, ꙗ҆́кѡ прїиде годъ еѧ̀. є҆гда же родитъ ѡ҆́трочѧ̀. ктомꙋ не по́мнитъ ско́рби за ра́дость, ꙗ҆́кѡ роди́сѧ чл҃къ в҃ ми́ръ· и҆ вы (же печаль и҆́мате ѹ҆бо нн҃ѣ)[14]. па́кы же ѹ҆́зрю̀ вы, и҆ възрадꙋ́етсѧ (сeрдце ва́ше)[15], и҆ ра́дости ва́шеѧ̀ никтоже възметъ ѿ васъ· и҆ в҃ то́й дн҃ь менѐ не въпро́сите ничесоже· за҃, не·
*а҆ми́нь а҆ми́нь гл҃ю вамъ. [ꙗ҆́кѡ є҆ли́ка а҆́ще][16] чесо про́сите ѿ ѡ҆́тца въ и҆мѧ мое. дастъ вамъ· доселѣ не проси́сте ничесоже въ и҆́мѧ моѐ. проси́те, и҆ прїимете, да ра́дость ваша и҆спо́лънена бꙋ́детъ· Сїа в҃ при́тчахъ гл҃ахъ ва҃. [но][17] прїидетъ ча҃, є҆гда ктомꙋ в҃ притча́ не гл҃ю ва҃, но ꙗ҆вѣ ѡ҆ ѿц҃и възвѣщꙋ вамъ· в҃ то́й дн҃ь въ и҆мѧ моѐ въпро́сите. и҆ не гл҃ю ва҃, ꙗ҆́кѡ а҆зъ ѹ҆молю ѿц҃а ѡ҆ васъ. са҃ бо ѿц҃ъ лю́битъ вы, ꙗ҆́кѡ вы мене възлюби́сте, *и вѣровасте, ꙗ҆́кѡ а҆зъ ѿ б҃а и҆зыдо҃ и҆зыдо҃ ѿ ѡ҆́тца и҆ прїидо҃ в҃ ми҃, (и҆) па́кы ѡ҆ставлѧю миръ и҆ и҆дꙋ къ ѿц҃ꙋ· (гл҃ашѧ)[18] [є҆мꙋ][19] ѹ҆чн҃цы є҆го. се нн҃ѣ не ѡ҆бинꙋ́асѧ гл҃еши, а҆ при́тча никое́аже не гл҃еши. нн҃ѣ вѣмы ꙗ҆́кѡ вѣси вс҃ѧ, и҆ не требꙋ́еши да кто тѧ въпрашае҃. ѡ҆ семъ вѣрꙋ́емъ, ꙗ҆́кѡ ѿ б҃а и҆зшелъ є҆си. ѿвѣща́ и҆мъ і҆с҃, нн҃ѣ ли вѣрꙋ́ете: *се грѧдетъ часъ, и҆ [нн҃ѣ прїиде][20], да разы́детесѧ ко́ждо въ своѧ, и҆ мене є҆ди́ного ѡ҆ста́вите. и҆ нѣ́смь є҆ди́нъ, ꙗ҆́кѡ ѿц҃ъ со мною̀ є҆сть· Сїа гл҃ахъ ва҃, да въ мнѣ ми́ръ и҆́мате· в ми́рѣ ско́рбни {бꙋ́дете}[21]. но дръза́йте, (ꙗ҆́кѡ) а҆зъ побѣди҃ ми́ръ·

ма҃ ꙁ
ма҃ аі
лꙋ҃ аі
вы҃ ді
и҆ еі
іа́кѡ҃ а

ні҃ ꙁі

ма҃ кѕ
ма҃ ді

Гл҃а, ꙁі· за҃, нѕ·

Сїа гл҃а і҆с҃. и҆ възведе ѡ҆́чи свои̇̀ на́ нб҃о и҆ рече. ѿ҃че, прїиде ча́съ, просла́ви (сн҃а своє҆го)[1]. да [и҆ сн҃ъ твои][2] просла́ви҃ тѧ· *ꙗ҆́коже да́лъ є҆си є҆мꙋ вла́сть всѧ́коѧ

ма҃ ки
є҆вре҃ в

и їѡа г
зач ѕ

плоти· да всѧко еже далъ еси ему, дастъ имъ живо вѣчныи. *се же есть (животъ вѣчныи)[3], да знаю тебе единого истиннаго ба. и егоже посла іс ха. азъ (прославих тѧ)[4] на земли. [дѣло съвершихъ][5] еже далъ еси мнѣ да сътворю· И нинѣ прослави мѧ ты ѡче оу тебе самого, славою юже имѣхъ {оу тебе преже миръ не быстъ}[6]· Явихъ (имѧ твое)[7] члкомъ, ихже дал еси мнѣ ѿ мира. твои бѣша, и мнѣ ихъ далъ еси, и слово твое съхраниша· Нинѣ разумѣша ꙗко всѧ єлика далъ еси мнѣ, ѿ тебе суть. ꙗко глы ихже далъ еси мнѣ, дах имъ. и тіи пріѧша.

зач ѕі

*и разумѣша въистину, ꙗко ѿ тебе изыдохъ. и вѣроваша ꙗко ты мѧ посла· Азъ о сихъ молю. не о всемъ мирѣ молю. но о тѣхъ ихже далъ еси мнѣ, ꙗко твои суть· И моѧ всѧ, твоѧ суть, и твоѧ моѧ, и прославихсѧ в нихъ. и ктому нѣсмь в мирѣ, и сіи в мирѣ суть, и азъ к тебѣ граду· ѡче стыи, съблюди ихъ въ имѧ твое, {Ихже}[8] далъ еси мнѣ, да будуть єдино ꙗкоже {и}[9] мы· егда бѣхъ с ними [в мирѣ][10], азъ съблюдахъ и въ имѧ твое.

нѝ ні

[*ихже далъ еси мнѣ][11] съхранихъ, и никтоже ѿ нихъ погыбе, токмо снъ погибелныи·

ѱло рн

*да (събудесѧ писаніе)[12]. Нинѣ же к тебѣ граду, и сіа глю в мирѣ, да имуть радость мою исполнену в себѣ· Азъ дах имъ слово твое. и миръ възненавидѣ ихъ, ꙗко нѣ суть ѿ мира, ꙗкоже и азъ (ѿ мира нѣсмь)[13]· Не молю да възмеши ихъ ѿ мира, но да съблюдеши их ѿ непріѧзни· ѿ мира нѣ суть, ꙗко (и) азъ [ѿ мира нѣсмь][14]· Свти их въистину [твою][15], слово твое истина есть· за, нз·

Ꙗкоже мене посла в миръ, и азъ послахъ ихъ в миръ. и за них азъ сщу себе, да {и тіи будуть}[16] сщени въистину· Не о сихже молю токмо, но и о вѣрующіих словесе их ради в мѧ. да вси єдино суть. ꙗкоже ты ѡче въ мнѣ, и азъ в тебѣ. да и тіи в насъ [єдино][17] буду· да (и) миръ вѣру име, ꙗко ты мѧ посла. и азъ славу юже далъ еси мнѣ, дахъ имъ. да буду єдино, ꙗкоже (и) мы єдино [есмы][18]· азъ в нихъ, и ты въ мнѣ, да будут съвершени въ єдино, [и да][19] разумѣет миръ ꙗко ты мѧ посла, И възлюбилъ ихъ еси, ꙗкоже мене възлюби еси·

зач ві

*ѡче, [ихже][20] далъ еси мнѣ, хощу да идѣже есмь азъ, и тіи будут съ мною. да видать славу мою, юже далъ еси мнѣ. ꙗко възлюбилъ мѧ еси прежде сложеніѧ мира· ѡче праведныи, и миръ тебе не позна· аз же тѧ познах, и сіи познаша, ꙗко ты мѧ посла· И сказах имъ имѧ твое, и скажу да любы юже

щоб всьому, кого Ти Йому дав, Він дав їм вічне життя. **3** *Це ж є вічне життя, щоб пізнали Тебе, єдиного правдивого Бога, і Того, кого Ти послав, – Ісуса Христа. **4** Я Тебе прославив на землі, довершив діло, яке Ти мені дав, щоб Я довершив. **5** І тепер прослав Мене Ти, Батьку, у Тебе самого славою, яку Я мав у Тебе скоріше ніж світ повстав. **6** Я об'явив твоє ім'я людям, яких Ти Мені дав зі світу. Твої були, і Ти їх Мені дав, і твоє слово вони зберегли. **7** Нині вони зрозуміли, що все, що Ти Мені дав, від Тебе є. **8** Бо слова, які Ти Мені дав, Я їм дав, і ті прийняли *і, по правді, зрозуміли, що Я від Тебе вийшов, і повірили, що Ти Мене послав. **9** Я за цих благаю, не благаю за ввесь світ, але за тих, яких Ти Мені дав, бо вони є Твої. **10** І все Моє є Твоє, і Твоє – Моє. І Я прославився в них. **11** І Я більше не є в світі, а ці є в світі, і Я іду до Тебе! Батьку Святий, збережи їх у твоє ім'я, – тих, що Ти Мені дав, – щоб були одне, так як і Ми. **12** Коли Я був з ними в світі, Я їх зберігав в твоє ім'я, – *тих, що Ти Мені дав, – Я зберіг, і ніхто з них не загинув, тільки син погибелі, *щоб збулося Писання. **13** Нині ж до Тебе іду і говорю це в світі, щоб мали мою радість, сповнену в собі. **14** Я дав їм твоє слово, але світ їх зненавидів, бо вони не є від світу, так як і Я не є від світу. **15** Не благаю, щоб Ти їх забрав від світу, але щоб зберіг їх від лиха. **16** Вони не є від світу, так як і Я не є від світу. **17** Святи їх твоєю правдою. Твоє слово є правда. *поч. 57*

18 Так як Ти Мене послав у світ, і Я їх послав у світ. **19** І за них Я себе освячую, щоб і ті були по правді освячені. **20** Не тільки же за цих благаю, але і за тих, що повірять в Мене задля їх слова, **21** щоб всі були одне, – так як Ти, Батьку, в Мені а Я в Тобі, – щоб і ті в нас були одне, щоб і світ повірив, що Ти Мене послав. **22** І Я дав їм славу, яку Ти Мені дав, щоб були одне, так як і Ми є одне. **23** Я в них, а Ти в Мені, хай будуть досконалі в єдності і хай світ пізнає, що Ти Мене послав. І Ти їх полюбив, так як Ти Мене полюбив. **24** *Батьку, тих, що Ти Мені дав, хочу, щоб, де є Я, і ті були зі Мною, щоб побачили мою славу, яку Ти Мені дав, бо Ти Мене полюбив раніше від створення світу. **25** Батьку справедливий! Світ Тебе не пізнав, Я ж Тебе пізнав, і ці пізнали, що Ти Мене послав. **26** І Я їм сказав твоє ім'я, і

ів1. 3 вищ. 6
вищ. 16
ниж. 18
пс. 108
вищ. 12

скажу, щоб любов, якою Ти Мене полюбив, була в них і Я – в них.

Глава 18, *поч. 58*

1 І сказавши це, Ісус вийшов зі своїми учнями на другий бік потоку Кедрону, де був сад, до якого ввійшов сам і його учні. **2** Знав же місце Юда, який Його видавав, бо часто Ісус збирався тут зі своїми учнями. **3** *Юда ж, взявши чоту, і слуг від архиєреїв, і фарисеїв, прийшов туди зі смолоскипами, і свічами, і зброєю. **4** Ісус же, знаючи все, що надходить на Нього, вийшовши, сказав їм: Кого шукаєте? **5** Відповіли Йому: Ісуса Назарянина. Сказав їм Ісус: Я є. Стояв же з ними і Юда, який Його видавав. **6** Як Він сказав їм: Я є! – вони подалися назад і попадали на землю. **7** Знову ж запитав їх Ісус: Кого шукаєте? Вони ж сказали: Ісуса Назарянина. **8** Відповів Ісус: Я сказав вам, що Я є! Якщо, отже, Мене шукаєте, залиште цих, щоб ішли. **9** Щоб збулося слово, яке Він сказав, *що тих, кого Ти Мені дав, Я не втратив нікого з них. **10** А Симон-Петро, маючи меч, витягнув його і вдарив архиєреєвого раба, і відтяв йому праве вухо, ім'я ж раба було Малх. **11** Сказав же Ісус Петрові: Вложи меч до піхви. Чашу, яку Мені дав Батько, чи Я не маю її пити? **12** Чота ж, і тисяцький, і юдейські слуги, схопили Ісуса і зв'язали Його. **13** *І спочатку повели Його до Анни, був бо тестем Каяфи, який був архиєреєм того року. **14** Каяфа ж був тим, що дав пораду юдеям, що є краще одній людині вмерти за народ. **15** А за Ісусом ішов Симон-Петро та інший учень. А той учень був знаний архиєреєві і ввійшов з Ісусом до двору архиєрея. **16** Петро ж стояв при дверях ззовні. Вийшов, отже, той учень, який був знайомий архиєреєві, і сказав придверниці, і ввів Петра. **17** *Сказала ж рабиня-придверниця Петрові: Чи і ти є з учнів цього Чоловіка? Він сказав: Я не є. **18** Стояли ж раби і слуги, запаливши вогонь, бо був мороз, і грілися. Був же з ними Петро, що стояв і грівся. **19** Архиєрей же запитав Ісуса про його учнів і про його навчання. **20** Відповів йому Ісус: Я явно говорив світові. Я завжди навчав у синагогах і в церкві, куди сходиться ввесь народ, і потайки Я нічого не говорив. **21** Чому Мене запитуєш? Запитай тих, що слухали, про що Я їм говорив. Ось ці знають те, що Я сказав. **22** Як же Він це сказав, один з присутніх слуг вдарив Ісуса в лице, сказавши: Чи так Ти відпові-

мат. 26
мар. 14
лук. 22
дія. 1

вищ. 17

мат. 26
мар. 14
лук. 26
вищ. 11

мат. 26
мар. 14
лук. 22

(мѧ̀ є҆си възлюбилъ)[21], в нихъ бꙋдетъ, и҆ а҆зъ в нихъ·

Г҃ла, н҃г· за҃, н҃и·

И҆ (сїа)[1] рекъ і҃с, и҆зы́де съ ѹ҆ченикы своими на о́нъ полъ пото́ка кедръска, и҆дѣже бѣ̂ врьтоградъ, во́ньже вни́де самъ, и҆ ѹ҆ч҃нцы є҆го· вѣдаше же (-)[2] и҆ꙋда предаа́и є҆го мѣ́сто, ꙗ҆ко множи́цею събира́шесѧ і҃с тꙋ съ ѹ҆ч҃нкы своими· *И҆ꙋда (же)[3] прїе́мъ спи́рꙋ, и҆ ѿ а҆рхїере́й и҆ [-][4] фарїсе́й слꙋгы̀, прїиде та́мо съ свѣтилы и҆ свѣща́ми и҆ о҆рꙋжїи· і҃с {же}[5] вѣды вса градꙋщаа на́нь. [и҆зше҃ рече][6] и҆мъ, кого̀ и҆́щете; ѿвѣща́ша є҆мꙋ, і҃са назарѧнина. (г҃ла)[7] и҆мъ [і҃с][8], а҆зъ є҆смь· Стоа́ше же і̂ и҆ꙋда и҆же предаа́ше є҆го, с ними. да ꙗ҆́коже рече и҆мъ, а҆зъ є҆смь, и҆доша вспать, и҆ падоша на землѝ· Па́кы (же)[9] въпросѝ и҆хъ (і҃с), кого̀ и҆́щете; о҆ни́ же рѣша, і҃са назаре́а· ѿвѣща і҃с, рѣхъ вамъ, ꙗ҆́ко а҆зъ є҆смь. а҆ще ѹ҆бо менѐ и҆щете, о҆ста́вите сихъ и҆тѝ. да събꙋдетсѧ сло́во є҆же рече. *ꙗ҆́ко и҆хже далъ є҆си мнѣ, не погꙋбихъ ѿ нихъ никогоже· Си́мон (же)[10] петръ и҆мы̀ ножъ, и҆звлечѐ є҆го, и҆ ѹ҆да́ри а҆рхїере́ова раба̀, и҆ ѹ҆рѣ́за є҆мꙋ ѹ҆хо десно́е. бѣ же и҆мѧ рабꙋ ма́лхъ· Рече (же)[11] (петрови і҃с)[12], вънзѝ но́жъ в но́жницꙋ· Ча́шꙋ ю҆́же дастъ мѝ ѿц҃ъ, не и҆мамъ лѝ пи́ти еѧ̀; спи́ра (же)[13], и҆ тысꙋщникъ, и҆ слꙋгы̀ и҆ꙋде́йскыа ꙗ҆́ша і҃са, и҆ свѧза́ша є҆го, *и҆ ведо́ша (є҆го) къ а́ннѣ пе́рвѣе. бѣ̂ бо те́сть каіа́фѣ, и҆же бѣ̂ а҆рхїере́й лѣтꙋ томꙋ· Бѣ же каіа́фа да́вый съвѣтъ и҆ꙋде́омъ, ꙗ҆ко ѹ҆́не є҆сть є҆дї́номꙋ ч҃лкꙋ ѹ҆мрети за́ люди· По і҃сѣ же и҆дѧше си́монъ пе́тръ, и҆ дрꙋгїи ѹ҆ч҃никъ· Ѹ҆ч҃никъ же то́й бѣ̂ зна́емъ а҆рхїере́ови, и҆ вни́де съ і҃со́м въ дво́ръ а҆рхїере́овъ· Пе́тръ же стоа́ше при дверехъ внѣ· И҆зыде ѹ҆бо ѹ҆ч҃никъ {то́й}[14] иже бѣ̂ зна́емъ архїере́ови, и҆ рече две́рници, и҆ в҃веде петра̀· (*г҃ла же)[15] (раба̀ дверница петро́ви)[16], є҆да и҆ ты ѿ ѹ҆ч҃никъ є҆си ч҃лка сего; (г҃ла)[17] о́н, нѣ́смь· Стоа́хꙋ же рабѝ и҆ слꙋгы̀ о҆́гнь сътворше· Ꙗ҆ко зима̀ бѣ̂ и҆ грѣахꙋсѧ. бѣ же́ [с ними петръ][18] стоа и҆ грѣ́асѧ· а҆рхїере́й (же)[19] въпросѝ і҃са о҆ ѹ҆ч҃нцѣх є҆го, и҆ о҆ ѹ҆ченї́и є҆го. ѿвѣща̀ є҆мꙋ і҃с. а҆зъ не о҆бинꙋасѧ г҃лахъ мирꙋ. а҆зъ всегда̀ ѹ҆чих на со́нмищи, и҆ въ ц҃ркви, и҆дѣже вс̑и (людї́е)[20] сне́млютсѧ, и҆ та́и не г҃лахъ ничесоже. что мѧ̀ въпраша́еши; въпросѝ слы́шавшии, что̀ г҃лахъ и҆мъ. се сї́и вѣда҃ ꙗ҆́же рѣхъ а҆зъ· Сїа же (ре́кшꙋ є҆мꙋ)[21], є҆дїнъ ѿ пр҃естоа́щихъ слꙋгъ, ѹ҆да́ри в҃ лани́тꙋ і҃са, рекъ,

м҃а і҃кѕ
м҃а д҃і
лꙋ҃ і҃кв
дѣ҃ а҃

вы҃ з҃і

м҃а і҃кѕ
м҃а д҃і
лꙋ҃ і҃кв
вы҃ а҃і

м҃а і҃кѕ
м҃а д҃і
лꙋ҃ і҃кв

мѳа кѕ, мр҃ді, лꙋ кв

та́ко ли ѿвѣща́ваеши архїере́ови; ѿвѣща емꙋ і҃с, аще зле гл҃ахъ, свидѣтельствꙋй о злѣ. аще ли до́брѣ, что̀ мѧ бїе́ши; *посла {же}[22] его анна свѧ́зана к каїа́фѣ архїере́ови· *Бѣ же си́монъ петръ стоѧ̀ и грѣѧсѧ. рѣша (-)[23] емꙋ. еда и ты ѿ ꙋ҆ченикъ его еси; (о҆н же ѿврьжесѧ)[24] и рече, нѣсмь· (гл҃а)[25] еді́нъ ѿ рабъ архїере́овъ, ꙋжика сы́и, емꙋже (петръ ꙋрѣза)[26] ꙋхо. не а́зъ ли тѧ видѣхъ в вертогра́дѣ с нимъ; паки ꙋбо (петръ ѿврьжесѧ)[27], и а́бїе пѣтель възгласи· за҃, нд҃·

мѳа кз, мр҃ еі, лꙋ кг

(*ведо́ша же)[28] і҃са ѿ каїа́фы в прето́ръ· бѣ же ꙋтро, и ти́и не внидо́ша в прето́ръ, да не ѡскверніатсѧ, но да ѩдѧ́тъ пасхꙋ· изы́де (же)[29] {пилатъ к ни́мъ вонъ}[30], и (рече)[31]. кꙋю рѣчь приносите на чл҃ка сего; ѿвѣщаша и рѣшѧ емꙋ. аще не бы былъ се́и злодѣ́и, не быхо́мъ (предали его тебѣ)[32]· рече (же)[33] имъ пилатъ. поимѣте его вы, и по зако́нꙋ ва́шемꙋ сꙋди́те емꙋ· рѣша {же}[34] емꙋ їꙋде́е. намъ не досто́итъ ꙋбити никогоже. да сло́во і҃сово сбꙋдетсѧ еже рече, назна́менꙋа коею смертїю хотѧ́ше ꙋмрети·

мѳа кз, мр҃ еі, лꙋ кг

*вниде (же)[35] паки (пилатъ в прето́ръ)[36], и гласи і҃са, и рече емꙋ. ты ли еси црь їꙋде́искъ; ѿвѣща̀ [емꙋ][37] і҃с. о себѣ ли ты се гл҃еши, или инїи [тебѣ реко́шѧ][38] о мнѣ; ѿвѣща̀ пилатъ, еда азъ жидовинъ есмь; ро́дъ твои, и архїере́е предаша тѧ мнѣ. что̀ еси сътворилъ; ѿвѣща і҃с. црство мое нѣсть ѿ ми́ра сего. аще ѿ мира сего бы́ло бы црство моѐ, слꙋгы моѧ̀ ꙋбо подвиза́лисѧ бы́ша, да не предан бы былъ їꙋде́омъ. нн҃ѣ же црство моѐ нѣсть ѿсю́дꙋ· рече (же)[39] емꙋ пилатъ. ꙋбо црь ли еси ты ѿвѣща і҃с ты гл҃еши, ѩко црь есмь [азъ][40]· азъ на сѐ родихсѧ, и на сѐ прїидо́хъ в миръ, да свидѣтельствꙋю истинꙋ (и) всѧкъ иже есть ѿ истины, послꙋша́етъ (гла́са моего)[41]· (гл҃а)[42] емꙋ пилатъ, что̀ есть истина; и се рекъ, паки изы́де къ їꙋде́омъ, и (гл҃а)[43] имъ. азъ ни еді́ноѧ [вины ѡбрѣта́ю в немъ][44]·

мѳа кз, мр҃ еі, лꙋ кг

*есть же ѡбы́чаи вамъ, да еді́ного [вамъ ѿпꙋщꙋ][45] на па́схꙋ.

дѣѧ г, мѳа кз, мр҃ еі, лꙋ кг

хощете ли ꙋбо, да ѿпꙋщꙋ вамъ црѧ їꙋде́иска; *възъпи́ша (же)[46] {вси}[47] гл҃юще, не сего, но (вара́вꙋ)[48]· бѣ же варавва разбо́йникъ·

Гл҃а, ді·

мѳа кз, мр҃ еі

Тогда* ꙋбо {пилатъ поѧтъ і҃са}[1], и би (его). и во́ини съпле́тше вѣне́цъ ѿ те́рнїа, възложи́шѧ емꙋ на главꙋ. и в ри́зꙋ багрѧнꙋ ѡблеко́шѧ его. и [-][2] гл҃ахꙋ ра́дꙋисѧ црю їꙋде́искїи. и бїѧхꙋ его по ланитома· (изы́де же)[3] паки вонъ Пила́тъ. и (гл҃а)[4] имъ, сѐ извожꙋ (его вамъ)[5] во́нъ. да разꙋмѣе-

даєш архиєреєві? **23** Відповів йому Ісус: Якщо Я зле сказав, свідчи про зло, якщо ж добре, чому Мене б’єш? **24** *Послав же Його Анна зв’язаним до Каяфи, архиєрея. **25** *А Симон-Петро стояв і грівся. Сказали йому: Чи і ти є з його учнів? Він же відрікся і сказав: Я не є. **26** Сказав один з архиєреєвих рабів, що був кревним тому, якому Петро відтяв вухо: Чи я тебе не бачив в саду з Ним? **27** Знову, отже, Петро відрікся. І тут запіяв півень. *поч. 59*

мат. 26, мар. 14, лук. 22

мат. 26, мар. 14, лук. 22

28 *Повели ж Ісуса від Каяфи у претор. Був же ранок, і ті не ввійшли до претору, щоб не занечиститися, але щоб *могли* їсти пасху. **29** Вийшов же Пилат до них надвір і сказав: Яку скаргу приносите проти цього Чоловіка? **30** Вони відповіли і сказали йому: Якщо б цей не був злочинцем, ми б Його тобі не видали. **31** Сказав же їм Пилат: Візьміть Його ви і судіть Його за вашим законом. Сказали ж йому юдеї: Нам не вільно нікого убити, – **32** щоб сповнилося слово Ісуса, яке Він сказав, зазначаючи, якою смертю мав умерти. **33** *Ввійшов же знову Пилат у претор і покликав Ісуса, і сказав Йому: Чи Ти є юдейським Царем? **34** Відповів йому Ісус: Чи ти від себе це говориш, чи інші тобі про Мене сказали? **35** Відповів Пилат: Чи я є жидом? Твій рід і архиєреї Тебе мені видали. Що Ти зробив? **36** Відповів Ісус: Моє царство не є з цього світу. Якщо б з цього світу було моє царство, мої слуги, отже, змагалися б, щоб Мене не видано юдеям. Нині ж моє царство не є звідси. **37** Сказав же Йому Пилат: Отже, чи є Ти Царем? Відповів Ісус: Ти кажеш, що Я є Царем. Я на це народився і на це прийшов у світ, щоб свідчити про правду. І кожний, хто є від правди, слухає мій голос. **38** Сказав Йому Пилат: Що є правда? І сказавши це, знову вийшов до юдеїв і сказав їм: Я ані однієї вини не знаходжу в Ньому. **39** *Є ж у вас звичай, щоб вам я відпустив одного на Пасху. Чи хочете, отже, щоб я вам відпустив юдейського Царя? **40** *Закричали ж усі, кажучи: Не цього, але Варавву! А Варавва був розбійником.

мат. 27, мар. 15, лук. 23

мат. 27, мар. 15, лук. 23

мат. 27, мар. 15, лук. 23

дія. 3, мат. 27, мар. 15, лук. 23

Глава 19

1 *Отже, тоді Пилат взяв Ісуса і бив Його. **2** І вояки, сплівши вінець з терну, поклали Йому на голову, і зодягли Його в багряну одіж, **3** і говорили: Радій, юдейський Царю! – і били Його по обличчі. **4** Вийшов же Пилат знову у двір і сказав їм: Ось я Його виводжу вам у двір, щоб ви зрозуміли, що я в Ньому не знаходжу

мат. 27, мар. 15

мат. 27
мар. 15
лук. 23
дія. 3
і 13

ніякої провини. **5** Вийшов же у двір Ісус, несучи терновий вінок і багряну одіж. І *Пилат* сказав їм: Ось Чоловік. **6** *Коли ж архиєреї і слуги побачили Його, закричали, кажучи: *поч. 60*

Розіпни, розіпни Його! Сказав їм Пилат: Візьміть Його ви і розіпніть, бо я не знаходжу в Ньому провини. **7** Відповіли Йому юдеї: Ми маємо Закон, і за нашим Законом належиться Йому вмерти, бо Він Себе зробив Божим Сином! **8** Коли ж Пилат почув це слово, ще більше злякався, **9** і ввійшов знову до претору, і сказав Ісусові: Звідки є Ти? Ісус же не дав йому відповіді. **10** Сказав же Йому Пилат: Чи Ти до мене не говориш? Чи не знаєш, що маю владу Тебе розіп'яти і маю владу Тебе відпустити? **11** Відповів Ісус: Не маєш наді Мною ніякої влади, якщо б не була тобі дана згори. Задля цього Той, хто тобі Мене видав, має більший гріх. **12** Від цього *часу* Пилат шукав Його відпустити. Юдеї ж кричали, кажучи: Якщо Цього відпустиш, ти не є другом цісаря! Кожний, хто себе робить царем, противиться цісареві! **13** Пилат же, почувши це слово, вивів Ісуса у двір і сів на судовім кріслі на місці, що називається літостратон, – по-єврейськи ж гаввата. **14** Була ж п'ятниця Пасхи, година ж яка шоста. І він сказав юдеям: Ось ваш Цар! **15** Вони ж кричали: Візьми, візьми, розіпни Його! Сказав їм Пилат: Чи розіпну вашого Царя? Відповіли архиєреї: Не маємо царя, тільки цісаря. **16** Тоді ж той видав Його їм, щоб був розп'ятим. Взявши ж Ісуса, вони повели. **17** *І носячи свій хрест, Він вийшов на те місце, що називається Черепним, яке по-єврейськи називається Голгота. **18** Де Його розіпяли, і з ним двох інших: звідси і звідси, посередині ж – Ісуса. **19** Написав же й надпис Пилат і поклав на хресті. Було ж написано: Ісус Назарянин, Цар юдейський! **20** Цей же надпис читало багато з юдеїв, бо місце було близько до міста, де розіп'яли Ісуса. І було написано по-єврейськи, по-грецьки, по-римськи. **21** Говорили ж Пилатові юдейські архиєреї: Не пиши: Цар юдейський, але що сам сказав: Я є юдейським Царем. **22** Відповів Пилат: Що я написав, я написав. **23** *Вояки ж, коли розіп'яли Ісуса, взяли його одіж і розділили на чотири частини, кожному воякові частину, і хитон. А хитон був не шитий, ввесь витканий згори. **24** Сказали ж до себе: Не роздираймо його, але кинемо жереб за нього, кому припаде. Щоб збулося Писання, що говорить: *Розділили собі мою одіж, і за мою одежину кинули жереб. Вояки ж, отже, це зробили. *п. 61*

мат. 27
мар. 15
лук. 23

мат. 27
мар. 15
лук. 23

пс. 21
мат. 27
мар. 15
лук. 23

тє, ꙗ҆́ко [в нє́мъ ни є҆ді́ноѧ вины̀ ѡ҆брѣтаю][6]· И҆зыдє (жє)[7] (во́нъ і҆с҃)[8]. носѧ тєрновъ вѣнє́цъ. и҆ багрѧнꙋ ри́зꙋ. и҆ (г҃ла)[9] и҆̀мъ. сє чл҃къ· *Є҆гда (жє)[10] видѣша є҆го а҆рхїєрє́є и҆ слꙋги̇̀, възъпиша г҃лющє· за҃, з҃·

ма҃ кз
ма҃ єі
лꙋ҃ кг
дѣа҃ г
и҃ гі

Распни̇̀ распни̇̀ [є҆го][11]. (г҃ла)[12] и҆̀мъ пила҃. поимѣтє є҆го вы и҆ распнѣтє. а҆зъ бо нє ѡ҆брѣтаю в нємъ вины̀· ѿвѣщаша є҆мꙋ і҆ꙋдє́є. мы зако́нъ и҆мамы, и҆ по зако́нꙋ [нашємꙋ][13], до́лжєнъ є҆сть оу҆мрѣти, ꙗ҆́ко [сєбє сн҃а бж҃їа][14] сътвори· Є҆гда (жє)[15] слы́ша пила́тъ сє сло́во, пачє оу҆боа́сѧ, и҆ вни́дє въ прєторъ паки, и҆ (г҃ла)[16] і҆с҃ови, ѿкꙋдꙋ є҆си ты· і҆с҃ жє, ѿвѣта нє дастъ є҆мꙋ· (Г҃ла жє)[17] є҆мꙋ пила҃, мнѣ̂ ли нє г҃лєши; нє вѣ́си ли ꙗ҆́ко вла́сть и҆мамъ [распѧти тѧ, и҆ вла́сть и҆мам҃ пꙋсти́ти][18] тѧ; [ѿвѣща][19] і҆с҃, нє и҆́маши вла́сти (ни є҆ді́ноѧ на мнѣ)[20], а҆щє нє бы̀ (ти дано̀)[21] свы́шє· Сєго ради прєда́вый мѧ тєбѣ, бо́лїи грѣхъ и҆мать· ѿ сєго (и҆ска́шє пила́тъ)[22] пꙋсти́ти є҆го· І҆оу҆дє́є жє възпїѧ́хꙋ г҃лющє, а҆щє сєго пꙋсти́ши, нѣ́си дрꙋгъ кєса́рєвъ, всѧ́къ и҆́жє цр҃ѧ сєбє творѧ́и, противитсѧ кєсарю· Пила́т (жє)[23] слы́шавъ (сє сло́во)[24], и҆зведє во́нъ і҆с҃а, и҆ сѣдє на сꙋди́щи на мѣстѣ г҃лємѣ лидо́строто́и, є҆врє́иски жє гавва́да· Бѣ жє патоќ па́сцѣ, ча҃ [жє ꙗ҆́ко][25] шєсты́и· И҆ (г҃ла)[26] і҆ꙋдє́омъ, сє цр҃ь ва́шь· [о҆ни́ жє възпїѧ́хꙋ][27], възми̇̀ възми̇̀ распни є҆го· (Г҃ла)[28] и҆̀мъ пила́тъ, цр҃ѧ ли ва́шєго распнꙋ; ѿвѣща́ша а҆рхїєрє́є, нє и҆́мамы цр҃ѧ то́кмо кє́сарѧ· Тогда (жє)[29] прєда́стъ є҆го и҆̀мъ да распнєтсѧ· По́ємшє (жє)[30] і҆с҃а, [и҆ вєдо́шѧ][31], *и҆ носѧ [кр҃тъ свои̇̀][32], и҆зы́дє въ г҃лємоє ло́бноє мѣсто, є҆жє г҃лєтсѧ є҆врєискы, голго́да, и҆дѣжє (пропѧ́шѧ є҆го)[33], и҆ с ни҃ и҆́на два, сю́дꙋ и҆ сю́дꙋ, посрєдѣ жє і҆с҃а· написа́ жє и҆ ти́тла пила́тъ, и҆ положи̇̀ на кр҃тъ· Бѣ жє напи́сано, і҆с҃ назарѧни́и, цр҃ь и҆оу҆дє́искыи· Сєго (жє)[34] ти́тла мнѡѕи что́ша ѿ и҆оу҆дє́и, ꙗ҆́ко близъ бѣ мѣсто града, и҆дѣжє пропѧ́ша і҆с҃а· [И҆ бѣ напи́сано, є҆врє́искы, грє́чєскы, ри҃скы][35]· Г҃лахꙋ (жє) пила́тꙋ а҆рхїєрє́є і҆оу҆дє́истїи нє пиши, цр҃ь і҆оу҆дєискыи, н҆о ꙗ҆́ко са҃ рєчє, цр҃ь є҆смь іоу҆дє́искыи· ѿвѣща̀ пила́тъ. є҆жє писа́хъ, писа҃· *во́ини (жє)[36], є҆гда пропѧша і҆с҃а, прїа́шѧ ри́зы є҆го, и҆ сътвори́шѧ чєты́ри ча́сти, комꙋ́ждо во́инꙋ ча́сть, и҆ хитонь. бѣ жє хитонь нє швєнъ, свы́шє и҆стка́нъ вє́сь· Рѣша (жє)[37] к сєбѣ, нє прєдєрє́мъ є҆го, н҆о мє́тнємъ жрєбїа ѡ҆ нємъ, къмꙋ бꙋ́дєтъ. да (събꙋ́дєтсѧ писа́нїє)[38] г҃лющєє. *раздѣли́ша ри́ѕы моѧ̀ сєбѣ, и҆ ѡ҆ мати́смѣ моє́и мєта́шѧ жрєбїа· Во́ини жє оу҆бо сїа сътвори́шѧ· за҃, з҃а·

ма҃ кз
ма҃ єі
лꙋ҃ кг

ма҃ кз
ма҃ єі
лꙋ҃ кг

ѱ҃ло ка
ма҃ кз
ма҃ єі
лꙋ҃ кг

Стоѧхꙋ же при крⷭ҇тѣ і҆сов҃ѣ, ма́ти е҆го, и҆ сестра̀ ма́тере е҆го, марі́а (клео́пова)[39], и҆ марі́а магдали́ни· і҆с҃ (же)[40] видѣвъ матере, и҆ оу҆ч҃нка стоа́ща, е҆гоже люблѧше. (гл҃а)[41] ма́тери [свое́й][42]. жено, [се][43] сн҃ь твой· Потомже (гл҃а)[44] оу҆ч҃нкꙋ, [се][45] ма́ти твоа̀. и҆ ѿ того̀ часа поѧтъ {ю҆ оу҆ч҃нкъ}[46] въ своа си· По семъ вѣ́ды і҆с҃, ꙗ҆́ко [всѧ оу҆же][47] съвр́ьшишасѧ, да се́бꙋдетсѧ писанїе, (гл҃а)[48], жа́ждꙋ· *Съсꙋд {же}[49] стоа́ше (полнъ о҆́цта)[50]. [о҆́ни же и҆спо́лнивше гꙋбꙋ о҆́цъта, и҆ на тросҭь възнъзше][51], придѣша къ (оу҆стомъ его)[52]. е҆гда (же)[53] прїа́тъ о҆́цетъ і҆с҃, рече. съвршишасѧ· И҆ преклонь главꙋ, преда́сть дх҃ь· І҆оу҆дее (же)[54], понеже пѧ́токъ бѣ, да не о҆ста́нꙋтъ на крⷭ҇тѣ тѣлеса̀ в сꙋботꙋ, бѣ бо вели́къ дн҃ь тоа̀ сꙋботы, моли́шѧ пила́та, да пребїю (го́лени и҆хъ)[55], и҆ во́змꙋтъ· прїидошѧ (же)[56] воини, и҆ пр́ьвомꙋ оу҆бо преби́шѧ го́лени, и҆ дрꙋго́мꙋ распѧ́томꙋ с ни́мъ· на і҆с҃а же пришедше, ꙗ҆́ко видѣшѧ [его оу҆же][57] оу҆ме́рша, не преби́шѧ емꙋ голенїи, но еди́нъ ѿ вои҆ копїе́мъ (ре́бра емꙋ)[58] прободе. и҆ [а́бїе и҆зы́де][59] кро́въ и҆ вода̀. и҆ видѣвый, свѣдѣтельствова, і҆ и҆́стинно (е҆сть свѣдѣтельство е҆го)[60]· и҆ то́и вѣсть ꙗ҆́ко и҆́стинꙋ гл҃етъ, да [-][61] вы вѣ́рꙋ и҆ме́те· Бышѧ бо сїа, да (се́бꙋдетсѧ писа́нїе)[62], *кость не съкрꙋши́тсѧ ѿ него· И҆ па́кы дрꙋго́е писа́нїе гл҃етъ. *възрѧтъ нань е҆гоже прободо́шѧ·

за҃, з҃в·

*По сих же моли пилата і҆о́сифъ и҆́же ѿ а҆римаде́а, сы́й оу҆ченикъ і҆с҃овъ, пота́ен же страха ради і҆оу҆де́йска, да въ́зметъ тѣ́ло і҆с҃ово. и҆ повелѣ пилатъ· Прїиде (же)[63], и҆ взѧтъ [тѣло і҆с҃ово][64]· *прїиде же и҆ никоди́мъ пришедыи [къ і҆с҃ови но́щїю][65] прежде, носѧ̀ смѣшенїе змѵ́рнено и҆ а҆ло́инно, ꙗ҆́ко ли́тръ сто· Прїѧ́ста (же)[66] тѣ́ло і҆с҃ово, и҆ о҆бви́ста е҆ ри́зами съ а҆рома́ты, ꙗ҆́коже о҆бы́чай е҆сть і҆оу҆де́ом погрѣба́ти· Бѣ жѐ на мѣстѣ и҆дѣже распѧтсѧ, връ́тъ. и҆ в вр́ьтѣ гробъ но́въ в немже николи́же никтоже положе́нъ бѣ· тꙋ оу҆бо пѧтка̀ ради і҆оу҆де́йска, ꙗ҆́ко близъ бѧше гробъ, положиста і҆с҃а·

Гл҃а, к҃· за҃, з҃г·

Въ *е҆ді́нꙋ же ѿ сꙋбо́тъ, марі́а магдалыни (прїиде)[1] заоу҆тра, (е҆ще сꙋщи тмѣ)[2], на́ гробъ, и҆ видѣ ка́мень взѧ̑ ѿ гроба· (течѐ)[3] оу҆бо, и҆ прїиде к симонꙋ петрꙋ, и҆ к дрꙋго́мꙋ оу҆ченикꙋ, е҆гоже любла́ше і҆с҃, и҆ (гл҃а)[4] и҆́ма. взѧ́ша г҃а ѿ гро́ба, и҆ не (вѣмъ)[5] гдѣ положишѧ е҆го· И҆зы́де (же)[6] петръ, и҆ дрꙋгїи

25 Стояли ж при Ісусовому хресті його мати, і сестра його матері, Марія Клеопова, і Марія Магдалина. **26** Ісус же, побачивши матір і учня, що стояв, якого любив, сказав своїй матері: Жінко, ось твій син! **27** Потім же сказав учневі: Ось твоя мати! І від тієї години учень взяв її до себе. **28** Після цього Ісус, знаючи, що вже все сповнилося, щоб збулося Писання, сказав: Я спраглий. **29** *Стояла ж посудина, повна оцту. Вони ж, наповнивши губку оцтом і настромивши на тростину, піднесли до його уст. **30** Коли ж Ісус взяв оцет, сказав: Звершилося! І схиливши голову, Він віддав духа. **31** Юдеї ж, тому що була п'ятниця, щоб тіла не залишилися на хресті в суботу, був бо великий день тієї суботи, просили Пилата, щоб перебили їхні голінки і забрали. **32** Прийшли ж вояки і, отже, першому перебили голінки, і другому, розіп'ятому з ним. **33** А прийшовши до Ісуса, як побачили, що Він вже помер, не перебили Йому голінок, **34** але один з вояків списом пробив йому ребра, і відразу вийшла кров і вода. **35** І той, що бачив, засвідчив, і його свідчення є правдивим. І той знає, що говорить правду, щоб ви повірили. **36** Бо це сталося, щоб збулося Писання: *Кістка у Нього не буде зломана. **37** І знову інше Писання говорить: *Поглянуть на Того, кого прокололи. *поч. 62*

38 *Після цього ж Йосиф, що з Ариматеї, що був учнем Ісуса, таємним же, задля юдейського страху, попросив Пилата, щоб взяти тіло Ісуса. І Пилат дозволив. Прийшов же він і взяв Ісусове тіло. **39** *Прийшов же і Нікодим, який раніше вночі прийшов до Ісуса, несучи суміш смирни і алоє, якихось сто літрів. **40** Взяли ж вони Ісусове тіло і обгорнули його полотном з пахощами, так як є звичай ховати в юдеїв. **41** Був же сад на місці, де Він був розп'ятий, і в саду новий гріб, в якому ніколи ніхто не був похований. **42** Отже, там поклали Ісуса задля юдейської п'ятниці, тому що гріб був близько.

Глава 20, *поч. 63*

1 В *першому ж *дні* по суботі Марія Магдалина прийшла на гріб вдосвіта, ще як була темрява, і побачила камінь, відсунутий від гробу. **2** Вона, отже, побігла і приходить до Симона-Петра і до другого учня, якого Ісус любив, і сказала їм. Взяли Господа з гробу, і не знаю, де Його поклали. **3** Вийшов

мат. 27; пс. 68; мой2. 12; мой4. 9; зах. 12; мат. 27; мар. 15; лук. 23; вищ. 3; мар. 16; лук. 24

же Петро і другий учень і пішли до гробу. **4** Бігли ж оба разом; і другий учень побіг швидше від Петра і прийшов скоріше до гробу. **5** І нахилившись, він побачив полотно, що лежало, одначе не ввійшов. **6** *Прийшов же Симон-Петро вслід за ним, і ввійшов до гробу, і побачив полотно, що одне лежало, **7** а судар, який був на його голові, не лежав з полотном, але окремо згорнутий на одному місці. **8** Тоді, отже, ввійшов і другий учень, що прийшов швидше до гробу, – і побачив, і повірив. **9** Бо вони ще не знали Писання, що треба, щоб Він воскрес з мертвих. **10** Учні ж знову пішли до себе. *поч. 64*

лук. 24

11 *Марія ж стояла біля гробу ззовні, плачучи. Коли вона плакала, вона нахилилась до гробу **12** і побачила двох ангелів у білих одежах, що сиділи: одного – у головах і одного – у ногах, де лежало Ісусове тіло. **13** І вони їй сказали: Жінко, чому плачеш? Вона їм сказала: Бо взяли мого Господа, і не знаю, де Його поклали. **14** *І сказавши це, вона обернулася назад і побачила Ісуса, що стояв, і не впізнала, що це Ісус. **15** Сказав їй Ісус: Жінко, чого плачеш? Кого шукаєш? Вона ж, думаючи, що Він є садівником, сказала Йому: Пане, якщо Ти Його взяв, скажи мені, де Ти Його поклав, і я Його візьму. **16** Сказав їй Ісус: Маріє! Вона ж, обернувшись, сказала Йому: Раввуні! – що означає Учителю. **17** Сказав їй Ісус: Не доторкайся до Мене, бо Я ще не пішов до мого Батька. *Іди ж до моїх братів і скажи їм: Іду до мого Батька і вашого Батька, і мого Бога і вашого Бога! **18** Прийшла ж Марія Магдалина, розповідаючи учням, що побачила Господа і що Він це їй сказав. *поч. 65*

мат. 28
мар. 16
мар. 16
пс. 21
єв. 2

19 *Як же було пізно в тому дні, в першому по суботі, і замкнуті були двері, де його учні були зібрані зі страху перед юдеями, прийшов Ісус, і став посередині, і сказав їм: Мир вам! **20** І сказавши це, показав їм руки, і ноги, і свої ребра. Зраділи ж учні, побачивши Господа. **21** Сказав же їм Ісус знову: Мир вам! Так як Мене послав Батько, і Я вас посилаю! **22** І сказавши це, дихнув і сказав їм: Прийміть Святого Духа! **23** *Кому відпустите гріхи, – відпустяться їм, і кому затримаєте, – затримаються. **24** Тома ж, що називається Близнюк, один з дванадцятьох, не був там з ними, коли прийшов Ісус. **25** Говорили ж йому інші учні: Ми побачили Господа! Він же сказав їм: Якщо не побачу на його руках ран від цвяхів і *не* вкладу мого пальця в рани від цвяхів, і *не* вкладу мою руку в його ребра, –

мар. 16
лук. 24
кор1. 15
дія. 13
мат. 16
і 18

оученикъ, і идяста къ гробу. течяста же оба вкупѣ, и другыи оученикъ тече скорѣе петра, и пріиде прежде къ гробу. и приникъ, (видѣ)[7] {ризы лежащя}[8], обаче не вниде· (*Пріиде же)[9] [-][10] симонъ петръ, вслѣдъ его, и вниде въ гробъ, и (видѣ)[11] ризы (єдины) лежащя, и сударъ иже бѣ на главѣ его, не с ризами лежащь, но особь свитъ на єдиномъ мѣстѣ· Тогда оубо вниде и другіи оученикъ, пришедыи прежде къ гробу, и видѣ, и вѣрова· Не оу бо вѣдаху писаніа, яко подобаетъ ему из мртвыхъ въскреснути· Идоста (же)[12] паки к себѣ оученика· зач, ѯд·

лѹ кд

*Маріа же стояше оу гроба внѣ плачющи. якоже (-)[13] плакашеся, приниче въ гробъ, и (видѣ)[14] два агг҃ла в бѣлахъ (ризахъ) сѣдяща, єдиного оу главы, и єдиного оу ногу, идѣже бѣ лежало тѣло і҃сово· и (г҃ласта)[15] ей она. жено, что плачешися; (г҃ла)[16] има, яко взяша г҃а моего, и не вѣмъ гдѣ положиша его, [*и][17] сіа рекши, обратися вспять, и (видѣ)[18] і҃са стояща, и не вѣдаше яко і҃с есть· (Г҃ла)[19] ей і҃с, жено, что плачеши; кого ищеши; оная же мнящи яко вертоградарь есть, (г҃ла)[20] ему, г҃и, аще ты еси взялъ его, повѣжь ми, гдѣ еси положилъ его, и азъ (възму его)[21]· (Г҃ла)[22] ей і҃с, маріе. (оная же обращшися)[23], (г҃ла)[24] ему (-)[25], раввуни, еже г҃лется, оучителю· (Г҃ла)[26] ей і҃с, не (прикасайся мнѣ)[27]. не оу бо взыдох къ о҃цу [моему][28], *иди же къ братіи моей, и рци имъ, въсхожу къ о҃цу моему, и о҃цу вашему. и б҃гу моему. и б҃у вашему· (Пріиде)[29] (же) маріа магдалини, повѣдающи оученикомъ, яко видѣ г҃а, и сіа ре ей· зач, ѯє·

ма кн
ма ві
ма ві
чло ка
єврео в

*Сущу же поздѣ въ день той, въ єдину от суботъ, и двеpемъ затвореномъ, идеже бяху оученицы {его събрани}[30] страха ради іудейска· Пріиде і҃с, и ста посредѣ, и г҃ла имъ, миръ вамъ. и се рекъ, показа (имъ) руцѣ, (и нозѣ), и ребра [своя][31]· Възрадоваша (же)[32] ся оученицы, видѣвше г҃а. рече (же)[33] имъ і҃с паки, миръ вамъ· якоже посла мя о҃цъ, и азъ посылаю вы. и се рекъ дуну, и г҃ла имъ. пріимѣте д҃хъ с҃тъ· *Имже отпустите грѣхы, отпустятся имъ. і имже држите. држатся· Дома же єдинъ от обоюнадесяте г҃лемыи близнецъ, не бѣ (ту) с ними єгда пріиде і҃с· Г҃лаху (же)[34] ему друзіи оученицы, видѣхомъ г҃а· Он же рече имъ. аще не вижу на руку его язвы гвоздинныя, и вложу пръста моего въ язвы гвоздинъныя, и вложу [руку мою][35] в ребра его,

ма ві
лѹ кд
а кри єі
дѣя гі
ма ві
и ні

не и҆́мꙋ вѣ́ры. И҆ по̀ днехъ ѻ҆́смихъ, па́кы бѣ́хꙋ внꙋ́трь оу҆чн҃цы є҆гѡ̀, и҆ ѳома̀ с ни́ми. (прїи́де)[36] і҆с҃, две́ремъ затворе́номъ. и҆ ста̀ посредѣ̀ (и҆́хъ), и҆ рече, ми́ръ ва́мъ. Пото́мъ (гл҃а)[37] ѳомѣ̀. принесѝ пе́рстъ твой сѣ́мо, и҆ ви́ждь рꙋ́цѣ мои̑, и҆ принесѝ рꙋ́кꙋ твою̀, и҆ вложѝ в ре́бра моа̀. и҆ не бꙋ́ди невѣ́ренъ, но вѣ́ренъ. ѿвѣща ѳома̀, и҆ рече є҆мꙋ̀. г҃ь мо́й, и҆ б҃ъ мо́й. (Гл҃а)[38] є҆мꙋ̀ і҆с҃, ꙗ҆́кѡ ви́дѣвъ мѧ̀, вѣ́рова. Бл҃же́ни не ви́дѣвшеи, и҆ вѣ́ровавше. *Мнѡ́га же (-)[39] і҆ и҆на знаме́нїа сотворѝ і҆с҃, предъ оу҆чн҃кы свои́ми. ꙗ҆́же нѣ̑ сꙋть пи́сана в̾ (кни́гахъ си́хъ)[40]. сїа же пи́сана бы́ша, да вѣ́рꙋете ꙗ҆́кѡ і҆с҃ є҆сть х҃с сн҃ъ бж҃їи. И҆ да вѣ́рꙋюще, живо́та и҆́мате въ и҆́мѧ є҆гѡ̀.

нѯ҃ ка

Гл҃а, ка. за҃, ѯ҃ѕ.

По се́мъ ꙗ҆ви́сѧ па́кы і҆с҃ оу҆чени́комъ {свои́мъ въставъ ѿ ме́ртвыхъ}[1], на̀ мо́ри тиверїа́дстѣмъ. Ꙗ҆ви же сѧ си́це. Бѣ́хꙋ в̾ кꙋ́пѣ си́мон пе́тръ, и҆ ѳома̀ нарица́емый бли́знецъ, и҆ наданаи́лъ, и҆́же (бѣ̑) ѿ ка́ны галиле́искїа, и҆ сн҃а зеведе́ова, и҆ і҆́на ѿ оу҆чн҃къ є҆гѡ̀ два. (Гл҃а)[2] и҆́мъ си́монъ пе́тръ, и҆дꙋ̀ ры́бъ лови́ти. (Гл҃аша)[3] є҆мꙋ̀, и҆́демъ и҆ мы̀ с тобо́ю. И҆зыдо́ша (же) и҆ всѣдо́ша (а҆бїе) в кора́бль. и҆ в тꙋ̀ но́щь не ꙗ҆́ша ничесо́же. оу҆́трꙋ же (-)[4] бы́вшꙋ, ста̀ і҆с҃, прѝ брезѣ̀, не позна́ша же оу҆чн҃цы ꙗ҆́кѡ і҆с҃ є҆сть. (Гл҃а же)[5] и҆́мъ і҆с҃, дѣ́ти, є҆да̀ что̀ снѣ́дно и҆́мате. ѿвѣща́ша є҆мꙋ̀, ни. ѻ҆н же рече и҆́мъ, ввѣ́рзѣте (мре́жꙋ ѻ҆деснꙋ́ю странꙋ̀ корабла̀)[6] и҆ ѻ҆брѧ́щете. ввергѡ́ша (же)[7], и҆ ктомꙋ̀ не (можа́хꙋ привлещѝ є҆ѧ̀)[8] ѿ мно́жества ры́бъ. (Гл҃а же)[9] оу҆чени́къ то́й, є҆гѡ́же люблѧ́ше і҆с҃, петро́ви, г҃ь є҆сть. си́монъ (же)[10] пе́тръ слы́шавъ, ꙗ҆́кѡ г҃ь є҆сть, є҆пенди́тѡ̑ препоѧ́сасѧ, бѣ̑ бо на́гъ, и҆ ввѐржесѧ в мо́ре. а҆ дрꙋ́зїи оу҆ченицы корабице́мъ прїидо́шѧ. не бѣ́шѧ бо далече ѿ землѧ̀, но ꙗ҆́кѡ двѣстѣ̀ лакте́й. влекꙋ́ще мре́жꙋ ры́бъ. Ꙗ҆́коже (-)[11] и҆злѣзо́ша на̀ зе́млю, (ви́дѣша)[12] ѻ҆́гнь лежа́щь, и҆ ры́бꙋ на не́мъ лежа́щꙋ, и҆ хлѣ́бъ. (И҆ гл҃а)[13] и҆́мъ і҆с҃. принесѣ́те ѿ ры́бъ ꙗ҆́же ꙗ҆́сте нн҃ѣ. Влѣ́зъ (же)[14] си́монъ пе́тръ, (-)[15] и҆звлечѐ мре́жꙋ на̀ зе́млю, по́лнꙋ, (вели́кїи ры́бъ)[16], р҃ (и҆) н҃ (и҆) три. и҆ толи́кꙋ сꙋ́щꙋ, не прото́ржесѧ мре́жа. (Гл҃а)[17] и҆́мъ і҆с҃, прїиди́те ѻ҆бѣ́дꙋйте. Ни є҆ди́нъ же смѣ́аше ѿ оу҆чени́къ и҆стѧза́ти є҆гѡ̀, ты̀ ктѡ̀ є҆си, вѣ́дꙋще ꙗ҆́кѡ г҃ь є҆сть. (Прїи́де же)[18] і҆с҃, і҆ (прїѧ̀)[19] хлѣ́бъ, и҆ {да́стъ}[20] и҆̀мъ. и҆ ры́бꙋ та́кожде. Се̑ оу҆́же тре́тїе ꙗ҆ви́сѧ і҆с҃ оу҆чени́комъ [свои́мъ][21], въставъ ѿ ме́ртвыхъ. за҃, ѯ҃з.

не повірю! **26** І по восьмох днях знову його учні були всередині, і Тома з ними. Прийшов Ісус, хоч двері були замкнені, і став серед них, і сказав: Мир вам! **27** Потім сказав Томі: Принеси сюди твій палець і поглянь на мої руки, і принеси твою руку і вложи в мої ребра, – і не будь невіруючим, але віруючим. **28** Відповів Тома і сказав йому: Господь мій і Бог мій! **29** Сказав йому Ісус: Тому що ти Мене побачив, ти повірив! Блаженні ті, що не бачили і повірили! **30** *Багато ж й інших знаків зробив Ісус перед своїми учнями, які не є записані у цих книгах. **31** Це ж було написане, щоб ви повірили, що Ісус є Христос, Божий Син, і щоб віруючи, ви мали життя в його ім’я.

ниж. 21

Глава 21, *поч. 66*

1 Після цього Ісус знову з’явився своїм учням на Тиверіядському морі, після того, як встав з мертвих. З’явився ж так: **2** разом були Симон-Петро і Тома, що називається Близнюк, і Натанаїл, що був з Кани Галилейської, і Зеведеєві сини, й інші два з його учнів. **3** Сказав їм Симон-Петро: Іду ловити рибу. Сказали йому: Ідемо і ми з тобою. Вийшли ж і сіли відразу до човна, і тієї ночі не зловили нічого. **4** Як же настав ранок, Ісус став при березі, а учні не пізнали, що це Ісус. **5** Сказав же їм Ісус: Діти, чи маєте щось їстивного? Відповіли Йому: Ні. **6** Він же їм сказав: Закиньте сіті по правій стороні човна – і знайдете. Вони ж закинули, і вже не могли її витягнути від великого числа риб. **7** Сказав же Петрові той учень, якого Ісус любив: Це Господь! А Симон-Петро, почувши, що це Господь, підперезався перев’язкою, бо був нагий, і кинувся в море. **8** А інші учні прийшли човном, бо не були далеко від землі, але якихось двісті ліктів, тягнучи сіті з рибою. **9** Як вони вийшли на землю, побачили вогонь, що лежав, і на ньому рибу, що лежала, і хліб. **10** І сказав їм Ісус: Принесіть з риби, яку ви нині зловили. **11** А Симон-Петро, влізши, витягнув на землю сіть, повну великих риб, – 100, і 50, і три. І хоч було стільки, сіть не роздерлася. **12** Сказав їм Ісус: Прийдіть, обідайте. Ані один же з учнів не смів запитати Його: Ти хто є? – знаючи, що це Господь. **13** Прийшов же Ісус і взяв хліб та дав їм, і рибу також. **14** Це уже втретє з’явився Ісус своїм учням, після того, як встав з мертвих. *поч. 67*

15 Коли ж вони обідали, сказав Ісус Симонові-Петрові: Симоне Йонин, чи любиш Мене більше від цих? Він Йому сказав: Так, Господи, Ти знаєш, що люблю Тебе! Сказав йому: Паси мої ягнята! **16** Сказав йому знову, вдруге: Симоне Йонин, чи любиш Мене? Він Йому сказав: Так, Господи, Ти знаєш, що Тебе люблю! Сказав йому: Паси мої вівці! **17** Сказав йому втретє: Симоне Йонин, чи любиш Мене? Засмутився ж Петро, тому що йому втретє сказав: Чи любиш Мене? І він Йому сказав: Господи, Ти все знаєш, Ти знаєш, що люблю Тебе! Сказав йому Ісус: Паси мої вівці! **18** Амінь, амінь, кажу тобі: коли ти був молодим, сам підперезувався і ходив, куди хотів; коли ж постарієшся, піднімеш твої руки, і інший тебе підпереже, і поведе, куди не захочеш. **19** *Це ж Він сказав, зазначуючи, якою смертю прославить Бога. І сказавши це, промовив до нього: Іди за Мною! **20** А Петро, обернувшись, побачив учня, якого Ісус любив, що ішов вслід, *який і на вечері ліг на його груди і сказав: Господи, хто є той, що Тебе видає? **21** Петро, побачивши цього, сказав Ісусові: Господи, цей же що? **22** Сказав йому Ісус: Якщо хочу, щоб той залишився, доки не прийду, що тобі? Ти іди за Мною! **23** Вийшло ж це слово між братів, що той учень не помре. І не сказав йому Ісус, що він не помре, але: Якщо хочу, щоб той залишився, доки *не* прийду, що тобі? **24** Це є учень, що свідчить про це, який і написав це. І знаю, що його свідчення є правдивим. **25** *Є ж і багато іншого, що Ісус зробив, що якщо було б в подробицях написаним, *то* думаю, що ані сам ввесь світ не *міг би* помістити написаних книг. Амінь.

пет2. 1

вищ. 13

вищ. 20

Від святого Івана, євангелиста.
Має в собі 21-у главу,
а 67 церковних початків.

Єгда же обѣдоваша. (гла)[22] симону петру іс. симоне [іонинъ][23], любиши ли мя паче сихъ; (гла)[24] єму, ей ги, ты вѣси яко люблю тя. (гла)[25] єму, паси агньця моя. (гла)[26] єму пакы второе. симоне [іонинъ][27], любиши ли мя; (гла)[28] єму, ей ги, ты вѣси яко люблю тя. (гла)[29] єму, паси овця моя. (гла)[30] єму третіе, симоне [іонинъ][31], любиши ли мя; оскрьбѣ (же) петръ, яко рече єму третіе, любиши ли мя. и (гла)[32] єму. ги, (ты вся)[33] вѣси, ты вѣси, яко люблю тя. (гла)[34] єму іс, паси овця моя. амин амин глю тебѣ, єгда бѣ юнъ, поясашеся самъ, и хожаше аможе хоташе. єгда же състарѣешися, въздежеши руцѣ твои, и инъ тя пояшетъ, и ведетъ, аможе не хощеши. *се же рече, назнаменуя коєю смртію прославитъ бга. и сія рекъ, (гла)[35] єму, иди по мнѣ. обращъ [же][36] ся петръ, (видѣ)[37] оученика, єгоже любляше іс, въ слѣдъ идуща, *иже и възлеже на вечери на прьси єго, и ре. ги, кто єсть предаай тя; сего (-)[38] видѣвъ петръ, (гла)[39] ісови. ги, сей же что; (гла)[40] єму іс. аще хощу да той пребываетъ, дондеже пріиду, что к тебѣ; ты по мнѣ гради. изыде (же)[41] (слово се)[42] в братію, яко оученикъ той не оумретъ. [и не рече][43] єму іс, яко не оумре. но аще хощу тому пребывати дондеже пріиду, что к тебѣ; Сей єсть оученикъ свѣдѣтельствуяй о сихъ, {иже и}[44] написа сія. и (вѣмъ)[45] яко истинно [єсть свѣдѣтельство єго][46]. *Суть же и ина многа, яже сътвори іс, яже аще (поєдиному писана бываютъ)[47], ни самому мню всему миру вмѣстити пишемых книгъ, [аминь][48].

в пер а

вы гі

вы кі

Еже от іоанна стго євглиста,
имать в себѣ, гла, ка.
а зачалъ црковныхъ, ѯз.

СКАЗАНЇЕ ДѢѦНЇИ АП҃ЛЬСКИ ПИСАНА

ст҃ымъ ап҃ломъ і єѵ҃листомъ лукою. по лѣтехъ многзѣхъ стр҃ти гн҃ѧ.

Сїѧ книгы дѣѧнїѧ ап҃льска нарицютсѧ. єльма же дѣѧнїѧ ап҃льска съдержатъ· повѣдаѧи єсть лука єѵ҃листъ. антиохїанинъ убо сыи родомъ, врачь же хитростїю. хождаше съ ап҃лы, паче же с павлѡ҃. и вѣдыи въ истину пишетъ· Повѣдаетъ же, како ѡблакомъ пѡемшемъ възнесесѧ гь҃. и бывше пролитїе ст҃аго дх҃а в пентикостїю, на ап҃лы же, и на всѧ бывшаѧ тогда тꙋ. оустроенїе же матѳїино, въ іюды мѣсто предателѧ. и оустроенїе седми дїаконъ. и избранїе павлово, и єлика пострада. и єлика сътвориша чюдеса ап҃ли, мл҃твою и вѣрою хв҃ою· ап҃ломъ же имена сꙋть си. симонъ, рекомыи петръ. и андреѧ братъ єго. іаковъ, і иоаннъ. филиппъ, и вардоломеи. дома, и матѳеи мытарь. іаков алфеовъ. и симонъ кананитъ. і иꙋда іаковль, и матѳїа причтеныи съ єдинѣми надесѧте. въ іꙋды мѣсто предателѧ· оустроеныхъ же дїакон имена сꙋть си. стефанъ, филиппъ. прохоръ, никаноръ. тимон, пармена. и николаи. посемъ прїѧтъ бысть и павелъ избранныи сосꙋдъ. сих же ап҃лъ знаменїѧ и чюдеса. иже сътвориша сꙋть сїѧ·

Розповідь про апостольські діяння, написані

святим апостолом і євангелистом Лукою багато років після господніх страстей.

Ця книга називається Діяння Апостолів, тому що містить апостольські діяння. Той, хто розповідає – це євангелист Лука. Він же, родом будучи антіохійцем, а лікарем за фахом, ходив з апостолами, найбільше ж з Павлом. Він розповідає, як Господь вознісся, піднятий хмарою, і *про* злиття Святого Духа на апостолів і на всіх, що тоді там були, яке відбулося в П’ятдесятницю. *Розповідає про* наставлення Маттія на місце Юди-зрадника, і наставлення сімох дияконів, і вибір Павла, і скільки той потерпів, і які чуда апостоли зробили молитвою і христовою вірою. А імена апостолів є ці: Симон, прозваний Петром, і Андрій, його брат, Яків та Іван, Филип і Вартоломей, Тома і Матей-митар, Яків Алфеїв і Симон Кананіт, і Юда Яковів, і Маттій, причислений до одинадцятьох, на місце Юди-зрадника. А імена наставлених дияконів є ці: Стефан, Филип, Прохор, Никанор, Тимон, Пармен і Миколай. Після цього прийнятим був і Павло – вибрана посудина. Це є знаки і чуда цих апостолів, які вони зробили.

ДІЯННЯ СВЯТИХ АПОСТОЛІВ,
написане святим апостолом і євангелистом

Лукою.

Дѣѧнїѧ ст҃ыхъ апⷭ҇лъ, списанаѧ ст҃ымъ апⷭ҇ломъ и҆ є҆ѵⷢ҇лїстомъ

Лꙋкою.

Глава 1, *поч. 1*

1 Отже, перше слово, о Теофіле, я написав про все, що Ісус почав робити та навчати **2** до того дня, в якому вознісся, заповівши Святим Духом апостолам, яких вибрав. **3** Перед ними ж Він і поставив Себе живим по своєму терпінні, в численних знаках з’являючись їм впродовж сорока днів і говорячи про боже царство. **4** І як їв з ними, наказував їм не відлучатися від Єрусалиму, але очікувати батьківської обітниці, *про яку ви чули від мене. **5** *Бо Іван, отже, хрестив водою, ви ж маєте христитися Святим Духом по небагатьох цих днях. **6** Отже, вони, зійшовшись, запитували Його, кажучи: Господи, чи в цьому часі встановиш ізраїльське царство? **7** Сказав же Він до них: Не є вашим знати часи і роки, які Батько поклав своєю владою. **8** *Але одержите силу, як на вас зійде, – Святий Дух, і будете Мені свідками в Єрусалимі ж і в усій Юдеї та Самарії, і аж до країв землі. **9** *І сказавши це, як вони дивились, Він був взятий, і хмара Його взяла з їхніх очей. **10** І коли вони дивилися на небо, як Він ішов, і ось два мужі повстали перед ними у білій одежі, **11** які й сказали: Мужі галилейські, чому стоїте, дивлячись на небо? Ось Ісус, який від вас вознісся на небо, так само прийде, тим же видом, яким ви бачили, як Він ішов на небо. *поч. 2*

12 Тоді вони повернулися до Єрусалиму з гори, що називається Оливна, яка є близько Єрусалиму, маючи *відстань* дороги в суботу. **13** І коли вони ввійшли, ввійшли до кімнати, де перебували Петро ж, і Яків, і Іван, і Андрій, Филип, і Тома, Вартоломей, і Матей, і Яків Алфеїв, і Симон Зилот, і Юда Якова. **14** Ці всі однодуш-

лук. 24 ів. 15; мат. 3 мар. 1 лук. 3 ів. 1 ниж. 2 10 і 19; ниж. 2; лук. 24 мар. 16

Глⷡ҇а, а҃. за҃, а҃.

Пе́рвое[1] ꙋ҆̀бо сло́во сътвори́хъ ѡ҆ всѣ́хъ, ѡ҆̀ ѳеѡ́филе, ѡ҆ ни́хже нача́тъ і҆҃с, твори́ти же и҆ ꙋ҆чи́ти, до негѡ́же днⷭ҇е, заповѣ́давъ а҆пⷭ҇ломъ дх҃омъ ст҃ымъ, и҆̀хже и҆збра̀, възнесе́сѧ. прⷣе ни́ми же и҆ постави себе жи́ва, по страда́нїи свое́мъ, въ мно́зѣхъ зна́менїихъ, дньми четы́редеса́тьми ѧ҆влѧ́ѧсѧ и҆, и҆ гл҃ѧ ꙗ҆̀же ѡ҆ цр҃твїи бж҃їи, и҆ съ ни́ми ꙗ҆дꙑ́, (повелѣ́ваше)[2] и҆мъ ѿ і҆ер҃лима не ѿлꙋча́тисѧ, нⷪ҇ жда́ти ѡ҆бѣтова́нїе ѿч҃ее, *е҆́же слꙑ́шасте ѿ менѐ· *ꙗ҆́ко і҆ѡа́ннъ ꙋ҆̀бо крⷭ҇ти́лъ е҆́сть водо́ю, вꙑ̀ же [и҆́мате крⷭ҇ти́тисѧ дх҃омъ ст҃ы́мъ][3], не по мно́зѣхъ си́хъ днⷭ҇ехъ· ѡ҆́ниже ꙋ҆̀бо съше́дшесѧ, въпраша́хꙋ е҆го, гл҃юще. гдⷭ҇и, а҆́ще въ (лѣ́то)[4] се̑ ꙋ҆страѧ́еши цр҃твїе (і҆и҃левѡ)[5]; рече́ же къ ни́мъ. нѣ́сть ва́ше разꙋмѣ́ти времена̀ и҆ лѣ́та, ꙗ҆̀же ѿц҃ъ положѝ свое́ю ѡ҆́бластїю· *нⷪ҇ прїи́мете си́лꙋ наше́дшꙋ ст҃о́мꙋ дх҃ꙋ на́ вꙑ. и҆ бꙋ́дете ми свидѣ́телє, въ і҆ер҃лимѣ же, и҆ въ все́й і҆ꙋде́и и҆ сама́рїи, и҆ да́же до послѣ́днихъ земли· *и҆ сїа ре́къ. зрѧ́щемъ и҆мъ, взѧ́тсѧ, и҆ ѡ҆́блакъ подѧ́тъ е҆го ѿ ѡ҆́чїю и҆хъ. и҆ ꙗ҆́ко взира́юще бѧ́хꙋ на́ нб҃о и҆дꙋ́щꙋ е҆мꙋ̀. и҆ се̑ мꙋ́жа два̀ ста́ста прⷣе ни́ми въ ѡ҆де́ждахъ бѣлѣ̀, ꙗ҆̀же и҆ реко́ста. мꙋ́жїе галиле́йстїи, что (стои́те)[6] зрѧ́ще на́ нб҃о; (се)[7] і҆҃с, възнесы́йсѧ ѿ ва́съ на нб҃о, та́кожде прїи́детъ, и҆́мже ѡ҆́бразомъ ви́дѣсте е҆го и҆дꙋ́ща на нб҃о· за҃, в҃.

Тогда̀ възвратишасѧ въ і҆ер҃лмъ, ѿ горы нарица́емыѧ е҆леѡ́нъ. ꙗ҆́же е҆сть бли́зъ і҆ер҃лима, сꙋббо́тѣ и҆мꙋ́щи пꙋть· и҆ е҆гда̀ внидо́ша, (възыдо́ша на го́рницꙋ)[8], и҆дѣ́же бѧ́хꙋ пребыва́юще. пе́тръ же, [и҆ і҆а́ковъ. и҆ і҆оа́ннъ, и҆ а҆ндре́а][9]. фили́ппъ, и҆ ѳома̀. варѳоломе́и, и҆ матѳе́и. (и҆) і҆а́ковъ а҆лфе́овъ, и҆ си́монъ зилѡ́тъ. и҆ і҆ꙋ́да і҆а-

лꙋ҃ кд҃ іѡа҃ ѳі; ма҃ г҃ мр҃ а҃ лꙋ҃ г҃ іѡа҃ а҃ ни҃ в҃ і҃ и҃ ді҃; ни҃ в҃; лꙋ҃ кд҃ мр҃ ѕі

ковль. сїи всѝ бѧхꙋ, терпѧще є҆динодꙋшно млⷭ҇твою [и҆ моле́нїемъ][10]. съ женами, и҆ мр҃їею мт҃рїю і҆с҃овою, и҆ братїею є҆гѡ· И҆ въ дн҃и сїѧ, въставъ пе́тръ, посредѣ ѹ҆чениковъ, рече. бѣ же народъ и҆мѐнъ вкꙋпѣ ꙗ҆ко сто (и҆) двадесѧте, мꙋ́жїе бра́тїѧ, подоба́ше скончатисѧ писанїю [семꙋ][11], *є҆́же пре́же ре҃ дх҃ъ ст҃ый ѹ҆сты дв҃двы, *ѡ҆ і҆ꙋдѣ бывшемъ вожди є҆́мшимъ і҆с҃а. ꙗ҆́ко причтенъ бѣ с нами, и҆ прїѧ жребїи слꙋжбы сеѧ· *Сей ѹ҆бо стѧжа село ѿ мзды неправедныѧ. и҆ ницъ бывъ, просѣдесѧ посредѣ, і҆ и҆злїѧсѧ всѧ ѹ҆трⷪба є҆гѡ и҆ разꙋмно бысть всѣмъ живꙋщимъ въ і҆ерлимѣ. ꙗ҆ко нарещисѧ селꙋ томꙋ своимъ (и҆хъ ꙗ҆зыкомъ)[12], а҆келдама. еже є҆сть село крове· (Пишⷮ)[13] бо въ книзѣ ѱаломьстѣи. *да бꙋдетъ дворъ є҆го пꙋстъ, и҆ не бꙋдетъ живаи в немъ. *І є҆пⷭкпьство є҆го прїиметъ и҆нъ· Подобаетъ ѹ҆бо ѿ сшедшихсѧ с нами мꙋжей, въ всѧко лѣто в неже вниде і҆ и҆зыде в насъ гь і҆с. начень ѿ крщенїа і҆оаннова, до негоже дне възнесесѧ (на нбо) ѿ насъ, свидѣтелѧ въскрнїю є҆го (быти с нами)[14] є҆динꙋ ѿ сихъ· И҆ поставиша два. и҆осифа нарицаемаго варсавꙋ. иже нареченъ бысть и҆ѹ҆стъ, и҆ (маттеа)[15], и҆ помоливсесѧ рѣша· Ты ги срцевѣдче всѣхъ, покажи, є҆гоже и҆збра ѿ сею ѡ҆бою є҆диного прїѧти, [жребїи][16] слꙋженїа сего и҆ апⷭлтва. и҆з негоже и҆спаде і҆юда, и҆ти въ мѣсто свое. и҆ даша жребїа и҆ма. и҆ паде жребїи на маттеа. и҆ причтенъ бысть къ є҆диномꙋнадесѧте апⷭлꙋ·

ѱло м; і҆ѡа гі; і҆ѡа иі; мѳа кв; ѱло ѯд; ѱло ри

Гла, в· за, г·

И҆ є҆гда скончавашасѧ днь пѧтьдесѧтницы, бѣша {всѝ апли}[1] [є҆динодꙋшно][2] вкꙋпѣ. *и бысть внезапꙋ с нбсе шꙋмъ, ꙗ҆ко носимꙋ дыханїю бꙋрнꙋ, і҆ и҆сполни весь домъ и҆дѣже бѧхꙋ сѣдѧще· І ꙗ҆вишасѧ и҆мъ раздѣлени ꙗ҆зыцы ꙗ҆ко ѻ҆гнени. [сѣде же][3] на є҆диномъ когождо и҆хъ. і҆ и҆сполнишасѧ всѝ дх҃а ст҃а· *И҆ начаша глти и҆нѣми ꙗ҆зыки, ꙗ҆коже дхъ даѧше (и҆мъ провѣщевати)[4]. бѧхꙋ же [въ][5] і҆ерлимѣ живꙋщей і҆ꙋдее мꙋжїе блгоговѣини, ѿ всего ꙗ҆зыка и҆же по нбсемъ. бывшꙋ же гласꙋ семꙋ, снидесѧ наро, и҆ і҆змѧтесѧ. ꙗ҆ко слышахꙋ є҆диного когождо своимъ ꙗ҆зыкомъ глющемъ и҆мъ· дивлѧхꙋ же сѧ {всѝ}[6] и҆ чꙋжахꙋсѧ глюще [дрꙋгъ къ дрꙋгꙋ][7], Не се ли вси сїи сꙋть глющей галилеане; и҆ како мы слышимъ кождо свои ꙗ҆зыкомъ нашимъ, в немже родихомсѧ; пардане, и҆ мидѧне, і҆ є҆ламите, и҆ живꙋщей междꙋ рѣкама. въ і҆ꙋдеи же, и҆ каппадокїи. въ понтѣ, и҆ въ

выш а; ниж аі; и҆ ді; мѳа ѕі

но перебували на молитві й благанні з жінками і Марією, Ісусовою матір'ю, і його братами. **15** І в ці дні Петро, вставши серед учнів, сказав, було ж людей разом якихось сто і двадцять імен: **16** Мужі, брати! Треба було, щоб сповнилося це Писання, *яке раніше сказав Святий Дух Давидовими устами *про Юду, що був провідником тих, що схопили Ісуса, **17** бо він був причислений до нас і одержав жереб цієї служби. **18** *Отже, цей придбав поле від неправедної винагороди і, впавши ниць, розтріснувся посередині, і все його нутро вилилось. **19** І явним стало всім, що жили в Єрусалимі, так, що поле ж названим було їхньою мовою Акелдама, – що є Поле крові. **20** Бо пише в книзі Псалмів: *Хай його двір стане пустим, і не буде нікого, що жив би в ньому, *і його єпископство хай візьме інший! **21** Отже, треба, щоб з-поміж мужів, що з нами зійшлися впродовж усього часу, в якому ввійшов і вийшов в нас Господь Ісус, **22** почавши від Іванового хрещення до того дня, в якому Він вознісся від нас на небо, один з цих був з нами свідком Його воскресіння. **23** І поставили двох: Йосифа, прозваного Варсавою, який був прозваний Юстом, і Маттія. **24** І помолившись, вони сказали: Ти, Господи, серцезнавче всіх, покажи одного, якого з цих двох Ти вибрав, **25** щоб взяти жереб цієї служби та апостольства, з якого відпав Юда, щоб піти на своє місце! **26** І кинули їм жереб, і жереб впав на Маттія. І його причислено до одинадцятьох апостолів.

пс. 40; ів. 13; ів. 18; мат. 26; пс. 68; пс. 108

Глава 2, *поч. 3*

1 І коли закінчалися дні П'ятдесятниці, всі апостоли були однодушно разом. **2** *І раптом був з неба шум, наче подув буйного вітру, і наповнив ввесь дім, де вони сиділи. **3** І з'явилися їм, наче поділені, вогняні язики, сіли ж на кожному з них. **4** І всі наповнилися Святим Духом *і почали говорити іншими мовами, так як Дух давав їм говорити. **5** А в Єрусалимі жили юдеї, побожні мужі з кожного народу, що під небом. **6** Як же був цей шум, зійшлася юрба і збентежилася, бо чули, що кожний говорив до них їх власною мовою. **7** Дивувалися ж усі і чудувалися, кажучи один до одного: Ось чи не всі ці, що говорять, є галилеянами? **8** І як *же* ми, кожний, чуємо у нашій власній мові, в якій ми народилися? **9** Партяни, і мідяни, і еламіти, і ті, що живуть між ріками, в Юдеї ж і Кападокії, в Понті, і в Азії, **10** у Фригії ж, і Памфілії, в Єгипті, і лівійських околицях, ті, що біля Ки-

вищ. 1; ниж. 11 і 19; мат. 16

ренеї, і римляни, що прийшли, **11** юдеї ж і прозеліти, критяни і араби, чуємо, як вони говорять нашими мовами про божі величі! **12** Дивувалися ж всі і були збентежені, кажучи один до одного: Що, отже, це має бути? **13** Інші ж, насміхаючись, говорили, що вони є повні вина. *поч. 4*

14 Ставши ж, Петро з одинадцятьма підняв свій голос і сказав їм: Юдейські мужі, всі що живете в Єрусалимі! Це хай вам буде знаним і вислухайте мої слова! **15** Адже ці не є п'яні, так як ви думаєте, бо є третя година дня, **16** але це є сказане пророком Йоїлом: **17** *І буде в останніх днях, – говорить Господь, – що виллю мого Духа на всяке тіло; і ваші сини, і ваші дочки пророкуватимуть, і ваші юнаки побачать видіння, і ваші старці побачать сни. **18** Бо в ті дні на моїх рабів і на моїх рабинь виллю мого Духа – і пророкуватимуть **19** і дам чуда на небі вгорі і знаки на землі внизу: кров, і вогонь, і куряву диму. **20** Сонце перетвориться в темряву, і місяць у кров раніше ніж прийде великий і просвічений господній день. **21** *І буде, що кожний, хто лиш прикличе господнє ім'я, спасеться. *поч. 5*

22 Ізраїльські мужі, слухайте ці слова Ісуса Назарянина, мужа засвідченого між вами Богом, силами, і чудами, і знаками, які Бог Ним зробив посеред вас, так як і ви самі знаєте, **23** Цього, одержавши виданим визначеною постановою і божим провидінням, прибивши руками беззаконних, ви вбили. **24** *Його ж Бог воскресив, розв'язавши болі смерті, бо не було можливим, щоб вона Його вдержала. **25** Бо Давид говорить про Нього: *Я завжди бачив Господа переді мною, бо Він є по моїй правиці, щоб я не захитався. **26** Задля цього звеселилося моє серце і мій язик зрадів, ще ж і моє тіло поселиться в надії, **27** бо не залишиш мою душу в аду ані не даси своєму преподобному побачити зітління. **28** Ти мені об'явив дороги життя і наповниш мене веселістю з твоїм лицем. **29** Мужі-брати! Треба сміливо говорити до вас про патріярха Давида, *що помер і був похований, і його гріб є у нас аж до цього дня. **30** Отже, будучи пророком і знаючи, що Бог йому клятвою поклявся *з плоду його лона за тілом підняти Христа і Його посадити на його престолі, **31** передбачивши, сказав про Христове воскресіння, *що його душа не залишилася в аду ані його тіло не

іс. 44 / йоі. 2 / ів. 7 — йоі. 2 / рим. 10 — ів. 10 — пс. 15 — црс3. 2 / ниж. 13 — црс1. 7 / пс. 131 — пс. 16 / ниж. 17

ѧ̓сі́и. въ фрѵгі́и же, и̓ памфѵлі́и. въ є̓гѵ́птѣ, и̓ странахъ лївїйскꙑ́хъ. и̓́же по кѷрині́и. и̓ прихоⷣѧщеи римлѧне їꙋдеи же и̓ пришелцы кри́тѧне, ї а̓ра́влѧне слышимъ глаголющемъ и̓мъ нашими ѧ̓зыки величїѧ бж҃їѧ· дивлѧхꙋ же сѧ вси и̓ недомышлѧхꙋ, є̓ди́нъ къ дрꙋ́гомꙋ глаголюще. что̀ (ꙋ̓бо) хо́щетъ се бы́ти; и̓нїи же рꙋга́ющесѧ глаголахꙋ, ꙗ̓́ко вино́мъ и̓спо́лнени сꙋ́ть· зачало, д҃·

Ста́въ же петръ, съ є̓ді́немънадесѧте, възъдвиже гла́съ свои и̓ рече и̓мъ· мꙋ́жїе їꙋдеистїи, (-)[8] живꙋщеи въ ї҆ерⷭ҇лимѣ вси. се ва́мъ разꙋмно да бꙋ́детъ, и̓ внꙋшите глаголы моѧ. не бо ꙗ̓́коже вы мнитѐ сїи пьѧни сꙋть, є̓сть бо часъ третїи дне. но се є̓сть реченное прⷪ҇рокомъ ї̓ѡилемъ· *и̓ бꙋде въ послѣднѧѧ дни глаголетъ {гь}[9]. и̓злїю ѿ дх҃а моего на всѧ́кꙋ пло́ть. и̓ прорекꙋтъ снове ваши, и̓ дщерѧ ваша. ї ю̓ноша ваша видѣнїѧ ꙋ̓зрѧтъ, и̓ старцы ваши со́нїѧ видѧтъ. и̓бо на рабы̀ моа и̓ на рабынѧ моа̀ въ дни о̓ны и̓злїю ѿ дх҃а моего̀, и̓ прорекꙋтъ. и̓ дамъ чюдеса̀ на небеси горѣ, и̓ знаменїѧ на землѝ низꙋ. кровь ї ѻ̓гнь, и̓ кꙋренїе дыма. слн҃це преложитсѧ въ тмꙋ, и̓ лꙋна̀ въ кровь· Пре́жде [да́же][10] не прїити днѧ гн҃ѧ великомꙋ и̓ просвѣщенномꙋ, *и̓ бꙋдетъ, всѧ́къ и̓́же а̓́ще призове́тъ и̓мѧ гн҃е, спсетсѧ. зачало, є҃·

Мꙋ́жїе ї̓илтестїи слышите словеса̀ сїѧ. ї̓са назарѣа, мꙋжа (ѿ бг҃а и̓звѣстьвова́нна)[11] въ ва́съ, силами и̓ чюдесы̀ и̓ знаменїи, и̓́же сътвори тѣмъ бг҃ъ посредѣ ва́съ. ꙗ̓́коже (и̓) сами вѣсте. сего̀ нарекованнымъ совѣтомъ и̓ проразꙋмѣнїемъ бж҃їимъ, продана̀ [прие́мше][12], рꙋка́ма беззако́нныхъ пригвождьше ꙋ̓бисте. *є̓гоже бг҃ъ въскреси, разрѣшь болѣзни смертныѧ. ꙗ̓́коже не бѧше мо́щно держа́нꙋ быти є̓мꙋ ѿ неѧ̀. двдъ бо глаголетъ ѡ̓ не́мъ. *предзрѣхъ гда предо мною вынꙋ, ꙗ̓́ко ѡ̓деснꙋю менѐ є̓сть, да сѧ неподвижꙋ. сего ради възвеселисѧ срдце моѐ и̓ възрадовасѧ ѧ̓зыкъ мои. є̓ще же и̓ пло́ть моѧ̀ веселитисѧ на ꙋ̓пова́нїе. ꙗ̓́ко не ѡ̓ставиши дш҃ꙋ мою̀ въ а̓́дѣ, ни даси (же) прпⷣбномꙋ своемꙋ видѣти и̓стлѣнїѧ. сказалъ ми є̓си пꙋти живота̀. (ї) и̓сполниши мѧ веселїѧ съ лицемъ твоимъ· мꙋжїе братїе, достои́тъ рещи съ дерзновенїемъ къ ва́мъ ѡ̓ патрїарсѣ двдѣ, *ꙗ̓́ко (-)[13] ꙋ̓мре и̓ погребе́нъ бысть, и̓ гробъ є̓го є̓сть в насъ даже до̀ днѐ сего. пророкъ ꙋ̓бо сыи и̓ вѣдыи ꙗ̓́ко клѧтвою клѧтсѧ є̓мꙋ бг҃ъ, *ѿ плода̀ чре́слъ є̓го, {по̀ пло́ти въздвигнꙋти хрⷭ҇а, и̓}[14] посадити (є̓го) на престолѣ є̓го, прⷣевидѣвъ, глагола ѡ̓ въскресенїи хрⷭ҇тѣ. *ꙗ̓́ко не ѡ̓стависѧ [дꙋша є̓го][15] въ а̓́дѣ, ни пло́ть є̓го видѣ и̓стлѣнїѧ· сего ї̓са въскреси бг҃ъ. є̓мꙋже вси

ї̓саї́ѧ мд / ї̓ѡи́ль в / ї̓ѡа з — ї̓ѡи́ль в / кри̓ ї — ї̓ѡа ї — ѱлⷪ҇ гі — г црⷭ҇ в / нїⷨ гі — а црⷭ҇ з / ѱлⷪ҇ рла — ѱлⷪ҇ ѕі / нїⷨ зі

мы есмы свидѣтеле. десницею оубо бжїею вознесеся, обѣтованїе же стаго дха прїемъ ѿ ѻтца излїа, се [еже (вы нынѣ)][16][17] видите и слышите. не бо двдъ взыде на нбса. глетъ бо самъ. *рече гь гви моему сѣди одеснꙋю мене, дондеже положꙋ враги твоя подножїе ногама твоима. твердо оубо да разꙋмѣетъ весь домъ їилевъ. яко и га (и ха его)[18] [бгъ сотворилъ есть][19] сего їса, егоже вы распясте. Слышавше же оумилишася срцемъ, рѣша же къ петрꙋ, и прочїи аплом. что сотворимъ мꙋжїе братїе?

зач, ѕ.

Петръ же [рече к нимъ, покайтеся][20] и да крститися кождо васъ въ имя їса ха, въ оставленїе грѣховъ [-][21]. и прїимете даръ стго дха. вамъ бо есть обѣтованїе, и чадомъ вашимъ. и всѣмъ далнимъ, елико аще призоветъ гь бгъ нашъ. Иными же словесы множайшими свѣдѣтельствоваше, и моляше я гля. спситеся ѿ рода строптиваго сего. они же оубо [любезно][22] (прїяша)[23] слово его, (и) крстишася. и приложишася въ днь той, дша яко три тысящи. Бяхꙋ же терпяще въ оученїи аплъ, и въ общенїи, [и][24] преломленїи хлѣба, и въ млтвахъ. Бысть же на всякой дши страхъ. многа бо чюдеса и знаменїя. ѿ аплъ быша {въ їерлмѣ. Страх же велїи бяше на всѣхъ ихъ}[25]. Вси же вѣровавшей, бяхꙋ въ кꙋпѣ, і имяхꙋ вся обща. и стяжанїя і имѣнїя продаяхꙋ. и раздаяхꙋ (-)[26] всѣмъ еже аще кто требоваше. по вся же дни терпяще идяхꙋ единодꙋшно въ црковъ. *и ломяще (по домохъ хлѣбы)[27], прїимахꙋ пищꙋ въ радости, и въ простотѣ срца хваляще бга. і имꙋще блгть къ всѣмъ людемъ. гь же прилагаше (по вся дни спасающаяся)[28] [црквй][29].

пс. 109 / нижꙋ к

побачило зітління. **32** Цього Ісуса воскресив Бог, якому всі ми є свідками. **33** Отже, Він був вивищений божою правицею, а одержавши обітницю Святого Духа від Батька, вилив це, що ви нині бачите і чуєте. **34** Адже Давид не піднявся на небо, бо сам говорить: *Сказав Господь моєму Господеві: Сядь по правиці моїй, **35** доки не покладу твоїх ворогів підніжжям твоїм ногам. **36** Отже, хай впевнено знає ввесь ізраїльський дім, що цього Ісуса Бог зробив і Господом і Христом, Того, якого ви розіп'яли. **37** Почувши ж, вони розчулились серцем, сказали ж до Петра та інших апостолів: Що нам робити, мужі-брати?

поч. 6

38 Петро ж сказав до них: Покайтеся, і хай кожний з вас охреститься в ім'я Ісуса Христа на відпущення гріхів, і одержите дар Святого Духа. **39** Бо для вас є обітниця, і для ваших дітей, і для всіх, що далеко, яких тільки покличе наш Господь Бог. **40** Іншими ж багатьма словами він свідчив і заохочував їх, кажучи: Спасіться від цього поганого роду! **41** Вони ж, отже, з любов'ю прийняли його слово і охрестилися. І в тому дні пристало якихось три тисячі душ. **42** Вони ж були постійно в навчанні апостолів, і в спільності, і ламанні хліба, і в молитвах. **43** А на кожній душі був страх, бо багато чудес і знаків сталося від апостолів в Єрусалимі. Великий же страх був на всіх них. **44** Всі ж, що повірили, були разом, і мали все спільним, **45** і продавали, і роздавали всім добра і маєтки, що тільки хто потребував. **46** Кожного ж дня пильно ішли однодушно до церкви *і, ламаючи по хатах хліби, приймали їжу в радості і в простоті серця, **47** хвалячи Бога і маючи ласку в усіх людей. Господь же кожного дня додавав до Церкви тих, що спасалися.

пс. 109 / ниж. 20

Глава, г. зач, з.

[П]ѣкꙋпѣ же, петръ][1] і їоа́ восхожаста въ стилище (на млтвꙋ въ часъ)[2] девятыи. и нѣкїи мꙋжь хромъ ѿ чрева матере своея сыи носимъ бываше. егоже полагахꙋ по вся дни пре дверми црковными рекомыми красными, просити милостыня ѿ входящихъ въ црковь. Иже видѣвъ петра і їоанна хотящихъ внити въ црковь, прошаше милостыня [-][3]. воззрѣв же петръ нань съ їоанном, рече. воззри на ны. он же прилежаше има, мня нѣчто ѿ нихъ прїяти. рече же петръ. сребра и злата нѣсть оу мене, но еже имамъ, се ти (даю)[4]. въ имя їса ха назарея востани и ходи. и емъ его за десную рꙋкꙋ

Глава 3, *поч. 7*

1 А Петро та Іван разом ішли до храму на молитву о девятій годині. **2** І несли якогось чоловіка, кульгавого від лона своєї матері, якого клали кожного дня перед дверима церкви, що називаються гарними, аби просити милостиню від тих, що входять до церкви. **3** Він, побачивши Петра та Івана, що хотіли ввійти до церкви, просив милостиню. **4** А Петро, поглянувши на нього з Іваном, сказав: Поглянь на нас. **5** Він же пильно дивився на них, думаючи щось від них одержати. **6** Сказав же Петро: Срібла і золота у мене немає, але те, що маю, це тобі дам. В ім'я Ісуса Христа Назарянина встань і ходи! **7** І взявши його за руку праву, він підвів. Від-

разу ж скріпилися його стопи і суглоби. І підскочивши, він став і ходив, **8** і ввійшов з ними до церкви, ходячи, і скачучи, і хвалячи Бога. **9** І його побачив ввесь народ, як він ходив і хвалив Бога. **10** Знали ж його, що цей був тим, що задля милостині сидів при гарних церковних дверях, і наповнилися подивом і страхом за те, що йому сталося. *поч. 8*

11 Оскільки ж виздоровлений кульгавий держався Петра та Івана, до них здивованим збігся ввесь народ у притвор, що називається Соломоновим. **12** Побачивши ж, Петро відповів народові: Мужі ізраїльські! Чому ви цим чудуєтеся? Або чому на нас зглядаєтеся, наче б ми своєю силою або побожністю зробили, щоб він ходив? **13** *Бог Авраама, й Ісаака, і Якова, Бог наших батьків прославив свого слугу Ісуса, якого, отже, ви видали і відреклися Його перед Пилатовим обличчям, коли він судив відпустити. **14** *Ви ж відреклися святого і праведного і випросили дати вам мужа-вбивцю, **15** а вбили проводиря життя, якого Бог воскресив з мертвих, якому ми є свідками. **16** І вірою його імені цього, якого бачите і знаєте, скріпило його ім'я. І віра, що задля Нього, дала йому все це оздоровлення перед всіма вами. **17** І нині, мужі-брати, знаю, що ви це зробили з незнання, так як і ваші князі. **18** А Бог, так як наперед звістив устами всіх своїх пророків, що Христос має потерпіти, так виконав. *поч. 9*

ниж. 5

мат. 27
мар. 15
лук. 23
ів. 19
ниж. 13

19 Отже, покайтеся і наверніться, щоб ви очистились від ваших гріхів, **20** щоб прийшли часи прохолоди від господнього обличчя і Він послав раніше вам названого Ісуса Христа, **21** якого треба, отже, щоб небо прийняло аж до часів впорядкування, про які сказав Бог устами всіх від віку своїх святих пророків. **22** Отже, Мойсей сказав до батьків, *що ваш Господь Бог вам підніме пророка з ваших братів, так як мене. Того слухайтеся в усьому, що тільки до вас скаже. **23** Буде ж, що кожна душа, яка тільки не послухається того пророка, буде викорінена з народу. **24** І всі ж пророки, які говорили, від Самуїла і інших, і сповістили про ці дні. **25** Ви є синами пророків і Завіту, через яких же заповів Бог вашим батькам, кажучи до Авраама: І в твоєму насінні поблагословиться всі земні сім'ї. **26** Вам найперше Бог, піднявши свого слугу Ісуса, послав Його, що вас благословить, щоб кожний *з вас* відвертався від своїх злоб.

мой5. 18
ниж. 7

въздвиже [-][5]· Абіе же оутвердистѣся (єму плеснѣ)[6] и глезнѣ. И въскочивъ, ста и хождаше. И вниде с нима въ црковь, ходя и скача, и хваля Бга· И видѣша (єго вси людіе)[7] ходяща и хваляща Бга. Знаахѹ же єго, яко сеи бяше милостыня ради сѣдяи при красныхъ двереⷯ црковныхъ. І исполнишася чюда и оужаса о приключившеⷨсѧ єму· за҃, и·

Держащу же ся (исцѣлѣвшему хромому)[8] петра і иоанна. Притекоша (к нимъ вси людіе)[9] въ притворъ нарицаемыи соломоновъ, оужасни· Видѣв же петръ. Ѿвѣщеваше къ людемъ· Мужіе ізраилтяне, что чюдитеся о семъ; или на ны что взираете, яко своею ли силою или благочестіемъ сътворихомъ (єго ходити)[10]; *Бгъ авраамовъ, і [-][11] исааковъ, і [-][12] иаковль, Бгъ Ѿцъ нашихъ, прослави Ѿрока своєго Іса, єгоже (оубо вы)[13] предасте, и Ѿвергостеся (єго) пред лицемъ пилатовѣмъ, Судившу оному пустити, *вы же стаго и праведнаго Ѿвергостеся, І испросисте мужа оубіицу дати вамъ, началника же жизни оубисте, єгоже Бгъ въскреси Ѿ мертвыⷯ, ємуже мы свидѣтеле єсмы, і о вѣрѣ имени єго, сего єгоже видите и вѣсте, оутверди имя єго, и вѣра яже єго ради, дасть єму всю цѣлость сію, пред всѣми вами· И нынѣ мужіе братіа вѣмъ. Яко по невѣдѣнію (се) сътвористе, якоже и князи ваши. Бгъ же, якоже провозвѣсти оусты всѣхъ пророкъ (своихъ) пострадати Хѹ (-)[14] скончаⷧ тако· за҃, д҃·

нї є

ма кз
ма еі
лу кг
іоа ді
нї гі

Покаитеся оубо и обратитеся да оцыститеся Ѿ вашихъ грѣхъ, яко да пріидутъ времена прохладна Ѿ лица Гня, и послетъ преже нареченнаго вамъ, {Іса Ха}[15], єгоже подобаетъ нбси оубо пріати, даже до лѣтъ оустроєніа. (-)[16] ихъже гла Бгъ оусты [всѣхъ][17] стыхъ [своихъ пророкъ, Ѿ вѣка][18]· Моисеи оубо [къ Ѿцемъ рече][19], *яко пророка вамъ въздвигнетъ Гь Бгъ вашъ Ѿ братіа вашея, якоже мене, того послушаите о всемъ, єлика аще речетъ къ вамъ· Будетъ же всяка дша, яже аще не послушаєтъ пророка того, потребится Ѿ людіи. И вси же пророцы Ѿ самуила и прочиⷯ, єлицы глаша и възвѣстиша дни сіа· Вы єсте снове пророкъ, и завѣта, ими же завѣща Бгъ къ Ѿцемъ вашимъ, гля къ авраамѹ. И о сѣмени твоемъ блвятся вся Ѿчествіа земная. Вамъ первѣе [Бгъ въздвигъ][20] Ѿрока своєго (Іса), посла єго блвяща васъ, Ѿвращатися къждо Ѿ злобъ вашихъ·

є мо ні
ни з

Гла, д· зач, і·

Глющем же имъ къ людемъ, наидоша на нихъ сщенницы и воевода црковныи, и садукее, стужающе си за еже оучити имъ люди, и възвѣщати о Іс҃ѣ въскресенїе мртвыхъ. и възложиша на нихъ руцѣ, и положиша (ихъ) въ соблюденїе до оутрѣѧ, бѣ бо вечеръ оуже. мнози же ѿ слышавшихъ слово, вѣроваша, и бысть число мужїи ӕко тысащь пѧть· Бысть же наоутрѣи събратисѧ (кнѧземъ ихъ)[1], и старцемъ и книжникомъ въ ієрлмѣ і анна архїереи, и каїафа. і иоаннъ, і алеѯандръ. и елицы бѣша ѿ рода архїерейска. и поставльше ихъ посредѣ, въпрашаху. коею силою, или коимъ именемъ сътвористе се вы; тогда петръ исполнивсѧ дха ста, рече к нимъ. кнѧзи людьстїи, и старцы [іилевы][2]. аще мы днесь истѧзаеми есмы, о блгодѣанїи члка немощна, о чесомъ сеи спсесѧ, разумно буди всѣмъ вамъ, и всѣ людемъ іилевомъ, ӕко въ имѧ Іс҃а Хр҃а назареа, егоже вы распѧсте, его бгъ въскреси ѿ мртвыхъ, о семъ сеи (стоит)[3] пре вами здравъ· *Сеи есть камень оукоренныи ѿ васъ зиждущихъ, бывыи въ главу оуглу, и нѣсть о иномъ ни о единомже спсенїа. нѣсть бо (иного имени)[4] подъ нбсемъ, данаго въ члцѣхъ, о немже подобаетъ спстисѧ намъ· зач, аі·

Ψало рзі
Ісаїа кн
Мфа ка
Лу к
Крии д
а петр в
Мра ві

видѧще же петрово дерзновенїе і иоанново. и разумѣвше ӕко члка некнижна еста и проста, дивлѧхусѧ, знааху же ихъ, ӕко съ Іс҃омъ бѣста. члка же видѧще с ними стоѧща исцѣлѣвшаго, ничтоже имѧху противу рещи· Повелѣвше же има вонъ из сонмища изыти, стѧзахусѧ к себѣ глюще. что сътворимъ члкома сима; ӕко оубо разумно знаменїе бысть има, всѣмъ живущимъ въ ієрлимѣ ӕвѣ, и не можемъ ѿврещисѧ. но да не болѣ простретсѧ въ людехъ, [прещенїемъ][5] да запрѣтимъ има, ктому не глати о имени семъ ни единому ѿ члкъ. и призвавше ихъ, заповѣдаша (има) ѿнудъ не провѣщевати, ни оучити о имени Іс҃овѣ· Петръ же і иоаннъ, ѿвѣщавше (к нима рѣста)[6], аще праведно есть пре бгомъ, васъ послушати паче, неже ли бга; судите. не можемъ бо мы ӕже видѣхомъ и слышахомъ, не глати. они же призапрѣщьше (има), пустиша ихъ. ничтоже обрѣтше како мучити ихъ людїи ради. ӕко вси прославлѧху бга о бывшемъ. лѣты бо баше множае четыредесѧте члкъ, о немже бысть чюдо сїе исцѣленїѧ· зач, ві·

Глава 4, *поч. 10*

1 Як же вони говорили до народу, до них надійшли священики, і церковний воєвода, і садукеї, **2** засмучені тим, що вони навчали народ, і звіщали в Ісусі воскресіння з мертвих, **3** і наклали на них руки, і поклали їх під нагляд до ранку, бо вже був вечір. **4** Численні ж з тих, що чули слово, повірили, і число мужів було якихось п’ять тисяч. **5** Сталося ж, що на другий день зібралися їхні князі, і старці, і книжники в Єрусалимі, **6** і Анна, архиєрей, і Каяфа та Іван, і Александер, і які були з архиєрейського роду; **7** і поставивши їх посередині, випитували: Якою силою або яким іменем ви це зробили? **8** Тоді Петро, сповнившись Святим Духом, сказав до них: Князі народу й ізраїльські старці! **9** Оскільки нас сьогоді допитують про добрий вчинок над недужим чоловіком, як цей спасся, **10** хай знаним буде вам усім і всьому народові Ізраїля, що в ім’я Ісуса Христа Назорея, якого ви розіп’яли. Його ж Бог воскресив з мертвих. Цим цей стоїть здоровим перед вами. **11** *Цей є камінь, знехтуваний вами, будівничими, що став наріжним *каменем*. **12** І в нікому іншому немає спасіння, бо немає іншого імені під небом, даного людям, яким належиться нам спастися. *поч. 11*

пс. 117
іс. 28
мат. 21
лук. 20
рим. 9
пет1. 2
мар. 12

13 Бачачи ж відвагу Петра та Івана, і пізнавши, що вони є невчені і прості люди, дивувалися. Знали ж їх, що вони були з Ісусом. **14** А бачачи з ними оздоровленого чоловіка, який стояв, нічого не мали, чим закинути проти. **15** Наказавши ж їм вийти геть зі збору, сперечалися між собою, **16** кажучи: Що зробимо цим людям? Адже ж через них стався явний знак, явно всім, що живуть в Єрусалимі, і ми не можемо заперечити. **17** Але, щоб більше не поширювалося між народом, заборонімо їм з погрозою більше не говорити в це ім’я нікому з людей. **18** І покликавши їх, заповіли їм більше не говорити ані не навчати в Ісусове ім’я. **19** Петро ж та Іван, відповівши їм, сказали: Чи є справедливо перед Богом радше вас послухати, ніж Бога? Розсудіть. **20** Адже ми не можемо не розповідати про те, що побачили й почули. **21** Вони ж, погрозивши їм, відпустили їх, нічого не знайшовши, як би їх покарати через народ, бо всі прославляли Бога за те, що сталося. **22** Бо чоловік, над яким сталося це чудо оздоровлення, мав більше ніж сорок років. *поч. 12*

23 Як же були відпущені, вони прийшли до своїх і сповістили те, що до них сказали архиєреї і старці. **24** Вони ж, почувши, однодушно підняли голос до Бога і сказали: Владико! Ти, Боже, що створив небо, і землю, і море, і все, що в них, **25** який Святим Духом, устами нашого батька Давида, твого слуги, сказав: *Чому заметушились погани і народи навчилися марного? **26** Зійшлися царі землі і князі зібралися разом проти Господа і проти його Христа. **27** Бо, по правді, в цьому місті зібралися проти твого святого слуги Ісуса, якого Ти помазав, Ірод же й Понтійський Пилат з поганами та ізраїльським народом, **28** щоб зробити те, що твоя рука і твоя рада раніше сказала, що має статися. **29** І нині, Господи, поглянь на їхні погрози і дай твоїм рабам з усією сміливістю говорити твоє слово, **30** коли простягнеш твою руку на оздоровлення, і знаки, і чуда, щоб ставалися святим ім'ям твого слуги Ісуса. **31** І коли вони помолилися, сколихнулося місце, де вони були зібрані, і всі наповнились Святим Духом і зі сміливістю говорили боже слово. **32** В юрбі ж тих, що повірили, було одне серце і душа, і ніхто ж не казав, що щось з маєтку є його власним, але все для них було спільним. **33** І апостоли великою силою давали свідчення воскресінню Господа Ісуса, а на всіх них була велика ласка. **34** Тож не було ні одного опущеного між ними, бо ті, що були панами піль або хат, продаючи, приносили гроші з проданого **35** і клали при ногах апостолів. Давалося ж кожному те, що тільки хто потребував. **36** Йосиф же, прозваний Варнавою, що з апостолів, – що в перекладі означає син потіхи, – левіт, кіприянин родом, **37** маючи поле, коли продав, приніс ціну і поклав перед ногами апостолів.

пс. 2

Ѿпꙋщена же бывша, прїидоста къ своимъ, и възвѣстиста елика к нимъ архїереи и старцы рѣша. Они же слышавше, единодꙋшно въздвигоша гла҃ къ б҃ꙋ, и рекоша. влдко ты [бе][7] сътворивыи нб҃о и землю и море, и вся яже в нихъ. {иже дх҃омъ ст҃ымъ оусты ѿца нашего дв҃да отрока твоего рекїи}[8]. *векꙋю шаташася языцы, и людїе поꙋчишася тщетнымъ? присташа царїе земстїи. и кнѧзи събрашася вкꙋпѣ, на г҃а и на х҃а его. Събраша бо ся въистинꙋ въ градѣ семъ, на ст҃ого отрока твоего і҃са, егоже помаза, Иродъ же и понтенскїи пилатъ, съ языкы и людми їилевыми, сътворити елика рꙋка твоя и съвѣтъ твои преже нарече быти. И нн҃ѣ г҃и, призри на прещенїя ихъ, и даждь рабомъ твоимъ съ (всѣмъ дерзновенїемъ)[9] гл҃ати слово твое, внегда рꙋкꙋ твою простирѣти, въ исцѣленїя, и знаменїя и чюдеса бывати имене ст҃аго отрока твоего і҃са. И помолившемся имъ, подвижеся мѣсто идѣже бяхꙋ събрани, і исполнишася вси (дх҃а ст҃а)[10]. и гл҃ахꙋ слово бж҃їе съ дръзновенїемъ. Народꙋ же вѣровавшимъ, бѣ ср҃це и дш҃а едина, И ни единъ (же) что ѿ имѣнїя {своего}[11] гл҃аше свое быти, но бяхꙋ имъ вся обща, и (велїею силою)[12] въздаяхꙋ свѣдѣтелство ап҃ли въскр҃нїю г҃а і҃са. Бл҃годать же (бѣ велїя)[13] на всѣхъ ихъ. не (бяше бо лишенъ ни единъ)[14] в нихъ. елицы бо господїе селомъ или домовомъ бяхꙋ, продающе приношахꙋ цѣны продаемыхъ и полагахꙋ при ногахъ ап҃лъ. даяше же ся комꙋждо еже аще кто требоваше. (Іосїфъ)[15] нареченныи варнава, ѿ ап҃лъ, еже есть сказаемо сн҃ъ оутѣшенїя, левгїи, кипрянинъ родомъ, имѣя село, продавъ принесе цѣнꙋ, и положи пре ногама ап҃лъ.

Ѱло в

Глава 5, *поч. 13*

1 А якийсь чоловік на ім'я Ананій зі своєю жінкою Сапфірою продали поле, **2** і він затаїв частину грошей, – про що знала і його жінка, – і він, принісши якусь частину, поклав перед ногами апостолів. **3** Сказав же Петро: Ананіє, чому сатана наповнив твоє серце, щоб обманути Святого Духа і затаїти частину ціни поля? **4** Чи воно не твоїм було і *чи* продане *не* було у твоїй владі? Чому ти цю річ поклав у своє серце? Ти не збрехав людям, але Богові. **5** Ананія ж, почувши ці слова, впавши, віддав духа. І був великий страх на всіх, що це чули. **6** Вставши ж, хлопці його спорядили і, винісши, поховали. **7** Сталося ж, що, коли минуло якихось три го-

Гл҃а, е҃. за҃, гі.

Мꙋжъ же нѣкїи, ананїя именемъ, съ сапфирою женою своею (продаста)[1] село, и оутаи ѿ цѣны свѣдꙋщи и женѣ (его), и (принесъ)[2] часть нѣкꙋю пре ногама ап҃лъ положи. Рече же петръ, ананїе, почто исполъни сатана ср҃це твое, сългати дх҃ꙋ ст҃омꙋ, и оутаити ѿ цѣны села; не сꙋщее ли твое бѣ, и продано въ твоеи области бяше; что яко положи (вещь сїю въ ср҃цы своемъ)[3]; не солга чл҃комъ, но б҃ꙋ. Слышав же ананїа словеса сїя, падъ издше. и бысть страхъ великъ на всѣхъ слышащихъ сїя. въставше же юноша, стребиша его. і изнесше погребоша. Бы же яко (тремъ часомъ)[4] минꙋвшемъ, и жена его не

вѣ́дꙋщи бы́вшаго, вни́де. ѿвѣща́в же є́й пе́тръ· рцы̀ мѝ а́ще на толицѣ село̀ ѿда́ста; ѻна́ же рє҃, є́й, на толицѣ. пе́тръ же речѐ к не́й, что ꙗ҆́ко съгласи́стася искꙋси́ти дх҃ъ гн҃ь; се но́ги погре́бшихъ мꙋ́жа твоегѡ при две́рехъ, і изнесꙋ́тъ тѧ̀. паде́ же а́біе пре҃ нога́ма єго, і издъше. вше́дше же ю҆́ноша, ѻбрѣто́ша ю҆̀ ме́ртвꙋ· і изне́сше погребоша (ю҆) оу мꙋ́жа єѧ̀. и бы́сть стра́хъ вели́къ на все́й цр҃кви и на всѣ́хъ слы́шащи́хъ сїѧ· за҃, ді

Рꙋка́ма же а҆пл҃ъскама бы́ша зна́менїѧ и чю́деса̀ (въ людехъ мно́га)[5]. и бахꙋ є҆ді́нодꙋшно всѝ въ притворѣ соломони· ѿ про́чи́х же никто́же смѣѧше прилѣплѧ́тися и҆мъ, но величахꙋ и҆хъ лю́дїе. паче же прилагахꙋсѧ вѣрꙋющїи гв҃и множество мꙋже́й и же́нъ, ꙗ҆́ко и на распꙋтїѧхъ износи́ти недꙋжныѧ, и полага́ти на посте́лѧхъ и на ѻдрѣ́хъ, да градꙋщꙋ пе́трꙋ, поне сѣ́нь ѻсѣ́нитъ нѣ́коего ѿ нихъ. схожа́ше же сѧ мно́жество, ѿ ѻкре́стныхъ градо́въ въ і҆ерлмъ, приносѧ́ще недꙋжныѧ, и стражꙋщаа ѿ дꙋхъ нечи́стыхъ, и҆же и҆сцѣлеваху́сѧ всѝ· въста́в же а҆рхїере́и, и всѝ и҆же с ни́мъ, сꙋщаѧ є́ресь саддꙋке́йскаѧ, и҆спо́лниша сѧ за́висти. и възложи́ша рꙋки [своѧ̀][6] на а҆пл҃ы, и посла́ша и҆̀ въ съблюде́нїе ѻ҆́бщее· а҆́гг҃лъ же гн҃ь, но́щїю [ѿврьзе][7] две́ри темни́ци. и҆зве҃ же и҆хъ, речѐ. и҆дѣ́те, и ста́вше гл҃ите въ цр҃кви лю́де҃ вса̀ гл҃ы жи́зни сеѧ̀· за҃, є҃і

Слы́шавше же внидо́ша по оу́тренници въ цр҃ковь, и оу҆чаху· Прише҃ же а҆рхїере́и, і и҆же с нимъ, съзваша съборъ, и вса̀ ста́рца сн҃овъ і҆и҃левъ, и посла́ша въ оу҆зи́лище привести́ и҆҃. [слꙋги́ же ше́дше][8], не ѻбрѣто́ша и҆хъ въ темни́цы. възвратившe же сѧ възвѣсти́ша гл҃юще, ꙗ҆́ко [оубо][9] темни́цꙋ ѻбрѣтохомъ заключе́нꙋ съ вса́цѣмъ оутверже́нїемъ, и блюсти́телѧ стоѧ́ща пре҃ две́рми, ѿве́рзъше же вноу́трь ни є҆ди́ного ѻбрѣто́хо҃· ꙗ҆́коже слы́шаша словеса̀ сїѧ̀, [сщ҃е́нникъ же и][10] воево́да цр҃ко́вныи, и а҆рхїере́и, недооумѣвахꙋсѧ ѻ ни́хъ, что оу҆бо бꙋдетъ се· Прише҃ же нѣ́кто възвѣсти́ти и҆мъ, ꙗ҆́ко сѐ мꙋжїе и҆҃же всадисте в темни́цꙋ, сꙋть въ цр҃кви стоѧ́ще, и оу҆чаще лю́ди· Тогда̀ ше҃ воево́да съ слꙋгами, и приведѐ и҆хъ, но не с нꙋжею. боѧхꙋ бо сѧ лю́дїи, да не побїютъ (и҆хъ) каменїемъ. приве҃ше же и҆хъ поста́виша на со́нмищи· и҆ въпроси и҆҃ а҆рхїере́и, гл҃ѧ. не запрѣще́нїемъ ли запрѣти́хомъ вамъ, не оу҆чи́ти ѻ и҆́мени семъ; и се и҆спо́лнисте і҆ерлмъ оу҆че́нїемъ ва́шимъ, и хо́щете навестѝ на́ ны кровь чл҃ка сего; ѿвѣ-

дини, ввійшла і його жінка, не знаючи того, що сталося. **8** Відповів же їй Петро: Скажи мені, чи за стільки ви віддали поле? Вона ж сказала: Так, за стільки. **9** Петро ж сказав до неї: Як це, що ви змовилися випробувати Господнього Духа? Ось при дверях ноги тих, що поховали твого чоловіка, вони і тебе винесуть. **10** Вона ж одразу впала перед його ногами і віддала духа. А хлопці, ввійшовши, знайшли її мертвою і, винісши, поховали її біля її мужа. **11** І був великий страх на всій церкві і на всіх, що це чули.
поч. 14

12 Руками ж апостолів сталося багато знаків і чудес в народі, і всі були однодушно в Соломоновому притворі. **13** А ніхто з інших не смів до них приставати, але народ їх величав. **14** Радше ж приставало багато мужів і жінок, що повірили в Господа, **15** так, що й на роздоріжжя виносили недужих і клали на постелях і на лежаках, щоб, як Петро йшов, хоч тінь декого з них отінила. **16** Сходилося ж до Єрусалиму велике число з довколішних міст, приносячи недужих і тих, що терпіли від нечистих духів. Всі вони видужували. **17** Вставши ж, архиєрей і всі, що з ним, що є саддукейської єресі, вони наповнилися заздрості **18** та наклали свої руки на апостолів і послали їх до громадської в'язниці. **19** Ангел же господній вночі відкрив двері в'язниці *і*, вивівши ж їх, сказав: **20** Ідіть, і ставши, говоріть в церкві народові всі слова цього життя.
поч. 15

21 Почувши ж, вони вдосвіта ввійшли до церкви і навчали. Прийшовши ж, архиєрей і ті, що з ним, скликали собор і всіх старців ізраїльських синів і послали до в'язниці, щоб їх привести. **22** Слуги ж, пішовши, не знайшли їх у в'язниці, а, повернувшись, сповістили, **23** кажучи, що в'язницю, отже, ми знайшли замкненою з усім обезпеченням, і сторожів, що стояли перед дверима. А відкривши, всередині ми не знайшли нікого. **24** Як же почули слова ці священик, і церковний воєвода, і архиєреї, вони були ними збентежені, що, отже, це було. **25** А хтось, прийшовши, сповістив їм, що ось мужі, яких ви посадили до в'язниці, є в церкві, стоячи і навчаючи народ. **26** Тоді, пішовши, воєвода зі слугами їх привів, але не з силою, бо боялися народу, щоб не побив їх камінням. **27** Привівши ж, їх поставили на соборі. І запитав їх архиєрей, **28** кажучи: Чи не забороною ми вам заборонили навчати в це ім'я? І ось ви наповнили Єрусалим вашим навчанням і хочете навести на нас кров цього чоловіка? **29** Відповівши

ж, Петро й апостоли сказали: Треба радше вірити Богові, ніж людям! **30** *Бог наших батьків підняв Ісуса, якого ви вбили, повісивши на дереві. **31** Цього Бог своєю правицею підняв на начальника і спасителя, щоб дати покаяння Ізраїлеві і відпущення гріхів. **32** І ми є свідками того цим словом, і Святий Дух, якого Бог дав тим, що повірили в Нього. **33** Вони ж, почувши, лютували і змовилися їх вбити. **34** Вставши ж, на зборі якийсь фарисей на ім'я Гамалиїл, законовчитель, шанований всім народом, наказав, щоб апостоли на трохи вийшли надвір. **35** Сказав же він до них: Мужі-ізраїльтяни, самі зважайте на цих людей, що хочете зробити. **36** *Адже перед цими днями повстав Тевда, кажучи, що він є чимось, до якого пристало якихось чотириста мужів числом. Він був вбитий, і всі, що в нього вірили, розійшлися і стали нічим. **37** Після цього повстав Юда, галилеєць, в днях перепису і потягнув досить народу вслід за собою. І той згинув, і всі, що його слухалися, розсипалися. **38** І нині вам кажу: Відступіть від цих людей і залишіть їх, бо якщо від людей буде рада або це діло, воно розлетиться, **39** якщо ж є від Бога, не можете його знищити, щоб часом ви і богоборцями не стали. Вони ж його послухали **40** і, покликавши апостолів, побивши, пригрозили їм не говорити в Ісусове ім'я, і відпустили їх. **41** Вони ж, отже, ішли від лиця собору радіючи, *що удостоїлися прийняти зневагу за Його ім'я. **42** Кожного ж дня в церкві і в домах не переставали, навчаючи і благовіствуючи Ісуса Христа.

вищ. 3 · ниж. 21 · рим. 5

щав же петръ и апли рѣша. вѣровати подобаетъ бви, па, неже ли чл҃комъ. *бг҃ъ ѿцъ нашихъ въздвиже іс҃а, егоже вы оубисте повѣшьше на древѣ. сего бг҃ъ началника и сп҃са (възнесъ)[11] десницею своею, дати покаяніе ін҃леви и оставленіе грѣховъ. и мы есмы (того) свѣдѣтеле гл҃омъ симъ, и дх҃ъ же ст҃ый, егоже дастъ бг҃ъ вѣровавшимъ ему· они же слышавше надымахуся. и съвѣщаша оубити ихъ· въстав же нѣкій на сонмищи фарисей именемъ гамаліилъ, законооучител, чтомъ всѣми людми, повелѣ, вн҃ѣ мало что апл҃ѡ оуступити. рече же к нимъ, мужіе ін҃льтяне, внимаите себѣ о чл҃цѣхъ сихъ, что хощете сътворити. *предъ сими бо дн҃ьми въста девда, гл҃я быти нѣчто себе, емуже прилѣпишася (числомъ мужіи)[12] яко четыриста, иже оубіенъ бысть, и вси елицы вѣроваша ему, разыдошася, и быша ничтоже· Посемъ въста іюда галілеянинъ въ дн҃и написанія, и ѿвлече люди [довольны][13] въ слѣдъ себе. и той погибе и вси елицы послушаша его, разсыпашася, и н҃нѣ гл҃ю ва, ѿступите ѿ чл҃къ си, і оставите ихъ. яко аще будетъ ѿ чл҃къ съвѣтъ (-)[14], или дѣло се, разорится. аще ли же ѿ бг҃а есть, не можете разорити [то][15], еда како и бг҃оборцы обрящетеся· послушаша его, и призвавше апл҃ы, бивше запрѣтиша (имъ), не гл҃ати о имени іс҃овѣ, и ѿпустиша [ихъ][16]. они же оубо идяху радующеся ѿ лица събору, *яко (за имя {его}[17] сподобишася)[18] бесчестіе пріяти. въ вся же дн҃и въ ц҃ркви, и в (домѣхъ)[19] не престаяху оучаще, и бл҃говѣствующе (іс҃а х҃а)[20].

вы҃ г · ни҃ ка · кр҃и е

Глава 6, *поч. 16*

1 В цих же днях, як помножилися учні, було нарікання греків на євреїв, що їхні вдовиці були занедбувані у щоденному служінні. **2** Дванадцять же, скликавши множество учнів, сказали: Не годиться нам, покинувши боже слово, служити столам. **3** Отже, придгляньте, брати, сімох засвідчених з-поміж вас мужів, повних Святого Духа і премудрості, яких ми поставимо над цією службою. **4** Ми ж залишимося в молитві і служінні слова. **5** І до вподоби було це слово перед всією громадою. І вибрали Стефана – мужа повного віри і Святого Духа, *і Филипа, і Прохора, і Никанора, і Тимона, і Пармена, і Миколая, прозеліта з Антіохії. **6** Цих поставили перед апостолами. І вони, помолившись, поклали на них руки. **7** І боже слово росло, і дуже множилося число учнів в Єрусалимі. І ве-

ниж. 21

Гл҃а, ѕ҃· за҃, ѕі·

Въ дн҃е же сихъ, оумножившемся оуч҃нкомъ, бысть ропотаніе еллиномъ къ евреомъ, яко презрими бываху въ служеніи повседн҃евнѣмъ вдовица ихъ· Призвавше же дванадесятіи множество оучениковъ, рѣша. не оугодно есть намъ оставльшемъ слово бж҃іе, служити трапезамъ· оусмотрите [оубо][1] братіе мужа ѿ васъ свидѣтельствованы седмь, исполнены дх҃а [ст҃а][2] и премудрости, ихже поставимъ на службою сею. мы же въ мл҃твѣ и служеніи слова пребудемъ. и оугодно бысть слово (се) предъ всѣмъ народомъ· И избраша стефана, мужа исполнена вѣры и дх҃а ст҃а, *и філиппа и прохора, и никонора, и тимона, и пармена, и николая пришелца антіохіискаго, ихже поставиша предъ апл҃ы, и помолившеся, възложиша на на руцѣ. и слово бж҃іе растяше, и множа-

ни҃ ка

шеса число ѹченикѡвъ въ Ї҆ерлⷭ҇имѣ ѕѣлѡ̀. и҆ мно́гъ наро́дъ сщ҃е́нникъ, послꙋ́шахꙋ вѣ́рою· зн҃, з҃і·
Стефа́нъ же и҆спо́лнь вѣ́ры и҆ си́лы, творѧ́ше зна́менїѧ и҆ чꙋдеса̀, ве́лїа въ лю́дехъ. въста́ша же нѣ́цыи ѿ со́нма гл҃емаго ливерти́нска, и҆ кирине́иска, и҆ а҆леѯа́ндрьска, ї҆ и҆же ѿ кѷлїкїѧ и҆ а҆сїѧ, състѧза́ющесѧ съ стефа́номъ, и҆ не можа́хꙋ противꙋ стати премꙋ́дрости, и҆ дх҃ꙋ и҆мже гл҃аше· Тогда̀ и҆зведо́ша мꙋ́жа, гл҃юща ꙗ҆ко слы́шахомъ е҆го гл҃юща гл҃ы хꙋлны на мѡѷсе́а и на б҃а· сподвиго́ша же лю́ди и҆ ста́рца и҆ книжники, и҆ въста́вше въсхи́тиша е҆го, и҆ приведо́ша на со́мнище. постави́ша же свѣдѣтелѧ ло́жны, гл҃юща· (Ꙗ҆ко) чл҃къ се́и не преста́етъ [глаго́лы хꙋлныѧ гл҃а][3], на мѣсто ст҃ое сїе и҆ зако́нъ· Слы́шахѡмъ бо е҆го гл҃юща, ꙗ҆ко і҆с҃ назаре́и се́и разори́тъ мѣсто сїе, ї҆ и҆змѣни́тъ ѡ҆бы́чаѧ, ꙗ҆же предаде намъ мѡѷсе́и· И҆ възрѣвше на́нь вси сѣдѧ́щеи въ со́мнищи, видѣша лицѐ е҆го ꙗ҆ко лицѐ а҆́гг҃лꙋ·

лика юрба священиків була послушна вірі. *поч. 17*

8 Стефан же, повний віри і сили, робив великі знаки і чуда в народі. **9** Піднялися ж деякі зі збору, що називається Ливертинським, і Киринейським, і Александрійським, і ті, що з Килікії і Азії, що сперичалися зі Стефаном **10** і не могли протиставитись премудрості і Духові, яким говорив. **11** Тоді вивели мужів, що говорили, що чули, як він говорив хульні слова проти Мойсея і проти Бога. **12** Вони ж підбурили народ, і старців, і книжників і, вставши, схопили його та привели на збір. **13** Поставили ж фальшивих свідків, що говорили, що цей чоловік не перестає говорити хульні слова проти цього святого місця і закону. **14** Адже ми чули, як він говорив, що цей Ісус Назорей знищить це місце і змінить звичаї, які нам передав Мойсей. **15** І поглянувши на нього, всі, що сиділи на зборі, побачили його обличчя, наче обличчя ангела.

Гл҃а, з҃·

Рече́ же а҆рхїере́и. а҆́ще [ѹ҆бо][1] сїа та́ко сꙋть; ѡ҆н же рече, Мꙋ́жїе бра́тїѧ и҆ ѿцы послꙋ́шаите. б҃ъ сла́вы ꙗ҆ви́сѧ ѿц҃ꙋ на́шемꙋ а҆враа́мꙋ. сꙋ́щꙋ въ междорѣ́чїи, Пре́жде да́же не всели́тисѧ е҆мꙋ в харра́нь, И҆ рече к немꙋ, *изы́ди ѿ землѧ̀ твоѧ и҆ ѿ ро́да твое́го, (и҆ ѿ до́мꙋ ѿц҃а твое́го), и҆ прїи́ди въ зе́млю, ю҆́же а҆́ще ти покажꙋ, тогда и҆зы́де ѿ землѧ̀ халдѣ́искїѧ, всели́сѧ въ харра́нь· И҆ ѿтꙋдꙋ по ѹ҆мертїи ѿц҃а е҆го, пресели е҆го въ зе́млю сїю, на не́иже вы ны҃нѣ живе́те. и҆ не да́стъ е҆мꙋ наслѣ́дїа в не́и, ни стопы нозѣ· И҆ ѡ҆бѣща̀ да́ти е҆мꙋ въ ѡ҆держа́нїе е҆а̀, и҆ сѣ́мени е҆го по не́мъ. нѣ сꙋ́щꙋ е҆мꙋ ча́дꙋ. гл҃а же си́це б҃ъ, *ꙗ҆ко бꙋ́детъ сѣ́мѧ е҆го пришелцы въ зе҃мли чꙋ́ждеи, и҆ поработатъ е҆̀, и҆ ѡ҆зло́блѧтъ лѣтъ четырїста. и҆ ꙗ҆зы́кꙋ е҆мꙋже порабо́таютъ, сꙋжꙋ а҆́зъ, [рⷱ҇е б҃ъ][2]. и҆ по си҃хъ и҆зы́дꙋтъ и҆ послꙋ́жатъ ми на мѣ́стѣ се́мъ. *и҆ да́стъ е҆мꙋ завѣ́тъ ѡ҆брѣза́нїѧ. *и҆ та́ко родѝ і҆саа́ка, и҆ ѡ҆брѣ́за е҆го въ дн҃ь ѡ҆смы́и· *І҆ и҆саа́къ і҆а́кѡва. ї҆ *и҆а́ковъ ѡ҆бана́десѧте патрїа́рха. и҆ патрїа́рси. позави́дѣвше і҆ѡ́сифꙋ, *прода́ша (е҆го) въ е҆ги́пе҃. и҆ бѣ б҃ъ с ни́мъ. ї҆ и҆зѧтъ е҆го ѿ всѣ́хъ скорбе́и е҆го, *и҆ дасть е҆мꙋ бл҃гть и҆ премꙋ́дрость пре҃ фараѡ́номъ царемъ е҆гѷпетьскимъ, и҆ поста́ви е҆го вожда на҃ е҆гѷптомъ и҆ надо всѣ́мъ до́момъ свои́мъ. прїи́де же гла҃ [на всю̀ зе́млю е҆гѷпетскꙋю][3], и҆ ханаа́ню, и҆ ско́рбь ве́лїа, и҆ не ѡ҆брѣта́хꙋ сы́тости ѿцы

а҆ мѡ̑ ві; а҆ мѡ̑ є҃і; а҆ мѡ̑ з҃і; а҆ мѡ̑ к҃а; а҆ мѡ̑ к҃е; а҆ мѡ̑ к҃ѳ и҆ л҃; а҆ мѡ̑ л҃з; а҆ мѡ̑ м҃а ѱа́ло р҃д

Глава 7

1 Сказав же архиєрей: Чи, отже, це так є? **2** Він же сказав: Мужі, брати, і батьки, послухайте! Бог слави з'явився нашому батькові Авраамові, коли він був у Месопотамії перед тим, як він поселився у Харрані, **3** і сказав до нього: *Вийди з твоєї землі, і від твого роду, і від дому твого батька і прийди в землю, яку Я тобі покажу. **4** Тоді він вийшов з Халдейської землі, поселився в Харрані. І звідти, по смерті його батька, *Бог* його переселив в цю землю, на якій ви сьогодні живете. **5** І Він не дав йому насліддя в ній ані на стопу ноги і обіцяв дати її в посідання йому і його насінню по ньому. Як у нього не було дитини, **6** сказав же так Бог, *що його насіння буде захожим у чужій землі і його поневолять, і гнобитимуть чотириста літ. **7** І народ, якому служитимуть, буду Я судити, – сказав Бог. І після цього вони вийдуть і послужать Мені на цьому місці. **8** *І Він дав йому завіт обрізання. *І так той породив Ісаака і обрізав його в восьмому дні, *й Ісаак – Якова, і *Яків – дванадцятьох патріярхів. **9** І патріярхи, позаздрівши Йосифові, *продали його в Єгипет. І Бог був з ним, **10** і визволив його від усих його скорбот, *і дав йому ласку і премудрість перед фараоном, єгипетським царем, і він поставив його вождем над Єгиптом і над всім своїм домом. **11** Прийшов же голод на всю Єгипетську і Ханаанську землю і велике горе. І наші батьки не знаходили

мой1. 12; мой1. 15; мой1. 17; мой1. 21; мой1. 25; мой1. 29 і 30; мой1. 37; мой1. 41 пс. 104

поживи. **12** *А Яків, почувши, що є пшениця в Єгипті, послав найперш наших батьків, **13** *і коли вдруге вони прийшли, Йосиф дав себе пізнати своїм братам – і явним став фараонові рід Йосифа. **14** Йосиф же, пославши, прикликав свого батька Якова і ввесь рід – сімдесят і п'ять душ. **15** *Зійшов же Яків до Єгипту, *де* *і помер він сам і наші батьки. **16** *І були перенесені до Сихему і покладені в гробі, *який Авраам купив ціною срібла від Сихема, від Емморових синів. **17** І коли наблизився час обітниці, якою клявся Бог Авраамові, *народ розрісся і розмножився в Єгипті, **18** доки не настав інший цар, який не знав Йосифа. **19** Цей, задумавши зло проти нашого роду, і гнобив наших батьків, щоб заморити їхніх немовлят і не дати *їм* жити. **20** *В цьому часі народився Мойсей. І він був угодний Богові, він був годований три місяці в домі свого батька. **21** Як же його викинули, *взяла його фараонова дочка і вигодувала його собі за сина. **22** І Мойсей був навчений всієї єгипетської мудрості, а був сильний в ділах і словах. **23** І як йому виповнялося сорок літ часу, ввійшло йому на серце відвідати своїх братів – ізраїльських синів. **24** *І побачивши, як якогось кривдили, він допоміг і відомстив покривдженого, убивши єгиптянина. **25** Він же думав, що його брати розуміють, що Бог його рукою дасть їм спасіння. Вони ж не зрозуміли. **26** *На другий же день він з'явився їм, що билися, і притягав їх до примирення, сказавши: Мужі, ви є братами, чому кривдите один одного? **27** А той, що кривдив ближнього, відкинув його, сказавши: Хто тебе поставив князем і суддею над нами? **28** Чи ти мене хочеш вбити тим самим способом, яким ти вчора убив єгиптянина? **29** Мойсей же втік через це слово і був приходьком у Мадіамській землі, де породив двох синів. **30** І коли закінчилося сорок років, *йому зявився в пустині Синайської гори господній ангел в вогняному полум'ї, в кущі. **31** Мойсей же, побачивши, дивувався видінню. Як же він приступав, щоб подивитись, був до нього господній голос: **32** Я Бог твоїх батьків, Бог Авраама, Бог Ісаака, і Бог Якова! Мойсей же, затремтівши, не смів дивитися. **33** Сказав же йому Господь: Розв'яжи обуву твоїх ніг, бо місце, на якому ти стоїш, є свята земля! **34** Побачивши, Я побачив гноблення мого народу, що в Єгипті, і Я почув їхній стогін і зійшов їх визволити. І нині іди, і пошлю тебе до Єгипту. **35** Цього Мойсея, якого відкинули, сказавши:

мой1. 42; мой1. 45; мой1. 46; мой1. 49; мой1. 50; іс нав. 24; мой1. 23; мой2. 1; пс. 104; мой2. 2; єв. 11; мой2. 2; мой2. 2; мой2. 2; мой2. 3

на́ши. *слы́шавъ же іаковъ сꙋщꙋю пшени́цꙋ [въ єгѵптѣ][4], посла̀ ѡ҃ца на́ша пе́рвѣе, *и внегда второе (прїидо́ша) позна́нъ бы́сть іѡ́сифъ бра́тїи свое́и, и̂ ѧ҃вѣ бы́сть фараѡ́нови ро́дъ іѡ́сифовъ· Посла́в же іѡ́сифъ, призва (ѡ҃ца своего іа́кова)[5], и̂ ве́сь ро́дъ дш҃ъ се҃мьдеса҃ (и̂) пѧ́ть. [*сни́де же][6] іа́ковъ въ єгѵ́пе҃, *и скончаса самъ и̂ ѡ҃цы на́ши. *и̂ пренесе́ни бы́ша въ сихемъ. и̂ положе́ни бы́ша въ гробѣ, *еже кꙋпѝ а̂враа́мъ цѣно́ю сребра̀, ѿ с҃новъ е̂ммо́ровъ сихе́ма. (и̂) ꙗ̂́коже приближа́шеса вре́мѧ ѡ̂бѣтова́нїѧ, и̂́же клѧ́тсѧ б҃ъ а̂враа́мꙋ, *възрасто́ша лю́дїе, и̂ ꙋ̂мно́жишаса въ єгѵ́птѣ, до́ндеже наста̀ ца́рь и̂́нъ [-][7] и̂́же не знаа́ше іѡ́сифа. се́и ѕлѣ ꙋ̂мы́сливъ ѿ ро́дѣ на́шемъ, (и̂) ѡ̂ѕло́би ѡ҃ца на́ша ꙋ̂морити младе́нца и̂́хъ и̂ не ѡ̂живити. *в не́же вре́мѧ родисѧ мѡѵсе́и, и̂ бѣ ꙋ̂го́денъ б҃гови, и̂́же въспита́нъ бы́сть м҃ца три в҃ домꙋ ѡ҃ца (своего). ѿве́рженꙋ же е̂мꙋ, *взѧ́тъ е̂го дщи̂ фараѡ́нова, и̂ въспита̀ е̂го себѣ въ с҃на, и̂ нака́занъ бы́сть мѡѵсеи все́и премꙋдрости єгѵпе́стѣи. бѣ же си́ленъ въ (дѣлехъ и̂ словесѣхъ)[8] (-)[9]. (и̂) ꙗ̂́коже наполнѧ́шесѧ е̂мꙋ четы́редесѧтъ лѣ҃ вре́мѧ, взы́де на́ с҃рце е̂мꙋ посѣтити бра́тїю свою с҃ны і҃илевы. *и̂ видѣвъ нѣ́коего ѡ̂би́дима, посо́бьствова, и̂ сътворѝ ѿмще́нїе ѡ̂би́димомꙋ ꙋ̂бивъ єгиптѧнина. мнѧ́ше же разꙋмѣти бра́тїѧмъ своим҃, ꙗ̂́ко б҃ъ рꙋко́ю е̂го да́стъ (и̂́мъ сп҃се́нїе)[10]. ѡ̂ни же не разꙋмѣша· *въ ꙋ̂́трїи же д҃нь, ꙗ̂́висѧ и̂̈ тѧ́жꙋщемсѧ, и̂ привлача́ше и̂́хъ въ смире́нїе, ре́къ, мꙋ́жїе бра́тїа е̂сте вы, вскꙋю ѡ̂би́дите дрꙋгъ дрꙋга; ѡ̂би́дѧи же ближнѧго ѿри́нꙋ и̂̀ ре́къ, ктѡ̀ тѧ̀ поста́ви кнѧ́ѕѧ и̂ сꙋдїю на҃ нами; е̂да ꙋ̂би́ти мѧ ты хо́щеши, и̂́мже ѡ̂́бразомъ ꙋ̂би́лъ е̂си вчера єгѵптѧнина; Бѣжа же мѡѵсе́и ѡ̂ словесѝ се́мъ, и̂ бы́сть пришле́цъ въ зе҃лѝ мадїа́мстѣи, и̂дѣже роди с҃на два. и̂ і̂спо́лньшемсѧ лѣтомъ четы́редесѧ́те, *ꙗ̂ви́сѧ е̂мꙋ въ пꙋсты́ни горы̀ сина́искїа а̂́гг҃лъ [г҃нь][11], въ пламени ѡ̂́гненѣ въ кꙋпи́нѣ мѡѵсе́и же видѣвъ. дивлѧ́шесѧ видѣ́нїю. приступа́ющꙋ же е̂мꙋ разꙋмѣти, бы́сть гласъ г҃нь (к немꙋ), а̂зъ б҃ъ ѡ҃цъ твои́хъ· Б҃ъ авраа́мовъ. (-)[12] [б҃ъ][13] і̂саа́ковъ. и̂́ [б҃ъ][14] іа́ковль· тре́петенъ же бы́въ мѡѵсе́и, не смѣѧ́ше смотрити. рече же е̂мꙋ г҃ь, разрѣши сапо́гъ но́гꙋ твое́ю̀, мѣсто бо на не́же (стои́ши)[15], землѧ̀ ст҃а е̂сть· видѧ̀ видѣхъ ѡ̂злобле́нїе лю́дїи моих҃, и̂́же въ єгѵ́птѣ, и̂ стена́нїе и̂́хъ ꙋ̂слы́шахъ, и̂ снидо́хъ и̂зѧти̂ и̂́х҃, и̂ н҃нѣ гради (и̂) [послю][16] тѧ въ єгѵ́петъ. сего

а҃ мо҃ мв; а҃ мо҃ ме; а҃ мо҃ мѕ; а҃ мо҃ мд; а҃ мо҃ н; і҃с на҃ кд; а҃ мо҃ кг; в҃ мо҃ а; ѱа҃ ρд; в҃ мо҃ в; е̂вре҃ аі; в҃ мо҃ в; в҃ мо҃ в; в҃ мо҃ в; в҃ мо҃ г

мѡѷсе́а, є҆гоже ѿринѹша, рекше, кто̀ тѧ̑ пос-
та́ви кнѧѕѧ и сѹдї́ю; сего б҃ъ [-][17] кн҃зѧ ї
и҆збави́телѧ посла̀ рѹко́ю а҃гг҃ла ѩ҆́вльшагосѧ є҆-
мѹ въ кѹпи́нѣ· *Се́и и҆зведѐ и҆́хъ, сътвори́въ
чюдеса̀ и҆ зна́менїа въ земли̇̀ є҆гѵ́петьстѣи, и҆
въ че́рм҃номъ мо́ри. и҆ въ пѹсты́ни, лѣтъ
четы́редесѧть· Се́и є҆сть мѡѷсе́и, рекїи сн҃омъ
і҆и҃левомъ. *прⷪ҇ро́ка ва́мъ въз҃двигнетъ г҃ь б҃ъ
(вашъ) ѿ братїа ва́шеа, ѩ҆́ко мене̇̀ {того пос-
лѹшаите}[18]· *Сеи є҆сть бы́вый въ цр҃кви въ
пѹсты́ни съ а҃гг҃ломъ г҃лавшемъ є҆мѹ̑ въ горѣ
сина́истеи, и҆ ѿц҃емъ на́шимъ, и҆́же прїѧ̑тъ
словеса̀ жи́ва дати на̑, є҆гоже не въсхотѣша
послѹшати ѿц҃ы на́ши, но ѿри́нѹша (и҆), и҆
ѡ҆бра́тишасѧ [ср҃цемъ свои́мъ][19] въ є҆гѵ́петъ,
*ре́кше а҆а҆ро́нѹ, сътвори̇̀ намъ бо́ги и҆́же прⷣ҇и́-
дѹтъ прⷣ҇ на́ми. мѡѷсе́и бо се́и и҆́же и҆зведѐ
на́съ ѿ землѧ̀ є҆ги́пеespeckї́ѧ, не вѣмы что̑
бы́сть є҆мѹ. и҆ теле́цъ сътвори́ша въ д҃ни ѡ҆́-
ны и҆ принесо́ша же́ртвѹ и҆́долѹ. и҆ веселѧ́хѹсѧ
въ дѣ́лехъ рѹкѹ своею. ѿврати́ же сѧ б҃ъ и҆
предадѐ и҆́хъ слѹжити вое́м҃ н҃бнымъ. ѩ҆́коже
пи́шетъ въ кни́зѣ прⷪ҇ркъ. *є҆́да заколе́нїѧ и҆
же́ртвы принесо́сте м҃и лѣтъ четы́редесѧте,
въ пѹсты́ни, до́ме і҆и҃лев; и҆ въспрїа́сте (кро́вь)[20]
моло́ховъ, и҆ звѣ́здѹ бо́га ва́шего {ремфа́на}[21],
ѡ҆́бразы ѩ҆́же сътвори́сте поклонѧ́тисѧ и҆́мъ. и҆
пресе́лю̀ вы да́лее вавило́на. сѣ́нь свидѣ́нїѧ бѣ-
ѧ̑ше ѿц҃емъ на́ш҃и въ пѹсты́ни, ѩ҆́коже по-
велѣ г҃лѧ̀ *мѡѷсе́ѡ҆ви, сътвори́ти ю̀ по ѡ҆́бразѹ
є҆гоже ви́дѣ. *ѥ҆ѧ̑же и҆ внесо́ша прїє́ше ѿц҃ы на́-
ши съ і҆с҃сомъ, въ ѡ҆держа́нїе ѩ҆зы́комъ. є҆ѧ̑же и҆з-
ри́нѹ б҃ъ ѿ лица̀ ѿц҃ъ на́ш҃и даже до д҃нїи
д҃вда, и҆́же ѡ҆брѣте бл҃гть прⷣ҇ б҃гомъ, ї и҆спросѝ
ѡ҆брѣ́сти селе́нїе [б҃ѹ][22] і҆а́ковлю· *Соломо́н же съ-
зда̀ є҆мѹ̑ хра́мъ. *но вы́шнїи не въ рѹкотворе́-
нахъ цр҃квахъ живе́тъ, ѩ҆́коже прⷪ҇ркъ г҃летъ.
н҃бо м҃нѣ прⷭ҇толъ (є҆сть), землѧ же пⷣ҇но́жїе нога́-
ма моима. кїи хра́мъ съзи́ждете м҃и г҃летъ
г҃ь, или ко́е мѣ́сто поко́ищѹ моемѹ; не рѹка
ли моѧ̀ сътвори̇̀ сїѧ всѧ; *жестоковы́инни, и҆ не-
ѡ҆брѣ́зани ср҃цы и҆ ѹ҆шесы̀, вы присно д҃хѹ ст҃о-
мѹ проти́витесѧ, ѩ҆́коже ѿц҃ы ва́ши, тако и҆
вы. кого ѿ проро́къ не и҆згна́ша ѿц҃ы ва́ши; и҆
ѹ҆би́ша провъзвѣсти́вшаѧ ѡ҆ пришествїи пра́-
вⷣ҇наго, є҆мѹ́же (вы н҃нѣ)[23] преда́теле и҆ ѹ҆бї́ица
бы́сте· *И҆́же прїѧ̑сте зако́нъ по велѣ́нїемъ а҃г-
г҃лъ, и҆ не съхрани́сте· Слы́шаще же сїа, рас-
пыха́хѹсѧ ср҃цы свои́ми, и҆ скрежета́хѹ зѹбы̀ на́нь·
(Стефа́н҃) же сы́и и҆сполнь д҃ха ст҃а, възрѣвъ
на́ н҃бо, видѣ славѹ б҃жїю, ї і҆с҃а стоѧ̑ща ѡ҆дес-
нѹю б҃а. и҆ р҃е, се вижѹ н҃беса ѿвръста, и҆ с҃на

Хто тебе поставив князем і суддею? – цього Бог рукою ангела, що йому з'явився в кущі, послав князем і визволителем. **36** *Цей їх вивів, зробивши чуда і знаки в Єгипетській землі, і в Червоному морі, і в пустині, *впродовж* сорока років. **37** Цей є Мойсей, що сказав ізраїльським синам: *Ваш Господь Бог підніме вам пророка з ваших братів, так як мене, того слухайте! **38** *Цей є той, що був в церкві в пустині з ангелом, що говорив до нього на Синайській горі і нашим батькам, який одержав живі слова, щоб нам дати; **39** якого не схотіли послухатися наші батьки, але його відкинули і повернулися своїм серцем до Єгипту, **40** *сказавши Ааронові: Зроби нам богів, які ітимуть перед нами, бо цей Мойсей, який нас вивів з Єгипетської землі, не знаємо, що йому сталося. **41** І зробили в днях тих теля, і принесли жертву ідолові, і веселилися у ділах своїх рук. **42** А Бог відвернувся і передав їх служити небесним воякам, так як пише в книзі Пророків: *Чи ви Мені сорок років у пустелі приносили заколення і жертви, ізраїльський доме? **43** Та ви взяли молохове шатро і ремфанову звізду вашого бога – образи, які ви зробили, щоб їм поклонятися. І переселю вас подалі від Вавилону. **44** Наші батьки мали шатро свідчення в пустині, так як наказав Той, що говорив до *Мойсея, щоб зробити його за образом, який бачив. **45** *Яке, взявши, і внесли наші батьки з Ісусом в посідання народів, яких Бог відкинув від лиця наших батьків аж до днів Давида, **46** який знайшов ласку перед Богом і випросив знайти помешкання Богові Якова. **47** *Соломон же збудував Йому храм. **48** *Але Всевишній не живе в рукотворних церквах, так як каже пророк: **49** Небо Мені є престолом, земля ж – підніжжям моїх ніг. Який храм Мені збудуєте, – каже Господь, – або яке місце мого спочинку? **50** Чи не моя рука зробила це все? **51** *Твердошиї і необрізані серцями і вухами, ви завжди противитеся святому духові, так як ваші батьки, так і ви! **52** Кого з пророків не прогнали ваші батьки? І вони убили тих, що наперед звістили про прихід праведника, якого ви нині стали зрадниками і вбивцями. **53** *Ви, що одержали закон з наказу ангелів і не зберегли! **54** Слухаючи ж це, вони лютували своїми серцями і скреготали на нього зубами. **55** Стефан же, будучи повний Святого Духа, поглянувши на небо, побачив божу славу й Ісуса, що стояв по правиці Бога, **56** і сказав: Ось бачу відкриті небеса і Людського Сина, що стоїть по правиці Бога! **57** Закричавши ж

мой2. 7 і 9 і 16
мой2. 18 вищ. 3
мой2. 19
мой2. 32
ам. 5
мой2. 25 єв. 8
іс нав. 3
црс3. 6 ниж. 17
іс. 66
єре. 6 єз. 49
мой2. 19

великим голосом, вони затулили свої вуха і кинулися однодушно на нього. **58** І вивівши поза місто, били його камінням. І свідки поклали одіж при ногах хлопця, що називався Савло. **59** І вони камінням били Стефана, що молився і говорив: Господи Ісусе, прийми мого духа! **60** Схиливши ж коліна, він крикнув великим голосом: *Господи не постав їм цього гріха! І сказавши це, він заснув.

мат. 5
лук. 23
кор1. 4

чѧча ѡдесную стоѧща ба. възопивше же гласомъ велїемъ, затыкаху уши свои, и оустремишасѧ єдинодушно нань· И извеше вне града, каменїемъ побиваху єго. и свѣдѣтелїе положиша ризы при ногу юноша нарицаемаго савла. и каменїемъ побиваху стефана молѧщасѧ и глющa. Ги ісе, прїими дхъ мои· Преклонь же колѣни, и възопи гласомъ велїемъ, *Ги, не постави имъ (грѣха сего)[24]. и сїѧ рекъ оуспе·

Глава 8

1 Савло ж схвалював його вбивство. Було ж в тому дні велике переслідування проти Єрусалимської церкви, всі ж, за винятком апостолів, розсіялися по юдейських і самарійських околицях. **2** А побожні мужі спорядили Стефана і зробили над ним велике голосіння. **3** Савло ж нищив церкву, входячи до домів, виволікаючи ж чоловіків і жінок, він передавав до в'язниці. **4** Отже ж, вони, розсіявшись, пішли благовіствуючи слово. *поч. 18*

5 Филип же, зійшовши до Самарійського міста, проповідував їм Христа. **6** А юрби однодушно слухали те, що Филип говорив, слухаючи і бачачи знаки, які він чинив, **7** бо з численних, що мали нечистих духів, кричучи великим голосом, вони виходили, багато ж спаралізованих і кульгавих оздоровилося. **8** І була велика радість в тому місті. **9** А якийсь муж на ім'я Симон перед тим у місті був чародієм і дивував самарійський народ, кажучи, що є він щось великого. **10** Його слухали від малого аж до великого, кажучи: Це є велика божа сила. **11** Слухали ж його, тому що досить часу він їх захоплював чарами. **12** Коли ж вони повірили Филипові, що благовістив про боже царство і в імені Ісуса Христа, хрестилися ж мужі і жінки. **13** І той же Симон повірив і, охрестившись, перебував з Филипом. Бачачи ж великі сили і знаки, що ставалися, дивувався. **14** А ті апостоли, що в Єрусалимі, почувши, що Самарія прийняла боже слово, послали до них Петра та Івана, **15** які, зійшовши, помолилися над ними, щоб вони одержали Святого Духа. **16** Бо Він ще не зійшов ні на одного, тільки ж були хрещені в ім'я Господа Ісуса. **17** Тоді вони поклали на них руки, і ті одержали Святого Духа. *поч. 19*

18 А Симон, побачивши, що накладанням рук апостолів дається Святий Дух, приніс їм срібло, **19** кажучи: Дайте і мені цю владу, щоб, на кого тільки покладу руки, він одержав Святого Духа. **20** Петро ж сказав до нього

Гла, и·

Савлъ же бѣ, съизволѧѧ оубїиству єго· Бысть же в тои днь гоненїе велїе на црковъ ієрлимъскую, вси же разъсѣѧшасѧ по странахъ іоудеискаа, и самарїискаа, кромѣ аплъ· Стребиша же стефана мужїе блгоговѣинни, и сътвориша плачь великъ над нимъ· Савлъ же озлоблѧше црковь, по домо въходѧ, влача же мужа и жены, предаѧше в темницу. они же оубо разсѣѧвшесѧ, проидоша блговѣствующе слово· зач, ні·

филиппъ же сшед въ градъ самарїискїи, проповѣдаше имъ ха· вънимаху же народи глемымъ ѿ фїлиппа єдинодушно· слышаще и видѧще знаменїѧ ꙗже твораше. многимъ бо имущимъ духи нечисти, въпїюще гласомъ велїемъ исхожаху. многи же расслабленїи и хромїи исцѣлишасѧ. (и) бысть (-)[1] (радость велїѧ)[2] въ градѣ томъ· Муж же нѣкїи именем симонъ, преже бѣ въ градѣ волхвуѧ, и оудивлѧѧ ꙗзыкъ самарїискїи, глѧ быти нѣкоего себе велика, ємуже внимаху (-)[3] ѿ мала даже до велика глюще, (се)[4] есть сила бжїѧ великаѧ· Внимаху же єму, за єже довольно времѧ волхвованїи оудивлѧти ихъ· Єгда же вѣроваша фїлиппу блговѣствующу ꙗже о црствїи бжїи, і о имени іс хвѣ, крщахусѧ мужїе же и жены· Симон же, и тои вѣрова, и крщсѧ, бѣ (же) пребываѧ оу фїлиппа· видѧ же силы и знаменїѧ велїѧ бываема, дивлѧшесѧ· Слышавше же иже въ ієрлимѣхъ апли ꙗко прїѧт самарїѧ слово бжїе, послаша к нимъ петра і иоанна, иже сшедше, помолишасѧ о нихъ, ꙗко да прїимутъ дхъ стый. не оу бо бѣ ни на єдинагоже сниде, точїю же крщени бяху въ имѧ га іса· Тогда възложиша руцѣ на нѧ и (прїѧша)[5] дхъ стъ· зач, ді·

Видѣв же симонъ ꙗко възложенїемъ рукъ апль даетсѧ дхъ [стый][6], принесе имъ (сребро)[7] глѧ, дадите и мнѣ власть сїю, да на негоже аще положу руцѣ, прїиметъ дхъ стъ· Петръ же рече к нему, сребро твое с тобою да

мат. і
лу кг
и кри д

бꙋ́детъ въ поги́бель, ꙗ҆́кѡ да́ръ бж҃їи непщева́лъ є҆си (сребро́мъ)[8] стѧжа́ти. Нѣ́сть ти ча́сти ни жре́бїѧ въ словеси̑ се́мъ. И҆́бо срⷣце твое нѣ́сть пра́во прⷣе бг҃омъ. Пока́исѧ ᲂу҆бо ѿ зло́бы твоеѧ̀ сеѧ̀, и҆ моли́сѧ (бг҃ꙋ)[9], а҆́ще ᲂу҆бо ѿпꙋ́ститъ ти сѧ помышле́нїе срⷣца твоегѡ̀. Въ же́лчи бо го́рести, и҆ сᲂу́зѣ непра́вды зрю̀ тѧ сꙋ́ща. Ѿвѣща́въ же си́мѡнъ, рⷱ҇е. помоли́тесѧ вы ѡ҆ мнѣ̀ къ гдⷭ҇ꙋ, ꙗ҆́кѡ да ничто́же на́идетъ на́ мѧ, ꙗ҆̀же рѣ́кꙋсте. Ѡ҆ни́ же ᲂу҆бо засвидѣ́тельствова́вше и҆ гл҃авше сло́во гдⷭ҇не, възврати́шасѧ въ і҆ерⷭ҇ли́мъ, мно́гимъ же ве́семъ самарі́искимъ бл҃говѣсти́ша. за҃, к҃.

А҆́гг҃лъ же гдⷭ҇нь речѐ къ фі́липпꙋ, гл҃ѧ, въста́ни і҆ и҆ди̑ на полꙋ́днє, на пꙋ́ть, сходѧ́щїи ѿ і҆ерⷭ҇ли́ма въ га́зꙋ, (и҆) то́и є҆сть пꙋ́стъ. И҆ въста́въ по́иде, и҆ се мꙋ́жъ мꙋ́ринъ, є҆ѵнꙋ́хъ си́ленъ, канда́кїѧ ца́рицы мꙋ́рьскїѧ, и҆́же бѣ̀ на́до все́ю га́зы тоѧ̀. И҆́же прїи́де поклони́тисѧ въ і҆ерⷭ҇ли́мѣ, бѣ же възвраща́ѧсѧ и҆ сѣдѧ̀ на колесни́цы свое́и, и҆ чтѧ́ше прⷪ҇рка і҆са́їю. Речѐ же дх҃ъ къ фі́липпꙋ прист́ꙋпи, и҆ прилѣпи́сѧ колесни́цы се́и. Прите́къ же фі́липпъ, ᲂу҆слы́ша є҆го чтꙋ́ща проро́ка і҆са́їю. И҆ речѐ, ᲂу҆́бо разꙋмѣ́єши ли ꙗ҆̀же чте́ши; о҆́н же речѐ, ка́кѡ ᲂу҆́бо мо́гꙋ, а҆́ще не кто̀ наста́витъ мѧ; ᲂу҆моли̑ же фі́липпа възше́дша сѣсти съ ни́мъ. Сло́во же писа́нїа є҆́же чтѧ́ше, бѣ̀ се. *Ꙗ҆́кѡ ѻ҆́вча на заколе́нїе веде́сѧ, и҆ ꙗ҆́кѡ а҆́гнецъ прѧ́мо стригꙋ́щемꙋ є҆го безгла́сенъ та́кѡ не ѿверза́етъ ᲂу҆́стъ свои́хъ. Въ смире́нїи є҆го, сꙋ́дъ є҆го взѧ́тсѧ. Ро́д [же][10] є҆го кто̀ и҆сповѣ́сть; ꙗ҆́кѡ взе́млетсѧ ѿ землѧ̀ живо́тъ є҆го. Ѿвѣща́въ же ка́женикъ къ фі́липпꙋ рече. молю̀ тѧ, ѡ҆ ко́мъ прⷪ҇рокъ гл҃етъ се. ѡ҆ себѣ̀ ли, и҆лѝ ѡ҆ и҆́номъ нѣ́коемъ. Ѿве́рзъ же фі́липпъ ᲂу҆́ста своѧ̀, и҆ нача̀ ѿ писа́нїа сего, бл҃говѣсти́ти є҆мꙋ і҆с҃а. (и҆) ꙗ҆́коже и҆дѧ́хꙋ пꙋ́темъ, прїидо́ша на нѣ́кꙋю во́дꙋ. И҆ (рече)[11] ка́женикъ. се вода̀, что̀ възбранѧ́етъ ми крⷭ҇ти́тисѧ; {Рече же є҆мꙋ фі́липпъ, а҆́ще вѣ́рꙋєши ѿ всегѡ̀ срⷣца своегѡ, мо́щно ти є҆сть. Ѿвѣща́въ же рече вѣ́рꙋю сн҃а бж҃їѧ бы́ти і҆с҃а х҃а}[12]. И҆ повелѣ̀ ста́ти колесни́цы. и҆ слѣзо́ста ѻ҆́ба на́ водꙋ, фі́липпъ же и҆ ка́женикъ, и҆ крⷭ҇ти̑ є҆го. Є҆гда́ же взыдо́ша ѿ воды̀, дх҃ъ {ст҃ыи напа́де на ка́женика. А҆́гг҃лъ же}[13] гдⷭ҇нь въсхи́ти фі́липпа, и҆ не ви́дѣ є҆го кто́мꙋ ка́женикъ. И҆дѧ́ше бо въ пꙋ́ть свои ра́дꙋѧсѧ. за҃, ка҃.

Фі́липпъ же ѻ҆брѣ́тесѧ въ а҆зо́тѣ. и҆ прохо́дѧ бл҃говѣ́ствова́ше гра́домъ всѣ́мъ, до́ндеже прїити̑ є҆мꙋ въ ке́сарїю.

Ісаїа нг

го: Твоє срібло з тобою хай буде на погибель, бо ти думав сріблом придбати божий дар. **21** Немає тобі частки ані жеребу у цьому слові, бо твоє серце не є просте перед Богом. **22** Покайся, отже, за цю твою злобу і молися до Бога, може, отже, відпуститься тобі задум твого серця. **23** Бо бачу, що ти є в гіркоті жовчі і оковах неправди. **24** Відповівши ж, Симон сказав: Помоліться ви за мене до Господа, щоб на мене не найшло нічого з того, що ви сказали. **25** Вони ж, отже, засвідчивши і мовивши господнє слово, повернулися до Єрусалиму, благовістили ж численним самарійським селам. *поч. 20*

26 Ангел же господній промовив до Филипа, кажучи: Встань і йди на південь, на шлях, що сходить з Єрусалиму до Гази, і той є порожній. **27** І вставши, він пішов. І ось муж-мурин, – євнух, вельможа Кандакії, муринської цариці, який був над всім її скарбом, – він прийшов поклонитися в Єрусалимі. **28** Він же повертався і сидів на своїй колісниці та читав пророка Ісаю. **29** Сказав же дух до Филипа: Приступи і пристань до цієї колісниці. **30** Филип же, прибігши, почув, що він читав пророка Ісаю. І він сказав: Отже, чи розумієш те, що читаєш? **31** Він же сказав: Як, отже, можу, якщо хтось мене не настановить? Попросив же він Филипа, щоб той, ввійшовши, сів з ним. **32** Слово ж Писання, яке він читав, було це: *Як вівця, він був ведений на заріз, і як ягня безголосе перед тим, що його стриже, так не відкриває своїх уст. **33** В його приниженні йому відмовлено суд. А його рід хто визнає? Адже забирається з землі його життя. **34** Відповівши ж, скопець сказав Филипові: Благаю тебе, про кого це пророк говорить? Чи про себе, чи про когось іншого? **35** Филип же, відкривши свої уста, почав від цього Писання благовістити йому Ісуса. **36** І як вони ішли дорогою, прийшли до якоїсь води, і сказав скопець: Ось вода, що забороняє мені охреститися? **37** Сказав же йому Филип: Якщо віриш з усього свого серця, тобі можна. Відповівши ж, він сказав: Вірю, що Ісус Христос є Божим Сином. **38** І він наказав колісниці спинитись. І оба зійшли до води – Филип же і скопець, і той охрестив його. **39** Коли ж вони вийшли з води, Святий Дух напав на скопця, а господній ангел схопив Филипа. І скопець більше його не побачив, а йшов своєю дорогою, радіючи. *поч. 21*

40 А Филип знайшовся в Азоті. І проходячи, він благовістив всім містам, доки не прийшов до Кесарії.

іс. 53

Глава 9

гал. 1

1 *Савло ж, ще дихаючи погрозою і вбивством проти господніх учнів, приступивши до архиєрея, **2** випросив у нього листів до Дамаску, до зборів, щоб, якщо знайде якихось чоловіків і жінок, що є *на дорозі, зв'язаними привести до Єрусалиму. **3** Коли ж він ішов, він наближався до Дамаску. *І нагло його осяяло світло з неба, **4** і, впавши на землю, він почув голос, що йому говорив: Савле, Савле, чому Мене переслідуєш? **5** Він же сказав: Хто є Ти, Господи? Господь же сказав: Я є Ісус, якого ти переслідуєш. **6** Тяжко тобі є іти проти бодця. Тремтячи ж, і збентежений він сказав: Господи, що хочеш, щоб я зробив? Господь же сказав до нього: Але встань і ввійди до міста, і тобі скажеться, що тобі треба робити. **7** Чоловіки ж, що ішли з ним, стояли, чудуючись, отже, чуючи голос, а нікого не бачачи. **8** Встав же Савло з землі, хоч мав свої очі відкритими, він нікого не бачив. Ведучи ж його за руку, ввели до Дамаску. **9** І був три дні, не бачачи, і ані не їв, ані не пив. *поч.*

христовій

ниж. 22
кор1. 15
кор2. 12
рим. 9

10 Був же якийсь головний учень в Дамаску на ім'я Ананій. І сказав до нього Господь у видінні: Ананіє! Він же сказав: Ось я, Господи! **11** Господь же до нього: Вставши, піди на вулицю, що зветься Рівна, і шукай в юдиній хаті Савла, на ім'я Тарсянин, бо ось він молиться. **12** І той побачив у видінні чоловіка на ім'я Ананій, що ввійшов і поклав на нього руки, щоб він відзискав зір. **13** Відповів же Ананій: Господи, я від багатьох чув про цього чоловіка, скільки зла він зробив твоїм святим у Єрусалимі. **14** І тут він має владу від архиєреїв зв'язати всіх, що називають твоє ім'я. **15** Сказав же до нього Господь: Іди, бо цей є для Мене вибраною посудиною, щоб понести моє ім'я перед народи і царів та ізраїльських синів. **16** Бо Я йому скажу, скільки йому треба потерпіти за моє ім'я. **17** Пішов же Ананій, і ввійшов до дому, і поклавши на нього руки, сказав: Савле, брате, мене послав Господь Ісус, що з'явився тобі на дорозі, якою ти ішов, щоб ти відзискав зір і сповнився Святим Духом. **18** І відразу відпали з його очей наче луски, а він враз відзискав зір і, вставши, охрестився. **19** І прийнявши їжу, він підкріпився. *поч. 22*

ниж. 27

Був же Савло з тими учнями, що є в Дамаску, декілька днів. **20** *І одразу він у синагогах проповідував Ісуса, що цей є Божим Сином. **21** Дивувалися ж всі, що слухали, і говорили:

Гл҃а, д҃.

кн҃ьга а҃

Са́влъ* же є҆щѐ дыха́а преще́нїе, и҆ оу҆бі́йство на оу҆чн҃ки гн҃ѧ, присту́пль къ а҆рхїере́ю, и҆спросѝ ѿ него посла́нїа въ дама́скъ, къ собо́рищемъ, ꙗ҆́ко да а҆́ще нѣ́кїа ѻ҆бра́щетъ *на пꙋ́ти сꙋ́ща мꙋ́жа и҆ жены̀, свѧ́заны приведе́тъ во і҆ер҃ли́мъ. внегда̀ же и҆дꙋ́щꙋ, бы́сть є҆мꙋ̀ приближи́тисѧ къ дама́скꙋ, *и҆ внеза́пꙋ (ѻ҆блиста̀ є҆го)[1] свѣ́тъ ѿ нб҃се, и҆ па́дъ на́ зе́млю, слы́ша гл҃а гл҃ющь є҆мꙋ̀. са́вле са́вле что мѧ̀ го́ниши; рече же, кто̀ є҆сѝ гн҃и; (гь҃)[2] же (рече). а҆зъ є҆́смь і҆с҃, є҆гоже ты̀ го́ниши. {жестоко ти є҆́сть проти́вꙋ рожнꙋ̀ пра́ти. тре́петенъ же и҆ недооу҆мѣва́сѧ ре҃. гн҃и, что̀ хо́щеши да сътворю̀; гь҃ же (рече) к немꙋ}[3]. н҆о въста́ни и҆ вниди въ гра́дъ, и҆ рече́тъ ти сѧ что̀ ти подоба́етъ твори́ти. мꙋ́жїе же и҆дꙋ́щеи с ни́мъ, стоѧ́хꙋ чюдѧ́щесѧ, слы́шаще оу҆́бо гла́съ, никогоже видѧ́ще. (въставъ)[4] же са́влъ ѿ землѧ̀ ѿверзъстома {-}[5] ѻ҆чи́ма є҆го̀, ни є҆ді́наго видѧ́ше. водѧ́ще же є҆го̀ за̀ рꙋ́кꙋ, введо́ша въ дама́скъ. и҆ бѣ̀ дн҃и трѝ не видѧ̀. и҆ ни ѧ҆́сть ни пи́тъ.

хв҃ѣ

нѝ і҆в
а҃ кр҃и є҃і
в҃ кр҃и в҃і
кр҃и а҃

за҃.

Бѣ̀ же нѣ́кто оу҆чн҃къ (первыи) въ дама́сцѣ, и҆́менемъ а҆на́нїѧ. и҆ рече к немꙋ (гь҃ въ видѣ́нїи)[6], а҆на́нїе. ѻ҆́н же рече, се а҆зъ гн҃и. гь҃ же к немꙋ̀. въста́въ пойдѝ на сто́гнꙋ нарица́емꙋю пра́вꙋ, и҆ взыщѝ въ домꙋ̀ і҆ꙋ́довѣ, са́вла и҆́менемъ тарсѧни́на. се бо мл҃твꙋ дѣ́етъ. и҆ ви́дѣ {въ видѣ́нїи мꙋ́жа}[7] (и҆́менемъ а҆на́нїю)[8] вше́дша и҆ възложша на́нь (рꙋ́кꙋ)[9], ꙗ҆́ко да про́зритъ. ѿвѣща́въ же а҆на́нїа, гн҃и, слы́шахъ ѿ мно́гихъ ѡ҆ мꙋ́жи се́мъ коли́ка, ѕла̀ (сътворѝ ст҃ы́мъ твои́мъ)[10] въ і҆ер҃ли́мѣ. и҆ здѣ̀ и҆́мать вла́сть ѿ а҆рхїере́й, свѧза́ти всѧ̀ нарица́ющаѧ и҆́мѧ твое. рече́ же к немꙋ̀ гь҃. и҆дѝ, ꙗ҆́ко съсꙋ́дъ и҆збра́нъ (мнѝ є҆)[11] се́й, пронести и҆́мѧ моѐ пре́дъ ꙗ҆зы́ки и҆ царьми, и҆ сн҃ьми і҆и҃левыми. а҆́зъ бо скажꙋ̀ є҆мꙋ̀, є҆ли̑ка подоба́етъ є҆мꙋ̀ ѡ҆ и҆́мени мое́мъ пострада́ти. по́иде же а҆на́нїа, и҆ вни́де въ храминꙋ, и҆ възло́жь на́нь рꙋцѣ̀, рече. са́вле бра́те, гь҃ посла́ мѧ і҆с҃, ꙗ҆вле́и ти сѧ на пꙋтѝ, и҆́мже и҆дѧ́ше, ꙗ҆́ко да про́зриши, і҆ и҆спо́лнишисѧ дх҃а ст҃а. і҆ а҆бїе ѿпадо́ша [ѿ ѻ҆чїю є҆го][12]. ꙗ҆́ко чешꙋѧ̀, прозрѣ́ же {а҆бїе}[13], и҆ въста́въ крти́сѧ. и҆ прїе́мъ пи́щꙋ оу҆крѣпи́сѧ.

за҃ і҆в.

Бы́сть же (са́влъ) съ сꙋ́щими въ дама́сцѣ оу҆чн҃кы дн҃и нѣ́кїа. *и҆ а҆бїе на со́нмищихъ пропо́вѣдаше і҆с҃а, ꙗ҆́ко се́й є҆сть сн҃ъ бж҃їи. дивлѧ́хꙋ же сѧ всѝ слы́шащеѝ, и҆ гл҃ахꙋ, не се́и ли

нѝ кз

ѥсть гонивыи въ ієрлимѣ нарицающаѧ имѧ сїє, и здѣ на сє прїидє, да свѧзаны тѣхъ приведетъ къ архїереωмъ; савлъ же паче крѣплѧшеся, и смущаше іудеѧ живущаѧ въ дамасцѣ, препираѧ, ꙗко сє єсть хс. ꙗкоже исполнишася днїє доволни, съвѣщаша іудеє оубити єго. *оувѣден же бы савлу съвѣтъ ихъ. стрѣжаху же (-)[14] врата днь и нощь, ꙗко да (оубиютъ того)[15]. поємше же [єго оучнцы][16] нощїю [свѣсиша по стенѣ][17] въ кошницы. пришє же (савлъ) въ ієрлимъ, покушашеся прилѣплятися оучнцѣхъ. и вси боѧхуся єго, не вѣрующе ꙗко є оученикъ. варнава же прїємъ єго приведе къ апломъ, и повѣда и, како на пути видѣ га, и ꙗко гла єму, и како въ дамасцѣ дерзааше о имене ісовѣ. и бѣаше с ними входѧ і исходѧ въ ієрлимѣ, (и) дерзаа о имени га (іса). глаше же и стѧзашеся съ єллины. они же искаху єго оубити. разумѣвше же братїа, сведоша єго въ кесарїю. и ѿпустиша {-}[18] въ тарсъ. црькви же оубо по всеи іудеи и галилеи и самарїи имаху миръ, съзидающеся и ходѧще въ страсѣ гни, и оутѣшенїемъ стаго дха оумножахуся. за іг·

(И) бысть (-)[19] петру посѣщающу всѣхъ, снити и къ стымъ живущимъ въ (лидѣ)[20]. обрѣте же ту члка нѣкоего, (єнеа имене)[21], ѿ (осми лѣт)[22] лежаща на одрѣ, иже бѣ разслабленъ· и рече єму петръ· єнеѧ, исцѣлѧетъ тѧ іс хс· въстани (с постелѧ твоєѧ)[23]. и абїє въста· и видѣша єго вси живущеи въ (лидѣ)[24] и въ (ассаронѣ)[25] иже обратишася къ гу· въ іопїи же (бѣ нѣкаа)[26] оучнца имене тавида, ꙗже сказаєма глетсѧ серна. сїѧ бѧше исполнена [блгих дѣлъ][27] и млтынѧ ихже творѧше, бысть же въ дни ты, болѣвши єи оумрети. омывше же [ю, положиша][28] въ горницы. близ же сущи (лидѣ иопїи)[29], оучнцы (же) слышавше, ꙗко петръ єсть в неи, послаша два мужа к нему, молѧще, не обленитися прїити до (них)[30]. въстав же петръ, иде с ними єгоже пришєша възведоша въ горницу, и престаша єму всѧ вдовица плачюще, и показующе ризы и одежа єлика творѧше с ними сущи серна. изгнав же вон всѧ петръ, и преклонь колѣнѣ помолися, и обращься к тѣлу рече, тавида въстани. она же ѿверзе очи свои, и видѣвши петра, сѣде подав же єи руку, въстави ю призвав же стыѧ и вдовица, постави ю живу оувѣдано же бысть (се) по всеи іопїи, и (мнози вѣроваша)[31] въ га· бысть же дни доволны пре-

в кри аі

Чи це не той, що переслідував в Єрусалимі тих, що називали це ім'я, і сюди прийшов на це, щоб зв'язаними їх привести до архиєреїв? **22** Савло ж ще більше кріпився і бентежив жидів, що жили в Дамаску, доводячи, що Цей є Христос. **23** Як сповнилося досить днів, юдеї змовилися його убити. **24** *Відомою же Савлові стала їхня змова. Стерегли ж брами день і ніч, щоб його вбити, **25** а учні, взявши його, вночі спустили в кошику по стіні. **26** Савло ж, прийшовши до Єрусалиму, намагався пристати до учнів, і всі його боялися, не вірячи, що він є учнем. **27** Варнава ж, взявши його, привів до апостолів і розповів їм, як він в дорозі побачив Господа, і як йому говорив, і як в Дамаску відважно виголошував в Ісусове ім'я. **28** І він був з ними в Єрусалимі, входячи і виходячи, і відважно голосячи в ім'я Господа Ісуса. **29** Він же говорив і змагався з елленами, вони ж шукали його вбити. **30** Брати ж, зрозумівши, повели його до Кесарії і відпустили до Тарсу. **31** Отже ж, церкви по всій Юдеї, і Галилеї, і Самарії мали мир, будуючись і ходячи в господньому страсі, і множились втіхою Святого Духа. *поч. 23*

кор2. 11

32 І сталося, що як Петро відвідував всіх, він зійшов і до святих, що жили в Лиді. **33** Знайшов же він там якогось чоловіка на ім'я Еней, що від вісімох років лежав на ліжку, який був спаралізованим. **34** І сказав йому Петро: Енеє, тебе оздоровляє Ісус Христос! Встань з твоєї постелі! І він відразу встав. **35** І його побачили всі, що жили в Лиді і в Ассароні, які навернулися до Господа. **36** В Йопії ж була якась учениця на ім'я Тавита, – що в перекладі означає Сарна. Ця була повна добрих діл і милостинь, які вона робила. **37** Сталося ж в тих днях, що як вона хворіла, вона померла. Обмивши ж її, вони поклали у світлиці. **38** А оскільки Ліда була близько до Йопії, учні ж, почувши, що Петро є в ній, послали до нього двох чоловіків, благаючи, не полінуватися прийти до них. **39** Петро ж, вставши, пішов з ними. Як він прийшов, його повели у світлицю і його оточили всі вдови, плачучи і показуючи одіж і покриття, які робила Серна, як була з ними. А Петро, вигнавши всіх геть і схиливши коліна, помолився. І повернувшись до тіла, він сказав: Тавито, встань. Вона ж відкрила свої очі і, побачивши Петра, сіла. **41** Подавши ж їй руку, її він підвів, а прикликавши святих і вдовиць, поставив її живою. **42** Відомим же стало це по всій Йопії, і численні повірили в Господа. **43** Сталося ж, що

він багато днів перебував в Йопії в якогось Симона, гарбаря.

быти (ему) въ иопїи, оу нѣкоего симона оусмарѧ.

Глава 10, *поч. 24*

1 У Кесарії ж був якийсь чоловік на ім'я Корнилій – сотник з полку, що зветься Італійським, **2** побожний і богобоязливий з усім своїм домом, що робив численні милостині людям і завжди молився до Бога. **3** Він явно побачив у видінні біля дев'ятої години дня божого ангела, що зійшов до нього і сказав йому: Корнилію! **4** Він же, поглянувши на нього і перелякавшись, сказав: Що є, Господи? Сказав же Він йому: Твої молитви і твої милостині прийшли на пам'ять перед Богом. **5** І нині пошли до Йопії чоловіків і приклич Симона, що називається Петром. **6** Цей гостює в якогось Симона, гарбаря, який має дім при морі. Той тобі скаже слова, якими спасешся ти і ввесь твій дім. **7** І як відійшов ангел, що говорив до Корнилія, прикликавши двох зі своїх рабів і побожного воїна з тих, що йому служили, **8** і розповівши їм все, послав їх до Йопії. **9** А на другий день, як вони ішли дорогою і наблизилися до міста, Петро вийшов на гору помолитися о шостій годині. **10** Був же він голодний і хотів їсти. Як же вони готували, на нього найшло захоплення. **11** І він побачив відкрите небо і якийсь посуд, що сходив до нього як велика скатертина, прив'язана за чотири краї, яка спускалася вниз на землю. **12** В ній були всі чотироногі землі, і звірі, і гади, і небесні птахи. **13** І був до нього голос: Петре, вставши, заріж і їж! **14** Петро ж сказав: Ніколи, Господи, бо я ніколи не їв нічого поганого або нечистого. **15** І ось знову голос до нього вдруге: Що Бог очистив, ти не погань! **16** Це ж було тричі, і знову посуд піднявся на небо. **17** Коли Петро в собі дивувався, що, отже, було б видіння, яке він побачив, – і ось мужі, послані від Корнилія, запитавшись і розвідавши про дім Симона, стали перед дверима **18** і, крикнувши, запитали, чи тут мешкає Симон, що називається Петром. **19** Як же Петро думав про видіння, сказав йому Дух: Ось тебе шукають чоловіки, **20** *тож, вставши, зійди і іди з ними, зовсім не вагаючись, тому що Я їх послав. *поч. 25*

ниж. 15

Гла҃, і҃. за҃ кд҃.

Мужъ же нѣкїи [бѣ][1] въ кесарїи, именемъ корнилїе, сотникъ. ѿ спиры нарицающаѧсѧ италїискїа. блгоговѣинъ, и боѧсѧ бга съ всѣмъ домомъ своимъ. творѧ (же) млⷭ҇тынѧ многы людемъ, и молѧсѧ бгу всегда. видѣ въ видѣнїи явѣ, яко в часъ девѧтыи дне, аггла бжїа съшедша к нему, и рекша ему. корнилїе. онъ же възрѣвъ нань, и пристрашенъ бывъ, рече. что есть гдⷭ҇и; рече же ему. млⷭ҇твы твоа и милостынѧ твоѧ, възыдоша на памѧть предъ бгомъ. и нынѣ посли (въ іопїю мужа)[2] и призови симона [-][3] [нарицаемаго петра][4]. сеи страничьствуетъ оу нѣкоего симона оусмарѧ. емуже есть храмъ при мори. (тои речетъ тебѣ глаголы, в нихже спасешисѧ ты и весь домъ твои. и) якоже ѿиде агглъ глаголаи (корнилїю)[5], пригласивъ два ѿ рабъ (своихъ), и воина блгочьстива ѿ служащихъ ему. и сказавъ (имъ всѧ)[6], послѧ ихъ въ іопїю. въ оутрѣи же идущемъ имъ по пути, и къ граду приближающимсѧ, възыде петръ на горницу помолитисѧ, въ часъ шестыи. бысть же приалченъ, и хотѧше вкусити, готовѧщем же онѣмъ нападе нань оужасъ, и (видѣ)[7] нбо ѿверсто, и сходѧщь [нань][8] съсудъ нѣкїи яко плащеницу велику, ѿ четыри краа [привѧзанъ][9], и низу висѧщь на землю, въ немже бѧху всѧ четвероногаа [земли, и sвѣрїе, и гади][10], и птица нбныа и бысть гласъ к нему, въставъ петре заколи, и яждь. петръ же рече, никакоже гдⷭ҇и. яко николиже ядохъ всѧко скверно (или)[11] нечисто. И (се) гласъ паки (к нему вторицею)[12] яже бгъ очистилъ есть, ты не скверни. се же бысть трищи. и [пакы][13] възѧсѧ съсудъ на нбо. Якоже в себѣ дивлѧшесѧ петръ, что оубо будетъ видѣнїе еже видѣ, [и][14] се мужїе посланїи ѿ корнилїа въпрошше, (и оувѣдѣвше) дому симонова, сташа предъ враты, и възгласивше въпрошаху, аще симонъ, нарицаемыи петръ здѣ обитаетъ. петру же помышлѧющу о видѣнїи, рече ему дхъ, се мужїе [-][15] [ищутъ][16] тебе, *но въставъ сниди, і иди с ними, ничтоже разсужаѧ, зане азъ послахъ ихъ.

ниж. ві

за҃ ке҃.

21 Зійшовши ж, Петро до чоловіків сказав: Ось я є той, кого шукаєте. Яка є причина, задля якої ви прийшли? **22** Вони ж сказали: Корнилій – сотник, муж праведний і який боїться Бога, засвідчений всім юдейським народом.

Съшедъ же петръ к мужемъ (и) рече. се азъ есмь егоже ищете. что есть вина, еѧже ради прїидосте; они же рекоша, Корнилїе сотникъ, мужъ праведенъ и боѧсѧ бга, Свѣдѣтельствованъ ѿ всего языка іоудеиска. Глано бысть ему ѿ аг-

гла стга, призвати тѧ в домъ свои, и слы-
шати глы ѿ тебе, призвавъ (же)[17] и оучреди·
На оутрѣи же (петръ) вьставъ иде с ними. и
нѣцыи ѿ братїа еже ѿ їопїи идоша с
нимъ· И на оутрѣи [внидоша][18] въ кесарїю.
корнилїе же бѣ чая ихъ сьзвавъ сродники своа,
и любезныа други· Якоже бысть внити петрꙋ,
срѣте его корнилїе, падъ на ногꙋ (его) покло-
нисѧ· Петръ же (его въздвиже)[19] гла, вьста-
ни, и азъ самъ члкъ есмь· и с нимъ бесѣ-
дꙋа вниде, и (обрѣте)[20] събравшасѧ многи,
їоа д — рече же к нимъ, вы вѣсте, *яко не лѣпо есть
мꙋжꙋ їꙋдеанинꙋ, прилѣплятисѧ или прихо-
дити иноплеменникꙋ· И мнѣ бгъ показа, ни
единого (же) скверна или нечиста глати члка,
тѣмже и безъ сꙋмнѣнїа прїидохъ призванъ.
въпрошаю (вы), оубо кои словомъ послаете по ме-
не; И корнилїе рече. ѿ четвертаго дне даже до
сего часа бѣхъ [постѧсѧ, и в девятыи часъ][21]
(молѧхъсѧ)[22] въ домꙋ моемъ. и се мꙋжъ
стаа предо мною въ одежи свѣтлѣ· И рече,
корнилїе, оуслышана бысть (млтва твоа)[23] и
млтына твоа. помѧнꙋшасѧ пред бгомъ, Посли
оубо въ їопїю, и призови симона, иже нарица-
етсѧ петръ, сеи обитаетъ в домꙋ симона
оусмаря, близ моря, [иже пришедъ глетъ те-
бѣ][24]. абїе оубо послахъ к тебѣ. ты же добрѣ
сътвори пришедъ· Нынѣ оубо вси мы пред бгомъ
прїидохомъ, слышати вся повелѣнаа тебѣ
ѿ бга· зач. кѕ·

е мо і, іо ѧд, крн в, а петр а — Отверзъ же петръ оуста рече, по истинѣ ра-
зꙋмѣваю, *Яко не на лица зритъ бгъ. но въ
всякомъ языцѣ боаисѧ его и дѣлаяи правдꙋ,
прїятенъ емꙋ есть· Слово еже посла сномъ
їилевомъ, блговѣствꙋѧ миръ ісъ хсомъ, сеи есть
всѣмъ гь· вы вѣсте (глъ бывшїи)[25] по всеи
лꙋ д — їꙋдеи, *Наченъ ѿ галилеа, по крщенїи еже про-
повѣда їоаннъ, ісꙋса иже ѿ назарета, яко
помаза его бгъ дхомъ стымъ и силою, иже
прїиде блгодѣтельствꙋѧ, і исцѣлѧѧ вся на-
силованныѧ ѿ дїавола, яко бгъ бяше с
нимъ. и мы (есмы) свѣдѣтеле всѣмъ, иже
сътвори въ странѣ їꙋдеистѣи, и въ ієр-
лимѣ, Егоже и оубиша повѣсише на древѣ.
сего бгъ въздвиже третїи днь, И даде емꙋ
явѣ быти не всѣмъ людемъ, но свѣдѣте-
лемъ прежде нареченнымъ ѿ ба намъ, Иже ядо-
хомъ с нимъ и пихомъ по въскресенїи его ѿ
мртвыхъ. и повелѣ намъ проповѣдати людемъ, и
засвѣдѣтельствовати, яко тои есть нарече-
ныи ѿ ба сꙋдїа живымъ и мертвымъ· о
єрєа ла, миха з, ни еі — семъ вси пррцы свѣдѣтельствꙋютъ, *остав-

Сказано йому було святим ангелом тебе покликати до свого дому і послухати від тебе слова. **23** Покликавши ж, він їх погостив. А на другий день Петро, вставши, пішов з ними, і деякі з братів, що з Йопії, пішли з ним. **24** І наступного дня вони ввійшли до Кесарії. Корнилій же їх очікував, покликавши своїх кревних і любих друзів. **25** Як Петро ввійшов, його зустрів Корнилій, впавши до його ніг, він поклонився. **26** Петро ж підвів його, кажучи: Встань, бо я сам є людиною! **27** І розмовляючи з ним, ввійшов і знайшов багатьох зібраних. **28** Сказав же він до них: Ви знаєте, *що не годиться чоловікові-юдеєві приставати або приходити до чужинця. І мені Бог показав, щоб ні одну людину не називати брудною або нечистою, **29** тому покликаний я і без вагання прийшов. Запитую вас, отже, з якої причини ви по мене послали? **30** І Корнилій сказав: Четвертого дня в цій годині я постив і о дев'ятій годині молився у моєму домі. І ось чоловік став переді мною у світлій одежі **31** і сказав: Корниліє, твоя молитва вислухана і твої милостині згадані перед Богом. **32** Отже, пошли до Йопії і поклич Симона, що називається Петро. Цей мешкає в домі Симона, гарбаря, біля моря. Він, прийшовши, говоритиме до тебе. **33** Отже, я відразу послав до тебе. Ти ж добре зробив, що прийшов. Отже, сьогодні ми всі прийшли перед Богом слухати все тобі Богом наказане. *поч. 26*

ів. 4

34 А Петро, відкривши уста, сказав: По правді, розумію, *що Бог не дивиться на обличчя, **35** але в кожнім народі той, хто Його боїться і чинить справедливість, є ним сприйнятий. **36** Слово, яке Він послав ізраїльським синам, благовіствуючи мир Ісусом Христом. Цей є Господом для всіх. **37** Ви знаєте слово, що сталося по всій юдеї, *почавши з Галилеї, по хрещенні, яке проповідував Іван, **38** *про* Ісуса, який з Назарету, якого помазав Бог Святим Духом і силою, який прийшов, роблячи добро і оздоровляючи всіх поневолених дияволом, бо Бог був з Ним. **39** І ми є свідками всього, що Він зробив у юдейській околиці і в Єрусалимі, якого і вбили, повісивши на дереві. **40** Цього Бог підняв у третій день, і Він дав Йому з'явитися **41** не всім людям, але нам, свідкам раніше назначеним від Бога, які з Ним їли і пили по Його воскресінні з мертвих. **42** І Він наказав нам проповідувати людям і засвідчити, що Той є Богом, призначений суддя живих і мертвих. **43** Про Цього свідчать всі пророки, *що його іме-

мой5. 10 йов. 34 рим. 2 пет1. 1

лук. 4

єре. 31 мих. 7 ниж. 15

нем відпущення гріхів одержує кожний, хто вірить в Нього. *поч. 27*

44 Ще ж як Петро говорив ці слова, Святий Дух зійшов на всіх, що слухали слово. **45** І жахнулися ті вірні, що з обрізання, які прийшли з Петром, що й на поган вилитий був дар Святого Духа. **46** Бо чули їх, як говорили мовами і величали Бога. Тоді відповів Петро: **47** Чи хтось може заборонити воду, щоб не хрестилися ці, що одержали Святого Духа, так як і ми? **48** Він же наказав їм хреститися в господнє ім'я. Тоді його благали побути декілька днів.

Глава 11

1 Почули ж апостоли і брати, що були в Юдеї, що й погани прийняли боже слово. **2** І коли Петро пішов до Єрусалиму, ті, що з обрізання, змагалися з ним, **3** кажучи: Що ти ввійшов до чоловіків, що не мають обрізання і ти з ними їв. **4** Петро, почавши ж, він розповів їм за порядком, кажучи: **5** Я був у місті Йопії, молячись. І я в захваті побачив видіння, що спускався якийсь посуд, неначе велика скатертина з чотирьох країв, що звисала з небес, і наблизилася аж до мене. **6** Поглянувши до неї, я роздивився і побачив чотироногих, і земних звірів, і гадів, і небесних птахів. **7** І я почув голос, що говорив мені: Вставши, Петре, заріж і їж! **8** Я ж сказав: Ніколи, Господи, бо нічого брудного або нечистого ніколи не ввійшло до моїх уст! **9** Відповів же мені вдруге голос з неба, що казав: Що Бог очистив, ти не погань! **10** Це ж сталося тричі, і знову все піднялося до неба. **11** І ось одразу перед домом, в якому я був, спинились три чоловіки, послані до мене з Кесарії. **12** Мені ж Дух сказав іти з ними, зовсім не вагаючись. Прийшли ж зі мною і цих шість братів, і ми ввійшли у дім чоловіка. **13** *Він же нам розповів, як побачив святого ангела у своєму домі, який став і йому сказав: Пошли чоловіків до Йопії і поклич Симона, що називається Петро, **14** який скаже до тебе слова, якими спасешся ти і ввесь твій дім. **15** *Коли ж я почав говорити, на них спав Святий Дух, так як і на нас на початку. **16** Згадав же я господнє слово, що говорило: *Іван, отже, хрестив водою, ви ж будете хреститися Святим Духом. **17** Отже, якщо Бог дав їм однаковий дар, як і нам, що повірили в Господа Ісуса Христа, я ж хто був, щоб міг перешкодити Богові? **18** Почувши ж це, вони замовкли і прославляли Бога, кажучи: Отже, і поганам Бог дав покаяння на життя. *поч. 28*

ниж. 15

вищ. 2
ниж. 13

мат. 3
мар. 1
лук. 3
ів. 1
вищ. 1
ниж. 19

леніе грѣхомъ пріяти именемъ его всякому вѣрующему вонь· за кз·

Еще (же) глющу петру глы сія, нападе дхъ стый на вся слышащая слово, и ужасошася иже ѿ обрѣзанія вѣрніи, елицы пріидоша с петромъ, яко и въ языцѣхъ даръ стаго дха изліяся. слышаху бо ихъ глюща языкы и величающа ба· Тогда ѿвѣща петръ. еда воду [възбранити можетъ кто][26], еже не кртитися сим иже дхъ стый пріяша якоже и мы; повелѣ же имъ (кртитися. въ имя {гдне}[27])[28] тогда молиша его пребыти дни нѣкыя·

Гла, аі·

Слышаша же апли, и братія сущіи въ іудеи, яко и языцы пріяша слово бжіе· (и) егда (-)[1] взыде петръ въ іерлмъ, препираху ся с нимъ иже ѿ обрѣзанія, глюще, Яко (к мужемъ обрѣзанія не имущимъ вниде)[2] и яде с ними· Начен же петръ, сказаше имъ по ряду, гля· Азъ бѣхъ въ градѣ иопіистемъ моляся, и видѣхъ въ ужасѣ видѣніе, сходящъ съсудъ нѣкіи яко плащаницу велію ѿ четыри края висящу с нбс, и пріиде даже до мене, в нюже възрѣвъ смотряхъ, и видѣхъ (четвероногая, и звѣря земныя)[3] и гады и птица нбныя· (и) слышахъ (-)[4] глас глющь мнѣ, въставъ петре заколи, и яждь, рѣхъ же, никакоже ги, яко (всяко) скверно ли нечисто николиже вниде въ уста моя· [ѿвѣща же ми гласъ вторицею с нбсе][5] (глющь), яже бъ очисти, ты не скверни. се же бысть третицею, и (пакы взяшася)[6] вся на нбо· И се абіе трие мужие сташа пре храминою, въ нейже бѣхъ, послани ѿ кесарія къ мнѣ. рече же [ми дхъ][7] ити с ними, ничтоже разсужая· Пріидоша же съ мною и шесть братіа сіи, и внидохомъ в домъ мужа. *сказа же намъ, како видѣ аггла (стаа) в дому своемъ, ставша и рекша [ему][8], посли въ іопъ (мужа), и призови симона нарицаемаго петра, иже речетъ глы к тебѣ, в нихже спсешися ты и весь домъ твои· *внегда же начах глати, нападе дхъ стый на нихъ, якоже и на ны въ началѣ· помянух же глъ гнь, якоже глаше· *Іоаннъ убо кртилъ въдою, вы же имате кртитися дхомъ стымъ· да аще убо равенъ даръ даде имъ бъ, якоже и намъ вѣровавшимъ въ га іса ха, аз (же) кто бѣхъ силенъ възбранити бга; Слышавше же сія умолкоша, и славляху ба, глюще, убо і языкомъ бъ покаяніе (дасть въ животъ)[9]· за ки·

ниж. еі

вы в
ниж гі

мф г
мр а
лу г
іоа а
вы а
ниж ді

Ѡви же ꙋбо разсѣѧни быша ѿ скорби бывшаѧ при стефанѣ, пройдоша до фѵникїѧ, и кѵпра, и антиохїа, ни единомꙋ же глющє слова, токмо единѣмъ іудеомъ. Бахꙋ же нѣцыи ѿ нихъ мꙋжїе кѵпрьстїи, и кѵринейстїи, иже вшедше въ антїохїю, глахꙋ (-)[10] къ еллином, благовѣствꙋюще га іса. И бѣ рꙋка гнѧ с ними, многого же число вѣровавше, обратишасѧ къ гꙋ. слышано же бысть слово въ ꙋшїю црькве, сꙋщей же въ ієрлимѣхъ о нихъ, и послаша варнавꙋ преити до антїохїѧ. иже пришедъ, и видѣвъ блгть бжїю, възрадовасѧ, и молѧше всѣхъ изволенїемъ срца терпѣти о гѣ, ꙗко бѣ мꙋжъ блгъ, і испонь дха стга и вѣры. и приложисѧ народъ многъ гви. Изыде же въ тарсъ (варнава), възыскати савла. и обрѣтъ (єго), приведе (и) въ антїохїю. бысть же имъ лѣто цѣло събратисѧ въ црькви, и оучити народ многъ, нарещи же преже въ антїохїи оучнкы хрїстїаны. въ тыѧ же дни снидошасѧ ѿ ієрлима прроцы въ антїохїю. въстав же единъ ѿ них именем агавъ, назнаменаше дхомъ, глад великъ хотѧщъ быти по всей вселеннѣи. иже (и) бысть при клавдїи (кесари). {*Оучнкы же, аще имѣаше}[11] кто. повелѣша кождо и на слꙋжбꙋ послати живꙋщимъ въ іудеи братїѧмъ, еже и сътвориша, пославше къ старцем рꙋкою варнавлею и савлею.

нӥ ві

19 Отже ж, деякі були розсіяні через скорботу, що сталася через Стефана, вони прийшли до Фінікії, і Кіпру, і Антіохії, нікому ж не говорячи слова, тільки одним юдеям. **20** Були ж деякі з них мужі кіпрські і киринейські, які, ввійшовши до Антіохії, говорили до елленів, благовіствуючи Господа Ісуса. **21** І господня рука була з ними. Велике ж число, повірувавши, навернулося до Господа. **22** Дійшло ж про них слово до вух церкви, що була ж в Єрусалимі, і послали Варнаву, щоб він пішов до Антіохії. **23** Він, прийшовши і побачивши ласку божу, зрадів і заохочував всіх рішучістю серця триматися Господа, **24** бо був добрим чоловіком, і повним Святого Духа і віри. І пристало багато людей до Господа. **25** Вийшов же Варнава до Тарсу, відшукати Савла. **26** І знайшовши його, привів його до Антіохії. Вони ж цілий рік збиралися в церкві і навчали велику громаду. Вперше ж в Антіохії учнів названо християнами. **27** В ті ж дні пророки зійшли з Єрусалиму до Антіохії. **28** Вставши ж, один з них, іменем Агав, Духом провістив великий голод, що мав статися по всій вселенній, який і настав за цісаря Клавдія. **29** *Учні ж, наскільки хто мав, постановили, кожний з них, послати на службу тим братам, що жили в Юдеї. **30** Що й зробили, пославши до старців рукою Варнави і Савла.

ниж. 12

Гла, ві. за кд.

Въ оно же время, възложи ирод црь рꙋцѣ, озлобити нѣкїѧ иже ѿ црькве. Оубй же іакова брата іоаннова мечемъ. (И) видѣвъ (-)[1] ꙗко годѣ есть іудеомъ приложи ꙗти и петра. Бѣхꙋ же днїе опрѣсночнїи, егоже и емъ, всади въ темницꙋ. предавъ четыремъ четверицамъ воиномъ стрещи єго, хотѧ по пасцѣ извести єго к людемъ. (И) оубо петра стрежахꙋ въ темницы. молитва же бѣ прилѣжна бываема ѿ црькве къ бꙋ о немъ. Єгда же хотѧше (єго извести)[2] иродъ, в нощи той бѣ петръ спѧ междꙋ двѣма воинома, свѧзанъ оужема желѣзнома двѣма, стражїе пред дверми стрежахꙋ темницꙋ. И се агглъ гнь прїиде, и свѣтъ въсїѧ въ храминѣ. Тлъкнꙋв же въ ребра петра възбꙋди єго глѧ, въстани въскорѣ. и спадоша емꙋ оужа желѣзнаа с рꙋкꙋ. ре же агглъ к немꙋ, препоѧшисѧ, и въстꙋпи въ плесницы своѧ. Сътвори же тако. и гла емꙋ, облецысѧ въ ризꙋ свою и послѣдствꙋй ми. І изшед въ слѣд идаше єго, и не вѣдаше ꙗко истинна є быв-

Глава 12, *поч. 29*

1 В тому ж часі цар Ірод наклав руки, щоб заподіяти зло деяким, що з церкви. **2** Убив же мечем Якова, брата Івана, **3** і побачивши, що *це* подобається юдеям, додав схопити і Петра. Були ж дні Опрісноків. **4** І схопивши його, він посадив до в'язниці, передавши чотирьом четвіркам вояків, щоб його стерегли, бажаючи його вивести до народу після Пасхи. **5** І, отже, Петра стерегли у в'язниці, була ж ревна молитва від церкви до Бога за нього. **6** Коли ж Ірод мав його вивести, тієї ночі Петро спав між двома вояками, зв'язаний двома залізними кайданами, сторожі перед дверима стерегли в'язницю. **7** І ось прийшов господній ангел, і світло засяяло в кімнаті. Штовнувши ж Петра в ребра, підвів його кажучи: Скоро встань! І спали йому залізні кайдани з рук. **8** Сказав же до нього ангел: Підпережися і надінь твою обуву. Він же так зробив. І сказав йому: Зодягнися у свою одіж і йди за мною. **9** І вийшовши, він ішов вслід за ним і не знав, що дійсністю є те, що сталося через ангела, а думав, що бачить сон.

10 Пройшовши ж першу і другу сторож, вони прийшли до залізних брам, що провадили до міста, які *самі* від себе їм відкрилися. І вийшовши, вони пройшли одну вулицю, і відразу ангел відступив від нього. **11** І Петро, прийшовши до себе, сказав: Нині, по правді, знаю, що Бог послав свого ангела і вирвав мене з Іродової руки і всього сподівання юдейського народу. *поч. 30*

12 Роздумавши ж, він прийшов до дому Марії, матері Івана, прозваного Марком, де були зібрані і молилися численні. **13** Як же Петро застукав у двері двору, приступила рабиня на ім'я Рода, щоб послухати, **14** і пізнавши голос Петра, з радості не відкрила дверей, а, прибігши, сказала, що Петро стоїть перед дверима. **15** Вони ж до неї сказали: Чи ти біснуєшся? Вона ж твердила, що так є. Вони ж говорили: Це його ангел. **16** Петро ж далі стукав. Відкривши ж, вони його побачили і жахнулися. **17** Він же рукою дав їм знак, щоб вони мовчали, розповів їм, як Господь його вивів з в'язниці, та сказав: Сповістіть це Якову і братам. І вийшовши, пішов в інше місце. **18** Як же настав день, було немале замішання між вояками, що, отже, з Петром сталося. **19** Ірод же, пошукавши його і не знайшовши, і допитавши сторож, наказав їх відвести. Він, вийшовши з Юдеї до Кесарії, *там* жив. **20** Ірод же гнівався на тирян і сидонян. Однодушно ж вони прийшли до нього і, ублагавши Власта, царського постельника, просили миру, щоб їхні околиці живилися з його царства. **21** В назначений же день Ірод, зодягнувшись у царську одіж і сівши на судилищі перед юрбою, з гордістю до них промовляв. **22** Юрба ж кричала: Голос божий, а не людський! **23** Нагло ж вдарив його господній ангел, тому що він не віддав славу Богові. І *після того*, як був з'їджений червами, він помер. **24** І боже слово росло і множилось. *поч. 31*

вищ. 11

25 *Варнава ж і Савло повернулися до Єрусалиму, закінчивши службу, взявши ж з собою й Івана, що прозваний Марком.

Глава 13

1 Були ж деякі пророки і учителі в церкві, що була в Антіохії: Варнава ж і Симеон, прозваний Нігер, і Лукій, киринеєць, Манаїн же, друг Ірода, четвертовласника, і Савло. **2** Як же вони служили Господеві і постили, Святий Дух сказав: *Відділіть мені Варнаву і Савла на діло, на яке Я їх покликав. **3** Тоді, попостивши, і по-

рим. 1
ниж. 14

шее ѿ а́гг҃ла, мнѧ́ше же со́нъ зрѣ́ти. проше́дше же пе́рвꙋю стра́жꙋ и҆ вторꙋ́ю, прїидо́ста въ врата желѣ́зная вводѧ́щая въ гра́дъ, ꙗ҆̀же ѡ҆ себѣ̀ ѿверзо́шасѧ и҆̀мъ· І҆ и҆зше́дше пре́йдоша стогнꙋ̀ є҆ди́нꙋ. и҆ а҆́бїе ѿстꙋпѝ а҆́гг҃лъ ѿ негѡ̀· И҆ пе́тръ (бы́въ въ себѣ̀)[3], рече. нн҃ѣ вѣ́мъ вои́стиннꙋ, ꙗ҆́кѡ посла̀ {бг҃ъ}[4] а҆́гг҃ла своегѡ̀ і҆ и҆зѧ́тъ мѧ̀ и҆з рꙋки и҆́родовы, и҆ всегѡ̀ чаѧ́нїѧ людїи і҆ꙋдейскихъ· зач҃ л҃·

Смо́тръ же, прїиде в домъ марїинъ, ма́тере і҆ѡа́нновы, нарица́емаго ма́рка, и҆дѣ́же бѣ́хꙋ мно́зи събрани, и҆ молѧ́щесѧ. тлъкнꙋвшꙋ же (петрꙋ)[5] въ врата̀ дворꙋ. пристꙋпѝ рабы́ни слы́шати, и҆́менемъ родїи. и҆ позна́вши гла́съ петро́въ, ѿ ра́дости не ѿвре́зе вратъ, Прите́кши же сказа̀ (петра пред враты стоѧ́ща)[6]. ѻ҆ни же к неи рѣ́ша, бѣсꙋ́єшисѧ ли; ѻ҆на же крепла́шесѧ тако бы́ти· ѻ҆ни же гл҃ахꙋ, а҆́гг҃лъ [є҆го є҆сть][7]. петръ же пребываше тлъкїи. ѿвре́зше же видѣ́ша є҆го, и҆ оужасо́шасѧ· Пома́авъ же и҆̀мъ рꙋкою́, молча́ти, сказа̀ и҆̀мъ, какѡ гд҃ь є҆го и҆зведе и҆с темни́цы. рече же, възвѣсти́те і҆а́кѡвꙋ, и҆ бра́тїамъ сїа̀. і҆ и҆зше́дъ и҆́де въ и҆́но мѣ́сто· Бы́вшꙋ же дн҃и, бѣ̀ мо́лва не ма́ла въ вои́нѣхъ, что оубо петрꙋ бы́сть. и҆́род же пои́скавъ є҆го, и҆ не ѻ҆брѣ́тъ, (и҆) і҆стѧза́въ стра́жїи, повелѣ̀ ѿвести (и҆хъ). (-)[8] и҆зше́д ѿ і҆оуде́а в кесарї́ю жива́ше· бѣ же (і҆́родъ) гнѣ́вазсѧ на тѵ́рѧны и҆ сидо́нѧны· є҆ди́нодꙋшно же прїидо́шѧ к немꙋ̀, и҆ оумоли́вше вла́ста посте́лника царева, проша́хꙋ ми́ръ да бы́ша пита́лисѧ {страны и҆́хъ}[9] ѿ (цр҃тва є҆го)[10]. (въ наро́чнїи)[11] же дн҃ь (ѻ҆блекъсѧ і҆́родъ)[12] въ ѻ҆деждꙋ ца́рьскꙋ, и҆ сѣ́д на сꙋди́щи пред наро́дом съ гордостию гл҃аше к ни́мъ. наро́дъ же възглашаше, (гла́съ бж҃їи)[13] (а҆)[14] не чл҃чь. внеза́пꙋ же порази̇̀ є҆го а҆́гг҃лъ гн҃ь, зане не дадѐ сла́вꙋ бг҃ꙋ. и҆ бы́въ че́рвми и҆зъѧ́денъ, и҆здъше. (и҆) сло́во (-)[15] бж҃їе растѧше и҆ мно́жашесѧ· зач҃ л҃а·

*Варна́ва же и҆ са́влъ възврати́стасѧ въ і҆ер҃лимъ скончавше слꙋ́жбꙋ· Поє́мше (же) съ собою і҆ и҆ѡа́нна нарица́емаго ма́рка·

вы҃ а҃і

Гл҃а, г҃і·

Бѧ́хꙋ же [нѣ́цыи][1] въ а҆нтїѻ́хїи сꙋщей цр҃кви, проро́цы и҆ оучи́теле, варнава́ же и҆ симеѡ́н нарица́емыи ни́геръ, и҆ (лꙋкїе)[2] кириннеа́нинъ, мана́инъ же и҆́родꙋ четвертовла́стникꙋ дрꙋгъ, і҆ са́влъ. слꙋжа́щим же и҆̀мъ гв҃и, и҆ постѧ́щимъсѧ, рече дх҃ъ ст҃ыи, *ѿдѣлите ми̂ варнавꙋ и҆ савла на дѣ́ло, на

кр҃и а҃
ни҃ д҃і

неже призвахъ ихъ. Тогда постившеся и помолившеся, и възложше руки на на, (послаша и)[3]. Сїа убо послана бывша ѿ (дха стаго)[4], снидоша въ селевкїю· ѿтуду же ѿплыша въ кипръ. и бывше въ саламинѣ, възвѣщаху слово бжїе на сонъмищихъ іудейскихъ. Имѣста же (-)[5] іоанна слугу. прошедша же (-)[6] остро даже до пафа, обрѣтоста (же) (нѣкоего мужа)[7] волхва лжепророка іудеанина ему же имя вар иисусъ, иже бѣ съ андипатомъ сергїемъ павломъ мужемъ разумнымъ· Сей призвавъ варнаву и савла, взыска услышати слово бжїе· Противляше же са и (еллима)[8] волхвъ, тако бо сказаеся имя его. искїи развратити андипата ѿ вѣры· Савлъ же, иже и павелъ исполънися дха стаго, (и) възрѣвъ нань, рече· ѿ исполънене всякоа льсти и всякоа злобы, сыне дїаволовъ, враже всякоа правды, не престаеши ли развращаа пути гня правыя? и нынѣ се рука гня на та, и будеши слѣпъ, не видя слнца до времене, и вънезапу нападе нань мракъ и тма, и осязаа искаше (вожда)[9]· Тогда видѣвъ андупатъ бывшее, вѣрова, дивяся о ученїи гни·

зач лв·

Ѿвезше же са ѿ пафа сущїи съ павломъ, прїидоша въ пергїю памфилїискую· *Іоаннъ же ѿлучився ѿ нею, възвратися въ ієрлимъ. Она же прошедша ѿ пергїи, прїидоста въ антїохїю писидїискую, И вшедше въ сонмище въ днь суботныи, сѣдоста· По чтенїи же закона и пррк, послаша началницы сонмища к нимъ, глюще, Мужїе братїа, аще (-)[10] есть (слово въ васъ)[11] утѣшенїа къ людемъ, глите· Въставъ же павелъ, и помаавъ рукою, рече· Мужїе ізлтяне, и боящеися ба, услышите. Бъ людїи сихъ (-)[12], избра ѿца наша, *и люди възнесе въ пришелъствїи въ земли египетьстѣи· *И съ мышцею высокою изведе ихъ из нея, *и до четыридесять лѣтъ препита ихъ въ пустыни· И низложивъ языкъ седмь, въ земли ханаанъстѣи, даде и въ наслѣдїе землю ихъ· [И по сихъ яко лѣтъ четыриста и пядесяты][13], даде (имъ) судїа до самуила пррка· *И ѿтуду просиша цря, *и даде имъ бъ саоула сна кисова, мужа ѿ колѣна веніаминова, лѣтъ четыридесять· И преставль его, въздвиже [и двда][14] въ цря. ему же и рече свѣдѣтельствовавъ· *Обрѣтохъ двда іесеова, мужа по срдцу моему, иже сътворитъ вся хотѣнїа моа. (ѿ сего сѣмени бгъ)[15] по обѣтованїю, въздвиже ілю спсенїе іса, *Проповѣдавшу іоанну пре лицемъ вшитїа его, крщенїе покаанїа всѣмъ людемъ ілевымъ·

зач лг·

молившись, і поклавши на них руки, вони їх послали. **4** Отже, вони, послані Святим Духом, зійшли до Селевкії. Звідти ж відпливли до Кіпру. **5** І бувши в Саламіні, звіщали боже слово на юдейських зборах. Мали ж Івана як слугу. **6** Пройшовши ж острів аж до Пафу, вони знайшли якогось чоловіка-ворожбита, лжепророка, юдея, якому ім'я Вар-Ісус, **7** який був з антипатом Сергієм-Павлом, розумним чоловіком. Цей, покликавши Варнаву і Савла, шукав почути боже слово. **8** Противився же їм Еллима-ворожбит, – так перекладається його ім'я, – шукаючи відвернути антипата від віри. **9** Савло ж, який і є Павло, сповнившись Святим Духом і поглянувши на нього, **10** сказав: О, повний всякої обмани і всякої злоби, сину диявола, вороже всякої правди! Чи не перестанеш перекручувати прості господні дороги? **11** І нині ось на тобі господня рука, і будеш сліпим, до часу не бачачи сонця. І нагло на нього напала мряка і темрява, і, обертаючись, він шукав провідника. **12** Тоді антипат, побачивши, що сталося, повірив, дивуючись господньому навчанню. *поч. 32*

13 Відпливши ж з Пафу, ті, що були з Павлом, прийшли до Пергії Памфілійської. *Іван же, відлучившись від них, повернувся до Єрусалиму. **14** Вони ж, пройшовши, прийшли з Пергії до Пісидійської Антіохії і, ввійшовши до збору в день суботній, сіли. **15** А після читання Закону і Пророків начальники збору послали до них, кажучи: Мужі-брати, якщо є у вас слово потіхи для народу, говоріть! **16** Павло, вставши ж і давши знак рукою, сказав: Мужі-ізраїльтяни і ті, що боїтеся Бога, послухайте! **17** Бог цього народу вибрав наших батьків *і підняв народ у скитанні в єгипетській землі. *І високою рукою Він вивів їх з неї **18** *і до сорок років годував їх у пустині. **19** І підкоривши сім народів у Ханаанській землі, дав їм в насліддя їхню землю. **20** І після цього, якихось чотириста і п'ятдесят років, дав їм суддів до пророка Самуїла. **21** *І відтоді вони просили царя, *і Бог дав їм Саула, Киссового сина, мужа з племені Веніямина, – сорок років. **22** І відставивши його, підняв їм на царя Давида, якому і сказав, засвідчивши: *Я знайшов Єсеєвого Давида, чоловіка за моїм серцем, який виконає всі мої бажання. **23** З цього насіння Бог за обітницею підняв Ізраїлеві спасіння – Ісуса. **24** *Як Іван проповідував перед лицем його входу хрещення покаяння всьому ізраїльському народові *поч. 33*

ниж. 15
мой2. 1
мой2. 3
мой2. 6
црс1. 8 і 10
црс1. 16
пс. 88
мат. 3 мар. 1

25 і як Іван закінчував біг, говорив: *За кого мене маєте? Я не є, але ось після мене іде той, якому я не є гідний розв'язати ремінь його обуви. **26** Мужі-брати, сини Авраамового роду, і ті між вами, що бояться Бога, вам послано слово цього спасіння. **27** Бо ті, що живуть в Єрусалимі, і їхні князі, не зрозумівши цього і засудивши, сповнили пророчі голоси, що читаються кожної суботи, **28** і не знайшовши ніякої смертельної вини, *попросили у Пилата вбити Його. **29** Коли ж виконали все, що про Нього написане, знявши з дерева, покалали в гробі. **30** Бог же воскресив Його з мертвих. **31** *Він з'являвся через численні дні тим, що пішли з ним з Галилеї до Єрусалиму, які нині є його свідками перед народом. **32** І ми вам свідчимо про ту обітницю, зроблену до батьків, **33** що Бог це завершив нам, їхнім дітям, піднявши Ісуса. Так як і в другому псалмі пише: *Ти є моїм Сином, Я нині Тебе породив. **34** А що воскресив Його з мертвих *так*, що більше не повернеться в зітління, так сказав: *Дам вам Давидове вірне, преподобне. **35** Тому і в іншому *псалмі* говорить: *Не даси своєму преподобному побачити зітління. **36** Адже Давид, отже, послуживши своєму родові, з божої волі *заснув і перестався до своїх батьків – і бачив зітління. **37** А той, якого Бог підняв, не побачив зітління. **38** Отже, хай буде вам відомим, мужі-брати, що через це вам проповідується відпущення гріхів, і від всього, від чого ви не могли оправдатися в Мойсеєвому законі, **39** у цьому оправдується кожний, що вірить. **40** Стережіться, отже, щоб на вас не прийшло сказане в пророків: **41** *Дивіться, глумителі, і дивуйтеся, і побачите – і пропадете, бо Я зроблю діло у ваших днях, якому не повірите, коли хтось вам розкаже. **42** Як же вони виходили з юдейського збору, погани просили в наступну суботу до них говорити ці слова. **43** Як же розійшлися зі збору, багато з юдеїв і шляхетних прозелітів пішло за Павлом і Варнавою. Вони, говорячи їм, переконували їх перебувати у божій ласці. **44** В наступну ж суботу зібралося мало не все місто, щоб послухати боже слово. **45** Юдеї ж, побачивши юрби, сповнилися заздрості і перечили тому, що Павло говорив, протиставляючись і хулячи. **46** А Павло і Варнава, набравшись сміливості, сказали: Належалось скоріше до вас говорити боже слово, а оскільки ви його відкинули і робите самих себе негідними вічного життя, то повертаємося до поган. **47** Бо так нам заповів Господь: *Я тебе поклав

ів. 3; мат. 27, мар. 15, лук. 23, ів. 19, вищ. 3; мат. 28, мар. 16, лук. 24, ів. 20; пс. 20, єв. 1; іс. 55; пс. 16, вищ. 2; црс3. 2, вищ. 2; авв. 1; іс. 46

(И) ꙗкоже скончаваше іоаннъ теченіе, глаше: *Кого мя непщуете быти? нѣсмь азъ, но се градѣ по мнѣ, емуже нѣсмь достоинъ (разрѣшити ремень сапогу его)[16]. Мужіе братіа, сынове рода авраамля, і иже въ васъ боящеися Ба, вамъ слово спсеніа сего посласа. живущіи бо въ Іерлимѣ и кнѧзи ихъ сего не разумѣвше, и гласъ пррческіи иже по вся субботы чтомыи, Судивше скончаша, и ни единоя вины смртны обрѣтше, *просиша оу пилата оубити его. ꙗкоже скончаша вся ꙗже о немъ писанаа, снемше съ древа. положиша въ гробѣ, Бгъ же въскрси его ѿ мертвыхъ, *Иже ꙗвися на дни многи, възшедшим с нимъ ѿ галилея въ Іерлимъ, иже нынѣ суть свѣдѣтеле его к людемъ. и мы вамъ благовѣствуемъ еже къ ѿцемъ обѣтованіе бывшее, Ꙗко сіе Бгъ сконча чядомъ ихъ, намъ въздвигъ Іса. Ꙗкоже и [въ ѱалмѣ второмъ пишетъ][17], *снъ мои еси ты, азъ днесь родихъ тя: (Ꙗ) ꙗкоже въскрси его ѿ мртвыхъ, не ктому хотяща възвратитися въ истлѣніе, сице рече, ꙗко *дамъ вамъ преподобнаа двдова вѣрнаа: Тѣмже и въ другомъ глетъ, *не даси прпдбному своему видѣти истлѣніа: двдъ бо оубо своему роду послуживъ, бжіимъ свѣтомъ *оуспе, И приложися къ ѿцемъ своимъ, и видѣ истлѣніе. а егоже Бгъ въздвиже, не видѣ истлѣніа: вѣдомо оубо да будетъ вамъ мужіе братіа, ꙗко ради сего вамъ оставленіе грѣховъ проповѣдаетсѧ, и ѿ всѣхъ, ихже не могосте в законѣ моѵсеовѣ оправдитися, о семъ всякъ вѣруяи оправдаетсѧ: Блюдѣте оубо, да не пріидетъ [на васъ][18] реченное въ пррцѣхъ: *видите нерадивіи, и чюдитеся, (и оузрите) і исчезнете. ꙗко дѣло (азъ съдѣлаю)[19] въ дни ваша, [-][20] емуже не имате вѣровати, аще кто повѣсть вамъ: Исходящим же имъ [ѿ сонмища іоудеиска][21], моляху (ꙗзыцы) въ другую субботу глатися имъ гломъ симъ: Разшедшу же ся сбору, послѣдоваша мнози ѿ іоудеи и чьстивыи пришлецъ, павлу и варнавѣ, Иже глюще имъ, оувѣряху ихъ пребывати въ блгодати бжіи: въ грядущую же субботу мало ся не весь градъ събра послушати [слово бжіе][22]. видѣвше же іудее народы, исплънишася зависти, И въпреки глаху глемыи ѿ павла, [Съпротивъ глюще, и][23] хуляще: дръзнувша же павелъ и варнава, рекоста. вамъ бѣ лѣпо прьвѣе глати слово бжіе: {а понеже}[24] ѿвргосте е. и недостоины творите сами себе вѣчному животу, се обращаемся въ ꙗзыки. тако бо заповѣда намъ Гь, *Положихъ тя въ свѣтъ ꙗ-

іоа г; ма кз, ма еі, лу кг, іоа ді, вы г; ма ки, ма ѕі, лу кд, іоа к; ѱло к, евре а; ісаіа не; ѱло ѕі, вы в; г цр в, вы в; ава а; ісаіа мѕ

зыкомъ, еже быти ти въ спсеніе даже до послѣдънїй земли. Слышаще же языцы радовахуся. и славляху слово гне. И вѣроваша елицы оучинени бѣху въ жизнь вѣчьную. проношаше же ся слово гне по всеи странѣ. Іоудѣе же наоустиша блгочестивыя жены, [и][25] блгообразныя и прьвыхъ граждань. и въздвигоша гоненїе (велико) на павла и варнаву, і изгнаша ихъ ѿ предѣлъ свой. *Она же ѿтрясше прахъ ѿ ногъ (своихъ) на нихъ, прїидоша въ иконїю. оученицы же исплънахуся радости и дха ста.

Глава, ді.

Бысть же въ иконїи въкупѣ внити и въ сонмище іоудейское, и глати тако, яко вѣровати іоудеомъ же и еллинѡ множество много. Невѣрующїи же іоудее, въздвигоша и озлобиша дша языкѡ на братїю. довольно же оубо время пребыша дрьзающе, о гѣ *свѣдѣтельствующимъ слову блгодати своея, {и дающу}[1] знаменїя и чюдеса быти руками ихъ. Раздѣлиша же ся множество града. и ови оубо бяху съ іоудеи, ови же съ аплы. (и) якоже бысть стремленїе языкомъ же і иоудеомъ съ началники ихъ, досадити и каменїемъ побити ихъ, оувѣдѣвше (же). зач лд.

Прибѣгоста въ грады лукаонскїя, въ лустру и дервїи, і иже въ окрестныхъ, и ту бѣста блговѣствующе. И нѣкто мужъ [въ лустрѣхъ немощенъ][2] ногама сѣдяше хромъ ѿ чрева матери своея (сын), иже николиже бѣ ходилъ. сей слышаше павла глюща. иже възрѣвъ нань, и видѣвъ яко (вѣру имать)[3] спстися, рече велїимъ гласомъ {тебѣ глю, во имя (-)[4] іса ха}[5], въстани на ногу свою правъ. (он же) {абїе}[6] (въскочивъ)[7] и хождаше. Народи же видѣвше еже сътвори павелъ, възвигоша гласъ свой лукаоньски, глюще. Бози оуподобльшеся члком снидоша к намъ. Нарицаху же (оубо) варнаву дїя, павла же ермїю, понеже той бяше началникъ слову. Жрецъ же дїевъ, сущаго пре градомъ (их), ((приведе)[8] пре враты юнца и вѣнца)[9], съ народы хотяше жрети. Слышавше апли, варнава и павелъ, растрьзавше ризы своя въскочиша въ народъ, зовуще и глюще, мужїе что сїя творите; и мы подобострастна есвѣ вамъ члка, блговѣствующа вамъ, ѿ сихъ суетныхъ обращатися къ бгу живу, *иже сътвори нбо и землю, и море, и вся яже в нихъ. и въ мимошедшая роды *остави бѣ вся языки ходити въ пути своя, иде оубо не несвѣдѣтельство-

на світло для поган, щоб бути тобі на спасіння аж до кінців землі. **48** А погани, чуючи, раділи і прославляли господнє слово. І повірили ті, що були призначені до вічного життя. **49** Слово ж господнє розходилося по всій околиці. **50** Юдеї ж підбурили побожних жінок і шляхетних та визначних горожан, і підняли велике переслідування проти Павла і Варнави, і вигнали їх зі своїх околиць. **51** *Вони ж, обтрусивши проти них порох зі своїх ніг, прийшли до Іконії. **52** Учні ж сповнювалися радістю і Святим Духом.

Глава 14

1 Сталося ж, що в Іконії вони разом ввійшли до юдейського збору і говорили так, що повірило дуже велике число юдеїв же і греків. **2** А ті юдеї, що не повірили, підбурили і роз'ятрили душі поган проти братів. **3** Отже ж, вони перебули досить часу, будучи відважними в Господі, *що свідчив *про* слово своєї ласки і давав, щоб їхніми руками ставалися знаки і чуда. **4** А народ міста розділився: і одні, отже, були з юдеями, другі ж – з апостолами. **5** І коли напали погани і юдеї з їхніми провідниками, щоб їх зневажити і побити камінням, **6** довідавшись, *поч. 34*

вони втекли до лікаонських міст: у Лістру, і Дервію, і в довколішні *околиці*. **7** І там благовіствували. **8** І якийсь муж сидів в Лістрі, хворий на ноги, що був кульгавим від лона своєї матері, який ніколи не ходив. **9** Цей слухав Павла, що говорив. Він, поглянувши на нього і побачивши, що має віру, щоб спастися, **10** сказав великим голосом: Тобі кажу! В ім'я Ісуса Христа встань просто на свої ноги! Він же зараз вскочив і ходив. **11** Юрби ж, побачивши, що зробив Павло, підняли свій голос, кажучи по-лікаонському: До нас зійшли Боги, уподібнившись до людей! **12** Називали ж, отже, Варнаву Зевсом, Павла ж – Гермієм, тому що той мав провід слова. **13** А жрець Зевса, що був перед їхнім містом, привів перед брами бичків і вінці, він хотів з юрбою принести жертву. **14** Почувши ж, апостоли Варнава і Павло роздерли свою одіж *і* скочили між юрбу, кричучи **15** і кажучи: Люди! Чому це робите? І ми є до вас подібні люди, що вам благовіствуємо відвертатися від цих марнот до живого Бога, *що створив небо, і землю, і море, і все, що в них. **16** Який в минулих родах *залишив, щоб всі погани ходили своїми дорогами, **17** який, отже, не

залишив Себе незасвідченим, творячи добро, даючи з неба вам дощі і плідні часи, насичуючи наші серця їжею і веселістю. **18** І говорячи це, заледве заспокоїли юрби, щоб їм не приносили жертву, **19** але кожний відійшов до себе. Як же вони *там* перебували і навчали, прийшли ж деякі юдеї з Антіохії і Іконії. І коли вони з ними відважно змагалися, ті підбурили юрби відступити від них, кажучи, що не говорять нічого правдивого, але про все брешуть. І підбуривши юрби, *і побивши Павла камінням, виволікли поза місто, думаючи, що він помер. **20** Як же його оточили учні, вставши, він ввійшов до міста.

кор2. 11 ниж. 16

поч. 35

І на другий день він вийшов з Варнавою до Дервії. **21** Благовістивши ж тому містові і навчивши багатьох, вони повернулися в Лістру й Іконію та Антіохію, **22** підкріплюючи душі учнів, благаючи залишитися у вірі, *кажучи*, що: Через численні терпіння нам треба ввійти до божого царства. **23** Висвятивши ж їм пресвітерів для всіх церков і помолившись з постом, вони їх передали Господеві, в якого повірили. **24** І пройшовши Писідію, вони прийшли до Памфилії, **25** і говоривши в Пергії господнє слово, зійшли до Італії. **26** І звідти відпливли до Антіохії, *звідки були передані божій ласці на діло, яке довершили. **27** Як же прийшли і зібрали церкву, розповіли, скільки зробив Бог з ними, що відкрив поганам двері віри. **28** Перебули ж тут не короткий час з учнями.

вищ. 13

вана себѐ ѡ҆ставѝ бл҃готвора̀, съ нб҃се вамъ дождевы даѧ̀, и҆ времена плодоносна, насыщаѧ пищѧ и҆ веселїѧ ср҃ца наша· И҆ сїѧ гл҃юще, є҆два оу҆стависта народы не жрети и҆ма. {и҆ ѿити комꙋждо въ своа си}[10]· {Пребывающема же и҆ма и҆ оу҆чащема}[11]. прїидоша же ѿ а҆нтїохїѧ і҆ и҆конїа, {нѣцыи}[12] і҆оудее, {и҆ стѧзающемасѧ и҆ма съ дръзновенїемъ· Наоу҆тиша народи ѿстꙋпити ѿ нею, гл҃юще, ꙗ҆ко ничтоже (гл҃ета и҆стинно)[13], и҆о все лжета}[14]· И҆ наоу҆тивше народы, *и҆ каменїе побивше павла, и҆звлекоша внѣ града, мнѧще єго оу҆мерша. ѡ҆крестъ же ставше (єго оу҆ч҃нкѡ)[15], въстав вниде въ гра·

в҃ кр҃н а҃і нж҃ ѕі

за҃, л҃є·

И҆ наоу҆трѣи и҆зыде съ варнавою въ дервїю. бл҃говѣствовавше же градꙋ томꙋ, и҆ наоу҆чивше мнѡги, възвратистасѧ въ листрꙋ і҆ и҆конїю и҆ а҆нтїохїю, оу҆твержающе дш҃а оу҆ченикомъ, молѧще пребыти въ вѣрѣ, И҆ ꙗ҆ко мнѡгими скорбьми подобаетъ намъ внити въ цр҃твїе бж҃їе· ѡ҆свщ҃ьше же и҆мъ (попы на всѧ цр҃кви)[16], (И҆) помоливщесѧ съ постомъ, предаша и҆ г҃ви, в негоже вѣроваша· и҆ прошедше писидїю, проидоста в пафилїю. и҆ гл҃авше в пергїи слово {гн҃е}[17] снїдоста въ (и҆талїю)[18]· И҆ ѿтꙋдꙋ ѿплыша въ (а҆нтїонїю)[19], *ѿнꙋдꙋже бѣста предана бл҃гти бж҃їи въ дѣло єже скончаста· Пришедша и҆ събравша цр҃ковь, сказаста є҆лика сътвори б҃ъ с нима, и҆ ꙗ҆ко ѿверзе ꙗ҆зыкомъ дверь вѣры· Пребыста же (тꙋ) врема не мало съ оу҆ченикы·

вы҃ ѕі

Глава 15

гал. 5

1 І *деякі, зійшовши з Юдеї, навчали братів, що якщо не обріжетеся за Мойсеєвим звичаєм, не можете спастися. **2** Як, отже, була суперечка і немале змагання з ними для Павла і Варнави, постановили, щоб Павло і Варнава та деякі інші з них пішли до апостолів і старців в Єрусалим з цим питанням. **3** Послані ж церквою, вони переходили Фінікію і Самарію, розповідаючи про навернення поган, і чинили велику радість всім братам. **4** Прийшовши ж до Єрусалиму, вони були прийняті церквою й апостолами та старцями, розповіли ж, скільки Бог зробив з ними і як відкрив поганам двері віри.

поч. 36

5 Встали ж деякі, що з фарисейської єресі, які повірили, кажучи, що треба їх обрізати і заповісти зберігати Мойсеїв закон. **6** Зібралися ж апостоли і старці, щоб розглянути цю справу. **7** Коли був же великий до-

Гл҃а, єі·

кга҃ є

Нѣцыи* сшедше ѿ и҆оудеа оу҆чахꙋ братїю, ꙗ҆ко а҆ще не ѡ҆брѣжетесѧ по ѡ҆бычаю мѡѷсеовꙋ, не можете сп҃тисѧ. бывши же (оубо) распри, и҆ стѧзанїю не малꙋ павлꙋ и҆ варнавѣ к нимъ, оу҆чиниша взыти павлꙋ и҆ варнавѣ и҆ нѣкымъ дрꙋгимъ ѿ ни҆, къ а҆п҃ломъ и҆ старцемъ въ і҆ерлимъ, ѡ҆ въпрошенїи семъ. препосланїи же ѿ цр҃кве, прохожахꙋ финикїю и҆ самарїю, повѣдающе ѡ҆бращенїе ꙗ҆зыкѡ, и҆ творахꙋ радость великꙋ всем братїи· Пришедъше же въ і҆ерлимъ, прїата быста ѿ цр҃кве и҆ а҆п҃лъ и҆ старецъ, сказаста же є҆лика б҃ъ сътвори с нима. (и҆ ꙗ҆ко ѿверзе ꙗ҆зыкомъ дверь вѣры)·

за҃, л҃ѕ·

Въсташа же нѣцыи и҆же ѿ єреси фарїсейскїа вѣровавшеи, гл҃юще, ꙗ҆ко подобаетъ ѡ҆брѣзати и҆хъ, завѣщавати же и҆ блюсти законъ мѡѷсеовъ. събраша же сѧ а҆п҃ли и҆ старцы видѣти ѡ҆ словеси семъ. многꙋ же взысканїю бывшꙋ,

дѣ҃ і
и а҃і

въставъ петръ рече к нимъ· *Мужїе братїе, вы вѣсте, ꙗко ѿ днїи первыхъ [бг҃ъ въ насъ избра][1], оусты моимы оуслышати ꙗзыкомъ слово бл҃говѣстїа, и вѣровати. и срдц҃евѣдецъ бг҃ъ свѣдѣтельствова имъ, давъ [имъ][2] дх҃ъ ст҃ыи, ꙗкоже и намъ, и ничтоже разсуди между нами же и онѣми, *вѣрою очищь срд҃ца ихъ. *нн҃ѣ оубо что искушаете бг҃а възложити иго на выꙗ оучн҃комъ, егоже ни ѿц҃ы наши, ни мы възмогохомъ понести; но бл҃гтїю г҃а ї҃са {х҃а}[3] вѣруемъ сп҃тися, ꙗкоже и они. оумолча же все множество, и послушаху варнаву и павла повѣдающих елика сътвори бг҃ъ знаменїа и чюдеса въ ꙗзыцѣхъ с нима. по оумолчанїи же их, ѿвѣща їаковъ, гл҃а. мужїе братїе послушаите мене. сѵмеонъ повѣда, ꙗко прежде бг҃ъ посѣти прїати ѿ ꙗзыкъ люди о имени своем. и сему съгласуютъ словеса прр҃окъ, ꙗкоже пишетъ, *По сихъ обращуся, и съзижду кровъ двд҃въ падшїи. и раскопанаꙗ его съзижду, і исправлю его, ꙗко да взыщутъ прочїи чл҃цы г҃а, и вси ꙗзыцы в нихъже нарицаетсѧ имѧ мое на них, гл҃етъ г҃ь творѧи сїа [вся][4]. [разумна ѿ вѣка суть бв҃и вся дѣла его][5]. тѣмже азъ сужу не стужати иже ѿ ꙗзыкъ обращающихсѧ къ бг҃у, но заповѣдати, им ѡгрѣбатисѧ ѿ требъ идольских, и ѿ блуда, и оудавленины, и ѿ крове. {(-)[6] елика не оугодна себѣ быти инѣм не творити}[7], моѵсеи бо ѿ родовъ древних, по вся грады проповѣдающаѧ его имать, въ сонмищихъ по вся суботы чтомыхъ· Тогда изволисѧ ап҃ломъ и старцем, съ всею црк҃овїю, избравше мужа ѿ нихъ, послати въ антїохїю, съ павломъ и варнавою, іуду нарицаемаго (варсаву)[8], и силу мужа нарочиты въ братїи, писавше [рукою своею сїа][9] ап҃ли и старцы [и][10] братїа, сущимъ въ антїохїи, и сирїи и киликїи братїи иже ѿ ꙗзыкъ, (о г҃ѣ) радоватися· Понеже оубо слышахом, ꙗко нѣцыи ѿ насъ изшедше възмутиша васъ словесы, развращающе дш҃а ваша, [Гл҃юще обрѣзатисѧ и блюсти закон][11], имже не сложихомсѧ. изволисѧ нам бывшим едїнодушно избравше мужа послати к вамъ, съ возлюбленными нашими варнавою и павломъ, ч҃лкома иже предавшема дш҃а своѧ о имени г҃а нашего ї҃са х҃а· Послахом оубо іуду и силу, и тѣхъ словомъ сказающихъ тажде. изволи бо сѧ (ст҃ому дх҃у)[12] и нам, ничтоже множае възложити вамъ тяготу, развѣ (нужныхъ сихъ)[13], ѡгрѣбатисѧ ѿ идоложертвенныхъ, и крове, и оудавленины и блуда. {и елика не хощете ва

дѣ҃ і
а кр҃н а

м҃ѳ кг
м҃р а
л҃к а҃і

амѡ ѳ

пит, вставши, Петро до них сказав: *Мужі-брати, ви знаєте, що від перших днів Бог в нас вибрав, щоб моїми устами погани почули слово благовістя і повірили. **8** І серцезнавець Бог засвідчив їм, давши їм Святого Духа, так як і нам, **9** і не зробив же між нами і ними ніякої різниці, *вірою очистивши їхні серця. **10** *Отже, чому нині спокушаєте Бога, щоб покласти учням на шиї ярмо, якого ані наші батьки, ані ми не змогли понести? **11** Але віримо, що спасемося ласкою Господа Ісуса Христа, так як і вони. **12** Замовкли ж всі люди і слухали Варнаву і Павла, які розповідали, скільки знаків і чудес зробив Бог між поганами через них. **13** Як же вони замовкли, Яків відповів, кажучи: Мужі-брати, послухайте мене. **14** Симон розповів, що раніше Бог відвідав, щоб взяти з поган народ для свого імені, **15** і з цим годяться слова пророків, оскільки пишеться: **16** *Після цього повернуся і збудую Давидів намет, що впав, і збудую його знищене, і його поставлю, **17** щоб решта людей шукали Господа і всі погани, в яких називається на них моє ім’я, говорить Господь, що це все робить. **18** Знаними від віку є Богові всі його діла. **19** Тому я суджу не дошкуляти тим з поган, що навертаються до Бога, **20** але заповісти їм остерігатися ідольських жертов, і від розпусти, і задушеного, і від крові. Те, що не є миле для тебе, не робити іншим. **21** Адже Мойсей від давніх родів в усіх містах має своїх проповідників у зборах, що читані кожної суботи. **22** Тоді сподобалось апостолам і старцям з усією церквою, вибравши мужів з-поміж них, послати в Антіохію з Павлом і Варнавою: Юду, прозваного Варсавою, і Силу – мужів славних між братами, **23** написавши своєю рукою це: Апостоли, і старці, і брати тим, що є в Антіохії, і Сирії, і Килікії, братам, що з поган, – в Господі радіти! **24** Тому що, отже, ми почули, що деякі, вийшовши від нас, збентежили вас словами, хвилюючи ваші душі, кажучи обрізатися і зберігати закон, до яких ми не пристали, **25** сподобалося нам, однодушно зібраним, вибравши мужів, послати до вас з нашими улюбленими Варнавою і Павлом – **26** людьми, які віддали свої душі в ім’я нашого Господа Ісуса Христа. **27** Отже, ми послали Юду і Силу, і вони словом розкажуть те саме. **28** Бо подобалося Святому Духові і нам не накладати на вас ніякого більшого тягаря, за винятком цього конечного: **29** стримуватись від ідоложертвенного, і крові, і задушеного, і розпусти. І те, що не хочете, щоб

вищ. 10 і 11

вищ. 10
кор1. 1

мат. 23
мар. 1
лук. 11

ам. 9

вам ставалося, не чиніть іншим. Остерігаючи себе від цього, добре зробите. Вітайте! **30** Вони ж, отже, бувши посланими, прийшли до Антіохії і, зібравши людей, передали послання. **31** Прочитавши ж, вони зраділи потіхою. **32** Юда ж і Сила та ті, будучи пророками, численними словами потішили братів і підкріпили. **33** Перебувши ж рік, відпущені були з миром братами до апостолів. **34** Сподобалось же Силі залишитись там, Юда ж повернувся до Єрусалиму.

поч. 37

35 Павло ж і Варнава жили в Антіохії, навчаючи і благовіствуючи з багатьма іншими господнє слово. **36** По якихось же днях сказав Павло до Варнави: Повернувшись, треба відвідати наших братів в усіх містах, в яких ми проповідували господнє слово, як вони маються. **37** Варнава ж побажав взяти з собою Івана, прозваного Марком, **38** Павло ж казав: Того, *що відступив від нас з Памфілії і не пішов з ними на діло, на яке вони були покликані, його не брати з собою! **39** Була ж, отже, незгода, так що вони розділилися між собою. І Варнава, отже, взявши Марка, відплив до Кіпру. **40** Павло ж, вибравши Силу, вийшов, братами переданий божій ласці. **41** Він переходив Сирію і Килікію, зміцнюючи церкви.

вищ. 12

Глава 16

1 Прийшов же він до Дервії і Лістри. І ось там був якийсь учень на ім'я *Тимотей, син якоїсь вірної жінки-юдейки, а від батька грека. **2** Якому свідчили ті брати, що були в Лістрах і Іконії. **3** Павло забажав, щоб цей з ним ішов. І взявши, він його обрізав через юдеїв, що були в тих місцевостях, бо всі знали його батька, що він був греком. **4** І як переходили міста, він передавав їм зберігати звичаї, рішені апостолами і старцями, що в Єрусалимі. **5** Церкви ж скріплювалися вірою і прибували числом кожного дня. **6** Пройшовши ж Фригію і Галатійську околицю, Святий Дух заборонив їм говорити слово в Азії. **7** Прийшовши ж до Мисії, вони намагалися піти до Витинії, і Дух їм не дозволив. **8** Перейшовши ж Мисію, вони зійшли до Троади. **9** І вночі з'явилося Павлові видіння: якийсь чоловік, македонець, стояв, благаючи його і кажучи: Прийшовши до Македонії, допоможи нам! **10** Коли він побачив видіння, ми відразу постаралися піти до Македонії, пізнавши, що Господь покликав нас їм

рим. 16
фил. 2
сол1. 3

бы́ти, и҆̀нѣ́мъ не твори́те}[14]. ѿ ни́хже съблюда́юще себе, бл҃го сътвори́те. здра́ствꙋйте. О҆ни́ же оу҆́бо посла́ни бы́вше, прїидо́ша въ а҆нтїо́хїю, и҆ събра́вше наро́дъ, въда́ша посла́нїе, Прочетъше же възра́довашася о҆ оу҆тѣше́нїи и҆оу҆́да же и҆ си́ла и҆ та̑ прⷪ҇ро́ка сꙋ́ща. сло́вомъ мно́зѣмъ оу҆тѣ́шиста бра́тїю и҆ оу҆тверди́ста. пребы́вше же (лѣ́то)[15], ѿпꙋ́щена бы́ста с ми́ромъ ѿ бра́тїа къ (а҆пⷭ҇ло́мъ)[16]. {и҆зво́ли же ся си́лѣ пребы́ти тꙋ̑}[17]. {і҆ю́да же възврати́ся въ і҆ерⷭ҇ли́мъ}[18].

зⷭ҇а, лз.

Па́велъ же и҆ варна́ва жива́ста въ а҆нтїо́хїи, оу҆ча́ще и҆ бл҃говѣ́ствꙋюще съ и҆нѣ́ми мно́гыми, сло́во гн҃е. По нѣ́кихъ же днⷮ҇ехъ, речѐ (па́велъ къ варна́вѣ)[19]. възвра́щьшеся (подоба́етъ посѣти́ти)[20] бра́тїю (на́шꙋ) въ всѣ́хъ градѣ́хъ в ни́хже проповѣ́дахомъ сло́во гн҃е, ка́ко пребыва́ютъ. варна́ва же въсхотѣ̀ поя́ти съ собо́ю (-)[21] і҆ѡа́нна нарица́емаго ма́рка. па́вел же веляше *ѿсꙋ́пльшаго ѿ (на́ю)[22] ѿ памъфилі́ꙗ, и҆ не ше́дша с ни́ми на дѣ́ло въ не́же положе́ни бы́ша не поя́ти сего съ собо́ю. бы́сть оу҆́бо распра̀, ꙗ҆́ко ѿлꙋчи́тися и҆̀мъ ѿ себѐ. и҆ варна́ва (оу҆́бо) поє́мъ ма́рка, ѿплы̀ въ кѷ́пръ. па́велъ же и҆збра́въ си́лꙋ, и҆зы́де предаⷩ҇ бл҃гти [бж҃їи][23] ѿ бра́тїа. прохожⷣ҇а́ше сирі́ю и҆ килікі́ю оу҆твержа́а цр҃кви.

вⷭ҇і ві

Гл҃а, ѕ҃і.

Прише́ дже [-][1] въ де́рвь и҆ ли́стрꙋ, и҆ се̑ оу҆чн҃къ нѣ́кїи бѣ̀ тꙋ̑ и҆́менемъ *тимоде́и, сн҃ъ жены̀ (нѣ́кїѧ) і҆оу҆де́аныня вѣ́рны, ѿ ѻ҆ц҃а же е҆́ллина. и҆́же свѣдѣ́тельствованъ бѣ̀ ѿ сꙋ́щихъ въ лѷстрѣхъ і҆ и҆коні́и бра́тїи, сего въсхотѣ̀ па́велъ с ни́мъ и҆зы́ти. и҆ прїе́мъ ѻ҆брѣ́за є҆го, за і҆оу҆де́и сꙋ́щихъ на мѣ́стѣхъ ѻ҆нѣ́хъ. вѣ́дахꙋ бо [вси ѿц҃а є҆го, ꙗ҆́ко е҆́ллинъ][2] бя́ше. (и҆) ꙗ҆́коже прохожⷣ҇ахꙋ гра́ды, (предаа́ше)[3] и҆̀мъ храни́ти ѝравы сꙋжде́ныѧ ѿ а҆пⷭ҇лъ и҆ ста́рецъ и҆́же въ і҆ерⷭ҇ли́мѣ. цр҃кви же (-)[4] оу҆твержа́хꙋся вѣ́рою, и҆ прибыва́хꙋ в число̀ по вся̀ дн҃и. проше́дше же фрѷгі́ю и҆ галатїи́скꙋю стра́нꙋ, възбранени бы́ша ѿ ст҃аго дх҃а гл҃ати сло́во въ а҆сі́и. прише́дше же въ мисі́ю, покꙋша́стася въ видїнї́ю пойти, и҆ не ѻ҆ста́ви и҆́хъ дх҃ъ [-][5]. преше́дше же мисі́ю, снидо́ша въ тро́адꙋ. и҆ видѣ́нїе въ но́щи (ꙗ҆́вися па́влꙋ)[6]. мꙋ́жъ (нѣ́кїи бѣ̀ македо́нꙗнинъ)[7] стоѧ̀, (-)[8] моля̀ є҆го, и҆ гл҃ѧ. прише́дъ въ македо́нїю помози на́мъ. ꙗ҆́коже видѣ́нїе ви́дѣ, а҆́бїе възыска́хомъ и҆зы́ти въ македо́нїю, разꙋмѣ́вше, ꙗ҆́ко при́зва ны

кр҇и ѕ҃і
филп҃ в҃
а҃ кѡл҃ꙋ г҃

[г҃ь][9] бл҃говѣстити имъ. ѿвезше же сѧ ѿ трωады, прїидохомъ въ самофракъ, въ оутрѣи же въ неаполь. (ѿтꙋдꙋ же)[10] въ фїлиппꙋсы, иже есть перваѧ часть македонїи градъ колонїа. бѣхом же в томъ градѣ пребывающе дни нѣкїа. въ днь же сꙋботъныи, изыдохомъ вн҃ѣ (града)[11] при рѣцѣ, идѣже мнѧшесѧ молитвеница быти, и сѣдше гл҃ахомъ събравшимсѧ женамъ. и нѣкаа жена, именем лꙋдїа, порфνропродалница, града дїатирскаго чтꙋщи б҃а, слышаше. еиже г҃ь ѿверзе ср҃це, внимати гл҃емымъ ѿ павла. ꙗкоже кр҃тисѧ (та) и домъ еа, оумоли гл҃ющи, аще смотристе мѧ вѣрнꙋ г҃ви быти, вшедше в домъ мои пребꙋдите. и принꙋди насъ· зач҃, ли·

Бысть же идꙋщимъ на҃м на мл҃твꙋ, рабыни нѣкаѧ имꙋщи дꙋхъ пытлив срѣте насъ, ꙗже дѣланїе много дааше господемъ своим вълхвꙋющи. та послѣдовавши павлꙋ и намъ, взываше гл҃ющи. сїи ч҃лцы раби б҃га вышнѧго сꙋть, иже възвѣщаютъ намъ пꙋть сп҃сенїа. се же творѧше на многы дни, стꙋжив же си павел, и обращьсѧ, дꙋхови р҃е. запрѣщаю ти именемъ і҃с х҃а, изыди из неа. і изыде томъ часѣ. видѣвше же господїе еа, ꙗко изыде надежа дѣланїа ихъ, поемше павла и силꙋ, приволкоша на торгъ къ кнѧѕем, и ведше и къ воеводамъ, рѣша, сїи ч҃лцы възмꙋщаютъ нашъ градъ іоудее сꙋще, и завѣщаваю обычаа, ꙗже не достоитъ намъ прїимати, ни творити римлѧномъ сꙋщем. и снидесѧ народъ на нихъ и воеводы растерзавше имъ ризы, *велахꙋ палицами бити (ихъ). многы же давше им раны, въсадиша въ темницꙋ. завѣщавше темничномꙋ стражꙋ твердо стрещи ихъ· {он же}[12] завѣщанїе таково прїемъ, всади ихъ въ внꙋтренюю темницꙋ, и ногы [ихъ заби][13] въ кладѣ. въ полꙋнощи же павел и сила молѧщесѧ поѧста б҃а· послꙋшахꙋ же ихъ юзницы. внезапꙋ же трꙋсъ бысть велїи, ꙗко поколѣбатисѧ основанїю темничномꙋ. ѿверзоша же сѧ абїе двери вс҃ѧ, и всѣм юзы ослабѣша· възбꙋждь же сѧ темничныи стражъ, и видѣвъ ѿверсты двери темници, извлекъ ножъ хотѧше себе оубити, мнѧ избѣгша юзникы· възгласи же [гласомъ великымъ павелъ][14], гл҃ѧ· ничтоже сътвори себѣ ѕла, вси бо есмы здѣ· просив же свѣща, въскочи, и трепетенъ бывъ, припаде къ павлꙋ и силѣ· і изведъ ихъ вонъ р҃е, господїе, что ми подобає творити, да сп҃сꙋсѧ; она же рекоста, вѣрꙋи въ г҃а і҃с [х҃а][15], (-)[16]

благовістити. **11** Відпливши ж з Троади, ми прийшли до Самотракії, а на другий день – до Неаполя, **12** звідти ж до Филиппус, який є першою частиною Македонії, місто-колонія. А в тому місті ми перебували декілька днів. **13** А в день суботній ми вийшли поза місто до ріки, де вважалося, що є молитовне місце, і сівши, ми говорили до збору жінок. **14** І слухала якась жінка на ім'я Лідія, продавець порфіри *з* міста Тіатиру, що почитала Бога. Їй Господь відкрив серце, щоб сприймати те, що Павло говорив. **15** Так що охрестилася та і її дім. Вона ублагала *нас*, кажучи: Якщо ви мене вважали за вірну Господеві, ввійшовши до мого дому, перебувайте. І змусила нас. *поч. 38*

16 Сталося ж, що як ми ішли на молитву, якась рабиня, що мала дух віщуна, зустріла нас. Яка, віщуючи, давала великий прибуток своїм панам. **17** Та, ідучи вслід за Павлом і нами, викликала, кажучи: Ці люди є рабами Всевишнього Бога, які нам провіщають дорогу спасіння! **18** Це ж вона робила впродовж багато днів. А це надокучило Павлові, і він, обернувшись, сказав духові: Наказую тобі іменем Ісуса Христа – вийди з неї! І він вийшов в тому часі. **19** Побачивши ж її пани, що пропала надія їхнього заробітку, взявши Павла і Силу, приволокли на торговицю до князів, **20** і повівши їх до воєвод, сказали: Ці люди, будучи юдеями, колотять наше місто **21** і завіщають звичаї, які нам, що є римлянами, не годиться приймати ані чинити. **22** І збіглася проти них юрба і воєводи, роздерши їм одіж, *веліли бити їх палицями. **23** Завдавши ж їм багато ран, посадили до в'язниці, заповівши в'язничному сторожеві пильно їх стерегти. **24** Він же, одержавши такий наказ, посадив їх до внутрішньої в'язниці і забив їхні ноги в колодки. **25** Опівночі ж Павло і Сила, молячись, оспівували Бога. Слухали ж їх в'язні. **26** Нагло ж стався великий землетрус, так, що затряслася основа в'язниці, враз всі двері відчинились, і всім послабли кайдани. **27** А сторож темниці, збудившись і побачивши двері в'язниці відкриті, витягнувши меч, бажав себе убити, думаючи, що в'язні повтікали. **28** Павло ж закричав великим голосом, кажучи: Не роби собі ніякого зла, бо всі ми є тут! **29** Попросивши ж світла, він вскочив і, тремтячи, припав до Павла і Сили, **30** і вивівши їх геть, сказав: Пани, що мені треба робити, щоб я спасся? **31** Вони ж сказали: Вір у Господа Ісуса Христа – *і* спасешся ти і ввесь твій дім. **32** І

кор2. 11
сол1. 2

вони говорили господнє слово йому і всім, що в його домі. **33** І взявши їх в тому часі вночі, обмив від ран і відразу охрестився сам і вся його родина. **34** Ввівши ж їх до свого дому, поставив гостину і зрадів з усім своїм домом, повіривши Богові. **35** Як же настав день, воєводи послали паличників, кажучи: Відпусти тих людей. **36** Сказав же темничний сторож ці слова Павлові, що воєводи послали, щоб вас відпустити. Нині, отже, вийшовши, ідіть з миром. **37** Павло ж сказав до них: Бивши перед людьми нас, незасуджених людей, що є римлянами, посадили до в'язниці, а нині потайки нас виводять? Отже, ні. Але хай виведуть, самі прийшовши. **38** Сказали ж паличники ці слова воєводам. І вони налякалися, почувши, що вони є римлянами, **39** і прийшовши, вони їх ублагали, і вивівши, просили, щоб вийшли з міста. **40** І вийшовши ж з в'язниці, прийшли до Лідії. І побачивши братів, потішили їх і вийшли.

спсешися ты и (вс̑) дом твои. И гласта ему слово гне и всѣмъ иже въ дому его. и поемъ й въ тои часъ нощїю измы ѿ ранъ. и кр̑тися самъ, и свои ему вси абїе. въвед же ихъ въ домъ (свои), постави трапезу. и възрадовася съ вс̑ѣ домомъ (своимъ), вѣровавъ бу. дни же бывшу послаша въеводы паличники, глюще, ѿпусти члка она. сказа же темничныи стражъ словеса сїа павлу, яко послаша воеводы да ѿпущени будете. нн̑ѣ убо изшедше идѣта с миро̑. павелъ же рече к ни̑. бивше насъ пр̑е людми, неосуждена члка римлянина суща, въсадиша въ темницу, и нн̑ѣ отаи (изводя̑ насъ)[17]; ни убо. но да пришедша сами изведут̑. сказаша же (паличницы въеводамъ)[18] глы сїа. (и) убояшася (-)[19] слышавше яко римлянина еста. и пришедше умолиша ихъ, і из̑веше моляху изыти из града. (і) изъш̑еше же ис темницы, прїидоша къ лидїи. и видѣвше [братїю утѣшиша ихъ][20] і изыдоша.

Глава 17, *поч. 39*

1 Пройшовши ж Амфиполь і Аполонію, вони ввійшли в Солунь, де був юдейський збір. **2** А за своїм звичаєм Павло ввійшов до них і змагався через три суботи з ними з писання, **3** вияснюючи і доводячи їм, що Христові треба було потерпіти і воскреснути з мертвих і що Христом є цей Ісус, якого я вам проповідую. **4** І деякі з них повірили і пристали до Павла і Сили, і дуже багато з побожних елленів, а й немало шляхетних жінок. **5** А ті юдеї, що не підкорилися, ставши заздрісними і взявши торговців, деяких поганих мужів, і вчинивши заколот, робили розруху по місті. Прийшовши ж до Ясонового дому, намагалися їх вивести до юрби, **6** а не знайшовши їх, поволокли Ясона і деяких з братів до начальників міста, кричачи, що ті, що підбурили вселенну, ці сюди прийшли. **7** Їх прийняв Ясон, і всі ці чинять всупереч наказам цісаря, кажучи, що царем є інший – Ісус. **8** Підбурили ж вони юрбу і начальників міста, що це слухали, **9** і взявши мито від Ясона і від інших, їх відпустили. **10** Брати ж відразу вночі відіслали Павла і Силу до Берії. Вони, прийшовши, пішли до юдейського собору. **11** Ці ж були шляхетнішими від тих, що в Солуні. Вони прийняли слово з усією ревністю, кожного дня досліджуючи Писання, чи це так є. **12** Отже, багато з них повірили, і немало з шляхетних грецьких жінок і мужів. **13** І як довідалися ті юдеї, що з Солуня, що і в

Гла, зі. за, лд.

Прешеше же амфиполь и аполлонїю, вънидоста въ селунь идѣже бѣ сонмище іудеиское. по обычаю же (своему) {паве̑}[1] вънide к нимъ, И по суботахъ трехъ стязашеся с ними ѿ писанїи, сказая и пр̑елагая (и̑), яко х̑у подобаше пострадати, и въскреснути ѿ мр̑твыхъ, и яко сеи есть х̑с іс̑, егоже азъ проповѣдаю вамъ. и нѣцыи ѿ нихъ вѣроваша, и приложишася къ павлу и силѣ. {И}[2] ѿ бл̑гочестивы̑ же еллинъ множество же много, жен же бл̑горо̑ныхъ не мало. възревновавше же (непокоршеися) іудее, и прїе̑ше торжники (нѣкїа мужа)[3] ѕлы, и крамолу сътво̑ше мо̑ваху по граду. (-)[4] приш̑еше (же) въ домъ иассонов, искаху ихъ извести къ народу. не обрѣтше же их̑, влечаху иассона и нѣкїа ѿ братїа къ градоначалникомъ, въпїюще, яко иже вселенную развратившe, сїи (здѣ прїидоша)[5], ихже прїа иассонъ. и сїи вси противно велѣнїе̑ кесаревомъ творятъ, цр̑я (глюще иного)[6] быти іс̑а. смутиша же наро̑ и градоначалникы слышащихъ сїа. и прїемше мыто ѿ иассона и ѿ прочи̑ ѿпустиша ихъ. Братїа же абїе въ нощи ѿслаша павла и силу въ беръ. иже приш̑еше (идоша въ соборъ іудеискїи)[7]. сїи же бяху бл̑горо̑нѣиши въ солуни, иже прїяша слово съ вс̑ѣ усердїемъ, по вся дни разсужающе писанїа, аще суть сїа тако. Мнози убо ѿ нихъ вѣроваша, и ѿ еллинскихъ женъ бл̑гообразныхъ, и мужеи не мало. (И) яко (-)[8] у-

вѣдаша иже ѿ солуна їудее, ꙗко и въ берѣ проповѣдасѧ ѿ павла слово бжїе, прїидоша и тамо движуще [-][9] народы· Абїе тогда павла ѿпустиша братїа ити на поморїе· Осташа же сила и тимоѳеи тѹ. провожающеи же павла, ведоша (его) до аѳинъ· И прїемше заповѣдь къ силѣ и тимоѳею, да ꙗко въскорѣ прїидутъ к нему, (і) изыдоша· зā, м·

Берії слово боже є проповідуване Павлом, *то* прийшли і туди, підбурюючи юрби. **14** Зараз же тоді брати відпустили Павла, щоб він ішов на побережжя, а Сила і Тимотей залишилися там. **15** Ті ж, що супроводжували Павла, провели його до Атен і, одержавши наказ для Сили і Тимотея, щоб швидко до нього прийшли, вони і вийшли. *поч. 40*

Въ аѳинѣх же ждущу ихъ павлу, раздражашесѧ дхъ его в немъ зрѧщу идолы полнъ сущъ градъ· Стѧзаше же сѧ убо на сонмищи съ їудеи, и съ честивыми, И на (торжищихъ)[10] по всѧ дни съ приключающимисѧ· Нѣцыи же (-)[11] ѿ епикурїи и ѿ стоикъ философъ, стѧзахусѧ с нимъ· И нѣцыи глаху, что убо хощетъ блѧдивыи сеи глати; инїи же, чюжим бѣсомъ мнитсѧ проповѣдникъ быти, ꙗкоже Іса и въскршение бл҃говѣствоваше [имъ][12]· зā·

16 А коли їх Павло очікував в Атенах, в ньому палав його дух, *коли* бачили, що місто переповнене ідолами. **17** Він, отже ж, змагався в зборі з юдеями і з побожними і кожного дня на торговицях з тими, що траплялися. **18** Деякі ж з епікурейців і з стоїків-філософів змагалися з ним. І деякі говорили: Що, отже, хоче цей балакун сказати? Інші ж *говорили*: Він, здається, є проповідником чужих бісів, бо їм благовістив Ісуса і воскресіння. *поч.*

Поемше же его, на арїевъ ле ведошѧ глюще· (не) можемъ разумѣти, что новое сїе ученїе тобою глемое; странна бо нѣкаѧ влагаеши въ ушеса наша· хощемъ убо разумѣти что хотѧ сїѧ быти. аѳинее же вси и приходѧщеи страннїи, ни въ чтоже ино упражнѣхусѧ, развѣ глати что или слышати новое· Став же павел посредѣ арїева леда, рече· Мужїе аѳиненстїи, по всему (зрю ꙗко въ вѣрѣ блудѧще есте)[13]· Проходѧи бо и съглѧдаѧ боги вашѧ, обрѣтохъ и кумиръ на немже бѣ написано (имѧ) невѣдомому бу. егоже убо не вѣдуще бл҃голѣпнѣ чтете, Сего азъ проповѣдую вамъ. Бъ сътворивыи мир и всѧ ꙗже в немъ, сеи нбу и землѝ (гь сыи)[14], *Не въ рукотворѣныхъ храмѣх живе, ни ѿ рукъ члческыхъ угоженїа прїемлетъ требуѧ что. самъ даѧ всѣмъ живот, и дыханїе (по всѣческих)[15]· Сътворилъ же есть ѿ единоа [крове][16] весь ꙗзыкъ члчь, жити по всему лицу земному, уставивъ предъучиненаѧ времена, и предѣлы селенїѧ ихъ, възыскати [га][17], аще убо възыщут его, и обрѧщутъ. ꙗко не далече е ѿ единого кождо насъ суща. О немъ бо живемъ и движемсѧ и есмы· Якоже и нѣцыи ѿ вашихъ книжникъ рекошѧ, сего бо и родъ есмы. *Род убо суще бжїи, не должни есмы непщевати, (подобну быти бжству злату или сребру или каменїю начертанїю художну и смышленїю члка)[18], лѣта убо невѣдѣнїѧ презрѣвъ бъ, ꙗже нынѣ повелѣваетъ чл҃комъ всѣмъ, всюду покаѧтисѧ, зане уставилъ есть днь вонже хощетъ судити вселеннѣи въ правду, о мужи о нем

Ѱало и вѣі з

Ісаїа м

19 Взявши ж його, вони повели в Ареопаг, кажучи: Не можемо зрозуміти, що це за нове навчання, *про* яке ти говориш, **20** бо вкладаєш щось чужого до наших вух. Хочемо, отже, знати, що це має бути. **21** Атенці ж і всі ті чужинці, що приходять, не займалися нічим іншим, хіба щоби щось говорити або почути нове. **22** А Павло, ставши посеред Ареопагу, сказав: Атенські мужі, з усього бачу, що ви блудите у вірі. **23** Бо переходячи і оглядаючи ваших богів, я знайшов і престол, на якому було написано: Невідомому Богові. Отже, не знаючи Його, ви побожно шануєте, *і* Цього я вам проповідую. **24** Бог, що сотворив світ і все, що в ньому, цей, будучи Господом неба і землі, *не живе в рукотворних храмах **25** ані не приймає служби з людських рук, нічого *не* потребуючи, сам даючи всім життя і дихання в усьому. **26** Він же створив з однієї крові ввесь людський рід, щоб він жив по всьому лиці землі, наперед определивши визначені часи і межі їхнього проживання, **27** щоб шукали Господа, чи *може*, отже, шукатимуть Його, і знайдуть, бо Він не є далеко від кожного з нас. **28** Адже в Ньому ми живемо, і рухаємося, і є. Так як і деякі з ваших поетів сказали: Бо і ми є з Його роду. **29** *Отже, будучи з божого роду, ми не повинні вважати, що божество є подібним до золота, або срібла, або каміння – мистецького витвору і вигадок людини. **30** Отже, Бог, незважаючи на часи незнання, нині наказує всім людям всюди покаятися, **31** тому що Він настановив день, в якому має судити вселенну в справедливості Чолові-

пс. 8 вищ. 7

іс. 40

ком, яким наказав, подаючи всім віру, воскресивши Його з мертвих. **32** А почувши про воскресіння з мертвих, одні, отже, висміювали, другі ж сказали: Послухаємо тебе про це знову. **33** І так Павло вийшов з-посеред них. **34** Деякі ж мужі, приставши до нього, повірили. Між ними був і Діонисій Ареопагіт і жінка, на ім’я Дамар, і з ними багато інших.

же повелѣ, вѣру подаѧ всѣмъ, въскресивъ его ѿ мертвыхъ, Слышавше же въскресеніе мертвыхъ, ѡви оубо ругахусѧ, ѡви же рѣша, да слышимъ тѧ (паки ѡ семъ. и)[19] тако павелъ изыде ѿ среды ихъ· Нѣцыи же мужïе прилѣпившасѧ ему, вѣроваша. в нихже (бѣ) и діонисïе ареопагитскïи, и жена имене дамаръ, и другïи (мнози) с ними·

Глава 18

Гл҃а, иі·

1 Після цього ж Павло відійшов з Атен і прийшов до Коринту. **2** І він знайшов якогось жида, *на ім’я Акилу, понтійця родом, що недавно прибув з Італії, і його жінку Прискилу, тому що Клавдій наказав всім юдеям відійти з Риму, і він прийшов до них. **3** І оскільки вони були того самого ремесла, він залишився в них і працював, бо за ремеслом були виробниками шатер. **4** Змагався же він на зборах кожної суботи, вони ж переконували юдеїв і елленів. **5** І коли з Македонії прийшли Сила ж і Тимотей, Павло тужив духом, свідчачи юдеям про Ісуса Христа. **6** Як же вони опиралися і хулили, *обтрусивши свою одіж, він до них сказав: Ваша кров на ваших головах, я чистий. Відніні піду до поган. **7** І пішовши звідти, він прийшов до дому якогось, на ім’я Юст, що почитав Бога, якого дім був на краю збору. **8** *Крисп же, голова збору, повірив Господеві з усім своїм домом, і багато з коринтян, почувши, повірили і хрестилися. **9** Сказав же Господь у нічнім видінні Павлові: Не бійся, але говори, і не замовкни, **10** тому що Я є з тобою. І ніхто тобі не зробить зла, тому що в цьому місті мій народ є численним. **11** Він же сидів рік і шість місяців, навчаючи в них боже слово. **12** А як Галіон був антипатом в Ахаї, юдеї однодушно напали на Павла і привели його на суд, **13** кажучи, що цей проти закону підбурює людей почитати Бога. **14** Як же Павло хотів відкрити уста, Галіон сказав до юдеїв: Якщо б була яка неправедність або зла образа, о юдеї, отже, я послухав би вас за словом. **15** Якщо ж є змагання про слово, і про імена, і про ваш закон, глядіть самі, бо я не хочу бути суддею цього. **16** І він вигнав їх із суду. **17** А всі еллени, схопивши Состена, голову збору, били перед судом, і Галіон про це зовсім не дбав. **18** Павло ж, ще перебувши досить днів і поцілувавши братів, відплив до Сирії, і з ним Акила, і Прискила. *Остригши голову в Кенхреях, бо дав був обітницю, **19** він причалив в Ефесі, і їх там залишив. Сам же, ввій-

рим. 16 | мат. 10 вищ. 13 | кор1. 1 | мой4. 6 ниж. 21

По сихъ же ѿлучивсѧ павелъ ѿ[1] адинъ, (и) прïиде въ коринѳъ. и ѡбрѣте нѣкоего жидовина *именемъ акилу, Понтанина родомъ, новопришедша ѿ италïа, и прискилу жену его, зане повелѣ клавдïе ѿлучитисѧ всѣ іоудеомъ ѿ рима, (И) прïиде к нимъ. и зане единохудожникомъ быти (и), пребысть оу нихъ, и дѣлаше. бяху бо оусмаре хитростïю· стязаше же сѧ на сонмищихъ по всѧ суботы, препираша же іоудеа і еллины· (И) якоже снидоста ѿ македонïа сила же и тимоѳеи, тужаше [духомъ][2] павель, свѣдѣтельствуѧ іоудеомъ (х҃а)[3] і҃са· противящимъ же сѧ имъ и хулящи, *ѿтрясъ ризы {своѧ}[4], ре к нимъ, кро ваша на главахъ вашихъ, чистъ азъ. ѿ нынѣ въ языки иду· и прешедъ ѿтуду, прïиде въ домъ нѣкоего, именем [-][5] иоустъ, чтуща б҃а, емуже храмина бѣ въскраи сонмища· *Криспъ же началникъ събору вѣрова г҃ви съ всѣмъ домомъ своимъ. и мнози ѿ коринѳѧнъ слышавше вѣроваху, и крщахусѧ· Рече же г҃ь въ видѣнïи нощномъ павлу, не боисѧ, но г҃ли, и да не оумлъкнеши, зане азъ есмь с тобою· И никтоже приложитъ ѡзлобити тѧ, Зане людïе суть ми мнози въ градѣ семъ· сѣде же лѣто и мѣсяца шесть, оуча в них слову б҃жïю· (Галиону)[6] же андипату сущу въ ахаïи, нападоша единодушно іоудее на павла, и приведоша его на судилище, г҃люще, яко кромѣ закона (сеи развѣщаваетъ)[7] ч҃лки чтити б҃а· Хотящу же павлу ѿверсти оуста, рече (галионъ)[8] къ іоудеомъ· Аще бы (неправда была)[9] кая или ѡбида зла ѿ іоудее, по слову оубо послушалъ быхъ васъ· Аще ли же стязанïа суть ѡ словеси, и о имене, и ѡ законѣ вашемъ, вѣдите сами. судïа [бо][10] азъ симъ не хощу быти· І изгна ихъ ѿ судилища. емше же вси [еллини][11] сосѳена началника собору, бïяху пред судищемъ, и ничтоже ѡ сихъ (галиону)[12] раденïе бысть· Павелъ же еще пребывъ дни доволны, (и) (целовавъ братïю)[13] ѿплы въ сирïю, и с ним (акила и прискила)[14] *остригъ (главу, въ

кри҃ ві | ма҃ і бі҃ гі | а҃ кри҃ а | д҃ мо̂ ѕ ни҃ ка

кеґхреи́хъ)[15], (ѡ҆брекъса бо бѣ)[16]. [пристá][17] же въ є҆фéсѣ, и҆ тѣхъ ѡ҆стáви тꙋ̀. Сам же вше́д въ со́нмище стѧзáшесѧ съ і҆ꙋдє́и. молѧ́щи́м же и҆́мъ є҆го, ѡ҆ мно́зѣ врéмени пребы́ти [оу҆ ни́х][18], не ѡ҆бѣ́щасѧ, но (ѿре́кѧ и҆́м)[19], рéкъ, (ꙗ҆́ко) [подоба́етъ мѝ всѧ́ко прáзникъ грѧдꙋ́щїи сътвори́ти въ і҆ерⷭ҇ли́мѣ][20], *пáки (же) възвращꙋ́сѧ къ вáмъ бг҃ꙋ хотѧ́щꙋ. (и҆) ѿвезéсѧ ѿ є҆фéса· {а҆кі́ла же (и҆ прискі́ла) ѡ҆стáша въ є҆фéсѣ}[21]. за҃, ма҃·

а҃ кор҃ д҃ іак҃ д҃

И҆ сше́д въ кесарі́ю, възше́д и҆ цѣловáв цр҃ковь, сни́де въ а҆нтіѡ́хі́ю. и҆ сътвóрь врéмѧ нѣ́кое, и҆зы́де, (и҆) прохóдѧ по̀ рѧ́дꙋ галатíискꙋю странꙋ̀ и҆ фрігí́ю, оу҆твержáѧ всѧ̀ оу҆ченикы· І҆ꙋдеа́нинъ же нѣ́кто а҆поллóсъ и҆́менемъ, а҆леѯа́ндрѧнинъ рóдомъ, мꙋ́жъ словéсенъ, приключи́сѧ въ є҆фéсѣ, си́ленъ сы́и въ кни́гахъ. се́и бѣ̀ ѡ҆глашéнъ пꙋтѝ гн҃ю, и горѧ̀ дх҃омъ, гл҃аше и҆ оу҆чáше и҆звѣ́стно, ꙗ҆́же ѡ҆ гдⷭ҇ѣ, вѣ́дыи тóкмо крщ҃éнїе і҆ѡа́нново. (и҆) се́и же начáт дръзáти на сóнмищи· Слы́шавше же є҆гѡ [а҆кѵ́ла и҆ прискі́ла][22] прїѧ́ша є҆го, і҆ и҆звѣ́стнѣе томꙋ сказáшѧ ({гн҃ь}[23] пꙋть)[24]. хотѧ́щꙋ же є҆мꙋ̀ прейтѝ въ а҆хаи́ю предпослáвше брáтїѧ. написáшѧ оу҆чн҃кѡмъ прїѧ́ти є҆го· И҆́же (и҆) пришéд (тáмо) пособьствова мнóго вѣ́ровавши́м блгⷣтїю. твéрдо бо і҆ꙋдеѧ не престаѧ ѡ҆бличáше пред лю́дьми, сказáѧ писáньми бы́ти хрⷭ҇та і҆ⷭ҇са·

Гл҃а, ді҃· за҃, мв҃·

Бы́сть же внегдá а҆пполо́сꙋ бы́ти въ кори́нѳѣ, павлꙋ (же) прошéдшꙋ вы́шнѧѧ страны, прїити въ є҆фéсъ. и҆ ѡ҆брѣ́тъ нѣ́кыѧ оу҆чн҃кы̀, рече къ ни́мъ, а҆́ще (оу҆бо) дх҃ъ ст҃ъ прїѧ́ли є҆стé вѣ́ровавше; ѡ҆ни́ же (рѣ́ша) къ немꙋ. но ниже а҆́ще дх҃ъ ст҃ъ є҆сть слы́шахомъ, рече́ же [къ ни́мъ][1], въ что̀ оу҆бо крⷭ҇тистесѧ; ѡ҆ни́ же рекóша, въ і҆ѡа́нново крщ҃éнїе. рече́ же пáвелъ, і҆ѡа́ннъ (оу҆бо) крⷭ҇тѝ крщ҃éнїемъ покаѧ́нїѧ, лю́демъ гл҃ѧ, въ грѧдꙋ́щаго по нéмъ да вѣ́рꙋютъ, сирѣ́чь въ [хрⷭ҇та і҆ⷭ҇са][2]. слы́шавше же крⷭ҇ти́шасѧ въ и҆́мѧ гдⷭ҇а і҆ⷭ҇са. и҆ възлóжьшꙋ на нѧ пáвлꙋ рꙋцѣ, прїи́де дх҃ъ ст҃ыи нá нѧ. гл҃ахꙋ же въ ꙗ҆зы́кы, и҆ прⷪ҇рочествовахꙋ. бѣ́ше же всѣ́хъ мꙋжéи ꙗ҆́ко дванадесѧте. вшéд же въ сóнмище, (дръзáше) не ѡ҆бинꙋ́ѧсѧ оу҆чáше по (три мцⷭ҇а)[3], бесѣ́дꙋѧ и҆ оу҆вѣрѧ́ѧ ꙗ҆́же ѡ҆ цртⷭ҇віи бж҃їи· (И҆) ꙗ҆́коже нѣ́цыи ѡ҆жесточа́хꙋсѧ и҆ прѧхꙋ ѕлословѧ́ще пꙋть (гн҃ь) пред нарóдом, ѿстꙋ́пль ѿ ни́хъ, ѿлꙋчѝ оу҆чн҃кы, по всѧ дн҃и стѧзáѧсѧ въ оу҆чи́лищи мꙋчи́телѧ [нѣ́коєго][4]. Се́же бы́сть по (двѣ̀ лѣ́тѣ)[5], ꙗ҆́коже всѣ́мъ живꙋ́щи́м въ а҆сі́и слы́шати слово

шовши до збору, змагався з юдеями. **20** Як же вони його благали довгий час залишитися в них, не обіцяв, **21** але, попрощавшись з ними, сказавши, що: Треба, щоб я конечно наступаючий празник провів у Єрусалимі; *знову ж повернуся до вас, як Бог захоче. І він відплив від Ефесу. Акила ж і Прискила залишилися в Ефесі. *поч. 41*

кор1. 4 як. 4

22 І зійшовши до Кесарії, пішовши і поздоровивши церкву, він зійшов до Антіохії. **23** І перебувши якийсь час, вийшов. І він за порядком переходив Галатську околицю і Фригію, підкріплюючи всіх учнів. **24** А якийсь юдей на ім'я Аполлос, александрієць родом, промовистий чоловік, притрапився в Ефесі, будучи сильним в Писаннях. **25** Цей був наставлений на господню дорогу і, горіючи духом, впевнено говорив і навчав про Господа, знаючи тільки хрещення Івана. **26** І цей почав відважно виступати на зборі. Почувши ж його, Акила і Прискила прийняли його і точніше йому виклали дорогу господню. **27** Як же він хотів піти до Ахаї, брати поручивши, написали учням, щоб його прийняли. І він, прийшовши туди, багато допоміг тим, що повірили ласкою, **28** бо сильно не перестаючи, оскаржував юдеїв перед народом, доводячи Писаннями, що Ісус є Христос.

Глава 19, *поч. 42*

1 Сталося ж, що коли Аполлос був в Коринті, Павло ж, обійшовши горішні околиці, прийшов до Ефесу і, знайшовши деяких учнів, **2** він сказав до них: Отже, чи ви, повіривши, одержали Святого Духа? Вони ж сказали до нього: Але ми ані не чули, що є Святий Дух. **3** Сказав же він до них: Отже, в що ви хрестилися? Вони ж сказали; В Іванове хрещення. **4** Сказав же Павло: Отже, Іван хрестив хрещенням покаяння, кажучи народові, щоб повірили в Того, що іде по ньому, значить в Ісуса Христа. **5** Почувши ж, вони охрестилися в ім'я Господа Ісуса. **6** І як Павло поклав на них руки, на них зійшов Святий Дух, вони ж говорили мовами і пророкували. **7** Було ж усіх якихось дванадцять мужів. **8** Ввійшовши ж до збору, він сміливо, не вагаючись, навчав три місяці, говорячи і доказуючи те, що про боже царство. **9** І коли деякі опиралися і змагалися, злословлячи господню дорогу перед юрбою, відступивши від них, він відлучив учнів, кожного дня змагаючись в школі якогось тирана. **10** Це ж було впродовж двох років, так що всі, що жили в

Азії, почули слово Господа Ісуса, жиди ж і еллени. **11** А Бог руками Павла чинив непрості сили, **12** так що і на недужих клали хустини і полотна з поту його тіла, і вони оздоровлялися від недуг, і з них виходили злі духи. **13** Почали ж деякі з мандрівних юдеїв-чарівників закликати ім'я Господа Ісуса на тих, що мали злих духів, кажучи: Заклинаємо вас Ісусом, якого проповідує Павло. **14** Було ж якихось сім синів Скеви, юдея, архиєрея, які це робили. **15** Відповівши ж, злий дух сказав: Знаю Ісуса і знаю Павла, а ви хто є? **16** І накинувся на них чоловік, в якому був злий дух, і здолавши їх, поборов їх так, що вони втекли нагими і зраненими з хати того. **17** Це ж стало відоме всім, що жили в Ефесі, юдеям же і елленам. І напав страх на них всіх, і величалося ім'я Господа Ісуса. **18** Численні ж з тих, що повірили, приходили, визнаючи і розповідаючи про свої діла. **19** Численні ж з тих, що робили чари, зібравши свої книги, спалили перед усіма. І почислили їхню ціну, і знайшли срібла п'ять разів по десять тисяч. **20** Так сильно росло і кріпилося господне слово. **21** І коли це скінчилося, Дух вклав Павлові, пройшовши Македонію і Ахаю, іти до Єрусалиму, сказавши: Що побувавши мені там, треба мені і Рим побачити. **22** Пославши ж до Македонії двох з тих, що йому служили, Тимотея і Ераста, сам же залишився до часу в Азії. **23** Було ж в тому часі немале замішання про господню дорогу, **24** бо якийсь Дмитро, на ім'я Золотник, що робив срібні Артемідині храми, давав митцям немало роботи. **25** А зібравши їх і тих, що таке робили, сказав: Мужі, ви знаєте, що від цієї роботи є прибуток *для* нашого життя. **26** І бачите, і чуєте, що не тільки Ефес, але й майже всю Азію цей Павло переконав, і він навернув велику юрбу, кажучи, що не є богами ті, що зроблені людськими руками. **27** Не тільки ж це, наша частка може прийти в занепад, але і храм великої богині Артеміди вважитимуть за ніщо. І буде ж знищена велич тієї, яку почитає вся Азія і вселенна. **28** Почувши ж і наповнившись люті, вони кричали, кажучи: Велика ефеська Артеміда! **29** І все місто наповнилося заворушенням. Кинулись же однодушно до стадіону, схопивши Гая і Аристарха – македонців, друзів Павла. **30** Як же Павло хотів ввійти в юрбу, учні йому не давали. **31** Деякі, що з азійських начальників, які бу-

г҃а (і҃са), жидовомъ же и ѐллиномъ. силы же не простыѧ (творѧше бг҃ъ)[6] рꙋкама павловома, ꙗкоже и на недꙋжныѧ наносити ѿ (пота тѣла)[7] ѐго главотѧжа и оубрꙋсца, і исцѣлитисѧ имъ ѿ недꙋгъ, и дꙋховомъ лꙋкавымъ исходити (ѿ нихъ)· Начаша же нѣцыи ѿ скитающихсѧ іꙋдеи обаѧнникъ именовати на имꙋщаѧ дꙋхи лꙋкавыѧ, имѧ г҃а і҃са, г҃люще, [заклинаемъ][8] вы і҃сомъ ѐгоже павѐ проповѣдꙋетъ· бѧхꙋ же нѣцыи (с҃нове скевы іꙋдеанина архіерея седмь)[9], [иже][10] се творѧще. ѿвѣщав же дꙋхъ лꙋкавыи, рече (-)[11]. і҃са [-][12] знаю и павла свѣмъ, вы же кто ѐсте; и скача (на нихъ ч҃лкъ)[13] в немже бѣ дꙋхъ лꙋкавыи, {и одолѣвъ}[14] [имъ][15] оукрѣписѧ на нихъ, ꙗкоже нагомъ и оураненомъ избѣжати ѿ храма оного. се же бысть разꙋмно всѣмъ (живꙋщим въ ѐфесѣ іꙋдеом же и ѐллиномъ)[16], и нападе страхъ на всѣхъ ихъ, и величашесѧ имѧ г҃а і҃са. мнѡѕи же ѿ вѣровавшихъ прихожахꙋ исповѣдающе и сказꙋюще дѣла своѧ. доволни же ѿ (сътворшихъ чародѣаніѧ)[17], събравше книги (своѧ), съжигахꙋ пред всѣми. и съложиша цѣны ихъ, и обрѣтоша сребра (пѧть темъ)[18]. сице крѣпко слово г҃не растѧше и крѣплѧшесѧ·(И) ꙗкоже скончашасѧ сіа, вложи павлови дх҃ъ, прошедъ македонію и ахаию, ити въ іер҃лимъ, рекь, ꙗко бывшꙋ ми тамо, подобаетъ ми и римъ видѣти· Послав же въ македонію два ѿ слꙋжащихъ ѐмꙋ, тимодеѧ и ѐраста, сам же пребысть времѧ въ асіи· Бысть же въ времѧ оно м҃ва не мала о пꙋти (г҃ни). діміт҃ріе бо нѣкто именемъ, сребросѣчецъ, творѧ храмы сребрѧны артемидѣ, даѧше хитрецемъ (дѣланіе не мало)[19], ихже събравъ, и ꙗже о сицевых дѣлателѧ, рече, мꙋжіе, вѣсте ꙗко ѿ сего дѣланіѧ довольство житію нашемꙋ ѐсть· И видите и слышите, ꙗко не токмо ѐфес, но ѿнꙋдъ и всю асію павелъ сеи препрѣвъ (і) обрати мн҃о наро҃, г҃лѧ, ꙗко нѣ сꙋть боѕи иже рꙋками (ч҃лчкама) бываеміи. не токмо же се, бѣдꙋ пріемлетъ наша часть въ обличеніе пріити, но и великіѧ богинѧ {храмъ артемидинъ}[20] нивъчтоже вмѣнитсѧ, хощетъ же и разоритисѧ величество еѧ, еѧже всѧ асіа и вселеннаа почитает· Слышавше же, и бывше исполнени ꙗрости, въпіаше г҃люще, велика артемида ѐфеськаѧ, і исполнисѧ градъ (весь) мѧтежа. оустремиша же сѧ ѐдінодꙋшно въ позорище, въсхищьше гаіа и аристарха македонѧны, дрꙋги павловы. павлꙋ же хотѧщꙋ внити въ народъ, не оставлѧхꙋ ѐго оуч҃нцы. нѣцы иже і ѿ асіискихъ началникъ, сꙋще ѐмꙋ любезни, пос-

ла́вше к немꙋ̀ молѧхꙋ не вдати себѐ въ позоръ· дрꙋ́зїи же оу́бо, и҆́но нѣ́что въпї́ахꙋ, бѣ̀ бо собранїе смꙋще́нно и҆ множа́йшїи не вѣ́дахꙋ чесо̀ ради събрашасѧ. ѿ наро́да же и҆збраша а҆лезандра, и҆зведшимъ е҆го і҆ꙋдеомъ алеза́ндръ же помаавъ рꙋкою, хотѧше ѿвѣщати народꙋ· разꙋмѣвше же ꙗ҆́ко і҆ꙋде́ꙗнинъ е҆сть, гласъ бы҃ е҆ди́нъ ѿ всѣ́хъ ꙗ҆́ко въ (два часа)[21] въпїю́щи҃, велика а҆рте́мида е҆фе́сьскаѧ. оу҆ставль же кни́жникъ наро҃, рече, мꙋ́жїе е҆фе́сьтїи, кто бо е҆сть чл҃къ и҆́же не вѣсть ꙗ҆́ко е҆фе́сьскїи градъ слꙋжи́тель е҆сть велицеи (богини) а҆ртемиди, и҆ дїопе́тови? без всѧкого ѿвѣта оу́бо сꙋщемъ симъ, потребно е҆сть вамъ безмо́лвы быти, и҆ ничтоже безчи́нно творити· приведосте бо мꙋ́жа сїа, ни храмъ (а҆ртемидинъ) о҆́крадша ни хꙋлѧще {богинѧ}[22] вашеѧ. а҆́ще оу́бо дими́трей сей и҆́же с нимъ хꙋдожницы и҆́мꙋть къ комꙋ̀ слово, сꙋдїи сꙋть и҆ а҆ндꙋпати сꙋть, да поемлють дрꙋгъ на́ дрꙋга, а҆́ще ли что̀ о҆ и҆ныхъ и҆щете· по зако́нꙋ цр҃кви да разрѣшитсѧ· и҆бо бѣ́дствꙋемъ о҆клеветаеми быти о҆ крамолѣ о҆ днешнѣи, ни е҆ді́нѣи винѣ сꙋщи, о҆ не́йже възможемъ въздати слово о҆ крамолѣ сей, и҆ сїа рекъ, распꙋсти събравшисѧ народъ·

ли його приятелями, пославши до нього, благали, щоб він не ішов до стадіону. **32** Інші ж, отже, щось іншого кричали, бо зібрання було в замішанні, і багато не знало задля чого зібралися. **33** З юрби ж вибрали Александра, як його випровадили юдеї, Александер же дав знак рукою, хотів відповісти юрбі. **34** Зрозумівши ж, що він є юдеєм, був один голос від усіх через якихось дві години, що кричали: Велика ефеська Артеміда! **35** А писар, втихомиривши юрбу, сказав: Ефеські мужі, адже, яка є людина, яка не знає, що місто Ефес є служителем великої богині Артеміди і Діопета? **36** Отже, оскільки це є без будь якого заперечення, вам треба бути погамованими і не робити нічого нерозумного. **37** Бо ви привели цих мужів, що ані не обікрали храму Артеміди, ані не хулили вашої богині. **38** Отже, якщо цей Дмитро і ті митці, що з ним, мають справу до когось, є судді і є антипати. Хай позивають один одного. **39** Якщо ж шукаєте чогось іншого, хай буде розв’язаним за законом зборів, **40** бо нам загрожує небезпека бути оскарженими в бунті за сьогоднішнє, *бо* не маємо жодної причини, якою зможемо виправдати цей заколот. І сказавши це, він розпустив зібрані юрби.

Гла҃, к҃·

По оу҆ставленїи же мо́лвы, призвавъ па́велъ оу҆чн҃кы (оу҆тѣши)[1]. (и҆) цѣловавъ (и҆хъ), и҆зыде и҆ти въ македо́нїю· проше҃ же страны тыѧ, и҆ оу҆тѣшивъ и҆хъ сло́во҃ мно́ѕѣмъ, прїиде въ е҆лладꙋ. сътвор же мц҃а три, бывшꙋ (же) (нань навѣтꙋ)[2] ѿ і҆ꙋдей, хотѧщꙋ ѿвестисѧ въ сирїю быстъ хотѣнїе възвратитисѧ сквозѣ македо́нїю· Послѣдова же е҆мꙋ [даже до а҆сїи][3] сосипатръ (берѧнинъ пировъ)[4]. Селꙋнанъ же, а҆ристархъ и҆ секꙋндъ, и҆ гаїа дервѧнинъ, и҆ тимодей. а҆сиѧне же тихикъ и҆ трофимъ. сї́и (-)[5] прежде ше҃ше ждахꙋ насъ въ троадѣ. мы же ѿвезохо҃сѧ по дне҃ о҆прѣсночне҃ ѿ филиппъ, и҆ прїидохомъ к нимъ въ троадꙋ до днїи пать, и҆дѣже пребыхомъ дни седмъ·

зач҃, мг҃·

вы҃ в

въ е҆ди́нꙋ же ѿ сꙋботъ, събраномъ (оу҆ченикомъ)[6] *преломити хлѣбъ, павел (же) бесѣдоваше к нимъ хотѧ и҆зыти на оу҆треи и҆ простре слово до полꙋнощи. бахꙋ же свѣща многи въ горницы и҆дѣже бѣхомъ събрани· Сѣдѧ же нѣкто ю҆ноша и҆менемъ е҆втѵхъ при о҆концы, о҆тагченъ сномъ глꙋбоко҃, глющꙋ павлꙋ о҆ мно́ѕѣ, Преклонъсѧ ѿ сна̀, паде ѿ трикровни-

Глава 20

1 По вгамуванні ж заколоту Павло, покликавши учнів, потішив і, поцілувавши їх, вийшов, щоб іти до Македонії. **2** Пройшовши ж ті околиці і потішивши їх багатьма словами, він прийшов до Еллади. **3** Перебувши ж три місяці, як же була проти нього змова від юдеїв, бажаючи відплисти до Сирії, він мав бажання повернутися через Македонію. **4** Ішов же за ним аж до Азії Сосипатер, верянин, пирієць, солуняни ж Аристарх і Секунд, і Гай, дервієць, і Тимотей, азійці ж Тихік і Трофим. **5** Ці, пішовши вперед, очікували нас в Троаді. **6** Ми ж відпливли по днях Опрісноків з Филиппів і прийшли до них до Троади до п’ятьох днів, де ми були сім днів.

поч. 43

7 В першім же дні по суботі, як зібралися учні, *щоб розломати хліб, Павло ж говорив до них, бажаючи відбути на другий день, і розтягнув слово до півночі. **8** Було ж багато свічок у світлиці, де ми були зібрані. **9** Як же якийсь юнак, на ім’я Євтих сидів при вікні, обтяжений глибоким сном, бо Павло довго говорив, він, нахилившись від сну, впав з третього

вищ. 2

поверху додолу, і взяли його мертвим. **10** Зійшовши ж, Павло припав до нього і, обнявши його, сказав: Не тривожтеся, бо його душа є в ньому. **11** Ввійшовши ж і переломавши хліб та поївши, а говоривши довго, аж до зорі, він так *і* відбув. **12** Привели ж юнака живим, і втішились немало. **13** Ми ж, прийшовши до корабля, відпливли до Ассону, звідти, бажаючи взяти Павла, бо так нам наказав, сам бажаючи іти пішки. **14** І як він до нас пристав в Ассоні, взявши його, ми прийшли до Мітилин. **15** І відпливши звідти, ми на другий день причалили до Антикрихій, в наступний же день відпливли до Самона. І прибувши до Тронгилії, в наступнім же дні ми прийшли до Мілету, *поч. 44*

16 бо Павло вирішив обминути Ефес, щоб він не забарився в Азії. Бо поспішав, щоб, якщо буде можливим, в день П'ятидесятниці він був в Єрусалимі. **17** З Мілету ж, пославши до Ефесу, він закликав церковних презвітерів. **18** І як до нього прийшли, він до них сказав: Ви знаєте, що від першого дня, відколи я прийшов до Азії, коли я був з вами ввесь час, **19** служачи Господеві з усією покірністю, і багатьма сльозами, і в напастях, що мені трапилися від юдейських засідок, **20** я нічого не проминув з корисного, щоб не сказати вам і навчати вас привселюдно і по домах, **21** засвідчуючи юдеям же і елленам перед Богом каяття і віру в нашого Господа Ісуса Христа. **22** І ось тепер я, зв'язаний Духом, іду до Єрусалиму, не знаючи те, що в ньому має мені трапитися, **23** однак Святий Дух по всіх містах мені свідчить, кажучи, що мене очікують кайдани і терпіння. **24** Але я не маю ні однієї журби ані не маю мою душу собі за дорогоцінну, щоб з радістю закінчити мій біг і службу, яку я одержав від Господа Ісуса, щоб засвідчити Євангеліє божої ласки. **25** І ось нині я знаю, що ви всі, між якими я пройшов, проповідуючи боже царство, більше не побачите мого обличчя. **26** Тому свідчу вам в сьогоднішньому дні, що я чистий від крові всіх, **27** бо я не ухилявся від того, щоб вам сказати всю божу волю. **28** Отже, пильнуйте себе і все стадо, в якому Святий Дух поставив вас єпископами, щоб пасти церкву Господа і Бога, яку Він відкупив своєю кров'ю. **29** Бо я знаю це, що по моєму відході до вас ввійдуть хижі вовки, не щадячи стада. **30** І з вас самих повстануть мужі, що говорять згубне, щоб відтягати учнів

ка долу, и взѧша его мертва. Сшедше же павелъ нападе нань, и обьемъ (его) рече, не молвите, ибо дша его в немъ есть. вшедше же и преломль хлѣбъ и вкушь. доволно же бесѣдовавъ даже до зореи, (и) тако изыде. приведоша же отрока жива, и оутѣшишасѧ не мало. Мы же пришедше въ корабль, ѿвезохомсѧ въ ассонъ, ѿтуду хотѧще поѧти павла. тако бо (бѣ (намъ) повелѣлъ)[7] хотѧ самъ пѣшъ ити. (и) ꙗкоже съвѣкуписѧ с нами въ ассонѣ, (и) вземше его приидохомъ въ митилинъ. И ѿтуду ѿвезшесѧ въ оутреи пристахомъ в (антикрихіи)[8]. въ другіи же ѿвезохомсѧ въ самонъ. [и пребывше въ трогилїи][9], въ настоѧщїи же днь прїидохомъ въ милитъ. за, мд.

Суди бо павелъ мимоити ефесъ, ꙗко да не будетъ ему закоснѣти въ асїи. тщаше бо сѧ аще възможно будетъ ему въ днь пѧтьдесѧтныи, быти въ ієрлимѣ. Ѿ милита же пославъ въ ефесъ, призвати попы црковныѧ. (и) ꙗкоже прїидоша к нему, рече к нимъ. Вы вѣсте ꙗко ѿ перваго дне ѿнелиже прїидохъ въ асїю како с вами все времѧ быхъ работаѧ гви съ всѣмъ смиреномудрїемъ, и (многими) слезами, и напастьми, прилучившими ми сѧ ѿ (іудеискихъ навѣтъ)[10], ꙗко ничтоже обинухсѧ ѿ полезныхъ, еже не сказати вамъ, и наоучити васъ преде людми и по домомъ, засвѣдѣтельствуѧ іудеом же и еллиномъ, еже къ бгу покаанїе, и вѣру ꙗже {къ гу нашему ісу ху}[11]. И нынѣ се (азъ свѧзанъ)[12] духомъ, граду въ ієрлимъ, ꙗже в немъ хотѧщаѧ приключитисѧ мнѣ, не вѣдыи, обаче ꙗко дхъ стыи по всѧ грады свѣдѣтельствуетъ ми глѧ, ꙗко оузы (мене и скорби)[13] ждутъ. [но нѣсть ми попеченїе ни едино, ни имамъ душу мою][14] честну себѣ, ꙗко еже скончати теченїе мое [съ радостїю][15], и службу юже прїѧхъ ѿ га іса. засвѣдѣтельствовати еѵглїе блгодати бжїа. И нынѣ се азъ вѣмъ, ꙗко ктому не оузрите лица моего вы вси, в нихже проидохъ проповѣдуѧ [црствїе бжїе][16]. Тѣмже свѣдѣтельствую вамъ въ днешнїи днь, ꙗко чистъ азъ ѿ крове всѣхъ. не обинухъ бо сѧ еже не сказати (вамъ всю волю бжїю)[17]. Внимаите (оубо) себѣ, и всему стаду, в немже васъ дхъ стыи постави епископы, пасти црковь [га и бга][18], ѥже снабдѣ кровїю своею. Азъ [бо вѣмъ се][19], ꙗко (по ѿшествїи моемъ вънидутъ)[20] волцы тѧжцы въ васъ, не щадѧще стада. И ѿ васъ самѣхъ въстанутъ мужїе глюще развращеннаѧ, еже ѿторгати оученикы въ слѣдъ себе. Сего ради бдите поминающе, ꙗко три

лѣта нощь и дн҃ь не престаахъ (оучача съ слезами)[21] єдиного когождо {васъ}[22]. И нн҃ѣ предаю васъ (братїе) б҃гови, и слову бл҃годати єго, могущему наздати и дати (вамъ) наслѣдїе въ ѡсщенныхъ всѣхъ. сребру или злату или ризамъ, ни єдиному въждельхъ. сами вѣсте, *яко требованїю моему и сущимъ съ мною послужисте руцѣ (мои) сїи. вся сказахъ вамъ яко тако труждающимися подобаєтъ заступати немощныя. Поминаите же слово г҃а і҃са, яко самъ рече. блаженѣє єсть паче даяти, нежели прїимати. и сїа рекъ, преклонь колѣнѣ свои съ всѣми ими помолися. Ꙋногъ же (бысть плачь)[23] всѣмъ. и напаше на выю павлу ѡблобызаху єго. скорбяще наипаче ѡ словеси єже рече, яко ктому не имуть лице єго оузрѣти. провожаху єго въ корабль.

а҃ кор҃ д҃ / а҃ ѳеса б҃ / в҃ ѳеса г҃

вслід за собою. **31** Задля цього чувайте, згадуючи, що три роки день і ніч я не переставав, зі сльозами навчаючи кожного з вас. **32** І тепер передаю вас, брати, Богові і слову Його ласки, що може збудувати і дати вам наслідя між всіма освяченими. **33** Срібла, або золота, або одежі я від нікого не жадав. **34** Самі знаєте, *що моїй потребі і тим, що є зі мною, послужили ці руки мої. **35** Я вам все сказав, бо трудячись так, треба заступатися за немічних. Згадуйте ж слово Господа Ісуса, що сам сказав: Блаженнішим є радше давати, ніж одержувати! **36** І сказавши це, схиливши свої коліна, він помолився з ними всіма. **37** Був же великий плач всім. І впавши на шию Павлові, його цілували, **38** сумуючи найбільше за слово, яке сказав, що більше не зможуть побачити його лице. Його проводили до корабля.

кор1. 4 / сол1. 2 / сол2. 3

Гл҃а, к҃а.

(Якоже)[1] бысть ѿвестися намъ ѿторгшеся ѿ нихъ, прямо ходивше прїидохомъ въ кѡнъ. въ другїи же дн҃ь въ родонъ, и ѿтуду въ патару. и ѡбрѣтше корабль преходящь въ финикїю, възшедше ѿвезохомся. възникшу же кѵпру, и ѡставльше єго ѡшую, плавахомъ въ сирїю, и пристахомъ въ тѵрѣ. ту бо бяше кораблю изложити бремя. (И) изъѡбрѣтше (-)[2] оучн҃ки, пребыхомъ ту днїи седмь, иже павлови глаху д҃хомъ не въсходити въ ієрлимъ. Єгда же бысть намъ скончати дни, изшедше идяхомъ, провождающимъ насъ всѣмъ съ женами и дѣтми, до внѣ града. И поклонше колѣнѣ при мори помолихомся. (и лобызавше)[3] другъ друга, (-)[4] внидохомъ въ корабль (и ѿвезохомся). Они же възвратишася въ своя си. Мы же плаванїе наченше ѿ тѵра, пристахомъ въ птолемаидѣ, и цѣловавше братїю, пребыхомъ дн҃ь єдинъ оу нихъ. за҃, ме.

Въ оутрѣи же изшедше [иже ѡ павлѣ][5], прїидохомъ въ кесарїю. и вшедше въ домъ *филиппа бл҃говѣстника, суща ѿ седмихъ (дїаконъ), пребыхомъ оу него. сегоже бяху дщеря (дв҃ца четыри)[6] прорицающе. пребывающимъ же [намъ][7] на дни многи. Сниде нѣкто ѿ іудея пророкъ именемъ агавъ. и пришедъ к намъ, и вземъ поясъ павловъ, (и) свяжав (же) свои руцѣ и нозѣ, рече, тако гл҃етъ д҃хъ ст҃ыи, мужа єгоже єсть поясъ сеи, тако свяжу (єго) въ ієрлимѣ іудее и предадятъ в руцѣ языкомъ. (И) якоже слышахомъ сїа, моляхомъ мы же и намѣстнїи, не въсходити єму въ ієрлимъ. {(ѿвѣщав)[8] же павелъ и рече}[9]. что творите

вы ѕ҃

Глава 21

1 І коли ми відчалили, відірвавшись від них, пливучи прямо, ми прийшли до Кон, а на другий день – до Роди, і звідти – до Патари. **2** І знайшовши корабель, що ішов до Финікії, ввійшовши, ми відпливли. **3** Як же виринув Кіпр, ми його і залишили по правиці, ми поплили до Сирії і пристали в Тирі, бо тут корабель мав виладувати вантаж. **4** І знайшовши учнів, ми тут пробули сім днів, вони Павлові Духом говорили не іти до Єрусалиму. **5** Коли ж нам закінчилися дні, вийшовши, ми ішли, як нас проводили всі з жінками і дітьми поза місто. І схиливши при морі коліна, ми помолилися, **6** і поцілувавши один одного, ми ввійшли до корабля і відпливли. Вони ж повернулися до себе. **7** Ми ж, розпочавши плавбу з Тиру, пристали до Птолемаїди, і братів поцілувавши, пробули в них один день. *поч. 45*

8 А на другий день ті, що з Павлом, вийшовши, прийшли до Кесарії, і ввійшовши до хати *Филипа-благовісника, що був з сімох дияконів, ми перебули в нього. **9** В цього ж були чотири дочки-дівиці, що пророкували. **10** Як же ми перебували через численні дні, зійшов хтось з Юдеї, пророк на ім’я Агав, **11** і прийшовши до нас, і взявши пояс Павла та зв’язавши свої руки і ноги, сказав: Так говорить Святий Дух. Чоловіка, якого є цей пояс, так його зв’яжуть в Єрусалимі юдеї і видадуть в руки поган. **12** І коли ми це почули, ми ж і ті, що на місці, *то* благали, щоб він не ішов до Єрусалиму. **13** Відповівши ж, Павло і сказав: Що робите, плачучи і розбиваючи мені серце? Адже

вищ. 6

я не тільки хочу бути зв'язаним, але я є готовий і вмерти в Єрусалимі в ім'я Господа Ісуса. **14** Як же він не піддавався, ми замовкли, сказавши: Хай буде господня воля. **15** А по цих днях, приготувавшись, ми пішли до Єрусалиму. **16** Прийшли ж з нами і деякі з учнів з Кесарії, знаючи того Мнасона, у якого замешкаємо, якогось, кіприянина, давнього учня. **17** Як же ми були в Єрусалимі, нас брати прийняли з любов'ю. **18** А на другий день Павло ввійшов з нами до Якова. Прийшли ж всі старці, **19** і поздоровивши їх, він в подробицях розповідав все, що Бог зробив між поганами його служінням. **20** Вони ж, почувши, славили Бога. І вони сказали йому: Брате, чи бачиш скільки десятків тисяч є юдеїв, що повірили? І всі є ревнителями Закону. **21** А про тебе вони є навчені, що навчаєш всіх юдеїв, що живуть між поганами, відступати від Мойсейового закону, кажучи їм не обрізувати дітей ані не ходити за звичаями. **22** Отже, що є? Напевно, збіжиться юрба, бо почують що ти прийшов. **23** Отже, зроби це, що тобі говоримо. У нас є чотири чоловіки, що себе обіцяли Богові. **24** Взявши цих, очистись з ними і видай на них, *щоб обстригли собі голови. І всі пізнають, що те, що навчені є про тебе, не є нічим, але що і сам перебуваєш в зберіганні Закону. **25** А про тих поган, що повірили, ми послали, розсудивши, щоб вони нічого такого не дотримувались, *тільки щоб оберігали себе від ідоложертовного, і крові, і задушеного, і розпусти.

мой4. 6 вищ. 18

вищ. 15

поч. 46

ниж. 24

26 *Тоді Павло на другий день, взявши мужів, з ними, очистившись, ввійшов до святилища, сповіщаючи закінчення днів очищення, коли за кожного з них принесеться жертва. **27** І коли ті сім днів мали закінчитися, юдеї, що з Азії, побачивши його в святині, підбурили всю юрбу і наклали на нього руки, **28** кричачи: Ізраїльські мужі, допоможіть! Це є чоловік, що всюди навчаючи всіх проти народу і Закону та проти цього міста, ще ж і елленів ввів до церкви і збезчестив це святе місце. **29** Бо вони побачили з ним в місті Трофима, ефесянина, про якого думали, що *його* Павло ввів до церкви. **30** Все місто заметушилось, і було збіговисько людей. І схопивши Павла, вони волокли його геть з церкви, і відразу двері замкнулися. **31** Як же вони намагалися його убити, вийшла вістка до тисяцького чоти, що ввесь Єрусалим заворушився. **32** Він негайно, взявши вояків і сотників, прибув до них. Вони ж, побачивши тисяцького і вояків, перес-

плачꙋще, и съкрꙋшающе ми срдце; азъ бо не точїю связанъ быти {хощꙋ}[10], но и оумрети въ ѥрлимѣ готовъ ѥсмь о имени гда ӏса. не повинꙋющꙋ же ся ѥмꙋ, оумолчахо рекше, (воля гнѧ)[11] да бꙋдетъ. По днехъ же сихъ, оуготовльшеся, взыдохомъ въ ѥрлимъ. Прїидоша же (с нами и нѣцыи ѿ оученикъ ѿ кесарїа)[12], (вѣдꙋще)[13] оу негоже обитаѥмъ мнасона нѣкоѥго кѷпрянина древня оученика. Бывшем же намъ въ ѥрлимѣ, любезно прїяша насъ братїѧ. На оутрїи же вниде павелъ с нами къ іаковꙋ. вси же прїидоша старцы. и целовавъ ихъ, сказааше по ѥдиномꙋ коѥждо ихже сътвори бгъ въ ꙗзыцѣхъ слꙋженїемъ ѥго. они же слышавше славлѧхꙋ бга. (И) [рекше][14] ѥмꙋ. видиши ли брате, колико темъ ѥсть іоудеи вѣровавшихъ; и вси ревнителе законꙋ сꙋть. наоучени же сꙋть ѿ тебе. ꙗко ѿстꙋпленїю оучиши ѿ (закона) моѷсеова живꙋщаа въ ꙗзыцѣхъ вся іоудеѧ. глѧ не обрѣзовати имъ чадъ, ни по обычаемъ ходити. что оубо ѥсть, всяко [подобаѥтъ народꙋ снитися. оуслышатъ бо][15], ꙗко пришелъ ѥси. Сїе оубо твори ѥже ти глемъ. сꙋть оу насъ мꙋжїе четыре обѣщавше себе (бгꙋ). сихъ поимъ. очистися с ними і иждиви на нихъ, *да острижꙋтъ си главы, и разꙋмеютъ вси ꙗко имже наоучени сꙋть ѿ тебе, ничтоже ѥсть, но пребываѥши и самъ (законъ храня)[16]. о вѣровавшихъ же ꙗзыцѣхъ, мы послахомъ [сꙋжьше, ничтоже таковое съблюдати имъ, *токмо][17] да хранити себе ѿ идоложертвъ и крове и оудавленины и блꙋда. зд, мѕ.

дн мо ѕ бы ни

бы еі

*Тогда павелъ поимъ мꙋжа на оутрїи, с ними очищься, вниде въ стилище завѣщаѧ скончанїе днеи очищенїа, дондеже принесено бысть за ѥдиного когождо ихъ приношенїе. (И) ꙗкоже хотяхꙋ семь днїи скончатися, иже ѿ асїа іоудее видевше ѥго въ стилищи, навадиша весь народъ, и възложиша нань рꙋцѣ, въпїюще, мꙋжїе ізльтьстїи, помозите. сеи ѥсть члкъ иже на люди и законъ, и на мѣсто сїе, всѣхъ всюдꙋ оуча. Еще же и еллины въведе въ црковь, и оскверни стое мѣсто сїе. Бяхꙋ бо видели трофима ефесянина въ градѣ с нимъ, ѥгоже мняхꙋ ꙗко въ црковь въвелъ ѥсть павелъ. подвиже же ся градъ весь, и бысть стеченїе людемъ. И емше павла влечахꙋ ѥго вонъ из цркве, и абїе затворишася двери. ищꙋщимъ же имъ (оубити ѥго)[18], взыде вѣсть къ тысѧщникꙋ спирѣ, ꙗко весь възмꙋтися ѥрлимъ. иже абїе поимъ воины и сотники, притече на ня. они же видевше тысѧщника и воины, престаша бїюще павла.

ни кд

(-)[19] Приствпль (же) тысѧщникъ ꙗтъ є҆го, и҆ повелѣ свѧзати є҆го веригама желѣзнома двѣма, и҆ вопрашаше кто (оубо) єсть, и҆ что сътворилъ єсть. дрꙋзїи же и҆но нѣчто вопїѧхꙋ въ народѣ. не могїи же разꙋмѣти и҆звѣстное молвы ради, повелѣ ѿвести є҆го въ полкъ· є҆гда же бысть на степенехъ, прилꙋчисѧ въздвиженꙋ быти є҆мꙋ ѿ воинъ, нꙋжды ради народа· Послѣдоваше бо множество людїи зовꙋще (взѧти)[20] є҆го. хотѧ же внити въ полкъ павелъ, (глаа)[21] тысѧщникꙋ. а҆ще лѣть ми є҆сть глати (-)[22] тебѣ; онъ же рече, (то) гречески оумѣеши ли; *не ты ли єси є҆гѵптѧнинъ и҆же преже сихъ днїи превѣщавъ. и҆ і҆зведе въ пꙋстыню четыре тысѧща мꙋжїи сикарей; рече же павелъ. *азъ чловѣкъ оубо є҆смь жидовинъ, ѿ тарса киликїискаго, (славнаго)[23] града житель· Молю же тѧ повели ми глати къ людемъ. повелѣвшꙋ же є҆мꙋ. Павелъ стоѧ на степенехъ, {помаавъ}[24] рꙋкою къ людемъ. многꙋ же безмолвїю бывшꙋ, възгласи є҆врѣискимъ ꙗзыкомъ глаѧ·

тали бити Павла. **33** А тисяцький, приступивши, схопив його і наказав його зв'язати двома залізними кайданами, і випитував, отже, хто він є і що він зробив, **34** інші ж що іншого кричали в юрбі. А не можучи докладно зрозуміти через заколот, наказав його відвести у полк. **35** Коли ж він був на сходах, трапилося, що вояки його піднесли, з конечності, перед юрбою. **36** Бо за ним ішов численний народ, що кричав: Забери його! **37** Як же Павло мав увійти до полку, сказав тисяцькому: Чи можна мені до тебе говорити? Він же сказав: То чи ти вмієш по-грецьки? **38** *Чи ти не є єгиптянином, що перед цими днями вчинив заколот і вивів в пустиню чотири тисячі мужів-сикаріїв? **39** Сказав же Павло: *Отже, я є чоловіком-жидом з киликійського Тарсу, громадянин славного міста. Прошу ж тебе, дозволь мені говорити до народу. **40** Як же він йому дозволив, Павло, стоячи на сходах, махнув рукою до народу. А як настала велика мовчанка, він крикнув єврейською мовою, кажучи:

вищ. 5
ниж. 22

Глава, кв·

Мꙋжїе братїе и҆ ѿцы, оуслышите мои къ вамъ нынѣ ѿвѣтъ· слышавше же ꙗко є҆врейскимъ ꙗзыкомъ възгласи к нимъ, паче приложиша безмолвїе· и҆ рече, азъ [оубо][1] є҆смь мꙋжъ і҆оудеанинъ, родивсѧ в тарсѣ киликїистѣмъ, въспитанъ же въ градѣ семъ, при ногꙋ гамалиилловꙋ, наказанъ и҆звѣстно о҆тческомꙋ законꙋ, ревнитель сыи бжїи ꙗкоже вси вы є҆сте днесь, и҆же сеи пꙋть гонихъ даже до смрти, вѧжа и҆ предаѧ в темницꙋ, мꙋжа же и҆ жены, ꙗкоже (-)[2] архїерей свидѣтельствꙋетъ ми, и҆ вси старцы, ѿ нихже и҆ посланїа прїемъ къ живꙋщимъ братїамъ в дамасцѣ, и҆дѧхъ привести (-)[3] тамо сꙋщаа свѧзаны въ і҆ерлмъ, да мꙋчатсѧ. бысть же ми и҆дꙋщꙋ и҆ приближающꙋсѧ къ дамаскꙋ, въ полꙋдне· *внезапꙋ съ нбсе о҆блиста свѣтъ мнoгъ о҆ мнѣ, падох же на землю, и҆ слышахъ гла глющь ми, савле савле что мѧ гониши; аз же ѿвѣщахъ, кто є҆си гй; рече же къ мнѣ. азъ є҆смь і҆с назорей є҆гоже ты гониши. а и҆же съ мною сꙋщїи свѣтъ оубо видѣша, [и҆ пристрашни быша][4], гласа же не слышаша глющаго къ мнѣ. рекохъ же что сътворю гй; гь же рече къ мнѣ, въставъ и҆ди въ дамаскъ, и҆ тꙋ (речетсѧ ти)[5] сѧ о҆ всѣхъ, и҆хже повелѣно ти є҆сть творити· (і) ꙗкоже не видѣхъ ѿ славы свѣта о҆ного, за рꙋкꙋ водимъ ѿ сꙋщихъ съ мною, внидохъ в дамаскъ·

вы̑ е
ни̑ кв
вы̑ ѳ

Глава 22

1 Мужі-брати і батьки! Вислухайте нині мою відповідь до вас. **2** Почувши ж, що він заговорив до них єврейською мовою, ще більше замовкли. І він сказав: **3** Отже, я є чоловіком-юдеєм, народився в кілікійському Тарсі, вихований же в цьому місті при Гамаліїлових ногах, докладно навчений батьківського закону, будучи божим ревнителем, так як всі ви нині є, **4** що цю дорогу переслідував аж до смерті, в'яжучи і передаючи до в'язниці мужів же і жінок. **5** Так як мені свідчить архиєрей і всі старці, від яких і, одержавши листи до тих братів, що жили в Дамаску, я йшов, щоб привести тих, що там були зв'язаними, до Єрусалиму на муки. **6** Сталося ж, що як я ішов і наближався до Дамаску, в полудень *нагло з неба засяяло велике світло навколо мене. **7** Я ж впав на землю і почув голос, що мені говорив: Савле, Савле, чому Мене переслідуєш? **8** Я ж відповів: Хто Ти, Господи? Він же сказав до мене: Я є Ісус Назорей, якого ти переслідуєш. **9** А ті, що були зі мною, отже, побачили світло і перелякалися, а не чули голосу, що говорив до мене. **10** Я ж сказав: Що маю робити, Господи? Господь же сказав до мене: Вставши, іди до Дамаску, і там тобі скажеться про все, що треба тобі робити. **11** І оскільки я не бачив від слави того світла, за руку ведений тими, що були зі мною, я ввійшов до Да-

вищ. 9

маску. **12** Ананія ж якийсь, побожний чоловік за законом, засвідчений всіма юдеями, що жили в Дамаску, **13** прийшовши до мене і ставши, сказав мені: Савле, брате, відзискай зір! І я в тому часі поглянув на нього. **14** Він же мені сказав: Бог наших батьків зволив, щоб ти півнав його волю і побачив праведника та почув голос з його уст, **15** бо будеш йому свідком перед всіма людьми про те, що ти побачив і почув. **16** І нині чому зволікаєш? Вставши, охрестися і обмий свої гріхи, прикликавши ім'я Господа Ісуса. **17** Сталося ж, що коли я повертався до Єрусалиму і молився в церкві, я був у захваті **18** і побачив Його, що до мене говорив: Поспішися і скоро вийди з Єрусалиму, тому що не приймуть твого свідчення про Мене. **19** І я сказав: Господи, самі знають, що я садив до в'язниці і бив по зборах тих, що вірять в Тебе. **20** І коли проливалася кров Стефана – твого свідка, я сам стояв і погоджувався з його вбивством та стеріг одіж тих, що його вбивали. **21** І Він сказав до мене: Іди, бо я тебе пошлю до народів далеко. **22** Слухали ж його аж до цього слова, і підняли свій голос, кажучи: Забери такого з землі, бо не належиться йому жити! **23** Як же вони кричали, і кидали одіж, і кидали порох в повітря, **24** тисяцький наказав відвести його до полку, сказавши побиттям його випитати, щоб зрозуміти, з якої причини так кричали проти нього. **25** І коли його розтягнули шнурами, Павло сказав до того сотника, що стояв,: Чи можна вам бити чоловіка-римлянина і не засудженого? **26** Почувши ж, сотник приступив до тисяцького, промовив, кажучи: Гляди, що хочеш зробити, бо цей чоловік є римлянином! **27** А тисяцький, приступивши, сказав йому: Скажи мені, чи ти є римлянином? Він же сказав: Так. **28** Відповів же тисяцький: Я за велику ціну придбав цю назву і громадянство. Павло ж сказав: Я ж і народився в ньому. **29** Зараз же, отже, відступили від нього ті, що мали його допитати. І тисяцький налякався, зрозумівши, що він є римлянином і що його взяв. **30** На другий же день, бажаючи пізнати правду, задля чого він оскаржений юдеями, звільнив його від кайдан і наказав, щоб прийшли архиєреї і ввесь їхній собор. І привівши Павла, поставив його перед ними.

Ананїа же нѣкїи мужь блгоговѣинъ по закону, свѣтельствованъ ѿ всѣхъ живущихъ [в дамасцѣ][6] їоудеи, пришедъ къ мнѣ, и ставъ рече ми. савле брате прозри. и азъ в тои часъ възрѣхъ нань. он же рече {ми}[7]. бгъ ѿцъ нашихъ изволи тѧ разумѣти хотѣнїе его, и видѣти праведника, и слышати гласъ ѿ оустъ его. ꙗко будеши (ему свѣдѣтель)[8] къ всѣм члкѡм, ихже видѣ и слыша. И нынѣ что медлиши; въставъ крстисѧ и омыи грѣхи своѧ, призвавъ имѧ (гда їса)[9]. Бысть же ми възвращающусѧ въ їерлимъ, и молѧщу ми сѧ въ црькви, быти (-)[10] въ оужасѣ, и видѣти его глюща ми. потщисѧ, і изыди скоро ѿ їерлима. зане не прїимутъ (свѣдѣтельства твоего)[11] еже о мнѣ, и азъ рѣ, ги сами вѣдѧ ꙗко азъ бѣ всажаѧи в темницу и бїѧ по сонмищихъ вѣрующаѧ в тѧ. И егда изливашесѧ кровь стефана свѣдѣтелѧ твоего, (-)[12] самъ бѣхъ стоѧ и пооущаѧ [о оубїиствѣ его][13], и стрегїи ризы оубивающих его. И рече къ мнѣ, иди, ꙗко азъ въ ꙗзыки далече послю тѧ. послушаху же его даже до сего словесе, и въздвигоша гла свои глюще, възми ѿ землѧ таковаго, не подобаетъ бо ему жити. въпїющемъ же имъ и пометающимъ ризы, и прахъ възмѣтающимъ на въздухъ. повелѣ тысѧщникъ ѿвести его въ полкъ, рє ранами истѧзати его, да разумѣетъ за кую вину тако въпїаху нань. (и) ꙗкоже протѧгоша его вервьми. рє къ стоѧщему сотнику павел. аще члка римлѧнина и не осуждена лѣтъ есть вамъ бити; Слышав же сотникъ, приступи къ тысѧщнику сказа глѧ. [вижь][14] что хощеши сътворити. члкъ бо сеи римлѧнинъ есть. приступль же тысѧщникъ рє ему, гли ми (аще) ты римлѧнинъ еси; он же рече, еи. ѿвѣща же тысѧщникъ, азъ многою цѣною (наречение сїе и жительство)[15] стѧжахъ. Павелъ же рече, азъ же и родихсѧ (в немъ). абїе (же) оубо ѿступиша ѿ него хотѧщеи его истѧзати. И тысѧщникъ же оубоѧсѧ, разумѣвъ ꙗко римлѧнинъ есть, и ꙗко (бѣ его)[16] вдал. на оутрѣи же хотѧ разумѣти истину что ради оклеветаетсѧ ѿ їоудеи, разрѣши его [ѿ оузъ][17], и повелѣ прїити архїереѡм и всему събору ихъ. и сведъ павла постави (его прє ними)[18].

Гла, кг· за, мз·

Возрѣвъ же павелъ на сонмъ, рече. мужіе братіе, азъ всею совѣстію благою живу бгви даже до сего дне· Архіерей же ананіа повелѣ предстоащимъ ему бити ему уста· Тогда павелъ рече к нему, бити тя иматъ бгъ стѣно повапленаа. и ты сѣдиши судя ми по закону, и преступая законъ велиши (да біютъ мя)[1]; предстоащіи же рѣша, архіерею ли бжію досаждаеши; рече же павелъ, не вѣдахъ братіе яко (архіерей есть)[2]. писано бо есть, (-)[3] *князю людіи своихъ да не речеши зла· Разумѣвъ же павелъ, яко едина часть есть садукеи, а другая фарісеи, возва въ сонмищи, мужіе братіе, *азъ фарісеи есмь, снъ фарисеовъ. о уповании и о воскресеніи мертвыхъ, азъ судъ пріемлю· се же ему рекшу, бысть распря фарісеомъ и садукеомъ. и раздѣлися народъ. *садукеи бо глю не быти воскресенію, ни аггла ни дха. фарісее же исповѣдуютъ обоа· Бысть же кличь великъ. и воставше (-)[4] книжницы сущіи части фарисейскіа, пряхуся (межи собою) глюще, ни едино зло обрѣтаемъ въ члцѣ семъ· Аще ли же дхъ гла ему или ангелъ, [не противимся бгу][5]· Многу же бывши распри, усумнѣвся тысящникъ да не растерзанъ буде павелъ ѿ нихъ, повелѣ воиномъ снити (и) восхитити его ѿ среды ихъ, и вести (его) въ полкъ. Въ наставшую же нощь представъ ему гь рече, дерзай [павле][6]. якоже бо свѣдѣтельствова яже о мнѣ въ ієрлмѣ, сице ти подобаетъ и въ римѣ свѣдѣтельствовати· Бывшу же дни, [сотворше нѣцыи ѿ іудеи совѣтъ][7], заклаша себе глюще, не ясти ни пити дондеже убіютъ павла· Бяше же множае четыредесяте (мужіи), иже сію клятву сотворшеи, иже приступльше къ архіереомъ и старцемъ, рѣша, клятвою проклахомъ себе ничтоже вкусити, дондеже убіемъ павла. нынѣ убо вы скажите тысящнику съ соборомъ, яко да [утрѣ][8] сведетъ его къ вамъ, яко хотяще разумѣти извѣстнѣе яже о немъ· мы же преже даже не приближитися ему, готови есмы убити его· Слышав же снъ сестры павловы, ковъ, пришедъ и влѣзъ въ полкъ, сказа павлу· Призвав же павелъ единого ѿ сотникъ рече. юношу сего приведи къ тысяшнику, иматъ бо (ему нѣчто сказати)[9]· Он же убо поимъ его приведе къ тысящнику, и (рече)[10]. узникъ павелъ призвавъ мя умоли, сего юношу привести к тебѣ,

в мо кв

ни кд фили г

ма кв

Глава 23, *поч. 47*

1 А Павло, поглянувши на збір, сказав: Мужі-брати, я всією доброю совістю живу перед Богом аж до цього дня! **2** Архиєрей же Ананія наказав своїм прислужникам бити його в уста. **3** Тоді Павло сказав до нього: Би ти тебе буде Бог, побілена стіно. І ти сидиш, судячи мене за законом і переступаючи закон, велиш мене бити? **4** Прислужники ж сказали: Чи докоряєш божому архиєреєві? **5** Сказав же Павло: Я не знав, брати, що це архиєрей, бо є написано: *Князеві свого народу не скажеш злого. **6** А Павло, зрозумівши, що одна частина є садукеї, а друга – фарисеї, закликав на зборі: Мужі-брати, *я є фарисеєм, син фарисея! За надію і за воскресіння мертвих я приймаю суд! **7** Як же він це сказав, була незгода між фарисеями і садукеями, і юрба поділилася. **8** *Адже садукеї кажуть, що немає воскресіння, ані ангела, ані духа, фарисеї же визнають оба. **9** Був же великий крик, і вставши, книжники, що були з фарисейської частини, змагалися між собою, кажучи: Не знаходимо нічого злого в цій людині. Якщо ж до нього заговорив Дух або ангел, – не противмося Богові! **10** Як же була велика незгода, тисяцький налякавшись, щоб ними Павло не був роздертим, наказав воякам зійти і схопити його з-посеред них і повести його до полку. **11** В наступній же ночі, ставши перед ним, Господь сказав: Бадьорся, Павле! Бо так як ти свідчив про Мене в Єрусалимі, так тобі треба і в Римі свідчити. **12** Як же настав день, деякі з юдеїв, зробивши змову, закляли себе, кажучи, що не їстимуть ані не питимуть, доки не вб'ють Павла. **13** Було ж більше ніж сорок чоловік, які склали цю клятву. **14** Вони, приступивши до архиєреїв і старців, сказали: Клятвою ми себе закляли нічого не їсти, доки не уб'ємо Павла. **15** Отже, нині ви скажіть тисяцькому зі собором, щоб завтра його привів до вас, наче бажаючи докладніше зрозуміти те, що про нього. Ми ж скоріше ніж він наблизиться, є готовими його убити. **16** Почувши ж, син сестри Павла про змову, прийшовши і ввійшовши до полку, сказав Павлові. **17** Павло, покликавши ж одного з сотників, сказав: Приведи цього юнака до тисяцького, бо він має щось йому сказати. **18** Він же, отже, взявши його, привів до тисяцького і сказав: В'язень Павло, покликавши мене, попросив до тебе привести цього юнака, що має щось тобі сказати. **19** А тисяцький, взявши його за руку і відійшовши на бік, запитував його,

мой2. 22

ниж. 24 фил. 3

мат. 22

що є те, що маєш мені сповістити. **20** Він же сказав, що юдеї змовилися попросити тебе, щоб завтра ти привів Павла до них на собор, ніби вони бажають докладніше випитати про нього. **21** Ти, отже, не вислухай їх, бо на нього засідають більше ніж сорок чоловік з них, які закляли себе ані не їсти, ані не пити, доки не уб'ють його. І тепер вони є готові, очікуючи від тебе обіцянки. **22** Тисяцький же, отже, відпустив юнака, наказавши: Нікому не розповіси, що ти це мені об'явив. **23** І покликавши якихось двох сотників, сказав: Приготуйте мені двісті озброєних вояків, щоб пішли до Кесарії, а сімдесят кіннотників і двісті стрільців, від третьої години ночі. **24** Приведіть же скотину, щоб, посадивши Павла, вони і провели до ігемона Филика. **25** Він же написав і листа, що мав цей вид: **26** Клавдій Лисія – шановному ігемонові Филикові. Радіти! **27** Цього чоловіка, схопленого юдеями, і що мав бути ними вбитий, я, приступивши з вояками, вирвав його, довідавшись, що він є римлянином. **28** А бажаючи пізнати причину, через яку його оскаржували, я його повів в їхній збір. **29** Я знайшов, що його оскаржували за питання їхнього закону і що він не мав ніякого проступку, гідного смерті або кайдан. **30** Як же мені було сказано про засідку проти чоловіка, що мала бути від юдеїв, відразу я його послав до тебе, наказавши і оскаржувачам перед тобою говорити те, що мають проти нього. Будь здоровим! **31** Отже, вояки, взявши Павла, за їм наказаним повели вночі до Антипатриди. **32** А на другий день, залишивши, щоб вершники ішли з ним, вони повернулися до полку. **33** Вони ж, прийшовши до Кесарії і давши ігемонові листа, поставили перед ним і Павла. **34** А ігемон, прочитавши послання, і запитавши з якої околиці він є, і довідавшись, що з Киликії, **35** сказав: Вислухаю про тебе, коли й твої оскаржувачі прийдуть. Наказав же його стерегти в Іродовому преторі.

имꙋща нѣчто глаголати тебѣ. Поимъ же (его за рꙋкꙋ)[11] тысѧщникъ, и ѿшедъ на единѣ въпрашаше (его), что есть еже имаши възвѣстити ми. Рече же, ꙗко іоудее съвѣщаша оумолити тѧ, ꙗко да оутрѣ павла сведеши (к нимъ) въ соборъ, ꙗко хотѧщемъ (-)[12] извѣстнѣе истѧзати ꙗже о немъ. ты оубо не послꙋшаи ихъ, ловѧтъ бо его ѿ нихъ мꙋжїе множае четыридесѧте, иже заклѧша себе ни ꙗсти ни пити дондеже оубїютъ его. И нынѣ (готови сꙋть)[13], чающе еже ѿ тебе обѣщанїѧ. тысѧщникъ же оубо ѿпꙋсти юношꙋ, завѣщавъ ни единомꙋ же повѣдати ꙗко сїѧ ꙗвилъ еси мнѣ. И призвавъ два нѣкїѧ ѿ сотникъ, рече. оуготовите (ми) воины (въоржены) двѣсти, ꙗко да идꙋтъ до кесарїа, а конникъ, седмьдесѧтъ, и стрѣлецъ, двѣсти, ѿ третїѧго часа нощи, скотъ же привести да всадивше павла (и) проводѧтъ до филика игемона, (написа же и)[14] посланїе, имꙋще образъ сеи. Клавдїе лисїѧ державномꙋ игемонꙋ филикꙋ радоватисѧ. мꙋжа сего ꙗта ѿ іоудеи, и хотѧщꙋ оубїенꙋ быти ѿ нихъ, пристꙋпль с воины ѿѧхъ (его), оувѣдѣвъ ꙗко римлѧнинъ есть. хотѧ же разꙋмѣти винꙋ еѧже ради поимахꙋ нань, сведохъ [его][15] в сонмище ихъ, егоже обрѣтохъ поемлема о взысканїи закона ихъ, ни едино же достоино смерти или оузамъ (съгрѣшенїе имꙋща)[16] · Сказанꙋ же бывшꙋ ми ковꙋ на мꙋжа [хотѧщꙋ быти ѿ іоудеи, абїе][17] послахъ (его) к тебѣ, завѣщавъ и клеветникомъ глаголати (пред тобою, ꙗже имꙋть нань)[18], [здравъ бꙋди][19]. Воини оубо по повелѣнномꙋ имъ, вземше павла ведоша обнощь въ антипатридꙋ. Въ оутрѣи же оставльше конники ити с нимъ, възвратишасѧ въ полкъ. Они (же) пришедше въ кесарїю, и давше посланїе игемонꙋ, представиша и павла емꙋ. прочетъ же (игемонъ) {посланїе}[20], и въпрошь, ѿ коеѧ области есть, и оувѣдѣвъ ꙗко ѿ киликїѧ, да оуслышꙋ о тебѣ рече егда и клеветницы твои прїидꙋтъ. (повелѣ же)[21] (его въ преторѣ иродовѣ стрещи)[22].

Глава 24

1 А по п'ятьох днях прийшов архієрей Ананія зі старцями і з якимсь промовцем Тертилом, які сказали ігемонові про Павла. **2** Як же його покликано, Тертил почав оскаржувати, кажучи: Маємо великий мир завдяки тобі, і як цей народ справляється твоїм промислом – **3** всяким видом і всюди хвалимо,

Глава, кд.

По пѧтихъ же днехъ, сниде архїереи ананїѧ съ [старцы][1], и съ риторомъ (тертиломъ)[2] нѣкоимъ, иже сказаша игемонꙋ о павлѣ. Призванꙋ же бывшꙋ емꙋ, начатъ понашати (тертилъ)[3], глаголѧ. многъ миръ оулꙋчающе тобою, і исправленїемъ бываемымъ ꙗзыкꙋ семꙋ твоимъ промышленїемъ.

всякимъ образо̑ и вездѣ, хвалимъ преславне филиѯе, съ всякымъ бл҃годаренїе̑. но да не множае (стужаю тебѣ)[4], молю тя послушати насъ въ кратцѣ твоею кротостїю. обрѣтше бо мужа сего губителя, и движуща противленїе всѣмъ їудеомъ, (живущимъ)[5] по вселеннѣи, и прⷣстателя суща назореистеи ереси, иже и црковъ покусися осквернити· егоже и яхомъ, {и по закону нашему хотѣхомъ судити (ему)· пришеⷣ же лисия тысящъникъ, многою силою ѿ рукъ наших̾ исхити, (и к тебѣ посла)· повелѣвъ (и намъ) гл҃ющимъ нань прїити к тебѣ}[6], о немже възможеши самъ (разсудити, и)[7] о всѣхъ сихъ познати, о нихже мы поемлемъ нань. сложиша же ся їудее гл҃юще, симъ тако быти. ѿвѣща же павелъ, поманувшу ему игемону гл҃ати· ѿ многъ лѣтъ суща тя судїю {праведна}[8] языку сему свѣды, бл҃годушнее яже о мнѣ ѿвѣщаю, могущу ти разумѣти. яко не множае есть ми днїи дванадесятихъ, ѿнелиже възыдохъ поклонитися въ їер҃лимѣ. и ни въ црькви обрѣтоша мя къ нѣкоему, гл҃юща или развѣтъ творяща народу, ни въ сонмищихъ ни въ градѣ, ниже довести (ми могутъ)[9] елика (тебѣ) нн҃ѣ (на мя гл҃ютъ)[10]. исповѣдую же (тебѣ се)[11], яко въ путь егоже (сїи) гл҃ютъ ересь, тако служу отеческому бг҃у, вѣруя всѣмъ сущимъ въ законѣ и прⷪ҇роцѣхъ писанымъ, оупованїе имыи на б҃а, егоже и сами сїи чаютъ, въскр҃нїе хотящее быти мертвымъ. праведником же и грѣшникомъ. о сем (же) і азъ подвизаюся, непорочну съвѣсть имѣя къ б҃у и чл҃ко̑ всегда. по лѣтех же мнозѣхъ (прїидохъ мл҃тыня сътворити въ языкѝ мои)[12] и приношенїа, *в нихже обрѣтоша мя (поститвшеся)[13] въ црькви, ни съ народо̑, ни съ млъвою. нѣцыи же ѿ асїа їудее, имже подобаетъ предъ тя прїити и гл҃ати, аще (имутъ что[14]) на мя. или сами тїи да гл҃ютъ, кую обрѣтоша [въ мнѣ][15] неправду, ставшу ми въ сонмищи. или о единомъ семъ гласѣ иже, възопи̑ (стоя в ни̑)[16], *яко о въскр҃нїи мертвыхъ азъ судъ прїемлю днесь ѿ васъ· [Слышав же сїя филиѯъ, ѿвѣщеваше имъ][17], извѣстнѣе свѣдыи яже о (проповѣди еѵ҃льстеи)[18], гл҃я, егда лисия тысящникъ прїидетъ, разсужду яже о васъ. повелѣв (же) сотнику стрещи (павла)[19], имѣти же ослабу, и ни единому (же) възбраняти своимъ ему служити [или приходити][20] к нему. по днех же нѣких̾ пришеⷣ филиѯъ съ друсилїею женою своею сущею їудеянынею, призва павла, (да слыши)[21] ѿ него

вы̑ ка — вищ. 21

вы̑ кг — вищ. 23

преславний Филіксе, з усякою подякою. **4** Але щоб я тобі більше не надокучав, благаю тебе твоєю лагідністю коротко нас вислухати. **5** Адже знайшовши цього згубного чоловіка, що й підбурював до противу всіх юдеїв, що живуть по вселенній і що є провідником назорейської єресі, **6** який намірявся і церкву збещестити, його ми і схопили, і бажали його судити за нашим законом. **7** А Лисія, тисяцький, прийшовши з великою силою, вирвав *його* з наших рук і послав до тебе, наказавши і нам, що його оскаржуємо, прийти до тебе. **8** Про це зможеш сам розсудити і про все це дізнатися, про що ми його оскаржуємо. **9** Долучилися ж юдеї, кажучи, що це так є. **10** Відповів же Павло, як ігемон дав йому знак, щоб він говорив: Знаючи, що від багатьох років ти є справедливим суддею для цього народу, сміливіше про себе відповідаю, **11** бо ти можеш зрозуміти, що не є мені більше ніж дванадцять днів, відколи я пішов поклонитися до Єрусалиму. **12** І вони не знайшли, щоб я в церкві до когось говорив або робив розрух в юрбі ані в зборах, ані в місті; **13** ані не можуть мені доказати те, що тобі нині супроти мене говорять. **14** Визнаю ж тобі це, що в дорозі, яку ці називають єрессю, так служу батьківському Богові, віряючи всьому, що є написане в Законі і Пророках, **15** маючи надію на Бога, якого і вони самі очікують, воскресіння з мертвих, що має бути для праведних же і грішників. **16** В цьому ж і я подвизаюся, маючи завжди непорочну совість до Бога і людей. **17** А по багатьох роках я прийшов до мого народу зробити милостиню і жертву, **18** *в чому вони мене знайшли в церкві, як я постив, не з юрбою ані не з заколотом. **19** А деякі юдеї з Азії, яким належиться прийти перед тебе і говорити, якщо мають щось проти мене. **20** Або хай ті самі говорять, яку знайшли в мені неправедність, коли я став в зборі, **21** хіба за цей одинокий виголос, яким я закликав, стоячи між ними, *що я сьогодні приймаю від вас суд за воскресіння мертвих. **22** Почувши ж це, Фелікс відповідав їм, з певністю знаючи те, що про євангельську проповідь, кажучи: Коли прийде Лисія, тисяцький, розсуджу про вас, – **23** наказавши ж сотникові стерегти Павла, дати полегшення і не забороняти ані одному з близьких йому служити або до нього приходити. **24** А по деяких днях, прийшовши, Фелікс зі своєю жінкою Друси-

лією, що була юдейкою, покликав Павла, щоб почути від нього про віру, що в Христа Ісуса. **25** Як же він говорив про правду, і про стриманість, і про суд, що має бути, Фелікс, перелякавшись, відповів: Отже, нині іди, а знайшовши час, тебе покличу. **26** Заразом же і надіявся, що йому Павлом буде дана винагорода, щоб він його відпустив, тому і часто його кличучи, говорив з ним. **27** А як закінчилися два роки, Фелікс одержав на заміну Поркія Фиста. Фелікс же, бажаючи зробити юдеям вгодне, залишив Павла ув'язненим.

Глава 25

1 Фест, отже ж, взявши владу, по трьох днях пішов до Єрусалиму з Кесарії. **2** Промовили ж йому архиєреї і провідники юдеїв проти Павла, і благали його, **3** просячи ласку супроти нього, щоб він його послав до Єрусалиму, роблячи засідку, щоб його убити в дорозі. **4** А Фест наказав стерегти Павла в Кесарії, сам же бажаючи скоро піти. **5** Отже, – сказав, – ті з вас, що можуть, пішовши зі мною, хай говорять проти нього, якщо є якась неправда в цьому мужі. **6** Перебувши ж у них не більше як десять днів, він зійшов до Кесарії. На другий день, сівши на суді, наказав привести Павла. **7** Як же його привели, навколо стали ті юдеї, що прийшли з Єрусалиму, приносячи проти Павла численні і тяжкі обвинувачення, яких не могли доказати. **8** Коли він відповідав, що: Ані проти юдейського закону, ані проти церкви, ані проти цісаря я нічого не згрішив, – **9** Фест же, бажаючи зробити вгодне юдеям, відповівши, сказав Павлові: Чи хочеш, пішовши до Єрусалиму, там про це суд від мене прийняти? **10** Сказав же Павло: Я стою на суді цісаря, де мені належиться суд прийняти. Юдеїв я нічим не скривдив, так як і ти добре знаєш. **11** Отже, якщо я вчинив несправедливість або щось гідне смерті, не відрікаюся вмерти. Якщо ж в мені немає нічого з того, в чому ці мене оскаржують, ніхто не може їм видати мене, що покликаюся на цісаря. **12** Тоді Фест, порадившись з радниками, відповів: Ти покликався на цісаря, підеш до цісаря. **13** А як минули деякі дні, *поч. 48*

цар Агриппа і Верникія прийшли до Кесарії поздоровити Феста. **14** Коли ж вони там перебули багато днів, Фест сказав цареві те, що про Павла, кажучи: Є якийсь чоловік-в'язень, залишений Феліксом, **15** про якого, як я був в Єрусалимі, об'явили архиєреї

вѣ́рꙋ ꙗ҆̀же въ х҃а і҆҃са. гл҃ющꙋ же є҆мꙋ̀ ѡ҆ пра́вдѣ и҆ ѡ҆ въздержа́нїи, и҆ ѡ҆ сꙋдѣ хотѧ́щемъ бы́ти, пристра́шенъ бы҃ фили́зъ ѿвѣща̀, нн҃ѣ ѹ҆̂бо и҆ди̂, вре́мѧ же полꙋчивъ призовꙋ тѧ. въкꙋпѣ (же) и҆ надѣѧ́сѧ ꙗ҆́ко мзда̀ дастьсѧ є҆мꙋ ѿ па́вла, ꙗ҆́ко [да ѿпꙋститъ є҆го][22]. тѣмже и҆ ча́сто (призыва́ѧ є҆го)[23] бесѣ́доваше с ни́мъ. двѣма же лѣтома сконча́вшемасѧ, прїѧтъ и҆змѣненїе фили́зъ, поркїа фи́ста. хотѧ же ѹ҆го́дное сътвори́ти і҆ꙋде́омъ фили́зъ, ѡ҆ста́ви па́вла свѧ́зана.

Гл҃а, к҃е.

Фи́стъ (же) ѹ҆̂бо прїе́мъ власть, по трехъ дн҃ехъ възы́де въ і҆ер҃ли́мъ ѿ кесарїѧ. сказа́ша же є҆мꙋ а҆рхїере́е и҆ пе́рвїи і҆ꙋде́омъ на па́вла, и҆ молѧхꙋ є҆го просѧ́ще бл҃гть на́нь, ꙗ҆́ко да по́слетъ є҆го въ і҆ер҃ли́мъ, лови́твꙋ творѧще ꙗ҆́ко да ѹ҆бїютъ є҆го на пꙋтѝ. фи́стъ же (-)[1] повелѣ стрещѝ павла въ кесарїи, са́мъ же хотѧ̀ въскорѣ и҆зы́ти. и҆̂же ѹ҆̂бо (си́лни въ ва́съ, рече)[2], съ мно́ю шедше а҆́ще є҆сть каѧ (непра́вда въ мꙋжѝ)[3] (се́мъ), да гл҃ютъ на́нь. пребыв же ѹ҆̂ нихъ (не мно́жае десѧти дн҃їи, сни́де)[4] въ кесарїю. на ѹ҆трѣѝ сѣдъ на сꙋдищи, повелѣ па́вла привестѝ. приведе́нꙋ же бывшꙋ є҆мꙋ, ѡ҆крⷭ҇тъ ста́ша и҆̂же ѿ і҆ер҃ли́ма сшедъшиѝ і҆ꙋде́е, мно́ги и҆ тѧ́жки вины̀ приносѧще (на па́вла), и҆̂хже не можа́хꙋ и҆зъѧ́вити, (ѿвѣщава́ющꙋ є҆мꙋ)[5], ꙗ҆́ко ни въ зако́нѣ і҆ꙋде́йстѣ ни̂ въ црк҃ви ни̂ на кесарѧ что̀ съгрѣшихъ. фи́стъ же хотѧ (ѹ҆̂годное і҆ꙋ̂деѡмъ)[6] сътворити, ѿвѣща́въ па́влови речѐ. хо́щеши ли̂ въ і҆ер҃ли́мъ възш҃е та́мо ѡ҆ сихъ сꙋдъ прїа́ти ѿ менѐ; рече же па́велъ, на сꙋдищи кесаре́вѣ стоѧ̀ є҆смь, и҆дѣже ми̂ достои́тъ сꙋдъ прїа́ти. і҆ꙋде́а ничи́мже ѡ҆бидѣ̂ є҆смь, ꙗ҆́коже и҆ ты добрѣ вѣ́си. а҆́ще ѹ҆̂бо (непра́вдꙋа и҆̂ли)[7] досто́йное сме́рти сътвори́хъ что, не ѿме́щꙋсѧ ѹ҆̂мрети. а҆́ще ли же ничтоже є҆сть (ѡ҆ мнѣ) є҆̂же сїи (на мѧ клеве́щꙋтъ)[8], никтоже мѧ̂ мо́жетъ тѣмъ вы́дати, кесарѧ̀ нарица́ющꙋ. тогда фи́стъ състѧза́всѧ съ совѣтники, ѿвѣща̀, кесарѧ̀ ли̂ наре́клъ є҆си; къ кесарю да и҆́деши. дн҃ем же минꙋ́вшимъ нѣ́коимъ. з҃а, а҆ги́ ѧ҆гри́па цр҃ь и҆ верникїи снидо́ша в кесарїю цѣлова́ти фи́ста. ꙗ҆́коже мно́ги дн҃и пребы́ста тꙋ, фи́стъ (сказа̀ цр҃ю)[9] ꙗ҆̀же ѡ҆ па́влѣ, гл҃ѧ, мꙋжъ нѣ́кїи є҆сть ѡ҆ста́вленъ ѿ фили́за ѹ҆̂жникъ, ѡ҆ не́мже бывшꙋ ми̂ въ і҆ер҃ли́мѣ, ꙗ҆ви́ша а҆рхїере́е и҆ старцы і҆ꙋде́йстїи, просѧ́ще на́нь пра̀. к

нимже ѿвѣщахъ, ꙗко нѣсть обычаи римлѧномъ выдати коего чл҃ка [на погибель][10], преже даже оклеветаемыи предъ лицемъ не имать клевещущихъ (его), и мѣсто ѿвѣта прїиметъ о (своемъ) съгрѣшенїи. сьшедшим (же)[11] сѧ имъ здѣ, закоснѣнїа ни единаго (же) сътворихъ, на оутрѣи сѣдъ на судищи, повелѣ привести мужа. окрестъ его сташе клеветницы, ни едину вину нанесоша ихже (непщевахъ аз)[12] [-][13]. сьтазанїа же нѣкаа о своеи различнѣи вѣрѣ имаху к нему, и о нѣкоемъ Іс҃ѣ оумершемъ, егоже (павелъ гл҃аше)[14] жива суща· Недооумѣѧ же сѧ азъ еже о семъ възысканїи, (і истазанїи). гл҃а аще хощетъ ити въ Іер҃лимъ, и тамо судъ прїимати о сихъ. павлу же испросившу блюдену быти ему до разсуженїа августа, Повелѣхъ блюсти его дондеже послю его къ кесарю· Агриппа же къ фисту [рече][15], хотѣхъ азъ и самъ чл҃ка (сего) слышати. [онже][16] (рече, оутрѣ)[17] оуслышиши его· На оутрѣи (же)[18] пришедшу агриппѣ и верникїю съ многою гордостїю, и вшедши в судебнѣи полатѣ, съ тысѧщники, и с нарочитыми мужи града, и повелѣвшу фисту, приведоша павла. и (рече)[19] фистъ, агриппо царю, и вси пришедшеи с нами мужїе, видите сего, о немже все множество іудеи сужаху ми, въ Іер҃лимѣ же и здѣ, въпїюще, (ꙗко) не подобаетъ (жити ему)[20] ктому. аз же разумѣвъ ничтоже достоино ему смерти сътворша, [и][21] самому же сему нарицающу севаста суди послати его. о немже извѣстнѣе что писати господину не имамъ, тѣмже (и) приведохъ его пред вами, (-)[22] наипаче пред тѧ (агриппо царю)[23], ꙗко да разсужденїю бывшу, имам что писати. безсловесно бо мнит ми сѧ посылающу юзника. ((а)[24] ꙗже нань вины не)[25] сказати·

Гл҃а, кѕ· за҃, мд·

Агриппа же къ павлу рече, повелѣваетъ ти сѧ о себѣ самому гл҃ати· Тогда павелъ (ѿвѣщеваше простеръ руку)[1]. о всѣхъ о нихже оклеветаемъ есмь ѿ іудеи цр҃ю агриппо, непщую себе бл҃жена (прїити к тебѣ), (хотѧща пред тобою ѿвѣщати дн҃е)[2], паче вѣдца {тѧ суща}[3] всѣм іудейскимъ обычаем же и възысканїемъ. тѣмже молютисѧ, долготерпѣливно послушати мене· Житїе убо мое еже ѿ юности испервa бывшее въ ꙗзыцѣ моемъ въ Іер҃лимѣ, вѣдать вси іудее, вѣдѧще мѧ испервa, аще хотѧт свѣдѣтельствовати, ꙗко по извѣстнѣи ереси

і юдейські старці, просячи проти нього засуду. **16** До них я відповів, що немає у римлян звичаю видати якогось чоловіка на загибель скоріше ніж оскаржений не має перед лицем його оскаржувачів, і не матиме змоги відповісти за свій злочин. **17** Як же вони тут зійшлися, я зовсім не забарився, *а* на другий день, сівши на суді, я наказав привести чоловіка. **18** Оскаржувачі, ставши довкруги нього, не принесли ані одне оскарження з того, про що я підозрівав. **19** Вони ж з ним мали якісь суперечки про свою різну віру і про якогось Ісуса, що помер, про якого Павло говорив, що є живим. **20** А я, розгубившись в цьому розгляді і суперечці, говорив, чи він не хоче іти до Єрусалиму і там прийняти суд відносно цього. **21** А як Павло попросив, щоб його стерегти до вирішення Августа, я наказав його стерегти, доки не пошлю його до цісаря. **22** Агриппа ж сказав до Феста: І я сам бажав чути цього чоловіка. Він же сказав: Завтра його почуєш. **23** А на другий день, коли прийшов Агриппа і Вернікія з великою гордістю і коли увійшли до судової палати з тисяцьками і з шляхетними мужами міста, і коли Фист наказав, привели Павла. **24** І сказав Фист: Агриппо, царю, і всі мужі, що прийшли з нами, бачите цього, про якого мені в Єрусалимі і тут докучало все множество юдей, кричучи, що йому більше не належиться жити. **25** Я ж, зрозумівши, що він не зробив нічого гідного смерті, і як же він сам відкликався до севаста, я судив його послати. **26** Про нього ж щось докладнішого написати панові не маю, тому і я привів його перед вас, особливо перед тебе, Агриппо, царю, щоб, дослідивши, я мав щось писати. **27** Бо мені здається недоречним, як посилаю в'язня, не зазначити те обвинувачення, що проти нього.

Глава 26, *поч. 49*

1 Агриппа ж сказав до Павла: Наказується тобі про себе самого говорити. Тоді Павло відповідав, простягнувши руку: **2** Про все, про що оскаржений я є юдеями, царю Агриппо, вважаю себе блаженним, що я прийшов до тебе, бажаючи перед тобою сьогодні відповісти, **3** особливо тому що ти є обізнаний зі всіма юдейськими звичаями і питаннями. Тому прошу тебе терпеливо мене вислухати. **4** Отже, моє життя, що від молодості, що від початку було в моєму народі в Єрусалимі, знають всі юдеї, **5** які мене знають від початку, аби хотіли свідчити. Бо по відомій єресі нашої

віри я жив як фарисей. **6** І нині я стою суджений за надію обіцянки, що була від Бога нашим батькам, **7** до якої надіються дійти наших дванадцять племен, безперервно служачи ніч і день. За цю надію я є оскаржений юдеями, царю Агриппо. **8** Хіба ви вважаєте неймовірним, що Бог воскрешає мертвих? **9** Бо я, отже, вважав себе противником імені Ісуса Назорея, *і* що належиться зробити багато противного, **10** *що я і зробив в Єрусалимі, і багатьох зі святих я замикав у в’язницях, одержавши владу від архиєреїв. Як же вони були вбивані, я давав згоду. **11** І багато разів, мучаючи їх на всіх зборах, я примушував хулити, дуже ворогуючи проти них. Я *їх* переслідував і аж до зовнішніх міст. **12** Ідучи ж до них до Дамаску з владою і наказом, що від архиєреїв, **13** в полудень в дорозі я побачив, царю, з небес сяйво більше від сонячного, світло, що осяяло мене і тих, що йшли зі мною. **14** А як ми всі впали на землю, я почув голос, що говорив до мене і казав єврейською мовою: Савле, Савле, чого мене переслідуєш? Тяжко тобі є змагатись проти бодця. **15** Я ж сказав: Хто ти є, Господи? Він же сказав: Я є Ісус, якого ти переслідуєш. **16** Але встань і стань на свої ноги, бо на це я тобі з’явився, щоб зробити тебе слугою і свідком того, що ти бачив, і того, що тобі об’явлю, **17** вибираючи тебе з юдейського народу і з поган, до яких Я тебе пошлю, **18** щоб відкрити їхні очі, щоб вони відвернулися від темряви до світла, і від влади сатани до Бога, щоб вони одержали відпущення гріхів і насліддя між святими вірою в Мене. **19** Тому, царю Агриппо, я не противився небесному видінню, **20** *але скоріше тим, що були в Дамаску, і в Єрусалимі, в кожній юдейській околиці, і поганам, я проповідую покаятися і навернутися до Бога, роблячи діла, гідні покаяння. **21** *Задля цього юдеї, схопивши мене в святилищі, хотіли роздерти. **22** Отже, одержавши поміч від Бога, стоячи аж до цього дня, свідчу малому ж і великому, не говорячи нічого, за винятком того, що пророки і Мойсей говорили, що має статися. **23** Чи то муку приймає Христос, чи то перший з воскресіння мертвих, світло має проповідувати юдейському народові і поганам. **24** Як же він це відповідав, Фест великим голосом сказав: Чи біснуєшся, Павле! Багато книг тебе заводять до безумності! **25** Він же сказав: Не біснуюся, шляхетний Фесте, але говорю

вищ. 8 | вищ. 9 | вищ. 21

нашеа вѣры, жихъ фарисеи· И нынѣ о оупованїи обѣтованїа, (бывшаго ѿ Ба къ ѿцемъ нашимъ)[4], стою судимъ, в немже обѣнадесѧте колѣнѣ наши беспрестани нощь и днь служаще, надѣютсѧ дойти. о немже оупованїи оклеветаемъ есмь ({царю агриппо}[5] ѿ іоудеи)[6]. что невѣрно судитсѧ вами, аще Бъ мртвыа възставлѧет; азъ бо оубо мнѣхъ себе противу имени Іса назореа, ꙗко подобаетъ многа (сътворити съпротивна)[7], *еже и сътворихъ въ Іерлимѣхъ. и многи ѿ стыхъ азъ въ темницахъ затворихъ, еже ѿ архїереи область прїемь. оубиваемом же имъ прилагахъ съвѣтъ, и на всѣхъ сонмищахъ множицею муча ихъ принуждахъ хулити, прейзлиха же враждуа на нихъ, гонѧхъ даже и до внѣшнихъ градовъ· въ нихже иды въ дамаскъ, съ областїю и повелѣнїемъ еже ѿ архїереи, в полудне на пути видѣхъ царю, съ нбсе паче сїанїа слнчнаго осїавши мѧ свѣтъ, і иже съ мною идущихъ. всѣм же падшимъ намъ на землю, слышахъ гласъ [глющь къ мнѣ, и вѣщающь][8] еврейскимъ ꙗзыкомъ. савле савле, что мѧ гониши; жестоко ти есть противу рожну прати· Азъ же рѣхъ, кто еси Гн; Он же [-][9] рече, азъ есмь Іс егоже ты гониши. но въстани, и стани на ногу своею. на се бо ꙗвихсѧ ти сѧ, сътворити тѧ слугу и свѣдѣтелѧ, ихже видѣлъ еси [-][10] і ихже ꙗвлю тебѣ, изимаа тѧ ѿ людїи (іоудейскихъ) и ѿ ꙗзыкъ, к нимже азъ (тѧ послю)[11], ѿверсти очи ихъ, да обратѧтсѧ ѿ тмы въ свѣтъ, и ѿ области сатанины къ Бгу, еже прїати имъ оставленїе грѣхомъ, и достоѧнїе въ стыхъ вѣрою иже въ мѧ· Тѣмже царю агриппо, не быхъ противенъ нбному видѣнїю. *но сущимъ въ дамасцѣ прежде, и въ Іерлимѣхъ, въ всѧку же страну іоудейску и ꙗзыком проповѣдаю покаатисѧ, и обращатисѧ къ Бгу, достоина покаанїю дѣла творѧще· *Сихъ ради мѧ іоудее емше [-][12] въ стилищи хотѧху растерзати· Помощь оубо оулучивъ ꙗже ѿ Бга, даже до дне сего (стоѧ, свѣдѣтельствую)[13] малу же и велику, ничтоже кромѣ вѣщаѧ, ихже прроцы рекоша хотѧщихъ быти, и моусеи· Аще муку прїемлет Хс, аще первый ѿ въскрешенїа мертвыхъ, свѣтъ хощетъ проповѣдати людемъ (іоудейскимъ) и ꙗзыком· Сїа же ему ѿвѣщавающу, фистъ велїемъ гласомъ (рече)[14], бѣснуешили сѧ павле. многїа тѧ книги въ нейстовьство прелагаютъ· (Он)[15] же, не бѣснуюсѧ рече державныи фисте, но истинны и цѣломудрїа глы вѣщаю. вѣсть бо о сихъ царь, к немуже и съ дерзновенїемъ глю. оутай-

вы і | вы д | вы іа

ти бо сѧ ѥмꙋ что ѿ сихъ не вѣрꙋю ни ѥдіно· Нѣсть бо въ оуглѣ сътворено се· Вѣрꙋеши ли царю агриппо прркомъ? вѣмъ ꙗко вѣрꙋеши· Агриппа же къ павлꙋ рє҃. въ малѣ мѧ препираеши христіѧнина быти· Павелъ же (рече). молилъ оубо быхъ бга и въ малѣ и въ мнозѣ, не токмо тебе, но и всѣ слышащїи мѧ днесь, быти (имъ) тацѣмъ, ꙗкоже и азъ ѥсмь, кромѣ оузъ сихъ. [и сїа рекшꙋ ѥмꙋ, въста][16] царь, і игемон, и верникїа и сѣдѧщеи с ними. и ѿшедше беседовахꙋ дрꙋгъ къ дрꙋгꙋ глще, ꙗко ничтоже смерти (достоино или оузамъ)[17] [-][18] творитъ члкъ сеи· Агриппа же фистꙋ рече, ѿпꙋщенъ можаше члкъ сеи быти, аще не бы нарицалъ кесарѧ· {И тако сꙋди ѥмꙋ игемон, послати (его) къ кесарю}[19]·

правдиві і розумні слова, **26** бо про це знає цар, до якого і говорю з відвагою, бо не вірю, щоб йому щось одне з цього затаїлося, адже це не є зроблене в закутку. **27** Чи віриш, царю Агриппо, в пророків? Знаю, що віриш. **28** Агриппа ж сказав до Павла: Вкоротці мене переконаєш стати християнином. **29** Павло ж сказав: Отже, я благав Бога і в короткому, і в довгому, щоб не тільки ти, але і всі, що мене сьогодні чують, стали такими, яким і я є, за винятком цих кайдан. **30** І як він це сказав, встав цар, і ігемон, і Вернікія, і ті, що сиділи з ними, **31** і відійшовши, говорили один до одного, кажучи, що цей чоловік не робить нічого, гідного смерті або кайдан. **32** Агриппа же сказав Фестові: Цей чоловік міг би бути відпущеним, якщо б не покликався на цісаря. І так ігемон вирішив послати його до цісаря.

Гл҃а, кз· за҃, н·

И (ꙗкоже)[1] сꙋжено бысть ѿплыти намъ въ италїю, предаахꙋ павла же, і (ины нѣкїа)[2] юзники сотникꙋ имене іꙋлїю, спиры севастїискїа· *Въшедше же въ корабль адрамискыи, въсхотѣвше плыти въ асїискаѧ мѣста, ѿвезохомсѧ, Сꙋщꙋ с нами аристархꙋ македонѧнинꙋ ѿ солꙋнѧ· Въ дрꙋгїи же пристахомъ въ сидонѣ. Члколюбїе же іꙋлїе павлови дѣѧ, повелѣ къ дрꙋгомъ ѿшедша прилѣжанїе оулꙋчити· И ѿтꙋдꙋ ѿвезшесѧ, прїидохомъ въ кѷпръ, Зане вѣтри бѣхꙋ противни. Пꙋчинꙋ же кѷлїкїискꙋю и памфѷлїискꙋю преплывше, Прїидохомъ въ мѷрꙋ ликїискꙋ. И тꙋ обрѣтъ сотникъ корабль алеѯандрыскыи пловꙋщь въ италїю, всади ны вонь· Въ мнозѣ же дни косно плавающе, и ѥдва бывше въ книдѣ, не оставлѧющꙋ насъ вѣтрꙋ, Преплыхомъ въ крит иже въ салмонъ. Ѥдва же избирающе (краи)[3], Прїидохомъ на мѣсто нѣкое нарицаемое доброе пристанище, идѣже (бѣ близъ гра)[4] ласеи. Многꙋ же времени минꙋвшꙋ· И сꙋщꙋ оуже съблазненꙋ плаванїю, занеже и постъ оуже бѣ пришелъ, съвѣтоваше павелъ глѧ имъ, Мꙋжїе вижꙋ ꙗко съ досаженїемъ, и многою тщетою, не токмо бремени и кораблю, но и дшамъ нашимъ хощетъ быти плаванїе· Сотникъ же кормъчїю и навклира послꙋшаше паче, неже ли павломъ глемыхъ· Не добрꙋ же пристанищꙋ сꙋщꙋ къ озимѣнїю, корабницы съвѣщаша ѿвестисѧ ѿтꙋдꙋ, аще како възмогꙋтъ достигше въ фѷникїю озимѣти, въ пристанищи критѣмъ, зрѧщимъ на ливꙋ и къ хорꙋ. Дъхнꙋвшꙋ же югꙋ,

в҃ крн҃ аі

Глава 27, *поч. 50*

1 І коли було вирішено нам відплисти до Італії, передали ж Павла та деяких інших в'язнів сотникові на ім'я Юлій з севастійського полку. **2** *Ввійшовши ж до адрамитського корабля, що мав пливти до азійських місць, ми відпливли, коли з нами був Аристарх, македонець з Солуня. **3** В наступному ж дні ми причалили до Сидону. А Юлій, виказуючи Павлові чоловіколюб'я, дозволив, пішовши до друзів, скористатись послугою. **4** І відпливши звідти, ми прийшли до Кіпру, тому що вітри були супротивні. **5** А перепливши килікійське і памфилійське море, ми прийшли до Мири ликійської. **6** І сотник, знайшовши там александрійський корабель, що плив до Італії, посадив нас на нього. **7** А повільно пливучи через багато днів і заледве доплившли до Кніду, бо нам не давав вітер, ми перепливли до Криту, що в Салмоні. **8** Ледве ж минувши край, ми прийшли на якесь місце, що називається Добра Пристань, де близько було місто Ласей. **9** А як минуло багато часу і плавба вже була небезпечною, тому що ж і піст вже був прийшов, Павло радив, **10** кажучи їм: Мужі, бачу що плавба може бути з небезпекою і великою втратою не тільки для товару і корабля, але й для наших душ. **11** А сотник більше слухав керманича і власника судна, ніж те, що говорив Павло. **12** Оскільки ж пристань не була доброю для зимівлі, моряки змовилися звідти відплисти, якщо якось зможуть, дійшовши до Финікії, перезимувати в критській пристані, що звернена до півдня і до північного заходу. **13** Як же подув південний вітер, думаючи

кор2. 11

осягнути своє бажання, піднявши вітрила, пливучи попри берег, вони прийшли до Криту. **14** А по недовгому часі повіяв йому супротивний бурний вітер, що називається евроклидон. **15** Як же схопило корабель, і він не міг протистояти вітрові, піддавшись хвилям, ми були несені. **16** А минувши якийсь острів, що називається Клавдій, ми заледве змогли втримати корабель, **17** витягнувши його, всяким способом ми помагали, підкріплюючи корабель, боячись, щоб не попасти в Сирт. Спустивши вітрило, так ми були несені. **18** А на другий день, як буря нас дуже кидала, ми викидали вантаж, **19** і на третій день своїми руками ми викинули знаряддя корабля. **20** Та оскільки ані сонце, ані звізди не з'явилися через багато днів, а немала буря налягала, вповні пропадала вся надія, щоб нам спастися. **21** А поскільки довго не їли, тоді Павло, ставши серед них, сказав: Треба було, отже, о мужі, послухавши мене, не відпливати з Криту – і оминути це нещастя і втрату. **22** І ось нині благаю вас бути бадьорими, бо не буде погибелі ні однієї душі з вас, хіба корабля. **23** Бо переді мною в цій ночі став божий ангел той, кого я є, якому ж і служу, **24** кажучи: Не бійся, Павле! Тобі треба стати перед цісарем, і ось тобі Бог подарував всіх, що з тобою пливуть. **25** Тому бадьортеся мужі, бо вірю Богові, що буде так, як мені було сказано. **26** Нам же треба дійти до якогось острова. **27** Коли була чотирнадцята ніч, як нас несло в Адріатичній глибині, опівночі моряки здогадувалися, що вони наближаються до якоїсь країни. **28** І вимірявши глибину, знайшли двадцять сажнів. А трохи пройшовши і знову вимірявши, знайшли п'ятнадцять сажнів. **29** А боячись, щоб якось не попасти в скелясті місця, кинувши з носа корабля чотири якорі, ми молилися, щоб настав день. **30** А як моряки шукали втекти з корабля і спустили човен в море під вимовкою, наче хочуть з носа спустити якорі, **31** Павло сказав до сотника і до вояків: Якщо ці не залишаться на кораблі, ви не зможете спастися. **32** Тоді вояки відрізали шнури човна і залишили, щоб він упав. **33** Поки мав настати день, Павло просив всіх прийняти їжу, кажучи: Нині, чекаючи, залишаєтесь чотирнадцятий день без їжі, не ївши нічого. **34** Тому вас благаю взяти їжу, бо це є на ваше спасіння, адже ані одному з вас не впаде волос з голови. **35** Сказавши ж це і взявши

мнѣвше волю (свою) ѹлучити, (възeмше вѣтрила, везѹщеса въскраи)[5], прїидоша въ крит. не по мнозѣ же възвѣ противенъ ему вѣтръ бурен, нарицаемыи [евроклидонъ][6]. въсхищену же бывшу кораблю, и не могущу съпротивитиса вѣтру, въдавшеса (волнамъ) носими бѣхом. Остров же нѣкїи мимотекше, нарицающьса [клавдїи][7], (едва възмогохом)[8] ѹдръжати корабль, егоже вземше (всакими образом) помагаху подоутвръжающе корабль, боащесе же са да не в сиртъ въпадут. низпустивше парусъ, сице {носими бѣхом}[9], велми же обуреваемом намъ, на утрѣи измѣтанїе твораху бременемъ. и въ третїи (днь) своима рукама ѩдрило корабленое [вергохомъ][10]. Ни слнцу же ни звѣздам ѩвльшемса на многи дни, зимѣ же не малѣ належащи. Прочее ѿимашеса надежда вса еже спстиса намъ. многу же неѩденїю сущу. Тогда ставъ павелъ посредѣ ихъ, рече. подобаше убо ѡ мужїе послушавше мене, не ѿвестиса ѿ крита. избыти же досаженїа сего и тщеты. и (се) нынѣ молю вы блгодушъствовати, Погибель бо дши ни единого буде ѿ васъ, развѣ корабла. престà бо ми в сїю нощь, (-)[11] егоже (азъ есмь)[12] емуже и служу, аггелъ (бжїи) гла. не боиса павле, кесарю ти подобает престати. и се дарова тебѣ бгъ вса плавающаа с тобою. тѣмже дръзаите мужїе, вѣрую бо бгови ѩко тако буде, имже образомъ рчено ми быстъ. въ остров же нѣкїи подобаетъ нам ѿпасти. ѩкоже четвертаанадесать нощь бысть, носимомъ нам въ адрїискои пучинѣ въ полунощи, непщеваху корабленицы приближитиса (им) къ нѣкоеи странѣ. І измѣривше глубину, обрѣтоша саженеи двадесать. Мало же прешедше, и паки измѣривше, обрѣтоша саженеи, патьнадесать. Боаще же са да не како въ пруднаà мѣста {въпадутъ}[13]. ѿ носа (кораблю) връгше котвы четыре, (молахомса)[14] да днь буде. Корабленицы же ищущемъ бѣжати ис корабла, и низвѣсившемъ ладїю въ море, извѣтом ѩко ѿ носа (хотаще котвы)[15] прострѣти. Рече павелъ к сотнику и воином, аще не сїи пребудутъ въ корабли, вы спстиса не можете. Тогда (воини ѿрѣзаша)[16] ужа ладїицы, и оставиша ѿпасти. доньдеже (хоташе днь)[17] быти, молаше павелъ всѣх прїати пищу гла. Четыренадесатыи днесь днь чающе не ѩдше пребываете ничтоже вкусивше. Тѣмже молю вас прїати пищу, се бо къ вашему спасенїю есть. Ни единому бо ѿ васъ власъ ѿ главы ѿпаде. рекъ же сїа, и приемъ хлѣбъ, блгодари бга предъ всѣми,

(-)[18] преломль, нача ясти. благонадежни же быше вси, и тіи пріаша пищу. бѣ же (въ кораблѣ всѣхъ душъ)[19] двѣстѣ седмьдесятъ шесть. Насыщше же ся брашна, облегчиша корабль, изметающе пшеницу в море. егда же день бысть, землѧ не познавахꙋ, нѣдро же нѣкое сматрахꙋ имꙋще пѣсокъ, въ неже съвѣщаша аще можно есть извлещи корабль. и анкиры събраше везахꙋся по морю, (и) купно ослабише ꙋже кормилом, и въздвигше малое вѣтрило, (и дыхающꙋ вѣтрецꙋ везохомся на край)[20]. въпаше же въ мѣсто исопно, оставиша корабль, и носꙋ ꙋбо опрѣвшꙋся, пребысть недвижимъ. кормило же разъбивашеся ѿ нꙋжа волнъ. воином же съвѣтъ бысть, да ꙋжники побиют, да не кто поплывъ избѣгнет. Сотникъ же хотяше съблюсти павла, възбрани (съвѣтꙋ ихъ)[21]. повелѣ же могꙋщим плавати въскочьшеи прѣвѣе (изыти на край)[22]. (а)[23] прочіи ови ꙋбо на дщицахъ, ови же на нѣчемъ ѿ карабля. и тако бысть всѣмъ спастися на землю.

хліб, він подякував Богові перед всіма, *і* переломивши, почав їсти. **36** А всі, підбадьорившись, прийняли їжу. **37** Було ж всіх душ на кораблі двісті сімдесят шість. **38** А наситившись їжею, вони облегшили корабель, викидаючи пшеницю в море. **39** Коли ж настав день, вони не пізнавали землі, а бачили якусь затоку, що мала пісок, до якої змовилися витягнути корабель, якщо це можливо. **40** І піднявши якорі, вони пливли по морі, і заразом розв'язавши мотузки корми і піднявши мале вітрило, оскільки дув вітрець, ми пустилися до берега. **41** А наскочивши на мілке місце, вони залишили корабель, і коли ніс, отже, запоровся, він став непорушним, корму ж трощила сила хвиль. **42** А порада вояків була, щоб повбивати в'язнів, щоб хтось не втік, попливши. **43** Сотник же бажав зберегти Павла, він заборонив їхньому наміру, а наказав тим, що можуть плавати, вскочивши, першими вийти на берег. **44** А інші, отже, – одні на дошках, інші ж на дечому з корабля. І так сталося, що всі спаслися на землю.

Глава, ки. зач, на.

Спасени же)[1] бывше (иже о павлѣ ѿ корабля), тогда (разꙋмѣша)[2] яко (мелетіи)[3] остров нарицается. варвари же творяхꙋ не мало милосердіе намъ. възгнѣщьше бо огнь, пріаша всѣхъ насъ, за (настоящіи дождь)[4] и зимꙋ. Съграмаждьшꙋ же павлꙋ (множество рождіа)[5], и възложшꙋ на огнь. *Ехидна ѿ теплоты изшедши, секнꙋ въ рꙋкꙋ его. (и) якоже видѣша варвари висящꙋ змію ѿ рꙋки его, (глаголахꙋ другъ къ другꙋ)[6], всяко ꙋбіица есть человѣкъ сей, егоже спасена ѿ моря, сꙋд (божіи) жити не ѿстави. Той же ꙋбо ѿтрясъ змію въ огнь, не пострада ничтоже зла. они же чаяхꙋ его хотяща възгорѣтися, или пасти внезапꙋ мертва. о многѣ же того чающем и зрящемъ ничтоже ѕла в немъ бывша, претворшеся глаголахꙋ (бога того быти)[7]. окрестъ же мѣста оного бѣахꙋ села прьваго въ островѣ именем поплія, иже пріимъ насъ, три дни любезнѣ и сердечнѣ ꙋчреди. *бысть же ѿцꙋ поплієвꙋ огнем и водным трꙋдом одрьжимꙋ лежати. к немꙋ (же) павелъ вшед и помолився, (и) възложъ рꙋцѣ (свои) нань, исцѣли его. Семꙋ же бывшꙋ, и прочіи (имꙋщеи недꙋги въ островѣ)[8], прихожахꙋ, і исцѣлевахꙋся, иже (-)[9] многими честьми почтоша нас, и ѿвозящимся (намъ дарованіа многа възнесше), полагахꙋ

мл ѕі

мл ѕі

Глава 28, *поч. 51*

1 Як же врятувалися з корабля ті, що з Павлом, тоді пізнали, що острів називається Мальта. **2** Варвари ж робили нам немале милосердя, бо, запаливши вогонь, прийняли всіх нас задля тривалого дощу і морозу. **3** А коли Павло нагромадив багато хмизу і поклав на вогонь, *гадина, виповзши з теплоти, вкусила його в руку. **4** І коли варвари побачили, що змія звисала з його руки, говорили один до одного: Цей чоловік напевно є вбивцею; йому, що спасся з моря, божий суд не дав жити. **5** Отже ж, той, стрясши змію у вогонь, не потерпів нічого злого. **6** Вони ж чекали, що він загориться або нагло впаде мертвим. Як же довго того очікували і бачили, що нічого злого в ньому не було, змінившись, говорили, що він був богом. **7** Навколо ж того місця були посілості першого на острові на ім'я Поплій, який нас прийнявши, три дні він любязно і сердечно угостив. **8** *Сталося ж, що батько Поплія був охоплений гарячкою і водною хворобою, а Павло, ввійшовши до нього, і помолившись, і поклавши на нього свої руки, оздоровив його. **9** А як це сталося, і інші на острові, що мали недуги, приходили і оздоровлялися. **10** Вони нас вшанували багатьма почестями, і як ми відпливали, принісши багато дарів, давали те, що на потребу. **11** А по трьох місяцях ми

мар. 16

мар. 16

відпливли в александрійському кораблі, присвяченому Діоскурам, що перезимував на острові, **12** і допливши до Сиракуз, ми перебули дні три, **13** а відпливши звідти, ми прийшли до Ригії, і по одному дні, як повіяв південний вітер, в другому дні ми прийшли до Потиол, **14** де, знайшовши братів, ми далися ними намовити перебути сім днів. І так ми прийшли до Риму. **15** І там брати, почувши про нас, вийшли нам назустріч аж до Апієвого торгу і трьох корчм. Павло, побачивши їх і подякувавши Богові, набрав сміливості. **16** Коли ж ми прийшли до Риму, сотник передав в'язнів воєводі, а Павлові дозволив перебувати самим зі своїм воякомсторожем. **17** А сталося, що по трьох днях Павло скликав тих, що були першими в юдеїв. Як же вони зійшлися, він до них говорив: Мужібрати, я не зробив нічого противного проти народу або батьківських звичаїв. Я був переданий в'язнем єрусалимлянами в руки римлян, **18** які, розсудивши мою справу, хотіли відпустити, тому що ані однієї смертельної провини не було в мені. **19** А як юдеї говорили проти, мені конечним було відкликатись до цісаря, не-начебто я мав якусь скаргу проти мого народу. **20** Отже, з цієї причини я попросив вас побачити і говорити, бо я є обкладений цими кайданами задля ізраїлевої надії. **21** Вони ж до нього сказали: Ми про тебе ані не одержали письмо від юдеїв, ані ніхто з братів, прийшовши, не сповістив або сказав щось злого про тебе. **22** Просимо ж від тебе почути, що ти думаєш, бо про цю єресь нам є відомо, що всюди їй противляться. **23** Як же призначили йому день, численні прийшли до нього в гостинницю, яким він говорив, свідчачи про боже царство, переконуючи ж їх з закону Мойсеєвого і пророків в тому, що про Ісуса, від ранку і аж до вечера. **24** І отже, одні повірили в те, що говорилося, інші ж не вірили. **25** А не годячись одні з одними, відходили, як Павло сказав одне слово, що Святий Дух добре сказав пророком Ісаєю до ваших батьків, **26** кажучи: *Іди до цього народу і скажи: Слухом почуєте, та не зрозумієте, і бачачи побачите, і не будете бачити. **27** Бо серце цього народу стало тяжким, і вухами тяжко чули, і прижмурили свої очі, щоб часом не побачили очима, і *не* почули вухами, і *не* зрозуміли серцем, і *не* навернулися – і Я їх оздоровив. **28** Отже, хай буде вам відомим, що боже спасіння послано до поган, і самі слухайте. **29** І як він це сказав, юдеї відійшли, маючи між собою велику суперечку. **30** А

іс. 6 мат. 13 мар. 4 лук. 8 ів. 12 рим. 11

ꙗже на потребꙋ. По трехъ же мцехъ ѿвезохомъсѧ въ корабли, презимѣвшѝ въ островѣ алеѯандрьстѣ подписаномъ диоскоры, и доплывше в сиракꙋсы, пребыхо дни три, ѿтꙋдꙋ (же) ѿплывше. Прїидохо въ ригїю и по єдиномъ дни, възвѣявшꙋ югꙋ, въ вторыи днь прїидохомъ въ потиолъ, идѣже обрѣтше братїю, оумолени быхомъ ѿ нихъ пребыти днїи семь, и тако въ ри прїидохомъ. И тꙋ братїѧ слышавше ꙗже о на. изыдоша въ срѣтенїе наше, даже до (апїева)[10] торга и трїехъ корчемницъ. ихже видѣвъ павелъ, (и) благодаривъ ба, прїѧ дръзновенїе. Єгда же прїидохомъ в ри, [сотникъ преда оужники воеводѣ. павлꙋ же повелѣ][11] пребывати о себѣ, съблюдающимъ єго воиномъ. Бысть же по днехъ трехъ, съзвати (павлꙋ)[12] сꙋщаа їоудеомъ прьвыѧ. Съшедшемъ же сѧ имъ, глаше к ни. (мꙋжїе братїе азъ)[13] ничтоже съпротивно (сътвори)[14] людемъ, или обычаемъ отеческымъ, оужникъ ѿ їерлимлѧнъ преданъ быхъ въ рꙋцѣ римлѧно, иже разсꙋдивше ꙗже о мнѣ хотѧхꙋ пꙋстити, зане ни єдиныи винѣ смртныи быти въ мнѣ. съпротив же глющемъ їоудеомъ, нꙋжа ми бысть нарицати кесарѧ, не ꙗко на ꙗзыкъ мои имѣѧ что оклеветати. Сеѧ ради оубо вины оумоли васъ видѣти и беседовати. надежда же ради їилевы веригами сими обложенъ єсмь. Они же к немꙋ рѣша, мы ни писанїа о тебѣ прїахо ѿ їоудеи, ни прише кто ѿ братїѧ възвѣсти или гла что о тебѣ зло. Молим же сѧ ѿ тебе слышати, ꙗже мꙋдрьствꙋеши. о ереси же сеи вѣдомо (е на)[15], ꙗко всюдꙋ съпротивъ глема е. оуставивше же емꙋ днь, прїидоша к немꙋ въ страннопрїемницꙋ множаишїи, имже сказаше свѣдѣтельствꙋѧ цртвїе бжїе, оувѣрѧѧ же ихъ ꙗже о їсѣ, ѿ закона моѵсеова и пророкъ, ѿ оутра даже (и) до вечера. и ови оубо вѣровахꙋ глемы, ови же не вѣровахꙋ. не съгласни же сꙋще дрꙋгъ къ дрꙋгꙋ, ѿхожахꙋ. рекшꙋ павлꙋ гль єдинъ. Ꙗко добрѣ дхъ стыи гла исаїемъ прркомъ къ ѿцемъ вашим гла, *Иди к людемъ си и рцы, слꙋхомъ оуслышите, и не имате разꙋмѣти. и видѧще оузрите, и не имате видѣти. одебелѣ бо срце людїи сихъ, и оушима тѧжко слышаша, и очи свои смѣжиша, да не како видѧ очима, и оушима оуслыша, и срце оуразꙋмѣютъ, и обратѧтсѧ, і исцѣлю ихъ. вѣдомо оубо да бꙋде вамъ, ꙗко ꙗзыкомъ послася (-)[16] спсенїе бжїе, Сами и да слышатъ. [И сїа томꙋ рекшꙋ, ѿидоша їоудее, много имꙋще въ себѣ взы-

исаїа ѕ мѳ гі мр д лꙋ и іоа ві крм аі

скáнїе][17]. Пребы́сть же пáвелъ двѣ лѣтѣ ис-пóлнь своéю мъздóю, и прїимáше вс҄ѧ прихо-дѧ́щаѧ к немꙋ̀ проповѣ́дꙋѧ̀ цр҇ствїе бж҇їе, и оу҆ча̀ ꙗ҆́же о҆́ г҇ѣ (нáшемъ) і҆с҇ѣ х҇ѣ, съ всѧ́-кимъ дерзновéнїе невъзбрáнно.

Павло перебув два роки вповні на своєму утриманні і приймав всіх, що до нього приходили, **31** проповідуючи боже царство і навчаючи те, що про нашого Господа Ісуса Христа, з усякою сміливістю, без заборони.

Конéцъ дѣѧ́нїемъ ст҇ыхъ а҆п҇лъ.
И҆мать в себѣ, г҇лаꙋ, к҇и.
а҆ зачáлъ цр҇кóвныхъ, н҇а.

Кінець Діянь Святих Апостолів.
Має в собі 28 глав,
а 51 – церковних початків.

Сказáнїе събóрнаго послáнїа, і҆áковлѧ.

Розповідь про Соборне Послання Якова.

Понеже сáмъ і҆ꙗ́ковъ сїе пи́ше сꙋ́щимъ ѿ о҆бою̀ на́десѧте колѣ́нꙋ, разсѣ́ѧвшимсѧ, и҆ вѣ́ровавшимъ въ г҇а нáшего і҆с҇ х҇а. пи́шет же оу҆чи́телно послáнїе, оу҆ча̀ о҆ различныхъ и҆скꙋшéнїихъ, коѐ оу҆бо е҆сть ѿ б҇га, кое҆ же ѿ своего̀ ср҇ца ч҇лкомъ. и҆ ꙗ҆́ко не слóвомъ тóкмо, но и҆ дѣ́ломъ показáти вѣ́рꙋ подобáетъ, и҆ ꙗ҆́ко не слы́шателїе закóнꙋ, но творцы̀ о҆правъдáютсѧ. о҆ богáтых же завѣщаваетъ, да не лꙋ́чши творѧтсѧ ни́щихъ богáтїи въ цр҇квахъ, но пáче и҆ оу҆ꙗ҆́звлѧ́ютсѧ ꙗ҆́ко презори́ви. и҆ конéцъ оу҆тѣшáѧ о҆би́димыѧ, и҆ пр҇еповелѣвáѧ и҆ долготерпѣ́ти до пришéствїа х҇ва. и҆ наоу҆чи́въ о҆ тръпѣ́нїи, ѿ і҆ѡ́ва бл҇гаго тръпѣ́нїа. повелѣвáетъ призвáти попы̀ цр҇кóвныѧ над болѧ́щими, и҆ тщáтисѧ о҆бращáти заблꙋждьшаѧ къ и҆́стинѣ. бы́ти бо о҆ семъ възмездїе ѿ г҇а, о҆ставлéнїю грѣхомъ, и҆ си́це скончавáетъ послáнїе.

Оскільки сам Яків його пише тим, що в розсіянні з дванадцятьох поколінь і які повірили в Господа нашого Ісуса Христа, він пише повчальне послання, навчаючи про різні спокуси: отже, які є від Бога, а які в людей від власного серця. І що не тільки словом, але й ділом треба показати віру, і що не слухачі закону, але виконавці будуть оправдані. А відносно багатих він заповідає, щоб багаті не вважалися кращими від бідних в церквах, але радше хай їх картають, бо вони горді. І вкінці він потішає покривджених і наказує їм бути довготерпеливими до Христового приходу. І повчивши про терпіння від доброго терпіння Йова, він наказує покликати церковних попів до хворих і дбати про повернення заблудлих до правди, бо за це є винагорода від Господа – відпущення гріхів. І так він закінчує послання.

СОБОРНЕ ПОСЛАННЯ ЯКОВА

Глава 1, *поч. 50*

1 Яків, раб Бога і Господа Ісуса Христа – дванадцятьом племенам, що в розсіянні. Вітаю! **2** Майте всяку радість, мої брати, коли впадаєте в різні спокуси, **3** *знаючи, що випробування вашої віри виробляє витривалість, **4** а витривалість хай має досконале діло, щоб ви були досконалі і бездоганні і щоб вам нічого не бракувало. **5** Якщо кому з вас бракує премудрості, хай просить в того, що дає всім разом і не докоряє – в Бога. І йому буде дано. **6** *Хай же просить з вірою, зовсім не сумніваючись. Бо хто сумнівається, є подібним до морського хвилювання, що колихане і розвіюване вітрами. **7** Хай та людина не думає, що одержить щось від Бога. **8** *Він,* чоловік двоєдушний, непостійний в усіх своїх дорогах. **9** Хай же хвалиться покірний брат у своїм вивищенні, **10** а багатий – у своєму приниженні, *тому що мине так як цвіт трави. **11** Бо засяяло сонце зі спекою і висушило траву, і її цвіт відпав, і пропала краса її лиця. Так і багатий в'яне у своїй ході. **12** *Блаженний чоловік, що перетерпить спокусу, тому що, бувши спокушеним, одержить вінець життя, якого Бог обіцяв тим, що Його люблять. **13** Ніхто спокушуваний хай не каже, що я є спокушуваний Богом, адже Бог не є спокусником *до* злого, Він же нікого не спокушує. **14** Кожний же спокушається своєю похоттю, що затягує і обманює, **15** тоді похоть, зачавши, родить гріх, а вчинений гріх родить смерть. **16** Не обманюйтеся, мої улюблені брати. **17** Кожний добрий дар і кожний досконалий дар є згори, що сходить від Батька світла, у якого немає зміни або тіні переміни. **18** Бо забажавши, Він породив нас словом правди, щоб ми були якимось початком його створінь. *поч. 51*

19 Тому, мої улюблені брати, *хай всяка людина буде швидкою слухати і повільною говорити, повільною до гніву, **20** бо гнів чоловіка не чинить божої справедливості. **21** Задля цього, відклавши всяку нечистоту і надмір злоби, в лагідності приймайте посаджене слово, що може спасти ваші

рим. 5
дія. 5

мат. 7
мар. 11
лук. 11
ів. 14
і 16

сир. 14
іс. 40
пет1. 1

йов. 5
при. 3
єв. 12
апо. 3

при. 17

СОБОРНОЕ ПОСЛАНІЕ ІАКОВЛЕ

Гл҃а, а҃. за҃, н҃.

Іа́ковъ[1] б҃у и г҃у і҃с х҃у ра́бъ, обѣ́манадесяте колѣ́нома иже въ разсѣ́аніи радоватися. всяку ра́дость имѣ́ите бра́тіе моа̀, егда̀ въ искуше́нія въпадаете различна. *вѣдаще ꙗко искуше́ніе ва́шеа вѣ́ры, съдѣловаетъ трьпе́ніе. терпе́ніе же дѣ́ло съвръше́но да и́мать, ꙗко да бу́дете съвершени и всецѣ́ли, и ничи́мже лише́ни. аще (-)[2] кто ѿ васъ лише́нъ есть премудрости. да про́ситъ ѿ даю́щаго б҃а всѣмъ вкупѣ, и не поноша́юща, и да́стьса ему. *да про́ситъ же вѣ́рою, ничто́же сумна́са. сумна́и бо са уподо́бися волънѣ́нію морско́му вѣтры възмѣта́ему и развѣва́ему. да не (-)[3] мни́тъ ч҃лкъ онъ ꙗко пріиметъ что ѿ (б҃га)[4]. мужъ двоеду́шенъ, неустро́енъ въ всѣ́хъ путехъ своихъ. да хва́литъ же са братъ смире́ныи, въ высотѣ̀ своей бога́тыи же, въ смире́ніи своемъ, *занѐ ꙗкоже цвѣтъ тра́вныи мимои́детъ. въсія́ бо с҃лнце съ зно́емъ, і иссуши траву̀, и цвѣтъ еа̀ ѿпадѐ, и б҃голѣпіе лица еа̀ поги́бе. с҃ице и бога́тыи въ хоже́ніи своемъ (увада́етъ)[5]. *бл҃женъ мужъ иже претрьпитъ искуше́ніе, занѐ искусенъ бывъ, пріиметъ вѣнецъ жи́зни, егоже обѣща̀ {б҃ъ}[6] любащимъ его. Никтоже искуша́емъ да г҃летъ ꙗко ѿ б҃га искуша́емъ есмь. б҃ъ бо нѣстъ искуси́тель ѕлы́мъ, не искуша́етъ же той никогоже. Ко́ждо же искуша́етса ѿ своеа̀ по́хоти влекомъ и прельща́емъ. таже по́хоть заче́нши ража́етъ грѣхъ, грѣ́хъ же съдѣа́нъ ража́етъ смерть. не льсти́тесa бра́тіе моа възлюбленаа. вся́ко даа́ніе б҃го, и вся́къ даръ съвръше́нъ свы́ше есть, сходя ѿ ѡ҃ца свѣтомъ, оу негоже {нѣсть}[7] премене́нія или преложе́нію стѣ́нь. въсхотѣ́въ {бо породи}[8] на҃ сло́вомъ и́стины въ еже быти намъ, нача́токъ нѣ́кіи създа́ніомъ его. за҃, на҃.

[Тѣмже][9] бра́тіе моа̀ възлюбленаа̀, *да бу́детъ всякъ ч҃лкъ ско́ръ оуслы́шати, (и) ко́сенъ г҃лати, ко́сенъ въ гнѣвъ. гнѣвъ бо мужу, правду б҃жію не съдѣва́етъ. сего ради ѿло́жьше всяку скверну і избы́токъ ѕло́бы, въ кротости пріимите всаждéнное сло́во, могуще

кр҃и е҃
дѣ҃а е҃

м҃а з҃
м҃а аі
л҃у аі
іо҃а ді
и ѕі

іс сир҃а ді
ісаі҃а м҃
а҃ петр҃ а҃

іѡ҃ е҃
при҃ г҃
евре҃ ві
апока҃ г҃

при҃ зі

спсти дшѧ ваша, *бывайте же творцы слову, а не токмо слышателе, прельщающе себе самѣ. зане аще кто (есть слышатель слову)[10] а не творецъ, таковый уподобисѧ мужу смотрѧющу лице бытїа своего въ зерцалѣ. усмотри бо себе, и ѿиде, и абїе забы каковъ бѣ. Приникїи же в законъ съвръшенъ свободѣ, и пребывъ, [сей][11] не слышатель забытливъ бывъ, но творецъ дѣлу, сей блаженъ въ дѣланїи своемъ будетъ. Аще кто мнитсѧ добродѣтеленъ быти [въ васъ][12], (и) не (обуздаваетъ)[13] ѧзыка своего, но (льститъ)[14] срдце свое, сего суетна есть добродѣтель. (вѣра)[15] {бо}[16] чиста и нескверна пред бгомъ и ѿцемъ сїа есть, еже посѣщати сирыхъ и вдовицъ въ скорбѣхъ ихъ, (и) нескверна себе съблюсти ѿ мира.

душі. **22** *Будьте же творцями слова, а не тільки слухачами, обманючи себе самих. **23** Тому що, якщо хтось є слухачем слова, а не виконавцем, такий став подібним до чоловіка, що оглядає обличчя свого буття в дзеркалі. **24** Бо він побачив себе і відійшов та відразу забув яким був. **25** Хто ж вдивляється у досконалий закон свободи і перебуває *в ньому*, цей став не слухачем-забудьком, але творцем діла, цей буде блаженний у своїх ділах. **26** Якщо хто з вас думає, що є чеснотливим і не приборкує свого язика, але обманює своє серце, його чеснотливість є марна. **27** Адже чиста і непорочна віра перед Богом і Батьком є ця, щоб відвідувати сиріт і вдовиць в їхньому горі і зберегти себе від світу непорочним.

мат. 7; рим. 2

Глава, в҃. зач, нв҃.

Братїе моа *не на лица зраще имѣите вѣру гͣа нашего іс ха славы. аще бо вниде въ сонмище ваше мужъ, злат перстень носѧ (и) в ризѣ свѣтлѣ. внидет же и нищъ въ худѣ одежи, [и възрите][1] на носѧщего ризу свѣтлу, и речете [ему][2], ты сѧди здѣ добрѣ. и нищему речете, ты стани [тамо, или сѧди здѣ][3] на подножїи моемъ, [и не][4] расмотристе в себѣ и быѕте судїѧ помышленїемъ злы. слышите братїе моа възлюбленаа, не бгъ ли избра нищаа {мира сего}[5], богаты въ вѣрѣ, и наслѣдники цртвїю, еже обѣща любѧщимъ его; вы же укористе нищаго. не богатїи ли насилуютъ вамъ, и тїи влекутъ вы на судища; не тїи ли хулѧтъ доброе имѧ нареченное на васъ; аще убо законъ съвръшаете цркїи по писанїю, *възлюбиши искренаго своего ꙗкоже самого себе, добрѣ творите. аще ли на лица зрите, (то) грѣхъ съдѣваете, *обличаеми ѿ закона ꙗко преступницы. Иже бо весь законъ съблюдетъ, съгрѣшит же въ единомъ, бысть всѣмъ повиненъ. *рекїи бо не прелюбы сътвориши, реклъ есть, и не убїеши. аще ли не прелюбы сътвориши, убиваеши же. бысть преступникъ закону. тако глте и тако творите, ꙗко закономъ свободномъ хотѧще судъ прїѧти. судъ бо без милости не сътворшему милости. хвалитсѧ милость на судѣ. зач, нг҃.

Каѧ польза братїе моа, аще вѣру глетъ кто имѣти, дѣла же не иматъ, еда можетъ вѣра спсти его; *аще [же][6] братъ или сестра нага будета, и лишени будета дневныа пища, речет же кто има ѿ васъ, идѣта с миромъ, грѣитасѧ и насыщайтасѧ, не дастъ же има тре-

Глава 2, *поч. 52*

1 Мої брати, *майте віру Господа нашого слави – Ісуса Христа, не дивлячись на обличчя! **2** Бо якщо до вашого збору ввійде муж, що носить золотий перстень і в світлій одежі, а ввійде і бідний в бідній одежі, **3** і ви поглянете на того, що носить світлу одіж, і йому скажете: Ти сядь тут вигідно; а бідному скажете: Ти стань там або сядь тут на моєму підніжжі, – **4** і ви не розсудили в собі і стали суддями поганих задумів. **5** Слухайте, мої улюблені брати: чи не Бог вибрав бідних цього світу, багатих у вірі і спадкоємців царства, яке обіцяв тим, що Його люблять? **6** Ви ж зневажили бідного. Чи не багаті вам чинять насильство і ті тягнуть вас на суди? **7** Чи не ті хулять гарне ім’я, яким вас названо? **8** Отже, якщо виконуєте царський закон згідно з Писанням: *Полюбиш свого ближнього, як самого себе, – добре робите. **9** Якщо ж дивитесь на обличчя, то робите гріх, *засуджувані законом як переступники. **10** Бо хто збереже ввесь закон, а згрішить в одному, – став винуватий в усьому. **11** *Бо Той, хто сказав: Не чинитимеш перелюб, – сказав і: Не уб’єш! Якщо ж не робиш перелюб, а вбиваєш, – ти став переступником закону. **12** Так говоріть і так робіть, бо одержите суд законом свободи. **13** Адже суд є без милосердя тому, що не зробив милосердя. Милосердя хвалиться на суді. *поч. 53*

мойз. 19; мойз. 1 і 16; при. 24; сир. 44

мойз. 19; мат. 5; мар. 12; рим. 13; гал. 5

мойз. 19; мойз. 1 і 16

мат. 19

14 Яка користь, мої брати, якщо хтось каже, що віру має, а не має діл? Чи віра може його спасти? **15** *Якщо ж брат або сестра будуть нагі і будуть позбавлені щоденної їжі, **16** а хтось з вас їм скаже: Ідіть з миром, грійтеся і насичуйтеся, а не дасть їм

лук. 3; ів1. 3

потрібне для тіла, – яка користь? **17** Так і віра, якщо немає діл, є в собі мертва. **18** Але хтось скаже: Ти маєш віру, я ж маю діла. Покажи мені твою віру з твоїх діл, і я тобі покажу мою віру з моїх діл. **19** Ти віриш, що є один Бог? Добре робиш. І біси вірять і тремтять. **20** Чи ж хочеш зрозуміти, о марний чоловіче, що віра без діл є мертва? **21** Чи наш батько Авраам не оправдався з діл, *принісши свого сина Ісаака на жертовник? **22** Чи бачиш, що віра співдіяла його ділам і віра вдосконалилася з діл? **23** І сповнилося Писання, що говорить: *Авраам же повірив Богові, і йому зачислено в праведність, і він був названий божим другом. **24** Чи бачите, отже, що людина оправдується з діл, а не з самої віри? **25** Так само ж і *Раав, блудниця, чи не оправдалась з діл, прийнявши розвідників і вивівши їх іншою дорогою? **26** Бо так як і тіло без духа є мертве, так і віра без діл є мертва.

мой1. 22; мой1. 15 рим. 4 гал. 3; іс нав. 2

бованїе телесное, кая польза; тако и вѣра аще (дѣлъ не имать)[7], мертва есть о себѣ. Но речетъ кто, ты вѣру имаши, (азъ же)[8] дѣла имамъ. покажи ми вѣру твою [ѿ][9] дѣлъ [твоихъ][10], и азъ [покажу тебѣ][11] ѿ дѣлъ моихъ вѣру [мою][12]. ты вѣруеши яко [богъ единъ есть][13]; добрѣ твориши. и бѣси вѣруютъ и трепещутъ. хощеши же ли разумѣти о человѣче суетне, яко вѣра без дѣлъ мертва есть; авраамъ ѿецъ нашъ, не ѿ дѣлъ ли оправдася. *вознесъ исаака сына своего на олтарь; видиши ли, яко вѣра поспѣшествоваше дѣломъ его и ѿ дѣлъ вѣра совершися; и совершися писанїе глаголющее, *вѣрова же авраамъ богови, и вмѣнися ему въ правду, и другъ божїи наречется. зрите ли [убо][14] яко ѿ дѣлъ оправдается человѣкъ, а не ѿ вѣры единыя; такожде же и *раавь блудница не ѿ дѣлъ ли оправдася, прїемше {соходники}[15], и инымъ путемъ изведше (ихъ). Якоже бо (и) тѣло без духа мертво есть, тако и вѣра без дѣлъ мертва есть.

Глава 3, *поч. 54*

мат. 23; сир. 14 і 15 і 19

1 *Мої брати, не ставайте численними учителями, знаючи, що одержимо більший осуд, **2** бо всі багато грішимо. *Якщо хто не грішить словом, цей досконалий чоловік, спроможний приборкати і все тіло. **3** Бо ось і коням вкладаємо вуздечки в уста, щоб нам корилися, і повертаємо все їхнє тіло. **4** Ось і кораблі, будучи великими і гнаними бурхливими вітрами, повертаються малим стерном, куди тільки хоче бажання керманича. **5** Так само ж і язик: є малим членом і дуже хвалиться. Ось вогонь малий, і які великі речі він спалює. **6** І язик – вогонь, прикраса неправди. Так і язик співіснує між нашими членами, занечищаючи все тіло і палячи коло нашого буття, і є палений гієною. **7** Адже ж всякий рід звірів і птахів, гадів же і риб приборкується і є приборканим людською природою, **8** а язика ніхто з людей не може приборкати, бо *він* необмежене зло, повний смертоносної їді. **9** Ним ми благословимо Бога і Батька і ним проклинаємо людей, які створені за божою подобою. **10** З тих же уст виходить благословення і клятва. Не годиться, мої улюблені брати, щоб це так було. *поч. 55*

11 Бо чи джерело з одного потоку видає солодкість і гіркоту? **12** Чи може, мої брати, фіга родити оливки або виноградна лоза фіґи? Так само ані одне джерело не може давати солону і солодку воду. **13** Хто премудрий і досвідчений між вами?

Глава, г. зач, нд.

Не* мнози учители бываите братїе моя, вѣдуще яко болшее осужденїе прїимемъ, много бо согрѣшаемъ вси. *аще кто въ словѣ не согрѣшаетъ, сей совершенъ мужъ, силенъ обуздати и все тѣло. {се}[1] бо (и) конемъ узды во уста влагаемъ, да повинуются намъ и все тѣло ихъ обращаемъ. се и корабли велицы суще, и ѿ [жестокихъ вѣтровъ][2] затачаеми, обращаются малымъ кормилцемъ, яможе аще стремленїе правящаго хощетъ. такожде (же) и языкъ малъ удъ есть, и велми хвалится. се [малъ][3] огнь (и) коль велицы вещи сожигаетъ. и языкъ огнь, лѣпота неправдѣ. {сице и}[4] языкъ водворяется во удесѣхъ нашихъ, скверня все тѣло, и паля около твари {нашея}[5], и опаляемся ѿ геены. всяко бо естество звѣрей же и птицъ, гадъ же и рыбъ, умучается и умучится естествомъ человѣческимъ. языкъ же никтоже [можетъ ѿ человѣкъ умучити][6], неодержимо (бо) зло, исполнь яда смертоносна. тѣмъ благословляемъ [бога][7] и ѿца, и тѣмъ кленемъ человѣки, иже по подобїю божїю бывшая. ѿ тѣхъ же устъ исходитъ благословенїе и клятва. не подобаетъ братїе моя (возлюбленая) симъ тако бывати. зач, не.

Еда убо источникъ ѿ единого устїа истачаетъ сладкое и горкое; еда можетъ братїе моя, смоковница маслины творити, или виноградная лоза смоквы; [такожде][8] [ни единъ источникъ слану и][9] сладку творити воду. Кто премудръ и

хꙋдогъ въ ва҃с: да покаже҃т ѿ добраго житїѧ дѣла своѧ въ кротостнѣй премꙋдрости. аще ли зависть горькꙋ имате и рвенїе въ {ср҃цыхъ}[10] ваших, не хвалитесѧ ни лжите на истиннꙋ· Нѣсть сїѧ премꙋдость свыше низходѧщи, но земна, дш҃евна, бѣсовъска· Идѣже бо зависть и рвенїѧ, тꙋ нестроенїе, и всѧка зла вещь· ч҃ ѧже свыше премꙋдрость, прьвѣе ꙋбо чиста е҃, пото҃ же мирна, кротка, бл҃гопокорлива, исполнь мл҃ти и плодовъ благыхъ. несꙋмѣнна. [и][11] нелицемѣрьна· Пло҃ же правды (съмиренїемъ)[12] сѣетсѧ творѧщи҃ миръ·

Хай покаже свої діла з доброго життя в лагідній премудрості. **14** Якщо ж маєте гірку заздрість і сварливість у ваших серцях, не хваліться ані не говоріть брехні на правду. **15** Це не є премудрість, що сходить згори, але земна, душевна, бісівська. **16** Бо де є заздрість і чвари, там безладдя і всяка річ зла. **17** А та премудрість, що згори, отже, найперше є чистою, потім же мирною, лагідною, поблажливою, повною милосердя і добрих плодів, нелицемірна і без вагання. **18** А плід праведності примиренням сіється тим, що чинять мир.

Гл҃а, д҃·

Откꙋдꙋ брани [и свары въ ва҃с][1]: не ѿсюдꙋ ли ѿ сластей ваши҃х воюющихъ въ ꙋдесѣхъ ваши҃х: желаете, и не имате· Ꙋбиваете и завидите, и не можете ꙋлꙋчити. свараетесѧ и борете, {и не имате}[2], зане не просите· Просите, и не приемлете, зане зл҃ѣ просите, да въ сластехъ ваши҃х иждивете· [Прелюбодѣицы и][3] прелюбодѣица, не вѣсте ли ѩко любы мира {сего}[4], вражда бг҃ꙋ е҃. иже бо въсхоще҃т дрꙋгъ быти мирꙋ, врагъ бж҃їи бываетъ· Или мните ѩко всꙋе писанїе гл҃етъ, къ зависти желаетъ дх҃ъ, иже вселисѧ в ны: болшꙋю же даетъ бл҃гть· Тѣмже гл҃етъ, *г҃ь горды҃м противитсѧ, смиренным же даетъ бл҃годать· за҃, нѕ҃·

Повинитесѧ ꙋбо бг҃ꙋ *противите же сѧ дїаволꙋ, и бѣжи҃т ѿ ва҃с. приближитесѧ бг҃ꙋ, и приближитсѧ вамъ· Очистите рꙋцѣ грѣшницы, (-)[5] исправите ср҃ца (ваша) двоедꙋшнїи· Постражите и слезите и плачитесѧ, смѣ҃х вашъ въ плачь да обратитсѧ, и радость в сѣтованїе. *смиритесѧ пре҃д {бг҃омъ}[6], и възнесе҃т вы· Не оклеветаите дрꙋгъ дрꙋга братїе. оклеветаѧй {бо}[7] брата, или осꙋжаѧй брата своего, оклеветаетъ зако҃н, и осꙋжаетъ законъ. аще ли закон осꙋжаеши, нѣси творецъ законꙋ, но сꙋдїи· Єдинъ есть законоположникъ, и сꙋдїи, могїи сп҃сти и погꙋбити· *Ты же кто еси осꙋжаѧй дрꙋга: слышите нн҃ѣ гл҃ющеи, дн҃е [и][8] ꙋтрѣ поидемъ в сей гра҃д, и сътворимъ тꙋ лѣто [єдино][9], и кꙋплю дѣе҃м и приобрѣтенїе. иже не вѣсте что ꙋтрѣ (слꙋчитсѧ)· Каѧ [бо][10] жизнь ваша: пара ꙋбо есть, иже въмалѣ ѩвлѧетсѧ, потом {же}[11] исчезае҃т. вмѣсто еже бы гл҃ати ва҃м, *аще г҃ь въсхоще҃т, и живи бꙋдемъ и сътвори҃м сїе или оно. нн҃ѣ же хвалитесѧ въ гордынѧхъ ваших· всѧка хвала такова, зла есть. вѣдащемꙋ (же) ꙋбо

Глава 4

1 Звідки між вами бійки і чвари? Чи не з цього – з ваших пристрастей, що воюють у ваших членах? **2** Ви пожадаєте – і не маєте, вбиваєте і заздрите – і не можете осягнути, сваритеся і воюєте – і не маєте, тому що не просите. **3** Просите – і не одержуєте, тому що зле просите, щоб розтратити у ваших пристрастях. **4** Перелюбники і перелюбниці, чи не знаєте, що любов цього світу – це ворожнеча проти Бога? Бо хто побажає бути другом світу, стає божим ворогом. **5** Або *чи* думаєте, що даремно Писання говорить: До заздрості прагне дух, що поселився у нас. **6** Більшу ж ласку Він дає, тому говорить: *Господь гордим противиться, а покірним дає ласку.

поч. 56

7 Отже, підкоріться Богові, а *протиставтеся дияволові, і він втече від вас. **8** Наблизьтеся до Бога, і Він наблизиться до вас. Очистіть руки, грішники, випряміть ваші серця, двоєдушні. **9** Терпіть, і сльозіть, і плачте. Хай ваш сміх обернеться в плач, а радість – у смуток. **10** *Упокоріть себе перед Богом, і Він вас вивищить. **11** Не обмовляйте один одного, брати. Бо той, хто обмовляє брата або засуджує свого брата, обмовляє Закон і засуджує Закон. Якщо ж ти засуджуєш закон, ти не є виконавцем закону, але суддя. **12** Є один законодавець і суддя, що може спасти і погубити. *Ти ж хто є, що засуджуєш друга? **13** Слухайте нині ви, що кажете: Сьогодні і завтра підемо до цього міста й перебудемо там один рік, і торгуватимемо, і зароблятимемо. **14** Ви, що не знаєте, що станеться завтра, – яке ваше життя? Воно, отже, є пара, що *на* мить з'являється, а потім пропадає. **15** Замість того, щоб вам сказати: *Якщо Господь схоче і будемо живими, то зробимо це чи інше. **16** Нині ж ви хвалитеся у ваших гордощах. Кожна така хвала є поганою.

при. 3; пет1. 5
еф. 4
пет1. 5
рим. 14
дія. 19; кор1. 4

Slavonic margin: при г҃; а҃ петр е҃ — ефе҃ д҃ — а҃ петр е҃ — кри д҃і — дѣѧ҃ д҃і; а҃ кри д҃

17 А той, отже, що вміє робити добро і не робить, гріх йому є.

добро̀ творити, и҆ не творѧ́щꙋ, грѣ́хъ є҆мꙋ̀ є҆́сть·

Глава 5

1 Прийдіть нині, багаті, плачте і ридайте над вашими жахливими злиднями, що на вас находять. **2** Ваше багатство згнило, і вашу одіж молі поїли. **3** Ваше золото і срібло, *яке ви назбирали в останні дні, поржавіло, і їхня іржа буде на свідчення проти вас і з'їсть ваше тіло, як вогонь. **4** Ось платня робітників, що обробляли ваші ниви, вами затримана, кричить, і крики тих, що жали, ввійшли до вух Господа Саваота. **5** Ви повеселилися на землі і насолодилися, ви вигодували ваші серця, немов на день зарізу. **6** Ви засудили, вбили Праведного. Він вам не протиставиться. **7** Будьте терпеливими, отже, мої брати, до господнього приходу. Ось рільник очікує дорогоцінний плід від землі, маючи над ним терпеливість, доки не одержить ранній і пізній дощ. **8** Отже, і ви будьте терпеливими. Скріпіть ваші серця, бо наблизився Господній прихід. **9** Не нарікайте один на одного, брати, щоб ви не були засудженими. Ось суддя стоїть перед дверима. *поч. 57*

рим. 2

Глⷡ҇а, є҃·

Прїидѣте нн҃ѣ богатїи плачитесѧ (и҆ рыдаите)[1] ѡ҆ лю́тыⷯ скорбехъ ваши҆ грѧдꙋщиⷯ {на вы}[2]· Богатьство ваше и҆згни, и҆ ризы ваша мо́лїе поѧдоша, зла́то ваше и҆ сребро̀ и҆зоржавѣ, и҆ ржа̀ и҆хъ в послꙋшество̀ на васъ бꙋдетъ, и҆ снѣсть плоти ваша а҆ки ѻ҆гнь (*єгоже) снискасте въ послѣднѧѧ дни· Се̑ мзда̀ дѣлателїи, дѣлавши҆ нивы ваша лишени ѿ васъ, въпїетъ, и҆ въпїенїѧ жавши҆ въ ꙋ҆ши г҃а савао҆да внидоша· Възвеселистесѧ на земли, и҆ насладистесѧ, ѹ҆питасте с҃рца ваша [а҆ки][3] въ днь заколенїѧ· осꙋдисте, ѹ҆бисте праве҃наго, не противитсѧ ва҆. длъготрьпите ѹ҆бо братїе (моа) до пришествиѧ г҃нѧ. се земледѣлецъ ждетъ чтнаго пло҆ ѿ землѧ̀ долготерпѧ ѡ҆ немъ, дондеже прїиметъ [дождь][4] ранъ и҆ позденъ· долготерпите {ѹ҆бо}[5] и҆ вы. ѹ҆твердите с҃рца ваша, ꙗ҆ко пришествїе г҃не приближисѧ· Не въздыхаите [дрꙋгъ на дрꙋга братїе][6], да не ѡ҆сꙋжени бꙋдете· се сꙋдїѧ пре҆ двермѝ стоитъ·

крⷪ҇ н҃в

за҃, и҆з·

10 Мої брати, майте образ терпіння і терпеливості пророків, які говорили господнім іменем. **11** Ось щасливими називаємо тих, що терпіли. Ви чули про терпіння Йова і знаєте Господній кінець, що Господь є дуже милосердний і щедрий. **12** Понад усе, мої брати, *не кляніться ані небом, ні землею, ані іншою якоюсь клятвою. Хай буде ж вам те, що так, – так, і те, що ні, – ні, щоб ви не впали в лицемірство. **13** Якщо хтось між вами терпить зло, хай молиться. Якщо хтось радіє, хай співає. **14** Якщо хтось між вами хворіє, хай покличе церковних презвитерів і хай помоляться над ним, *помазавши його олією в господнє ім'я. **15** І молитва віри спасе хворого, і Господь його підніме, і коли він вчинив гріхи, йому відпустяться. **16** Отже, визнавайте один одному гріхи і моліться один за одного, щоб ви виздоровіли, бо багато може ревна молитва праведного. **17** *Ілля був людиною, подібний до нас нахилами. І він помолився молитвою, щоб не було дощу, і на землі не падав дощ три роки і шість місяців. **18** І він знову помолився – і небо дало дощ, і земля видала свій плід. **19** *Браття, якщо хтось з вас заблукає з дороги правди, а хтось його на-

мат. 5

мар. 6

црс1. 17 і 3

лук. 4

мат. 18

лук. 17

мой3. 19

Ѡ҆бра҆ прїимѣте [братїе моа][7], ѕлострастїю и҆ длъготерпѣнїю, пророкы, и҆же гл҃аша и҆мене҃ г҃нимъ· се блажи҃ терпѣщаа. Терпѣнїе і҆ѻ҆вово слышасте, и҆ кончинꙋ г҃ню видѣсте, ꙗ҆ко многомл҃тивъ є҃ г҃ь, и҆ щедръ· Прежде всѣхъ (-)[8] братїе моа, *не кленѣтесѧ, ни нбо҆ ни землею, ниже {и҆ною клатвою коею}[9]· Бꙋди же вамъ, еже ей, ей. и҆ еже ни, ни. да не [в лицемѣрїе][10] впадете· Зло стражетъ ли кто҆ въ васъ; да мл҃твꙋ дѣетъ. бл҃годꙋшьствꙋетъ ли кто҆; да пое҆. болитъ ли кто҆ въ васъ; да призове҆ попы̀ црковныѧ, и҆ да мл҃твꙋ сътворѧтъ на҆ нимъ, *помазавше єго масломъ въ и҆мѧ г҃не· И҆ молитва вѣры, сп҃етъ болѧщаго, и҆ въздвигнетъ єго, г҃ь· И҆ а҆ще грѣхи бꙋде҆ сътворилъ, {ѿпꙋстѧтсѧ}[11] є҆мꙋ· И҆сповѣдаите ѹ҆бо дрꙋгъ дрꙋгꙋ съгрѣшенїа, и҆ молитесѧ дрꙋгъ за дрꙋга, ꙗ҆ко да и҆сцѣлѣете· много {бо}[12] може҆ мл҃тва праве҃наго поспѣшествꙋема· *И҆лїа чл҃къ бѣ подобострастенъ на҃, и҆ мл҃твою помолисѧ, да не бꙋде҆ дож҃, и҆ не ѻ҆дожди по земли лѣта три, и҆ м҃цъ шесть. и҆ паки помолисѧ, и҆ нбо дождь дасть, и҆ землѧ̀ прозѧбе пло҆ свои· *Братїе а҆ще кто҆ въ васъ заблꙋдитъ ѿ {пꙋти и҆стинны}[13], и҆ ѻ҆братитъ кто҆ єго, да

мⷴ҇а є҃

мⷴ҇а ѕ҃

а҃ цр҃ з҃і и҃ г҃ лꙋ҃ д҃

мⷴ҇а иі лꙋ҃ з҃і г҃ мо҃ д҃і

вѣ́сть, ꙗ҆́кѡ ѡ҆брати́вый грѣ́шника ѿ заблꙋжде́нїѧ пꙋти̑ є҆гѡ, (и҆) спсе́тъ дꙋ́шꙋ [ѿ сме́рти][14], и҆ покры́етъ мно́жество грѣхѡ́въ·

верне, **20** хай знає, що той, хто навернув грішника з блудної його дороги, він і спасе душу від смерті, і покриє велике число гріхів.

Коне́цъ ї҆а́кѡвлю събо́рномꙋ посла́нїю.
И҆мать в себѣ̀, гл҃а, є҃·
а҆ зача́лъ цр҃ко́вныхъ, и҃·

Кінець Соборного Послання Якова.
Має в собі 5 глав,
а 8 церковних початків.

Сказа́нїе собо́рномꙋ петро́вꙋ посла́нїю пе́рвомꙋ·

Розповідь про Перше Соборне Послання Петра

Сї́е пи́шетъ бл҃же́ный пе́тръ посла́нїе ꙋ҆чи́телно въ расѣ́ѧнїи сꙋ́щимъ ї҆ꙋде́ѡмъ, и҆ бы́вшимъ хртїѧ́номъ, поне́же бо ѿ ї҆ꙋде́и вѣ́роваша, ꙋ҆тверже́етъ и҆́хъ. и҆ пе́рвѣе ꙋ҆бо повѣ́дꙋетъ, и҆ сказꙋ́етъ ꙗ҆́ко ꙗ҆́же въ х҃а вѣ́ра, ѿ прро́къ възвѣсти́сѧ, и҆ тѣ́ми и҆зъꙗсни́сѧ є҆́же кро́вїю є҆гѡ и҆зба́вленїе, ꙗ҆́ко тѣ́миже и҆ ꙗ҆зы́ком бл҃говѣсти́шасѧ вс҃ѧ, в ꙗ҆́же жела́ютъ а҆́гг҃ли прини́кнꙋти. та́же съвѣща́въ досто́йно зва́вшаго жи́телствовати. повелѣва́етъ и҆ цр҃ѧ почита́ти. жена́м же и҆ мꙋже́мъ є҆ди́номы́слїе завѣщава́етъ· и҆ ѡ҆ нравѣ́хъ наказа́въ ма́ло, повѣ́дꙋетъ ꙗ҆́ко и въ а҆́дѣ бы́сть ѿ г҃а про́повѣдь сп҃се́нїа и҆ въскрсе́нїа. да и҆ пре́жде ꙋ҆ме́ршеи въскрс҃нꙋтъ, и҆ сꙋдѧ́тсѧ ꙋ҆бо съ пло́тїю, бл҃гтїю же въскрсе́нїа пребꙋ́дꙋтъ. и҆ ꙗ҆́ко кончи́на всѣ́хъ ꙋ҆же прибли́жисѧ. и҆ подоба́етъ всѣ́мъ гото́вымъ бы́ти ꙗ҆́ко сло́во ѿда́ти сꙋдїи. и҆ та́ко сконче-ва́етъ посла́нїе·

Блаженний Петро пише це повчальне послання тим юдеям, що є в розсіянні і стали християнами. Він їх підкріплює, бо вони повірили від юдеїв. І по-перше, отже, розповідає і говорить, що віра в Христа була сповіщена пророками і ними подано пояснення про Його спасіння кров'ю, бо ними і народам сповіщено все, про що бажають знати ангели. І закликавши гідно жити, відповідно до Того, хто покликав, наказує і царя шанувати. Жінкам же і мужам заповідає однодумність і, трохи повчивши про звичаї, говорить, що і в аду була від Господа проповідь про спасіння і воскресіння, щоб і ті, що раніше померли, воскресли і були суджені з тілом та встояли благодаттю воскресіння. Також всім треба бути готовими, щоб віддати слово судді. І так він закінчує послання.

СОБО́РНОЕ ПОСЛАНЇЕ ПЕТРОВО

СОБОРНЕ ПОСЛАННЯ ПЕТРА

Гл҃а, а҃· за҃, н҃и·

Глава 1, *поч. 58*

Пе́тръ[1] а҆пл҃ъ і҆с҃ х҃въ, и҆збра́ннымъ прише́лцемъ разсѣ́ѧнїа. по́нтꙋ, гала́тїи, каппадо́кїи, а҆́сїи, и҆ вїди́нїи· По предзрѣ́нїю б҃а (и҆) ѿц҃а, въ ст҃ы́нѧ дх҃а, въ послꙋша́нїе и҆ кропле́нїе кро́ви і҆с҃ х҃вы. бл҃гть ва̑м и҆ ми́ръ да ꙋ҆мно́житсѧ· за҃· *Бл҃ве́нъ бг҃ъ (-)[2] ѿц҃ъ г҃а на́шего і҆с҃ х҃а, и҆́же по мно́зѣи свое́й мл҃ти, поро́жей на́съ въ ꙋ҆пова́нїе жи́во въскрсе́нїемъ і҆с҃

а҃ кор҃ а҃
є҆фе̑ а҃

1 Петро, апостол Ісуса Христа, – вибраним розсіяним переселенцям Понту, Галатії, Каппадокії, Азії і Вітинії. **2** За передбаченням Бога і Батька, на святість Духа, в послух і окроплення крові Ісуса Христа, хай вам ласка і мир помножаться! **3** *Благословенний Бог, Батько нашого Господа Ісуса Христа, який зі свого великого милосердя породив

кор1. 1
еф. 1

нас до живої надії воскресінням Ісуса Христа з мертвих, **4** до нетлінного, і непорочного, і нев'янучого насліддя, що на небесах збережене для нас, **5** які божою силою збережені вірою на спасіння, що готове з'явитися в останні часи. **6** Цим трохи нині радійте, якщо можна, засмучені в різних напастях, **7** щоб випробування вашої віри, яка багато цінніша від золота, що гине, та випробовувана вогнем, знайшлася на похвалу, і славу, і честь у відкриття Ісуса Христа, **8** якого, не бачивши, любите, на якого нині, не споглядаючи, а вірячи, радійте непогамовною і прославленою радістю, **9** одержуючи повноту вашої віри – спасіння душ. **10** Про це спасіння розвідували і досліджували пророки, які провістили вашу ласку, **11** досліджуючи, в котрий або в який час в них об'являв Христовий дух, раніше свідчачи про Христове терпіння і славу, що після цього. **12** Яким відкрите було, що не їм самим, але ж і нам служили ці, що нині сповіщені вам тими, що благовістили вам Святим Духом, посланим з неба, на що ангели бажають поглянути. *поч.*

хвымъ ѿ мéртвыхъ, въ наслѣдїе нетлѣ́нно и҆ нескверно и҆ неоу҆вадáемо, съблюдéно на нб҃сехъ въ васъ, и҆́же си́лою бж҃їею съблюдены́ вѣ́рою, въ сп҃сéнїе готóво ꙗ҆ви́тисѧ въ́ времѧ послѣ́днее. о҆ нéмже рáдꙋитесѧ мáло нн҃ѣ, а҆́ще лѣ́по є҆́сть, прискóрбъни бывше въ различныхъ напáстехъ, да и҆скꙋшенїе вáшеѧ̀ вѣ́ры, мнóго чт҃нѣ́йше злáта ги́бнꙋща, о҆гнéмъ же и҆скꙋшéна, о҆брáщетсѧ въ похвалꙋ̀ и҆ слáвꙋ и҆ чéсть, въ ѿкровéнїи і҆с҃ хв҃ѣ. є҆гóже не [видѣ́вше][3] любити, на негóже нн҃ѣ не зрѧ́ще, вѣ́рꙋюще же, рáдꙋитесѧ рáдостїю неи҆зглаго́ланною и҆ прослáвленною, прїемлюще конца вѣ́рѣ вáшеи, сп҃нїе дꙋ́шамъ· о҆ нéмже сп҃сенїи взыскáша і҆ и҆спытáша пррⷪ҇оцы, и҆́же о҆ вáшеи бл҃гти прорéкшеи̇̀, и҆спытáюще въ кáково и҆ли въ кое врéмѧ ꙗ҆влѧ́ше в ни́хъ дх҃ъ хв҃ъ прéжде свѣдѣтельствꙋѧ о хв҃ыхъ страстéхъ, и҆ ꙗ҆́же по сихъ слáвахъ, и҆мже ѿкрысѧ ꙗ҆́ко не и҆мъ самѣмъ, (но и҆) на́мъ же слꙋжа́хꙋ сїа, ꙗ҆́же нн҃ѣ възвѣсти́шасѧ вамъ, бл҃говѣствова́вшими вамъ дх҃омъ ст҃ымъ пóсланнымъ с нб҃се, в нѧ́же желáють а҆́гг҃лы приникнꙋти· зач҃.

лук. 12

13 Тому, улюблені, *підперезавши бедра вашого ума, будучи тверезими, досконало надійтеся на ту ласку, що вам приноситься об'явленням Ісуса Христа. **14** Як діти послуху, не зображаючись попередніми похотями вашого незнання, **15** але Тому святому, що вас покликав, і самі *будьте святими в усьому житті. **16** Тому що є написано: *Будьте святими, так як Я є святим. **17** І якщо *нелицемірно називаєте Батьком Того, *який* судить кожного за ділом, живіть зі страхом час вашого життя, **18** знаючи, що ви були відкуплені від марного вашого життя, переданого батьками не тлінним сріблом або золотом, **19** *але дорогоцінною кров'ю непорочного і неоскверненого ягняти – Христа. **20** *Який, отже, передбачений був перед заснуванням світу, а з'явився в останніх часах задля вас, **21** які через Нього повірили в Бога, який підняв *Його з мертвих і дав Йому славу, щоб ваша віра і надія була на Бога. **22** Очистивши ваші душі духом на послух правди *в нелицемірне братолюб'я, ревно любіть один одного з чистого серця, **23** відроджені не з тлінного насіння, але з нетлінного, словом живого Бога, і який перебуває навічно. **24** *Бо кожне тіло – як трава, і кожна слава людини – як цвіт трави. Висохла трава – і її цвіт відпав. **25** А господнє слово перебуває вічно. Це ж є слово благовістуване у вас.

лук. 1
мойЗ. 11 і 19 і 20
мой5. 10 рим. 2 гал. 2 пар2. 19
еф. 6 кол. 3 муд. 6 сир. 35 дія. 10
кор1. 6 і 7 єв. 9 ів1. 1 апо. 1 рим. 16 еф. 3 кол. 1
тим2. 1 тит. 1
ниж. 2 рим. 12 еф. 4
іс. 40 сир. 14 як. 1 пс. 102

Тѣ́мже (възлюблéнїи), *препоáсавше чресла̀ помышлéнїа вáшего, трезвѧ́щесѧ, съвръшенѣ оу҆повáите на приноси́мꙋю вамъ бл҃гть, ѿкровéнїемъ і҆с҃ хв҃ымъ, ꙗ҆́ко чáда послꙋшáнїю, не преѡ҆бразꙋющесѧ пéрвыми невѣдѣнїа вáшего похотѣ́нїи, но по звáвшемꙋ вы ст҃омꙋ, и҆ сами ст҃и *въ всемъ житїи бꙋ́дите. зане пи́сано є҆сть, [-][4] *ст҃и бꙋдѣте, ꙗ҆́ко а҆зъ ст҃ъ є҆смь. и҆ а҆́ще ѿц҃а называ́ете *нелицемѣ́рно сꙋдѧ́ща комꙋждо по дѣ́лꙋ, съ стрáхомъ жи́тїа вáшего врéмѧ жительствꙋ́йте, вѣ́дѧще ꙗ҆́ко не и҆стлѣ́ннымъ сребромъ и҆ли злáтомъ и҆збáвистесѧ ѿ сꙋ́етнаго вáшего житїа ѿц҃ы предáннаго *но чéстною кро́вїю ꙗ҆́ко а҆гньца непорóчна и҆ нескве́рна хр҃та· *Предъоу҆вѣдѣна оу҆бо прежде сложéнїа ми́ра ꙗ҆вльша же сѧ въ послѣднѧѧ лѣта васъ ради, и҆́же є҆го ради [вѣ́ровавшихъ][5] въ б҃а, въздвигъшаго *є҆го и҆з мéртвыхъ, и҆ слáвꙋ є҆мꙋ дáвша, ꙗ҆́ко да вѣ́ра ваша, и҆ оу҆повáнїе бꙋдеть на́ б҃а. дш҃а вáша о҆чи́стивше въ послꙋшáнїе и҆́стинѣ [дх҃омъ][6], *въ братолю́бїе нелицемѣ́рно, ѿ чи́ста ср҃дца дрꙋгъ дрꙋ́га любите прилѣ́жно, порождéни не ѿ сѣмене и҆стлѣ́нна, но неи҆стлѣ́нна, слóвомъ жива́го б҃а, и҆ пребывáющаго [въ вѣки][7]· *Зане всѧ́ка плоть ꙗ҆́ко трава̀, и҆ всѧ́ка слáва [чл҃кꙋ][8] ꙗ҆́ко цвѣть травныи. и҆сше трава̀ и҆ цвѣть [еѧ̀][9] ѿпаде̇̀, гл҃ъ же гн҃ь пребывáеть въ вѣки. сéй же є҆сть гл҃ъ бл҃говѣствовáный въ васъ·

лꙋ вı
лꙋ а
г мо аı и дı и к
є мо і кри в гал в в пари дı
єфе ѕ кол г мꙋдро ѕ іс си ле дѣа і
а кри ѕ и з євре д а іоа а апока а кри ѕı єфе г кол а
в ти а ти а
ни в кри вı єфе д
ісаїа м іс си дı иꙗко а ѱло рв

Глава, в҃.

Ѿложше* оубо всякꙋ ѕлобꙋ, и всякꙋ лесть, и лицемѣрїе и зависть, и вся клеветы, яко новорожени младенцы, словесное {и}[1] нелестное млеко възлюбите, да о немъ възрастете въ спасенїе· [Понеже][2] вкꙋсисте яко благъ Господь, к немꙋ (же) приходяще, камени живꙋ, ѿ человѣкъ оубо оуничиженꙋ, ѿ Бога же избранꙋ честнꙋ, и сами яко каменїе живо ѕиждѣтеся въ храмъ дꙋховенъ, *священьство свято, възнести {жертвы дꙋховны}[3], благоприятны Богови Їисꙋс Христомъ· Зане писано есть въ писанїи, *се полагаю въ Сїонѣ камень краеоуголенъ избранъ, честенъ. и вѣрꙋяй вонь, не постыдится· Вамъ оубо честь вѣрꙋющимъ, а противящимся, *камень, егоже небрегоша ѕиждꙋщеи, сей бысть въ главꙋ оуглꙋ. и камень претыканїю, и камень съблазнꙋ, (о немже и) претыкаются словꙋ противляющеися, о немже и положени быша· Вы же родъ избранъ, *царское священїе, языкъ святъ, людїе обновленїя, яко да добродѣтели възвѣстите, иже ис тмы васъ призвавшемꙋ въ чюдныи его свѣтъ. *иже иногда не людїе, нынѣ же людїе Божїи. иже не помиловани, нынѣ же помиловани бысте·

зач҃.

Възлюбленїи, молю яко пришелца и странники, *огребатися ѿ плотьских похотїи, яже воюют на дꙋшꙋ, *житїе ваше (имꙋще добро въ языцѣх)[4], да о немже клевещꙋтъ васъ яко ѕлодѣя, ѿ добрыхъ дѣлъ видѣвше, прославятъ Бога въ день посѣщенїя. *повинитеся [оубо][5] всякомꙋ человѣчю създанїю Господа ради· аще же царю, яко преобладающꙋ. аще ли же князем, яко ѿ него посланомъ, въ ѿмщенїе {оубо}[6] ѕлодѣемъ, въ похвалꙋ же благотворцемъ· Яко тако есть воля Божїя, благотворящемъ обꙋздовати безꙋмныхъ человѣкъ невѣждьство. яко свободни, а не яко прикровенїе имꙋще ѕлобѣ свободꙋ, но яко [раби Божїи][7], всѣх почитайте, *братство възлюбите· Бога бойтеся, царя чтѣте· *раби повинꙋитеся въ всяком страсѣ владыкамъ· Не токмо благимъ и кроткимъ, но и строптивымъ. *се бо (есть) оугодно {пред Богомъ}[8], аще совѣсти ради Божїя тръпитъ кто скорби стражда бес правды· Кая бо хвала, аще съгрѣшающе и мꙋчими терпите; но аще добро творяще и страждꙋще терпите, сїе оугодно пред Богомъ. на сїе бо {и}[9] звани бысте·

зач҃, нд҃.

Глава 2

1 *Отже, відклавши всяку злобу, і всяку обману, і лицемірство, і заздрість, і всі обмови, **2** як новонароджені немовлята полюбіть словесне і необманливе молоко, щоб в ньому ви виросли на спасіння. **3** Оскільки ж ви закуштували, що Господь добрий, отже, приходячи до Нього, – живого каменя, знехтуваного людьми, а Богом вибраного, чесного, **5** і самі будуйтеся в духовний дім як живе каміння, – *святе священство, щоб Ісусом Христом піднести духовні жертви, добре сприйнятні Богові. **6** Тому що написано в Писанні: *Ось кладу в Сіоні наріжний, вибраний, дорогоцінний камінь, і хто в нього вірить, не завстидається. **7** Отже, вам, що вірите, честь, а тим, що протиставляться, *камінь, яким знехтували будівничі. Цей став наріжним, **8** і каменем спотикання, і каменем згіршення, об який і спотикаються ті, що протиставляться слову, і на це були поставлені. **9** Ви ж – вибраний рід, *царське священство, святий народ, обновлений народ, щоб звіщати чесноти Того, що з темряви вас покликав до Його подиву гідного світла. **10** *Ви, що колись *були* не народом, нині ж *є* божим народом, ви що непомилувані, нині ж були помилувані. *поч.*

11 Улюблені, благаю *вас*, як приходьків і мандрівників, *стримуватися від тілесних похотей, які воюють проти душі. **12** *Проводьте ваше життя гарно між народами, щоб за те, за що вас обмовляють, як злочинців, побачивши добрі діла, прославили Бога в день відвідин. **13** *Отже, підкоріться всякому людському сотворінню задля Господа, – чи цареві, як тому, що володіє, **14** чи ж князям, як Ним, отже, посланим на помсту злочинцям, а на похвалу доброчинцям. **15** Бо такою є божа воля, щоб, роблячи добро, приборкувати неуцтво безумних людей, **16** як свобідні, а не як ті, що мають покривало свободи для злоби, але як божі раби. **17** Шануйте всіх, *любіть братів, бійтесь Бога, шануйте царя. **18** *Раби, в усякому страсі коріться панам, не тільки добрим і лагідним, але і прикрим. **19** *Бо це є миле перед Богом, якщо хтось задля божої совісті терпить злидні, несправедливо терплячи. **20** Бо яка похвала, якщо грішачи, також терпите кару? Але якщо роблячи добро, переносите, терплячи, – це миле перед Богом, **21** бо на це ви і були покликані. *поч. 59*

рим. 6; еф. 4; кол. 3; єв. 12; апо. 1; іс. 28; рим. 9; пс. 117; мат. 25; дія. 4; іс. 8; рим. 9; мар. 12; лук. 20; пет1. 2; мой2. 19; апо. 5; йос. 2; рим. 13; ниж. 3; гал. 5; рим. 13; ниж. 3; мат. 5; рим. 13; муд. 6; тит. 3; вищ. 1; рим. 12; еф. 6; кол. 3; кор2. 7

іс. 53
ів1. 3
іс. 53
мат. 8

Тому що і Христос потерпів за нас, залишивши нам приклад, щоб ми ішли за стопами Його, **22** *що не вчинив гріха ані не знайдено обмани в його устах. **23** Він принижуваний не принижував, терплячи, не погрожував, а передавав Тому, що справедливо судить. **24** *Він сам підняв на своєму тілі на дерево наші гріхи, щоб, визволившись від гріхів, ви справедливістю жили. Ви ж його раною оздоровлені. **25** Бо ви були як блукаючі вівці, що не мають пастуха. Але ви нині повернулися до пастиря і наставника ваших душ.

Зане и҆ Хс пострада по насъ, намъ ѡ҆ставль ѡ҆бразъ, да (послѣдуемъ)[10] стопамъ є҆го, *и҆же грѣха не сътвори, ни ѡ҆брѣтесѧ лесть въ оу҆стѣхъ є҆го. И҆же оу҆каряемъ противу не оу҆каряше, стражда, не прѣщаше, предаяше же судящему праведно, *и҆же грѣхи наша самъ възнесе на тѣлѣ своемъ на древо, да ѿ грѣхъ и҆збывше, правдою поживемъ, є҆гоже язвою и҆сцѣлѣсте· Бѣсте бо яко ѡ҆вца заблужшая, (не и҆мущие пастыря). Но възвратистеся нынѣ къ пастырю, и҆ посѣтителю душъ ваши.

ісаїа нг
а іоа г
ісаїа нг
ма и

Глава 3

Гла, г·

кол. 3
еф. 5
кор1. 11
тим1. 2
мой2. 18
кор1. 7
при. 15
і 20
мат. 5
рим. 12
сол1. 5
пс. 33
іс. 1
мат. 5
вищ. 2

1 *А також і жінки хай підкоряються своїм чоловікам, щоб, хоч і деякі не підкоряються Слову, були полоненими без Слова життям жінок, **2** побачивши ваше чисте життя, що зі страхом. **3** *Хай вам буде не зовнішнє плетіння волосся і обкладання золота або краса від вбирання одежі, **4** але схована людина серця в нетлінність лагідного і мовчазного духа, що є дорогоцінним перед Богом. **5** Бо так колись і святі жінки, що надіялися на Бога, себе прикрашали, підкоряючись своїм мужам, **6** так як Сарра слухала Авраама, *називаючи його паном. Роблячи добро і не боячись ні одного страху, ви стали її дітьми. **7** *Також мужі: разом живучи зі своїми жінками, по-розумному віддаючи честь жіночій посудині як немічнішій, як і спадкоємці ласки життя, щоб не було перешкоди вашим молитвам. **8** Нарешті ж, всі будьте однієї думки, милостиві, братолюбні, милосердні, ласкаві, мудролюбні, покірні, **9** *не віддаючи злом за зло або дошкуляння за дошкуляння, навпаки ж, благословлячи, знаючи, що ви на це були покликані, щоб успадкувати благословення. *поч. 60*

10 *Бо хто хоче любити життя і бачити добрі дні, хай стримає свій язик від зла і свої уста, щоб не говорити обмани. **11** *Хай ухиляється від зла і хай зробить добро, хай шукає покору і хай її дотртмується. **12** Тому що господні очі – на праведних, і його вуха *звернені* до їхньої молитви. А господнє лице проти тих, що роблять зло, щоб знищити їх з землі. **13** І хто зробить вам зло, якщо будете наслідувачами добра? **14** Але якщо і терпите задля правди, – ви блаженні. *Не лякайтеся ж їхнього страху ані не тривожтесь. **15** А Господа Бога освячуйте у ваших серцях, *будьте* завжди ж готові до всякої відповіді тому, хто запитає вас слово про вашу надію, **16** *з лагідністю і страхом, маючи добру

Такожде* же и҆ жены повинующеся своимъ мужемъ, да и҆ а҆ще нѣцыи не повинуются слову, женьскимъ житиемъ, без слова плѣнени будутъ, видѣвше е҆же съ страхомъ чисто житие ваше· *И҆мже да есть не внѣшнее плетение власъ, и҆ ѡ҆бложение злата, и҆ли ѡ҆дѣяниемъ ризъ лѣпота, но потаенный сердца чл҃вкъ, въ неистлѣнии кроткаго и҆ молчаливаго духа, е҆же є҆сть пред Бгомъ многоцѣнно· Тако бо и҆ногда и҆ стыя жены оу҆повающая на Ба, оукрашаху себе, повинующеся своимъ мужемъ. Якоже сарра послушаше а҆враама, *господина того зовущи· Е҆яже бысте чада блготворяще, и҆ не боящеся ни є҆диного страха· *Мужие такожде въ купѣ живуще (съ своими женами) по разуму яко немощнѣйшу съсуду женскому, въздающе честь, яко и҆ снаслѣдницы блгодатнѣи жизни, въ е҆же не прекращатися молтвамъ вашимъ· Конецъ же, вси є҆диномудрени, милостиви, братолюбцы, (милосерди) блгооутробни, {мудролюбцы, смиреномудри}[1], *не въздающе зла за зло и҆ли досаждение за досаждение, супротивно же, блвяще. [вѣдяще][2] яко на се звани бысте, да блвение наслѣдите· зач, ѯ҃·

*Хотяй бо живо любити, и҆ видѣти дни блги, да оу҆дръжи языкъ [свой][3] ѿ зла, и҆ оу҆стнѣ [свои][4] не глати лести. *да оу҆клонится [-][5] ѿ зла и҆ да сътворитъ блго· да възыщетъ смирение, и҆ да держися є҆го, зане ѻ҆чи Гни на праведныя, и҆ оу҆ши є҆го въ молтву и҆хъ. лице же Гне на творящая злая. {е҆же потребити и҆ ѿ земля}[6]· И҆ кто ѡ҆злобитъ вас а҆ще блгому подобницы будете; но а҆ще и҆ стражете правды ради блжени. *страха же и҆хъ не оу҆боитеся, ниже смущайтеся· Га же [Ба][7] стите въ срдцыхъ вашихъ. готовы [же присно][8] къ ѿвѣту всякому въпрашающему вы слово, ѡ҆ вашемъ оу҆повании, [-][9] *съ кротостию и҆

колаї г
єфе є
а кри аі
а тим в
в мо и
а кри з
при еі
к і
ма є
кри ві
а селу є
ѱло лг
ісаїа а
ма є
вѣи в

страхомъ, совѣсть имꙋще блгꙋ, да о немже [клевещꙋтъ ва̑ ѧко злодѣѧ][10], постыдѧтсѧ злословѧщеи ваше блгое о хрⷭ҇ѣ житїе. лꙋчше бо (є) блготворѧщи, аще хощетъ волѧ бжїѧ, пострадати, нежели зло творѧщи. *Зане и хрⷭ҇ единою о грѣсѣхъ пострада, праведникъ за неправедники, да (приведетъ {ны}[11])[12] бгови, оумерщвленъ оубо плотїю, ожив же дꙋхомъ. о немже и сꙋщимъ въ темницы дꙋхомъ сшедъ проповѣда, противльшимсѧ иногда, *егда ожидаше бжїе длъготерпѣнїе, въ дни ноевы дѣлаемꙋ ковчегꙋ, в неже мало, сирѣчь, осмь дꙋшъ спсошасѧ ѿ воды. егоже [възображенїе нынѣ и насъ][13] спсаетъ крщенїе, не плотьскїѧ ѿложенїе скверны, но совѣсти блги въпрошенїе оу бга, въскрнїемъ ісъ хвымъ, иже есть одеснꙋю бга, възшедъ на нбо, покоршесѧ емꙋ аггеломъ и властемъ и силамъ.

рим е, евре ѳ; а мо з, ма кд, лꙋ зі

совість, щоб в тому, в чому вас обмовляють як злочинців, завстидалися ті, що говорять наклепи на ваше добре життя в Христі. **17** Бо краще є, якщо хоче воля божа, щоб ми потерпіли, чинячи добро, ніж чинячи зло. **18** *Тому що і Христос раз потерпів за гріхи, праведник за неправедників. Щоб привести нас до Бога, Він, отже, убитий тілом, а оживлений духом. **19** Який і тим, що були у в'язниці, зійшовши духом, Він проповідував. **20** Тим, що колись противилися, *коли *їх* очікувала і божа довготерпеливість в днях Ноя, як він робив корабель, в якому мало – значить вісім душ – спаслося від води. **21** Нині і нас спасає його зображення – хрещення. Не відкладання тілесної нечистоти, але допитування доброї совісті в Бога воскресінням Ісуса Христа, **22** який, зійшовши на небо, є по правиці Бога. Йому підкорилися ангели, і влада, і сили.

рим. 5 єв. 9; мой1. 7 мат. 24 лук. 17

Гла, д. за, ѯа.

Хрⷭ҇тꙋ оубо [пострадавшꙋ за ны плотїю][1], и вы в тꙋже мысль въорꙋжитесѧ, зане пострадавый плотїю преста ѿ грѣха, въ еже не ктомꙋ в чл҇чскїѧ похоти, но въ волю бжїю прочее въ плоти жити времѧ. *доволѣетъ бо {ва̑}[2] мимошедшее времѧ [житїѧ][3] волю ѧзыческꙋю творити, ходившимъ въ нечистотахъ, въ похотехъ, (в мꙋжеложъствѣ, въ скотоложъствѣ)[4], въ помыслохъ, въ пїанъствѣ, въ козлогласованїихъ, (в лихоиманїихъ), и бгомерьскихъ идолослꙋженїихъ, о немже дивѧтсѧ не исходѧщимсѧ ва̑ въ тоже блꙋда разлїѧнїе, хꙋлѧще, иже въздадѧтъ слово готовꙋ сꙋщемꙋ сꙋдити живымъ и мртвы̑. На се бо и мртвымъ блговѣстисѧ, да сꙋдъ оубо прїимꙋтъ (плотїю по члкꙋ)[5], поживꙋтъ же по бзѣ дꙋхомъ. всѣм же кончина приближисѧ. Оуцѣломꙋдритесѧ оубо, и трезвитесѧ въ млтвахъ, прежде [же][6] всѣхъ ѧже к себѣ любовь прилѣжнꙋ имꙋще. *зане любовь покрываетъ множество грѣховъ. *Страннолюбцы дрꙋгъ къ дрꙋгꙋ безъ роптанїи, кождо ѧкоже прїѧтъ дарованїе межꙋ себе сїе слꙋжаще, ѧко добрїи строителїе разлиичьнѣи блгодати бжїи. Аще кто глетъ, ѧко словеса бжїѧ. аще кто слꙋжитъ, ѧко ѿ крѣпости, ѧкоже подаетъ бгъ, да о всемъ славитсѧ бгъ ісъ хмъ, емꙋже есть слава и держава въ вѣки вѣкомъ, аминь. за, ѯв.

Възлюбленїи не дивитесѧ иже въ васъ раждженїю, къ искꙋшенїю ва̑ бываемꙋ, ѧко чюждꙋ вамъ слꙋчающꙋсѧ, но понеже приобщаетесѧ хвымъ стртемъ, радꙋйтесѧ, ѧко да и въ

ефе д; при і; евре гі, рим бі, филі в

Глава 4, *поч. 61*

1 Отже, коли Христос потерпів за нас тілом, і ви озбройтеся тією думкою, тому що Той, що потерпів тілом, перестав грішити, **2** щоб більше не за людською похоттю, але за божою волею в тілі жити позосталий час. **3** *Бо вам досить *того, що* в минулому часі життя ви виконували волю поган, ходячи в нечистотах, в похотях, в гомосексуалізмі, в розпусті з тваринами, в *поганих* задумах, в пияцтві, в пристрастях, в розгульності і Богові мерзенних службах ідолам. **4** Дивуються тим, що ви не сходитеся на те багно розпусти, хулячи. **5** Вони дадуть слово Тому, що є готовий судити живих і мертвих. **6** Бо на це і мертвим благовістилося, щоб, отже, по-людському прийняли суд – тілом, а пожили по-божому – духом. **7** Всьому ж кінець близький. Отже, будьте мудрі і тверезі в молитвах, **8** перш за все, маючи до себе ревну любов, *тому що любов покриває велике число гріхів. **9** *Гостинні один до одного, без нарікань, **10** кожний – за одержаним даром, між собою ним служачи, як добрі управителі різноманітної божої ласки. **11** Якщо хто говорить, – наче божі слова, якщо хто служить, – наче в силі, так як подав Бог. Щоб в усьому славився Бог через Ісуса Христа, якому є слава і влада на віки віків! Амінь. *поч. 62*

12 Улюблені! Не дивуйтеся тому розпалові, що у вас стається вам на спокушування, наче вам трапляється щось чуже, **13** але тому, що ви є учасниками Христового терпіння, радійте, щоб і в появі його слави ви зраділи, веселячись. **14** *Якщо вас гань-

еф. 4; при. 10 єв. 13 рим. 12 фил. 2; мат. 5

блять за Христове ім'я, – ви є блаженними, бо божий дух слави спочине на вас. **15** Ними ж Він хулиться, а вами прославляється. Отже, хай хтось з вас не потерпить як убивця, або як злодій, або як злочинець, або як той, що встряває в чужі справи. **16** Якщо ж як християнин, хай не встидається, але хай прославляє ж Бога в цій частці. **17** *Бо час розпочати суд від божого дому. Якщо ж він скоріше *починається* від вас, *то* який кінець тих, що противляться Божій Євангелії? **18** *І якщо праведник заледве спасається, безбожний і грішний де виявиться? **19** Тому і ті, що терплять згідно з божою волею, як вірному Сотворителеві хай передадуть свої душі на добродійство.

єре. 25
при. 11

ꙗ҆вле́нїи сла́вы є҆гѡ̀ возра́дꙋетесѧ веселѧ́щесѧ. *А҆́ще ᲂу҆кара́еми быва́ете ѡ҆ и҆́мени хрⷭ҇то́вѣ, бл҃же́ни (є҆́сте)· ꙗ҆́кѡ сла́вы и҆ бж҃їи дх҃ъ, на ва́съ почїе́тъ. [ѻ҆ни́ми ᲂу҆̀бо хꙋли́тсѧ. а҆ ва́ми прославлѧ́етсѧ][7]. Да не кто̀ ᲂу҆̀бо ѿ ва́съ пострада́етъ ꙗ҆́кѡ ᲂу҆бі́йца, и҆лѝ ꙗ҆́кѡ та́ть, и҆лѝ ꙗ҆́кѡ ѕлодѣ́й, и҆лѝ ꙗ҆́кѡ чꙋ́жь посѣти́тель· А҆́ще ли же ꙗ҆́кѡ хрⷭ҇тїа́нинъ, да не стыди́тсѧ. но да прославлѧ́етъ же бг҃а в ча́сти се́й. *Ꙗ҆́кѡ вре́мѧ нача́ти сꙋда̀ ѿ до́мꙋ бж҃їѧ· А҆́ще ли пре́же ѿ {на́съ}[8], что̀ кончи́на противлѧ́ющимсѧ бж҃їю є҆ѵⷢ҇лїю; *И҆ а҆́ще првⷣникъ є҆два̀ спаса́етсѧ, нечести́вый и҆ грѣ́шный гдѣ̀ ꙗ҆ви́тсѧ; тѣ́мже и҆ стра́жꙋщеи по во́ли бж҃їи, ꙗ҆́кѡ вѣ́рнꙋ ѕижи́телю да предада́тъ дш҃а сво̑ѧ, въ благотворе́нїи·

ма҃ е
є҆ре҃а ке
при҃ аі

Глава 5

1 Благаю старців, які у вас, будучи старцем і свідком Христових терпінь, який і є спільником слави, що має з'явитися: **2** пасіть те боже стадо, що у вас, відвідуючи не з примусу, але радо і по-божому, і не задля неправедного доходу, але ревно, **3** не як ті, що панують над клиром, але ставайте прикладом для стада. **4** І коли з'явиться голова пастирів, одержите нев'янучий вінець слави. **5** Також *ви,* молоді, коріться старцям. Всі ж, корячись одні одним, придбайте покірність, *тому що Бог гордим противиться, а покірним дає ласку. *поч. 63*

рим. 2
як. 4

6 *Отже, впокоріться під сильну божу руку, щоб вас підняв в час, **7** *поклавши на Нього всю вашу журбу, бо Він про вас дбає. **8** Будьте тверезі, будьте мужні, *бо ваш ворог – диявол ходить як лев, рикаючи, шукаючи, кого проковтнути. **9** Йому ж противтеся тверді вірою, знаючи, що ті ж терпіння трапляються вашим братам, що в світі. **10** А Бог всякої ласки, що вас покликав до своєї вічної слави в Христі Ісусі, як трохи потерпите, Той хай вас удосконалить, хай укріпить, хай зміцнить, хай твердо поставить. **11** Тому слава і влада на віки віків! Амінь. **12** Через Силуана, вам вірного брата, як думаю, коротко я написав, благаючи і засвідчуючи, що це є правдива божа ласка, в якій ви стоїте. **13** Здоровлять вас ті співвибрані, що у Вавилоні, і мій син Марко. **14** *Цілуйте один одного поцілунком любові. Мир всім вам в Христі Ісусі. Амінь.

як. 4
пс. 54
муд. 12
мат. 6
лук. 12
лук. 22
рим. 16
кор1. 16
кор2. 13

Кінець Першого Соборного Послання святого апостола Петра.
Має в собі 5 глав,
а 6 церковних початків.

Гла, е҃·

Ста́рца (и҆̀же)[1] въ ва́съ молю̀, {ꙗ҆́кѡ}[2] ста́рецъ (сы́й), и҆ свѣдѣ́тель хв҃ымъ стрⷭ҇темъ, и҆̀же и҆ хотѧ́щеи ꙗ҆ви́тисѧ сла́вѣ ѡ҆бщ҃никъ, пасѝте є҆́же въ ва́съ ста́до бж҃їе, посѣща́юще не нꙋ́жею но во́лею, (и҆) по̀ бз҃ѣ, нижѐ непра́ведными прибы́тки, но ᲂу҆се́рдно. Ни ꙗ҆́кѡ ѡ҆блада́юще рѧ́дꙋ, но ѡ҆́бразы (быва́йте)[3] ста́дꙋ. И҆ ꙗ҆вльшꙋсѧ па́стырей нача́льникꙋ, прїи́мете неᲂу҆вѧда́емый сла́вы вѣне́цъ· Та́коже ю҆́нїи, повини́тесѧ ста́рцемъ, всѝ же дрꙋ́гъ дрꙋ́гꙋ (повинꙋ́ющесѧ), смиреномꙋ́дрїе стѧжи́те. *Зане́ бг҃ъ грѧ́дымъ проти́витсѧ, смире́нымъ же да́етъ блг҃ть· за҃, ѯг·

кор҃ в
і҆а́кѡ д

*Смири́тесѧ ᲂу҆̀бо подъ крѣ́пкꙋю рꙋ́кꙋ бж҃їю, да вы̀ вознесе́тъ во вре́мѧ, *всю̀ печа́ль ва́шꙋ возве́ргше на́нь, ꙗ҆́кѡ то́й пече́тсѧ ѡ҆ ва́съ· Трезви́тесѧ, бо́дрствꙋйте, {*зане́}[4] сꙋпоста́тъ ва́шъ дїа́волъ ꙗ҆́кѡ ле́въ ры́каѧ хо́дитъ и҆скі́й кого̀ поглоти́ти. Є҆мꙋ́же проти́витесѧ тве́рди вѣ́рою, вѣ́дѧще {ꙗ҆́кѡ}[5] тѣ́же стра́сти ({слꙋча́ютсѧ}[6] ва́шемꙋ бра́тствꙋ є҆́же въ мі́рѣ)[7]· Бг҃ъ же всѧ́кїѧ блг҃ти призва́вый ва́съ въ вѣ́чнꙋю свою̀ сла́вꙋ ѡ҆ хрⷭ҇тѣ̀ і҆исѣ, ма́ло пострада́вшымъ, то́й [да съверши́тъ вы̀][8], да ᲂу҆тверди́тъ, да ᲂу҆крѣпи́тъ, да ѡ҆снове́тъ. Томꙋ̀ (сла́ва и҆) держа́ва во вѣ́ки [вѣ́комъ][9], а҆ми́нь· Сїлꙋа́номъ ва́мъ вѣ́рнымъ бра́томъ, ꙗ҆́кѡ непщꙋ́ю, въ ма́лѣ написа́хъ, молѧ̀ и҆ засвѣдѣ́тельствꙋѧ, се́й бы́ти и҆́стиннѣй блг҃ти бж҃їи въ не́йже стои́те. Цѣлꙋ́етъ вы̀ ꙗ҆̀же въ вавѵлѡ́нѣ соизбра́ннаѧ, и҆ ма́ркѡ сн҃ъ мо́й. *Цѣлꙋ́йте дрꙋ́гъ дрꙋ́га лобза́нїемъ любве́· Ми́ръ всѣ́мъ ва́мъ ѡ҆ хрⷭ҇тѣ̀ [і҆исѣ][10]. [а҆ми́нь][11]·

і҆а́кѡ д
ѱа҃ нд
мꙋдро҃ ві
ма҃ в
лꙋ҃ ві
лꙋ҃ кв
кор҃ ѕі
а҃ кор ѕі
в҃ кор гі

Коне́цъ, соборномꙋ посла́нїю пе́рвомꙋ
ст҃а́гѡ а҆пⷭ҇ла петра́·
И҆́матъ в҃ себѣ̀ гла, е҃.
За̑ цр҃ковны, ѕ҃.

Сказа́нїе собо́рному посла́нїю пе́трову, в҃ мꙋ·

И҆ сі́е па́ки то́же пе́тръ посыла́етъ, оу҆же вѣ́ровшимъ і҆оуде́емъ и҆ ꙗ҆зы́комъ, е҆́сть же посла́нїе. въспомина́нїе пре́вы́хъ. вѣ́дый бо ско́рое своего бы́ти е҆́же ѿ пло́ти распраже́нїе, потща́шеса всѣ́мъ въспомяну́ти, ѡ҆ ни́хже наоучи́шася оучени и҆́хъ· И҆ пре́вѣе оубо сказꙋ́етъ ѡ҆ вѣ́ре, ꙗ҆вла́ѧ ѿ прⷪ҇ркъ е҆ѧ пре́ⷣвъзвѣще́нꙋ бы́вшꙋ· И҆ ꙗ҆́ко прⷪ҇рчества ꙗ҆́же ѡ҆ спⷭ҇ѣ, не сꙋ́ть чл҃ч҃ска, но ѿ бг҃а гл҃ашаса· По́том же завѣща́ваетъ, не внима́ти прельща́ющимъ, гл҃а ꙗ҆́ко бꙋ́детъ и҆ тѣ́мъ поги́бель, ꙗ҆́коже и҆ приѿстꙋ́пльшиⷨ а҆́гг҃лехъ бы҃· Пре́дъвъзвѣ́щаетъ же въ посла́нїи ꙗ҆́ко бꙋ́дꙋтъ днⷭ҇їе, в ни́хже лестьцы̀ ходи́ти и҆́мꙋтъ, прельща́юще нѣ́кихъ гл҃юще ꙗ҆́ко всꙋе гл҃етса ѿ на҃, второе пришествїе хв҃о бы́ти. за е҆́же всегда гл҃етса, а҆ не бы́сть е҆ще, ѿ сихъ оубо ѕѣла́не завѣщева́етъ ѿмета́тиса, оуча̀ не пренемага́ти въ вре́менехъ, все бо въкꙋпѣ вре́мѧ ꙗ҆́ко ничто́же е҆́сть прⷣ гмь· За е҆́же є҆ди́нъ днь ꙗ҆́ко ты́сѧща лѣ́тъ бы́ти, и҆ ты́сѧща лѣ́тъ ꙗ҆́ко днь є҆ди́нъ. бы́ти же въскорѣ днїю гн҃ю и҆звѣ́ствꙋетъ и҆ показꙋ́етъ· И҆ повелѣ́ваетъ готовымъ бы́ти всѣ́мъ, в то́й дѣлы бл҃гими. и҆ люби́ти ꙗ҆́же ѿ па́вла а҆п҃ла писаннаа, и҆ не внима́ти клевещꙋ́щиⷨ сїа̀, зане и҆ вса бж҃твенаа писанїа клеве́щꙋтъ· въспомянꙋ́въ оубо и҆ наоучи́въ всѣхъ пре́дъвѣ́дѣти ве́щи, завѣща́ваетъ не ѿпада́ти и҆́стинныѧ вѣ́ры· И҆ тако скончаваетъ посла́нїе·

Розповідь про Друге Соборне Послання Петра

І це *послання* знову посилає той же Петро тим юдеям і поганам, що повірили. А це послання – нагадування попереднього. Бо знаючи, що швидким є його відхід від тіла, він подбав всім пригадати те, чого вони навчилися їхнім навчанням. І отже, скоріше розповідає про віру, виказуючи, що вона передбачена пророками, і що пророцтва відносно Спасителя, не є людські, але сказані Богом. Потім же завіщає не зважати на тих, що обманюють, кажучи, що і для них буде така погибель, яка була для ангелів, які переступили. Наперед же в посланні звіщає, що будуть дні, в яких будуть ходити обманці, обманюючи декого, кажучи, що ми даремно говоримо, що буде другий прихід Христа, тому що завжди *про нього* говориться, а *його* ще не було. Отже, він каже сильно таких цуратися, навчаючи не підупадати в часі, бо ввесь час разом є як ніщо перед Господом. Тому що один день є як тисяча літ, а тисяча літ – як один день. Він сповіщає і показує, що скоро буде господній день, і наказує всім бути готовими до нього добрими ділами і любити апостолом Павлом написані послання та не звертати уваги на тих, що про них зле говорять, тому що вони зле говорять і про всі божественні писання. Отже, згадавши і навчивши всіх передбачати речі, заповідає не відступати від правдивої віри. І так він закінчує послання.

Собо́рное посла́нїе петро́во второе·

Гл҃а, а҃, за҃, ѯд҃[1].

С{і́монъ}[2] пе́тръ, ра́бъ и҆ посла́нникъ і҆с хв҃ъ, въ равночестнꙋю на́мъ полꙋ́чившиⷨ вѣ́рꙋ, пра́вдою бг҃а на́шего и҆ сп҃са і҆с ха҃· Бл҃гть ва́мъ и҆ ми́ръ да оумно́житса въ позна́нїе бж҃їе, и҆ {ха і҆са}[3] гa на́шего, ꙗ҆́ко вса на́мъ бж҃твеныѧ си́лы своеа̀, ꙗ҆́же къ живо́тꙋ и҆ бл҃гочестїю пода́на, разꙋ́момъ призва́вшаго на҃, [сла́вою и҆ добродѣтелїю][4], и҆́мже [чес-

СОБОРНЕ ПОСЛАННЯ ПЕТРА

друге.

Глава 1, *поч. 64*

1 Симон-Петро, раб і посланець Ісуса Христа, – до тих, що одержали рівноцінну до нас віру правдою нашого Бога і Спасителя Ісуса Христа. **2** Ласка і мир хай вам помножиться у пізнання Бога і нашого Господа Ісуса Христа! **3** Бо нам все подане від Його божественної сили, те що для життя і побожності, розумом Того, що нас покликав, славою і чеснотливістю.

4 Яким нам були подаровані дорогоцінні і великі обітниці, щоб через них ви стали учасниками божественної природи, уникнувши те зітління похоті, що в світі. **5** І саме ж, доклавши все це дбання, подайте у вашій вірі чесноту, в чесноті ж – пізнання, **6** в пізнанні ж – стриманість, а в стриманості – терпеливість, а в терпеливості – побожність, **7** в побожності ж – братолюбіє, а в братолюбії – любов. **8** Бо як це є у вас і примножується, не зробить *вас* бездіяльними чи безплідними в пізнання нашого Господа Ісуса Христа. **9** Бо хто цих не має, є сліпим, маючи зажмурені очі, *такий* забув про очищення своїх давніх гріхів. *поч. 65*

10 Тому, брати, радше постарайтеся впевнено чинити ваше покликання і вибрання, бо роблячи це, ніколи не згрішите. **11** Бо так щедро подасться вам вхід до вічного царства нашого Господа і Спасителя – Ісуса Христа. **12** Задля цього не буду лінивим вам постійно про це нагадувати, хоч ви й знаєте і є впевнені в теперішній правді. **13** Бо вважаю праведним, доки я є в цьому тілі, пробуджувати вас нагадуванням, **14** знаючи, що невдовзі є відхід мого тіла, так як і Господь наш Ісус Христос *мені сказав. **15** А дбатиму і завжди, щоб ви по моєму відході про це пам'ятали. **16** Бо ми вам *об'явили силу і прихід Господа нашого – Ісуса Христа, не ідучи за хитрими байками, але бувши очевидцями його величі. **17** Бо одержавши честь і славу від Бога Батька, коли до Нього прийшов такий голос від величної слави: *Цей є Мій улюблений Син, якого Я вподобав! **18** І ми чули, як цей голос зійшов з неба, будучи з ним на святій горі. **19** І маємо певне пророче слово. Добре робите, сприймаючи його як світло, що сяє в темному місці, і доки не засяє день, і рання зоря не засяє у ваших серцях. *поч. 66*

20 Знаючи найперш це, що кожне пророцтво Письма не буває за своїм поясненням, **21** бо ніколи з *власної* волі не було пророцтво для людей, але святі божі люди говорили, просвічені Святим Духом.

ів. 22 | кор1. 2 | мат. 17

тнаѧ на́мъ и҆ вели́каѧ ѡ҆бѣтова́ніѧ][5] дарова́шасѧ, ꙗ҆́ко да си́хъ ра́ди бꙋ́дете бж҃тве́наго прича́стницы є҆сте́ства, ѿбѣ́гше и҆̀же въ мі́рѣ по́хотныѧ тлѧ̀. И҆ само́е же сі́е тща́ніе всѐ привне́сше, пода́дите въ вѣ́рѣ ва́шей добродѣ́тель, въ добродѣ́тели же, ра́зꙋмъ, въ ра́зꙋмѣ же, въздръжа́ніе, въ воздержа́ніи же, терпѣ́ніе, въ терпѣ́ніи же, бл҃гоче́стіе, въ бл҃гоче́стіи же, братолю́біе, въ братолю́біи же, любо́вь. Си́мъ бо въ ва́съ сꙋ́щимъ и҆ мно́жащимсѧ, непра́здныхъ ни́же беспло́дныхъ сътвори́тъ въ гдⷭ҇а на́шего і҆и҃с хрⷭ҇та позна́ніе. Є҆мꙋ́же бо нѣ́сть си́хъ, слѣ́пъ є҆́сть. мжа, забве́ніе пріе́мъ чище́ніѧ дре́внихъ свои́хъ грѣхо́въ. за҃, ѯє҃.

Тѣ́мже па́че бра́тіе, потщи́тесѧ и҆звѣ́стно ва́ше зва́ніе і҆ и҆збра́ніе твори́ти. Сі̑ѧ бо творѧ́ще. не и҆́мате съгрѣши́ти никогда́же. си́це бо ѡ҆би́лно приподаѕ́тъсѧ ва́мъ въхо́дъ въ вѣ́чное цр҃тво гдⷭ҇а на́шего и҆ спа́са і҆и҃с хрⷭ҇та. [сего ра́ди не ѡ҆блѣню́сѧ][6] (въспомина́ти ва́мъ при́сно)[7] ѡ҆ си́хъ, а҆́ще и҆ вѣ́дите и҆ оу҆тверже́ни є҆стѐ въ наста́ѧщей и҆́стинѣ. пра́ведно бо мню̀, доне́лѣже є҆́смь въ се́мъ тѣ́лесѝ, въставлѧ́ти ва́съ въспомина́ніемъ вѣ́дый ꙗ҆́ко ско́ро є҆́сть ѿложе́ніе тѣ́лесѝ моемꙋ, ꙗ҆́коже и҆ гдⷭ҇ь на́шъ і҆и҃с хрⷭ҇то́съ *сказа̀ мнѣ̀. Потщꙋ же сѧ и҆ всегда и҆мѣ́ти ва́съ по мое́мъ и҆схо́дѣ ꙗ҆́же ѡ҆ си́хъ па́мѧть твори́ти. не оу҆хищре́нымъ бо ба́снемъ послѣ́довавше *сказа́хомъ ва́мъ си́лꙋ (и҆ прише́ствіе гдⷭ҇а на́шего і҆и҃с хрⷭ҇та)[8]. но самови́дцы бы́вше вели́чествію ѻ҆́ного. пріе́мъ бо ѿ бг҃а ѻ҆ц҃а че́сть и҆ сла́вꙋ, гла́сꙋ прише́дшꙋ къ немꙋ̀ таковꙋ̀ ѿ велелѣ́пныѧ сла́вы, [*се́й є҆ сн҃ъ мо́й възлю́бленый][9], ѡ҆ не́мже а҆́зъ бл҃гоизво́лихъ. и҆ се́й гла́съ мы слы́шахомъ съ нб҃се сше́дшъ с ни́мъ сꙋ́ще на [горѣ ст҃ѣй][10]. І҆ и҆́мамы и҆звѣ́стнѣе проро́ческое сло́во, є҆́же до́брѣ творите вънима́юще ꙗ҆́коже свѣти́лникꙋ сі́ающꙋ въ те́мнѣ мѣ́стѣ, (и҆) до́ндеже де́нь ѡ҆за́ритъ, и҆ денни́ца въсі́аетъ въ срⷣцахъ ва́шихъ. за҃, ѯѕ҃.

Сі́е пре́жде вѣ́дꙋще, ꙗ҆́ко вса́ко прⷪ҇ро́чество кни́жное по своемꙋ сказа́нію не быва́етъ. ни бо во́лею бы́сть [когда̀ (чл҃комъ) прⷪ҇ро́чество][11], но ѿ ст҃аго дх҃а просвѣща́еми, гл҃аша [ст҃іи][12] бж҃іи чл҃цы.

і҆ѡ҃а к҃в | а҆ кр҃н в҃ | мѳ҃а з҃і

Глава 2

1 У народі ж були і фальшиві пророки, так як і між вами будуть фальшиві учителі, які внесуть єресі погибелі і будуть відрікатися Владики, що їх викупив, наводячи на себе швидку погибель. **2** І численні

Гла, в҃.

Бы́ша же и҆ лъжи́ви прⷪ҇роцы въ лю́дехъ, ꙗ҆́коже и҆ въ ва́съ бꙋ́дꙋтъ лъжи́ви оу҆чи́тели и҆̀же внесꙋ́тъ є҆́реси поги́бели, і҆ и҆скꙋ́пльшаго и҆̀ вл҃ки ѿмета́ющесѧ, привода́ще себѣ̀ ско́рꙋ поги́бель. И҆ мно́зи послѣ́д-

стѣ́дꙋютъ и҆́хъ нечистотамъ, и҆́миже пꙋ́ть и҆с-
ти́нный похꙋ́литсѧ, и҆ въ преꙋмноже́нїи льсти́-
вы́хъ слове́съ ва́съ ꙋ҆ловѧ́тъ. и҆́хже сꙋ́дъ и҆скони
не косни́, и҆ поги́бель и҆́хъ не [въздрѣмлетъ][1].
*а҆́ще бо бг҃ъ а҆́гг҃лωвъ согрѣши́вшихъ не пощадѣ́,
но пленицами мра́ка свѧза́, преда́сть на сꙋ́дъ
мꙋ́чимы блюсти́, и҆ пе́рваго мі́ра не пощадѣ́,
но ѻ҆смаго но́ѧ пра́вдѣ проповѣ́дника съхрани́ по-
то́пъ мі́рꙋ нечествова́вшихъ наведъ, *и҆ гра́-
ды содо́мскїѧ и҆ гомо́рскїа съже́гъ, разоре́нї-
емъ ѡ҆сꙋди́, ѡ҆́бразъ хотѧ́щимъ нечествова́ти
положи́въ. и҆ пра́ведника ло́та ѡ҆би́дима ѿ без-
зако́нныхъ (и҆ живꙋщихъ) въ нечистотѣ жи-
тїестеи и҆зба́ви· видѣнїемъ бо и҆ слꙋ́хомъ
пра́ведный живы́й в ни́хъ, дн҃ь ѿ дне́ дꙋ́шꙋ
пра́веднꙋ беззаконными дѣлы мꙋча́ше· за҃, ѯз.
вѣ́сть гь҃ бл҃гочести́выѧ ѿ напа́сти и҆збавлѧ́-
ти, непра́ведники же въ дн҃ь сꙋ́дный мꙋ́чимы
блюсти́· (Ни) па́че же въ слѣдъ (по́хоти плоть-
скїа)[2] скверне́нїа ходѧщихъ, и҆ ѡ҆ госпо́дьствѣ
нерадѧ́щихъ. продрьза́телехъ, себѣ ꙋ҆го́дныхъ,
сла́вы не трепе́щꙋтъ хꙋлѧ́ще. и҆дѣже а҆́гг҃ли
крѣпостїю и҆ си́лою бо́лши сꙋ́ще, не тръпѧ́тъ
на́ сѧ ѿ гд҃а ꙋ҆кори́зненъ сꙋ́дъ. сі́и же ꙗ҆́ко
(ско́ти)[3] [животни є҆стество́мъ][4] бы́вше въ поги́-
бель и҆ тлю́, в ни́хже не разꙋмѣютъ хꙋлѧ́ще,
въ и҆стлѣнїи свое́мъ и҆стлѣютъ, прїе́млюще
мздꙋ́ непра́веднꙋ, сласть мнѧ́ще вседне́вное на-
сыще́нїе, скверни́тели и҆ поро́чницы, пита́юще-
сѧ ле́стьми свои́ми, ꙗ҆́дꙋще с ва́ми, ѻ҆́чи и҆мꙋ-
ще и҆спо́лнь блꙋдодѣѧ́нїѧ и҆ непреста́емаго грѣ-
ха, прельща́юще дꙋ́ша неꙋ҆тверже́ны, се́рдце наꙋ҆-
че́но лихои́мьствꙋ и҆мꙋ́ще, кла́твы ча́да, ѡ҆с-
та́вльше пра́вый пꙋ́ть, заблꙋди́ша, *послѣ́до-
ва́вше пꙋти̑ валаа́мовꙋ восо́рова, и҆́же мздꙋ́ не-
пра́веднꙋ възлюби́, ѡ҆бличе́нїе же и҆мѣ своего бе-
зако́нїа. подъѧремникъ безгла́сенъ, чл҃ческымъ гла́сомъ
провѣща́вша, възбрани̑ прр҃окꙋ безꙋ́мїе· *Сі́и
сꙋ́ть и҆сто́чницы безво́дни, и҆ ѡ҆́блацы и҆ мглы̀
ѿ вѣ́тръ прено́сими, и҆́мже мра́къ те́мный
{въ вѣ́кы}[5] блюде́тсѧ· прегордаѧ бо сꙋ́еты
вѣща́юще прельща́ютъ въ (скве́рны плотьскїѧ
по́хоти)[6], (-)[7] [ѿбѣга́юще][8] (ѻ҆ти́нꙋ) живꙋ́щи
въ лье́сти, свобо́дꙋ и҆мъ ѡ҆бѣща́вающе, *са́ми раби̑
сꙋ́ще тлѣ́нїю. и҆́мже бо кто побѣже́нъ быва́-
етъ, семꙋ (и҆) рабо́тенъ є҆сть. а҆́ще бо ѿбѣг-
ше скве́рнъ мі́ра въ разꙋ́мъ гд҃а на́шего и҆ сп҃са
і҆с҃ ха҃, си́миже па́кы съплетше́сѧ побѣжда́еми
быва́ютъ, *бы́ша (же) и҆мъ послѣ́днѧѧ го́рша
пе́рвыхъ· лꙋ́чше бо бѣ и҆мъ не позна́ти пꙋти̑
пра́вды, неже́ли позна́вшемъ възврати́тисѧ ѿ

и҆ѡ҃ д҃, и҆ꙋ҃ а҃ — а҃ мѡ҃ ѳі — д҃ мѡ҃ кв, и҆ꙋ҃ а҃ — и҆ꙋ҃ а҃ — і҆ѡа҃ и҃, рим҃ ѕ҃ — лꙋ҃ а҃

підуть за їхніми нечистотами, якими буде хулитися дорога правди. **3** І вас ловитимуть в розмноженні обманливих слів, *бо* їхній суд від початку не бариться і їхня погибель не дрімає. **4** *Бо якщо Бог не пощадив ангелів, що згрішили, але зв'язавши кайданами мороку, передав мученими зберігати на суд, **5** і не пощадив першого світу, але восьмого, Ноя, проповідника правди зберіг, навівши світові потоп на безбожних, **6** *і спаливши міста Содому і Гомору, засудив знищенням, поклавши на приклад тим, що будуть безбожними. **7** І Він визволив праведника Лота, що був пригнічений беззаконними і тими, що жили в нечистоті життя. **8** Бо праведник, живучи між ними, видінням і слухом з дня на день мучив праведну душу беззаконними ділами. *поч. 67*

9 Господь знає, як побожних визволяти від напасті, а неправедних зберігати мученими на день суду, **10** особливо ж тих, що ходять вслід за похоттю тілесної нечистоти і не дбають про панування *над собою*, що зухвалі, собі догоджають, хулячи, не бояться слави, **11** де ангели, будучи більшими силою і міццю, не терплять проти себе від Господа зневажливого суду. **12** Ці ж як нерозумна скотина, що з природи є на погибель і зітління, хулячи в тому, чого не розуміють, зітліють у своїм зітлінні, **13** одержуючи винагороду неправедності, вважаючи пристрасть щоденною насолодою. Брудні і нечисті, що годуються своїми обманами, що з вами їдять, **14** маючи очі, повні розпусти і безперервного гріха, що обманюють нестійкі душі, маючи серце, навчене захланністю, діти прокляття, **15** які заблукали, покинувши правильну дорогу, *ідучи за дорогою Валаама Восорового, який полюбив неправедну винагороду, **16** а мав докір за своє беззаконня. Німий звір, заговоривши людським голосом, спинив безумство пророка. **17** *Такі є безводними джерелами і хмарами та імлою, що переноситься вітром, для яких зберігається темна мряка навік. **18** Бо говорячи прегорді марноти, вони обманюють до нечистоти тілесної похоті тих, що ледве утікають від тих, що живуть в обмані, **19** обіцяючи їм свободу, *самі будучи рабами зітління. Бо чим хто є переможений, він є і рабом цього. **20** Бо якщо, втікши від нечистот світу в розум нашого Господа і Спасителя – Ісуса Христа, цим же знову оплутані, вони є переможені, *останнє ж їм стало гіршим від першого. **21** Бо їм було краще не пізнати дороги правди, ніж, пізнавши,

йов. 4, юда 1 — мой1. 19 — мой4. 22, юда 1 — юда 1 — ів. 8, рим. 6 — лук. 1

відвернутися від їм переданої святої заповіді. **22** Бо з ними сталася правдива притча: *Пес повернувся до своєї блювотини, а свиня, обмившись, – в багно калу.

при. 26

Глава 3, *поч. 68*

1 Це вже, улюблені, пишу вам друге послання, в яких вас пробуджую нагадуванням чистого мислення **2** згадати раніше сказані слова святими пророками і вашими апостолами, і заповіді Господа і Спасителя, **3** *знаючи насамперед це, що в останні дні прийдуть кепкуни, які ходять за своїми похотями **4** і говорять: Де є обітниця його приходу? Адже відколи упокоїлись батьки, все залишається так, як від початку створення. **5** Скриється бо від тих, що це хочуть, що небо було від початку і земля від води і сотворена водою божим словом. **6** Через що тодішній світ, потоплений водою, згинув. **7** А сьогоднішнє небо і земля тим же словом є збережені для вогню, бережені на день суду і на погибель безбожних людей. **8** Це ж одне хай не затаїться від вас, улюблені, *що перед Господом один день – як тисяча років, і тисяча років – як один день. **9** Господь обітниці не бариться, так як деякі вважають за зволікання, але є довготерпеливим над нами, *не бажаючи, щоб хтось згинув, але щоб всі прийшли до каяття. **10** *А господній день прийде як злодій вночі. В ньому, отже, небо минеться зі шумом, а розпалені первні знищаться, земля ж і ті діла, що на ній, згорять. **11** Отже, як це все знищиться, якими треба бути у святих перебуваннях і побожностях нам, **12** що очікуємо і бажаємо щоб скоро збувся прихід божого дня, через який розпалене небо знищиться і розпалені первні розтопляться? **13** *А за його обітницею очікуємо нове небо і нову землю, в яких живе справедливість. **14** Тому, улюблені, очікуючи цього, постарайтеся перед Ним знайтися чистими і непорочними в мирі. **15** І *довготерпеливість нашого Господа вважайте спасінням, так як і улюблений наш брат Павло за йому даною премудрістю вам написав, **16** так як і в усіх своїх посланнях він говорить, в них, про це. В них є дещо нелегко зрозуміле, що ненавчені і нестійкі перекручують, так як і інші писання, собі на власну погибель. **17** Ви ж, отже, улюблені, раніше знаючи, бережіться, щоб ви не відпали від своєї стійкості, зведені обманою беззаконних, **18** але ж ростіть в ласці і розу-

тим1. 4
тим2. 3
юда 1
пс. 89
єз. 18
і 33
тим1. 2
мат. 24
сол1. 5
апо. 3
і 16
іс. 65
і 66
апо. 21
рим. 5

преданыѧ и стыѧ заповѣди, слѹчи [бо][9] сѧ имъ истинная притча, *песъ възвращьсѧ на свою блевотинѹ, и свиниꙗ омывшисѧ въ калѣ тиннѣ.

при҃ кѕ

Глава, г҃. за҃, зи҃.

Сїе оуже възлюбленїи второе вамъ пишѹ посланїе, в нихже възбѹжаю васъ въспоминанїемъ чистаго смысла, помѧнѹти прежереченныѧ глы ѿ стыхъ пророкъ, і аплъ вашихъ, (и) заповѣди га и спса, *сїе прежде вѣдаще, ꙗко прїидѹтъ въ послѣднѧѧ дни [-][1] рѹгателе, по своихъ похотехъ ходѧще, и глюще, гдѣ есть обѣтованїе пришествїа его; ѿнелиже бо ѿцы оуспоша, всѧ тако пребываютъ ѿ начала създанїю. оутаитъ бо сѧ имъ сїе хотѧщимъ, ꙗко неса бѣша исперва и землѧ ѿ воды и водою съставлена бжїимъ словомъ, имиже тогдашнїи миръ водою потопленъ бывъ погибе. а нынѣшнаѧ неса и землѧ тѣмже словомъ съкровена сѹть, огнемъ блюдома въ днь сѹда и въ погибель нечьстивымъ человѣкомъ. Едино же сїе да не оутаитсѧ вамъ възлюбленїи. *ꙗко единъ днь пре гмъ ꙗко тысѧща лѣтъ, и тысѧща лѣтъ ꙗко днь единъ, не коснитъ гь обѣтованїѧ, ꙗкоже нѣцыи коснѣнїе мнѧтъ, но длъготрьпитъ на насъ, *не хотѧ да никтоже погибнетъ, но да вси въ покаанїе прїидѹтъ. *Прїидетъ же днь гнь, ꙗко тать [в нощи][2], воньже неса (оубо) съ шѹмомъ мимоидѹтъ, стїхїѧ же съжегаемы разорѧтсѧ, {-}[3] землѧ (же) и ꙗже на ней дѣла [съгорѧтъ][4]. симъ [оубо][5] всѣмъ разорѧемомъ, кацѣмъ подобаетъ быти намъ въ стыхъ пребыванїихъ и благовѣрїихъ, чающемъ и скорѣе быти желающемъ пришествїа бжїаго дне егоже ради неса жегома разорѧтсѧ, и стихїа опалѧеми растаютсѧ; *нова же неса и землю новѹ по обѣтованїю его чаемъ, в нихже правда живетъ. Тѣмже възлюбленїи, сихъ чающе, потщитесѧ нескверни и непорочни томѹ обрѣститисѧ въ мирѣ. И *га нашего долготерпѣнїе, спсенїе непщѹите. ꙗкоже и възлюбленыи нашъ братъ павелъ, по данѣи емѹ премѹдрости написа вамъ, ꙗкоже и въ всѣхъ (своихъ) посланїихъ глѧ в нихъ о сихъ, в нихже сѹть неоудобъ разѹмна нѣкаѧ, ꙗже не наоученїи и неоутвърженїи развращаютъ. ꙗкоже и прочаѧ писанїа, къ своей (погибели имъ)[6]. вы (же) оубо възлюбленїи преже вѣдаще, хранитесѧ, да не (лестїю беззаконныхъ)[7] сведени бывше, ѿпадете своего оутвърженїа (но) да растѣте же въ благти и

а҃ тиѳ д҃
в҃ тиѳ г҃
юд҃ а҃
ѱа҃ пд҃
езе҃ ии
и҃ лг҃
а҃ ти҃ в҃
ма҃ кд҃
а҃ селѹ҃ е҃
апока҃ г҃
и҃ ѕі
Исаїа ѯе
и҃ ѯѕ
апока҃ ка
кри҃ е҃

разꙋмѣ г҃а нашего и҆ сп҃са і҆͞с х҃а. Томꙋ слава и҆ нн҃ѣ и҆ въ д҃нь вѣка а҆минь.

мі нашого Господа і Спасителя – Ісуса Христа. Йому слава і нині, і в день віку. Амінь.

Конецъ, посланїю второмꙋ ст҃аго а҆п҃ла петра.
И҆мать в себѣ г҃ла, г҃
а҆ зачалъ церковны҃, е҃.

Кінець Другого Послання святого
апостола Петра.
Має в собі 3 глави,
а 5 церковних початків.

Сказанїе, съборномꙋ, посланїю, і҆ѡанновꙋ первомꙋ.

Розповідь про Перше Соборне Послання Івана

Сїе посылаетъ блаженыи і҆ѡанн пъисавыи ст҃ое є҆ѵ҃лїе оутвержаѧ и҆ въспоминаѧ вѣровавшимъ оуже въ г҃а. и҆ первѣе оубо ꙗ҆коже въ є҆ѵ҃лїи, сице и҆ в семъ посланїи б҃гословествꙋетъ ѡ҆ б҃зѣ слове. сказꙋѧ того присно въ б҃зѣ. и҆ оучитъ ѿц҃а свѣтъ быти. да и҆ сице оуразꙋмѣемъ слова. ꙗ҆коже сїанїе ѿ него быти. Б҃гословьствꙋѧ же, повѣдаетъ, не ново быти є҆же по на҃ таинство, но и҆з начала оубо и҆ присно быти є҆мꙋ, нн҃ѣ же ꙗ҆вльшеса г҃демъ, и҆же є҆сть жизнь вѣчнаѧ, и҆ б҃ъ и҆стиненъ. И҆ виновно є҆же пришествїю є҆го и҆ ꙗ҆вленїю полагаетъ, г҃лѧ, на разоренїе дѣломъ дїаволъскимъ бывше сїе, и҆ да насъ свободи ѿ дїавола и҆ смерти. И҆ вѣдати на҃ ѿц҃а и҆ того самого с҃на г҃а нашего і҆͞с х҃а. Пишетъ оубо къ всѧкомꙋ възрастꙋ. Къ дѣтем, къ ю҆ноша҃, къ старымъ, ꙗ҆ко б҃ъ оубо познанъ бысть. Ч҃ дїаволе дѣиство побѣдиса, прочее оупразнившиса смерти. таже прочее въ всемъ посланїи ѡ҆ любви оучитъ, хотѧ на҃ да дрꙋгъ дрꙋга любимъ, понеже и҆ х҃с възлюбилъ є҆сть насъ. таже по рѧдꙋ сказꙋетъ ѡ҆ различїи страха и҆ любве, и҆ ча҃ б҃жїихъ, и҆ чадъ дїаволихъ. и҆ ѡ҆ грѣсѣ смертнѣ и҆ ѡ҆ несмертнѣ. И҆ ѡ҆ различїи д҃ховъ. и҆ прочихъ раздѣлѧетъ, которыи оубо д҃хъ ѿ б҃га є҆сть. которыи же лестечь. И҆ когда оубо познаваемса чада б҃жїа, когда же дїавола, и҆ ѡ҆ коемъ грѣсѣ должни є҆смы молитиса ѡ҆ съгрѣшающихъ, и҆ ѡ҆ коемъ не подобаетъ молитиса. и҆ ꙗ҆ко не любай ближнаго, нѣсть достоинъ званїю, ни можетъ г҃латиса х҃въ. И҆ є҆дїненїе с҃на къ ѿц҃ꙋ сказꙋетъ, и҆ ꙗ҆ко ѿметаѧиса с҃на, ни ѿц҃а и҆мать. Разсꙋжаетъ же въ посланїи семъ г҃лѧ. что є҆сть своиственно а҆нтихристꙋ, быти же сїе, є҆же г҃лати, не быти і҆͞са самого х҃а, сице сказꙋю ꙗ҆ко

Його посилає блаженний Іван, який написав Святе Євангеліє, згадуючи вірним і вже підкріплюючи в Господі. І отже, найперше, так як у Євангелії, так і в цьому посланні богословить про Бога Слово, говорячи, що Він завжди у Бозі, і навчає, що Батько є світлом, щоб ми так зрозуміли Слово, як сяяння від Нього. А богословлячи, розповідає, що *це* не нове таїнство відносно нас, але, отже, від початку і завжди Він є, а нині появився Господом Він, що є вічним життям і правдивим Богом. І говорячи, причиною Його приходу і появи він називає це знищення, що сталося через диявольське діло, і щоб нас визволити від диявола і смерті, і щоб ми пізнали Батька і самого його Сина, нашого Господа Ісуса Христа. Він, отже, пише до *людей* різного віку: до дітей, до юнаків, до старих, бо Бог дав Себе пізнати. А диявольська дія переможена, між іншим і смерть знищена. І опріч того в усьому посланні він навчає про любов, бажаючи, щоб ми любили один одного, тому що і Христос нас полюбив. І він детально розповідає про різницю між страхом і любов'ю і між божими дітьми і диявольськими дітьми, і про смертельний гріх, і про несмертельний, і про різновидності духів. І він далі розділяє: який, отже, дух є від Бога, а котрий обманливий, і коли нас можна визнати за божих дітей, а коли за диявольських, і відносно якого гріха ми повинні молитися за тих, що грішать, а в якому не належиться молитися, і що той, що не любить ближнього, не є гідний назви ані не може називатися Христовим. І він говорить про злуку Сина з Батьком, а хто відрікається Сина, і Батька не має. Говорячи в цьому посланні, він розглядає, що є властивим антихристові. А це те, коли говориться, що сам Ісус не є Христом. Так кажу, що

коли Він не є, Його називається неправдивим. Навчає ж в усьому посланні, щоб вірні не підупадали в Господі, коли є зненавиджені в світі, але щоб радше раділи. Бо ненависть світу виявляє, що віруючі перейшли з цього світу і вже є небесними жителями. І вкінці ж послання знову згадує, кажучи, що Божий Син є вічним життям, правдивим Богом, і щоб, працюючи для Нього, ми себе оберігали від ідолів.

не сущу оному, того рещи лъжива. учитъ же въ всемъ посланіи, не пренемогати вѣрующымъ въ гдѣ, аще ненавидими бываютъ въ мірѣ, но паче радоватися. Яко ненависть міра являетъ вѣрующая прейти ѿ сего міра, и быти прочее небныя жителя. И на концы же посланія паки въспоминаетъ глѧ, яко снъ бжіи жизнь вѣчная есть, бгъ истиненъ. и яко да сему работающе, хранимъ себе ѿ идолъ.

СОБОРНЕ ПОСЛАННЯ ІВАНА

СЪБОРНОЕ ПОСЛАНІЕ ІѠАННОВО

Глава 1, *поч. 68*

1 Те, що було від початку, що ми почули, що ми побачили нашими очима, що ми побачили і *чого* наші руки доторкнулися, – про Слово життя. **2** І життя з'явилося, і ми побачили, і свідчимо, і сповіщаємо вам вічне життя, яке було в Батька і нам з'явилося. **3** Яке ми побачили і почули, ми вам сповіщаємо, щоб і ви мали спільність з нами. І наша ж спільність – з Батьком і з його Сином – Ісусом Христом. **4** І це ми пишемо вам, щоб і ваша радість була повна. **5** І це є обітниця, яку ми від Нього почули і сповіщаємо вам, *що Бог є світло, і в Ньому немає ніякої темряви. **6** Якщо скажемо, що маємо спільність з Ним, а ходимо в темряві, – брешемо і не чинимо правди. **7** Якщо ж ходимо у світлі, так як Він сам є у світлі, маємо спільність один з одним, *і кров його Сина – Ісуса Христа, очистить нас від усякого гріха. *поч. 69*

8 *Якщо скажемо, що не маємо гріха, ми себе обманюємо, і в нас немає правди. **9** Якщо визнаємо наші гріхи, Він є вірним і праведним, щоб відпустити нам гріхи і очистити нас від усякої неправди. **10** Якщо скажемо, що ми не згрішили, ми робимо Його неправдомовним і в нас немає його слова.

ів. 8
єв. 6
пет1. 1
апо. 1
црс3. 8
пар2. 6
при. 20
екл. 7

Глава, а. за, зи.

Еже[1] бѣ испѣрва, еже слышахомъ, еже видѣхомъ очима нашима, еже узрѣхомъ, и руки наша осязаша о словеси животнѣмъ, и живот явися, и видѣхомъ, и свѣдѣтельствуемъ, и възвѣщаемъ вамъ живот вѣчныи, иже бѣ у ѡтца, и явися намъ. Еже видѣхомъ и слышахомъ, повѣдаемъ [-][2] вамъ, да и вы общеніе имате с нами. И пріобщеніе же наше съ ѡтцемъ и съ сномъ его іс хмъ. И сія пишемъ [вамъ][3], да (и) радость ваша будетъ исполнена. И {сіе есть}[4] обѣтованіе, еже слышахом ѿ него, и повѣдаемъ вамъ, *яко бъ свѣтъ есть, и тмы в немъ нѣсть ни единоя. Аще речемъ, яко причастіе имамы с нимъ, и въ тмѣ ходимъ. лъжемъ, и не творимъ истины. Аще ли же въ свѣтѣ ходим, яко самъ есть въ свѣтѣ, причастіе имамы другъ къ другу, *и кровь [іс ха сна его][5] очиститъ насъ ѿ всякого грѣха. за, зд.

*Аще речемъ, яко грѣха не имамы, себе прельщаемъ і истины нѣсть въ насъ. аще исповѣдаемъ грѣхи наша, вѣренъ есть и праведенъ, да оставитъ намъ грѣхи, и очистит насъ ѿ всякія неправды. аще речем яко не съгрѣшихомъ, лъжа твори его, и слово его нѣсть въ насъ.

іоа и
евре s
а петр а
апока а
г цр и
в пара s
при к
екле з

Гл҃а, в҃·

Чадца моѧ, сїѧ пишꙋ вам, да не съгрѣшаите. и аще кто съгрѣшитъ, ходатаа имамы къ ѡ҃цꙋ, і҃с х҃а праведника. и тои ѡцѣщенїе есть ѡ грѣсѣхъ нашихъ. не ѡ наших же точїю, но и ѡ всемъ мирѣ. и ѡ сем разꙋмѣемъ, ꙗко познахомъ его, аще заповѣди его съблюдаем. гл҃ѧи ꙗко познахъ его, и заповѣди его не съблюдаетъ, ложъ есть, и в сем истины нѣсть. иже бо аще съблюдетъ (слово его)[1], поистинѣ в семъ любы бж҃їа съвершена есть. ѡ сем разꙋмѣемъ, ꙗко в немъ есмы. гл҃ѧи в немъ пребывати, должен есть, ꙗкоже онъ ходилъ есть, и сеи такоже да ходит· за҃, о҃·

Възлюбленїи, не заповѣдь новꙋ пишꙋ вамъ, но заповѣдь ветхꙋ, еѧже имате испера. заповѣдь ветха, есть слово еже слышасте [испера][2]· Пакы заповѣдь новꙋ пишꙋ вам, еже есть поистинѣ в немъ и въ вас, ꙗко тма мимоходитъ, и свѣтъ истинныи (сеи)[3] сїаетъ· Гл҃ѧи въ свѣтѣ быти, а брата своего ненавидит, въ тмѣ есть доселѣ. любѧи брата своего, въ свѣтѣ пребываетъ, и съблазна в нем нѣсть· а ненавидѧи брата своего, въ тмѣ есть, и въ тмѣ ходит, и не вѣсть камо идет, ꙗко тма ѡслѣпи ѡчи емꙋ· Пишꙋ вамъ чадца, ꙗко ѡставлѧютсѧ вам грѣси именемъ его. пишꙋ вам ѡ҃цы, ꙗко познасте безначалнаго. пишꙋ вамъ юноша, ꙗко побѣдисте лꙋкаваго. пишꙋ вамъ дѣти, ꙗко познасте ѡ҃ца. писахъ вамъ ѡ҃цы, ꙗко познасте исконнаго. писахъ вамъ юноша, ꙗко крѣпцы есте, и слово бж҃їе въ васъ пребываетъ, и побѣдисте лꙋкаваго· Не любите мира, ни ѧже въ мирѣ. аще кто любитъ миръ, нѣсть любве ѡ҃ча в нем. ꙗко все еже (есть) въ мирѣ, похоть плотьскаѧ, и похоть ѡчима, и гордость житенскаа, нѣсть ѿ ѡ҃ца. но ѿ мира (сего) есть. и миръ (сеи) преходитъ и похоть его. а творѧи волю бж҃їю пребываетъ въ вѣки· за҃, оа҃·

Дѣти, послѣднѧѧ година есть. и ꙗкоже слышасте, ꙗко антихристъ грѧдетъ, и нн҃ѣ антихристи мнози быша. (и) ѿ сего разꙋмѣваемъ ꙗко послѣднїи часъ есть· ѿ насъ изыдоша, но не бѣша ѿ насъ. аще бо [быша ѿ насъ][4], пребыли ꙋбо быша с нами. но да ꙗвѧтсѧ ꙗко не {бѣша}[5] вси ѿ насъ. и вы помазанїе имате ѿ ст҃аго, [и вѣсте всѧ][6]. не писах вам, ꙗко не вѣсте истинꙋ, но ꙗко вѣсте еѧ· И ꙗко всѧка лъжа ѿ истины нѣсть.

Глава 2

1 Мої дітоньки, пишу це вам, щоб ви не грішили. І якщо хто згрішить, маємо заступника перед Батьком – праведника Ісуса Христа. **2** І Той є очищенням за наші гріхи, не тільки ж за наші, але і за ввесь світ. **3** І з цього пізнаємо, що ми Його пізнали, якщо зберігаємо його заповіді. **4** Хто каже, що я Його пізнав, а не зберігає його заповіді, є неправдомовним, і в цьому немає правди. **5** Бо хто збереже його слово, то, по правді, в цьому божа любов є досконалою, з цього пізнаємо, що ми є у Ньому. **6** Хто говорить, що в Ньому перебуває, має *ходити,* так як він ходив, і цей так само хай ходить. *поч. 70*

7 Улюблені, не пишу вам нову заповідь, але стару заповідь, яку маєте від початку. Слово, яке чули ви від початку, – це стара заповідь. **8** Знову пишу вам нову заповідь, що є, по правді, в Ньому і у вас, що темрява минає, і правдиве Світло – Воно сяє. **9** Хто говорить, що він є у світлі, а ненавидить свого брата, дотепер є у темряві. **10** Хто любить свого брата, перебуває у світлі, і згіршення в ньому немає. **11** А хто ненавидить свого брата, є у темряві, і ходить у темряві, і не знає куди іде, бо темрява осліпила йому очі. **12** Пишу вам, дітоньки, бо відпускаються вам гріхи його іменем. **13** Пишу вам, батьки, бо ви пізнали Безначального. Пишу вам, юнаки, бо ви перемогли лукавого. Пишу вам, діти, **14** бо ви пізнали Батька. Написав я вам, батьки, бо ви пізнали Того, що від початку. Написав я вам, юнаки, бо ви є сильними, і боже слово у вас перебуває, і ви перемогли лукавого. **15** Не любіть світу ані те, що в світі. Якщо хто любить світ, в ньому немає любові Батька, **16** бо все, що є в світі, тілесна похоть, і похоть очей, і життєва гордість, не є від Батька, але є від цього світу. **17** І цей світ, і його похоть минає, а хто чинить божу волю, той залишається навіки. *поч. 71*

18 Діти, це остання година, і так як ви чули, що приходить антихрист, і нині повстало багато антихристів. І з цього пізнаємо, що це остання година. **19** Вони від нас вийшли, але не були від нас, бо якщо були б від нас, отже, були б залишилися з нами, але щоб виявилося, що всі не були від нас. **20** І ви маєте помазання від Святого і знаєте все. **21** Я не написав вам, що не знаєте правди, але що її знаєте і що всяка брехня не є від правди. **22** Хто є неправдомовець?

Тільки той, хто відрікається, що Ісус не є Христос. Цей є антихрист, що відрікається Батька і Сина. **23** Кожний, що відрікається Сина, і Батька не має, а хто визнає Сина, має і Батька. **24** Отже, те, що ви почули від початку, хай перебуває у вас. І якщо у вас перебуватиме те, що ви почули від початку, і ви перебуватимете в Сині і Батькові. **25** І це є обітниця, яку Він сам обіцяв нам, – вічне життя. **26** Я це вам написав про тих, що вас обманюють. **27** А помазання, яке ви одержали від Нього, у вас перебуває; і не потребуєте, щоб хто навчав вас, але те помазання навчає вас в усьому, і є правдивим, і не є неправдивим. І так як вас навчило, перебувайте в ньому. **28** І нині, дітоньки, перебувайте в Ньому, щоб, коли Він з'явиться, ми мали сміливість і не засоромилися перед Ним в його прихід. **29** Якщо знаєте, що Він є праведним, знайте, що кожний, хто чинить правду, народився від Нього.

кто есть лъживыи, точію ѡметаяися, яко Іс, несть Хс. сей есть антихристъ, ѡметаяися Ѿца и Сна. всякъ ѡметаяися Сна, ни Ѿца имать. (а) исповедаяи Сна, и Ѿца имать· вы [оубо][7] еже слышасте испѣрва, въ васъ да пребывае. (и) аще въ васъ пребудетъ еже (слышасте исперва)[8], и вы въ Снѣ и Ѿцы пребудете. и сіе есть обѣтованіе, еже самъ обѣща намъ животъ вѣчныи· Сія писа вамъ о льстящи васъ. и вы помазаніе еже пріясте ѿ него, (въ васъ пребываетъ)[9]. и не требуете да кто оучитъ вы, но яко то помазаніе оучитъ вы о всемъ, и истинно есть, и несть ложно· И якоже наоучи васъ, пребываите въ немъ· И нынѣ чадца пребываите о немъ, да егда явится, имамы дерзновеніе, и не посрамимся ѿ него въ пришествіе его· Аще вѣсте яко праведникъ есть, разумѣите, яко [-][10] всякъ творяи правду, ѿ него родися·

Глава 3

1 Глядіть, яку любов дав нам Батько, щоб ми назвалися божими дітьми! І ми є. Задля цього світ не знає вас, тому що не пізнав Його. **2** Улюблені, нині ми є божими дітьми, і ще не виявилося чим будемо. Знаємо ж, що як з'явиться, ми будемо подібними до Нього і побачимо Його таким, яким Він є. **3** І кожний, хто має свою надію в Ньому, очищує себе так, як Він є чистим. **4** Кожний, хто чинить гріх, чинить і беззаконня, і гріх є беззаконня. **5** *І ви знаєте, що Він з'явився, щоб взяти наші гріхи, і в Ньому немає гріха. **6** Кожний, хто перебуває в Ньому, не грішить, кожний, хто грішить, не бачив Його ані не пізнав Його. **7** Дітоньки, хай ніхто не обманює вас. Хто чинить правду, є праведним, так як Він є праведним. **8** *Хто чинить гріх, він є диявола, бо диявол грішить від початку. Задля цього Божий Син з'явився, щоб знищити діла диявола. **9** Кожний, хто народився від Бога, не чинить гріха, бо його насіння перебуває в ньому, і не може грішити, бо він народився від Бога. **10** Задля цього явними є божі діти і діти диявола. *поч. 72*

іс. 55
пет1. 2

ів. 8

Кожний, хто не чинить правди і хто не любить свого брата, не є від Бога. **11** Бо це є обітниця, яку ви чули від початку, *щоб ми любили один одного. **12** *Не так, як Каїн, *що* був від злого і вбив свого брата. І з якої причини він його вбив? Тому що його діла були лукаві, а його брата праведні. **13** Не дивуйтеся, мої брати,

ів. 13
і 15
ниж. 4

мой1. 4

Гла, г·

Видите, какову любовь дай есть (Ѿцъ намъ)[1] да чада Бжіа наречемся, и есмы. сего ради миръ не вѣсть васъ, зане не позна его· возлюбленіи, нынѣ чада Бжія есмы, и не оу явися что будем. вѣмы [же][2] яко аще явится, подобни ему будемъ, (и)[3] оузримъ его якоже есть· И всякъ имѣяи надежду свою нань, очищае себе, якоже онъ чистъ есть. всяк творяи грѣх, и беззаконіе творй, и грѣхъ есть беззаконіе· *И вѣсте, яко онъ явися, да грѣхи [наша][4] възметъ. и грѣха в немъ нѣсть· вся иже о немъ пребываяи, не съгрѣшаетъ. всякъ съгрѣшаяи не видѣ его, ни разумѣ его· Чадца, никтоже да льститъ васъ. творяи правду, праведникъ есть. якоже онъ праведенъ есть. *творяи грѣ, ѿ непріязни есть, яко ѿ исперва непріязнь съгрѣшаетъ. сего ради явися Снъ Бжіи, да разрушитъ дѣла непріязнина· всякъ рожденыи ѿ Ба, грѣха не творитъ. яко сѣмя его въ немъ пребываетъ, и не можетъ съгрѣшати, яко ѿ Ба родися· Сего ради явлена суть чада Бжіа, и чада непріязнена· за, ов·

Ісаїа не
а петр в

Іоа и

всякъ не творяи правду, нѣсть ѿ Бга, и не любяи брата своего. яко се есть обѣтованіе еже слышасте исперва, *да любимъ другъ друга· *Не якоже каинъ, ѿ непріязни бѣ, и закла брата своего. и за кую вину закла его; яко дѣла его лукава бѣша, а брата его праведна· [-][5] Не чюдитеся братія [моя][6], аще

Іоа гі
и еі
ни д

а мо д

ненавидитъ васъ миръ. мы вѣмы яко прейдохомъ ѿ смерти въ животъ, яко любимъ братїю. *не любяй (бо) [брата][7], пребываетъ въ смерть. всякъ ненавидяй брата своего, человѣкоубїйца есть· и вѣсте яко всякъ человѣкоубїйца не имать живота вѣчнаго въ себѣ пребывающа. *о семъ познахомъ любовь, яко онъ по насъ душу свою положи. и мы должни есмы по братїи души полагати· *иже убо имать (богатьство)[8] мира (сего), и видитъ брата своего требующа и затворитъ утробу свою ѿ него, како любы божїя пребываетъ в немъ; чадца [моя][9], не любимъ словомъ {и}[10] языкомъ, но дѣломъ и истиною. и о семъ разумѣемъ яко ѿ истины есмы, и пред нимъ смиряемъ сердца наша. зане аще зазираетъ (намъ) наше сердце яко болїи есть богъ сердца нашего и вѣсть вся· зач. ог·

възлюбленїи, аще сердце наше не зазритъ [намъ][11]. дерзновенїе имамы къ богу. (-)[12] *егоже аще просимъ, прїемлемъ ѿ него, аще заповѣди его съблюдаемъ, и угодная предъ нимъ творимъ. *и сїя есть заповѣдь его да вѣруемъ въ имя сына его Іисуса Христа, и любимъ другъ друга, якоже далъ есть заповѣдь намъ· *и съблюдаяй заповѣди его, в немъ пребываетъ, и той в немъ. и о семъ разумѣемъ яко пребываетъ въ насъ ѿ духа, егоже {далъ есть намъ}[13].

Глава, д·

възлюбленїи не всякому духу вѣруите, но искушайте духи аще ѿ бога суть· яко мнози лъживи пророцы изыдоша въ миръ. о семъ разумѣйте духъ божїй, (и духъ лестечь)· всякъ духъ иже исповѣдуетъ Іисуса Христа въ плоть пришедша, ѿ бога есть. и всякъ духъ иже не исповѣдуетъ [Іисуса Христа][1] [въ плоть пришедша][2], божїй нѣсть. и сей есть антихристовъ егоже слышасте яко грядетъ. и нынѣ въ мирѣ есть уже· вы ѿ бога есте чадца, и побѣдисте тѣхъ, яко болїи есть иже въ васъ, нежели иже въ мирѣ. они ѿ мира суть, сего ради ѿ мира глаголютъ, и миръ тѣхъ послушаетъ. мы ѿ бога есмы. *разумѣваяй бога, послушаетъ насъ. иже нѣсть ѿ бога, не послушаетъ насъ· о семъ разумѣваемъ духъ истинный, и духъ лестечь· зач.

възлюбленїи, възлюбимъ другъ друга, яко любы ѿ бога есть. и всякъ любяй, ѿ бога роженъ есть, и разумѣетъ бога. (а) не любяй, не позна бога, яко богъ любы есть. *о семъ явися любы божїя въ насъ, яко сына своего единороднаго посла богъ въ миръ, да живи будемъ имъ, о семъ есть любы. не яко мы възлюбихомъ бога,

якщо вас ненавидить світ. **14** Ми знаємо, що ми перейшли від смерті до життя, бо любимо братів. *Бо хто не любить брата, перебуває в смерті. **15** Кожний, хто ненавидить свого брата, є душогубом. І знаєте, що всякий душогуб не має в собі вічного життя, що перебуває *в ньому*. **16** *З цього ми пізнали любов, що Він за нас поклав свою душу, і ми повинні класти душі за братів. **17** *Отже, хто має багатство цього світу і бачить, що його брат потребуючий, а замкне від нього своє лоно, як же божа любов перебуває в ньому? **18** Мої дітоньки, не любімо словом і язиком, але ділом і правдою. **19** І з цього пізнаємо, що ми є від правди, і перед Ним заспокоюємо наші серця. **20** Тому що якщо нас оскаржує наше серце, та Бог є більшим від нашого серця і все знає. *поч. 73*

(мойЗ. 19; ів. 15; еф. 5; лук. 3; як. 2)

21 Улюблені, якщо наше серце не оскаржує нас, маємо сміливість до Бога, **22** що *те, що тільки попросимо, одержимо від Нього, якщо зберігаємо його заповіді і чинимо миле перед Ним. **23** *І це є його заповідь, щоб ми повірили в ім'я його Сина – Ісуса Христа і ми полюбили один одного, так як Він дав нам заповідь. **24** *І хто зберігає його заповіді, перебуває в Ньому і той в Ньому. І з цього пізнаємо, що Він у нас перебуває, від Духа, якого Він нам дав.

(мат. 22; ів. 15 і 16; ниж. 5; ів. 6 і 17; ів. 13 і 15)

Глава 4

1 Улюблені, не вірте кожному духові, але випробовуйте духів, чи є від Бога, бо багато лжепророків вийшло в світ. **2** З цього пізнавайте божого духа і духа обмани. Кожний дух, який визнає, що Ісус Христос прийшов у тілі, є від Бога, **3** і кожний дух, який не визнає, що Ісус Христос прийшов у тілі, не є божим, і цей є антихрист, про якого ви чули, що йде і нині вже є у світі. **4** Ви є від Бога, дітоньки, і ви перемогли тих, бо більшим є Той, що у вас, ніж той, що у світі. **5** Вони є зі світу, задля цього говорять від світу, і їх слухає світ. **6** Ми є від Бога. *Хто пізнав Бога, – слухає нас, хто не є від Бога, – не слухає нас. З цього пізнаємо духа правди і духа обмани. *поч.*

(ів. 8)

7 Улюблені, полюбім один одного, бо любов є від Бога, і кожний, хто любить, народився від Бога і знає Бога. **8** А хто не любить, не пізнав Бога, бо Бог є любов. **9** *З цього в нас виявилася божа любов, що Бог послав у світ свого єдинородного Сина, щоб ми були живими через Нього. **10** В цьому є любов. Не тому що ми полюбили Бога, але тому що Той полю-

(ів. 3; іс. 9)

бив нас і послав свого Сина як очищення за наші гріхи. *поч.*

11 Улюблені, якщо Бог нас так полюбив, і ми повинні любити один одного. *поч.*

ів. 1 тим1. 6

12 *Бога ніхто ніде не бачив. Якщо любимо один одного, Бог у нас перебуває і його любов у нас є досконала. **13** З цього пізнаємо, що ми перебуваємо в Ньому і Той у нас, бо Він дав нам свого Духа. **14** І ми побачили і свідчимо, що Батько послав Сина як спасителя світу. **15** Хто визнає, що Ісус є Божий Син, – Бог перебуває в ньому, а той – у Бозі. **16** І ми пізнали і повірили в любов, яку Бог має у нас. Бог є любов. І хто перебуває в любові, перебуває у Бозі, і Бог в ньому перебуває. **17** В цьому є повнота любові з нами, щоб ми мали сміливість в день суду, тому що так як він є, і ми є в цьому світі. В любові немає страху, **18** але досконала любов геть виганяє страх, бо страх має муку. Хто ж боїться, – не є досконалий в любові. **19** Ми Його любимо, бо Той скоріше нас полюбив. *поч. 74*

20 Якщо хто скаже, що: Я люблю Бога, – а ненавидить свого брата, є брехуном. Бо хто не любить свого брата, якого побачив, як може любити Бога, якого не побачив? **21** *І ми маємо від Нього цю заповідь, щоб *той*, хто любить Бога, любив і свого брата.

ів. 13 вищ. 3

Глава 5

1 Кожний, хто вірить, що Ісус є божим сином, народився від Бога, і кожний, хто любить Того, що породив, любить і Того, що народився від Нього. **2** З цього знаємо, що любимо божих дітей, коли любимо Бога і зберігаємо його заповіді. **3** Бо це є божа любов, щоб ми зберегли його заповіді. *І його заповіді не є тяжкими. **4** Бо кожний, хто народився від Бога, перемагає світ. І це є перемога, що перемогла світ, – наша віра. **5** *Хто є той, що перемагає світ, як не той, що вірить, що Ісус є Божим Сином? **6** Цей є Той, що прийшов водою, і кров'ю, і духом, – Ісус Христос. Не лише водою, але водою і кров'ю. І Дух є тим, що свідчить, бо Дух є правдою. **7** Бо є ті три, що свідчать, – **8** Дух, і вода, і кров, і три є в одному. **9** Коли ми приймаємо людське свідчення, то боже свідчення є більшим. Бо це є боже свідчення, яке Він засвідчив про свого Сина. **10** *Хто вірить у Божого Сина, – має в собі свідчення, хто не вірить Богові, – зробив Його неправдомовним, бо не повірив в свідчення, яке Бог засвідчив про сво-

мат. 11

кор1. 15

ів. 3

но ꙗко то́й въ҆злюби́ на́съ, и҆ посла̀ сн҃а своего очищенїе о грѣсѣхъ нашихъ· за҃·

възлюбленїи, а҆́ще сице (възлюбилъ есть насъ бг҃ъ)[3]. и҆ мы длъжни есмы другъ друга любити· за҃·

*Бг҃а никтоже нигдѣже видѣ. а҆́ще любимъ другъ друга, бг҃ъ въ насъ пребываетъ, и҆ любы его [съвръшена есть въ насъ][4], о семъ разумѣемъ ꙗко в немъ пребываемъ, и҆ тои в на҃, ꙗко ѿ дх҃а своего далъ есть намъ. и҆ мы видѣхо҃ и свѣдѣтельствуемъ, ꙗко ѡ҆ц҃ъ посла сн҃а спс҃ителѧ мирꙋ. иже а҆́ще исповѣсть ꙗко і҆с҃ есть сн҃ъ бж҃їи, бг҃ъ в немъ пребываетъ, и҆ тои въ бз҃ѣ. и҆ мы познахомъ и вѣровахомъ, любовь юже имать бг҃ъ в на҃. бг҃ъ любы есть· И пребываѧи въ любви, въ бз҃ѣ пребываетъ, и҆ бг҃ъ в немъ пребываетъ· о семъ съвръшаетсѧ любы с нами, да дръзновенїе имамы въ дн҃ь сꙋдныи, зане ꙗкоже онъ е҃, и мы есмы въ мирѣ семъ· Страха нѣсть въ любви, но съвръшена любы, вонъ изгонѧетъ страхъ. ꙗко страхъ мꙋкꙋ имать· Боѧи же сѧ не съвръшаетсѧ въ любви. мы любимъ [его][5], ꙗко тои прѣже възлюбилъ есть насъ· за҃, од҃·

і҆оа҃ а҃ а҃ ти҃ ѕ҃

А҆́ще кто речетъ ꙗко люблю бг҃а, а брата своего ненавидитъ, ложь есть ибо не любѧи брата своего егоже видѣ, бг҃а, егоже не видѣ, [како][6] можетъ любити; *и сїю заповѣдь имамы ѿ него. да любѧи бг҃а, любитъ и брата своего·

і҆оа҃ гі бы҃ г҃

Гла҃, е҃·

Всѧкъ вѣрꙋѧи, ꙗко і҆с҃ есть (сн҃ъ бж҃їи)[1], ѿ бг҃а рожденъ е҃ и всѧкъ любѧи рождьшаго, любитъ и рожденнаго ѿ него о семъ вѣмы ꙗко любимъ чада бж҃їа, егда бг҃а любимъ, и заповѣди его [съблюдаемъ][2]· сїа бо есть любы бж҃їа, да заповѣди его съблюдемъ, *и заповѣди его тѧжки не сꙋть. ꙗко всѧкъ рожденныи ѿ бг҃а, побѣждаетъ миръ. и сїа есть побѣда побѣждьшїа миръ, вѣра наша. *кто [-][3] есть побѣждаѧи мира токмо вѣрꙋѧи, ꙗко і҆с҃ есть сн҃ъ бж҃їи; Сеи есть пришедыи водою и {кровїю, и дх҃омъ}[4], і҆с҃ х҃с, не водою точїю, но водою и кровїю. и дх҃ъ есть свѣдѣтельствꙋѧи, ꙗко дх҃ъ есть истина· Ꙗко трїе сꙋть свѣдѣтельствꙋющеи дх҃ъ и вода и кровь, и трїе въ едино сꙋть. а҆́ще свѣдѣтельство чл҃ческо прїемлемъ, свѣдѣтельство бж҃їе боле есть. ꙗко сїе есть свѣдѣтельство бж҃їе еже свѣдѣтельствова о сн҃ѣ свое҃. *вѣрꙋѧи въ сн҃а бж҃їа, имать свѣдѣтельство о немъ. не вѣрꙋѧи бз҃и. лъжа сътворилъ есть его, ꙗко не вѣрова въ свѣдѣтельство, еже свѣдѣтельство-

ма҃ аі

а҃ кри҃ еі

і҆ѡа҃ г҃

ва бг҃ъ ѡ сн҃ѣ своемъ· и сїе есть свѣдѣтельство, ꙗко животъ вѣчныи далъ есть намъ бг҃ъ, и сей животъ въ сн҃ѣ его есть, имѣай сн҃а (бж҃їа), иматъ животъ. (а) не имыи сн҃а бж҃їа, живота не иматъ· Сїа писахъ ва҃м [вѣрующимъ въ имѧ сн҃а бж҃їа][5], да вѣсте ꙗко животъ (вѣчныи имате)[6], [и да вѣруете][7] въ имѧ сн҃а бж҃їѧ. и се є дрьзновенїе еже имамы к нему· *Ꙗко аще чесо просимъ по воли его, послушаетъ на҃с· И аще вѣмы ꙗко оуслышитъ на҃с, егоже аще просимъ. вѣмы ꙗко имамы прошенїа ихже просихомъ ѿ него· Аще кто оузритъ брата (-)[8] съгрѣшающа грѣхъ не къ смерти, да проситъ, и дастъ ему животъ съгрѣшающимъ не къ смерти. *есть грѣхъ къ смерти, не ѡ томъ гл҃ю да помолитсѧ. всѧка неправда грѣхъ есть, и есть грѣхъ не къ смерти· вѣмы (же) ꙗко всѧкъ рожденыи ѿ бг҃а, не съгрѣшаетъ, но рожденыи ѿ бг҃а блюдетъ себе, и лукавыи не прикасаетсѧ ему. вѣмы ꙗко ѿ бг҃а есмы, и миръ весь въ злѣ лежитъ· вѣмы же ꙗко сн҃ъ бж҃їи прїиде, (-)[9] далъ есть намъ (свѣтъ и) разумъ, да познаемъ (бг҃а) истиннаго. и да будемъ въ истиннѣмъ сн҃ѣ его ї҃с х҃ѣ· Сей є истинныи бг҃ъ, и животъ вѣчныи. Чадца храните себе ѿ требъ идольскыхъ. [аминь][10].

го Сина. **11** І це є свідчення, що Бог дав нам вічне життя, і це є життя в його Сині. **12** Хто має Божого Сина, – має життя, а хто не має Божого Сина, – не має життя. **13** Це я написав вам, які вірите в ім'я Божого Сина, щоб ви знали, що маєте вічне життя, і щоб ви повірили в ім'я Божого Сина. **14** І це є сміливість, яку маємо до Нього. *Бо якщо попросимо щось по його волі, Він нас вислухає. **15** І якщо знаємо, що вислухає нас, в чому тільки попросимо, знаємо, що маємо прошення, які ми просили в Нього. **16** Якщо хто побачить брата, що грішить гріхом не на смерть, хай просить, – і Він дасть йому життя, тим, що грішать не на смерть. *Є гріх на смерть. Не говорю, щоб молився про той. **17** Кожна неправда є гріхом, і є гріх не на смерть. **18** Знаємо ж, що кожний, що народився від Бога, не грішить, але *той,* хто народився від Бога, береже себе, і лукавий не доторкається до нього. **19** Знаємо, що ми є від Бога і що ввесь світ перебуває у злі. **20** Знаємо ж, що Божий Син прийшов, дав нам світло і розум, щоб ми пізнали правдивого Бога і щоб ми були в правдивому його Сині – Ісусі Христі. Цей є правдивий Бог і вічне життя. **21** Діти, стережіться від ідольських жертв. Амінь.

вищ. 3

мат. 12
лук. 12

Конецъ, соборному посланїю їѡанноdу перьвому· Иматъ в себѣ гл҃а е҃. А црковныхъ зачалъ з҃,

Кінець Першого Соборного Послання Івана. Має в собі 5 глав, а 7 церковних початків.

Сказанїе съборному посланїю їѡанновy второму·

Се ꙗко старецъ пишетъ, господыни и чадомъ еѧ. непщеванїе же посланїю се есть. видѧ чада еѧ добрѣ живуща въ вѣре· И многи лестьца ѡбходѧщихъ, и гл҃ющихъ не быти пришествїю х҃ву въ плоти· Пишетъ посланїе сїе. и прьвѣе оубо хвалитъ чада еѧ. таже оуча не нову быти еже ѡ насъ таинству· Пишетъ паки ѡ любви. и да пребываютъ въ оученїи преданѣмъ имъ ѿ него. и прочее оучитъ антихристу быти гл҃ющему въ плоти не пришедша х҃у. завѣщеваетъ же ꙗко таковыхъ ни единого прїимати въ домъ, ниже гл҃ати таковымъ радоватисѧ, и тако скончаваетъ посланїе·

Розповідь про Друге Соборне Послання Івана.

Це він пише як старець пані і її дітям. Причина цього послання така. Бачачи, що її діти добре живуть у вірі і що численні обманці ходять і говорять, що Христовий прихід не є у тілі, він пише це послання. І швидше, отже, хвалить її дітей, навчаючи, що це не нове таїнство відносно нас. Знову пише про любов, і щоб вони пребували у ним їм переданому навчанні, і далі навчає, що від антихриста є той, хто навчає, що Христос не прийшов у тілі. Завіщає ж, щоб ні одного з таких не приймати до хати ані не вітати. І так він закінчує послання.

СОБОРНЕ ПОСЛАННЯ ІВАНА
друге.

Глава 1, *поч. 75*

1 Старець – вибраній пані і її дітям, яких я по правді люблю. І не тільки я, але і всі, що пізнали правду **2** через правду, що в нас перебуває і буде з нами навіки. **3** Хай буде з вами ласка, милосердя, мир від Бога Батька і Господа Ісуса Христа, Сина Батька, в правді і любові! **4** Я дуже зрадів, що знайшов, що твої діти ходять у правді, так як ми одержали заповідь від Батька. **5** І нині тебе благаю, пані, не тому, що пишу тобі нову заповідь, але ту, що маємо від початку, щоб ми любили один одного. **6** І це є любов, щоб ми ходили у Його заповідях. Це є заповідь, так як ви чули від початку, щоб в ній ви ходили. **7** Бо ввійшли численні обманці у світ, які не визнають, що Ісус Христос прийшов у тілі. Такий є обманцем і антихристом. **8** Стережіться, щоб те не втратили добро, яке ми зробили, але щоб ви одержали досконалу винагороду. Кожний, що переступає і не залишається в навчанні Христа, не має Бога. Хто ж перебуває у навчанні Христа, цей має і Батька, і Сина. **10** Якщо хтось приходить до вас і не приносить цього навчання, *не приймайте його до хати і не говоріть йому: Радіти! **11** Бо хто говорить йому: Радіти! – стає спільником його злих діл. **12** Я мав написати вам багато, але не бажав папером і чорнилом, але надіюся прийти до вас і говорити устами до уст, щоб наша радість була повна. **13** Здоровлять тебе діти твоєї вибраної сестри. Амінь.

рим. 16

Кінець Другого Соборного
Послання Івана.
Має в собі 1 главу
та 1 церковний початок.

Сꙋ́борное посла́нїе Їѡа́нново
второ́е.

Гла, а҃. за҃, ое҃.

Ста́рецъ[1] и҆збра́ннѣи госпоꙁьи́ни и҆ ча́домъ є҆ѧ̀, и҆̀хже а҆́ꙁъ люблю̀ въи҆́стиннꙋ. И҆ не а҆́ꙁъ то́чїю, но̀ и҆ вси̑ разꙋмѣ́вшеи̑ и҆́стиннꙋ, за и҆́стиннꙋ пребыва́ющꙋю в на́съ, и҆ с на́ми бꙋ́детъ въ вѣ́кы. да бꙋ́детъ с ва́ми бл҃гть млть ми́ръ, ѿ б҃а ѿц҃а, и҆ [г҃а][2] і҆̄с х҃а с҃на ѿч҃а, въ и҆́стиннѣ, и҆ любвѝ. Възра́довахъсѧ ѕѣ́ло, ꙗ҆́ко ѡ҆брѣ́тохъ ѿ ча́дъ твои̑х ходѧ́ща въ и҆́стиннѣ, ꙗ҆́коже за́повѣдь прїѧ́хомъ ѿ ѻ҆ц҃а. И҆ нн҃ѣ молю̀ тѧ̀ госпоже. не ꙗ҆́ко за́повѣдь ({пишꙋ}[3] тебѣ̀ но́вꙋ)[4], но̀ є҆ѧ́же (и҆́мамы)[5] и҆с пр҃ьва да лю́бимъ дрꙋгъ дрꙋга. и҆ сїѧ̀ є҆́сть любы̀, да хо́димъ по́ за́повѣдемъ є҆го. Сїа [є҆́сть за́повѣдь][6], ꙗ҆́коже слы́шасте и҆с пр҃ьва, да в неи̑ хо́дите. зане мно́ѕи лестцы̀ [внидоша][7] въ ми́ръ, и҆́же не и҆сповѣ́дꙋюще і҆̄с х҃а пришеша въ пло́ти. се́и̑ є҆́сть льстецъ и҆ а҆нтихри́стъ. Блюдѣ́те себѐ, да не [погꙋби́мъ][8] ꙗ҆́же дѣ́лахомъ (до́браѧ), но̀ да мзд҃ꙋ съвръше́нꙋ въспрїимете. Всѧ́къ престꙋпаѧ̀и и҆ не пребываѧ̀и въ ѹ҆чені́и х҃вѣ, б҃а не и҆́мать. пребыва́ѧи (же) въ ѹ҆чені́и [х҃вѣ][9], се́и̑ и҆ ѿц҃а и҆ с҃на и҆́мать. А҆́ще кто̀ прихо́дитъ къ ва́мъ, и҆ сего ѹ҆чені́ѧ не прино́ситъ. *не прїе́млите є҆го въ до́мъ, и҆ радоватисѧ є҆мꙋ не гл҃ите. гл҃ѧи̑ бо є҆мꙋ ра́доватисѧ, съѻ҆бща́є҆тсѧ дѣ́ломъ є҆го злымъ. Мно́га (и҆мѣ́хъ)[10] (писа́ти ва́мъ)[11], (но̀) не въсхотѣ́хъ ха́ртїєю и҆ черни́ломъ. но̀ надѣ́юсѧ прїитѝ къ ва́мъ и҆ ѹ҆́сты̀ къ ѹ҆ст҃ѡ гл҃ати. да ра́дость на́ша (бꙋ́детъ и҆спл҃ънена)[12]. цѣлꙋ́ютъ тѧ̀ ча́да, сестры̀ твоеѧ̀ и҆збра́нныѧ, [а҆ми́нь][13].

кр҃и ѕі

Коне́цъ, съѕбо́рномꙋ посла́ню ї҆ѡа́нновомꙋ второ́мꙋ.
И҆́мать в себѣ̀ гл҃а, а҃.
а҃ зача́ло цр҃ковное, а҃.

Сказа́нїе ї҆ѡа́ннова тре́тїѧгѡ посла́нїѧ.

Е҆́сть посла́нїе сїе̑ ѡ҆ страннолю́бїи. и҆ пе́рвѣе ᲂу҆̀бо хва́литъ га́їа свѣдѣ́тельствꙋ́ема ѿ всѣ́хъ ѡ҆ страннолю́бїи. и҆ мо́литъ є҆го̀ въ таковѣ́мъ и҆зволе́нїи пребыва́ти, и҆ прїима́ти и҆ провожда́ти бра́тїю. па́ки же при́нѡсъ є҆гѡ̀ хва́литъ. ᲂу҆кара́етъ же дїотре́фа, ꙗ҆́кѡ ни са́мъ дае́тъ ни́щымъ, но̀ и҆ и҆ны́мъ възбраня́етъ, и҆ мно́го блꙋдѧ́ща. таковы́ѧ же гл҃етъ чꙋжи́мъ бы́ти ѿ и҆́стины, и҆ невѣ́дѣти бг҃а. дими́трїа же прїима́ти, свѣдѣ́тельствꙋѧ є҆гѡ̀ до́браѧ дѣ̑ла.

Розповідь про Третє Послання Івана

Це послання є про гостинність. І найперше, отже, він хвалить Гая, якому всі свідчать про гостинність, і просить його перебувати в такому настрою і приймати, і проводжати братів. Знову ж хвалить його дар. Докоряє ж Диотрефеєві, який ані сам не дає бідним, але й іншим забороняє і *каже*, що він дуже блудить. Він каже, що такі є відчуженими від правди і не знають Бога. Димитрія ж *каже* приймати, свідчачи про його добрі діла.

Собо́рное посла́нїе ї҆ѡа́нново г҃е.

СОБОРНЕ ПОСЛАННЯ ІВАНА

третє

Гл҃а, а҃. за҃, ѻ҃ѕ.

Ста́рецъ[1], га́їеви възлю́бленномꙋ, є҆го́же а҆́зъ люблю̀ въ и҆́стинꙋ. възлю́бленне, па́че всѣ́хъ молю́сѧ ѡ҆ тебѣ̀, спѣ́ти, и҆ здравъствовати, ꙗ҆́коже спѣ́етъ ти сѧ дꙋша̀. радовахсѧ {-}[2] ѕѣло̀, грядꙋ́щимъ бра́тїамъ, и҆ свѣдѣтельствꙋ́ющимъ твою̀ и҆́стинꙋ, ꙗ҆́коже ты̀ въ и҆́стинѣ хо́диши. бо́льша сеа̀ не и҆́мамъ ра́дости, да слы́шꙋ моѧ̀ ча̑да въ и҆́стинѣ хо́дѧща. възлю́блене, вѣ́рно твори́ши, є҆́же а҆́ще дѣ́лаеши въ бра́тїю и҆ [въ][3] стра́нныхъ, и҆̀же свѣдѣтельствоваша твое́й любвѝ пред̾ цр҃ко́вїю, и҆̀хже до́брѣ (твори́ши)[4] препосла́въ досто́йно бг҃ꙋ. ѡ҆ и҆́мени бо {є҆гѡ}[5] и҆зыдо́ша, ничто́же прїе́млюще ѿ ꙗ҆зы́къ. мы̀ ᲂу҆̀бо до́лжни є҆смы̀ прїима́ти таковы́хъ, да поспѣ́шницы бꙋ́демъ и҆́стинѣ. писа́хъ цр҃кви, но̀ первѣньстволю́бецъ и҆́хъ, дїотрефесъ не прїе́млетъ на́съ. сего̀ ра́ди а҆́ще прїидꙋ̀, въспомѧнꙋ̀ є҆мꙋ̀ дѣ́ла ꙗ҆̀же твори́тъ, словесы̀ лꙋка́выми ᲂу҆каря́ѧ на́съ. и҆ недово́ленъ быва́ѧ ѡ҆ си́хъ. ни са́мъ прїе́млетъ бра́тїю, и҆ хотѧ́щимъ възбраня́етъ. и҆ ѿ цр҃кви изгони́тъ. възлю́блене, не ᲂу҆подоблѧ́исѧ ѕло́мꙋ, но̀ бл҃го́мꙋ. бл҃готворѧ́й, ѿ бг҃а є҆́сть. {а҆}[6] ѕло́е творѧ́й, не ви́дѣ бг҃а. дими́трїеви свѣдѣтельствовасѧ ѿ всѣ́хъ, и҆ ѿ сами́ѧ и҆́стины, и҆ мы̀ же свѣдѣ-

Глава 1, *поч. 76*

1 Старець – улюбленому Ґаєві , якого я по правді люблю. **2** Улюблений, понад усіх благаю за тебе, щоб добре *тобі* велося і ти був здоровим, так як добре ведеться твоїй душі. **3** Я дуже зрадів, коли прийшли брати і засвідчили про твою правду, що ти ходиш у правді. **4** Не маю більшої радості від цієї, ніж почути, що мої діти ходять у правді. **5** Улюблений, вірно робиш в тому, що робиш для братів і для чужинців, **6** які перед Церквою засвідчили про твою любов, добре зробиш, коли їх належно вирядиш з Богом. **7** Бо в його імені вони вийшли, нічого не беручи від поган. **8** Отже, ми повинні таких примати, щоб ми стали співробітниками правди. **9** Я писав до Церкви, але той, що в них любить бути першим, Діотрефес, нас не приймає. **10** Задля цього, коли прийду, згадаю йому діла, які він робить, докоряючи нам поганими словами. І будучи цим незадоволений, ані сам не приймає братів і забороняє та з церкви виганяє тих, що хочуть *приймати*. **11** Улюблений, не наслідуй зло, але добро. Хто робить добро, є від Бога, а хто робить зло, не бачив Бога. **12** Димитрієві свідчать всі – і сама

правда. І ми ж свідчимо, і знаєте, що наше свідчення є правдивим. **13** Я мав багато писати, але не хочу тобі писати чорнилом і тростиною. **14** Надіюся ж зараз тебе побачити і говорити устами до уст. **15** Мир тобі! Тебе цілують друзі. Цілуй друзів поіменно. Амінь.

тельствуемъ. И [вѣсте][7] ꙗко свѣдѣтельство наше истинно есть. Многа имѣх [писати][8] но не хощу чернилом и тростїю тебѣ писати. оуповаю же абїе [видѣти тѧ][9], и оусты къ оустомъ {глати}[10]. миръ тебѣ. цѣлуютъ тѧ друзи. цѣлуи други по имени {аминь}[11].

Кінець Третього Послання Івана.
Воно має в собі 1 главу
та 1 церковний початок.

Конецъ посланїю їоаннову третїему.
И имать в себѣ, гла, а.
а црковное зач, а.

Розповідь про Соборне Послання Юди

Це послання він пише тим юдеям а також поганам, які вже повірили. А причина цього послання така. Оскільки появилися деякі обманці і навчали, що гріх без провини, і відрікалися Господа, йому потрібно було написати і укріпити братів. І отже, найперше, просить їх боротися і перебувати у переданій їм вірі, і оскаржує, і проганяє їх як обманців, і наказує віруючим нічого спільного не мати з такими, і щоб знали, що для спасіння не вистачає тільки бути покликаним, якщо не ходять достойно за покликанням. Адже і Господь вдавнину, вивівши народ із Єгипту, погубив *його*, коли він не залишився в божественному законі. І Він не пощадив ангелів, що не зберегли свій чин. Треба, отже, від таких відлучатися, тому що і архангел Михаїл не стерпів диявольської хули. Він каже ж, що їхня погибель буде як *погибель* содомлян і нагадує про звичаї. І помолившись за них, щоб їм від Господа була дарована стійкість у вірі, він закінчує послання.

Сказанїе съборному посланїю їюдину.

Сїе посланїе пишетъ, вѣровавшимъ оубо їоудеом же и ꙗзыкомъ. вина же посланїю есть сїѧ. лестьцемъ нѣкым, ꙗвльшимсѧ и оучащемъ неповинну быти грѣху, и ѿмѣтающимсѧ га. нужду имѣ писати, и оукрѣпити братїю. и первѣе оубо молитъ ихъ, подвизатисѧ и пребывати въ преданнѣи им вѣре. Таже ѡбличаетъ и ѿгонѧетъ ихъ ꙗкоже лестьца. и повелѣваетъ вѣрнымъ ни едино имѣти съѡбщенїе съ таковыми. и да вѣдатъ ꙗко не довлѣетъ къ спнїю, еже призваномъ быти точїю, аще недостоинѣ ходимъ званїю. ибо и древнїѧ люди извед ѿ египта гь, и не пребывшихъ въ бжтвенномъ законѣ, погуби. і аггелов же не съхраншимъ свои чинъ, не пощадѣ. подобаетъ оубо ѿ таковыхъ ѿлучатисѧ. зане и михаилъ архаггелъ не претрпѣ хулы дїавола. быти же глетъ погибели ихъ ꙗкоже и съдомлѧномъ, таже наказуетъ ѡ нравѣхъ. и помоливсѧ ѡ нихъ ѡ оутвръженїи въ вѣрѣ даровати им ѿ га. скончаваетъ посланїе.

СОБОРНЕ ПОСЛАННЯ ЮДИ.

СОБОРНОЕ ПОСЛАНІЕ ІЮДИНО:

Глава 1, *поч. 77*

1 Юда, раб Ісуса Христа, а брат Якова, – тим, що освячені в Бозі Батьку Ісусом Христом, збереженим, покликаним. **2** Милосердя вам та мир і хай любов помножиться!

Гла, а. зач, оз.

Юуда[1] іс ху рабъ, братъ же іакову. Сущимъ ѡ бзѣ ѿци [ѡсщенннымъ][2], {-}[3] іс хмъ съблюденымъ, званымъ млть вамъ и миръ и любы да оумножитсѧ. въз-

любленіи, всяко тщаніе творя писати вамъ, о общемъ (спсніи {вашемъ}[4])[5], нужда ми бысть писати вамъ, моля подвизатися о (преданнѣи вѣрѣ стыи єдіною)[6], привнидоша бо нѣцыи члцы иже древле преоуставлени на сіе осужденіе нечестіа. ба нашего блгть прелагающе въ скверну. и єдіного влки [ба][7] и га нашего іс ха отмѣтающеся· въспомянути же вамъ хощу, вѣдущимъ (и) вамъ [єдіною се, яко гь][8] люди ѿ земля єгѵпетьскія (спсе)[9], послѣди невѣровавшихъ погуби· *агглех же не съблюдшіи своего начальства, но оставльшихъ свое жилище, на судъ великаго дне оузами вѣчными по мракомъ съблюде· *Якоже содома и гомора, и окрестъныя ихъ грады подобнимъ [и образо][10] преблудивше, и ходивше въ слѣдъ плоти иныя. прележатъ в показаніе огню вѣчному, судъ пріемше. такожде оубо и сіи, соніа видяще, плоть оубо скверня. господьства же ѿмѣтаются. славы же (хуляще не трепещутъ)[11]· Михаил же архагглъ, єгда со діаволомъ разсужая глаше о моѵсеовѣ телеси, не (смѣя)[12] суда навести хулна, но рече, да запрѣтитъ тебѣ гь. сіи же єлика оубо не вѣдятъ хулятъ, єлика же по єтеству яко безсловесная живонаа вѣдятъ в сихъ скверня́тся·

за, он·

*Горе имъ, яко въ путь каиновъ ходиша, и въ лесть *валаамовы мзды проліяшася, и въ пререканіи (*корреовѣ)[13] погибоша· Сіи суть въ любвахъ вашихъ скверни́теле с вами ядуще, без боязни себе пасуще. *облацы безводни ѿ вѣтръ преносими, древеса єсенна безплодна, дважды оумерша искоренена· волны свирѣпыя моря въспѣняющи своя струя, звѣзды прелестныя, имже мракъ тмы въ вѣки блюдется· Прорчествова же и о сихъ седмыи ѿ адама єнох гля, *се пріидетъ гь въ {стыхъ тмахъ агглъ}[14] {своихъ}[15], сътворити судъ о всѣ і изъобличити {всѣхъ нечестивыхъ}[16] о всѣхъ дѣлехъ нечестіа и, имиже нечествоваша, и о всѣхъ жестокыхъ, {словесехъ}[17] (ихъ), ихже глаша нань грѣшницы нечестивіи, сіи суть ропотницы, оукорителе часть порочна, въ похотѣ свои ходяще, {нечестіемъ и законопреступленіе}[18], *и оуста ихъ глютъ прегордая, чюдящеся лицемъ ползы ради· Вы же възлюбленіи, поминайте глы преже реченныя ѿ аплъ га нашего іс ха, зане глаху вамъ, *яко въ последнее время будутъ ругателе, по своихъ похотехъ ходяще (и нечестіихъ)[19]. сіи суть ѿдѣляюще {себе}[20] (ѿ єдіности вѣры, и суть)

Margin references: в петр в, ио д; а мо ді; а мо д; д мо кв; д мо ѕі; в петр в; в петр в; апока а; ѱло ѕі; а тим д; в тим а; в петр г

3 Улюблені, роблячи всяке старання писати вам про ваше спільне спасіння, мені було конечним написати вам, благаючи, щоб ви подвизалися в раз переданій вірі святим. **4** Бо ввійшли деякі люди, які від-давна призначені на це засудження безбожності, що ласку нашого Бога переносять на нечистоту і відрікаються єдиного Володаря – Бога і Господа нашого Ісуса Христа. **5** Хочу ж вам нагадати, воч і вже це знаєте, що Господь спас народ з Єгипецької землі, а пізніше вигубив тих, що не повірили. **6** *Та ангелів, які не зберегли свого начальства, але покинули своє помешкання, Він зберіг на суд великого дня під темрявою вічними кайданами. **7** *Так як Содома і Гомора та довколишні їх міста, що розпустували подібним способом до них і ходили вслід іншого тіла, підпадають на приклад вічному вогню, одержавши засуд. **8** Так само, отже, і ці. Отже, бачачи сни, опоганюють тіло, а відкидають владарювання, хулячи славу, не бояться. **9** А Михаїл, архангел, коли, змагаючись з дияволом, говорив про Мойсеєве тіло, не сміючи вивести хульного суду, сказав: Хай тобі заборонить Господь. **10** Ці ж, отже, хулять те, чого не знають, а в тому, в чому за природою, як безсловесні звірі знають, в цьому брудняться. *поч. 78*

11 *Горе їм, бо вони пішли дорогою Каїна і розтеклися обманою *Валаамової винагороди, і згинули в бунті *Корри. **12** Ці є бруднителі у вашій любові, що з вами їдять, без страху себе пасучи, *безводні хмари, гнані вітрами, безплідні осінні дерева, що два рази вмерли, викорінені, **13** бурхливі хвилі моря, що пінять свої струмені, обманливі звізди, яким навіки зберігається морок темряви. **14** Пророкував же і про цих сьомий від Адама, Енох, кажучи: *Ось Господь прийде у десятках тисяч своїх святих ангелів, **15** щоб вчинити суд над всіма і виявити всіх безбожних в усіх ділах їхньої безбожності, якими безбожно поступили, і в усіх їхніх жорстоких словах, які безбожні грішники говорили проти Нього. **16** Це є ті, що нарікають, ремствують, – нечиста частка, що ходять у своїх похотях безбожністю і переступанням закону, *і їхні уста говорять горде, вони підлещуються задля користі. Ви ж, улюблені, згадуйте слова, раніше сказані апостолами нашого Господа Ісуса Христа, **18** тому що вони вам говорили, *що в останнім часі будуть кепкуни, що ходитимуть за своїми похотями і безбожностями. **19** Ці є ті, що відділяють себе від єдності у вірі

Margin references: пет2. 2; йов. 4; мой1. 19; мой1. 4; мой4. 22; мой4. 16; пет2. 2; пет2. 2; апо. 1; пс. 16; тим1. 4; тим2. 1; пет2. 3

і є тілесні, не маючи духа. **20** Ви ж, улюблені, будуючи себе вашою святою вірою, святим духом, молячись, **21** зберігайте самих себе в божій любові, очікуючи милосердя нашого Господа Ісуса Христа на вічне життя. **22** І над усім, отже, розсуджуючи, милосердіться, **23** а інших спасайте, страхом вириваючи від вогню. Оскаржуйте ж зі страхом, ненавидячи і ту одіж, що забруднена тілом. **24**, А Тому, хто може вас зберегти без гріха і без нечистоти і поставити непорочними на радість перед своєю славою, **25** єдиному премудрому Богові і нашому Спасителеві Ісусом Христом – нашим Господом, слава і велич, влада і могутність перед усім віком, і нині, і на всі віки! Амінь.

телесни, дха не имуще. вы же възлюбленїи, [стою вашею вѣрою назидающе себе][21], дхомъ стымъ (и) молящеся, сами себе въ любви бжїи съблюдаите, ждуще млти га нашего іс ха въ жизнь вѣчную. І (о всѣхъ)[22] оубо милуите разъсужающе, овѣх же (страхомъ) спасаите ѿ огня въсхищающе. (-)[23] {обличаите}[24] же съ боязнїю. ненавидяще и яже ѿ плоти оскверненую ризу. Могущему же (вы съхранити)[25] без грѣха и {без скверны и}[26], поставити пред славою своею непорочны въ радость, єдїному [премудрому][27] бу, (и) спсу нашему, іс хмъ гмъ нашим. слава, (и) величїе, дръжава и область, преже всего вѣка и нн҃ѣ и въ вся вѣки аминь.

Кінець Послання Юди.
Має в собі 1 главу
та 2 церковні початки.

Конецъ посланїю їюдину.
Имать в себѣ гла, а,
а зач, црковныхъ, в.

Розповідь про Послання до Римлян святого апостола Павла.

Це послання він посилає з Коринту, ще не бачивши римлян, *але* про них він почув і бажав їх побачити. І найперше, отже, хвалить їхню віру, бачачи, що про неї всюди звіщають, потім каже, що він багато разів бажав піти до Риму, через бажання, яке *має* до них. І отже, не зміг прийти. І так він далі чинить повчальне послання: про покликання поган, і що обрізання було до часу і нині усунене, і що Христом надолужено гріхопадіння Адама, і що минула тінь Закону. І так подає, що покликання поган є гарним, так сказавши всім людям, що з природою є даний Закон і для всіх навчання з природи, і з самого створіння можна пізнавати Бога. Тому і добре винними робить еллинів, тому що Бог об'явив їм сотворіннями світу пізнання Себе і своєї, завжди присутньої сили, якою є його Слово, в якому ж і яким Він все створив. А вони ж, що зі створінь не пізнали, що Він є Богом Творцем цього, обоготворили його створіння і послужили створінню радше ніж Йому. Винними ж робить він юдеїв, бо вони не зберели закон, але радше переступом закону обещестили Бога. І так обом юдеям же і еллинам авторитетно робить висновок і робить закид про беззаконня, щоб показати, що всі

Сказанїе, иже к римляномъ посланїю стаго апла павла.

Сїе посылаетъ ѿ коринда, не оуже видѣвъ римляны. слыша же о нихъ, и желая тѣхъ видѣти. и первѣе оубо хвалитъ вѣру ихъ, възвѣщаему вида всюду. потомже сказуетъ многажды себе въсхотѣвша ити в рим, желанїемъ еже к ним, и оубо не възможе ити, и тако прочее оучително посланїе творитъ о званїи языкъ. и яко обрѣзанїе даже до времене бысть, и нн҃ѣ преста. И яко хмъ разрѣшися грѣхопаденїе адамово. И сѣнь закона преиде. и оубо званїе языковъ лѣпотно быти оуставляет. Сице сказавъ всѣмъ чл҃комъ, естествомъ вдаженну быти закону, и всѣмъ безъ оученїя естества. И ѿ самого създанїя мощи познавати бга. Тѣмже и в лѣпоту виновны творитъ еллины. яко оубо бгу объявльшу имъ ѿ сътворенїи мира, еже о себѣ разумъ, и присносущныя силы своея, еже есть слово его, о немже и имже вся сътворилъ. онѣх же непознавшихъ его ѿ твари быти ба симъ съдѣтеля. творенїя же его обоготворивша. и твари паче нежели тому послуживша. Виновны же творитъ иоудея, яко не съхраниша закона, но и паче преступленїемъ закона, бга безчествовавшихъ. и тако обоимъ иоудеом же и еллином болшема за-

ключаетъ, и обличаетъ о беззаконїи. да покаже яко равни быша вси грѣшницы, равнѣ вси яко повинни избавителю молятся. блгти же и ізбавленїю равно, иоудеомъ бывши и на языцѣхъ, в лѣпоту и званїе бысть языкомъ. званїю же бывшу языкомъ, ѿ нужа преста обрѣзанїе, и законная сѣнь. аврамъ бо рече не въ обрѣзанїи, но преже обрѣзанїя оправдася преименовася именемъ авраамъ, яко ѿцъ многимъ языкомъ хотяше быти, по вѣрѣ яже в необрѣзанїи. прїятъ же по оправданїи, и обрѣзанїе плоти, да знаменїе будетъ по плоти раждаемымъ ѿ него. престати же обрѣзанїю, егда языцы буду чада авраамля, начинающемъ ходити по вѣрѣ авраамовѣ, в нейже оправдася, егда бѣ в необрѣзанїи. сихъ бо ради преименовася авраамъ. по нужди же пришедшимъ знаменаннымъ, престати знаменаному. аще убо языцы нудятся обрѣзатися, да престану и ѿ имене авраамова, и да именуется аврамъ· аще ли же авраамъ ѿ бга преименовася, не подобаетъ обрѣзатися языкомъ· Но ниже тѣмъ иже еще по плоти иоудеомъ. да будетъ имя извѣстно, и ѿцъ многимъ языкомъ зовется. ибо не требѣ имать кто прочее обрѣзатися доволенъ вѣрою авраамлею, ниже иныя законныя сѣни. не ѿ сихъ бо, но ѿ вѣры оправдается всякъ, якоже и авраамъ· Сїя сице оустроивъ. сказуетъ паки, яко инако не будетъ избавленїе и блгодать ізлеви, и языкомъ. аще не разрѣшится грѣхъ адамовъ древнїи, иже на всѣхъ бывшїи, инѣмже сеи не мощи оучѣститися рече, точїю іс хмъ снмъ бжїимъ, имже і изначала клятва бысть. не бо мощно бяше иному раздрѣшити прегрѣшенїе. таже пишетъ, яко инако сїе не будетъ, аще не в тѣло облечется снъ бжїи, и будетъ члкъ. да сїе привнесъ за всѣхъ, вся свободитъ ѿ смерти. и якоже единѣмъ члкомъ грѣхъ в миръ вниде. такоже единѣмъ члкомъ іс хмъ блгодать будетъ. и прочее яко добръ строитель, иоудеа убо оутѣшаетъ, яко не преступницы будете закону, аще въ ха вѣруете. сущимъ же ѿ языкъ повелѣваетъ, не възвышатися на ізля. но вѣдѣти, зане яко вѣтви на корени, сице на онѣхъ присадишася· Посихъ же оутѣшителна словеса въ обычаохъ наказавъ. скончаваетъ посланїе·

грішники є рівні, однаково всі як винні моляться до Спасителя. А ласка і спасіння, що було для юдеїв, однаково є і для поган, справді і покликання є для поган. А раз було покликання поган, з конечності закінчилося обрізання і тінь Закону. Адже він сказав: Аврам не в обрізанні, але, бувши оправданим перед обрізанням, одержав зміну імені на Авраам, бо він мав стати за вірою батьком багатьох народів, що в необрізанні. А після оправдання він же одержав обрізання тіла, що мали як знак ті, що за тілом народжуються від нього. А обрізання закінчується, коли погани стануть дітьми Авраама, які починають ходити за Авраамовою вірою, в якій він був оправданий, коли був у необрізанні. Адже задля цього він був переіменований Авраамом. А з конечності, коли приходить вказане, силу тратить те, що вказує. Якщо, отже, поган змушують обрізатися, хай вони і полишать ім'я Авраама і хай він називається Аврамом. Оскільки ж Авраам був переіменований Богом, не належиться поганам обрізуватися, але й ані тим, що за тілом є юдеями. Хай ім'я буде відомим, він назветься батьком багатьом народам. Бо ніхто не потребує надалі обрізуватися, йому вистачає Авраамової віри, ані *не потрібне* інше з тіні Закону, бо не з цього, але з віри оправдається кожний, так як і Авраам. Це так подавши, знову говорить, що інакше не буде спасіння і благодать Ізраїлеві і поганам, якщо не буде прощений давній Адамів гріх, що є на всіх. Він каже, що в іншому неможливо очиститися, хіба Ісусом Христом, Божим Сином, через якого і від початку була клятва, бо не було можливо іншому звільнити від гріха. Тоді він пише, що це не станеться, хіба що Божий Син зодягнеться в тіло і стане людиною, щоб, принісши це за всіх, визволити всіх від смерті. І так як через одну людину гріх увійшов у світ, так само і однією людиною, Ісусом Христом, буде ласка. І далі, як добрий будівничий, він, отже, юдеїв потішає, що вони не стануть переступниками Закону, якщо повірять у Христа. А тим, що з поган, наказує не підніматися над Ізраїль, тому що так як галузки на корені, так вони насаджені на них. А після цього, подавши слова потіхи, повчивши про звичаї, він закінчує послання.

До Римлян Послання святого апостола Павла

Глава 1, *поч. 79*

дія. 13

1 Павло, раб Ісуса Христа, *покликаний апостол, вибраний на божу благовість, **2** яку Він раніше обіцяв Своїми пророками у Святих Писаннях, **3** через свого Сина, що був з Давидового насіння за тілом, **4** названий Божим Сином в силі, за Духом освячення, через воскресіння з мертвих – *про* Ісуса Христа, нашого Господа, **5** яким ми одержали ласку і послання в послух віри для всіх народів в його імені, **6** між якими є і ви, покликані Ісуса Христа! **7** Всім, що є в Римі, Богові улюбленим, *покликаним святим, – ласка вам і мир від Бога нашого Батька і Господа Ісуса Христа! *поч.*

кор1. 1
еф. 1
тим2. 1

8 Перш за все, отже, дякую моєму Богові через Ісуса Христа за всіх вас, що ваша віра розголошується по всьому світі. **9** Бо свідком мені є Бог, якому я служу моїм духом в благовісті його Сина, що я безперервно *пам'ятаю про вас, **10** завжди молячись у моїх молитвах. Може, отже, колись пощастить з божої волі прийти до вас. **11** Адже бажаю бачити вас, щоб вам подати якийсь духовний дар на ваше підкріплення, **12** тобто з вами потішитись спільною вірою – вашою ж і моєю. **13** Не хочу ж, щоб ви, брати, не знали *того*, що я бажав багато разів до вас прийти і мав перешкоди дотепер, щоб мав я і в вас якийсь плід, так як і в інших народах, **14** греках же і варварах. І мудрим, і нерозумним я є боржником, **15** наскільки залежить від моєї ревності, і вам, що є в Римі, благовістити. **16** Бо я не встидаюся Христового благовістя, бо *це* є *божа сила на спасіння кожному, що вірить, юдеєві ж перше, і грекові. **17** Бо в ньому виявляється *божа правда з віри у віру, так як є написано: А *праведний з віри буде жити. *поч. 80*

сол1. 3

кор1. 1

ниж. 3

авв. 2
гал. 3
єв. 5

18 Адже божий гнів з неба відкривається на всяку людську безбожність і неправду, що держать правду в неправді, **19** тому що ж боже розумне є явним у них, бо Бог їм об'явив. **20** Бо його невидиме від створення світу через створіння є видиме

Къ римлѧнѡмъ посланїе ст҃агѡ ап҃ла

павла[1]. Гл҃а, а҃, за҃, од҃.

Павелъ[1] рабъ [і҃с х҃въ][2], званъ ап҃лъ, *избранъ въ бл҃говѣстїе бж҃їе, еже преже ѡбѣща прр҃оки своими въ писанїихъ ст҃ыхъ, ѡ с҃нѣ своемъ, бывшемъ ѿ сѣмени дв҃ва по плоти. нареченѣмъ с҃нѣ бж҃їи в силѣ, по д҃ху ст҃ынѧ, из въскрешенїа мртвыхъ і҃с х҃а г҃а нашего. имже прїахомъ бл҃годать и посланїе въ послушанїе вѣры въ всѧ ѧзыки, ѡ имени его, въ нихже есте и вы звани і҃с х҃у. всѣмъ сущимъ в римѣ, възлюбленымъ б҃у, *званымъ ст҃ымъ, бл҃гть ва҃ и миръ ѿ б҃а ѿц҃а нашего и г҃а і҃с х҃а. за҃.

дѣ҃а г҃і

а҃ кр҃н а҃
еф҃е а҃
б҃ ти҃ а҃

Пръвое убо бл҃годарю б҃а моего і҃с х҃мъ ѡ всѣхъ васъ, ѧко вѣра ваша възвѣщаетсѧ въ всемъ мирѣ. свѣдѣтель бо ми есть б҃ъ, емуже служу д҃хомъ моимъ, въ бл҃говѣствованїи с҃на его, ѧко безпрестани *памѧть ѡ васъ творю всегда въ мл҃твахъ моихъ молѧсѧ, аще убо когда поспѣшенъ буду волею бж҃їею прїити къ вамъ. желаю бо видѣти васъ, да нѣкое подамъ (вамъ дарованїе)[3] д҃ховное къ утвержѣнїю вашему, сїе же есть съутѣшитисѧ въ васъ, ѡбщею вѣрою, вашею же и моею. Не хощу же ва҃ не вѣдѣти братїе, ѧко множицею въсхотѣхъ прїити къ ва҃ и възбраненъ бы҃ доселѣ, да нѣкїи плодъ имѣю и въ васъ, ѧкоже и въ прочихъ ѧзыцѣхъ, еллинѣхъ же и варварехъ, мудрым же и неразумным долженъ есмь, (толико есть)[4] еже по моему усръдїю, и вамъ сущимъ в римѣ бл҃говѣстити. не стыжу бо сѧ бл҃говѣствованїемъ [х҃вымъ][5], *сила бо бж҃їа есть въ сп҃снїе всѧкому вѣрующему, іудеѡви же преже і еллину, *правда бо бж҃їа в не҃ ѧвлѧетсѧ, ѿ вѣры въ вѣру. ѧкоже есть писано, *праведныи же ѿ вѣры живъ будетъ. за҃, п҃.

а҃ сол҃у г҃

а҃ кр҃н а҃

ни҃ г҃

ав҃ва в҃
гал҃а г҃
евр҃е є҃

Ѿкрываетъ бо сѧ гнѣвъ бж҃їи с небесе, на всѧко нечестїе и неправду ч҃лчску, съдержащихъ истину въ неправдѣ. занеже разумное бж҃їе ѧвѣ есть в ни҃. б҃ъ бо (ѧвилъ есть имъ)[6]. невидимаѧ бо его ѿ създанїѧ мира творенми помышлѧема видима суть, и присносущнаѧ же

(сила его)[7] и божество, во еже быти имъ безъѡвѣтномъ. зане же разумѣвше бога, не яко бога прославиша или благодариша. *но осуетишася помышлении своими, и омрачися неразумное ихъ сердце. глаголющеся быти мудры, и обьюродѣша. И измѣниша славу нетлѣннаго бога, въ подобие образа тлѣнна человѣка, и птицъ, и четвероногъ, и гадъ. тѣмже и предастъ ихъ богъ в похоть сердецъ ихъ, въ нечистоту, въ еже скверниитися телесемъ ихъ въ себѣ самѣхъ. иже премѣниша истину божию въ лъжу, и почтоша и послужиша твари, паче творца, иже есть благословенъ во вѣки, аминь. Сего ради предастъ ихъ богъ въ страсти безчестия. и жены бо ихъ измѣниша естественую подобу въ презъестественую. Такожде и мужи, оставльше естественую (подобу)[8] женьска полу, разжегошася похотию своею другъ на друга, мужи на мужѣхъ студъ содѣвающе, и възмѣздие еже подобаше прелести ихъ, въ себѣ въсприемлюще. зач. па.

И якоже не искусиша бога имѣти въ разумѣ, (сего ради) предасть я богъ въ неискусенъ умъ, творити неподобная, исполненыхъ всякоя неправды, [блужения, лукавьства, лихоимания, злобы][9], исполненыхъ зависти, убийства, рвения, льсти, злонравия. шепотники, клеветники, богомерзки, досадитела, величавы, горды, обрѣтатела злымъ, родителемъ непокоривы, неразумны, непримирителе, нелюбовны, (неклятвохранители), немилостиви. Нѣцыи же (и) оправдание божие разумѣвше, яко иже таковая творящей достоини смерти суть, не точию (же) сия творятъ, но и волю дѣю творящимъ.

ефес. г

роздумом, і Його ж завжди присутня сила і божество, так що вони є без оправдання. **21** Тому що, пізнавши Бога, не як Бога прославили або дякували, *але вони стали марними своїми думками, і їхнє нерозумне серце затьмарилося. **22** Кажучи, що вони є мудрі, вони стали дурними **23** і змінили славу нетлінного Бога на вид образу тлінної людини, і птахів, і чотироногих, і гадин. **24** Тому і Бог передав їх у похоть їхніх сердець, в нечистоту, щоб вони робили нечисте їхніми тілами в собі самих. **25** Вони замінили божу правду на брехню, і віддали честь, і послужили створінню радше ніж Творцеві, який є благословенний навіки. Амінь. **26** Задля цього Бог їх видав на ганебні пристрасті: бо і їхні жінки замінили природне єднання в протиприродне, **27** також і чоловіки, полишивши природне використання жіночого роду, розгорілися своєю пристрастю один до одного, чоловіки на чоловіках, чинячи постидне і в собі одержуючи належну винагороду їхнього блуду.

поч. 81

28 І оскільки вважали непотрібним мати Бога в умі, задля цього Бог їх видав невправному розуму чинити ганебне, їх, що **29** повні всякої неправди, розпусти, лукавства, захланності, злоби, повні заздрості, вбивства, колотнечі, обмани, лихих звичаїв, обмовники, **30** наклепники, мерзенні Богові, зухвалі, хвальки, горді, винахідники зла, батькам непокірні, **31** нерозумні, немирні, безсердечні, які не зберігають клятву, немилосердні. **32** Деякі ж і пізнавши божий суд, що ті, які таке коять, є гідні смерті, не тільки ж це роблять, але й погоджуються з тими, що *так* чинять.

еф. 3

Глава, в.

Сего ради безъѡвѣтенъ еси ѡ человѣче, *всякъ судяй. Имже бо {судомъ}[1] судиши другу, себе осуждаеши, тажде бо твориши судяй. вѣмы же яко судъ божии есть по истинѣ на творящихъ таковая. Помышляеши же ли сие ѡ человѣче, судяй таковая творящимъ, и творя (самъ) тажде, яко ты избѣжиши ли суда божия; или о богатьствѣ благости его, *и кротости и долготерпѣния нерадиши, не вѣдый яко благость божия въ покаяние тя въводитъ; по жестокому (же), (и твоему)[2] непокаянному сердцу, *събираеши себѣ гнѣвъ въ день гнѣва, и ѡткровения [и][3] праведнаго суда божия, *иже въздастъ коемуждо по дѣломъ его. овѣмъ убо по терпѣнию дѣла благаго, *славу и честь

мат. з; а кор. д; лук. ѕ; в петр. г; а петр. г; иаков. е; псал. ѯа; мат. ѕі; ниж. і

Глава 2

1 Задля цього без оправдання є ти, о чоловіче, *кожний, що судиш. Бо яким судом судиш другого, себе осуджуєш, бо чиниш те саме, що ти засуджуєш. **2** Знаємо ж, що божий суд є згідно з правдою проти тих, що таке чинять. **3** Чи ж думаєш про це, о чоловіче, який судиш тих, що таке чинять, і сам чиниш те саме, що ти уникнеш божий суд? **4** Або чи не дбаєш за багатство його доброти, *і лагідності, і довготерпеливості, знаючи, що божа ласка провадить тебе до покаяння? **5** А за твоїм твердим і нерозкаяним серцем *ти собі збираєш гнів в день гніву, і викриття, і справедливий божий суд, **6** *який кожному віддасть за його ділами. **7** Отже, одним за терпеливістю доброго діла – *славу, і честь, і нетлінність, тим, що

мат. 7; кор1. 4; лук. 6; пет2. 3; пет1. 3; як. 5; пс. 61; мат. 16; ниж. 9

шукають вічне життя; **8** а які *ішли* за потягами і які, отже, противилися правді, що корилися ж неправді, – лють, і гнів. **9** І горе, і лихо, на всяку душу людини, що чинить зло, насамперед же юдеєві і гелленові, *поч. 81*

мой5. 10, пар2. 19, йов. 37, дія. 10, пет1. 1

10 слава ж, і честь, і мир кожному, що чинить добро, насамперед же юдеєві і гелленові. **11** *Бо у Бога немає зглядання на обличчя. **12** Адже які без Закону згрішили, без Закону і згинуть, а які згрішили в Законі, будуть суджені Законом. **13** *Бо не слухачі Закону праведні перед Богом, але виконавці Закону, ці оправдаються. *поч. 82*

муд. 6, сир. 35, гал. 2, еф. 6, сол2. 5, мат. 7, як. 1

14 Бо коли народи, не маючи Закону, природно чинять законне, ці, не маючи Закону, є самі собі Законом. **15** Вони виявляють діло Закону, написане в своїх серцях, про що свідчить їм їхня совість: як думки між собою засуджують або оправдують. **16** В день, коли Бог судитиме таємне людей, *судитиме* Ісусом Христом за моїм благовістям. **17** Ось ти називаєшся юдеєм, і спочиваєш на Законі, і хвалишся Богом, **18** і знаєш *Божу* волю, і розрізняєш те, що краще, навчений Законом, **19** а надієшся, що ти вождем є для сліпих, світлом для тих, що є в темряві, **20** вихователем безумних, учителем дітей, що маєш образ пізнання і правди в Законі. **21** Отже, чому, навчаючи іншого, себе не навчаєш? *Чому*, проповідуючи не красти, крадеш? **22** *Чому*, говорячи не чинити перелюб, чиниш перелюб? *Чому*, бридуючи ідолами, крадеш святе? **23** *Чому* ти, що хвалишся Законом, збещещуєш Бога порушенням Закону? **24** *Адже боже ім'я хулиться вами між народами, так як є написано. **25** Отже, обрізання дає користь, якщо чиниш Закон, якщо ж ти є переступником Закону, твоє обрізання стало необрізанням. **26** Якщо, отже, необрізання збереже оправдання Закону, чи його необрізання не вважатиметься обрізанням? **27** І *чи* те, що з природи є необрізанням, що довершує Закон, *не* осудить тебе, що з Писанням і обрізанням є переступником Закону? *поч. 83*

іс. 52, єз. 36

28 Бо не той є юдеєм, що *ним є* явно, ні *не* те є обрізання, що явне у тілі, **29** але той, що таємно є юдеєм, цей є юдеєм, *і обрізання духом серця, а не Писанням, якому похвала не від людей, але від Бога.

кол. 2

Глава 3

1 Що, отже, є більше юдеєві? Або яка користь обрізання? **2** Багато під кожним оглядом. По-перше, отже, тому що їм були повірені божі слова. **3** Що ж, якщо деякі не увірували. *Чи,

ниж. 9, тим2. 2

и нетлѣнїе ищущимъ живота вѣчнаго, а иже по рвенїю и противляющимся [убо][4] истинѣ, повинующимъ же ся неправдѣ, ярость и гнѣвъ, (и) скорбь и тѣснота, на всякую душу человѣка творящаго злое, иудееви же преже и еллину. за, па.

Слава же и честь и миръ всякому дѣлающему благое, иудееви же преже и еллину. *Нѣсть бо на лица зрѣнїя у бога. елицы бо беззаконно съгрѣшиша, беззаконно и погибнутъ и елицы въ законѣ съгрѣшиша, закономъ судъ прїимутъ. *Не слышателїе бо закону праведни пред богомъ, но творцы закону, сїи оправдятся. за, пв.

Егда бо языцы не имуще закона, естествомъ законная творятъ, сїи закона не имуще, сами себѣ суть законъ, иже являютъ дѣло законное написано въ сердцыхъ своихъ, спослушествующи имъ совѣсти (их), и межу собою помысломъ осуждающимъ, или (-)[5] отвѣщающимъ въ день, егда судитъ богъ тайная человѣкомъ, по благовѣстїю моему [Іс хомъ][6]. [Се][7] ты иудеи именуешися, и почиваеши на законѣ, и хвалишися о бозѣ, и разумѣеши волю и разсужаеши лучшая, наоучаемъ от закона, уповая же себе вожа быти слѣпымъ, свѣтъ сущимъ въ тмѣ, наказателя безумнымъ, учителя младенцемъ, имуща образъ разума и истинны въ законѣ. наоучаяй убо иного, себе ли не учиши? проповѣдаяй не красти, крадеши? глаголяй не прелюбы творити, прелюбы твориши. гнушаяся идолъ, святая крадеши? иже въ законѣ хвалишися, преступленїемъ закона бога безчествуеши? *имя бо божїе вами хулится въ языцѣхъ, якоже есть писано. обрѣзанїе убо пользуетъ, аще законъ твориши. аще же (закона преступникъ)[8] еси, обрѣзанїе твое, необрѣзанїе бысть. аще убо необрѣзанїе оправданїе закона съхранитъ, не необрѣзанїе ли его въ обрѣзанїе въмѣнится? и осудитъ, иже от естества необрѣзанїе, законъ съвершающи, тебе иже писанїемъ и обрѣзанїемъ (суща) преступника закону? за, пг.

Не бо иже явѣ иудеи е, ни еже явѣ въ плоти обрѣзанїе. но иже въ тайнѣ иудеи, (сеи иудеи есть) *и обрѣзанїе сердца духомъ, (а) не писанїемъ. емуже похвала, не от человѣкъ, но от бога.

Глава, г.

Что убо лишьшее иудею? или кая польза обрѣзанїю? много по всякому образу. первѣе убо яко вѣрована быша (имъ) словеса божїя. что бо, аще не вѣроваша

нѣцыи. *еда (убо) невѣрствїе ихъ вѣру бжїю упразнитъ; да не будетъ. *да будетъ же бгъ истиненъ, *всякъ же члкъ лжъ, якоже есть писано, *яко да оправдишися въ словесѣхъ своихъ, и побѣдиши внегда судитъ ти ся. аще ли неправда наша, бжїю правду съставляетъ, что речемъ; еда неправеденъ бгъ, наносяи гнѣвъ; по члку глю, да не будетъ. понеже како судити имать бгъ (всему) миру. аще (убо)[1] истина бжїя въ моей лъжи избыточьствова въ славу его, что еще и азъ яко грѣшникъ осуждаюся; и не якоже хулимся, {-}[2] якоже глютъ нѣцыи насъ глати, яко сътворимъ зла, да прїидутъ {на ны}[3] блгая. ихже судъ праведенъ есть. что убо; повинни ли есме; никакоже. преукорихомъ бо (убо) иудеехъ и еллинѣхъ всѣмъ подъ грѣхомъ быти. якоже есть писано, *яко нѣсть праведенъ никтоже. нѣсть разумѣвая, (и) нѣсть взыскаяи ба. вси уклонишася, вкупѣ непотребни быша. нѣсть творяи блгостыню, нѣсть даже до единаго. *гробъ отверстъ гортань ихъ, языки своими льщаху, *ядъ аспидовъ подъ устнами ихъ. *ихже уста клятвы и горести полна суть, *скоры ноги их пролияти кровь. съкрушенїе и озлобленїе на путехъ ихъ. и пути мирна не познаша. *нѣсть страха бжїя предъ очима ихъ. зач. пд.

*вѣмы же яко елика законъ глетъ, сущимъ въ законѣ глетъ. да вся уста заградятся, и повиненъ будетъ весь миръ бгови. зане от дѣлъ закона не оправдится всяка плоть предъ нимъ. закономъ бо познанїе грѣха. нынѣ же кромѣ закона правда бжїя явися, свѣдѣтельствуема от закона и прркъ. *правда же бжїя вѣрою іс хвою [въ вся и на всѣх][4] вѣрующїи. нѣсть бо разньствїя. вси бо съгрѣшиша, и лишени суть славы бжїя. оправдаеми туне блгодатїю его, (і)[5] избавленїемъ еже о хѣ ісѣ, егоже предположи бгъ очищенїе вѣрою въ крови его, въ явленїе правды своея, за отпущенїе преже бывшихъ грѣховъ, въ долготерпѣнїи бжїи, (и) въ сказанїе правды его, въ нынѣшнее время, въ еже быти ему праведну, и оправдающу сущаго от вѣры ісовы. гдѣ убо похвала; отгнася. которымъ закономъ; дѣлы ли; ни. но закономъ вѣры. зач. пе.

мыслимъ бо (вѣрою оправдатися)[6] члку без дѣлъ закона. или іудеемъ бгъ токмо; (а) не и языкомъ; ей и языкомъ. понеже единъ бгъ, иже оправди (и) обрѣзанїе от вѣры, и необрѣзанїе вѣрою. закон ли убо разоряемъ вѣрою; да не будетъ. но закон утвержаемъ.

отже, їхнє невірство знищить божу віру? **4** Хай не буде! *Хай же буде Бог правдивий, *а кожна людина *є* брехлива. Так як є написано: *Щоб Ти оправдався у своїх словах, і переможеш, коли судитимешся. **5** Якщо ж наша неправедність підкріплює божу праведність, що скажемо? Чи несправедливий Бог, коли виявляє гнів? По-людському говорю. **6** Хай не буде! Тому що як Бог буде судити ввесь світ, **7** якщо, отже, божа правда помножилась в моїй неправді на його славу, чому ще і я засуджуюся як грішник? **8** І не так ніби хулимо, як деякі говорять, що ми говоримо: Зробімо зло, щоб на нас прийшло добро. Їхній суд є справедливий. **9** Що отже? Чи ми є винні? Зовсім ні! Адже ми наперед обвинуватили юдеїв і гелленів, отже, що всі є під гріхом, **10** так як є написано, *що немає ніякого праведного, **11** немає того, що розуміє, і немає того, що шукає Бога. **12** Всі разом ухилилися, стали непотрібними. Немає того, що чинить добро, немає ні одного. **13** *Їхня гортань є відкритим гробом, своїми язиками вони обманювали, *їдь гаспида під їхніми губами, **14** *їхні ж уста повні є прокляття і гіркоти, **15** *їхні ноги швидкі проливати кров. **16** Знищення і кривда є на їхніх дорогах, **17** і дороги миру вони не пізнали. **18** *Немає божого страху перед їхніми очима. *поч. 84*

19 *Знаємо ж, що те, що говорить Закон, він говорить тим, що є під Законом. Хай всі уста будуть закриті і хай буде підкореним ввесь світ Богові, **20** тому що від діл Закону не оправдається ніяке тіло перед Ним, бо Законом пізнається гріх. **21** Нині ж Божа правда з'явилася поза Законом, засвідчена Законом і Пророками, **22** *а божа правда – вірою Ісуса Христа в усіх і на всіх, що вірять. Бо немає різниці, **23** бо всі згрішили і є позбавлені божої слави, **24** *але* оправдані даром – його ласкою і визволенням, що в Ісусі Христі, **25** якого наперед Бог поклав як очищення вірою в його крові на виявлення своєї праведності, на відпущення раніше зроблених гріхів **26** в божій довготерпеливості, і на виявлення його правди в нинішньому часі. Щоб Він був праведний і оправдував того, що з віри Ісуса. **27** Отже, де похвала? Виключена. Яким законом? Чи ділами? Ні, але законом віри! *поч. 81*

28 Бо ми думаємо, що людина оправдується вірою без діл Закону. **29** Чи Бог тільки для юдеїв, а не і для народів? Так, і для народів. **30** Тому що один Бог, який оправдає і обрізання з віри і необрізання вірою. **31** Чи, отже, руйнуємо Закон вірою? Хай не буде! Підсилюємо Закон.

ів. 3; пс.115; пс. 50; пс. 13 і 53; пс. 5; пс. 139; пс. 9; пс. 59; іс. 59; при. 1; пс. 35; гал. 2; вищ. 1

Глава 4

1 Отже, що скажемо, що знайшов наш батько Авраам за тілом? **2** Бо якщо Авраам оправдався від діл, він має похвалу, але не від Бога. **3** Бо що говорить Писання? *Авраам же повірив Богові – і *це* йому зачислено за праведність. *поч. 86*

мой1. 15 гал. 3 як. 2

4 Адже тому, хто робить, винагорода не зачислюється за ласкою, але як належне, **5** а тому, хто не робить, а вірить в Того, що оправдує безбожного, його віра зачислюється в праведність. **6** Так як і Давид говорить, що блаженна людина, якій Бог зачислює праведність без діл Закону. **7** *Блаженні ті, яким відпущено беззаконня і яким покрито гріхи. **8** Блаженний чоловік, якому Господь не зарахує за гріх. **9** Отже, це блаженство чи на обрізання, чи на необрізання? Бо говоримо, що Авраамові зараховано віру в праведність. **10** Як, отже, йому зараховано? Чи як він був в обрізанні, чи в необрізанні? Не в обрізанні, але в необрізанні! **11** *І він одержав знак обрізання як печать праведності віри, яка в необрізанні, щоб він був батьком всіх, що вірять в необрізанні, щоб і тим зараховано за праведність, **12** і батьком обрізання не тільки тим, що є з обрізання, але і тим, що ходять в стопах віри, що в необрізанні нашого батька Авраама. *поч. 87*

пс. 31

мой1. 17

13 Бо не Законом обітниця Авраамові або його насінню, що він стане спадкоємцем світу, але праведністю віри. **14** Бо якщо ті, що з Закону є спадкоємцями, – віра втратила силу і обітниця знищена. **15** Адже Закон спричиняє гнів, бо де немає Закону, тут немає переступу. **16** Задля цього *обітниця* з віри, щоб була за ласкою, щоб обітниця стала відомою всьому насінню, не тільки тим, що є з Закону, але і тим, що є з Авраамової віри, який є батьком всіх нас, **17** як є написано, *що: Я тебе настановив батьком багатьох народів, – перед Богом, якому повірив, що оживляє мертвих і кличе те, що не є, як те, що є. **18** Який понад надію повірив в надію, що він стане батьком багатьох народів, згідно зі сказаним: *Таким буде твоє насіння. **19** І він не знеміг вірою, будучи майже столітнім, а глянув на своє тіло, що вже змертвіло і змертвілість лона Сарри, **20** та божій обітниці не засумнівався невірством, але підкріпився вірою, віддавши славу Богові **21** і будучи певним, що те, що Він обіцяв, Він і є спроможний зробити. **22** Тому і зараховано йому за праведність. **23** А *це* не було написано тільки задля того одного, що

мой1. 17 сир. 44

мой1. 15

Гла, д.

Что оубо рече обрѣсти авраама (отца)[1] нашего по плоти; аще бо авраамъ от дѣлъ оправдася, имать похвалу, но не къ бгу. что бо писание глетъ; *вѣрова же авраамъ бви, и вмѣнися ему въ правду. за, пѕ.

а мо еі гала г іакѡ в

Дѣлающему же мзда не вмѣняется по блгодати, но по долгу. а не дѣлающему, вѣрующу же на оправдающаго нечестива, причитается вѣра его въ правду. якоже и двдъ глетъ блженьство члку, ему же бгъ причитаетъ правду без дѣлъ закона. *блажени иже отпустишася беззаконія, и иже прикрышася грѣси. блженъ мужъ, ему же не вмѣнитъ гь грѣха. блженьство оубо сие, на обрѣзание ли, или (-)[2] на необрѣзание; глемъ бо, яко вмѣнися аврааму вѣра въ правду. како оубо въмѣнися (ему); въ обрѣзании ли сущу, или не во обрѣзании; не во обрѣзании но в необрѣзании. *и знамение прия обрѣзания, печать правды вѣре, яже в необрѣзании. еже быти ему отцу всѣмъ вѣрующимъ в необрѣзание, въ еже въмѣнитися и тѣмъ въ правду. и отца обрѣзанию, не иже от обрѣзания, (сущимъ) точию, но и ходящимъ в стопахъ (вѣры яже в необрѣзании)[3] отца нашего авраама. за, пз.

ѱло ла

а мо зі

Не закономъ бо обѣтование аврааму, или сѣмени его, яко наслѣднику (быти ему)[4] миру, но правдою вѣры. аще бо сущии от закона наслѣдницы, испразнися вѣра, и разорися обѣтование. законъ бо гнѣвъ содѣловаетъ. идѣже бо нѣсть закона, ту ни преступление. Сего ради от вѣры, да по блгодати, во еже быти извѣстну обѣтованию всему сѣмени, не еже (точию (сущимъ) от закона)[5], но и сущимъ от вѣры авраамовы, иже есть отць всѣмъ намъ, яже есть писано, *яко отца многимъ языкомъ положихъ тя, прямо ему же вѣрова бу животворящему мертвыя, и нарицающу не суща яко сущая. иже паче оупования на оупование вѣрова. во еже быти ему отцу многимъ языкомъ, по реченному, *тако будетъ сѣмя твое. и не изнемогъ вѣрою, (но) оусмотри свою плоть оуже оумещвену столѣтенъ нѣгде сый, и мертвость ложесенъ саррину. въ обѣтовании же бжии не оусумнѣся невѣрованиемъ, но възможе вѣрою давъ славу бви. и извѣстенъ бывъ, яко еже обѣща, силенъ есть и сътворити. тѣмже и вмѣнися ему въ правду. не писано же бысть за того (единого) точию, яко вмѣ-

а мо зі іс сн мд

а мо еі

нисѧ ємꙋ, но и за ны, имже хощетъ вмѣнитисѧ, вѣрꙋющимъ на въскресившаго Іс (Ха) Га нашего изъ мертвыхъ, иже преданъ бысть за прегрѣшеніѧ наша, и воста за оправданіе наше·

йому зараховано, **24** але і задля нас, яким буде зараховано, тим, що вірять у Того, що воскресив з мертвих Ісуса Христа – нашого Господа, **25** який був виданий за наші гріхи і піднявся задля нашого оправдання.

Глва, є· зач, пи·

ефе в

Оправдившесѧ ꙋбо вѣрою, миръ имамы къ Бꙋ, Гмъ нашимъ Іс Хмъ, *имже и приведеніе обрѣтохомъ вѣрою въ блгодать сію, в нейже стоимъ и хвалимсѧ

іако а

ꙋпованіемъ славы бжіа. *не точію же, но и хвалимсѧ въ скорбѣхъ, вѣдаще ꙗко скорбь терпеніе съдѣловаетъ, терпѣніе же искꙋство, искꙋство же ꙋпованіе. ꙋпованіе же не посрамитъ, ꙗко любы бжіа изліѧсѧ в срца наша, дхомъ стымъ даннымъ на· зач·

ефе д, а петр г

*Еще бо Хс, сꙋщемъ намъ немощно [-][1] на времѧ, за нечестивыхъ ꙋмре, едва бо (кто ꙋмретъ за праведника)[2], за блгаго же негли кто и дрьзнетъ ꙋмрѣти. съставлѧетъ свою любовь в насъ Бъ, ꙗко (и) еще грѣшникомъ сꙋщемъ намъ, Хс за ны ꙋмре. колми (же) ꙋбо паче оправдани бывше нынѣ кровію его, спемсѧ имъ ѿ гнѣва· зач. пд·

Глава 5, *поч. 88*

1 Отже, оправдавшись вірою, маємо мир до Бога нашим Господом Ісусом Христом, **2** *яким ми і знайшли доступ вірою до цієї ласки, в якій стоїмо і хвалимося надією божої слави. **3** *Не тільки ж, але і хвалимося в терпіннях, знаючи, що терпіння чинить терпеливість, **4** а терпеливість – досвід, а досвід – надію. **5** Надія же не засоромить, бо божа любов вилилася у наших серцях Святим Духом, що нам даний. *поч.*

еф. 2

як. 1

еф. 9
пет1. 3

6 *Бо Христос умер на час, ще як ми були немічні, за безбожних. **7** Бо навряд чи хто помре за праведника, за доброго ж може хто і відважиться умерти, **8** *а* Бог виявляє свою любов до нас, коли ще ми були грішниками, Христос за нас умер. **9** Тим більше ж тепер, оправдані його кров'ю, спасемося Ним від гніву. *поч. 89*

Аще бо врази бывше, примирихомсѧ къ Бꙋ смертію Сна его, множае паче примиривши сѧ спсемсѧ въ животѣ его· Не точію же, но и хвалимсѧ о Бзѣ Гмъ нашимъ Іс Хмъ, имже нынѣ примиреніе пріѧхомъ· Сего ради, ꙗкоже единѣмъ члкомъ грѣхъ в миръ вниде, и грѣхомъ смерть, и тако въ вса члкы смерть вниде, о немже вси съгрѣшиша. до закона бо грѣхъ бѣ в мирѣ. грѣх же не вмѣнѧшесѧ, не сꙋщꙋ законꙋ. но црьствова смерть ѿ адама даже до моѷсеа, и на не съгрѣшьшихъ, по подобію престꙋпленіа адамова, иже есть образъ бꙋдꙋщаго. но не ꙗкоже прегрѣшеніе, такоже и даръ· Аще бо единого прегрѣшеніемъ мнози ꙋмроша, колми паче блгть бжіа, и даръ блгтію единого члка Іс Ха въ многихъ преизлишьствова. и не ꙗкоже единѣмъ съгрѣшшимъ, дарованіе, (грѣ)[3] бо изъ единого въ осꙋженіе. дар же ѿ многихъ прегрѣшеніи въ оправданіе· зач, ч·

10 Бо якщо, будучи ворогами, ми примирилися з Богом смертю його Сина, тим більше, примирившись, спасемося в його житті. **11** Не тільки ж, але і хвалимося в Бозі нашим Господом Ісусом Христом, яким нині ми одержали примирення. **12** Задля цього, так як одною людиною, в якій всі згрішили, ввійшов гріх у світ, і гріхом – смерть. І так в усіх людей увійшла смерть. **13** Бо до Закону гріх був у світі, а гріх не вважався *гріхом*, як не було Закону, **14** але царювала смерть від Адама аж до Мойсея, і на тих, що не згрішили за подобою Адамового переступлення, який є прообразом майбутнього. **15** Але і дар не такий як гріх. Бо якщо гріхом одного численні померли, оскільки більше щедро вилилась божа ласка і дар на багатьох ласкою однієї людини – Ісуса Христа. **16** І дар не такий, як з одним, що згрішив, бо гріх з одного – на засуд, а дар на оправдання – з багатьох гріхів. *поч. 90*

Аще бо единого прегрѣшеніемъ, смерть царьствова единѣмъ· Множае паче избыткомъ блгти и даръ правды пріемлюще, въ жизни въцрѧтсѧ единѣмъ Іс Хмъ· Тѣмже ꙋбо ꙗкоже единого прегрѣшеніем въ вса члкы (вниде осꙋжденіе)[4]· Такоже и единого оправданіемъ въ вса члкы (вниде оправданіе)[5] жизни. ꙗкоже бо ослꙋ-

17 Бо якщо гріхом одного зацарювала смерть через одного, тим більше надмір ласки і дар праведності одержують ті, що в житті запанують одним Ісусом Христом. **18** Тому, отже, так як гріхом одного на всіх людей прийшов осуд, так і оправданням Одного для усіх людей прийшло оправдання життя. **19** Бо так як непослу-

хом однієї людини численні стали грішними, так і послухом однієї численні стануть праведними. **20** Закон же ввійшов, щоб гріх помножився, бо де помножився гріх, *там* надмірно вилилася ласка, **21** щоб так як гріх царював смертю, так і ласка зацарювала праведністю на вічне життя Ісусом Христом, нашим Господом.

шанїемъ єдїного чл҃ка, грѣшни быша мнѡѕи. тако и҆ послꙋшанїемъ єдїного, праведни бꙋдꙋтъ мнѡѕи. закон же привниде, да ѹ҆множитсѧ прегрѣшенїе. и҆дѣже бо ѹ҆множисѧ грѣ҃, преизбыточьствова бл҃гть. да ꙗкоже цр҃ствова грѣхъ смертїю такожде и҆ бл҃гть въцрится правдою· въ жизнь вѣчнꙋю і҆с҃ хм҃ъ гм҃ъ нашимъ·

Глава 6

1 Отже, що скажемо? Чи залишимося в грісі, щоб помножилася ласка? **2** Хай не буде! Бо якщо ми померли для гріха, як знову в ньому оживемо? *поч. 91*

3 Або чи не розумієте, що ті з нас, що *хрестилися в Христа Ісуса, охрестилися в його смерть? **4** Отже, ми з Ним *поховані хрещенням в смерть, щоб так як Христос устав з мертвих славою Батька, *так і ми почали ходити в обновленні життя. **5** *Бо якщо ми стали однакові з Ним подобою його смерті, то і будемо співучасниками воскресіння. **6** Знаючи це, що стара наша людина розіп'ята з Ним, щоб знищити гріховне тіло, щоб ми більше не служили гріхові. **7** Бо той, хто вмер, оправдався від гріха. **8** Якщо ми вмерли з Христом, віримо, що й будемо живими з Ним, **9** знаючи, що Христос, вставши з мертвих, вже більше не вмирає, смерть над Ним більше не володіє. **10** Бо як помер для гріха, – раз помер, а як живе, – для Бога живе. *поч. 92*

гал. 3; кол. 2; еф. 4; кол. 3; єв. 12; пет1. 2; кор1. 6; тим2. 2

11 Так само і ви думайте в собі, що ви, отже, є мертвими для гріха, а живими для Бога в Христі Ісусі, нашому Господі. **12** Отже, хай гріх не царює у вашому смертному тілі, щоб його слухати в його похотях, **13** ані не давайте ваших членів як зброю неправедності гріхові, але віддавайте себе Богові, як живі з мертвих, і ваші члени – як зброю праведності Богові. **14** Адже хай вами гріх не володіє, бо ви не є під Законом, але під ласкою. **15** Що, отже, чи будемо грішити, тому що ми не є під Законом, але під ласкою? Хай не буде! **16** *Чи ви не знаєте, що кому ви себе віддаєте як раба на послух, ви є рабами того, кого слухаєте, або гріха на смерть, або послуху на праведність? **17** Дякуймо, отже, Богові, бо ви були рабами гріха, ви ж послухали від серця і ви віддалися в той образ навчання. *поч. 93*

ів. 8; пет2. 2

18 А звільнившись від гріха, ви стали рабами праведності. **19** По-людському говорю, з огляду на неміч вашого тіла. Бо отже, так як ви віддали ваші члени в рабство нечистоті і беззаконню на беззаконня, так і нині ви віддали ваші члени в рабство правед-

Глава, ѕ҃·

Что ѹ҆бо речемъ; пребꙋде҃ ли въ грѣсѣ, да бл҃гть ѹ҆множитсѧ; да не бꙋдетъ. (а҆ще бо)[1] ѹ҆мрохомъ грѣхо҃, како паки ѡ҆живем в немъ· за҃, ча·

И҆ли не разꙋмѣете ꙗко є҆лицы (въ х҃а і҆с҃а *кр҃тихомъсѧ)[2], въ смр҃ть є҆го кр҃тихомсѧ; *съпогребохомсѧ ѹ҆бо с нимъ кр҃щенїемъ въ съмр҃ть, да ꙗко҃ въста х҃с ѿ мр҃твыхъ, славою ѡ҆ч҃ею. *тако и҆ мы въ ѡ҆бновленїи жизни ходити начнемъ· *а҆ще бо съѡ҆бразны быхом подобїю смр҃ти є҆го, но и҆ въскр҃нїю бꙋде҃ (причастницы)· Сїе вѣдаще ꙗко ветхїи нашъ чл҃къ с нимъ сраспатсѧ, да ѹ҆празнитсѧ тѣло грѣховное, ꙗко ктомꙋ не работати намъ грѣхꙋ. ѹ҆мерыи бо ѡ҆правдисѧ ѿ грѣха· а҆ще ли ѹ҆мрохомъ съ хм҃ъ, вѣрꙋемъ, ꙗко и҆ живи бꙋдемъ с нимъ, вѣдаще ꙗко х҃с въста ѿ мр҃твыхъ, ктомꙋ (ѹ҆же) не ѹ҆мретъ, смр҃ть нань ктомꙋ не ѡ҆бладаетъ. є҆же бо ѹ҆мре, грѣхꙋ ѹ҆мре є҆дїною, а҆ є҆же живетъ, (бг҃ови живетъ)[3]· за҃, чв·

гала҃ г҃; кола҃ в҃; є҆фе҃ д҃; кола҃ г҃; є҆вре҃ ві҃; а҃ петр҃ в҃; а҃ кр҃и ѕ҃; в҃ ти҃ в҃

Такоже и҆ вы помышлѧите себѣ, (мертвымъ ѹ҆бо быти)[4] грѣхꙋ, живы҃ же бв҃и ѡ҆ х҃ѣ і҆с҃ѣ [гд҃ѣ нашемъ][5]· да не царьствꙋетъ ѹ҆бо грѣ҃ въ мр҃твенѣ҃ вашемъ тѣлѣ, въ є҆же послꙋшати є҆мꙋ въ похотѣхъ є҆го. ниже предъставлѧите ѹ҆ды ваша ѡ҆рꙋжїа неправды грѣхꙋ, но пр҃еставлѧите себе бв҃и, ꙗко ѿ мр҃твыхъ живы, і ѹ҆ды ваша ѡ҆рꙋжїѧ правды бв҃и. грѣх҃ бо вами да не ѡ҆бладаетъ. нѣсте бо по҃ закономъ, но по҃ бл҃гтїю. что ѹ҆бо съгрѣшимъ ли, зане нѣсмы по҃ закономъ, но по҃ бл҃гтїю; да не бꙋдетъ. *не вѣсте ли, ꙗко є҆мꙋже пр҃еставлѧете себе рабы въ послꙋшанїе, рабы є҆сте є҆гоже послꙋшаете, и҆ли грѣха въ смр҃ть, и҆ли послꙋшанїѧ въ правдꙋ; (бл҃годари҃ ѹ҆бо)[6] б҃а, ꙗко бѣсте рабы грѣхꙋ, послꙋшасте же ѿ ср҃ца, въньже (и҆) предастесѧ ѡ҆бразъ ѹ҆ченїѧ· за҃, чг·

і҆оа҃ и҃; в҃ петр҃ в҃

Свобож҃ьше же сѧ ѿ грѣха, поработистесѧ правдѣ. чл҃ческо гл҃ю, за немощь плоти вашеа. ꙗкоже бо (ѹ҆бо) пр҃естависте ѹ҆ды ваша рабы нечистотѣ, и҆ бе҃законїю въ бе҃законїе. тако (и҆) нн҃ѣ пр҃еставите ѹ҆ды ваша рабы правдѣ

въ стыню. Егда бо рабы бесте греху, свободни бесте от правды. Кій убо плод иместе тогда, о нихже ныне стыдитеся? кончина бо онемъ смерть. Ныне же свобождьшеся от греха, поработивше же ся Богови, имате плод вашъ въ стыню, кончину же жизнь вечную. Оброцы бо греху смерть. дарованіе же Божіе животъ вечный, о Христе Іисусе Господе нашемъ.

ності на святість. **20** Адже коли ви були рабами гріха, ви були вільними від праведності. **21** Який, отже, ви тоді плід мали? Те, чим нині встидаєтеся, бо їх кінець – смерть. **22** Нині ж, звільнившись від гріха, ставши ж рабами Бога, ви маєте ваш плід на святість, а кінець – вічне життя. **23** Бо заплата гріха – смерть, а божий дар – вічне життя в Христі Ісусі, нашому Господі.

Глава, з. зач, чд.

Или не разумеете братіе, ведущимъ бо законъ глаголю. яко законъ обладаетъ надъ человекомъ въ елико время живетъ? Ибо мужатая жена живу мужу, привязана есть закономъ. Аще ли же умретъ мужъ (ея), разрешися от закона мужескаго. темже убо живу сущу мужу. прелюбодеица бываетъ, аще будетъ мужеви иному. аще ли умретъ мужъ (ея), свободна есть от закона, не быти ей прелюбодеицы, бывши мужу иному. Темже братія моя, и вы умросте закону теломъ Христовымъ, въ еже быти вамъ иному воставшему из мертвыхъ, да плодъ принесемъ Богови. егда бо бехомъ въ плоти, страсти греховныя, яже закономъ действоваху въ удехъ нашихъ, въ еже плод творити смерти. Ныне же упразднихомъся от закона, умерше имже держими бехомъ, яко работати намъ (Богови) въ обновленіи духа, а не въ ветхости писмени. что убо речемъ? законъ ли грехъ? да не будетъ. но греха не знахъ, точію закономъ. похоти же не ведахъ, аще не законъ глаголаше, *не похощеши. вину же пріемъ грехъ заповедію, соделаша въ мне всяку похоть. без закона бо грехъ мертвъ (есть). азъ же живяхъ кроме закона иногда. пришедши же заповеди, грехъ (убо) оживе, аз же умрохъ. и обретеся ми заповедь яже въ животъ, сія въ смерть. Грехъ бо вину пріемъ заповедію, прельсти мя, и тою умертви (мя). *темже убо законъ святъ, и заповедь свята, и праведна и блага. благое ли убо, (бысть мне)[1] смерть? да не будетъ, но грехъ, да явится грехъ благомъ ми соделавая смерть, да будетъ по премногу грешенъ грехъ заповедію.

зач, че.

Вемы бо яко законъ духовенъ есть, аз же плотенъ есмь, проданъ подъ грехомъ. Еже бо соделаваю, не разумею. не бо еже хощу, сіе творю, но еже ненавижду, то соделоваю. аще ли еже не хощу, сіе творю. хвалю законъ яко добръ. Ныне же не аз (сіе соделаваю)[2], но живый въ мне

Глава 7, *поч. 94*

1 Або чи ви не розумієте, брати, бо говорю тим, що знають Закон, що Закон панує над людиною *стільки*, скільки часу вона живе? **2** Бо і заміжня жінка, коли чоловік живий, є пов'язана законом. Якщо ж помре її чоловік, вона звільнена від закону чоловіка. **3** Отже, тому, коли чоловік є живий, вона стає перелюбницею, якщо буде іншому чоловікові. Якщо ж помре її чоловік, вона є вільною від Закону, щоб вона не була перелюбницею, як стане *жінкою* іншому чоловікові. **4** Тому, мої брати, і ви померли для Закону тілом Христовим, щоб ви стали іншому, що встав з мертвих, щоб ми принесли плід Богові. **5** Бо коли ми були в тілі, гріховні пристрасті, які Законом діяли в наших членах, чинили плід смерті, **6** нині ж ми звільнилися від Закону, померши для того, ким були втримувані, щоб ми були рабами Богові в оновленні духа, а не в стародавності письма. **7** Отже, що скажемо? Чи Закон – гріх? Хай не буде! Але я не знав гріха, тільки через Закон. Я ж не знав би похоті, якщо б Закон не казав: *Не пожадатимеш. **8** А гріх, взявши привід від заповіді, викликав в мені всяку похоть, бо гріх без Закону є мертвим. **9** Я ж колись жив без Закону. Як же прийшла заповідь, отже, гріх ожив, **10** а я умер, і заповідь, що на життя, вона стала мені на смерть. **11** Бо гріх, взявши привід заповіддю, обманув мене і нею мене убив. **12** *Але, отже, Закон – святий і заповідь – свята, і праведна, і добра. **13** Чи отже, добро стало мені на смерть? Хай не буде! Але гріх, щоб виявитися гріхом, завдав мені добром смерть, щоб гріх став дуже грішним заповіддю.

поч. 95

14 Бо знаємо, що Закон є духовний, я ж є тілесний, проданий під гріх, **15** бо чиню те, чого не розумію. Бо не те, що хочу, це роблю, але те, що ненавиджу, те роблю. **16** Якщо ж роблю не те, що хочу, – хвалю Закон, що він добрий. **17** Нині ж не я це роблю, але той гріх, що живе в мені.

в мо к / е мо е

мой2. 20 мой5. 5

а ти а

тим1. 1

18 Адже знаю, що в мені, значить в моєму тілі, не живе добро. Бо в мені є бажання, а не знаходжу *можливості* виконати добро, **19** бо не роблю те добро, яке хочу, але те зло, яке не хочу, це роблю. **20** Якщо ж я роблю те, що не хочу, уже не я це роблю, але той гріх, що живе в мені. **21** Отже, я відкриваю закон, що як хочу робити добро, мені зло накидається. **22** Бо я насолоджуюся Божим Законом за внутрішньою людиною, **23** а бачу інший закон у моїх членах, що воює проти закону мого ума і полонить мене законом гріха, що є в моїх членах. **24** Я нещасна людина, хто мене визволить від тіла цієї смерті? **25** Дякую моєму Богові Ісусом Христом, нашим Господом. Тому, отже, я сам моїм умом служу Божому Законові, а тілом – гріховному законові.

грѣ. вѣмъ бо ꙗко не живетъ въ мнѣ, сирѣчь, въ плоти моеи, добро. еже бо хотѣти прилежитъ ми, а еже съдѣати доброе, [не обрѣтаю][3]. не еже бо хощу (доброе творю)[4], но еже не хощу злое сие съдѣваю. аще ли егоже не хощу азъ, сие творю, уже не азъ (сие творю)[5], но живый въ мнѣ грѣхъ. обрѣтаю убо законъ, хотащу ми творити доброе, ꙗко мнѣ злое прилежи. съслаждаю бо са закону бжию по внутренему члку. вижду же инъ законъ въ удѣхъ моихъ, противу воюющъ закону ума моего, и плѣнающъ ма закономъ грѣховнымъ сущимъ въ удѣхъ моихъ. окааненъ азъ члкъ. кто ма избавитъ ѿ тѣла смрти сеа; [блгодару бга][6] (моего) ис хмъ гмъ нашимъ. тѣмже убо самъ азъ {-}[7] умомъ (моимъ) работаю закону бжию, плотию же закону грѣховному.

Глава 8

1 Отже, нині немає ніякого засуду для тих, що є в Христі Ісусі, що ходять не за тілом, але за Духом. *поч. 96*

2 Бо Закон Духа – життя в Христі Ісусі звільнив мене від закону гріха і смерті. *поч.*

3 Бо немічне Закону, в якому він був немічний тілом, Бог послав свого Сина в подобі тіла гріха і в грісі засудив гріх тілом, **4** щоб здійснилося оправдання Закону в нас, які ходимо не за тілом, але за Духом. **5** Бо ті, що ходять за тілом, думають *про* тілесне, а ті, що ходять за Духом, – духовне. **6** Бо тілесне мудрування є смертю, а духовне мудрування – життям і миром. **7** Тому що тілесне мудрування – ворожнеча проти Бога, бо не кориться Божому Законові та й не може. *поч.*

8 А ті, що є в тілі, не можуть догодити Богові. **9** Ви ж не є в тілі, але в дусі, тому що у вас живе божий дух. Якщо ж хто не має Христового духа, цей не є Його. **10** Якщо ж Христос у вас, отже, тіло мертве через гріх, а дух живе через праведність. **11** Якщо ж у вас живе Дух Того, що воскресив Ісуса з мертвих, Той, що підняв Христа з мертвих, оживить і ваші мертві тіла тим його Духом, що живе у вас. **12** Тому, отже, брати, ми не є боржниками тіла, щоб жити за тілом. **13** Бо якщо живете за тілом, помрете, якщо ж духом умертвляєте тілесні діла, будете жити. *поч. 97*

14 Бо ті, що керуються божим Духом, ці є божі сини. **15** Адже ви не одержали духа рабства знову на страх, але ви одержали духа усиновлення, в якому кличемо: Авва, Батько! **16** Сам

Гла, и.

Ничтоже убо нынѣ осужение сущимъ о хрѣ исѣ [не по плоти ходащимъ, но по дху][1]. за҃, ҹѕ.

Законъ бо дха жизни о хрѣ исѣ, свободилъ [ма][2] есть ѿ закона грѣховнаго и смрти. за҃.

Немощное бо закону, о немже немощьствоваше плотию, бгъ (сна своего)[3] (посла)[4], въ подобии плоти грѣха, и о грѣсѣ осуди грѣхъ плотию, да оправдание закона исплъниса въ насъ, иже не по плоти ходащимъ, но по дху. ходащеи бо по плоти, плоскаа мрьствую. а (ходащеи) по дху, дховнаа. мудрование бо плоское смрть (есть). а мудрование дховное, живо и миръ, зане мудрование плотьское вражда на бга. закону бо бжию не покараетъса, ни можетъ бо. за҃.

а (сущии въ плоти)[5], бгу угодити не могутъ. вы же нѣсте въ плоти, но въ дсѣ, понеже дхъ бжии живетъ въ васъ. аще ли кто дха хва не иматъ, сеи нѣсть еговъ. аще ли хс въ васъ, плоть убо мртва грѣха ради, дхъ же живетъ правды ради. аще ли же дхъ въскрсившаго иса ѿ мртвыхъ живетъ въ васъ, въздвигии ха из мртвыхъ, оживотворитъ и мртвенаа тѣлеса ваша, живущимъ (дхомъ его)[6] въ васъ. тѣмже убо братие, должни есмы не плоти, еже по плоти жити. аще бо по плоти живете, имате умрети. аще ли дхомъ дѣаниа плотьскаа умрьщвлаете, живи будете. за҃, ҹз.

Елици бо дхомъ бжиимъ водатса, сии [суть снве бжии][7]. не приасте бо дхъ работы паки въ боазнь, но приасте дхъ снopoложениа, о немже въпиемъ авва ѿче, самыи дхъ послушес-

ствꙋетъ дх҃ови на́шемꙋ, ꙗ҆́кѡ є҆смы ча́да бж҃їѧ. а҆́ще же ча́да, и҆ наслѣ́дницы. наслѣ́дницы ᲂу҆́бо бг҃ꙋ, снаслѣ́дницы же хр҃тꙋ. поне́же с ни́мъ стра́жемъ, да и҆ с ни́мъ просла́вимсѧ· Непщꙋ́ю бо ꙗ҆́кѡ недосто́йны стра́сти нн҃ѣшнѧго вре́мене, къ хотѧ́щей сла́вѣ ꙗ҆ви́тисѧ въ на́съ. ча́ѧнїе бо тва́ри, ѿкровенїе сн҃овъ бж҃їихъ ча́етъ· Сꙋ́етѣ бо тва́рь повинꙋсѧ, не во́лею, но за повинꙋ́вшаго (ю҆) на ᲂу҆пова́нїе. ꙗ҆́кѡ и҆ сама тва́рь свободи́тсѧ ѿ рабо́ты и҆стлѣ́нїа, въ свобо́дꙋ сла́вы ча́дъ бж҃їихъ· за҃, чи·

Дух свідчить нашому духові, що ми є божими дітьми. **17** Якщо ж ми діти, то й співспадкоємці, отже, божі спадкоємці, а співспадкоємці Христа, тому що з Ним ми терпимо, щоб і з ним прославитися. **18** Бо вважаю, що терпіння нинішнього часу не варті майбутньої слави, що має з'явитися нам. **19** Бо очікування сотворіння, воно очікує відкриття божих синів. **20** Адже сотворіння не волею підкорилося марноті, але через того, що підкорив її в надії, **21** що і саме сотворіння звільниться від рабства зітління в свободу слави божих дітей. *поч. 98*

вѣ́мы бо ꙗ҆́кѡ всѧ тва́ръ с на́ми съвъздыха́етъ и҆ съболѣ́знꙋетъ даже до нн҃ѣ. не то́чїю же, но и҆ са́ми нача́токъ дх҃а и҆мꙋ́ще, [и҆ мы са́ми][8] въ себѣ въздыха́емъ въсн҃нїа ча́юще и҆збавле́нїѧ тѣ́лꙋ на́шемꙋ. ᲂу҆пова́нїемъ бо сп҃со́хомсѧ. ᲂу҆пова́нїе же ви́димо, нѣ́сть ᲂу҆пова́нїе· Є҆́же бо ви́дитъ [кто, что и҆][9] ᲂу҆пова́етъ; а҆́ще ли є҆го́ не ви́димъ, надѣ́емсѧ, трьпѣ́нїемъ ждемъ. си́це (-)[10] и҆ дх҃ъ съпособствꙋетъ (намъ) [въ немощехъ][11] нашихъ. что̀ бо помо́лимсѧ ꙗ҆́коже подоба́етъ, не вѣ́мы, но са́мъ дх҃ъ хода́таиствꙋетъ [ѡ҆ на́съ][12], въздыха́нїи неи҆зглаго́ланными. и҆спытаѧ́й же срд҇ца, вѣ́сть что є҆сть мꙋ́дрованїе дх҃а, ꙗ҆́кѡ по́ бз҃ѣ мо́литсѧ по ст҃ыхъ· за҃, чд·

22 Бо знаємо, що все сотворіння з нами разом стогне і співстраждає аж донині. **23** Не тільки ж, але й самі, маючи початок Духа, і ми самі в собі стогнемо, очікуючи воскресіння, відкуплення нашого тіла, **24** бо ми спаслися надією. Надія ж, яку бачиться, не є надія. Бо хіба хтось і надіється на те, що бачить? **25** Якщо ж надіємось на те, чого не бачимо, очікуємо з терпеливістю. **26** Так і Дух нам допомагає в наших немочах, бо як не знаємо помолитися так як належиться, але сам Дух за нас заступається невимовними зітханнями. **27** А Той, що досліджує ж серця, знає, яке є бажання Духа, що по-божому молиться за святих. *поч. 99*

вѣ́мы же ꙗ҆́кѡ любѧщимъ бг҃а, всѧ поспѣшьствꙋ́ютъ въ бл҃го́е, (сꙋщимъ по прⷣеᲂу҆вѣденїю зва́нымъ)[13]. и҆хже бо прⷣеᲂу҆вѣ́де, (тѣхъ) и҆ прⷣеᲂу҆ста́ви, съѡ҆бра́знымъ бы́ти ѡ҆бразꙋ сн҃а своего, ꙗ҆́кѡ бы́ти є҆мꙋ прьворо́днꙋ въ мно́гихъ бра́тїи· ч҃ и҆хже прⷣеᲂу҆ста́ви, тѣ́хъ и҆ призва̀. (а҆)[14] и҆́хже призва, сихъ и ѡ҆правда̀. а҆ и҆́хже ѡ҆правда̀, сихъ и҆ просла́ви· Что ᲂу҆бо рече́мъ к си́мъ; а҆́ще бг҃ъ по на́съ, кто на ны; и҆́же ᲂу҆бо (сн҃а своего)[15] не пощадѣ, но за ны всѧ преда́ є҆сть є҆го. како (ᲂу҆бо) не и҆ с ни́мъ всѧ на́мъ дарьствꙋетъ; кто поє́млетъ на и҆збра́нныа бж҃їѧ; *бг҃ъ ѡ҆правдаѧ́й, кто ѡ҆сꙋждаѧ̀й хс҃ і҆с҃, ᲂу҆мерый паче же и҆ въскр҇съ, и҆же и҆ є҆сть ѡ҆деснꙋю бг҃а, и҆же и҆ приповѣдꙋєтъ ѡ҆ на́съ· Кто ны разлꙋчитъ ѿ любве {бж҃їѧ}[16]; скорбь ли, и҆ли тѣснота, и҆ли гоне́нїе и҆ли гла҇, и҆ли нагота, и҆ли бѣда, и҆ли мечь; ꙗ҆́коже є҆сть пи́сано. *ꙗ҆́кѡ тебе ради ᲂу҆мерщвѧ́еми є҆смы весь дн҃ь, вмѣни́хомсѧ ꙗ҆́коже ѡ҆вцѧ̀ законїю· но ѡ҆ сихъ всѣхъ препобѣждае҇ за възлю́бльшаго ны̀. и҆звѣстихъ бо сѧ, ꙗ҆́кѡ ни смерть ни животъ, ни а҆́гг҃ли ни {нача́ла ни си́лы}[17] ни настоѧ́щаа ни грѧдꙋ́щаа, (-)[18] ни высота̀ ни глꙋбина̀, ни и҆на тварь каѧ възмо́жетъ на҇ разлꙋчити ѿ любве бж҃їа, ꙗ҆́же ѡ҆ хр҃тѣ і҆с҃ѣ гд҃ѣ на́шемъ·

і҆са́їа н҃ · ѱа҇ м҃г

28 Знаємо ж, що тим, що люблять Бога, все виходить на добро, тим, що є покликані за передбаченням. **29** Бо яких Він передбачив, тих і наперед призначив, щоб були подібні до образу його Сина, щоб Він був первородним серед багатьох братів. **30** А яких Він наперед призначив, тих і покликав; а яких покликав, цих і оправдав; а яких оправдав, цих і прославив. **31** Що, отже, скажемо на це? Якщо Бог з нами, хто проти нас? **32** Отже, Той, що не пощадив свого Сина, але видав Його за нас усіх, як, отже, з Ним і не подарує нам усе? **33** Хто оскаржуватиме божих вибраних? *Бог оправдує, *а* **34** хто засуджує? Христос Ісус, що помер, радше ж і воскрес, який і є по правиці Бога, який і заступається за нас. **35** Хто нас відлучить від божої любові? Чи терпіння, або утиски, або переслідування, або голод, або нагота, або небезпека, або меч? **36** Так як є написано, що *задля Тебе нас убивають ввесь день, ми стали як вівці на заріз. **37** Але це все перемагаємо задля Того, що нас полюбив. **38** Адже я впевнився, що ані смерть, ані життя, ані ангели, ані власті, ані сили, ані теперішнє, ані майбутнє, **39** ані висота, ані глибина, ані інше яке сотворіння не зможе нас відлучити від божої любові, що в Христі Ісусі, нашому Господі.

іс. 50 · пс. 43

Глава 9, *поч. 100*

1 Правду говорю в Христі, не обманую, як мені свідчить моя совість Святим Духом, **2** що в мені є великий смуток і безнастанний біль мого серця. **3** *Бо я благав би, щоб я сам був відлучений від Христа задля моїх братів, моїх кревних за тілом, **4** якими є ізраїльтяни, яких є усиновлення, *і слава, і завіти, і *законодавство, і служіння, і обітниця, **5** яких є батьки, і з них Христос за тілом, який є над всіма благословенним Богом навіки. Амінь. *поч. 101*

дія. 4 кор1. 15 вищ. 2 еф. 2

6 *Не є ж так, що відпало боже слово, бо не всі, що є з Ізраїля, вони – Ізраїль. **7** Ані тіому, що вони є насінням Авраамовим, всі є дітьми *Авраама*, але Він сказав: *В Ісааку назветься насіння. **8** Значить, не тілесні діти є божими дітьми, *але діти обітниці причислюються до насіння. **9** Бо слово *обітниці таке: У цьому часі прийду – і буде в Сарри син. **10** Не тільки ж, *але й Ревека, маючи з однієї постелі нашого батька Ісаака. **11** Отже, ще як не народилися ані не зробила щось доброго, або злого, щоб за вибранням була Божа постанова, **12** не від діл, але від Того, що кличе, їй сказано, *що більший послужить меншому. **13** Так як є написано: *Якова Я полюбив, а Ісава Я зненавидів. **14** Отже, що скажемо? Чи у Бога неправедність? Хай не буде! **15** *Адже Він Мойсеєві говорить: Помилую, кого лиш помилую, і змилосерджуся, над ким лиш змилосерджуся. **16** Тому, отже, ані того, що хоче, ані того, що біжить, але Того, що милосердиться, – Бога. **17** Бо Писання говорить фараонові, що: *Власне на це Я тебе підняв, щоб на тобі показати мою силу і щоб моє ім'я сповістилося по всій землі. *поч. 102*

вищ. 3 мой1. 21 єв. 11 гал. 4 мой1. 18 мой1. 25 мой1. 25 мал. 1 мой1. 33 мой1. 25

18 Тому, отже, кого хоче, милує, *і кого хоче, робить зачерствілим. **19** Отже ж, мені кажеш: Задля чого, отже, Він докоряє? Бо хто може противитися його волі? **20** Тому, отже, о чоловіче, хто ти є, що сперечаєшся з Богом? *Хіба творіння каже Тому, що його створив: Чому Ти мене таким зробив? **21** Або чи гончар не має влади над глиною, з того самого місива зробити, отже, одну посудину на честь, другу ж не на честь? **22** Що ж, Бог, бажаючи показати свій гнів і виявити свою силу, у великій терпеливості приніс посудини гніву, готові на погибель, **23** щоб виказати багатство своєї слави на посудинах милосердя, які й раніше приготував на славу **24** нас, яких і прикликав, не тільки з юдеїв, але і з народів. **25** Так як і Осія каже: *Назву не мій народ моїм наро-

мал. 1 муд. 15 іс. 45 єре. 18 йос. 2 пет1. 2

Гла, д҃. за҃, р҃

Истину глю о Хрт҃ѣ, не лжу, послушествующи ми совѣсти моеи дхомъ стымъ. ꙗко скорбь ми есть велїа, и не престающїѧ болѣзнь срцу моему. *молилъ быхъ бо сѧ (самъ азъ ѿлученъ быти)[1] ѿ Хрт҃а по братїи моеи сродникъ мои по плоти, иже суть Їильте, иже сновленїе *и слава, и завѣти и *законоположенїе и служенїе и обѣтованїе, иже ѿцы, и ѿ нихже Хс по плоти, иже е на всѣми Бгъ, блвенъ въ вѣки, аминь· за҃, ра҃·

*Не тако же ꙗко ѿпаде слово бжїе. не вси бо сущїи ѿ Їилѧ, сїи Їиль. ни зане суть сѣмѧ авраамле, вси чада, *но о Їсаацѣ рече наречетсѧ сѣмѧ. сирѣчь, не чада плотьскаѧ, сїѧ чада бжїѧ· *Но чада обѣтованїѧ причитаютсѧ в сѣмѧ. *обѣтованїю бо слово сице· На (се время)[2] прїиду, и будетъ саррѣ снъ. не точїю же, *но и ревека ѿ единого ложа имущи Їсаака ѿца нашего. не убо рожьшисѧ, ниже сътворши чесо благо или зло, да по избранїю предложенїе бжїе пребудетъ, не ѿ дѣлъ, но ѿ призывающаго, реченсѧ еи· *Ꙗко болїи поработаетъ меншему. ꙗкоже есть писано, *Їакова възлюбихъ, Исава же възненавидѣхъ. что убо речемъ; еда неправда у Бга; да не будетъ· *Мѡусеови бо глетъ, помилую, его аще помилую. и ущедрю, егоже аще ущедрю· Тѣмже убо ни хотѧщему, ни текущему, но милующему Бу· Глетъ бо писанїе фараонови, *ꙗко на истое се въздвигох тѧ, да покажу тобою силу мою, и ꙗко да възвѣститсѧ имѧ мое по всеи земли· за҃, рв҃·

Тѣмже убо егоже хощетъ, милуетъ. *а егоже хощетъ ожесточитъ. речеши (же) ми убо, чесо ради убо укарѧетъ; воли бо его кто противитисѧ можетъ· Тѣмже убо ѿ члче, ты кто еси противѧи ѿвѣщаѧи Бви; *еда речетъ зданїе създавшему (е), почто мѧ сътворилъ еси тако; или не иматъ власти скуделник бренїа, ѿ тогоже смѣшенїѧ сътворити, овъ убо (съсудъ въ честь)[3], ов же не въ честь; аще ли же хотѧ Бгъ показати гнѣв (свои), і ꙗвити силу свою, пренесе въ мнозѣ длъготрьпѣнїи съсуды гнѣва съвръшены въ погибель. и да скажетъ богатьство славы своеѧ на сосудехъ млти, ꙗже преже уготова въ славу, ихже и призва на, не точїю ѿ Їудеи, но и ѿ ꙗзык· Ꙗкоже і Осїѧ глетъ. *нареку не люди моѧ,

дѣѧ д҃ а҃ кри еі; вы҃ в҃; ефе в҃; вы҃ г҃; а҃ мо іка; евре аі; гала д҃; а҃ мо иі; а҃ мо іке; а҃ мо іке; мала а҃; а҃ мо лг; а҃ мо іке; мала а҃; мудро еі; ісаїа ме; ереа иі; іосїа в҃; а҃ петр в҃

люди моа. и не възлюбленую, възлюбленѹ. и бѹдетъ на мѣстѣ, идѣже речесѧ имъ, *не людїе мои (есте) вы, тѹ нарекѹтсѧ сн҃ве бг҃а живаго. *Ісаїа же въпїетъ о і҃нли, аще и бѹдетъ число сн҃овъ і҃нлевъ ꙗко пѣсокъ морскїи, останокъ сп҃сетсѧ. слово бо скончаваѧ и обращаѧ [въ правдѹ, ꙗко слово съкращено][4] сътворитъ г҃ь на земли. и ꙗкоже прорече ісаїа.
зачало.

іѡсїа а; ісаїа є; ісаїа а

*Аще не бы г҃ь саваѡфъ оставилъ намъ сѣмене, ꙗкоже содомъ ѹбо были быхомъ и ꙗко гоморѹ ѹподобилисѧ быхомъ. что ѹбо речемъ; ꙗко ꙗзыци не гонащеи правдѹ, постигоша правдѹ, правдѹ же ꙗже ѿ вѣры. і҃нль же гонѧ законъ правды, въ [законъ правды][5] не постиже. чесо ради; зане не ѿ вѣры, но ѿ дѣлъ [закона][6]. претъкоша (бо) сѧ о камень претыканїа. ꙗкоже есть писано, *се полагаю въ сїонѣ камень претыканїѧ, и камень съблазнѹ. и [всакъ][7] вѣрѹѧи вонь, не постыдитсѧ.

мф ка; мр еі; лк к; дѣа д; ѱло рзі; ісаїа и; и кд; а петр в

дом, і не улюблену – улюбленою. **26** І буде на місці, де скажеться їм: *Ви не є моїм народом, – там назвуться синами живого Бога. **27** *Ісая ж виголошує про Ізраїль: Якщо й число ізраїльських синів буде як пісок моря, останок спасеться. **28** Ото ж, довершуючи слово і повертаючи в праведність, вже скоро Господь виконає слово на землі. **29** І так як провіщав Ісая: *поч.*

йос. 1; іс. 5

*Якщо б Господь Саваот не залишив нам насіння, отже, ми були б так, як Содома і ми були б уподібнилися до Гомори. **30** Отже, що скажемо? Що народи, які не шукали за праведністю, осягнули праведність, праведність же, що з віри, **31** а Ізраїль, що шукав за законом праведності, не дійшов до Закону праведності? **32** Задля чого? Тому що не з віри, але з діл Закону. Бо вони спотикнулися об камінь спотикання, **33** так як є написано: *Ось кладу в Сіоні камінь спотикання і камінь згіршення. І кожний, хто вірить в Нього, не завстидається.

іс. 30; мат. 21; мар. 15; лук. 20; дія. 4; пс. 117; іс. 8; і 24; пет1. 2

Гл҃а, і. зач҃, рг.

Братїе, бл҃говоленїе моего ср҃ца, и мл҃тва ꙗже къ бг҃ѹ по [і҃нли есть][1] въ сп҃сенїе. Свѣдѣтельствѹю бо имъ, ꙗко ревность бж҃їю имѹтъ, но не по разѹмѹ. Не разѹмѣюще бо бж҃їю правдѹ, и свою правдѹ ищѹще поставити, правдѣ бж҃їи не повинѹша сѧ. *кончина бо законѹ х҃с, въ правдѹ всакомѹ вѣрѹющемѹ. моѵсїи бо пишетъ правдѹ ꙗже ѿ закона, *ꙗко сътворивыи та ч҃лкъ, живъ бѹдетъ в нихъ. а ꙗже ѿ вѣры правда, сице г҃летъ. *да не речеши въ ср҃цы своемъ, кто взыдетъ на н҃бо; сирѣчь, х҃а свести. или кто снидетъ въ безднѹ; сирѣчь, х҃а ѿ мр҃твыхъ възвести. но что г҃летъ {писанїе}[2]; *близъ ти г҃лъ есть въ ѹстѣхъ твоихъ, и въ ср҃цы твоемъ. сирѣчь г҃лъ вѣры, егоже проповѣдаемъ. ꙗко аще исповѣси ѹсты своими г҃а і҃са, и вѣрѹеши въ ср҃цы своемъ, ꙗко бг҃ъ того въздвиже из мр҃твыхъ, сп҃сешисѧ. Ср҃цемъ бо вѣрѹетсѧ въ правдѹ, ѹсты же исповѣдѹетсѧ въ сп҃сенїе. зач҃, рд.

Г҃летъ бо писанїе, всакъ вѣрѹѧи вонь, не постыдитсѧ. нѣсть бо разньствїѧ, иоудееви же и еллинѹ. тои бо (бг҃ъ)[3] всѣмъ, богатѧ въ всѣхъ призывающихъ его. *всакъ бо иже аще призоветъ имѧ г҃не, сп҃сетсѧ. Како ѹбо призовѹтъ, в негоже не вѣроваша; како же вѣрѹютъ, егоже не ѹслышаша; како же ѹслышатъ, безъ проповѣдающаго; како же проповѣдатъ, аще не послани бѹдѹтъ; ꙗкоже

гала г; г мо и; ізеѯ кі; гала г; є мо а; є мо г; дѣа в; іѡи в

Глава 10, *поч. 103*

1 Брати, добре бажання мого серця і молитва, що до Бога, є за Ізраїль на спасіння. **2** Бо свідчу їм, що мають божу ревність, але не за розумом. **3** Бо не розуміючи божу праведність і шукаючи поставити свою праведність, не підкорилися божій праведності. **4** *Бо завершення Закону – Христос в праведність кожному, що вірить. **5** Адже Мойсей пише про праведність, що з Закону, *що та людина, яка те зробить, житиме в них. **6** А про ту праведність, що з віри, так говорить: *Не скажеш у своєму серці: Хто вийде на небо? – значить – Христа звести. **7** Або: Хто зійде в безодню? Значить – Христа з мертвих підняти. **8** Але що говорить Писання? – *Близько до тебе є слово, в твоїх устах і в твоєму серці, – значить слово віри, яке ми проповідуємо. **9** Якщо визнаєш своїми устами Господа Ісуса і віриш у своєму серці, що Бог Того підняв з мертвих, спасешся. **10** Бо серцем віриться на праведність, устами ж визнається на спасіння. *поч. 104*

Адже Писання говорить: Кожний, хто вірить в Нього, не завстидається. Бо немає різниці між юдеєм же і гелленом, бо той самий Бог усіх, що збагачує в усьому тих, що Його прикликують, **13** *Бо кожний, хто тільки прикличе господнє ім'я, спасеться. **14** Отже, як прикличуть Того, в якого не повірили? Як же повірять в Того, кого не почули? Як же почують без проповідника? **15** Як же будуть проповідувати, якщо не будуть послані? Так

гал. 3; мой3. 18; єз. 20; гал. 3; мой5. 1; мой5. 3; дія. 2; ів. 2

іс. 52 нау. 1 як є написано: *Які гарні ноги тих, що благовіствують мир, що благовіствують добро. **16** Але не всі послухали благовість, бо Ісая каже: *Господи, хто повірив нашому слухові? іс. 53 ів. 12 **17** Тому, отже, віра – від слухання, а слухання – через боже слово. **18** Але кажу: Чи вони не чули? Радше, отже, *по всій землі вийшло їхнє віщування, і в кінці вселенної – їхні слова. пс. 18 **19** Але кажу: Чи Ізраїль не пізнав? Перший Мойсей говорить: *І я роздражню вас не народами, але нерозумним народом розгніваю вас. мой5. 32 єре. 15 **20** Ісая ж осмілюється і говорить: *Я був знайдений тими, що мене не шукали, явним став я тим, що про мене не розпитували. іс. 65 **21** До Ізраїля ж говорить: *Весь день я піднімав мої руки до непокірного народу і такого, що нарікає. іс. 65

єсть писано: *Коль красны ноги [благовѣствующихъ миръ][4], благовѣствующихъ блага. Но не вси послушаша благовѣстованія. Ісаія бо глетъ, *Гди, кто вѣрова слуху нашему; тѣмже убо вѣра ѿ слуха. слух же глагомъ бжіи. Но глю, еда не слышаша; паче убо *въ всю землю изыде вѣщаніе ихъ, и въ концы вселенныя глы ихъ, но глю еда (не разумѣ Ііль)[5]; первый моѵсей глетъ. (*и) азъ раздражу вы не о языцѣхъ, (но) о языцѣ неразумнѣ прогнѣваю васъ. Ісаія же дерзаетъ, и глетъ, *обрѣтохся [-][6] не ищущимъ мене, явленъ быхъ (не вопрашающимъ о мнѣ)[7]. къ Ііл̃ю же глетъ. *весь днь воздѣхъ руцѣ мои къ людемъ непокоривымъ и прерѣкающимъ.

ісаїа нв наоу а; ісаїа нг іоа ві; ѱло ні; є мо лв єреа еі; ісаїа ѯе; ісаїа ѯе

Глава 11

1 Кажу, отже, чи Бог відкинув свій народ? Хай не буде! Бо і я є ізраїльтянином, з насіння Авраамового, Веніяминового племені. **2** Бог не відкинув свій народ, якого раніше пізнав.

поч. 105

Або чи не знаєте про Іллю? Що говорить Писання, коли він скаржиться Богові на Ізраїль: **3** *Господи, твоїх пророків повбивали і розбили твої жертовники, і я один залишився, і шукають моєї душі, щоб її взяти. црс3. 19 **4** Але що говорить йому божественна відповідь? – *Я собі залишив сім тисяч чоловік, які не схилили коліна перед Ваалом. црс3. 19 **5** Так, отже, і в теперішньому часі останок був за вибором ласки. **6** Якщо ж за ласкою, то не з діл, тому що ласка вже не буває ласкою. Якщо ж вона з діл, вона більше не є ласкою, а діло вже не є ділом. **7** І що ж? Того, що Ізраїль шукав, цього не одержав, а одержали вибрані, інші ж осліпили, іс. 6 мат. 13 мар. 4 лук. 8 ів. 12 дія. 28 **8** так як є написано: *Бог дав їм духа приголомшення: очі, щоб не бачили, і вуха, щоб не чули, аж до нинішнього дня. пс. 68 **9** І Давид говорить: *Хай їхній стіл буде сильцем, і пасткою, і згіршенням, і їм на відплату! **10** Хай потемніють їхні очі, щоб не бачили, і повністю зігни їхній хребет. **11** Кажу, отже, чи вони згрішили, щоб відпасти? Хай не буде! Але їхнім падінням є спасіння поганам, на те, щоб їх роздратувати. **12** Якщо ж їхній гріх – багатство для світу, а їхнє відлучення – багатство для поган, *то* наскільки більше їхня повнота?

поч. 106

13 Адже говорю вам, народам, тому що, отже, я є апостолом народів, прославляю мою службу, – **14** може якось роздратую своїх *за* тілом і

Гла, аі.

Глю убо, еда ѿрину бгъ люди своя; да не будетъ. ибо и азъ ііл̃тянинъ єсмь, ѿ сѣмене авраамля, колѣна веніаминова. не ѿрину бгъ людіи своихъ, ихже преже разумѣ. за, ре.

Или не вѣсте, о иліи что глетъ писаніе; якоже приповѣдуетъ бви на ііля, *Гди, прркы твоя избиша, (и) олтаря твоя раскопаша. и азъ остахъ єдінъ, і ищутъ душу мою (изяти ю). но что глетъ єму бжтвеный ѿвѣтъ; *оставихъ себѣ сѣмь тысящъ мужіи, иже не преклониша колѣна пре вааломъ. Тако убо и въ нынѣшнее время, останокъ по избранію блгти бысть. аще ли по блгти, то не ѿ дѣлъ. зане блгодать, уже не бываетъ блгодать. [аще ли ѿ дѣлъ, ктому нѣсть блгодать. а дѣло, уже нѣсть дѣло][1]. что убо; єгоже искаше ііль, сего не получи. а избраніе получи, прочіи же ослѣпишася. якоже єсть писано, *дасть имъ бгъ духъ умиленія, очи не видѣти, и уши не слышати, даже до днешняго дне. и двдъ глетъ, *да будетъ трапеза ихъ въ сѣть и въ ловъ, и в соблазнъ, и въ воздаяніе ихъ. да помрачатся очи ихъ не видѣти, и хребетъ ихъ ѿнюдъ преклони. Глю убо, еда согрѣшиша, да ѿпадутъ; да не будетъ. но ихъ паденіемъ, спніе языкомъ, въ еже раздражити ихъ. аще ли же прегрѣшеніе ихъ, богатство миру, и ѿпаденіе ихъ, богатство языкомъ кольми паче исполненіе ихъ; за, рѕ.

Вамъ бо глю языкомъ. понеже убо єсмь азъ языкомъ аплъ, служьбу мою прославляю, аще како раздражу ми плоть, и спсу нѣкія ѿ нихъ.

г цр аі; г цр аі; ісаїа ѕ мфа гі мра д лу и іоа ві дѣа кн; ѱло ѯі

а҆́ще бо ѿложе́нїе и҆́хъ, примире́нїе мі́рꙋ, что̀ прїѧ́тїе, развѣ̀ жи́знь и҆з мертвы́хъ; а҆́ще ли нача́тѡк ст҃ъ, (то) и҆ примѣше́нїе. и҆ а҆́ще ко́рень ст҃ъ (то) и҆ вѣ́тви. а҆́ще ли нѣ́цыи ѿ вѣ́твеи ѿломи́шасѧ. ты же ді́вїѧ ма́слина сы́и прицѣпи́лъсѧ є҆си в ни́хъ, и҆ прича́стникъ ко́ренїю (и҆) ма́сти ма́слинныѧ бы́лъ є҆си, не хвали́сѧ на вѣ́тви а҆́ще ли же хва́лишисѧ, не ты ко́рень но́сиши, но ко́рень тебѐ. рече́ши ꙋ҆бо, ѿломи́шасѧ вѣ́тви, да а҆́зъ прицѣплю́сѧ, добро̀. невѣ́рїем ѿломи́шасѧ, ты же вѣ́рою стои҆ши. не высоко мꙋ́дрьствꙋи, но бо́исѧ. А҆́ще бо бг҃ъ є҆сте́ственыѧ вѣ́тви не пощадѣ̀, є҆да̀ ка́ко и҆ тебе не пощади́. ви́ждь ꙋ҆бо бл҃гость и҆ непощадѣ́нїе бж҃їе. на ѿпа́дшихъ ꙋ҆бо непощадѣ́нїе, а҆ на тебѣ̀ бл҃гость бж҃їѧ, а҆́ще пребꙋ́деши въ бл҃гти. (а҆́ще ли же ни, то)[2] и҆ ты ѿсѣче́нъ бꙋ́деши. И҆ о҆ни́же а҆́ще не пребꙋ́дꙋт въ невѣ́рствїи, прицѣпѧ́тсѧ. Си́ленъ бо є҆сть бг҃ъ па́ки прицѣпи́ти и҆́хъ. А҆́ще бо ты ѿ є҆сте́ственныѧ ѿсѣче́нъ ди́вїѧ ма́слины, (-)[3] чре є҆сте́ство̀ прицѣпи́лъсѧ є҆си къ добрѣ́и ма́слинѣ. ко́льми па́че сі́и, и҆́же по є҆сте́ствꙋ прицѣ́пѧтсѧ свое́и ма́слинѣ; за҃, рз҃.

Не бо̀ хощꙋ̀ ва́съ не вѣ́дѣти (та́инꙋ сїю̀ бра́тїє)[4], да не бꙋ́дете ѡ҆ себѣ̀ мꙋ́дри. ꙗ҆́ко недоꙋмѣ́нїе ѿ ча́сти і҆и҃леви бы́сть, до́ндеже и҆сполне́нїе ꙗ҆зы́комъ вни́дѣ, и҆ та́ко ве́сь і҆и҃ль сп҃се́тсѧ. ꙗ҆́коже є҆сть пи́сано, *прїи҆́детъ ѿ сїѻ́на и҆збавлѧ́ѧи, (и҆) ѡ҆бра́титъ нече́стїе ѿ і҆ѧ́кова. и҆ се и҆́мъ ѿ мене завѣ́тъ, *є҆гда ѿи́мꙋ грѣхи и҆́хъ. По бл҃говѣствова́нїю ꙋ҆бо вра́зи ва́съ ра́ди. по и҆збра́нїю же, възлю́блени ѻ҆ц҃ъ ра́ди. нераска́ана бо дарова́нїа (и҆збавле́нїе)[5] бж҃їе. ꙗ҆́коже бо [и҆][6] вы и҆ногда проти́вистесѧ бз҃и, нн҃ѣ же поми́лованы бы́сте си҃ проти́вленїе҃. та́коже и҆ сїи нн҃ѣ проти́вишасѧ ва́шеи мл҃ти, да и҆ ті́и [-][7] поми́лованы бꙋ́дꙋ. затвори бо бг҃ъ всѣ́х въ проти́вленїе, да всѣ́хъ поми́лꙋетъ. ѡ҆ глꙋбина бога́тества и҆ премꙋ́дрости и҆ ра́зꙋма бж҃їа. ꙗ҆́ко неи҆спы́тани сꙋ́дове є҆го, и҆ неи҆слѣ́дованы пꙋ́тїе є҆го. *кто бо ра́зꙋмѣ ꙋ҆мъ гн҃ь; и҆ли кто съвѣ́тникъ є҆мꙋ бы́сть. и҆ли кто пре́же да́сть є҆мꙋ, и҆ въздасться є҆мꙋ; ꙗ҆́ко и҆с того, и҆ тѣ́мъ, и҆ в немъ всѧ́ческаѧ. томꙋ сла́ва въ вѣ́ки а҆ми́нь.
за҃, рн҃.

Молю ꙋ҆бо вас бра́тїе щедрота́ми бж҃їими, пре́ставите тѣ́леса ва́ша же́ртвꙋ живꙋ, ст҃ꙋ, бл҃гоꙋго́днꙋ бз҃и, слове́сное слꙋже́нїе ва́ше. и҆ не съѡбразꙋ́йтесѧ вѣ́кꙋ семꙋ, но преѡбразꙋ́йтесѧ *обновле́нїемъ ꙋ҆ма [ва́шего][8], въ є҆же и҆скꙋша́ти вамъ, что (є҆сть) во́лѧ бж҃їа, бл҃га́ѧ и҆ ꙋ-

і҆саі҆а ѯд
і҆саі҆а кз, є҆ре҃а кд и҆ ла, є҆вре и҆
і҆саі҆а м, а҆ кри в, мꙋдро а҆, сира҃ а҆
є҆фе а҆, а҆ селꙋ д

спасу деяких з них. **15** Бо якщо їхнє відкинення є примиренням світу, *то* що прийняття, чи не життя з мертвих? **16** Якщо ж початок святий, то і щіпка, і якщо корінь святий, то й галуззя. **17** Якщо ж деякі з галузок відломалися, ти ж, будучи дикою оливкою, прищепився до них і став спільником кореня і оливкового соку, **18** *то* не хвалися перед галуззям. Якщо ж хвалишся, *то* не ти носиш корінь, але корінь тебе. **19** Скажеш, отже: Галузки відломалися, щоб я прищепився. **20** Добре, *бо* вони відломалися невірою, ти ж стоїш вірою. Не гордися, але бійся, **21** бо якщо Бог не пощадив природні галузки, щоб часом і тебе не пощадив. **22** Гляди, отже, на ласку і божу безпощадність. Отже, на тих, що відпали, – безпощадність, а на тобі – божу ласку, якщо ти залишишся в ласці. Якщо ж ні, то і ти будеш відрубаним. **23** І вони ж, якщо не залишаться в невірстві, будуть прищеплені, бо Бог має силу їх знову прищепити. **24** Адже якщо ти відрубаний від природної дикої оливки, понад природу прищепився до шляхетної оливки, – наскільки більше ці, які *є такими* з природи, прищепляться до своєї оливки? *поч. 107*

25 Бо не хочу, брати, щоб ви не знали цієї таємниці, щоб не були мудрими в собі, бо засліплення частково сталось на Ізраїлеві, доки не ввійде повнота поган. **26** І так ввесь Ізраїль спасеться, так як є написано: Визволитель *прийде від Сіону і відверне від Якова безбожність. **27** І ось їм завіт від Мене, *коли відніму їхні гріхи. **28** Отже, за благовістям вони вороги задля вас, а за вибором – улюблені задля батьків, **29** бо невідкличні дарування *і* боже спасіння. **30** Бо так як і ви колись противилися Богові, а нині були помилувані їхнім супротивом, **31** так і ці нині спротивилися вашому милосердю, щоб і ті були помилувані, **32** бо замкнув Бог усіх у спротив, щоб всіх помилувати. **33** О глибина багатства, і премудрості, і божого розуму! Бо незбагненні його суди і недослідимі його дороги. **34** *Бо хто пізнав господній ум? Або хто йому став радником? **35** Або хто раніше дав йому і йому віддасться? **36** Бо з Того, і Тим, і в Ньому все. Тому слава навіки! Амінь. *поч. 108*

12,1 Благаю, отже, вас, брати, божими щедростями! Принесіть ваші тіла як живу, святу, добревгодну Богові жертву, розумове ваше служіння, **2** і не пристосовуйтеся до цього віку, але перетворюйтеся *відновленням вашого розуму, щоб ви випробовували, яка є добра, і угодна, і дос-

іс. 59
іс. 27, єре. 24 і 31, єв. 8
іс. 40, кор1. 2, муд. 9, сир. 1
еф. 1, сол1. 4

конала божа воля. **3** Кажу, отже, ласкою, мені даною, кожному, що є між вами, не роздумувати понад те, що належиться роздумувати, але роздумувати в скромності, *так як кожному Бог розділив міру віри. *поч. 109*

кор1. 12

4 Бо так як в одному тілі маємо багато членів, а не всі члени мають ту саму роботу, **5** так само і ми численні є одним тілом в Христі, а по одному – один одному членами. *поч. 110*

пет1. 4

6 *Маємо ж різноманітні дари за ласкою нам даною: якщо пророцтво, – по мірі віри, **7** якщо ж служіння, – в служінні, якщо той, що навчає, – в навчанні, **8** якщо той, що потішає, – в потішанні, хто подає, – *в щедрості, а хто служить, – в простоті, з ревністю, хто милосердиться, – *з доброю волею. **9** Любов – нелицемірна, *ненавидить зло, пристає до добра. **10** *Братолюб'ям *будьте* любі один до одного, пошаною один одного роблячи більшим, **11** ревністю не лінуйтеся, палаючи духом, служіть Господеві, **12** радіючи надією, *терплячи горе, перебуваючи в молитві, **13** *дбаючи в потребах святих, *дотримуючись гостинності. **14** *Благословіть тих, що вас переслідують, благословіть, а не проклинайте. **15** *Треба* радіти з тими, що радіють, і плакати з тими, що плачуть. **16** Те саме один з одним думайте, не роздумуючи про високе, але керуючись покірністю. *Не ставайте зарозумілими в собі, **17** *нікому ж злом за зло не віддавайте, *дбаючи про добро перед всіма людьми. **18** Якщо можливо, коли *залежить* від вас, з усіма людьми майте мир, **19** *не мстіть *за* себе, улюблені, але дайте місце гніву. Бо є написано: Моя помста, Я віддам, – говорить Господь. **20** *Отже, якщо твій ворог голодує, – нагодуй його хлібом, якщо спрагнений, – дай йому пити, бо роблячи це, збираєш на його голову розпечене вугілля. **21** Не будь переможений злом, але перемагай зло добром.

мат. 6; кор1. 9; ам. 5; пс. 96; еф. 4; пет1. 1 і 2; лук. 18; кор1. 6; єв. 13; мат. 5; при. 3; іс. 5; при. 20; кор2. 8; мат. 5; лук. 6; кор1. 6; при. 25

Глава 13, *поч.111*

муд. 6; тит. 3; пет1. 2

1 *Всяка душа хай кориться пануючій владі, бо немає влади, якщо не є від Бога, ті влади є поставлені від Бога. **2** Тому, хто противиться владі, противиться божому наказові. А ті, що противляться, беруть собі гріх, **3** бо князі не є страхом для добрих діл, але злих. Чи ж хочеш не боятися влади? Роби добро – і будеш мати похвалу від неї, **4** бо вона є божим слугою тобі на добро. Якщо ж зло робиш, – бійся, бо не без ума носить меч, бо є божим слугою, що мстить на гнів тому, що робить зло. **5** Тому

годна и҆ совершє́на. Глю оубо бл҃годатїю да́вшею ми сѧ, всѧкомꙋ сꙋщемꙋ въ вас, не мꙋдръствовати паче, е҆́же подоба́етъ мꙋдръствова́ти, но мꙋдръствовати в цѣломꙋдрїи, *комꙋждо ꙗ҆коже бг҃ъ раздѣлилъ е҆сть мѣрꙋ вѣры. за҃, рд҃.

Ꙗ҆коже бо въ е҆ді́номъ тѣлеси, мнѡ́ги оу҆ды и҆мамы, оу҆ды же вси не тожде и҆мꙋть дѣланїе. такожде (и҆) мнѡ́зи е҆ді́но тѣло е҆смы ѡ҆ хрт҃ѣ, а҆ по е҆ді́номꙋ дрꙋгъ дрꙋгꙋ оу҆ди. за҃, рі.

*И҆мꙋщꙋ же дарованїа по бл҃гти да́нѣй намъ различна. а҆ще пррчьство по мѣрѣ вѣры. а҆ще ли слꙋженїе, въ слꙋженїи, а҆ще оучай, въ оучє́нїи, а҆ще оутѣшаѧй въ оутѣшенїи. подава́ѧй *в щедростѣ, (и҆) в простотѣ пре́стоѧй со тща́нїемъ, милꙋѧй *съ добрымъ и҆зволенїемъ. любы не лицемѣрна, *ненавидѧщи ѕлое, прилѣплѧющесѧ бл҃гомꙋ. *братолюбїемъ дрꙋгъ къ дрꙋгꙋ любе́зни, честїю дрꙋгъ дрꙋга бо́лша творѧ́ще. тщанїемъ не лѣниви, дх҃омъ горѧ́ще, гв҃и рабо́тающе, оупова́нїемъ радꙋющесѧ, *скорби терпѧ́ще, въ мл҃твѣ пребыва́юще, *въ требованїихъ ст҃ымъ прилежа́ще, *странолюбїа дръжащесѧ. *бл҃влѧ́йте гонѧ́щаѧ вы. бл҃вите, (а҆)[9] не кленѣте. радоватисѧ с радꙋющимисѧ, [и҆][10] плакати съ плачꙋщими, тожде дрꙋгъ, къ дрꙋгꙋ мꙋдръствꙋюще, *не высокаѧ мꙋдръствꙋюще, но смиреными ведꙋщесѧ. Не бывайте мꙋдри ѡ҆ себѣ, *ни е҆ді́номꙋ (же) ѕло за ѕло въздающе, *промышлѧ́юще до́браѧ прд҃ всѣми чл҃кы. А҆ще възмо́жно е҆же ѿ васъ съ всѣми чл҃кы миръ и҆мѣйте. *не себе ѿмща́юще възлюбленїи но дадите мѣсто гнѣвꙋ. Пи́сано бо е҆сть, мнѣ ѿмщенїе, а҆зъ въздамъ, гл҃етъ гь. [*А҆ще оубо][11] а҆лчетъ врагъ твой, оу҆хлѣби е҆го. а҆ще ли жа́ждетъ, напой е҆го, сїе бо творѧ оу҆глїе ѻ҆гнено собира́еши на главꙋ е҆го непобѣжденъ бывай ѿ ѕла, но побѣждай бл҃гимъ ѕлое.

Гла, гі. за҃, раі.

Всѧка* дш҃а властемъ предержа́щимъ да повинꙋетсѧ. нѣсть бо власть а҆ще не ѿ б҃а сꙋщи ꙗ҆же [власти][1] ѿ б҃а оучинены сꙋть. Тѣмже противлѧ́ѧйсѧ власти, бж҃їю повелѣнїю противлѧ́етсѧ. противлѧ́ющеи же сѧ, себѣ (грѣхъ)[2] прїемлютъ. кнѧ́ѕи бо не сꙋть бо́ѧзнь добрымъ дѣломъ, но ѕлымъ. хо́щеши же ли не боѧтисѧ власти; бл҃гое твори, і и҆мѣти бꙋдеши похвалꙋ ѿ него. бж҃їи бо слꙋга е҆сть тебѣ въ бл҃гое. а҆ще ли ѕлое твориши, бойсѧ. не бо без ꙋма мечь но-

сит. бж҃їи бо слꙋга єсть, ѿмститель въ гнѣвъ ѕлое творѧщемꙋ· тѣмже потреба повиноватисѧ, не токмо за гнѣвъ, но и за съвѣсть. сего бо ради и дани даєте. слꙋжители бо бж҃їи сꙋть въ истое се пребывающе. въздадите (оубо) всѣмъ длъжнаѧ. *емꙋже (оубо) оурокъ, оурокъ. а емꙋже дань, дань. (а) емꙋже страхъ, страхъ· и емꙋже честь, честь. ни єдїномꙋ (же) ничимже должни бывайте. точїю еже любити дрꙋгъ дрꙋга· любѧи бо дрꙋга, законъ скончà. *еже бо не прелюбы сътвориши, не оубїєши, не оукрадеши, {не лжесвѣдѣтельствꙋєши}[3], не похощеши, и аще (-)[4] ина заповѣдь, в семъ словеси съвръшаєтсѧ, *въ еже възлюбиши искренаго своєго ꙗкоже самъ себе. любы искренемꙋ ѕло не творитъ, *исполненїе оубо законꙋ. любы есть· и сїе вѣдꙋще времѧ, ꙗко часъ оуже [намъ][5] ѿ сна въстати· за҃, рвı҃·

нн҃ѣ оубо ближайшее намъ сп҃сенїе, нежели егда вѣровахомъ· нощъ оубо прейде, а дн҃ь приближисѧ. ѿложимъ оубо дѣла темнаѧ, [и облечемсѧ][6] въ орꙋжїе свѣта. *ꙗко въ дн҃е бл҃гообразно да ходимъ, не въ злогласованїи и пїаньствы, не любодѣанїи, и стꙋдодѣанїи не рвенїемъ и завистїю. *но облецѣтесѧ гм҃ъ (нашимъ) іс҃ хм҃ъ. и плоти оугодїа не творите въ похоти·

треба коритися, не тільки через гнів, але й через совість. **6** Адже задля цього і даєте податки, бо вони є божими слугами, саме на це, що є. **7** Отже, дайте всім належне: *кому, отже, податок, – податок, а кому данину, – данину, а кому страх, – страх, і кому пошану, – пошану. **8** Ні одному ж в нічому не будьте винними, тільки любіть один одного, бо хто любить друга, виконав Закон. **9** *Бо ти не чинитимеш перелюб, не уб'єш, не вкрадеш, не свідчитимеш ложно, не пожадатимеш… та будь-яка інша заповідь завершується в цьому слові, що: *Полюбиш свого ближнього, як самого себе. **10** Любов ближньому не робить зла, отже, *любов є повнотою Закону. **11** І знаючи цей час, що вже нам година піднятися зі сну, *поч. 112*

отже, нині нам ближче спасіння, ніж тоді, коли ми повірили. **12** Отже, ніч минула, а день наблизився. Відкладімо, отже, діла темряви і зодягнімося у зброю світла, **13** *щоб ми чесно ходили в дні: не в криках і пияцтві, не в розпусті і розгнузданості, не в сварні і заздрості, **14** *але зодягніться Господом нашим Ісусом Христом і не догоджайте тілові в похотях.

мат. 22; мар. 15; мой2. 20; мой5. 5; мой3. 19; мат. 5 і 22; мар. 12; гал. 5; як. 2; тим1. 1; лук. 21; гал. 5; пет1. 2

Гл҃а, дı҃·

Изнемогающаго же в вѣрѣ оутвръжайте, не въ съмнѣнїе помышленїи. овъ бо вѣрꙋєтъ ꙗсти вса, а изнемагаѧи, ѕелїе да ꙗстъ. ꙗдыи, не ꙗдꙋщаго да не оукоратъ. [и][1] не ꙗдыи, ꙗдꙋщаго да не осꙋждаетъ. бг҃ъ бо его прїатъ, *ты кто еси сꙋдѧи чюждемꙋ рабꙋ; своемꙋ гв҃и стоитъ, или падаетъ стане же. силенъ бо есть (бг҃ъ) поставити его· овъ оубо [-][2] расꙋждаетъ дн҃ь чрезъ дн҃ь, овъ же сꙋдитъ на всакъ дн҃ь. кождо своєю мыслїю да извѣствꙋетсѧ· за҃, ргı҃·

мꙋдрьствꙋѧи дн҃ь, гв҃и мꙋдрьствꙋетъ. [и не мꙋдрьствꙋѧи дн҃ь, гв҃и не мꙋдрьствꙋетъ][3]. и ꙗдыи, гв҃и ꙗстъ, (и)[4] бл҃годаритъ бг҃а. и не ꙗдыи гв҃и, не ꙗстъ, и бл҃годаритъ бг҃а. никтоже бо насъ себѣ живетъ, и никтоже себѣ оумираетъ. аще оубо живемъ, гв҃и живемъ. аще оумираемъ, гв҃и оумираемъ· аще оубо живемъ, аще ли оумираемъ гв҃и есмы· за҃, рдı҃·

На се бо хс҃ [и][5] оумре и въскресе и оживе, да (-)[6] мрътвыми и живыми обладаетъ· ты же почто осꙋждаеши брата своего· или (-)[7] ты что оуничижаеши брата своего; *вси бо предстанемъ

Глава 14

1 Підкріпляйте ж того, що знемагає у вірі, не в непевності думок. **2** Бо один вірить, що можна все їсти, а хто знемагає, хай їсть зілля. **3** Хто їсть, хай не понижує того, що не їсть. А хто не їсть, хай не засуджує того, що їсть, бо Бог його прийняв. **4** *Ти ким є, що судиш чужого раба? Перед своїм паном він стоїть або впаде. Стоятиме ж, бо сильним є Бог його втримати. **5** Отже, один судить день від дня, інший же судить кожний день. Кожний хай впевнюється своєю думкою. *поч. 113*

6 Хто розрізняє день, – розрізняє Господеві, а хто не розрізняє день, – не розрізняє Господеві. І хто їсть, – Господеві їсть і дякує Богові, а хто не їсть, – Господеві не їсть і дякує Богові. **7** Адже ніхто з нас не живе для себе і ніхто для себе не вмирає. **8** Якщо, отже, живемо, живемо для Господа, якщо умираємо, умираємо для Господа. Чи, отже, живемо, чи вмираємо – ми є господніми. *поч. 114*

9 Бо на це Христос і помер, і воскрес, і ожив, щоб володіти мертвими і живими. **10** Ти ж чому засуджуєш свого брата або ти чому гордуєш своїм братом? *Бо ми всі

як. 4; кор2. 5; іс. 45; фил. 2

станемо перед Христовим судом. **11** Бо є написано, що: Я живу, – говорить Господь, – Мені поклониться кожне коліно, і всякий язик визнаватиметься Господеві. **12** Тому, отже, кожний з нас віддасть за себе слово Господеві. **13** Отже, більше не засуджуймо один одного, але радше судіть це, щоб не класти братові спотикання на згіршення. **14** Я знаю і я є певним в Христі Ісусі, що ніщо не є нечистим задля Нього. Тільки тому, що вважає, що щось є нечистим, тому воно є нечистим. **15** Отже, якщо твій брат терпить через їжу, вже не ходиш за любов'ю. Не губи своєю їжею того, за кого помер Христос, **16** щоб, отже, ваше добро не хулилося. **17** Бо царство Боже не є їжа і напиток, але праведність, і мир, і радість у Святому Дусі. **18** Хто ж в цьому служить Христові, – є добревгодний Богові і досвідчений перед людьми. *поч. 115*

19 Тому, отже, полюбім мир і те, що на збудування один одному. **20** Не нищ через їжу боже діло. Бо все чисте, але зло для людини, що їсть, для спотикання. **21** Добре не їсти м'яса ані не пити вина, ані те, через що твій брат спотикається, або гіршиться, або знемагає. **22** Ти маєш віру, май для самого себе перед Богом. Блаженний, хто себе не засуджує в тому, що випробовується. **23** А хто сумнівається, якщо їсть, засуджується, тому що не з віри, а все, що не з віри, є гріхом. **16,25** А Тому, що може вас скріпити за моїм благовістям і проповіддю Ісуса Христа, по об'явленні тайни, що від вічних літ в мовчанні. **16,26** Об'явилось же нині через пророчі Писання, за наказом вічного Бога, об'явилося на послух віри в усіх народах **16,27** одним премудрим Богом – Ісусом Христом, якому слава навіки! Амінь.

Глава 15, *поч. 116*

1 Треба ж, щоб ми сильні носили немочі немічних і собі не догоджали. **2** Хай же кожний з вас догоджає ближньому на добро, на збудування. **3** Бо й Христос собі не догодив, але, так як є написано: *Зневаги тих, що Тебе зневажали, впали на Мене. **4** Бо те, що раніше було написане, раніше було написане на наше повчання, щоб терпеливістю і потіхою Писань ми мали надію. **5** *А Бог терпеливості і потіхи хай вам дасть те саме думати один з одним в Христі Ісусі, **6** щоб ви однодушно, одними устами славили Бога і Батька нашого – Господа Ісуса Христа. *поч. 117*

пс. 68

кор1. 1 фил. 3

7 Тому приймайте один одного, так як і Христос прийняв вас до бо-

судищу хвУ. писано бо есть, живу азъ глетъ гь, яко мнѣ поклонится всяко колѣно, и всякъ языкъ исповѣстся гви. Тѣмже убо кождо насъ о себѣ слово дастъ (гви)[8]. не ктому убо другъ друга осуждаемъ, но сіе (паче судите)[9], еже не полагати претыканіе брату (в соблазнъ)[10]. вѣмъ, и извѣщенъ есмь о хѣ ісѣ, яко ничтоже скверно его ради. точію помышляющему что скверно быти, оному скверно есть. аще убо брашна ради братъ твои скорбитъ. уже не по любви ходиши. не брашномъ своимъ того погубляи, за негоже хс умре. да не хулится убо ваше благое. нѣсть бо цртво бжіе, брашно и питіе, но правда и миръ, и радость о дсѣ стѣ. иже бо сими служи хви, блгоугоденъ есть бгови, и искусенъ члкомъ. за, рєі

Тѣмже убо миръ възлюбимъ, и яже къ созданію другъ къ другу. не брашна ради, разаряй дѣло бжіе. вся бо чиста, но зло члку претыканіемъ ядущему. добро не ясти мясъ, ни пити вина, ни о немъже братъ твой претыкаетъся, [или съблажняется, или изнемогаетъ][11]. ты вѣру [-][12] имаши. о себѣ самъ имѣи пре бгомъ. блаженъ не осуждаяи себе, о немже искушается. а сумняйся аще ястъ, осуждается, зане не ѿ вѣры, всяко же еже не ѿ вѣры, грѣхъ есть. [могущему же васъ утвердити, по блговѣствованію моему, и проповѣданію іс хву, по ѿкровенію тайны, лѣты вѣчными умълчанѣ, явльши же ся нынѣ писаніи прочскими, по повелѣнію вѣчнаго ба, въ послушаніе вѣры, въ всѣхъ языцѣхъ познавшися, единѣмъ премудрѣи бгомъ іс хмъ, емуже слава въ вѣки аминь][13].

Гла, єі. за, рѕі

Должни же есмы мы сильніи, немощи немощныхъ носити, и не себѣ угаждати, кождо (же) {васъ}[1] ближнему да угаждаетъ въ благое къ созданію. ибо и хс не себѣ угоди. но якоже есть писано, *поношенія поносящихъ тебѣ нападоша на мя. елика бо преднаписана быша, въ наше наказаніе преднаписашася. да терпѣніемъ и утѣшеніемъ, писаніи, упованіе имамы. *бгъ же терпѣнія и утѣшенія да дастъ вамъ тожде мудрствовати другъ къ другу, о хѣ ісѣ. да единодушно, едиными усты славите ба и оца га нашего іс ха. за, рзі

ѱало ѯи

а кор а филп г

Тѣмже пріемлите другъ друга, якоже и хс пріятъ васъ въ славу бжію. Глю же ха (іса) служи-

тела бывша обрѣзанїю по истинѣ бж҃їи, въ еже оутвердити обѣтованїа (бж҃їа) оц҃е. а языкомъ по млⷭ҇ти прославити б҃а. якоже есть писано, *сего ради исповѣмся тебѣ въ языцѣхъ {г҃и}[2], і имени твоему пою. И паки гл҃етъ, възвеселитеся языцы, съ людми его. *И паки, хвалите (г҃а вси языцы)[3], (-)[4] похвалите его вси людїе. И паки ісаїа гл҃етъ, *будетъ корень іессеовъ, и въстаяй владѣти на языки, на того языцы оуповаю. б҃ъ же оупованїа, да исплънитъ васъ всякоа радости и мира, въ вѣрѣ избыточьствовати вамъ въ оупованїи, силою д҃ха ст҃го. Извѣщенъ есмь братїе моа и самъ азъ о васъ, яко и сами вы полни есте бл҃гости, (і) исполнени всякого разума, могуще і [инѣ][5] наоучити. дрьзѣе же писахъ ва [братїе][6] (моа) ѿ части, яко въспоминая вамъ, за бл҃годать данную ми ѿ б҃а, въ еже быти ми служителю (і҃с х҃ву)[7] въ языцѣхъ, сщ҃еннодѣйствующа бл҃говѣствованїе бж҃їе. да буде приношенїе, еже ѿ языкъ бл҃гопрїятно, (и) осщ҃енно д҃хомъ ст҃ымъ. за҃, рн҃і

Имамъ оубо похвалу о х҃ѣ і҃сѣ яже къ б҃у. не смѣю бо [гл҃ати что][8], иже не съдѣа х҃с мною, въ послушанїе языкомъ, словомъ и дѣломъ, въ силѣ (и) знаменїихъ и чюдесѣхъ, силою д҃ха бж҃їа. Якоже ми ѿ ієр҃лима и окрестъ даже до иллирика исплънити бл҃говѣствованїе х҃во. сице же потщався бл҃говѣстити, не идѣже именовася х҃с, да не на чюже основанїи съзижду. Но якоже е писано, *имъ не възвѣстися о немъ, (тїи) оузрятъ. і иже не оуслышаша, оуразумѣютъ. *Тѣмже и възбраненъ бы многажды прїити къ вамъ. нн҃ѣ же ктому мѣста не имыи въ странахъ сихъ, желанїе же имый прїити къ вамъ ѿ многъ лѣтъ, яко аще пойду въ испанїю. [прїиду къ вамъ][9]. оуповаю бо мимогрядыи видѣти васъ, и вами проводитися тамо, аще васъ прежде ѿ части насыщуся. нн҃ѣ же гряду въ ієр҃лмъ во служенїе, ст҃ымъ бл҃говолиша бо македонїа і ахаїа, общенїе нѣкое сътворити, къ нищимъ ст҃ымъ (живущимъ)[10] въ ієр҃лимѣ. Бл҃говолиша бо, и длъжни (имъ суть)[11]. *аще бо въ д҃ховныхъ ихъ причастницы быша языцы, длъжни суть и въ плотьскихъ послужити имъ. сїе оубо скончавъ и запечатлѣвъ имъ плодъ сей, пойду вами въ испанїю. вѣм же яко грядыи къ вамъ, въ исплъненїе бл҃венїа, [бл҃говѣстїа][12] х҃ва прїиду. за҃, рд҃і

Молю же вы братїе, г҃мъ нашимъ і҃с х҃мъ, и любовїю д҃ха, съпоспѣшествуйте ми въ мл҃твахъ о мнѣ къ б҃у, да избавлюся ѿ (про-

(ѱ҃ло зі; ѱ҃ло рѕі; ісаїа аі; ісаїа нв; а҃ селу г; а҃ кри ѳ)

жої слави. **8** Кажу ж, що Ісус Христос став служителем обрізання за божою правдою, щоб закріпити божі обітниці до батьків, **9** а народи – за милосердям, щоб прославляли Бога, так як є написано: *Задля цього визнаватимуся Тобі між народами, Господи, і твоєму імені співатиму! **10** І знову каже: Розвеселіться, народи з його народом! **11** *І знову: Хваліть Господа всі народи, похваліть Його всі люди! **12** І знову говорить Ісая: *Буде Єссеїв корінь і той, що встає панувати над народами, – на того народи надіються. **13** А Бог надії, хай наповнить вас усякою радістю і миром у вірі, щоб ви розбагатіли в надії силою Святого Духа. **14** Я сам є певний, мої брати, і про вас, що і ви самі є повні доброти і повні всякого розуму, що можете й інших навчити. **15** Я ж вам сміливіше написав, мої брати, частково пригадуючи вам, за ласкою мені даною від Бога, **16** щоб я був служителем Ісуса Христа між народами, священнодіючи боже благовіствування, щоб принос, що від поган, став доброприйнятним і освячений Святим Духом. *поч. 118*

17 Отже, маю похвалу в Христі Ісусі щодо Бога. **18** Бо я не смію говорити щось, чого Христос не вчинив через мене на послух народів словом і ділом, **19** в силі, і знаках, і чудах, силою Божого Духа. Так, що я від Єрусалиму і околиць аж до Ілірика виконав Христове благовістя, **20** так же постаравшись благовістити, не де іменувався Христос, щоб я не будував на чужій основі, **21** але так як є написано: *Кому про Нього не сповіщено, ті побачать, і які не почули, зрозуміють! **22** *Тому і перешкоджено мені багато разів до вас прийти. **23** Нині ж, не маючи більше місця в цих околицях, а маючи бажання прийти до вас від багатьох літ, **24** *надіюся*, що прийду до вас, якщо піду до Іспанії, бо надіюся, переходячи, побачити вас і вами супроводитися туди, якщо вами скоріше частково насичуся. **25** Нині ж іду до Єрусалиму на службу святим, **26** бо Македонія і Ахая зволили зробити якусь збірку для бідних святих, що живуть в Єрусалимі. **27** Зволили ж і є їхніми боржниками. *Бо якщо народи стали співучасниками в їхніх духовних, повинні є їм і в тілесних послужити. **28** Отже, закінчивши це і запечатавши їм цей плід, піду через вас до Іспанії. **29** Знаю ж, що, ідучи до вас, прийду на повноту благословення Христового благовістя. *поч. 119*

30 Благаю ж вас, брати, нашим Господом Ісусом Христом і любов'ю Духа, – помагайте мені в молитвах за

(пс. 17; пс. 116; іс. 11; іс. 52; сол1. 3; кор1. 9)

мене до Бога, **31** щоб я визволився від тих, що мені протиставляться в Юдеї, щоб моя служба, що в Єрусалимі, була мила святим, **32** щоб я до вас прийшов з радістю, з божої волі, і спочив з вами. **33** Бог миру – з усіма вами! Амінь.

тивлѧщихъ ми сѧ)[13] въ ї҆ꙋдеи. (-)[14] да слꙋжба моѧ ꙗже въ ї҆ер҇лимѣ бл҃гопрїѧтна (бꙋд҇е ст҃ымъ)[15], да {съ радостїю прїидꙋ}[16] къ вамъ, волею бж҃їею, [и ѹ҆покоюсѧ съ вами][17]. бг҃ъ же мира съ всѣми вами. а҆минь·

Глава 16, *поч. 120*

Поручаю ж вам Тивею, нашу сестру, що є служницею церкви, що в Кенхреях, **2** щоб ви її прийняли в Господі, як належиться святим, і помогли їй в тій речі, яку від вас потребує. Бо і вона була заступницею за багатьох і мені самому. **3** *Здоровіть Прискилу і Акиллу – моїх помічників в Христі Ісусі, **4** які за мою душу поклали свої шиї, яким дякую не я один, але і всі церкви народів, **5** і їхню домашню церкву. Здоровіть мого улюбленого Епенета, який є початком Ахаї в Христі. **6** Здоровіть Марію, яка багато за нас потрудилася. **7** Здоровіть Андроніка і Юнію – моїх кревних і моїх співполонених, які є славні між апостолами, які і раніше від мене повірили в Христа. **8** Здоровіть Амплія мого улюбленого в Господі. **9** Здоровіть Урвана, нашого помічника в Христі, і Стахія, мого улюбленого в Господі. **10** Здоровіть Апелея, досвідченого в Христі. Здоровіть тих, що є від Аристовула. **11** Здоровіть Іродіона, мого кревного. В Господі здоровіть тих, що є від Наркисса. **12** Здоровіть Трифена і Трифосу, що трудяться в Господі. Здоровіть улюблену Персиду, яка багато потрудилася в Господі. **13** Здоровіть вибраного Руфа в Господі, і його і мою матір. **14** Здоровіть Асинкрита, Флегонта, Ерма та Патрова, Ермина і тих братів, що є з ними. **15** Здоровіть Филолога і Юлію, Нирея і його сестру, і Олимпана, і тих, що є з ними, всіх святих. **16** *Здоровіть один одного святим поцілунком. Вас здоровлять всі Христові церкви. *поч. 121*

дія. 18

кор1. 16
кор2. 13
пет2. 5

17 Благаю ж вас, брати, стережіться тих, що роблять сварку і роздори через навчання, яке ви навчилися, *і ухиляйтеся від них. **18** Бо такі не служать нашому Господеві Ісусові Христові, *але своєму животові, вони добрими словами і благословенням обманюють серця невинних. **19** Адже ваш послух усюди дійшов. Радію ж вами, хочу ж, отже, щоб ви були мудрими на добро та лагідними на зло, **20** а Бог миру хай швидко знищить сатану під вашими ногами! Ласка нашого Господа Ісуса Христа з вами! **21** *Здоровить вас Тимотей, мій помічник, і Лукій, і Яссон, і Сосипатер, мій кревний. **22** Здоровлю вас і я,

ів2. 5

фил. 3

дія. 16
фил. 2

Гл҃а, ѕі· зач҃, рк·

Рꙋчаю же вамъ (дивею)[1] сестрꙋ нашꙋ, сꙋщꙋ [-][2] слꙋжителницꙋ цр҇кви ꙗже въ кегхреихъ, да {прїимете ю}[3] о гд҇ѣ достоинѣ ст҃ыи, и поспѣшествꙋите еи, о неиже аще ѿ васъ потребꙋетъ вещи. ибо и сїѧ застꙋпница многимъ быстъ, и (самомꙋ мнѣ)[4]· *цѣлꙋите {прискилꙋ}[5] и акиллꙋ, споспѣшника моѧ о хр҇тѣ ї҆с҇ѣ, иже по дш҇и моеи своѧ выѧ положиша, ихже не азъ единъ бл҃годарю, но и всѧ цр҇кви ꙗзыческїѧ, и домашнюю ихъ цр҇ковь· цѣлꙋите епенета възлюбленаго ми иже есть начатокъ [ахаїи][6] въ хр҇та· цѣлꙋите [марїамъ][7], ꙗже много трꙋдисѧ [о насъ][8]· цѣлꙋите андроника і ю҆нїю, сродники моѧ и съплѣнники моѧ, иже сꙋть нарочиты въ ап҇лѣхъ, иже и прежде мене вѣроваша въ хр҇та. цѣлꙋите амплїѧ възлюбленнаго ми о гд҇ѣ· цѣлꙋите ѹ҆рвана, споспѣшника нашего о хр҇тѣ, и стахїа възлюбленаго ми (о гд҇ѣ)· цѣлꙋите (апелеа)[9] искꙋсна о хр҇тѣ. цѣлꙋите сꙋщихъ ѿ аристовꙋла· цѣлꙋите иродїона сродника моего. цѣлꙋите иже ѿ наркисса сꙋщаа о гд҇ѣ. цѣлꙋите трифена и трифоса, трꙋжающихсѧ о гд҇ѣ· цѣлꙋите персидꙋ възлюбленꙋю, ꙗже много трꙋдисѧ о гд҇ѣ. цѣлꙋите рꙋфа, избраннаго о гд҇ѣ, и мт҇рь его и мою. цѣлꙋите асигкрита, флегонта, ерма, (и) патрова, (ермина)[10], и сꙋщꙋю с ними братїю. цѣлꙋите филолога, і ю҆лїю нирея, и сестрꙋ его, і олимпана, и сꙋща с ними всѧ ст҃ыѧ *цѣлꙋите дрꙋгъ дрꙋга лобзанїемъ ст҃ымъ· цѣлꙋютъ вы (всѧ цр҇кви)[11] хр҇товы. зач҃, рка·

дѣѧ҃ и҃і

а҃ кор ѕ҃і
в҃ кор г҃і
в҃ петр е҃

Молю же вы братїе блюдитесѧ ѿ (творѧщихъ распрѧ и раздоры, чрез ѹ҆ченїа емꙋже вы наѹчистесѧ)[12], *и ѹ҆клонитесѧ ѿ нихъ· таковїи бо гв҇и нашемꙋ (ї҆с҇) хр҇тꙋ не работаютъ, *но своемꙋ чревꙋ, иже бл҃гими словесы и бл҃говенїемъ прельщаютъ ср҇дца незлобивыхъ· ваше бо послꙋшанїе, къ всѣмъ достиже· {радꙋю же сѧ еже о васъ}[13]· хощꙋ же васъ мꙋдрымъ [ѹ҆бо][14] быти въ бл҃гое, кроткимъ же въ злое· бг҃ъ же мира, {да съкрꙋшитъ}[15] сатанꙋ подъ ноги ваша въскорѣ: бл҃годать гс҇а нашего ї҆с҇ [хр҇та][16] с вами. *цѣлꙋетъ вы тимодеи съпоспѣшникъ мои, и лꙋкїе, і ꙗсонъ, и сосипатръ (сродникъ мои)[17].

в҃ іоа е҃

фил г҃

дѣѧ ѕі
фил в҃

цѣлую вы (-)[18] и азъ тертїе, написавый посланїе (сїе) о г҃ѣ. цѣлуетъ вы гаїе страннопрїимецъ мой, и (цр҃кве всеѧ)[19]. цѣлуетъ вы ерастъ строитель гра҃скїи, и куартъ бра҃. [бл҃гть г҃а нашего і҃с х҃а съ всѣми вами, аминь][20]. [-][21]

Терцій, що написав це послання в Господі. **23** Здоровить вас Гай, гостинний для мене і всієї Церкви. Здоровить вас Ераст, міський економ, і брат Куарт. **24** Ласка Господа нашого Ісуса Христа з усіма вами! Амінь.

Коне҃ посланїю к рїмлѧно҃.
имѧ҃ в себѣ гл҃а ѕі.
а за҃ црквны҃, мд.

Кінець Послання до Римлян.
Має в собі 16 глав
та 44 церковних початки.

Сказанїе еже к коринѳомъ, посланїе. ст҃аго ап҃ла павла. а҃ е,

Розповідь про Перше Послання святого апостол Павла до Коринтян.

Сїе посылаетъ ѿ ефеса асїйскаго. видѣвъ ихъ уже и научивъ, и въспоминаетъ имъ посланїемъ симъ. и извѣ҃ же посланїю сей есть. коринѳѧне ѿ любопрѣнїа водими. раздѣлѧхусѧ разумы. и бѣша прочаѧ в нихъ расколы, и сущимъ расколомъ, презираху поимшаго мачеху свою. инїи же хотѧху оставлѧти своѧ жены, извѣтомъ въздержанїѧ. нѣцыи же въ требищихъ идольскихъ ꙗдѧху, ꙗко неразномъ сущи҃ идоложертвенымъ. И ниже иныхъ убо уничижаху. ч҃ глющихъ ра҃личными ꙗзыки хвалѧху. и конечнѣ, прельщахусѧ, и о таиньствѣ въскресенїѧ, глюще, не въстати плоти сей. Симъ всѣмъ въ коринѳѣ движимымъ. пишутъ людїе къ ап҃лу. и прочее противу всѣхъ тѣхъ въсписуетъ. И прьвѣе убо свѣдѣтельствуетъ имъ, ꙗко и мудри и рзсумни суть, не хвалит же ихъ творѧщихъ расколы. но и съвѣтуетъ не въ словѣ но въ дѣлѣ и силѣ добродѣтель мнѣти быти. таже запрѣтивъ, поимшему мачеху. и поучивъ не имѣти тѧжбы другъ къ другу. прочее ѿвѣщаваетъ о ни҃ же писаша, о женитвѣ убо уча нераспрѧжену быти спрѧженїю, и на времѧ точїю въздержатисѧ млтвы ради, а за еже любити имъ въздержанїе. Пишетъ о дѣвствѣ, ꙗко не по нужи, но по изволенїю сему быти подобаетъ. Таже о идоложертвеныхъ завѣщаваетъ, да не надымаютсѧ разумомъ, но любовїю и смиреномудрїе҃ да жительствую҃. възбранѧет же въ требищехъ идольскихъ пировати, да не съблажнѧютсѧ малїи. таже о д҃ховныхъ дарованїихъ пишетъ, да не разньствуютъ въ дарованїихъ, ниже да пред҃почитаютъ имущаго дарованїе сїе ѿ имущаго о҃но. вс҃ѣ бо тогоже д҃ха быти глетъ. И прочее о въскресенїи учитъ, ꙗко плоть въстанетъ, умираюши убо тлѣнна.

Це *послання* він посилає з Ефесу азійсько вже після того, як він їх бачив та навчив, і цим посланням їх нагадує. І причина ж послання є ця. Коринтяни, супроводжувані суперечками, розходилися умами, і надалі були у них розколи. І як повстали розколи, вони не зважали на того, що взяв свою мачуху, інші ж бажали покидати своїх жінок, подаючи як причину стриманність. Деякі ж їли в ідольських храмах, тому що ідоложертвенне не є нічим. Інші ж, отже, іншими погорджували, а хвалили тих, що говорили різними мовами. І вкінці вони обманювалися і відносно таїнства воскресіння, кажучи, що це тіло не воскресає. Як це все в Коринті колотиться, люди пишуть до апостола. І далі він на те все відповідає. І найперше, отже, свідчить їм, що вони є і мудрими, і розумними, а не хвалить їх, що чинять розколи, але й радить вважати, що чеснотливість не є в слові, але в ділі і силі. І погрозивши тому, що взяв мачуху, та повчивши не мати суперечки один з одним, далі відповідає на те, про що писали. Отже, відносно шлюбу навчає, що злука є нерозривною і щоб тільки стримувалися на час задля молитви. А тому що вони люблять стриманість, він пише про дівоцтво, що це має бути не з примусу, але за згодою. Також про ідоложертвенне він заповідає, щоб вони не бундючилися розумом, але щоб жили любов'ю та покірністю, забороняє ж в ідольських храмах бенкетувати, щоб не згіршувалися слабкі. Він також пише про духовні дари, щоб не було незгоди про дари і щоб не вивищували того, що має такий дар, понад того, що має інший, бо каже, що вони всі від того ж Духа. І далі навчає про воскресіння, що тіло підніметься, вмираючи як тлінне, а встаючи як нетлінне, – за господ-

нью ласкою. Воскресіння ж підтверджує тим, що і Христос воскрес. І вкінці пише повчальні слова для виправлення звичаїв і дає завіщання про милостиню святим. І так закінчує послання.

въстающи же нетлѣнна по блгⷣти гни. въскресеніе же съставляетъ. тѣмъ яко и хс въскресе. и конець оучителна словеса ко исправленію нравовъ пишетъ и о милостыни еже къ стымъ завѣщаваетъ. и сице скончаваетъ посланіе.

До Коринтян 1-е Послання святого апостола Павла

Къ коринѳомъ посланіе стаго апла

павла. а е.

Глава 1, *поч. 122*

дія. 15
сол1. 4
рим. 1
еф. 1
кол. 1
тим2. 1
тим2. 2

1 Павло, з божої волі покликаний апостол Ісуса Христа і брат Состен, – **2** божій церкві, що є в Коринті, *освяченим в Ісусі Христі, *покликаним святим з усіма, що прикликають ім'я нашого Господа Ісуса Христа на кожному місці, їхнього і вашого. **3** Ласка вам і мир Бога, нашого Батька, і Господа Ісуса Христа. *поч. 123*

4 Завжди за вас дякую моєму Богові в божій ласці, даній вам в Ісусі Христі, **5** *що в усьому ви збагатилися в Ньому, в усякому слові і всякому розумі, **6** так як свідчення Христа закріпилося у вас. **7** Так що ви не маєте браку ані в одному дарі, *очікуючи об'явлення нашого Господа Ісуса Христа, **8** *який і закріпить вас аж до кінця невинними в день нашого Господа Ісуса Христа. **9** *Вірний Бог, яким ви були покликані до спільності його Сина, Ісуса Христа, – нашого Господа. *п. 124*

кол. 1
тит. 2
фил. 3
сол1. 3
сол1. 5

10 Благаю ж вас, брати, іменем нашого Господа Ісуса Христа, *щоб ви всі говорили те саме і щоб не було в вас розколів, щоб ви були закріплені в тій самій думці і в тому самому звичаї. **11** Бо мені сповіщено про вас, мої брати, посланими від Хлоїса, що у вас є чвари. **12** Кажу ж це, що кожний з вас говорить: Я, отже, є Павла, я ж – Аполоса, я ж – Кифи, я ж – Христа. **13** Чи Христос розділився? Чи Павло розіп'явся за вас або чи ви хрестилися в ім'я Павла? **14** Дякую Богові, що я не хрестив нікого з вас, *тільки Криспа і Гая, **15** щоб ніхто не сказав, що я хрестив в моє ім'я. **16** Я ж охрестив і Стефанів дім. Більше не знаю, чи кого іншого я

рим. 15
фил. 3
дія. 18

Гла, а. за, рів.

Павелъ званъ аплъ [іс хвъ][1], волею бжіею, и състенъ братъ, црькви бжіи сущеи въ коринѳѣ, *осщеннымъ о хѣ ісѣ, *званымъ стыи, съ всѣми призивающими имя га нашего іс ха, въ всякомъ мѣстѣ, тѣхже и вашемъ. за, рігъ.

дѣа еі
а селу д
кри а
ефе а
кола а
в ти а
в ти в

Благодать вамъ и миръ, ба ѿца нашего, и га іс ха. блгодарю ба моего всегда о васъ, о благодати бжіи, даннѣи вамъ о хѣ ісѣ, *яко въ всемъ обогатистеся о немъ, въ всякомъ словѣ, и всякомъ разумѣ, якоже свѣдѣтельство хво извѣстися въ васъ, якѡ вамъ не лишитися ни въ єдиномъ дарованіи, *чающимъ ѿкровеніе га нашего іс ха, *иже и оутвердитъ васъ даже до конца, неповинныхъ въ днь га нашего іс ха. *вѣренъ бгъ, имже звани бысте въ общеніе сна его іс ха га нашего. за, рід.

кола а
ти в
фили г
а селу г
а селу е

Молю же вы братіе, именемъ га нашего іс ха. *да тожде глете вси, и да не сутъ в васъ распря, да єсте же оутвержени в томже мысли, и в томже нравѣ. възвѣсти бо ми ся о васъ братіе моя (посланными) ѿ хлоиса, яко рвенія въ васъ сутъ. глю же се, яко кождо васъ глетъ, азъ убо єсмь павловъ, аз же аполлосовъ, аз же кифинъ, аз же хвъ. {єда}[2] разділися хс; єда павелъ распяся по васъ; или въ имя павлово крстистеся. благодарю ба, яко ни єдинаго ѿ васъ крстихъ *точію криспа и гаия, да никтоже речетъ яко въ мое имя [крестихъ][3]. крстихъ же и стефаниновъ домъ. прочее не вѣмъ, аще кого иного крестихъ. не

кри еі
фили г
дѣа иі

бо посла мя Хс крстити, но благовѣстити, не въ премудрости слова, да не изпразднится крстъ Хвъ. зач. рюе.

хрестив. **17** Адже Христос не послав мене хрестити, але благовістити, *і то* не в премудрості слова, щоб Христовий хрест не втратив силу. *поч. 125*

(крн а; ісаіа кд; ісаіа лг) Слово бо крстное, погибающимъ убо, юродство есть, а спасающимся же ся намъ, *сила бжія есть. Писано бо есть, *погублю премудрость премудрыхъ, и разума разумныхъ отвергуся. *гдѣ премудръ. гдѣ книжникъ. гдѣ съвопросникъ вѣка сего. не обуи ли Бъ премудрость мира [сего][4]. понеже бо въ премудрости бжіи, не разумѣ миръ премудростію Ба, блгоизволи Бъ буиствомъ проповѣданія спасти вѣрующая.

18 Бо слово хреста, отже, для тих, що гинуть, є глупотою, а для нас, тих, що спасаємося, *є божою силою. **19** Бо написано: *Знищу премудрість премудрих і відкину розум розумних. **20** *Де премудрий, де книжник, де дослідник цього віку? Чи Бог не обезумив премудрість цього світу? **21** Бо тому що світ премудрістю не пізнав Бога в божій премудрості, Бог зволив глупотою проповіді спасти тих, що вірять. (рим. 1; іс. 29; іс. 33)

(мѳа ві и ві; крн а) *Понеже (бо)[5] іудее знаменія просятъ, и еллини премудрости ищутъ. мы же проповѣдуемъ Ха распята, іудеомъ убо съблазнъ, [еллиномъ][6] же безуміе. самѣмъ же званнымъ, *иудеомъ же и еллиномъ, Ха бжію силу, и бжію премудрость. Зане буее бжіе, премудрѣе члкъ есть. и немощное Бу крѣпчае члкъ (есть). зач. рюе.

22 *Бо оскільки юдеї просять знак, а греки шукають премудрість, **23** ми ж проповідуємо розіп'ятого Христа, отже, згіршення – для юдеїв, а для гелленів – безумність, **24** а для самих покликаних *юдеїв же і гелленів – Христа, божу силу і божу премудрість. **25** Тому що безумне у Бога є премудрішим від людей і немічне у Бога є сильнішим від людей. *поч. 125* (мат. 12 і 16; рим. 1)

(ерѣа кг; ерѣа д, в крн і) Видите бо званіе ваше братіе, яко не мнози ли премудріи по плоти, не мнози ли силни, не мнози ли блгородни. но буяя мира избра Бъ, да (премудрыя посрамитъ)[7]. и немощная мира избра Бъ, да посрамитъ крѣпкая. и худородная мира и уничиженная избра Бъ, [и][8] не сущая, да сущая упразднитъ, яко да не похвалится всякая плоть предъ Бгомъ. Из негоже вы есте, о Хѣ Ісѣ иже бысть (намъ *премудрость)[9] отъ Ба, правда же и освященіе и избавленіе, да якоже пишется, *хваляйся о Гѣ да хвалится.

26 Адже гляньте на ваше покликання, брати, що небагато ж премудрих за тілом, небагато ж сильних, небагато ж шляхетних. **27** Але безумне світу Бог вибрав, щоб засоромити премудрих; і немічне світу Бог вибрав, щоб засоромити сильних; **28** і нешляхетне, і понижене світу, і те, що неіснує, Бог вибрав, щоб обезсилити те, що існує, **29** щоб ніяке тіло не похвалилося перед Богом. **30** Від Нього ви є в Христі Ісусі, який став для нас *премудрістю від Бога, праведністю ж, і освяченням, і відкупленням, **31** щоб, так як написано: *Хто хвалиться, хай хвалиться в Господі! (єре. 23; єре. 9, кор2. 10)

Гла, в.

Глава 2

(дѣа иі; в петр а) Азъ пришедъ къ вамъ братіе, пріидохъ, не по превосходному словеси или премудрости, възвѣщая вамъ [свѣдѣтельство бжіе][1]. не суди бо [вѣдѣти что][2] в васъ, точію Іс Ха, и сего распята. *И азъ в немощи и страсѣ, и трепетѣ мнозѣ быхъ к вамъ. И слово мое, и проповѣдь моя *не по препрѣнію [члчкія][3] премудрости словесѣхъ, но въ явленіи дха и силы, да вѣра ваша не (в мудрости члчестѣи, но в силѣ бжіи будетъ)[4]. зач. рюѕ.

1 І я, прийшовши до вас, брати, прийшов не з вишуканими словами або премудрістю, звіщаючи вам боже свідчення. **2** Бо я не судив знати щось між вами, тільки Ісуса Христа, і Цього розіп'ятого. **3** *І я був між вами в немочі, і страсі, і великому тремтінні. **4** І моє слово, і моя проповідь *не *була* за переконливістю слів людської премудрості, але в об'яві духа і сили, **5** щоб ваша віра не була в людській мудрості, але в божій силі. *поч. 126* (дія. 18; пет2. 1)

Премудрость же глемъ в совершенѣхъ, премудрость же не вѣка сего, ни кнзь вѣка сего престающую, но глемъ (премудрость бжію)[5] въ таинѣ, съкровенную, юже преоустави Бъ прежде вѣкъ въ славу нашу, юже никтоже отъ кнзь вѣка сего разумѣ. аще бо быша разумѣли, не быша Га славѣ распяли. Но якоже есть писано. зач. рюз.

6 А говоримо про премудрість в досконалих, а не *про* премудрість цього віку чи князів цього віку, яка минає, **7** але говоримо про божу премудрість, сховану в тайні, яку призначив Бог перед віками на нашу славу, **8** яку ніхто з князів цього віку не зрозумів. Бо якщо були б зрозуміли, не були б розіп'яли Господа слави. **9** Але так, як є написано: *поч. 127*

іс. 64

*Те, чого око не побачило, і вухо не почуло, і на серце людині не зійшло, те приготовив Бог тим, що Його люблять. **10** Нам же Бог відкрив своїм Духом, бо Дух все досліджує, і божі глибини. **11** Бо хто з людей знає те, що в людині? Лише дух людини, що живе в ньому. Так само ж і боже ніхто не знає, тільки Божий Дух. **12** Ми ж не одержали духа цього світу, але Духа, що від Бога, щоб ми знали те, що нам дароване від Бога. **13** Що й говоримо не в учених словах людської премудрості, але в учених *словах* Святого Духа, духовними розсуджуючи духовне. **14** Душевна ж людина не приймає те, що від Божого Духа, бо для неї воно є безумністю, і не може розуміти, тому що *це* розсуджується духовно. **15** *Духовна ж, отже, розсуджує все, а вона сама ніким не розсуджується. **16** *Хто бо пізнав господній ум, хто його роз'яснить? Ми ж маємо Христовий ум.

при. 27

муд. 9
іс. 40
рим. 11

*Ихже око не видѣ, и ухо не слыша, и на срдце члку не взыде, яже уготова бгъ любящимъ его. Нам же (бгъ ѿкрылъ есть)[6] дхомъ [своимъ][7]. дхъ бо вся испытуетъ, и глубины бжїя. кто бо вѣсть ѿ члкъ яже въ члцѣ, точїю дхъ члка (живущїи)[8] в немъ; такожде (же) и бжїя никтоже вѣсть, точїю дхъ бжїи. мы же не дхъ мира {сего}[9] прїяхомъ, но дхъ иже ѿ ба, да вѣмы дарованнаѧ намъ ѿ ба, яже и глемъ, не в наученыхъ члческїя премудрости словесехъ. но в наученыхъ дха [стаго][10], дховная дховными сразсуждающе. душевен же члкъ не прїемлетъ яже ѿ дха бжїя. юродство бо ему есть, и не можетъ разумѣти, зане дховнѣ встязуется, *дховныи же встязуе (убо) вся а сам тои ни ѿ единаго встязуется. *Кто бо разумѣ умъ гнь, иже изъяснитъ и мы же умъ хвъ имамы.

ісаїа ѯд

пр кз

мудро ѳ
ісаїа м
рим аі

Глава 3

1 І я, брати, не міг вам говорити так як до духовних, але як до тілесних, як до немовлят в Христі. **2** Я вас напоїв молоком, а не їжею, ви *ж* не могли *сприйняти*, та ще і тепер не можете, **3** бо ви ще є тілесними. Бо звідки у вас заздрість, і суперечки, і поділи? Чи ви не є тілесними і не ходите за людськістю? **4** Бо коли хтось говорить: Я, отже, є Павла, інший же: Я Аполлосів, я ж Кифин, інший: Я ж Христовий, – чи ви не є тілесними? **5** Хто, отже, є Павло? Хто ж Аполлос? Хіба тільки служителі, якими ви повірили. І кожному, так як Господь дав. **6** Я насадив, Аполлос напоїв, а Бог виростив. **7** Тому, ані той, що садить, не є чимось, ані той, що напоює, але той, що вирощує, – Бог. **8** А той, що насаджує і що зрошує, є одним. Кожний же одержить свою винагороду за своєю працею. *поч. 128*

9 Адже ми є помічниками Бога, ви є божа посілість, божа будова. **10** За божою ласкою, даною мені, як премудрий архітект, я поклав підвалину, інший же будує. Кожний же хай уважає, як будує, **11** бо іншої підвалини ніхто не може покласти замість тієї, що лежить, якою є Ісус Христос. **12** Якщо ж хто будує на цій підвалині золотом, сріблом, дорогоцінним камінням, деревом, сіном, тростиною, **13** кожного діло стане явним, бо день об'явить, тому що об'являється вогнем, і кожного діло, яке ж воно є, випробує вогонь. **14** І чиє діло, яке він збудував, зостане, – він одержить винагороду, **15** а чиє діло згорить, – воно буде відкинутим: він сам же спа-

Глава, г.

Азъ братїе, не могохъ (вам глати)[1] якоже дховнымъ, но якоже плотяномъ, яко младенцемъ о хѣ. млеко вы напоих (а) не брашномъ. не убо можаете, но ни еще (можете нны)[2]. еще бо плотїи есте. идѣже бо въ васъ зависти, и рвенїя, [и распря][3]. не плотьстїи ли есте, и по члчеству ходите; егда бо глетъ кто, азъ убо есмь павловъ. другїи же азъ аполлосовъ, (а же кифинъ. инъ, аз же хвъ). [Не плотьстїи][4] ли есте; кто убо есть [павелъ; кто же ли аполлосъ][5]; [но точїю][6] служителе. имиже вѣровасте, и комуждо якоже гь дастъ. Азъ насадих, аполлосъ напои, бгъ же възрасти. тѣмже ни насаждаяи есть что, ни напаяи, но възрастаяи бгъ. насаждаяи же и напаяи, едино еста. кождо же свою мзду прїиметъ по своему труду. зач, рѣч.

Бгу бо есме поспѣшники, бжїе тяжанїе, бжїе зданїе есте. По блгодати бжїи даннѣи мнѣ, якоже премудръ архитектонъ основанїе положихъ, ин же назидаетъ. кождо же да блюдетъ како назидаетъ. основанїя бо иного никтоже можетъ положити паче лежащаго, иже есть іс хс. Аще ли кто назидаетъ на основанїи [семъ][7], злато, сребро, каменїи честныи, древа, сѣно, тростїе. когождо дѣло явлено будетъ, днь бо явитъ, зане огнемъ ѿкрывается. и когождо дѣло якова же е, огнь [-][8] искуситъ. (и) егоже дѣло аще пребудетъ егоже назда, мзду прїиметъ. (а)[9] егоже дѣло сгоритъ, отщетится, сам же спсется. такожде якоже ог-

нем҄ъ. не вѣ́сте ли ꙗ҆́ко хра́мъ бж҃їи є҆сте, и҆ дх҃ъ бж҃їи живе́тъ въ ва́съ; а҆́ще ли кто̀ хра́мъ бж҃їи растли́тъ, растли́тъ сего̀ бг҃ъ. *хра́мъ бо бж҃їи ст҃ъ є҆́, и҆́же є҆сте вы̀· за҄, р҃кд·

Никто́ же себѐ да прельща́етъ. а҆́ще кто̀ мни́тсѧ му́дръ бы́ти въ ва́съ, въ вѣ́цѣ се́мъ, бꙋ́и да быва́етъ, ꙗ҆́ко да бꙋ́детъ премꙋ́дръ. премꙋ́дрость бо мі́ра сего̀, бꙋ́йство ѹ҆ бг҃а є҆́сть· Пи́сано бо є҆́сть, *запина́ѧй премꙋ́дрымъ въ кова́рствѣ и҆́хъ. И҆ па́ки, *гд҇ь вѣ́сть помышле́нїѧ {чл҃ча̑}[10], ꙗ҆́ко сꙋ́ть сꙋ́єтна. тѣ́мже никто́же да хва́литсѧ въ чл҃вѣ́цѣхъ. всѧ̑ бо ва̑ша сꙋ́ть, а҆́ще па́велъ, а҆́ще а҆поллѡ́съ, а҆́ще кифа, и҆лѝ мі́ръ, и҆лѝ живо́тъ. и҆лѝ сме́рть, и҆лѝ настоѧ́щаѧ, и҆лѝ бꙋ́дꙋщаѧ, всѧ̑ ва̑ша (сꙋ́ть), вы́ же хв҃и, хс҃ же бж҃їи·

Гла҃, д҃. за҄, р҃л·

Такѡ на́съ да непщꙋ́етъ чл҃къ, *ꙗ҆́коже слꙋ́гъ хв҃ы, и҆ строи́телѧ та́инамъ бж҃їимъ. а҆ є҆́гоже про́чее и҆́щете въ строи́телехъ, да вѣ́ренъ кто̀ ѡ҆брѧ́щетсѧ. *мнѣ́ же не въ вели́ко є҆́сть, да ѿ ва́съ и҆стѧ́жꙋсѧ, и҆лѝ ѿ чл҃ческаго дн҃е. но ни са́мъ себѐ встѧза́ю· Ничто́же бо себѣ̀ свѣ́мъ, но ни ѡ҆ се́мъ ѡ҆правда́юсѧ. встѧза́ѧй же мѧ̀ гд҇ь є҆́сть· за҄, р҃л·

*Тѣ́мже пре́жде вре́мене ничто́же сꙋди́те, до́ндеже прїи́детъ гд҇ь, и҆́же (-)[1] въ свѣ́тѣ приведе́тъ та̑йнаѧ те̑мнаѧ, и҆ ѡ҆бъѧви́тъ свѣ́ты срд҃цъ. и҆ тогда̀ похвала̀ бꙋ́детъ комꙋ́ждо ѿ бг҃а· Сїѧ̑ же бра́тїе (моѧ̀) преѡбрази́хъ на себѐ, и҆ а҆поллѡ́са ва́съ ра́ди, да ѿ на́ю наꙋчи́тесѧ не па́че ([мꙋдрствова́ти][2]. напи́санагѡ)[3] да не є҆ді́нъ по є҆ді́номꙋ горди́тесѧ на дрꙋ́га. кто́ бо тѧ̀ разсꙋжда́етъ; что́ же и҆́маши є҆гоже нѣ́си прїѧ́лъ; а҆́ще ли (-)[4] прїѧ́лъ є҆сѝ, что̀ сѧ хва́лиши ꙗ҆́ко не прїе́мъ; ѹ҆жѐ сы́ти є҆стѐ, ѹ҆жѐ ѡ҆богати́стесѧ, без на́съ црс҇твова́сте. и҆ є҆ще ѹ҆́бо да вцр҃ритесѧ, да и҆ мы̀ бы́хомъ съ ва́ми црс҇твова́ли. за҄, р҃ла·

Мню̀ бо [ꙗ҆́ко][5] бг҃ъ на́съ посла́нникы послѣ̑днѧѧ ꙗ҆ви̑ ꙗ҆́ко насме́ртникы. занѐ позо́ръ бы́хомъ мі́рꙋ, и҆ а҆́гг҃ломъ и҆ чл҃кѡ́мъ. мы̀ (ѹ҆́бо) бꙋ́ї хрⷭ҇та ра́ди, вы́ же мꙋ́дри ѡ҆ хрⷭ҇тѣ̀. мы̀ не́мощни, вы́ же крѣ́пцы. вы̀ сла́вни, мы́ же безче́стни. до нн҃ѣшнѧгѡ часа̀ и҆ а҆́лчемъ и҆ жа́ждемъ, и҆ наготꙋ́емъ и҆ стра́ждемъ, и҆ скита́емсѧ, *и҆ трꙋжда́емсѧ, дѣ́лающе свои́ми рꙋка́ми. *ѹ҆кара́еми бл҃гословлѧ́емъ. гони́ми, терпи́мъ. хꙋли́ми, ѹ҆тѣша́емъ. ꙗ҆́коже ѡ҆тре́бы мі́рꙋ бы́хомъ всѣ́мъ попра́нїе досе́лѣ. не срамлѧ́ѧ ва́съ пишꙋ̀ сїѧ̑, но

сеться, так наче через вогонь. **16** Чи ви не знаєте, що ви є божим храмом і божий дух живе у вас? **17** Якщо ж хтось знищить божий храм, цього знищить Бог, *бо божий храм є святий, ним є ви. *поч. 129*

18 Ніхто ж хай себе не обманює. Якщо хто вважає, що він є мудрий між вами у цьому віку, хай стає дурним, щоб став премудрим. **19** Бо премудрість цього світу є безумністю в Бога. Бо є написано: *Він той, хто ловить премудрих в їхніх хитрощах. **20** І знову: *Господь знає людські думки, що вони є марні. **21** Тому хай ніхто не хвалиться в людях, бо все є ваше, **22** чи Павло, чи Аполлос, чи Кифа, чи світ, чи життя, чи смерть, чи теперішнє, чи будуче – все є ваше. **23** Ви ж – Христові, а Христос – Божий.

Глава 4, *поч. 130*

1 Так хай нас вважає людина, *як христових слуг і управителів божими тайнами. **2** А те, що вподальшому вимагаєте у управителів, щоб хтось знайшовся вірним. **3** *Мені ж не є важливим, щоб я був суджений вами або людським днем, але й сам себе не суджу, **4** бо ні в чому не почуваю себе винним, але і цим не оправдуюся. Той же, хто мене судить, є Господь. *поч. 130*

5 *Тому не судіть нічого перед часом, доки не прийде Господь, який у світло виведе таємне *і* темне та виявить задуми сердець. І тоді кожному буде похвала від Бога. **6** Це ж, мої брати, я відніс до себе і Аполлоса задля вас, щоб ви від нас навчилися не надто мудрувати написаним, щоб ви не гордилися один проти одного, проти друга. **7** Бо хто тебе судить? Що ж ти маєш, чого не одержав? Якщо ж ти одержав, чому хвалишся, як той, що не одержав? **8** Ось ви є ситими, ось ви збагатилися, ви без нас зацарювали; і хоча б, отже, ви зацарювали, щоб і ми зацарювали з вами. *поч. 131*

9 Бо думаю, що Бог нас, посланців, показав останніми, як приречених на смерть, тому що ми стали видовищем для світу, і ангелів, і людей. **10** Отже, ми дурні задля Христа, ви ж мудрі у Христі, ми немічні, ви ж сильні, ви славні, ми ж без честі. **11** До нинішньої години ми і голодуємо, і є спрагнені, і є нагі, і терпимо, і скитаємося, **12** *і трудимося, працюючи руками своїми. *Ображувані ми благословимо, переслідувані терпимо, **13** як нас хулять, потішаємо. Ми стали наче покидьки світу для всіх, потолоч досі. **14** Не пишу це, щоб вас засоромити, але

кор2. 6 ниж. 6; ів. 5; пс. 93; кор2. 6; мат. 7; рим. 2 мар. 7 лук. 6; дія. 20 сол1. 2 сол2. 3; мат. 5 лук. 23 дія. 7

повчаю як моїх улюблених дітей. **15** Бо якщо і маєте численних учителів у Христі, та не-багато батьків. Адже я вас породив в Христі Ісусі благовіствуванням **16** і благаю ж вас: ставайте подібними до мене, так як я – до Христа. *поч. 132*

17 Задля цього я до вас послав Тимотея, який, для мене є улюбленою і вірною дитиною в Господі, який вам пригадає мої дороги, що в Христі Ісусі, так як і всюди, і в кожній церкві навчаю. **18** Бо, як я не іду до вас, деякі загорділи. **19** Прийду ж скоро до вас, *якщо Господь схоче, і пізнаю не слово тих, що загорділи, але силу. **20** Бо царство боже не у слові, але в силі. **21** Що хочете? Чи маю прийти до вас з палицею, чи з любов'ю і духом лагідності?

дія. 19
як. 4

ꙗ҆́ко ча́да моѧ҆ вꙿзлю́бленаѧ наказꙋю· а҆́ще бо (и҆) многиⷯ пѣстꙋ́нъ и҆́мате ѡ҆ хрⷭ҇ѣ, но не мно́гы ѻ҆тца. ѡ҆ хрⷭ҇ѣ бо і҆ⷭ҇сѣ бл҃говѣствова́нїемъ а҆́зъ вы роди́хъ. (и҆) молю́ же ва́съ, подо́бни мнѣ бы-ва́йте. {ꙗ҆́коже а҆́зъ хрⷭ҇ꙋ}[6]. за҃, рлв҃·

Сего ради послаⷯ к ва́мъ тимоѳеа, и҆́же (мнѣ є҆сть)[7] ча́до вꙿзлю́блено и҆ вѣ́рно ѡ҆ гдⷭ҇ѣ, и҆́же ва́мъ вꙿспомѧнетъ пꙋти моѧ, ꙗ҆́же ѡ҆ хрⷭ҇ѣ і҆ⷭ҇сѣ, ꙗ҆́коже (и҆) вездѣ̀ (и҆) вꙿ всѧ́кой црⷭ҇кви оу҆чю. ꙗ҆́ко не грѧдꙋщꙋ (-)[8] мнѣ кꙿ ва́мъ, (нѣ́цыи разꙿгордѣша́сѧ)[9]. прїидꙋ же ско́ро кꙿ ва́мъ, *а҆́ще гдⷭ҇ь вꙿсхо́щетъ, и҆ оу҆разꙋмѣю не сло́во разгордѣ́вшихсѧ, но си́лꙋ. не бо слове́си бо црⷭ҇тво бж҃їе, но вꙿ си́лѣ. что̀ хо́щете; па́лицею ли прїидꙋ к ва́мъ, и҆лѝ любо́вїю и҆ дх҃омъ кро́тости·

дѣѧ҃ ді
ꙗ҆ко҃ д

Глава 5

1 Чи звідти, *що* у вас чути про розпусту і *то* таку розпусту, якої ж і немає між поганами, *що хтось має жінку батька. **2** І ви загорділи і радше не плакали, щоб видалити з-посеред вас того, що зробив це діло. **3** *Отже я, будучи, наче відсутнім від вас тілом, а там живучи духом, я вже розсудив як той, що там є, того, що так вчинив. **4** Це іменем Господа нашого Ісуса Христа, коли зберетеся ви і мій дух зі силою нашого Господа Ісуса Христа, **5** *передати такого сатані на муки тіла, щоб його дух спасся в день нашого Господа Ісуса Христа. **6** Не *є* добра ваша похвала. *поч. 133*

Чи не знаєте, що трохи квасу заквашує все тісто? **7** Очистьте, отже, старий квас, щоб ви були новим тістом, тому що є ви прісні, бо наша Пасха за нас пожертвувалася – Христос. **8** Тому святкуймо не в старому квасі ані в квасі злоби і лукавства, але в прісності чистоти і правди. *поч. 134*

9 Я вам написав в посланні не приставати до розпусників, **10** і не тільки до розпусників цього світу, або зажерливих, або загарбників, або ідолослужителів, тому що ви, отже, маєте вийти з цього світу. **11** Нині ж я вам написав не приставати, якщо хтось, що називається братом, є розпусником, або зажерливим, або ідолослужителем, або наклепник, або п'яниця, або загарбником, – з такими навіть не їсти. **12** Тож чому я маю і зовнішніх судити? Чи ви не судите внутрішнє? **13** Зовнішнім же судитиме Бог. І заберіть злого з-поміж вас самих.

мой3. 18
кол. 2
тим1. 1

Гл҃а, є҃·

Ѿнꙋдꙋ ли слы́шитсѧ вꙿ ва́съ блꙋже́нїє, и҆ та́ково блꙋже́нїє ꙗ҆́ково (же) ни вꙿ ꙗ҆зы́цѣхъ [и҆менꙋетсѧ][1], *ꙗ҆́ко (нѣ́коемꙋ и҆мѣ́ти женꙋ ѻ҆́тчюю)[2]. и҆ вы разгорде́сте, и҆ не па́че пла́касте, да и҆зме́тсѧ ѿ среды̀ ва́шеа, сꙿдѣ́ѧвый дѣ́ло сїє, *а҆́зъ оу҆бо [а҆́ки][3] не (оу҆ ва́съ) сы́й тѣ́ломъ, тꙋ же живы́й дх҃омъ, оу҆же сꙋди́хъ ꙗ҆́ко тꙋ сый. (сꙿдѣ́ѧвꙿшего си́це, сїє)[4] ѡ҆ и҆́мени гдⷭ҇а на́шего і҆ⷭ҇ [хрⷭ҇а][5], сꙿбравшимсѧ ва́мъ, и҆ моє҆мꙋ дх҃ꙋ, сꙿ си́лою гдⷭ҇а на́шего і҆ⷭ҇ (хрⷭ҇а), *преда́ти таково́го сатанѣ̀ вꙿ изможде́нїє пло́ти, да дх҃ъ є҆го̀ спсе́тсѧ вꙿ дн҃ь гдⷭ҇а {на́шего і҆ⷭ҇ хрⷭ҇а}[6]. Не добра̀ похвала̀ ва́ша· за҃, рлг҃·

Не вѣ́сте ли, ꙗ҆́ко ма́лъ ква́съ всѐ смѣше́нїє ква́ситъ; ѡ҆чи́стите [оу҆бо][7] ве́хїи ква́съ да бꙋдете но́во смѣше́нїє ꙗ҆́коже є҆́сте безꙿква́сни. и҆́бо па́сха на́ша за ны̀ пожре́нъ бы́сть хрⷭ҇. тѣ́мже да пра́знꙋемъ не вꙿ ква́сѣ ве́тсѣ, ни вꙿ ква́сѣ ѕло́бы и҆ лꙋка́вствѣ, но в беꙁква́сїи, чи́стоты і҆ и҆́стины· за҃, рлд҃·

Писа́хъ ва́мъ вꙿ посла́нїи, не примѣша́тисѧ блꙋдни́комъ, [и҆][8] не то́чїю блꙋдни́комъ мі́ра сего, и҆лѝ лихои́цемъ, [и҆лѝ][9] хи́щникомъ, и҆лѝ и҆-долослꙋжи́телемъ. поне́же до́лжни є҆́сте оу҆бо ѿ мі́ра (сего) и҆зы́ти· Нн҃ѣ же писа́хъ ва́мъ, не примѣша́тисѧ, а҆́ще нѣ́кїи бра́тъ и҆менꙋемъ бꙋдѐ, блꙋдни́къ, и҆лѝ лихои́мецъ, и҆лѝ и҆долослꙋжи́тель, и҆лѝ досади́тель, и҆лѝ пїꙗ́ница, и҆лѝ хи́щникъ, с таковы́ми ниже ꙗ҆́сти· что бо мнѣ [и҆][10] внѣ́шнїи ѡ҆сꙋжда́ти. не вꙿнꙋтренимъ ли вы сꙋди́те; внѣ́шним же бг҃ъ сꙋди́тъ. [і҆ и҆з-мѣ́те][11] ѕла́го ѿ ва́съ самѣ́хъ·

г҃ мо҃ ні
кокола҃ в҃
а҃ ті҃ а҃

Глава ѕ.

Смѣет ли кто ѿ васъ, вещь имѣа къ иномꙋ, сꙋдитисѧ ѿ неправедныхъ, а не ѿ стыхъ; *не вѣсте ли, ꙗко стїи мирови хотѧтъ сꙋдити; и аще вами сꙋдъ прїиметъ миръ, недостойни есте сꙋдищемъ хꙋдѣйшимъ; не вѣсте ли ꙗко аггеломъ сꙋдити хощемъ, а не точїю житейскимъ; житейска бо (-)[1] сꙋдища аще имате, оуничиженыхъ въ црькви, сихъ посаждаете, къ срамꙋ вамъ глю. тако ли нѣсть ни единъ въ васъ мꙋдръ, иже можетъ разсꙋдити междꙋ (братїи)[2] своихъ; но братъ съ братомъ сꙋдитсѧ, да еще предъ невѣрными. сїе оубо ѿнюдъ срамъ вамъ есть, ꙗко тѧжбы имате межи себѣ. *почто не паче обидими есте; почто не паче лишени бываете; но вы сами обидите и лишаете, да еще братїе или не вѣсте, ꙗко неправедницы (црствїа бжїа)[3] не наслѣдѧтъ; не льстите себе, ни блꙋдницы, ни идолослꙋжителе, ни прелюбодѣе, ни сквернителе, ни малакїѧ. ни мꙋжеложницы, ни лихоимцы ни татїе, ни пїѧницы, ни досадителе, ни хищницы, црствїа бжїа [не][4] наслѣдѧтъ. *и тогда что бѣсте. но омыстесѧ, но остистесѧ, но оправдистесѧ именемъ га {нашего іс ха}[5], и дхомъ ба нашего. зач, рле.

*всѧ ми лѣть сꙋть, но не всѧ на ползꙋ. (и) всѧ ми лѣть сꙋть, но не азъ обладанъ бꙋдꙋ ѿ кого. брашна чревꙋ, и чрево брашномъ. бъ же (-)[6] и сїѧ да оупразнитъ. тѣло же не блꙋженїю, но гви, и гь тѣлꙋ. бъ же и га въздвиже, и насъ (с нимъ) въздвигнетъ силою своею. Не вѣсте ли, ꙗко тѣлеса ваша, оудове хви сꙋть; вземъ ли оубо оуды хвы, сътворю оуды блꙋдничи; да не бꙋдетъ. или не вѣсте ꙗко прилѣплѧѧйсѧ сквернодѣвицы, едино тѣло есть; (съ блꙋдодѣвицею). *бꙋдета бо рече оба въ плоть единꙋ. прилѣплѧѧй же сѧ гви, единъ дхъ есть (съ гмъ). бѣгаите блꙋдодѣѧнїѧ, всѧкъ (бо) грѣхъ, иже аще сътворитъ члкъ, кромѣ тѣла есть. а блꙋдѧй, въ свое тѣло съгрѣшаетъ. *или не вѣсте, ꙗко {тѣлеса}[7] ваша храмъ (живꙋщемꙋ) въ васъ стомꙋ дхꙋ сꙋть егоже имате ѿ ба, *и нѣсте себѣ; кꙋплени бо есте цѣною. зач, рлѕ.

Прославите оубо ба, въ (тѣлесехъ)[8] вашихъ, [и въ (дшахъ)[9] вашихъ, ꙗже сꙋть бжїа][10].

Марг.: мꙋдро г; мѳа е, лꙋ ѕ, кри ві, а селꙋ д; к титꙋ г; сира лѕ; кри ѕ, а мо в, мѳа ді, мра і, ефе е; в кри ѕ, вы г; а петр а.

Глава 6

1 Чи сміє хто з вас, маючи справу з іншим, судитися в безбожних, а не в святих? **2** *Чи не знаєте, що святі мають судити світ? І якщо від вас світ має прийняти суд, чи ви є негідні малих судів? **3** Чи не знаєте, що маємо судити ангелів, а не тільки життєве? **4** Адже якщо маєте життєві суди, упосліджених у Церкві, цих садіть. **5** На сором вам говорю. То чи немає між вами ні одного мудрого, що може розсудити між своїми братами? **6** Але брат судиться з братом, та й ще перед невірними. **7** Отже, це вповні є вам соромом, що маєте між собою розправи. *Чому радше не терпите образу? Чому радше не терпите кривду? **8** Але ви самі кривдите і обдираєте, та ще й братів. **9** Або чи не знаєте, що неправедні не успадкують божого царства? Не обманюйте себе, ані розпусники, ані ідолослужителі, ані перелюбники, ані брудні, ані нечисті, ані мужоложники, **10** ані грабіжники, ані злодії, ані п’яниці, ані наклепники, ані розбійники божого царства не успадкують. **11** *І тоді чим ви були? Але ви обмилися, але освятилися, але ви оправдалися іменем нашого Господа Ісуса Христа і Духом нашого Бога. *поч. 135*

12 *Все мені можна, але не все на користь. І все мені можна, але я не буду кимось опанований. **13** Їжа для живота, і живіт для їжі, а Бог хай знищить і це. Тіло ж не для розпусти, але для Господа, і Господь для тіла. **14** Бог же і Господа воскресив, і нас з Ним воскресить своєю силою. **15** Чи не знаєте, що ваші тіла є Христовими членами? Чи, отже, взявши Христові члени, зроблю *їх* членами розпусниці? Хай не буде! **16** Або чи не знаєте, що той, що пристає до розпусниці, є одним тілом з розпусницею? *Бо сказав: Оба будуть одним тілом. **17** Хто ж пристає до Господа, є з Господом одним духом. **18** Втікайте від розпусти. Бо кожний гріх, який тільки людина зробить, є поза тілом, а хто робить розпусту, грішить проти свого тіла. **19** *Або чи не знаєте, що ваші тіла є храмом того Святого Духа, що у вас живе, якого маєте від Бога. *І ви не є для себе? **20** Адже ви є куплені ціною. *поч. 136*

Отже, прославте Бога у ваших тілах і у ваших душах, які є божими.

Марг.: муд. 3; мат. 5, лук. 6, рим. 12, сол1. 4; тит. 3; сир. 36; рим. 6, мой1. 2, мат. 19, мар. 10, еф. 5; кор2. 6, вищ. 3; пет1. 1.

Глава 7

1 А про те, що ви мені написали, добре чоловікові не доторкатися до жінки. **2** Але через розпусту, хай кожний має свою жінку, і кожна жінка хай має свого чоловіка. **3** *Жінці чоловік хай віддає належну любов, так само і жінка чоловікові. **4** Жінка не володіє своїм тілом, але чоловік, так само і чоловік не володіє своїм тілом, але жінка. **5** Не позбавляйте один одного, хіба тільки за згодою до часу, щоб ви перебували в пості і молитві, – і знову збирайтеся разом, щоб вас не спокушував сатана вашою нестриманістю. **6** Це ж кажу як пораду, а не як наказ. **7** Адже хочу, щоб всі люди були так, як і я, але кожний має свій дар від Бога: один, отже, такий, інший же такий. **8** Кажу ж незаміжнім і вдовицям, добре їм є, якщо залишаться так, як і я. **9** Якщо ж не можуть стриматися, хай виходять заміж, бо краще є виходити заміж, ніж розпалюватися. **10** А тим, що одружилися, заповідаю не я, але Господь, *щоб жінка не відлучалася від чоловіка. **11** Якщо ж і розлучиться, хай залишається неодружена або хай помириться зі своїм чоловіком. І чоловік хай не відпускає жінки. **12** Іншим же кажу я, а не Господь: *поч. 137*

пет1. 3

мат. 5 і 19 мой5. 24 мар. 10 лук. 16

якщо якийсь брат має невірну жінку, і та погоджується з ним жити, хай її не покидає. **13** І жінка, якщо має невірного мужа, і той погоджується жити з нею, хай його не покидає. **14** Бо невірний чоловік через вірну жінку, а невірна жінка святиться через вірного чоловіка. Інакше, отже, ваші діти нечисті, а тепер є святими. **15** Якщо ж невірний відлучається, хай розлучається, бо брат або сестра не підчинятиметься в такому. Адже Господь Бог прикликав нас до миру. **16** Бо звідки знаєш жінко, чи спасеш чоловіка? Або чи знаєш, чоловіче, чи спасеш жінку? **17** Тільки кожному – як Бог розділив, *кожний – як був покликаний Господом, так хай ходить. І так наказую в усіх церквах. **18** Як хтось був покликаний в обрізанні, хай не відрікається. Як хтось був покликаний в необразінні, хай не обрізується. **19** Обрізання не є нічим і необрізання не є нічим, але зберігання божих заповідей. **20** Кожний хай залишається в тому покликанні, в якому був покликаний. **21** Чи ти був покликаний рабом? Не журися, але якщо і можеш стати вільним, ще більше себе підпорядкуй. **22** Бо раб, покликаний Господом, є вільним в Господі. Так само і покликаний вільним є

еф. 4

Гла҃, з҃·

А҆ ѡ҆ ни́хже писа́сте [мнѣ̑][1], добро̀ чл҃ку женѣ̂ не прикаса́тисѧ ѝ но блꙋдодѣѧ́нїа ра́ди, ко́ждо свою женꙋ̀ да и҆́мать, и҆ ка́ждо (жена̀) сво́и мꙋжъ да имать. *женѣ̂ мꙋжъ [до́лжнꙋю любо҃][2] да въздаетъ, такожде и҆ жена̀ мꙋжꙋ. жена своимъ тѣломъ не владѣ́етъ, ѝ но мꙋжъ. такоже и҆ мꙋжъ своимъ тѣ́ломъ не владѣ́етъ, ѝ но жена̀· Не лиша́йте дрꙋгъ дрꙋга, точїю по съгла́сїю ко́ времени, да пребыва́ете въ [постѣ и҆][3] мл҃твѣ, и҆ паки вкꙋпѣ събира́итесѧ. да не и҆скꙋша́е҃ ва҃ сатана̀ невъздержанї́е вашѝ. сї́е же гл҃ю по совѣтꙋ, (а҆) не по повелѣнїю· хощꙋ бо да всѝ чл҃цы бꙋдꙋтъ, ꙗ҆́коже и҆ а҆́зъ. ѝ но ко́ждо своѐ (даровані́е и҆́мать)[4] ѿ б҃а, о҆́въ ѹ҆́бо си́це, о҆́в же си́це· Гл҃ю же безбра́чнымъ и҆ вдови́цамъ, добро и҆мъ (е҆́сть), а҆́ще пребꙋдꙋтъ ꙗ҆́коже и҆ а҆́зъ. а҆́ще ли не ѹ҆дръжа́тсѧ, да посага́ютъ. лꙋчше бо є҃ жени́тисѧ, нежели ра́жизатисѧ· А҆ ѡ҆же́ни́вшимсѧ завѣща́ва́ю, не а҆̀ ѝ но г҃ь, *женѣ̂ ѿ мꙋжа не ра́лꙋча́тисѧ а҆́ще ли же и҆ разлꙋчитсѧ, да пребыва́е҆тъ безъбрачна. и҆ли (да смири́тсѧ с мꙋжемъ)[5] (своимъ). и҆ мꙋжꙋ жены не ѿпꙋщати· Про́чи҃ же (а҆̀ гл҃ю)[6] (а҆) не г҃ь·

а҆ петр҃ г҃

ма҃ є҃ и҆ ді є҃ мо҃ кд ма҃ і лꙋ҃ ѕі

за҃, рл҃з·

А҆́ще который братъ женꙋ и҆́мать невѣрнꙋ, и҆ та бл҃говоли́т жити с нѝ, да не ѡ҆ставлѧетъ е҆ѧ̀· И҆ жена а҆́ще (-)[7] и҆́мать мꙋжа невѣ́рна, и҆ той бл҃говолитъ жити с нею, да не ѡ҆ставлѧ́е҆тъ [е҆́го][8]. ст҃итъ бо сѧ мꙋжъ невѣ́рен ѡ҆ женѣ̂ {вѣрне}[9], и҆ ст҃итсѧ жена̀ невѣ́рна, ѡ҆́ {мꙋжи вѣрне}[10]. понеже ѹ҆́бо чада ваша нечи́стаѧ сꙋть, нн҃ѣ же ст҃а сꙋть. а҆́ще л҆и невѣрный ѿлꙋча́е҆тсѧ, да разлꙋчитсѧ. не поработитъ бо сѧ братъ и҆ли сестра в таковыхъ· въ миръ бо призва [насъ][11] (г҃ь) б҃ъ. что̀ бо вѣси жено, а҆́ще мꙋжа сп҃сеши, и҆ли что̀ вѣси мꙋжꙋ, а҆́ще женꙋ сп҃сеши; точїю коемꙋждо ꙗ҆́коже раздѣли҃ е҆́сть [б҃ъ][12]. *ко́ижд҃о ꙗ҆́коже призванъ бы́сть [г҃мъ][13], тако да ходитъ. и҆ тако въ (всѣхъ цр҃квахъ)[14] повелѣваю. во ѡ҆брѣзанї́и ли кто̀ призванъ бысть; да не ѿто́ргнетсѧ. в необрѣ́занї́и ли [кто̀ призванъ бы҃][15]; да не ѡ҆брѣзꙋетсѧ. ѡ҆брѣ́занї́е ничтоже е҆сть, и҆ необрѣзанї́е ничтоже е҆сть, ѝ но съблюде́нї́е за́повѣде́й б҃жїихъ· ко́жд҃о въ зва́нїи в не́же призванъ бысть, в то̀ да пребывае́т· Ра́бъ ли призванъ былъ е҆си; да не нерадиши. ѝ но а҆́ще и҆ мо́жеши свободъ быти, больши порабо́ти себе. (призва́ный бо г҃мъ)[16] рабъ, свободнй г҃нь е҆сть· Та́кожд҃е [и҆][17] призва́нный

е҆фе҃ д҃

вы҃ ѕ

свобо́д, рабъ є҆сть хв҃ъ. *цѣно́ю ку́плени бы́сте, не бываи́те раби̑ чл҃комъ· за҃, ѓли·

Ко́ждо в нем же призванъ бысть, бра́тїе, в томъ да пребыва́етъ предъ бг҃омъ· о҆ (ю҆нотах же и҆) дѣвахъ повелѣ́нїа ѿ (б҃а)[18] не и҆мамъ. совѣтъ же даю̀, ꙗ҆́ко помилованъ ѿ г҃а вѣ́ренъ быти. мню̀ оу҆бо сї́е добро̀ быти за настоѧ́щую нужду, ꙗ҆́ко добро̀ чл҃ку є҆́же тако быти· Привѧза́єши ли сѧ женѣ; не и҆щѝ разрѣше́нїѧ. ѿрѣша́єши ли сѧ жены̀; не и҆щи жены̀. а҆́ще ли и҆ о҆же́нишисѧ, не съгрѣши́лъ є҆си. и҆ а҆́ще посѧгнетъ дѣва, не съгрѣшила̀ є҆сть· Скорбь же плоти и҆мѣти будутъ таковї́и· а҆з же вы щадѧ. сї́е же гл҃ю бра́тїе, {ꙗ҆́ко}[19] время прекращено є҆ про́чее, да і҆ и҆мущей жены̀ ꙗ҆́ко не и҆муще будутъ. и҆ пла́чющеи̇сѧ ꙗ҆́коже не плачуще. и҆ ра́дующесѧ, ꙗ҆́ко не ра́дующесѧ и҆ купующеи̇. ꙗ҆́ко не съдръжа́ще. и҆ требующеи̇ мира {сего}[20] ꙗ҆́ко не требующе. прехо́дит бо о҆браз мира сего· Хощу же васъ безъпечалномъ быти. не о҆жени́вы́исѧ, печетсѧ о҆ гн҃ихъ, како оу҆годи́ти гв҃и· а҆ о҆жени́вы́исѧ, печетсѧ о҆ мирскихъ, како оу҆годи́ти женѣ. [раздѣлисѧ и҆][21] жена̀ [и҆ дѣва. не посѧгъшїѧ][22] печетсѧ о҆ гн҃ихъ, (како оу҆годити гв҃и), да є҆сть ст҃а и҆ тѣломъ и҆ духомъ. а҆ посѧгшїѧ, печетсѧ о҆ миръскихъ, како оу҆годити мужу· за҃, ѓд·

Сї́е же на пользу вамъ самѣмъ гл҃ю, не да силу ва҃ наложу, но къ бл҃гоо҆бразї́ю и҆ бл҃гоприступа́нїю гв҃и безмо́лвно· А҆́ще ли же кто безъо҆бразити о҆ дѣвѣ свое́й непщуетъ, а҆́ще є҆сть превъ́зрастна, и҆ та́ко длъжна̀ є҆сть быти, є҆же хощетъ да твори́т. не съгрѣша́етъ {да (а҆́ще) посѧгнетъ}[23]. а҆ и҆же стои́тъ [твръдо срцем][24], не и҆мый нужда, власть же и҆мать о҆ своєи воли, и҆ се разсудилъ є҆сть въ (срцы своемъ)[25] блюсти (дѣву свою̀)[26], добрѣ твори́т· Тѣмже и҆ вдаѧ́й браку свою дѣву, до́брѣ твори́т. и҆ не вдаѧ́й, лучше твори́тъ. жена привѧ́зана є҆сть [зако́номъ][27] в ели́ко вре́мѧ живетъ мужъ є҆ѧ· А҆́ще ли оу҆мре́т мужъ (є҆ѧ), свободна є҆сть за негоже хо́щет посѧгнути, точї́ю о҆ гв҃ѣ. бл҃женѣйша же є҆, а҆́ще та́ко пребуде́т по моему съвѣту. мню бо сѧ и҆ а҆з дх҃ъ бж҃їи и҆мѣѧ·

христовим рабом. **23** *Ви були куплені ціною, не ставайте рабами людей. *поч. 138*

вищ. 6

24 Кожний, брати, в тому, в чому був покликаний, в тому хай перебуває перед Богом. **25** А про хлопців і дівчат не маю наказу від Бога. Пораду ж даю як той, що помилуваний Господом, що є вірний. **26** Думаю, отже, що це є добре через налягаючі клопоти, що добре людині, щоб була такою. **27** Чи прив'язуєшся до жінки? Не шукай розв'язання. Чи звільняєшся від жінки? Не шукай жінки. **28** Якщо ж і оженишся, ти не згрішив, і якщо дівчина вийде заміж, вона не згрішила. Такі ж будуть мати терпіння для тіла, я ж, вас щадячи, **29** це говорю, брати, бо час, що залишився, є короткий. Хай і ті, що мають жінок, будуть як ті, що не мають; **30** і ті, що плачуть, так як ті, що не плачуть; і ті, що радіють, так як ті, що не радіють; і ті, що купують, як ті, що не посідають; **31** і ті, що потребують цей світ, так як ті, що не потребують; бо минає образ цього світу. **32** Хочу ж, щоб ви були безжурними. Хто не оженився, дбає про господнє, як догодити Господеві, **33** а хто оженився, журиться про світське, як догодити жінці. **34** Поділилася і жінка, дівчина. Та що не вийшла заміж, журиться про те, що господнє, як догодити Господеві, щоб бути святою і тілом, і духом. А та, що вийшла заміж, журиться про світське, як догодити чоловікові. *поч. 139*

35 Це ж вам самим на користь говорю, не щоб накласти на вас сильце, але для гідності і ревності Господеві без клопотів. **36** Якщо ж хто вважає, що чинить погане для своєї дівчини, якщо вона старіє – і такою має бути; хай робить те, що хоче, не грішить, якщо вона вийде заміж. **37** А хто стоїть твердо серцем, не маючи примусу, а має владу над своєю волею і це розсудив у своєму серці, щоб берегти свою дівчину, добре робить. **38** Отже, і хто віддає свою дівчину, добре робить, і хто не віддає, краще робить. **39** Жінка є зв'язана законом, скільки часу живе її чоловік. Якщо ж помре її чоловік, вона є вільною віддатися, за кого хоче, тільки в Господі. **40** Блаженнішою ж є, якщо так залишиться, за моєю порадою. Бо думаю, що і я маю Божого Духа.

Гл҃а, и҃·

О и҆доложрътвеныхъ же вѣ́мы ꙗ҆́ко вси разумъ и҆мамы. ра́зумъ (оу҆бо) кичи́тъ. а҆ любы же съзида́етъ. а҆́ще ли кто мни́сѧ вѣ́дѣти что, не оу҆ ничто́же разумѣ ꙗ҆́коже подоба́етъ разумѣти. а҆́ще же

Глава 8

1 Про ідоложертвоване ж знаємо, що всі маємо розум. Отже, розум роздуває, а любов будує. **2** Якщо ж хто вважає, що щось знає, ще нічого не зрозумів, так як належиться зрозуміти. **3** Якщо ж хто любить Бога, цей

був Ним пізнаний. **4** Про їду ж ідоложертвованого знаємо, що немає ідола в світі і що немає іншого Бога, тільки один. **5** Бо якщо і є так звані боги або на небі, або на землі, оскільки є багато богів і багато панів, **6** але для нас є один Бог Батько, з якого все, і ми в Ньому, і один Господь Ісус Христос, через якого все, і ми через Нього, **7** *і один Святий Дух, в якому все, і ми в Ньому. Але не в усіх розум. Одні ж ідольською совістю аж дотепер їдять, так як ідоложертовне, і їхня совість, будучи немічною, занечищується. *поч. 140*

ів. 13

8 Їжа ж нас не поставить перед Богом, бо як їмо, не маємо користі, **9** і якщо не їмо, не тратимо. Вважайте ж, щоб якось ця ваша влада не стала спотиканням для немічних братів. **10** Бо якщо хтось бачить, що ти, що маєш розум, лежиш *при столі* у святині, чи його совість, будучи немічною, не буде заохочена їсти ідоложертовне? **11** *І в твоєму розумі згине немічний брат, за якого Христос помер. **12** А так грішачи проти братів і б'ючи їхню совість, що є немічною, грішите проти Христа. **13** Тому, якщо їжа гіршить мого брата, не буду їсти м'яса навіки, щоб я не згіршив мого брата.

рим. 14

Глава 9

1 Чи я не є апостолом? Чи я не є вільним? Чи ми не побачили Ісуса Христа, нашого Господа? Чи не ви є моє діло в Господі? **2** Якщо, отже, іншим я не є апостолом, але, отже, я є для вас. *поч. 141*

Бо ви є печаттю мого апостольства в Господі. **3** Адже моя відповідь тим, що мене запитують, є ця: **4** Чи не маємо влади їсти і пити? **5** Чи не маємо влади водити сестружінку, так як і інші апостоли, і господні брати, і Кифа? **6** Або чи один я і Варнава не маємо влади не працювати? **7** Хто коли воює своїм коштом? Або хто садить виноград, і не їсть з його плоду? Або хто пасе стадо, і не їсть з молока стада? **8** Чи по-людському це говорю? Чи не Закон це говорить? **9** *Бо в Мойсейовому законі написано: Не заступи уст вола, що молотить. Чи Бог журиться про волів? **10** Чи не говорить все задля нас? Бо задля нас написано: Що в надії орач повинен орати, і хто молотить з надією, хай посмакує своєї надії. **11** *Якщо ми вам посіяли духовне, чи є великим, якщо ми пожнем ваше тілесне?

мой5. 25
тим1. 5
рим. 15

кто любить Бга, сей познанъ бысть ѿ него. О ядѣніи же идоложрътвенѣмъ, вѣмы яко ни единъ идолъ в мирѣ. и яко никтоже Богъ [инъ][1], токмо единъ. ибо аще и суть глаголемии бози, или на небеси, или на земли. якоже суть бози мнози, и господіе мнози. Но намъ единъ Богъ Отецъ, из негоже вся и мы у него. и единъ Господь Іисусъ Христосъ, имже вся и мы тѣмъ. {*И единъ Духъ Святъ, в немже всяческая, и мы в немъ}[2]. Но не въ всѣхъ разумъ. нѣцыи же съвѣстію (идолъскою даже доселѣ)[3] якоже идоложрътвеное ядятъ. и совѣсть ихъ немощна сущи скверниться. зд, рм.

іоа҃ г҃і

Брашно же насъ не поставитъ предъ Богомъ, [ниже бо аще ямы, избыточьствуемъ. Ниже аще не ямы, лишимся][4]. блюдѣте же ся, да не како власть ваша сія, претикновеніе будетъ немощнымъ (братіи). аще бо кто видитъ тя имуща разумъ, въ требищи възлежаща, не совѣсть ли его ему немощна сущи, созижется идоложрътвеная ясти: {*и погибнетъ}[5] немощныи [(братъ) въ твоемъ разумѣ][6], егоже ради Христосъ умре. Такоде съгрѣшающи въ братію, и біюще и совѣсть немощну сущу, въ Христа съгрѣшаете. Тѣмже аще брашно съблажняетъ брата моего, не имамъ ясти мяса въ вѣки, да не (съблажню брата моего)[7].

кѻ҃ри д҃і

Глава, д.

Нѣсмь ли [апостолъ: нѣсмь ли свободъ][1]: не Іисуса (Христа) ли Господа нашего (видѣхомъ)[2]: не дѣло ли мое вы есте о Господѣ: аще (убо) инымъ нѣсмь апостолъ, но убо вамъ есмь. зд, рма.

Печать бо моему апостольству вы есте о Господѣ. Отвѣтъ (бо) ѿвѣтъ въстязающимъ мене (сей есть)[3], еда не имамы власть ясти и пити: еда не имамы власть сестру жену водити, якоже и прочіи апостоли, и братія Господня, и Кифа: или единъ азъ и Варнава, не имамы власть еже не дѣлати: кто воинствуетъ своими оброки когда: (или) кто насаждаетъ виноградъ, и ѿ плода его не ястъ: или кто пасетъ стадо, и ѿ млека стаду не ястъ: еда по человѣку сія глаголю: не и законъ ли сія глаголетъ: *въ Моисеовѣ бо законѣ пишетъ, да не заградиши уста вола молотяща. еда о воловѣхъ радить Богъ: но насъ ради всяко глаголетъ: насъ бо ради въписася. Яко (о надежди долженъ есть)[4] орай орати, и молотяй [с надеждею да своего упованія причаститься][5]. *Аще мы (духовная сѣяхомъ вамъ)[6], велико ли аще мы ваша телесная пожнемъ: аще

е҃ мѡ ке
а҃ ти е҃
кѻ҃ри е҃і

и҆нїи власти вашеи причащаютсѧ, не паче ли мы; но не сътворихомъ по области сеи, но всѧ терпимъ, да не (прекращенїе кое)[7] дамы бл҃говѣствованїю хв҃ꙋ. за҃, рмв.

є мѡ иі

*Не вѣсте ли ꙗко дѣлающїи сщ҃еннаѧ, ѿ свѧтилища ꙗдѧтъ; (и) (служащїи олтарю)[8], съ олтаремъ съдѣлаютсѧ; тако и г҃ь, повелѣ, (проповѣдующимъ бл҃говѣстїе)[9], ѿ бл҃говѣстїѧ питатисѧ. азъ же ни (єдїно сътворихъ)[10] ѿ сихъ. не писахъ же сїѧ, да тако бꙋдетъ ѡ мнѣ. добрѣе бо мнѣ паче оумрети, нежели похвалꙋ мою кто да испразнитъ. аще бо бл҃говѣствꙋю, нѣсть ми похвалы, нꙋжда бо ми належитъ. горе же мнѣ (-)[11] аще не бл҃говѣствꙋю, аще оубо волею сїе творю, мздꙋ имамъ. аще ли неволею, строенїе ми єсть предано. Каѧ ли оубо ми єсть мзда; да бл҃говѣствꙋющꙋ ми без мзды положꙋ бл҃говѣстїе [хв҃о][12], въ єже не творити ми по области моєи въ бл҃говѣствованїи. за҃, рмг.

Свободенъ бо сыи ѿ всѣхъ, всѣмъ себе поработихъ, да множаишихъ приобрѧщꙋ. (-)[13] бых҃ иоудеомъ, ꙗкоже иоудеи, да иоудеѧ приобрѧщꙋ. подзаконнымъ ꙗкоже подзаконенъ, [-][14] да подзаконныѧ приобрѧщꙋ. беззаконнымъ, ꙗко беззаконенъ. нѣ сыи беззаконникъ бг҃ꙋ, но законникъ хв҃ъ, да приобрѧщꙋ беззаконныѧ. Быхъ немощнымъ [ꙗко][15] немощенъ, да немощныѧ приобрѧщꙋ. всѣмъ быхъ всѧ, да всѧко нѣкїѧ спасꙋ. [сїе][16] же творю за бл҃говѣстїе, да съобщникъ ємꙋ бꙋдꙋ. Не вѣсте ли, ꙗко текꙋщїи въ позорищи (-)[17], вси оубо текꙋтъ, єдинъ же прїемлетъ почесть; тако тецѣте да постигнете. всѧкъ же подвизаѧисѧ, ѿ всѣхъ въздержитсѧ. и они оубо да истлѣнныи вѣнецъ прїимꙋтъ, мы же не истлѣненъ. азъ оубо тако текꙋ, не аки безвѣстно. тако подвизаюсѧ, не аки въздꙋхъ бїѧ. но оумершвлѧю (тѣло свое)[18] и порабощꙋ (е). да не како инымъ проповѣдꙋѧ, самъ неключимъ бꙋдꙋ.

12 Якщо інші учащають у вашій владі, чи не радше ми? Але ми не зробили за цією владою, але все терпимо, щоб у чомусь не применшити Христового благовіствування. *поч. 142*

мой5. 18

13 *Чи не знаєте, що ті, що працюють у священних, їдять із святилища, і ті, що служать жертовникові, мають частку із жертовника? **14** Так і Господь наказав тим, що проповідують благовістя, жити з благовістя. **15** Я ж нічого з цього не зробив. Я ж це не написав, щоб так було зі мною. Бо мені краще вмерти, ніж щоб хто знищив мою похвалу. **16** Бо якщо благовіствую, мені немає похвали, бо на мене налягає конечність. Горе ж мені, якщо не буду благовістити. **17** Якщо, отже, добровільно це чиню, маю винагороду; якщо ж примусом, мені передано завідування. **18** Яка, отже, для мене винагорода? Щоб я, благовіствуючи, без-корисно поклав Христове благовістя, щоб я не чинив за своєю владою в благовіствуванні. *поч. 143*

19 Бо будучи вільним від всіх, я себе всім підкорив, щоб здобути багатьох. **20** Я став юдеям як юдей, щоб здобути юдеїв. Тим, що під Законом, як той, що під Законом, щоб здобути тих, що під Законом. **21** Тим, що без Закону, як той, що без Закону, не будучи без божого закону, але під Христовим законом, щоб я здобув тих, що без Закону. **22** Я став немічним, як немічний, щоб здобути немічних. Я став всім усе, щоб конче деяких спасти. **23** Це ж я чиню за благовістя, щоб я був спільником з ним. **24** Хіба не знаєте, що ті, що в стадіоні біжать, отже, всі біжать, а один одержує славу? Так біжіть, щоб ви осягнули. **25** А кожний, що змагається, стримується від усього. І отже: вони, – щоб одержати тлінний вінець, а ми – нетлінний. **26** Отже, я так біжу, так змагаюся, не як навмання, не наче б'ючи повітря, **27** але умертвляю своє тіло і його приборкую, щоб часом, проповідуючи іншим, я сам не став непридатним.

Гл҃а, і. за҃.

в мѡ гі / д мѡ ді / в мѡ ді / в мѡ ѕі / ѱло ѻз / д мѡ ка / мꙋдро ѕі / іѡа ѕ / в мѡ зі / д мѡ к / ѱло ѻз / и рд

Не хощꙋ же васъ невѣдѣти братїе, *ꙗко ѿцы наши вси под ѡблокомъ бѣша, *и вси сквозѣ море проидоша, и вси оу мѡусеѧ крестишасѧ въ ѡблацѣ и въ мори. *и вси тожде (брашно дх҃овно)[1] ꙗдоша, *и вси тожде (пиво дх҃овно пиша)[2]. пїахꙋ бо ѿ дх҃овнаго послѣдꙋющаго камени. камень же бѣ хс҃. за҃, рмд.

д мѡ ѕ

Но не въ множаишихъ и бл҃говоли бг҃ъ. *поражени бо быша въ пꙋстыни. сїѧ же ѡбразы

Глава 10, *поч.*

мой2. 13 мой4. 14 мой2. мой2. 16 пс. 77 мой4. 11 муд. 16 ів. 6 мой2. 17 мой4. 20 пс. 77 і 104

1 Не хочу ж, щоб ви не знали, брати, *що всі наші батьки були під хмарою, *і всі перейшли через море, **2** і всі хрестилися в Мойсея – у хмарі і в морі, **3** *і всі їли ту саму духовну їжу, **4** *і всі пили той самий духовний напиток. Бо пили з духовного каменя, що слідував, а каменем був Христос. *поч. 144*

мой4. 6

5 Але Бог не благоволив їх, що у великому числі, *бо були побиті в

мой4. 11 і 26 пс. 106; мой2. 32; мой4. 25; мой4. 21 пс. 106; мой4. 14

пустині. **6** Ці ж були прикладом для нас, щоб ми не були пожадливі злого, *так як і вони пожадали. **7** І не ставайте ідолослужителями, так як деякі з них, *так як є написано: Народ сів їсти і пити і встав, *щоб* танцювати. **8** І не розпутствуймо, так як деякі з них розпутствували, *і впали в однім дні двадцять і три тисячі. **9** І не спокушаймо Бога, так як деякі з них спокусили *і загинули від гадюк. **10** *І не нарікайте, так як деякі з них нарікали і загинули від всегубителя. **11** А всі ці приклади їм траплялися, написані ж були для нашого навчання,

поч. 145

до яких дійшли кінці віків. **12** Тому той, хто вважає, що він стоїть, хай стережеться, щоб не впав. **13** На вас не найшла спокуса, хіба людська, а сильним є Бог, який не допустить вам бути спокушеними понад те, що можете, але зі спокусою дасть і вихід, щоб ви могли знести. **14** Тому, мої улюблені брати, втікайте від ідолослужіння. **15** Говорю к мудрим: ви судіть те, що говорю. **16** Чаша благословення, якою благословимо, – чи не є участь в Христовій крові? Хліб, який ломимо, – чи не є участь в Христовому тілі? **17** Бо одним хлібом ми численні є, одним тілом, бо всі причащаємося з одного хліба. **18** Глядіть на Ізраїль за тілом: чи не *тоді,* коли їдять жертви, вони є учасниками жертовника? **19** Отже, що кажу? Що ідол чимось є або жертвуване ідолам чимось є? **20** Але тому що те, що народи жертвують, жертвують бісам, а не Богові. Не хочу ж, щоб ви були спільниками бісів. **21** Не можете пити господню чашу і бісівську чашу. Не можете бути спільниками господнього столу і бісівського столу. **22** Чи будемо викликати лють Господа? Чи ми є сильнішими від Нього?

поч.146

сир. 37 вищ. 6; пс. 23; кол. 3

23 *Все мені є дозволено, але не все на користь. Все мені можна, але не все будує. **24** Ніхто хай собі не шукає свого, але кожний те, що *для* ближнього. **25** Їжте все, що продається на торговиці, зовсім не сумніваючись задля совісті, **26** бо господня земля і її повнота. **27** Якщо ж хтось з невірних вас просить, і хочете іти, їжте все, що кладуть перед вами, зовсім не сумніваючись задля совісті. **28** Якщо ж хто вам скаже: Це є жертвуване ідолам, не їжте через того, що сказав і совість, *бо господня земля і її повнота. **29** Не кажу ж за свою совість, але другого. Адже чому моя воля судиться совістю іншого? **30** Якщо я з ласкою учащаю, чому маю хулу за те, за що я дякую? **31** *Отже, якщо їсьте, якщо ж п’єте,

намъ быша, ꙗко не быти намъ похотникомъ ѕлыхъ, *ꙗкоже и оні похотѣша. Ни идолослужители бываите, ꙗкоже нѣцыи ѿ нихъ, *ꙗкоже есть писано, сѣдоша людіе ꙗсти и пити, и въсташа играти. ниже съблудимъ, ꙗкоже нѣцыи ѿ нихъ съблудиша, *и падоша въ единъ днь, двадесяте (и) три тысущи. Ни да искушаимъ {Ба}[3], ꙗкоже нѣцыи ѿ нихъ искусиша, *и ѿ ѕміи погибоша. *ни ропщите, ꙗкоже нѣцыи ѿ нихъ поропташа, и погибоша ѿ всегубителя. {сія же вся}[4] образи прилучахуся онѣмъ, писана же быша в наоученіе наше, в нихже концы вѣкъ достигоша. зач., рмє.

Тѣмже мняися стояти, да блюдется, да не падетъ. Напасть васъ не достиже, точію чловѣка. силенъ же Бгъ, иже не оставитъ васъ искуситися, паче еже можете. но сътворитъ съ искушеніемъ и избытіе, ꙗко възмощи [вамъ][5] понести. Тѣмже (братія) (моя възлюбленая)[6], бѣгаите ѿ идолослуженія. Ꙗко мудрымъ глю, судите вы еже глю, чаша бгословенія, еяже бгословляемъ, не общеніе ли [крови Хвѣ есть][7]; хлѣбъ егоже ломимъ, не общеніе ли тѣлу Хву есть; ꙗко едінъ хлѣбъ, едино тѣло (есмы мнози)[8]. вси бо ѿ единого хлѣба причащаемся. видите Іиля по плоти. не ꙗдущей ли жертвы, обѣщницы олтаревѣ суть; что оубо глю; ꙗко (идолъ что есть, или идоложертвено что есть)[9]; но зане ꙗже жрутъ [языцы][10], бѣсомъ [жрутъ, а не Бви][11]. Не хощу же васъ обѣщникомъ (быти бѣсомъ)[12]. не можете чашу Гню пити, и чашу бѣсовску. Не можете трапезѣ Гни причащатися, и трапезѣ бѣсовстѣи. или раздражаемъ Га, еда крѣпчаиши его есмы.

зач., рмѕ.

*вся [ми][13] лѣть есть, но не вся на пользу. вся [ми][14] лѣть суть, но не вся назидаю, никтоже своего си да ищетъ, но ꙗже ближнаго [кождо][15]. все еже на торжищи продаемое ꙗдите, ничтоже сумнящеся за совѣсть. Гня бо земля, и исполненіе ея. аще ли кто (ѿ невѣрныхъ призываетъ вы)[16], и хощете ити. все предлагаемое вамъ ꙗдите, ничтоже сумнящеся за совѣсть. зач., рмз. Аще ли кто вамъ речетъ, се идоложертвено есть, не ꙗдите, за оного повѣдавшаго, и совѣсть, [*Гня бо земля и исполненіе ея][17]. Совѣсть же глю, не свою но другаго. вскую бо свобода моя судится ѿ иноя совѣсти; аще азъ бгодатію причащаюся, почто хулу пріемлю, о немже азъ бгодарю, *аще оубо ꙗсте, аще ли піете, аще ли

а мо аі, и кѕ, ѱло рѕ; в мо лв; а мо ке; а мо ка, ѱло рѕ; а мо ді; сира лз, выі ѕ; ѱло кг; колоса г

и҆́но что̀ творитѐ, вса̀ въ сла́вꙋ бж҃їю твори́те. безпреткнове́ни (быва́йте і҆ꙋде́емъ)[18] и҆ є҆́ллинѡмъ и҆ цр҃кви бж҃їи. ꙗ҆́коже и҆ а҆́зъ въ всемъ всѣ̑мъ оу҆гажда́ю, не и҆скі́й свою̀ по́льзꙋ, но мно́гихъ да спасꙋ́тса. подража́тели мнѣ̀ быва́йте, ꙗ҆́коже и҆ а҆́зъ хв҃·

якщо ж іншого що робите, – все робіть на божу славу. **32** Будьте без спотикання для юдеїв, і греків, і божій церкві, **33** так як і я в усьому всім догоджаю, не шукаючи своєї користі, але багатьох, щоб вони спаслися. **11,1** Будьте моїми послідовниками, так як і я – Христа.

Гла҃, а҃і

Хвалю же вы [бра́тїе][1], ꙗ҆́ко всѧ̑ моѧ̑ по́мните· и҆ ꙗ҆́коже преда́хъ ва́мъ, преда́нїѧ держитѐ. *хощꙋ же ва́съ вѣ́дѣти, ꙗ҆́ко всѧ́комꙋ мꙋ́жꙋ глава̀ хс҃ є҆́сть· Глава̀ женѣ̀, мꙋ́жъ· Глава же хꙋ҃, бг҃ъ. всѧ́къ мꙋ̀ж мл҃твꙋ дѣ́ѧ, и҆ли проро́чествꙋѧ,покры́тою главо́ю, срамлѧ́етъ главꙋ̀ свою̀. (и҆) всѧ́ка (-)[2] жена̀ моли́твꙋ дѣ́ющи, и҆ли прорч҃ествꙋ́ющи, ѿкрове́нною главо́ю, срамлѧ́етъ главꙋ̀ свою̀. є҆ді́но бо є҆́сть и҆ то́жде ѡ҆стрꙋга́ннѣй. а҆́ще оу҆бо не покрыва́етсѧ жена̀, да стриже́тсѧ· А҆́ще ли же сра́мъ женѣ̀ стри́щисѧ и҆ли бри́тисѧ, да покрыва́етсѧ· Мꙋ́жъ бо не до́лженъ є҆́сть покрыва́ти главꙋ̀, *ѡ҆́бразъ и҆ сла́ва бж҃їѧ сы́й. жена же сла́ва мꙋ́жꙋ є҆́сть· зач҃. рм҃и·

є҆фе҃ є҃ а҃ петр҃ г҃ кол҃ г҃ — а҃ мо҃ а҃ кол҃ г҃

2 Хвалю ж вас, брати, що про все моє пам'ятаєте і дотримуєтеся передань так, як я вам передав. **3** *Хочу ж, щоб ви знали, що головою кожного чоловіка є Христос. Головою ж жінки – чоловік. Головою ж Христа – Бог. **4** Кожний чоловік, що молиться або пророкує з покритою головою, соромить свою голову. **5** І кожна жінка, що молиться або пророкує з відкритою головою, соромить свою голову, бо це одне і те саме, якби була обстрижена. **6** Отже, якщо жінка не покривається, хай стрижеться. Якщо ж жінці сором стригтися або голитися, хай покривається. **7** Адже чоловік не повинен покривати голову, *будучи божим образом і славою, а жінка є слава чоловіка. *поч. 148*

еф. 5 пет1. 3 кол. 3 — мой1. 1 кол. 3

а҃ мо҃ в҃

*Нѣ́сть бо мꙋ́жъ ѿ жены̀ но жена̀ ѿ мꙋ́жа. и҆́бо не созда́нъ бы́сть мꙋ́жъ жены̀ ра́ди, но жена̀ мꙋ́жа ра́ди· Сего ра́ди должна є҆́сть жена вла́сть и҆мѣ́ти на главѣ̀ а҆́гг҃лъ ра́ди· ѡ҆ба́че (ни мꙋ́жъ без жены̀, ни жена̀ без мꙋ́жа)[3] ѡ҆ гд҃и. ꙗ҆́коже бо жена̀ ѿ мꙋ́жа, си́це и҆ мꙋ́жъ ѿ жены, всѧ̑ же ѿ бг҃а· въ ва́съ самѣ́хъ сꙋди́те· лѣ́по ли є҆́сть женѣ̀ ѿкрове́ннѣ бг҃ꙋ моли́тисѧ; [и҆ли][4] (и҆) не (само́е є҆сте́ство)[5] оу҆чи́тъ вы, ꙗ҆́ко мꙋ́жъ оу҆бо, а҆́ще вла́сы̀ расти́, безче́стїе є҆мꙋ̀ є҆́сть. жена же а҆́ще вла́сы̀ расти́тъ, сла́ва є҆́й є҆́сть; занѐ растѣ́нїе власомъ, вмѣ́сто ѡ҆дѣѧ́нїѧ дано̀ бы́сть є҆́й, а҆́ще ли кто̀ мни́тсѧ спо́рливъ бы́ти, мы̀ таковаго ѡ҆бы́чаѧ не и҆́мамы, ниже цр҃кви бж҃їѧ. сї́е же завѣща́ваѧ не хвалю. ꙗ҆́ко не на лꙋ́чшее, но на хꙋ́ждшее съби́раетесѧ· Пе́рвое оу҆бо сходѧ́щимсѧ ва́мъ въ цр҃кви, слы́шꙋ (в ва́съ распрѧ)[6] сꙋ́щꙋ, и҆ ча́сть нѣ́кꙋю си́хъ вѣ́рꙋю. подоба́етъ бо и҆ є҆ресе́мъ в ва́съ бы́ти, да [-][7] и҆скꙋше́нїи ꙗ҆влени быва́ютъ в ва́съ· Сходѧ́щимсѧ оу҆бо ва́мъ вкꙋ́пѣ, нѣ́сть господьскꙋю ве́черю ꙗ҆́сти. ко́ждо бо свою̀ ве́черю предваре́тъ в снѣде́нїе, и҆ ѡ҆́въ оу҆бо а҆́лчетъ, ѡ҆́въ же оу҆пива́етсѧ. є҆да̀ бо домо́въ не и҆́мате въ є҆́же ꙗ҆́сти и҆ пи́ти; и҆ли ѡ҆ цр҃кви бж҃їи нерадитѐ, и҆ срамлѧ́ете не и҆мꙋ́щаѧ; что̀ ва́мъ рекꙋ̀; похвалю̀ ли вы̀; ѡ҆ се́мъ не похвалю̀. зач҃, рм҃д·

А҆́зъ бо прїѧ́хъ ѿ гд҃а, є҆́же и҆ преда́хъ ва́мъ·

8 *Бо чоловік не є від жінки, але жінка від чоловіка, **9** адже чоловік не був створений задля жінки, але жінка задля чоловіка. **10** Через це жінка повинна мати владу на голові задля ангелів. **11** Однак ані чоловік без жінки, ані жінка без чоловіка – в Господі. **12** Бо так як жінка від чоловіка, так і чоловік від жінки – все ж від Бога. **13** У вас самих судіть: чи годиться жінці непокритою помолитися Богові? **14** Або чи і не сама природа вас учить, отже, що якщо чоловік вирощує волосся, це для нього безчестя, **15** а якщо жінка вирощує волосся, це для неї слава. Тому що вирощування волосся було їй дане замість одягу. **16** Якщо ж хто бажає сперечатись, *то* ані ми не маємо такого звичаю, ані божі церкви. **17** Це ж завіщаючи, не хвалю, бо не збираєтеся на краще, але на гірше. **18** Отже, найперше, чую, що як ви сходитеся в церкві, *то* між вами є роздори, і *в* якусь частину цих вірю. **19** Бо треба, щоб і єресі були між вами, щоб досвідчені у вас об'явилися. **20** Отже, коли ви разом сходитесь, не *сходитеся* їсти господню вечерю, **21** бо кожний приносить їсти свою вечерю. І отже, один голодує, а інший впивається. **22** Та чи не маєте домів, щоб їсти і пити? Або чи не зважаєте на Божу церкву та соромите тих, що не мають? Що вам скажу? Чи похвалю вас? За це не похвалю. *поч. 149*

мой1. 2

23 Бо я від Господа одержав те, що я і вам передав, що Господь Ісус тієї

мат. 26
мар. 14
лук. 22

ночі, в якій був виданий, *взявши хліб **24** і поблагословивши, переломив і сказав: Візьміть, їжте – це є моє тіло, яке за вас ламається. Це робіть в мою пам'ять. **25** Так само і чашу по вечері, кажучи: Ця чаша є новим завітом в моїй крові. Це робіть кожного разу, як тільки п'єте в мою пам'ять. **26** Бо кожного разу, як тільки їсьте цей хліб і п'єте цю чашу, звіщаєте господню смерть, доки, отже, не прийде. **27** *Отже, тому той, хто тільки їсть цей хліб або п'є господню чашу негідно, буде винен за господнє тіло і кров. **28** *Хай же людина себе випробовує і так хай їсть хліб та хай п'є з чаші. **29** Бо хто негідно їсть і п'є, – суд собі їсть і п'є, нерозсуджуючи господнього тіла. **30** Через це між вами багато хворих і недужих, і численні упокоїлися. *поч. 150*

ів. 6

кор2. 13

31 Бо якщо ми себе судили б, отже, ми не були б засудженими. **32** А суджені Господом картаємося, щоб ми не були засуджені зі світом. **33** Тому, мої брати, коли сходитеся їсти, чекайте один на одного. **34** Якщо ж хто голодує, хай їсть удома, щоб ви не сходилися на гріх. Коли ж прийду, розпоряджуся про інше.

Ꙗко гь іс, в нощь в нюже предань бываше, *пріемь хлѣбь, и благодаривь преломи, и рече. [пріимите, ядите][8]. се (есть тѣло мое)[9] еже за вы [ломимое][10]. се творите в мое въспоминаніе. Такожде и чашу по вечери глѧ. сїѧ чаша новый завѣть есть о моей крови. Сїе творите, елижды аще піете, в мое въспоминаніе. елижды бо аще ꙗсте хлѣбь сей, и чашу [сїю][11] піете, смрть гню възвѣщаете, дондеже убо пріидеть. *Тѣмже (убо) иже аще ꙗсть хлѣбь [сей][12], или піеть чашу гню недостоине, повинень будеть тѣлу и крови гни. *да искушаеть же члкь себе, и тако ѿ хлѣба да ꙗсть, и ѿ чаши да піеть. Ꙗдый бо и піѧ [недостоинѣ][13], судь себѣ ꙗсть, и піе, неразсуждаѧ тѣла [гнѧ][14]. сего ради в вась мнози немощни и недужливи, и спѧть доволни. за, рн.

Аще бо быхомь себе разсуждали, не быхомь убо осуждени были, судими же ѿ га наказуемсѧ, да не с миро осудимсѧ. Тѣмже братіѧ моѧ, сходащесѧ ꙗсти, другь друга ждите. аще ли кто алчеть, в дому да ꙗсть, да не вь грѣхь сходитесѧ. о прочих же егда пріиду устрою.

мат. 26, мар. 14, лук. 22; іоан. 6; 2 кор. 13

Глава 12

1 А про духовне, брати, не хочу, щоб ви не знали. **2** Знаєте, що коли ви були невірними, ви ішли до німих ідолів, наче ведені. **3** Тому кажу вам, *що ніхто, говорячи Божим Духом, не каже: Анатема Ісус. І ніхто не може сказати: Господь Ісус, – хіба Святим Духом. **4** Є ж розподіл дарів, а той самий Дух. **5** І є розподіл служб, а той самий Господь. **6** І є розподіл діянь, а той самий Бог, що і робить все в усіх. *поч. 151*

мат. 9
мар. 9
ів. 13
фил. 2

7 Кожному ж дається об'явлення Духа на користь. **8** Адже одному дається Духом слово премудрості, іншому ж – слово пізнання в тому ж Дусі, **9** іншому ж – віра тим самим Духом, іншому ж – дар оздоровлень в тому ж Дусі, **10** іншому ж – дія сил, іншому ж – пророцтво, іншому ж – розсуджування духів, іншому ж – роди мов, іншому ж – пояснення мов. **11** Все же це робить один і той самий Дух, розділяючи владою кожному, так як хоче. *поч. 152*

12 Бо так є як одне тіло, і воно має багато членів, всі ж є членами одного тіла, будучи численними, є одним тілом. Так і Христос. **13** *Бо одним Духом ми всі охрестились в одне тіло, чи юдеї, чи греки, чи раби, чи вільні, – і всі Духом були напоєні

рим. 12
еф. 4

Гла, ві

О дховныѣ же братіе не велю вам не вѣдѣти. вѣсте ꙗко егда невѣрни бѣсте, ко идоломь безгласнымь, ꙗко ведоми ведостесѧ. тѣмьже сказую вамь, *ꙗко никтоже дхомь бжїимь глѧ, речеть анадема іса. и никтоже можеть рещи га іса, точїю дхом стым. разделеніа же дарованіемь суть, а тоиже дхь. и разделенїѧ служеніи суть, а тоижде гь. И разделенїа дѣиствомь суть, а тоижде бгь, (и) дѣиствуѧ всѧ вь всѣхь. за, рна.

Комуждо же даетсѧ ꙗвленіе дха, на ползу. овому бо дхомь даетсѧ слово премудрости, иному же слово разума, о томже дсѣ. другому [же][1] вѣра, тѣмже дхомь. иному же дарованиѧ исцѣленіемь о томже дсѣ другому же дѣиствіа силамь. иному же прречество. другому же разсужденіа дховом. иному [же][2] роди ꙗзывомь, другому же сказанїа ꙗзыко всѧ же сїа дѣиствуеть едіныи (-)[3] тоижде дхь, разделѧѧ (властїю) коемуждо ꙗкоже хощеть. за, рнв.

Ꙗкоже бо тѣло едіно есть, и уды (имать многи)[4] вси же уды ([едінаго][5] тѣла)[6], мнози суще, едіно суть тѣло тако і хс. *ибо едінѣмь дхомь мы вси вь едіно тѣло крстихомсѧ, аще іудее, аще еллини. или раби или свободни, и вси едінѣм {пиво}[7] дхо напоихом-

ся. ибо тѣло нѣсть єдінъ оудъ, но мнѡзи. аще речетъ нога яко нѣсмь рука, нѣсмь ѿ тѣла, не сего ради нѣсть ѿ тѣла; и аще речетъ оухо, (-)[8] нѣсмь око, нѣсмь ѿ тѣла. не сего ради нѣсть ѿ тѣла; (и) аще все тѣло око, гдѣ слухъ; аще (же) все слухъ, гдѣ оуханіе; нинѣ же (положи Бгъ)[9] оуды єдіного коегождо ихъ в телеси, якоже изволи. Аще ли быша вси єдінъ оудъ, гдѣ тѣло; нинѣ же мнѡзи оубо оудове, єдіно же тѣло. Не можетъ око рещи руцѣ, не требѣ ми єси, или паки глава ногама, не требѣ ми єсте. но много паче мнящіися оуди тѣла немощнѣиши быти, нужнѣиши суть. і ихже мнимъ безчестнѣишихъ быти тѣлу, симъ честь множайшу прилагаемъ. и неблгообразніи наши, блгообразіе множайше имутъ а блгообразніи наши, не требѣ иму но Бгъ растворѝ тѣло, худѣишему болшу давъ честь, да не будетъ распря в телеси, но да тожде в себѣ пекутся оуди. И аще стражетъ єді оудъ, с нимъ стражутъ вси оуди. аще ли же славится єдінъ оудъ, с нимъ сорадуются вси оуди. зач҃, рнг҃

одним напитком, **14** бо тіло не є одним членом, але багатьма. **15** Якщо нога скаже, що я не є рука, я не є від тіла, – чи задля цього не є від тіла? **16** І якщо вухо скаже, *що* я не є око, я не є від тіла, – чи задля цього не є від тіла? **17** І якщо все тіло оком, – де слух? Якщо ж все слухом, – де нюх? **18** Тепер же Бог поклав члени кожного одного з них в тіло, як захотів. **19** Якщо ж усі були б одним членом, – де тіло? **20** Нині ж, отже, є численні члени, а одне тіло. **21** Не може ж око сказати руці: Не ти мені є потрібна. Або знову голова ногам: Ви мені є непотрібні. **22** Але багато більше конечними є ті члени тіла, що вважаються за немічніші, **23** а ті, які вважаємо менш шляхетними для тіла, цим даємо більшу почесть. І наші негарні *члени* мають більшу повагу, **24** а наші гарні цього не потребують. Але Бог розділив тіло, давши слабшому більшу шану, **25** щоб не було поділу в тілі, але щоб так само про себе члени дбали. **26** І якщо терпить один член, з ним терплять всі члени, якщо ж величається один член, з ним радіють всі члени. *поч. 153*

єфе д҃

*вы же єсте тѣло Хво, і оуди ѿ части і (о всѣхъ)[10] оубо положи Бгъ въ цркви, первѣе аплы, второе пркы, третіе оучителя, потом (же) силы, таже дарованіа исцѣленіемъ. заступленіа, исправленіе, роди языкомъ. єда вси апли; єда вси пррцы. єда вси оучтлы; єда вси силы; єда вси дарованіа имутъ исцѣленіем; єда вси языкы глютъ; єда вси сказуютъ; ревнуите же дарованіи болшихъ. и єще по превосхожденію путь вамъ показую.

еф. 4

27 *Ви ж є Христовим тілом, і членами в частинах. **28** І між всіма, отже, Бог поставив у церкві: найперше – апостолів, по-друге – пророків, по-третє – учителів, а потім – сили, тоді – дари оздоровлення, заступництво, провідництво, роди мов. **29** Чи всі апостоли? Чи всі пророки? Чи всі учителі? Чи всі сили? **30** Чи всі мають дари оздоровлень? Чи всі говорять мовами? Чи всі пояснюють? **31** Змагайтеся ж за більші дари. І показую вам ще вищу дорогу.

Глва, гі

Аще языкы чл҃чскими глю, и агглскими, любве же не имамъ, быхъ мѣдь звенящи или кімвалъ звяцаяй. и аще имамъ прречество, и вѣмъ таины вся, и весь разумъ, и аще имамъ всю вѣру, яко (и) горы преставляти, любве же не имамъ, ничтоже єсмь. и аще раздамъ вся имѣнія моя, и аще предамъ тѣло мое въ єже съжещи є, любве же не имамъ никоеяже пользы ми єсть. зач҃, рнд҃

Любы долготерпитъ, милосердствуєтъ. любы не завидитъ, любы не превъзносится, не гордитъ, ни безчинствуєтъ, не ищетъ своихъ си, не раздражается, не вмѣняєтъ злое, не радуется о неправдѣ, радуетъ же ся о истинѣ, вся любитъ, всему вѣру ємлетъ, все оуповаєтъ вся терпитъ. любы, николиже ѿпадаетъ. Аще же прречествія, оупразднятся, аще ли языцы оумолкъ-

Глава 13

1 Якщо я говорю людськими і ангельськими мовами, а не маю любові, я став дзвенящою міддю або гучним цимбалом. **2** І якщо маю пророцтво, то знаю всі тайни і все пізнання, і якщо маю всю віру, так що і гори переставляю, а не маю любові, – я є нічим. **3** І якщо роздам все моє майно, і якщо передам моє тіло, щоб його спалити, а не маю любові, я не маю ніякої користі. *поч. 154*

4 Любов довготерпелива, милосердна, любов не заздрить, любов не величається, не гордиться, **5** і не надимається, не шукає свого власного, не злоститься, не вважає за зле, **6** не радіє неправедністю, радіє ж правдою, **7** все любить, кожному вірить, на все надіється, все терпить. **8** Любов ніколи не минає. Якщо ж *є* пророцтва, – скінчаться, чи *є* мови, – за-

мовкнуть, чи *є* розум, – пропаде. **9** Адже ми частково розуміємо і частково пророкуємо. **10** Коли ж прийде досконале, тоді часткове пропаде. *поч.*

кнꙋтъ, а҆́ще разꙋ́мъ и҆спразнитсѧ ѿ части бо разꙋмѣваемъ, и҆ ѿ части прⷪ҇рчествꙋемъ, е҆гда же прїидетъ съвершеное, тогда е҆же ѿ части оу҆празнитсѧ· зⷶ҇·

11 Брати, коли я був дитиною, я говорив як дитина, мудрував як дитина, думав як дитина. Коли ж став мужем, я відкинув дитяче. **12** Отже, тепер в думках бачимо, як у дзеркалі, тоді ж – лицем до лиця. Тепер частково розумію, тоді ж пізнаю так, як і я був пізнаний. **13** Тепер же є віра, надія, любов, цих три, а найбільшою з цих – любов.

Бра́тїе, е҆гда̀ бѣхъ младенецъ, (ꙗ҆́ко младенецъ гл҃ахъ)[1], (ꙗ҆́ко младенеч҃ мꙋдръствова҃)[2] (ꙗ҆́ко младенецъ смышлѧхъ)[3]. е҆гда [же][4] быхъ мꙋжъ, ѿвергохъ младенческаѧ. ви́димъ оу҆бо нн҃ѣ ꙗ҆́коже зеръца́ломъ въ гада́нїихъ, тогда же лицемъ къ лицꙋ· Нн҃ѣ разꙋмѣю ѿ части, тогда же позна́ю ꙗ҆́коже и҆ познанъ быхъ. нн҃ѣ же пребыва́ютъ, вѣ́ра, надежа, любы̀, тро́е сїе. больши же сихъ, любы̀·

Глава 14

1 Держіться любові, прагніть же до духовного, особливо, щоб пророкувати. **2** Бо хто говорить мовами, не говорить до людей, але до Бога, бо ніхто не чує, а він духом говорить таємне. **3** А хто пророкує, говорить людям про збудування, і потіху, і підкріплення. **4** Бо хто говорить мовами, себе будує, а хто пророкує, будує Церкву. **5** Хочу ж, щоб ви всі говорили мовами, *але* радше ж, щоб пророкували, бо більшим є той, що пророкує, ніж той, хто говорить мовами, хіба що хтось пояснює, щоб і Церква мала збудування. *поч. 155*

6 А тепер, брати, якщо прийду до вас, говорячи мовами, яку вам користь принесу, якщо не говоритиму до вас або за об'явленням, або в розумі, або в пророцтві, або в навчанні? **7** Однак бездушне, що видає голос, чи сопілка, чи гуслі, якщо не видадуть різноманітний звук, як буде зрозумілим гра, або звук? **8** Бо якщо труба видасть невідомий звук, хто підготується до бою? **9** Так і ви, якщо не дасьте язиком добре зрозуміле слово, як зрозуміється сказане? Адже будете говорити на вітер. **10** Отже, стільки лиш трапляється родів мов, що є у світі, і ані одна з них не є безголоса. **11** Отже, якщо не знатиму силу голосу, буду подібний до того, що слухає чужинця, і до того, що говорить мені чужою мовою. **12** Так само і ви, тому що ви є ревнителями духовного, просіть те, що для збудування Церкви, щоб щедро мати. **13** Тому той, хто говорить мовами, хай молиться, хай пояснює. **14** Бо якщо помолюся мовою, мій дух молиться, а мій ум є без плоду. **15** Отже, що є? Помолюся духом, помолюся ж і умом, заспіваю духом, заспіваю ж і умом. **16** Тому, якщо ти благословиш духом, той, хто займає місце невігласа, як скаже амінь після твоєї подяки? Адже не

Гл҃а, д҃і·

Держи́тесѧ любве, ревнꙋ́йте же дх҃овнаѧ, паче же да прⷪ҇рчествꙋете. гл҃ѧй бо ꙗ҆зы́кы, не чл҃комъ гл҃етъ, но б҃ꙋ. никтоже бо слы́шитъ, дх҃ом же гл҃етъ та́йны. а҆ прⷪ҇рочествꙋѧй чл҃комъ гл҃етъ създа́нїе і҆ оу҆тѣше́нїе і҆ оу҆тверже́нїе. гл҃ѧи (бо) ꙗ҆зы́ки, себѐ зижⷣетъ, а҆ прⷪ҇рочествꙋѧй, цр҃ковь зижⷣетъ· хощꙋ же всѣхъ васъ гл҃ати ꙗ҆зы́ки, паче же да прорица́ете. болїи бо прⷪ҇рчествꙋѧй, нежели гл҃ѧй ꙗ҆зы́ки, ра́звѣ а҆́ще кто не сказꙋетъ, да и҆ цр҃ковь съзиданїе прие҆млетъ· зⷶ҇, рн҃е·

Нн҃ѣ же братїе, а҆́ще прїидꙋ къ вамъ ꙗ҆зы́ки гл҃ѧ, кꙋю вамъ ползꙋ сътворю; а҆́ще вамъ не гл҃ю, и҆ли по ѿкрове́нїи, и҆ли в ра́зꙋмѣ, и҆ли въ прⷪ҇рочествїи, и҆ли въ наоу҆че́нїи; о҆бач̑е бездꙋшнаѧ гласъ даю́щаѧ, а҆́ще сопѣль, а҆́ще гꙋсли, а҆́ще ра́зньствїа пискані́емъ не дадѧтъ, ка́ко разꙋмно бꙋдетъ писка́нїе, и҆ли гꙋденїе; и҆́бо а҆́ще безвѣстенъ [гласъ трꙋба][1] дастъ, кто оу҆готовитсѧ на́ брань; тако и҆ вы, (а҆́ще не бл҃горазꙋмно сло́во дадите ꙗ҆зы́комъ)[2], ка́ко оу҆разꙋмѣетсѧ гл҃емое; бꙋдете бо въ воздꙋхъ гл҃юще. толико (оу҆бо) а҆́ще сѧ ключи́ роды гласовъ сꙋть въ мирѣ, и҆ ни е҆ді́нъ [и҆хъ][3] безъгла́сенъ. а҆́ще оу҆бо не оу҆вѣмъ си́лꙋ гла́сꙋ, бꙋдꙋ (подобенъ слышащемꙋ)[4] и҆ноꙗ҆зычника, и҆ гл҃ющаго мнѣ и҆ноꙗ҆зычески. такожде и҆ вы, понеже ревни́тели е҆сте дх҃о́вным, ꙗ҆́же къ създанїю цр҃кви про́сите, да и҆збыточьствꙋете· тѣмже гл҃ѧй ꙗ҆зы́ки, да моли́сѧ, да сказꙋетъ. а҆́ще бо помолюсѧ ꙗ҆зы́комъ, дх҃ъ мои мо́литсѧ, а҆ оу҆мъ мои безъ плода̀ е҆сть. что оу҆бо е҆сть; помолюсѧ дх҃омъ, помолю же сѧ и҆ оу҆момъ. въспою̀ дх҃ѡ̀м, въспою же и҆ оу҆момъ. понеже а҆́ще бл҃гословиши дх҃омъ, и҆сполнѧѧй мѣсто. невѣжда како речетъ а҆ми́нь по твое҆мꙋ бл҃годаренїю, понеже (не

вѣсть что глеши)[5]. ты оубо добрѣ благодариши, но другїи не созидаетсѧ. Благодарю Ба {моего}[6], паче всѣхъ васъ ꙗзыки [глѧ][7]. но въ црквѝ хощу пѧть словесъ оумомъ моимъ глати, да и ины пользую, нежели тмы словесъ ꙗзыкомъ. зач. рнѕ.

мѳа ні — *Братїе, не дѣти бывайте оумы, но злобою младенствуйте, оумы же совершени бывайте. въ законѣ пишетъ. ісаїа кн — *ꙗко иноꙗзычными и оустны инѣми възглю людемъ сим, и ни такоже послушаютъ мене, глетъ гь. Тѣмже ꙗзыцы въ знаменїе суть не вѣрующимъ, но не вѣрнымъ. а пророчество, не невѣрнымъ, но вѣрующимъ. Аще оубо снидетсѧ црквѝ всѧ вкупѣ, и вси (ꙗзыцы глютъ)[8]. внидутъ же и неразумивїи, или невѣрнїи, не рекутъ ли, ꙗко бѣснуетесѧ; аще же вси пророчествуютъ, внидетъ же нѣкїи невѣренъ, или невѣжа, (и) обличаетсѧ всѣми, (и) истѧзуетсѧ ѿ всѣх. [и сице][9] таинаѧ срца его ꙗвлена бываютъ. и тако пад ницъ, поклонитсѧ Бви, вѣщаѧ ꙗко воистинну Бгъ с вами есть. зач. рнз.

Что оубо (-)[10] братїе; егда сходитесѧ, кождо {васъ}[11] ѱаломъ имать, оученїе имать, (ꙗзыкъ имать, ѿкровенїе имать)[12], сказанїе имать. всѧ (же) къ созданїю да бываютъ. аще ꙗзыкомъ кто глетъ, по двѣма, или множае по тремъ, и по части, и единъ да сказуетъ. аще ли не будетъ сказатель, да молчитъ въ црквѝ, себѣ же да глетъ и Бгови. Пррцы же два или трїе да глютъ, и другїи да разсуждаютъ. Аще ли иному ѿкрыетсѧ сѣдѧщу, первый да молчитъ. можете бо (вси по единому)[13] пророчествовати, да вси оучатсѧ, и вси оутѣшаютсѧ. и дси пророческїи, пророкомъ повинуютсѧ. нѣсть бо нестроенїю Бгъ. но миру, ꙗкоже во всѣхъ црквахъ стыхъ. а тим в — *жены [ваша][14] въ (црквѝ)[15] да молчатъ. не повелѣ бо сѧ имъ глати, но повиноватисѧ, а мо г — *ꙗкоже и законъ глетъ. аще ли чесому наоучитисѧ хотѧтъ, в домѣхъ своѧ мужа да въпрошаютъ. срамно бо есть женѣ (въ црквѝ глати)[16]. или ѿ васъ слово бжїе изыде; или въ васъ единѣхъ достиже; аще кто мнитсѧ пророкъ быти, или дховенъ, да разумѣетъ ꙗже пишу вамъ, зане гнѧ суть заповѣди. аще ли кто не разумѣетъ, да не разумѣваетъ. тѣмже братїа моѧ, ревнуйте еже пророчествовати, и еже глати [ꙗзыки не възбранѧйте][17]. всѧ же блгообразно, и по чину да бываютъ.

знає, що ти говориш. **17** Отже, ти добре дякуєш, але інший не будується. **18** Дякую моєму Богові, що більше від вас всіх говорю мовами. **19** Але в Церкві хочу моїм умом говорити п'ять слів, щоб і іншим дати користь, ніж десятки тисяч слів мовою. *поч. 156*

20 *Брати, не будьте дітьми умами, але будьте немовлятами злобою, умами ж ставайте досконалими. — мат. 18 — **21** В Законі пишеться, *що: Чужими мовами й іншими устами заговорю до цього народу, і навіть так не послухаються мене, – говорить Господь. — іс. 28 — **22** Тому мови є на знак для невірних, але не для вірних, а пророцтво не для невірних, але для вірних. **23** Якщо, отже, зійдеться вся церква разом, і всі говорять мовами, а ввійдуть і невігласи або невірні, чи не скажуть, що біснуєтеся? **24** Якщо ж усі пророкують, а ввійде якийсь невірний або невіглас, і є оскаржений всіма, і є осуджений всіма. **25** І так тайне його серця стає явним. І так, впавши додолу, поклониться Богові, звіщаючи, що по правді Бог є з вами. *поч. 157*

26 Що, отже, брати? Коли сходитеся, кожний з вас має псалом, має навчання, має мову, має об'явлення, має пояснення. Все ж хай буде на збудування. **27** Якщо хто говорить мовою, по двоє або найбільше по троє, і по порядку, то один хай пояснює. **28** Якщо ж не буде того, що пояснює, хай мовчить в церкві, хай же говорить собі і Богові. **29** А два або три пророки хай говорять, і інші хай розсуджують. **30** Якщо ж іншому, що сидить, дано буде об'явлення, хай перший мовчить. **31** Бо всі можете по одному пророкувати, щоб всі навчалися і всі потішалися. **32** І духи пророків коряться пророкам, **33** Бог адже не є *Богом* безладу, але миру, **34** так як в усіх святих церквах. *Ваші жінки у церкві хай мовчать, бо їм не дозволено говорити, але підкорятися, — тим1. 2 — *так як і Закон говорить. — мой1. 3 — **35** Якщо ж хочуть чогось навчитися, у своїх домах хай запитують чоловіків, бо є соромно жінці говорити в церкві. **36** Або чи боже слово вийшло від вас? Або чи до вас одних дійшло? **37** Якщо хто вважається за пророка або духовного, хай розуміє, що вам пишу, тому що це є господні заповіді. **38** Якщо ж хто не розуміє, хай не розуміє. **39** Тому, мої брати, ревнуйте, щоб пророкувати, і не забороняйте говорити мовами. **40** Все ж хай відбувається гарно і організовано.

Глава 15, *поч. 158*

[гал. 1] **1** *Кажу ж вам, брати, благовіствування, яке я вам благовістив, яке ви і прийняли, в якому й стоїте, **2** ним і спасаєтеся, якщо держите це слово, яким я вам благовістив, хіба що ви надаремно повірили. **3** Бо я вам від початку передав те, що і я одержав, що Христос помер задля наших гріхів, [іс. 53] *згідно з Писаннями, [ів. 2] **4** *і що був похований, і що встав в третьому дні, згідно з Писаннями, [ів. 20] **5** *і що з'явився Кифі і також одинадцятьом, **6** а потім з'явився більше як п'ятистам братам разом, з яких численні перебувають дотепер, деякі ж і упокоїлися. **7** Потім же з'явився Яковові і всім апостолам. [дія. 9, рим. 9] **8** *А після всіх, як якомусь покидькові, з'явився і мені. [еф. 3] **9** *Бо я є найменший з апостолів, який не є гідним назватися апостолом, тому що я переслідував Божу церкву. **10** А божою ласкою я є те, що є, і Його ласка, що в мені, не була намарно, але я потрудився понад їх усіх. Не я ж, але божа ласка, що зі мною. **11** Отже, чи я, чи вони, – так ми проповідуємо і так ви повірили. *поч. 159*

12 Якщо ж проповідується, що Христос встав з мертвих, як деякі в вас кажуть, що немає воскресіння мертвих? **13** Якщо ж немає воскресіння мертвих, то й Христос не встав. **14** Якщо ж Христос не встав, отже, марна наша проповідь, марна ж і ваша віра. **15** Й стаємо фальшивими божими свідками, тому що ми свідчили проти Бога, що Він воскресив Христа, якого Він не воскресив, тому що, отже, мертві не встають. **16** Отже, якщо мертві не встають, то й Христос не встав. **17** Якщо ж Христос не встав, марна ваша віра, ви ще є у ваших гріхах. **18** То, отже, і ті, що померли в Христі, загинули. **19** І якщо тільки в цьому житті надіємося на Христа, ми є найнещаснішими з усіх людей. *поч. 160*

[кол. 1, апо. 1] **20** *А тепер Христос встав з мертвих, Він був первістком мертвих. **21** Адже тому що через людину сталася смерть, і через людину воскресіння мертвих. **22** Бо так як всі в Адамі умирають, так само і в Христі всі оживуть, [сол1. 4] **23** *кожний же у своєму порядку. Початок – Христос, а потім ті, що Христові, – в його прихід, **24** а потім – кінець, коли Він передасть царство Богові і Батькові, коли знищить всяку владу і всяке панування та силу. [пс. 109, дія. 2, єв. 1] **25** *Бо належиться Йому царювати, доки не покладе всіх ворогів під свої ноги. **26** Останній же ворог – смерть буде знищений, [пс. 8, єв. 2] **27** *бо Він усе підкорив під його ноги. Коли ж каже, що

Гла҃, еі҃ за҃, рни҃·

[кга҃ а҃] Сказую* же вамъ братїе бл҃говѣствованїе, еже бл҃говѣстихъ вамъ, еже и прїясте, в немже и стоите, имже и спасаетеся, каціѣ словомъ бл҃говѣстихъ вамъ, аще съдержите, развѣ аще не всуе вѣровасте. предахъ бо вамъ испѣрва, еже и прїяхъ, яко Хс҃ оумре грѣхъ ради нашихъ [ісаїа нг҃] *по писанїихъ, [іоа҃ в҃] *и яко погребенъ быстъ и яко въста въ (третїи дн҃ь)[1], по писанїихъ, [іоа҃ к҃] *и яко явися кифѣ, таже {єдїномунадесяте}[2], потом (же) явися боле пятїи сотъ братїямъ єдїною, ѿ нихже множайши пребываютъ доселѣ, нѣцыи же [и][3] почиша. потом (же) явися Іакову, таже ап҃ломъ всѣмъ. [дѣа҃ д҃, кри҃ д҃] *послѣди же всѣх, яко (нѣкоему) извергу явися и мнѣ. [ефе҃ г҃] *азъ бо есмь мнїи ап҃ловъ, иже нѣсмь достоинъ нарещися ап҃лъ, зане гонихъ цр҃ковь бж҃їю. бл҃гтїю же бж҃їею есмь, еже есмь. и бл҃годать его яже въ мнѣ, не тъща быстъ, но паче (всѣхъ ихъ)[4] потрудихся. не азъ же, но бл҃годать бж҃їя, яже съ мною· Аще оубо азъ, аще ли они, тако проповѣдаемъ, и тако вѣровасте· за҃, рнд҃·

Аще же Хс҃ проповѣдуется, яко из мертвыхъ въста, како гл҃ютъ (нѣцыи въ васъ)[5], яко въскр҃сенїа мр҃ътвымъ нѣстъ, аще же въскр҃сенїя мр҃ътвыи нѣстъ, то ни Хс҃ въста· Аще же Хс҃ не въста, тще оубо [-][6] проповѣданїе наше, тща (же) и вѣра ваша. обрѣтаемъ же ся и лжесвѣдѣтеле бж҃їи, яко послушествовахомъ на Бг҃а, яко въскр҃си Хр҃та, егоже не въскр҃си. понеже оубо мр҃ътвїи не въстаютъ. аще оубо мр҃ътвїи не въстаютъ, то ни Хс҃ въста. аще ли Хс҃ не въста, суетна вѣра ваша, еще есте въ грѣсѣхъ вашихъ. то оубо и оумершїи о Хр҃тѣ, погибоша. (и) аще въ животѣ семъ (оуповающе есме въ Хр҃та)[7] точїю, оканнѣиши всѣхъ чл҃къ есме· за҃, рѯ҃·

[кол҃а а҃, апока҃ а҃] *Нн҃ѣ же Хс҃ въста ѿ мр҃твыхъ, начатокъ оумершимъ быстъ. понеже бо чл҃ка ради смерть (быстъ), и чл҃ка ради въскр҃сенїе мр҃твымъ. якоже бо о адамѣ вси оумираютъ, такожде и о Хр҃тѣ вси оживутъ. [а҃ селу҃ д҃] *кождо же въ своемъ чину, начатокъ Хс҃, потом (же) Хр҃товїи, въ пришествїе его· Пото҃ (же) кончина, егда предастъ цр҃тво Бг҃у и Ѿц҃у, егда испразнитъ всяку власть и всяко вл҃чьство и силу. [ѱало҃ ра҃, дѣа҃ в҃, еврео҃ а҃] *подобаетъ бо ему цр҃твовати, дондеже положитъ вся враги под ногама своима. послѣднїи (же) врагъ испразнится смерть, [ѱало҃ и҃, евре҃ в҃] *вся бо покори под ноѕѣ его. внегда же речетъ яко вся поко-

рена суть ему, явѣ яко развѣ покоршаго ему вся. егда же покоритъ ему всяческая, тогда и самъ снъ покорится покоршему ему всяческая, да будетъ бгъ всяческая во всѣхъ. зач. рӡа.

Понеже, что творятъ кртящеися мертвыхъ ради, аще отнудь мртвіи не востаютъ; что и кртятся мертвыхъ ради; почто (же) и мы бѣды пріемлемъ на всякъ час; по вся дни (оумирающе)[8], тако ми ваша похвала братіе, юже имамы о хрт҃ѣ ісѣ гдѣ нашемъ. аще (бо) по члку съ звѣремъ борахся во ефесѣ, кая ми польза, аще мртвіи не востаютъ; *да ямы и піемъ, оутрѣ бо оумремъ. Не льститеся. тлятъ обычая благи, бесѣды злы. Истрезвитеся праведно, и не согрѣшайте. невѣденіе бо бжіе нѣцыи имутъ. къ сраму вамъ глю. но речетъ нѣкто, како (востанутъ)[9] мртвіи; коимъ же тѣломъ пріидутъ; безумне, ты еже сѣеши, (оживетъ ли)[10] аще не оумретъ. и еже ты сѣеши, не тѣло будущее сѣеши, но голо зерно. аще случится пшеницы, или иного от прочихъ. бгъ же даетъ ему тѣло якоже восхощетъ, и коемуждо сѣмени свое тѣло. зач. рӡв.

Не всяка плоть, таже плоть, но ина убо члкомъ, ина же плоть скотомъ, (ина же рыбамъ, ина же (-)[11] птицамъ)[12]. и тѣлеса нбнаа, и тѣлеса земнаа. но ина убо нбнымъ слава, ина же земнымъ, ина слава слнцу, і ина слава лунѣ, і ина слава звѣздамъ. звѣзда бо звѣзды изобилуетъ во славѣ. такожде и воскресеніе мертвыхъ. сѣется въ тлѣніе, востаетъ въ нетлѣніе. сѣется не въ честь, востаетъ въ славу. сѣется въ немощи, востаетъ въ силу. сѣется тѣло душевно, востаетъ тѣло духовно. (-)[13] есть тѣло душевно, (и есть)[14] (тѣло) духовно. Тако и есть писано. *бысть первый члкъ адамъ въ душу живу, послѣдній адамъ, въ духъ животворящь. Но не прежде духовный, но душевный, потомъ же духовный. зач. рӡг.

Первый члкъ от земли, перстенъ. вторый [члкъ, гь][15] съ нбсе. Яковъ перстный, таковіи и перстніи. и яковъ нбный, тацы (же) и нбніи. и якоже облекохомся во образъ перстнаго, да облечемся и во образъ нбнаго. Сіе же глю братіе, яко плоть и кровь црствія бжія наслѣдити не могутъ. ни тлѣніе нетлѣнія наслѣдствуетъ. Се таину вамъ глю, вси [бо][16] не оуспнемъ, вси же измѣнимся, вскорѣ, во мгновеніи ока, *въ послѣдней трубѣ. вострубитъ бо, и мертвіи востанутъ нетлѣнни, и мы измѣнимся. Подобаетъ бо тлѣнному сему облещи-

все є Йому підкореним, явно, що за винятком Того, що підкорив Йому все. **28** Коли ж підкорить Йому все, тоді і сам Син підкориться Тому, що підкорив Йому все, щоб Бог був усім в усьому. *поч. 161*

29 Тому-то, що роблять ті, що хрестяться через мертвих, якщо мертві зовсім не встають? Чому і хрестяться задля мертвих? **30** Чому ж і ми кожної години приймаємо нещастя, **31** вмираючи кожного дня? Така мені ваша похвала, брати, яку маємо в Христі Ісусі, нашому Господі. **32** Бо якщо по-людському я в Ефесі боровся зі звірем, яка мені користь, якщо мертві не встають? *Їжмо і пиймо, бо завтра помремо. **33** Не обманюйтеся. Добрі звичаї нищать погані розмови. **34** Отверезіться праведно і не грішіть. Адже деякі мають боже незнання, – на сором вам говорю. **35** Але хтось скаже: Як встануть мертві? В якім же тілі прийдуть? **36** Безумний, чи оживе те, що ти сієш, якщо не умре? **37** І те, що ти сієш, не сієш будуче тіло, але голе зерно, – чи *як* трапиться пшениці, чи чогось іншого. **38** А Бог дає йому тіло так як схоче, і кожному насінню своє тіло. *поч. 162*

39 Не кожне тіло *має* те саме тіло, але, отже: інше – в людини, інше ж тіло – в скотини, інше ж – в риб, інше ж – в птиць. **40** І *є* небесні тіла і земні тіла. Але, отже, інша слава небесних, інша ж – земних. **41** Інша слава сонця, і інша слава місяця, і інша слава звізд. Адже звізда звізду перевищує у славі. **42** Так само і воскресіння мертвих. Сіється в тлінні, встає в нетлінні. **43** Сіється не в честь, встає у славі. Сіється в немочі, встає у силі. **44** Сіється душевне тіло, встає духовне тіло. Є душевне тіло, і є духовне тіло. **45** Так і є написано: *Адам був першим чоловіком з живою душею, *а* останній Адам – з Духом, що оживляє. **46** Однак не спочатку духовний, але душевний, а потім духовний. *поч. 163*

47 Перший чоловік з землі – земний, другий чоловік – Господь з неба. **48** Який земний, – такі земні, і який небесний, – такі ж і небесні. **49** І так як ми зодягнулися в образ земного, зодягнімся і в образ небесного. **50** Це ж говорю, брати, що тіло і кров не можуть успадкувати боже царство ні тлінне не успадкує нетлінне. **51** Ось говорю вам таємницю, бо не всі упокоїмося, а перемінимося всі **52** скоро, в мить ока, *по останній сурмі. Бо вона затрубить – і мертві встануть нетлінними, і ми перемінимося. **53** Бо потрібно, щоб це тлінне зодягнулося

іс. 22; муд. 2

мой1. 2

мат. 24; сол1. 4

в нетлінне, і це смертне зодягнулося в безсмертя. **54** Коли ж це тлінне *зодягнеться в нетлінність і це смертне зодягнеться в безсмертя, тоді збудеться написане слово: Пожерта була смерть перемогою. **55** Де твоє жало, смерте? Де твоя перемога, аде? **56** Жало ж смерті – гріх, а сила гріха – Закон. **57** Богові ж подяка, що дав нам перемогу нашим Господом Ісусом Христом. *поч. 164*

58 Тому, мої улюблені брати, будьте непохитими і непоступними, завжди маючи надмір в господньому ділі, знаючи, що ваш труд не є даремний перед Господом.

Глава 16

1 Відносно ж милостині, що для святих, так як я постановив галатійським цервам, так само і ви робіть. **2** Кожної суботи кожний з вас хай кладе, зберігаючи у себе, що тільки дане, щоб збору не було тоді, коли прийду. **3** Коли ж прийду, пошлю цих, яким тільки довірите посланням, щоб понесли вашу ласку до Єрусалиму. *поч. 165*

4 Якщо ж достойним буде і мені іти, вони підуть зі мною. **5** Прийду ж до вас, коли перейду Македонію, бо проходжу Македонію. **6** А якщо мені трапиться, *то* перебуду у вас або перезимую, щоб ви мене провели, куди тільки піду. **7** Бо не хочу вас нині в переході бачити, маю ж надію якийсь час перебути у вас, *якщо Господь дозволить. **8** Перебуду ж у Ефесі до П'ятдесятниці, **9** бо мені відкрилися великі і успішні двері, і противників багато. **10** Якщо ж прийде Тимотей, вважайте, щоб у вас був без страху, бо він чинить господнє діло, так як і я. **11** Хай ніхто, отже, ним не гордує. Проведіть же його з миром, щоб він прийшов до мене, бо очікую його з братами. **12** А відносно брата Аполоса, я його дуже благав, щоб прийшов до вас з братами, і він ніяк не мав бажання тепер прийти, прийде ж, коли звільниться. *поч. 166*

13 Бадьортеся, стійте у вірі, будьте мужні, кріпіться. **14** Все між вами хай буде з любов'ю. **15** Благаю ж вас, брати: знаєте Стефанів і Фортунатів дім, що вони є початком Ахаї і віддали себе на службу святим. **16** І ви таким коріться, і кожному, що співслужить і трудиться. **17** Я ж зрадів Стефановим, і Фортунатовим, і Ахаїковим приходом, бо ці заповнили вашу відсутність, **18** бо заспокоїли мій і ваш дух. Пізнавайте, отже, таких. **19** Здоровлять вас східні церкви, дуже здоровлять вас в Господі Акилла і

сѧ въ нетлѣнїе и мертвеномꙋ семꙋ, ѡблещися въ безъсмертїе. егда же тлѣнное сїе *облечетїсѧ въ нетлѣнїе, и смертное сїе ѡблечетсѧ въ бесмертїе, тогда бꙋдет слово написанное, пожерта бысть смерть побѣдою. гдѣ ти смерти [жало; гдѣ ти аде побѣда][17]; жало же смерти, грѣхъ. сила же грѣхꙋ, законъ. бꙋ же блгодаренїе давшемꙋ намъ побѣдꙋ. гмъ нашим іс хмъ· зач҃, рѯд·

Тѣмже братїѧ моѧ възлюбленаѧ, тверди бываите, непостꙋпни, избыточьствꙋюще въ дѣлѣ гни всегда, вѣдаще ıако трꙋдъ вашъ нѣсть тощъ (пре)[18] гмъ·

Гла, ѕі·

Ѡ млтыни же, ıаже къ стым, ıакоже оустроихъ црквам, галатїискамъ, такожде и вы сътворѧите. по единѣи ѿ сꙋботъ кождо васъ (да полагаетъ оу себе)[1] съхранаѧ, еже аще поспѣшисѧ, да не егда прїидꙋ, тогда събранїѧ бываютъ. егда же прїидꙋ, ихже аще искꙋсите посланїемъ, сихъ послю принести блгть вашꙋ въ ієрлимъ· зач҃, рѯе·

Аще ли же достоино бꙋдетъ и мнѣ ити, съ мною поидꙋтъ. прїидꙋ же к вамъ егда македонїю преидꙋ. македонїю бо прохожꙋ. оу васъ же аще слꙋчитъ ми сѧ, пребꙋдꙋ, или {-}[2] озимѣю. да вы мѧ проводите, аможе аще поидꙋ. не хощꙋ бо васъ нынѣ въ мимохоженїи видѣти, оуповаю же времѧ нѣкое пребыти оу васъ, *аще гь повелитъ. пребꙋдꙋ же въ ефесѣ до пентикостїѧ. дверь бо ми сѧ ѿверзе велика и поспѣшна, и съпротивнїи мнози· Аще же прїидет тимодеи, блюдите да без страха бꙋдетъ оу васъ· дѣло бо гне дѣлаетъ, ıакоже и азъ. да никтоже оубо его оуничижитъ. проводите же его с миромъ, да прїидетъ къ мнѣ. ждꙋ бо его съ братїею. о аполосѣ же брате, много молихъ его, да прїидетъ къ вам съ братїею, и всѧко не бѣ волѧ, да нынѣ прїидетъ, прїидетъ же егда оупразнитсѧ· зач҃, рѯѕ·

Бодръствꙋите, стоите въ вѣрѣ, мꙋжаитесѧ, оутвержаитесѧ. всѧ вамъ любовїю да бываютъ. молю же вы братїе, вѣсте домъ стефаниновъ, {и фꙋртꙋнатовъ}[3], ıако еста начатокъ ахаїи, и въ слꙋженїе стым оучиниша себе. да и вы повинꙋитесѧ таковымъ, и всѧкомꙋ спосп҄ѣшествꙋющꙋ и трꙋжающꙋсѧ· (възрадовах)[4] же сѧ о пришествїи стефаниновѣ, и фꙋртꙋнатовѣ, и аханковѣ. ıако ваше лишенїе сїи исполниша. покоиша бо мои дхъ и вашъ. познаваите оубо таковыѧ. цѣлꙋю вы цркви

кри ѕі
в кри гі
а петр е

(въсточныѧ)[5]. цѣлꙋю вы ѡ гдѣ много (акилла)[6] и [прискилла][7], съ домашнею ихъ црковїю. цѣлꙋютъ вы братїѧ всѧ. *цѣлꙋйте дрꙋгъ дрꙋга лобзанїемъ стымъ. цѣлованїе моею рꙋкою павлею. иже не любитъ га (іса), да бꙋдетъ проклѧтъ. маранада. блгть га (нашего) іс [ха][8] с вами, (и) любы моѧ съ всѣми вами, ѡ хѣ ісѣ [аминь][9].

Прискилла з їхною домашньою церквою. **20** Вас здоровлять всі брати. *Здоровіть один одного святим поцілунком. **21** Поздоровлення моєю, Павловою рукою. **22** Хто не любить Господа Ісуса, хай буде проклятий. Марана та! **23** Ласка нашого Господа Ісуса Христа з вами **24** і моя любов з усіма вами в Христі Ісусі. Амінь.

рим. 16
кор2. 13
пет1. 5

Конецъ коринѳскомꙋ первомꙋ посланїю.
Имать в себѣ гла, ѕі,
а зача црковныхъ, мз.

Кінець Першого Послання до Коринтян.
Має в собі 16 глав
та 47 церковних початки.

Сказанїе еже къ коринѳомъ посланїе стго апла павла, в е.

Сїе посылаетъ ѿ македонїи. вина же посланїю сїе есть. прїемше коринѳане первое посланїе, оумилишасѧ о грѣсѣ прїимшаго мачехꙋ свою, и ѡскорбишасѧ ꙗко презрѣвше сицевое прегрѣшенїе. Такожде прельщахꙋсѧ ѿ нѣкихъ, творѧщихъ извѣты на ꙗко присѣдѣти писмени законномꙋ. и неполезнꙋ мнѣти ꙗже ѿ ха блгть. и паче внимахꙋ в лице хвалѧщимсѧ. Бѣахꙋ же и ꙗже къ стымъ млтыни добрѣ пекꙋщесѧ. къ симъ оубо пишетъ. и первѣе оубо хвалитъ ихъ ѿринꙋвши беззаконновавшего. таже оутѣшивъ и, и оучитъ, раскаѧвшагосѧ ѻного прїимати. оучит же и ѡ законѣ, раздѣлѧѧ писма, и сказꙋетъ, ꙗко не подобаетъ прїимати точїю писма законное. но в самомъ писмени скрытый испытовати разꙋмъ, не точїю бо глы есть законъ, но въ глемыхъ и оумъ дха есть. таже оучитъ. ꙗко хꙋ пришедшꙋ, новъ законъ бысть, и не подобаетъ по ветхомꙋ жити, но ꙗкоже в новѣй твари по всемꙋ ѡбновлѧтисѧ. и празднꙋ прочее быти ѡбрѣзанїю. хвалит же ихъ и ѡ слꙋженїи къ стымъ, и повелѣваетъ и наипаче оумножити е. оукарѧѧ же в лице хвалѧщихсѧ, исчитаетъ всѧ елика пострада ха ради. и видѣнїѧ же сказꙋетъ ꙗже видѣ, и еже в раи и до третїагѡ нбси въсхищенїе. таже завѣщаваетъ не съгрѣшати, и съгрѣшающимъ каѧтисѧ. и сице съ блгодаренїемъ скончаваетъ посланїе.

Розповідь про 2-е Послання святого апостола Павла до Коринтян.

Це *послання* він посилає з Македонії. Причина ж послання є така. Коринтяни, одержавши перше послання, покаялися за гріх того, що взяв свою мачуху, і були засмучені, тому що не звернули увагу на такий гріх. Також вони були обмануті деякими, щоб віддатися писанню Закону і некорисною вважати ласку, що від Христа, і вони радше зважали на тих, що хвалилися в обличчя. Були ж і такі, які добре дбали про милостиню для святих. До цих він пише, і найперше, отже, їх хвалить *за те*, що вони відкинули того, що вчинив беззаконня, і потішивши їх, і навчає прийняти того, що покаявся. Навчає ж і про Закон, розділяючи писання, і вказує, що не лише треба приймати письмо Закону, але і в самому письмі досліджувати скрите розуміння, бо Закон не тільки у словах, але в тому, що говориться, є і розум Духа. Тоді навчає, що як Христос прийшов, настав новий Закон. І не годится жити по-старому, але в усьому обновлятися, так як у новому творінні, і що вже безсильним є обрізання. Він же їх хвалить і про службу відносно святих і наказує їм ще більше її помножити. А докоряючи тим, що хваляться в лице, перечислює все, що він потерпів задля Христа. І він розказує про видіння, які він побачив, і піднесення до раю, і до третього неба. Тоді завіщає не грішити, і тим, що грішать, каятися. І так з подякою закінчує послання.

Інша розповідь.

Все слово в цьому посланні є про себе і про коринтян та про фальшивих апостолів. І з цієї причини він переходить *говорити* про те, що відноситься до божої ласки, і про добре життя, за доброю совістю і духовними подвигами, а не за грошолюбством, і чесноту давання, і про лукавство та гордість фальшивих апостолів.

Иное сказание.

Все слово есть в послании семъ о себѣ, и о коринѳянехъ, и о лжихъ апостолѣхъ. и ѿ сея вины преходитъ въ яже о благодати божiи. и о добромъ жительствѣ, по добрѣи совѣсти. и подвизѣхъ духовныхъ· И не сребролюбiю. и о подателнѣи добродѣтели. и о лукавствѣ и гордости лжихъ апостоловъ·

До Коринтян 2-е Послання святого апостола Павла

К коринѳомъ послание святого апостола павла в е

Глава 1, *поч. 167*

1 Павло, з божої волі посланець Ісуса Христа, і брат Тимотей – Божій церкві, що є в Коринті, з усіма святими, що є в усій Ахаї. **2** Вам ласка і мир від нашого Бога-Батька і Господа Ісуса Христа. *поч.*

еф. 2
пет1. 1

3 *Благословенний Бог і Батько нашого Господа Ісуса Христа, Батько милосердя і Бог усякої потіхи, **4** що нас потішає в усякій нашій скорботі, щоб ми могли потішити тих, що є в усякій скорботі, потіхою, якою самі потішаємося від Бога. **5** Тому що так як надмірними є в нас Христові терпіння, так і Христом надмірною є і наша потіха, **6** коли ж журимося про вашу потіху і спасіння, що діються в терпеливості його терпінь, якими ми і терпимо. **7** І наша надія про вас певна, коли ж потішаємося вашою утіхою і спасінням, знаючи, що тому що так як ви є спільниками у наших терпіннях, так і в потісі. *поч. 168*

8 Брати, не хочемо, щоб ви не знали про наш смуток, що стався нам в Азії, бо ми дуже обтяжилися, і понад силу, так що ми не надіялися й жити. **9** Але ми самі в собі мали засуд смерті, щоб ми не надіялися на себе, але на Бога, який підносить мертвих, **10** який визволив нас і визволяє від такої великої смерті. На Нього ми й поклали надію, що ще визволить, **11** як і ви помагаєте молитвою за нас, щоб той дар, що у нас, від багатьох осіб, численними приносилася за вас подяка. *поч. 169*

12 Бо ця наша похвала є: свідчення нашої совісті, що в простоті і бо-

Глава, а· за, рзз·

Павелъ посланникъ (Iс Хвъ)[1], волею божiею, и тимоѳей братъ, церкви божiи, сущей въ коринѳѣ, съ святыми всѣми сущими въ всей ахаiи. благодать вамъ и миръ ѿ бога ѿца нашего, и господа Iс Ха· за·

ефс в
а петр а

*Благословенъ богъ, и ѿцъ господа нашего Iс Ха ѿцъ щедротамъ, и богъ всякоя утѣхи, утѣшаяи насъ о всякои скорби нашеи, яко възмощи намъ утѣшити сущаа въ всякои скорби, утѣшенiемъ, имже утѣшаемся сами ѿ бога. занѐ якоже избыточьствуютъ страданiа Хва в насъ, тако (и) Хмъ избыточьствуетъ и утѣшенiе наше, аще ли же скорбимъ о вашемъ утѣшенiи и спасенiи, [дѣиствующiися въ терпѣнiи того страданiи, имиже и мы страждемъ· И упованiе наше извѣстно о васъ. аще ли утѣшаемся о вашемъ утѣшенiи и спасенiи][2]. вѣдаще занѐ яко общьницы есте страстемъ (нашимъ), такожде и утѣшенiю· за, рзи·

Не (-)[3] хощемъ васъ (братiе невѣдѣти)[4] о скорби нашеи, бывшеи [намъ][5] въ асiи, яко по премногу (и) паче силы отягътихомся, яко не надѣятися намъ и жити. но сами в себѣ осужденiе смрти имѣхомъ, да не надѣющеся будемъ на ся, но на бога въставляющаго мртвыа, иже ѿ толь великiа смрти избавил ны есть и избавляетъ. воньже (и) уповахомъ, яко и ещѐ избавитъ, поспѣшающимъ и вамъ по насъ млтвою, да ѿ многъ лицъ, еже в насъ дарованiе, многими благодарится о васъ· за, рѳ·

Похваленiе бо наше, сiе есть, свѣдѣтельство совѣсти нашеа, яко въ простотѣ и чисто-

тѣ бж҃їи а не въ мꙋдрости плотьстѣи, но бл҃гтїю бж҃їею жихомъ въ мирѣ, множае же оу васъ· Не инаа бо пишемъ вам, но ꙗже чтете и разꙋмѣваете, оуповаю же ꙗко (и) до конца оуразꙋмѣете ꙗкоже и разꙋмѣсте насъ ѿ части, ꙗко похваленїе вамъ есмы, ꙗкоже и вы намъ, въ дн҃ь г҃а нашего і҃с (х҃а). и симъ оупованїемъ хотѣхъ (къ ва прїити преж҃е)[6] да вторꙋю бл҃гть имате, и вами проити въ македонїю, и паки ѿ македонїи прїити к вамъ, и вами проводитисѧ въ іоудею. сїе (хотѧ еда что оубо)[7] легкостою дѣа: или ꙗже съвѣщаваю, по плоти съвѣщаваю: да бꙋдет оу мене, еже, ей, ей. и еже, ни, ни. вѣренъ же б҃ъ, ꙗко слово наше еже къ вамъ, не [бысть][8] ей, и ни, ибо бж҃їи сн҃ъ і҃с х҃с, иже оу ва нами проповѣданыи. мною и силꙋаномъ, и тимодеомъ, не бысть ей, и ни, но (в немъ само, ей)[9] бысть. елика бо обѣтованїѧ бж҃їа, въ томъ ей, [и въ то][10] аминь, къ б҃ꙋ славѣ нами· за҃, ро҃·

Извѣствꙋаи же насъ с вами въ х҃а, и помазавыи насъ б҃ъ, иже и запечатлѣвыи насъ, и давыи обрꙋченїе д҃ха въ ср҃ца наша. а же свѣдѣтелѧ б҃а призываю. на мою дш҃ꙋ, ꙗко щадѧ васъ ктомꙋ не прїидохъ въ коринд҃ не ꙗко обладаемъ (вѣрѣ вашеи)[11], но (ꙗко) споспѣшницы есмы (вашеи радости)[12]. вѣрою бо стоите·

жій чистоті, а не в тілесній мудрості, що божою ласкою ми жили в світі, особливо ж у вас. **13** Бо не пишемо вам інше, але те, що ви читаєте і пізнали. Надіюся ж, що і вповні зрозумієте, **14** так як і ви нас частково зрозуміли, бо ми є вам похвалою, так як і ви нам в день нашого Господа Ісуса Христа. **15** І цією надією я бажав раніше до вас прийти, щоб ви мали другу ласку, **16** і через вас перейти до Македонії, і знову з Македонії прийти до вас, і вами супроводитися до Юдеї. **17** Чи ж, бажаючи це, отже, я зробив щось легкодушно? Або, що задумую, чи за тілом задумую? Щоб у мене було те, що так, – так і те, що ні, – ні. **18** Вірний Бог, що те наше слово, щодо вас, не було так і ні, **19** бо Божий Син Ісус Христос, що між вами *і* нами проповідуваний мною, і Силуаном, і Тимотеєм, не був так і ні, але в ньому самому було – так. **20** Адже скільки божих обітниць в тому так і в тому амінь для Бога нами на славу. *поч. 170*

21 Хто ж нас запевняє з вами в Христі, і нас помазав Бог, **22** який і поклав печать на нас і дав запоруку Духа у наших серцях. **23** Я ж як свідка прикликаю Бога на мою душу, що вас щадячи, я більше не прийшов до Коринту, **24** не наче пануючи над вашою вірою, але тому що ми є помічниками вашої радості, бо стоїте вірою.

Гл҃а, в҃·

Сꙋдих же въ себѣ сїе, не паки скорбїю къ вамъ прїити. аще бо азъ скорбь творю ва то кто [есть][1] веселѧаи мѧ, точїю прїемлѧаи скорбь ѿ мене: {ибо}[2] [писахъ вамъ сїе исто︮е︯][3], да не пришед҃ скорбь {на скорбь}[4] прїимꙋ, ѿ нихже подобает ми сѧ радовати. надѣѧсѧ на всѧ вы· за҃, роа҃·

Ꙗко моѧ радость всѣмъ вамъ есть. ѿ (печали бо многїѧ)[5] и тꙋги ср҃ца, написахъ вамъ, многими слезами, не ꙗко да оскорбитесѧ, но любовь да познаете, юже имамъ изобилно къ вамъ· Аще ли же кто оскорбилъ (мене), не мене оскорби, но ѿ части да не отѧгчю всѣ ва. довольно (бо) таковомꙋ запрещенїе сїе еже ѿ многи҃, тѣмже сꙋпротивное паче вамъ даровати и оутѣшити, да не како многою скорбїю пожертъ бꙋдетъ таковыи. тѣмже молю вы, оутвердите к немꙋ любовь. на се бо и писахъ, да разꙋмѣю искꙋсство ваше, аще въ всемъ послꙋшливи есте. *емꙋже (аще) что дарꙋете, и азъ. ибо (и) аз аще что подахъ, емꙋже подахъ, васъ ради о лицѣ (і҃с)

а҃ петр҃ в҃

Глава 2

1 Я ж у собі це рішив, щоб знову не прийти до вас з прикрістю. **2** Бо якщо я роблю вам прикрість, то хто є той, що мене веселить, хіба тільки той одержує від мене прикрість? **3** Бо я вам написав саме це, щоб, прийшовши, я не одержав смуток за смутком від тих, від яких мені належиться радіти, надіючись на всіх вас, *поч. 171*

бо моя радість є для вас усіх. **4** Адже я вам написав від великого смутку і туги серця, з багатьма слізьми, не щоб ви засмутилися, але щоб ви пізнали любов, яку маю до вас понад міру. **5** Якщо ж хтось мене засмутив, він засмутив не мене, але частково, щоб я не переборщив, – вас усіх. **6** Досить же такому ця кара, що від багатьох. **7** Тому навпаки вам радше *потрібно* вибачати і потішати, щоб часом такий не був охоплений великим смутком. **8** Тому благаю вас, скріпіть до нього любов. **9** Бо на це я і написав, щоб пізнати вашу досвідченість, чи ви в усьому є послушні. **10** *Кому лиш щось даруєте, і я, бо і якщо я щось подарував, кому подарував, – задля вас перед лицем Ісуса

пет1. 2

Христа, **11** щоб ми не були оскаржені сатаною, бо нам не є невідомі його задуми. **12** Прийшовши ж до Троади на Христове благовістя, і хоч мені були відкриті великі двері в Господі, **13** я не мав спокою для мого духа, як я не знайшов Тита, мого брата, але попрощавшись з ними, я вийшов до Македонії. *поч. 172*

хвѣ, да не ѡбидими будемъ ѿ сатаны, не (неразумѣваемъ бо умышленіа его)[6]. Пришедъ же въ троаду, въ благовѣстіе хво и двери ѿверзенѣ ми бывши (велицѣи) ѡ гѣ, не имѣхъ покоѧ духу моему, не ѡбрѣтшу ми тита брата моего, но ѿрекса имъ. изыдохъ въ македонію. зач. рѡв.

14 Подяка ж Богові, який завжди виявляє нас в Христі Ісусі і нами виявляє на кожному місці пахощі його розуму, **15** Бо ми є Бога милим запахом Христові і між тими, що спасаються, і між тими, що гинуть. **16** Отже, для одних запахом смерті – на смерть, а для інших запахом життя – на життя. І до цього хто здатний? **17** Адже ми не є такими як ті численні, що нечисто проповідують боже слово, але наче від чистоти, але наче від Бога говоримо перед Богом в Христі.

Бгу же благодареніе, иже всегда ꙗвлѧющу насъ ѡ хѣ (ісѣ), и воню разума его ꙗвлѧющу нами въ всѧком мѣсте. ꙗко ху благоуханіе есмы бви, и въ спсаемыхъ и в погибающихсѧ. ѡвѣмъ убо вонѧ смртнаѧ, въ смрть. ѡвѣм же вонѧ животнаа въ живо. и къ симъ кто доволенъ; нѣсмы бо ꙗкоже мноѕіи нечисто проповѣдующе слово бжіе, но ꙗко ѿ чистоты, но ꙗкоже ѿ бга, прѧмо бу ѡ хѣ глемъ.

Глава 3

Глава, г.

1 Починаємо ж знову говорити вам те, що про нас самих. Але чи потребуємо, так як деякі, рекомендаційних послань до вас або від вас рекомендацій? **2** Адже ви є нашим посланням, написаним в наших серцях, що пізнається і читається всіма людьми, **3** що виявляєтеся такими, якими ви є, посланням Христовим, обслуженим нами, написаним не чорнилом, але Духом живого Бога не на камінних таблицях, але на тілесних таблицях сердець. *поч. 173*

Начинаем (же) паки (ꙗже ѡ) насъ самѣхъ извѣщавати (вамъ), или требуем ꙗкоже нѣцыи извѣщавателныхъ посланіи къ вамъ, или ѿ васъ [извѣстителныхъ][1]; посланіе (бо) наше вы есте, написано въ срцыхъ нашихъ, знаемо и прочитаемо ѿ всѣхъ чловѣкъ, ꙗвлѧеми ꙗко есте посланіе хво, служено нами, написано не чернилом, но духомъ ба жива, не на скрижалѣх каменыхъ, но на скрижалехъ срцъ плотѧнъ. зач. рѡг.

4 Маємо ж таку надію через Христа до Бога **5** не тому що ми є самодостатніми, *щоб* від себе щось подумати, наче від себе, але наша спроможність від Бога, **6** який і дав нам стати служителями Нового Завіту, – не письмом, але духом; бо письмо вбиває, а дух оживляє. **7** Якщо ж служіння смерті, зображене письмом в камені, було на славу, так що ізраїльські сини не могли дивитися на Мойсеєве лице через славу його лиця, яка минає, **8** хіба не набагато більше служіння Духа буде у славі? **9** Бо якщо служба осуду є славою, *то* набагато більше служба справедливості виявиться в славі. **10** Бо прославлене в цій частині не прославилося через надмірну славу. **11** Бо якщо те, що минає, є славою, набагато більше те, що залишається в славі. *поч. 174*

Надѣѧніе же таково имамы хмъ къ бу, не ꙗко (доволни есмы ѿ себе)[2] помыслити что ꙗко ѿ себе, но довольство наше ѿ бга. иже и удоволи насъ служителе (быти) нову завѣту; не писмене, но духу. писмѧ бо убиваетъ, а духъ живитъ. аще ли служеніе смрти писмены ѡбразовано [въ][3] камени бысть въ славу, ꙗко не мощи взирати снѡмъ ізлевомъ на лице мѡѵсеѡво, славы ради лица его престающіѧ. како не множае паче служеніе духа будетъ въ славѣ; аще бо служеніе ѡсужденіѧ, слава. ѡ много паче избыточьствитъ служеніе правды [въ][4] славѣ. ибо не прослависѧ прославленое въ (части сеи)[5], за превосходѧщую славу. аще бо престающе славою. ѡ много паче пребывающе въ славѣ. зач. рѡд.

моӣ4. 34

12 Отже, маючи таку надію, діємо великою відвагою. **13** *І не як Мойсей, кладучи покривало на своє лице, тому що ізраїльські сини не могли дивитися на кінець того, що минає. **14** Але їхні думки осліпли, бо аж до цього дня те саме покривало залишається, не відкриваючись в читанні Старого Завіту, бо завершуються в Христі.

Имуще убо таково упованіе, многимъ дерзновеніемъ дѣиствуем, *и не ꙗкоже мѡѵсеи полагаше покрывало на лицы своемъ, за еже не мощи възирати снѡмъ ізлевомъ на конец престающаго. но ѡслѣпишасѧ помышленіѧ ихъ. даже бо до сего дне тоже покрывало въ чтеніи ветхаго завѣта пребываетъ не ѿкрываѧ-

д мо лд

сѧ, занѐ ѡ҆ хрⷭ҇тѣ̀ престае́тъ. но да́же до дне́сь внегда̀ чте́тсѧ мѡѷсе́й, покрыва́ло на срⷣцы и҆́хъ лежи́тъ. внегда́ же ѡ҆братѧ́тсѧ ко гдⷭ҇ꙋ, взе́млетсѧ покрыва́ло. *Гдⷭ҇ь же дх҃ъ є҆́сть. а҆ и҆дѣ́же дх҃ъ гдⷭ҇нь, [тꙋ]6 свобода̀. мы же всѝ ѿкрове́немъ лице́мъ сла́вꙋ гдⷭ҇ню взира́юще, въ то́йже ѡ҆́бразъ преѡбразꙋ́емсѧ ѿ сла́вы въ сла́вꙋ, ꙗ҆́коже ѿ гдⷭ҇нѧ дх҃а·

і҆ѡа҃ д҃

15 Адже ж до сьогодні, коли читається Мойсей, покривало лежить на їхньому серці. 16 Коли ж вони навернуться до Господа, покривало забереться. 17 *Господь же є Духом, а де Господній Дух, там свобода. 18 Ми ж всі, дивлячись на господню славу з відкритим лицем, перетворюємося в той самий образ від слави в славу, наче від Господнього Духа.

ів. 4

Гла҃, д҃. за҃, рое҃·

Сего̀ ра́ди и҆мꙋ́ще слꙋже́нїе се̑ ꙗ҆́коже поми́лованѝ бы́хомъ да не стꙋжа́емъ си, но ѿрекохо́мсѧ дѣ́лесъ та́йныхъ сра́мныѧ. не (въ лꙋка́вствїи хо́дѧще)7, ни льстѧ́ще слове́се бж҃їѧ, но ꙗ҆вле́нїемъ и҆́стины представлѧ́юще себѐ ко всѧ́кой со́вѣсти чл҃че́стѣй прⷣѐ бг҃омъ· А҆́ще ли же (-)1 є҆́сть покрове́нно бл҃говѣствова́нїе на́ше, въ гибнꙋ́щихъ є҆́сть покрове́но, въ ни́хже бг҃ъ вѣ́ка сего̀ ѡ҆слѣпѝ ра́зꙋмы невѣ́рныхъ, во є҆́же не возсїѧ́ти [и҆̀мъ]2 свѣ́тꙋ бл҃говѣствова́нїѧ сла́вы хрⷭ҇то́вы, и҆́же є҆́сть ѡ҆́бразъ бг҃а (неви́димаго). не себѐ бо проповѣ́даемъ, но [хрⷭ҇та̀ і҆и҃са]3 гдⷭ҇а, себѐ же са́мыхъ, рабы̀ ва́мъ, і҆и҃са (гдⷭ҇а) ра́ди· за҃, рѕ҃·

Глава 4, *поч. 175*

1 Задля цього, маючи цю службу, ми були так як помилувані, щоб ми собі не дорікали, 2 але відреклися таємних ганебних діл, не ходячи в лукавстві і не обманюючи боже слово, але появою правди, що ставить себе перед всякою людською совістю перед Богом. 3 Якщо ж наше благовістя є закритим, воно є закритим для тих, що гинуть, 4 в яких бог цього віку засліпив розуми невірних, щоб їм не засяяло світло благовістя Христової слави, що є образом невидимого Бога. 5 Бо ми не проповідуємо себе, але Христа Ісуса – Господа, себе ж самих як ваших рабів задля Господа Ісуса.
поч. 176

а҃ мѡ҃ а҃

*Ꙗ҆́коже бг҃ъ реки́й и҆з̾ тмы̀ свѣ́тꙋ возсїѧ́ти, и҆́же возсїѧ̀ въ срⷣцахъ на́шихъ, къ просвѣще́нїю ра́зꙋма сла́вы бж҃їѧ, ѡ҆ лицы̀ і҆и҃с хрⷭ҇тѣ̀· И҆́мамы же сокро́вище сїѐ въ скꙋде́льныхъ сосꙋ́дѣхъ, да премно́жество си́лы бꙋ́детъ бж҃їѧ, а҆ не ѿ на́съ. Въ все́мъ скорбѧ́ще, но не стꙋжа́юще си. недоꙋмѣ́ваеми, но не ѿчаѧва́еми. гони́ми, но не ѡ҆ставлѧ́еми. низлага́еми но не погиба́юще. всегда̀ мертво́сть (гдⷭ҇а) і҆и҃са въ тѣлѣ̀ носѧ́ще, да и҆ живо́тъ і҆и҃совъ въ тѣлѣ̀ на́шемъ ꙗ҆ви́тсѧ· При́сно бо мы̀ живі́и въ сме́рть преда́емсѧ і҆и҃са ра́ди, да и҆ живо́тъ і҆и҃совъ ꙗ҆ви́тсѧ въ мертве́ннѣй пло́ти на́шей· Тѣ́мже сме́рть (ᲂу҆́бо) въ на́съ дѣ́йствꙋетсѧ, а҆ живо́тъ въ ва́съ· за҃, рз҃·

6 *Оскільки Бог, що сказав, щоб з темряви засяяло світло, Він засяяв у наших серцях на просвічення пізнання Божої слави в особі Ісуса Христа. 7 А цей скарб ми маємо в череп’яних посудинах, щоб надмір був божої сили, а не від нас. 8 В усьому терплячи, але не дорікаючи собі, прибиті, але не без надії, 9 переслідувані, але не покинуті, повалені, але не гинучи, 10 завжди мертвість Господа Ісуса носячи в тілі, щоб і життя Ісусове об’явилося у нашому тілі. 11 Бо ми, живі, завжди видаємо себе на смерть задля Ісуса, щоб і життя Ісуса з’явилося у нашому смертному тілі. 12 Тому, отже, смерть діє в нас, а життя – у вас.
поч. 177

мой1. 1

ѱа҃ло рєі

И҆мꙋ́ще же то́йже дх҃ъ вѣ́ры, по пи́санномꙋ, *вѣ́ровахъ, тѣ́мже {и҆}4 возглаго́лахъ, и҆ мы̀ вѣ́рꙋемъ, тѣ́мже и҆ гл҃емъ· вѣ́дѧще ꙗ҆́кѡ воздви́гїй гдⷭ҇а і҆и҃са, и҆ на́съ со і҆и҃сомъ воздви́гнетъ, и҆ предпоста́витъ съ ва́ми· всѧ̑ бо ва́съ ра́ди, да бл҃года́ть ᲂу҆мно́жившисѧ, мно́жайшими бл҃годаре́нїе и҆збы́точествꙋетъ въ сла́вꙋ бж҃їю· Тѣ́мже не стꙋжа́емъ си. но а҆́ще и҆ внѣ́шнїй на́шъ чл҃къ тлѣ́етъ, но внꙋ́треннїй на́шъ ѡ҆бновлѧ́етсѧ по всѧ̑ дни̑· Є҆́же бо нн҃ѣ легко́е печа́ли на́шеѧ. по преᲂу҆множе́нїю въ преспѣѧ́нїе, (тѧго́тꙋ вѣ́чныѧ сла́вы)5 содѣ́ловаетъ на́мъ, не смотрѧ́ющимъ на̀ ви́димаѧ, но неви́димаѧ. ви́димаѧ бо време́нна, неви́димаѧ же вѣ́чна·

13 А маючи той самий дух віри, згідно з написаним: *Я повірив і тому заговорив, – і ми віримо, тому й говоримо, 14 знаючи, що Той, що підняв Господа Ісуса, і нас підніме з Ісусом та поставить з вами. 15 Бо все задля вас, щоб коли помножиться ласка, вона щедро принесла подяку багатьма на Божу славу. 16 Тому не дорікаймо собі. Хоча і наша зовнішня людина тліє, але наша внутрішня *людина* обновлюється кожного дня. 17 Бо теперішній наш легкий смуток, з надміру в надмір, робить вагому вічну славу нам, 18 адже не дивимося на видиме, але на невидиме, бо видиме – дочасне, а невидиме – вічне.

пс. 115

Глава 5

1 Бо знаємо, що коли зруйнується наш земний дім тіла, маємо будову від Бога, нерукотворний дім, вічний на небі. **2** Бо задля цього зітхаємо, бажаючи зодягнутися в наше небесне помешкання, **3** щоб, хоч і зодягнувшись, ми не знайшлися нагими. **4** Бо ми, що є в цьому тілі, обтяжені зітхаємо, тому що ми не хочемо роздягнутися, але зодягнутися, щоб мертве було охоплене життям. **5** А Той, що нас створив саме на це, – Бог. Він і дав нам запоруку Духа. **6** Отже, завжди маючи сміливість і знаючи, що живучи в тілі, відходимо від Бога, **7** бо ходимо вірою, а не образом, **8** маємо ж сміливість і маємо добру волю радше відійти від тіла і піти до Бога. **9** Тому і стараймося чесною любов'ю – чи входячи чи відходячи – Йому бути добревгодними, *поч. 179*

Гл҃а, е҃· за҃, роі҃·

Вѣмы бо ꙗко аще земнаꙗ наша храмина тѣла разорится, създанїе ѿ б҃га имамы, храминꙋ нерꙋкотворенꙋ, вѣчнꙋ на н҃бсѣхъ. Ибо о семъ въздыхаемь, въ жилище наше н҃бное облещися желающе, аще и облекшеся, не нази обрящеся. Ибо сꙋщїи въ тѣле {семъ}[1] въздыхаемъ отѧгъчаеми· Понеже не хощеⷨ съвлещися но пооблещися, да пожерто бꙋдетъ мертвеное животомъ· Сътворивыи же насъ в сїе се истое, б҃ъ, иже [и][2] дастъ намъ обрꙋченїе д҃ха· дерзающе ꙋбо всегда, и вѣдаще ꙗко живꙋще в тѣлѣ. ѿходимъ ѿ (б҃а)[3]. вѣрою бо ходиⷨ, а не образомъ. дерзаемъ же, и бл҃аговолимъ паче ѿити ѿ тѣла, и внити къ (б҃ꙋ)[4]· Тѣмже и чⷭ҇тною любовїю тщимсѧ, аще входѧще, аще ли ѿходѧще, бл҃агоꙋгодни емꙋ быти· за҃, род҃·

10 бо нам усім треба з'явитися перед Христовим судом, щоб кожний одержав те, що зробив з тілом: або добро, або зло. **11** Знаючи, отже, господній страх, переконуємо людей, а виявляємо себе Богові, надіємося ж, що й у вашому сумлінні ми є явними. **12** Бо знову ми себе не хвалимо перед вами, але даємо вам нагоду похвалитися нами, щоб ви мали для тих, що хваляться лицем, а не серцем. **13** Бо якщо ми стали безумними, – *то* для Бога; якщо добре думаємо, – *то* для вас. **14** Адже нас держить божа любов, що це судили: що коли один помер за всіх, то, отже, всі померли. *поч.180*

Всѣмъ бо (ꙗвитисѧ намъ)[5] подобаетъ прⷣе сꙋдищемъ х҃вымъ· да прїимеⷮ кождо ꙗже с тѣломъ, (-)[6] сътвѣла, или бл҃га, или зла· Вѣдѧще ꙋбо страⷯ г҃нь. ч҃лкы ꙋвѣщаваемъ, б҃гови же ꙗвлени быхомъ· Ꙋповаем же и в совѣстехъ вашихъ ꙗвлени есме. не паки [бо][7] себе хвалимъ прⷣе вами, но винꙋ даемъ вамъ похваленїю по наⷭ, да имате къ хвалѧщимсѧ в лице а не вⷱ срⷣцы. аще бо изꙋмихомсѧ, б҃ви. аще ли добрѣ мыслимъ, вамъ. Ибо любы (б҃жїѧ)[8] съдержитъ нас, сꙋдⷲьшихъ сїе, ꙗко {аще}[9] единъ по всѣхъ ꙋмре, то ꙋбо вси ꙋмроша· за҃, рп҃·

15 Бо і Христос помер за всіх, щоб ті, що живуть, більше не жили для себе, але для Того, що помер за них і воскрес. **16** Тому і ми відтепер не знаємо ні одного за тілом, хоч же і пізнали Христа за тілом, але тепер більше не пізнаємо. **17** Тому, якщо щось у Христі, воно нове творіння, давнє минуло, – ось все стало новим. **18** Все ж від Бога, що примирив нас Собі через Ісуса Христа і що дав нам службу примирення. **19** Тому що Бог був у Христі, примирюючи з Собою ввесь світ, незважаючи ради Нього на їхні гріхи і поклавши в нас слово примирення. **20** Отже, через Христа благаємо, наче благає Бог через нас. Благаємо, отже, через Христа: примиріться з Богом! **21** Бо Той гріхом зробив Того, що не пізнав за нас гріха, щоб ми в Ньому стали божою справедливістю.

(Ибо) и (х҃с) за всѧ ꙋмре, да живꙋщеи не ктомꙋ себѣ живꙋтъ. но ꙋмершемꙋ за ниⷯ и въскресшемꙋ· Тѣмже (и) мы ѿ нн҃ѣ ни единаго вѣмы по плоти. [аще ли же и][10] разꙋмѣхом по плоти х҃а, но нн҃ѣ ктомꙋ не разꙋмѣемъ. тѣмже аще кая о х҃ѣ, нова тварь. древнѧя мимоидоша, се быша {всѧ нова}[11]· Всѧческа же ѿ б҃га, примиришаго наⷭ себѣ (і҃с) х҃мъ, и давшаго наⷨ слꙋженїе примиренїѧ. зане (б҃ъ бѣ)[12] о х҃ѣ (весь) миръ примирѧя себѣ. не вмѣнивъ тѣмъ съгрѣшенїѧ ихъ, и положивъ в насъ слово примиренїя. по х҃ѣ ꙋбо молимъ, ꙗко б҃ꙋ молѧщꙋ нами. молимъсѧ (ꙋбо) по х҃ѣ, примиритесѧ съ б҃гомъ. иже бо не вѣдѣвшаго грѣха. по насъ грѣхъ сътвори, да мы бꙋдемъ правда б҃жїѧ о немъ·

Гл҃а, ѕ҃. за҃, рпа҃.

Споспѣшествꙋюще же (-)[1] молимъ, не вотще бл҃годать бж҃їю прїѧти вамъ. Глаголетъ бо, *въ время прїѧтно послꙋшахъ тебе, и въ дн҃ь сп҃сенїѧ помогохъ ти. Се нн҃ѣ время бл҃гопрїѧтно, се нн҃ѣ дн҃ь сп҃сенїѧ. ни единo ни в чемже дающе претыканїе, да (слꙋженїе беспорочно бꙋдетъ)[2], *но во всемъ представлѧюще себе ꙗкоже бж҃їѧ слꙋги, в терпѣнїи мнозѣ, въ скорбѣхъ, въ бѣдахъ, въ тѣснотахъ, въ ранахъ, въ темницахъ, въ нестроенїихъ, въ трꙋдѣхъ, въ бдѣнїихъ, въ пощенїихъ, въ очищенїихъ, въ разꙋмѣ, въ долготерпѣнїи, въ бл҃гости, въ дс҃ѣ ст҃ѣ, въ любви нелицемѣрне въ словеси истиннѣ, въ силѣ бж҃їи, орꙋжїи правды десными и шꙋими, славою и бесчестїемъ, гажденїемъ, и бл҃гохваленїемъ, ꙗко лестцы и истинни, ꙗко незнаеми, и познаваеми, ꙗко ꙋмирающе, и се живи есми, ꙗко наказаеми, а не ꙋмерщвлѧеми. Ꙗко скорбѧще, присно же радꙋющесѧ. ꙗко нищи, а многихъ богатѧще. ꙗко ничесоже имꙋще, а всѧ съдръжаще. за҃, рпв҃.

Ꙋста наша ѿверзошасѧ къ вамъ, коринѳане. ср҃це наше распространисѧ. Не тѣсно вмѣщаетесѧ въ насъ, ꙋтѣснѧете же сѧ въ ꙋтробахъ вашихъ. Тожде възмездїе ꙗкоже чадомъ гл҃ю. распространитесѧ и вы. (*и) не бываите ꙋдобь преложени къ иномꙋ ꙗрмꙋ, ꙗкоже невѣрнїи. кое бо причастїе правдѣ къ беззаконїю; или кое общенїе свѣтꙋ къ тмѣ; кое же съгласїе хв҃и, съ велїаромъ; или каѧ часть вѣрнꙋ съ невѣрными; (или)[3] кое сложенїе цр҃кви бж҃їи съ идолы; за҃, рпв҃.

[*вы бо есте цр҃кви б҃а][4] жива, ꙗкоже рече б҃ъ, *ꙗко вселюсѧ в нихъ, и похожꙋ, и бꙋдꙋ имъ б҃ъ, и тїи бꙋдꙋтъ мнѣ людїе. *Тѣмже изыдѣте ѿ среды ихъ, и ѿлꙋчитесѧ, глаголетъ г҃ь, *и нечистотѣ не прикасаитесѧ, и азъ прїимꙋ вы, и бꙋдꙋ вамъ въ ѿц҃ъ, и вы бꙋдете мнѣ въ с҃ны и дщери, глаголетъ г҃ь вседержитель.

(исаїа мд; а҃ кор д҃; сира гі; а҃ кор г҃ и ѕ҃; г҃ мо кв; исаїа нв; іерем ла)

Глава 6, *поч. 181*

1 Співпрацюючи ж, благаємо, щоб ви не надармо одержали божу ласку. **2** Бо говорить: *У догідний час Я тебе вислухав, і в день спасіння Я тобі допоміг. Ось тепер – догідний час. Ось тепер – день спасіння. **3** Хай служіння буде непорочним, не даючи ніякого спотикання в нічому, **4** *але в усьому виявляючи себе як божих слуг: у великій терпеливості, в смутках, в бідах, в пригніченнях, **5** в ранах, у в’язницях, в заколотах, в трудноцах, в чуваннях, в постах, **6** в очищеннях, в знанні, в терпеливості, в доброті, у Святім Дусі, в нелицемірній любові, **7** у слові правди, у божій силі, зброєю справедливості в правицях і лівицях, **8** славою і безчестям, неславою і вихвалянням; як обманці і правдиві, **9** як незнані і знані; як ті, що вмирають, – і ось ми є живими; як карані, а не вбиті, **10** як ті, що сумують, завжди ж радіють; як бідні, але ті, що багатьох збагачують; як ті, що нічого не мають, а все посідають. *поч. 182*

11 Наші уста відкрилися до вас, коринтяни, наше серце розширилося. **12** Не тісно поміщається у нас, ви ж тіснитеся у ваших лонах. **13** Винагорода та сама. Говорю як дітям: розширтеся і ви **14** *і не ставайте тими, що легко віддаються в інше ярмо, так як невірні. Бо яка спільність справедливості з беззаконням? Або яка спільність світла з темрявою? **15** Яка ж спільність Христа з веліяром? Або яка частка вірного з невірними? **16** Або яка згода Божої церкви з ідолами? *поч. 182*

*Адже ви є церквою живого Бога, так як Бог сказав, *що: Поселюся в них і ходитиму, і буду для них Богом, і ті будуть для Мене народом! **17** *Тому вийдіть з-посеред них і відлучіться, – говорить Господь, – *і не доторкайтеся до нечистоти. І Я вас прийму **18** і буду для вас як батько, і ви будете для мене як сини і дочки, – говорить Господь Вседержитель.

(іс. 49; кор1. 4; сир. 13; кор1. 3 і 6; мой3. 26; іс. 52; єре. 31)

Гл҃а, з҃.

Сицева ꙋбо имꙋще обѣтованїа ѿ възлюбленїи. за҃, рпг҃.

очистимъ себе ѿ всѧкиѧ скверны плоти и дх҃а, творѧще ст҃ыню въ страсѣ бж҃їи. вмѣстите ны. ни единого обидѣхомъ, ни единого истлихомъ, ни единого лихоимъствовахомъ. не на осꙋженїе гл҃ю. преже бо рѣхъ, ꙗко въ ср҃цыхъ нашихъ есте, въ еже ꙋмрети с вами

Глава 7

1 Отже, маючи такі обітниці, о улюблені, *поч. 183*

очистьмо себе від усякої нечистоти тіла і духа, чинячи святість у божому страсі. **2** Помістіть нас. Ми ані одного не скривдили, ані одного ми не зіпсували, ані одного ми не використали. **3** Не на засуд говорю. Адже раніше я сказав, що ви є в наших серцях на те, щоб померти з вами і спів-

жити. **4** В мене велика сміливість до вас, *маю* велику похвалу у вас. Я наповнився потіхою, я переповнений радістю в усякому нашому смутку. **5** Адже коли ми прийшли до Македонії, наше тіло не мало ніякого спочинку, але сумуючи в усьому: зовні – боротьба, всередині – страх. **6** Та Той, що потішає покірних, – Бог потішив нас приходом Тита. **7** Не тільки ж його приходом, але і потіхою, якою ми потішилися вами, розповідаючи нам ваше бажання, ваше ридання, вашу ревність відносно мене, так що я ще більше зрадів. **8** Бо хоч і я вас засмутив посланням, не розкаююся, хоч і каявся б, бо бачу, що те послання, хоч і на час, воно вас засмутило. **9** Нині радію, не тому що ви були засмучені, але тому що засмутилися на покаяння. Бо ви засмутилися по-божому, щоб в нічому від нас не потерпіти лиха. *поч. 184*

и҆ съжи́ти· Мно́го ми дерзнове́нїе къ ва́мъ, мно́га ми похва́ла по васъ. И҆спо́лнихся оу҆тѣ́хи. преизбы́точьствую ра́достїю, о҆ вся́кои печа́ли нашеи· И҆бо пришє́дшимъ на́мъ въ македо́нїю, ни є҆ди́ного и҆мѣ поко́я пло́ть наша, но въ всемъ скорбя́ще, внѣю́ду бра́нь, внѹтрьюду боя́знь· Но оу҆тѣша́яи смире́нныя, оу҆тѣши на́съ бг҃ъ пришествїемъ ти́товымъ· Не то́кмо же прише́ствїемъ є҆го, но и҆ оу҆тѣше́нїемъ и҆мже оу҆тѣшишася о҆ ва́съ, повѣдая намъ ваше жела́нїе, ваше рыда́нїе, вашу ревность по мнѣ. ꙗ҆коже ми паче възра́доватися. ꙗ҆ко а҆ще и҆ о҆скорби́хъ васъ посла́нїемъ, не раска́юся, а҆ще и҆ раска́яхъся вижу бо ꙗ҆ко посла́нїе о҆но, а҆ще и҆ въ часъ о҆скорби ва́съ. нынѣ ра́дуюся, не ꙗ҆ко скорбни бысте но ꙗ҆ко о҆скорбистеся въ покая́нїе. о҆скорбѣсте бо по́ бз҃ѣ, да ни о҆ є҆ди́номъ ѿще́титеся ѿ на́съ· за҃, рпд·

пет1. 2 **10** *Бо смуток, що в Бозі, чинить стійке покаяння на спасіння, а біль цього світу чинить смерть. **11** Бо ось саме ваше засмучення по-божому яку викликало у вас старанність, яку відповідь, яке обурення, який страх, яке бажання, яку ревність, яку помсту. В усьому ви себе поставили чистими в справі. **12** Бо якщо і я вам написав, *то* не задля того, що образив, ані задля того, що ображений, але щоб виявилося ваше старання, що за вас, для вас перед Богом. **13** Задля цього ми потішилися вашою втіхою, найбільше ж ми зраділи радістю Тита, що його дух був заспокоєний всіма вами. **14** Так що, якщо я чимось йому похвалився про вас, я не засоромився. Але так як все по правді ми вам говорили, так і правдивою була та наша похвала, що перед Титом. **15** І його лоно дуже до вас прихильне, згадуючи послух вас усіх, що зі страхом і тремтінням ви його прийняли. **16** Радію, що в усьому я маю до вас сміливість.

(*Печа́ль бо ꙗ҆же по́ бз҃ѣ)[1] покая́нїе (нераска́янно въ сп҃се́нїе)[2] съдѣлова́етъ· а҆ сего мира печа́ль смр҃ть съдѣлова́етъ, се бо са́мо є҆же по́ бз҃ѣ о҆скорбѣти [ва́мъ][3], коли́ко съдѣла [въ][4] васъ тща́нїе, но ѿвѣтъ, но негодова́нїе, но стра́хъ но въжделѣ́нїе, но ре́вность, но ѿмще́нїе· въ всемъ пре́дстависте себе чистомъ быти въ вещи. а҆ще бо и҆ писа́хъ вамъ, не о҆бидѣвшаго ради, ниже о҆бидимаго ради, но за є҆же ꙗ҆витися тща́нїю вашему є҆же по васъ къ ва́мъ пре́дъ бг҃омъ· Сего ради оу҆тѣши́хомся о҆ оу҆тѣше́нїи вашемъ· Лише (же) паче възра́довахомся о҆ ра́дости ти́товѣ, ꙗ҆ко поко́ися дх҃ъ є҆го ѿ всѣхъ васъ· Ꙗ҆ко а҆ще что є҆му о҆ васъ похвали́хъся, не посрами́хся. но ꙗ҆ко вся́ въ и҆стинну гл҃ахомъ вамъ, тако и҆ похвале́нїе наше є҆же къ ти́ту, и҆стинно бысть· И҆ оу҆тро́ба є҆го и҆злиха въ ва́съ є҆сть, въспомина́ющу всѣхъ васъ послуша́нїе, ꙗ҆ко страхомъ и҆ тре́петомъ прїя́сте є҆го. ра́дуюся, ꙗ҆ко въ всемъ дрьза́ю въ васъ·

а҃ петр б҃

Глава 8, *поч. 185*

1 Говорю ж вам, мої брати, про божу ласку, дану в Македонських церквах, **2** що надмір їхньої ласки в великому досвіді болів, і та їхня бідність, що до глибини, помножилася на багатство їхньої простоти. **3** Бо я свідчу, проти своєї сили і понад силу, добровільно, **4** з великим проханням вони нас благали, щоб ми прийняли ласку і спільність служби між святими. **5** І не так, як ми надіялися, але спочатку вони себе віддали Господеві і нам з Божої волі, **6** щоб ми ублагали Тита, щоб, так як раніше

Гл҃а, и҃· за҃, рпе·

Сказу́ю же ва́мъ бра́тїа (моя), бл҃гть бж҃їю, да́ннѹю въ црк҃вахъ македо́нскахъ, ꙗ҆ко въ мно́зѣмъ и҆ску́сѣ печа́леи, и҆збы́токъ бл҃года́ти и҆хъ, и҆ ꙗ҆же въ глубинѣ нищета и҆хъ, и҆збы́точьствова въ бога́тьство простоты и҆хъ. ꙗ҆ко проти́ву си́лѣ (и҆хъ), свѣдѣтельствую, и҆ па́че силы, самово́лны. съ мно́гимъ моле́нїемъ моля́ще насъ, бл҃гть и҆ о҆бще́нїе служе́нїа є҆же въ ст҃ыхъ {прїя́ти намъ}[1]. И҆ не ꙗ҆коже надѣя́хомся, но себе вда́ша прьвѣе гв҃и, и҆ намъ во́лею бж҃їею, въ є҆же оу҆мо́лити

нам тита· да ꙗкоже прежде начатъ, такоже и скончаетъ въ ва҃ блг҃ть сїю· за҃, рп҃ѕ·
Нѡ ꙗкоже въ всемъ избыточьствуете, вѣрою, и словомъ и разумом, и всꙗцѣмъ тщанїемъ, и любовїю ꙗже ѿ [ва҃ къ на҃][2], да и в сеи блг҃ти избыточьствуете· Не по повеленїю гл҃ю, нѡ за инѣх тщанїе, и вашеа любве истинное искушаꙗ· вѣсте бо блг҃ть г҃а нашего і҃с х҃а, ꙗко васъ ради ѡбнища богатъ сыи, да вы нищетою его ѡбогатитесꙗ· И съвѣтъ (даю ѡ семъ)[3]. се бо вамъ есть на ползу, (вы) иже не точїю еже творити, нѡ и еже хотѣти прежде начасте ѿ прошедшаго лѣта, нн҃ѣ же и еже творити скончаите, да ꙗкоже оусердїе хотѣнїю, такоже и скончати ѿ еже имѣти. аще бо оусердїе прележитъ, по елико аще кто имать, бл҃гопрїатенъ е҃, (а) не по елико не има҃. не бо да инѣмъ (оубо) ѿрада ва҃ [же][4] скорбь, нѡ ѿ изравненїꙗ въ нн҃ѣшнее времꙗ, ваше избыточьствїе, въ ѡн҃ѣ лишенїе, да и ѡнѣхъ избытокъ буде҃ въ ваше҃ лишенїи. ꙗко да буде҃ равеньство, ꙗкоже е҃ писано· *Иже многое, не преоумножилъ е҃, і иже малое не оумалилъ· за҃, рп҃з·
Бл҃годаренїе же б҃ви, давшему тоже тщанїе ѡ васъ въ с҃рце титово, ꙗко моленїе оубо прїꙗтъ, тщивѣ иже сыи, своею волею изыде къ вамъ· Послахом же с нимъ (и) брата, егоже похвала въ бл҃говѣстїи по всѣ҃ ц҃ркв҃а, не точїю же, нѡ и ѡсщ҃ьсꙗ ѿ (ц҃ркви)[5] с нами ходити, въ бл҃годати сеи служимѣи нами, къ самого г҃а славѣ, и успѣху вашему посылаеми· Блюдущесꙗ того. да не кто насъ пореч҃е въ величьствїи се҃ служимѣмъ нами, [*промышлающе][6] добраꙗ, не токмо пре҃ б҃гом, нѡ и пре҃ ч҃лки, послах҃о же с ними (и) брата нашего. егоже искусихомъ въ многихъ многащи въстанлива суща, нн҃ѣ же ѕѣло въстанивѣиша, надѣꙗнїемъ многимъ еже въ васъ, аще (же) по титѣ, ѡбщ҃ѣникъ мнѣ, и въ ва҃ поспѣшникъ, аще ли ѿ братїа наша· Посланницы ц҃ркв҃а, слава х҃у. показанїе оубо любви вашеи, и нашему хваленїю еже ѡ ва҃, в ни҃ [покажите][7] (и) в лице ц҃ркв҃а·

в҃ мѡ҃ ѕ҃

рим в҃і

розпочав, так і закінчив у вас цю ласку. *поч. 186*

7 Але так як в усьому достатньо маєте: вірою, і словом, і знанням, і всяким дбанням, і любов'ю, що від вас до нас, щоб і в цій ласці достатньо ви мали. **8** Не говорю як наказ, але як турботу за інших, і випробовуючи вашу правдиву любов. **9** Бо ви знаєте ласку нашого Господа Ісуса Христа, що задля вас Він збіднів, будучи багатим, щоб ви збагатилися його бідністю. **10** І в цьому даю пораду, бо це вам на користь, вам, що скоріше почали, від минулого року, не тільки творити, але і бажати, **11** нині ж і закінчіть чинити. Щоб так як є ревне бажання, так і доконати з того, що маєте. **12** Бо якщо ревність є за тим, що хтось має, а не за тим, що не має, вона є милою. **13** Бо, отже, *це* не на те, щоб іншим була відрада, а вам – смуток, але з рівності. **14** В нинішньому часі ваш надмір – в них брак, щоб і їхній надмір був у вашому браку, щоб була рівність. **15** Так як є написано: *Той, що *мав* багато, не примножив, і хто *мав* мало, не мав браку. *поч. 187*

мой2. 6

16 Подяка ж Богові, що дав таке саме дбання за вас у серце Тита, **17** бо, отже, одержавши прохання, будучи дбайливим, зі своєї волі пішов до вас. **18** Ми ж послали з ним і брата, якого похвала в Благовісті по всіх церквах, **19** і не тільки, але він і був посвячений Церквою з нами ходити в цій ласці, обслужуваній нами для слави самого Господа і послані для вашого успіху, **20** остерігаючись того, щоб хтось нас не зганьбив за цю величність, якій ми служимо, **21** *задумуючи добро не тільки перед Богом, але і перед людьми. **22** Ми ж послали з ними і нашого брата, якого ми випробували в багатьох *обставинах* багато разів, що він є ревним, нині ж дуже ревним, з великої надії щодо вас. **23** Відносно ж Тита, *то* він мені спільник і для вас помічник. Відносно наших братів, *то* вони посланці Церков – слава Христові. **24** Отже, їм покажіть і обличчю Церков доказ вашої любові і нашої похвали щодо вас.

рим. 12

Гл҃а, д҃·

Ѡ служб҃ѣ бо ꙗже къ ст҃ымъ, лише ми есть писати к ва҃. вѣм бо оусе҃дїе ваше, еже ѡ васъ хвалюсꙗ македонано҃, ꙗко ахаїа приготовисꙗ ѿ мимоше҃шаго лѣта, и ꙗже ѿ васъ ревность раздражи множаишихъ· Послах же братїю, да не похваленїе наше еже ѡ ва҃ испразнитсꙗ въ части

Глава 9

1 Адже про службу, щодо святих, мені є зайво до вас писати, **2** бо знаю вашу ревність, якою про вас хвалюся македонцям, що Ахая підготувалася від минулого року, і та ревність, що у вас, заохотила багатьох. **3** Я ж послав братів, щоб та наша похвала, що про вас, не виявилася даремною щодо

цього, але щоб так, як я сказав, ви були підготовані. **4** Щоб часом, коли зі мною прийдуть македонці і знайдуть вас неготовими, і завстидаємося ми, щоб ми не сказали, *що* ви, в цій частці похвали. **5** Отже, я вважав потрібним упросити братів, щоб швидше прийшли до вас і підготували раніше сповіщене ваше благословення, щоб це було готовим, так як благословення, а не як захланність. *поч. 188*

6 Це ж кажу: хто скупо сіє, скупо і пожне, а хто сіє з благословенням, з благословенням і пожне. **7** Кожний, коли має бажання серцем, *не зі смутку ані з конечності, *бо любить Бог того, що радо дає. **8** А Бог сильний у вас помножити всяку ласку, щоб в усьому завжди, маючи всякий достаток, ви мали по достатку на всяке добре діло, **9** так як є написано: *Розсипав, дав бідним; його праведність перебуває на віки. **10** А Той, що дає насіння сіячеві і хліб в їжу, хай дасть і помножить ваше насіння і хай виростить жита вашої праведності, **11** збагачуючись в усьому на всяку простоту, що чинить нами подяку Богові. *поч. 189*

рим. 12

сир. 35

пс. 111

12 Бо виконання цього служіння не тільки доповнює брак святих, але сповнена багатьма подяками Богові, **13** випробуванням цієї служби славлячи Бога в покірності вашого визнавання, в благовіствуванні Христа і простоті тієї спільности, що з ним і в усьому, **14** і їх молитвою за вас, що вас бажають, через превелику божу ласку, що у вас. **15** Подяка ж Богові за його невимовний дар!

Глава 10

1 Я сам, Павло, благаю вас Христовою лагідністю і покірністю. Який, отже, на лице покірний у вас, не будучи ж у вас, насмілююся у вас. **2** Благаю ж, не будучи там, бути сміливими в надії, якою думаю бути сміливим проти деяких, що вважають, що ми ходимо за тілом, **3** бо ходячи в тілі, не воюємо за тілом. **4** Бо зброя нашої боротьби не тілесна, але сильна *завдяки* Богові на знищення твердинь; що нищить думки **5** і всяку гордість, що підноситься проти божого знання, і полонить всякий ум на Христовий послух, **6** і є готовою помстити всякий непослух, коли ваш послух сповниться. **7** Чи ви дивитеся на лиця? *поч. 190*

Якщо хто надіється, що він є Христовим, хай це знову думає у

сеⷨ, но да ꙗкоже глаголахъ, приготовани будете, еда какѡ аще пріидутъ со мною македоняне, и обрящутъ вы неприготованыхъ, (и) постыдимся мы, да не глаголемъ, вы въ части сей [похваленія][1]. Потребно убо умыслихъ умолити братію, да прежде пріидутъ къ вамъ, и предъуготоватъ прежде возвѣщенное благословеніе ваше, сіе готово быти, тако ꙗкоже благословеніе, (а)[2] не ꙗко лихоимство. зач҃, рпг.

Се же (глаголю), сѣяй скудостію, скудостію и пожнетъ. (а)[3] сѣяй о благословеніи, о благословеніи и пожнетъ. кождо ꙗкоже изволеніе иматъ сердцемъ. *не ѿ скорби ни ѿ нужды. *доброхотна бо дателя любитъ богъ. Силенъ же богъ всяку благодать изъобиловати въ васъ, да о всемъ всегда всяко довольство имуще, избыточествуите въ всяко дѣло благо. Ꙗкоже есть писано, *расточи даде убогимъ, правда его пребываетъ въ вѣки. Даяй же сѣмя сѣющему, и хлѣбъ въ снѣдь, да подастъ и умножитъ сѣмя ваше, и да возраститъ жита правды вашея, о всемъ богатящеся въ всяку простоту. Ꙗже содѣваетъ нами благодареніе къ богу. зач҃, рпд.

рим҃ ві

сира҃ ле

ѱло҃ ри

Ꙗко работа (сему служенію)[4], нѣсть точію исполняющи лишенія святыхъ. но избыточествующи многими благодареньми богови, искушеніемъ служенію сему, славяще бога въ покореніи исповѣданія вашего, въ благовѣствованіи христовѣ и простотѣ сообщенія (еже) къ нимъ, и въ всѣхъ, и тѣхъ молитвою по васъ, вожделѣющемъ васъ, за премногую благодать божію на васъ. благодареніе (же) богови о неисповѣдимемъ его дарѣ.

Глава, і.

Самъ же азъ павелъ молю вы кротостію и тихостію христовою, иже на лицы убо смиренъ въ васъ, не сый же (у васъ) дерзаю въ васъ. молю же еже не сый (тѹ) дерзати надѣяніемъ, имже помышляю, смѣти на нѣкія непщующая насъ ꙗко по плоти ходящихъ. въ плоти бо ходяще, не по плоти воинствуемъ. оружія бо воинства нашего, не плотская, но сильна богови, на разореніе твердемъ, помышленія низлагающе. и всяко возношеніе взимающееся на разумъ божіи, и плѣняюща всякъ разумъ въ послушаніе христово, и готово имуще ѿмстити всяко преслушаніе, егда исполнится ваше послушаніе. ꙗже на лица ли зрите; зач҃, рч.

Аще кто надѣется себѣ христовъ быти, се да помышляетъ паки ѿ себе, зане ꙗкоже онъ христовъ,

такожде и мы (хви). Аще бо и лише что похвалюся, о власти нашеи, юже дасть {намъ гь}[1] въ създаніе, (а)[2] не на разореніе ваше, не постыжуся. Но да не явлюся яко страша вас посланьми· яко посланія убо (рече)[3] тяжки и крепки, а пришествіе тела, немощно и слово уничижено· Сіе да помышляеть таковыи, яко яцы (же) есмы словомъ посланіи отстояще, таковіи (тѹ)[4] суще (есмы) деломъ. не смеемъ бо судити или прикладовати себе инымъ хвалящимъ себе саме. Но сами в себе себе измеряюще. и прилагающе себе, себе, не разумеваютъ· Мы же не безмерная похвалимся, но по мере правила, егоже раздели намъ бгъ меру достизати даже и до васъ. не яко бо не досажуще до васъ, паче простираемъ себе, даже бо и до васъ достигохомъ благовестіемъ хвымъ, не в безмерная хвалящеся, ниже в чюжих трудех, упованіе (-)[5] имуще растущи вере вашеи въ васъ, величатися по правилу нашему, изобилно, въ превышшая намъ благовестити, не чюжимъ правиломъ в готовая похвалитися. *Хваляи же ся, о гдѣ да хвалится. не хваляи бо себе сеи искусенъ, но егоже (бгъ)[6] въсхваляетъ·

собі, тому що так як він Христовий, також і ми Христові. **8** Бо якщо і чимось більше похвалюся про нашу владу, яку нам дав Господь на збудування, а не на ваше знищення, не завстидаюся. **9** Але щоб я себе не показував, що лякаю вас посланнями, **10** бо сказав, отже, послання тяжкі і сильні, а прихід в тілі немічний і слово жалюгідне. **11** Хай такий думає про це, що якими ж ми є відсутні, словом в посланнях, такими, будучи там, ми є ділом. **12** Адже ми не сміємо судити або порівнювати себе до інших, що хвалять себе самих, але самі в собі, міряючи себе і порівнюючи себе собі, не розуміють. **13** Ми ж не безмірно хвалимося, але за мірою правила, якого вділив нам Бог, мірою, що досягає аж і до вас. **14** Бо не так як ті, що до вас не досягають, ми більше осягаємо, бо ми дійшли і аж до вас Христовим благовістям; **15** не хвалячись безмірно ані чужими трудами, маючи надію щедро величатися за правилом нашим, як ростиме у вас ваша віра, **16** щоб ми благовістили превисоке, *а* не похвалилися чужим правилом в готовому. **17** *Хто ж хвалиться, хай хвалиться у Господі, **18** бо досвідченим не є цей, що себе хвалить, але кого хвалить Бог.

єре. 9
кор1. 1

Гла, аі· зач, рча.

Аще бысте пріяли малое безуміе мое, но и пріемлете (-)[1] ревную бо о васъ бжіею ревностію. обручих бо васъ единому мужу, деву чисту представити хви. бою же ся, да не како *якоже змія (евву прельсти)[2] лукавствомъ своимъ, [тако][3] истлеютъ (и) разумы ваша от простоты [-][4] яже о хрте. аще бо грядыи иного іса проповедаетъ, егоже не проповедахом, или дхъ инъ пріемлете, егоже не пріясте, или благовествованіе ино, еже не пріясте добре бысте пріяли. зач, рчв·
Непщую бо ничимже лишитися предних аплъ. аще бо и невежа словом. но не разумом. но везде явльшеся о всем въ васъ· Или грехъ сътворихъ себе смиряя да вы възнесетеся; яко туне бжіе благовествованіе благовестих вамъ; от иныхъ црквеи уимъ (и) приимъ оброкъ вашему служенію. и пришед къ вамъ, и въ скудости бывъ, не стужихъ ни единому. скудость бо мою исполниша братія пришедше от македоніи. и о всемъ без стуженія (вамъ себе)[5] съблюдохъ, и съблюду. есть истинна хва въ мне, яко похваленіе се не заградится о мне въ странахъ ахаистехъ. почто ли; зане не люблю ли васъ; бгъ вестъ еже творю, и съ-

Глава 11, *поч. 191*

1 Коли б ви прийняли були моє мале безумство. Але й приймаєте, **2** бо я ревную за вами божою ревністю. Бо я вас заручив одному мужеві, щоб поставити перед Христом як чисту діву. **3** Боюся ж, щоб часом змій не обманув своїм лукавством, *як Еву, так *не* зітліли і ваші розуми від простоти, що в Христі. **4** Бо якщо той, що приходить, проповідує іншого Ісуса, якого ми не проповідували, або іншого духа приймаєте, якого не прийняли, або іншу благовість, якої ви не одержали, ви були б гарно прийняли. *поч. 192*

5 Адже я вважаю, що я нічим не є меншим від перших апостолів. **6** Бо якщо я і невіжа словом, але не розумом, але всюди я показався, в усьому у вас. **7** Або чи я зробив гріх, впокоряючи себе, щоб ви піднеслися? Адже даром я вам благовістив божу благовість. **8** Взявши від інших церков, і одержавши плату за ваше служіння, **9** і прийшовши до вас, і бувши в нестатках, я не надокучив ні одному, бо мій нестаток поповнили брати, прийшовши з Македонії. І в усьому без надокучання вам я себе зберіг і збережу. **10** В мені є Христова правда, що ця похвала мені не заборониться в ахайських країнах. **11** Чому ж? Чи тому що не люблю вас? **12** Бог

мой1. 3

знає те, що чиню, і зроблю, щоб уникнути закиду. Ті, що хочуть причини, хай в тому, в чому хваляться, знайдуться такими, як і ми. **13** Бо такі – фальшиві апостоли, обманливі діячі, що прикидаються Христовими апостолами, **14** і не дивно, бо сам сатана перетворюється на ангела світла. **15** Отже, не надзвичайне, коли і його слуги видають себе за слуг праведності. Та їхній кінець буде за їхніми ділами. **16** Знову кажу: Хай ніхто мене не вважає за безумного, якщо ж ні, прийміть мене хоч як безумного, щоб і я чимось трохи похвалився. **17** А те, що кажу, не кажу за Господом, але наче в безумності в цій частці похвали. **18** Тому що численні хваляться за тілом, і я похвалюся, **19** бо ви радо приймаєте безумних, будучи мудрими. **20** Адже ви приймаєте, якщо хто вас уярмлює, якщо хто виїдає, якщо хто приймає не на добро, якщо хто вас б'є по обличчі, якщо хто величається. **21** На догану говорю, тому що ми стали наче немічні. *поч. 193*

Якщо хтось в чомусь насмілюється, – безумно говорю, – і я насмілююся. **22** *Чи вони є євреями? – І я. Чи є ізраїльтянами? – І я. Чи є насіння Авраама? – І я. **23** Чи є Христовими слугами? – Не в мудрості говорю: я – ще більше. Більше – в подвигах, дуже багато – в ранах, понад міру – у в'язницях, часто – в смерті. **24** Від юдеїв я п'ять разів одержав сорок без одного. **25** *Три рази я був битий палицями. Один раз я був каменований. Три рази корабель зі мною розбився – ніч і день я був у глибині. **26** Часто в подорожах: небезпеки в ріках, небезпеки від розбійників, небезпеки від рідних, небезпеки від поган, небезпеки в містах, небезпеки в пустині, небезпеки на морі, небезпеки від фальшивих братів; **27** в клопоті і подвизі; часто в чуваннях, в голоді і в спразі; дуже часто в постах, в морозі і наготі. **28** Опріч зовнішніх випадків, що є кожного дня, і дбання за всі церкви. **29** Хто знемагає, чи я не знемагаю? Хто гіршиться, чи я не розпалююся? **30** Якщо мені треба хвалитися, похвалюся тим, що відноситься до немочі моєї.

фил. 3

мой5. 25
дія. 14
і 16

Глава 12, *поч. 194*

31 Бог і Батько нашого Господа Ісуса Христа знає, – Він, що є благословенний навіки, – що я не говорю неправди. **32** *В Дамаску поганський князь царя Арети стеріг місто Дамаск, бажаючи мене схопити, але мене спустили крізь віконце в кошику

дія. 9

творю, да ѿсѣку вину. хотѧщемъ винѣ, да ѡ҆ нѣже хвалѧтсѧ, ѡ҆брѧщутсѧ ꙗ҆коже и҆ мы. таковїи бо. лживи а҆п҃ли, дѣлатели льстивїи, преѡ҆бразующесѧ въ а҆п҃лы х҃вы. и҆ не дивно. са́м (бѣ)[6] сатана̀ преѡ҆бразуетсѧ въ а҆г҃гла свѣта. не велїе оу҆бо а҆ще и҆ служителїе е҆го преѡ҆бразуютсѧ ꙗ҆ко служители правды, и҆хже кончина будетъ по дѣломъ и҆хъ. паки гл҃ю, да никто́ (мнит мѧ)[7] безумна быти, а҆ще ли ни, понѐ ꙗ҆ко безумна прїимите мѧ да и҆ а҆зъ мало что̀ похвалюсѧ, (а҆) еже гл҃ю, не (гл҃ю по г҃ѣ)[8], но ꙗ҆ко въ безумїи в се́и части похвалы. понеже мно́зи хвалѧтсѧ по́ плоти, і а҆зъ похвалюсѧ. любе́зно бо прїемлете безумныꙗ мудры суще. прїемлете бо а҆ще кто васъ порабощаетъ, а҆ще кто поꙗ҆даетъ, (-)[9] а҆ще кто не въ лѣпоту проторитъ. а҆ще кто по лицу (бїетъ вы)[10], (а҆ще кто величаетсѧ), по досажде́нїю гл҃ю, зане ꙗ҆ко мы и҆знемого́хомъ·

за҃, рч҃г·

ѡ҆ немже а҆ще (дерза́етъ кто)[11], несмы́слено гл҃ю, дерзаю, и҆ а҆зъ. *еврѐи ли суть и҆ а҃. і҆и҃льте ли суть, и҆ а҆зъ. сѣмѧ а҆враа́мле ли суть, и҆ а҆зъ. служители х҃ви ли суть, не въ мудрости гл҃ю, паче а҆зъ въ трудѣхъ множае въ [ранахъ пребо́лѣ, въ темницахъ и҆злиха][12], въ смертехъ мно́гощи. ѿ іудеехъ пѧтыкраты четыридесѧть развѣ е҆ді́ныꙗ прїѧхъ, *трищи палицами бїенъ быхъ, е҆ді́ною каменьми наме́танъ быхъ, трикра́ты кора́бль ѡ҆провѐржесѧ съ мною, нощь и҆ дн҃ь въ глубинѣ сътворихъ. въ путныхъ шествїихъ множицею бѣды̀ в рѣкахъ, бѣды ѿ разбо́йни҃, бѣды̀ ѿ сродникъ, бѣды̀ ѿ ꙗ҆зы́къ, бѣды̀ въ градѣхъ, бѣды̀ въ пустыни, бѣды въ мо́ри, бѣды̀ въ лжебра́тїи, [въ трудѣ][13] и҆ подвизѣ, въ бдѣнїихъ мно́жицею, въ а҆лчьбѣ и҆ въ жажди, въ поще́нїихъ мно́гощи, в зимѣ и҆ наготѣ, кромѣ внѣшнихъ (напа́денїи)[14] ꙗ҆же по всѧ дн҃и, и҆ попече́нїе всѣмъ ц҃рквамъ. кто и҆знемагае҃, и҆ не и҆знемога́ю; кто съблажнѧетсѧ и҆ а҆зъ не разжиза́юсѧ; а҆ще хвали́ти ми сѧ подоба́ет҃, ꙗ҆же ѡ҆ не́мощи мое́и похвалюсѧ·

филп҃ г҃

е҃ мо҃ ке҃ дѣ҃ ді҃ и҃ ѕі

Гл҃а, в҃і· за҃, рч҃д·

Бг҃ъ и҆ ѿц҃ъ г҃а (нашего) і҃с (х҃а), вѣстъ, сыи бл҃венъ въ вѣки, ꙗ҆ко не лжу. *въ дамасцѣ ꙗ҆зыческїи кнѧзь а҆рѣды царѧ̀, стрежа́ше (дама́скъ градъ)[1], ꙗ҆ти мѧ [хотѧ][2], и҆ ѡ҆ко́нцем въ ко́шницы свѣшенъ быхъ по стенѣ і и҆збѣгохъ и҆з руку е҆го. {по-

дѣѧ҃ і҃

дѣѧ ӏ

хвалити}[3] сѧ не полезуетъ ми, *прїиду бо въ видѣнїѧ и ѡткровенїѧ гнѧ. вѣмъ чл҃ка ѡ хр҃тѣ, прежде лѣтъ четыринадесѧте, аще въ тѣлѣ, не вѣмъ, аще ли кромѣ тѣла не вѣмъ, бг҃ъ вѣстъ, въсхищена бывша таковаго до третїаго нб҃се. и вѣмъ такова чл҃ка, аще въ тѣлѣ, или кромѣ тѣла, не вѣмъ, бг҃ъ вѣстъ, ѧко въсхищенъ бысть в рай, и слыша неизреченны гл҃ы, ихже не лѣть есть чл҃ку гл҃ати ѡ таковѣмъ похвалюсѧ, ѡ себѣ же не похвалюсѧ, токмо ѡ немощехъ [моих][4]. аще бо въсхощу похвалитисѧ, не буду безуменъ, истину бо реку. щажду же еда не како кто (възнепщуетъ ѡ мнѣ)[5] паче еже видитъ мѧ или слышитъ что ѿ мене. и за премногаѧ ѡткровенїа [-][6] да не превозношусѧ, дасть ми сѧ пакостникъ плоти, аггелъ сатанинъ, да ми пакости дѣетъ, да не превозношусѧ. ѡ семъ трикраты г҃а молихъ, да ѿступитъ ѿ мене, и рече ми, довлѣетъ ти бл҃гть моѧ. сила бо [моѧ][7] в немощи съвершаетсѧ сладцѣ убо похвалюсѧ паче в немощехъ моихъ, да вселитсѧ в мѧ сила хв҃а· за҃, рч҃е·

Тѣмже бл҃говолю в немощехъ, в досажденїихъ въ бѣдахъ, (и) въ изгнанїихъ, (въ)[8] тѣснотахъ по хр҃тѣ. егда бо немощьствую, тогда силенъ есмь. быхъ несмысленъ [хвалѧсѧ][9], вы мѧ понудисте. азъ бо долженъ бѣхъ ѿ васъ хвалимъ бывати. ничимже бо лишихсѧ прежнихъ ап҃лъ, аще и ничтоже есмь· Знаменїѧ бо ап҃лова сдѣѧшасѧ в васъ, въ всѧкомъ терпѣнїи, и в знаменїихъ и чюдесѣхъ и силахъ· что бо есть, егоже лишистесѧ паче прочих цр҃квей, аще точїю ѧко (азъ самъ)[10] не стужих ва҃; дадите ми неправду сїю. се третїе готовъ есмь прїити к ва҃, и не стужу (вамъ). не ищу бо вашихъ, но васъ· Не должна бо суть чада родителемъ снискати имѣнїѧ, но родителїе чадомъ· Азъ же въ сладость иждиву, и иждивенъ буду по дш҃ахъ вашихъ, аще и паче ва҃ люблю менши любимъ есмь. буди же, азъ не ѡтѧгчихъ ва҃, но коваренъ сый, лестїю васъ прїѧхъ· Еда егоже послахъ к вамъ, тѣмъ лихоимствовахъ ли ва҃; умолих тита, и с нимъ послах брата. еда лихоимствова ли чимъ ва҃ тит; не тѣмже ли дх҃омъ ходиховѣ, не тѣмиже ли стопами; паки ли мните, ѧко ѿвѣтъ вамъ творимъ; пре бг҃омъ ѡ хр҃тѣ гл҃емъ, все же възлюбленїи ѡ вашемъ създанїи (и утверженїи)· за҃, рч҃е·

Бою же сѧ, еда како пришед, не ѧцѣх (же). хощу ѡбрѧщу васъ, и аз ѡбрѧщусѧ вамъ, ѧкова не хощете. да не како рвенїѧ, зависти,

33 по стіні, – і я втік з його рук. **12,1** Похвалитися ж мені не корисно, *бо прийду до господніх видінь і об'явлень. **2** Знаю людину в Христі понад чотирнадцять років, – чи в тілі, не знаю, чи без тіла, не знаю: Бог знає, – що була підхоплена до третього неба. **3** І знаю таку людину, – чи в тілі, або без тіла: не знаю, Бог знає, – **4** що була підхоплена в рай і почула невимовні слова, яких не можна людині говорити. **5** Таким похвалюся, собою ж не похвалюся, лише в моїх немочах. **6** Адже, якщо захочу похвалитися, не буду безумним, бо скажу правду, стримаюся ж, щоб часом хто не вважав мене більшим ніж бачить в мені або щось чує від мене. **7** І через пребагато об'явлень, щоб я не загордів, мені дано пакосника тіла – ангела сатани, щоб мені чинив пакості, щоб я не загордів. **8** За це я тричі Господа благав, щоб він відступив від мене, **9** і Він мені сказав: Досить тобі моєї ласки, бо моя сила довершується в немочі. Отже, радо похвалюся радше в моїх немочах, щоб в мені поселилася Христова сила. *поч. 195*

дія. 9

10 Тому радію в немочах, в клопотах, в бідах і в вигнаннях, в утисках за Христа. Бо коли я є немічним, тоді я є сильним. **11** Став я нерозумним, хвалячись, ви мене змусили. Адже належалося вами мене хвалити, бо я нічим не є менший від перших апостолів, якщо і є нічим. **12** Бо у вас виявилися знаки апостола в усякому терпінні, і в ознаках, і чудах, і силах. **13** Бо що є, чого ви були позбавлені більше від інших церков, хіба тільки, що я сам вам не надокучив? Даруйте мені цю несправедливість. **14** Ось я втретє готовий прийти до вас, і не дошкулятиму вам, бо не шукаю вашого, але вас. Бо не діти родичам повинні придбати маєток, але родичі дітям. **15** Я ж з насолодою видам і видам себе за ваші душі, – хоч і більше вас люблю, *а* є менше люблений. **16** Хай же буде, що я вас не обтяжив, але, будучи хитрим, здобув вас обманою. **17** Чи я пограбував вас тим, кого я до вас посилав? **18** Я впросив Тита і з ним послав брата. Чи Тит вас в чомусь пограбував? Чи ми не ходили тим самим духом, не тими самими стопами? **19** Чи знову думаєте, що ми виправдовуємося перед вами? Перед Богом в Христі говоримо. А все, улюблені, на ваше збудування і закріплення. *поч. 196*

20 Боюся ж, чи часом, прийшовши, не знайду вас такими, як хочу, і я для вас знайдуся таким, яким не хочете. Щоб часом не було сварок, заздрощів, люті, чвар, обмов, намов-

лянь, задиркуватостей, безладів. **21** Щоб знову, коли прийду, мене не впокорив мій Бог перед вами; і заплачу над багатьма, що раніше згрішили і не покаялися за нечистоту, і розпусту, і безсоромність, які вчинили.

ꙗ҆́рости, рѣ́ти, клеветы̀, шептані́ꙗ, кичені́ꙗ, нестрое́ніа· Е҆да̀ паки пришє҃ша мѧ смирѝ (-)[11] б҃ъ мо́и к вамъ, и҆ въсплачюсѧ мно́гихъ пре҃же съгрѣшшихъ, и҆ не покаа́вшихсѧ ѡ҆ нечистотѣ и҆ блꙋже́ніи и҆ стꙋдолосꙋтвіи ꙗ҆́же сдѣ́ꙗша·

Глава 13

мой5. 17 і 19 мат. 18 ів. 8 єв. 10

1 Ось втретє іду до вас, *щоб при устах двох або трьох свідків стало кожне слово. **2** Я раніше сказав і наперед кажу, що, будучи вдруге і тепер відсутній, пишу тим, що раніше згрішили, і всім іншим, що коли знову прийду, *то* не помилую, *поч. 197*

3 тому що шукаєте випробовувати того Христа, що говорить в мені, який в вас не є немічним, але сильним у вас. **4** Бо якщо і був розп’ятий з немочі, то є живим з божої сили. Бо і ми є немічні в Ньому, але будемо живі з Ним від божої сили у вас. **5** *Випробовуйте себе, чи ви є у вірі, випробовуйте себе. Хіба не знаєте себе, що Ісус Христос є у вас? Хіба чим тільки ви є недосвідчиними? **6** Надіюся ж, що зрозумієте, що ми не є недосвідчені. **7** Благаємо ж Бога, щоб ви не зробили ніякого зла: не, щоб ми виявилися досвідченими, але щоб і ви зробили добро, а ми щоб були як недосвідчені. **8** Бо ми не можемо нічого проти правди, але згідно з правдою. **9** Радіємо ж, коли ми є немічні, а ви стаєте сильними. Ось же і ми молимося за вашу досконалість. **10** Задля цього, не будучи у вас, пишу це, щоб, прийшовши, я не повівся нещадно за владою, яку Господь дав мені на збудування, а не на знищення. **11** Тому, брати, радійте, удосконалюйтеся, потішайтеся, думайте те саме, майте мир – і Бог любові та миру буде з вами. **12** *Вітайте один одного святим поцілунком. Вітають вас усі святі. **13** Ласка нашого Господа Ісуса Христа і любов Бога і Батька та спільність Святого Духа – з усіма вами. Амінь.

кор1. 11

рим. 16 кор1. 16 пет1. 5

Кінець Другого Послання до Коринтян.
Має в собі 13 глав,
а 32 церковні початки.

Гл҃а, г҃і·

Третицею сѐ градꙋ къ вамъ. *да при оу҆стѣ двою̀ (и҆ли)[1] трїе҃ (свѣдѣтелехъ) ста́нет҃ всѧкъ гл҃ъ. преже рѣхъ, и҆ предгл҃ю, ꙗ҆́ко бы́въ второе, и҆ не сы́и нн҃ѣ [пишꙋ][2], прежде съгрѣшъшимъ, и҆ прочимъ всѣмъ. ꙗ҆́ко а҆́ще прїидꙋ паки, не пощажꙋ· за҃, рч҃з· Понеже и҆скꙋшенїе и҆щете гл҃ющаго въ мнѣ х҃а. и҆же въ ва҃ неи҆знемогає҃, н҆о мо́жетъ въ ва҃. и҆бо [а҆́ще][3] и҆ распѧ҃ бысть ѿ немощи, н҆о жи́въ є҆сть ѿ си́лы бж҃їѧ· И҆бо м҆ы немощьствꙋе҆мъ ѡ҆ немъ, н҆о жи́ви бꙋдемъ с ни҃ ѿ силы бж҃їѧ въ васъ. *себе и҆скꙋша́ите. а҆́ще є҆сте въ вѣрѣ, себе и҆скꙋша́ите. и҆ли не зна́ете себе, ꙗ҆́ко і҆с х҃с въ ва҃ [є҆сть][4]; а҆́ще точїю (ч҃и) неи҆скꙋсни є҆сте. оу҆пова́ю же, ꙗ҆́ко разꙋмѣти имате ꙗ҆́ко м҆ы нѣ́смы неи҆скꙋсни· Молі҃ же сѧ къ б҃ꙋ, не сътворити ва҃ ни є҆ді́наго зла. не ꙗ҆́ко да м҆ы и҆скꙋсни ꙗ҆ви҃сѧ, н҆о да и҆ вы̀ доброе сътвори́те, мы́ же ꙗ҆́ко неи҆скꙋсни бꙋдемъ. ничто́же б҃о мо́жемъ на и҆стинꙋ, н҆о по и҆стинѣ. радꙋем же сѧ є҆гда м҆ы немоществꙋе҃, вы же си́лни быва́ете· Се же и҆ мо́ли҃сѧ ѡ҆ вашемъ съврьше́нїи. сего ради (не сы́и оу҆ ва҃ сїѧ)[5] пишꙋ, да не приш҃е, бесщадно сътворю, по́ власти, ю҆же г҃ь да҃ ми є҆сть въ созданїе. а҆ не на разоренїе· Тѣмже братїе, радꙋитесѧ. съверша́итесѧ, оу҆тѣша́итесѧ, тож҃е мꙋдръствꙋите, ми҃ и҆мѣ́ите, и҆ б҃ъ любве и҆ ми́ра бꙋдет҃ с вами· *Цѣлꙋите дрꙋгъ дрꙋга (лоб҃за́нїемъ ст҃ымъ)[6]· цѣлꙋютъ в҆ы ст҃їи вси· Бл҃гть г҃а (нашого) і҆с х҃а, и҆ любы̀ б҃га и҆ ѿц҃а, и҆ ѡ҆бщенїе ст҃аго д҃ха, съ всѣми ва́ми. [а҆ми́нь][7]·

є҃ мѡ҃ з҃і и҆ д҃і ма҃ и҃і і҆ѡа҃ и҆ є҆вре҃ і҃

а҃ кр҃и а҃і

кри҃ ѕ҃і а҃ кр҃и ѕ҃і а҃ петр҃ є҃

Коне҃, послані́ю к корі́нѳо҃ второмꙋ.
И҆мать в себѣ гл҃а г҃і.
а҆ за҃, црк҃вны҃ л҃в·

Сказа́нїе и҆̀же къ гала́томъ посла́нїе ст҃го а҆п҃ла па́вла.

Сі́е посыла́етъ ѿ ри́ма, ви́дѣвъ и҆̀хъ оу҆́же и҆ наоу́чивъ. вина́ же посла́нїю сі́а. наоу́чени бы́ше добрѣ̀ гала́те ѿ а҆п҃ла, и҆ вѣ́ровавше и҆скре́но въ х҃а. По ѿше́ствїи а҆п҃ловѣ, прельсти́шасѧ ѿ нѣ́кихъ ꙗ҆́ко ѡ҆брѣ́затисѧ. сі́а оу҆́бо оу҆вѣ́дѣвъ а҆п҃лъ, пи́шетъ къ ни́мъ. и҆ пе́рвѣе оу҆́бо свидѣ́тельствꙋетъ и҆̀мъ, ѡ҆ не́иже и҆мѣ́ахꙋ вѣ́рѣ, і҆ и҆скре́ннѣ ѡ҆ х҃ѣ и҆зволе́нїи. оу҆кара́етъ же, ꙗ҆́ко несмы́слено сꙋдѣ́вшимъ, и҆ прело́жившемсѧ. Та́же повѣ́ствꙋетъ ѡ҆ зако́нѣ, и҆ вѣ́рѣ ꙗ҆̀же по а҆враа́мꙋ. и҆ показꙋ́етъ ѿ зако́на же, и҆ ѿ же́нъ а҆враа́мовыхъ, и҆носказа́телне то́лкꙋѧ и҆̀, до вре́мене да́нѡ бы́вшимъ и҆ сѣ́ни, и҆ ѡ҆брѣ́занїю і҆ и҆спраздни́тисѧ и҆̀мъ про́чее х҃вымъ прише́ствїемъ. и҆ си́це и҆зъꙗ́снивъ, завѣща́ваетъ про́чее и҆̀мъ ктомꙋ̀ не внима́ти прельща́ющихъ а҆̀, но па́че держа́тисѧ вѣ́ры ꙗ҆̀же въ х҃а. и҆ вѣ́дѣти ꙗ҆́ко ꙗ҆̀же ѡ҆ х҃ѣ бл҃гть, оу҆праздни́етъ е҆́же по̀ пло́ти ѡ҆брѣ́занїе. И҆ си́це па́кы ѡ҆ ѡ҆бы́чаехъ наоу́чивъ и҆ наказа́въ скончава́етъ посла́нїе.

Розповідь про Послання святого Апостола Павла до Галатів.

Це послання він посилає з Риму після того, як він їх побачив і навчив. Причина ж послання така. Після того, як галати були добре навчені апостолом і ревно повірили у Христа, після відходу апостола вони були обмануті деякими, щоб обрізатися. Отже, апостол, довідавшись про це, пише до них. І найперше, отже, свідчить їм про віру, яку вони мали, і ревну настанову до Христа. Картає ж як тих, що нерозумно вчинили і змінилися. Тоді він говорить про Закон і віру, що за Авраамом, і показує ж з Закону і від Авраамових жінок, даючи їх пояснення, що до часу були дані, і тінь, і обрізання; і що далі вони втратили силу через Христовий прихід. І так, пояснивши, заповідає надалі їм більше не слухатися тих, що їх обманюють, але радше дотримуватися віри, що в Христі, і знати, що ласку, що в Христі, нівечить обрізання в тілі. І так, знову повчивши про звичаї та нагадавши, він закінчує послання.

Къ гала́тѡмъ посла́нїе ст҃го а҆п҃ла па́вла

Гл҃а, а҃. за҃, рчи.

Па́велъ а҆п҃лъ, ни ѿ человѣ̑къ, ни человѣ́комъ. но і҆и҃с х҃омъ, и҆ бг҃омъ (и҆) ѻ҆́ц҃емъ, воскре́сившемъ е҆го̀ и҆з ме́ртвыхъ, і҆ и҆̀же со мно́ю всѧ̀ бра́тїа, цр҃квамъ галатїйскимъ. за҃, рчд. Бл҃гть ва́мъ и҆ ми́ръ ѿ бг҃а ѻ҆́ц҃а, [и҆ г҃а на́шего][1] і҆и҃с х҃а, да́вшаго себѐ по грѣсѣ́хъ на́шихъ, *ꙗ҆́ко да и҆зба́витъ ны̀ ѿ [настоѧ́щагѡ вѣ́ка][2] лꙋка́вагѡ, по во́ли бг҃а и҆ ѻ҆́ц҃а на́шегѡ, е҆мꙋ́же сла́ва во вѣ́ки вѣкѡ́мъ, а҆ми́нь. Чꙋ́ждꙋсѧ, ꙗ҆́ко та́кѡ ско́рѡ прелага́етесѧ ѿ зва́вшагѡ вы̀ бл҃года́тїю х҃вою, въ и҆́но бл҃говѣ́ствованїе. е҆́же нѣ́сть и҆́но, то́чїю нѣ́цыи сꙋ́ть смꙋща́юще вы̀, и҆ хотѧ́ще преврати́ти бл҃говѣ́ствованїе х҃во. но и҆ а҆́ще мы̀, и҆ли а҆́гг҃лъ съ нб҃се бл҃говѣсти́тъ ва́мъ, па́че, е҆́же бл҃говѣсти́хомъ ва́мъ, а҆на́ѳема да е҆́сть. ꙗ҆́коже предрекохо́мъ, и҆ нн҃ѣ па́ки гл҃ю, а҆́ще кто̀ ва́мъ

лꙋ а

До Галатів Послання святого апостола Павла

Глава 1, *поч. 198*

1 Павло, апостол не від людей ані через людину, але через Ісуса Христа, і Бога, і Батька, що воскресив Його з мертвих, **2** і всі ті брати, що зі мною, – галатійським церквам. *поч. 199*

3 Ласка вам і мир від Бога-Батька і нашого Господа Ісуса Христа, **4** що дав себе за наші гріхи, *щоб визволити нас від теперішнього лукавого віку, за волею Бога і нашого Батька, **5** якому слава на віки віків. Амінь. **6** Чудуюся, що ви так скоро залишаєте Того, що вас покликав Христовою ласкою, на іншу благовість, **7** яка не є інша, тільки є деякі, що вас баламутять і хочуть змінити Христову благовість. **8** Але якщо і ми чи ангел з неба благовіститиме вам більше, понад те, що ми вам благовістили, – хай буде анафема! **9** Так як раніше ми сказали, і тепер знову кажу: якщо хтось вам бла-

лук. 1

говістить понад те, що ви одержали, хай буде анафема! **10** Бо *чи* тепер змагаюся з людьми, чи з Богом або чи шукаю догодити людям? І якщо б я ще людям догоджав, отже, я не був би рабом Христа. *поч. 200*

кор1. 15

11 *Сповіщаю ж вам, брати, благовістування, сповіщене мною, що воно не є людським, **12** бо я його ані не одержав від людей, ані не навчився, але через появу Ісуса Христа. **13** *Адже ви чули про моє колишнє життя в жидівстві, що я дуже переслідував Божу церкву і її нищив; **14** і досягав в жидівстві понад багатьох моїх ровесників в моєму роді, будучи дуже *сильним* ревнителем моїх батьківських передань. **15** Коли ж Бог, що мене вибрав з лона моєї матері і прикликав своєю ласкою, зволив **16** *об'явити в мені свого Сина, щоб я Його благовістив між поганами, – я відразу не радився *в* тіла і крові **17** ані не пішов до Єрусалиму до тих, що раніше від мене були апостолами, але я пішов до Аравії і знову повернувся до Дамаску. **18** Потім, по трьох роках, я пішов до Єрусалиму, щоб побачити Петра, і перебував у нього п'ятнадцять днів. **19** Іншого ж з апостолів я не бачив, хіба Якова, господнього брата. **20** А те, що вам пишу, – ось перед Богом, що не говорю неправду. **21** Потім я прийшов в сирійські і килікійські околиці, **22** а був незнаний з обличчя юдейським церквам, що в Христі. **23** Тільки ж вони чули, що той, що колись нас переслідував, нині благовістить віру, яку колись нищив. **24** І прославляли за мене Бога.

дія. 9

еф. 3

благовѣститъ паче еже прїясте, анаѳема да есть. нынѣ бо человѣки препираю, или Бога. или ищу человѣкомъ угаждати; и аще быхъ еще человѣкомъ угаждалъ, Христу рабъ не быхъ убо былъ. зач. с.

*Сказую же вамъ братїе, благовѣствованїе благовѣщенное ѿ мене, яко нѣсть по человѣку. ни бо азъ ѿ человѣка прїяхъ е, ни научихся, но явленїемъ Іисус Христовымъ *слышасте бо мое житїе иногда въ жидовьствѣ, яко по премногу гонихъ церковь Божїю, и раздрушахъ ю, и преспѣвахъ въ жидовьствѣ паче многихъ сверьстникъ (моихъ) в родѣ моемъ излиха ревнитель сыи отеческимъ моимъ преданїемъ. егда же благоволи Богъ, избравыи мя ѿ чрева матере моея, и призвавъ благодатїю своею *явити Сына своего въ мнѣ, да благовѣствую его въ языцѣхъ. абїе не приложихся плоти и крови, ни възыдохъ въ Іерусалимъ къ прежнимъ мене апостоломъ, но идохъ въ аравїю, и паки възвратихся в дамаскъ. потомже по {трїехъ лѣтехъ}[3] възыдохъ въ Іерусалимъ, съгладати [петра][4], и пребыхъ у него днїи пятьнадесять, и ного же ѿ апостолъ не видѣхъ, токмо Іакова брата Господня. а яже пишу вамъ, се пред Богомъ, яко не лжу. потомже прїидохъ въ страны сирьскїя, и куликїнскїя, бѣхъ же незнаемъ лицу церквамъ іудейскимъ, яже о Христѣ. точїю же слышаще бяху яко гоняи насъ иногда, нынѣ благовѣствуетъ вѣру, еяже иногда раздрушаше, и славляху о мнѣ Бога.

а кор и еі

дѣя д

ефе г

Глава 2

1 Потім, по чотирнадцятьох роках, я знову пішов до Єрусалиму з Варнавою, взявши з собою і Тита. **2** Я ж пішов по об'явленню і виклав їм благовість, яку проповідую між поганами, насамоті ж тим, що слідкували, щоб часом я тепер не біг намарно або давніше біг. **3** Але ані Тит, що зі мною, будучи греком, не був примушений обрізатися. **4** Через тих лжебратів, що прийшли, які прийшли, щоб підглянути нашу свободу, яку маємо в Христі Ісусі, щоб нас поневолити, **5** їм ані на мить ми не віддалися в підданство, щоб у нас збереглася правда благовістя. *поч. 201*

6 А від тих, що вважаються великими, якими б, отже, вони були, я нічим не відрізняюся, *бо Бог не приймає обличчя людини. Адже мені ті, що вважаються чимось, нічого не додали, **7** але навпаки, пізнавши ж, що мені довіреною була та благовість, що між поганами, так як і Петрові

мой5. 10
пар2. 19
йов. 34
дія. 10
рим. 2

Глава, в.

Потомже по четырихъ на десяте лѣтѣхъ паки възыдохъ въ Іерусалимъ съ варнавою поимъ съ собою и тита. възыдохъ же по ѿкровенїю, и възложихъ имъ благовѣствованїе еже проповѣдую въ языцѣхъ. на единѣ же мнимымъ. да не како въ тще теку или текохъ. но ни титъ иже съ мною, еллинъ сыи, нуженъ бысть обрѣзатися, и за пришедшую лжебратїю, иже привнидоша съгладати свободы нашея, юже имамы о Христѣ Іисусѣ, да насъ поработятъ. иже ни к часу повинухомся въ покоренїе, да истина благовѣстїя пребудетъ въ (насъ)[1]. зач. са.

Ѿ мнимыхъ же быти великыхъ яковыи убо бѣша, ничтоже ми разньствуетъ. *лице Богъ человѣку не прїемлетъ. мнѣ бо мнимїи, ничтоже ми привозложиша, но съпротивное, уразумѣвше (же) яко увѣрено ми бысть благовѣстїе еже въ языцѣхъ. якоже (и) петру въ обрѣзанїи. ибо съ-

е мо і
в пара ді
іевъ лд
дѣя і
кри в

поспѣшьствова́вый петрꙋ̀ въ посла́нїе ѡ҆брѣза́нїѧ, поспѣшьствова и҆ мнѣ̀ въ ꙗ҆зы́ки. и҆ позна́вше блгⷣть да́нꙋю ми, (і҆) ꙗ҆́ковъ, и҆ ки́фа, і҆ ꙗ҆ѡа́ннъ, мни́мїи сто́лпи бы́ти, десна́ѧ да́ша мнѣ̀ и҆ варна́вѣ ѡ҆бще́нїѧ. да мы̀ въ ꙗ҆зы́ки, ѡ҆ни́ же въ ѡ҆брѣза́нїе, то́чїю ни́щихъ да по́мнивѣ, є҆́же и҆ потща́хсѧ сїѐ и҆сто́е сътвори́ти· зачⷧ҇, ѕв·

Є҆гда́ же прїи́де [пе́тръ][2] въ а҆нтїо́хїю, въ лицѐ є҆мꙋ̀ проти́вꙋ ста́хъ, ꙗ҆́ко зазорⷭ҇ ми бѣ̀. пре́жде бо да́же не прїити нѣ́кїмъ ѿ і҆а́кова, съ ꙗ҆зы́ки ꙗ҆да́ше. є҆гда́ же прїидо́ша, ѡ҆пра́ташесѧ и҆ ѿлꙋча́шесѧ, боѧ́сѧ сꙋ́щихъ ѿ ѡ҆брѣза́нїѧ. и҆ лицемѣ́ришасѧ съ ни́мъ и҆ про́чїи і҆ꙋде́е, ꙗ҆́ко и҆ варна́вѣ пристати (лицемѣ́рьствꙋ и҆́хъ)[3]· Нѡ̀ є҆гда ви́дѣхъ ꙗ҆́ко непра́во хо́дѧтъ къ и҆́стинѣ бл҃говѣ́ствова́нїѧ, реко́хъ [петрꙋ̀][4] прⷣ всѣ́ми, а҆́ще ты̀ і҆ꙋде́й сы́й, ꙗ҆зы́чески, (а҆)[5] не і҆ꙋде́йски живе́ши, почто̀ ꙗ҆зы́ки нꙋ́диши і҆ꙋде́йски жи́тельствовати; мы є҆сте́ствомъ і҆ꙋде́е, (а҆)[6] не ѿ ꙗ҆зы́къ грѣ́шницы· зачⷧ҇, ѕг·

Оу҆вѣ́дѣвше же, ꙗ҆́ко не ѡ҆пра́вдитсѧ чл҃къ ѿ дѣ́лъ зако́на, нѡ̀ то́кмо вѣ́рою і҆҃с х҃вою, и҆ мы̀ въ х҃а і҆҃са вѣ́рова́хомъ да ѡ҆пра́вдимсѧ ѿ вѣ́ры х҃вы, (а҆)[7] не ѿ дѣ́лъ зако́на· зане (не ѡ҆пра́вдитсѧ ѿ дѣ́лъ зако́на)[8] всѧ́ка пло́ть· *А҆́ще ли и҆́щꙋще ѡ҆пра́вдитисѧ ѡ҆ х҃ѣ, ѡ҆брѣто́хомсѧ и҆ са́ми грѣ́шницы, х҃с оу҆̀бо грѣ́хꙋ ли слꙋжи́тель; да не бꙋ́детъ. а҆́ще бо ꙗ҆̀же разори́хъ, сїѧ па́ки съзида́ю, престꙋ́пника себе прⷣставлѧ́ю. а҆́зъ бо зако́номъ зако́нꙋ оу҆мро́хъ, да бг҃ви живъ бꙋ́дꙋ, х҃ви съраспѧ́хсѧ. живꙋ́ же не ктомꙋ̀ а҆́зъ, нѡ̀ живе́тъ въ мнѣ̀ х҃с. а҆ є҆́же нн҃ѣ живꙋ̀ въ пло́ти, вѣ́рою живꙋ̀ сн҃а бж҃їа, възлюби́вшаго менѐ и҆ преда́вшаго себѐ по мнѣ̀· зачⷧ҇, ѕд·

Не ѿмѣта́юсѧ бл҃гти бж҃їа. а҆́ще бо зако́номъ пра́вда, оу҆̀бо х҃с тꙋ́не оу҆мрѐ.

крⷨ г҃

Гла҃, г҃·

Ѡ҆ несмы́сленїи гала́те, кто̀ вы прельсти́лъ є҆́сть [не покори́тисѧ и҆́стиннѣ][1]; и҆̀мже прⷣ ѻ҆чи́ма і҆҃с х҃с пре́жде напи́санъ бы́сть [въ ва́съ][2] распѧ̀. сїѐ то́чїю хощꙋ̀ оу҆вѣ́дѣти ѿ ва́съ, ѿ дѣ́лъ ли зако́на дх҃ъ прїѧ́сте, и҆ли ѿ слꙋ́ха вѣ́ры; Та́ко несмы́слени є҆стѐ нача́нше дх҃омъ, нн҃ѣ пло́тїю сконча́ваете; толи́ка пострада́сте без ꙋма̀, а҆́ще же и҆ без ꙋма̀. пода́ѧй оу҆̀бо ва́мъ дх҃ъ, и҆ дѣ́йствꙋѧй си́лы въ ва́съ ѿ дѣ́лъ ли зако́на, и҆ли ѿ слꙋ́ха вѣ́ры; *ꙗ҆́коже а҆враа́мъ вѣ́рова бг҃ꙋ, и҆ вмѣни́сѧ є҆мꙋ̀ въ пра́вдꙋ. разꙋмѣ́йте оу҆̀бо ꙗ҆́ко сꙋ́щїи ѿ вѣ́ры, сі́и [сꙋ́ть сн҃ове][3] а҆враа́мли· зачⷧ҇, ѕе·

а҆ мѡ҃ є҃ крⷨ д҃ і҆а҃кѡ в҃

між обрізаними, – **8** бо той, що допоміг Петрові в посланні обрізання, допоміг і мені між поганами, – **9** і пізнавши ласку, мені дану, і Яків, і Кифа, і Іван, що вважаються стовпами, дали мені і Варнаві правиці спільності, щоб ми *ішли* до поган, вони ж до обрізання, **10** аби тільки ми пам’ятали про бідних, що власне я і постарався зробити. *поч. 202*

11 Коли ж Петро прийшов до Антіохії, я йому протиставився в лице, бо він заслужив на докір. **12** Бо скоріше ніж прийшли деякі від Якова, він їв з поганами, коли ж вони прийшли, він сторонився і відмежовувався, боячись тих, що є з обрізання. **13** І з ним лицеміріли і інші юдеї, так що й Варнава пристав до їхнього лицемірства. **14** Але коли я побачив, що неправильно ходять в правді благовістя, я сказав Петрові перед усіма: Якщо ти, будучи жидом, живеш по-поганському, а не по-юдейському, чому змушуєш поган жити по-юдейському? **15** Ми з природи юдеї, а не грішники з поган. *поч. 203*

16 А пізнавши, що людина не оправдається з діл Закону, але тільки вірою в Ісуса Христа, і ми повірили в Христа Ісуса, щоб ми оправдалися з Христової віри, а не з діл Закону, тому що з діл Закону не оправдається ніяке тіло. **17** *Якщо ж, шукаючи оправдатися в Христі, і ми самі знайшлися грішниками, чи, отже, Христос – служитель гріха? Хай не буде! **18** Бо якщо те, що я знищив, це знову будую, роблю себе переступником. **19** Бо *я за* Законом помер Законові, щоб для Бога жити. Я розіп’явся з Христом. **20** Живу ж вже не я, але в мені живе Христос. А те, що нині живу в тілі, живу вірою Божого Сина, що мене полюбив і видав себе за мене. *поч. 204*

рим. 3

21 Не відрікаюся божої ласки. Адже якщо праведність через Закон, отже, Христос даремно помер.

Глава 3

1 О нерозумні галати! Хто вас підманув не підкорятися правді? Вас, у яких перед очима раніше зображений був розіп’ятий Ісус Христос. **2** Тільки це хочу довідатися від вас: чи ви одержали Духа від діл Закону, чи від слухання віри? **3** Ви є такими нерозумними! Зачавши Духом, тепер закінчите тілом? **4** Стільки ви безумно потерпіли, якби ж і безумно. **5** Отже, Той, що вам дає Духа і робить сили між вами, чи є від діл Закону чи від слуху віри? **6** *Коли Авраам повірив Богові, і йому зараховано в праведність. **7** Отже, розумійте, що ті, що є від віри, ці є Аврамовими синами. *поч. 205*

мой1. 15 рим. 4 як. 2

мой1. 12
мой5. 27
як. 2
рим. 1
єв. 10
мой3. 18

8 Бо передбачивши Писання, що Бог з віри оправдає поган, скоріше Він благовістив Авраамові, *що: В тобі будуть благословенні всі народи. **9** Тому ті, що з віри, благословляться з вірним Авраамом. **10** Бо ті, що є від діл Закону, є під клятвою. Адже є написано: *Проклятий кожний, хто не зостанеться в усіх приписах в книзі Закону, щоб це чинити. **11** А що в Законі ніхто не оправдується в Бога, явно ж, *що праведний з віри буде жити. **12** А Закон не є з віри, *але та людина, що це чинить, буде жити в них. *поч. 206*

Прежде видѣвше бо писаніє, ꙗко ѿ вѣры оправдаетъ ꙗзыки бг҃ъ, преже бл҃говѣствова авраамꙋ, *ꙗко бл҃гословатса о тебѣ вси ꙗзыци. Тѣмже сꙋщіи ѿ вѣры бл҃ватса с вѣрнымъ авраамомъ. елицы бо ѿ дѣлъ закона сꙋть, подъ клатвою сꙋть. писано бо єсть, (-)[4] *проклатъ всакъ, иже не пребꙋдетъ въ всѣхъ писаныхъ въ книзѣ законнѣи, ꙗко творити а҃. а ꙗко в законѣ никтоже оправдаетса ѿ бг҃а, ꙗвѣ (же), *ꙗко праведныи ѿ вѣры живъ бꙋдетъ. законъ же нѣсть ѿ вѣры, *но сътворивыи та [чл҃къ][5], живъ бꙋдетъ в нихъ. зач҃, с҃ѕ.

а҃ мо҃ бі; г҃ мо҃ кз; і ꙗко в; крн а҃; євр҃ і; г҃ мо҃ ні

мой5. 21

13 Христос нас відкупив від клятви Закону, ставши за нас клятвою. Бо є написано: *Проклятий кожний, хто висить на дереві, – **14** щоб в поганах було Авраамове благословення в Христі Ісусі, щоб ми вірою одержали обітницю духа. *поч. 207*

Хс҃ ны искꙋпилъ єсть ѿ клатвы законныꙗ, бывъ по насъ клатва. писано бо єсть, *проклатъ всакъ висаи на древѣ, да въ ꙗзыцѣхъ бл҃веніе авраамле бꙋдетъ о хр҃тѣ і҃сѣ, да обѣтованіє дх҃а пріимемъ вѣрою. зач҃, с҃з.

г҃ мо҃ ка

єв. 9
мой1. 12 і 15
дія. 7
рим. 3

15 Брати, говорю по-людському: *однак людиною затвердженого заповіту ніхто не відкидає або *до нього не* додає. **16** *Авраамові ж сказані були обітниці, і його насінню. Не говорить же: і насінням, – наче про численних, але наче про одного: І твоєму насінню, – яким є Христос. **17** Це ж кажу: завіт, наперед затверджений Богом в Христі, який – Закон, що прийшов по чотириста і тридцятьох роках, не відкидає, щоб знищити обітницю. **18** Бо якщо б наслiддя *було* від Закону, вже більше не *було б* від обітниці. Авраамові ж Бог подарував обітницею. **19** Отже, чим *є* Закон? Він доданий через переступ, доки не прийде насіння, якому обіцяно, *якому наказано ангелами рукою посередника. **20** А для одного немає посередника, та Бог є один. **21** Отже, чи Закон проти божих обітниць? Хай не буде! Бо якщо б був даний Закон, що може оживити, отже, по правді, від Закону була б праведність. **22** *Але Писання замкнуло все під гріхом, щоб обітниця від віри Ісуса Христа була дана тим, що вірять. *поч. 208*

Братіє по чл҃кꙋ гл҃ю, *обаче чл҃кꙋ ꙋтверженна завѣта никтоже ѿмѣтаетъ, или приповелѣваетъ. *авраамꙋ же реченни быша обѣты, и сѣмени єго. не гл҃етъ (же) и сѣменемъ, ꙗко о многихъ, но ꙗко о єдиномъ, и сѣмени твоемꙋ. иже єсть хс҃. сіе же гл҃ю, завѣтъ преже ꙋтверженныи ѿ бг҃а, [въ хр҃та][6], иже по (лѣтѣхъ четыриста и тридесате)[7] бывыи законъ, не ѿмѣтаетъ, въ єже разорити обѣтованіє. аще бо ѿ закона наслѣдіе, не ктомꙋ (ꙋже) ѿ обѣтованіа. авраамꙋ же обѣтованіемъ дарова бг҃ъ. что ꙋбо законъ; престꙋпленіа ли ради приложисѧ, дондеже пріидетъ сѣма, ємꙋже обѣтовасѧ, *повелѣнъ агг҃лы рꙋкою ходатаꙗ. ходатаи же єдиномꙋ нѣсть, бг҃ъ же єдинъ єсть. законъ ли ꙋбо на обѣтованіи бж҃іихъ; да не бꙋдетъ. аще бо (законъ данъ бысть)[8] могіи оживити, воистиннꙋ (ꙋбо) ѿ закона бы была правда *но затвори писаніе всѧ подъ грѣхомъ, да обѣтованіє ѿ вѣры і҃с хр҃тѣвы дастсѧ вѣрꙋющимъ. зач҃, с҃и.

євр҃ д; а҃ мо҃ бі і; дѣꙗ з; крн г

рим. 10
рим. 6

23 А перед приходом віри ми були бережені під Законом, замкнені від тієї віри, що мала відкритися. **24** *Тому Закон нам був вихователем до Христа, щоб ми оправдалися від віри. **25** Як же прийшла віра, вже ми не є під вихователем, **26** бо ви всі є божими синами вірою в Христа Ісуса. **27** *Бо ви, що хрестилися в Христа, зодягнулися в Христа. **28** Немає юдея ані грека, немає раба ані вільного, немає чоловічого роду ані жіночого; бо ви всі є одним в Христі Ісусі. **29** Якщо ж ви Христові, то, отже, ви є Авраамове насіння і спадкоємці за обітницею.

Прежде же пришествіꙗ вѣры, подъ закономъ стрегоми бѣхомъ, затворени въ хотащꙋю вѣрꙋ ѿкрытисѧ. *Тѣмже законъ пѣстꙋнъ намъ бысть въ хр҃та, да ѿ вѣры оправдимсѧ. пришедши же вѣрѣ, ꙋже не подъ пѣстꙋномъ єсмы. вси бо вы сн҃ове бж҃іи єсте, вѣрою о хр҃тѣ і҃сѣ. *Єлицы бо въ хр҃та крстистесѧ, въ хр҃та облекостесѧ. (нѣсть)[9] іꙋдеи, ни єллинъ. (нѣсть)[10] рабъ, ни свободь. (нѣсть)[11] мꙋжескіи полъ, ни женьскіи. вси бо вы єдино єсте о хр҃тѣ і҃сѣ. Аще ли же вы хр҃тови, то ꙋбо авраамле сѣма єсте, (и) по обѣтованію наслѣдницы.

крн і; крн в

Гла҃, д҃·

Глю же, в елико время наслѣдникъ мла҃ есть, ничимже лучши есть раба, гь (сый всѣмъ)[1], но по҃ повелители (и приставники есть)[2], до нарока оч҃а· Такоже и мы, егда бѣхомъ млади, по҃ стихиами (бѣхомъ мира)[3] порабощени, за҃, сѳ҃·

Егда же прииде кончина лѣту, посла бг҃ъ сн҃а своего, единороднаго, раждаемаго от жены, бываема по҃ закономъ, да позаконныя искупи, *да въ усыновление въсприимемъ· да якоже есте снове, посла бг҃ъ дх҃а сн҃а своего, въ ср҃ца наша, въпиюща, авва оч҃е. тѣмже уже нѣси рабъ, но сн҃ъ. аще ли же сн҃ъ, и наслѣдъникъ [бж҃ии (іс҃) хм҃ъ][4]· за҃, сі·

Но тогда убо невѣдуще бг҃а, служисте не по естеству сущимъ богомъ. нн҃ѣ же познавше бг҃а, па҃ же познани бывше от бг҃а, како възвращаетеся паки, на немощныя и худыя стихия, имже (свыше паки)[5] служити хощете; дн҃и смотряюще, и мц҃а и времена и лѣта· Боюся о васъ, еда како всуе трудихся у васъ. будите якоже азъ, зане и азъ якоже (и) вы. Братие, молю вы, ничимже мене обидѣсте. вѣсте же, яко за немощь плоти бл҃говѣстих вамъ прьвѣе· И искушение [мое еже][6] въ плоти моеи не уничижисте, ни оплевасте но якоже агг҃ла бж҃ия приясте мя, якоже (и) хр҃ста іс҃а· [Кое][7] убо [бяше][8] бл҃женъство ваше; свѣдѣтельствую бо ва҃, яко аще бы было мощно, очеса ваша извертѣвше, (убо) дали ми бысте· Тѣмже врагъ ва҃ быхъ истину вамъ гл҃я; ревнуютъ по ва҃ не добрѣ, но отлучити васъ хотя҃, да имъ ревнуете. добро еже ревновати (всегда доброе)[9], и не точию внегда приходити ми к ва҃· Чада моя о нихже паки болезную, дондеже въобразится хс҃ въ васъ· Хотѣхъ же приити к вамъ нн҃ѣ, и измѣнити гла҃ мои, яко недомышляюся о васъ. Гл҃ите ми иже по҃ зако҃ хотящеи быти, закона ли не слышасте; писано бо есть. яко, за҃, сі·

*Авраамъ два сн҃а имѣ, единаго от рабы, (а)[10] другаго от свобо҃ныя. но иже от рабы, по плоти родися, *а иже от свобо҃ныя по обѣтованию, яже еста иносказаема, сия бо еста два завѣта, единъ убо от горы синаискія, въ работу ражая, еже есть агарь, агарь бо, сина гора есть въ аравии, прилагае же ся нн҃ѣшнему іер҃лиму. работае же с чады своими· а҃ вышнии іер҃лимъ, своб҃о есть, иже е҃ мати [всѣмъ][11] намъ· Писано бо есть, *възвеселися

(Поля: кри҃ и҃; а҃ мо҃ ѕі; а҃ мо҃ ка; ісаїа нд҃ / лу҃ иг҃)

Глава 4

1 Кажу ж, що доки спадкоємець є малим, нічим він не є кращим від раба, будучи паном всього. **2** Але є під опікунами і управителями до часу, призначеного батьком. **3** Так само і ми, коли були малими, були поневолені під первнями світу. *поч. 209*

4 Коли ж прийшла повнота часу, Бог послав свого єдинородного Сина, що народжується від жінки, що є під Законом, **5** щоб Він відкупив тих, що під Законом, *щоб ми одержали усиновлення. **6** Тому що ви є синами, Бог послав Духа свого Сина в наші серця, що кличе: Авва, Батьку! **7** Тому ти уже не є рабом, але сином. Якщо ж сином, *то* і божим спадкоємцем через Ісуса Христа. *поч. 210*

8 Але тоді, отже, не знаючи Бога, ви служили тим, що по природі не є богами. **9** А тепер, півнавши Бога, – радше ж пізнані Богом – чому знову ви повертаєтеся до немічних і слабких первнів, яким згори знову хочете служити, **10** дивлячись на дні, і місяці, і часи, і роки? **11** Боюся за вас, чи часом я марно не трудився у вас. **12** Будьте так як я, тому що і я, так як і ви. Брати, благаю вас, нічим ви мене не образили, **13** знаєте ж, що через неміч тіла я вам раніше благовістив. **14** І моєю спокусою, що в моєму тілі, ви не погордували ані не обплювали, але ви мене прийняли як божого ангела, як і Христа Ісуса. **15** Отже, яке було ваше блаженство? Бо свідчу вам, що якщо було б можливим, вирвавши ваші очі, ви, отже, мені дали б. **16** Чи тому я вам став ворогом, кажучи вам правду? **17** Не *на* добро за вас ревнують, але хочуть вас відлучити, щоб ви їм ревнували. **18** Добре завжди за добрим ревнувати, і не тільки, коли я до вас приходжу. **19** Мої дітоньки, за яких знову терплю, доки у вас не відобразиться Христос. **20** Хотів же б я до вас сьогодні прийти і змінити мій голос, тому що не знаю, що з вами робити. **21** Скажіть мені ви, що хочете бути під Законом, чи ви не чули Закон? **22** Адже є написано, що *поч. 210*

*Авраам мав двох синів – одного від рабині, а другого від вільної. **23** Але той, що від рабині, народився за тілом, *а той, що від вільної, – за обітницею. **24** Це має інше значення, бо це є два завіти. Отже, один з Синайської гори, що родить у рабство, яким є Агар. **25** Бо Агар є гора Синай в Аравії, що відповідає теперішньому Єрусалимові, – служить же зі своїми дітьми. **26** А вільним є горішній Єрусалим, що є матір'ю всіх нас. **27** Бо є написано: *Розвеселися неплідна, що

(Поля: рим. 8; мой1. 16; мой1. 21; іс. 54; лук. 23)

не родиш, вибухни і заклич ти, що не боліла, бо багато дітей в опущеної, більше ніж в тої, що має мужа! *поч. 211*

рим. 9

28 *Ми ж, брати, за Іссааком є діти обітниці. **29** Але так як тоді той, що народився за тілом, переслідував духовного, так і тепер. **30** Але що говорить Писання? – *Прожени рабиню і її сина, бо син рабині не успадкує з сином вільної. **31** Тому, брати, ми не є дітьми рабині, але вільної!

мой1. 21

неплоды нераждающїа, расторгъгни и възопи неболѣвшїа, ꙗко многа чада пустыѧ паче, нежели имущїа мужа. за҃, сѧі

*Мы же братїе, по исааку обѣтованїа чада есмы. но ꙗкоже тогда иже по плоти родивыйсѧ, гонѧше духовнаго тако и нынѣ. но что глаголетъ писанїе; *изжени рабу, и сна еѧ. Не имать бо наслѣдовати сынъ рабынинъ, съ сыномъ свободныѧ. Тѣмже братїе, нѣсмы рабынина чада, но свободныѧ.

кри д҃ — а҃ мо ка

Глава 5

1 Отже, ви стоїте свободою, якою Христос нас визволив, і знову не піддавайтеся під ярмо рабства. **2** Ось я, Павло, кажу вам, що якщо обріжетеся, Христос вам нічим не допоможе. **3** Свідчу ж знову кожній людині, що обрізується, що вона мусить зберігати ввесь Закон. **4** Ви, що оправдуєтеся Законом, ви відпали від Христа, ви відпадаєте від ласки, **5** бо ми духом з віри очікуємо надію праведності. **6** Бо в Христі Ісусі ані обрізання нічого не може, ані необрізання, але віра, що діє через любов. **7** Ви добре бігли. Хто вам заборонив коритися правді? **8** Переконання не від Того, що вас покликав. **9** Мало квасу робить, щоб все тісто скисло. **10** Я надіюся щодо вас в Господі, що нічого іншого не думаєте. Той, що вносить у вас замішання, понесе гріх, хто б тільки він не був. *поч. 212*

11 Брати, якщо ж я ще проповідую обрізання, чому мене ще переслідують? Отже, ударемнилося згіршення хреста. **12** Хай будуть відкинутими ті, що вас псують. **13** Адже ви, брати, були прикликані до свободи. Тільки щоб ваша свобода не стала причиною *жити за* тілом, але любов'ю служіть один одному. **14** Бо ввесь Закон збувається в одному слові, *в тому, що полюбиш свого ближнього так, як себе. **15** Якщо ж один одного гризете і їсьте, стережіться, щоб ви не були з'їджені один одним. **16** Кажу ж: ходіть духом і не виконуйте тілесних похотей. **17** *Бо тіло має похоть проти духа, а дух – проти тіла. Ці ж противляться один одному, щоб ви чинили не те, що хочете. **18** Якщо ж ви є ведені Духом, ви не є під Законом. **19** Явними ж є тілесні діла, якими є: перелюб, розпуста, нечистота, безсоромність, **20** ідолослужіння, чародійство, ворожнечі, сварки, заздрощі, лють, гнів, суперечки, згіршення, єресі, **21** злоба, вбивство, п'янство, гульня, крики і подібне до цих. Про що вас попереджаю і раніше я сказав, що ті, що таке чинять, царства божого не успадкують. *поч. 213*

мой3. 19
мат. 5
мар. 12
рим. 13
як. 2
і 4

пет1. 2

Гла҃, е҃.

[Свободою убо еюже Хс насъ свободи, стойте][1] и не паки подъ игомъ работѣ держитесѧ, се азъ павелъ глаголю вамъ, ꙗко аще обрѣзаетесѧ Хс васъ ничтоже пользуетъ. Свидѣтельствую же паки, всякому человѣку обрѣзающемусѧ, ꙗко долженъ есть весь законъ творити. упразднистесѧ ѿ Ха, иже закономъ оправдаетесѧ, ѿ благодати ѿпадаете. мы бо духомъ ѿ вѣры упованїа правды ждемъ. о Хѣ бо Їсѣ. ни обрѣзанїе что может, ни необрѣзанїе, но вѣра любовїю споспѣшествуема. течасте добрѣ, кто вамъ възбрани (не покарятисѧ истиннѣ)[2]; препрѣнїе не ѿ призвавшаго вы, мало квасъ все смѣшенїе кваситъ. азъ надѣюсѧ о васъ о Гѣ, ꙗко иного ничтоже мыслите. смущаѧ иже васъ понесетъ (грѣхъ)[3] иже аще есть. за҃, сві

Азъ же братїе аще обрѣзанїе еще проповѣдую, почто еще гонимъ есмь; убо упразднисѧ соблазнъ креста. дабы ѿсѣчени были развращающей васъ. Вы бо на свободу звани бысте братїе, точїю да не свобода (ваша) въ вину плоти но любовїю работайте другъ другу. ибо весь законъ въ единомъ словеси съвръшаетсѧ, *въ еже възлюбиши ближнаго своего ꙗкоже себе. аще же другъ друга грызаете и снѣдаете, блюдѣтесѧ, да не другъ ѿ друга истреблени будете. Глаголю же, духомъ ходите, и похоти плотскїѧ не съвръшайте. *Плоть бо похотьствуетъ на духъ, духъ же на плоть. сїа же (противистасѧ другъ другу)[4]. да не аже хощете сїѧ творите. аще ли духомъ водими есте, нѣсте подъ закономъ. ꙗвлена же суть дѣла плотьскаа, ꙗже суть, [прелюбодѣянїе][5], блудъ, нечистота, студодѣянїе, идолослуженїе, чародѣянїе, вражды. рвенїа, завиды ꙗрости, разжеженїа, распря, соблазны. ереси, зависти, убїйства пїянъства, безчинны кличи, и подобнаа симъ, ꙗже прорицаю вамъ [и][6] прежде рекохъ, ꙗко таковаѧ творѧщеи, црствїа бжїа не наслѣдятъ. за҃, сгі

г҃ мо ді — ма е҃ — ма ві — кри гі — іако в — и д҃

а҃ петр в

Пло́дъ же дꙋ́ховный є́сть, любы̀, ра́дость, ми́ръ. долготерпѣ́нїе, бл҃гость, млрдїе. вѣ́ра, кро́тость въздержа́нїе. на таковы́хъ нѣ́сть зако́на. а̑ и̑же хв҃ꙋ, ї҃сꙋ пло́ть распя́ша съ страстьми̑ и̑ по́хотьми. а̑ще живе́мъ дꙋ́хомъ, дꙋ́хомъ и̑ да хо́димъ не быва́имъ тщеславни, дрꙋгъ дрꙋга раздража́юще, дрꙋгъ дрꙋгꙋ завидаще·

22 А духовний плід є любов, радість, мир, терпеливість, доброта, милосердя, віра, **23** лагідність, стриманість. На таких немає Закону. **24** А ті, що є Христа, Ісусові, розіп'яли тіло з пристрастями і похотями. **25** Якщо живемо духом, духом і ходімо. **26** Не ставаймо марнославними, один одного дратуючи, один одному заздрячи.

Гла, ѕ҃·

Бра́тїе, а̑ще (-)[1] въпаде́тъ чл҃къ в нѣ́кое прегрѣше́нїе, вы дꙋ́ховнїи и̑справля́йте таковаго дꙋ́хомъ кро́тости, блюдый себе, да не и̑ ты̀ и̑скꙋшенъ бꙋдеши· за҃, сд҃і· Дрꙋгъ дрꙋгꙋ тяготы̀ носи́те, и̑ тако и̑сполните зако́нъ хв҃ъ· а̑ще бо (кто мни́тъ)[2] себе быти что, ничто̑ сый, (себе льсти́тъ)[3]. дѣло же свое да и̑скꙋша́етъ ко́ждо· и̑ тогда̀ в себѣ точїю хвале́нїе да и̑матъ, а̑ не ко и̑номꙋ. ко́ждо бо свое бре́мя понесе́. да о̑бща́етъ же оу̑ча́йся словеси́ оу̑ча́щемꙋ, о̑ всѣхъ бл҃гихъ. не льсти́тесꙗ, бг҃ъ порꙋга́емъ не бываетъ. е̑же бо а̑ще сѣетъ чл҃къ. тожде и̑ пожнетъ. ꙗко сѣя́й въ плоть свою, ѿ плоти пожнетъ и̑стлѣнїе. а̑ сѣяй въ дх҃ъ, ѿ дх҃а пожнетъ живо́тъ вѣчный. доброе же творя́ще да не стꙋжа́емъ си, въ время бо свое пожне́мъ не о̑слабѣ́юще. тѣмже оу̑бо до́ндеже время и̑мамы, да дѣлаймъ бл҃гое къ всѣмъ, паче же присны̑ въ вѣре· за҃, сеі· Видите колицѣми (книгами писахъ вамъ)[4] моею рꙋко́ю. е̑лицы хотятъ хвали́тися по́ плоти, сїи нꙋдя́тъ вы о̑брѣзатися, точїю да не кр҃томъ хв҃ымъ го́нятся. ни бо о̑брѣзаю́щїися сами зако́нъ храня́тъ, но хотя́тъ вы о̑брѣзовати. да во вашей плоти похва́лятся· за҃·

Мнѣ же да не бꙋдетъ хвали́тися, точїю о̑ кр҃тѣ г҃а нашего ї҃с х҃а, и̑же мнѣ (весь) миръ распяся, и̑ а̑з (всемꙋ) мирꙋ. [о̑ х҃ѣ бо ї҃сѣ, ни][5] о̑брѣза́нїе что [може́тъ][6], ни необрѣзанїе, но но́ва тва́рь. и̑ е̑лицы правиломъ си́мъ {житель-ствꙋютъ}[7], миръ на нихъ и̑ млть, на ї҃ли бж҃їи. прочее же трꙋды̀ да (никтоже даетъ ми)[8]· а̑зъ бо ꙗзвы [г҃а ї҃са][9] на тѣле моемъ ношꙋ· Бл҃гть г҃а нашего ї҃с х҃а съ дх҃омъ вашимъ братїе. а̑минь·

Коне́цъ посланїю к галатомъ·
И̑матъ в себѣ. гла, ѕ҃,
а̑ зача, црковныхъ, дї·

Глава 6

1 Брати, якщо людина впаде в якийсь прогріх, ви, духовні, виправляйте такого духом лагідності, пильнуючи себе, щоб і ти не був спокушеним. *поч. 214*

2 Носіть тягарі один одного – і так виконаєте Христовий закон. **3** Бо якщо хто думає, що він є чимось, будучи нічим, він себе обманює. **4** Хай же кожний випробовує своє діло, і тільки тоді в собі хай має похвалу, а не перед іншим. **5** Бо кожний понесе свій тягар. **6** Хай же той, що навчається слова, ділиться з тим, що навчає, в усьому доброму. **7** Не обманюйтеся – Бога не можна висміювати. Бо що лиш сіє людина, те і пожне. **8** Бо той, що сіє у своєму тілі, – з тіла пожне зітління, а той, що сіє в дусі, – з духа пожне вічне життя. **9** Не надокучаймо собі, роблячи добро, бо в свій час пожнемо без підупадання. **10** Отже, тому, поки маємо час, чинімо добро для всіх, радше ж для тих, що рідні у вірі. *поч. 215*

11 Дивіться, якими буквами я вам написав моєю рукою! **12** Ті, що хочуть хвалитися за тілом, ці вас змушують обрізатися, тільки щоб не були переслідувані хрестом Христовим. **13** Бо ті, що обрізуються, самі не зберігають Закон, але хочуть вас обрізати, щоб похвалитися у вашому тілі. *поч.*

14 Мені ж хай не буде похвали, хіба тільки в хресті нашого Господа Ісуса Христа, яким мені ввесь світ розіп'явся і я всьому світові. **15** Адже в Христі Ісусі ані обрізання нічого не може, ані необрізання, але нове творіння. **16** І на тих, що живуть за цим правилом, на них мир і милосердя, *і* на божому Ізраїлі. **17** Надалі ж хай ніхто мені не надокучає, бо я на тілі моєму ношу рани Господа Ісуса. **18** Ласка нашого Господа Ісуса Христа з вашим духом, брати! Амінь.

Кінець Послання до Галатів.
Має в собі 6 глав,
а 19 церковних початків.

Розповідь про Послання святого Апостола Павла до Ефесян.

Це *послання* він посилає з Риму. Отже, ще не побачивши їх, а почувши про них. Причина ж цього послання є така. Ефесяни, повіривши в нашого Господа Ісуса Христа, мали до Нього правдиву віру і любов до всіх святих та бажали бути підкріпленими Павлом. Отже, апостол, довідавшись про це, пише до них це повчальне послання. І найперше каже, що тайна відносно нас не є новою, але вона є від початку і раніше, від створення світу, щоб Христос за нас терпів і ми спаслися через Нього. Тоді говорить про покликання поган, щоб показати їм гідність тих, що повірили, і об'явити, що наше покликання було не людиною, але Ісусом Христом, який є Божим Сином; щоб від Того вони навчилися, що повіривши в Христа, вони не стали слугами людини, але, по правді, прихильниками Бога. Він каже, що і він задля цього був посланий, щоб проповідувати благовістя; і що він і за них дбає. У посланні він подає повчальні слова чоловікам і жінкам, батькам і дітям, панам і рабам. Заразом він озброює всіх проти диявола і його бісів, кажучи, що наша війна є проти них. І наче добрий подвижник, озброївши всіх словами проти бісівської злобної хитрості, він закінчує послання.

Сказаніе иже къ ефесеомъ посланію стаго апла павла·

Се посылаетъ ѿ рима, не увидѣвъ убо ихъ, слыша же о нихъ. вина же посланію сіа есть. ефесане вѣровавше въ га нашего іс ха, искреню имѣаху в него вѣру, и въ вся стыя любовь· И хотяху ѿ павла утвердитися. увѣдѣвъ убо сіе апалъ, пишетъ к нимъ сіе посланіе учително· И первѣе убо сказуетъ не нову быти еже по насъ таиньству. но изначала и прежде сложеніа миру. бывше сіе блговоленіе бжіе· Якоже ху по насъ страдати, и намъ тѣмъ спстися· Таже о призваніи языкъ бесѣдуетъ, да покажетъ ихъ достоино вѣровавшихъ, и являетъ яко призваніе наше бысть не члкомъ, но іс хмъ, иже есть снъ бжіи. да и ѿ того навыкнутъ, яко не члко служителе быша вѣровавше въ ха, но истинніи бгочтиви. сказуетъ же и себѣ сего ради послана бывша, да проповѣдуетъ блговѣстіе, и яко и о нихъ печашеся, потомъ учителна словеса, мужемъ, и женамъ, ѿцемъ, и чадомъ, господемъ и рабомъ, полагаетъ въ посланіи. вкупѣ вся ополчаваетъ на діавола, и бѣсовъ его, гля, противу ихъ быти нашеи брани. и якоже нѣкіи добръ подвижникъ, вооружилъ вся словесы на бѣсовское ѕлохитріе. Сице скончаваетъ посланіе·

Послання святого Апостола Павла до Ефесян

Глава 1, *поч. 216*

кор1. 2 · пет1. 1 · кор1. 1

1 *Павло, з божої волі посланець Ісуса Христа, – святим, що є в Ефесі, і вірним в Христі Ісусі. **2** *Вам ласка і мир від Бога, нашого Батька, і Господа Ісуса Христа! **3** Благословенний Бог і Батько нашого Господа Ісуса Христа, що поблагословив нас всяким духовним благословенням в небесних у Христі, **4** так як вибрав нас в Ньому раніше від створення світу, щоб ми були святими і непорочними перед ним в любові. **5** Він, раніше призначивши нас до усиновлення Ісусом Христом в Ньому, за благоволінням

КЪ ЕФЕСЕОМЪ ПОСЛАНІЕ СТАГО АПЛА

павла

Гла, а. за, сѕі·

а кри в · а петр а · а кри а

Павелъ* посланникъ [іс хвъ][1], волею бжіею. стымъ сущимъ въ ефесѣ, и вѣрнымъ о хѣ ісѣ· *Блгть вамъ и миръ, ѿ ба ѿца нашего и га іс ха. блгвенъ бъ и ѿцъ га нашего іс ха, блгословивыи насъ всяцѣмъ блгословеніемъ дховнымъ, въ нбныи о хѣ. якоже избра насъ о немъ преже сложеніа мира, быти намъ стымъ и непорочнымъ пред нимъ въ любви, прежде нарекъ насъ въ усноніе іс хмъ у него, по блговоленію хотѣніа его, в похвалу славы блгодати его, в нейже облагодати насъ о

възлюблене̑мъ· ѡ҆ не́мже, за҃, ѕ҃зі·
И҆мамы и҆збавле́ніе кро́вію є҆го̀, (и҆) ѡ҆ставле́ніе прегрѣше́ніемъ, по бога́тьствꙋ бл҃года́ти є҆го̀, ю҆́же преꙋмно́жилъ є҆́сть в на́съ, въ вся́кои премꙋ́дрости и҆ разꙋмѣ, сказа́въ на́мъ та́йнꙋ во́ли своеѧ̀, по бл҃говоле́нїю є҆го̀. ю҆́же пре́жде поло́жи ѡ҆ не́мъ, въ смотре́ніе и҆сполне́нїѧ вре́менъ, възглави́ти вся̑ческаѧ ѡ҆ хр҇тѣ, ꙗ҆̀же на нб҇сѣхъ и҆ ꙗ҆̀же на земли и҆́мъ, ѡ҆ не́мже и҆ наслѣ́дницы бы́хомъ, пре́жде нарече́ни бы́вше, по прозрѣ́нїю {бж҃їю}[2], вся̑ дѣ́йствꙋющаго по совѣ́тꙋ во́ли своеѧ, ꙗ҆́ко бы́ти на́мъ въ похвале́ніе сла́вы є҆го̀, пре́же ꙋ҆пова́вшимъ въ хрⷭ҇та. ѡ҆ не́мже и҆ вы слы́шавше сло́во и҆́стины. бл҃говѣ́ствова́ніе сп҇се́нїа на́шего, въ не́мже и҆ вѣ́ровавше зна́менастесѧ (ѡ҆бѣтова́нїа дх҃омъ)[3] ст҃ы́мъ, и҆́же є҆́сть ѡ҆брꙋче́ніе наслѣ́дїю на́шемꙋ, въ и҆збавле́ніе снабдѣ́нїю, въ похвалꙋ сла́вы є҆го̀· Сего ра́ди и҆ а҆́зъ слы́шавъ ва́шꙋ вѣ́рꙋ ѡ҆ (хр҇тѣ)[4] і҆с҃ѣ, и҆ любо́вь ꙗ҆́же къ всѣ́мъ ст҃ы́мъ· за҃, ѕ҃і·
Не престаю бл҃годаря ѡ҆ ва́съ, помина́ніе [ѡ҆ ва́съ][5] творѧ̀ въ мл҃твахъ мои́хъ. да бг҃ъ, (и҆ ѡ҆ц҃ъ) г҃а на́шего і҆с҃ хрⷭ҇та, ѡ҆ц҃ъ сла́вы, да́стъ ва́мъ дх҃ъ премꙋ́дрости и҆ ѿкрове́нїѧ, въ позна́ніе є҆го̀, просвѣще́нымъ ѡ҆́чеса̀ ср҃ца ва́шего, ꙗ҆́ко ꙋ҆вѣ́дѣти ва́мъ, что̀ є҆́сть ꙋ҆пова́ніе зва́нїѧ є҆го̀, [и҆][6] что̀ бога́тьство сла́вы достоѧ́нїѧ є҆го̀ въ ст҃ы́хъ. и҆ что̀ преспѣ́ющее вели́чьство си́лы є҆го̀ в на́съ вѣ́рꙋющихъ по дѣ́йствꙋ держа́вы крѣ́пости є҆го̀, ю҆́же съдѣѧ ѡ҆ хр҇тѣ, въскре́сивъ є҆го̀ ѿ ме́ртвыхъ, и҆ поса́ждь ѡ҆десн҃ꙋю себѐ на нб҇ныхъ, превы́ше вся́кого нача́льства и҆ вла́сти, и҆ си́лы и҆ г҃дьства, и҆ вся́каго и҆́мени и҆менꙋ́емаго, не то́чїю въ вѣ́цѣ се́м, но и҆ въ грѧдꙋ́щеⷨ· за҃, ѕ҃ді·
И҆ вся̑ покорѝ под но́зѣ є҆го̀. и҆ того да́стъ главꙋ вы́ше всѣ́хъ цр҃кви, ꙗ҆́же є҆́сть тѣ́ло є҆го̀, и҆сполне́ніе и҆сполнѧ́ющаго вся̑ческаѧ въ всѣ́хъ·

його бажання, **6** в похвалу слави його ласки, в якій обдарував нас в улюбленому. **7** В Ньому *поч. 217*

ми маємо відкуплення його кров'ю і відпущення прогріхів за багатством його ласки, **8** яку Він щедро помножив у нас, в усякій премудрості і розумі, **9** об'явивши нам тайну своєї волі за його благоволінням, яку раніше поклав в Ньому **10** в осягнення повноти часів, щоб у Христі зібрати все, що на небі і що на землі. Ним, **11** в якому і ми стали спадкоємцями, скоріше бувши призначені, за божим передбаченням, що чинить усе за радою своєї волі; **12** щоб ми були на похвалу його слави, ми, що раніше надіялися на Христа. **13** В Ньому і ви, почувши слово правди, благовіствування нашого спасіння, в якого і повіривши, ви були позначені Святим Духом обітниці; **14** який є запорукою нашого насліддя, в відкуплення придбаного, в похвалу його слави. **15** Задля цього і я, почувши про вашу віру в Христі Ісусі і любов відносно всіх святих, *поч. 218*

16 не перестаю дякувати за вас, згадуючи вас у моїх молитвах; **17** щоб Бог і Батько нашого Господа Ісуса Христа, що є Батьком слави, дав вам Духа премудрості і об'явлення на його пізнання, **18** просвітивши очі вашого серця; щоб ви пізнали, яка є надія його покликання, і яке багатство слави його насліддя між святими, **19** і яка надмірна велич його сили в нас, що віримо за діянням влади його сили, **20** яку Він вчинив у Христі, воскресивши Його з мертвих і посадивши по правиці Себе на небесах, – **21** вище від усякого начальства, і влади, і сили, і панства, і всякого імені, що іменується не тільки в цьому віці, але й у майбутньому. *поч. 219*

22 І Він все підкорив під його ноги. І Того Він дав вище від усіх – як голову Церкви, **23** яка є його тілом, повнотою того, що виповнює все в усьому.

Гл҃а, в҃.

кол҃ в҃

И҆ ва́съ сꙋ́щихъ ме́ртвыхъ прегрѣше́нми (-)[1] грѣхи ва́шими, в ни́хже и҆ногда̀ ходи́сте, по вѣ́кꙋ ми́ра сего, (*и) по кнѧзю вла́сти въздꙋ́шныѧ, дꙋ́ха, и҆́же нн҃ѣ дѣ́йствꙋе въ сыноⷯ проти́вленїа, в ни́хже и҆ мы̀ вси жи́хоⷨ и҆ногда̀ въ по́хотѣхъ пло́ти на́шеа, творѧ́ще во́лю пло́ти и҆ помышле́нїи и҆ бѣ́хомъ (є҆стествомъ ча́да)[2] гнѣ́вꙋ, ꙗ҆́коже и҆ про́чїи· за҃, ѕ҃к·
Бг҃ъ же бога́тъ сы́и въ млⷭ҇ти, за премно́гꙋю любо́вь свою̀, є҆ю́же възлюбѝ на́съ, и҆ сꙋ́щихъ на́съ ме́ртвыхъ прегрѣше́нми, съѡ҆живѝ хрⷭ҇томъ. бл҃года́тїю є҆́сте сп҇се́ни, и҆ с ни́мъ въскреси, и҆

Глава 2

кол. 2

1 І вас, що були мертві прогрішеннями, вашими гріхами, **2** в яких колись ви ходили за віком цього світу *і за князем влади повітря, духа, що нині діє в синах непокори, **3** в яких і ми всі колись жили в похотях нашого тіла, чинячи волю тіла і задумів, і з природи були дітьми гніву, так як і інші. *поч. 220*

4 А Бог, будучи багатим в милосерді, з превеликої своєї любові, якою нас полюбив, **5** і Христом оживив нас, що були мертвими прогрішеннями. Ви спаслися ласкою. **6** І з Ним Він воскресив і посадив на небе-

сах в Христі Ісусі, **7** щоб виявити в майбутніх віках превелике багатство своєї слави добротою на нас в Христі Ісусі. **8** Адже ви спаслися ласкою і вірою. І це не від вас, *а* божий дар, **9** не від справ, щоб ніхто не похвалився. **10** Бо ми є його творіння, і створені в Христі Ісусі на добрі діла, які наперед приготував Бог, щоб ми ходили в них. *поч. 220*

11 Тому згадуйте, що ви, які колись *були* поганами в тілі, що називалися необрізанням, тим що називалося рукотворним обрізанням в тілі, **12** ви, що були в тому часі без Христа, відчужені від життя Ізраїля *і чужі завітові обіцянки, не маючи надії, і безбожні в світі. **13** Нині ж в Христі Ісусі ви, що колись були далеко, стали близькими Христовою кров'ю. *поч. 221*

рим. 9

14 Бо Той є наш мир, що зробив оба одним, і знищивши тілом своїм стіну загорожі – ворожнечу, **15** усунувши навчаннями заповіді Закону, щоб обох збудувати собою в одну нову людину, роблячи мир, **16** і обох примирити одним тілом Богові через хрест, убивши на ньому ворожнечу. **17** І прийшовши, Він благовістив мир вам, далеким і близьким, **18** *тому що через Того ми маємо доступ, обоє в одному Дусі, до Батька. *поч. 222*

рим. 5

19 Тому, отже, ви більше не є чужинцями-приходьками, але співгромадянами святих і близькі Богові, **20** збудовані на основі апостолів і пророків, а наріжним каменем є сам Ісус Христос, **21** в якому всяке сотворіння твориться, росте у святу церкву Господеві. **22** В ньому і ви будуєтеся на боже помешкання Духом.

Глава 3

1 Задля цього і я, Павло, в'язень Ісуса Христа, похвалюся вами, поганами. **2** Отже, якщо ви чули про служіння божої ласки, даної мені у вас, **3** що за об'явленням виявлено мені тайну, так як я раніше коротко написав; **4** з чого і можете, читаючи, зрозуміти моє розуміння щодо Христової тайни, **5** яка не була виявлена іншим родам – людським синам, так як нині Святим Духом відкрилася його святим апостолам і пророкам; **6** що погани є співспадкоємцями, і співтілесними, і співучасниками Його обітниці в Христі Ісусі – **7** благовіствування, якому я став служителем за даром божої ласки, мені даної, за дією його сили. *поч. 223*

кор1. 15

гал. 1

8 *Мені, найменшому з усіх святих, дана ця ласка: благовістити *між поганами недослідиме Христове багатство **9** і просвітити всіх, що є слу-

съпосади на нб҃сныхъ ѡ҆ х҃ѣ і҆с҃ѣ, да ꙗ҆витъ въ вѣцѣхъ градꙋщихъ, презѣлное богатьство бл҃годати своеѧ, бл҃гостынею на насъ ѡ҆ х҃ѣ і҆с҃ѣ· бл҃годатїю бо ѥсте сп҃сени и҆ вѣрою. и҆ се не ѿ васъ, бж҃їи даръ, не ѿ дѣл҃, да никтоже похвалитсѧ. того бо ѥсмы творенїе, (и҆) създани ѡ҆ х҃ѣ і҆с҃ѣ. на дѣла бл҃гаѧ, ꙗ҆же прежде оу҆готова б҃ъ, да в нихъ ходимъ· за҃, сі҃к·

Тѣмже поминаите ꙗ҆ко вы̀, и҆же и҆ногда̀ ꙗ҆зыцы въ плоти, гл҃емїи необрѣзанїе. ѿ рекомаго ѡ҆брѣзанїѧ въ плоти рꙋкотвореннаго, ꙗ҆ко бѣсте въ времѧ ѡ҆но без х҃а, ѡ҆тꙋждени житїѧ і҆и҃лева, *и҆ чюжи ѿ завѣтъ ѡ҆бѣтованїѧ, оу҆пованїѧ не и҆мꙋще, и҆ безбожни въ мирѣ· Нн҃ѣ же ѡ҆ х҃ѣ і҆с҃ѣ, вы, бывше и҆ногда̀ далече, (близъ быстє)[3] кровїю х҃вою· за҃, сі҃а·

крн҃ д҃

Той бо ѥсть миръ нашъ, створивыи ѡ҆боа ѥ҆діно, и҆ средостѣнїе ѡ҆грады разоривъ, враждꙋ плотїю своєю, закона заповѣдемъ, оу҆ченїи оу҆праздънивъ, да ѡ҆ба съзиждетъ собою въ ѥ҆діного новаго ч҃лка. творѧ̀ миръ, и҆ примиритъ ѡ҆боихъ ѥ҆динѣмъ тѣломъ б҃ви кр҃томъ, оу҆бивъ враждꙋ на немъ. и҆ пришедъ бл҃говѣстѝ миръ вамъ, далнимъ и҆ [-][4] ближним. *зане тѣмъ и҆мамы приведенїе. ѡ҆бои въ ѥ҆дінъ д҃хъ къ ѿц҃ꙋ· за҃, сі҃в·

крн҃ е҃

Тѣмже оу҆бо ктомꙋ нѣсте страннии пришелцы, но (-)[5] съжителе ст҃ымъ, и҆ присніи б҃ꙋ, наздани бывше на ѡ҆снованїи а҆п҃лъ и҆ пр҃рокъ, сꙋщꙋ краеоу҆голнꙋ самомꙋ (і҆с҃ х҃ꙋ)[6], ѡ҆ немже всѧко създанїе съставлѧемо, раститъ въ ц҃рковь ст҃ꙋю г҃ви. ѡ҆ немже и҆ вы съзидаєтесѧ въ жилище бж҃їе д҃хомъ·

Гл҃а, г҃·

Сего ради (и҆) а҆зъ павелъ оу҆зни҃ (і҆с҃ х҃въ)[1] ѡ҆ васъ ꙗ҆зыцѣ {похвалюсѧ}[2]· Аще оу҆бо слышасте смотренїе бл҃гти бж҃їи даннѧ мнѣ въ васъ, ꙗ҆ко по ѿкровенїю сказа ми сѧ таина, ꙗ҆коже пре҃днаписахъ вмалѣ, ѡ҆ немже (и҆) можете чтꙋще разꙋмѣти разꙋмъ мои ѡ҆ таинѣ х҃вѣ, ꙗ҆же и҆нымъ родо҃ не сказасѧ с҃номъ ч҃лческимь, ꙗ҆коже нн҃ѣ ѿкрысѧ ст҃ымъ (ѥ҆го а҆п҃ломъ)[3], и҆ пр҃рокомъ д҃хомъ (ст҃ым). ꙗ҆ко быти ꙗ҆зыкомъ сънаслѣдникомъ, и҆ сътѣлесникомъ, и҆ съпричастникомъ ѡ҆бѣтованїю [ѥ҆го][4] ѡ҆ х҃ѣ і҆с҃ѣ, бл҃говѣствованїемъ ѥ҆мꙋже быхъ слꙋжитель по дарꙋ бл҃годати бж҃їа даныа мнѣ, по дѣиствꙋ силы ѥ҆го· за҃, сі҃г·

*Мнѣ меншемꙋ всѣхъ ст҃ыхъ, дана бысть бл҃годать сїѧ, [*въ][5] ꙗ҆зыцѣ бл҃говѣстити неи҆зслѣдованное богатьство х҃во, и҆ просвѣтити

а҃ крн҃ е҃і

гла҃ а

кр҃н ѕ҃і
кол҃ а҃
б҃ ти҃ а҃
тит а҃
а҃ петр а҃

вся҄, что̀ е҆сть смотре́нїе *та́инства съкрове́ннаѧ ѿ вѣкъ въ б҃ѣ, (създа́вшимъ вса́ческа)[6] [і҃с х҃мъ][7], да скаже́тся нынѣ̀ нача́ломъ и вла́стемъ на нб҃ныхъ, цр҃ковїю, много ра́зличнаѧ прему́дрость бж҃їѧ, по прⷧ҇ожє́нїю вѣкъ, ꙗ҆́же сътвори ѡ҆ х҃ѣ і҃сѣ гд҃ѣ на́шемъ. ѡ҆ не́мже и҆́мамы дерзнове́нїе, и҆ приведе́нїе въ надѣ́ѧнїе. вѣ́рою є҆го. тѣ́мже молю̀ (вы), не стѹжа́ти сѧ̀ въ скорбѣ́хъ мои́хъ ꙗ҆́же ѡ҆ ва́съ. е҆́же є҆ҁ сла́ва ва́ша· Сего ради преклана́ю коле́нѣ мои къ ѿц҃ѹ [г҃а нашего і҃с х҃а][8], и҆з него́же всѧко ѡ҆те́чество на нб҃сѣхъ и҆ на земли̇ и҆менѹ́етсѧ, да да́сть ва́мъ по бога́тьствѹ сла́вы своеѧ, си́лою ѹ҆тверди́тисѧ, д҃хомъ є҆го, въ вънѹ́тренимъ ч҃лцѣ, всели́тисѧ х҃ѹ вѣ́рою въ ср҃ца ва́ша, въ любви̇ въкорене́ни и҆ ѡ҆снова́ни, да възмо́жете разѹмѣ́ти съ всѣ́ми ст҃ыми, что̀ широта̀ и҆ долгота̀, и҆ [глѹбина̀ и҆ высота̀][9]. разѹмѣ́ти же преспѣ́ющїи ра́зѹмъ любвѐ х҃вы, да и҆спо́лнитеся въ всѧко и҆сполне́нїе бж҃їе.

кр҃н ѕ҃і

*могѹ́щемѹ же всѧ̀ твори́ти по преи҆збы́точьствїю и҆́хже про́симъ и҆ли̇ разѹмѣ́емъ, по си́лѣ дѣ́иствѹемѣи въ на́съ, томѹ̀ сла́ва въ цр҃кви (-)[10] ѡ҆ х҃ѣ і҃сѣ, въ вся ро́ды вѣ́ка вѣ́комъ а҆ми́нь·

жінням *таємниці, схованої відвіку в Бозі, що створив усе Ісусом Христом; **10** щоб нині виявити церквою началам і властям на небесах дуже різноманітну божу премудрість **11** за постановою віків, яка зроблена в Христі Ісусі, нашому Господі, **12** в якому маємо сміливість і приступання в надії його вірою. **13** Тому благаю вас не клопотатися моїми терпіннями, що за вас, що є вашою славою. **14** Задля цього схиляю мої коліна до Батька нашого – Господа Ісуса Христа, **15** від якого все батьківство на небесах і на землі бере назву; **16** щоб Він дав вам за багатством своєї слави підкріпитися силою, його Духом, у внутрішній людині; **17** щоб Христос поселився у ваших серцях вірою, вкоріненою і заснованою в любові; **18** щоб ви змогли пізнати зі всіма святими, яка ширина, і довжина, і глибина, і висота, **19** пізнати ж Христову любов, що перевищує розум; щоб ви сповнилися всякою божою повнотою. **20** *Тому ж, що може все чинити понад те, що просимо або розуміємо, за силою, що діє в нас, **21** – Тому слава в Церкві в Христі Ісусі на всі роди віку віків. Амінь.

рим. 16
кол. 1
тим2. 1
тит. 1
пет1. 1

рим. 16

Гл҃а, д҃. за҃, сѷд·

филп҃ а҃
кол҃ а҃
а҃ сол҃ в҃
а҃ кр҃н з҃
а҃ петр а҃

Молю̀* ѹ҆бо вы а҆зъ ѹ҆зникъ ѡ҆ г҃ѣ, досто́йно ходи́ти зва́нїю, в не́же звани бы́сте, съ всѧ́кимъ смиреномѹ́дрїе҆ и҆ кро́тостїю, съ долготрьпѣ́нїемъ, *терпѧ́ще дрѹгъ дрѹга любо́вїю, тща́щеся блюсти̇ є҆дине́нїе дх҃а, в соѹзѣ̀ ми́ра. є҆ди́но тѣ́ло и҆ є҆ди́нъ дх҃ъ, ꙗ҆́коже и҆ звани бысте въ є҆ди́номъ ѹ҆пова́нїи зва́нїѧ ва́шего. є҆ди́нъ г҃ь, є҆ди́на вѣ́ра, є҆ди́но кр҃ще́нїе *є҆ди́нъ б҃ъ и҆ ѿц҃ъ всѣ́мъ, и҆́же на́до всѣ́ми, и҆ ѡ҆ всѣ́хъ, и҆ въ всѣ́хъ [на́съ][1]·

мал҃ в҃

зача́ло·

кр҃н в҃
а҃ кр҃н ѕ҃і
в҃ кр҃н і҃
ѱло ѯ҃з

*є҆ди́номѹ же комѹ́ждо на́съ да́стьсѧ бл҃гть по мѣ́ре дарова́нїѧ х҃ва· Тѣ́мже гл҃етъ, *възше́дъ на высотѹ̀, плѣни́лъ є҆си плѣ́нъ, прїѧ́лъ є҆си даа́нїе въ ч҃лцѣхъ· а҆ е҆́же взы́де, что̀ є҆, а҆́ще не то́чїю ꙗ҆́коже и҆ сни́де {пре́жде}[2] в долнѣ́йшаа страны земли· съше́дыи, то́и є҆ и҆ възше́дыи превы́ше всѣ́хъ нб҃съ, да и҆сплъни́тъ всѧ́ческаѧ· И҆ то́и да́лъ є҆сть, *ѡ҆́вы ѹ҆бо а҆пл҃ы, ѡ҆́вы же пр҃ркы, ѡ҆́вы же бл҃говѣ́стники, ѡ҆́вы пастырѧ и҆ ѹ҆чи́телѧ, къ съверше́нїю ст҃ымъ, въ дѣ́ло слѹже́нїѧ, въ созда́нїе тѣ́ла х҃ва, до́ндеже дости́гнемъ вси въ є҆дине́нїе вѣ́ры, и҆ в ра́зѹмъ сн҃а бж҃їѧ, въ мѹ́жа съверше́на, въ мѣ́рѹ възра́ста и҆сполне́нїѧ х҃ва· за҃, сѷе·

а҃ кр҃н ѕ҃і

Да не быва́емъ ктомѹ̀ младе́нцы ѹ҆́момъ,

Глава 4, *поч. 224*

1 *Отже, благаю вас я, в'язень в Господі, гідно ходити за покликанням, в якому ви були покликані, **2** з усякою покірністю і лагідністю, з терпеливістю *терплячи один одного любов'ю, **3** стараючись берегти єдність духа у союзі миру. **4** Одне тіло і один дух, так як і ви були покликані в одній надії вашого покликання. **5** Один Господь, одна віра, одне хрещення, **6** *один Бог і Батько всіх, який над усіма, і через усіх, і в нас усіх. *поч.*

7 *Кожному ж з нас дана ласка за мірою Христового дару. **8** Тому говорить: *Піднявшись на висоту, Ти полонив полон, Ти взяв дар в людей. **9** А те вийшов, що є, як не тільки, що й скоріше зійшов в долішні частини землі? **10** Той, що зійшов, є тим самим, як і Той, що піднявся понад усі небеса, щоб все наповнити. **11** І Той, отже, дав *одних апостолами, а інших пророками, інших же благовісниками, а інших – пастирями і учителями**12** на досконалість святим, на діло служіння, на будування Христового тіла, **13** доки всі не дійдемо до єдності віри і до пізнання Божого Сина, до досконалого мужа, до міри росту Христової повноти. *поч. 225*

14 Не будьмо ми більше немовлятами умом, що хвилюються і носять-

фил. 1
кол. 1
сол1. 2
кор1. 7

пет1. 1

мал. 2

рим. 2
кор1. 12
кор2. 10
пс. 67

кор1. 12

ся на всякому вітрі навчання, в людській обмані, в хитрості підступу, **15** будучи ж правдомовними в любові, щоб ми зросли в Ньому в усьому, хто є головою, – Христос. **16** З якого все тіло скаладається і належно сполучене різними з'єднаннями подачі, за мірою дії кожної частини, дає зростання тілу собі на збудування любов'ю. *поч. 226*

17 Отже, говорю це і свідчу в Господі, щоб ви більше не ходили так як і інші *погани ходять в марноті їхнього ума, **18** затемнені совістю, будучи відчуженими від божого життя через незнання, що є в них, через закам'янілість їхніх сердець; **19** що, ввійшовши в безнадійність, передали себе на розпусту, і на роблення всякої нечистоти, і на захланність. **20** Ви ж не так пізнали Христа. **21** Отже, якщо ви Його почули і в Ньому навчилися, що є правда в Ісусі, **22** *треба* щоб ви *відкинули за попереднім життям стару людину, що тліє в обманливих похотях, **23** щоб ваш ум обновлювався духом **24** *і ви зодягалися в нову людину, збудовану за божою правдою і в преподібність правди. *поч. 227*

25 Тому, відклавши обману, *говоріть правду, кожний до свого ближнього, тому що ми є один одному членами. **26** *Гнівайтеся – і не грішіть. Хай сонце не зайде у вашому гніві, **27** *і не дайте місце дияволові. **28** Хто ж краде, хай більше не краде, але радше хай трудиться, роблячи добро своїми руками, щоб мав що подати тому, хто потребує. **29** *Всяке погане слово хай не виходить з ваших уст, але тільки те, що є добрим, на збудування віри, щоб дати ласку тим, що слухають. **30** І не засмучуйте Святого Божого Духа, в якому ви назначені на день відкуплення. **31** Всяка гіркота, і гнів, і лють, і крик, і хула хай буде забрана від вас зі всякою злобою. **32** Будьте ж добрими один до одного, милосердні, догоджаючи один одному, так як і Бог в Христі вам догодив.

рим. 1 · кол. 3 · рим. 6 · кол. 3 · єв. 12 · пет1. 2 · зах. 8 · пс. 4 · як. 4 · ниж. 5

Глава 5, *поч. 228*

1 Отже, ставайте наслідувачами Бога, як улюблені діти, **2** *і ходіть в любові, так як і Христос нас полюбив і видав себе за нас як принос і жертву Богові на милий запах. **3** *Розпуста ж і всяка нечистота та захланність хай зовсім не згадуються між вами, як належиться святим; **4** і безсоромність, і дурні балачки, і масні жарти, і те, що негідне, але радше подяка. **5** Адже знайте це, що ніякий розпусник, або нечистий, або захланний, що є ідоло-

ів. 3 · ів1. 3 · вищ. 4 · сол2. 3

блѧ́ющесѧ и̂ скита́ющесѧ въ всѧ́кѡ вѣ́тре оу҆чені́а, во лжи̂ чл҃честеи, в коварствѣ ко́знеи лщені́а, и̂стиньствꙋ́юще же в любви̂, да възрастимъ в него всѧчьскаѧ и̂же є̂сть глава̀ х҃с, и̂з негоже все тѣ́ло съставлѧ́ємо и̂ счинѣва́ємо прилѝчнѣ, всѧ́цѣмъ ѡ҆сѧза́нїємъ подаа́нїѧ, по дѣ́иствꙋ в мѣ́рꙋ є̂ди́нои коѥ́ждо части, възраще́нїє тѣлꙋ твори́тъ, въ созда́нїє себѣ̀ любовїю· за҃, с҃кѕ·

Се̑ оу҆бо гл҃ю, и̂ послꙋшествꙋю ѡ҆ г҃и, ктомꙋ не (ходити ва҃)[3], ꙗ҆коже и̂ [прочїи][4] *ꙗ҆зы́цы ходѧтъ в сꙋетѣ оу҆ма и̂хъ, помраче́ни совѣстїю, сꙋще ѿчюжени ѿ жизни бж҃їѧ, за невѣжьство сꙋщее в нихъ, за ѡ҆каменѣ́нїє ср҃цъ и̂, иже в нечаа́нїє вложшесѧ, (преда́ша себе)[5] стꙋдодѣ́анїю, (и̂) в дѣланїє (всѧкїѧ нечисто́ты)[6] {и̂ лихоима́нїѧ}[7]· вы же не тако познасте х҃а, а̂ще оу҆бо (слы́шасте є̂го)[8], и̂ ѡ҆ немъ наоу҆чистесѧ, ꙗ҆коже є̂сть и̂стина ѡ҆ і҆с҃ѣ *ѿложити вамъ по пе́рвомꙋ житїю ве́хаго чл҃ка, тлѣющаго въ похотѣхъ прелестны́хъ, ѡ҆бновлѧ́ти же сѧ дх҃ѡ оу҆мꙋ вашемꙋ, *и̂ ѡ҆блецы́сѧ в но́ваго чл҃ка, създаннаго (въ бж҃їю правдꙋ)[9] и̂ въ прп҃бїє и̂стины· за҃, с҃кз·

Тѣмже ѿложше лжꙋ, *гл҃ите и̂стинꙋ ко́ждо къ и̂скренемꙋ своемꙋ, зане є̂смы̀ дрꙋгъ дрꙋгꙋ оу҆дове. *гнѣваитесѧ, и̂ не съгрѣшаите· Сл҃нце да не за́идѐ въ гнѣвѣ вашемъ, *ни дади́те мѣсто дїа́волꙋ· Крадыи (же), ктомꙋ да не кра́детъ. но̂ паче да трꙋжаетьсѧ дѣ́лаѧ своима рꙋка́ма благое, да и̂мать подаати требꙋющемꙋ· *всѧ́ко слово гнило (да не и̂сходи́тъ и̂зъ оу҆стъ вашихъ)[10]. но̂ точїю є̂же (є̂) бл҃го, къ създа́нїю {вѣры}[11], да дастъ бл҃гть слышащимъ· И̂ не ѡ҆скорблѧ́ите дх҃ъ (бж҃їи ст҃ыи)[12], ѡ҆ немже знаменастесѧ въ дн҃ь и̂збавленїѧ. всѧ́ка го́ресть и̂ гнѣвъ, и̂ ꙗ҆рость и̂ кли́чъ и̂ хꙋла̀, да възметесѧ ѿ васъ съ всѧ́кою злобою· Бываите дрꙋгъ къ дрꙋгꙋ блази, млрди, оу҆гажающе дрꙋгъ дрꙋгꙋ, ꙗ҆коже и̂ б҃гъ ѡ҆ х҃ѣ оу҆годилъ є̂сть вамъ·

кр҃и а҃ · кола г҃ · кр҃и ѕ҃ · кола г҃ · є҆вре ві · а҃ петр в҃ · заха и҃ · ѱло д҃ · ꙗ҆ко д҃ · ни̂ є҃

Гл҃а, є҃. за҃, с҃ки·

Бываите оу҆бо подража́тели б҃ꙋ, ꙗ҆ко чада възлю́блена *и ходи́те въ любви, ꙗ҆коже и̂ х҃с възлюби насъ и̂ предастъ себе за́ ны. приноше́нїє и̂ жертвꙋ б҃ꙋ въ воню бл҃гооу҆ха́нїа· *Блꙋд же, и̂ (всѧ́ка нечистота)[1] (и̂)[2] лихоимъство, никакоже да и̂менꙋетсѧ въ васъ, ꙗ҆коже подобаетъ ст҃ымъ, и̂ скверносло́вїє и̂ бꙋесло́вїє, и̂ кощꙋны, и̂ ꙗ҆же неподобнаа, но̂ паче бл҃годаре́нїє. сїє бо да естѐ вѣ́дꙋще, ꙗ҆ко всѧкъ блꙋдникъ, и̂ли нечистъ, и̂ли лихоимецъ,

іѡа г҃ · а҃ іѡа г҃ · вы҃ д҃ · сола г҃

м҃а кд, м҃а г҃і, л҃у ка, в сол҃у в

иже есть идолослужитель, не имать достоянїя въ цр҃твїи х҃а и б҃а· *Никтоже в҃а да не льститъ суетными словесы. сих бо ради грядетъ гнѣвъ б҃жїи на с҃ны непокоривыя, не бывайте убо съпричастницы имъ. бѣсте бо иногда тма, нн҃ѣ же свѣтъ о г҃ѣ· за҃, ск҃ѳ·

Якоже чада свѣта ходите. пло҃ бо [д҃ховный][3] (есть) въ всякой бл҃гостыни и правдѣ і истиннѣ, искушающе что есть бл҃гоугодно б҃ви. и не приобщайтеся къ дѣломъ неподобны҃ (и темнымъ)[4], паче же и обличайте. бываемая бо отаи ѿ нихъ, срамно есть и г҃лати. вся же обличаема ѿ свѣта являются. все бо являемо, свѣтъ есть. сего ради г҃летъ въстани спяи, и въскр҃ни ѿ мр҃твы҃ и освѣти҃ тя х҃с. блюдите убо опасно, како ходите, *не якоже немудри, но якоже премудри, искупующе время, яко днїе лукави суть. *сего ради не бывайте несмыслени, но [разумѣвающе][5], что (есть) воля б҃жїя и не упивайтеся виномъ, в немже есть блудъ. но (паче) исполняйтеся д҃хомъ, г҃люще себѣ въ ѱалмѣхъ, и пѣнїихъ и пѣснехъ д҃ховныхъ, въсвѣвающе и поюще въ ср҃цыхъ вашихъ г҃ви· за҃, с҃л·

кол҃ д, к҃ри ві, а сол҃у д

Бл҃годаряще въсегда о всѣхъ о имени г҃а нашего і҃с х҃а, (и) б҃а и ѿ҃ца. повинующеся другъ другу въ страсѣ б҃жїи· *Жены своимъ мужемъ [повинуйтеся][6], якоже (и) г҃у. *зане мужъ есть глава женѣ, якоже и х҃с глава цр҃кви, [и той есть][7] сп҃ситель тѣлу. но якоже цр҃кви повинуется х҃у, такожде и жены (своимъ) мужемъ въ всемъ· за҃, с҃ла·

кол҃ г, к҃ти в, а пет҃р г, а к҃ри аі

*Мужїе любите {своя жены}[8], якоже и х҃с възлюби цр҃ковь, и себе предастъ за ню, да (оститъ ю)[9], очистивъ банею водною г҃ломъ, да пр҃стави҃ (ю себѣ)[10] славну цр҃ковь, не имущу скверны или порока, или нѣкое ѿ таковы҃, но да есть ст҃а и непорочна· Тако должни суть (-)[11] мужїе любити своя жены, яко своя тѣлеса, любяи (бо) свою жену, себе любитъ. никтоже бо когда свою плоть възненавидѣ, но питаетъ и грѣетъ ю, якоже и г҃ь цр҃ковь· Яко уди есмы тѣла его, [ѿ плоти его и ѿ костей его][12]· *Сего ра҃ (рече) оставитъ ч҃лкъ ѿ҃ца (своего) и м҃тръ, и прилѣпится женѣ своей, и будета оба въ плоть едину. тайна сїя велика есть, азъ же г҃лю въ х҃а и цр҃ковь. за҃, с҃лв·

кол҃ г, а мо҃ в, м҃а ді, м҃а і, а к҃ри ѕ

Ѡбаче и вы по единому кождо свою жену сице да любитъ, якоже (и) себе· а жена да боится (своего) мужа·

служителем, не має наслiддя в царствi Христа i Бога. **6** *Хай нiхто вас не обманює марними словами, бо через це приходить божий гнiв на непокiрних синiв. **7** Отже, не ставайте їм спiльниками. **8** Бо ви колись були темрявою, нинi ж *є* свiтлом в Господi. *поч. 229*

мат. 24, мар. 13, лук. 21, сол2. 2

Ходiть, як дiти свiтла. **9** Бо духовний плiд є в усякiй добротi, i справедливостi, i правдi, **10** випробовуючи те, що є добровгодне Боговi. **11** І не ставайте спiльниками в негiдних i темних дiлах, радше ж i оскаржуйте. **12** Бо що вони потайки роблять, є соромно i говорити. **13** А все, що оскаржується, виявляється у свiтлi, **14** бо все, що виявляється, є свiтлом. Задля цього говорить: Встань ти, що спиш, i воскресни з мертвих, – i тебе освiтить Христос. **15** Отже, пильно стережiться, як ходите: *не як немудрi, але як мудрi, **16** використовуючи час, бо днi є поганi. **17** *Задля цього не ставайте нерозумними, але пiзнайте, якою є божа воля. **18** І не упивайтеся вином, в якому є розпуста, але радше наповняйтеся Духом, **19** говорячи собi в псалмах, i спiвах, i духовних пiснях, виспiвуючи i спiваючи у ваших серцях Господевi, *поч. 230*

кол. 4; рим. 12, сол1. 4

20 завжди дякуючи за все в iм'я нашого Господа Ісуса Христа, i Бога, i Батька, **21** пiдкоряючись один одному у божому страсi. **22** *Жiнки, корiться своїм чоловiкам, так як i Господевi, **23** *тому що чоловiк є головою жiнки, так як i Христос – голова Церкви, i Той є Спасителем тiла. **24** Але так як Церква кориться Христовi, так i жiнки – своїм чоловiкам в усьому. *поч. 231*

кол. 3, тит. 2, пет1. 3; кор1. 11

25 *Чоловiки, любiть своїх жiнок, так як i Христос полюбив Церкву i вiддав себе за неї, **26** щоб її освятити, очистивши купiллю води, словом, **27** щоб поставити її собi славною церквою, що не має нечистоти або плями, або щось такого, але щоб була святою i непорочною. **28** Чоловiки повиннi любити своїх жiнок так, як свої тiла. Бо хто любить свою жiнку, себе любить. **29** Адже нiхто нiколи не зненавидiв свого тiла, але годує i грiє його, так як i Господь Церкву; **30** бо ми є членами його тiла, з його тiла i з його костей. **31** *Задля цього сказав: Чоловiк залишить свого батька i матiр i пристане до своєї жiнки, i оба будуть одним тiлом. **32** Ця тайна є велика, я ж говорю про Христа i Церкву. *поч. 232*

кол. 3; мой1. 2, мат. 19, мар. 10, кор1. 6

33 Тож i ви, кожний хай так любить свою жiнку, як i себе, а жiнка хай боїться свого чоловiка.

Глава 6

кол. 3

1 *Діти, слухайте своїх родичів в Господі, бо це є праведним. **2** *Шануй свого батька і матір – така є перша заповідь в обітниці, **3** щоб тобі було добре і будеш довголітнім на землі. **4** І *ви*, батьки, не дратуйте своїх дітей, але виховуйте їх в послусі і господньому навчанні. **5** *Раби, слухайте своїх панів за тілом зі страхом і тремтінням, в простоті вашого серця, так як і Христа, **6** не служачи тільки задля ока, як ті, що догоджають людям, але як Христові раби; і чиніть божу волю з душі, **7** з розсудливістю служачи, як Господеві, а не як людям, **8** знаючи, що кожний, яке тільки зробить добро, це одержить від Господа, – чи раб чи вільний. **9** І *ви*, пани, так само робіть з ними, полишаючи погрози їм, знаючи, що і ви самі, і ті мають Господа на небесах, *а у Нього немає зважання на лице.

поч. 233

мой2. 20; мой5. 5; сир. 7; мат. 15; мар. 7; кол. 3; тит. 2; пет1. 2; мой5. 5; пар2. 19; йов. 32; муд. 6; сир. 35; дія. 5; рим. 2; гал. 2; кол. 3; пет1. 1

10 Дальше ж, мої брати, кріпіться в Господі і у владі його сили. **11** Зодягніться в усю божу зброю, щоб ви змогли стати проти диявольських засідок, **12** бо наша боротьба не є з тілом і кров'ю, але з началами, і з владою, і з правителями темряви цього віку, з піднебесними духами злоби. **13** Задля цього візьміть всю божу зброю, щоб ви змогли протиставитися у поганий день, і зробивши все, встояти. **14** Отже, станьте, підперезавши ваші бедра правдою, і зодягнувшись в панцир праведності, **15** і обувши ноги в готовність благовіствування миру. **16** Понад усе ж, взявши щит віри, в якому зможете погасити всі розжарені стріли лукавого; **17** *і візьміть шолом спасіння і духовний меч, яким є боже слово.

поч. 234

іс. 54; сол1. 5

18 Молячись всякою молитвою і благанням кожного часу духом *і чуваючи власне на це в усякій терпеливості і молитві за всіх святих **19** *і за мене, щоб мені було дано слово на відкривання моїх уст, *аби* з відвагою говорити тайну благовіствування, **20** за яку я є зв'язаний залізними кайданами, щоб в Ньому я смів говорити, як мені належиться. **21** Отже, щоб якось і ви довідалися щодо мене, що роблю, все ж вам скаже Тихік, улюблений брат і вірний служитель в Господі, **22** якого я послав до вас саме на це, щоб ви довідалися те, що про нас, і щоб він потішив ваші серця. **23** Мир братам і любов з вірою від Бога-Батька і нашого Господа Ісуса Хрис-

кол. 4; сол2. 3

Глава, ѕ҃.

Чада* послушайте (своихъ родителей)[1] о Гѣ, сїе бо есть праведно. *Чти отца своего и матерь, яже есть (первая заповѣдь)[2] въ обѣтованїи, да благо ти будетъ, и будеши долголѣтенъ на земли. И отцы, не раздражайте чадъ своихъ, но въспитавайте ихъ, въ наказанїи и ученїи Гни. *Раби, послушайте [господїи (своихъ) по плоти][3], съ страхомъ и трепетомъ, въ простотѣ срдца вашего, якоже (и) Хрта. не прѣ очима (точїю) работающе яко члкоугодницы. но якоже раби Хви (и) творяще волю Бжїю отъ дша, съ благоразумїемъ служаще якоже Гу, (а)[4] не (яко) члкомъ. вѣдуще яко {кождо еже аще}[5] сътворитъ благо, сїе прїиметъ отъ Га, аще рабъ аще свободь. И господїе такожде творите къ нимъ, послабляюще (и) прещенїя. вѣдуще яко и вамъ самѣмъ и тѣмъ, Гь есть на небесѣхъ, *и обиновенїя лицу нѣсть у него. за҃, слг.

Прочее (же) [братїе моя][6], възмагайте о Гѣ, и в державѣ крѣпости его. облецѣтеся въ вся оружїя Бжїя, яко възмощи вамъ стати противу кознемъ дїавольскимъ, яко нѣсть наша брань къ плоти и крови. но к началомъ, (и) къ властемъ, (и) къ миродержителемъ тмы [вѣка][7] сего, къ духовомъ злобѣ поднебеснымъ. Сего ради прїимѣте вся оружїя Бжїя, да возможете противитися въ днь лютъ, и вся съдѣявше стати. станете убо препоясани чресла ваша истиною, и оболкшеся в броня правды, и обувше нозѣ въ уготованїе благовѣствованїя миру. надо всѣми (же) въсприимше щитъ вѣры, в немже възможете вся стрѣлы лукаваго разжженыя угасити, *и шлемъ спасенїя въсприимите, и мечь дховный, еже есть глъ Бжїи. зв҃, слд.

всякою млтвою и моленїемъ моляшеся на всяко время духомъ, *и в сїе истое бдяще въ всякомъ терпѣнїи и млтвѣ, о всѣхъ стыхъ, *и о мнѣ, да дастъ ми ся слово въ отверзенїе устомъ моимъ, съ дерзновенїемъ сказати тайну благовѣствованїя, о немже связанъ есмь узы желѣзными, да в немъ дерзаю якоже подобаетъ ми глати. да яко (убо)[8] увѣсте и вы яже о мнѣ, что дѣлаю, вся (же) {вамъ скажетъ}[9] тихикъ възлюбленый братъ и вѣренъ служитель о Гѣ, егоже посылахъ к вамъ на се истое, да увѣсте яже о насъ, и утѣшитъ срдца ваша. миръ братїи, и любовь съ вѣрою, отъ Ба отца и Га (нашего) Іс

х҃а. бл҃гть съ всѣми любѧщими г҃а нашего і҃с х҃а, в нетлѣніи [амінь][10].

та. **24** Ласка з усіма, що люблять нашого Господа Ісуса Христа в нетлінності. Амінь.

Конецъ посланію иже къ ефесеомъ. Имать в себѣ, гл҃а, ѕ҃, а҃ за҃, церковныхъ, ка҃.

Кінець Послання до Ефесян.
Має в собі 6 глав,
а 21 – церковних початків.

Сказаніе, иже къ филиппісеомъ. посланію ст҃ого ап҃ла павла.

Розповідь про Послання святого апостола Павла до Филип'ян.

Сіе посылаетъ ѿ рима, видѣвъ ихъ вкупѣ же и наоучивъ. вина же посланію сіа пославшимъ филиппісеѡ служеніе павлу. и нѣкимъ ѡбходѧщимъ, и растлѣвающимъ слухи незлобивѣйшихъ, виною сѣни законныа и ѡбрѣзаніа, и гл҃ющи кромѣ сихъ не мощи ѡправдатисѧ. оувѣдѣвъ ап҃лъ, пишетъ къ филиппісеомъ. И первѣе оубо хвалитъ вѣру ихъ, и сказуетъ себе поминати ихъ. таже повѣдуетъ ꙗко ꙗтъ бысть в римѣ. ѡвѣща, и ꙗко нѣцыи тѧжцы ему быша въ ѫзахъ, зависть нань движуще. потомъ же повелѣваетъ имъ другъ друга любити, сказуа сп҃сово чл҃колюбіе, ꙗко б҃ъ сы, чл҃къ бысть насъ ради, таже ѡ ѡбрѣзаніи. И ѡ ветхомъ законѣ сказавъ, ꙗвлѧетъ прочее праздно бывше ѡбрѣзаніе. Своею притчею извѣствуѧ ихъ, и гл҃ѧ, ꙗко сіѧ всѧ вмѣнихъ х҃а ради тщету тѣмже и оучащихъ еще ѡ ѡбрѣзаніи и хотѧщихъ прелстити ихъ оукоривъ и рекъ враги х҃вы быти имъ, бл҃годаритъ филиппісеѡх ѡ еже к нему даѧніи ѡбщеніѧ. и наоучивъ паки ихъ въ ѡбычаехъ, скончаваетъ посланіе.

Це *послання* він посилає з Риму, побачивши їх і заразом повчивши. Причина ж послання ця, що филип'яни послали на служіння Павлові; і що деякі обходили і нищили незлобних приводом тіні Закону і обрізання; і що говорили, що без цих неможливо оправдатися. Апостол, дізнавшись, пише до филип'ян. І найперше, отже, хвалить їхню віру і каже, що він їх згадує, тоді каже, що його схопили в Римі. Сказав, що і деякі тяжкими були до нього, що в кайданах, піднімаючи проти нього заздрість. Потім наказує їм любити один одного, розповідаючи про чоловіколюб'я Спасителя, що Він, будучи Богом, став людиною задля нас, та про обрізання. І розповівши про старий Закон, об'являє, що надалі обрізання нечинне, своїм прикладом показуючи їм і кажучи, що: Це все я вважаю за марноту задля Христа. Тоді, докоривши і тих, що навчають ще про обрізання і бажають їх обманути, і сказавши, що вони Христові вороги, дякує филип'янам за дар спільності для нього. І знову, повчивши їх про звичаї, закінчує послання.

Къ филиппісіѡмъ посланіе ст҃аг ап҃ла павла

До Филип'ян Послання святого апостола Павла

Гл҃а, а҃. за҃, сле.

Павелъ и тимоѳей, раби (і҃с х҃вы)[1], всѣмъ ст҃ымъ ѡ х҃ѣ і҃сѣ, сущимъ въ філіппісіихъ съ еп҃кпы и діаконы. бл҃годать вамъ и миръ, ѿ б҃а ѿц҃а нашего, и г҃а і҃с х҃а. *бл҃годарю б҃а моего ѡ всей

Глава 1, *поч. 235*

1 Павло і Тимотей, раби Ісуса Христа, – всім святим в Христі Ісусі, що є у Филипах, з єпископами і дияконами. **2** Ласка вам і мир від нашого Бога-Батька і Господа Ісуса Христа. **3** *Дякую моєму Богові за всю вашу

а҃ сѣд а҃ соп1. 1

пам'ять **4** завжди, в кожній моїй молитві за вас всіх. З радістю я молюся **5** за вашу спільність в благовіствуванні – від першого дня і аж дотепер, **6** надіючись власне на те, що Той, що у вас почав добре діло і його завершить аж до дня Ісуса Христа. **7** Як мені справедливо це думати про вас усіх, тому що я вас маю в серці в моїх кайданах, і в обороні, і утвердженні благовістя. Ви всі є мені спільниками ласки.

поч. 236

8 Бо свідок мені є Бог, що люблю вас усіх за милосердям Ісуса Христа **9** і молюся за це, щоб ваша любов ще більше і більше зростала в пізнанні і в усякому почуванні, **10** щоб ви краще досліджували, щоб ви були чистими і без спотикання в день Христовий, **11** сповнені плодів праведності Ісусом Христом – на божу славу і похвалу.

поч. 237

12 Хочу ж, щоб ви, брати, пізнали, що те, що до мене, радше вийшло на користь благовіствування. **13** Бо мої кайдани за Христа стали явними в усьому суді, і в усіх інших, **14** і численним братам в Господі, які мали надію в моїх кайданах радше бути сміливими, без страху говорити боже слово. **15** Деякі, отже, з заздрості і ревнощів проповідують Христа, а інші – з доброї волі. **17** Одні, отже, з ревнощів сповіщають Христа нечисто, думаючи нанести біль моїм кайданам, **16** інші ж – з любові, знаючи, що стою в обороні благовістя. **18** Що ж? Однак всяким видом, – чи навмисно, чи по правді, – Христос проповідується, і я цим радію. **19** Але й зрадію, бо знаю, що це мені буде на спасіння вашою молитвою і за подачею Духа Ісуса Христа, **20** за очікуванням і моєю надією. *поч. 238*

Бо ні в чому не завстидаюся, але з усією сміливістю, так як завжди, і нині звеличиться Христос в моєму тілі: чи життям, чи смертю. **21** Бо для мене життя – Христос, і смерть є здобутком. **22** Якщо ж моє життя в тілі – це для мене плід діла, але не знаю, що вибрати. **23** Я ж є охоплений обома, маючи бажання розв'язатися, бо набагато краще бути з Христом, **24** а перебувати в тілі є конечнішим задля вас. **25** І це знаю з певністю, що буду і залишуся з усіма вами для вашого успіху і радості віри, **26** щоб ваша похвала збільшувалась в Христі Ісусі в мені з моїм повторним приходом до вас.

поч. 239

еф. 4
кол. 1
сол1. 2

27 *Тільки гідно живіть за Христовим благовіствуванням, щоб, як-

памѧти вашеи, всегда въ всѧкои млтвѣ моеи за вс҃ѣ васъ. с радостїю млтву мою (творю)[2] о общенїи вашемъ въ блговѣствованїе, ѿ перваго дне даже (и) до нн҃ѣ, надѣѧвсѧ сїе истое, ꙗко начныи в҃ васъ дѣло бл҃го, (и) съвершиⷮ е҃ даже до дне {ӏс҃ ха҃}[3], ꙗкоже есть правено мнѣ сїе мудрьствовати о всѣхъ васъ, за еже имѣти ми въ срцы ва҃ въ оузахъ мои҃ и въ ѿвѣте, и извѣщенїи блговѣстїа, съобщники ми бл҃годати всѣхъ васъ сущихъ· за҃, слѕ·

Свѣдѣтель бо ми [есть][4] б҃ъ, ꙗко люблю всѣхъ васъ по млтти (ӏс҃ хв҃ѣ)[5], и о семъ молюсѧ, да любовь ваша еще паче и паче избыточьствуетъ, въ разумѣ, и въ всѧкомъ чювьствїи, въ еже искушати вамъ лучьшаѧ, да будете чисти и непретикновени въ днь хв҃ъ, исполнени плодовъ правды ӏс҃ хм҃ъ, въ славу и похвалу б҃жїю· за҃, слз·

Разумѣти же ва҃ хощу братїе, ꙗко ꙗже о мнѣ, паче въ спѣхъ блговѣствованїю прїидоша. ꙗкоже оузамъ моимъ ꙗвленѣмъ о хс҃ѣ бывшим въ всемъ судищи, и въ прочихъ всѣхъ и множаишимъ братїамъ о гс҃ѣ, надѣꙗвшимсѧ о оузаⷯ моихъ паче дерзати бе҃ страха слово {б҃жїе}[6] гл҃ати· Нѣцыи оубо (-)[7] по зависти и ревности. друзїи же и за бл҃говоленїе ха҃ проповѣдуютъ. [овы (оубо)[8] ѿ рвенїа ха҃ возвѣщаютъ нечистѣ, мнѧще печаль нанести оузамъ моимъ. овы же ѿ любве, вѣдаще ꙗко въ ѿвѣтѣ блговѣствованїа лежу][9]. что оубо; [оба][10] всѧцѣмъ образомъ, аще виною, аще истинною, хс҃ проповѣдаемъ е҃ и о семъ радуюсѧ, но и възрадуюсѧ вѣмъ бо ꙗко сїе ми събудесѧ въ спс҃нїе вашею млтвою, и по подани҃ю дх҃а ӏс҃ хв҃а, по чаѧнїю і оупованїю моему· за҃, сли·

Ꙗко ни о единомъ постыжусѧ, но въ всѧко҃ дерьзновенїи, ꙗкоже всегда· И нн҃ѣ възвеличитсѧ хс҃ въ тѣлѣ моемъ, аще животомъ, аще ли смертїю. мнѣ бо еже жити, хс҃. и еже оумрети, приобрѣтенїе (есть). аще ли еже жити (ми) тѣломъ, сїе ми плодъ дѣлу, но что изволю не вѣмь. обдержим же есмь ѿ обою· желанїе имыи разрѣшитисѧ, и съ хм҃ъ быти [много паче][11] лучше. а еже пребывати въ плоти, нужнѣише (есть) васъ ради. и сїе извѣстнѣ вѣмъ ꙗко буду и съпребуду всѣмъ вамъ въ вашъ оуспѣхъ и радость вѣрѣ, ꙗко да похвала ваша избыточьствуетъ о хс҃ѣ ӏс҃ѣ въ мнѣ, моимъ пришествїемъ паки къ вамъ· за҃, слд·

єф҃є д҃
кола҃ а҃
а҃ сол҃у в҃

*Точїю достоинѣ блговѣствованїю хв҃у живѣте, да аще пришеⷣ и видѣвъ васъ, аще ли кромѣ

сыи, оуслышꙋ ѧже ѡ васъ, ѧко (истиною) стоите въ єдиномъ дсѣ, (и) єдинодꙋшнѣ, сподвизающесѧ по вѣрѣ блговѣствованїѧ (волею), и не колѣбающесѧ ни ѡ єдином (же) ѿ съпротивныхъ, ѧже [тѣмъ оубо єсть][12] ѧвленїє погибели. вам же спсенїю. и сїє ѿ ба, ѧко вам даровасѧ єже ѡ хѣ, не токмо єже въ него вѣровати, но и єже по немъ страдати, тоиже подвигъ имꙋще, ѧковъ (же) видѣсте въ мнѣ, и нн҃ѣ слышите ѡ мнѣ·

що прийду і вас побачу або, будучи відсутнім, почую щось про вас, що стоїте правдою в одному дусі й однодушності, добровільно змагаючись за віру благовістя **28** і не сумніваючись в ні одному ж з супротивів, які тим, отже, є причиною загибелі, а вам – спасіння. І це від Бога **29** Бо вам дарувалося в Христі не тільки в Нього вірити, але і за Нього терпіти, **30** маючи той самий подвиг, який ви побачили в мені, і нині чуєте про мене.

Глва, в·

Глава 2

Аще оубо кое оутѣшенїє (и оумоленїє) ѡ хѣ, или аще кое оутверженїє любве, аще нѣкое ѡбщенїє дхꙋ, аще кое млрдїє и щедроты, исполните мою радость, да тоже мꙋдръствꙋите, тꙋже любовь имꙋще, єдинодꙋшни, єдиномꙋдрени· Ни єдиноже что по рвенїю, или по тщеславїю но смиреномꙋдрїємъ дрꙋгъ дрꙋга непщꙋюще преимѣюща себе, не своихъ си кождо блюдꙋще, но {-}[1] дрꙋжнаго [которыижде][2] (сматраите)· за҃, см·

1 Якщо, отже, є якась втіха і відрада в Христі або якщо яке підкріплення любові, якщо яка єдність духа, якщо яке милосердя і щедрість, **2** доповніть мою радість, щоб ви думали те саме, маючи ту саму любов, *були* однодушні, однієї думки. **3** Нічого *не робіть* за суперечливістю або за марною славою, але в покорі, вважаючи один одного більшим від себе, **4** кожний маючи на увазі не своє собі, але кожний зважайте *на те, що* ближнього. *поч. 240*

Сїє [же][3] да мꙋдрьствꙋетсѧ въ васъ, єже (-)[4] ѡ хѣ ісѣ, иже въ ѡбразѣ бжїи сыи, не въсхищенїємъ непщева быти равенъ бꙋ, но себе оумалилъ, *зракъ раба прїимъ, въ подобїи чловѣчествѣм бы, и ѡбразомъ ѡбрѣтесѧ ѧкоже члкъ. *смирилъ себе, бывъ послꙋшливъ даже до смрти, смрти кртнѣи. тѣмже и бъ єго превъзнесе и дарова ємꙋ имѧ, єже паче всѧкого имени. *да ѡ имени ісовѣ всѧко колѣно поклонитсѧ, нбсных, и земны и преисподнихъ, и всѧкъ ѧзыкъ исповѣсть, *ѧко гь іс хс, въ славꙋ бꙋ ѿцꙋ· за҃, сма·

мѳа к҃ · мат. 20
єврє в҃ · єв. 2
кри ді · рим. 14
ісаїа ме · іс. 45
іѡа г҃ · ів. 3
а кри и · кор1. 8

5 Це ж думайте в собі, що в Христі Ісусі, **6** який, будучи в божому образі, не вважав посяганням бути рівним Богові, **7** але впокоривши Себе, *прийняв вид раба, будучи в людській подобі, і образом знайшовся як людина, **8** *впокорив Себе, ставши послушним аж до смерті, смерті ж хресної. **9** Тому і Бог Його підняв і дав Йому ім'я, що понад усяке ім'я, **10** *щоб в Ісусовому імені кожне коліно поклонилося – небесних, і земних, і підземних; **11** і кожний язик визнав, *що Господь Ісус Христос – на славу Бога-Батька. *поч. 241*

Тѣмже (братїа)[5] моѧ, ѧкоже всегда послꙋшасте мене. не ѧкоже въ пришествїи моє точїю, но (и) нн҃ѣ много паче въ ѿшествїи моєм, съ страхо и трепето свое спсенїє съдѣваите. бъ бо єсть дѣиствꙋѧи въ ва, и єже хотѣти и єже дѣѧти ѡ блговоленїи· *всѧ творите без роптанїѧ и размышленїѧ, да бꙋдете непорочни и цѣли, (и) чада бжїѧ непорочна, посредѣ рода строптива и развращена, *в нихже ѧвлѧетесѧ ѧкоже свѣтила въ мирѣ, слово животно предръжаще, въ похвалꙋ мнѣ въ днь хвъ· за҃, смв·

а петр д҃ · пет1. 4
мѳа е҃ · мат. 5

12 Тому, мої брати, так як ви завжди мене слухали, не тільки в моїй присутності, але й значно більше тепер, в моїй відсутності, зі страхом і тремтінням звершуйте своє спасіння. **13** Бо Бог є Той, що діє в вас і *спонукає* бажати і діяти в добрій волі. **14** *Все чиніть без нарікання і вагання, **15** щоб ви були непорочними і простими та непорочними божими дітьми серед лукавого і розбещеного роду, *в яких ви являєтеся як світила в світі, **16** держачи слово життя, на похвалу мені в день Христовий, *поч. 242*

Ѧко не вътще текохъ, ни вътще трꙋдихсѧ. но аще и жренъ бываю, ѡ жертвѣ и слꙋжбѣ вѣры вашеѧ, радꙋюсѧ, и срадꙋюсѧ всѣми вами· Такожде и вы радꙋитесѧ, и срадꙋите ми сѧ· Оуповаю же ѡ гѣ ісѣ, *тимоѳеѧ въскорѣ послати къ вамъ. да и азъ веселꙋю, оу-

дѣѧ ѕі · дія. 16

що я недаремно біг ані недаремно трудився. **17** Але якщо і жертвованим стаю за жертву і службу вашої віри, радію і співрадію з усіма вами. **18** Так само і ви радійте і співрадійте зі мною. **19** Надіюся ж в Господі Ісусі скоро послати до вас *Тимотея, щоб і я звеселився, впевнившись щодо вас.

кор2. 10

20 Бо не маю ні одного рівного душею, який ревно за вас клопочеться, **21** *бо всі собі шукають свого, а не того, що Христа Ісуса. **22** А його досвідченість ви знаєте, тому що, як батькові дитина, він зі мною послужив у благовісті. **23** Цього ж, отже, надіюся послати відразу, коли довідаюся щодо мене. *поч. 243*

24 Надіюся ж в Господі, що і сам скоро прийду до вас. **25** Конечним же вважав я послати до вас Епафродита – брата, і помічника, і мого співвоїна, вашого ж посланця і служителя моїй потребі. **26** Адже бажанням він бажав побачити вас усіх і він тужив, так як ви чули, що він хворів. **27** Бо він був хворим до смерті, але Бог його помилував, не тільки ж його, але й мене, щоб я не одержав смуток на смуток. **28** Отже, я його дуже скоро послав, щоб, побачивши його, ви знову зраділи і я був без смутку. **29** Отже, прийміть його в Господі з усякою радістю і майте таких в пошані, **30** тому що він наблизився до смерті за Христове діло, віддавши себе вседушно, щоб доповнити ваш брак в моїй службі.

вѣдѣвъ разꙋмно ꙗже ѡ васъ· Ни єдинаго бо имамъ равнодꙋшна, иже прилѣжнѣ ѡ васъ печетсѧ. *вси бо своихъ си ищꙋтъ, а не ꙗже х҃а і҃са. искꙋство же єго знаете, зане ꙗкоже ѿцꙋ чадо, съ мною поработалъ въ бл҃говѣстїи· Сего же ꙋбо ꙋповаю послати, (абїе повнегда ꙋвѣмъ ꙗже ѡ мнѣ)[6]· зач., смг·

к҃ корі҃н і

Надѣю же сѧ ѡ г҃ѣ, ꙗко и самъ скоро прїидꙋ {къ вамъ}[7]. потребнѣе же възмнихъ, єпафродита брата и споспѣшника и своиствена мнѣ вашего же посланника и слꙋжителѧ потребѣ моєи, послати къ вамъ· Понеже (желанїє желаше видѣти)[8] всѣ васъ и тꙋжа, зане слышасте ꙗко болѣ. ибо болѣ близъ смерти, но б҃ъ помилова єго не єго тъкмо, но и мене, да не скорбь на скорбь прїимꙋ. скорѣе ꙋбо послахъ єго, да видѣвше єго пакы възрадꙋєтесѧ, и азъ безпечаленъ пребꙋдꙋ· Прїимѣте ꙋбо єго ѡ г҃ѣ съ всѧкою радостїю, и таковыѧ чтн҃ы имѣите, зане за дѣло х҃во до смрти приближисѧ, понꙋдивъ себе вседꙋшно, да исплънитъ ваше лишенїє, єже къ моєи слꙋжбѣ·

Глава 3, *поч. 244*

1 Далі ж, мої брати, радійте в Господі. Бо, отже, вам писати саме те мені не тяжко, а вам потрібно. **2** Стережіться псів, стережіться поганих робітників, стережіться відкинення невірних. **3** Бо обрізанням є ми, які духом служимо Богові і хвалимося в Христі Ісусі, а не надіємося на тіло. **4** Бо і я маю надію на тілі, якщо хтось інший думає, що надіється на тіло, я ще більше. **5** Обрізаний восьмого дня, з ізраїльського роду, Веніяминового племені, єврей від євреїв, *за Законом – фарисей, **6** за ревністю – я переслідував Божу церкву, будучи непорочним за законною праведністю. **7** Але те, що мені було здобутком, це я вважав втратою задля Христа. **8** Але, отже, і все вважаю втратою за високе пізнання Христа Ісуса – нашого Господа. *поч. 245*

кор2. 11
дія. 13

Задля Нього я всього позбувся і вважаю все за сміття, щоб здобути Христа **9** і знайтися в Ньому, не маючи своєї праведності, що від Закону, але вірою Ісуса Христа, що праведність є від Бога, *що* над вірою; **10** щоб пізнати Його, і силу його воскресіння, і спільність його терпінь, стаючи подібним до його смерті; **11** щоб якось дійти до воскресіння мертвих. **12** Не тому що я вже осягнув або вже вдосконалився, змагаюся ж, щоб і осягнути, – в чому і я був охоплений Христом Ісусом. **13** Брати, я *про* себе ще не вважаю, що осягнув. Одне ж те,

Гл҃а, г҃. зач., смд·

Прочее (же) братїа моа, радꙋитесѧ ѡ г҃ѣ. таже (бо) писати вамъ, мнѣ ꙋбо нелѣностно, вамъ же твердо. блюдѣтесѧ ѿ псовъ, блюдѣтесѧ ѿ злыхъ дѣлателеи, блюдѣтесѧ ѿсѣченїа (невѣрныхъ)· Мы бо єсмы ѡбрѣзанїє, иже (б҃ꙋ дх҃омъ)[1] слꙋжимъ. и хвалимсѧ ѡ х҃ѣ і҃сѣ, а не въ плоть надѣємсѧ, ибо и азъ (надѣанїє имѣю)[2] въ плоти, аще кто инъ мнитъ надѣатисѧ въ плоти, азъ паче, ѡбрѣзанїє ѡсмоднєвное, ѿ рода і҃илєва, колѣна венїаминова, євреинъ ѿ євреехъ. *по законꙋ фарисеи, по ревности (гонѧ)[3] цр҃ковь {бж҃їю}[4], по правдѣ законнѣи бывъ непороченъ. но ꙗже {ми бѧхꙋ}[5] приобрѣтенїа, сїа вмѣнихъ х҃а ради тщетꙋ. но ꙋбо и мню всѧ тщетꙋ быти, за превъсходѧщее разꙋма х҃а і҃са г҃а (нашего)[6]· зач., смє· Єгоже ради всѣ ѿщетихсѧ, и мню (всѧ) ꙋметы [быти][7] да х҃а приобрѧщꙋ. и ѡбрѧщꙋсѧ ѡ немъ не имыи моєѧ правды ꙗже ѿ закона. но вѣрою (і҃с) х҃вою, сꙋщꙋю ѿ б҃га правдꙋ, на вѣрою ꙗко разꙋмѣти єго, и силꙋ въскресенїа єго, и съѡбщенїє страстеи єго, съѡбразꙋѧсѧ смрти єго, аще како доидꙋ въ воскресенїє мртвыхъ. не зане ꙋже достигохъ, или ꙋже съвершихсѧ. гонѭ же, аще и постигнꙋ, ѡ немже и постиженъ быхъ ѿ х҃а і҃са· Братїє, азъ себе {не ꙋ}[8] помышлѧю достигнꙋти. єдино же, заднихъ ꙋбо забываѧ въ преднѧѧ же

к҃ кор аі
дѣѧ гі

кѡри ѓі / а̃ кѡри а̃ — кѡри ві — а̃ кѡри а̃ / тимѡ в̃

простирающися, съ оусердїемъ гоню, къ почести вышнѧго званїѧ бж҃їѧ ѡ х҃ѣ і҆с҃ѣ. Є҆ли́цы оу҆́бо съвершени, сїе да мудръствуи҆мъ. И҆ є҆же а҆́ще и҆́но что мыслите, и҆ сїе б҃ъ вамъ ѿкрыетъ. Ѻ҆́баче в неже достигохомъ, [тоже мудрьствовати, *и҆ тѣмже правиломъ жительствовати][9], подобни ми бываите братїе, и҆ смотрѧите не тако ходѧщаѧ, ꙗ҆́коже и҆́мате ѻ҆́бразъ насъ. *Мнози бо ходѧтъ, и҆́хже многажды гл҃ахъ вамъ, нн҃ѣ же и҆ плача гл҃ю, враги кр҃та х҃ва, и҆мже кончина, погибель, и҆мже б҃ъ чрево, и҆ слава въ студѣ и҆хъ, и҆же земнаѧ мудрьствующе. за҃, смѕ.

Наше бо житїе на нб҃сехъ є҆сть, ѿнꙋдꙋже *и҆ сп҃стелѧ ждемъ г҃а (нашего) і҆с҃ х҃а, и҆же преѻбразитъ тѣло смиренїѧ нашего, [ꙗ҆ко быти емꙋ][10] съѻбразнꙋ тѣлꙋ славѣ є҆го, по дѣ́иствꙋ є҆же възмогати є҆мꙋ, и҆ покорити себѣ всѧческаѧ.

що позаду, отже, забуваючи, а прямуючи до того, що попереду, **14** з ревністю змагаюся до почесті – вишнього божого покликання в Христі Ісусі. **15** Отже, ми, що досконалі, думаймо про це. І якщо щось інше думаєте, і це Бог вам об’явить. **16** Однак, що ми осягнули, те треба думати *і тим правилом жити. **17** Наслідуйте мене, брати, і вважайте на тих, що так не ходять, як маєте нас за приклад. **18** *Бо численні ходять, про яких часто я вам говорив, нині ж і з плачем говорю, що є ворогами Христового хреста, **19** яких кінець – погибель, яких Бог – черево, і слава їм на встид, які думають земне. *поч. 246*

20 Бо наше життя є на небесах, звідки *й очікуємо Спасителя – нашого Господа Ісуса Христа, **21** який перевтілить тіло нашої покори так, щоб воно було подібним до тіла його слави, за Йому можливою дією, і підкорить Собі все.

рим. 15 / кор1. 1 — рим. 16 — кор1. 1 / тит. 2

Гл҃а, д҃.

Тѣмже братїѧ моа възлюбленнаѧ, и҆ въжделѣннаѧ, радость и҆ вѣнецъ мои, тако стоите ѡ г҃ѣ възлюбленїи. Є҆водїю молю, и҆ синтихїю молю, тоже мудрьствовати ѡ г҃ѣ. Е҆и молю и҆ тебе (сꙋпрꙋжниче присныи)[1], споспѣшьствꙋи имъ ꙗ҆же въ бл҃говѣствованїи сподвизашасѧ со мною, и҆ съ климентом, и҆ съ прочими споспѣшники моими, *и҆хже и҆мена въ (книгахъ животныхъ)[2]. за҃, смз.

апока ѓ / и҃ і҃ и҃ і҃а

Радꙋитесѧ (всегда ѡ г҃ѣ)[3], (и҆) паки рекꙋ радꙋитесѧ. Кротость ваша разꙋмна да є҆ всѣмъ ч҃лкомъ. Г҃ь близъ, ничтоже печетесѧ, но въ всемъ молитвою и҆ моленїемъ съ бл҃годаренїем прошенїѧ ваша да сказꙋютсѧ къ б҃ꙋ. И҆ миръ бж҃їи превъсходѧи всѧкаго оума, да съблюдаетъ ср҃ца ваша и҆ разꙋмѣнїа ваша ѡ х҃ѣ і҆с҃ѣ. Прочее (же) братїе (моа), є҆лика сꙋ и҆стн҃на, є҆лика ч҃тна, є҆лика правѣдна, є҆лика преч҃та (и҆) є҆лика прелюбезна, є҆лика доброх҃вална, а҆́ще каѧ добродѣт҃ь, и҆ а҆́ще каѧ похвала, сїѧ помышлѧите, ꙗ҆же и҆ наоучистесѧ, и҆ прїѧсте, и҆ слышасте, и҆ видѣсте въ мнѣ, сїа творите, и҆ б҃ъ мира да є҆сть с вами. за҃, сми.

Възрадовах же сѧ ѡ г҃ѣ велми, ꙗ҆ко оуже когда въспомѧнꙋсте пещисѧ ѡ мнѣ, понеже и҆ печастесѧ, но непогоднымъ временемъ, ѡ҆бдержистесѧ. Не ꙗ҆ко по скꙋдости гл҃ю. А҆зъ бо навикохъ в нихже є҆смь, доволенъ быти. Вѣмъ и҆ смиритисѧ, вѣм і и҆збыточествовати. Въ всѣ и҆ въ всѣхъ. навыкохъ, и҆ насыщатисѧ и҆ алкати, і и҆збыточьствовати, и҆ лишатисѧ.

Глава 4

1 Тому, мої улюблені і милі брати, моя радість і вінець, так, улюблені, стійте в Господі. **2** Благаю Еводію і благаю Синтихію те саме думати в Господі. **3** Так благаю і тебе, вірний друже, помагай їм, що співпрацювали зі мною в благовісті, і з Климентом, і з іншими моїми помічниками, *яких імена в книгах життя. *поч. 247*

апо. 3 / 1 20 і 21

4 Радійте завжди в Господі. І знову кажу: радійте! **5** Ваша лагідність хай буде відома всім людям. Господь близько. **6** Нічим не журіться, але в усьому молитвою і благаннями з подякою хай ваші прохання будуть висловлені до Бога. **7** І божий мир, що перевищує всякий ум, хай береже ваші серця і ваше розуміння в Христі Ісусі. **8** Далі ж, мої брати, що є правдиве, що чесне, що праведне, що пречисте, і що дуже любе, що похвальне, якщо яка чеснота і якщо яка похвала, – це роздумуйте, **9** що й навчилися, і одержали, і почули, і побачили в мені – це чиніть. І Бог миру хай буде з вами. *поч. 248*

10 Я ж дуже зрадів у Господі, що вже колись ви згадали про мене дбати, тому що ви і дбали, але через недогідний час стрималися. **11** Не говорю, наче з браку, бо я звик бути задоволений тим, в чому є. **12** Знаю і бути покірним, знаю і бути в достатку. В усьому і в усіх я звик: і насичуватися, і голодувати, і бути в достатку і в нестатку. **13** Все можу в Тому, хто

мене зміцнює, – Ісусі Христі. **14** Однак ви добре зробили, ставши учасниками мого болю. **15** Знайте ж і ви, филип'яни, що на початку благовіствування, коли я вийшов з Македонії, ані одна церква мені не була спільницею в слові давання і приймання, – тільки ви одні; **16** так що і в Солуні і раз і два ви мені послали на мою потребу. **17** Не тому, що шукаю дару, але шукаю плоду, що множиться на вашу славу. **18** Я ж одержав все і є в достатках. І я наповнився, одержавши від Епафродита ваше послання – приємний запах, милу жертву, добревгодну Богові. **19** А мій Бог хай задовольнить всяку вашу потребу, за своїм багатством, славою в Христі Ісусі. **20** Богові ж і нашому Батькові – слава на віки віків! Амінь. **21** Здоровіть кожного святого в Христі Ісусі. Вас здоровлять ті брати, що є зі мною. **22** Здоровлять вас всі святі, найбільше ж ті, що з цісаревого дому. **23** Ласка нашого Господа Ісуса Христа з усіма вами. Амінь.

всѧ могу ѡ оукрѣплѧющемъ мѧ (і҃с) [х҃ѣ][4]. ѻбаче добрѣ сътвористе сприѡбщившесѧ (печали моеи)[5] вѣсте же и вы фїлипписїане, ꙗко в началѣ бл҃говѣствованїа егда изыдо̑ ѿ македонїи, ни єдіна (же) ми ц҃рковь ѻбщевасѧ в̓ слово даанїѧ и прїатїѧ, точїю вы єдіни. ꙗко и в селꙋни, и єдіною и дващи въ требованїе мое посласте (ми). не ꙗко ищꙋ даанїѧ, но ищꙋ плода множащагосѧ въ (славꙋ)[6] вашꙋ. (прїа̑)[7] же всѧ і избыточьствꙋю. (і) исполнихсѧ прїемъ ѿ єпафродита (посланїѧ)[8] ѿ ва̑, воню бл҃гооухан̑їа, жертвꙋ прїатнꙋ бл҃гооуго̑нꙋ б҃гꙋ. б҃ъ же мои да исплъниттъ всѧко требованїе ваше, по богаствꙋ своемꙋ славою, ѡ х҃ѣ і҃сѣ. б҃ꙋ же и ѻ҃цꙋ нашемꙋ слава, въ вѣки вѣкомъ аминь· Цѣлꙋите всѧкаго с҃та ѡ х҃ѣ і҃сѣ. цѣлꙋю̑ вы сꙋщаѧ съ мною братїа. цѣлꙋютъ вы вси с҃тїи, паче же иже ѿ кесарева домꙋ. Бл҃гть г҃а (нашего) і҃с х҃а съ [всѣми][9] вами [аминь][10].

Кінець Послання до Филип'ян.
Має в собі 4 глави,
а 14 церковних початків.

Конецъ, посланїю фїлиписїискомꙋ
Иматъ в себѣ главъ, д҃.
а҃ зачалъ ц҃рковныхъ д҃і·

Розповідь про Послання святого апостола Павла до Колосян.

Сказанїе колосанскомꙋ посланїю с҃таго ап҃ла павла·

Це *послання* він посилає з Риму, не побачивши їх, отже, але почувши про них. А причина послання така. Деякі бажали колосян обманути еллинськими хитрощами, і законними їжами, і обрізанням від віри, що в Христа. Отже, довідавшись про це, апостол пише це повчальне послання до них. І найперше, отже, дякуючи Богові. І каже, що вони прийшли з темряви до світла правди і що Христос, в якого вони повірили, є божим Образом і його Словом, яким усе сталося. І що потрібно було Йому, що був Сотворителем, бути первородженим з творіння і первістком з мертвих; щоб обох злучити і все оживити. Наказує ж їм залишатися у вірі, кажучи, що сам Павло є слугою благовіствування, якого ті навчилися. Також і про Закон, і про їжу, що в ньому, говорить, і про дні, і про роки. І доказує, що давнє і обрізання є безсилі. І ра-

Сїе посылаетъ ѿ рима. не видѣвъ оубо ихъ, слышавъ же ѡ нихъ· вина же посланїю сїа. коласаѧны хотѣша нѣцыи прельстити хитрословии еллинскими, ѿ вѣры ꙗже въ х҃а, и ѡ законныхъ брашнѣхъ, и ѡбрѣзанїа· Сїа оубо оувѣдѣвъ ап҃лъ, пишетъ посланїе сїе к ни̑ аки оучително. и первѣе оубо бл҃годарѧ б҃а, и сказꙋетъ ѿ тмы пришедшим къ свѣтꙋ истины. и ꙗко х҃с, в него̑ вѣроваша, ѻбразъ єсть б҃жїи и слово єго, имже всѧ быша· И ꙗко подобаше ємꙋ съдѣтелю сꙋщꙋ, быти ємꙋ перворожен҃ꙋ твари, и первенцꙋ ѿ мртвыхъ. да ѻбоѧ съвокꙋпитъ и ѡживотворитъ всѧческаѧ. повелѣваетъ же имъ пребывати въ вѣрѣ, сказꙋѧ ꙗко са̑ павелъ слꙋжитель є҃ бл҃говѣствованїю, ємꙋже тїи наоучишасѧ· Таже и ѡ законѣ и ꙗже по немъ брашнѣхъ, повѣствꙋетъ и ѡ д҃нехъ и ѡ лѣтѣхъ· И показꙋетъ

оупраздни́вшимсѧ дре́внимъ, и ѡбрѣзанїемъ. и съвѣтѹетъ и непрельщатисѧ ѿ оухищрѧющихъ, и съблажнѧющихъ ихъ. и прочее завѣщавъ в томъ родителемъ и чадомъ, мѹже же и жена, господе же и рабо. и къ прочимъ ѡбычаемъ наказавъ и наоучивъ ꙗже къ ѿцѹ приведенїемъ хм҃ъ быти, а не ѿ аггл҃ъ ꙗкоже сїи мнѧхѹ· Скончаваетъ посланїе, завѣщавае же имъ да егда прочтено бѹде оу нихъ посланїе, створѧтъ да прочтено бѹдетъ и въ црк҃ви лаѡдикїистѣи, и еже ѿ лаѡдикїи оу нихъ да прочтенно бѹдетъ·

дить їм не датися обманути хитрунам і тим, що їх згіршують. І далі, заповівши в ньому батькам і дітям, чоловікам і жінкам, панам і рабам, і повчивши їх про інші звичаї, навчивши, що прихід до Батька через Христа, а не ангелів, – так як вони думали, – він закінчує послання. Заповідає ж їм, щоб, коли послання буде прочитане у них, вони зробили так, щоб було прочитаним і в Лаодикійській церкві. І те, що з Лаодикії, хай буде прочитане у них.

Къ Коласаемъ посланїе ст҃го апостола Павла

До Колосян Послання святого апостола Павла

Гл҃а, а҃, за҃, смд·

Павелъ[1] посланникъ (іс҃ хв҃ъ)[2], волею бж҃їею, и тимодеи бр҃а сѹщимъ въ (каласаехъ)[3], ст҃ымъ (-)[4] вѣрнымъ братїамъ ѡ хр҃тѣ іс҃ѣ· за҃

Бл҃гть вамъ и миръ, ѿ б҃а ѿц҃а нашего, [и г҃а іс҃ х҃а][5]· Бл҃годари б҃га [и][6] ѿц҃а г҃ѹ нашемѹ іс҃ х҃ѹ, всегда ѡ ва҃ молѧщесѧ, слышавше вѣрѹ вашѹ ꙗже ѡ х҃тѣ іс҃ѣ, и любовъ юже имате къ всѣмъ ст҃ымъ· За оупованїе лежащее вамъ на небесехъ, егоже преже слышасте в словеси истиннѣ бл҃говѣствованїа сѹщаго въ васъ, ꙗкоже (есть и въ всемъ мирѣ)[7], плодоносимо и растимо, ꙗкоже и въ ва҃. ѿ негоже дн҃е слышасте и разѹмѣсте бл҃гть бж҃їю въ истиннѹ· Ꙗкоже (слышасте. и оувѣдѣсте)[8] ѿ епафраса възлюбленаго сработника нашего, иже есть (ѡ васъ вѣренъ)[9] слѹжитель хв҃ъ, иже и ꙗви на҃ вашѹ любо҃ (ѡ б҃зѣ)[10]. сего ради и мы ѿ негоже дн҃е слышахо҃, не престае҃ ѡ ва҃ молѧщесѧ, и просѧще да испълнитесѧ в разѹмѣ волѧ его, въ всѧкои премѹдрости и разѹмѣ дх҃овнѣ, *ꙗко ходити [вамъ][11] достоиннѣ б҃ѹ, въ всѧкомъ оугожденїи, и всѧкомъ дѣлѣ блазѣ. плодоносни, и възраста-

ефе҃ д҃ фили а҃ а҃ селѹ в҃ а҃ кри а҃

Глава 1, *поч. 249*

1 Павло, з божої волі посланець Ісуса Христа, і брат Тимотей – **2** тим святим, що є в Колосах, вірним братам в Христі Ісусі. *поч.*

Ласка вам і мир від Бога, нашого Батька, і Господа Ісуса Христа. **3** Дякуємо Богові і Батькові нашого Господа Ісуса Христа, завжди молячись за вас, **4** почувши про вашу віру, що в Христі Ісусі, і любов, яку маєте до всіх святих. **5** Через надію, що вам покладена на небі, яку ви раніше почули в слові правди благовістя, **6** що було у вас, як є, і в усьому світі; що приносить плід і росте, так як і у вас, від того ж дня, в якому ви почули і по правді пізнали божу ласку. **7** Так як ви почули і навчилися від Епафраса, нашого улюбленого співробітника, який для вас є вірним Христовим служителем, **8** який і виявив нам вашу любов у Бозі. **9** Задля цього і ми від того дня, в якому почули, не перестаємо молитися за вас і просити, щоб ви наповнилися розумом його волі в усякій премудрості і духовному розумі, **10** *щоб ви ходили гідно за Богом в усякому догоджан-

еф. 4 фил. 1 сол1. 2 кор1. 1

ні і всякім добрім ділі, приносячи плід і зростаючи в божому розумі, **11** підкріплюючись всякою силою, – за владою його слави, в усякій терпеливості і лагідності з радістю. *поч. 250*

12 Дякуючи Богові і Батькові, що вас покликав до участі в наслідді святих у світлі. **13** Який нас визволив від влади темряви і переніс до царства Сина Своєї любові, **14** в якому маємо відкуплення його кров'ю і відпущення гріхів. **15** Який є образом невидимого Бога, первородним з усього створіння. **16** *Бо в Ньому було створене все, що на небі і що на землі, видиме і невидиме, – чи престоли, чи панування, чи начала, чи влади, – все *було створене через Нього і в Ньому. **17** І Той є перед усіма, і все стоїть у Ньому. *поч. 251*

18 І *Той є головою тіла – Церкви. Він є початком, первородним з мертвих, щоб Він був першим в усьому, **19** бо в Ньому зволила поселитися вся повнота. **20** І через Нього примирити з Собою все, Собою примиривши, кров'ю свого хреста, – чи земне, чи небесне. **21** І вас, що колись були відчуженими і думками вороги в лукавих ділах, **22** нині ж Він примирив в тілі свого тіла його смертю, *щоб поставити вас святими і непорочними та невинними перед собою. **23** Отже, якщо перебуваєте основані у вірі, і тверді, і непорушні в надії благовіствування, яке ви почули, яке було проповідуване між усім піднебесним створінням, якому я, Павло, був служителем. *поч. 252*

24 Нині в моїх терпіннях радію за вас, тому що в моєму тілі доповнюю те, що бракує Христовим терпінням за його тіло, яким є Церква, **25** якої я став служителем за божим передбаченням, даним мені у вас, щоб виконати боже слово, – **26** *таємницю, сховану від віків і від родів. Нині ж вона з'явилася його святим, **27** яким Бог побажав виявити, яке багатство слави цієї таємниці між поганами, яким у вас є Христос, – надія слави, **28** якого ми проповідуємо, переконуючи кожну людину і навчаючи кожну людину в усій премудрості, щоб поставити кожну людину досконалою в Христі Ісусі. **29** В тому і труджуся і змагаюся за його дією, що в мені діє зі силою.

ев. 1
ів. 1
ів. 1
кор1. 15
апо. 1
еф. 1
кор1. 1
тит. 2
ів. 1
рим. 16
еф. 3
тим2. 2
тит. 1
пет1. 1
тим1. 1

ющє въ разумѣ бж҃іи, въсѧкою силою възмагающє, по державѣ славы єго, въ всѧко терьпѣніи и кротости, с радостію· за҃, сн҃·
Бл҃годарѧщє {б҃а и}[12] ѿц҃а, {призвавша}[13] васъ въ причастіє наслѣдіа ст҃ы въ свѣтє, ижє избавы на ѿ власти темныѧ, и престави въ цр҃тво сн҃а любвє своєѧ, о нємжє имамы избавлєніє {кровію єго}[14], (и) оставлєніє грѣхомъ, ижє єсть образъ б҃а нєвидимаго пръворождєнъ всеѧ твари· *Ꙗко о нємъ създана быша всѧческаа, ꙗжє на нб҃си и [ꙗжє][15] на зє҃ли, видимаа и нєвидимаа, аще пр҃столи, аще г҃ьствіѧ, аще начала, аще власти, всѧческаа *тѣмъ и о нє҃ създашасѧ. и той єсть прєжє всѣхъ, и всѧческаа о нємъ състоѧтсѧ· за҃, сн҃а·
И *той єсть глава тѣлу цр҃кве, ижє єсть начатокъ, прьворождєнъ изъ мр҃твыхъ, ꙗко да будєть въ всѣхъ той прьвенствуѧ, ꙗко в нємъ бл҃гоизволи всє исполъненіє всєлитисѧ, и тѣмъ примирити всѧческаа къ себѣ, оумиривъ кровію кр҃та своєго, собою, аще земнаа, аще ли нб҃наа· И васъ иногда сущихъ ѿчюждєныхъ и враговъ помышлєнми въ дѣлѣхъ лукавыхъ· Нн҃ѣ жє примири въ тѣлѣ плоти своєѧ смр҃тію {єго}[16], *пр҃єставити васъ ст҃ы и нєпор҃оны и нєпов҃ины пр҃є собою· Ѧще оубо прєбываєтє въ вѣрѣ основани, и твєрди, и нєподвижими ѿ оупованіа бл҃говѣствованіа, єжє слышастє, проповѣдано бывшє по всєи твари пд҃нбнѣи, ємужє бы҃ азъ павєлъ служитєль· за҃, снв҃·
Нн҃ѣ радуюсѧ въ страданіихъ {моихъ}[17] о ва҃, (ꙗко) исполънꙗю лишєніє скорбєи х҃выхъ въ плоти моєи, за тѣло єго, єжє єсть цр҃кви, єижє быхъ азъ служитєль, по смотрєнію бж҃ію данному мн҃ѣ въ васъ, исполънити слово бж҃іє, *таину съкровєную ѿ вѣкъ и ѿ родовъ· Нн҃ѣ жє ꙗвисѧ ст҃ы єго, имжє въсхотѣ б҃ъ сказати, что богатьство славы таины сеѧ въ ꙗзыцѣхъ ижє єсть х҃с въ васъ оупованіє славы, єгожє мы проповѣдуе҃, наказующє всѧкого чл҃ка, и оучащє всѧкого чл҃ка въ всѧкую прємудрость. да пр҃єставимъ всѧкого чл҃ка съвръшєна о х҃ѣ [і҃сѣ][18], в нєжє и тружаюсѧ, (и подвизаюсѧ)[19] по дѣиству єго, дѣиствуємому въ мн҃ѣ силою·

єврє а҃
іоа҃ а҃
іоа҃ а҃
а҃ кр҃и єі
апока҃ а҃
єфє а҃
а҃ кр҃и а҃
титъ в҃
іоа҃ аі
кр҃и ѕі
єфє г҃
в҃ ти҃ а҃
титъ а҃
а҃ пєтр҃ а҃
а҃ ти҃ а҃

Глава 2, *поч. 253*

1 Отже, хочу, щоб ви знали, який подвиг я маю за вас і за тих, що є в Лаодикії і в Єраполі, тих, що не побачили мого лиця в тілі. **2** Хай їхні серця потішаться, загорівшись в любові і в усякому багатстві повноти

Гл҃а, в҃. за҃, снг҃·

Хощу оубо васъ вѣдѣти, коликъ подвигъ имамъ о ва҃, и о сущи҃ въ лаодикіи, {и въ ієрополіи}[1]· (-)[2] Єлицы нє видѣша лица моєго въ плоти, да оутѣшатсѧ ср҃ца и сънємшисѧ въ любви, и въ

всѧ́комъ бога́ствѣ извѣще́нїѧ ра́зꙋма, въ позна́нїе та́йны [бж҃а (-)³ ѿц҃а и хр҃а]⁴, въ нѣ́же сꙋ́ть всѧ̀ съкро́вища премꙋ́дрости и ра́зꙋма съкрове́ни. Сїе [же]⁵ гл҃ю, да никто́же ва́съ прельсти́тъ словопрѣ́нїи. *А́ще бо и пло́тїю ѿсто́ю, но дх҃омъ съ (всѣ́ми) ва́ми е́смь, ра́дꙋѧсѧ, и видѧ ва́шъ чи́нъ, и оутверже́нїе (ва́шеѧ вѣ́ры ꙗ́же въ хр҃а)⁶. Ꙗ́коже оубо прїѧ́сте хр҃а і҆с҃а г҃а, (та́коже) въ не́мъ ходи́те оукорене́ни, и на́здани ѡ не́мъ, і и҆звѣ́ствовани вѣ́рою, ꙗ́коже наоꙋчи́тесѧ, *избы́точьствꙋюще [въ не́й бл҃годаре́нїемъ]⁷. за҃, сн҃д.

а҃ кор҃ е҃ — а҃ кор҃ а҃

розуму на пізнання таємниці Бога-Батька і Христа, **3** в якому сховані всі скарби премудрості і пізнання. **4** Це ж говорю, щоб ніхто вас не обманув доводами. **5** *Бо хоч і тілом я віддалений, але духом я є з усіма вами, радіючи і бачачи ваш порядок і твердість вашої віри, що в Христі. **6** Отже, так як ви прийняли Христа Ісуса, Господа, так в Ньому ходіть, **7** вкорінені і збудовані в Ньому, і закріплені вірою, так як ви навчилися, *ростучи в ній з подякою. *поч. 254*

кор1. 5 — кор1. 1

(Бра́тїе) блюдѣ́тесѧ да никто́же ва́съ бꙋ́детъ прельща́ѧ, хитро́стїю и тще́тною ле́стїю, по преда́нїю чл҃ческомꙋ, по стихі́амъ ми́ра (сего), (а)⁸ не по хр҃тѣ (і҆с҃ѣ). Ꙗ́ко в͛ то́мъ живе́тъ всѧ́ко и҆сполне́нїе бж҃ства теле́снѣ, и да бꙋ́дете в не́мъ и҆сполне́ни, и҆́же е́сть глава̀ всѧ́комꙋ нача́лꙋ и вла́сти, ѡ не́мже і ѡбрѣ́зани бы́сте *ѡбрѣ́занїемъ нерꙋкотворе́нымъ, въ совлече́нїи тѣ́ла [грѣхо́внаго]⁹ пло́ти, въ ѡбрѣ́занїи хр҃тѣ, спогребше́сѧ емꙋ̀ кр҃ще́нїемъ, ѡ не́мже и совоста́сте вѣ́рою, дѣ́йствомъ бг҃а, воскреси́вша е҆го и҆зъ ме́ртвыхъ. за҃, сн҃е.

кор҃ ѕ҃ — ефе҃ а҃

8 Брати, стережіться, щоб вас ніхто не обманув філософією і марною обманою за людським переказами, за стихіями цього світу, а не за Христом Ісусом. **9** Адже в Тому – тілесно живе, всяка повнота божества, **10** щоб і ви були в Ньому виповнені. Він є голова всякого начала і влади, **11** в якому і ви були обрізані *нерукотворним обрізанням, в скиненні гріховного тіла – плоті в обрізанні Христа, **12** похованшись з Ним хрещенням, в якому ви і піднялися вірою – дією Бога, що Його воскресив з мертвих. *поч. 255*

рим. 6 — еф. 1

ефе҃ в҃

И *ва́съ ме́ртвыхъ сꙋ́ща въ прегрѣше́нїихъ, и въ необрѣ́занїи пло́ти ва́шеи, съѡживи́лъ е́сть [-]¹⁰, с ни́мъ, дарова́въ ва́мъ, всѧ̀ прегрѣше́нїѧ, истреби́въ е́же на на́съ рꙋкописа́нїе, оучени́и, е́же бѣ̀ сопроти́вно на́мъ, и то взѧ́тъ ѿ среды. пригвозди́въ е на кр҃тѣ, съвле́кса нача́ла и вла́стеи, посрами́ дерзнове́нїемъ ѡбличи́въ и҆хъ въ не́мъ. да никто́же оубо ва́съ ѡсꙋжа́етъ ѡ ꙗде́нїи [и҆ли]¹¹ ѡ пи́тїи, и҆ли ѡ ча́сти пра́здника, и҆ли ѡ новомѣ́сѧчїихъ, и҆ли ѡ сꙋ́ботахъ, ꙗ́же (бѣ́ша)¹² стѣ́нь грѧдꙋ́щихъ, тѣ́ла же хр҃това никто́же ва́съ да не небреже́тъ, и҆зволе́нымъ емꙋ смиреномꙋ́дрїемъ, и въ слꙋ́жбѣ а҆́гг҃льстѣи, ꙗ́же не оувѣ́дѣ оуча, без ꙋма̀ дмѧ́сѧ ѿ мы́сли пло́ти своеѧ, и не держа̀ главы̀. и҆з неѧ́же все тѣ́ло съста́вы и съоу́зы пода́емо. и съне́млемо, расти́тъ возраще́нїе бж҃їе. за҃, сн҃ѕ.

13 І *вас, що були мертвими в гріхах і в необрізанні вашого тіла, Він оживив з Ним, простивши вам всі гріхи, **14** знищивши той рукопис, що проти нас, що суперечив нам навчанням, забравши його з-посеред *нас*, прибивши його на хресті. **15** Скинувши начала і власті, Він сміло засоромив, оскарживши їх в Ньому. **16** Отже, хай ніхто вас не судить в їжі, або в напитку, або про участь празника, або про нові місяці, або про суботи, **17** які були тінню майбутнього, а Христового тіла. **18** Хай ніхто з вас не зневажає самовільною покорою і в ангельській службі, навчаючи те, що не побачив, безумно надимаючись розумом свого тіла **19** і не держачись голови, з якої все тіло, об'єднане і зміцнене суглобами і зв'язками, росте божим ростом. *поч. 256*

еф. 2

А́ще {оубо}¹³ оумро́сте съ хр҃то́мъ ѿ стихі́и ми́ра. почто̀ а҆́ки живꙋ́ще въ ми́рѣ стѧза́етесѧ; не косни́, ни́же вкꙋси́, ни прикосни́сѧ, ꙗ́же сꙋ́ть всѧ̀ въ и҆стлѣ́нїе (і и҆стоще́нїе)¹⁴, за́повѣдми и оучении чл҃ческими, ꙗ́же сꙋ́ть сло́во оубо и҆мꙋ́ще премꙋ́дрости, в͛ самово́лнѣи слꙋ́жбѣ и смиреномꙋ́дрїи, и непощадѣ́нїи тѣ́ла, не въ че́сти нѣ́коеи къ сы́тости пло́ти.

20 Отже, якщо ви померли з Христом для первнів світу, чому змагаєтеся, наче живучи у світі? **21** Не рухай, і не їж, і не дотикайся. **22** Це все є на зітління і на вживання за людськими заповідями і навчаннями. **23** Вони, отже, мають слово премудрості в самовільній службі, і покорі, і умертвінні тіла, не в якійсь вартості, *хіба* для ситості тіла.

Глава 3

1 Отже, якщо ви воскресли з Христом, шукайте горішнього, де Христос сидить по правиці Бога. **2** Думайте про горішнє, а не земне. **3** Адже ви померли і ваше життя є поховане з Христом у Бозі. *поч. 257*

4 Коли ж з'явиться Христос – ваше життя, тоді і ви з'явитеся у славі. **5** *Отже, умертвіть ваші члени, що на землі: розпусту, нечистоту, пристрасть, погане пожадання і захланність, що є ідолослужінням. **6** Через що приходить божий гнів на синів спротиву, **7** між яким і ви колись ходили, коли жили у них. **8** *Нині ж відкиньте і ви все: гнів, лють, злобу, хулу і сороміцькі слова з ваших уст. **9** Не говоріть неправди один до одного, скинувши з себе стару людину з її ділами **10** і зодягнувшись в нову, що оновлюється в пізнання *за образом Того, що її створив; **11** де немає грека ані юдея, обрізання і необрізання, варвара і скита, раба і вільного, але все і в усіх – Христос. *поч. 258*

еф. 5; рим. 6; еф. 4; єв. 12; пет1. 2 і 4; мой1. 2 і 5 і 9; кор1. 11

12 *Отже, як святі і улюблені божі вибранці зодягніться в милосердя ласкавості і доброту, в покірність, лагідність і довготерпеливість, **13** приймаючи один одного і догоджаючи собі, якщо хтось проти кого має скаргу. Так як і Христос догодив вам, так само і ви. **14** А понад це все, придбайте любов, яка є зв'язком досконалості. **15** І хай у ваших серцях перебуває божий мир, в якому ви і покликані були в одне тіло. Будьте вдячними. **16** Хай Христове слово перебуває у вас щедро. В усякій премудрості, навчаючи і врозумляючи себе самих, в псалмах, і співах, і духовних піснях, у ласці співаючи у ваших серцях Господеві. *поч. 259*

еф. 6

17 І *все, що тільки робите словом або ділом, все в ім'я Господа Ісуса Христа, дякуючи Богові і Батькові за Нього. **18** *Жінки, підпорядковуйтеся своїм чоловікам, так як належиться в Господі. **19** *Чоловіки, любіть ваших жінок і не гнівайтеся на них. **20** *Діти, слухайте своїх батьків у всьому, бо це вгодне Господеві. **21** Батьки, не дратуйте ваших дітей, щоб вони не занепадали духом. **22** *Раби, будьте послушні у всьому вашим тілесним панам, служачи не тільки перед очима, як ті, що людям догоджають, але в простоті серця, боячись Бога. **23** І все, що робите, робіть з душі, як для Бога, а не для людей, **24** *знаючи, що одержите винагороду від Бога за вашим насліддям, бо служите Господеві, Христові. **25** А хто кривдить, о-

кор1. 10; еф. 5; пет1. 3; еф. 6; еф. 6; тит. 2; пет1. 2; мой5. 10; муд. 6; сир. 35

Гла҃, г҃·

Аще оубо въскр҃нꙋсте съ х҃мъ, вышнихъ ищите, идѣже х҃с есть одеснꙋю б҃а сѣдѧ· Горнѧѧ мꙋдрьствꙋйте, а не земнаа. оумросте бо, и живо҃ вашъ съкровенъ есть съ х҃мъ въ бо҃зѣ· за҃, сн҃з·

Егда (же) х҃с ıавитсѧ животъ вашъ, тогда и вы с ни҃ ıавитесѧ въ славѣ. *оумертвите оубо оуды [ваша][1] иже на земли, блꙋдъ, нечистотꙋ, страсть, похоть злꙋю, и лихоиманїе еже есть идолослꙋженїе, ихже ради градетъ гнѣвъ бж҃їи на сыны противленїѧ, в нихже и вы (иногда ходисте)[2], егда живѧсте в ни҃· *нн҃ѣ же ѿверзите и вы всѧческаѧ, гнѣвъ, ıарость, злобꙋ, хꙋленїе, (и) срамословїе ѿ оустъ вашихъ· Не лжите дрꙋгъ дрꙋгꙋ, съвлекшесѧ ветхаго ч҃лка съ дѣанми его, и облъкшесѧ в новаго обновлѧемаго въ разꙋм *по образꙋ създавшаго его, идѣже (нѣсть)[3] еллинъ, ни іоудеи. обрѣзанїе, и необрѣзанїе, варваръ, (и) скифъ, рабъ {и}[4] свобо҃но всѧческаѧ и въ всѣхъ х҃с· за҃, сн҃и·

*ѡблецѣтесѧ оубо ıакоже избраннїи б҃ꙋ, ст҃и и возлюблени, въ м҃лть щедротъ, (и) б҃гость, въ смиреномꙋдрїе, кротость, (и) долготерпѣнїе, прїемлюще дрꙋгъ дрꙋга, и оугажающе себѣ, аще кто на кого имать поречен҃їе, ıакоже и [х҃с][5] оугодилъ есть вамъ, такоже и вы. надо всѣми же сими, (стѧжите) любовь, ıаже есть соѹзъ съвершеньства, и миръ [бж҃їи][6] да въдворѧетсѧ въ ср҃цыхъ вашихъ, в немже и звани бысте въ едино тѣло, (-)[7] б҃годарни бывайте. слово х҃во да вселѧетсѧ въ ва҃ богатно, въ всѧкои премꙋдрости, оучаще и вразꙋмлѧюще себе самѣхъ, въ ѱалмѣхъ, (и) пѣнїихъ, и пѣснехъ дх҃овныхъ, о б҃годати поюще въ ср҃цы҃ вашихъ г҃ви· за҃, сн҃д·

И *все еже аще творите словомъ или дѣломъ, всѧ въ имѧ {г҃а і҃с х҃а}[8]. б҃годарѧще б҃а (и) ѿц҃а о немъ· *Жены повинꙋитесѧ {своимъ мꙋжемъ}[9], ıакоже подобаетъ о г҃ѣ· *Мꙋжїе любите жены {ваша}[10], и не гнѣвайтесѧ на ни҃· *Чада послꙋшайте родитель (свои) въ всем, сїе бо оуго҃но есть г҃ви· Ѿц҃ы не раздражайте чадъ вашихъ, да не оунывают· *Раби послꙋшайте по всемꙋ плотьскихъ господїи (ваши҃). не пре҃ очима точїю работающе аки ч҃лкооугодницы, но въ простотѣ ср҃ца, боѧщесѧ [б҃а][11]. {и всѧко еже}[12] творите, ѿ дш҃а дѣлайте, ıакоже (г҃ꙋ а)[13] не ч҃лкомъ, *вѣдаще ıако ѿ (б҃а)[14] прїимете въздаѧнїе по достоѧнїю (вашемꙋ). г҃ꙋ [бо][15] х҃ꙋ работаете. а обидѧи,

кори҃ в҃ гала҃ в҃ ефе҃ ѕ҃

въспрїиметъ еже обидѣ. *и нѣсть лицу обиновенїе.

держить те, як кривдив, *і немає огляду на лице.

рим. 2 гал. 2 еф. 6

Гл҃а, д҃.

Господїе, правду и ураненїе рабомъ дайте, вѣдаще яко и вы имате Г҃а на [н҃бсѣ][1]. за҃, с҃з.

лу҃ ӣі в҃ селу҃ е҃ ефе҃ ѕ҃ в҃ селу҃ г҃

въ *м҃лтвѣ терпите, пребывающе в ней съ б҃годаренїемъ, *молящеся вкупѣ и о насъ, да б҃ъ отверзетъ намъ двери слову, прог҃лати тайну х҃ву, еяже ради и связанъ есмь, да явлаю ея якоже подобаетъ ми г҃лати. за҃.

ефе҃ е҃

въ *премудрости ходите къ внѣшнимъ, время искупующе. слово ваше (да бываетъ) всегда въ б҃гти солїю растворено, вѣдѣти како подобаетъ ва҃ единому комуждо отвѣщавати. а яже о мнѣ, вся скажетъ вамъ, тихикъ, възлюбленыи братъ, и вѣренъ служитель, и сработникъ о Г҃ѣ. егоже (и) послахъ къ вамъ на се истое, яко да разумѣете, яже о насъ, и утѣшитъ с҃рца ваша.

филї҃ а҃

*съ онисимомъ вѣрнимъ и възлюбленымъ братомъ (нашимъ), иже есть от ва҃, (и) вся вамъ скажутъ яже здѣ. за҃, с҃за.

Цѣлуетъ вы аристархъ съплѣнникъ мой, и марко анеѱей варнавинъ, егоже ради прїясте (заповѣдь)[2], аще (же) прїидетъ къ вамъ, прїимѣте его. и їсусъ нареченыи иоустъ, сущїи от обрѣзанїя, сїи едини споспѣшницы въ ц҃ртво б҃жїе, иже быша ми утѣшенїе. цѣлуетъ вы епафра҃ иже от васъ рабъ {ї҃с х҃у}[3], всегда подвизаяся о васъ въ м҃лтвахъ, да будете съвершени и исполнени въ всякой воли б҃жїи. Свѣдѣтельствую бо о немъ, яко имать [ревность][4], (и болѣзнь) о васъ, и о сущихъ в лаодикїи, и въ иераполи. Цѣлуетъ вы лука врачь възлюбленыи, и димасъ. Цѣлуите (братїю сущую въ лаодикїи)[5], и нимфана, и домашнюю (и)[6] ц҃рковь. и егда прочтется от ва҃ посланїе (сїе), сътворите да и в лаодикїистеи ц҃ркви прочтено будетъ. и (написанное)[7] от лаодикїи, да и вы прочтѣте. и рцѣте архиппу, блюди служенїе, егоже прїятъ от Г҃а, да (-)[8] довершиши. Цѣлованїе моею рукою павлею, поминайте моя узы. б҃годать съ (всѣми) вами [аминь][9].

Конецъ коласаискому посланїю. Имать в себѣ, Г҃ла, д҃. а҃ зачалъ ц҃рковныхъ, г҃і.

Глава 4

1 Пани, дайте справедливе і належне рабам, знаючи, що і ви маєте пана на небесах. *поч. 260*

2 В *молитві будьте терпеливі, перебуваючи в ній з подякою, **3** також *молячись і за нас, щоб Бог нам відкрив двері слова, щоб розголосити Христову тайну, задля якої я і є зв'язаним, **4** щоб я її так об'явив, як мені належиться говорити. *поч.*

лук. 18 сол2. 5 еф. 6 сол2. 3

5 Відносно зовнішніх, ходіть в *премудрості, викуповуючи час. **6** Хай ваше слово завжди буде з ласкою, розбавлене сіллю, щоб вам знати, як належиться кожному відповідати. **7** А щодо мене, все вам скаже Тихік, улюблений брат, і вірний служитель, і співробітник в Господі, **8** якого я і послав до вас саме на це, щоб ви пізнали те, що про нас, і щоб він потішив ваші серця **9** *з Онисимом, нашим вірним і улюбленим братом, який є від вас. І вони вам скажуть про все, що є тут. *поч. 261*

еф. 5 фил. 1

10 Вас здоровить Аристарх, мій співполонений, і Марко, небіж Варнави, про якого ви одержали заповідь; якщо ж прийде до вас, прийміть його; **11** і Ісус, прозваний Юст, що є з обрізання. Ці одні є помічники в божому царстві, які були мені потіхою. **12** Вас здоровить Епафрас, який з вас, раб Ісуса Христа, що завжди турбувався про вас в молитвах, щоб ви були досконалі і довершені в усякій божій волі. **13** Адже свідчу про нього, що має велику ревність і біль за вас і за тих, що є в Лаодикії і в Єраполі. **14** Здоровить вас улюблений лікар Лука і Димас. **15** Здоровіть братів, що є в Лаодикії, і Нимфана, і його домашню церкву. **16** І коли це послання буде вами прочитане, зробіть так, щоб було прочитаним і в Лаодикійській церкві; і прочитайте і ви, написане з Лаодикій. **17** І скажіть Архипові: Бережи службу, яку ти одержав від Господа, щоб ти довершив. **18** Поздоровлення моєю, Павловою, рукою! Пам'ятайте про мої кайдани. Ласка з усіма вами. Амінь.

Кінець Послання до Колосян. Має в собі 4 глави, а 13 церковних початків.

Розповідь про Перше Послання святого апостола Павла до Солунян.

Це *послання* він посилає з Атен, раніше побачивши їх і поживши у них. Причина ж послання така. Апостол перетерпів багато скорбот у Вирії і Филіпах Македонських, і в Коринті. А знаючи, скільки він потерпів і в Солуні, і боячись, щоб часом солуняни, почувши, скільки він потерпів у вищезгаданих містах, не були спокушені спокусником-сатаною і не згрішилися, та ще довідавшись, що й безмірно сумують за померлими, він посилає до них Тимотея з цим посаланням. Отже, найперше, він скріплює їх у вірі, щоб вони не похитнулися задля скорбот і нічим чужим не вважали те, що потерпіли від юдеїв, які і Господа вбили. Бо говорить, що для християн є властивим терпіти скорботи в цьому житті. Багато ж, заповідавши так жити, як вони, прийняли від нього. Пише далі про тих, що вмирають, потішаючи їх і навчаючи не дуже сумувати, бо смерть не є загибеллю, але дорогою до воскресіння. Тоді їх навчає і про роки, щоб знаючи, що день є невідомим, постійно були готовими, і хай не сприймають нічого з того, що про це говориться. Бо каже, що прихід такий, що ті, що залишилися і є живими в тому дні, не випередять тих, що встають з мертвих. Бо навчає, що переміна всіх буде одночасною. До цього ж, заповідаючи їм, щоб ставали кращими в звичаях, наказує їм завжди радіти в надії і завжди їм молитися і дякувати Господеві. І він заклинає їх прочитати це послання перед всіма братами і так його закінчує.

Сказа́нїе є҆́же къ солꙋ́нѧнѡмъ, пе́рвомꙋ посла́нїю, ст҃а́гѡ а҆п҃ла па́вла·

Сїе посыла́етъ ѿ а҆ѳи́нъ ви́дѣвъ и҆́хъ пре́жде и҆ пожи́въ ꙋ҆ ни́хъ. вина́ же посла́нїю сї́ѧ. а҆п҃лъ мно́ги ско́рби претерпѣ́въ въ веррі́и. и҆ въ фїлі́ппѣхъ македо́нїи, и҆ въ кори́нѳѣ, вѣ́дый же є҆ли̑ка пострада̀ и҆ в солꙋ́ни, и҆ бо́ѧсѧ да не ка́кѡ слы́шавше солꙋ́нѧне, є҆ли̑ка пострада̀, въ пререче́нныхъ градѣ́хъ, и҆скꙋше́ни бꙋ́дꙋтъ ѿ и҆скꙋша́ющагѡ сатаны̀ и҆ съблазнѧ́тсѧ. є҆щѐ и҆ ꙋ҆вѣ́дѣвъ ꙗ҆́кѡ и҆ ѡ҆ ꙋ҆мира́ющихъ безмѣ́рнѡ скорбѧ́тъ, посыла́етъ тимоѳе́ѧ къ ни̑мъ съ посла́нїемъ си̑мъ· Пе́рвѣе ꙋ҆́бо ꙋ҆твержда́етъ и҆́хъ въ вѣ́рѣ, ꙗ҆́кѡ не поколеба́тисѧ и҆̀мъ ско́рбей ра́ди, и҆ ничто́же стра́нно пострада́вшимъ мнѣ́ти и҆̀мъ ѿ і҆ꙋде́й, и҆̀же и҆ г҃а ꙋ҆би́ша. хрⷭ҇тїа́нѡⷨ бо сво́йственно є҆́сть є҆́же ско́рби терпѣ́ти въ жи́тїи се́мъ гл҃етъ. мно́гѡ же завѣща́въ и҆̀мъ си́це, ꙗ҆́коже прїѧ́ша ѿ него̀, та́кѡ жи́тельствовати· Пи́шетъ про́чее ѡ҆ ꙋ҆мира́ющихъ, ꙋ҆тѣша́ѧ и҆̀, и҆ ꙋ҆ча̀, не ве́лми скорбѣ́ти, нѣ́сть бо сме́рть поги́бель, но пꙋ́ть къ воскрⷭ҇нїю· Та́же и҆ ѡ҆ лѣ́техъ и҆̀ ꙋ҆чи̑, да безвѣ́стенъ дн҃ь вѣ́дꙋще, вы́нꙋ гото́ви быва́ютъ, и да ни є҆ди́номꙋ внима́ютъ вѣща́ющемꙋ ѡ҆ не́мъ. бы́ти бо речѐ прише́ствїю та́кѡ. ꙗ҆́кѡ ѡ҆ста́вшимъ и҆ ѡ҆брѣта́емымъ в҃ дн҃ь ѻ҆́нъ, живы́мъ не предвари́ти воста́ющаѧ ѿ ме́ртвыхъ. вкꙋ́пѣ бо бы́ти всѣ́хъ премѣне́нїю ꙋ҆чи́тъ. къ си́мъ же завѣщава́ѧ и҆̀мъ лꙋ́чшимъ быва́ти въ ѡ҆бы́чаехъ, повелѣва́етъ и҆̀мъ всегда̀ ра́доватисѧ ѡ҆ ꙋ҆пова́нїи, и҆ моли́тисѧ и҆ бл҃годари́ти и҆̀мъ всегда̀ г҃ви. и҆ заклина́етъ и҆́хъ прочита́ти посла́нїе сѐ предо всѣ́ми бра́тїи, и҆ си́це сконча́ваетъ є҆·

До Солунян 1-е Послання святого апостола Павла

Къ солꙋ́нѧнѡмъ посла́нїе ст҃а́гѡ а҆п҃ла па́вла. а҃є·

Глава 1, *поч. 262*

1 Павло, і Силуан, і Тимотей – Солунській церкві в Бозі, нашому Батькові, і Господі Ісусі Христі. Ласка вам і мир від Бога, нашого Батька, і Господа Ісуса Христа.

Гл҃а, а҃, за҃, с҃ѯ҃в·

Па́велъ[1], и҆ силꙋа́нъ и҆ тимоѳе́й, цр҃кви солꙋ́нстѣй, ѡ҆ бз҃ѣ ѻ҆ц҃ы {на́шемъ}[2] и҆ г҃ѣ і҆с҃ хр҃тѣ. бл҃го́дать ва́мъ и҆ ми́ръ [ѿ бг҃а ѻ҆ц҃а на́шего, и҆ г҃а і҆с҃ хр҃та][3]. *бл҃годари́мъ бг҃а все-

в҃ се́лꙋ а҃ фила̀ а҃

гда̀ ѡ҆ всѣ́хъ ва́съ, помина́нїе [ва́ше][4] творѧ́ще въ мл҃твахъ свои́хъ. непреста́нно помина́юще ва́ше дѣ́ло (и҆ вѣ́рꙋ)[5], и҆ трꙋ́дъ любвѐ (же) и҆ терпѣ́нїю, (и҆) ᲂу҆пова́нїе на г҃а на́шего і҆҃с х҃а, пре҆д бг҃омъ и҆ ѻ҆́ц҃емъ на́шимъ. вѣ́дѧще бра́тїе възлю́бленаѧ, ѿ бг҃а и҆збра́нїе ва́ше, ꙗ҆́ко бл҃говѣ́ствованїе на́ше не бы́сть къ ва́мъ въ сло́вѣ то́чїю, но и҆ си́лою, и҆ дх҃омъ ст҃ы́мъ, и҆ въ и҆звѣще́нїи мно́зѣ, ꙗ҆́коже и҆ вѣ́сте, ка́кови бы́хомъ въ ва́съ, ра́ди ва́съ· за҃, сѯг·

2 *Завжди дякуємо Богові за всіх вас, чинячи згадку про вас в своїх молитвах, безперервно **3** згадуючи ваше діло, і віру, і труд любові, і терпеливість, і надію на нашого Господа Ісуса Христа перед Богом і нашим Батьком. **4** Знаючи, улюблені брати, ваш вибір від Бога, **5** що наше благовіствування у вас не було тільки в слові, але і з силою, і Святим Духом, і у великому переконанні, як і ви знаєте, якими ми були у вас *і* задля вас. *поч. 263*

сол2. 1
фил. 1

И҆ вы подо́бницы на́мъ бы́сте, (-)[6] гн҃е прїи́мше сло́во въ ско́рби мно́зѣ, (и҆) съ ра́достїю дх҃а ст҃а́го. ꙗ҆́ко бы́ти ва́мъ ѻ҆́бразъ всѣ́мъ вѣ́рꙋющимъ, въ македо́нїи, и҆ а҆ха́їи. ѿ ва́съ бо промча́сѧ сло́во гн҃е не то́кмо въ македо́нїи и҆ {-}[7] а҆ха́їи, [но и҆][8] въ всѧ́комъ мѣ́стѣ вѣ́ра ва́ша, ꙗ҆́же къ бг҃ꙋ и҆зы́де, ꙗ҆́ко не тре́бовати на́мъ гл҃ати что̀, ті́и бо ѡ҆ на́съ възвѣща́ютъ ка́ковъ въхо́дъ и҆мѣ́хомъ къ ва́мъ, и҆ ка́ко ѡ҆брати́стесѧ къ бг҃ꙋ ѿ и҆до́лъ, рабо́тати бг҃ꙋ жи́вꙋ и҆ и҆́стинꙋ, и҆ жда́ти сн҃а е҆гѡ съ нб҃съ, е҆го́же въскресѝ и҆з ме́ртвыхъ, і҆с҃а и҆збавлѧ́ющаго на́съ ѿ гнѣ́ва грѧдꙋ́щаго·

6 І ви наслідували нас, прийнявши господнє слово у великій скорботі і з радістю Святого Духа, **7** так що ви стали взірцем для всіх віруючих в Македонії і Ахаї. **8** Бо від вас поширилося господнє слово не тільки в Македонії і Ахаї, але і на всяке місце вийшла ваша віра в Бога, так що нам не потрібно ще щось говорити. **9** Бо ті про нас звіщають, який ми мали вхід у вас і як ви навернулися до Бога від ідолів, щоб служити живому і правдивому Богові **10** і очікувати його Сина з небес, якого Він воскресив з мертвих, Ісуса, що визволяє нас від гніву, що надходить.

Гл҃а, в҃, за҃, сѯд·

Са́ми бо вѣ́сте бра́тїе, въхо́дъ на́шъ и҆́же къ ва́мъ, ꙗ҆́ко не въ тщꙋ́ бы́сть, но пре́жде пострада́вше и҆ досажде́нїе бы́вше, ꙗ҆́коже вѣ́сте, *въ фили́ппѣхъ, дерзнꙋ́хомъ ѡ҆ бз҃ѣ на́шемъ, гл҃ати къ ва́мъ бл҃говѣ́ствованїе бж҃їе, съ мно́гимъ по́двигомъ, ᲂу҆тѣше́нїе бо на́ше, не ѿ пре́лести, ни ѿ нечистоты̀, ни ле́стїю но ꙗ҆́коже и҆скꙋси́хомсѧ ѿ бг҃а вѣ́рни бы́ти прїѧ́ти бл҃говѣ́ствованїе, та́ко гл҃емъ, не а҆́ки чл҃комъ ᲂу҆гажа́юще, но бг҃ꙋ и҆скꙋси́вшемꙋ срд҃ца на́ша никогда́же бо въ слове́си ласка́нїа бы́хомъ (къ ва́мъ) ꙗ҆́коже вѣ́сте, ни́же вино́ю лихои́манїѧ, бг҃ъ свѣдѣ́тель, ни и҆щꙋ́ще ѿ чл҃къ сла́вы, ни ѿ ва́съ, ни ѿ и҆нѣ́хъ, могꙋ́ще въ тѧготѣ̀ бы́ти, ꙗ҆́коже хв҃и а҆п҃ли. но бы́хомъ [ти́си][1] посредѣ̀ ва́съ, ꙗ҆́коже до́илица грѣ́етъ своѧ̀ ча̑да, та́коже желаю́ще ва́съ, бл҃говоли́хомъ пода́ти ва́мъ не то́чїю бл҃говѣ́ствованїе бж҃їе, но и҆ дꙋ́ша своѧ̀, зане́ же възлю́блени (бы́сте на́мъ)[2]· за҃, сѯе·

дѣѧ̄ ѕі

Глава 2, *поч. 264*

1 Бо самі знаєте, брати, про наш вхід, що до вас, що не був надаремно, **2** але, як ми раніше потерпіли і були зневажені *у Филипах, як ви знаєте, ми насмілились у нашому Бозі говорити до вас Боже благовіствування з великим подвигом. **3** Бо наша потіха не з обмани і не з нечистоти, ані обманою, **4** але, оскільки ми були випробувані Богом, що ми є вірні одержати благовіствування, так говоримо, не наче догоджаючи людям, але Богові, що випробував наші серця. **5** Адже ми ніколи не звернулися до вас зі словом обмани, як знаєте, ані по причині поганого зиску – Бог свідок, **6** ані не шукаючи від людей слави, ані від вас, ані від інших, **7** можучи бути тягарем, як Христові апостоли. Але ми посеред вас були тихі, так як годувальниця, що гріє своїх дітей, **8** так само бажаючи вас, ми зволили вам подати не тільки Божу благовість, але й свої душі, тому що ж ви були нам улюблені. *поч. 265*

дія. 16

Пѡ́мните бо бра́тїе трꙋ́дъ на́шъ, и҆ по́двигъ. но́щь бо и҆ де́нь *дѣ́лающе, ꙗ҆́ко не ѻ҆тѧготи́ти ни е҆ди́ного ѿ ва́съ. пропо́вѣдахо́мъ ва́мъ бл҃говѣ́ствованїе бж҃їе. вы свѣдѣ́телїе, и҆ бг҃ъ, ꙗ҆́ко прп҃дбно и҆ пра́ведно и҆ непоро́чно ва́мъ вѣ́рꙋющимъ бы́хомъ, ꙗ҆́коже вѣ́сте зане е҆ди́наго ко́гождо ва́съ, ꙗ҆́коже ѻ҆́ц҃ъ ча̑да своѧ, молѧ́ще (и҆

дѣѧ̄ к҃
а҆ кор д҃
в҃ сол г҃

9 Адже згадайте, брати, наш труд і подвиг. Бо *працюючи і день *і* ніч, щоб не обтяжити нікого з вас, ми вам проповідували Божу благовість. **10** Ви і Бог свідки, що ми були преподобні, і праведні, і непорочні для вас, що вірите, **11** як знаєте. Тому що кожного з вас, як батько своїх дітей, **12** благаючи і потішаючи вас та свід-

дія. 10
кор1. 4
сол2. 3

еф. 4 фил. 1 кол. 1 кор1. 1

чачи вам *ходити гідно за Богом, що покликав вас у своє царство і славу. **13** Задля цього і ми безперервно дякуємо Богові, що, одержавши слово божого слухання від нас, ви прийняли не як людське слово, але як воно по правді є, боже слово, що діє у вас, що вірите.

поч. 266

оутѣшающе васъ)[3], и свѣдѣтельствующе (ва *ходити)[4] достойно бу, {призвавшему}[5] вы въ свое црство и славу. [-][6] сего ра и мы блгодаримъ ба непрестанно, яко прїемше слово слышанїа (бжїа ѿ насъ)[7], прїасте не аки слово чл҃ческо, но якоже есть въистину слово бжїе, еже (-)[8] дѣиствуетса въ ва вѣрующи· за, сѕ·

єфе д, фил а, кол а, а кор а

14 Бо ви, брати, стали подібними до божих церков, що є в Юдеї в Христі Ісусі, нашому Господі. Тому що і ви те саме потерпіли від своїх земляків, так як і ті від юдеїв, **15** що вбили Господа Ісуса і його пророків, і нас вигнали, і Богові не вгодили, і противляться всім людям, **16** і забороняють нам говорити поганам, щоб спаслися, щоб вони завжди поповнювали свої гріхи. На них же вповні надійшов гнів. **17** Ми ж, брати, осиротівши від вас на час і годину, лицем, а не серцем, *дуже постаралися великим бажанням побачити ваше лице. **18** Тому що ми побажали прийти до вас, я ж, Павло, один раз і двічі, але нам не дав сатана. **19** Бо хто для нас надія, або радість, або вінець похвали, якщо не ви перед нашим Господом Ісусом Христом в його прихід.

рим. 1

вы бо подобни бысте братїе црквам бжїамъ, сущимъ въ їудеи о хѣ ісѣ. (гѣ нашемъ)· Зане тажде (и вы пострадасте)[9] ѿ своихъ съплеменникъ, якоже и тїи ѿ їудеи, (-)[10] (оубившихъ га)[11] іса, и [его][12] пррки, и насъ изгнавшихъ, и бу не оугодивши. и всѣмъ члкомъ противащихса, (и) възбранающихъ намъ (глати языкомъ)[13], да спсутса, въ еже исполнити имъ грѣхи (своа) всегда. постиже же на нихъ гнѣвъ до конца· Мы же братїе осирѣвше ѿ васъ къ времени (и) часу, лицемъ, а не срцемъ, *лишше потщахомса лица вашего видѣти многимъ желанїемъ. зане въсхотѣхомъ прїити къ вамъ, аз же павелъ (-)[14] единою и дважды, и възбрани намъ сатана. кто бо намъ оупованїе или радость, или вѣнецъ похваленїю; аще не (-)[15] вы, пре гмъ нашимъ іс (хмъ), въ пришествїи его·

кор а

Глава 3, *поч. 267*

Гла, г, за, сз·

20 Бо ви є наша слава і радість. **3,1** Тому вже не терплячи, ми зволили залишитися в Атенах самі **2** і послали нашого брата *Тимотея, і божого служителя, і нашого помічника в Христовій благовісті, щоб вас підкріпити і потішити у вашій вірі, **3** щоб ані одного смутку ви не мали в цих скорботах, бо самі знаєте, що ми поставлені саме на це. **4** Бо коли ми були у вас, ми вам наперед сказали, що маємо терпіти, що й сталося і ви побачили. **5** Задля цього і я, більше не терплячи, послав пізнати вашу віру, щоб часом вас не спокусив спокусник і даремним не був наш труд. **6** Тепер же, як до нас прийшов Тимотей від вас і благовістив нам вашу віру і любов, і що маєте про нас добру пам'ять, завжди бажаючи нас бачити, так як і ми вас, **7** задля цього ми, брати, потішилися вами в усій біді і нашому горі, задля вашої віри. **8** Бо ми тепер є живі, якщо ви стоїте в Господі.

поч. 268

дія. 16

Вы бо есте слава наша и радость. тѣмже оуже не тръпаще, блговолихомъ остатиса въ аѳинѣхъ едини, и послахомъ *тимоѳеа брата нашего, [и служителя бжїа, и поспѣшника нашего][1], въ блговѣстїи хвѣ, оутвердити ва и оутѣшити о вѣре вашеи, яко ни единаго смущенїа имѣти въ скорбѣхъ си. сами бо вѣсте, яко на се исътое лежи. ибо егда оу васъ бѣхомъ, преже рекохомъ вамъ, яко имамы скорбѣти, еже и бысть, и видѣсте. сего ради и азъ ктому не терпа, посла разумѣти вѣру вашу, да не како искусилъ вы будет искушаай, и вътще будетъ трудъ нашъ. ннѣ же пришедшу тимоѳею къ намъ ѿ ва, и блговѣстившу намъ вѣру (вашу и любовь)[2], и яко имате памать о на блгу, всегда, желающе насъ видѣти, якоже и мы васъ. сего ради оутѣшихомса братїе о васъ, въ всеи бѣдѣ и скорби нашеи, вашеа ради вѣры. яко мы ннѣ живи есмы, аще вы стоите о гѣ· за, си·

дѣа ѕі

9 Бо яку подяку можемо віддати Богові за вас, понад всю радість, якою радіємо задля вас перед нашим Богом? **10** Дуже молячись, *ніч і день, щоб побачити ваше лице і поповнити брак вашої віри. **11** А сам Бог і наш Батько та наш Господь –

рим. 1

Кое бо блгодаренїе (бу можемъ)[3] въздати о васъ, на всею радостїю еюже радуемса, васъ ради пре бмъ нашимъ, *нощь и днь преизлиха молащеса видѣти (лице ваше)[4], и съвершити лишенїе вѣры вашеа· Сам же бгъ и ѿцъ

кор а

нашъ, и гь нашъ іс (хс) да исправитъ пꙋть нашъ къ вамъ. васъ же гь да ᲂумножитъ, и да избыточествитъ любовїю дрꙋга къ дрꙋгꙋ, и къ всѣмъ, ꙗкоже и мы ѡ васъ, ᲂутвердите ваша срдца непорочна въ стыни, пре бгмъ и ѻцемъ нашимъ, въ пришествїе га нашего іс ха, съ всѣми стыми его аминь·

Ісус Христос хай випрямить нашу дорогу до вас. **12** Господь же хай вас помножить і хай наповнить любов'ю один до одного та до всіх, так як і ми до вас. **13** Скріпіть ваші непорочні серця у святості перед Богом і нашим Батьком у прихід нашого Господа Ісуса Христа з усіма його святими. Амінь.

Гла, д. за, сѯѳ·

Тѣмже ᲂубо братїе прашаемъ вы и молимъ ѡ (хѣ)[1] ісѣ, да ꙗкоже прїѧсте ѿ насъ, како подобаетъ вамъ ходити, и ᲂугожати бгови, такожде и ходите, да избыточествꙋете паче· вѣсте бо какова повелѣнїѧ дахомъ вамъ, ѡ гѣ ісѣ. *сїѧ бо есть волѧ бжїѧ, свѧтьба ваша, храните себе самѣхъ ѿ блꙋда, (и) вѣдѣти комꙋждо ѿ васъ свои сосꙋдъ стѧжавати въ стыни и чести, (а) не въ страсти похотнѣи, ꙗкоже и ꙗзыцы не вѣдꙋщїи бга· (*и) еже не престꙋпати и лихоимъствовати въ вещи брата своего, зане мьститель (есть) гь ѡ всѣхъ сихъ, ꙗкоже и прежде рекохомъ к вамъ, и засвѣдѣтельствовахомъ. *не призва бо насъ бгъ на нечистотꙋ но въ свѧтьбꙋ· Тѣмже ᲂубо ѿмѣтаѧйсѧ, не члка ѿмѣтаетсѧ, но бга, {-}[2] давшаго дхъ свои стыи въ васъ· ѡ братолюбїи же не требꙋете да пишетсѧ къ вамъ. *сами бо вы бгомъ ᲂучени есте, еже любити дрꙋгъ дрꙋга, ибо творите то къ всѣи братїи сꙋщеи въ всѣи македонїи· Молимъ же вы братїе, избыточьствовати паче, и любезно прилежати. безмолвьствовати (же, и ѿ своихъ даѧти пространно)· И дѣѧти своѧ, *и дѣлати (своима рꙋкама)[3] ꙗкоже (повелѣхомъ вамъ)[4], да ходите блгообразно къ внѣшнимъ. и ни единаго же требовати· за, со·

Не хощꙋ же васъ (братїе не вѣдѣти)[5] ѡ ᲂумершихъ, да не скорбите, ꙗкоже и прочїи не имꙋщеи ᲂупованїѧ. аще бо вѣрꙋемъ ꙗко іс ᲂумре и въскрсе· Тако и бгъ ᲂумершаѧ ѡ ісѣ приведетъ с нимъ. сїе бо вамъ глемъ словесемъ гнимъ, ꙗко мы живꙋщїи ѡставлени въ пришествїе гне, не имамы предварити ᲂумершихъ· Ꙗко самъ гь въ повелѣнїи, въ гласѣ архаггловѣ, *и въ трꙋбѣ бжїи снидетъ с нбсе, и мертвїи ѡ хѣ въскрснꙋтъ преже. потомже мы живꙋщїи ѡставшеи, кꙋпно с ними въсхищени бꙋдемъ на ѡблацѣхъ, въ срѣтенїе гне на въздꙋсѣ. и тако всегда съ гмъ бꙋдемъ· за, соа·

Тѣмже ᲂутѣшайте дрꙋгъ дрꙋга въ словесѣхъ сихъ·

(кри ві, єфе є; а кри ѕ; а кри а; іоа гі, и еі, а іоа в; в сол г, а кри еі; ма кд, а кри еі, в сол а)

Глава 4, *поч. 269*

1 Отже, далі, брати, просимо вас і благаємо в Христі Ісусі, щоб так як ви від нас одержали, як вам належиться ходити і догоджати Богові, так і ви ходили, щоб ви ще більше наповнялись. **2** Бо знаєте, які накази ми вам дали в Господі Ісусі. **3** *Бо це є божа воля – ваше освячення. Бережіть самих себе від розпусти, **4** і хай кожний з вас знає тримати свою посудину в святості і шані, **5** а не в пристрасті похоті, так як і погани, що не знають Бога. **6** *І не переступайте, і не кривдіть в речі свого брата, тому що Господь є месником в усьому цьому, так як і раніше ми сказали до вас і засвідчили. **7** *Бо Бог нас не прикликав на нечистоту, але до освячення. **8** Отже, тому той, хто відкидає, не людину відкидає, але Бога, що дав свого Святого Духа в вас. **9** А про братолюбство не потребуєте, щоб до вас писати. *Бо ви самі є навчені Богом, щоб любити один одного, **10** бо робите те до всіх братів, що є в усій Македонії. Благаємо ж вас, брати, щоб ви ще більше просувалися вперед **11** і дбали з любов'ю, були ж тихі, і щедро давали зі свого, і робили своє, *і працювали своїми руками, так як ми вам звеліли; **12** щоб ви гідно ходили відносно зовнішніх і ні одного ж не потребували. *поч. 270*

13 Не хочу ж, брати, щоб ви не знали про мертвих, щоб не сумували, так як і інші, що не мають надії. **14** Бо якщо віримо, що Ісус помер і воскрес, так і Бог померлих в Ісусі приведе з Ним. **15** Бо це говоримо вам господнім словом, що ми, що живемо, що залишимося до господнього приходу, не випередимо померлих. **16** Бо сам Господь з наказом, з голосом архангела *і з божою трубою зійде з неба – і мертві в Христі найперше воскреснуть. **17** Потім ми, що живемо, що зосталися, разом з ними будемо підхоплені на хмари, на зустріч Господеві в повітрі, – і так завжди з Господом будемо. *поч. 271*

18 Тому потішайте один одного цими словами.

(рим. 12, еф. 5; кор1. 6; кор1. 1; ів. 13, і 15, ів1. 2; сол2. 3, кор1. 15; мат. 24, кор1. 15, сол2. 1)

Глава 5

мат. 24 пет2. 3 апо. 3 і 16

1 А про роки і про часи, брати, вам не потрібно писати, **2** бо ви самі напевно знаєте, *що господній день так приходить, як злодій вночі. **3** Бо коли скажуть: Мир і безпека, – тоді нагло на них надійде знищення, так як і біль тієї, що має в лоні, і вони не втечуть. **4** Ви ж, брати, не є в темряві, щоб вас день застав, як злодій. **5** Бо ви всі є синами світла і синами дня, ми не є *синами* ночі ані темряви. **6** Отже, тому не спім, так як і інші, але чуваймо і будьмо тверезі. **7** Бо ті, що сплять, сплять вночі, і ті, що впиваються, впиваються вночі. **8** Ми ж, будучи синами дня, будьмо тверезі, *зодягнувшись в броню віри і любові, і шолом надії – спасіння.

іс. 59 еф. 6

поч. 272

9 Бо не поставив нас Бог на гнів, але на придбання спасіння нашим Господом Ісусом Христом, **10** що помер за нас, щоб ми, – чи чуваємо, чи спимо, – разом з Ним і ожили. **11** Задля цього потішайте один одного і будуйте кожний ближнього, так як і робите. **12** Благаємо вас, брати, щоб ви знали тих, що трудяться у вас, і ваших настоятелів в Господі, і тих, що вас напоумлюють, **13** і вважайте їх за великих в любові за їхнє діло. Майте мир у собі.

поч. 273

при. 17 мат. 5 рим. 12 пет1. 3 сир. 18 лук. 6 кол. 4

14 Благаємо ж вас, брати, врозумляйте неробів, потішайте малодушних, заступайтесь *за* немічних, будьте терпеливі до всіх. **15** *Стережіться, щоб ніхто не віддав комусь зло за зло, але завжди думайте про добро один для одного і для всіх. **16** Завжди радійте, **17** *безперервно моліться, **18** дякуйте за все, бо це є божа воля в Христі Ісусі у вас. **19** Не гасіть Духа, **20** не понижуйте пророцтва, **21** а випробовуючи усе, держіть добро, **22** віддаляйтеся від всякої злої речі. **23** Сам же Бог миру *хай освятить вас досконалими в усьому. І ваш вседосконалий дух, і душа, і тіло хай збережуться непорочними до приходу нашого Господа Ісуса Христа. **24** Вірний Той, що вас покликав, що і зробить. **25** Брати, моліться і за нас. **26** Здоровіть всіх братів святим поцілунком. **27** Заклинаю вас Господом прочитати це послання перед всіма братами. **28** Ласка нашого Господа Ісуса Христа з вами. Амінь.

лук. 18

кор1. 1

Кінець Першого Послання до Солунян.
Має в собі 5 глав,
а 12 церковних початків.

Гла҃, є҃.

Ѡ лѣтѣхъ и ѡ временѣхъ братїе, не требѣ есть вамъ писати. сами бо вы извѣстно вѣсте, *ꙗко днь гнь ꙗкоже тать въ нощи тако прїидетъ· Егда [бо][1] рекутъ миръ и оутвержєнїе, тогда внезапу (нападетъ на нихъ)[2] всегубительство. ꙗкоже (и) болѣзнь имущеи въ чревѣ, и не имутъ избѣжати· вы же братїе, нѣсте въ тмѣ, да днь васъ ꙗкоже тать постигнетъ· вси бо вы снове свѣту есте и снове дне, нѣсмы нощи ниже тмы· Тѣмже оубо да не спимъ ꙗкоже и прочїи, но да бодрьствуимъ и трезвимса· Спащїи бо, въ нощи спатъ, и оупивающїиса, въ нощи оупиваютса· Мы же (снове) (сущє дню)[3], да трезвимса, *ѡболкшеса въ брона вѣры и любве, и шлемъ оупованїю спсенїа· зач҃, сов·

мф҃а кд҃ в҃ петр г҃ апока г҃ и҃ ѕі

исаїа нд҃ ефе ѕ҃

Ꙗко не положи насъ бгъ въ гнѣвъ, но въ снабдѣнїе спсенїю гмъ нашим ісъ хмъ, оумершимъ за насъ, да аще бдимъ, аще ли спимъ, купно с нимъ и ѡживемъ· Сего ради оутѣшаите другъ друга, и съзидаите (кождо ближнаго)[4] ꙗкоже и творите· Молимъ же вы братїе, (знаите)[5] тружающихса оу васъ, и настоатели вашихъ ѡ гѣ, и наказующаа вы, и мните ихъ по преизлиха въ любви, за дѣло их, миръ имѣите въ себѣ· зач҃, сог·

Молим же вы братїе, вразумлаите бесчинныа, оутѣшаите малодушныа, заступаите немощныа, долготерпите къ всѣмъ. *блюдите, да никтоже ѕла за ѕло кому въздаст но всегда добраа мыслите {-}[6] другъ къ другу, и къ всѣмъ. всегда радуитеса, *непрестанно молитеса ѡ всемъ блгодарите. сїа бо (есть) волѧ бжїа ѡ хѣ ісѣ въ васъ· дха не оугашаите. прроческтвїа не оуничижаите всѧ же (искушающе)[7], доброе держите. ѿ всакїа вещи ѕлыа ѿгрѣбаитеса· Самъ же бгъ мира *да ѡсвтитъ вы съвершеныхъ ѡ всемъ. и всесъвершенъ вашъ дхъ, и дша, и тѣло непорочно въ пришествїе га нашего іс ха да съхранитса· Вѣренъ призвавыи васъ, иже и сътворитъ· Братїе, молитеса и ѡ насъ. цѣлуите братїю всю лобзанїемъ стымъ. Заклинаю вы гдемъ прочести посланїе (сїе) пред всею братїею· Блгодать га нашего іс ха съ вами. [аминь][8].

при зі мф҃а є҃ кри ві а петр г҃ сира иі лу ѕ҃ кола д҃

лу иі

а кри а

Конецъ первому посланїю, иже къ десалоникомъ·
Имать в себѣ гла є҃,
а зачалъ црковныхъ, ві·

Сказа́нїе и҆̀же к солꙋ́нѧнѡмъ второ́мꙋ посла́нїю ст҃го а҆п҃ла па́вла·

Сїе посыла́етъ ѿ ри́ма. вина же посла́нїю сїѧ. нѣ́цыи ѿ селꙋ́нѧнъ пра́здни и҆ бесчи́нни, ѻ҆бходѧ́ще бра́тїю прельща́хꙋ, ꙗ҆́ко ꙋ҆же прише́ствїю гн҃ю наста́вшꙋ, прельща́хꙋ же слы́шащихъ, ꙗ҆́ко а҆п҃лꙋ сказꙋ́ющꙋ, сїе и҆ ѿ дх҃а слы́шавше. сїа ѹ҆́бо ѹ҆вѣ́дѣвъ а҆п҃лъ, пи́шетъ посла́нїе сїе· И҆ пе́рвѣе ѹ҆́бо хва́литъ вѣ́рꙋ и҆́хъ растꙋ́щꙋ. и҆ ꙗ҆́ко ѻ҆ ни́хъ хвалѧ́шесѧ доблественѣ терпѧ́щихъ ско́рби за хрⷭ҇а. Ѹ҆тѣша́етъ же и҆́хъ, ꙗ҆́ко ѿмще́нїю хотѧ́щꙋ бы́ти и҆мъ ѿ б҃а на ѻ҆би́дѧщаѧ и҆́хъ· Та́же ѻ҆ прише́ствїи гн҃и ѹ҆чи́тъ, не послꙋ́шати и҆мъ ни є҆ди́номꙋ ни́же смꙋща́тисѧ, ни́же дх҃омъ, ни́же ꙗ҆́ки самомꙋ спи́савшꙋ, ни́же ѿню́дъ мнѣ́ти наста́вшее прише́ствїе є҆гѡ̀· Не пре́же бо бы́ти є҆мꙋ̀ а҆́ще не ѿстꙋпле́нїе пре́жде прїи́детъ и҆ пото́мъ а҆нтїхри́стъ сы́нъ поги́бельный, є҆го́же прише́ствїю въ зна́менїихъ и҆ чꙋдесѣ́хъ лжи́вы́хъ, по дѣ́йствꙋ сатани́нꙋ бы́ти сказꙋ́етъ· Та́же завѣща́въ и҆́мъ стоѧ́ти доблественѣ и҆ держа́ти преда́нїѧ, и҆̀мже наꙋче́ни бы́ша ѿ него̀, повелѣва́етъ ни є҆ди́но съѻ҆бще́нїе и҆мѣ́ти съ ходѧ́щими безчи́нно. но и҆ ѿгна́ти и҆́хъ, бы́ти бо рече лꙋка́вым и҆ льсти́вымъ· Сказа́ сице́выхъ ѿню́же повелѣва́е не послꙋ́шающего слове́съ є҆гѡ̀. сего и҆з цр҃кви и҆згна́ти. и҆ про́чее помо́лсѧ ѻ҆ ми́рѣ и҆́хъ скончава́етъ посла́нїе· Цѣлова́нїе своѐ рꙋ́кою написа́въ, є҆́же зна́менїю бы́ти всѧ́комꙋ посла́нїю сказꙋ́етъ·

Розповідь про Друге Послання святого апостола Павла до Солунян.

Це *послання* він посилає з Риму. Причина ж послання така. Деякі з солунян, бездіяльні і нероби, обходячи братів, обманювали, що вже настав господній прихід. Обманювали ж слухачів, як розповідає апостол, що вони і це почули від Духа. Отже, апостол, дізнавшись про це, пише це послання. І отже, найперше, хвалить їхню віру, що зростає, і *каже*, що він ними хвалиться, як про тих, що мужньо терплять скорботи за Христа. Він потішає їх, що їм буде помста від Бога проти тих, що їх кривдять. Також навчає про господній прихід, щоб вони нікого не слухали ані не переймалися ні духом, ні, наче він сам написав, ні зовсім не вважати, що настав Його прихід, бо Він скоріше не прийде, якщо раніше не прийде відступлення, а потім антихрист – син погибелі. І каже, що його прихід буде зі знаками і фальшивими чудами, за дією сатани. Також, завіщавши їм стояти відважно і дотримуватись передання, якого вони навчилися від нього, наказує не мати нічого спільного з тими, що ходять без діла, але й проганяти їх, бо каже, що це погане і обманливе. Розповівши про таке, взагалі наказує виганяти з церкви того, що не слухає його слів. І відтак, помолившись про їхній мир, закінчує послання. Написавши привітання своєю рукою, вказує, що це знак на всякому його посланню.

Къ солꙋ́нѧнѡмъ посла́нїе ст҃о́гѡ а҆п҃ла па́вла. в҃ є·

Гл҃а, а҃, за҃, сѡд·

П҃а́велъ[1], и҆ сїлꙋа́нъ, и҆ тимоѳе́й, цр҃кви солꙋ́нѧнстѣи, ѻ҆ б҃зѣ ѻ҆́тцы на́шемъ и҆ гдⷭ҇ѣ і҆и҃с хрⷭ҇тѣ. бл҃гть ва́мъ и҆ ми́ръ, ѿ б҃га ѻ҆́тца на́шего, и҆ г҃а і҆с҃ хрⷭ҇а· *Бл҃годари́ти до́лжни є҆смы̀ б҃а всегда̀ ѻ҆ ва́съ бра́тїе, ꙗ҆́коже досто́йно є҆́сть, ꙗ҆́ко превъзраста́етъ вѣ́ра ва-

а҆ сол҃ а҆

До Солунян 2-е Послання святого апостола Павла

Глава 1, *поч. 274*

1 Павло, і Силуан, і Тимотей – Солунській церкві в Бозі, нашому Батькові, і Господеві Ісусові Христові. **2** Ласка вам і мир від Бога, нашого Батька, і Господа Ісуса Христа. **3** *Ми повинні завжди за вас дякувати Богові, брати, як належиться, бо ваша віра

сол1. 1

дуже зростає і множиться любов – кожного з усіх вас – один до одного. **4** Так що ми самі вами хвалимося у божих церквах, про вашу терпеливість і віру в усіх ваших переслідуваннях і скорботах, які одержуєте, – **5** знак справедливого божого суду, щоб ви удостоїлися божого царства, задля якого і терпите, **6** оскільки, отже, праведним є перед Богом відплатити скорботою тим, що вас пригноблюють. **7** А вам, що терпите утиски, – відлигу з нами *в об'явленні нашого Господа Ісуса Христа з неба з ангелами своєї сили **8** у полумї вогню, що дає помсту тим, які не знають Бога і не слухають благовісті нашого Господа Ісуса Христа, **9** які одержать муку, вічну погибель від господнього обличчя і від слави його сили, **10** коли Він прийде прославитися між своїми святими і стати подиву гідним між всіма віруючими. *поч. 274*

сол1. 4

Бо ви в тому дні повірили нашому свідченню у вас. **11** Про це і молимося завжди за вас, щоб наш Бог вас удостоїв покликання і наповнив всякою доброю волею та добротою і ділом віри в силу, **12** щоб прославилося ім'я нашого Господа Ісуса Христа у вас, а ви в Ньому, за ласкою нашого Бога і Господа Ісуса Христа.

ша. и҆ мно́житсѧ любо́вь є҆ди́нагѡ кѡго́ждо всѣ́хъ ва́съ дру́гъ ко дрꙋ́гꙋ, ꙗ҆́кѡ са́мѣмъ на́мъ (хвали́тисѧ ѡ҆ ва́съ)[2] въ цр҃квахъ бж҃їихъ, ѡ҆ терпѣ́нїи ва́шемъ, и҆ вѣ́ре, во всѣ́хъ гоне́нїихъ ва́шихъ, и҆ скѡ́рбехъ, и҆̀хже прїе́млете, показа́нїе пра́ведномꙋ сꙋ́дꙋ бж҃їю, въ є҆́же сподо́битисѧ ва́мъ цр҃твїю бж҃їю, є҆гѡ́же ра́ди и҆ стра́жете. а҆́ще ᲂу҆бо пра́ведно ѿ бг҃а воздати (ско́рбь, ѡ҆скорблѧ́ющимъ ва́съ)[3], и҆ ва́мъ ѡ҆скорблѧ́емымъ. ѿра́дꙋ съ на́ми, *въ ѿкрове́нїи гд҃а (на́шегѡ) і҆с҃ (х҃а) съ нб҃се съ а҆́гглы си́лы своеѧ, во ѻ҆гнѝ пла́меннѣ, даю́щемꙋ ѿмще́нїе невѣ́дꙋщимъ бг҃а, и҆ не послꙋ́шающимъ бл҃говѣствова́нїа гд҃а на́шегѡ і҆с҃ (х҃а), и҆̀же мꙋ́кꙋ прїи́мꙋтъ, поги́белнꙋ вѣ́чнꙋю, ѿ лица̀ гн҃ѧ, и҆ ѿ сла́вы крѣ́пости є҆гѡ̀, є҆гда̀ прїи́детъ просла́витисѧ во ст҃ы́хъ свои́хъ, и҆ ди́венъ бы́ти во всѣ́хъ вѣ́ровавшихъ· зач҃, сѡд·

а҆ се́лꙋ д

Ꙗ҆́кѡ ᲂу҆вѣ́рисѧ свидѣ́тельство на́ше (въ дн҃ь ѻ҆́нъ въ ва́съ)[4]· Въ не́мже и҆ мо́лимсѧ всегда̀ ѡ҆ ва́съ, ꙗ҆́кѡ да вы̀ сподо́битъ зва́нїю бг҃ъ на́шъ, і҆ и҆спо́лнитъ вса́кагѡ бл҃говоле́нїа (и҆ бл҃гости)[5], и҆ дѣ́ло вѣ́ры въ си́лꙋ. ꙗ҆́кѡ да просла́витсѧ и҆́мѧ гд҃а на́шегѡ і҆с҃ {х҃а}[6] въ ва́съ, и҆ вы̀ ѡ҆ не́мъ, по бл҃гти бг҃а на́шегѡ и҆ гд҃а і҆с҃ х҃а·

Глава 2, *поч. 275*

1 Благаємо ж вас, брати, відносно приходу нашого Господа Ісуса Христа і нашого відходу до Нього, **2** щоб ви не скоро зводилися розумом ані не жахалися, ні духом, ні словом, ні посланням, наче нами посланим, що, отже, Христовий день настає. **3** *Хай ніхто вас не обманить жодним способом. Бо *не буде*, якщо раніше не прийде відступлення і не відкриється людина беззаконня, син погибелі – **4** противник і той, що возноситься понад кожного так званого бога або святощів; так, щоб він сів у божій церкві наче бог, показуючи себе, що він є богом. **5** Чи не пам'ятаєте, що, ще живучи між вами, я вам це говорив? **6** І нині знаєте про те, що стримує, щоб він з'явився у свій час. **7** Бо вже діє таємниця беззаконня. Тільки *є* Той, що нині стримує, доки не буде *усунений* з-посеред *нас*. **8** І тоді з'явиться беззаконний, *якого Господь Ісус уб'є духом своїх уст і знищить появою свого приходу. **9** Його прихід є за дією сатани, в усякій силі: і знаках, і фальшивих чудах, **10** і в усякій обмані, і неправедності для тих, що гинуть, тому що не прийняли правдиву любов, щоб вони спаслися. **11** І задля цього Бог їм пошле дію обмани, щоб вони повірили обмані, **12** аби

мат. 24
мар. 13
лук. 21

іс. 11

Гл҃а, в҃, зач҃, сѡе·

Мо́лимъ же вы̀ бра́тїе, ѡ҆ прише́ствїи гд҃а на́шегѡ і҆с҃ х҃а, и҆ на́шемъ сни́тїи ѡ҆ не́мъ, ꙗ҆́кѡ не ско́ро подвиза́тисѧ ва́мъ ѿ ᲂу҆ма̀, ни ᲂу҆жаса́тисѧ, ни́же дх҃омъ, ни́же сло́вомъ ни посла́нїемъ ꙗ҆́кѡ ѿ на́съ (посла́нѣмъ), ꙗ҆́кѡ ᲂу҆бо насто́итъ дн҃ь [х҃въ][1]· *да никто́же ва́съ прельсти́тъ ни по є҆ди́номꙋ (же) ѡ҆бра́зꙋ. ꙗ҆́кѡ а҆́ще не прїи́детъ ѿстꙋпле́нїе пре́же, и҆ ѿкры́етсѧ чл҃къ беззако́нїю, сы́нъ поги́бели, проти́вникъ, и҆ превозносѧ́йсѧ па́че вса́кагѡ гл҃емагѡ бг҃а, и҆лѝ чти́лища ꙗ҆́коже є҆мꙋ̀ (сѣ́сти въ цр҃кви бж҃їи [а҆́ки бг҃ꙋ][2], показꙋ́а себѐ ꙗ҆́кѡ бг҃ъ є҆сть. не по́мните ли ꙗ҆́кѡ є҆щѐ живы́й ᲂу҆ ва́съ сїѧ гл҃ахъ ва́мъ; и҆ нн҃ѣ ѡ҆держа́щее вѣ́сте, ꙗ҆ви́тисѧ є҆мꙋ̀ въ свое є҆мꙋ̀ вре́мѧ. та́йна бо ᲂу҆́же дѣ́етсѧ беззако́нїю. то́чїю держа́й нн҃ѣ, до́ндеже ѿ среды̀ бꙋ́детъ, и҆ тогда̀ ꙗ҆ви́тсѧ беззако́нный, *є҆гѡ́же гд҃ь і҆с҃ ᲂу҆бїетъ дх҃омъ ᲂу҆стъ свои́хъ, и҆ ᲂу҆праздни́тъ ꙗ҆вле́нїемъ прише́ствїа своегѡ, є҆го́же є҆сть прише́ствїе по дѣ́йствꙋ сатани́нꙋ, во вса́кой си́лѣ и҆ зна́менїихъ и҆ чꙋдесѣ́хъ ло́жныхъ, и҆ вса́кой ле́сти (и҆) непра́вдѣ, въ погиба́ющихъ, зане любвѐ и҆́стинныѧ не прїѧ́ша во є҆́же спсти́сѧ и҆̀мъ. и҆ сегѡ ра́ди по́слетъ и҆̀мъ бг҃ъ дѣ́йство ле́сти, во є҆́же вѣ́ровати и҆̀мъ

і҆са́їа а҃і

лжи, да судъ пріимутъ вси невѣровавшеи истинѣ, но благоволиша о неправдѣ. зач. сѻѕ.
Мы же должни есмы благодарити Бога всегда о васъ братіе возлюбленнаа ѿ Господа, яко избралъ есть васъ Богъ начаткомъ въ спасеніе, въ святыни Духа и вѣры (і истиннѣ)[3], в неже призва васъ благовѣствованіемъ нашимъ, въ снабдѣніе славы Господа нашего Іисуса Христа. Тѣмже убо братіе, стойте и дръжите преданіе имже научистеся, или словомъ, или посланіемъ нашимъ. Самъ же Господь нашъ Іисусъ Христосъ, и Богъ и Отецъ нашъ, возлюбивый насъ, и давый утѣшеніе вѣчно, и упованіе благо въ благодати, да утѣшитъ сердца ваша. и да утвердитъ васъ въ всякомъ словѣ и дѣлѣ благѣ.

суд прийняли всі, що не повірили правді, але воліли неправду. *поч. 276*
13 Ми ж повинні завжди дякувати Богові за вас, брати, улюблені Господом, бо вас вибрав Бог як початок на спасіння в святості духа, і віри, і правди, **14** до якої вас покликав нашим благовіствуванням в придбання слави нашого Господа Ісуса Христа. **15** Отже, тому, брати, стійте і тримайтеся передання, якого ви навчилися чи то словом, чи то нашим посланням. **16** А сам наш Господь Ісус Христос і Бог та наш Батько, що нас полюбив і дав вічну потіху та добру надію в ласці, **17** хай потішить ваші серця і хай вас закріпить в усякому слові і доброму ділі.

Глава, г.

ефе. ѕ / колас. д

Прочее* (же) молитеся (о насъ братіе)[1], да слово Господне течетъ, и славится, якоже и въ васъ, (-)[2] *да избавимся ѿ злыхъ и лукавыхъ человѣкъ. Не всѣмъ бо (есть) вѣра, вѣренъ есть Господь, иже утвердитъ вы, и съхранитъ ѿ лукаваго. Уповаемъ же на Господа о васъ, яко яже повелѣваемъ [вамъ][3] и творите и сътворите. Господь же да исправитъ (сердца ваша)[4] въ любовь Божію и въ терпѣніе Христово. зач. сѻз.

а кор. аі / а сол. д / дѣя. к / а кор. д / а сол. в / а кор. аі / кол. ѕ / а кор. е

Повелѣваемъ же вамъ братіе о имени Господа нашего Іисуса Христа, ѿлучитися вамъ ѿ всякаго брата, бесчинно ходяща, (а)[5] не по преданію, еже пріяша ѿ насъ. сами бо вѣсте *како лѣпо есть вамъ подобитися намъ, *яко не бесчинновахомъ у васъ, *ни туне хлѣба ядохомъ у кого, но въ трудѣ и подвизѣ, въ нощь и день дѣлающе, да не (отягчимъ)[6] никогоже ѿ васъ. не яко не имамы власти, *но яко да себе образъ дамы вамъ, въ еже уподобитися намъ. ибо егда бѣхомъ у васъ, сіе завѣщавахомъ (запрѣщающе)[7], яко аще (не хощетъ кто)[8] дѣлати, да не ястъ. слышимъ бо нѣкія (бесчинно ходяща у васъ)[9]. ничтоже дѣлающи, но лукавно обходящаа. таковымъ запрѣщаемъ и молимъ [о Господѣ нашемъ Іисусѣ Христѣ][10], да съ безмолвіемъ дѣлающе свой хлѣбъ ядятъ. *Вы же братіе, не стужайте си доброе творяще. Аще ли же кто не послушаетъ словесе нашего, посланіемъ его сказуйте, [*и][11] не [примѣшайтеся][12] с нимъ, да посрамится, и не яко врага имѣйте (его), но наказуйте яко брата. Самъ же Господь мира, да дастъ вамъ миръ всегда, въ всякомъ образѣ. Господь съ всѣми вами. Цѣлованіе моею рукою Павлею еже есть знаменіе, въ всякомъ посланіи сице пишу. Благодать Господа нашего Іисуса Христа съ всѣми

Глава 3

еф. 6 / кол. 4

1 *Надалі ж моліться за нас, брати, щоб господнє слово ширилося і славилося, так як і у вас; **2** *щоб ми визволилися від злих і поганих людей, бо віра не є для всіх. **3** Вірний є Господь, який вас зміцнить і збереже від лукавого. **4** Надіємося ж на Господа за вас, що те, що вам наказуємо, ви і робите та робитимете. **5** А Господь хай спрямує ваші серця до божої любові і до Христової терпеливості. *поч. 277*

кор1. 11 / сол1. 4 / дія. 20 / кор1. 4 / сол1. 2 / кор1. 11 / кол. 6 / кор1. 5

6 Наказуємо ж вам, брати, іменем нашого Господа Ісуса Христа, щоб ви відлучилися від усякого брата, який ходить безчинно, а не за переданням, яке ви одержали від нас. **7** Бо самі знаєте, *як вам належиться нас наслідувати, *адже ми у вас не були без діла **8** *ні даром ми у нікого не їли хліб, але в труді і подвизі, в ночі і в дні працюючи, щоб не обтяжити нікого з вас. **9** Не тому що ми не маємо влади, *але щоб ми себе вам дали як приклад, щоб ви уподібнилися до нас. **10** Бо коли ми були у вас, ми це завіщали, погрожуючи, що якщо хтось не хоче працювати, хай не їсть. **11** Бо чуємо, що деякі між вами ходять без діла, що нічого не роблять, але лукаво ходять по людях. **12** Таким забороняємо і благаємо в нашому Господі Ісусі Христі, щоб вони, мовчки працюючи, їли свій хліб. **13** *Ви ж, брати, не втомлюйтеся, чинячи добро. **14** Якщо ж хто не послухається нашого слова, затавруйте його посланням *і не приставайте з ним, хай засоромиться. **15** І не майте його за ворога, але картайте, як брата. **16** А сам Господь миру хай завжди дасть вам мир в усякому виді. Господь з усіма вами. **17** Поздоровлення моєю, Павловою рукою, що є знаком, в усякому посланні. Ятак пишу. **18** Ласка нашого Господа Ісуса

Христа з усіма вами. Амінь.

Кінець Другого Послання до Солунян.
Має в собі 3 глави,
а 5 церковних початків.

вами, [а҆ми́нь][13].

Конецъ, посла́нїю второмꙋ, и҆̀же к ѳессалоникомъ.
И҆́мать в себѣ главъ, г҃.
а҆ за҃ цр҃ковныѣ, є҃·

Розповідь про Перше Послання святого апостола Павла до Тимотея.

Це *послання* він посилає з Лаодикії. Причина ж послання є така. Деякі в Ефесі, живучи по-юдейському, починали по-іншому навчати і обманювати простих вимовкою Закону. Почувши це, апостол наказує Тимотеєві там перебувати їм на виправлення. Пише ж це послання і отже, найперше, згадує Тимотеєві про віру в Христа, про яку він знає, навчаючи його про Закон: стримувати тих, що не говорять за правильним навчанням, і їм забороняти, бо і він сам передав сатані Іменея та Александра, які переступили у вірі, щоб вони навчилися не хулити. Згадавши це, далі подає йому церковні правила про молитву, як і де та про кого потрібно молитися. І щоб у церкві жінки мовчали і радше навчалися, а не навчали. Про єпископів, і презвітерів, і дияконів: як і якими мають бути ті, що їх ставлять. Про тих, що у церкві є вдовами: від скількох літ належиться їх причисляти, і якими вони мають бути, і як вони мають поводитися. І про цнотливість молодих *вдів*: і наказувати *їм* радше виходити заміж, а не жити в нечистоті. І навчає багатих не возноситися ані не надіятися на багатство, що пропадає. Виклавши це, велить йому так навчати і більше не пити води, дбати про себе і навчання, знаючи, що будуть часи, в яких деякі відступлять від віри. А навчивши, що їжа чиста, і заповівши йому відвертатися від спірних досліджень, тому що вони погані, а деякі, хвалячись ними відступили від правдивої віри. Так він закінчує послання.

Сказа́нїе е҆́же к тимоѳе́ю первагѡ посла́нїа с҃тго а҆п҃ла па́вла·

Сїе посылаетъ ѿ лаѡ҆дикі́и. вина́ же посла́нїю сїѧ е҆сть. въ е҆фе́сѣ нѣцыи і҆ꙋде́йски живꙋще, начинахꙋ и҆наково оу҆чи́ти, и҆ прельща́ти простѣйшихъ и҆звѣтомъ зако́на· Сїе же оу҆слы́шавъ а҆п҃лъ, велитъ тимоѳе́ю тамо пребывати на и҆справле́нїе и҆мъ. пишет же посла́нїе сїе, и҆ пе́рвѣе оу҆бо въспоминаетъ тимоѳе́ю вѣдꙋщемꙋ ю҆же въ х҃а вѣрꙋ, оу҆ча̀ е҆го ѡ҆ зако́нѣ възбранѧ́ти гл҃ющи҃ не по пра́вомꙋ оу҆че́нїю, и҆ запрѣща́ти и҆мъ. и҆бо и҆ са́мъ и҆менеа и҆ а҆леѯа́ндра, погрѣши́вшихъ ѡ҆ вѣре предалъ е҆сть сатанѣ, да нака́жꙋтсѧ не хꙋлити. сїѧ въспомѧнꙋвъ, про́чее оу҆ставлѧ́е҃ е҆мꙋ правила цр҃ко́внаѧ, ѡ҆ мл҃твѣ, како и҆ гдѣ і҆ о кои҃ подоба́етъ молитисѧ. і҆ ѡ҆ е҆́же мо҃чати въ цр҃кви женамъ, и҆ паче оу҆чи́тисѧ а҆ не оу҆чи́ти и҆мъ· ѡ҆ е҆п҃копѣх и҆ презвитерѣхъ и҆ дїа́конѣхъ, како и҆ кацѣмъ бы́ти подоба́етъ поставлѧ́емымъ· ѡ҆ сꙋщи҃х въ цр҃кви вдови́цахъ, ѿ колико лѣтъ подоба́е҃ и҆мъ съчита́тисѧ, и҆ ка́ковѣмъ лѣпо и҃ бы́ти подоба́етъ и҆ како и҃ подоба́е҃ внима́ти, ѡ҆ е҆́же цѣломꙋдрити ю҆нѣйшихъ, и҆ велѣти паче посѧга́ти, а҆ не скве́рно жи́ти. і҆ ѡ҆ е҆же оу҆чи́ти бога́тыхъ не высо́комꙋдръствова́ти, ниже оу҆пова́ти на бога҃ство гиблющее· Сїѧ расчинивъ велитъ е҆мꙋ сїѧ оу҆чити. и҆ ктомꙋ воды не пити. внима́ти же себѣ и҆ оу҆че́нїю. вѣдꙋще ꙗ҆́ко бꙋдꙋтъ времена̀, въ ни҆́же ѿстꙋпатъ нѣцыи ѿ вѣры. наоу҆чи́в же чистымъ бы́ти бра́шно҃· И҆звѣща́въ е҆мꙋ, ѿвраща́тисѧ спорливых҃ взыскані́и, а҆ки скверны҃ ѡ҆ них҃ же нѣцыи хвалѧ́щесѧ престꙋпиша вѣрꙋ пра́вꙋ, си́це скончаваетъ посла́нїе·

Къ Тімоѳею посланіе святого апла

павла, а е·

Гла, а. зач, сои·

колос. а, дѣян. ѕі, покал. а

Павелъ посланникъ (Іс хвъ)[1], по повелѣнію ба, спса нашего, и (га) (іс ха)[2]. *оупованія нашего· Тимоѳею присному чаду въ вѣрѣ. блгодать, млть, (и) миръ, ѿ ба ѿца [нашего][3], (-)[4] (іс ха)[5] га нашего. якоже оумолихъ тя пребыти въ ефесѣ, идый въ македонію, да запретиши нѣкоимъ, не ходити къ инымъ оучителемъ, *ниже внимати баснемъ и родословіемъ бесконечным, яже стязанія паче творятъ, (а не)[6] (бжіе строеніе)[7] еже въ вѣрѣ· *Главизна же блговѣстію есть, любы ѿ чиста срца и совѣсти благи и вѣры нелицемѣрныя. ихже нѣцыи погрѣшивше, оуклонишася въ безумная словеса. хотяще быти законооучители, не разумѣюще ни яже глютъ, ни о нихже оутверждаются· зач, сод·

ниж. д, тит. а, ниж. ѕ

крин. гі

*Вѣмы же яко добръ законъ (есть), аще кто его законнѣ творитъ. вѣдыи се, яко праведнику законъ не лежитъ· Но беззаконнымъ и непокоривымъ, нечестивым (же) и грѣшникомъ. (и) неправеднымъ, и скверным. хулникомъ ѿца и мтре досадителемъ, мужеоубійцамъ, блудникомъ, мужеложникомъ. разбойникомъ. клеветникомъ. (скотоложникомъ). лживымъ. клятвопреступникомъ. и аще что ино здравому оученію противится· *По блговѣстію славы блженаго ба, еже мнѣ оувѣрено бысть. зач, сп·

крин. з

ниж. ѕ

[И][8] блгодарю оукрѣпляющаго мя ха іса га нашего. яко вѣрна мя непщева, положивъ (мя) въ службу, (бывша {мя}[9] иногда)[10] хулника, и гонителя, и досадителя, но помилованъ бых, яко не вѣдыи сътворихъ въ невѣрьствіи. оупреоумножи же ся блгодать га нашего (іс ха), съ вѣрою и любовію яже о хѣ ісѣ· зач·

мат. д, мар. в

Вѣрно слово, и всякому пріятію достойно, *яко хс іс пріиде въ миръ грѣшники спсти, ѿ нихже первый есмь азъ· Но сего ради помилованъ бых, да о мнѣ первомъ покажетъ [іс хс][11] все долготерпѣніе, за образъ хотящих вѣровати ему въ жизнь вѣчную. царю же вѣкомъ,

До Тимотея 1-е Послання святого апостола Павла

Глава 1, *поч. 278*

1 Павло, посланець Ісуса Христа, за наказом Бога, нашого Спасителя і Господа Ісуса Христа, *нашої надії, **2** – Тимотеєві, правдивому синові в вірі. Ласка, милосердя і мир від Бога, нашого Батька, Ісуса Христа, нашого Господа. **3** Я, ідучи до Македонії, тебе вблагав залишитися в Ефесі, щоб ти заборонив деяким ходити до інших учителів **4** *ані не слухати байок і безконечних родоводів, які радше спричиняють чвари, а не боже збудування у вірі. **5** *Ціллю ж благовістя є любов з чистого серця і доброї совісті та нелицемірної віри, **6** від яких деякі відступивши, попали в безумні слова, **7** бажаючи бути законовчителями, не розуміючи ані те, що говорять, ані те, що стверджують. *поч. 279*

кол. 1, дія. 16, апо. 1

ниж. 4, тит. 1, ниж. 6

рим. 13

8 *Знаємо ж, що Закон є добрий, якщо хто його законно виконує. **9** Знаючи це, що Закон покладено не для праведника, але для беззаконних і непокірливих, безбожних же й грішників, і неправедних, і нечистих, хулителів батька і матері, тим, що дошкуляють, *для* вбивць, **10** розпусників, мужоложців, розбійників, обмовників, скотоложців, обманців, клятвопорушників, і якщо щось іншого противиться здоровому вченню, **11** *за благовістям слави блаженного Бога, яке мені було довірене. *поч. 280*

рим. 7

ниж. 6

12 І дякую тому, що мене скріплює, – Ісусові Христові, нашому Господеві, що вважав мене вірним, який настановив мене на службу, **13** мене, що колись був хулителем, і переслідувачем, і насильником, але я був помилуваний, бо я це зробив в невірстві незнання. **14** А ласка нашого Господа Ісуса Христа дуже помножилась з вірою і любов'ю, що в Христі Ісусі. *поч.*

15 Вірне слово і гідне всякого сприйняття, *що Христос Ісус прийшов у світ, щоб грішників спасти, з яких першим є я. **16** Але задля цього я був помилуваний, щоб у мені першому Ісус Христос показав всю довготерпеливість, як приклад тим, що

мат. 9, мар. 2

мають повірити в Нього на вічне життя. **17** Цареві ж віків, – нетлінному, невидимому, єдиному, премудрому Богові, – честь і слава на віки віків! Амінь. *поч. 281*

нетлѣ́нномꙋ. невидимомꙋ є҆ди́номꙋ [премꙋ́дрꙋ][12] бг҃ꙋ, чть и҆ сла́ва во вѣ́ки вѣко́мъ а҆ми́нь·
за҃, спа·

18 Це ж веління передаю тобі, дитино Тимотеє, за пророцтвами, які про тебе були раніше, щоб ти в них боровся доброю боротьбою, **19** *маючи віру і добру совість, яку деякі відкинувши, відпали від віри. **20** З них є Іменей і Александер, *яких я і передав сатані, щоб вони навчилися не хулити.

ниж. 6
кор1. 5

Сі́е (же) завѣща́нїе предаю ти ча́до тїмоѳе́е, по бы́вшихъ на́ тѧ пре́жде прⷪ҇рче́ствїихъ, да вои́нствꙋеши въ нихъ до́брымъ вои́нствомъ, *и҆мѣ́ѧ вѣ́рꙋ и҆ бл҃гꙋ со́вѣсть, ю҆́же нѣ́цыи ѿри́нꙋвше, ѿ вѣ́ры ѿпадо́ша, ѿ ни́хже е҆́сть и҆мене́и и҆ а҆лекса́ндръ, *и҆́же (и҆) предахъ сата́нѣ, ꙗ҆́ко да нака́жꙋтсѧ не хꙋли́ти·

ні ѕ
а҆ крⷿ҇и є҃

Глава 2, *поч. 282*

1 Благаю, отже, передусім звершувати молитви, благання, прохання, подяки за всіх людей, **2** за царя і за всіх, що при владі є, щоб ми тихо і без заколоту прожили життя – в усякій побожності і чистоті. **3** Бо це добре і миле перед нашим Спасителем Богом, **4** *який хоче, щоб усі люди спаслися і прийшли до правдивого пізнання. **5** Бо є один Бог і один посередник між Богом та людьми – Людина Ісус Христос, **6** що дав Себе як відкуплення за всіх, – свідчення у свої часи; **7** *на що я був поставлений проповідником і апостолом, – правду говорю в Христі, не брешу, – учителем поган у вірі і правді. **8** Хочу, отже, щоб мужі молилися на кожному місці, підносячи преподобні руки – без гніву і суперечливості. **9** *Так само і жінки в прикрасі і покірній одежі, із сором'язливістю і скромністю хай себе прикрашають, не в заплітаннях, ані золотом, ані самоцвітами, ані дорогоцінною одежею, **10** але так, як належиться жінкам, що посвятилися побожності, – добрими ділами. **11** Жінка хай навчається в мовчазності, з усякою покорою. **12** *Жінці ж не дозволяю навчати ані панувати над мужем, але хай буде в мовчанні, **13** бо *Адам першим був створений, а потім Єва. *І Адам не був спокушений, жінка ж, бувши спокушена, була в переступі. **14** А спасеться через народження дітей, якщо залишиться у вірі, і любові, і в святості зі скромністю.

пет1. 3
єз. 18 і 33
тим2. 1
пет1. 3
кор1. 14
мой1. 1
мой1. 3

Гл҃а, в҃. за҃, спв·

Молю ꙋ҆́бо пре́жде всѣ́хъ твори́ти мл҃твы, моле́нїѧ, проше́нїѧ, бл҃годаре́нїѧ за всѧ чл҃ки, за цр҃ѧ, и҆ за всѧ и҆́же въ вла́сти сꙋ́ть, да ти́хо и҆ безмо́лвно жи́тїе поживе́мъ, въ всѧ́комъ бл҃говѣ́рїи и҆ чистотѣ́· Се҄ [бо][1] добро̀ и҆ прїѧ́тно пре҄ сп҃си́телемъ на́шимъ бг҃омъ, *и҆́же всѣ́мъ чл҃кѡмъ хо́щетъ сп҃тисѧ, и҆ в ра́зꙋмъ и҆́стинный прїити· Є҆ди́нъ бо (е҆́сть) бг҃ъ, и҆ є҆ди́нъ хода́тай бг҃ꙋ и҆ чл҃кѡмъ, чл҃къ хс҃ і҆с҃, да́вый себе и҆збавле́нїе за всѣ́. свѣдѣ́тельство времены свои́ми. *в не́же поста́вленъ быхъ а҆́зъ проповѣ́дникъ и҆ а҆п҃лъ· И҆́стинꙋ гл҃ю [о хр҃тѣ][2] не лжꙋ, ꙋ҆чи́тель ꙗ҆зы́кѡмъ въ вѣ́рѣ и҆ і҆́стинѣ· Хощꙋ ꙋ҆́бо да мл҃твы творѧ́тъ мꙋ́жїе на всѧ́кѡ мѣ́стѣ, вздѣ́юще прпⷣбныѧ рꙋ́ки без гнѣ́ва и҆ размышле́нїѧ· *Та́кожде и҆ жены̀ въ ꙋ҆краше́нїи, (и҆ ꙋ҆творе́нїи смире́номъ)[3]. съ стыдѣ́нїемъ и҆ цѣломꙋ́дрїемъ, ꙋ҆краша́ти себе, не въ плете́нїихъ, ни зла́томъ и҆ли бисе́ромъ, и҆ли ри́зами многоцѣ́нными, но ꙗ҆́коже подоба́етъ жена́мъ, ѡ҆бѣща́ва́ющемсѧ бл҃гоче́стїю дѣ́лесы бл҃ги́ми· Жена̀ въ безмо́лвїи да ꙋ҆чи́тсѧ, съ всѧ́кимъ покоре́нїемъ· (*Женѣ́ же ꙋ҆чи́ти)[4] не повелѣ́ваю, ни владѣ́ти на҄ мꙋ́жемъ, но бы́ти въ безмо́лвїи· *А҆да́мъ бо пре́жде създа́нъ бы́сть, потом (же) е҆́вва. *И҆ а҆да́мъ не прельсти́сѧ, жена же прельсти́вшисѧ, въ престꙋпле́нїи бы́сть, сп҃се́тъ же сѧ чадоро́дїѧ ра́ди, а҆́ще (пребꙋ́детъ)[5] въ вѣ́рѣ и҆ любви, и҆ въ ст҃ыни съ цѣломꙋдрїемъ.

а҆ петр҃ г҃
є҆з҃ ні
и҆ лг
в тм҃ а҃
а҆ петр҃ г҃
а҆ крⷿ҇и ді
а҆ мѡ҃ а҃
а҆ мѡ҃ г҃

Глава 3, *поч. 283*

1 Вірне слово: *якщо хто бажає єпископства, бажає добре діло. **2** Треба ж, щоб єпископ був непорочний, чоловік однієї жінки, тверезий, розважливий, побожний, чесний, гостинний, учителем, **3** не п'яницею, не бився, не сварливий, не захланний, але лагідний, не заздрісний, не грошолюбний, **4** що своїм домом добре ря-

тит. 2

Гл҃а, г҃. за҃, спг·

Вѣ́рно сло́во, *а҆́ще кто є҆пи́скопьствꙋ хо́щетъ, добрꙋ дѣ́лꙋ жела́етъ· Подоба́е (же)[1] є҆пи́скопꙋ (бы́ти непоро́чнꙋ)[2], є҆ди́ной женѣ мꙋ́жꙋ, тре́звенꙋ, цѣломꙋ́дрꙋ, (бл҃гоговѣ́йнꙋ), че́стнꙋ, страннолю́бивꙋ, ꙋ҆чи́тельнꙋ, не пїѧ́ницы, не бїицы, не сва́рливꙋ, {не нешелои́мцꙋ}[3] но кро́ткꙋ· Не зави́стливꙋ, не сребролю́бцꙋ,

титъ в҃

своєго дома добрѣ правѧщꙋ, чада имꙋщꙋ въ послꙋшанїи съ всѧкою чистотою. Аще бо кто своєго домꙋ (не ꙋмѣєтъ правити)[4], како ѡ црькви бжїи прилежати възможетъ; не новокрщенꙋ. да не разгордѣвсѧ въ (грѣхъ)[5] впадетъ, (и въ сѣть) дїаволю. подобаетъ же [ємꙋ][6] и свѣдѣтельство добро имѣти ѿ внѣшнихъ, да не въ поношенїе въпадетъ, и въ сѣть непрїазненꙋ. дїакономъ (же) такожде чистомъ, не двоесловцемъ, не винꙋ многꙋ внимающемъ, не скверностѧжателном, (*но) имꙋщемъ таинство вѣры въ чистѣи совѣсти. и сїи же (ꙋбо) да искꙋшаютсѧ преже, потомъ (же) да слꙋжатъ непорочни сꙋще. женамъ (же) такожде чистамъ не клеветивамъ, (не навадницамъ), трезвенамъ, вѣрнымъ ѡ всемъ. дїакони да бываютъ єдиной женѣ мꙋжи, чада добрѣ застꙋпающе, и своѧ домы. слꙋжившеи бо добрѣ, степень себѣ добръ снискаютъ, и много дерзновенїе въ вѣрѣ ѡ хѣ ісѣ. зач, спд.

вѣ й

Сїѧ (пишꙋ тебѣ)[7], ꙋповаѧ прїити к тебѣ скоро. аще же замедлю, да ꙋвѣси како подобаетъ въ домꙋ бжїи жити; иже єсть црькви ба жива, столпъ и ꙋтвержденїе истины, и исповѣдꙋємыи велїка є бгочтїѧ таина. [Бгъ][8] ꙗвисѧ въ плоти, ѡправдасѧ въ дсѣ, показасѧ аггломъ, проповѣданъ бысть въ ꙗзыцѣхъ, вѣрова же сѧ въ мирѣ, вънесесѧ въ славѣ.

дить, має дітей в послусі, з усякою чистотою. **5** Бо якщо хтось не вміє рядити своєю хатою, як зможе дбати про Божу церкву? **6** Не нововаверненим, щоб загордівшись, не впав у гріх і в тенета диявола. **7** Треба ж, щоб він і мав добре свідчення від зовнішних, щоб не впав у зневагу і в тенета супротивника. **8** Диякони ж також чисті, не двоязичні, що не вживають багато вина, не жадібні брудного зиску, **9** *але які мають таємницю віри у чистій совісті. **10** І отже ж, хай ці скоріше випробовуються, а потім хай служать, якщо є непорочними. **11** Жінки ж також чисті, не осудливі, не обмовні, тверезі, вірні в усьому. **12** Диякони хай будуть мужами однієї жінки, що добре рядять дітьми і своїми домами. **13** Бо ті, що добре служать, здобувають собі добрий ступінь і велику сміливість у вірі в Христі Ісусі. *поч. 284*

вищ. 1

14 Це тобі пишу, надіючись прийти до тебе скоро. **15** Якщо ж забарюся, знай, як належиться жити в Божому домі, що є Церквою живого Бога, стовпом і підвалинами правди. **16** І відомо, що великою є тайна побожності. Бог з'явився в тілі, оправдався в Дусі, показався ангелам, був проповідуваний між поганами. Повірили ж в Нього в світі, Він вознісся в славі.

Глава, д.

є тм г
а петр г

Дхъ же ꙗвственѣ *глетъ, ꙗко въ последнаа времена ѿстꙋпѧтъ нѣцыи ѿ вѣры, внемлюще дхомъ лестьчемъ и ꙋченїемъ бѣсовскимъ, въ лицемѣрїи лжесловесникъ, съжженыи своєю совѣстїю, възбранѧюще женитисѧ, ꙋдалѧтисѧ ѿ брашенъ, иже бъ сътвори въ снѣденїе съ бгодаренїемъ вѣрнымъ, и познавшимъ истинꙋ. зач, спе.

Зане всѧко създанїе бжїе добро, и ничтоже ѿмѣтно съ бгодаренїемъ прїемлемо. ѡсщаетъ бо сѧ словомъ бжїимъ и млтвою. Сїѧ (всѧ) сказаѧ братїи, добръ бꙋдеши слꙋжитель хꙋ ісꙋ, питаемъ словесы вѣры, и добрымъ ꙋченїемъ, ємꙋже последовалъ єси. Скверных же и изгнившихъ басней ѿрицаисѧ. ѡбꙋчаи же себе къ бгочтїи. тѣлесное бо ѡбꙋченїе, въ малѣ єсть полезно, а бгочестїе, на все полезно єсть, ѡбѣтованїе имѣѧ живота нынѣшнаго и грѧдꙋщаго. зач, спе.

вѣрно слово и всѧкомꙋ прїатїю достойно. На сїе бо [и][1] трꙋждаемсѧ, и поношаеми есмы, ꙗко ꙋповахомъ на ба жива, иже єсть спситель всѣхъ чловѣкъ, паче же вѣрнымъ. завѣщаваи сїѧ и ꙋчи.

Глава 4

тим2. 3
пет1. 3

1 А Дух явно *говорить, що в останні часи деякі відступлять від віри, сприймаючи духів обмани і бісівські навчання, **2** в лицемірстві обманців, спалених своєю совістю, **3** що забороняють женитися, *наказують* стримуватись від їжі, яку Бог зробив на споживання з подякою для вірних і тих, що пізнали правду. *поч. 285*

4 Тому що всяке боже створіння добре; і не є до відкинення нічого, що приймається з подякою, **5** бо освячується божим словом і молитвою. **6** Кажучи це все братам, будеш добрим служителем Ісуса Христа, годованим словами віри і добрим навчанням, за яким ти пішов. **7** А нечистих і поганих байок відрікайся, вправляй же себе у побожності. **8** Адже тілесна вправа є малокорисна, а побожність до всього є корисна, маючи обітницю нинішнього і майбутнього життя. *поч. 285*

9 Вірне *це* слово і гідне всякого сприймання. **10** Бо на це і трудимося, і ми є погорджувані, бо ми надіялися на живого Бога, який є спасителем всіх людей, найбільше ж вірних. **11** Наказуй це і навчай. **12** Ніх-

то хай не гордує твоєю молодістю, але будь прикладом для вірних словом, життям, любов'ю, духом, вірою, чистотою. **13** Поки прийду, пильнуй читання, потішання, навчання, **14** не занедбуй свого дару, що в тобі живе, який був тобі даний пророцтвом, з покладанням рук священства. **15** В цьому повчайся, в цьому перебувай, про це роздумуй, щоб твій поступ в усьому був явним. **16** Пильнуй себе і навчання, і перебувай в них, бо роблячи це, і сам спасешся, і ті, що тебе слухають.

Глава 5, *поч. 285*

1 Старцеві не чини прикрості, але потішай, як батька, **2** юнака – як братів, старших жінок – як матерів, молодих дівчат – як сестер, з усякою чистотою. **3** Шануй вдовиць, тих, що є правдивими вдовицями. **4** Якщо ж яка вдовиця має дітей або внуків, хай спочатку вчаться свій дім побожно впорядковувати і віддати пошану батькам, бо це є добровгодне перед Богом. **5** А та, що є правдивою вдовою і самітною, надіється на Бога і перебуває в молитвах та благаннях день і ніч. **6** А та, що розкошує, – жива померла. **7** Це наказуй, щоб були непорочними. **8** Якщо ж хто про своїх, а найбільше про домашніх не дбає ані не старається, він відрікся віри і є гіршим від невірного. **9** Хай же та числиться вдовою, що має не менше шістдесяти років, що була жінкою одного чоловіка, **10** що засвідчена в добрих ділах: якщо вона виховала дітей, якщо вмивала ноги святих, якщо прийняла подорожніх, якщо була потіхою для пригнічених, якщо виконала всяке добре діло. *поч. 286*

11 А молодих вдовиць оминай: бо коли вони в Христі є охоплені пристрастю, хочуть виходити заміж, **12** маючи гріх, тому що відреклися першої віри. **13** Разом же і ліниві: привчаються обходити хати; не тільки же ліниві, але і балакучі і пустомовні: говорять те, чого не личить. **14** Отже, наказую молодим вдовам виходити заміж, родити дітей, рядити домом, в нічому ж не давати приводу противникові задля хули. **15** Отже, ось деякі пішли вслід за сатаною. **16** Якщо якийсь вірний або вірна має вдовиць, хай їм допомагає, щоб церква не була обтяженою, щоб помагала тим, що є правдивими вдовицями. **17** А ті попи, що добре головують, хай удостояться подвійної честі, найбіль-

Никтоже ѡ (юности твоеѧ)[2] да не нерадитъ, но ѡбразъ бꙋди вѣрнымъ, словомъ, житїемъ, любовїю, дх҃омъ, вѣрою, чистотою. Дондеже прїидꙋ, внемли чтенїю, ᲂутѣшенїю, ᲂученїю, не неради ѡ своемъ даровании (живꙋщемъ въ тебѣ), еже дано тебѣ бысть прⷪ҇рчествомъ, съ възложенїемъ рꙋкꙋ сщ҃енничества. Въ сихъ поꙋчайсѧ, въ сихъ пребывай, (въ сихъ разꙋмѣвай)· да (преспѣѧнїе твое)[3] ꙗвлено бꙋдетъ [въ][4] всѣхъ· Внимай себѣ и ᲂученїю. (И) пребывай въ нихъ. Сїѧ бо творѧ, и самъ спсешисѧ, и послꙋшающїи тебе·

Гла҃, е҃. за҃, спс҃·

Старцꙋ не твори пакости, но ᲂутѣшай ꙗкоже ѻц҃а. Юноша, ꙗкоже братїю, старица, ꙗкоже мт҃ре. Юныѧ ꙗкоже сестры, съ всѧкою чистотою. Вдовица чти, сꙋщаѧ истинныѧ вдовица. Аще ли каѧ вдовица чада или внꙋчата имать, да ᲂучатсѧ прежде свои домъ бл҃гочестиво ᲂустроити, и честь въздати родителемъ· Сїе бо есть бл҃гоᲂугодно предъ Бг҃омъ· А сꙋщаѧ истиннаѧ вдовица и ᲂуединена, ᲂупова на Бг҃а, и пребываетъ въ млт҃вахъ и моленїихъ, (дн҃ь и нощь)[1]. А питающаѧсѧ пространно, жива ᲂумерла. Сїѧ завѣщавай, да непорочни бꙋдꙋтъ· Аще ли кто ѡ своихъ, (-)[2] паче (же) ѡ присныхъ не промышлѧетъ (ни прилежитъ), вѣры ѿверглсѧ есть, и (невѣрнаго горши есть)[3]· Вдовица же да причитаетсѧ не менши лѣтъ шестьдесѧтихъ. Бывши единомꙋ мꙋжꙋ жена, въ дѣлехъ добрыхъ свидѣтельствꙋема· Аще чада въспитала есть. (Аще ст҃ыⷯ нозѣ ᲂумы, аще странныѧ прїѧ)[4], аще скорбнымъ ᲂутѣшенїе бысть, аще всѧкомꙋ дѣлꙋ бл҃гꙋ послѣдовала есть· за҃, спс҃·

Юныхъ же вдовицъ ѿрицайсѧ, егда бо расвѣрепѣютъ ѡ Хрⷭ҇тѣ, посагати хотѧтъ, имꙋща (грѣхъ)[5], ꙗко первыѧ вѣры ѿвергошасѧ· Кꙋпно же и праздны ᲂучатсѧ преходѧщаѧ домы, не точїю же праздны, но и бладивы и ѡплазивы, гл҃юще ꙗже не подобаетъ· Повелѣваю ᲂубо юнымъ (вдовицамъ) посагати, чада ражати, домъ строити, ни единомꙋ же винꙋ дати противномꙋ. Хꙋлы ради· Се ᲂубо нѣцыи развратишасѧ въ слѣдъ сатаны· Аще кто [вѣренъ или][6] вѣрна имать вдовица, да довлѧйсѧ имъ, ꙗко да не тѧготитсѧ цр҃ковь, да сꙋщи истинныхъ вдовицъ ᲂудоволитъ· Прилежащеи (же) добрѣ попы, сꙋгꙋбыѧ чести да сподоблѧютсѧ, паче (же) трꙋжающеисѧ въ словѣ и ᲂученїи· Гл҃етъ бо писанїе, *вола верхꙋща не ѡбротиши·

е҃ мѡ҃ ке҃ а҃ кор҃и д҃

малахі і, лꙋ і

*И достоинъ дѣлатель мъзды своеѧ. На попа хꙋлы не приемли, развѣ при двою или триехъ свѣдѣтелехъ. съгрѣшающих же, прѣ всѣми обличаи, да и прочии страхъ имꙋтъ. *засвѣдѣтельствꙋю прѣ бгом, и [гмъ іс хм][7], и ізбранными (єго) аггльı, да сіѧ съхраниши без (всѧкіѧ вины), прѣнаа избраніа. ничесоже творѧ по оумоленію. зач, спз.

выш 5

Рꙋки скоро (не възлагаи ни на когоже)[8], ниже приобщаисѧ (чюжихъ грѣсѣ)[9]. себе чиста съблюдаи. Ктомꙋ не піи воды, но мало вина приемли, стомаха ради [своєго][10], и частых твои недꙋгъ. Нѣкиі (же) члкъ грѣси ꙗвлени сꙋть. прѣваряюще на сꙋдъ, нѣкым же и послѣдствꙋютъ. такожде и (добраѧ дѣла)[11] ꙗвлена (сꙋть), и сꙋщаѧ инако, оутаитисѧ не могꙋ.

ше ж ті, що трудяться у слові і навчанні. **18** Бо Писання говорить: *Не зав'яжеш рота волові, що молотить; і: *Гідний робітник своєї винагороди. **19** Не приймай оскарження проти попа, хіба що при двох або трьох свідках. **20** А тих, що грішать, оскаржуй перед всіма, хай і інші мають страх. **21** *Засвідчую перед Богом і Господом Ісусом Христом та його вибраними ангелами, щоб ти це зберіг без усякого вагання, передше вибране, нічого не чинячи за намовою. *поч. 287*

мой5. 25, кор1.9, мал. 10, лук. 10, ниж. 6

22 Рук поспішно не покладай на кого-будь ані не приймай участі в чужих гріхах. Бережи себе чистим. **23** Більше не пий води, але бери трохи вина задля свого шлунка і твоїх частих недуг. **24** Гріхи деяких людей є явними, випереджаючи суд, а за деякими ж ідуть слідом. **25** Так само і добрі діла є явні, і ті, що є іншими, не можуть втаїтися.

Глва, ѕ.

Єлицы сꙋть подъ игомъ раби, своѧ господы всѧкіѧ чести да сподоблѧютъ. да (имѧ бжіє не хꙋлитсѧ и оученіє)[1], имꙋщіи же вѣрны господы, да не нерадѧтъ (о них) понеже братіѧ сꙋть. но паче да работаютъ, занѣ вѣрни сꙋть и възлюблени, иже застꙋпающеи, и блгодать въспріемлюще. сіѧ оучи, и моли, аще ли кто инако оучитъ, и не приступаєт къ здравымъ словесемъ га нашего іс ха, и (оученію, єже по благовѣрію)[2], разгордѣсѧ ничтоже вѣдыи, но недꙋгꙋетъ о стѧзаніи (-)[3] словопрѣніи. ѿ нихже бываетъ, зависть, рвеніе, хꙋлы, непщеваніѧ лꙋкава, *бесѣды ѕлы растлѣвши члкомъ оумом, и лишеныхъ истины, непщꙋющих приобрѣтеніє быти благочестію, [ѿстꙋпаи ѿ таковыхъ][4]. єсть же снисканіє веліє, благочестіє съ довольствомъ. *Ничтоже бо вънесохомъ въ миръ сеи, [ꙗвѣ][5] (же) ꙗко ни изнести что можемъ. *имѣюще же пищꙋ и одѣѧніє, сими довольни бꙋдемъ. а хотѧщіи богатитисѧ, въпадаютъ въ напасти и сѣти и похоти многи несмыслены и вражающаѧ, ꙗже погрꙋжаютъ члки въ всегꙋбительство (истлѣніа) и погибель. корень бо всѣмъ ѕлымъ, (сребролюбіє єсть)[6], ємꙋже нѣцыи (желающе), заблꙋдивше прелстишасѧ ѿ (истинныѧ) вѣры, и себе пригвоздивша болѣзнемъ многимъ. Ты же о члче бжіи сихъ бѣгаи. зач, спи.

выш а, іовъ а, при кз

Гони же правдꙋ, благочтіє, вѣрꙋ, любовь, терпѣніє, кротость. подвизаисѧ добрымъ подвигом вѣры, ємлисѧ за вѣчнꙋю жизнь, в нюже {и}[7] званъ бысть, и исповѣдасѧ добрыи исповѣ-

Глава 6

1 Ті раби, що є під ярмом, хай шанують в усьому своїх панів, щоб не хулилось Боже ім'я та навчання. **2** А ті, що мають вірних панів, хай не нехтують ними, тому що є братами, але хай більше служать, тому що є вірні і улюблені, які заступаються і одержують ласку. Це навчай і нагадуй. **3** Якщо ж хто по-іншому навчає і не прислухається до здорових слів нашого Господа Ісуса Христа та навчання, що в побожності, **4** загордів, не знаючи нічого, бо недужий у питаннях та диспутах, з яких повстає заздрість, сварка, хула, лукаві підозри, **5** *погані бесіди людей, зіпсованих розумом і позбавлених правди, які побожність вважають здобутком. Відступай від таких. **6** Побожність з задоволенням є великим здобутком. **7** *Бо ми нічого не внесли до цього світу, явно ж, що ані не можемо чогось винести. **8** *Маючи ж їжу і одяг, задовольняймось цими. **9** А ті, що хочуть збагачуватися, впадають в спокуси, і тенета, і численні похоті. Нерозумні і шкідливі, вони топлять людей в всепогубності зітління і погибелі. **10** Адже грошелюбство є корінь всього зла, якого деякі бажаючи, заблукавши, відійшли від правдивої віри і себе прибили до численних болів. **11** Ти ж, о божий чоловіче, цього оминай. *поч. 288*

вищ. 1, йов. 1, при. 27

Змагайся ж за праведність, побожність, віру, любов, терпеливість, лагідність. **12** Змагайся добрим подвигом віри, хапайся за вічне життя, до якого ти і був покликаний, і визнавай

вищ. 5; мат. 27; вищ. 1; апо. 17 і 19; ів. 1; ів1. 4

добре визнання перед численними свідками. **13** *Заповідаю тобі перед Богом, що все оживляє, Христом Господом, що засвідчив *при Понтійському Пилаті добре визнання, – **14** щоб ти зберіг заповідь незаплямованою і бездоганною, аж до появи нашого Господа Ісуса Христа, **15** який свого часу об’явить, *блаженний і єдиний сильний, Цар царюючих і Господь панів, **16** одинокий, що має безсмертя і що живе в неприступному світлі, *якого ніхто з людей не бачив ані бачити не може, якому честь і вічна влада навіки. Амінь. *поч. 289*

вы҃ѣ є҃; ма҃ кз҃; вы҃ѣ а҃; апока҃ зі҃ и҃ ді҃; іоа҃ а҃; а҃ іоа҃ д҃

данїемъ, пре многими свѣдѣтели· *Завѣщаваю ти пре бгомъ, оживлѧющимъ всѧческаѧ, (-)[8] хмъ (гмъ)[9], свѣдѣтельствовавшемъ *при понтїйстѣмъ пилатѣ, доброе исповѣданїе, съблюсти ти заповѣдь нескверну, (и) не зазорну, даже до ѧвленїѧ га нашего іс ха. еже въ (своѧ времена)[10] ѧвй *блаженный и единъ сильный, црь царьствующихъ, и гь господьствующихъ, единъ имѣѧй безсмертїе, {и}[11] въ свѣтѣ живый неприступнѣмъ. *егоже нѣсть видѣлъ никтоже ѿ чл҃къ, ниже видѣти можетъ. емуже чть и держава вѣчнаѧ (въ вѣки) аминь· за҃, сп҃д·

мат. 4; лук. 12; мат. 6; лук. 12 і 16; вищ. 1 і 4

17 *Багатим в нинішньому віці нагадуй, щоб не надималися ані не покладалися на багатство, що гине, але на живого Бога, що нам все щедро дає на насолоду: **18** щоб добро робити, збагачення у добрих ділах, *щоб* радо давали і ділились, – **19** *збираючи собі добру основу в майбутньому, аби ви осягнули вічне життя. **20** О Тимотеє, зберігай передання, *уникай нечистих балачок і суперечок фальшивого знання, **21** якими деякі хвалячись, відпали від віри. Ласка з тобою. Амінь.

ма҃ д҃; лу҃ вı҃; ма҃ ѕ҃; лу҃ вı҃; и҃ ѕı҃; вы҃ѣ а҃ и҃ д҃

*Богатымъ въ нынѣшнемъ вѣцѣ, запрѣщаи, не высокомудрьствовати, ниже оуповати на богатьство погибающее, но на ба [жива][12], дающаго намъ всѧ обилно въ наслажденїе, блгое дѣлати, богатитисѧ въ дѣлехъ добрыхъ, блгоподатливомъ быти, и общителнымъ, *скрывающе себѣ основанїе добро въ будущее, да прїимутсѧ за [вѣчную][13] жизнь· о тимоѳее, преданїе съхрани, *оукланаисѧ скверныхъ сусловїи, и прекословїихъ лъжеименнаго разума, о нихже нѣцыи хвалѧщесѧ, ѿ вѣры погрѣшиша. блгть [с тобою][14] [аминь][15]·

Кінець Першого Послання святого Апостола Павла до Тимотея.
Має в собі 6 глав,
а 14 церковних початків.

Конецъ посланїю первому къ тимоѳею, стаго апла павла·
Имать в себѣ гла, ѕ҃.
а зача црковныхъ ді҃·

Розповідь про Друге Послання святого апостола Павла до Тимотея.

Це *послання* він посилає знову з Риму. Причина ж послання така. Як ті, що пішли з Павлом, його покинули і як апостол хотів, щоб до нього прийшов Тимотей, він пише це послання. І отже, найперше, розповідає і про віру його батьків. Тоді розповідає, що ті, що з Азії, з яких є Фиґел і Єрмоґен, відвернулися від нього, бачачи кайдани, а хвалить Онисифора, що прийшов до Риму і був з ним. Заповідає ж йому відмовлятися від марних суперечок, тому що від них розгоряються сварки, бо Іменей і Філит так змінилися, відступили від правди, кажучи, що воскресіння вже було, і декого нищать. Далі ж наказує йому вважати на себе і на навчання і

Сказанїе иже къ тимоѳею второму посланїю стго апла павла·

Сїе посылаетъ паки ѿ рима. вина же посланїю сїѧ. шедшїи съ павломъ оставльшїи его, и хотѧ аплъ прїити к нему тимоѳеѧ, пишетъ посланїе сїе. и прьвѣе оубо сказуетъ и вѣры прародителїи его. таже сказуетъ ѧкоже сущїи ѿ асїи, ѿ нихже есть фигелъ і ермогенъ· ѿвратишасѧ его, зрѧще его вериги. онисифора же хвалитъ пришедша въ ри, и пребыша с нимъ· Завѣщаваетъ же ему ѿрицатисѧ суныхъ стѧзанїи, за еже ѿ нихъ раждатисѧ свара, ибо именей же и филитъ тако превратившасѧ преступиша истину, глще, въскресенїе оуже бывше. и нѣкихъ развращаютъ. паче же повелѣваетъ ему внимати себѣ и оученїю. и видѣти ѧко въ последнѧѧ времена бу-

бꙋдꙋтъ чл҃цы самолюбцы, и҆ сластолюбцы паче, нежели бг҃олюбцы, и҆ предвидѧщꙋ сїѧ, ᲂу҆твержати и҆ныѧ да никтоже ѿ ни҆хъ прельститсѧ. и҆ въ ѻ҆бычаи҆ и҆ и҆звѣстїе ᲂу҆ченїѧ многими подвигъ є҆гѡ, и҆ сказавъ времени разрѣшенїю є҆гѡ настоѧти, и҆ хотѧща мꙋчитисѧ и҆ свидѣтельствовати, повелѣваетъ є҆мꙋ прїити къ немꙋ скоро и҆ принести фелѡнъ и҆ книги· И҆ завѣщаваетъ є҆мꙋ блюстисѧ а҆лезандра ковача, ꙗ҆кѡ многа зла показавша є҆мꙋ· И҆ сице скончаваетъ посланїе·

знати, що в останніх часах будуть люди-самолюбці і любителі пристрастей радше ніж боголюбці; і передбачаючи це, скріплювати інших, щоб ніхто з них не був обманутим. І дуже його заохотивши, про звичаї вірогідністю повчання, і сказавши, що наступає час його відходу і що він бажає бути мученим і свідчити, наказує йому скоро прийти і принести плащ і книги. І заповідає йому остерігатися Александра, коваля, тому що він йому заподіяв багато зла. І так він закінчує послання.

Къ Тїмоѳею посланїе ст҃агѡ а҆п҃ла па́вла. в҃ е·

До Тимотея 2-е Послання святого апостола Павла

Гл҃а, а҃. за҃, сч҃·

Па́велъ посла́нникъ (Іи҃съ Хв҃ъ)[1], во́лею бж҃їею, по ѡ҆бѣтова́нїю жизни, ꙗ҆же ѡ҆ Хр҃тѣ Іи҃сѣ. Тимоѳе́ю возлюбленномꙋ ча́дꙋ, бл҃гть млт҃ь, (и҆) ми́ръ ѿ Бг҃а ѻ҆́тца и҆ Хр҃та Іи҃са Гд҃а на́шего· за҃·

Бл҃годарю Бг҃а, є҆мꙋ́же слꙋжꙋ ѿ прароди́телей, чи́стою со́вѣстїю, ꙗ҆́кѡ непреста́ннꙋю и҆мамъ ѡ҆ тебѣ па́мѧть въ мл҃твахъ мои́хъ (дне́мъ и҆ но́щїю)[2], жела́ѧ (ви́дѣти тѧ̀)[3], помина́ѧ (слє́зы твоѧ̀)[4], да ра́дости и҆спо́лнюсѧ, воспомина́нїе прїе́млѧ ѡ҆ сꙋ́щей въ тебѣ̀ нелицемѣ́рнѣй вѣ́рѣ, ꙗ҆́же всели́сѧ пре́жде въ ба́бꙋ твою̀ ло́ідꙋ, и҆ въ ма́терь твою̀ є҆ѵнїкїю, ᲂу҆пова́ю же ꙗ҆́кѡ и҆ въ тебѣ̀, є҆ѧ́же ра́ди вины̀ воспомина́ю тебѣ̀· возгрѣва́ти да́ръ бж҃їи, живꙋ́щїй въ тебѣ̀, возложе́нїемъ рꙋ́кꙋ моє́ю· Нѣ́сть бо (на́мъ да́лъ)[5] Бг҃ъ дх҃ъ стра́ха, но си́лы и҆ любве и҆ цѣломꙋ́дрїѧ· за҃, сча҃·

Не постыди́сѧ ᲂу҆̀бо (терпѣ́нїю)[6] Гд҃а на́шегѡ (Іи҃са Хр҃та), ни мнѣ ю҆́зникомъ є҆гѡ, но постражи бл҃говѣ́ствованїю (Хр҃тꙋ), по си́лѣ Бг҃а спа́сшагѡ на́съ, *и при́звавшагѡ зва́нїемъ ст҃ымъ, *не по дѣ́ломъ на́шимъ, но по своемꙋ̀ бл҃говоле́нїю, и҆ бл҃гда́ти да́ннѣй на́мъ ѡ҆ Хр҃тѣ Іи҃сѣ пре́жде лѣ́тъ вѣ́чныхъ, *ꙗ҆вльшейже сѧ нн҃ѣ просвѣще́нїемъ сп҃си́тела на́шегѡ [Іи҃са Хр҃та][7]· разрꙋ́шившагѡ ᲂу҆̀бо сме́рть, (и҆) возсїѧвшагѡ (-)[8] жи́знь и҆ нетлѣ́нїе бл҃говѣ́ствованїемъ, *въ не́же поста́вленъ бы́хъ а҆́зъ пропове́дникъ и҆ а҆п҃лъ, [и҆ ᲂу҆чи́тель ꙗ҆зы́кѡмъ][9]· Є҆ѧ́же ра́ди вины̀ {-}[10] сїѧ̀ стражꙋ, но не постыжꙋ́сѧ. вѣ́мъ бо є҆мꙋ́же вѣ́ровахъ, и҆ и҆звѣще́нъ ѥ҆смь ꙗ҆́кѡ си́ленъ є҆́сть преда́нїе

а҃ кор҃ а҃
ефе҃ а҃ тимоѳ г҃
кор҃ ѕі ефе҃ г҃ колѡ а҃ тимоѳ а҃ а҃ петр а҃
в҃ тим в҃

Глава 1, *поч. 290*

1 Павло, посланець Ісуса Христа з божої волі, за обітницею життя, що в Христі Ісусі, – **2** Тимотеєві, улюбленій дитині. Ласка, милосердя і мир від Бога-Батька, і Христа Ісуса,нашого Господа. *поч.*

3 Дякую Богові, якому я служу від прародичів чистою совістю, що маю про тебе безперервну пам’ять в моїх молитвах день і ніч. **4** Бажаючи тебе бачити, згадуючи твої сльози, щоб я наповнився радістю, **5** згадуючи ту нелицемірну віру, що є в тобі, що оселилася спочатку у твоїй бабі Лоїді і в твоїй матері Евнікії, надіюся ж, що і в тобі. **6** Задля цього нагадую тобі, щоб ти розпалював дар божий, що живе в тобі покладанням моїх рук. **7** Бо не дав нам Бог духа страху, але сили і любові та поміркованості. *поч. 291*

8 Отже, не соромся терпіння нашого Господа Ісуса Христа ані мене, його в’язня, але терпи за Христове благовістя за силою Бога, **9** що спас нас *і покликав святим покликанням, – *не за нашими ділами, але за своїм бажанням і ласкою, даною нам в Ісусі Христі перед вічними роками, **10** *що з’явилося нині просвіченням нашого Спасителя Ісуса Христа, що, отже, знищив смерть і освітив життя і нетлінність благовістям, **11** *в якому я був поставлений проповідником, і апостолом, і учителем поган. **12** Тому це терплю, але не встидаюся, бо знаю кому я повірив, і я є певним, що є

кор1. 1
еф. 1
тит. 3
рим. 16
еф. 3
кол. 1
тит. 1
пет1. 1
тим2. 2

сильним зберегти моє передання в той день, **13** маючи приклад здорових слів, які ти від мене почув у вірі і любові, що в Христі Ісусі. **14** Святим Духом збережи добре завіщання, що живе в нас. **15** Чи знаєш це, що від мене відвернулися всі, що з Азії, між ними є Фигел і Ермоген. **16** Хай же Господь дасть милосердя *Онисифоровому домові, бо багато разів мені дав відраду і не завстидався моїх кайдан, **17** але, прийшовши до Риму, пильно мене шукав – і знайшов. **18** Хай йому Бог дасть знайти милосердя від Господа в тому дні. І ти добре знаєш, скільки він мені послужив у Ефесі.

ниж. 4

моѐ сохранити въ (день онъ)[11]. Образъ имѣи здравыхъ словесъ, ихже ѿ мене слышалъ еси въ вѣрѣ и любви, яже о Хрістѣ Іисусѣ. доброе завѣщаніе сблюди, Духомъ Святымъ, живущимъ въ насъ. Вѣси ли сіе, яко ѿвратишася ѿ мене вси иже ѿ Асіи, ѿ нихже есть Фигелъ и Ермогенъ. да дастъ (же) милость Господь *Онисифорову дому, яко многажды мя упокои, и веригъ моихъ не устыдѣся, но пришедъ въ Римъ, тщательнѣе взыска мя, и обрѣте. да дастъ ему (Богъ)[12] обрѣсти милость ѿ Господа въ (день онъ)[13]. и елико въ Ефесѣ послужи {ми}[14] добрѣ ты вѣси.

Глава 2, *поч.292*

1 Отже ти, моя дитино Тимотеє, кріпися в ласці, що в Христі Ісусі. **2** І те, що ти від мене почув через багатьох свідків, це передай вірним людям, які будуть спроможні також інших навчити. **3** Отже, ти потерпи, як добрий воїн Ісуса Христа. **4** Бо ніхто, що є воїном, не обтяжується життєвими закупами, щоб догодити воєводі. **5** Якщо ж і хтось потерпить, не буде увінчаний, якщо законно не потерпить. **6** Тому робітникові, що працює, найперш належиться скуштувати з плоду. **7** Зрозумій те, що кажу, бо тобі Господь дасть розум в усьому. **8** Згадуй Господа Ісуса Христа, що встав з мертвих, з Давидового насіння, – за моїм благовістям, **9** в якому зло терплю – до кайдан, наче злодій. Але боже слово не сковати. **10** Задля цього все терплю задля вибраних, щоб і ті одержали спасіння, що в Христі Ісусі, з вічною славою.

поч. 293

рим. 6
лук. 9
мат. 10
мар. 8
рим. 3 і 9

11 *Вірне слово. Бо якщо ми з Ним померли, то, отже, і з Ним оживемо; **12** якщо терпимо, то і з Ним будемо царювати; *якщо відречемося, і Той нас відречеться; **13** *якщо не віримо, Він залишиться вірним, бо не може Себе зректися. **14** Пригадуй це, свідчачи перед Богом. Не змагайся словами, що на ніщо не корисне, тільки на знищення слухачів. **15** Постарайся себе поставити досвідченим перед Богом, незасоромленим робітником, що настановляє на слово правди. **16** Уникай нечистих балачок, бо вони найбільше провадять до безчестя. **17** І їхнє слово, як ґанґрена, коли знайде жир. З них є Іменей і Філит, **18** які відпали від правди, говорячи, що воскресіння уже було, і баламутять деяким віру. **19** А тверда божа основа стоїть, маючи цю печать: Господь пізнав тих, що є Його, і хай відступить від неправедності кожний, що прикликує господнє ім'я!

поч. 294

Глава, в. зач. счв.

Ты убо чадо мое (Тимоѳее), възмагай о благодати, яже о Хрістѣ Іисусѣ. И яже слыша ѿ мене, многими свидѣтели, сія предаждь вѣрнымъ человѣкомъ, иже доволни будутъ і иныхъ научити. Ты (убо) постражи яко добръ воинъ (Іисусъ Христовъ)[1]. никтоже (бо) воинъ бывая обязается куплями житейскими, да воеводѣ угоденъ будетъ. Аще же и постражетъ кто, не вѣнчается, аще не законно мученъ будетъ. Труждающемуся дѣлателю (прежде подобаетъ)[2] ѿ плода вкусити. Разумѣи яже глаголю. дастъ бо тебѣ Господь разумъ о всемъ. Поминай (Господа) Іисуса Христа въставшаго ѿ мертвыхъ, ѿ сѣмене Давидова, по благовѣствованію моему, в немже злостражу до узъ яко злодѣи, но слово Божіе не вяжется. Сего ради вся терплю избранныхъ ради, да и ти спасеніе улучатъ, еже о Хрістѣ Іисусѣ съ славою вѣчною. зач. счг.

*Вѣрно слово. Аще бо с нимъ умрохомъ (то убо) и с нимъ оживемъ. Аще терпимъ, (то) и с нимъ царствуемъ. *аще ѿвержемся, и тои ѿвержется насъ. *Аще не вѣруемъ, онъ вѣренъ пребываетъ, ѿрещися бо ся себе не можетъ. Сія въспоминай засвидѣтельствуя предъ Богомъ. не словесы прѣтися ни на кую же потребу, (точію) на разореніе слышащимъ. Потщися себе искусена поставити предъ Богомъ, дѣлателя непостыдна, правяща слово истинное. Скверныхъ же тщегласіи ѿмѣтайся, наипаче бо преспѣютъ въ нечестіе. и слово ихъ яко гаггрена (егда) жиръ обрящетъ. ѿ нихже есть Именеи и Филитъ, иже о истиннѣ погрѣшиста, глаголюще яко въскресеніе уже бысть, и възмущаютъ нѣкоторыхъ вѣру. Твердое же основаніе Божіе стоитъ имыи печать сію, позна Господь сущая его, и да ѿступитъ ѿ неправды всякъ именуяи имя Господне. зач. счд.

Въ велицѣ же дому, не точїю сосуди злати и сребрени, но и древяни и глинни, ї ови оубо въ честь. ови не въ чес. аще же кто очистит себе ѿ сих, буде съсудъ въ чес освящен, [и][3] благопотребе влцѣ, на всяко дѣло благо оуготованъ· Похотей юных бѣгай, держи же ся правды, вѣры любве мира, съ {всѣми призывающими}[4] Гда ѿ чистаго срца. *Буих же и ненаказаных стязанїи ѿрицайся, вѣдый яко раждають свары. рабу же Гню не подобаетъ сваритися, но тиху быти къ всѣм, оучителну, незлобиву, съ кротостїю наказующу противныя, еда како дасть им Бъ покаянїе в разумъ истины, и възникнутъ ѿ дїаволскїя сѣти, живы оуловлены ѿ него въ свою его волю·

в кор а
а тим а
и д
тит г

20 У великому ж домі є не тільки золоті і срібні посудини, але і дерев'яні, і глиняні; і одні, отже – на честь, другі ж – не на честь. **21** Якщо ж хто себе очистить з цього, буде посудиною на честь, освяченою і корисною для Володаря, приготовленою на кожне добре діло. **22** Уникай молодечих похотей, тримайся ж праведності, віри, любові, миру з усіма, що прикликують Господа з чистого серця. **23** *А дурних і непоміркованих суперечок оминай, знаючи, що породжують сварки. **24** Адже господньому рабові не личить сваритися, але бути тихим до всіх, повчальним, незлобним, **25** що з лагідністю картає противників, бо може їм Бог дасть покаяння на розуміння правди – **26** і вирвуться з диявольських тенет, зловленими ним живими йому на свою волю.

кор2. 1
тим1. 1
і 4
тит. 3

Гла, г, зач, сче·

а тим д
в петр г
іюд а

Сїе *же вѣждь, яко въ послѣдняя дни настанут времена люта. будутъ бо члцы самолюбцы, сребролюбцы, величави, горди, хулницы, родителемъ противящеся, неблгодарни, неправедни, нелюбовни, (непримирителни), продерзиви, (възносливи)· Прелагатае, клеветники, невъздержницы, некротцы, неблголюбцы, предателе, нагли, напыщени, сластолюбцыпаче, нежели бголюбцы. имуще образъ блгочестїя, силы же его ѿвергъшеся. и сихъ ѿвращайся. ѿ сих бо суть поныряющеи в домы, и пленяюще женищца събраны грехи, (и) въдима похотьми различными, всегда оучащася, и николиже в разумъ истинный прїити могуща. *Якоже Іаннїи и Амъврїи противистася моvсею, такоже и сїи противляются истинѣ, члцы растлѣнни оумомъ, (и) неискусни о вѣре, но преоуспѣютъ (паче) на множѣ, безумїе бо ихъ, явлено будетъ всѣмъ, якоже и онѣхъ бысть· зач, сч҃ѕ·

в мо з

Ты же послѣдовалъ ми еси оученїю, житїю, привѣту, вѣрѣ, долготерпѣнїю, любви, терпѣнїю, изгнанїемъ, страданїемъ, якова (же) ми быша въ Антїохїи, (и) въ Иконїи, (и) в Листрехъ. (и) якова изгнанїя прїях и ѿ всѣхъ мя избавилъ есть Гь. и вси (-)[1] хотящеи блговѣрно жити о Хѣ Іисѣ, гоними будутъ. лукавїи же члцы, и чародѣе преоуспѣютъ на горшее, прельщающе и прельщаеми· Ты же пребывай в нихже наоученъ еси и вѣренъ бысть, вѣдый ѿ [кого][2] наоучился. и яко измлада сщенная писанїя оумѣеши, могущая тя оумудрити въ спнїе, вѣрою яже о Хѣ Іисѣ· зач, сч҃з·

Глава 3, *поч. 295*

тим1. 4
пет2. 3
юда 1

1 Це *ж знай, що в останні дні настануть погані часи. **2** Бо люди будуть самолюбні, грошолюбні, чванливі, гордівливі, наклепники , противитися родичам, невдячні, неправедні, **3** недружелюбні, непримиренні, злочинні, горді, зрадливі, обмовники, нестримані, нелагідні, недобро− любні, **4** зрадники, нахабні, бундючні, розкошолюбні більше ніж боголюбні, **5** що мають вигляд побожності, а відреклися її сили. І цих оминай. **6** З таких бо є ті, що прокрадаються в доми і полонять жінок, обтяжених гріхами і відданих різним похотям; **7** які завжди вчаться і ніколи не можуть прийти до пізнання правди. **8** *Так як Янній і Амврій противилися Мойсеєві, так само і ці противляються правді – люди, що зітліли умом і недосвідчені в вірі. **9** Але дуже матимуть успіх у багатьох, та їх безумність стане явною всім, так як і *в* тих було. *поч. 296*

мой2. 7

10 Ти ж пішов вслід за моїм навчанням, життям, наміром, вірою, довготерпеливістю, любов'ю, витривалістю, **11** переслідуваннями, терпіннями, які мені сталися в Антіохії, і в Іконії, і в Лістрах, і переслідування, які я поніс, та від усіх мене визволив Господь. **12** І всі, що хочуть побожно жити в Христі Ісусі, будуть переслідувані. **13** А погані люди і чародії ступлять на гірше, обманюючи і будучи обманутими. **14** Ти ж залишайся в тому, в чому ти був навчений і *в* що повірив, знаючи, від кого ти навчився. **15** І що змолоду знаєш Священне Писання, яке може тебе навчити мудрості на спасіння вірою, що в Христі Ісусі. *поч. 297*

16 *Всяке Писання є богонатхненне і корисне для навчання, для картання, для виправлення, для нагадування, на праведність, **17** щоб божа людина була досконалою, приготована на кожне добре діло.

*Всяко писа́нїе бг҃одх҃новено и҆ поле́зно є҆сть, къ оу҆че́нїю къ обличе́нїю, къ и҆справле́нїю, къ наказа́нїю є҆же въ пра́вду, да съверше́нъ бу́детъ бж҃їи чл҃къ, на всяко дѣ́ло бл҃гооу҆гото́ванъ·

в петр а

Глава 4

1 Я ж свідчу перед Богом і нашим Господом Ісусом Христом, що хоче судити живих і мертвих у своїй появі і царстві своїм. **2** Проповідуй Слово, настоюй, наполягай вчасно і невчасно, оскаржуй, погрожуй, благай з усякою терпеливістю і навчанням. **3** Бо буде час, коли не послухають здорового навчання, але за своїми похотями виберуть собі учителів, уприємнюючи слух, **4** і від правди відвернуть слух, і схиляться до байок.

поч. 298

Гл҃а, д҃·

Засвѣдѣтельствую [же а҆зъ][1] пре҆д бм҃ъ и҆ (гм҃ъ на́шимъ) (і҆с҃ хм҃ъ)[2], хотя́щимъ су́дити живы́мъ и҆ ме́ртвымъ, (-)[3] въ я҆вле́нїи є҆го и҆ цр҃твїи є҆го, проповѣ́дуи сло́во, насто́и, поуди̑ бл҃говре́меннѣ (и҆) безвре́меннѣ. о҆бличи̑, запрѣти̑, оу҆моли̑, съ вскї҆ долготерпѣ́нїемъ и҆ оу҆че́нїемъ· Будетъ бо вре́мя, є҆гда̀ з҆дра́ваго оу҆ченїа не послу́шаютъ. но по свои҆хъ по́хотѣх (и҆зберутъ себѣ)[4] оу҆чи́телѧ че́шеми слухомъ, і҆ ѿ и҆́стинны слу ѿвратятъ, (и҆) къ ба́снемъ (-)[5] оу҆клоня́тся·

за҃, сч҃и·

5 Ти ж будь тверезий в усьому, терпи зло, роби діло благовісника, виконай свою службу. **6** Бо я вже є жертвуваним, і настав час мого відходу. **7** Я змагався добрим подвигом, я завершив біг, зберіг віру. **8** Отже, надалі мені збережено вінець праведності, який Господь – справедливий суддя мені дасть в той день, не тільки ж мені, але і всім, що полюбили Його появу.

поч. 299

Ты́ же трезвися о҆ все̑мъ, ѕло̀ пострaжи, дѣло сътвори̑ бл҃говѣ́стника. служе́нїе свое и҆звѣ́стно сътвори̑· А҆зъ бо оу҆же жре́нъ быва́ю, и҆ вре́мя [моє҆го ѿше́ствїа][6] наста̀. [по́двигомъ до́брымъ][7] подвиза́хся. тече́нїе скон҃ча́хъ, вѣру съблюдо́хъ. про́чее (оу҆бо) съблюда́етъ ми ся (вѣнецъ пра́вдѣ)[8] є҆гоже въздáсть ми г҃ь въ (дн҃ь о҆нъ)[9]. пра́ведныи су́дїа, не то́кмо же мн҃ѣ но и҆ всѣмъ възлю́бльшимъ я҆вле́нїе є҆го·

за҃, сч҃д·

9 Постарайся скоро прийти до мене. **10** Адже Димас мене полишив, полюбивши нинішній вік, і пішов до Солуня, Крисп – до Галатії, Тит – до Далматії. **11** Одинокий Лука є зі мною. Взявши Марка, приведи з собою, бо він є мені дуже потрібний на службу. **12** Тихика ж я послав до Ефесу. **13** Ідучи, принеси плащ, який я залишив в Троаді у Карпа, і книги, а найбільше пергаментні. **14** Александер, коваль, мені зробив багато зла. Хай йому віддасть Господь за його ділами. **15** Від нього і ти себе оберігай, бо він дуже противиться нашим словам. **16** Ніхто не прийшов зі мною на мою першу росправу, але всі мене покинули. І хай не буде їм зараховане. **17** Господь же став при мені і підкріпив мене, щоб через мене проповідь була явною, і почули всі погани, і я був визволений з пащі лева. **18** І Господь визволить мене від всякого поганого діла і спасе у своєму небесному царстві. Йому слава на віки віків! Амінь. **19** Здорови Прискиллу і Акилу та *Онисифорів дім. **20** Ераст залишився в Коринті, Трофима ж я залишив в Мілиті хворим. **21** Постарайся прийти перед зимою. Тебе здоровлять Еввул, і Пуд, і Лін, і Клавдія, і всі брати. **22** Господь Ісус Христос з

вищ. 1

Потщися (скоро прїити̑ къ мн҃ѣ)[10]. дима́съ бо мене̑ о҆ста́ви възлюби́въ нн҃ѣшнїи вѣкъ, і҆ и҆де въ солунь. крис҆пъ въ галатїю· Титъ въ далматїю. лука̀ (є҆ди́нъ є҆сть)[11] съ мно́ю. ма́рка поемъ приведи̑ съ собо́ю, є҆сть бо ми̑ бл҃гопотре́бенъ въ служб. тихи́ка же посла́хъ въ є҆фесъ· фело́нь є҆го̑ о҆ста́вихъ въ троа́дѣ оу҆ ка́рпа, гряды́и принеси̑, и҆ кни́ги, паче {же}[12] ко́жныя. а҆леѯа́ндръ кова́чь мно́га ми ѕла̑ сътвори, да въздáсть є҆му г҃ь по дѣ́ломъ є҆го, ѿ него́же и҆ ты себе̑ блюди̑, ѕѣ́ло бо проти́вится словесе́мъ на́шимъ. въ пе́рвыи мои ѿвѣ́тъ никто́же (прїиде съ мно́ю)[13], но вси мя о҆ста́виша. (и҆) да (не вмѣни́тся и҆мъ)[14]. г҃ь же мн҃ѣ пре҆ста̀, и҆ оу҆крѣпи́ мя, да мно́ю проповѣ́данїе и҆звѣ́стно будетъ, і҆ оу҆слы́шатъ вси̑ я҆зы́цы. і҆ и҆збавле́нъ быхъ ѿ оу҆стъ льво́въ. [і][15] и҆зба́витъ мя г҃ь ѿ вся́каго дѣ́ла лука́ва, и҆ сп҃се́тъ въ цр҃твїи свое́мъ небе́снѣмъ, є҆муже сла́ва въ вѣ́кы вѣ́комъ, а҆ми́нь· цѣлуи прискиллу и҆ а҆кила, і *О҆нисифо́ровъ до́мъ. є҆ра́стъ о҆ста̀ въ кори́нѳѣ, трофи́ма же о҆ста́вихъ въ мили́тѣ боля́ща. потщи́ся прежде зимы̀ прїитѝ. цѣлуютъ тя є҆ввулъ, и҆ пу́дъ. и҆ ли́нъ и҆ клавдїе, и҆ бра́тїа вся, г҃ь [і҆с҃ х҃с][16] съ

вѣ а

дхомъ твоимъ. благть съ (всѣми) вами [аминь][17].

твоїм духом. Ласка з усіма вами. Амінь.

Конецъ второму посланїю иже къ тимоѳею, стаго апла павла·
Има в себѣ, глава, д,
а зача црковныхъ, і·

Кінець Другого Послання святого апостола Павла до Тимотея.
Має в собі 4 глави,
а 10 церковних початків.

Сказанїе иже къ титу, посланїе стого апла павла·

Розповідь про Послання святого апостола Павла до Тита.

Сїе посылаетъ ѿ никопола, тамо бо озимѣ. вина же посланїю сїа. въ критѣ остави тита. да оустрой по градомъ попы. многим же сущимъ тамо начинающимъ извѣтомъ закона прельщати люди. сїе оувѣдѣвъ павелъ пишетъ къ титу. и первѣе оубо благодаря бга, за его благоговѣиньство, сказует иже о хрѣ вѣрѣ не новѣ быти, но ѿ вѣка оуготованѣ, и обѣтованнѣ ей бывши ѿ бга. таже о поставленїи поповъ и сего оучитъ, како и каковы имъ быти подобаетъ. и запрѣщати повелѣваетъ ему противящийся здравѣи вѣрѣ, и наипаче же сущим ѿ обрѣзанїа. вѣдѣти же критянехъ яко праздни суть и требую прѣщенїа. и наоучивъ вся брашна чиста быти чистымъ. и каковѣм быти подобаетъ презвитеромъ самѣмъ должнымъ сущимъ оуцѣломудрати юныя, сказует же како подобаетъ рабомъ служити своимъ влкамъ. и въ кратцѣ рещи въспомянувъ, яко спсова благть не ѿ дѣ насъ оправда, но своимъ чловѣколюбиемъ. и завѣщавъ законныхъ сваровъ ѿвращатися, аки неполезны сущихъ· Сказуетъ ему по еже послати к нему артему, да и сам прїидетъ к нему· И повелѣваетъ ему да оучи и свои добрымъ дѣлом прилежати. и тако скончавае посланїе·

Це *послання* він посилає з Никополя, бо там він перезимував. Причина ж послання така. Він залишив Тита у Криті, щоб він наставив попів по містах. А що численні з тих, що там були, починали під вимовкою Закону обманювати людей, Павло, довідавшись про це,пише до Тита. І, отже, найперше, дякуючи Богові за його побожність, каже, що віра в Христа не є новою, але від віку приготована і була обіцяна Богом. Тоді і цього навчає про наставлення попів, як і якими їм треба бути. І наказує йому забороняти тим, що противляться здоровій вірі, і найбільше ж тим, що є з обрізання, і щоб він знав, що критяни є ліниві і потребують погроз. І навчивши, що всяка їжа є чистою для чистих і якими мають бути самі пресвітери, яким належиться повчати молодих, розповідає ж як рабам потрібно служити своїм панам. І, коротко сказавши, згадавши, що ласка Спасителя не оправдала нас через діла, але своїм чоловіколюб’ям, і заповівши остерігатися сварок через Закон, тому що вони не на користь, каже йому, щоб після того, як він до нього пошле Артема, щоб і він сам до нього прийшов. І наказує йому, щоб навчав і своїх дбати про добрі справи. І так закінчує послання.

До Тита Послання святого апостола Павла

Глава 1, *поч. 300*

1 Павло, божий раб, посланець Ісуса Христа за вірою божих вибранців і пізнанням правди, що за побожністю, **2** в надії вічного життя, яке *перед вічними часами обіцяв Бог, що не має обмани, **3** а об'явив у свої часи своє слово проповідю, *яка мені була доручена за наказом Спасителя, нашого Бога, – **4** Титові, щирій дитині за спільною вірою. Ласка, милосердя, мир від Бога-Батька і Господа Ісуса Христа, нашого Спасителя. *поч. 300*

5 Задля цього я тебе залишив в Криті, щоб ти впорядкував недокінчене і наставив попів по всіх містах, так як я тобі наказав: **6** *коли хтось є непорочний, чоловіком однієї жінки, що має вірних дітей, не в оскарженні розпусти або непідпорядкованості. **7** Бо потрібно, щоб єпископ – як Божий управитель – був незаплямований, що не собі догоджає, не *є* загонистий, не поривчастий, не гнівливий, не п'яниця, не задерикуватий, не пожадливий поганого зиску, **8** але гостинний, добролюбивий, чеснотливий, праведний, святий, стриманий, **9** що дотримується, згідно з вірними словами вчення, аби сильний був потішити в здоровому навчанні, і противників оскаржувати. **10** Бо є багато пустомовних, що не підкоряються і *є* обманщики розумом, а найбільше тих, що є з обрізання, **11** яких треба сильно оскаржувати і їхні уста затуляти, які баламутять всі доми, навчаючи те, що не годиться, задля брудного зиску. **12** Сказав же якийсь з них – власний їхній пророк: Критяни – постійні брехуни, погані звірі, ледачі ненажери. **13** Це свідчення є правдивим. А задля цієї причини оскаржуй їх безпощадно, щоб були здоровими у вірі, **14** *не сприймаючи юдейських байок ані людської заповіді, що відвертають від правди. *поч. 301*

15 *Адже все є чистим для чистих, а для нечистих і невірних ніщо не *є* чисте, оскільки їх розум і совість занечистилися. **16** Вони визнають, що знають Бога, а ділами Його відкидають, будучи мерзенними і непокірними та недосвідченими на жодне добре діло.

рим. 16; еф. 3; кол. 1; тим2. 1; пет1. 1; гал. 1; тим2. 3; тим1. 1; рим. 14

Къ Титу посланіе святаго апостола Павла.

Глава, а, зач, т.

Павелъ рабъ божіи, посланьникъ (-)[1] Іс Хсвъ, по вѣрѣ избранныхъ божіихъ, и разуму истины, яже по благовѣрію о уповании жизни вѣчныа юже обѣтова неложныи Богъ *прежде лѣтъ вѣчныхъ. яви же въ времена своя слово свое проповѣданіемъ, *еже (мнѣ поручено бысть)[2]. По повелѣнію спасителя нашего Бога. Титу присному чаду, по общеи вѣрѣ, благодать, [милость][3] миръ, от Бога отца, и [Гда Іс Хса][4] спаса нашего. зач, т.

Сего ради оставих тя въ Критѣ, да недокончанаа исправиши, и оустроиши по всѣхъ градѣхъ попы, якоже (тебѣ азъ)[5] повелѣхъ, *аще кто есть непороченъ, единои женѣ мужъ чада имыи вѣрна, не въ оукореніи блуда. или непокорива. подобает бо епископу без порока быти, якоже божію строителю, не себѣ оугаждающу, (не дерзу, не напрасниву), не гнѣвливу, не піяницы, не біицы, не скверностяжателну, но страннолюбиву, благолюбцу, цѣломудрену праведну, преподобну, въздержателъну, поспѣшъствующу по вѣрнемъ словеси оученія, да силенъ будетъ (-)[6] оутѣшити въ здравѣмъ оученіи, и противящаяся обличати, суть бо мнози (-)[7] непокориви, суесловцы, и оумомъ прелщени, (и) наипаче сущеи от обрѣзаніа ихже подобаетъ (крѣпцѣ обличати и) оуста их загражати, иже вся домы развращають, оучаще яже не подобаетъ, скверънаго ради прибытка. Рече {же}[8] нѣкто от нихъ свои имъ пророкъ, критяне присноложивіи, злыи звѣріе, оутробы праздныя. свѣдѣтельство сіе истинно есть. сея же ради вины обличаи ихъ безщадно, да здрави будутъ въ вѣрѣ, *не внимающе іудеискимъ баснемъ, ни заповѣдемъ человеческим. отвращающимся от истинны. зач, та.

*вся [бо][9] чиста чистымъ. оскверненым же и невѣрнымъ, ничтоже чисто, но осквернися ихъ и оумъ и съвѣсть. Бога исповѣдуютъ вѣдѣти а дѣлы отмещутся (его). мерзцы суще и непокориви, и на всяко дѣло благо неискусни.

кри ѕі; ефе г; кол а; в тим а; а петр а; гал а; в тим г; а тим а; кри ді

Глава, в҃.

Ты же глаголи ꙗже подобаетъ здравому ученїю. *Старцемъ трезвеномъ быти, честнымъ, цѣломудреномъ, здравствующимъ вѣрою, любовїю, терпѣнїемъ. Старицамъ такожде, (честнымъ), въ украшенїи свѧтолѣпнѣ, не клеветливамъ, не вину многу порабощенамъ, доброучителнамъ, ꙗко да уцѣломудрѧтъ юныѧ. мужелюбицамъ быти, чадолюбицамъ, цѣломудренымъ, чистымъ, домы добрѣ правѧщимъ, благымъ, *покарѧющимсѧ своимъ мужемъ. да не слово божїе (хулитсѧ {и ученїе}[1])[2]. Юнаты такоже моли цѣломудрствовати. о всемъ (же) самъ себе подаваѧ образъ добрыхъ дѣлъ, въ ученїи независтнѣмъ, очищенїи, [нетлѣнїи][3], словѣ здравомъ незазорномъ, (неропотномъ), да противный посрамитсѧ, ничтоже имѣѧ глаголати о насъ укорно. *Рабѡ, своимъ господемъ повиноватисѧ, о всемъ благоугоднымъ быти, не прекословнымъ, не крадущимъ, но [вѣру всѧку ꙗвлѧющимъ благу][4], да ученїе спасителѧ нашего бога украшаютъ о всемъ. зач҃, тв҃.

*Явисѧ бо благодать божїѧ, спасителнаѧ всѣмъ человѣкомъ, наказующи насъ, да ѿвергшесѧ нечестїѧ и мирскихъ похотей, цѣломудрено и праведно и благовѣрно поживемъ въ нынѣшнемъ вѣцѣ, ждуще блаженнаго упованїѧ, и ꙗвленїѧ славы великаго бога и спаса нашего іисуса христа, иже далъ єсть себе за ны, да избавитъ ны ѿ всѧкого беззаконїѧ, и очиститъ себѣ люди избраны. ревнителѧ добрымъ дѣломъ. Сїѧ глаголи и моли, и обличай съ всѧцѣмъ повелѣнїемъ. да никтоже тѧ преобидитъ (или нерадитъ о тебѣ).

(а тим г; єфе є; єфе є, кол г, а петр в; а кор а, фил а)

Глава, г҃.

Въспоминай тѣмъ *начальствующимъ [и][1] владѣющимъ повиноватисѧ (и) покарятисѧ. (и) къ всѧкому дѣлу благу готовомъ быти, ни єдинаго хулити, не сварливомъ быти, но тихомъ (и кроткомъ), (и) всѧку ꙗвлѧющимъ кротость къ всѣмъ человѣкомъ. *Бѣхомъ бо иногда и мы несмыслени, {и}[2] непокоривы, (и) прельщени, работающе похотемъ, и сластемъ различнымъ, въ злобѣ и зависти живуще. мерзцы суще, (и) ненавидѧще другъ друга. Єгда же благодать и человѣколюбїе ꙗвисѧ спаса нашего бога, *не ѿ дѣлъ праведныхъ, ихже сътворихомъ мы, но по своей єго милости, спасе насъ, банею паки бытїѧ, и обновленїемъ духа свѧтаго, єгоже излїѧ на насъ обилно іисусомъ христомъ, сп-

(кор еі, а петр в; а кор з; в тим а)

Глава 2

1 Ти ж говори те, що відповідає здоровому навчанню. **2** *Щоб старці були тверезі, чисті, чеснотливі, здорові вірою, любов'ю, терпеливістю. **3** Старші жінки також чесні, у прикрасі святості: не обмовницями, не віддані дуже напитку, щоб навчали добра, **4** щоб молодих повчали любити мужів, любили дітей, **5** були чеснотливими, чистими, добре управляли домами, *щоб були* добрими, *що підпорядковуються своїм мужам, – аби не зневажалося боже слово і навчання. **6** Також заохочуй молодь, щоб була чеснотлива, **7** в усьому ж самого себе даючи як приклад добрих діл: у чистому навчанні, очищенні, нетлінності, **8** здоровому й бездоганному слові, без нарікань, щоб супротивник засоромився, не маючи нічого поганого сказати про нас. **9** *Раби, щоб корилися своїм панам, були добровгодні в усьому, не перечили, **10** не крали, але виявляли всяку добру віру, щоб в усьому прикрашали навчання Спасителя – нашого Бога.

поч. 302

11 *Бо з'явилась божа ласка – спасенна всім людям, **12** що повчає нас, щоб відрікшись безбожності і світських похотей, чеснотливо, і праведно, і побожно ми пожили в теперішньому віці, **13** очікуючи блаженної надії і появи слави великого Бога і нашого Спасителя Ісуса Христа, **14** який Себе дав за нас, щоб відкупити нас від всякого беззаконня і очистити Собі вибраний народ, ревнителя добрих діл. **15** Це говори, і благай, і картай з усією силою, щоб ніхто тобою не нехтував або тобою гордив.

(тим1. 3; еф. 5; еф. 5, кол. 3, пет1. 2; кор1. 1, фил. 1)

Глава 3

1 Нагадуй їм, щоб корилися і підкорялися *тим, що в начальстві і владі, і були готовими на всяке добре діло, **2** щоб нікого не хулили, не були сварливими, але тихими і лагідними, і щоб виявляли всяку лагідність до всіх людей. **3** *Бо колись і ми були дурними, і невірними, і обманутими, що служили похотям і різним насолодам, живучи у злобі і заздрості, будучи мерзенними і ненавидячи один одного. **4** Коли ж з'явилась ласка і чоловіколюб'я Спасителя, нашого Бога, **5** *не з праведних діл, які ми зробили, але з Його власного милосердя, Він спас нас купіллю нового буття і обновою Святого Духа, **6** якого щедро пролив на нас через Ісуса

(рим. 13, пет1. 2; кор1. 6; тим2. 1)

Христа – нашого Спасителя, **7** щоб, оправдавшись його ласкою, ми стали спадкоємцями за надією вічного життя. *поч.*

8 Дитино Тите, – вірне слово, і хочу тебе про це запевнити, щоб у добрих ділах старалися перебувати ті, що повірили Богові. Це є корисне і добре для людей. **9** *Дурні ж дослідження, і родоводи, і суперечки, і сварки про Закон оминай, бо вони є некорисні і марні. **10** Людину-єретика по першому і другому напоумленні оминай, **11** знаючи, що такий зійшов на манівці і грішить та сам є засудженим. **12** Коли пошлю до тебе Артема або Тихика, поспішися прийти до мене в Никополь, бо я вирішив там перезимувати. **13** Дбайливо відряди Зину, законника, і Аполлоса, і хай їм нічого не бракує. **14** Хай же і наші вчаться дбати в добрих ділах, в конечних потребах, щоб не були безплідними. **15** Тебе здоровлять всі ті, що є зі мною. Здорови тих, що люблять нас у вірі. Ласка з усіма вами. Амінь.

тим1. 1 і 4 тим2. 2

Кінець Послання до Тита.
Має в собі 3 глави,
а 4 церковні початки.

сителемъ нашимъ, да оправдившеся благодатїю его, наслѣдницы будемъ по упованїю жизни вѣчныя. зач.

(Чадо тите) вѣрно слово, и о сихъ хощу тя извѣщати, да пекутся добрымъ дѣломъ прилежати вѣровавшеи богу. Сїя суть полезна (человѣкомъ и добра)[3]. *Буяя же стязанїя и родословїя, и рвенїя, и свары законныя отступаи. Суть бо неполезна и суетна. Еретика человѣка по первемъ и второмъ наказанїи отрицаися, вѣдыи яко развратися таковыи, и согрѣшаетъ (и есть)[4] самоосужденъ. Егда послю артему къ тебѣ, или тихика, потщися прїити къ мнѣ въ никополь, ту бо судихъ озимѣти. зину законника, и аполлоса, тощно предпосли, (и) да ничтоже има скудно будетъ. да учатъ же ся и наши добрымъ дѣломъ прилежати въ нужная требованїя, да не будутъ безплодни. цѣлуютъ тя иже съ мною сущїи вси. Цѣлуи любящая ны о вѣрѣ, благодать съ всѣми вами [аминь][5].

а тим а
и д
в тим в

Конецъ иже къ титу посланїю.
Имать в себѣ главъ г,
а зачалъ церковныхъ д.

Розповідь про Послання святого апостола Павла до Филимона.

Це *послання* він посилає з Риму. А причина послання така. Онисим, Филимонів раб, утік і, прийшовши до апостола, був ним навчений і був йому потрібним для служіння. Отже, про нього він пише до Филимона, наказуючи йому про Онисима, щоб він ревно за нього дбав і більше не вважав його за раба, але за брата. Він заповідає ж йому і приготувати помешкання, щоб, якщо він туди піде, мав де перебувати. І так він закінчує послання.

Хай буде відомим, що цей Онисим удостоївся свідчення, значить мучеництва в місті Римі, коли Тертил мав владу. Він перетерпів ломлення голінок і мучеництво мечем.

Сказанїе иже къ филимону посланїю, святаго апостола павла.

Сїе посылаетъ от рима, вина же посланїю сїя. онисимъ рабъ филимоновъ бѣжа, и приступль къ апостолу, наученъ бысть от него, и бысть ему потребенъ въ служенїе. о семъ убо пишетъ къ филимону, приказывая ему онисима да прилежитъ о немъ искрено. и не мнѣти его ктому аки раба, но якоже брата. Завѣщаваетъ же ему и обитель приуготовити. да аще тамо поидетъ обрящетъ гдѣ пребудетъ. и тако скончаваетъ посланїе.

вѣдомо же да будетъ, яко сеи онисимъ свидѣтельству сподобися, сирѣчь мученїю. в римстѣмъ градѣ тертилу убо область держащу, голенемъ сокрушенїе. и мечное претерпѣвша мученїе.

КЪ ФІЛИМОНУ ПОСЛАНІЕ СТАГО АПОСТОЛА ПАВЛА

До Филимона Послання святого апостола Павла

Глава а҃

Павелъ юзникъ (і҃с х҃въ)[1], и тимоѳей братъ, филимону възлюбленому и поспѣшнику нашему, і апфіи сестрѣ възлюбленнѣи, і архиппу сущему воину нашему, и домашнеи твоеи цркви. блгть вамъ и миръ, ѿ бга ѿца (и га нашего)[2] і҃с х҃а. *Блгодарю ба моего, всегда память (-)[3] твоя въ млтвахъ моихъ, слышавъ (любовь твою)[4] и вѣру юже имаши къ гу (нашему) і҃с {х҃у}[5], и къ всѣмъ стымъ. яко да обьщеніе (твоея вѣры)[6] дѣиствовано будетъ, в разумѣ всему блгу иже {-}[7] о х҃ѣ [і҃сѣ][8]. Радость бо (имамъ многу)[9] и утѣшеніе, о любви твоеи, яко утробы стыхъ почиша тобою брате. Сего ради (и) много (дерзновеніе имамъ о х҃ѣ)[10], повелѣвати тебѣ еже потребно есть любве ради, паче (и) молю таковъ сы, якоже павелъ старецъ (и млтвеникъ), нн҃ѣ же и съузникъ (і҃с х҃у)[11]. Молю тя о моемъ чадѣ, *егоже родихъ въ узахъ [моихъ][12] онисима, иногда тебѣ непотребна нн҃ѣ же [-][13] тебѣ и мнѣ блгопотребна, егоже въспослахъ [ти. ты же его, сирѣчь мою утробу пріими][14], егоже азъ хотѣхъ у себе держати, да въ тебе мѣсто (послужитъ ми)[15] въ узахъ блговѣствованія. без твоея же воля ничтоже въсхотѣхъ сътворити да не аки по нужи блгое твое будетъ, но по воли. негли бо ради сего разлучися въ часъ, да вѣчна того пріимеши, (но) не якоже раба ктому, но выше раба, брата възлюблена, паче мнѣ, колми же паче тебѣ, и по плоти и о гѣ. аще убо (имаши мене)[16] обьщника, пріими его якоже мене. аще же въ чесомъ обидѣ тебе, или долженъ есть, (мнѣ сіе)[17] вмѣни. азъ павелъ написахъ (рукою моею)[18], азъ въздамъ, да не реку тебѣ. яко и самъ собою ми еси долженъ ты. ей брате азъ (да получу еже прошу у тебе)[19] о гѣ, упокои (мою утробу)[20] о гѣ. надѣявся послушанію твоему написахъ тебѣ, вѣдыи яко и паче еже глю сътвориши. купно же и уготови

а҃ сол҃у а҃; в҃ сол҃у а҃; кол҃ д҃

Глава 1

1 Павло, в'язень Ісуса Христа, і Тимотей, брат, – улюбленому Филимонові, нашому помічникові, **2** і Апфії, улюбленій сестрі, і Архипові, що є нашим вояком, і твоїй домашній церкві. **3** Ласка вам і мир від Бога-Батька і нашого Господа Ісуса Христа. **4** *Дякую моєму Богові, завжди маючи пам'ять в моїх молитвах, **5** почуши про твою любов і віру, яку маєш до нашого Господа Ісуса Христа і до всіх святих, **6** аби в дії виявилась спільність твоєї віри в пізнанні всього добра, що в Ісусі Христі. **7** Бо маю велику радість і потіху з твоєї любові, бо тобою, брате, спочили лона святих. **8** Задля цього і маю велику сміливість в Христі тобі наказувати те, що є потрібним **9** задля любові, радше ж і благаю, будучи таким старцем Павлом і благальником, нині ж і в'язнем Ісуса Христа. **10** Благаю тебе за мою дитину, *яку я породив у моїх кайданах, Онисима, **11** який колись тобі *був* непотрібний, нині ж тобі і мені дуже потрібний, **12** якого я тобі відіслав. Ти ж його, значить моє лоно, **13** прийми, того, кого я хотів у себе затримати, щоб замість тебе послужив мені в кайданах благовістя. **14** А без твоєї волі я не хотів нічого зробити, щоб твоє добро не було ніби з примусу, але добровільно. **15** Бо може задля цього він відлучився на час, щоб ти його прийняв навіки, – **16** але більше не як раба, але вище від раба, – як улюбленого брата, – особливо для мене, але ж більше тобі: і за тілом, і в Господі. **17** Отже, якщо мене маєш за спільника, прийми його так, як мене. **18** Якщо ж у чомусь він тебе скривдив або є винен, мені це зарахуй. **19** Я, Павло, написав моєю рукою: я віддам; щоб не сказав я тобі, тому що і само собою мені ти є винен. **20** Так, брате, хай я одержу те, що у тебе прошу в Господі. Дай спочинок моєму лонові в Господі. **21** Надіючись на твій послух, я тобі написав, знаючи, що зробиш і більше від того, що говорю. **22** Заразом же й приготуй мені помешкання, бо надіюся, що через ваші молитви буду вам

сол1. 1; сол2. 1; кол. 4

подарований. **23** Тебе здоровить Епафрас, що є зі мною полонений в Христі Ісусі, **24** Марко, Аристарх, Димас, Лука – мої помічники. **25** Ласка нашого Господа Ісуса Христа з вашим духом. Амінь.

Кінець Послання до Филимона.
Має в собі 1 главу.

ми обитель. ꙋповаю бо ꙗко мл҃твами вашими дарованъ бꙋдꙋ ва҃. цѣлꙋетъ тѧ епафра҃ сꙋщїи съ мною плѣнникъ, ѡ х҃ѣ і҃сѣ. марко, аристархъ. димасъ. лꙋка съпоспѣшницы мои. бл҃гть г҃а [нашего][21] і҃с х҃а съ д҃хомъ вашимъ [аминь][22].

Конецъ посланїю иже къ филимонꙋ·
Имать в себѣ, г҃ла, а҃,

Розповідь про Єврейське Послання святого апостола Павла

Це *послання* він посилає з Італії. Причина ж послання є ця. Тому що юдеї опиралися Законом і тінню, тому апостол Павло, будучи учителем поган і посланим до поган проповідувати благовість та, пославши послання всім поганам, пише далі і всім євреям, що з обрізання, які повірили *в* це пояснюване послання про Христовий прихід, і що тінь Закону вже минула. І найперше, отже, каже, що пророки були наперед послані задля цього. Отже, щоб вони сповістили про Спасителя і щоб після них Він прийшов. Пророки ж – раби і вісники його приходу, а сам Христос є Божим Сином, через якого все повстало, і що цьому Синові потрібно було стати людиною, щоби жертвою свого тіла Він усунув смерть. Бо не телячою або козлячою кров'ю, але Христовою кров'ю мало прийти спасіння людям. Він каже, що Закон нічого не удосконалив, але мав тінь майбутніх дібр, і що люди не спочили, але нам усім залишився спільний день спочинку. Також каже, що архиєрейське служіння перейшло від Аарона до Христа, образом якого був Мелхиседек, що не був від Левія. І каже, що батьки були оправдані вірою, а не від діл Закону. Також, знову повчивши і їх про звичаї, і похваливши їхнє терпіння за Христа, і заповівши почитати презвітерам, він закінчує послання.

Сказанїе еврейскомꙋ посланїю, ст҃ого ап҃ла павла·

Сїе посылаетъ ѿ италїи. вина же посланїю сїѧ есть. понеже їꙋдеи противлѧхꙋсѧ закономъ и сѣнми. сего ради ап҃лъ павелъ ꙋчитель ꙗзыкомъ бывъ, и въ ꙗзыки посланъ бывъ проповѣдати бл҃говѣствованїе. и посланїа пославъ всѣмъ ꙗзыкомъ, пишетъ прочее и всѣмъ иже ѿ обрѣзанїѧ вѣровавшимъ евреѡ҃, сказателно посланїе сїе ѡ пришествїи х҃вѣ. и ѡ еже сѣни законнѣи преставши ꙋже. и прьвѣе ꙋбо сказꙋетъ пр҃ркомъ, сего ради ꙋбо пр҃епосланнымъ бывшемъ и҃, да ꙗже ѡ сп҃сѣ възвѣстѧ҃, и по ни҃ самъ прїидетъ· рабы же быти пр҃рки, и възвѣстителѧ его пришествїю, самого же х҃а сн҃а быти бж҃їѧ, имже всѧ быша, и ꙗко семꙋ сн҃ꙋ подобаше ч҃лкꙋ быти, да жрътвою телеси своего и ꙋпраз҃ни см҃рть. не кровїю бо телчею или козлею, но кровїю х҃вою хотѧше быти сп҃нїе ч҃лкомъ· Сказꙋетъ же ꙗко ничтоже съвръшилъ есть законъ, но сѣнь имѣаше градꙋщихъ бл҃гъ, и ꙗко не почиша людїе, но ѡбщъ всѣ҃ намъ ѡстасѧ дн҃ь покоища· Таꙗко҃ сказꙋетъ, ꙗко архїерѣиска слꙋжба преложисѧ ѿ аарона въ х҃а, емꙋже ѡбра҃ бѣ мелхиседекъ, не сыи ѿ левїѧ вѣрою же ѡправданымъ бывши҃ ѿц҃е сказꙋетъ, а не ѿ дѣлъ закона· Таже паки ѡ ѡбычаехъ наꙋчивъ и си҃, и похваливъ ихъ еже за х҃а тръпѣнїе. и завѣщавъ почитати презвитеры скон҃чаваѥ҃ посланїе·

Къ Евреємъ посланіе святаго апостола Павла.

Глава, а. за, сг·

Многочастнѣ и многообразнѣ древле Богъ глаголавъ отцемъ пророки, въ послѣдокъ дній сихъ глагола намъ въ Сынѣ, егоже положи наслѣдника всѣмъ, имже и [вѣки сотвори][1], *иже сый сіяніе славы Отча, и образъ ипостаси его, нося же всяческая глаголомъ силы своея, [собою][2] очищеніе [сотворивъ грѣховъ нашихъ][3], сѣде одесную (престола) величествія на высокихъ· Толико лучши бывъ ангелъ, елико преславнѣе паче ихъ наслѣдствова имя· Кому бо рече когда отъ ангелъ, *Сынъ мой еси ты, азъ днесь родихъ тя; и паки *азъ буду ему во Отца, и той будетъ мнѣ въ Сына· Егда же паки вводитъ первороднаго во вселенную, глаголетъ· И да поклонятся ему вси ангели Божіи. и къ ангеломъ убо глаголетъ, *творяй ангелы своя духи, и слуги своя огнь палящь. къ Сыну же, *престолъ твой Боже въ вѣкъ вѣка. [-][4] жезлъ правленія, жезлъ царствія твоего. возлюбилъ еси правду, и возненавидѣ беззаконіе, сего ради помаза тя Боже, Богъ твой, елеомъ радости, паче причастникъ твоихъ· за, сд·

*И (паки), ты въ началѣ Господи землю основа, и дѣла руку твоею суть небеса. та погибнутъ, ты же пребываеши и вся якоже риза обетшаютъ, и яко одежду свіеши ихъ, [-][5] и измѣнятся. ты же тойжде еси и лѣта твоя не оскудѣютъ· Кому же отъ ангелъ рече когда *сѣди одесную мене дондеже положу враги твоя подножіе ногама твоима; не вси ли суть служебніи дуси, въ служеніе посылаеми за хотящихъ наслѣдовати спасеніе·

Глава, в·

Сего ради подобаетъ (намъ лишше внимати)[1] слышаннымъ, да не когда отпадемъ· за, се·

Аще бо (глаголанное ангелы)[2] слово бысть извѣстно, и всяко преступленіе и ослушаніе, (праведно пріятъ)[3] мздовоздаяніе како мы убѣжимъ о толицѣ нерадивше спасеніи, еже начало

До Євреїв Послання святого апостола Павла

Глава 1, *поч. 303*

1 Дуже часто і багатьма способами віддавна Бог, що говорив до батьків через пророків, **2** в кінці цих днів заговорив до нас у Сині, якого поставив спадкоємцем усього, яким і створив віки; **3** *який, будучи сяйвом батьківської слави і образом його природи, носячи ж усе словом своєї сили, зробивши собою очищення наших гріхів, сів праворуч престолу Величності на висотах. **4** Настільки кращим Він був від ангелів, наскільки преславніше від них успадкував ім'я. **5** Бо кому з ангелів і коли сказав: *Ти є моїм Сином, Я сьогодні Тебе породив? І знову: *Я буду Йому за Батька, і Той буде мені за Сина. **6** Коли ж знову вводить Первородного у вселенну, говорить: І хай Йому поклоняться всі божі ангели. **7** І отже, до ангелів говорить: *Той, що робить духів своїми ангелами і палаючий вогонь – своїми слугами. **8** До Сина ж: *Твій престол, Боже, на віки віків, палиця правління – палиця твого царства. **9** Ти полюбив справедливість і зненавидів беззаконня, задля цього помазав Тебе, Боже, твій Бог, олією радості, понад твоїх спільників. *поч. 304*

(кол. 1, муд. 7; пс. 2, ниж. 5; црс2. 7, пар1. 22; пс. 103; пс. 44)

10 *І знову: Господи, Ти на початку заснував землю, і небеса є ділом твоїх рук. **11** Ті згинуть, – Ти ж перебуваєш. І все постаріється, як одіж, **12** і зміниш їх, як одіж. І вони зміняться. Ти ж є тим самим, і твої роки не зменшаться. **13** Кому ж з ангелів коли сказав: *Сядь праворуч Мене, доки не покладу твоїх ворогів підніжжям для твоїх ніг? **14** Чи не всі є духами служіння, що посилаються на службу задля тих, що мають успадкувати спасіння?

(пс. 101; пс. 109)

Глава 2

1 Задля цього нам потрібно дуже зважати на те, що ми чули, щоб ми часом не відпали. *поч. 305*

2 Бо якщо слово, сказане ангелами, стало відомим, і кожний переступ і непослух одержав справедливу відплату, **3** як ми уникнемо, занедбавши таке велике спасіння, яке мало початок від Господа тими, що почу-

ли? В нас було підтверджeним. **4** *Коли Бог свідчив знаками ж, і чудами, і різними силами, і роздаванням Святого Духа за своєю волею. **5** Бо не ангелам Бог підкорив майбутню вселенну, про яку говоримо. **6** Засвідчив же десь хтось, кажучи: *Чим є людина, що про неї пам'ятаєш? Або людський син, що навідуєшся до нього? **7** Ти його зробив малим, дещо меншим від ангелів. Славою і честю ти його увінчав і поставив його над ділами твоїх рук. **8** *Ти все підкорив під його ноги. Коли ж підчинив йому все, ніщо не залишив йому непідпорядкованим. Тепер же ще не бачимо, що йому все підкорене, **9** а що був щось трохи меншим від ангелів. *Бачимо Ісуса, який через прийняття смерті увінчаний славою і честю, щоб *за* божою ласкою за всіх зазнав смерть. **10** Бо годилося, щоб Він, через якого все і яким усе, що привів багатьох синів до слави, – провідника їхнього спасіння терпінням удосконалити. *поч. 306*

11 Бо і Той, що освячує, і ті, що освячуються, – всі від Одного. Через цю причину не встидається їх називати братами, **12** кажучи: *Сповіщу Твоє ім'я моїм братам, оспівуватиму Тебе серед Церкви. **13** І знову: *Я буду надіятися на Нього. І знову: *Ось Я і діти, яких Мені дав Бог. **14** Тому що, отже, діти стали спільниками тіла і крові, і подібно Він став їх спільником, щоб смертю знищити того, що має владу смерті, тобто диявола, **15** і визволити тих, що страхом смерті в усьому житті були підпорядковані рабству. **16** Отже, не від ангелів колись приймає, але з насіння Авраамового приймає. **17** Тому треба було в усьому уподібнитися до братів, щоб бути милосердним і вірним первосвященником щодо Бога, щоб очистити людські гріхи. **18** Бо в чому Він сам потерпів, бувши випробуваним, може і випробовуваним допомогти.

мар. 16; пс. 8; мат. 28; ів. 17; фил. 2; пс. 21; ів. 8; пс. 17; іс. 8

Глава 3, *поч. 307*

1 Тому, святі брати, учасники божого покликання, пізнайте посланця і святителя нашого визнавання – Ісуса Христа, **2** що є вірний тому, який Його створив, так як *і Мойсей в усьому своєму домі. **3** Бо Він удостоївся цієї, більшої слави від Мойсея, наскільки більшу честь понад дім має той, що його збудував. **4** Бо кожний будинок будується кимось, а той, що все створив, – Бог. *поч. 308*

5 Мойсей, отже, є вірним в усьому своєму домі, як угодник, *що*

мой4. 12

приємше глатися ѿ га, слышавшими въ насъ извѣстися. *Свидѣтельствующе бу, знаменми же и чюдесы и различными силами, и дха стго раздѣленми, по своей ему воли. не аггломъ бо покори (бъ) вселенную градущую, о нейже глемъ. засвидѣтельствова же нѣгдѣ нѣкто гла, *что есть члкъ, яко помниши его; или снъ члческій, яко посѣщаеши и; умалилъ еси и малы нѣчимъ ѿ аггль, славою и чтію вѣнчалъ еси его, {и поставилъ еси его на дѣлы руку твоєю}[4]. *вся покорилъ еси подъ ногѣ его. внегда же покорити ему всяческая, ничтоже остави ему непокорено. Нынѣ же не у видимъ ему всяческая покорена. а умаленаго малымъ чимъ ѿ аггль, *видимъ іса за пріятіе смерти славою и чтію вѣнчана, яко да блгтію бжіею за всѣхъ вкуситъ смерть. подобаше бо ему, егоже ради всяческая, і имже всяческая (привевшу многи сны въ славу)[5]. начальника спнію их страданми съвершити. зач, пѕ.

И свящай бо и свящаемій, ѿ единого вси. еяже ради вины не стыдится братію (нарицати ихъ)[6] гла, *възвѣщу имя твое братіи моей, посредѣ цркве въспою тя. и паки, *азъ буду надѣяся нанъ. и паки, *се азъ и дѣти яже ми далъ бгъ. Понеже убо дѣти приобщишася (плоти и крови)[7] и той подобнѣ приобщися тѣхже. да смртію упразнитъ (имущаго державу)[8] смрти, сирѣчь, діавола, і избавитъ сихъ елицы страхомъ смерти по всему житію повинны бѣша работѣ. не ѿ аггль убо когда пріемлетъ, но ѿ сѣмене авраамова пріемлетъ, ѿнюдуже длъженъ бѣ по всему (подобитися, братіи)[9], да млстивъ будетъ и вѣренъ првосщенникъ яже къ бу, въ еже очистити грѣхи людскія. о немже бо пострада самъ искушенъ бывъ, можетъ и напаствованнымъ помощи.

мар ѕі; ѱа и; мат кн; іоа зі; филп в; ѱа ка; іоа и; ѱа зі; ісаі и

Гла, г. зач, пз.

Тѣмже братіе стаа, званію (бжію)[1] причястницы, разумѣйте посланника и стля исповѣданію нашему, іс (ха), вѣрна суща сътворшему его, якоже *и моусей во всемъ дому своемъ. множайшеи бо [славѣ сей][2] паче моусея сподобися. Якоже елико множайшу честь имать паче дому сътворивый его. всяка бо храмина съзидается ѿ нѣкоего. а (сътворивый всяческая)[3] бгъ. зач, пи.

(-)[4] Моусей убо вѣренъ (есть) въ всемъ дому своемъ якоже угодникъ въ свидѣтельство

а мо ві

глаголы. Хс же ꙗкоже сн҃ъ въ домꙋ своемъ, егоже домъ (мы есмы)[5], аще ѹбо дерзновенїе и похвалꙋ ѹпованїꙗ, [даже до конца извѣстно][6] ѹдержимъ. Тѣмже ꙗкоже глаголетъ дх҃ъ стый. *Днесь аще гласа его ѹслышите, не ожесточите срдецъ вашихъ, ꙗкоже въ прогнѣванїи. по дни искѹшенїꙗ въ пѹстыни, идѣже искѹсиша [мꙗ][7] ѻтцы ваши, [искѹсиша мꙗ][8], и видѣша дѣла моꙗ, четыредесꙗть лѣтъ. Сего ради, негодовахъ рода того, и рѣхъ, присно прельщаютсꙗ срдцемъ. тїи же не познаша пѹтїи моихъ, ꙗко клꙗхсꙗ въ гнѣвѣ моемъ, аще внидѹтъ въ покой мой. зач҃, тд҃.

Ѱа҃ ч҃д

Блюдѣте братїе, да нѣкогда бѹдетъ въ нѣкоемъ ѿ васъ срдце лѹкаво, (исполнено) невѣрїꙗ, еже ѿстѹпити ѿ Бг҃а жива. но ѹтѣшайте себе на всꙗкъ день, дондеже еже (сїе) днесь призываетсꙗ. да не ожесточитсꙗ нѣкто ѿ васъ лестїю грѣховною. Причастницы (Бг҃ꙋ)[9] быхомъ, аще ѹбо начатокъ сѹщества даже до конца извѣстно ѹдержимъ, внегда глаголетъ, днесь аще гласъ его ѹслышите, не ожесточите срдецъ вашихъ, ꙗкоже въ прогнѣванїи. Нѣцыи бо слышавше, прогнѣваша, но не вси изшедшеи изъ егѵпта съ мѡѷсеомъ. Коихъ же негодова четыредесꙗть лѣтъ; не согрѣшившихъ ли, ихже (кости)[10] падоша въ пѹстыни; которым же клꙗтсꙗ не внити въ покойще его. нѣвѣ ꙗко противльшимсꙗ; и видимъ ꙗко не възмогоша внити за невѣрствїе.

Глава, д҃. зач҃, тн҃.

Да ѹбоимсꙗ ѹбо, да некогда оставленꙋ обѣтованїю вънити въ покойще его, мнитъ кто ѿ васъ лишитисꙗ. Ибо есмы благовѣствовани, ꙗкоже и они. но не ползова слово слѹха оныхъ, нерастворенныхъ вѣрою слышавшимъ. да входимъ ѹбо въ покойще вѣровавшеи, ꙗкоже рече, ꙗко клꙗхсꙗ въ гнѣвѣ моемъ, аще внидѹтъ въ покойще мое. Аще и дѣломъ ѿ сложенїꙗ мира бывшемъ. рече бо нѣгдѣ о седмомъ сице. *И почи Бг҃ъ въ день седмый ѿ всѣхъ дѣлъ своихъ. И о семъ паки, аще внидѹтъ въ покойще мое. понеже ѹбо лишени нѣцыи внити въ не. и иже преже благовѣствовани быша, не внидоша за непослѹшанїе. Паки нѣкїи ѹставлꙗетъ день, днесь въ Давидѣ глаголꙗ, по толицѣ лѣтехъ, ꙗкоже преже глаголасꙗ, днесь аще гласъ его ѹслышите, не ожесточите срдецъ вашихъ. Аще бо бы онѣхъ Іс҃ъ покоилъ, не бы о иномъ (дни глаголалъ по сихъ)[1]. Ибо оставлено есть (и еще) сѹбботьство

а҃ мѡ҃ в҃ в҃ мѡ҃ к҃ и҃ л҃а

сказано на свідчення. **6** Христос же – як син у своєму домі, якого домом, отже, ми є, якщо непохитно збережемо сміливість і похвалу надії аж до кінця. **7** Тому так говорить Святий Дух: *Сьогодні, якщо почуєте його голос, **8** не робіть ваших сердець закам'янілими, так як в прогніванні, в день спокуси в пустині, **9** де Мене випробували ваші батьки, випробували Мене і побачили мої діла, – **10** сорок років. Задля цього Я обурився тим родом і сказав: Вони постійно блукають серцем, ті ж не пізнали моїх доріг, –**11** так що Я поклявся в моєму гніві, що не ввійдуть у мій спочинок. *поч. 309*

пс. 94

12 Вважайте, брати, щоб часом не було в когось з вас лукаве серце, повне невіри, щоб відступити від живого Бога, **13** але потішайте себе кожного дня, доки це називається нині, щоб дехто з вас не закам'янів гріховною обманою. **14** Отже, ми стали співучасниками Бога, якщо початок буття твердо збережемо аж до кінця, **15** як мовиться: Сьогодні, якщо почуєте його голос, закам'янілими не робіть ваших сердець, так як в прогніванні. **16** Бо деякі, почувши, прогнівили, але не всі, що вийшли з Єгипту з Мойсеєм. **17** А на яких обурювався сорок років? Чи не на тих, що згрішили, яких кості полягли в пустині? **18** Кому ж клявся, що не ввійдуть в його спочинок? Явно, що тим, що противилися. **19** І бачимо, що вони не змогли ввійти через невірство.

Глава 4, *поч. 310*

1 Біймося, отже, щоб, поки залишається обітниця, ми ввійшли у його спочинок, щоб комусь з вас не здавалося, що він позбавлений. **2** Бо ми одержали благовість, так як і вони, але слово слухання не принесло користі їм, що не слухали з вірою. **3** Отже, входімо в спочинок ми, що повірили, так як сказав, що: Я поклявся у моєму гніві, що не ввійдуть у мій спочинок, – хоч і діла сталися від створення світу. **4** Бо десь сказав про сьомий *день* так: *І Бог спочив у сьомому дні від всіх своїх діл. **5** І знову про це: Якщо ввійдуть у мій спочинок. **6** Отже, тому що деяким не дано, щоб до нього увійти, і ті, що раніше одержали благовість, не ввійшли через непослух. **7** Знову призначає якийсь день, – сьогодні, – говорячи через Давида по стількох роках, як вище говорилося: Сьогодні, якщо почуєте його голос, не робіть закам'янілими ваших сердець. **8** Бо якщо б їм Ісус дав спочинок, не говорив би про ін-

мой1. 2 мой2. 20 і 31

ший день по цьому, **9** бо залишено ще суботу божому народові. **10** Бо хто ввійшов до його спочинку, той і спочив від своїх діл, так як і Бог від своїх. **11** Отже, поспішімося ввійти в той спочинок, щоб хтось не впав у той приклад супротиву. **12** Адже боже слово живе, і діюче, і гостріше від всякого двосічного меча, і проходить аж до поділу душі ж і духа, членів же і мозку, і судить думки та помисли серця. **13** І немає сотворіння, що не є явне перед Ним, все ж наге і об'явлене перед очима його, до якого нам слово. *поч. 311*

людемъ бж҃їимъ. вше́дый бо въ поко́ище е҆го, и҆ то́й почи́ ѿ дѣ́лъ свои́хъ, ꙗ҆́коже (и҆) ѿ свои́хъ бг҃ъ. Потщи́мсѧ ᲂу҆́бо вни́ти въ о҆́но поко́ище, да не (кто̀ въ то́иже)[2] при́тчи (противле́нїѧ въпа́днетъ)[3]. жи́во бо сло́во бж҃їе, и҆ дѣ́йственно, и҆ о҆стрѣ́йше па́че всѧ́кагѡ меча̀ о҆бою́ду о҆стра̀, и҆ проходѧ̀ да́же до раздѣле́нїѧ дꙋши (же) и҆ дх҃а, члѣно́въ же и҆ мозго́въ, и҆ сꙋди́телно помышле́нїемъ и҆ мы́слемъ серде́чнымъ. и҆ нѣ́сть тва́рь не ꙗ҆вле́на пред ни́мъ, всѧ же на́га и҆ о҆бъꙗ҆вле́на пред о҆чи́ма е҆гѡ, к немꙋже на́мъ сло́во. за҃, т҃і.

14 Маючи, отже, великого архієрея, що пройшов небо, – Ісуса, Божого Сина, – тримаймося визнавання. **15** Бо не маємо архієрея, що не може співчувати нашим немочам, але випробовуваного в усьому за подобою, за винятком гріха. **16** Отже, приступімо зі сміливістю до престолу ласки, щоб ми одержали милосердя і знайшли ласку на своєчасну поміч.

И҆мꙋще ᲂу҆́бо а҆рхїере́а вели́ка, проше́дшаго нб҃са, і҆҃са сн҃а бж҃їѧ, да держи́мсѧ и҆сповѣ́данїѧ. не и҆мамы бо а҆рхїере́а не могꙋ́ща спострада́ти не́мощемъ на́шимъ, но и҆скꙋше́на по всѧ́ческихъ, по подо́бїю, ра́звѣ грѣха̀ да присꙋпа́емъ ᲂу҆́бо съ дръзнове́нїемъ къ прⷭ҇толꙋ бл҃гдти, ꙗ҆́ко да прї́имемъ млⷭ҇ть и҆ бл҃гдть о҆брѧ́щемъ въ бл҃говре́меннꙋю по́мощь.

Глава 5

1 Адже кожний первосвященик, взятий від людей, настановляється за людей на служби щодо Бога, щоб він приносив дари ж і жертви за гріхи, **2** що рівно ж, покірно може співтерпіти за невіж і заблудлих, адже і той неміччю є оточений, **3** і задля цього повинен так як за людей, так само і за себе приносити за гріхи. *поч.*

Гл҃а, є҃.

Всѧ́къ бо первосщ҃е́нникъ, ѿ чл҃къ прїе́млемъ, за чл҃ки поставлѧ́етсѧ (на слꙋ́жбы) ꙗ҆́же къ бг҃ꙋ, да прино́ситъ дары же и҆ же́ртвы о҆ грѣсѣ́хъ ра́вно (смире́нїемъ) спострада́ти могїи о҆ невѣ́жествꙋющихъ и҆ заблꙋжда́ющихъ, поне́же и҆ то́й (не́мощїю о҆бложе́нъ)[1] е҆сть. и҆ сегѡ ра́ди до́лженъ е҆сть ꙗ҆́коже о҆ лю́дехъ, такожде и҆ себѐ ра́ди приноси́ти о҆ грѣсѣ́хъ. за҃.

4 І ніхто від себе не приймає честі, але покликаний Богом, так як і Аарон. **5** Так і Христос не прославив Себе, щоб стати первосвящеником, але Той, що говорив до Нього: *Ти є моїм Сином, Я сьогодні Тебе породив. **6** Так як і деінде говорить: *Ти є священиком навіки – за чином Мелхиседека. **7** Він у днях свого тіла зі сильним голосінням і зі сльозами, принісши благання ж і молитви до Того, що може Його спасти від смерті, і бувши вислуханим за благочестя, **8** бо будучи Сином, Він навчився послуху через те, що потерпів, **9** і завершив усе, став причиною вічного спасіння всім, що Йому слухняні. **10** Він Богом названий, первосвящеником за чином Мелхиседековим. *поч. 312*

пс. 2 вищ. 1

пс. 109 ниж. 7

И҆ никто́же собо́ю прїе́млетъ че́сть, но зва́нный ѿ бг҃а, ꙗ҆́коже і҆ а҆аро́нъ. Та́кѡ и҆ х҃с не себѐ просла́ви бы́ти первосщ҃е́нникꙋ, но гл҃авый к немꙋ̀. *сн҃ъ мо́й е҆си ты̀, а҆зъ дн҃есь роди́хъ тѧ̀. Ꙗ҆́коже і҆ и҆нде гл҃етъ, *ты̀ {е҆си}[2] сщ҃енни́къ во вѣ́кы по́ чи́нꙋ мелхиседе́ковꙋ. И҆́же въ дн҃ехъ пло́ти своеѧ, моле́нїѧ и҆ мл҃твы къ могꙋ́щемꙋ сп҃сти е҆го ѿ сме́рти, съ во́племъ крѣ́пкомъ и҆ съ слеза́ми принесъ, и҆ ᲂу҆слы́шанъ бы҃ ѿ бл҃гоговѣ́инства, и҆бо (сн҃ъ сы́й)[3], навы́че ѿнꙋдꙋже пострада послꙋша́нїе, и҆ (съверши́ всѧ)[4], бы́сть всѣ́мъ послꙋ́шающимъ е҆гѡ вино́венъ сп҃се́нїю вѣ́чномꙋ. нарече́нъ ѿ бг҃а первосщ҃е́нникъ по́ чи́нꙋ мелхиседе́ковꙋ. за҃, тв҃і.

ѱа҃ло в҃ вы҃ше а҃

ѱа҃ло р҃ѳ ни҃же з҃

11 Про Нього нам велике слово і нелегке до висловлення, тому що ви стали немічними слуханням. **12** Бо ви, що повинні бути учителями задля років, знову потребуєте вчитися яким є письмо, початок божих слів, і потребуєте молока, а не твердої їжі. **13** Бо кожний, що бере молоко, недосвідчений в слові правди, бо є дити-

О҆ не́мже мно́го на́мъ сло́во, и҆ неᲂу҆добь сказа́емо гл҃ати, поне́же не́мощни бы́сте слꙋ́хи. И҆́бо до́лжни сꙋ́ще бы́ти ᲂу҆чи́теле лѣ́та ра́ди, па́ки тре́бꙋете ᲂу҆чи́тисѧ ва́мъ, каѧ̀ пи́смена нача́ло слове́семъ бж҃їимъ, и҆ бы́сте тре́бꙋющѣ млека̀, а҆ не крѣ́пкїѧ пи́щи. всѧ́къ бо причаща́ѧйсѧ млеца̀, неи҆скꙋ́сенъ сло́вꙋ пра́вдѣ, младе́нецъ бо

єсть. съвершеным же єсть твердаѧ пища, имущимъ чувьствїѧ обучена долгимъ ученїемъ въ разсуженїе добру же и ѕлу·

ною. **14** А тверда їжа є для досконалих, що мають почуття, випробувані довгим навчанням на розсуджування добра ж і зла.

Гла҃, ѕ҃·

Глава 6

Тѣмже оставльше начало хв҃а словесе, на съвершенїе ведемсѧ, да не паки основанїе (покаѧнїю полагающе)[1] ѿ мртвыхъ дѣлъ, и вѣры на б҃а· Крщенїемъ, ученїемъ, (и) възложенїемъ руку, въскресенїе же мртвымъ, и суду вѣчному. и сїе сътворимъ аще (б҃ъ повелитъ)[2]· Не възможно бо просвѣщеныхъ єдїною и вькусившихъ дара нб҃наго, и причастникомъ бывшимъ дх҃а ст҃аго, и добра вкусившимъ бж҃їа гл҃а, (и) силы же грѧдущаго вѣка и ѿпадшихъ, паки обновлѧти въ покаѧнїе, второе распинающе себѣ сн҃а бж҃їа и обличающе· Землѧ бо, пившїа сходѧщаго на ню множицею дождѧ, и ражающи былїѧ добра онѣмъ, иже ради и дѣлаема єсть, прїемлетъ бл҃венїе ѿ б҃а. (а) износѧщаа же тернїе и волчецъ, непотребна єсть и клѧтвы близь. єиже кончина пожженїе· зач҃, ті҃г·

1 Тому, залишивши початок Христового слова, ідімо до досконалості, щоб знову не закладати основу: покаяння від мертвих діл та віри в Бога, **2** хрещенням, навчанням і покладанням рук, воскресіння мертвих і вічний суд. **3** І це зробимо, якщо Бог дозволить. **4** Бо неможливо, щоб ті, що раз просвітилися і скуштували небесний дар, і стали співучасниками Святого Духа, **5** і скуштували добро божого слова і сили будучого віку, **6** і відпали, – знову обновлялися в покаяння, вдруге оскаржуючи і розпинаючи в собі Божого Сина. **7** Бо земля, що напилася того дощу, що на неї часто сходить і що родить добре зілля тим, задля яких і обробляється, – одержує благословення від Бога. **8** А та, що видає терня і бур’ян, є непотрібна і близька *до* прокляття. Її кінець – спалення. *поч. 313*

Извѣстихомъ же сѧ о васъ възлюбленїи, лучшаа и придержащихсѧ сп҃сенїю, аще и тако гл҃емъ. не обидливъ бо б҃ъ забыти дѣла вашего, [и труда][3] и любве юже показасте въ имѧ єго послуживше ст҃ымъ (єго) и служаще. желаем же когождо васъ (ѧвлѧти тожде)[4] тщанїе, къ извѣщенїю упованїѧ до конца, да не лениви будете, но подобницы наслѣдствующимъ вѣрою и долготерпенїем обѣтованїа· зач҃, ті҃д·

9 Ми ж впевнилися *в тому* про вас, улюблені, що краще і *що* держиться спасіння, хоч і так говоримо. **10** Адже Бог не є несправедливим, щоб забути ваше діло, і труд, і любов, яку ви виказали в його ім’я, послуживши і служачи його святим. **11** Бажаємо ж, щоб кожний з вас виявляв ту саму дбайливість до виповнення повної надії, **12** щоб ви не були лінивими, але наслідувачами, що наслідують вірою і довготерпеливістю обітниці. *поч. 314*

Авраамꙋ же обѣтова б҃ъ, понеже ни єдинѣмъ имаше болшимъ клѧтисѧ, клѧсѧ собою, гл҃ѧ, (*истинною)[5] бл҃гословѧ бл҃влю тѧ, и множа умножу тѧ. и тако долготерпѣвъ, получи обѣтованїѧ. чл҃цы же болшимъ кленутсѧ. и всѧкому ихъ прекословїю кончина въ извѣщенїе клѧтва (єсть). о немже лише хотѧ б҃ъ показати наслѣдникомъ обѣтованїа, неприложное съвѣта своєго, исходатай клѧтвы. ѩко да двѣма вещма непреложнома, (поне)[6] не възможно солгати б҃у, крѣпко утѣшенїе имамы, прибѣгшеи держатисѧ за предлежащее упованїе, єже ѩко основанїе имамы дши, твердо же і извѣстно, и въходѧщее въ внутренее завѣсѣ, идѣже предтеча о насъ вьниде хс҃. по чину мелхиседекову, первосщенникъ бы въ вѣки·

а҃ мо҃ бі҃ и҃ зі҃ и҃ ка҃ ѱл҃о рд҃ лꙋ҃ а҃

13 Авраамові ж Бог обіцяв. Так як не мав ніким більшим поклястися, Він поклявся собою, **14** кажучи: *По правді, благословлячи, благословлю тебе, і множачи, розмножу тебе. **15** І так, бувши терпеливим, він одержав обітницю. **16** Люди ж клянуться більшим, і вкінці кожної їхньої незгоди на підтвердження є клятва. **17** Цим Бог, щедро бажаючи показати спадкоємцям обітниці незмінність свого рішення, вклав клятву, **18** щоб двома незмінними речами, – тому що неможливо, щоб Бог збрехав, – сильну потіху мали ми, що прибігли триматися за теперішню надію, **19** яку маємо як основу душі, тверду ж і певну; і що входить до внутрішньої завіси, **20** куди за нас ввійшов предтеча Христос за чином Мелхиседековим, ставши первосвященником навіки.

мой1. 12 і 17 і 21 пс. 104 лук. 1

Глава 7, *поч. 315*

мой1. 14

1 Бо цей Мелхиседек, *Салимський цар, священик Всевишнього Бога, зустрів Авраама, що повернувся з бою з царями, і Він його благословив. **2** Йому і десятину з усього виділив Авраам. Отже, насамперед перекладається – цар справедливості, а потім – Салимський цар, що означає цар миру. **3** Без батька, без матері, без приналежності роду, що не має ані початку днів, ані життя кінця, уподібнений до Божого Сина він залишається священиком назавжди. **4** Отже, чи бачите яким є цей, якому і десятину дав патріярх Авраам від вибраних? **5** І отже, ті, що одержують священство, з левіїних синів, *мають заповідь брати десятину в людей за Законом, тобто у своїх братів, – і що більше від тих, що вийшли з бедр Авраамових? **6** А непричислений до них родом взяв десятину від Авраама і поблагословив того, що мав обітницю. *поч. 316*

мой4. 18 мой5. 10 і 18 йос. 14

7 Без жодної ж суперечки менше благословиться більшим. **8** І отже, тут десятини одержують смертні люди, там же – той, про кого свідчать, що є живим. **9** Тож,так би мовити, через Авраама і Левій, що бере десятину, дав десятину. **10** Бо він ще був у бедрах батька, коли його зустрів Мелхиседек. **11** Отже, якщо була б досконаліcть через левітське священство, бо народ був на це узаконений, навіщо ще треба, щоб за чином Мелхиседека повстав інший священик, а не називався за чином Аарона? **12** Отже, як міняється священство, конечно й міняється Закон. **13** Бо той, про кого це говориться, був причислений до іншого племені, з якого ніхто не мав участі при жертовнику. **14** Адже явно, що наш Господь засяяв з юдиного племені, плем’я, про яке Мойсей нічого не сказав відносно священства. **15** І ще більше явним є, коли за подобою Мелхиседека повстане інший священик, **16** який не був за законом тілесної заповіді, але за силою незнищенного життя. **17** Бо свідчить, що: Ти є *священиком навіки за чином Мелхиседековим. *поч. 317*

пс. 109 вищ. 5

18 Отже, відкидається попередня заповідь через її немічність *та* некорисність. **19** Бо Закон нічого не довершив, зміна ж є до кращої надії, якою наближаємося до Бога. **20** І оскільки не без клятви, бо вони – без є клятви, ставши священиками, **21** Цей же – з клятвою задля Того, що говорить до Нього: Поклявся Господь і не розкається, *Ти є священи-

пс. 109

Гла, з, за, тѣі

Сей бо мелхиседекъ *црь салимскіи, сщенни ба вышнаго (срѣте)[1] авраама възвращшася ѿ сѣча црей, и (блви)[2] его, емуже и десятину ѿ всѣхъ ѿдѣли авраамъ, первое убо сказуется црь правдѣ, потомже (-)[3] црь салимъскіи, еже е црь смиренія без ѿца без матере, без причта роду, ни начала днемъ, ни животу конца имѣя, уподобленъ (-)[4] сну бжію, пребываетъ сщенникъ выну. видите ли (убо) еликъ сей, емуже и десятину (далъ есть авраамъ патріархъ ѿ избранныхъ)[5]. и пріемлющеи убо (сщенъство ѿ сновъ левіинъ)[6], *заповѣдь имутъ одесятствовати лю по закону, сирѣчь братію свою, и паче изшедшая ѿ чреслъ авраамовъ. не причитаемыи же родомъ ѿ нихъ, одесятъствова авраама, і имуща обѣтованія блви. за, тѣі

а мо ді

д мо иі е мо і и иі иосна ді

Без всякого же прекословія, меншее ѿ болшаго блгословляется. и здѣ убо десятины (чл҃цы умирающе)[7] пріемлютъ, тамо свѣдѣтельствуемыи яко живъ есть. яко слово рещи авраама ради и левій (пріемлай десятины)[8], десятины далъ е. еще бо въ чреслѣхъ ѿчіихъ бяше егда срѣте его мелхиседекъ. аще убо съвръшенъство левитьскомъ сщенъствомъ бы было, людіе бо на не взаконени быша, почто еще трѣбѣ по чину мелхиседекову иному въстати сщеннику, а не по чину аароновꙋ гл҃атися; прелагаему убо сщенъству, по нужи и закону премѣненіе бывае. о неже бо глютея сія, колѣну иному причаститися, ѿ негоже никтоже причастися къ олтарю. явѣ бо, яко ѿ (колѣна іудова)[9] въсія гь нашъ. о немже колѣнѣ (моусеи о сщеньствѣ ничесоже)[10] гла. и лишшее еще явѣ е, аще по подобію мелхиседекову въстанетъ сщенникъ инъ, иже не по закону заповѣди плоскія бысть, но по силѣ живота неразрушеннаго. Свѣдѣтельствуетъ бо, яко ты {еси}[11] *сщенникъ въ вѣки по чину мелхиседекову. за, тзі

ψало ра вы е

Ѿлаганіе убо бываетъ преже бывшія заповѣди, за (немощное ея)[12] (-)[13] неполезное. Ничтоже бо съвершилъ есть законъ, приложеніе же (есть) лучшему упованію, имже приближаемся къ бу. и еликоже не без клятвы. они бо без клятвы суть сщенницы бывше. сей же съ клятвою ради глющего къ нему, клятся гь и не раскается, *ты {еси}[14] сщенникъ въ вѣ-

ψало ра

ки, [по чину мелхиседекову][15]. По толику [-][16] лучшу завѣту бысть испоручникъ Іс. И они множайши суть (священницы бывше)[17], зане смертію възбранени суть пребывати, сеи же, за еже пребывати ему въ вѣки, непреступно имать священство. Тѣмже и спасти (можетъ до конца)[18] приходящихъ его ради къ Богу. всегда живъ сыи, (и)[19] ходатайствовати о нихъ. зач. тчі.

Таковъ убо намъ [-][20] подобаше архіереи, преподобенъ, незлобивъ, безскверненъ, (и) отлученъ от грѣшникъ, и выше небесъ бывъ, иже не имать по вся дни нужду, якоже прьвосвященницы, преже о своихъ грѣсѣхъ жрътву приносити, *потомже о людскихъ. Сіе бо сътвори единою себе принесъ. законъ бо человѣки поставляетъ прьвосвященники имущаа немощъ слово же клятвеное еже по законѣ, сына въ вѣки съвершена.

г мо ѕі

ком навіки за чином Мелхиседековим, – **22** настільки Ісус став запорукою кращого завіту. **23** І вони є численні, ставши священиками, тому що їм смертю перешкоджено залишатися, **24** а Цей, тому що Він перебуває навіки, має нескінченне священство. **25** Тому, завжди будучи живим, і може вповні спасти тих, що приходять через Нього до Бога, і заступатися за них. *поч. 318*

26 Отже, нам потрібно було такого архієрея: преподобного, невинного, чистого, і відлученого від грішників, і що був вищим від небес, **27** який не має потреби кожного дня, так як первосвященики, спочатку приносити жертву за свої гріхи, *потім за людські. Адже Він це зробив раз, принісши Себе. **28** Бо Закон наставляє на первосвящеників людей, що мають неміч, а слово клятви, що за Законом, – Сина, досконалого навіки.

мой3. 16

Глава, и.

Глава же о глаголемыхъ такова имамы прьвосвященника, иже сѣде одесную престола величествію на небесѣхъ, святымъ служитель, и скиніи истиннѣи, юже съоружи Господь (а) не человѣкъ. зач. тчі.

Всякъ бо первосвященникъ. въ еже приносити дары же и жрътвы поставляется бываетъ, тѣмже потреба имѣти что и сему, еже принесетъ, аще убо бы былъ на земли, не бы убо былъ первосвященникъ, сущимъ [священникомъ][1] приносящимъ по закону дары, иже образомъ и сѣни служатъ небесныхъ. якоже глаголано бысть моусею, хотящу сътворити скинію. *виждь бо рече, (и) сътвориши вся по образу показанному ти на горѣ. Нынѣ же лучшее улучи служеніе, по елику и болшаго (завѣта есть)[2] ходатаи, иже на лучшаа обѣтованіа взаконися. зач. тді.

в мо ке
дѣя з

Аще бо бы прьвыи (законъ)[3] (непороченъ былъ)[4], *не бы второму искалося мѣсто. укаряя бо ихъ глаголетъ. *се дніе грядутъ глаголетъ Господь, и съвершу на домъ Іилевъ, и на домъ Іудовъ завѣтъ новъ, не по завѣту, егоже сътворихъ отцемъ ихъ, въ день (вонже) емшу ми (ихъ за руку)[5], извести ихъ от земля егупетьскія. Зане тіи не прибыша въ завѣтѣ моемъ, и азъ нерадихъ о онѣхъ, глаголетъ Господь. Яко сеи завѣтъ, егоже завѣщаю дому Іилеву, по (онѣхъ днехъ)[6], глаголетъ Господь, *дая законы моа въ мыслехъ ихъ, и на срдцахъ ихъ напишу ихъ. и буду имъ Богъ, и тіи будутъ мнѣ людіе, и не имать наоучити кождо {искренаго}[7] своего, и кождо брата своего глаголя, познаи Господа. яко вси

ерє ла и лв и лг и лд

кри аі ни і

ерєа кд и ла

Глава 8

1 Головне ж про те, що говориться: маємо такого первосвященика, який сів по правиці престолу величі на небесах, **2** служитель святих і шатра правди, якого поставив Господь, а не людина. *поч. 318*

3 Бо кожний первосвященик настановляється на те, щоб приносити дари ж і жертви, тому потрібно, щоб і Цей мав щось, щоб принести. **4** Адже, якщо б був на землі, отже, не був би первосвящеником, як є ті, що є священиками, що приносять дари за Законом; **5** які служать образові і тіні небесного, так як було сказано Мойсеєві, що мав зробити шатро. *Бо гляди, – сказав, – і зробиш все за образом тобі показаним на горі. **6** Тепер же Він одержав *настільки* краще служіння, наскільки і є посередником більшого завіту, який узаконений на кращих обітницях. *поч. 319*

мой2. 25
дія. 7

7 Бо якщо б перший Закон був непорочним, *не шукалося б місця для другого. **8** Бо картаючи їх, говорить: *Ось приходять дні, – говорить Господь, – і довершу над ізраїльським домом і над юдиним домом новий завіт, **9** не за завітом, який Я зробив з їхніми батьками в день, в якому Я їх взяв за руку, щоб вивести їх з Єгипетської землі. Тому що ті не залишилися у моєму завіті, і Я їх незлюбив, – говорить Господь. **10** Бо це завіт, який заповім ізраїльському домові по тих днях, – говорить Господь, – *даючи мої закони в їхній розум, і їх напишу на їхніх серцях. І буду для них Богом, і ті будуть для Мене народом. **11** І кожний не буде навчати свого ближнього, і кожний свого брата, кажучи: Пізнай Господа, – бо всі

єре. 31 і 32 і 33 і 34

рим. 11 ниж. 10

єре. 24 і 31

Мене пізнають, від малого і аж до їхнього великого. **12** Тому що буду милосердний над їхніми неправедностями, і їхніх гріхів, і їхніх беззаконь більше не згадаю. **13** Коли ж говорить: Новий, – перший зробив старим. А те, що давніє і старіє, є близьке до зітління.

Глава 9, *поч. 320*

1 Бо перше шатро оправдання мало служби, людські святощі. **2** *Бо збудоване було перше шатро, в якому свічник, і стіл, і предложення хлібів, що називається святим. **3** За другою ж завісою, – шатро, що називається святе святих, **4** що мало золоту кадильницю, і кивот завіту, всюди окутий золотом, в якому золота посудина, що мала манну, *і палиця Аарона, що розквітла, *і таблиці завіту. **5** Над ним же – херувими слави, що отінювали вівтар, про які не час нині говорити докладно. **6** Як же це так було вставлено, то, до першого шатра постійно входили священики, виконуючи служби, **7** до другого ж – *один раз в році сам архиєрей, не без крові, яку приносить за себе і за людські гріхи. *поч. 321*

мой2. 26; мой4. 17; црс3. 8; пар2. 5; мой2. 25; мой2. 30; мой3. 16

8 Святий Дух об'явив це, що ще не об'явився шлях святих, коли ще стоїть перше шатро. **9** Його притча збулася в теперішньому часі, в якому приносяться дари і жертви, що не можуть за совістю удосконалити служачих, **10** тільки в їжі, і напитках, і різних вмиваннях, і оправданнях тіла, – і залишається аж до часу виправлення. *поч.*

11 А Христос, прийшовши архиєреєм будучих дібр, більшим і досконалішим шатром, нерукотворним, тобто не цього творення, **12** ані кров'ю козлів, ані телят, але своєю кров'ю ввійшов один раз до святого, зробивши вічне відкуплення. **13** *Бо якщо кров козлів і телят та покроплений попіл телиць освячує нечистих від тілесної чистоти, **14** *наскільки більше кров Христа, що приніс себе Святим Духом непорочним Богові, очистить нашу совість від мертвих діл, щоб ми служили живому і правдивому Богові! **15** І тому він є посередником нового завіту, *щоб померши для відкуплення переступів, покликані в першому завіті одержали обітницю вічного насліддя. **16** Бо де завіт, потрібно, щоб прийшла смерть на заповітника. **17*** Адже завіт має силу над мертвими, тому що він безсилий, коли живе заповітник. **18** Тож і перший не був обновлений без крові. **19** Бо як була сказана кожна заповідь за закон ном Мойсея всім людям, взявши кров

мой3. 16; мой4. 19; пет1. 1; ів1. 1; апо. 1; рим. 5; пет1. 3; гал. 3

оувѣдѧтъ мѧ ѿ мала даже (и) до велика ихъ. занѐ млⷭ҇тивъ бꙋдꙋ ѡ҆ неправдахъ и҆хъ, [и҆ грѣхи и҆хъ и҆ беззаконїѧ и҆хъ][8] не и҆мамъ помѧнꙋти ктомꙋ̀, внегда́ (же) глаголетъ но́въ. ѡ҆бветши́ пе́рваго. а҆ ѡ҆бетшаю́щее и҆ състарѣю́щееся, близ̾ (е҆сть) и҆стлѣнїѧ.

Глⷡ҇а, д҃. за҄, тк҃

И҆мѣ́ѧше бо (-)[1] {-}[2] пе́рваѧ {скинїѧ}[3] ѡ҆правданїѧ слꙋ́жбы, стⷪ҇е же (людское)[4]. *скинїа бо съѡ҆рꙋжена бысть прьваѧ, въ не́йже свѣти́лникъ и҆ трапе́за и҆ предложенїе хлѣбѡⷡ҇, ꙗ҆́же глаголетсѧ стаѧ. по вторѣ́и же завѣсѣ, скинїа глемаѧ стаѧ стыхъ, зла́тꙋ и҆мꙋщи кади́лницꙋ, и҆ ковче́гъ завѣтꙋ, ѡ҆кованъ всю́дꙋ зла́томъ, в не́мже ста́мна злата̀ и҆мꙋщїѧ маннꙋ, *и҆ же́злъ а҆аро́новъ прозѧбшїи, *и҆ скрижа́ли завѣта, превы́ше же е҆ѧ̀, херꙋви́ми славы, ѡ҆сѣнѧ́ющїи (ѡ҆лтарь)[5], ѡ҆ ни́хже нѣсть нн҃ѣ глаголати по́дробнꙋ. си́мъ же тако оу҆строе́номъ, въ прьвꙋю оу҆бо скинїю вы́нꙋ вхожа́хꙋ сщ҃е́нницы, слꙋ́жбы съверша́юще, въ вторꙋ́ю же *е҆ді́ною въ лѣто, е҆ді́нъ а҆рхїере́и, не бес крове, ю҆́же прино́ситъ за себѐ, и҆ ѡ҆ людскихъ съгрѣше́нїи, за҄, тк҃а.

Се̑ ꙗ҆вла́ющꙋ дх҃ꙋ стмꙋ, ꙗ҆́ко не оу҆̀ ꙗ҆висѧ стыхъ пꙋть, е҆ще прьвѣи скинїи и҆мꙋщеи стоѧ́нїе. е҆́же при́тча въ времѧ настоѧ́щее оу҆тврьдисѧ, въ неиже дарове и҆ жрътвы прино́сѧтсѧ не могꙋщаѧ по со́вѣсти съверши́ти (слꙋжащихъ)[6], то́чїю на бра́шна и҆ пити́а и҆ разли́чныхъ ѡ҆мове́нїихъ, (и҆) ѡ҆правда́нїихъ пло́ти, (и҆) даже до времене и҆справле́нїи належа́щаѧ. за҄.

Хс҃ же пришеⷣ а҆рхїере́и грѧдꙋщихъ блгъ бо́лшею и҆ съверше́нѣйшею скинїею, нерꙋкотворе́ною, сирѣ́чь не се́ю тва́рїю, ни кро́вїю ко́злїю ни те́лчею, но своею кро́вїю, вни́де е҆ді́ною въ стаѧ вѣ́чное и҆збавле́нїе сътвори́въ, *а҆́ще бо кровь ко́злїѧ и҆ те́лчаѧ, и҆ пепе́лъ ю҆́нчїи кропѧщїи, ѡ҆скверне́ныѧ ѡ҆свѧщае́тъ къ пло́тнѣи чистотѣ̀, *ко́лми паче кровь хр҇ва, и҆́же дх҃омъ {стымъ}[7] себѐ принесѐ непоро́чна бг҃ꙋ, не ѡ҆чи́стит̾ ли со́вѣсть нашꙋ ѿ мрътвыхъ дѣлъ, въ е҆́же слꙋжи́ти намъ бг҃ꙋ живꙋ {і и҆́стиннꙋ}[8]; И҆ сего ради (но́вꙋ завѣтꙋ)[9] хода́таи е҆, *ꙗ҆́ко да смр҇ти бывши, въ и҆збавле́нїе престꙋпле́нїю (бывших), въ прьвомъ завѣте (-)[10], ѡ҆бѣтова́нїе (вѣ́чнаго наслѣ́дїѧ, прїи́мꙋтъ зва́нїи)[11], и҆дѣже бо завѣтъ, смр҇ти нꙋ́жно е҆сть носи́тисѧ на завѣща́ющаго. *Завѣтъ бо на мрътвыми и҆звѣ́стенъ е҆сть, поне́же ничесоже мо́жетъ е҆гда̀ живъ е҆сть завѣщава́ѧи. Тѣ́мже ни пе́рвыи без крови ѡ҆бновле́нъ бысть. рече́нѣи бо всѧкои за́повѣди по зако́нꙋ ѿ мѡѷсе́ѧ всѣмъ люде́мъ, прїемъ

в҃ мѡ҃ кѕ; д҃ мѡ҃ зі; г҃ црⷭ҇ и; в҃ пара҃ е; в҃ мѡ҃ ке; в҃ мѡ҃ л; г҃ мѡ҃ ѕі; г҃ мѡ҃ ѕі; д҃ мѡ҃ ді; а҃ петр҃ а; а҃ іѡа҃ а; а҃покаⷧ҇ а; к҃ри е; а҃ петр҃ г; гала҃ г

кровь {козлїю и҆ телчїю}[12], съ водою и҆ волною червленою и҆ гꙋбою, самы же тыѧ книги и҆ всѧ люди покропи гл҃ѧ,

в҃ мѡ҃ к҃д

*сїѧ кро҃ завѣтꙋ, є҆гоже завѣща къ ва҃ бг҃ъ. и҆ скꙋнїю (-)[13] и҆ всѧ съсꙋды слꙋжебныѧ, кровїю такоже покропи, и҆ ѿнꙋдъ кровїю всѧ ѡ҆чищаютсѧ, по законꙋ. И҆ бе҃ кровопролитїѧ не бываетъ ѡ҆ставленїе, потреба ᲂу҆бо ѡ҆бразѡ҃ нб҃ным (сила҃) сими ѡ҆чищатисѧ, са мѣм же нб҃нымъ, лꙋчшими жрътвами па҃ сн҃. за҃, тк҃в.

Не въ рꙋкотворенаа бо (ст҃аа вниде)[14] х҃с, противоѡ҆бразна и҆стинны҃, но в самое нб҃о, нн҃ѣ да ꙗ҆витсѧ лицꙋ бж҃їю ѡ҆ на҃. Ни да многащи принесе҃ себе, ꙗ҆коже пръвосщ҃енникъ в҃ходитъ въ ст҃аа, {ст҃ыхъ}[15], по всѧ лѣта съ кровїю чюжею, понеже подобаше є҆мꙋ множицею прїимати стр҃ть ѿ сложенїѧ (всего) мира. Нн҃ѣ же є҆дїною въ кончинꙋ вѣковъ, въ ѿмѣтанїе грѣхꙋ, жрътвою своею ꙗ҆висѧ. И҆ ꙗ҆коже лежи҃ чл҃комъ є҆дїною ᲂу҆мрѣти, пото҃ же сꙋдъ. та-

к҃ри е҃
а҃ петр҃ г҃

коже *и х҃с, є҆дїною (приведесѧ)[16], въ є҆же (възнести многи҃)[17] грѣхи, второе бе҃ грѣха ꙗ҆витсѧ, ждꙋщи҃ є҆го {вѣрою въ сп҃нїе}[18].

козлів і телят, – з водою і червоною вовною та губкою, – він же покропив самі ті книги і ввесь народ, **20** кажучи: *Це кров завіту, який вам заповів Бог. **21** І він також кров'ю покропив шатро і ввесь посуд служби. **22** І відтоді все за Законом очищується кров'ю, і без кровопролиття не буває відпущення. **23** Отже, потрібно, щоб подоби небесних сил очищалися цими, а самі небесні кращими від цих жертвами. *поч. 322*

мой2. 24

24 Бо Христос не ввійшов до рукотворного святого, що відображало правдиве, але до самого неба, щоб тепер з'явитися за нас перед божим лицем. **25** І не щоб себе принести багато разів, так як входить первосвященик до святого святих, кожного року з чужою кров'ю, **26** тому що Йому треба було б багато разів терпіти від створення всього світу. А тепер, раз на прикінці віків, на знищення гріха він з'явився своєю жертвою. **27** І так як людям постановлено раз умерти, а потім суд, **28** так *і Христос, був раз приведений, щоб підняти гріхи багатьох, а вдруге без гріха з'явиться тим, що Його очікують з вірою на спасіння.

рим. 5
пет1. 3

Гл҃а, і҃. за҃, тк҃г.

г҃ мѡ҃ ѕ҃і

Тѣнь бо и҆мый *законъ градꙋщихъ бл҃гъ, (а҃) не самый ѡ҆бразъ вещей, на всѧ лѣта тѣми жрътвами, и҆хже приносѧтъ вынꙋ. И҆же никогдаже могꙋтъ приствꙋпающихъ съвершити понеже престали бы ᲂу҆бо быша приносимы, за є҆же ни є҆дїнꙋ и҆мѣти є҆ще совѣсть ѡ҆ грѣсѣхъ, слꙋжащимъ, є҆дїною ѡ҆чищеномъ. Но в нихъ въспоминанїе грѣхомъ (є҃) на коє҆ждо лѣто. Не възможно бо

г҃ мѡ҃ ѕ҃і

*крови ю҆нчи и҆ козлїи ѿпꙋщати грѣхи. Тѣмже входѧ въ мі҃р, гл҃етъ.

ψ҃ло л҃д

*жрътвꙋ и҆ приношенїе не въсхотѣ. тѣло же съверши҃ ми є҆си, всесожженїѧ и҆ ѡ҆ грѣсѣхъ не възыскалъ є҆си. то҃гда рѣхъ се прїидꙋ, въ главизнѣ книжнѣи пишетъсѧ ѡ҆ мнѣ, ꙗ҆ко сътворити (волю твою бж҃е)[1]. выше гл҃ѧ, ꙗ҆ко жрътвꙋ и҆ приношенїе, и҆ всесъжегаемыхъ ѡ҆ грѣсѣхъ не въсхотѣлъ є҆си, ни бл҃говолилъ є҆си ꙗ҆же по законꙋ приносѧтсѧ. Тогда рече, се прїидꙋ сътворити волю твою бж҃е мои. Ѿемлетъ первое, да второе поставитъ. ѡ҆ неиже воли ѡ҆сщ҃ени є҆смы, приношенїемъ тѣла і҆с х҃ва є҆дїною. И҆ всакъ ᲂу҆бо сщ҃енникъ сто҃и на всѧ҃ дн҃ь слꙋжа, и҆ тыѧже множицею приносѧ жертви, ꙗ҆же никогдаже могꙋ҃ ѿѧти грѣхи. Ѡ҆н же є҆дїною ѡ҆ грѣсѣ҃ принесъ жрътвꙋ,

ψ҃ло р҃д
а҃ к҃ри е҃і
вы҃і а҃

*всегда сѣди҃ ѡ҆деснꙋю б҃а, прочее ѡ҆жидаѧ, дондеже положатсѧ вразѝ є҆го по-

Глава 10, *поч. 323*

мой3. 16

1 Бо *Закон, маючи тінь майбутніх благ, а не сам вид речей, не можуть ніколи удосконалити тими жертвами, які постійно приносять на всі роки, тих, що приступають, **2** тому що, отже, перестали б приноситися, тому що не було б більше ніякого почуття гріхів у раз очищених служачих. **3** Але в них кожного року є свідомість гріхів,

мой3. 16

4 бо неможливо, щоб *кров телят і козлів відпускала гріхи. **5** Тому, входячи у світ, говорить:

пс. 39

*Жертву і приношення Ти не забажав, тіло ж Ти Мені дав, **6** *а* всепалення і *жертви* за гріхи Ти не домагався. **7** Тоді я сказав: Ось іду, – в главі книги написано про Мене, – щоб зробити твою волю, Боже. **8** Вище кажучи: Бо жертви і приносу та всепалення за гріхи Ти не забажав ані не вподобав, які приносяться за Законом. **9** Тоді сказав: Ось іду, щоб зробити твою волю, мій Боже. Він відміняє перше, щоб поставити друге. **10** За тою волею ми є освячені одноразовим приношенням тіла Ісуса Христа. **11** І отже, кожний священик стоїть, служачи кожного дня і багато разів приносячи ті самі жертви, які ніколи не можуть усунути гріхів, **12** а Він, приніcши раз жертву за гріхи,

пс. 109
кор1. 15
вищ. 1

*завжди сидить по правиці Бога, **13** далі очікуючи, доки його вороги не будуть покладені як підніжжя його ніг. **14** Адже одним приношенням Він назавжди

єре. 31
рим. 12
вищ. 8

удосконалив тих, що освячуються. **15** Свідчить же нам і Святий Дух, за раніше сказаним: **16** *Цей завіт, який їм завіщаю по тих днях, – говорить Господь, – даючи мої закони, запишу їх в їхні серця і в їхні уми. **17** І говорить Господь: Більше не згадаю їхні гріхи і їхні беззаконня. **18** А де є відпущення цього, більше немає приношення за гріхи. *поч. 324*

19 Отже, брати, маючи сміливість – вхід до святих кров'ю Ісуса Христа, **20** який Він нам відновив, – нову і живучу дорогу завісою, значить своїм тілом, **21** і великого архиєрея у божому домі, **22** приступаймо з праведним серцем, з впевненістю віри, маючи серця, очищені від поганої совісті, і тіла, обмиті чистою водою, **23** непохитно держімо визнавання надії, бо вірним є Той, що обіцяв. **24** І вважаймо один на одного в заохочуванні до любові і добрих діл, **25** не опускаючи своїх церковних зібрань, так як деякі мають звичай, але заохочуючи один одного і стільки більше молячись, наскільки бачите, що наближається день судній. **26** Бо коли ми добровільно грішимо після одержання розуму правди, немає більше жертви за гріхи, **27** а якесь страшне очікування суду і ревність вогню, що хоче пожерти противників. **28** Як хтось відрікся Мойсеєвого закону, він без милосердя *умирає при двох або трьох свідках. **29** Якої гіршої муки думаєте удостоїться той, що потоптав Божого Сина і вважав за нечисть кров завіту, в якій освятився, і зневажив Духа ласки? **30** Бо знаю того, що сказав: *Мені – помста, Я віддам, – говорить Господь. І знову, що: Господь судитиме свій народ. **31** Страшно впасти в руки живого Бога. *поч. 323*

мойз. 17
і 19
мат. 18
ів. 8
кор2. 13

мой5. 31
рим. 12

32 Згадуйте ж ваші попередні дні, в яких, просвітившись, ви перетерпіли багато мук і терпінь: **33** або ставши видовищем зневагами і клопотами, або ж і бувши спільниками тих, що так живуть. **34** Бо і з моїми кайданами ви співтерпіли, і ви з радістю прийняли розграбування вашого майна, знаючи, що маєте для себе вічне і краще майно на небесах. *поч. 326*

35 Отже, не покидайте вашої сміливості, що має велику винагороду, **36** бо маєте потребу терпеливості, щоб, виконавши божу волю, ви одержали обітницю. **37** *Бо ще мало, тільки-тільки, – і Той, хто іде, прийде, – і не забариться. **38** *А праведник з віри буде жити, і якщо ж він відступить, моя душа в ньому не матиме вподобання. **39** Ми ж, брати, не є *дітьми* відступлення на погибель, але віри на придбання душі.

авв. 3

рим. 1
гал. 3
авв. 2

ножїе ногама єго. Єдинѣмъ бо приношенїемъ съвръшилъ є҃ вьину ос҃щаемы. Свѣдѣтельствуетъ же на҃ и дх҃ъ ст҃ыи, по (-)[2] [реченному преже][3]. *сеи завѣтъ єгоже завѣщаю к ни҃, по днехъ онѣхъ, гл҃е г҃ь, дая законы моя на ср҃ца ихъ, и въ помышленїи ихъ напишу и҃. {таже гл҃е}[4] (г҃ь), (-)[5] грѣхи и҃ и безаконїа ихъ не има҃ помянути ктому. а идѣже ѿпущенїе си҃, ктому нѣсть приношенїя о грѣсѣ. за҃, ткд.

єрєа ла
кр҃и ві
вы҃ и

Имуще убо (дрьзновенїе братїе)[6], вхо҃ ст҃ыхъ, кровїю ic҃ хв҃ою, єгоже обновилъ єсть на҃ путь новъ, и жи҃ завѣсою, сирѣчь, плотїю своею и архїерея велика в домꙋ бж҃їи, да приступаемъ съ истинны҃ ср҃цє, (i) извѣщенїемъ вѣры. очищени ср҃ца ѿ совѣсти лукавыя, i измовени тѣлеса водою чистою, да держи҃ исповѣданїе оупованїю неоуклонно. вѣренъ бо (є҃) обѣщавыи. и да разумѣва҃ другъ друга въ поощренїи любвє, и добры҃ дѣлъ. Не оставляюще (цр҃ковны҃) събранїи свои҃, якоже (єсть) (нѣкимъ обычаи)[7], но (другъ друга) повизающе и толико паче (молящеся), єлико видите приближающь дн҃ь (судныи). волею бо съгрѣшающи҃ намъ по прїятїи разума истины, ктому о грѣсѣхъ не обрѣтаєтся жрътва, страшно же нѣкое чаянїе суда, и огня ревность пояісти хотящаго супротивныя. Ѿвръгъся кто закона моусеова, бе҃ милосердїа *при двою или тре҃ свѣдѣтель оумираетъ, колицѣ (мни҃)[8] горшеи сподобитися муцѣ, иже сн҃а бж҃їа поправыи, и кровь завѣтную скверну възмнивъ, в неиже ос҃тися и дх҃ъ бл҃гти оукоривъ: вѣмъ бо рекшаго, *мнѣ ѿмщенїе, азъ възда҃ [глетъ г҃ь][9]. И паки, (яко) суди҃ г҃ь людемъ свои҃. страшно єже впасти въ руцѣ бг҃а жива. за҃, ткє.

г҃ мо҃ зі
и ді
ма҃ иі
іоа҃ и
в кр҃и гі

є҃ мо҃ ла
кр҃и ві

Въспоминаите же прьвыя дни {ваша}[10] в няже просвѣтившеся, многыя страсти претрьпѣсте (и) страданїи ово оубо поношенми и печалми позору бывше, ово же (и) обѣщницы (бывше живущимъ тако)[11]. Ибо съ [оузами моими][12] пострадасте, и разграбленїе имѣнїа вашего съ радостїю прїясте, вѣдаще имѣти [себѣ][13] (имѣнїе [на нб҃се][14] пребывающее и лучшее)[15]. за҃, тк҃ѕ.

Не ѿложите убо др҃ъновенїа вашего еже имать (мздовъздаанїе велико)[16]. терпѣнїе бо имате потребу, да волю бж҃їю сътворше, прїимете обѣтованїе. (*и) єще бо мало єлико єлико, грядыи прїиде҃, и не закосни҃. (*а) правѣдныи же [-][17] ѿ вѣры живъ буде҃. И аще обинеся не благоволи҃ дш҃а моя о не҃. Мы же (братїе) нѣсмы обиновенїя въ погибель, но вѣре в снабдѣнїе дш҃и.

авва҃ г
кр҃и а
гала҃ г
авва҃ в

Гла҃, аі.

Е҆́сть же вѣ́ра ᲂу҆пова́емымъ и҆звѣще́нїе. веще́мъ ѡ҆бличе́нїе неви́димымъ. въ се́й бо свѣдѣтельствовани бы́ша дре́внїи. Вѣ́рою разꙋмѣва́емъ *съверши́тисѧ вѣкѡ́мъ глаго́ломъ бж҃їимъ, въ е҆́же ѿ неви́димыхъ ви́димаѧ бы́вша. *Вѣ́рою мно́жайшꙋ же́ртвꙋ а҆́вель, па́че ка́їна принесе́ бг҃ꙋ, е҆ю́же свѣдѣтельствованъ бы́сть бы́ти првдникъ, свѣдѣтельствꙋ́ющꙋ ѡ҆ да́рѣхъ е҆гѡ̀ бг҃ꙋ, и҆ тоѧ̀ ра́ди (и҆ ᲂу҆́мре, и҆)[1] е҆щѐ [глаго́летсѧ][2]. *Вѣ́рою е҆но́хъ преложи́сѧ не ви́дѣти сме́рти, и҆ не ѡ҆брѣта́шесѧ, занѐ преложѝ е҆го̀ бг҃ъ. пре́же бо преложе́нїѧ [е҆го̀][3], свѣдѣтельствованъ бы́сть ᲂу҆го́дивъ бг҃ꙋ. Без вѣ́ры же не възмо́жно ᲂу҆годи́ти (бг҃ꙋ). вѣ́ровати же подоба́етъ приходѧ́щꙋ къ бг҃ꙋ, ꙗ҆́ко е҆́сть, и҆ взыска́ющимъ е҆го̀ мздовъзда́тель быва́етъ. *Вѣ́рою ѿвѣ́тъ прїи́мъ но́е, ѡ҆ ни́хже не ᲂу҆̀ бѣ̀ ви́дѣвъ, (и҆) ᲂу҆бо́ѧвсѧ сътвори́ ковче́гъ въ спсе́нїе до́мꙋ свое҆мꙋ, и҆́мже ѡ҆сꙋдѝ (ве́сь) мі́ръ, и҆ ꙗ҆́же по вѣ́рѣ пра́вды бы́сть наслѣ́дникъ. зач҃, тк҃з.

*Вѣ́рою зовомъ а҆враа́мъ, послꙋ́ша и҆зы́ти на мѣ́сто е҆́же хотѧ́ше прїѧ́ти въ наслѣ́дїе. и҆ и҆зы́де не вѣ́дый ка́мо грѧде́тъ. зач҃, тк҃и.

Вѣ́рою прїи́де (а҆враа́мъ) на̀ зе́млю ѡ҆бѣтова́нїѧ ꙗ҆́коже на чꙋ́ждꙋ, въ кро́вы (всели́сѧ)[4], съ і҆саа́комъ, и҆ і҆а́кѡвомъ, сънаслѣ́дникома ѡ҆бѣтова́нїѧ тогожде. жда́ше бо ѡ҆снова́нїе и҆мꙋ́щаго гра́да, е҆мꙋ́же хꙋдо́жникъ и҆ съдѣ́тель бг҃ъ. Вѣ́рою и҆ сама *са́рра непло́ды, си́лꙋ вложе́ннаго сѣ́мени прїѧ̀, и҆ па́че вре́мени възра́ста [родѝ][5], поне́же вѣ́рна непщева̀ ѡ҆бѣтова́вшаго. Тѣ́мже (-)[6] ѿ є҆ди́наго роди́шасѧ (вси̑). да е҆щѐ ᲂу҆мерщве́наго тѣ́ломъ, ꙗ҆́коже ѕвѣ́зды нб҃ныѧ мно́жествомъ, и҆ ꙗ҆́коже пѣсо́къ въскра́й мо́рѧ бесчи́слени. По вѣ́рѣ ᲂу҆мро́ша (-)[7] вси̑ не прїе́мше ѡ҆бѣтова́нїа, но и҆здале́че (ви́дѣвше ѧ҆̀)[8], и҆ възлюби́вше, и҆ и҆сповѣ́давше, ꙗ҆́ко стра́ннїи, и҆ прише́лцы сꙋ́ть на земли̇̀. И҆́бо такова̑ѧ гл҃ющїи ꙗ҆влѧ́ютсѧ ꙗ҆́ко ѡ҆те́чествїѧ взыскꙋ́ютъ, и҆ а҆́ще ѻ҆́на по́мнѧхꙋ ѿ ни́хже и҆зыдо́ша, и҆мѣ́ли ᲂу҆̀бо бы́ша вре́мѧ възврати́тисѧ. Нн҃ѣ же лꙋ́чшаго жела́ютъ, си́рѣчь нб҃наго. тѣ́мже не стыди́тсѧ ими бг҃ъ, бг҃ъ нарица́тисѧ и҆́мъ. ᲂу҆гото́ва бо и҆́мъ гра́д. зач҃, тк҃ѳ.

*Вѣ́рою приведѐ а҆враа́мъ і҆саа́ка, и҆скꙋша́емъ, и҆ є҆ди́нороднаго приноша́ше, ѡ҆бѣтова́нїа прїе́мый, къ немꙋ́же гл҃ано бы́сть, *ꙗ҆́ко ѡ҆ и҆саа́цѣ нарече́ ти сѧ сѣ́мѧ, помы́сливъ, ꙗ҆́ко и҆ и҆з ме́ртвыхъ въскреси́ти си́ленъ {е҆́сть}[9] бг҃ъ. Тѣ́мже того̀ и҆ въ при́тчи прїѧ̀. Вѣ́рою и҆ ѡ҆ грѧдꙋ́щихъ бл҃гословѝ

а҃ мѡ а҃; а҃ мѡ д҃; а҃ мѡ є҃, сир҃ мд, и҆ мѕ; а҃ мѡ ѕ҃, сир҃ мд; а҃ мѡ бі; а҃ мѡ зі и҆ ка; а҃ мѡ кв; а҃ мѡ ка, рим ѳ

Глава 11

1 Віра ж є запевненням надії, оскарженням невидимих речей, **2** бо в ній стародавні були засвідчені. **3** Вірою розуміємо, *що віки сповнюються за божим словом, щоб з невидимих сталось видиме. **4** *Вірою Авель приніс Богові більшу жертву від Каїна, якою засвідчено, що він є праведником, коли про його дари свідчить Бог; і задля того він і помер. І ще говориться: **5** *Вірою Енох був переставлений, щоб не побачив смерті; і його не знаходили, тому що Бог його переставив, бо перед його переставленням про нього засвідчено було, що він догодив Богові. **6** Без віри ж неможливо догодити Богові. А тим, що приходять до Бога, треба вірити, що Він є і що винагороджує тих, що Його шукають. **7** *Вірою Ной, одержавши відповідь про те, чого ще не побачив, і злякавшись, зробив ковчег на спасіння свого дому, яким засудив ввесь світ і став спадкоємцем тієї праведності, що за вірою. *поч. 327*

8 *Вірою Авраам, покликаний, послухав, щоб вийти на місце, яке мав отримати в насліддя, – і вийшов, не знаючи, куди іде. *поч. 328*

9 Вірою Авраам прийшов до обіцяної землі, як до чужої; він поселився під шатрами з Ісааком і Яковом – співспадкоємцями тієї самої обітниці, **10** бо очікував заснування будучого міста, якого творцем і будівничим *є* Бог. **11** Вірою і сама неплідна *Сарра, прийнявши силу вкладеного насіння, і поза часом віку породила, тому що вірним вважала Того, що обіцяв. **12** Тому всі народилися з одного і ще завмерлого тілом численністю – як небесні звізди і безчислені – як пісок край моря. **13** У вірі померли всі, не одержавши обітниці, але здалека побачивши їх, і полюбивши, і визнавши, що є чужинцями і приходьками на землі. **14** Адже ті, що таке говорять, виказують, що шукають батьківщину. **15** А якщо б пам'ятали те, з чого відійшли, мали б, отже, час повернутися. **16** Нині ж бажають кращого, значить небесного. Тому Бог не встидається ними, називатися їхнім Богом, бо приготовив їм місто. *поч. 329*

17 *Вірою випробуваний, Авраам привів Ісаака, і єдинородного приносив він, що одержав обітниці; **18** до якого було сказано, *що в Ісааці назветься твоє насіння. **19** Подумавши, що Бог має силу і з мертвих воскресити, тому того й одержав у притчі. **20** Вірою і на будуче

мойї. 1; мойї. 4; мойї. 5, сир. 44 і 46; мойї. 6, сир. 44; мойї. 12; мойї. 17 і 21; мойї. 22; мойї. 21, рим. 9

мойї1. 27 і 36 / мойї1. 48 / мойї1. 50 / мойї2. 2, дія. 7

*Ісаак поблагословив Якова і Ісава. **21** Вірою *Яків, вмираючи, поблагословив кожного Йосифового сина і схилився на кінець своєї палиці. **22** *Вірою Йосиф, умираючи, пам'ятав про вихід ізраїльських синів і заповів про свої кості. **23** *Вірою Мойсей, народившись, був переховуваний три місяці своїми батьками, тому що побачили гарну дитину і не побоялися царського наказу. *поч.*

мойї2. 1 / мойї2. 12 / мойї2. 14 / іс нав. 6 / іс нав. 6

24 *Вірою Мойсей, ставши великим, відмовився називатися сином фараонової дочки, **25** а радше зволив терпіти з божим народом, ніж мати насолоду дочасного гріха; **26** вважаючи Христову погорду більшим багатством, ніж єгипетські скарби, бо дивився на винагороду. **27** Вірою він покинув Єгипет, не злякавшись царського гніву, бо як видючий терпів невидимого. **28** Вірою він зробив *Пасху і пролиття крові, щоб той, що вигублював первородних, не доторкнувся до них. **29** Вірою вони перейшли через *Червоне море, наче по сухій землі, *а* єгиптяни, спокусившись на це, потонули. **30** Вірою і впали *єрихонські стіни, обходженням впродовж сімох днів. **31** Вірою *Раав, розпусниця, не згинула з тими, що протиставилися, прийнявши розвідників з миром і вивівши іншою дорогою. **32** І що ще скажу? Бо мені не стане часу, як буду розповідати про *Гедеона, *Варака ж, *і Сампсона, *Єфтая, *про Давида ж, і Самуїла та про інших пророків, *поч. 330*

суд. 6 / суд. 4 / суд. 13 / суд. 11 і 12 / црс1. 1 і 13

33 які вірою перемогли царства, вчинили справедливість, одержали обітниці, замкнули пащі левам, **34** згасили силу вогню, втекли від гострого меча, мали силу в немочі, були сильними на війнах, до втечі повернули полки чужинців. **35** І жінки одержали ж своїх мертвих з воскресіння, інші ж були вбиті, не одержавши спасіння, щоб радше одержати воскресіння. **36** Ще інші були випробувані насмішками і ранами, ще й в'язничними кайданами. **37** Були побиті камінням, були перерізані, були випробувані, померли вбивством меча, ходили в накидках і в козячих шкірах – позбавлені, знедолені, покривджені, **38** яких світ не був гідний, що скиталися в пустинях, і горах, і в печерах, і в земних проваллях. **39** І всі ці, бувши засвідчені вірою, не одержали обітниці, **40** бо Бог для нас передбачив щось кращого, щоб вони без нас не одержали досконалість.

*ісаа́къ, іа́кова, и҆ ісаа́ва. вѣ́рою *іа́ковъ оумира́ѧ коегѡ́ждо сн҃а і҆ѡ́сифова блг҃ви, и҆ поклони́сѧ на коне́цъ жезла̀ є҆гѡ̀. *вѣ́рою і҆ѡ́сифъ оумира́ѧ, ѡ҆ и҆схожде́нїи сынѡ́въ і҆и҃левъ памѧтствова, и҆ ѡ҆ костѣ́хъ свои́хъ заповѣ́да. *вѣ́рою мѡѷсе́й роди́всѧ съкрове́нъ бы́сть три мц҃а ѿ ѻ҆ц҃ъ свои́хъ, занѐ ви́дѣша красно̀ ѻ҆троча, и҆ не оу҆боѧ́шасѧ повелѣ́нїѧ цр҃ева. за҃.

*вѣ́рою мѡѷсе́й вели́къ бы́въ, ѿверже́сѧ нарица́тисѧ сн҃ъ дще́ри фараѡ́новы, паче (же и҆зволи)[10] страдати с людьми бж҃їими, нежели (и҆мѣти временнаго)[11] грѣха сла́дость. бо́лшее бога́тство вмѣни́въ є҆гѷпетскихъ съкро́вищъ, поноше́нїе хв҃о, взира́ше бо на мздовъздаѧ́нїе. вѣ́рою ѡ҆ста́ви є҆гѷпта, не оу҆боѧ́всѧ ꙗ҆рости цр҃евы. невиди́маго бо ꙗ҆́ко видѧ терпѧ́ше. вѣ́рою сътвори *па́сху и҆ проли́тїе кро́ви, да не погубла́ѧй перворождена́ѧ, ко́снетсѧ и҆мъ. вѣ́рою преидо́ша *че́рмное мо́ре, ꙗ҆́ки по̀ су́сѣ земли̇̀. є҆мꙋ́же и҆ску́шенїе прїе́мше є҆гѷптѧне и҆стопи́шасѧ. вѣ́рою (и҆) стѣ́ны *і҆ерихо́нскїѧ падо́ша ѡ҆бхожде́нїемъ се́михъ дне́хъ. вѣ́рою *раа́вь блꙋдна́ѧ не поги́бе съ сопротивльшимисѧ, прїи́мши сходники съ миро́мъ. (и҆ і҆ны́мъ пꙋ́темъ и҆зве́дши). и҆ что̀ є҆щѐ гл҃ю; недоста́нетъ бо ми повѣ́ствꙋющꙋ лѣ́то, ѡ҆ *гедео́нѣ, *вара́цѣ [же, *и҆][12] самѱо́нѣ, *і҆ефда́и, (*ѡ҆) дв҃дѣ же, и҆ самꙋи́лѣ, и҆ (ѡ҆ дрꙋги́хъ) прор҃цѣхъ. за҃, тл.

И҆́же вѣ́рою побѣди́ша цр҃твїѧ, съдѣ́лаша пра́вдꙋ, полꙋчи́ша ѡ҆бѣтова́нїѧ, загради́ша оу҆ста львѡ́мъ, оу҆гаси́ша си́лꙋ ѻ҆́гненꙋю, и҆збы́ша ѡ҆стрі́ѧ меча, възмогоша ѿ не́мощи, бы́ша крѣ́пцы въ бра́нехъ, (ѡ҆брати́ша въ бѣ́гство по́лки)[13] чюжи̇̀. прїѧ́ша (же и҆) жены̀ ѿ въскрсе́нїѧ мертвыѧ своѧ̀. и҆нїи же и҆збїе́ни бы́ша не прїе́мше и҆збавле́нїѧ, да лꙋ́чшее въскрсе́нїе оу҆лꙋчатъ. дрꙋзїи же рꙋга́нїе и҆ ра́нами и҆скꙋше́нїе прїѧ́ша, є҆щѐ же (и҆ оу҆за́ми темни́чными)[14]. ка́менїемъ побїе́ни бы́ша, [претре́ни бы́ша, и҆скꙋ́шени бы́ша][15], оу҆бїйство́мъ меча оу҆мро́ша. Проидо́ша въ милоти́хъ (и҆) въ ко́зїихъ ко́жахъ, лише́ни скорбѧ́ще, ѡ҆зло́блени, и҆хже не бѣ̀ досто́инъ мі́ръ, въ пꙋсты́нѧхъ скита́ющесѧ, и҆ го́рахъ, и҆ въ верте́пахъ, и҆ въ про́пастехъ зе́мныхъ. И҆ сїи всѝ послꙋшествова́ни бы́вше вѣ́рою, не прїѧ́ша ѡ҆бѣтова́нїѧ. бг҃ꙋ (лꙋчше что̀ ѡ҆ на́съ)[16] пре́зрѣвшꙋ, да не без на́съ съверше́нство прїи́мꙋтъ.

Гл҃а, в҃і. за҃, тл҃а.

кр҃и ѕ҃, кол҃ г҃, еф҃е д҃, а҃ петр҃ в҃, и д҃

Тѣмже оубо и мы толикъ имуще *обележащъ насъ облакъ свѣдѣтелей, (гордость всяку ѿложьше)[1], и оудобь обстоятелный грѣхъ, терпѣнїемъ да течемъ на предълежащїи намъ подвигъ, възирающе на (началника вѣрѣ)[2], и съвершителя Іс҃а. иже в мѣсто прележащїя ему радости, претерпѣ кр҃тъ, о срамотѣ нерадивъ, одеснуюже престола бж҃їя сѣде. Помыслите оубо таковое пострадавшаго ѿ грѣшникъ, въ себѣ прекословїе, да не стужитеся дш҃ами своими ослабѣюще. не оу до крови стасте противу грѣху подвизающеся, и забысте оутѣшенїе, еже вамъ яко сн҃омъ глетъ. *Сн҃е мой, не пренемогай наказанїемъ гн҃имъ, ниже ослабѣй ѿ него обличаемъ. за҃.

пр҃и г҃, апок҃ г҃, иак҃о а҃

Егоже любитъ г҃ь, наказуетъ. бїетъ же всякаго сн҃а, егоже прїемлетъ. (и) {аще}[3] наказанїе терпите, якоже сн҃омъ вамъ обрѣтается бг҃ъ. Который бо [есть][4] сн҃ъ, егоже не наказуетъ ѿц҃ъ; аще ли без (наказанїя есте)[5], емуже причастницы быша вси, то оубо преблудодѣйчищи (есте, а не сн҃ове)[6]. обаче, плоти нашея ѿц҃а имѣхомъ казателя, и срамляхомся, не много ли паче повинемся ѿц҃у дх҃овомъ, и живи будемъ; они бо в мало днїи якоже годѣ имъ бѣ наказаху (насъ). а сей, на пользу, да причастимся ст҃ыни его. всяко бо наказанїе въ настоящее время не мнится радость быти, но печаль. послѣди же плодъ миренъ. Наоученїемъ тѣмъ въздаетъ правдѣ. Тѣмже ослабленыя руки, и ослабленаа колѣна исправите. и стезя правы сътворите ногама вашима, да не хромое съвратится, но паче да исцѣлѣетъ. за҃, тлв҃.

Миръ имѣйте, (и ст҃ыню, съ всѣми)[7], ихже кромѣ никтоже оузритъ г҃а. смотряюще да никтоже лишится блг҃ти бж҃їя. еда кто корень горести выспрь прозябая пакость сътворитъ. и тѣмъ осквернятся мнози. еда кто блудодѣй или сквернитель якоже *иса҃, иже за ядь едину ѿда есть первородьство свое. *вѣсте яко и потомъ похотѣвъ наслѣдовати бл҃венїе, ѿверженъ бысть. покаянїю бо мѣста не обрѣте, аще и съ слезами поискалъ его. Не приступисте бо ([*горѣ][8] осязаемѣ)[9], и погорѣвшей огнемъ, и облаку, и сумраку, и бурѣ. и трубному звуку и гласу (шумящу) глъ. егоже слышавшеи ѿрекошася. да не приложится имъ слово. не терпяху бо повелѣвающаго

а҃ мо҃ ке҃; а҃ мо҃ кз҃; в҃ мо҃ ді҃ и к҃

Глава 12, *поч. 331*

рим. 6; кол. 3; еф. 4; пет1. 2 і 4

1 Тому, отже, і ми, маючи таку велику хмару свідків, *що нас оточує, відклавши всяку гордість і гріх, що легко обплутує, терпеливо біжімо до того подвигу, що лежить перед нами, **2** дивлячись на проводиря і вершителя віри – Ісуса, який замість тієї радості, що належалась Йому, перетерпів хреста, незважаючи на сором, сів по правиці божого престолу. **3** Отже, подумайте про Того, що на собі потерпів таку наругу від грішників, щоб не трудилися, слабнучи своїми душами. **4** Ви ще не стали до крові, змагаючись проти гріха, **5** і забули про потіху, яку вам, як синам, говорить: *Мій сину, не знемагай від господнього картання ані не слабни, караний Ним. *поч.*

при. 3; апо. 3; як. 1

6 Кого Господь любить, Він картає, б'є ж кожного сина, якого приймає. **7** І якщо терпите картання, Бог з вами поводиться, як з синам. Бо який є син, якого батько не картає? **8** Якщо ж ви є без картання, якого всі стали учасниками, то ви, отже, є плід перелюбу, а не сини. **9** Однак ми ж мали батька, що карав наше тіло, і ми соромилися, *то* чи не багато радше підкоримося Батькові Духів – і будемо жити? **10** Адже вони впродовж небагатьох днів, як їм було можливо, картали нас, а цей – на користь, щоб ми були учасниками його святості. **11** Бо кожне картання в теперішньому часі не вважається за радість, але біль, *та* пізніше ж – за плід миру. Тим навчанням віддають справедливість. **12** Тому випростуйте послаблі руки і послаблі коліна **13** і простими зробіть стежки для ваших ніг, щоб кульгаве не повернулось, але радше, щоб виздоровіло. *поч. 332*

14 Майте мир і святість з усіма, без яких ніхто не побачить Господа, **15** дивлячись, щоб ніхто не був позбавлений божої ласки, щоб хтось знову не зробив пакість, випускаючи корінь гіркоти, і тим численні не занечистилися; **16** щоб хтось *не був* розпусником або нечистим, так як *Ісав, який за одну їжу віддав своє первородство. **17** *Знайте ж, що і потім, забажавши успадкувати благословення, – був відкинутий, бо не знайшов місця покаяння, хоч і зі сльозами його шукав. **18** Бо ви не приступили до *гори, якої доторкається, і що погоріла вогнем, і хмари, і темряви, і бурі, **19** і звуку труби, і голосу шумного слів, якого відреклися ті, що чули, аби слово їм не додалося, **20** бо не терпіли того, що наказував: *Як-

мой1. 25; мой1. 27; мой2. 19 і 20; мой2. 19

що звір доторкнеться до гори, то, отже, буде побитий камінням. **21** І таким страшним було те, що бачилося, бо Мойсей сказав: Я є переляканий і тремчу. **22** Але ви приступили до гори Сіон, і до міста живого Бога, і небесного Єрусалиму, **23** і на видовище сотень тисяч ангелів, і собору первородних, вписаних на небесах, і Бога – судді всіх, до досконалих духів праведників, **24** і до посередника нового завіту – Христа, і крові, і покроплення, що краще говорить від *Авелевого. *поч. 333*

мой1. 4

*и҆лѝ ѕвѣ́рь прикоснетсѧ горѣ̀, (то ѹ҆́бо) ка́менїемъ побїе́нъ бꙋ́детъ. и҆ та́ко стра́шно бѣ̀, ви́димое. мѡѷсе́й (бо) речѐ, пристра́шенъ є҆́смь, и҆ трепе́тенъ. но приступи́сте къ сїѡ́новѣ горѣ̀, и҆ къ гра́дꙋ бга жи́ва, (и҆) і҆ерⷭ҇ли́мꙋ нбⷭ҇номꙋ, и҆ къ (позорꙋ тма́мъ а҆́гг҃ловъ)[10], и҆ събо́рꙋ первоо́дныхъ напи́саныхъ на нбⷭ҇ѣхъ. и҆ сꙋді́и (всѣхъ бꙋ)[11]. и҆ дх҃омъ пра́ведни́хъ съверше́ныхъ, и҆ къ (ходата́ю завѣ́та но́ваго)[12] (хрⷭ҇та)[13], и҆ кро́ви (и҆) кропле́нїа лꙋ́чше глаго́лющей не́жели *а҆ве́левѣ· зач҃, тлг·

в мо ді; а мо д

25 Пильнуйте ж, не відрікайтеся Того, хто говорить: Бо якщо не втекли вони, відрікшись того, що пророкував на землі, тим більше ми не відрікаймося небесного, **26** якого голос тоді захитав землею. Тепер же Він обіцяв, кажучи, що: Ще раз Я потрясу не тільки землею, але і небом. **27** А те, що: Ще раз потрясу, – говорить про переставлення потрясеного, як сотвореного, щоб залишилося те, що є непохитне. *поч.*

Блюди́те (же), не ѡ҆трица́йтесѧ глаго́лющагѡ а҆́ще бо (не и҆збѣжа́ша о҆ни̇̀)[14] (ѡ҆ре́кшесѧ прⷪ҇ро́чествꙋющаго на земли̇̀)[15], мно́жае па́че мы ѡ҆трица́ющесѧ нбⷭ҇наго, є҆го́же гла́съ зе́млю (тогда поколѣба̀)[16]. нн҃ѣ же ѡ҆бѣтова̀ гл҃ѧ, (ꙗ҆́ко) є҆щѐ є҆ди́ною а҆́зъ потрѧсꙋ̀ не то́кмо землѐю, но и҆ нб҃омъ· а҆ є҆́же (є҆ди́ною є҆щѐ)[17] (потрѧсꙋ̀), сказꙋ́етъ колѣблемыхъ преложе́нїе, ꙗ҆́ки сотворе́номъ, да пребꙋ́дꙋтъ ꙗ҆́же сꙋ́ть неподви́жимаѧ· зач҃·

28 Тому, одержуючи непохитне царство, маємо ласку, якою добровгодно служимо Богові з побожністю і страхом. **29** *Адже наш Бог є пожираючим вогнем.

мой5. 4

Тѣ́мже црⷭ҇тво непоколеби́мо прїе́млюще, и҆́мамы блгⷣть, є҆́юже слꙋ́жимъ бл҃гоꙋгóдно бг҃ꙋ съ бл҃гогове́нїемъ и҆ стра́хомъ. *и҆́бо бг҃ъ на́шъ ѻ҆́гнь поѧда́ѧй (є҆́сть)·

є мо д

Глава 13

Гла́ва, гі.

1 Хай зостається братолюб'я. **2** *Не забувайте гостинності, бо тим показано, що деякі *прийняли ангелів. **3** *Згадуйте про кривджених в'язнів, наче з ними зв'язані, наче і самі, будучи в тілі. **4** Чесне подружжя в усьому, і ліжко не забруднене. А розпусників і перелюбників судитиме Бог. **5** Не *будьте* грошолюбні зазвичай, задоволені тим, що є. Бо Той сказав: *Не полишу тебе ані не відступлю від тебе. **6** Так що ми відважуємося сказати: *Господь – мені помічником, і не злякаюся. Що мені зробить людина? *поч. 334*

рим. 12; пет1. 4; мой1. 18 і 19; рим. 12; іс нав. 7; пс. 117

Братолю́бїе да пребыва́етъ, *страннолю́бїѧ не забыва́йте тѣмъ бо видѣ́шасѧ нѣ́цыи *прїе́мше а҆́гг҃лы. *помина́йте ю҆́зники, ꙗ҆́ки с ни́ми свѧ́зани, ѡ҆зло́блѧемыѧ, ꙗ҆́ки и҆ са́ми сꙋ́ще въ тѣ́лѣ· че́стна жени́тва ѡ҆ все́мъ и҆ ло́же нескве́рно. блꙋдникѡ́въ же и҆ прелюбодѣ́емъ сꙋ́дитъ бг҃ъ· Не сребролю́бцы нра́вомъ. дово́лни сꙋ́щими. то́й бо речѐ. *не и҆́мамъ тебѐ ѡ҆ста́вити, ниже и҆́мамъ ѿ тебѐ ѿстꙋпи́ти. ꙗ҆́ко дерза́ющимъ на́мъ гл҃ати, *гдⷭ҇ь мнѣ̀ помо́щникъ, и҆ не ѹ҆бою́сѧ, что̀ сотвори́тъ мнѣ̀ чл҃къ· зач҃, тлд·

кри ві; а петр д; а мо ні; и ді; кри ві; іс на з; псло рзі

7 Згадуйте ваших наставників, які вам говорили боже слово; дивлячись на їхній кінець життя, наслідуйте їхню віру. **8** Ісус Христос вчора і сьогодні той самий і навіки. **9** До чужих і різноманітних наук не приставайте. Бо добре ласкою запевняти і підкріпляти серця, а не стравами, від яких користі не мали ті, що в них ходили. **10** Маємо ж жертовник, з якого не мають влади їсти ті, що служать тіні. **11** *Адже кров тих звірів, яких первосвящеником вноситься до святого за гріхи, їх тіла спалюються поза табором. **12** Тому і Христос, щоб освятити народ своєю кров'ю, зволив

мой3. 6 і 16

Помина́йте наста́вники ва́ша, и҆̀же гл҃аша ва́мъ сло́во бж҃їе, и҆́хже взира́юще на сконча́нїе жи́тельства, подража́йте вѣ́рꙋ (и҆́хъ). і҆с хрⷭ҇то́съ, вчера̀ и҆ дне́сь, то́йже и҆ во вѣ́ки· въ наꙋче́нїа (стра́нна и҆ разли́чна)[1] не прилага́йтесѧ. добро́ бо блгⷣтїю (и҆звѣща́вати и҆) ѹ҆твержда́ти срⷣца, (а҆) не бра́шны ѿ ни́хже не прїѧ́ша по́льзꙋ [ходи́вшеи][2] (въ ни́хъ). и҆́мамы (же) ѻ҆лта́рь ѿ негѡ̀ (не и҆́мꙋтъ вла́сть ꙗ҆́сти слꙋжа́щеи сѣ́ни)[3]. *и҆́хже бо (кро́вь живо́тныхъ вноси́тсѧ въ стаѧ за грѣхи̇̀)[4] первосщ҃е́нникомъ, си́хъ тѣлеса̀ сожига́ютсѧ внѣ̀ ста́на. тѣ́мже і҆ хрⷭ҇то́съ да ѡ҆свѧти́тъ (лю́ди своѐю кро́вїю)[5], внѣ̀ вра́тъ пострада́ти и҆зво́ли. тѣм-

г мо ѕ; и ѕі

же оубо да исходимъ к нему внѣ стана, поношеніе его носяще. *не имамы бо здѣ пребывающаго града, но грядущаго взыскуемъ. тѣмъ оубо приносимъ жертву хваленія выну Богу, сирѣчь, *плодъ оустенъ исповѣдающеся имени его. Благотвореніа же и общеніа не забывайте. таковыми бо жертвами (оугажати)[6] Богу. (михїа в҃; їосїа д҃і)

зач. тле·

Повинуйтеся наставникомъ вашимъ и покаряйтеся: тіи бо бдятъ о душахъ вашихъ, аки слово въздати хотяще, да съ радостію сіе творятъ, а не въздыхающе· Нѣсть бо полезно вамъ сіе. молитеся о насъ. оуповахомъ бо, яко добру совѣсть имамы, въ всемъ, добрѣ хотяще жити. лише же молю сіе (творите)[7], да въскорѣ оустроюся вамъ. Богъ же мира възведыи из мертвыхъ пастыря овцамъ великаго, кровію завѣта вѣчнаго, Господа нашего Іисуса {Христа}[8], да совершитъ вы въ всякомъ [дѣлѣ][9] благѣ, сътворити волю его, творя въ {васъ}[10] благоугодное предъ нимъ, Іисусъ Христомъ, емуже слава въ вѣки вѣковъ аминь· Молю же вы братіе, пріимите слово оутѣшеніа. ибо въ малѣ (написавъ) послахъ вамъ. знайте брата нашего (отпущена тимодеа)[11], с нимже аще скорѣе пріидетъ, оузрю васъ. цѣлуйте вся наставники ваша, и вся святыя. цѣлуютъ вы иже от италіи (сущіи). благодать съ всѣми вами, [аминь][12].

Конецъ посланію, иже къ евреомъ·
Иматъ в себѣ, главъ, г҃і·
зачалъ церковныхъ, лв҃·

терпіти поза брамами. **13** Тому, отже, виходімо до Нього поза табір, носячи його наругу, **14** *бо не маємо тут сталого міста, але шукаємо будучого. **15** Ним, отже, завжди приносімо жертву хвали до Бога, значить *плід уст, що визнають його ім'я. **16** Не забувайте ж робити добро і спілкування, бо такими жертвами *треба* догоджати Богові. (мих. 2; йос. 14)

поч. 335

17 Коріться вашим наставникам і підкоряйтесь, бо вони чувають над вашими душами як ті, що мають віддати слово. Хай це роблять з радістю, а не зідхаючи, бо це вам не корисне. **18** Моліться за нас, бо надіємося, що маємо в усьому добру совість, бажаючи добре жити. **19** Дуже ж благаю: чиніть це, щоб я скоро був вам повернутий. **20** А Бог миру, що з мертвих підняв великого пастиря овець кров'ю вічного завіту – нашого Господа Ісуса Христа, **21** хай вас удосконалить в усякому доброму ділі, щоб виконати його волю, чинячи в вас добровгодне перед Ним – Ісусом Христом, якому слава на віки віків! Амінь. **22** Благаю ж вас, брати, прийміть слово потіхи, бо коротко написавши, я до вас послав. **23** Знайте, що наш брат Тимотей відпущений, з яким побачу вас, якщо він скоро прийде. **24** Здоровіть всіх ваших наставників і всіх святих. Вас здоровлять ті, що є з Італії. **25** Ласка з усіма вами. Амінь.

Кінець Послання до Євреїв.
Має в собі 13 глав,
а 32 церковних початки.

Апокалипсис святого Івана Теолоґа

Глава 1

1 Апокалипсис Ісуса Христа, яке Бог дав йому (=*Іванові*), *щоб* показати своїм рабам те, що мало незабаром статися. І показав, пославши своїм ангелом своєму рабові Іванові, **2** який засвідчив боже слово і свідчення Ісуса Христа, те, що побачив. **3** Блаженний той, що читає і слухає слова його пророцтва і зберігає написане в ньому, бо час близький. **4** Іван – сімом церквам, які є в Азії. Благодать вам і мир від Того, хто є, *і який був, і що приходить, і від сімох духів, які є перед його престолом; **5** і від Ісуса Христа, *який є вірним свідком, *первородний з мертвих і князь земних царів, що любить нас, і омив нас із наших гріхів *своєю кров'ю, **6** і зробив нас *царями і священиками своєму Богові і Батькові. Тому слава і влада на віки віків! Амінь. **7** *Ось Він іде з хмарами, і Його побачить всяке око і ті, що його прокололи, і всі племена земні видадуть плач над собою задля Нього. Так, амінь! **8** *Я є Альфа і Омеґа, Початок і Кінець, – говорить Господь, – Той, що є, і був, і приходить – Вседержитель! **9** Я, Іван, який є і вашим братом, і спільником у смутку, і в царстві, і в терпінні Ісуса Христа, я був на острові, що називається Патмос, за боже слово і за свідчення Ісуса Христа. **10** Я був у дусі в дні недільному, і я почув за собою великий голос, наче труби, **11** що говорить: Я є Альфа і Омеґа, Перший і Останній. І те, що бачиш, запиши в книги і пошли церквам, що є в Азії: в Ефес, і в Смирну, в Пергам, і в Тиатир, і в Сардію, і в Філадельфію, і в Лаодикію. **12** І я оглянувся, щоб побачити голос, який говорив зі мною. І обернувшись, я побачив сім золотих свічників, **13** і посередині сімох свічників – подібного до Людського Сина, зодягненого в довгу одіж і підперезаного на грудях золотим поясом. **14** Його ж голова і волосся біле, як біла вовна, як сніг, і його очі – як вогняне полум'я; **15** і його ноги подібні до халколиванової міді, наче в розжареній печі; і його голос – як голос великих вод. **16** І Він тримав у своїй правій

мой2. 3
пс. 88
кор1. 15
кол. 1
єв. 9
пет1. 1
ів1. 1
пет1. 2
іс. 3
мат. 24
мар. 13
юдт. 14
ниж. 21
і 22

Апокалипсис ст҃го Іоанна Θеолога

Гла҃, а҃.

Апокаліѱисъ[1] І҃с Х҃а, иже да҃ ему б҃гъ показати рабомъ своимъ, имже подобаше быти вскорѣ, и сказа пославъ агг҃ломъ своимъ, рабу своему Іоанну, иже свѣдѣтельствова слово б҃жіе, и свѣдѣтельство І҃у Х҃во, елико видѣ. Б҃женъ чтый и слышащіи словеса пр҃рчествіа {его}[2], и съблюдающіи писанаа в немъ, время бо бли҃. Іоаннъ семи҃ ц҃рквам иже (суть) въ Асіи. Бл҃гть ва҃ и миръ, ѿ сущаго, *і иже бѣ, и градущаго, и ѿ седми духовъ, иже пре҃ пр҃толомъ его, (суть). И ѿ І҃с Х҃а *иже (есть) свѣдѣтель вѣрныи, *пръвене҃ц из м҃ртвы҃х, и кн҃зь ц҃рей земскыхъ, любащу ны и (омы)[3] насъ ѿ грѣхъ нашихъ *кровію своею, и сътворилъ есть насъ *ц҃ра (и) іереа б҃у и ѡ҃тцу своему. Тому слава и дръжава въ вѣкы вѣко҃ аминь. *Се градетъ съ облакы, и оузри и всяко око, і иже его прободоша, и плачь сътворя҃т на са о҃ не҃м вса колѣна земскаа. Еи аминь. *А҃з есмь алфа и ѡ, [начато҃к и конецъ][4], г҃летъ г҃ь (-)[5], сыи, и бѣ, и градыи, вседръжитель. А҃з Іоаннъ иже (и) братъ вашъ, и обѣщникъ въ печали и [въ][6] ц҃ртвіи, и въ тръпѣніи І҃с [Х҃вѣ][7]. Бы҃х въ островѣ, нарицаемомъ Патъмосъ, за слово б҃жіе и за свѣдѣтельство І҃с [Х҃во][8]. Быхъ в д҃сѣ въ (д҃нь не҃дл ныи)[9]. И слыша҃х за собою гла҃ веліи яко трубу, г҃лщъ (азъ есмь алфа и ѡ, прьвыи и после҃дніи. И) яже видиши, напиши в книги, и посли (-)[10] ц҃рквамъ, (яже суть въ Асіи), въ Ефесъ, и въ Змvрну, (-)[11] в Пергамъ, и въ Дияатиръ, и въ Сардію, и въ Диладелъфію, и в Лаодикію. И обратихъса видѣти гла҃ иже г҃лше съ мною. И обращса видѣхъ се҃дмь свѣтилникъ златыхъ, и посредѣ [се҃дми][12] свѣтилникъ подобенъ с҃ну ч҃лвчю облеченъ в подиръ, и препоясанъ при сосцу поясомъ златымъ. Глава же его и власи бѣлы яко ярина бѣлаа яко снѣгъ, и очи его яко пламень огненъ. И нозѣ его подобни мѣди халколивановѣ, яко в пещи ражеженѣ. И гла҃ его, яко гла҃ во҃д многъ, и дръжа в {руцѣ своеи деснѣи}[13] (се҃дмь

в мо г
ψло пи
а кри еі
кола а
еврео д
а петр а
а іоа а
а петр в
ісаіа г
ма кд
ма гі
юди ді
ни ка
и кв

ѕвѣздъ)[14] і изъ оустъ его мечъ обоюдꙋ остръ изъострен исходѧи· И лице его ꙗко сл҃нце сїаетъ в силѣ своеи. и егда видѣхъ его, падохъ к ногама его ꙗко мр҃твъ, и положи десницꙋ свою на мнѣ гл҃ѧ (ми), не боисѧ· Азъ есмь прьвыи и послѣднїи и живыи, и бы҃ мр҃твъ, и се живъ есмь въ вѣкы вѣкомъ. (-)[15] има҃ ключа смр҃ти и адꙋ. напиши оубо ꙗже видѣ, и ꙗже сꙋть і имже подобаетъ быти по семъ· Таинство с҃еми ѕвѣздъ ꙗже видѣлъ еси на десници моеи, и с҃емъ свѣти҃никъ златыхъ, с҃емъ ѕвѣздъ (сꙋ), агг҃ли с҃еми цр҃кви сꙋть. (-)[16] [с҃ем (же) свѣтилни҃, ꙗже видѣ][17], с҃емъ цр҃кви сꙋ·

руці сім звізд, і з його уст виходив вигострений двосічний меч, і його лице сяє наче сонце у своїй силі. **17** І коли я Його побачив, я впав до його ніг, наче мертвий. І Він поклав свою правицю на мене, кажучи мені: Не бійся. Я є перший і останній, **18** і Той, що живе. І Я був мертвий, і ось я є живим на віки віків. Маю ключі смерті і аду. **19** Отже, напиши те, що ти побачив, і те, що є, і те, що має статися після цього. **20** Таїнство сімох звізд, які ти побачив на моїй правиці, і сімох золотих свічників, вони є: сім звізд – вони ангели сімох церков, а сім свічників, які ти побачив, – це сім церков.

Гл҃а, в҃·

Агг҃лꙋ ефе҃кїа цр҃кве напиши тако гл҃етъ дръжаи с҃емь ѕвѣздъ в десници своеи, и ходѧи посредѣ с҃еми свѣтилникъ златыхъ. вѣмъ (твоѧ дѣла) и трꙋ҃ [твои][1] и трьпѣнїе твое, и ꙗко не можеши носити злы҃. і искꙋси҃ еси гл҃ющаѧсѧ (быти) ап҃лы, и нѣ сꙋть, и обрѣте ѧ лжа. и [понеслъ еси и трьпѣнїе имаши][2]. (и) за имѧ мое (трꙋдисѧ), и не изнеможе. но има҃ на тѧ, ꙗко любо҃ твою прьвꙋю остави. помѧни оубо ѿкꙋдꙋ спаде, и покаисѧ. и прьваѧ дѣла сътвори· Аще ли ни, градꙋ ти [скоро][3], и двигнꙋ свѣтилникъ твои ѿ мѣста своего, аще не покаешисѧ. но се имаши, ꙗко ненавидиши дѣлъ николаитескъ, ихже и азъ ненавижꙋ· Имѣаи оухо да слышитъ что дх҃ъ гл҃етъ цр҃квамъ, побѣждающемꙋ дамъ ꙗсти ѿ древа животнаго, еже есть посредѣ раѧ бж҃їа· І агг҃лꙋ цр҃кви (змѵрнскїа)[4] напиши. тако гл҃е прьвыи и послѣднїи, иже бы҃ мр҃твъ, и се живъ есть. вѣмъ твоѧ [дѣла, и][5] скорбь, и нищетꙋ. но бога҃ еси, и хꙋлы, гл҃ющихъсѧ (быти іоꙋдеа)[6], и нѣ сꙋть. но сонмище сатанино. не боисѧ ничесоже ѧ҃ хощеши пострадати. се {бо}[7] имать (дїаволъ всажати)[8] ѿ васъ в темницѧ да искꙋситесѧ. і имате скорбь до десѧти днїи. бꙋди вѣренъ до смр҃ти, и дамъ ти вѣнец живота· Имѣаи оухо (слышати) да слыши҃. что дх҃ъ гл҃етъ цр҃ква҃. побѣжааи, не имать вредитисѧ ѿ смр҃ти вторыѧ. и агг҃лꙋ перъгамскїа цр҃кви напиши. тако гл҃етъ имѣѧи мечъ обоюдꙋ изоощренъ. вѣ҃ [дѣла твоѧ, и][9] гдѣ живеши идѣже пр҃толъ сатанинъ. и дръжиши имѧ мое, и не ѿвръжесѧ вѣры моеѧ. и в (моѧ) дн҃и. антипасъ свѣдѣтель мои вѣрныи [-][10] иже оубїенъ бысть в

Глава 2

1 Напиши ангелові Ефеської церкви: Так говорить Той, що держить сім звізд у своїй правиці і що ходить серед сімох золотих свічників: **2** Знаю твої діла, і твій труд, і твою терпеливість, і що не можеш зносити злих; і ти випробував тих, що називають себе апостолами, а не є, і ти їх знайшов неправдомовними. І ти переніс **3** і маєш терпеливість, і ти потрудився за моє ім’я і не знеміг. **4** Але маю проти тебе те, що ти покинув твою першу любов. **5** Отже, згадай, звідки ти впав, і покайся, і чини попередні діла. Якщо ж ні, скоро прийду до тебе і зрушу твій свічник зі свого місця, якщо не покаєшся. **6** Але маєш те, що ненавидиш миколаїтські діла, які і Я ненавиджу. **7** Хто має вухо, хай слухає, що Дух говорить Церквам: Тому, що перемагає, дам їсти з дерева життя, яке є серед Божого раю. **8** І ангелові Смирнської церкви напиши: Так говорить перший і останній, який був мертвим і ось є живим. **9** Знаю твої діла, і скорботу, і бідність, але ти є багатий, і *знаю* зневагу тих, що називаються юдеями і не є, але зборищем сатанинським. **10** Не бійся нічого з того, що маєш потерпіти. Бо ось диявол має посадити *декого* з вас до в’язниці, щоб ви були випробувані. І матимете скорботу до десяти днів. Будь вірним до смерті, і дам тобі вінець життя. **11** Хто має вухо, щоб слухати, хай слухає, що Дух говорить Церквам: Той, хто перемагає, не потерпить шкоди від другої смерті. **12** І ангелові Пергамської церкви напиши: Так говорить Той, що має двосічний меч. **13** Знаю твої діла і де живеш – там, де престол сатани, і держиш моє ім’я, і ти не зрікся моєї віри, і в мої дні Антипас – мій вірний свідок, який був убитий у вас, де живе сатана.

14 Але маю проти тебе мало, тому що тут маєш тих, що тримаються Валаамового навчання, *який навчав Валака покласти згіршення перед ізраїльськими синами: їсти ідольські жертви і чинити розпусту. **15** Так і ти маєш тих, що тримаються миколаїтського вчення, яке Я ненавиджу. **16** Покайся, якщо ж ні, скоро прийду до тебе і зведу з ними боротьбу мечем моїх уст. **17** Хто має вухо, щоб слухати, хай слухає, що Дух говорить Церквам. Тому, хто перемагає, дам їсти зі скритої манни, і дам йому білий камінь, і на камені написане нове ім'я, якого ніхто не знає, – тільки той, що отримує. **18** І ангелові Театирської церкви напиши: Так говорить Божий Син, що має свої очі, як вогняний полумінь, і його ноги подібні до халколиванової міді. **19** Знаю твої діла, і любов, і віру, і службу, і твою терпеливість, і твої діла. І останні більші від перших. **20** Але маю трохи проти тебе, що дозволяєш жінці *Єзавелі, що називає себе пророчицею, навчати і обманювати моїх рабів, щоб розпутствували і їли ідольську жертву. **21** І Я дав їй час, щоб вона покаялася від своєї розпусти, – і не покаялася. **22** Ось Я її кладу на ліжко, і тих, що з нею розпутствували, – у велику скорботу, якщо не покаються від своїх діл. **23** І їхні діти помруть смертю, і всі церкви пізнають, що Я є *той, що досліджує серця і нутро, і дам кожному з вас за вашими ділами. **24** Вам же говорю та іншим, що є в Театирі, які не мають цього навчання і які, як кажуть, не розуміють сатанинської глибини: на вас не покладу іншого тягаря; **25** тільки тримайте той, що маєте, доки не прийду. **26** І тому, що перемагає і зберігає мої діла до кінця, йому дам владу над народами. **27** *І він пастиме їх залізною палицею, і будуть так, як посуд і розбиті черепки. **28** Так як і Я одержав від мого Батька, і йому дам ранню звізду. **29** Хто має вухо, щоб слухати, хай слухає, що Дух говорить Церквам.

мой4. 24; црс3. 16; црс1. 16 пс. 7 єре. 11 і 17; пс. 2

ва҃, и҆дѣ́же (живе́тъ сатана̀)[11]. но и҆́мамъ на тѧ ма́ло, ꙗ҆́ко и҆́маши тꙋ̀ дръжа́щаѧ ꙋ҆че́нїе валаа́мово, *и҆́же ꙋ҆ча́ше вала́ка, положи́ти съблазнь пре҃д сн҃ъми ї҆и҃левыми, ꙗ҆́сти жрътвы и҆долскїа, и҆ любы твори́ти. тако и҆́маши и҆ ты дръжа́щаа ꙋ҆че́нїе николаи́тъско, [є҆гоже ненави́жꙋ][12]. покаисѧ [-][13], а҆́ще ли ни, прї́идꙋ ти ско́ро, и҆ бра́нь сътворю́ с ними мечемъ ꙋ҆́стъ мои́хъ. и҆мѣ́аи ꙋ҆́хо (слы́шати) да слы́шитъ, что дх҃ъ гл҃етъ црк҃ва҃. побѣжда́ющемꙋ да́мъ {-}[14] [ꙗ҆́сти][15] ѿ ма́нны съкрове́нныѧ· и҆ да҃ є҆мꙋ ка́мень бѣ҃, и҆ на ка́мени и҆́мѧ но́во напи́сано, є҆го҃ никтоже вѣсть, то́кмо прїе́млѧи· И҆ а҆́гг҃лꙋ дꙋатѵ́рскїа цр҃кви напиши. тако гл҃етъ сн҃ъ бж҃їи, и҆мѣ́аи ѻ҆́чи свои ꙗ҆́ко пла́мень ѻ҆́гненъ. и҆ нозѣ є҆го подо́бни мѣди халколива́новѣ. вѣмъ твоѧ дѣ́ла и҆ любовь и҆ вѣ́рꙋ и҆ слꙋ́жбꙋ и҆ трьпѣ́нїе твое, и҆ дѣ́ла твоа, и҆ послѣ́днаа бо́лша пе́рвыхъ, но и҆мамъ на тѧ {мало}[16], ꙗ҆́ко ѻ҆ставлѧ́еши женѣ *ї҆е́завель гл҃ющеисѧ (бы́ти) прⷪ҇рчца, (-)[17] ꙋ҆чи́тъ и҆ лсти́тъ моа рабы любодѣ́иствовати, и҆ снѣ́сти жрътвꙋ и҆до́лскꙋю. и҆ да҃ еи врѣмѧ да пока́етсѧ (ѿ любодѣ́иства своего, и҆ не (пока́ѧсѧ)[18])[19]. се а҆зъ полага́ю ю҆̀ на ѻ҆́дрѣ, и҆ любодѣющаа с нею въ скорбь вели́ю, а҆́ще сѧ не пока́ютъ ѿ дѣлъ [свои́хъ][20], и҆ чада и҆ (ꙋ҆мрꙋ́тъ)[21] смрътїю. и҆ разꙋмѣ́ютъ всѧ црк҃ви, ꙗ҆́ко а҆́зъ є҆́смь *испыта́аи (ср҃ца и҆ (ꙋ҆́тробы)[22])[23], и҆ дамъ вамъ комꙋ́ждо по дѣ́ломъ ва́шимъ, ва҃ же гл҃ю, {и҆}[24] про́чимъ сꙋщи҃ въ дїатирѣ, и҆́же не и҆́мꙋтъ ꙋ҆че́нїа сего (ї҆) и҆́же не (разꙋмѣ́ютъ)[25] глꙋбины сатанины, ꙗ҆́ко гл҃ю не възложю̀ на вы̀ (тагѡты и҆нод)[26], то́кмо є҆́же и҆́мате дръжи́те, донде҃ прї́идꙋ· И҆ побѣжда́ющемꙋ и҆ съблюда́ющемꙋ (дѣ́ла моа до конца̀)[27], дамъ є҆мꙋ власть на ꙗ҆зы́цехъ *и҆ ꙋ҆пасе́ ѧ҆̀ жезломъ желѣ́зным, (и҆) ꙗ҆́ко съсꙋды (и҆) скꙋделни́ча съкрꙋша́тсѧ. ꙗ҆́коже и҆ а҆́зъ прї́ѧхъ ѿ ѻ҆ц҃а моего· И҆ дамъ є҆мꙋ ѕвѣздꙋ ꙋ҆́тренюю. и҆мѣаи ꙋ҆́хо (слы́шати) да слы́шитъ что дх҃ъ гл҃етъ црк҃вамъ·

а҆ мо҃ кд; г҃ цр҃ ѕі; а҆ цр҃ ѕі ѱ҃ло з҃ є҆ре҃ аі и҆ зі; ѱ҃ло в҃

Глава 3

1 І ангелові Сардійської церкви напиши: Так говорить Той, що має сім божих духів і сім звізд. Знаю твої діла, що маєш ім'я як живого, а ти є мертвим. **2** Чувай і підкріплюй інших, які мають умерти. Адже я не знайшов твої діла досконалими перед твоїм Богом. **3** Отже, згадай як ти одержав і почув – і зберігай, і покайся. *Отже, якщо не

ниж. 16; сол1. 5; пет2. 3

Гл҃а, г҃·

И҆ а҆́гг҃лꙋ са́рдїискїа цр҃кви напиши, тако гл҃етъ и҆мѣ́ѧи се҃мь дх҃ъ бж҃їихъ, и҆ се҃мь звѣздъ. вѣмъ твоа дѣ́ла, ꙗ҆́ко и҆́мѧ и҆маши ꙗ҆́ко живъ, а҆ мр҃твъ є҆си· Бꙋди бдѧ̀, и҆ ꙋ҆тве́ржаѧ про́чаа, и҆́мже ꙋ҆мрети. не ѻ҆брѣтохъ бо (дѣлъ твои́хъ)[1] скончанї пре҃д бг҃омъ· (твои́мъ)[2]. Поминаи ꙋ҆бо како прїатъ, и҆ слыша и҆ съблюдаи и҆ покаисѧ. *а҆́ще ꙋ҆бо не

ни҃ ѕі; а҆ солꙋ г҃; в҃ петр г҃

бдиши, пріиду [на тѧ][3] ꙗко тать, и не имаши почюти, в кіи годъ пріиду на тѧ· но имаши мало именъ и в сардіи, иже не оскверниша ризъ своихъ, и ходити имутъ съ мною въ бѣлыхъ, ꙗко достоини суть, побѣждаай той облечетсѧ в ризы бѣлыа, и не имамъ ѿмыти имени его *ѿ книгъ животныхъ і исповѣмъ имѧ его предъ ѿцемъ моимъ, и предъ аггелы его. имѣай оухо, да слышитъ, что дхъ глетъ црквамъ· И аггелу филадельфіискіа црькви, напиши. тако глетъ стыи истинныи, имѣай ключъ двдвъ. *ѿверзаай, и никтоже затворитъ. {-}[4] затворѧай, и никтоже ѿверзетъ· вѣмъ твоа дѣла. се дахъ предъ тобою двери ѿверсты {и}[5] никтоже можетъ затворитї ихъ, ꙗко малу имаши силу, и съблюде мое слово, и не ѿвръжесѧ имени моего. се даю ѿ сонмища сатанина, глющаасѧ (быти іоудеа)[6] и нѣ сут, но лжутъ. се сътворю ѧ да пріидутъ и поклонѧтсѧ предъ ногама твоима, и разумѣютъ ꙗко азъ възлюбихъ тѧ· Ꙗко съблюде слово тръпѣніа моего, и азъ тѧ съблюду ѿ годины искушеніа хотѧщаа пріити на (всю вселенную)[7], искусити живущаѧ на земли, {се}[8] граду скоро, дръжи еже имаши, да никтоже пріиметъ вѣнца твоего· Побѣждающаго сътворю (-)[9] столпа цркви ба моего. и боле не имать изыити ктому· {-}[10] И напишу на немъ имѧ ба моего, і имѧ града ба моего новаго іерлима сходѧщаго с небесъ ѿ ба моего і имѧ мое новое. имѣай оухо да слышитъ что дхъ глетъ црквамъ· И аггелу лаодікіискіа цркви напиши, тако глетъ, аминь свѣдѣтель вѣрныи і истиныи, начатокъ създаніа бжїа. вѣмъ твоа дѣла ꙗко ни студенъ еси ни теплъ. не да студенъ бы былъ, ни теплъ, тако ꙗко обьоуморенъ еси, и ни теплъ ни студенъ. (изблевати тѧ ѿ оустъ моихъ имамъ)[11] зане глеши ꙗко богатъ есмь, и обогатихъсѧ и ничтоже требую. и не вѣси ꙗко ты еси окаанен и мніи и нищъ и слѣпъ и нагъ· Съвѣщаю тебѣ купити ѿ мене злато раждежено огнемъ, да обогатишисѧ, и (одѣѧніемъ бѣлымъ)[12] облечешисѧ, да не ꙗвитсѧ срамота наготы твоеа. и коллуріемъ помажи очи твои да видиши. *азъ ихже аще люблю, обличаю и кажю. ревнуи оубо и покаисѧ, се стою при дверехъ, и тлъку, аще кто оуслышитъ гласъ мои, и ѿвръзетъ двери, [-][13] вниду к нему и вечерѧю с нимъ и тои съ мною. побѣждающему дамъ (-)[14] сѣсти съ мною на прстлѣ моемъ. ꙗкоже и азъ побѣдихъ и сѣдохъ съ ѿцемъ моимъ на прстлѣ его. имѣай оухо, да слышитъ что дхъ глетъ црквамъ·

филп д
ниж к
и ка

іѡ ві
ісаїа кв

при г
еврⷭ ві
іаⷦко а

чуватимеш, прийду проти тебе, наче злодій, і не почуєш, в яку годину прийду проти тебе. **4** Але маєш кілька імен і в Сардії, які не заплямували свою одіж і будуть ходити зі мною в білій, бо є гідні. **5** Той, хто перемагає, той зодягнеться в білу одіж; і не зітру його ім'я *з книг життя, і визнаю його ім'я перед моїм Батьком і перед його ангелами. **6** Хто має вухо, хай слухає, що Дух говорить Церквам. **7** І ангелові Філадельфійської церкви напиши: Так говорить Святий, правдивий, що має Давидів ключ, *який відчиняє – і ніхто не замкне, який замикає – і ніхто не відчиняє. **8** Знаю діла твої. Ось Я дав перед тобою відкриті двері, і ніхто не може їх закрити. Бо маєш малу силу, але ти зберіг моє слово і не відрікся мого імені. **9** Ось даю з сатанинського збору тих, що називаються юдеями, а не є, але брешуть. Ось вчиню з ними, щоб вони прийшли і поклонилися перед твоїми ногами і пізнали, що Я тебе полюбив. **10** Тому що ти зберіг слово моєї терпеливості, і Я тебе збережу від години спокуси, що має прийти на всю вселенну, щоб випробувати тих, що живуть на землі. **11** Ось скоро приходжу. Держи те, що маєш, щоб ніхто не взяв твого вінця. **12** Того, хто перемагає, зроблю стовпом церкви мого Бога, і більше вже не вийде. І напишу на ньому ім'я мого Бога і ім'я міста мого Бога – нового Єрусалиму, що сходить з небес від мого Бога, і нове моє ім'я. **13** Хто має вухо, хай слухає, що Дух говорить Церквам. **14** І ангелові Лаодикійської церкви напиши: Так говорить Амінь – вірний і правдивий свідок, початок божого творіння. **15** Знаю твої діла, що ти не є ні зимним, ні теплим. Коби ти був зимним або теплим. **16** Так, тому що ти є літепним, – ані теплим, ані зимним, – виблюю тебе з моїх уст. **17** Бо говориш, що: Я є багатим, і я збагатився та нічого не потребую. І не знаєш, що ти є нещасний, і малий, і бідний, і сліпий, і нагий. **18** Раджу тобі купити в мене золото, розжарене вогнем, щоб ти збагатився і зодягнувся білою одіжжю, щоб не показався сором твоєї наготи, і колирієм помаж твої очі, щоб ти побачив. **19** *Тих, кого Я люблю, оскаржую і картаю. Отже, ревнуй і покайся. **20** Ось Я стою при дверях і стукаю. Якщо хтось почує мій голос і відкриє двері, ввійду до нього і повечеряю з ним, і Той зі мною. **21** Тому, що перемагає, дам сісти зі Мною на моєму престолі, так як і Я переміг і сів з моїм Батьком на його престолі. **22** Хто має вухо, хай слухає, що Дух говорить Церквам.

фил. 4
ниж. 20
і 21

ів. 12
іс. 22

при. 3
єв. 12
як. 1

Глава 4

1 Після цього я побачив, і ось – відкриті двері на небі. І перший голос, який я почув, – наче труба, що говорила зі мною, кажучи: Вийди сюди, і покажу тобі те, що має статися після цього. **2** Я ж одразу був у дусі. І ось на небі стояв престол, і на престолі Той, що сидів. **3** А Той, що сидів, видом був подібний до каменя яшми й сердоліку, і була райдуга довкола престолу видом подібна до смарагдової. **4** А навколо престолу – двадцять чотири престоли, і на престолах я побачив двадцять чотири старці, що сиділи, зодягнені в білу одіж; і вони мали золоті вінці на своїх головах. **5** І з престолу виходили блискавки, і громи, і голоси, і сім свічників, що горять вогнем перед престолом, які є сім Божих духів. **6** І перед престолом – скляне море, подібне до кришталю. І серед престолу, і довкола престолу – чотири звірі, повні очей спереду і ззаду. **7** І перше животне – подібне до лева, і друге животне – подібне до теляти, і третє животне мало лице, наче людини, і четверте животне – подібне до орла, що літає. **8** І чотири животні, кожний з них має по шість крил, *а* довкола і всередині вони є повні очей, і не мають спочинку день і ніч, говорячи: Святий, святий, святий Господь Бог Вседержитель, який був, і є, і приходить! **9** І коли животні віддали славу, і честь, і похвалу Тому, що сидить на престолі, що живе віки віків, **10** двадцять чотири старці впали перед Тим, що сидить на престолі, і поклонилися Тому, що живе віки віків. І вони поклали свої вінці перед престолом, кажучи: **11** Ти є гідним, Господи, одержати славу, і честь, і силу, бо Ти створив усе, і з твоєї волі вони є і є створені.

Глава, д҃·

По сихъ видѣхъ, и се двери отверсты на небеси. и гласъ первый егоже слышахъ яко трубу глаголющь со мною глаголя· взыди сѣмо, и покажу ти емуже подобаетъ быти по сихъ· Абіе (же) быхъ въ дусѣ, и се престолъ стояше на небеси, и на престолѣ сѣдящь, и сѣдяй (бѣ) подобенъ видѣнію камени іаспиди, и сардинови· И (бѣ) дуга окрестъ престола подобна видѣніемъ змарагдови. и окрестъ престола престоли двадесять четыри. и на престолѣхъ (видѣхъ) двадесять четыре старцы сѣдяща. облечены в (бѣлы ризы)[1]. і (имяху) (вѣнца златы на главахъ своихъ)[2] и от престола исхождаху молнія и громи и гласы. и седмь свѣщникъ огненъ горящихъ предъ престоломъ, яже суть седмь духовъ божіихъ. и предъ престоломъ {-}[3] море стклянно подобно кристаллу. и посредѣ престола, и окрестъ престола четыри животна исполнь очесъ спереди и созади. и животно первое подобно льву, и второе животно подобно телцу, и третіе животно имый лице яко человѣкъ, и четвертое животно подобно орлу летящу. и животна четыри, единъ кождо ихъ. имый по шесть крилъ окрестъ и внутрьюду исполнь суть очесъ· И покоя не (имуще)[4] днь и нощь глаголюще, свѧтъ свѧтъ свѧтъ, гь бгъ вседержитель, иже бѣ и сый, и грядый, і егда {даша}[5] животная славу и честь и хвалу сѣдящему на престолѣ живущему въ вѣкы вѣкомъ (падоша)[6] двадесять четири старцы предъ сѣдящимъ на престолѣ, и (поклонишася)[7] живущему въ вѣкы вѣкомъ. и (положиша)[8] вѣнца своя предъ престоломъ глаголюще, достоинъ еси [гн҃и][9] пріяти славу и честь и силу, яко ты еси создалъ всяческая, и волею твоею [суть][10] и сотворени·

Глава 5

1 І я побачив у правиці Того, що сидів на престолі, книгу, списану всередині і ззовні, запечатану сімома печаттями. **2** І я побачив могутнього ангела, що проповідував великим голосом: Хто є гідний відкрити книгу і зірвати її печаті? **3** І ніхто не міг – і ні на небі, ні на землі, ні під землею – відкрити книги чи заглянути до неї. **4** І я дуже плакав, бо ніхто не знайшовся гідним відкрити і прочитати книгу чи заглянути до неї. **5** І один зі старців сказав мені: Не плач; ось переміг лев, що є з Юдиного племені, корінь Давидів, щоб відкрити книгу і зірвати її сім печатей. **6** І я побачив: і

Глава, е҃·

И видѣхъ в десници сидящаго на престолѣ книгу написану [внутрьюду и внѣюду][1], запечатлѣну (седмію печатію)[2] и видѣхъ аггела крѣпка проповѣдающе гласомъ великымъ. кто есть достоинъ разгнути книгу, и разрѣшити печати ея· и никтоже можаше, (и ни) на небеси ни на земли ниже подъ землею разгнути книгы ни зрѣти ея· І [азъ плакахся много][3], яко (не обрѣтеся никтоже достоинъ)[4] разгнути {и почести}[5] книги ниже зрѣти ея· И единъ от старецъ (глагола)[6] ми, не плачися, се побѣдилъ есть левъ иже сый от колѣна іудова корень давидовъ, разгнути кни-

гꙋ, и҆ {разрѣшити}[7] седмь печатїи є҆ѧ̀. и҆ ви́дѣхъ, (и҆ се) посредѣ прⷭ҇тола, и҆ четырⷷ҇ животнͤ, и҆ посредѣ ста́рецъ, а҆́гнецъ стоѧ́щ ꙗ҆́ко заколень, и҆мꙋщъ роговъ сⷣмь и҆ ѻ҆́чесъ седмь, є҆́же є҆́сть седмь дх҃ъ бж҃їихъ посланыхъ въ всю землю. и҆ прїиде и҆ прїѧтъ {книгꙋ}[8] ѿ десница сѣдѧщаго на прⷭ҇толѣ. и҆ є҆гда̀ прїѧтъ книгꙋ, четыри живо́тна, и҆ двадесѧть (и҆) четыри ста́рцы падоша предъ а҆́гньцемъ, и҆мꙋще кождо гꙋсли и҆ фїалы златы полны димїа́ма, и҆́же сꙋть мл҃твы стыⷯ. И҆ поѧ́ песнь но́вꙋ гл҃юще, досто́инъ є҆си прїѧти книгꙋ, и҆ ѿврьсти печати є҆ѧ. ꙗ҆́ко заколенъ бысть, і и҆скꙋпи [бг҃ви насъ][9] кровїю своею ѿ всѧкого колѣна, и҆ ꙗ҆зыка и҆ людїи и҆ племенъ, *и҆ сътвориⷧ҇ є҆си {насъ}[10], бг҃ви на́шемꙋ, [црⷭ҇ѧ][11] і и҆ере́а и҆ (въцр҃имсѧ)[12] на земли̇. И҆ видѣхъ, и҆ слышахъ гласъ а҆гг҃лъ многъ ѡ҆крⷭ҇тъ прⷭ҇тола, и҆ животныхъ и҆ ста́рецъ, и҆ бѣ число и҆ (-)[13] тысѧща тысѧщами, гл҃юще гласомъ великимъ. достоиⷩ҇ є҆сть а҆гнець заколеныи прїѧти силꙋ и҆ богатество и҆ премꙋдрⷭ҇ и҆ крѣпⷭ҇ и҆ чⷭ҇ и҆ славꙋ и҆ бл҃венїє. и҆ всѧко създанїє, є҆́же [є҆сть][14] на нб҃си и҆ на земли̇ и҆ подъ землею, и҆ на́ мори, [ꙗ҆же сꙋть][15] и҆ сꙋщаа в ни҆ вся, слышахъ гл҃юща сѣдѧщемꙋ на прⷭ҇толѣ, и҆ а́гнъцю бл҃венїє и҆ чⷭ҇ и҆ славꙋ и҆ державꙋ въ вѣкы вѣкомъ. и҆ четыри живо́тна гл҃ахꙋ. а҆ми́нь. И҆ (двадесѧть и҆ четыри) ста́рцы падоша и҆ поклонишасѧ (живꙋщемꙋ въ вѣки вѣкомъ).

Гл҃а, ѕ҃.

И҆ видѣхъ є҆гда ѿве́рзе а҆гнецъ є҆ди́нꙋ ѿ седми печатїи, и҆ слышахъ є҆ди́ного ѿ четырⷷ҇ животныхъ гл҃юща ꙗ҆ко гла̑ громныи, гради и҆ виждь. И҆ видѣхъ, и҆ се конь бѣлъ, и҆ сѣдѧи на немъ и҆мѣаше лꙋкъ, и҆ данъ бы҃ є҆мꙋ вѣнецъ, і и҆зыиде побѣжаѧи {-}[1] да побѣдитъ. и҆ є҆гда̀ ѿве́рзе печать вторꙋю, слышахъ второе живо́тно гл҃юще, гради {и҆ виж}[2]. і и҆зыде дрꙋгїи конь рыжь, и҆ сѣдѧщемꙋ на немъ дано бысть (-)[3] взѧти миръ ѿ землѧ̀, и҆ да (оубїетъ дрꙋгъ дрꙋга)[4], и҆ данъ бысть є҆мꙋ мечь великїи. и҆ є҆гда ѿверзе (третїю печать)[5]. слышаⷯ третїє живо́тно гл҃юще, гради̇ [и҆ виж][6]. и҆ видѣхъ, и҆ се конь воронъ. и҆ сѣдѧи на немъ и҆мѣѧше мѣрило в рꙋцѣ своей. и҆ слышахъ [-][7] гласъ посредѣ четырехъ животныхъ гл҃ющь. мѣра пшеницы за динарь, и҆ три мѣры ꙗ҆чменю за динарь, і є҆леи и҆ вино̀ не вреди̇. И҆ є҆гда ѿврьзе (четвертꙋю печать)[8], слышахъ гласъ четвертаго живо́тна гл҃ющь, гради [и҆ виждь][9]. и҆ видѣхъ. и҆ се конь

ось серед престолу й чотирьох звірів, і серед старців – Ягня, що стояло, наче заколене, що мало сім рогів і сім очей, що є сім божих духів, посланих на всю землю. **7** І Він прийшов і взяв книгу з правиці Того, що сидів на престолі. **8** І коли Він взяв книгу, чотири животні і двадцять і чотири старці впали перед Ягням, кожний, маючи гуслі і золоті посудини, повні ладану, які є молитви святих. **9** І вони співають нову пісню, кажучи: Ти є гідний взяти книгу і відкрити її печаті, бо Ти був заколений і відкупив нас Богові своєю кров'ю від всякого роду, і люду, і народу, і племен; **10** *і зробив нас нашому Богові царями і священиками; і зацарюємо на землі. **11** І я побачив і почув голос багатьох ангелів довкола престолу, і животних, і старців – і їх число було тисячі тисяч, **12** які говорили великим голосом: Заколене Ягня є гідним одержати силу, і багатство, і премудрість, і честь, і славу, і благословення. **13** І всяке створіння, що є на небі, і на землі, і під землею, і на морі, які є, і все те, що в них, я почув, як вони говорили Тому, що сидів на престолі, і Ягняті: Благословення, і честь, і слава, і влада на віки віків! **14** І чотири животні говорили: Амінь! І двадцять і чотири старці впали і поклонилися Тому, що живе на віки віків.

Глава 6

1 І я побачив, що Ягня відкрило одну з сімох печатей; і я почув одного з чотирьох животних, що говорило, наче голосом грому: Ходи і подивись! **2** І я побачив: і ось – білий кінь; і той, що на ньому сидів, мав лук; і йому дано вінець; і вийшов переможець, щоб перемогти. **3** І коли відкрив другу печать, я почув друге животне, що говорило: Прийди і подивись! **4** І вийшов інший кінь – рудий. І тому, що сидів на ньому, дано забрати мир з землі, і щоб один одного убивав; і йому дано великий меч. **5** І коли відкрив третю печать, я почув третє животне, що говорило: Прийди і подивись! І я побачив: і ось – чорний кінь, і той, що на ньому сидів, мав мірило у своїй руці. **6** І я почув голос серед чотирьох животних, що говорив: Мірка пшениці – за динарій і три мірки ячменю – за динарій, а оливу і вино не шкодь. **7** І коли відкрив четверту печать, я почув голос четвертого животного, що говорив: Прийди і подивись! **8** І

а петр҃ в҃ в мо д

пет1. 2 мой2. 14

я побачив: і ось – блідий кінь; і той, що сидів на ньому, йому ім'я – Смерть; і Ад ішов вслід за ним. І йому дано владу над четвертою частиною землі, щоб убити зброєю, і голодом, і смертю, і земними звірами. **9** І коли відкрив п'яту печать, я під престолом побачив душі вбитих за боже слово і за свідчення, яке мали. **10** І вони закричали великим голосом, кажучи: Доки, святий і правдивий Владико, не судиш і не мстиш нашої крові на тих, що живуть на землі? **11** І кожному з них дано білу одіж, і їм було сказано, щоб спочили ще трохи часу, доки не помруть і їхні співслуги, і їхні брати, що мають бути вбиті, так як і ті. **12** І я побачив, коли відкрив шосту печать: і ось був великий землетрус, і сонце стало темним, наче волосяний міх, і місяць став, наче кров. **13** І небесні звізди впали на землю, як фіґа, що скидає свої овочі, розколихана великим вітром. **14** І небо відлучилося як сувій, що звивається, і всяка гора, і острів зрушили зі своїх місць. **15** І земні царі, і вельможі, і багачі, і тисяцькі, і сильні, і кожний раб, і кожний вільний сховалися в печерах та гірських каміннях **16** *і говорили горам та камінням: Впадіть на нас і сховайте нас від лиця Того, що сидить на престолі, і від гніву Ягняти. **17** Бо прийшов великий день його гніву – і хто може встояти?

іс. 2
йос. 10
лук. 23

блѣдъ. и сѣдѧй на немъ имѧ ему смрть, и адъ идѧше въ слѣдъ его. и дана бысть [ему][10] ѡбласть на четвертои части землѧ оубити ѡрѫжїемъ и гладомъ и смертїю, и ѕвѣрми земными. и егда ѿверзе пѧтѫю печать. видѣхъ подъ ѡлтаремъ дша избїеныхъ за слово бжїе и за свѣдѣтельство еже имѣахѫ и възопиша гласомъ великомъ глюще, доколѣ влко стыи і истинныи, не сѫдиши, и не мстиши крови наша ѿ живѫщихъ на земли; и даны быша (комѫждо ихъ)[11] ризы бѣлы. и речено бысть имъ да почїютъ еще времѧ мало дондеже скончаютсѧ и клеврети ихъ, и братїа ихъ хотѧщеи избїени быти ıако же и тїи. и видѣхъ егда ѿверзе (шестѫю печать)[12]. и {се}[13] (бысть трѫсъ велїи)[14], и слнце [мрачно бысть][15] ıако вретище власѧно. и лѫна [-][16] бысть ıако кровь. и звѣѕды нбсныѧ падоша на землю, ıако смоковница {ѿмѣтаюши}[17] пѫпы своа ѿ вѣтра велика движима. И нбо ѿлѫчисѧ ıако свитокъ свиваемо. и всѧка гора и островъ ѿ мѣстъ своихъ двигнѫшасѧ, и цріе земъстїи и велможи и [богатїи и тысѫщницы][18] и силнїи. и всѧкъ рабъ и [всѧкъ][19] свободъ, скрышасѧ в пещерахъ и каменїи горъстѣмъ. *и (глаша)[20] горамъ и каменїю, падѣте на ны и покрыите ны, ѿ лица сидѧщаго на прстолѣ, и ѿ гнѣва агньча. ıако прїиде днь великїи гнѣва его, и кто можетъ стати.

Ісаїа в
Іѡсїа і
Лѫ кг

Глава 7

1 І після цього я побачив чотирьох ангелів, що стояли на чотирьох краях землі, що держали чотири вітри земні, щоб вітер не дув на землю ані на море, ані на ніяке дерево. **2** І я побачив іншого ангела, що підносився зі сходу сонця, що мав печать живого Бога, і закричав великим голосом до чотирьох ангелів, яким було дано шкодити землі і морю, **3** кажучи: Не шкодьте ані землі, ані морю, ані дереву, доки не позначимо рабів нашого Бога на їхніх чолах. **4** І я почув число позначених – сто сорок чотири тисячі позначених – з кожного племені ізраїльських синів. **5** З Юдиного племені дванадцять тисяч позначених, з Рвимового племені дванадцять тисяч позначених, з Ґадового племені дванадцять тисяч позначених, **6** з Асирового племені дванадцять тисяч позначених, з Нефталимового племені дванадцять тисяч позначених, з Манасіїного племені дванадцять тисяч позначених, **7** з Симеонового племені дванадцять ти-

Глава з

И посемъ видѣхъ четыри агглы стоѧща на четырехъ оуглехъ земли, держаща четыри вѣтры земъскїа, да не дышетъ вѣтръ на землю ни на море, ни на всѧко древо. и видѣхъ инъ агглъ въсходѧщъ ѿ восхода слнцѫ, имыи печать ба живаго, и възпи гласомъ велїимъ к четыремъ аггломъ. имже дано бысть вредити землю и море, гла. не вредите ни землю ни море ни древа, дондеже запечатлѣемъ рабы ба нашего на челѣхъ ихъ. И слышахъ число запечатлѣнныхъ, сто четыредесѧтъ четыре тысѧщи запечатлѣнных ѿ всѧкого колѣна. сновъ ійлевъ ѿ колѣна іоудова, двanaдесѧть тысѧщъ запечатлѣнныхъ, ѿ колѣна рѫвимова, дванадесѧть тысѧщь (запечатлѣнныхъ), ѿ колѣна гадова дванадесѧть тысѧщь (запечатлѣнных). ѿ колѣна асѵрова, дванадесѧть тысѧщъ (запечатлѣнныхъ). ѿ колѣна нефдалимлѧ дванадесѧть тысѧщъ (запечатлѣнныхъ). ѿ колѣна манасїина, дванадесѧть тысѧщъ (запечатлѣнныхъ). ѿ колѣна

сүмеѡнова, дванадесѧть тысѧщъ (запечатлѣнныхъ). ѿ колѣна левїина. дванадесѧть тысѧщъ (запечатлѣнныї). ѿ колѣна їсахарова. дванадесѧть тысѧщъ (запечатлѣнныї). ѿ колѣна завүлона, дванадесѧть тысѧщъ (запечатлѣнныхъ). (и) ѿ колѣна їѡсифова, дванадесѧть тысѧщъ (запечатлѣнныхъ). ѿ колѣна венїаминова, дванадесѧть тысѧщъ запечатлѣнныхъ· По сихъ видѣхъ и се народъ многъ, егоже исчести [-][1] никтоже можетъ, ѿ всѧкаго ꙗзыка и колѣна и людїи и племенъ. стоѧще пред престоломъ, и пред агнцемъ, ѡблечены в ризы бѣлы, и финицы в рүкахъ ихъ. и възопиша гласомъ велїимъ глаголюще, спасенїе (сѣдѧщаго на престолѣ бога нашего)[2] и агнца. и вси аггели стоѧхү ѡкрестъ престола, и старецъ и четыре животныхъ. и падоша (на лицы (-)[3] пред престоломъ)[4] и поклонишасѧ богү. глаголюще, аминь. благословенїе и слава и премүдрость и хвала и честь и сила и крѣпость богү нашемү въ вѣки вѣкомъ аминь· И ѿвѣща единъ ѿ старецъ глаголѧ ми. сїи ѡблеченїи в ризы бѣлыѧ, кто сүть и ѿкүдү прїидоша; и рѣхъ емү, господи {-}[5], ты вѣси· И рече ми, сїи сүть иже прїидоша ѿ скорби великїѧ, і испраша ризы своѧ и убѣлиша (ризы своѧ)[6] во крови агнчи, сего ради сүть пред престоломъ божїимъ и слүжатъ емү днь и нощъ въ церкви его. и сѣдѧи на престолѣ вселитсѧ в нѧ. *не възалчүть ктомү ни въжаждүтъ [-][7]· Не иматъ же пасти на нихъ слнце, и всѧкъ знои· Ꙗко агнецъ иже посредѣ престола үпасетъ ѧ и наставитъ ихъ на животныѧ источники водъ, *и ѿиметъ богъ всѧкү слезү ѿ ѡчїю ихъ·

ісаїа мд

ісаїа ке нїі ка

Глава, и·

И егда ѿверзе (седмүю печать)[1], бысть безмлъвїе на небси ꙗко полъ часа. и видѣхъ седмь аггелъ, иже пред богомъ стоѧхү, и дано бысть имъ седмь трүбъ· И другїи аггелъ прїиде, и ста предъ ѡлтаремъ имѣѧи кадилницю златү, и даны быша емү дїмїами мнѡзи, да дастъ молитвамъ стыхъ всѣхъ на ѡлтарь златыи сүщїи пред престоломъ. и ізыде дымъ кадилныи молитвамъ стыхъ ѿ рүкы аггела пред богомъ. и взѧтъ аггелъ кадилницү и наполни ю ѡгнѧ (сүщаго) на ѡлтари и положи на земли· И быша гласы и громи и блистанїа и трүсъ. и седмь аггелъ, иже имѣѧхү седмь трүбъ, үготовашасѧ да въстрүбѧтъ· И първомү [аггелү][2] (въстрүбившү)[3], и бысть градъ и ѡгнь смѣшенъ съ кровїю. и паде на

сяч позначених, з Левіїного племені: дванадцять тисяч позначених, з Ісахарового племені дванадцять тисяч позначених, **8** з Завулонового племені дванадцять тисяч позначених, і з Йосифового племені дванадцять тисяч позначених, з Веніяминового племені дванадцять тисяч позначених. **9** Після цього я побачив – і ось велика юрба, якої ніхто не може почислити, з кожного люду, і роду, і народу, і племен, що стояло перед престолом і перед Ягням, зодягнені в білу одіж, і пальми в їхніх руках. **10** І вони закричали великим голосом, кажучи: Спасіння Того, що сидить на престолі – нашого Бога і Ягняти! **11** І всі ангели стояли довкола престолу, і старці, і чотири животні. І вони впали на лиця перед престолом і поклонилися Богові, **12** кажучи: Амінь. Благословення, і слава, і премудрість, і хвала, і честь, і сила, і могутність нашому Богові на віки віків. Амінь. **13** І один зі старців відповів, говорячи мені: Ці, зодягнені в білу одіж, хто бони і звідки прийшли? **14** І я йому сказав: Господи, ти знаєш. І він мені сказав: Це є ті, що прийшли з великої скорботи, і випрали свою одіж, і вибілили свою одіж в крові Ягняти. **15** Задля цього вони є перед божим престолом і служать йому день і ніч в його церкві. І Той, що сидить на престолі, поселиться в них. **16** *Вони більше не голодуватимуть ані не будуть спрагнені. Не впаде ж на них сонце і всяка спека, **17** бо Ягня, що посеред престолу, пастиме їх і скерує їх на живі джерела вод. *І Бог відніме всяку слезу з їхніх очей.

іс. 49

іс. 25 ниж. 21

Глава 8

1 І коли відкрив сьому печать, була мовчанка на небі, якихось пів години. **2** І я побачив сімох ангелів, що стояли перед Богом, і їм дано сім труб. **3** І прийшов інший ангел і став перед жертовником, маючи золоту кадильницю. І йому було дано багато ладану, щоб додав молитвам всіх святих на золотий жертовник, що є перед престолом. **4** І вийшов кадильний дим молитвам святих з руки ангела перед Богом. **5** І ангел взяв кадильницю і наповнив її вогнем, що є на жертовнику, і поклав на землю. І були голоси, і громи, і блискавки, і трясіння. **6** І сім ангелів, які мали сім труб, приготувалися, щоб затрубіти. **7** І коли затрубів перший ангел, був і град, і вогонь, змішаний з кров'ю, і впав

він на землю. І згоріла третя частина дерев, і згоріла всяка зелена трава. **8** І затрубів другий ангел – і в море була кинута наче велика, палена вогнем гора. І третя частина моря сталася кров'ю, **9** і в морі вимерла третя частина створіннь, що мають душі, і загинула третя частина кораблів. **10** І затрубів третій ангел – і з неба впала велика звізда, горіючи наче свіча, і впала на третю частину рік і водних джерел. **11** І ім'я звізди називається Апинтос. І третя частина вод стала наче полин, і багато людей померло від вод, бо вони стали гіркими. **12** І затрубів четвертий ангел – і була зранена третя частина сонця, і третя частина місяця, і третя частина звізд, щоб темною стала їх третя частина і щоб не світила третину дня і також ночі. **13** І я побачив і почув одного ангела, що ширяв серед неба, що говорив великим голосом: Горе, горе, горе тим, що живуть на землі, від інших голосів труби трьох ангелів, що мають трубіти!

земли. {-}[4] и третїа часть древа погорѣ, и всѧка трава злачнаѧ погорѣ. И вторыи агглъ въструби, и ꙗко гора велика огнемъ жегома въвръжена бысть въ море. и бысть третїа часть морѧ кровь. и оумре третїѧ часть създанїѧ въ мори имущихъ дша. и третїѧ часть кораблеи погибе· И третїи агглъ въструби. и паде с нбси ѕвѣзда велика горѧщи ꙗко свѣща, и паде на третїеи части рѣкъ, и источникъ водныхъ. и имѧ ѕвѣздѣ глетсѧ аѱиньдосъ, и бысть третїѧ часть водъ ꙗко пелынь, и мнози ѿ члкъ оумроша ѿ водъ, ꙗко горки бѣша. и четвертыи агглъ въструби, и оуꙗзвена бысть третїа часть слнцу, и третїѧ часть лунѣ, и третїѧ часть ѕвѣздъ, да затмитсѧ третїѧ часть ихъ, и днѧ (третїѧ часть да не свѣтитъ)[5] (-)[6]. и нощъ такоже. и видѣхъ и слышахъ единъ [агглъ][7] парѧщь посредѣ нбсе, глющъ гласомъ великомъ. горе горе горе живущимъ на земли ѿ прочихъ гласъ трубныхъ, трїехъ агглъ, хотѧщихъ трубити·

Глава 9

1 І затрубів п'ятий ангел – і я побачив звізду, що впала з неба на землю. І дано їй ключ колодязя безодні. **2** І вона відкрила колодязь безодні, і піднявся дим з колодязя, наче дим з великої печі, і потемніло сонце і повітря від диму колодязя. **3** І з диму вийшли сарана на землю, і дано їй владу, так як мають владу і земні скорпіони. **4** І сказано їм, щоб не шкодили земній траві, ані всякій зелені, ані всякому дереву, але тільки людям, які не мають божої печаті на своїх чолах. **5** І їм дано, щоб їх не вбили, але щоб мучилися п'ять місяців. І їхня мука – наче мука скорпіона, коли вжалить людину. **6** І в ті дні люди шукатимуть смерті – і не знайдуть її, і забажають умерти – і смерть втече від них. **7** І подоба сарани подібна до коней, готових до бою. І на їхніх головах наче вінці, подібні до золота, і їхні обличчя – наче обличчя людини. **8** І мали волосся, наче жіноче волосся, і їхні зуби були наче левів. **9** І мали панцери, наче залізна броня. І шум їхніх крил – наче голос колісниць і багатьох коней, що біжать у бій. **10** І мали хвости подібні до скорпіонів, також жала їхніх хвостів. І їм дано владу шкодити людям п'ять місяців. **11** І мали над собою царя – ангела безодні, якому ім'я по-єврейськи Аввадон, а по-грецьки – Аполліон. **12** Одне го-

Гла, д·

И пѧтыи агглъ въструби. и видѣхъ ѕвѣзду с нбсе спашу на землю, и данъ бысть еи ключь студенца безны, и ѿврезе студенца безны, и взыиде дымъ ѿ студенца ꙗко дым пещи велики, и омрьче слнце и аеръ ѿ дыма студеничнаго. и ѿ дыма изыдоша пруѕи на землю, и дана бы имъ область, ꙗко имутъ область (и) скорпїи земнїи, и речено бысть им да не вредѧтъ травы земныѧ, ни всѧкого злака, ни всѧкого древа. но члкы точїю иже не имутъ печати бжїа [на челѣхъ своихъ][1]. и дано бысть имъ, да не оубїютъ ихъ, но да муку прїимутъ (пѧть мцъ)[2]. и мученїе ихъ ꙗко мученїе скорпїево, егда сѣкнетъ члка. и в (ты дни)[3] взыщутъ члцы смерти, и не обрѧщу еѧ, и вождѣлѣютъ оумрѣти, и бѣжитъ [ѿ нихъ смерть][4]. и оуподобленїѧ пругомъ подобно конемъ оуготовленыи на брань, и на глава ихъ ꙗко вѣнци оуподоблени злату, и лица ихъ ꙗко лица члчка. и имѣху власы, ꙗко власы женскыѧ, и зубы ихъ ꙗко лвов бѣша. и имѣху бронѧ ꙗко бронѧ желѣзны· И гласъ крылъ ихъ ꙗко гла колесницъ (и) конеи много текущихъ на брань. и (имѧху)[5] ошиби подобни скорпїинымъ, и жала (ошибеи)[6] их. (и дана бѣ) область имъ вредити члкы (пѧть мцъ)[7], {и}[8] (имѣли)[9] надъ собою црѧ аггла безны, {емуже имѧ}[10] еврейскы, аввадон. а еллинс-

кы, (аполионъ)[11]. горе едино ѿиде, се [градутъ][12] два горя по сих. И шестый аггелъ въструби, и слышахъ гласъ единъ ѿ четыр роговъ олтаря златаго сущаго предъ бгмъ, глющъ шестому аггелу. имѣющу трубу. разрѣши четыри аггелы свѧзаны на рѣцѣ велицѣи ефратъ. и разрѣшены быша четыри аггелы уготованы на часъ. и днь, и мцъ, и лѣто, да избиютъ третию часть члкъ. И число воинникъ конныхъ двоицею тма тмами слышахъ число их. И тако видѣхъ (в видѣнии, кони)[13], и сѣдящиа на нихъ имуща броня огнены, и акиндны и жупелны. и главы конемъ (ихъ) яко главы лвов, и изъ устъ ихъ исхождаше огнь и дымъ и жупелъ, (и) ѿ трехъ язвъ сихъ погибе третиа часть члкъ, ѿ огня и ѿ дыма и ѿ жупела исходящий изъ устъ ихъ. область бо конемъ въ устѣх ихъ (есть)[14]. [-][15] (и)[16] ошиби ихъ подобни змиѥ имуще главы, и тѣми пакости дѣюще. И прочии ѿ члкъ иже не врежени быша язвами сими. ни покаяшася ѿ дѣлъ рукъ своихъ да не поклонятся дѣмономъ, ни идоломъ златым и сребренымъ и мѣдяныимъ и каменым и древяныимъ, иже ни видѣти могутъ ни слышати ни ходити. и не покаяшася ѿ убийствъ своихъ, ни ѿ волхвованиа ихъ. ни ѿ блуда их ни ѿ татьбы ихъ.

ре відійшло, ось два горя після цього ідуть. **13** І шостий ангел затрубів – і я почув голос одного з чотирьох рогів золотого жертовника, що є перед Богом, **14** що говорив до шостого ангела, що мав трубу: Звільни чотирьох ангелів, зв'язаних на великій ріці Євфрат. **15** І звільнені були чотири ангели, приготовані на годину, і день, і місяць, і рік, щоб вибити третю частину людей. **16** І число кінних воїнів – подвійно *від* десять тисяч раз десятки тисяч: я почув їхнє число. **17** І так у видінні я побачив коней і тих, що сидять на них, що мають вогняну, і гіацинтову, і сірчану броню. І голови їхніх коней – наче голови левів, а з їхніх уст виходив вогонь, і дим, і сірка. **18** І від цих трьох кар загинула третя частина людей: від вогню, і від диму, і від сірки, що виходили з їхніх уст. **19** Бо влада коней була в їхніх устах; і їхні хвости подібні до зміїв, що мають голови, і тими шкодять. **20** А інші люди, які не були ушкоджені цими карами, не покаялися від діл своїх рук, щоб не поклонятися демонам, ні золотим, ні срібним, ні мідним, ні камінним, ні дерев'яним ідолам, які ні не можуть бачити, ані чути, ані ходити, **21** і не покаялися за свої вбивства, ні за їхні чародійства, ні за їхню розпусту, ні за їхні злодійства.

Гла, і.

И видѣхъ инъ аггелъ крѣпокъ сходящъ с нбсе, облъченъ въ облакъ, и дуга на главѣ его, и лице ему яко слнце, и нозѣ его яко столпы огнены. і имѣя в руцѣ своеи книгу разгибену. и постави ногу свою десную на мори, а шую на земли. и възопи гласомъ великымъ яко левъ рыкаа. і егда възгласи, глаша седмь громов. гласы своими. І егда възгласиша седмь громовъ (гласы своими). хотѣхъ писати. и слышахъ гласъ съ нбсе глющъ (ми), запечатлѣи яже глаше седмь громовъ, и сего не пиши. *И аггелъ егоже видѣхъ стоящa на мори и на земли, въздвиже руку свою [-][1] на нбо и клятся живущим въ вѣкы вѣкомъ, иже създа нбо, и яже на немъ, и землю, и яже на неи, и море, и яже в немъ. яко лѣта уже не буде. Но въ дни гласа седмаго аггла, егда имать въструбити. и скончати таину бжiю, еже блговѣсти своими рабы прркы. и (гласъ его)[2] слышах с нбсе паки глющъ со мною. и (гла)[3]. иди (и) приими книжицу разгнутыя въ руцѣ аггла стоящаго на мори и

дан҃ бı

Глава 10

1 І я побачив іншого, могутнього ангела, що сходив з неба, зодягненого в хмару; і райдуга на його голові, і його лице – наче сонце, і його ноги – наче вогняні стовпи, **2** і що мав у своїй руці відкриту книгу. І він поставив свою праву ногу на море, а ліву на землю. **3** І закликав великим голосом, рикаючи, наче лев. І коли він закликав, – сім громів заговорили своїми голосами. **4** І коли сім громів проголосили своїми голосами, я хотів написати, і почув голос з неба, що мені говорив: Запечатай те, що сказали сім громів, і цього не пиши. **5** *І ангел, якого я бачив, що стояв на морі і на землі, підняв свою руку до неба **6** і поклявся Тим, який живе на віки віків, який створив небо й те, що в ньому, і землю й те, що на ній, і море й те, що в ньому, – що вже часу не буде. **7** Але в днях голосу сьомого ангела, коли він затрубить, – тоді закінчить божу таємницю, яку благовістив своїми рабами – пророками. **8** І я почув його голос з неба, що знову говорив зі мною, і сказав:

дан. 12

Іди і візьми розкриту книжку, що в руці ангела, що стоїть на морі й на землі. **9** І я пішов до ангела, кажучи йому: Дай мені книжку. І він мені сказав: Візьми і з'їж її, і в твоєму животі буде гіркою, але в устах тобі буде солодкою, наче мід. **10** І я взяв книгу з руки ангела і з'їв її. І в моїх устах була, наче солодкий мед, а коли я її з'їв, була гіркою в моєму животі. **11** І він мені сказав: Тобі потрібно знову пророкувати між народами, і між племенами, і між людом, і між багатьма царями.

на землѝ. ї йдохъ къ агг҃лу гл҃а ему, дажь ми книжица и (рече)[4] ми, прїими и снѣжь ѧ̀ и горка будетъ въ (чревѣ твоемъ)[5], но въ устѣхъ ти (сладка будетъ)[6] ꙗко ме҃· И прїѧхъ книгу ѿ рукѝ агг҃ла, и снѣдохъ ѧ̀. и быша въ устѣхъ моихъ ꙗко медъ сладкїи. и егда снѣдохъ ѧ̀ горка бѧше въ чревѣ моемъ. и (рече)[7] ми подобаетъ ти пакы пр҃рчьствовати в людехъ. и въ племенехъ и въ ꙗзыцехъ и въ ц҃рехъ мнозѣхъ·

Глава 11

1 І мені дано тростину, подібну до палиці, кажучи: Встань і виміряй Божу церкву, і вівтар, і тих, що в ній поклоняються. **2** А двір, що є всередині церкви, винеси назовні і не міряй його, тому що дано народам, – і топтатимуть святе місто сорок і два місяці. **3** І дам обом моїм свідкам, і пророкуватимуть тисяча двісті і шістдесят днів, зодягнені в мішковину. **4** Ці є дві оливки і два свічники, що стоять перед Богом землі. **5** І коли хто їм вчинить несправедливість, вогонь виходить з їхніх уст і пожере їхніх ворогів. І тому, хто хоче їх кривдити, цьому треба бути вбитим. **6** І ці мають владу замкнути небо, щоб дощ не зійшов на землю в днях їхнього пророкування. І вони мають владу над водами, щоб їх перетворювати у кров, і побити землю всякою карою, якою тільки захочуть. **7** І коли й закінчать своє свідчення, звір, що виходить з безодні, вестиме з ними війну, і переможе їх, і вб'є їх, **8** і їхній труп залишить на вулицях великого міста, який духовно зветься Содом та Єгипет, де і наш Господь був розп'ятий. **9** І побачать народи, і людність, і роди, і племена їхні тіла три і пів дні, і він не дасть покласти до гробу їхні трупи. **10** І ті, що живуть на землі, зрадіють і розвеселяться через них і пошлють один до одного дари, бо обидва ці пророки мучили тих, що жили на землі. **11** І по трьох і пів днях дух життя ввійде в них від Бога, і обидва стануть на своїх ногах, і великий страх нападе на тих, що їх бачать. **12** І вони почують великий голос з неба, що їм говорить: Ходіть сюди! І вони піднялися на небо на хмарах – і їх побачили їхні вороги. **13** І в тому часі був великий трус, і впала десята частина міста, і загинуло від трусу сім тисяч людських імен, а інші перелякалися і дали славу не-

Гл҃а, аі·

И дана ми бысть трость, подобна жезлу, гл҃юще въстани, ї измѣри ц҃рквь б҃жїю, ї олтарь, и кланѧющаѧсѧ в неи. а дворъ сущїи {внутръ}[1] ц҃ркве изнеси вънѣюду. ниже измѣри его зане данъ бы҃ ꙗзыкѡ҃ и градъ ст҃ыи поперутъ (четыредесѧ҃ и два мц҃ѧ)[2]· И дамъ обѣма свѣдѣтелема моима и прорицаютъ дн҃еи тысѧщу двѣсти҃ (и) шестьдесѧт҃, оболчена въ врѣтища, си еста двѣ маслици и два свѣщника пре҃ [б҃мъ][3] землѧ̀ стоꙗща. ї иже има неправду сътворитъ, огнь исходитъ изъ устъ єю и поꙗстъ врагѝ ихъ, ї иже хощетъ (обидѣти ихъ)[4] (сему)[5] подобаетъ убїену быти. (и) сїи имутъ область затворити н҃бо да не (сниде҃ дож҃ъ)[6] (на землю) во дни прорицанїа єю. и область имутъ на водахъ обращатї ѧ̀ въ кровь. и поразити землю всѧкою ꙗзвою, елика аще въсхощета. ї егда̀ (и) скончаета свѣдѣтельство свое. ѕвѣрь иже исходитъ ѿ бездны, сътворитъ с ними брань, и побѣди҃ ихъ ї убїетъ ѧ̀. и трупъ єю (оставитъ) на стогнахъ града великаго, иже нарицаетсѧ дх҃овнѣ, содомъ, ї египетъ, идѣже и г҃ь {на҃}[7] распѧтъ бысть. и узрѧтъ ѿ людїи ї ꙗзыкъ и ѿ колѣнъ и племенъ [тѣлеса̀][8] єю, дн҃и три҃ и полъ, и трупу єю не оставитъ положити въ гробѣ. и живущеѝ на землѝ {възрадуютсѧ}[9] (и [възвеселѧтсѧ][10] о нихъ)[11], и дары послютъ другъ къ другу, ꙗко (оба сїа)[12] пр҃рка мучиста живущаѧ на землѝ. и по трехъ дн҃ехъ и полъ, дх҃ъ животенъ ((внидетъ)[13] в нѧ̀ ѿ б҃га)[14], и (станета оба)[15] на ногахъ своихъ, и страхъ велїи нападѐ на зрѧщихъ єю. и {услышатъ}[16] гласъ велїи с н҃бсе гл҃ющъ има, взыдѣта сѣмо, и взыдоша на н҃бо на облацехъ· И видѣша ѧ̀ вразѝ ихъ. и в (часъ тои трусъ бы҃)[17] велїи, и десѧтаѧ часть града паде и погибе трусомъ именъ чл҃вкъ (се҃мъ тысѧщъ)[18]· И прочїи пристрашни

быша, и даша славу б҃у нб҃ному. горе второе ѿиде, се горе третіе градетъ скоро. и седмыи агг҃лъ вострубѝ. и быша гласи велицы на нб҃сехъ, гл҃юще, бысть цр҃тво мира г҃а нашего и х҃а его, и въцрится въ вѣкы вѣкѡ. и двадесать (и) четыри старцы пре б҃мъ сѣдащаа на пр҃тлѣхъ своихъ, падоша на лица своа и поклонишася б҃у гл҃юще. хвалимъ тя г҃и б҃же вседержителю. сыи, и бѣ, и градыи, ꙗко пріятъ силу твою великую и въцрися и ꙗзыцы прогнѣвашася, и пріиде гнѣвъ твои. и время мр҃твым суд пріяти. и дати мзду рабомъ твоим пр҃рокомъ и ст҃ымъ, и боящимся имени твоего малымъ и великымъ, и растлити посмражьшаа землю. и ѿврьзеся храм б҃жіи на нб҃си, и ꙗвися кѵвотъ завѣта его въ цр҃кви его. и быша блистаніа и гласы и громи и трусъ и градъ великъ·

Гл҃а, ві·

И знаменіе веліе ꙗвися на небеси, жена облечена въ солнце, и луна под ногама еа и на главѣ еа вѣнецъ ѿ ѕвѣздъ двоюнадесате. и въ чревѣ имущи [вопіетъ][1] болящи, и страждущи родити. и ꙗвися ино ѕнаменіе на нб҃си, и се ѕміи великъ чрьменъ, имѣя главъ седмь, и роговъ десать, и на главахъ его седмь вѣнецъ. и хоботъ его ѿтръже третію часть ѕвѣздъ нб҃ныхъ, и положи я в землю. и зміи стояше пред женою хотящею родити, да егда родитъ (снѣсть чадо еа)[2]. и роди сн҃а мужеска иже иматъ оупасти вся ꙗзыкы жезломъ желѣзнымъ. и въсхищено бы чадо еа къ б҃у и пр҃тлу его а жена бѣжа въ пустыню идѣже (имѣ)[3] [-][4] мѣсто оуготовано ѿ б҃а, да тамо питается днии тысящу двѣстѣ шестьдесатъ. и бысть брань на нб҃си. михаилъ, и агг҃ли его, брань сътвориша съ ѕміемъ. и ѕміи брася и агг҃ли его, и не [възмогоша][5], и мѣста не обрѣтеся имъ ктому на нб҃си. и вложенъ бысть ѕміи великіи ѕміи древніи, нарицаемыи діаволъ и сатана, льстяи вселенную всю, (и) вложенъ бысть на землю, и агг҃ли его с нимъ ввержени быша· И слышахъ гл҃а веліи на нб҃си гл҃ющъ, нн҃ѣ бысть сп҃ніе и сила и цр҃тво б҃а нашего и область х҃а его, ꙗко низложенъ бы клеветникъ братія нашея оклеветающая ихъ пре б҃мъ нашимъ дн҃ь и нощь и тіи побѣдиша его для крове агньча і за слово свѣдѣтельства их, і не възлюбиша душъ своих даже до смр҃ти. сего

бесному Богові. **14** Друге горе відійшло, ось скоро приходить третє горе. **15** І сьомий ангел затрубів – і були великі голоси на небесах, що казали: Настало царство миру нашого Господа і його Христа! І Він зацарює на віки віків! **16** І двадцять і чотири старці перед Богом, що сиділи на своїх престолах, впали на свої обличчя і поклонилися Богові, **17** кажучи: Хвалимо Тебе, Господи Боже Вседержителю, що є, і був, і приходиш, бо Ти взяв твою велику силу і зацарював. **18** І народи розлютувалися – та прийшов твій гнів, і *настав* час мертвим прийняти суд і дати винагороду твоїм рабам: пророкам, і святим, і тим, що бояться твого імені, малим і великим, – і знищити тих, що занечищають землю. **19** І відкрився Божий храм на небі, і з'явився кивот його завіту в його церкві. І були блискавки, і голоси, і громи, і трясіння, і великий град.

Глава 12

1 І на небі з'явився великий знак: жінка, зодягнена в сонце, і місяць під її ногами, а на її голові – вінець з дванадцятьох звізд. **2** І маючи в лоні, кричить, боліючи і терплячи роди. **3** І з'явився на небі інший знак: і ось великий червоний змій, що мав сім голов і десять рогів, і на його головах сім вінців. **4** І його хвіст скинув третю частину небесних звізд і поклав їх на землю. І змій стояв перед жінкою, що мала родити, щоб, коли вродить, з'їсти її дитину. **5** І вона народила Сина чоловічого роду, що має пасти всі народи залізною палицею. І її дитя було взяте до Бога і його престолу. **6** А жінка втекла в пустелю, де мала Богом приготоване місце, щоб там прожити тисячу двісті шістьдесят днів. **7** І на небі повстав бій. Михайло і його ангели звели бій зі змієм. І воював змій і його ангели. **8** І не перемогли, і більше не знайшлося місця для них на небі. **9** І скинутий був великий змій, давній змій, що зветься диявол і сатана, що обманює ввесь всесвіт; і був скинутий на землю, і з ним були скинуті його ангели. **10** І я почув великий голос на небі, що говорив: Тепер сталося спасіння, і сила, і царство нашого Бога і влада його Христа, бо скинуто оскаржувача наших братів, що їх обвинувачує день і ніч перед нашим Богом. **11** І ті його перемогли через кров Ягняти і через слово їхнього свідчення, і не полюбили своїх душ аж до смерті. **12** Задля цього веселіться небеса і ті, що живуть на них! Горе тим, що живуть на землі і на морі, бо до вас зійшов ди-

явол, маючи велику лють, знаючи, що має мало часу. **13** І коли змій побачив, що був скинутий на землю, він переслідував жінку, що породила Хлоп'я. **14** І жінці дано два крила великого орла, щоб вона летіла в пустелю на своє місце, де була переховована тут на час часів і пів часу від обличчя змія. **15** І змій випустив за жінкою воду, наче ріку, зі своїх уст, щоб її втопити в ріці. **16** І земля допомогла жінці, і земля відкрила свої уста та проковтнула ріку, яку змій вивів зі своїх уст. **17** А змій, розгнівавшись на жінку, пішов вести війну з тим її насінням, що залишилося, які зберігають божі заповіді і мають свідчення Ісуса Христа.

ради веселитеся не҃са и (живꙋщеи на ни҃)[6]. Горе {живꙋщи҃ на земли и морю}[7], ꙗко сни҃де дїаволъ [8]к вамъ имѣѧ ꙗро҃ великꙋю, вѣды ꙗко (времѧ мало) имать. и егда видѣвъ ѕмїи, ꙗко низложенъ бысть на землю. гонѧше женꙋ, иже роди мꙋжеска. и даны быша женѣ двѣ крилѣ, орла великаго да паритъ в пꙋстыню в мѣсто свое, идѣже препитана бѣше тꙋ времѧ временъ и по҃ времени, ѿ лица ѕмїина. і испꙋсти ѕмїи (за женою изъ оустъ своихъ)[9] водꙋ ꙗко рѣкꙋ, да ю в рецѣ потопитъ. и поможе землѧ женѣ. и ѿвръзе землѧ оуста своа и пожре рѣкꙋ, юже изведе ѕмїи ѿ оустъ свои҃. и разгнѣвавсѧ ѕмїи на женꙋ, і иде сътворити брань съ оставшимъ сѣменемъ еѧ, иже съблюдаютъ заповѣди бж҃їа, і имѣютъ свѣдѣтельство і҃с (х҃во).

Глава 13

18 І я став на морському піску **13,1** і побачив, що з моря виходив звір, що мав сім голів і десять рогів, і на його рогах десять вінців, а на його головах – хульні імена. **2** І звір, якого я бачив, був подібний до рисі, і його ноги – наче медвежі, і його паща – наче паща лева. І змій йому дав свою силу, і свій престол, і велику владу. **3** І я побачив одну з його голів, вона наче побита на смерть, але рана його смерті загоїлася. І вся земля чудувалася вслід за звіром. **4** І поклонилися змієві, який дав владу звірові. І поклонилися звірові, кажучи: Хто подібний до звіра і хто може з ним боротися? **5** І йому дано уста, що говорили велике і хульне; і йому дано владу діяти сорок два місяці. **6** І він відкрив свої уста на зневагу проти Бога, щоб хулити його ім'я, і його помешкання, і тих, що живуть на небі. **7** І йому дано вести бій зі святими і їх перемогти; і йому дано владу над всяким поколінням народів, і над людністю, і племенами. **8** І йому поклоняться всі, що живуть на землі, *яких імена не є записані в книгах життя Ягняти, заколеного від створення світу. **9** Якщо хто має вухо, хай слухає! **10** Той, що бере в полон, піде в полон; *якщо хтось уб'є зброєю, треба, щоб він був убитий зброєю. Тут є терпіння і віра святих. **11** І я побачив іншого звіра, що виходив з землі, і мав два роги, подібні до Ягняти, і говорив як змій. **12** І всю владу першого звіра чинив перед ним, і чинив, щоб земля і все, що живе на ній, поклонилося першому зві-

вищ. 3 ниж. 20 і 21 фил. 4

мой1. 9 мат. 26

Гл҃а, г҃і

Иста҃ на пѣсцѣ морсте҃ и вид҃ѣ из морѧ звѣрь исхода҃, имꙋщь (гла҃ се҃мь, и роговъ деса҃)[1], и на роз҃ѣ его (вѣнецъ деса҃)[2] а на глава҃ его имена хꙋлна и ѕвѣрь его҃ вид҃ѣ, бѣ подоб҃е рыси. и нозѣ емꙋ ꙗко медвѣди. и оуста его ꙗко оуста лвова. и дасть емꙋ ѕмїи силꙋ свою, и пр҃толъ свои, и область великꙋю. и (видѣхъ) единꙋ ѿ главъ его, ꙗко заколенꙋ въ см҃рть и ꙗзва см҃рти его исцѣлѣ. и чюдисѧ всѧ землѧ въ слѣдъ ѕвѣри, и поклонишасѧ ѕмїю, иже дасть область ѕвѣрю, и поклонишасѧ ѕвѣрю гл҃юще кто подобен ѕвѣрю, и кто можетъ ратоватисѧ с нимъ; и даны быша емꙋ оуста гл҃юща велика и хꙋлна. и дана бысть емꙋ область творити м҃цъ четыринадесѧть {-}[3] два. и ѿврьзе оуста своѧ въ хꙋленїе къ б҃ꙋ, хꙋлити имѧ его, и селенїе его, [и][4] живꙋщаа на н҃беси. и дано бысть емꙋ (брань творити)[5] съ ст҃ыми, и побѣдити ѧ. и дана бысть емꙋ область на всѧком колѣнѣ (людїи), и на ꙗзыцехъ и племенехъ. и поклонѧтсѧ емꙋ вси. живꙋщеи на земли, {*имже не написана сꙋть имена}[6] въ книгахъ животныхъ агнца заколенаго ѿ сложенїа мирꙋ. аще кто имать оухо, да слышит. иже аще въ пленение {ведетъ}[7], въ пленїе пойдетъ. *аще кто орꙋжїемъ оубїетъ, (подобаетъ) емꙋ орꙋжїем оубїенꙋ быти. здѣ есть терпѣнїе и вѣра ст҃ыхъ. и видѣхъ инъ ѕвѣрь въсходѧщь ѿ землѧ, і имѧше рога два. подобна агньчимъ, и гл҃ше ꙗко ѕмїи. и власть прьваго ѕвѣри всю {творѧше}[8] пре҃ нимъ, и [творѧше][9] землю и (всѧ)[10] (живꙋщаѧ на неи)[11], поклонитисѧ (прьвомꙋ ѕвѣрю)[12], емꙋже исцѣлена бысть ꙗзва смртнаа (-)[13]. и (сътвори)[14] чюдеса велика, да і

вы҃ г҃ ни҃ к҃ и к҃а фили҃ д҃

а мо҃ д҃ ма҃ к҃ѕ

ѻгнь сътворитъ {сходити съ нбсе}[15] на землю пре чл҃кы. и льститъ живущаа на земли, ради ѕнамении ꙗже дана быша ему (пре ѕвѣремъ творити)[16], (гл҃а)[17] живущимъ на земли, сътворити ѻбразъ ѕвѣра, (і) иже имать ꙗзву (ѻружную)[18], и живъ бысть, и дано бысть ему дати дх҃ъ ѻбразу ѕвѣрину, да (-)[19] проглтъ икона звѣрина и сътворитъ да иже аще не поклонитса ѻбразу звѣриному оубіенъ будетъ. и {сътвори}[20] вса малыа и великыа, (-)[21] богатыа и оубогіа, свобоныа и рабоныа да да имъ начертаніе на (деснѣи руцѣ ихъ)[22], или на челохъ ихъ. {-}[23] да никтоже възможетъ ни купити ни продати, токмо кто и имать начертаніе (или) има ѕвѣри или число имени его. здѣ мудрость есть, иже имать оум, да почтетъ число ѕвѣрино, число бо чл҃чко есть. и число его, х҃, ѯ҃, ѕ҃·

ровi, якому оздоровлено смертельну рану. **13** І він зробив великі чуда, щоб зробити, щоб і вогонь сходив з неба на землю перед людьми. **14** І він обманює тих, що живуть на землі, через знаки,які йому було дано чинити перед звіром. Він сказав тим, що живуть на землі, зробити образ звіра і того, що має рану від зброї і є живим. **15** І йому дано дати дух образові звіра, щоб образ звіра заговорив, і зробив *так*, щоб той, що тільки не поклониться звіра образові, був убитий. **16** І він зробив всім малим і великим, багатим і бідним, вільним і рабам, щоб їм дано знак на їхній правій руці або на їхніх чолах; **17** щоб ніхто не зміг ані купити, ані продати, тільки той з них, хто має знак або ім'я звіра, або число його імені. **18** Тут є мудрість. Хто має розум, хай вирахує число звіра, бо число є людським. І його число – 600, 60, 6.

Гл҃а, д҃і·

И видѣхъ, и се агнець стоаше на горѣ сіонъстѣ, и с нимъ сто (и) четырдесатъ (и) четыри тысуща, имуще (-)[1] има ѿца его написано на челохъ своихъ. и слышахъ гл҃а с нбс ꙗко гласъ водъ многъ, и ꙗко гласъ грома велика, и [гласъ][2] слышахъ [-][3] гудецъ гудущихъ въ гусли своа, и поющихъ ꙗко пѣснь нову пре прстломъ и пре четыри живоными, и старцы. и никтоже можаше навыкнути пѣсни, токмо сіи, сто (и) четыредеса (и) четыре тысащи, искуплени ѿ земла. сіи суть иже съ женами не ѻсквернишаса, (зане) дѣвственницы бо суть· сіи, послѣдуютъ агньцу, ꙗможе аще поидет. сіи суть купленї ѿ людіи, прьвѣнцы бу и агньцу, и въ оустѣхъ ихъ не ѻбрѣтеса лесть (ꙗже) без порока (оубо) суть (пре прстлом бж҃іимъ)· И видѣхъ инъ аггл҃ъ параща посредѣ нбсе, имуще еv҃лїе вѣчно, бл҃говѣстити живущимъ на земли, и всакому племеню і ꙗзыку и колѣну и людемъ, гл҃а гласомъ великимъ. оубоитеса ба и дадите ему славу, ꙗко пріидетъ ча суда е и поклонитеса *сътворшему нбо и землю, и море і источникы водныа· І инъ аггл҃ъ въ {-}[4] слѣдъ иде гл҃а, *паде паде вавилонъ (градъ) великіи, зане ѿ вина ꙗрость любодѣаніа своего напои вса ꙗзыкы· И (-)[5] (третіи аггл҃ъ)[6] въ слѣдъ {его}[7] иде гл҃а гласо великы. иже аще кто покланаетса ѕвѣрю і иконѣ его, и пріемлетъ начертаніе на челѣ своемъ, или на руцѣ своей, и тои имать пити ѿ вина ꙗрости бж҃іа, чвана нерастворе-

ѱл҃о р҃ме и р҃ле дѣѧ д҃і а҃ мо а҃ сир҃ и

ісаїа к҃а єрєа н҃а ни҃ и҃і

Глава 14

1 І я побачив, і ось Ягня стояло на Сіонській горі, і з ним сто, і сорок, і чотири тисячі, що мають ім'я його Батька, написане на своїх чолах. **2** І я почув голос з небес, наче голос великих вод і наче голос великого грому. І я почув голос музикантів, що грали на своїх гуслях, **3** і наче співали нову пісню перед престолом і перед чотирма животними і старцями. І ніхто не міг навчитися пісні, тільки ці сто, і сорок, і чотири тисячі викуплених з землі. **4** Це є ті, що не опоганилися з жінками, тому що є невинними. Ці ідуть за Ягням, куди тільки лиш ходить. Ці є викуплені з народів – первістки Богові і Ягняті. **5** І в їхніх устах не знайшлося обмани, вони, отже, є безплямними перед божим престолом. **6** І я побачив іншого ангела, що ширяв серед неба, що має вічне Євангеліє, щоб благовістити тим, що живуть на землі, – і всякому племені, і людності, і родові, і народові, – **7** кажучи великим голосом: Бійтеся Бога і віддайте Йому славу, бо прийшла година його суду! І поклоніться *Тому, хто створив небо, і землю, і море, і водні джерела. **8** І інший ангел пішов вслід, кажучи: *Впав, впав Вавилон – велике місто, тому що від вина люті своєї розпусти він напоїв всі народи. **9** І третій ангел вслід за ним пішов, говорячи великим голосом: Хто тільки поклоняється звіреві і його образу і приймає печать на своєму чолі або на своїй руці, **10** і той має пити з вина божої люті, нерозбавленої посудини в чаші його гніву; і буде мучений вогнем і сіркою перед святими ангелами і пе-

пс. 145 і 135 дія. 14 мой1. 1 сир. 8

іс. 21 єре. 51 ниж. 18

ред Ягням. **11** І дим їхніх мук підноситься на віки віків. І вони не мають спокою день і ніч, ті, що поклоняються звіреві і образові і одержують знак його імені. **12** Тут є терпіння святих, які зберігають Божу заповідь та Ісусову віру. **13** І я почув голос з неба, що мені говорив: Напиши: Блаженні мертві, що вмирають у Господі. Віднині так говорить Дух: Хай спочинуть від своїх трудів, бо їхні діла ходять вслід за ними. **14** І ось я побачив: і світла хмара, і на хмарі Той, що сидить, подібний до Людського Сина, маючи на своїй голові золотий вінець, і в його руці гострий серп. **15** І інший ангел вийшов з храму, кричачи великим голосом до Того, що сидить на хмарі: Пішли твій серп і жни, бо прийшла година жати, тому що висохла трава землі! **16** І той, що сидить на хмарі, поклав свій серп на землю, і земля була вижата. **17** І з церкви вийшов інший ангел, що є на небі, і той, маючи гострий серп. **18** І інший ангел вийшов від жертовника, маючи владу над вогнем, і закликав великим голосом до того, що має гострий серп, говорячи: *Пошли твій гострий серп і збери грона винограду землі, бо вже дозріли її грона! **19** І ангел поклав свій серп на землю – і зібрав виноград землі, і поклав в точило великої божої люті. **20** І видушене було *в* точилі поза містом – і вийшла кров з точила аж до кінських вуздечок, на тисячу і шістсот стадій.

ів. 3
мат. 13

на, в чаши гнѣва єго, и будетъ мученъ огнемъ и жюпеломъ, предъ аггелы стыми, и предъ агнцемъ. И дымъ мученїя ихъ въ вѣкы вѣкомъ въсходитъ. И не имуть покоя днь и нощь покланяющеися звѣрю, и образу (-)[8] и (прїемлющеи)[9] начертанїе имени єго. Здѣ (есть терпѣнїе стыхъ)[10], иже соблюдаютъ заповѣдь бжїю и вѣру їсову. И слышахъ гла с нбсе глющ [ми][11], напиши, блжени мртвїи, умирающе о гѣ, ѿ нинѣ ей, глетъ дхъ, да почїютъ ѿ трудовъ своихъ. дѣла бо ихъ ходятъ въ слѣдъ с ними. и видѣхъ, и се облакъ свѣтелъ. и на облацѣ сидяй подобенъ сну чловѣчьскому имѣя на главѣ своеи вѣнецъ златъ, и в руцѣ єго серпъ остръ. і инъ аггелъ изыиде из храму, въпїя (велїимъ гласомъ)[12] сѣдящему на облацѣ. посли серпъ твои, и жни. яко прїиде часъ пожати, зане исше (трава)[13] земскаа. и положи сѣдяи на облацѣ, серпъ свои на землю, и пожата бысть земля. і инъ аггелъ изыде из црькве сущїа на нбси, имыи и тои серпъ остръ. І инъ аггелъ изыде ѿ олтаря. имыи область на огни, и възпи кличемъ великымъ ко имущему серпъ остры гла, *посли (серпъ твои)[14] острыи и объемли грозды винограда земнаго яко съзрѣша (уже) грозды ея. И положи аггелъ серпъ свои на землю, и обере виноградъ земъскїи, и вложи в точило (великїя ярости бжїя)[15]. і испрано бысть точило внѣ града, і изыиде кровь ѿ точила даже до уздъ коньскихъ, ѿ стадїи тысяща (и) шесть сотъ.

іѡа г
ма гі

Глава 15

1 І я побачив інший великий і чудний знак на небі – сім ангелів, що мають сім останніх кар, бо в тих довершиться божа лють. **2** І я побачив наче скляне море, змішане з вогнем, і тих, що перемогли звіра, і його образ, і його знак, і число його імені, що стояли на скляному морі, маючи божі гуслі **3** і співаючи пісню Мойсея, божого раба, і пісню Ягняти, кажучи: Великі і подиву гідні твої діла, Господи Боже Вседержителю! *Справедливі і правдиві твої дороги, Царю святих! **4** Хто Тебе не боятиметься, Господи, і не прославить твоє ім'я? Бо Ти є одинокий преподобний, бо всі народи прийдуть і поклоняться перед Тобою, бо об'явилися твої оправдання! **5** І після цього я побачив, і ось на небі відкрився храм шатра свідчення. **6** І з храму вийшло сім ангелів, які мали сім кар, зодягнені в чисту і світлу лляну одіж, і опере-

пс. 144

Гла, єі.

Ивидѣхъ ино знаменїе на нбси велїе и чюдно, (седмь аггелъ)[1] имущихъ (седмь язвъ)[2] послѣднихъ, зане в тѣхъ скончаетьса ярость бжїя. И видѣхъ яко море стькляно, смѣшено съ огнемъ, и побѣдившаа звѣря, и образъ єго, и [начертанїе єго, и][3] число имени єго, стояща на мори стькляномъ, имуще гусли бжїя. И поюще пѣснь мѡусеову раба бжїя, и пѣснь агнчю, глюще, велїя и дивна дѣла твоя ги, бе вседержителю, *праведни и їстинни пꙋтїе твои, цря (стыхъ)[4]. кто не убоится (тебе) ги, и прославитъ имя твое; яко єдинъ преподобенъ еси. яко вси языцы прїидутъ, и поклонятся предъ тобою, яко оправданїя твоя явишася. И по сихъ видѣхъ, и {се}[5] ѿверзеся храмъ скинїя свѣденїя на нбси. и ізыде седмь аггелъ (из храма, иже имѣяху седмь язвъ)[6]. облечены в ризы льняны чисты (и) свѣтлы. и препоясани на персехъ поясы златыми. И єдинъ

ѱо рмд

ѿ четырь живо́тныхъ, даст̾ сѣ̑мимъ а̂гг҃ломъ сѣ̑мь фїа́лъ златыхъ и̂спо́лнь ꙗ̂рости, б҃а, живꙋщаго въ вѣкы вѣ́комъ· И҆ наполнисѧ храмъ дыма, ѿ сла́вы бж҃ї̈ѧ, и̂ ѿ силы е̂го· И҆ никтоже можа́ше вънити въ храмъ, до́ндеже скончаютсѧ сѣ̑мъ ꙗ̂звъ, сѣ̑миxъ а̂гг҃лъ·

Гл҃а, ѕ҃і·

И҆ слышахъ (гласъ велї̈и)[1] ѿ храма гл҃ющъ сѣ̑мимъ а̂гг҃лѡ̑, и̂дѣте и̂ ї̂злѣите сѣ̑мь фїа̑ ꙗ̂рости бж҃ї̈ѧ на́ землю· И҆ ї̂де первыи (а̂гг҃лъ), и̂ ї̂злї̈а фїа́лъ свои на́ землю. и̂ быст̾ гно́и золъ и̂ лютъ на чл҃цѣхъ и̂мꙋщихъ начертанї̈е ѕвѣрино, и̂ кланѧющи́исѧ и̂ко́нѣ е̂го· И҆ вторыи [а̂гг҃лъ][2] и̂злї̈ѧ фїа́лъ свои в мо́ре, и̂ быст̾ кро́вь ꙗ̂ко мр҃твца, и̂ всѧка дш҃а жива оу̂мре, в мо́ри· И҆ третї̈и [а̂гг҃лъ][3] и̂злї̈а фїа̑ свои на рѣкы, и̂ на и̂ст҃очникы во̑дныѧ, и̂ быша кровь. и̂ слышахъ а̂гг҃ла во́дного гл҃юща, пра́веденъ е̂си (г҃и), сыи, и̂ бѣ, {и̂}[4] прп҃бенъ, ꙗ̂ко сї̈ѧ сꙋдилъ е̂си. зане̂ кро́вь ст҃ыхъ и̂ прр҃къ и̂злї̈а́ша. и̂ кро́вь и̂̂м дал̾ е̂си пити, досто́инни бо сꙋть· И҆ слышахъ (дрꙋгаго) {ѿ}[5] о̂лтарѧ гл҃юща. е́и г҃и б҃е вседръжителю. и̂стинни и̂ прави сꙋди твои· И҆ четвертыи [а̂гг҃лъ][6] и̂злї̈ѧ фїа́лъ свои на сл҃нце, и̂ дано̀ быст̾ е̂мꙋ ѡ̂палѧти чл҃кы о̂гне̑м, и̂ ѡ̂палишасѧ чл҃цы зно́емъ велиікымъ, и̂ хꙋлиша и̂мѧ бж҃ї̈е, и̂же и̂мат̾ ѡ̂́бласть на ꙗ̂звахъ сихъ, и̂ не покаꙗ̂шасѧ дати е̂мꙋ сла́вы· И҆ пѧтыи [а̂гг҃лъ][7] и̂злї̈а фїа́лъ свои на прс҃тлѣ ѕвѣринъ, и̂ бы̑ цр҃ство е̂го ѡ̂мрачено. и̂ жва́хꙋ ꙗ̂зы́ки своѧ ѿ болѣзни. и̂ хꙋлиша б҃га нб҃наго, ѿ болѣзни (-)[8] и̂ ѿ ꙗ̂звъ свои̑. и̂ не пока́ѧшасѧ ѿ дѣлъ свои̑· И҆ шестыи [а̂гг҃лъ][9] и̂злї̈а фїа́лъ свои на рѣкꙋ великꙋ е̂ѵфратъ, и̂ ї̂ссѧче вода̀ еѧ̀, да оу̂готовитсѧ пꙋть цр҃ем сꙋщи̑м ѿ въсто́къ сл҃нчныхъ· И҆ видѣхъ и̂зъ оу̂стъ ѕмі́евъ, и̂ ї̂зъ оу̂стъ звѣри̑н, и̂ ї̂зъ оу̂стъ лжаго прр҃ка дх҃ы три нечи́стыѧ ꙗ̂ко жа́бы (и̂сходѧ́ща)· Сꙋть бо дꙋси демо́нстии̑ творѧще зна́менї̈а, ꙗ̂же и̂сходѧтъ на цр҃еи (всеѧ вселе́ныѧ)[10], събра́ти ѧ на бра́нь [дн҃и того вели́каго][11] б҃а вседръжителѧ· *Се̂ грѧдꙋ ꙗ̂ко т҃а. бл҃же бдѧи̂ и̂ блюдыи ры́зы своѧ да не нагъ хо́дитъ, и̂ оу̂зрѧтъ срамотꙋ̀ е̂го. и̂ събра и̂хъ на мѣсто нарицае̂мое, е̂врейски, а̂рмагеддонъ· И҆ сѣ̑мыи [а̂гг҃лъ][12] и̂злї̈ѧ фїа́лъ свои на а́еръ. и̂ ї̂зы́де гл҃а велї̈и ѿ храма [нб҃ꙋ][13] ѿ прс҃тла, гл҃ѧ бꙋди и̂ быша блистанї̈а и̂ гро́ми и̂ гла́си. и̂ (быст̾ трꙋсъ)[14] велі̑и ꙗ̂ковъ николиже не быст̾ ѿ нелѣже [бы-

вѣ̑ г҃
м҃ѳа к҃д
л҃ꙋ в҃і
в҃ кѡр в҃
а҃ сол в҃

зані на грудях золотими поясами. **7** І один з чотирьох животних дав сімом ангелам сім золотих чаш, повних люті Бога, що живе на віки віків. **8** І храм наповнився димом від божої слави і від його сили. І ніхто не міг ввійти до храму, доки не скінчаться сім кар сімох ангелів.

Глава 16

1 І я почув великий голос з храму, що говорив до сімох ангелів: Ідіть і вилийте сім чаш божої люті на землю! **2** І пішов перший ангел, і вилив свою чащу на землю – і появився поганий і жахливий гній на людях, що мають знак звіра і що поклоняються його образу. **3** І другий ангел вилив свою чашу на море – і стало наче кров'ю мерця, і всяка жива душа в морі померла. **4** І третій ангел вилив свою чашу на ріки і на джерела вод – і вони стали кров'ю. **5** І я почув водного ангела, що говорив: Справедливий є Ти, Господи, що є, і був, і преподобний, бо Ти це судив, **6** тому що вони пролили кров святих і пророків. І Ти дав їм пити кров, бо вони є гідні *цього*. **7** І я почув іншого, що говорив від жертовника: Так, Господи Боже Вседержителю, твої суди правдиві і справедливі. **8** І четвертий ангел вилив свою чашу на сонце – і дано йому палити людей вогнем. **9** І люди були обпалені великою спекою і хулили ім'я Бога, який має владу над цими карами, та не покаялися, щоб віддати Йому славу. **10** І п'ятий ангел вилив свою чашу на престол звіра – і його царство стало темним, і вони з болю кусали свої язики **11** та хулили небесного Бога з болю і від своїх ран, але не покаялися за свої діла. **12** І шостий ангел вилив свою чашу на велику ріку Євфрат – і висохла її вода, щоб приготувати дорогу царям, що є зі сходу сонця. **13** І я побачив три нечисті духи, наче жаби, що виходили з уст змія, і з уст звіра, і з уст фальшивого пророка. **14** Адже вони є демонські духи, що чинять знаки, які виходять до царів всієї вселенної, щоб їх зібрати на бій того великого дня Бога Вседержителя. **15** *Ось приходжу, мов злодій. Блаженний той, хто пильнує і береже свою одіж, щоб не ходив нагим і *не* побачили його сором! **16** І він зібрав їх на місце, що називається по-жидівськи Армагедон. **17** І сьомий ангел вилив свою чашу на повітря – і вийшов великий голос з небесного храму, від престолу, кажучи: Хай буде! **18** І були блискавки, і громи, і голоси, і було велике трясіння, якого ніколи не було, відколи були люди на землі, такий землетрус, такий великий! **19** І

вищ. 3
мат. 24
лук. 12
кор2. 5
сол1. 5

розпалося велике місто на три частини, і міста народів упали. І великий *Вавилон був згаданий перед Богом, щоб дати йому чашу вина люті свого гніву. **20** І кожний острів втік, і гір не знайдено. **21** І великий град в талант зійшов з неба на людей. І люди хулили Бога через кару граду, бо дуже велика його рана.

єре. 25

Глава 17

1 І прийшов один з семи ангелів, що мали сім чаш, і говорив зі мною, кажучи мені: Прийди, щоб я тобі показав суд великої розпусниці, що сидить на багатьох водах, **2** з якою розпутствували земні царі, і впилися ті, що живуть на землі, вином її розпусти. **3** І він мене духом повів у пустинне місце, і я побачив жінку, що сиділа на червоному звірі, повному хульних імен, який мав сім голів і десять рогів. **4** І жінка була зодягнена в порфіру і багряну одіж, і позолочена золотом, і дорогим камінням, і перлами, маючи золоту чашу у своїй руці, повну мерзоти і нечистот її розпусти. **5** І на її чолі написане ім'я, таємниця: Великий Вавилон – мати розпусниць і земних гидот. **6** І я побачив жінку п'яну від крові святих і крові Ісусових свідків. І побачивши її, я здивувався великим дивом. **7** І ангел мені сказав: Чому дивуєшся? Я тобі розповім таємницю цієї жінки і звіра, що її носить, що має сім голів і десять рогів. **8** Звір, якого бачиш, – був і немає, і має прийти з безодні, і піде на згубу. І здивуються ті, що живуть на землі, яких імена не записані є в книзі життя від створення світу, бачачи, що звір був, і немає, і минувся. **9** Тут – розум, який має мудрість. І сім голів – є сім гір, на яких жінка сидить, і є сім царів: **10** п'ять їх впало і один є, а інший ще не прийшов. Коли прийде, він коротко пробуде. **11** І звір, який був і немає, і той є восьмий, і є з сімох, і піде в погибель. **12** І десять рогів, які ти бачив, є десять царів, які не одержали царство, але одержать *на* одну годину владу як царі зі звірем. **13** Ці мають одну волю, і силу, і свою владу віддадуть звіреві. **14** Ці вчинять війну з Ягням, і Ягня їх переможе, *бо є паном панів і царем царів. І ті, що є з ним, – покликані, і вибрані, і вірні. **15** І він мені сказав: Води, які ти побачив, де сидить розпусниця, є народи, і юрби, і племена, і людності. **16** І десять рогів, які ти побачив на звірі, –

ниж. 19

ша чл҃цы][15] на земли, толи́къ трꙋсъ, таꙗкъ велі́и. и҆ бы́сть гра́дъ вели́кїй въ три ча́сти, и҆ гра́ди ꙗ҆зы́честїи падо́ша. И҆ *вавѷло́нъ вели́кїй помѧновенъ бы́сть пре́дъ бг҃омъ, да́ти є҆мꙋ̀ ча́шꙋ вина̀ ꙗ҆́рости гнѣ́ва своегѡ̀. И҆ всѧ́къ ѻ҆́стровъ бѣжа, и҆ го́ры не ѡ҆брѣто́шасѧ. и҆ гра́дъ вели́къ ꙗ҆́кѡ тала́нтесъ сънїиде с нб҃се на чл҃кы. и҆ хꙋли́ша чл҃цы бг҃а ѿ ꙗ҆́звы гра́дныѧ, ꙗ҆́кѡ велі́ѧ ꙗ҆́зва є҆гѡ̀ ѕѣлѡ̀.

і҆ере́м. н҃е

Гла́, з҃і.

И҆ прїи́де є҆ді́нъ ѿ се́ми а҆́гг҃лъ, и҆мꙋ́щихъ се́мь фїа́лъ, и҆ гл҃а со мно́ю гл҃ѧ [ми][1], прїидѝ да покажꙋ́ ти сꙋдъ любодѣ́йца вели́кїѧ сидѧ́щаѧ на вода́хъ мно́гахъ, с неюже любодѣ́ѧша цр҃и зе́мстїи, и҆ оу҆пи́шасѧ живꙋ́щей на землѝ ѿ вина̀ любодѣѧ́нїѧ еѧ̀. и҆ веде мѧ в пꙋ́сто мѣ́сто дх҃омъ, и҆ ви́дѣхъ женꙋ̀ сѣдѧ́щꙋ на звѣ́ри черве́нѣ, и҆спо́лнь и҆ме́нъ хꙋ́льныхъ и҆́же и҆мѣ́ѧше гла́въ се́мь и҆ ро́говъ десѧ́ть. И҆ жена̀ бѣ̀ ѡ҆блече́на в порфи́рꙋ и҆ червле́ницꙋ и҆ позлаще́на зла́томъ и҆ ка́менїемъ драги́мъ и҆ би́серомъ. И҆мꙋ́щи ча́шꙋ зла́тꙋ в рꙋцѣ̀ свое́й по́лнꙋ ме́рзости и҆ скве́рнъ любодѣѧ́нїѧ еѧ̀. и҆ на челѣ̀ еѧ̀ (напи́сано и҆́мѧ)[2], та́йна, вавѷло́нъ вели́кїй, ма́ти любодѣ́йцамъ и҆ ме́рзостемъ зе́мскимъ. И҆ ви́дѣхъ женꙋ̀ пїа́нꙋ кро́вми ст҃ы́хъ, и҆ кро́вми свидѣ́телей і҆со́выхъ. и҆ диви́хсѧ ви́дѣвъ еѧ̀ ди́вомъ вели́кимъ. и҆ рече мн҃ѣ а҆́гг҃лъ, что̀ сѧ диви́ши; а҆́зъ [ти рекꙋ́][3] та́йнꙋ жены̀ (сеѧ̀), и҆ звѣ́ри носѧ́щагѡ ю҆̀, (се́мь гла́въ и҆мꙋ́ща)[4], и҆ ро́говъ десѧ́ти. Звѣ́рь є҆го́же ви́диши, бѣ̀, и҆ нѣ́сть, и҆ і҆́мать прїитѝ ѿ бе́здны, и҆ в па́гꙋбꙋ и҆де́. И҆ оу҆дивѧ́тсѧ живꙋ́щїи на землѝ, и҆̀мже ([и҆мена̀][5] не напи́сана сꙋ́ть)[6] въ кни́гꙋ живо́тнꙋю ѿ сложе́нїѧ ми́рꙋ, видѧ́ще (ꙗ҆́кѡ звѣ́рь)[7] бѣ̀, и҆ нѣ́сть и҆ преста̀. Здѣ̀ оу҆́мъ и҆́же и҆́мать мꙋ́дрость. (И҆) се́мь гла́въ, (го́ры сꙋ́ть се́мь)[8], и҆дѣ́же жена̀ сѣди́тъ на ни́хъ, и҆ цр҃їе се́мь сꙋ́ть. Пѧ́ть и҆́хъ па́ло, и҆ є҆ді́нъ є҆́сть, а҆ дрꙋгі́и є҆ще не прише́лъ, (-)[9] є҆гда̀ прїи́детъ ма́лѡ є҆мꙋ̀ є҆сть пребы́ти. И҆ звѣ́рь и҆́же бѣ̀, и҆ нѣ́сть, и҆ то́й ѻ҆́смый є҆́, и҆ ѿ се́михъ є҆́сть, и҆ в па́гꙋбꙋ и҆де́. И҆ десѧ́ть ро́гъ ꙗ҆̀же ви́дѣ, десѧ́ть цр҃ь є҆́сть, и҆̀же цр҃тва не прїѧ́ша. но ѻ҆́бласть ꙗ҆́кѡ цр҃и, є҆ді́нъ ча́съ прїи́мꙋ съ ѕвѣ́ремъ. Сі́и є҆ді́нꙋ во́лю и҆мꙋ́, и҆ си́лꙋ, и҆ ѻ҆́бласть свою̀ звѣ́рꙋ дадꙋ́. сі́и съ а҆́гнцемъ бра́нь сътворѧ́тъ, и҆ а҆́гнецъ побѣди́тъ ѧ҆̀, *ꙗ҆́кѡ гд҃ь гд҃мъ є҆́сть, и҆ цр҃ь цр҃емъ. и҆ сꙋ́щїи с ни́мъ зва́нїи и҆ і҆збра́нїи и҆ вѣ́рни. и҆ гл҃а мн҃ѣ, во́ды ꙗ҆̀же є҆си ви́дѣлъ, и҆дѣ́же любодѣ́йца сѣди́тъ, лю́дїе и҆ наро́ди сꙋ́ть, и҆ племена̀ и҆ ꙗ҆зы́цы. И҆ десѧ́ть ро́гъ ꙗ҆̀же ви́дѣ (на)[10] звѣ-

ни́ж. д҃і

ри, сїи (любодѣйцꙋ възненавидятъ)[11], и запꙋстѣвшꙋ сътворятъ ю и нагꙋ, и плоть ея снѣдятъ, и (сожгꙋтъ ю)[12] огнемъ· Бгъ бо далъ есть въ срца ихъ сътворити волю его, и (сътвориша)[13] единꙋ волю, и (даша)[14] црство ихъ звѣрꙋ, доньдеже скончаются глы бжїа. И жена яже видѣ, (градъ есть)[15] великїи, иже имать црство надъ цри земными·

ці зненавидять розпусницю і зроблять її спустошеною, і нагою, і з’їдять її тіло, і спалять її вогнем. **17** Бо дав Бог у їхні серця чинити його волю, і вони вчинили одну волю, і віддали їхнє царство звірові, доки не збудуться божі слова. **18** І жінка, яку ти побачив, є великим містом, яке має царство над земними царями.

Глава, иі·

И[1] по сихъ видѣхъ инъ аггелъ, сходящь с нбсе, имꙋщь область велїю. И земля просвѣтися ѿ славы его· И възпи въ крѣпости гласомъ велїимъ, гла, *паде паде вавилонъ великыи, и бысть жилище бѣсомъ, и хранитель всякомꙋ дꙋхꙋ нечистꙋ, и хранилище всѣхъ птицъ нечистыхъ, [-][2] и ненавидимꙋ. Яко ѿ вина ярости любодѣянїа ея {напои}[3] вся языки· И црїе земстїи с нею любы дѣяша, и кꙋпцы земстїи ѿ силы пища ея разбогатѣша· И слышахъ (гласъ инъ)[4] с нбсе глющь, [изыидѣте из нея людїе мои][5], да не причаститеся грѣхомъ ея, и ѿ язвъ ея да не вредитеся· Яко прилѣпишася (грѣси ея)[6] даже до нбси, и помянꙋ Бгъ неправды ея· Въздадите ей яко и та въздасть [вамъ][7], и оусꙋгꙋбите [ей][8] сꙋгꙋбо по дѣломъ ея· Чашею еюже чрьпа (вамъ), чрьплите ей сꙋгꙋбо. Елико прославися и развѣрѣпѣ, толико дадите ей мꙋкъ и рыданїи. Яко въ срци своемъ гла, яко сѣжꙋ црицею, и вдова нѣсмь, и рыданїя не имамъ видѣти· Сего ради въ единъ днь прїидꙋтъ язвы ей. смрть и плачь и гладъ, и огнемъ сожжена бꙋдетъ· Яко крѣпокъ Гь Бгъ сꙋдяи ей. И възрыдаютъ и въсплачꙋтся ея цри земстїи, любы дѣявшеи с нею, и рассвѣрѣпѣвше, егда оузрятъ дымъ запаленїа ея издалеча стояще за страхъ мꙋкъ ея, глюще, горе горе, градъ великїи вавилонъ градъ крѣпкыи, яко въ единъ часъ прїиде сꙋдъ твои. И кꙋпцы земстїи [възрыдаютъ и въсплачꙋтся][9] о немъ, яко бременъ ихъ никтоже кꙋпꙋетъ ктомꙋ, бременъ злата и сребра и каменїа драгаго и бисера и вїсса и порфѵры и шинка и чрьвени· И всякого древа динна, и всякого сосꙋда стислонова. И всякого сосꙋда ѿ древа чтнаго, и мѣдяна и желѣзна и мраморна, и корица, [-][10] и дꙋмїама и мира и лꙋвана и вина, и елеа и семидалинъ и пшеница, и скота и овецъ и конь и колесницъ, и тѣлесъ, и дшъ члчскыхъ, и [овоща похотїи дша твоея][11] ѿиде ѿ тебе, и вся тꙋчнаа и свѣтлаа ѿидоша ѿ тебе, и ктомꙋ (не имаши обрѣсти ихъ)[12]. Кꙋп-

Ісаїа ка Іере на Вѣ ді

Глава 18

1 І після цього я побачив іншого ангела, що сходить з неба, що має велику владу. І земля освітилася від його слави. **2** І в силі він закликав великим голосом, кажучи: *Впав, впав великий Вавилон та став житлом бісів, і в’язницею кожному нечистому духові, і в’язницею всіх нечистих птиць, **3** бо з вина люті її розпусти вона напоїла всі народи! І земні царі чинили з нею розпусту, і земні купці з сили її їжі розбагатіли. **4** І я почув інший голос з неба, що говорив: Вийдіть з неї, мій народе, щоб ви не були учасниками в її гріхах і щоб ви не були ушкоджені її карами. **5** Бо її гріхи прилипли аж до неба, і Бог згадав її неправедності. **6** Віддайте їй, як і та вам віддала, і подвойте їй подвійно за її ділами. Чашею, якою вам черпала, зачерпніть їй подвійно. **7** Наскільки прославилася і розпустилася, настільки завдайте їй мук і плачу. Бо у своєму серці вона сказала що: Сиджу царицею, і я не є вдовою і не побачу ридання. **8** Задля цього в одному дні надійдуть на неї кари: смерть, і плач, і голод, і буде спалена вогнем. Бо сильний Господь Бог, що її судить. **9** І заридають, і заплачуть над нею земні царі, що чинили з нею розпусту і розпустилися, коли побачать дим її палення. **10** Стоячи здалека, через страх її мук кажучи: Горе, горе, велике місто Вавилон, сильне місто, бо в одній годині прийшов твій суд. **11** І земні купці заридають і заплачуть над ним, бо їхніх вантажів більше ніхто не купує: **12** вантажів *зі* золота, і срібла, і дорогоцінного каміння, і перлів, і висону, і порфіри, і шовку, і багряниці, і всякого тинного дерева, і всякого посуду зі слонової кості, і всякого посуду з коштовного дерева, і мідний *посуд,* і залізний, і мармуровий, **13** і цинамон, і ладан, і миро, і ливан, і вино, і оливу, і семидаль, і пшеницю, і худобу, і вівці, і коні, і колісниці, і тіла, і людські душі. **14** І плоди похоті твоєї душі відійшли від тебе, і все вигодоване й славне відій-

іс. 21 єре. 51 вищ. 14

шло від тебе, – і більше їх не знайдеш. **15** Твої купці, які цим збагатилися, стануть здалека зі страху її мук, ридаючи, і плачучи, **16** і говорячи: Горе, горе, велике місто, зодягнене висоном, і порфірою, і багряницею, і позолочене золотом, і дорогоцінним камінням, і перлами! **17** Бо в одній годині пропало таке багатство. І кожний керманич, і кожний, що пливе в кораблях, і кожний, який працює на морі, стали здалека **18** і кричали, бачачи дим його спалення, говорячи: Хто подібний до великого міста? **19** І поклали порох на своїх головах і закричали, плачучи і ридаючи, говорячи: Горе, горе, велике місто, – в якому від його коштовності збагатилися всі, що мали кораблі в морі, – бо в одній годині воно запустіло. **20** Веселися цим небо, і святі апостоли, і пророки, бо судив Бог ваш суд над ним! **21** І один сильний ангел взяв великий камінь, наче жорно, і кинув в море, говорячи: Так з розгону буде вкинений Вавилон – велике місто, і більше не знайдеться. **22** І голос гудків, і музикантів, і сопілок, і труб більше в тобі не почується, і кожний художник всякого мистецтва більше в тобі не знайдеться, і шум жорен в тобі не почується, **23** і світло світильника більше в тобі не світитиме, і голос молодого й молодої в тобі більше не почується. Бо твої купці були земними вельможами, бо твоїми чародійствами були обмануті всі народи. **24** І в ньому знайшлася кров пророків, і святих, і всіх вбитих на землі.

цы (твои̇) си҃ обогащѷшеся (-)[13] издалеча стануть за стра҃ мученїа еа̀, рыдающе и плачющеся {и гл҃ще}[14], горе горе, гра҃ великыи облеченыи вѷссо҃ и порфїрою и чрьвеницою, и позлащены̀ златом и каменїемъ драгимъ и бисеромъ, ꙗко въ єдинъ часъ погибе толико бога҃ство· И всякъ ко҃мъчїи, и всякъ (плаваѧи̇ в [корабле҃][15])[16]. и (-)[17] всякъ єликъ в мори дѣлаа̀и, издалече сташа, и въпїаху видѧще ды҃ ра҃жеженїа єго, гл҃ще, кто подобенъ граду великому. и положиша пръсть на главахъ своихъ, и възъпиша плачющеся и рыдающе, гл҃юще горе горе, градъ великїи, въ немже обогатишася вси имущеи̇ кораблѧ̀ в мори ѿ чести єго, ꙗко єдї҃нѣ часомъ запустѣ· веселися о семъ н҃бо, и ст҃їи [-][18] ап҃ли и пр҃рцы, ꙗко суди̇ б҃ъ судъ вашъ ѿ него· И взѧтъ єдинъ агг҃лъ крѣпокъ камень (великъ ꙗко жрънов)[19], и верже в море гл҃ѧ, тако стромленїемъ въвърженъ буде҃ вавѷлонъ гра҃ великїи, и не имать обрѣстися ктому̀. и гла҃ гудецъ и мусикїи и пискъ и трубъ не имать слышатися (ктому̀ в тобѣ)[20], и всѧк хитрецъ всякїа хитрости не обращеся (ктому̀ в тобѣ)[21]. и шумъ жерновныи не буде҃ слышанъ в тобѣ (-)[22], и свѣ҃ свѣтилника не свѣти҃ в тебѣ ктому̀ и гласъ жениха̀ и невѣсты не имать слышанъ быти в тобѣ ктому̀· Ꙗко купцы̀ твои̇ бѣша велможи земстїи, ꙗко волхованїи твоими прелщени быша вси ꙗзыцы, и в нем кровъ пророческа, и ст҃ыхъ обрѣтеся и всѣхъ избїеныхъ на земли̇·

Глава 19

1 І після цього я почув великий голос великого натовпу на небі, що говорив: Алилуя! Спасіння, і слава, і честь, і сила Господеві, нашому Богові! **2** Бо правдиві і справедливі його суди, бо засудив велику розпусницю, яка занечистила землю своєю розпустою, і відомстив кров своїх рабів з її руки. **3** І вдруге сказали: Алилуя! І її дим підносився на віки віків. **4** І двадцять, і чотири старці та чотири животні впали і поклонилися Богові, що сидить на престолі, кажучи: Амінь! Алилуя! **5** І вийшов голос від престолу, що говорив: Оспівуйте нашого Бога всі його раби і ті, що Його бояться, і малі, і великі! **6** І я почув наче голос великої юрби, і наче голос великих вод, і наче голос сильних громів, що говорили: Алилуя! Бо зацарював Господь Бог Вседержи-

Гл҃а, д҃і·

И[][1] по сихъ слышахъ гла҃ велїи народа многа на н҃беси, гл҃ющъ, аллилуїа. сп҃нїе и слава и {честь и}[2] сила (г҃у) б҃у нашему, ꙗко истинни и прави суди єго, ꙗко судилъ єсть любодѣици великои, иже просмради зѣлю любодѣанїемъ свои҃. и мсти̇ кровь рабъ своихъ ѿ рукы̀ еа. и второе рѣша аллїлуїа, и дымъ еа̀ (въсхождаше)[3] въ вѣкы вѣкомъ. и падоша (двадесѧть (и) четыре старцы)[4], и четыре животна, и поклонишасѧ б҃ви сѣдѧщему на пр҃столѣ гл҃ще, ами҃ аллїлуїа· И гла҃ (изыде ѿ пр҃стола)[5] гл҃ющъ, поите б҃у нашему вси раби̇ єго, и боѧщеися єго, (и) малїи и велицїи· И слыша҃ ꙗко гл҃а народа многа, и ꙗко гла҃ во҃ мно҃, и ꙗко гл҃а громо҃ крѣпкы҃ гл҃ющи҃ аллїлуїа. ꙗко въц҃рися {г҃ь б҃ъ}[6] вседръжите҃, радуимсѧ и веселимсѧ и дади҃ славу єму ꙗко прїиде бра҃ агнь-

чїи. И жена̀ е҆го̀ оуготова̀ла є҆ себѐ, и҆ дано̀ бы҆ ей облещися въ вѵссо̀ (чистъ [и҆][7] свѣтлѣ)[8]. вѵссо̀ бо оправданїа стыхъ е҆сть. И (гла)[9] мнѣ *напиши, блажени званїи на вечерю бра́ка а҆гньча. и҆ (гла)[10] мнѣ, сїи словеса̀ и҆стинна бжїа сѹть. И па пре ногама е҆го [поклонихсѧ][11] е҆мѹ. и҆ (гла)[12] мнѣ, виждь, ни, клевре тѝ е҆смь, и҆ братїа твоеѧ̀ и҆мѹщыхъ свѣдѣтельство і҆совѡ, бгѹ поклонисѧ. свѣдѣтельство бо і҆совѡ є҆ дхъ пррчествїа. И видѣхъ нбо ѿверсто, и҆ се конь бѣлъ и҆ сѣдаи на немъ [вѣренъ і и҆стиненъ][13], и҆ (правдосѹдныи, и҆ воинныи)[14], ѻ҆чи же е҆мѹ е҆ста ꙗ҆ко пламень ѻ҆гнемъ, и҆ на главѣ е҆го вѣнцы мнѡѕи. *Имы и҆мѧ написано, е҆же никтоже вѣсть, токмо ѻ҆нъ самъ. И ѻ҆блеченъ в ризѹ чрьвленѹ кровїю, (-)[15] нарицаетсѧ и҆мѧ е҆го слово бжїе. И воинства нбнаа и҆дахѹ въ слѣдъ е҆го, на конехъ бѣлыхъ. (и҆) ѻ҆блечени въ вѵссо бѣлъ {и҆}[16] чистъ. И и҆зъ оустъ е҆го и҆зыде (ѻ҆рѹжїе)[17] ѻ҆стро̀, да тѣмъ и҆збїе ꙗ҆зыкы, *и҆ тои оупасе а҆ жезло̀ желѣзны, и҆ тои пере точило вина̀ ꙗ҆рости и҆ гнѣва бжїа вседръжителева. І и҆мать на ризѣ и҆ на стегнѣ своѐ и҆мѧ написано, *црь црем, и҆ гь гмъ. И видѣхъ е҆динъ а҆гглъ стоѧщъ на слнци. И възпи гласо велїемъ, гла, всѣмъ птицамъ парѧщимъ посредѣ нбси. Прїидѣте (и҆) събер҄ѣтесѧ на вечерю великѹю бжїю, да снѣсте плоти црей, и҆ плоти (крѣпкыхъ, и҆ плоти тысѧщникѡвъ)[18], и҆ плоти конеи, и҆ сидѧщи на нихъ, и҆ плоти всѣхъ свободны и҆ рабовъ, и҆ малыхъ и҆ великыхъ. И видѣхъ ѕвѣрь и҆ цри земныѧ, и҆ воѧ и҆ събраны, сътворити брань съ сѣдѧщимъ на кони, и҆ с воинствы е҆го̀. и҆ ꙗ҆тъ бысть ѕвѣрь, и҆ с нимъ лживый пррѡкъ сотворъвыи знаменїа предъ нимъ, и҆миже прельсти прїе́шаа начрътанїе ѕвѣрино, и҆ покланѧющаасѧ і҆конѣ е҆го. Жива въвръжена быста ѻ҆ба въ е҆зеро ѻ҆гнено горѧщее жюпелѡ. а҆ прочїи (оубїени бѹдѹтъ)[19] (ѻ҆рѹжїемъ)[20] сѣдѧщаго на кони и҆зшедшимъ и҆зъ оустъ е҆го, и҆ всѧ птица насытишасѧ ѿ плотїи и҆хъ.

мѳ҃ѳ кв҃ ; і҆саїа ѕ҃ ; ѱло в҃ ; вы҃ зі а҃ ти҃м ѕ

тель! **7** Радіймо, і веселімося, і даймо Йому славу, бо прийшло весілля Ягняти, і його жінка себе приготувала! **8** І дано їй зодягнутися у чистий і світлий висон, бо висон є оправдання святих. **9** І він мені сказав: *Напиши: блаженні покликані на вечерю весілля Ягняти. І сказав мені: Це є правдиві божі слова. **10** І впавши перед його ногами, я йому поклонився, і він мені сказав: Гляди, ні! Я є твоїм співрабом і твоїх братів, що мають Ісусове свідчення. Поклонися Богові! Бо Ісусове свідчення є дух пророцтва. **11** І я побачив відркрите небо. І ось білий кінь і Той, що на ньому сидить, – вірний, і правдивий, і справедливо судить, і войовничий. **12** Його ж очі є наче полум'я вогню, і на його голові багато вінців. *Він має ім'я написане, яке ніхто не знає, тільки Він сам. **13** І Він зодягнений в одіж червону *від* крові. Його ім'я зветься – Боже слово. **14** І небесні війська ішли вслід за ним на білих конях, і вони зодягнені в білий і чистий висон. **15** І з його уст вийшла гостра зброя, щоб нею вибити народи. *І Той їх пастиме залізним жезлом, і Той топче точило вина гніву і гніву Бога Вседержителя. **16** І *Він* має ім'я, написане на одежі і на своєму стегні: *Цар царів і Пан панів. **17** І я побачив одного ангела, що стояв на сонці. І він закликав великим голосом, кажучи всім птахам, що літають серед неба: Прийдіть і зберіться на велику божу вечерю, **18** щоб з'їсти тіла царів, і тіла сильних, і тіла тисяцьких, і тіла коней й тих, що на них сидять, і тіла всіх вільних, і рабів, і малих, і великих. **19** І я побачив звіра, і земних царів, і вояків їх готовими, щоб чинити війну з Тим, хто сидить на коні, і з його військом. **20** І звір був схоплений і з ним лжепророк, що зробив знаки перед ним, якими обманув тих, що прийняли знак звіра і що поклоняються його образові; Обидва були кинуті живими у вогняне озеро, що горить сіркою. **21** А інші будуть вбиті зброєю Того, що сидить на коні, яка вийшла з його уст, і всі птахи наситилися їхніми тілами.

мат. 22 ; іс. 6 ; пс. 2 ; вищ. 17 тим1. 6

Гла, к҃.

И видѣхъ а҆гглa сходѧща съ нбси и҆мѣѧ ключъ бездны, и҆ ѹ҆же велико в рѹцѣ е҆го. и҆ ꙗ҆тъ змїа, змїю древнюю, е҆же е҆сть дїаволъ и҆ сатана̀, и҆ свѧза и҆ на тысѧща лѣтъ, и҆ (в бездну затвори е҆го)[1] и҆ заключи (е҆го), и҆ запечатлѣ на нимъ, да не прелсти ктомѹ ꙗ҆зыкы, до́ндеже скончаетсѧ тысѧща лѣтъ. [и҆][2] по сихъ подобаетъ [е҆мѹ ѿрѣшенѹ

Глава 20

1 І я побачив ангела, що сходить з неба, що має ключ безодні, і великий ланцюг в його руці. **2** І він схопив змія, давнього змія, яким є диявол і сатана, і зв'язав його на тисячу років; **3** і замкнув його в безодню, і закрив його, і запечатав над ним, щоб більше не обманув народи, доки не скінчиться тисяча років. І після цього він має бути звільнений на короткий час.

4 І я побачив престоли і тих, що на них сиділи. І їм дано суд і душі страчених за Ісусове свідчення і за боже слово, які не поклонилися звіреві ані його образові і не прийняли знак на своїх чолах й на своїй руці. І вони ожили й зацарювали з Христом тисячу років. **5** А інші мерці не ожили, доки не скінчиться тисяча років. Це перше воскресіння. **6** Блаженний і святий, хто має частку у першому воскресінні, над якими друга смерть не має влади, але будуть священиками Богові і Христові, і зацарюють з Ним тисячу років. **7** *І коли скінчиться тисяча років, сатана буде звільнений зі своєї в'язниці **8** і вийде, щоб обманути народи, що є на чотирьох кутах землі, Гога і Магога, щоб зібрати їх на війну, яких число – наче морський пісок. **9** І вийдуть на ширину землі, і оточать табір святих та улюблене місто; і вогонь зійде від Бога з неба і їх пожере. **10** І диявол, що їх обманює, буде кинутий у вогняне і сірчане озеро, де звір і лжепророк, і будуть мучені день і ніч на віки віків. **11** І я побачив великий білий престол і Того, що сидів на ньому, від обличчя якого втекло небо і земля, і їм не знайшлося місця. **12** І я побачив малих і великих мерців, що стоять перед Богом. *І книги відкрилися, і інша книга відкрилася, яка є *книгою* життя. І мерці прийняли суд за написаним в книгах, за їхніми ділами. **13** І море віддало своїх мерців; і смерть, і ад віддали своїх мерців. І вони прийняли суд за своїми ділами. **14** І смерть, і ад були кинуті у вогняне озеро. І це є друга смерть. **15** І хто не знайдеться записаним в книзі життя, буде кинутий до вогняного озера.

єз. 39

фил. 4
вищ. 3
ниж. 21

быти][3] мало время. И видѣхъ престолы и (сѣдѧщаѧ)[4] на нихъ. и судъ данъ бысть имъ. и душа растесаныхъ за свидѣтельство Іисово, и за слово Божіе, (-)[5] иже не поклонишасѧ звѣрю ни иконѣ его, и не пріѧша начертаніѧ на челѣхъ [своихъ][6] и на руцѣ своей и ожиша и вцаришасѧ съ Христомъ тысѧща лѣтъ. [и][7] прочіи (же) мертвеци не ожиша, дондеже скончаетсѧ тысѧща лѣтъ, се воскресеніе первое, блаженъ и свѧтъ иже имать часть въ воскресеніи первѣмъ, на нихже [смерть вторая][8] не имать области, но будутъ іерей Богу и Христу, и воцарѧсѧ с нимъ тысѧща лѣтъ. *И егда скончаетсѧ тысѧща лѣтъ, разрѣшенъ будетъ сатана ѿ темница своеѧ, і изыдетъ прелстити ѧзыкы сущаѧ на четырехъ оуглехъ земли. Гога и Магога собрати ихъ на брань, ихже число [-][9] ѧко песокъ морскый. И (взыдутъ)[10] на широту земли, и (обыдоу)[11] (свѧтыхъ станъ)[12], и градъ възлюбленый, и сниде огнь ѿ Бога с небесе и поѧстъ ѧ, и діаволъ лестѧй и въверженъ будетъ въ езеро огнено и жупелно, идѣже [-][13] звѣрь и лживый пророкъ, и мучени будутъ день и нощь въ вѣкы вѣковъ. И видѣхъ престолъ великъ бѣлъ, и сѣдѧщего на немъ, емуже ѿ лица бѣжа (небо и земли)[14], и мѣсто не обрѣтесѧ имъ. И видѣхъ мертвеца (малыѧ и великіѧ)[15], стоѧща предъ (Богомъ)[16], *и книги разгнушасѧ, і ина книга ѿверзесѧ ѧже есть животнаѧ, и судъ пріѧша мертвеци ѿ написаныхъ въ книгахъ по дѣломъ ихъ. И дасть море мертвеца (своѧ)[17], и смерть и адъ даша (своѧ мертвеца)[18]. и судъ пріѧша (-)[19] по дѣломъ своимъ. и смерть и адъ воверженa быста въ езеро огненое, {и}[20] се (есть втораѧ смерть)[21]. і иже сѧ не обрѣтe въ книзе животнеи написанъ, (въверженъ будетъ)[22] въ езеро огненое.

єзек. лд

филип. д
выш. г
ниж. ка

Глава 21

іс. 66

1 І *я побачив нове небо і нову землю. Бо перше небо і перша земля проминули, і моря більше немає. **2** І я, Іван, побачив нове святе місто Єрусалим, що приготованим сходило від Бога з неба, наче молода, прикрашена для свого чоловіка. **3** І я почув великий голос з неба, що говорив: Ось боже помешкання з людьми; і Він поселиться з ними, і ті будуть його народом, і сам Бог буде з ними – їхній Бог. **4** *І Бог забере всяку сльозу з їхніх очей. І смерті більше не буде, ані плачу, ані крику, ані більше не буде болю, бо попереднє минуло. **5** І Той, що сидить на престолі, сказав: *Ось все творю нове. І сказав мені: На-

іс. 25
вищ. 7

іс. 4
кор2. 5

Глава, ка.

И видѣхъ* небо ново и землю нову. первое бо небо и (земли перваѧ)[1] прейдоша, и морѧ нѣсть ктому. І (азъ Іоаннъ) (видѣхъ градъ свѧтый Іерусалимъ, новь)[2] сходѧщъ [ѿ Бога с небеси][3] приготованъ, ѧко невѣсту оукрашену мужу своему. И слышахъ гласъ веліи с [небесе][4] глаголющъ, се скиніа Божіѧ съ человѣкы, и вселитсѧ с ними, и тіи людіе его будутъ, и самъ Богъ (будетъ с ними Богъ ихъ)[5], *и ѿиметъ {Богъ}[6] всѧку слезу ѿ очію ихъ. И смерти не будетъ ктому ни плача ни вопла ни болѣзни не будетъ ктому, ѧко перваѧ мимоидоша. и рече сѣдѧи на престолѣ, *се нова (всѧ творю)[7]. и (глагола)[8] [ми][9], напиши, ѧко сіи

ісаіа ѯѕ

ісаіа ке
выш. з

ісаіа д
в кори. е

вы҃і а҃ ни҃ ів

словеса истинна и вѣрна суть. *И рече ми съвръшишася. азъ есмь алфа, и ѡ начато и конецъ. Азъ жаждущему дамъ ѿ источника воды животныя туне. Побѣждаай наслѣдит (вся)[10], и буду ему Богъ, и той будетъ мнѣ въ сына. Страшливым же и невѣрнымъ, и скверным и оубійцам, и блуд творящимъ, и чары творящимъ идоложрецем и всѣмъ лживым часть их въ езерѣ горящем огнем и жупелом, еже есть смерть вторая. И пріиде (ко мнѣ) единъ ѿ седми аггелъ имущи седмь фиал, исплъненыхъ седмихъ язвъ послѣднихъ, и рече ко мнѣ глаголя. гряди да покажю ти невѣсту (агнъчю жену)[11]. И веде мя духомъ на гору велику и высоку, и показа ми град великый святый Іерусалим низходящъ с небеси ѿ Бога имуще славу божію. И свѣтило его подобно камени драгому. яко камени аспиди. крусталну. Імущъ стѣну веліку и высоку, имущъ вратъ двānадесять и на вратѣхъ аггелов, ві. і имена написана, яже суть имена, двāнадесяте. колѣнъ сынов іилев. ѿ востока врата троя, и ѿ сѣвера врата троя, и ѿ юга врата троа и ѿ запада врата троя. и стѣна граду имущи основаніи. ві, и на нихъ именъ. ві, апостолъ агнъчихъ. И глаголяй съ мною имяше трость злату, да измѣритъ град и врата его и стѣны его. И град на четыри оуглы стоитъ, (-)[12] долгота его толика есть елика (же) и широта. і измѣри градъ тростію на стадіи двānадесят тысящ долгота и широта. І высота его равна есть, и размѣри стѣну его, во сто (и) четыридесят (и) четыре лакти, в мѣру человѣку, яже есть аггельску. И бѣ созданіе стѣны его, аспид, и град ѿ злата чиста, подобенъ стеклу чисту. [И][13] основаніе стѣны граду всяцѣмъ (драгым каменіемъ)[14] оукрашено. основаніе пръвое, иаспис. второе, сапфиръ. третіе, халкидон. четвертое, змарагдъ. пятое сардоникс, шестое, сардіосъ, седмое, хрисолит. осмое, вѵріллосъ. девятое, топазіонъ. десятое, хрисопрасосъ. аі, іакѵндъ. ві, амедѵстъ. и двāнадесяте врат, двāнадесяте бисера. да едіна кааждо врата бѣше ѿ единого бисера. И стогны граду злато чисто, яко стекло пресвѣтло. и церкви не видѣхъ в немъ. Господь бо Богъ вседръжитель церкви ему есть, и агнецъ. *И град не требуа солнца и луны да свѣтят в немъ, слава бо божія просвѣти и. и свѣтилникъ ему агнецъ. (-)[15] (языцы (спасени) свѣтом его поидутъ)[16], и цари земстіи принесут славу и честь свою вонь, *и врата его не имутъ затворитися въ дне, нощи бо не будетъ ту.

ни҃ ів Ісаїа ѯ҃

Ісаїа ѯ҃

пиши, бо ці слова є правдиві і вірні. **6** *І сказав мені: Завершилося! Я є Альфа і Омеґа, початок і кінець. Я спраглому даром дам з джерела живої води. **7** Хто перемагає, успадкує усе, і буду йому Богом, і той буде Мені за сина. **8** А боязливим, і невірним, і нечистим, і вбивцям, і тим, що чинять розпусту і роблять чари, ідоложертовним, і всім фальшивим – їм частка в озері, що горить вогнем і сіркою, що є другою смертю. **9** І до мене прийшов один з сімох ангелів, що мав сім чаш, повних сімох останніх кар, і промовив до мене, кажучи: Ходи, щоб я тобі показав молоду – жінку Ягняти. **10** І він мене духом повів на велику і високу гору і показав мені велике святе місто Єрусалим, що сходить з неба від Бога, **11** маючи божу славу. І його сяяння подібне до дорогоцінного каменя, наче каменя яшми, кришталю, **12** що має велику і високу стіну, що має дванадцять брам, а на брамах 12 ангелів та написані імена, які є іменами дванадцятьох племен ізраїльських синів. **13** Зі сходу – три брами, і з півночі – три брами, і з півдня – три брами, і з заходу – три брами. **14** І стіна міста має 12 основ, і на них 12 імен апостолів агнця. **15** І той, що говорив зі мною, мав золоту тростину, щоб виміряти місто, і його брами, і його стіни. **16** І місто є чотирикутне: його довжина є така, якою ж і ширина. І він виміряв місто тростиною на дванадцять тисяч стадій: довжина, і ширина, і його висота дорівнює *тому ж*. **17** І він розміряв його стіну на сто, і сорок, і чотири лікті в міру людини, яка є ангельською. **18** І будова його стіни була *з* яшми, і місто з чистого золота, подібне до чистого скла. **19** І основа стіни міста прикрашена різноманітним коштовним камінням: перша основа – яшма, друга – сапфір, третя – халкидон, четверта – смарагд, **20** п'ята – сардонікс, шоста – сардій, сьома – хризоліт, восьма – берил, дев'ята – топазій, десята – хризопраз, 11-а – яхонт, 12-а – аметист. **21** І дванадцять брам – дванадцять перлин, щоб кожна брама була з однієї перлини. І дороги міста – чисте золото, наче прозоре скло. **22** І церкви я в ньому не побачив, бо Господь Бог Вседержитель і Ягня є йому церквою. **23** *І місто не потребує сонця і місяця, щоб світили в ньому, бо божа слава його освітила і йому Ягня є світильником. **24** Народи, що спаслися, підуть в його світлі, і земні царі принесуть свою славу і честь до нього. **25** *і його брами не замкнуться вдень, бо ночі тут не буде. **26** І принесуть славу і честь народів до

вищ. 1 ниж. 22

ниж. 22 іс. 60

іс. 60

нього. **27** І до нього не ввійде нічого нечистого, і той, що робить мерзенне і брехню, але тільки записані *в книгах життя Ягняти.

фил. 4
вищ. 3 і 4

Й принесꙋ́тъ сла́вꙋ и҆ чⷭ҇ть ꙗ҆зы́кѡⷡ во́нь, и҆ не и҆́матъ во́нь вни́ти всего̀ скве́рнагѡ, (и҆) творѧ́й мръ́зость и҆ лжꙋ̀, но то́кмо напи́санныѧ *въ кни́гахъ живо́тныѧ а҆́гньчи·

филп҃ д҃
вꙑ г҃ и҆ д҃

Глава 22

1 І він мені показав чисту ріку живої води, світлу, наче кришталь, що виходить з божого престолу і Ягняти. **2** Серед його доріг – по обох боках ріки – дерево життя, що дає дванадцять плодів, даючи свій плід на кожний місяць, і листя дерева – на оздоровлення народам. **3** І більше не буде ніякої анафеми. І в ньому буде божий престол і Ягняти, і йому послужать його раби; **4** і побачать його лице, а його ім'я на їхніх чолах. **5** *І ночі там не буде, і не потребуватимуть світла від світила ані сонячного світла, бо Господь Бог їх освічує, і зацарюють на віки віків. **6** І він сказав мені: Ці слова вірні і правдиві. І Господь Бог святих пророків послав свого ангела показати своїм рабам те, що має скоро статися. **7** Ось скоро прийду. Блаженний, хто зберігає слова пророцтва цієї книги! **8** І я, Іван, це побачив і почув. І коли я почув і побачив, я впав, щоб поклонитися до ніг ангела, що мені це показував. **9** І він мені сказав: Гляди, ні! Отже, я є твоїм співслугою, і твоїх братів – пророків, і тих, що зберігають слова цієї книги. Богові поклонися! **10** І він мені сказав: Не запечатай слова пророцтва цієї книги, бо час близько. **11** Хто кривдить, хай ще кривдить, і нечестивий хай ще буде нечестивим, і справедливий хай ще чинить справедливість, і святий хай ще освячується. **12** І ось скоро приходжу, і моя винагорода зі мною, щоб віддати кожному за його ділами. **13** Я є Альфа і Омега, Початок і Кінець, Перший і Останній. **14** Блаженні ті, що чинять його заповіді, хай вони мають владу над деревом життя і ввійдуть брамами до міста. **15** А поза *містом* – пси, і чародії, і розпусники, і вбивці, і ідолослужителі, і кожний, що любить і чинить брехню. **16** Я, Ісус, послав мого ангела, щоб вам це засвідчити у Церквах. Я є корінь і Давидів рід, і рання звізда та денниця. **17** І Дух і молода говорять: Прийди! І хто чує, хай говорить: Прийди! І спраглий хай прийде, і хто хоче, хай даром візьме воду життя. **18** Адже свідчу кожному, хто чує слова пророцтва цієї книги: Якщо хтось додасть до них, Бог накладе на нього кари, за писані в цій книзі. **19** І якщо хтось відніме від слів пророцтва, що є в цій книзі, Бог забере його частку

вищ. 21
іс. 60

Гла҃ кв҃·

И҆ показа́ ми чи́стꙋ рѣ́кꙋ, воды̀ живо́тныѧ, свѣ́тлꙋ ꙗ҆́ко криста́лъ, и҆сходѧ́щꙋ ѿ прⷭ҇тла бж҃їа и҆ а҆́гньча. посреди́ сто́гны є҆гѡ̀. и҆ ѻ҆́ба полы̀ рѣкѝ дре́во живо́тное, и҆́же твори́тъ плоⷣ двана́десѧте, на (кы́иждо мцⷭ҇ь)[1] въздаѧ̀ плоⷣ сво́й· И҆ ли́ствїе дре́вꙋ въ и҆сцѣле́нїе ꙗ҆зы́кѡмъ. и҆ всѧ́ка а҆наѳе́ма не бꙋ́детъ ктомꙋ̀. и҆ престо́лъ бж҃їи и҆ а҆́гнечь (бꙋ́детъ в не́мъ)[2]. и҆ рабы̀ є҆гѡ̀ послꙋ́жатъ є҆мꙋ̀, и҆ ѹ҆зрѧ́тъ лицѐ є҆гѡ̀, и҆ и҆́мѧ є҆гѡ̀ на челѣ́хъ и҆́хъ· *И҆ нѡ́щи не бꙋ́детъ [та́мо][3], и҆ не потребꙋ́ютъ свѣ́та ѿ свѣти́лника, ни свѣ́та сл҃нчнагѡ. ꙗ҆́кѡ гь҃ бг҃ъ просвѣща́етъ ѧ҆̀, и҆ въцрⷭ҇ѧтсѧ въ вѣ́ки вѣ́кѡмъ· И҆ рече́ ми. сі́и словеса̀ вѣ́рна и҆ и҆́стинна. и҆ гь҃, бг҃ъ [ст҃ы́хъ][4] прⷪ҇ркъ посла̀ а҆́гг҃ла свое́гѡ показа́ти рабѡ́мъ свои́мъ, и҆̀мже є҆́сть бы́ти вскорѣ̀· [-][5] Се҆̀ прїидꙋ̀ ско́ро блаже́нъ съблюда́ѧй словеса̀ проро́чества кни́ги сеѧ̀· И҆ а҆́зъ ї҆ѡа́ннъ (ви́дѣхъ сїѧ̀ и҆ слы́шахъ)[6]· И҆ є҆гда̀ слы́шахъ и҆ ви́дѣхъ, падо́хъ поклони́тисѧ на̀ но́гꙋ а҆́гг҃лꙋ показꙋ́ющемꙋ мѝ се҆̀, и҆ (гл҃а)[6] мѝ, ви́ждь, нѝ, клевре́тъ тво́й (ѹ҆́бо) є҆́смь, и҆ бра́тїѧ твоеѧ̀ прⷪ҇ркъ, и҆ съблюда́ющихъ словеса̀ кни́ги сеѧ̀, бг҃ꙋ поклони́сѧ· И҆ (гл҃а)[8] мѝ, не запечатлѣ́й слове́съ проро́чествїа кни́ги сеѧ̀, ꙗ҆́кѡ вре́мѧ бли́з є҆́сть· Ѻ҆би́дѧй, да ѻ҆би́дитъ є҆щѐ. и҆ скве́рный, да скве́рнитсѧ є҆щѐ, и҆ пра́ведный, пра́вдꙋ да твори́тъ є҆щѐ· И҆ ст҃ый, да ст҃и́тсѧ є҆щѐ. [и҆][9] се҆̀ грѧдꙋ̀ ско́ро, и҆ мзда̀ моѧ̀ съ мно́ю, въздати комꙋ́ждо по дѣ́ломъ (-)[10] є҆гѡ̀· А҆́зъ є҆́смь, а҆́лфа и҆ ѡ҆. нача́токъ и҆ коне́цъ пе́рвый и҆ послѣ́днїи· Блаже́ни [творѧ́щеи за́повѣди є҆гѡ̀][11], да бꙋ́детъ ѻ҆́бласть и҆́мъ на̀ дре́во живо́тное, и҆ вратꙑ̀ вни́дꙋтъ въ гра́дъ· Внѣ̀ (же) ѱи̑ и҆ чародѣ́е, и҆ любодѣ́и, и҆ ѹ҆бі́йца, и҆ і҆долослꙋжи́тели, и҆ всѧ́къ любѧ́й и҆ творѧ́й лжꙋ̀· А҆́зъ і҆с҃ посла̀ а҆́гг҃ла моегѡ̀ засвѣдѣ́тельствовати ва́мъ сїа̀ въ цр҃квахъ· А҆́зъ є҆́смь ко́рень и҆ ро́дъ дв҃двъ· [и҆][12] звѣзда̀ ѹ҆́тренѧѧ и҆ денни́ца. и҆ дх҃ъ и҆ невѣ́ста (гл҃ай)[13], прїидѝ. и҆ слы́шай да гл҃етъ, прїидѝ. и҆ жа́ждай да прїи́детъ, (и҆) хотѧ́й да прїи́метъ во́дꙋ живо́тнꙋю тꙋне. свѣдѣтельствꙋ́ю (бо) всѧ́комꙋ слы́шащемꙋ словеса̀ прⷪ҇рчества кни́ги сеѧ̀. а҆́ще кто̀ приложи́тъ на ни́хъ, наложи́тъ бг҃ъ на него̀ ꙗ҆́звъ напи́саныхъ въ кни́зѣ се́й. и҆ а҆́ще кто̀

вꙑ ка҃
і҆са́їа ѯ҃

ѿи́метъ словесъ (сѹщихъ прр҃чествї а въ кни́зе се́й)[14], ѿи́метъ бг҃ъ часть є҆го ѿ (кни́ги)[15] живо́тныѧ, и҆ ѿ града ст҃го, ѩ҆же напи́сана въ кни́зѣ се́й· Гл҃етъ свѣдѣтельствꙋѧй сї ѧ҆, є҆́й прї иду ско́ро· а҆мі́нь [є҆́й][16] грѧди г҃и і҆с҃е. бл҃годать г҃а {на́шего і҆с҃ х҃а}[17] съ {всѣми ва́ми}[18]. [а҆мі́нь][19]·

з книги життя і зі святого міста, що записано в цій книзі. **20** Говорить Той, що це свідчить: Так, скоро прийду! Амінь! Так, приходи, Господи Ісусе! **21** Ласка нашого Господа Ісуса Христа з усіма вами. Амінь.

Конецъ а҆покали́ѱисꙋ ст҃аго і҆оа́нна бг҃осло́ва
И҆́мать в себѣ, гл҃а, кв·

Кінець Апокалипсиса святого Івана Богослова.
Має в собі 22 глави.

Собо́рникъ ві҃ ти мѣ́сѧцемъ

ЗБІРКИК НА 12 МІСЯЦІВ

Сказа́а главы коемꙋ́ждо а҃плꙋ еѵ҃лїю. и҆ і҆збра́ннымъ ст҃ы҄. и҆ пра҃здникѡ҄.

Покажчик глав на всі апостоли та євангелія, для вибраних святих і на празники.

		Церковнослов'янський текст	Український текст		
		Мц҃а септеврїа въ первый. нача́ло і҆нди́ктꙋ. сирѣ́чь но́вомꙋ лѣ́тꙋ.	Місяця вересня у перший день: Початок Індикта, значить нового року.		
а҃	а҃	И҆ па́мѧть прпⷣбнагѡ ѿц҃а на́шегѡ, сѷмеѡ́на столпника. на лїтꙋр, а҃пла, за҄ сп҃в. и҆ ст҃ꙋ, сн҃и. еѵ҃, лꙋ, г҃і. и҆ прпⷣбномꙋ, еѵ҃, ма҃, мг҃.	І пам'ять прп. отця нашого Симеона Стовпника. На літ. ап. поч. 282, і св. 258, єв. лук. 13, і прп. єв. мат. 43.	1	1
в҃	з҃	Ст҃а́гѡ м҃ч мама́нта. и҆ прпⷣб ѿц҃а, і҆ѡ҃, пости́ка. на лїтꙋр, а҃пла, за҄, ч҃ѳ. еѵ҃, ма҃, л҃ѕ.	Св. муч. Мамонта і прп. отця Івана Посника. На літ. ап. поч. 99, єв. мат. 36.	7	2
г҃	ѕ҃	Ст҃гѡ сщ҃е́нном҃ ѧ҆нѳи́ма. и҆ прпⷣбна҄ ѳеокти́ста. на лїтꙋр. а҃плъ, за҄, т҃лд. еѵ҃, і҆ѡ҃, л҃ѕ.	Св. сщмч. Анфима і прп. Теоктиста. На літ. ап. поч. 334, єв. Івана 36.	6	3
д҃	є҃	Ст҃гѡ сщ҃е́нном҃ вавѷлы а҆нтїо́хїйскагѡ. и҆ трє҄ младе́нецъ. и҆ вавѷлы никомидїйскагѡ. и҆ съ ни́мъ младе́нє҄ п҃д. и҆ ст҃ы҄ м҃ч е҆рмїѡ́на и҆ е҆ѵти́ха, и҆ вели́кагѡ прⷪ҇рка мѡѷсе́ѧ. на лїтꙋр, а҃пла за҄, т҃л. еѵ҃, ма҃, л҃и.	Св. сщчм. Вавили Антіохійського і трьох хлопців, і Вавили Никомидійського і з ним 84 дітей, і св. му. Ерміона і Евтиха, і великого пророка Мойсея. На літ. ап. поч. 330, єв. мат. 38	5	4
є҃	д҃	Ст҃а́гѡ прⷪ҇рка заха́рїи. на лїтꙋр, а҃пла за҄, т҃дı. еѵ҃, ма҃, ч҃ѕ.	Св. прк. Захарії. На літ. ап. поч. 314, єв. мат. 96.	4	5
ѕ҃	г҃	Чꙋ́до нбⷭ҇наго а҆рхїстрати́га михаи́ла и҆ ст҃а́гѡ м҃ч е҆вдокі́а, и҆ і҆́же съ ни́мъ. на лїтꙋр, а҃пла, за҄, т҃є. еѵ҃, лꙋ, н҃а.	Чудо небесного архистратига Михаїла і ст. муч. Евдоксія і тих, що з ним. На літ. ап. поч. 305, єв. лук. 51.	3	6
з҃	в҃	Предпра҃ р҃ж, прⷭ҇тыѧ бц҃а. и҆ ст҃а́гѡ м҃ч созо́нта. на лїтꙋр, сл҃ꙋ ѻ҆бща м҃ч.	Передпраденьство Народження Пресвятої Богородиці і св. муч. Созонта. На літ. загальна служ. муч.	2	7
и҃	а҃	Ржⷭ҇тво прⷭ҇тыѧ влⷣчца на́шеѧ бц҃а. на ꙋ҃, еѵ҃, лꙋ, за҄, д҃. на лїтꙋр, а҃пла, за҄, с҃м. еѵ. лꙋ, н҃д.	Народження Пресвятої нашої Володарки Богородиці. На ут. єв. лук. поч. 4, на літ. ап. поч. 240, єв. лук. 54.	1	8
ѳ҃	з҃	Ст҃ы́хъ бг҃оѿц҃ъ і҆ѡаки́ма и҆ а҆́нны. и҆ ст҃а́гѡ м҃ч севирїа́на. на лїтꙋр, а҃пла, за҄, с҃і, ѿ по҃. еѵ҃, лꙋ, л҃ѕ.	Св. Богоотців Йоакима і Анни, і св. муч. Северіяна. На літ. ап. поч. 210 від пол., єв. лук. 36.	7	9
		Сꙋбо҃, пре҄ воздви́женїемъ. на лїтꙋр, а҃пла, за҄, р҃кѕ. еѵ҃, ма҃, л҃ѳ.	Субота перед Воздвиженням. На літ. ап. поч. 126, єв. мат. 39.		
		Нл҃, пре҄ воздви́же́нїемъ. на лїтꙋр, а҃пла, за҄, с҃еі. еѵ҃, і҆ѡ҃, ѳ҃.	Неділя перед Воздвиженням. На літ. ап. поч. 215, єв. ів. 9.		
і҃	ѕ҃	Ст҃ы҄ м҃нц. минодо́ры, митродо́ры и҆ нѷмфодо́ры. на лїтꙋр сл҃ꙋ, дв҃, д҃.	Св. мц. Минодори, Митродори і Нимфодори. На літ. служ. груд. 4.	6	10
а҃і	є҃	Прпⷣб мт҃ре ѳеѡ́доры. на лїтꙋр, сл҃ꙋ, прпⷣбныхъ жена́мъ.	Прпн. матері Теодори. На літ. служ. прпн. жінок.	5	11
в҃і	д҃	Сщ҃е́нм҃ а҆втоно́ма. на лїтꙋр, сл҃ꙋ пра҃.	Сщчм. Автонома. На літ. служ. праз.	4	12
г҃і	г҃	Ѻ҆бновле́нїе хра́ма ст҃гѡ воскрⷭ҇нїа хв҃а. и҆ предпра҃ воздви҃ чⷭ҇тнагѡ крⷭ҇та и҆ сщ҃е́нм҃ корни́лїа со́тника, на лїтꙋр, а҃пла, за҄, т҃з, еѵ҃, ма҃, ѯ҃з.	Обновлення храму св. Воскресіння Христового, і передпразденьство Воздвиження Чесного Хреста, і сщчм. Корнилія сотника. На літ. ап. поч. 307, єв. мат. 67	3	13
д҃і	в҃	Всеми́рное воздви́женїе чⷭ҇тна́гѡ и҆ животворѧ́щагѡ крⷭ҇та. на ꙋ҃. еѵ҃, і҆ѡ҃ м҃в, ѿ по҃. на лїтꙋр, а҃пла, за҄, р҃ке. еѵ҃, і҆ѡ҃, ѯ҃.	Всемірне Воздвиження чесного і животворного Хреста. На ут. єв. ів. 42 від пол., на літ. ап, поч. 125, єв. ів. 60	2	14

15	1	Св. влмч. Никити. На літ. ап. поч. 292, єв. мат. 36.	Стго великом никиты, на лит, апл за сч҃в. єѵ, м, ѕ҃	а҃	еі
		Субота по Воздвиженні. На літ. ап. поч. 125 від пол., єв. ів. 30.	Субо, по вздвиженїи. на лит, апл за рке, ѿ по. єѵ, іѡ, л҃		
		Неділя по Воздвиженні, і сщмч. Симеона, родича Господнього. На літ. ап. поч. 203, єв. мар. 37.	Нел по вздвиженїи. и сщенном, сѵмеона сродника гна. на лит апл, за сг. єѵ, м, л҃з		
16 –	7	Св. влмц. Евфимії. На літ. поч. 181, єв. лук. 33.	Стыѧ великомнцы євфимїи, на лит апл, за, рпа. єѵ, лу, лг	з҃	ѕі
17	6	Св. мц. Софії та її дітей Віри, Надії і Любові. Служ. празника і св.	Стыѧ мнцы софїи. и чад еѧ. вѣры, надежи, и любве. слу, празнику, и стымъ	ѕ҃	зі
18	5	Прп. Евменія. Служ. праз. і св.	Прпб євменїѧ слу праз и стму	є҃	иі
19	4	Св. мч. Трофина, Саватія і Доримедонта. Служ. праз. і св.	Стых м трофима, саватїа, и доримента. слу, праз, и стымъ	д҃	ді
20	3	Св. влмч. Евстафія і тих, що з ним. На літ. ап. поч. 233, єв. лук. 106	Стго велм єѵстафїѧ. и иже с ни. на лит, апл, за, сл҃г. єѵ, лк рѕ.	г҃	к҃
21	2	Св. апл. Кондрата. В цьому дні відданя праз.	Стго апла кондрата. в сїи днь ѿдаетсѧ праз	в҃	ка
22	1	Сщмч. Фоки. На літ. служ. сщмч.	Сщенном фокы. на лит, слу, сщенникомъ	а҃	кв
23	7	Зачаття св. Івана Предтечі. На літ. ап. поч. 210 від пол., єв. лук. 2.	Зачатїе стго іоанна прдтчи. на ли апл, за, сі ѿ по. єѵ лу, в	з҃	кг
24	6	Св. першомц. Теклі. на літ. ап. поч. 296, єв. мат. 100	Стыѧ первом феклы. на лит. апл за, сч҃ѕ. єѵ, м, р	ѕ҃	кд
25	5	Прпн. Евфрозинії. Служ. загальна.	Прпб єфросинїи. слу, обычнаѧ	є҃	ке
26	4	Переставлення св. євн. Івана Богослова. На ут. єв. ів. поч. 67, на літ. ап. поч. 73 від пол., єв. ів. 61.	Преставленїе стго апла ієѵста іоа богослова на у, єѵ, іо, за, ѯз на лит, апл, за, ог. ѿ по, єѵ. іо, ѯа	д҃	кѕ
27	3	Св. муч. Калістрата і його групи.	Стго м, калистрата и дружины є.	г҃	кз
28	2	Прп. отця нашого Харитона ісповідника. На літ. ап. поч. 213. єв. мат. 43	Прпб ѿца на харитона исповѣдника. на лит, апл, за сгі. єѵ, м мг	в҃	ки
29	1	Прп. отця Киріяка самітного. На літ. служ. загальна.	Прпб. ѿца. кирїака ѿшелника. на лит. слу. обща	а҃	кд
30	7	Сщмч. Григорія Великої Арменії. На літ. ап. поч. 166, єв. мат. 103.	Сщенном, григорїа. великїа арменїѧ. на лит, апл, за, рѯѕ. єѵ, м, рг	з҃	л҃

Місяця жовтня в перший *день.*

Мца октоврїа въ первый.

1	6	Покров пресвятої Богородиці, і св. апл. Ананії, і прп. Романа співця. На літ. ап. поч. 21 від пол., єв. лук. 51.	Покровъ прстыѧ бца. и стго апла ананїи, и прпбнаго романа пѣвца. на лит, апл, за, ка. ѿ по. єѵ, лу. на	ѕ҃	а҃
2	5	Св. муч. Кипріяна і Юстини. На літ. ап. 280, єв. ів. 36.	Стых мнк кипрїана, и оустины на ли, апл, сп. єѵ, іо, лѕ	є҃	в҃
3	4	Св. сщмч. Діонізія Ареопагіта. На літ. ап. поч. 40, єв. мат. 55 від пол.	Стго сщенном дїонисїа ареопагита на ли, апл, за, м. єѵ, м, не, ѿ по.	д҃	г҃
4	3	Сщмч. Єротея.	Сщенномчника єродеѧ	г҃	д҃
5	2	Св. мц. Харитини.	Стыѧ мчнцы, харитины	в҃	є҃
6	1	Св. апл. Томи. На літ. ап. поч. 131, єв. ів. 65	Стго апла ѳомы. на лит, аплъ, за, рла, єѵ, іо, ѯе	а҃	ѕ҃
7	7	Св. муч. Сергія і Вакха. На літ. ап. поч. 330. єв. лук. 106.	Стыхъ м сергїа, и вакха. на лит, апл, за, тл. єѵ, лу, рѕ	з҃	з҃
8	6	Прпн. матері нашої Пелагії.	Прпб мтре нашеѧ, пелагїи	ѕ҃	и҃
9	5	Св. апл. Якова Алфеєвого. Служ. загальна.	Стго апла іакова алфеова. слу о	є҃	ѳ҃
10	4	Св. муч. Евлампія і Евлампії.	Стыхъ м, євлампїа, и євлампїи	д҃	і҃
11	3	Св. апл. Филипа, одного з сімох. На літ. ап. поч. 20. І пам'ять сьомого собору. Служ. писана в нед. 7 по Пасці. На літ. ап. поч. 334.	Стго апла филиппа, єдинаго ѿ семи на лит, апл, за, к. и память семаго собора. слу. пи, в не, з, по па. на лит, апл, за, тлд	г҃	аі

ві	в҃	Ст҃ы́й м҃. про́ва, та́рха, и҆ а҆ндро́ника. и҆ прп҃б, ко́змы, маїꙋ́м·	Св. муч. Прова, Тараха і Андроніка, і прп. Козми Маюмського.	2	12
гі	а҃	Ст҃го м҃. ка́рпа и҆ папи́лы·	Св. муч. Карпа і Папили.	1	13
дı	з҃	Ст҃ы́й м҃, наза̑ ге́ва̑ и҆ прп҃ параске́вї и	Св. муч. Назара, Герваса, і прпн. Парасковії.	7	14
еі	ѕ҃	Прп҃б є҆ѵѳѷмі́а но́вагѡ. и҆ лꙋкїа́на презві́тера·	Прп. Евфимія Нового, і Лукіяна презвитера.	6	15
ѕі	е҃	Ст҃го м҃, лоѓина со́тника. на лїт, а҆п҃л, за̑, сч҃в. є҆ѵ҃, м҃ рг҃і·	Св. муч. Логина сотника. На літ. ап. поч. 292, єв. мат. 113.	5	16
зі	д҃	Ст҃го прр҃ка ѡ҆сі́а. и҆ прп҃ м҃, а҆ндре́а кри҃. и҆ ст҃ы́хъ вра́чевъ ко́змы, и҆ дамїа́на и҆̀же ѿ а҆ра́вїи·	Св. прк. Йосії, і прпмч. Андрея Критського, і св. лікарів Козми і Дам'яна, що з Аравії.	4	17
иі	г҃	Ст҃го а҆п҃ла и҆ є҆ѵ҃листа лꙋкѝ. на лїт, а҆п҃л, за̑, ѯз҃. є҆ѵ҃, лꙋ҃, на·	Св. апл. і євн. Луки. На літ. ап. поч. 67, єв. лук. 51.	3	18
ді	в҃	Ст҃го прр҃ка і҆ѡи́ла. и҆ ст҃го м҃, ѹ҆а́ра. и сщ҃енном҃ садо́да и҆ и҆̀же съ ни́мъ·	Св. прк. Йоіла, і св. муч. Іуара, і сщмч. Садота і тих, що з ним.	2	19
к	а҃	Ст҃го вм҃, а҆ртемі́а. на лїт, а҆п҃л, за̑, сч҃в. є҆ѵ҃, і҆ѡ҃, нв·	Св. влмч. Атремія. На літ. ап. поч. 292. єв. ів. 52.	1	20
ка	з҃	Прп҃б ѻ҆тца̀ і҆ларїѡ́на вел҃. на лїт, а҆п҃л, за̑, рпи. є҆ѵ҃, лꙋ҃, кд·	Прп. отця Іларіона Великого. На літ. ап. поч. 188, єв. лук, 24.	7	21
кв	ѕ҃	Ст҃го а҆ве́ркїа, и҆ се́ми ѻ҆трокѡ́въ, и҆̀же во є҆фе́сѣ, на лїт, а҆п҃л, за̑, тк҃в. є҆ѵ҃, і҆ѡ҃, і·	Св. Аверкія, і сімох юнаків, що в Ефесі. На літ. ап. поч. 322, єв. ів. 10.	6	22
кг	е҃	Ст҃го а҆п҃ла і҆а́кѡва бра́та гн҃ѧ. на лїт а҆п҃л, за̑, с҃. є҆ѵ҃, м҃, нѕ·	Св. апл. Якова, Господнього брата. На літ. ап. поч. 200, єв. мат. 56.	5	23
кд	д҃	Ст҃го м҃ а҆ре́ѳы. и҆ и҆̀же съ ни́мъ. и҆ а҆ѳана́сїа патрїа́рха. на лїт, а҆п҃л, за̑ тл҃. є҆ѵ҃, лꙋ҃, ѯз·	Св. муч. Арефи і тих, що з ним, і Афаназія, патріярха. На літ. ап. поч. 330, єв. лук, 67.	4	24
ке	г҃	Ст҃ы́й м҃, маркїа́на и҆ мартѷрі́а. на лїт, а҆п҃л, за̑, скд. є҆ѵ҃, м҃, лд, ѿ по·	Св. муч. Маркіяна і Мартирія. На літ. ап. поч. 224, єв. мат. 34 від пол.	3	25
кѕ	в҃	Ст҃го вели́комч҃ дими́трїа. и҆ воспомина́нїе стра́шнагѡ тру́са. на ѹ҆́тр, є҆ѵ҃, м҃, за̑, лѕ. на лїт, а҆п҃л, за̑ тла. ѿ по. и҆ м҃, сч҃в. є҆ѵ҃, м҃, кз и҆ ст҃мꙋ, і҆ѡ҃, нв·	Св. влмч. Димитрія і згадка страшного трясіння. На ут. єв. мат. поч. 36. На літ. ап. поч. 331 від пол. і муч. 292, єв. мат. 27 і св. ів. 52.	2	26
кз	а҃	Ст҃го м҃, не́стера.	Св. муч. Нестера.	1	27
ки	з҃	Ст҃ы́й м҃. тере́нтїа. и҆ нео́нилы. и҆ прп҃б стефа́на савaи́та. и҆ ст҃ы́ѧ вм҃, м҃ параске́вгїи и҆ ст҃го а҆рсе́нїа се́рбска·	Св. муч. Терентія і Неоніли, і прп. Стефана Саваїта, і св. влмц. Парасковії, і св. Арсенія Сербського.	7	28
кѳ	ѕ҃	Ст҃ы́ѧ м҃, а҆наста́сїи ри́млѧ. и҆ преподо́бнагѡ а҆враа́мїа·	Св. мц. Анастазії Римлянки, і прп. Аврамія.	6	29
л	е҃	Ст҃ы́хъ м҃ ѕинові́а и҆ ѕинові́и·	Св. мч. Зіновія і Зінивії.	5	30
ла	д҃	Ст҃ы́хъ а҆п҃л ста́хїа, и҆ а҆мплі́а, и҆ про́чи. и҆ ст҃го м҃, є҆пи́маха. сл҃ꙋ м҃.	Св. апл. Стахія і Амплія та інших, і св. муч. Епимаха. Служ. муч.	4	31

Мц҃а ноє́мврїа. въ, а҃·

Місяця листопада в 1-ий *день.*

а҃	г҃	Ст҃ы́хъ безсре́бреникъ, ко́змы, и҆ дамїа́на. на лїт, а҆п҃л, за̑, рнг. є҆ѵ҃ м҃, лд. ѿ по·	Св. безсребреників Козми і Дам'яна. На літ. ап. поч. 153, єв. мат. 34 від пол.	3	1
в҃	в҃	Ст҃ы́й м҃, а҆кі́ндина и҆ пигасі́и. и҆ и҆̀же съ ни́ми. сл҃ꙋ. м҃·	Св. муч. Акиндина і Пигасії і тих, що з ними. Служ. муч.	2	2
г҃	а҃	Ст҃ы́хъ м҃, а҆кепсі́мы є҆пі҆́па. и҆ і҆ѡ́сифа презві́тера. и҆ а҆їѳа́ла. и҆ ѡ҆свѧще́нїе цр҃кви ст҃го м҃, геѡ́ргїа сл҃ꙋ м҃·	Св. муч. Акепсими єпископа і Йосифа презвитера і Аїтала, І освячення церкви св. Юрія. Служ. муч.	1	3
д҃	з҃	Прп҃б ѻ҆тца̀, і҆ѡанні́кїа вел҃, и҆ ст҃ы́й м҃ ника́ндра и҆ є҆рмі́а, на лїт, сл҃ꙋ прп҃б.	Прп. отця Йоанікія Великого, і св. муч. Никандра і Ермія. На літ. служ. прп.	7	4
е҃	ѕ҃	Ст҃ы́хъ м҃, галакті́ѡна, і є҆пистими́и, а҆ллилꙋ́їа·	Св. муч. Галахтіона і Епистимії, алилуя.	6	5
ѕ҃	е҃	Ст҃го па́вла и҆сповѣ́дника. на лїт, а҆п҃л, за̑, тиі, є҆ѵ҃, лꙋ҃. з҃, ѿ по	Св. Павла ісповідника. На літ. ап. поч. 318, єв. лук. 64 від пол.	5	6

7	4	Св. 33 муч., і прп. Лазаря, що в Галисеї. На літ. служ. прп.	Ст҃ы́й м҃, лг. и прп҃б лазарѧ и҆́же в галисе́и, на лі҆т, слꙋ҃, прп҃б·	д҃	з҃
8	3	Собор св. архистратига Михаїла та інших безтілесних. На літ. служ. 6-го вер.	Сѡбо́ръ ст҃го а҆рхистрати́га миха́ила, и҆ про́чихъ беспло́тныхъ. на лі҆т, слꙋ҃, се҃, ѕ҃·	г҃	и҃
9	2	Св. муч. Онисифора і Порфирія, і прпн. Матрони, і Теоктистії.	Ст҃ы́хъ м҃. ѻ҆нисифо́ра и҆ порфѷрі́а, и҆ прп҃б. матрѡ́ны, и҆ ѳеокти́стїи.	в҃	ѳ҃
10	1	Св. апл. Ераста, Олимба і Родіона та інших.	Ст҃ы́хъ а҆п҃л є҆ра́ста, ѻ҆лѷ́мба. и҆ родіѡ́на. и҆ про́чі·	а҃	і҃
11	7	Св. муч. Мини, Віктора і Викентія і Стефаніди, і прп. Теодора Студита. На літ. ап. муч. загальний, єв. ів. 52, і прп. ап. поч. 335, єв. загальне.	Ст҃ы́хъ м҃, мины, вікто́ра и҆ вікенті́а и҆ стефани́ды. и҆ прп҃б. ѳеѡ́дора сту́ди. на лі҆т а҆п҃л, м҃, ѻ҆бщі́и. є҆ѵ҃, і҆ѡ҃, н҃в. и҆ прп҃б, а҆п҃л, за҃, тл҃е. є҆ѵ҃, ѻ҆бще·	з҃	а҃і
12	6	Св. отця Івана Милостивого, і прп. отця Ніля. На літ. ап., єв. ів. загальне прп. 311, єв. мат. 10 від пол.	Ст҃го ѻ҆т҃ца і҆ѡ҃, млⷭ҇тиваго, и҆ прп҃б, ѻ҆т҃ца, ни́ла. на лі҆т а҆п҃л, і҆є҆ѵ҃, і҆ѡ҃. прп҃б, ѻ҆бще. таі, є҆ѵ҃ м҃. і. ѿ по҃	ѕ҃	в҃і
13	5	Св. отця Івана Золотоустого. На ут. єв. ів. 35 від пол. На літ. ап. поч. 318, єв. ів. 36 від пол.	Ст҃го ѻ҆т҃ца і҆ѡ҃а, злато́устаго. на у҃, є҆ѵ҃, і҆ѡ҃. ле. ѿ по҃. на лі҆, а҆п҃л, за҃ ті҃и. є҆ѵ҃, і҆ѡ҃а, лѕ, ѿ по҃·	є҃	г҃і
14	4	Св. апл. Филипа. На літ. ап. поч. 20, єв. ів. 5	Ст҃го а҆п҃ла фили́ппа. на лі҆, а҆п҃л, за҃, к. є҆ѵ҃, і҆ѡ҃, є҃·	д҃	д҃і
15	3	Св. ісповідників Гурія, Самона і Авиба. Служ. муч., єв. лук. 64 від пол.	Ст҃ы́й и҆сповѣ́дникъ, гꙋрі́а, самѡ́ны, і҆ а҆ви́ва. слꙋ҃, м҃, є҆ѵ҃ лꙋ҃, ѯд. ѿ по҃	г҃	є҃і
16	2	Св. апл. і євн. Матея. На літ. ап. поч. 131, єв. мат. 30.	Ст҃го а҆п҃ла і҆ є҆ѵ҃листа, матѳе́ѧ. на лі҆т, а҆п҃л, за҃, рла. є҆ѵ҃, м҃, л·	в҃	ѕ҃і
17	1	Св. отця Григорія. На літ. ап. поч. 151, єв. мат. 34 від пол.	Ст҃го ѻ҆т҃ца. григо́рі́а, на лі҆т, а҆п҃л за҃, рна. є҆ѵ҃, м҃, лд. ѿ по҃·	а҃	з҃і
18	7	Св. муч. Платона і Романа.	Ст҃ы́хъ м҃, пла́тона и҆ рома́на·	з҃	и҃і
19	6	Св. прк. Авдія.	Ст҃го прⷪ҇рка а҆вді́а·	ѕ҃	ѳ҃і
20	5	Св. муч. Варлама, і св. Прокла, Патріярха Константинополя, і прп. Григорія Декаполіта, і передпразденьство Введення. Служ. свт.	Ст҃го м҃ варлама. и҆ ст҃го про́кла патрі́а́рха кѡнстантіна. и҆ прп҃б, григорі́а декапо҃. и҆ предпра҃, вꙿведе́нїю. слꙋ҃. ст҃ле́мъ·	є҃	к҃
21	4	Введення в церкву пресвятої Богородиці. На ут. єв. лук. 4. На літ. ап. поч. 320, єв. лук. 54.	Введе́нїе, въ цр҃ковь прест҃ы́ѧ бцⷣы, на оу҃т, є҆ѵ҃, лꙋ҃, д҃. на лі҆т, а҆п҃л, за҃, тк, є҆ѵ҃, лꙋ҃. нд·	д҃	к҃а
22	3	Св. апл. Филимона і тих, що з ним. Служ. праз. і св. На літ. служ. апл.	Ст҃го а҆п҃ла филимо́на і҆ и҆̀же с ни́мъ слꙋ҃, пра҃. и҆ ст҃ы́мъ, на лі҆, слꙋ҃, а҆п҃льска·	г҃	к҃в
23	2	Св. отця Амфилохія, і Григорія Акрагантійського. Служ. свт.	Ст҃го ѻ҆т҃ца. а҆мфилохі́а. и҆ григо́рі́а а҆краганскъ. слꙋ҃, ст҃ле́мъ·	в҃	к҃г
24	1	Св. влмц. Катерини, і Меркурія. На літ. ап. поч. 233. єв. лук. 106.	Ст҃ы́ѧ ве҃, м҃ є҆катерины. и҆ меркꙋрі́а. на лі҆т, а҆п҃л, за҃, сл҃г. є҆ѵ҃, лꙋ҃, рѕ҃	а҃	к҃д
25	7	Прп. отця нашого Климента, папи Римського, і Петра Александрійського. Служ. свт. і віддання праз.	Прп҃б, ѻ҆т҃ца на́шегѡ, климе́нта па́пы ри́мскагѡ. и҆ петра а҆леѯандрꙿ, слꙋ҃ бцⷣы. и҆ ст҃ле́мъ. и҆ ѿдае́тсѧ пра҃·	з҃	к҃е
26	6	Прп. Алимпія стовпника.	Прп҃б а҆лѷмпі́а столпника.	ѕ҃	к҃ѕ
27	5	Св. муч. Якова Перського, і прп. отця Паладія. Служ. муч.	Ст҃го м҃. і҆а́кова пе́рскагѡ. и҆ прп҃б ѻ҆т҃ца палладі́а слꙋ҃, м҃чнка·	є҃	к҃з
28	4	Св. муч. Іринарха, і Стефана Нового. На літ. ап. поч. 291, єв. мар. 37.	Ст҃го м҃ и҆ринарха, и҆ стефана новаго на лі҆т, а҆п҃л, за҃, сч҃а. є҆ѵ҃, м҃ лз,	д҃	к҃и
29	3	Св. муч. Парамона, і Філумена, і прп. отця Акакія.	Ст҃го м҃, парамона, и҆ филꙋмена и҆ прп҃б ѻ҆т҃ца а҆ка́кі́а·	г҃	к҃ѳ
30	2	Св. апл. Андрія Первозванного. На літ. ап. поч. 131, єв. ів. 4.	Ст҃го а҆п҃ла а҆ндреѧ первозва҃, на лі҆, а҆п҃л, за҃, рла, є҆ѵ҃, і҆ѡ҃, д҃·	в҃	л҃

Місяця грудня в 1-ий *день*. — Мцⷭ҇а декаврі́а въ, а҃·

1	1	Св. прк. Наума.	Ст҃го, прⷪ҇рка наоу́ма·	а҃	а҃
2	7	Св. прк. Аввакума	Ст҃го прⷪ҇рка а҆ввакꙋ́ма·	з҃	в҃
3	6	Св. прк. Софонії.	Ст҃го прⷪ҇рка софоні́а·	ѕ҃	г҃

д	є	Стыѧ вмч҃, варвары. и прпⷣб, іѡа́ дамаскина. на лі҃т, ап҃л, за҃, сн. ев҃, м҃, ка҃.	Св. влмц. Варвари, і прп. Івана Дамаскина. На літ. ап. поч. 208, єв. мар. 21.	5	4
е	д	Прпⷣб ѿца нашего, савы свщ҃еннаго. на у҃, ев҃, лу҃, кд. на лі҃тр, ап҃л, за҃, сгі. ев҃, м҃, мг.	Прп. отця нашого Сави священного. На ут. єв. лук. 24. На літ. ап. поч. 213, єв. мат. 43.	4	5
ѕ	г	Стго ѿца николы, архіеп҃па мирлі҃ на у҃, ев҃, іѡ҃, лѕ. на лі҃тр, ап҃л, за҃, тле. ев҃, лу҃, кд.	Св. отця Миколи, архиєпископа Мир Лікійських. На ут. єв. ів. 36. На літ. ап. поч. 335, єв. лук. 24	3	6
з	в	Стго ѿца амбросіа медиоланскаго	Св. отвя Амброзія Медіоланського.	2	7
и	а	Прпⷣбнаго ѿца нашего, потапіа.	Прп. отця нашого Потапія.	1	8
ѳ	з	Зачатіе стыѧ анны. егда зачатъ бцю. слу҃, ее, ѳ.	Зачаття св. Анни, коли зачала Богородицю. Служ. 9-го вер.	7	9
і	ѕ	Стыхъ мч҃ мины, ермогена, и евграфа. на лі҃тр, ап҃л, за҃, слг. ев҃, лу҃ рѕ.	Св. муч. Мини, Ермогена і Евграфа. На літ. ап. поч. 233, єв. лук. 106.	6	10
аі	є	Прпⷣбнаго данила столпника.	Прп. Данила стовпника.	5	11
ві	д	Прпⷣбнаго ѿца нашего, спиридона. слу҃, сего мца, ѕ.	Прп. отця нашого Спиридона. Служ. цього місяця 6 *день*.	4	12
гі	г	Стыхъ вмч҃, евстратіа авксентіа і иже с ними. и прпⷣб арсеніа, иже в латрѣ. на у҃, ев҃, и на лі҃тр, слу҃ мч҃.	Св. влмч. Евстратія, Авксентія і тих, що з ними, і прп. Арсенія, що в Латрі. На ут. єв. і на літ. служ. муч.	3	13
ді	в	Стыхъ м҃, фѵрса, и левкіа, і иже с ними.	Св. муч. Фирса і Левкія і тих, що з ними.	2	14
еі	а	Свщ҃енномч҃ елеѵѳеріа, и прпⷣб павла иже в латрѣ, и стефана сурожскаго, слу҃ обща, коемꙋ изволишъ.	Сщчм. Елевтерія, і прп. Павла, що в Латрі, і Стефана Сурожского. Служ. загальна, до кого забажаєш.	1	15
ѕі	з	Стго прр҃ка, аггеа.	Св. прк. Ангея.	7	16
зі	ѕ	Стго прр҃ка данила, и тріе отрокъ на лі҃т, ап҃л, тл, ев҃, лу҃, ѯв	Св. прк. Данила і трьох юнаків. На літ. ап. поч. 330, єв. лук. 62.	6	17
иі	є	Стго мч҃ севастіана, и дрꙋжины его	Св. муч. Севастіяна і його групи.	5	18
ѳі	д	Стго мч҃ вонифантіа.	Св. муч. Воніфатія.	4	19
		Нед҃ стыхъ праѿцъ, на лі҃тр, ап҃л, за҃, снз, ев҃, лу҃, ѻѕ.	Нед. св. Праотців. На літ. ап. поч. 257, єв. лук. 76.		
		Сꙋбб҃, пре рж҃твомъ хвымъ, на лі҃т, ап҃л, за҃, се, ев҃, лу҃, ов.	Суб. перед Різдвом Христовим. На літ. ап. поч. 205, єв. лук. 72.		
		Нед҃ пре рж҃твомъ хвымъ стыхъ ѿцъ, на лі҃т, ап҃л, за҃, тки, ев҃, м҃ а.	Нед. перед Різдвом Христовим, св. Отців. На літ. ап. поч. 328. єв. мат. 1.		
к	г	Препразднство рж҃тва хва и стго игнатіа бг҃оносца, на лі҃т, ап҃л, за҃, таі, ев҃, м҃, ма.	Передпразденьство Різдва Христового, і св. Ігнатія Богоносця. На літ. ап. поч. 311, єв. мар. 41.	3	20
ка	в	Препра҃ и стыѧ мч҃ иоуліаніи, и стго петра митрополита, слу҃ стльска,	Передпразденьство, і св. мц. Юлиянії, і св. Петра митрополита, служ. свт.	2	21
кв	а	Препра҃, и стыа мч҃ анастасіи, на лі҃т ап҃л, за҃, сн, ев҃, лу҃, лг.	Передпразденьство, і св. мц. Анастазії. На літ ап. поч. 208, єв. лук. 33.	1	22
кг	з	Препра҃, и стыхъ, і, м҃, иже в критѣ	Передпразденьство, і св. 10 муч., що в Криті	7	23
кд	ѕ	Препра҃ рж҃тву, и прпⷣбм҃ евгеніи.	Передпразденьство Різдва, і прпмц. Евгенії.	6	24
		На, а, часѣ, ап҃л, за҃, тг, ев҃ м҃, в.	На 1 часі: ап. поч. 303, єв. мат. 2.		
		На, г, часѣ, ап҃л, за҃, сн, ев҃, лу҃, е.	На 3 часі: ап. поч. 208, єв. лук. 5		
		На, ѕ, часѣ, ап҃л, за҃, тд, ев҃ м҃, г.	На 6 часі: ап. поч. 304, єв. мат. 3		
		На, ѳ, часѣ, ап҃л, за҃, тѕ, ев҃ м҃, д.	На 9 часі: ап. поч. 306, єв. мат. 4		
		Въ навечеріе рж҃тва хва. на лі҃т, ап҃л, за҃, тг. аще в сꙋ҃, или, в не҃, ап҃л, сз, ев҃, лу҃, е.	В навечіря Різдва Христового. На літ. ап. поч. 303. Якщо в суб. або нед. ап. 207, єв. лук. 5.		
ке	є	Еже по плоти рождество га нашего іс ха, на у҃, м҃, в, на лі҃т, ап҃л, за҃, сѳ ев҃. м҃, г.	В тілі народження Господа нашого Ісуса Христа. На ут. мат. 2, на літ. ап. поч. 209, єв. мат. 3.	5	25
кѕ	д	Съборъ пр҃тыѧ бцы, и свщ҃енномч҃ евфиміа. на лі҃тр, ап҃л, за҃, тѕ, ев҃, м҃, д.	Собор пресвятої Богородиці, і сщчц. Евфимії. На лит. ап. поч. 306, єв. мат. 46.	4	26
		Сꙋбо по рождествѣ хв. на лі҃тр, ап҃л, за҃, спи. ев҃, м҃, мѕ.	Суб. по Різдві Христовім. На літ. ап. поч. 288, єв. мат. 46.		
		Нед, по рождествѣ. памѧть стымъ, иѡсифꙋ обрꙋчникꙋ, и іакова брата гнѧ, и двда цр҃ѧ, на лі҃тр, ап҃л, за҃ с. ев҃, м҃, д.	Нед. по Різдві. Пам'ять св. Йосифа Обручника і Якова, Господнього брата, і царя Давида, на літ. ап. поч. 200, єв. мат. 4.		

3	27	Св. первомч. Стефана, і прп. Теодора, на літ. ап. поч. 17, єв. мат. 87.	Стгѡ прьвомч҃ стеѳана, и прп҃ ѳеѡ́дора, на лі҃т, ап҃л, за҃, зі, єѵ҃, м҃ пз	кз	г
2	28	Св. 20 тис. муч., на літ. ап. поч. 331, єв. лук. 51.	Стыихъ м҃ двѣ тмѣ, на лі҃т, ап҃л, за҃, тла. єѵ҃, лѹ҃, на·	кн	в
1	29	Св. 14 тис. дітей вигублених за Христа, і прп. Маркела Ігумена, на літ. ап. поч. 180, єв. мат. 4.	Стхъ младенецъ, избїенны҃ х҃а ради. ді, тысѹщь, и прп҃б, маркела игѹмена, на лі҃т, ап҃л, за҃, рп єѵ҃, м҃, д·	кд	а
7	30	Св. муч. Анисії, і прп. Меланії і Зотика.	Стыѧ м҃ анисїи, и прп҃б меланїи и зотика·	л	з
6	31	Прпн. нашої матері Меланії римлянки.	Прп҃б мт҃ре на҃ меланїи римлѧныни·	ла	ѕ
		Місяця січня в 1-ий *день.*	Мц҃а генварѧ. вь, а·		
5	1	В тілі Господнє обрізання, і св. отця Василія Великого. На ут. єв. ів. 36, на літ. ап. поч. 254, єв. лук. 6.	Єже по плоти ѡбрѣзанїе гн҃е. и стгѡ ѻ҃ца василїа великагѡ. на ѹ҃, єѵ҃, іѡ҃ лѕ. на лі҃т, ап҃л, за҃, снд єѵ҃, лѹ҃, ѕ·	а	є
		Субота перед Просвіченням. На літ. ап. поч. 284, мат. 5.	Сѹбѡ҃ пре҃ просвѣщенїемъ. на лі҃т, ап҃л, за҃, спд, м҃, є·		
		Неділя перед Просвіченням. На літ. ап. поч. 298, єв. мар. 1.	Нд҃, пре҃ просвѣщенїе҃, на лі҃т, ап҃л, за҃, сч҃и. єѵ҃, м҃, а·		
4	2	Пpaз. і св. отця Силвестра папи.	Препра҃, и стгѡ ѻ҃ца селиѵестра папы	в	д
3	3	Праз. і св. прк. Малахії, і муч. Гордія, служ. муч.	Препра҃, и стгѡ прр҃ка малахїа, и м҃ гордїа, слѹ҃, м҃,	г	г
2	4	Праз. і собор св. 70-х апл., і прп. Теоктиста.	Препра҃, и съборъ стыхъ, ѻ, ап҃л, и прп҃б, ѳеоктиста·	д	в
1	5	Праз. і св. муч. Теопемпта і Теони, і прпн. Синклитикії.	Препра҃, и стыхъ м҃ ѳеѡпемпта, и ѳеѡны. и прп҃б синклитикїи·	є	а
		На 1 часі: ап. поч. 33, єв. мат. 5	На, а часѣ, ап҃л, за҃, лг. єѵ҃, м҃, є		
		На 3 часі: ап. поч. 42, єв. мар. 1	На, г, ча҃, ап҃л, за҃, мв. єѵ҃, м҃ а		
		На 6 часі: ап. поч. 91, єв. мар. 2	На, ѕ, ча҃, ап҃л, за҃, ча, єѵ҃, м҃, в		
		На 9 часі: ап. поч. 302, єв. лук 9. На літ. ап. 143. Якщо немає посту читай його від пол. єв. лук. 9.	На, ѳ, ча҃, ап҃л, за҃, тв, єѵ҃, лѹ҃ ѳ. на лі҃т ап҃л, рмг· аще ли нѣсть по҃ чти єгѡ ѿ по҃. єѵ҃, лѹ҃, ѳ·		
7	6	Святе Богоявлення нашого Господа Ісуса Христа. На ут. єв. мар. 2, на літ. ап. поч. 302, єв. мат. 6.	Стое бг҃оѧвленїе г҃а нашегѡ і҃с х҃с. на ѹ҃, єѵ҃, м҃, в. на лі҃т, ап҃л, за҃ тв. єѵ҃, м҃, ѕ·	ѕ	з
6	7	Собор св. Івана Хрестителя. На літ. ап. поч. 42, єв. ів. 3.	Съборъ стгѡ іѡа҃, кр҃тлѧ на лі҃т, ап҃л, за҃, мв. єѵ҃, іѡ҃, г·	з	ѕ
		Субота по Просвіченні. На літ. ап. поч. 233, єв. мат. 7.	Сѹбѡ҃, по просвѣщенїи. на лі҃т ап҃л, за҃, слг. єѵ҃, м҃, з·		
		Неділя по Просвіченні. На літ. ап. поч. 224 від пол., єв. мат. 8	Нд҃, по просвѣщенїи, на лі҃т, ап҃л, за҃, скд, ѿ по҃, єѵ҃, м҃, и·		
5	8	Прп. Юрія і Домніки, та ісповідника Еміліяна.	Прп҃б и геѡ́ргїа, и домникїи ємельѧна исповѣдника·	и	є
4	9	Св. муч. Полиевкта.	Стгѡ м҃, полиѵ́екта·	ѳ	д
3	10	Св. отця Григорія Нисійського, і Дометіяна Мелетійського, і прп. отця Маркіяна, економа. Служ. 17 лист.	Стгѡ ѻ҃ца григорїа нисскагѡ, и доментїана мелетїискагѡ, и прп҃б ѻ҃ца, маркїана иконома, слѹ҃, ноє҃, зі·	і	г
2	11	Прп. нашого отця Теодозія. На ут. єв. лук. 24, на літ. ап. поч. 176, єв. мат. 43.	Прп҃б ѻ҃ца нашегѡ ѳеѡдосїа, на ѹ҃, єѵ҃, лѹ҃, кд. на лі҃т, ап҃л, за҃, рѻѕ. єѵ҃, м҃, мг·	аі	в
1	12	Св. мц. Татіяни, і св. Сави Сербського. На ут. єв. мат. 11, на літ. ап. поч. 318, єв. ів. 36.	Стыѧ м҃ татїаны, и стгѡ савы сербъскагѡ. на ѹ҃, єѵ҃, м҃, аі. на лі҃т ап҃л, за҃, тиі. єѵ҃, іѡ҃, лѕ·	ві	а
7	13	Св. муч. Ермила і Стратоніка. Служ. св. отцям, вигубленим.	Стыхъ м҃ єрмила, и стратоника, слѹ҃, стымъ ѻ҃цемъ избїеннымъ·	гі	з
6	14	Прп. отців, що вигублені в Синаю і в Раїфі. Вся служ. віддання праз.	Прп҃б ѻ҃цъ иже в синаи, и в раифѣ избїенны҃, слѹ҃, вся ѿданїю пра҃·	ді	ѕ

е҃	еі	Прп҃б па́вла, фивеи҆ іѡа҃ колибника,	Прп. Павла Тивейського, та Івана Колибника.	15	5
д҃	ѕі	Поклоненїе веригъ ст҃го а҃пла петра, на лі́р, а҃пл, за҃, кд. іо҃, ѯз	Поклін кайданам св. апл. Петра. На літ. ап. поч. 29, ів. 67.	16	4
г҃	зі	Прп҃б и бг҃оно҃ ѡ҃ца нашего, антонїа ве҃. на лі́р, а҃пл, за҃, тле. ев҃. лу, кд·	Прп. і богоносного нашого отця Антонія Великого. На літ. ап. поч. 335, єв. лук. 24	17	3
в҃	иі	Ст҃ыхъ ѿц҃ъ афанасїа александрьскаго, и кирила. на лі, а҃пл, за҃, тлд ев҃, м҃, аі·	Св. отців Атаназія Алексадрійського, і Кирила. На літ. ап. поч. 334, єв. мат. 11.	18	2
а҃	ді	Прп҃б ѡ҃ца нашего макарїа егѵпетскаго. слу, прп҃бническа·	Прп. нашого отця Макарія Єгипетського. Служ. преподобного.	19	1
з҃	к	Прп҃б ѡ҃ца нашего евфимїа ве҃. на у҃ ев҃, м҃, мг. слу, сего м҃ца, зі·	Прп. нашого отця Евтимія Великого. На ут. єв. мат. 43. Служ. 17-го дня цього місяця.	20	7
ѕ҃	ка	Прп҃б маѯима исповѣ҃, и ст҃ыхъ м҃ неофита, и евгенїа, и иже с ними слу, вся пи҃, в не҃, всѣхъ ст҃ыхъ·	Прп. Максима іс., і св. муч. Неофіта та Евгенія і тих, що з ними. Вся служ. записана в Нед. Всіх Святих.	21	6
е҃	кв	Ст҃го а҃пла тимодеа, и сщ҃енном҃, анастасїа. на лі́р, а҃пл, сч, ѿ по҃. ев҃, м҃, ли·	Св. апл. Тимотея, і сщчм. Анастазія. На літ. ап. 290 від пол., єв. мат. 38.	22	5
д҃	кг	Сщ҃енно м҃, климента, и агафаггела аще хощеши, слу, се҃, г҃·	Сщчм. Климента, і Агатангела. Якщо бажаєш, служ. 3-го вер.	23	4
г҃	кд	Прп҃б, м҃тре, ѯенїи·	Прпн. матері Ксенії.	24	3
в҃	ке	Ст҃го ѡ҃ца григорїа бг҃ослова. на у҃, ев҃, іо҃, ле, ѿ по҃. на лі, а҃пл, за҃, рна. ев҃, іо҃, лѕ·	Св. отця Григорія Богослова. На ут. єв. ів. 35 від пол., на літ. ап. поч. 151, єв. ів. 36.	25	2
а҃	кѕ	Прп҃б ѡ҃ца, ѯенефонта, и дружины его, и деодора студїйскаго·	Прп. отця Ксенофонта і його групи, і Теодора Студійського.	26	1
з҃	кз	Възвращенїе мощемъ іѡа҃, злау҃, на у҃, ев҃, іо҃, ле, ѿ по҃. слу, ноябрїа, гі·	Повернення мощів Івана Золотоустого. На ут. єв. ів. 35 від пол. Служ. 13-го лист.	27	7
ѕ҃	ки	Прп҃б ефрѣма сѵрина, слу, прп҃б·	Прп. Ефрема Сирійця. Служ. прп.	28	6
е҃	кд	Пренесенїе мощемъ сщ҃енном҃ игнаа бг҃оно҃. слу, де҃, к·	Пренесення мощів сщмч. Ігнатія Богоносця. Служ. 20-го груд.	29	5
д҃	л	Сщ҃енном҃, иполита, и ст҃ы тре ст҃лей, василїа ве҃, григорїа бг҃осло҃ иѡа злау҃, на у҃, ев҃, іо҃, лѕ, і на лі́р, а҃пл, за҃, тлд. ев҃, іо н, ѿ по҃·	Сщчм. Іполита, і св. трьох свт. Василія Великого, Григорія Богослова і Івана Золотоустого. На ут. єв. ів. 36, і на літ. ап. поч. 334. єв. ів. 50 від пол.	30	4
г҃	ла	Ст҃ыхъ безсребреникъ, кѵра іѡа, слу, ноябрїа, а҃·	Св. безсребреників Кира та Івана. Служ. 1-го лист.	31	3

Мц҃а деврала, въ, а҃· — Місяця лютого в 1-ий *день*.

в҃	а	Прѣпра҃, срѣ, и ст҃го м҃ трифона, слу, м҃·	Ппраз. Стрітення, і св. муч. Трифона. Служ. муч.	1	2
а҃	в	Срѣтение г҃а нашего іс. ха. на у҃, ев҃, лу, и. на лі́р а҃пл, за҃, тѕі. ев҃, лу, з·	Срітення нашого Господа Ісуса Христа. На ут. єв. лук. 8, на літ. ап. поч. 316. єв. лук. 7.	2	1
з҃	г	Ст҃го симеона бг҃опрїемца слу прр҃ко҃	Св. Симеона Богоприїмця. Служ. прк.	3	7
ѕ҃	д	Прп҃б ѡ҃ца, исидора пилусъ·	Прп. отця Ізидора Пилусіотського.	4	6
е҃	е	Ст҃ыя м҃, агафїи·	Св. мц. Агафії.	5	5
д҃	ѕ	Прп҃б вукула змѵрскаго·	Прп. Викули Смирнського.	6	4
г҃	з	Прп҃б ѡ҃ца, парадениа, и луки тѵр	Прп. Партенія і Луки Тирського.	7	3
в҃	и	Ст҃го ве҃м деодора стратила, и захарїи прр҃ка, слу, ію, и·	Св. влмч. Теодора Стратилата, і прк. Захарії. Служ. 8-го черв.	8	2
а҃	д	Ст҃го м҃, никифора·	Св. муч. Никифора.	9	1
з҃	і	Ст҃го м҃, харалампїа·	Св. муч. Харалампія.	10	7
ѕ҃	аі	Ст҃го сщ҃енном҃, власїа·	Св. сщчм. Власія.	11	6
е҃	ві	Ст҃го ѡ҃ца нашего мелентїа антиохїйскаго·	Св. нашого отця Мелетія Антіохійського.	12	5
д҃	гі	Прп҃б ѡ҃ца нашего, мартинїана·	Прп. нашого отця Мартиняна.	13	4
г҃	ді	Прп҃б ѡ҃ца нашего. аксентїа·	Прп. нашого отця Авксентія.	14	3

2	15	Св. апл. Анисима.	Ст҃го а҆п҃ла а҆ни́сима·	є҃і	в҃
1	16	Св. муч. Памфила і Порфирія та *їхньої* групи.	Ст҃ы́й м҃ч памфи́ла и҆ порфѷрі́а и҆ дрꙋ҃·	ѕ҃і	а҃
7	17	Св. влмч. Теодора Тирона.	Ст҃го вел҃мч ѳео́дѡра тѷрона·	з҃і	з҃
6	18	Св. Леонтія, Папи римського.	Ст҃го леѡ́нтїѧ па́пы ри́мскагѡ·	и҃і	ѕ҃
5	19	Св. апл. Архиппа.	Ст҃го а҆п҃ла а҆рхі́ппа·	ѳ҃і	є҃
4	20	Св. нашого отця Льва, Катаньского єпископа.	Ст҃го ѻ҆ц҃а на҃ льва є҆п҃па катаньска҃·	к҃	д҃
3	21	Прп. нашого отця Тимотея, і Евстатія Антіохійського.	Прп҃б ѻ҆ц҃а на́шегѡ тимоѳеа, и҆ є҆ѵ̈стаѳі́а, а҆нтіохі́йскагѡ·	к҃а	г҃
2	22	Віднайдення св. муч., що в Євгенії.	Ѡ҆брѣ́тенїе ст҃ы́й м҃ч и҆́же въ є҆ѵ̈ге́ніи·	к҃в	в҃
1	23	Сщмч. Полікарпа.	Сщ҃енном҃ч полѷка́рпа·	к҃г	а҃
7	24	Віднайдення голови св. Івана Хрестителя. На ут. єв. лук. 31, на літ. ап. поч. 176, єв. мат. 40.	Ѡ҆брѣ́тенїе главы́ ст҃го і҆ѡа҃ к҃ртлѧ, на ᲂу҃, є҆ѵ҃, лꙋ҃, л҃а. на лі҆т҃, а҆п҃л, за҃, ро҃ѕ. є҆ѵ҃, м҃ѳ, м҃·	к҃д	з҃
6	25	Св. нашого отця Тарасія, архиєпископа.	Ст҃го ѻ҆ц҃а на҃ а҆рхїеп҃па, тара́сїѧ·	к҃є	ѕ҃
5	26	Св. нашого отця Порфирія, спископа Ґази.	Ст҃го ѻ҆ц҃а на҃ порфѷрі́а є҆п҃па га҃скагѡ.	к҃ѕ	є҃
4	27	Прп. отця Прокопія Декаполіта.	Прп҃б ѻ҆ц҃а, прокопі́а декаполи́та·	к҃з	д҃
3	28	Прп. отця Василія, ісповідника.	Прп҃наго. ѻ҆ц҃а. васі́лїѧ. и҆сповѣ́дника·	к҃и	г҃
2	29	Прп. отця Касіяна, римлянина.	Прп҃б. ѻ҆ц҃а касїа́на ри́млѧнина·	к҃ѳ	в҃

Місяця березня в 1-ий *день*. — Мц҃а ма́рта, въ, а҃·

3	1	Прпн. нашої матері Евдокії.	Прп҃б мт҃ре на́шеѧ є҆вдо́кеи·	а҃	г҃
2	2	Сщмч. Теодота	Сщ҃енном҃ч. ѳео́дота·	в҃	в҃
1	3	Св. муч. Евтропія і Клеоніка.	Ст҃го м҃ч, є҆втро́пїѧ, и҆ клео́ника·	г҃	а҃
7	4	Св. муч. Конона.	Ст҃го м҃ка. ко́нона·	д҃	з҃
6	5	Прп. нашого отця Герасина, що на Йордані.	Прп҃б. ѻ҆ц҃а на́шегѡ, гера́сима· и҆́же на і҆орда́ни·	є҃	ѕ҃
5	6	Св. 42 муч., що в Аморії.	Ст҃ы́хъ м҃ч, м҃в. и҆́же въ а҆мо́рїи·	ѕ҃	є҃
4	7	Сщмч. Василія, Ефрема і тих, що з ними.	Сщ҃енном҃ка, васі́лїѧ є҆фрє́ма. і҆ и҆́же с ни́ми·	з҃	д҃
3	8	Прп. отця Теоктиста.	Прп҃б ѻ҆ц҃а, ѳеокти́ста·	и҃	г҃
2	9	Св. 40 великих муч., що в Севастії. На ут. єв., на Передшеосвячених ап. поч. 331, єв. мат. 80.	Ст҃ы́хъ ве҃ м҃ч, м҃. и҆́же в севасті́и на ᲂу҃р, є҆ѵ҃, на прежеѡ҆сщ҃е́нной, а҆п҃лъ за҃, тл҃а, є҆ѵ҃, м҃ѳ. п҃·	д҃	в҃
1	10	Св. муч. Кондрата і його групи.	Ст҃го м҃ч, ко҃дра́та, и҆ дрꙋжи́ны є҃·	і҃	а҃
7	11	Св. отця Софрона.	Ст҃го ѻ҆ц҃а, съфро́на·	а҃і	з҃
6	12	Прп. отця Теофана, ісповідника.	Прп҃б ѻ҆ц҃а, ѳео́фана и҆сповѣ҃дника·	в҃і	ѕ҃
5	13	Перенесення мощів св. отця Никифора.	Пренесе́нїе мо҃. ст҃го ѻ҆ц҃а нїкифо́ра	г҃і	є҃
4	14	Прп. отця Венедикта.	Прп҃б ѻ҆ц҃а, венеди́кта·	д҃і	д҃
3	15	Св. муч. Агапія і тих, що з ним.	Ст҃го м҃ч, а҆га́пїѧ. і҆ и҆́же с ни́мъ·	є҃і	г҃
2	16	Св. муч. Савина.	Ст҃го м҃ч, са́вина·	ѕ҃і	в҃
1	17	Прп. нашого отця Алексія, божого чоловіка.	Прп҃б ѻ҆ц҃а на́шегѡ, а҆лезі́ѧ. чл҃ка бж҃їа·	з҃і	а҃
7	18	Св. нашого отця Кирила Єрусалимського.	Ст҃го ѻ҆ц҃а на́шегѡ кѷри́ла. і҆ер҃лмска҃	и҃і	з҃
6	19	Св. муч. Хризанта і Дарії.	Ст҃ы́хъ м҃ч, хрѷса́нѳа, и҆ дарі́и·	ѳ҃і	ѕ҃
5	20	Прп. отців, що були вигублені в монастирі св. Сави.	Прп҃б ѻ҆ц҃а, и҆́же въ ѻ҆би́тели ст҃го са́вы и҆збїе́ныхъ·	к҃	є҃
4	21	Прп. Якова, ісповідника.	Прп҃б і҆а́кова и҆сповѣ́дника·	к҃а	д҃
3	22	Сщмч. Василія, Анкирської церкви.	Сщ҃енном҃ч, васі́лїѧ. а҆нгѵ́рскїѧ ц҃ркви·	к҃в	г҃
2	23	Прп. отця Никона і 200 його учнів.	Прп҃б ѻ҆ц҃а, ни́кона. и҆ с ᲂу҆чн҃къ є҃	к҃г	в҃
1	24	Пнраз. Благовіщення, і св. отця Артемія.	Пр҃епра҃, бл҃говѣщенїа, и҆ ст҃го ѻ҆ц҃а а҆ртемі́ѧ·	к҃д	а҃
7	25	Благовіщення Пресвятої Богородиці. На ут. єв. лук. 4, ап. поч. 306, єв. лук. 3	Бл҃говѣ́щенїе прест҃ы́ѧ бц҃и, на ᲂу҃р є҆ѵ҃ лꙋ҃. д҃, а҆п҃л, за҃, т҃ѕ, є҆ѵ҃. лꙋ҃. г҃	к҃є	з҃
6	26	Собор св. ангела Гавриїла.	Съборъ ст҃го а҆гг҃ла гаврі́ила·	к҃ѕ	ѕ҃
5	27	Св. мц. Матрони.	Ст҃ыѧ м҃ци, матро́ны·	к҃з	є҃
4	28	Прп. отця Іларіона Нового, і св. Стефана.	Прп҃б ѻ҆ц҃а. и҆ларі́она но́вагѡ. и҆ ст҃го стефа́на·	к҃и	д҃

г҃	к҃ѳ	Прпⷣбъ ѡ҆́ц҃а, ма́рка. и҆ кѷрі́ла дїа́кѡ̑ і҆ и҆́нѣхъ многихъ·	Прп. отця Марка, і диякона Кирила і численних інших.	29	3
в҃	л҃	Прпⷣбъ, і҆ѡ҃а́, лѣствичника·	Прп. Івана Лествичника.	30	2
а҃	л҃а	Прⷣп, и҆пат҆ї́а. є҆п҃па а҆нкѷрскагѡ	Прп. Іпатія, Анкирського єпископа.	31	1

Мц҃а, а҆пр҃и́ла, въ а҃·

Місяця квітня в 1-ий *день.*

з҃	а҃	Прпⷣбъ мт҃ре на́шеѧ, мр҃і́и є҆гѵ́птѧ́нки·	Прпн. матері нашої Марії єгиптянки.	1	7
ѕ҃	в҃	Прпⷣбъ ѡ҆́ц҃а, ти́та·	Прп. отця Тита.	2	6
є҃	г҃	Прпⷣбъ ѡ҆́ц҃а. ни́кїты и҆гꙋ́мена·	Прп. отця Микити, ігумена.	3	5
д҃	д҃	Прпⷣбны́. ѻ҃. і҆ѡ́сифа творца̀, и҆ геѡ́ргїѧ. и҆́же в малеи·	Прп. отців Йосифа, творця *канонів*, і Юрія, що в Малеї.	4	4
г҃	є҃	Ст҃ы́хъ м҃, ѳеѡ́дꙋла, и҆ а҆гаѳопⷣ·	Св. муч. Теодула і Агатопода.	5	3
в҃	ѕ҃	Прпⷣбъ ѡ҆́ц҃а на́шегѡ. є҆ѵтѷхї́а·	Прп. отця нашого Евтихія.	6	2
а҃	з҃	Прпⷣбъ ѡ҆́ц҃а геѡ́ргїѧ митрополи́та·	Прп. отця Юрія, митрополита.	7	1
з҃	и҃	Ст҃ы́хъ а҆п҃л, родїѡ́на, а҆га́ва, рꙋ́фа, і҆ и҆́же с ни́ми·	Св. апл. Родіона, Агава, Руфа і тих, що з ними.	8	7
ѕ҃	ѳ҃	Ст҃го м҃ є҆ѵпсѷхї́а·	Св. муч. Евпсихія.	9	6
є҃	і҃	Ст҃ы́хъ мч҃к, тере́нтїѧ и҆ помпи́їа і҆ и҆́же с ни́ми·	Св. муч. Терентія і Помпія і тих, що з ними.	10	5
д҃	а҃і	Сщ҃енномч҃к, а҆нти́пы. перга́мска·	Сщмч. Антипи Пергамського.	11	4
г҃	в҃і	Прпⷣбъ ѡ҆́ц҃а, васи́лїѧ парі́искагѡ·	Прп. отця Василія Парійського.	12	3
в҃	г҃і	Сщ҃енномч҃к, а҆ртемо́на·	Сщмч. Артемона.	13	2
а҃	д҃і	Ст҃го марти́на. и҆сповѣ́дника·	Св. Мартина, ісповідника.	14	1
з҃	є҃і	Ст҃ы́хъ а҆п҃л, а҆ріста́рха, пꙋ́да и҆ трофи́ма·	Св. апл. Аристарха, Пуда і Трофима.	15	7
ѕ҃	ѕ҃і	Ст҃ы́хъ мцⷱ҇ъ а҆га́пїи. и҆ хїѡ́нїи·	Св. мц. Агапії і Хіонії.	16	6
є҃	з҃і	Прпⷣбъ ѡ҆́ц҃а, сѷмеѡ́на пе́рска і҆ а҆ка́кїа мелети́нъскагѡ·	Прп. отця Симеона Перського і Акакія Мелетинського.	17	5
д҃	и҃і	Прпⷣбъ ѡ҆́ц҃а на́шегѡ і҆ѡа́нна·	Прп. отця нашого Івана.	18	4
г҃	ѳ҃і	Прпⷣбъ ѡ҆́ц҃а, і҆ѡ҃а́, ветхї́ѧ ла́вры·	Прп. отця Івана зі старої лаври.	19	3
в҃	к҃	Прпⷣбъ ѳеѡ́дора, трихи́ны·	Прп. Теодора Трихини.	20	2
а҃	к҃а	Сщ҃енномч҃к, а҆нꙋа́рїѧ и҆ дрꙋ́жины є҆гѡ̀. и҆ ѳеѡ́дора и҆́же в пергі́и·	Сщмч. Ануарія і його групи, і Теодора, що в Пергії.	21	1
з҃	к҃в	Прпⷣбъ, ѳеѡ́дора. сикеѡ́та·	Прп. Теодора Сикеота.	22	7
ѕ҃	к҃г	Ст҃го великомч҃ка, геѡ́ргїѧ· на ᲂу҆́т. є҆ѵ҃. лꙋ҃. ѯ҃г, на лі́т а҆п҃л, за҃ к҃ѳ є҆ѵ҃, і҆ѡа́нна, н҃в·	Св. великомученика Юрія. На ут. єв. лук. 63, на літ. ап. поч. 29, єв. ів. 52.	23	6
є҃	к҃д	Ст҃го мч҃к, са́вы стратила́та·	Св. муч. Сави Стратилата.	24	5
д҃	к҃є	Ст҃го а҆п҃ла і҆ є҆ѵⷢ҇листа ма́рка на лі́т а҆п҃лъ, за҃, ѯ҃г. є҆ѵ҃, м҃, к҃г·	Св. апл. і євангелиста Марка. На літ. ап. поч. 63, єв. мар. 23,	25	4
г҃	к҃ѕ	Сщ҃енномч҃к, васи́лїѧ а҆масі́искагѡ·	Сщмч. Василія Амасійського.	26	3
в҃	к҃з	Сщ҃енномч҃к, сѷмеѡ́на. срⷪ҇ника гн҃ѧ на лі́т а҆п҃л, за҃, рл҃а, є҆ѵ҃, м҃, н҃ѕ·	Сщмч. Симеона, родича Господнього. На літ. ап. поч. 131, єв. мат. 56.	27	2
а҃	к҃и	Ст҃ы́хъ а҆п҃л, і҆а́ссѡна и҆ сѡсїпа́тра и҆ ст҃го мч҃к, маѯи́ма, і҆ и҆́же с ни́мъ·	Св. апл. Яссона і Сосипатра, і св. муч. Максима і тих, що з ним.	28	1
з҃	к҃ѳ	Ст҃ы́хъ мч҃к, ѳ҃, и҆́же в кѷ́зици, и҆ прпⷣбъ, мемно́на чꙋдотво́рца·	Св. 9 муч., що в Кизиці, і прп. Мемнона, чудотворця.	29	7
ѕ҃	л҃	Ст҃го а҆п҃ла і҆а́кова. бра́та і҆ѡ҃а́, бг҃осло́ва на лі́т, а҆п҃л, за҃, к҃ѳ, є҆ѵ҃ лꙋ҃. з҃і·	Св. апл. Якова, брата Івана Богослова. На літ. ап. поч. 29, єв. лук. 17.	30	6

Мц҃а, ма́ѧ, въ а҃·

Місяця травня в 1-ий *день.*

є҃	а҃	Ст҃го прⷪ҇рка, і҆еремі́ѧ. на лі́т а҆п҃л, за҃, рн҃ѕ. є҆ѵ҃, лꙋ҃, д҃і·	Св. прк. Єремії. На літ. ап. поч. 156, єв. лук. 14.	1	5
д҃	в҃	Ст҃го ѡ҆́ц҃а на́шегѡ. а҆ѳана́сїа, а҆леѯа́ндрскагѡ, на лі́т а҆п҃л, ті҃и, є҆ѵ҃, м҃ а҃і	Св. отця нашого Атаназія Александрійського. На літ. ап. 318, єв. мат. 11.	2	4

3	3	Св. муч. Тимотея і Маври, і прп. отця Теодозія Київського. Служ. 5-го груд.	Стыхъ мчк, тимоѳеа и мавры. и прпб ѡца ѳеодосіа, кыевскаго. слу. дек, є·	г	г
2	4	Св. мц. Пелагії.	Стыя мцы пелагіи·	д	в
1	5	Св. мц. Ірини.	Стыя мцы, ирины·	є	а
7	6	Св. праведного Йова.	Стго іѡва, праведнаго.	ѕ	з
6	7	Згадка про знак чесного хреста, який з'явився на небесах, і св. муч. Акакія. Служ. 14-го вер.	Въспоминаніе иже на небн явльшагѡся знаменіа чтнаго крта· и стго мчк, акакіа, слу, се ді	з	ѕ
5	8	Св. апл. і євангелиста Івана Богослова, і прп. отця нашого Арсенія Великого. На ут. єв. ів. 67, на літ. ап. 69, єв. ів. 61.	Стго апла и еуаглиста, іѡа, бгослѡ и прпб ѡца нашего арсеніа великаго. на у, еу. иѡа зз, на лит апл, зд еу, іѡанна, за·	и	є
4	9	Св. прк. Ісаї, і св. муч. Христофора, і перенесення мощів св. Миколи, чудотворця. Служ., якщо бажаєш, 6-го груд., і прк. цього місяця в 1 *дні*.	Стго прріка исаіа, и стго мчк, христофора, и пренесеніе мощен стго николи, чюдотворца. слу, аще хощё дек, ѕ, и прркѹ сего мца, въ а·	ѳ	д
3	10	Св. апл. Симона Зилота. Служ. 27-го кві.	Стго апла симона ѕилота· слу, апрл, кз·	і	г
2	11	Св. муч. Мокія.	Стго мчк. мокіа·	аі	в
1	12	Св. Епіфанія Кипрського. На літ. служ. святителя.	Стго епифаніа кѵпрьскаго, на лир слѹба стительска·	ві	а
7	13	Св. мц. Гликерії.	Стыя мцы. гликеріи·	гі	з
6	14	Св. муч. Сидора.	Стго мчк сидора·	ді	ѕ
5	15	Прп. отця нашого Пахомія Великого. На літ. служ. 20-го груд., ап. 213.	Прпб ѡца нашего пахоміа великаго на лир, слу, дек. к. апл сгі	єі	є
4	16	Прп. отця нашого Теодора Освяченого.	Прпб ѡца нашего, ѳеѡдора ѡсщена	ѕі	д
3	17	Св. апл. Андроніка і тих, що з ним.	Стго апла андроника. і иже с ни·	зі	г
2	18	Св. муч. Теодота, і св. муч. Петра і Дионізія, і 7 дівиць.	Стго мчк. ѳеѡдота, и стыхъ мчк петра, и діонисіа, и з, двъ·	иі	в
1	19	Сщмч. Патрикія і тих, що з ним.	Сщенмчк, патрикіа, і иже с ни.	ѳі	а
7	20	Сщмч. Талелея.	Сщенмчк, ѳалелеа·	к	з
6	21	Св. великих царів Константина і Олени. На літ. ап. 200, якщо ж у 50-ці, читай 49, єв. ів. 35 від пол.	Стыхъ великихъ црен. константина, и елены, на лир, апл, с, аще ли внѹтрь н ци, чти, мѳ еу, иѡанна, ле, ѿ полѹ.	ка	ѕ
5	22	Св. муч. Василіска.	Стго мѹника василиска·	кв	є
4	23	Прп. отця Михайла, Синадського єпископа.	Прпб, ѡца. михаила. синадского еппа.	кг	д
3	24	Прп. отця Симеона Дивногорця.	Прпб, ѡца. симеѡна дивногорца.	кд	г
2	25	Віднайдення чесної голови св. Івана Предтечі. На літ. служ. 24-го лют.	Ѡбрѣтеніе чтныя главы. стго іѡ. пртечи. на ли, слу фев кд·	кє	в
1	26	Св. апл. Карпа, одного з 70-х.	Стго апла карпа єдиного ѿ о·	кѕ	а
7	27	Св. сщмч. Терапонта.	Стго сщенномчка ѳерапонта·	кз	з
6	28	Прп. отця Микити Халкидонського.	Прпб ѡца. никиты. халкидоска.	ки	ѕ
5	29	Св. прпмц. Теодозії.	Стыя, прпб. мцы ѳеѡдосіи·	кѳ	є
4	30	Прп. отця нашого Ісакія Далматського.	Прпб, ѡца на ісакіа далмаска·	л	д
3	31	Св. муч. Ермія.	Стго мчка. ермиа·	ла	г

Місяця червня в 1-ий *день.*

Мца, іюня, въ а·

2	1	Св. муч. Юстина Філософа і тих, що з ним.	Стго мѹника иоустина философа і иже с нимъ·	а	в
1	2	Св. отця нашого Никифора, патріярха.	Стго ѡца, нашего. никифора патріарха·	в	а
7	3	Св. муч. Лукіяна і тих, що з ним.	Стго м, лѹкіана, і иже с ни·	г	з
6	4	Св. отця нашого Митрофана, патріярха.	Стго ѡца нашего. митрофана. патріарха·	д	ѕ
5	5	Сщмч. Доротея, Тирського єпископа.	Сщенном, дороѳеа еппа тирска.	є	є
4	6	Прп. отців наших Іларіона і Висаріона.	Прпб, ѡца нашего. иларіона, и висаріона·	ѕ	д

г҃	з҃	Ст҃агѡ, м҃ч. ѳеѡ́дота а҆гкѵ́рскагѡ.	Св. муч. Теодота Анкирського.	7	3
в҃	и҃	Ст҃агѡ вмч҃, м҃ника. ѳеѡ́дора стратила́та, а҆п҃лъ за҄ сч҃в. є҆ѵ҃. м҃ѳ, л҃ѕ.	Св. влмч. Теодора Стратилата. Ап. поч. 292, єв. мат. 36.	8	2
а҃	ѳ҃	Ст҃агѡ ѻ҆ц҃а, кѷрі́лла, сл҃ꙋ ге҃. иі.	Св. отця Кирила. Служ. 18-го січ.	9	1
з҃	і҃	Ст҃агѡ м҃ника, тимоѳе́а.	Св. муч. Тимотея.	10	7
ѕ҃	аі	Ст҃ы́хъ а҆п҃лъ, варѳоломе́а, и҆ варна́вы на лі҃т а҆п҃ла за҄ ки, є҆ѵ҃, л҃ꙋ, на.	Св. апл. Вартоломея і Варнави. На літ. ап. поч. 28, єв. лук. 51.	11	6
є҃	ві	Прпⷣбнагѡ ѻ҆ц҃а, ѻ҆ꙋ҆нꙋ́фрїа вели́кагѡ и҆ петра а҆ѳѡ́нскагѡ сл҃ꙋ прпⷣбни́ческаа.	Прп. отця Онуфрія Великого, і Петра Атонського. Служ. преподобного.	12	5
д҃	гі	Ст҃ы́ѧ м҃нцы а҆кѷли́ны, и҆ трифі́лїа є҆пі́скпа.	Св. мц. Акилини, і Трифилія, єпископа.	13	4
г҃	ді	Ст҃агѡ прⷪ҇рка є҆лїсе́а. и҆ меѳо́дїа, патрїа́рха. на лі҃т а҆п҃ла за҄ нз, є҆ѵ҃ л҃ꙋ ді.	Св. прк. Єлисея, і Методія, патріярха. На літ. ап. поч. 57, єв. лук. 14.	14	3
в҃	єі	Ст҃агѡ прⷪ҇рка. а҆мѡ́са.	Св. прк. Амоса.	15	2
а҃	ѕі	Ст҃агѡ тѷхѡ́на. є҆п҃па а҆маѳꙋ́скагѡ.	Св. Тихона, Аматунського єпископа.	16	1
з҃	зі	Ст҃ы́хъ м҃ч, мануи́ла саве́лїа. и҆смаи́ла, сл҃ꙋ, ноѧ҃, кд.	Св. муч. Мануїла, Савелія та Ізмаїла. Служ. 24-го лист.	17	7
ѕ҃	иі	Ст҃агѡ м҃ч, леѡ́нтїа. сл҃ꙋ а҆пр҃і кг.	Св. муч. Леонтія. Служ. 23-го кві.	18	6
є҃	ѳі	Ст҃агѡ а҆п҃ла, ї҆ꙋ́ды на лі҃т а҆п҃ла за҄ ѻ҃з.	Св. апл. Юди. На літ. ап. поч. 77.	19	5
д҃	к҃	Ст҃агѡ м҃ч, меѳо́дїа, патрі́скагѡ.	Св. муч. Методія Патриського.	20	4
г҃	ка	Ст҃агѡ м҃ника, ї҆ꙋлїа́на.	Св. муч. Юліяна.	21	3
в҃	кв	Сщ҃енном҃ч, є҆все́вїа. самоса́тскагѡ.	Сщмч. Евсевія Самосатського.	22	2
а҃	кг	Ст҃ы́ѧ м҃нцы, а҆гриппі́ны.	Св. мц. Агрипіни.	23	1
з҃	кд	Ржⷭ҇тво ст҃агѡ прⷪ҇рка ї҆ѡа́нна, крⷭ҇тлѧ на ѹ҆тр҃и. є҆ѵ҃, л҃ꙋ ма. на лі҃т, а҆п҃лъ за҄, рві. є҆ѵ҃, л҃ꙋ, а҃.	Народження св. пророка Івана Хрестителя. На ут. єв. лук. 41, на літ. ап. поч. 112, єв. лук. 1.	24	7
ѕ҃	ке	Ст҃ы́ѧ прпⷣбном҃нцы феврѡні́и, сл҃ꙋ септе́врїа, ѕі.	Св. прпмц. Февронії. Служ. 16-го вер.	25	6
є҃	кѕ	Прпⷣнагѡ дв҃да, и҆́же в се́лꙋни.	Прп. Давида, що в Солуні.	26	5
д҃	кз	Прпⷣбнагѡ ѻ҆ц҃а, сампсо́на.	Прп. отця Сампсона.	27	4
г҃	ки	Възвраще́нїе мощ҄е. ст҃ы́хъ безсребреникъ. кѵ́ра, ї҆ѡа́ сл҃ꙋ, ноѧ҃ а҃.	Повернення мощів св. безсребреників Кира іа Івана. Служ. 1-го лист.	28	3
в҃	кѳ	Ст҃ы́хъ верхо́вныхъ а҆п҃лъ. петра. и҆ па́вла. на ѹ҆т҃ є҆ѵ҃ ї҆ѡ҃ ѯз. на лі҃т, а҆п҃лъ, за҄ рчг. є҆ѵ҃, м҃ѳ ѯз.	Св. верховних апостолів Петра і Павла. На ут. єв. 67, на літ. ап. поч. 193, єв. мат. 67	29	2
а҃	л҃	Собо́ръ ст҃ы́хъ, ві, а҆п҃лъ. на лі҃т а҆п҃лъ за҄, ла. є҆ѵ҃, м҃р, ві.	Собор св. 12 апл. На літ. ап. 31, єв. мар. 12.	30	1

Мц҃а ї҆ꙋ́лїа. въ а҃. — Місяця липня в 1-ий *день.*

з҃	а҃	Ст҃ы́хъ безме́здникъ кѡ́змы и҆ дамїа́на сл҃ꙋ, ноѧ҃брїа, а҃.	Св. безмездників Козми і Дам'яна. Служ. 1-го лист.	1	7
ѕ҃	в҃	Положе́нїе чⷭ҇тныѧ ри́зы прⷭ҇тыѧ бц҃а на лі҃т а҆п҃л, тг. є҆ѵ҃, л҃ꙋ, д҃.	Покладання чесної одежі пресвятої Богородиці. На літ. ап. 303, єв. лук. 4.	2	6
є҃	г҃	Ст҃агѡ м҃ника, ї҆ѡакі́нѳа.	Св. муч. Йоакинта.	3	5
д҃	д҃	Прпⷣб, а҆нд҃реа крⷭ҇кагѡ. и҆ ст҃ы́ѧ мр҃ѳы. на лі҃т а҆п҃л, за҄ тиі. є҆ѵ҃ м҃ѳ мг.	Прп. Андрія Критського, і св. Марти. На літ. ап. поч. 318, єв. мат. 43.	4	4
г҃	є҃	Прпⷣб ѻ҆ц҃а на́шего, а҆ѳана́сїа а҆ѳѡ́нскагѡ. на ѹ҆т҃, є҆ѵ҃, м҃ѳ. мг на лі҃т а҆п҃л за҄ сгі. є҆ѵ҃, л҃ꙋ, кд.	Прп. отця нашого Атаназія Атонського. На ут. єв. мат. 43, на літ. ап. поч. 313, єв. лук. 24.	5	3
в҃	ѕ҃	Прпⷣб ѻ҆ц҃а на҃, сїсо́ѧ вели́кагѡ.	Прп. отця нашого Сісоя Великого.	6	2
а҃	з҃	Прпⷣбнагѡ ѻ҆ц҃а на́шего, ѳомы, и҆́же в мале́и, и҆ а҆ка́кїа и҆́же в лѣ́ствицы сл҃ꙋ, прпⷣбническа.	Прп. отця нашого Томи, що в Малеї, і Акакія, що в лествиці. Служ. преподобного.	7	1
з҃	и҃	Ст҃агѡ великом҃ка, прокопїа. на лі҃т а҆п҃лъ за҄, сч҃в. є҆ѵ҃, м҃ѳ, лд.	Св. влмч. Прокопія. На літ. ап, поч. 292, єв. мат. 39.	8	7
ѕ҃	ѳ҃	Сщ҃енном҃ника панкра́тїа.	Сщмч. Панкратія.	9	6
є҃	і҃	Ст҃ы́хъ м҃ч ме. и҆́же в нїкопо́ли.	Св. 45 муч., що в Нікополі.	10	5
д҃	аі	Ст҃ы́ѧ вм҃ч є҆ѵфимі́и. сл҃ꙋ се҃ ѕі.	Св. влмц. Евфимії. Служ. 15-го вер.	11	4

3	12	Св. муч. Прокла та Іларія, і прп. Михаїла Малеїнського.	Стїи мч҃, прокла иларїа. и прпбнаⷢ михаила малеинскагѡ·	ві	г҃
2	13	Собор св. ангела Гавриїла, і прп. Стефана Саваїта. Служ. 6-го вер.	Соборъ стаго аггла. гавриила. и прпб стефана савайта слꙋ ѕе ѕ·	гі	в҃
1	14	Св. апл. Акили.	Стаго апла, акилы·	ді	а҃
7	15	Св. муч. Кирика і Юліти, і переставлення великого князя Володимира. На літ. ап. 154 від пол., єв. лук. 51 від пол. для Володимира. Служ. 21-го тра.	Стїи мч҃, кирика. иоулиты, и оуспенїе великагѡ, кнѧзѧ владимера, на лїр апл, рнд. ѿ по, еѵ лꙋ на, ѿ по владимерꙋ. слꙋ маѧ, ка·	еі	з҃
6	16	Сщмч. Антиногена і 10 його учнів, і пам'ять св. 318 отців, що зійшлися на 1-ий собор до Нікеї, і 150, які *були* на другому соборі в Царгороді, і 200, що *були* на 3-му – в Ефезі, і 630, що *були* на 4-му – в Халкидоні, і 160, що *були* на 5-му, і 170, що *були* на 6-му. Служ. 11-го жов.	Сщенном. андиногена и і оученикъ егѡ, и память стыхъ ѿцъ, иже на а, соборѣ в никеи, сшедшихсѧ ти. и на второмъ въ цри градѣ рн и на г мъ. въ ефесѣ с. и на д мъ в халкидони хл и на е мъ рѯ. и на ѕ мъ ро слꙋ ѻ аі·	ѕі	ѕ҃
5	17	Св. влмц. Марини, служ. 16-го вер., і прп. Лазара.	Стыѧ велмцы марины слꙋ ѕе ѕі· и прпбнаго, лазарѧ·	зі	е҃
4	18	Св. муч. Якинта.	Стаго мнка, акинфа·	иі	д҃
3	19	Св. Макрини, і прп. отця Дія. Служ. дня.	Стыѧ макрины. и прпбнаго ѿца дїѧ. слꙋ, дню·	ді	г҃
2	20	Св. прк. Іллі. Служ. 14-го черв.	Стаго пррка илїи, слꙋ їюнѧ ді·	к	в҃
1	21	Прп. отців Івана і Симеона юродивого, і св. прк. Езекеїла.	Прпб ѿцъ, їѡа и симеѡна оуроди. и стаго пррка, езекеилѧ·	ка	а҃
7	22	Св. Марії Магдалини, і сщмч. Фоки. На літ. ап. 141, єв. лук. 34.	Стыѧ марїи магдалыни. и сщенном фокы. на лї апл рма еѵ лꙋ лд·	кв	з҃
6	23	Св. муч. Трофима і Теофіла і тих, що з ними.	Стыхъ мч҃, трофима, и деѻфила і иже с ними·	кг	ѕ҃
5	24	Св. мц. Христини, служ. 16-го вер., і св. страстотерпців Бориса і Гліба. На ут. єв. лук. 106, на літ. ап. 233 або 99, єв. ів. 52.	Стыѧ мнцы, христины слꙋ ѕе ѕі и стыхъ страстотерпецъ бориса и глѣба, на оу еѵ лꙋ рѕ. на лїр апл слг или чд, еѵ іѡ нв.	кд	е҃
4	25	Успення св. Анни, матері Богородиці, і св. жінок Олимпіяди та Евпраксії. Служ. 9-го вер.	Оуспенїе стыѧ анны, мтре бцы, и стыхъ женъ алимпїады и еѵпраѯїи слꙋ, ѳе, д·	ке	д҃
3	26	Сщмч. Ермолая і тих, що з ним.	Сщенным, ермолаѧ, иже с ни·	кѕ	г҃
2	27	Св. влмч. Пантелеймона. На літ. ап. поч. 292, єв. ів. 52.	Стаго великомнка, пантелеимона на лїр аплъ за счв, еѵ іѡ нв·	кз	в҃
1	28	Св. апл. Прохора і Никанора, Тимона і Пармена.	Стыхъ аплъ, прохора и никонора тимона и пармена·	ки	а҃
7	29	Св. муч. Каленіка.	Стаго мнка, калиника·	кѳ	з҃
6	30	Св. апл. Сили і Силуана і тих, що з ними.	Стыхъ аплъ, силы и силꙋана и с ни·	л	ѕ҃
5	31	Праз. хреста, і св. Евдокима. Служ. хреста і прп.	Прпра, крстꙋ. и стаго евдокима, слꙋ, крстꙋ, и прпб·	ла	е҃

Місяця серпня в 1-ий *день*.

Мца авгꙋста, въ а

4	1	Похід з чесним і животворним хрестом, і св. 7 мучеників-братів Маккавеїв, і їхнього учителя Елеазара, і їхньої матері Соломони над водою. Ап. поч. 306, єв. ів. 14, на літ. ап. 125, другий 330, єв. ів. 14.	Происхожденїе чтнаго и животворѧщагѡ крста. и стыхъ, мч҃, з, братїи по плоти маккавеи, и оучителѧ их елеазара, и мтре ихъ соломони на водою, аплъ за тѕ. еѵ іѡ ді на лї аплъ рке, дрꙋ тл. еѵ іѡ ді·	а	д҃
3	2	Перенесення мощів св. первомуч. Стефана. Служ. 27-го груд.	Пренесенїе мо, стаго первомнка, стефана, слꙋ де, кз·	в	г҃
2	3	Прп. отців наших Ісакія, Далмата і Фавста, алилуя.	Прпб ѻ на исакїѧ, далмата, идаиста, аллꙋїа·	г	в҃
1	4	Св. сімох юнаків, що в Ефезі.	Стыхъ седмъ ѻтрокъ иже въ ефе	д	а҃
7	5	Праз. і св. муч. Евсигнія.	Прпразньство и стаго мнка, еѵсегниѧ·	е	з҃
6	6	Св. Переображення нашого Господа Ісуса Христа. На ут. єв. лук. 43, ап. 65, єв. мат. 70.	Стое преѡбраженїе га нашего іс ха. на оу еѵ лꙋ мг, аплъ ѯе, еѵ мѳ о.	ѕ	ѕ҃
5	7	Прпмч. Дометіян. На літ. ап 233, єв. ів. 52.	Прпбном дометїана, на лї аплъ слг, еѵлїе, іѡа, нв·	з	е҃

д	и	Стгѡ, еменїана еппа кизикꙋ·	Св. Еменіяна, єпископа Кизика.	8	4
г	ѳ	Стгѡ апла, матѳеа, на лит апЛь в деа̃ за̃ в е, еѵлїе лꙋ, м	Св. апл. Матія. На літ. ап. в діяннях, поч. 2, єв. лук. 40.	9	3
в	і	Стгѡ м҃, и архидїакона лаврентїа·	Св. муч. і архидиякона Лаврентія.	10	2
а	аі	Стгѡ еѵпла дїакона·	Св. Евпла, діякона.	11	1
з	ві	Стыи м҃, фотїа и аникиты·	Св. муч. Фотія і Аникити.	12	7
ѕ	гі	Прпб ѿ нш҃ максима исповѣдника·	Прп. отця нашого Максима, ісповідника.	13	6
є	ді	Препра, и стгѡ прркꙋ михеа·	Пpраз. і св. прк. Михея.	14	5
д	еі	Оуспенїе престыѧ влчца наша бца, на оу еѵ лꙋ д, апЛь см еѵ лꙋ нд·	Успення Пресвятої нашої Володарки Богородиці. На ут. єв. лук. 4, ап. 240, єв. лук. 54.	15	4
г	ѕі	Пренесенїе нерꙋкотвореннагѡ ѡбраза гда нашего іс ха еже е оубрꙋсъ. и стгѡ м, дїомида, на лит апЛь за сиї. еѵлїе лꙋ ѿ полꙋ·	Перенесення нерукотворного образа нашого Господа Ісуса Христа, яким є обрус, і св. муч. Діомида. На літ. ап. поч. 218, єв. лук. від пол.	16	3
в	зі	Стгѡ мника мирона·	Св. муч. Мирона.	17	2
а	иі	Стыи мникъ флора и лавра·	Св. муч. Фрола і Лавра.	18	1
з	ѳі	Стгѡ м андрѣа стратилата и с ним. в тысѧщъ е сѡ чг·	Св. муч. Андрія Стратилата і 2 тисячі 5 сот 93, що з ним.	19	7
ѕ	к	Стгѡ прркꙋ самоила·	Св. прк. Самоїла.	20	6
є	ка	Стгѡ апла ѳаддеа, и стыѧ мцы василисы·	Св. апл. Таддея, і св. мц. Василиси.	21	5
д	кв	Стгѡ м агаѳоника, и дрꙋжины его и стгѡ мка, лꙋппа·	Св. муч. Агатоніка і його групи, і св. муч. Луппа.	22	4
г	кг	Стгѡ м лꙋппа, в сїи днь ѿдае пра·	Св. муч. Луппа, і в цьому дні віддаємо празник.	23	3
в	кд	Стгѡ сщенном евтихїа оученика іоанна бгослова·	Св. сщмч. Евтихія, учня Івана Богослова.	24	2
а	ке	Возвращенїе мощей. стгѡ апла варѳоломеа, и памѧ стгѡ апла тита, на лит апЛь за т, еѵлїе м аі·	Повернення мощів св. апл. Вартоломея, і пам'ять св. апл. Тита. На літ. ап. поч. 300, єв. мат. 11	25	1
з	кѕ	Стыи м андрїана и наталїи·	Св. муч. Адріяна і Наталії.	26	7
ѕ	кз	Прпб ѿца нагѡ пимина великагѡ. аще хощеши слꙋ прпбническа·	Прп. отця нашого Пімена Великого. Якщо бажаєш, служ. преподобного.	27	6
є	ки	Прпб ѿ нш мѡѵсеа мꙋрина апл сгі·	Прп. отця нашого Мойсея Мурина. Ап. 213.	28	5
д	кѳ	Оусѣкновенїе чтныѧ главы. стгѡ прркꙋ іоа крстлѧ. на оу еѵ м нз, на лит апЛь за лг, еѵлїе м кд·	Усікновення чесної голови св. прк. Івана Хрестителя. На ут. єв. мат. 57, на літ. ап. поч. 33, єв. мар. 24.	29	4
г	л	Стыи патрїархъ костѧнтина гра александра іоа, и павла новагѡ·	Св. патріярхів царгородських Александра, Івана і Павла Нового.	30	3
в	ла	Положенїе чтнагѡ поѧса, пртыѧ бца в халкопратїи, на лит слꙋ всѧ іюлѧ, гл в·	Покладання чесного пояса Пресвятої Богородиці в Халкопраті. На літ. вся служ. 2-го лип.	31	2

Чтенїи і еѵлїа, стымъ ѡбщи имже егда твори слꙋбꙋ бесплотным апЛь за те, еѵ лꙋ ма и м нв·	Загальні ап. і єв. святих, коли їм творимо службу. Безтілесних: ап. поч. 305, єв. лук. 41 і мат. 52.
Пртѣи бци апл за тк еѵ лꙋ д и дн.	Пресвятій Богородиці: ап. поч. 320, єв. лик 4 і 54.
Стыи апломъ, апЛь за ра, еѵ м лд, и лꙋ, н. и на·	Св. апостолам: ап. поч. 131, єв. мат. 34, і лук. 50.
Прркѡ апЛь за рнѕ еѵ лꙋ ді и ѯв·	Пророкам: ап. поч. 156, єв. лук. 14 і 62.
Стыи мникѡ, апЛь за слг и тл еѵ м лѕ, и лꙋ рѕ·	Св. мученикам: ап. поч. 233 і 330, єв. мат. 36 і лук 106.
Сщенном, апЛь за таі и тле, еѵ лꙋ кд и нв и ѯз и ѻз·	Священномученикам: ап. поч. 311 і 335, єв. лук. 24 і 52 і 67 і 77.
Стыи мнца, апЛь за рпа, еѵлїе ма ѯв ма ка·	Св. мученицям: ап. поч. 181, єв. мат. 62, мар. 21.
Іерархомъ апЛь за тиі, еѵлїе м аі и ле и лѕ·	Єрархам: ап. поч. 318, єв. мат. 11 і 35 і 36.
Прпбны апл за сгі, еѵ м і и мг·	Преподобним: ап. поч. 213, єв. мат. 10 і 43.
Прпбны жена, апЛь за сн, еѵлїе м рд лꙋ лг·	Прпн. жінкам. ап поч. 250, єв. мат. 104, лук. 33.
Прпбно, мникомъ, апЛь, за, сча. еѵ, м, ли, лꙋ, ѯд·	Прп. муч.: ап. поч. 291, єв. мат. 38, лук. 64.

ПОКАЖЧИК ЄВАНГЕЛЬСЬКИХ ЧИТАНЬ УТРЕНІ

та апостолів і євангелій на тижні всього року, докладно.
У святу велику неділю Пасхи.

	ап. поч. 1	єв. ів. 1
В неділю веч.		єв. ів. 65
В понеділок	ап. поч. 2	єв. ів. 2
У вівторок	ап. поч. 4	єв. лук. 113
В середу	ап. поч. 5	єв. ів. 4
В четвер	ап. поч. 6	єв. ів. 8
У п’ятницю	ап. поч. 7	єв. ів. 7
В суботу	ап. поч. 8	єв. ів. 11

Неділя 2, про Тому,
єв. на утрені 1.

	ап. поч. 14	єв. ів. 65
В понеділок	ап. поч. 9	єв. ів. 6
У вівторок	ап. поч. 10	єв. ів. 10
В середу	ап. поч. 11	єв. ів. 15
В четвер	ап. поч. 12	єв. ів. 16
У п’ятницю	ап. поч. 13	єв. ів. 17
В суботу	ап. поч. 15	єв. ів. 19

Неділя 3, про мироносиць,
єв. на утрені 3.

	ап. поч. 16	єв. мар. 62
В понеділок	ап. поч. 17	єв. ів. 13
У вівторок	ап. поч. 18	єв. ів. 20
В середу	ап. поч. 19	єв. ів. 21
В четвер	ап. поч. 20	єв. ів. 22
У п’ятницю	ап. поч. 21	єв. ів. 23
В суботу	ап. поч. 22	єв. ів. 52

Неділя 4, про розслабленого,
єв. на утрені 4.

	ап. поч. 23	єв. ів. 14
В понеділок	ап. поч. 24	єв. ів. 24
У вівторок	ап. поч. 25	єв. ів. 25

В середу, переполовлення.

	ап. поч. 34	єв. ів. 26
В четвер	ап. поч. 26	єв. ів. 29
У п’ятницю	ап. поч. 27	єв. ів. 30
В суботу	ап. поч. 29	єв. ів. 31

Неділя 5, про самарянку,
єв. на утрені 7.

	ап. поч. 28	єв. ів. 12
В понеділок	ап. поч. 30	єв. ів. 32
У вівторок	ап. поч. 31	єв. ів. 33

СКАЗАНІЕ ГЛАВЪ ЄѴАНГЕЛЬСКИХЪ УТРЕННИХЪ

а҆пⷭ҇ломъ и҆ є҆ѵⷢ҇лїамъ и҆звѣ́стнѡ седми́цамъ всегѡ̀ лѣ́та, въ ст҃ꙋ́ю вели́кꙋю нⷣлю па́схи.

	а҆пⷭ҇л за҄ а҃	є҆ѵⷢ҇ і҆ѡ҃ а҃
Вст҃ꙋ нⷣл веⷱ҇		є҆ѵⷢ҇ і҆ѡ҃ ѯ҃е
Впнⷣ	а҆пⷭ҇л за҄ в҃	є҆ѵⷢ҇ і҆ѡ҃ в҃
Втоⷬ҇	а҆пⷭ҇л за҄ д҃	є҆ѵⷢ҇ лꙋ҃ рг҃і
Всрⷣе	а҆пⷭ҇л за҄ є҃	є҆ѵⷢ҇ і҆ѡ҃ д҃
Вчеⷦ	а҆пⷭ҇л за҄ ѕ҃	є҆ѵⷢ҇ і҆ѡ҃ и҃
Впѧⷦ	а҆пⷭ҇л за҄ з҃	є҆ѵⷢ҇ і҆ѡ҃ з҃
Всꙋⷠ	а҆пⷭ҇л за҄ и҃	є҆ѵⷢ҇ і҆ѡ҃ а҃і

Нⷣлѧ, в҃, ѡ҆ ѳѡмѣ́,
є҆ѵⷢ҇ ᲂу҆́тр а҃

	а҆пⷭ҇л за҄ д҃і	є҆ѵⷢ҇ і҆ѡ҃ ѯ҃е
Впнⷣ	а҆пⷭ҇л за҄ ѳ҃	є҆ѵⷢ҇ і҆ѡ҃ ѕ҃
Втоⷬ҇	а҆пⷭ҇л за҄ і҃	є҆ѵⷢ҇ і҆ѡ҃ і҃
Всрⷣе	а҆пⷭ҇л за҄ а҃і	є҆ѵⷢ҇ і҆ѡ҃ є҃і
Вчеⷦ	а҆пⷭ҇л за҄ в҃і	є҆ѵⷢ҇ і҆ѡ҃ ѕ҃і
Впѧⷦ	а҆пⷭ҇л за҄ г҃і	є҆ѵⷢ҇ і҆ѡ҃ з҃і
Всꙋⷠ	а҆пⷭ҇л за҄ є҃і	є҆ѵⷢ҇ і҆ѡ҃ ѳ҃і

Нⷣлѧ, г҃. ꙗ҆̀же ѡ мѷроно́сицахъ.
є҆ѵⷢ҇, ᲂу҆́тренее, г҃.

	а҆пⷭ҇л за҄ ѕ҃і	є҆ѵⷢ҇ мⷬ҇ ѯ҃в
Впнⷣ	а҆пⷭ҇л за҄ з҃і	є҆ѵⷢ҇ і҆ѡ҃ г҃і
Втоⷬ҇	а҆пⷭ҇л за҄ и҃і	є҆ѵⷢ҇ і҆ѡ҃ к҃
Всрⷣе	а҆пⷭ҇л за҄ ѳ҃і	є҆ѵⷢ҇ і҆ѡ҃ к҃а
Вчеⷦ	а҆пⷭ҇л за҄ к҃	є҆ѵⷢ҇ і҆ѡ҃ к҃в
Впѧⷦ	а҆пⷭ҇л за҄ к҃а	є҆ѵⷢ҇ і҆ѡ҃ к҃г
Всꙋⷠ	а҆пⷭ҇л за҄ к҃в	є҆ѵⷢ҇ і҆ѡ҃ н҃в

Нⷣлѧ, д҃. ѡ҆ разсла́бленнѣмъ.
є҆ѵⷢ҇, ᲂу҆́тренее, д҃.

	а҆пⷭ҇л за҄ к҃г	є҆ѵⷢ҇ і҆ѡ҃ д҃і
Впнⷣ	а҆пⷭ҇л за҄ к҃д	є҆ѵⷢ҇ і҆ѡ҃ к҃д
Втоⷬ҇	а҆пⷭ҇л за҄ к҃е	є҆ѵⷢ҇ і҆ѡ҃ к҃е

Всрⷣе, преполовле́нїѧ.

	а҆пⷭ҇л за҄ л҃д	є҆ѵⷢ҇ і҆ѡ҃ к҃ѕ
Вчеⷦ	а҆пⷭ҇л за҄ к҃ѕ	є҆ѵⷢ҇ і҆ѡ҃ к҃ѳ
Впѧⷦ	а҆пⷭ҇л за҄ к҃з	є҆ѵⷢ҇ і҆ѡ҃ л҃
Всꙋⷠ	а҆пⷭ҇л за҄ к҃ѳ	є҆ѵⷢ҇ і҆ѡ҃ л҃а

Нⷣлѧ, є҃. ѡ҆ самарѧ́нынѣ.
є҆ѵⷢ҇, ᲂу҆́тренее, з҃

	а҆пⷭ҇л за҄ к҃и	є҆ѵⷢ҇ і҆ѡ҃ в҃і
Впнⷣ	а҆пⷭ҇л за҄ л҃	є҆ѵⷢ҇ і҆ѡ҃ л҃в
Втоⷬ҇	а҆пⷭ҇л за҄ л҃а	є҆ѵⷢ҇ і҆ѡ҃ л҃г

Вс҃ре	а҆пⷭ҇л за̑ л҃в	є҆ѵ҃ і҆ѡ҃ и҃і	В середу	ап. поч. 32	єв. ів. 18
Вч҃е	а҆пⷭ҇л за̑ л҃е	є҆ѵ҃ і҆ѡ҃ л҃е	В четвер	ап. поч. 35	єв. ів. 35
Вп҃ѧ	а҆пⷭ҇л за̑ л҃ѕ	є҆ѵ҃ і҆ѡ҃ л҃ѕ	У п’ятницю	ап. поч. 36	єв. ів. 36
Вс҃ꙋ	а҆пⷭ҇л за̑ л҃з	є҆ѵ҃ і҆ѡ҃ л҃и	В суботу	ап. поч. 37	єв. ів. 38
Н҃дѧ, ѕ҃. ѻ҆ слѣпцы́. є҆ѵ҃, оу҆́тренее, и҃.			Неділя 6, про сліпого, єв. на утрені 7.		
	а҆пⷭ҇л за̑ л҃и	є҆ѵ҃ і҆ѡ҃ л҃д		ап. поч. 38	єв. ів. 34
Вп҃н	а҆пⷭ҇л за̑ л҃д	є҆ѵ҃ і҆ѡ҃ м҃	В понеділок	ап. поч. 39	єв. ів. 40
Вт҃о	а҆пⷭ҇л за̑ м҃	є҆ѵ҃ і҆ѡ҃ м҃в	У вівторок	ап. поч. 40	єв. ів. 42
Вс҃ре	а҆пⷭ҇л за̑ м҃а	є҆ѵ҃ і҆ѡ҃ м҃г	В середу	ап. поч. 41	єв. ів. 43
Вч҃е, вознесе́нїѧ. оу҆́тренее є҆ѵ҃ г҃			В четвер, Вознесіння, єв. на утрені 3.		
	а҆пⷭ҇л за̑ а҃	є҆ѵ҃ лꙋ҃ р҃ді		ап. поч. 28	єв. ів. 12
Вп҃ѧ	а҆пⷭ҇л за̑ м҃в	є҆ѵ҃ і҆ѡ҃ м҃з	В п’ятницю	ап. поч. 30	єв. ів. 32
Вс҃ꙋ	а҆пⷭ҇л за̑ м҃г	є҆ѵ҃ і҆ѡ҃ м҃и	У суботу	ап. поч. 31	єв. ів. 33
Н҃дѧ, з҃, ст҃ы́хъ ѻ҆ц҃ъ. є҆ѵ҃ оу҆́тренее, і҃.			Неділя 7, святих отців, єв. на утрені 10.		
	а҆пⷭ҇л за̑ м҃д	є҆ѵ҃ і҆ѡ҃ н҃ѕ		ап. поч. 44	єв. ів. 56
Вп҃н	а҆пⷭ҇л за̑ м҃е	є҆ѵ҃ і҆ѡ҃ м҃д	В понеділок	ап. поч. 45	єв. ів. 49
Вт҃о	а҆пⷭ҇л за̑ м҃ѕ	є҆ѵ҃ і҆ѡ҃ н҃г	У вівторок	ап. поч. 46	єв. ів. 53
Вс҃ре	а҆пⷭ҇л за̑ м҃з	є҆ѵ҃ і҆ѡ҃ н҃д	В середу	ап. поч. 47	єв. ів. 54
Вч҃е	а҆пⷭ҇л за̑ м҃и	є҆ѵ҃ і҆ѡ҃ н҃е	В четвер	ап. поч. 48	єв. ів. 55
Вп҃ѧ	а҆пⷭ҇л за̑ н҃	є҆ѵ҃ і҆ѡ҃ н҃з	У п’ятницю	ап. поч. 50	єв. ів. 57
Вс҃ꙋ	а҆пⷭ҇л за̑ н҃а	є҆ѵ҃ і҆ѡ҃ ѯ҃з	В суботу	ап. поч. 51	єв. ів. 67
Н҃дѧ, и҃, є҆ѵ҃ оу҆́тренее. д҃.			Неділя 8, єв. на утрені 9.		
	а҆пⷭ҇л за̑ г҃	є҆ѵ҃ і҆ѡ҃ к҃з		ап. поч. 3	єв. ів. 27
Вп҃н	а҆пⷭ҇л за̑ с҃кд	є҆ѵ҃ і҆ѡ҃ ѻ҃е	В понеділок	ап. поч. 229	єв. мат. 75
Вт҃о	а҆пⷭ҇л за̑ ѻ҃д	є҆ѵ҃ м҃ і҃	У вівторок	ап. поч. 79	єв. мат. 10
Вс҃ре	а҆пⷭ҇л за̑ п҃	є҆ѵ҃ м҃ в҃і	В середу	ап. поч. 80	єв. мат. 12
Вч҃е	а҆пⷭ҇л за̑ п҃а	є҆ѵ҃ м҃ г҃і	В четвер	ап. поч. 81	єв. мат. 13
Вп҃ѧ	а҆пⷭ҇л за̑ п҃в	є҆ѵ҃ м҃ д҃і	У п’ятницю	ап. поч. 82	єв. мат. 14
Вс҃ꙋ	а҆пⷭ҇л за̑ ѻ҃д	є҆ѵ҃ м҃ є҃і	В суботу	ап. поч. 89	єв. мат. 15
Н҃дѧ, а҃, всѣ́хъ ст҃ы́хъ, є҆ѵ҃ оу҆́тренее а҃			Неділя 1, всіх святих, єв. на утрені 1.		
	а҆пⷭ҇л за̑ т҃л	є҆ѵ҃ м҃ л҃и		ап. поч. 330	єв. мат. 38
Вп҃н	а҆пⷭ҇л за̑ п҃г	є҆ѵ҃ м҃ д҃і	В понеділок	ап. поч. 83	єв. мат. 19
Вт҃о	а҆пⷭ҇л за̑ п҃ѕ	є҆ѵ҃ м҃ к҃в	У вівторок	ап. поч. 86	єв. мат. 22
Вс҃ре	а҆пⷭ҇л за̑ п҃з	є҆ѵ҃ м҃ к҃г	В середу	ап. поч. 87	єв. мат. 23
Вч҃е	а҆пⷭ҇л за̑ п҃д	є҆ѵ҃ м҃ к҃з	В четвер	ап. поч. 89	єв. мат. 27
Вп҃ѧ	а҆пⷭ҇л за̑ ч҃	є҆ѵ҃ м҃ л҃а	У п’ятницю	ап. поч. 90	єв. мат. 31
Вс҃ꙋ	а҆пⷭ҇л за̑ п҃д	є҆ѵ҃ м҃ к҃	В суботу	ап. поч. 84	єв. мат. 20
Н҃дѧ, в҃, є҆ѵ҃ оу҆́тренее в҃			Неділя 2, єв. на утрені 2.		
	а҆пⷭ҇л за̑ п҃а	є҆ѵ҃ м҃ д҃		ап. поч. 81	єв. мат. 9
Вп҃н	а҆пⷭ҇л за̑ ч҃д	є҆ѵ҃ м҃ л҃д	В понеділок	ап. поч. 94	єв. мат. 34
Вт҃о	а҆пⷭ҇л за̑ ч҃е	є҆ѵ҃ м҃ л҃е	У вівторок	ап. поч. 95	єв. мат. 35
Вс҃ре	а҆пⷭ҇л за̑ ч҃ѕ	є҆ѵ҃ м҃ л҃ѕ	В середу	ап. поч. 96	єв. мат. 36
Вч҃е	а҆пⷭ҇л за̑ ч҃и	є҆ѵ҃ м҃ л҃з	В четвер	ап. поч. 98	єв. мат. 37
Вп҃ѧ	а҆пⷭ҇л за̑ р҃а	є҆ѵ҃ м҃ л҃и	У п’ятницю	ап. поч. 101	єв. мат. 38
Вс҃ꙋ	а҆пⷭ҇л за̑ п҃е	є҆ѵ҃ м҃ к҃д	В суботу	ап. поч. 85	єв. мат. 24

Неділя 3, єв. на утрені 3.			Нл҃ѧ, г҃, єѵ҃ оутренее г҃		
	ап. поч. 88	єв. мат. 18		ап҃л зач҃ пи	єѵ҃ мѳ҃ иі
В понеділок	ап. поч. 102	єв. мат. 40	В пн҃	ап҃л зач҃ рв	єѵ҃ мѳ҃ м
У вівторок	ап. поч. 104	єв. мат. 41	В вт҃о	ап҃л зач҃ рд	єѵ҃ мѳ҃ ма
В середу	ап. поч. 105	єв. мат. 42	В ср҃е	ап҃л зач҃ ре	єѵ҃ мѳ҃ ма
В четвер	ап. поч. 106	єв. мат. 43	В чє҃	ап҃л зач҃ рѕ	єѵ҃ мѳ҃ мг
У п’ятницю	ап. поч. 107	єв. мат. 44	В пт҃	ап҃л зач҃ рз	єѵ҃ мѳ҃ мд
В суботу	ап. поч. 92	єв. мат. 26	В су҃	ап҃л зач҃ чв	єѵ҃ мѳ҃ кѕ
Неділя 4, єв. на утрені 4.			Нл҃ѧ, д҃ єѵ҃ оутренее д҃		
	ап. поч. 93	єв. мат. 25		ап҃л зач҃ чг	єѵ҃ мѳ҃ ке
В понеділок	ап. поч. 109	єв. мат. 45	В пн҃	ап҃л зач҃ рѳ	єѵ҃ мѳ҃ ме
У вівторок	ап. поч. 114	єв. мат. 46	В вт҃о	ап҃л зач҃ рді	єѵ҃ мѳ҃ мѕ
В середу	ап. поч. 117	єв. мат. 48	В ср҃е	ап҃л зач҃ рз	єѵ҃ мѳ҃ ми
В четвер	ап. поч. 118	єв. мат. 49	В чє҃	ап҃л зач҃ рии	єѵ҃ мѳ҃ мѳ
У п’ятницю	ап. поч. 120	єв. мат. 50	В пт҃	ап҃л зач҃ рк	єѵ҃ мѳ҃ н
В суботу	ап. поч. 97	єв. мат. 30	В су҃	ап҃л зач҃ чз	єѵ҃ мѳ҃ л
Неділя 5, єв. на утрені 5.			Нє҃л, є҃ єѵ҃ оутренее є҃		
	ап. поч. 103	єв. мат. 28		ап҃л зач҃ рг	єѵ҃ мѳ҃ ки
В понеділок	ап. поч. 121	єв. мат. 51	В пн҃	ап҃л зач҃ рка	єѵ҃ мѳ҃ на
У вівторок	ап. поч. 122	єв. мат. 52	В вт҃о	ап҃л зач҃ ркв	єѵ҃ мѳ҃ нв
В середу	ап. поч. 127	єв. мат. 53	В ср҃е	ап҃л зач҃ ркз	єѵ҃ мѳ҃ нг
В четвер	ап. поч. 129	єв. мат. 54	В чє҃	ап҃л зач҃ ркѳ	єѵ҃ мѳ҃ нд
У п’ятницю	ап. поч. 130	єв. мат. 55	В пт҃	ап҃л зач҃ рл	єѵ҃ мѳ҃ не
В суботу	ап. поч. 100	єв. мат. 32	В су҃	ап҃л зач҃ р	єѵ҃ мѳ҃ лв
Неділя 6, єв. на утрені 6.			Нє҃л, ѕ҃ єѵ҃ оутренее ѕ҃		
	ап. поч. 110	єв. мат. 29		ап҃л зач҃ рі	єѵ҃ мѳ҃ кѳ
В понеділок	ап. поч. 134	єв. мат. 56	В пн҃	ап҃л зач҃ рлд	єѵ҃ мѳ҃ нѕ
У вівторок	ап. поч. 136	єв. мат. 57	В вт҃о	ап҃л зач҃ рлѕ	єѵ҃ мѳ҃ нз
В середу	ап. поч. 137	єв. мат. 60	В ср҃е	ап҃л зач҃ рлз	єѵ҃ мѳ҃ ѯ
В четвер	ап. поч. 138	єв. мат. 61	В чє҃	ап҃л зач҃ рли	єѵ҃ мѳ҃ ѯа
У п’ятницю	ап. поч. 139	єв. мат. 63	В пт҃	ап҃л зач҃ рлѳ	єѵ҃ мѳ҃ ѯг
В суботу	ап. поч. 108	єв. мат. 39	В су҃	ап҃л зач҃ ри	єѵ҃ мѳ҃ лѳ
Неділя 7, єв. на утрені 7.			Нє҃л, з҃ єѵ҃ оутренее з҃		
	ап. поч. 116	єв. мат. 33		ап҃л зач҃ рѕі	єѵ҃ мѳ҃ лг
В понеділок	ап. поч. 142	єв. мат. 65	В пн҃	ап҃л зач҃ рмв	єѵ҃ мѳ҃ ѯе
У вівторок	ап. поч. 144	єв. мат. 66	В вт҃о	ап҃л зач҃ рм	єѵ҃ мѳ҃ ѯѕ
В середу	ап. поч. 145	єв. мат. 68	В ср҃е	ап҃л зач҃ рме	єѵ҃ мѳ҃ ѯи
В четвер	ап. поч. 147	єв. мат. 69	В чє҃	ап҃л зач҃ рмз	єѵ҃ мѳ҃ ѯѳ
У п’ятницю	ап. поч. 148	єв. мат. 71	В пт҃	ап҃л зач҃ рми	єѵ҃ мѳ҃ оа
В суботу	ап. поч. 111	єв. мат. 47	В су҃	ап҃л зач҃ раі	єѵ҃ мѳ҃ мз
Неділя 8, єв. на утрені 8.			Нє҃л, и҃ єѵ҃ оутренее и҃		
	ап. поч. 124	єв. мат. 58		ап҃л зач҃ ркд	єѵ҃ мѳ҃ ни
В понеділок	ап. поч. 150	єв. мат. 74	В пн҃	ап҃л зач҃ рн	єѵ҃ мѳ҃ од
У вівторок	ап. поч. 152	єв. мат. 76	В вт҃о	ап҃л зач҃ рнв	єѵ҃ мѳ҃ оѕ
В середу	ап. поч. 154	єв. мат. 80	В ср҃е	ап҃л зач҃ рнд	єѵ҃ мѳ҃ п
В четвер	ап. поч. 155	єв. мат. 81	В чє҃	ап҃л зач҃ рне	єѵ҃ мѳ҃ па
У п’ятницю	ап. поч. 157	єв. мат. 83	В пт҃	ап҃л зач҃ рнз	єѵ҃ мѳ҃ пг
В суботу	ап. поч. 113	єв. мат. 64	В су҃	ап҃л зач҃ ргі	єѵ҃ мѳ҃ ѯд
Неділя 9, єв. на утрені 9.			Нл҃ѧ, ѳ҃ єѵ҃ оутренее ѳ҃		
	ап. поч. 124	єв. мат. 58		ап҃л зач҃ ркн	єѵ҃ мѳ҃ нд
В понеділок	ап. поч. 150	єв. мат. 74	В пн҃	ап҃л зач҃ рнд	єѵ҃ мѳ҃ пд

Вт҃о	ап҃л зач҃ рѯ҃а	єѵ҃ м҃ п҃є	У вівторок	ап. поч. 152	єв. мат. 76
Вср҃е	ап҃л зач҃ рѯ҃є	єѵ҃ м҃ п҃ѕ	В середу	ап. поч. 154	єв. мат. 80
Вч҃е	ап҃л зач҃ рѯ҃з	єѵ҃ м҃ п҃и	В четвер	ап. поч. 155	єв. мат. 81
Впѧ҃	ап҃л зач҃ рѯ҃д	єѵ҃ м҃ ч҃а	У п’ятницю	ап. поч. 157	єв. мат. 83
Всѹ҃	ап҃л зач҃ рд҃і	єѵ҃ м҃ ѻ҃г	В суботу	ап. поч. 113	єв. мат. 64

Нд҃ѧ, і҃ єѵ҃ ѹ҆́тренее і҃ — Неділя 10, єв. на утрені 10.

	ап҃л зач҃ рл҃а	єѵ҃ м҃ ѻ҃в		ап. поч. 131	єв. мат. 72
Впн҃	ап҃л зач҃ рѻ҃а	єѵ҃ м҃ ч҃д	В понеділок	ап. поч. 171	єв. мат. 94
Вт҃о	ап҃л зач҃ рѻ҃в	єѵ҃ м҃ ч҃є	У вівторок	ап. поч. 172	єв. мат. 95
Вср҃е	ап҃л зач҃ рѻ҃г	єѵ҃ м҃ ч҃ѕ	В середу	ап. поч. 173	єв. мат. 96
Вч҃е	ап҃л зач҃ рѻ҃є	єѵ҃ м҃ ҁ҃д	В четвер	ап. поч. 175	єв. мат. 99
Впѧ҃	ап҃л зач҃ рѻ҃з	єѵ҃ м҃ р҃	У п’ятницю	ап. поч. 177	єв. мат. 100
Всѹ҃	ап҃л зач҃ рк҃г	єѵ҃ м҃ ѻ҃и	В суботу	ап. поч. 123	єв. мат. 78

Нд҃ѧ а҃і єѵ҃ ѹ҆́тренее а҃і — Неділя 11, єв. на утрені 11.

	ап҃л зач҃ рм҃а	єѵ҃ м҃ ѻ҃з		ап. поч. 141	єв. мат. 77
Впн҃	ап҃л зач҃ рѻ҃д	єѵ҃ м҃ в҃	В понеділок	ап. поч. 179	єв. мар. 2
Вт҃о	ап҃л зач҃ рп҃	єѵ҃ м҃ г҃	У вівторок	ап. поч. 180	єв. мар. 3
Вср҃е	ап҃л зач҃ рп҃в	єѵ҃ м҃ д҃	В середу	ап. поч. 182	єв. мар. 4
Вч҃е	ап҃л зач҃ рп҃г	єѵ҃ м҃ є҃	В четвер	ап. поч. 183	єв. мар. 5
Впѧ҃	ап҃л зач҃ рп҃д	єѵ҃ м҃ ѳ҃	У п’ятницю	ап. поч. 184	єв. мар. 9
Всѹ҃	ап҃л зач҃ рк҃є	єѵ҃ м҃ѳ п҃в	В суботу	ап. поч. 125	єв. мат. 82

Нд҃ѧ в҃і єѵ҃ ѹ҆́тренее а҃ — Неділя 12, єв. на утрені 1.

	ап҃л зач҃ рн҃и	єѵ҃ м҃ѳ ѻ҃д		ап. поч. 158	єв. мат. 79
Впн҃	ап҃л зач҃ рп҃ѕ	єѵ҃ м҃ а҃і	В понеділок	ап. поч. 186	єв. мар. 11
Вт҃о	ап҃л зач҃ рп҃з	єѵ҃ м҃ в҃і	У вівторок	ап. поч. 187	єв. мар. 12
Вср҃е	ап҃л зач҃ рп҃ѳ	єѵ҃ м҃ г҃і	В середу	ап. поч. 189	єв. мар. 13
Вч҃е	ап҃л зач҃ рч҃	єѵ҃ м҃ д҃і	В четвер	ап. поч. 190	єв. мар. 14
Впѧ҃	ап҃л зач҃ рч҃в	єѵ҃ м҃ є҃і	У п’ятницю	ап. поч. 192	єв. мар. 15
Всѹ҃	ап҃л зач҃ рк҃ѕ	єѵ҃ м҃ѳ ч҃	В суботу	ап. поч. 126	єв. мат. 90

Нд҃ѧ г҃і єѵ҃ ѹ҆́тренее в҃ — Неділя 13, єв. на утрені 2.

	ап҃л зач҃ рѯ҃ѕ	єѵ҃ м҃ п҃з		ап. поч. 166	єв. мат. 87
Впн҃	ап҃л зач҃ рч҃є	єѵ҃ м҃ ѕ҃і	В понеділок	ап. поч. 195	єв. мар. 16
Вт҃о	ап҃л зач҃ рч҃ѕ	єѵ҃ м҃ з҃і	У вівторок	ап. поч. 196	єв. мар. 17
Вср҃е	ап҃л зач҃ рч҃з	єѵ҃ м҃ и҃і	В середу	ап. поч. 197	єв. мар. 18
Вч҃е	ап҃л зач҃ рч҃и	єѵ҃ м҃ ѳ҃і	В четвер	ап. поч. 198	єв. мар. 19
Впѧ҃	ап҃л зач҃ с҃а	єѵ҃ м҃ к҃	У п’ятницю	ап. поч. 201	єв. мар. 20
Всѹ҃	ап҃л зач҃ рл҃	єѵ҃ м҃ ч҃г	В суботу	ап. поч. 130	єв. мат. 93

Нд҃ѧ д҃і єѵ҃ ѹ҆́тренее г҃ — Неділя 14, єв. на утрені 3.

	ап҃л зач҃ рѻ҃	єѵ҃ м҃ п҃д		ап. поч. 170	єв. мат. 89
Впн҃	ап҃л зач҃ с҃в	єѵ҃ м҃ к҃а	В понеділок	ап. поч. 202	єв. мар. 21
Вт҃о	ап҃л зач҃ с҃д	єѵ҃ м҃ к҃в	У вівторок	ап. поч. 204	єв. мар. 22
Вср҃е	ап҃л зач҃ с҃з	єѵ҃ м҃ к҃г	В середу	ап. поч. 207	єв. мар. 23
Вч҃е	ап҃л зач҃ с҃и	єѵ҃ м҃ к҃є	В четвер	ап. поч. 208	єв. мар. 25
Впѧ҃	ап҃л зач҃ с҃і	єѵ҃ м҃ к҃ѕ	У п’ятницю	ап. поч. 210	єв. мар. 26
Всѹ҃	ап҃л зач҃ рл҃в	єѵ҃ м҃ ч҃з	В суботу	ап. поч. 132	єв. мат. 97

Нд҃ѧ є҃і єѵ҃ ѹ҆́тренее д҃ — Неділя 15, єв. на утрені 4.

	ап҃л зач҃ рѻ҃ѕ	єѵ҃ м҃ ч҃в		ап. поч. 176	єв. мат. 92
Впн҃	ап҃л зач҃ са҃і	єѵ҃ м҃ к҃з	В понеділок	ап. поч. 211	єв. мар. 27
Вт҃о	ап҃л зач҃ св҃і	єѵ҃ м҃ к҃и	У вівторок	ап. поч. 212	єв. мар. 28
Вср҃е	ап҃л зач҃ сд҃і	єѵ҃ м҃ к҃ѳ	В середу	ап. поч. 214	єв. мар. 29
Вч҃е	ап҃л зач҃ сѕ҃і	єѵ҃ м҃ л҃	В четвер	ап. поч. 216	єв. мар. 30

У п'ятницю	ап. поч. 210	єв. мар. 26	Впѧⷦ	а҆пⷭ҇л за҄ сзі	є҆ѵⷢ҇ мⷬ҇ лв
В суботу	ап. поч. 132	єв. мат. 97	Всⷠу	а҆пⷭ҇л за҄ рмѕ	є҆ѵⷢ҇ мⷬ҇ ра
Неділя 16, єв. на утрені 5.			Нⷣлѧ ѕі є҆ѵⷢ҇ оу҆́тренее є		
	ап. поч. 181	єв. мат. 105		а҆пⷭ҇л за҄ рпа	є҆ѵⷢ҇ мⷬ҇ ре
В понеділок	ап. поч. 219	єв. мар. 48	Впнⷣ	а҆пⷭ҇л за҄ сді	є҆ѵⷢ҇ мⷬ҇ ми
У вівторок	ап. поч. 222	єв. мар. 50	Втⷦо	а҆пⷭ҇л за҄ скв	є҆ѵⷢ҇ мⷬ҇ н
В середу	ап. поч. 223	єв. мар. 51	Всрⷣе	а҆пⷭ҇л за҄ скг	є҆ѵⷢ҇ мⷬ҇ на
В четвер	ап. поч. 225	єв. мар. 52	Вчеⷦ	а҆пⷭ҇л за҄ ске	є҆ѵⷢ҇ мⷬ҇ нв
У п'ятницю	ап. поч. 226	єв. мар. 53	Впⷦа	а҆пⷭ҇л за҄ скѕ	є҆ѵⷢ҇ мⷬ҇ нг
В суботу	ап. поч. 156	єв. мат. 104	Всⷠу	а҆пⷭ҇л за҄ рнѕ	є҆ѵⷢ҇ мⷴ҇ рд
Неділя 17, єв. на утрені 6.			Нⷣлѧ зі є҆ѵⷢ҇ оу҆́тренее ѕ		
	ап. поч. 182	єв. мат. 62		а҆пⷭ҇л за҄ рпв	є҆ѵⷢ҇ мⷴ҇ ѯв
В понеділок	ап. поч. 227	єв. лук. 10	Впнⷣ	а҆пⷭ҇л за҄ скз	є҆ѵⷢ҇ лⷦꙋ і
У вівторок	ап. поч. 230	єв. лук. 11	Втⷦо	а҆пⷭ҇л за҄ сл	є҆ѵⷢ҇ лⷦꙋ аі
В середу	ап. поч. 231	єв. лук. 12	Всрⷣе	а҆пⷭ҇л за҄ сла	є҆ѵⷢ҇ лⷦꙋ ві
В четвер	ап. поч. 232	єв. лук. 13	Вчеⷦ	а҆пⷭ҇л за҄ слв	є҆ѵⷢ҇ лⷦꙋ гі
У п'ятницю	ап. поч. 234	єв. лук. 14	Впⷦа	а҆пⷭ҇л за҄ слд	є҆ѵⷢ҇ лⷦꙋ ді
В суботу	ап. поч. 162	єв. лук. 15	Всⷠу	а҆пⷭ҇л за҄ рѯв	є҆ѵⷢ҇ лⷦꙋ еі
Неділя 18, єв. на утрені 7.			Нⷣлѧ иі є҆ѵⷢ҇ оу҆́тренее з		
	ап. поч. 188	єв. лук. 17		а҆пⷭ҇л за҄ рпи	є҆ѵⷢ҇ лⷦꙋ зі
В понеділок	ап. поч. 235	єв. лук. 16	Впнⷣ	а҆пⷭ҇л за҄ сле	є҆ѵⷢ҇ лⷦꙋ ѕі
У вівторок	ап. поч. 236	єв. лук. 18	Втⷦо	а҆пⷭ҇л за҄ слѕ	є҆ѵⷢ҇ лⷦꙋ иі
В середу	ап. поч. 237	єв. лук. 21	Всрⷣе	а҆пⷭ҇л за҄ слз	є҆ѵⷢ҇ лⷦꙋ ка
В четвер	ап. поч. 238	єв. лук. 23	Вчеⷦ	а҆пⷭ҇л за҄ сли	є҆ѵⷢ҇ лⷦꙋ кг
У п'ятницю	ап. поч. 239	єв. лук. 24	Впⷦа	а҆пⷭ҇л за҄ слд	є҆ѵⷢ҇ лⷦꙋ кд
В суботу	ап. поч. 164	єв. лук. 19	Всⷠу	а҆пⷭ҇л за҄ рѯд	є҆ѵⷢ҇ лⷦꙋ ді
Неділя 19, єв. на утрені 8.			Нⷣлѧ. ді. є҆ѵⷢ҇, оу҆́тренее и·		
	ап. поч. 194	єв. лук. 26		а҆пⷭ҇л за҄ рчд	є҆ѵⷢ҇ лⷦꙋ кѕ
В понеділок	ап. поч. 241	єв. лук. 25	Впнⷣ	а҆пⷭ҇л за҄ сма	є҆ѵⷢ҇ лⷦꙋ ке
У вівторок	ап. поч. 242	єв. лук. 27	Втⷦо	а҆пⷭ҇л за҄ смв	є҆ѵⷢ҇ лⷦꙋ кз
В середу	ап. поч. 243	єв. лук. 28	Всрⷣе	а҆пⷭ҇л за҄ смг	є҆ѵⷢ҇ лⷦꙋ ки
В четвер	ап. поч. 244	єв. лук. 31	Вчеⷦ	а҆пⷭ҇л за҄ смд	є҆ѵⷢ҇ лⷦꙋ ла
У п'ятницю	ап. поч. 245	єв. лук. 32	Впⷦа	а҆пⷭ҇л за҄ сме	є҆ѵⷢ҇ лⷦꙋ лв
В суботу	ап. поч. 168	єв. лук. 20	Всⷠу	а҆пⷭ҇л за҄ рѯи	є҆ѵⷢ҇ лⷦꙋ к
Неділя 20, єв. на утрені 9.			Нⷣлѧ, к. є҆ѵⷢ҇, оу҆́тренее, д·		
	ап. поч. 200	єв. лук. 30		а҆пⷭ҇л за҄ с	є҆ѵⷢ҇ лⷦꙋ л
В понеділок	ап. поч. 248	єв. лук. 33	Впнⷣ	а҆пⷭ҇л за҄ сми	є҆ѵⷢ҇ лⷦꙋ лг
У вівторок	ап. поч. 249	єв. лук. 34	Втⷦо	а҆пⷭ҇л за҄ смд	є҆ѵⷢ҇ лⷦꙋ лд
В середу	ап. поч. 251	єв. лук. 37	Всрⷣе	а҆пⷭ҇л за҄ сна	є҆ѵⷢ҇ лⷦꙋ лз
В четвер	ап. поч. 252	єв. лук. 41	Вчеⷦ	а҆пⷭ҇л за҄ снв	є҆ѵⷢ҇ лⷦꙋ ма
У п'ятницю	ап. поч. 253	єв. лук. 42	Впⷦа	а҆пⷭ҇л за҄ снг	є҆ѵⷢ҇ лⷦꙋ мв
В суботу	ап. поч. 174	єв. лук. 22	Всⷠу	а҆пⷭ҇л за҄ род	є҆ѵⷢ҇ лⷦꙋ кв
Неділя 21, єв. на утрені 10.			Нⷣлѧ, ка. є҆ѵⷢ҇, оу҆́тренее, і·		
	ап. поч. 203	єв. лук. 35		а҆пⷭ҇л за҄ сг	є҆ѵⷢ҇ лⷦꙋ ле
В понеділок	ап. поч. 255	єв. лук. 43	Впнⷣ	а҆пⷭ҇л за҄ сне	є҆ѵⷢ҇ лⷦꙋ мг
У вівторок	ап. поч. 256	єв. лук. 44	Втⷦо	а҆пⷭ҇л за҄ снѕ	є҆ѵⷢ҇ лⷦꙋ мд
В середу	ап. поч. 259	єв. лук. 47	Всрⷣе	а҆пⷭ҇л за҄ снд	є҆ѵⷢ҇ лⷦꙋ мз
В четвер	ап. поч. 260	єв. лук. 48	Вчеⷦ	а҆пⷭ҇л за҄ сѯ	є҆ѵⷢ҇ лⷦꙋ ми
У п'ятницю	ап. поч. 261	єв. лук. 50	Впⷦа	а҆пⷭ҇л за҄ сѯа	є҆ѵⷢ҇ лⷦꙋ н
В суботу	ап. поч. 178	єв. лук. 29	Всⷠу	а҆пⷭ҇л за҄ рои	є҆ѵⷢ҇ лⷦꙋ кд

Нⷣлѧ, к҃в, є҆ѵⷢ҇ ѹ҆́тренѣе, а҃і·			**Неділя 22, єв. на утрені 11.**
	а҆пⷭ҇л зⷱ҇ сєі	є҆ѵⷢ҇ лꙋ҃ пг	ап. поч. 215 єв. лук. 83
в пнⷣ	а҆пⷭ҇л зⷱ҇ сѯв	є҆ѵⷢ҇ лꙋ҃ нв	В понеділок ап. поч. 262 єв. лук. 52
в втоⷬ	а҆пⷭ҇л зⷱ҇ сѯг	є҆ѵⷢ҇ лꙋ҃ нє	У вівторок ап. поч. 263 єв. лук. 55
в срⷣе	а҆пⷭ҇л зⷱ҇ сѯд	є҆ѵⷢ҇ лꙋ҃ нѕ	В середу ап. поч. 264 єв. лук. 56
в чеⷮ	а҆пⷭ҇л зⷱ҇ сѯє	є҆ѵⷢ҇ лꙋ҃ нз	В четвер ап. поч. 265 єв. лук. 57
в пѧⷦ	а҆пⷭ҇л зⷱ҇ сѯѕ	є҆ѵⷢ҇ лꙋ҃ ни	У п'ятницю ап. поч. 266 єв. лук. 58
в сꙋⷠ	а҆пⷭ҇л зⷱ҇ рпє	є҆ѵⷢ҇ лꙋ҃ лѕ	В суботу ап. поч. 185 єв. лук. 36
Нⷣлѧ, к҃г. є҆ѵⷢ҇ ѹ҆́тренѣе, а҃·			**Неділя 23, єв. на утрені 1.**
	а҆пⷭ҇л зⷱ҇ ск	є҆ѵⷢ҇ лꙋ҃ ли	ап. поч. 220 єв. лук. 38
в пнⷣ	а҆пⷭ҇л зⷱ҇ сѯз	є҆ѵⷢ҇ лꙋ҃ нѳ	В понеділок ап. поч. 267 єв. лук. 59
в втоⷬ	а҆пⷭ҇л зⷱ҇ сѯи	є҆ѵⷢ҇ лꙋ҃ ѯ	У вівторок ап. поч. 268 єв. лук. 60
в срⷣе	а҆пⷭ҇л зⷱ҇ сѯѳ	є҆ѵⷢ҇ лꙋ҃ ѯа	В середу ап. поч. 269 єв. лук. 61
в чеⷮ	а҆пⷭ҇л зⷱ҇ соа	є҆ѵⷢ҇ лꙋ҃ ѯв	В четвер ап. поч. 271 єв. лук. 62
в пѧⷦ	а҆пⷭ҇л зⷱ҇ сов	є҆ѵⷢ҇ лꙋ҃ ѯг	У п'ятницю ап. поч. 272 єв. лук. 63
в сꙋⷠ	а҆пⷭ҇л зⷱ҇ рча	є҆ѵⷢ҇ лꙋ҃ м	В суботу ап. поч. 191 єв. лук. 40
Нⷣлѧ, к҃д. є҆ѵⷢ҇, ѹ҆́тренѣе, в҃			**Неділя 24, єв. на утрені 2.**
	а҆пⷭ҇лъ зⷱ҇ ска	є҆ѵⷢ҇ лꙋ҃ лѳ	ап. поч. 221 єв. лук. 39
в пнⷣ	а҆пⷭ҇л зⷱ҇ сог	є҆ѵⷢ҇ лꙋ҃ ѯє	В понеділок ап. поч. 273 єв. лук. 65
в втоⷬ	а҆пⷭ҇л зⷱ҇ сод	є҆ѵⷢ҇ лꙋ҃ ѯи	У вівторок ап. поч. 274 єв. лук. 68
в срⷣе	а҆пⷭ҇л зⷱ҇ сое	є҆ѵⷢ҇ лꙋ҃ ѯѳ	В середу ап. поч. 275 єв. лук. 69
в чеⷮ	а҆пⷭ҇л зⷱ҇ соѕ	є҆ѵⷢ҇ лꙋ҃ о	В четвер ап. поч. 276 єв. лук. 70
в пѧⷦ	а҆пⷭ҇л зⷱ҇ соз	є҆ѵⷢ҇ лꙋ҃ ог	У п'ятницю ап. поч. 277 єв. лук. 73
в сꙋⷠ	а҆пⷭ҇л зⷱ҇ рчѳ	є҆ѵⷢ҇ лꙋ҃ мѕ	В суботу ап. поч. 199 єв. лук. 46
Нⷣлѧ, к҃є. є҆ѵⷢ҇, ѹ҆́тренѣе, г҃			**Неділя 25, єв. на утрені 3.**
	а҆пⷭ҇л зⷱ҇ скд	є҆ѵⷢ҇ лꙋ҃ нг	ап. поч. 224 єв. лук. 53
в пнⷣ	а҆пⷭ҇л зⷱ҇ сои	є҆ѵⷢ҇ лꙋ҃ ое	В понеділок ап. поч. 278 єв. лук. 75
в втоⷬ	а҆пⷭ҇л зⷱ҇ соѳ	є҆ѵⷢ҇ лꙋ҃ оз	У вівторок ап. поч. 279 єв. лук. 77
в срⷣе	а҆пⷭ҇л зⷱ҇ спа	є҆ѵⷢ҇ лꙋ҃ ои	В середу ап. поч. 281 єв. лук. 78
в чеⷮ	а҆пⷭ҇л зⷱ҇ спг	є҆ѵⷢ҇ лꙋ҃ п	В четвер ап. поч. 283 єв. лук. 80
в пѧⷦ	а҆пⷭ҇л зⷱ҇ спд	є҆ѵⷢ҇ лꙋ҃ пв	У п'ятницю ап. поч. 284 єв. лук. 82
в сꙋⷠ	а҆пⷭ҇л зⷱ҇ се	є҆ѵⷢ҇ лꙋ҃ мѳ	В суботу ап. поч. 205 єв. лук. 49
Нⷣлѧ, к҃ѕ. є҆ѵⷢ҇, ѹ҆́тренѣе, д҃·			**Неділя 26, єв. на утрені 4.**
	а҆пⷭ҇л зⷱ҇ скѳ	є҆ѵⷢ҇ лꙋ҃ ѯѕ	ап. поч. 229 єв. лук. 66
в пнⷣ	а҆пⷭ҇л зⷱ҇ спє	є҆ѵⷢ҇ лꙋ҃ пѕ	В понеділок ап. поч. 285 єв. лук. 86
в втоⷬ	а҆пⷭ҇л зⷱ҇ спѕ	є҆ѵⷢ҇ лꙋ҃ пз	У вівторок ап. поч. 286 єв. лук. 87
в срⷣе	а҆пⷭ҇л зⷱ҇ спз	є҆ѵⷢ҇ лꙋ҃ ч	В середу ап. поч. 287 єв. лук. 90
в чеⷮ	а҆пⷭ҇л зⷱ҇ спѳ	є҆ѵⷢ҇ лꙋ҃ чв	В четвер ап. поч. 289 єв. лук. 92
в пѧⷦ	а҆пⷭ҇л зⷱ҇ сч	є҆ѵⷢ҇ лꙋ҃ чє	У п'ятницю ап. поч. 290 єв. лук. 95
в сꙋⷠ	а҆пⷭ҇л зⷱ҇ сгі	є҆ѵⷢ҇ лꙋ҃ на	В суботу ап. поч. 213 єв. лук. 51
Нⷣлѧ, к҃з. є҆ѵⷢ҇, ѹ҆́тренѣе є҃·			**Неділя 27, єв. на утрені 5.**
	а҆пⷭ҇л зⷱ҇ слг	є҆ѵⷢ҇ лꙋ҃ оа	ап. поч. 233 єв. лук. 71
в пнⷣ	а҆пⷭ҇л зⷱ҇ счд	є҆ѵⷢ҇ лꙋ҃ чз	В понеділок ап. поч. 294 єв. лук. 97
в втоⷬ	а҆пⷭ҇л зⷱ҇ счз	є҆ѵⷢ҇ лꙋ҃ чи	У вівторок ап. поч. 297 єв. лук. 98
в срⷣе	а҆пⷭ҇л зⷱ҇ счѳ	є҆ѵⷢ҇ лꙋ҃ чѳ	В середу ап. поч. 299 єв. лук. 99
в чеⷮ	а҆пⷭ҇л зⷱ҇ т	є҆ѵⷢ҇ лꙋ҃ р	В четвер ап. поч. 300 єв. лук. 100
в пѧⷦ	а҆пⷭ҇л зⷱ҇ та	є҆ѵⷢ҇ лꙋ҃ ра	У п'ятницю ап. поч. 301 єв. лук. 101
в сꙋⷠ	а҆пⷭ҇л зⷱ҇ сиі	є҆ѵⷢ҇ лꙋ҃ ѯз	В суботу ап. поч. 218 єв. лук. 67
Нⷣлѧ, к҃и. є҆ѵⷢ҇, ѹ҆́тренѣе ѕ҃·			**Неділя 28, єв. на утрені 6.**
	а҆пⷭ҇л зⷱ҇ сн	є҆ѵⷢ҇ лꙋ҃ оѕ	ап. поч. 250 єв. лук. 76
в пнⷣ	а҆пⷭ҇л зⷱ҇ тии	є҆ѵⷢ҇ лꙋ҃ рв	В понеділок ап. поч. 308 єв. лук. 102

У вівторок	ап. поч. 297	єв. лук. 98	в втⷦо	ап҃л за҃ т҃і	єѵ҃ лⷦꙋ р҃ѕ
В середу	ап. поч. 299	єв. лук. 99	в срⷣе	ап҃л за҃ тв҃і	єѵ҃ лⷦꙋ р҃д
В четвер	ап. поч. 300	єв. лук. 100	в чⷦе	ап҃л за҃ те҃і	єѵ҃ лⷦꙋ р҃з
У п’ятницю	ап. поч. 301	єв. лук. 101	в пⷦѧ	ап҃л за҃ тз҃і	єѵ҃ лⷦꙋ р҃и
В суботу	ап. поч. 218	єв. лук. 67	в сⷠꙋ	ап҃л за҃ с҃к	єѵ҃ лⷦꙋ о҃в
Неділя 29, єв. на утрені 7.			Нⷣлѧ, к҃ѳ. єѵ҃, оутренее з҃·		
	ап. поч. 257	єв. лук. 85		ап҃л за҃ сн҃з	єѵ҃ лⷦꙋ п҃е
В понеділок	ап. поч. 319	єв. мар. 33	в пнⷣ	ап҃л за҃ тѳ҃і	єѵ҃ мⷬ л҃г
У вівторок	ап. поч. 321	єв. мар. 34	в втⷦо	ап҃л за҃ тк҃а	єѵ҃ мⷬ л҃д
В середу	ап. поч. 323	єв. мар. 36	в срⷣе	ап҃л за҃ тк҃г	єѵ҃ мⷬ л҃ѕ
В четвер	ап. поч. 326	єв. мар. 39	в чⷦе	ап҃л за҃ тк҃ѕ	єѵ҃ мⷬ л҃ѳ
У п’ятницю	ап. поч. 327	єв. мар. 41	в пⷦѧ	ап҃л за҃ тк҃з	єѵ҃ мⷬ м҃а
В суботу	ап. поч. 228	єв. лук. 74	в сⷠꙋ	ап҃л за҃ ск҃и	єѵ҃ лⷦꙋ о҃д
Неділя 30, єв. на утрені 8.			Нⷣлѧ, л҃, єѵ, оутренее и҃.		
	ап. поч. 258	єв. лук. 91		ап҃л за҃ сн҃и	єѵ҃ лⷦꙋ ч҃а
В понеділок	ап. поч. 329	єв. мар. 42	в пнⷣ	ап҃л за҃ тк҃ѳ	єѵ҃ мⷬ м҃в
У вівторок	ап. поч. 333	єв. мар. 43	в втⷦо	ап҃л за҃ тл҃г	єѵ҃ мⷬ м҃г
В середу	ап. поч. 50	єв. мар. 44	в срⷣе	ап҃л за҃ н҃	єѵ҃ мⷬ м҃д
В четвер	ап. поч. 51	єв. мар. 45	в чⷦе	ап҃л за҃ н҃а	єѵ҃ мⷬ м҃е
У п’ятницю	ап. поч. 52	єв. мар. 46	в пⷦѧ	ап҃л за҃ н҃в	єѵ҃ мⷬ м҃ѕ
В суботу	ап. поч. 249	єв. лук. 81	в сⷠꙋ	ап҃л за҃ см҃ѳ	єѵ҃ лⷦꙋ п҃а
Неділя 31, єв. на утрені 9.			Нⷣлѧ, л҃а. єѵ҃, оутренее ѳ҃·		
	ап. поч. 280	єв. лук. 93		ап҃л за҃ с҃п	єѵ҃ лⷦꙋ ч҃г
В понеділок	ап. поч. 53	єв. мар. 48	в пнⷣ	ап҃л за҃ н҃г	єѵ҃ мⷬ м҃и
У вівторок	ап. поч. 54	єв. мар. 50	в втⷦо	ап҃л за҃ н҃д	єѵ҃ мⷬ н҃
В середу	ап. поч. 55	єв. мар. 51	в срⷣе	ап҃л за҃ н҃е	єѵ҃ мⷬ н҃а
В четвер	ап. поч. 56	єв. мар. 52	в чⷦе	ап҃л за҃ н҃ѕ	єѵ҃ мⷬ н҃в
У п’ятницю	ап. поч. 58	єв. мар. 53	в пⷦѧ	ап҃л за҃ н҃и	єѵ҃ мⷬ н҃г
В суботу	ап. поч. 273	єв. лук. 84	в сⷠꙋ	ап҃л за҃ со҃г	єѵ҃ лⷦꙋ п҃д
Неділя 32, єв. на утрені 10.			Нⷣлѧ л҃в єѵ҃ оутренее і҃		
	ап. поч. 285	єв. лук. 94		ап҃л за҃ сп҃е	єѵ҃ лⷦꙋ ч҃д
В понеділок	ап. поч. 59	єв. мар. 54	в пнⷣ	ап҃л за҃ н҃ѳ	єѵ҃ мⷬ н҃д
У вівторок	ап. поч. 60	єв. мар. 55	в втⷦо	ап҃л за҃ ѯ҃	єѵ҃ мⷬ н҃е
В середу	ап. поч. 61	єв. мар. 56	в срⷣе	ап҃л за҃ ѯ҃а	єѵ҃ мⷬ н҃ѕ
В четвер	ап. поч. 62	єв. мар. 57	в чⷦе	ап҃л за҃ ѯ҃в	єѵ҃ мⷬ н҃з
У п’ятницю	ап. поч. 64	єв. мар. 58	в пⷦѧ	ап҃л за҃ ѯ҃д	єѵ҃ мⷬ н҃и
В суботу	ап. поч. 293	єв. лук. 88	в сⷠꙋ	ап҃л за҃ сч҃г	єѵ҃ лⷦꙋ п҃и
Неділя 33, єв. на утрені 11.			Нⷣлѧ л҃г єѵ҃ оутренее а҃і.		
	ап. поч. 296	єв. лук. 89		ап҃л за҃ сч҃ѕ	єѵ҃ лⷦꙋ п҃ѳ
В понеділок	ап. поч. 66	єв. мар. 59	в пнⷣ	ап҃л за҃ ѯ҃ѕ	єѵ҃ мⷬ н҃ѳ
У вівторок	ап. поч. 67	єв. мар. 60	в втⷦо	ап҃л за҃ ѯ҃з	єѵ҃ мⷬ ѯ҃
В середу	ап. поч. 68	єв. мар. 61	в срⷣе	ап҃л за҃ ѯ҃и	єѵ҃ мⷬ ѯ҃а
В четвер	ап. поч. 69	єв. мар. 62	в чⷦе	ап҃л за҃ ѯ҃ѳ	єѵ҃ мⷬ ѯ҃в
У п’ятницю	ап. поч. 70	єв. мар. 63	в пⷦѧ	ап҃л за҃ о҃	єѵ҃ мⷬ ѯ҃г
В суботу	ап. поч. 295	єв. лук. 103	в сⷠꙋ	ап҃л за҃ сч҃е	єѵ҃ лⷦꙋ р҃г
Неділя 34, єв. на утрені 1.			Нⷣлѧ л҃д єѵ҃ оутренее а҃.		
	ап. поч. 135	єв. лук. 79		ап҃л за҃ рл҃е	єѵ҃ лⷦꙋ о҃ѳ
В понеділок	ап. поч. 71	єв. мар. 49	в пнⷣ	ап҃л за҃ о҃а	єѵ҃ мⷬ м҃ѳ
У вівторок	ап. поч. 72	єв. мар. 64	в втⷦо	ап҃л за҃ о҃в	єѵ҃ мⷬ ѯ҃д
В середу	ап. поч. 73	єв. мар. 65	в срⷣе	ап҃л за҃ о҃г	єѵ҃ мⷬ ѯ҃е
В четвер	ап. поч. 74	єв. мар. 66	в чⷦе	ап҃л за҃ о҃д	єѵ҃ мⷬ ѯ҃ѕ
У п’ятницю	ап. поч. 75	єв. мар. 68	в пⷦѧ	ап҃л за҃ о҃е	єѵ҃ мⷬ ѯ҃и

сбꙋ̑ ле҃ мѧсопꙋ́стнꙋю

а҆п҃л за҃ рч҃ѕ — є҆ѵ҃ лꙋ҃ ре҃

Нлѧ. ле҃. мѧсопꙋ́стнаѧ є҆ѵ҃ ꙋ҃ в҃.

а҆п҃л за҃ рм҃ — є҆ѵ҃ м҃ рѕ҃

вп҃н — а҆п҃л за҃ оѕ҃ — є҆ѵ҃ лꙋ҃ чѕ҃

вт҃о — а҆п҃л за҃ оз҃ — є҆ѵ҃ лꙋ҃ рд҃

вч҃е — а҆п҃л за҃ ои҃ — є҆ѵ҃ лꙋ҃ рі҃

сбꙋ̑ лѕ҃ сы́рнꙋю

а҆п҃л за҃ реі҃ — є҆ѵ҃ м҃ ѕі҃
и҆ тл҃е

в нлю сы́рнꙋю. єѵ҃ оу҆́трⷮѣ г҃.

а҆п҃л за҃ рві҃ — є҆ѵ҃ м҃ ѕі҃

Нача́ло вели́цеи четыредесѧ́тницы сꙋбо́тамъ и҆ нлѧмъ, стг҃о вели́кагѡ поста̀. сꙋ҃, а҃. поста, и҆ стг҃о ѳеѡ́дѡра тирѡна а҆п҃л за҃, тг҃. и҆ стомꙋ, а҆п҃л. за҃, сч҃в. є҆ѵ҃ м҃ і і҆ѡ҃ нв҃

Нлѧ. а҃, по҃, єѵ҃, оу҆трⷮнєє, д҃.

а҆п҃л за҃ ткѳ҃ — є҆ѵ҃ і҆ѡ҃ є҃

сбꙋ̑ в҃ по҃ — а҆п҃л за҃ тѳ҃ — є҆ѵ҃ м҃ ѕ҃

нлѧ. в҃, по҃, єѵ҃, ꙋ҃ є҃,

а҆п҃л за҃, тд҃ — є҆ѵ҃ м҃ з҃

Сꙋ҃, г҃. по҃. — а҆п҃л, ткє҃. — є҆ѵ҃ м҃ и҃

Нлѧ, г҃. по҃ єѵ҃ оу҆трⷮнєє ѕ҃

а҆п҃л за҃ таі҃ — є҆ѵ҃ м҃ лз҃

Сꙋ҃, д҃. по҃ — а҆п҃л тгі҃ — є҆ѵ҃ м҃ ла҃

Нлѧ, д҃. по҃ єѵ҃ оу҆трⷮнєє. з҃

а҆п҃л за҃ тді҃ — є҆ѵ҃ м҃ м҃

Сꙋ҃, є҃. по҃ — а҆п҃л за҃ ткв҃ — є҆ѵ҃ м҃ лє҃

Нлѧ, є҃. по҃ єѵ҃ ꙋ҃ и҃

а҆п҃л ткѧ҃ — є҆ѵ҃ м҃ мз҃.

сꙋ҃, ѕ҃. ла́зарева. а҆п҃л за҃ тлг҃ — є҆ѵ҃ і҆ѡ҃ лѳ҃.

в нлю цвѣ́т єѵ҃ ꙋ҃ м҃ пг҃

а҆п҃л за҃ смз҃ — є҆ѵ҃ і҆ѡ҃ ма҃

Въ стыи ве҃ пнⷣа — єѵ҃ м҃ чи҃

втⷪ ве҃ — м҃ рв҃

сре ве҃ — м҃ ри҃

въ стыи ве҃, че҃. а҆п҃л, за҃, рмѳ҃ єѵ҃ м҃ рз҃

на оумове́нїе ногъ, єѵ҃ і҆ѡ҃ ме҃.

Єѵ҃, ві҃, стыⷯ страстеи га҃ нашего і҆с҃ хс҃а, єѵ҃, і҆ѡ҃, а҃, г҃, мѕ҃. нн҃ѣ прослависѧ снъ члчскїи. кѡ҃, и҆ оученицы е҆гѡ.

є҆ѵ҃, в҃, і҆ѡ҃, нн҃. И҆зыде і҆с҃ съ оученикы своими. кѡ҃, да ꙗ҆дѧ́тъ пасхꙋ.

є҆ѵ҃, г҃, м҃, рд҃. воини е҆мше і҆са, кѡ҃, плака горко.

є҆ѵ҃, д҃, і҆ѡ҃, нд҃. ведоша і҆са ѿ каїа́фы, кѡ҃, да е҆го про́пнꙋтъ.

є҆ѵ҃, є҃, м҃, раі҃. видѣвъ і҆ꙋда предавыи е҆го, кѡ҃, понести кртъ е҆го.

є҆ѵ҃, ѕ҃, м҃, ѯз҃. воини поемше і҆са. кѡ҃, вѣрꙋ и҆мемъ е҆мꙋ.

В суботу 35, м'ясопусну.

ап. поч. 196 — єв. лук. 105

Неділя 35, м'ясопусна, єв. на утрені 2.

ап. поч. 140 — єв. лук. 79

В понеділок — ап. поч. 76 — єв. мар. 49

У вівторок — ап. поч. 77 — єв. мар. 64

В четвер — ап. поч. 78 — єв. мар. 66

В суботу 36, сирну.

ап. поч. 115 — єв. лук. 105
і 335

Неділя 35, сирну, єв. на утрені 3.

ап. поч. 112 — єв. лук. 16

Початок великої чотиридесятниці. Суботи і неділі святого великого посту.

1 субота посту, і св. Теодота Тирона. Ап. поч. 303, і св. ап. поч. 292, єв. мар. 10, ів. 52.

1 неділя посту, єв. на утрені 4.

ап. поч. 329 — єв. ів. 5

2 суб. посту — ап. поч. 309 — єв. мар. 6

2 неділя посту, єв. на утрені 5.

ап. поч. 304 — єв. мар. 7

3 суб. посту — ап. поч. 325 — єв. мар. 8

3 неділя посту, єв. на утрені 6.

ап. поч. 311 — єв. мар. 37

4 суб. посту — ап. *поч*. 313 — єв. мар. 31

4 неділя посту, єв. на утрені 7.

ап. поч. 314 — єв. мар. 40

5 суб. посту — ап. поч. 322 — єв. мар. 35

5 неділя посту, єв. на утрені 8.

ап. *поч*. 321 — єв. мар. 47

6 суб. лазарева, ап. поч. 333 — єв. ів. 39

У квітну неділю єв. на утрені мат. 83

ап. поч. 247 — єв. ів. 41

У св. великий понеділок — єв. мат. 98

У вівторок — єв. мат. 102

У середу — єв. мат. 108

У св. великий четвер. ап. поч. 149, єв. мат. 107.

На умивання ніг, єв. ів. 45

12 єв. св. страстей нашого Господа Ісуса Христа, єв. ів. 1-е, поч. 46: Нині Людський Син прославився... кін. ...і його учні.

2-е єв. ів. 58. Ісус вийшов зі своїми учнями... кін. ...щоб *могли* їсти пасху.

3-е єв. мат. 109. Вояки, схопивши Ісуса... кін. ...заплакав гірко.

4-е єв. ів. 59. Повели Ісуса від Каяфи... кін. ...щоб був розп'ятим.

5-е єв. мат. 111. Юда, який видав Його, побачивши... кін. ...понести його хрест.

6-е єв. мар. 67. Вояки, взявши Ісуса... кін. ...щоб ми повірили Йому!

7-е єв. мат. 113. І прийшовши на місце... кін. ...По правді, Цей був Божим Сином!
8-е єв. лук. 111. Вели з Ісусім і інших двох... кін. ...з Галилеї, що на це дивилися.
9-е єв. ів. 61. Стояли при Ісусовому хресті його мати... кін. ...кого прокололи.
10-е єв. мар. 69. Прийшов Йосиф, що з Ариматеї... кін. ...де Його клали.
11-е єв. ів. 62. Попросив Пилата Йосиф... кін. ...там поклали Ісуса.
12-е єв. мат. 114. На другий же день... кін. ...зі сторожею.

Служба часів св. великої п'ятниці.
1-ий час, ап. поч. 215 від пол.

є҃ѵ, з҃, м҃, рг҃і. пришє́дшє в ннкѧ мѣсто, ко҃, въ истиннꙋ сн҃ъ бж҃їи бѣ сєи҃·
є҃ѵ, и҃, л҃ꙋ, рм҃і. вєдѧхꙋ съ ісомъ ина два, ко҃, ѿ галилєѧ зрѧщє си҃·
є҃ѵ, д҃, іо҃, ѯа. стоѧхꙋ при крс҃тѣ ісовѣ м҃ти єго, ко҃, єгожє прободо҃·
є҃ѵ, і҃, м҃, ѯд, пришє҃ іѡсифъ ѿ аримаѳєѧ. ко҃, идѣжє и полагахꙋ.
є҃ѵ, аі, іо҃, ѯв, моли пилата іѡсифъ. ко҃, идѣжє положиша іс҃а·
є҃ѵ, ві, м҃, рді. въ оутрѣи жє днь ко҃, с кꙋстодїєю·
Послѣдованїє часовомъ ст҃го вє҃. п҃т
ча҃, а҃, а҃пл, за҃, сєі, ѿ по҃·

В Острозькій Біблії є дві кенцеві сторінки, і тут подаємо обі.
Слідує перша кінцева сторінка.

єв. мат. 110.
3-ий час, ап. поч. 85, єв. мар. 67.
6-ий час, ап. поч. 306, єв. лук. 112
9-ий час, ап. поч. 324, єв. ів. 59
В ту ж п'ятницю ввечорі ап. поч 125, єв. мат. 110.
У св. велику суботу на утрені ап. поч. 133, єв. мат. 114, на літ. ап. поч. 91, єв. мат. 115.
Різні апостоли і євангелія на всяку потребу: на освячення церкви ап. поч. 319 і 307, єв. ів. 37 і мат. 67.
На постриг монахів: ап. поч. 296, єв. мат. 39 і 43.
Над хворими: ап. поч. 57, єв. мат. 21, лук. 3, ів. 13.
На освячення олії сімома попами:
1- ап. поч. 57, єв. ів. 14.
2- ап. поч. 116, єв. лук. 94.
3- ап. поч. 153, єв. мат. 44 від пол.
4- ап. поч. 152, єв. мар. 23.
5- ап. поч. 203, єв. ів. 49.
6- ап. поч. 258, єв. лук. 33.
7- ап. поч. 233, єв. мат. 17.
А нам на освячення олії.:
єв. 1-е: мат. 44 від пол., 2-е: мар. 53, 3-е: лук. 40, 4-е: мат. 32, 5-е: мар. 21, 6-е: лук. 39, 7-е: мат. 26.
За померших: ап. поч. 106, і 163, і 270, єв. ів. 15, 16 і 21.
Задля землетрусу: ап. поч. 331 від пол., єв. мат. 27.
Коли є напад чужоземців:
ап. поч. 220, єв. мар. 51.
За перемогу царя: ап. поч. 233, єв. мар. 51.
В час посухи: ап. поч. 57, єв. мар. 51.
В час пожежі: ап. поч. 332, єв. лук. 69.
Чин монашого образа: єв. мат. 39 і 43.
На всяке прошення: єв. мат. 20 від пол. і лук. 88.
Сповідь: лук. 78.

є҃ѵ, м҃, рі·
ча҃, г҃, а҃пл, за҃, пє, є҃ѵ, м҃, ѯз·
ча҃, ѕ҃, а҃пл, за҃, тѕ, є҃ѵ, л҃ꙋ рві·
ча҃, д҃, а҃пл. за҃ ткд. є҃ѵ іо҃ нд·
в тожє пѧтокъ вєчєръ. а҃пл, за҃. ркє. є҃ѵ. м҃, рі·
въ ст҃ꙋю вє҃. сꙋботꙋ· на оутрѣ· а҃пл. за҃ рлг. є҃ѵ м҃. рді· на лі҃. а҃пл. за҃. ча. є҃ѵ м҃. рєі·
а҃пли і є҃ѵлїѧ различни, на всѧкꙋ потрєбꙋ, на ѡ҃сщєнїє црк҃ви, а҃пл, за҃, тді, и тз. є҃ѵ, іо҃, лз, и м҃, ѯз·
На постриганїє мнх҃. а҃пл, за҃ сч҃ѕ є҃ѵ, м҃, лд, и мг·
На болѧщими. а҃пл, за҃, нз· є҃ѵ м҃, ка. л҃ꙋ, г. іо҃, гі·
На ѡ҃сщєнїє маслꙋ з҃ємъ поповъ·
а҃, а҃пл, за҃, нз. є҃ѵ, іо҃, ді·
в҃, а҃пл, за҃, рѕі. є҃ѵ, л҃ꙋ, чд·
г҃, а҃пл, за҃, рнг. є҃ѵ, м҃ мд ѿ по҃
д҃, а҃пл, за҃, рнв. є҃ѵ, м҃ кг·
є҃, а҃пл, за҃, сг. є҃ѵ, іо҃, мѳ·
ѕ҃, а҃пл, за҃, снн. є҃ѵ, л҃ꙋ, лг·
з҃, а҃пл, за҃, слг. є҃ѵ, м҃, зі·
ч҃, єжє намъ на ѡ҃сщєнїє маслꙋ.
є҃ѵ, а м҃, мд, ѿ по҃. в, м҃ нг· г, л҃ꙋ, м· д, м҃, лв· є, м, ка· ѕ, л҃ꙋ, лд· з, м҃, кѕ·
За мр҃твы҃. а҃пл, за҃, рѕ, и рѯг· и со. є҃ѵ іо҃, єі, ѕі, и ка
Трꙋса ради· а҃пл, за҃, тла, ѿ по҃ є҃ѵ, м҃, кз·
Ѿ нашєствїи брани инопламєнны҃·
а҃плъ, за҃, ск. є҃ѵ, м҃, на·
Ѿ побѣдѣ цр҃ѧ. а҃плъ, за҃, слг. є҃ѵлїє, м҃, на·
Ѿ бєздождїи. а҃плъ, за҃, нз. є҃ѵлїє, м҃, на·
Ѿ запалєнїи огнѧ. а҃пл, за҃ тлв є҃ѵлїє, л҃ꙋ, ѯд·
въ ѡбразъ мнх҃. є҃ѵ м҃ лд, и мг·
За всѧко прошєнїє. є҃ѵ м҃ к ѿ по҃, и л҃ꙋ, пи·
Исповѣданїю. л҃ꙋ, ои·

Женамъ исповѣданїе. е҃v ї҃ѡ к҃и.

Страха ради. е҃v м҃ к҃з, и л҃ꙋ л҃з·

А҃пли за оумершихъ по вся д҃ни

в пн҃е а҃плъ за р҃гі

в вто҃ а҃плъ за р҃ѯ

в ср҃е а҃плъ за р҃о

в чт҃е а҃плъ за р҃ѯ

в пя҃ а҃плъ за р҃ѯг

в сꙋ҃ а҃плъ за с҃о

Сповідь жінок: єв. ів. 28.

В часі страху: єв. мат. 27 і лук. 37.

Апостоли за померлих на кожний день:

В понеділок ап. поч. 113.
У вівторок ап. поч. 160.
У середу ап. поч. 170.
У четвер ап. поч. 160.
У п’ятницю ап. поч. 163.
В суботу ап. поч. 270.

Изволенїемъ ѿц҃а. и съ поспешенїемъ с҃на, и съвершенїемъ ст҃го д҃ха· повелѣнїе б҃гочестиваго к҃нзя василїа константиновича острозъскаго, воєводы києвскаго, маршалка земли волынскїя старосты владимирьскаго, и про҃ч· Напечатана бысть сїя книга г҃лемаа библїя, еже є ветхїи, и новыи завѣтъ. въ б҃госп҃саемо градѣ его ѿчизномъ, острозѣ. многогрѣшны, и недостоины. рабо҃ ивано҃ деѡдоровы с҃номъ москвитино· в лѣто ѿ созданїя мирꙋ. ҂з҃пи. а ѿ воплощенїя г҃а б҃а и сп҃са нашего і҃с х҃а. ҂а҃фп· м҃ца їюля в҃і д҃нь.

З волі Батька і з поміччю Сина і через довершення Святого Духа, за розпорядженням побожного князя Василя Константиновича Острозького, Воєводи Київського, Маршалка Волинської землі, Старости Володимирського і так далі, надруковано цю книгу, що називається Біблією, що містить Старий і Новий Завіти, в богоспасенному його прадідному місті Острозі многогрішним і недостойним рабом Іваном, сином Теодора, москвичем, в 7088 році від створення світу, а в 1580 році від народження нашого Господа Бога і Спасителя Ісуса Христа, у 12 дні місяця липня.

Слідує друга кінцева сторінка.

еv҃лїе, м҃, р҃і·
ча҃, г҃, а҃пл, за҃, п҃е, еv҃, м҃, ѯ҃з·
ча҃, ѕ҃, а҃пл, за҃, т҃ѕ, еv҃, л҃ꙋ р҃ві·
ча҃, д҃, а҃пл. за҃ т҃кд. еv҃ ї҃ѡ н҃д·
в тоиже пятокъ вечеръ. а҃пл, за҃. р҃ке. еv҃. м҃, р҃і·
въ ст҃ꙋю в҃е. сꙋботꙋ· на оутръ· а҃пл. за҃ р҃лг. еv҃ м҃. р҃ді· на лї. а҃пл. за҃. ч҃а. еv҃ м҃. р҃еі·
А҃пли їеv҃лїя различни, на всякꙋ потребꙋ, на освщенїе ц҃ркви, а҃пл, за҃, т҃ді, и т҃з. еv҃, ї҃ѡ, л҃з, и м҃, ѯ҃з·
На постриганїе мн҃и. а҃пл, за҃ с҃чѕ еv҃, м҃, л҃д, и м҃г·
На болящими. а҃пл, за҃, н҃з· еv҃ м҃, к҃а. л҃ꙋ, г҃. ї҃ѡ, г҃і·

єв. мат. 110.
3-ий час, ап. поч. 85, єв. мар. 67.
6-ий час, ап. поч. 306, єв. лук. 112
9-ий час, ап. поч. 324, єв. ів. 59
В ту ж п’ятницю ввечорі ап. поч 125, єв. мат. 110.
У св. велику суботу на утрені ап. поч. 133, єв. мат. 114, на літ. ап. поч. 91, єв. мат. 115.
Різні апостоли і євангелія на всяку потребу: на освячення церкви ап. поч. 319 і 307, єв. ів. 37 і мат. 67.
На постриг монахів: ап. поч. 296, єв. мат. 39 і 43.
Над хворими: ап. поч. 57, єв. мат. 21, лук. 3, ів. 13.

На освячення олії сімома попами:
1- ап. поч. 57, єв. ів. 14.
2- ап. поч. 116, єв. лук. 94.
3- ап. поч. 153, єв. мат. 44 від пол.
4- ап. поч. 152, єв. мар. 23.
5- ап. поч. 203, єв. ів. 49.
6- ап. поч. 258, єв. лук. 33.
7- ап. поч. 233, єв. мат. 17.

А нам на освячення олії.:
єв. 1-е: мат. 44 від пол., 2-е: мар. 53, 3-е: лук. 40, 4-е: мат. 32, 5-е: мар. 21, 6-е: лук. 39, 7-е: мат. 26.

За померших: ап. поч. 106, і 163, і 270, єв. ів. 15, 16 і 21.
Задля землетрусу: ап. поч. 331 від пол., єв. мат. 27.
Коли є напад чужоземців:
ап. поч. 220, єв. мар. 51.
За перемогу царя: ап. поч. 233, єв. мар. 51.
В час посухи: ап. поч. 57, єв. мар. 51.
В час пожежі: ап. поч. 332, єв. лук. 69.
Чин монашого образа: єв. мат. 39 і 43.
На всяке прошення: єв. мат. 20 від пол. і лук. 88.
Сповідь: лук. 78.
Сповідь жінок: єв. ів. 28.
В часі страху: єв. мат. 27 і лук. 37.

Апостоли за померлих на кожний день:
В понеділок ап. поч. 113.
У вівторок ап. поч. 160.
У середу ап. поч. 170.
У четвер ап. поч. 160.
У п’ятницю ап. поч. 163.
В суботу ап. поч. 270.

На ѡ҆сщ҃е́нїе ма́слꙋ се҃мь попо́въ·
а҃, а҆п҃л, за҃, нз. є҆ѵ҃, і҆ѡ҃, ді·
в҃, а҆п҃л, за҃, рѕі. є҆ѵ҃, л҃ꙋ, ч҃д·
г҃, а҆п҃л, за҃, рнг. є҆ѵ҃, м҃ мд ѿ по҃
д҃, а҆п҃л, за҃, рнв. є҆ѵ҃, м҃ кг·
є҃, а҆п҃л, за҃, сг. є҆ѵ҃, і҆ѡ҃, мд·
ѕ҃, а҆п҃л, за҃, снн. є҆ѵ҃, л҃ꙋ, лг·
з҃, а҆п҃л, за҃, слг. є҆ѵ҃, м҃, зі·
ч҃, є҆же на́мъ на ѡ҆сщ҃е́нїе ма́слꙋ.
є҆ѵ҃, а҃ м҃, мд, ѿ по҃. в҃, м҃ нг· г҃, л҃ꙋ, м҃· д҃, м҃, лв· є҃, м҃, ка· ѕ҃, л҃ꙋ, лд· з҃, м҃, кѕ·
За мр҃твы́. а҆п҃л, за҃, рѕ, и҆ рѯг· и҆ со. є҆ѵ҃ і҆ѡ҃, еі, ѕі, и҆ ка
Трꙋса ра́ди· а҆п҃л, за҃, тла, ѿ по҃ є҆ѵ҃, м҃, кз·
Ѿ нашє́стїи брани и҆ноплемє́нныⷯ·
а҆п҃лъ, за҃, ск. є҆ѵ҃, м҃, на·
Ѿ побѣ́дѣ цр҃ѧ. а҆п҃лъ, за҃, слг. є҆ѵ҃лїе, м҃, на·
Ѿ бездо́ждїи. а҆п҃лъ, за҃, нз. є҆ѵ҃лїе, м҃, на·
Ѿ запалє́нїи ѻ҆гнѧ̀. а҆п҃л, за҃ тлв є҆ѵ҃лїе, л҃ꙋ, ѯд·
Въ ѻ҆́бразъ мнⷯ҇. є҆ѵ҃ м҃ лд, и҆ мг·
За всѧ́ко проше́нїе. є҆ѵ҃ м҃ к ѿ по҃, и҆ л҃ꙋ, пи·
И҆сповѣ́данїю. л҃ꙋ, ѻи·
Жена́мъ и҆сповѣ́данїе. є҆ѵ҃ і҆ѡ҃ ки.
Стра́ха ра́ди. є҆ѵ҃ м҃ кз, и҆ л҃ꙋ лз·
А҆п҃ли за ᲂу҆мершихъ по всѧ дн҃и
Въ пн҃е а҆п҃лъ за҃ рі
Въ вто҃ а҆п҃лъ за҃ рѯ
Въ ср҃е а҆п҃лъ за҃ ро
Въ че҃ а҆п҃лъ за҃ рѯ
Въ пѧ҃ а҆п҃лъ за҃ рѯг
Въ сꙋ҃ а҆п҃лъ за҃ со

О всесильний і неосяжний Боже, що в трьох особах, якому все створіння поклоняється і славить, Ти є начало і причина всієї доброти, поміч і завершення. Отже Ти зволив, щоб православний князь розумом перейнявся цим, щоб мені многогрішному і дуже недостойному приказати твоє божественне

Ω παντοδύναμε και ἀνέκφρασε θεὲ ἐν τρίσι ὑποστάσεσι παρὰ πάσης της κτίσεως προσκυνοῦμενος και δοξομολογοῦμενος εἶ. Καιγε τὴς πάσης ἀγαθοσύνης, αρχὴ καὶ αἰτία, σπουδη δε και το πλήρωμα, και ουν ευδοκισας ὀρθόδοξῳ ἄρχοντι ἐις τὴν διανοιαν προσδεχθηναι, ὅπως ἐμὲ ἁνρτολώτατον και αναξιωτάτον προσάξη ὁ θειος λόγος σοῦ πάντοις πανταχοῦ τῆ ἐντυπώει προσ-

Ѡ всесильный и҆ неи҆зрече́нный б҃е въ трехъ со́ста́вехъ. ѿ всеѧ̀ тва́ри покланѧ́емый и҆ сла́вимый. ты̂ є҆си всѧ́коѧ бл҃гости нача́ло и҆ вина поспѣ́шенїе же и҆ свершенїе. бл҃говоли̂ є҆си ᲂу҆́бо правосла́вномꙋ кнѧѕю въ ᲂу҆́мъ сїе прїати, да мнѣ̀ мно́гогрѣ́шномꙋ, и҆ ѕѣ́ло недосто́йномꙋ повели̂ бж҃ⷭ҇твенное слово твое

всѣмъ повсюду тисненїе печатные преложити. тѣмже убо аще и недостоина, и тимѣнїе грѣха одержима, свѣдыи себѐ. повинуся повеленїю, надѣяся щедротамъ твоим вергохся в пучину неизслѣдимую бжственнаго и всесвѣтлаго писанїа твоего, купно с поспѣшники, и единомысленики моими. якоже нинѣ твоимъ чловѣколюбїемъ въ пристанище съвершенїя достигохомъ. душа колѣни преклоняюще, и главами нашими в землю ударяюще, съ слезами радости славимъ и превозносимъ твое стое и прехвалное имя, отца и сна и стго дха. всѣмъ же повсюду православнымъ хрстїаномъ, господїемъ, и братїи, и другомъ, раболѣпно метанїе до лица земнаго умилено сътворяю. отъ усердїя же души прилѣжно молю, аще приключися нѣкое погрѣшенїе прощайте. сами же сподобльшеся отъ богатодавца болшихъ дарованїи духовных, исправляйте. вѣдуще яко господинъ винограда сего прїемлет послѣднаго яко и перваго, и отъ единагонадесяте часа дѣлавшего, яко и тяготу вседневнаго вара понесшаго.

θήσει. Διο οὖν ἐγω κἂν ἀναξιωτάτον και τῳ της πήλῳ ἁμαρτιας περιερχόμενον ἰδιως ἐμαυτὸν ὑπεταγήθητῳ προσταγματι ἐλπιζων τοῖς οἰκτιρμοῖς σοῦ εἰς τὸ τῆς θειας και ἰερᾶς σοῦ γραφῆς ἀνεξιχνίαστον πέλαγον μετα πάντων τῶν συνεργῶν και ὁμονόων μοῦ ἐριψάμην. ὥστε νῦν τη σῇ φιλανθρωπίᾳ ἐις τὸν λίμην της πληρόσεως ἐφθάκαμεν τὰ της ψυχῆς γόνατα κατακύψαντες, καιγε ταις κεφαλαῖς ἠμων ἐις τὴν γὴν κροῦοντες τοῖς δε δακρύοις χάρας δοξάζομεν και ὑπερυψοῦμεν το σον τρισἅγιον και πανέυφημον ὄνομα, πατέρα, και ὑιον, και τὸ ἁγίον πνευμα. Τοῖς δὲ οὖν πάντοις πνταχοῦ ὀρθόδοξοις χριστινοῖς, κυρίοις και ἀδελφοῖς μοῦ και φίλοις δουλικως προσκυνοῦμαι ἕως τῆς τοῦ προσώπου γῆς. Και γὲ ἐκ τῆς προθυμίας ψυχης ἐκτενὼς ἱκετεύω. κἂν τὶ ἑυρίσκεται τὸ σφάλμα συγχώρημα ἔχετε. οἱ δε οὖν ἠξιωθεντες παρα τοῦ ὀλβοδότου περισσῶτερον πνευματικῶν δώρων συνορθοσατε. εἴδωντες ὅτι ὁ κυριος της ἀμπέλου προσδέχεται τον εσχατον ὡς και τον πρωτον, και τὸν ἐνδεκατῶ καιρῳ ἐργάζοντα ωσπὲρ και της ὅλης ἡμέρας βάρυς βαστάζοντα.

слово всім усюда друком подати. Отож, хоч я є свідомий того, що я негідний і оточений нечистим гріхом, я підкорився приказові, і надіючись на твоє милосердя я передав себе недослідимій глибині твого божественного і всесвітлого Писання разом з помічниками і моїми однодумцями. Оскільки сьогодні ми доплинули до пристані завершення, схиляючи коліна душі і вдаряючи нашими головами об землю, зі сльозами радості прославляємо і величаємо твоє трисвяте і прехвальне ім'я, Батька і Сина і Святого Духа. А усюда всім православним християнам, панам, і братам і друзям, щирий поклін до землі покірно складаю. А зі щирої душі ревно прошу, що коли є якась помилка, прощайте, а ви самі, удостоївшись від Того, Хто щедро дає, ще більших духовних дарів, її виправляйте, знаючи, що пан цього виноградника приймає останнього так, як і першого, і того, що працює від одинадцятої години так як і того, що переніс спеку дня.

А Його сприйнятні книги Старого і Нового Завіту, які напоумлюють душу, були надруковані мною, многогрішним Іваном, сином Теодора з Москви, у Богом охороненому місті Острозі в 7084 році від створення світу, а в 1581 *році* від народження нашого Господа і Бога і Спасителя Ісуса Христа в 12 дні місяця серпня.

Τὰ μὲν γὰρ παρόντα θεοδεκτα και ψυχογωνικὰ βιβλια. παλαιάς τε και νέας διαθήκης τετυπωνται ὑπ ἐμοῦ ἁμαρτώτατου ἰωαννου, τοῦ θεοδώρος τοῦ ἐκ τῆς μεγάλης ρωσίας. ἐν θεοφυλακτῃ πολει ὀστροβία. ἔτει ἀπο κτίσεως του κόσμου ͵ζπ̂θ. και απο σαρκόσεως τοῦ κυριου θεοῦ και σωτερος ηνων ἰησοῦ χριστοῦ. ͵α̂ φπ̂α. βοηδρημιώνος, ῑβ ἡμερᾳ.

Сущї́а же є҆г҃о прї҆а҃́ныѧ и҆ дш҃еправителные книгы ве́тхаго и҆ но́ваго завѣта, напеча́таша҃ мною многогрѣшны҃и і҆ѡа҃номъ деѻ҆́доровы҃ сы́номъ з мос҇квы, въ бг҃охрани́момъ гра́дѣ ѻ҆строѕѣ в лѣто ѿ созда́нїа ми́ра, ҂з҃ п҃д. ѿ воплоще́нїѧ г҃а б҃а и҆ сп҃са нашего і҃с х҃а. ҂а҃ф п҃а. мц҃а а҆вгꙋста в҃і дн҃ѧ.

Список скорочень книг Біблії

ав. = Авдій
авв. = Аввакум
ам. = Амос
анг. = Ангей
апо. = Апокаліпсис
бут. = Буття
вар. = Варух
вих. = Вихід
вищ. = вище
гал. = Послання до Галатів
дан. = Даниїл
дія. = Діяння Св. Апостолів
ез1. = 1Ездра
ез2. = 2Ездра
ез3. = 3 Ездра
екл. = Еклезіяст
ест. = Естера
еф. = Ефесян
єв. = Євреїв
єз. = Єзекиїл
єре. = Єремія
зах. = Захарія
ів. = Євангеліє від Івана
ів1. = 1 лист Івана
ів2. = 2 лист Івана
іс. = Ісая
іс нав. = Ісус Навин
йов. = Йов
йоі. = Йоіл
йон. = Йона
йос. = Йосія
кол. = Послання до Колосян
кор1. = 1 Послання до Коринтян
кор2. = 2 Послання до Коринтян
лук. = Євангеліє від Луки
мак1. = 1Макавеїв
мак2. = 2 Макавеїв
мал. = Малахія
мар. = Євангеліє від Марка
мат. = Євангеліє від Матея
мих. = Михея
мой. = П’ятикнижжя Мойсея
мой1. = 1 Мойсея, Буття
мой2. = 2 Мойсея, Вихід
мой3. = 3 Мойсея, Левіт
мой4. = 4 Мойсея, Числа
мой5. = 5 Мойсея, Второзаконня
муд. = Мудрість
нау. = Наум
нее. = Неемія
ниж. = нижче
пар1. = 1 Параліпоменон
пар 2. = 2 Параліпоменон
пет1. = 1 лист Петра
пет2. = 2 лист Петра
пл.єр. = Плач Єремії
при. = Приповідки
пс. = Псалми
рим. = Послання до Римлян
рут = Рут
сир. = Сирах
сол1. = 1 Послання до Солуннян
сол2. = 2 Послання до Солуннян
соф. = Софонія
суд. = Судді
тим1. = 1 Послання до Тимотея
тим2. = 2 Послання до Тимотея
тит. = Послання до Тита
тов. = Товит
фил. = Послання до Филип’ян
црс1. = 1 Царств
црс2. = 2 Царств
црс3. = 3 Царств
црс4. = 4 Царств
юда = Юда
юдт. = Юдита
як. = Яків

Список скорочень у покажчику

ап. = апостол (книга)
апл. = апостол (людина)
влмч. = великомученик
влмц. = великомучениця
вер. = вересень
груд. = грудень
євн. = євангелист
єв. = євангеліє
ів. = євангеліє Івана
лук. = євангеліє Луки
мат. = євангеліє Матея
мар. = євангеліє Марка
жов. = жовтень
іс. = ісповідник
кві. = квітень
кін. = кінець
лип. = липень
лист. = листопад
літ. = літурія
лют. = лютий
муч. = мученик
мц. = мучениця
нед. = неділя
ппраз. = передпразденьство
пол. = половина
поч. = початок
праз. = празник
прп. = преподобний
прпн. = преподобна
прпмц. = преподобномучениця
прпмч. = преподобномученик
прк. = пророк
св. = святий
свт. = святитель
сщмц. = священомучениця
сщмч. = священомученик
січ. = січень
служ. = служба
суб. = субота
тис. = тисяча
тра. = травень
ут. = утреня
черв. = червень

СЛОВО ДО ЧИТАЧА

В першу чергу бажаю подякувати всім, що мені в будь-якій мірі допомогли, щоб цю працю видати і щоб вона побачила денне світло.

Особливу подяку складаю Слузі Божому Патріярхові Йосифові Сліпому за його довіру до мене, бо з його бажання і за його дорученням я за це діло взявся 1975 р.б. Бажанням Слуги Божого Патріярха Йосифа було, щоб наша Церква мала повний український переклад Святого Письма з церковнослов'янської мови. Спершу до цього використовувалося текст Синодального видання Св. Письма, а пізніше, коли було придбано з Оксфорду текст Острозької Біблії на фотографічній плівці, вирішено виконати повний переклад.

Оскільки при порівнянні тексту Острозької Біблії з текстом грецької Септуагінти виявилося, що є немалі розбіжності, вважалося за доцільне провести порівняння і відтак подати читачеві текст Острозької Біблії із замітками та з українським перекладом.

Працю значно полегшило факсимільне видання Острозької Біблії, яке з'явилося з нагоди ювілею Тисячоліття Християнства в Україні заходами Братства св. Апостола Андрея в Канаді, а також доступ до оригінального видання Острозької Біблії в Центральному архіві міста Львова.

Бажаю також подякувати колишньому директорові Центрального Архіву бл. п. Мацюку Оресту Ярославовичу, теперішньому директорові Центрального Архіву Пельц Діані Іванівній та бібліотекарям за можливість безперешкодно працювати в Архіві над остаточною коректурою церковнослов'янського оригіналу.

Вважаю своїм обов'язком подякувати найближчим співробітникам: панству Ігору та Олі Осадчим і пані Дарії Бубняк, які присвятили немало свого часу і зусиль на те, щоб це видання вчасно побачило світ.

Читачеві подаємо оригінал Острозької Біблії та його український переклад. Сподіваємося, що це видання хоч в дечому спричиниться до духовного оновлення на землях України і в поселеннях.

Принципи праці та Джерела

Основний принцип – якнайвірніше передати оригінальний церковнослов'янський текст Острозької Біблії.

Для цього відтворено букви і шрифт Острозької Біблії з деякими відмінностями. Для кожної букви відтворено ту, яка найбільш вживана в оригіналі, коли буква має більше ніж одну форму. Всі скорочення у тексті і винесення букв понад текст збережено такими, якими вони є в оригіналі. Старослов'янський текст передано точно, без винятків, але слова поділено за сучасними правилами. Між окремими словами використано пробіл і, коли частину слова переноситься до наступного рядка, подано риску за сучасними правилами правопису. В оригіналі слова дуже часто не розділені пробілом або ж він застосовується посеред слова і вкінці рядка, а частини слова перенесені до наступного рядка без помітки.

Поділи на глави подано за оригінальним текстом Острозької Біблії навіть у випадках, коли він відмінний від того, що є в грецьких виданнях. Розбивка на стишки в тексті не використовується, бо її немає в оригіналі. Однак в українському перекладі такий поділ наявний, для полегшення пошуку відповідного місця в інших бібліях. Оскільки є різні розподіли на глави і стишки, тут вжито поділ критичного видання.

У Старому Завіті відмінності між старослов'янським текстом і критичним грецьким виданням Септуагінти: *Septuaginta, Vetus Testamentum Graecum auctoritate Academiae Scientiarum Gottingensis editum, vol. I-XVI, Göttingen, Vandenhoek & Ruprecht, 1974-1999* – для наступних книг: Буття, Вихід, Левіт, Числа, Второзаконня, 1Езра, Неемія, 2Езра, Естер, Йов, Псалми, Мудрість Соломона, Сирах, Ісая, Єремія, Плач Єремії, Варух, Єзекиїл, Даниїл, Йосія, Йоіл, Амос, Авдій, Йона, Міхея, Наум, Аввакум, Софонія, Ангей, Захарія, Малахія, 1-3 Макавеїв; *Septuaginta, Id est Vetus Testamentum graecae iuxta LXX interpretes, edidit Alfred Rahlfs, Duo volumina in uno, Stuttgart, Deutsche Bibelgesellschaft, 1979* – для наступних книг: Ісус Навин, Судді, Рут, 1-4 Царств, 1-2 Параліпоменон, Приповідки, Еклезияст, Пісня Пісень; *Biblia Sacra Iuxta Vulgatam Versionem, adiuvantibus Bonifatio Fischer OSB, Iohanne Gribomont OSB, H.F.D. Sparks, W. Thiele, recensuit et brevi apparatu instruxit Robertus Weber OSB, Editio altera emendata, Tomus II, Würtembergishe Bibelanstalt, Stuttgart 1975* – для наступних книг: 3Езра, Товит, Юдит – зазначено в тексті круглими () та квадратними [] дужками.

В Новому Завіті відмінності між старослов'янським текстом і критичним грецьким виданням Нового Завіту: *Novum Testamentum Graecae, post Eberhard et Erwin Nestle, editione vicesima septima revisa, communiter ediderunt Barbara et Kurt Aland, Johannes Karavidopoulos, Carlo M. Martini, Bruce M. Metzger, Apparatum criticum novis curis elaboraverunt Barbara et Kurt Aland una cum Instituto Studiorum Textus Novi Testamenti Monasterii Westphaliae, Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart 1993* – зазначено в тексті круглими (), квадратними [] та фігурними {} дужками.

Круглі дужки () вказують на те, що поміщений в них текст ***не має*** відповідника в критичному грецькому. Якщо в круглих дужках поміщено риску (-), це означає, що в церковнослов'янському виданні бракує тексту, який знаходиться в критичному грецькому. Коли після круглих дужок подано число, напр., ()[5], (-)[8] – відмінності критичного грецького тексту подано у посиланні під цим числом.

Квадратні дужки [] вказують на те, що ***є відповідник*** в грецькому критичному. Оскільки після квадратних дужок слідує число, напр., [][5], у відповідному посиланні можна знайти перелік грецьких видань, які мають текст, тотожний із старослов'янським. Якщо в квадратних дужках поміщено риску [-], це вказує, що є грецькі тексти, в яких немає того, що є в старослов'янському. Коли читач звернеться до відповідного посилання, знайде грецький текст, якого немає в старослов'янському, а також перелік грецьких джерел, в яких немає того ж тексту. У Новому Завіті, ще в додатку до вище сказаного, квадратні дужки вказують, що цитований текст знаходиться у ***койне*** – загальновживаний грецький текст.

Фігурні дужки {} вживані виключно в Новому Завіті і вказують на те, що ***є відповідник*** в грецькому критичному, але ***не у койне***. Оскільки після фігурних дужок слідує число, напр., {}[5], у відповідному посиланні можна знайти перелік грецьких джерел, які мають текст, тотожний із старослов'янським. Якщо у фігурних дужках поміщено риску, {-}, це вказує, що є грецькі тексти, в яких немає того, чого й в старослов'янському. Коли читач звернеться до відповідного посилання, знайде поданий грецький текст, якого немає в старослов'янському, а також перелік грецьких джерел, в яких його також немає.

Основними джерелами для цієї порівняльної праці є вище цитовані видання критичного грецького тексту. Всі посилання до джерел взято з них, а також збережено форму та порядок, щоб зацікавлений читач зумів легко знайти відповідне місце і перелік їх у виданні, з якого вони запозичені. Тут подано лише ті посилання до джерел, перелік джерел та пояснення скорочень, які були необхідні для цієї праці. А повний перелік всіх джерел, посилань та скорочень до грецького тексту обох Завітів слід шукати в вище цитованих критичних виданнях.

Вважаю доцільним підкреслити, що ця праця являє собою перевидання старослов'янського тексту Біблії, яка появилася в Острозі 1581 р., до якої додано пояснення з критичного видання у відсилках, однак оригінал ***не змінено*** і ***не пристосовано*** до критичного грецького тексту.

Український переклад, який розміщений поруч із старослов'янським, – це переклад старослов'янського оригіналу, до якого додано поділ на стишки, хоча в старослов'янському тексті його немає.

Вважаю за потрібне попередити читача, що поданий переклад не є літературно та мовно відшліфований. Його подано з метою полегшення розуміння старослов'янського тексту, а також і числа, які в українському перекладі подано т. зв. арабськими цифрами.

Велика подяка Господу Богу, який дав завершити і видрукувати цю працю. Також велике спасибі всім, хто в будь-якій мірі спричинився до перевидання Остозької Біблії – найдавнішої повної слов'янської Біблії.

Запевняю шановних читачів, що ми доклали всіх зусиль, щоб текст був виданий без помилок. Однак, коли хто при читанні знайде помилку, хай з любов'ю справляє та помолиться за мене, недостойного божого раба.

єрмнх., арх. Рафаїл, студ., мон.

ЗМІСТ